BIJBEL

NIEUWEWERELDVERTALING

Naam:

Naam:

BIJBEL

NIEUWEWERELDVERTALING

Gebaseerd op de *New World Translation* (2013)

‘Daarom zegt de Soevereine Heer Jehovah [יהוה, *JHWH*]:
“(...) Kijk, ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde
en aan de dingen van vroeger zal niet meer worden
gedacht, ze zullen niet meer in het hart opkomen.”’

— Jesaja 65:13, 17; zie ook 2 Petrus 3:13.

WATCH TOWER BIBLE
AND TRACT SOCIETY
OF PENNSYLVANIA

100 Watchtower Drive
Patterson, NY 12563-9204
U.S.A.

UITGEVERS

WATCHTOWER BIBLE AND
TRACT SOCIETY OF NEW
YORK, INC.

Wallkill, New York, U.S.A.

Geheel of gedeeltelijk beschikbaar in meer dan 130 talen. Zie www.jw.org voor een complete lijst met talen.

Totale oplage van alle uitgaven van de *Nieuwewereldvertaling:*

217.844.067 exemplaren

Druk 2017

Deze publicatie is niet voor de verkoop bestemd maar wordt verschaft als onderdeel van het wereldwijde Bijbelse onderwijzingswerk van Jehovah's Getuigen.

Nieuwewereldvertaling
van de Bijbel
New World Translation
of the Holy Scriptures

Dutch (*nwt*-O)

Made in the United States of America

900 Red Mills Road
Wallkill, NY 12589-3223
U.S.A.

nwt-O
170412

Een introductie tot Gods Woord

De Bijbel is Gods boodschap voor ons. Er staat in hoe we een gelukkig leven kunnen hebben en hoe we Gods goedkeuring kunnen krijgen. De Bijbel geeft ook antwoord op de volgende vragen:

1. Wie is God?
2. Hoe kun je meer over God te weten komen?
3. Wie heeft de Bijbel geschreven?
4. Is de Bijbel wetenschappelijk nauwkeurig?
5. Wat is de boodschap van de Bijbel?
6. Wat heeft de Bijbel over de Messias voorspeld?
7. Wat heeft de Bijbel over onze tijd voorspeld?
8. Is God verantwoordelijk voor onze ellende?
9. Waarom lijden mensen?
10. Wat belooft de Bijbel voor de toekomst?
11. Wat gebeurt er na de dood?
12. Welke hoop is er voor de doden?
13. Wat zegt de Bijbel over werk?
14. Hoe kun je goed met geld omgaan?
15. Hoe word je gelukkig?
16. Hoe kun je met zorgen omgaan?
17. Welke adviezen geeft de Bijbel voor gezinnen?
18. Hoe krijg je een goede band met God?
19. Waar gaan de Bijbelboeken over?
20. Hoe kun je het meest uit Bijbellezen halen?

HOE VIND JE EEN BIJBELTEKST?

De Bijbel is een verzameling van 66 kleine boeken en bestaat uit twee delen: de Hebreeuws-Aramese Geschriften (‘Oude Testament’) en de Griekse Geschriften (‘Nieuwe Testament’). Elk boek van de Bijbel is verdeeld in hoofdstukken en verzen. In verwijzingen naar Bijbelteksten slaat het eerste getal achter de naam van het Bijbelboek op het hoofdstuk en het volgende getal op het vers. Zo verwijst Genesis 1:1 naar Genesis hoofdstuk 1, vers 1.

Vraag 1

Wie is God?

Mogen de mensen weten dat u, wiens naam Jehovah is, u alleen de Allerhoogste bent over de hele aarde.

Psalm 83:18 [blz. 819]

Erken dat Jehovah God is. Hij heeft ons gemaakt en wij zijn van hem.

Psalm 100:3 [blz. 831]

Ik ben Jehovah. Dat is mijn naam. Ik geef mijn eer aan niemand anders en mijn lof niet aan beelden.

Jesaja 42:8 [blz. 993]

Iedereen die de naam van Jehovah aanroept, zal worden gered.

Romeinen 10:13 [blz. 1518]

Natuurlijk wordt elk huis door iemand gebouwd, maar degene die alles heeft gebouwd, is God.

Hebreeën 3:4 [blz. 1602]

Sla je ogen op naar de hemel en kijk. Wie heeft die dingen geschapen? Het is degene die ze als een leger leidt naar hun aantal. Hij roept ze allemaal bij naam. Dankzij zijn enorme dynamische energie en ontzagwekkende kracht ontbreekt er niet één.

Jesaja 40:26 [blz. 990]

Vraag 2

Hoe kun je meer over God te weten komen?

Dit wetboek moet op je lippen blijven en je moet er dag en nacht met gedempte stem in lezen, zodat je je strikt zult houden aan alles wat erin staat. Want dan zul je succes hebben en dan zul je je verstandig gedragen.

Jozua 1:8 [blz. 326]

Ze bleven voorlezen uit het boek, uit de wet van de ware God. Het werd duidelijk uitgelegd en de betekenis werd toegelicht. Ze hielpen het volk dus te begrijpen wat er werd voorgelezen.

Nehemia 8:8 [blz. 677]

Gelukkig de mens die niet volgens het advies van slechte mensen wandelt (...). Hij vindt vreugde in de wet van Jehovah en leest zijn wet met gedempte stem, dag en nacht. (...) Hij zal slagen in alles wat hij doet.

Psalm 1:1-3 [blz. 753]

Filippus rende met de wagen mee en hoorde de man hardop de profeet Jesaja lezen, waarop hij vroeg: ‘Weet u eigenlijk wel wat u leest?’ Hij antwoordde: ‘Hoe zou dat ooit kunnen zonder dat iemand me helpt?’

Handelingen 8:30, 31 [blz. 1473]

Zijn onzichtbare eigenschappen — zijn eeuwige kracht en Godheid — zijn vanaf de schepping van de wereld duidelijk te zien, omdat ze waar te nemen zijn in alles wat gemaakt is. Daarom hebben ze geen enkel excuus.

Romeinen 1:20 [blz. 1507]

Denk diep na over deze dingen, ga er helemaal in op, zodat iedereen je vooruitgang kan zien.

1 Timotheüs 4:15 [blz. 1589]

Laten we op elkaar letten om elkaar aan te sporen liefde te tonen en het goede te doen. Sla onze bijeenkomsten niet over.

Hebreeën 10:24, 25 [blz. 1610]

Als iemand van jullie tekortschiet in wijsheid, dan moet hij erom blijven vragen aan God, die iedereen gul en zonder verwijt geeft, en hij zal wijsheid ontvangen.

Jakobus 1:5 [blz. 1616]

Vraag 3

Wie heeft de Bijbel geschreven?

Mozes schreef alle woorden van Jehovah op.

Exodus 24:4 [blz. 144]

Daniël had een droom en er gingen visioenen door zijn hoofd terwijl hij op zijn bed lag. Hij schreef de droom op en legde een volledig verslag vast.

Daniël 7:1 [blz. 1217]

Toen jullie Gods woord ontvingen, dat jullie van ons te horen kregen, hebben jullie het niet als het woord van mensen aangenomen maar als wat het echt is: het woord van God.

1 Thessalonicenzen 2:13 [blz. 1581]

De hele Schrift is door God geïnspireerd en nuttig om te onderwijzen.

2 Timotheüs 3:16 [blz. 1595]

Profetieën zijn nooit voortgekomen uit menselijk initiatief, maar mensen hebben namens God gesproken zoals ze werden geleid door heilige geest.

2 Petrus 1:21 [blz. 1628]

Vraag 4

Is de Bijbel wetenschappelijk nauwkeurig?

Hij spant de noordelijke hemel uit over lege ruimte, hangt de aarde op aan niets.

Job 26:7 [blz. 726]

Alle rivieren stromen naar de zee en toch raakt de zee nooit vol. De rivieren keren terug naar waar ze zijn begonnen om opnieuw te gaan stromen.

Prediker 1:7 [blz. 916]

Er is Iemand die boven de ronde aarde woont.

Jesaja 40:22 [blz. 990]

Vraag 5

Wat is de boodschap van de Bijbel?

Ik zal vijandschap stichten tussen jou en de vrouw en tussen jouw nageslacht en haar nageslacht. Hij zal jouw kop verbrijzelen en jij zult hem in de hiel treffen.

Genesis 3:15 [blz. 46]

Door jouw nageslacht zullen alle volken op aarde een zegen voor zichzelf verkrijgen, omdat jij naar mijn stem hebt geluisterd.

Genesis 22:18 [blz. 68]

Laat uw Koninkrijk komen. Laat uw wil gedaan worden op aarde net zoals in de hemel.

Mattheüs 6:10 [blz. 1312]

De God die vrede geeft zal Satan binnenkort onder jullie voeten verbrijzelen.

Romeinen 16:20 [blz. 1524]

Als alles aan hem onderworpen is, dan zal ook de Zoon zelf zich onderwerpen aan degene die alle dingen aan hem onderwierp, zodat God alles zal zijn voor iedereen.

1 Korinthiërs 15:28 [blz. 1541]

De beloften werden aan Abraham en zijn nageslacht gedaan (...), en dat is Christus. En als jullie bij Christus horen, zijn jullie echt Abrahams nageslacht.

Galaten 3:16, 29 [blz. 1559, 1560]

Het koninkrijk van de wereld is het Koninkrijk van onze Heer en van zijn Christus geworden, en hij zal voor altijd en eeuwig als koning regeren.

Openbaring 11:15 [blz. 1650]

De grote draak werd neergeworpen, de oorspronkelijke slang, degene die Duivel en Satan wordt genoemd, die de hele bewoonde aarde misleidt. Hij werd neergeworpen naar de aarde en zijn engelen werden samen met hem neergeworpen.

Openbaring 12:9 [blz. 1651]

Hij greep de draak, de oorspronkelijke slang, die de Duivel en Satan is, en bond hem vast voor 1000 jaar.

Openbaring 20:2 [blz. 1659]

Vraag 6

Wat heeft de Bijbel over de Messias voorspeld?

PROFETIE	VERVULLING
Uit jou, Bethlehem Efratha, (...) uit jou zal degene voortkomen die voor mij heerser zal zijn in Israël. Micha 5:2 [blz. 1267]	Jezus werd in Bethlehem in Judea geboren in de tijd dat Herodes koning was. Er kwamen toen astrologen uit het Oosten naar Jeruzalem. Mattheüs 2:1 [blz. 1307]
Ze verdelen mijn kleren onder elkaar, ze verloten mijn kleding. Psalm 22:18 [blz. 767]	Toen de soldaten Jezus aan de paal hadden gehangen, namen ze zijn bovenkleren en verdeelden die in vieren (...). Ze namen ook het onderkleed, maar dat had geen naad, het was van bovenaf aan één stuk geweven. Daarom zeiden ze tegen elkaar: ‘Laten we het niet scheuren, maar laten we erom loten wie het krijgt.’ Johannes 19:23, 24 [blz. 1455]

PROFETIE	VERVULLING
Hij beschermt al zijn botten, niet één ervan is gebroken. Psalm 34:20 [blz. 777]	Toen ze bij Jezus kwamen, zagen ze dat hij al dood was. Daarom braken ze zijn benen niet. Johannes 19:33 [blz. 1456]
Hij werd doorstoken voor onze overtredingen. Jesaja 53:5 [blz. 1011]	Een van de soldaten stak met een speer in zijn zij, en meteen kwam er bloed en water uit. Johannes 19:34 [blz. 1456]
Ze betaalden me mijn loon: 30 zilverstukken. Zacharia 11:12, 13 [blz. 1295]	Eén van de twaalf, degene die Judas Iskariot werd genoemd, ging naar de overpriesters. Hij zei: ‘Wat geven jullie me als ik hem aan jullie verraad?’ Ze beloofden hem 30 zilverstukken. Mattheüs 26:14, 15; 27:5 [blz. 1343, 1345]

Vraag 7

Wat heeft de Bijbel over onze tijd voorspeld?

Het ene volk zal strijden tegen het andere, en het ene koninkrijk tegen het andere. (...) Al die dingen zijn het begin van de weeën.

Mattheüs 24:7, 8 [blz. 1339]

Er zullen veel valse profeten verschijnen en zij zullen velen misleiden. En omdat de mensen steeds wettelozer zullen worden, zal de liefde van de meesten bekoelen.

Mattheüs 24:11, 12 [blz. 1339]

Als jullie horen van oorlogen en berichten van oorlogen, raak dan niet in paniek. Die dingen moeten gebeuren, maar het is nog niet het einde.

Markus 13:7 [blz. 1369]

Er zullen grote aardbevingen zijn en in de ene plaats na de andere voedseltekorten en epidemieën. Ook zullen er angstaanjagende dingen te zien zijn en zullen er uit de hemel grote tekenen zijn.

Lukas 21:11 [blz. 1417]

In de laatste dagen zullen zware tijden aanbreken die moeilijk te doorstaan zijn. Want de mensen zullen alleen om zichzelf geven en om geld. Ze zullen verwaand zijn, arrogant, lasteraars, ongehoorzaam aan ouders, ondankbaar en ontrouw. Ze zullen geen natuurlijke genegenheid hebben, voor geen enkele overeenkomst openstaan en kwaadsprekers zijn. Ze zullen onbeheerst en wreed zijn en geen liefde voor het goede hebben. Ze zullen verraders zijn, roekeloos en opgeblazen van trots, met meer liefde voor genot dan liefde voor God. Ze zullen een schijn van vroomheid hebben maar de kracht ervan niet blijken te bezitten.

2 Timotheüs 3:1-5 [blz. 1594]

Vraag 8

Is God verantwoordelijk voor onze ellende?

Het is ondenkbaar dat de ware God slechte dingen doet, dat de Almachtige onrecht doet!

Job 34:10 [blz. 736]

Laat niemand die een beproeving meemaakt zeggen: ‘Ik word door God op de proef gesteld.’ Want God kan niet met slechte dingen worden beproefd, en zelf beproeft hij ook niemand daarmee.

Jakobus 1:13 [blz. 1616]

Leg al je zorgen bij hem neer, want hij geeft om je.

1 Petrus 5:7 [blz. 1626]

Jehovah is niet traag met het nakomen van zijn belofte, zoals sommigen denken, maar hij heeft geduld met jullie. Hij wil namelijk niet dat er iemand vernietigd wordt maar dat iedereen berouw krijgt.

2 Petrus 3:9 [blz. 1630]

Vraag 9

Waarom lijden mensen?

De snellen winnen niet altijd de wedstrijd of de sterken de oorlog, de wijzen hebben niet altijd het voedsel of de slimme mensen de rijkdom, en personen met kennis hebben niet altijd succes. Want tijd en toeval treffen hen allemaal.

Prediker 9:11 [blz. 924]

Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo heeft de dood zich tot alle mensen uitgebreid omdat ze allemaal hebben gezondigd.

Romeinen 5:12 [blz. 1512]

Met dit doel is de Zoon van God geopenbaard:
om het werk van de Duivel ongedaan te maken.

1 Johannes 3:8 [blz. 1633]

De hele wereld ligt in de macht van de goddeloze.

1 Johannes 5:19 [blz. 1636]

Vraag 10

Wat belooft de Bijbel voor de toekomst?

De rechtvaardigen zullen de aarde bezitten en ze zullen er eeuwig leven.

Psalm 37:29 [blz. 781]

De aarde blijft altijd bestaan.

Prediker 1:4 [blz. 915]

Hij zal de dood voor altijd verslinden, de Soevereine Heer Jehovah zal de tranen van elk gezicht wissen.

Jesaja 25:8 [blz. 968]

In die tijd worden de ogen van de blinden geopend en de oren van de doven ontsloten. In die tijd zal de kreupele springen als een hert en de tong van de stomme zal het uitroepen van vreugde. Want in de wildernis zal overal water opwellen, in de woestijnvlakte zal water stromen.

Jesaja 35:5, 6 [blz. 983]

Hij zal elke traan uit hun ogen wissen. De dood zal er niet meer zijn. Er zal geen rouw, geen gehuil en geen pijn meer zijn. De dingen van vroeger zijn voorbij.

Openbaring 21:4 [blz. 1659]

Ze zullen huizen bouwen en erin wonen, ze zullen wijngaarden planten en de vruchten ervan eten. Wat ze bouwen zal niet door iemand anders worden bewoond. Wat ze planten zal niet door anderen worden gegeten. Want de dagen van mijn volk zullen zijn als de dagen van een boom en mijn uitverkorenen zullen volop genieten van het werk van hun handen.

Jesaja 65:21, 22 [blz. 1027]

Vraag 11

Wat gebeurt er na de dood?

Zijn geest gaat uit, hij keert terug naar de grond.
Op die dag vergaan zijn gedachten.

Psalm 146:4 [blz. 869]

De levenden weten dat ze zullen sterven, maar de doden weten helemaal niets. Doe wat je hand te doen vindt met heel je kracht, want er is geen werk, geen plan, geen kennis en geen wijsheid in het Graf, waar je naartoe gaat.

Prediker 9:5, 10 [blz. 924]

Jezus zei: ‘Lazarus, onze vriend, slaapt, maar ik ga erheen om hem wakker te maken.’ Ze dachten dat hij het over de gewone slaap had, maar Jezus bedoelde dat hij was gestorven. Toen zei Jezus ronduit tegen ze: ‘Lazarus is gestorven.’

Johannes 11:11, 13, 14 [blz. 1443]

Vraag 12

Welke hoop is er voor de doden?

Verbaas je daar niet over, want de tijd komt dat alle mensen die in de herinneringsgraven zijn, zijn stem zullen horen en tevoorschijn zullen komen.

Johannes 5:28, 29 [blz. 1433]

Er zal een opstanding zijn van zowel de rechtvaardigen als de onrechtvaardigen.

Handelingen 24:15 [blz. 1499]

Ik zag de doden, van groot tot klein, voor de troon staan, en er werden boekrollen geopend. Maar er werd nog een andere boekrol geopend: de boekrol van het leven. Op grond van de dingen die in de boekrollen geschreven stonden, werden de doden geoordeeld naar hun daden. De zee stond haar doden af en de dood en het Graf stonden hun doden af, en ze werden afzonderlijk geoordeeld naar hun daden.

Openbaring 20:12, 13 [blz. 1659]

Vraag 13

Wat zegt de Bijbel over werk?

Heb je een man gezien die vaardig is in zijn werk?
Hij zal voor koningen staan en niet voor gewone mensen.

Spreuken 22:29 [blz. 902]

Laat wie steelt, niet meer stelen maar hard werken en met zijn handen eerlijk werk doen, zodat hij iets kan delen met mensen die het nodig hebben.

Efeziërs 4:28 [blz. 1567]

Dat iedereen eet en drinkt en geniet van al zijn harde werk (...) is een geschenk van God.

Prediker 3:13 [blz. 918]

Vraag 14

Hoe kun je goed met geld omgaan?

Wie van feesten houdt vervalt tot armoede.
Wie van wijn en olie houdt wordt niet rijk.

Spreuken 21:17 [blz. 900]

Wie leent is een slaaf van wie uitleent.

Spreuken 22:7 [blz. 901]

Stel dat je een toren wilt bouwen. Dan ga je er toch eerst voor zitten om de kosten te berekenen zodat je weet of je genoeg geld hebt? Want als je het fundament legt maar de bouw niet kunt voltooien, zullen alle mensen die het zien je uitlachen en zeggen: 'Die man begon te bouwen, maar hij kon het niet afmaken.'

Lukas 14:28-30 [blz. 1407]

Toen ze genoeg hadden gegeten, zei hij tegen zijn discipelen: 'Verzamel het eten dat over is, zodat er niets verloren gaat.'

Johannes 6:12 [blz. 1434]

Vraag 15

Hoe word je gelukkig?

Beter een schotel groente waar liefde is dan
een vetgemeste stier waar haat is.

Spreuken 15:17 [blz. 892]

Ik, Jehovah, ben je God, degene die je leert wat goed voor je is, degene die je leidt op de weg die je moet gaan.

Jesaja 48:17 [blz. 1004]

Gelukkig zijn degenen die zich bewust zijn van hun geestelijke behoeften, want voor hen is het Koninkrijk van de hemel.

Mattheüs 5:3 [blz. 1310]

Je moet je naaste liefhebben als jezelf.

Mattheüs 22:39 [blz. 1337]

Behandel andere mensen zoals je zelf graag behandeld wilt worden.

Lukas 6:31 [blz. 1389]

Gelukkig zijn degenen die het woord van God horen en zich eraan houden!

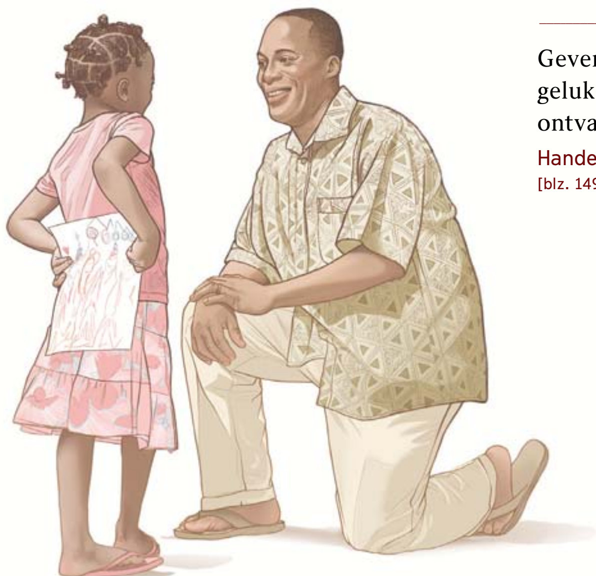
Lukas 11:28 [blz. 1400]

Ook al heeft iemand nog zo veel, hij dankt zijn leven niet aan zijn bezittingen.

Lukas 12:15 [blz. 1402]

Als we voedsel en kleding hebben, zullen we daar tevreden mee zijn.

1 Timotheüs 6:8 [blz. 1591]

Geven maakt gelukkiger dan ontvangen.

Handelingen 20:35 [blz. 1493]

Vraag 16

Hoe kun je met zorgen omgaan?

Leg je last neer bij Jehovah en hij zal je steunen.
Nooit zal hij toelaten dat de rechtvaardige ten val komt.

Psalm 55:22 [blz. 795]

De plannen van wie ijverig is leiden zeker tot succes, maar wie haastig is stuurt zeker aan op armoede.

Spreuken 21:5 [blz. 899]

Wees niet bang, want ik ben met je. Maak je geen zorgen, want ik ben je God. Ik zal je sterken, ik zal je zeker helpen. Ik zal je stevig vasthouden met mijn rechterhand van rechtvaardigheid.

Jesaja 41:10 [blz. 991]

Wie kan zijn leven met ook maar één el verlengen door zich zorgen te maken?

Mattheüs 6:27 [blz. 1313]

Maak je nooit zorgen over de dag van morgen,
want de volgende dag heeft zijn eigen zorgen.
Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen problemen.

Mattheüs 6:34 [blz. 1313]

Stel vast wat echt belangrijk is.

Filippenzen 1:10 [blz. 1570]

Maak je nergens zorgen over, maar maak bij alles je verzoeken aan God bekend door te bidden, te smeken en te danken. Dan zal de vrede van God, die alle begrip te boven gaat, je hart en je verstand beschermen door Christus Jezus.

Filippenzen 4:6, 7 [blz. 1574]

Vraag 17

Welke adviezen geeft de Bijbel voor gezinnen?

MANNEN

Mannen moeten van hun vrouw houden als van hun eigen lichaam. Een man die van zijn vrouw houdt, houdt van zichzelf. Niemand heeft ooit zijn eigen lichaam gehaat, maar hij voedt en koestert het. Elk van jullie moet net zo van zijn vrouw houden als van zichzelf.

Efeziërs 5:28, 29, 33 [blz. 1568, 1569]

Vaders, irriteer je kinderen niet, maar voed ze op met de correctie en de vermaningen van Jehovah.

Efeziërs 6:4 [blz. 1569]

VROUWEN

De vrouw moet diep respect voor haar man hebben.

Efeziërs 5:33 [blz. 1569]

Vrouwen, wees aan je man onderworpen, zoals dat past in de Heer.

Kolossenzen 3:18 [blz. 1578]

KINDEREN

Kinderen, gehoorzaam je ouders in eendracht met de Heer, want dat is rechtvaardig. ‘Eer je vader en je moeder’ is het eerste gebod met een belofte: ‘Dan zal het goed met je gaan en zul je lang op aarde blijven.’

Efeziërs 6:1-3 [blz. 1569]

Kinderen, gehoorzaam je ouders in alles,
want daar is de Heer blij mee.

Kolossenzen 3:20 [blz. 1578]

Vraag 18

Hoe krijg je een goede band met God?

Hoorder van gebeden, tot u zullen alle soorten mensen komen.

Psalm 65:2 [blz. 800]

Vertrouw op Jehovah met heel je hart en vertrouw niet op je eigen verstand. Houd hem voor ogen in al je wegen en hij zal je paden rechtmaken.

Spreuken 3:5, 6 [blz. 876]

Dit betekent eeuwig leven, dat ze u leren kennen, de enige ware God, en ook degene die u hebt gestuurd, Jezus Christus.

Johannes 17:3 [blz. 1452]

God is eigenlijk niet ver van elk van ons.

Handelingen 17:27 [blz. 1488]

Ik blijf bidden dat jullie liefde steeds meer toeneemt, met nauwkeurige kennis en volledig inzicht.

Filippenzen 1:9 [blz. 1570]

Als iemand van jullie tekortschiet in wijsheid, dan moet hij erom blijven vragen aan God, die iedereen gul en zonder verwijt geeft, en hij zal wijsheid ontvangen.

Jakobus 1:5 [blz. 1616]

Nader tot God, dan zal hij tot jou naderen. Reinig je handen, zondaars, en zuiver je hart, besluitelozen.

Jakobus 4:8 [blz. 1619]

De liefde voor God betekent dat we ons aan zijn geboden houden. Maar zijn geboden zijn geen zware last.

1 Johannes 5:3 [blz. 1635]

Vraag 19

Waar gaan de Bijbelboeken over?

HEBREEUWSE GESCHRIFTEN ('OUDE TESTAMENT')

PENTATEUCH (5 BOEKEN):

Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium
Van de schepping tot de vorming van de natie Israël

HISTORISCHE BOEKEN (12 BOEKEN):

Jozua, Rechters, Ruth
Israëls intocht in het beloofde land en de daaropvolgende gebeurtenissen

1 en 2 Samuël, 1 en 2 Koningen, 1 en 2 Kronieken
De geschiedenis van Israël tot en met de vernietiging van Jeruzalem

Ezra, Nehemia, Esther
De geschiedenis van de Joden na hun terugkeer uit ballingschap in Babylon

---

POËTISCHE BOEKEN (5 BOEKEN):

Job, Psalmen, Spreuken, Prediker, Hooglied
Wijze uitspraken en liederen

PROFETISCHE BOEKEN (17 BOEKEN):

Jesaja, Jeremia, Klaagliederen, Ezechiël, Daniël, Hosea, Joël, Amos, Obadja, Jona, Micha, Nahum, Habakuk, Zefanja, Haggaï, Zacharia, Maleachi
Profetieën (voorspellingen) over Gods volk

CHRISTELIJKE GRIEKSE GESCHRIFTEN (‘NIEUWE TESTAMENT’)

DE EVANGELIËN (4 BOEKEN):

Mattheüs, Markus, Lukas, Johannes
Jezus’ leven en dienst

HANDELINGEN VAN APOSTELEN (1 BOEK):

De geschiedenis van het ontstaan van de christelijke gemeente en van het zendingswerk

BRIEVEN (21 BOEKEN):

Romeinen, 1 en 2 Korinthiërs, Galaten, Efeziërs, Filippenzen, Kolossenzen, 1 en 2 Thessalonicenzen
Brieven aan verschillende christelijke gemeenten

1 en 2 Timotheüs, Titus, Filemon
Brieven aan afzonderlijke christenen

Hebreeën, Jakobus, 1 en 2 Petrus, 1, 2 en 3 Johannes, Judas
Andere brieven aan christenen

OPENBARING (1 BOEK):

Profetische visioenen die aan de apostel Johannes werden gegeven

Vraag 20

Hoe kun je het meest uit Bijbellezen halen?

BEANTWOORD TIJDENS HET LEZEN DE VOLGENDE VRAGEN:

Wat leert dit gedeelte me over Jehovah God?

Hoe houdt dit verband met de boodschap van de Bijbel?

Hoe kan ik dit in mijn leven toepassen?

Hoe kan ik deze verzen gebruiken om anderen te helpen?

Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.

Psalm 119:105

[blz. 853]

VOORWOORD

De Bijbel is Gods geschreven boodschap aan ons allemaal. Om de Auteur ervan te leren kennen moeten we er een studie van maken (Johannes 17:3; 2 Timotheüs 3:16). In dit boek maakt Jehovah duidelijk wat zijn doel is met de mens en de aarde (Genesis 3:15; Openbaring 21:3, 4).

Geen ander boek heeft zo'n impact op het leven van mensen. De Bijbel inspireert ons om Jehovah's eigenschappen te weerspiegelen, zoals liefde, barmhartigheid en medegevoel. Hij geeft mensen hoop en helpt ze het ergste lijden te doorstaan. Hij ontmaskert elementen van deze wereld die niet overeenstemmen met de volmaakte wil van God (Psalm 119:105; Hebreeën 4:12; 1 Johannes 2:15-17).

De Bijbel, die oorspronkelijk in het Hebreeuws, Aramees en Grieks is geschreven, is geheel of gedeeltelijk in ongeveer 2600 talen vertaald. Het is veruit het meest vertaalde en verspreide boek in de geschiedenis. Dat hoeft ons niet te verbazen. Een profetie in de Bijbel zegt: 'Dit goede nieuws van het Koninkrijk [het hoofdthema van de Bijbel] zal op de hele bewoonde aarde worden gepredikt als een getuigenis voor alle volken, en dan zal het einde komen' (Mattheüs 24:14).

Wij, de huidige leden van het New World Bible Translation Committee, beseffen hoe belangrijk de boodschap van de Bijbel is en hebben ons bij deze herziening laten leiden door een diep respect voor de inhoud ervan. Wij voelen de verantwoordelijkheid om de boodschap ervan nauwkeurig over te brengen. Deze herziene uitgave steunt op het goede fundament dat gelegd is in eerdere uitgaven van de *New World Translation,* die meer dan 60 jaar geleden voor het eerst werd uitgegeven. Maar in de afgelopen decennia is de taal veranderd. Dat was voor ons een reden om deze vertaling grondig te herzien. Het is ons doel geweest om tot een vertaling te komen die trouw is aan de oorspronkelijke tekst, maar ook duidelijk en makkelijk te lezen. In de appendixartikelen 'Vertaalprincipes voor de Bijbel', 'Kenmerken van deze herziening' en 'Hoe de Bijbel bewaard is gebleven' worden een aantal taalkundige veranderingen in deze herziene uitgave besproken.

Iedereen die van Jehovah God houdt en hem aanbidt, wil een nauwkeurige, begrijpelijke vertaling van de Bijbel hebben (1 Timotheüs 2:4). Daarom is het ons doel deze herziening in zo veel mogelijk talen beschikbaar te stellen. Wij hopen en bidden dat deze vertaling van Gods Woord je zal helpen om God te zoeken en hem ook echt te vinden (Handelingen 17:27).

New World Bible Translation Committee
augustus 2013

NAMEN EN VOLGORDE VAN DE BOEKEN

HEBREEUWS-ARAMESE GESCHRIFTEN

CHRISTELIJKE GRIEKSE GESCHRIFTEN

GENESIS

INHOUD

1 In het begin schiep God de
hemel en de aarde.[a]
2 De aarde was woest* en
leeg,# en er lag duisternis over
het oppervlak van de watermas-
sa.△[b] En Gods actieve kracht⊠[c]
bewoog zich over het oppervlak
van het water.[d]
3 God zei: ‘Er moet licht ko-
men.’ Toen kwam er licht.[e]
4 Daarna zag God dat het licht
goed was, en God begon het
licht te scheiden van de duis-
ternis. **5** God noemde het licht
‘dag’, maar de duisternis noemde
hij ‘nacht’.[f] En het werd avond en
het werd morgen: de eerste dag.
6 Toen zei God: ‘Er moet een
open ruimte*[g] tussen de wate-
ren komen als scheiding tussen
de ene watermassa en de ande-
re.’[h] **7** Vervolgens maakte God
de open ruimte en hij scheid-
de de watermassa onder de open
ruimte van de watermassa erbo-
ven.[i] En zo gebeurde het. **8** God
noemde de open ruimte ‘hemel’.
En het werd avond en het werd
morgen: de tweede dag.
9 Toen zei God: ‘Het water
onder de hemel moet naar één
plaats stromen en de droge grond
moet tevoorschijn komen.’[j] En zo
gebeurde het. **10** God noemde
de droge grond ‘land’,[k] maar het
samengestroomde water noemde
hij ‘zee’.[l] En God zag dat het goed
was.[m] **11** Vervolgens zei God:
‘Het land moet gras voortbren-
gen, zaaddragende planten en
ook vruchtbomen die vruchten
met zaad erin opleveren, naar
hun soort.’ En zo gebeurde het.
12 Het land ging gras voort-
brengen, zaaddragende planten[a]
en ook bomen die vruchten met
zaad erin opleverden, naar hun
soort. Toen zag God dat het goed
was. **13** En het werd avond en
het werd morgen: de derde dag.
14 Toen zei God: ‘Er moeten
lichten*[b] aan de hemel# komen
om de dag te scheiden van de
nacht.[c] Ze zullen dienen als aan-
duiding voor seizoenen en voor
dagen en jaren.[d] **15** Ze zullen
als lichten aan de hemel# die-
nen om op de aarde te schijnen.’
En zo gebeurde het. **16** En God
maakte de twee grote hemellich-
ten: het grootste om te heersen
over de dag[e] en het kleinere om
te heersen over de nacht, en ook
de sterren.[f] **17** God plaatste ze
aan de hemel# om op de aar-
de te schijnen, **18** om overdag
en ’s nachts te heersen en om het
licht te scheiden van de duister-
nis.[g] Toen zag God dat het goed
was. **19** En het werd avond en
het werd morgen: de vierde dag.
20 Daarna zei God: ‘Het wa-
ter moet wemelen van levende
wezens,* en er moeten vliegen-
de dieren in de lucht boven de
aarde vliegen, langs de hemel.’#[h]
21 En God schiep de grote zee-
dieren# en alle levende wezens*

HFST. 1
a Ps 102:25, Jes 42:5, Jes 45:18, Ro 1:20, Heb 1:10, Opb 4:11, Opb 10:6
b Sp 8:27, 28
c Ps 33:6, Jes 40:26
d Ps 104:5, 6
e Jes 45:7, 2Kor 4:6
f Ge 8:22
g Ge 1:20
h 2Pe 3:5
i Ge 7:11, Sp 8:27, 28
j Job 38:8, 11, Ps 104:6-9, Ps 136:6
k Ps 95:5
l Sp 8:29
m De 32:4

2de kolom
a Ps 104:14
b De 4:19
c Ps 104:19
d Ge 8:22
e Ps 136:7, 8
f Ps 8:3, Jer 31:35
g Ps 74:16
h Ge 2:19

1:2 *Of ‘vormloos’. #Of ‘verlaten’. △Of ‘het diepe water’, ‘het kolkende water’. ⊠Of ‘Gods geest’. **1:6** *Lett.: ‘uitspansel’.

1:14 *Of ‘hemellichten’. **1:14, 15, 17, 20** #Lett.: ‘de open ruimte van de hemel’. **1:20, 21** *Of ‘levende zielen’. **1:21** #Of ‘zeemonsters’.

waar het water van wemelt, naar
hun soort, en alle gevleugelde
vliegende dieren naar hun soort.
En God zag dat het goed was.
22 Daarop zegende God ze en
zei: ‘Wees vruchtbaar, word tal-
rijk en vul het water van de zee,[a]
en laat de vliegende dieren tal-
rijk worden op de aarde.’ **23** En
het werd avond en het werd mor-
gen: de vijfde dag.

24 Toen zei God: ‘De aarde
moet levende wezens* voortbren-
gen naar hun soort: tamme die-
ren, kruipende dieren# en wil-
de dieren, naar hun soort.’[b] En
zo gebeurde het. **25** God maak-
te de wilde dieren naar hun soort
en de tamme dieren naar hun
soort en alle kruipende dieren
naar hun soort. En God zag dat
het goed was.

26 Daarna zei God: ‘Laten wij[c]
de mens maken naar ons beeld,[d]
zodat ze op ons lijken.[e] Ze moe-
ten het gezag hebben over de vis-
sen in de zee, de vliegende die-
ren in de lucht en de tamme
dieren, over de hele aarde en
alle dieren die daarop rondkrui-
pen.’[f] **27** Vervolgens schiep God
de mens naar zijn beeld, naar
Gods beeld schiep hij hem. Als
man en als vrouw schiep hij
hen.[g] **28** Verder zegende God
hen en God zei tegen hen: ‘Wees
vruchtbaar en word talrijk, vul
de aarde[h] en onderwerp haar,[i] en
heb het gezag[j] over de vissen in
de zee, de vliegende dieren in de
lucht en alle dieren die zich op
de aarde bewegen.’

29 Toen zei God: ‘Ik geef jul-
lie alle zaaddragende planten op
de hele aarde en alle bomen met
zaaddragende vruchten. Dat zal
jullie voedsel zijn.[k] **30** Aan alle
wilde dieren op het land, alle
vliegende dieren in de lucht en
alles wat zich op de aarde be-
weegt waarin leven* is, geef ik
de groene planten als voedsel.’[a]
En zo gebeurde het.

31 Daarna zag God alles wat
hij gemaakt had en hij zag dat
het heel goed was.[b] En het werd
avond en het werd morgen: de
zesde dag.

2 Zo werden de hemel en de
aarde en alles wat daarbij
hoort* voltooid.[c] **2** Tegen de ze-
vende dag was God klaar met het
werk dat hij gedaan* had, en op
de zevende dag ging hij rusten
van al zijn werk.#[d] **3** Vervolgens
zegende God de zevende dag en
verklaarde die heilig, want op
die dag is God gaan rusten van
al zijn scheppingswerk, alles wat
hij besloten had te maken.

4 Dit is de geschiedenis van
de hemel en de aarde toen ze
werden geschapen, op de dag
waarop Jehovah* God aarde en
hemel maakte.[e]

5 Er groeiden op aarde nog
geen struiken of andere planten,
want Jehovah God had het niet
laten regenen op de aarde en er
waren geen mensen om de grond
te bewerken. **6** Maar er steeg
wel altijd damp uit de aarde op,
die de hele aardbodem bevoch-
tigde.

7 En Jehovah God vormde de
mens uit stof[f] van de aardbodem
en in zijn neusgaten blies hij de
levensadem,[g] en de mens werd
een levend wezen.*[h] **8** Ook leg-
de Jehovah God in Eden,[i] in
het oosten, een tuin aan. Daarin
plaatste hij de mens die hij had
gevormd.[j] **9** Jehovah God liet

HFST. 1
a Ne 9:6; Ps 104:25
b Ge 2:19
c Sp 8:30; Jo 1:3; Kol 1:16
d 1Kor 11:7
e Ge 5:1; Jak 3:9
f Ge 9:2
g Ps 139:14; Mt 19:4; Mr 10:6; 1Kor 11:7, 9
h Ge 9:1
i Ge 2:15
j Ps 8:4, 6
k Ge 9:3; Ps 104:14; Han 14:17

2de kolom
a Ps 147:9; Mt 6:26
b De 32:4; Ps 104:24; 1Ti 4:4

HFST. 2
c Ne 9:6; Ps 146:6
d Ex 31:17; Heb 4:4
e Jes 45:18
f Ge 3:19; Ps 103:14; Pr 3:20
g Ge 7:22; Jes 42:5; Han 17:25
h 1Kor 15:45, 47
i Ge 2:15; Ge 3:23
j Ge 1:26

1:24 *Of ‘levende zielen’. #Of ‘bewegende dieren’. Blijkbaar omvat dit reptielen en andere diersoorten die niet onder de andere categorieën vallen.

1:30 *Of ‘leven als een ziel’, ‘een levende ziel’. **2:1** *Lett.: ‘hun hele leger’. **2:2** *Of ‘gemaakt’. #Of ‘zijn werk dat hij gemaakt had’. **2:4** *De eerste keer dat Gods persoonlijke naam, יהוה (*JHWH*), voorkomt. Zie App. A4. **2:7** *Of ‘levende ziel’. Het Hebreeuws voor ‘ziel’ is *nefesj*, wat letterlijk ‘een ademend schepsel’ betekent. Zie Woordenlijst.

uit de aardbodem allerlei bomen opschieten, prachtig om te zien en met heerlijke vruchten, en ook de levensboom[a] in het midden van de tuin en de boom van de kennis van goed en kwaad.[b]

10 In Eden ontsprong een rivier die de tuin van water voorzag, en verderop splitste die zich in vier rivieren.* **11** De naam van de eerste is Pison. Die stroomt om het hele land Havila heen, waar goud is. **12** Het goud van dat land is goed, en er zijn daar ook onyxstenen en bdelliumhars. **13** De naam van de tweede rivier is Gihon. Die stroomt om het hele land Kusch heen. **14** De naam van de derde rivier is Hiddekel.*[c] Die loopt ten oosten van Assyrië.[d] En de vierde rivier is de Eufraat.[e]

15 Jehovah God plaatste de mens dus in de tuin van Eden om die te bewerken en ervoor te zorgen.[f] **16** Ook gaf Jehovah God de mens het volgende gebod: ‘Van alle bomen in de tuin mag je eten zo veel je wilt.[g] **17** Maar van de boom van de kennis van goed en kwaad mag je niet eten, want op de dag dat je daarvan eet, zul je zeker sterven.’[h]

18 Toen zei Jehovah God: ‘Het is niet goed dat de mens alleen blijft. Ik zal een helper voor hem maken die hem aanvult.’[i] **19** Jehovah God had uit de aardbodem alle wilde dieren op het land en alle vliegende dieren in de lucht gevormd. Hij bracht die vervolgens bij de mens om te zien hoe hij elk dier zou noemen, en elk levend wezen* kreeg de naam die de mens eraan gaf.[j] **20** De mens gaf dus namen aan alle tamme dieren, aan de vliegende dieren in de lucht en aan alle wilde dieren op het land, maar voor de mens was er niemand die hem hielp en

2:10 *Lett.: ‘werd vier hoofden’. **2:14** *Of ‘Tigris’. **2:19** *Of ‘elke levende ziel’.

HFST. 2
a Ge 3:22, 24; Opb 2:7
b Ge 2:17
c Da 10:4
d Ge 10:8, 11
e Ge 15:18; De 11:24
f Ge 1:28; Ge 2:8; Ps 115:16
g Ge 2:8, 9; Ge 3:2
h Ge 3:19; Ps 146:4; Pr 9:5, 10; Ez 18:4; Ro 5:12; 1Kor 15:22
i 1Kor 11:8, 9; 1Ti 2:13
j Ge 1:26

2de kolom
a Mr 10:9; 1Ti 2:13
b 1Kor 11:8
c Mal 2:16; Mt 19:5; Mr 10:7, 8; Ro 7:2; 1Kor 6:16; Ef 5:31; Heb 13:4
d Ge 3:7

HFST. 3
e 2Kor 11:3; Opb 12:9; Opb 20:2
f Ge 2:17
g Ge 2:16
h Ge 2:8, 9
i Jo 8:44; 1Jo 3:8
j Ge 3:22

aanvulde. **21** Daarom liet Jehovah God de mens in een diepe slaap vallen, en terwijl de mens sliep, nam hij een van zijn ribben weg en maakte toen het vlees op die plaats weer dicht. **22** Jehovah God maakte uit de rib die hij uit de man had genomen een vrouw en bracht haar bij de man.[a]

23 Toen zei de man:

‘Dit is eindelijk been van mijn gebeente
en vlees van mijn vlees.
Ze zal “mannin” worden genoemd,
omdat ze uit de man is genomen.’[b]

24 Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zich aan zijn vrouw hechten,* en ze zullen één vlees worden.[c] **25** En de man en zijn vrouw bleven allebei naakt,[d] en toch schaamden ze zich niet.

3 Van alle wilde dieren op het land die Jehovah God had gemaakt, was de slang[e] het behoedzaamst.* De slang zei tegen de vrouw: ‘Heeft God echt gezegd dat jullie niet van alle bomen in de tuin mogen eten?’[f] **2** De vrouw antwoordde de slang: ‘We mogen de vruchten van de bomen in de tuin eten.[g] **3** Maar over de vruchten van de boom in het midden van de tuin heeft God gezegd:[h] “Jullie mogen er niet van eten en die zelfs niet aanraken, anders zullen jullie sterven.”’ **4** Daarop zei de slang tegen de vrouw: ‘Jullie zullen helemaal niet sterven.[i] **5** Want God weet dat op de dag dat jullie ervan eten, jullie ogen geopend zullen worden en jullie als God zullen zijn en kennis zullen hebben van goed en kwaad.’[j]

6 Toen zag de vrouw dat de boom heerlijke vruchten had en

2:24 *Of ‘bij zijn vrouw blijven’. **3:1** *Of ‘slimst’, ‘sluwst’.

een lust voor het oog was* — de boom zag er echt prachtig uit. Ze plukte dus een vrucht van de boom en ging ervan eten.[a] Daarna gaf ze er ook van aan haar man toen die bij haar was, en ook hij ging ervan eten.[b] **7** Toen werden de ogen van hen beiden geopend en ze beseften dat ze naakt waren. Daarom bonden ze vijgenbladeren aan elkaar en deden die rond hun heupen om zich te bedekken.[c]

8 Later hoorden ze de stem van Jehovah God terwijl hij rond het winderige gedeelte van de dag in de tuin wandelde. Daarop verborgen de man en zijn vrouw zich voor* Jehovah God tussen de bomen van de tuin. **9** Maar Jehovah God bleef de man roepen en zei: ‘Waar ben je?’ **10** Uiteindelijk antwoordde hij: ‘Ik hoorde uw stem in de tuin, maar ik was bang omdat ik naakt was en daarom heb ik me verborgen.’ **11** ‘Wie heeft je verteld dat je naakt was?’,[d] vroeg hij. ‘Heb je soms van de boom gegeten waarvan ik je verboden heb te eten?’[e] **12** De man antwoordde: ‘De vrouw die u mij gegeven hebt, die heeft mij een vrucht van de boom gegeven en dus heb ik gegeten.’ **13** Toen zei Jehovah God tegen de vrouw: ‘Waarom heb je dat gedaan?’ De vrouw antwoordde: ‘De slang heeft me bedrogen en dus heb ik gegeten.’[f]

14 Vervolgens zei Jehovah God tegen de slang:[g] ‘Omdat je dat hebt gedaan, ben je vervloekt onder de tamme dieren en de wilde dieren op het land. Op je buik zul je kruipen en stof zul je eten, je hele leven lang. **15** En ik zal vijandschap[h] stichten tussen jou[i] en de vrouw[j] en tussen jouw nageslacht*[k] en haar nageslacht.*[l] Hij zal jouw kop verbrijzelen#[a] en jij zult hem in de hiel treffen.’#[b]

16 Tegen de vrouw zei hij: ‘Ik zal je zwangerschap veel zwaarder maken, en met pijn zul je kinderen op de wereld zetten. Je zult sterk verlangen naar je man en hij zal over je heersen.’

17 En tegen Adam* zei hij: ‘Omdat je naar de stem van je vrouw hebt geluisterd en van de boom hebt gegeten waarvan ik had gezegd:[c] “Daar mag je niet van eten”, is de grond vanwege jou vervloekt.[d] Je zult zwoegen om ervan te kunnen eten,# je hele leven lang.[e] **18** Doorns en distels zullen er groeien, en je moet de gewassen* van het land eten. **19** Je zult je in het zweet werken om brood* te eten, totdat je terugkeert naar de grond, want daaruit ben je genomen.[f] Stof ben je en tot stof zul je terugkeren.’[g]

20 Hierna gaf Adam zijn vrouw de naam Eva,* omdat zij de moeder zou worden van iedereen die leeft.[h] **21** En Jehovah God maakte voor Adam en zijn vrouw lange kleren van dierenvellen waarmee ze zich konden kleden.[i] **22** Toen zei Jehovah God: ‘De mens is nu als een van ons geworden als het gaat om de kennis van goed en kwaad.[j] Om nu te voorkomen dat hij zijn hand uitsteekt en ook een vrucht van de levensboom[k] plukt, ervan eet en eeuwig* leeft . . .’ **23** Daarop zette Jehovah God hem uit de tuin van Eden[l] om de grond te bewerken waaruit hij genomen was.[m] **24** Hij verdreef de mens dus en plaatste aan de oostkant van de tuin van Eden de cherubs[n]

3:6 * Of ‘iets was waar de ogen naar verlangden’. **3:8** * Lett.: ‘voor het gezicht van’. **3:15** * Lett.: ‘zaad’.

3:15 # Of ‘vermorzelen’. **3:17** * Bet.: ‘aardse mens’, ‘mensheid’. # Lett.: ‘met smart zul je de opbrengst ervan eten’. **3:18** * Of ‘plantengroei’. **3:19** * Of ‘voedsel’. **3:20** * Bet.: ‘levende’. **3:22** * Of ‘tot onbepaalde tijd’.

HFST. 3

a 2Kor 11:3, 1Ti 2:14, Jak 1:14, 15
b Ro 5:12
c Ge 3:21
d Ge 2:25
e Ge 2:17
f 2Kor 11:3, 1Ti 2:14
g Ge 3:1
h Opb 12:7, 17
i Opb 12:9
j Opb 12:1
k Jo 8:44, 1Jo 3:10
l Ge 22:18, Ge 49:10, Ga 3:16, 29

2de kolom

a Opb 20:2, 10
b Mt 27:50, Han 3:15
c Ge 2:17
d Ge 5:29
e Ro 8:20
f Ge 2:7
g Ps 104:29, Pr 3:20, Pr 12:7
h Han 17:26
i Ge 3:7
j Ge 3:5
k Ge 2:9
l Ge 2:8
m Ge 3:19
n Ps 80:1, Jes 37:16, Ez 10:4

en een vlammend* zwaard dat
voortdurend ronddraaide, om de
weg naar de levensboom te be-
waken.

4 Adam had gemeenschap met
zijn vrouw Eva en ze werd
zwanger.[a] Toen ze Kaïn[b] ter we-
reld bracht, zei ze: ‘Ik heb met de
hulp van Jehovah een mannelijk
kind gekregen.’* **2** Later bracht
ze zijn broer Abel[c] ter wereld.

Abel werd herder en Kaïn werd
landbouwer. **3** Na verloop van
tijd bracht Kaïn een offer aan Je-
hovah van de opbrengst van het
land. **4** Maar Abel bracht enke-
le eerstgeboren dieren* van zijn
kudde,[d] ook het vet. Terwijl Jeho-
vah Abel en zijn offer goedkeur-
de,[e] **5** keurde hij Kaïn en zijn of-
fer niet goed. Daarom werd Kaïn
woedend en zijn gezicht betrok.
6 Toen zei Jehovah tegen Kaïn:
‘Waarom kijk je zo boos en onge-
lukkig? **7** Als je je omkeert om
het goede te doen, zul je dan niet
mijn goedkeuring krijgen?* Maar
als je je niet omkeert om het goe-
de te doen, ligt bij de deur de
zonde op de loer, en die verlangt
ernaar je in zijn macht te krij-
gen. En zul jij hem de baas wor-
den?’

8 Daarna zei Kaïn tegen zijn
broer Abel: ‘Laten we het veld
in gaan.’ Toen ze daar waren,
viel Kaïn zijn broer Abel aan
en doodde hem.[f] **9** Later zei Je-
hovah tegen Kaïn: ‘Waar is je
broer Abel?’ Hij antwoordde: ‘Dat
weet ik niet. Moet ik soms op
mijn broer passen?’ **10** Daarop
zei Hij: ‘Wat heb je gedaan? Luis-
ter! Het bloed van je broer roept
naar mij vanaf de grond.[g] **11** En
nu ben je vervloekt en verban-
nen van de grond die zijn mond
heeft geopend om het bloed
van je broer te ontvangen, dat
door jou* vergoten is.[a] **12** Wan-
neer je de grond bewerkt, zal
die je niet zijn opbrengst* ge-
ven. Je zult een vluchteling wor-
den die over de aarde rond-
zwerft.’ **13** Toen zei Kaïn tegen
Jehovah: ‘De straf voor mijn mis-
daad is te zwaar om te dragen.
14 U verdrijft me nu uit dit ge-
bied* en ik mag u niet meer on-
der ogen komen. Ik zal een vluch-
teling worden die over de aarde
rondzwerft, en als iemand me te-
genkomt, zal hij me zeker doden.’
15 Jehovah zei tegen hem: ‘Om
die reden zal degene die Kaïn
doodt, zevenmaal wraak onder-
gaan.’

En Jehovah stelde een teken
in voor Kaïn zodat niemand die
hem tegenkwam, hem zou dood-
slaan. **16** Toen ging Kaïn weg
uit Jehovah’s aanwezigheid en
hij vestigde zich in het land
Nod,* ten oosten van Eden.[b]

17 Daarna had Kaïn gemeen-
schap met zijn vrouw.[c] Ze werd
zwanger en bracht Henoch ter
wereld. Toen bouwde hij een stad
en noemde die naar zijn zoon He-
noch. **18** Later werd Henoch de
vader van Irad. Irad werd de va-
der van Mehujaël, Mehujaël werd
de vader van Methusaël, en Me-
thusaël werd de vader van La-
mech.

19 Lamech nam twee vrou-
wen. De eerste heette Ada en de
tweede Zilla. **20** Ada bracht Ja-
bal ter wereld. Hij werd de stam-
vader van degenen die in tenten
wonen en vee houden. **21** Zijn
broer heette Jubal. Hij werd de
stamvader van iedereen die op de
harp en de fluit* speelt. **22** Zilla
bracht Tubal-Kaïn ter wereld. Hij
werd een smid die allerlei gereed-
schap van koper en ijzer maakte.

HFST. 4
a Ge 1:28
b 1Jo 3:10-12; Ju 11
c Mt 23:35
d Ex 13:12
e Heb 11:4
f Mt 23:35; 1Jo 3:10-12; Ju 11
g Heb 12:24

2de kolom
a Ge 9:5
b Ge 2:8
c Ge 5:4

3:24 *Of ‘het vlammende lemmer van een’. **4:1** *Lett.: ‘voortgebracht’. **4:4** *Of ‘eerstelingen’. Zie Woordenlijst. **4:7** *Of ‘zal er dan geen verheffing zijn’.

4:11 *Lett.: ‘jouw hand’. **4:12** *Lett.: ‘kracht’. **4:14** *Lett.: ‘van de oppervlakte van de aardbodem’. **4:16** *Bet.: ‘ballingschap’. **4:21** *Of ‘schalmei’.

En de zus van Tubal-Kaïn heet-
te Naäma. 23 Lamech stelde de
volgende woorden op voor zijn
vrouwen Ada en Zilla:

‘Hoor mijn stem, vrouwen
van Lamech,
luister naar wat ik zeg:
Een man heb ik gedood
omdat hij mij verwondde,
ja, een jonge man omdat hij
mij sloeg.
24 Als Kaïn 7 keer gewroken
moet worden,[a]
dan Lamech 77 keer.’

25 Adam had opnieuw gemeen-
schap met zijn vrouw, en ze
bracht een zoon ter wereld. Ze
noemde hem Seth,*[b] want ze zei:
‘God heeft mij een ander nage-
slacht# gegeven△ in de plaats van
Abel, omdat Kaïn hem heeft ge-
dood.’[c] 26 Ook Seth kreeg een
zoon, die hij Enos[d] noemde. In
die tijd begonnen mensen de
naam van Jehovah aan te roe-
pen.

5 Dit is het boek van Adams ge-
schiedenis. Op de dag waar-
op God Adam schiep, maakte hij
hem zo dat hij op God leek.[e]
2 Als man en als vrouw schiep
hij hen.[f] Op de dag waarop ze
werden geschapen,[g] zegende hij
ze en noemde hij ze ‘mens’.*

3 Toen Adam 130 jaar oud was,
werd hij de vader van een zoon
die op hem leek, die zijn even-
beeld was, en hij noemde hem
Seth.[h] 4 Nadat Adam de vader
van Seth was geworden, leefde hij
nog 800 jaar. En hij werd de vader
van zonen en dochters. 5 In to-
taal leefde Adam dus 930 jaar en
toen stierf hij.[i]

6 Toen Seth 105 jaar oud was,
werd hij de vader van Enos.[j]
7 Nadat Seth de vader van Enos
was geworden, leefde hij nog 807
jaar. En hij werd de vader van
zonen en dochters. 8 In totaal
leefde Seth dus 912 jaar en toen
stierf hij.

9 Toen Enos 90 jaar oud was,
werd hij de vader van Kenan.
10 Nadat Enos de vader van Ke-
nan was geworden, leefde hij nog
815 jaar. En hij werd de vader
van zonen en dochters. 11 In
totaal leefde Enos dus 905 jaar
en toen stierf hij.

12 Toen Kenan 70 jaar oud
was, werd hij de vader van Ma-
halalel.[a] 13 Nadat Kenan de va-
der van Mahalalel was gewor-
den, leefde hij nog 840 jaar. En
hij werd de vader van zonen
en dochters. 14 In totaal leefde
Kenan dus 910 jaar en toen stierf
hij.

15 Toen Mahalalel 65 jaar oud
was, werd hij de vader van Jered.[b]
16 Nadat Mahalalel de vader van
Jered was geworden, leefde hij
nog 830 jaar. En hij werd de vader
van zonen en dochters. 17 In to-
taal leefde Mahalalel dus 895 jaar
en toen stierf hij.

18 Toen Jered 162 jaar oud
was, werd hij de vader van He-
noch.[c] 19 Nadat Jered de vader
van Henoch was geworden, leef-
de hij nog 800 jaar. En hij werd
de vader van zonen en dochters.
20 In totaal leefde Jered dus 962
jaar en toen stierf hij.

21 Toen Henoch 65 jaar oud
was, werd hij de vader van Me-
thusalah.[d] 22 Nadat Henoch de
vader van Methusalah was gewor-
den, wandelde hij nog 300 jaar
met de ware God.* En hij werd
de vader van zonen en dochters.
23 In totaal leefde Henoch dus
365 jaar. 24 Henoch bleef met de
ware God wandelen.[e] Toen was hij
er niet meer, want God nam hem
weg.[f]

25 Toen Methusalah 187 jaar
oud was, werd hij de vader van
Lamech.[g] 26 Nadat Methusalah

HFST. 4
a Ge 4:15
b Ge 5:3, 1Kr 1:1
c Ge 4:8, Mt 23:35, Heb 11:4
d Ge 5:6, Lu 3:23, 38

HFST. 5
e Ge 1:26, Jak 3:9
f Ge 1:27, Mr 10:6
g Ge 2:23, Jes 45:12, Mt 19:4
h Ge 4:25
i Ge 2:17, Ge 3:19, Ro 6:23, 1Kor 15:22
j Ge 4:26, Lu 3:23, 38

2de kolom
a Lu 3:23, 37
b Lu 3:23, 37
c Ju 14
d Lu 3:23, 37
e Ge 6:9, De 8:6, De 13:4, 3Jo 4, Ju 14, 15
f Jo 3:13, Heb 11:5
g Lu 3:23, 36

4:25 *Bet.: ‘aangesteld’, ‘gesteld’, ‘ge-
zet’. #Lett.: ‘zaad’. △Of ‘voor mij (...)
gesteld’. 5:2 *Of ‘Adam’, ‘mensheid’.

5:22 *Lett.: ‘de God’. Zie Woordenlijst.

de vader van Lamech was geworden, leefde hij nog 782 jaar. En hij werd de vader van zonen en dochters. **27** In totaal leefde Methusalah dus 969 jaar en toen stierf hij.

28 Toen Lamech 182 jaar oud was, werd hij de vader van een zoon. **29** Hij noemde hem Noach*[a] en zei: ‘Hij zal ons verlichting# geven bij het werken en zwoegen op de grond die door Jehovah vervloekt is.’[b] **30** Nadat Lamech de vader van Noach was geworden, leefde hij nog 595 jaar. En hij werd de vader van zonen en dochters. **31** In totaal leefde Lamech dus 777 jaar en toen stierf hij.

32 Nadat Noach 500 jaar oud was geworden, werd hij de vader van Sem,[c] Cham[d] en Jafeth.[e]

6 Er kwamen steeds meer mensen op aarde en ze kregen dochters. **2** Het begon de zonen van de ware God*[f] op te vallen hoe mooi de dochters van de mensen waren, dus namen ze wie ze maar wilden tot vrouw. **3** Toen zei Jehovah: ‘Mijn geest zal de mens niet voor altijd verdragen,[g] want hij is alleen maar vlees.* Daarom zal hij nog 120 jaar leven.’[h]

4 In die tijd en ook daarna waren de Nefilim* op aarde omdat de zonen van de ware God gemeenschap hadden met de dochters van de mensen en zonen bij hen kregen. Dat waren de sterke mannen uit de oudheid, de beroemde mannen.

5 Toen zag Jehovah hoe groot de slechtheid van de mensen op aarde was en dat hun gedachten en de verlangens* van hun hart altijd alleen maar slecht waren.[a] **6** Jehovah had er spijt* van dat hij mensen op aarde had gemaakt, en het kwetste hem in zijn hart.[b] **7** Daarom zei Jehovah: ‘Ik zal de mensen die ik heb geschapen van de aarde wegvagen, mensen en ook vee, kruipende dieren en vliegende dieren, want ik heb er spijt van dat ik ze heb gemaakt.’ **8** Maar Noach had Jehovah’s gunst.

9 Dit is de geschiedenis van Noach.

Noach was een rechtvaardig man.[c] Hij gedroeg zich onberispelijk onder de mensen van zijn tijd.* Noach wandelde met de ware God.[d] **10** Na verloop van tijd werd Noach de vader van drie zonen: Sem, Cham en Jafeth.[e] **11** Maar de aarde was verdorven geworden in de ogen van de ware God en was vol geweld. **12** Ja, God keek naar de aarde en zag dat die verdorven was.[f] Alle mensen* op aarde leidden een verdorven leven.#[g]

13 Daarna zei God tegen Noach: ‘Ik heb besloten een eind te maken aan het leven van alle mensen,* want door hen is de aarde vol geweld. Daarom ga ik ze samen met de aarde vernietigen.[h] **14** Maak een ark* van harsachtig hout.[i] Je moet verschillende ruimten in de ark maken en de ark vanbinnen en vanbuiten met teer#[j] bestrijken. **15** Zo moet je de ark maken: de ark moet 300 el* lang zijn, 50 el breed en 30 el hoog. **16** Je

HFST. 5
a Ge 7:1, Ez 14:14, Mt 24:37, Heb 11:7, 1Pe 3:20, 2Pe 2:5
b Ge 3:17
c Ge 10:21, Ge 11:10, Lu 3:23, 36
d Ge 6:10, Ge 10:6
e Ge 10:2

HFST. 6
f Job 1:6, Job 38:7, 2Pe 2:4, Ju 6
g Ge 7:4, 1Pe 3:20
h 2Pe 3:9

2de kolom
a Ge 8:21, Jer 17:9, Mt 15:19
b Ps 78:40, 41
c Ge 7:1, Ez 14:14, Heb 11:7
d 2Pe 2:5
e Ge 5:32
f Opb 11:18
g Mt 24:37-39, 2Pe 2:5
h Ge 7:4
i Heb 11:7
j Ge 14:10, Ex 2:3

5:29 *Bet. waarschijnlijk: ‘rust’ of ‘troost’. #Of ‘troost’. **6:2** *Een Hebreeuwse uitdrukking waarmee de engelen worden bedoeld. **6:3** *Of mogelijk ‘omdat hij naar het vlees leeft’. **6:4** *Bet. mogelijk: ‘vellers’, d.w.z. personen die anderen doen vallen. Zie Woordenlijst.

6:5 *Of ‘neigingen’, ‘motieven’. **6:6** *Of ‘verdriet’. **6:9** *Lett.: ‘zijn generaties’. **6:12, 13** *Lett.: ‘vlees’. **6:12** #Of ‘hadden hun weg op de aarde verdorven’. **6:14** *Lett.: ‘kist’, een groot vaartuig. #Of ‘pek’. **6:15** *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

moet een venster* maken in de ark, één el onder de bovenrand. De ingang van de ark moet je aan de zijkant maken,[a] en je moet een benedendek maken en daarboven nog twee dekken.

17 Wat mij betreft, ik ga een watervloed[b] over de aarde brengen om alles* onder de hemel dat de levensadem# heeft te vernietigen. Alles op aarde zal vergaan.[c] **18** Ik sluit een verbond* met je, en je moet de ark in gaan, samen met je zonen, je vrouw en de vrouwen van je zonen.[d] **19** Van alle diersoorten moet je er twee in de ark brengen,[e] een mannetje en een vrouwtje,[f] zodat ze samen met jou in leven blijven. **20** Van de vliegende dieren naar hun soort, de tamme dieren naar hun soort en alle kruipende dieren naar hun soort zullen er twee van elk naar je toe komen en naar binnen gaan. Zo zullen ze in leven blijven.[g] **21** En je moet allerlei voedsel verzamelen en met je meenemen,[h] zodat jij en de dieren daarvan kunnen eten.’

22 Noach deed alles wat God hem had opgedragen. Precies zo deed hij het.[i]

7 Daarna zei Jehovah tegen Noach: ‘Ga de ark in, jij en je hele gezin, want ik heb gezien dat jij rechtvaardig bent, in tegenstelling tot deze generatie.[j] **2** Van alle reine diersoorten moet je er zeven* meenemen,[k] steeds een mannetje en een vrouwtje, en van alle dieren die niet rein zijn maar twee, steeds een mannetje en een vrouwtje, **3** en ook van alle vliegende dieren in de lucht zeven,* steeds een mannetje en een vrouwtje, om hun nageslacht in leven te houden op de hele aarde.[a] **4** Want over nog maar zeven dagen laat ik het op de aarde 40 dagen en 40 nachten[b] regenen.[c] En ik zal alle levende wezens die ik gemaakt heb, van de aardbodem wegvagen.’[d] **5** Toen deed Noach alles wat Jehovah hem had opgedragen.

6 Noach was 600 jaar oud toen de watervloed over de aarde kwam.[e] **7** En Noach ging samen met zijn vrouw, zijn zonen en de vrouwen van zijn zonen de ark in voordat de vloed begon.[f] **8** Van alle reine dieren en van alle dieren die niet rein zijn en van de vliegende dieren en van alles wat zich over de grond beweegt,[g] **9** kwamen er telkens twee bij Noach in de ark, een mannetje en een vrouwtje, zoals God Noach had opgedragen. **10** Zeven dagen later kwam de watervloed over de aarde.

11 In het 600ste jaar van Noachs leven, op de 17de dag van de tweede maand, op die dag barstten alle bronnen van de grote watermassa open en werden de sluizen van de hemel geopend.[h] **12** En 40 dagen en 40 nachten lang stortregende het op de aarde. **13** Diezelfde dag nog ging Noach de ark in, samen met zijn zonen, Sem, Cham en Ja̱feth,[i] zijn vrouw en de vrouwen van zijn drie zonen.[j] **14** Ze gingen naar binnen met alle dieren naar hun soort: wilde dieren, tamme dieren, kruipende dieren, vogels en alle andere gevleugelde dieren. **15** Ze bleven bij Noach in de ark komen, twee aan twee, van elke diersoort* die de levensadem# had. **16** Er gingen dus mannetjes en vrouwtjes van elke diersoort* naar binnen, zoals God hem had opgedragen. Daarna sloot Jehovah de deur achter hem.

6:16 *Hebr.: *tsohar.* In plaats van een venster of een lichtopening kan de *tsohar* ook een dak zijn geweest met een helling van één el. **6:17** *Lett.: ‘alle vlees’. **6:17; 7:15** #Of ‘levensgeest’. **6:18** *Zie Woordenlijst. **7:2, 3** *Of mogelijk ‘zeven paar’.

7:15, 16 *Lett.: ‘soort van vlees’.

HFST. 6
a Ge 7:16
b Ge 1:7; Ge 7:6, 11
c Ge 7:21; Ps 104:29; Mt 24:39; 2Pe 2:5
d Ge 7:13
e Ge 8:17
f Ge 7:2
g Ge 7:14, 15
h Ge 1:29, 30
i Ex 40:16; Heb 11:7

HFST. 7
j Ge 6:9; Heb 10:38; Heb 11:7; 1Pe 3:12; 2Pe 2:5, 9
k Ge 8:20

2de kolom
a Ge 7:23; Ge 8:19
b Ge 7:11, 12
c Ge 2:5
d Ge 6:7, 17
e Ge 8:13
f Lu 17:27; Heb 11:7
g Ge 6:19, 20
h Ge 1:7; Ge 8:2
i Ge 9:18; 1Kr 1:4
j Ge 6:18; 1Pe 3:20; 2Pe 2:5

17 De vloed hield 40 dagen aan* op de aarde. Het water bleef stijgen en tilde de ark op totdat die hoog boven de aarde dreef. **18** Het water op aarde nam steeds meer toe en bleef maar stijgen, maar de ark dreef op het water. **19** Het water op aarde nam zo sterk toe dat alle hoge bergen onder de hele hemel bedekt werden.[a] **20** Het water steeg tot 15 el* boven de bergen.

21 Alle levende wezens* die zich op de aarde bewogen vergingen:[b] de vliegende dieren, de tamme dieren, de wilde dieren, de krioelende dieren en alle mensen.[c] **22** Alles op het droge land dat de levensadem* in zijn neusgaten had, stierf.[d] **23** Hij vaagde dus alle levende wezens van de aardbodem weg, met inbegrip van mensen, landdieren, kruipende dieren en de vliegende dieren in de lucht. Ze werden allemaal van de aarde weggevaagd.[e] Alleen Noach en de mensen en dieren die bij hem in de ark waren, bleven in leven.[f] **24** En het water bedekte de aarde 150 dagen lang.[g]

8 Daarna dacht God aan Noach en aan alle wilde en tamme dieren die bij hem in de ark waren,[h] en God zorgde ervoor dat het op aarde ging waaien, waardoor het water begon te zakken. **2** De bronnen van de watermassa en de sluizen van de hemel werden gesloten, zodat er geen regen meer uit de hemel viel.*[i] **3** Toen begon het water geleidelijk van de aardbodem weg te vloeien. Na verloop van 150 dagen was het water een heel eind gezakt. **4** Op de 17de dag van de zevende maand kwam de ark vast te zitten op het Araratgebergte. **5** Het water bleef geleidelijk zakken tot de tiende maand. Op de eerste dag van de tiende maand verschenen de toppen van de bergen.[a]

6 Na verloop van 40 dagen opende Noach het venster[b] dat hij in de ark had aangebracht **7** en liet hij een raaf los. Die vloog steeds naar buiten en kwam dan weer terug, totdat het water op de aarde opgedroogd was.

8 Later liet hij een duif los om te zien of het water van de aardbodem was weggevloeid. **9** De duif vond geen plek om neer te strijken* en kwam bij hem terug in de ark omdat het hele aardoppervlak nog steeds met water bedekt was.[c] Daarom stak hij zijn hand uit en haalde de duif weer in de ark. **10** Hij wachtte nog eens zeven dagen en liet de duif toen opnieuw los uit de ark. **11** Toen de duif tegen de avond bij hem terugkwam, zag hij dat die een vers olijfblad in zijn snavel had! Zo wist Noach dat het water op aarde gezakt was.[d] **12** Hij wachtte nog eens zeven dagen. Toen liet hij de duif weer los, maar nu kwam die niet meer bij hem terug.

13 In het 601ste jaar,[e] op de eerste dag van de eerste maand, was het water van de aardbodem weggestroomd. Noach verwijderde de bedekking van de ark en zag dat de grond droog begon te worden. **14** Op de 27ste dag van de tweede maand was de aarde helemaal droog geworden.

15 Toen zei God tegen Noach: **16** ‘Ga de ark uit, samen met je vrouw, je zonen en de vrouwen van je zonen.[f] **17** Neem alle dieren van elke soort*[g] mee naar buiten: de vliegende dieren,

HFST. 7
a 2Pe 3:5, 6
b Ge 6:7, 17
c Lu 17:27
d Ge 2:7, Ge 7:15, Pr 3:19, Jes 42:5
e Ge 6:7, 2Pe 3:5, 6
f Mt 24:37-39, 1Pe 3:20, 2Pe 2:5, 9
g Ge 8:3

HFST. 8
h Ge 6:19, 20, Heb 11:7
i Ge 7:11, 12

2de kolom
a Ge 7:20
b Ge 6:16
c Ge 7:19
d Ge 7:20, Ge 8:3
e Ge 7:6, 11
f Ge 7:7, 1Pe 3:20, 2Pe 2:5
g Ge 6:19, 20, Ge 7:14, 15

7:17 *Of ‘bleef (...) komen’. **7:20** *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **7:21** *Lett.: ‘alle vlees’. **7:22** *Of ‘de adem van de levensgeest’. **8:2** *Of ‘de regen (...) werd tegengehouden’.

8:9 *Of ‘voor zijn voetzool’. **8:17** *Lett.: ‘soort van vlees’.

de landdieren en alle kruipende dieren, zodat ze zich op aarde kunnen vermenigvuldigen* en vruchtbaar zijn en talrijk worden op aarde.'[a]

18 Noach ging dus naar buiten, samen met zijn zonen,[b] zijn vrouw en de vrouwen van zijn zonen. **19** Alle landdieren, alle kruipende dieren en alle vliegende dieren, alles wat zich op de aarde beweegt, ging soort bij soort de ark uit.[c] **20** Vervolgens bouwde Noach een altaar[d] voor Jehovah. Hij nam enkele van de reine landdieren en van de reine vliegende dieren[e] en bracht brandoffers op het altaar.[f] **21** Jehovah vond de geur van het offer aangenaam.* Daarom zei Jehovah bij zichzelf:# 'Nooit weer zal ik de grond vervloeken△[g] vanwege de mens, want het hart van de mens is van jongs af aan geneigd tot het slechte.[h] En nooit weer zal ik alles wat leeft vernietigen, zoals ik heb gedaan.[i] **22** Vanaf nu zal er op aarde nooit een eind komen aan zaaien en oogsten, aan kou en hitte, aan zomer en winter, en aan dag en nacht.'[j]

9 Vervolgens zegende God Noach en zijn zonen en zei tegen ze: 'Wees vruchtbaar, word talrijk en vul de aarde.[k] **2** Alle landdieren, alle vliegende dieren in de lucht, alles wat over de grond kruipt en alle vissen in de zee zullen angst en schrik voor jullie blijven voelen. Ze staan nu onder jullie gezag.*[l] **3** Alle dieren die leven en bewegen, geef ik jullie als voedsel.[m] Ik geef jullie die allemaal, net zoals ik jullie de groene planten heb gegeven.[n] **4** Alleen vlees met het leven* — het bloed[a] — er nog in mogen jullie niet eten.[b] **5** Bovendien zal ik rekenschap eisen voor jullie bloed, jullie leven.* Ik zal elk levend wezen ter verantwoording roepen, en elk mens zal ik ter verantwoording roepen voor het leven van zijn medemens.[c] **6** Als iemand het bloed van een mens vergiet, zal zijn eigen bloed door een mens vergoten worden,[d] want God heeft de mens naar Zijn beeld gemaakt.[e] **7** En jullie moeten vruchtbaar zijn, talrijk worden, sterk in aantal toenemen op aarde en je vermenigvuldigen.'[f]

8 Toen zei God tegen Noach en zijn zonen: **9** 'Ik sluit een verbond met jullie[g] en met jullie nageslacht, **10** en met elk levend wezen* dat bij jullie is: de vogels, de landdieren en alle levende wezens op aarde met jullie — alle dieren die uit de ark zijn gekomen, alle levende wezens op aarde.[h] **11** Ja, ik sluit een verbond met jullie: nooit weer zal alles wat leeft* door het water van een vloed worden vernietigd, en nooit weer zal een vloed de aarde verwoesten.'[i]

12 God voegde eraan toe: 'Dit is het teken van het verbond dat ik sluit tussen mij en jullie en alle levende wezens* die bij jullie zijn, voor alle toekomstige generaties. **13** Ik plaats mijn regenboog in de wolken, en die zal dienen als teken van het verbond tussen mij en de aarde. **14** Elke keer dat ik wolken over de aarde laat komen en de regenboog in de wolken verschijnt, **15** zal ik denken aan het verbond dat ik heb gesloten met jullie en alle levende wezens van elke soort.* En nooit weer zal het water

---

HFST. 8
a Ge 1:22
b Ge 6:10
c Ge 7:13, 14
d Ge 12:7
e Ge 7:2; Le 20:25
f De 27:6
g Ge 3:17; Ge 5:29
h Ge 6:5; Pr 7:20; Mt 15:19
i Ge 6:7, 17; Ge 9:11; Jes 54:9
j Ge 1:14; Ps 74:17; Pr 1:4

HFST. 9
k Ge 1:28
l Ge 1:26; Jak 3:7
m 1Ti 4:3
n Ge 1:29

2de kolom
a Le 17:11, 14
b Le 3:17; Le 7:26; Le 17:10, 13; De 12:16, 23; Han 15:20, 29; Han 21:25
c Ge 4:8, 10; Ex 21:12
d Ex 20:13; Nu 35:30; Mt 26:52
e Ge 1:27
f Ge 1:28; Ge 10:32
g Ge 9:15; Jes 54:9
h Ge 8:17
i Ge 8:21

8:17 *Of 'ze op aarde kunnen wemelen'. **8:21** *Of 'kalmerend', 'geruststellend'. Lett.: 'rustgevend'. #Lett.: 'in zijn hart'. △Of 'kwaad afroepen over de grond'. **9:2** *Of 'zijn in jullie hand gegeven'. **9:4** *Of 'de ziel'.

9:5 *Of 'voor het bloed van jullie zielen'. **9:10** *Of 'levende ziel'. **9:11** *Lett.: 'alle vlees'. **9:12** *Of 'levende zielen'. **9:15** *Of 'elke levende ziel van alle vlees'.

een vloed worden om alles wat leeft* te vernietigen.[a] **16** Telkens wanneer de regenboog in de wolken verschijnt, zal ik hem zien en denken aan het eeuwige verbond tussen God en alle levende wezens van elke soort* op aarde.’

17 God zei opnieuw tegen Noach: ‘Dit is het teken van het verbond dat ik heb gesloten tussen mij en alle levende wezens* op aarde.’[b]

18 De zonen van Noach, die uit de ark kwamen, waren Sem, Cham en Jafeth.[c] Cham werd later de vader van Kanaän.[d] **19** Deze drie waren de zonen van Noach, en uit hen is de hele mensheid ontstaan en heeft die zich over de aarde verspreid.[e]

20 Noach begon het land te bewerken en plantte een wijngaard. **21** Toen hij van de wijn dronk, werd hij dronken en trok hij in zijn tent al zijn kleren uit. **22** Cham, de vader van Kanaän, zag dat zijn vader naakt was en vertelde het aan zijn twee broers, die buiten waren. **23** Sem en Jafeth pakten toen een mantel, legden die over hun schouders en liepen achteruit naar binnen. Zo bedekten ze het naakte lichaam van hun vader terwijl ze de andere kant op keken, zodat ze zijn naaktheid niet zagen.

24 Toen Noach wakker werd uit zijn roes en te weten kwam wat zijn jongste zoon hem had aangedaan, **25** zei hij:

‘Kanaän zal vervloekt zijn.[f]
Laat hij de minste slaaf van
zijn broers worden.’[g]

26 En hij voegde eraan toe:

‘Laat Jehovah, de God van
Sem, geprezen worden,
en laat Kanaän zijn slaaf
worden.[h]

27 Mag God veel ruimte geven
aan Jafeth,
en laat hij wonen in de tenten
van Sem.
En laat Kanaän ook de slaaf
van hem worden.’

28 Na de vloed leefde Noach nog 350 jaar.[a] **29** In totaal leefde Noach dus 950 jaar en toen stierf hij.

10 Dit is de geschiedenis van Sem,[b] Cham en Jafeth, de zonen van Noach.

Na de vloed kregen ze zonen.[c]
2 De zonen van Jafeth waren Gomer,[d] Magog,[e] Madai, Javan, Tubal,[f] Mesech[g] en Tiras.[h]

3 De zonen van Gomer waren Askenaz,[i] Rifath en Togarma.[j]

4 De zonen van Javan waren Elisa,[k] Tarsis,[l] Kittim[m] en Dodanim.

5 Van hen stammen degenen af die zich over de eilanden* hebben verspreid — per taal, per familie en per volk.

6 De zonen van Cham waren Kusch, Mizraïm,[n] Put[o] en Kanaän.[p]

7 De zonen van Kusch waren Seba,[q] Havila, Sabta, Raëma[r] en Sabtecha.

De zonen van Raëma waren Scheba en Dedan.

8 Kusch werd de vader van Nimrod. Hij werd de eerste machtige op aarde. **9** Hij werd een geweldig jager en een tegenstander van Jehovah. Daarom wordt er wel gezegd: ‘Een geweldig jager en tegenstander van Jehovah, net als Nimrod.’ **10** De eerste steden van zijn koninkrijk* waren Babel,[s] Erech,[t] Akkad en Kalne, in het land Sinear.[u] **11** Vanuit dat land ging hij naar Assyrië[v] en bouwde Ninevé,[w] Rehoboth-Ir, Kalah

HFST. 9
a Ge 8:21
b Ge 9:12, 13
c Ge 5:32; Ge 7:7; Ge 10:1
d Ge 10:6
e Ge 10:32
f De 7:1
g Joz 17:13
h Re 1:28

2de kolom
a Ge 7:6

HFST. 10
b Lu 3:23, 36
c Ge 9:18, 19
d Ez 38:6
e Ez 38:2
f Jes 66:19; Ez 27:13
g Ps 120:5; Ez 32:26
h 1Kr 1:5-7
i Jer 51:27
j Ez 27:14; Ez 38:6
k Ez 27:7
l Jon 1:3
m Jes 23:1
n Ge 50:11
o Jer 46:9; Na 3:9
p Nu 34:2; 1Kr 1:8-10
q Ps 72:10
r Ez 27:22
s Ge 11:9
t Ezr 4:9
u Da 1:2
v Mi 5:6
w Jon 3:3; Mt 12:41

9:15, 17 *Lett.: ‘alle vlees’. **9:16** *Of ‘elke levende ziel van alle vlees’.

10:5 *Of ‘kustgebieden’. **10:10** *Of ‘het begin van zijn koninkrijk’.

12 en Resen, tussen Ninevé en Kalah: dit is de grote stad.*

13 Mizraïm werd de vader van Ludim,[a] Anamim, Lehabim, Naftuhim,[b] **14** Pathrusim,[c] Kasluhim (van wie de Filistijnen[d] afstammen) en Kaftorim.[e]

15 Kanaän werd de vader van Sidon,[f] zijn eerstgeboren zoon, en van Heth,[g] **16** en ook van de Jebusiet,[h] de Amoriet,[i] de Girgasiet, **17** de Heviet,[j] de Arkiet, de Siniet, **18** de Arvadiet,[k] de Zemariet en de Hamathiet.[l] Later hebben de families van de Kanaänieten zich verspreid. **19** De grens van de Kanaänieten liep van Sidon tot aan Gerar,[m] in de buurt van Gaza,[n] tot aan Sodom, Gomorra,[o] Adma en Zeboïm,[p] in de buurt van Lasa. **20** Dat waren de zonen van Cham, ingedeeld volgens families, talen, landen en volken.

21 Ook Sem kreeg kinderen. Hij is de voorvader van alle zonen van Heber[q] en de broer van Jafeth, de oudste.* **22** De zonen van Sem waren Elam,[r] Assur,[s] Arpachsad,[t] Lud en Aram.[u]

23 De zonen van Aram waren Uz, Hul, Gether en Mas.

24 Arpachsad werd de vader van Selah,[v] en Selah werd de vader van Heber.

25 Heber kreeg twee zonen. De ene heette Peleg,*[w] omdat tijdens zijn leven de aarde# verdeeld werd. Zijn broer heette Joktan.[x]

26 Joktan werd de vader van Almodad, Selef, Hazarmaveth, Jerah,[y] **27** Hadoram, Uzal, Dikla, **28** Obal, Abimaël, Scheba, **29** Ofir,[z] Havila en Jobab. Zij waren allemaal zonen van Joktan.

30 Hun woongebied strekte zich uit van Mesa tot aan Sefar, het bergland van het Oosten.

31 Dat waren de zonen van Sem, ingedeeld volgens families, talen, landen en volken.[a]

32 Dat waren de families van de zonen van Noach, ingedeeld volgens afstamming en volken. Van hen stammen de volken af die zich na de vloed over de aarde hebben verspreid.[b]

11 De hele aarde had nog steeds één taal* en één woordenschat. **2** Toen de mensen naar het oosten trokken, ontdekten ze een vlakte in het land Sinear,[c] en daar gingen ze wonen. **3** Ze zeiden tegen elkaar: ‘Kom! Laten we van klei blokken maken en die in het vuur bakken.’ Ze gebruikten dus bakstenen in plaats van steen, en asfalt als specie. **4** Toen zeiden ze: ‘Kom! Laten we een stad voor onszelf bouwen en een toren die tot in de hemel reikt. Dan zal onze naam beroemd worden en zullen we niet over de hele aarde verspreid worden.’[d]

5 Jehovah daalde af om te kijken naar de stad en de toren die de mensen* hadden gebouwd. **6** En Jehovah zei: ‘Ze zijn één volk met één taal,[e] en kijk eens waar ze aan begonnen zijn. Nu is niets van wat ze verder nog van plan zijn onmogelijk voor ze. **7** Kom! Laten we[f] afdalen en hun taal verwarren, zodat ze elkaars taal niet meer begrijpen.’ **8** Zo verspreidde Jehovah de mensen daarvandaan over de hele aarde,[g] en geleidelijk stopten ze met de bouw van de stad. **9** Daarom werd de stad Babel*[h] genoemd, want Jehovah verwarde daar de taal van de hele aarde, en daarvandaan verspreidde Jehovah de mensen over de hele aarde.

10:12 *Of mogelijk ‘ze vormen de grote stad’. **10:21** *Of mogelijk ‘en de oudste broer van Jafeth’. **10:25** *Bet.: ‘verdeling’. #Of ‘bevolking van de aarde’.

11:1 *Of ‘op aarde werd nog steeds één taal gesproken’. **11:5** *Lett.: ‘mensenzonen’. **11:9** *Bet.: ‘verwarring’.

HFST. 10
a Jer 46:9
b 1Kr 1:11, 12
c Ez 29:14
d Joz 13:2, 3; Jer 47:4
e De 2:23
f Joz 13:6; Mr 7:24
g Ge 25:10; Ge 27:46; 1Kr 1:13-16
h Re 1:21
i Ge 15:16; De 3:8
j Joz 11:3
k Ez 27:11
l 1Kon 8:65
m Ge 20:1
n Joz 15:20, 47; Han 8:26
o Ge 13:10; Ge 19:24; Ju 7
p De 29:23
q Ge 11:17
r Ezr 4:9; Han 2:8, 9
s Ez 27:23
t Ge 11:10
u 1Kr 1:17
v Ge 11:12; Lu 3:23, 35
w Ge 11:16
x 1Kr 1:19
y 1Kr 1:20-23
z 1Kon 9:28; 1Kon 10:11

2de kolom
a Ge 10:5
b Ge 9:7; Ge 9:19; Han 17:26

HFST. 11
c Ge 10:9, 10; Da 1:2
d Ge 9:1
e Ge 11:1
f Ge 1:26
g De 32:8
h Jer 50:1

10 Dit is de geschiedenis van
Sem.[a]
Twee jaar na de vloed, toen
Sem 100 jaar oud was, werd hij de
vader van Arpachsad.[b] **11** Na-
dat Sem de vader van Arpachsad
was geworden, leefde hij nog 500
jaar. En hij werd de vader van zo-
nen en dochters.[c]
12 Toen Arpachsad 35 jaar oud
was, werd hij de vader van Selah.[d]
13 Nadat Arpachsad de vader van
Selah was geworden, leefde hij
nog 403 jaar. En hij werd de va-
der van zonen en dochters.
14 Toen Selah 30 jaar oud was,
werd hij de vader van Heber.[e]
15 Nadat Selah de vader van He-
ber was geworden, leefde hij nog
403 jaar. En hij werd de vader van
zonen en dochters.
16 Toen Heber 34 jaar oud
was, werd hij de vader van Peleg.[f]
17 Nadat Heber de vader van Pe-
leg was geworden, leefde hij nog
430 jaar. En hij werd de vader van
zonen en dochters.
18 Toen Peleg 30 jaar oud was,
werd hij de vader van Rehu.[g]
19 Nadat Peleg de vader van Rehu
was geworden, leefde hij nog 209
jaar. En hij werd de vader van zo-
nen en dochters.
20 Toen Rehu 32 jaar oud was,
werd hij de vader van Serug.
21 Nadat Rehu de vader van Se-
rug was geworden, leefde hij nog
207 jaar. En hij werd de vader
van zonen en dochters.
22 Toen Serug 30 jaar oud
was, werd hij de vader van Nahor.
23 Nadat Serug de vader van Na-
hor was geworden, leefde hij nog
200 jaar. En hij werd de vader van
zonen en dochters.
24 Toen Nahor 29 jaar oud
was, werd hij de vader van Terah.[h]
25 Nadat Nahor de vader van Te-
rah was geworden, leefde hij nog
119 jaar. En hij werd de vader van
zonen en dochters.
26 Nadat Terah 70 jaar oud was
geworden, werd hij de vader van
Abram,[i] Nahor[j] en Haran.

27 Dit is de geschiedenis van
Terah.
Terah werd de vader van
Abram, Nahor en Haran, en Haran
werd de vader van Lot.[a] **28** Ter-
wijl zijn vader Terah nog leef-
de, stierf Haran in zijn geboorte-
land, in Ur[b] van de Chaldeeën.[c]
29 Abram en Nahor trouwden al-
lebei. Abrams vrouw heette Sa-
rai[d] en Nahors vrouw heette Mil-
ka.[e] Milka was de dochter van
Haran, die ook de vader van Jis-
ka was. **30** Sarai was onvrucht-
baar,[f] ze had geen kinderen.
31 Toen verliet Terah Ur van
de Chaldeeën om naar het land
Kanaän[g] te gaan, samen met zijn
zoon Abram en zijn kleinzoon
Lot,[h] de zoon van Haran, en zijn
schoondochter Sarai, de vrouw
van zijn zoon Abram. Maar toen
ze in Haran[i] waren aangekomen,
gingen ze daar wonen. **32** Te-
rah leefde 205 jaar. Toen stierf
Terah in Haran.

12 Jehovah zei tegen Abram:
'Verlaat je land, je familie
en het huis van je vader en ga
naar het land dat ik je zal laten
zien.[j] **2** Ik zal je tot een groot
volk maken. Ik zal je zegenen en
je naam groot maken, en je zult
een zegen worden.[k] **3** Wie jou
zegent, zal ik zegenen, en wie jou
kwaad toewenst, zal ik vervloe-
ken.[l] Alle families van de aar-
de zullen via jou beslist gezegend
worden.'*[m]
4 Abram vertrok dus, zoals
Jehovah hem had opgedragen, en
Lot ging met hem mee. Abram
was 75 jaar oud toen hij Haran
verliet.[n] **5** Abram ging op weg
naar het land Kanaän.[o] Hij nam
zijn vrouw Sarai[p] mee en Lot, de
zoon van zijn broer,[q] en ook alle
bezittingen die ze hadden ver-
zameld[r] en de slaven* die in Ha-
ran bij hen waren. Toen ze het
land Kanaän bereikten, **6** trok

12:3 *Of 'een zegen voor zichzelf verkrijgen'. **12:5** *Of 'zielen'.

HFST. 11
a Ge 6:10; Lu 3:23, 36
b Ge 10:22; 1Kr 1:17
c Ge 10:21
d Ge 10:24; 1Kr 1:18; Lu 3:23, 35
e Ge 10:21; 1Kr 1:18
f Ge 10:25; 1Kr 1:19
g Lu 3:23, 35
h Ge 11:32; Lu 3:23, 34
i Ge 12:7; Ge 15:1, 6; Ge 17:5; Jak 2:23
j Joz 24:2

2de kolom
a Ge 12:4; Ge 19:1; 2Pe 2:7
b Ge 15:7; Ne 9:7
c Han 7:4
d Ge 12:11; Ge 17:15; Ge 20:12, 13; 1Pe 3:6
e Ge 22:20; Ge 24:15
f Ge 16:1, 2; Ro 4:19; Heb 11:11
g Ge 10:19
h Ge 11:27, 28
i Ge 12:4; Ge 27:42, 43; Han 7:2, 4

HFST. 12
j Joz 24:3; Han 7:3, 4
k Ge 13:14, 16; Ge 15:1, 5; Ge 17:5; Ge 22:17, 18; De 26:5
l Ge 27:29, 30
m Han 3:25; Ga 3:8
n Heb 11:8
o Ge 26:3
p Ge 11:29
q Ge 11:31
r Ge 13:5, 6

Abram door het land tot aan de plek die Sichem[a] wordt genoemd, in de buurt van de grote bomen van Moré.[b] In die tijd woonden de Kanaänieten in het land.
7 Toen verscheen Jehovah aan Abram en zei: ‘Dit land[c] zal ik aan jouw nageslacht*[d] geven.’ Daarom bouwde hij daar een altaar voor Jehovah, die aan hem verschenen was.
8 Later trok hij vandaar naar het bergland ten oosten van Bethel[e] en zette hij zijn tent op tussen Bethel in het westen en Ai[f] in het oosten. Daar bouwde hij een altaar voor Jehovah[g] en ging de naam van Jehovah aanroepen.[h]
9 Daarna brak Abram het kamp op en trok met zijn kamp van de ene plaats naar de andere, richting de Negeb.[i]

10 Er brak hongersnood uit in het land en Abram ging naar Egypte om daar een tijdlang* te wonen,[j] want de hongersnood in het land was heel zwaar.[k]
11 Toen hij op het punt stond Egypte binnen te gaan, zei hij tegen zijn vrouw Sarai: ‘Luister, ik weet dat je een mooie vrouw bent.[l]
12 Als de Egyptenaren jou zien en beseffen dat je mijn vrouw bent, zullen ze mij vermoorden en jou in leven laten.
13 Zeg alsjeblieft dat je mijn zus bent, dan zal ik dankzij jou goed behandeld worden en zal mijn leven gespaard worden.’*[m]

14 Zodra Abram in Egypte kwam, zagen de Egyptenaren dat de vrouw heel mooi was.
15 De hofbeambten van de farao zagen haar ook en prezen haar aan bij de farao, zodat ze naar het huis van de farao werd gehaald.
16 Vanwege haar behandelde hij Abram goed en gaf hij hem schapen, runderen, ezels en ezelinnen, slaven en slavinnen, en kamelen.[a]
17 Toen trof Jehovah de farao en zijn huis met zware plagen vanwege Abrams vrouw Sarai.[b]
18 De farao riep Abram bij zich en zei: ‘Wat heb je me aangedaan? Waarom heb je me niet verteld dat ze je vrouw is?
19 Waarom heb je gezegd: “Het is mijn zus”?[c] Ik stond op het punt haar tot vrouw te nemen! Hier is je vrouw. Neem haar mee en verdwijn!’
20 Daarop gaf de farao zijn mannen opdracht om Abram met zijn vrouw en alles wat hij had het land uit te brengen.[d]

13 Abram trok met zijn vrouw en alles wat hij had vanuit Egypte naar de Negeb,[e] en Lot ging met hem mee.
2 Abram was heel rijk: hij had veel vee, zilver en goud.[f]
3 Hij trok met zijn kamp van de ene plaats naar de andere, van de Negeb naar Bethel, totdat hij op de plek tussen Bethel en Ai kwam waar zijn tent eerder had gestaan,[g]
4 de plaats waar hij toen een altaar had gebouwd. Daar riep Abram de naam van Jehovah aan.

5 Lot, die met Abram meetrok, had zelf ook schapen, runderen en tenten.
6 Daardoor was er niet genoeg land voor hen allemaal. Ze hadden zo veel bezittingen dat ze niet bij elkaar konden blijven wonen.
7 Het gevolg was dat er ruzie ontstond tussen de herders van Abram en die van Lot. (In die tijd woonden de Kanaänieten en de Ferezieten in het land.)[h]
8 Daarom zei Abram tegen Lot:[i] ‘Laat er alsjeblieft geen ruzie zijn tussen jou en mij en tussen jouw herders en mijn herders, want we zijn broeders.
9 Het hele land ligt voor je open. Laten we uit elkaar gaan. Als jij naar links gaat, ga ik naar rechts, maar als jij naar rechts gaat, ga ik naar links.’
10 Lot keek om zich

12:7 *Lett.: ‘zaad’. 12:10 *Of ‘als vreemdeling’. 12:13 *Of ‘zal mijn ziel in leven blijven’.

HFST. 12
a Han 7:15, 16
b Ge 35:4; De 11:29, 30
c Ge 13:14, 15; Ge 15:1, 7; Ge 17:1, 8; De 34:4
d Ge 3:15; Ge 21:12; Ge 28:13, 14; Ro 9:7; Ga 3:16
e Ge 28:16-19; Ge 31:13
f Ge 13:1, 3; Joz 7:2
g Ge 8:20; Ge 35:2, 3
h Ge 26:25
i Ge 20:1; Ge 24:62
j Ps 105:13
k Ge 26:1, 2
l Ge 26:7
m Ge 20:11, 12

2de kolom
a Ge 20:14; Ge 24:34, 35
b Ge 11:29; Ge 17:15; Ge 23:2, 19
c Ge 20:11, 12
d Ps 105:14

HFST. 13
e Ge 12:9; Ge 20:1
f Ge 24:34, 35
g Ge 12:8, 9; Joz 7:2
h Ge 10:19
i Ge 11:27

heen en zag dat de hele Jordaan-
streek[a] rijk was aan water (voor-
dat Jehovah Sodom en Gomorra
verwoestte). Het hele gebied tot
aan Zoar[b] was als de tuin van
Jehovah[c] en als het land Egyp-
te. **11** Toen koos Lot voor zich-
zelf de hele Jordaanstreek, en hij
verplaatste zijn kamp naar het
oosten. Zo gingen ze uit elkaar.
12 Abram bleef in het land Ka-
naän, maar Lot ging bij de steden
in de streek wonen.[d] Uiteindelijk
zette hij zijn tenten op in de buurt
van Sodom. **13** De mannen van
Sodom waren slecht en zondigden
zwaar tegen Jehovah.[e]

14 Nadat Lot was weggegaan,
zei Jehovah tegen Abram: ‘Kijk
alsjeblieft om je heen, naar het
noorden, het zuiden, het oos-
ten en het westen, **15** want het
hele land dat je ziet, zal ik als
een blijvend bezit aan jou en
je nageslacht* geven.[f] **16** En ik
zal je nageslacht* zo talrijk ma-
ken als de stofdeeltjes op aarde.
Alleen als iemand de stofdeeltjes
op aarde kon tellen, zou je na-
geslacht* geteld kunnen worden.[g]
17 Trek nu in de lengte en in de
breedte door het land, want aan
jou zal ik het geven.’ **18** Abram
bleef dus in tenten wonen. Later
ging hij wonen bij de grote bomen
van Mamré,[h] die in Hebron[i] zijn.
Daar bouwde hij een altaar voor
Jehovah.[j]

14 In die tijd was Amrafel ko-
ning van Sinear,[k] Arioch
koning van Ellasar, Kedorlaomer[l]
koning van Elam[m] en Tideal ko-
ning van Gojim. **2** Deze konin-
gen voerden oorlog tegen koning
Bera van Sodom,[n] koning Bir-
sa van Gomorra,[o] koning Sineab
van Adma, koning Semeber van
Zeboïm[p] en de koning van Bela,
oftewel Zoar, **3** en ze trokken
gezamenlijk op naar de Siddim-
vallei,*[a] dat wil zeggen de Zout-
zee.#[b]

4 Ze* hadden Kedorlaomer
12 jaar gediend, maar in het 13de
jaar kwamen ze in opstand. **5** In
het 14de jaar gingen Kedorlaomer
en de koningen die hem steun-
den in de aanval, en ze versloe-
gen de Refaïeten in Asteroth-
Karnaïm, de Zuzieten in Ham,
de Emieten[c] in Schavé-Kirjathaïm
6 en de Horieten[d] in hun Seïr-
gebergte,[e] tot aan El-Paran, dat
aan de rand van de woestijn ligt.
7 Daarna gingen ze terug en ze
kwamen in En-Mispat, oftewel Ka-
des.[f] Ze veroverden het hele ge-
bied van de Amalekieten[g] en ver-
sloegen de Amorieten[h] die in
Hazezon-Tamar[i] woonden.

8 Toen trok de koning van So-
dom ten strijde, en ook de ko-
ning van Gomorra, de koning van
Adma, de koning van Zeboïm en
de koning van Bela, oftewel Zoar.
Ze stelden zich in de Siddimvallei
in gevechtsformatie op **9** tegen
koning Kedorlaomer van Elam,
koning Tideal van Gojim, ko-
ning Amrafel van Sinear en ko-
ning Arioch van Ellasar[j] — vier
koningen tegen de vijf. **10** De
Siddimvallei was vol asfaltput-
ten. De koningen van Sodom en
Gomorra sloegen op de vlucht
en vielen daarin. De rest vlucht-
te naar de bergen. **11** Daarop
namen de overwinnaars alle be-
zittingen en al het voedsel van
Sodom en Gomorra mee en ver-
trokken weer.[k] **12** Toen ze weg-
gingen, namen ze ook Lot, de
zoon van Abrams broer, en zijn
bezittingen mee. Lot woonde na-
melijk in Sodom.[l]

13 Later kwam een man die
ontkomen was, het aan Abram,
de Hebreeër, vertellen. Die woon-
de toen* bij de grote bomen van

13:15, 16 *Lett.: ‘zaad’.

14:3 *Of ‘Laagvlakte van Siddim’. #D.w.z. de Dode Zee. **14:4** *Blijkbaar de vijf koningen uit vs. 2. **14:13** *Of ‘verbleef toen in tenten’.

HFST. 13
a Ge 19:28
b Ge 19:20-22
c Ge 2:8, 9
d Ge 19:28, 29
e Ge 18:20, Ge 19:5, 2Pe 2:6-8, Ju 7
f Ge 12:7, Ge 15:18, Ge 24:7, Ex 33:1
g Ge 12:2, Ge 15:1, 5, Ex 1:7, Heb 11:12
h Ge 18:1, Ge 23:19, Ge 25:9, 10, Ge 35:27
i Ge 23:2
j Ge 12:7

HFST. 14
k Ge 10:9, 10
l Ge 14:17
m Ge 10:22
n Ge 10:19, Ge 13:12
o Ge 13:10, 12
p De 29:23

2de kolom
a Ge 14:10
b Nu 34:2, 12
c De 2:10, 11
d De 2:12
e Ge 36:8
f Nu 20:1
g Ge 36:12, 1Sa 15:2
h Ge 10:15, 16
i 2Kr 20:2
j Ge 14:1, 2
k Ge 14:16
l Ge 19:1

Mamré, de Amoriet,[a] de broer
van Eskol en Aner.[b] Deze mannen
waren bondgenoten van Abram.
14 Zo kreeg Abram te horen dat
zijn familielid*[c] gevangengeno-
men was. Daarop bracht hij 318
getrainde mannen op de been,
die in zijn huis geboren waren,
en hij achtervolgde de vijanden
tot aan Dan.[d] 15 ’s Nachts ver-
deelde hij zijn mannen, en hij en
zijn mannen gingen in de aan-
val en versloegen hen. Hij ach-
tervolgde ze tot aan Hoba, dat
ten noorden van Damaskus ligt.
16 Hij bracht zijn familielid Lot
en zijn bezittingen terug. Ook
bracht hij de rest van de bezittin-
gen, de vrouwen en de andere ge-
vangenen terug.

17 Na Abrams terugkeer van
zijn overwinning op Kedorlaomer
en de koningen die hem steun-
den, kwam de koning van Sodom
hem tegemoet in het Schavé-
dal,* oftewel het Koningsdal.[e]
18 En koning Melchizedek[f] van
Salem[g] bracht brood en wijn. Hij
was priester van de allerhoogste
God.[h]

19 Hij zegende hem en zei:

‘Mag Abram gezegend worden
door de allerhoogste God,
de Maker van hemel en
aarde.
20 En mag de allerhoogste God
geprezen worden,
die je onderdrukkers aan je
heeft overgeleverd!’

En Abram gaf hem een tiende deel
van alles.[i]

21 Daarna zei de koning van
Sodom tegen Abram: ‘Geef mij
de mensen.* De bezittingen mag
je houden.’ 22 Maar Abram zei
tegen de koning van Sodom: ‘Ik
zweer met opgeheven hand bij
Jehovah, de allerhoogste God,
de Maker van hemel en aar-
de, 23 dat ik niets wat van u is
zal aannemen, zelfs geen draad
of sandaalriem, zodat u niet kunt
zeggen: “Ik heb Abram rijk ge-
maakt.” 24 Ik zal niets aanne-
men behalve wat de jonge man-
nen al hebben gegeten. Maar de
mannen die met me mee zijn
gegaan, Aner, Eskol en Mamré,[a]
laat hen hun deel van de buit ne-
men.’

15 Hierna kwam het woord
van Jehovah in een visioen
tot Abram: ‘Wees niet bang,[b]
Abram. Ik ben een schild voor je.[c]
Je beloning zal heel groot zijn.’[d]
2 Abram antwoordde: ‘Soeverei-
ne Heer Jehovah, wat zult u mij
geven? Ik heb namelijk nog steeds
geen kinderen en mijn erfenis zal
gaan naar* een man uit Damas-
kus, Eliëzer.’[e] 3 Abram zei ver-
der: ‘U hebt mij geen nageslacht*[f]
gegeven, en een van mijn diena-
ren# volgt me op als erfgenaam.’
4 Vervolgens kwam het woord
van Jehovah tot hem: ‘Deze man
zal niet je erfgenaam zijn, maar je
eigen zoon* zal je als erfgenaam
opvolgen.’[g]

5 Toen leidde hij hem naar
buiten en zei: ‘Kijk alsjeblieft
omhoog naar de hemel en tel
de sterren, als je dat kunt.’ Ver-
volgens zei hij: ‘Zo zal je nage-
slacht* worden.’[h] 6 En Abram
geloofde in Jehovah[i] en Hij re-
kende het hem als rechtvaardig-
heid toe.[j] 7 Toen voegde Hij er-
aan toe: ‘Ik ben Jehovah, die jou
uit Ur van de Chaldeeën heeft
geleid om je dit land in bezit te
geven.’[k] 8 ‘Soevereine Heer Je-
hovah,’ vroeg Abram, ‘hoe kan ik
er zeker van zijn dat ik het in be-
zit zal nemen?’ 9 Hij antwoord-

HFST. 14
- a Ge 13:18
- b Ge 14:24
- c Ge 11:27
- d Re 18:29
- e 2Sa 18:18
- f Ps 110:4; Heb 6:20
- g Heb 7:1, 2
- h Ps 83:18; Heb 5:5, 10
- i Heb 7:4

2de kolom
- a Ge 14:13

HFST. 15
- b Ps 27:1; Jes 41:10; Ro 8:31; Heb 13:6
- c De 33:29; Sp 30:5
- d Ge 17:5, 6
- e Ge 24:2, 3
- f Ge 12:7; Han 7:5
- g Ge 17:15, 16; Ge 21:12
- h Ge 22:17; De 1:10; Ro 4:18; Heb 11:12
- i Heb 11:8
- j Ro 4:13, 22; Ga 3:6; Jak 2:23
- k Ge 11:31; Ne 9:7

14:14 *Lett.: ‘broer’. **14:17** *Of ‘de Laagvlakte van Schavé’. **14:21** *Of ‘zielen’.

15:2 *Of ‘degene die mijn huis zal bezitten is’. **15:3, 5** *Lett.: ‘zaad’. **15:3** #Lett.: ‘een zoon van mijn huis’. **15:4** *Lett.: ‘een die uit je inwendige delen komt’.

de: ‘Haal een driejarige koe,* een
driejarige geit,# een driejarige
ram, een tortelduif en een jon-
ge duif.’ **10** Abram haalde dus
al die dieren, sneed ze in tweeën
en legde de helften tegenover el-
kaar,* maar de vogels sneed hij
niet door. **11** Er kwamen roof-
vogels op de kadavers af, maar
Abram joeg ze steeds weg.
12 Toen de zon bijna onder-
ging, viel Abram in een diepe
slaap, en een grote, angstaanja-
gende duisternis overviel hem.
13 Vervolgens zei Hij tegen
Abram: ‘Je moet weten dat je na-
komelingen* vreemdelingen zul-
len worden in een land dat niet
van hen is, en dat ze daar slaven
zullen worden en 400 jaar lang
slecht behandeld zullen worden.[a]
14 Maar het volk dat ze zul-
len dienen, zal ik oordelen,[b] en
daarna zullen ze met veel bezit-
tingen wegtrekken.[c] **15** Wat jou
betreft, je zult na een lang en
goed leven in vrede naar je voor-
vaders gaan* en begraven wor-
den.[d] **16** Maar de vierde gene-
ratie zal hier terugkomen,[e] want
dan pas zullen de Amorieten zo
veel overtredingen hebben be-
gaan dat de maat vol is.’[f]
17 Toen de zon was onderge-
gaan en het heel donker was ge-
worden, verscheen er een roken-
de oven, en er ging een brandende
fakkel tussen de dierhelften door.
18 Op die dag sloot Jehovah een
verbond met Abram[g] en zei: ‘Aan
jouw nageslacht* zal ik dit land
geven,[h] van de rivier van Egyp-
te tot de grote rivier, de Eufraat:[i]
19 het land van de Kenieten,[j]
de Kenizzieten, de Kadmonieten,
20 de Hethieten,[k] de Ferezieten,[l]
de Refaïeten,[m] **21** de Amorie-
ten, de Kanaänieten, de Girgasie-
ten en de Jebusieten.’[a]

16 Abrams vrouw Sarai had
hem geen kinderen ge-
schonken.[b] Maar ze had een Egyp-
tische slavin die Ha̱gar heette.[c]
2 Daarom zei Sarai tegen Abram:
‘Luister! Jehovah heeft me geen
kinderen laten krijgen. Heb alsje-
blieft gemeenschap met mijn
slavin. Misschien kan ik via
haar kinderen krijgen.’[d] Abram
luisterde naar wat Sarai zei.
3 Toen Abram tien jaar in het
land Kanaän woonde, gaf Abrams
vrouw Sarai haar Egyptische sla-
vin Ha̱gar aan haar man Abram
tot vrouw. **4** Hij had dus ge-
meenschap met Ha̱gar en ze
werd zwanger. Zodra ze merkte
dat ze zwanger was, ging ze op
haar meesteres neerkijken.
5 Hierop zei Sarai tegen
Abram: ‘Het onrecht dat mij
wordt aangedaan, is jouw schuld.
Ik heb zelf mijn slavin in je ar-
men* gelegd, maar zodra ze merk-
te dat ze zwanger was, ging ze
op me neerkijken. Laat Jeho-
vah oordelen tussen jou en mij.’
6 Abram zei tegen Sarai: ‘Het is
jouw slavin. Doe met haar wat jou
het beste lijkt.’ Toen maakte Sa-
rai haar het leven zo moeilijk dat
ze wegliep.
7 Later vond Jehovah’s engel
Ha̱gar bij een waterbron in de
woestijn, de bron langs de weg
naar Sur.[e] **8** Hij vroeg: ‘Ha̱gar,
slavin van Sarai, waar kom je
vandaan en waar ga je naartoe?’
Ze antwoordde: ‘Ik ben wegge-
lopen bij Sarai, mijn meesteres.’
9 Jehovah’s engel zei toen: ‘Ga
terug naar je meesteres en on-
derwerp je aan haar.’ **10** Ver-
volgens zei Jehovah’s engel: ‘Ik
zal je heel veel nakomelingen*
geven, zo veel dat ze niet te
tellen zijn.’[f] **11** Jehovah’s engel
voegde eraan toe: ‘Je bent nu

15:9 *Of ‘vaars’. #D.w.z. een vrouwelijk dier. **15:10** *Of ‘legde elk deel ervan zo dat het bij het andere paste’. **15:13, 18; 16:10** *Lett.: ‘zaad’. **15:15** *Of ‘sterven’.

16:5 *Lett.: ‘boezem’.

HFST. 15
a Ge 21:9; Ex 1:13, 14; Ex 3:7; Han 7:6, 7
b Ex 7:4; Nu 33:4
c Ex 3:22; Ps 105:37
d Ge 25:8
e Joz 14:1; Han 7:7
f 1Kon 21:26; 2Kon 21:11
g Ge 17:19; Ge 22:17
h Ex 3:8
i 1Kon 4:21
j 1Sa 15:6
k Joz 1:4
l Ex 3:17
m Joz 17:15

2de kolom
a De 7:1

HFST. 16
b Ge 15:2, 3
c Ga 4:25
d Ge 30:1, 3
e Ge 25:17, 18; Ex 15:22
f Ge 17:20; Ge 25:13-16; 1Kr 1:29-31

zwanger en je zult een zoon ter
wereld brengen. Je moet hem Is-
maël* noemen, want Jehovah
heeft gehoord hoe zwaar je het
hebt. **12** Hij zal als een wilde
ezel* zijn. Hij zal zich tegen ie-
dereen keren en iedereen zal
zich tegen hem keren, en hij zal
tegenover al zijn broeders wo-
nen.’#

13 Toen riep ze de naam aan
van Jehovah, die tegen haar
sprak, en ze zei: ‘U bent een God
die ziet.’[a] Ze zei namelijk: ‘Heb ik
hier echt degene gezien die mij
ziet?’ **14** Daarom werd de put
Beër-Lachai-Roï* genoemd. (De
put ligt tussen Kades en Bered.)
15 Hagar schonk Abram dus een
zoon, en Abram noemde de zoon
die ze baarde Ismaël.[b] **16** Abram
was 86 jaar oud toen Hagar Ismaël
ter wereld bracht.

17 Toen Abram 99 jaar oud
was, verscheen Jehovah
aan hem en zei tegen hem: ‘Ik
ben God de Almachtige. Leef
naar mijn wil* en gedraag je on-
berispelijk. **2** Ik zal mijn ver-
bond met je bevestigen,[c] en ik zal
je veel, heel veel nakomelingen
geven.’[d]

3 Hierop liet Abram zich voor-
over op de grond vallen, en God
zei verder tegen hem: **4** ‘Wat
mij betreft, ik heb een ver-
bond met je gesloten,[e] en je zult
beslist de vader van vele volken
worden.[f] **5** Je zult niet langer
Abram* heten maar Abraham,#
want ik zal je de vader maken
van vele volken. **6** Ik zal je bij-
zonder vruchtbaar maken, en
er zullen volken van je afstam-
men en koningen uit je voortko-
men.[a]

7 Ik zal me houden aan het
verbond tussen mij en jou[b] en je
nageslacht* in alle generaties na
jou. Het is een eeuwig verbond,
om God te zijn voor jou en je na-
geslacht.* **8** En ik zal aan jou
en aan je nageslacht* het land
geven waar je als vreemdeling
woont[c] — het hele land Kanaän —
als een blijvend bezit, en ik zal
hun God zijn.’[d]

9 God zei verder tegen Abra-
ham: ‘Wat jou betreft, je moet
je houden aan mijn verbond, jij
en je nageslacht* in alle gene-
raties na jou. **10** Dit is het ver-
bond tussen mij en jullie, waar
jij en je nageslacht* je aan moe-
ten houden: Elke man onder jullie
moet besneden worden.[e] **11** Jul-
lie moeten je voorhuid laten ver-
wijderen.* Het zal een teken zijn
van het verbond tussen mij en
jullie.[f] **12** In al jullie generaties
moet elke jongen van acht dagen
oud besneden worden,[g] iedereen
die in het huis geboren is en
ook iedereen die niet van jullie
nageslacht* is en die gekocht is
van een vreemdeling. **13** Iede-
re man die in je huis geboren
is en iedere man die je hebt ge-
kocht, moet besneden worden,[h]
en mijn verbond, dat is aange-
bracht in jullie vlees, zal een blij-
vend verbond zijn. **14** Als een
onbesneden man zijn voorhuid
niet laat wegnemen, moet die
man* uit zijn volk worden ver-
wijderd.# Hij heeft mijn verbond
verbroken.’

15 Verder zei God tegen Abra-
ham: ‘Wat je vrouw Sarai*[i] be-
treft, je moet haar geen Sa-

HFST. 16
a Sp 15:3
b Ge 21:9; Ga 4:22, 24

HFST. 17
c Ge 15:18; Ps 105:8-11
d Ge 22:17; De 1:10; Heb 11:11, 12
e Ps 105:9-11
f Ge 13:16; Ro 4:17

2de kolom
a Ge 35:10, 11
b Lu 1:72, 73
c Ex 6:4; Heb 11:8, 9
d De 14:2
e Ge 21:4; Ro 2:29
f Han 7:8; Ro 4:11
g Lu 2:21
h Ex 12:44
i Ge 11:29

16:11 *Bet.: ‘God hoort’. **16:12** *Of ‘een onager’, een wilde ezelsoort, hoewel sommigen denken dat het om een zebra gaat. Waarschijnlijk wordt er een onafhankelijke instelling mee bedoeld. #Of mogelijk ‘zal in vijandschap met al zijn broeders leven’. **16:14** *Bet.: ‘put van de Levende die mij ziet’. **17:1** *Lett.: ‘wandel vóór mij’. **17:5** *Bet.: ‘vader is hoog (verheven)’. #Bet.: ‘vader van een menigte’, ‘vader van velen’.

17:7-10, 12 *Lett.: ‘zaad’. **17:11** *Of ‘het vlees van je voorhuid besnijden’. **17:14** *Of ‘ziel’. #Of ‘ter dood worden gebracht’. **17:15** *Bet. mogelijk: ‘strijdbaar’.

rai noemen, want Sara* zal haar naam worden. **16** Ik zal haar zegenen en jou bij haar een zoon geven.[a] Ik zal haar zegenen en er zullen volken van haar afstammen. Koningen van volken zullen uit haar voortkomen.’ **17** Toen liet Abraham zich voorover op de grond vallen. Hij lachte en zei bij zichzelf:*[b] ‘Zal een man van 100 jaar oud nog een kind krijgen, en zal Sara, een vrouw van 90 jaar oud, een kind ter wereld brengen?’[c]

18 Abraham zei dus tegen de ware God: ‘Mag Ismaël toch door u gezegend worden!’[d] **19** Daarop zei God: ‘Echt, je vrouw Sara zal je een zoon schenken, en je moet hem Isaäk* noemen.[e] Via hem zal ik mijn verbond voortzetten# als een eeuwig verbond voor zijn nageslacht.△[f] **20** Maar wat Ismaël betreft, ik heb je gehoord. Ik zal hem zegenen en hem vruchtbaar maken en hem veel, heel veel nakomelingen geven. Hij zal 12 stamhoofden voortbrengen en ik zal een groot volk uit hem laten voortkomen.[g] **21** Maar mijn verbond zal ik voortzetten# via Isaäk,[h] die Sara je volgend jaar rond deze tijd zal schenken.’[i]

22 Nadat God dat tegen Abraham had gezegd, ging hij bij hem vandaan. **23** Toen nam Abraham zijn zoon Ismaël en alle mannen die in zijn huis geboren waren en iedereen die hij had gekocht, alle mannen* van Abrahams huis, en nog diezelfde dag verwijderde hij hun voorhuid, zoals God tegen hem had gezegd.[j] **24** Abraham was 99 jaar oud toen hij zijn voorhuid liet verwijderen.[k] **25** En zijn zoon Ismaël was 13 jaar oud toen hij zijn voorhuid liet verwijderen.[l]

17:15 *Bet.: ‘vorstin’. **17:17** *Lett.: ‘in zijn hart’. **17:19** *Bet.: ‘lachen’. **17:19, 21** #Lett.: ‘sluiten’. **17:19** △Lett.: ‘zaad’. **17:23** *Lett.: ‘iedereen van het mannelijk geslacht’.

26 Op die dag werd Abraham besneden en ook zijn zoon Ismaël. **27** Alle mannen van zijn huis, iedereen die in het huis geboren was en iedereen die van een vreemdeling was gekocht, allemaal werden ze net als hij besneden.

18 Later verscheen Jehovah[a] aan Abraham bij de grote bomen van Ma̱mré.[b] Het was op het heetst van de dag en Abraham zat bij de ingang van zijn tent. **2** Toen hij opkeek, zag hij een eindje verderop drie mannen staan.[c] Meteen haastte hij zich van de ingang van de tent naar ze toe en boog diep. **3** Hij zei: ‘Jehovah, als ik uw goedkeuring heb, ga uw dienaar dan alstublieft niet voorbij. **4** Ik zal wat water laten halen zodat uw voeten gewassen kunnen worden.[d] Daarna kunt u uitrusten onder de boom. **5** Nu u bij uw dienaar bent gekomen, zal ik wat brood halen zodat u weer op krachten kunt komen.* Daarna kunt u verder reizen.’ Ze antwoordden: ‘Prima. Doe maar wat je hebt gezegd.’

6 Abraham haastte zich naar de tent, naar Sara. ‘Snel!’, zei hij. ‘Neem drie maten* meelbloem, kneed het deeg en maak er broden van.’ **7** Vervolgens liep Abraham vlug naar de kudde en koos een malse jonge stier uit. Hij gaf die aan zijn dienaar, die zich haastte om het dier klaar te maken. **8** Daarna pakte hij boter, melk en de jonge stier die hij had laten klaarmaken en zette hun alles voor. Terwijl ze aten, bleef hij bij hen onder de boom staan.[e]

9 Ze zeiden tegen hem: ‘Waar is je vrouw Sara?’[f] Hij antwoordde: ‘In de tent.’ **10** Toen zei een

18:5 *Lett.: ‘en versterk uw hart’. **18:6** *Lett.: ‘sea’. Een sea was 7,33 l. Zie App. B14.

HFST. 17
a Ge 18:10
b Ge 18:12
c Ro 4:19; Heb 11:11
d Ge 16:11
e Mt 1:2
f Ge 26:24
g Ge 16:10; Ge 21:13, 18; Ge 25:13-16; 1Kr 1:29-31
h Ge 26:3; Heb 11:8, 9
i Ge 18:10, 14; Ge 21:1
j Ge 17:13
k Han 7:8; Ro 4:11
l Ge 16:16

2de kolom

HFST. 18
a Ge 16:7; Re 13:21
b Ge 13:18; Ge 14:13
c Ge 19:1
d Ge 19:2; Ge 24:32
e Heb 13:2
f Ge 17:15

van hen: ‘Volgend jaar rond deze tijd zal ik bij je terugkomen en dan zal je vrouw Sara een zoon hebben.’[a] Maar Sara stond te luisteren bij de ingang van de tent, achter de man. **11** Abraham en Sara waren al op hoge leeftijd,[b] en Sara was te oud om nog kinderen te krijgen.*[c] **12** Daarom lachte Sara in zichzelf en zei: ‘Zal ik echt nog die vreugde kennen, ook al ben ik verwelkt en is mijn heer oud?’[d] **13** Toen zei Jehovah tegen Abraham: ‘Waarom heeft Sara gelachen en gezegd: “Zal ik echt een kind krijgen, ook al ben ik oud?” **14** Is er ook maar iets onmogelijk voor Jehovah?[e] Volgend jaar rond deze tijd zal ik bij je terugkomen en dan zal Sara een zoon hebben.’ **15** Maar Sara ontkende het en zei: ‘Ik heb niet gelachen!’, want ze was bang. Maar hij zei: ‘Jawel, je hebt wél gelachen.’

16 Toen de mannen opstonden om te vertrekken, keken ze naar beneden in de richting van Sodom.[f] Abraham liep een eind met ze mee. **17** Jehovah zei: ‘Zou ik voor Abraham verborgen houden wat ik ga doen?[g] **18** Het staat vast dat uit Abraham een groot en machtig volk zal voortkomen, en alle volken op aarde zullen via hem gezegend worden.*[h] **19** Want ik heb hem leren kennen en weet dat hij zijn zonen en al zijn nakomelingen zal opdragen Jehovah’s weg te volgen door te doen wat goed en juist is,[i] zodat Jehovah kan doen wat hij Abraham heeft beloofd.’

20 Toen zei Jehovah: ‘Er wordt luid over Sodom en Gomorra geklaagd,[j] en hun zonden zijn heel groot.[k] **21** Ik zal afdalen om te zien of het geklaag dat me bereikt heeft over hun slechte daden terecht is. En als dat niet zo is, zal ik het te weten komen.’[a]

22 De mannen vertrokken en gingen in de richting van Sodom, maar Jehovah[b] bleef bij Abraham. **23** Abraham kwam dichterbij en zei: ‘Gaat u echt de goede* mensen samen met de slechte mensen vernietigen?[c] **24** Stel dat er 50 rechtvaardigen in de stad zijn, zult u hen dan vernietigen? Zou u de plaats niet vergeven vanwege die 50 rechtvaardigen? **25** Het is ondenkbaar dat u de goede* met de slechte mensen ter dood zou brengen, zodat het met de goede* mensen net zo zou aflopen als met de slechte![d] Dat zou u nooit doen.[e] Zal de Rechter van de hele aarde niet doen wat rechtvaardig is?’[f] **26** Toen zei Jehovah: ‘Als ik in Sodom 50 rechtvaardigen in de stad vind, zal ik de hele plaats vanwege hen vergeven.’ **27** Daarop zei Abraham: ‘Alstublieft Jehovah, mag ik zo vrij zijn om tot u te spreken, hoewel ik stof en as ben? **28** Stel dat er aan de 50 rechtvaardigen vijf ontbreken. Zult u dan de hele stad verwoesten vanwege die vijf?’ Hij antwoordde: ‘Ik zal de stad niet verwoesten als ik er 45 vind.’[g]

29 Maar Abraham sprak opnieuw tot hem en zei: ‘Stel dat er 40 worden gevonden.’ Hij antwoordde: ‘Dan zal ik het niet doen vanwege die 40.’ **30** Maar hij zei verder: ‘Jehovah, word alstublieft niet kwaad,[h] maar laat me verder spreken: stel dat er maar 30 worden gevonden.’ Hij antwoordde: ‘Ik zal het niet doen als ik er 30 vind.’ **31** Maar hij vervolgde: ‘Alstublieft Jehovah, mag ik zo vrij zijn nog een keer tot u te spreken? Stel dat er maar 20 worden gevonden.’ Hij antwoordde: ‘Ik zal de stad niet ver-

18:11 * Lett.: ‘de wijze van de vrouwen was opgehouden voor Sara’. **18:18** * Of ‘een zegen voor zichzelf verkrijgen’.

18:23, 25 * Of ‘rechtvaardige’.

HFST. 18
a Ge 17:21; Ge 21:2; Ro 9:9
b Ge 17:17
c Ro 4:19
d Heb 11:11; 1Pe 3:6
e Jes 40:29; Mt 19:26; Lu 1:36, 37
f Ge 13:12
g Ps 25:14; Am 3:7
h Ge 12:1-3; Ga 3:14
i De 4:9
j 2Pe 2:7, 8
k Ge 13:13; Ju 7

2de kolom
a Ge 11:5; Ex 3:7, 8; Ps 14:2
b Ge 31:11; Ge 32:30
c Nu 16:22
d Ps 37:10, 11; Sp 29:16; Mal 3:18; Mt 13:49
e De 32:4
f Job 34:12; Jes 33:22
g Nu 14:18; Ps 86:15
h Ex 34:6

woesten vanwege die 20.’ **32** Ten slotte zei hij: ‘Jehovah, word alstublieft niet kwaad, maar laat me nog één keer spreken: stel dat er maar tien worden gevonden.’ Hij antwoordde: ‘Ik zal de stad niet verwoesten vanwege die tien.’ **33** Nadat Jehovah dat tegen Abraham had gezegd, ging hij weg,[a] en Abraham ging terug naar de plek waar hij woonde.

19 Tegen de avond kwamen de twee engelen in Sodom aan, en Lot zat in de poort van Sodom. Toen Lot hen zag, stond hij op, ging hun tegemoet en boog diep.[b] **2** Hij zei: ‘Alstublieft, heren, kom mee naar het huis van uw dienaar om daar te overnachten, en laat uw voeten wassen. Dan kunt u morgen vroeg opstaan en uw reis vervolgen.’ Ze antwoordden: ‘Nee, we overnachten wel op het plein.’ **3** Maar hij bleef zo aandringen dat ze met hem meegingen naar zijn huis. Hij maakte een feestmaal voor ze klaar en bakte ongezuurd brood, en ze gingen eten.

4 Voordat ze konden gaan slapen, werd het huis omsingeld door een grote menigte uit de stad — alle mannen van Sodom, jong en oud. **5** Ze bleven naar Lot schreeuwen: ‘Waar zijn de mannen die vanavond bij je zijn gekomen? Breng ze naar buiten, dan kunnen we seks met ze hebben.’[c]

6 Lot ging naar buiten en deed de deur achter zich dicht. **7** Hij zei: ‘Mijn broeders, doe alsjeblieft niet zoiets slechts. **8** Ik heb twee dochters, die nog nooit gemeenschap met een man hebben gehad. Laat me die bij jullie brengen, dan kunnen jullie met ze doen wat jullie willen. Maar doe deze mannen niets aan, want ze zijn onder de bescherming van mijn huis* gekomen.’[a] **9** ‘Ga aan de kant!’, zeiden ze. ‘Hij is maar een vreemdeling die hier is komen wonen en toch durft hij ons de wet voor te schrijven! Kijk maar uit, we zullen jou nog iets ergers aandoen dan hun.’ De menigte kwam op Lot af* en probeerde de deur open te breken. **10** Maar de mannen trokken Lot het huis in en sloten de deur. **11** Vervolgens sloegen ze de mannen bij de ingang van het huis, van klein tot groot, met blindheid, zodat die tevergeefs probeerden de deur te vinden.

12 Toen zeiden de mannen tegen Lot: ‘Heb je hier nog meer familie? Schoonzonen, zonen en dochters — neem iedereen in de stad die bij je hoort mee, weg uit deze plaats! **13** Want wij gaan deze plaats verwoesten: het geklaag tegen hen is zo luid geworden voor Jehovah[b] dat Jehovah ons heeft gestuurd om de stad te verwoesten.’ **14** Lot ging dus naar buiten en drong er bij zijn schoonzonen, die met zijn dochters zouden trouwen, op aan: ‘Schiet op! Ga weg uit deze plaats, want Jehovah gaat de stad vernietigen!’ Maar zijn schoonzonen namen hem niet serieus.[c]

15 Zodra het licht begon te worden, drongen de engelen bij Lot aan: ‘Snel! Ga hier weg met je vrouw en je twee dochters, anders zul je vernietigd worden als de stad wordt gestraft voor haar zonde!’[d] **16** Toen hij bleef treuzelen, pakten de mannen zijn hand vast, en ook die van zijn vrouw en zijn twee dochters, want Jehovah had medelijden met hem.[e] Ze brachten hem naar buiten en leidden hem de stad uit.[f] **17** Zodra ze hen tot aan de rand van de

HFST. 18
a Ge 18:2, 22

HFST. 19
b Ge 18:2, 22
c Ju 7

2de kolom
a Re 19:23, 24
b Ge 13:13; Ge 18:20
c Lu 17:28
d Lu 17:29-31
e Ex 33:19
f 2Pe 2:7-9

19:8 *Lett.: ‘schaduw van mijn dak’.
19:9 *Of ‘drong hevig tegen Lot op’.

stad hadden gebracht, zei een
van hen: ‘Vlucht voor je leven!*
Kijk niet om[a] en blijf nergens in
het gebied[b] stilstaan! Vlucht naar
de bergen, anders word je vernie-
tigd!’
18 Toen zei Lot tegen hen:
‘Alstublieft Jehovah, niet daar-
heen! **19** U hebt uw dienaar uw
gunst gegeven en u toont gro-
te goedheid* voor mij door me#
in leven te houden.[c] Maar ik kan
onmogelijk naar de bergen vluch-
ten, want ik ben bang dat het on-
heil me inhaalt en ik sterf.[d]
20 Alstublieft, dit stadje is dicht-
bij en daar kan ik naartoe vluch-
ten. Het is maar een klein plaats-
je. Mag ik daar alstublieft heen
vluchten? Het is maar een klein
plaatsje. Dan zal ik het over-
leven.’* **21** Daarop antwoordde
hij: ‘Goed, ook hierin zal ik je
tegemoetkomen.[e] Ik zal het stad-
je waarover je het hebt, niet ver-
woesten.[f] **22** Snel! Vlucht daar-
heen, want ik kan niets doen
voordat je daar aangekomen
bent!’[g] Daarom noemde hij die
plaats Zo̱ar.*[h]
23 De zon was al opgegaan
toen Lot in Zo̱ar aankwam.
24 Toen liet Jehovah zwavel en
vuur op Sodom en Gomorra re-
genen — het kwam van Jehovah,
uit de hemel.[i] **25** Zo verwoestte
hij die steden en de hele streek,
met alle inwoners van de steden
en alles wat op het land groeide.[j]
26 Maar Lots vrouw, die achter
hem liep, keek om en werd een
zoutpilaar.[k]
27 Abraham stond vroeg in
de morgen op en ging naar de
plaats waar hij voor Jehovah[l]
had gestaan. **28** Hij keek naar
beneden in de richting van So-
dom en Gomorra en van de hele
streek. Daar zag hij dikke rook-
wolken van het land opstijgen,
zoals de rook van een kalkoven![a]
29 Zo hield God rekening met
Abraham toen hij de steden in
de streek verwoestte: hij stuur-
de Lot weg uit de steden die hij
vernietigde, de steden waar Lot
had gewoond.[b]
30 Later vertrok Lot met zijn
twee dochters uit Zo̱ar en hij
ging in de bergen wonen,[c] omdat
hij niet in Zo̱ar durfde te blijven.[d]
Hij en zijn twee dochters gingen
in een grot wonen. **31** De oud-
ste zei tegen de jongste: ‘Onze va-
der is oud, en er is hier geen man
om gemeenschap mee te hebben,
zoals op de hele aarde gebruike-
lijk is. **32** Kom, laten we onze va-
der wijn te drinken geven en bij
hem gaan liggen, dan kunnen we
de geslachtslijn* van onze vader
in stand houden.’
33 Die avond voerden ze hun
vader dronken met wijn. Toen
ging de oudste naar binnen en
ging bij haar vader liggen, maar
hij wist niet wanneer ze ging lig-
gen en wanneer ze weer opstond.
34 De volgende dag zei de oudste
tegen de jongste: ‘Ik heb de afge-
lopen nacht bij mijn vader gele-
gen. Laten we hem ook vanavond
wijn te drinken geven. Ga jij dan
naar binnen en ga bij hem liggen.
Dan kunnen we de geslachtslijn*
van onze vader in stand hou-
den.’ **35** Ook die avond voerden
ze hun vader dronken met wijn.
Toen ging de jongste bij hem
liggen, maar hij wist niet wan-
neer ze ging liggen en wanneer
ze weer opstond. **36** Zo wer-
den Lots beide dochters zwan-
ger van hun vader. **37** De oud-
ste kreeg een zoon en ze noemde
hem Moab.[e] Hij is de vader van
de huidige Moabieten.[f] **38** Ook
de jongste kreeg een zoon en ze
noemde hem Ben-A̱mmi. Hij is de
vader van de huidige Ammonie-
ten.[g]

HFST. 19
a Lu 9:62
b Ge 13:10
c Ps 143:11
d Ps 6:4
e Ps 34:15
f Ge 19:30; Ps 68:20
g 2Pe 3:9
h Ge 14:2
i De 29:23; Lu 17:29; 2Pe 2:6
j Ge 13:10
k Lu 17:32; Heb 10:38
l Ge 18:2, 22

2de kolom
a Ju 7
b 2Pe 2:7, 8
c Ge 19:17
d Ge 19:20, 22
e De 2:9
f 1Kr 18:2
g De 2:19; Re 11:4; Ne 13:1; Ze 2:9

19:17 *Of ‘ziel’. **19:19** *Of ‘loyale liefde’. #Of ‘mijn ziel’. **19:20** *Of ‘zal mijn ziel in leven blijven’. **19:22** *Bet.: ‘kleinheid’.

19:32, 34 *Of ‘het nageslacht’.

20 Abraham brak zijn kamp
op[a] en ging naar het ge-
bied van de Ne̱geb. Hij ging tus-
sen Ka̱des[b] en Sur[c] wonen. Toen
Abraham een tijdlang* in Ge̱rar[d]
verbleef, **2** zei hij steeds over
zijn vrouw Sara dat ze zijn zus
was.[e] Daarop liet koning Abime̱-
lech van Ge̱rar Sara bij zich ha-
len.[f] **3** Later verscheen God
’s nachts in een droom aan Abi-
me̱lech en zei tegen hem: ‘Je
bent zo goed als dood vanwege
de vrouw die je bij je hebt ge-
nomen,[g] want ze is getrouwd,
ze hoort bij een andere man.’[h]
4 Maar Abime̱lech had haar niet
aangeraakt.* Daarom zei hij: ‘Je-
hovah, zult u een volk doden dat
onschuldig# is? **5** Heeft hijzelf
niet tegen me gezegd dat ze zijn
zus was en heeft zij niet gezegd
dat hij haar broer was? Ik heb
dit in alle oprechtheid gedaan,
zonder verkeerde bedoelingen.’*
6 Toen zei de ware God in de
droom tegen hem: ‘Ik weet dat
je dit in alle oprechtheid* hebt
gedaan. Daarom heb ik je ervan
weerhouden tegen me te zondi-
gen en heb ik niet toegelaten dat
je haar zou aanraken. **7** Geef
de vrouw nu terug aan haar man,
want hij is een profeet,[i] en hij zal
smeekgebeden voor je opzenden[j]
zodat je blijft leven. Maar als je
haar niet teruggeeft, zul je zeker
sterven, jij en iedereen die bij je
hoort.’

8 Abime̱lech stond ’s morgens
vroeg op en riep al zijn diena-
ren bij zich. Toen hij hun vertel-
de wat er was gebeurd, werden
ze heel bang. **9** Vervolgens liet
Abime̱lech Abraham bij zich ko-
men en zei tegen hem: ‘Wat heb
je ons aangedaan? Welke zonde
heb ik tegen je begaan dat je
mij en mijn koninkrijk zo’n gro-
te zonde hebt laten begaan? Wat
je me hebt aangedaan, is echt
verkeerd.’ **10** Verder zei Abi-
me̱lech tegen Abraham: ‘Met wel-
ke bedoeling heb je dit gedaan?’[a]
11 Abraham zei: ‘Ik dacht bij
mezelf: ze hebben in deze omge-
ving vast geen ontzag voor God
en ze zullen me doden van-
wege mijn vrouw.[b] **12** En trou-
wens, ze is echt mijn zus: ze is de
dochter van mijn vader, alleen
niet de dochter van mijn moeder,
en ze is mijn vrouw geworden.[c]
13 Toen God me liet rondzwer-
ven, ver van het huis van mijn
vader,[d] zei ik tegen haar: “Laat
zien dat je loyale liefde voor me
hebt door overal waar we komen
te zeggen dat ik je broer ben.”’[e]

14 Toen nam Abime̱lech scha-
pen, runderen en slaven en sla-
vinnen en gaf die aan Abraham.
Ook gaf hij hem zijn vrouw Sara
terug. **15** Abime̱lech zei: ‘Mijn
land ligt voor je open. Je kunt
gaan wonen waar je wilt.’ **16** En
tegen Sara zei hij: ‘Ik geef je
broer 1000 zilverstukken.[f] Het is
voor iedereen die bij je hoort en
voor alle anderen een teken van
je onschuld.* Je naam is gezui-
verd.’ **17** Toen zond Abraham
smeekgebeden op tot de ware
God, en God genas Abime̱lech,
zijn vrouw en zijn slavinnen, zo-
dat ze kinderen kregen. **18** Je-
hovah had alle vrouwen van
het huis van Abime̱lech namelijk
onvruchtbaar gemaakt* vanwege
Abrahams vrouw Sara.[g]

21 Jehovah dacht aan Sara,
zoals hij had gezegd, en Je-
hovah deed voor Sara wat hij had
beloofd.[h] **2** Sara werd zwanger[i]
en schonk Abraham op zijn oude
dag een zoon, op de vastgestelde
tijd die God hem had genoemd.[j]

HFST. 20
a Ge 13:18
b Nu 13:26
c Ge 25:17, 18
d Ge 10:19; Ge 26:6
e Ge 12:11-13; Ge 20:11, 12
f Ge 12:15
g Ge 12:17; Ps 105:14
h De 22:22
i Ps 105:14, 15
j Job 42:8

2de kolom
a Ge 12:18, 19; Ge 26:9, 10
b Ge 12:11, 12; Ge 26:7
c Ge 11:29
d Ge 12:1
e Ge 12:13
f Ge 20:2, 12
g Ge 12:17

HFST. 21
h Ge 18:10
i Heb 11:11
j Ge 17:21; Ge 18:10, 14; Ro 9:9

20:1 *Of ‘als vreemdeling’. **20:4** *D.w.z. hij had geen gemeenschap met haar gehad. #Of ‘rechtvaardig’. **20:5** *Of ‘met een oprecht hart en onschuldige handen gedaan’. **20:6** *Of ‘met een oprecht hart’.

20:16 *Lett.: ‘een bedekking van de ogen’. **20:18** *Of ‘had elke moederschoot (...) volledig gesloten’.

3 Abraham noemde de pasgebo-
ren zoon die Sara hem schonk,
Isaäk.[a] **4** Hij besneed zijn zoon
Isaäk toen die acht dagen oud
was, zoals God hem had opgedra-
gen.[b] **5** Abraham was 100 jaar
oud toen zijn zoon Isaäk werd
geboren. **6** Sara zei: ‘God heeft
ervoor gezorgd dat ik kan lachen.
Iedereen die het hoort, zal met
me meelachen.’* **7** En ze voeg-
de eraan toe: ‘Wie had ooit tegen
Abraham durven zeggen: “Sara
zal kinderen de borst geven”? En
toch heb ik hem op zijn oude dag
een zoon geschonken.’

8 Het kind werd groter en de
dag kwam dat Isaäk geen borst-
voeding meer kreeg. Op die dag
gaf Abraham een groot feestmaal.
9 Maar Sara zag dat de zoon die
Abraham bij Hagar,[c] de Egypti-
sche, had gekregen, Isaäk steeds
belachelijk maakte.[d] **10** Daarom
zei ze tegen Abraham: ‘Jaag
deze slavin en haar zoon weg,
want mijn zoon Isaäk zal zijn er-
fenis niet delen met de zoon van
deze slavin!’[e] **11** Maar het stond
Abraham helemaal niet aan wat
ze over zijn zoon zei.[f] **12** Toen
zei God tegen Abraham: ‘Erger je
niet aan wat Sara over de jon-
gen en je slavin zegt. Luister naar
haar,* want wat je nageslacht# ge-
noemd zal worden, zal via Isaäk
zijn.[g] **13** Maar ook uit de zoon
van de slavin[h] zal ik een volk la-
ten voortkomen,[i] omdat hij jouw
nageslacht# is.’

14 Abraham stond ’s morgens
vroeg op, nam brood en een le-
ren waterzak en gaf die aan Ha-
gar. Hij legde die dingen op haar
schouder en stuurde haar en de
jongen weg.[j] Ze vertrok en dwaal-
de rond in de woestijn van Berse-
ba.[k] **15** Uiteindelijk raakte het
water in de leren zak op, en ze
legde de jongen onder een struik.
16 Zelf ging ze een eindje ver-
derop zitten, op ongeveer een
boogschot afstand, want ze zei:
‘Ik wil de jongen niet zien ster-
ven.’ Terwijl ze daar zat, begon
ze hard te huilen.

17 Toen hoorde God de stem
van de jongen,[a] en Gods engel
riep vanuit de hemel naar Ha-
gar:[b] ‘Wat is er, Hagar? Wees niet
bang, want God heeft de stem
gehoord van de jongen, die daar
ligt. **18** Sta op, help de jon-
gen overeind en neem hem bij
de hand, want ik zal een groot
volk uit hem laten voortkomen.’[c]
19 Toen opende God haar ogen
en ze zag een waterput. Ze ging
ernaartoe, vulde de leren zak
met water en gaf de jongen te
drinken. **20** En God was met de
jongen[d] terwijl hij opgroeide. Hij
leefde in de woestijn en werd
boogschutter. **21** Hij ging in de
woestijn van Paran[e] wonen, en
zijn moeder koos voor hem een
vrouw uit Egypte.

22 In die tijd kwam Abime-
lech met zijn legeraanvoerder Pi-
chol bij Abraham en zei: ‘God
is met je in alles wat je doet.[f]
23 Zweer mij nu daarom hier bij
God dat je mij, mijn zonen en
mijn nakomelingen niet zult be-
driegen, en dat je voor mij en het
land waar je woont dezelfde loya-
le liefde zult tonen als ik voor
jou heb getoond.’[g] **24** ‘Ik zweer
het’, zei Abraham.

25 Maar Abraham klaagde bij
Abimelech over de waterput die
de dienaren van Abimelech met
geweld in bezit hadden geno-
men.[h] **26** Abimelech antwoord-
de: ‘Ik weet niet wie dat heeft
gedaan en je hebt me er niets
over verteld. Ik hoor het van-
daag voor het eerst.’ **27** Daarop
nam Abraham schapen en runde-
ren en gaf die aan Abimelech, en
ze sloten een verbond. **28** Toen
Abraham zeven ooilammetjes van
zijn kudde apart zette, **29** vroeg

21:6 *Of mogelijk ‘om me lachen’. **21:12** *Lett.: ‘haar stem’. **21:12, 13** #Lett.: ‘zaad’.

HFST. 21
a Ge 17:19; Joz 24:3; Ro 9:7
b Ge 17:12; Le 12:3; Han 7:8
c Ge 16:4, 15
d Ge 15:13; Ga 4:22, 29
e Ge 15:2, 4; Ga 4:30
f Ge 17:18
g Ge 17:19; Ro 9:7; Heb 11:18
h Ga 4:22
i Ge 16:9, 10; Ge 17:20; Ge 25:12, 16
j Ge 25:5, 6
k Ge 22:19

2de kolom
a Ge 16:11
b Ge 16:7, 8
c 1Kr 1:29-31
d Ge 16:16
e Nu 10:12
f Ge 20:17, 18; Ge 26:26, 28
g Ge 20:14, 15
h Ge 26:15, 20

Abimelech hem: ‘Waarom heb je
die zeven lammetjes apart gezet?’
30 Hij antwoordde: ‘U moet de
zeven lammetjes van me aanne-
men als een getuigenis dat ik deze
put heb gegraven.’ **31** Hij noem-
de die plaats Berseba*[a] omdat ze
daar allebei een eed hadden ge-
zworen. **32** Ze sloten in Berse-
ba dus een verbond,[b] waarna Abi-
melech en zijn legeraanvoerder
Pichol teruggingen naar het land
van de Filistijnen.[c] **33** Daarna
plantte Abraham in Berseba een
tamariskboom en daar riep hij de
naam aan van Jehovah,[d] de eeu-
wige God.[e] **34** En Abraham bleef
nog lange tijd* in het land van de
Filistijnen wonen.[f]

22 Hierna stelde de ware God
Abraham op de proef.[g] Hij
zei tegen hem: ‘Abraham!’, waar-
op hij antwoordde: ‘Hier ben ik!’
2 Vervolgens zei hij: ‘Neem als-
jeblieft je zoon Isaäk,[h] je enige
zoon, van wie je zo veel houdt,[i]
en ga naar het land Moria.[j] Offer
hem daar als brandoffer op een
van de bergen die ik je zal aan-
wijzen.’

3 Abraham stond dus ’s mor-
gens vroeg op, zadelde zijn ezel
en nam twee van zijn bedienden
en zijn zoon Isaäk mee. Hij hak-
te het hout voor het brandoffer
en ging op weg naar de plek die
de ware God hem had aangewe-
zen. **4** Op de derde dag keek
Abraham op en zag de plek in de
verte liggen. **5** Abraham zei te-
gen zijn bedienden: ‘Blijven jul-
lie hier met de ezel. De jongen en
ik gaan daarnaartoe om God te
aanbidden en komen dan bij jul-
lie terug.’

6 Toen pakte Abraham het
hout voor het brandoffer en legde
het op de schouders van zijn zoon
Isaäk. Vervolgens nam hij het
vuur en het mes,* en ze gingen
samen verder. **7** Toen zei Isaäk
tegen zijn vader Abraham: ‘Va-
der.’ Hij antwoordde: ‘Wat is er,
mijn zoon?’ ‘We hebben hier vuur
en hout,’ zei Isaäk, ‘maar waar is
het schaap voor het brandoffer?’
8 Abraham antwoordde: ‘God zelf
zal voorzien in het schaap voor
het brandoffer,[a] mijn zoon.’ En ze
liepen samen verder.

9 Uiteindelijk kwamen ze bij
de plek die de ware God had
aangewezen, en Abraham bouw-
de daar een altaar en stapelde
het hout erop. Hij bond zijn
zoon Isaäk aan handen en voeten
en legde hem op het altaar, bo-
ven op het hout.[b] **10** Toen pak-
te Abraham het mes* om zijn
zoon te doden.[c] **11** Maar Jeho-
vah’s engel riep vanuit de hemel
naar hem: ‘Abraham, Abraham!’,
waarop hij antwoordde: ‘Hier
ben ik!’ **12** Vervolgens zei hij:
‘Raak de jongen niet aan en doe
hem niets. Nu weet ik dat je ont-
zag hebt voor God, want je hebt
mij je zoon, je enige, niet ont-
houden.’[d] **13** Toen keek Abra-
ham op en zag een stukje verder-
op een ram die met zijn hoorns
vastzat in de struiken. Abraham
ging erheen, pakte de ram en of-
ferde die als brandoffer in plaats
van zijn zoon. **14** En Abra-
ham noemde die plaats Jehovah-
Jireh.* Daarom wordt er nog
steeds gezegd: ‘Op de berg van
Jehovah zal erin worden voor-
zien.’[e]

15 Jehovah’s engel riep een
tweede keer vanuit de hemel
naar Abraham **16** en zei: ‘Jeho-
vah verklaart: “Ik zweer bij mij-
zelf:[f] omdat je dit hebt gedaan en
je mij je zoon, je enige, niet hebt
onthouden,[g] **17** zal ik je beslist
zegenen en zal ik je nageslacht*

21:31 * Bet.: ‘put van de eed’, ‘put van de zeven’. **21:34** * Of ‘als vreemdeling’. Lett.: ‘vele dagen’.

22:6, 10 * Of ‘slachtmes’. **22:14** * Bet.: ‘Jehovah zal voorzien’, ‘Jehovah zal erop toezien’. **22:17** * Lett.: ‘zaad’.

HFST. 21
a Ge 26:32, 33
b Ge 26:26, 28
c Ge 10:13, 14; Ge 26:1
d Ge 12:8, 9; Ge 26:25
e Ps 90:2; Jes 40:28; 1Ti 1:17
f Heb 11:8, 9

HFST. 22
g Heb 11:17
h Ge 17:19; Joz 24:3; Ro 9:7
i Jo 3:16
j 2Kr 3:1

2de kolom
a Jo 1:29; 1Pe 1:18, 19
b Jo 10:17, 18
c Heb 11:17
d Heb 11:17-19; Jak 2:21
e Ge 22:2; 2Kr 3:1
f Heb 6:13, 14
g Jo 3:16; Ro 8:32; Heb 11:17

beslist zo talrijk maken als de
sterren aan de hemel en als de
zandkorrels aan de zee,[a] en je na-
geslacht* zal de steden# van zijn
vijanden in bezit nemen.[b] **18** En
door jouw nageslacht*[c] zullen
alle volken op aarde een ze-
gen voor zichzelf verkrijgen, om-
dat jij naar mijn stem hebt geluis-
terd.”’[d]

19 Hierna ging Abraham te-
rug naar zijn bedienden, en ze
gingen samen weer op weg naar
Berseba.[e] Abraham bleef in Ber-
seba wonen.

20 Later kreeg Abraham het
bericht: ‘Milka heeft je broer Na-
hor[f] zonen geschonken: **21** Uz,
de eerstgeboren zoon, zijn broer
Buz, Kemuël (de vader van Aram),
22 Chesed, Hazo, Pildas, Jidlaf
en Bethuël.’[g] **23** Bethuël werd de
vader van Rebekka.[h] Deze acht zo-
nen schonk Milka aan Nahor, de
broer van Abraham. **24** Zijn bij-
vrouw, die Reüma heette, kreeg
ook zonen: Tebah, Gaham, Tahas
en Maächa.

23 Sara leefde 127 jaar. Zo
lang leefde Sara.[i] **2** Ze
stierf in Kirjath-Arba,[j] dat wil
zeggen Hebron,[k] in het land Ka-
naän,[l] en Abraham ging om Sara
rouwen en huilen. **3** Toen ging
Abraham weg bij het lichaam van
zijn overleden vrouw, en hij zei
tegen de zonen van Heth:[m] **4** ‘Ik
woon als vreemdeling bij jullie.[n]
Geef me hier een plek die ik
als begraafplaats kan gebruiken.
Dan kan ik mijn vrouw daar be-
graven.’ **5** De zonen van Heth
antwoordden Abraham: **6** ‘Luis-
ter naar ons, mijn heer. Wij zien
u als een leider van God.*[o] U mag
uw vrouw begraven op onze bes-
te begraafplaats. Niemand van
ons zal u zijn begraafplaats wei-
geren en u verhinderen uw vrouw
te begraven.’

7 Toen stond Abraham op en
boog voor de zonen van Heth,[a]
de bewoners van het land. **8** Hij
zei tegen ze: ‘Als jullie* ermee in-
stemmen dat ik mijn vrouw be-
graaf, luister dan naar mij. Dring
er bij Efron, de zoon van Zo-
har, op aan **9** dat hij de grot
van Machpela, die zijn eigendom
is, aan mij verkoopt. De grot ligt
aan de rand van zijn veld. Laat
hij de grot in jullie bijzijn voor
het volledige bedrag in zilver aan
mij verkopen,[b] zodat ik een plek
heb die ik als begraafplaats kan
gebruiken.’[c]

10 Onder de zonen van Heth
die daar zaten, bevond zich ook
Efron zelf. De Hethiet Efron ant-
woordde Abraham in aanwezig-
heid van de zonen van Heth en
van iedereen die de poort van de
stad in ging.[d] Hij zei: **11** ‘Nee,
mijn heer! Luister naar mij. Ik
geef u het veld en ook de grot
die daar is. Die geef ik aan
u in aanwezigheid van de zonen
van mijn volk. Begraaf uw vrouw.’
12 Daarop boog Abraham voor
de bewoners van het land **13** en
zei in aanwezigheid van de men-
sen tegen Efron: ‘Alstublieft, luis-
ter naar mij! Ik wil u het volledi-
ge bedrag in zilver voor het veld
geven. Neem het van me aan, dan
kan ik mijn vrouw daar begra-
ven.’

14 Toen antwoordde Efron
Abraham: **15** ‘Mijn heer, luister
naar mij. Dit stuk grond is 400
zilveren sikkels* waard, maar wat
betekent dat tussen u en mij?
Begraaf gerust uw vrouw daar.’
16 Abraham luisterde naar Efron,
en Abraham woog voor Efron het
bedrag in zilver af dat hij in aan-
wezigheid van de zonen van Heth
genoemd had: 400 zilveren sik-
kels, volgens het gewicht dat
gangbaar was bij de handelaars.[e]

HFST. 22
a Ge 13:14, 16; Ge 15:1, 5; Han 3:25
b Ps 2:8; Da 2:44
c Ge 3:15; Ro 9:7; Ga 3:16
d Ga 3:8
e Ge 21:31
f Ge 11:26, 29
g Ge 25:20
h Ge 24:15; Ro 9:10

HFST. 23
i Ge 17:17
j Joz 14:15
k Ge 35:27; Nu 13:22
l Ge 12:5
m Ge 10:15
n Ge 17:1, 8; Heb 11:9, 13
o Ge 21:22

2de kolom
a 1Kr 1:13
b Ge 23:15
c Ge 25:9, 10; Ge 49:29-33; Ge 50:13, 14
d Ru 4:1
e Han 7:15, 16

22:17, 18 *Lett.: ‘zaad’. **22:17** #Lett.: ‘poort’. **23:6** *Of mogelijk ‘een groot overste’.

23:8 *Of ‘jullie zielen’. **23:15** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

17 Zo werd het veld van Efron
in Machpela, dat tegenover Mamré
lag — het veld met de grot en
alle bomen die binnen de grenzen
van het veld stonden — overgedragen
18 aan Abraham als
zijn gekochte eigendom. De zonen
van Heth en iedereen die de
poort van de stad in ging, waren
daarbij aanwezig. **19** Daarna
begroef Abraham zijn vrouw
Sara in de grot van het veld van
Machpela tegenover Mamré, dat
wil zeggen Hebron, in het land
Kanaän. **20** Zo werd het veld
met de grot door de zonen van
Heth overgedragen aan Abraham
om het te gebruiken als begraafplaats.[a]

24 Abraham was oud geworden,
hoogbejaard. En Jehovah
had Abraham in alles gezegend.[b]
2 Abraham zei tegen
zijn dienaar, de oudste van zijn
huis, die het beheer had over
al zijn bezittingen:[c] ‘Leg je hand
alsjeblieft onder mijn bovenbeen
3 en zweer bij Jehovah, de God
van de hemel en de God van de
aarde, dat je voor mijn zoon geen
vrouw zult kiezen uit de dochters
van de Kanaänieten, die om
me heen wonen.[d] **4** In plaats
daarvan moet je naar mijn land
en naar mijn familie gaan,[e] en
daar een vrouw voor mijn zoon
Isaäk uitkiezen.’

5 Maar zijn dienaar zei tegen
hem: ‘Wat als de vrouw niet met
me mee wil komen naar dit land?
Moet ik uw zoon dan terugbrengen
naar het land waar u vandaan
komt?’[f] **6** Abraham antwoordde:
‘Nee, je mag mijn zoon daar niet
heen brengen.[g] **7** Jehovah, de
God van de hemel, heeft me weggehaald
uit het huis van mijn vader
en uit het land van mijn familie.[h]
Hij heeft met me gesproken
en mij gezworen:[i] “Aan jouw nageslacht*[j]
zal ik dit land geven.”[a]
Hij zal zijn engel voor je
uit sturen,[b] en je zult daar zeker
een vrouw voor mijn zoon vinden.[c]
8 Als de vrouw niet met
je mee wil gaan, ben je niet langer
aan deze eed gebonden. Maar
je mag mijn zoon daar niet heen
brengen.’ **9** Toen legde de dienaar
zijn hand onder het bovenbeen
van zijn meester Abraham
en zwoer hem dat.[d]

10 De dienaar vertrok met tien
kamelen van zijn meester en nam
ook allerlei kostbare geschenken
van zijn meester mee. Zo ging hij
op weg naar Mesopotamië, naar
de stad van Nahor. **11** Buiten de
stad liet hij de kamelen neerknielen
bij een waterput. Het was tegen
de avond, rond de tijd dat
de vrouwen altijd water kwamen
putten. **12** Vervolgens zei
hij: ‘Jehovah, God van mijn meester
Abraham, laat me vandaag
alstublieft slagen en toon uw
loyale liefde voor mijn meester
Abraham. **13** Ik sta hier bij een
waterbron, en de dochters van de
mannen van de stad komen er zo
aan om water te putten. **14** Mag
het zo gebeuren: Ik zal tegen een
jonge vrouw zeggen: “Laat me
alsjeblieft wat drinken uit je waterkruik.”
Als ze dan antwoordt:
“Ga uw gang en ik zal ook uw
kamelen te drinken geven”, laat
zij dan de vrouw zijn die u
voor uw dienaar Isaäk uitkiest.
Laat me op die manier zien dat
u loyale liefde voor mijn meester
toont.’

15 Nog voordat hij was uitgesproken,
kwam Rebekka eraan,
de dochter van Bethuël,[e]
de zoon van Milka,[f] de vrouw
van Abrahams broer Nahor.[g] Op
haar schouder droeg ze een waterkruik.
16 De jonge vrouw was
heel mooi en ze was maagd; ze
had nog nooit gemeenschap met
een man gehad. Ze liep naar beneden,
naar de bron, vulde haar
waterkruik en kwam weer naar

24:7 *Lett.: ‘zaad’.

HFST. 23
a Ge 25:9, 10; Ge 49:29-33; Ge 50:13, 14

HFST. 24
b Ge 13:2
c Ge 15:2, 3
d Ge 28:1; De 7:1, 3; 2Kor 6:14
e Ge 22:20-23
f Ge 11:27, 28; Ge 15:7
g Heb 11:15
h Ge 12:1; Heb 11:8
i Mi 7:20; Lu 1:72, 73; Heb 6:13, 14
j Heb 11:18

2de kolom
a Ge 13:14, 15; Ge 26:3, 4; De 34:4; Han 7:4, 5
b Heb 1:7, 14
c Ge 12:5
d Ge 24:2, 3
e Ge 22:23
f Ge 11:29
g Ge 11:26

boven. **17** De dienaar ging snel
naar haar toe en zei: ‘Geef me
alsjeblieft een slokje water uit je
kruik.’ **18** Ze antwoordde: ‘Ga
uw gang, mijn heer.’ Onmiddel-
lijk haalde ze de kruik van haar
schouder en gaf hem te drin-
ken. **19** Nadat ze hem te drin-
ken had gegeven, zei ze: ‘Ik zal
ook water putten voor uw kame-
len, totdat ze genoeg gedronken
hebben.’ **20** Ze goot haar kruik
vlug leeg in de drinkbak en liep
steeds weer naar de put om wa-
ter te halen, en ze putte water
voor al zijn kamelen. **21** Al die
tijd keek de man zwijgend en vol
verbazing toe, terwijl hij zich af-
vroeg of Jehovah zijn reis had
laten slagen of niet.

22 Toen de kamelen genoeg
gedronken hadden, pakte de man
een gouden neusring die een hal-
ve sikkel* woog en twee gouden
armbanden die tien sikkels wo-
gen, en gaf die aan haar. **23** Hij
zei: ‘Vertel eens, van wie ben
je een dochter? En is er in het
huis van je vader plaats voor
ons om te overnachten?’ **24** Ze
antwoordde: ‘Ik ben de dochter
van Bethuël,[a] de zoon van Mil-
ka en Nahor.’[b] **25** Ze zei verder:
‘We hebben stro en veel voer, en
ook plaats om te overnachten.’
26 Toen viel de man op zijn
knieën en boog diep voor Jeho-
vah. **27** Hij zei: ‘Laat Jehovah,
de God van mijn meester Abra-
ham, geprezen worden, want hij
is loyale liefde en trouw blijven
tonen voor mijn meester. Jeho-
vah heeft me naar het huis van
de familie van mijn meester ge-
leid.’

28 De jonge vrouw ging snel
naar het huis van haar moeder
om te vertellen wat er gebeurd
was. **29** Rebekka had een broer
die Laban heette.[c] Laban haast-
te zich naar de man die bui-
ten bij de bron was. **30** Zodra
hij de neusring had gezien en de
armbanden die zijn zus Rebek-
ka om had en hij haar had ho-
ren vertellen wat de man tegen
haar had gezegd, ging hij naar
de man toe, die nog steeds bij
zijn kamelen stond, bij de bron.
31 Hij zei meteen: ‘Kom, jij op
wie Jehovah’s zegen rust. Waar-
om blijf je hier buiten staan? Ik
heb het huis klaargemaakt en
heb plaats gemaakt voor de ka-
melen.’ **32** De man kwam in het
huis, en hij* zadelde de kamelen
af en gaf ze stro en voer. Ook
gaf hij hem water om zijn voe-
ten en de voeten van zijn man-
nen te wassen. **33** Maar toen
hem iets te eten werd voorge-
zet, zei hij: ‘Ik wil niet eten voor-
dat ik heb verteld wat ik te zeg-
gen heb.’ Laban zei dus: ‘Vertel
maar.’

34 Toen zei hij: ‘Ik ben de
dienaar van Abraham.[a] **35** Jeho-
vah heeft mijn meester overvloe-
dig gezegend en hem heel rijk
gemaakt door hem schapen en
runderen, zilver en goud, slaven
en slavinnen, en kamelen en ezels
te geven.[b] **36** En Sara, de vrouw
van mijn meester, heeft hem een
zoon geschonken toen ze al oud
was,[c] en mijn meester zal hem al-
les geven wat hij heeft.[d] **37** Mijn
meester heeft me een eed la-
ten zweren. Hij zei: “Je mag voor
mijn zoon geen vrouw kiezen uit
de dochters van Kanaän, het land
waar ik woon.[e] **38** Nee, je moet
naar het huis van mijn vader en
naar mijn familie gaan,[f] en daar
moet je een vrouw voor mijn zoon
uitkiezen.”[g] **39** Maar ik zei tegen
mijn meester: “Wat als de vrouw
niet met me mee wil gaan?”[h]
40 Toen antwoordde hij: “Ik heb
altijd naar Jehovah’s wil geleefd.*[i]

24:22 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

24:32 *Waarschijnlijk Laban. **24:40** *Lett.: ‘vóór Jehovah gewandeld’.

HFST. 24
a Ge 22:23
b Ge 11:29
c Ge 25:20, Ge 29:10

2de kolom
a Ge 15:2, 3
b Ge 12:15, 16, Ge 13:2, Ge 24:1
c Ge 21:1, 2, Ro 4:19, Heb 11:11
d Ge 25:5
e Ge 24:2, 3, Ge 28:1
f Ge 22:20-23
g Ge 24:4
h Ge 24:5
i Ge 48:15

Hij zal zijn engel met je mee sturen[a] en je reis zeker laten slagen. Je moet voor mijn zoon een vrouw kiezen uit mijn familie en uit het huis van mijn vader.[b]
41 Je zult alleen ontslagen worden van je eed als je naar mijn familie bent gegaan en ze haar niet aan je willen geven. Dan zul je vrij zijn van je eed."[c]

42 Toen ik vandaag bij de bron kwam, zei ik: "Jehovah, God van mijn meester Abraham, als u mijn reis wilt laten slagen,
43 laat dan het volgende gebeuren. Ik sta hier bij een bron. Als een jonge vrouw[d] water komt putten, zal ik zeggen: 'Laat me alsjeblieft wat water drinken uit
je kruik.' 44 Als ze antwoordt: 'Ga uw gang en ik zal ook water putten voor uw kamelen', laat zij dan de vrouw zijn die Jehovah heeft uitgekozen voor de zoon van mijn meester."[e]

45 Ik had dat nog maar nauwelijks in mezelf* gezegd of Rebekka kwam eraan, met haar kruik op haar schouder. Ze liep naar beneden, naar de bron, en ging water putten. Toen zei ik tegen haar: "Geef me alsjeblieft
wat te drinken."[f] 46 Ze haalde de kruik snel van haar schouder en zei: "Ga uw gang[g] en ik zal ook uw kamelen te drinken geven." Toen dronk ik wat water, en ze gaf ook de kamelen te drin-
ken. 47 Daarna vroeg ik haar: "Van wie ben je een dochter?", waarop ze antwoordde: "Van Bethu̱ël, de zoon van Na̱hor en Mi̱lka." Toen deed ik de ring in haar neus en de armbanden om
haar polsen.[h] 48 Ik viel op mijn knieën en boog diep voor Jehovah, en ik prees Jehovah, de God van mijn meester Abraham,[i] die mij op de juiste weg had geleid om de kleindochter van de broer van mijn meester te vinden als
vrouw voor zijn zoon. 49 Als jullie loyale liefde en trouw voor mijn meester willen tonen, vertel het me dan, maar zo niet, vertel het me dan ook, zodat ik weet waar ik aan toe ben.'*[a]

50 Toen antwoordden Laban en Bethu̱ël: 'Dit komt van Jehovah. We kunnen geen ja of nee
tegen je zeggen.* 51 Hier is Rebekka. Neem haar mee en vertrek, en laat haar de vrouw worden van de zoon van je meester, zoals Jehovah heeft gezegd.'
52 Toen Abrahams dienaar dat hoorde, boog hij zich meteen
diep voor Jehovah neer. 53 Vervolgens haalde de dienaar zilveren en gouden voorwerpen en kledingstukken tevoorschijn en gaf die aan Rebekka, en hij gaf kostbare geschenken aan haar
broer en haar moeder. 54 Daarna aten en dronken hij en de mannen die bij hem waren, en ze overnachtten daar.

Toen hij 's morgens opstond, zei hij: 'Laat me teruggaan naar
mijn meester.' 55 Daarop zeiden haar broer en haar moeder: 'Laat de jonge vrouw nog minstens tien dagen bij ons blijven. Daarna kan
ze gaan.' 56 Maar hij antwoordde: 'Houd me niet langer op nu Jehovah mijn reis heeft laten slagen. Laat me vertrekken, zodat ik kan teruggaan naar mijn mees-
ter.' 57 Toen zeiden ze: 'Laten we de jonge vrouw roepen en
het haar zelf vragen.' 58 Ze riepen Rebekka en vroegen haar: 'Wil je met deze man meegaan?' Ze antwoordde: 'Ik ben bereid te gaan.'

59 Toen lieten ze hun zus Rebekka[b] en haar voedster*[c] meegaan met Abrahams dienaar en

HFST. 24
a Heb 1:7, 14
b Ge 11:25
c Ge 24:9
d Ge 24:16
e Ge 24:14
f Ge 24:15, 17
g Ge 24:18
h Ge 24:22, 23
i Ge 24:27

2de kolom
a Ge 24:8
b Ge 28:5
c Ge 35:8

24:45 *Lett.: 'mijn hart'.

24:49 *Lett.: 'mij naar de rechterhand of de linker kan wenden'. 24:50 *Of 'geen kwaad of goed tegen je spreken'. 24:59 *D.w.z. de vrouw die haar had gevoed en die nu haar bediende was.

zijn mannen. **60** En ze zegenden
Rebekka en zeiden tegen haar:
‘Zus van ons, we hopen dat je
duizenden maal tienduizend na-
komelingen krijgt* en dat je nage-
slacht# de steden△ in bezit neemt
van degenen die hen haten.’[a]
61 Rebekka en haar bedienden
stonden op, gingen op de kame-
len zitten en volgden de man. De
dienaar nam Rebekka dus mee en
vertrok.

62 Isaäk woonde in het gebied
van de Negeb.[b] Op een dag was
hij teruggekomen uit de omgeving
van Beër-Lachai-Roï.[c] **63** Tegen
het vallen van de avond liep hij
buiten in het veld rond om te me-
diteren.[d] Toen hij opkeek, zag hij
kamelen aankomen. **64** Ook Re-
bekka keek op en zag Isaäk. Ze
liet zich snel van haar kameel glij-
den **65** en vroeg aan de dienaar:
‘Wie is die man die ons daar in
het veld tegemoetkomt?’ De die-
naar antwoordde: ‘Dat is mijn
meester.’ Daarop bedekte ze zich
met haar sluier. **66** De dienaar
vertelde Isaäk alles wat hij had
gedaan. **67** Daarna bracht Isaäk
haar naar de tent van zijn moe-
der Sara.[e] Zo nam hij Rebekka tot
vrouw en hij ging van haar hou-
den.[f] En Isaäk vond troost na het
verlies van zijn moeder.[g]

25 Abraham trouwde opnieuw,
met een vrouw die Ketu-
ra heette. **2** Na verloop van tijd
schonk ze hem Zimran, Joksan,
Medan, Midian,[h] Jisbak en Suah.[i]

3 Joksan werd de vader van
Scheba en Dedan.

De zonen van Dedan waren
Assurim, Letusim en Leümmim.

4 De zonen van Midian wa-
ren Efa, Efer, Hanoch, Abida
en Eldaä.

Zij waren allemaal nakomelingen
van Ketura.

5 Later gaf Abraham zijn hele
bezit aan Isaäk,[a] **6** maar aan
de zonen van zijn bijvrouwen
gaf Abraham geschenken. Toen
stuurde hij ze nog tijdens zijn le-
ven in oostelijke richting, weg
van zijn zoon Isaäk,[b] naar het
land van het Oosten. **7** In to-
taal heeft Abraham 175 jaar ge-
leefd. **8** Na een lang en goed
leven blies Abraham de laatste
adem uit en stierf, oud en vol-
daan, en hij werd tot zijn volk
vergaderd.* **9** Zijn zonen Isaäk
en Ismaël begroeven hem in de
grot van Machpela, in het veld
van Efron, de zoon van de He-
thiet Zohar, dat tegenover Mam-
ré ligt.[c] **10** Dat was het veld dat
Abraham van de zonen van Heth
had gekocht. Daar werd Abra-
ham begraven, bij zijn vrouw
Sara.[d] **11** Na de dood van Abra-
ham bleef God zijn zoon Isaäk
zegenen.[e] Isaäk woonde dicht bij
Beër-Lachai-Roï.[f]

12 Dit is de geschiedenis van
Ismaël,[g] de zoon die Abraham ge-
kregen had bij Sara’s slavin Ha-
gar,[h] de Egyptische.

13 Dit zijn de namen van de
zonen van Ismaël, zijn nakomelin-
gen: Nebajoth,[i] Ismaëls eerstgebo-
ren zoon, vervolgens Kedar,[j] Ad-
beël, Mibsam,[k] **14** Misma, Duma,
Massa, **15** Hadad, Tema, Jetur,
Nafis en Kedma. **16** Zij zijn de
zonen van Ismaël en de 12 hoof-
den van hun stammen,[l] en dit zijn
hun namen volgens hun dorpen
en hun tentenkampen.* **17** En
Ismaël leefde 137 jaar. Toen blies
hij de laatste adem uit en stierf,
en hij werd tot zijn volk verga-
derd.* **18** Het gebied waar ze*
gingen wonen, strekte zich uit
van Havila[m] bij Sur,[n] in de buurt
van Egypte, tot Assyrië. Hij ves-

24:60 *Of ‘dat je duizenden myriaden wordt’. #Lett.: ‘zaad’. △Lett.: ‘poort’.

25:8, 17 *Een poëtische uitdrukking voor de dood. **25:16** *Of ‘ommuurde kampementen’. **25:18** *Of ‘de nakomelingen van Ismaël’.

HFST. 24
a Ge 22:15, 17
b Ge 12:9, Ge 20:1, Nu 13:22, Re 1:9
c Ge 16:14, Ge 25:11
d Ps 77:12, Ps 143:5
e Heb 11:9
f Ge 26:8
g Ge 23:2, 19

HFST. 25
h Ge 37:28, Ex 2:15, Nu 31:2, Re 6:2
i 1Kr 1:32, 33

2de kolom
a Ge 24:36
b Ge 21:14
c Ge 23:8, 9, Ge 49:29, 30
d Ge 23:2, 19
e Ge 17:19, Ge 26:12-14
f Ge 16:14
g Ge 16:10, 11
h Ga 4:24
i Ge 36:2, 3, Jes 60:7
j Ps 120:5, Jer 49:28, Ez 27:21
k 1Kr 1:29-31
l Ge 17:20
m 1Sa 15:7
n Ge 16:7, 8

tigde zich vlak bij al zijn broeders.*[a]

19 En dit is de geschiedenis van Isaäk, de zoon van Abraham.[b]

Abraham werd de vader van Isaäk. **20** Isaäk was 40 jaar oud toen hij trouwde met Rebekka, de dochter van de Arameeër Bethuël[c] uit Paddan-Aram en de zus van de Arameeër Laban. **21** Isaäk bad vurig tot Jehovah voor zijn vrouw omdat ze onvruchtbaar was. Jehovah luisterde naar zijn verzoek en Rebekka werd zwanger. **22** En er ontstond een worsteling tussen de zonen in haar buik.[d] Daarom zei ze: ‘Als het zo moet gaan, waarom leef ik dan nog?’ Toen vroeg ze Jehovah om raad. **23** Jehovah zei tegen haar: ‘Er zijn twee volken in je buik,[e] en de twee volken die uit jou voortkomen zullen uiteengaan.[f] Het ene volk zal sterker zijn dan het andere,[g] en de oudste zal de jongste dienen.’[h]

24 Toen ze moest bevallen, bleek er inderdaad een tweeling in haar buik te zitten. **25** Het eerste kind dat tevoorschijn kwam, was rossig en helemaal behaard, alsof hij een haren mantel aanhad.[i] Daarom noemden ze hem Esau.*[j] **26** Daarna kwam zijn broer tevoorschijn, en met zijn hand hield hij de hiel van Esau vast.[k] Daarom noemde Isaäk hem Jakob.*[l] Isaäk was 60 jaar oud toen ze geboren werden.

27 De jongens groeiden op. Esau werd een uitstekend jager[m] die vaak buiten in het veld was, maar Jakob bleef bij de tenten.[n] Hij was een onberispelijk man. **28** Isaäk hield meer van Esau omdat hij graag het wild at dat Esau meebracht, maar Rebekka hield meer van Jakob.[a] **29** Op een keer was Jakob aan het koken toen Esau uitgeput terugkwam uit het veld. **30** Esau zei tegen Jakob: ‘Geef me snel wat* van dat rode daar, want ik ben doodop!’# Daarom kreeg hij ook de naam Edom.△[b] **31** Jakob antwoordde: ‘Alleen als je mij je eerstgeboorterecht verkoopt!’[c] **32** ‘Ik sterf van de honger!’, zei Esau. ‘Wat heb ik dan aan een eerstgeboorterecht?’ **33** Daarop zei Jakob: ‘Zweer het me eerst!’ Dat deed Esau en zo verkocht hij zijn eerstgeboorterecht aan Jakob.[d] **34** Toen gaf Jakob Esau brood en linzensoep, en hij ging eten en drinken. Daarna stond hij op en ging weg. Zo toonde Esau minachting voor het eerstgeboorterecht.

26 Er brak hongersnood uit in het land, een andere dan de eerste hongersnood, die er in de tijd van Abraham was geweest.[e] Daarom ging Isaäk naar Gerar, naar koning Abimelech van de Filistijnen. **2** Toen verscheen Jehovah aan hem en zei: ‘Ga niet naar Egypte. Ga in het land wonen dat ik je aanwijs. **3** Woon als vreemdeling in dit land,[f] en ik zal steeds met je zijn en je zegenen, want aan jou en aan je nageslacht* zal ik al deze gebieden geven,[g] en ik zal de eed nakomen die ik aan je vader Abraham heb gezworen:[h] **4** “Ik zal je nageslacht* zo talrijk maken als de sterren aan de hemel[i] en aan jouw nageslacht* zal ik al deze gebieden geven.[j] En door jouw nageslacht* zullen alle volken op aarde een zegen voor zichzelf verkrijgen.”[k] **5** Want Abraham heeft naar mijn stem geluisterd en hij heeft zich gehouden aan mijn vereisten, mijn geboden, mijn voorschriften en mijn wetten.’[l] **6** Isaäk bleef dus in Gerar.[m]

HFST. 25
a Ge 16:11, 12
b Ge 22:2; Mt 1:1, 2
c Ge 22:23
d Ro 9:10
e Ps 139:15
f Ge 36:31; Nu 20:14
g Ge 27:29, 30; De 2:4
h 2Sa 8:14; Mal 1:2, 3; Ro 9:10-13
i Ge 27:11
j Ge 27:32; Ge 36:9; Mal 1:3
k Ho 12:3
l Ge 27:36
m Ge 27:3, 5
n Heb 11:9

2de kolom
a Ge 27:6, 7, 46
b Ge 36:1
c De 21:16, 17
d Heb 12:16

HFST. 26
e Ge 12:10
f Ge 20:1; Heb 11:8, 9
g Ge 12:7; Ge 15:18
h Ge 22:16-18; Ps 105:9-11; Heb 6:13, 14
i Ge 15:1, 5; Heb 11:12
j De 34:4
k Ge 12:1-3; Han 3:25; Ga 3:8
l Ge 17:10, 23; Ge 22:3, 12; Heb 11:8; Jak 2:21
m Ge 26:17

25:18 *Of mogelijk ‘hij leefde in vijandschap met al zijn broeders’. **25:25** *Bet.: ‘harig’. **25:26** *Bet.: ‘hij die de hiel vastpakt’, ‘verdringer’.

25:30 *Of ‘laat me vlug wat opslokken’. #Of ‘uitgehongerd’. △Bet.: ‘rood’. **26:3, 4** *Lett.: ‘zaad’.

7 Toen de mannen in die
plaats hem vragen stelden over
zijn vrouw, zei hij steeds: ‘Ze is
mijn zus.’[a] Hij durfde niet te zeg-
gen dat ze zijn vrouw was, want
hij zei: ‘Anders doden de mannen
van de plaats me misschien van-
wege Rebekka.’ Ze was namelijk
een heel mooie vrouw.[b] **8** Er
ging een tijd voorbij. Op een
keer keek koning Abimelech van
de Filistijnen uit het venster en
zag hij dat Isaäk zijn vrouw Re-
bekka liefkoosde.*[c] **9** Meteen
riep Abimelech Isaäk bij zich en
zei: ‘Waarom heb je gezegd dat
ze je zus is? Ze is je vrouw!’ Isaäk
antwoordde: ‘Ik heb dat gezegd
omdat ik bang was dat ik vanwe-
ge haar zou sterven.’[d] **10** Maar
Abimelech zei: ‘Wat heb je ons
aangedaan?[e] Stel dat iemand van
het volk met je vrouw had gesla-
pen. Dan zou je schuld op ons
hebben geladen!’[f] **11** Toen ge-
bood Abimelech het hele volk:
‘Iedereen die deze man en zijn
vrouw aanraakt, zal beslist ter
dood worden gebracht!’

12 Isaäk ging in dat land
zaaien, en hij oogstte in dat
jaar 100 keer zo veel als hij had
gezaaid, want Jehovah zegende
hem.[g] **13** Isaäk werd rijk en het
ging zelfs zo goed met hem dat
hij heel rijk werd. **14** Hij kwam
in het bezit van kudden schapen
en kudden runderen en een groot
aantal bedienden,[h] en de Filistij-
nen werden jaloers* op hem.

15 Daarom gooiden de Filis-
tijnen de putten die de bedien-
den van zijn vader in de tijd
van Abraham hadden gegraven,[i]
vol met aarde. **16** Toen zei Abi-
melech tegen Isaäk: ‘Ga weg uit
deze omgeving, want je bent veel
te sterk voor ons geworden.’
17 Isaäk vertrok dus, sloeg zijn
kamp op in het dal* van Ge-
rar[a] en ging daar wonen. **18** En
Isaäk groef de waterputten open
die in de tijd van zijn vader Abra-
ham waren gegraven maar die
de Filistijnen na Abrahams dood
hadden dichtgegooid.[b] Hij gaf ze
dezelfde namen als zijn vader ze
had gegeven.[c]

19 Terwijl de bedienden van
Isaäk in het dal aan het gra-
ven waren, vonden ze een put
met helder water. **20** De her-
ders van Gerar maakten ruzie
met de herders van Isaäk en zei-
den: ‘Het water is van ons!’ Hij
noemde de put dan ook Esek,*
omdat ze ruzie met hem hadden
gemaakt. **21** Daarna groeven ze
een andere put, en ook daar-
over werd ruzie gemaakt. Daar-
om noemde hij die put Sitna.*
22 Later vertrok hij vandaar en
groef een andere put, maar daar-
over maakten ze geen ruzie.
Daarom noemde hij die put Reho-
both* en zei: ‘Want nu heeft Je-
hovah ons volop ruimte gegeven
en ons vruchtbaar gemaakt in
het land.’[d]

23 Vandaar ging hij naar Ber-
seba.[e] **24** Jehovah verscheen
die nacht aan hem en zei: ‘Ik
ben de God van je vader Abra-
ham.[f] Wees niet bang,[g] want ik
ben met je en ik zal je zege-
nen en je nageslacht* talrijk ma-
ken vanwege mijn dienaar Abra-
ham.’[h] **25** Daarom bouwde hij
op die plek een altaar en riep
de naam van Jehovah aan.[i] Isaäk
sloeg daar zijn tent op,[j] en zijn
dienaren groeven er een put.

26 Later kwam Abimelech uit
Gerar bij hem, met zijn raad-
gever Ahuzzath en zijn legeraan-
voerder Pichol.[k] **27** Isaäk zei te-
gen ze: ‘Waarom zijn jullie bij me
gekomen? Jullie hadden toch een
hekel aan me en hebben me toch

HFST. 26
a Ge 12:11-13
b Ge 24:16
c Ge 24:67
d Ge 20:11
e Ge 12:18
f Ge 20:9
g Ge 24:34, 35
h Ge 12:16
i Ge 21:27, 30

2de kolom
a Ge 10:19; Ge 20:1
b Ge 21:25
c Ge 21:31
d Ge 17:5, 6; Ge 28:1, 3
e Ge 21:31
f Ge 17:1; Ge 28:13
g Ge 15:1
h Ge 17:19; Ps 105:9-11
i Ge 12:8, 9
j Heb 11:9
k Ge 21:32

26:8 *Of ‘omhelsde’. **26:14** *Of ‘afgunstig’. **26:17** *Of ‘de wadi’. **26:20** *Bet.: ‘strijd’. **26:21** *Bet.: ‘beschuldiging’. **26:22** *Bet.: ‘wijde ruimten’. **26:24** *Lett.: ‘zaad’.

uit jullie omgeving weggestuurd?’
28 Maar ze antwoordden: ‘We
hebben duidelijk gezien dat Je-
hovah met je is.[a] Daarom zeiden
we: “Laten we een verplichting
aangaan met een eed tussen jou
en ons. En laten we een verbond
met je sluiten[b] **29** dat jij ons
geen kwaad zult doen net zoals
wij jou niets hebben aangedaan.
Want wij hebben je steeds goed
behandeld en je in vrede laten
vertrekken. Jij bent nu de geze-
gende van Jehovah.”’ **30** Toen
gaf hij een feestmaal voor ze, en
ze aten en dronken. **31** De vol-
gende morgen stonden ze vroeg
op en zwoeren een eed aan el-
kaar.[c] Daarna deed Isaäk hun uit-
geleide en ze gingen in vrede bij
hem weg.

32 Op die dag kwamen de be-
dienden van Isaäk hem vertellen
over de put die ze hadden ge-
graven.[d] Ze zeiden: ‘We heb-
ben water gevonden!’ **33** Daar-
om noemde hij de put Se̱ba.
Vandaar dat de naam van de stad
tot op deze dag Berse̱ba[e] is.

34 Toen Esau 40 jaar oud was,
trouwde hij met Judith, de doch-
ter van de Hethiet Beë̱ri, en ook
met Ba̱smath, de dochter van
de Hethiet E̱lon.[f] **35** Ze bezorg-
den Isaäk en Rebekka veel ver-
driet.*[g]

27 Toen Isaäk oud geworden
was en zijn ogen zo slecht
waren geworden dat hij niet meer
kon zien, riep hij Esau,[h] zijn oud-
ste zoon, bij zich en zei: ‘Mijn
zoon!’ Hij antwoordde: ‘Hier ben
ik.’ **2** Isaäk zei verder: ‘Ik ben
oud geworden. Ik weet niet hoe-
lang ik nog te leven heb. **3** Pak
daarom alsjeblieft je wapens, je
pijlkoker en je boog. Ga het veld
in om te jagen en schiet een
stuk wild voor mij.[i] **4** Maak dan
een gerecht voor me klaar dat ik
heel lekker vind en breng het bij
me zodat ik het kan eten. Daar-
na zal ik* je zegenen voordat ik
sterf.’

5 Maar Rebekka luisterde mee
terwijl Isaäk met zijn zoon Esau
praatte. Esau ging het veld in
om op wild te jagen en dat mee
te brengen.[a] **6** Rebekka zei te-
gen haar zoon Jakob:[b] ‘Ik hoor-
de je vader net tegen je broer
Esau zeggen: **7** “Breng me een
stuk wild en maak een lekker
gerecht voor me klaar, zodat ik
het kan eten. Dan kan ik je vóór
mijn dood zegenen met Jehovah
als getuige.”[c] **8** Mijn zoon, luis-
ter goed en doe wat ik je op-
draag.[d] **9** Ga alsjeblieft naar de
kudde en haal twee van de bes-
te geitenbokjes voor me, zodat
ik daar voor je vader een lekker
gerecht van kan maken zoals hij
het graag heeft. **10** Breng het
vervolgens naar je vader, zodat
hij het kan eten. Dan kan hij jou
voor zijn dood zegenen.’

11 Jakob zei tegen zijn moe-
der Rebekka: ‘Maar mijn broer
Esau is erg behaard,[e] terwijl ik
een gladde huid heb. **12** Stel
dat mijn vader me aanraakt.[f] Dan
komt het over alsof ik hem bela-
chelijk wil maken, en dan breng
ik een vloek over me in plaats
van een zegen.’ **13** Toen zei zijn
moeder: ‘Laat de vloek die voor
jou bedoeld is op mij komen, mijn
zoon. Doe gewoon wat ik zeg en
ga ze voor me halen.’[g] **14** Hij
ging ze dus halen en bracht ze
naar zijn moeder, en zijn moeder
maakte een lekker gerecht klaar
zoals zijn vader het graag had.
15 Daarna nam Rebekka de bes-
te kleren die ze van haar oud-
ste zoon Esau in huis had, en
ze liet haar jongste zoon Jakob
die aandoen.[h] **16** Over zijn han-
den en over het onbehaarde deel
van zijn hals trok ze het vel van

HFST. 26
a Ge 21:22
b Ge 21:27
c Ge 21:22-24
d Ge 26:18
e Re 20:1
f Ge 36:2, 3
g Ge 27:46; Ge 28:8

HFST. 27
h Ge 25:28
i Ge 25:27

2de kolom
a Ge 27:30
b Ge 25:28
c Ge 27:30, 31
d Ge 27:13, 43
e Ge 25:25; Ge 27:23
f Ge 27:21
g Ge 27:8, 43
h Ge 25:23, 26

26:35 *Lett.: ‘Ze waren voor (...) een bron van bitterheid van geest.’

27:4 *Of ‘mijn ziel’.

de geitenbokjes.[a] **17** Toen gaf ze het heerlijke gerecht en het brood dat ze gemaakt had aan haar zoon Jakob.[b]

18 Hij ging naar zijn vader en zei: ‘Vader.’ Isaäk antwoordde: ‘Hier ben ik. Wie ben je, jongen?’ **19** Jakob zei tegen zijn vader: ‘Ik ben Esau, uw eerstgeboren zoon.[c] Ik heb gedaan wat u me opgedragen hebt. Ga alstublieft rechtop zitten en eet wat van het wild, dan kunt u* me zegenen.’[d] **20** Daarop zei Isaäk tegen zijn zoon: ‘Hoe heb je het zo snel kunnen vinden, mijn zoon?’ Hij antwoordde: ‘Jehovah, uw God, heeft het naar me toe geleid.’ **21** Toen zei Isaäk tegen Jakob: ‘Kom eens dichterbij, jongen, zodat ik kan voelen of je echt mijn zoon Esau bent.’[e] **22** Jakob kwam dichter bij zijn vader Isaäk, en nadat hij hem had aangeraakt, zei hij: ‘Het is de stem van Jakob, maar het zijn de handen van Esau.’[f] **23** Hij herkende hem niet omdat zijn handen behaard waren, net zoals die van zijn broer Esau. Daarom zegende hij hem.[g]

24 Daarna vroeg hij: ‘Ben je echt mijn zoon Esau?’, waarop hij antwoordde: ‘Ja.’ **25** Toen zei hij: ‘Mijn zoon, geef me wat van het wild te eten, dan zal ik* je zegenen.’ Jakob bracht het naar hem toe en hij ging eten. Ook bracht Jakob hem wijn en hij dronk ervan. **26** Toen zei zijn vader Isaäk tegen hem: ‘Kom eens dichterbij, mijn zoon, en geef me een kus.’[h] **27** Hij kwam dus dichterbij en kuste hem, en Isaäk kon de geur van zijn kleren ruiken.[i] Toen zegende hij hem en zei:

‘De geur van mijn zoon is als de geur van het veld, dat Jehovah gezegend heeft. **28** Mag de ware God je dauw uit de hemel[a] geven en vruchtbare grond,[b] en graan en nieuwe wijn in overvloed.[c] **29** Mogen volken je dienen en mogen naties voor je buigen. Word meester over je broeders, en mogen de zonen van je moeder voor je buigen.[d] Laat iedereen die jou vervloekt, zelf vervloekt worden, en laat iedereen die jou zegent, zelf gezegend worden.’[e]

30 Vlak nadat Isaäk Jakob had gezegend en Jakob bij zijn vader Isaäk was weggegaan, kwam zijn broer Esau terug van de jacht.[f] **31** Ook hij maakte een lekker gerecht klaar en bracht het naar zijn vader. Hij zei tegen zijn vader: ‘Vader, kom overeind en eet wat van het wild, dan kunt u* me zegenen.’ **32** Daarop zei zijn vader Isaäk tegen hem: ‘Wie ben je?’ Hij antwoordde: ‘Ik ben Esau, uw eerstgeboren zoon.’[g] **33** Isaäk begon hevig te trillen en zei: ‘Maar wie was het dan die op wild heeft gejaagd en het bij me heeft gebracht? Ik heb het al gegeten voordat jij kwam en ik heb hem gezegend — en gezegend zal hij worden!’

34 Toen Esau de woorden van zijn vader hoorde, begon hij heel luid en verbitterd te schreeuwen. Hij zei tegen zijn vader: ‘Zegen mij, vader, zegen ook mij!’[h] **35** Maar hij zei: ‘Je broer is bij me gekomen en heeft me bedrogen om de zegen te krijgen die voor jou bedoeld was.’ **36** Toen zei Esau: ‘Hij heet niet voor niets Jakob,* want hij heeft me nu al twee keer van mijn plaats verdrongen.[i] Mijn eerstgeboorterecht heeft hij al afgepakt[j] en nu ook nog mijn zegen!’[k] Daarna vroeg hij: ‘Hebt u geen zegen meer over voor mij?’ **37** Maar Isaäk antwoordde: ‘Ik heb hem als meester over je aangesteld[l] en ik heb hem al zijn broeders

27:19, 31 *Of ‘uw ziel’. **27:25** *Of ‘mijn ziel’.

27:36 *Bet.: ‘hij die de hiel vastpakt’, ‘verdringer’.

HFST. 27
a Ge 25:25, Ge 27:11
b Ge 27:9
c Ge 25:31-33, Ro 9:10-12
d Ge 27:4
e Ge 27:11, 12
f Ge 27:16
g Heb 11:20
h Ge 48:10
i Ge 25:27, Ge 27:15

2de kolom
a De 11:11
b Nu 13:26, 27
c Ge 27:37, De 7:13
d Ge 25:23
e Ge 12:1, 3, Ge 28:1, 3, Ge 31:42, Ez 25:12, 13
f Ge 27:3
g Ge 25:25, 31, Heb 12:16
h Heb 12:16, 17
i Ge 25:26, Ge 32:28, Ho 12:3
j Ge 25:32-34
k Ge 27:28
l Ge 25:23, Ge 27:29, Ro 9:10, 12

als dienaar gegeven. Ook heb ik hem voorzien van graan en nieuwe wijn.[a] Dus wat kan ik dan nog voor jou doen, mijn zoon?’

38 Toen zei Esau tegen zijn vader: ‘Hebt u dan maar één zegen, vader? Zegen mij, vader, zegen ook mij!’ Vervolgens barstte Esau in tranen uit en begon luid te huilen.[b] **39** Zijn vader Isaäk zei tegen hem:

‘Ver van de vruchtbare grond zul je wonen, en ver van de dauw uit de hemel.[c] **40** Je zult leven van je zwaard,[d] en je zult je broer dienen.[e] Maar wanneer je er niet meer tegen kunt, zul je zijn juk* van je nek werpen.’[f]

41 Esau koesterde wrok tegen Jakob omdat zijn vader hem had gezegend,[g] en Esau bleef bij zichzelf* zeggen: ‘Het duurt niet lang meer of er zal over mijn vader gerouwd worden.[h] Daarna ga ik mijn broer Jakob vermoorden.’ **42** Toen Rebekka te horen kreeg wat haar oudste zoon Esau van plan was, liet ze meteen haar jongste zoon Jakob roepen. Ze zei tegen hem: ‘Luister! Je broer Esau is van plan wraak te nemen en je te vermoorden.* **43** Doe daarom wat ik zeg, mijn zoon. Vertrek snel naar mijn broer Laban in Haran.[i] **44** Blijf een tijdje bij hem wonen, totdat de woede van je broer bedaard is. **45** Ik zal je laten terughalen als de woede van je broer bekoeld is en hij vergeten is wat je hem hebt aangedaan. Waarom zou ik jullie allebei op één dag moeten verliezen?’

46 Daarna bleef Rebekka tegen Isaäk zeggen: ‘Door de dochters van Heth[j] heb ik een hekel aan mijn leven gekregen. Als Jakob ook met een van de dochters van Heth trouwt, zoals deze dochters van het land, wat heb ik dan nog aan mijn leven?’[a]

28 Daarom riep Isaäk Jakob bij zich, zegende hem en droeg hem op: ‘Je mag niet trouwen met een van de dochters van Kanaän.[b] **2** Vertrek naar Paddan-Aram, naar het huis van Bethuël, de vader van je moeder, en kies daar een vrouw uit de dochters van Laban,[c] de broer van je moeder. **3** God de Almachtige zal je zegenen en je vruchtbaar en talrijk maken, en er zullen vele volken uit je voortkomen.[d] **4** Hij zal jou en je nageslacht* de zegen van Abraham geven,[e] zodat je het land in bezit kunt nemen waar je als vreemdeling woont, het land dat God aan Abraham heeft gegeven.’[f]

5 Zo stuurde Isaäk Jakob op weg, en hij vertrok naar Paddan-Aram, naar Laban, de zoon van de Arameeër Bethuël[g] en de broer van Rebekka,[h] de moeder van Jakob en Esau.

6 Esau kwam te weten dat Isaäk Jakob had gezegend en hem naar Paddan-Aram had gestuurd om daar een vrouw te zoeken, en dat hij hem bij het geven van zijn zegen had opgedragen: ‘Trouw niet met een van de dochters van Kanaän.’[i] **7** Hij zag dat Jakob zijn vader en moeder gehoorzaamde en naar Paddan-Aram vertrok.[j] **8** Toen besefte Esau dat zijn vader Isaäk de dochters van Kanaän afkeurde.[k] **9** Daarom ging Esau naar Ismaël en nam Mahalath tot vrouw, naast de vrouwen die hij al had. Zij was de dochter van Abrahams zoon Ismaël en de zus van Nebajoth.[l]

10 Jakob verliet dus Berseba en ging op weg naar Haran.[m] **11** Na een tijdje koos hij een plaats om te overnachten, want de zon was al ondergegaan. Daarom pakte hij een van de stenen die

---

27:40 *Zie Woordenlijst. **27:41** *Lett.: ‘in zijn hart’. **27:42** *Of ‘troost zich met de gedachte jou te vermoorden’.

28:4 *Lett.: ‘zaad’.

HFST. 27
a De 33:28
b Heb 12:16, 17
c Joz 24:4; Heb 11:20
d Ge 32:6; Nu 20:18
e Ge 25:23; 2Sa 8:14; Mal 1:2, 3
f 2Kon 8:20; 2Kr 28:17
g Am 1:11
h Ge 35:28, 29
i Ge 28:5
j Ge 26:34, 35; Ge 28:8

2de kolom
a Ge 24:2, 3

HFST. 28
b Ge 24:34, 37; Ex 34:15, 16; 1Kon 11:1-3; 2Kor 6:14
c Ge 29:16
d Ge 17:5; Ge 46:15, 19; 1Kr 2:1, 2
e Ge 12:2, 3
f Ge 12:7; Ge 15:13; Ge 17:1, 8; Heb 11:9
g Ge 25:20
h Ge 24:29
i Ge 28:1; 2Kor 6:14
j Ge 27:43
k Ge 27:46
l Ge 36:2, 3
m Ge 11:31; Ge 27:43

daar lagen, legde die onder zijn
hoofd en ging slapen.[a] **12** Toen
kreeg hij een droom. Hij zag een
trap* die vanaf de aarde helemaal
tot aan de hemel reikte, en daar-
langs zag hij Gods engelen om-
hooggaan en afdalen.[b] **13** En Je-
hovah stond bovenaan en zei:
‘Ik ben Jehovah, de God van
je vader Abraham en de God
van Isaäk.[c] Het land waarop je
ligt, zal ik aan jou en je nage-
slacht* geven.[d] **14** En je nage-
slacht* zal beslist zo talrijk wor-
den als de stofdeeltjes op aarde[e]
en je zult je uitbreiden naar het
westen, naar het oosten, naar
het noorden en naar het zuiden,
en via jou en je nageslacht* zul-
len alle families van de aarde be-
slist gezegend worden.[#][f] **15** Ik
ben met je en ik zal je bescher-
men, waar je ook naartoe gaat,
en ik zal je naar dit land terug-
brengen.[g] Ik zal je niet verlaten
totdat ik heb gedaan wat ik je be-
loofd heb.’[h]
16 Toen werd Jakob wakker
en zei: ‘Jehovah is aanwezig op
deze plaats en ik wist het niet.’
17 Hij was diep onder de indruk
en zei: ‘Wat een ontzagwekken-
de plaats! Dit moet wel het huis
van God[i] zijn, dit is de poort
van de hemel.’[j] **18** Jakob stond
’s morgens vroeg op. Hij nam de
steen waarop hij met zijn hoofd
had gelegen, zette die rechtop
als een zuil en goot er olie over
uit.[k] **19** Hij noemde die plaats
Bethel,* maar vóór die tijd heet-
te de stad Luz.[l]
20 Toen legde Jakob de vol-
gende gelofte af: ‘Als God met me
blijft en me tijdens mijn reis be-
schermt, en hij me brood geeft
om te eten en kleren om te dra-
gen, **21** en ik veilig bij het huis
van mijn vader terugkom, dan zal
Jehovah hebben bewezen dat hij
mijn God is. **22** En deze steen
die ik hier als zuil heb neerge-
zet, zal een huis van God[a] wor-
den, en ik beloof u een tiende
deel te geven van alles wat u mij
geeft.’

29 Daarna vervolgde Jakob
zijn reis en trok hij verder
naar het gebied van de mensen
van het Oosten. **2** Op een dag
zag hij ergens in het veld een put
waar drie kudden schapen om-
heen lagen, want de schapen kre-
gen altijd uit die put te drinken.
De put was afgedekt met een gro-
te steen. **3** Als dan alle kudden
daar bijeen waren gedreven, rol-
den de herders de steen van de
put af en gaven ze de schapen
te drinken. Daarna legden ze de
steen weer op de put.
4 Jakob vroeg hun: ‘Mijn broe-
ders, uit welke plaats komen jul-
lie?’ Ze antwoordden: ‘We komen
uit Ha̱ran.’[b] **5** Toen vroeg hij:
‘Kennen jullie Laban,[c] de klein-
zoon van Na̱hor?’,[d] waarop ze zei-
den: ‘Ja, die kennen we.’ **6** ‘Hoe
gaat het met hem?’, vroeg hij.
‘Goed’, antwoordden ze. ‘Kijk,
daar komt zijn dochter Rachel[e]
aan met de schapen!’ **7** Toen zei
hij: ‘Het is nog midden op de dag!
Het is niet de tijd om de kudden
bijeen te drijven. Geef de schapen
te drinken en laat ze dan verder
grazen.’ **8** Ze zeiden: ‘Dat mogen
we pas doen als alle kudden bij-
eengedreven zijn en de steen van
de opening van de put is afge-
rold. Dan kunnen we de schapen
te drinken geven.’
9 Terwijl hij nog met ze aan
het praten was, kwam Rachel met
de schapen van haar vader. Ze
was namelijk herderin. **10** Toen
Jakob Rachel zag, de dochter van
Laban, de broer van zijn moeder,
met Labans schapen, ging hij
naar de put toe, rolde de steen
eraf en gaf Labans schapen te

HFST. 28
a Ge 28:18, 19
b Jo 1:51; Heb 1:7, 14
c Ge 26:24, 25
d Ge 12:7; Ge 28:4; Ps 105:9-11
e Ge 13:14, 16; 1Kon 4:20
f Ge 18:18; Ge 22:15, 18
g Ge 35:6
h Ge 31:3; Nu 23:19; Joz 23:14; Heb 6:18
i Ps 47:2
j Ge 35:1
k Ge 31:13
l Ge 35:6; Joz 16:1, 2

2de kolom
a Ge 35:1

HFST. 29
b Ge 27:42, 43; Han 7:2
c Ge 24:29
d Ge 24:24; Ge 31:53
e Ge 46:19; Ru 4:11

28:12 *Of ‘ladder’. **28:13, 14** *Lett.: ‘zaad’. **28:14** #Of ‘een zegen voor zichzelf verkrijgen’. **28:19** *Bet.: ‘huis van God’.

drinken. **11** Toen kuste Jakob
Rachel en barstte in tranen uit.
12 Jakob vertelde haar dat hij
familie* van haar vader was, de
zoon van Rebekka. Ze rende weg
om het aan haar vader te vertel-
len.

13 Zodra Laban[a] het nieuws
hoorde over Jakob, de zoon van
zijn zus, ging hij vlug naar hem
toe. Hij omhelsde en kuste hem
en nam hem mee naar zijn huis.
Jakob vertelde Laban alles wat
er gebeurd was. **14** Laban zei
tegen hem: 'Het is duidelijk dat je
mijn eigen vlees en bloed* bent.'
Jakob bleef een volle maand bij
hem.

15 Toen zei Laban tegen Ja-
kob: 'Al ben je familie van me,*[b]
je hoeft niet voor niets voor me
te werken. Zeg maar wat je loon
moet zijn.'[c] **16** Laban had twee
dochters. De oudste heette Lea
en de jongste Rachel.[d] **17** De
ogen van Lea hadden geen glans,
terwijl Rachel een heel mooie en
aantrekkelijke vrouw was gewor-
den. **18** Jakob was verliefd op
Rachel. Daarom zei hij: 'Ik ben
bereid zeven jaar bij u te werken
voor Rachel, uw jongste doch-
ter.'[e] **19** Laban antwoordde: 'Ik
kan haar beter aan jou geven dan
aan een andere man. Blijf dus
maar hier.' **20** Jakob werkte ze-
ven jaar voor Rachel,[f] maar voor
hem leken het maar een paar da-
gen omdat hij zo veel van haar
hield.

21 Toen zei Jakob tegen La-
ban: 'De tijd is om, dus geef me
nu mijn vrouw, zodat ik met haar
kan slapen.' **22** Daarop nodig-
de Laban alle inwoners van de
plaats uit en hield een feest-
maal. **23** Maar in de loop van
de avond bracht hij zijn dochter
Lea bij Jakob, zodat hij met haar
zou slapen. **24** Laban gaf ook
zijn slavin Zilpa aan zijn dochter
Lea mee.[a] **25** De volgende och-
tend zag Jakob dat het Lea was!
Hij zei tegen Laban: 'Wat hebt u
me aangedaan? Ik heb toch voor
Rachel bij u gewerkt? Waarom
hebt u me bedrogen?'[b] **26** La-
ban antwoordde: 'Het is hier niet
de gewoonte om de jongste doch-
ter vóór de oudste uit te huwe-
lijken. **27** Breng eerst de brui-
loftsweek met deze vrouw door.
Daarna krijg je ook de andere
vrouw als je nog eens zeven jaar
bij me werkt.'[c] **28** Dat deed Ja-
kob; hij bracht de bruilofts-
week met de eerste vrouw door.
Daarna gaf Laban hem zijn doch-
ter Rachel tot vrouw. **29** Bo-
vendien gaf Laban aan zijn doch-
ter Rachel zijn slavin Bilha mee.[d]

30 Toen sliep Jakob ook met
Rachel; hij hield meer van Ra-
chel dan van Lea. En hij werkte
nog eens zeven jaar voor Laban.[e]
31 Toen Jehovah zag dat Lea
minder geliefd was,* zorgde hij
ervoor dat ze kinderen kon krij-
gen,#[f] maar Rachel was onvrucht-
baar.[g] **32** Lea werd zwanger en
kreeg een zoon, die ze Ruben*[h]
noemde, want ze zei: 'Jehovah
heeft mijn ellende gezien.[i] Nu zal
mijn man van me gaan houden.'
33 Ze werd opnieuw zwanger en
bracht een zoon ter wereld. Toen
zei ze: 'Jehovah heeft naar me
geluisterd, want ik was niet ge-
liefd en daarom heeft hij mij ook
deze zoon gegeven.' Om die re-
den noemde ze hem Simeon.*[j]
34 Ze werd nog een keer zwan-
ger en kreeg weer een zoon.
Ze zei: 'Dit keer zal mijn man
zich aan mij hechten, omdat ik
hem drie zonen heb geschonken.'

29:12 *Lett.: 'de broer'. **29:14** *Lett.: 'been en vlees'. **29:15** *Lett.: 'mijn broer'.

29:31 *Lett.: 'gehaat werd'. #Lett.: 'opende hij haar schoot'. **29:32** *Bet.: 'kijk, een zoon!' **29:33** *Bet.: 'verhoring'.

HFST. 29
a Ge 24:29
b Ge 28:5
c Ge 30:27, 28; Ge 31:7
d Ru 4:11
e Ge 31:41
f Ge 30:26; Ho 12:12

2de kolom
a Ge 16:1, 2; Ge 30:9; Ge 46:18
b Ge 31:7, 42
c Ge 31:41
d Ge 30:1, 3; Ge 35:22
e Ho 12:12
f Ge 46:15; Ru 4:11
g Ge 30:22
h Ge 35:22; Ge 37:22; Ge 49:3, 4; Ex 6:14; 1Kr 5:1
i Ge 30:20; 1Sa 1:5, 6; Lu 1:24, 25
j Ge 34:25; Ge 49:5; 1Kr 4:24

Daarom noemde ze hem Levi.[*a]
35 Ze werd weer zwanger en
kreeg nog een zoon. Ze zei: ‘Dit
keer zal ik Jehovah loven.’ Van-
daar dat ze hem Juda[*b] noemde.
Daarna kreeg ze een tijdlang geen
kinderen meer.

30 Omdat Rachel Jakob nog
steeds geen kinderen had
geschonken, werd ze jaloers op
haar zus. Ze zei tegen Jakob:
‘Geef me kinderen, anders ga ik
dood.’ **2** Jakob werd boos op
Rachel en zei: ‘Neem ik soms de
plaats van God in? Hij is het die
je geen kinderen heeft laten krij-
gen!’[*] **3** Ze zei: ‘Hier is mijn sla-
vin Bilha.[c] Slaap met haar, zodat
zij voor mij kinderen kan voort-
brengen,[*] dan kan ook ik kinde-
ren krijgen, via haar.’ **4** Daarop
gaf ze hem haar slavin Bilha tot
vrouw, en Jakob sliep met haar.[d]
5 Bilha werd zwanger en schonk
Jakob een zoon. **6** Toen zei Ra-
chel: ‘God is als mijn rechter op-
getreden. Hij heeft ook naar mijn
stem geluisterd en me een zoon
gegeven.’ Daarom noemde ze hem
Dan.[*e] **7** Later werd Rachels sla-
vin Bilha opnieuw zwanger en ze
schonk Jakob een tweede zoon.
8 ‘Ik heb een zware worsteling
met mijn zus gehad en ik heb ge-
wonnen!’, zei Rachel. Vandaar dat
ze hem Naftali[*f] noemde.

9 Toen Lea merkte dat ze
geen kinderen meer kreeg, gaf ze
haar slavin Zilpa aan Jakob tot
vrouw.[g] **10** En Lea’s slavin Zilpa
schonk Jakob een zoon. **11** Lea
zei: ‘Ik heb geluk gehad!’ Daarom
noemde ze hem Gad.[*h] **12** Daar-
na schonk Lea’s slavin Zilpa Ja-
kob een tweede zoon. **13** Toen
zei Lea: ‘Wat ben ik gelukkig!
Want de vrouwen[*] zullen me ge-
lukkig prijzen.’[a] Om die reden
noemde ze hem Aser.[#b]

14 In de tijd van de tarwe-
oogst wandelde Ruben[c] in het
veld en vond daar alruinen.[*] Hij
bracht ze naar zijn moeder Lea.
Toen zei Rachel tegen Lea: ‘Geef
me alsjeblieft wat van de alrui-
nen van je zoon.’ **15** Maar ze
antwoordde: ‘Is het niet genoeg
dat je mijn man hebt afgepakt?[d]
Wil je nu ook nog de alruinen van
mijn zoon hebben?’ Rachel zei:
‘Goed dan. Als jij me de alruinen
van je zoon geeft, zal Jakob van-
nacht met jou slapen.’

16 Toen Jakob ’s avonds te-
rugkwam van het veld, kwam Lea
hem tegemoet en zei: ‘Je moet
met mij slapen, want ik heb je ge-
huurd met de alruinen van mijn
zoon.’ Daarom sliep hij die nacht
met haar. **17** God verhoorde
Lea: ze werd zwanger en schonk
Jakob een vijfde zoon. **18** Toen
zei Lea: ‘God heeft me mijn loon[*]
gegeven omdat ik mijn slavin aan
mijn man gegeven heb.’ Daar-
om noemde ze hem Issaschar.[#e]
19 Lea werd later opnieuw zwan-
ger en schonk Jakob een zes-
de zoon.[f] **20** Toen zei Lea: ‘God
heeft mij een mooi geschenk ge-
geven. Eindelijk zal mijn man me
aanvaarden,[g] want ik heb hem
zes zonen geschonken.’[h] Vandaar
dat ze hem Zebulon[*i] noemde.
21 Daarna kreeg ze een dochter,
die ze de naam Dina gaf.[j]

22 Uiteindelijk dacht God aan
Rachel, en God verhoorde haar
door ervoor te zorgen dat ze kin-
deren kon krijgen.[*k] **23** Ze werd

29:34 *Bet.: ‘aanhankelijkheid’, ‘gehechtheid’. **29:35** *Bet.: ‘geprezen’, ‘geloofd’. **30:2** *Of ‘je de vrucht van de schoot heeft onthouden’. **30:3** *Lett.: ‘op mijn knieën kan baren’. **30:6** *Bet.: ‘rechter’. **30:8** *Bet.: ‘mijn worstelingen’. **30:11** *Bet.: ‘geluk’.

30:13 *Lett.: ‘dochters’. #Bet.: ‘gelukkig’. **30:14** *Er werd gedacht dat de vrucht van deze plant de vruchtbaarheid bij vrouwen bevorderde. **30:18** *Of ‘het loon van een huurling’. #Bet.: ‘hij is loon’. **30:20** *Bet.: ‘aanvaarding’. **30:22** *Lett.: ‘God luisterde naar haar en opende haar schoot’.

HFST. 29
a Ge 34:25, Ge 49:5, Ex 6:16, Nu 3:12, 1Kr 6:1
b Ge 35:23, Ge 37:26, Ge 44:18, Ge 49:8, 1Kr 2:3, Opb 5:5

HFST. 30
c Ge 29:29
d Ge 35:22
e Ge 35:25, Ge 46:23, Ge 49:16
f Ge 35:25, Ge 46:24, Ge 49:21, De 33:23
g Ge 35:26
h Ge 49:19, Nu 32:33

2de kolom
a Lu 1:46, 48
b Ge 35:26, Ge 46:17, Ge 49:20, De 33:24
c Ge 29:32
d Ge 29:30
e Ge 35:23, Ge 46:13, Ge 49:14, De 33:18
f Ru 4:11
g Ge 29:32
h Ge 35:23, Ge 46:15, Ps 127:3
i Ge 46:14, Ge 49:13, De 33:18
j Ge 34:1
k Ge 29:31

zwanger en kreeg een zoon. Toen
zei ze: ‘God heeft mijn schan-
de weggenomen!’[a] **24** Ze noem-
de hem Jozef*[b] en zei: ‘Jehovah
geeft me nog een zoon erbij.’

25 Nadat Rachel Jozef had
gekregen, zei Jakob meteen te-
gen Laban: ‘Laat me gaan, zo-
dat ik naar mijn plaats en naar
mijn land kan gaan.[c] **26** Geef
me mijn vrouwen en mijn kin-
deren, voor wie ik bij u heb ge-
werkt, dan ga ik. U weet zelf
heel goed hoe hard ik voor u heb
gewerkt.’[d] **27** Daarop zei Laban
tegen hem: ‘Als ik je goedkeuring
heb . . .* Ik heb uit de voortekens#
begrepen dat Jehovah mij zegent
vanwege jou.’ **28** Hij zei ver-
der: ‘Zeg maar hoeveel loon je
wilt, dan geef ik het je.’[e] **29** Ja-
kob antwoordde: ‘U weet hoe
hard ik voor u heb gewerkt en
hoe het met uw kudde gaat sinds
ik ervoor zorg.[f] **30** Voordat ik
kwam, had u niet veel, maar uw
kudde is enorm gegroeid en Je-
hovah heeft u gezegend sinds ik
hier ben. Dus wanneer kan ik nu
eens iets voor mijn eigen huis
doen?’[g]

31 Toen vroeg Laban: ‘Wat
moet ik je geven?’ Jakob ant-
woordde: ‘U hoeft mij helemaal
niets te geven! Ik zal uw kud-
de blijven hoeden en verzorgen,[h]
maar dan moet u het volgende
voor me doen. **32** Vandaag zal
ik uw hele kudde langsgaan. En u
moet alle schapen eruit halen die
gespikkeld of gevlekt zijn, alle
jonge rammen die donkerbruin
zijn en alle geiten die gevlekt of
gespikkeld zijn. Vanaf nu moe-
ten die mijn loon worden.[i] **33** U
kunt zelf zien of ik eerlijk* ben
als u op een dag mijn loon komt
inspecteren. Als u bij mij geiten
aantreft die niet gespikkeld of
gevlekt zijn of jonge rammen die
niet donkerbruin zijn, mag u die
als gestolen beschouwen.’

34 Laban zei: ‘Prima! Ik neem
je voorstel aan.’[a] **35** Nog diezelf-
de dag zette hij alle gestreepte en
gevlekte bokken apart, alle ge-
spikkelde en gevlekte geiten, alle
dieren waaraan iets wits te zien
was en ook alle donkerbruine
jonge rammen, en hij vertrouwde
ze toe aan zijn zonen. **36** Daar-
na zorgde hij ervoor dat er een
afstand van drie dagreizen tus-
sen hemzelf en Jakob was, en Ja-
kob hoedde de overgebleven kud-
den van Laban.

37 Jakob nam takken van de
storax-, amandel- en plataanboom
die net waren afgesneden. Hij
schilde ze zo dat er witte plek-
ken zichtbaar werden in het hout.
38 Toen legde hij de takken die
hij had geschild vlak voor het vee
in de drinkbakken waar ze altijd
kwamen drinken, zodat de die-
ren bij de takken bronstig zouden
worden wanneer ze kwamen drin-
ken.

39 De dieren werden steeds
bronstig bij de takken en kregen
dan gestreepte, gespikkelde en
gevlekte jongen. **40** Vervolgens
zette Jakob de jonge rammen
apart en keerde hij de koppen
van het vee naar de gestreep-
te en de donkerbruine dieren on-
der Labans kudden. Toen zette
hij zijn eigen kudden apart en hij
hield ze gescheiden van Labans
kudden. **41** En telkens wanneer
de sterke dieren bronstig wer-
den, legde Jakob de takken in de
drinkbakken, in het zicht van de
kudden, zodat ze bronstig zouden
worden bij de takken. **42** Maar
bij de zwakke dieren legde hij de
takken niet neer. Zo kreeg Laban
altijd de zwakke dieren, maar Ja-
kob de sterke.[b]

HFST. 30
a Lu 1:24, 25
b Ge 35:24; Ge 45:4; De 33:13; Han 7:9
c Ge 28:15; Ge 31:13
d Ge 31:41; Ho 12:12
e Ge 31:7
f Ge 31:38
g Ge 32:9, 10
h Ho 12:12
i Ge 31:7

2de kolom
a Ge 31:8
b Ge 31:9

30:24 *Verkorte vorm van Josifja, wat ‘mag Jah toevoegen (vermeerderen)’ betekent. **30:27** *Of ‘alsjeblieft, ga niet weg’. #Of ‘aanwijzingen’. **30:33** *Of ‘rechtvaardig’.

43 Jakob werd heel rijk. Hij kreeg grote kudden en ook slaven en slavinnen, en kamelen en ezels.[a]

31 Na een tijdje hoorde hij dat de zonen van Laban zeiden: ‘Jakob heeft alles genomen wat van onze vader was. Hij is rijk geworden van de bezittingen van onze vader.’[b] **2** Als Jakob naar het gezicht van Laban keek, zag hij dat zijn houding tegenover hem niet meer was zoals vroeger.[c] **3** Uiteindelijk zei Jehovah tegen Jakob: ‘Ga terug naar het land van je voorvaders en naar je familie,[d] en ik zal steeds met je zijn.’ **4** Toen liet Jakob Rachel en Lea naar het veld komen waar zijn kudde was. **5** Hij zei tegen ze:

‘Ik heb gemerkt dat de houding van jullie vader tegenover mij veranderd is,[e] maar de God van mijn vader is met me geweest.[f] **6** Jullie weten zelf dat ik voor jullie vader heb gewerkt zo hard ik kon.[g] **7** Hij heeft geprobeerd me te bedriegen en hij heeft mijn loon tien keer veranderd, maar God heeft niet toegelaten dat hij me benadeelde. **8** Als hij zei: “Je krijgt de gespikkelde dieren als loon”, dan kregen alle dieren gespikkelde jongen. Maar als hij zei: “Je krijgt de gestreepte dieren als loon”, dan kregen alle dieren gestreepte jongen.[h] **9** Zo nam God elke keer het vee van jullie vader af en gaf het aan mij. **10** Op een keer, toen het vee bronstig werd, keek ik op en zag ik in een droom dat de bokken die de geiten besprongen gestreept, gespikkeld en gevlekt waren.[i] **11** Toen zei de engel van de ware God in de droom tegen me: “Jakob!”, en ik antwoordde: “Hier ben ik.” **12** Hij zei verder: “Kijk eens goed, dan zie je dat alle bokken die de geiten bespringen gestreept, gespikkeld en gevlekt zijn, want ik heb alles gezien wat Laban je aandoet.[a] **13** Ik ben de ware God van Bethel,[b] waar je een zuil hebt gezalfd en waar je mij een gelofte hebt gedaan.[c] Vertrek onmiddellijk uit dit land en ga terug naar je geboorteland.”’[d]

14 Toen zeiden Rachel en Lea tegen hem: ‘Er valt voor ons toch niets meer te erven in het huis van onze vader! **15** In zijn ogen zijn we vreemdelingen, want hij heeft ons verkocht en het geld dat hij voor ons heeft gekregen, heeft hij opgemaakt.[e] **16** Alle rijkdom die God onze vader heeft afgenomen, is van ons en van onze kinderen.[f] Doe dus alles wat God je heeft opgedragen.’[g]

17 Toen maakte Jakob zich klaar en hij zette zijn kinderen en zijn vrouwen op de kamelen.[h] **18** Vervolgens bracht hij al zijn vee bij elkaar en alle bezittingen die hij verzameld had.[i] Met het vee dat in Pa̱ddan-A̱ram zijn eigendom was geworden, ging hij op weg naar zijn vader Isaäk in het land Kanaän.[j]

19 Terwijl Laban zijn schapen aan het scheren was, stal Rachel de huisgoden*[k] van haar vader.[l] **20** Jakob was de Arameeër Laban te slim af door weg te lopen zonder het hem te vertellen. **21** Zo vluchtte hij met alles wat hij had. Hij stak de Rivier*[m] over en ging toen in de richting van het bergland van Gilead.[n] **22** Op de derde dag kreeg Laban te horen dat Jakob was weggelopen. **23** Samen met zijn familieleden* achtervolgde hij hem over een afstand van zeven dagreizen. In het bergland van Gilead haalde hij hem in. **24** Toen kwam God ’s nachts in een droom[o] bij

31:19 *Of ‘afgodsbeelden’. Lett.: ‘terafim’. **31:21** *D.w.z. de Eufraat. **31:23** *Lett.: ‘broers’.

HFST. 30
a Ge 32:5; Ge 36:6, 7

HFST. 31
b Ge 30:33
c Ge 30:27
d Ge 28:15; Ge 32:9; Ge 35:27
e Ge 30:27
f Ge 48:15
g Ge 30:29, 30
h Ge 30:32
i Ge 30:39

2de kolom
a Ge 29:25; Ge 31:39
b Ge 12:8, 9; Ge 35:15
c Ge 28:18, 22
d Ge 35:14; Ge 37:1
e Ge 31:41; Ho 12:12
f Ge 31:1
g Ge 31:3
h Ge 33:13
i Ge 30:42, 43
j Ge 35:27
k Ge 35:2; Joz 24:2
l Ge 31:14
m Ge 15:18
n Nu 32:1
o Ge 20:3

de Arameeër Laban[a] en zei tegen hem: ‘Pas goed op je woorden als je met Jakob spreekt.’*[b]

25 Jakob had zijn tent in het bergland van Gilead opgezet en ook Laban en zijn familie hadden hun kamp opgeslagen in het bergland. Laban ging naar Jakob toe **26** en zei tegen hem: ‘Wat heb je gedaan? Waarom heb je me voor de gek gehouden en mijn dochters als krijgsgevangenen weggevoerd? **27** Waarom ben je in het geheim weggelopen en heb je me bedrogen door het me niet te vertellen? Als je het had gezegd, had ik feestelijk afscheid van je kunnen nemen met gezang en met de tamboerijn en de harp. **28** Maar je hebt me niet de kans gegeven om mijn kleinkinderen* en mijn dochters te kussen. Dat was heel dom van je. **29** Ik zou jullie makkelijk kwaad kunnen doen, maar de God van jullie vader heeft vannacht tegen me gezegd: “Pas goed op je woorden als je met Jakob spreekt.”[c] **30** Je bent vertrokken omdat je zo graag terug wilt naar het huis van je vader, maar waarom heb je mijn goden gestolen?’[d]

31 Jakob antwoordde: ‘Ik was bang, want ik dacht dat u anders uw dochters van me af zou pakken. **32** Maar degene bij wie u uw goden vindt, die zal niet in leven blijven. Doorzoek zelf in het bijzijn van onze familieleden wat ik bij me heb, en neem mee wat van u is.’ Maar Jakob wist niet dat Rachel ze gestolen had. **33** Laban ging dus de tent van Jakob binnen en ook de tent van Lea en de tent van de twee slavinnen,[e] maar hij vond ze niet. Nadat hij Lea’s tent had verlaten, ging hij Rachels tent binnen. **34** Ondertussen had Rachel de huisgoden in de mand van het vrouwenzadel van de kameel gedaan, en ze was erop gaan zitten. Laban doorzocht de hele tent, maar hij vond ze niet. **35** Toen zei ze tegen haar vader: ‘Word niet boos, mijn heer. Ik kan niet voor u opstaan, want ik ben ongesteld.’[a] Hij zocht en zocht, maar hij vond de huisgoden[b] niet.

36 Jakob werd boos en begon Laban verwijten te maken. Hij zei tegen Laban: ‘Wat heb ik verkeerd gedaan en voor welke zonde achtervolgt u me zo? **37** U hebt nu al mijn spullen doorzocht. Hebt u soms iets gevonden wat van u is? Leg het hier dan neer zodat mijn familie en uw familie het kunnen zien, en laten zij maar beslissen wie van ons gelijk heeft. **38** In de 20 jaar dat ik bij u ben geweest, hebben uw schapen en uw geiten nooit doodgeboren jongen gehad,[c] en ik heb nog nooit een ram van uw kudde gegeten. **39** Ik heb nooit dieren bij u gebracht die door een wild dier verscheurd waren.[d] Ik heb het verlies altijd zelf gedragen. En u eiste altijd een vergoeding als er vee gestolen was, of dat nu overdag of ’s nachts was gebeurd. **40** Overdag werd ik bevangen door de hitte en ’s nachts door de kou, en vaak deed ik geen oog dicht.[e] **41** Ik ben 20 jaar in uw huis geweest. Ik heb 14 jaar bij u gewerkt voor uw twee dochters en 6 jaar voor uw vee, en u hebt mijn loon wel tien keer veranderd.[f] **42** Als de God van mijn vader,[g] de God van Abraham en de God voor wie Isaäk diep ontzag heeft,*[h] niet aan mijn kant had gestaan, dan zou u me nu met lege handen hebben weggestuurd. God heeft mijn ellende en mijn harde werk

HFST. 31
a Ge 25:20; Ho 12:12
b Ps 105:15
c Ge 31:24
d Ge 31:19; Ge 35:2
e Ge 46:18, 25

2de kolom
a Le 15:19
b Ge 31:19
c Ge 30:27
d 1Sa 17:34
e Ge 47:9
f Ge 31:7
g Ge 28:13; Ge 31:29
h Ge 31:53

31:24 *Lett.: ‘Pas op dat je met Jakob niet van goed naar kwaad spreekt.’
31:28 *Lett.: ‘zonen’.
31:42 *Lett.: ‘de vrees van Isaäk’.

gezien, en daarom heeft hij u vannacht terechtgewezen.’[a]

43 Laban antwoordde: ‘De dochters zijn mijn dochters en de kinderen zijn mijn kinderen en het vee is mijn vee, en alles wat je ziet, is van mij en van mijn dochters. Hoe zou ik nu hun of de kinderen die ze gekregen hebben iets kunnen aandoen? **44** Kom, laten we een verbond met elkaar sluiten. Het zal als getuige dienen tussen ons.’ **45** Jakob nam daarom een steen en zette die rechtop als een zuil.[b] **46** Toen zei Jakob tegen zijn familieleden: ‘Verzamel stenen!’ Ze haalden stenen en stapelden die op. Daarna aten ze daar op de steenhoop. **47** Laban noemde de steenhoop Jegar-Sahadutha,* maar Jakob noemde de hoop Gal-Ed.#

48 Toen zei Laban: ‘Deze steenhoop is vandaag een getuige tussen ons.’ Daarom gaf hij de steenhoop de naam Gal-Ed[c] **49** en Wachttoren, want hij zei: ‘Mag Jehovah de wacht houden tussen jou en mij wanneer we elkaar niet kunnen zien. **50** Als je mijn dochters niet goed behandelt en naast mijn dochters nog andere vrouwen neemt, onthoud dan: ook al is er verder niemand bij, God is getuige tussen jou en mij.’ **51** Laban zei verder tegen Jakob: ‘Kijk naar deze steenhoop en naar de zuil die ik heb opgericht tussen jou en mij. **52** Deze steenhoop en deze zuil getuigen ervan[d] dat ik deze steenhoop niet zal passeren om jou kwaad te doen en dat jij deze steenhoop en deze zuil niet zult passeren om mij kwaad te doen. **53** Laat de God van Abraham[e] en de God van Nahor, de God van hun vader, tussen ons oordelen.’ En Jakob zwoer bij de God voor wie zijn vader Isaäk diep ontzag had.*[a]

54 Daarna bracht Jakob een slachtoffer op de berg en nodigde hij zijn familie uit om brood te eten. Ze gingen dus eten en ze overnachtten op de berg. **55** Laban stond ’s morgens vroeg op en kuste zijn kleinkinderen*[b] en zijn dochters en zegende hen.[c] Toen vertrok Laban en ging terug naar huis.[d]

32 Jakob vervolgde zijn reis en engelen van God kwamen hem tegemoet. **2** Zodra Jakob ze zag, zei hij: ‘Dit is het kamp van God!’ Daarom noemde hij die plaats Mahanaïm.*

3 Toen stuurde Jakob boodschappers voor zich uit naar zijn broer Esau in het land Seïr,[e] het gebied* van Edom.[f] **4** Hij droeg ze op: ‘Dit moeten jullie tegen mijn heer, tegen Esau, zeggen: “Uw dienaar Jakob zegt: ‘Ik heb lange tijd* bij Laban gewoond, tot nu toe.[g] **5** Ik heb stieren, ezels, schapen, en slaven en slavinnen in bezit gekregen,[h] en ik stuur deze boodschap om mijn heer op de hoogte te stellen en uw goedkeuring te krijgen.’”’

6 Na een tijdje kwamen de mannen bij Jakob terug en zeiden: ‘We zijn bij uw broer Esau geweest. Hij komt u tegemoet en hij heeft 400 man bij zich.’[i] **7** Jakob werd heel bang en ongerust.[j] Daarom verdeelde hij de mensen die bij hem waren en ook de schapen, geiten, runderen en kamelen in twee groepen. **8** Hij zei: ‘Als Esau de ene groep aanvalt, dan kan de andere groep nog ontsnappen.’

HFST. 31
a Ge 31:24
b Ge 28:18
c Ge 31:22, 23
d Ge 31:44, 45
e Ge 17:1, 7

2de kolom
a Ge 31:42
b Ge 31:28
c Ge 24:59, 60
d Ge 27:43 Ge 28:2

HFST. 32
e Ge 27:39 Ge 36:8 De 2:5 Joz 24:4
f Ge 25:30
g Ge 31:41
h Ge 30:43 Ge 33:11
i Ge 33:1, 2
j Ge 27:41 Ge 32:11

31:47 *Een Aramese uitdrukking die ‘getuigenishoop’ betekent. #Een Hebreeuwse uitdrukking die ‘getuigenishoop’ betekent.

31:53 *Lett.: ‘bij de vrees van zijn vader Isaäk’. **31:55** *Lett.: ‘zonen’. **32:2** *Bet.: ‘twee kampen’. **32:3** *Lett.: ‘veld’. **32:4** *Of ‘als vreemdeling’.

9 Daarna zei Jakob: ‘Jehovah,
God van mijn vader Abraham
en God van mijn vader Isaäk, u
hebt tegen me gezegd: “Ga terug
naar je land en naar je familie,
en ik zal ervoor zorgen dat het
goed met je gaat.”[a] **10** Ik ben
het niet waard dat u al die loyale
liefde en trouw voor uw dienaar
hebt getoond.[b] Ik ben deze Jor-
daan namelijk overgestoken met
alleen maar een staf, en nu ben
ik uitgegroeid tot twee groepen.[c]
11 Ik smeek u:[d] red me uit de
greep van mijn broer Esau, want
ik ben bang dat hij mij en ook de
moeders en hun kinderen komt
aanvallen.[e] **12** En u hebt ge-
zegd: “Ik zal er beslist voor zor-
gen dat het goed met je gaat, en
ik zal je nageslacht* zo talrijk
maken als de zandkorrels aan de
zee, die niet te tellen zijn.”’[f]

13 Hij bracht daar de nacht
door. Toen nam hij uit zijn be-
zit een geschenk voor zijn broer
Esau:[g] **14** 200 geiten, 20 bokken,
200 ooien, 20 rammen, **15** 30 zo-
gende kamelen met hun jongen,
40 koeien, 10 stieren, 20 ezelinnen
en 10 ezels.[h]

16 Hij vertrouwde de ene kud-
de na de andere aan zijn diena-
ren toe en zei daarbij: ‘Ga voor
me uit naar de overkant, en laat
ruimte tussen de verschillende
kudden.’ **17** Tegen de eerste zei
hij ook: ‘Als je mijn broer Esau
tegenkomt en hij je vraagt: “Bij
wie hoor je? Waar ga je naar-
toe? En van wie zijn de dieren
die voor je uit lopen?”, **18** dan
moet je zeggen: “Ik hoor bij uw
dienaar Jakob. De dieren zijn een
geschenk voor mijn heer, voor
Esau.[i] Kijk, Jakob zelf komt ach-
ter ons aan.”’ **19** Ook aan de
tweede en de derde en aan dege-
nen die de kudden volgden, gaf
hij de opdracht: ‘Je moet hetzelf-
de tegen Esau zeggen wanneer je
hem tegenkomt. **20** En je moet
ook zeggen: “Kijk, uw dienaar Ja-
kob komt achter ons aan.”’ Want
hij zei bij zichzelf: ‘Als ik hem
gunstig kan stemmen door een
geschenk voor me uit te stu-
ren,[a] zal hij me misschien vrien-
delijk ontvangen als ik hem daar-
na ontmoet.’ **21** Het geschenk
ging dus voor hem uit naar de
overkant, maar zelf bracht hij de
nacht in het kamp door.

22 Later die nacht stond hij
op en hij nam zijn twee vrou-
wen,[b] zijn twee slavinnen[c] en zijn
11 zonen mee en stak de Ja̱bbok
over bij een oversteekplaats.[d]
23 Zo bracht hij ze naar de over-
kant van het water,* samen met
al zijn bezittingen.

24 Uiteindelijk bleef Jakob al-
leen achter, en er verscheen een
man die met hem ging worstelen
totdat de dag aanbrak.[e] **25** Toen
de man merkte dat hij Jakob niet
had overwonnen, raakte hij Ja-
kobs heup* aan. Hierdoor raakte
de heup tijdens de worsteling ont-
wricht.[f] **26** Daarna zei hij: ‘Laat
me gaan, want het begint al dag
te worden.’ Jakob zei: ‘Ik laat u
pas gaan als u me gezegend
hebt.’[g] **27** Hij vroeg hem: ‘Wat
is je naam?’ ‘Jakob’, antwoord-
de hij. **28** Toen zei de man: ‘Je
zult niet langer Jakob worden ge-
noemd maar Israël,*[h] want je hebt
met God en met mensen gestre-
den,[i] en uiteindelijk heb je gewon-
nen.’ **29** Daarna zei Jakob: ‘Ver-
tel me alstublieft uw naam.’ Maar
hij antwoordde: ‘Waarom vraag je
naar mijn naam?’[j] Toen zegende
hij hem daar. **30** Daarom noem-
de Jakob die plaats Pni̱ël,*[k] want
hij zei: ‘Ik heb oog in oog gestaan
met God, en toch ben ik in leven
gebleven.’#[l]

HFST. 32
a Ge 31:3, 13
b Ge 28:15; Ps 100:5
c Ge 28:10; Ge 30:43; Ge 32:7
d Ps 34:4
e Ge 27:41
f Ge 28:14; Ge 46:2, 3; Ex 1:7; Ex 32:13; Han 7:17
g Ge 33:10
h Ge 30:43
i Ge 33:8

2de kolom
a Ge 43:11; 1Sa 25:18
b Ge 29:30; Ru 4:11
c Ge 30:3, 9
d De 3:16; Joz 12:2; Re 11:13
e Ho 12:3
f Ge 32:31, 32
g Ho 12:4
h Ge 35:10
i Ho 12:3
j Re 13:17, 18
k 1Kon 12:25
l Ge 16:7, 13; Re 6:22; Jo 1:18

32:12 *Lett.: ‘zaad’.

32:23 *Of ‘het stroomdal’, ‘de wadi’. **32:25** *Lett.: ‘de gewrichtsholte van zijn dijbeen’. **32:28** *Bet.: ‘strijder (volharder) met God’ of ‘God strijdt’. **32:30** *Bet.: ‘gezicht van God’. #Of ‘is mijn ziel gespaard’.

31 Zodra hij Pnu̱ël* voorbij
was, kwam de zon op. Hij
liep mank vanwege zijn heup.[a]
32 Tot op de dag van vandaag
eten de zonen van Israël niet de
dijpees,* die boven het heupge-
wricht# ligt, omdat de man Ja-
kobs heup daar had aangeraakt.

33 Toen Jakob opkeek, zag
hij Esau aankomen met
400 man.[b] Daarom verdeelde hij
de kinderen over Lea, Rachel en
de twee slavinnen.[c] **2** Hij liet de
slavinnen en hun kinderen voor-
opgaan,[d] daarachter Lea en haar
kinderen,[e] en helemaal achter-
aan Rachel[f] en Jozef. **3** Zelf
ging hij voor hen uit, en terwijl
hij dichter bij zijn broer kwam,
boog hij zeven keer heel diep
voor hem.

4 Maar Esau rende hem te-
gemoet, omhelsde hem en kus-
te hem, en ze barstten in tranen
uit. **5** Toen Esau opkeek en de
vrouwen en kinderen zag, vroeg
hij: ‘Wie heb je daar bij je?’ Ja-
kob antwoordde: ‘De kinderen
die God je dienaar geschonken
heeft.’[g] **6** Toen kwamen de sla-
vinnen met hun kinderen naar
voren en bogen diep, **7** en ook
Lea kwam naar voren met haar
kinderen en ze bogen diep. Daar-
na kwam Jozef naar voren met
Rachel, en ook zij bogen diep.[h]

8 ‘Wat was de bedoeling van
die hele karavaan die ik tegen-
kwam?’,[i] vroeg Esau. Jakob ant-
woordde: ‘Die was bedoeld om
mijn heer gunstig te stemmen.’[j]
9 ‘Broer, ik heb heel veel be-
zittingen’,[k] zei Esau. ‘Houd maar
wat je hebt.’ **10** ‘Nee,’ zei Ja-
kob, ‘als ik je goedkeuring heb,
neem dit geschenk dan alsje-
blieft van me aan, want ik heb
het meegebracht omdat ik jou
wilde zien. Toen ik jou zag en

32:31 *Of ‘Pniël’. **32:32** *Lett.: ‘de pees van de dijzenuw’. #Lett.: ‘de gewrichtsholte van zijn dijbeen’.

je mij met open armen ontving,[a]
was het alsof ik oog in oog stond
met God. **11** Aanvaard alsje-
blieft het geschenk* dat ik je heb
laten brengen,[b] want God is goed
voor mij geweest en ik heb alles
wat ik nodig heb.’[c] En hij bleef
zo aandringen dat Esau het aan-
nam.

12 Later zei Esau: ‘Laten we
vertrekken, en laat mij voor je uit
gaan.’ **13** Maar Jakob antwoord-
de: ‘Mijn heer weet dat de kin-
deren niet zo sterk zijn[d] en dat
ik de zorg heb voor schapen en
runderen die hun jongen zogen.
Als ze ook maar één dag wor-
den opgejaagd, gaat de hele kud-
de dood. **14** Mijn heer, ga als-
jeblieft voor mij uit, maar ik zal
op mijn gemak verder reizen in
het tempo van het vee en van de
kinderen, totdat ik bij mijn heer
in Se̱ïr aankom.’[e] **15** Toen zei
Esau: ‘Laat me dan in elk geval
een paar van mijn mannen bij je
achterlaten.’ Daarop antwoord-
de hij: ‘Dat is niet nodig. Zo-
lang ik maar de goedkeuring van
mijn heer heb.’ **16** Nog diezelf-
de dag begon Esau aan de terug-
reis naar Se̱ïr.

17 Jakob reisde naar Su̱k-
koth,[f] waar hij een huis voor
zichzelf bouwde en schuilplaat-
sen maakte voor zijn kudde. Daar-
om noemde hij die plaats Su̱k-
koth.*

18 Na zijn reis vanuit Pa̱ddan-
A̱ram[g] kwam Jakob veilig aan bij
de stad Sichem[h] in het land Ka-
naän,[i] en hij sloeg zijn kamp in de
buurt van die stad op. **19** Toen
kocht hij voor 100 geldstukken
van de zonen van He̱mor, de va-
der van Sichem,[j] een deel van het
veld waar hij zijn tent had opge-
zet. **20** Daar bouwde hij een al-
taar en noemde het God, de God
van Israël.[k]

33:11 *Lett.: ‘de zegen’. **33:17** *Bet.: ‘hutten’, ‘schuilplaatsen’.

HFST. 32
a Ge 32:25

HFST. 33
b Ge 32:6
c Ge 32:22
d Ge 30:7, 12
e Ge 30:19
f Ge 30:22-24
g Ge 32:22, Ps 127:3
h Ge 33:2
i Ge 32:16
j Ge 32:4, 5
k Ge 36:6, 7

2de kolom
a Ge 32:11, 20
b Ge 32:13-15
c Ge 30:43
d Ge 31:17
e Ge 32:3
f Joz 13:24, 27, 1Kon 7:46
g Ge 25:20, Ge 28:6
h Joz 24:1
i Ge 10:19, Ge 12:6
j Joz 24:32, Han 7:15, 16
k Ge 35:1, 7

34

Dina, de dochter van Jakob en Lea,[a] ging vaak naar de jonge vrouwen van het land om tijd met ze door te brengen.*[b] **2** Toen Sichem, de zoon van de Heviet He̱mor,[c] een van de leiders van het gebied, haar zag, greep hij haar, ging bij haar liggen en verkrachtte haar. **3** Hij* kreeg sterke gevoelens voor Dina, de dochter van Jakob. Hij werd verliefd op de jonge vrouw en probeerde haar voor zich te winnen.# **4** Uiteindelijk zei Sichem tegen zijn vader He̱mor:[d] ‘Zorg ervoor dat ik met deze jonge vrouw kan trouwen.’

5 Toen Jakob hoorde dat Sichem zijn dochter Dina onteerd had, waren zijn zonen in het veld met zijn kudde. Jakob besloot het voor zich te houden totdat ze terugkwamen. **6** Later kwam Sichems vader He̱mor bij Jakob om met hem te praten. **7** Maar de zonen van Jakob hoorden wat er was gebeurd en kwamen meteen terug uit het veld. Ze voelden zich beledigd en waren heel boos omdat hij Israël te schande had gemaakt door bij Jakobs dochter te gaan liggen,[e] iets wat absoluut ongehoord was.[f]

8 He̱mor sprak met hen en zei: ‘Mijn zoon Sichem verlangt naar* je dochter. Geef haar toch aan hem tot vrouw, **9** en verbind je ook door andere huwelijken* met ons. Geef ons jullie dochters, dan kunnen jullie met onze dochters trouwen.[g] **10** Jullie mogen bij ons wonen en het land ligt voor jullie open. Blijf hier, doe zaken en vestig je hier.’ **11** Toen zei Sichem tegen Dina’s vader en broers: ‘Geef me alsjeblieft jullie goedkeuring, dan zal ik jullie alles geven wat jullie vragen. **12** Vraag gerust een heel hoge bruidsprijs en een groot geschenk van me.[a] Ik ben bereid alles te geven wat jullie willen, als ik maar met de jonge vrouw mag trouwen.’

13 Jakobs zonen gaven een misleidend antwoord aan Sichem en zijn vader He̱mor, omdat Sichem hun zus Dina onteerd had. **14** ‘Dat kunnen we niet doen’, zeiden ze. ‘We kunnen onze zus niet aan een man geven die onbesneden is,*[b] want dat zou een schande voor ons zijn. **15** Alleen op deze voorwaarde kunnen we akkoord gaan: dat jullie net zo worden als wij en al jullie mannen* besneden worden.[c] **16** Dan zullen we onze dochters aan jullie geven en zullen wij met jullie dochters trouwen, en we zullen bij jullie wonen en één volk worden. **17** Maar als jullie niet naar ons luisteren en jullie je niet laten besnijden, dan nemen we onze dochter mee en vertrekken we.’

18 He̱mor[d] en zijn zoon Sichem[e] vonden het een goed voorstel. **19** De jonge man wilde meteen doen wat ze vroegen,[f] want hij was erg verliefd op Jakobs dochter. En niemand in het huis van zijn vader had zo veel aanzien als hij.

20 He̱mor en zijn zoon Sichem gingen dus naar de stadspoort en zeiden tegen de mannen van hun stad:[g] **21** ‘Deze mannen hebben vredelievende bedoelingen. Laat ze in het land wonen en er zaken doen, want er is genoeg ruimte voor hen in het land. Dan kunnen we met hun dochters trouwen en kunnen we onze dochters aan hen geven.[h]

34:1 *Of ‘ze te bezoeken’. **34:3** *Of ‘zijn ziel’. #Lett.: ‘sprak tot het hart van de jonge vrouw’. **34:8** *Of ‘de ziel van mijn zoon Sichem is gehecht aan’. **34:9** *Of ‘en ga gemengde huwelijken aan’.

34:14 *Lett.: ‘die een voorhuid heeft’. **34:15** *Lett.: ‘iedereen van het mannelijk geslacht’.

HFST. 34
- *a* Ge 30:19, 21; Ge 46:15
- *b* Ge 26:34, 35; Ge 27:46
- *c* De 7:1; 1Kr 1:13-15
- *d* Ge 33:18, 19
- *e* 2Sa 13:22
- *f* Heb 13:4
- *g* Ge 24:2, 3

2de kolom
- *a* Ge 24:53; Ho 3:2
- *b* Ge 17:9, 12
- *c* Ge 17:10
- *d* Ge 33:18, 19
- *e* Ge 34:2
- *f* Ge 34:15
- *g* Za 8:16
- *h* Ge 34:8, 9

22 Maar de mannen willen al-
leen op deze voorwaarde bij ons
wonen en één volk worden: elke
man* onder ons moet besne-
den worden, net zoals zij besne-
den zijn.[a] **23** Hun bezittingen,
hun rijkdom en al hun vee zullen
dan van ons worden! Laten
we dus op hun voorstel ingaan,
dan komen ze bij ons wonen.’
24 Iedereen die bij de stadspoort
aanwezig was, luisterde naar He-
mor en zijn zoon Sichem, en alle
mannen* van die stad werden be-
sneden.

25 Maar op de derde dag, ter-
wijl de mannen nog pijn had-
den, pakten twee zonen van Ja-
kob, Simeon en Levi, broers van
Dina,[b] hun zwaard. Terwijl nie-
mand in de stad iets vermoedde,
gingen ze de stad in en doodden
ze alle mannen.[c] **26** Ook He-
mor en zijn zoon Sichem dood-
den ze met het zwaard. Vervol-
gens haalden ze Dina uit Sichems
huis en vertrokken. **27** Daarna
kwamen de andere zonen van Ja-
kob en zagen de slachtoffers. Ze
plunderden de stad omdat hun
zus onteerd was.[d] **28** Ze namen
de schapen, runderen en ezels
mee, en ook alles wat in de stad
en op het veld was. **29** Ze na-
men al hun bezittingen mee, na-
men hun vrouwen en kleine kin-
deren gevangen en plunderden
de huizen leeg.

30 Hierop zei Jakob tegen Si-
meon en Levi:[e] ‘Jullie hebben me
in het ongeluk gestort* door me
gehaat te maken bij de bewo-
ners van het land — de Kanaä-
nieten en de Ferezieten. We zijn
maar met weinig, en ze zullen me
met zijn allen aanvallen en mij en
mijn familie uitroeien.’ **31** Maar
zij zeiden: ‘Moeten we onze zus
dan als een hoer laten behande-
len?’

34:22, 24 *Lett.: ‘iedereen van het man-
nelijk geslacht’. **34:30** *Of ‘de ban-
vloek over me gebracht’.

35 Daarna zei God tegen Ja-
kob: ‘Vertrek naar Bethel[a]
en ga daar wonen. Maak er een
altaar voor de ware God, die aan
je verschenen is toen je op de
vlucht was voor je broer Esau.’[b]

2 Toen zei Jakob tegen zijn ge-
zin en iedereen die bij hem was:
‘Doe de vreemde goden die jullie
hebben weg,[c] reinig je en doe an-
dere kleren aan, **3** en laten we
naar Bethel gaan. Daar zal ik een
altaar maken voor de ware God,
die me heeft verhoord toen ik in
moeilijkheden zat en die overal*
waar ik naartoe ging met me is
geweest.’[d] **4** Ze gaven Jakob dus
alle vreemde goden die ze hadden
en de oorringen die ze droegen,
en Jakob begroef* die onder de
grote boom dicht bij Sichem.

5 Terwijl ze verder reisden,
joeg God de omliggende steden
angst aan, zodat ze de zonen
van Jakob niet gingen achtervol-
gen. **6** Uiteindelijk kwamen Ja-
kob en alle mensen die bij hem
waren in Luz,[e] dat wil zeggen Be-
thel, in het land Kanaän. **7** Daar
bouwde hij een altaar en hij
noemde de plaats El-Bethel,* om-
dat de ware God zich daar aan
hem had geopenbaard toen hij
op de vlucht was voor zijn broer.[f]
8 Later stierf Debora,[g] de voed-
ster van Rebekka, en ze werd bij*
Bethel begraven onder een eik.
Daarom noemde hij die Allon-
Bachut.#

9 Tijdens Jakobs reis vanuit
Paddan-Aram verscheen God op-
nieuw aan hem, en hij zegen-
de hem. **10** God zei tegen hem:
‘Je heet Jakob,[h] maar je zult
niet langer Jakob worden ge-
noemd. Israël zal je naam wor-
den.’ Vanaf toen noemde hij hem
Israël.[i] **11** God zei verder tegen
hem: ‘Ik ben God de Almach-

35:3 *Of ‘op de weg’. **35:4** *Of ‘ver-
borg’. **35:7** *Bet.: ‘God van Bethel’.
35:8 *Of ‘aan de voet van’. #Bet.: ‘eik
van tranen’.

HFST. 34
a Ge 17:11
b Ge 46:15
c Ge 49:5-7
d Ge 34:2
e Ge 49:5

2de kolom

HFST. 35
a Ge 28:19
Ge 31:13
b Ge 27:42-44
c Ge 31:19
De 5:7
Joz 23:7
1Kor 10:14
d Ge 28:13, 15
Ge 31:42
e Ge 28:19
f Ge 28:20-22
g Ge 24:59
h Ge 25:26
Ge 27:36
i Ge 32:28

tige.[a] Wees vruchtbaar en word talrijk. Er zullen vele volken uit je voortkomen[b] en koningen zullen van je afstammen.*[c] **12** Het land dat ik aan Abraham en aan Isaäk heb gegeven, zal ik aan jou geven, en ook aan je nageslacht* zal ik het land geven.'[d] **13** Daarna ging God van hem weg en steeg op van de plaats waar hij met hem gesproken had.

14 Toen zette Jakob een zuil neer op de plaats waar hij met hem gesproken had, een stenen zuil, en hij goot er een drankoffer over uit en goot er olie over.[e] **15** En Jakob bleef de plaats waar God met hem had gesproken, Bethel noemen.[f]

16 Daarna vertrokken ze uit Bethel. En terwijl ze nog een eind van Efrath waren, moest Rachel bevallen, en het was een heel moeilijke bevalling. **17** Toen ze het tijdens de bevalling erg zwaar had, zei de vroedvrouw tegen haar: 'Wees niet bang, want je krijgt opnieuw een zoon.'[g] **18** Terwijl het leven uit haar wegvloeide* (want ze stierf), gaf ze hem de naam Ben-Oni,# maar zijn vader noemde hem Benjamin.△[h] **19** Zo stierf Rachel, en ze werd begraven langs de weg naar Efrath, oftewel Bethlehem.[i] **20** Jakob plaatste een zuil op haar graf, en deze zuil staat tot op de dag van vandaag op Rachels graf.

21 Daarna trok Israël verder, en voorbij de toren van Eder zette hij zijn tent op. **22** Terwijl Israël in dat gebied verbleef, sliep Ruben op een keer met Bilha, de bijvrouw van zijn vader, en Israël kwam het te weten.[j]

Jakob had 12 zonen. **23** De zonen van Lea waren Ruben, Jakobs eerstgeboren zoon,[a] daarna Simeon, Levi, Juda, Issaschar en Zebulon. **24** De zonen van Rachel waren Jozef en Benjamin. **25** De zonen van Rachels slavin Bilha waren Dan en Naftali. **26** En de zonen van Lea's slavin Zilpa waren Gad en Aser. Dat zijn de zonen van Jakob, die hij in Paddan-Aram kreeg.

27 Uiteindelijk kwam Jakob bij zijn vader Isaäk in Mamré,[b] in Kirjath-Arba, oftewel Hebron. Zowel Abraham als Isaäk had daar als vreemdeling gewoond.[c] **28** Isaäk leefde 180 jaar.[d] **29** Na een lang en rijk leven* blies Isaäk de laatste adem uit en stierf, en hij werd tot zijn volk vergaderd.# Zijn zonen Esau en Jakob begroeven hem.[e]

36 Dit is de geschiedenis van Esau, dat wil zeggen Edom.[f]

2 Esau trouwde met vrouwen uit de dochters van Kanaän: met Ada,[g] de dochter van de Hethiet Elon,[h] met Oholibama,[i] de dochter van Ana en de kleindochter van de Heviet Zibeon, **3** en met Basmath,[j] de dochter van Ismaël en de zus van Nebajoth.[k]

4 Ada schonk Esau Elifaz,
Basmath schonk hem Rehuël
5 en Oholibama schonk hem
Jeüs, Jaëlam en Korach.[l]

Dat zijn de zonen van Esau, die hij in het land Kanaän kreeg. **6** Daarna ging Esau met zijn vrouwen, zijn zonen, zijn dochters en alle mensen* die bij hem hoorden, en al zijn vee en alle rijkdom die hij in het land Kanaän vergaard had,[m] naar een ander land, op enige afstand van zijn broer Jakob.[n] **7** Ze hadden namelijk zo veel bezittingen dat ze niet bij elkaar konden blijven wonen, en in het land waar ze

HFST. 35
a Ge 17:1, Ex 6:3, Opb 15:3
b Ge 48:3, 4
c Ge 17:5, 6, Jo 12:13
d Ge 15:18, De 34:4
e Ge 28:18
f Ge 28:19
g Ge 30:22-24
h Ge 46:21, Ge 49:27, De 33:12
i Ge 48:7, Mi 5:2, Mt 2:6
j Ge 49:3, 4, 1Kr 5:1

2de kolom
a Ge 49:3
b Ge 31:17, 18
c Ge 15:13, Heb 11:9
d Ge 25:20, 26
e Ge 49:30, 31

HFST. 36
f Ge 25:30, Ez 25:12, 13, Ro 9:13
g Ge 36:10
h Ge 26:34
i Ge 36:18
j Ge 36:17
k Ge 25:13, Ge 28:9
l 1Kr 1:35
m Ge 33:9
n Ge 27:39, Ge 32:3

35:11 *Lett.: 'uit je lendenen voortkomen'. **35:12** *Lett.: 'zaad'. **35:18** *Of 'haar ziel uitging'. #Bet.: 'zoon van mijn rouw'. △Bet.: 'zoon van de rechterhand'.

35:29 *Lett.: 'oud en verzadigd van dagen'. #Een poëtische uitdrukking voor de dood. **36:6** *Of 'zielen'.

woonden* was niet genoeg ruim-
te omdat ze veel vee hadden.
8 Daarom ging Esau in het berg-
land Seïr wonen.[a] Esau wordt
ook Edom genoemd.[b]

9 En dit is de geschiedenis
van Esau, de vader van Edom, in
het bergland Seïr.[c]

10 Dit zijn de namen van de
zonen van Esau: Elifaz, de zoon
van Esaus vrouw Ada, en Rehuël,
de zoon van Esaus vrouw Bas-
math.[d]

11 De zonen van Elifaz wa-
ren Teman,[e] Omar, Zefo, Gaë-
tam en Kenaz.[f] **12** Timna werd
de bijvrouw van Esaus zoon Eli-
faz. Na verloop van tijd schonk
ze Elifaz Amalek.[g] Dat zijn de
zonen van Esaus vrouw Ada.

13 Dit zijn de zonen van Re-
huël: Nahath, Zera, Samma en
Mizza. Dat waren de zonen van
Esaus vrouw Basmath.[h]

14 Dit waren de zonen van
Esaus vrouw Oholibama, de
dochter van Ana en de klein-
dochter van Zibeon: zij schonk
Esau Jeüs, Jaëlam en Korach.

15 Dit zijn de stamhoofden die
van Esau afstammen:[i] de zonen
van Esaus eerstgeboren zoon Eli-
faz: stamhoofd Teman, stamhoofd
Omar, stamhoofd Zefo, stamhoofd
Kenaz,[j] **16** stamhoofd Korach,
stamhoofd Gaëtam en stamhoofd
Amalek. Dat zijn de stamhoofden
van Elifaz[k] in het land Edom. Dat
zijn de zonen van Ada.

17 Dit zijn de zonen van Esaus
zoon Rehuël: stamhoofd Nahath,
stamhoofd Zera, stamhoofd Sam-
ma en stamhoofd Mizza. Dat zijn
de stamhoofden van Rehuël in het
land Edom.[l] Dat zijn de zonen van
Esaus vrouw Basmath.

18 Tot slot zijn dit de zo-
nen van Esaus vrouw Oholibama:
stamhoofd Jeüs, stamhoofd Jaë-
lam en stamhoofd Korach. Dat
zijn de stamhoofden van Esaus
vrouw Oholibama, de dochter
van Ana.

19 Dat zijn de zonen van Esau,
oftewel Edom,[a] en hun stamhoof-
den.

20 Dit zijn de zonen van de
Horiet Seïr, de bewoners van
het land:[b] Lotan, Sobal, Zibeon,
Ana,[c] **21** Dison, Ezer en Disan.[d]
Dat zijn de stamhoofden van de
Horieten, de zonen van Seïr, in
het land Edom.

22 De zonen van Lotan wa-
ren Hori en Hemam, en de zus
van Lotan was Timna.[e]

23 Dit zijn de zonen van
Sobal: Alvan, Manahath, Ebal,
Sefo en Onam.

24 Dit zijn de zonen van Zi-
beon:[f] Ajja en Ana. Dit is de
Ana die de warmwaterbronnen
in de woestijn gevonden heeft
toen hij voor zijn vader Zibeon
de ezels hoedde.

25 Dit zijn de kinderen van
Ana: Dison en een dochter,
Oholibama.

26 Dit zijn de zonen van Di-
son: Hemdan, Esban, Jithran
en Cheran.[g]

27 Dit zijn de zonen van
Ezer: Bilhan, Zaävan en Akan.

28 Dit zijn de zonen van Di-
san: Uz en Aran.[h]

29 Dit zijn de stamhoofden van
de Horieten: stamhoofd Lotan,
stamhoofd Sobal, stamhoofd Zi-
beon, stamhoofd Ana, **30** stam-
hoofd Dison, stamhoofd Ezer en
stamhoofd Disan.[i] Dat zijn de
stamhoofden van de Horieten in
het land Seïr.

31 Dit zijn de koningen die in
het land Edom regeerden[j] voor-
dat er een koning over de Israë-
lieten* regeerde.[k] **32** Bela, de
zoon van Beor, regeerde in Edom.
Zijn stad heette Dinhaba. **33** Na
de dood van Bela werd Jobab, de

36:7 * Of ‘als vreemdelingen verbleven’.

36:31 * Lett.: ‘zonen van Israël’.

HFST. 36
a Ge 14:6; De 2:5
b Ge 25:30
c De 2:12
d 1Kr 1:35
e Ge 36:34
f Ge 36:40, 42; 1Kr 1:36
g Ex 17:8; Nu 13:29; Nu 24:20; De 25:19; 1Sa 15:8; 1Sa 30:1
h Ge 26:34
i Ex 15:15
j 1Kr 1:53, 54
k 1Kr 1:36
l Nu 20:23; 1Kon 9:26

2de kolom
a Ge 25:30; Ge 32:3
b Ge 14:6; De 2:12, 22
c 1Kr 1:40
d 1Kr 1:38
e 1Kr 1:39
f Ge 36:2
g 1Kr 1:41
h 1Kr 1:42
i 1Kr 1:38
j Nu 20:14
k De 17:14, 15; 1Sa 10:19; 1Kr 1:43-50

zoon van Zera uit Bozra, in zijn
plaats koning. **34** Na de dood
van Jobab werd Husam uit het
land van de Temanieten koning.
35 Na de dood van Husam werd
Hadad koning. Hij was de zoon
van Bedad en versloeg de Midia-
nieten[a] in het gebied* van Moab.
Zijn stad heette Avith. **36** Na
de dood van Hadad werd Sam-
la uit Masreka koning. **37** Na de
dood van Samla werd Saul uit
Rehoboth aan de Rivier koning.
38 Na de dood van Saul werd
Baäl-Hanan, de zoon van Ach-
bor, koning. **39** Na de dood van
Baäl-Hanan, de zoon van Ach-
bor, werd Hadar koning. Zijn
stad heette Paü en zijn vrouw
was Mehetabeël, de dochter van
Matred, de dochter van Meza-
hab.

40 Dit zijn de namen van
de stamhoofden van Esau, inge-
deeld volgens hun families en
naar hun plaatsen: stamhoofd
Timna, stamhoofd Alva, stam-
hoofd Jetheth,[b] **41** stamhoofd
Oholibama, stamhoofd Ela, stam-
hoofd Pinon, **42** stamhoofd Ke-
naz, stamhoofd Teman, stam-
hoofd Mibzar, **43** stamhoofd
Magdiël en stamhoofd Iram. Dat
zijn de stamhoofden van Edom,
ingedeeld volgens hun dorpen
in het land dat ze bezaten.[c] Dat
was Esau, de vader van Edom.[d]

37 Jakob bleef in het land Ka-
naän wonen, waar zijn va-
der als vreemdeling had ge-
woond.[e]

2 Dit is de geschiedenis van
Jakob.

Toen Jozef[f] 17 jaar oud was,
hoedde hij de kudde[g] samen met
de zonen van Bilha[h] en de zonen
van Zilpa,[i] de vrouwen van zijn
vader. En Jozef vertelde aan hun
vader dat zijn broers slechte din-
gen deden. **3** Israël hield meer
van Jozef dan van al zijn ande-
re zonen[a] omdat hij al oud was
toen hij hem kreeg, en hij liet
een speciaal gewaad* voor hem
maken. **4** Toen zijn broers za-
gen dat hun vader meer van hem
hield dan van hen, gingen ze hem
haten, en ze konden niet meer
vriendelijk* met hem praten.

5 Later had Jozef een droom
en hij vertelde die aan zijn
broers,[b] waardoor ze hem nog
meer gingen haten. **6** Hij zei
tegen ze: ‘Moet je horen wat
ik gedroomd heb. **7** We waren
midden op het land schoven aan
het binden en toen kwam mijn
schoof overeind en bleef recht-
op staan. Jullie schoven kwamen
eromheen staan en bogen voor
de mijne.’[c] **8** Zijn broers zeiden:
‘Wil je soms koning over ons
worden en over ons heersen?’[d]
Vanwege zijn dromen en wat hij
zei, gingen ze hem dus nog meer
haten.

9 Daarna had hij nog een
droom, en hij vertelde die aan
zijn broers: ‘Ik heb weer een
droom gehad. Dit keer bogen de
zon, de maan en 11 sterren voor
mij.’[e] **10** Toen hij dat aan zijn
vader en aan zijn broers vertel-
de, wees zijn vader hem terecht
en zei: ‘Wat betekent die droom
van jou? Moeten ik, je moeder en
je broers ons soms diep voor jou
komen neerbuigen?’ **11** En zijn
broers werden jaloers op hem,[f]
maar zijn vader onthield wat Jo-
zef had gezegd.

12 Op een keer lieten zijn
broers de kudde van hun vader
dicht bij Sichem[g] grazen. **13** La-
ter zei Israël tegen Jozef: ‘Je
broers zijn toch bij Sichem de
kudde aan het hoeden? Ik wil
graag dat je naar ze toe gaat.’
‘Dat is goed’, antwoordde hij.
14 Daarop zei hij tegen hem: ‘Ga
alsjeblieft kijken of het goed gaat

HFST. 36
a Ge 25:1, 2; Ex 2:15; Nu 31:2
b 1Kr 1:51-54
c De 2:5
d Ge 25:30; Ge 36:8

HFST. 37
e Ge 23:3, 4; Ge 28:1, 4; Heb 11:8, 9
f Ge 30:25; Ge 46:19
g Ge 47:3
h Ge 35:25
i Ge 35:26

2de kolom
a 1Kr 2:1, 2
b Ge 37:19
c Ge 42:6, 9
d Ge 45:8; Ge 49:26
e Ge 44:14; Ge 45:9
f Han 7:9
g Ge 33:18

36:35 *Lett.: ‘veld’.
37:3 *Of ‘een prachtig lang kleed’.
37:4 *Lett.: ‘vreedzaam’.

met je broers. Kijk ook hoe het met de kudde is en laat het mij dan weten.’ Zo stuurde hij hem vanuit het dal* van Hebron[a] naar Sichem. **15** Toen Jozef later in een veld rondzwierf, kwam hij een man tegen die hem vroeg: ‘Wat zoek je?’ **16** Hij antwoordde: ‘Ik zoek mijn broers. Kunt u me vertellen waar ze de kudden hoeden?’ **17** De man zei: ‘Ze zijn al vertrokken, want ik heb ze horen zeggen: “Laten we naar Dothan gaan.”’ Jozef ging zijn broers dus achterna en trof ze bij Dothan aan.

18 Ze zagen hem al in de verte aankomen en nog voordat hij bij ze was, begonnen ze een plan te smeden om hem te doden. **19** Ze zeiden tegen elkaar: ‘Kijk! Daar heb je die dromer.[b] **20** Kom, laten we hem doden en hem in een van de waterputten gooien. We zullen zeggen dat een wild dier hem heeft verslonden. Dan zullen we weleens zien wat er van zijn dromen terechtkomt.’ **21** Toen Ruben[c] dat hoorde, probeerde hij hem uit hun handen te redden. ‘Laten we hem niet om het leven brengen’,*[d] zei hij. **22** ‘Vergiet geen bloed.[e] Gooi hem in deze waterput in de wildernis, maar doe hem geen kwaad.’*[f] Het was zijn bedoeling om hem uit hun handen te redden en hem naar zijn vader terug te brengen.

23 Zodra Jozef bij zijn broers was gekomen, trokken ze hem zijn kleed uit, het speciale gewaad dat hij droeg.[g] **24** Vervolgens pakten ze hem beet en gooiden hem in de waterput. De put was op dat moment leeg; er stond geen water in.

25 Daarna gingen ze zitten om te eten. Toen ze opkeken, zagen ze een karavaan Ismaëlieten[a] uit Gilead aankomen. De kamelen waren beladen met gomhars,* balsem en harsrijke schors,[b] en ze waren op weg naar Egypte. **26** Juda zei tegen zijn broers: ‘Wat hebben we eraan als we onze broer doden en zijn bloed bedekken?*[c] **27** Kom, laten we hem aan de Ismaëlieten verkopen[d] in plaats van hem te doden.* Hij is tenslotte onze broer, ons eigen vlees en bloed.’ Ze luisterden naar hun broer. **28** Toen de Midianitische[e] handelaars voorbijkwamen, trokken ze Jozef uit de waterput en verkochten ze hem voor 20 zilverstukken aan de Ismaëlieten.[f] Die mannen namen Jozef mee naar Egypte.

29 Toen Ruben later weer bij de waterput kwam en zag dat Jozef er niet meer in zat, scheurde hij zijn kleren. **30** Hij ging terug naar zijn broers en riep uit: ‘De jongen is weg! Wat moet ik nu?’

31 Ze namen Jozefs gewaad, slachtten een geitenbok en doopten het gewaad in het bloed. **32** Daarna lieten ze het speciale gewaad naar hun vader brengen met de boodschap: ‘Dit hebben we gevonden. Wilt u eens kijken of dit het gewaad van uw zoon is?’[g] **33** Jakob bekeek het en riep uit: ‘Dit is het gewaad van mijn zoon! Hij moet verslonden zijn door een wild dier! Jozef is vast in stukken gescheurd!’ **34** Toen scheurde Jakob zijn kleren, deed een zak om zijn middel en rouwde lange tijd om zijn zoon. **35** Al zijn zonen en dochters probeerden hem steeds te troosten, maar hij wilde niet getroost worden en zei: ‘Ik zal rouwend om mijn zoon

HFST. 37
a Ge 23:19, Ge 35:27
b Ge 37:5
c Ge 49:3
d Ge 9:5, Ex 20:13
e Ge 4:8, 10, Ge 42:22
f Ge 42:21
g Ge 37:3

2de kolom
a Ge 25:12
b Ge 43:11
c Ge 4:8, 10
d Han 7:9
e Ge 25:1, 2
f Ge 40:15, Ge 45:4, Ps 105:17
g Ge 37:3

37:14 * Of ‘de laagvlakte’. **37:21** * Of ‘zijn ziel niet slaan’. **37:22** * Of ‘sla niet de hand aan hem’.

37:25 * Lett.: ‘ladanum’. **37:26** * Of ‘verbergen wat we hebben gedaan’. **37:27** * Of ‘de hand aan hem te slaan’.

het Graf*[a] in gaan!’ En zijn vader bleef om hem treuren.

36 Intussen verkochten de Midianieten Jozef in Egypte aan Potifar, een hofbeambte van de farao[b] die aan het hoofd van de wachters stond.[c]

38 Rond die tijd ging Juda bij zijn broers weg. Hij zette zijn tent neer in de buurt van de plaats waar Hira woonde, een Adullamitische man. **2** Daar zag Juda de dochter van een Kanaäniet[d] die Sua heette. Hij nam haar tot vrouw en sliep met haar, **3** en ze werd zwanger. Later kreeg ze een zoon en Juda noemde hem Er.[e] **4** Ze werd opnieuw zwanger en kreeg een zoon die ze Onan noemde. **5** Later kreeg ze nog een zoon, die ze de naam Selah gaf. Hij* was in Achzib[f] toen ze Selah ter wereld bracht.

6 Na verloop van tijd koos Juda een vrouw voor zijn eerstgeboren zoon Er, en haar naam was Tamar.[g] **7** Maar omdat Er, Juda’s eerstgeboren zoon, slecht was in Jehovah’s ogen, bracht Jehovah hem ter dood. **8** Daarom zei Juda tegen Onan: ‘Sluit een zwagerhuwelijk met de vrouw van je broer. Slaap met haar en verwek nageslacht voor je broer.’[h] **9** Maar Onan wist dat het nageslacht niet als dat van hem zou worden gezien.[i] Dus liet hij telkens als hij gemeenschap met de vrouw van zijn broer had, zijn zaad op de grond terechtkomen om zijn broer geen nageslacht te geven.[j] **10** Jehovah keurde af wat hij deed en daarom bracht hij ook hem ter dood.[k] **11** Toen zei Juda tegen zijn schoondochter Tamar: ‘Ga als weduwe in het huis van je vader wonen totdat mijn zoon Selah volwassen is.’ Hij dacht namelijk: misschien sterft ook hij, net als zijn broers.[a] Tamar ging dus weer in het huis van haar eigen vader wonen.

12 Na lange tijd stierf Juda’s vrouw, de dochter van Sua.[b] Toen de rouwtijd voorbij was, ging Juda samen met zijn vriend, de Adullamiet Hira,[c] naar zijn schaapscheerders in Timna.[d] **13** Tamar kreeg te horen: ‘Je schoonvader is op weg naar Timna om zijn schapen te scheren.’ **14** Ze deed haar weduwekleding uit, sluierde zich en bedekte zich met een sjaal. Ze ging bij de poort van Enaïm zitten, dat op de weg naar Timna ligt. Selah was namelijk inmiddels volwassen en toch had haar schoonvader haar niet aan hem tot vrouw gegeven.[e]

15 Toen Juda haar zag, dacht hij meteen dat ze een prostituee was, omdat ze haar gezicht bedekt had. **16** Hij ging naar haar toe aan de kant van de weg en zei: ‘Ik wil graag met je naar bed.’ Hij wist namelijk niet dat ze zijn schoondochter was.[f] Maar ze vroeg: ‘Wat zult u me in ruil daarvoor geven?’ **17** Hij antwoordde: ‘Ik zal je een geitenbokje uit mijn kudde sturen.’ Toen zei ze: ‘Krijg ik tot die tijd een onderpand van u?’ **18** ‘Wat voor onderpand zal ik je geven?’, vroeg hij. Ze antwoordde: ‘Uw zegelring[g] met het snoer, en de staf die u in uw hand hebt.’ Hij gaf die aan haar en had gemeenschap met haar, en ze werd zwanger. **19** Daarna stond ze op en vertrok. Ze deed de sjaal af en trok haar weduwekleding weer aan.

20 Juda stuurde zijn vriend, de Adullamiet,[h] met het geitenbokje om het onderpand terug te krijgen van de vrouw, maar hij kon haar niet vinden. **21** Hij informeerde bij de mannen van de plaats: ‘Waar is die tempelprostituee die in Enaïm langs de weg zat?’ Maar ze zeiden: ‘Er

37:35 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.
38:5 *D.w.z. Juda.

HFST. 37
a Ge 42:38; Ge 44:29; Ps 89:48; Pr 9:10; Ho 13:14; Han 2:27; Opb 20:13
b Ge 39:1
c Ge 40:2, 3

HFST. 38
d Ge 24:2, 3; Ge 28:1
e Nu 26:19
f Joz 19:29, 31
g Mt 1:3
h De 25:5, 6; Mt 22:24
i Ru 4:6
j De 25:7, 9
k 1Kr 2:3

2de kolom
a Nu 26:19
b Ge 38:2
c Ge 38:1
d Joz 15:10, 12; Re 14:1
e De 25:5
f Ge 38:11
g Ge 41:42; 1Kon 21:8
h Ge 38:1

is hier nog nooit een tempelpros-
tituee geweest.’ **22** Uiteindelijk
ging hij terug naar Juda en zei:
‘Ik heb haar nergens kunnen
vinden, en bovendien zeiden de
mannen van de plaats: “Er is hier
nog nooit een tempelprostituee
geweest.”’ **23** Toen zei Juda:
‘Laat ze alles maar houden, an-
ders maken we onszelf nog bela-
chelijk. Ik heb in elk geval een
geitenbokje gestuurd, maar jij
kon haar niet vinden.’
24 Maar zo’n drie maanden la-
ter kreeg Juda te horen: ‘Je
schoondochter Tamar heeft zich
als een hoer gedragen en daar-
door is ze nu zwanger.’ Daarop
zei Juda: ‘Breng haar naar bui-
ten. Ze moet verbrand worden!’[a]
25 Toen ze haar kwamen ha-
len, liet ze tegen haar schoonva-
der zeggen: ‘Ik ben zwanger
van de eigenaar van deze voor-
werpen.’ Ze zei verder: ‘Kijk
eens goed van wie deze zegel-
ring met dit snoer en deze staf
zijn.’[b] **26** Juda bekeek de voor-
werpen en zei: ‘Ze is rechtvaardi-
ger dan ik, want ik heb haar niet
aan mijn zoon Se̱lah gegeven.’[c]
En hij had nooit meer gemeen-
schap met haar.
27 Toen ze moest bevallen,
bleek ze een tweeling in haar buik
te hebben. **28** Tijdens de beval-
ling stak een van de twee zijn
hand naar buiten, en de vroed-
vrouw deed meteen een rode
draad om zijn hand. Ze zei: ‘Deze
kwam als eerste tevoorschijn.’
29 Maar hij trok zijn hand weer
terug en meteen kwam zijn broer
tevoorschijn. Ze riep uit: ‘Wat
heb jij een doorbraak veroor-
zaakt!’ Daarom werd hij Pe̱rez*
genoemd.[d] **30** Daarna kwam zijn
broer tevoorschijn met de rode
draad om zijn hand, en hij kreeg
de naam Ze̱ra.[e]

38:29 *Bet.: ‘doorbraak’, waarschijnlijk duidt dit op inscheuren bij de bevalling.

39 Jozef was door de Ismaëlie-
ten[a] naar Egypte gebracht.[b]
Een Egyptenaar die Po̱tifar heet-
te,[c] een hofbeambte van de farao
en hoofd van de wachters, had
hem van hen gekocht. **2** Maar
Jehovah was met Jozef.[d] Daar-
door ging het in alles goed met
hem, en hij werd aangesteld over
het huis van zijn meester, de
Egyptenaar. **3** Zijn meester zag
dat Jehovah met hem was en dat
Jehovah hem liet slagen in alles
wat hij deed.
4 Jozef kwam steeds meer bij
zijn meester in de gunst en hij
werd zijn persoonlijke bedien-
de. Po̱tifar stelde hem aan over
zijn huis en gaf hem het toezicht
over al zijn bezittingen. **5** Van-
af het moment dat hij hem over
zijn huis en zijn bezittingen had
aangesteld, zegende Jehovah het
huis van de Egyptenaar vanwege
Jozef. En Jehovah’s zegen rustte
op alles wat hij had, in het huis
en op het veld.[e] **6** Uiteindelijk
vertrouwde hij al zijn bezittingen
aan Jozef toe. Hij hoefde zich
nergens zorgen om te maken be-
halve om wat hij zou eten. En
Jozef werd een knappe, goedge-
bouwde man.
7 Na verloop van tijd begon de
vrouw van zijn meester verlan-
gend naar Jozef te kijken en ze
zei: ‘Kom bij me liggen.’ **8** Maar
hij weigerde dat en zei tegen
de vrouw van zijn meester: ‘Nu
ik hier ben, maakt mijn mees-
ter zich geen zorgen meer over
wat er in het huis gebeurt, en
al zijn bezittingen heeft hij aan
mij toevertrouwd. **9** Niemand in
dit huis heeft een hogere positie
dan ik, en hij heeft me helemaal
niets onthouden behalve u, om-
dat u zijn vrouw bent. Hoe zou ik
dan zoiets slechts kunnen doen
en in feite zondigen tegen God?’[f]
10 Dag in dag uit probeerde
ze Jozef over te halen, maar hij
gaf niet toe: hij ging niet bij haar

HFST. 38
a Le 21:9
b Ge 38:16, 18
c Ge 38:11; De 25:5
d Ge 46:12; Ru 4:12; 1Kr 2:4; Lu 3:23, 33
e Mt 1:3

2de kolom

HFST. 39
a Ge 17:20; Ge 37:25
b Ps 105:17; Han 7:9
c Ge 37:36
d Ro 8:31; Heb 13:6
e Ge 30:27
f Ge 2:24; Ge 20:3, 6; Ps 51:Ops, 4; Mr 10:7, 8; Heb 13:4

liggen en hij bleef ook niet bij
haar. **11** Maar op een dag ging
hij het huis binnen om zijn werk
te doen terwijl er verder nie-
mand van de bedienden in huis
was. **12** Ineens pakte ze hem bij
zijn kleed en zei: ‘Kom bij me lig-
gen!’ Maar hij liet zijn kleed in
haar handen achter en vluchtte
naar buiten. **13** Toen ze zag dat
hij zijn kleed bij haar had ach-
tergelaten en naar buiten was ge-
vlucht, **14** riep ze naar de be-
dienden* en zei: ‘Mijn man heeft
die Hebreeër in huis gehaald om
ons belachelijk te maken! Hij wil-
de bij me komen liggen, maar
ik ben heel hard gaan gillen.
15 Toen hij me hoorde gillen en
schreeuwen, liet hij zijn kleed
naast me liggen en vluchtte naar
buiten.’ **16** Ze legde zijn kleed
naast zich en wachtte totdat zijn
meester thuiskwam.

17 Toen vertelde ze hem het-
zelfde verhaal: ‘De Hebreeuwse
slaaf die jij in huis hebt gehaald,
is bij me gekomen om me bela-
chelijk te maken. **18** Maar toen
ik begon te gillen en te schreeu-
wen, liet hij zijn kleed naast me
liggen en vluchtte naar buiten.’
19 Zodra Potifar van zijn vrouw
hoorde wat zijn slaaf haar had
aangedaan, werd hij woedend.
20 Hij liet Jozef oppakken en in
de gevangenis zetten waar de ge-
vangenen van de koning vastza-
ten. Zo belandde Jozef daar in
de gevangenis.[a]

21 Maar Jehovah was nog
steeds met Jozef en bleef loyale
liefde voor hem tonen. Hij zorg-
de ervoor dat hij bij het hoofd
van de gevangenis in de gunst
kwam.[b] **22** Het hoofd van de ge-
vangenis gaf Jozef het toezicht
over alle gevangenen. Jozef had
de leiding over al het werk dat ze
daar deden.[c] **23** Het hoofd van
de gevangenis had totaal geen
omkijken naar wat aan Jozef was
toevertrouwd, want Jehovah was
met Jozef. Jehovah liet hem sla-
gen in alles wat hij deed.[a]

40 Een tijd later zondigden de
opperschenker[b] en de op-
perbakker van de koning van
Egypte tegen hun heer, de ko-
ning van Egypte. **2** De farao
werd kwaad op zijn twee diena-
ren, de opperschenker en de op-
perbakker.[c] **3** Hij liet ze opslui-
ten in het huis van het hoofd
van de wachters,[d] in de gevange-
nis waar ook Jozef zat.[e] **4** Het
hoofd van de wachters stelde Jo-
zef aan om voor hen te zorgen.[f]
En ze bleven een tijdlang* in de
gevangenis.

5 Terwijl de schenker en de
bakker van de koning van Egyp-
te in de gevangenis zaten, hadden
ze allebei in dezelfde nacht een
droom, en elke droom had zijn ei-
gen betekenis. **6** Toen Jozef de
volgende ochtend bij ze kwam,
zag hij dat ze somber waren.
7 ‘Waarom kijken jullie vandaag
zo somber?’, vroeg hij aan de die-
naren van de farao die samen met
hem in het huis van zijn meester
gevangenzaten. **8** Ze antwoord-
den: ‘We hebben allebei een
droom gehad, maar er is hier nie-
mand die onze droom kan uitleg-
gen.’ Toen zei Jozef: ‘Alleen God
kan toch uitleg geven?[g] Vertel
me eens wat jullie hebben ge-
droomd.’

9 De opperschenker vertelde
Jozef dus wat hij had gedroomd:
‘In mijn droom zag ik een wijn-
stok. **10** Aan die wijnstok za-
ten drie ranken. Hij liep uit, er
kwamen bloesems aan en daar-
uit groeiden trossen rijpe drui-
ven. **11** En ik had de beker van
de farao in mijn hand. Ik pluk-
te de druiven en perste ze uit in
zijn beker. Daarna gaf ik de be-
ker aan de farao.’ **12** Jozef zei
tegen hem: ‘Dit is de betekenis:

HFST. 39
a Ps 105:17, 18
b Ge 40:2, 3; Ps 105:19; Han 7:9
c Ge 39:6

2de kolom
a Ge 49:22, 25; Han 7:9, 10

HFST. 40
b Ge 40:11
c Ge 40:20-22
d Ge 37:36
e Ge 39:20; Ps 105:17, 18
f Ge 39:22
g Ge 41:15, 16; Da 2:28, 45

39:14 *Lett.: ‘mannen van haar huis’.

40:4 *Lett.: ‘dagen’.

De drie ranken zijn drie dagen.
13 Over drie dagen zal de farao
je verheffen* en hij zal je in je
ambt herstellen.[a] Je zult de farao
weer zijn beker aanreiken, zoals
je vroeger deed toen je nog zijn
schenker was.[b] 14 Maar denk
aan mij als het weer goed met je
gaat. Toon alsjeblieft loyale liefde
voor me en vertel de farao over
mij, zodat ik uit deze gevange-
nis word vrijgelaten. 15 Eigen-
lijk ben ik ontvoerd uit het land
van de Hebreeën.[c] En hier heb-
ben ze me in de gevangenis* ge-
zet terwijl ik niets verkeerds heb
gedaan.’[d]

16 Toen de opperbakker merk-
te dat de uitleg gunstig was, zei
hij tegen Jozef: ‘Ik heb ook een
droom gehad: Ik had drie man-
den met wit brood op mijn hoofd.
17 In de bovenste mand zat al-
lerlei brood en gebak voor de fa-
rao, en er waren vogels die uit de
mand boven op mijn hoofd aten.’
18 Jozef antwoordde: ‘Dit is de
betekenis: De drie manden zijn
drie dagen. 19 Over drie dagen
zal de farao je onthoofden* en je
aan een paal hangen. En de vogels
zullen je vlees opeten.’[e]

20 Drie dagen later* was het
de verjaardag van de farao.[f] Hij
hield een feestmaal voor al zijn
dienaren en hij liet de opper-
schenker en de opperbakker bij
zich komen# in aanwezigheid
van zijn dienaren. 21 De opper-
schenker herstelde hij in zijn
ambt, en voortaan reikte hij de fa-
rao weer de beker aan. 22 Maar
de opperbakker hing hij op, zo-
als Jozef hun had uitgelegd.[g]
23 De opperschenker dacht ech-
ter niet meer aan Jozef. Hij ver-
gat hem.[h]

40:13 *Lett.: ‘je hoofd omhoogheffen’. **40:15** *Lett.: ‘regenput’, ‘kuil’. **40:19** *Lett.: ‘je hoofd van je omhoogheffen’. **40:20** *Lett.: ‘de derde dag’. #Lett.: ‘hij hief het hoofd omhoog van’.

41

41 Twee volle jaren later
droomde[a] de farao dat hij
aan de rivier de Nijl stond.
2 Uit de rivier kwamen zeven
mooie, vette koeien, en ze gingen
in het gras langs de Nijl grazen.[b]
3 Daarna kwamen er zeven an-
dere koeien uit de Nijl, lelijke en
magere koeien. Ze gingen naast
de vette koeien aan de oever
van de Nijl staan. 4 Vervolgens
aten de lelijke, magere koeien
de zeven mooie, vette koeien op.
Toen werd de farao wakker.

5 Hij viel weer in slaap en had
een tweede droom. Er was één
korenhalm waaruit zeven mooie,
dikke aren groeiden.[c] 6 Daar-
na groeiden er zeven aren die
dun waren en verschroeid door
de oostenwind. 7 En de dunne
aren slokten de zeven mooie, dik-
ke aren op. Toen werd de farao
wakker en hij besefte dat het een
droom was.

8 ’s Morgens was hij* erg ver-
ontrust. Hij riep alle magiërs van
Egypte en alle wijzen van het
land bij zich. De farao vertelde
hun zijn dromen, maar niemand
kon ze aan hem uitleggen.

9 Toen zei de opperschenker
tegen de farao: ‘Vandaag wil ik
u mijn zonden bekennen. 10 U
was kwaad op uw dienaren en
daarom zette u me gevangen in
het huis van het hoofd van de
wachters, zowel mij als de op-
perbakker.[d] 11 Daarna hadden
we in dezelfde nacht allebei een
droom. Elk van ons had een
droom met een eigen betekenis.[e]
12 Er was daar bij ons een jon-
ge Hebreeuwse man, een dienaar
van het hoofd van de wachters.[f]
Toen we onze dromen aan hem
vertelden,[g] legde hij ons uit wat
elke droom betekende. 13 Het
gebeurde precies zoals hij het
ons had uitgelegd. Ik werd in
mijn ambt hersteld, maar de bak-
ker werd opgehangen.’[h]

41:8 *Lett.: ‘zijn geest’.

HFST. 40
a Ge 41:12, 13
b Ge 40:20, 21
c Ge 37:28
d Ge 39:7, 8
e Ge 40:20, 22
f Mr 6:21
g Ge 40:8
h Ge 40:14

2de kolom

HFST. 41
a Da 2:1
b Ge 41:18-21
c Ge 41:22-24
d Ge 40:2, 3
e Ge 40:5
f Ge 39:1
g Ge 40:8
h Ge 40:21, 22

14 Hierop liet de farao Jo-
zef roepen,[a] en ze haalden hem
vlug uit de gevangenis.*[b] Jo-
zef schoor zich, deed andere kle-
ren aan en ging naar de farao.
15 De farao zei tegen hem: ‘Ik
heb een droom gehad, maar er is
niemand die hem kan uitleggen.
Nu heb ik over jou horen zeggen
dat je een droom maar hoeft te
horen of je kunt hem uitleggen.’[c]
16 Jozef antwoordde: ‘Het gaat
niet om mij! God zal de farao een
gunstige boodschap geven.’[d]

17 De farao vertelde Jozef: ‘In
mijn droom stond ik aan de oever
van de Nijl. **18** Uit de Nijl kwa-
men zeven mooie, vette koeien,
en ze gingen in het gras langs
de Nijl grazen.[e] **19** Daarna kwa-
men er zeven andere koeien: ma-
ger, uitgemergeld en erg lelijk. Ik
heb in heel Egypte nog nooit zul-
ke lelijke koeien gezien. **20** En
de magere, lelijke koeien aten de
zeven vette koeien op. **21** Maar
nadat ze die hadden opgegeten,
was daar niets van te merken,
want ze zagen er nog net zo
slecht uit als in het begin. Toen
werd ik wakker.

22 Daarna zag ik in mijn
droom een korenhalm waaruit
zeven mooie, dikke aren groei-
den.[f] **23** Vervolgens groeiden
er zeven verschrompelde aren
die dun waren en verschroeid
door de oostenwind. **24** En de
dunne aren slokten de zeven dik-
ke aren op. Ik heb dit aan de ma-
giërs verteld,[g] maar niemand kon
het me uitleggen.’[h]

25 Toen zei Jozef tegen de fa-
rao: ‘De dromen van de farao heb-
ben dezelfde betekenis. De ware
God heeft de farao bekendge-
maakt wat Hij gaat doen.[i] **26** De
zeven goede koeien zijn zeven ja-
ren, en ook de zeven goede aren
zijn zeven jaren. De dromen be-
tekenen hetzelfde. **27** De zeven
magere, slechte koeien die na de
eerste kwamen, zijn zeven jaren,
en de zeven lege aren die waren
verschroeid door de oostenwind,
zullen zeven jaren van hongers-
nood zijn. **28** Het is zoals ik te-
gen u zei: de ware God heeft
de farao laten zien wat Hij gaat
doen.

29 Er komen zeven jaren van
grote overvloed in heel Egypte.
30 Maar daarna zullen er zeven
jaren van hongersnood aanbre-
ken, en alle overvloed in Egypte
zal vergeten worden en de hon-
gersnood zal het land uitputten.[a]
31 De hongersnood zal zo zwaar
zijn dat er niemand meer zal te-
rugdenken aan de eerdere over-
vloed in het land. **32** Dat u de
droom twee keer hebt gekregen,
betekent dat het besluit van de
ware God vaststaat, en de ware
God gaat het binnenkort uitvoe-
ren.

33 Laat de farao daarom een
verstandig en wijs man zoeken
en die over Egypte aanstellen.
34 Laat de farao maatregelen
nemen en in het land opzich-
ters aanstellen, en laat hij tijdens
de zeven jaren van overvloed[b]
een vijfde van de opbrengst van
Egypte vorderen. **35** Ze moeten
in de komende goede jaren al
het voedsel verzamelen. Op be-
vel van de farao moeten ze in
de steden graan opslaan en het
goed bewaren.[c] **36** Het voedsel
moet dienen als voorraad voor
het land tijdens de zeven jaren
van hongersnood die over het
land zullen komen, zodat Egypte
niet van honger omkomt.’[d]

37 De farao en al zijn diena-
ren vonden het een goed voor-
stel. **38** De farao zei dus te-
gen zijn dienaren: ‘Is er iemand
anders te vinden zoals deze man,
in wie de geest van God is?’
39 Toen zei de farao tegen Jo-
zef: ‘Omdat God jou dit alle-
maal heeft laten weten, is er nie-
mand zo verstandig en wijs als

HFST. 41
a Ps 105:20
b Ge 40:15
c Da 5:12; Han 7:9, 10
d Ge 40:8; Da 2:23, 28
e Ge 41:2-4
f Ge 41:5-7
g Ge 41:8; Da 2:2
h Da 2:27; Da 4:7
i Da 2:28; Am 3:7

2de kolom
a Han 7:11
b Ge 41:26, 47
c Ge 41:48, 49; Han 7:12
d Ge 45:9, 11; Ge 47:13, 19

41:14 *Lett.: ‘regenput’, ‘kuil’.

jij. **40** Jij krijgt de leiding over
mijn huis, en mijn hele volk zal je
onvoorwaardelijk gehoorzamen.[a]
Alleen ik zal hoger zijn dan jij
omdat ik koning ben.'* **41** En
de farao vervolgde: 'Ik stel je
aan over het hele land Egypte.'[b]
42 Toen deed de farao zijn ze-
gelring af en deed die aan Jo-
zefs hand. Hij liet hem kleding
van fijn linnen aantrekken en
hing een gouden ketting om zijn
hals. **43** Bovendien liet hij hem
rondrijden in zijn tweede erewa-
gen, en ze riepen voor hem uit:
*'Avrekh!'** Zo stelde hij hem aan
over heel Egypte.

44 Verder zei de farao tegen
Jozef: 'Ik ben de farao, maar zon-
der jouw toestemming mag nie-
mand in heel Egypte ook maar
iets doen.'*[c] **45** Daarna gaf de
farao Jozef de naam Za̱fnath
Paäne̱ach en hij gaf hem A̱snath,[d]
de dochter van Potife̱ra, de pries-
ter van On,* tot vrouw. Zo kreeg
Jozef het toezicht over# Egypte.[e]
46 Jozef was 30 jaar oud[f] toen
hij voor de farao, de koning van
Egypte, verscheen.*

Toen ging Jozef bij de fa-
rao weg en hij reisde heel Egyp-
te door. **47** Tijdens de zeven ja-
ren van overvloed leverde het
land steeds een rijke oogst* op.
48 Hij verzamelde al het voedsel
dat Egypte in die zeven jaar op-
leverde, en hij sloeg het op in de
steden. In elke stad sloeg hij de
opbrengst van de omliggende ak-
kers op. **49** Jozef bleef enorme
hoeveelheden graan opslaan, als
het zand van de zee, totdat ze het
uiteindelijk opgaven de hoeveel-
heid bij te houden, want het was
gewoon niet meer bij te houden.

50 Voordat het jaar van de
hongersnood aanbrak, kregen
Jozef en A̱snath, de dochter van
Potife̱ra, de priester van On,
twee zonen.[a] **51** Jozef noemde
zijn eerstgeboren zoon Manas-
se,*[b] want hij zei: 'God heeft me
al mijn problemen en het hele
huis van mijn vader laten verge-
ten.' **52** De tweede noemde hij
Efraïm,*[c] want hij zei: 'God heeft
me vruchtbaar gemaakt in het
land van mijn ellende.'[d]

53 Aan de zeven jaren van
overvloed in Egypte kwam een
eind,[e] **54** en de zeven jaren van
hongersnood braken aan, zoals
Jozef had gezegd.[f] In alle lan-
den ontstond hongersnood, maar
in heel Egypte was er brood.*[g]
55 Uiteindelijk kreeg ook heel
Egypte te lijden van de hongers-
nood, en het volk kwam bij de fa-
rao luid om brood roepen.[h] Toen
zei de farao tegen de Egyptena-
ren: 'Ga naar Jozef en doe wat hij
jullie zegt.'[i] **56** Overal op aar-
de was er honger.[j] Toen opende
Jozef alle graanschuren en ver-
kocht hij het graan aan de Egyp-
tenaren,[k] want de hongersnood
hield Egypte stevig in zijn greep.
57 Bovendien kwamen er men-
sen uit alle landen naar Egyp-
te om bij Jozef graan te kopen,
want de hongersnood had de hele
aarde in zijn greep.[l]

42 Toen Jakob hoorde dat er
in Egypte graan was,[m] zei
hij tegen zijn zonen: 'Wat zitten
jullie elkaar aan te kijken? **2** Ik
heb gehoord dat er in Egypte
graan is. Ga ernaartoe en koop
wat graan voor ons, zodat we
in leven blijven en niet sterven.'[n]
3 Hierop vertrokken tien van Jo-
zefs broers[o] naar Egypte om
graan te kopen. **4** Maar Jakob
liet Benjamin,[p] Jozefs broer, niet
met zijn broers meegaan, want

HFST. 41
a Ge 39:6; Ps 105:21; Han 7:9, 10
b Da 5:7
c Ge 44:18; Ge 45:8; Han 7:9, 10
d Ge 46:20
e Ps 105:21
f Nu 4:3; 2Sa 5:4; Lu 3:23

2de kolom
a Ge 48:5
b Ge 50:23; Nu 1:34, 35
c Ge 48:17; Nu 1:32, 33; De 33:17; Joz 14:4
d Ps 105:17, 18; Han 7:9, 10
e Ge 41:26
f Ge 41:30; Han 7:11
g Ge 45:9, 11; Ge 47:17
h Ge 47:13
i Ps 105:21
j Ge 43:1
k Ge 41:48, 49; Ge 47:16
l Ge 47:4

HFST. 42
m Ge 41:48, 49
n Han 7:12
o 1Kr 2:1, 2
p Ge 35:18, 19; Ge 42:38; Ge 44:20

41:40 *Of 'met betrekking tot de troon'. **41:43** *Blijkbaar een term waarmee werd opgeroepen tot het tonen van eer en respect. **41:44** *Lett.: 'zijn hand of zijn voet opheffen'. **41:45** *D.w.z. Heliopolis. #Of 'Jozef reisde door heel'. **41:46** *Of 'in dienst kwam van'. **41:47** *Lett.: 'bij handenvol'.

41:51 *Bet.: 'die vergeetachtig maakt', 'die doet vergeten'. **41:52** *Bet.: 'dubbel vruchtbaar'. **41:54** *Of 'voedsel'.

hij zei: ‘Stel dat hij een dodelijk
ongeluk krijgt.’[a]
5 Zo kwamen Israëls zonen
graan kopen, samen met ande-
ren, want de hongersnood had
zich uitgebreid tot het land Ka-
naän.[b] **6** Jozef bestuurde het
land[c] en hij was degene die graan
verkocht aan alle mensen op aar-
de.[d] Toen Jozefs broers bij hem
kwamen, bogen ze diep voor
hem.[e] **7** Jozef zag zijn broers
en herkende ze meteen, maar hij
liet niet merken wie hij was.*[f]
Hij vroeg hun op strenge toon:
‘Waar komen jullie vandaan?’ Ze
antwoordden: ‘We komen uit Ka-
naän om voedsel te kopen.’[g]
8 Jozef herkende zijn broers
dus wel, maar zij herkenden hem
niet. **9** Onmiddellijk dacht Jo-
zef aan de dromen die hij over
hen had gehad,[h] en hij zei te-
gen ze: ‘Jullie zijn spionnen! Jul-
lie zijn gekomen om te kijken wat
de zwakke plekken van het land
zijn!’ **10** Ze antwoordden: ‘Nee,
mijn heer, uw dienaren zijn ge-
komen om voedsel te kopen.
11 We zijn allemaal zonen van
dezelfde man. We zijn eerlijke
mensen. Uw dienaren zijn geen
spionnen.’ **12** Maar hij zei: ‘Dat
is niet waar! Jullie zijn gekomen
om te kijken wat de zwakke plek-
ken van het land zijn!’ **13** Daar-
op zeiden ze: ‘Mijn heer, wij zijn
12 broers,[i] zonen van dezelfde
man[j] in Kanaän. De jongste is nu
bij onze vader[k] en één is er niet
meer.’[l]
14 Maar Jozef zei: ‘Ik blijf er-
bij: jullie zijn spionnen! **15** Ik
zal nagaan of jullie de waar-
heid spreken: Zo zeker als de fa-
rao leeft, jullie zullen hier niet
vertrekken voordat jullie jong-
ste broer hierheen gekomen is.[m]
16 Laat een van jullie teruggaan
om jullie broer te halen, terwijl
jullie gevangen blijven. Zo kan ik
zien* of jullie de waarheid spre-
ken. En zo niet, dan zijn jullie
spionnen, zo zeker als de farao
leeft.’ **17** En hij liet ze drie da-
gen samen opsluiten.
18 Op de derde dag zei Jo-
zef tegen ze: ‘Ik heb ontzag voor
God. Doe dus wat ik zeg en blijf
in leven. **19** Als jullie eerlijke
mensen zijn, laat dan een van jul-
lie broers hier in de gevangenis
achter. De rest mag vertrekken
en graan meenemen om de hon-
ger van jullie gezinnen te stillen.[a]
20 Breng vervolgens jullie jong-
ste broer bij me. Dan zal blijken
dat jullie de waarheid hebben ge-
sproken en zullen jullie niet ster-
ven.’ Ze stemden daarmee in.
21 Ze zeiden tegen elkaar:
‘We worden vast gestraft vanwe-
ge onze broer,[b] want we zagen
zijn wanhoop* toen hij ons om
genade smeekte, maar we heb-
ben niet naar hem geluisterd.
Daarom overkomt ons deze ellen-
de.’ **22** Toen zei Ruben tegen
ze: ‘Ik had jullie toch gezegd:
“Doe de jongen geen kwaad”?*
Maar jullie wilden niet luiste-
ren.[c] En nu worden we ter ver-
antwoording geroepen vanwege
zijn bloed.’[d] **23** Maar ze wisten
niet dat Jozef hen kon verstaan,
want ze spraken met hem via
een tolk. **24** Hij trok zich terug
en begon te huilen.[e] Toen hij te-
rugkwam, sprak hij opnieuw met
hen. Hij koos Simeon[f] uit en liet
hem voor hun ogen in de boeien
slaan.[g] **25** Daarna gaf Jozef op-
dracht hun zakken met graan te
vullen, het geld van elke man in
zijn zak terug te leggen en ze
proviand mee te geven voor de
reis. En zo gebeurde het.
26 Ze laadden het graan op hun
ezels en vertrokken. **27** Toen
een van hen op de plaats waar ze

42:7 *Of ‘verborg zijn identiteit’.

42:16 *Lett.: ‘jullie woorden toetsen’.
42:21 *Of ‘de wanhoop van zijn ziel’.
42:22 *Lett.: ‘Zondig niet tegen het kind.’

HFST. 42
a Ge 43:14
b Ge 41:57, Han 7:11
c Ge 41:44, Ge 45:8, Ps 105:21, Han 7:9, 10
d Ge 47:14
e Ge 37:7, 9
f Ge 42:23
g Ge 37:1, Han 7:11, 12
h Ge 37:7-9
i 1Kr 2:1, 2
j Ex 1:1-4
k Ge 35:18, 19, Ge 42:38, Ge 43:7
l Ge 37:27, 35, Ge 44:20
m Ge 42:34, Ge 43:29

2de kolom
a Ge 45:21, 23
b Ge 37:18, 28, Ge 50:17, Han 7:9
c Ge 37:21
d Ge 9:5
e Ge 43:30
f Ge 42:19
g Ge 43:23

zouden overnachten zijn zak openmaakte om zijn ezel voer te geven, zag hij boven in de zak zijn geld liggen. **28** Hij zei tegen zijn broers: ‘Ze hebben mijn geld teruggegeven! Kijk, het zit hier in mijn zak!’ De schrik sloeg ze om het hart en ze zeiden angstig tegen elkaar: ‘Wat heeft God ons nu aangedaan?’

29 Toen ze bij hun vader Jakob in Kanaän kwamen, vertelden ze hem wat hun allemaal was overkomen. Ze zeiden: **30** ‘De man die het land bestuurt, was heel onvriendelijk tegen ons[a] en beschuldigde ons ervan dat we spionnen waren. **31** Maar we zeiden tegen hem: “We zijn eerlijke mensen. We zijn geen spionnen.[b] **32** Wij zijn 12 broers,[c] zonen van dezelfde vader. Eén is er niet meer[d] en de jongste is nu bij onze vader in Kanaän.”[e] **33** Maar de man die het land bestuurt, zei tegen ons: “Zo zal ik weten of jullie eerlijke mensen zijn: Laat een van jullie broers bij mij.[f] Neem iets mee om de honger van jullie gezinnen te stillen en vertrek.[g] **34** Breng jullie jongste broer bij me, zodat ik weet dat jullie geen spionnen zijn maar eerlijke mensen. Dan zal ik jullie broer aan jullie teruggeven en mogen jullie zakendoen in het land.”’

35 Bij het leegmaken van hun zakken vonden ze allemaal hun geldbuidel in hun zak. Toen zij en hun vader de geldbuidels zagen, werden ze bang. **36** Hun vader Jakob riep uit: ‘Jullie pakken mijn kinderen van me af![h] Jozef is er niet meer,[i] Simeon is er niet meer[j] en nu willen jullie ook nog Benjamin meenemen! Dat mij dat allemaal moet overkomen!’ **37** Toen zei Ruben tegen zijn vader: ‘U mag mijn eigen twee zonen doden als ik hem niet bij u terugbreng.[k] Vertrouw hem aan mij toe, ik zal hem bij u terugbrengen.’[a] **38** Maar hij zei: ‘Mijn zoon gaat niet met jullie mee, want zijn broer is dood en hij is de enige die nog is overgebleven.[b] Als hem tijdens de reis een dodelijk ongeluk overkomt, dan zou ik door jullie schuld op mijn oude dag rouwend[c] het Graf*[d] in gaan.’

43 De hongersnood in het land was zwaar.[e] **2** Toen het graan dat ze uit Egypte hadden meegenomen op was,[f] zei hun vader tegen ze: ‘Ga terug en koop wat eten voor ons.’ **3** Juda antwoordde: ‘De man heeft ons duidelijk gewaarschuwd: “Jullie mogen me alleen onder ogen komen als jullie je broer meebrengen.”[g] **4** Als u onze broer met ons mee stuurt, zullen we gaan en eten voor u kopen. **5** Maar als u hem niet mee stuurt, zullen we niet gaan, want de man heeft tegen ons gezegd: “Jullie mogen me alleen onder ogen komen als jullie je broer meebrengen.”’[h] **6** ‘Wat hebben jullie me aangedaan?’, zei Israël.[i] ‘Waarom hebben jullie die man verteld dat jullie nog een broer hadden?’ **7** Ze antwoordden: ‘De man informeerde rechtstreeks naar ons en onze familie. Hij vroeg: “Leeft jullie vader nog? Hebben jullie nog een broer?” En we hebben die vragen gewoon beantwoord.[j] Hoe konden wij nu weten dat hij zou zeggen: “Breng jullie broer hier”?’[k]

8 Toen drong Juda bij zijn vader Israël aan: ‘Laat de jongen met me meegaan,[l] zodat we kunnen vertrekken. Dan blijven we in leven en zullen we niet sterven[m] — wij en u en onze kinderen.[n] **9** Ik sta in voor zijn veiligheid.*[o] U mag mij verantwoordelijk stellen. Als ik hem niet veilig bij u terugbreng, dan heb ik voor al-

HFST. 42
a Ge 42:7, 9
b Ge 42:11
c Ge 42:13
d Ge 37:28, 35
e Ge 35:18, 19 Ge 42:4
f Ge 42:19
g Ge 42:2
h Ge 43:14
i Ge 37:28, 35
j Ge 42:24
k Ge 37:22 Ge 46:9

2de kolom
a Ge 43:8, 9 Ge 44:32
b Ge 37:31-34 Ge 44:20
c Ge 37:34, 35 Ge 44:29
d Ps 89:48 Pr 9:10 Ho 13:14 Han 2:27 Opb 20:13

HFST. 43
e Ge 41:30 Han 7:11
f Ge 42:1, 2
g Ge 42:15
h Ge 42:15
i Ge 32:28
j Ge 42:13
k Ge 42:16
l Ge 37:26 Ge 42:38
m Ge 42:1, 2
n Han 7:14
o Ge 44:32

42:38 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.
43:9 *Of ‘ik sta borg voor hem’.

tijd tegen u gezondigd. **10** Trouwens, we hebben nu zo lang gewacht dat we al twee keer heen en weer hadden kunnen gaan.’

11 Hun vader Israël zei tegen hen: ‘Als het niet anders kan, doe dan het volgende: Doe de beste producten van het land in jullie zakken en neem ze mee als geschenk voor de man:[a] wat balsem,[b] wat honing, gomhars,* harsrijke schors,[c] pistachenoten en amandelen. **12** Neem twee keer zo veel geld mee, en neem ook het geld mee terug dat boven in jullie zakken was gelegd.[d] Misschien was het een vergissing. **13** Neem jullie broer mee en ga terug naar de man. **14** Ik hoop dat God de Almachtige ervoor zorgt dat de man medelijden met jullie heeft, zodat hij jullie andere broer en Benjamin vrijlaat. En als ik mijn kinderen moet verliezen, dan moet het maar zo zijn!’[e]

15 De mannen namen dit geschenk en twee keer zo veel geld mee. Toen gingen ze met Benjamin op weg naar Egypte en ze verschenen opnieuw voor Jozef.[f] **16** Toen Jozef zag dat Benjamin bij hen was, zei hij meteen tegen de man die over zijn huis ging: ‘Breng de mannen naar het huis. Slacht dieren en maak een maaltijd klaar, want de mannen eten vanmiddag bij mij.’ **17** De man deed onmiddellijk wat Jozef hem opdroeg[g] en bracht hen naar Jozefs huis. **18** Maar de mannen werden bang toen ze naar zijn huis werden gebracht. Ze zeiden: ‘We worden hierheen gebracht vanwege het geld dat de vorige keer in onze zakken was teruggelegd. Ze gaan ons vast aanvallen, onze ezels afpakken en slaven van ons maken!’[h]

19 Ze gingen dus naar de man toe die over Jozefs huis ging en spraken hem aan bij de ingang van het huis. **20** Ze zeiden: ‘Neem ons niet kwalijk, heer. We zijn hier al eerder geweest om eten te kopen.[a] **21** Maar toen we op de plaats kwamen waar we zouden overnachten en we onze zakken openmaakten, ontdekten we dat bij ons allemaal het geld boven in onze zak lag, het volle bedrag.[b] We willen het graag persoonlijk teruggeven. **22** Bovendien hebben we meer geld meegenomen om eten te kopen. We weten niet wie het geld in onze zakken heeft gelegd.’[c] **23** Toen zei hij: ‘Het zit wel goed. Maak je geen zorgen, jullie geld is eerst bij mij gekomen. Het is jullie God en de God van jullie vader die een schat in jullie zakken heeft gelegd.’ Daarna bracht hij Simeon bij ze.[d]

24 Vervolgens bracht de man hen in het huis van Jozef. Hij gaf ze water om hun voeten te wassen en voer voor hun ezels. **25** Ze maakten het geschenk klaar[e] voordat Jozef ’s middags kwam, want ze hadden gehoord dat ze daar de maaltijd zouden gebruiken.[f] **26** Toen Jozef het huis binnenkwam, brachten ze het geschenk naar hem toe en bogen diep voor hem.[g] **27** Hij vroeg hoe het met ze ging en zei: ‘Hoe gaat het met jullie bejaarde vader, over wie jullie me hebben verteld? Leeft hij nog?’[h] **28** Ze antwoordden: ‘Het gaat goed met onze vader, uw dienaar. Hij leeft nog.’ Toen bogen ze opnieuw diep voor hem.[i]

29 Toen hij opkeek en zijn broer Benjamin zag, de zoon van zijn moeder,[j] vroeg hij: ‘Is dit jullie jongste broer, over wie jullie me hebben verteld?’[k] Vervolgens zei hij: ‘Mag God je zegenen, jongen.’ **30** Daarna haastte Jozef zich naar buiten, want bij het zien van zijn broer kon hij zijn emoties niet meer beheersen, en hij zocht een plaats waar hij kon huilen. Hij trok zich terug in

43:11 *Lett.: ‘ladanum’.

HFST. 43
- *a* Ge 32:20
- *b* Jer 8:22, Ez 27:17
- *c* Ge 37:25
- *d* Ge 42:25, 35
- *e* Ge 42:36
- *f* Ge 37:7, 9
- *g* Ge 41:39, 40
- *h* Ge 42:25, 35

2de kolom
- *a* Ge 42:3
- *b* Ge 42:27
- *c* Ge 43:12
- *d* Ge 42:23, 24
- *e* Ge 43:11
- *f* Ge 43:16
- *g* Ge 37:7, 9, Ge 42:6
- *h* Ge 43:7
- *i* Ge 37:7, 9
- *j* Ge 35:24
- *k* Ge 42:13

een kamer en barstte in tranen uit.[a] **31** Toen waste hij zijn gezicht en kwam de kamer uit. Hij had zichzelf weer in bedwang en zei: ‘Dien de maaltijd op.’ **32** Er werd apart voor hem opgediend, en apart voor zijn broers en voor de Egyptenaren die bij hem aten. De Egyptenaren konden namelijk niet samen met de Hebreeën eten, want de Egyptenaren vinden dat afschuwelijk.[b]

33 De broers* kregen een plaats tegenover hem op volgorde van leeftijd: van de oudste, volgens zijn eerstgeboorterecht,[c] tot de jongste. En de broers keken elkaar steeds vol verbazing aan. **34** Hij liet telkens porties van zijn tafel naar die van hen brengen, maar Benjamins portie maakte hij vijf keer zo groot als die van de anderen.[d] Zo bleven ze tijdens het feestmaal eten en drinken totdat ze genoeg hadden.

44 Later gaf hij de man die over zijn huis ging de opdracht: ‘Vul de zakken van de mannen met zo veel eten als ze kunnen dragen en leg het geld van elk van hen boven in zijn zak.[e] **2** Maar leg mijn beker, de zilveren beker, boven in de zak van de jongste, samen met het geld voor zijn graan.’ De man deed wat Jozef hem opdroeg.

3 ’s Morgens, toen het licht was geworden, vertrokken de mannen met hun ezels. **4** Ze waren nog maar net de stad uit of Jozef zei tegen de man die over zijn huis ging: ‘Vlug, ga achter de mannen aan! Als je ze inhaalt, moet je tegen ze zeggen: “Waarom hebben jullie goed met kwaad vergolden? **5** Waarom hebben jullie de beker meegenomen waaruit mijn meester drinkt en die hij gebruikt om voortekens te lezen? Jullie hebben iets heel slechts gedaan.”’

6 Hij haalde ze in en zei wat hem was opgedragen. **7** Maar ze zeiden: ‘Waarom zegt mijn heer dat? Zoiets zouden uw dienaren nooit doen. **8** Het geld dat we boven in onze zakken hebben gevonden, hebben we vanuit Kanaän naar u teruggebracht.[a] Waarom zouden we dan zilver of goud uit het huis van uw meester stelen? **9** Als de beker bij een van ons gevonden wordt, moet hij sterven en de anderen zullen slaven van mijn meester worden.’ **10** Hij zei: ‘Het zal gebeuren zoals jullie zeggen. Degene bij wie de beker gevonden wordt, zal mijn slaaf worden, maar de rest van jullie zal onschuldig zijn.’ **11** Daarop zetten ze allemaal snel hun eigen zak op de grond en maakten die open. **12** Hij doorzocht ze grondig. Hij begon bij de oudste en eindigde bij de jongste. Uiteindelijk werd de beker gevonden in Benjamins zak.[b]

13 Toen scheurden ze hun kleren. Ze tilden allemaal hun lading weer op de ezels en gingen terug naar de stad. **14** Juda[c] en zijn broers kwamen Jozefs huis binnen terwijl hij daar nog steeds was, en ze vielen voor hem op hun knieën.[d] **15** Jozef zei tegen ze: ‘Wat hebben jullie gedaan? Wisten jullie niet dat een man als ik heel goed voortekens kan lezen?’[e] **16** Hierop zei Juda: ‘Heer, wat moeten we hierop antwoorden? Wat kunnen we zeggen? Hoe kunnen we onze onschuld bewijzen?* De ware God heeft de misdaad van uw slaven ontdekt.[f] We zijn nu uw slaven, zowel wij als degene bij wie de beker is gevonden!’ **17** Maar hij zei: ‘Geen denken aan! Alleen de man bij wie de beker is gevonden, zal mijn slaaf worden.[g] De rest mag in vrede naar jullie vader teruggaan.’

HFST. 43
a Ge 42:23, 24
b Ge 46:33, 34; Ex 8:26
c Ge 49:3; De 21:17
d Ge 45:22

HFST. 44
e Ge 42:25

2de kolom
a Ge 43:12
b Ge 44:2
c Ge 43:8; Ge 44:32
d Ge 37:7, 9
e Ge 44:5
f Ge 37:18, 28; Ge 42:21, 22
g Ge 44:9

43:33 * Lett.: ‘ze’.

44:16 * Of ‘bewijzen dat we rechtvaardig zijn’.

18 Juda kwam naar voren en
zei: ‘Ik smeek u, heer, laat uw
slaaf alstublieft in uw aanwezig-
heid spreken. U bent net zo
machtig als de farao zelf,[a] maar
word niet boos op uw slaaf.
19 U vroeg aan uw slaven: “Heb-
ben jullie nog een vader of een
broer?” **20** We zeiden dus: “Ja
heer, we hebben een bejaarde va-
der en nog een broer, de jong-
ste.[b] Hij is geboren toen onze va-
der al oud was. Maar zijn broer
is dood,[c] zodat hij als enige
zoon van zijn moeder is overge-
bleven,[d] en zijn vader houdt heel
veel van hem.” **21** U zei toen te-
gen uw slaven: “Breng hem naar
me toe, zodat ik hem kan zien.”[e]
22 Maar we antwoordden: “De
jongen kan niet bij zijn vader
weg. Als hij wel zou weggaan,
zou zijn vader zeker sterven.”[f]
23 Toen zei u tegen uw slaven:
“Als jullie je jongste broer niet
meebrengen, mogen jullie me
niet meer onder ogen komen.”[g]

24 We gingen dus naar mijn
vader, uw slaaf, en vertelden hem
wat u had gezegd. **25** Later zei
onze vader: “Ga terug en koop
wat eten voor ons.”[h] **26** Maar
we zeiden: “We kunnen niet te-
ruggaan. We gaan alleen als onze
jongste broer bij ons is, want we
mogen de man niet onder ogen
komen als we onze jongste broer
niet bij ons hebben.”[i] **27** Toen
zei mijn vader, uw slaaf, tegen
ons: “Jullie weten heel goed dat
mijn vrouw mij maar twee zo-
nen heeft geschonken.[j] **28** Een
van hen is niet meer bij me.
Ik zei: ‘Hij is vast in stukken ge-
scheurd!’,[k] en ik heb hem tot nu
toe niet meer gezien. **29** Als jul-
lie ook deze zoon bij me wegha-
len en hem een dodelijk ongeluk
overkomt, dan zou ik door jullie
schuld op mijn oude dag verteerd
door verdriet[l] het Graf*[m] in gaan.”

30 Mijn vader, uw slaaf, houdt
net zo veel van de jongen als
van zijn eigen leven.* Als ik nu
zonder hem terugkom **31** en hij
ziet dat de jongen er niet is, zal
hij sterven, en dan zal onze va-
der, uw slaaf, door onze schuld
op zijn oude dag rouwend het
Graf* in gaan. **32** Ikzelf sta bij
mijn vader borg voor de jongen.
Ik heb gezegd: “Als ik hem niet
bij u terugbreng, zal ik voor al-
tijd tegen mijn vader gezondigd
hebben.”[a] **33** Laat mij nu alstu-
blieft bij u blijven en uw slaaf
worden in plaats van de jongen,
zodat hij met zijn broers terug
kan gaan. **34** Hoe kan ik zonder
de jongen naar mijn vader terug-
gaan? Het verdriet dat mijn va-
der dan treft, zou ik niet kunnen
aanzien!’

45 Toen kon Jozef zich niet
langer goed houden in het
bijzijn van zijn bedienden.[b] Daar-
om riep hij: ‘Laat iedereen weg-
gaan!’ Er was verder niemand bij
toen Jozef aan zijn broers vertel-
de wie hij was.[c]

2 Hij begon zo hard te huilen
dat de Egyptenaren het hoorden
en dat het huis van de farao het
hoorde. **3** Uiteindelijk zei Jozef
tegen zijn broers: ‘Ik ben Jozef.
Leeft mijn vader nog?’ Maar zijn
broers konden van schrik geen
woord uitbrengen. **4** Daarom zei
Jozef tegen zijn broers: ‘Kom
toch dichterbij.’ Dat deden ze.

Vervolgens zei hij: ‘Ik ben Jo-
zef, jullie broer, die jullie aan de
Egyptenaren hebben verkocht.[d]
5 Maar wees niet bang en maak
elkaar geen verwijten dat jullie
me aan de Egyptenaren hebben
verkocht. Want God heeft me
voor jullie uit gestuurd om le-
vens te redden.[e] **6** Het is nu het
tweede jaar dat er hongersnood
in het land is,[f] en er komen nog
vijf jaren waarin er niet geploegd

44:29, 31 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

44:30 *Of ‘ziel’.

HFST. 44
a Ge 41:44; Ge 45:8
b Ge 42:13; Ge 43:7
c Ge 37:31-34
d Ge 35:18, 19
e Ge 42:15; Ge 43:29
f Ge 42:38
g Ge 42:20
h Ge 43:2
i Ge 43:5
j Ge 29:18; Ge 30:22-24; Ge 35:18, 19; Ge 46:19
k Ge 37:33
l Ge 37:34, 35; Ge 42:38; Ps 88:3
m Ps 16:10; Pr 9:10; Ho 13:14; Han 2:27; Opb 20:13

2de kolom
a Ge 43:9

HFST. 45
b Ge 43:30
c Han 7:13
d Ge 37:28; Han 7:9
e Ge 47:23, 25; Ge 50:20; Ps 105:17
f Ge 41:30; Ge 47:18

of geoogst zal worden. **7** Maar
God heeft me voor jullie uit ge-
stuurd om jullie voortbestaan*
op aarde# veilig te stellen[a] en om
jullie op een grootse manier te
bevrijden en in leven te houden.
8 Ik ben dus niet door jullie
hierheen gestuurd, maar door de
ware God, zodat hij me kon aan-
stellen als belangrijkste raadge-
ver* van de farao, als heer over
zijn hele huis en als bestuurder
over heel Egypte.[b]

9 Ga snel terug naar mijn va-
der en zeg tegen hem: “Dit heeft
uw zoon Jozef gezegd: ‘God heeft
me aangesteld als heer over heel
Egypte.[c] Kom zo snel mogelijk
naar me toe.[d] **10** U kunt dicht
bij mij wonen, in de streek Go̱-
sen,[e] samen met uw zonen, uw
kleinzonen, uw schapen, uw run-
deren en alles wat u bezit. **11** Ik
zal ervoor zorgen dat u daar te
eten hebt, want er komen nog vijf
jaren van hongersnood.[f] Dan zul-
len u, uw huis en alles wat u bezit
geen armoede lijden.’” **12** Jullie
en mijn broer Benjamin kunnen
nu met eigen ogen zien dat ik het
echt ben die tot jullie spreekt.[g]
13 Vertel mijn vader over de
hoge positie die ik in Egypte heb
en over alles wat jullie hebben
gezien. Haast je dus en breng
mijn vader hierheen.’

14 Toen viel hij zijn broer
Benjamin om de hals en huil-
de, en ook Benjamin huilde ter-
wijl hij hem omhelsde.[h] **15** Ver-
volgens kuste hij al zijn broers
en omhelsde hen huilend, waar-
na zijn broers met hem spraken.

16 Het nieuws dat Jozefs
broers waren gekomen, bereikte
het huis van de farao. En de farao
en zijn dienaren waren heel blij
toen ze dat hoorden. **17** Daar-
om zei de farao tegen Jozef: ‘Zeg
tegen je broers het volgende: “Be-
pak jullie lastdieren en ga naar
Kanaän. **18** Haal jullie vader en
jullie gezinnen op en breng ze
hierheen. Ik zal jullie het goede
van Egypte geven en jullie zul-
len eten* van het beste deel#
van het land.”[a] **19** En zeg ook
het volgende tegen ze:[b] “Neem
uit Egypte wagens mee[c] zodat jul-
lie daarmee jullie kinderen, jullie
vrouwen en jullie vader hierheen
kunnen brengen.[d] **20** Maak je
niet druk over jullie bezittingen,[e]
want het beste van heel Egypte
is voor jullie.”’

21 De zonen van Israël deden
wat hun gezegd was. Jozef gaf ze
wagens mee, zoals de farao had
opgedragen, en hij gaf ze pro-
viand voor de reis. **22** Aan elk
van hen gaf hij een stel nieu-
we kleren, maar aan Benjamin
gaf hij 300 zilverstukken en vijf
stel nieuwe kleren.[f] **23** En aan
zijn vader stuurde hij het volgen-
de: tien ezels beladen met goe-
de dingen uit Egypte en tien eze-
linnen beladen met graan, brood
en proviand voor de reis van zijn
vader. **24** Zo liet hij zijn broers
op weg gaan, en bij hun vertrek
zei hij tegen ze: ‘Word onderweg
niet boos op elkaar.’[g]

25 Toen vertrokken ze uit
Egypte en ze kwamen bij hun
vader Jakob in Kanaän. **26** Ze
vertelden hem: ‘Jozef leeft nog,
en hij is de bestuurder van heel
Egypte!’[h] Maar hij bleef onbewo-
gen* bij dat bericht, want hij ge-
loofde ze niet.[i] **27** Toen ze hun
vader Jakob vertelden wat Jozef
allemaal tegen ze had gezegd en
toen hij de wagens zag die Jo-
zef had gestuurd om hem te ver-
voeren, leefde hij* op. **28** Israël
riep uit: ‘Nu weet ik genoeg! Mijn
zoon Jozef leeft nog! Ik moet
naar hem toe om hem te zien
voordat ik sterf!’[j]

45:7 *Lett.: ‘een overblijfsel’. #Of ‘in het land’. **45:8** *Lett.: ‘als vader’.

45:18 *Of ‘leven’. #Lett.: ‘het vet’. **45:26** *Lett.: ‘zijn hart werd ongevoelig’. **45:27** *Lett.: ‘de geest van Jakob’.

HFST. 45
a Ge 46:26
b Ps 105:21; Han 7:9, 10
c Ge 45:26
d Han 7:14
e Ge 46:33, 34; Ge 47:1; Ex 8:22; Ex 9:26
f Ge 47:12
g Ge 42:23
h Ge 46:29

2de kolom
a Ge 47:6
b Ge 41:39, 40
c Ge 45:27; Ge 46:5
d Ge 47:9
e Ge 46:6
f Ge 43:34
g Ge 42:21, 22
h Ps 105:21
i Ge 42:38; Ge 44:27, 28
j Ge 46:30

46 Israël ging dus op weg met
alles wat hij had.* Toen hij
in Berseba[a] aankwam, bracht hij
slachtoffers aan de God van zijn
vader Isaäk.[b] 2 Toen sprak God
’s nachts in een visioen tot Israël
en zei: ‘Jakob, Jakob!’, waarop hij
zei: ‘Hier ben ik!’ 3 Hij zei: ‘Ik
ben de ware God, de God van je
vader.[c] Wees niet bang om naar
Egypte te gaan, want ik zal daar
een groot volk van je maken.[d]
4 Ikzelf zal met je meegaan naar
Egypte en ikzelf zal je ook weer
terugbrengen.[e] En Jozef zal zijn
hand op je ogen leggen.’*[f]

5 Daarna vertrok Jakob uit
Berseba, en de zonen van Israël
vervoerden hun vader Jakob, hun
kinderen en hun vrouwen op de
wagens die de farao had gestuurd
om hem te vervoeren. 6 Ze na-
men hun kudden en hun bezittin-
gen mee die ze in Kanaän verza-
meld hadden. Zo kwamen Jakob
en al zijn nakomelingen in Egyp-
te. 7 Hij nam zijn zonen en zijn
kleinzonen, zijn dochters en zijn
kleindochters mee naar Egypte
— al zijn nakomelingen.

8 Dit zijn de namen van Israëls
zonen — Jakob en zijn zonen —
die naar Egypte kwamen:[g] Ja-
kobs eerstgeboren zoon was Ru-
ben.[h]

9 De zonen van Ruben wa-
ren Hanoch, Pallu, Hezron en
Karmi.[i]

10 De zonen van Simeon[j]
waren Jemuël, Jamin, Ohad, Ja-
chin, Zohar en Saul,[k] de zoon
van een Kanaänitische vrouw.

11 De zonen van Levi[l] wa-
ren Gerson, Kehath en Mera-
ri.[m]

12 De zonen van Juda[n] wa-
ren Er, Onan, Selah,[o] Perez[p] en
Zera.[q] Maar Er en Onan waren
in Kanaän gestorven.[r]

De zonen van Perez waren
Hezron en Hamul.[s]

13 De zonen van Issaschar
waren Tola, Puva, Job en Sim-
ron.[a]

14 De zonen van Zebulon[b]
waren Sered, Elon en Jahleël.[c]

15 Dat waren de zonen van
Lea, die ze Jakob in Paddan-
Aram schonk. Ook schonk ze
hem zijn dochter Dina.[d] In to-
taal waren het 33 zonen en doch-
ters.*

16 De zonen van Gad[e] wa-
ren Zifjon, Haggi, Suni, Ezbon,
Eri, Arodi en Areli.[f]

17 De zonen van Aser[g] wa-
ren Jimna, Jisva, Jisvi en Be-
ria, en hun zus was Serah.

De zonen van Beria waren
Heber en Malkiël.[h]

18 Dat waren de zonen van
Zilpa,[i] die door Laban aan zijn
dochter Lea was gegeven. Zij
schonk Jakob in totaal 16 nako-
melingen.*

19 De zonen van Jakobs vrouw
Rachel waren Jozef[j] en Benja-
min.[k]

20 Jozef kreeg in Egypte Ma-
nasse[l] en Efraïm[m] bij Asnath,[n]
de dochter van Potifera, de
priester van On.*

21 De zonen van Benjamin[o]
waren Bela, Becher, Asbel,
Gera,[p] Naäman, Ehi, Ros, Mup-
pim, Huppim[q] en Ard.[r]

22 Dat waren de zonen van
Jakob en Rachel: in totaal 14 per-
sonen.*

23 De zoon* van Dan[s] was
Husim.[t]

24 De zonen van Naftali[u] wa-
ren Jahzeël, Guni, Jezer en Sil-
lem.[v]

25 Dat waren de zonen van
Bilha, die door Laban aan zijn
dochter Rachel was gegeven. Zij
schonk Jakob in totaal zeven na-
komelingen.*

HFST. 46
- a Ge 21:31
- b Ge 31:42; Ex 3:6
- c Ge 28:13
- d Ge 12:1, 2; Ex 1:7; De 26:5
- e Ge 15:16; Ge 28:15; Ge 47:29, 30; Ge 50:13
- f Ge 50:1
- g Ex 1:1-4
- h Ge 35:23; 1Kr 5:1
- i Nu 26:5, 6
- j Ge 29:33
- k Nu 26:12, 13; 1Kr 4:24
- l Ge 29:34
- m 1Kr 6:16
- n Ge 29:35; Opb 5:5
- o Ge 38:2-5
- p Lu 3:23, 33
- q Ge 38:30
- r Ge 38:7, 9, 10
- s Nu 26:21; 1Kr 2:5

2de kolom
- a Nu 26:23, 24; 1Kr 7:1
- b Ge 30:20
- c Nu 26:26
- d Ge 30:21
- e Ge 30:11
- f Nu 26:15-17
- g Ge 30:13
- h Nu 26:44, 45
- i Ge 29:24
- j Ge 30:24
- k Ge 35:18
- l Ge 41:51
- m Ge 41:52
- n Ge 41:50
- o 1Kr 7:6
- p 1Kr 8:1, 3
- q 1Kr 7:12
- r Nu 26:38-40
- s Ge 30:6
- t Nu 26:42
- u Ge 30:8
- v Nu 26:48, 49

46:1 *Of ‘al de zijnen’. **46:4** *D.w.z. om ze bij Jakobs dood te sluiten.

46:15 *Of ‘zielen van zijn zonen en dochters’. **46:18, 22, 25** *Of ‘zielen’. **46:20** *D.w.z. Heliopolis. **46:23** *Lett.: ‘zonen’.

26 Het aantal personen* dat van Jakob afstamde en met hem meeging naar Egypte was 66, de vrouwen van Jakobs zonen niet meegerekend.[a] **27** De zonen die Jozef in Egypte had gekregen, waren er twee in getal.# In totaal kwamen er dus 70 personen* van het huis van Jakob naar Egypte.[b]

28 Jakob stuurde Juda[c] voor zich uit om Jozef te vertellen dat hij onderweg was naar Gosen. Toen ze in Gosen aankwamen,[d] **29** liet Jozef zijn wagen klaarmaken en ging hij op weg om zijn vader Israël in Gosen te ontmoeten. Toen hij voor hem stond, viel hij hem meteen om de hals en huilde lange tijd.* **30** Vervolgens zei Israël tegen Jozef: ‘Nu kan ik sterven, want ik heb je met eigen ogen gezien en weet dat je nog leeft.’

31 Jozef zei tegen zijn broers en de rest van het huis van zijn vader: ‘Laat me naar de farao gaan[e] en tegen hem zeggen: “Mijn broers zijn samen met de rest van het huis van mijn vader vanuit Kanaän hierheen gekomen.[f] **32** De mannen zijn herders[g] en veefokkers,[h] en ze hebben hun schapen, hun runderen en alles wat ze hebben, meegenomen.”[i] **33** Als jullie bij de farao worden geroepen en hij vraagt: “Wat is jullie beroep?”, **34** moeten jullie zeggen: “Uw dienaren zijn al van jongs af aan veefokkers, net als onze voorouders.”[j] Dan zal hij jullie in de streek Gosen laten wonen,[k] want de Egyptenaren hebben een afkeer van schaapherders.’[l]

47 Jozef ging dus naar de farao en vertelde hem:[m] ‘Mijn vader en mijn broers zijn met hun schapen, hun runderen en al hun bezittingen uit Kanaän gekomen, en ze zijn nu in de streek Gosen.’[a] **2** Daarna stelde hij vijf van zijn broers aan de farao voor.[b]

3 De farao vroeg aan Jozefs broers: ‘Wat is jullie beroep?’ Ze antwoordden: ‘Uw dienaren zijn schaapherders, net als onze voorouders.’[c] **4** Toen zeiden ze tegen de farao: ‘We zijn gekomen om als vreemdelingen in het land te wonen,[d] want er is in Kanaän geen weidegrond voor de kudde van uw dienaren omdat de hongersnood er zwaar is.[e] Laat uw dienaren dus alstublieft in Gosen wonen.’[f] **5** Daarop zei de farao tegen Jozef: ‘Je vader en je broers zijn naar je toe gekomen **6** en het land Egypte ligt voor je open. Laat ze in het allerbeste deel van het land wonen,[g] in Gosen. En als er bekwame mannen onder hen zijn, geef ze dan het toezicht over mijn veestapel.’

7 Toen bracht Jozef zijn vader Jakob bij de farao en stelde hem aan hem voor. Jakob begroette de farao met een zegenwens. **8** De farao vroeg aan Jakob: ‘Hoe oud bent u?’ **9** Jakob antwoordde: ‘Ik heb nu 130 jaar rondgezworven.* Het zijn moeilijke jaren geweest, maar het zijn er weinig[h] vergeleken bij het aantal jaren dat mijn voorvaders hebben rondgezworven.’#[i] **10** Daarna nam Jakob met een zegenwens afscheid van de farao.

11 Jozef gaf zijn vader en zijn broers een stuk grond in het beste deel van Egypte, in de streek Rameses,[j] zoals de farao had gezegd, zodat ze zich daar konden vestigen. **12** En Jozef bleef zijn vader, zijn broers en de rest van het huis van zijn vader van voedsel* voorzien, afhankelijk van het aantal kinderen dat ze hadden.

46:26, 27 *Of ‘zielen’. **46:27** #Of ‘twee zielen’. **46:29** *Of ‘huilde telkens en telkens weer aan zijn hals’.

47:9 *Of ‘ben (...) een inwonende vreemdeling geweest’. #Of ‘inwonende vreemdelingen zijn geweest’. **47:12** *Lett.: ‘brood’.

HFST. 46
- *a* Ge 35:10, 11
- *b* Ex 1:5; De 10:22; Han 7:14
- *c* Ge 43:8; Ge 44:18
- *d* Ge 45:10; Ge 47:1
- *e* Ge 41:39, 40
- *f* Ge 45:19; Han 7:13
- *g* Ge 31:17, 18; Ge 47:3
- *h* Ge 31:38
- *i* Ge 46:6
- *j* Ge 30:35, 36
- *k* Ge 45:17, 18; Ge 47:27
- *l* Ge 43:32

HFST. 47
- *m* Ge 46:31

2de kolom
- *a* Ge 45:10; Ex 8:22
- *b* Han 7:13
- *c* Ge 12:16; Ge 26:12, 14; Ge 31:17, 18; Ge 46:33, 34
- *d* Ge 15:13; De 26:5; Ps 105:23; Han 7:6
- *e* Han 7:11
- *f* Ge 45:10
- *g* Ge 45:17, 18
- *h* Job 14:1, 2
- *i* Ge 25:7; Ge 35:28
- *j* Ge 45:10; Ex 1:8, 11; Ex 12:37; Nu 33:3

13 Door de zware hongersnood was er in het hele land geen voedsel* meer. De inwoners van Egypte en Kanaän raakten ernstig verzwakt door de honger.[a] **14** Door graan aan de mensen te verkopen, verzamelde Jozef al het geld dat in Egypte en Kanaän te vinden was.[b] En Jozef bracht het geld steeds naar het huis van de farao. **15** Na verloop van tijd was het geld uit Egypte en Kanaän op, en alle Egyptenaren kwamen naar Jozef toe. Ze zeiden: 'Geef ons eten! Waarom zouden we voor uw ogen sterven omdat ons geld op is?' **16** Jozef antwoordde: 'Als jullie geen geld meer hebben, geef me dan jullie vee. Dan zal ik jullie eten geven in ruil voor jullie vee.' **17** Toen brachten ze hun vee naar Jozef, en Jozef gaf hun steeds voedsel in ruil voor hun paarden, schapen, geiten, runderen en ezels. Hij bleef hen dat hele jaar van voedsel voorzien in ruil voor al hun vee.

18 Toen dat jaar om was, kwamen ze het jaar daarop weer naar hem toe en zeiden: 'We zullen niet voor u verbergen, heer, dat we al ons geld en al ons vee aan u hebben gegeven. We hebben niets meer over dat we u kunnen geven, behalve ons lichaam en onze grond. **19** Waarom zouden wij en onze akkers voor uw ogen ten onder gaan? Koop ons en onze grond in ruil voor eten, dan zullen we slaven worden van de farao en zal onze grond van hem worden. Geef ons zaad, zodat we in leven blijven en niet sterven en zodat onze grond niet woest komt te liggen.' **20** Toen kocht Jozef alle grond van de Egyptenaren voor de farao. Alle Egyptenaren verkochten namelijk hun akkers omdat de hongersnood heel zwaar was, en de grond werd van de farao.

47:13 *Lett.: 'brood'.

HFST. 47
a Ge 41:30, 31
b Ge 41:56; Ge 44:25

2de kolom
a Ge 41:48, 49
b Ge 41:45
c Ge 41:34
d Ge 45:5; Han 7:11
e Ge 47:19
f Ge 47:22
g Ge 47:4
h Ex 1:7; De 10:22; Ps 105:24; Han 7:17
i Ge 47:9
j Ge 49:33
k Ge 46:4; Ge 50:13; Han 7:15, 16
l Ge 25:9, 10; Ge 49:29, 30
m Ge 50:5
n Heb 11:21

21 Vervolgens liet hij het volk overbrengen naar steden, van het ene uiteinde van Egypte tot het andere.[a] **22** Alleen de grond van de priesters kocht hij niet,[b] want de priesters leefden van de rantsoenen die ze van de farao kregen. Daarom verkochten zij hun grond niet. **23** Toen zei Jozef tegen het volk: 'Nu heb ik jullie en jullie grond voor de farao gekocht. Hier hebben jullie zaad om op de akkers te zaaien. **24** Van de opbrengst moeten jullie een vijfde deel aan de farao geven,[c] maar vier delen kunnen jullie gebruiken als zaad voor de akkers en als voedsel voor jezelf, voor je kinderen en voor de anderen in je huis.' **25** Ze antwoordden: 'U hebt ons leven gered.[d] Als we uw goedkeuring hebben, heer, zullen we slaven van de farao worden.'[e] **26** Toen vaardigde Jozef een wet uit — en die is in Egypte nog steeds van kracht — dat een vijfde deel voor de farao is. Alleen de grond van de priesters werd niet van de farao.[f]

27 Israël bleef in Egypte wonen, in Gọsen.[g] Ze vestigden zich daar, kregen kinderen en werden heel talrijk.[h] **28** En Jakob leefde nog 17 jaar in Egypte. Jakob werd dus 147 jaar oud.[i]

29 Toen Israël niet lang meer te leven had,[j] riep hij zijn zoon Jozef bij zich en zei: 'Als je echt om me geeft, leg dan je hand onder mijn bovenbeen en toon loyale liefde en trouw voor me: begraaf me alsjeblieft niet in Egypte.[k] **30** Als ik sterf,* moet je me uit Egypte wegbrengen en me in het graf van mijn voorouders begraven.'[l] Daarop zei Jozef: 'Ik zal doen wat u vraagt.' **31** Toen zei Israël: 'Zweer het mij.' Jozef zwoer het hem[m] en Israël boog zich neer aan het hoofdeinde van zijn bed.[n]

47:30 *Lett.: 'me bij mijn vaders neerleg'.

48 Later kreeg Jozef te ho-
ren: ‘Het gaat slecht met
uw vader.’ Toen ging hij met zijn
twee zonen, Manasse en Efraïm,
naar hem toe.[a] **2** Er werd tegen
Jakob gezegd: ‘Uw zoon Jozef
is gekomen.’ Israël verzamelde al
zijn krachten en ging overeind
zitten op zijn bed. **3** Jakob zei
tegen Jozef:
‘God de Almachtige is in Luz
in Kanaän aan me verschenen
en heeft me gezegend.[b] **4** Hij
zei tegen me: “Ik zal je vrucht-
baar en talrijk maken, en er
zullen vele volken uit je voort-
komen.[c] Ik zal dit land aan je na-
geslacht* geven als een blijvend
bezit.”[d] **5** De twee zonen die je
in Egypte gekregen hebt voordat
ik in Egypte bij je kwam, zijn van
mij.[e] Efraïm en Manasse zullen
van mij worden, net zoals Ruben
en Simeon van mij zijn.[f] **6** Maar
de kinderen die je na hen krijgt,
zullen van jou zijn. Hun erfdeel
zal de naam van hun twee broers
dragen.[g] **7** Toen ik uit Paddan
kwam, is Rachel in Kanaän aan
mijn zijde gestorven,[h] terwijl we
nog een eind van Efrath waren.[i]
Daarom heb ik haar begraven
langs de weg naar Efrath, ofte-
wel Bethlehem.’[j]
8 Toen zag Israël Jozefs zonen
en vroeg: ‘Wie zijn dat?’ **9** Jo-
zef zei tegen zijn vader: ‘Dat zijn
mijn zonen, die God mij hier ge-
geven heeft.’[k] Hierop zei hij:
‘Breng ze alsjeblieft bij me, zo-
dat ik ze kan zegenen.’[l] **10** Is-
raëls ogen waren door zijn hoge
ouderdom zo slecht geworden dat
hij niet meer kon zien. Daarom
bracht Jozef zijn zonen dicht bij
hem, en Israël kuste en omhelsde
hen. **11** Hij zei tegen Jozef: ‘Ik
had niet gedacht dat ik je# ooit
nog zou zien,[m] maar God heeft
me zelfs je nakomelingen* la-
ten zien.’ **12** Daarna haalde Jo-
zef zijn zonen bij Israëls knieën
weg, en hij boog diep.
13 Toen bracht Jozef zijn twee
zonen weer dicht bij hem. Aan
zijn rechterhand had hij Efraïm,[a]
die hij links van Israël plaats-
te, en aan zijn linkerhand had hij
Manasse,[b] die hij rechts van hem
plaatste. **14** Maar Israël stak
zijn rechterhand uit en legde die
op Efraïms hoofd, hoewel dat de
jongste was, en zijn linkerhand
legde hij op Manasses hoofd. Hij
deed dat met opzet, hoewel Ma-
nasse de eerstgeboren zoon was.[c]
15 Toen zegende hij Jozef en
zei:[d]
‘De ware God, die mijn
voorvaders Abraham en
Isaäk hebben gediend,*[e]
de ware God, die mijn leven
lang mijn herder is geweest
tot nu toe,[f]
16 de engel die mij uit alle
ellende heeft bevrijd,[g] mag
hij de jongens zegenen.[h]
Ik wens dat mijn naam en
ook de naam van mijn
voorvaders, Abraham en
Isaäk, door hen voortleeft,*
en dat ze op aarde uitgroeien
tot een grote menigte.’[i]
17 Toen Jozef zag dat zijn va-
der zijn rechterhand op Efraïms
hoofd had gelegd, was hij het
daar niet mee eens. Daarom pro-
beerde hij de hand van zijn vader
te verplaatsen van Efraïms hoofd
naar dat van Manasse. **18** Hij
zei tegen zijn vader: ‘Niet zo, va-
der, want dit is de eerstgeboren
zoon.[j] Leg uw rechterhand op
zijn hoofd.’ **19** Maar zijn vader
weigerde dat en zei: ‘Ik weet het,
mijn zoon, ik weet het. Ook uit
hem zal een volk voortkomen, en
ook hij zal groot worden. Maar

HFST. 48
a Ge 41:50, Joz 14:4
b Ge 28:13, 19, Ho 12:4
c Ge 35:10, 11
d Ge 28:13, 14
e Joz 14:4, 1Kr 5:1
f Ge 35:23
g Joz 13:29, Joz 16:5
h Ge 35:19
i Mi 5:2
j 1Sa 17:12, Mt 2:6
k Ge 41:50
l Heb 11:21
m Ge 37:34, 35, Ge 42:36, Ge 46:30

2de kolom
a Ge 41:52
b Ge 41:51
c Ge 41:51, Ge 46:20
d 1Kr 5:2
e Ge 17:1, Ge 24:40
f Ge 28:13, Ps 23:1
g Ge 28:15, Ge 31:11, Ps 34:7
h Ge 32:26
i Ex 1:7, Nu 26:34, 37
j Ge 41:51

48:4, 11 *Lett.: ‘zaad’. **48:11** #Lett.: ‘je gezicht’.

48:15 *Lett.: ‘vóór wie (...) hebben gewandeld’. **48:16** *Lett.: ‘over hen wordt uitgeroepen’.

zijn jongere broer zal groter wor-
den dan hij,[a] en zijn nageslacht*
zal talrijk genoeg zijn om hele
volken te vormen.’[b] **20** Hij ze-
gende hen dus op die dag[c] en zei:

‘Mag Israël jou noemen als
ze een zegen uitspreken en
zeggen:
“Ik wens dat God je net zo
laat worden als Efraïm en
als Manasse.”’

Zo plaatste hij Efraïm vóór Ma-
nasse.
21 Toen zei Israël tegen Jo-
zef: ‘Ik ga sterven,[d] maar God zal
zeker met jullie zijn en jullie te-
rugbrengen naar het land van je
voorouders.[e] **22** En ik geef aan
jou één stuk land* meer dan aan
je broers. Dat land heb ik met
mijn zwaard en mijn boog op de
Amorieten veroverd.’

49 Jakob riep zijn zonen bij
zich en zei: ‘Kom allemaal
hier, dan kan ik jullie vertellen
wat er in de toekomst* met jul-
lie zal gebeuren. **2** Kom bij me
staan en luister, zonen van Ja-
kob, luister naar Israël, jullie va-
der.
3 Ruben,[f] jij bent mijn eerst-
geboren zoon,[g] mijn kracht en
de eerste vrucht van mijn voort-
plantingsvermogen, superieur in
waardigheid en sterkte. **4** Door
je roekeloosheid als onstuimig
water zul je niet superieur zijn,
want je bent in het bed van je
vader gaan liggen.[h] Je hebt toen
mijn bed onteerd.* Hij is in mijn
bed gaan liggen!
5 Simeon en Levi zijn broers.[i]
Ze gebruiken hun wapens als
werktuigen van geweld.[j] **6** Kom
niet in hun gezelschap, o mijn
ziel.* Sluit je niet aan bij hun
groep, o mijn eer.# Want in hun
woede hebben ze mannen ge-
dood,[a] en voor hun plezier heb-
ben ze stieren de pezen door-
gesneden. **7** Vervloekt zijn hun
brute woede en hun wrede razer-
nij.[b] Ik zal hen verspreiden over
het land van Jakob en hen ver-
strooien over Israël.[c]
8 Maar jou, Juda,[d] zullen je
broers prijzen.[e] Je hand zal op
de nek van je vijanden zijn.[f] De
zonen van je vader zullen zich
voor je neerbuigen.[g] **9** Juda is
een leeuwenwelp.[h] Je zult je
prooi eten en daarna weer op-
staan, mijn zoon. Hij is gaan lig-
gen en heeft zich uitgestrekt als
een leeuw, en wie durft een leeuw
wakker te maken? **10** De scep-
ter zal niet van Juda worden weg-
genomen[i] en de heersersstaf zal
tussen zijn voeten blijven, totdat
Silo* komt,[j] en aan hem zal de ge-
hoorzaamheid van de volken toe-
komen.[k] **11** Hij zal zijn ezel aan
een wijnstok binden en het veu-
len van zijn ezel aan een eerste-
klas wijnstok, en hij zal zijn kle-
ding in wijn wassen en zijn
mantel in druivenbloed. **12** Zijn
ogen zijn donkerrood van de
wijn en zijn tanden wit van de
melk.
13 Z̲ebulon[l] zal aan de zee wo-
nen, aan de kust waar de sche-
pen voor anker liggen,[m] en zijn
gebied zal zich uitstrekken rich-
ting Sidon.[n]
14 I̲ssaschar[o] is een ezel met
sterke botten, die tussen de twee
zadeltassen ligt. **15** En hij zal
zien dat de rustplaats goed is en
dat het land aangenaam is. Hij
zal zijn schouders buigen om de
last te dragen en zal zich aan
dwangarbeid onderwerpen.
16 Dan[p] zal als een van de
stammen van Israël rechtspre-
ken over zijn volk.[q] **17** Laat Dan

48:19 *Lett.: ‘zaad’. **48:22** *Lett.: ‘één bergrug’. **49:1** *Of ‘aan het einde van de dagen’. **49:4** *Of ‘ontwijd’. **49:6** *Zie Woordenlijst. #Of mogelijk ‘gezindheid’.

49:10 *Bet.: ‘hij van wie het is’, ‘hij aan wie het toekomt’.

HFST. 48
a Nu 2:18-21
b Nu 1:32, 33
c Heb 11:21
d Ge 50:24
e Ge 15:14; Ge 26:3; De 31:8

HFST. 49
f De 33:6
g Ge 29:32; Ex 6:14; 1Kr 5:1
h Ge 35:22
i Ge 29:33, 34; Ge 35:23
j Ge 34:25

2de kolom
a Ge 34:7
b Ge 34:25
c Joz 19:1; Joz 21:41
d Ge 29:35; De 33:7
e Ge 43:8, 9; Ge 46:28; 1Kr 5:2
f Re 1:2
g Nu 10:14; 2Sa 5:3
h Opb 5:5
i Nu 24:17; 2Sa 2:4; 2Sa 7:16, 17
j Jes 9:6; Ez 21:27; Lu 1:32; Heb 7:14
k Ps 2:8; Jes 11:10; Mt 2:6
l De 33:18, 19
m Mt 4:13
n Joz 19:10
o De 33:18; 1Kr 7:5
p De 33:22
q Re 13:2, 24; Re 15:20

een slang zijn langs de weg, een hoornslang langs het pad, die het paard in de hielen bijt, zodat de ruiter achterovervalt.[a] **18** Ik zal wachten op redding van u, o Jehovah.

19 Gad[b] zal door een roversbende overvallen worden, maar hij zal terugslaan en ze op de hielen zitten.[c]

20 Aser[d] zal een overvloed aan brood* hebben, en hij zal voorzien in koninklijke lekkernijen.[e]

21 N̲aftali[f] is een ranke hinde. Hij spreekt aangename woorden.[g]

22 Jozef[h] is de jonge scheut van een vruchtbare boom, een vruchtbare boom bij een bron. Zijn takken reiken tot over de muur. **23** Maar de boogschutters bleven hem aanvallen. Ze schoten op hem en koesterden wrok tegen hem.[i] **24** En toch bleef zijn boog gespannen,[j] en zijn handen bleven sterk en soepel.[k] Dat was dankzij de handen van de machtige van Jakob, de herder, de steen van Israël. **25** Hij* is afkomstig van de God van je vader, die je zal helpen. Hij is met de Almachtige, die je zal zegenen met de zegeningen van de hemel boven, met de zegeningen van de diepte beneden,[l] met de zegeningen van de borsten en de moederschoot. **26** De zegeningen van je vader zullen superieur zijn aan de zegeningen van de eeuwige bergen, aan de kostbare dingen van de eeuwige heuvels.[m] Ze zullen op het hoofd van Jozef blijven, op de kruin van degene die uitverkoren is onder zijn broers.[n]

27 Benjamin[o] zal blijven verscheuren als een wolf.[p] ’s Morgens zal hij zijn prooi eten en ’s avonds zal hij de buit verdelen.’[q]

28 Dat waren de 12 stammen van Israël, en dat is wat hun vader tegen hen zei toen hij hen zegende. Hij gaf ze allemaal hun eigen zegen.[a]

29 Daarna gaf hij ze de opdracht: ‘Binnenkort word ik tot mijn volk vergaderd.*[b] Begraaf me bij mijn voorvaders in de grot in het veld van de Hethiet E̲fron.[c] **30** Dat is de grot in het veld van Machpe̲la, dat tegenover Ma̲mré in Kanaän ligt, het veld dat Abraham van de Hethiet E̲fron heeft gekocht om het te gebruiken als begraafplaats. **31** Daar zijn Abraham en zijn vrouw Sara begraven.[d] Daar zijn Isaäk en zijn vrouw Rebekka begraven,[e] en daar heb ik Lea begraven. **32** Het veld en de grot zijn gekocht van de zonen van Heth.’[f]

33 Dat waren de laatste instructies die Jakob aan zijn zonen gaf. Toen trok hij zijn voeten weer op het bed. Hij blies de laatste adem uit en werd tot zijn volk vergaderd.*[g]

50 Jozef wierp zich huilend op zijn vader[h] en kuste hem. **2** Daarna gaf Jozef de artsen die hij in dienst had opdracht zijn vader te balsemen.[i] De artsen balsemden Israël **3** en ze namen de volledige periode van 40 dagen voor hem, want zo lang duurt het om iemand te balsemen. De Egyptenaren rouwden 70 dagen om hem.

4 Nadat de rouwtijd voorbij was, zei Jozef tegen de dienaren* van de farao: ‘Als ik jullie goedkeuring heb, breng dan deze boodschap over aan de farao: **5** “Mijn vader heeft me een eed laten zweren.[j] Hij zei: ‘Binnenkort ga ik sterven.[k] Je moet me begraven in het graf[l] dat ik in Kanaän heb uitgehouwen.’[m] Laat me dus alstublieft vertrekken

HFST. 49
a Re 14:19; Re 15:15
b De 33:20
c Joz 13:8
d De 33:24
e 1Kon 4:7, 16
f De 33:23
g Mt 4:13, 15
h De 33:13-17
i Ge 37:5, 8; Ge 40:15
j Ge 50:20
k Joz 1:1, 6; Re 11:32
l De 33:13
m Joz 17:14
n De 33:16
o De 33:12
p Re 20:15, 16; 1Sa 9:16
q Es 2:5; Es 8:7

2de kolom
a Heb 11:21
b Ge 35:29; Ge 49:33
c Ge 23:17, 18
d Ge 23:2, 19; Ge 25:9, 10
e Ge 35:29
f Ge 23:17, 18
g Han 7:15

HFST. 50
h Ge 46:4
i Ge 50:26
j Ge 47:29-31
k Ge 48:21
l Ge 46:4; Ge 47:29
m Ge 23:17, 18; Ge 49:29, 30

49:20 *Of ‘vet voedsel’. **49:25** *D.w.z. Jozef.

49:29, 33 *Een poëtische uitdrukking voor de dood. **50:4** *Lett.: ‘het huis’.

en mijn vader begraven. Daar-
na zal ik terugkomen.”’ **6** De fa-
rao antwoordde: ‘Ga maar en be-
graaf je vader, zoals hij je heeft
laten zweren.’[a]

7 Jozef vertrok dus om zijn
vader te begraven. Alle diena-
ren van de farao gingen met hem
mee, de oudsten[b] van zijn hof en
alle oudsten van Egypte, **8** en
ook het hele huis van Jozef, zijn
broers en het huis van zijn va-
der.[c] Alleen hun kleine kinderen,
hun schapen en hun runderen
lieten ze achter in de streek Go-
sen. **9** Er gingen ook wagens[d]
en ruiters mee. Het was een heel
grote stoet. **10** Ze kwamen bij
de dorsvloer van Atad, die in de
Jordaanstreek is. Daar rouwden
ze lang en bitter om hem, en hij
treurde zeven dagen om zijn va-
der. **11** De Kanaänieten, die in
dat gebied woonden, zagen hen
op de dorsvloer van Atad rou-
wen en riepen uit: ‘De Egyptena-
ren zijn in diepe rouw!’ Daarom
kreeg die plaats, die in de Jor-
daanstreek ligt, de naam Abel-
Mizraïm.*

12 Zo deden zijn zonen pre-
cies wat hij hun had opgedra-
gen.[e] **13** Ze brachten hem naar
Kanaän en begroeven hem in de
grot van het veld van Machpe-
la, het veld tegenover Mamré dat
Abraham van de Hethiet Efron
had gekocht om het te gebrui-
ken als begraafplaats.[f] **14** Na-
dat Jozef zijn vader begraven
had, ging hij terug naar Egypte,
samen met zijn broers en ieder-
een die met hem was meegegaan
om zijn vader te begraven.

15 Na de dood van hun vader
zeiden Jozefs broers tegen elkaar:
‘Misschien koestert Jozef wel
wrok tegen ons en wil hij ons be-
taald zetten wat we hem allemaal
hebben aangedaan.’[g] **16** Daarom
stuurden ze Jozef het volgende
bericht: ‘Je vader heeft ons vóór
zijn dood opgedragen: **17** “Dit
moeten jullie tegen Jozef zeggen:
‘Ik smeek je, vergeef alsjeblieft de
misdaad van je broers en de zon-
de die ze hebben begaan door je
kwaad te doen.’” Alsjeblieft, ver-
geef de misdaad van de dienaren
van de God van je vader.’ Toen ze
zo tot Jozef spraken, begon hij te
huilen. **18** Daarna kwamen zijn
broers. Ze vielen voor hem neer
en zeiden: ‘Wij zijn je slaven!’[a]
19 Jozef zei tegen ze: ‘Wees niet
bang. Ik neem toch niet de plaats
van God in? **20** Jullie wilden me
kwaad doen,[b] maar God wilde het
goed laten aflopen om het leven
van veel mensen te redden, zoals
hij nu doet.[c] **21** Wees dus niet
bang. Ik zal jullie en je kleine kin-
deren van voedsel blijven voor-
zien.’[d] Zo troostte hij hen en stel-
de hij hen gerust.

22 Jozef bleef in Egypte wo-
nen, hij en de familie* van zijn
vader. Hij werd 110 jaar oud.
23 Jozef kreeg Efraïms zonen te
zien tot de derde generatie,[e] en
ook de zonen van Machir,[f] de
zoon van Manasse. Ze werden op
Jozefs knieën geboren.* **24** Uit-
eindelijk zei Jozef tegen zijn
broers: ‘Binnenkort ga ik ster-
ven. Maar God zal zeker aan jul-
lie denken:[g] hij zal jullie uit dit
land wegleiden en jullie naar het
land brengen dat hij met een eed
aan Abraham, Isaäk en Jakob
heeft beloofd.’[h] **25** Toen liet Jo-
zef de zonen van Israël een eed
zweren. Hij zei: ‘God zal zeker
aan jullie denken. Jullie moeten
mijn lichaam* hiervandaan mee-
nemen.’[i] **26** Jozef stierf toen hij
110 jaar oud was. Hij werd gebal-
semd[j] en in een doodskist gelegd,
in Egypte.

HFST. 50
a Ge 47:31
b Ps 105:21, 22
c Ge 46:27
d Ge 41:43, Ge 46:29
e Ge 47:29
f Ge 23:17, 18, Ge 25:9, 10, Ge 35:27, Ge 49:29, 30
g Ge 37:18, 28, Ge 42:21, Ps 105:17

2de kolom
a Ge 37:7, 9
b Ge 37:18
c Ge 45:5, Ps 105:17
d Ge 47:12
e 1Kr 7:20
f Joz 17:1, 1Kr 7:14
g Ex 4:31
h Ge 12:7, Ge 17:8, Ge 26:3, Ge 28:13
i Ex 13:19, Joz 24:32, Heb 11:22
j Ge 50:2

50:11 *Bet.: ‘rouw van de Egyptenaren’.

50:22 *Lett.: ‘het huis’. **50:23** *D.w.z. dat hij ze als zijn zonen behandelde en ze speciale aandacht gaf. **50:25** *Lett.: ‘gebeente’.

EXODUS

INHOUD

1 En dit zijn de namen van Israëls zonen die met Jakob
naar Egypte kwamen, ieder met
zijn gezin:[a] **2** Ruben, Simeon,
Levi, Juda,[b] **3** Issaschar, Zebu-
lon, Benjamin, **4** Dan, Naftali,
Gad en Aser.[c] **5** In totaal had Ja-
kob 70 nakomelingen.* Jozef was
al langer in Egypte.[d] **6** Uiteinde-

1:5 *Of 'alle zielen die uit Jakobs dij voortkwamen, waren 70 zielen'.

HFST. 1
a Ge 46:8
b 1Kr 2:3, 4
c Ge 46:17
d Ge 46:26
De 10:22
Han 7:14

2de kolom
a Ge 50:26
b Ge 46:3
De 26:5
Han 7:17-19

lijk stierf Jozef,[a] en ook al zijn
broers en die hele generatie stier-
ven. **7** En de Israëlieten* kregen
veel kinderen en namen enorm in
aantal toe. Al snel werden ze zo
talrijk en sterk dat ze het hele
land bevolkten.[b]
8 Na verloop van tijd kwam
er in Egypte een nieuwe koning
aan de macht, die niets van Jozef

1:7 *Lett.: 'zonen van Israël'.

af wist. **9** Hij zei tegen zijn volk: ‘Het volk Israël is groter en machtiger dan wij.[a] **10** We moeten verstandig zijn en maatregelen nemen, anders wordt het volk steeds groter. Als er dan oorlog uitbreekt, zullen ze zich bij onze vijanden aansluiten, ons aanvallen en het land verlaten.’

11 Er werden dus opzichters* over hen aangesteld om hen met zware arbeid te onderdrukken:[b] de Israëlieten moesten voorraadsteden voor de farao bouwen, namelijk Pithom en Raämses.[c] **12** Maar hoe meer ze onderdrukt werden, hoe talrijker ze werden en hoe meer ze zich verspreidden. De Egyptenaren werden doodsbang voor hen.[d] **13** Daarom dwongen de Egyptenaren de Israëlieten tot zware slavenarbeid.[e] **14** Ze maakten hun het leven erg moeilijk en lieten hen leemmortel en bakstenen maken en zwaar werk doen op het veld. De Egyptenaren dwongen hen dus tot allerlei vormen van slavenarbeid onder ellendige omstandigheden.[f]

15 Later sprak de koning van Egypte met de Hebreeuwse vroedvrouwen Sifra en Pua **16** en zei tegen ze: ‘Wanneer jullie de Hebreeuwse vrouwen bij de bevalling helpen,[g] let dan goed op:* als er een jongen geboren wordt, moeten jullie hem doden, maar als het een meisje is, mag ze blijven leven.’ **17** Maar de vroedvrouwen hadden ontzag voor de ware God en deden niet wat de koning van Egypte hun had opgedragen; ze lieten de jongetjes in leven.[h] **18** Na verloop van tijd liet de koning van Egypte de vroedvrouwen halen en vroeg: ‘Waarom hebben jullie de jongetjes in leven gelaten?’ **19** De vroedvrouwen antwoordden: ‘De Hebreeuwse vrouwen zijn niet zoals de Egyptische. Ze zijn zo sterk dat ze al bevallen zijn voordat de vroedvrouw bij ze is.’

20 Daarom zegende God de vroedvrouwen. Het volk bleef in aantal toenemen en werd heel sterk. **21** Omdat de vroedvrouwen ontzag voor de ware God hadden getoond, beloonde hij ze later met kinderen. **22** Uiteindelijk gebood de farao zijn hele volk: ‘Gooi elke pasgeboren zoon van de Hebreeën in de Nijl, maar laat elke dochter in leven.’[a]

2 Rond die tijd trouwde een man van het huis van Levi met een dochter van Levi.[b] **2** De vrouw werd zwanger en bracht een zoon ter wereld. Ze zag hoe mooi hij was en hield hem drie maanden lang verborgen.[c] **3** Toen ze hem niet langer kon verbergen,[d] nam ze een mand* van papyrus, bestreek die met asfalt en pek en legde het kind erin. Ze zette de mand tussen het riet aan de oever van de Nijl. **4** Zijn zus[e] bleef in de buurt om te kijken wat er met hem zou gebeuren.

5 Op een bepaald moment kwam de dochter van de farao naar de Nijl om te baden. Terwijl haar dienaressen langs de oever van de Nijl liepen, zag ze opeens de mand tussen het riet en ze stuurde meteen haar slavin om de mand te halen.[f] **6** Ze maakte de mand open en zag het kind. Het jongetje huilde en ze had medelijden met hem, maar ze zei: ‘Het is een kind van de Hebreeën.’ **7** Toen zei zijn zus tegen de dochter van de farao: ‘Zal ik een Hebreeuwse voedster halen die het kind voor u kan voeden?’ **8** ‘Dat is goed’, zei de dochter van de farao. Meteen ging het meisje de moeder van het kind[g] halen. **9** De dochter van de farao zei tegen haar: ‘Neem het kind mee en voed het voor mij. Ik zal je ervoor beta-

HFST. 1
a Ps 105:24, 25
b Ge 15:13, Ex 3:7, Nu 20:15, De 26:6
c Ge 47:11
d Ex 1:7, Ps 105:24, 25
e Ex 2:23, Han 7:6
f Le 26:13
g Ez 16:4
h Ge 9:5, 6

2de kolom
a Han 7:18, 19

HFST. 2
b Ex 6:20, Nu 26:59
c Han 7:20, Heb 11:23
d Han 7:18, 19
e Ex 15:20, 1Kr 6:3, Mi 6:4
f Han 7:21
g Ex 6:20

1:11 *Of ‘oversten van dwangarbeid’.
1:16 *Lett.: ‘en hen zien op de baarstoel’.
2:3 *Of ‘arkje’, ‘kistje’.

len.’ De vrouw nam het kind dus mee en voedde het. **10** Toen het kind wat ouder was, bracht ze het naar de dochter van de farao, en die nam hem aan als haar zoon.[a] Ze gaf hem de naam Mozes,* ‘want’, zei ze, ‘ik heb hem uit het water getrokken’.[b]

11 Toen Mozes volwassen was geworden,* ging hij op een keer naar zijn Hebreeuwse broeders. Hij zag de zware dwangarbeid[c] die ze moesten doen en hij was er ook getuige van dat een Egyptenaar een van hen afranselde. **12** Hij keek om zich heen en toen hij verder niemand zag, doodde hij de Egyptenaar en verborg hem onder het zand.[d]

13 De volgende dag ging hij er weer op uit en zag twee Hebreeuwse mannen met elkaar vechten. Hij vroeg aan degene die ongelijk had: ‘Waarom sla je iemand van je eigen volk?’[e] **14** De man antwoordde: ‘Wie heeft jou als leider en rechter over ons aangesteld? Ben je soms van plan mij ook te doden, net als die Egyptenaar?’[f] Mozes schrok en dacht: het is dus bekend geworden!

15 Toen de farao hiervan hoorde, wilde hij Mozes doden. Maar Mozes vluchtte voor de farao. Hij kwam in het land Midian[g] terecht en ging daar bij een put zitten. **16** De priester van Midian[h] had zeven dochters. Ze kwamen water putten en vulden de drinkbakken om de kudde van hun vader te drinken te geven. **17** Maar zoals altijd kwamen er herders die hen wegjoegen. Daarop kwam Mozes de vrouwen te hulp* en gaf de kudde te drinken. **18** Toen ze thuiskwamen bij hun vader Rehuël,*[i] vroeg hij verbaasd: ‘Hoe komt het dat jullie vandaag zo snel terug zijn?’ **19** Ze antwoordden: ‘Een Egyptenaar[j] heeft ons gered van de herders, en hij heeft zelfs water voor ons geput en de kudde te drinken gegeven.’ **20** Hij zei tegen zijn dochters: ‘Waar is hij dan? Waarom hebben jullie de man daar achtergelaten? Ga hem halen, dan kan hij bij ons komen eten.’ **21** Hierna stemde Mozes erin toe bij de man te gaan wonen, en Rehuël gaf zijn dochter Zippora[a] aan Mozes tot vrouw. **22** Later kreeg ze een zoon en Mozes noemde hem Gersom,*[b] want hij zei: ‘Ik ben een vreemdeling geworden in een vreemd land.’[c]

23 Na lange tijd* stierf de koning van Egypte,[d] maar nog steeds gingen de Israëlieten gebukt onder de slavernij en klaagden ze luid. En hun hulpgeroep bleef opstijgen naar de ware God.[e] **24** Na verloop van tijd luisterde God naar hun jammerkreten[f] en God dacht aan zijn verbond* met Abraham, Isaäk en Jakob.[g] **25** God zag dus de ellende van de Israëlieten en trok zich hun lot aan.

3 Mozes werd herder van de kudde van zijn schoonvader Jethro,[h] de priester van Midian. Op een dag dreef hij de kudde naar de westkant van de woestijn en uiteindelijk kwam hij bij de berg van de ware God, de Horeb.[i] **2** Toen verscheen Jehovah’s engel aan hem in een vuurvlam midden in een doornstruik.[j] Terwijl Mozes toekeek, zag hij dat de doornstruik in brand stond maar toch niet verbrandde. **3** ‘Wat vreemd dat die doornstruik niet verbrandt’, zei hij. ‘Dat ga ik van dichtbij bekijken.’ **4** Toen Jehovah zag dat hij ernaartoe ging om te kijken, riep God vanuit de doornstruik naar hem: ‘Mozes! Mozes!’, waarop hij zei: ‘Hier ben ik.’ **5** Toen zei Hij: ‘Kom niet dichterbij. Trek je sandalen uit, want je staat op heilige grond.’

2:10 *Bet.: ‘uitgetrokken’, d.w.z. uit het water gered. **2:11** *Of ‘terwijl Mozes sterk werd’. **2:17** *Of ‘verdedigde (...) de vrouwen’. **2:18** *D.w.z. Jethro.

2:22 *Bet.: ‘een inwonende vreemdeling daar’. **2:23** *Lett.: ‘vele dagen’. **2:24** *Zie Woordenlijst.

HFST. 2

a Heb 11:24, 25
b Han 7:21
c Ex 1:11, Ex 3:7, Han 7:23
d Han 7:24
e Han 7:26
f Han 7:27, 28
g Ge 25:1, 2, Ex 3:1, Ex 4:19
h Ex 18:12
i Ex 4:18, Ex 18:1, Nu 10:29
j Han 7:22

2de kolom

a Ex 18:2-4, Nu 12:1
b 1Kr 23:15
c Han 7:29
d Ex 7:7, Han 7:30
e Ex 3:7, 1Kon 8:51
f Han 7:34
g Ge 15:13, 14, Ex 6:5, Nu 20:15, 16

HFST. 3

h Ex 2:16, Ex 18:1
i Ex 24:12, 13, 1Kon 19:8, 9
j Han 7:30-34

6 Hij zei verder: ‘Ik ben de God van je vader, de God van Abraham,[a] de God van Isaäk[b] en de God van Jakob.’[c] Daarop verborg Mozes zijn gezicht, want hij durfde niet naar de ware God te kijken. **7** Jehovah voegde eraan toe: ‘Ik heb gezien hoe moeilijk mijn volk het in Egypte heeft, en ik heb hun hulpgeroep vanwege hun onderdrukkers gehoord. Ik weet heel goed wat voor lijden ze ondergaan.[d] **8** Ik zal afdalen om ze uit de greep van de Egyptenaren[e] te bevrijden en om ze vanuit Egypte naar een goed en uitgestrekt land te brengen, naar een land dat overvloeit van melk en honing,[f] het gebied van de Kanaänieten, de Hethieten, de Amorieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten.[g] **9** Het luide geroep van het volk Israël heeft me bereikt, en ik heb ook gezien hoe wreed de Egyptenaren hen onderdrukken.[h] **10** Kom nu, ik stuur je naar de farao. Jij zult mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte leiden.’[i]

11 Maar Mozes zei tegen de ware God: ‘Wie ben ik dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?’ **12** Daarop zei hij: ‘Ik zal laten zien dat ik met je ben,[j] en dit zal voor jou het teken zijn dat ik je heb gestuurd: nadat je het volk uit Egypte hebt geleid, zullen jullie op deze berg de ware God aanbidden.’*[k]

13 Maar Mozes zei tegen de ware God: ‘Stel dat ik naar de Israëlieten ga en tegen ze zeg: “De God van jullie voorvaders heeft me naar jullie toe gestuurd.” Als ze dan tegen me zeggen: “Wat is zijn naam?”,[l] wat moet ik dan antwoorden?’ **14** God zei tegen Mozes: ‘Ik zal worden wat ik wil* worden.’#[m] En hij voegde eraan toe: ‘Dit moet je tegen de Israëlieten zeggen: “‘Ik zal worden’ heeft me naar jullie toe gestuurd.”’[a] **15** Ook zei God tegen Mozes:

‘Dit moet je tegen de Israëlieten zeggen: “Jehovah, de God van jullie voorvaders, de God van Abraham,[b] de God van Isaäk[c] en de God van Jakob,[d] heeft mij naar jullie toe gestuurd.” Dat is mijn naam voor altijd,[e] en zo wil ik van generatie op generatie herinnerd worden. **16** Ga dus en roep de oudsten van Israël bij elkaar. Zeg tegen ze: “Jehovah, de God van jullie voorvaders, de God van Abraham, Isaäk en Jakob, is aan mij verschenen en heeft gezegd: ‘Ik heb gezien[f] wat jullie in Egypte wordt aangedaan en ik heb me jullie lot aangetrokken. **17** Daarom zeg ik jullie: ik zal jullie bevrijden van de onderdrukking[g] door de Egyptenaren en jullie leiden naar het land van de Kanaänieten, de Hethieten, de Amorieten,[h] de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten,[i] naar een land dat overvloeit van melk en honing.’”[j]

18 Ze zullen zeker naar je luisteren,[k] en jij en de oudsten van Israël moeten naar de koning van Egypte gaan en tegen hem zeggen: “Jehovah, de God van de Hebreeën,[l] heeft met ons gesproken. Laat ons daarom alstublieft drie dagreizen ver de woestijn in trekken, zodat we slachtoffers kunnen brengen aan Jehovah, onze God.”[m] **19** Maar ik weet heel goed dat de koning van Egypte jullie geen toestemming zal geven om te gaan, tenzij hij door een sterke hand gedwongen wordt.[n] **20** Daarom zal ik mijn hand moeten uitstrekken om Egypte te treffen met allerlei indrukwekkende daden. Daarna zal hij jullie laten gaan.[o] **21** Ik zal ervoor zorgen dat de Egyptenaren dit volk goedgezind zijn. En als jullie weggaan, zullen jullie zeker niet met lege handen vertrekken.[p] **22** Iedere vrouw moet

---

3:12 *Lett.: ‘dienen’. **3:14** *Of ‘verkies te’. #Of ‘ik zal bewijzen te zijn wat ik zal bewijzen te zijn’. Zie App. A4.

HFST. 3
a Ge 17:1, 7
b Ge 26:24
c Ge 28:13, Ge 32:9, Mt 22:32, Han 7:32
d Ex 1:11, Jes 63:9, Han 7:34
e Ex 12:51
f Nu 13:26, 27, De 27:3
g Ge 10:15-17, Ex 33:1, 2, De 7:1, Joz 3:10, Ne 9:7, 8
h Ex 1:11
i Ps 105:26, 38, Han 7:34
j De 31:23, Joz 1:5, Jes 41:10, Ro 8:31, Fil 4:13
k Ex 19:2, De 4:11, 12
l Ex 15:3, Ps 96:8, Ps 135:13, Ho 12:5, Jo 17:26, Ro 10:13
m Job 23:13, Jes 14:27, Jo 12:28

2de kolom
a Ex 6:3, 7, Ro 9:17
b Ge 17:1, 7
c Ge 26:24
d Ge 28:13, Mt 22:32
e Ps 135:13
f Ge 50:24, Ex 13:19
g Ge 15:13, 14, Le 26:13
h Ge 15:16
i Ex 23:23
j Nu 13:27, De 8:7-9
k Ex 4:31
l Ge 14:13
m Ex 5:3, Ex 10:25, 26
n Ex 5:2, Ex 14:8, Ro 9:17
o Ex 7:3, Ex 12:33, De 6:22
p Ex 11:2, Ex 12:35, 36

aan haar buurvrouw en aan de
vrouw die bij haar in huis woont
zilveren en gouden voorwerpen
en kleding vragen, en die moeten
jullie je zonen en dochters laten
dragen. Zo zullen jullie de Egyp-
tenaren beroven.’*[a]

4 Mozes antwoordde: ‘Maar wat
als ze me niet geloven en niet
naar me luisteren?[b] Want ze zul-
len zeggen: “Jehovah is niet aan
jou verschenen.”’ **2** Toen zei Je-
hovah tegen hem: ‘Wat heb je
daar in je hand?’, waarop hij ant-
woordde: ‘Een staf.’ **3** Hij zei:
‘Gooi hem op de grond.’ Toen Mo-
zes dat deed, werd de staf een
slang,[c] en Mozes deinsde achter-
uit. **4** Jehovah zei tegen Mozes:
‘Steek je hand uit en pak de slang
bij zijn staart.’ Hij stak zijn hand
uit en pakte de slang, waarop die
in zijn hand weer een staf werd.
5 Toen zei God: ‘Hierdoor zullen
ze geloven dat Jehovah, de God
van hun voorvaders, de God van
Abraham, de God van Isaäk en de
God van Jakob,[d] aan je versche-
nen is.’[e]

6 Jehovah zei verder: ‘Steek
je hand alsjeblieft in de boven-
ste plooi van je gewaad.’ Daarop
stak Mozes zijn hand in de
plooi van zijn gewaad. Toen hij
zijn hand er weer uit trok, was
die sneeuwwit, aangetast door
melaatsheid!*[f] **7** Daarna zei Hij:
‘Steek je hand opnieuw in de plooi
van je gewaad.’ Dat deed Mozes
en toen hij zijn hand eruit trok,
was die weer net zo gezond als de
rest van zijn lichaam!* **8** Hij zei:
‘Als ze je niet geloven en het eer-
ste teken niet genoeg voor ze is,
zal het tweede teken[g] ze zeker
overtuigen. **9** Maar als ze zelfs
die twee tekenen niet geloven en
nog steeds niet naar je willen luis-
teren, moet je wat water uit de
Nijl halen en dat op de grond uit-
gieten. Het water dat je uit de Nijl
haalt, zal op het droge verande-
ren in bloed.’[a]

10 Maar Mozes zei tegen Jeho-
vah: ‘Neem me niet kwalijk, Jeho-
vah, maar ik ben nooit een goede
spreker geweest — vroeger niet,
en ook niet nu u tot uw die-
naar gesproken hebt. Ik kan na-
melijk moeilijk uit mijn woorden
komen.’*[b] **11** Jehovah zei tegen
hem: ‘Wie heeft de mens een mond
gegeven en wie maakt iemand
stom, doof, ziend of blind? Ben ik,
Jehovah, niet degene die dat doet?
12 Ga nu, en ik zal met je zijn
als je spreekt* en ik zal je leren
wat je moet zeggen.’[c] **13** Maar
Mozes antwoordde: ‘Neem me niet
kwalijk, Jehovah, stuur alstublieft
iemand anders, wie u maar wilt.’
14 Toen werd Jehovah kwaad op
Mozes, en hij zei: ‘Je hebt toch een
broer, de Leviet Aäron?[d] Ik weet
dat hij een goede spreker is. Hij
is al naar je onderweg en hij* zal
blij zijn je te zien.[e] **15** Praat met
hem en vertel hem wat hij moet
zeggen.*[f] Ik zal met jou en met
hem zijn als jullie spreken,[g] en ik
zal jullie leren wat jullie moeten
doen. **16** Hij zal namens jou het
volk toespreken. Hij zal je woord-
voerder zijn, en jij zult als God
voor hem zijn.*[h] **17** En je moet
deze staf in je hand nemen om er
de wonderen* mee te doen.’[i]

18 Mozes ging terug naar zijn
schoonvader[j] Jethro en zei te-
gen hem: ‘Ik zou graag terug-
gaan naar mijn broeders in Egyp-
te om te zien of ze nog leven.’
‘Ga in vrede’, antwoordde Jethro.
19 Daarna zei Jehovah in Mi-
dian tegen Mozes: ‘Ga terug naar
Egypte, want alle mannen die jou
wilden doden,* zijn gestorven.’[k]

3:22 *Of ‘uitschudden’, ‘kaalplukken’. **4:6** *Zie Woordenlijst. **4:7** *Lett.: ‘vlees’.

4:10 *Lett.: ‘Ik ben zwaar van mond en zwaar van tong.’ **4:12** *Lett.: ‘ik zal met je mond zijn’. **4:14** *Lett.: ‘zijn hart’. **4:15** *Lett.: ‘leg de woorden in zijn mond’. **4:16** *Of ‘God voor hem vertegenwoordigen’. **4:17** *Lett.: ‘tekenen’. **4:19** *Of ‘je ziel zochten’.

HFST. 3

a Ge 15:13, 14; Ex 12:36

HFST. 4

b Ex 2:13, 14

c Ex 7:9

d Lu 20:37

e Ex 3:16; Ex 4:31

f Nu 12:10

g Han 7:36

2de kolom

a Ex 4:30

b Ex 6:12; Nu 12:3; Jer 1:6; Han 7:22

c Jes 50:4; Mr 13:11

d Nu 26:59

e Ex 4:27

f Ex 4:28

g Jer 1:9

h Ex 7:1, 2

i Ex 8:5; Ex 17:5, 6; Nu 20:11

j Ex 2:18, 21; Ex 18:1; Nu 10:29

k Ex 2:15

20 Toen zette Mozes zijn vrouw en zijn zonen op een ezel en ging terug naar Egypte. Ook nam hij de staf van de ware God in zijn hand. **21** Jehovah zei verder tegen Mozes: ‘Als je terug bent in Egypte, moet je voor de farao alle wonderen doen waarvoor ik je de kracht heb gegeven.[a] Ik zal echter toelaten dat hij* koppig wordt[b] en hij zal het volk niet laten gaan.[c] **22** Je moet tegen de farao zeggen: “Dit zegt Jehovah: ‘Israël is mijn zoon, mijn eerstgeboren zoon.[d] **23** Ik zeg je: laat mijn zoon gaan om mij te aanbidden.* Maar als je weigert hem te laten gaan, dood ik jouw zoon, jouw eerstgeboren zoon.’”’[e]

24 Toen ze onderweg ergens overnachtten, kwam Jehovah[f] naar hem toe en probeerde hem te doden.[g] **25** Uiteindelijk pakte Zippora[h] een stuk vuursteen,* besneed haar zoon en liet zijn voorhuid zijn voeten aanraken. Ze zei: ‘Het is omdat je een bloedbruidegom voor me bent.’ **26** Daarom liet Hij hem gaan. Ze zei toen ‘een bloedbruidegom’ vanwege de besnijdenis.

27 Jehovah zei tegen Aäron: ‘Ga de woestijn in, Mozes tegemoet.’[i] Hij ging dus op weg en ontmoette hem bij de berg van de ware God.[j] Hij begroette hem met een kus. **28** Mozes bracht Aäron op de hoogte van alle woorden van Jehovah, die hem gestuurd had,[k] en van alle wonderen* die Hij hem opgedragen had te doen.[l] **29** Daarna gingen Mozes en Aäron op weg en riepen alle oudsten van de Israëlieten bij elkaar.[m] **30** Aäron vertelde hun alles wat Jehovah tegen Mozes gezegd had, en hij deed de wonderen*[n] voor de ogen van het volk. **31** Hierop geloofde het volk.[o] Toen ze hoorden dat Jehovah aan de Israëlieten[a] had gedacht en dat hij hun ellende had gezien,[b] knielden ze en bogen ze diep.

5 Daarna gingen Mozes en Aäron naar de farao. Ze zeiden tegen hem: ‘Dit heeft Jehovah, de God van Israël, gezegd: “Laat mijn volk gaan om in de woestijn een feest voor mij te vieren.”’ **2** Maar de farao zei: ‘Wie is Jehovah,[c] dat ik hem zou gehoorzamen en Israël zou laten gaan?[d] Ik ken Jehovah helemaal niet, en ik zal Israël zeker niet laten gaan.’[e] **3** Ze zeiden: ‘De God van de Hebreeën heeft met ons gesproken. Laat ons alstublieft drie dagreizen ver de woestijn in trekken om slachtoffers te brengen aan Jehovah, onze God.[f] Anders zal hij ons treffen met ziekte of met het zwaard.’ **4** Maar de koning van Egypte antwoordde: ‘Mozes en Aäron, waarom houden jullie het volk van het werk af? Vooruit, aan het werk!’*[g] **5** De farao zei verder: ‘Kijk eens hoe groot het volk* is. En jullie willen dat ze allemaal ophouden met werken!’

6 Nog diezelfde dag gaf de farao de opzichters en hun voormannen het bevel: **7** ‘Jullie mogen het volk geen stro meer geven om bakstenen te maken.[h] Laten ze zelf maar stro gaan verzamelen. **8** Maar eis wel dat ze evenveel bakstenen maken als eerst. Verlaag de hoeveelheid niet, want ze zijn lui* en daarom roepen ze: “We willen gaan, we willen slachtoffers brengen aan onze God!” **9** Laat ze harder werken en houd ze druk bezig, zodat ze geen aandacht hebben voor leugens.’

10 De opzichters[i] en hun voormannen gingen dus naar het volk en zeiden: ‘Dit heeft de farao gezegd: “Ik geef jullie geen stro meer. **11** Ga je eigen stro maar

4:21 *Lett.: ‘zijn hart’. **4:23** *Lett.: ‘dienen’. **4:25** *Of ‘mes van vuursteen’. **4:28, 30** *Lett.: ‘tekenen’.

5:4 *Of ‘ga jullie lasten dragen’. **5:5** *Lett.: ‘volk van het land’. **5:8** *Of ‘aan het verslappen’.

HFST. 4
a Ex 7:9
b Ex 7:3, Ex 8:15, Ex 9:12, Ex 11:10, Ro 9:17, 18
c Ex 7:22
d De 7:6, De 14:2, Ho 11:1, Ro 9:4
e Ex 12:29
f Nu 22:22, 1Kr 21:16
g Ge 17:14
h Ex 2:16, 21
i Ex 4:14
j Ex 3:1, Ex 20:18, Ex 24:16
k Ex 4:15
l Ex 4:8
m Ex 3:16, Ex 24:1
n Ex 4:3, 6, 9
o Ex 3:18

2de kolom
a Ge 50:25
b Ex 1:14, Ex 3:7, De 26:6

HFST. 5
c Ex 7:5, Ex 9:15, 16
d 2Kon 18:28, 35
e Ex 3:19
f Ex 3:18
g Ex 1:11
h Ex 1:14
i Ex 1:11

verzamelen en zie maar waar je
het vandaan haalt! Maar zorg er
wel voor dat je nog steeds even-
veel bakstenen maakt.”’ **12** Het
volk verspreidde zich over heel
Egypte om stoppels te verza-
melen als vervanging van het
stro. **13** En de opzichters bleven
bij hen aandringen: ‘Jullie moe-
ten elke dag je werk afmaken, net
als toen jullie nog stro kregen.’
14 Bovendien werden de voor-
mannen van de Israëlieten, die de
opzichters van de farao over hen
hadden aangesteld, geslagen.[a] Ze
kregen te horen: ‘Waarom hebben
jullie gisteren en vandaag niet
evenveel bakstenen gemaakt als
eerst?’

15 De voormannen van de Is-
raëlieten gingen naar de farao
en klaagden: ‘Waarom behandelt
u uw dienaren zo? **16** Uw die-
naren krijgen geen stro en toch
wordt tegen ons gezegd: “Maak
bakstenen!” Uw dienaren worden
geslagen, terwijl de schuld bij uw
eigen volk ligt.’ **17** Maar de fa-
rao zei: ‘Jullie zijn lui,* gewoon
lui!*[b] Daarom zeggen jullie: “We
willen gaan, we willen slacht-
offers brengen aan Jehovah.”[c]
18 Vooruit, aan het werk! Jullie
krijgen geen stro, maar zorg er
wel voor dat je dezelfde hoeveel-
heid bakstenen maakt.’

19 De voormannen van de Is-
raëlieten begrepen dat ze er
heel slecht voor stonden omdat
ze elke dag nog evenveel bakste-
nen moesten maken als daarvoor.
20 Toen ze bij de farao van-
daan kwamen, troffen ze Mozes
en Äaron, die op hen stonden
te wachten. **21** Meteen zeiden ze
tegen hen: ‘We hopen dat Jeho-
vah het ziet en jullie oordeelt.
Door jullie schuld hebben de fa-
rao en zijn dienaren een hekel
aan ons* en jullie hebben hun een
zwaard in handen gegeven om ons
te doden.’[a] **22** Toen richtte Mo-
zes zich tot Jehovah en vroeg:
‘Jehovah, waarom doet u het
volk dit aan? Waarom hebt u mij
gestuurd? **23** Vanaf het moment
dat ik naar de farao ben gegaan
om in uw naam te spreken,[b] be-
handelt hij het volk slechter,[c] en
u hebt uw volk helemaal niet ge-
red.’[d]

6 Jehovah antwoordde Mozes:
‘Nu zul je zien wat ik de fa-
rao zal aandoen.[e] Een sterke
hand zal hem dwingen om hen te
laten gaan, en een sterke hand
zal hem dwingen om hen uit zijn
land weg te jagen.’[f]

2 Vervolgens zei God tegen
Mozes: ‘Ik ben Jehovah. **3** Aan
Abraham, Isaäk en Jakob ben ik
altijd verschenen als God de Al-
machtige,[g] maar wat mijn naam
Jehovah[h] betreft, daarmee heb ik
me niet aan hen geopenbaard.[i]
4 Ook heb ik een verbond met
hen gesloten om hun Kanaän te
geven, het land waar ze als vreem-
delingen hebben gewoond.[j] **5** Ik
heb de jammerkreten van de Is-
raëlieten gehoord, die door de
Egyptenaren als slaven worden
behandeld, en ik heb gedacht aan
mijn verbond.[k]

6 Zeg dus tegen de Israëlieten:
“Ik ben Jehovah, en ik zal jul-
lie bevrijden van de dwangarbeid
voor de Egyptenaren en van jul-
lie slavernij aan hen.[l] Ik zal jullie
verlossen met een uitgestrekte*
arm en zware straffen.#[m] **7** Ik
zal jullie als volk aannemen en
ik zal jullie God zijn.[n] Dan zullen
jullie weten dat ik Jehovah ben,
jullie God, die jullie bevrijdt van
de dwangarbeid in Egypte. **8** Ik
zal jullie naar het land brengen
dat ik met een eed* aan Abra-
ham, Isaäk en Jakob beloofd heb,
en ik zal het jullie in bezit ge-
ven.[o] Ik ben Jehovah.”’[p]

5:17 *Of ‘aan het verslappen’. **5:21** *Of ‘jullie hebben ons bij de farao en zijn dienaren in een kwade reuk gebracht’.

6:6 *Of ‘machtige’. #Of ‘oordelen’. **6:8** *Of ‘met opgeheven hand’.

HFST. 5
a Ex 2:11
b Ex 5:7, 8
c Ex 5:3

2de kolom
a Ex 6:9
b Ex 5:1
c Ex 5:6, 9
d Ex 3:8

HFST. 6
e Ex 14:13
f Ex 9:3; Ex 11:1; Ex 12:29, 31
g Ge 17:1; Ge 35:10, 11
h Ps 83:18; Lu 11:2; Jo 12:28; Han 15:14; Opb 15:3
i Ge 12:8; Ge 28:16; Jer 32:20
j Ge 15:18; Ge 28:4
k Ge 17:1, 7; Ex 2:24
l De 4:20
m De 26:8; 1Kr 17:21; Han 13:17
n Ex 29:45; De 7:6; 2Sa 7:24; Ps 33:12
o Ge 15:18; Ge 26:3; Ge 35:12; Ex 32:13
p Ex 20:2; Jes 42:8

9 Mozes gaf deze boodschap
later aan de Israëlieten door,
maar ze luisterden niet naar hem
omdat ze ontmoedigd waren door
de zware slavenarbeid.[a]
10 Toen zei Jehovah tegen Mo-
zes: 11 ‘Ga naar de farao, de ko-
ning van Egypte, en zeg hem dat
hij de Israëlieten uit zijn land
moet laten vertrekken.’ 12 Maar
Mozes antwoordde Jehovah: ‘Zelfs
de Israëlieten hebben niet naar
me geluisterd.[b] Zou de farao dan
wel naar me luisteren, terwijl ik
moeilijk uit mijn woorden kom?’*[c]
13 Maar Jehovah vertelde Mozes
en Aäron opnieuw welke bevelen
ze moesten geven aan de Israë-
lieten en aan de farao, de koning
van Egypte, om de Israëlieten uit
Egypte weg te kunnen leiden.
14 Dit zijn de hoofden van
hun vaderlijke huizen: De zonen
van Israëls eerstgeboren zoon Ru-
ben[d] waren Hanoch, Pallu, Hez-
ron en Karmi.[e] Dat zijn de fami-
lies van Ruben.
15 De zonen van Simeon wa-
ren Jemuël, Jamin, Ohad, Ja-
chin, Zohar en Saul, de zoon van
een Kanaänitische vrouw.[f] Dat
zijn de families van Simeon.
16 Dit zijn de namen van de zo-
nen van Levi,[g] van wie hun fami-
lies afstamden: Gerson, Kehath en
Merari.[h] Levi werd 137 jaar oud.
17 De zonen van Gerson, in-
gedeeld volgens hun families,
waren Libni en Simeï.[i]
18 De zonen van Kehath wa-
ren Amram, Jizhar, Hebron en
Uzziël.[j] Kehath werd 133 jaar
oud.
19 De zonen van Merari wa-
ren Mahli en Musi.
Dat waren de families van de
Levieten, ingedeeld volgens hun
afstamming.[k]
20 Amram trouwde met Jo-
chebed, de zus van zijn vader.[l] Ze
schonk hem Aäron en Mozes.[m]
Amram werd 137 jaar oud.
21 De zonen van Jizhar waren
Korach,[a] Nefeg en Zichri.
22 De zonen van Uzziël waren
Misaël, Elsafan[b] en Sithri.
23 Aäron trouwde met Elise-
ba, de dochter van Amminadab
en de zus van Nahesson.[c] Ze
schonk hem Nadab, Abihu, Elea-
zar en Ithamar.[d]
24 De zonen van Korach wa-
ren Assir, Elkana en Abiasaf.[e]
Dat waren de families van de
Korachieten.[f]
25 Eleazar,[g] de zoon van
Aäron, trouwde met een van de
dochters van Putiël. Ze schonk
hem Pinehas.[h]
Dat waren de hoofden van de
vaderlijke huizen van de Levieten,
ingedeeld volgens hun families.[i]
26 Tegen deze Aäron en Mo-
zes zei Jehovah: ‘Leid het volk
Israël uit Egypte, georganiseerd
in groepen.’*[j] 27 Zij waren het
die tegen de farao, de koning van
Egypte, zeiden dat ze de Israëlie-
ten uit Egypte wilden leiden. Het
waren deze Mozes en Aäron.[k]
28 Op die dag, toen Jeho-
vah in Egypte tot Mozes sprak,
29 zei Jehovah tegen Mozes: ‘Ik
ben Jehovah. Vertel de farao, de
koning van Egypte, alles wat ik
tegen je zeg.’ 30 Mozes zei te-
gen Jehovah: ‘Ik kom niet goed
uit mijn woorden,* dus waarom
zou de farao naar me luisteren?’[l]
7 Toen zei Jehovah tegen Mo-
zes: ‘Ik heb je als God ge-
maakt* voor de farao, en je eigen
broer Aäron zal je profeet wor-
den.[m] 2 Je moet alles herhalen
wat ik je opdraag. Je broer Aäron
zal het woord voeren bij de fa-
rao, en de farao zal de Israë-
lieten uit zijn land laten vertrek-
ken. 3 Maar ik zal toelaten dat
de farao* koppig wordt,[n] en ik zal

6:12 * Lett.: ‘onbesneden van lippen ben’.

6:26 * Lett.: ‘volgens hun legers’. 6:30 * Lett.: ‘ben onbesneden van lippen’. 7:1 * Lett.: ‘ik heb je God gemaakt’. 7:3 * Lett.: ‘het hart van de farao’.

HFST. 6
a Ex 5:21
b Ex 5:21; Ex 6:9
c Ex 4:10; Han 7:22
d Ge 49:3
e Ge 46:9
f 1Kr 4:24
g Ge 29:34
h Ge 46:11; Nu 26:57
i Nu 3:18
j Nu 3:19
k Nu 3:20
l Ex 2:1; Nu 26:59
m 1Kr 23:13

2de kolom
a Nu 16:1, 32; Nu 26:10
b Le 10:4; Nu 3:30
c Ru 4:19-21; Mt 1:4
d Nu 3:2
e Nu 26:10, 11
f Nu 26:58; 1Kr 9:19
g Nu 3:32
h Nu 25:7; Nu 31:6; Joz 22:31; Re 20:28
i Ex 6:19
j Ex 7:2, 4; Ex 12:41; Han 7:35
k Ps 77:20
l Ex 4:10; Ex 6:12

HFST. 7
m Ex 4:14-16; Ex 4:30
n Ex 4:21; Ex 7:13, 22; Ex 8:15, 19; Ex 9:12, 35; Ex 10:20, 27; Ex 11:10; Ex 14:8; Ro 9:17, 18

in Egypte veel tekenen en won-
deren doen.[a] **4** Omdat de farao
niet naar jullie zal luisteren, zal ik
Egypte de macht van mijn hand
tonen. Ik zal mijn grote menigte,*
mijn volk, de Israëlieten, weglei-
den uit Egypte, dat ik zwaar zal
straffen.[b] **5** En de Egyptenaren
zullen beslist weten dat ik Jeho-
vah[c] ben wanneer ik mijn hand
naar Egypte uitstrek en de Israë-
lieten uit hun midden wegleid.'
6 Mozes en Aäron deden wat Je-
hovah hun had opgedragen. Pre-
cies zo deden ze het. **7** Mozes
was 80 jaar en Aäron 83 jaar toen
ze tot de farao spraken.[d]

8 Jehovah zei tegen Mozes en
Aäron: **9** 'Als de farao tegen jul-
lie zegt: "Doe een wonder", moet
je tegen Aäron zeggen: "Pak je
staf en gooi die voor de farao op
de grond." De staf zal dan een
grote slang worden.'[e] **10** Mozes
en Aäron gingen dus naar de fa-
rao en deden precies wat Jeho-
vah had geboden. Aäron gooide
zijn staf voor de farao en zijn
dienaren op de grond en de staf
werd een grote slang. **11** Daar-
op liet de farao de wijzen en
de tovenaars komen, en de ma-
giërs van Egypte[f] deden met hun
toverkunsten hetzelfde.[g] **12** Elk
van hen gooide zijn staf op de
grond en het werden grote slan-
gen. Maar Aärons staf verslond
die van hen. **13** Toch weigerde
de farao* koppig[h] naar hen te
luisteren, zoals Jehovah had ge-
zegd.

14 Jehovah zei tegen Mozes:
'Het hart van de farao is ongevoe-
lig[i] en hij weigert het volk te la-
ten gaan. **15** Ga morgenochtend
naar de farao toe, wanneer hij
naar de Nijl gaat. Wacht aan de
oever van de rivier op hem, met
in je hand de staf die in een
slang veranderde.[j] **16** Zeg tegen
hem: "Jehovah, de God van de He-
breeën, heeft me naar u toe ge-
stuurd[a] met de boodschap: 'Laat
mijn volk gaan om mij in de woes-
tijn te aanbidden.'* Maar tot nu
toe hebt u niet geluisterd. **17** Dit
zegt Jehovah: 'Hierdoor zul je we-
ten dat ik Jehovah ben.[b] Ik sla
met de staf die in mijn hand is, op
het water van de Nijl, en het zal
in bloed veranderen. **18** De vis-
sen in de Nijl zullen doodgaan en
de rivier zal stinken, en de Egyp-
tenaren zullen geen water uit de
Nijl meer kunnen drinken.'"'

19 Toen zei Jehovah tegen
Mozes: 'Zeg tegen Aäron: "Steek
de staf die je in je hand hebt uit
over het water van Egypte,[c] van
de rivieren, de kanalen,* de moe-
rassen[d] en de hele watervoor-
raad,# zodat ze bloed worden."
Er zal bloed zijn in heel Egypte,
zelfs in de houten en de stenen
bakken.' **20** Onmiddellijk deden
Mozes en Aäron wat Jehovah
hun had opgedragen. Aäron hief
de staf op en sloeg er voor de
ogen van de farao en zijn diena-
ren mee op het water van de Nijl,
en al het water in de rivier ver-
anderde in bloed.[e] **21** De vissen
in de rivier gingen dood[f] en de ri-
vier begon te stinken. De Egyp-
tenaren konden geen water meer
uit de Nijl drinken[g] en overal in
Egypte was bloed.

22 Maar de magiërs van Egyp-
te deden met hun geheime to-
verkunsten hetzelfde,[h] zodat de
farao* koppig bleef. Hij luister-
de niet naar hen, zoals Jehovah
had gezegd.[i] **23** De farao ging
terug naar zijn huis en ook deze
keer trok hij zich er niets van
aan.* **24** Ondertussen groeven
alle Egyptenaren in de omge-
ving van de Nijl naar drinkwater,
want ze konden geen water uit de
Nijl drinken. **25** Er gingen ze-
ven volle dagen voorbij nadat Je-
hovah de Nijl had getroffen.

7:4 *Lett.: 'mijn legers'. **7:13, 22** *Lett.: 'het hart van de farao'.

7:16 *Lett.: 'dienen'. **7:19** *D.w.z. de kanalen van de Nijl. #Of 'alle reservoirs'. **7:23** *Of 'ook dit nam hij niet ter harte'.

HFST. 7
a Ex 3:19, 20; Ps 105:26, 27; Han 7:36
b Ex 12:12, 51
c Ex 7:17; Ex 8:9, 10; Ex 8:22; Ex 9:29; Ex 14:4
d De 34:7; Han 7:22, 23
e Ex 4:2, 3
f Ge 41:8; 2Ti 3:8
g Ex 7:20, 22; Ex 8:7, 18; Ex 9:11
h Ex 7:3
i Ex 10:1
j Ex 4:2, 3

2de kolom
a Ex 3:18
b Ex 7:5; Ex 8:9, 10; Ex 8:22; Ex 9:29; Ex 14:4
c Ex 8:5
d Ex 9:22; Ex 10:12; Ex 14:21
e Ps 78:44
f Ps 105:29
g Ex 7:18, 24
h Ex 7:11, 12; Ex 8:7, 18; Ex 9:11; 2Ti 3:8
i Ex 3:19

8 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Ga naar de farao en zeg tegen hem: “Dit zegt Jehovah: ‘Laat mijn volk gaan om mij te aanbidden.*[a] **2** Als je blijft weigeren ze te laten gaan, straf ik je hele gebied met een kikkerplaag.[b] **3** De Nijl zal wemelen van de kikkers. Ze zullen uit de rivier komen en binnendringen in je huis, in je slaapkamer en in je bed, in de huizen van je dienaren en bij je volk, in je ovens en in je baktroggen.*[c] **4** De kikkers zullen over jou, je volk en al je dienaren komen.’”’

5 Later zei Jehovah tegen Mozes: ‘Zeg tegen Aäron: “Steek de staf die je in je hand hebt uit over de rivieren, de Nijlkanalen en de moerassen, en laat de kikkers over Egypte komen.”’ **6** Aäron strekte zijn hand uit over het water van Egypte, en de kikkers kwamen tevoorschijn en bedekten het hele land. **7** Maar de magiërs deden met hun geheime toverkunsten hetzelfde: ook zij lieten kikkers over Egypte komen.[d] **8** Toen liet de farao Mozes en Aäron halen en zei: ‘Smeek Jehovah dat hij mij en mijn volk van de kikkers verlost,[e] want ik wil het volk laten gaan zodat ze slachtoffers kunnen brengen aan Jehovah.’ **9** Mozes antwoordde: ‘Aan u is de eer om te bepalen wanneer ik moet smeken of u, uw dienaren, uw volk en uw huizen van de kikkers verlost mogen worden. Alleen in de Nijl zullen nog kikkers overblijven.’ **10** ‘Morgen’, zei de farao. ‘Het zal gebeuren zoals u hebt gezegd,’ zei Mozes, ‘zodat u zult weten dat er niemand anders is zoals Jehovah, onze God.[f] **11** De kikkers zullen uit uw huizen verdwijnen, zodat u, uw dienaren en uw volk ervan bevrijd zijn. Er zullen alleen nog kikkers overblijven in de Nijl.’[g]

12 Mozes en Aäron gingen bij de farao weg, en Mozes smeekte Jehovah om een eind te maken aan de kikkerplaag waarmee Hij de farao getroffen had.[a] **13** Jehovah deed wat Mozes vroeg, en de kikkers in de huizen, op de binnenplaatsen en op de velden gingen dood. **14** Ze werden overal op hopen gelegd en het land begon te stinken. **15** Zodra de farao zag dat de plaag voorbij was, verhardde hij zijn hart.[b] Zoals Jehovah had gezegd, weigerde hij naar hen te luisteren.

16 Jehovah zei tegen Mozes: ‘Zeg tegen Aäron: “Steek je staf uit en sla ermee op de grond. Dan zal in heel Egypte het stof veranderen in muggen.”’ **17** En zo gebeurde het: Aäron stak de staf uit die hij in zijn hand had en sloeg op de grond, waarna er muggen verschenen die op mens en dier gingen zitten. Al het stof op de grond in heel Egypte veranderde in muggen.[c] **18** De magiërs probeerden met hun geheime toverkunsten[d] hetzelfde te doen en muggen tevoorschijn te laten komen, maar dat lukte niet. Alle mensen en dieren kwamen onder de muggen te zitten. **19** De magiërs zeiden tegen de farao: ‘Het is de vinger van God!’[e] Maar de farao* bleef koppig, en hij luisterde niet naar hen, zoals Jehovah had gezegd.

20 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Morgenvroeg zal de farao naar het water gaan. Wacht hem daar op en zeg tegen hem: “Dit heeft Jehovah gezegd: ‘Laat mijn volk gaan om mij te aanbidden. **21** Maar als je mijn volk niet laat gaan, stuur ik steekvliegen af op jou, je dienaren, je volk en je huizen. De huizen van alle Egyptenaren zullen vergeven zijn van de steekvliegen, en zelfs de grond waarop ze* staan, zal ermee bedekt zijn. **22** Op die

---

8:1 * Lett.: ‘dienen’. **8:3** * D.w.z. bakken waarin deeg gekneed werd.

8:19 * Lett.: ‘het hart van de farao’. **8:21** * D.w.z. de Egyptenaren.

HFST. 8
- a Ex 3:12
- b Ps 78:45
- c Ps 105:30
- d Ex 7:11, 12; Ex 7:20, 22; Ex 8:17, 18; Ex 9:11; 2Ti 3:8
- e Ex 10:16-19
- f Ex 9:14; Ex 15:11; Ps 83:18; Ps 86:8; Jes 46:9; Jer 10:6, 7; Ro 9:17
- g Ex 8:3

2de kolom
- a Ex 8:30, 31; Ex 9:33
- b Ex 4:21; Ex 7:3
- c Ps 105:31
- d Ex 7:11, 12; Ex 7:20, 22; Ex 8:7; Ex 9:11
- e Ex 31:18; Lu 11:20

dag zal ik de streek Go̱sen, waar mijn volk woont, afgescheiden houden: daar zullen geen steekvliegen zijn.[a] Zo zul je weten dat ik, Jehovah, hier in het land aanwezig ben.[b] **23** En ik zal onderscheid maken tussen mijn volk en jouw volk. Morgen zal dit wonder* gebeuren.’”’

24 Jehovah deed wat hij had gezegd: dichte zwermen steekvliegen drongen het huis van de farao, de huizen van zijn dienaren en heel Egypte binnen.[c] De steekvliegen waren een ramp voor het land.[d] **25** Uiteindelijk liet de farao Mozes en Aäron roepen en hij zei: ‘Ga slachtoffers aan jullie God brengen, maar blijf in het land.’ **26** ‘Dat zou niet juist zijn,’ antwoordde Mozes, ‘want wat we aan Jehovah, onze God, zouden offeren, zou voor de Egyptenaren iets walgelijks zijn.[e] Als we voor de ogen van de Egyptenaren zo’n slachtoffer zouden brengen, zouden ze ons zeker stenigen! **27** We zullen drie dagreizen ver de woestijn in trekken en daar zullen we slachtoffers brengen aan Jehovah, onze God, zoals hij ons heeft gezegd.’[f]

28 De farao zei: ‘Ik zal jullie laten gaan om in de woestijn slachtoffers te brengen aan Jehovah, jullie God. Ga alleen niet te ver weg. En bid voor mij.’[g] **29** Toen zei Mozes: ‘Goed, ik ga bij u weg, en ik zal tot Jehovah bidden. Morgen zullen de farao, zijn dienaren en zijn volk verlost zijn van de steekvliegen. Maar de farao moet ons niet opnieuw bedriegen* door te weigeren het volk te laten gaan om slachtoffers aan Jehovah te brengen.’[h] **30** Daarna ging Mozes bij de farao weg en bad tot Jehovah.[i] **31** Jehovah deed wat Mozes vroeg, en de steekvliegen verdwenen bij de farao, zijn dienaren en zijn volk. Niet één bleef er over. **32** Maar opnieuw verhardde de farao zijn hart en hij liet het volk niet gaan.

9 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Ga naar de farao en zeg tegen hem: “Dit heeft Jehovah, de God van de Hebreeën, gezegd: ‘Laat mijn volk gaan om mij te aanbidden.*[a] **2** Als je blijft weigeren hen te laten gaan en je hen nog langer vasthoudt, **3** zal Jehovah zijn hand[b] opheffen tegen je vee dat op het veld is. De paarden, ezels, kamelen, runderen en schapen zullen een vreselijke ziekte krijgen.[c] **4** En Jehovah zal beslist onderscheid maken tussen het vee van Israël en het vee van Egypte: bij de Israëlieten zal geen enkel dier doodgaan.’”’[d] **5** Jehovah stelde ook het tijdstip vast door te zeggen: ‘Morgen zal Jehovah dit in het land doen.’

6 De volgende dag liet Jehovah dat gebeuren, en heel wat vee* van Egypte ging dood.[e] Maar geen enkel dier van de Israëlieten stierf. **7** De farao liet navraag doen, en bij de Israëlieten was inderdaad geen enkel dier gestorven. Toch bleef het hart van de farao ongevoelig, en hij liet het volk niet gaan.[f]

8 Daarna zei Jehovah tegen Mozes en Aäron: ‘Neem in beide handen roet uit een kalkoven, en Mozes moet het voor de ogen van de farao in de lucht gooien. **9** Het zal zich als fijn stof over heel Egypte verspreiden, en het zal in heel Egypte bij mens en dier etterende zweren veroorzaken.’

10 Ze haalden dus roet uit een kalkoven en gingen voor de farao staan. Mozes gooide het in de lucht, waarna mens en dier onder de etterende zweren kwam te zitten. **11** De magiërs konden vanwege de zweren niet voor Mozes staan, want de magiërs en alle andere Egyptenaren[g] zaten onder de zweren. **12** Maar

8:23 *Lett.: ‘teken’. **8:29** *Of ‘voor de gek houden’.

9:1 *Lett.: ‘dienen’. **9:6** *Of ‘allerlei vee’.

HFST. 8
a Ex 9:4, 26; Ex 10:23; Ex 12:13
b 1Sa 17:46; 1Kon 20:28; 2Kon 19:17, 19
c Ex 8:3
d Ps 78:45; Ps 105:31
e Ge 46:33, 34; Ex 10:25, 26
f Ex 3:18
g Ex 8:8; Ex 9:28
h Ex 8:15
i Ex 9:33

2de kolom

HFST. 9
a Ex 5:1; Ex 8:1
b Ex 7:4
c Ex 9:15
d Ex 8:22; Ex 10:23; Ex 11:7; Ex 12:13
e Ps 78:48
f Ex 4:21
g Ex 7:11, 12; Ex 7:20, 22; Ex 8:7, 18; 2Ti 3:8

Jehovah liet toe dat de farao* koppig werd, en de farao luisterde niet naar hen, zoals Jehovah tegen Mozes had gezegd.[a]

13 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Sta morgen vroeg op, verschijn voor de farao en zeg tegen hem: “Dit heeft Jehovah, de God van de Hebreeën, gezegd: ‘Laat mijn volk gaan om mij te aanbidden. **14** Want nu richt ik al mijn plagen tegen jou,* je dienaren en je volk, zodat je zult weten dat er op de hele aarde niemand is als ik.[b] **15** Want ik had mijn hand ondertussen al kunnen uitsteken om jou en je volk met een vreselijke ziekte te treffen, en dan zou je van de aarde zijn weggevaagd. **16** Maar dit is de reden dat ik je in leven heb gelaten: om je mijn kracht te tonen en om mijn naam over de hele aarde bekend te laten maken.[c] **17** Ben je nog steeds te trots om mijn volk te laten gaan? **18** Morgen om deze tijd zal ik het zo zwaar laten hagelen als in Egypte nog nooit is voorgekomen sinds de dag dat het land is ontstaan. **19** Geef daarom opdracht om al je vee en alles wat je op het veld hebt, in veiligheid te brengen. Ieder mens en dier dat nog op het veld is en niet naar binnen is gebracht, zal sterven wanneer het gaat hagelen.’”’

20 De dienaren van de farao die ontzag hadden voor het woord van Jehovah, brachten hun slaven en hun vee in veiligheid, **21** maar degenen die het woord van Jehovah niet serieus* namen, lieten hun slaven en hun vee op het veld.

22 Jehovah zei tegen Mozes: ‘Strek je hand uit naar de hemel, zodat het in heel Egypte gaat hagelen,[d] op mens en dier en op alle gewassen in Egypte.’[e] **23** Mozes stak zijn staf uit naar de hemel, en Jehovah liet het donderen en hagelen en hij liet vuur* op de aarde neerkomen. Jehovah liet het aanhoudend hagelen in Egypte. **24** Er viel hagel en er flitste vuur tussen de hagel door. Het had in Egypte nog nooit zo hard gehageld zolang het volk bestond.[a] **25** Overal in Egypte sloeg de hagel neer op alles wat op het veld was, van mens tot dier. Alle planten en alle bomen van het veld werden vernield.[b] **26** Alleen in Gosen, waar de Israëlieten woonden, viel geen hagel.[c]

27 Toen liet de farao Mozes en Aäron roepen. Hij zei tegen ze: ‘Deze keer heb ik gezondigd. Jehovah is rechtvaardig, en ik en mijn volk hebben ongelijk. **28** Smeek Jehovah dat er een eind komt aan Gods donder en hagel. Dan ben ik bereid jullie te laten gaan en hoeven jullie niet langer te blijven.’ **29** Mozes antwoordde: ‘Zodra ik de stad uit ben, zal ik mijn handen opheffen naar Jehovah. De donder zal ophouden en er zal geen hagel meer vallen. Dan zult u weten dat de aarde van Jehovah is.[d] **30** Toch weet ik al dat u en uw dienaren ook dan nog steeds geen ontzag zullen hebben voor Jehovah God.’

31 Het vlas en de gerst waren platgeslagen, want de gerst stond al in de aar en het vlas stond in de knop. **32** Maar de tarwe en de spelt werden niet vernield, want die gewassen zijn later.* **33** Mozes ging bij de farao weg, de stad uit, en hij hief zijn handen op naar Jehovah. De donder en de hagel hielden op en er stortte geen regen meer neer.[e] **34** Toen de farao zag dat de regen, de hagel en de donder waren opgehouden, zondigde hij opnieuw en verhardde hij zijn hart,[f] zowel hij als zijn dienaren. **35** De farao*

HFST. 9

a Ex 4:21; Ex 8:31, 32; Ex 14:17
b Ex 8:9, 10; 2Sa 7:22; Ps 83:18
c Ex 14:17; Joz 2:9, 10; 1Kr 16:24; Sp 16:4; Jes 63:12; Ro 9:17
d Ps 78:47; Ps 105:32
e Ex 10:4, 5

2de kolom

a Ex 9:18
b Ps 105:33
c Ex 8:22; Ex 9:3, 4; Ex 10:23; Ex 11:7; Ex 12:13
d Ex 7:5, 17; Ex 8:9, 10; Ex 8:22; Ex 14:4; De 10:14; Ps 24:1
e Ex 10:17-19
f Ex 4:21; Ex 8:13, 15

9:12, 35 *Lett.: ‘het hart van de farao’. **9:14** *Lett.: ‘je hart’. **9:21** *Lett.: ‘ter harte’.

9:23 *Misschien krachtige bliksemflitsen. **9:32** *Of ‘komen later in het seizoen’.

bleef koppig, en hij liet de Israë-
lieten niet gaan, zoals Jehovah
via Mozes had gezegd.[a]

10 Toen zei Jehovah tegen
Mozes: ‘Ga naar de farao,
want ik heb toegelaten dat zijn
hart en het hart van zijn diena-
ren ongevoelig is geworden,[b] zo-
dat ik deze wonderen* van mij
voor zijn ogen kan doen.[c] **2** Dan
kun je aan je zonen en je kleinzo-
nen vertellen hoe streng ik tegen
Egypte ben opgetreden en welke
wonderen* ik bij hen heb gedaan.[d]
En jullie zullen beslist weten dat
ik Jehovah ben.’

3 Mozes en Aäron gingen
naar de farao en zeiden tegen
hem: ‘Dit heeft Jehovah, de God
van de Hebreeën, gezegd: “Hoe-
lang blijf je nog weigeren je aan
mij te onderwerpen?[e] Laat mijn
volk gaan om mij te aanbidden.*
4 Als je blijft weigeren mijn volk
te laten gaan, laat ik morgen
sprinkhanen over je land komen.
5 Ze zullen de hele oppervlak-
te van het land bedekken, en er
zal geen grond meer te zien zijn.
Wat er na de hagel voor jullie
was overgebleven, zullen ze op-
eten, en ze zullen al jullie bomen
die in het veld groeien, kaalvre-
ten.[f] **6** Je huizen en de huizen
van al je dienaren en van heel
Egypte zullen vol sprinkhanen
zijn, zoals je vaders en je groot-
vaders nog nooit hebben meege-
maakt.”’[g] Daarop draaide hij zich
om en ging bij de farao weg.

7 Toen zeiden de dienaren van
de farao tegen hem: ‘Hoelang zal
deze man nog ellende* over ons
brengen? Laat die mannen gaan
om Jehovah, hun God, te aanbid-
den. Beseft u nog niet dat Egyp-
te geruïneerd is?’ **8** Mozes en
Aäron werden dus opnieuw bij
de farao gebracht. ‘Ga Jehovah,
jullie God, maar aanbidden’, zei
hij tegen ze. ‘Maar wie gaan er
eigenlijk allemaal mee?’ **9** Mozes
antwoordde: ‘We gaan met jong
en oud, met onze zonen en
onze dochters, onze schapen en
onze runderen,[a] want we gaan
een feest voor Jehovah vieren.’[b]
10 Hierop zei de farao: ‘Dán zou
Jehovah echt met jullie zijn,[c] als
ik jullie met je kinderen liet gaan!
Het is duidelijk dat jullie iets
slechts van plan zijn. **11** Daar
komt niets van in! Alleen de man-
nen mogen gaan om Jehovah te
aanbidden, want dat is wat jullie
gevraagd hebben.’ Toen werden
ze bij de farao weggejaagd.

12 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Strek je hand uit over Egypte
zodat de sprinkhanen over het
hele land komen en alle plan-
ten opeten, alles wat de ha-
gel heeft overgelaten.’ **13** Met-
een stak Mozes zijn staf uit
over Egypte, en Jehovah liet die
hele dag en die hele nacht een
oostenwind over het land waaien.
Toen het ochtend werd, had
de oostenwind de sprinkhanen
meegebracht. **14** Zo kwamen er
sprinkhanen in heel Egypte. Ze
streken neer in het hele gebied
van Egypte.[d] Het was een bijzon-
der zware plaag:[e] er waren nog
nooit zo veel sprinkhanen ge-
weest en er zouden er ook nooit
meer zo veel komen. **15** Ze be-
dekten de oppervlakte van het
hele land, en het land zag zwart
van de sprinkhanen. Ze verslon-
den alle planten in het land en
alle vruchten aan de bomen die
de hagel had overgelaten. In heel
Egypte bleef aan de bomen en op
het land geen groen meer over.

16 De farao liet snel Mozes en
Aäron halen en zei: ‘Ik heb gezon-
digd tegen Jehovah, jullie God,
en tegen jullie. **17** Vergeef alsje-
blieft deze keer nog mijn zonde
en smeek Jehovah, jullie God, dat
hij mij nog van deze ene dodelij-
ke plaag verlost.’ **18** Toen ging
hij* bij de farao weg en bad tot

HFST. 9
a Ex 7:4

HFST. 10
b Ex 4:21, Ex 9:34
c Ex 9:15, 16, Ps 78:12, Ro 9:17
d Ex 13:3, 8, De 4:9, De 6:20-22, Ps 44:1
e Ex 9:17
f Ex 9:31, 32
g Ex 9:24

2de kolom
a Ex 10:25, 26
b Ex 3:18, Ex 5:1
c Ex 12:31, 32
d Ps 78:46
e Ex 10:5, Ps 105:34, 35

10:1, 2 *Lett.: ‘tekenen’. **10:3** *Lett.: ‘dienen’. **10:7** *Lett.: ‘een valstrik’.

10:18 *Blijkbaar Mozes.

Jehovah.[a] **19** Daarop liet Jehovah de wind draaien, zodat het een krachtige westenwind werd, die de sprinkhanen wegvoerde en ze de Rode Zee in joeg. Er bleef in heel Egypte geen enkele sprinkhaan over. **20** Maar Jehovah liet toe dat de farao* koppig werd,[b] en hij liet de Israëlieten niet gaan.

21 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Strek je hand uit naar de hemel, dan komt er duisternis over Egypte, een duisternis die zo dicht is dat ze tastbaar is.’ **22** Onmiddellijk strekte Mozes zijn hand uit naar de hemel, waarop er in heel Egypte een dichte duisternis ontstond, drie dagen lang.[c] **23** Ze konden elkaar niet zien, en drie dagen lang verliet niemand van hen zijn huis. Maar waar de Israëlieten woonden, was het licht.[d] **24** Daarna riep de farao Mozes en zei: ‘Ga Jehovah maar aanbidden.[e] Jullie mogen zelfs je kinderen meenemen. Alleen jullie schapen en runderen moeten achterblijven.’ **25** Maar Mozes zei: ‘U moet ook voor slachtoffers en brandoffers zorgen,* die we aan Jehovah, onze God, zullen offeren.[f] **26** Ook ons vee zal met ons meegaan. Geen enkel dier* mag achterblijven, want we zullen een aantal van die dieren gebruiken om Jehovah, onze God, te aanbidden. En pas als we daar zijn aangekomen, weten we wat we aan Jehovah zullen offeren.’ **27** Maar Jehovah liet toe dat de farao* koppig werd, en die gaf hun geen toestemming om te gaan.[g] **28** De farao zei tegen hem: ‘Verdwijn uit mijn ogen! Waag het niet hier nog eens te komen,* want op de dag dat je hier weer komt,# zul je sterven.’ **29** Hierop zei Mozes: ‘Zoals u wilt. Ik zal u niet meer onder ogen komen.’

11 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Ik zal nog één plaag over de farao en Egypte laten komen. Daarna zal hij jullie laten gaan.[a] Wanneer hij dat doet, zal hij jullie letterlijk het land uit jagen.[b] **2** Zeg tegen het volk dat alle mannen en vrouwen aan hun buren om zilveren en gouden voorwerpen moeten vragen.’[c] **3** En Jehovah zorgde ervoor dat de Egyptenaren het volk goedgezind waren. Bovendien stond Mozes in hoog aanzien in Egypte, zowel bij de dienaren van de farao als bij het volk.

4 Toen zei Mozes: ‘Dit heeft Jehovah gezegd: “Rond middernacht zal ik rondgaan door Egypte.[d] **5** Alle eerstgeborenen in Egypte zullen sterven,[e] van de eerstgeborene van de farao, die op zijn troon zit, tot de eerstgeborene van de slavin die aan de handmolen werkt. Ook alle eerstgeboren dieren zullen sterven.[f] **6** Overal in Egypte zal een luid gejammer zijn zoals er nog nooit is geweest en ook nooit meer zal zijn.[g] **7** Maar bij de Israëlieten zal zelfs geen hond blaffen* tegen mens of dier. Zo zullen jullie weten dat Jehovah onderscheid kan maken tussen de Egyptenaren en de Israëlieten.”[h] **8** En al uw dienaren zullen naar me toe komen, zich voor me neerbuigen en zeggen: “Vertrek met het hele volk dat u volgt.”[i] En dan zal ik vertrekken.’ Daarop ging hij woedend bij de farao weg.

9 Jehovah zei tegen Mozes: ‘De farao zal niet naar jullie luisteren.[j] Zo zullen mijn wonderen in Egypte nog talrijker worden.’[k] **10** Mozes en Ääron deden al deze wonderen voor de ogen van de farao,[l] maar Jehovah liet toe dat de farao* koppig werd, zodat hij de Israëlieten niet uit zijn land liet vertrekken.[m]

10:20, 27; 11:10 *Lett.: ‘het hart van de farao’. **10:25** *Of ‘ons ook toestemming geven om (...) mee te nemen’. **10:26** *Lett.: ‘geen hoef’. **10:28** *Lett.: ‘te proberen mijn gezicht te zien’. #Lett.: ‘mijn gezicht ziet’.

11:7 *Lett.: ‘zijn tong spitsen’.

HFST. 10
a Ex 8:30, 31
b Ex 7:3; Ex 11:10; Ro 9:17, 18
c Ps 105:28
d Ex 8:21, 22; Ex 9:3, 6; Ex 9:26; Ex 11:7; Ex 12:13
e Ex 8:28; Ex 9:28
f Ex 3:18; Ex 5:3
g Ex 4:21; Ex 14:4

2de kolom

HFST. 11
a De 4:34
b Ex 12:31, 32
c Ex 3:21, 22; Ex 12:35, 36; Ps 105:37
d Ex 12:29
e Ex 4:22, 23; Ps 78:51; Ps 105:36; Ps 136:10; Heb 11:28
f Ex 12:12
g Ex 12:30
h Ex 8:22; Ex 9:3, 4; Ex 10:23; Ex 12:13
i Ex 12:33
j Ex 3:19; Ex 7:4; Ro 9:17, 18
k Ex 7:3
l Ps 135:9
m Ex 4:21; Ex 9:15, 16; Ex 10:20

12 Jehovah zei in Egypte tegen Mozes en Ääron: **2** ‘Deze maand zal voor jullie de beginmaand zijn, de eerste maand van het jaar.[a] **3** Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël: “Op de tiende dag van deze maand moet ieder voor zich een lam[b] uitkiezen voor zijn familie,* één lam per huis. **4** Maar als de familie te klein is voor een heel lam, dan moeten ze* het in hun huis met hun naaste buren delen. Ze moeten daarbij rekening houden met het aantal personen# en nagaan hoeveel iedereen ervan zal eten. **5** Het lam moet een eenjarig mannetje zijn zonder gebreken.[c] In plaats van een schaap mogen jullie ook een geit kiezen. **6** Jullie moeten er tot de 14de dag van deze maand voor zorgen.[d] Dan moet de hele gemeente van Israël het in de avondschemering*[e] slachten. **7** Ze moeten wat van het bloed nemen en dat spatten op de twee deurposten en de balk boven de deuropening van de huizen waar ze het lam eten.[f]

8 Diezelfde nacht moeten ze het vlees eten.[g] Ze moeten het boven het vuur roosteren en het samen met ongezuurd brood[h] en bittere kruiden[i] eten. **9** Eet niets ervan rauw of gekookt in water, maar rooster het boven het vuur, de kop samen met de schenkels en de ingewanden. **10** Jullie mogen er niets van bewaren tot de volgende ochtend. Wat er ’s ochtends nog over is, moeten jullie verbranden.[j] **11** En zo moeten jullie het eten: met je gordel om,* je sandalen aan en je staf in de hand. Jullie moeten het haastig eten. Het is het Pascha voor Jehovah. **12** Want ik zal in die nacht rondgaan door Egypte en alle eerstgeborenen van mens en dier in Egypte doden.[k] Ik zal het vonnis voltrekken aan alle goden van Egypte.[a] Ik ben Jehovah. **13** Het bloed zal een teken zijn op de huizen waar jullie zijn. En ik zal het bloed zien en jullie voorbijgaan, en de vernietigende plaag zal jullie niet treffen wanneer ik Egypte straf.[b]

14 Deze dag moeten jullie herdenken, en van generatie op generatie moeten jullie deze dag vieren als een feest voor Jehovah. Het is een blijvend voorschrift dat jullie deze dag vieren. **15** Zeven dagen lang moeten jullie ongezuurd brood eten.[c] Op de eerste dag moeten jullie de zuurdesem* uit jullie huizen verwijderen. Als iemand tijdens die zeven dagen iets eet wat gezuurd is, moet die persoon# uit Israël worden verwijderd.△ **16** Op de eerste dag moeten jullie een heilige bijeenkomst houden en op de zevende dag nog een heilige bijeenkomst. Op die dagen mag er niet gewerkt worden.[d] Het enige wat jullie mogen doen, is het voedsel klaarmaken dat jullie* nodig hebben.

17 Jullie moeten het Feest van het Ongezuurde Brood blijven vieren,[e] want op deze dag zal ik jullie als grote menigte* uit Egypte leiden. En jullie moeten deze dag van generatie op generatie vieren; het is een blijvend voorschrift. **18** Vanaf de avond van de 14de dag van de eerste maand tot de avond van de 21ste dag van die maand moeten jullie ongezuurd brood eten.[f] **19** Zeven dagen lang mag er geen zuurdesem in jullie huizen worden aangetroffen. Als iemand iets eet wat gezuurd is, of hij nu een vreemdeling of een geboren Israëliet is,[g] moet die persoon# uit de gemeenschap van Israël worden verwijderd.[h] **20** Jullie mogen niets eten wat gezuurd is.

HFST. 12
a Ex 13:4; Ex 23:15; Nu 28:16; De 16:1
b Jo 1:29; 1Kor 5:7; Opb 5:6
c Le 22:18-20; De 17:1; 1Pe 1:19
d Nu 28:16
e Ex 12:18; Le 23:5; De 16:6
f 1Kor 5:7; Heb 11:28
g De 16:6, 7
h Ex 13:3; Ex 34:25; De 16:3; 1Kor 5:8
i Nu 9:11
j Le 7:15; Le 22:29, 30; De 16:4
k Ex 11:4, 5; Ex 12:29

2de kolom
a Nu 33:4
b Ex 8:22; Ex 9:4, 26; Ex 10:23; Ex 11:7
c Ex 23:15; Le 23:6
d Le 23:8
e Le 23:6; Lu 22:1; 1Kor 5:8
f Le 23:5, 6
g Nu 9:14
h De 16:3; 1Kor 5:7

12:3 *Lett.: ‘huis van vaders’. **12:4** *Lett.: ‘hij’. #Of ‘zielen’. **12:6** *Lett.: ‘tussen de twee avonden’. **12:11** *Lett.: ‘je heupen omgord’.

12:15 *Zie Woordenlijst. **12:15, 19** #Of ‘ziel’. **12:15** △Of ‘ter dood worden gebracht’. **12:16** *Of ‘alle zielen’. **12:17** *Lett.: ‘jullie legers’.

In al jullie huizen moeten jullie ongezuurd brood eten.”’

21 Mozes riep meteen alle oudsten van Israël[a] bij elkaar en zei: ‘Kies voor jullie families jonge dieren* uit en slacht het paschaoffer. **22** Doop daarna een bosje hysop in het bloed dat in een schaal is opgevangen, en bestrijk de balk boven de deuropening en de twee deurposten met het bloed. Tot de ochtend mag niemand van jullie zijn huis uit gaan. **23** Als Jehovah dan rondgaat om de Egyptenaren met de plaag te straffen en hij het bloed op de balk boven de deuropening en op de twee deurposten ziet, zal Jehovah de deur zeker voorbijgaan. Hij zal niet toelaten dat de dodelijke plaag* jullie huizen binnenkomt.[b]

24 Jullie moeten deze gebeurtenis herdenken. Het is een blijvend voorschrift voor jullie en jullie zonen.[c] **25** Ook als jullie in het land gekomen zijn dat Jehovah jullie zal geven zoals hij heeft gezegd, moeten jullie deze viering steeds houden.[d] **26** En als jullie zonen je vragen: “Wat is de betekenis van deze viering?”,[e] **27** dan moeten jullie zeggen: “Het is het slachtoffer van het Pascha voor Jehovah. Hij ging in Egypte de huizen van de Israëlieten voorbij en spaarde de mensen in onze huizen toen hij de Egyptenaren met een plaag strafte.”’

Het volk viel op hun knieën en boog diep. **28** De Israëlieten vertrokken en deden zoals Jehovah Mozes en Aäron geboden had.[f] Precies zo deden ze het.

29 Om middernacht doodde Jehovah elke eerstgeborene in Egypte:[g] van de eerstgeborene van de farao, die op zijn troon zat, tot de eerstgeborene van de gevangene die in de gevangenis* zat. Ook doodde hij alle eerstgeboren dieren.[a] **30** De farao, al zijn dienaren en alle andere Egyptenaren stonden die nacht op, en er werd luid gehuild onder de Egyptenaren, want er was geen huis zonder dode.[b] **31** Diezelfde nacht nog liet hij Mozes en Aäron[c] komen, en hij zei: ‘Vertrek! Ga bij mijn volk weg, jullie en de andere Israëlieten! Ga Jehovah maar aanbidden,* zoals jullie hebben gezegd.[d] **32** Neem ook jullie schapen, geiten en runderen mee en vertrek, zoals jullie hebben gezegd.[e] Maar ik wil wel dat jullie me zegenen.’

33 Toen drongen de Egyptenaren er bij het volk op aan om snel uit het land te vertrekken.[f] ‘Want anders gaan we allemaal dood!’,[g] zeiden ze. **34** Het volk nam dus het meeldeeg mee voordat het gezuurd was. Ze wikkelden hun baktroggen* in hun kleren en droegen die op hun schouders. **35** De Israëlieten deden wat Mozes had gezegd en vroegen de Egyptenaren om zilveren en gouden voorwerpen en om kleding.[h] **36** Jehovah zorgde ervoor dat de Egyptenaren het volk goedgezind waren, zodat die hun gaven waar ze om vroegen. Zo beroofden* ze de Egyptenaren.[i]

37 Toen vertrokken de Israëlieten vanuit Ramеses[j] naar Sukkoth[k] — zo’n 600.000 mannen,* de kinderen niet meegerekend.[l] **38** Er ging een grote groep vreemdelingen*[m] met hen mee, en ook schapen, geiten en runderen, een grote hoeveelheid vee. **39** Van het deeg dat ze uit Egypte hadden meegenomen, bakten ze ronde, ongezuurde broden. Het deeg was niet gezuurd, want ze waren

---

12:21 *D.w.z. jonge schapen of geiten. **12:23** *Lett.: ‘de verwoesting’. **12:29** *Lett.: ‘het huis van de waterput’.

12:31 *Lett.: ‘dienen’. **12:34** *D.w.z. bakken waarin deeg gekneed werd. **12:36** *Of ‘uitschudden’, ‘kaalplukken’. **12:37** *Lett.: ‘mannen te voet’. Blijkbaar mannen die geschikt waren voor militaire dienst. **12:38** *Of ‘groot gemengd gezelschap’, d.w.z. een gemengde groep niet-Israëlieten, onder wie Egyptenaren.

HFST. 12

a Ex 3:16, Nu 11:16
b Heb 11:28
c De 16:3
d Joz 5:10
e Ex 13:3, 8, De 6:6, 7
f Heb 11:28
g Nu 33:4, Ps 78:51, Ps 105:36

2de kolom

a Ge 15:14, Ex 11:4, 5, Nu 3:13, Ps 135:8
b Ex 11:6
c Ex 10:28, 29
d Ex 3:19, 20, Ex 6:1, Ex 10:8-11, Ps 105:38
e Ex 10:26
f Ex 12:11
g Ex 10:7
h Ge 15:14, Ex 3:21, Ex 11:2, Ps 105:37
i Ex 3:22
j Ge 47:11, Ex 1:11
k Nu 33:5
l Ge 12:1, 2, Ge 15:1, 5, Ge 46:2, 3, Ex 1:7, Nu 2:32
m Nu 11:4

zo plotseling uit Egypte weggejaagd dat ze geen proviand voor zichzelf hadden klaargemaakt.[a]

40 De duur van het verblijf van de Israëlieten, die in Egypte hadden gewoond,[b] was 430 jaar.[c] **41** Toen de 430 jaar verstreken waren, precies op die dag, vertrok de grote menigte* van Jehovah uit Egypte. **42** Dit is een nacht waarin ze zullen vieren dat Jehovah hen uit Egypte heeft geleid. Deze nacht moet door het hele volk Israël van generatie op generatie worden herdacht ter ere van Jehovah.[d]

43 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes en Aäron: ‘Voor het Pascha gelden de volgende voorschriften: Geen enkele vreemdeling mag ervan eten.[e] **44** Maar als iemand een slaaf heeft die met geld is gekocht, moet je hem besnijden.[f] Pas dan mag hij ervan eten. **45** Een buitenlander die bij jullie woont en een loonarbeider mogen er niet van eten. **46** Het moet in één huis gegeten worden. Je mag niets van het vlees buiten het huis brengen en de botten mogen niet gebroken worden.[g] **47** De hele gemeenschap van Israël moet het vieren. **48** Als er een vreemdeling bij jullie woont en hij het Pascha voor Jehovah wil vieren, dan moeten al zijn mannelijke familieleden besneden worden. Dan mag hij het vieren, en hij zal als een geboren Israëliet worden. Maar iemand die niet besneden is, mag er niet van eten.[h] **49** Er zal één wet gelden voor de geboren Israëliet en voor de vreemdeling die bij jullie woont.’[i]

50 Alle Israëlieten deden wat Jehovah Mozes en Aäron had opgedragen. Precies zo deden ze het. **51** Op die dag leidde Jehovah de Israëlieten met hun grote menigte* uit Egypte.

12:41 *Lett.: ‘legers’. **12:51** *Lett.: ‘hun legers’.

13 Verder zei Jehovah tegen Mozes: **2** ‘Heilig voor mij* elke mannelijke eerstgeborene# van de Israëlieten, van mens en dier. Die zijn van mij.’[a]

3 Toen zei Mozes tegen het volk: ‘Herdenk deze dag, de dag waarop jullie zijn vertrokken uit Egypte,[b] uit het huis van slavernij. Want met een sterke hand heeft Jehovah jullie hier weggehaald.[c] Daarom mag er niets gegeten worden dat gezuurd is. **4** Op deze dag vertrekken jullie, in de maand abib.*[d] **5** Wanneer Jehovah je in het land gebracht heeft van de Kanaänieten, de Hethieten, de Amorieten, de Hevieten en de Jebusieten,[e] het land dat hij met een eed aan je voorvaders heeft beloofd[f] en dat overvloeit van melk en honing,[g] dan moet je in deze maand de herdenking houden. **6** Zeven dagen lang moet je ongezuurd brood eten,[h] en op de zevende dag is er een feest voor Jehovah. **7** Er moet in die zeven dagen ongezuurd brood worden gegeten.[i] Niets dat gezuurd is, mag bij je aangetroffen worden,[j] en in je hele gebied* mag geen zuurdesem te vinden zijn. **8** En op die dag moet je je zoon vertellen: “Zo herdenk ik wat Jehovah voor me heeft gedaan toen ik uit Egypte vertrok.”[k] **9** Het zal voor jou als een teken op je hand zijn en als een herinneringsteken op je voorhoofd,*[l] zodat Jehovah’s wet op je lippen# zal zijn. Want met een sterke hand heeft Jehovah je uit Egypte geleid. **10** Je moet dit voorschrift elk jaar op de vastgestelde tijd[m] opvolgen.

11 Wanneer Jehovah je in het land van de Kanaänieten brengt, dat hij met een eed aan jou en

13:2 *Of ‘zonder voor mij af’. #Lett.: ‘elke eerstgeborene die elke moederschoot opent’. **13:4** *Zie App. B15. **13:7** *Lett.: ‘grenzen’. **13:9** *Lett.: ‘tussen je ogen’. #Lett.: ‘in je mond’.

HFST. 12
a Ex 12:31
b Ge 46:2, 3; Ge 47:27; Han 13:17
c Ga 3:17
d De 16:1
e Le 22:10
f Ge 17:12, 23
g Nu 9:12; Ps 34:19, 20; Jo 19:33, 36
h Nu 9:14
i Le 24:22; Nu 15:16

2de kolom

HFST. 13
a Nu 3:13; Nu 18:15; De 15:19; Lu 2:22, 23
b Ex 12:42; De 16:3
c De 4:34; Ne 9:10
d De 16:1
e Ex 3:8; Ex 34:11
f Ge 15:18; Ex 6:5, 8
g Ex 3:17; De 8:7-9
h Ex 12:15; Ex 34:18
i Ex 23:15
j De 16:3
k Ex 12:26, 27
l Ex 12:14; De 11:18
m Ex 12:24, 25

je voorvaders beloofd heeft aan jou te geven,[a] **12** dan moet je elke eerstgeboren zoon* aan Jehovah wijden, en ook alle eerstgeboren mannetjes van het vee dat van jou wordt. Ze zijn van Jehovah.[b] **13** Elke eerstgeboren ezel moet je loskopen met een schaap. Als je hem niet loskoopt, moet je zijn nek breken. Ook elke eerstgeboren zoon moet je loskopen.[c]

14 Als je zoon later aan je vraagt: "Wat betekent dit?", dan moet je tegen hem zeggen: "Met een sterke hand heeft Jehovah ons uit Egypte geleid, uit het huis van slavernij.[d] **15** Toen de farao koppig weigerde ons te laten gaan,[e] heeft Jehovah elke eerstgeborene in Egypte gedood, van de eerstgeborene van de mens tot de eerstgeborene van het vee.[f] Daarom offer ik alle eerstgeboren mannetjes* aan Jehovah en koop ik elke eerstgeboren zoon los." **16** Het moet als een teken op je hand zijn en als een band op je voorhoofd,*[g] want met een sterke hand heeft Jehovah ons uit Egypte geleid.'

17 Toen de farao het volk liet gaan, leidde God hen niet door het land van de Filistijnen, ook al was dat een kortere weg. Want God zei: 'Het volk kon weleens van gedachten veranderen als ze met oorlog te maken krijgen, en dan zullen ze teruggaan naar Egypte.' **18** Daarom liet God het volk een omweg maken langs de weg door de woestijn bij de Rode Zee.[h] De Israëlieten trokken in gevechtsformatie weg uit Egypte. **19** Mozes nam ook het lichaam* van Jozef mee, want Jozef had de zonen van Israël plechtig laten zweren: 'God zal zeker aan jullie denken, en jullie moeten mijn lichaam* hiervandaan meenemen.'[a] **20** Ze vertrokken uit Sukkoth en sloegen hun kamp op bij Etham, aan de rand van de woestijn.

21 Jehovah ging voor ze uit, overdag in een wolkkolom om ze de weg te wijzen[b] en 's nachts in een vuurkolom om ze licht te geven. Zo konden ze overdag en 's nachts reizen.[c] **22** Overdag was er de wolkkolom die vóór het volk bleef, en 's nachts de vuurkolom.[d]

14 Jehovah zei tegen Mozes: **2** 'Zeg tegen de Israëlieten dat ze moeten omkeren en hun kamp moeten opslaan vóór Pi-Hachiroth, tussen Migdol en de zee, tegenover Baäl-Sefon.[e] Daar, bij de zee, moeten jullie je kamp opslaan. **3** Dan zal de farao over de Israëlieten zeggen: "Ze zijn verdwaald in het land. Ze zijn ingesloten door de woestijn." **4** Ik zal toelaten dat de farao* koppig wordt,[f] en hij zal hen achtervolgen. Ik zal mezelf grootmaken ten koste van de farao en zijn hele leger.[g] Dan zullen de Egyptenaren weten dat ik Jehovah ben.'[h] Dat deden ze dus.

5 Later werd aan de koning van Egypte gemeld dat het volk gevlucht was. Onmiddellijk veranderde de houding* van de farao en zijn dienaren tegenover het volk,[i] en ze zeiden: 'Waarom hebben we Israël laten gaan? Nu zijn we onze slaven kwijt!' **6** Daarom maakte hij zijn strijdwagens klaar, en hij nam zijn mannen met zich mee.[j] **7** Hij nam de 600 beste wagens mee en ook alle andere wagens van Egypte, allemaal bemand met soldaten. **8** Jehovah liet dus toe dat de farao,* de koning van Egypte, koppig werd, zodat hij de Israëlieten achternaging, terwijl die vol vertrouwen# op weg waren.[k] **9** De Egyptenaren achtervolgden

HFST. 13
a Ge 15:18
b Ex 22:29; Ex 34:19, 20; Le 27:26; Nu 3:13; Lu 2:22, 23
c Nu 18:15
d De 7:7, 8
e Ex 5:2
f Ex 12:29; Ps 78:51
g De 11:18
h Ex 14:2, 3; Nu 33:5

2de kolom
a Ge 50:24, 25; Joz 24:32; Heb 11:22
b Ex 14:19
c Nu 9:15; Ps 78:14
d Ps 105:39; 1Kor 10:1

HFST. 14
e Ex 13:17, 18
f Ex 7:13; Ro 9:17, 18
g Ex 9:15, 16; Ex 15:11; Ex 18:10, 11; Joz 2:9, 10
h Ex 7:5; Ex 8:22
i Ex 12:33
j Ex 14:23
k Nu 33:3

13:12 *Lett.: 'iedereen die de moederschoot opent'. **13:15** *Lett.: 'alles wat de moederschoot opent'. **13:16** *Lett.: 'tussen je ogen'. **13:19** *Lett.: 'gebeente'.

14:4, 8 *Lett.: 'het hart van de farao'. **14:5** *Lett.: 'het hart'. **14:8** #Lett.: 'met opgeheven hand'.

hen,[a] en de wagenpaarden van
de farao, zijn ruiters en zijn le-
ger haalden hen in terwijl ze hun
kamp hadden opgeslagen bij de
zee, bij Pi-Ha̱chiroth, tegenover
Baäl-Se̱fon.

10 Toen de farao dichterbij
kwam, zagen de Israëlieten in-
eens dat de Egyptenaren hen ach-
tervolgden. De Israëlieten werden
doodsbang en gingen tot Jeho-
vah roepen.[b] **11** Ze zeiden tegen
Mozes: ‘Waren er in Egypte soms
geen graven, dat je ons hiernaar-
toe hebt gebracht om in de woes-
tijn te sterven?[c] Wat heb je ons
aangedaan door ons uit Egypte te
leiden? **12** Dit is precies wat we
bedoelden toen we in Egypte te-
gen je zeiden: “Laat ons met rust.
Laat ons de Egyptenaren maar
dienen.” Want we kunnen beter
de Egyptenaren dienen dan in de
woestijn sterven.’[d] **13** Toen zei
Mozes tegen het volk: ‘Wees niet
bang.[e] Houd vol en zie hoe Je-
hovah jullie vandaag zal redden.[f]
Want de Egyptenaren die jullie
vandaag nog zien, zullen jullie
nooit meer terugzien.[g] **14** Je-
hovah zelf zal voor jullie strij-
den,[h] en jullie zullen stil zijn.’

15 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Waarom blijf je tot mij roepen?
Zeg tegen de Israëlieten dat ze
hun kamp opbreken. **16** En jij,
steek de staf die je in je hand hebt
uit over de zee en splijt de zee in
tweeën. Dan kunnen de Israëlie-
ten over droog land dwars door
de zee gaan. **17** Maar ik zal toe-
laten dat de Egyptenaren* koppig
worden, zodat ze hen achterna-
gaan. Zo zal ik mezelf grootma-
ken ten koste van de farao en
zijn hele leger, zijn strijdwagens
en zijn ruiters.[i] **18** Dan zullen de
Egyptenaren weten dat ik Jeho-
vah ben, als ik mezelf grootmaak
ten koste van de farao, zijn strijd-
wagens en zijn ruiters.’[j]

19 De engel van de ware God[a]
die voor het kamp van Israël
uit ging, verplaatste zich toen
en stelde zich achter hen op. En
de wolkkolom die vóór hen was,
ging naar achteren[b] en stelde
zich daar op. **20** Zo kwam de
wolkkolom tussen het kamp van
de Egyptenaren en het kamp van
Israël te staan.[c] Aan de ene kant
was de wolk donker en aan de an-
dere kant verlichtte hij de nacht.[d]
Daardoor kwam het ene kamp de
hele nacht niet in de buurt van
het andere.

21 Toen strekte Mozes zijn
hand uit over de zee.[e] Jehovah
liet de zee terugwijken door een
sterke oostenwind, die de hele
nacht waaide, waardoor de zee-
bodem in droog land verander-
de.[f] En het water werd in twee-
en gespleten.[g] **22** De Israëlieten
trokken dus dwars door de zee
over droog land,[h] terwijl het wa-
ter rechts en links van hen een
muur vormde.[i] **23** De Egypte-
naren achtervolgden hen, en alle
paarden, strijdwagens en ruiters
van de farao gingen achter hen
aan, de zee in.[j] **24** Tijdens de
morgenwake* keek Jehovah van-
uit de vuur- en wolkkolom[k] naar
het leger van de Egyptenaren,
en hij zaaide paniek onder hen.
25 Hij liet steeds wielen van hun
wagens af lopen, waardoor ze
moeite hadden om ze te bestu-
ren. Ze riepen: ‘Laten we vluchten
voor Israël, want Jehovah strijdt
voor hen tegen de Egyptenaren!’[l]

26 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Strek je hand uit over de zee, dan
zal het water terugstromen over
de Egyptenaren, hun strijdwagens
en hun ruiters.’ **27** Mozes strek-
te meteen zijn hand uit over de
zee, en tegen het aanbreken van
de morgen stroomde de zee te-
rug naar haar gewone plaats. Ter-
wijl de Egyptenaren ervoor op de
vlucht sloegen, schudde Jehovah

14:17 * Lett.: ‘het hart van de Egyptenaren’.

14:24 * Van ongeveer 2.00 tot 6.00 uur.

HFST. 14
- a Ex 15:9
- b Joz 24:6, 7; Ne 9:9
- c Ex 16:3; Ex 17:3; Nu 14:2-4; Ps 106:7
- d Ex 5:21; Ex 6:6, 9
- e Nu 14:9; De 20:3; 2Kr 20:15, 17; Ps 27:1; Ps 46:1; Jes 41:10
- f 2Kr 20:17
- g Ex 14:30; Ex 15:5; Ps 136:15
- h De 1:30; De 20:4; 2Kr 20:29
- i Ex 9:15, 16
- j Ex 14:4; Ro 9:17, 18

2de kolom
- a Ge 48:16; Ex 32:34; Nu 20:16; Ju 9
- b Ex 13:21
- c Joz 24:6, 7
- d Ps 105:39
- e Ex 14:16; Han 7:36
- f Joz 2:9, 10; Ps 66:6; Ps 106:9; Ps 114:3
- g Ne 9:10, 11; Ps 78:13; Ps 136:13; Jes 63:12
- h 1Kor 10:1; Heb 11:29
- i Ex 15:8
- j Ex 14:17
- k Ex 13:21
- l Ex 14:4

ze midden in de zee af.[a] **28** Het
terugstromende water overspoel-
de de strijdwagens en de ruiters
en het hele leger van de farao dat
achter hen aan de zee in was ge-
gaan.[b] Niemand van hen bleef ge-
spaard.[c]

29 Maar de Israëlieten liepen
over droog land dwars door de
zee,[d] terwijl het water rechts en
links van hen een muur vorm-
de.[e] **30** Zo redde Jehovah Israël
op die dag uit de handen van
de Egyptenaren,[f] en Israël zag
de Egyptenaren dood langs de
zee liggen. **31** Ook zag Israël de
grote kracht* die Jehovah tegen
de Egyptenaren had gebruikt.
Het volk kreeg ontzag voor Jeho-
vah en stelde vertrouwen in Je-
hovah en in zijn dienaar Mozes.[g]

15 Toen zongen Mozes en de Israëlieten dit lied voor Jehovah:[h]

‘Ik wil zingen voor Jehovah,
want hij heeft zich hoog verheven.[i]
Paard en berijder heeft hij in de zee geslingerd.[j]

2 Mijn sterkte en mijn macht is Jah,* want hij is mijn redding geworden.[k]
Hij is mijn God en ik zal hem loven,[l] de God van mijn vader[m] en ik zal hem eren.[n]

3 Jehovah is een machtige strijder.[o] Jehovah is zijn naam.[p]

4 De strijdwagens en het leger van de farao heeft Hij in de zee geworpen,[q]
en zijn beste soldaten zijn weggezonken in de Rode Zee.[r]

5 Het kolkende water overspoelde hen, ze zonken als een steen naar de diepte.[s]

6 Uw rechterhand, o Jehovah, heeft enorme kracht.[t]
Uw rechterhand, o Jehovah, kan een vijand verpletteren.

7 In uw grote majesteit kunt u degenen neerwerpen die tegen u opstaan.[a]
Uw woede ontbrandt en verteert hen als stoppels.

8 Met de adem van uw neusgaten werd het water opgestuwd.
Het bleef staan als een dam.
Het kolkende water stolde in het hart van de zee.

9 De vijand zei: “Ik zal ze achtervolgen! Ik zal ze inhalen!
Ik zal buit verdelen totdat ik* genoeg heb!
Ik zal mijn zwaard trekken! Mijn hand zal hen onderwerpen!”[b]

10 U blies met uw adem, de zee overspoelde hen.[c]
Ze zonken als lood in het machtige water.

11 Wie van de goden is als u, o Jehovah?[d]
Wie is als u, zo indrukwekkend in heiligheid?[e]
U bent degene die vereerd moet worden met loftliederen, degene die wonderen doet.[f]

12 U strekte uw rechterhand uit en de aarde slokte hen op.[g]

13 In uw loyale liefde leidde u het volk dat u hebt losgekocht.[h]
In uw kracht zult u hen naar uw heilige woonplaats voeren.

14 Volken moeten het horen,[i] ze zullen huiveren.
Angst* zal de bewoners van Filistea aangrijpen.

15 Doodsbang zullen de stamhoofden van Edom zijn,
en de machtige heersers* van Moab zullen beven.[j]
Alle bewoners van Kanaän zullen wanhopig zijn.[k]

14:31 *Lett.: ‘hand’. **15:2** *‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

15:9 *Of ‘mijn ziel’. **15:14** *Lett.: ‘barensweeën’. **15:15** *Of ‘de despoten’.

HFST. 14
a Ex 15:1, 4
b Ex 15:5, 10; De 11:3, 4; Joz 24:6, 7; Ne 9:10, 11; Ps 78:53; Heb 11:29
c Ex 14:13; Ps 106:11; Ps 136:15
d Ps 77:19
e Ex 15:8
f De 4:20; Ps 106:8-11
g Ex 4:31; Ex 19:9; Ps 106:12

HFST. 15
h Re 5:1; 2Sa 22:1; Opb 15:3
i Ex 9:16; Ex 18:10, 11; Ps 106:11, 12
j Ex 15:21; Ps 136:15
k Jes 12:2
l 2Sa 22:47; Jes 25:1
m Ex 3:15
n Ps 83:18; Ps 148:13
o Ps 24:8
p Ex 6:3; Jes 42:8
q Ex 14:27
r Ex 14:6, 7
s Ne 9:10, 11
t Ps 60:5; Ps 89:13

2de kolom
a Jes 37:23
b Ex 14:5, 9
c Ex 14:21, 28
d De 3:24; 2Sa 7:22
e Jes 6:3
f Ex 11:9
g Ps 78:53; Heb 11:29
h Ps 106:10
i Nu 14:13, 14
j Nu 22:1, 3
k Joz 2:9-11; Joz 5:1

16 Schrik en vrees zal hen
overvallen.[a]
Versteend van angst zullen
ze zijn door de grootheid
van uw arm,
wanneer uw volk voorbij-
trekt, o Jehovah,
wanneer het volk dat
u hebt voortgebracht,[b]
voorbijtrekt.[c]
17 U zult hen meenemen en
planten op de berg van uw
erfdeel,[d]
de vaste plaats die u voor
uzelf hebt klaargemaakt
om er te wonen, o Jehovah,
een heiligdom, o Jehovah,
dat uw handen hebben
gebouwd.
18 Jehovah zal voor altijd en
eeuwig als koning regeren.[e]
19 Toen de paarden, strijd-
wagens en ruiters van de
farao de zee in gingen,[f]
liet Jehovah het water van
de zee over hen terug-
stromen,[g]
maar het volk Israël liep over
droog land dwars door de
zee.'[h]

20 Vervolgens nam de profe-
tes Mirjam, de zus van Aäron,
een tamboerijn in haar hand, en
alle vrouwen volgden haar dan-
send met tamboerijnen. **21** Mir-
jam zong als antwoord op de man-
nen:

'Zing voor Jehovah, want hij
heeft zich hoog verheven.[i]
Paard en berijder heeft hij in
de zee geslingerd.'[j]

22 Later leidde Mozes Israël
weg van de Rode Zee, en ze gin-
gen naar de woestijn van Sur.
Drie dagen lang trokken ze door
de woestijn, maar ze vonden geen
water. **23** Ze kwamen bij Mara,*[k]
maar ze konden het water van
Mara niet drinken, omdat het bit-
ter was. Daarom gaf hij er de
naam Mara aan. **24** Het volk be-
gon tegen Mozes te klagen.[a] 'Wat
moeten we drinken?', zeiden ze.
25 Hij riep Jehovah aan[b] en Je-
hovah leidde hem naar een boom.
Toen hij die in het water gooide,
werd het water zoet.

Daar stelde Hij voor hen een
voorschrift en een procedure
voor de rechtspraak vast, en
daar stelde Hij hen op de proef.[c]
26 Hij zei: 'Als jullie precies doen
wat Jehovah, jullie God, zegt en
doen wat goed is in zijn ogen en
luisteren naar zijn geboden en je
houden aan al zijn voorschrif-
ten,[d] zal ik jullie met geen en-
kele van de ziekten treffen die
ik over de Egyptenaren heb ge-
bracht.[e] Want ik, Jehovah, genees
jullie.'[f]

27 Vervolgens kwamen ze bij
Elim, waar 12 waterbronnen en
70 palmbomen waren. Daar sloe-
gen ze hun kamp op bij het water.

16 Later vertrok de hele ge-
meenschap van Israël uit
Elim. Op de 15de dag van de
tweede maand na hun vertrek uit
Egypte bereikten ze de woestijn
van Sin,[g] die tussen Elim en de
Sinaï ligt.

2 Daar in de woestijn begon
de hele gemeenschap van Israël
tegen Mozes en Aäron te klagen.[h]
3 De Israëlieten zeiden steeds
weer: 'Waren we maar door Je-
hovah's hand gestorven in Egyp-
te, toen we bij de vleespotten za-
ten,[i] toen we brood aten zo veel
we wilden. Nu hebben jullie ons
naar deze woestijn gebracht om
het hele volk* van honger te la-
ten omkomen.'[j]

4 Toen zei Jehovah tegen Mo-
zes: 'Luister, ik laat voor jullie
brood uit de hemel regenen.[k] En
iedereen van het volk moet er
elke dag op uit gaan om te ver-
zamelen wat hij nodig heeft.[l] Op
die manier kan ik testen of ze
zich wel of niet aan mijn wet

15:23 *Bet.: 'bitterheid'.

16:3 *Lett.: 'gemeente'. Zie Woordenlijst.

HFST. 15
a De 11:25
b 2Sa 7:23; Jes 43:1
c Nu 20:14, 17; Nu 21:21, 22
d Ps 80:8
e Ps 10:16
f Ex 14:23
g Ex 14:28
h Ex 14:22
i Ex 9:16; Ex 18:11
j Ex 14:27, 28; Ps 106:11, 12
k Nu 33:8

2de kolom
a Ex 16:2, 3; Ex 17:3; 1Kor 10:6, 10
b Ex 17:4
c Ex 16:4; De 8:2
d De 28:1
e De 7:12, 15
f Ex 23:25; Ps 103:3

HFST. 16
g Nu 33:10, 11
h Ex 15:24; 1Kor 10:6, 10
i Nu 11:4; Nu 14:2, 3
j Ex 17:3; Nu 16:13
k Ps 78:24, 25; Ps 105:40; Jo 6:31, 32; Jo 6:58; 1Kor 10:1, 3
l Mt 6:11

zullen houden.*[a] **5** Maar wat ze op de zesde dag[b] verzamelen om te bereiden, moet het dubbele zijn van wat ze op de andere dagen verzamelen.'[c]

6 Mozes en Aäron zeiden dus tegen de Israëlieten: 'Vanavond zullen jullie zeker weten dat het Jehovah is die jullie uit Egypte heeft geleid.[d] **7** Morgenochtend zullen jullie Jehovah's glorie zien, want Jehovah heeft jullie geklaag tegen hem gehoord. Wie zijn wij, dat jullie tegen ons klagen?' **8** Mozes zei verder: 'Als Jehovah jullie vanavond vlees te eten geeft en morgenochtend brood zo veel jullie willen, zullen jullie beseffen dat Jehovah jullie geklaag tegen hem heeft gehoord. Maar wie zijn wij? Jullie klagen niet tegen ons, maar tegen Jehovah.'[e]

9 Toen zei Mozes tegen Aäron: 'Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël: "Kom voor Jehovah staan, want hij heeft jullie geklaag gehoord."'[f] **10** Zodra Aäron tot de hele gemeenschap van Israël gesproken had, draaiden ze zich om naar de woestijn. En daar verscheen Jehovah's glorie in de wolk.[g]

11 Jehovah zei verder tegen Mozes: **12** 'Ik heb het geklaag van de Israëlieten gehoord.[h] Zeg tegen ze: "In de avondschemering* zullen jullie vlees eten en in de morgen zullen jullie volop brood hebben.[i] Dan zullen jullie weten dat ik Jehovah, jullie God, ben."'[j]

13 Die avond kwamen er kwartels, zo veel dat het kamp ermee bezaaid was.[k] En 's morgens lag er overal rond het kamp een laag dauw. **14** Nadat de dauw verdampt was, bleek de woestijn bedekt te zijn met een fijn, schilferachtig laagje,[l] zo fijn als rijp op de grond. **15** 'Wat is dat?', vroegen de Israëlieten elkaar toen ze het zagen, want ze wisten niet wat het was. Mozes zei tegen ze: 'Het is het brood dat Jehovah jullie als voedsel geeft.[a] **16** Dit heeft Jehovah geboden: "Iedereen moet zo veel verzamelen als hij kan eten. Jullie moeten per persoon een gomer*[b] nemen, voor iedereen# die in je tent woont."' **17** Dat deden de Israëlieten. Sommige verzamelden veel en andere weinig. **18** Als ze het dan per gomer gingen meten, had degene die veel had verzameld, niet te veel, en degene die weinig had verzameld, niet te weinig.[c] Iedereen verzamelde zo veel hij kon eten.

19 Toen zei Mozes tegen ze: 'Niemand mag er iets van overlaten tot de volgende ochtend.'[d] **20** Maar ze luisterden niet naar Mozes. Sommigen lieten er wat van over tot de volgende ochtend, en toen zaten er wormen in en stonk het. Mozes werd daarom kwaad op hen. **21** Elke ochtend verzamelden ze het, iedereen zo veel hij kon eten. Zodra de zon heet werd, smolt het.

22 Op de zesde dag verzamelden ze twee keer zo veel brood,[e] twee gomer per persoon. De hoofden van de gemeenschap kwamen het bij Mozes melden. **23** Daarop zei hij tegen ze: 'Dat is wat Jehovah heeft gezegd. Morgen zal er volledige rust* zijn, een heilige sabbat voor Jehovah.[f] Bak wat je wilt bakken en kook wat je wilt koken.[g] Leg wat over is opzij en bewaar het tot de volgende ochtend.' **24** Ze bewaarden het dus tot de volgende ochtend, zoals Mozes had geboden, en het stonk niet en er zaten ook geen maden in. **25** Toen zei Mozes: 'Dit moeten jullie vandaag eten, want vandaag is een sabbat voor Jehovah. Vandaag zullen jullie het niet op de grond vinden. **26** Zes dagen

HFST. 16
- *a* De 8:2
- *b* Ex 35:2
- *c* Ex 16:22
- *d* Ex 6:7; Nu 16:28, 29
- *e* Nu 21:7; 1Sa 8:7
- *f* Ex 16:2; Nu 11:1
- *g* Ex 13:21; Nu 16:19; Mt 17:5
- *h* Nu 14:27
- *i* Ps 105:40
- *j* Ex 4:5; Ex 6:7
- *k* Nu 11:31, 34; Ps 78:27-29
- *l* Nu 11:7; De 8:3; Ne 9:15

2de kolom
- *a* Nu 21:5; De 8:14, 16; Joz 5:11, 12; Jo 6:31, 32; Jo 6:58; 1Kor 10:1, 3
- *b* Ex 16:36
- *c* 2Kor 8:15
- *d* Mt 6:11, 34
- *e* Ex 16:5
- *f* Ex 20:8; Ex 31:15; Ex 35:2; Le 23:3
- *g* Nu 11:7, 8

16:4 *Lett.: 'wandelen in'. **16:12** *Lett.: 'tussen de twee avonden'.

16:16 *Ongeveer 2,2 l. Zie App. B14. #Of 'elke ziel'. **16:23** *Of 'een sabbatviering'.

zullen jullie het verzamelen, maar op de zevende dag, de sabbat,[a] zal er niets zijn.’ **27** Sommigen van het volk gingen op de zevende dag toch naar buiten om het te verzamelen, maar ze vonden niets.

28 Daarom zei Jehovah tegen Mozes: ‘Hoelang weigeren jullie nog mijn geboden en mijn wetten na te leven?[b] **29** Vergeet niet dat Jehovah jullie de sabbat heeft gegeven.[c] Daarom geeft hij jullie op de zesde dag brood voor twee dagen. Iedereen moet op de zevende dag blijven waar hij is; niemand mag zijn plaats verlaten.’ **30** Het volk hield dus op de zevende dag de sabbat.*[d]

31 De Israëlieten noemden het brood ‘manna’.* Het was wit als korianderzaad en het smaakte als platte honingkoeken.[e] **32** Mozes zei: ‘Dit heeft Jehovah geboden: “Neem er een gomer van en bewaar die voor alle generaties na jullie.[f] Dan kunnen ze het brood zien dat ik jullie in de woestijn te eten heb gegeven toen ik jullie uit Egypte leidde.”’ **33** Vervolgens zei Mozes tegen Aäron: ‘Neem een kruik, doe daar een gomer manna in en zet die vóór Jehovah. Het is iets dat alle generaties na jullie moeten bewaren.’[g] **34** Aäron zette het toen voor de getuigenis*[h] zodat het bewaard zou worden, zoals Jehovah Mozes geboden had. **35** De Israëlieten aten het manna 40 jaar lang,[i] totdat ze bij een land kwamen dat bewoond was.[j] Ze aten het manna totdat ze bij de grens van Kanaän kwamen.[k] **36** Een gomer is een tiende van een efa.*

17 De hele gemeenschap van Israël vertrok uit de woestijn van Sin.[l] Ze reisden in etappes volgens Jehovah’s bevel,[m] en ze sloegen hun kamp op bij Ra̱fidim.[a] Maar daar was voor het volk geen water om te drinken.

2 Het volk begon met Mozes te ruziën[b] en zei: ‘Geef ons water te drinken.’ Maar Mozes zei: ‘Waarom maken jullie ruzie met mij? Waarom blijven jullie Jehovah op de proef stellen?’[c] **3** Maar het volk had hevige dorst. Ze bleven tegen Mozes klagen[d] en zeiden: ‘Waarom heb je ons uit Egypte gehaald? Om ons, onze zonen en ons vee van dorst te laten sterven?’ **4** Uiteindelijk riep Mozes tot Jehovah: ‘Wat moet ik toch met dit volk beginnen? Nog even en ze gaan me stenigen!’

5 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Ga samen met een aantal oudsten van Israël voor het volk uit en neem je staf mee, waarmee je op de Nijl hebt geslagen.[e] Neem die in je hand en ga. **6** Ik zal daar op de rots in Ho̱reb vóór je staan. Je moet op de rots slaan en er zal water uit komen, zodat het volk kan drinken.’[f] Dat deed Mozes terwijl de oudsten van Israël toekeken. **7** Hij noemde die plaats Ma̱ssa*[g] en Me̱riba,#[h] omdat de Israëlieten ruzie hadden gemaakt en Jehovah op de proef hadden gesteld[i] door te zeggen: ‘Is Jehovah in ons midden of niet?’

8 Toen kwamen de Amalekieten[j] en ze vielen Israël in Ra̱fidim aan.[k] **9** Mozes zei tegen Jozua:[l] ‘Kies een aantal mannen uit en trek ten strijde tegen de Amalekieten. Morgen ga ik op de top van de heuvel staan, met de staf van de ware God in mijn hand.’ **10** Jozua deed wat Mozes hem had opgedragen[m] en trok ten strijde tegen de Amalekieten. Mozes, Aäron en Hur[n] klommen naar de top van de heuvel.

11 Zolang Mozes zijn handen omhooghield, waren de Israëlieten het sterkst, maar zodra

---

16:30 *Of ‘rustte dus op de zevende dag’. 16:31 *Waarschijnlijk afgeleid van het Hebreeuws voor ‘wat is dat?’ 16:34 *Zie Woordenlijst. 16:36 *Een efa was 22 l. Zie App. B14.

17:7 *Bet.: ‘op de proef stellen’, ‘beproeving’. #Bet.: ‘ruzie’.

HFST. 16
a Ex 20:9, 10; Ex 31:13; De 5:15
b Nu 14:11; Ps 78:10; Ps 106:13
c Ex 31:13
d Le 23:3; De 5:13, 14
e Ex 16:15; Nu 11:7
f Ps 105:5, 40
g Heb 9:4
h Ex 27:21
i De 8:2; Ne 9:21; Ps 78:24
j Joz 5:11, 12
k Nu 33:48; De 34:1

HFST. 17
l Nu 33:12
m Nu 33:2

2de kolom
a Nu 33:14
b Ex 5:19, 21; Nu 14:2, 3; Nu 20:3
c Nu 14:22; Ps 78:18, 22; Ps 106:14
d Ex 16:2, 3
e Ex 7:20
f Nu 20:8; De 8:14, 15; Ne 9:15; Ps 78:15; Ps 105:41; 1Kor 10:1, 4
g De 9:22
h Ps 81:7
i De 6:16; Ps 95:8, 9; Heb 3:8, 9
j Ge 36:12
k De 25:17; 1Sa 15:2
l Nu 11:28
m Joz 11:15
n Ex 24:13, 14

hij zijn handen liet zakken, wa-
ren de Amalekieten het sterkst.
12 Toen Mozes’ handen zwaar
werden, haalden ze een steen
voor hem waarop hij kon gaan
zitten. Ääron en Hur gingen elk
aan een kant van hem staan om
zijn handen te ondersteunen, zo-
dat zijn handen niet bewogen tot-
dat de zon onderging. **13** Zo ver-
sloeg Jozua het leger van Amalek
met het zwaard.[a]

14 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Schrijf dit in het boek, zodat
het niet vergeten zal worden,*
en herhaal het tegen Jozua: “Ik
zal elke herinnering aan Amalek
van onder de hemel uitwissen.”’[b]
15 Vervolgens bouwde Mozes een
altaar en noemde het Jehovah-
Nissi.* **16** Hij zei: ‘Omdat Ama-
leks hand tegen de troon van
Jah[c] is, zal Jehovah van gene-
ratie op generatie in oorlog met
hem zijn.’[d]

18 Jethro, de priester van Mi-
dian en de schoonvader
van Mozes,[e] hoorde wat God al-
lemaal voor Mozes en voor zijn
volk Israël had gedaan, hoe Jeho-
vah Israël uit Egypte had geleid.[f]
2 Jethro* had Zippora, de vrouw
van Mozes, bij zich opgenomen
nadat ze naar hem was terugge-
stuurd, **3** samen met haar twee
zonen.[g] De ene zoon heette Ger-
som,*[h] want Mozes had gezegd:
‘Ik ben een vreemdeling gewor-
den in een vreemd land.’ **4** De
andere heette Eliëzer,* want Mo-
zes had gezegd: ‘De God van mijn
vader is mijn helper, die me ge-
red heeft van het zwaard van de
farao.’[i]

5 Mozes’ schoonvader Jethro
kwam samen met de zonen en
de vrouw van Mozes naar de plek
in de woestijn waar Mozes zijn
kamp had opgeslagen, bij de berg
van de ware God.[a] **6** Hij liet
Mozes weten: ‘Ik, je schoonva-
der Jethro,[b] ben met je vrouw en
haar twee zonen naar je onder-
weg.’ **7** Meteen ging Mozes zijn
schoonvader tegemoet, en hij
boog diep en kuste hem. Ze vroe-
gen elkaar hoe ze het maakten,
en daarna gingen ze de tent in.

8 Mozes vertelde zijn schoon-
vader alles wat Jehovah ter wille
van Israël met de farao en Egyp-
te had gedaan,[c] welke moeilijkhe-
den ze onderweg allemaal hadden
meegemaakt[d] en hoe Jehovah hen
had gered. **9** Jethro was blij dat
Jehovah zo veel goeds voor Israël
had gedaan en hen uit Egypte*
had bevrijd. **10** Toen zei Jethro:
‘Laat Jehovah geëerd worden. Hij
heeft jullie bevrijd van Egypte en
van de farao, en hij heeft het
volk bevrijd uit de macht van
Egypte! **11** Nu weet ik dat Je-
hovah groter is dan alle ande-
re goden,[e] door wat hij met de-
genen heeft gedaan die zijn volk
met minachting hebben behan-
deld.’ **12** Daarna bracht Mozes’
schoonvader Jethro een brand-
offer en slachtoffers aan God. En
Ääron en alle oudsten van Israël
kwamen om vóór de ware God een
maaltijd te gebruiken samen met
Mozes’ schoonvader.

13 De volgende dag nam Mo-
zes zoals gewoonlijk plaats om
recht te spreken over het volk.
Van ’s morgens tot ’s avonds
stonden er mensen vóór Mozes.
14 Mozes’ schoonvader zag wat
hij allemaal voor het volk deed.
Hij zei: ‘Wat doe je toch alle-
maal voor het volk? Waarom zit
je hier helemaal alleen terwijl al
die mensen van ’s morgens tot
’s avonds voor je staan?’ **15** Mo-
zes zei tegen zijn schoonvader:
‘Omdat de mensen naar me toe
blijven komen om God te raadple-
gen. **16** Als er een geschil ont-

HFST. 17
a Joz 11:12
b Nu 24:20; De 25:19; 1Kr 4:42, 43
c Opb 19:1
d 1Sa 15:20; Es 9:24

HFST. 18
e Ex 2:16, 21; Ex 3:1
f Joz 2:9, 10; Joz 9:3, 9
g Han 7:29
h Ex 2:22
i Ex 2:15

2de kolom
a Ex 19:2; 1Kon 19:8, 9
b Ex 4:18; Nu 10:29
c Ex 7:3; Ex 14:27, 28; De 4:34
d Ex 15:22; Ex 16:3
e Ex 15:11; Ps 95:3; Ps 97:9

17:14 *Of ‘als herinnering’. **17:15** *Bet.: ‘Jehovah is mijn signaalmast’. **18:2** *Lett.: ‘Jethro, Mozes’ schoonvader’. **18:3** *Bet.: ‘een inwonende vreemdeling daar’. **18:4** *Bet.: ‘mijn God is helper’.

18:9 *Lett.: ‘de hand van Egypte’.

staat, wordt het aan me voorgelegd. Dan spreek ik recht tussen hen en maak ik hun de beslissingen van de ware God en zijn wetten bekend.'[a]

17 Mozes' schoonvader zei tegen hem: 'Je pakt het niet goed aan. 18 Zo raak je helemaal uitgeput, zowel jij als het volk dat bij je is, want dit is veel te zwaar voor je. Je kunt het niet alleen aan. 19 Luister naar me. Ik zal je advies geven en God zal met je zijn.[b] Jij moet het volk bij de ware God vertegenwoordigen,[c] en jij moet de zaken voor de ware God brengen.[d] 20 Jij moet hun leren wat de voorschriften en de wetten zijn[e] en hun vertellen welke weg ze moeten gaan* en welk werk ze moeten doen. 21 Maar kies daarnaast uit het volk bekwame mannen[f] die ontzag voor God hebben, betrouwbaar zijn en oneerlijke winst haten.[g] Stel die over het volk aan als leiders over duizend, leiders over honderd, leiders over vijftig en leiders over tien.[h] 22 Als er een geschil ontstaat,* moeten zij rechtspreken over het volk. Elke moeilijke zaak zullen ze aan jou voorleggen,[i] maar in elke kleine zaak zullen ze zelf uitspraak doen. Laat hen de last samen met je dragen en maak het zo makkelijker voor jezelf.[j] 23 Als je dat doet en God het je zo opdraagt, dan zul je de druk aankunnen en zal iedereen tevreden naar huis gaan.'

24 Mozes luisterde onmiddellijk naar zijn schoonvader en deed alles wat hij had gezegd. 25 Mozes koos uit heel Israël bekwame mannen en stelde die aan over het volk, als leiders over duizend, leiders over honderd, leiders over vijftig en leiders over tien. 26 Zij spraken recht over het volk als er een geschil ontstond. Moeilijke zaken legden ze steeds aan Mozes voor,[a] maar in elke kleine zaak deden ze zelf uitspraak. 27 Daarna deed Mozes zijn schoonvader uitgeleide,[b] en hij ging terug naar zijn land.

19 In de derde maand nadat de Israëlieten uit Egypte waren weggegaan, op dezelfde dag, bereikten ze de Sinaïwoestijn. 2 Ze waren vertrokken uit Ra̱fidim,[c] kwamen aan in de Sinaïwoestijn en sloegen hun kamp op. Israël sloeg zijn kamp daar op tegenover de berg.[d]

3 Daarna ging Mozes de berg op, naar de ware God. Jehovah riep naar hem vanaf de berg:[e] 'Zeg tegen het huis van Jakob, laat de Israëlieten weten: 4 "Jullie hebben zelf gezien wat ik met de Egyptenaren heb gedaan[f], en hoe ik jullie op arendsvleugels heb gedragen en bij me heb gebracht.[g] 5 Als jullie precies doen wat ik zeg en jullie je aan mijn verbond houden, dan zullen jullie van alle volken beslist mijn speciale bezit* worden,[h] want de hele aarde is van mij.[i] 6 Jullie zullen voor mij een koninkrijk van priesters en een heilige natie worden."[j] Breng die woorden aan de Israëlieten over.'

7 Mozes ging dus terug, riep de oudsten van het volk bij elkaar en vertelde hun alles wat Jehovah hem geboden had.[k] 8 Daarna antwoordde het hele volk unaniem: 'We zijn bereid alles te doen wat Jehovah heeft gezegd.'[l] Meteen ging Mozes het antwoord van het volk aan Jehovah overbrengen. 9 Jehovah zei tegen Mozes: 'Luister, ik kom naar je toe in een donkere wolk, zodat het volk het kan horen als ik met je praat en zodat ze ook voor altijd vertrouwen in jou zullen hebben.' Toen vertelde Mozes Jehovah wat het volk had gezegd.

HFST. 18
a De 4:5; De 5:1
b Joz 1:5, 17
c Ex 20:19
d Nu 27:1-5
e De 7:11
f Nu 11:16, 17; De 1:13; Han 6:3
g Ex 23:8; 1Ti 3:2, 3; Tit 1:7; 1Pe 5:2
h De 1:15; Han 14:23
i Le 24:10, 11; Nu 15:32, 33; De 1:17
j Nu 11:17

2de kolom
a Han 15:2
b Nu 10:29

HFST. 19
c Ex 17:1
d Ex 3:1, 12
e Han 7:38
f De 4:34
g De 32:11, 12; Jes 63:9
h 1Kon 8:53; Ps 135:4
i De 10:14
j Le 11:44; De 7:6; 1Pe 2:9; Opb 5:9, 10
k Ex 24:3
l Ex 24:7; Joz 24:24

18:20 *Lett.: 'bewandelen'. **18:22** *Lett.: 'op elk moment'.

19:5 *Of 'kostbare eigendom'.

10 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: ‘Ga naar het volk en heilig hen vandaag en morgen, en ze moeten hun kleren wassen. **11** En ze moeten klaar zijn voor de derde dag, want op de derde dag zal Jehovah voor de ogen van het hele volk op de berg Sinaï neerdalen. **12** Je moet rondom grenzen aangeven voor het volk en tegen ze zeggen: “Zorg ervoor dat je niet de berg op gaat of de grens aanraakt. Wie de berg aanraakt, moet gedood worden. **13** Zo iemand mag met geen vinger aangeraakt worden, maar hij moet gestenigd of met pijlen neergeschoten worden. Of het nu gaat om een mens of een dier, hij mag niet in leven blijven.”[a] Pas als het geluid van de ramshoorn klinkt,[b] mogen ze naar de berg toe komen.’

14 Toen daalde Mozes de berg af naar het volk. Hij begon het volk te heiligen en ze wasten hun kleren.[c] **15** Hij zei tegen het volk: ‘Maak je klaar voor de derde dag. Niemand mag seksuele gemeenschap hebben.’*

16 Op de ochtend van de derde dag donderde en bliksemde het. Er was een zware wolk[d] op de berg en er klonk een zeer luid hoorngeschal. Het hele volk in het kamp begon te beven.[e] **17** Mozes leidde het volk het kamp uit, de ware God tegemoet, en ze gingen aan de voet van de berg staan. **18** De berg Sinaï was helemaal in rook gehuld, want Jehovah daalde er in vuur op neer.[f] De rook ervan steeg op als de rook van een kalkoven, en de hele berg schudde hevig.[g] **19** Terwijl het hoorngeschal steeds sterker werd, begon Mozes te spreken, en de stem van de ware God antwoordde hem.

20 Jehovah daalde dus neer op de berg Sinaï, op de top van de berg. Toen riep Jehovah Mozes naar de top van de berg, en Mozes ging naar boven.[a] **21** Jehovah zei tegen Mozes: ‘Ga naar beneden en waarschuw het volk dat ze niet proberen dichterbij te komen om naar Jehovah te kijken, want dan zullen velen van hen sterven. **22** En de priesters die geregeld tot Jehovah naderen, moeten zich heiligen, anders zal Jehovah hen doden.’*[b] **23** Mozes zei toen tegen Jehovah: ‘Het volk kan niet dichter bij de berg Sinaï komen, want u hebt ons al gewaarschuwd toen u zei: “Geef grenzen aan rondom de berg en heilig hem.”’[c] **24** Maar Jehovah zei tegen hem: ‘Ga, daal af, en kom daarna weer naar boven, samen met Aäron. Maar zorg ervoor dat de priesters en het volk niet naar Jehovah toe komen, anders zal hij hen doden.’[d] **25** Mozes daalde af naar het volk en vertelde het hun.

20 Toen sprak God al deze woorden:[e]

2 ‘Ik ben Jehovah, je God, die je uit Egypte heeft geleid, uit het huis van slavernij.[f] **3** Je mag buiten mij* geen andere goden hebben.[g]

4 Maak geen beelden, geen enkele afbeelding* van iets in de hemel boven of op de aarde beneden of in het water onder de aarde.[h] **5** Buig je er niet voor neer en laat je er niet toe verleiden ze te vereren,[i] want ik, Jehovah, je God, ben een God die volledige* toewijding eist.[j] Voor de overtredingen van vaders laat ik zonen boeten en ook de derde en de vierde generatie van hen die mij haten. **6** Maar voor degenen die mij liefhebben en zich aan mijn geboden houden,[k] toon ik loyale liefde tot in de duizendste generatie.

HFST. 19
- a Heb 12:20
- b Ex 20:18
- c Ex 19:10
- d De 4:11, 1Kon 8:12, Ps 97:2
- e Heb 12:18-21
- f Ex 24:17, De 4:11, 12, 2Kr 7:1-3
- g Ps 68:8

2de kolom
- a Ex 24:12
- b Le 10:1, 2, 1Kr 13:10
- c Ex 19:12
- d Nu 16:19, 35

HFST. 20
- e De 5:22, Han 7:38
- f De 5:6, Ho 13:4
- g De 5:7-10
- h Le 26:1, De 4:15, 16, Jes 40:25, Han 17:29
- i Ex 23:24, 1Kor 10:20, 1Jo 5:21
- j Ex 34:14, Mt 4:10, Lu 10:27
- k Pr 12:13

19:15 *Lett.: ‘Nader niet tot een vrouw.’

19:22 *Lett.: ‘losbarsten tegen’. **20:3** *Of ‘in strijd met mij’. Lett.: ‘tegen mijn gezicht’. **20:4** *Of ‘gedaante’, ‘gestalte’. **20:5** *Of ‘exclusieve’.

7 Gebruik de naam van Jehovah, je God, niet op een onwaardige manier,[a] want Jehovah zal degene die Zijn naam op een onwaardige manier gebruikt, niet ongestraft laten.[b]

8 Onderhoud de sabbat als een heilige dag.[c] **9** Zes dagen heb je om te werken en al je arbeid te doen,[d] **10** maar de zevende dag is een sabbat voor Jehovah, je God. Je mag dan geen enkel werk doen. Dat geldt voor jou, je zoon, je dochter, je slaaf, je slavin en je vee, en voor de vreemdeling die bij je in de stad* woont.[e] **11** Want in zes dagen heeft Jehovah de hemel, de aarde en de zee gemaakt en alles wat ze bevatten, en op de zevende dag begon hij te rusten.[f] Daarom zegende Jehovah de sabbat en hij maakte die heilig.

12 Eer* je vader en je moeder.[g] Dan zul je lang leven in het land dat Jehovah, je God, je geeft.[h]

13 Pleeg geen moord.[i]

14 Pleeg geen overspel.[j]

15 Steel niet.[k]

16 Leg geen valse verklaring af als je tegen iemand getuigt.[l]

17 Verlang niet naar het huis van een ander. Verlang ook niet naar zijn vrouw,[m] zijn slaaf, zijn slavin, zijn stier, zijn ezel of iets anders wat van hem is.’[n]

18 Het hele volk was getuige van de donder, de bliksem, het geluid van de hoorn en de rokende berg. Toen het volk dat zag, begonnen ze te beven en bleven ze op een afstand staan.[o] **19** Ze zeiden tegen Mozes: ‘Spreek jij maar met ons, dan zullen wij luisteren. Maar laat God niet met ons spreken, want dan sterven we!’[p] **20** Mozes zei tegen het volk: ‘Wees niet bang, want de ware God is gekomen om jullie op de proef te stellen,[q] zodat jullie altijd ontzag voor hem zullen hebben en jullie niet zullen zondigen.’[a] **21** Het volk bleef dus op een afstand staan, maar Mozes ging naar de donkere wolk toe, waar de ware God was.[b]

22 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Zeg dit tegen de Israëlieten: “Jullie hebben zelf gezien dat ik vanuit de hemel met jullie gesproken heb.[c] **23** Jullie mogen geen goden van zilver maken om die naast mij te aanbidden, en jullie mogen geen goden van goud maken.[d] **24** Je moet een altaar van aarde voor me maken. Daarop zul je je brandoffers en je vredeoffers* brengen en je schapen, geiten en runderen offeren. Op elke plaats waar ik mijn naam zal laten herdenken,[e] zal ik naar je toe komen en je zegenen. **25** Als je een stenen altaar voor me maakt, mag je het niet bouwen met stenen die met gereedschap bewerkt zijn.*[f] Want als je het wel met een beitel bewerkt, zul je het ontheiligen. **26** En mijn altaar mag geen treden hebben, anders zouden je geslachtsdelen* zichtbaar worden als je daarlangs omhooggaat.”

21 Dit zijn de rechterlijke beslissingen die je aan hen moet overbrengen:[g]

2 Als je een Hebreeuwse slaaf koopt,[h] zal hij je zes jaar als slaaf dienen, maar in het zevende jaar zal hij vrijgelaten worden zonder dat hij iets hoeft te betalen.[i] **3** Als hij alleen is gekomen, zal hij ook alleen weggaan. Was hij al getrouwd, dan zal zijn vrouw samen met hem weggaan. **4** Als zijn meester hem een vrouw heeft gegeven en zij hem zonen of dochters heeft geschonken, zullen de vrouw en haar kinderen van haar meester worden, en hij zal alleen weggaan.[j] **5** Maar als de slaaf aandringt: “Ik houd van mijn meester en van mijn

20:10 *Lett.: ‘binnen je poorten’. **20:12** *Of ‘toon respect voor’.

20:24 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **20:25** *Of ‘met gehouwen stenen’. **20:26** *Lett.: ‘naaktheid’.

HFST. 20
a Le 19:12
b Le 24:15, 16; De 5:11
c Ex 16:23; Ex 31:13, 14; De 5:12-14
d Ex 23:12
e Ex 16:29; Ex 34:21
f Ge 2:2
g Ex 21:15; Le 19:3; Sp 1:8
h De 5:16; Mt 15:4; Ef 6:2, 3
i Ge 9:6; De 5:17; Jak 2:11; 1Jo 3:15; Opb 21:8
j Ge 39:7-9; De 5:18; Sp 6:32; Mt 5:27, 28; Ro 13:9; 1Kor 6:18; Heb 13:4
k Le 19:11; De 5:19; Mr 10:19; 1Kor 6:9, 10; Ef 4:28
l Le 19:16; De 5:20; De 19:16-19
m Mt 5:28
n De 5:21; Ro 7:7
o Ex 19:16; Heb 12:18, 19
p Han 7:38; Ga 3:19
q De 8:2

2de kolom
a Joz 24:14; Job 28:28; Sp 1:7
b De 5:5; Ps 97:2
c De 4:36; Ne 9:13
d Han 17:29
e De 12:5, 6; 2Kr 6:6
f De 27:5; Joz 8:30, 31

HFST. 21
g Ex 24:3; De 4:14
h Le 25:39, 40
i De 15:12
j De 15:12

vrouw en zonen. Ik wil niet vrijgelaten worden”,[a] **6** dan moet zijn meester hem voor de ware God brengen. Vervolgens zal de meester de slaaf tegen de deur of de deurpost zetten en zijn oor met een priem doorboren. Dan blijft hij zolang hij leeft zijn slaaf.

7 Als een man zijn dochter als slavin verkoopt, zal ze niet vrijkomen zoals een mannelijke slaaf. **8** Als haar meester haar niet als bijvrouw wil omdat ze hem niet bevalt, en hij haar door iemand anders laat kopen,* dan heeft hij niet het recht om haar aan buitenlanders te verkopen, want hij heeft haar bedrogen. **9** Als hij haar voor zijn zoon uitkiest, moet hij haar de rechten van een dochter geven. **10** Als hij er een andere vrouw bij neemt, mag hij de eerste vrouw niet tekortdoen wat betreft voedsel, kleding en de huwelijksplicht.[b] **11** Als hij haar die drie dingen niet geeft, dan mag ze weggaan zonder geld te betalen.

12 Wie een ander zo hard slaat dat hij sterft, moet zelf ter dood worden gebracht.[c] **13** Maar als hij het niet met opzet doet en de ware God toelaat dat het gebeurt, dan kan hij vluchten naar een plaats die ik je zal aanwijzen.[d] **14** Als iemand woedend wordt op zijn medemens en hem met voorbedachten rade doodt,[e] dan moet hij sterven, ook al moet je hem bij mijn altaar vandaan halen.[f] **15** Wie zijn vader of zijn moeder slaat, moet ter dood worden gebracht.[g]

16 Als iemand een ander ontvoert,[h] moet hij ter dood worden gebracht,[i] of hij hem nu verkocht heeft of hem nog gevangen blijkt te houden.[j]

17 Wie zijn vader of zijn moeder vervloekt,* moet ter dood worden gebracht.[k]

18 Als mannen ruzie maken en de één de ander met een steen of met zijn vuist* slaat en hij niet sterft maar wel het bed moet houden, moet het volgende gebeuren: **19** Als hij weer kan opstaan en met behulp van een stok buiten rond kan lopen, dan mag degene die hem geslagen heeft, niet gestraft worden. Wel moet hij de gewonde man zolang die nog niet helemaal genezen is, een vergoeding geven voor de tijd dat hij niet kan werken.

20 Als iemand zijn slaaf of slavin met een stok slaat en die door zijn hand sterft, moet die gewroken worden.[a] **21** Maar als hij nog één of twee dagen in leven blijft, mag hij niet gewroken worden, want hij is met het geld van zijn eigenaar gekocht.

22 Als mannen met elkaar vechten en een zwangere vrouw verwonden met als gevolg dat haar kind te vroeg geboren wordt,*[b] maar niemand overlijdt,# dan moet de dader de schadevergoeding betalen die de echtgenoot van de vrouw hem oplegt. Hij moet die door tussenkomst van de rechters betalen.[c] **23** Maar als er wel iemand komt te overlijden, dan geldt: een leven voor een leven,*[d] **24** een oog voor een oog, een tand voor een tand, een hand voor een hand, een voet voor een voet,[e] **25** een brandwond voor een brandwond, een wond voor een wond, een buil voor een buil.

26 Als iemand zijn slaaf of slavin op het oog slaat en het oog verloren gaat, moet hij de slaaf als vergoeding voor zijn oog vrijlaten.[f] **27** En als hij zijn slaaf of slavin een tand uitslaat, moet hij de slaaf als vergoeding voor zijn tand vrijlaten.

21:8 *Lett.: ‘loskopen’. 21:17 *Of ‘kwaad afsmeekt over’.

21:18 *Of mogelijk ‘een stuk gereedschap’. 21:22 *Lett.: ‘en haar kinderen eruit komen’. #Of ‘er geen ernstig letsel wordt toegebracht’. 21:23 *Of ‘een ziel voor een ziel’.

HFST. 21

a De 15:16, 17
b 1Kor 7:3
c Ge 9:6; Nu 35:30; Mt 5:21
d Nu 35:11; Nu 35:22-25; De 4:42; De 19:3-5; Joz 20:7-9
e Nu 15:30
f De 19:11, 12; 1Kon 1:50; 1Kon 2:29; 1Jo 3:15
g Ex 20:12
h Ge 40:15
i Ge 37:28
j De 24:7
k Le 20:9; Sp 20:20; Sp 30:11, 17; Mt 15:4

2de kolom

a Ge 9:5, 6; Le 24:17
b Ps 139:16; Jer 1:5
c Ex 18:25, 26; De 16:18; De 17:8
d Ge 9:6; Le 24:17; Nu 35:31; Opb 21:8
e Le 24:20; Mt 5:38
f Ef 6:9; Kol 4:1

28 Als een stier een man of
een vrouw stoot en hij of zij
sterft, moet de stier gestenigd
worden[a] en mag zijn vlees niet
gegeten worden. De eigenaar van
de stier gaat vrijuit. **29** Maar
als een stier al stotig was en
de eigenaar gewaarschuwd was
maar de stier niet heeft bewaakt,
en de stier een man of een
vrouw doodt, moet de stier geste-
nigd worden en moet ook de eige-
naar ter dood worden gebracht.
30 Als hem een losprijs* wordt
opgelegd, dan moet hij alles be-
talen wat hem zou worden op-
gelegd om zijn leven# los te ko-
pen. **31** Ook als de stier een
zoon of een dochter stoot, moet
er in overeenstemming met deze
bepaling* tegen de eigenaar van
de stier worden opgetreden.
32 Als de stier een slaaf of sla-
vin stoot, moet de eigenaar van
de stier de prijs van 30 sikkels*
aan zijn of haar meester betalen,
en de stier moet gestenigd wor-
den.

33 Als iemand het deksel van
een put haalt of een put graaft
en die niet afdekt, en er een stier
of een ezel in valt, **34** dan moet
de eigenaar van de put de schade
vergoeden:[b] hij moet dat bedrag
aan de eigenaar van het dier be-
talen, en het dode dier zal van
hem worden. **35** Als iemands
stier de stier van een ander ver-
wondt en die stier sterft, dan
moeten ze de levende stier ver-
kopen en de opbrengst delen;
ook het dode dier moeten ze ver-
delen. **36** Maar als al bekend
was dat een stier stotig was en
de eigenaar de stier toch niet
had bewaakt, dan moet de eige-
naar het dier vergoeden, een
stier voor een stier. Het dode
dier zal van hem worden.

HFST. 21
a Ge 9:5
Nu 35:33
b Ex 22:6
Ex 22:14
De 22:8

2de kolom

HFST. 22
a 2Sa 12:6
Lu 19:8
b Ex 20:15
c Ex 22:4
d De 16:18
De 19:17

22 Als iemand een stier of
een schaap steelt en hij
het dier slacht of verkoopt, moet
hij het vergoeden: vijf stieren
voor een stier en vier schapen
voor een schaap.[a]

2 (Als iemand een dief[b] bij het
inbreken betrapt en hem dood-
slaat, laadt hij daarmee geen
bloedschuld op zich. **3** Maar als
het na zonsopgang gebeurt, is er
wel sprake van bloedschuld.)

De dief moet een vergoeding
geven. Bezit hij niets, dan moet
hij verkocht worden als vergoe-
ding voor wat hij gestolen heeft.
4 Als wat hij gestolen heeft nog
levend bij hem wordt aangetrof-
fen, of het nu een stier, een ezel
of een schaap is, moet hij het
dubbel vergoeden.

5 Als iemand zijn vee loslaat
om het in een veld of een wijn-
gaard te laten grazen en hij de
dieren in het veld van een an-
der laat grazen, dan moet hij het
beste van zijn eigen veld of wijn-
gaard als vergoeding geven.

6 Als er brand ontstaat en het
vuur overslaat op doornstrui-
ken met als gevolg dat gebun-
deld graan, graan op een akker
of een heel veld in vlammen op-
gaat, dan moet degene die het
vuur heeft aangestoken, vergoe-
den wat verbrand is.

7 Als iemand geld of voorwer-
pen in bewaring geeft aan zijn
medemens, en het wordt uit het
huis van die man gestolen, dan
moet de dief, als hij gevonden
wordt, het dubbel vergoeden.[c]
8 Wordt de dief niet gevonden,
dan moet de eigenaar van het
huis voor de ware God gebracht
worden[d] om vast te stellen of hij
zich de bezittingen van zijn mede-
mens heeft toegeëigend.* **9** Bij
elk geval van onrechtmatig be-
zit, of het nu gaat om een
stier, een ezel, een schaap, een

21:30 *Of ‘schadevergoeding’. #Of ‘ziel’. **21:31** *Of ‘rechterlijke beslissing’. **21:32** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

22:8 *Lett.: ‘zijn hand heeft uitgestoken naar’.

kledingstuk of iets anders wat
verloren is en waarvan een an-
der zegt: “Dat is van mij!”, moe-
ten beide partijen hun zaak aan
de ware God voorleggen.[a] Degene
die door God schuldig wordt ver-
klaard, moet zijn medemens een
dubbele vergoeding geven.[b]

10 Als iemand een ander
vraagt om op zijn vee te let-
ten, bijvoorbeeld op een ezel, een
stier of een schaap, en het dier
sterft, raakt verminkt of wordt
meegenomen zonder dat iemand
het ziet, **11** dan moet de ander
hem vóór Jehovah zweren dat hij
zich de bezittingen van zijn mede-
mens niet heeft toegeëigend;* en
de eigenaar moet daar genoegen
mee nemen. De ander hoeft geen
vergoeding te geven.[c] **12** Maar
als het dier van hem gestolen is,
moet hij het de eigenaar vergoe-
den. **13** Als het door een wild
dier is verscheurd, moet hij het
dode dier meenemen als bewijs.
Hij hoeft geen vergoeding te ge-
ven voor iets wat door een wild
dier verscheurd is.

14 Als iemand vraagt of hij
een dier van zijn medemens mag
lenen en het dier raakt verminkt
of sterft terwijl de eigenaar er
niet bij is, dan moet degene die
het geleend heeft het vergoeden.
15 Als de eigenaar er wel bij is,
hoeft hij geen vergoeding te ge-
ven. Als het dier gehuurd was,
geldt de huurprijs als de vergoe-
ding.

16 Als een man een maagd
verleidt die niet verloofd is en ge-
meenschap met haar heeft, moet
hij de bruidsprijs voor haar beta-
len zodat ze zijn vrouw wordt.[d]
17 Als haar vader resoluut wei-
gert haar aan hem te geven, moet
de man hem toch een bedrag be-
talen gelijk aan de bruidsprijs.

18 Een tovenares mag niet in
leven gelaten worden.[e]

19 Wie gemeenschap heeft
met een dier, moet beslist ter
dood worden gebracht.[a]

20 Wie slachtoffers brengt aan
andere goden dan aan Jehovah,
moet ter dood worden gebracht.*[b]

21 Een vreemdeling die bij jul-
lie woont, mag je niet slecht be-
handelen of onderdrukken,[c] want
jullie hebben zelf als vreemdelin-
gen in Egypte gewoond.[d]

22 Een weduwe of een vader-
loos kind* mag je niet slecht
behandelen.[e] **23** Als je ze toch
slecht behandelt en ze tot mij roe-
pen om hulp, dan zal ik dat zeker
horen.[f] **24** Mijn woede zal los-
barsten en ik zal jullie doden met
het zwaard, zodat jullie vrouwen
weduwe worden en jullie kinderen
geen vader meer hebben.

25 Als je geld leent aan ie-
mand van mijn volk die arm* is,
iemand die in je omgeving woont,
gedraag je dan niet als een geld-
schieter# en vraag geen rente van
hem.[g]

26 Als je het bovenkleed van je
medemens als onderpand neemt,[h]
moet je het hem vóór zonsonder-
gang teruggeven. **27** Want het is
zijn enige bedekking, de kleding
waarmee hij zijn lichaam* toe-
dekt. Waarin moet hij anders sla-
pen?[i] Als hij tot mij roept, zal ik
hem zeker horen, want ik ben vol
medeleven.#[j]

28 Je mag God niet vervloe-
ken*[k] en ook een leider van je
volk mag je niet vervloeken.[l]

29 Aarzel niet om offers te
brengen van je rijke opbrengst en
van de overvloed van je persen.*[m]
Je eerstgeboren zoon moet je aan
mij geven.[n] **30** En doe met het
eerstgeboren jong van je stier en
je schaap het volgende:[o] laat het

HFST. 22
a De 16:18; De 25:1
b Ex 22:4
c Le 6:2-5
d De 22:28, 29
e Le 19:26; Le 20:6; De 18:10-12; 1Sa 28:3; Ga 5:20; Opb 22:15

2de kolom
a Le 18:23; Le 20:15; De 27:21
b Nu 25:3; 1Kon 18:40; 1Kor 10:20
c Le 25:35
d Le 19:33, 34; De 10:19
e De 27:19; Jak 1:27
f Ps 10:18; Jak 5:4
g Le 25:35, 36; De 23:19; Lu 6:34, 35
h De 24:6
i De 24:13
j De 10:18; Ps 34:6
k Le 24:11, 14
l Pr 10:20; Han 23:5; Ju 8
m Sp 3:9; 2Kor 9:7
n Ex 13:2
o De 15:19

22:11 *Lett.: ‘zijn hand niet heeft uitgestoken naar’.

22:20 *Of ‘voor de vernietiging worden bestemd’. **22:22** *Of ‘wees’. **22:25** *Of ‘ellendig’. #Of ‘woekeraar’. **22:27** *Lett.: ‘huid’. #Of ‘goedgunstig’. **22:28** *Of ‘niet schimpend praten over God’. **22:29** *D.w.z. olie- en wijnpersen.

zeven dagen bij zijn moeder en
geef het op de achtste dag aan
mij.[a]
31 Jullie moeten laten zien
dat jullie een heilig volk voor mij
zijn,[b] en het vlees van een dier
dat op het veld door een wild
dier verscheurd is, mogen jullie
niet eten.[c] Jullie moeten het aan
de honden voeren.

23 Verspreid geen verhalen
die niet waar zijn.[d] Je mag
een schuldige niet te hulp komen
door met kwade bedoelingen te
getuigen.[e] **2** Je mag de massa
niet volgen in het kwaad, en je
mag het recht niet verdraaien
door een getuigenis af te leggen
om de massa tevreden te stel-
len.* **3** Je moet onpartijdig zijn
in de rechtszaak van iemand die
arm is.[f]
4 Als je een verdwaalde stier
of ezel van je vijand tegenkomt,
moet je die bij hem terugbren-
gen.[g] **5** Als je ziet dat de ezel
van iemand die een hekel aan
je heeft, bezweken is onder zijn
last, dan mag je niet werkeloos
toezien. Je moet hem helpen het
dier te bevrijden.[h]
6 Bij een rechtszaak mag je
het recht van iemand die arm is
niet verdraaien.[i]
7 Houd je ver van valse be-
schuldigingen* en breng de on-
schuldige en de rechtvaardige
niet ter dood, want wie zoiets
slechts doet, zal ik niet recht-
vaardig verklaren.#[j]
8 Neem geen steekpenningen
aan, want steekpenningen ma-
ken ziende mensen blind en kun-
nen de woorden van rechtvaar-
dige mensen verdraaien.[k]
9 Je mag een vreemdeling die
bij jullie woont niet onderdruk-
ken. Jullie weten hoe het is om
een vreemdeling te zijn,* want
jullie hebben zelf als vreemdelin-
gen in Egypte gewoond.[a]
10 Zes jaar achtereen moet je
je land inzaaien en de opbrengst
oogsten.[b] **11** Maar in het ze-
vende jaar moet je het braak la-
ten liggen en mag je het niet be-
bouwen, en de armen onder je
volk zullen ervan eten. Wat ze
overlaten, zullen de wilde dieren
opeten. Hetzelfde geldt voor je
wijngaard en je olijfbomen.
12 Zes dagen heb je om te
werken, maar op de zevende dag
mag je niet werken. Dan kun-
nen je stier en je ezel uitrusten
en kunnen de zoon van je slavin
en de vreemdeling die bij jullie
woont, op krachten komen.[c]
13 Zorg ervoor dat jullie alles
doen wat ik heb gezegd.[d] Jullie
mogen de naam van andere go-
den niet noemen; laat hun naam
niet over je lippen* komen.[e]
14 Drie keer per jaar moe-
ten jullie een feest voor mij vie-
ren.[f] **15** Je moet het Feest van
het Ongezuurde Brood vieren.[g]
Zoals ik je heb opgedragen, zul
je zeven dagen lang ongezuurd
brood eten op de vastgestelde
tijd in de maand abib,*[h] want
toen zijn jullie uit Egypte ver-
trokken. Niemand mag met lege
handen voor mij verschijnen.[i]
16 Ook moet je het Oogstfeest*
vieren, het feest van de eerste
opbrengst van je werk, van wat
je op de akker gezaaid hebt.[j] Aan
het eind van het jaar, wanneer je
de laatste opbrengst van je werk
binnenhaalt, moet je het Inza-
melingsfeest# vieren.[k] **17** Drie
keer per jaar moeten alle man-
nen* onder jullie voor de ware
Heer, Jehovah, verschijnen.[l]
18 Je mag het bloed van mijn
slachtoffer niet offeren samen

23:2 *Of 'dat populair is'. **23:7** *Lett.: 'een vals woord'. #Of 'vrijuit laten gaan'. **23:9** *Of 'kennen het leven (de ziel) van een vreemdeling'.

23:13 *Lett.: 'mond'. **23:15** *Zie App. B15. **23:16** *Ook Wekenfeest of Pinksteren genoemd. #Ook Loofhuttenfeest genoemd. **23:17** *Of 'personen van het mannelijk geslacht'.

HFST. 22
a Le 22:27
b Le 19:2; Nu 15:40; 1Pe 1:15
c Le 22:3, 8

HFST. 23
d Le 19:16; Sp 6:16, 19
e De 19:18, 19; Sp 19:5
f Le 19:15
g Sp 25:21; 1Th 5:15
h De 22:4; Lu 6:27; Ro 12:21
i De 16:19; 2Kr 19:7
j Sp 17:15; Ro 1:18; Ro 2:6
k Pr 7:7

2de kolom
a Le 19:34
b Le 25:3, 4
c Ex 20:9, 10; De 5:14
d De 4:9
e De 12:3; Joz 23:6, 7
f De 16:16
g Le 23:6; Lu 22:7
h Ex 12:18
i De 16:17
j Nu 28:26; De 16:9, 10; Han 2:1
k De 16:13; Ne 8:14; Jo 7:2
l De 12:5, 6

met iets wat gezuurd is. En het vet van de slachtoffers die op mijn feesten gebracht worden, mag niet tot de volgende morgen bewaard worden.

19 Het beste van de eerste opbrengst van je land moet je naar het huis van Jehovah, je God, brengen.[a]

Je mag een geitenbokje niet in de melk van zijn moeder koken.[b]

20 Ik stuur een engel voor jullie uit[c] om je onderweg te beschermen en je naar de plaats te brengen die ik heb klaargemaakt.[d] **21** Let op hem en doe wat hij zegt. Kom niet tegen hem in opstand — hij zal jullie overtredingen niet vergeven,[e] want hij handelt in mijn naam.* **22** Maar als je hem strikt gehoorzaamt en alles doet wat ik zeg, zal ik de vijand van jullie vijanden zijn en de tegenstander van jullie tegenstanders. **23** Dan zal mijn engel voor jullie uit gaan en hij zal jullie brengen naar de Amorieten, de Hethieten, de Ferezieten, de Kanaänieten, de Hevieten en de Jebusieten, en ik zal ze uitroeien.[f] **24** Je mag je niet neerbuigen voor hun goden of je laten overhalen om die te vereren, en je mag hun praktijken niet navolgen.[g] In plaats daarvan moet je hun afgoden vernielen en hun heilige zuilen stukslaan.[h] **25** Jullie moeten Jehovah, je God, dienen,[i] dan zal hij je brood en water zegenen.[j] Ik zal ziekte uit jullie midden laten verdwijnen.[k] **26** Geen vrouw in je land zal een miskraam krijgen of onvruchtbaar zijn,[l] en ik zal je een lang leven schenken.*

27 Ik zal de angst voor mij voor jullie uit sturen,[m] ik zal alle volken die je tegenkomt in verwarring brengen en ik zal al je vijanden voor je op de vlucht laten slaan.*[a] **28** Ik zal een gevoel van verslagenheid* voor jullie uit sturen,[b] waardoor de Hevieten, de Kanaänieten en de Hethieten voor je verdreven zullen worden.[c] **29** Ik zal ze niet in één jaar voor je verdrijven, anders zou het land verwilderen en zouden er zo veel wilde dieren komen dat je gevaar loopt.[d] **30** Ik zal ze geleidelijk voor je verdrijven, totdat jullie talrijk zijn en het land in bezit nemen.[e]

31 Het land dat ik jullie geef, zal zich uitstrekken van de Rode Zee tot aan de zee van de Filistijnen, en van de woestijn tot aan de Rivier.*[f] Want ik zal de bewoners van het land in jullie handen geven, en jullie zullen hen verdrijven.[g] **32** Sluit geen verbond met hen of met hun goden.[h] **33** Ze mogen niet in je land blijven wonen, anders zouden ze je ertoe brengen tegen mij te zondigen. Dan zou je hun goden gaan vereren, wat beslist een valstrik voor je zou zijn.’[i]

24 Toen zei hij tegen Mozes: ‘Ga omhoog naar Jehovah en buig je op een afstand neer, samen met Aäron, Na̱dab, Abi̱hu[j] en 70 oudsten van Israël. **2** Alleen Mozes mag tot Jehovah naderen. De anderen mogen niet dichterbij komen, en het volk mag niet met hem meegaan naar boven.’[k]

3 Mozes kwam weer bij het volk en vertelde hun alle woorden van Jehovah en alle rechterlijke beslissingen,[l] en het hele volk verklaarde eenstemmig: ‘We zijn bereid alles te doen wat Jehovah heeft gezegd.’[m] **4** Toen schreef Mozes alle woorden van Jehovah op.[n] Hij stond ’s morgens vroeg op, bouwde aan de voet van de berg een altaar en

---

23:21 *Lett.: ‘mijn naam is in hem’. **23:26** *Of ‘het getal van je dagen vol maken’.

23:27 *Of ‘ik zal ervoor zorgen dat al je vijanden je de rug toekeren’. **23:28** *Of mogelijk ‘paniek’, ‘angst’. **23:31** *D.w.z. de Eufraat.

HFST. 23
a Nu 18:8, 12; 1Kor 15:20
b De 14:21; Sp 12:10
c Ex 14:19
d Nu 20:16
e Nu 14:35; Joz 24:19
f Ex 34:11; Joz 5:13, 14; Joz 24:8
g Ex 20:5; Le 18:3; De 12:30; 2Kr 33:2
h Ex 20:3; Nu 33:52
i De 6:13; De 10:12; Joz 22:5; Mt 4:10
j De 7:13
k De 7:15
l De 7:14; De 28:4
m De 2:25; Joz 2:9

2de kolom
a De 7:23, 24
b De 7:20; Joz 2:11
c Joz 24:11
d De 7:22
e De 9:4
f Ge 15:18; De 1:7; Joz 1:4; 1Kon 4:21
g Re 1:4; Re 11:21
h Ex 34:12; Nu 25:1, 2; De 7:2; 2Kor 6:14
i Joz 23:12, 13; Re 1:28; Ps 106:36

HFST. 24
j Le 10:1
k Ex 20:21; Nu 12:8
l Ex 21:1; De 4:1
m De 5:27; Joz 24:22
n Ex 34:27; De 31:9

richtte 12 zuilen op, één voor
elk van de 12 stammen van Is-
raël. **5** Daarna stuurde hij jonge
Israëlitische mannen op weg om
brandoffers te brengen en stie-
ren te offeren als vredeoffers[a]
voor Jehovah. **6** Mozes nam de
helft van het bloed en deed het
in schalen, en de andere helft
van het bloed sprenkelde hij op
het altaar. **7** Daarna nam hij het
boek van het verbond en las het
hardop voor aan het volk.[b] Ze zei-
den: ‘We zijn bereid alles te doen
wat Jehovah heeft gezegd, en we
zullen gehoorzaam zijn.’[c] **8** Ver-
volgens nam Mozes het bloed, be-
sprenkelde het volk ermee[d] en
zei: ‘Dit is het bloed van het
verbond dat Jehovah met jullie
heeft gesloten in overeenstem-
ming met al deze woorden.’[e]

9 Mozes, Aäron, Na̲dab, Abi̲-
hu en 70 oudsten van Israël gin-
gen omhoog, **10** en ze zagen de
God van Israël.[f] Het leek alsof er
onder zijn voeten een vloer van
saffier lag, die zo zuiver was als
de hemel zelf.[g] **11** De ware God
deed de voorname mannen van
Israël[h] geen kwaad, en ze zagen
hem in een visioen en ze aten en
dronken.

12 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Kom naar mij toe op de berg en
blijf er. Ik zal je de stenen pla-
ten geven waarop ik wetten en
geboden zal schrijven om hen te
onderwijzen.’[i] **13** Mozes vertrok
samen met zijn dienaar Jozua,[j]
en Mozes ging de berg van de
ware God op.[k] **14** Maar tegen de
oudsten had hij gezegd: ‘Wacht
hier op ons tot we terug zijn.[l]
Aäron en Hur[m] zijn bij jullie.
Als iemand een rechtszaak heeft,
kan hij naar hen toe gaan.’[n]
15 Toen ging Mozes de berg op,
terwijl de wolk de berg bedekte.[o]

16 Jehovah’s glorie[p] bleef op
de berg Sinaï,[q] en de wolk be-
dekte de berg zes dagen lang.
Op de zevende dag riep hij Mo-
zes vanuit de wolk. **17** Voor de
Israëlieten die toekeken, zag Je-
hovah’s glorie eruit als een ver-
terend vuur op de top van de
berg. **18** Vervolgens ging Mozes
de wolk in, verder omhoog de
berg op.[a] En Mozes bleef 40 da-
gen en 40 nachten op de berg.[b]

25 Toen zei Jehovah tegen
Mozes: **2** ‘Zeg tegen de Is-
raëlieten dat ze mij een bijdrage
geven. Neem de bijdrage in ont-
vangst van iedereen die vanuit
zijn hart wil geven.[c] **3** Dit is de
bijdrage die jullie van hen moeten
aannemen: goud,[d] zilver,[e] koper,[f]
4 blauw draad, purperen* wol,
scharlakenrood# draad, fijn lin-
nen, geitenhaar, **5** roodgeverfde
ramsvellen, robbenvellen, acacia-
hout,[g] **6** lampolie,[h] balsem voor
de zalfolie[i] en voor de geurige
wierook,[j] **7** en onyxstenen en
andere stenen om de efod*[k] en de
borsttas[l] mee in te zetten. **8** Ze
moeten voor mij een heiligdom
maken, en ik zal bij hen wonen.[m]
9 Jullie moeten de tabernakel
en alle bijbehorende voorwerpen
precies maken naar het voor-
beeld* dat ik je laat zien.[n]

10 Ze moeten een ark* van
acaciahout maken, tweeënhalve
el# lang, anderhalve el breed en
anderhalve el hoog.[o] **11** Bekleed
de ark vervolgens vanbinnen en
vanbuiten met zuiver goud[p] en
maak er een gouden lijst* om-
heen.[q] **12** Giet vier gouden rin-
gen en bevestig die boven de vier
poten: twee ringen aan de ene
kant en twee ringen aan de an-
dere kant. **13** Maak draagstok-
ken van acaciahout en bekleed ze
met goud.[r] **14** Steek de stokken
door de ringen aan beide kanten
van de ark: daarmee moet de ark
gedragen worden. **15** De draag-
stokken moeten in de ringen van

HFST. 24
a Le 3:1, Le 7:11
b De 31:11, Han 13:15
c Ex 19:8
d Heb 12:24
e Heb 9:18-20
f Jo 1:18
g Ez 1:26, Opb 4:3
h Ex 24:1
i De 5:22
j Nu 11:28
k Ex 24:2
l Ex 32:1
m Ex 17:10
n Ex 18:25, 26
o Ex 19:9
p Ex 16:10, Le 9:23, Nu 16:42
q Ex 19:11

2de kolom
a Ex 19:20
b Ex 34:28, De 9:9

HFST. 25
c Ex 35:4-9, 1Kr 29:9, 2Kor 9:7
d Ex 38:24
e Ex 38:25
f Ex 38:3, Ex 38:29
g Ex 36:20
h Ex 27:20
i Ex 30:23-25
j Ex 30:34, 35
k Ex 28:6
l Ex 28:15
m Ex 29:45, 1Kon 6:13, Heb 9:11
n 1Kr 28:12, Han 7:44, Heb 8:5, Heb 9:9
o Ex 37:1-5
p Heb 9:4
q Ex 30:1, 3
r Ex 30:1, 5, 1Kr 15:15

25:4 *Of ‘roodpurpergeverfde’. #Of ‘karmozijnen’. **25:7** *Zie Woordenlijst. **25:9** *Of ‘ontwerp’. **25:10** *Of ‘kist’. #Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **25:11** *Of ‘sierlijst’.

de ark blijven. Ze mogen er niet
uit gehaald worden.[a] **16** In de
ark moet je de getuigenis leggen,
die ik je zal geven.[b]

17 Je moet een deksel maken
van zuiver goud, tweeënhalve el
lang en anderhalve el breed.[c]
18 Maak twee cherubs van goud.
Je moet ze maken van gedre-
ven goud, op beide uiteinden van
het deksel.[d] **19** Maak de che-
rubs op beide uiteinden, één op
elk uiteinde van het deksel.
20 De twee vleugels van de che-
rubs moeten naar boven uitge-
spreid zijn, zodat ze met hun
vleugels het deksel overschadu-
wen,[e] en ze moeten tegenover el-
kaar staan. De gezichten van de
cherubs moeten naar het deksel
gekeerd zijn. **21** Leg het deksel[f]
op de ark, en in de ark moet je
de getuigenis leggen, die ik je zal
geven. **22** Daar, boven het dek-
sel, zal ik aan je verschijnen en
met je spreken.[g] Tussen de twee
cherubs die op de ark van de ge-
tuigenis zijn, zal ik alle geboden
aan je bekendmaken die je aan
de Israëlieten moet doorgeven.

23 Maak ook een tafel[h] van
acaciahout, twee el lang, één el
breed en anderhalve el hoog.[i]
24 Bekleed die met zuiver goud
en maak er een gouden lijst om-
heen. **25** Maak er een rand van
een handbreedte* omheen en
voorzie die van een gouden lijst.
26 Je moet er vier gouden rin-
gen voor maken en de ringen
bevestigen aan de vier hoeken,
waar de vier poten vastzitten.
27 De ringen moeten dicht bij de
rand zitten; het zijn de houders
voor de stokken waarmee de ta-
fel gedragen wordt. **28** Maak de
draagstokken van acaciahout en
bekleed ze met goud. Hiermee
moet de tafel gedragen worden.

29 Maak ook de bijbehorende
schotels, bekers, kannen en scha-
len waarmee drankoffers uitge-
goten zullen worden. Je moet ze
van zuiver goud maken.[a] **30** Op
de tafel, vóór mij, moet je steeds
het toonbrood leggen.[b]

31 Maak een lampenstandaard[c]
van zuiver goud. De lampenstan-
daard moet van gedreven goud
zijn en uit één stuk gemaakt wor-
den: de voet, de schacht, de ar-
men, de kelken, de knoppen en
de bloesems.[d] **32** De schacht van
de lampenstandaard moet zes zij-
armen hebben: drie armen aan de
ene kant en drie armen aan de an-
dere kant. **33** De armen aan de
ene kant moeten elk drie kelken
in de vorm van amandelbloemen
hebben, met telkens een knop
en een bloesem. Ook de armen
aan de andere kant moeten elk
drie kelken in de vorm van aman-
delbloemen hebben, met telkens
een knop en een bloesem. Zo moe-
ten de zes armen aan de schacht
van de lampenstandaard eruit-
zien. **34** Op de schacht van de
lampenstandaard zitten vier kel-
ken in de vorm van amandelbloe-
men, met telkens een knop en een
bloesem. **35** Er moet een knop
zitten onder de eerste twee zijar-
men aan de schacht, onder de vol-
gende twee armen en ook onder
de laatste twee armen. Zo moet
gedaan worden met de zes armen
aan de schacht. **36** De knoppen,
de armen en de hele lampenstan-
daard moeten uit één stuk zuiver,
gedreven goud bestaan.[e] **37** Je
moet er zeven lampen voor ma-
ken, en als de lampen worden aan-
gestoken, zullen ze schijnen op de
ruimte ervóór.[f] **38** Ook de snui-
ters* en de vuurpannen moeten
van zuiver goud zijn.[g] **39** De lam-
penstandaard en de bijbehorende
voorwerpen moeten gemaakt wor-
den van een talent* zuiver goud.
40 Houd je bij het maken ervan
aan het voorbeeld* dat je op de
berg is getoond.[h]

25:25 *Ongeveer 7,4 cm. Zie App. B14.

25:38 *Of ‘tangen’. Zie Woordenlijst. **25:39** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **25:40** *Of ‘ontwerp’.

HFST. 25
a 1Kon 8:8
b Ex 31:18, Ex 40:20, 1Kon 8:9, Heb 9:4
c Ex 37:6-9
d 1Sa 4:4, Heb 9:5
e 1Kon 8:7, 1Kr 28:18
f Ex 40:20, Heb 9:4, 5
g Ex 30:6, Le 16:2, Nu 7:89, Re 20:27, Ps 80:1
h Ex 40:22, Le 24:6, Nu 3:30, 31, Heb 9:2
i Ex 37:10-15

2de kolom
a Ex 37:16, Nu 4:7, 1Kon 7:48, 50
b Le 24:5, 6, 1Sa 21:6, 1Kr 9:32, 2Kr 13:11, Mt 12:4
c Ex 40:24, 1Kon 7:48, 49, Heb 9:2
d Ex 37:17-24
e Nu 8:4
f Ex 30:8, Le 24:2, 3, Nu 8:2, 2Kr 13:11
g Nu 4:9
h Ex 39:42, Nu 8:4, Han 7:44, Heb 8:5

26 De tabernakel[a] moet je ma-
ken van tien tentkleden
van getwijnd fijn linnen, blauw
draad, purperen wol en schar-
lakenrood draad. Er moeten fi-
guren van geborduurde cherubs[b]
op aangebracht worden.[c] **2** Alle
tentkleden moeten dezelfde af-
metingen hebben:[d] elk tentkleed
moet 28 el* lang en 4 el breed
zijn. **3** Maak vijf tentkleden aan
elkaar vast, zodat die één reeks
vormen, en maak ook de ande-
re vijf tentkleden aan elkaar vast
in een reeks. **4** Maak lussen van
blauw draad aan de rand van het
tentkleed aan het eind van de
ene reeks. Doe hetzelfde aan de
buitenste rand van de andere
reeks waar ze zullen samenko-
men. **5** Maak 50 lussen aan het
ene tentkleed en 50 lussen aan de
rand van het andere tentkleed,
zodat de lussen tegenover elkaar
zitten op de plek waar de tent-
kleden samenkomen. **6** Je moet
50 gouden haken maken en de
tentkleden met de haken aan el-
kaar vastmaken, zodat de taber-
nakel één geheel wordt.[e]

7 Maak ook kleden van geiten-
haar[f] voor de tent die over
de tabernakel heen komt. Je
moet 11 tentkleden maken.[g] **8** De
11 tentkleden moeten dezelfde af-
metingen hebben: elk tentkleed
moet 30 el lang en 4 el breed
zijn. **9** Maak vijf tentkleden aan
elkaar vast en doe hetzelfde met
de andere zes tentkleden. Het
zesde tentkleed, aan de voor-
kant van de tent, moet je om-
slaan. **10** Maak 50 lussen aan de
rand van het ene tentkleed, het
buitenste in de reeks, en 50 lussen
aan de rand van het andere tent-
kleed, op de plek waar ze samen-
komen. **11** Maak 50 koperen ha-
ken en steek de haken door de
lussen om de tentkleden met el-
kaar te verbinden, zodat het één
geheel wordt. **12** Van het deel
van de tentkleden dat overblijft,
moet de helft aan de achterkant
van de tabernakel overhangen.
13 Aan beide zijkanten blijft in de
lengte één el van de kleden over.
Laat die gedeelten afhangen om
de tabernakel te bedekken.

14 Maak voor de tent ook
een dekkleed van roodgeverfde
ramsvellen en daaroverheen een
dekkleed van robbenvellen.[a]

15 Voor de wanden van de ta-
bernakel moet je rechtopstaan-
de paneellijsten[b] van acaciahout
maken.[c] **16** Elke paneellijst moet
tien el hoog zijn en anderhalve el
breed. **17** Voorzie elke paneel-
lijst van twee pinnen* die naast
elkaar zitten.# Zo moet je alle
paneellijsten van de tabernakel
maken. **18** Maak 20 paneellijsten
voor de zuidkant van de taberna-
kel.

19 Maak onder die 20 paneel-
lijsten 40 zilveren voetstukken:*[d]
twee voetstukken waarin de twee
pinnen van de eerste paneel-
lijst passen en twee voetstuk-
ken waarin de twee pinnen van
elke volgende paneellijst passen.[e]
20 Maak ook voor de andere kant
van de tabernakel, de noordkant,
20 paneellijsten **21** met de bijbe-
horende 40 zilveren voetstukken:
twee voetstukken onder de eerste
paneellijst en twee voetstukken
onder elke volgende paneellijst.
22 Voor de achterwand van de
tabernakel, aan de westkant,
moet je zes paneellijsten maken.[f]
23 Maak ook twee paneellijsten
die als hoekstijlen kunnen dienen
voor de achterkant van de taber-
nakel. **24** Ze moeten uit twee de-
len bestaan die bovenaan bij de
eerste ring samenkomen. Zo moe-
ten beide paneellijsten gemaakt
worden om de twee hoekstijlen te
vormen. **25** Er moeten dus acht

HFST. 26
a Heb 8:5; Heb 9:9, 11
b Ge 3:24; Ps 99:1
c Ex 36:8-13
d Nu 4:25
e Ex 39:33, 34
f Ex 35:26
g Ex 36:14-18

2de kolom
a Ex 36:19
b Nu 4:29, 31
c Ex 36:20-23
d Nu 3:36
e Ex 36:24-26
f Ex 36:27-30

26:2 * Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

26:17 * Of ‘tappen’. Of mogelijk ‘stijlen’. # Of ‘met elkaar verbonden zijn’. **26:19** * D.w.z. voetstukken met een gat waarin een pin paste.

paneellijsten zijn met 16 zilveren voetstukken: twee voetstukken onder de eerste paneellijst en twee voetstukken onder elke volgende paneellijst.

26 Maak stangen van acaciahout: vijf voor de paneellijsten aan de ene kant van de tabernakel,[a] **27** vijf voor de paneellijsten aan de andere kant van de tabernakel en vijf voor de paneellijsten aan de westkant, de achterwand van de tabernakel. **28** De middelste stang moet van de ene naar de andere kant over het midden van de paneellijsten lopen.

29 Bekleed de paneellijsten met goud[b] en maak als houders voor de stangen ringen van goud. Ook de stangen moet je met goud bekleden. **30** Maak de tabernakel volgens het voorbeeld dat je op de berg is getoond.[c]

31 Je moet een gordijn[d] maken van blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen. Er moeten cherubs op geborduurd worden. **32** Hang het aan vier zuilen van acaciahout die met goud bekleed zijn. De bijbehorende haken moeten van goud zijn en de zuilen moeten op vier zilveren voetstukken staan. **33** Hang het gordijn op onder de haken* en breng de ark van de getuigenis[e] daarheen, achter het gordijn. Het gordijn zal voor jullie een scheiding zijn tussen het heilige[f] en het allerheiligste.[g] **34** Leg het deksel op de ark van de getuigenis in het allerheiligste.

35 Zet de tafel voor het gordijn. De lampenstandaard[h] moet aan de zuidkant van de tabernakel komen, tegenover de tafel, die aan de noordkant moet staan. **36** Maak een afscherming* voor de ingang van de tent, geweven van blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen.[a] **37** Maak voor de afscherming vijf zuilen van acaciahout en bekleed ze met goud. Voorzie ze van gouden haken en giet er vijf koperen voetstukken voor.

27 Maak het altaar van acaciahout.[b] Het moet vierkant zijn, vijf el* lang en vijf el breed, en het moet drie el hoog zijn.[c] **2** Maak hoorns[d] op de vier hoeken ervan. De hoorns moeten deel uitmaken van het altaar, en je moet het altaar met koper bekleden.[e] **3** Maak bakken voor het wegruimen van de as,* en ook scheppen, schalen, vorken en vuurpannen; alle bijbehorende voorwerpen moeten van koper worden gemaakt.[f] **4** Je moet een rooster van koper maken voor het altaar, en aan het rooster moet je vier koperen ringen maken bij de vier hoeken. **5** Plaats het rooster onder de rand van het altaar. Het moet halverwege in het altaar komen. **6** Maak voor het altaar draagstokken van acaciahout en bekleed die met koper. **7** De draagstokken moeten in de ringen worden gestoken, zodat de stokken zich aan beide kanten van het altaar bevinden wanneer het gedragen wordt.[g] **8** Het altaar moet de vorm van een holle kist hebben en moet van planken gemaakt worden. Het moet precies zo worden gemaakt als Hij het je op de berg heeft getoond.[h]

9 Maak een voorhof[i] rond de tabernakel. Aan de zuidkant van het voorhof moeten over een lengte van 100 el doeken van getwijnd fijn linnen gehangen worden.[j] **10** Er moeten 20 zuilen met 20 koperen voetstukken voor

HFST. 26
a Ex 36:31-33
b Ex 12:35, 36; Ex 36:34
c Ex 19:3; Ex 25:9; Han 7:44; Heb 8:5
d Ex 36:35, 36; Lu 23:45; Heb 6:19; Heb 9:3; Heb 10:19, 20
e 1Kon 8:6
f Ex 40:22, 26
g Ex 40:21; Le 16:2; 1Kon 8:6; Heb 9:2-4; Heb 9:12, 24
h Le 24:2, 3; 1Kon 7:48, 49

2de kolom
a Ex 36:37, 38

HFST. 27
b Ex 40:29; 2Kr 4:1; Heb 13:10
c Ex 38:1-7
d Le 4:25
e 1Kon 8:64
f 1Kon 7:45
g Nu 4:14, 15
h Ex 25:40; 1Kr 28:12; Han 7:44; Heb 8:5
i Ex 40:8; 1Kon 6:36
j Ex 38:9-15

26:33 *Blijkbaar de haken waarmee de tentkleden met elkaar verbonden werden. **26:36** *Of ‘gordijn’.

27:1 *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **27:3** *Of ‘vettige as’, d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers.

gemaakt worden. De haken en de verbindingen* voor de zuilen moeten van zilver zijn. **11** Ook aan de noordkant moeten over een lengte van 100 el doeken gehangen worden, en er moeten 20 zuilen met 20 koperen voetstukken voor gemaakt worden, met zilveren haken en verbindingen voor de zuilen. **12** Aan de westkant van het voorhof moeten over de hele breedte van 50 el doeken gehangen worden, met tien zuilen en tien voetstukken. **13** Aan de oostkant, richting zonsopgang, is het voorhof 50 el breed. **14** Aan de ene kant moeten over een lengte van 15 el doeken gehangen worden, met drie zuilen en drie voetstukken.[a] **15** Ook aan de andere kant moeten over een lengte van 15 el doeken gehangen worden, met drie zuilen en drie voetstukken.

16 De ingang van het voorhof moet een afscherming* hebben van 20 el lang, geweven van blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen,[b] met vier zuilen en vier bijbehorende voetstukken.[c] **17** Alle zuilen rond het voorhof moeten zilveren verbindingsstukken en zilveren haken hebben, maar de voetstukken moeten van koper zijn.[d] **18** De omheining van het voorhof moet 100 el lang,[e] 50 el breed en 5 el hoog zijn, gemaakt van getwijnd fijn linnen, en de bijbehorende voetstukken moeten van koper zijn. **19** Al het gereedschap en alle voorwerpen die bij de dienst van de tabernakel gebruikt worden, en ook alle tentpinnen en alle pinnen van het voorhof moeten van koper zijn.[f]

20 Geef de Israëlieten opdracht om voor de verlichting zuivere olijfolie* bij je te brengen, om de lampen altijd te laten branden.[a] **21** In de tent van samenkomst, buiten het gordijn dat voor de getuigenis[b] hangt, moeten Aäron en zijn zonen ervoor zorgen dat de lampen van de avond tot de morgen blijven branden vóór Jehovah.[c] Het is een blijvend voorschrift voor de Israëlieten, waar ze zich van generatie op generatie aan moeten houden.[d]

28 Laat van de Israëlieten je broer Aäron bij je komen, samen met zijn zonen, zodat hij mij als priester kan dienen:[e] Aäron,[f] samen met Nadab, Abihu,[g] Eleazar en Ithamar,[h] de zonen van Aäron.[i] **2** Maak voor je broer Aäron heilige kleding, prachtige kleding die hem aanzien geeft.[j] **3** Spreek met iedereen die vaardigheden heeft,* degenen die ik de geest van wijsheid gegeven heb.[k] Zij moeten Aärons kleding maken voor zijn heiliging, zodat hij mij als priester kan dienen.

4 Ze moeten de volgende kledingstukken maken: een borsttas,[l] een efod,[m] een mouwloze mantel,[n] een geruit gewaad, een tulband[o] en een sjerp.[p] Ze moeten de heilige kleding maken voor je broer Aäron en zijn zonen, zodat hij mij als priester kan dienen. **5** Hiervoor moeten de bekwame werkers het goud, het blauwe draad, de purperen wol, het scharlakenrode draad en het fijne linnen gebruiken.

6 De efod moeten ze maken van goud, blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen, met borduurwerk.[q] **7** De efod moet twee schouderstukken hebben die de beide uiteinden met elkaar verbinden. **8** De geweven gordel,*[r] die aan de efod bevestigd wordt om hem goed op

27:10 *Of ‘ringen’, ‘banden’ ter bevestiging. **27:16** *Of ‘gordijn’. **27:20** *Of ‘zuivere olie van gestoten olijven’.

28:3 *Lett.: ‘wijzen van hart’. **28:8** *Of ‘band’.

HFST. 27
a Ex 39:33, 40
b Ex 35:25
c Ex 38:18, 19
d Ex 38:17
e Ex 27:9
f Ex 38:20 Nu 3:36, 37

2de kolom
a Ex 39:33, 37 Le 24:1-3
b Ex 26:33 Ex 40:3 Heb 9:2, 3
c Ex 30:8
d Nu 18:23

HFST. 28
e Le 8:2 Heb 5:1
f Heb 5:4
g Le 10:1 Nu 26:61
h Ex 38:21 Le 10:16 1Kr 24:2
i Ex 6:23 1Kr 6:3
j Ex 29:5 Le 8:7
k Ex 31:6 Ex 36:1
l Ex 39:8, 15 Le 8:8
m Ex 39:2
n Ex 39:22
o Ex 39:27, 28 Ex 39:30, 31 Le 8:9
p Ex 39:27, 29 Le 8:7
q Ex 39:2-5
r Ex 29:5

zijn plek te houden, moet van dezelfde materialen worden gemaakt: goud, blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen.

9 Neem twee onyxstenen[a] en graveer daarin de namen van de zonen van Israël,[b] **10** zes namen in de ene steen en de overige zes namen in de andere steen, op volgorde van hun geboorte. **11** Een steensnijder moet de namen van de zonen van Israël in de twee stenen graveren zoals bij een zegel.[c] Daarna moet je de stenen in gouden zettingen laten vatten. **12** Je moet de twee stenen op de schouderstukken van de efod bevestigen als gedenkstenen voor de zonen van Israël,[d] en Aäron moet hun namen vóór Jehovah als een herinnering op zijn beide schouderstukken dragen. **13** Maak zettingen van goud **14** en twee kettinkjes van zuiver goud, in de vorm van een gevlochten koord,[e] en bevestig de gevlochten kettinkjes aan de zettingen.[f]

15 Laat een borduurder de borsttas van de rechtspraak maken.[g] Die moet net als de efod gemaakt worden van goud, blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen.[h] **16** Als de borsttas dubbelgevouwen is, moet hij vierkant zijn, een span* lang en een span breed. **17** Zet er vier rijen stenen op. De eerste rij: robijn, topaas en smaragd. **18** De tweede rij: turkoois, saffier en jaspis. **19** De derde rij: *lesjem,** agaat en amethist. **20** De vierde rij: chrysoliet, onyx en jade. Ze moeten in gouden zettingen gevat worden. **21** De stenen komen overeen met de namen van de 12 zonen van Israël. Elke steen moet gegraveerd worden zoals een zegel, waarbij elke naam een van de 12 stammen vertegenwoordigt.

22 Maak aan de borsttas gevlochten kettinkjes, als koorden van zuiver goud.[a] **23** Je moet twee gouden ringen voor de borsttas maken en die aan de beide hoeken* van de borsttas bevestigen. **24** Steek de twee gouden koorden door de twee ringen aan de hoeken van de borsttas. **25** Haal de beide uiteinden van de twee koorden door de twee zettingen en bevestig ze aan de schouderstukken van de efod, aan de voorkant. **26** Maak twee gouden ringen en bevestig die aan de beide hoeken* op de binnenrand van de borsttas, aan de kant van de efod.[b] **27** Maak nog twee gouden ringen aan de voorkant van de efod, onder de twee schouderstukken, vlak bij de verbinding, boven de geweven gordel van de efod.[c] **28** De borsttas moet op zijn plek gehouden worden met een blauw koord dat de ringen van de borsttas verbindt met de ringen van de efod. Zo blijft de borsttas op zijn plek op de efod, boven de geweven gordel.

29 Aäron moet de namen van de zonen van Israël op de borsttas van de rechtspraak op zijn hart dragen wanneer hij het heilige binnengaat, als een constante herinnering in aanwezigheid van Jehovah. **30** Je moet de urim en de tummim*[d] in de borsttas van de rechtspraak leggen, en ze moeten op Aärons hart zijn wanneer hij voor Jehovah verschijnt. Aäron moet dit middel om recht te spreken over de Israëlieten altijd op zijn hart dragen in Jehovah's aanwezigheid.

31 De mouwloze mantel voor onder de efod moet je helemaal

28:16 *D.w.z. de span van de hand, zo'n 22 cm. Zie App. B14. **28:19** *Een edelsteen, mogelijk barnsteen, hyacint, opaal of toermalijn.

28:23 *D.w.z. de bovenhoeken. **28:26** *D.w.z. de benedenhoeken. **28:30** *Zie Woordenlijst.

HFST. 28
a Ex 35:5, 9; Ex 35:27
b Ex 1:1-4
c Ex 39:6, 14
d Ex 39:7
e Ex 39:15
f Ex 39:18
g Ex 28:30; Le 8:8; Nu 27:21
h Ex 39:8-14

2de kolom
a Ex 39:15-18
b Ex 39:19-21
c Ex 28:8; Le 8:7
d Le 8:8; Nu 27:21; De 33:8; 1Sa 28:6; Ezr 2:62, 63

van blauw draad maken.[a] **32** In het midden moet een halsopening* zijn. De wever moet rondom de opening een rand weven zoals die van een borstpantser,# om inscheuren te voorkomen. **33** Op de hele zoom moet je granaatappels aanbrengen van blauw draad, purperen wol en scharlakenrood draad, met gouden belletjes ertussen. **34** Je moet een gouden belletje afwisselen met een granaatappel, om en om, op de hele zoom van de mantel. **35** Aäron moet de mantel dragen als hij dienst doet, en het geluid ervan moet gehoord worden wanneer hij het heiligdom binnengaat om voor Jehovah te verschijnen en wanneer hij naar buiten komt, zodat hij niet sterft.[b]

36 Je moet een blinkende plaat van zuiver goud maken en daarin, zoals bij een zegel, graveren: “Heiligheid behoort Jehovah toe.”[c] **37** Maak de plaat met een blauw koord aan de tulband vast,[d] en zorg dat die op de voorkant van de tulband blijft zitten. **38** De plaat moet op Aärons voorhoofd komen, en Aäron moet de verantwoordelijkheid dragen als iemand zondigt tegen de heilige dingen,[e] die de Israëlieten hebben opgedragen door ze als een heilig offer aan te bieden. De plaat moet altijd op zijn voorhoofd blijven, zodat ze Jehovah’s goedkeuring kunnen krijgen.

39 Je moet het geruite gewaad weven van fijn linnen. Maak ook een tulband van fijn linnen en een geweven sjerp.[f]

40 En maak voor Aärons zonen prachtige gewaden, sjerpen en hoofddeksels,[g] die hun aanzien geven.[h] **41** Laat je broer Aäron en zijn zonen die kleding aantrekken, en je moet hen zalven,[i] installeren*[j] en heiligen, en ze zullen mij als priester dienen. **42** Maak ook korte broeken* van linnen voor ze om hun naaktheid# te bedekken.[a] De broeken moeten van de heupen tot op de dijen reiken. **43** Aäron en zijn zonen moeten die dragen als ze de tent van samenkomst binnengaan of als ze bij het altaar komen om in de heilige plaats dienst te doen. Anders zullen ze schuld op zich laden en sterven. Het is een blijvend voorschrift voor hem en zijn nageslacht.*

29 Doe het volgende om hen te heiligen, zodat ze mij als priester kunnen dienen. Neem een jonge stier en twee rammen zonder gebreken.[b] **2** Maak van tarwebloem ongezuurd brood, ongezuurde ringvormige broden, met olie bereid, en ongezuurde platte koeken, met olie bestreken,[c] **3** en leg die in een mand. Bied ze in de mand aan,[d] samen met de stier en de twee rammen.

4 Je moet Aäron en zijn zonen naar de ingang van de tent van samenkomst[e] laten komen en hen met water wassen.[f] **5** Neem vervolgens de kleding[g] en trek Aäron het gewaad, de mouwloze mantel voor onder de efod, de efod en de borsttas aan, en bind de geweven gordel* van de efod stevig om zijn middel.[h] **6** Zet de tulband op zijn hoofd en bevestig het heilige teken van opdracht* aan de tulband.[i] **7** Neem dan de zalfolie[j] en giet die over zijn hoofd uit om hem te zalven.[k]

8 Laat vervolgens zijn zonen naar voren komen en trek ze de gewaden aan.[l] **9** Bind ze de sjerpen om, zowel Aäron als zijn zonen, en zet ze het hoofddeksel op. Het priesterschap zal van hen worden; het is een blijvend voorschrift.[m] Zo moet je Aäron

28:32 *Of ‘een opening voor het hoofd’. #Of ‘maliënkolder’, ‘wapenrok’. **28:41** *Lett.: ‘hun hand vullen’.

28:42 *Of ‘onderkleding’. #Lett.: ‘vlees’. **28:43** *Lett.: ‘zaad’. **29:5** *Of ‘band’. **29:6** *Of ‘de heilige diadeem’.

HFST. 28
a Ex 39:22-26, Le 8:7
b Le 16:2, Nu 18:7
c Ex 39:30, 31, Le 8:9, 1Kr 16:29, Ps 93:5, 1Pe 1:16
d Ex 29:6
e Le 22:9, Nu 18:1
f Ex 28:4, Ex 39:27-29
g Le 8:13
h Ex 28:2
i Ex 29:4, 7, Ex 30:30, Han 10:38, 2Kor 1:21
j Ex 29:8, 9, Le 8:33, Nu 3:2, 3

2de kolom
a Le 6:10

HFST. 29
b Le 8:2, De 17:1
c Le 6:20
d Le 8:26
e Ex 26:36, Ex 40:28, Le 8:2, 3
f Le 8:6, Heb 10:22
g Ex 28:4, Le 8:7, Le 16:4
h Ex 28:8
i Ex 28:36, Ex 39:30, Le 8:9
j Ex 30:23-25
k Le 8:12, Ps 133:2, Jes 61:1, Han 10:38
l Ex 28:40, Le 8:13
m Ex 28:1-3, Ex 28:40, 43, Ex 40:15

en zijn zonen installeren om als priester te dienen.*[a]

10 Breng daarna de stier vóór de tent van samenkomst en laat Ääron en zijn zonen hun handen op de kop van de stier leggen.[b] **11** Slacht de stier vóór Jehovah, bij de ingang van de tent van samenkomst.[c] **12** Doe wat bloed van de stier op je vinger en strijk het op de hoorns van het altaar.[d] Giet de rest van het bloed uit aan de voet van het altaar.[e] **13** Neem al het vet[f] dat de ingewanden bedekt, het aanhangsel van de lever en de beide nieren met het vet eraan, en verbrand dat zodat het op het altaar in rook opgaat.[g] **14** Maar het vlees, de huid en de darminhoud van de stier moet je buiten het kamp verbranden. Het is een zondeoffer.

15 Neem vervolgens een van de rammen en laat Ääron en zijn zonen hun handen op de kop van de ram leggen.[h] **16** Slacht de ram, neem zijn bloed en besprenkel alle kanten van het altaar ermee.[i] **17** Snijd de ram in stukken, was de ingewanden[j] en de schenkels en leg de stukken bij elkaar, samen met de kop. **18** Je moet de hele ram verbranden, zodat die op het altaar in rook opgaat. Het is een brandoffer voor Jehovah, waarvan de geur aangenaam* is voor hem.[k] Het is een vuuroffer voor Jehovah.

19 Neem dan de andere ram en laat Ääron en zijn zonen hun handen op de kop van de ram leggen.[l] **20** Slacht de ram, neem wat van zijn bloed en doe dat op de rechteroorlel van Ääron, op de rechteroorlel van zijn zonen, op de duim van hun rechterhand en op de grote teen van hun rechtervoet. Besprenkel alle kanten van het altaar met het bloed. **21** Neem daarna wat van het bloed dat op het altaar is en wat van de zalfolie,[a] en spat dat op Ääron en zijn kleding en op zijn zonen en hun kleding, zodat hij en zijn kleding en zijn zonen en hun kleding heilig zijn.[b]

22 Neem vervolgens het vet van de ram, de vetstaart, het vet dat de ingewanden bedekt, het aanhangsel van de lever, de beide nieren met het vet eraan[c] en de rechterpoot, want het is een installatieram.[d] **23** Neem ook een rond brood, een ringvormig brood dat met olie bereid is en een platte koek uit de mand met ongezuurd brood die vóór Jehovah staat. **24** Leg dat alles op de handen van Ääron en van zijn zonen en beweeg het heen en weer als een beweegoffer vóór Jehovah. **25** Neem het daarna uit hun handen en verbrand het op het altaar, boven op het brandoffer, als een vuuroffer voor Jehovah, waarvan Jehovah de geur aangenaam vindt.

26 Neem dan het borststuk van de installatieram,[e] die voor Ääron wordt geofferd, en beweeg het heen en weer als een beweegoffer vóór Jehovah. Dat wordt jouw deel. **27** Heilig het borststuk van het beweegoffer en de poot van het heilige deel dat bewogen is en dat genomen is van de installatieram,[f] van wat voor Ääron en zijn zonen geofferd is. **28** Het wordt van Ääron en zijn zonen op basis van een blijvend voorschrift waar de Israëlieten zich aan moeten houden, want het is een heilig deel, en het zal een heilig deel worden dat de Israëlieten moeten geven.[g] Van hun vredeoffers[h] is het hun heilige deel voor Jehovah.

29 De heilige kleding[i] van Ääron zal door zijn zonen[j] na hem gedragen worden wanneer ze als priester gezalfd en geïnstalleerd worden. **30** De zoon die hem als priester opvolgt en die

---

29:9 *Lett.: ‘de hand van Ääron en de hand van zijn zonen vullen’. **29:18** *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

HFST. 29
a Ex 28:41
b Le 8:14-17
c Le 4:3
d Ex 27:2
e Le 4:7
f Le 3:17
g Le 4:8-10
h Le 1:4; Le 8:18-21
i Heb 9:22
j Le 1:13
k Ge 8:21
l Le 8:22-24

2de kolom
a Ex 30:23-25
b Le 8:30
c Le 3:9, 10
d Le 8:22; Le 8:25-28
e Le 8:29; Ps 99:6
f Ex 29:22
g Le 7:34; Le 10:14
h Le 7:11, 14
i Ex 28:4
j Nu 20:26

de tent van samenkomst binnen-
gaat om dienst te doen in de hei-
lige plaats, moet de kleding ze-
ven dagen dragen.[a]
31 Neem de installatieram en
kook het vlees ervan op een hei-
lige plaats.[b] **32** Aäron en zijn
zonen moeten het vlees van de
ram en het brood uit de mand bij
de ingang van de tent van samen-
komst eten.[c] **33** Ze moeten de
dingen eten waarmee verzoening
gedaan is om hen als priester te
installeren* en hen te heiligen.
Maar een onbevoegde# mag er
niet van eten, want het zijn hei-
lige dingen.[d] **34** Als er de vol-
gende ochtend nog wat vlees van
het installatieoffer of wat brood
over is, dan moet je dat verbran-
den.[e] Het mag niet gegeten wor-
den, want het is heilig.
35 Zo moet je met Aäron en
zijn zonen doen, precies zoals
ik je heb opgedragen. Hun in-
stallatie als priester* moet zeven
dagen duren.[f] **36** Offer dagelijks
de stier voor het zondeoffer als
verzoening, reinig het altaar van
zonde door er verzoening voor te
doen en zalf het altaar om het te
heiligen.[g] **37** Zeven dagen lang
moet je verzoening voor het al-
taar doen, en je moet het heiligen
zodat het een allerheiligst altaar
wordt.[h] Iedereen die het altaar
aanraakt, moet heilig zijn.
38 Offer elke dag weer[i] het vol-
gende op het altaar: twee eenjari-
ge rammen. **39** Offer de ene jon-
ge ram 's morgens en de andere in
de avondschemering.*[j] **40** Voor
de eerste jonge ram moet er een
tiende efa* meelbloem bij gedaan
worden, vermengd met een kwart
hin# olie,△ en ook een drankoffer
van een kwart hin wijn. **41** Offer
de tweede jonge ram in de avond-
schemering,* met hetzelfde graan-
offer en drankoffer als 's morgens.
Draag dat aan Jehovah op als een
vuuroffer waarvan de geur aange-
naam is voor hem. **42** Het is een
vast brandoffer dat in al jullie ge-
neraties vóór Jehovah gebracht
moet worden bij de ingang van de
tent van samenkomst, waar ik aan
jullie zal verschijnen om met jul-
lie te spreken.[a]
43 Ik zal daar aan de Israëlie-
ten verschijnen, en die plaats zal
door mijn glorie geheiligd wor-
den.[b] **44** Ik zal de tent van sa-
menkomst en het altaar heiligen,
en ik zal Aäron en zijn zonen
heiligen,[c] zodat ze mij als pries-
ter kunnen dienen. **45** Ik zal bij
het volk Israël wonen, en ik zal
hun God zijn.[d] **46** Dan zullen ze
weten dat ik Jehovah, hun God,
ben, die hen uit Egypte heeft ge-
leid om bij hen te wonen.[e] Ik ben
Jehovah, hun God.

30 Maak een altaar voor het
branden van wierook.[f] Je
moet het van acaciahout ma-
ken.[g] **2** Het moet vierkant zijn,
één el* lang en één el breed,
en het moet twee el hoog zijn.
De hoorns moeten er één geheel
mee vormen.[h] **3** Bekleed het al-
taar met zuiver goud: de boven-
kant, alle zijkanten en de hoorns.
Maak er ook een gouden lijst* om-
heen. **4** Maak aan weerskanten
onder de lijst twee gouden ringen,
als houders voor de stokken waar-
mee het altaar gedragen wordt.
5 Maak de draagstokken van aca-
ciahout en bekleed ze met goud.
6 Zet het altaar voor het gordijn
waarachter de ark van de getuige-
nis staat,[i] voor het deksel dat de
getuigenis bedekt, waar ik aan je
zal verschijnen.[j]
7 Aäron[k] moet elke morgen
geurige wierook[l] op het altaar

29:33 *Lett.: 'hun hand te vullen'. #Lett.: 'vreemde', een man die niet uit Aärons familie kwam. **29:35** *Lett.: 'het vullen van hun hand'. **29:39, 41** *Lett.: 'tussen de twee avonden'. **29:40** *Een efa was 22 l. Zie App. B14. #Een hin was 3,67 l. Zie App. B14. △Of 'olie van gestoten olijven'.

30:2 *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **30:3** *Of 'sierlijst'.

HFST. 29
a Le 8:35
b Le 8:31
c 1Kor 9:13
d Le 22:10, Nu 3:10
e Le 8:32
f Le 8:4, 33
g Ex 30:26, 28, Le 8:11, Nu 7:1
h Ex 40:10
i 2Kr 2:4, Heb 7:27, Heb 10:11
j Nu 28:4-6

2de kolom
a Ex 25:22, Le 1:1, Nu 17:4
b Ex 40:34, Nu 12:5, 1Kon 8:11
c Le 22:9
d Ex 25:8, Le 26:12, Za 2:11, 2Kor 6:16
e Ex 20:2

HFST. 30
f Ex 40:5
g Ex 37:25-28
h Ex 27:1, 2, Le 4:7
i Ex 26:33, Heb 9:3
j Ex 25:22
k 1Kr 23:13
l Ex 30:34, 35

branden[a] als hij de lampen[b] in orde brengt. **8** Ook als Aäron in de avondschemering* de lampen aansteekt, moet hij wierook branden. Het is een vast reukoffer vóór Jehovah dat alle generaties na jullie moeten brengen. **9** Jullie mogen op het altaar alleen de voorgeschreven wierook[c] offeren en geen brandoffers of graanoffers, en jullie mogen er ook geen drankoffers op uitgieten. **10** Aäron moet eenmaal per jaar verzoening doen[d] voor het altaar door wat bloed van het zondeoffer van de verzoening[e] op de hoorns ervan te doen. Dat moet in alle generaties na jullie gebeuren. Het is allerheiligst voor Jehovah.’

11 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **12** ‘Als je onder de zonen van Israël een telling houdt,[f] moet elk van hen tijdens de telling een losprijs voor zijn leven* aan Jehovah geven, zodat ze niet door een plaag worden getroffen als ze worden geregistreerd. **13** Iedereen die geregistreerd wordt, moet het volgende geven: een halve sikkel* volgens de standaardsikkel van de heilige plaats.#[g] (Een sikkel komt overeen met 20 gera.)△ Een halve sikkel is de bijdrage voor Jehovah.[h] **14** Iedereen van 20 jaar en ouder die wordt geregistreerd, moet de bijdrage voor Jehovah geven.[i] **15** De rijke mag niet meer geven dan de halve sikkel als bijdrage voor Jehovah om verzoening te doen voor zijn leven,* en de arme mag niet minder geven. **16** Het zilvergeld voor de verzoening dat de Israëlieten geven, moet je bestemmen voor de dienst van de tent van samenkomst, als een herinnering in Jehovah’s aanwezigheid voor de Israëlieten, om verzoening te doen voor hun leven.’*

17 Jehovah zei verder tegen Mozes: **18** ‘Maak een koperen wasbekken met onderstel,[a] zet het tussen de tent van samenkomst en het altaar, en doe er water in.[b] **19** Aäron en zijn zonen moeten daar hun handen en voeten wassen.[c] **20** Als ze de tent van samenkomst binnengaan of bij het altaar komen om dienst te doen en vuuroffers in rook te laten opgaan voor Jehovah, moeten ze zich met water wassen zodat ze niet sterven. **21** Ze moeten hun handen en voeten wassen, zodat ze niet sterven. Dat is een blijvend voorschrift voor hen, voor Aäron en zijn nakomelingen, van generatie op generatie.’[d]

22 Ook zei Jehovah tegen Mozes: **23** ‘Neem nu de beste specerijen: 500 eenheden gestolde mirre, half zo veel — 250 eenheden — zoete kaneel, 250 eenheden zoete kalmoes **24** en 500 eenheden kassie, gewogen volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[e] samen met een hin* olijfolie. **25** Maak daarvan een heilige zalfolie; die moet vakkundig bereid worden.*[f] Het moet een heilige zalfolie zijn.

26 Zalf daarmee de tent van samenkomst[g] en de ark van de getuigenis, **27** en ook de tafel en alle bijbehorende voorwerpen, de lampenstandaard en de bijbehorende voorwerpen, het reukofferaltaar, **28** het brandofferaltaar en alle bijbehorende voorwerpen, en het bekken met onderstel. **29** Je moet ze heiligen, zodat ze allerheiligst worden.[h] Iedereen die ze aanraakt, moet heilig zijn.[i] **30** Zalf Aäron[j] en zijn zonen,[k] en

HFST. 30
a Nu 16:39, 40; 1Sa 2:27, 28; Lu 1:9
b Ex 27:20
c Le 10:1; 2Kr 26:18; Ez 8:11, 12
d Le 23:27; Heb 9:7
e Le 16:5, 6; Le 16:18, 19
f Ex 38:25; Nu 1:2; 2Sa 24:10, 15
g Le 27:25
h 2Kr 24:9; Mt 17:24
i Ex 38:26; Nu 1:3; Nu 26:1, 2

2de kolom
a Ex 38:8; Le 8:11; 1Kon 7:38
b Ex 40:7
c Ex 40:30, 31; Heb 10:22
d 2Kr 4:6
e Nu 3:47
f Ex 37:29
g Ex 40:9; Nu 7:1
h Le 8:10
i Ex 29:37
j Le 8:12
k Nu 3:2, 3

30:8 *Lett.: ‘tussen de twee avonden’. **30:12** *Of ‘ziel’. **30:13** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of ‘volgens de heilige sikkel’. △Een gera woog 0,57 g. Zie App. B14. **30:15, 16** *Of ‘jullie ziel’.

30:24 *Een hin was 3,67 l. Zie App. B14. **30:25** *Of ‘zoals het werk van een zalfbereider’.

heilig ze om mij als priester te dienen.[a]

31 Zeg tegen de Israëlieten: “Dit moet een heilige zalfolie voor mij blijven van generatie op generatie.[b] **32** De olie mag niet worden aangebracht op iemands lichaam,* en jullie mogen niets maken met een vergelijkbare samenstelling. Het is iets heiligs. Het moet iets heiligs voor jullie blijven. **33** Als iemand een vergelijkbare zalf maakt of er iets van gebruikt voor een onbevoegde,* moet hij uit zijn volk worden verwijderd.”’#[c]

34 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: ‘Neem een gelijke hoeveelheid van de volgende geurige stoffen:[d] stacte, oniche, geurig galbanum en zuivere geurige hars. **35** Maak hiervan wierook.[e] Het specerijenmengsel moet vakkundig* bereid worden en het moet gezouten,[f] zuiver en heilig zijn. **36** Je moet een deel ervan tot fijn poeder stampen en iets ervan vóór de getuigenis leggen in de tent van samenkomst, waar ik aan je zal verschijnen. Het moet allerheiligst voor jullie zijn. **37** Jullie mogen wierook met deze samenstelling niet voor eigen gebruik maken.[g] Bezie het als iets heiligs voor Jehovah. **38** Wie iets vergelijkbaars maakt om van de geur te genieten, moet uit zijn volk worden verwijderd.’

31 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Ik heb Bezaleël[h] uitgekozen,* de zoon van Uri, de zoon van Hur, uit de stam Juda.[i] **3** Ik zal hem vervullen met de geest van God en hem wijsheid, verstand en vakkennis op allerlei gebied geven **4** om ontwerpen te maken, om met goud, zilver en koper te werken, **5** om stenen te snijden en te zetten,[a] en om hout te bewerken.[b] **6** Verder heb ik Oholiab,[c] de zoon van Ahisamach, uit de stam Dan, aangesteld om hem te helpen. Ik leg wijsheid in het hart van iedereen die vaardigheden heeft,* zodat ze alles kunnen maken wat ik je heb opgedragen:[d] **7** de tent van samenkomst,[e] de ark van de getuigenis[f] en het deksel[g] dat erop ligt, alle voorwerpen voor de tent, **8** de tafel[h] met de bijbehorende voorwerpen, de lampenstandaard van zuiver goud met alle bijbehorende voorwerpen,[i] het reukofferaltaar,[j] **9** het brandofferaltaar[k] met alle bijbehorende voorwerpen, het bekken met onderstel,[l] **10** de fijn geweven kleding, de heilige kleding voor de priester Aäron, de priesterkleding voor zijn zonen,[m] **11** de zalfolie en de geurige wierook voor het heiligdom.[n] Ze zullen alles doen wat ik je heb opgedragen.’

12 Toen zei Jehovah tegen Mozes: **13** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Let er vooral op dat jullie mijn sabbatten onderhouden,[o] want het is van generatie op generatie een teken tussen mij en jullie, zodat jullie weten dat ik, Jehovah, het ben die jullie heiligt. **14** Jullie moeten de sabbat onderhouden, want die is heilig voor jullie.[p] Wie de sabbat ontheiligt, moet gedood worden. Als iemand op die dag werk doet, moet die persoon* uit het midden van zijn volk worden verwijderd.#[q] **15** Zes dagen mag er gewerkt worden, maar op de zevende dag is het sabbat, een dag van volledige rust.[r] Die dag is heilig voor Jehovah. Iedereen die op de sabbat werk doet, moet ter dood worden gebracht. **16** De Israëlieten moeten de sabbat onderhouden;

HFST. 30
a Ex 40:15
b Ex 37:29; 1Kon 1:39; Ps 89:20
c Ex 30:37, 38
d Ex 25:3, 6
e Ex 37:29; Ps 141:2; Opb 5:8
f Le 2:13
g Ex 30:31, 32

HFST. 31
h Ex 37:1
i Ex 35:30-34; 1Kr 2:20

2de kolom
a Ex 28:9-11
b 2Kr 2:13, 14
c Ex 38:23
d Ex 36:1
e Ex 36:8
f Ex 37:1
g Ex 37:6
h Ex 37:10
i Ex 37:17, 24
j Ex 37:25
k Ex 38:1; Ex 40:6
l Ex 30:18; Ex 38:8
m Ex 28:2, 15; Ex 39:1, 27; Le 8:7
n Ex 30:25, 35; Ex 37:29
o Ex 20:8; Le 19:30; Kol 2:16, 17
p De 5:12
q Ex 35:2; Nu 15:32, 35
r Ex 16:23; Ex 20:10

30:32 *Lett.: ‘het vlees van mensen’. **30:33** *Lett.: ‘vreemde’, een man die niet uit Aärons familie kwam. **30:33; 31:14** #Of ‘ter dood worden gebracht’. **30:35** *Of ‘zoals het werk van een zalfbereider’. **31:2** *Lett.: ‘bij naam geroepen’.

31:6 *Lett.: ‘wijs van hart is’. **31:14** *Of ‘ziel’.

dat moeten ze in elke generatie doen. Het is een blijvend verbond. **17** Het is een blijvend teken tussen mij en het volk Israël,[a] want in zes dagen heeft Jehovah de hemel en de aarde gemaakt, en op de zevende dag hield hij op met werken en nam hij rust.”’*[b]

18 Nadat hij dat op de berg Sinaï tegen Mozes had gezegd, gaf hij hem de twee platen van de getuigenis,[c] stenen platen, beschreven door Gods vinger.[d]

32 Toen het volk merkte dat Mozes lang op de berg bleef[e] en maar niet terugkwam, verzamelden ze zich rond Ääron. Ze zeiden tegen hem: ‘Maak een god voor ons die voor ons uit kan gaan,[f] want we weten niet wat er gebeurd is met die Mozes, de man die ons uit Egypte heeft geleid.’ **2** Ääron zei tegen ze: ‘Neem de gouden oorringen[g] die jullie vrouwen, jullie zonen en jullie dochters in hun oren hebben en breng die bij mij.’ **3** Hierop deden ze allemaal hun gouden oorringen af en brachten die naar Ääron. **4** Hij nam het goud van hen aan, vormde het met een graveerijzer en maakte er een beeld* van een kalf van.[h] Daarop zeiden ze: ‘O Israël, dit is jullie God, die jullie uit Egypte heeft geleid.’[i]

5 Toen Ääron dat zag, bouwde hij vóór het beeld een altaar. ‘Morgen is er een feest voor Jehovah’, riep hij. **6** De volgende dag stonden ze vroeg op, en ze gingen brandoffers brengen en vredeoffers aanbieden. Daarna ging het volk zitten om te eten en te drinken. Toen stonden ze op om plezier te maken.[j]

7 Jehovah zei tegen Mozes: ‘Ga naar beneden, want jouw volk, dat je uit Egypte hebt geleid, gedraagt zich verdorven.[k] **8** Nu al zijn ze afgeweken van de weg die ik hun gezegd heb te gaan.[l] Ze hebben een beeld gemaakt van een kalf. Ze blijven zich voor het beeld neerbuigen, er slachtoffers aan brengen en zeggen: “O Israël, dit is jullie God, die jullie uit Egypte heeft geleid.”’ **9** Jehovah zei verder tegen Mozes: ‘Ik heb gezien dat dit een koppig* volk is.[a] **10** Laat me mijn gang gaan, dan zal ik ze in mijn brandende woede uitroeien. En uit jou zal ik een groot volk laten voortkomen.’[b]

11 Maar Mozes probeerde Jehovah, zijn God, milder te stemmen[c] en zei: ‘Jehovah, waarom zou u uw brandende woede richten op uw volk nadat u ze met grote kracht en met een sterke hand uit Egypte hebt geleid?[d] **12** Dan zullen de Egyptenaren zeggen: “Hij heeft ze met kwade bedoelingen bevrijd. Hij wilde ze in de bergen doden en ze van de aardbodem wegvagen.”[e] Laat uw brandende woede varen en zie ervan af* dit onheil over uw volk te brengen. **13** Denk aan uw dienaren Abraham, Isaäk en Israël, aan wie u bij uzelf gezworen hebt: “Ik zal jullie nageslacht* zo talrijk maken als de sterren aan de hemel,[f] en aan jullie nageslacht* zal ik dit hele land geven dat ik heb aangewezen, zodat ze het kunnen innemen als een blijvend bezit.”’[g]

14 Toen zag Jehovah ervan af* het onheil over zijn volk te brengen dat hij had aangekondigd.[h]

15 Mozes draaide zich om en ging de berg af met de twee platen van de getuigenis[i] in zijn handen.[j] Die waren aan beide kanten beschreven, aan de voorkant en aan de achterkant. **16** De platen waren Gods eigen werk, en het schrift dat erin gegrift was, was Gods eigen schrift.[k] **17** Toen Jo-

---

31:17 *Of ‘ging hij zich verkwikken’. **32:4** *Of ‘gegoten beeld’.

32:9 *Lett.: ‘hard van nek’. **32:12** *Of ‘voel spijt’. **32:13** *Lett.: ‘zaad’. **32:14** *Of ‘voelde spijt’.

HFST. 31
a Ex 31:13
b Ge 2:2
c Ex 24:12, Ex 32:15, De 4:13, De 9:15
d Mt 12:28, Lu 11:20, 2Kor 3:3

HFST. 32
e Ex 24:18, De 9:9
f Han 7:40
g Ex 12:35, 36
h De 9:16, Jes 46:6, Han 7:41
i Ex 20:4, Ne 9:18, Ps 106:19, 20
j 1Kor 10:7
k De 4:15-18
l Ex 18:20, Ex 20:3

2de kolom
a Ex 34:9, De 9:6, Han 7:51
b Nu 14:12, De 9:14
c Ps 106:23
d De 9:18, 19
e De 9:28
f Ge 22:15-17, Ge 35:10, 11, Heb 6:13, 14
g Ge 13:14, 15, Ge 26:3, 4
h Ps 106:45
i Ex 40:20, De 5:22
j De 9:15
k Ex 31:18, De 9:10

zua het geschreeuw van het volk
hoorde, zei hij tegen Mozes: ‘Het
klinkt alsof er oorlog is in het
kamp.’ **18** Maar Mozes zei:

‘Het klinkt niet als het ge-
zang bij een overwinning,*
het klinkt niet als het ge-
jammer bij een nederlaag.
Ik hoor een ander soort
gezang.’

19 Toen Mozes in de buurt
van het kamp kwam en het kalf[a]
en het gedans zag, werd hij ra-
zend. Hij smeet de platen aan de
voet van de berg aan stukken.[b]
20 Hij greep het kalf dat ze had-
den gemaakt, verbrandde het en
verpulverde het.[c] Daarna strooi-
de hij de as uit op het water en
gaf de Israëlieten opdracht ervan
te drinken.[d] **21** Mozes zei tegen
Aäron: ‘Wat heeft dit volk je aan-
gedaan dat je ze zo’n grote zonde
hebt laten begaan?’ **22** Aäron
antwoordde: ‘Wees niet boos,
mijn heer. Je weet toch dat het
volk geneigd is slechte dingen te
doen.[e] **23** Ze zeiden tegen me:
“Maak een god voor ons die voor
ons uit kan gaan, want we weten
niet wat er gebeurd is met die
Mozes, de man die ons uit Egyp-
te heeft geleid.”[f] **24** Daarom zei
ik: “Wie goud heeft, moet het af-
doen en het aan mij geven.” Toen
gooide ik het in het vuur en dit
kalf kwam eruit.’

25 Mozes besefte dat het volk
losgeslagen was omdat Aäron ze
hun gang had laten gaan, en dat
ze zichzelf te schande maakten
tegenover hun vijanden. **26** Mo-
zes ging bij de ingang* van het
kamp staan en zei: ‘Wie staat
aan Jehovah’s kant? Die moet bij
mij komen!’[g] Toen verzamelden
alle Levieten zich om hem heen.
27 Hij zei tegen ze: ‘Dit heeft
Jehovah, de God van Israël, ge-
zegd: “Jullie moeten allemaal je
zwaard omdoen. Ga het hele
kamp door, van ingang tot in-
gang, en dood zelfs je broer, je
buurman of je vriend.”’[a] **28** De
Levieten deden wat Mozes had
gezegd, en ze doodden die dag
ongeveer 3000 man. **29** Toen
zei Mozes: ‘Jullie moeten je van-
daag voor Jehovah afzonderen,*
want jullie hebben allemaal ge-
streden tegen je eigen zoon en je
eigen broer.[b] Vandaag zal hij jul-
lie zegenen.’[c]

30 Meteen de volgende dag zei
Mozes tegen het volk: ‘Jullie heb-
ben een heel grote zonde begaan.
Ik ga nu de berg op naar Jehovah
om te zien of ik jullie van je zon-
de kan vrijpleiten.’[d] **31** Mozes
ging dus terug naar Jehovah en
zei: ‘Dit volk heeft een grote zon-
de begaan. Ze hebben voor zich-
zelf een god van goud gemaakt![e]
32 Maar als u het wilt, vergeef
dan hun zonde.[f] Zo niet, schrap
me dan alstublieft uit het boek
dat u geschreven hebt.’[g] **33** Je-
hovah antwoordde Mozes: ‘Alleen
wie tegen mij gezondigd heeft,
zal ik uit mijn boek schrappen.
34 Ga nu op weg en leid het volk
naar de plaats waarover ik met
je gesproken heb. Mijn engel zal
voor je uit gaan,[h] en op de dag dat
ik ze ter verantwoording roep, zal
ik ze voor hun zonde straffen.’
35 Toen strafte Jehovah het volk
met een plaag omdat ze het kalf
hadden gemaakt, dat Aäron had
gemaakt.

33 Jehovah zei verder tegen
Mozes: ‘Vertrek van hier
met het volk dat je uit Egypte
hebt geleid. Ga naar het land dat
ik aan Abraham, Isaäk en Jakob
beloofd heb met deze eed: “Aan
jouw nageslacht* zal ik het ge-
ven.”[i] **2** Ik zal een engel voor je
uit sturen[j] en ik zal de Kanaänie-
ten, de Amorieten, de Hethieten,
de Ferezieten, de Hevieten en
de Jebusieten verdrijven.[k] **3** Ga

HFST. 32
a Ne 9:18, Ps 106:19, 20, Han 7:41
b De 9:16, 17
c De 7:25
d De 9:21
e Ex 15:24, Ex 16:2, Ex 17:2, De 9:7, De 31:27
f Ex 32:1, Han 7:40
g Joz 24:15, 2Kon 10:15

2de kolom
a Nu 25:5
b Nu 25:11, De 13:6-9
c De 33:8, 9
d Nu 16:47, Nu 21:7, De 9:18
e Ex 20:23
f Nu 14:19
g Fil 4:3, Opb 3:5
h Ex 23:20, Ex 33:2

HFST. 33
i Ge 12:7, Ge 26:3
j Ex 23:20, Ex 32:34
k De 7:1, 22, Joz 24:11

32:18 *Of ‘machtige daad’. **32:26** *Lett.: ‘poort’.

32:29 *Lett.: ‘jullie hand vullen’. **33:1** *Lett.: ‘zaad’.

naar een land dat overvloeit van melk en honing.[a] Maar ik zal niet met jullie meetrekken, want jullie zijn een koppig* volk[b] en ik zou jullie onderweg kunnen uitroeien.’[c]

4 Toen het volk dat slechte bericht hoorde, gingen ze rouwen. Geen van hen deed sieraden om. **5** Jehovah zei tegen Mozes: ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Jullie zijn een koppig volk.[d] In één ogenblik zou ik door jullie midden kunnen gaan en jullie kunnen uitroeien.[e] Ik zal erover nadenken wat ik met jullie ga doen. Draag ondertussen geen sieraden.”’ **6** Vanaf die gebeurtenis bij de berg Horeb droegen* de Israëlieten hun sieraden niet meer.

7 Mozes nam zijn tent en sloeg die een eind buiten het kamp op, en hij noemde het een tent van samenkomst. Iedereen die Jehovah wilde raadplegen,[f] ging naar de tent van samenkomst, die zich buiten het kamp bevond. **8** Telkens als Mozes op weg ging naar de tent, stond iedereen op en ging bij de ingang van zijn eigen tent staan, en ze staarden Mozes na totdat hij de tent was binnengegaan. **9** Als Mozes dan de tent binnenging, daalde de wolkkolom[g] neer en bleef bij de ingang van de tent staan terwijl God met Mozes sprak.[h] **10** Als het volk de wolkkolom bij de ingang van de tent zag staan, bogen ze zich allemaal neer bij de ingang van hun eigen tent. **11** Jehovah sprak persoonlijk* met Mozes,[i] zoals een mens met een ander mens spreekt. En als Mozes terugging naar het kamp, ging Jozua,[j] de zoon van Nun, zijn dienaar en helper,[k] niet uit de tent weg.

12 Mozes zei tegen Jehovah: ‘U zegt tegen mij: “Laat dit volk verder trekken”, maar u hebt me niet laten weten wie u met me mee zult sturen. Bovendien hebt u gezegd: “Ik ken je bij naam* en je hebt gunst gevonden in mijn ogen.” **13** Als ik inderdaad gunst heb gevonden in uw ogen, maak me dan alstublieft uw wegen bekend,[a] zodat ik u leer kennen en in uw gunst blijf. En bedenk toch dat dit volk úw volk is.’[b] **14** Daarop zei hij: ‘Ikzelf* zal met je meegaan[c] en ik zal je rust geven.’[d] **15** Mozes antwoordde: ‘Als u* niet zelf meegaat, laat ons dan niet hiervandaan vertrekken. **16** Hoe zullen de mensen anders weten dat ik en uw volk uw gunst hebben? Dat kan alleen als u met ons meegaat,[e] zodat duidelijk is dat ik en uw volk verschillen van alle andere volken op aarde.’[f]

17 Jehovah zei tegen Mozes: ‘Ook dit verzoek van je zal ik inwilligen, omdat je gunst hebt gevonden in mijn ogen en ik je bij naam ken.’ **18** Hierop zei hij: ‘Laat me alstublieft uw glorie zien.’ **19** Maar hij zei: ‘Ik zal al mijn goedheid voor je langs laten gaan, en ik zal de naam van Jehovah[g] in jouw aanwezigheid uitroepen. Ik zal gunst tonen aan wie ik wil en ik zal barmhartig zijn voor wie ik wil.’[h] **20** Maar hij voegde eraan toe: ‘Mijn gezicht kun je niet zien, want geen mens kan mij zien en in leven blijven.’

21 Jehovah zei verder: ‘Hier is een plek dicht bij mij. Ga op de rots staan. **22** Als mijn glorie voor je langs gaat, zal ik je in een rotskloof zetten, en ik zal mijn hand beschermend voor je houden totdat ik voorbij ben gegaan. **23** Daarna zal ik mijn hand weghalen, en dan zul je me van achteren zien. Maar mijn gezicht kun je niet zien.’[i]

33:3 *Lett.: ‘hard van nek’. **33:6** *Lett.: ‘ontdeden zich van’. **33:11** *Lett.: ‘van gezicht tot gezicht’.

33:12 *Of ‘ik heb je uitgekozen’. **33:14** *Lett.: ‘mijn gezicht’. **33:15** *Lett.: ‘uw gezicht’.

HFST. 33
a Ex 3:8, De 8:7-9
b Ex 32:9, De 9:6, Han 7:51
c Ex 32:10, Nu 16:21
d Ex 34:9, De 9:6, Han 7:51
e Nu 16:45
f Ex 18:25, 26, Nu 27:1-5
g Ex 13:21, Ps 99:7
h Nu 11:16, 17, Nu 12:5
i Ex 33:22, 23, Nu 12:8, De 34:10, Jo 1:18, Jo 6:46, Han 7:38
j Nu 11:28, De 1:38, Joz 1:1
k Ex 17:9, Ex 24:13

2de kolom
a Ps 25:4, Ps 27:11, Ps 86:11, Ps 119:33, Jes 30:21
b De 9:26
c Ex 13:21, Ex 40:34, Joz 1:5, 17, Jes 63:9
d Joz 21:44, Joz 23:1
e Nu 14:13, 14
f De 4:34, 2Sa 7:23, Ps 147:20
g Ex 3:13, Ex 6:3, Ex 34:6
h Ro 9:15
i Jo 1:18

34 Toen zei Jehovah tegen
Mozes: ‘Hak twee stenen
platen uit, gelijk aan de eerste.[a]
Ik zal op de platen de woorden
schrijven die ook op de eerste pla-
ten stonden,[b] die je stukgegooid
hebt.[c] **2** Zorg dat je morgen-
vroeg klaar bent, want ’s morgens
moet je de berg Sinaï op gaan en
daar op de top van de berg vóór
mij gaan staan.[d] **3** Er mag nie-
mand met je mee naar boven
gaan, en op de hele berg mag ver-
der niemand te zien zijn. Er mo-
gen zelfs geen schapen, geiten of
runderen vóór de berg grazen.’[e]
4 Mozes hakte dus twee ste-
nen platen uit, gelijk aan de eer-
ste. Hij stond ’s morgens vroeg
op en ging de berg Sinaï op,
zoals Jehovah hem had opgedra-
gen. De twee stenen platen nam
hij mee. **5** Toen daalde Jeho-
vah neer[f] in de wolk. Hij kwam
daar bij Mozes staan en riep
de naam Jehovah uit.[g] **6** Jeho-
vah ging voor hem langs en riep:
‘Jehovah, Jehovah, een God die
barmhartig[h] en meelevend*[i] is,
die niet snel kwaad wordt[j] en die
vol loyale liefde#[k] en waarheid△[l]
is, **7** die loyale liefde toont voor
duizenden[m] en die fouten, over-
tredingen en zonden vergeeft.[n]
Maar hij laat schuldigen beslist
niet ongestraft[o] en hij laat zonen
en kleinzonen, en ook de der-
de en de vierde generatie, boe-
ten voor de overtredingen van
vaders.’[p]
8 Onmiddellijk viel Mozes op
zijn knieën en boog diep. **9** Hij
zei: ‘Jehovah, als ik gunst heb ge-
vonden in uw ogen, trek dan als-
tublieft met ons mee,[q] Jehovah,
ook al zijn we een koppig*[r] volk.
Vergeef ons onze overtredingen
en zonden,[s] en aanvaard ons
als uw eigen bezit.’ **10** Hij ant-
woordde: ‘Ik sluit een verbond:
Ik zal voor de ogen van je hele
volk bijzondere dingen doen die
nergens op aarde en onder geen
enkel volk zijn gedaan.*[a] En alle
mensen die om je heen wonen,
zullen het werk van Jehovah
zien, want wat ik voor je doe, is
ontzagwekkend.[b]
11 Houd je aan wat ik je van-
daag opdraag.[c] Ik zal de Amorie-
ten, de Kanaänieten, de Hethie-
ten, de Ferezieten, de Hevieten
en de Jebusieten voor jullie ver-
drijven.[d] **12** Let erop dat je geen
verbond sluit met de bewoners
van het land waar je naartoe
gaat,[e] want anders zou dat een
valstrik voor jullie kunnen zijn.[f]
13 Jullie moeten in plaats daar-
van hun altaren afbreken, hun
heilige zuilen verbrijzelen en hun
heilige palen* omhakken.[g] **14** Je
mag je niet voor een andere god
neerbuigen,[h] want van Jehovah is
bekend* dat hij volledige# toewij-
ding eist.△ Ja, hij is een God die
volledige toewijding eist.[i] **15** Let
erop dat je geen verbond sluit
met de bewoners van het land,
want als ze hun goden vereren*
en slachtoffers aan hun goden
brengen,[j] zal iemand je uitnodi-
gen en zul je van zijn slachtoffer
eten.[k] **16** En dan zul je je zonen
laten trouwen met hun dochters,[l]
en hun dochters zullen hun go-
den vereren* en zullen ervoor
zorgen dat je zonen ontrouw wor-
den door hun goden ook te gaan
vereren.[m]
17 Je mag geen goden van ge-
goten metaal maken.[n]
18 Je moet het Feest van het
Ongezuurde Brood vieren.[o] Eet
ongezuurd brood, zoals ik je heb
opgedragen. Doe dat zeven da-
gen lang op de vastgestelde tijd
in de maand abib,*[p] want in de

HFST. 34
a De 10:1
b De 9:10
c Ex 32:19, De 9:17
d Ex 19:20, Ex 24:12
e Ex 19:12, 13
f Han 7:38
g Ex 6:3, Ex 33:19
h Lu 6:36
i Ex 22:27, 2Kr 30:9, Ne 9:17, Ps 86:15, Joë 2:13
j Nu 14:18, 2Pe 3:9
k Jer 31:3, Klg 3:22, Mi 7:18
l Ps 31:5, Ro 2:2
m Da 9:4
n Ps 103:12, Jes 55:7, Ef 4:32, 1Jo 1:9
o De 32:35, Joz 24:19, Ro 2:5, 2Pe 2:4, Ju 14, 15
p Ex 20:5, De 30:19, 1Sa 15:2
q Ex 33:14
r Ex 32:9, Ex 33:3
s Nu 14:19

2de kolom
a 2Sa 7:23, Ps 147:19, 20
b Ex 33:16, De 10:21
c Ex 19:5, 6, De 12:28
d Ex 3:8, Ex 33:2, De 7:1
e De 7:2
f Ex 23:32, 33
g Ex 23:24, De 12:3
h Ex 20:3, 1Kor 10:14, 1Jo 5:21
i Joz 24:19
j 1Kor 10:20
k Nu 25:2, 2Kor 6:14
l Ezr 9:2
m De 7:4, De 31:16, Re 2:17, Re 8:33, 1Kon 11:2, Ne 13:26, Ps 106:28
n Ex 32:8, Le 19:4
o Le 23:6
p Ex 23:15

34:6 *Of ‘goedgunstig’. #Of ‘liefderijke goedheid’. △Of ‘trouw’. **34:9** *Lett.: ‘hard van nek’.

34:10 *Of ‘geschapen’. **34:13** *Zie Woordenlijst. **34:14** *Lett.: ‘Jehovah, zijn naam is’. #Of ‘exclusieve’. △Of ‘dat hij geen rivalen tolereert’. **34:15, 16** *Of ‘zich prostitueren met hun goden’. **34:18** *Zie App. B15.

maand abib zijn jullie uit Egypte vertrokken.

19 Elke mannelijke eerstgeborene* is van mij,[a] ook die van je vee, of het nu om een rund# of een schaap gaat.[b] **20** Het eerstgeboren jong van een ezel moet je loskopen met een schaap. Als je hem niet loskoopt, moet je zijn nek breken. Ook elke eerstgeboren zoon moet je loskopen.[c] Niemand mag met lege handen voor mij verschijnen.

21 Zes dagen heb je om te werken, maar op de zevende dag moet je rust* houden.[d] Zelfs als het de tijd is om te ploegen of te oogsten, moet je rust houden.

22 Vier het Wekenfeest met de eerste opbrengst van de tarweoogst, en vier het Inzamelingsfeest* bij de jaarwisseling.[e]

23 Drie keer per jaar moeten alle mannen* onder jullie voor de ware Heer, Jehovah, de God van Israël, verschijnen.[f] **24** Ik zal de volken voor jullie verdrijven[g] en ik zal jullie een uitgestrekt gebied geven. En niemand zal jullie land in bezit proberen te nemen terwijl jullie drie keer per jaar op reis zijn om voor Jehovah, jullie God, te verschijnen.

25 Je mag het bloed van mijn slachtoffer niet offeren samen met iets wat gezuurd is.[h] En het slachtoffer van het paschafeest mag niet tot de volgende morgen bewaard worden.[i]

26 Het beste van de eerste opbrengst van je land moet je naar het huis van Jehovah, je God, brengen.[j]

Je mag een geitenbokje niet in de melk van zijn moeder koken.'[k]

27 Jehovah zei verder tegen Mozes: 'Schrijf deze woorden op,[l] want in overeenstemming met deze woorden sluit ik een verbond met jou en met Israël.'[a] **28** Hij bleef daar 40 dagen en 40 nachten bij Jehovah, zonder dat hij brood at of water dronk.[b] Toen schreef Hij op de platen de woorden van het verbond, de tien geboden.*[c]

29 Daarna daalde Mozes de berg Sinaï af, met de twee platen van de getuigenis in zijn handen.[d] Toen Mozes van de berg af kwam, wist hij niet dat zijn gezicht een stralende glans had doordat hij met God had gesproken. **30** Toen Aäron en de andere Israëlieten Mozes zagen, viel het ze op dat zijn gezicht een stralende glans had, en ze durfden niet bij hem te komen.[e]

31 Maar Mozes riep hen bij zich. Aäron en alle hoofden van de gemeenschap kwamen bij hem, en Mozes sprak met hen. **32** Daarna kwamen ook de andere Israëlieten bij hem, en hij vertelde hun alle geboden die Jehovah hem op de berg Sinaï gegeven had.[f] **33** Als Mozes ophield met hen te spreken, bedekte hij zijn gezicht steeds met een sluier.[g] **34** Maar steeds als Mozes naar binnen ging om voor Jehovah te verschijnen en met hem te spreken, deed hij de sluier af totdat hij weer naar buiten ging[h] om de Israëlieten te vertellen welke geboden hij ontvangen had.[i] **35** De Israëlieten zagen dat Mozes' gezicht een stralende glans had. Vervolgens bedekte Mozes zijn gezicht weer met de sluier totdat hij naar binnen ging om met God* te spreken.[j]

35 Later riep Mozes de hele gemeenschap van Israël bij elkaar en zei tegen ze: 'Dit zijn de dingen die Jehovah geboden heeft te doen:[k] **2** Zes dagen mag er gewerkt worden, maar de zevende dag moet heilig voor jul-

---

34:19 *Lett.: 'alles wat de moederschoot opent'. #Lett.: 'stier'. **34:21** *Of 'sabbat'. **34:22** *Ook Loofhuttenfeest genoemd. **34:23** *Of 'personen van het mannelijk geslacht'.

34:28 *Lett.: 'tien woorden'. Ook de decaloog genoemd. **34:35** *Lett.: 'hem'.

HFST. 34
a Ex 13:2, Lu 2:23
b Ex 22:30
c Ex 13:15, Nu 18:15, 16
d De 5:12
e Ex 23:16, Le 23:34
f De 16:16
g Ex 34:11
h Ex 23:18
i Ex 12:10, Nu 9:12
j Nu 18:8, 12, De 26:2, Sp 3:9
k Ex 23:19, De 14:21
l Ex 24:4, De 31:9, 11

2de kolom
a Ex 24:8, De 4:13
b De 9:18
c Ex 31:18, De 10:2
d Ex 32:15
e 2Kor 3:7
f Ex 24:3, De 1:3
g 2Kor 3:13
h 2Kor 3:16
i De 27:10
j 2Kor 3:7, 13

HFST. 35
k Ex 34:32

lie worden. Dan is het sabbat, een dag van volledige rust, bestemd voor Jehovah.[a] Iedereen die op die dag werk doet, zal ter dood worden gebracht.[b] **3** Jullie mogen op de sabbat geen vuur aansteken op de plek waar je woont.’

4 Toen zei Mozes tegen de hele gemeenschap van Israël: ‘Dit heeft Jehovah geboden: **5** “Haal onder het volk een bijdrage voor Jehovah op.[c] Laat iedereen die een bereidwillig hart[d] heeft een bijdrage voor Jehovah geven: goud, zilver, koper, **6** blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad, fijn linnen, geitenhaar,[e] **7** roodgeverfde ramsvellen, robbenvellen, acaciahout, **8** lampolie, balsem voor de zalfolie en voor de geurige wierook,[f] **9** en onyxstenen en andere stenen om de efod en de borsttas[g] mee in te zetten.[h]

10 Laat iedereen onder jullie die vaardigheden heeft,*[i] komen om alles te maken wat Jehovah geboden heeft: **11** de tabernakel met de tent, het dekkleed, de haken, de paneellijsten, de stangen, de zuilen met de voetstukken;* **12** de ark[j] met de draagstokken,[k] het deksel[l] en het gordijn[m] dat als afscherming dient; **13** de tafel[n] met de draagstokken, alle bijbehorende voorwerpen en het toonbrood;[o] **14** de lampenstandaard[p] met de bijbehorende voorwerpen, de lampen en de lampolie;[q] **15** het reukofferaltaar[r] met de draagstokken; de zalfolie en de geurige wierook;[s] de afscherming* voor de ingang van de tabernakel; **16** het brandofferaltaar[t] met het koperen rooster, de draagstokken en alle bijbehorende voorwerpen; het bekken met onderstel;[u] **17** de doeken voor het voorhof[v] met de zuilen en de voetstukken; de afscherming van de ingang van het voorhof; **18** de tentpinnen van de tabernakel en de tentpinnen van het voorhof met de bijbehorende koorden;[a] **19** de fijn geweven kleding[b] voor de dienst in het heiligdom, de heilige kleding voor de priester Äāron[c] en de priesterkleding voor zijn zonen.”’

20 Daarop ging de hele gemeenschap van Israël bij Mozes weg. **21** En iedereen wiens hart hem ertoe aanzette[d] en wiens geest hem ertoe bewoog, kwam Jehovah’s bijdrage brengen, zodat die gebruikt kon worden voor de tent van samenkomst, voor de heilige kleding en voor alles wat nodig was voor de aanbidding. **22** Ze bleven komen, mannen en vrouwen, iedereen die een bereidwillig hart had. Ze brachten broches, oorringen, ringen en andere sieraden, en ook allerlei gouden voorwerpen. Allemaal boden ze hun geschenken* van goud aan Jehovah aan.[e] **23** Iedereen die blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad, fijn linnen, geitenhaar, roodgeverfde ramsvellen of robbenvellen in zijn bezit had, bracht dat. **24** Degenen die zilver en koper schonken, brachten dat als bijdrage voor Jehovah, en degenen die acaciahout hadden dat gebruikt kon worden voor het werk, brachten dat.

25 Alle bekwame vrouwen[f] sponnen met hun handen blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en fijn linnen, en ze brachten wat ze gesponnen hadden. **26** En alle bekwame vrouwen van wie het hart hen daartoe aanzette, sponnen geitenhaar.

27 En de hoofden brachten onyxstenen en andere stenen om de efod en de borsttas[g] mee in te zetten, **28** de balsem en de olie voor de lampen, voor de zalfolie[h] en voor de geurige wierook.[i]

HFST. 35
a Ex 20:9, 10; Le 23:3
b Ex 31:14, 15; Nu 15:32, 35
c Ex 25:2-7; Ex 35:29
d 2Kor 8:12; 2Kor 9:7
e Ex 26:7; Ex 36:8
f Ex 25:3, 6
g Ex 28:15
h Ex 28:9; Ex 39:14
i Ex 31:6; Ex 36:1
j Ex 25:10
k Ex 25:13
l Ex 25:17
m Ex 26:31
n Ex 25:23
o Ex 25:30; Le 24:5, 6
p Ex 25:31
q Ex 27:20
r Ex 30:1; Ex 37:25; Ex 40:5
s Ex 30:34, 35
t Ex 27:1
u Ex 30:18; Ex 38:8
v Ex 27:9

2de kolom
a Ex 27:19
b Ex 31:6, 10; Ex 39:33, 41
c Ex 39:1
d Ex 25:2; Ex 36:2; 2Kor 8:12; 2Kor 9:7
e Ex 38:24
f Ex 28:3; Ex 31:6; Ex 36:8
g Ex 28:15, 28; Ex 39:15, 21
h Ex 30:23-25
i Ex 30:34, 35

35:10 *Lett.: ‘wijs van hart is’. **35:11** *D.w.z. voetstukken met een gat waarin een pin paste. **35:15** *Of ‘het gordijn’.

35:22 *Of ‘beweegoffers’.

29 Alle mannen en vrouwen van
wie het hart hen ertoe aanzette
iets te brengen voor het werk dat
Jehovah via Mozes had geboden
te doen, brachten dat. De Israë-
lieten brachten dat als een vrij-
willig offer voor Jehovah.[a]

30 Toen zei Mozes tegen de Is-
raëlieten: ‘Jehovah heeft Bezaleël
uitgekozen, de zoon van Uri, de
zoon van Hur, uit de stam Juda.[b]
31 Hij heeft hem vervuld met de
geest van God en hem wijsheid,
verstand en vakkennis op allerlei
gebied gegeven **32** om ontwer-
pen te maken, om met goud, zil-
ver en koper te werken, **33** om
stenen te snijden en te zet-
ten, en om allerlei houtsnijwerk
te maken. **34** En hij heeft hem
en Oholiab,[c] de zoon van Ahisa-
mach, uit de stam Dan, het ver-
mogen gegeven* om anderen op
te leiden. **35** Hij heeft hun de
vaardigheden* gegeven[d] om al het
werk te doen van een ambachts-
man, van een ontwerper, van een
wever en van een borduurder die
werkt met blauw draad, purperen
wol, scharlakenrood draad en fijn
linnen. Deze mannen zullen aller-
lei werkzaamheden doen en aller-
lei ontwerpen maken.

36 Bezaleël zal samenwerken
met Oholiab en elke be-
kwame* man aan wie Jehovah
wijsheid en verstand heeft ge-
geven, zodat hij weet hoe hij al
het werk voor de heilige dienst
moet doen zoals Jehovah heeft
geboden.’[e]

2 Toen riep Mozes Bezaleël en
Oholiab en elke bekwame man bij
wie Jehovah wijsheid in het hart
had gelegd,[f] iedereen van wie
het hart hem ertoe aanzette zich
vrijwillig voor het werk aan te
bieden.[g] **3** Vervolgens namen ze
van Mozes alle bijdragen[h] in ont-
vangst die de Israëlieten hadden
gebracht voor het werk voor de
heilige dienst. Maar de Israëlie-
ten bleven hem vrijwillige offers
brengen, elke morgen weer.

4 Nadat de bekwame werkers
met het heilige werk waren be-
gonnen, kwamen ze een voor een
5 tegen Mozes zeggen: ‘De men-
sen brengen veel meer dan no-
dig is voor het werk dat Jehovah
heeft geboden.’ **6** Daarom liet
Mozes in het hele kamp bekend-
maken: ‘Mannen en vrouwen,
breng geen materialen meer voor
de heilige bijdrage.’ Zo werd voor-
komen dat de mensen nog meer
brachten. **7** Er was genoeg ma-
teriaal voor al het werk dat
moest gebeuren, zelfs meer dan
genoeg.

8 De bekwame werkers[a] maak-
ten de tabernakel[b] van tien tent-
kleden van getwijnd fijn lin-
nen, blauw draad, purperen wol
en scharlakenrood draad. En
hij* bracht er geborduurde che-
rubs op aan.[c] **9** Alle tentkleden
hadden dezelfde afmetingen: elk
tentkleed was 28 el* lang en
4 el breed. **10** Toen maakte hij
vijf tentkleden aan elkaar vast,
en ook de andere vijf tentkle-
den maakte hij aan elkaar vast.
11 Daarna maakte hij lussen van
blauw draad aan de rand van
de ene reeks tentkleden, op de
plek waar ze zouden samenko-
men. Hetzelfde deed hij met de
buitenste rand van de andere
reeks tentkleden, op de plek waar
ze zouden samenkomen. **12** Hij
maakte 50 lussen aan het ene
tentkleed en 50 lussen aan de
rand van het andere tentkleed op
de plek waar de reeksen zouden
samenkomen, zodat de lussen
tegenover elkaar zaten. **13** Ten
slotte maakte hij 50 gouden ha-
ken, en hij maakte de tentkle-
den met de haken aan elkaar
vast, zodat de tabernakel één ge-
heel werd.

HFST. 35
a Ex 36:5; 2Kor 9:7
b Ex 31:2-6
c Ex 36:1
d Ex 31:3

HFST. 36
e Ex 25:9; Ex 31:6
f Ex 28:3; Ex 35:10
g Ex 35:21, 26
h Ex 35:5-9; Sp 3:9; 2Kor 9:7

2de kolom
a Ex 31:6
b Ex 25:9; Ex 39:32; Heb 9:9
c Ex 26:1-6

35:34 *Lett.: ‘in zijn hart gelegd’. **35:35** *Lett.: ‘wijsheid van hart’. **36:1** *Lett.: ‘wijs van hart’.

36:8 *Kennelijk Bezaleël. **36:9** *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

14 Daarna maakte hij tentkle-
den van geitenhaar voor de tent
die over de tabernakel heen
kwam. Hij maakte 11 tentkleden.[a]
15 De 11 tentkleden hadden de-
zelfde afmetingen: elk tentkleed
was 30 el lang en 4 el breed.
16 Hij maakte vijf tentkleden
aan elkaar vast en deed hetzelf-
de met de andere zes tentkleden.
17 Vervolgens maakte hij 50 lus-
sen aan de rand van de buiten-
ste reeks tentkleden, op de plek
waar de reeksen samenkwamen,
en hij maakte 50 lussen aan de
rand van de andere reeks tentkle-
den die erop aansloot. **18** Ook
maakte hij 50 koperen haken
om de tentkleden met elkaar te
verbinden, zodat het één geheel
werd.

19 Hij maakte voor de tent
een dekkleed van roodgeverfde
ramsvellen en daaroverheen een
dekkleed van robbenvellen.[b]

20 Toen maakte hij voor de
wanden van de tabernakel recht-
opstaande paneellijsten[c] van aca-
ciahout.[d] **21** Elke paneellijst was
tien el hoog en anderhalve el
breed. **22** Elke paneellijst had
twee pinnen* die naast elkaar za-
ten.# Zo maakte hij alle paneel-
lijsten van de tabernakel. **23** Hij
maakte 20 paneellijsten voor
de zuidkant van de taberna-
kel. **24** Toen maakte hij 40 zil-
veren voetstukken voor onder de
20 paneellijsten: twee voetstuk-
ken waarin de twee pinnen van de
eerste paneellijst pasten en twee
voetstukken waarin de twee pin-
nen van elke volgende paneellijst
pasten.[e] **25** Ook voor de andere
kant van de tabernakel, de noord-
kant, maakte hij 20 paneellijsten
26 met de bijbehorende 40 zil-
veren voetstukken: twee voet-
stukken onder de eerste paneel-
lijst en twee voetstukken onder
elke volgende paneellijst.

27 Voor de achterwand van
de tabernakel, aan de westkant,
maakte hij zes paneellijsten.[a]
28 Ook maakte hij twee paneel-
lijsten als hoekstijlen voor de
twee hoeken aan de achterkant
van de tabernakel. **29** De hoek-
stijlen bestonden uit twee delen
die bovenaan bij de eerste ring
samenkwamen. Zo maakte hij de
twee hoekstijlen. **30** Er waren
dus acht paneellijsten met 16 zil-
veren voetstukken: twee voet-
stukken onder elke paneellijst.

31 Vervolgens maakte hij stan-
gen van acaciahout: vijf voor de
paneellijsten aan de ene kant van
de tabernakel,[b] **32** vijf voor de
paneellijsten aan de andere kant
van de tabernakel en vijf voor de
paneellijsten aan de achterwand
van de tabernakel, de westkant.
33 De middelste stang maakte
hij zo dat die van het ene eind
tot het andere over het midden
van de paneellijsten liep. **34** Hij
bekleedde de paneellijsten met
goud en maakte ringen van goud
als houders voor de stangen.
Ook de stangen bekleedde hij
met goud.[c]

35 Verder maakte hij een gor-
dijn[d] van blauw draad, purperen
wol, scharlakenrood draad en ge-
twijnd fijn linnen. En hij bor-
duurde er cherubs[e] op.[f] **36** Hij
maakte er vier zuilen van aca-
ciahout voor, bekleedde die met
goud en maakte er gouden ha-
ken bij. Ook goot hij vier zilve-
ren voetstukken voor de zuilen.
37 Daarna maakte hij een af-
scherming* voor de ingang van
de tent, geweven van blauw
draad, purperen wol, scharlaken-
rood draad en getwijnd fijn lin-
nen,[g] **38** en ook vijf zuilen met
bijbehorende haken. De toppen
en de verbindingen* bekleedde
hij met goud, maar de vijf bijbe-
horende voetstukken waren van
koper.

HFST. 36
a Ex 26:7-11
b Ex 26:14
c Ex 26:15-18
d Ex 25:10, 23; Ex 27:1; Ex 30:5; Ex 36:36
e Ex 26:19-21

2de kolom
a Ex 26:22-25
b Ex 26:26-28
c Ex 26:29
d Ex 40:21; Heb 10:19, 20
e Ge 3:24
f Ex 26:31, 32
g Ex 26:36, 37

36:22 * Of ‘tappen’. Of mogelijk ‘stijlen’. # Of ‘die met elkaar verbonden waren’.

36:37 * Of ‘gordijn’. **36:38** * Of ‘ringen’, ‘banden’ ter bevestiging.

37 Toen maakte Bezaleël[a] de
ark[b] van acaciahout. Die
was tweeënhalve el* lang, ander-
halve el breed en anderhalve el
hoog.[c] **2** Hij bekleedde de ark
vanbinnen en vanbuiten met zui-
ver goud en maakte er een gou-
den lijst* omheen.[d] **3** Hij goot
vier gouden ringen voor boven
de vier poten: twee ringen voor
de ene kant en twee ringen voor
de andere kant. **4** Vervolgens
maakte hij draagstokken van
acaciahout en bekleedde ze met
goud.[e] **5** Hij stak de stokken
door de ringen aan beide kanten
van de ark: daarmee moest de
ark gedragen worden.[f]

6 Het deksel maakte hij van
zuiver goud.[g] Het was tweeën-
halve el lang en anderhalve el
breed.[h] **7** Ook maakte hij twee
cherubs[i] van gedreven goud op
beide uiteinden van het deksel.[j]
8 De ene cherub bevond zich op
het ene uiteinde en de andere
cherub op het andere uiteinde.
Hij maakte de cherubs op beide
uiteinden van het deksel. **9** De
twee cherubs hielden hun vleu-
gels naar boven uitgespreid, zo-
dat ze met hun vleugels het
deksel overschaduwden.[k] Ze be-
vonden zich tegenover elkaar en
hun gezichten waren naar het
deksel gekeerd.[l]

10 Toen maakte hij de tafel
van acaciahout.[m] Die was twee
el lang, één el breed en ander-
halve el hoog.[n] **11** Hij bekleed-
de de tafel met zuiver goud en
maakte er een gouden lijst om-
heen. **12** Vervolgens maakte hij
er een rand van een handbreed-
te* omheen, en hij voorzag die
van een gouden lijst. **13** Verder
goot hij vier gouden ringen en
bevestigde die aan de vier hoe-
ken waaraan de vier poten vast-
zaten. **14** De ringen zaten dicht
bij de rand, als houders voor de
stokken waarmee de tafel gedra-
gen zou worden. **15** De stokken
om de tafel mee te dragen, maak-
te hij van acaciahout en hij be-
kleedde ze met goud. **16** Daar-
na maakte hij van zuiver goud
de voorwerpen die op de tafel
moesten komen: de schotels, de
bekers, de schalen en de kan-
nen waarmee de drankoffers uit-
gegoten zouden worden.[a]

17 Verder maakte hij de lam-
penstandaard[b] van zuiver goud.
De lampenstandaard maakte hij
van gedreven goud en uit één
stuk: de voet, de schacht, de
kelken, de knoppen en de bloe-
sems.[c] **18** De schacht had zes
zijarmen: drie armen aan de ene
kant en drie armen aan de an-
dere kant. **19** Elke arm aan de
ene kant had drie kelken in de
vorm van amandelbloemen, met
telkens een knop en een bloe-
sem. Ook elke arm aan de an-
dere kant had drie kelken in de
vorm van amandelbloemen, met
telkens een knop en een bloe-
sem. Zo werden de zes armen ge-
maakt die aan de schacht van de
lampenstandaard zaten. **20** En
op de schacht van de lampen-
standaard zaten vier kelken in de
vorm van amandelbloemen, met
telkens een knop en een bloe-
sem. **21** Er zat een knop onder
de eerste twee zijarmen aan de
schacht, onder de volgende twee
armen en ook onder de laatste
twee armen. Dat gold voor de zes
armen aan de schacht van de
lampenstandaard. **22** De knop-
pen, de armen en de hele lam-
penstandaard werden gemaakt
uit één stuk zuiver, gedreven
goud. **23** Daarna maakte hij de
zeven lampen,[d] de snuiters* en
de vuurpannen van zuiver goud.
24 Hij maakte de lampenstan-
daard en alle bijbehorende voor-
werpen van een talent* zuiver
goud.

HFST. 37
a Ex 31:2-5, Ex 38:22
b Ex 40:3, Nu 10:33
c Ex 25:10-15
d Heb 9:4
e 2Kr 5:9
f Joz 3:8
g Le 16:2, 14, 1Kr 28:11
h Ex 25:17-20
i Ge 3:24
j Ex 40:20
k Heb 9:5
l 1Sa 4:4, Ps 80:1
m Ex 40:4
n Ex 25:23-28

2de kolom
a Ex 25:29
b Ex 40:24, Le 24:4, 2Kr 13:11
c Ex 25:31-39
d Nu 8:2

37:1 *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **37:2** *Of ‘sierlijst’. **37:12** *Ongeveer 7,4 cm. Zie App. B14.

37:23 *Of ‘tangen’. Zie Woordenlijst. **37:24** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

25 Het reukofferaltaar[a] maak-
te hij van acaciahout. Het was
vierkant, één el lang en één el
breed, en het was twee el hoog.
De hoorns vormden er één geheel
mee.[b] **26** Hij bekleedde het al-
taar met zuiver goud: de boven-
kant, alle zijkanten en de hoorns.
Ook maakte hij er een gouden
lijst omheen. **27** Aan weerskan-
ten onder de lijst maakte hij twee
gouden ringen, als houders voor
de stokken waarmee het altaar
gedragen zou worden. **28** Daar-
na maakte hij de draagstokken
van acaciahout en bekleedde ze
met goud. **29** Hij maakte ook
de heilige zalfolie[c] en de zuivere,
geurige wierook,[d] die vakkundig
bereid werd.*

38 Hij maakte het brandoffer-
altaar van acaciahout. Het
was vierkant, vijf el* lang en vijf
el breed, en het was drie el hoog.[e]
2 Toen maakte hij hoorns op de
vier hoeken ervan. De hoorns
vormden er één geheel mee. Hij
bekleedde het altaar met koper.[f]
3 Daarna maakte hij alle voor-
werpen voor het altaar: de bak-
ken, de scheppen, de schalen, de
vorken en de vuurpannen. Alle
bijbehorende voorwerpen maakte
hij van koper. **4** Ook maakte hij
een rooster van koper voor het
altaar, onder de rand, tot halver-
wege het altaar. **5** Hij goot vier
ringen voor de vier hoeken bij
het koperen rooster, als houders
voor de draagstokken. **6** Vervol-
gens maakte hij de draagstokken
van acaciahout en bekleedde ze
met koper. **7** Hij stak de stok-
ken in de ringen aan beide kanten
van het altaar, om het ermee te
dragen. Hij maakte het altaar van
planken, in de vorm van een hol-
le kist.

8 Daarna maakte hij het kope-
ren bekken[g] met koperen onder-
stel. Hiervoor gebruikte hij de
spiegels* van de vrouwen die vol-
gens regeling dienst deden bij de
ingang van de tent van samen-
komst.

9 Toen maakte hij het voor-
hof.[a] Hij maakte doeken van ge-
twijnd fijn linnen en hing die
aan de zuidkant van het voor-
hof over een lengte van 100 el.[b]
10 Er waren 20 zuilen en 20 voet-
stukken van koper, en de ha-
ken en de verbindingen* voor de
zuilen waren van zilver. **11** Ook
aan de noordkant werden over
een lengte van 100 el doeken ge-
hangen. De bijbehorende 20 zui-
len met 20 voetstukken waren
van koper. De haken en de
verbindingen voor de zuilen wa-
ren van zilver. **12** Aan de west-
kant werden over een lengte van
50 el doeken gehangen. Er waren
tien zuilen en tien voetstukken,
en de haken en de verbindingen
voor de zuilen waren van zilver.
13 De oostkant, richting zonsop-
gang, was 50 el breed. **14** Aan
de ene kant van de ingang wer-
den over een lengte van 15 el
doeken gehangen, met drie zui-
len en drie voetstukken. **15** En
aan de andere kant van de ingang
van het voorhof werden over een
lengte van 15 el doeken gehan-
gen, met drie zuilen en drie voet-
stukken. **16** Alle doeken rond-
om het voorhof waren gemaakt
van getwijnd fijn linnen. **17** De
voetstukken voor de zuilen wa-
ren van koper, de haken en de
verbindingen voor de zuilen wa-
ren van zilver, de toppen waren
bekleed met zilver en alle zuilen
van het voorhof hadden zilveren
verbindingsstukken.[c]

18 De afscherming* voor de
ingang van het voorhof was ge-
weven van blauw draad, purpe-
ren wol, scharlakenrood draad
en getwijnd fijn linnen. De af-
scherming was 20 el lang en 5 el

HFST. 37
a Ex 30:7; Ex 40:5; Ps 141:2; Opb 8:3
b Ex 30:1-5
c Ex 30:25, 33; Ex 40:9
d Ex 30:34, 35; Ps 141:2

HFST. 38
e Ex 27:1-8; Ex 40:10
f 2Kr 1:5
g Ex 30:18; Le 8:11; 1Kon 7:23

2de kolom
a Ex 40:8
b Ex 27:9-15
c Ex 27:17

37:29 *Of ‘zoals het werk van een zalfbereider’. **38:1** *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

38:8 *D.w.z. spiegels van gepolijst metaal. **38:10** *Of ‘ringen’, ‘banden’ ter bevestiging. **38:18** *Of ‘het gordijn’.

hoog, even hoog als de doeken van het voorhof.[a] **19** De vier bijbehorende zuilen met de vier voetstukken waren van koper. De bijbehorende haken waren van zilver en de toppen en de verbindingen waren bekleed met zilver. **20** Alle tentpinnen voor de tabernakel en voor de omheining van het voorhof waren van koper.[b]

21 Hier volgt de lijst van materialen die werden gebruikt voor de tabernakel, de tabernakel van de getuigenis.[c] Deze lijst werd opgesteld in opdracht van Mozes. De Levieten[d] kregen deze verantwoordelijkheid en voerden die uit onder leiding van Ithamar,[e] de zoon van de priester Aäron. **22** Bezaleël,[f] de zoon van Uri, de zoon van Hur, uit de stam Juda, deed alles wat Jehovah Mozes had opgedragen. **23** Hij kreeg hulp van Oholiab,[g] de zoon van Ahisamach, uit de stam Dan, een ambachtsman. Die kon borduren en weven met het blauwe draad, de purperen wol, het scharlakenrode draad en het fijne linnen.

24 De totale hoeveelheid goud die werd gebruikt voor al het werk aan de heilige plaats was gelijk aan de hoeveelheid goud van het beweegoffer:[h] 29 talenten* en 730 sikkels# volgens de standaardsikkel van de heilige plaats.△ **25** En het zilver van de geregistreerde leden van de gemeenschap bedroeg 100 talenten en 1775 sikkels volgens de standaardsikkel van de heilige plaats. **26** Dat was dus een halve sikkel volgens de standaardsikkel van de heilige plaats voor elke geregistreerde man van 20 jaar en ouder,[i] in totaal 603.550 personen.[j]

27 Voor het gieten van de voetstukken van de heilige plaats en de voetstukken voor het gordijn werden 100 talenten gebruikt; 100 voetstukken kwamen overeen met 100 talenten, één talent per voetstuk.[a] **28** De 1775 sikkels gebruikte hij om haken voor de zuilen te maken, de toppen van de zuilen te bekleden en ze met elkaar te verbinden.

29 Het koper van het offer* bedroeg 70 talenten en 2400 sikkels. **30** Hiermee maakte hij de voetstukken voor de ingang van de tent van samenkomst, het koperen altaar met het koperen rooster, alle voorwerpen van het altaar, **31** de voetstukken rondom het voorhof, de voetstukken voor de ingang van het voorhof, alle tentpinnen van de tabernakel en alle tentpinnen[b] voor de omheining van het voorhof.

39 Van het blauwe draad, de purperen wol en het scharlakenrode draad[c] maakten ze fijn geweven kleding voor de dienst in de heilige plaats. Ze maakten de heilige kleding voor Aäron,[d] precies zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

2 Hij maakte de efod[e] van goud, blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn linnen. **3** Ze pletten gouden platen tot dunne bladen, en hij sneed ze in draden om die te verwerken tussen het blauwe draad, de purperen wol, het scharlakenrode draad en het fijne linnen, en er werd mee geborduurd. **4** Ze maakten schouderstukken voor de efod, die eraan werden bevestigd om de beide uiteinden met elkaar te verbinden. **5** En de geweven gordel,* die aan de efod bevestigd werd om hem goed op zijn plek te houden,[f] werd van hetzelfde materiaal gemaakt, namelijk van goud, blauw draad, purperen wol, scharlakenrood draad en getwijnd fijn lin-

HFST. 38
a Ex 27:16
b Ex 27:19
c Ex 25:16; Ex 31:18; Nu 17:7
d Nu 3:6; Nu 4:46, 47
e Ex 6:23; Nu 4:28; 1Kr 6:3
f Ex 31:2-5; Ex 35:30; Ex 36:1; Ex 37:1; 2Kr 1:5
g Ex 31:6; Ex 35:34; Ex 36:2
h Ex 35:22
i Ex 30:15
j Ex 12:37; Nu 1:45, 46

2de kolom
a Ex 26:19-21; Ex 26:25, 32
b Ex 27:19

HFST. 39
c Ex 35:23
d Ex 28:4, 5; Ex 29:5; Ex 35:10, 19
e Ex 28:6-8; Le 8:7
f Ex 29:5

38:24 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. #Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. △Of ‘volgens de heilige sikkel’.

38:29 *Of ‘beweegoffer’. **39:5** *Of ‘band’.

nen, precies zoals Jehovah Mozes
had opgedragen.
6 Toen vatten ze de onyxste-
nen in gouden zettingen, en ze
graveerden daarin de namen van
de zonen van Israël, zoals bij een
zegel.[a] **7** Hij bevestigde ze op de
schouderstukken van de efod als
gedenkstenen voor de zonen van
Israël,[b] precies zoals Jehovah Mo-
zes had opgedragen. **8** Daarna
borduurde hij vakkundig de borst-
tas,[c] net zoals de efod gebor-
duurd was: met goud, blauw
draad, purperen wol, scharlaken-
rood draad en getwijnd fijn lin-
nen.[d] **9** De borsttas die ze maak-
ten, vormde dubbelgevouwen een
vierkant zo lang en breed als
een span van de hand.* **10** Ze
zetten er vier rijen stenen op.
De eerste rij: robijn, topaas en
smaragd. **11** De tweede rij: tur-
koois, saffier en jaspis. **12** De
derde rij: *lesjem,** agaat en ame-
thist. **13** En de vierde rij: chry-
soliet, onyx en jade. Ze werden in
gouden zettingen gevat. **14** De
stenen kwamen overeen met de
namen van de 12 zonen van Is-
raël. De namen werden gegra-
veerd zoals op een zegel, waarbij
elke naam een van de 12 stammen
vertegenwoordigde.
15 Vervolgens maakten ze aan
de borsttas gevlochten kettinkjes,
als koorden van zuiver goud.[e]
16 En ze maakten twee gouden
zettingen en twee gouden rin-
gen en bevestigden de twee rin-
gen aan de beide hoeken* van de
borsttas. **17** Daarna staken ze
de twee gouden koorden door
de twee ringen aan de hoeken
van de borsttas. **18** Ze haalden
de beide uiteinden van de twee
koorden door de twee zettingen
en bevestigden die aan de schou-
derstukken aan de voorkant van
de efod. **19** Vervolgens maak-
ten ze twee gouden ringen en
bevestigden die aan de beide hoe-
ken* op de binnenrand van de
borsttas, aan de kant van de
efod.[a] **20** Toen maakten ze nog
twee gouden ringen en bevestig-
den die aan de voorkant van de
efod, onder de twee schouder-
stukken, vlak bij de verbinding,
boven de geweven gordel van de
efod. **21** Ten slotte gebruikten
ze een blauw koord om de rin-
gen van de borsttas te verbin-
den met de ringen van de efod,
zodat de borsttas op zijn plek
zou blijven op de efod, boven de
geweven gordel, precies zoals Je-
hovah Mozes had opgedragen.
22 Toen maakte hij de mouw-
loze mantel voor onder de efod.
De mantel was helemaal geweven
van blauw draad.[b] **23** In het
midden van de mantel was een
opening, met rondom de opening
een rand zoals die van een borst-
pantser,* om inscheuren te voor-
komen. **24** Daarna brachten ze
op de zoom van de mantel gra-
naatappels aan van blauw draad,
in elkaar gedraaid met purperen
wol en scharlakenrood draad.
25 Ook maakten ze belletjes van
zuiver goud en brachten de bel-
letjes tussen de granaatappels
aan op de hele zoom van de
mantel, tussen de granaatappels.
26 Ze wisselden een belletje af
met een granaatappel, om en om,
op de hele zoom van de mantel
die werd gebruikt voor de dienst,
precies zoals Jehovah Mozes had
opgedragen.
27 Daarna maakten ze de ge-
waden van geweven fijn lin-
nen voor Aäron en zijn zonen,[c]
28 de tulband[d] van fijn linnen, de
prachtige hoofddeksels[e] van fijn
linnen, de korte broeken*[f] van ge-
twijnd fijn linnen **29** en de sjerp,
geweven van getwijnd fijn linnen,

HFST. 39
a Ex 28:9, 10
b Ex 28:12
c Le 8:8
d Ex 28:15-21
e Ex 28:22-25

2de kolom
a Ex 28:26-28
b Ex 28:31-35
c Ex 28:39, 40
d Ex 28:4
e Ex 29:8, 9
f Ex 28:42

39:9 *Zo'n 22 cm. Zie App. B14. **39:12** *Een edelsteen, mogelijk barnsteen, hyacint, opaal of toermalijn. **39:16** *D.w.z. de bovenhoeken.

39:19 *D.w.z. de benedenhoeken. **39:23** *Of 'maliënkolder', 'wapenrok'. **39:28** *Of 'onderkleding'.

blauw draad, purperen wol en scharlakenrood draad, precies zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

30 Ten slotte maakten ze van zuiver goud de blinkende plaat, het heilige teken van opdracht,* en graveerden daarin, zoals bij een zegel, de woorden: ‘Heiligheid behoort Jehovah toe.’[a] **31** Ze maakten die met een koord van blauw draad aan de tulband vast, precies zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

32 Zo werd al het werk aan de tabernakel, de tent van samenkomst, voltooid, en de Israëlieten deden alles wat Jehovah Mozes had opgedragen.[b] Precies zo deden ze het.

33 Toen brachten ze de tabernakel[c] naar Mozes, de tent[d] met alle bijbehorende voorwerpen: de haken,[e] de paneellijsten,[f] de stangen[g] en de zuilen met de voetstukken;[h] **34** het dekkleed van roodgeverfde ramsvellen,[i] het dekkleed van robbenvellen en het afschermingsgordijn;[j] **35** de ark van de getuigenis met de draagbomen[k] en het deksel;[l] **36** de tafel, alle bijbehorende voorwerpen[m] en het toonbrood; **37** de lampenstandaard van zuiver goud met de lampen[n] — de hele reeks — alle bijbehorende voorwerpen[o] en de lampolie;[p] **38** het gouden altaar,[q] de zalfolie,[r] de geurige wierook[s] en de afscherming[t] voor de ingang van de tent; **39** het koperen altaar[u] met het koperen rooster, de draagstokken,[v] alle bijbehorende voorwerpen[w] en het bekken met onderstel;[x] **40** de doeken voor de omheining van het voorhof, de zuilen met de voetstukken,[y] de afscherming*[z] voor de ingang van het voorhof met de tentkoorden en de tentpinnen,[a] en alle voorwerpen voor de dienst van de tabernakel, voor de tent van samenkomst; **41** de fijn geweven kleding voor de dienst in het heiligdom, de heilige kleding voor de priester Aäron[a] en de priesterkleding voor zijn zonen.

42 De Israëlieten hadden al het werk gedaan in overeenstemming met alles wat Jehovah Mozes had opgedragen.[b] **43** Mozes inspecteerde al hun werk en zag dat ze het precies zo hadden gedaan als Jehovah had geboden. Toen zegende Mozes hen.

40 Toen zei Jehovah tegen Mozes: **2** ‘Op de eerste dag van de eerste maand moet je de tabernakel, de tent van samenkomst, opbouwen.[c] **3** Zet de ark van de getuigenis erin[d] en scherm de ark af met het gordijn.[e] **4** Je moet de tafel[f] naar binnen brengen en de bijbehorende voorwerpen erop schikken. Breng ook de lampenstandaard[g] naar binnen en steek de lampen aan.[h] **5** Zet dan het gouden reukofferaltaar[i] vóór de ark van de getuigenis en hang de afscherming* voor de ingang van de tabernakel op.[j]

6 Zet het brandofferaltaar[k] vóór de ingang van de tabernakel, de tent van samenkomst. **7** Zet het bekken tussen de tent van samenkomst en het altaar, en doe er water in.[l] **8** Maak dan het voorhof[m] eromheen en hang de afscherming[n] voor de ingang van het voorhof op. **9** Neem vervolgens de zalfolie[o] en zalf de tabernakel en alles wat erin is.[p] Je moet de tabernakel met alle bijbehorende voorwerpen heiligen, zodat die heilig wordt. **10** Zalf het brandofferaltaar en alle bijbehorende voorwerpen. Heilig het altaar, zodat het een allerheiligst altaar wordt.[q] **11** Zalf ook het bekken met onderstel en heilig het.

12 Laat dan Aäron en zijn zonen bij de ingang van de tent van samenkomst komen en was

---

39:30 * Of ‘de heilige diadeem’. **39:40; 40:5** * Of ‘het gordijn’.

HFST. 39
a Ex 28:36, 37; Le 8:9
b Ex 25:40; Heb 8:5
c Ex 36:8
d Ex 36:14
e Ex 36:18
f Ex 36:20
g Ex 36:31
h Ex 36:24
i Ex 36:19
j Ex 36:35
k Ex 37:1, 4
l Ex 37:6
m Ex 37:10, 16
n Ex 37:17, 23
o Ex 25:38
p Ex 35:27, 28
q Ex 37:25
r Ex 37:29
s Ex 30:34, 35
t Ex 36:37
u Ex 38:1, 4
v Ex 38:6
w Ex 38:30
x Ex 30:18; Ex 38:8
y Ex 38:9-11
z Ex 38:18
a Ex 38:20

2de kolom
a Ex 28:3
b Ex 35:10; Ex 36:1

HFST. 40
c Nu 7:1
d Ex 25:21
e Nu 4:5; Heb 9:3
f Ex 26:35
g Ex 25:31; Heb 9:2
h Ex 25:37
i Ex 30:1
j Ex 26:36
k Ex 38:1
l Ex 30:18
m Ex 27:9
n Ex 27:16; Ex 38:18
o Ex 30:23-25
p Le 8:10; Nu 7:1
q Ex 29:36, 37; Le 8:11

hen met water.[a] **13** Trek Aäron
de heilige kleding aan[b] en zalf[c]
en heilig hem, dan kan hij mij als
priester dienen. **14** Laat daarna
zijn zonen dichterbij komen en
trek ze de gewaden aan.[d] **15** Je
moet hen zalven net zoals je
hun vader gezalfd hebt,[e] zodat ze
mij als priester kunnen dienen.
Door hun zalving zal het pries-
terschap van hen blijven, van ge-
neratie op generatie.’[f]

16 Mozes deed alles zoals Je-
hovah het hem had opgedragen.[g]
Precies zo deed hij het.

17 Op de eerste dag van de
eerste maand van het tweede
jaar werd de tabernakel opge-
bouwd.[h] **18** Toen Mozes de ta-
bernakel opbouwde, zette hij de
voetstukken[i] neer, plaatste de
paneellijsten,[j] bracht de stangen[k]
aan en zette de zuilen rechtop.
19 Hij spreidde de tent[l] uit over
de tabernakel en legde het dek-
kleed[m] van de tent eroverheen,
precies zoals Jehovah hem had
opgedragen.

20 Daarna nam Mozes de ge-
tuigenis[n] en legde die in de ark.[o]
Hij bevestigde de draagstokken[p]
aan de ark en legde het deksel[q]
op de ark.[r] **21** Hij bracht de ark
in de tabernakel, hing het af-
schermingsgordijn[s] op zijn plek
en schermde zo de ark van de
getuigenis af,[t] precies zoals Je-
hovah hem had opgedragen.

22 Vervolgens zette Mozes de
tafel[u] in de tent van samenkomst
aan de noordkant van de taber-
nakel, buiten het gordijn, **23** en
daarop stapelde hij de broden[v]
vóór Jehovah, precies zoals Je-
hovah hem had opgedragen.

24 Hij zette de lampenstan-
daard[w] in de tent van samen-
komst, aan de zuidkant van de
tabernakel, tegenover de tafel.
25 Toen stak hij de lampen[x] aan
vóór Jehovah, precies zoals Je-
hovah hem had opgedragen.

26 Vervolgens zette Mozes het
gouden altaar[y] in de tent van
samenkomst, vóór het gordijn,
27 om daarop geurige wierook[a]
te branden,[b] precies zoals Jeho-
vah hem had opgedragen.

28 Toen hing hij de afscher-
ming[c] voor de ingang van de ta-
bernakel op.

29 Mozes zette het brandoffer-
altaar[d] bij de ingang van de taber-
nakel, de tent van samenkomst,
zodat hij daarop het brandoffer[e]
en het graanoffer kon brengen,
precies zoals Jehovah hem had
opgedragen.

30 Vervolgens zette hij het
bekken tussen de tent van sa-
menkomst en het altaar, en hij
deed er water in voor het was-
sen.[f] **31** Mozes en Aäron en zijn
zonen wasten daar hun handen
en voeten. **32** Telkens als ze de
tent van samenkomst binnengin-
gen of naar het altaar gingen,
wasten ze zich,[g] precies zoals Je-
hovah Mozes had opgedragen.

33 Ten slotte maakte hij het
voorhof[h] rondom de tabernakel
en het altaar en hing hij de af-
scherming voor de ingang van
het voorhof op.[i]

Zo voltooide Mozes het werk.
34 Toen overdekte de wolk de
tent van samenkomst, en Jeho-
vah’s glorie vulde de tabernakel.[j]
35 Mozes kon de tent van sa-
menkomst niet binnengaan, om-
dat de wolk erboven bleef rusten
en Jehovah’s glorie de taberna-
kel vulde.[k]

36 Tijdens alle etappes van
hun tocht braken de Israëlie-
ten hun kamp op als de wolk van
boven de tabernakel opsteeg.[l]
37 Maar als de wolk niet op-
steeg, braken ze hun kamp niet
op. Dat deden ze pas als de wolk
weer opsteeg.[m] **38** Want over-
dag was Jehovah’s wolk boven
de tabernakel, en ’s nachts was
er een vuur boven. Dat was voor
het hele huis van Israël zicht-
baar tijdens alle etappes van hun
tocht.[n]

HFST. 40
a Le 8:6
b Ex 29:5; Le 8:7
c Le 8:12; Ps 133:2
d Le 8:13
e Le 8:30
f Heb 7:11
g Ex 39:43; De 4:2
h Nu 7:1; Nu 9:15
i Ex 36:24
j Ex 26:15
k Ex 36:31
l Ex 26:7
m Ex 26:14
n Ex 31:18
o Ex 25:22; Ex 37:1
p Ex 37:4; 1Kon 8:8
q Ex 37:6; 1Kr 28:11
r Le 16:2
s Ex 36:35; Heb 10:19, 20
t Heb 9:3
u Ex 37:10; Heb 9:2
v Ex 25:30; Mt 12:4
w Ex 37:17
x Ex 25:37; Ex 37:23
y Ex 30:1; Ex 37:25

2de kolom
a Ex 30:34, 35
b Ex 30:7
c Ex 26:36; Ex 36:37
d Ex 38:1
e Ex 29:38
f Ex 30:18
g Ex 30:18, 19
h Ex 27:9; Ex 38:9
i Ex 38:18
j Nu 9:15; Opb 15:8
k 2Kr 5:14
l Nu 10:11; Ne 9:19
m Nu 9:17, 22
n Ex 13:21; Nu 9:16; Ps 78:14

LEVITICUS

INHOUD

25 Het sabbatsjaar (1-7)
Het jubeljaar (8-22)
Eigendommen teruggeven (23-34)
Behandeling arme mensen (35-38)
Wetten over slavernij (39-55)

26 Geen afgoderij (1, 2)
Zegeningen voor gehoorzaamheid (3-13)
Straf voor ongehoorzaamheid (14-46)

27 Loskopen van opgedragen dingen (1-27)
Mensen (1-8)
Dieren (9-13)
Huizen (14, 15)
Velden (16-25)
Eerstgeborenen (26, 27)
Dingen onvoorwaardelijk opdragen (28, 29)
Loskopen van tienden (30-34)

---

1 En Jehovah riep Mozes en zei tegen hem vanuit de tent van samenkomst:[a] **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten:* “Als iemand van jullie Jehovah een offer uit het vee wil aanbieden, moet dat een rund, een schaap of een geit zijn.[b]

3 Als hij een rund wil aanbieden als brandoffer, moet dat een mannetje zijn zonder gebreken.[c] Hij moet dat uit eigen vrije wil[d] aanbieden vóór Jehovah bij de ingang van de tent van samenkomst. **4** Hij moet zijn hand op de kop van het brandoffer leggen, en het zal worden aanvaard als verzoening voor hem.

5 Daarna moet de jonge stier vóór Jehovah worden geslacht. De priesters,[e] de zonen van Aäron, moeten het bloed aanbieden[f] en er alle kanten van het altaar bij de ingang van de tent van samenkomst mee besprenkelen. **6** Het brandoffer moet gevild en in stukken gesneden worden.[g] **7** De priesters, de zonen van Aäron, moeten vuur op het altaar brengen[h] en hout op het vuur leggen. **8** De priesters, de zonen van Aäron, moeten de stukken van het offer[i] met de kop en het niervet schikken op het hout dat op het vuur van het altaar ligt. **9** De ingewanden en de schenkels moeten met water worden gewassen, en de priester moet dat alles op het altaar als een brandoffer in rook laten opgaan. Het is een vuuroffer waarvan de geur aangenaam* is voor Jehovah.[a]

10 Als hij een schaap of geit uit de kudde[b] wil aanbieden als brandoffer, moet dat een jong mannetje zijn zonder gebreken.[c] **11** Het moet aan de noordkant van het altaar vóór Jehovah worden geslacht, en de priesters, de zonen van Aäron, moeten alle kanten van het altaar met het bloed besprenkelen.[d] **12** Het dier moet in stukken gesneden worden, en de priester moet de stukken met de kop en het niervet schikken op het hout dat op het vuur van het altaar ligt. **13** Hij moet de ingewanden en de schenkels met water wassen, en de priester moet dat alles aanbieden en het op het altaar in rook laten opgaan. Het is een brandoffer, een vuuroffer waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah.

14 Maar als hij een vogel aan Jehovah wil aanbieden als brandoffer, moet dat een tortelduif of een jonge duif zijn.[e] **15** De priester moet de vogel bij het altaar aanbieden, hem de kop afknijpen en hem op het altaar in rook laten opgaan, maar zijn bloed moet hij langs de zijkant van het altaar laten wegvloeien. **16** Hij moet de krop en de veren verwijderen en naast het altaar gooien, aan de

HFST. 1
a Ex 40:34
b Le 22:18-20
c De 15:19, 21; Mal 1:14
d 2Kor 9:7
e Heb 10:11
f Heb 9:13, 14
g Le 7:8
h Le 6:12
i 1Kon 18:23

2de kolom
a Ge 8:20, 21; Nu 15:2, 3
b Ge 4:4
c Le 12:6; Le 22:18-20
d Ex 29:16-18; Le 8:18-21; Le 9:12-14
e Le 5:7; Le 12:8; Lu 2:24

1:2 *Lett.: ‘zonen van Israël’.

1:9 *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

oostkant, op de plaats voor de as.*[a] **17** Hij moet hem bij zijn vleugels inscheuren zonder hem in tweeën te verdelen. Daarna moet de priester hem in rook laten opgaan op het hout dat op het vuur van het altaar ligt. Het is een brandoffer, een vuuroffer waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah.

2 Als iemand* een graanoffer[b] aan Jehovah aanbiedt, moet dat uit meelbloem bestaan, en hij moet er olie overheen gieten en er geurige hars op leggen.[c] **2** Vervolgens moet hij het naar de priesters, de zonen van Aäron, brengen. De priester moet een handvol nemen van de meelbloem, de olie en al de geurige hars, en hij moet dat op het altaar in rook laten opgaan als symbool* van het hele offer.[d] Het is een vuuroffer waarvan de geur aangenaam# is voor Jehovah. **3** Wat er van het graanoffer overblijft, is voor Aäron en zijn zonen,[e] als een allerheiligst deel[f] van de vuuroffers aan Jehovah.

4 Als je een graanoffer aanbiedt dat in de oven gebakken is, moet het van meelbloem gemaakt zijn: ongezuurde ringvormige broden, met olie bereid, of ongezuurde platte koeken, met olie bestreken.[g]

5 Als je een graanoffer aanbiedt dat op de bakplaat bereid is,[h] moet het van ongezuurde meelbloem gemaakt zijn, met olie bereid. **6** Het moet in stukken worden gebroken en je moet er olie overheen gieten.[i] Het is een graanoffer.

7 Als je een graanoffer aanbiedt dat in een pan bereid is, moet het gemaakt zijn van meelbloem met olie. **8** Je moet het graanoffer dat daaruit bereid is naar Jehovah brengen. Het moet aangeboden worden aan de priester, die het naar het altaar zal brengen. **9** En de priester moet een deel van het graanoffer eraf halen als symbool van het hele offer,[a] en het op het altaar in rook laten opgaan. Het is een vuuroffer waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah.[b] **10** Wat er van het graanoffer overblijft, is voor Aäron en zijn zonen, als een allerheiligst deel van de vuuroffers aan Jehovah.[c]

11 Geen enkel graanoffer dat jullie aan Jehovah aanbieden, mag gezuurd zijn,[d] want je mag geen zuurdesem* of honing als een vuuroffer voor Jehovah in rook laten opgaan.

12 Jullie mogen het wel aan Jehovah aanbieden als offer van de eerste opbrengst,*[e] maar het mag niet op het altaar komen voor een aangename geur.

13 Elk graanoffer dat je bereidt, moet met zout worden gekruid; het zout van het verbond* van je God mag niet bij je graanoffer ontbreken. Aan elk offer dat je brengt, moet je zout toevoegen.[f]

14 Als je het graanoffer van de eerste opbrengst aan Jehovah aanbiedt, moet je nieuw, geroosterd graan* aanbieden, grofgemalen nieuwe korrels, als het graanoffer van je eerste opbrengst.[g] **15** Je moet er olie op doen en er geurige hars op leggen. Het is een graanoffer. **16** De priester moet een deel van het grofgemalen graan en de olie met al de geurige hars in rook laten opgaan als symbool van het hele offer,[h] als een vuuroffer voor Jehovah.

HFST. 1
a Ex 27:3, Le 4:11, 12, Le 6:10

HFST. 2
b Le 9:17, Nu 15:2-4
c Ex 29:1-3, Le 6:14, 15, Nu 7:13
d Nu 5:25, 26
e Le 7:9, 10
f Le 10:12, Nu 18:9
g Le 8:26, 28, Nu 6:13, 19
h Le 6:20, 21
i Nu 28:9

2de kolom
a Le 2:2, Le 5:11, 12
b Ex 29:38-41, Nu 28:4-6
c Nu 18:9
d Le 6:14, 17
e Ex 23:19, Nu 15:20, 2Kr 31:5, Sp 3:9
f Ez 43:23, 24
g Ex 23:16, Ex 34:22, Nu 28:26
h Le 5:11, 12, Le 6:14, 15

1:16 *Of ‘vettige as’, d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers. **2:1** *Of ‘een ziel’. **2:2** *Of ‘herinnering’, ‘vertegenwoordigend deel’. #Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

2:11, 13 *Zie Woordenlijst. **2:12** *Of ‘eerstelingen’. Zie Woordenlijst. **2:14** *Of ‘geroosterde groene aren’.

3 Als hij een vredeoffer*[a] wil
aanbieden en daarvoor een
rund uitkiest, een mannetje of een
vrouwtje, dan moet hij een dier
zonder gebreken aanbieden vóór
Jehovah. 2 Hij moet zijn hand op
de kop van zijn offer leggen, en
het moet bij de ingang van de tent
van samenkomst worden geslacht.
De priesters, Aärons zonen, moe-
ten alle kanten van het altaar met
het bloed besprenkelen. 3 Hij
moet een deel van het vredeoffer
aanbieden als een vuuroffer voor
Jehovah:[b] het vet[c] dat de ingewan-
den bedekt, al het vet rond de in-
gewanden, 4 en de beide nieren
met het vet dat daaraan zit bij de
lendenen. Tegelijk met de nieren
moet hij ook het aanhangsel van
de lever verwijderen.[d] 5 Aärons
zonen moeten dat alles op het al-
taar in rook laten opgaan, bo-
ven op het brandoffer dat op het
hout op het vuur ligt.[e] Het is een
vuuroffer waarvan de geur aan-
genaam* is voor Jehovah.[f]

6 Als hij een schaap of geit
wil aanbieden als vredeoffer aan
Jehovah, moet dat een mannetje
of een vrouwtje zijn zonder ge-
breken.[g] 7 Als hij een jonge ram
wil offeren, dan moet hij die vóór
Jehovah aanbieden. 8 Hij moet
zijn hand op de kop van zijn of-
fer leggen, en het moet vóór
de tent van samenkomst worden
geslacht. Aärons zonen moeten
alle kanten van het altaar met
het bloed ervan besprenkelen.
9 Hij moet het vet van het vrede-
offer aanbieden als een vuur-
offer voor Jehovah:[h] de hele vet-
staart, die hij bij het staartbeen
moet verwijderen, en ook het vet
dat de ingewanden bedekt, al het
vet rond de ingewanden, 10 en
de beide nieren met het vet dat
daaraan zit bij de lendenen. Te-
gelijk met de nieren moet hij
ook het aanhangsel van de lever
verwijderen.[a] 11 En de priester
moet dat alles op het altaar in
rook laten opgaan, als voedsel,*
een vuuroffer voor Jehovah.[b]

12 Als hij een geit wil offe-
ren, dan moet hij die vóór Jeho-
vah aanbieden. 13 Hij moet zijn
hand op de kop ervan leggen,
en het dier moet vóór de tent
van samenkomst worden geslacht.
Aärons zonen moeten alle kanten
van het altaar met het bloed ervan
besprenkelen. 14 Dit is het deel
dat hij als vuuroffer aan Jehovah
moet aanbieden: het vet dat de in-
gewanden bedekt, al het vet rond
de ingewanden,[c] 15 en de bei-
de nieren met het vet dat daaraan
zit bij de lendenen. Tegelijk met
de nieren moet hij ook het aan-
hangsel van de lever verwijderen.
16 De priester moet dat alles op
het altaar in rook laten opgaan,
als voedsel,* een vuuroffer dat
zorgt voor een aangename geur.
Al het vet is bestemd voor Jeho-
vah.[d]

17 Dit is een blijvend voor-
schrift voor al jullie generaties,
waar jullie ook wonen: jullie mo-
gen nooit vet of bloed eten.”’[e]

4 Jehovah zei verder tegen Mo-
zes: 2 ‘Zeg tegen de Israëlie-
ten: “Als iemand* onopzettelijk[f]
zondigt door een van de dingen te
doen die Jehovah verboden heeft,
dan geldt het volgende:

3 Als de gezalfde priester[g] zon-
digt[h] en schuld op het volk laadt,
dan moet hij een jonge stier zon-
der gebreken aan Jehovah aan-
bieden als zondeoffer voor de zon-
de die hij begaan heeft.[i] 4 Hij
moet de stier naar de ingang van
de tent van samenkomst[j] bren-
gen, vóór Jehovah. En hij moet
zijn hand op de kop van de
stier leggen en de stier vóór Je-
hovah slachten.[k] 5 Dan moet de
gezalfde priester[l] wat bloed van

3:1 *Of ‘gemeenschapsoffer’. Zie Woordenlijst. **3:5** *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

3:11, 16 *Lett.: ‘brood’, d.w.z. als Gods deel van het vredeoffer. **4:2** *Of ‘een ziel’.

HFST. 3
a Le 22:21; Nu 6:13, 14
b Le 7:29-31
c Ex 29:13; Le 7:23-25; 1Kon 8:64
d Le 7:1-4
e Le 6:12
f Le 4:29, 31
g Nu 6:13, 14
h Ex 29:22; Le 9:18-20; 2Kr 7:7

2de kolom
a Le 4:8, 9; Le 9:10
b Le 4:31
c Le 4:24, 26
d Le 7:23; 1Sa 2:15-17
e Ge 9:4; Le 17:10, 13; De 12:23; Han 15:20, 29

HFST. 4
f Le 5:17; Nu 15:27, 28
g Le 8:12; Le 21:10
h Nu 12:1, 11
i Heb 5:1-3; Heb 7:27
j Le 6:25
k Ex 29:10, 11
l Ex 30:30

de stier nemen en dat in de tent
van samenkomst brengen. 6 De
priester moet zijn vinger in het
bloed dopen[a] en vóór Jehovah zeven keer[b] wat van het bloed voor
het gordijn van de heilige plaats
spatten. 7 De priester moet ook
wat van het bloed strijken op de hoorns van het altaar waarop geurige wierook[c] wordt gebrand, dat in de tent van samenkomst staat, vóór Jehovah. De rest van het bloed van de stier moet hij uitgieten aan de voet van het brandofferaltaar,[d] dat bij de ingang van de tent van samenkomst staat.

8 Dan moet hij al het vet van de stier voor het zondeoffer verwijderen, met inbegrip van het vet dat de ingewanden bedekt, het
vet rond de ingewanden, 9 en
de beide nieren met het vet dat daaraan zit bij de lendenen. Tegelijk met de nieren moet hij ook het aanhangsel van de lever verwijderen.[e] 10 Dat is hetzelfde als
wat verwijderd wordt bij een stier voor het vredeoffer.[f] En de priester moet dat alles op het brandofferaltaar in rook laten opgaan.

11 Maar de huid van de stier en al zijn vlees met de kop, de schenkels en de darmen met inhoud[g]
— 12 de rest van de stier — moet
hij buiten het kamp laten brengen, naar een reine plaats, de plaats waar de as* wordt gestort. Hij moet het in een houtvuur verbranden[h] op de plaats waar de as wordt gestort.

13 Als de hele gemeenschap van Israël schuldig is geworden door onopzettelijk een zonde te begaan,[i] maar de gemeente zich er niet van bewust was dat ze iets hadden gedaan wat Jehovah
verboden had,[j] 14 en de zonde
komt aan het licht, dan moet de gemeente een jonge stier als zondeoffer aanbieden en die vóór de tent van samenkomst brengen.

4:12 * Of ‘vettige as’, d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers.

HFST. 4
a Le 8:15, 16
b Le 16:14, 19
c Ex 30:10
d Le 5:9
e Le 9:8, 10
f Le 3:3, 4
g Ex 29:14
h Le 8:14, 17; Heb 13:11
i Joz 7:11
j Nu 15:22-24

2de kolom
a Ex 26:31; Ex 40:21; Heb 10:19, 20
b Ex 30:1, 6
c Ex 27:1; Ex 40:6
d Le 3:16
e Ex 32:30; Le 16:17; Nu 15:25; Ef 1:7; Heb 2:17
f Le 4:11, 12
g Le 16:15; 1Jo 2:1, 2
h Ex 18:21
i Le 1:10, 11; Le 6:25; Le 7:2
j Le 9:8, 9; Le 16:18; Heb 9:22
k Le 8:15

15 De oudsten van de gemeenschap moeten vóór Jehovah hun handen op de kop van de stier leggen, en de stier moet vóór Jehovah worden geslacht.

16 Vervolgens moet de gezalfde priester wat bloed van de stier in de tent van samenkomst bren-
gen. 17 De priester moet zijn
vinger in het bloed dopen en vóór Jehovah zeven keer wat van het bloed voor het gordijn spatten.[a]
18 Dan moet hij wat van het
bloed strijken op de hoorns van het altaar[b] dat vóór Jehovah staat, in de tent van samenkomst. De rest van het bloed moet hij uitgieten aan de voet van het brandofferaltaar, dat bij de ingang van de tent van samenkomst staat.[c]
19 Hij moet al het vet verwijde-
ren en dat op het altaar in rook
laten opgaan.[d] 20 Hij moet met
die stier hetzelfde doen als met de stier voor het andere zondeoffer. Dat moet de priester doen om verzoening voor hen te doen,[e] en ze
zullen vergeving krijgen. 21 Hij
moet de stier buiten het kamp laten brengen en hem verbranden, net zoals de eerste stier.[f] Het is een zondeoffer voor de gemeente.[g]

22 Als een leider[h] onopzettelijk zondigt door een van de dingen te doen die Jehovah, zijn God, verboden heeft en daardoor schul-
dig is geworden, 23 of als hij
zich bewust wordt van een zonde die hij tegen het gebod heeft begaan, dan moet hij een geitenbokje zonder gebreken als offer bren-
gen. 24 Hij moet zijn hand op de
kop van het bokje leggen en het slachten op de plaats waar het brandoffer wordt geslacht, vóór Jehovah.[i] Het is een zondeoffer.
25 De priester moet met zijn vin-
ger wat bloed van het zondeoffer nemen en dat op de hoorns[j] van het brandofferaltaar strijken. De rest van het bloed moet hij aan de voet van het brandofferaltaar
uitgieten.[k] 26 Hij moet al het vet
ervan op het altaar in rook laten

opgaan, net zoals het vet van het vredeoffer.[a] Zo moet de priester voor hem verzoening doen voor zijn zonde, en hij zal vergeving krijgen.

27 Als iemand* van het volk# onopzettelijk zondigt en schuldig wordt doordat hij een van de dingen doet die Jehovah verboden heeft,[b] **28** of als hij zich bewust wordt van een zonde die hij heeft begaan, dan moet hij een geitje, een vrouwtje zonder gebreken, als offer brengen voor de zonde die hij heeft begaan. **29** Hij moet zijn hand op de kop van het zondeoffer leggen en het zondeoffer op dezelfde plaats slachten als het brandoffer.[c] **30** De priester moet met zijn vinger wat bloed ervan nemen en dat op de hoorns van het brandofferaltaar strijken. De rest van het bloed moet hij aan de voet van het altaar uitgieten.[d] **31** De priester moet al het vet ervan verwijderen,[e] net zoals het vet van het vredeoffer wordt verwijderd,[f] en hij moet dat op het altaar in rook laten opgaan als een geur die aangenaam* is voor Jehovah. Zo moet de priester verzoening voor hem doen, en hij zal vergeving krijgen.

32 Als de persoon een lam als zondeoffer brengt, dan moet dat een ooilam zonder gebreken zijn. **33** Hij moet zijn hand op de kop van het zondeoffer leggen en het als zondeoffer slachten op de plaats waar het brandoffer wordt geslacht.[g] **34** De priester moet met zijn vinger wat bloed van het zondeoffer nemen en dat op de hoorns van het brandofferaltaar[h] strijken. De rest van het bloed moet hij aan de voet van het altaar uitgieten. **35** Hij moet al het vet ervan verwijderen, op dezelfde manier als het vet van de jonge ram voor het vredeoffer wordt verwijderd, en de priester moet dat op het altaar in rook laten opgaan boven op de vuuroffers voor Jehovah.[a] Zo moet de priester voor hem verzoening doen voor de zonde die hij heeft begaan, en hij zal vergeving krijgen.[b]

5 Als iemand* een oproep hoort om te getuigen,#[c] en hij is inderdaad getuige of heeft iets gezien of is iets te weten gekomen, maar hij geeft het niet aan, dan zondigt hij. Hij moet de gevolgen dragen van zijn overtreding.

2 En als iemand* iets onreins aanraakt — of het nu gaat om het kadaver van een onrein wild dier, een onrein tam dier of een onrein krioelend dier[d] — dan is hij onrein en is hij schuldig geworden, ook al besefte hij het niet. **3** Ook als iemand zonder het te beseffen de onreinheid van een mens aanraakt[e] — alles wat hem onrein kan maken — en hij wordt zich daarvan bewust, dan wordt hij schuldig.

4 En als iemand* overhaast zweert iets te doen — iets goeds of iets slechts, het maakt niet uit wat het is — maar later beseft dat hij overhaast iets heeft gezworen, dan wordt hij schuldig.#[f]

5 Als blijkt dat hij schuldig is aan een van deze dingen, moet hij bekennen[g] in welk opzicht hij gezondigd heeft. **6** Hij moet ook een schuldoffer aan Jehovah brengen voor de zonde die hij heeft begaan,[h] namelijk een vrouwelijk dier, een ooilam of een geitje, als zondeoffer. Dan moet de priester voor hem verzoening doen voor zijn zonde.

HFST. 4
a Le 3:3-5
b Nu 15:27-29
c Le 1:10, 11; Le 6:25
d Le 4:25; Le 8:15; Le 9:8, 9; Heb 9:22
e Le 3:16
f Le 3:3, 4
g Le 1:10, 11
h Le 4:25; Le 16:18

2de kolom
a Ex 29:13, 14; Le 3:3, 4; Le 6:12; Le 9:8, 10
b Nu 15:28; 1Jo 1:7; 1Jo 2:1, 2

HFST. 5
c Sp 29:24
d Le 11:21-24; Le 17:15; De 14:8
e Le 12:2; Le 13:3; Le 15:3; Nu 19:11
f Mt 5:33
g Nu 5:7; Ps 32:5; Sp 28:13; 1Jo 1:9
h Le 7:1; Le 14:2, 12; Le 19:20, 21; Nu 6:12

4:27; 5:1, 2, 4 *Of ‘een ziel’. **4:27** #Lett.: ‘volk van het land’. **4:31** *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

5:1 #Lett.: ‘een stem van een vervloeking (eed)’. Waarschijnlijk een bekendmaking van kwaaddoen waarbij een vloek werd uitgesproken tegen de schuldige of tegen een getuige die geen getuigenis had afgelegd. **5:4** #Hier wordt blijkbaar geïmpliceerd dat hij zijn eed niet nakomt.

7 Maar als hij zich geen schaap kan veroorloven, dan moet hij Jehovah twee tortelduiven of twee jonge duiven[a] als schuldoffer voor de zonde brengen, één als zondeoffer en één als brandoffer.[b] **8** Hij moet ze naar de priester brengen, die eerst het ene dier als zondeoffer zal aanbieden en het dier vlak bij de nek de kop zal afknijpen, zonder die eraf te trekken. **9** Hij zal wat bloed van het zondeoffer tegen de zijkant van het altaar spatten, maar de rest van het bloed zal hij aan de voet van het altaar laten wegvloeien.[c] Het is een zondeoffer. **10** Het andere dier zal hij als een brandoffer behandelen volgens de voorgeschreven procedure.[d] Zo moet de priester voor hem verzoening doen voor de zonde die hij heeft begaan, en hij zal vergeving krijgen.[e]

11 Als hij zich geen twee tortelduiven of twee jonge duiven kan veroorloven, dan moet hij als offer voor zijn zonde een tiende efa*[f] meelbloem als zondeoffer brengen. Hij mag er geen olie aan toevoegen en er geen geurige hars op leggen, want het is een zondeoffer. **12** Hij moet het naar de priester brengen, en de priester moet daarvan een handvol nemen als symbool* van het hele offer en dat op het altaar in rook laten opgaan boven op de vuuroffers voor Jehovah. Het is een zondeoffer. **13** Zo moet de priester voor hem verzoening doen voor de zonde die hij heeft begaan, om welke van deze zonden het ook gaat, en hij zal vergeving krijgen.[g] De rest van het offer moet van de priester worden,[h] net als bij het graanoffer.”’[i]

14 Jehovah zei verder tegen Mozes: **15** ‘Als iemand* zich ontrouw gedraagt door onopzettelijk tegen de heilige dingen van Jehovah te zondigen,[a] dan moet hij Jehovah een ram zonder gebreken uit de kudde als schuldoffer brengen.[b] De waarde ervan in zilveren sikkels* wordt vastgesteld volgens de standaardsikkel van de heilige plaats.#[c] **16** Hij moet een vergoeding geven voor de zonde die hij tegen de heilige plaats heeft begaan, en er nog een vijfde van de waarde aan toevoegen.[d] Hij moet dat aan de priester geven, zodat de priester voor hem verzoening kan doen[e] met de ram voor het schuldoffer, en hij zal vergeving krijgen.[f]

17 Als iemand* zonder het te beseffen zondigt doordat hij een van de dingen doet die Jehovah verboden heeft, dan is hij toch schuldig en moet hij de verantwoordelijkheid dragen voor zijn overtreding.[g] **18** Hij moet uit de kudde een ram zonder gebreken, volgens de vastgestelde waarde, naar de priester brengen als schuldoffer.[h] Dan moet de priester voor hem verzoening doen voor de onopzettelijke fout die hij onbewust heeft begaan, en die zal hem vergeven worden. **19** Het is een schuldoffer. Hij heeft zich beslist schuldig gemaakt aan een zonde tegen Jehovah.’

6 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Als iemand* zondigt en zich ontrouw tegenover Jehovah gedraagt[i] doordat hij zijn naaste bedriegt in verband met iets wat hem is toevertrouwd[j] of als onderpand is gegeven, of doordat hij zijn naaste besteelt of afzet, **3** of doordat hij iets vindt wat verloren was en erover liegt, en hij ook nog een valse eed aflegt nadat hij zo’n zonde heeft begaan,[k] dan moet hij het volgende doen: **4** Als hij gezondigd heeft en schuldig is, moet hij teruggeven wat hij gestolen heeft, wat hij door afpersing of afzette-

---

5:11 *Een tiende efa was 2,2 l. Zie App. B14. **5:12** *Of ‘herinnering’, ‘vertegenwoordigend deel’. **5:15, 17; 6:2** *Of ‘een ziel’.

5:15 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of ‘volgens de heilige sikkel’.

HFST. 5
a Lu 2:24
b Le 12:7, 8; Le 14:21, 22; Le 15:13-15
c Le 1:4, 5; Le 7:2; Heb 9:22
d Le 1:15-17
e Le 6:7
f Ex 16:36
g Le 4:26
h Le 2:10; Le 7:1, 6
i Le 6:14-16; 1Kor 9:13

2de kolom
a Le 10:17, 18
b Le 6:6
c Ex 30:13; Le 27:25
d Le 6:4, 5; Le 22:14; Nu 5:6, 7
e Ex 32:30
f Le 6:7; Le 19:22
g Le 5:2
h Le 6:6

HFST. 6
i Nu 5:6
j Ex 22:7; Le 19:11
k Ex 22:10, 11; Le 19:12; Ef 4:25; Kol 3:9

rij verkregen heeft, wat hem toevertrouwd is, wat een ander verloren had en hij gevonden heeft, **5** of wat maar ook waarover hij een valse eed heeft afgelegd. Ook moet hij het volledig vergoeden[a] en daar een vijfde van de waarde aan toevoegen. Op de dag waarop zijn schuld wordt bewezen, moet hij dat aan de eigenaar geven. **6** En hij moet een schuldoffer voor Jehovah naar de priester brengen: een ram zonder gebreken uit de kudde, volgens de vastgestelde waarde, als schuldoffer.[b] **7** De priester moet verzoening voor hem doen vóór Jehovah, en hij zal vergeving krijgen voor wat hij ook maar gedaan heeft waardoor hij schuldig is geworden.'[c]

8 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **9** 'Geef Aäron en zijn zonen deze instructies: "Voor het brandoffer geldt de volgende wet:[d] Het brandoffer moet de hele nacht tot aan de morgen op de vuurhaard op het altaar liggen, en het vuur op het altaar moet brandend worden gehouden. **10** De priester moet zijn linnen ambtsgewaad[e] aandoen en de korte broek* van linnen[f] aantrekken om zijn naaktheid# te bedekken. Dan moet hij de as^Δ[g] van het brandoffer dat op het altaar door het vuur verteerd is, verwijderen en naast het altaar leggen. **11** Vervolgens moet hij zijn kleren uittrekken[h] en andere kleren aandoen en de as naar een reine plaats buiten het kamp brengen.[i] **12** Het vuur op het altaar moet brandend worden gehouden. Het mag niet uitgaan. De priester moet er elke morgen hout[j] op branden en het brandoffer erop schikken, en hij moet het vet van de vredeoffers daarop in rook laten opgaan.[k] **13** Het vuur op het altaar moet altijd brandend worden gehouden. Het mag niet uitgaan.

14 Voor het graanoffer geldt de volgende wet:[a] De zonen van Aäron moeten het vóór Jehovah aanbieden, vóór het altaar. **15** Een van hen moet een handvol meelbloem en wat olie van het graanoffer nemen en ook alle geurige hars die op het graanoffer ligt, en hij moet dat op het altaar in rook laten opgaan als symbool* van het hele offer. De geur ervan is aangenaam# voor Jehovah.[b] **16** Aäron en zijn zonen zullen eten wat ervan overblijft.[c] Als ongezuurd brood zal het gegeten worden op een heilige plaats. Ze zullen het eten in het voorhof van de tent van samenkomst.[d] **17** Het mag niet met zuurdesem worden gebakken.[e] Ik geef het hun als deel van mijn vuuroffers.[f] Het is iets allerheiligst,[g] net als het zondeoffer en het schuldoffer. **18** Alle mannelijke nakomelingen van Aäron zullen het eten.[h] Van generatie op generatie zal dat deel van Jehovah's vuuroffers een blijvende voorziening voor hen zijn.[i] Alles wat ermee* in aanraking komt, zal heilig worden."'

19 Jehovah zei verder tegen Mozes: **20** 'Dit is het offer dat Aäron en zijn zonen aan Jehovah moeten aanbieden op de dag waarop hij wordt gezalfd:[j] een tiende efa*[k] meelbloem als een vast graanoffer,[l] de ene helft 's morgens en de andere helft 's avonds. **21** Het moet met olie worden bereid op een bakplaat.[m] Je moet het goed met olie vermengen, en het gebakken en in stukken aanbieden als een graanoffer waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah. **22** Ook elke nakomeling die hem als gezalfde priester opvolgt,[n] moet het bereiden. Het is

---

6:10 *Of 'onderkleding'. #Lett.: 'vlees'. ΔOf 'vettige as', d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers.

6:15 *Of 'herinnering', 'vertegenwoordigend deel'. #Of 'kalmerend', 'geruststellend'. Lett.: 'rustgevend'. **6:18** *Of 'met de offers'. **6:20** *Een tiende efa was 2,2 l. Zie App. B14.

HFST. 6

a Le 5:15, 16; Nu 5:6, 7
b Le 5:15; Le 7:1; Jes 53:10
c Le 5:18
d Ex 29:38-42; Nu 28:3; Heb 10:11
e Ex 28:39; Le 16:32; Ez 44:17
f Ex 28:42; Ex 39:27, 28
g Ex 27:3; Le 1:16
h Le 16:23; Ez 44:19
i Le 4:3, 12
j Le 1:7; Ne 13:30, 31
k Le 3:5, 16

2de kolom

a Le 2:1; Nu 15:3, 4
b Le 2:2, 9; Le 5:11, 12
c Le 2:3; Le 5:13; Ez 44:29; 1Kor 9:13
d Le 10:12
e Le 2:11
f Nu 18:9
g Le 2:3, 10
h Nu 18:10
i Le 24:8, 9
j Ex 30:30; Heb 5:1
k Ex 16:36
l Ex 29:1, 2; Ex 29:40, 41; Le 2:1; Le 9:17; Nu 28:4, 5
m Le 2:5; Le 7:9; 1Kr 23:29
n De 10:6

een blijvend voorschrift: het offer moet in zijn geheel voor Jehovah in rook opgaan. **23** Elk graanoffer van een priester moet in zijn geheel worden geofferd. Het mag niet gegeten worden.’

24 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **25** ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen: “Voor het zondeoffer geldt de volgende wet:[a] Op de plaats waar het brandoffer wordt geslacht,[b] moet ook het zondeoffer worden geslacht, vóór Jehovah. Het is iets allerheiligst. **26** De priester die het voor de zonde offert, zal het eten.[c] Het zal op een heilige plaats gegeten worden, in het voorhof van de tent van samenkomst.[d]

27 Alles wat met het vlees van het offer in aanraking komt, zal heilig worden, en als wat bloed ervan op iemands kleding gespat is, moet je dat kledingstuk op een heilige plaats wassen. **28** De aardewerken pot waarin het vlees gekookt is, moet verbrijzeld worden. Maar als het in een koperen pot gekookt is, moet die geschuurd en met water gewassen worden.

29 Elke man die priester is mag het eten.[e] Het is iets allerheiligst.[f] **30** Maar als een deel van het bloed van een zondeoffer de tent van samenkomst is binnengebracht om in de heilige plaats verzoening te doen,[g] mag het zondeoffer niet worden gegeten. Het moet verbrand worden.

7 Voor het schuldoffer geldt de volgende wet:[h] Het is iets allerheiligst. **2** Het schuldoffer moet geslacht worden op de plaats waar de brandoffers worden geslacht, en alle kanten van het altaar moeten met het bloed[i] ervan besprenkeld worden.[j] **3** De priester moet al het vet ervan aanbieden:[k] de vetstaart, het vet dat de ingewanden bedekt, **4** en de beide nieren met het vet dat daaraan zit bij de lendenen. Tegelijk met de nieren moet hij ook het aanhangsel van de lever verwijderen.[a] **5** De priester moet dat alles op het altaar in rook laten opgaan als een vuuroffer voor Jehovah.[b] Het is een schuldoffer. **6** Elke man die priester is mag het eten,[c] en het moet op een heilige plaats gegeten worden. Het is iets allerheiligst.[d] **7** De wet die geldt voor het zondeoffer, geldt ook voor het schuldoffer; het is voor de priester die er verzoening mee doet.[e]

8 De priester die voor iemand een brandoffer aanbiedt, krijgt de huid[f] van het brandoffer dat aan hem werd aangeboden.

9 Elk graanoffer dat in de oven gebakken is of dat in de pan of op de bakplaat[g] bereid is, is voor de priester die het aanbiedt. Het zal van hem worden.[h] **10** Maar elk graanoffer dat met olie vermengd is[i] of dat droog is,[j] zal voor de zonen van Aäron zijn. Ze krijgen allemaal evenveel.

11 De volgende wet geldt voor het vredeoffer[k] dat iemand aan Jehovah kan aanbieden: **12** Wanneer hij het als een uiting van dankbaarheid aanbiedt,[l] dan moet hij samen met het dankoffer ongezuurde ringvormige broden aanbieden, met olie bereid, ongezuurde platte koeken, met olie bestreken, en ringvormige broden gemaakt van meelbloem, goed vermengd met olie. **13** Bij de vredeoffers die hij als dankoffer brengt, moet hij ook ringvormige gezuurde broden aanbieden. **14** Van elk offer moet hij één stuk als een heilig deel aan Jehovah aanbieden. Het is voor de priester die het bloed van de vredeoffers sprenkelt.[m] **15** Het vlees van de vredeoffers die hij als dankoffer brengt, moet worden gegeten op de dag dat hij het offert. Hij mag er niets van bewaren tot de volgende ochtend.[n]

16 Als het slachtoffer dat hij brengt een gelofteoffer[o] of een vrijwillig offer[p] is, dan moet het worden gegeten op de dag dat hij

HFST. 6
a Le 4:3
b Le 1:3, 11
c Le 10:17 Nu 18:9 Ez 44:29
d Ex 27:9 Le 6:14, 16 Ez 42:13
e Le 6:14, 18 Le 21:21, 22 Nu 18:10
f Le 6:25
g Le 4:5 Le 10:18 Le 16:27 Heb 13:11

HFST. 7
h Le 5:6 Le 6:6 Le 14:2, 12 Le 19:20, 21 Nu 6:12
i Heb 9:22
j Le 3:1, 2 Le 5:9
k Ex 29:13, 14 Le 3:9, 17 Le 4:8, 9 Le 8:18, 20

2de kolom
a Le 3:3, 4
b Le 3:14-16
c Le 5:13 Le 6:14, 16 Nu 18:9
d Le 2:3
e Le 6:25, 26 Le 14:13
f Ex 29:14 Le 1:6
g Le 6:20, 21 1Kr 23:29
h Le 2:3-7 Nu 18:9 1Kor 9:13
i Le 14:21
j Le 5:11 Nu 5:15
k Le 3:1 Le 7:20 Le 22:21 1Kor 10:16
l Le 22:29 2Kr 29:31
m Le 6:25, 26 Le 10:14 Nu 18:8
n Le 22:29, 30
o Le 22:21
p Le 22:23 De 12:5, 6

zijn slachtoffer aanbiedt. Wat ervan overblijft, mag ook de volgende dag nog worden gegeten.
17 Maar wat er op de derde dag nog van het vlees van het slachtoffer over is, moet verbrand worden.[a]
18 Als er op de derde dag toch iets van het vlees van zijn vredeoffer wordt gegeten, dan zal degene die het aanbiedt, niet met goedkeuring worden aanvaard. Het zal hem geen voordeel opleveren; het is iets walgelijks, en wie* ervan eet, moet de gevolgen dragen van zijn overtreding.[b]
19 Vlees dat met iets onreins in aanraking komt, mag niet gegeten worden. Het moet verbrand worden. Iedereen die rein is, mag het reine vlees eten.

20 Als iemand* die onrein is het vlees eet van het vredeoffer, dat voor Jehovah is, moet hij# uit zijn volk worden verwijderd.△[c]
21 En als iemand* iets onreins aanraakt, of het nu gaat om de onreinheid van een mens,[d] een onrein dier[e] of iets anders wat onrein en afschuwelijk is,[f] en hij eet van het vlees van het vredeoffer, dat voor Jehovah is, dan moet hij# uit zijn volk worden verwijderd.”’

22 Jehovah zei verder tegen Mozes:
23 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Jullie mogen geen vet[g] van een stier, een jonge ram of een geit eten.
24 Het vet van een dier dat dood wordt aangetroffen of dat door een ander dier gedood is, mag wel voor andere doelen worden gebruikt, maar het mag beslist niet gegeten worden.[h]
25 Want wie vet eet van een dier dat hij als vuuroffer aan Jehovah aanbiedt, moet uit zijn volk worden verwijderd.

26 Waar je ook woont, je mag geen bloed eten,[i] niet van vogels en niet van andere dieren.
27 Iedereen* die bloed eet, moet uit zijn volk worden verwijderd.”’[a]

28 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes:
29 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Als iemand een vredeoffer aan Jehovah brengt, moet hij een deel van dat vredeoffer aan Jehovah aanbieden.[b]
30 Met zijn eigen handen moet hij het vet[c] samen met het borststuk als een vuuroffer aan Jehovah brengen, en hij moet het heen en weer bewegen als een beweegoffer[d] vóór Jehovah.
31 De priester moet het vet op het altaar in rook laten opgaan,[e] maar het borststuk is voor Aäron en zijn zonen.[f]

32 De rechterpoot van je vredeoffers moet je als een heilig deel aan de priester geven.[g]
33 De zoon van Aäron die het bloed van de vredeoffers en het vet aanbiedt, krijgt de rechterpoot als deel.[h]
34 Want ik neem het borststuk van het beweegoffer en de poot van het heilige deel van de vredeoffers van de Israëlieten, en ik geef die aan de priester Aäron en zijn zonen. Het is een blijvend voorschrift voor de Israëlieten.[i]

35 Dat is het deel van de vuuroffers voor Jehovah dat gereserveerd moet worden voor Aäron en zijn zonen, de priesters, vanaf de dag dat ze zijn aangeboden om Jehovah als priester te dienen.[j]
36 Op de dag dat Jehovah hen zalfde,[k] gebood hij dat ze dat deel moesten krijgen van de Israëlieten. Het is een blijvend voorschrift voor al hun generaties.”’

37 Dat is de wet die geldt voor het brandoffer,[l] het graanoffer,[m] het zondeoffer,[n] het schuldoffer,[o] het installatieoffer[p] en het vredeoffer,[q]
38 zoals Jehovah Mozes op de berg Sinaï gebood[r] op de dag dat hij de Israëlieten opdroeg hun offers aan Jehovah aan te bieden in de Sinaïwoestijn.[s]

7:18 * Of ‘de ziel die’. 7:20, 21 * Of ‘een ziel’. 7:20, 21 # Of ‘die ziel’. 7:20 △ Of ‘ter dood worden gebracht’.

7:27 * Of ‘elke ziel’.

HFST. 7
a Le 19:5, 6
b Le 19:7, 8
c Nu 19:20
d Le 12:2, 4
e Le 11:21-24 De 14:7
f Le 11:10 De 14:10
g Le 3:16, 17 Le 4:8-10 1Sa 2:16, 17
h Ex 22:31 Le 17:15
i Ge 9:4 Le 3:17 Le 17:10 De 12:16 1Sa 14:33 Han 15:20, 29

2de kolom
a Le 17:14
b Le 3:1
c Le 3:3
d Ex 29:24 Le 8:25-27 Le 9:21
e Le 3:3-5
f Le 8:29
g Ex 29:27, 28 Le 10:14 Nu 6:20
h De 18:3
i Le 10:14
j Ex 28:1 Ex 29:4, 7 Ex 40:13
k Ex 40:15 Le 8:12
l Le 6:9
m Le 2:1 Le 6:14
n Le 6:25
o Le 5:6 Le 7:1
p Ex 29:1 Le 6:20
q Le 3:1
r Ex 34:27
s Le 1:2

8 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **2** ‘Haal Äãron en zijn zonen,[a] de kleding,[b] de zalfolie,[c] de stier voor het zondeoffer, de twee rammen en de mand met ongezuurd brood,[d] **3** en laat de hele gemeenschap samenkomen bij de ingang van de tent van samenkomst.’

4 Mozes deed wat Jehovah hem had opgedragen, en de gemeenschap verzamelde zich bij de ingang van de tent van samenkomst. **5** Toen zei Mozes tegen de gemeenschap: ‘Dit is wat Jehovah ons heeft opgedragen te doen.’ **6** Mozes liet Äãron en zijn zonen naar voren komen en waste ze met water.[e] **7** Daarna deed hij Äãron het gewaad[f] aan, bond hem de sjerp[g] om en trok hem de mouwloze mantel[h] aan. Hij deed hem de efod*[i] aan en maakte die vast met de geweven gordel#[j] van de efod, die hij hem stevig ombond. **8** Vervolgens deed hij hem de borsttas[k] om en legde daarin de urim en de tummim.[l] **9** Daarna zette Mozes hem de tulband[m] op het hoofd, en aan de voorkant van de tulband bevestigde hij de blinkende gouden plaat, het heilige teken van opdracht,*[n] zoals Jehovah hem had opgedragen.

10 Toen nam Mozes de zalfolie en zalfde de tabernakel en alles wat daarin was,[o] en heiligde dat alles. **11** Daarna spatte hij zeven keer wat van de zalfolie op het altaar, en hij zalfde het altaar, alle bijbehorende voorwerpen en het bekken met onderstel. Zo heiligde hij die. **12** Tot slot goot hij wat van de zalfolie over Äãrons hoofd uit en zalfde hem. Zo heiligde hij hem.[p]

13 Vervolgens liet Mozes de zonen van Äãron naar voren komen en trok hun de gewaden aan, bond hun de sjerpen om en zette hun de hoofddeksels op,*[a] zoals Jehovah hem had opgedragen.

14 Toen liet hij de stier voor het zondeoffer brengen, en Äãron en zijn zonen legden hun handen op de kop van de stier voor het zondeoffer.[b] **15** Mozes slachtte het dier, nam met zijn vinger wat van het bloed[c] en streek het op alle hoorns van het altaar om het altaar van zonde te reinigen. De rest van het bloed goot hij uit aan de voet van het altaar. Zo heiligde hij het om er verzoening op te doen. **16** Daarna nam Mozes al het vet dat op de ingewanden zat, het aanhangsel van de lever en de beide nieren met hun vet, en hij liet alles op het altaar in rook opgaan.[d] **17** De rest van de stier liet hij met de huid, het vlees en de darminhoud buiten het kamp verbranden,[e] zoals Jehovah hem had opgedragen.

18 Toen liet hij de ram voor het brandoffer naar voren brengen, en Äãron en zijn zonen legden hun handen op de kop van de ram.[f] **19** Mozes slachtte de ram en besprenkelde het altaar aan alle kanten met het bloed. **20** Hij sneed de ram in stukken, en hij liet de kop, de stukken en het niervet in rook opgaan. **21** De ingewanden en de schenkels waste hij met water, waarna hij de hele ram op het altaar in rook liet opgaan. Het was een brandoffer waarvan de geur aangenaam* was. Het was een vuuroffer voor Jehovah, zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

22 Toen liet hij de tweede ram brengen, de installatieram,[g] en Äãron en zijn zonen legden hun handen op de kop van de ram.[h] **23** Mozes slachtte de ram, nam wat van het bloed en deed dat op de rechteroorlel van Äãron, op de duim van zijn rechterhand en

8:7 *Zie Woordenlijst. #Of ‘band’.
8:9 *Of ‘de heilige diadeem’.
8:13 *Of ‘en wond (...) om hun hoofd’.
8:21 *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

HFST. 8
a Ex 28:1
b Ex 28:4, Ex 39:33, 41
c Ex 30:23-25, Ex 40:15
d Ex 29:1, 2
e Ex 29:4, Ex 40:12
f Ex 28:39
g Ex 39:27, 29
h Ex 39:22
i Ex 28:6, Ex 39:2
j Ex 28:8, Ex 29:5, Ex 39:20
k Ex 28:15, Ex 39:9
l Ex 28:30
m Ex 29:6, Ex 39:27, 28
n Ex 28:36, Ex 39:30
o Ex 30:26-28
p Ex 29:4, 7, Ex 30:30, Ex 40:13, Le 21:10, Ps 133:2

2de kolom
a Ex 28:40, Ex 29:8, 9
b Ex 29:10-14, Le 4:3, 4, Le 16:6
c Heb 9:21, 22
d Le 4:8, 9
e Le 4:11, 12, Le 16:27
f Ex 29:15-18, Le 1:4
g Le 8:33
h Ex 29:19, 20

op de grote teen van zijn rechtervoet. **24** Vervolgens liet Mozes Ärons zonen naar voren komen en deed wat van het bloed op hun rechteroorlel, op de duim van hun rechterhand en op de grote teen van hun rechtervoet. Met de rest van het bloed besprenkelde Mozes alle kanten van het altaar.[a]

25 Toen nam hij het vet, de vetstaart, al het vet dat op de ingewanden zat, het aanhangsel van de lever, de beide nieren met hun vet en de rechterpoot.[b] **26** Uit de mand met ongezuurd brood, die vóór Jehovah stond, nam hij één ongezuurd ringvormig brood,[c] één ringvormig brood dat met olie bereid was[d] en één platte koek. Hij legde die op de vette stukken en de rechterpoot. **27** Daarna legde hij dat alles op de handpalmen van Äron en zijn zonen om het vervolgens als een beweegoffer vóór Jehovah heen en weer te bewegen. **28** Toen nam Mozes alles uit hun handen en hij liet het op het altaar boven op het brandoffer in rook opgaan. Het was een installatieoffer en de geur ervan was aangenaam. Het was een vuuroffer voor Jehovah.

29 Vervolgens nam Mozes het borststuk en bewoog dat als een beweegoffer vóór Jehovah heen en weer.[e] Dat deel van de installatieram was voor Mozes, zoals Jehovah Mozes had opgedragen.[f]

30 En Mozes nam wat van de zalfolie[g] en wat van het bloed dat op het altaar was en spatte dat op Äron en zijn kleding en op zijn zonen en hun kleding. Zo heiligde hij Äron en zijn kleding[h] en zijn zonen en hun kleding.[i]

31 Toen zei Mozes tegen Äron en zijn zonen: ‘Kook[j] het vlees bij de ingang van de tent van samenkomst, en eet het daar met het brood dat in de installatiemand zit. Want zo is het mij opgedragen: “Äron en zijn zonen moeten het eten.”[a] **32** Wat er van het vlees en het brood overblijft, moeten jullie verbranden.[b] **33** Jullie mogen zeven dagen lang niet weggaan bij de ingang van de tent van samenkomst, totdat de dagen van jullie installatie voorbij zijn, want het duurt zeven dagen om jullie als priester te installeren.*[c] **34** Jehovah heeft geboden dat we de overige dagen hetzelfde moeten doen als vandaag, om verzoening voor jullie te doen.[d] **35** Zeven dagen lang moeten jullie dag en nacht bij de ingang van de tent van samenkomst blijven[e] en jullie verplichting tegenover Jehovah nakomen,[f] zodat jullie niet sterven; want zo is het mij geboden.’

36 En Äron en zijn zonen deden alles wat Jehovah via Mozes geboden had.

9 Op de achtste dag[g] riep Mozes Äron en zijn zonen en de oudsten van Israël bij zich. **2** Hij zei tegen Äron: ‘Haal voor jezelf een jong kalf als zondeoffer[h] en een ram als brandoffer, dieren zonder gebreken, en bied ze vóór Jehovah aan. **3** Maar zeg tegen de Israëlieten: “Neem een geitenbok als zondeoffer, en een kalf en een jonge ram, allebei van een jaar oud en zonder gebreken, als brandoffer, **4** en een stier en een ram als vredeoffers,[i] om die vóór Jehovah te offeren, en ook een graanoffer[j] dat met olie vermengd is, want vandaag zal Jehovah aan jullie verschijnen.”’[k]

5 Ze brachten alles wat Mozes geboden had vóór de tent van samenkomst. Toen kwam de hele gemeenschap dichterbij om vóór Jehovah te staan. **6** En Mozes zei: ‘Dit is wat Jehovah jullie heeft opgedragen. Als jullie dat doen, zal Jehovah zijn glorie aan jullie tonen.’[l] **7** Toen zei Mozes tegen

8:33 * Lett.: ‘jullie hand te vullen’.

HFST. 8
a Ex 24:6
b Ex 29:22-25
c Le 2:4
d Ex 29:1, 2
e Le 7:29, 30
f Ex 29:26, 27; Le 7:34, 35
g Ex 30:30
h Nu 3:2, 3
i Ex 29:21
j Le 6:28

2de kolom
a Ex 29:31, 32; 1Kor 9:13
b Ex 29:34
c Ex 29:30, 35; Nu 3:2, 3
d Ex 29:36; Le 17:11
e Ex 29:37
f Nu 1:53

HFST. 9
g Le 8:35
h Le 4:3
i Le 3:1
j Le 2:4; Le 6:14
k Ex 29:43
l Ex 16:10; Ex 24:16; Ex 40:34

Aäron: ‘Ga naar het altaar en
bied je zondeoffer[a] en je brandof-
fer aan, en doe verzoening voor
jezelf[b] en je huis. Bied daarna het
offer van het volk aan[c] en doe
verzoening voor hen,[d] zoals Jeho-
vah geboden heeft.’

8 Aäron ging meteen naar
het altaar en slachtte het kalf
dat voor hemzelf als zondeoffer
bestemd was.[e] **9** Daarna boden
Aärons zonen hem het bloed[f] aan,
en hij doopte zijn vinger in het
bloed en streek het op de hoorns
van het altaar. De rest van het
bloed goot hij aan de voet van het
altaar uit.[g] **10** Het vet, de nie-
ren en het aanhangsel van de le-
ver van het zondeoffer liet hij op
het altaar in rook opgaan, zoals
Jehovah Mozes had opgedragen.[h]
11 Het vlees en de huid verbrand-
de hij buiten het kamp.[i]

12 Toen slachtte Aäron het
brandoffer. Zijn zonen reikten
hem het bloed aan en hij be-
sprenkelde alle kanten van het al-
taar ermee.[j] **13** Ze reikten hem
de stukken van het brandoffer
en de kop ervan aan, en hij liet
die op het altaar in rook opgaan.
14 Verder waste hij de ingewan-
den en de schenkels en liet die
op het brandoffer op het altaar in
rook opgaan.

15 Daarna bood hij het offer
voor het volk aan. Hij nam de bok
die voor het volk als zondeoffer
bestemd was, slachtte die en be-
reidde die als zondeoffer, net
zoals het eerste dier. **16** Toen
bood hij het brandoffer aan en
behandelde het volgens de voor-
geschreven procedure.[k]

17 Vervolgens bood hij het
graanoffer aan.[l] Hij nam er een
handvol van en liet dat op het
altaar in rook opgaan. Dat offer
kwam nog bij het morgenbrand-
offer.[m]

18 Daarna slachtte hij de stier
en de ram voor het vredeoffer, dat
voor het volk was. Zijn zonen reik-
ten hem het bloed aan en hij be-
sprenkelde alle kanten van het al-
taar ermee.[a] **19** Wat de vette
stukken van de stier[b] betreft, de
vetstaart van de ram, het vet dat
de ingewanden bedekt, de nieren
en het aanhangsel van de lever,[c]
20 al die vette stukken legden ze
op de borststukken, waarna hij de
vette stukken op het altaar in rook
liet opgaan.[d] **21** Maar de borst-
stukken en de rechterpoot be-
woog Aäron als een beweegoffer
vóór Jehovah heen en weer, zoals
Mozes geboden had.[e]

22 Nadat Aäron het zonde-
offer, het brandoffer en de vrede-
offers had gebracht, hief hij zijn
handen op naar het volk, zegen-
de[f] hen en daalde af. **23** Tot slot
gingen Mozes en Aäron de tent
van samenkomst binnen. Toen ze
weer naar buiten kwamen, zegen-
den ze het volk.[g]

Daarna toonde Jehovah zijn
glorie aan het hele volk.[h] **24** Er
ging vuur uit van Jehovah[i] en dat
verteerde het brandoffer en de
vette stukken op het altaar. Toen
het volk dat zag, begonnen ze te
juichen en bogen ze diep.[j]

10 Later namen Aärons zo-
nen Nadab en Abihu[k] alle-
bei hun vuurpan, deden er vuur
in en legden daar wierook[l] op.
Toen gingen ze vóór Jehovah on-
wettig vuur offeren,[m] wat hij hun
niet had opgedragen. **2** Hierop
ging er vuur uit van Jehovah dat
hen verteerde.[n] Zo stierven ze
vóór Jehovah.[o] **3** Toen zei Mo-
zes tegen Aäron: ‘Dit heeft Je-
hovah gezegd: “Ik moet geheiligd
worden door degenen die dicht
bij mij zijn[p] en ik moet voor de
ogen van het hele volk geëerd
worden.”’ Aäron zweeg.

4 Mozes riep Misaël en Elsa-
fan, de zonen van Aärons oom Uz-
ziël,[q] en zei tegen ze: ‘Kom hier,
haal je broeders bij de heilige
plaats weg en draag ze naar een
plek buiten het kamp.’ **5** Ze kwa-
men naar voren en droegen de li-
chamen, met de gewaden nog aan,

HFST. 9
a Le 4:3
b Heb 7:27
c Heb 5:1-3
d Le 16:33
e Le 4:3, 4
f Heb 9:22
g Le 4:7; Le 8:14, 15
h Le 4:8-10
i Le 4:11, 12; Heb 13:11
j Le 1:5
k Le 1:3; Le 6:9
l Le 2:1, 11, 13
m Ex 29:39

2de kolom
a Le 3:1, 2
b Le 3:3, 4
c Le 3:9, 10
d Le 7:29-31
e Ex 29:27, 28
f Nu 6:23-27; De 10:8; De 21:5; 1Kr 23:13
g 2Sa 6:18; 2Kr 6:3
h Le 9:6
i Re 6:21; 1Kr 21:26
j 1Kon 18:38, 39; 2Kr 7:1, 3

HFST. 10
k Ex 6:23; 1Kr 24:2
l Ex 30:34, 35; Le 16:12
m Ex 30:9; Le 10:9; Le 16:1, 2
n Nu 16:35
o Nu 26:61
p Ex 19:22
q Ex 6:18

naar een plek buiten het kamp,
zoals Mozes hun had gezegd.
6 Toen zei Mozes tegen Aäron
en zijn andere zonen Eleazar en
Ithamar: ‘Jullie mogen je haar
niet onverzorgd laten en je kle-
ren niet scheuren,[a] anders zullen
jullie sterven en zal God kwaad
worden op de hele gemeenschap.
Jullie broeders van het huis van
Israël zullen treuren om degenen
die Jehovah met vuur heeft ge-
dood. **7** Maar jullie mogen niet
weggaan bij de ingang van de
tent van samenkomst, anders zul-
len jullie sterven, want Jehovah’s
zalfolie is op jullie.’[b] Ze deden wat
Mozes had gezegd.
8 Toen zei Jehovah tegen
Aäron: **9** ‘Jij en je zonen mogen
geen wijn of andere alcoholische
dranken drinken wanneer jullie
de tent van samenkomst binnen-
gaan,[c] anders zullen jullie ster-
ven. Het is een blijvend voor-
schrift voor al jullie generaties.
10 Dat is om onderscheid te ma-
ken tussen wat heilig en niet hei-
lig is en tussen wat onrein en
rein is,[d] **11** en om de Israëlieten
alle voorschriften te leren die
Jehovah via Mozes aan hen heeft
bekendgemaakt.’[e]
12 Toen zei Mozes tegen Aäron
en zijn zonen die nog in leven wa-
ren, Eleazar en Ithamar: ‘Neem
het deel van het graanoffer dat
is overgebleven van de vuurof-
fers voor Jehovah en eet het als
ongezuurd brood naast het al-
taar,[f] want het is iets allerhei-
ligst.[g] **13** Jullie moeten het op
een heilige plaats eten,[h] want
het is het deel van de vuuroffers
voor Jehovah dat voor jou en je
zonen bestemd is. Zo is het mij
geboden. **14** Jij en je zonen en
dochters moeten ook het borst-
stuk van het beweegoffer en de
poot van het heilige deel[i] op een
reine plaats eten,[j] want die delen
van de vredeoffers van de Israë-
lieten zijn bestemd voor jou en je
zonen. **15** De poot van het hei-
lige deel en het borststuk van het
beweegoffer moeten tegelijk met
de vuuroffers van het vet worden
gebracht om die als beweegoffer
vóór Jehovah heen en weer te be-
wegen. Dat deel zal een blijven-
de voorziening zijn voor jou en
je zonen,[a] zoals Jehovah geboden
heeft.’
16 Mozes zocht overal naar
de bok voor het zondeoffer[b] en
kwam erachter dat die volledig
was verbrand. Daarom werd hij
boos op Eleazar en Ithamar, de
zonen van Aäron die nog in leven
waren. Hij zei: **17** ‘Waarom heb-
ben jullie het zondeoffer niet ge-
geten in de heilige plaats?[c] Het is
namelijk iets allerheiligst en hij
heeft het aan jullie gegeven om
de verantwoordelijkheid te dra-
gen voor de overtreding van de
gemeenschap en om verzoening
voor hen te doen vóór Jehovah.
18 Nu is het bloed van het of-
fer de heilige plaats niet bin-
nengebracht.[d] Jullie hadden het
echt in de heilige plaats moe-
ten eten, zoals mij was opgedra-
gen.’ **19** Aäron antwoordde Mo-
zes: ‘Luister! Vandaag hebben ze
hun zondeoffer en hun brand-
offer vóór Jehovah aangeboden,[e]
en toch is mij dit allemaal over-
komen. Als ik vandaag het zonde-
offer had gegeten, zou Jehovah
daar dan blij mee zijn geweest?’
20 Toen Mozes dat hoorde, nam
hij er genoegen mee.

11 Jehovah zei tegen Mozes
en Aäron: **2** ‘Zeg tegen
de Israëlieten: “Dit zijn de land-
dieren* die jullie mogen eten:[f]
3 alle dieren die gespleten hoe-
ven hebben met een volledige
kloof en die herkauwen, mogen
gegeten worden.
4 Maar de volgende dieren die
herkauwen of gespleten hoeven
hebben, mogen jullie niet eten:
De kameel, want die herkauwt
wel maar heeft geen gespleten

HFST. 10
a Le 21:10
b Ex 28:41; Le 8:12; Le 21:11, 12
c Ez 44:21
d Ez 44:23
e De 33:10; 2Kr 17:8, 9; Ne 8:7, 8; Mal 2:7
f Le 6:14, 16
g Le 21:22
h Le 6:26; Nu 18:10
i Ex 29:26-28; Le 7:31, 34; Le 9:21
j Le 22:13; Nu 18:11

2de kolom
a 1Kor 9:13
b Le 9:3, 15
c Le 6:25, 26; Ez 44:29
d Le 6:29, 30
e Le 9:8, 12

HFST. 11
f De 14:4-6; Ez 4:14

11:2 *Of ‘levende wezens op aarde’.

hoeven. Die is voor jullie onrein.[a]
5 Ook de klipdas,[b] want die her-
kauwt wel maar heeft geen ge-
spleten hoeven. Die is voor jullie
onrein. **6** Ook de haas, want die
herkauwt wel maar heeft geen
gespleten hoeven. Die is voor jul-
lie onrein. **7** Ook het varken,[c]
want het heeft wel gespleten
hoeven met een volledige kloof
maar het herkauwt niet. Het is
voor jullie onrein. **8** Jullie mo-
gen niet van hun vlees eten en
hun kadavers niet aanraken. Ze
zijn voor jullie onrein.[d]

9 Dit mogen jullie eten van al-
les wat in het water leeft: Alles
in de zee en in de rivieren wat
vinnen en schubben heeft, mo-
gen jullie eten.[e] **10** Maar alles in
de zee en in de rivieren wat geen
vinnen en schubben heeft, is
voor jullie iets walgelijks, of het
nu gaat om krioelende dieren of
andere dieren* die in het water
leven. **11** Ze moeten echt iets
walgelijks voor jullie zijn. Jullie
mogen hun vlees niet eten[f] en
jullie moeten een afschuw heb-
ben van hun kadavers. **12** Alles
in het water wat geen vinnen en
schubben heeft, is voor jullie iets
walgelijks.

13 Van deze vliegende dieren
moeten jullie een afschuw heb-
ben. Ze mogen niet gegeten wor-
den, want ze zijn iets walgelijks:
de arend,[g] de visarend, de zwar-
te gier,[h] **14** de rode wouw, alle
soorten zwarte wouwen, **15** alle
soorten raven, **16** de struisvo-
gel, de uil, de meeuw, alle soor-
ten valken, **17** de steenuil, de
aalscholver, de ransuil, **18** de
zwaan, de pelikaan, de gier,
19 de ooievaar, alle soorten rei-
gers, de hop en de vleermuis.
20 Ook elk gevleugeld insect*
dat op vier poten loopt, is voor
jullie iets walgelijks.

21 Alleen de gevleugelde in-
secten die op vier poten lopen
en die ook een stel poten heb-
ben* waarmee ze kunnen sprin-
gen, mogen jullie eten. **22** De
volgende mag je eten: gewone
sprinkhanen, de verschillende
soorten treksprinkhanen, ande-
re eetbare sprinkhanen[a] en kre-
kels. **23** Alle andere gevleugel-
de insecten die op vier poten
lopen, zijn voor jullie iets walge-
lijks. **24** Daardoor zouden jullie
jezelf onrein maken. Iedereen die
zo'n dier aanraakt als het dood
is, zal tot de avond onrein zijn.[b]
25 En wie zo'n dood dier op-
pakt, moet zijn kleren wassen[c]
en zal tot de avond onrein zijn.

26 Alle dieren die wel gesple-
ten hoeven hebben maar geen
volledige kloof en die niet herkau-
wen, zijn voor jullie onrein. Ieder-
een die ze aanraakt, zal onrein
zijn.[d] **27** Alle dieren met vier po-
ten die op hun hele voetzool lo-
pen, zijn voor jullie onrein. Ieder-
een die hun kadaver aanraakt, zal
tot de avond onrein zijn. **28** Wie
hun kadaver oppakt, moet zijn
kleren wassen,[e] en hij zal tot de
avond onrein zijn.[f] Die dieren zijn
voor jullie onrein.

29 Van de krioelende dieren
op aarde zijn de volgende voor
jullie onrein: de blindmuis, de
muis,[g] alle soorten hagedissen,
30 de gekko, de grote hagedis,
de salamander, de zandhagedis
en de kameleon. **31** Die krioe-
lende dieren zijn voor jullie on-
rein.[h] Iedereen die zo'n dier aan-
raakt als het dood is, zal tot de
avond onrein zijn.[i]

32 Elk voorwerp waarop ze
vallen als ze doodgaan, zal on-
rein zijn, of het nu gaat om een
houten voorwerp, een kleding-
stuk, een huid of een zak. Elk
voorwerp dat gebruikt wordt,
moet in water worden onderge-
dompeld en zal tot de avond on-
rein zijn. Daarna zal het weer

11:10 *Of 'levende zielen'. **11:20** *Of 'krioelend dier'.

11:21 *Of 'die boven hun poten nog springpoten hebben'.

HFST. 11
- *a* De 14:7, 8
- *b* Sp 30:26
- *c* Jes 65:4; Jes 66:3, 17
- *d* Han 10:14
- *e* De 14:9, 10
- *f* De 14:3
- *g* Job 39:27, 30
- *h* De 14:12-19

2de kolom
- *a* Mt 3:4; Mr 1:6
- *b* Le 14:46, 47; Le 15:8; Le 17:15; Le 22:4-6
- *c* Le 14:2, 8; Le 15:2, 5; Nu 19:10
- *d* De 14:7, 8
- *e* Le 17:15, 16
- *f* Le 5:2
- *g* Jes 66:17
- *h* De 14:19
- *i* Le 11:24; Le 22:4, 5

rein zijn. **33** Als ze in een aarde-
werken kruik vallen, moet je die
verbrijzelen, en alles wat erin zat,
zal onrein zijn.[a] **34** Elke voed-
selsoort die in contact komt met
water uit zo'n kruik, zal onrein
zijn, en als er iets drinkbaars in
zo'n kruik zit, zal het onrein
zijn. **35** Alles waarop zo'n dood
dier valt, zal onrein zijn. Of het
nu om een oven of een kookstel*
gaat, het moet in stukken gebro-
ken worden. Die zijn onrein, en
ze moeten voor jullie onrein blij-
ven. **36** Maar als ze in een bron
of een waterput* vallen, zullen die
gewoon rein blijven. Iemand die
zo'n dood dier aanraakt, zal wél
onrein zijn. **37** Als zo'n dood
dier valt op plantenzaad dat nog
gezaaid moet worden, is het zaad
rein. **38** Maar als zo'n dood dier
valt op zaad dat natgemaakt is,
dan is het zaad voor jullie onrein.

39 Als een dier dat gegeten
mag worden doodgaat, zal iemand
die het kadaver aanraakt tot de
avond onrein zijn.[b] **40** Wie van
het kadaver eet, moet zijn kleren
wassen en zal tot de avond onrein
zijn.[c] Wie het kadaver oppakt,
moet zijn kleren wassen en zal
tot de avond onrein zijn. **41** Alle
krioelende dieren op aarde zijn
iets walgelijks.[d] Ze mogen niet ge-
geten worden. **42** Alle krioelen-
de dieren die op hun buik krui-
pen of die op vier poten lopen
of veelpotig zijn, mogen jullie niet
eten, want ze zijn iets walgelijks.[e]
43 Maak jezelf* niet tot iets wal-
gelijks door je met een krioelend
dier te verontreinigen, want dan
zou je onrein worden.[f] **44** Want
ik ben Jehovah, jullie God,[g] en
jullie moeten je heiligen en heilig
worden,[h] want ik ben heilig.[i] Ver-
ontreinig jezelf* dus niet met een
van de krioelende dieren op aar-
de. **45** Want ik ben Jehovah, die
jullie uit Egypte heeft geleid om
te laten zien dat ik jullie God
ben,[a] en jullie moeten heilig zijn,[b]
want ik ben heilig.[c]

46 Dat is de wet in verband
met de landdieren, de vliegende
dieren, alle dieren* die zich in
het water bewegen en alle krioe-
lende dieren# op aarde, **47** om
onderscheid te maken tussen het
reine en het onreine, en tus-
sen de dieren die gegeten mogen
worden en de dieren die niet ge-
geten mogen worden.”'[d]

12 Jehovah zei verder tegen
Mozes: **2** 'Zeg tegen de Is-
raëlieten: “Als een vrouw zwan-
ger* wordt en een jongen ter we-
reld brengt, zal ze zeven dagen
onrein zijn, net zoals tijdens de
dagen van onreinheid wanneer
ze menstrueert.[e] **3** Op de acht-
ste dag moet het kind* besneden
worden.[f] **4** Ze moet zich nog
33 dagen lang van het bloed rei-
nigen. Ze mag niets heiligs aan-
raken en ze mag niet in de heili-
ge plaats komen, totdat de dagen
van haar reiniging voorbij zijn.

5 Als ze een meisje ter wereld
brengt, zal ze 14 dagen onrein
zijn, net zoals ze tijdens haar
menstruatie onrein is. Daarna
moet ze zich nog 66 dagen van
het bloed reinigen. **6** Als de da-
gen van haar reiniging voor een
zoon of dochter voorbij zijn,
moet ze een jonge ram van nog
geen jaar oud als brandoffer[g] en
een jonge duif of een tortelduif
als zondeoffer naar de ingang
van de tent van samenkomst
brengen, bij de priester. **7** Hij
moet het vóór Jehovah aanbie-
den om verzoening voor haar te
doen, en ze zal rein zijn van
haar bloedvloeiing. Dat is de wet
die geldt voor een vrouw die een
kind ter wereld brengt, of het
nu een jongen of een meisje is.
8 Maar als ze zich geen schaap

HFST. 11
a Le 15:12
b Le 11:23, 24; Nu 19:11, 16
c Le 17:15; Le 22:3, 8; De 14:21; Ez 4:14; Ez 44:31
d Le 11:21
e De 14:3
f Le 20:25
g Ex 20:2
h Ex 19:6; Le 19:2; De 14:2; 1Th 4:7
i 1Pe 1:15, 16; Opb 4:8

2de kolom
a Ex 6:7; Ex 29:46; Ho 11:1
b Ex 22:31; Nu 15:40; De 7:6
c Le 20:7, 26; Joz 24:19; 1Sa 2:2
d Le 20:25; Ez 44:23

HFST. 12
e Le 15:19
f Ge 17:12; Ge 21:4; Lu 1:59; Lu 2:21, 22; Jo 7:22
g Le 1:10

11:35 *Of 'komfoor', 'stoof'. **11:36** *Of 'waterreservoir'. **11:43, 44** *Of 'je ziel'.

11:46 *Of 'levende zielen'. #Of 'zielen'. **12:2** *Of 'bevrucht'. **12:3** *Of 'het vlees van zijn voorhuid'.

kan veroorloven, moet ze twee
tortelduiven of twee jonge dui-
ven[a] nemen, één als brandoffer
en één als zondeoffer. De pries-
ter moet verzoening voor haar
doen, en ze zal rein zijn.”’

13 Vervolgens zei Jehovah
tegen Mozes en Aäron:
2 ‘Als iemand op zijn huid* een
zwelling, uitslag of een vlek
heeft en het erop lijkt dat hij me-
laatsheid#[b] krijgt, dan moet hij
naar de priester Aäron worden
gebracht of naar een van zijn zo-
nen, de priesters.[c] **3** De pries-
ter moet de aangetaste plek op
de huid onderzoeken. Als het
haar op de aangetaste plek wit is
geworden en de besmetting die-
per blijkt te zitten dan de huid,
dan is het melaatsheid. De pries-
ter moet de plek onderzoeken
en de persoon onrein verklaren.
4 Maar als de vlek op de huid
wit is en niet dieper blijkt te zit-
ten dan de huid en het haar
op de plek niet wit is geworden,
dan moet de priester de besmet-
te persoon zeven dagen in qua-
rantaine plaatsen.[d] **5** Op de ze-
vende dag moet de priester hem
onderzoeken, en als blijkt dat
de aangetaste plek op de huid
niet veranderd is en niet groter
is geworden, dan moet de pries-
ter hem nog eens zeven dagen in
quarantaine plaatsen.

6 Op de zevende dag moet de
priester hem opnieuw onderzoe-
ken, en als de aangetaste plek op
de huid er dof uitziet en niet gro-
ter is geworden, moet de pries-
ter hem rein verklaren.[e] Het was
gewoon uitslag. De man moet
zijn kleren wassen en zal rein
zijn. **7** Maar als de uitslag* zich
duidelijk over de huid heeft uit-
gebreid nadat hij voor de pries-
ter is verschenen om rein ver-
klaard te worden, dan moet hij
opnieuw* voor de priester ver-
schijnen. **8** De priester moet de
uitslag op de huid onderzoeken,
en als die zich heeft uitgebreid,
moet de priester hem onrein ver-
klaren. Het is melaatsheid.[a]

9 Als er zich bij iemand me-
laatsheid ontwikkelt, moet hij
naar de priester worden ge-
bracht, **10** en die moet hem on-
derzoeken.[b] Als er op de huid
een witte zwelling zit waardoor
het haar wit is geworden en er
een open wond[c] in de zwelling
is, **11** dan is het chronische me-
laatsheid op de huid, en de pries-
ter moet hem onrein verklaren.
Hij hoeft de persoon niet in qua-
rantaine te plaatsen,[d] want hij is
onrein. **12** Als de melaatsheid de
hele huid heeft aangetast en de
persoon, voor zover de priester
het kan zien, van het hoofd tot
de voeten met melaatsheid bedekt
is, **13** en de priester hem onder-
zoekt en ziet dat de hele huid be-
dekt is met melaatsheid, dan moet
hij de zieke rein* verklaren. Hij
is helemaal wit geworden en hij is
rein. **14** Maar zodra er een open
wond op zijn huid verschijnt, zal
hij onrein zijn. **15** Als de pries-
ter de open wond ziet, moet hij
de persoon onrein verklaren.[e] De
open wond is onrein. Het is me-
laatsheid.[f] **16** Maar als de open
wond weer wit wordt, moet de
persoon bij de priester komen.
17 De priester moet hem onder-
zoeken,[g] en als de aangetaste plek
wit is geworden, moet de priester
de zieke rein verklaren. Hij is rein.

18 Als er op iemands huid
een zweer ontstaat die weer ge-
neest, **19** maar er vervolgens
op de plaats van de zweer een
witte zwelling of een roodachtig
witte vlek ontstaat, dan moet hij
zich aan de priester laten zien.

13:2 *Lett.: ‘de huid van zijn vlees’. #Het Hebreeuwse woord dat met ‘melaatsheid’ vertaald is, heeft een ruime betekenis. Zie Woordenlijst. **13:7** *Of ‘infectie’.

13:7 *Of ‘een tweede keer’. **13:13** *Of ‘niet besmettelijk’.

HFST. 12
a Le 1:14; Le 5:7; Le 14:21, 22; Lu 2:24

HFST. 13
b Nu 12:10, 12; 2Kr 26:19; Mt 8:3
c De 24:8; Ez 44:23; Mal 2:7; Lu 17:14
d Le 13:50; Le 14:38; Nu 12:15
e Mt 8:4; Mr 1:44; Lu 5:14; Lu 17:14

2de kolom
a Le 13:15, 25, 30, 42; Nu 12:10, 12
b Le 13:3
c Le 13:24, 25
d Le 13:4
e De 24:8
f Le 13:8
g Lu 5:14; Lu 17:14

20 De priester moet de plek onderzoeken,[a] en als die dieper blijkt te zitten dan de huid en het haar erop wit is geworden, dan moet de priester hem onrein verklaren. Er is op de plek van de zweer melaatsheid ontstaan. **21** Maar als de priester de vlek onderzoekt en ziet dat er geen wit haar op zit en dat de vlek niet dieper dan de huid zit en er dof uitziet, dan moet de priester hem zeven dagen in quarantaine plaatsen.[b] **22** Als de vlek op de huid duidelijk groter is geworden, moet de priester hem onrein verklaren. Het is een ziekte. **23** Maar als de vlek op dezelfde plaats is gebleven en niet groter is geworden, dan is het gewoon de ontsteking van de zweer, en de priester moet hem rein verklaren.[c]

24 En als iemand een brandwond heeft, en het rauwe vlees van de wond een witte of roodachtig witte vlek wordt, **25** dan moet de priester die onderzoeken. Als het haar op de vlek wit is geworden en de vlek dieper blijkt te zitten dan de huid, is er op de plaats van de wond melaatsheid ontstaan, en de priester moet de persoon onrein verklaren. Het is melaatsheid. **26** Maar als de priester de vlek onderzoekt en ziet dat er geen wit haar op zit en dat de vlek niet dieper zit dan de huid en dof is, dan moet hij de persoon zeven dagen in quarantaine plaatsen.[d] **27** Op de zevende dag moet de priester hem onderzoeken. Als de vlek op de huid duidelijk groter is geworden, moet de priester de persoon onrein verklaren. Het is melaatsheid. **28** Maar als de vlek op de huid op dezelfde plaats is gebleven en niet groter is geworden en dof is, dan is het gewoon een zwelling van de wond. De priester moet de persoon rein verklaren, want het is een ontsteking van de wond.

29 Als een man of een vrouw een aandoening krijgt op het hoofd of op de kin, **30** dan moet de priester de aangetaste plek onderzoeken.[a] Als de plek dieper blijkt te zitten dan de huid en het haar op de plek geel en dun is, dan moet de priester de persoon onrein verklaren. Het is een aandoening aan de hoofdhuid of de baard. Het is melaatsheid van het hoofd of van de kin. **31** Maar als de priester vaststelt dat de aandoening niet dieper zit dan de huid en er geen zwart haar op de plek groeit, dan moet de priester de zieke zeven dagen in quarantaine plaatsen.[b] **32** Op de zevende dag moet de priester de aangetaste plek onderzoeken, en als de plek niet groter is geworden, er geen geel haar op is gekomen en de plek niet dieper blijkt te zitten dan de huid, **33** dan moet de persoon zich laten scheren, maar de aangetaste plek mag niet geschoren worden. Vervolgens moet de priester de zieke nog eens zeven dagen in quarantaine plaatsen.

34 Op de zevende dag moet de priester de aangetaste plek opnieuw onderzoeken. Als de aangetaste plek op de hoofdhuid of op de baard niet groter is geworden en niet dieper blijkt te zitten dan de huid, moet de priester de persoon rein verklaren, en hij moet zijn kleren wassen en hij zal rein zijn. **35** Maar als de aangetaste plek op de huid zich na zijn reiniging duidelijk uitbreidt, **36** moet de priester hem onderzoeken. Als de plek op de huid groter is geworden, hoeft de priester niet meer te letten op geel haar. De persoon is onrein. **37** Maar als de priester vaststelt dat de aangetaste plek niet groter is geworden en er zwart haar op is gegroeid, is de aandoening genezen. De persoon is rein, en de priester moet hem rein verklaren.[c]

HFST. 13
a Ez 44:23
b Le 13:4, 50; Le 14:38; Nu 12:15
c Mt 8:4; Mr 1:44; Lu 5:14; Lu 17:14
d Le 13:4, 50; Le 14:38; Nu 12:15

2de kolom
a De 24:8; Mal 2:7
b Le 13:4, 50; Le 14:38; Nu 12:15
c Mt 8:4; Mr 1:44; Lu 5:14; Lu 17:14

38 Als er op de huid* van
een man of een vrouw vlekken
ontstaan en de vlekken zijn wit,
39 dan moet de priester die on-
derzoeken.[a] Als de vlekken op de
huid dofwit zijn, is het een on-
schuldige uitslag die op de huid
is ontstaan. De persoon is rein.

40 Als een man zijn hoofd-
haar verliest en kaal wordt, is
hij rein. **41** Ook als hij voor op
zijn hoofd haar verliest en daar
kaal wordt, is hij rein. **42** Maar
als er op het kale gedeelte boven
of voor op zijn hoofd een rood-
achtig witte wond komt, is er
op de kale plek melaatsheid ont-
staan. **43** De priester moet hem
onderzoeken, en als de zwelling
door de aandoening op het kale
gedeelte boven of voor op zijn
hoofd roodachtig wit is en eruit-
ziet als melaatsheid op de huid,
44 dan is de persoon melaats.
Hij is onrein, en de priester moet
hem onrein verklaren vanwege de
aandoening op zijn hoofd. **45** De
melaatse die de ziekte heeft, moet
gescheurde kleren dragen en zijn
hoofdhaar onverzorgd laten, en
hij moet zijn snor bedekken en
roepen: “Onrein, onrein!” **46** Zo-
lang hij de ziekte heeft, zal hij
onrein zijn. Omdat hij onrein is,
moet hij in afzondering wonen.
Zijn woonplaats moet buiten het
kamp zijn.[b]

47 Als een kledingstuk be-
smet raakt met melaatsheid, of
het nu gaat om een wollen of een
linnen kledingstuk, **48** de sche-
ring* of de inslag* van het linnen
of van de wol, een dierenhuid of
iets wat van een huid gemaakt
is, **49** en de besmetting als een
geelachtig groene of roodachti-
ge plek te zien is op het kle-
dingstuk, de dierenhuid, de sche-
ring, de inslag of het voorwerp
dat van een huid gemaakt is,
dan is het met melaatsheid be-
smet en moet het aan de priester
worden getoond. **50** De priester
moet de aangetaste plek onder-
zoeken, en hij moet het besmette
voorwerp zeven dagen in quaran-
taine plaatsen.[a] **51** Als hij op de
zevende dag de aangetaste plek
onderzoekt en ziet dat de plek
op het kledingstuk, de schering,
de inslag of de dierenhuid (voor
welk doel de huid ook gebruikt
wordt) groter is geworden, dan is
het kwaadaardige melaatsheid en
is het voorwerp onrein.[b] **52** Hij
moet het kledingstuk of de sche-
ring of de inslag van de wol of
het linnen, of het voorwerp dat
van dierenhuid gemaakt is, ver-
branden, want het is kwaadaar-
dige melaatsheid. Het moet wor-
den verbrand.

53 Maar als de priester het on-
derzoekt en de aangetaste plek op
het kledingstuk, de schering, de
inslag of het voorwerp van die-
renhuid niet groter is gewor-
den, **54** dan moet hij opdracht
geven het besmette voorwerp te
wassen, en hij moet het nog
eens zeven dagen in quarantaine
plaatsen. **55** Nadat het besmet-
te voorwerp grondig gewassen is,
moet de priester het onderzoe-
ken. Als de aangetaste plek er
niet anders uitziet, is het voor-
werp onrein, ook al is de plek niet
groter geworden. Het voorwerp
moet verbrand worden, want het
is aan de voor- of achterkant in-
gevreten.

56 Als de priester de plek on-
derzocht heeft en de plek is dof
geworden nadat het voorwerp
grondig gewassen is, dan moet
hij het besmette stuk uit het kle-
dingstuk, de huid, de schering
of de inslag scheuren. **57** Maar
als de besmetting daarna ver-
schijnt op een ander deel van
het kledingstuk, de schering, de
inslag of het voorwerp van die-
renhuid, dan woekert het voort.
Elk besmet voorwerp moet ver-
brand worden.[c] **58** Als er na

13:38 *Lett.: ‘de huid van hun vlees’.
13:48 *Zie Woordenlijst.

HFST. 13
a Le 13:2
b Nu 5:2
Nu 12:14
2Kon 7:3
2Kr 26:20, 21

2de kolom
a Le 13:4
Le 14:38
Nu 12:15
b Le 14:44, 45
c Le 13:52

het wassen niets meer van de besmetting te zien is op het kledingstuk, de schering, de inslag of het voorwerp van dierenhuid, dan moet het een tweede keer gewassen worden, en het zal rein zijn.

59 Dat is de wet die bepaalt wanneer een wollen of linnen kledingstuk, een schering of een inslag, of een voorwerp van dierenhuid met melaatsheid besmet is en rein of onrein verklaard moet worden.’

14 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘De volgende wet geldt voor de melaatse op de dag van zijn reiniging, wanneer hij naar de priester gebracht moet worden.[a] **3** De priester moet het kamp uit gaan om hem te onderzoeken. Als de melaatse van de melaatsheid genezen is, **4** dan moet de priester hem opdracht geven om voor zijn reiniging twee levende, reine vogels en ook cederhout, scharlakenrood draad en hysop mee te nemen.[b] **5** De priester moet opdracht geven om de ene vogel boven een aardewerken kruik met vers* water te doden. **6** Dan moet hij de nog levende vogel samen met het cederhout, het scharlakenrode draad en de hysop in het bloed dopen van de vogel die boven het verse water is gedood. **7** Vervolgens moet hij daarmee zeven keer spatten op degene die zich van de melaatsheid reinigt, en hij moet hem rein verklaren. De levende vogel moet hij in het open veld vrijlaten.[c]

8 Degene die zich reinigt, moet zijn kleren wassen, al zijn haar afscheren en zich met water wassen, en hij zal rein zijn. Daarna mag hij in het kamp komen, maar hij moet zeven dagen buiten zijn tent wonen. **9** Op de zevende dag moet hij al het haar van zijn hoofd en kin en ook zijn wenkbrauwen afscheren. Nadat hij al zijn haar heeft afgeschoren, moet hij zijn kleren en zichzelf met water wassen, en hij zal rein zijn.

10 Op de achtste dag moet hij twee jonge rammen zonder gebreken meenemen, één ooilam[a] van nog geen jaar oud zonder gebreken, drie tiende efa* meelbloem met olie vermengd als graanoffer,[b] en één log# olie.[c] **11** De priester die hem rein verklaart, moet die persoon samen met de offers vóór Jehovah aanbieden bij de ingang van de tent van samenkomst. **12** De priester moet de ene jonge ram samen met de log olie als schuldoffer brengen,[d] en hij moet die als een beweegoffer vóór Jehovah heen en weer bewegen.[e] **13** Dan moet hij de jonge ram slachten op de plaats waar het zondeoffer en het brandoffer gewoonlijk worden geslacht,[f] op een heilige plaats, want het schuldoffer is net als het zondeoffer bestemd voor de priester.[g] Het is iets allerheiligst.[h]

14 Daarna moet de priester wat bloed van het schuldoffer nemen en dat bij degene die zich reinigt op de rechteroorlel doen, op de duim van de rechterhand en op de grote teen van de rechtervoet. **15** De priester moet ook wat van de log olie nemen[i] en dat op zijn eigen linkerhandpalm gieten. **16** Dan moet de priester zijn rechtervinger in de olie in zijn linkerhandpalm dopen en met zijn vinger zeven keer wat van de olie vóór Jehovah spatten. **17** Vervolgens moet de priester wat nemen van de rest van de olie die in zijn handpalm is. Dat moet hij bij degene die zich reinigt op de rechteroorlel doen, op de duim van de rechterhand en op de grote teen van de rechtervoet, over het bloed van het schuldoffer heen. **18** Wat er nog over

HFST. 14
a Le 13:2, Mt 8:4, Mr 1:44, Lu 5:14, Lu 17:14
b Le 14:49-53, Nu 19:6, 9, Ps 51:7
c Le 16:22

2de kolom
a Le 4:32
b Le 2:1
c Mr 1:44
d Le 6:6
e Le 14:21, 24
f Le 1:10, 11, Le 4:3, 4
g Le 2:3, Le 7:7, 1Kor 9:13, 1Kor 10:18
h Le 6:25
i Le 14:10

14:5 *Of ‘stromend’.

14:10 *Drie tiende efa was 6,6 l. Zie App. B14. #Een log was 0,31 l. Zie App. B14.

is van de olie in de handpalm van
de priester, moet hij op het hoofd
doen van degene die zich reinigt.
Zo moet de priester vóór Jehovah
verzoening voor hem doen.[a]
19 De priester moet het zon-
deoffer brengen[b] om verzoening
te doen voor degene die zich van
zijn onreinheid reinigt, en daarna
moet hij het brandoffer slachten.
20 Vervolgens moet de priester
het brandoffer en het graanoffer[c]
op het altaar offeren. Zo moet
de priester verzoening voor hem
doen,[d] en hij zal rein zijn.[e]
21 Maar als hij arm is en
zich dat alles niet kan veroorlo-
ven, moet hij één jonge ram als
schuldoffer nemen voor een be-
weegoffer, om voor zichzelf ver-
zoening te doen, samen met één
tiende efa* meelbloem vermengd
met olie als graanoffer, een log
olie **22** en twee tortelduiven of
twee jonge duiven, afhankelijk
van zijn middelen. De ene is voor
een zondeoffer en de andere voor
een brandoffer.[f] **23** Op de acht-
ste dag[g] moet hij dat voor zijn rei-
niging naar de priester brengen
bij de ingang van de tent van sa-
menkomst, vóór Jehovah.[h]
24 De priester moet de jonge
ram voor het schuldoffer[i] en de
log olie nemen, en hij moet ze
als een beweegoffer vóór Jeho-
vah heen en weer bewegen.[j]
25 Daarna moet de priester de
jonge ram voor het schuldoffer
slachten, en hij moet wat bloed
van het schuldoffer nemen en
dat bij degene die zich reinigt
op de rechteroorlel doen, op de
duim van de rechterhand en op
de grote teen van de rechter-
voet.[k] **26** De priester moet wat
van de olie op zijn eigen linker-
handpalm gieten.[l] **27** Dan moet
hij met zijn rechtervinger wat
van de olie uit zijn linkerhand-
palm nemen en dat zeven keer
vóór Jehovah spatten. **28** Ver-
volgens moet de priester wat van
de olie uit zijn handpalm nemen
en dat bij degene die zich rei-
nigt op de rechteroorlel doen, op
de duim van de rechterhand en
op de grote teen van de rechter-
voet, op dezelfde plekken waar
hij ook het bloed van het schuld-
offer heeft gedaan. **29** Daarna
moet de priester de olie die nog
op zijn handpalm over is, op het
hoofd doen van degene die zich
reinigt, om verzoening voor hem
te doen vóór Jehovah.
30 Hij moet de tortelduiven of
de jonge duiven offeren — afhan-
kelijk van zijn middelen,[a] **31** wat
hij zich dus heeft kunnen veroor-
loven — de ene als zondeoffer[b] en
de andere als brandoffer samen
met het graanoffer. Zo moet de
priester verzoening doen voor de-
gene die zich reinigt, vóór Jeho-
vah.[c]
32 Dat is de wet die geldt
voor iemand die melaats is ge-
weest maar die niet de benodig-
de middelen heeft voor zijn rei-
niging.’
33 Toen zei Jehovah tegen
Mozes en Aäron: **34** ‘Wanneer
jullie in Kanaän gekomen zijn,[d]
het land dat ik jullie in be-
zit geef,[e] en ik in een huis in
jullie land melaatsheid laat ont-
staan,[f] **35** dan moet degene van
wie het huis is, het aan de pries-
ter melden en zeggen: “Ik heb in
mijn huis een besmetting gecon-
stateerd.” **36** De priester moet
opdracht geven het huis te ont-
ruimen voordat hij de besmet-
ting komt onderzoeken, zodat hij
niet alles wat in het huis is, on-
rein hoeft te verklaren. Daarna
zal de priester het huis komen in-
specteren. **37** Hij moet het aan-
getaste gedeelte onderzoeken, en
als de muren van het huis besmet
zijn met geelachtig groene of
roodachtige putjes die dieper blij-
ken te zitten dan het muuropper-

HFST. 14
a Le 6:7; 1Jo 1:7; 1Jo 2:1, 2
b Le 5:6
c Le 2:1; Le 14:10; Nu 15:4
d Mt 8:4
e Le 14:9; Mr 1:44; Lu 5:14; Lu 17:14
f Le 1:14; Le 5:7; Le 12:8
g Le 15:13, 14
h Le 14:10, 11
i Le 6:6
j Le 14:12
k Le 14:14
l Le 14:15-18

2de kolom
a Le 12:8; Le 14:22
b Le 5:7
c Le 14:20
d Nu 35:10
e Ge 17:8
f De 7:12, 15

14:21 * Een tiende efa was 2,2 l. Zie App. B14.

vlak, **38** dan moet de priester het huis via de ingang verlaten en het huis zeven dagen in quarantaine plaatsen.[a]

39 Op de zevende dag moet de priester terugkomen om het huis te inspecteren. Als de besmetting zich verder over de muren van het huis heeft verspreid, **40** moet de priester opdracht geven om de besmette stenen uit te breken en die buiten de stad op een onreine plaats te gooien. **41** Daarna moet hij de binnenmuren van het huis grondig laten afkrabben, en de verwijderde leemmortel moet buiten de stad op een onreine plaats gestort worden. **42** Vervolgens moeten ze de verwijderde stenen door andere vervangen, en hij moet het huis met andere leemmortel laten bepleisteren.

43 Maar als de besmetting terugkomt en in het huis uitbreekt nadat de stenen zijn verwijderd en het huis afgekrabd en opnieuw bepleisterd is, **44** dan moet de priester naar binnen gaan en het huis inspecteren. Als de besmetting zich in het huis heeft uitgebreid, is er kwaadaardige melaatsheid[b] in het huis. Het huis is onrein. **45** Dan moet hij het huis laten afbreken en moet hij de stenen, de balken en alle leemmortel van het huis naar een onreine plaats buiten de stad laten brengen.[c] **46** Wie het huis binnenkomt op een van de dagen dat het in quarantaine is,[d] zal tot de avond onrein zijn,[e] **47** en wie in het huis gaat liggen of er eet, moet zijn kleren wassen.

48 Maar als de priester komt en ziet dat de besmetting zich niet in het huis heeft uitgebreid nadat het opnieuw is bepleisterd, dan moet hij het huis rein verklaren, want de besmetting is verdwenen. **49** Om het huis te reinigen van onreinheid,* moet hij twee vogels, cederhout, scharlakenrood draad en hysop nemen.[a] **50** De ene vogel moet hij boven een aardewerken kruik met vers water doden. **51** Dan moet hij het cederhout, de hysop, het scharlakenrode draad en de nog levende vogel nemen. Die moet hij in het bloed van de gedode vogel en in het verse water dopen, en hij moet daarmee zeven keer in de richting van het huis spatten.[b] **52** En hij moet het huis reinigen van onreinheid* met het bloed van de vogel, het verse water, de levende vogel, het cederhout, de hysop en het scharlakenrode draad. **53** Vervolgens moet hij de levende vogel buiten de stad vrijlaten in het open veld. Zo moet hij verzoening doen voor het huis, en het zal rein zijn.

54 Dat is de wet die geldt voor alle gevallen van melaatsheid, aandoeningen aan de hoofdhuid of de baard,[c] **55** melaatsheid aan een kledingstuk[d] of een huis,[e] **56** en in het geval van zwellingen, uitslag en vlekken,[f] **57** om te kunnen vaststellen wanneer iets onrein is of rein.[g] Dat is de wet die geldt voor melaatsheid.'[h]

15 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes en Aäron: **2** 'Zeg tegen de Israëlieten: "Als een man een afscheiding uit zijn geslachtsorgaan* heeft, wordt hij daardoor onrein.[i] **3** Of de afscheiding nu uit zijn geslachtsorgaan vloeit of dat het geslachtsorgaan erdoor verstopt is geraakt, in beide gevallen is hij onrein als gevolg van de afscheiding.

4 Elk bed waarop iemand gaat liggen die een afscheiding heeft, wordt onrein, en ook alles waarop hij gaat zitten, wordt onrein. **5** Wie dat bed aanraakt, moet zijn kleren en zichzelf met water wassen, en hij zal tot de avond onrein zijn.[j] **6** Wie ergens op

---

14:49, 52 *Lett.: 'zonde'.

15:2 *Lett.: 'zijn vlees'.

HFST. 14
- a Le 13:4, 50; Nu 12:15
- b Le 13:51
- c Le 14:41
- d Le 14:38
- e Le 11:23-25; Le 15:8; Le 17:15; Le 22:4-6

2de kolom
- a Le 14:3, 4; Nu 19:6, 7
- b Le 14:6, 7
- c Le 13:30
- d Le 13:47
- e Le 14:34
- f Le 13:2
- g Le 10:10; Ez 44:23
- h De 24:8

HFST. 15
- i Le 22:4; Nu 5:2
- j Le 11:24, 25; Le 14:46, 47; Le 17:15; Le 22:6

gaat zitten waarop iemand ge-
zeten heeft die een afscheiding
heeft, moet zijn kleren en zich-
zelf met water wassen, en hij zal
tot de avond onrein zijn. **7** Wie
het lichaam* aanraakt van iemand
die een afscheiding heeft, moet
zijn kleren en zichzelf met water
wassen, en hij zal tot de avond
onrein zijn. **8** Als een man die
een afscheiding heeft, op iemand
spuugt die rein is, dan moet die
persoon zijn kleren en zichzelf
met water wassen, en hij zal tot
de avond onrein zijn. **9** Elk za-
del waarop iemand rijdt die een
afscheiding heeft, wordt onrein.
10 Wie iets aanraakt waarop hij
gezeten heeft, zal tot de avond
onrein zijn, en wie dat optilt,
moet zijn kleren en zichzelf met
water wassen en zal tot de avond
onrein zijn. **11** Als een man die
een afscheiding heeft,[a] iemand
aanraakt zonder dat hij zijn han-
den met water heeft gewassen,
dan moet die persoon zijn kleren
en zichzelf met water wassen,
en hij zal tot de avond onrein
zijn. **12** Een aardewerken voor-
werp dat wordt aangeraakt door
iemand die een afscheiding heeft,
moet verbrijzeld worden, en als
het om een houten voorwerp
gaat, moet het met water worden
gewassen.[b]

13 Als de afscheiding die de
man onrein maakte ophoudt, dan
moet hij zeven dagen rekenen
voor zijn reiniging, en hij moet
zijn kleren wassen en zichzelf
met vers* water wassen, en hij
zal rein zijn.[c] **14** Op de achtste
dag moet hij twee tortelduiven
of twee jonge duiven[d] meenemen
en bij de ingang van de tent
van samenkomst vóór Jehovah
verschijnen en ze aan de pries-
ter geven. **15** De priester moet
ze offeren, de ene als zondeoffer
en de andere als brandoffer. Zo
moet de priester vóór Jehovah
verzoening voor hem doen van-
wege de afscheiding.

16 Als een man een zaadlo-
zing heeft, moet hij zijn hele li-
chaam met water wassen en hij
zal tot de avond onrein zijn.[a]
17 Elk kledingstuk en elke die-
renhuid waarop het zaad terecht-
gekomen is, moet hij met water
wassen, en het zal tot de avond
onrein zijn.

18 Als een man bij een vrouw
ligt en een zaadlozing heeft, dan
moeten ze zich met water was-
sen en zullen ze tot de avond on-
rein zijn.[b]

19 Als een vrouw een bloed-
vloeiing heeft als gevolg van
haar menstruatie, zal ze zeven
dagen onrein zijn.[c] Iedereen die
haar aanraakt, zal tot de avond
onrein zijn.[d] **20** Alles waarop ze
tijdens haar menstruatie gaat lig-
gen, wordt onrein, en ook alles
waarop ze gaat zitten, wordt on-
rein.[e] **21** Wie haar bed aan-
raakt, moet zijn kleren en zich-
zelf met water wassen en zal tot
de avond onrein zijn. **22** Wie
iets aanraakt waarop ze gezeten
heeft, moet zijn kleren en zich-
zelf met water wassen en zal
tot de avond onrein zijn. **23** Als
ze op het bed of op iets an-
ders gezeten heeft, zal degene
die het aanraakt tot de avond on-
rein zijn.[f] **24** Als een man ge-
meenschap met haar heeft en
hij onrein wordt door het bloed
van haar menstruatie,[g] zal hij ze-
ven dagen onrein zijn, en elk bed
waarop hij gaat liggen, wordt on-
rein.

25 Als een vrouw dagenlang
een bloedvloeiing heeft[h] buiten
de normale tijd van de men-
struatie,[i] of als haar vloeiing lan-
ger duurt dan haar normale men-
struatie, dan zal ze zolang de
vloeiing duurt onrein zijn, net
zoals ze onrein is tijdens haar
menstruatie. **26** Elk bed waar-
op ze tijdens haar vloeiing gaat
liggen, wordt onrein, net als tij-

HFST. 15
a Le 15:2
b Le 11:32, 33
c Le 14:8
d Le 1:14

2de kolom
a Le 22:4, De 23:10, 11
b Ex 19:15, 1Sa 21:5
c Le 12:2, 5
d Le 20:18
e Le 15:4-6
f Le 15:10
g Le 18:19, Le 20:18
h Mt 9:20, Lu 8:43
i Le 15:19

15:7 *Lett.: ‘vlees’. **15:13** *Of ‘stromend’.

dens haar menstruatie.[a] Ook alles waarop ze gaat zitten, wordt onrein, net als tijdens haar menstruatie. **27** Wie die dingen aanraakt, zal onrein zijn. Hij moet zijn kleren en zichzelf met water wassen en zal tot de avond onrein zijn.[b]

28 Als de vloeiing ophoudt, moet ze voor zichzelf zeven dagen rekenen, en daarna zal ze rein zijn.[c] **29** Op de achtste dag moet ze twee tortelduiven of twee jonge duiven[d] naar de priester brengen, bij de ingang van de tent van samenkomst.[e] **30** De priester moet de ene als zondeoffer brengen en de andere als brandoffer. Zo moet hij vóór Jehovah verzoening voor haar doen vanwege haar onreine vloeiing.[f]

31 Op die manier moeten jullie de Israëlieten ver* houden van onreinheid. Anders zouden ze in hun onreinheid sterven doordat ze mijn tabernakel, die in hun midden staat, verontreinigen.[g]

32 Dat is de wet die geldt voor de man die een afscheiding heeft, de man die onrein is vanwege een zaadlozing,[h] **33** de vrouw die onrein is vanwege haar menstruatie,[i] elke man of vrouw die een afscheiding of een vloeiing heeft,[j] en een man die gemeenschap heeft met een vrouw die onrein is.”’

16 Jehovah sprak tot Mozes na de dood van Aärons twee zonen, die waren gestorven omdat ze tot Jehovah waren genaderd.[k] **2** Jehovah zei tegen Mozes: ‘Zeg tegen je broer Aäron dat hij niet op elk willekeurig moment in de heilige plaats mag komen[l] achter het gordijn,[m] vóór het deksel dat op de ark ligt. Dat zou zijn dood betekenen,[n] want boven het deksel[o] zal ik in een wolk[p] verschijnen.

3 Dit moet Aäron meenemen als hij de heilige plaats binnengaat: een jonge stier als zondeoffer[a] en een ram als brandoffer.[b] **4** Hij moet het heilige linnen gewaad[c] aandoen, en de korte broek* van linnen[d] moet zijn naaktheid# bedekken, en hij moet zijn linnen sjerp[e] ombinden en de linnen tulband[f] om zijn hoofd winden. Het is heilige kleding.[g] Hij moet zich met water wassen[h] en de kleding aantrekken.

5 Van de gemeenschap van Israël[i] moet hij twee jonge geitenbokken nemen als zondeoffer en één ram als brandoffer.

6 Daarna moet Aäron de stier voor het zondeoffer aanbieden, die voor hemzelf is, om verzoening te doen voor zichzelf[j] en zijn huis.

7 Vervolgens moet hij de twee bokken naar de ingang van de tent van samenkomst brengen en ze vóór Jehovah plaatsen. **8** Aäron moet door loting bepalen welke bok voor Jehovah bestemd is en welke voor A̱zazel.* **9** De bok die door het lot bestemd is[k] voor Jehovah, moet Aäron aanbieden en als zondeoffer brengen. **10** Maar de bok die door het lot bestemd is voor A̱zazel, moet levend vóór Jehovah worden geplaatst om er het verzoeningsritueel mee uit te voeren, zodat de bok weggestuurd kan worden voor A̱zazel, de woestijn in.[l]

11 Aäron moet de stier voor het zondeoffer, die voor hemzelf is, aanbieden en verzoening doen voor zichzelf en zijn huis. Daarna moet hij de stier voor het zondeoffer, die voor hemzelf is, slachten.[m]

12 Vervolgens moet hij van het altaar[n] vóór Jehovah de vuurpan[o] vol brandende kolen nemen en twee handenvol fijne, geurige wierook,[p] en hij moet dat alles achter het gordijn brengen.[q] **13** Ook

HFST. 15
a Le 15:21
b Le 15:22
c Le 15:13
d Le 1:14
e Le 15:14, 15
f Le 12:7
g Le 19:30; Nu 5:3; Nu 19:20
h Le 15:16
i Le 15:19
j Le 15:2, 25

HFST. 16
k Le 10:1, 2
l Le 23:27
m Ex 40:21; Heb 6:19; Heb 9:3, 7
n Nu 4:19, 20
o Ex 25:22
p Ex 40:34

2de kolom
a Le 4:3
b Le 1:3
c Ex 28:39
d Ex 28:42
e Ex 39:27, 29
f Ex 28:4
g Ex 28:2
h Ex 30:20; Heb 10:22
i Heb 7:27
j Heb 5:1-3
k Sp 16:33
l Le 14:7, 53; Le 16:21, 22; Jes 53:4; Ro 15:3
m Le 16:6
n Ex 40:29; Le 6:13; Nu 16:46
o Heb 9:4
p Ex 30:34-36; Opb 5:8; Opb 8:3-5
q Le 16:2; Heb 6:19; Heb 10:19, 20

15:31 *Of ‘afgezonderd’.

16:4 *Of ‘onderkleding’. #Lett.: ‘vlees’.
16:8 *Bet. mogelijk: ‘bok die verdwijnt’.

moet hij de wierook op het vuur leggen vóór Jehovah,[a] en de wierookwolk moet het deksel van de ark,[b] dat op de getuigenis*[c] ligt, omhullen, zodat hij niet sterft.

14 Hij moet wat bloed van de stier nemen[d] en dat met zijn vinger vóór het deksel spatten, aan de oostkant, en hij moet met zijn vinger zeven keer wat van het bloed vóór het deksel spatten.[e]

15 Daarna moet hij de bok voor het zondeoffer, die voor het volk is,[f] slachten en het bloed ervan achter het gordijn[g] brengen. Dan moet hij met dat bloed[h] hetzelfde doen als met het bloed van de stier; hij moet het naar het deksel en vóór het deksel spatten.

16 Hij moet verzoening doen voor de heilige plaats vanwege de onreine daden van de Israëlieten en vanwege hun overtredingen en zonden.[i] Hetzelfde moet hij doen voor de tent van samenkomst, die te midden van de Israëlieten en hun onreine daden staat.

17 Vanaf het moment dat hij naar binnen gaat om in de heilige plaats verzoening te doen tot hij weer naar buiten komt, mag er niemand anders in de tent van samenkomst komen. Hij moet verzoening doen voor zichzelf en zijn huis[j] en voor de hele gemeente van Israël.[k]

18 Daarna moet hij naar buiten gaan naar het altaar,[l] dat vóór Jehovah staat, en er verzoening voor doen. Hij moet wat bloed van de stier en wat bloed van de bok nemen en dat op alle hoorns van het altaar strijken. **19** Ook moet hij met zijn vinger zeven keer wat van het bloed op het altaar spatten en het reinigen en het heiligen van de onreine daden van de Israëlieten.

20 Nadat hij verzoening heeft gedaan[m] voor de heilige plaats, de tent van samenkomst en het altaar,[a] moet hij ook de levende bok aanbieden.[b] **21** Aäron zal zijn beide handen op de kop van de levende bok leggen en over hem alle fouten van de Israëlieten en al hun overtredingen en zonden bekennen. Zo legt hij ze op de kop van de bok.[c] Daarna moet hij hem de woestijn in sturen door de hand van iemand die daarvoor aangewezen is.* **22** Hij moet de bok wegsturen, de woestijn in,[d] en de bok zal al hun fouten met zich mee dragen[e] naar een verlaten gebied.[f]

23 Daarna moet Aäron de tent van samenkomst binnengaan en de linnen kleding uittrekken die hij had aangedaan toen hij de heilige plaats binnenging, en hij moet de kleding daar neerleggen. **24** Hij moet zich* op een heilige plaats met water wassen[g] en zijn kleding aandoen.[h] Dan moet hij naar buiten gaan en zijn eigen brandoffer[i] en het brandoffer voor het volk[j] brengen en zo verzoening doen voor zichzelf en voor het volk.[k] **25** Het vet van het zondeoffer moet hij op het altaar in rook laten opgaan.

26 De man die de bok voor Azazel heeft weggestuurd,[l] moet zijn kleding en zichzelf met water wassen, en daarna mag hij in het kamp komen.

27 De stier en de bok voor de zondeoffers, waarvan het bloed de heilige plaats was binnengebracht om verzoening te doen, moeten buiten het kamp worden gebracht. De huid, het vlees en de darminhoud moeten verbrand worden.[m] **28** Degene die ze verbrandt, moet zijn kleding en zichzelf met water wassen, en daarna mag hij in het kamp komen.

29 Dit is een blijvend voorschrift voor jullie: de tiende dag

16:13 * Zie Woordenlijst.

16:21 * Of 'iemand die klaarstaat'. 16:24 * Lett.: 'zijn vlees'.

HFST. 16
a Ex 25:22; 2Kon 19:15
b Ex 25:18, 21; 1Kr 28:11
c Ex 34:29
d Heb 9:22
e Ro 3:25; Heb 9:12; Heb 9:24, 25; Heb 10:4, 12
f Le 16:5; Heb 2:17; Heb 5:1-3; Heb 9:26; 1Jo 2:1, 2
g Heb 6:19; Heb 9:3, 7; Heb 10:19, 20
h Le 17:11
i Pr 7:20
j Le 16:6
k Mr 10:45; Heb 2:9; Heb 7:27; Heb 9:7, 12; Opb 1:5
l Ex 38:1
m Heb 9:23

2de kolom
a Le 16:16
b Le 16:8, 10
c Jes 53:5, 6; 2Kor 5:21
d Le 16:10
e Jes 53:12; Ef 1:7; Heb 9:28; 1Pe 2:24; 1Jo 3:5
f Ps 103:12; Heb 13:12
g Ex 30:20
h Ex 28:4; Le 8:7
i Le 16:3
j Le 16:5
k Ef 1:7
l Le 16:8, 21
m Le 4:11, 12; Heb 13:11, 12

van de zevende maand moeten
jullie in rouw doorbrengen* en
mogen jullie geen werk doen[a] — of
het nu gaat om een geboren Is-
raëliet of om een vreemdeling die
bij jullie woont. **30** Op die dag
zal er verzoening[b] voor jullie wor-
den gedaan, om jullie rein te ver-
klaren. Jullie zullen in Jehovah's
ogen rein zijn van al jullie zon-
den.[c] **31** Het is een sabbat voor
jullie, een dag van volledige rust,
die jullie* in rouw moeten door-
brengen.[d] Het is een blijvend
voorschrift.

32 De priester die gezalfd is[e]
en die geïnstalleerd is* om in de
plaats van zijn vader[f] als pries-
ter te dienen,[g] moet verzoening
doen en moet de linnen kleding
aantrekken,[h] de heilige kleding.[i]
33 Hij moet verzoening doen
voor het heilige heiligdom,[j] de
tent van samenkomst[k] en het al-
taar.[l] Hij moet ook verzoening
doen voor de priesters en voor
de hele gemeente.[m] **34** Het is
een blijvend voorschrift voor jul-
lie,[n] om één keer per jaar voor
de Israëlieten verzoening te doen
voor al hun zonden.'[o]

En hij deed het precies zoals
Jehovah Mozes had opgedragen.

17 Jehovah zei verder te-
gen Mozes: **2** 'Zeg tegen
Ääron en zijn zonen en tegen alle
Israëlieten: "Dit heeft Jehovah ge-
boden:

3 'Als een Israëliet een stier,
een jonge ram of een geit binnen
of buiten het kamp slacht **4** in
plaats van het dier naar de in-
gang van de tent van samenkomst
te brengen om het vóór de taber-
nakel van Jehovah als een offer
aan Jehovah aan te bieden, dan
zal die man bloedschuld worden
aangerekend. De man heeft bloed
vergoten en hij moet uit het mid-
den van zijn volk worden ver-
wijderd.* **5** Want het is de be-
doeling dat de Israëlieten hun
slachtoffers niet meer in het open
veld offeren, maar dat ze die naar
Jehovah brengen, naar de pries-
ter bij de ingang van de tent
van samenkomst. Ze moeten ze
als vredeoffer aan Jehovah bren-
gen.[a] **6** En de priester moet Je-
hovah's altaar bij de ingang van
de tent van samenkomst met het
bloed besprenkelen, en hij moet
het vet in rook laten opgaan als
een geur die aangenaam* is voor
Jehovah.[b] **7** Ze mogen dus geen
slachtoffers meer brengen aan de
demonen in bokkengedaante*[c] die
ze vereren.#[d] Dat is een blijvend
voorschrift voor jullie van gene-
ratie op generatie.'"

8 Je moet tegen ze zeggen:
"Als een Israëliet of een vreemde-
ling die bij jullie woont een brand-
offer of een slachtoffer brengt
9 en hij het niet naar de in-
gang van de tent van samenkomst
brengt om het aan Jehovah te of-
feren, moet hij uit zijn volk wor-
den verwijderd.[e]

10 Als een Israëliet of een
vreemdeling die bij jullie woont
bloed eet — wat voor bloed dan
ook[f] — zal ik mij* beslist keren
tegen degene# die het bloed eet,
en ik zal hem ter dood bren-
gen.△ **11** Want het leven# van
het vlees is in het bloed,[g] en ik-
zelf heb het jullie gegeven zo-
dat jullie verzoening voor jezelf*
kunnen doen op het altaar,[h] want
het is het bloed dat verzoening
doet[i] door middel van het leven#
dat erin is. **12** Daarom heb ik

HFST. 16
a Le 23:27, 28; Nu 29:7
b Jo 3:16; Ro 8:32; Tit 2:13, 14; 1Jo 1:7; 1Jo 3:16
c Jer 33:8; Heb 9:13, 14; Heb 10:2
d Le 23:32
e Ex 29:4, 7; Le 8:12
f Nu 20:26
g Le 8:33
h Ex 28:39; Ex 39:27, 28
i Ex 28:2; Ex 29:29; Le 16:4
j Le 16:16
k Le 16:20
l Le 16:18
m Le 16:24; 1Jo 2:1, 2
n Le 23:31; Nu 29:7
o Ex 30:10; Heb 9:7

2de kolom

HFST. 17
a Le 3:1, 2; Le 7:11
b Le 3:3-5; Le 7:29-31
c De 32:17; Joz 24:14
d Ex 34:15; De 31:16
e Le 1:3; De 12:5, 6; De 12:13, 14
f Ge 9:4; Le 3:17; Le 7:26; Le 19:26; 1Sa 14:33; Han 15:20, 29
g Le 17:14; De 12:23
h Le 8:15; Le 16:18
i Mt 26:28; Ro 3:25; Ro 5:9; Ef 1:7; Heb 9:22; Heb 13:12; 1Pe 1:2; 1Jo 1:7; Opb 1:5

16:29 *Of 'je ziel in droefheid buigen', 'je ziel kwellen'. Deze uitdrukking lijkt te slaan op verschillende vormen van onthouding, waaronder vasten. **16:31** *Of 'jullie zielen'. **16:32** *Lett.: 'wiens hand gevuld zal worden'.

17:4 *Of 'ter dood worden gebracht'. **17:6** *Of 'kalmerend', 'geruststellend'. Lett.: 'rustgevend'. **17:7** *Lett.: 'de bokken'. #Of 'waarmee ze zich prostitueren'. **17:10** *Lett.: 'mijn gezicht'. **17:10, 11** #Of 'de ziel'. **17:10** △Lett.: 'uit het midden van zijn volk afsnijden'. **17:11** *Of 'je ziel'.

tegen de Israëlieten gezegd: ‘Nie-
mand* van jullie mag bloed eten,
en ook de vreemdelingen die bij
jullie wonen,[a] mogen geen bloed
eten.’[b]
13 Als een Israëliet of een
vreemdeling die bij jullie woont,
bij het jagen een wild dier of een
vogel vangt die gegeten mag wor-
den, dan moet hij het bloed ervan
uitgieten[c] en dat met stof bedek-
ken. 14 Want het bloed is het le-
ven* van elk levend wezen,# om-
dat het leven* in het bloed is.
Daarom heb ik tegen de Israë-
lieten gezegd: ‘Jullie mogen het
bloed van geen enkel wezen△
eten, want het bloed is het leven*
van elk levend wezen.# Iedereen
die het eet, zal worden verwij-
derd.’[d] 15 Als iemand* — Israë-
liet of vreemdeling — een dier eet
dat dood wordt aangetroffen of
dat door een wild dier verscheurd
is,[e] dan moet hij zijn kleren en
zichzelf met water wassen, en
hij zal tot de avond onrein zijn.[f]
Daarna is hij weer rein. 16 Maar
als hij zijn kleren en zichzelf* niet
wast, dan moet hij de gevolgen
dragen van zijn overtreding.”’[g]

18 Vervolgens zei Jehovah te-
gen Mozes: 2 ‘Zeg tegen
de Israëlieten: “Ik ben Jehovah,
jullie God.[h] 3 Jullie mogen je
niet gedragen zoals ze in Egypte
doen, waar jullie gewoond heb-
ben. Jullie mogen ook niet doen
wat ze in het land Kanaän doen,
waar ik jullie naartoe breng.[i] Jul-
lie mogen hun gebruiken niet
volgen.* 4 Houd je aan mijn
rechterlijke beslissingen en mijn
voorschriften en leef ernaar.*[j] Ik
ben Jehovah, jullie God. 5 Jul-
lie moeten je aan mijn voor-
schriften en rechterlijke beslis-
singen houden. Wie dat doet, zal
daardoor leven.[a] Ik ben Jehovah.
6 Niemand van jullie mag sek-
suele gemeenschap hebben met*
iemand die nauw aan hem ver-
want is.[b] Ik ben Jehovah. 7 Je
mag geen gemeenschap hebben
met je vader, en je mag geen ge-
meenschap hebben met je moe-
der. Ze is je moeder, en je mag
geen gemeenschap met haar heb-
ben.
8 Je mag geen gemeenschap
hebben met de vrouw van je va-
der.[c] Daarmee maak je je vader
te schande.*
9 Je mag geen gemeenschap
hebben met je zus — de dochter
van je vader of de dochter van je
moeder — of ze nu in hetzelfde
gezin geboren is of daarbuiten.[d]
10 Je mag geen gemeenschap
hebben met de dochter van je
zoon of de dochter van je doch-
ter, want daarmee maak je jezelf
te schande.*
11 Je mag geen gemeenschap
hebben met de dochter van de
vrouw van je vader, het nageslacht
van je vader, want ze is je zus.
12 Je mag geen gemeenschap
hebben met de zus van je vader.
Ze is een bloedverwant van je va-
der.[e]
13 Je mag geen gemeenschap
hebben met de zus van je moe-
der, want ze is een bloedverwant
van je moeder.
14 Je mag de broer van je va-
der niet te schande maken* door
gemeenschap te hebben met zijn
vrouw. Ze is je tante.[f]
15 Je mag geen gemeenschap
hebben met je schoondochter.[g]
Ze is de vrouw van je zoon, en je
mag geen gemeenschap met haar
hebben.

17:12 *Of ‘geen ziel’. **17:14** *Of ‘de ziel’. #Lett.: ‘elke soort van vlees’. △Lett.: ‘geen enkele soort van vlees’. **17:15** *Of ‘een ziel’. **17:16** *Lett.: ‘zijn vlees’. **18:3** *Lett.: ‘niet in hun voorschriften wandelen’. **18:4** *Lett.: ‘wandel erin’.

18:6 *Lett.: ‘de naaktheid ontbloten van’. (Ook waar de uitdrukking verder voorkomt.) **18:8** *Lett.: ‘Het is de naaktheid van je vader.’ **18:10** *Lett.: ‘zij zijn je naaktheid’. **18:14** *Lett.: ‘de naaktheid van (...) niet ontbloten’.

HFST. 17
a Ex 12:49
b De 12:23
c De 12:16, De 15:23
d Le 17:10, 11
e Ex 22:31, De 14:21
f Le 11:40
g Nu 19:20

HFST. 18
h Ge 17:7, Ex 6:7
i Ex 23:24, Le 20:23
j Le 20:22, De 4:1

2de kolom
a Lu 10:27, 28, Ro 10:5, Ga 3:12
b Le 20:17
c Ge 35:22, Ge 49:4, Le 20:11, De 27:20, 2Sa 16:21, 1Kor 5:1
d Le 20:17, De 27:22, 2Sa 13:10-12
e Le 20:19
f Le 20:20
g Le 20:12

16 Je mag geen gemeenschap hebben met de vrouw van je broer,[a] want daarmee maak je je broer te schande.*

17 Je mag geen gemeenschap hebben met een vrouw en haar dochter.[b] Je mag ook geen gemeenschap hebben met de dochter van haar zoon of de dochter van haar dochter. Ze zijn haar naaste verwanten; het is een schandelijke daad.*

18 Je mag de zus van je vrouw niet tot tweede vrouw* nemen[c] en gemeenschap met haar hebben terwijl je vrouw nog leeft.

19 Je mag geen gemeenschap hebben met een vrouw terwijl ze onrein is vanwege haar menstruatie.[d]

20 Je mag geen gemeenschap hebben met de vrouw van je naaste;* daardoor zou je onrein worden.[e]

21 Je mag niet toelaten dat een van je nakomelingen aan Mo̱lech wordt geofferd.*[f] Je mag de naam van je God niet op die manier ontheiligen.[g] Ik ben Jehovah.

22 Je mag niet bij een man liggen op dezelfde manier als je bij een vrouw ligt.[h] Het is een walgelijke daad.

23 Een man mag geen gemeenschap met een dier hebben en zo onrein worden, en een vrouw mag zich niet aan een dier aanbieden om er gemeenschap mee te hebben.[i] Het is iets tegennatuurlijks.

24 Verontreinig jezelf niet door een van die dingen te doen, want de volken die ik voor jullie verdrijf, hebben zich door al die dingen onrein gemaakt.[j] **25** Daardoor is het land onrein. Ik zal het laten boeten voor zijn overtreding en het land zal zijn bewoners uitbraken.[k] **26** Maar jullie moeten je houden aan mijn voorschriften en mijn rechterlijke beslissingen,[a] en jullie mogen geen van die walgelijke dingen doen. Dat geldt zowel voor de geboren Israëliet als voor de vreemdeling die bij jullie woont.[b] **27** Want al die walgelijke dingen hebben de mensen gedaan die vóór jullie in het land woonden,[c] en nu is het land onrein. **28** En als jullie het land niet verontreinigen, hoeft het land jullie ook niet uit te braken, zoals met de volken vóór jullie zal gebeuren. **29** Iedereen* die een van die walgelijke dingen doet, moet uit het midden van zijn volk worden verwijderd.# **30** Jullie moeten je aan je verplichtingen tegenover mij houden door geen van de walgelijke dingen te doen die daar vóór jullie gebruikelijk waren,[d] want anders zouden jullie jezelf daardoor onrein maken. Ik ben Jehovah, jullie God.”’

19 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Zeg tegen de hele gemeenschap van Israël: “Jullie moeten heilig zijn, want ik, Jehovah, jullie God, ben heilig.[e]

3 Ieder van jullie moet respect* hebben voor zijn moeder en zijn vader,[f] en jullie moeten mijn sabbatten onderhouden.[g] Ik ben Jehovah, jullie God. **4** Laat je niet in met waardeloze goden[h] en maak geen goden van gegoten metaal.[i] Ik ben Jehovah, jullie God.

5 Als jullie een vredeoffer aan Jehovah brengen,[j] moeten jullie het op zo’n manier offeren dat jullie goedgekeurd worden.[k] **6** Het moet op de dag van je slachtoffer en de dag daarna gegeten worden, maar wat er op de derde dag nog over is, moet worden verbrand.[l] **7** Als er op de derde dag toch van wordt gegeten, is het iets walgelijks dat niet met goedkeuring

---

18:16 *Lett.: ‘het is de naaktheid van je broer’. **18:17** *Of ‘obsceen gedrag’. **18:18** *Lett.: ‘rivale’. **18:20** *Of ‘medemens’, ‘volksgenoot’. **18:21** *Of ‘gewijd’.

18:29 *Of ‘de zielen’. #Of ‘ter dood worden gebracht’. **19:3** *Lett.: ‘ontzag’.

HFST. 18

- a Le 20:21, De 25:5, Mr 6:17, 18
- b Le 20:14, De 27:23
- c Ge 30:15
- d Le 15:19, 24, Le 20:18
- e Ex 20:14, Le 20:10, De 22:22, Sp 6:29, Mt 5:27, 28, 1Kor 6:9, 10, Heb 13:4
- f Le 20:2, De 18:10, 1Kon 11:7, 2Kon 23:10
- g Le 20:3
- h Ge 19:5, Le 20:13, Re 19:22, Ro 1:26, 27, 1Kor 6:9, 10, Ju 7
- i Ex 22:19, Le 20:15, 16
- j Le 20:23, De 18:12
- k Ge 15:16

2de kolom

- a Le 20:22, De 4:1, 40
- b Ex 12:49
- c De 20:17, 18, 2Kon 16:2, 3, 2Kon 21:1, 2
- d Le 18:3, Le 20:23, De 18:9

HFST. 19

- e Le 11:44, Jes 6:3, 1Pe 1:15, 16, Opb 4:8
- f Ex 20:12, Ef 6:2, Heb 12:9
- g Ex 20:8, 11, Ex 31:13, Lu 6:5
- h Le 26:1, Ps 96:5, Hab 2:18, 1Kor 10:14
- i Ex 20:4, 23, De 27:15
- j Le 3:1
- k Le 7:11, 12
- l Le 7:17, 18

zal worden aanvaard. **8** Degene die het eet, moet de gevolgen dragen van zijn overtreding, want hij heeft iets heiligs van Jehovah ontheiligd. Zo iemand* moet uit zijn volk worden verwijderd.#

9 Als je de oogst van het land haalt, oogst dan niet helemaal tot aan de rand van je akker en raap niet op wat er van je oogst blijft liggen.*[a] **10** Verzamel ook de achtergebleven druiven van je wijngaard niet en raap de afgevallen druiven van je wijngaard niet op. Je moet ze achterlaten voor de armen*[b] en voor de vreemdelingen die bij jullie wonen. Ik ben Jehovah, jullie God.

11 Jullie mogen niet stelen,[c] en jullie mogen elkaar niet bedriegen[d] en oplichten. **12** Jullie mogen niet in mijn naam een valse eed afleggen[e] en zo de naam van je God ontheiligen. Ik ben Jehovah. **13** Je mag je medemens niet afzetten[f] en je mag niemand beroven.[g] Het loon van een loonarbeider mag je niet de hele nacht vasthouden tot de volgende ochtend.[h]

14 Je mag een dove niet vervloeken* en je mag geen obstakel voor een blinde leggen.[i] Je moet ontzag hebben voor je God.[j] Ik ben Jehovah.

15 Je mag niet oneerlijk zijn wanneer je rechtspreekt. Behandel een arme niet partijdig en trek een rijke niet voor.[k] Je moet rechtvaardig rechtspreken over je medemens.

16 Je mag niet onder het volk rondgaan om lasterpraat te verspreiden.[l] Je mag je medemens niet naar het leven* staan.#[m] Ik ben Jehovah.

17 Je mag je broeder niet haten in je hart.[a] Je moet je medemens beslist terechtwijzen,[b] anders word je medeschuldig aan zijn zonde.

18 Je mag geen wraak nemen[c] en geen wrok koesteren tegen de zonen van je volk, en je moet je naaste liefhebben als jezelf.[d] Ik ben Jehovah.

19 Houd je aan mijn voorschriften: Je mag niet twee soorten vee kruisen. Je mag niet twee soorten zaad op je akker zaaien.[e] En je mag geen kleren dragen die zijn geweven van twee soorten draad.[f]

20 Als een man bij een vrouw ligt en gemeenschap met haar heeft, en ze is een slavin die voor een andere man bestemd is maar die niet losgekocht of vrijgelaten is, dan moet er een straf worden opgelegd. Maar ze hoeven niet ter dood te worden gebracht, want zij was nog niet vrijgelaten. **21** Hij moet zijn schuldoffer naar Jehovah brengen, naar de ingang van de tent van samenkomst, een ram als schuldoffer.[g] **22** Met de ram voor het schuldoffer moet de priester vóór Jehovah verzoening voor hem doen voor de zonde die hij heeft begaan. Dan zal hij vergeving krijgen voor de zonde die hij heeft begaan.

23 Wanneer jullie in het land komen en een vruchtboom planten, moet je de vrucht ervan als onrein en verboden* bezien. Drie jaar lang is die voor jullie verboden# en mag je die niet eten. **24** Maar in het vierde jaar zijn alle vruchten ervan heilig, een reden tot vreugde vóór Jehovah.[h] **25** In het vijfde jaar mogen jullie de vruchten ervan eten en de opbrengst ervan aan je oogst toevoegen. Ik ben Jehovah, jullie God.

19:8 *Of ‘die ziel’. #Of ‘ter dood worden gebracht’. **19:9** *Of ‘de nalezing’. Zie Woordenlijst. **19:10** *Of ‘ellendigen’. **19:14** *Of ‘geen kwaad afsmeken over’. **19:16** *Lett.: ‘bloed’. #Of mogelijk ‘je mag niet werkeloos toezien als het leven van je medemens gevaar loopt’.

19:23 *Lett.: ‘als de voorhuid ervan’. #Lett.: ‘onbesneden’.

HFST. 19

a Le 23:22; De 24:19
b De 15:7
c Ex 20:15; Ef 4:28
d Le 6:2; Sp 12:22; Ef 4:25
e Ex 20:7; Mt 5:33, 37; Jak 5:12
f Sp 22:16; Mr 10:19
g Sp 22:22
h De 24:15; Jer 22:13; Jak 5:4
i De 27:18
j Le 25:17; Ne 5:15; Sp 1:7; Sp 8:13; 1Pe 2:17
k Ex 23:3; De 1:16, 17; De 16:19; 2Kr 19:6; Ro 2:11; Jak 2:9
l Ps 15:1, 3
m Ex 20:16; 1Kon 21:13

2de kolom

a Sp 10:18; 1Jo 2:9; 1Jo 3:15
b Ps 141:5; Sp 9:8; Mt 18:15
c Sp 20:22; Ro 12:19
d Mt 5:43, 44; Mt 22:39; Ro 13:9; Ga 5:14; Jak 2:8
e De 22:9
f De 22:11
g Le 6:6, 7
h De 26:1, 2; Sp 3:9

26 Jullie mogen niets eten wat
bloed bevat.[a]
Jullie mogen geen voortekens
zoeken of aan magie doen.[b]
27 Het haar aan de zijkant
van je hoofd* mag je niet afsche-
ren# en je mag de randen van je
baard niet verminken.[c]
28 Maak geen insnijdingen in
je lichaam* voor een dode#[d] en
breng geen tatoeages op je li-
chaam aan. Ik ben Jehovah.
29 Onteer je dochter niet door
een prostituee van haar te ma-
ken,[e] anders wordt het land ver-
vuld met prostitutie en losbandig-
heid.[f]
30 Onderhoud mijn sabbatten[g]
en toon respect* voor mijn heilig-
dom. Ik ben Jehovah.
31 Wend je niet tot mediums[h]
en raadpleeg geen waarzeggers,[i]
anders zou je door hen onrein wor-
den. Ik ben Jehovah, jullie God.
32 Voor het grijze haar moet
je opstaan[j] en voor een oude-
re moet je respect tonen,[k] en je
moet ontzag hebben voor je God.[l]
Ik ben Jehovah.
33 Als een vreemdeling bij jul-
lie in het land woont, mag je hem
niet slecht behandelen.[m] **34** De
vreemdeling die bij jullie woont,
moet voor jullie worden als een
geboren Israëliet.[n] Je moet hem
liefhebben als jezelf, want jullie
hebben zelf als vreemdelingen in
Egypte gewoond.[o] Ik ben Jeho-
vah, jullie God.
35 Wees niet oneerlijk bij het
gebruik van lengtematen, gewich-
ten en inhoudsmaten.[p] **36** Ge-
bruik een nauwkeurige weeg-
schaal, nauwkeurige gewichten,
een nauwkeurige korenmaat en
een nauwkeurige maatkan.*[q] Ik
ben Jehovah, jullie God, die jullie
uit Egypte heeft geleid. **37** Houd
je aan al mijn voorschriften en
aan al mijn rechterlijke beslissin-
gen en leef ernaar.[a] Ik ben Jeho-
vah.”’

20 Vervolgens zei Jehovah te-
gen Mozes: **2** ‘Zeg tegen
de Israëlieten: “Als een Israëliet
of een vreemdeling die in Israël
woont een van zijn nakomelingen
aan Mo̱lech geeft, moet hij be-
slist ter dood worden gebracht.[b]
Het volk* moet hem stenigen.
3 Ikzelf zal mij* tegen zo iemand
keren en ik zal hem ter dood
brengen.# Want hij heeft een van
zijn nakomelingen aan Mo̱lech
gegeven en hij heeft mijn heili-
ge plaats verontreinigd[c] en mijn
heilige naam ontheiligd. **4** Als
het volk* opzettelijk de ogen er-
voor sluit dat zo iemand zijn na-
komelingen aan Mo̱lech geeft en
ze hem niet ter dood brengen,[d]
5 dan zal ikzelf mij* beslist te-
gen die man en zijn familie ke-
ren.[e] Ik zal die man uit zijn volk
verwijderen,# en ook iedereen
die zich bij hem aansluit in het
vereren van△ Mo̱lech.
6 Als iemand* mij ontrouw is#
en zich tot mediums[f] en waar-
zeggers[g] wendt, zal ik mij beslist
tegen die persoon△ keren en hem
ter dood brengen.⊠[h]
7 Jullie moeten je heiligen en
heilig worden,[i] want ik ben Jeho-
vah, jullie God. **8** Houd je aan
mijn voorschriften en leef er-
naar.[j] Ik ben Jehovah, die jullie
heiligt.[k]
9 Als iemand zijn vader of zijn
moeder vervloekt,* moet hij be-
slist ter dood worden gebracht.[l]
Omdat hij zijn vader of zijn

19:27 *Of ‘je zijlokken’. #Of ‘afknippen’. **19:28** *Lett.: ‘vlees’. #Of ‘ziel’. Het Hebreeuwse woord *nefesj* slaat hier op een overleden persoon. **19:30** *Lett.: ‘ontzag’. **19:36** *Lett.: ‘een nauwkeurige efa en een nauwkeurige hin’. Zie App. B14.

20:2, 4 *Lett.: ‘volk van het land’. **20:3, 5** *Lett.: ‘mijn gezicht’. **20:3** #Lett.: ‘hem uit het midden van zijn volk afsnijden’. **20:5** #Of ‘ter dood brengen’. △Of ‘zich prostitueren met’. **20:6** *Of ‘een ziel’. #Of ‘geestelijke prostitutie bedrijft’. △Of ‘ziel’. ⊠Lett.: ‘uit het midden van zijn volk afsnijden’. **20:9** *Of ‘kwaad afsmeekt over’.

HFST. 19
a Le 3:17, Le 17:13, De 12:23, Han 15:20, 29
b Ex 8:7, De 18:10-12, Ga 5:19, 20, Opb 21:8
c Le 21:1, 5
d De 14:1
e De 23:17
f Heb 13:4, 1Pe 4:3
g Ex 20:10, Ex 31:13
h Le 20:6, De 18:10-12, 1Kr 10:13, Jes 8:19
i Le 20:27, Han 16:16
j Sp 16:31, Sp 20:29
k Job 32:6, Sp 23:22, 1Ti 5:1
l Job 28:28, Sp 1:7, Sp 8:13, 1Pe 2:17
m Ex 23:9
n Ex 12:49
o Ex 22:21
p De 25:13, 15, Sp 20:10
q Sp 11:1

2de kolom
a Le 18:5, De 4:6

HFST. 20
b Le 18:21, De 18:10
c Ez 5:11
d De 13:6-9
e Ex 20:5
f Le 19:31, De 18:10-12, Ga 5:19, 20, Opb 21:8
g Le 20:27, Han 16:16
h 1Kr 10:13
i Le 11:44, 1Pe 1:15, 16
j Le 18:4, Pr 12:13
k Ex 31:13, Le 21:8, 1Th 5:23, 2Th 2:13
l Ex 21:17, De 27:16, Sp 20:20, Mt 15:4

moeder heeft vervloekt, heeft hij
zijn dood aan zichzelf te wijten.*
10 Als een man overspel pleegt
met de vrouw van een ander, met
de vrouw van zijn medemens, heb-
ben beiden overspel gepleegd en
moeten ze beslist ter dood wor-
den gebracht.[a] **11** Een man die
gemeenschap heeft met de vrouw
van zijn vader, maakt zijn vader
te schande.*[b] Beiden moeten be-
slist ter dood worden gebracht.
Ze hebben hun dood aan zichzelf
te wijten.# **12** Als een man ge-
meenschap heeft met zijn schoon-
dochter, moeten beiden beslist ter
dood worden gebracht. Ze heb-
ben iets tegennatuurlijks gedaan.
Ze hebben hun dood aan zichzelf
te wijten.#[c]
13 Als een man op dezelfde
manier bij een man ligt als bij een
vrouw, hebben beiden iets walge-
lijks gedaan.[d] Ze moeten beslist
ter dood worden gebracht. Ze
hebben hun dood aan zichzelf te
wijten.#
14 Als een man gemeenschap
heeft met een vrouw en haar
moeder, is dat een schandelijke
daad.*[e] Zowel hij als de beide
vrouwen moeten verbrand wor-
den,[f] want zulk schandelijk ge-
drag mag bij jullie niet voorko-
men.
15 Als een man gemeenschap
heeft met een dier, moet hij be-
slist ter dood worden gebracht,
en ook het dier moet gedood wor-
den.[g] **16** Als een vrouw zich aan
een dier aanbiedt om er gemeen-
schap mee te hebben,[h] moet je de
vrouw en het dier doden. Ze moe-
ten beslist ter dood worden ge-
bracht. Ze hebben hun dood aan
zichzelf te wijten.#
17 Als een man gemeenschap
heeft met zijn zus — de doch-
ter van zijn vader of de dochter
van zijn moeder — en ze elkaars
naaktheid zien, is dat een schan-
de.[a] Ze moeten voor de ogen
van het volk worden verwijderd.
Hij heeft zijn zus te schande ge-
maakt.* Hij moet de gevolgen
dragen van zijn overtreding.
18 Als een man bij een vrouw
ligt tijdens haar menstruatie en
gemeenschap met haar heeft,
dan heeft zowel hij als zij haar
bloedvloeiing blootgelegd.[b] Bei-
den moeten uit het midden van
hun volk worden verwijderd.
19 Je mag geen gemeenschap
hebben met de zus van je moeder
of de zus van je vader, want dan
zou je een bloedverwant te schan-
de maken.[c] Ze moeten de gevol-
gen dragen van hun overtreding.
20 Een man die gemeenschap
heeft met de vrouw van zijn oom,
maakt zijn oom te schande.*[d] Ze
moeten de gevolgen dragen van
hun zonde. Ze moeten kinderloos
sterven. **21** Als een man met de
vrouw van zijn broer trouwt,* is
dat iets afschuwelijks.[e] Hij heeft
zijn broer te schande gemaakt.#
Ze moeten kinderloos worden.
22 Houd je aan al mijn voor-
schriften en aan al mijn rechter-
lijke beslissingen[f] en leef ernaar.[g]
Dan zal het land waar ik jullie
naartoe breng om er te wonen,
jullie niet uitbraken.[h] **23** Jullie
mogen niet de gebruiken volgen*
van de volken die ik voor jullie
verdrijf,[i] want zij hebben al die
dingen gedaan en ik heb een af-
schuw van ze.[j] **24** Daarom heb
ik tegen jullie gezegd: ‘Jullie zul-
len hun land innemen, en ik zal
het jullie in bezit geven, een land
dat overvloeit van melk en ho-

HFST. 20
a De 5:18; De 22:22; Ro 7:3; 1Kor 6:9, 10
b Le 18:8; De 27:20
c Le 18:15, 29
d Ge 19:5; Le 18:22; Re 19:22; Ro 1:26, 27; 1Kor 6:9, 10; Ju 7
e Le 18:17; De 27:23
f Le 21:9
g Ex 22:19; De 27:21
h Le 18:23

2de kolom
a Le 18:9; De 27:22
b Le 18:19
c Le 18:12, 13
d Le 18:14
e Le 18:16; De 25:5
f Ex 21:1; De 5:1
g Pr 12:13
h Le 18:26, 28
i Le 18:3, 24; De 12:30
j Le 18:27; De 9:5

20:9 *Lett.: ‘is zijn bloed op hem’. **20:11** *Lett.: ‘heeft de naaktheid van zijn vader blootgelegd’. **20:11-13, 16** #Lett.: ‘Hun bloed is op hen.’ **20:14** *Of ‘obsceen gedrag’. **20:17** *Lett.: ‘Hij heeft de naaktheid van zijn zus blootgelegd.’ **20:20** *Lett.: ‘heeft de naaktheid van zijn oom blootgelegd’. **20:21** *D.w.z. terwijl zijn broer nog leeft. #Lett.: ‘Hij heeft de naaktheid van zijn broer blootgelegd.’ **20:23** *Lett.: ‘wandelen in de voorschriften’.

ning.[a] Ik ben Jehovah, jullie God,
die jullie heeft afgezonderd van
de volken.’[b] 25 Jullie moeten on-
derscheid maken tussen reine en
onreine landdieren en tussen rei-
ne en onreine vogels.[c] Maak je-
zelf* niet tot iets walgelijks met
landdieren, vogels of kruipende
dieren die ik voor jullie heb af-
gezonderd als onrein.[d] 26 Jullie
moeten heilig voor mij zijn, want
ik, Jehovah, ben heilig,[e] en ik
zonder jullie van de volken af om
van mij te worden.[f]

27 Elke man of vrouw die als
medium optreedt of een waar-
zegger is,* moet beslist ter dood
worden gebracht.[g] Zulke mensen
moeten door het volk gestenigd
worden. Ze hebben hun dood
aan zichzelf te wijten.”’#

21 Jehovah zei verder tegen
Mozes: ‘Zeg tegen de pries-
ters, de zonen van Aäron: “Een
priester mag zich niet verontrei-
nigen in verband met een dode*
onder zijn volk.[h] 2 Maar dat mag
hij wel doen als het gaat om een
naaste bloedverwant: zijn moe-
der, zijn vader, zijn zoon, zijn
dochter, zijn broer, 3 en ook
zijn zus als ze een maagd is die
bij hem woont* en nog niet ge-
trouwd is. 4 Hij mag zich niet
verontreinigen en ontheiligen als
het gaat om een vrouw die ge-
trouwd is met een man van zijn
volk. 5 Ze mogen hun hoofd
niet kaalscheren,[i] de zijkant van
hun baard niet afscheren en
geen insnijdingen in hun lichaam
maken.[j] 6 Ze moeten heilig zijn
voor hun God[k] en ze mogen de
naam van hun God niet ontheil-
ligen,[l] want ze bieden Jehovah’s
vuuroffers aan, het brood* van
hun God, en ze moeten heilig
zijn.[m] 7 Ze mogen niet trouwen
met een prostituee,[a] een vrouw
die is verontreinigd of een vrouw
die van haar man gescheiden is,[b]
want een priester is heilig voor
zijn God. 8 Jullie moeten hem
heiligen,[c] want hij is iemand die
het brood van jullie God aan-
biedt. Hij moet heilig voor jullie
zijn, want ik, Jehovah, ben heilig
en ik heilig jullie.[d]

9 Als de dochter van een
priester zich ontheiligt door zich
te prostitueren, ontheiligt ze haar
vader. Ze moet verbrand worden.[e]

10 Degene die de hogepries-
ter is onder zijn broeders, over
wiens hoofd de zalfolie is uit-
gegoten[f] en die geïnstalleerd is*
om de priesterkleding te dra-
gen,[g] mag zijn haar niet onver-
zorgd laten en zijn kleren niet
scheuren.[h] 11 Hij mag niet bij
een dode* komen;[i] zelfs als het
gaat om zijn vader of zijn moe-
der mag hij zich niet verontreini-
gen. 12 Hij mag niet uit het hei-
ligdom weggaan en hij mag het
heiligdom van zijn God niet ont-
wijden,[j] want het teken van op-
dracht, de zalfolie van zijn God,[k]
is op hem. Ik ben Jehovah.

13 De vrouw met wie hij
trouwt, moet nog maagd zijn.[l]
14 Hij mag niet trouwen met een
weduwe, een gescheiden vrouw,
een vrouw die is verontreinigd
of een prostituee. Hij moet een
maagd uit zijn volk tot vrouw
nemen. 15 Hij mag zijn nako-
melingen* niet ontheiligen onder
zijn volk,[m] want ik ben Jehovah,
die hem heiligt.”’

16 Vervolgens zei Jehovah te-
gen Mozes: 17 ‘Zeg tegen Aäron:
“Niemand van je nakomelingen*
die een gebrek heeft, mag het
brood van zijn God komen aan-
bieden. Dat geldt van generatie op

HFST. 20
a Ex 3:17; Ex 6:8; De 8:7-9; Ez 20:6
b Ex 19:5; Ex 33:16; 1Kon 8:53; 1Pe 2:9
c Le 11:46, 47; De 14:4-20
d Le 11:43
e Le 19:2; Ps 99:5; 1Pe 1:15, 16; Opb 4:8
f De 7:6
g Ex 22:18; Le 19:31; Le 20:6; De 18:10-12; Opb 21:8

HFST. 21
h Nu 19:14
i De 14:1
j Le 19:27, 28
k Ex 29:44
l Le 18:21; Le 19:12; Le 22:32
m Jes 52:11; 1Pe 1:15, 16

2de kolom
a Le 19:29
b De 24:1; Ez 44:22
c Ex 28:41
d Ex 28:36; Le 11:45; Le 20:7, 8
e Le 20:14
f Le 8:12
g Ex 28:2; Ex 29:29; Le 16:32
h Ge 37:34; Le 10:6
i Nu 6:7; Nu 19:11, 14
j Le 10:7
k Le 8:12
l Ez 44:22
m Ezr 9:2

20:25 *Of ‘je ziel’. **20:27** *Of ‘een voorspellende geest heeft’. #Lett.: ‘Hun bloed is op hen.’ **21:1** *Of ‘een ziel’. **21:3** *Lett.: ‘dicht bij hem is’. **21:6** *Of ‘voedsel’, d.w.z. de slachtoffers.

21:10 *Lett.: ‘wiens hand gevuld is’. **21:11** *Of ‘dode ziel’. Het Hebreeuwse woord *nefesj* is hier gekoppeld aan een Hebreeuws woord dat ‘dood’ betekent. **21:15, 17** *Lett.: ‘zaad’.

generatie. **18** Als een man een gebrek heeft, mag hij het brood niet komen aanbieden: een man die blind of kreupel is, die een misvormd gezicht heeft* of bij wie een van de ledematen te lang is, **19** een man met een gebroken voet of een gebroken hand, **20** een man met een bochel, een dwerg* of een man met een oogaandoening, eczeem, ringworm of met beschadigde zaadballen.[a] **21** Geen enkele nakomeling* van de priester Aäron met een gebrek mag Jehovah's vuuroffers komen aanbieden. Omdat hij een gebrek heeft, mag hij het brood van zijn God niet komen aanbieden. **22** Wel mag hij van het brood van zijn God eten, zowel van de allerheiligste dingen[b] als van de heilige dingen.[c] **23** Maar hij mag niet in de buurt van het gordijn komen[d] en hij mag niet bij het altaar komen,[e] want hij heeft een gebrek. Hij mag mijn heiligdom niet ontwijden,[f] want ik ben Jehovah, die hen heiligt."'[g]

24 Mozes bracht dat over aan Aäron en zijn zonen en aan alle Israëlieten.

22 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **2** 'Zeg tegen Aäron en zijn zonen dat ze goed moeten opletten hoe ze omgaan met* de heilige dingen die de Israëlieten aan mij hebben opgedragen en aan mij offeren, en dat ze mijn heilige naam niet ontheiligen.[h] Ik ben Jehovah. **3** Zeg tegen ze: "Als een van jullie nakomelingen terwijl hij onrein is in de buurt komt van de heilige dingen die de Israëlieten aan Jehovah hebben opgedragen, moet die persoon* uit mijn aanwezigheid verwijderd worden.#[i] Dat geldt van generatie op generatie. Ik ben Jehovah. **4** Geen enkele nakomeling van Aäron die melaats[a] is of een afscheiding[b] heeft, mag van de heilige dingen eten totdat hij weer rein is.[c] Dat geldt ook voor een man die iemand aanraakt die onrein is door een dode,*[d] een man die een zaadlozing[e] heeft, **5** een man die een van de onreine krioelende dieren aanraakt[f] of een man die onrein wordt omdat hij een ander aanraakt die om de een of andere reden onrein is.[g] **6** Degene* die zoiets of zo iemand aanraakt, zal tot de avond onrein zijn en mag geen van de heilige dingen eten, maar hij moet zich met water wassen.[h] **7** Na zonsondergang zal hij weer rein zijn, en dan mag hij van de heilige dingen eten, want het is zijn voedsel.[i] **8** Ook mag hij geen dier eten dat dood wordt aangetroffen of dat door wilde dieren verscheurd is, anders wordt hij onrein.[j] Ik ben Jehovah.

9 Ze moeten hun verplichtingen tegenover mij nakomen, zodat ze geen zonde op zich laden en sterven omdat ze heilige dingen ontheiligd hebben. Ik ben Jehovah, die hen heiligt.

10 Geen enkele onbevoegde* mag iets heiligs eten.[k] Geen enkele vreemdeling die bij een priester te gast is en geen enkele loonarbeider mag iets heiligs eten. **11** Maar als een priester met zijn eigen geld iemand* als slaaf heeft gekocht, mag die persoon ervan mee-eten. Slaven die in zijn huis geboren zijn, mogen ook van zijn voedsel mee-eten.[l] **12** Als de dochter van een priester trouwt met iemand die geen priester is,* mag ze niet van de heilige bijdragen eten. **13** Maar als de dochter van een priester

HFST. 21
a De 23:1
b Le 2:10; Le 6:14, 16; Le 24:8, 9; Nu 18:9
c Le 22:10; Nu 18:19
d Ex 30:6
e Ex 38:1
f Ex 25:8
g Ex 28:41

HFST. 22
h Ex 28:38; Le 21:6; Nu 18:32
i Le 7:20

2de kolom
a Le 13:2
b Le 15:2
c Le 14:2; Le 15:13
d Le 21:1; Nu 19:11, 22
e Le 15:16
f Le 11:24, 43
g Le 15:7, 19
h Nu 19:6, 7
i Nu 18:11
j Ex 22:31; Le 17:15; De 14:21
k Ex 29:33
l Nu 18:11

21:18 *Lett.: 'met een gespleten neus'. **21:20** *Of mogelijk 'uitgemergeld'. **21:21** *Lett.: 'zaad'. **22:2** *Lett.: 'ze zich moeten afzonderen van'. **22:3, 4** *Of 'ziel'. **22:3** #Of 'ter dood worden gebracht'.

22:6 *Of 'de ziel'. **22:10** *Lett.: 'vreemde', een man die niet uit Aärons familie kwam. **22:11** *Of 'een ziel'. **22:12** *Of 'een vreemde'.

weduwe of een gescheiden vrouw wordt en ze geen kinderen heeft en naar het huis van haar vader teruggaat, zoals in haar jeugd, mag ze wel van haar vaders voedsel eten.[a] Maar geen enkele onbevoegde* mag ervan eten.

14 Als een man bij vergissing iets heiligs eet, moet hij een vijfde van de waarde daaraan toevoegen en het heilige offer aan de priester geven.[b] **15** Ze mogen de heilige dingen van de Israëlieten die ze als bijdrage aan Jehovah geven, dus niet ontheiligen,[c] **16** anders zullen ze gestraft worden omdat ze schuld op zich geladen hebben door hun heilige dingen te eten. Want ik ben Jehovah, die hen heiligt.”’

17 Daarna zei Jehovah tegen Mozes: **18** ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen en tegen alle Israëlieten: “Als een Israëliet of een vreemdeling die in Israël woont, een brandoffer aan Jehovah aanbiedt[d] als een vrijwillig offer of om zijn geloften in te lossen,[e] **19** dan moet hij om goedkeuring te ontvangen een stier, een jonge ram of een geitenbok zonder gebreken aanbieden.[f] **20** Bied dus geen dier met een gebrek aan,[g] want daarmee zullen jullie geen goedkeuring ontvangen.

21 Als iemand een vredeoffer[h] aan Jehovah aanbiedt als vrijwillig offer of om een gelofte in te lossen, dan zal het alleen met goedkeuring ontvangen worden als het een rund, een schaap of een geit is zonder gebreken. Het dier mag geen enkel gebrek hebben. **22** Geen enkel offerdier mag blind zijn, een gebroken poot hebben of een snijwond, wratten, schurft of ringworm hebben; zo’n dier mag je niet aan Jehovah aanbieden of als offer voor Jehovah op het altaar leggen. **23** Een rund* of een schaap met een poot die te lang of te kort is, mag je wel als vrijwillig offer aanbieden, maar het zal niet met goedkeuring worden aanvaard als gelofteoffer. **24** Een dier waarvan de zaadballen beschadigd, verbrijzeld, uitgerukt of afgesneden zijn, mag je niet aan Jehovah aanbieden. In jullie land mag je zulke offers niet brengen. **25** En zulke dieren mag je niet uit de hand van een buitenlander als het brood van jullie God aanbieden, want ze zijn verminkt en hebben een gebrek. Ze zullen niet met goedkeuring worden aanvaard.”’

26 Jehovah zei verder tegen Mozes: **27** ‘Als er een rund,* een schaap of een geit wordt geboren, moet die zeven dagen bij zijn moeder blijven,[a] maar vanaf de achtste dag zal het dier met goedkeuring als offer worden aanvaard, als vuuroffer voor Jehovah. **28** Een rund* of een schaap mag je niet op dezelfde dag slachten als het jong ervan.[b]

29 Als jullie een dankoffer aan Jehovah[c] brengen, moeten jullie dat doen om goedkeuring voor jezelf te krijgen. **30** Het moet op dezelfde dag gegeten worden. Jullie mogen er niets van overlaten tot de volgende morgen.[d] Ik ben Jehovah.

31 Houd je aan mijn geboden en leef ernaar.[e] Ik ben Jehovah. **32** Jullie mogen mijn heilige naam niet ontheiligen,[f] en ik moet in het midden van de Israëlieten geheiligd worden.[g] Ik ben Jehovah, die jullie heiligt,[h] **33** die jullie uit Egypte heeft geleid om jullie te laten zien dat ik God ben.[i] Ik ben Jehovah.’

23 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “De periodieke feesten[j] voor Jehovah, die jullie moeten afkondigen,[k] zijn heilige

22:13 *Lett.: ‘vreemde’, een man die niet uit Aärons familie kwam.

22:23, 27, 28 *Lett.: ‘stier’.

HFST. 22
a Le 10:14; Nu 18:19
b Le 5:15, 16
c Nu 18:32
d Nu 15:14, 16
e Le 7:16; Nu 15:3; De 12:5, 6
f Le 1:3; Le 22:22
g De 15:19, 21; De 17:1; Mal 1:8; Heb 9:14; 1Pe 1:19
h Le 3:1

2de kolom
a Ex 22:30
b Ex 23:19; De 22:6
c Le 7:12
d Le 7:15
e Le 19:37; Nu 15:40; De 4:40
f Le 18:21; Le 19:12
g Le 10:3
h Ex 19:5; Le 20:8; Le 21:8
i Ex 6:7; Le 11:45

HFST. 23
j Ex 23:14; Le 23:37
k Nu 10:10

bijeenkomsten. Dit zijn mijn periodieke feesten:

3 Zes dagen mag er worden gewerkt, maar op de zevende dag is het sabbat, een dag van volledige rust,[a] een heilige bijeenkomst. Jullie mogen dan geen enkel soort werk doen. Het moet een sabbat voor Jehovah zijn, waar jullie ook wonen.[b]

4 Dit zijn de periodieke feesten voor Jehovah, heilige bijeenkomsten die jullie op de vastgestelde tijd moeten afkondigen: **5** Op de 14de dag van de eerste maand,[c] in de avondschemering,* is het Pascha[d] voor Jehovah.

6 Op de 15de dag van die maand is het Feest van het Ongezuurde Brood voor Jehovah.[e] Zeven dagen lang moeten jullie ongezuurd brood eten.[f] **7** Houd op de eerste dag een heilige bijeenkomst.[g] Jullie mogen dan geen zwaar werk doen. **8** Zeven dagen lang moeten jullie een vuuroffer aan Jehovah aanbieden. Op de zevende dag is er weer een heilige bijeenkomst. Dan mogen jullie geen zwaar werk doen.”’

9 Daarna zei Jehovah tegen Mozes: **10** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie uiteindelijk in het land komen dat ik jullie geef en jullie de oogst hebben binnengehaald, moeten jullie een schoof van de eerste opbrengst[h] naar de priester brengen.[i] **11** Hij zal de schoof heen en weer bewegen vóór Jehovah om goedkeuring voor jullie te krijgen. De priester moet dat op de dag na de sabbat doen. **12** Op de dag waarop jullie de schoof heen en weer laten bewegen, moeten jullie een jonge ram van nog geen jaar oud zonder gebreken als brandoffer aan Jehovah brengen. **13** Daarbij hoort een graanoffer van twee tiende efa* meelbloem vermengd met olie, als een vuuroffer voor Jehovah waarvan de geur aangenaam* is voor hem. Er hoort ook een drankoffer van een kwart hin# wijn bij. **14** Jullie mogen geen brood eten, geen geroosterd graan en geen nieuw graan tot die dag, totdat jullie het offer aan jullie God hebben gebracht. Het is een blijvend voorschrift van generatie op generatie, waar jullie ook wonen.

15 Vanaf de dag na de sabbat, de dag waarop jullie de schoof van het beweegoffer hebben gebracht, moeten jullie zeven sabbatten tellen.[a] Het moeten volledige weken zijn. **16** Jullie moeten 50 dagen tellen,[b] tot de dag na de zevende sabbat, en dan moeten jullie een offer van nieuw graan aan Jehovah aanbieden.[c] **17** Uit jullie woonplaatsen moeten jullie als beweegoffer twee broden meebrengen, bereid met twee tiende efa* meelbloem en gebakken met zuurdesem.[d] Het is de eerste opbrengst voor Jehovah.[e] **18** Samen met de broden moeten jullie zeven eenjarige mannetjeslammeren zonder gebreken aanbieden, en één jonge stier en twee rammen.[f] Ze vormen een brandoffer voor Jehovah, samen met het graanoffer en de drankoffers die daarbij horen. Het is een vuuroffer waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah. **19** Jullie moeten één geitenbokje als zondeoffer brengen[g] en twee eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[h] **20** De priester moet ze met de broden van de eerste opbrengst heen en weer bewegen als een beweegoffer vóór Jehovah, samen met de twee mannetjeslammeren. Ze zijn iets heiligs voor Jehovah en zijn bestemd voor de priester.[i] **21** Op die dag moeten jullie aankondigen[j] dat

---

23:5 *Lett.: ‘tussen de twee avonden’. **23:13, 17** *Twee tiende efa was 4,4 l. Zie App. B14.

23:13 *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’. #Een hin was 3,67 l. Zie App. B14.

HFST. 23

a Ex 16:30, Ex 20:10, Han 15:21
b Ne 13:22
c Nu 9:2, 3, Nu 28:16
d Ex 12:3, 6, De 16:1, 1Kor 5:7
e Nu 28:17, 1Kor 5:8
f Ex 12:15, Ex 13:6, Ex 34:18
g Ex 12:16
h 1Kor 15:20, 23
i Nu 18:8, 12, Sp 3:9, Ez 44:30

2de kolom

a Ex 34:22, De 16:9, 10
b Han 2:1
c Nu 28:26-31, De 16:16
d Le 7:11, 13
e Ex 23:16, Ex 34:22
f Nu 28:26, 27
g Le 4:23
h Le 3:1
i Le 7:34, Le 10:14, Nu 18:9, De 18:4, 1Kor 9:13
j Nu 10:10

jullie een heilige bijeenkomst hebben. Jullie mogen dan geen zwaar werk doen. Het is een blijvend voorschrift van generatie op generatie, waar jullie ook wonen.

22 Als je de oogst van het land haalt, oogst dan niet helemaal tot aan de rand van je akker en raap niet op wat er van je oogst overblijft.[a] Je moet dat achterlaten voor de armen*[b] en voor de vreemdelingen die bij jullie wonen.[c] Ik ben Jehovah, jullie God.”’

23 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **24** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “De eerste dag van de zevende maand moet een dag van volledige rust zijn, een herdenking die wordt aangekondigd met trompetgeschal,[d] een heilige bijeenkomst. **25** Jullie mogen dan geen zwaar werk doen en jullie moeten een vuuroffer aan Jehovah aanbieden.”’

26 Jehovah zei verder tegen Mozes: **27** ‘Maar de tiende dag van deze zevende maand is de Verzoendag.[e] Jullie moeten een heilige bijeenkomst houden, en jullie moeten die in rouw doorbrengen*[f] en een vuuroffer aan Jehovah aanbieden. **28** Op die dag mag je geen enkel soort werk doen, want het is een verzoendag, waarop verzoening[g] voor jullie gedaan wordt vóór Jehovah, je God. **29** Iedereen* die deze dag niet in rouw doorbrengt,# moet uit zijn volk worden verwijderd.△[h] **30** Iedereen* die op die dag toch werkt, zal ik uit het midden van zijn volk wegvagen. **31** Jullie mogen dan geen enkel soort werk doen. Het is een blijvend voorschrift van generatie op generatie, waar jullie ook wonen. **32** Het is een sabbat voor jullie, een dag van volledige rust, die jullie* in rouw moeten doorbrengen,[a] vanaf de avond van de negende dag van de maand. Jullie moeten van avond tot avond sabbat houden.’

33 Daarna zei Jehovah tegen Mozes: **34** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Op de 15de dag van deze zevende maand is het Loofhuttenfeest voor Jehovah, zeven dagen lang.[b] **35** Op de eerste dag moet er een heilige bijeenkomst zijn, en jullie mogen dan geen zwaar werk doen. **36** Zeven dagen moeten jullie Jehovah een vuuroffer aanbieden. Op de achtste dag moeten jullie een heilige bijeenkomst houden,[c] en jullie moeten een vuuroffer aan Jehovah aanbieden. Het is een plechtige vergadering. Jullie mogen dan geen zwaar werk doen.

37 Dat zijn de periodieke feesten[d] voor Jehovah, die jullie als heilige bijeenkomsten[e] moeten afkondigen en waarop jullie Jehovah een vuuroffer moeten aanbieden: het brandoffer,[f] het graanoffer[g] dat bij het slachtoffer hoort en de drankoffers,[h] volgens het dagelijkse schema. **38** Die offers komen nog bij alles wat er op de sabbatten[i] van Jehovah geofferd wordt en bij jullie geschenken,[j] jullie gelofteoffers[k] en jullie vrijwillige offers,[l] die jullie aan Jehovah horen te geven. **39** Maar op de 15de dag van de zevende maand, wanneer jullie de opbrengst van het land hebben binnengehaald, moeten jullie zeven dagen lang het feest voor Jehovah vieren.[m] Op de eerste dag is er volledige rust en ook op de achtste dag is er volledige rust.[n] **40** Op de eerste dag moeten jullie de vruchten van prachtige bomen nemen, de bladeren van palmbomen,[o] de takken van

---

23:22 *Of ‘ellendigen’. **23:27** *Of ‘je ziel in droefheid buigen’, ‘je ziel kwellen’. Deze uitdrukking lijkt te slaan op verschillende vormen van onthouding, waaronder vasten. **23:29, 30** *Of ‘elke ziel’. **23:29** #Of mogelijk ‘niet vast’. △Of ‘ter dood worden gebracht’.

23:32 *Of ‘jullie zielen’.

HFST. 23

- a Le 19:9; De 24:19; Ru 2:2, 3
- b Jes 58:7
- c Le 19:33
- d Nu 10:10; Nu 29:1
- e Ex 30:10; Le 25:9
- f Le 16:29, 30; Nu 29:7
- g Le 16:34; Heb 9:12, 24-26; Heb 10:10; 1Jo 2:1, 2
- h Nu 9:13; Nu 15:30

2de kolom

- a Le 16:29-31; Le 23:27; Nu 29:7
- b Ex 23:16; Nu 29:12; De 16:13; Ezr 3:4; Ne 8:14-18; Jo 7:2
- c Ne 8:18
- d Ex 23:14; De 16:16
- e Nu 28:26; Nu 29:7
- f Le 1:3
- g Le 2:1, 11
- h Nu 15:5; Nu 28:6, 7
- i Ex 16:23; Ex 20:8; Ex 31:13
- j Ex 28:38; Nu 18:29
- k De 12:11
- l Nu 29:39; De 12:6; 1Kr 29:9; 2Kr 35:8; Ezr 2:68
- m De 16:13
- n Nu 29:12
- o Ne 8:15; Opb 7:9

loofbomen en populieren uit het dal,* en jullie moeten zeven dagen lang vrolijk zijn[a] vóór Jehovah, jullie God. **41** Jullie moeten het zeven dagen per jaar als een feest voor Jehovah vieren.[b] In de zevende maand moeten jullie het vieren; het is een blijvend voorschrift van generatie op generatie. **42** Zeven dagen lang moeten jullie in loofhutten wonen.[c] Alle geboren Israëlieten moeten in de loofhutten wonen, **43** zodat toekomstige generaties weten[d] dat ik de Israëlieten in hutten* heb laten wonen toen ik ze uit Egypte leidde.[e] Ik ben Jehovah, jullie God.”’

44 Dat vertelde Mozes aan de Israëlieten over de periodieke feesten voor Jehovah.

24 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **2** ‘Geef de Israëlieten opdracht om zuivere olijfolie* voor de verlichting bij je te brengen, om de lampen altijd te laten branden.[f] **3** Aäron moet ervoor zorgen dat de lampen buiten het gordijn van de getuigenis in de tent van samenkomst altijd branden vóór Jehovah, van de avond tot de morgen. Het is een blijvend voorschrift van generatie op generatie. **4** Hij moet ervoor zorgen dat de lampen op de lampenstandaard[g] van zuiver goud altijd in orde zijn vóór Jehovah.

5 Neem meelbloem en bak daar 12 ringvormige broden van. Gebruik voor elk brood twee tiende efa.* **6** Leg ze in twee stapels[h] van zes op de tafel van zuiver goud vóór Jehovah.[i] **7** Leg op elke stapel zuivere geurige hars. De hars is een vuuroffer voor Jehovah en dient als symbool* van het brood.[j] **8** Op elke sabbat moet hij dat steeds vóór Jehovah in orde brengen.[a] Het is een blijvend verbond met de Israëlieten. **9** Het is bestemd voor Aäron en zijn zonen,[b] en ze moeten het op een heilige plaats eten,[c] want het is voor hem iets allerheiligst van de vuuroffers voor Jehovah. Het is een blijvend voorschrift.’

10 Nu bevond zich onder de Israëlieten een zoon van een Israëlitische vrouw en een Egyptische man,[d] en hij raakte in het kamp in gevecht met een Israëlitische man. **11** De zoon van de Israëlitische vrouw ging de Naam* lasteren en vervloeken.#[e] Daarom brachten ze hem naar Mozes.[f] De moeder van de man was Selomith, de dochter van Dibri, uit de stam Dan. **12** Ze zetten hem gevangen totdat voor hen duidelijk zou zijn wat Jehovah’s beslissing was.[g]

13 Jehovah zei tegen Mozes: **14** ‘Breng degene die gevloekt heeft buiten het kamp. Allen die hem gehoord hebben, moeten hun handen op zijn hoofd leggen en de hele gemeenschap moet hem stenigen.[h] **15** En zeg tegen de Israëlieten: “Als iemand zijn God vervloekt, moet hij de gevolgen dragen van zijn zonde. **16** Iemand die Jehovah’s naam lastert, moet beslist ter dood worden gebracht.[i] De hele gemeenschap moet hem stenigen. Zowel een vreemdeling die bij jullie woont als een geboren Israëliet moet ter dood worden gebracht als hij de Naam lastert.

17 Als iemand een mens om het leven brengt,* moet hij beslist ter dood worden gebracht.[j] **18** Wie een dier* van een ander doodslaat, moet het vergoeden, een leven voor een leven.#

23:40 *Of ‘de wadi’. **23:43** *Of ‘tijdelijke onderkomens’. **24:2** *Of ‘zuivere olie van gestoten olijven’. **24:5** *Twee tiende efa was 4,4 l. Zie App. B14. **24:7** *Of ‘herinnering’, ‘vertegenwoordigend deel’.

24:11 *D.w.z. de naam Jehovah, zoals blijkt uit vs. 15 en 16. #Of ‘kwaad afsmeken over’. **24:17** *Of ‘een mensenziel doodslaat’. **24:18** *Of ‘de ziel van een dier’. #Of ‘een ziel voor een ziel’.

HFST. 23
a De 16:15; Ne 8:10
b Nu 29:12
c De 31:10, 11
d De 31:13; Ps 78:6
e Ex 12:37, 38; Nu 24:5

HFST. 24
f Ex 27:20, 21; Nu 8:2
g Ex 25:31; Ex 39:33, 37; Heb 9:2
h Ex 40:22, 23; 1Sa 21:4; Mr 2:25, 26
i Ex 25:23, 24; 1Kon 7:48
j Le 2:2; Le 6:15

2de kolom
a Nu 4:7; 1Kr 9:32; 2Kr 2:4
b Le 21:22; Le 22:10; 1Sa 21:4, 6; Mt 12:3, 4; Lu 6:3, 4
c Le 6:14, 16
d Ex 12:38; Nu 11:4
e Ex 20:7; Ex 22:28; Le 19:12
f Ex 18:22
g Ex 18:15, 16; Nu 15:32, 34
h Nu 15:32, 35; De 17:7
i De 5:11
j Ge 9:6; Ex 21:12; Nu 35:31; De 19:11-13

19 Als iemand zijn medemens
verwondt, moet wat hij gedaan
heeft hemzelf worden aangedaan.[a]
20 Een breuk voor een breuk,
een oog voor een oog, een tand
voor een tand. De verwonding
die hij iemand heeft toegebracht,
moet ook hemzelf worden toege-
bracht.[b] **21** Wie een dier dood-
slaat, moet het vergoeden,[c] maar
wie een mens doodslaat, moet ter
dood worden gebracht.[d]

22 Voor de vreemdeling die
bij jullie woont en voor de gebo-
ren Israëliet geldt dezelfde rech-
terlijke beslissing,[e] want ik ben
Jehovah, jullie God.”’

23 Mozes vertelde dat aan de
Israëlieten, en ze brachten dege-
ne die had gevloekt buiten het
kamp en stenigden hem.[f] Zo de-
den de Israëlieten precies wat
Jehovah Mozes had opgedragen.

25 Jehovah zei verder tegen
Mozes op de berg Sinaï:
2 ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wan-
neer jullie uiteindelijk in het land
komen dat ik jullie geef,[g] moet het
land een sabbat houden voor Je-
hovah.[h] **3** Zes jaar lang mogen
jullie je akker inzaaien en je wijn-
gaard snoeien en mogen jullie de
oogst binnenhalen.[i] **4** Maar het
zevende jaar moet een sabbat
van volledige rust voor het land
zijn, een sabbat voor Jehovah.
Je mag je akker niet inzaaien en
je wijngaard niet snoeien. **5** Wat
er vanzelf opkomt van het graan
dat na de oogst is achtergebleven,
mag je niet oogsten, en ook de
druiven van je ongesnoeide wijn-
stok mag je niet oogsten. Het
moet een jaar van volledige rust
voor het land zijn. **6** Wat er tij-
dens de sabbat op het land groeit
mogen jullie wel eten. Jullie, je
slaven en slavinnen, je loonarbei-
ders en de vreemdelingen die bij
jullie wonen mogen ervan eten,
7 net als het vee en de wilde die-
ren in jullie land. Alles wat het
land voortbrengt, mag gegeten
worden.

8 Je moet zeven sabbatsjaren
tellen, zeven keer zeven jaar,
en na zeven sabbatsjaren is er
49 jaar verstreken. **9** Vervolgens
moet je op de tiende dag van de
zevende maand de hoorn luid la-
ten schallen; op de Verzoendag[a]
moeten jullie in het hele land
de hoorn laten klinken. **10** Jul-
lie moeten het 50ste jaar heili-
gen en in het land vrijheid uitroe-
pen voor alle bewoners.[b] Het zal
een jubeljaar voor jullie zijn, en
iedereen zal terugkeren naar zijn
eigen bezit en zijn eigen familie.[c]
11 Dat 50ste jaar zal een jubel-
jaar voor jullie zijn. Je mag niet
zaaien, je mag niet oogsten wat
er van het achtergebleven graan
vanzelf opkomt en je mag de drui-
ven van ongesnoeide wijnstokken
niet verzamelen.[d] **12** Want het is
een jubeljaar. Het moet heilig
voor jullie zijn. Jullie mogen al-
leen eten wat het land uit zich-
zelf voortbrengt.[e]

13 In het jubeljaar moet ieder-
een terugkeren naar zijn eigen
bezit.[f] **14** Als je iets aan je me-
demens verkoopt of van hem
koopt, mogen jullie elkaar niet
uitbuiten.[g] **15** Als je iets van je
medemens koopt, houd dan reke-
ning met het aantal jaren na het
jubeljaar, en als hij iets aan je
verkoopt, moet hij rekening hou-
den met het aantal overgebleven
oogstjaren.[h] **16** Als er nog veel
jaren over zijn, mag hij de prijs
verhogen, en als er weinig jaren
over zijn, moet hij de prijs verla-
gen, want hij verkoopt je het aan-
tal oogsten. **17** Niemand van jul-
lie mag zijn medemens uitbuiten,[i]
en je moet ontzag hebben voor
je God,[j] want ik ben Jehovah,
jullie God.[k] **18** Als jullie je aan
mijn voorschriften en mijn rech-
terlijke beslissingen houden, zul-
len jullie onbezorgd* in het land
wonen.[l] **19** Het land zal vrucht
opbrengen,[m] en jullie zullen volop

HFST. 24
a Ex 21:23, 24
b De 19:21; Mt 5:38
c Ex 22:1
d Ge 9:6; Ex 21:12
e Ex 12:49; Le 17:10; Le 19:34; Nu 9:14; Nu 15:16
f Nu 15:33, 36; De 17:7

HFST. 25
g Ge 15:16
h Le 26:34; 2Kr 36:20, 21
i Ex 23:10, 11

2de kolom
a Le 16:30; Le 23:27, 28
b Jes 61:1, 2; Lu 4:18, 19; Ro 8:20, 21
c Le 27:24; Nu 36:4; De 15:1
d Le 25:5
e Ex 23:11; Le 25:6
f Le 25:29, 30; Le 27:24
g 1Sa 12:3; Sp 14:31
h Le 27:18
i Le 19:13; Sp 22:22
j Le 25:43; Sp 1:7; Sp 8:13
k Jes 33:22
l De 12:10; Ps 4:8; Sp 1:33
m Ps 67:6

25:18 *Of ‘in veiligheid’.

te eten hebben en er onbezorgd*
wonen.[a]
20 Misschien zeggen jullie:
‘Wat moeten we in het zevende
jaar eten als we niet mogen zaaien
en oogsten?’[b] **21** Weet dan dat ik
jullie in het zesde jaar zo zal ze-
genen dat het land een oogst op-
brengt die genoeg is voor drie
jaar.[c] **22** In het achtste jaar mo-
gen jullie weer zaaien en tot het
negende jaar moeten jullie van de
oude oogst eten. Totdat de nieu-
we oogst binnenkomt, zullen jul-
lie van de oude oogst eten.
23 Het land mag niet voor al-
tijd verkocht worden,[d] want het
land is van mij.[e] In mijn ogen zijn
jullie buitenlanders en vreemde-
lingen in dit land.[f] **24** In het
hele land dat jullie bezitten,
moet gelden dat je het recht hebt
grond terug te kopen.
25 Als een van je broeders tot
armoede vervalt en iets van zijn
bezit moet verkopen, dan moet
een terugkoper die nauw aan
hem verwant is, komen om terug
te kopen wat zijn broeder heeft
verkocht.[g] **26** Als iemand geen
terugkoper heeft maar het hem
later zo goed gaat dat hij genoeg
middelen heeft om zijn bezit zelf
terug te kopen, **27** dan moet hij
de waarde ervan berekenen aan
de hand van de jaren sinds hij het
verkocht heeft. Het resterende
bedrag moet hij teruggeven aan
de koper, en dan kan hij terug-
keren naar zijn bezit.[h]
28 Maar als hij niet de mid-
delen heeft om wat hij verkocht
heeft terug te kopen, moet het
tot aan het jubeljaar van de ko-
per blijven.[i] In het jubeljaar krijgt
de persoon het terug en zal hij te-
rugkeren naar zijn bezit.[j]
29 Als iemand een huis in een
ommuurde stad verkoopt, dan
blijft zijn recht van terugkoop
gelden tot een jaar nadat hij
de verkoop heeft afgerond. Zijn
recht van terugkoop[a] is een heel
jaar geldig. **30** Als het niet bin-
nen een jaar wordt teruggekocht,
dan wordt het huis in de om-
muurde stad voorgoed het eigen-
dom van de koper en van de ge-
neraties na hem. Het komt in het
jubeljaar niet vrij. **31** Maar hui-
zen in dorpen die niet ommuurd
zijn, moeten worden beschouwd
als een deel van het akkerland.
Daarvoor blijft het recht van te-
rugkoop gelden, en in het jubel-
jaar komen ze vrij.
32 Voor de Levieten geldt dat
ze altijd het recht hebben om hun
huizen in hun steden[b] terug te
kopen. **33** Als het huis van een
Leviet in een van hun steden niet
wordt teruggekocht, dan komt
het in het jubeljaar vrij,[c] want
de huizen in de steden van de
Levieten zijn hun bezit onder de
Israëlieten.[d] **34** Bovendien mag
de weidegrond[e] rond hun steden
niet worden verkocht, want die
moet voor altijd in hun bezit blij-
ven.
35 Als een broeder in je om-
geving tot armoede vervalt en
niet in zijn eigen onderhoud kan
voorzien, moet je hem ondersteu-
nen,[f] net zoals je dat zou doen
voor een vreemdeling of een bui-
tenlander die bij jullie woont,[g] zo-
dat hij in leven blijft. **36** Vraag
geen rente van hem en probeer
je niet ten koste van hem te ver-
rijken.*[h] Heb ontzag voor je God,[i]
dan zal je broeder in leven blij-
ven. **37** Je mag geen rente vra-
gen als je hem geld leent[j] en geen
winst maken als je hem voedsel
geeft. **38** Ik ben Jehovah, jullie
God, die jullie uit Egypte heeft
geleid[k] om jullie het land Kanaän
te geven, om te laten zien dat ik
jullie God ben.[l]
39 Als een broeder in je omge-
ving tot armoede vervalt en zich
aan je moet verkopen,[m] mag je
hem niet dwingen tot slaven-

HFST. 25
a Le 26:3-5
b Le 25:4, 5; Mt 6:25
c Ge 26:12; De 28:8; Mal 3:10
d 1Kon 21:3
e Ps 24:1
f 1Kr 29:15
g Ru 2:20; Ru 4:4-6
h Le 25:50
i Le 27:24
j Le 25:10, 13

2de kolom
a Le 25:25-27
b Nu 35:2, 8
c Le 25:28
d Nu 18:20; Nu 35:2, 4; De 18:1
e Nu 35:7; Joz 14:4
f De 15:7; Ps 41:1; Ps 112:5; Sp 3:27; Sp 19:17; Mr 14:7; Han 11:29; 1Ti 6:18; 1Jo 3:17
g Ex 22:21; Ex 23:9; Le 19:34; De 10:18
h Ex 22:25; De 23:19; Ps 15:5; Sp 28:8
i Sp 8:13
j De 23:20; Lu 6:34, 35
k Ex 20:2; 1Kon 8:51
l Ex 6:7
m Ex 21:2; De 15:12

25:19 *Of ‘in veiligheid’.

25:36 *Of ‘en vraag geen woekerrente van hem’.

arbeid.[a] **40** Hij moet behandeld
worden als een loonarbeider[b] of
als een buitenlander die bij jul-
lie woont. Tot het jubeljaar zal hij
bij je werken. **41** Dan zal hij met
zijn kinderen* bij je weggaan en
naar zijn familie teruggaan. Hij
moet terugkeren naar het bezit
van zijn voorouders.[c] **42** Want
ze zijn mijn slaven, die ik uit
Egypte heb geleid.[d] Ze mogen
zich niet verkopen zoals een slaaf
wordt verkocht. **43** Je mag hem
niet wreed behandelen,[e] en je
moet ontzag hebben voor je God.[f]
44 Je mag alleen slaven en sla-
vinnen hebben uit de omringende
volken; van hen mag je een slaaf
of een slavin kopen. **45** Ook de
zonen van buitenlanders die bij
jullie wonen[g] mogen jullie als
slaaf kopen, en dat geldt ook voor
de gezinnen die ze in jullie land
krijgen. Die zullen je eigendom
worden. **46** Je mag hen als erfe-
nis aan je zonen nalaten, als een
blijvend bezit. Hen mag je als sla-
ven voor je laten werken, maar je
Israëlitische broeders mag je niet
wreed behandelen.[h]

47 Maar als een vreemdeling
of een buitenlander die bij jullie
woont rijk wordt, en een broe-
der in zijn omgeving vervalt tot
armoede en moet zich verkopen
aan de vreemdeling of de buiten-
lander of aan een lid van de fami-
lie van de vreemdeling, **48** dan
zal nadat hij zich heeft verkocht,
het recht van terugkoop blijven
gelden. Een van zijn broers mag
hem terugkopen.[i] **49** Ook zijn
oom, de zoon van zijn oom of een
andere naaste verwant,* een fa-
milielid, mag hem terugkopen.

Als hij zelf rijk is geworden,
mag hij ook zichzelf terugko-
pen.[j] **50** Samen met zijn koper
moet hij de tijd berekenen van-
af het jaar dat hij zich aan hem
verkocht heeft tot aan het jubel-
jaar,[k] en het geld van zijn ver-
koop moet in verhouding staan
tot het aantal jaren.[a] Zijn werk-
dagen in die periode moeten be-
rekend worden volgens het tarief
van een loonarbeider.[b] **51** Als
er nog veel jaren resteren, moet
hij een terugkoopprijs betalen
die in verhouding staat tot het
aantal jaren dat over is. **52** Als
er nog maar enkele jaren res-
teren tot aan het jubeljaar, dan
moet hij een berekening voor
zichzelf maken en een terug-
koopprijs betalen die in verhou-
ding staat tot de resterende ja-
ren. **53** Hij moet net als een
loonarbeider jaar na jaar bij hem
blijven werken. En zie erop toe
dat hij niet wreed wordt behan-
deld.[c] **54** Maar als hij zich niet
op die voorwaarden kan terugko-
pen, dan komt hij in het jubeljaar
vrij,[d] samen met zijn kinderen.*

55 Want de Israëlieten zijn
mijn eigen slaven. Ze zijn mijn
slaven, die ik uit Egypte heb ge-
leid.[e] Ik ben Jehovah, jullie God.

26 Jullie mogen geen waarde-
loze goden maken[f] en geen
beelden[g] of heilige zuilen neer-
zetten, en jullie mogen geen ge-
beeldhouwde stenen[h] in jullie
land neerzetten om je in de rich-
ting daarvan te buigen,[i] want ik
ben Jehovah, jullie God. **2** On-
derhoud mijn sabbatten en toon
respect* voor mijn heiligdom. Ik
ben Jehovah.

3 Als jullie je houden aan*
mijn voorschriften en geboden
en ze naleven,[j] **4** zal ik ervoor
zorgen dat er op de juiste tijd re-
genbuien zijn,[k] en het land zal
zijn opbrengst geven[l] en de bo-
men van het veld zullen vrucht
dragen. **5** De dorstijd zal duren
tot de druivenoogst, en de drui-
venoogst zal duren tot de zaai-
tijd. Jullie zullen volop brood
eten en onbezorgd* in je land wo-
nen.[m] **6** Ik zal vrede in het land

HFST. 25
a 1Kon 9:22
b Le 25:53
c Ex 21:3; Le 25:10
d Ex 1:13, 14; Ex 19:5; Le 25:55
e Ex 3:7; Ef 6:9; Kol 4:1
f Le 25:17; Pr 12:13
g Ex 12:38; Joz 9:21
h Le 25:39, 43
i Le 25:25
j Le 25:26, 27
k Le 25:10

2de kolom
a Le 25:15, 16
b De 15:18
c Le 25:40, 43; Kol 4:1
d Ex 21:3
e Ex 20:2; Le 25:42

HFST. 26
f Ex 20:4; Le 19:4; Han 17:29; 1Kor 8:4
g De 5:8
h Nu 33:52
i Da 3:18; 1Kor 10:14
j De 11:13-15; Pr 12:13
k De 28:12; Jes 30:23; Ez 34:26; Joë 2:23
l Ps 67:6; Ps 85:12
m Le 25:18

25:41, 54 *Lett.: ‘zonen’. **25:49** *Of ‘andere bloedverwant’.

26:2 *Lett.: ‘ontzag’. **26:3** *Lett.: ‘wandelen in’. **26:5** *Of ‘in veiligheid’.

brengen,[a] en jullie zullen kunnen
slapen zonder dat je voor iemand
bang hoeft te zijn.[b] Ik zal gevaar-
lijke wilde dieren uit het land
verjagen en er zal geen zwaard
door het land trekken. **7** Jullie
zullen je vijanden beslist achter-
volgen en met het zwaard ver-
slaan. **8** Vijf van jullie zullen er
100 achtervolgen, en 100 van jul-
lie zullen er 10.000 achtervolgen,
en jullie zullen je vijanden met
het zwaard verslaan.[c]

9 Ik zal jullie gunst tonen,*
jullie vruchtbaar maken en jullie
veel nakomelingen geven,[d] en ik
zal me houden aan mijn verbond
met jullie.[e] **10** Terwijl jullie nog
van de oogst van het vorige jaar
eten, zullen jullie de oude oogst
moeten wegdoen om plaats te ma-
ken voor de nieuwe. **11** Ik zal
mijn tabernakel in jullie midden
plaatsen[f] en ik* zal jullie niet ver-
werpen. **12** Ik zal in jullie mid-
den wandelen en jullie God zijn,[g]
en jullie zullen mijn volk zijn.[h]
13 Ik ben Jehovah, jullie God, die
jullie uit Egypte heeft geleid zodat
jullie niet langer hun slaven zou-
den zijn. Ik heb jullie juk* verbro-
ken en laat jullie met opgeheven
hoofd rondlopen.#

14 Maar als jullie niet naar me
luisteren en jullie je niet aan al
die geboden houden,[i] **15** en als
jullie mijn voorschriften verwer-
pen[j] en jullie* een afschuw heb-
ben van mijn rechterlijke beslis-
singen zodat jullie je niet aan
al mijn geboden houden en jullie
mijn verbond schenden,[k] **16** dan
zal ik jullie het volgende aandoen:
ik zal jullie straffen met ellende,
met tuberculose en hoge koorts,
waardoor het licht in je ogen
dooft en het leven* uit je weg-
vloeit. Jullie zullen je zaad hele-
maal voor niets zaaien, want
je vijanden zullen het opeten.[l]

26:9 *Lett.: ‘mij naar jullie wenden’. **26:11** *Of ‘mijn ziel’. **26:13** *Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘rechtop lopen’. **26:15** *Of ‘je ziel’. **26:16** *Of ‘de ziel’.

HFST. 26
a 1Kr 22:9, Ps 29:11, Hag 2:9
b Mi 4:4
c De 28:7, Joz 23:10, Re 7:15, 16, Re 15:15, 16, 1Kr 11:20
d De 28:4
e Ex 6:4
f Ex 25:8, Ez 37:26, Opb 21:3
g De 23:14
h Ex 6:7, 2Kor 6:16
i De 28:15
j 2Kon 17:15
k Ex 24:7, De 31:16, Heb 8:9
l De 28:22, 33, Re 6:3

2de kolom
a De 28:15, 25, Re 2:14, 1Sa 4:10
b Ps 106:41, Klg 1:5
c Le 26:36
d De 11:17, 1Kon 17:1
e Jer 12:13, Hag 1:6, 10
f De 32:24, Jer 15:3
g Ez 5:17
h Re 5:6, Jes 33:8, Za 7:14
i Jes 1:16, Jer 2:30, Jer 5:3
j Ex 24:7
k De 28:21, Jer 24:10, Am 4:10
l Re 2:14, 1Sa 4:10
m Ez 5:16

17 Ik zal mij* tegen jullie keren
en jullie zullen door je vijanden
verslagen worden.[a] Degenen die
je haten, zullen je vertrappen,[b]
en je zult vluchten terwijl nie-
mand je achtervolgt.[c]

18 Als jullie dan nog niet naar
me luisteren, zal ik de straf voor
jullie zonden zeven keer zo zwaar
moeten maken. **19** Ik zal jullie
trots en koppigheid breken, en ik
zal jullie hemel als ijzer[d] en jullie
aarde als koper maken. **20** Jul-
lie zullen je voor niets afmatten,
want je grond zal geen opbrengst
geven[e] en je bomen zullen geen
vrucht dragen.

21 Als jullie je tegen mij blij-
ven verzetten* en weigeren naar
me te luisteren, dan zal ik jul-
lie zeven keer zo zwaar moeten
treffen, in overeenstemming met
jullie zonden. **22** Ik zal de wilde
dieren op jullie af sturen,[f] en die
zullen je van je kinderen bero-
ven[g] en je vee uitroeien. Ze zul-
len er zo weinig van jullie over-
laten dat de wegen er verlaten
bij zullen liggen.[h]

23 Als jullie je dan nog steeds
niet door mij laten corrigeren[i] en
ermee doorgaan je tegen mij te
verzetten,* **24** dan zal ik mij ook
tegen jullie verzetten,* en ik zal
jullie zeven keer treffen voor jul-
lie zonden. **25** Ik zal een zwaard
over jullie brengen om de schen-
ding van het verbond[j] te wre-
ken. Als jullie je in je steden ver-
zamelen, zal ik jullie treffen met
ziekte,[k] en jullie zullen in handen
van een vijand vallen.[l] **26** Wan-
neer ik jullie broodvoorraad* ver-
nietig,[m] zullen tien vrouwen maar
één oven nodig hebben om jullie

26:17 *Lett.: ‘mijn gezicht’. **26:21** *Lett.: ‘in verzet tegen mij blijven wandelen’. **26:23** *Lett.: ‘in verzet tegen mij te wandelen’. **26:24** *Lett.: ‘in verzet tegen jullie wandelen’. **26:26** *Of ‘voedselvoorraad’. Lett.: ‘stokken voor broden’. Mogelijk slaat dit op stokken waaromheen ringvormige broden werden gestoken om ze te bewaren.

brood te bakken, en ze zullen het
brood volgens gewicht rantsoene-
ren.[a] Jullie zullen eten maar niet
verzadigd raken.[b]
27 Als jullie ondanks dat al-
les niet naar me luisteren en
ermee doorgaan je tegen mij
te verzetten,* **28** dan zal ik mij
nog heviger tegen jullie verzet-
ten,[c] en ik zal jullie zeven keer
moeten straffen voor jullie zon-
den. **29** Jullie zullen het vlees
van je zonen en dochters moeten
eten.[d] **30** Ik zal jullie heilige of-
ferhoogten verwoesten[e] en jullie
wierooktafels omverhalen. Jullie
lijken zal ik op de lijken van jul-
lie walgelijke afgoden* stapelen,[f]
en ik# zal me vol walging van
jullie afkeren.[g] **31** Jullie steden
zal ik in puin leggen*[h] en jul-
lie heiligdommen zal ik verwoes-
ten, en de aangename# geur van
jullie slachtoffers zal ik niet rui-
ken. **32** Ikzelf zal het land ver-
woesten,[i] en de vijanden die in
jullie land zullen wonen, zullen
er met ontzetting naar kijken.[j]
33 Ik zal jullie verstrooien onder
de volken,[k] en ik zal een getrok-
ken zwaard achter jullie aan stu-
ren.[l] Jullie land zal een woestenij
worden,[m] en jullie steden zullen
in puin komen te liggen.
34 In die tijd, terwijl het land
woest ligt en jullie in het land
van je vijanden zijn, zal het
land zijn sabbatten afbetalen. In
die tijd zal het land rusten:* het
moet zijn sabbatten terugbeta-
len.[n] **35** In de hele periode dat
het land woest ligt, zal het rus-
ten, omdat het niet heeft gerust
tijdens jullie sabbatten, toen jul-
lie er nog woonden.

36 Degenen die nog in leven
zijn,[a] zal ik radeloos van angst
maken* in het land van hun
vijanden. Als ze een opwaaiend
blad horen ritselen, zullen ze
op de vlucht slaan, en ze zul-
len vluchten alsof ze voor een
zwaard vluchten en vallen zon-
der dat iemand ze achtervolgt.[b]
37 Ze zullen over elkaar struike-
len als mensen die op de vlucht
zijn voor het zwaard zonder
dat iemand ze achtervolgt. Jul-
lie zullen niet kunnen standhou-
den tegen je vijanden.[c] **38** Jullie
zullen te midden van de volken
omkomen[d] en door het land van
je vijanden verslonden worden.
39 Degenen van jullie die over-
blijven, zullen in de landen van
hun vijanden wegrotten[e] van-
wege jullie overtreding. Ze zul-
len wegrotten vanwege de over-
tredingen van hun voorouders.[f]
40 Dan zullen ze hun eigen over-
tredingen bekennen[g] en ook de
overtredingen en de ontrouw van
hun voorvaders. Ze zullen erken-
nen dat ze ontrouw zijn geweest
door zich tegen mij te verzetten,*[h]
41 waarop ik mij tegen hen ben
gaan verzetten*[i] door hen naar
het land van hun vijanden te bren-
gen.[j]
Misschien zal hun onbesneden#
hart zich dan vernederen[k] en zul-
len ze hun overtredingen afbe-
talen. **42** En ik zal denken aan
mijn verbond met Jakob,[l] aan
mijn verbond met Isaäk[m] en
aan mijn verbond met Abraham,[n]
en ik zal ook aan het land denken.
43 Terwijl het land door hen ver-
laten was, betaalde het zijn sab-
batten af[o] en lag het woest zonder
hen. Ze betaalden voor hun over-
tredingen omdat ze mijn rech-
terlijke beslissingen hadden ver-
worpen en ze* een afschuw

26:27 *Lett.: ‘in verzet tegen mij te wandelen’. **26:30** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. #Of ‘mijn ziel’. **26:31** *Of ‘overgeven aan het zwaard’. #Of ‘kalmerende’, ‘geruststellende’. Lett.: ‘rustgevende’. **26:34** *Of ‘sabbat houden’.

26:36 *Of ‘een hart vol wanhoop geven’. **26:40** *Lett.: ‘in verzet tegen mij te wandelen’. **26:41** *Lett.: ‘ik in verzet tegen hen wandelde’. #Of ‘koppige’. **26:43** *Of ‘hun ziel’.

HFST. 26
a Ez 4:16
b Jes 9:20; Mi 6:14; Hag 1:6
c Jer 21:5
d De 28:53; 2Kon 6:29; Jer 19:9; Klg 4:10; Ez 5:10
e 2Kr 34:3; Jes 27:9
f 1Kon 13:2; 2Kon 23:8, 20; Ez 6:5
g Ps 78:58, 59
h 2Kon 25:9, 10; 2Kr 36:17; Ne 2:3; Jes 1:7; Jer 4:7
i Jer 9:11
j De 28:37; De 29:22-24; Jer 18:16; Klg 2:15; Ez 5:15
k Ps 44:11
l Jer 9:16; Ez 12:14
m Za 7:14
n 2Kr 36:20, 21

2de kolom
a Jes 24:6
b Le 26:17; Jes 30:17
c Joz 7:12; Re 2:14; Jer 37:10
d De 4:27; De 28:48; Jer 42:17
e De 28:65
f Ex 20:5; Nu 14:18
g 1Kon 8:33; Ne 9:2; Ez 6:9; Da 9:5
h Ez 36:31
i Le 26:24
j 1Kon 8:47; 2Kr 36:20
k De 30:6; Jer 4:4; Han 7:51
l Ge 28:13
m Ge 26:3
n Ge 12:7; De 4:31; Ps 106:45
o Le 26:34; 2Kr 36:20, 21

hadden van mijn voorschriften.[a] **44** Maar ondanks dat alles zal ik hen nooit volledig verwerpen[b] terwijl ze in het land van hun vijanden zijn. Ik zal hen niet in zo'n mate verstoten dat ik hen volledig uitroei, waarmee ik mijn verbond[c] met hen zou schenden, want ik ben Jehovah, hun God. **45** Ter wille van hen zal ik terugdenken aan het verbond met hun voorouders,[d] die ik uit Egypte heb geleid voor de ogen van de volken[e] om te laten zien dat ik hun God ben. Ik ben Jehovah."'

46 Dat zijn de voorschriften, de rechterlijke beslissingen en de wetten die Jehovah op de berg Sinaï tussen hem en de Israëlieten heeft vastgelegd, via Mozes.[f]

27 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** 'Zeg tegen de Israëlieten: "Als een man een bijzondere gelofte doet[g] om de vastgestelde waarde van een persoon* aan Jehovah aan te bieden, **3** zal de vastgestelde waarde van een man tussen de 20 en 60 jaar oud 50 zilveren sikkels* zijn volgens de standaardsikkel van de heilige plaats.# **4** Maar als het een vrouw is, zal de vastgestelde waarde 30 sikkels zijn. **5** Als de leeftijd tussen de 5 en de 20 jaar ligt, zal de vastgestelde waarde van een jongen 20 sikkels zijn en van een meisje 10 sikkels. **6** Als de leeftijd tussen één maand en vijf jaar ligt, zal de vastgestelde waarde van een jongen vijf zilveren sikkels zijn en van een meisje drie zilveren sikkels.

7 Als de leeftijd 60 jaar of hoger is, zal de vastgestelde waarde van een man 15 sikkels zijn en van een vrouw 10 sikkels. **8** Maar als de man te arm is om de vastgestelde waarde te betalen,[h] moet de persoon bij de priester komen, en de priester zal een bedrag voor de persoon vaststellen. De priester zal het bedrag bepalen in overeenstemming met wat degene die de gelofte doet, kan opbrengen.[a]

9 Als de gelofte een dier betreft dat geschikt is als offer voor Jehovah, dan zal zo'n dier dat aan Jehovah gegeven wordt iets heiligs worden. **10** Hij mag het dier niet vervangen of omruilen: een goed dier voor een slecht dier of een slecht dier voor een goed dier. Als hij een dier toch omruilt voor een ander dier, dan wordt zowel het oorspronkelijke dier als het dier dat ervoor in de plaats komt heilig. **11** Als het een onrein dier[b] is dat niet als offer aan Jehovah mag worden aangeboden, moet hij het dier naar de priester brengen. **12** Dan moet de priester de waarde vaststellen, afhankelijk van de kwaliteit ervan.* De waarde die de priester vaststelt, is bindend. **13** Maar als hij het ooit zou willen terugkopen, moet hij de vastgestelde waarde betalen en daar een vijfde aan toevoegen.[c]

14 Als een man zijn huis als iets heiligs aan Jehovah opdraagt, moet de priester de waarde vaststellen, afhankelijk van de kwaliteit ervan.* De waarde die de priester vaststelt, is bindend.[d] **15** Maar als degene die zijn huis heeft opgedragen, het wil terugkopen, moet hij de vastgestelde waarde betalen en daar een vijfde van het bedrag aan toevoegen. Dan zal het weer van hem worden.

16 Als een man een deel van een veld dat hij bezit aan Jehovah opdraagt, dan moet de waarde worden geschat aan de hand van de hoeveelheid zaad die nodig is om het in te zaaien:

27:2 *Of 'ziel'. **27:3** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of 'volgens de heilige sikkel'.

27:12, 14 *Of 'of het goed is of slecht'.

HFST. 26

a 2Kon 17:15
b De 4:31; 2Kon 13:23; Ne 9:31
c De 4:13; Jer 14:21
d Ex 24:3, 8; De 9:9
e Ez 20:9
f Le 27:34; De 6:1

HFST. 27

g De 23:21; Re 11:30, 31; 1Sa 1:11
h Le 5:7, 11; Le 12:8; Le 14:21

2de kolom

a Lu 21:2-4; 2Kor 8:12
b Le 20:25; De 14:7, 8
c Le 27:19
d Le 27:11, 12

50 zilveren sikkels per homer* gerstezaad. **17** Als hij zijn veld opdraagt vanaf het jubeljaar,[a] dan staat de vastgestelde waarde vast. **18** Als hij zijn veld na het jubeljaar opdraagt, moet de priester de prijs voor hem berekenen in overeenstemming met het aantal jaren dat overblijft tot aan het volgende jubeljaar, en de vastgestelde waarde moet worden verlaagd.[b] **19** Maar als degene die het veld heeft opgedragen, het ooit wil terugkopen, dan moet hij de vastgestelde waarde betalen en daar een vijfde van het bedrag aan toevoegen, en het zal weer van hem zijn. **20** Als hij het veld niet terugkoopt en het aan iemand anders wordt verkocht, mag het niet meer worden teruggekocht. **21** Als het veld in het jubeljaar vrijkomt, zal het iets heiligs voor Jehovah worden, als een veld dat aan hem is opgedragen. Het zal eigendom worden van de priesters.[c]

22 Als een man een veld aan Jehovah opdraagt dat hij gekocht heeft en dat geen deel uitmaakt van zijn erfelijk bezit,[d] **23** dan moet de priester voor hem de waarde berekenen tot aan het jubeljaar, en hij moet op die dag de vastgestelde waarde betalen.[e] Het is iets heiligs voor Jehovah. **24** In het jubeljaar wordt het veld teruggegeven aan degene van wie hij het gekocht heeft, degene aan wie het land behoort.[f]

25 Elke waarde moet vastgesteld worden volgens de standaardsikkel van de heilige plaats. Een sikkel moet overeenkomen met 20 gera.*

26 Maar niemand mag eerstgeboren dieren heiligen, want een eerstgeborene is voor Jehovah.[a] Of het nu een rund* is of een schaap, het is al van Jehovah.[b] **27** Als het gaat om een onrein dier en hij het volgens de vastgestelde waarde loskoopt, moet hij daar een vijfde van de waarde aan toevoegen.[c] Maar als het niet wordt teruggekocht, moet het volgens de vastgestelde waarde worden verkocht.

28 Als iemand iets wat hij bezit onvoorwaardelijk* heeft opgedragen aan Jehovah, mag het niet worden verkocht of worden teruggekocht, of het nu gaat om een mens, een dier of een veld. Alles wat iemand heeft opgedragen, is iets allerheiligst voor Jehovah.[d] **29** Bovendien mag niemand die veroordeeld* is en bestemd is voor de vernietiging, worden losgekocht.[e] Hij moet beslist ter dood worden gebracht.[f]

30 Elk tiende deel[g] van het land, of het nu gaat om de opbrengst van het veld of de vruchten aan de bomen, is van Jehovah. Het is iets heiligs voor Jehovah. **31** Als iemand ooit iets van zijn tiende deel wil terugkopen, moet hij er een vijfde van de waarde aan toevoegen. **32** Wat elk tiende deel van de runderen, de schapen en de geiten betreft — alles wat onder de herdersstaf doorgaat — het tiende dier* moet iets heiligs voor Jehovah worden. **33** Hij mag niet nagaan of het een goed of een slecht dier is, en hij mag het ook niet omruilen. Maar als hij ooit zou proberen het om te ruilen, dan wordt zowel het oorspronkelijke dier als het dier dat ervoor in de plaats komt iets heiligs.[h] Het mag niet worden teruggekocht.”’

34 Dat zijn de geboden die Jehovah op de berg Sinaï aan Mozes heeft gegeven voor de Israëlieten.[i]

27:16 *Een homer was 220 l. Zie App. B14. **27:25** *Een gera woog 0,57 g. Zie App. B14.

27:26 *Lett.: ‘stier’. **27:28** *Of ‘voor de vernietiging’. **27:29** *Of ‘opgedragen’. **27:32** *Of ‘de tiende kop’.

HFST. 27
a Le 25:10
b Le 25:15, 16
c Nu 18:8, 14
d Le 25:25
e Le 27:11, 12; Le 27:18
f Le 25:10, 28

2de kolom
a Ex 13:2; Nu 18:17
b Ex 22:30; De 15:19
c Le 27:11-13
d Nu 18:8, 14
e Nu 21:2
f Joz 6:17; 1Sa 15:3, 18
g Ge 14:20; Ge 28:22; Nu 18:21, 26; De 14:22; 2Kr 31:5; Ne 13:12; Mal 3:10; Lu 11:42; Heb 7:5
h Le 27:9, 10
i Ex 3:1; Nu 1:1

NUMERI

INHOUD

1 En op de eerste dag van de
tweede maand, in het twee-
de jaar na hun vertrek uit Egyp-
te,[a] sprak Jehovah tot Mozes in
de Sinaïwoestijn,[b] in de tent van
samenkomst.[c] Hij zei: **2** 'Houd
een telling[d] onder de hele ge-
meenschap van Israël. Tel ze een
voor een,* volgens hun fami-
lies, volgens hun vaderlijke hui-
zen en volgens het aantal namen
van alle mannen. **3** Registreer
samen met Aäron alle personen
van 20 jaar en ouder[e] die in het
leger van Israël kunnen dienen,
gegroepeerd naar legerafdeling.*
4 Uit elke stam zal één man,
een hoofd van een vaderlijk huis,[f]
jullie bijstaan. **5** Dit zijn de na-
men van de mannen die jullie zul-
len helpen: van Ruben Elizur,[g] de
zoon van Sedeür; **6** van Simeon
Selumiël,[h] de zoon van Zurisad-
dai; **7** van Juda Nahesson,[i] de
zoon van Amminadab; **8** van Is-
saschar Nethaneël,[j] de zoon van
Zuar; **9** van Zebulon Eliab,[k] de
zoon van Helon; **10** van de zonen
van Jozef: van Efraïm[a] Elisama,
de zoon van Ammihud, en van Ma-
nasse Gamaliël, de zoon van Peda-
zur; **11** van Benjamin Abidan,[b]
de zoon van Gideoni; **12** van Dan
Ahiëzer,[c] de zoon van Ammisad-
dai; **13** van Aser Pagiël,[d] de zoon
van Ochran; **14** van Gad Elja-
saf,[e] de zoon van Dehuël; **15** van
Naftali Ahira,[f] de zoon van Enan.
16 Dat zijn de leden van de ge-
meenschap die worden opgeroe-
pen. Zij staan aan het hoofd[g] van
de stammen van hun voorvaders
en ze zijn de hoofden van de dui-
zenden van Israël.'[h]
17 Mozes en Aäron namen dus
de mannen bij zich die bij naam
waren aangewezen. **18** Op de
eerste dag van de tweede maand
riepen ze de hele gemeenschap
bij elkaar, zodat alle personen van
20 jaar en ouder een voor een
konden worden geregistreerd[i]
volgens hun namen, families en
vaderlijke huizen, **19** zoals Je-
hovah Mozes had opgedragen. Zo
registreerde hij hen in de Sinaï-
woestijn.[j]

1:2 * Of 'hoofd voor hoofd'. **1:3** * Lett.: 'hun legers'.

HFST. 1
a Ex 40:17
b Ex 19:1; Han 7:38
c Ex 25:22
d Ex 30:12
e Ex 30:14
f Ex 18:25; Nu 1:16; Joz 22:13, 14; Joz 23:2; 1Kr 27:1
g Nu 2:10
h Nu 7:11, 36
i Ru 4:20; Lu 3:23, 32
j Nu 10:15
k Nu 7:11, 24

2de kolom
a Ge 48:20
b Nu 2:22
c Nu 7:11, 66
d Nu 7:11, 72
e Nu 2:14; Nu 7:11, 42; Nu 10:20
f Nu 2:29; Nu 10:27
g Ex 18:21; Nu 7:2
h De 1:15
i Ex 30:14
j Nu 26:1, 2

20 De zonen van Ruben, de af-
stammelingen van Israëls eerstge-
boren zoon,[a] werden ingeschre-
ven volgens hun namen, families
en vaderlijke huizen. Alle mannen
van 20 jaar en ouder die in het
leger konden dienen, werden een
voor een geteld. **21** Van de stam
Ruben werden er 46.500 geregis-
treerd.

22 De afstammelingen van Si-
meon[b] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het leger
konden dienen, werden een voor
een geteld. **23** Van de stam Si-
meon werden er 59.300 geregis-
treerd.

24 De afstammelingen van
Gad[c] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
25 Van de stam Gad werden er
45.650 geregistreerd.

26 De afstammelingen van
Juda[d] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
27 Van de stam Juda werden er
74.600 geregistreerd.

28 De afstammelingen van Is-
saschar[e] werden ingeschreven
volgens hun namen, families en
vaderlijke huizen. Alle mannen
van 20 jaar en ouder die in het
leger konden dienen, werden ge-
teld. **29** Van de stam Issaschar
werden er 54.400 geregistreerd.

30 De afstammelingen van Ze-
bulon[f] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het leger
konden dienen, werden geteld.
31 Van de stam Zebulon werden
er 57.400 geregistreerd.

32 De afstammelingen van Jo-
zef via Efraïm[g] werden ingeschre-
ven volgens hun namen, families
en vaderlijke huizen. Alle mannen
van 20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
33 Van de stam Efraïm werden er
40.500 geregistreerd.

34 De afstammelingen van Ma-
nasse[a] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
35 Van de stam Manasse werden
er 32.200 geregistreerd.

36 De afstammelingen van
Benjamin[b] werden ingeschreven
volgens hun namen, families
en vaderlijke huizen. Alle mannen
van 20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
37 Van de stam Benjamin werden
er 35.400 geregistreerd.

38 De afstammelingen van
Dan[c] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het leger
konden dienen, werden geteld.
39 Van de stam Dan werden er
62.700 geregistreerd.

40 De afstammelingen van
Aser[d] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
41 Van de stam Aser werden er
41.500 geregistreerd.

42 De afstammelingen van Naf-
tali[e] werden ingeschreven vol-
gens hun namen, families en va-
derlijke huizen. Alle mannen van
20 jaar en ouder die in het le-
ger konden dienen, werden geteld.
43 Van de stam Naftali werden er
53.400 geregistreerd.

44 Zij werden geregistreerd
door Mozes samen met Aäron en
de 12 leiders van Israël, die elk
hun eigen vaderlijk huis verte-
genwoordigden. **45** Alle Israëlie-
ten* van 20 jaar en ouder die in
het leger van Israël konden die-

1:45 *Lett.: ‘zonen van Israël’.

HFST. 1

a Ge 29:32, Nu 2:10, 11
b Ge 29:33, Ge 46:10, Nu 2:12, 13
c Ge 30:10, 11, Ge 46:16, Nu 2:14, 15
d Ge 29:35, Ge 46:12, Nu 2:3, 4, 1Kr 5:2, Mt 1:2, Heb 7:14
e Ge 30:17, 18, Ge 46:13, Nu 2:5, 6
f Ge 30:20, Nu 2:7, 8
g Ge 41:51, 52, Ge 46:20, Ge 48:17-19, Nu 2:18, 19

2de kolom

a Nu 2:20, 21
b Ge 43:29, Ge 46:21, Nu 2:22, 23
c Ge 30:4-6, Ge 46:23, Nu 2:25, 26, Nu 10:25
d Ge 35:26, Nu 2:27, 28
e Ge 30:7, 8, Ge 46:24, Nu 2:29, 30, Nu 26:48

nen, werden volgens hun vaderlijk huis ingeschreven. **46** In totaal werden er 603.550 geregistreerd.[a]

47 Maar de Levieten[b] werden niet met de anderen volgens de stam van hun voorvaders geregistreerd.[c] **48** Jehovah had tegen Mozes gezegd: **49** ‘Alleen de stam Levi mag je niet registreren, en je mag hun aantal niet meetellen met dat van de andere Israëlieten.[d] **50** Je moet de Levieten aanstellen over de tabernakel van de getuigenis*[e] en over alle voorwerpen en alles wat er verder bij hoort.[f] Zij zullen de tabernakel en alle bijbehorende voorwerpen dragen.[g] Ze zullen dienst doen bij de tabernakel[h] en ze moeten hun kamp rond de tabernakel opslaan.[i] **51** Telkens als de tabernakel verplaatst moet worden, zullen de Levieten die afbreken.[j] En als de tabernakel weer moet worden opgebouwd, zullen de Levieten dat doen. Elke onbevoegde* die er in de buurt komt, moet ter dood worden gebracht.[k]

52 Elke Israëliet moet zijn tent opzetten in het kamp dat hem is toegewezen, elke man bij zijn driestammenafdeling,*[l] gegroepeerd naar legerafdeling. **53** De Levieten moeten hun kamp opslaan rond de tabernakel van de getuigenis, om te voorkomen dat mijn woede tegen de gemeenschap van Israël oplaait.[m] En de Levieten zijn verantwoordelijk voor de zorg voor* de tabernakel van de getuigenis.’[n]

54 De Israëlieten deden alles wat Jehovah Mozes had opgedragen. Precies zo deden ze het.

2 Jehovah zei tegen Mozes en Aäron: **2** ‘De Israëlieten moeten hun tenten opzetten op de plek waar hun driestammenafdeling[o] is toegewezen, elke man bij het vaandel* van zijn vaderlijk huis. Ze moeten hun tenten opzetten rondom de tent van samenkomst, met de ingang ernaartoe.

3 Aan de oostkant, richting zonsopgang, zal de driestammenafdeling van Juda zijn kamp opslaan, gegroepeerd naar legerafdeling.* Het stamhoofd van de zonen van Juda is Nahesson,[a] de zoon van Amminadab. **4** In zijn leger staan 74.600 personen geregistreerd.[b] **5** Naast hem zal de stam Issaschar zijn kamp opslaan. Het stamhoofd van de zonen van Issaschar is Nethaneël,[c] de zoon van Zuar. **6** In zijn leger staan 54.400 personen geregistreerd.[d] **7** Vervolgens komt de stam Zebulon. Het stamhoofd van de zonen van Zebulon is Eliab,[e] de zoon van Helon. **8** In zijn leger staan 57.400 personen geregistreerd.[f]

9 In de legers van het kamp van Juda staan in totaal 186.400 personen geregistreerd. Zij moeten hun kamp het eerst opbreken.[g]

10 De driestammenafdeling van Ruben[h] zal zijn kamp aan de zuidkant opslaan, gegroepeerd naar legerafdeling. Het stamhoofd van de zonen van Ruben is Elizur,[i] de zoon van Sedeür. **11** In zijn leger staan 46.500 personen geregistreerd.[j] **12** Naast hem zal de stam Simeon zijn kamp opslaan. Het stamhoofd van de zonen van Simeon is Selumiël,[k] de zoon van Zurisaddai. **13** In zijn leger staan 59.300 personen geregistreerd.[l] **14** Vervolgens komt de stam Gad. Het stamhoofd van de zonen van Gad is Eljasaf,[m] de zoon van Rehuël. **15** In zijn leger staan 45.650 personen geregistreerd.[n]

16 In de legers van het kamp van Ruben staan in totaal 151.450 personen geregistreerd. Zij moeten als tweede hun kamp opbreken.[o]

1:50 *Zie Woordenlijst. **1:51** *Lett.: ‘vreemde’, iemand die geen Leviet was. **1:52** *Of ‘vaandel’. **1:53** *Of ‘het bewaken van’, ‘de dienst bij’.

2:2 *Of ‘teken’. **2:3** *Lett.: ‘hun legers’.

HFST. 1

a Ge 13:16, Ge 22:17, Ge 46:3, Ex 38:26, Nu 2:32
b Ge 29:34, Ge 46:11, Nu 3:12
c Nu 2:33, Nu 26:63, 64
d Nu 26:62, 63
e Ex 31:18
f Ex 38:21, Nu 3:6, 8
g Nu 4:15, Nu 4:24-26, Nu 4:31-33
h Nu 3:30, 31, Nu 4:12
i Nu 2:17, Nu 3:23, 29, Nu 3:35, 38
j Nu 10:17, 21
k Nu 3:10, Nu 18:22
l Nu 2:2, 34
m Nu 8:19, Nu 18:5
n Nu 8:24, Nu 18:2, 3, 1Kr 23:32

HFST. 2

o Nu 1:52

2de kolom

a Nu 7:12, Nu 10:14, Ru 4:20, Mt 1:4
b Nu 1:27
c Nu 7:11, 18, Nu 10:15
d Nu 1:29
e Nu 7:11, 24, Nu 10:16
f Nu 1:31
g Nu 10:14
h Nu 1:20
i Nu 7:11, 30, Nu 10:18
j Nu 1:21
k Nu 7:11, 36, Nu 10:19
l Nu 1:23
m Nu 7:11, 42, Nu 10:20
n Nu 1:25
o Nu 10:18

17 Wanneer de tent van samenkomst verplaatst wordt,[a] moet het kamp van de Levieten zich in het midden van de andere kampen bevinden.

Ze moeten in dezelfde volgorde reizen als ze hun kamp opslaan,[b] iedereen op zijn eigen plaats, volgens de driestammenafdelingen.

18 De driestammenafdeling van Efraïm zal zijn kamp aan de westkant opslaan, gegroepeerd naar legerafdeling. Het stamhoofd van de zonen van Efraïm is Elisama,[c] de zoon van Ammihud. **19** In zijn leger staan 40.500 personen geregistreerd.[d] **20** Naast hem komt de stam Manasse.[e] Het stamhoofd van de zonen van Manasse is Gamaliël,[f] de zoon van Pedazur. **21** In zijn leger staan 32.200 personen geregistreerd.[g] **22** Vervolgens komt de stam Benjamin. Het stamhoofd van de zonen van Benjamin is Abidan,[h] de zoon van Gideoni. **23** In zijn leger staan 35.400 personen geregistreerd.[i]

24 In de legers van het kamp van Efraïm staan in totaal 108.100 personen geregistreerd. Zij moeten als derde hun kamp opbreken.[j]

25 De driestammenafdeling van Dan zal zijn kamp aan de noordkant opslaan, gegroepeerd naar legerafdeling. Het stamhoofd van de zonen van Dan is Ahiëzer,[k] de zoon van Ammisaddai. **26** In zijn leger staan 62.700 personen geregistreerd.[l] **27** Naast hem zal de stam Aser zijn kamp opslaan. Het stamhoofd van de zonen van Aser is Pagiël,[m] de zoon van Ochran. **28** In zijn leger staan 41.500 personen geregistreerd.[n] **29** Vervolgens komt de stam Naftali. Het stamhoofd van de zonen van Naftali is Ahira,[o] de zoon van Enan. **30** In zijn leger staan 53.400 personen geregistreerd.[p]

31 In het kamp van Dan staan in totaal 157.600 personen geregistreerd. Zij moeten hun kamp als laatste van de driestammenafdelingen opbreken.’[a]

32 Dat waren de Israëlieten die werden geregistreerd volgens hun vaderlijke huizen. In totaal werden in de kampen 603.550 personen geregistreerd voor het leger.[b] **33** Maar de Levieten werden niet samen met de andere Israëlieten geregistreerd,[c] zoals Jehovah Mozes had opgedragen. **34** De Israëlieten deden alles wat Jehovah Mozes had opgedragen: ze sloegen hun kamp op per driestammenafdeling[d] en zo braken ze het ook weer op.[e] Ze waren allemaal ingedeeld volgens hun families en hun vaderlijke huizen.

3 Dit waren de afstammelingen* van Aäron en Mozes in de tijd dat Jehovah op de berg Sinaï[f] met Mozes sprak. **2** De namen van de zonen van Aäron waren: Nadab, de eerstgeboren zoon, Abihu,[g] Eleazar[h] en Ithamar.[i] **3** Dat waren de namen van Aärons zonen, de gezalfde priesters die waren geïnstalleerd* om als priester te dienen.[j] **4** Maar Nadab en Abihu stierven voor de ogen van Jehovah toen ze in de Sinaïwoestijn onwettig vuur vóór Jehovah offerden,[k] en ze hadden geen zonen. Eleazar[l] en Ithamar[m] bleven samen met hun vader Aäron als priester dienen.

5 Jehovah zei tegen Mozes: **6** ‘Laat de stam Levi[n] naar voren komen en zich voor de priester Aäron opstellen, en ze zullen dienst voor hem doen.[o] **7** Ze moeten hun verantwoordelijkheden tegenover hem en tegenover de hele gemeenschap vóór de tent van samenkomst nakomen door tabernakeldienst te doen. **8** Ze hebben de zorg voor alle voorwerpen[p] van de tent van samenkomst, en ze moeten hun verantwoordelijkheden tegenover de

---

3:1 * Lett.: ‘generaties’. **3:3** * Lett.: ‘van wie de hand was gevuld’.

HFST. 2
a Nu 1:51
b 1Kor 14:33, 40
c Nu 7:11, 48; Nu 10:22
d Nu 1:33
e Ge 48:20
f Nu 7:11, 54; Nu 10:23
g Nu 1:35
h Nu 7:11, 60; Nu 10:24
i Nu 1:37
j Nu 10:22
k Nu 7:11, 66; Nu 10:25
l Nu 1:39
m Nu 7:11, 72; Nu 10:26
n Nu 1:41
o Nu 7:11, 78; Nu 10:27
p Nu 1:43

2de kolom
a Nu 10:25
b Ge 15:5; Ex 38:26; Nu 1:46; Nu 14:29; Nu 26:51, 64
c Nu 1:47; Nu 3:15; Nu 26:62, 63
d Nu 2:2
e Nu 10:28

HFST. 3
f Ex 19:2
g Le 10:1; 1Kr 24:2
h Ex 6:25; De 10:6
i Ex 6:23; Ex 38:21; 1Kr 6:3
j Ex 28:1; Le 8:2, 3
k Le 10:1, 2
l Nu 3:32; Nu 20:26
m Nu 4:28; Nu 7:8
n Nu 8:6; Nu 18:2
o Nu 1:50; Nu 8:11
p Nu 4:12

Israëlieten nakomen door tabernakeldienst[a] te doen. **9** Stel de Levieten ter beschikking van Aäron en zijn zonen. Ze zijn* aan hem gegeven uit de Israëlieten.[b] **10** Je moet Aäron en zijn zonen aanstellen en ze moeten hun taken als priester uitvoeren.[c] Elke onbevoegde* die in de buurt komt, moet ter dood worden gebracht.'[d]

11 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **12** 'Luister, ik neem de Levieten uit het midden van de Israëlieten in de plaats van alle eerstgeborenen* van de Israëlieten,[e] en de Levieten zullen van mij worden. **13** Want elke eerstgeborene is van mij.[f] Op de dag dat ik alle eerstgeborenen in Egypte doodde,[g] heb ik elke eerstgeborene in Israël voor mijzelf geheiligd, van mens tot dier.[h] Ze moeten van mij worden. Ik ben Jehovah.'

14 Jehovah zei verder tegen Mozes in de Sinaïwoestijn:[i] **15** 'Registreer de zonen van Levi volgens hun vaderlijke huizen en hun families. Alle mannelijke personen van één maand en ouder moet je registreren.'[j] **16** Mozes registreerde hen op bevel van Jehovah, zoals hem was opgedragen. **17** Dit waren de namen van de zonen van Levi: Gerson, Kehath en Merari.[k]

18 Dit waren de namen van de zonen van Gerson volgens hun families: Libni en Simeï.[l]

19 De zonen van Kehath volgens hun families waren Amram, Jizhar, Hebron en Uzziël.[m]

20 De zonen van Merari volgens hun families waren Mahli[n] en Musi.[o]

Dat waren de families van de Levieten volgens hun vaderlijke huizen.

21 Van Gerson stamden de familie van de Libnieten[a] en de familie van de Simeïeten af. Dat waren de families van de Gersonieten. **22** Het aantal mannelijke personen van één maand en ouder dat werd geregistreerd, was 7500.[b] **23** De families van de Gersonieten hadden hun kamp achter de tabernakel,[c] aan de westkant. **24** Het hoofd van het vaderlijk huis van de Gersonieten was Eljasaf, de zoon van Laël. **25** De zonen van Gerson hadden de verantwoordelijkheid[d] om in de tent van samenkomst te zorgen voor de tabernakel en de tent,[e] het dekkleed,[f] de afscherming*[g] voor de ingang van de tent van samenkomst, **26** de doeken[h] voor het voorhof, de afscherming[i] voor de ingang van het voorhof rondom de tabernakel en het altaar, de bijbehorende tentkoorden, en voor alle taken die daarmee verband hielden.

27 Van Kehath stamden de volgende families af: de Amramieten, de Jizharieten, de Hebronieten en de Uzziëlieten. Dat waren de families van de Kehathieten.[j] **28** Het aantal mannelijke personen van één maand en ouder was 8600. Zij hadden de taak zorg te dragen voor de heilige plaats.[k] **29** De families van de zonen van Kehath hadden hun kamp aan de zuidkant van de tabernakel.[l] **30** Het hoofd van het vaderlijk huis van de families van de Kehathieten was Elizafan, de zoon van Uzziël.[m] **31** Zij hadden de verantwoordelijkheid om te zorgen voor de ark,[n] de tafel,[o] de lampenstandaard,[p] de altaren,[q] de voorwerpen[r] voor de dienst in de heilige plaats en de afscherming,[s] en voor alle taken die daarmee verband hielden.[t]

32 De leider van de familiehoofden van de Levieten was Eleazar,[u] de zoon van de priester Aäron. Hij hield toezicht op

3:9 *Lett.: 'ze zijn gegevenen'. **3:10** *Lett.: 'vreemde', een man die niet uit Aärons familie kwam. **3:12** *Lett.: 'elke eerstgeborene die de moederschoot opent'.

3:25 *Of 'het gordijn'.

HFST. 3
a Nu 1:51
b Nu 8:15, 16; Nu 18:6
c Ex 40:15; Nu 18:7
d Nu 16:39, 40; 1Sa 6:19; 2Kr 26:16, 18
e Nu 3:41, 45
f Ex 13:2; Ex 34:19; Nu 18:15; Lu 2:23
g Ex 13:15
h Le 27:26
i Ex 19:1
j Nu 3:39
k Ex 6:16; Nu 26:57; 1Kr 23:6
l Ex 6:17
m Ex 6:18
n 1Kr 6:29
o Ex 6:19

2de kolom
a 1Kr 6:20
b Nu 4:38-40
c Nu 1:53
d Nu 4:24-26
e Ex 26:7
f Ex 26:14
g Ex 26:36
h Ex 27:9
i Ex 27:16
j Nu 3:19
k Nu 4:34-36
l Nu 1:53
m Ex 6:22; 1Kr 6:18
n Ex 25:10
o Ex 25:23
p Ex 25:31
q Ex 27:1, 2; Ex 30:1-3
r Ex 38:3
s Ex 26:31
t Nu 4:15
u Nu 4:16; Nu 20:28

degenen die zorg droegen voor de heilige plaats.

33 Van Merari stamden de familie van de Mahlieten en de familie van de Musieten af. Dat waren de families van Merari.[a] **34** Het aantal mannelijke personen van één maand en ouder dat werd geregistreerd, was 6200.[b] **35** Het hoofd van het vaderlijk huis van de families van Merari was Zuriël, de zoon van Abichaïl. Zij hadden hun kamp aan de noordkant van de tabernakel.[c] **36** De zonen van Merari waren verantwoordelijk voor de paneellijsten[d] van de tabernakel met de bijbehorende stangen,[e] zuilen[f] en voetstukken,* alle bijbehorende voorwerpen[g] en alle taken die daarmee verband hielden,[h] **37** en ook voor de zuilen rondom het voorhof met de bijbehorende voetstukken,[i] tentpinnen en tentkoorden.

38 Mozes en Aäron en zijn zonen hadden hun kamp vóór de tabernakel, aan de oostkant, vóór de tent van samenkomst, richting zonsopgang. Zij hadden de taak zorg te dragen voor het heiligdom; dat was hun verplichting tegenover de Israëlieten. Elke onbevoegde* die in de buurt kwam, moest ter dood worden gebracht.[j]

39 Het totale aantal mannelijke Levieten van één maand en ouder dat Mozes en Aäron in opdracht van Jehovah volgens hun families registreerden, was 22.000.

40 Toen zei Jehovah tegen Mozes: ‘Registreer alle mannelijke eerstgeborenen van de Israëlieten van één maand en ouder.[k] Tel ze en maak een lijst van hun namen. **41** Je moet voor mij de Levieten nemen in de plaats van alle eerstgeboren Israëlieten,[l] en het vee van de Levieten in de plaats van alle eerstgeborenen van het vee van de Israëlieten.[a] Ik ben Jehovah.’ **42** Vervolgens registreerde Mozes alle eerstgeboren Israëlieten, zoals Jehovah hem had opgedragen. **43** Het aantal mannelijke eerstgeborenen van één maand en ouder dat werd geregistreerd, was 22.273.

44 Jehovah zei verder tegen Mozes: **45** ‘Neem de Levieten in de plaats van alle eerstgeboren Israëlieten, en neem het vee van de Levieten in de plaats van hun vee, en de Levieten moeten van mij worden. Ik ben Jehovah. **46** Als losprijs[b] voor de 273 eerstgeboren Israëlieten die er méér zijn dan het aantal Levieten[c] **47** moet je vijf sikkels* per persoon nemen[d] volgens de standaardsikkel van de heilige plaats.# (Een sikkel komt overeen met 20 gera.)△[e] **48** Je moet het geld aan Aäron en zijn zonen geven als losprijs voor degenen die er méér zijn dan zij.’ **49** Mozes nam dus het geld in ontvangst waarmee degenen die er méér waren dan het aantal Levieten zouden worden losgekocht. **50** Hij ontving het geld van de eerstgeboren Israëlieten: 1365 sikkels volgens de standaardsikkel van de heilige plaats. **51** Toen gaf Mozes het geld van de losprijs aan Aäron en zijn zonen in overeenstemming met het woord* van Jehovah, zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

4 Jehovah zei tegen Mozes en Aäron: **2** ‘Houd onder de zonen van Levi een telling van de zonen van Kehath,[f] volgens hun families en hun vaderlijke huizen. **3** Tel iedereen tussen de 30[g] en 50 jaar oud[h] van de groep die de taak heeft om werkzaamheden te doen in de tent van samenkomst.[i]

4 Dit is de taak van de zonen van Kehath in de tent van samen-

---

3:36 *D.w.z. voetstukken met een gat waarin een pin paste. **3:38** *Lett.: ‘vreemde’, iemand die geen Leviet was.

3:47 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of ‘volgens de heilige sikkel’. △Een gera woog 0,57 g. Zie App. B14. **3:51** *Lett.: ‘de mond’.

HFST. 3
a Nu 3:20 Nu 26:58
b Nu 4:42-44
c Nu 1:53
d Ex 36:20
e Ex 36:31
f Ex 26:32, 37 Ex 36:37, 38
g Ex 27:19
h Nu 4:31, 32
i Ex 27:10, 11
j Nu 3:10
k Nu 3:15
l Nu 3:12

2de kolom
a Ex 13:2 Nu 18:15
b Nu 18:15
c Nu 3:39, 43
d Nu 18:15, 16
e Le 27:25

HFST. 4
f Nu 3:19, 27
g 1Kr 23:3 Lu 3:23
h Nu 8:25, 26
i Nu 4:30 1Kr 6:48

komst.[a] Het is iets allerheiligst: **5** Als het kamp wordt opgebroken, moeten Aäron en zijn zonen naar binnen gaan, en ze moeten het afschermingsgordijn[b] losmaken en de ark van de getuigenis[c] ermee bedekken. **6** Ze moeten er een dekkleed van robbenvellen overheen leggen, daarover een effen blauw kleed uitspreiden en de draagstokken[d] aanbrengen.

7 Ook over de tafel met het toonbrood moeten ze een blauw kleed uitspreiden.[e] Daarop moeten ze de schotels, de bekers, de schalen en de kannen van het drankoffer[f] zetten; het offerbrood dat altijd aanwezig is,[g] moet erop blijven liggen. **8** Ze moeten er een scharlakenrood kleed over uitspreiden, het met een dekkleed van robbenvellen bedekken en de draagstokken[h] aanbrengen. **9** Dan moeten ze een blauw kleed nemen en daarmee de lampenstandaard[i] voor de verlichting bedekken, en ook de lampen,[j] de snuiters,* de vuurpannen[k] en alle olievaten voor het bijvullen van de lampen. **10** De lampenstandaard en alle bijbehorende voorwerpen moeten ze in een dekkleed van robbenvellen wikkelen en op een draagstel zetten. **11** Ze moeten een blauw kleed uitspreiden over het gouden altaar,[l] het met een dekkleed van robbenvellen bedekken en de draagstokken[m] aanbrengen. **12** Daarna moeten ze alle voorwerpen[n] nemen die ze regelmatig gebruiken bij hun dienst in de heilige plaats, en ze moeten die in een blauw kleed doen, daar een dekkleed van robbenvellen overheen leggen en het op een draagstel zetten.

13 Ze moeten de as* van het altaar[o] verwijderen en daarna een purperen wollen kleed over het altaar uitspreiden. **14** Daarop zullen ze alle voorwerpen leggen die ze gebruiken om dienst te doen bij het altaar: de vuurpannen, de vorken, de scheppen en de schalen, alle voorwerpen die bij het altaar horen.[a] Ze moeten daaroverheen een dekkleed van robbenvellen uitspreiden en de draagstokken[b] aanbrengen.

15 Als het kamp wordt opgebroken, moeten Aäron en zijn zonen eerst de heilige plaats en alle voorwerpen van de heilige plaats bedekken.[c] Daarna mogen de zonen van Kehath binnenkomen om ze te dragen,[d] maar ze mogen de heilige plaats niet aanraken, anders zullen ze sterven.[e] Dat is de taak* van de zonen van Kehath in verband met de tent van samenkomst.

16 Eleazar,[f] de zoon van de priester Aäron, heeft het toezicht op de olie voor de verlichting,[g] de geurige wierook,[h] het vaste graanoffer en de zalfolie.[i] Hij houdt toezicht op de hele tabernakel en alles wat erin is, met inbegrip van de heilige plaats en de bijbehorende voorwerpen.'

17 Jehovah zei verder tegen Mozes en Aäron: **18** 'Zorg ervoor dat de stam van de families van de Kehathieten[j] niet wordt uitgeroeid onder de Levieten. **19** Doe dat voor hen zodat ze in leven blijven en ze niet sterven omdat ze in de buurt van de allerheiligste dingen komen.[k] Aäron en zijn zonen moeten naar binnen gaan en elk van hen zijn taak toewijzen en laten weten wat hij moet dragen. **20** Ze mogen niet naar binnen gaan en de heilige dingen zelfs maar een ogenblik zien, anders zullen ze sterven.'[l]

21 Toen zei Jehovah tegen Mozes: **22** 'De zonen van Gerson[m] moeten worden geteld volgens

HFST. 4
- *a* Nu 3:30, 31; Nu 4:15
- *b* Ex 26:31; Ex 40:3; Le 16:2
- *c* Ex 25:10
- *d* Ex 25:13
- *e* Ex 25:23, 24
- *f* Ex 25:29
- *g* Le 24:5, 6
- *h* Ex 25:28
- *i* Ex 25:31
- *j* Ex 25:37
- *k* Ex 25:38
- *l* Ex 30:1; Ex 37:25, 26
- *m* Ex 30:5
- *n* Nu 3:30, 31
- *o* Le 6:12

2de kolom
- *a* Ex 27:3
- *b* Ex 27:6
- *c* Nu 4:5
- *d* Nu 7:6-9; 1Kr 15:2
- *e* 2Sa 6:6, 7
- *f* Nu 3:32
- *g* Ex 27:20
- *h* Ex 30:34, 35
- *i* Ex 30:23-25
- *j* Nu 3:27
- *k* Nu 4:4
- *l* Ex 19:21; 1Sa 6:19
- *m* Nu 3:21

4:9 * Of 'tangen'. Zie Woordenlijst. **4:13** * Of 'vettige as', d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers.

4:15 * Lett.: 'vracht'.

hun vaderlijke huizen en hun families. **23** Registreer iedereen tussen de 30 en 50 jaar oud van de groep die de taak heeft om werkzaamheden te doen in verband met de tent van samenkomst. **24** De families van de Gersonieten zijn verantwoordelijk voor het vervoer van de volgende dingen:[a] **25** ze moeten de tentkleden van de tabernakel dragen,[b] de tent van samenkomst, het bijbehorende dekkleed en het dekkleed van robbenvellen dat daaroverheen ligt,[c] de afscherming* voor de ingang van de tent van samenkomst,[d] **26** de doeken voor het voorhof,[e] de afscherming voor de ingang van het voorhof[f] rondom de tabernakel en het altaar, de bijbehorende tentkoorden, alle bijbehorende voorwerpen en alles wat bij hun dienst wordt gebruikt. Dat is hun taak. **27** Aäron en zijn zonen zullen toezicht houden op alle taken en vrachten van de Gersonieten;[g] jullie moeten hun al die vrachten als hun verantwoordelijkheid toewijzen. **28** Dat is de taak die de families van de Gersonieten moeten uitvoeren in verband met de tent van samenkomst.[h] Ze zullen hun werkzaamheden doen onder leiding van Ithamar,[i] de zoon van de priester Aäron.

29 De zonen van Merari[j] moet je registreren volgens hun familie en hun vaderlijk huis. **30** Registreer iedereen tussen de 30 en 50 jaar oud van de groep die de taak heeft om werkzaamheden te doen voor de tent van samenkomst. **31** Ze zijn verantwoordelijk voor het vervoer[k] van de volgende dingen in verband met hun dienst bij de tent van samenkomst: de paneellijsten[l] van de tabernakel met de stangen,[m] de zuilen[n] en de voetstukken,[o] **32** de zuilen[p] van het voorhof dat eromheen ligt, met de voetstukken,[q] de tentpinnen[r] en de tentkoorden, samen met de bijbehorende uitrusting en alles wat er verder voor die werkzaamheden nodig is. Jullie moeten aan elk van hen de dingen toewijzen die hij moet vervoeren. **33** Dat zijn de taken die de families van de zonen van Merari[a] moeten uitvoeren bij de tent van samenkomst, onder leiding van Ithamar, de zoon van de priester Aäron.'[b]

34 Mozes en Aäron en de hoofden[c] van de gemeenschap registreerden toen de zonen van de Kehathieten[d] volgens hun families en hun vaderlijk huis, **35** iedereen tussen de 30 en 50 jaar oud van de groep die de taak had om werkzaamheden te doen voor de tent van samenkomst.[e] **36** Het totale aantal dat volgens hun families werd geregistreerd, was 2750.[f] **37** Dat waren degenen van de families van de Kehathieten die dienst deden bij de tent van samenkomst en die werden geregistreerd. Mozes en Aäron registreerden hen, zoals Jehovah via Mozes had geboden.[g]

38 De zonen van Gerson[h] werden geregistreerd volgens hun families en hun vaderlijk huis, **39** iedereen tussen de 30 en 50 jaar oud van de groep die de taak had om werkzaamheden te doen voor de tent van samenkomst. **40** Het totale aantal dat volgens hun families en hun vaderlijk huis werd geregistreerd, was 2630.[i] **41** Dat waren degenen van de families van de zonen van Gerson die dienst deden bij de tent van samenkomst en die werden geregistreerd. Mozes en Aäron lieten hen in opdracht van Jehovah registreren.[j]

42 De zonen van Merari werden geregistreerd volgens hun families en hun vaderlijk huis, **43** iedereen tussen de 30 en 50 jaar oud van de groep die de taak had om werkzaamheden te doen voor de tent van samenkomst.[k] **44** Het totale aantal dat

4:25 *Of 'het gordijn'.

HFST. 4
a Nu 3:25, 26
b Ex 26:1
c Ex 26:7, 14
d Ex 26:36
e Ex 27:9
f Ex 27:16
g Nu 3:21, 23
h Nu 3:25, 26
i Ex 6:23; Nu 4:33; Nu 7:8
j Ex 6:19; Nu 3:33
k Nu 3:36, 37
l Ex 26:15
m Ex 26:26
n Ex 26:37; Ex 36:38
o Ex 26:19; Ex 38:27
p Ex 27:10
q Ex 27:11
r Ex 27:19

2de kolom
a Nu 3:33
b Nu 4:28
c Nu 1:16
d Nu 3:19, 27
e Nu 4:47; Nu 8:25, 26
f Nu 3:27, 28
g Nu 3:15
h Nu 3:21
i Nu 3:21, 22
j Nu 4:22, 23
k Nu 8:25, 26

volgens hun families werd geregistreerd, was 3200.[a] **45** Dat was de registratie van de families van de zonen van Merari. Mozes en Aäron registreerden hen, zoals Jehovah via Mozes had geboden.[b]

46 Mozes en Aäron en de hoofden van Israël schreven al die Levieten in volgens hun families en hun vaderlijke huizen; **47** ze waren tussen de 30 en 50 jaar oud en hadden allemaal de taak om dienst te doen en vrachten te dragen in verband met de tent van samenkomst.[c] **48** In totaal werden er 8580 personen geregistreerd.[d] **49** Zoals Jehovah via Mozes geboden had, werd elk van hen ingeschreven overeenkomstig de dienst die hem was toegewezen en zijn vracht. Ze werden geregistreerd, precies zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

5 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Geef de Israëlieten opdracht om iedereen uit het kamp weg te sturen die melaats* is,[e] die een vloeiing of een afscheiding[f] heeft of die onrein is door een dode.#[g] **3** Of het nu een man of een vrouw is, jullie moeten zo iemand wegsturen. Jullie moeten hen het kamp uit sturen, anders besmetten[h] ze het hele kamp waarin ik te midden van het volk woon.’[i] **4** De Israëlieten deden dat en stuurden hen het kamp uit. Ze deden precies wat Jehovah tegen Mozes gezegd had.

5 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **6** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Als een man of een vrouw een van de zonden begaat die mensen eigen zijn en daarmee ontrouw aan Jehovah wordt, laadt die persoon* schuld op zich.[j] **7** Hij moet* de zonde die hij heeft begaan bekennen,[k] en hij moet het volledige bedrag teruggeven als vergoeding voor zijn schuld en een vijfde van de waarde daaraan toevoegen.[a] Dat moet hij geven aan degene die hij heeft benadeeld. **8** Maar als het slachtoffer geen naaste verwant heeft aan wie de vergoeding kan worden gegeven, moet het bedrag aan Jehovah worden teruggegeven en zal het van de priester worden, samen met de ram waarmee hij verzoening voor hem zal doen.[b]

9 Elke heilige bijdrage[c] van de Israëlieten die aan de priester wordt aangeboden, moet van hem worden.[d] **10** De heilige dingen van elke persoon moeten van hem blijven. Alles wat iemand aan de priester geeft, zal van de priester worden.”’

11 Daarna zei Jehovah tegen Mozes: **12** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Stel dat iemands vrouw van het rechte pad afwijkt en hem ontrouw is, **13** en dat een andere man gemeenschap met haar heeft,[e] maar haar man er niets van wist en het niet ontdekt is. Ze heeft zich dus verontreinigd zonder dat er een getuige tegen haar is en zonder dat ze betrapt is. In zo’n geval moet het volgende gebeuren: **14** Als de man jaloers wordt en eraan twijfelt of zijn vrouw hem trouw is — of ze zich nu wel of niet heeft verontreinigd — **15** dan moet de man zijn vrouw naar de priester brengen, samen met een offer voor haar, een tiende efa* gerstemeel. Hij mag er geen olie op gieten en er ook geen geurige hars op leggen, want het is een graanoffer van jaloezie, een graanoffer dat herinnert aan schuld.

16 De priester zal haar naar voren laten komen en haar vóór Jehovah brengen.[f] **17** De priester moet een aardewerken kruik met heilig water nemen en vervolgens wat stof van de vloer van de tabernakel in het water

HFST. 4
a Nu 3:33, 34
b Nu 4:29
c Nu 4:15; Nu 4:24-26; Nu 4:31-33
d Nu 3:39

HFST. 5
e Le 13:45, 46
f Le 15:2
g Le 22:4; Nu 19:11
h Nu 19:22
i Ex 25:8; Le 26:11
j Le 5:1, 17
k Le 5:5; Joz 7:19; Jak 5:16

2de kolom
a Le 6:4, 5
b Le 5:16; Le 6:6, 7; Le 7:7
c Le 6:14, 17; Le 7:1, 6; Le 10:12, 13
d Ex 29:27, 28; Nu 18:8; De 18:3; Ez 44:29; 1Kor 9:13
e Le 18:20; De 5:18
f Jer 17:10; Heb 13:4

5:2 *Zie Woordenlijst. #Of ‘ziel’. Zie Woordenlijst. **5:6** *Of ‘ziel’. **5:7** *Lett.: ‘ze moeten’.

5:15 *Een tiende efa was 2,2 l. Zie App. B14.

doen. 18 En de priester zal de vrouw vóór Jehovah brengen en het haar van de vrouw losmaken. Op haar handpalmen moet hij het graanoffer leggen dat als herinnering dient, dat wil zeggen het graanoffer van jaloezie.[a] In zijn eigen hand zal de priester het bittere water houden dat een vloek brengt.[b]

19 Dan moet de priester haar laten zweren, en hij moet tegen de vrouw zeggen: 'Als geen andere man gemeenschap met je heeft gehad terwijl je onder het gezag van je echtgenoot stond[c] en je niet van het rechte pad bent afgeweken en je je niet hebt verontreinigd, dan zal dit bittere water dat een vloek brengt geen invloed op je hebben. 20 Maar als je wel van het rechte pad bent afgeweken door jezelf te verontreinigen terwijl je onder het gezag van je echtgenoot stond, en je gemeenschap hebt gehad met een andere man[d] dan je echtgenoot . . .' 21 Vervolgens moet de priester de vrouw een eed met een vervloeking laten afleggen, en de priester moet tegen de vrouw zeggen: 'Mag Jehovah ervoor zorgen dat jij in vervloekingen en eden van je volk genoemd wordt, doordat Jehovah je dij* laat invallen# en je buik laat opzwellen. 22 Dit water dat een vloek brengt, zal in je ingewanden komen en je buik laten opzwellen en je dij* laten invallen.'# Hierop moet de vrouw zeggen: 'Amen!△ Amen!'

23 Dan moet de priester die vervloekingen in het boek schrijven en ze er met het bittere water af wassen. 24 Daarna zal hij de vrouw het bittere water dat een vloek brengt laten drinken, en het water zal in haar komen en bitterheid veroorzaken. 25 De priester moet het graanoffer van jaloezie[a] uit de hand van de vrouw nemen en het graanoffer vóór Jehovah heen en weer bewegen, en hij zal het bij het altaar brengen. 26 De priester moet een handvol van het graanoffer nemen als symbool* van het hele offer en dat op het altaar in rook laten opgaan,[b] en daarna zal hij de vrouw het water laten drinken. 27 Als ze zich heeft verontreinigd en ontrouw is geweest aan haar man, zal het volgende gebeuren als de priester haar het water laat drinken: Het water dat een vloek brengt, zal in haar komen en iets bitters worden. Haar buik zal opzwellen en haar dij* zal invallen,# en de vrouw zal worden genoemd in vervloekingen van haar volk. 28 Maar als de vrouw zich niet heeft verontreinigd en rein is, zal ze die straf niet ondergaan. Ze zal vruchtbaar blijven en kinderen kunnen krijgen.

29 Dat is de wet voor gevallen van jaloezie,[c] als een vrouw van het rechte pad afwijkt en zich verontreinigt terwijl ze onder het gezag van haar man staat, 30 of als een man jaloers wordt en zijn vrouw van ontrouw verdenkt. De man moet zijn vrouw dan vóór Jehovah brengen, en de priester moet die hele wet op haar toepassen. 31 De man zal onschuldig zijn, maar zijn vrouw moet boeten voor haar schuld."'

6 Jehovah zei verder tegen Mozes: 2 'Zeg tegen de Israëlieten: "Als een man of een vrouw een bijzondere gelofte aflegt om als nazireeër*[d] voor Jehovah te leven, 3 moet hij zich onthouden van wijn en andere alcoholische dranken. Ook mag hij geen azijn van wijn of van an-

HFST. 5
a Nu 5:15, 25
b Nu 5:22, 24
c Ro 7:2
d Le 18:20; 1Kor 6:9, 10

2de kolom
a Nu 5:15
b Le 2:9
c Nu 5:14, 15

HFST. 6
d Re 13:5

5:21, 22, 27 *Kennelijk de voortplantingsorganen. 5:21, 22, 27 #Of 'wegkwijnen'. Dit kan erop duiden dat ze onvruchtbaar werd. 5:22 △Of 'zo zij het!'

5:26 *Of 'herinnering', 'vertegenwoordigend deel'. 6:2 *Hebr.: *nazir,* wat 'afgezonderde', 'opgedragene' of 'afgescheidene' betekent.

dere alcoholische dranken drin-
ken.[a] Hij mag geen enkele drank
drinken die van druiven gemaakt
is, en hij mag geen verse of
gedroogde druiven eten. **4** Zo-
lang zijn nazireeërschap duurt,
mag hij niets eten wat van de
wijnstok afkomstig is, van de on-
rijpe druiven tot de schillen.

5 In de hele periode van zijn
gelofte als nazireeër mag er geen
scheermes over zijn hoofd gaan.[b]
Hij moet heilig blijven door zijn
hoofdhaar te laten groeien tot-
dat de periode dat hij voor Je-
hovah afgezonderd is, voorbij is.
6 Hij mag niet in de buurt van
een dode* komen in de hele pe-
riode dat hij afgezonderd is voor
Jehovah. **7** Zelfs als zijn vader,
zijn moeder, zijn broer of zijn
zus sterft, mag hij zich niet ver-
ontreinigen,[c] want op zijn hoofd
draagt hij het teken van zijn na-
zireeërschap voor zijn God.

8 Zolang zijn nazireeërschap
duurt, is hij heilig voor Jehovah.
9 Maar als iemand in zijn nabij-
heid plotseling sterft[d] en hij het
haar dat zijn afzondering voor
God symboliseert* verontreinigt,
dan moet hij op de dag van
zijn reiniging zijn hoofd sche-
ren.[e] Op de zevende dag moet
hij het scheren. **10** Op de acht-
ste dag moet hij twee torteldui-
ven of twee jonge duiven naar
de priester brengen bij de ingang
van de tent van samenkomst.
11 De priester zal de ene duif
als zondeoffer en de andere duif
als brandoffer bereiden en zal
verzoening voor hem doen voor
zijn zonde[f] in verband met de
dode.* Vervolgens moet de na-
zireeër op die dag zijn hoofd hei-
ligen. **12** Hij moet zich opnieuw
voor Jehovah afzonderen voor de
periode van zijn nazireeërschap,
en hij moet een jonge ram van
nog geen jaar oud als schuld-
offer brengen. Maar de eerste
periode zal niet worden meege-
rekend, omdat hij zijn nazireeër-
schap heeft verontreinigd.

13 Dit is de wet die geldt voor
de nazireeër: Als de periode van
zijn nazireeërschap voorbij is,[a]
moet hij naar de ingang van de
tent van samenkomst worden ge-
bracht. **14** Daar moet hij zijn of-
fer aan Jehovah aanbieden: één
jonge ram van nog geen jaar
oud zonder gebreken als brand-
offer,[b] één ooilam van nog geen
jaar oud zonder gebreken als
zondeoffer,[c] één ram zonder ge-
breken als vredeoffer,*[d] **15** een
mand met ongezuurde ringvormi-
ge broden van meelbloem ver-
mengd met olie, en ongezuurde
platte koeken, met olie bestre-
ken, samen met het graanoffer[e]
en de drankoffers[f] die daarbij ho-
ren. **16** De priester zal dat vóór
Jehovah aanbieden en zal zijn
zondeoffer en zijn brandoffer
brengen. **17** De priester moet de
ram als vredeoffer aan Jehovah
brengen, samen met de mand met
ongezuurde broden, en hij moet
het bijbehorende graanoffer[g] en
drankoffer aanbieden.

18 Daarna moet de nazireeër
bij de ingang van de tent van
samenkomst zijn hoofdhaar* af-
scheren.[h] Hij moet het hoofdhaar
dat tijdens zijn nazireeërschap
gegroeid is, op het vuur leg-
gen dat onder het vredeoffer is.
19 De priester moet een gekookt[i]
schouderstuk van de ram nemen,
één ongezuurd ringvormig brood
uit de mand en één ongezuurde
platte koek. Die moet hij op de
handpalmen van de nazireeër leg-
gen nadat die het teken van zijn
nazireeërschap heeft laten af-
scheren. **20** De priester moet ze
als beweegoffer vóór Jehovah
heen en weer bewegen.[j] Het is

HFST. 6
a Le 10:9; Am 2:11, 12; Lu 1:15
b Re 13:5; Re 16:17; 1Sa 1:11
c Le 21:1, 11
d Nu 19:14
e Nu 6:13, 18
f Le 5:8, 10

2de kolom
a Nu 30:2; Pr 5:4
b Le 1:10
c Le 4:32
d Le 3:1
e Le 2:1; Le 6:14
f Nu 15:8, 10
g Le 2:9
h Nu 6:5
i Le 8:31
j Ex 29:23, 24

6:6 *Of ‘dode ziel’. Zie Woordenlijst. **6:9, 18** *Of ‘het hoofd van zijn nazireeërschap’. **6:11** *Of ‘een ziel’. Zie Woordenlijst.

6:14 *Of ‘gemeenschapsoffer’. Zie Woordenlijst.

iets heiligs voor de priester, net als het borststuk van het beweegoffer en de poot die als bijdrage wordt gegeven.[a] Daarna mag de nazireeër weer wijn drinken.

21 Dit is de wet die geldt voor de nazireeër[b] die een gelofte aflegt: als hij het zich kan veroorloven meer aan Jehovah te offeren dan zijn nazireeërschap vereist en hij daarover een gelofte aflegt, dan moet hij die gelofte nakomen uit respect voor de wet op zijn nazireeërschap.”’

22 Toen zei Jehovah tegen Mozes: **23** ‘Zeg tegen Aäron en zijn zonen: “Jullie moeten het volk Israël zegenen[c] door tegen hen te zeggen:

24 ‘Mag Jehovah je zegenen[d] en
je beschermen.
25 Mag Jehovah het licht van
zijn gelaat over je laten
schijnen[e] en mag hij je zijn
gunst geven.
26 Mag Jehovah met goedkeuring naar je kijken*
en je vrede geven.’”[f]

27 En ze moeten mijn naam over het volk Israël uitspreken,[g] zodat ik hen kan zegenen.’[h]

7 Op de dag dat Mozes klaar was met het opbouwen van de tabernakel,[i] zalfde[j] en heiligde hij die, samen met alle bijbehorende voorwerpen, en ook het altaar met alle bijbehorende voorwerpen.[k] Nadat hij die dingen had gezalfd en geheiligd,[l] **2** boden de leiders van Israël[m] — de hoofden van hun vaderlijke huizen — een geschenk aan. Deze hoofden van de stammen, die de leiding hadden over de registratie, **3** brachten vóór Jehovah een offer: zes overdekte wagens en 12 stieren,* één wagen per twee leiders en één stier per leider. Ze boden die vóór de tabernakel aan. **4** Jehovah zei tegen Mozes: **5** ‘Neem die dingen van hen aan, want ze zullen gebruikt worden voor de dienst bij de tent van samenkomst, en je moet ze aan de Levieten geven, afhankelijk van wat ieder voor zijn taken nodig heeft.’

6 Mozes nam de wagens en de runderen aan en gaf die aan de Levieten. **7** Aan de zonen van Gerson gaf hij twee wagens en vier stieren, overeenkomstig wat nodig was voor hun taken,[a] **8** en aan de zonen van Merari gaf hij vier wagens en acht stieren, overeenkomstig wat nodig was voor hun taken. Dat alles stond onder leiding van Ithamar, de zoon van de priester Aäron.[b] **9** Maar aan de zonen van Kehath gaf hij niets, want hun taken omvatten de dienst van de heilige plaats[c] en zij droegen de heilige dingen op hun schouders.[d]

10 Bij de inwijding*[e] van het altaar, op de dag dat het werd gezalfd, boden de leiders hun geschenken aan. Toen de leiders hun offer vóór het altaar kwamen aanbieden, **11** zei Jehovah tegen Mozes: ‘Laat elke dag één leider zijn offer voor de inwijding van het altaar aanbieden.’

12 Degene die op de eerste dag zijn offer aanbood, was Nahesson,[f] de zoon van Amminadab, uit de stam Juda. **13** Zijn offer bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels* woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,#[g] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[h] **14** één gouden beker* die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **15** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[i] **16** één geitenbokje als zonde-

6:26 *Lett.: ‘zijn gezicht naar jullie verheffen’. **7:3** *Of ‘ossen’.

7:10 *Of ‘opdracht’. **7:13** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of ‘volgens de heilige sikkel’. **7:14** *Of ‘kleine schaal’.

HFST. 6
a Le 7:34
b Re 13:5
c Le 9:22; De 10:8
d Ru 2:4; Ps 134:3
e Ps 31:16; Ps 67:1
f Ps 29:11; Lu 2:14
g De 28:10; Jes 43:7, 10
h Ps 5:12; Ps 67:7

HFST. 7
i Ex 40:17
j Ex 30:26
k Le 8:10
l Ex 40:10
m Ex 18:21; Nu 1:4, 16

2de kolom
a Nu 3:25, 26; Nu 4:24-26
b Nu 3:36, 37; Nu 4:31-33
c Nu 3:30, 31; Nu 4:15
d 2Sa 6:13; 1Kr 15:15
e 1Kon 8:63; 2Kr 7:5
f Nu 1:4, 7; Nu 2:3; Ru 4:20; Mt 1:4
g Le 27:25
h Le 2:1
i Le 1:3

offer;[a] **17** en twee stieren, vijf
rammen, vijf geitenbokken en vijf
eenjarige mannetjeslammeren als
vredeoffer.[b] Dat was het offer van
Nahesson, de zoon van Ammina-
dab.[c]

18 Op de tweede dag bood
Nethaneël,[d] de zoon van Zuar,
de leider van Issaschar, zijn ge-
schenk aan. **19** Hij bood als of-
fer aan: één zilveren schotel die
130 sikkels woog en één zilveren
schaal die 70 sikkels woog vol-
gens de standaardsikkel van de
heilige plaats,[e] beide gevuld met
meelbloem vermengd met olie,
als graanoffer;[f] **20** één gouden
beker die 10 sikkels woog, ge-
vuld met wierook; **21** één jon-
ge stier, één ram en één manne-
tjeslam van nog geen jaar oud als
brandoffer;[g] **22** één geitenbok-
je als zondeoffer;[h] **23** en twee
stieren, vijf rammen, vijf geiten-
bokken en vijf eenjarige manne-
tjeslammeren als vredeoffer.[i]
Dat was het offer van Nethaneël,
de zoon van Zuar.

24 Op de derde dag kwam de
leider van de zonen van Zebu-
lon, Eliab,[j] de zoon van Helon,
25 zijn offer brengen. Het be-
stond uit één zilveren schotel die
130 sikkels woog en één zilveren
schaal die 70 sikkels woog vol-
gens de standaardsikkel van de
heilige plaats,[k] beide gevuld met
meelbloem vermengd met olie,
als graanoffer;[l] **26** één gouden
beker die 10 sikkels woog, ge-
vuld met wierook; **27** één jon-
ge stier, één ram en één manne-
tjeslam van nog geen jaar oud als
brandoffer;[m] **28** één geitenbok-
je als zondeoffer;[n] **29** en twee
stieren, vijf rammen, vijf geiten-
bokken en vijf eenjarige man-
netjeslammeren als vredeoffer.[o]
Dat was het offer van Eliab,[p] de
zoon van Helon.

30 Op de vierde dag kwam
de leider van de zonen van Ru-
ben, Elizur,[q] de zoon van Sedeür,
31 zijn offer brengen. Het be-
stond uit één zilveren schotel die
130 sikkels woog en één zilveren
schaal die 70 sikkels woog vol-
gens de standaardsikkel van de
heilige plaats,[a] beide gevuld met
meelbloem vermengd met olie,
als graanoffer;[b] **32** één gouden
beker die 10 sikkels woog, ge-
vuld met wierook; **33** één jon-
ge stier, één ram en één manne-
tjeslam van nog geen jaar oud als
brandoffer;[c] **34** één geitenbok-
je als zondeoffer;[d] **35** en twee
stieren, vijf rammen, vijf geiten-
bokken en vijf eenjarige man-
netjeslammeren als vredeoffer.[e]
Dat was het offer van Elizur,[f] de
zoon van Sedeür.

36 Op de vijfde dag kwam de
leider van de zonen van Simeon,
Selumiël,[g] de zoon van Zurisad-
dai, **37** zijn offer brengen. Het
bestond uit één zilveren schotel
die 130 sikkels woog en één zil-
veren schaal die 70 sikkels woog
volgens de standaardsikkel van de
heilige plaats,[h] beide gevuld met
meelbloem vermengd met olie, als
graanoffer;[i] **38** één gouden be-
ker die 10 sikkels woog, gevuld
met wierook; **39** één jonge stier,
één ram en één mannetjeslam van
nog geen jaar oud als brandoffer;[j]
40 één geitenbokje als zonde-
offer;[k] **41** en twee stieren, vijf
rammen, vijf geitenbokken en vijf
eenjarige mannetjeslammeren als
vredeoffer.[l] Dat was het offer van
Selumiël,[m] de zoon van Zurisad-
dai.

42 Op de zesde dag kwam
de leider van de zonen van
Gad, Eljasaf,[n] de zoon van De-
huël, **43** zijn offer brengen. Het
bestond uit één zilveren schotel
die 130 sikkels woog en één zil-
veren schaal die 70 sikkels woog
volgens de standaardsikkel van de
heilige plaats,[o] beide gevuld met
meelbloem vermengd met olie, als
graanoffer;[p] **44** één gouden be-
ker die 10 sikkels woog, gevuld
met wierook; **45** één jonge stier,
één ram en één mannetjeslam van

HFST. 7
a Le 4:22, 23
b Le 3:1
c Ex 6:23; Lu 3:23, 33
d Nu 1:4, 8; Nu 2:5; Nu 10:15
e Le 27:25
f Le 2:1
g Le 1:3
h Le 4:22, 23
i Le 3:1
j Nu 2:7; Nu 10:16
k Le 27:25
l Le 2:1
m Le 1:3
n Le 4:22, 23
o Le 3:1
p Nu 1:4, 9
q Nu 2:10; Nu 10:18

2de kolom
a Le 27:25
b Le 2:1
c Le 1:3
d Le 4:22, 23
e Le 3:1
f Nu 1:4, 5
g Nu 2:12
h Le 27:25
i Le 2:1
j Le 1:3
k Le 4:22, 23
l Le 3:1
m Nu 1:4, 6
n Nu 2:14; Nu 10:20
o Le 27:25
p Le 2:1

nog geen jaar oud als brandoffer;[a] **46** één geitenbokje als zondeoffer;[b] **47** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[c] Dat was het offer van Eljasaf,[d] de zoon van Dehuël.

48 Op de zevende dag kwam de leider van de zonen van Efraïm, Elisama,[e] de zoon van Ammihud, **49** zijn offer brengen. Het bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[f] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[g] **50** één gouden beker die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **51** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[h] **52** één geitenbokje als zondeoffer;[i] **53** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[j] Dat was het offer van Elisama,[k] de zoon van Ammihud.

54 Op de achtste dag kwam de leider van de zonen van Manasse, Gamaliël,[l] de zoon van Pedazur, **55** zijn offer brengen. Het bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[m] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[n] **56** één gouden beker die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **57** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[o] **58** één geitenbokje als zondeoffer;[p] **59** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[q] Dat was het offer van Gamaliël,[r] de zoon van Pedazur.

60 Op de negende dag kwam de leider[s] van de zonen van Benjamin, Abidan,[t] de zoon van Gideoni, **61** zijn offer brengen. Het bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[a] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[b] **62** één gouden beker die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **63** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[c] **64** één geitenbokje als zondeoffer;[d] **65** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[e] Dat was het offer van Abidan,[f] de zoon van Gideoni.

66 Op de tiende dag kwam de leider van de zonen van Dan, Ahiëzer,[g] de zoon van Ammisaddai, **67** zijn offer brengen. Het bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[h] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[i] **68** één gouden beker die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **69** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[j] **70** één geitenbokje als zondeoffer;[k] **71** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[l] Dat was het offer van Ahiëzer,[m] de zoon van Ammisaddai.

72 Op de 11de dag kwam de leider van de zonen van Aser, Pagiël,[n] de zoon van Ochran, **73** zijn offer brengen. Het bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[o] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[p] **74** één gouden beker die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **75** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[q]

HFST. 7

a Le 1:3
b Le 4:22, 23
c Le 3:1
d Nu 1:4, 14
e Nu 2:18; Nu 10:22
f Le 27:25
g Le 2:1
h Le 1:3
i Le 4:22, 23
j Le 3:1
k Nu 1:4, 10
l Nu 2:20; Nu 10:23
m Le 27:25
n Le 2:1
o Le 1:3
p Le 4:22, 23
q Le 3:1
r Nu 1:4, 10
s Nu 1:16
t Nu 2:22; Nu 10:24

2de kolom

a Le 27:25
b Le 2:1
c Le 1:3
d Le 4:22, 23
e Le 3:1
f Nu 1:4, 11
g Nu 2:25; Nu 10:25
h Le 27:25
i Le 2:1
j Le 1:3
k Le 4:22, 23
l Le 3:1
m Nu 1:4, 12
n Nu 2:27; Nu 10:26
o Le 27:25
p Le 2:1
q Le 1:3

76 één geitenbokje als zondeoffer;[a] **77** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[b] Dat was het offer van Pagiël,[c] de zoon van Ochran.

78 Op de 12de dag kwam de leider van de zonen van Naftali, Ahira,[d] de zoon van Enan, **79** zijn offer brengen. Het bestond uit één zilveren schotel die 130 sikkels woog en één zilveren schaal die 70 sikkels woog volgens de standaardsikkel van de heilige plaats,[e] beide gevuld met meelbloem vermengd met olie, als graanoffer;[f] **80** één gouden beker die 10 sikkels woog, gevuld met wierook; **81** één jonge stier, één ram en één mannetjeslam van nog geen jaar oud als brandoffer;[g] **82** één geitenbokje als zondeoffer;[h] **83** en twee stieren, vijf rammen, vijf geitenbokken en vijf eenjarige mannetjeslammeren als vredeoffer.[i] Dat was het offer van Ahira,[j] de zoon van Enan.

84 Dit was het inwijdingsoffer[k] voor het altaar dat de leiders van Israël gaven toen het gezalfd werd: 12 zilveren schotels, 12 zilveren schalen en 12 gouden bekers.[l] **85** Elke zilveren schotel woog 130 sikkels en elke schaal 70 sikkels. Al die zilveren voorwerpen wogen bij elkaar 2400 sikkels volgens de standaardsikkel van de heilige plaats.[m] **86** De 12 gouden bekers gevuld met wierook wogen 10 sikkels per stuk volgens de standaardsikkel van de heilige plaats. Alle gouden bekers wogen bij elkaar 120 sikkels. **87** Het vee voor het brandoffer bestond uit 12 stieren, 12 rammen, 12 eenjarige mannetjeslammeren en de bijbehorende graanoffers; en 12 geitenbokjes als zondeoffer. **88** Het vee voor het vredeoffer bestond uit 24 stieren, 60 rammen, 60 geitenbokken en 60 eenjarige mannetjeslammeren. Dat was het inwijdingsoffer[n] voor het altaar nadat het gezalfd was.[o]

89 Telkens als Mozes de tent van samenkomst binnenging om met God* te spreken,[a] hoorde hij de stem met hem spreken van boven het deksel[b] op de ark van de getuigenis, van tussen de twee cherubs.[c] God sprak dan tot hem.

8 Jehovah zei tegen Mozes: **2** ‘Zeg tegen Aäron: “Als je de zeven lampen aansteekt, moet je ervoor zorgen dat het licht ervan op de ruimte vóór de lampenstandaard schijnt.”’[d] **3** Aäron deed dus het volgende: hij stak de lampen aan om de ruimte vóór de lampenstandaard te verlichten,[e] zoals Jehovah Mozes had opgedragen. **4** De lampenstandaard was gemaakt van gedreven goud. Van de schacht tot de bloesems was die van gedreven goud.[f] De lampenstandaard was gemaakt in overeenstemming met het visioen[g] dat Jehovah Mozes had laten zien.

5 Jehovah zei verder tegen Mozes: **6** ‘Neem de Levieten uit het midden van de Israëlieten en reinig hen.[h] **7** Zo moet je hen reinigen: Besprenkel hen met ontzondigingswater. Laat ze hun hele lichaam scheren met een scheermes en hun kleren wassen en zich reinigen.[i] **8** Dan moeten ze een jonge stier[j] nemen met het bijbehorende graanoffer[k] van meelbloem vermengd met olie, en jij moet een andere jonge stier nemen als zondeoffer.[l] **9** Laat de Levieten vóór de tent van samenkomst komen en roep de hele gemeenschap van Israël bij elkaar.[m] **10** Wanneer je de Levieten vóór Jehovah hebt gebracht, moeten de Israëlieten hun handen op de Levieten leggen.[n] **11** En Aäron moet de Levieten namens de Israëlieten vóór Jehovah aanbieden* als een beweegoffer,[o] en ze moeten de dienst van Jehovah op zich nemen.[p]

7:89 * Lett.: ‘hem’. **8:11** * Lett.: ‘bewegen’, d.w.z. heen en weer laten bewegen.

HFST. 7
a Le 4:22, 23
b Le 3:1
c Nu 1:4, 13
d Nu 2:29; Nu 10:27
e Le 27:25
f Le 2:1
g Le 1:3
h Le 4:22, 23
i Le 3:1
j Nu 1:4, 15
k Nu 7:10; Ezr 2:68
l Nu 7:13-17
m Le 27:25
n Nu 7:10
o Nu 7:1

2de kolom
a Ex 33:9; Nu 11:17; Nu 12:8
b Ex 25:22; Ex 37:6
c Ex 25:18; 1Sa 4:4; Ps 80:1

HFST. 8
d Ex 25:37; Ex 40:24, 25; Le 24:2
e Heb 9:2
f Ex 37:17
g Ex 25:9, 40; 1Kr 28:12, 19
h Ex 29:4; Jes 52:11
i Ex 30:18, 19; Le 16:28; Nu 19:7
j Le 1:3
k Le 2:1
l Le 4:3
m Le 8:2, 3
n Nu 3:9, 41
o Le 7:30; Nu 8:21
p Nu 1:50; Nu 3:6; 2Kr 31:2

12 Vervolgens zullen de Levieten hun handen op de kop van de stieren leggen[a] en de ene stier als zondeoffer en de andere als brandoffer aan Jehovah brengen om verzoening[b] te doen voor de Levieten. **13** Je moet de Levieten vóór Aäron en zijn zonen opstellen en hen als een beweegoffer aan Jehovah aanbieden.* **14** De Levieten moet je uit het midden van de Israëlieten afzonderen, en de Levieten zullen van mij worden.[c] **15** Daarna zullen de Levieten naar binnen gaan om dienst te doen bij de tent van samenkomst. Zo moet je hen reinigen en als een beweegoffer aanbieden.* **16** Want ze zijn* aan mij gegeven uit de Israëlieten. Ik zal hen voor mijzelf nemen in de plaats van alle eerstgeborenen# van de Israëlieten.[d] **17** Want elke eerstgeborene van de Israëlieten is van mij, zowel mens als dier.[e] Op de dag dat ik alle eerstgeborenen in Egypte doodde,[f] heb ik hen voor mijzelf geheiligd. **18** Ik zal de Levieten nemen in de plaats van alle eerstgeborenen van de Israëlieten. **19** Ik zal uit de Israëlieten de Levieten* ter beschikking stellen van Aäron en zijn zonen, om dienst te doen bij de tent van samenkomst ten behoeve van de Israëlieten[g] en om verzoening voor de Israëlieten te doen, zodat het volk Israël niets ergs overkomt[h] wanneer ze in de buurt van de heilige plaats komen.’

20 Mozes en Aäron en de hele gemeenschap van Israël voerden alles uit wat Jehovah Mozes in verband met de Levieten had opgedragen. Zo deden de Israëlieten met hen. **21** De Levieten reinigden zich dus van zonde en wasten hun kleren,[i] waarna Aäron hen als een beweegoffer vóór Jehovah aanbood.*[a] Toen deed Aäron verzoening voor hen om hen te reinigen.[b] **22** Daarna gingen de Levieten naar binnen om vóór Aäron en zijn zonen dienst te doen bij de tent van samenkomst. Alles wat Jehovah Mozes in verband met de Levieten had opgedragen, werd uitgevoerd.

23 Jehovah zei tegen Mozes: **24** ‘Dit geldt voor de Levieten: Als een man 25 jaar of ouder is, moet hij zich aansluiten bij de groep die dienst doet bij de tent van samenkomst. **25** Maar als hij 50 jaar is, zal hij zich terugtrekken uit de groep en geen dienst meer doen. **26** Hij mag zijn broeders helpen die zorg dragen voor de werkzaamheden in de tent van samenkomst, maar hij mag daar geen dienst doen. Zo moet je de taken van de Levieten regelen.’[c]

9 In de eerste maand van het tweede jaar nadat ze uit Egypte waren gekomen, sprak Jehovah tot Mozes in de Sinaïwoestijn.[d] Hij zei: **2** ‘De Israëlieten moeten het paschaoffer klaarmaken[e] op de daarvoor vastgestelde tijd.[f] **3** Maak het op de 14de dag van deze maand klaar, in de avondschemering,* op de vastgestelde tijd. Jullie moeten het klaarmaken in overeenstemming met alle voorschriften en procedures die ervoor gelden.’[g]

4 Mozes zei dus tegen de Israëlieten dat ze het paschaoffer moesten klaarmaken. **5** Op de 14de dag van de eerste maand, in de avondschemering,* maakten ze in de Sinaïwoestijn het paschaoffer klaar. De Israëlieten deden alles wat Jehovah Mozes had opgedragen.

6 Er waren echter mannen die onrein waren doordat ze

8:13, 15 *Lett.: ‘bewegen’, d.w.z. heen en weer laten bewegen. **8:16** *Lett.: ‘ze zijn gegevenen’. #Of ‘alle eerstgeborenen die de moederschoot openen’. **8:19** *Lett.: ‘de Levieten als gegevenen’.

8:21 *Lett.: ‘bewoog’, d.w.z. dat hij ze heen en weer liet bewegen. **9:3, 5** *Lett.: ‘tussen de twee avonden’.

HFST. 8
a Ex 29:10
b Le 1:4
c Nu 3:45; Nu 16:9
d Nu 3:12
e Ex 13:2, 12; Le 27:26
f Ex 12:29; Ex 13:15
g Nu 3:9; Nu 18:6; 1Kr 23:32; Ez 44:11
h Nu 1:53; Nu 18:5; 1Sa 6:19
i Nu 8:7

2de kolom
a Nu 8:11
b Nu 8:12
c Nu 1:53; Nu 3:32; Nu 18:4

HFST. 9
d Ex 40:2; Nu 1:1
e Ex 12:27
f Ex 12:3, 6; Le 23:5; De 16:1; 1Kor 5:7
g Ex 12:8

een dood lichaam hadden aangeraakt,*[a] en daardoor konden ze op die dag het paschaoffer niet klaarmaken. Daarom kwamen de mannen op die dag bij Mozes en Aäron[b] **7** en zeiden tegen hem: ‘We zijn onrein doordat we een dood lichaam hebben aangeraakt.* Maar waarom zou dat ons ervan moeten weerhouden om samen met de andere Israëlieten op de vastgestelde tijd een offer aan Jehovah aan te bieden?’[c] **8** Mozes antwoordde: ‘Wacht hier, dan ga ik horen wat Jehovah in verband met jullie gebiedt.’[d]

9 Toen zei Jehovah tegen Mozes: **10** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Als iemand van jullie of van jullie nakomelingen onrein wordt doordat hij een dood lichaam aanraakt*[e] of als hij op een verre reis is, moet hij toch het paschaoffer voor Jehovah klaarmaken. **11** Ze moeten het klaarmaken op de 14de dag van de tweede maand,[f] in de avondschemering.* Samen met ongezuurd brood en bittere kruiden moeten ze het eten.[g] **12** Ze mogen er niets van overlaten tot de volgende ochtend,[h] en de botten mogen niet gebroken worden.[i] Ze moeten het klaarmaken in overeenstemming met alle voorschriften voor het Pascha. **13** Maar als een man heeft nagelaten het paschaoffer klaar te maken terwijl hij rein was en niet op reis was, moet hij* uit zijn volk worden verwijderd#[j] omdat hij het offer voor Jehovah niet op de vastgestelde tijd heeft aangeboden. Zo’n man moet de gevolgen dragen van zijn zonde.

14 Als er een vreemdeling bij jullie woont, moet ook hij het paschaoffer voor Jehovah klaarmaken.[k] Dat moet hij doen in overeenstemming met het voorschrift voor het Pascha en de procedure die ervoor geldt.[a] Er geldt één voorschrift voor jullie, zowel voor de vreemdeling die bij jullie woont als voor de geboren Israëliet.”’[b]

15 Op de dag dat de tabernakel werd opgebouwd,[c] bedekte de wolk de tabernakel, de tent van de getuigenis, maar van de avond tot aan de morgen was er boven de tabernakel iets dat eruitzag als vuur.[d] **16** Zo gebeurde het steeds: Overdag bedekte de wolk de tabernakel, en ’s nachts iets dat eruitzag als vuur.[e] **17** Telkens wanneer de wolk van boven de tent opsteeg, vertrokken de Israëlieten onmiddellijk,[f] en op de plaats waar de wolk stilhield, sloegen ze hun kamp op.[g] **18** Op bevel van Jehovah vertrokken de Israëlieten steeds, en op bevel van Jehovah sloegen ze hun kamp weer op.[h] Zolang de wolk boven de tabernakel bleef, braken ze het kamp niet op. **19** Als de wolk lange tijd boven de tabernakel bleef, vertrokken de Israëlieten niet,[i] uit gehoorzaamheid aan Jehovah’s bevel. **20** Het gebeurde ook dat de wolk maar een paar dagen boven de tabernakel bleef. Op bevel van Jehovah braken ze het kamp niet op, en op bevel van Jehovah vertrokken ze weer. **21** En soms bleef de wolk alleen van de avond tot de morgen op dezelfde plek. Als de wolk ’s morgens opsteeg, vertrokken ze weer. Of de wolk nu overdag of ’s nachts opsteeg, ze vertrokken.[j] **22** Zolang de wolk boven de tabernakel bleef — of het nu twee dagen, een maand of langer duurde — braken de Israëlieten het kamp niet op en vertrokken ze niet. Maar telkens als de wolk opsteeg, vertrokken ze. **23** Op bevel van Jehovah sloegen ze steeds hun kamp op, en op bevel van Jehovah vertrokken ze weer. Ze

9:6 *Of ‘door een menselijke ziel’. **9:7** *Of ‘vanwege een menselijke ziel’. **9:10** *Of ‘door een ziel’. **9:11** *Lett.: ‘tussen de twee avonden’. **9:13** *Of ‘die ziel’. #Of ‘ter dood worden gebracht’.

HFST. 9

a Nu 5:2; Nu 19:14, 16
b Ex 18:15; Nu 15:33; Nu 27:1, 2
c Le 7:21; De 16:2
d Ex 25:22; Le 16:2; Ps 99:6
e Nu 5:2
f 2Kr 30:2, 15
g Ex 12:8
h Ex 12:10
i Ex 12:46; Ps 34:20; Jo 19:36
j Ex 12:15
k Ex 12:19, 48

2de kolom

a Ex 12:8
b Le 24:22; De 31:12
c Ex 40:2, 17
d Ex 40:34, 38
e Ex 13:22; Ne 9:19
f Nu 10:11, 34
g Ex 40:36, 37
h Ex 17:1; Nu 10:11-13
i Ex 40:37
j Ex 40:36; Ps 78:14

gehoorzaamden Jehovah en volgden de bevelen op die Jehovah via Mozes gaf.

10 Toen zei Jehovah tegen Mozes: **2** ‘Maak twee trompetten[a] van gedreven zilver. Gebruik die om de gemeenschap bij elkaar te roepen en de kampen te laten opbreken. **3** Als er op beide trompetten wordt geblazen, moet de hele gemeenschap zich bij je verzamelen bij de ingang van de tent van samenkomst.[b] **4** Als er op één trompet geblazen wordt, moeten alleen de leiders, de hoofden van de duizenden van Israël, zich bij je verzamelen.[c]

5 Als jullie de trompetten laten schetteren, moeten de kampen aan de oostkant[d] vertrekken. **6** Als jullie de trompetten een tweede keer laten schetteren, moeten de kampen aan de zuidkant[e] vertrekken. Elke keer dat een van de afdelingen vertrekt, moet het geluid van de trompetten op die manier te horen zijn.

7 Als de gemeente bij elkaar wordt geroepen, moeten jullie op de trompetten blazen,[f] maar jullie mogen ze niet laten schetteren. **8** Aärons zonen, de priesters, moeten op de trompetten blazen,[g] en dat is voor jullie een blijvend voorschrift van generatie op generatie.

9 Als jullie in je land oorlog gaan voeren tegen een vijand die jullie onderdrukt, moeten jullie een oorlogssignaal op de trompetten laten horen,[h] en dan zal Jehovah, jullie God, aan jullie denken en zullen jullie van je vijanden worden gered.

10 Ook op momenten van vreugde[i] — op jullie feesten[j] en aan het begin van jullie maanden — moeten jullie op de trompetten blazen bij jullie brandoffers[k] en vredeoffers.[l] Dat zal jullie in herinnering brengen bij jullie God. Ik ben Jehovah, jullie God.’[m]

11 In het tweede jaar, op de 20ste dag van de tweede maand,[a] steeg de wolk op van boven de tabernakel[b] van de getuigenis. **12** De Israëlieten vertrokken dus uit de Sinaïwoestijn in de volgorde die voor hun vertrek was vastgesteld,[c] en de wolk hield stil in de woestijn van Paran.[d] **13** Dat was de eerste keer dat ze vertrokken in navolging van het bevel dat Jehovah via Mozes had gegeven.[e]

14 De driestammenafdeling van het kamp van de zonen van Juda vertrok het eerst, gegroepeerd naar legerafdeling,* en Nahesson,[f] de zoon van Amminadab, had de leiding over die afdeling. **15** Over de afdeling van de stam Issaschar had Nethaneël,[g] de zoon van Zuar, de leiding. **16** En over de afdeling van de stam Zebulon had Eliab,[h] de zoon van Helon, de leiding.

17 Daarna werd de tabernakel afgebroken[i] en vertrokken de zonen van Gerson[j] en de zonen van Merari,[k] de dragers van de tabernakel.

18 Vervolgens vertrok de driestammenafdeling van het kamp van Ruben, gegroepeerd naar legerafdeling, en Elizur,[l] de zoon van Sedeür, had de leiding over die afdeling. **19** Over de afdeling van de stam Simeon had Selumiël,[m] de zoon van Zurisaddai, de leiding. **20** En over de afdeling van de stam Gad had Eljasaf,[n] de zoon van Dehuël, de leiding.

21 Toen vertrokken de Kehathieten, die de voorwerpen van het heiligdom droegen.[o] Tegen de tijd dat zij zouden aankomen, moest de tabernakel alweer opgebouwd zijn.

22 Daarna vertrok de driestammenafdeling van het kamp van de zonen van Efraïm, gegroepeerd naar legerafdeling, en Elisama,[p] de zoon van Ammihud,

10:14 *Lett.: ‘hun legers’.

HFST. 10
a Le 23:24
b Nu 1:18; De 29:10, 11
c Ex 18:21; Nu 1:16; Nu 7:2; De 1:15; De 5:23
d Nu 2:3
e Nu 2:10
f Nu 10:3
g Nu 31:6; 1Kr 15:24; 1Kr 16:6; 2Kr 29:26; Ne 12:35, 41
h 2Kr 13:12
i 1Kr 15:28; 2Kr 5:12; 2Kr 7:6; Ezr 3:10
j Le 23:24; Nu 29:1
k Nu 28:11
l Le 3:1
m Ex 6:7; Le 11:45

2de kolom
a Nu 1:1
b Nu 9:17; Ps 78:14
c Ex 40:36; Nu 2:9, 16, 17, 24, 31
d Nu 12:16; Nu 13:26; De 1:1, 2
e Nu 2:34; Nu 9:23
f Nu 1:4, 7; Nu 2:3
g Nu 1:4, 8; Nu 2:5
h Nu 2:7
i Nu 1:51
j Nu 3:25, 26
k Nu 3:36, 37
l Nu 1:4, 5; Nu 2:10
m Nu 1:5, 6; Nu 2:12
n Nu 1:4, 14; Nu 2:14
o Nu 3:30, 31; Nu 4:15; Nu 7:9
p Nu 1:4, 10; Nu 2:18, 24

had de leiding over die afdeling.
23 Over de afdeling van de stam
Manasse had Gamaliël,[a] de zoon
van Pedazur, de leiding. **24** En
over de afdeling van de stam
Benjamin had Abidan,[b] de zoon
van Gideoni, de leiding.

25 Vervolgens vertrok de drie-
stammenafdeling van het kamp
van de zonen van Dan gegroe-
peerd naar legerafdeling. Zij
vormden de achterhoede van alle
kampen, en Ahiëzer,[c] de zoon van
Ammisaddai, had de leiding over
die afdeling. **26** Over de afdeling
van de stam Aser had Pagiël,[d]
de zoon van Ochran, de leiding.
27 En over de afdeling van de
stam Naftali had Ahira,[e] de zoon
van Enan, de leiding. **28** Dat was
de volgorde die de Israëlieten en
hun afdelingen* aanhielden wan-
neer ze vertrokken.[f]

29 Toen zei Mozes tegen Ho-
bab, de zoon van de Midianiet Re-
huël,*[g] de schoonvader van Mo-
zes: ‘We vertrekken naar de
plaats die Jehovah beloofd heeft
ons te geven.[h] Ga toch met ons
mee![i] We zullen goed voor je zijn,
want Jehovah heeft Israël goe-
de dingen beloofd.’[j] **30** Maar hij
antwoordde: ‘Ik ga niet mee. Ik
ga terug naar mijn eigen land
en naar mijn familie.’ **31** Hierop
zei Mozes: ‘Ga alsjeblieft niet bij
ons weg, want jij weet waar we in
de woestijn ons kamp kunnen op-
slaan, en je kunt onze gids* zijn.
32 Als je met ons meegaat,[k] zul-
len we je zeker laten delen in alle
goede dingen die Jehovah ons
geeft.’

33 Ze vertrokken van de berg
van Jehovah[l] voor een reis van
drie dagen. De ark[m] van Jeho-
vah’s verbond reisde deze drie
dagen voor hen uit om een
rustplaats voor hen te zoeken.[n]
34 En Jehovah’s wolk[o] bevond
zich overdag boven hen als ze op-
braken en verder trokken.

10:28 *Lett.: ‘volgens hun legers’.
10:29 *D.w.z. Jethro. **10:31** *Of ‘ogen’.

HFST. 10
a Nu 1:4, 10; Nu 2:20
b Nu 1:4, 11; Nu 2:22
c Nu 1:4, 12; Nu 2:25, 31
d Nu 1:4, 13; Nu 2:27
e Nu 1:4, 15; Nu 2:29
f Nu 2:34
g Ex 2:16, 18; Ex 3:1; Ex 18:1, 5
h Ge 12:7; Ge 13:14, 15; Ge 15:18
i Re 1:16; Re 4:11; 1Sa 15:6
j Ex 3:8; Ex 6:7
k Re 1:16; Re 4:11
l Ex 3:1; Ex 19:3; Ex 24:16; De 5:2
m Ex 25:10, 17
n De 1:32, 33; Joz 3:3, 4
o Ex 13:21; Ne 9:12; Ps 78:14

2de kolom
a Ps 132:8
b De 1:10

HFST. 11
c Ex 32:11; De 9:19; Ps 106:23; Jak 5:16
d De 9:22
e Ex 12:37, 38; Le 24:10
f 1Kor 10:6, 10
g Ps 78:18, 22; Ps 106:14
h Ex 16:3
i Ex 16:35; Nu 21:5
j Ex 16:14; Ne 9:20; Jo 6:31
k Ex 16:31
l Ex 16:16, 23

35 Bij het vertrek van de ark
zei Mozes altijd: ‘Sta op, o Jeho-
vah,[a] en jaag uw vijanden uiteen.
Laat degenen die u haten voor u
wegvluchten.’ **36** En steeds als
de ark stilhield, zei hij: ‘Kom te-
rug, o Jehovah, bij de talloze*
duizenden van Israël.’[b]

11 Op een keer begon het
volk heel erg tegen Jeho-
vah te klagen. Toen Jehovah dat
hoorde, laaide zijn woede tegen
hen op. Er ging een vuur van Je-
hovah uit dat een aantal perso-
nen aan de rand van het kamp
verteerde. **2** Toen het volk tot
Mozes om hulp riep, zond hij
smeekgebeden tot Jehovah op[c]
en het vuur doofde uit. **3** Die
plaats kreeg de naam Tabeëra,*
omdat er een vuur van Jehovah
tegen hen was uitgegaan.[d]

4 Later werd de groep vreem-
delingen*[e] die zich onder hen
bevond zelfzuchtig en ontevre-
den.#[f] Ook de Israëlieten begon-
nen opnieuw te jammeren. ‘Wie
zal ons vlees te eten geven?’,[g]
zeiden ze. **5** ‘We verlangen te-
rug naar de vis die we in Egypte
voor niets konden eten, en naar
de komkommers, de watermeloe-
nen, de prei, de uien en de knof-
look![h] **6** Maar hier teren we*
weg. We zien niets anders dan
dit manna.’[i]

7 Het manna[j] leek trouwens
op korianderzaad,[k] en het zag er-
uit als bdelliumhars. **8** Het volk
verspreidde zich altijd om het op
te rapen en maalde het dan in
handmolens of stampte het fijn
in een vijzel. Daarna kookten ze
het in een kookpot of maakten
er ronde broden van.[l] Het man-
na smaakte als zoete oliekoeken.
9 Wanneer ’s nachts de dauw op

10:36 *Of ‘myriaden van de’. **11:3** *Bet.: ‘verbranding’, d.w.z. een verterende brand. **11:4** *Of ‘gemengde groep’, blijkbaar de niet-Israëlieten. #Of ‘gaf (...) uiting aan zelfzuchtige verlangens’. **11:6** *Of ‘onze zielen’.

het kamp neerdaalde, daalde ook het manna erop neer.[a]

10 Mozes hoorde hoe het volk — de ene familie na de andere — zat te jammeren, iedereen bij de ingang van zijn tent. Jehovah werd woedend,[b] en ook Mozes was heel kwaad. **11** Toen zei Mozes tegen Jehovah: ‘Waarom doet u uw dienaar dit aan? Heb ik soms uw goedkeuring niet, dat u de vracht van dit hele volk op mij legt?[c] **12** Ben ík soms zwanger geweest van dit volk? Heb ík ze soms ter wereld gebracht, dat u me zegt dat ik ze aan mijn boezem moet dragen zoals een verzorger een zuigeling draagt, en ze naar het land moet brengen dat u hun voorvaders met een eed beloofd hebt?[d] **13** Waar haal ik vlees vandaan voor dit hele volk? Want ze blijven maar tegen me jammeren: “Geef ons vlees te eten!” **14** Ik alleen kan dit hele volk niet dragen. Dat is te veel voor me.[e] **15** Als u dit met me van plan bent, dood me dan maar meteen.[f] Als ik uw goedkeuring heb, laat me dan niet nog meer ellende zien.’

16 Jehovah antwoordde Mozes: ‘Breng 70 mannen van de oudsten van Israël bijeen, mannen die jij beziet als* oudsten en leiders van het volk.[g] Breng ze naar de tent van samenkomst, en laat ze zich daar bij je opstellen. **17** Ik zal afdalen[h] en daar met je spreken,[i] en ik zal wat van de geest[j] die op jou is, wegnemen en op hen leggen. Dan zullen zij je helpen de vracht van het volk te dragen, zodat je die niet alleen hoeft te dragen.[k] **18** En tegen het volk moet je zeggen: “Heilig je voor morgen,[l] want jullie zullen vlees eten, omdat jullie tegen Jehovah hebben gejammerd[m] en hebben gezegd: ‘Wie zal ons vlees te eten geven? In Egypte hadden we het veel beter.’[a] Jehovah zal jullie vlees geven, en eten zullen jullie,[b] **19** niet één dag, niet 2 dagen, niet 5 dagen, niet 10 dagen en niet 20 dagen, **20** maar een hele maand lang, tot het jullie de neus uitkomt en jullie ervan walgen.[c] Want jullie hebben Jehovah, die in jullie midden is, verworpen en jullie hebben tegen hem gejammerd: ‘Waarom zijn we eigenlijk uit Egypte weggegaan?’”’[d]

21 Toen zei Mozes: ‘Het volk dat hier bij me is, telt 600.000 mannen,*[e] en toch zegt u: “Vlees zal ik ze geven, en ze zullen een hele maand lang genoeg te eten hebben”! **22** Als er hele kudden schapen en runderen werden geslacht, zou dat dan genoeg voor ze zijn? Of als alle vissen in de zee werden gevangen, zou dat dan genoeg voor ze zijn?’

23 Daarop zei Jehovah tegen Mozes: ‘Is de hand van Jehovah soms te kort?[f] Nu zul je zien of wat ik zeg inderdaad gebeurt.’

24 Mozes ging naar buiten en bracht de woorden van Jehovah aan het volk over. Vervolgens riep hij 70 mannen van de oudsten van het volk bijeen en stelde hen op rond de tent.[g] **25** Toen daalde Jehovah neer in een wolk[h] en sprak tot Mozes.[i] Hij nam wat van de geest weg[j] die op hem was en legde die op elk van de 70 oudsten. Zodra de geest op hen kwam te rusten, begonnen ze zich als profeten te gedragen.*[k] Maar daarna hebben ze dat niet meer gedaan.

26 Twee van de mannen waren nog in het kamp. Hun namen waren E̱ldad en Me̱dad. De geest kwam ook op hen te rusten, want ze hoorden bij degenen van wie de naam was op-

11:16 *Of ‘van wie je weet dat het (...) zijn’, ‘die je kent als’.

11:21 *Lett.: ‘mannen te voet’. **11:25** *Of ‘te profeteren’.

HFST. 11
a Ps 78:24
b Nu 11:1
c Ex 17:4; De 1:12
d Ge 13:14, 15; Ge 26:3
e Ex 18:17, 18; De 1:9
f 1Kon 19:2, 4; Job 6:8, 9
g De 16:18
h Ex 19:11; Ex 25:22; Ex 34:5; Nu 12:5
i Nu 11:25; Nu 12:8
j 1Sa 10:6; 2Kon 2:15; Ne 9:20; Han 2:17
k Ex 18:21, 22
l Ex 19:10
m Ex 16:7

2de kolom
a Nu 11:4, 5
b Ex 16:8
c Ps 78:29
d Nu 21:5
e Ex 12:37; Ex 38:26; Nu 1:45, 46
f Ge 18:14; Jes 59:1; Mr 10:27; Lu 1:37
g Nu 11:16
h Ex 33:9; Nu 12:5; De 31:15
i Ps 99:7
j Nu 11:17; 2Kon 2:9, 15
k 1Sa 10:6; 1Sa 19:20

geschreven, maar ze waren niet
naar de tent gegaan. Ze begon-
nen zich dus in het kamp als pro-
feten te gedragen. **27** Een jon-
ge man rende naar Mozes toe en
zei tegen hem: 'Eldad en Medad
gedragen zich in het kamp als
profeten!' **28** 'Mijn heer Mozes,
verbied het ze!',[a] zei Jozua,[b] de
zoon van Nun, die al van jongs af
aan de dienaar van Mozes was.
29 Maar Mozes zei tegen hem:
'Ben je soms jaloers omwille van
mij? Ik zou juist willen dat heel
Jehovah's volk zou profeteren
en dat Jehovah op hen allemaal
zijn geest zou leggen!' **30** Later
ging Mozes met de oudsten van
Israël terug naar het kamp.

31 Toen liet Jehovah een wind
opsteken, die vanaf de zee kwar-
tels aanvoerde en ze rondom het
kamp liet neervallen,[c] aan beide
kanten ongeveer een dagreis ver.
Rondom het hele kamp vormden
ze een laag van zo'n twee el*
hoog. **32** Die hele dag en nacht
en ook de hele volgende dag was
het volk op de been om de kwar-
tels te verzamelen. Niemand ver-
zamelde minder dan tien ho-
mer,* en ze legden de kwartels
overal rond het kamp voor zich-
zelf neer.# **33** Maar terwijl het
vlees nog tussen hun tanden zat,
nog voordat ze het konden fijn-
kauwen, laaide Jehovah's woede
tegen het volk op. En Jehovah
richtte een grote slachting onder
hen aan.[d]

34 Ze noemden die plaats Ki-
broth-Hattaäva,*[e] omdat daar de
mensen begraven werden die blijk
hadden gegeven van gulzigheid.#[f]
35 Vanuit Kibroth-Hattaäva ver-
trok het volk naar Hazeroth, en
ze bleven in Hazeroth.[g]

11:31 *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **11:32** *Een homer was 220 l. Zie App. B14. #Misschien met het doel het vlees te laten drogen. **11:34** *Bet.: 'begraafplaats van gulzigaards'. #Of 'zelfzuchtige verlangens'.

12 Mirjam en Aäron begon-
nen Mozes te bekritiseren
vanwege de Kuschitische vrouw
met wie hij getrouwd was. Hij
had namelijk een Kuschitische
vrouw.[a] **2** Ze zeiden: 'Heeft Je-
hovah soms alleen via Mozes ge-
sproken? Heeft hij ook niet via
ons gesproken?'[b] En Jehovah
hoorde het.[c] **3** Nu was Mozes
veruit de zachtmoedigste van
alle mensen*[d] op aarde.

4 Plotseling zei Jehovah te-
gen Mozes, Aäron en Mirjam: 'Ga
alle drie naar de tent van sa-
menkomst.' Ze gingen daar dus
met zijn drieën naartoe. **5** Je-
hovah daalde neer in de wolk-
kolom,[e] ging bij de ingang van
de tent staan en riep Aäron en
Mirjam. Beiden kwamen naar vo-
ren. **6** Vervolgens zei hij: 'Luis-
ter alsjeblieft naar mijn woorden.
Als er onder jullie een profeet
van Jehovah is, maak ik mij in
een visioen aan hem bekend[f] en
spreek ik in een droom tot hem.[g]
7 Maar met mijn dienaar Mozes
is dat anders! Aan hem is mijn
hele huis toevertrouwd.*[h] **8** Ik
spreek rechtstreeks* tot hem,[i]
openlijk en niet in raadsels, en
hij ziet de gestalte van Jehovah.
Hoe durven jullie dan kritiek te
hebben op Mozes, mijn dienaar?'

9 Jehovah was woedend op
hen en ging bij hen weg. **10** Nau-
welijks was de wolk van bo-
ven de tent verdwenen of Mirjam
werd door melaatsheid getrof-
fen. Ze was zo wit als sneeuw.[j]
Aäron draaide zich naar Mirjam
om en zag dat ze door melaats-
heid getroffen was.[k] **11** Onmid-
dellijk zei Aäron tegen Mozes: 'Ik
smeek je, mijn heer, reken ons
alsjeblieft deze zonde niet aan
die we in onze dwaasheid begaan
hebben! **12** Laat haar alsjeblieft

12:3 *Of 'heel nederig (zachtaardig), meer dan elk ander mens'. **12:7** *Lett.: 'In mijn hele huis bewijst hij zijn trouw.' **12:8** *Lett.: 'van mond tot mond'.

HFST. 11
a Mr 9:38
b Ex 17:9; Ex 24:13; Ex 33:11; Nu 27:18-20; De 31:3
c Ex 16:13; Ps 78:26, 27
d Ps 78:30, 31; 1Kor 10:10
e Nu 33:16; De 9:22
f 1Kor 10:6
g Nu 33:17

2de kolom

HFST. 12
a Ex 2:16, 21
b Ex 4:14-16; Ex 4:30; Ex 15:20; Ex 28:30; Mi 6:4
c Nu 11:1
d Mt 11:29
e Ex 34:5; Nu 11:25
f Ge 15:1; Ge 46:2; Ex 24:9-11
g Ge 31:10, 11
h Heb 3:2, 5
i Ex 33:11; De 34:10
j De 24:9
k 2Kr 26:19

niet blijven als iemand die doodgeboren is en van wie het vlees al half vergaan is!’ **13** Mozes begon tot Jehovah te roepen: ‘O God, genees haar alstublieft! Alstublieft!’[a]

14 Jehovah antwoordde Mozes: ‘Als haar vader haar recht in haar gezicht had gespuugd, zou ze die schande dan niet zeven dagen moeten dragen? Laat haar zeven dagen buiten het kamp in quarantaine doorbrengen,[b] en daarna mag ze weer in het kamp komen.’ **15** Mirjam werd dus zeven dagen buiten het kamp in quarantaine gehouden,[c] en het volk brak niet op voordat Mirjam weer in het kamp was. **16** Toen vertrok het volk uit Hazeroth,[d] en ze sloegen hun kamp op in de woestijn van Paran.[e]

13 Jehovah zei tegen Mozes: **2** ‘Stuur er mannen op uit om Kanaän te verkennen, het land dat ik aan de Israëlieten geef. Stuur voor elke stam van jullie voorvaders één man, een van de leiders.’[f]

3 Mozes stuurde ze in opdracht van Jehovah op weg vanuit de woestijn van Paran.[g] Al die mannen waren hoofden van de Israëlieten. **4** Dit zijn hun namen: van de stam Ruben Sammua, de zoon van Zakkur; **5** van de stam Simeon Safat, de zoon van Hori; **6** van de stam Juda Kaleb,[h] de zoon van Jefunne; **7** van de stam Issaschar Jigal, de zoon van Jozef; **8** van de stam Efraïm Hosea,[i] de zoon van Nun; **9** van de stam Benjamin Palti, de zoon van Rafu; **10** van de stam Zebulon Gaddiël, de zoon van Sodi; **11** van de stam Jozef,[j] voor de stam Manasse,[k] Gaddi, de zoon van Susi; **12** van de stam Dan Ammiël, de zoon van Gemalli; **13** van de stam Aser Sethur, de zoon van Michaël; **14** van de stam Naftali Nahbi, de zoon van Wofsi; **15** van de stam Gad Guël, de zoon van Machi. **16** Dat zijn de namen van de mannen die Mozes eropuit stuurde om het land te verkennen. En Mozes gaf Hosea, de zoon van Nun, de naam Jozua.*[a]

17 Toen Mozes hen eropuit stuurde om Kanaän te verkennen, zei hij tegen ze: ‘Trek door de Negeb en ga dan het bergland in.[b] **18** Kijk wat voor land het is,[c] en of het volk dat er woont sterk is of zwak en of ze met veel zijn of met weinig. **19** Kijk of het land goed is of slecht, en of de mensen in open plaatsen wonen of in vestingsteden. **20** En onderzoek of het land vruchtbaar is of niet*[d] en of er bomen zijn of niet. Wees moedig[e] en neem wat vruchten van het land mee.’ Het was toen net de tijd dat de eerste druiven rijp waren.[f]

21 Ze gingen op weg en verkenden het land vanaf de woestijn van Zin[g] tot Rehob,[h] tot Lebo-Hamath.*[i] **22** Toen ze de Negeb in trokken, kwamen ze bij Hebron,[j] waar Ahiman, Sesai en Talmai[k] woonden, de Enakieten.[l] (Hebron was zeven jaar eerder gebouwd dan Zoan in Egypte.) **23** Toen ze in het Eskoldal*[m] kwamen, sneden ze daar een rank met één tros druiven af, die ze met twee man aan een stok moesten dragen. Ook namen ze nog wat granaatappels en vijgen mee.[n] **24** Ze noemden die plaats het Eskoldal*[o] vanwege de druiventros die de Israëlieten daar hadden afgesneden.

25 Na 40 dagen[p] kwamen ze terug van hun verkenningstocht door het land. **26** Ze kwamen in Kades, in de woestijn van Paran,[q] bij Mozes en Aäron en de hele gemeenschap van Israël. Ze brachten verslag uit aan de hele gemeenschap en lieten hun de

HFST. 12
- a Ex 32:11; Jak 5:16
- b Le 13:45, 46; Nu 5:2
- c De 24:9
- d Nu 11:35; Nu 33:18
- e Nu 10:12

HFST. 13
- f Ex 18:25; De 1:15; De 1:22, 23
- g Nu 12:16; De 1:19
- h Nu 13:30; Nu 14:30, 38; Nu 34:18, 19; 1Kr 4:15
- i Nu 11:28; Nu 13:16; Nu 14:30; Nu 34:17
- j Ge 48:5
- k Ge 48:17, 19

2de kolom
- a Ex 17:9
- b De 1:7
- c Ex 3:8; De 8:7
- d Ne 9:25; Ez 20:6
- e De 31:6; Joz 1:6, 9
- f Nu 13:23
- g Nu 34:2, 3; Joz 15:1
- h 2Sa 10:6, 8
- i Nu 34:8
- j Ge 13:18; Joz 15:13; Joz 21:11, 12
- k Re 1:10
- l De 9:1, 2; Joz 11:21
- m Nu 32:9
- n De 1:25; De 8:7-9
- o De 1:24
- p Nu 14:33, 34
- q De 1:19

13:16 * Of ‘Jehosua’, wat ‘Jehovah is redding’ betekent. **13:20** * Lett.: ‘vet is of schraal’. **13:21** * Of ‘de ingang van Hamath’. **13:23** * Of ‘Wadi Eskol’. **13:24** * Of ‘Wadi Eskol’. Eskol betekent ‘druiventros’.

vruchten van het land zien.
27 Dit is wat ze Mozes vertelden:
‘We zijn het land binnengegaan
waar je ons naartoe hebt ge-
stuurd. Het land vloeit inderdaad
over van melk en honing,[a] en dit
zijn de vruchten die er groeien.[b]
28 Maar de mensen die in het
land wonen zijn sterk, en de ves-
tingsteden zijn enorm groot. We
hebben daar ook de Enakieten
gezien.[c] **29** In de Negeb[d] wonen
de Amalekieten,[e] in het bergland
wonen de Hethieten, de Jebusie-
ten[f] en de Amorieten,[g] en aan de
zee[h] en langs de Jordaan wonen
de Kanaänieten.’[i]

30 Terwijl ze voor Mozes ston-
den, probeerde Kaleb het volk
te kalmeren door te zeggen: ‘La-
ten we meteen optrekken. We zul-
len het land zeker innemen, want
we kunnen het echt veroveren.’[j]
31 Maar de mannen die met hem
mee waren geweest, zeiden: ‘Te-
gen dat volk kunnen we niet op-
trekken, want ze zijn sterker dan
wij.’[k] **32** En ze bleven de Israë-
lieten negatieve dingen vertellen[l]
over het land dat ze hadden ver-
kend. Ze zeiden: ‘Het land waar
we op onze verkenningstocht
doorheen zijn getrokken, is een
land dat zijn bewoners verslindt.
Alle mensen die we daar heb-
ben gezien, waren enorm groot.[m]
33 We hebben daar de Nefilim
gezien, de zonen van Enak,[n] die
van de Nefilim afstammen. Verge-
leken bij hen voelden we ons net
sprinkhanen, en zo zagen zij ons
ook.’

14 Toen begon de hele gemeen-
schap luid te roepen, en ze
bleven de hele nacht schreeuwen
en jammeren.[o] **2** Alle Israëlieten
begonnen tegen Mozes en Aäron
te klagen,[p] en de hele gemeen-
schap zei tegen ze: ‘Waren we
maar in Egypte gestorven of an-
ders hier in de woestijn! **3** Waar-
om brengt Jehovah ons naar dit
land? Om door het zwaard geveld
te worden?[q] Onze vrouwen en
kinderen zullen buitgemaakt wor-
den.[a] Zijn we niet beter af als we
naar Egypte teruggaan?’[b] **4** Ze
zeiden zelfs tegen elkaar: ‘Laten
we een leider aanstellen en terug-
gaan naar Egypte!’[c]

5 Toen lieten Mozes en Aäron
zich voorover op de grond vallen
vóór de hele bijeengekomen ge-
meente van de Israëlieten. **6** Jo-
zua,[d] de zoon van Nun, en Kaleb,[e]
de zoon van Jefunne, die bij dege-
nen hoorden die het land hadden
verkend, scheurden hun kleren
7 en zeiden tegen de hele gemeen-
schap van Israël: ‘Het land waar
we doorheen zijn getrokken om
het te verkennen, is een buitenge-
woon goed land.[f] **8** Als we Jeho-
vah’s goedkeuring hebben, zal hij
ons dit land zeker binnenleiden en
het aan ons geven, een land dat
overvloeit van melk en honing.[g]
9 Kom niet in opstand tegen Je-
hovah en wees niet bang voor het
volk van het land,[h] want we kun-
nen ze makkelijk verslaan.* Ze
hebben niemand meer die ze be-
schermt, en Jehovah is met ons.[i]
Wees niet bang voor ze.’

10 Maar de hele gemeenschap
had het erover hen te stenigen.[j]
Toen verscheen Jehovah’s glorie
boven de tent van samenkomst
aan alle Israëlieten.[k]

11 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Hoelang nog zal dit volk mij zon-
der respect behandelen?[l] Hoelang
nog zullen ze weigeren op mij te
vertrouwen ondanks alle wonde-
ren* die ik in hun midden heb ge-
daan?[m] **12** Laat mij hen met een
vreselijke ziekte treffen en hen
uitroeien, dan zal ik uit jou een
volk laten voortkomen dat groter
en machtiger is dan zij.’[n]

13 Maar Mozes zei tegen Jeho-
vah: ‘Dan zullen de Egyptenaren,
bij wie u dit volk door uw kracht
hebt weggeleid, het te horen krij-
gen[o] **14** en ze zullen het aan

14:9 *Lett.: ‘want ze zijn brood voor ons’. **14:11** *Lett.: ‘tekenen’.

HFST. 13
a Ex 3:8; Le 20:24
b De 1:25
c Nu 13:22, 33; De 1:27, 28
d Nu 13:17
e Ge 36:12; Ex 17:8; 1Sa 15:3
f Re 1:21; 2Sa 5:6, 7
g Ge 10:15, 16
h Ge 10:19
i Ex 23:23; De 7:1; De 20:17
j Joz 14:7, 8
k Nu 32:9
l Nu 14:36
m Am 2:9
n De 1:28; De 9:1, 2

HFST. 14
o De 1:32, 33
p De 1:27; Ps 106:25
q Ps 78:40

2de kolom
a Nu 14:31; De 1:39
b Nu 11:5
c Ne 9:17
d Nu 13:8, 16
e Nu 13:6, 16; Nu 14:30
f Nu 13:26, 27; De 1:25; De 8:7, 8
g Ex 3:8
h De 7:17, 18; De 20:3
i Ex 33:16; De 20:1
j Ex 17:4
k Ex 16:10
l Ex 16:28; Nu 14:22, 23
m De 9:23; Heb 3:19
n Ex 32:10
o Ex 32:12; Ez 20:9

de bewoners van dit land vertel-
len. Die hebben ook gehoord dat
u, Jehovah, in het midden van
dit volk bent[a] en dat u persoon-
lijk* aan hen bent verschenen.[b]
U bent Jehovah, en uw wolk
staat boven hen, en u gaat voor
hen uit, overdag in de wolkko-
lom en 's nachts in de vuurko-
lom.[c] **15** Als u dit hele volk in
één keer* ombrengt, zullen de
volken die van uw roem heb-
ben gehoord, zeggen: **16** "Jeho-
vah was niet in staat om dit volk
het land binnen te leiden dat hij
hun met een eed beloofd had, en
daarom heeft hij ze maar in de
woestijn afgeslacht."[d] **17** Alstu-
blieft Jehovah, laat zien hoe
groot uw kracht is, zoals u hebt
beloofd toen u zei: **18** "Jeho-
vah, die niet snel kwaad wordt en
die vol loyale liefde* is,[e] vergeeft
overtredingen en zonden. Maar
hij laat schuldigen beslist niet
ongestraft en hij laat zonen boe-
ten voor de overtredingen van de
vaders, tot in de derde en de vier-
de generatie."[f] **19** Toon alstu-
blieft uw grote loyale liefde door
de overtreding van dit volk te
vergeven, zoals u dit volk steeds
vergeven hebt van Egypte af tot
hier toe.'[g]

20 Toen zei Jehovah: 'Ik zal
ze vergeven, zoals je vraagt.[h]
21 Maar zo zeker als ik leef,
de hele aarde zal vervuld wor-
den met de glorie van Jehovah.[i]
22 Maar van de mannen die ge-
tuige zijn geweest van mijn glo-
rie en van de wonderen*[j] die ik
in Egypte en in de woestijn heb
gedaan en die mij toch al tien
keer op de proef hebben ge-
steld[k] en mij niet hebben gehoor-
zaamd,[l] zal niet één **23** ooit het
land zien dat ik hun voorvaders
met een eed beloofd heb. Nee,
niet één van degenen die mij zon-
der respect behandelen, zal het
te zien krijgen.[a] **24** Omdat mijn
dienaar Kaleb[b] echter een ande-
re instelling* had en mij met zijn
hele hart is blijven volgen, zal ik
hem wél het land binnenleiden
waar hij geweest is, en zijn nako-
melingen zullen het in bezit ne-
men.[c] **25** Aangezien de Amale-
kieten en de Kanaänieten[d] in het
dal* wonen, moeten jullie mor-
gen teruggaan en de woestijn in
trekken over de weg van de Rode
Zee.'[e]

26 Jehovah zei verder tegen
Mozes en Ääron: **27** 'Hoelang
zal deze slechte gemeenschap nog
doorgaan met hun geklaag tegen
mij?[f] Ik heb gehoord waarover de
Israëlieten allemaal tegen mij kla-
gen.[g] **28** Zeg tegen ze: "'Zo ze-
ker als ik leef,' verklaart Jeho-
vah, 'ik zal precies dat met jullie
doen wat ik jullie heb horen zeg-
gen![h] **29** In deze woestijn zullen
jullie lijken komen te liggen,[i] ja,
de lijken van iedereen van 20 jaar
en ouder die is geregistreerd,
iedereen van jullie die tegen
mij heeft geklaagd.[j] **30** Niemand
van jullie zal het land binnengaan
waarvan ik heb gezworen* dat jul-
lie er zouden wonen,[k] behalve Ka-
leb, de zoon van Jefunne, en Jo-
zua, de zoon van Nun.[l]

31 En jullie kinderen — die
volgens jullie zouden worden
buitgemaakt[m] — zal ik het land
binnenleiden, en zij zullen het
land leren kennen dat jullie heb-
ben afgewezen.[n] **32** Maar jullie
zullen in deze woestijn dood
neervallen. **33** Jullie zonen zul-
len 40 jaar lang herders zijn in
de woestijn,[o] en ze zullen moeten
boeten voor jullie daden van on-
trouw* totdat de laatste van jul-
lie dood is neergevallen in deze
woestijn.[p] **34** In overeenstem-

HFST. 14
a Ex 15:13, 14 Joz 2:10 Joz 5:1
b De 4:12 De 5:4
c Ex 13:21 Ps 78:14
d De 9:28
e Ps 103:8 Mi 7:18
f Ex 34:6, 7
g Ex 34:9 Ps 78:38
h Jak 5:16
i Ps 72:19 Hab 2:14
j Ne 9:17
k Ex 17:2 Ps 95:9 Ps 106:14 Heb 3:16
l Ps 81:11

2de kolom
a Nu 26:63, 64 Nu 32:11 De 1:35 Ps 95:11 Ps 106:26 Heb 3:18 Heb 4:3
b Nu 13:30 Nu 26:65
c Joz 14:9, 14
d Nu 13:29
e De 1:40
f Ex 16:28 Nu 14:11
g 1Kor 10:6, 10
h Nu 14:2 Nu 26:64 Nu 32:11 De 1:35
i Ps 106:26 1Kor 10:5 Heb 3:17
j Nu 1:45, 46 Ju 5
k Ex 6:8
l Nu 26:65 Nu 32:11, 12 De 1:34-38
m Nu 14:3 De 1:39
n Ps 106:24
o Nu 32:13 Joz 14:10
p De 1:3 De 2:14

14:14 *Lett.: 'van gezicht tot gezicht'. **14:15** *Lett.: 'als één man'. **14:18** *Of 'liefderijke goedheid'. **14:22** *Lett.: 'tekenen'.

14:24 *Lett.: 'geest'. **14:25** *Of 'de laagvlakte'. **14:30** *Lett.: 'mijn hand heb opgeheven'. **14:33** *Lett.: 'prostitutie'.

ming met het aantal dagen dat jullie het land hebben verkend, 40 dagen[a] — een dag voor een jaar, een dag voor een jaar — zullen jullie 40 jaar[b] boeten voor jullie overtredingen. Jullie zullen weten wat de gevolgen zijn als je tegen mij in opstand komt.*

35 Ik, Jehovah, heb gesproken. Dit zal ik doen met heel deze slechte gemeenschap, die tegen mij heeft samengespannen: In deze woestijn zullen ze aan hun eind komen, en hier zullen ze sterven.[c] **36** De mannen die Mozes eropuit had gestuurd om het land te verkennen en die bij hun terugkeer de hele gemeenschap hebben aangezet tot geklaag tegen hem door een negatief bericht over het land uit te brengen,[d] **37** ja, de mannen die terugkwamen met het negatieve bericht over het land, zullen gestraft worden en vóór Jehovah sterven.[e] **38** Maar Jozua, de zoon van Nun, en Kaleb, de zoon van Jefunne, die bij degenen waren die het land gingen verkennen, zullen in leven blijven.”’”[f]

39 Toen Mozes die woorden aan alle Israëlieten overbracht, werd het volk diepbedroefd. **40** De volgende ochtend stonden ze vroeg op om naar de top van de berg te gaan. ‘We staan klaar om op te trekken naar de plaats waarover Jehovah gesproken heeft’, zeiden ze. ‘We hebben gezondigd.’[g] **41** Maar Mozes zei: ‘Waarom gaan jullie in tegen het bevel van Jehovah? Dit gaat jullie niet lukken. **42** Trek niet op, want Jehovah is niet met jullie. Jullie zullen door je vijanden verslagen worden.[h] **43** Want jullie komen daar tegenover de Amalekieten en de Kanaänieten te staan,[i] en jullie zullen omkomen door het zwaard. Omdat jullie je van Jehovah hebben afgekeerd, zal Jehovah niet met jullie zijn.’[j]

44 Toch waren ze zo overmoedig te proberen de top van de berg te beklimmen,[a] maar de ark van Jehovah’s verbond en Mozes verlieten het kamp niet.[b] **45** Toen kwamen de Amalekieten en de Kanaänieten die op die berg woonden, naar beneden en versloegen hen. Ze joegen hen uit elkaar tot aan Horma toe.[c]

15 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Wanneer jullie uiteindelijk in het land komen dat ik jullie geef om er te wonen[d] **3** en jullie Jehovah een rund, een schaap of een geit brengen als vuuroffer,[e] waarvan de geur aangenaam* is voor Jehovah[f] — of het nu gaat om een brandoffer of slachtoffer voor het vervullen van een speciale gelofte, een vrijwillig offer[g] of een offer tijdens de periodieke feesten[h] — **4** dan moet degene die het offer aanbiedt, Jehovah ook een graanoffer aanbieden van een tiende efa* meelbloem,[i] vermengd met een kwart hin# olie. **5** Samen met het brandoffer en met elk mannetjeslam dat je als slachtoffer brengt, moet je ook een kwart hin wijn als drankoffer aanbieden.[j] **6** Bij een ram moet je een graanoffer brengen van twee tiende efa meelbloem, vermengd met een derde hin olie. **7** En je moet een derde hin wijn aanbieden als drankoffer, waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah.

8 Als je aan Jehovah een stier aanbiedt als brandoffer,[k] als slachtoffer om een speciale gelofte te vervullen[l] of als vredeoffer,[m] **9** dan moet je tegelijk met de stier een graanoffer[n] aanbieden van drie tiende efa meelbloem, vermengd met een halve hin olie. **10** Ook moet je een halve

HFST. 14
a Nu 13:25
b Ps 95:10, Han 7:36, Han 13:18
c Nu 14:29, Heb 3:17
d Nu 13:32
e 1Kor 10:6, 10, Ju 5
f Nu 14:30, Nu 26:65, Nu 32:11, 12, De 1:35, 36, Joz 14:6
g De 1:41
h Le 26:14, 17, De 1:42
i Nu 13:29
j 2Kr 15:2

2de kolom
a De 1:43
b Nu 10:33
c Nu 21:1, 3, De 1:44

HFST. 15
d Ge 15:18
e Le 1:2, 3
f Le 1:9
g Le 7:16, Le 22:18, 19, Le 22:21
h Le 23:4, Nu 28:16, Nu 29:1, De 16:13, 16
i Ex 29:40, Le 2:1, 11
j Nu 28:6, 7, Nu 28:11, 14
k Le 1:3
l Le 7:16
m Le 3:1, 3, Le 7:11
n Le 6:14, Nu 28:11, 12, Nu 29:6

14:34 *Of ‘als je mij als vijand hebt’.

15:3 *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’. **15:4** *Een tiende efa was 2,2 l. Zie App. B14. #Een hin was 3,67 l. Zie App. B14.

hin wijn als drankoffer[a] aanbieden, als een vuuroffer, waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah.
11 Zo moet worden gedaan bij elke stier, elke ram, elk mannetjeslam en elke geit.
12 Bij elk dier moet je dat doen, voor het volledige aantal, hoeveel dieren je ook offert.
13 Dat is de manier waarop elke geboren Israëliet een vuuroffer moet aanbieden, waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah.

14 Ook als een vreemdeling die bij jullie woont of iemand die al generaties lang in jullie midden is een vuuroffer brengt, waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah, moet hij dat op dezelfde manier doen als jullie.[b]
15 Voor jullie die bij de gemeente horen en voor de vreemdelingen die bij jullie wonen, geldt hetzelfde voorschrift. Het is een blijvend voorschrift van generatie op generatie. In Jehovah's ogen zijn jullie en de vreemdelingen die bij jullie wonen gelijk.[c]
16 Voor jullie en voor de vreemdelingen die bij jullie wonen, geldt dezelfde wet en dezelfde rechterlijke beslissing."'

17 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes:
18 'Zeg tegen de Israëlieten: "Als jullie in het land komen waar ik jullie naartoe breng
19 en jullie van het brood* van het land eten,[d] moeten jullie een bijdrage aan Jehovah geven.
20 Jullie moeten een bijdrage geven van jullie eerste[e] grofgemalen meel* in de vorm van ringvormige broden. Het moet op dezelfde manier worden aangeboden als de bijdrage van een dorsvloer.
21 Een deel van jullie eerste grofgemalen meel* moeten jullie als een bijdrage aan Jehovah geven, van generatie op generatie.

22 Stel dat jullie een fout maken en je niet houden aan al deze geboden die Jehovah aan Mozes gegeven heeft,
23 alles wat Jehovah jullie en de generaties na jullie via Mozes geboden heeft vanaf de dag dat Jehovah geboden gaf en daarna.
24 Als dat onopzettelijk is gebeurd en zonder dat de gemeenschap zich ervan bewust was, dan moet de hele gemeenschap één jonge stier als brandoffer brengen, waarvan de geur aangenaam is voor Jehovah, met het bijbehorende graanoffer en drankoffer volgens de voorgeschreven procedure,[a] en één geitenbokje als zondeoffer.[b]
25 De priester moet verzoening doen voor de hele gemeenschap van Israël, en het zal hun vergeven worden,[c] omdat het onopzettelijk is gebeurd en ze voor hun fout offers hebben gebracht: een vuuroffer aan Jehovah en hun zondeoffer vóór Jehovah.
26 De hele gemeenschap van Israël en de vreemdelingen die bij hen wonen zullen vergeving krijgen, want het was een onopzettelijke fout van het hele volk.

27 Als iemand* onopzettelijk een zonde begaat, moet hij een geit als zondeoffer aanbieden, een vrouwtje van nog geen jaar oud.[d]
28 En de priester moet verzoening doen voor degene* die een fout heeft gemaakt en onopzettelijk een zonde heeft begaan vóór Jehovah. Hij zal er verzoening voor doen, en het zal hem vergeven worden.[e]
29 Voor de geboren Israëlieten en de vreemdelingen die bij hen wonen, geldt dezelfde wet als het gaat om zonden die onopzettelijk worden begaan.[f]

30 Maar iemand* die opzettelijk een zonde begaat[g] — of het nu gaat om een geboren Israëliet of een vreemdeling die bij jullie woont — die lastert Jehovah en moet uit het midden

HFST. 15
a Nu 28:11, 14
b Ex 12:49; Le 24:22; Nu 9:14
c Le 19:34
d Joz 5:11, 12
e Ex 23:19; Le 2:14; Nu 18:8, 12; De 26:1, 2; Sp 3:9

2de kolom
a Nu 15:8-10
b Nu 28:15
c Le 4:20; Heb 2:17; 1Jo 2:1, 2
d Le 4:27, 28
e Le 4:32, 35
f Ex 12:49; Le 24:22; Nu 9:14; Nu 15:15
g Ex 21:14; De 17:12; Heb 10:26, 27

15:19 * Of 'voedsel'. **15:20, 21** * Of 'van de eerstelingen van jullie grofgemalen meel'. Zie Woordenlijst.

15:27 * Of 'een ziel'. **15:28, 30** * Of 'de ziel'.

van zijn volk worden verwijderd.*
31 Omdat hij minachting heeft
getoond voor Jehovah’s woord en
hij zijn gebod heeft overtreden,
moet die persoon* beslist worden
verwijderd.[a] Hij moet de gevolgen
van zijn overtreding dragen.”’[b]

32 Terwijl de Israëlieten in de
woestijn waren, troffen ze op
een keer een man aan die op
de sabbat hout aan het sprokke-
len was.[c] **33** Degenen die hem
betrapt hadden op het sprokke-
len van hout, brachten hem naar
Mozes en Ääron en de rest van
de gemeenschap. **34** Hij werd
in bewaring gesteld[d] omdat nog
niet was bepaald wat er met zo
iemand moest gebeuren.

35 Jehovah zei tegen Mozes:
‘De man moet beslist ter dood
worden gebracht,[e] en de hele ge-
meenschap moet hem buiten het
kamp stenigen.’[f] **36** De hele ge-
meenschap bracht hem dus bui-
ten het kamp en stenigde hem,
zodat hij stierf, zoals Jehovah
Mozes had opgedragen.

37 Jehovah zei verder tegen
Mozes: **38** ‘Zeg tegen de Israë-
lieten dat ze van generatie op ge-
neratie franjes aan de zomen van
hun kleren moeten maken, en
boven de zoom met franje moe-
ten ze een blauw koord aanbren-
gen.[g] **39** “Het doel van de fran-
je aan de zoom is dat jullie bij
het zien ervan denken aan alle
geboden van Jehovah en je er-
aan houden.[h] Jullie mogen niet
je eigen hart en ogen volgen,
want dat maakt jullie ontrouw.*[i]
40 Het zal jullie helpen om aan
al mijn geboden te denken, je er-
aan te houden en heilig te zijn
voor jullie God.[j] **41** Ik ben Je-
hovah, jullie God, die jullie uit
Egypte heeft geleid om te laten
zien dat ik jullie God ben.[k] Ik ben
Jehovah, jullie God.”’[l]

15:30 *Of ‘ter dood worden gebracht’. **15:31** *Of ‘ziel’. **15:39** *Of ‘dat leidt tot geestelijke prostitutie’.

16 Toen kwam Korach,[a] de
zoon van Jizhar,[b] de zoon
van Kehath,[c] de zoon van Levi,[d]
in opstand samen met Dathan en
Abiram, de zonen van Eliab,[e] en
On, de zoon van Peleth, uit de
zonen van Ruben.[f] **2** Zij en 250
Israëlitische mannen — leiders
van de gemeenschap, afgevaar-
digden van de gemeente, man-
nen van aanzien — kwamen tegen
Mozes in opstand. **3** Ze stelden
zich tegen Mozes en Ääron op[g]
en zeiden tegen hen: ‘We hebben
genoeg van jullie! Alle leden van
de gemeenschap zijn heilig[h] en
Jehovah is in hun midden.[i] Waar-
om verheffen jullie je dan boven
de gemeente van Jehovah?’

4 Toen Mozes dat hoorde, liet
hij zich meteen voorover op de
grond vallen. **5** Daarna zei hij
tegen Korach en zijn aanhan-
gers: ‘Morgenochtend zal Jeho-
vah bekendmaken wie bij hem
hoort[j] en wie heilig is en wie
tot hem mag naderen.[k] En wie
hij uitkiest,[l] zal tot hem naderen.
6 Korach en al je aanhangers,[m]
doe het volgende: neem vuur-
pannen,[n] **7** doe er morgen vuur
in en leg er wierook op vóór Je-
hovah, en de man die Jehovah
uitkiest,[o] die is heilig. Zonen van
Levi,[p] jullie gaan te ver!’

8 Vervolgens zei Mozes tegen
Korach: ‘Luister alsjeblieft, zonen
van Levi. **9** Betekent het zo wei-
nig voor jullie dat de God van
Israël jullie van de gemeenschap
van Israël heeft afgezonderd[q] en
jullie tot zich laat naderen om
dienst te doen bij Jehovah’s ta-
bernakel en vóór de gemeen-
schap te staan om hen te dienen,[r]
10 en dat hij jullie samen met al
jullie broeders, de zonen van Levi,
tot zich laat naderen? Willen jul-
lie dan ook nog het priesterschap
hebben?[s] **11** In feite komen jij en
al je aanhangers die hier bij el-
kaar zijn, in opstand tegen Jeho-
vah. En wie is Ääron, dat jullie
tegen hem zouden klagen?’[t]

HFST. 15
a Heb 10:28
b Ez 18:20
c Ex 20:9, 10; Ex 35:2; De 5:13, 14
d Le 24:11, 12
e Ex 31:14
f Le 24:14
g De 22:12; Mt 23:5
h De 11:18
i Ex 34:15
j Le 11:44; Ro 12:1; 1Pe 1:15
k Ge 17:8; Ex 29:45; Le 25:38
l Ex 3:15; Ex 6:2, 3

2de kolom

HFST. 16
a Ju 11
b Ex 6:21
c Ex 6:18
d Ex 6:16
e Nu 26:7-9
f Ge 46:8
g Nu 12:1, 2; Nu 14:2; Ps 106:16
h Ex 19:6
i Ex 29:45
j 2Ti 2:19
k Ex 28:43; Le 21:6
l Ex 28:1; Nu 17:5; Ps 105:26
m Le 10:1
n Nu 16:2
o Nu 3:10
p Nu 16:1
q Nu 3:9, 41
r Nu 1:53; Nu 3:6; Nu 4:4; De 10:8
s Fil 2:3
t Ex 16:8; Ps 106:16

12 Later liet Mozes Dathan en Abiram,[a] de zonen van Eliab, roepen, maar ze zeiden: ‘Wij komen niet! **13** Is het niet erg genoeg dat je ons hebt weggeleid uit een land dat overvloeit van melk en honing om ons in de woestijn te laten omkomen?[b] Wil je nu ook nog als een tiran over ons heersen?* **14** Zoals het er nu voor staat, heb je ons niet in een land gebracht dat overvloeit van melk en honing,[c] en je hebt ons geen akkers of wijngaarden als erfdeel gegeven. Wil je soms de ogen van die mannen uitsteken?* Wij komen niet!’

15 Mozes werd woedend en zei tegen Jehovah: ‘Heb geen aandacht voor hun graanoffer. Niet één ezel heb ik van hen afgenomen, en ik heb niemand van hen kwaad gedaan.’[d]

16 Toen zei Mozes tegen Korach: ‘Verschijn morgen voor Jehovah — jij met al je aanhangers, en ook Äron. **17** Iedereen moet zijn vuurpan nemen en er wierook in doen, en elk van hen moet zijn vuurpan vóór Jehovah aanbieden, 250 vuurpannen, en ook jij en Äron moeten je vuurpan meenemen.’ **18** Ze namen dus allemaal hun vuurpan, deden er vuur in en legden daar wierook op. Ze stelden zich bij de ingang van de tent van samenkomst op, samen met Mozes en Äron. **19** Toen Korach zijn aanhangers[e] had verzameld bij de ingang van de tent van samenkomst, verscheen Jehovah’s glorie aan de hele gemeenschap.[f]

20 Jehovah zei tegen Mozes en Äron: **21** ‘Zonder je van deze groep af, zodat ik hen in een ogenblik kan uitroeien.’[g] **22** Toen lieten ze zich voorover op de grond vallen en zeiden: ‘O God, de God van de geest van alle mensen,*[a] zult u door de zonde van één man kwaad worden op de hele gemeenschap?’[b]

23 Daarop zei Jehovah tegen Mozes: **24** ‘Zeg tegen de gemeenschap: “Ga weg bij de tenten van Korach, Dathan en Abiram!”’[c]

25 Mozes ging naar Dathan en Abiram, en de oudsten[d] van Israël gingen met hem mee. **26** Hij zei tegen de gemeenschap: ‘Alsjeblieft, ga weg bij de tenten van deze slechte mannen en raak niets aan wat van hen is, anders worden jullie weggevaagd vanwege hun zonde.’ **27** Onmiddellijk gingen ze weg uit de omgeving* van de tenten van Korach, Dathan en Abiram, terwijl Dathan en Abiram naar buiten kwamen en bij de ingang van hun tenten gingen staan, met hun vrouwen, zonen en kleine kinderen.

28 Toen zei Mozes: ‘Hieraan zullen jullie weten dat Jehovah mij gestuurd heeft om al deze dingen te doen en dat het niet uit mijzelf* komt: **29** Als deze personen een natuurlijke dood sterven net als alle andere mensen en ze dezelfde straf ondergaan als de rest van de mensheid, dan ben ik niet door Jehovah gestuurd.[e] **30** Maar als Jehovah iets buitengewoons met hen doet en de grond zich* opent en hen met alles wat ze hebben opslokt, en ze levend in het Graf# afdalen, dan weten jullie zeker dat deze mannen Jehovah met minachting hebben behandeld.’

31 Nauwelijks was hij uitgesproken of de grond die onder hen was, spleet open.[f] **32** De aarde opende zich* en slokte hen op, samen met hun families en

---

16:13 *Of ‘de baas over ons spelen’. **16:14** *Misschien insinueerden ze dat Mozes wilde dat ze hem blindelings volgden.

16:22 *Lett.: ‘de geesten van alle vlees’. **16:27** *Lett.: ‘van alle kanten’. **16:28** *Lett.: ‘mijn eigen hart’. **16:30** *Lett.: ‘zijn mond’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **16:32** *Lett.: ‘haar mond’.

HFST. 16
a Nu 16:1
b Ex 16:3; Nu 14:28, 29
c Ex 3:8; Le 20:24
d 1Sa 12:1, 3; Han 20:33; 2Kor 7:2
e Nu 16:2
f Nu 12:5; Nu 14:10
g Nu 3:10, 38; Nu 16:45

2de kolom
a Job 12:10; Pr 3:19; Pr 12:7
b Ge 18:23
c Nu 16:1, 2
d Nu 11:16
e De 18:21, 22
f Nu 26:10; De 11:6; Ps 106:17

met iedereen die bij Korach hoorde[a] en al hun bezittingen. **33** Zo daalden zij en iedereen die bij hen hoorde, levend af in het Graf.* De aarde sloot zich boven hen,# zodat ze verdwenen uit het midden van de gemeente.[b] **34** Alle Israëlieten die om hen heen stonden, vluchtten toen ze hen hoorden schreeuwen, want ze zeiden angstig: ‘Straks slokt de aarde ook ons op!’ **35** Toen ging er van Jehovah een vuur uit[c] dat de 250 mannen verteerde die de wierook offerden.[d]

36 Daarop zei Jehovah tegen Mozes: **37** ‘Zeg tegen Eleazar, de zoon van de priester Aäron, dat hij de vuurpannen[e] uit het vuur moet halen, want ze zijn heilig. Ook moet je tegen hem zeggen dat hij het vuur* verderop moet verstrooien. **38** De vuurpannen van de mannen die hun zonde met de dood hebben moeten bekopen,* moeten verwerkt worden tot dunne metalen platen om het altaar[f] mee te bekleden, want ze hebben de vuurpannen vóór Jehovah aangeboden, waardoor die heilig zijn geworden. Ze moeten voor de Israëlieten als een teken dienen.’[g] **39** De priester Eleazar nam dus de koperen vuurpannen die waren aangeboden door degenen die verbrand waren, en plette die om het altaar ermee te bekleden, **40** zoals Jehovah hem via Mozes had opgedragen. Het was een herinnering voor de Israëlieten dat een onbevoegde* die geen nakomeling van Aäron was, niet mocht naderen om wierook vóór Jehovah te branden,[h] zodat niemand hetzelfde zou overkomen als Korach en zijn aanhangers.[i]

41 Maar de volgende dag begon de hele gemeenschap van Israël tegen Mozes en Aäron te klagen.[a] Ze zeiden: ‘Júllie hebben Jehovah’s volk gedood!’ **42** Toen de gemeenschap die zich tegen Mozes en Aäron had gekeerd naar de tent van samenkomst keek, zagen ze dat die bedekt werd door de wolk en dat Jehovah’s glorie verscheen.[b]

43 Mozes en Aäron gingen vóór de tent van samenkomst staan,[c] **44** en Jehovah zei tegen Mozes: **45** ‘Ga bij deze gemeenschap vandaan, zodat ik hen in een ogenblik kan uitroeien.’[d] Hierop lieten ze zich voorover op de grond vallen.[e] **46** Mozes zei tegen Aäron: ‘Neem de vuurpan, doe daar vuur van het altaar[f] in en leg er wierook op. Ga daarmee snel naar de gemeenschap en doe verzoening voor hen,[g] want Jehovah’s woede is opgelaaid. De plaag is begonnen!’ **47** Meteen pakte Aäron de vuurpan, zoals Mozes had gezegd. Hij haastte zich naar het midden van de gemeente en zag dat de plaag al onder het volk begonnen was. Hij deed de wierook in de vuurpan en ging verzoening voor het volk doen. **48** Hij bleef tussen de doden en de levenden staan, en uiteindelijk hield de plaag op. **49** In totaal stierven er 14.700 personen aan de plaag, nog afgezien van degenen die vanwege Korach waren gestorven. **50** Nadat er een eind was gekomen aan de plaag, ging Aäron terug naar Mozes bij de ingang van de tent van samenkomst.

17 Jehovah zei tegen Mozes: **2** ‘Spreek met de Israëlieten en vraag van hen één staf voor elk vaderlijk huis, van de leider van elk vaderlijk huis,[h] in totaal 12 staven. Schrijf de naam van elke leider op zijn staf. **3** De naam van Aäron moet je op Levi’s staf schrijven, want er is één staf voor de leider van elk

---

16:33 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘overdekte hen’. **16:37** *Blijkbaar de kolen, sintels of as die in of bij de vuurpannen waren achtergebleven. **16:38** *Of ‘die tegen hun eigen ziel gezondigd hebben’. **16:40** *Lett.: ‘vreemde’.

HFST. 16
a Ex 6:24; Nu 26:11; 1Kr 6:31, 37
b Ju 11
c Le 10:1, 2; Nu 11:1
d Nu 16:17; Nu 26:10; Ps 106:18
e Nu 16:6, 7
f Ex 38:1
g Nu 16:5; Nu 17:10
h Nu 3:10; Nu 18:7; 2Kr 26:16-18
i Ps 106:17; Ju 11

2de kolom
a Nu 14:2
b Ex 16:7; Nu 14:10; Nu 16:19
c Nu 20:2, 6
d Ex 23:20, 21; 1Kor 10:6, 10
e Nu 16:21, 22
f Le 6:12
g Ex 34:9; Nu 8:19

HFST. 17
h Nu 1:4, 16

vaderlijk huis. **4** Leg de staven
in de tent van samenkomst vóór
de getuigenis,[a] waar ik geregeld
aan jullie verschijn.[b] **5** De staf
van de man die ik uitkies,[c] zal
uitlopen, en ik zal een eind ma-
ken aan het geklaag van de Israë-
lieten, die tegen mij[d] en ook te-
gen jullie klagen.’[e]

6 Mozes vertelde dat aan de
Israëlieten, en al hun leiders ga-
ven hem een staf — een staf
voor elke leider van een vader-
lijk huis, 12 staven. Ook Äärons
staf was daarbij. **7** Vervolgens
legde Mozes de staven vóór Je-
hovah neer in de tent van de ge-
tuigenis.

8 Toen Mozes de volgende dag
de tent van de getuigenis bin-
nenging, bleek dat de staf van
Ääron, de staf van het huis
van Levi, was uitgelopen. Er za-
ten knoppen, bloesems en rijpe
amandelen aan. **9** Mozes nam
alle staven die vóór Jehovah la-
gen mee naar buiten en bracht ze
naar de Israëlieten. Nadat ze het
hadden gezien, pakte elke man
zijn eigen staf.

10 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Leg Äärons staf[f] weer vóór de
getuigenis om die te bewaren als
een teken[g] voor de opstandelin-
gen,*[h] zodat er een eind komt aan
hun geklaag tegen mij en ze niet
sterven.’ **11** Meteen deed Mozes
wat Jehovah hem had opgedra-
gen. Precies zo deed hij het.

12 Toen zeiden de Israëlieten
tegen Mozes: ‘Nu zullen we ster-
ven. We gaan dood, we gaan
allemaal dood! **13** Iedereen die
zelfs maar in de buurt van Jeho-
vah’s tabernakel komt, zal ster-
ven![i] Moet het dan zo met ons af-
lopen?’[j]

18 Jehovah zei tegen Ääron:
‘Jij en je zonen en je va-
derlijk huis zullen verantwoor-
delijk worden gesteld voor over-
tredingen tegen het heiligdom,[k]
en jij en je zonen zullen verant-
woordelijk worden gesteld voor
overtredingen tegen jullie pries-
terschap.[a] **2** Laat ook je broe-
ders van de stam Levi, de stam
van je voorvaders, dichterbij ko-
men, zodat ze zich bij je kun-
nen aansluiten en jou en je zonen
vóór de tent van de getuige-
nis[b] kunnen dienen.[c] **3** Ze moe-
ten hun verantwoordelijkheden
tegenover jou en de hele tent na-
komen.[d] Maar ze mogen niet in
de buurt komen van de voorwer-
pen van de heilige plaats en het
altaar, anders zullen zowel zij
als jullie sterven.[e] **4** Ze moeten
zich bij je aansluiten en hun ta-
ken in verband met de tent van
samenkomst en de dienst bij de
tent uitvoeren, en geen enkele
onbevoegde* mag bij jullie in de
buurt komen.[f] **5** Jullie moeten
je taken in verband met de heili-
ge plaats[g] en het altaar[h] uitvoe-
ren, zodat er niet opnieuw woe-
de[i] tegen het volk Israël oplaait.
6 Ikzelf heb jullie broeders, de
Levieten, uit de Israëlieten geno-
men als een geschenk voor jul-
lie.[j] Ze zijn aan Jehovah gegeven
om zorg te dragen voor de dienst
bij de tent van samenkomst.[k]
7 Jij en je zonen zijn verant-
woordelijk voor jullie priesterlij-
ke taken in verband met het
altaar en dat wat achter het
gordijn is.[l] Dat is jullie werk.[m]
Ik geef jullie de dienst van het
priesterschap als een geschenk,
en elke onbevoegde* die in de
buurt komt, moet ter dood wor-
den gebracht.’[n]

8 Jehovah zei verder tegen
Ääron: ‘Ikzelf stel jou aan over
de bijdragen die aan mij wor-
den gegeven.[o] Ik geef jou en je
zonen een deel van alle heilige
dingen die de Israëlieten bijdra-
gen. Het is een blijvende voor-
ziening.[p] **9** Van de allerheilig-
ste vuuroffers zal het volgende

17:10 *Lett.: ‘zonen van opstandigheid’.

18:4, 7 *Lett.: ‘vreemde’, een man die niet uit Äärons familie kwam.

HFST. 17
a Ex 34:29
b Ex 25:22, Ex 30:36, Le 16:2
c Nu 16:5
d Nu 11:1, Nu 14:27, Nu 16:11, 1Kor 10:6, 10
e Nu 14:2, Nu 16:13, 41
f Heb 9:4
g Nu 16:38
h De 9:7, De 31:27
i Nu 1:51, Nu 18:4, 7
j Nu 16:49

HFST. 18
k Ex 25:8, Le 21:10-12

2de kolom
a Ex 28:38, Le 22:9, Nu 18:23
b Nu 1:53
c Nu 3:6, Nu 8:22, Nu 16:9
d Nu 3:25, 26, Nu 3:30, 31, Nu 3:36, 37
e Nu 4:15, 20, Nu 16:39, 40
f Nu 1:51, Nu 3:10
g Le 24:2, 3, Nu 3:32
h Ex 30:7
i Nu 16:46
j Nu 3:9, 12, Nu 8:15, 16
k Nu 8:19
l Le 16:2, 12, Heb 9:3, 7
m 1Sa 2:28, Heb 5:4
n Nu 3:10, Nu 16:39, 40
o Ex 23:19, Le 27:28, 30, Nu 18:11, 26
p Le 7:34, Nu 5:9

voor jou zijn: elk offer dat ze
brengen, met inbegrip van de
graanoffers,[a] de zondeoffers[b] en
de schuldoffers[c] die ze mij bren-
gen. Het is iets allerheiligst voor
jou en je zonen. **10** Je moet
het op een allerheiligste plaats
eten.[d] Alle mannen mogen ervan
eten. Het moet iets heiligs voor
je zijn.[e] **11** Het volgende is ook
voor jou: de geschenken die de
Israëlieten bijdragen[f] en ook al
hun beweegoffers.[g] Ik geef ze
aan jou en je zonen en dochters
als een blijvende voorziening.[h]
Iedereen in je huis die rein is,
mag ervan eten.[i]

12 Het beste van de olie en
het beste van de nieuwe wijn
en van het graan, de eerste op-
brengst,[j] die ze aan Jehovah ge-
ven — ik geef het allemaal aan
jou.[k] **13** De eerste opbrengst
van alle gewassen op hun land,
die ze aan Jehovah zullen geven,
is voor jou.[l] Iedereen in je huis
die rein is, mag ervan eten.

14 Alles in Israël wat iemand
heeft opgedragen,* zal van jou
worden.[m]

15 Elke eerstgeborene van elk
levend wezen,*[n] die ze aan Jeho-
vah zullen aanbieden, zal van jou
worden, of het nu gaat om een
mens of een dier. Maar je moet
de eerstgeborene van de men-
sen beslist loskopen,[o] en ook de
eerstgeborene van de onreine die-
ren moet je loskopen.[p] **16** Als
de eerstgeborene één maand of
ouder is, moet je die loskopen
met de loskoopprijs, de vastge-
stelde waarde van vijf zilveren
sikkels*[q] volgens de standaard-
sikkel van de heilige plaats.#
(Dat is 20 gera.)△ **17** Alleen een
eerstgeboren stier, mannetjeslam
of geit mag je niet loskopen.[a]
Ze zijn iets heiligs. Je moet hun
bloed op het altaar sprenkelen,[b]
en hun vet moet je in rook laten
opgaan als een vuuroffer, waar-
van de geur aangenaam* is voor
Jehovah.[c] **18** Het vlees ervan is
voor jullie. Het zal van jullie wor-
den, net als het borststuk van het
beweegoffer en de rechterpoot.[d]
19 Alle heilige bijdragen die de
Israëlieten aan Jehovah geven,[e]
geef ik aan jou en je zonen en
dochters, als een blijvende voor-
ziening.[f] Het is voor Jehovah een
duurzaam zoutverbond* met jou
en je nakomelingen.'

20 Vervolgens zei Jehovah te-
gen Aäron: 'Je zult geen erfdeel
hebben in hun land, en je zult
geen stuk grond krijgen in hun
midden.[g] Ik ben je bezit* en je
erfdeel onder de Israëlieten.[h]

21 Luister! Aan de zonen van
Levi geef ik elk tiende deel[i] in
Israël als erfdeel, als vergoeding
voor hun dienst, de dienst bij
de tent van samenkomst. **22** Het
volk Israël mag niet langer in
de buurt van de tent van sa-
menkomst komen, anders laden
ze zonde op zich en sterven ze.
23 De Levieten moeten dienst
doen bij de tent van samenkomst,
en zij zijn het die de verantwoor-
delijkheid moeten dragen voor
hun overtreding.[j] Dit is van ge-
neratie op generatie een blijvend
voorschrift: ze mogen geen erfe-
lijk bezit krijgen onder de Israë-
lieten.[k] **24** Want het tiende deel
van de bijdragen die het volk Is-
raël aan Jehovah schenkt, geef ik
als erfdeel aan de Levieten. Daar-
om heb ik gezegd: "Ze mogen
geen erfelijk bezit krijgen onder
de Israëlieten."'[l]

25 Toen zei Jehovah tegen Mo-
zes: **26** 'Zeg tegen de Levieten:
"Jullie zullen van de Israëlieten

HFST. 18
- a Le 2:3
- b Le 5:11, 12; Le 6:25, 26
- c Le 7:1, 7
- d Ex 29:32; Le 6:14, 16; Le 10:12, 13
- e Le 6:18; Le 7:1, 6; Le 14:13; Le 21:22
- f Nu 15:20; Ez 44:30
- g Ex 29:27; Le 7:34
- h Le 10:14; De 18:3
- i Le 22:4-6
- j Sp 3:9
- k Le 2:14; De 18:4
- l Ex 23:19
- m Le 27:21, 28
- n Ex 13:2; Le 27:26; Nu 3:13
- o Ex 13:13
- p Ex 34:20; Le 27:27
- q Le 27:6

2de kolom
- a Ex 22:30; De 15:19
- b Le 17:11
- c Le 3:16
- d Ex 29:26; Le 7:31, 34
- e Ex 23:19; Nu 15:18, 19; Nu 18:11, 26; Nu 31:28, 29
- f 2Kr 31:4
- g Nu 26:62, 63; De 10:9; De 14:27; Joz 14:3
- h De 18:1, 2; Joz 18:7; Ez 44:28
- i Le 27:30; Ne 10:37; Ne 12:44; Heb 7:5
- j Nu 3:6, 7; Nu 18:1
- k Joz 13:33
- l De 10:9

18:14 *D.w.z. alles wat heilig was voor God doordat het voorgoed aan God gewijd was en niet losgekocht kon worden. **18:15** *Lett.: 'alle vlees'. **18:16** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of 'volgens de heilige sikkel'. △Een gera woog 0,57 g. Zie App. B14.

18:17 *Of 'kalmerend', 'geruststellend'. Lett.: 'rustgevend'. **18:19** *D.w.z. een blijvend en onveranderlijk verbond. **18:20** *Lett.: 'deel'.

het tiende deel krijgen, en dat
geef ik jullie als erfdeel.[a] Van
dat tiende deel moeten jul-
lie een tiende als bijdrage aan
Jehovah geven.[b] **27** Dat zal be-
schouwd worden als jullie bijdra-
ge, alsof dat het graan is van
jullie dorsvloer[c] of de volledige
opbrengst van jullie wijn- of olie-
pers. **28** Op die manier moeten
ook jullie een bijdrage aan Jeho-
vah geven van alle tiende delen
die jullie van de Israëlieten krij-
gen. Dat deel moeten jullie als bij-
drage voor Jehovah aan de pries-
ter Aäron geven. **29** Van elk
geschenk dat jullie krijgen, moe-
ten jullie het allerbeste deel als
bijdrage aan Jehovah geven,[d] als
iets heiligs.”

30 En zeg tegen ze: “Wan-
neer jullie als Levieten het bes-
te daarvan geven, zal dat wor-
den beschouwd als de opbrengst
van jullie dorsvloer en als de op-
brengst van jullie wijn- of olie-
pers. **31** Jullie mogen het met
je gezin eten waar je maar wilt,
want het is jullie loon als ver-
goeding voor jullie dienst bij de
tent van samenkomst.[e] **32** Zo-
lang jullie het beste daarvan bij-
dragen, zullen jullie geen zon-
de op je laden. Jullie mogen de
heilige dingen van de Israëlie-
ten niet ontheiligen, anders zul-
len jullie sterven.”’[f]

19 Jehovah zei verder tegen
Mozes en Aäron: **2** ‘Dit is
een wettelijk voorschrift dat Je-
hovah heeft gegeven: “Zeg tegen
de Israëlieten dat ze een rode koe
bij je brengen die helemaal ge-
zond is, geen gebreken heeft[g] en
nog nooit een juk* heeft gedra-
gen. **3** Jullie moeten de koe aan
de priester Eleazar geven en hij
moet die buiten het kamp bren-
gen. Daar moet het dier in zijn
aanwezigheid worden geslacht.
4 Vervolgens moet de priester
Eleazar wat van het bloed op
zijn vinger doen en daarmee ze-
ven keer in de richting van de
voorkant van de tent van samen-
komst spatten.[a] **5** Daarna moet
de koe voor zijn ogen worden
verbrand. De huid, het vlees en
het bloed moeten samen met de
darminhoud verbrand worden.[b]
6 De priester moet cederhout,
hysop[c] en scharlakenrood draad
nemen en dat op het vuur gooien
waarin de koe wordt verbrand.
7 Dan moet de priester zijn kle-
ren en zichzelf* met water was-
sen. Daarna mag hij in het kamp
komen, maar hij zal tot de avond
onrein zijn.

8 Degene die de koe verbrand
heeft, moet zijn kleren en zich-
zelf* met water wassen, en hij
zal tot de avond onrein zijn.

9 Een man die rein is, moet de
as van de koe verzamelen[d] en op
een reine plaats buiten het kamp
neerleggen. De gemeenschap van
Israël moet de as bewaren om er
reinigingswater mee te maken.[e]
Het is een zondeoffer. **10** Dege-
ne die de as van de koe verzamelt,
moet zijn kleren wassen en zal tot
de avond onrein zijn.

Dit is een blijvend voorschrift
voor de Israëlieten en de vreem-
delingen die bij hen wonen.[f]
11 Als iemand een dode* aan-
raakt, zal hij zeven dagen onrein
zijn.[g] **12** Op de derde dag moet
hij zich reinigen met het water,*
en op de zevende dag zal hij rein
zijn. Maar als hij zich op de der-
de dag niet reinigt, dan zal hij
op de zevende dag niet rein zijn.
13 Als iemand het lichaam van
een dode* aanraakt en zich niet
reinigt, heeft hij Jehovah’s ta-
bernakel verontreinigd[h] en moet
hij# uit Israël worden verwij-

19:2 *Zie Woordenlijst.

19:7, 8 *Lett.: ‘zijn vlees’. **19:11** *Of ‘het dode lichaam van een menselijke ziel’. Zie Woordenlijst. **19:12** *Lett.: ‘het’. **19:13** *Of ‘een dood lichaam, de ziel van een mens die gestorven is’. Zie Woordenlijst. #Of ‘die ziel’.

HFST. 18
a Nu 18:21; De 12:19
b Ne 10:38
c Nu 15:20
d Nu 18:8, 12
e 1Kor 9:13
f Le 22:2, 15

HFST. 19
g Le 22:20; Mal 1:14

2de kolom
a Heb 9:13, 14
b Le 4:11, 12
c Ps 51:7
d Heb 9:13, 14
e Nu 19:13, 21
f Ex 12:49; Le 24:22; Nu 15:15
g Le 21:1, 11; Nu 5:2; Nu 6:9; Nu 9:6; Nu 31:19
h Le 15:31

derd.*[a] Omdat hij niet met het
reinigingswater[b] besprenkeld is,
blijft hij onrein. Zijn onreinheid
blijft op hem.
14 De volgende wet geldt als
er iemand in een tent sterft:
Iedereen die de tent binnenkomt
en iedereen die in de tent aan-
wezig was, zal zeven dagen on-
rein zijn. **15** Alle open potten
die niet met een deksel zijn afge-
sloten,* zijn onrein.[c] **16** Ieder-
een die in het open veld iemand
aanraakt die met het zwaard ge-
dood is, of die een graf, een
dood lichaam of mensenbotten
aanraakt, zal zeven dagen onrein
zijn.[d] **17** Voor de onreine per-
soon moeten ze wat van de as
van het verbrande zondeoffer ne-
men, die in een kruik doen en
er vers* water overheen gieten.
18 Dan moet een man die rein
is,[e] hysop[f] nemen en die in het
water dopen. Daarmee moet hij
spatten op de tent, op alle potten
en op de mensen* die aanwezig
waren. Hetzelfde moet hij doen
met de persoon die een graf,
mensenbotten of het lichaam van
iemand die gedood of gestorven
is, heeft aangeraakt. **19** Degene
die rein is, moet daarmee op de
derde en op de zevende dag op
de onreine persoon spatten, en
op de zevende dag moet hij hem
van zonde reinigen.[g] Dan moet de
persoon zijn kleren en zichzelf
met water wassen, en ’s avonds
zal hij rein zijn.
20 Maar als iemand die on-
rein is, zich niet reinigt, moet
hij* uit de gemeente worden ver-
wijderd[h] omdat hij Jehovah’s hei-
ligdom heeft verontreinigd. Hij
is onrein, want hij is niet met het
reinigingswater besprenkeld.
21 Dit geldt voor hen als een
blijvend voorschrift: degene die
het reinigingswater spat,[i] moet
zijn kleren wassen, en degene die
het reinigingswater aanraakt, zal
tot de avond onrein zijn. **22** Al-
les wat de onreine persoon aan-
raakt, zal onrein zijn, en iemand*
die dat aanraakt, zal tot de avond
onrein zijn.”’[a]

20 In de eerste maand kwam
de hele gemeenschap van
Israël in de woestijn van Zin, en
het volk ging in Ka̲des wonen.[b]
Mirjam[c] stierf daar en werd er
begraven.
2 Er bleek geen water te zijn
voor de gemeenschap,[d] en ze
vormden een samenscholing te-
gen Mozes en Aäron. **3** Ze zoch-
ten ruzie met Mozes[e] en zeiden:
‘Waren wij ook maar gestorven
toen onze broeders voor de ogen
van Jehovah stierven! **4** Waar-
om hebben jullie Jehovah’s ge-
meente naar deze woestijn ge-
bracht? Om ons en ons vee hier te
laten sterven?[f] **5** Waarom heb-
ben jullie ons uit Egypte geleid
en ons naar deze verschrikkelij-
ke plaats gebracht?[g] Er zijn hier
geen zaden, vijgen, wijnstokken
en granaatappels, en er is geen
water om te drinken.’[h] **6** Mozes
en Aäron lieten de gemeente ach-
ter en gingen naar de ingang van
de tent van samenkomst. Daar lie-
ten ze zich voorover op de grond
vallen, en Jehovah’s glorie ver-
scheen aan hen.[i]
7 Jehovah zei tegen Mozes:
8 ‘Neem de staf en roep met je
broer Aäron de gemeenschap bij-
een. Zeg in hun bijzijn tegen de
rots dat die water moet geven.
Je moet voor hen water uit de
rots laten komen en de gemeen-
schap en hun vee te drinken ge-
ven.’[j]
9 Mozes nam dus de staf die
vóór Jehovah lag,[k] zoals Hij hem
had opgedragen. **10** Toen lie-
ten Mozes en Aäron de gemeen-
te voor de rots samenkomen. Hij
zei tegen hen: ‘Luister, opstandig

19:13 *Of ‘ter dood worden gebracht’. **19:15** *Of ‘waarop geen deksel is vastgebonden’. **19:17** *Of ‘stromend’. **19:18** *Of ‘zielen’. **19:20** *Of ‘die ziel’.

19:22 *Of ‘de ziel’.

HFST. 19
a Le 22:3; Heb 10:28
b Nu 19:9
c Le 11:31, 32
d Nu 19:11; Nu 31:19
e Nu 19:9
f Ps 51:7
g Le 14:9; Nu 19:12; Nu 31:19
h Nu 19:13
i Nu 19:18; Heb 9:9, 10; Heb 9:13, 14

2de kolom
a Le 15:4, 5

HFST. 20
b Nu 13:26; Nu 20:22; Nu 33:36; De 2:14
c Ex 15:20; Nu 26:59; Mi 6:4
d Ex 17:1
e Ex 17:2
f Ex 14:11; Ex 17:3; Nu 16:13, 14; Nu 21:5
g De 8:14, 15
h De 8:7, 8
i Ex 16:10; Nu 14:10
j Ex 17:5, 6; Ps 78:15; Ps 105:41; Ps 114:8; Jes 48:21
k Ex 7:12, 19; Nu 17:10

volk! Moeten wij voor jullie uit deze rots water laten komen?'[a] **11** Mozes hief zijn hand op en sloeg twee keer met zijn staf op de rots. Toen stroomde er volop water uit, en de gemeenschap en hun vee gingen drinken.[b]

12 Later zei Jehovah tegen Mozes en Aäron: 'Omdat jullie geen geloof in mij hebben getoond en mij niet voor de ogen van de Israëlieten hebben geheiligd, zullen jullie deze gemeente niet het land binnenleiden dat ik hun zal geven.'[c] **13** Dat is het water van Meriba,*[d] waar de Israëlieten ruzie met Jehovah maakten, zodat hij onder hen geheiligd werd.

14 Vanuit Kades stuurde Mozes boodschappers naar de koning van Edom met het bericht:[e] 'Dit zegt uw broeder Israël:[f] "U weet heel goed wat voor moeilijkheden we allemaal hebben meegemaakt. **15** Onze voorouders zijn naar Egypte gegaan.[g] We hebben jarenlang*[h] in Egypte gewoond, en de Egyptenaren hebben ons en onze voorouders slecht behandeld.[i] **16** Uiteindelijk hebben we tot Jehovah geroepen[j] en hij hoorde ons. Hij stuurde een engel[k] en leidde ons uit Egypte. Nu zijn we in Kades, een stad aan de grens van uw gebied. **17** Laat ons alstublieft door uw land trekken. We zullen niet door akkers of wijngaarden trekken, en we zullen geen water uit de putten drinken. Zolang we in uw gebied zijn, zullen we over de Koningsweg gaan en niet naar rechts of naar links afslaan."'[l]

18 Maar Edom antwoordde: 'Jullie mogen niet door ons gebied trekken, anders kom ik jullie met het zwaard tegemoet.' **19** Hierop zeiden de Israëlieten tegen hem: 'We zullen over de grote weg reizen, en als wij of ons vee van uw water drinken, zullen we ervoor betalen.[a] We willen alleen maar te voet door uw gebied trekken.'[b] **20** Toch zei hij: 'Jullie mogen er niet doorheen trekken.'[c] Vervolgens kwam Edom met een groot en sterk leger* op ze# af. **21** Edom weigerde dus Israël door zijn gebied te laten trekken. Daarom trok Israël daar weg.[d]

22 Het volk Israël, de hele gemeenschap, vertrok uit Kades en kwam bij de berg Hor.[e] **23** Toen zei Jehovah op de berg Hor, bij de grens van het land Edom, het volgende tegen Mozes en Aäron: **24** 'Aäron zal tot zijn volk vergaderd worden.*[f] Het land dat ik de Israëlieten geef, zal hij niet binnengaan omdat jullie allebei ongehoorzaam zijn geweest aan mijn bevel in verband met het water van Meriba.[g] **25** Ga met Aäron en zijn zoon Eleazar de berg Hor op. **26** Trek Aäron de priesterkleding[h] uit en doe die zijn zoon Eleazar[i] aan, en Aäron zal daar sterven.'*

27 Mozes deed dus wat Jehovah had geboden. Voor de ogen van de hele gemeenschap gingen ze de berg Hor op. **28** Toen trok Mozes Aäron de priesterkleding uit en deed die zijn zoon Eleazar aan. Aäron stierf daar op de top van de berg.[j] Vervolgens daalden Mozes en Eleazar de berg af. **29** Toen de gemeenschap begreep dat Aäron gestorven was, ging het hele huis van Israël 30 dagen om hem rouwen.[k]

21 Toen de Kanaänitische koning van Arad,[l] die in de Negeb woonde, te horen kreeg dat Israël over de weg van Atharim was gekomen, viel hij Israël aan en nam een aantal van hen als gevangenen mee. **2** Daarop deed Israël de volgende gelofte aan Jehovah: 'Als u dit volk in

---

20:13 *Bet.: 'ruzie'. **20:15** *Lett.: 'vele dagen'.

20:20 *Lett.: 'een zwaar volk en een sterke hand'. #Lett.: 'hem'. **20:24** *Een poëtische uitdrukking voor de dood. **20:26** *Lett.: 'zal vergaderd worden en daar sterven'.

HFST. 20

a Ps 106:32, 33
b 1Kor 10:1, 4
c Nu 27:12-14; De 1:37; De 3:26; De 32:51, 52; De 34:4; Joz 1:2
d Ps 106:32, 33
e Re 11:17
f Ge 36:8; De 2:4; De 23:7
g Ge 46:6
h Ge 15:13; Ex 12:40
i Ex 1:11, 14
j Ex 2:23; Ex 3:7
k Ex 14:19; Ex 23:20; Ex 33:2
l Nu 21:21, 22; De 2:26, 27

2de kolom

a De 2:5, 6
b De 2:26, 28
c Re 11:17
d De 2:8; Re 11:18
e Nu 21:4; Nu 33:37; Nu 34:2, 7
f Nu 33:38; De 32:50
g Nu 20:12; De 32:51, 52
h Ex 28:2; Ex 29:29
i Ex 6:23; Nu 4:16
j Nu 33:39; De 10:6; De 32:50
k De 34:8

HFST. 21

l Nu 33:40; Joz 12:7, 14

onze handen laat vallen, zul-
len wij hun steden vernietigen.'*
3 Jehovah luisterde naar Israël
en leverde de Kanaänieten aan
hen over, en ze vernietigden hen
en hun steden.* Daarom gaven
ze die plaats de naam Horma.#[a]
4 Van de berg Hor reisden
ze verder[b] over de weg van de
Rode Zee omdat ze om het land
Edom heen moesten trekken,[c] en
het volk* raakte uitgeput van
de reis. **5** Het volk bleef tegen
God en Mozes klagen:[d] 'Waarom
hebben jullie ons uit Egypte ge-
leid? Om in de woestijn te ster-
ven? Er is geen eten en geen
water,[e] en we* hebben een he-
kel# gekregen aan dit afschuwe-
lijke brood.'[f] **6** Daarom stuurde
Jehovah giftige* slangen op het
volk af, die de Israëlieten beten,
zodat velen van hen stierven.[g]
7 Het volk kwam bij Mozes en
zei: 'We hebben gezondigd, want
we hebben tegen Jehovah en te-
gen jou geklaagd.[h] Pleit bij Jeho-
vah, zodat hij ons van de slangen
verlost.' Toen pleitte Mozes voor
het volk.[i] **8** Jehovah zei tegen
Mozes: 'Maak een afbeelding van
een giftige* slang en bevestig
die aan een paal. Iedereen die
gebeten is, moet daarnaar kijken
om in leven te blijven.' **9** Mo-
zes maakte meteen een kope-
ren slang[j] en bevestigde die aan
een paal.[k] Iedereen die door een
slang gebeten was en naar de ko-
peren slang keek, bleef in leven.[l]
10 Daarna vertrokken de Is-
raëlieten en sloegen hun kamp
op in Oboth.[m] **11** Toen vertrok-
ken ze uit Oboth en sloegen
hun kamp op in Ijje-Abarim,[n] in
de woestijn die tegenover Moab
ligt, tegen het oosten. **12** Van-

21:2 *Of 'voor de vernietiging bestemmen'. **21:3** *Of 'bestemden hen en hun steden voor de vernietiging'. #Bet.: 'bestemmen voor de vernietiging'. **21:4** *Of 'de ziel van het volk'. **21:5** *Of 'onze ziel'. #Of 'afschuw'. **21:6, 8** *Of 'vurige'.

daar trokken ze verder, en ze
sloegen hun kamp op bij het
Dal van de Zered.*[a] **13** Ze trok-
ken weer verder en sloegen hun
kamp op in de streek van de Ar-
non,[b] in de woestijn die aan het
gebied van de Amorieten grenst;
de Arnon vormt de grens tussen
Moab en het gebied van de Amo-
rieten. **14** Daarom heeft het
boek van de Oorlogen van Jeho-
vah het over 'Waheb in Sufa en
de dalen* van de Arnon, **15** en
de helling# van de dalen,* die
zich uitstrekt tot de plaats Ar en
grenst aan het gebied van Moab'.
16 Vervolgens gingen ze naar
Beër. Dat is de put waarover Je-
hovah tegen Mozes zei: 'Roep het
volk bij elkaar, dan zal ik hun wa-
ter geven.'
17 In die tijd zong Israël dit
lied:

'Geef toch water, o put!
— Zing voor de put!*
18 De put, gegraven door
vorsten, gedolven door
de edelen van het volk,
met een heersersstaf en met
hun eigen staven.'

Daarna gingen ze van de woes-
tijn verder naar Mattana, **19** van
Mattana naar Nahaliël, en van Na-
haliël naar Bamoth.[c] **20** Van Ba-
moth gingen ze naar het dal dat
in het gebied* van Moab[d] ligt, op
de Pisga,[e] die uitziet over Jesji-
moon.#[f]
21 Israël stuurde boodschap-
pers naar koning Sihon van
de Amorieten met het bericht:[g]
22 'Laat ons door uw land trek-
ken. We zullen niet van de weg
af gaan naar akkers of wijn-
gaarden, en we zullen geen wa-
ter uit de putten drinken. Zo-
lang we in uw gebied zijn, zullen
we over de Koningsweg gaan.'[h]

21:12 *Of 'Wadi Zered'. **21:14, 15** *Of 'wadi's'. **21:15** #Lett.: 'monding'. **21:17** *Of 'zing de put in tegenzang toe!' **21:20** *Lett.: 'veld'. #Of mogelijk 'de woestijn'.

HFST. 21
a Nu 14:45
b Nu 33:41
c Nu 20:21; De 2:8; Re 11:18
d Ex 14:11; Ex 15:24; Nu 16:13
e Nu 20:5
f Ex 16:15; Nu 11:6; Ps 78:24, 25
g 1Kor 10:6, 9
h Ps 78:34
i Ex 32:11
j 2Kon 18:1, 4
k Jo 3:14, 15
l Jo 6:40
m Nu 33:43
n Nu 33:44

2de kolom
a De 2:13
b Nu 22:36; Re 11:18
c Joz 13:15, 17
d Nu 33:49
e De 3:27; De 34:1
f Nu 23:28
g De 2:26-28
h Nu 20:14, 17

23 Maar Sihon gaf Israël geen
toestemming om door zijn ge-
bied te trekken. In plaats daar-
van verzamelde hij al zijn man-
nen en trok de woestijn in, Israël
tegemoet. Bij Jahaz viel hij Israël
aan.[a] **24** Maar Israël versloeg
hem met het zwaard[b] en nam zijn
land in bezit,[c] van de Arnon[d] tot
de Jabbok,[e] vlak bij de Ammonie-
ten, want Jaëzer[f] grenst aan het
gebied van de Ammonieten.[g]

25 Israël nam al die steden in,
en ze gingen in de steden van
de Amorieten[h] wonen, in Hes-
bon en alle bijbehorende* plaat-
sen. **26** Want Hesbon was de
stad van koning Sihon van de
Amorieten, die oorlog had ge-
voerd tegen de koning van Moab
en al zijn land had ingenomen tot
aan de Arnon. **27** Dat was de
aanleiding voor het spotdicht:

‘Kom naar Hesbon.
Laat de stad van Sihon
gebouwd en versterkt
worden.
28 Want vanuit Hesbon kwam
een vuur, een vlam uit de
stad van Sihon.
Het vuur verteerde Ar van
Moab, de heersers van de
hoogten van de Arnon.
29 Wee Moab! Je zult vernietigd
worden, volk van Kamos![i]
Door hem worden zijn zonen
vluchtelingen en zijn
dochters gevangenen van
koning Sihon van de
Amorieten.
30 Laten we hen aanvallen.*
Hesbon zal vernietigd worden
tot aan Dibon.[j]
Laten we het verwoesten tot
aan Nofah;
het vuur zal zich verspreiden
tot aan Medeba.’[k]

31 Israël ging dus in het
land van de Amorieten wonen.
32 Toen stuurde Mozes mannen
eropuit om Jaëzer te verkennen.[a]
Ze namen de bijbehorende plaat-
sen in en verdreven de Amorieten
die er woonden. **33** Daarna gin-
gen ze in de richting van Basan.
En koning Og[b] van Basan kwam
hun met al zijn mannen tegemoet
om bij Edreï tegen hen te strij-
den.[c] **34** Jehovah zei tegen Mo-
zes: ‘Wees niet bang voor hem,[d]
want ik zal hem en zijn volk en
zijn land in jullie handen geven,[e]
en je moet met hem hetzelfde
doen als je hebt gedaan met ko-
ning Sihon van de Amorieten, die
in Hesbon woonde.’[f] **35** Ze ver-
sloegen hem en zijn zonen en zijn
hele volk, totdat er niemand van
zijn volk meer in leven was,[g] en
ze namen zijn land in bezit.[h]

22 Daarna vertrokken de Is-
raëlieten en ze sloegen hun
kamp op in de woestijnvlakte van
Moab, aan de overkant van de
Jordaan, ter hoogte van Jericho.[i]
2 Balak,[j] de zoon van Zippor, zag
wat Israël allemaal met de Amo-
rieten had gedaan, **3** en Moab
werd heel bang voor het volk, om-
dat het zo talrijk was. Moab
stond zelfs doodsangsten uit van-
wege de Israëlieten.[k] **4** Moab zei
dus tegen de oudsten van Midian:[l]
‘Straks vreet die menigte onze
hele omgeving nog kaal, zoals een
stier een wei afgraast.’

In die tijd was Balak, de
zoon van Zippor, koning van
Moab. **5** Hij stuurde boodschap-
pers naar Bileam, de zoon van
Beor, in Pethor,[m] aan de Rivier,*
in zijn geboorteland. Hij ontbood
hem met de woorden: ‘Er is uit
Egypte een volk gekomen. Ze be-
dekken de hele aardbodem,#[n] en
ze wonen nu vlak tegenover mij.
6 Kom dus alsjeblieft en vervloek
dit volk voor mij,[o] want ze zijn
sterker dan ik. Misschien kan ik
ze dan verslaan en uit het land

HFST. 21
a De 2:30-35, De 29:7, Re 11:19, 20
b Ps 135:10, 11
c Nu 32:33, Ne 9:22
d Nu 21:13, De 3:16
e Re 11:21, 22
f Nu 32:1, 1Kr 6:77, 81
g Joz 12:1, 2
h Ge 10:15, 16, Ge 15:16, Ex 3:8, De 7:1
i Re 11:23, 24, 1Kon 11:7, 2Kon 23:13
j Joz 13:15, 17
k Joz 13:8, 9

2de kolom
a Nu 32:1
b De 3:11, De 4:47, Joz 13:8, 12
c De 3:1, De 3:8, 10
d De 20:3
e Ex 23:27, De 7:24
f De 3:2, Ps 135:10, 11
g De 3:3
h Joz 12:4-6

HFST. 22
i Nu 33:48
j Joz 24:9, Re 11:25
k Ex 15:15, De 2:25
l Nu 31:7, 8, Joz 13:15, 21
m De 23:3, 4, Joz 13:22, 2Pe 2:15
n Ge 13:14, 16
o Nu 23:7, Joz 24:9, Ne 13:1, 2

21:25 *Of ‘omliggende’. **21:30** *Lett.: ‘beschieten’.

22:5 *Kennelijk de Eufraat. #Lett.: ‘het oog van de aarde’.

verdrijven, want ik weet heel goed dat wie door jou wordt gezegend, gezegend is en dat wie door jou wordt vervloekt, vervloekt is.’

7 De oudsten van Moab en de oudsten van Midian vertrokken en gingen met het waarzeggersloon naar Bileam.[a] Ze brachten Balaks boodschap aan hem over. **8** Hij zei tegen hen: ‘Blijf vannacht hier, dan zal ik jullie laten weten wat Jehovah tegen me zegt.’ De leiders van Moab bleven dus bij Bileam.

9 Toen kwam God bij Bileam en zei:[b] ‘Wie zijn die mannen daar bij jou?’ **10** Bileam zei tegen de ware God: ‘Balak, de zoon van Zippor, de koning van Moab, heeft mij het volgende bericht gestuurd: **11** “Het volk dat uit Egypte is gekomen, bedekt de aardbodem.* Kom hiernaartoe en vervloek ze voor mij.[c] Misschien kan ik ze dan aanvallen en verdrijven.”’ **12** Maar God zei tegen Bileam: ‘Je mag niet met ze meegaan. Je mag het volk niet vervloeken, want het is gezegend.’[d]

13 Toen Bileam ’s morgens opstond, zei hij tegen Balaks leiders: ‘Ga terug naar jullie land, want Jehovah geeft me geen toestemming om met jullie mee te gaan.’ **14** Daarop vertrokken de leiders van Moab. Ze gingen terug naar Balak en zeiden: ‘Bileam weigert met ons mee te komen.’

15 Toen stuurde Balak andere leiders. Het waren er meer dan de eerste groep en ze hadden meer aanzien. **16** Ze kwamen bij Bileam en zeiden tegen hem: ‘Dit heeft Balak, de zoon van Zippor, gezegd: “Laat je er alsjeblieft door niets van weerhouden naar mij toe te komen, **17** want ik zal je met eer overladen en ik zal alles doen wat je me vraagt. Kom dus alsjeblieft, en vervloek dit volk voor mij.”’ **18** Maar Bileam antwoordde de dienaren van Balak: ‘Al zou Balak mij zijn eigen huis vol zilver en goud geven, ik zou niets kunnen doen wat tegen het bevel van Jehovah, mijn God, ingaat, of het nu klein is of groot.[a] **19** Maar blijven ook jullie alsjeblieft vannacht hier, dan kan ik horen wat Jehovah verder tegen me zal zeggen.’[b]

20 ’s Nachts kwam God bij Bileam en zei tegen hem: ‘Als deze mannen gekomen zijn om je te ontbieden, ga dan maar met ze mee. Maar je mag alleen zeggen wat ik je opdraag te zeggen.’[c] **21** De volgende ochtend stond Bileam op, zadelde zijn ezelin en ging met de leiders van Moab mee.[d]

22 Maar Gods woede laaide op omdat Bileam ging, en Jehovah’s engel ging op de weg staan om hem tegen te houden. Bileam reed op zijn ezelin en hij had twee bedienden bij zich. **23** Toen de ezelin Jehovah’s engel op de weg zag staan met een getrokken zwaard in zijn hand, probeerde het dier van de weg af te gaan, het veld in. Maar Bileam begon de ezelin te slaan om het dier naar de weg terug te krijgen. **24** Vervolgens ging Jehovah’s engel op een smal pad tussen twee wijngaarden staan, met aan beide kanten een stenen muur. **25** Bij het zien van Jehovah’s engel drukte de ezelin zich tegen de muur, waardoor Bileams voet bekneld raakte. Daarop begon Bileam de ezelin opnieuw te slaan.

26 Jehovah’s engel ging opnieuw een stukje verderop staan, op een plek die zo nauw was dat er geen ruimte was om naar rechts of naar links uit te wijken. **27** Toen de ezelin Jehovah’s engel zag, ging ze liggen, met Bileam nog op haar rug. Bileam werd woedend en bleef de ezelin met zijn staf slaan. **28** Uiteindelijk liet

22:11 *Lett.: ‘het oog van de aarde’.

HFST. 22
a 2Pe 2:15; Ju 11
b Nu 22:20
c Nu 22:5, 6; Nu 23:7, 11; Nu 24:10
d Ge 12:1-3; Ge 22:15, 17; De 33:29

2de kolom
a Nu 24:13
b Nu 22:8
c Nu 22:35; Nu 23:11, 12
d 2Pe 2:15; Ju 11

Jehovah de ezelin spreken,*[a] en
het dier zei tegen Bileam: ‘Wat heb
ik je aangedaan, dat je me nu al
drie keer geslagen hebt?’[b] **29** Bi-
leam antwoordde: ‘Je maakt me
belachelijk. Als ik een zwaard in
mijn hand had, zou ik je nu doden!’
30 Daarop zei de ezelin tegen Bi-
leam: ‘Ben ik niet de ezelin waar-
op je je hele leven tot de dag van
vandaag gereden hebt? Heb ik je
ooit eerder zo behandeld?’ ‘Nee’,
antwoordde hij. **31** Toen opende
Jehovah Bileams ogen[c] en Bileam
zag Jehovah’s engel op de weg
staan met een getrokken zwaard
in zijn hand. Meteen liet hij zich
op zijn knieën vallen en boog diep.

32 Jehovah’s engel zei tegen
hem: ‘Waarom heb je je ezelin nu
al drie keer geslagen? Luister! Ik-
zelf ben hier gekomen om je te-
gen te houden, want de weg die
je kiest gaat lijnrecht tegen mijn
wil in.[d] **33** De ezelin zag mij en
heeft drie keer geprobeerd voor
me opzij te gaan.[e] Als ze dat
niet had gedaan, zou ik jou in-
middels gedood hebben, maar de
ezelin zou ik in leven hebben ge-
laten.’ **34** Bileam zei tegen Je-
hovah’s engel: ‘Ik heb gezondigd
omdat ik niet wist dat u op de
weg stond om mij op te wachten.
Maar als dit slecht is in uw ogen,
zal ik teruggaan.’ **35** Toen zei
Jehovah’s engel tegen Bileam:
‘Ga met de mannen mee, maar
je mag alleen zeggen wat ik je
opdraag te zeggen.’ Dus ging Bi-
leam verder met Balaks leiders.

36 Toen Balak hoorde dat Bi-
leam eraan kwam, ging hij hem
meteen tegemoet tot de stad van
Moab, die aan de oever van de Ar-
non ligt, aan de grens van het ge-
bied. **37** Balak zei tegen Bileam:
‘Had ik je niet ontboden? Waarom
kwam je niet naar me toe? Dacht
je soms dat ik je niet met eer
zou kunnen overladen?’[f] **38** Bi-
leam antwoordde: ‘Ik ben nu toch
gekomen? Maar ik weet niet of ik
iets zal mogen zeggen. Ik kan al-
leen de woorden spreken die God
mij in de mond legt.’[a]

39 Bileam ging dus met Ba-
lak mee en ze kwamen in Kirjath-
Huzzoth. **40** Balak offerde run-
deren en schapen en liet stukken
daarvan brengen naar Bileam en
de leiders die bij hem waren.
41 De volgende ochtend nam Ba-
lak Bileam mee en klom met hem
omhoog naar Bamoth-Baäl. Van-
daar kon hij het hele volk zien.[b]

23 Toen zei Bileam tegen Ba-
lak: ‘Bouw op deze plek ze-
ven altaren[c] en maak zeven stie-
ren en zeven rammen voor me
klaar.’ **2** Balak deed meteen wat
Bileam had gezegd. En Balak en
Bileam offerden op elk altaar een
stier en een ram.[d] **3** Bileam zei
tegen Balak: ‘Blijf hier bij uw
brandoffer terwijl ik wegga. Mis-
schien zal Jehovah tot me spre-
ken. Ik zal u alles vertellen wat hij
aan mij onthult.’ Vervolgens ging
hij naar een kale heuvel.

4 Toen verscheen God aan Bi-
leam,[e] waarop Bileam tegen hem
zei: ‘Ik heb de zeven altaren in
rijen gezet en op elk altaar een
stier en een ram geofferd.’ **5** Je-
hovah legde Bileam woorden in
de mond en zei:[f] ‘Ga terug naar
Balak, en dit is wat je moet zeg-
gen.’ **6** Hij ging dus terug en
zag dat Balak en alle leiders van
Moab bij zijn brandoffer ston-
den. **7** Toen sprak hij de volgen-
de spreuk uit:[g]

‘Balak, de koning van Moab,
ontbood mij uit Aram,[h]
uit de bergen van het oosten:
“Kom Jakob voor mij
vervloeken.
Ja, kom Israël verwensen.”[i]
8 Hoe kan ik vervloeken
wie niet door God zijn
vervloekt?
En hoe kan ik verwensen
wie niet door Jehovah zijn
verwenst?[j]

HFST. 22
a 2Pe 2:15, 16
b Nu 22:32
c 2Kon 6:17
d Nu 22:12; 2Pe 2:15, 16
e Nu 22:23; Nu 22:25; Nu 22:27
f Nu 22:16, 17; Nu 24:10, 11

2de kolom
a Nu 23:26; Nu 24:13
b Nu 23:13, 14

HFST. 23
c Nu 22:41
d Nu 23:13, 14; Nu 23:28-30
e Nu 22:20
f Nu 22:35
g Nu 23:18; Nu 24:3
h Ge 10:22; Nu 22:5; De 23:3, 4
i Nu 22:6
j Nu 22:12

22:28 *Lett.: ‘opende Jehovah de mond van de ezelin’.

9 Vanaf de top van de rotsen
zie ik hen,
en vanaf de heuvels kijk ik
naar hen,
een volk dat daar afgezonderd
woont,[a]
dat zich niet als een van de
volken beschouwt.[b]
10 Wie kan de stofdeeltjes van
Jakob tellen,[c]
of zelfs een vierde deel van
Israël?
Laat mij* de dood van
oprechte mensen sterven,
en laat mijn einde zijn als dat
van hen.’

11 Toen zei Balak tegen Bi-
leam: ‘Wat heb je me aangedaan?
Ik heb je hiernaartoe gehaald om
mijn vijanden te vervloeken, en jij
hebt ze alleen maar gezegend.’[d]
12 Hij antwoordde: ‘Moet ik niet
spreken wat Jehovah mij in de
mond legt?’[e]

13 Balak zei tegen hem: ‘Kom
alsjeblieft met me mee naar een
andere plaats waar je ze kunt
zien. Daar zul je niet het hele
volk zien, maar alleen een deel
ervan. Vervloek hen daar voor
mij.’[f] **14** Hij nam hem mee naar
het veld Zofim, naar de top van
de Pisga.[g] Daar bouwde hij zeven
altaren en offerde op elk altaar
een stier en een ram.[h] **15** Bi-
leam zei tegen Balak: ‘Blijf hier
bij uw brandoffer terwijl ik daar
met Hem spreek.’ **16** Jehovah
sprak tot Bileam en legde woor-
den in zijn mond.[i] Hij zei: ‘Ga te-
rug naar Balak, en dit is wat je
moet zeggen.’ **17** Hij ging dus
naar hem toe en zag dat hij
met de leiders van Moab bij zijn
brandoffer stond te wachten. Ba-
lak vroeg hem: ‘Wat heeft Jeho-
vah gezegd?’ **18** Toen sprak Bi-
leam de volgende spreuk uit:[j]

‘Let goed op, Balak, en
luister.
Hoor me aan, o zoon van
Zippor.

19 God liegt niet, zoals mensen
doen,[a]
hij is geen mensenzoon die
van gedachten verandert.*[b]
Als hij iets zegt, zal hij het
dan niet doen?
Als hij spreekt, zal hij het
dan niet uitvoeren?[c]
20 Luister! Ik ben hier om te
zegenen.
Hij heeft gezegend,[d] en ik
kan het niet veranderen.[e]
21 Hij tolereert geen magische
kracht tegen Jakob,
hij laat niet toe dat Israël
ellende overkomt.
Jehovah, zijn God, is met
hen[f]
en ze juichen hem toe als
hun koning.
22 God leidt hen uit Egypte.[g]
Hij is voor hen als de hoorns
van een wilde stier.[h]
23 Want er zijn geen onheil-
spellende voortekens tegen
Jakob[i]
en er is geen waarzeggerij
tegen Israël.[j]
Nu kan er over Jakob en
Israël worden gezegd:
“Kijk wat God heeft gedaan!”
24 Hier is een volk dat zich zal
oprichten als een leeuw,
en als een leeuw zal het zich
verheffen.[k]
Het zal pas gaan liggen als
het prooi eet
en het bloed van zijn
slachtoffers drinkt.’

25 Toen zei Balak tegen Bi-
leam: ‘Als je ze* dan niet kunt
vervloeken, moet je ze in elk
geval niet zegenen.’ **26** Bileam
antwoordde: ‘Ik heb toch tegen u
gezegd: “Ik zal alles doen wat Je-
hovah zegt”?’[l]

27 Balak zei tegen Bileam:
‘Kom toch, laat mij je naar
nog een andere plaats brengen.

HFST. 23
a 1Kon 8:53
b Ex 33:16
c Ge 13:14, 16; Ge 22:17; Ex 1:7
d Nu 24:10; Joz 24:10; Ne 13:1, 2
e Nu 22:38; Nu 24:13
f Nu 22:11
g De 34:1
h Nu 22:41; Nu 23:1; Nu 23:28, 29
i Nu 22:35; Nu 23:5
j Nu 23:7; Nu 24:3

2de kolom
a Ps 89:35; Tit 1:2
b 1Sa 15:29
c Jes 14:24; Jes 46:10; Mi 7:20
d Ge 12:1, 2; Ge 22:15, 17; Nu 22:12
e Nu 22:18
f Ex 13:21; Ex 23:20; Ex 29:45; Jes 8:10
g Ex 20:2
h Nu 24:8
i Ge 12:1, 3
j Nu 22:7
k Nu 24:9
l Nu 22:38; Nu 23:12

23:10 *Of ‘mijn ziel’.

23:19 *Of ‘die spijt voelt’. **23:25** *Lett.: ‘hem’.

Misschien is het goed in de ogen
van de ware God dat je ze* daar
voor mij vervloekt.’[a] **28** Daarop
nam Balak Bileam mee naar de
top van de Peor, die uitziet over
Jesjimoon.*[b] **29** Toen zei Bileam
tegen Balak: ‘Bouw op deze plek
zeven altaren en maak zeven stie-
ren en zeven rammen voor me
klaar.’[c] **30** Balak deed dus wat
Bileam had gezegd, en hij offerde
op elk altaar een stier en een ram.

24 Toen Bileam inzag dat Je-
hovah Israël graag wilde
zegenen,* ging hij niet opnieuw
zoeken naar onheilspellende voor-
tekens,[d] maar keerde hij zijn ge-
zicht naar de woestijn. **2** Bileam
zag daar het kamp van Israël, in-
gedeeld volgens hun stammen.[e]
Toen kwam Gods geest op hem.[f]
3 Hij sprak de volgende spreuk
uit:[g]

‘De uitspraak van Bileam, de
zoon van Beor,
de uitspraak van de man
wiens ogen geopend zijn,
4 de uitspraak van degene die
het woord van God hoort,
die een visioen van de
Almachtige zag,
die neerboog met ontsloten
ogen:[h]
5 Hoe mooi zijn je tenten,
Jakob,
hoe mooi zijn je woningen,
Israël![i]
6 Als valleien* liggen ze
verspreid,[j]
als tuinen langs de rivier,
als aloë’s die Jehovah heeft
geplant,
als ceders langs het water.
7 Water blijft uit zijn twee
leren emmers sijpelen,
en zijn zaad* wordt gezaaid
langs vele wateren.[k]
Ook zal zijn koning[a] groter
zijn dan Agag,[b]
en zijn koninkrijk zal
verheven worden.[c]
8 God leidt hem uit Egypte,
hij is voor hen als de hoorns
van een wilde stier.
Hij zal de volken, zijn onder-
drukkers, verteren,[d]
hun botten zal hij afknagen,
en hij zal ze met zijn pijlen
verpletteren.
9 Hij gaat liggen, hij vlijt zich
neer als een leeuw,
en wie durft een leeuw
wakker te maken?
Wie jou zegenen, zijn
gezegend,
en wie jou vervloeken, zijn
vervloekt.’[e]

10 Toen werd Balak woedend
op Bileam. Vol minachting sloeg
hij zijn handen tegen elkaar en
zei tegen Bileam: ‘Ik heb je laten
komen om mijn vijanden te ver-
vloeken,[f] maar het enige wat je
hebt gedaan is ze drie keer zege-
nen. **11** Maak dat je wegkomt!
Ga naar huis. Ik was van plan je
met eer te overladen,[g] maar Je-
hovah heeft je die eer ontnomen.’
12 Bileam antwoordde: ‘Ik had
het toch gezegd tegen de bood-
schappers die u stuurde? Ik zei:
13 “Al zou Balak mij zijn huis vol
zilver en goud geven, ik zou uit
mezelf* niets kunnen doen wat te-
gen het bevel van Jehovah ingaat,
of het nu goed is of slecht. Ik zal
alleen zeggen wat Jehovah me op-
draagt.”[h] **14** Nu ga ik weer naar
mijn volk. Kom, ik zal u laten we-
ten wat dit volk in de toekomst*
uw volk zal aandoen.’ **15** Toen
sprak hij de volgende spreuk uit:[i]

‘De uitspraak van Bileam, de
zoon van Beor,
de uitspraak van de man
wiens ogen geopend zijn,[j]

HFST. 23
a Nu 23:13
b Nu 21:20
c Nu 22:41; Nu 23:1, 14

HFST. 24
d Nu 23:3, 15; Nu 23:23
e Nu 2:2; Nu 23:9
f 1Sa 19:20
g Nu 23:7, 18
h Nu 24:16
i Nu 1:52; Nu 2:2
j Nu 22:11
k De 8:7

2de kolom
a Ge 49:10; Ps 2:6; Jo 1:49
b Nu 24:20
c 1Kr 14:2; Da 2:44; Opb 11:15
d Ex 23:27; De 9:5
e Ge 12:1-3; Ge 27:29
f Nu 22:10, 11; Nu 23:11; Ne 13:1, 2
g Nu 22:16, 17
h Nu 22:18, 38
i Nu 23:7
j Nu 24:3, 4

23:27 *Lett.: ‘hem’. **23:28** *Of mogelijk ‘de woestijn’. **24:1** *Of ‘dat het goed was in Jehovah’s ogen Israël te zegenen’. **24:6** *Of ‘wadi’s’. **24:7** *Of ‘nageslacht’.

24:13 *Lett.: ‘mijn hart’. **24:14** *Of ‘aan het eind van de dagen’.

16 de uitspraak van degene die
het woord van God hoort,
degene die de kennis van de
Allerhoogste heeft,
die een visioen van de
Almachtige zag
terwijl hij neerboog met
ontsloten ogen:
17 Ik zal hem zien, maar niet nu.
Ik zal naar hem kijken, maar
niet binnenkort.
Uit Jakob zal een ster[a]
opkomen
en uit Israël zal een scepter[b]
oprijzen.[c]
Hij zal het voorhoofd van
Moab* beslist verpletteren[d]
en de schedel van alle zonen
van verwoesting.
18 Edom zal in bezit worden
genomen,[e]
ja, Seïr[f] zal het bezit van zijn
vijanden worden,[g]
terwijl Israël zijn moed toont.
19 Uit Jakob zal iemand
onderwerpen,[h]
en hij zal ombrengen wie uit
de stad ontkomt.’

20 Toen Bileam Amalek zag,
vervolgde hij zijn spreuk:
‘Amalek was de eerste van de
volken,[i]
maar uiteindelijk zal hij ten
onder gaan.’[j]

21 Toen hij de Kenieten[k] zag,
vervolgde hij zijn spreuk:
‘Veilig is jullie woonplaats,
als een nest gebouwd op
een rots.
22 Maar iemand zal Kajin
verbranden.
Hoelang nog voordat Assyrië
je als gevangene weg-
voert?’

23 En hij vervolgde zijn spreuk:
‘Wee! Wie zal in leven blijven
als God dat doet?
24 Van de kust van Kittim[l]
zullen schepen komen.

Ze zullen Assyrië[a] onder-
drukken,
en ook Heber zullen ze
onderdrukken.
Maar ook hij zal volledig ten
onder gaan.’

25 Toen vertrok Bileam[b] en
ging weer op weg.* Ook Balak
vertrok.

25 Toen Israël in Sittim ver-
bleef,[c] begon het volk sek-
suele immoraliteit te bedrijven
met de dochters van Moab.[d]
2 Die vrouwen nodigden het volk
uit bij de slachtoffers aan hun go-
den,[e] en het volk ging van de of-
fers eten en zich voor hun goden
neerbuigen.[f] 3 Zo ging Israël
meedoen met de aanbidding van*
de Baäl van Peor,[g] en Jehovah
werd woedend op Israël. 4 Jeho-
vah zei tegen Mozes: ‘Zorg dat
alle leiders* van deze mensen op
klaarlichte dag# vóór Jehovah op-
gehangen worden, dan zal Jeho-
vah zijn brandende woede tegen
Israël laten varen.’ 5 Daarop zei
Mozes tegen de rechters van Is-
raël:[h] ‘Elk van jullie moet zijn
mannen doden die hebben mee-
gedaan met de aanbidding van*
de Baäl van Peor.’[i]

6 Maar net op dat moment
bracht een van de Israëlieten een
Midianitische vrouw[j] het kamp in,
voor de ogen van Mozes en de
hele gemeenschap van Israël, die
bij de ingang van de tent van sa-
menkomst aan het rouwen waren.
7 Toen Pinehas,[k] de zoon van
Eleazar, de zoon van de priester
Aäron, dat zag, stond hij meteen
uit het midden van de gemeen-
schap op en greep een speer.
8 Hij ging de Israëliet achterna
tot in de tent en doorstak hen al-
lebei — de vrouw door haar ge-
slachtsdelen. Toen kwam er een

24:17 *Of ‘de slapen van Moabs hoofd’.

24:25 *Lett.: ‘ging terug naar zijn plaats’. **25:3** *Of ‘verbond Israël zich aan’. **25:4** *Lett.: ‘hoofden’. #Lett.: ‘vóór de zon’. **25:5** *Of ‘die zich verbonden hebben aan’.

HFST. 24
a Opb 22:16
b Ps 110:2, Heb 1:8
c 2Sa 7:16, 17, Jes 9:7
d 2Sa 8:2, 1Kr 18:2, Ps 108:9
e Ge 27:37, 2Sa 8:14, Am 9:11, 12
f Ge 36:8, Joz 24:4
g 1Kr 4:42, 43, Ez 25:14
h Ge 49:10, Ps 2:9, Ps 72:11, Opb 6:2, Opb 19:15
i Ex 17:8, 14
j De 25:19, 1Sa 15:3, 1Kr 4:43
k Ge 15:18, 19, Re 1:16
l Ge 10:2, 4, Ez 27:6

2de kolom
a Na 3:18
b Nu 31:7, 8

HFST. 25
c Joz 2:1, Mi 6:5
d Nu 31:16, 1Kor 10:8, Opb 2:14
e Ex 34:15, 1Kor 10:20
f Ex 20:5
g De 4:3, Joz 22:17, Ps 106:28, 29, Ho 9:10
h Ex 18:21
i Ex 22:20, Ex 32:25, 27, De 13:6-9
j Nu 25:14, 15
k Ex 6:25, Joz 22:30

eind aan de plaag over de Israëlie-
ten.[a] **9** In totaal waren er 24.000
mensen door de plaag gestorven.[b]
10 Jehovah zei tegen Mozes:
11 ‘Pinehas,[c] de zoon van Elea-
zar, de zoon van de priester
Aäron, heeft mijn woede tegen
het volk Israël tot bedaren ge-
bracht, want hij heeft onder hen
absoluut geen ontrouw aan* mij
getolereerd.[d] Daarom heb ik de
Israëlieten niet uitgeroeid, ook
al eis ik volledige# toewijding.[e]
12 Zeg daarom dat ik een vredes-
verbond met hem sluit. **13** Door
dat verbond# zal het priester-
schap van hem en zijn nageslacht
blijven,[f] omdat hij geen ontrouw
aan* zijn God heeft getolereerd[g]
en hij verzoening heeft gedaan
voor het volk Israël.’
14 De Israëlitische man die sa-
men met de Midianitische vrouw
ter dood werd gebracht, heette
trouwens Zimri. Hij was de zoon
van Salu, een hoofd van een va-
derlijk huis van de Simeonie-
ten. **15** De Midianitische vrouw
die ter dood werd gebracht, heet-
te Kozbi. Ze was de dochter van
Zur,[h] een stamhoofd in Midian.[i]
16 Later zei Jehovah tegen
Mozes: **17** ‘Behandel de Midia-
nieten als vijanden en dood hen,[j]
18 want ze hebben jullie als vij-
anden behandeld. Ze hebben lis-
tige plannen tegen jullie gesmeed
in verband met Peor[k] en hun zus-
ter Kozbi, de dochter van een lei-
der van Midian, die ter dood werd
gebracht[l] tijdens de plaag in ver-
band met Peor.’[m]

26 Na de plaag[n] zei Jehovah
tegen Mozes en Eleazar,
de zoon van de priester Aäron:
2 ‘Houd een telling onder de
hele gemeenschap van Israël van
20 jaar en ouder, volgens hun va-
derlijke huizen. Iedereen die in
het leger van Israël kan dienen,
moet geteld worden.’[a] **3** Toen
spraken Mozes en de priester
Eleazar[b] met het volk in de woes-
tijnvlakte van Moab[c] bij de Jor-
daan, tegenover Jericho.[d] Ze zei-
den: **4** ‘Houd een telling onder
degenen van 20 jaar en ouder,
zoals Jehovah Mozes heeft opge-
dragen.’[e]
Dit waren de zonen van Israël
die uit Egypte waren vertrokken:
5 Ruben,[f] Israëls eerstgeboren
zoon; Rubens zonen[g] waren: van
Hanoch de familie van de Hano-
chieten; van Pallu de familie van
de Palluïeten; **6** van Hezron de
familie van de Hezronieten; van
Karmi de familie van de Karmie-
ten. **7** Dat waren de families van
de Rubenieten. Het aantal van
hen dat werd geregistreerd was
43.730.[h]
8 De zoon van Pallu was
Eliab. **9** De zonen van Eliab wa-
ren Nemuël, Dathan en Abiram.
Deze Dathan en Abiram waren
afgevaardigden van de gemeen-
schap die zich samen met Ko-
rachs aanhangers[i] tegen Mozes[j]
en Aäron hadden verzet toen ze
zich tegen Jehovah verzetten.[k]
10 Toen opende de aarde zich*
en slokte hen op. Wat Korach be-
treft, hij stierf met zijn aanhan-
gers toen het vuur 250 mannen
verteerde.[l] Ze werden een waar-
schuwend voorbeeld.[m] **11** Maar
de zonen van Korach stierven
niet.[n]
12 Dit waren de zonen van Si-
meon[o] volgens hun families: van
Nemuël de familie van de Nemuë-
lieten; van Jamin de familie van
de Jaminieten; van Jachin de fa-
milie van de Jachinieten; **13** van
Zera de familie van de Zarhieten;
van Saul de familie van de Sau-
lieten. **14** Dat waren de families
van de Simeonieten — 22.200.[p]
15 Dit waren de zonen van
Gad[q] volgens hun families: van
Zefon de familie van de Zefonie-

25:11, 13 *Of ‘mededinging ten opzichte van’. **25:11** #Of ‘exclusieve’. **25:13** #Zie Woordenlijst.

26:10 *Lett.: ‘haar mond’.

HFST. 25
a Ps 106:30
b Nu 25:4; De 4:3; 1Kor 10:8
c Nu 25:7
d Ps 106:30, 31
e Ex 20:5; Ex 34:14; De 4:24
f 1Kr 6:4; Ezr 7:1, 5; Ezr 8:1, 2
g 1Kon 19:10
h Nu 31:7, 8; Joz 13:21
i 1Kr 1:32, 33
j Nu 31:1, 2
k Nu 25:3; Nu 31:16
l Nu 25:8, 15
m Nu 25:9

HFST. 26
n Nu 25:7, 8

2de kolom
a Ex 30:12; Ex 38:26; Nu 1:2
b Nu 20:26
c Nu 22:1; Nu 33:48
d Joz 6:1
e Nu 1:3
f Ge 29:32
g Ge 46:8, 9; Ex 6:14
h Nu 1:21
i Nu 16:1
j Nu 16:12
k Nu 16:5, 19; De 11:6; Ps 106:17
l Nu 16:32, 35; Ps 106:18
m Nu 16:38; 1Kor 10:10, 11
n Ex 6:24; Nu 26:58; Ps 42:Ops
o Ge 35:23; Ge 46:10; Ex 6:15; 1Kr 4:24
p Nu 1:23
q Ge 35:26; Ge 46:16

ten; van Haggi de familie van de
Haggieten; van Suni de familie
van de Sunieten; **16** van Ozni
de familie van de Oznieten; van
Eri de familie van de Erieten;
17 van Arod de familie van de
Arodieten; van Areli de fami-
lie van de Arelieten. **18** Dat wa-
ren de families van de zonen
van Gad. Het aantal van hen dat
werd geregistreerd was 40.500.[a]
19 De zonen van Juda[b] waren
Er en Onan.[c] Maar Er en Onan wa-
ren in Kanaän gestorven.[d] **20** Dit
waren de zonen van Juda volgens
hun families: van Selah[e] de fami-
lie van de Selanieten; van Perez[f]
de familie van de Parzieten; van
Zera[g] de familie van de Zarhie-
ten. **21** Dit waren de zonen van
Perez: van Hezron[h] de familie van
de Hezronieten; van Hamul[i] de fa-
milie van de Hamulieten. **22** Dat
waren de families van Juda. Het
aantal van hen dat werd geregis-
treerd was 76.500.[j]
23 Dit waren de zonen van
Issaschar[k] volgens hun families:
van Tola[l] de familie van de To-
laïeten; van Puva de familie van
de Punieten; **24** van Jasub de
familie van de Jasubieten; van
Simron de familie van de Simro-
nieten. **25** Dat waren de fami-
lies van Issaschar. Het aantal
van hen dat werd geregistreerd
was 64.300.[m]
26 Dit waren de zonen van Ze-
bulon[n] volgens hun families: van
Sered de familie van de Sardie-
ten; van Elon de familie van de
Elonieten; van Jahleël de familie
van de Jahleëlieten. **27** Dat wa-
ren de families van de Zebulonie-
ten. Het aantal van hen dat werd
geregistreerd was 60.500.[o]
28 Dit waren de zonen van Jo-
zef[p] volgens hun families: Manas-
se en Efraïm.[q] **29** Dit waren de
zonen van Manasse:[r] van Machir[s]
de familie van de Machirieten; en
Machir werd de vader van Gi-
lead;[t] van Gilead de familie van de
Gileadieten. **30** Dit waren de zo-
nen van Gilead: van Iëzer de fa-
milie van de Iëzrieten; van He-
lek de familie van de Helekieten;
31 van Asriël de familie van de
Asriëlieten; van Sichem de fami-
lie van de Sichemieten; **32** van
Semida de familie van de Semi-
daïeten; van Hefer de familie van
de Heferieten. **33** Zelafead, de
zoon van Hefer, had geen zonen
maar alleen dochters.[a] De doch-
ters van Zelafead[b] heetten Mach-
la, Noa, Hogla, Milka en Tirza.
34 Dat waren de families van
Manasse. Het aantal van hen dat
werd geregistreerd was 52.700.[c]
35 Dit waren de zonen van
Efraïm[d] volgens hun families:
van Sutelah[e] de familie van de
Sutalhieten; van Becher de fami-
lie van de Bachrieten; van Tahan
de familie van de Tahanieten.
36 Dit waren de zonen van Su-
telah: van Eran de familie van de
Eranieten. **37** Dat waren de fa-
milies van de zonen van Efraïm.
Het aantal van hen dat werd ge-
registreerd was 32.500.[f] Dat wa-
ren de zonen van Jozef volgens
hun families.
38 Dit waren de zonen van
Benjamin[g] volgens hun families:
van Bela[h] de familie van de Balie-
ten; van Asbel de familie van de
Asbelieten; van Ahiram de fami-
lie van de Ahiramieten; **39** van
Sefufam de familie van de Su-
famieten; van Hufam de familie
van de Hufamieten. **40** De zonen
van Bela waren Ard en Naäman:[i]
van Ard de familie van de Ardie-
ten; van Naäman de familie van
de Naämieten. **41** Dat waren de
zonen van Benjamin volgens hun
families. Het aantal van hen dat
werd geregistreerd was 45.600.[j]
42 Dit waren de zonen van
Dan[k] volgens hun families: van
Suham de familie van de Suha-
mieten. Dat waren de families van
Dan volgens hun families. **43** In
totaal werden er van alle families
van de Suhamieten 64.400 gere-
gistreerd.[l]

HFST. 26
a Nu 1:25
b Ge 29:35, Ge 46:12
c Ge 38:2-4
d Ge 38:7-10
e Ge 38:2, 5, Ge 38:26, 1Kr 4:21
f Ge 38:29, Ru 4:18, Mt 1:3
g Ge 38:30, 1Kr 2:4
h Ru 4:19
i 1Kr 2:5
j Nu 1:27
k Ge 30:18, Ge 35:23, Ge 46:13, 1Kr 7:1
l 1Kr 7:2
m Nu 1:29
n Ge 30:20, Ge 46:14
o Nu 1:31
p Ge 30:24, Ge 35:24, Ge 46:20
q Ge 41:52
r Ge 41:51
s Ge 50:23, De 3:15, 1Kr 7:14
t Joz 17:1

2de kolom
a Nu 27:7, 1Kr 7:15
b Nu 36:11
c Nu 1:35
d Ge 41:52
e 1Kr 7:20
f Nu 1:33, Joz 17:17
g Ge 35:24, Ge 46:21, 1Kr 8:1
h 1Kr 7:6
i 1Kr 8:3, 4
j Nu 1:37
k Ge 30:6
l Nu 1:39

44 Dit waren de zonen van Aser[a] volgens hun families: van Jimna de familie van de Jimnaieten; van Jisvi de familie van de Jisvieten; van Beria de familie van de Beriïeten; **45** van de zonen van Beria: van Heber de familie van de Heberieten; van Malkiël de familie van de Malkiëlieten. **46** Asers dochter heette Serah. **47** Dat waren de families van de zonen van Aser. Het aantal van hen dat werd geregistreerd was 53.400.[b]

48 Dit waren de zonen van Naftali[c] volgens hun families: van Jahzeël de familie van de Jahzeëlieten; van Guni de familie van de Gunieten; **49** van Jezer de familie van de Jizrieten; van Sillem de familie van de Sillemieten. **50** Dat waren de families van Naftali volgens hun families. Het aantal van hen dat werd geregistreerd was 45.400.[d]

51 Het totale aantal Israëlieten dat werd geregistreerd was 601.730.[e]

52 Daarna zei Jehovah tegen Mozes: **53** ‘Onder hen moet het land als erfdeel worden verdeeld volgens het aantal geregistreerde namen.[f] **54** Aan de grotere groepen moet je een groter erfdeel geven en aan de kleinere groepen een kleiner erfdeel.[g] Het erfdeel dat elke groep krijgt, moet in verhouding staan tot het aantal dat geregistreerd is. **55** Het land moet door loting worden toegewezen.[h] Ze moeten hun erfdeel krijgen overeenkomstig de namen van de stammen van hun voorvaders. **56** Alle erfdelen moeten door loting worden bepaald en worden verdeeld onder de grotere en de kleinere groepen.’

57 Dit waren de Levieten[i] die volgens hun families werden geregistreerd: van Gerson de familie van de Gersonieten; van Kehath[j] de familie van de Kehathieten; van Merari de familie van de Merarieten. **58** Dit waren de families van de Levieten: de familie van de Libnieten,[a] de familie van de Hebronieten,[b] de familie van de Mahlieten,[c] de familie van de Musieten[d] en de familie van de Korachieten.[e]

Kehath werd de vader van Amram.[f] **59** De vrouw van Amram heette Jochebed.[g] Zij was Levi’s dochter, die zijn vrouw hem in Egypte schonk. Ze schonk Amram Aäron en Mozes en hun zus Mirjam.[h] **60** Aäron werd de vader van Nadab, Abihu, Eleazar en Ithamar.[i] **61** Maar Nadab en Abihu stierven omdat ze onwettig vuur vóór Jehovah hadden aangeboden.[j]

62 Het totale aantal dat werd geregistreerd was 23.000, allemaal mannelijke personen van één maand en ouder.[k] Ze werden niet samen met de andere Israëlieten geregistreerd[l] omdat ze geen erfdeel mochten krijgen onder de Israëlieten.[m]

63 Dat waren degenen die door Mozes en de priester Eleazar werden geregistreerd toen ze de Israëlieten registreerden in de woestijnvlakte van Moab bij de Jordaan, tegenover Jericho. **64** Maar onder hen bevond zich niemand die door Mozes en de priester Aäron geregistreerd was bij de telling van de Israëlieten in de Sinaïwoestijn.[n] **65** Want Jehovah had over hen gezegd: ‘Ze zullen allemaal sterven in de woestijn.’[o] Er was dus niemand van hen overgebleven, behalve Kaleb, de zoon van Jefunne, en Jozua, de zoon van Nun.[p]

27 De dochters van Zelafead,[q] de zoon van Hefer, de zoon van Gilead, de zoon van Machir, de zoon van Manasse, van de families van Manasse, de zoon van Jozef, kwamen naar voren. Ze heetten Machla, Noa, Hogla, Milka en Tirza. **2** Ze verschenen voor Mozes, de priester Eleazar, de leiders[r] en de rest van de gemeenschap bij de ingang van de

HFST. 26
a Ge 30:13; Ge 35:26; Ge 46:17; 1Kr 7:30
b Nu 1:41
c Ge 30:8; Ge 35:25; Ge 46:24; 1Kr 7:13
d Nu 1:43
e Ex 38:26; Nu 1:46, 49; Nu 14:29
f Joz 11:23; Joz 14:1
g Nu 33:54
h Nu 34:13; Joz 14:2; Joz 17:4; Joz 18:6; Sp 16:33
i Ge 46:11; Ex 6:16
j Nu 3:19

2de kolom
a Ex 6:17; Nu 3:18
b Nu 3:27
c Ex 6:19; Nu 3:33
d Nu 3:20; 1Kr 23:23
e Ex 6:24
f Ex 6:18; Nu 3:19
g Ex 2:1; Ex 6:20
h Ex 15:20; Mi 6:4
i Ex 6:23; Ex 24:9
j Le 10:1, 2; Nu 3:2, 4; 1Kr 24:2
k Nu 3:39
l Nu 1:49
m Nu 18:24; De 10:9; De 14:27; Joz 14:3
n Nu 1:2; De 2:14; 1Kor 10:5
o Heb 3:17
p Nu 14:29, 30; Joz 14:14; Joz 19:49

HFST. 27
q Nu 26:33
r Ex 18:25, 26

tent van samenkomst. Ze zeiden: **3** ‘Onze vader is in de woestijn gestorven. Hij hoorde niet bij de groep die tegen Jehovah had samengespannen, de aanhangers van Korach,[a] maar hij is vanwege zijn eigen zonde gestorven en hij had geen zonen. **4** Moet de naam van onze vader uit zijn familie verdwijnen omdat hij geen zoon had? Geef ons toch een bezit, net als de broers van onze vader.’ **5** Mozes legde hun zaak aan Jehovah voor.[b]

6 Jehovah zei tegen Mozes: **7** ‘De dochters van Zelafead hebben gelijk. Je moet ze inderdaad een erfelijk bezit geven, net als de broers van hun vader, en je moet het erfdeel van hun vader op hen laten overgaan.[c] **8** Zeg tegen de Israëlieten: “Als een man sterft zonder dat hij een zoon heeft gekregen, moeten jullie zijn erfdeel op zijn dochter laten overgaan. **9** En als hij geen dochter heeft, moet zijn erfdeel naar zijn broers gaan. **10** Als hij geen broers heeft, moet zijn erfdeel aan de broers van zijn vader gegeven worden. **11** Als zijn vader geen broers heeft, moet je zijn erfdeel geven aan het familielid dat het nauwst aan hem verwant is, en hij moet het in bezit nemen. Die rechterlijke beslissing zal dienen als een voorschrift voor de Israëlieten, zoals Jehovah Mozes heeft geboden.”’

12 Jehovah zei tegen Mozes: ‘Beklim het Abarimgebergte[d] en kijk uit over het land dat ik de Israëlieten zal geven.[e] **13** Als je het gezien hebt, zul jij tot je volk vergaderd worden,*[f] net als je broer Aäron.[g] **14** Dat is omdat jullie in de woestijn van Zin, toen de gemeenschap ruzie met mij maakte, ongehoorzaam zijn geweest aan mijn bevel om mij in hun bijzijn te heiligen door middel van het water.’[a] (Dat is het water van Meriba[b] bij Kades[c] in de woestijn van Zin.)[d]

15 Toen zei Mozes tegen Jehovah: **16** ‘Laat Jehovah, de God van de geest van alle mensen,* een man over de gemeenschap aanstellen **17** die vóór hen zal uitgaan en ingaan en die hen zal uitleiden en binnenleiden, zodat Jehovah’s gemeenschap niet wordt als schapen die geen herder hebben.’ **18** Daarom zei Jehovah tegen Mozes: ‘Laat Jozua, de zoon van Nun, een man in wie geest is, bij je komen en leg hem de handen op.[e] **19** Plaats hem voor de priester Eleazar en de hele gemeenschap, en draag voor hun ogen de leiding aan hem over.[f] **20** Draag een deel van je gezag* aan hem over,[g] zodat de hele gemeenschap van Israël naar hem zal luisteren.[h] **21** Hij moet voor de priester Eleazar verschijnen, die Jehovah voor hem zal raadplegen door de uitspraak van de urim.[i] Op zijn bevel zullen ze uitgaan en op zijn bevel zullen ze ingaan, hij en alle Israëlieten met hem, de hele gemeenschap.’

22 Mozes deed wat Jehovah hem had opgedragen. Hij liet Jozua bij zich komen en plaatste hem voor de priester Eleazar en de hele gemeenschap. **23** Hij legde hem de handen op en droeg de leiding aan hem over,[j] zoals Jehovah via Mozes gezegd had.[k]

28 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Geef de Israëlieten het volgende gebod: “Jullie moeten ervoor zorgen dat jullie mijn offer, mijn brood, aan mij aanbieden. Mijn vuuroffers, waarvan de geur aangenaam* is voor mij, moeten op de vastgestelde tijden worden gebracht.”[l]

HFST. 27
a Nu 14:35; Nu 16:1, 2; Nu 16:19, 35
b Ex 18:15, 16; Ex 33:11; Le 24:11, 12
c Nu 36:2; Joz 17:3, 4
d Nu 33:47; De 32:48, 49
e Ge 13:14, 15; De 3:27; De 32:52; De 34:1
f Nu 31:2; De 34:7
g Nu 20:24, 28; Nu 33:38; De 10:6; De 32:50

2de kolom
a Nu 20:10, 12; De 1:37
b Ps 106:32, 33
c De 1:2
d Joz 15:1
e De 34:9; Han 6:5, 6
f De 31:7
g De 1:38; De 31:3; De 34:10
h Joz 1:17
i Ex 28:30; 1Sa 23:9; 1Sa 28:6; Ne 7:65
j Nu 27:18
k De 3:28; De 31:14, 23

HFST. 28
l 2Kr 8:13; Ne 10:32, 33

27:13 *Een poëtische uitdrukking voor de dood.

27:16 *Lett.: ‘van de geesten van alle vlees’. **27:20** *Of ‘waardigheid’. **28:2** *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

3 En zeg tegen ze: “Dit is het
vuuroffer dat jullie aan Jeho-
vah moeten aanbieden: elke dag
twee eenjarige mannetjeslamme-
ren zonder gebreken als een vast
brandoffer.[a] **4** Het ene manne-
tjeslam moet je ’s morgens offe-
ren en het andere mannetjeslam
moet je in de avondschemering*
offeren,[b] **5** samen met een tien-
de efa* meelbloem vermengd met
een kwart hin# olie△ als graan-
offer.[c] **6** Het is een vast brand-
offer,[d] dat bij de berg Sinaï werd
ingesteld als een vuuroffer voor
Jehovah, waarvan de geur aange-
naam is voor hem, **7** samen met
het bijbehorende drankoffer, een
kwart hin voor elk mannetjes-
lam.[e] Giet de alcoholische drank
in de heilige plaats uit als een
drankoffer voor Jehovah. **8** Het
andere mannetjeslam moet je in
de avondschemering* offeren als
een vuuroffer, waarvan de geur
aangenaam is voor Jehovah. Bied
het aan met hetzelfde graanoffer
als ’s morgens en met hetzelfde
bijbehorende drankoffer.[f]

9 Maar op de sabbat[g] moet
het offer bestaan uit twee een-
jarige mannetjeslammeren zon-
der gebreken en twee tiende efa
meelbloem vermengd met olie
als graanoffer, met het bijbeho-
rende drankoffer. **10** Dat is het
brandoffer voor de sabbat, sa-
men met het vaste brandoffer en
bijbehorend drankoffer.[h]

11 Aan het begin van elke
maand* moeten jullie als brand-
offer aan Jehovah aanbieden:
twee jonge stieren, één ram, ze-
ven eenjarige mannetjeslamme-
ren zonder gebreken,[i] **12** drie
tiende efa meelbloem vermengd
met olie als graanoffer[j] bij elke
stier, twee tiende efa meelbloem
vermengd met olie als graanoffer
bij de ram,[a] **13** en een tiende efa
meelbloem vermengd met olie als
graanoffer bij elk mannetjeslam,
als brandoffer. Het is een vuurof-
fer, waarvan de geur aangenaam[b]
is voor Jehovah. **14** De bijbeho-
rende drankoffers zijn een halve
hin wijn bij een stier,[c] een der-
de hin bij de ram[d] en een kwart
hin bij een mannetjeslam.[e] Dat
is het maandelijkse brandoffer,
elke maand van het jaar. **15** Ook
moet er één geitenbokje als zon-
deoffer aan Jehovah worden ge-
bracht, naast het vaste brand-
offer en bijbehorend drankoffer.

16 Op de 14de dag van de eer-
ste maand zal Jehovah’s Pascha
zijn.[f] **17** En op de 15de dag van
die maand zal er een feest zijn. Ze-
ven dagen lang zal er ongezuurd
brood worden gegeten.[g] **18** Op
de eerste dag zal er een heilige bij-
eenkomst zijn. Jullie mogen dan
geen zwaar werk doen. **19** Jul-
lie moeten een vuuroffer als
brandoffer aan Jehovah aanbie-
den: twee jonge stieren, één ram
en zeven eenjarige mannetjeslam-
meren. Het moeten dieren zonder
gebreken zijn.[h] **20** Jullie moeten
ze offeren samen met de bijbeho-
rende graanoffers van meelbloem
vermengd met olie:[i] drie tiende efa
bij een stier en twee tiende efa
bij de ram. **21** Je moet een tien-
de efa offeren bij elk van de zeven
mannetjeslammeren, **22** en één
bok als zondeoffer om verzoening
voor jullie te doen. **23** Naast het
morgenbrandoffer, dat een vast
brandoffer is, moeten jullie ook
die offeren. **24** Jullie moeten die
zeven dagen lang elke dag op de-
zelfde manier offeren als voed-
sel,* een vuuroffer, waarvan de
geur aangenaam is voor Jehovah.
Dat moet worden gebracht samen
met het vaste brandoffer en bijbe-
horend drankoffer. **25** Op de ze-
vende dag moeten jullie een heili-

28:4, 8 *Lett.: ‘tussen de twee avonden’. **28:5** *Een tiende efa was 2,2 l. Zie App. B14. #Een hin was 3,67 l. Zie App. B14. △Of ‘olie van gestoten olijven’. **28:11** *Lett.: ‘van jullie maanden’.

28:24 *Lett.: ‘brood’.

HFST. 28
a Ex 29:38; Le 6:9; Ez 46:15
b Ex 29:39
c Ex 29:40; Nu 15:4
d Ex 29:38, 42; 2Kr 2:4; Ezr 3:3
e Ex 29:39, 40
f Ex 29:41
g Ex 16:29; Ex 20:10; Ez 20:12
h Nu 28:3, 7
i Nu 10:10; 1Kr 23:31; 2Kr 2:4; Ne 10:32, 33
j Le 2:11

2de kolom
a Le 1:10
b Le 1:10, 13
c Nu 15:8, 10
d Nu 15:6, 7
e Nu 15:5
f Ex 12:14; Le 23:5; De 16:1; Ez 45:21; 1Kor 5:7
g Ex 12:15; Le 23:6; 1Kor 5:8
h Le 22:20, 22; De 15:21
i Le 2:1

ge bijeenkomst houden.[a] Jullie
mogen dan geen zwaar werk
doen.[b]
26 Op de dag van de eer-
ste opbrengst,[c] het Wekenfeest,[d]
wanneer jullie een graanoffer uit
de nieuwe oogst aan Jehovah
aanbieden,[e] moeten jullie een
heilige bijeenkomst houden. Jul-
lie mogen dan geen zwaar werk
doen.[f] **27** Jullie moeten het vol-
gende aanbieden als een brand-
offer, waarvan de geur aange-
naam is voor Jehovah: twee jonge
stieren, één ram, zeven eenjarige
mannetjeslammeren,[g] **28** en als
bijbehorend graanoffer van meel-
bloem vermengd met olie, drie
tiende efa bij elke stier, twee tien-
de efa bij de ram **29** en een tien-
de efa bij elk van de zeven manne-
tjeslammeren, **30** en ook één
geitenbokje om verzoening voor
jullie te doen.[h] **31** Naast het vas-
te brandoffer en het bijbehorende
graanoffer moeten jullie ook die
offeren. Het moeten dieren zon-
der gebreken zijn,[i] samen met de
bijbehorende drankoffers.

29 Op de eerste dag van de
zevende maand moeten jul-
lie een heilige bijeenkomst hou-
den. Jullie mogen dan geen zwaar
werk doen.[j] Op die dag moeten
jullie de trompetten laten schal-
len.[k] **2** Jullie moeten het volgen-
de aanbieden als een brandoffer,
waarvan de geur aangenaam* is
voor Jehovah: één jonge stier,
één ram en zeven eenjarige man-
netjeslammeren, allemaal zonder
gebreken, **3** en het bijbehoren-
de graanoffer van meelbloem ver-
mengd met olie — drie tiende efa
bij de stier, twee tiende efa bij
de ram **4** en één tiende efa bij
elk van de zeven mannetjeslam-
meren — **5** en één geitenbokje
als zondeoffer om verzoening
voor jullie te doen. **6** Dat komt
nog bij het maandelijkse brand-
offer met bijbehorend graanoffer[a]
en het vaste brandoffer met bij-
behorend graanoffer,[b] samen met
de bijbehorende drankoffers,[c] vol-
gens de voorgeschreven procedu-
re. Het is een vuuroffer, waarvan
de geur aangenaam is voor Jeho-
vah.
7 Op de tiende dag van deze
zevende maand moeten jullie een
heilige bijeenkomst houden,[d] en
jullie moeten die dag in rouw
doorbrengen.* Jullie mogen dan
geen werk doen.[e] **8** Jullie moe-
ten het volgende aanbieden als
een brandoffer, waarvan de geur
aangenaam is voor Jehovah: één
jonge stier, één ram en zeven
eenjarige mannetjeslammeren, al-
lemaal zonder gebreken.[f] **9** Als
bijbehorend graanoffer van meel-
bloem vermengd met olie: drie
tiende efa bij de stier, twee tien-
de efa bij de ram **10** en een tien-
de efa bij elk van de zeven
mannetjeslammeren. **11** En ook
één geitenbokje als zondeoffer,
naast het zondeoffer voor de ver-
zoening[g] en het vaste brandoffer
met bijbehorend graanoffer, sa-
men met de bijbehorende drank-
offers.
12 Op de 15de dag van de ze-
vende maand moeten jullie een
heilige bijeenkomst houden. Jul-
lie mogen dan geen zwaar werk
doen, en zeven dagen lang moe-
ten jullie een feest voor Jeho-
vah vieren.[h] **13** Als brandoffer
moeten jullie aanbieden:[i] 13 jon-
ge stieren, 2 rammen en 14 een-
jarige mannetjeslammeren, alle-
maal zonder gebreken.[j] Het is een
vuuroffer, waarvan de geur aan-
genaam is voor Jehovah. **14** Als
bijbehorend graanoffer van meel-
bloem vermengd met olie: drie
tiende efa bij elk van de 13 stie-
ren, twee tiende efa bij elk van

HFST. 28
a Ex 13:6
b Ex 12:16, Le 23:8, De 16:8
c Ex 23:16
d Ex 34:22, De 16:10, Han 2:1
e Le 23:15, 16
f Le 23:16, 21
g Le 23:16, 18
h Le 23:16, 19
i Le 1:3

HFST. 29
j Le 23:24, 25
k Nu 10:2, Ps 81:3

2de kolom
a Nu 28:11-13
b Nu 28:3, 5
c Nu 28:6, 7
d Le 16:29
e Le 23:27-31
f Le 1:3, Le 22:22, De 15:21, De 17:1
g Le 16:3
h Ex 23:16, Le 23:34-36, De 16:13-15, Ne 8:14-18
i Ezr 3:4
j Le 22:22, De 17:1

29:2 *Of ‘kalmerend’, ‘geruststellend’. Lett.: ‘rustgevend’.

29:7 *Of ‘je ziel in droefheid buigen’, ‘je ziel kwellen’. Deze uitdrukking lijkt te slaan op verschillende vormen van onthouding, waaronder vasten.

de 2 rammen **15** en een tiende
efa bij elk van de 14 mannetjes-
lammeren. **16** En ook één gei-
tenbokje als zondeoffer, naast het
vaste brandoffer met bijbehorend
graanoffer en drankoffer.[a]

17 Op de tweede dag: 12 jon-
ge stieren, 2 rammen en 14 eenja-
rige mannetjeslammeren, allemaal
zonder gebreken,[b] **18** met het
bijbehorende graanoffer en de bij-
behorende drankoffers bij de stie-
ren, de rammen en de mannetjes-
lammeren, overeenkomstig hun
aantal, volgens de voorgeschre-
ven procedure, **19** en ook één
geitenbokje als zondeoffer, naast
het vaste brandoffer met het bij-
behorende graanoffer, samen met
de bijbehorende drankoffers.[c]

20 Op de derde dag: 11 stie-
ren, 2 rammen en 14 eenjari-
ge mannetjeslammeren, allemaal
zonder gebreken,[d] **21** met het
bijbehorende graanoffer en de
bijbehorende drankoffers bij de
stieren, de rammen en de man-
netjeslammeren, overeenkomstig
hun aantal, volgens de voorge-
schreven procedure, **22** en ook
één bok als zondeoffer, naast het
vaste brandoffer met het bijbeho-
rende graanoffer en drankoffer.[e]

23 Op de vierde dag: 10 stie-
ren, 2 rammen en 14 eenjari-
ge mannetjeslammeren, allemaal
zonder gebreken,[f] **24** met het
bijbehorende graanoffer en de bij-
behorende drankoffers bij de stie-
ren, de rammen en de mannetjes-
lammeren, overeenkomstig hun
aantal, volgens de voorgeschre-
ven procedure, **25** en ook één
geitenbokje als zondeoffer, naast
het vaste brandoffer met het bij-
behorende graanoffer en drank-
offer.[g]

26 Op de vijfde dag: 9 stieren,
2 rammen en 14 eenjarige manne-
tjeslammeren, allemaal zonder
gebreken,[h] **27** met het bijbeho-
rende graanoffer en de bijbeho-
rende drankoffers bij de stieren,
de rammen en de mannetjeslam-
meren, overeenkomstig hun aan-
tal, volgens de voorgeschreven
procedure, **28** en ook één bok
als zondeoffer, naast het vaste
brandoffer met het bijbehorende
graanoffer en drankoffer.[a]

29 Op de zesde dag: 8 stieren,
2 rammen en 14 eenjarige manne-
tjeslammeren, allemaal zonder ge-
breken,[b] **30** met het bijbehoren-
de graanoffer en de bijbehorende
drankoffers bij de stieren, de ram-
men en de mannetjeslammeren,
overeenkomstig hun aantal, vol-
gens de voorgeschreven procedu-
re, **31** en ook één bok als zonde-
offer, naast het vaste brandoffer,
het bijbehorende graanoffer en de
bijbehorende drankoffers.[c]

32 Op de zevende dag: 7 stie-
ren, 2 rammen en 14 eenjari-
ge mannetjeslammeren, allemaal
zonder gebreken,[d] **33** met het
bijbehorende graanoffer en de bij-
behorende drankoffers bij de stie-
ren, de rammen en de mannetjes-
lammeren, overeenkomstig hun
aantal, volgens de voorgeschre-
ven procedure, **34** en ook één
bok als zondeoffer, naast het vas-
te brandoffer met het bijbehoren-
de graanoffer en drankoffer.[e]

35 Op de achtste dag moeten
jullie een plechtige vergadering
houden. Jullie mogen dan geen
zwaar werk doen.[f] **36** Als brand-
offer, een vuuroffer waarvan de
geur aangenaam is voor Jeho-
vah, moeten jullie aanbieden:
één stier, één ram en zeven een-
jarige mannetjeslammeren, alle-
maal zonder gebreken,[g] **37** met
het bijbehorende graanoffer en de
bijbehorende drankoffers bij de
stier, de ram en de mannetjeslam-
meren, overeenkomstig hun aan-
tal, volgens de voorgeschreven
procedure. **38** En ook één bok
als zondeoffer, naast het vaste
brandoffer met het bijbehorende
graanoffer en drankoffer.[h]

39 Die offers moeten jullie op
je periodieke feesten[i] aan Jeho-

HFST. 29
a Nu 28:3-8
b Le 22:22; De 17:1
c Nu 28:3-8
d Le 22:22; De 17:1
e Nu 28:3-8
f Le 22:22; De 17:1
g Nu 28:3-8
h De 15:21; De 17:1

2de kolom
a Nu 28:3-8
b Le 22:22; De 17:1
c Nu 28:3-8
d Le 22:22; De 17:1
e Nu 28:3-8
f Le 23:36, 39
g Le 22:22; De 17:1
h Nu 28:3-8
i Le 23:2; De 16:16

vah brengen, naast jullie gelofteoffers[a] en vrijwillige offers[b] in de vorm van brandoffers,[c] graanoffers,[d] drankoffers[e] en vredeoffers.”’[f] **40** Mozes bracht alles aan de Israëlieten over wat Jehovah hem had opgedragen.

30 Toen zei Mozes tegen de stamhoofden[g] van Israël: ‘Dit is het woord dat Jehovah geboden heeft: **2** Als een man een gelofte[h] aan Jehovah doet of een eed zweert[i] waarmee hij zichzelf een onthoudingsgelofte oplegt,* mag hij zijn woord niet breken.[j] Alles wat hij plechtig beloofd heeft, moet hij nakomen.[k]

3 Als een vrouw een gelofte aan Jehovah doet of zichzelf een onthoudingsgelofte oplegt terwijl ze nog jong is en in het huis van haar vader woont, **4** en haar vader hoort haar gelofte of de onthoudingsgelofte die ze zichzelf* oplegt, en hij maakt geen bezwaar, dan zijn al haar geloften van kracht, en ook elke onthoudingsgelofte die ze zichzelf heeft opgelegd. **5** Maar als haar vader bezwaar maakt wanneer hij hoort dat ze zichzelf geloften of onthoudingsgeloften oplegt, zijn die niet van kracht. Jehovah zal het haar vergeven omdat haar vader haar ervan afgehouden heeft.[l]

6 Als ze gaat trouwen terwijl ze nog gebonden is door haar gelofte of door een overhaaste belofte die ze zichzelf heeft opgelegd, **7** en haar man hoort ervan en maakt geen bezwaar op de dag dat hij ervan hoort, dan blijven haar geloften en de onthoudingsgeloften die ze zichzelf heeft opgelegd van kracht. **8** Maar als haar man bezwaar maakt op de dag dat hij ervan hoort, dan kan hij de gelofte of de overhaaste belofte die ze zichzelf heeft opgelegd, ongeldig verklaren,[m] en Jehovah zal het haar vergeven.

9 En als een weduwe of een gescheiden vrouw een gelofte doet, zal alles wat ze zichzelf oplegt van kracht blijven.

10 Als een vrouw zichzelf echter in het huis van haar man een gelofte of een onthoudingsgelofte heeft opgelegd, **11** en haar man heeft het gehoord en hij heeft geen bezwaar gemaakt en haar niet tegengehouden, dan blijven al haar geloften en de onthoudingsgeloften die ze zichzelf heeft opgelegd van kracht. **12** Maar als haar man haar geloften of de onthoudingsgeloften die ze zichzelf met een eed oplegt, totaal ongeldig verklaart op de dag dat hij ze hoort, zijn ze niet van kracht.[a] Haar man heeft ze ongeldig verklaard, en Jehovah zal het haar vergeven. **13** Elke gelofte en elke eed waarbij een gelofte van onthouding* betrokken is, moet haar man bekrachtigen of ongeldig verklaren. **14** Maar als haar man dag na dag geen enkel bezwaar maakt, bekrachtigt hij daarmee alle geloften en alle onthoudingsgeloften waardoor ze gebonden is. Hij bekrachtigt ze doordat hij geen bezwaar heeft gemaakt op de dag dat hij haar de geloften hoorde afleggen. **15** Maar als hij ze later ongeldig verklaart, na de dag dat hij ze gehoord heeft, dan moet hij boeten voor haar schuld.[b]

16 Dat zijn de voorschriften die Jehovah Mozes gegeven heeft over een man en zijn vrouw, en over een vader en zijn jonge dochter die in zijn huis woont.’

31 Jehovah zei tegen Mozes: **2** ‘Neem voor de Israëlieten wraak[c] op de Midianieten.[d] Daarna zul je tot je volk vergaderd worden.’*[e]

3 Mozes zei dus tegen het volk: ‘Laat een deel van de mannen

HFST. 29
a De 12:5, 6
b Le 7:16; Le 22:21
c Le 1:3
d Le 2:1
e Nu 15:5
f Le 3:1

HFST. 30
g Ex 18:25
h Ge 28:20-22; Re 11:30, 31
i Ps 132:1-5
j De 23:21; Ps 116:14; Ps 119:106; Pr 5:4; Mt 5:33
k Ps 50:14; Ps 66:13
l Ex 20:12
m Ro 7:2; 1Kor 11:3; Ef 5:22

2de kolom
a 1Kor 11:3; 1Pe 3:1
b De 23:21

HFST. 31
c Nu 27:12, 13; De 32:48-50
d Nu 22:7; Nu 25:1-3; Nu 25:17, 18; 1Kor 10:8; Opb 2:14
e Ps 94:1; Jes 1:24; Na 1:2

30:2 *Of ‘zijn ziel een verplichting oplegt’. **30:4** *Of ‘haar ziel’.

30:13 *Of ‘een gelofte om de ziel in droefheid te buigen’. **31:2** *Een poëtische uitdrukking voor de dood.

zich klaarmaken voor de strijd* tegen Midian om Jehovah's wraak aan Midian te voltrekken. **4** Van elke stam van Israël moeten jullie 1000 man uitkiezen voor het leger.' **5** Uit de duizenden van Israël[a] werden er dus 1000 van elke stam toegewezen — 12.000 mannen die uitgerust waren voor de strijd.*

6 Daarop liet Mozes het leger uitrukken, 1000 man van elke stam. Pinehas,[b] de zoon van de priester Eleazar, ging met het leger mee, en hij had de heilige voorwerpen en de signaaltrompetten[c] in zijn hand. **7** Ze voerden oorlog tegen Midian, zoals Jehovah Mozes had opgedragen, en ze doodden alle mannen. **8** Onder degenen die ze doodden, waren ook de koningen van Midian, namelijk Evi, Rekem, Zur, Hur en Reba, de vijf koningen van Midian. Ook Bileam,[d] de zoon van Beor, doodden ze met het zwaard. **9** Maar de vrouwen en kinderen van Midian werden door de Israëlieten als gevangenen meegenomen. Ook plunderden ze al hun runderen, schapen en geiten en al hun bezittingen. **10** Alle steden waarin ze zich gevestigd hadden en al hun tentenkampen* lieten ze in vlammen opgaan. **11** Ze namen de hele buit mee, zowel mens als dier. **12** Ze brachten de gevangenen en de buit naar Mozes en de priester Eleazar en naar de gemeenschap van Israël, naar het kamp op de woestijnvlakte van Moab,[e] bij de Jordaan, tegenover Jericho.

13 Toen gingen Mozes, de priester Eleazar en alle leiders van de gemeenschap hun buiten het kamp tegemoet. **14** Maar Mozes werd boos op de mannen die over de strijdkrachten waren aangesteld, de bevelhebbers over duizend en de bevelhebbers over honderd, die van de veldtocht terugkwamen. **15** Mozes zei tegen ze: 'Hebben jullie alle vrouwen in leven gelaten? **16** Zij zijn het juist die door Bileams woord de Israëlieten ertoe hebben aangezet ontrouw te worden[a] aan Jehovah in verband met Peor,[b] zodat de plaag over de gemeenschap van Jehovah kwam.[c] **17** Dood daarom van de kinderen alle jongens en dood alle vrouwen die seksuele gemeenschap met een man hebben gehad. **18** Maar alle meisjes die nog nooit gemeenschap met een man hebben gehad,[d] mogen jullie in leven laten. **19** Zelf moeten jullie zeven dagen buiten het kamp blijven. Elk van jullie die iemand* heeft gedood en elk van jullie die een gesneuvelde heeft aangeraakt,[e] moet zich op de derde en op de zevende dag reinigen,[f] jullie en je gevangenen. **20** En elk kledingstuk, elk van huiden gemaakt voorwerp, alles wat van geitenhaar gemaakt is en elk houten voorwerp moeten jullie reinigen van zonde.'

21 Vervolgens zei de priester Eleazar tegen de mannen van het leger die ten strijde waren getrokken: 'Dit is het wettelijke voorschrift dat Jehovah Mozes gegeven heeft: **22** "Alleen het goud, zilver, koper, ijzer, tin en lood, **23** alles wat vuurbestendig is, moeten jullie door het vuur halen, en dan zal het rein zijn. Maar het moet ook gereinigd worden met het reinigingswater.[g] Alles wat niet vuurbestendig is, moeten jullie door het water halen. **24** Op de zevende dag moeten jullie je kleren wassen en zullen jullie rein zijn, en daarna mogen jullie weer in het kamp komen."'[h]

25 Jehovah zei verder tegen Mozes: **26** 'Ga na hoe groot de buit is en tel zowel de mensen als de dieren die gevangen zijn

HFST. 31
a Nu 26:51
b Nu 25:7, 8
c Nu 10:2, 9
d Nu 22:12; 2Pe 2:15; Opb 2:14
e Nu 22:1

2de kolom
a Nu 25:1, 2; Opb 2:14
b Nu 25:17, 18; De 4:3; Joz 22:17
c Nu 25:9; 1Kor 10:8
d Nu 31:35
e Nu 5:2; Nu 19:11, 16
f Nu 19:20
g Nu 19:9
h Nu 19:19, 20

31:3, 5 *Of 'het leger'. **31:10** *Of 'ommuurde kampementen'.

31:19 *Of 'een ziel'.

genomen. Doe dat samen met de priester Elea̱zar en de hoofden van de vaderlijke huizen van de gemeenschap. **27** Verdeel de buit in tweeën en geef de ene helft aan de mannen die aan de strijd hebben deelgenomen en de andere helft aan de rest van de gemeenschap.[a] **28** Als belasting voor Jehovah moet je de soldaten die aan de strijd hebben deelgenomen, vragen één ziel* op de 500 af te staan van de mensen, de runderen, de ezels, de schapen en de geiten. **29** Je moet dat op hun aandeel inhouden en het aan de priester Elea̱zar geven als een bijdrage voor Jehovah.[b] **30** Van het aandeel dat de Israëlieten krijgen, moet je één op de 50 inhouden van de mensen en van de runderen, de ezels, de schapen en de geiten, van alle soorten vee. Die moet je aan de Levieten geven,[c] die zorg dragen voor de taken in verband met Jehovah's tabernakel.'[d]

31 Mozes en de priester Elea̱zar deden precies wat Jehovah Mozes had opgedragen. **32** Het volgende was overgebleven van de buit die de mannen bij de veldtocht hadden meegenomen: 675.000 schapen en geiten, **33** 72.000 runderen **34** en 61.000 ezels, **35** en verder 32.000 vrouwen* die nog nooit gemeenschap met een man hadden gehad.[e] **36** De helft — het aandeel van degenen die aan de strijd hadden deelgenomen — bedroeg dus 337.500 schapen en geiten. **37** Van de schapen en geiten bedroeg de belasting voor Jehovah 675. **38** Er waren 36.000 runderen, en de belasting daarvan voor Jehovah was 72. **39** Er waren 30.500 ezels, en de belasting daarvan voor Jehovah was 61. **40** En er waren 16.000 mensen,# en de belasting daarvan voor Jehovah was 32 personen.* **41** Toen gaf Mozes de belasting als bijdrage voor Jehovah aan de priester Elea̱zar,[a] zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

42 Wat de helft betreft die voor de Israëlieten was, die Mozes had afgenomen van het aandeel van de mannen die oorlog hadden gevoerd, **43** de helft van de schapen en geiten bedroeg 337.500, **44** van de runderen 36.000, **45** van de ezels 30.500 **46** en van de mensen# 16.000. **47** Van de helft die voor de Israëlieten was, nam Mozes vervolgens één op de 50, van de mensen en van de dieren. Die gaf hij aan de Levieten,[b] die de taak hadden zorg te dragen voor Jehovah's tabernakel,[c] zoals Jehovah Mozes had opgedragen.

48 Toen gingen de mannen die over de duizenden van het leger waren aangesteld,[d] de bevelhebbers over duizend en de bevelhebbers over honderd, naar Mozes toe. **49** Ze zeiden tegen hem: 'Mijn heer, we hebben alle strijders die onder ons bevel staan geteld, en niet één van ons wordt vermist.[e] **50** Laat daarom elk van ons wat hij gevonden heeft als offer aan Jehovah aanbieden — gouden voorwerpen, enkelkettinkjes, armbanden, zegelringen, oorringen en andere sieraden — om verzoening voor onszelf* te doen vóór Jehovah.'

51 Mozes en de priester Elea̱zar namen het goud van hen aan, alle sieraden. **52** Het goud van de bijdrage die ze aan Jehovah gaven, van de bevelhebbers over duizend en over honderd, woog in totaal 16.750 sikkels.* **53** De mannen van het leger hadden allemaal buit voor zichzelf genomen. **54** Mozes en de priester Elea̱zar namen het goud van de bevelhebbers over duizend en over honderd in ontvangst

31:28 *Zie Woordenlijst. **31:35, 40** *Of 'zielen'. **31:40, 46** #Of 'menselijke zielen'.

31:50 *Of 'onze ziel'. **31:52** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

HFST. 31

a Joz 22:7, 8; 1Sa 30:24
b Nu 18:20, 29
c De 12:19
d Nu 3:6, 7; Nu 18:2, 3; 1Kr 23:32
e Nu 31:18

2de kolom

a Nu 18:8, 19
b De 12:19
c Nu 3:6, 7; Nu 18:2, 3; 1Kr 23:32
d Nu 31:4
e Ex 23:27; Le 26:7, 8

en brachten het in de tent van samenkomst als een herinnering voor het volk Israël vóór Jehovah.

32 De zonen van Ruben[a] en de zonen van Gad[b] hadden enorm veel vee, en ze zagen dat het gebied van Jaëzer[c] en Gilead heel geschikt was om vee te houden. **2** Daarom gingen de zonen van Gad en de zonen van Ruben naar Mozes, de priester Eleazar en de leiders van de gemeenschap. Ze zeiden: **3** ‘Ataroth, Dibon, Jaëzer, Nimra, Hesbon,[d] Eleale, Sebam, Nebo[e] en Behon,[f] **4** het gebied dat Jehovah voor de gemeenschap van Israël veroverd heeft,[g] is heel geschikt om vee te houden, en wij hebben veel vee.’[h] **5** Ze zeiden verder: ‘Als uw dienaren uw goedkeuring hebben, laat dat land dan ons bezit worden. Laat ons niet de Jordaan oversteken.’

6 Toen zei Mozes tegen de zonen van Gad en de zonen van Ruben: ‘Moeten jullie broeders dan oorlog gaan voeren terwijl jullie hier blijven? **7** Waarom zouden jullie het volk Israël de moed ontnemen om over te steken naar het land dat Jehovah hun zeker zal geven? **8** Dat hebben jullie vaders gedaan toen ik hen vanuit Kades-Barnea op weg stuurde om het land te bekijken.[i] **9** Nadat ze in het Eskoldal*[j] waren geweest en het land hadden bekeken, ontnamen ze het volk Israël de moed om het land binnen te gaan dat Jehovah hun zou geven.[k] **10** Die dag laaide Jehovah’s woede op en hij zwoer:[l] **11** “De mannen van 20 jaar en ouder die uit Egypte zijn vertrokken, zullen het land dat ik Abraham, Isaäk en Jakob[m] met een eed beloofd heb, niet zien,[n] omdat ze mij niet met hun hele hart hebben gevolgd — **12** met uitzondering van Kaleb,[o] de zoon van Jefunne, de Kenizziet, en Jozua,[a] de zoon van Nun, want zij hebben Jehovah wél met hun hele hart gevolgd.”[b] **13** Daarom werd Jehovah woedend op Israël en hij liet hen 40 jaar lang rondzwerven in de woestijn,[c] totdat de hele generatie die deed wat slecht was in Jehovah’s ogen, aan haar eind was gekomen.[d] **14** Nu zijn jullie een nieuwe generatie zondaars die de plaats van jullie vaders innemen en die Jehovah’s woede tegen Israël nog verder aanwakkeren. **15** Als jullie hem de rug toekeren, zal hij dit hele volk opnieuw in de woestijn achterlaten en zullen jullie verantwoordelijk zijn voor hun ondergang.’

16 Later gingen ze naar hem toe en zeiden: ‘Laat ons hier stenen schaapskooien bouwen voor ons vee en steden voor onze kinderen. **17** Zelf zullen we goed bewapend voor de Israëlieten[e] uit trekken totdat we hen naar hun plaats hebben gebracht. Ondertussen zullen onze kinderen in de vestingsteden wonen, veilig voor de bewoners van het land. **18** We zullen niet naar onze huizen teruggaan voordat alle Israëlieten een eigen stuk land als erfdeel hebben gekregen.[f] **19** We zullen niet net als zij een erfdeel krijgen aan de overkant van de Jordaan en verder, omdat we al een erfdeel hebben gekregen aan de oostkant van de Jordaan.’[g]

20 Mozes antwoordde: ‘Doe het volgende: Bewapen je om voor Jehovah’s ogen ten strijde te trekken.[h] **21** Als iedereen van jullie zich bewapent en voor Jehovah’s ogen de Jordaan oversteekt terwijl hij zijn vijanden verdrijft,[i] **22** totdat het land voor Jehovah’s ogen onderworpen is,[j] mogen jullie daarna teruggaan[k] en zijn jullie vrij van schuld tegenover Jehovah en Israël. En dan zal dit land voor de ogen van Jehovah

---

32:9 *Of ‘Wadi Eskol’.

HFST. 32
a Nu 26:7
b Nu 26:18
c Nu 21:32
d Nu 21:26
e Nu 33:47
f Nu 32:37, 38
g Nu 21:23, 24 De 2:24
h De 2:35
i Nu 13:31 Joz 14:7, 8
j Nu 13:23 De 1:24
k Nu 13:32 De 1:26-28
l Ps 95:11 Ez 20:15 Heb 3:18
m Ge 13:14, 15 Ge 26:3 Ge 28:13
n Nu 14:29, 30 De 2:14
o Nu 13:30

2de kolom
a Joz 19:49
b Nu 14:24 De 1:34-38 Joz 14:8
c Nu 14:33 De 29:5 Joz 5:6 Ps 95:10 Han 13:18
d Nu 26:63, 64 De 2:14 1Kor 10:5 Heb 3:17
e De 3:18 Joz 4:12
f Joz 22:1, 4
g Nu 32:33 Joz 12:1 Joz 13:8
h Joz 4:13
i Ps 78:55
j Joz 11:23 Joz 18:1 Ps 44:2
k Joz 22:4, 9

jullie bezit worden.[a] **23** Maar als jullie dat niet doen, zullen jullie tegen Jehovah gezondigd hebben. In dat geval zullen jullie zeker de gevolgen van je zonde ondervinden. **24** Jullie mogen dus steden voor je kinderen bouwen en kooien voor je schapen,[b] maar jullie moeten wel doen wat je hebt beloofd.’

25 De zonen van Gad en de zonen van Ruben zeiden tegen Mozes: ‘We zullen precies doen wat mijn heer ons opdraagt. **26** Onze kinderen, onze vrouwen en onze runderen, schapen en geiten zullen in de steden van Gilead blijven,[c] **27** maar wij zullen oversteken, elke man toegerust om voor de ogen van Jehovah oorlog te voeren,[d] zoals mijn heer zegt.’

28 Daarop gaf Mozes instructies in verband met hen aan de priester Eleazar, aan Jozua, de zoon van Nun, en aan de hoofden van de vaderlijke huizen van de stammen van Israël. **29** Mozes zei tegen hen: ‘Als de zonen van Gad en de zonen van Ruben samen met jullie de Jordaan oversteken — elke man toegerust om oorlog te voeren vóór Jehovah — en het land voor jullie onderworpen wordt, dan moeten jullie hun het land Gilead als bezit geven.[e] **30** Maar als ze zich niet bewapenen en niet samen met jullie oversteken, dan moeten ze zich bij jullie in het land Kanaän vestigen.’

31 Hierop antwoordden de zonen van Gad en de zonen van Ruben: ‘Uw dienaren zullen doen wat Jehovah tegen ons heeft gezegd. **32** We zullen ons bewapenen en vóór Jehovah oversteken naar Kanaän,[f] maar ons erfelijk bezit zal aan deze kant van de Jordaan zijn.’ **33** Toen gaf Mozes hun — de zonen van Gad, de zonen van Ruben[g] en de helft van de stam van Manasse,[h] de zoon van Jozef — het koninkrijk van Sihon,[i] de koning van de Amorieten, en het koninkrijk van Og,[a] de koning van Basan, dat wil zeggen de grond die bij de steden in die gebieden hoorde en de steden van het gebied eromheen.

34 De zonen van Gad bouwden* Dibon,[b] Ataroth,[c] Aroër,[d] **35** Atroth-Sofan, Jaëzer,[e] Jogbeha,[f] **36** Beth-Nimra[g] en Beth-Haran,[h] vestingsteden, en ze bouwden stenen kooien voor de schapen. **37** De zonen van Ruben bouwden Hesbon,[i] Eleale,[j] Kirjathaïm,[k] **38** Nebo[l] en Baäl-Meon[m] — deze namen werden veranderd — en Sibma; en de steden die ze herbouwden, gaven ze een nieuwe naam.

39 De zonen van Machir,[n] de zoon van Manasse, trokken op tegen Gilead, namen het in en verdreven de Amorieten die er woonden. **40** Daarom gaf Mozes Gilead aan Machir, de zoon van Manasse, en hij ging daar wonen.[o] **41** Jaïr, de zoon van Manasse, trok ook tegen hen op en nam hun tentendorpen in, die hij Havvoth-Jaïr*[p] noemde. **42** En Nobah trok ten strijde en nam Kenath en de bijbehorende* plaatsen in. Hij noemde het Nobah, naar zichzelf.

33 Dit waren de etappes van de reis van de Israëlieten nadat ze, gegroepeerd naar legerafdeling,*[q] uit Egypte[r] waren vertrokken onder leiding van Mozes en Aäron.[s] **2** In opdracht van Jehovah schreef Mozes steeds per etappe van hun reis de vertrekplaatsen op. Dit waren de etappes van de ene vertrekplaats naar de andere:[t] **3** Op de 15de dag van de eerste maand vertrokken ze uit Rameses.[u] Op de dag na het Pascha[v] trokken de Israëlieten vol vertrouwen* weg voor

HFST. 32
- a De 3:19, 20; Joz 1:14, 15; Joz 13:8
- b Nu 32:16; Nu 32:34-38
- c Joz 1:12-14
- d Joz 4:12
- e Joz 13:15, 24
- f Joz 4:13
- g De 3:12
- h Joz 22:7
- i Nu 21:23, 24; De 2:31

2de kolom
- a De 3:4
- b Nu 33:45; Joz 13:15, 17
- c Nu 32:3, 4
- d De 2:36; Joz 12:1, 2
- e Nu 21:32
- f Re 8:11
- g Nu 32:3, 4
- h Joz 13:27, 28
- i Nu 21:26
- j Nu 32:3, 4
- k Joz 13:15, 19
- l Nu 32:3, 4
- m Joz 13:15, 17
- n Nu 26:29
- o De 3:13; Joz 13:31; Joz 17:1
- p De 3:14; Joz 13:29, 30

HFST. 33
- q Ex 13:18
- r Ex 12:51
- s Joz 24:5; 1Sa 12:8
- t Nu 9:17
- u Ge 47:11; Ex 12:2; Ex 12:37; Ex 13:4
- v Ex 12:3, 6; De 16:1

32:34 *Of ‘herbouwden’. **32:41** *Bet.: ‘tentendorpen van Jaïr’. **32:42** *Of ‘omliggende’. **33:1** *Lett.: ‘hun legers’. **33:3** *Lett.: ‘met opgeheven hand’.

de ogen van alle Egyptenaren. **4** Ondertussen waren de Egyptenaren alle eerstgeborenen aan het begraven die Jehovah onder hen had gedood,[a] want Jehovah had het vonnis voltrokken aan hun goden.[b]

5 De Israëlieten vertrokken dus uit Rameses en sloegen hun kamp op in Sukkoth.[c] **6** Toen vertrokken ze uit Sukkoth en sloegen hun kamp op in Etham,[d] dat aan de rand van de woestijn ligt. **7** Vervolgens vertrokken ze uit Etham en gingen terug in de richting van Pi-Hachiroth, dat tegenover Baäl-Sefon ligt,[e] en ze sloegen hun kamp op vóór Migdol.[f] **8** Daarna vertrokken ze uit Pi-Hachiroth en trokken dwars door de zee[g] naar de woestijn.[h] Ze gingen drie dagreizen ver de woestijn van Etham[i] in en sloegen toen hun kamp op in Mara.[j]

9 Ze vertrokken uit Mara en kwamen in Elim. In Elim waren 12 waterbronnen en 70 palmbomen. Daarom sloegen ze daar hun kamp op.[k] **10** Vervolgens vertrokken ze uit Elim en sloegen hun kamp op bij de Rode Zee. **11** Daarna gingen ze bij de Rode Zee weg en sloegen hun kamp op in de woestijn van Sin.[l] **12** Toen vertrokken ze uit de woestijn van Sin en sloegen hun kamp op in Dofka. **13** Later vertrokken ze uit Dofka en sloegen hun kamp op in Alus. **14** Vervolgens vertrokken ze uit Alus en sloegen hun kamp op in Rafidim,[m] waar geen water voor het volk was om te drinken. **15** Daarna vertrokken ze uit Rafidim en sloegen hun kamp op in de Sinaïwoestijn.[n]

16 Ze vertrokken uit de Sinaïwoestijn en sloegen hun kamp op in Kibroth-Hattaäva.[o] **17** Toen vertrokken ze uit Kibroth-Hattaäva en sloegen hun kamp op in Hazeroth.[p] **18** Daarna vertrokken ze uit Hazeroth en sloegen hun kamp op in Rithma. **19** Vervolgens vertrokken ze uit Rithma en sloegen hun kamp op in Rimmon-Perez. **20** Toen vertrokken ze uit Rimmon-Perez en sloegen hun kamp op in Libna. **21** Ze vertrokken uit Libna en sloegen hun kamp op in Rissa. **22** Vervolgens vertrokken ze uit Rissa en sloegen hun kamp op in Kehelatha. **23** Toen vertrokken ze uit Kehelatha en sloegen hun kamp op bij de berg Safer.

24 Daarna gingen ze weg bij de berg Safer en sloegen hun kamp op in Harada. **25** Toen vertrokken ze uit Harada en sloegen hun kamp op in Makheloth. **26** Vervolgens vertrokken ze[a] uit Makheloth en sloegen hun kamp op in Tahath. **27** Daarna vertrokken ze uit Tahath en sloegen hun kamp op in Terah. **28** Toen vertrokken ze uit Terah en sloegen hun kamp op in Mithka. **29** Later vertrokken ze uit Mithka en sloegen hun kamp op in Hasmona. **30** Vervolgens vertrokken ze uit Hasmona en sloegen hun kamp op in Moseroth. **31** Toen vertrokken ze uit Moseroth en sloegen hun kamp op in Bené-Jaäkan.[b] **32** Ze vertrokken uit Bené-Jaäkan en sloegen hun kamp op in Hor-Haggidgad. **33** Vervolgens vertrokken ze uit Hor-Haggidgad en sloegen hun kamp op in Jotbatha.[c] **34** Later vertrokken ze uit Jotbatha en sloegen hun kamp op in Abrona. **35** Toen vertrokken ze uit Abrona en sloegen hun kamp op in Ezeon-Geber.[d] **36** Daarna vertrokken ze uit Ezeon-Geber en sloegen hun kamp op in de woestijn van Zin,[e] dat wil zeggen Kades.

37 Later vertrokken ze uit Kades en sloegen hun kamp op bij de berg Hor,[f] aan de grens van het land Edom. **38** De priester Aäron beklom in opdracht van Jehovah de berg Hor en daar stierf hij in het 40ste jaar nadat de Israëlieten uit Egypte waren vertrokken, op de eerste dag van de

HFST. 33
a Ex 12:29; Ps 78:51
b Ex 12:12; Ex 18:11
c Ex 12:37
d Ex 13:20
e Ex 14:9
f Ex 14:2
g Ex 14:22
h Ex 15:22
i Ex 13:20
j Ex 15:23
k Ex 15:27
l Ex 16:1
m Ex 17:1, 8
n Ex 18:5; Ex 19:1, 2; Nu 1:1; Nu 3:4; Nu 9:1
o Nu 11:34; De 9:22
p Nu 11:35; Nu 12:16

2de kolom
a Nu 9:17
b De 10:6
c De 10:7
d De 2:8; 1Kon 9:26
e Nu 20:1; Nu 27:14; De 32:51; Joz 15:1
f Nu 20:22

vijfde maand.[a] **39** Aäron was 123 jaar oud toen hij op de berg Hor stierf.

40 De Kanaänitische koning van Arad,[b] die in de Negeb in het land Kanaän woonde, kreeg te horen dat de Israëlieten eraan kwamen.

41 Na verloop van tijd gingen ze weg bij de berg Hor[c] en ze sloegen hun kamp op in Zalmona. **42** Daarna vertrokken ze uit Zalmona en sloegen hun kamp op in Funon. **43** Vervolgens vertrokken ze uit Funon en sloegen hun kamp op in Oboth.[d] **44** Toen vertrokken ze uit Oboth en sloegen hun kamp op in Ijje-Abarim, aan de grens van Moab.[e] **45** Later vertrokken ze uit Ijjim en sloegen hun kamp op in Dibon-Gad.[f] **46** Daarna vertrokken ze uit Dibon-Gad en sloegen hun kamp op in Almon-Diblathaïm. **47** Toen vertrokken ze uit Almon-Diblathaïm en sloegen hun kamp op in de bergen van Abarim[g] tegenover Nebo.[h] **48** Uiteindelijk gingen ze weg uit de bergen van Abarim en ze sloegen hun kamp op in de woestijnvlakte van Moab, bij de Jordaan, tegenover Jericho.[i] **49** Ze sloegen hun kamp op langs de Jordaan, van Beth-Jesimoth tot aan Abel-Sittim,[j] in de woestijnvlakte van Moab.

50 In de woestijnvlakte van Moab, bij de Jordaan, tegenover Jericho, zei Jehovah tegen Mozes: **51** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Jullie steken straks de Jordaan over naar het land Kanaän.[k] **52** Verdrijf alle bewoners van het land, vernietig al hun gebeeldhouwde stenen[l] en hun metalen* beelden,[m] en verwoest al hun heilige offerhoogten.[n] **53** Jullie moeten het land innemen en er gaan wonen, want ik zal jullie het land beslist als bezit geven.[o] **54** Verdeel het land door loting[p] als bezit onder jullie families. Aan een grotere groep moet je een groter erfdeel geven en aan een kleinere groep een kleiner erfdeel.[a] Het lot zal bepalen waar ieders erfdeel is. Jullie zullen je erfelijke bezit ontvangen volgens de stammen van jullie voorvaders.[b]

55 Maar als jullie de bewoners van het land niet verdrijven,[c] zullen degenen die daar overblijven, worden als doorns in je ogen en als stekels in je zij, en ze zullen jullie tot last zijn in het land waar jullie gaan wonen.[d] **56** En wat ik van plan was met hen te doen, zal ik met jullie doen.”’[e]

34 Jehovah zei verder tegen Mozes: **2** ‘Geef de Israëlieten de volgende instructies: “Wanneer jullie het land Kanaän binnengaan,[f] is dit het gebied dat jullie erfdeel zal worden, en dit zijn de grenzen ervan:[g]

3 Jullie zuidgrens loopt vanaf de woestijn van Zin langs Edom, en in het oosten begint jullie zuidgrens bij het zuidelijkste punt van de Zoutzee.*[h] **4** De grens buigt af, loopt ten zuiden van de Akrabbimpas,[i] gaat verder naar Zin en eindigt ten zuiden van Kades-Barnea.[j] Dan loopt de grens naar Hazar-Addar[k] en verder naar Azmon. **5** De grens buigt bij Azmon af naar de Wadi* van Egypte en eindigt bij de Zee.#[l]

6 Jullie westgrens wordt gevormd door de kustlijn van de Grote Zee.* Dat wordt jullie westgrens.[m]

7 Dit wordt jullie noordgrens: Trek een grenslijn vanaf de Grote Zee naar de berg Hor.[n] **8** En trek vanaf de berg Hor een grenslijn naar Lebo-Hamath.*[o] De grens komt uit bij Zedad.[p] **9** Vandaar gaat de grens verder naar Zifron en eindigt dan bij Hazar-Enan.[q] Dat wordt jullie noordgrens.

33:52 *Of ‘gegoten’.

34:3 *D.w.z. de Dode Zee. **34:5** *Zie Woordenlijst. #D.w.z. de Grote Zee (Middellandse Zee). **34:6** *D.w.z. de Middellandse Zee. **34:8** *Of ‘de ingang van Hamath’.

HFST. 33
a De 10:6
b Nu 21:1
c Nu 21:4
d Nu 21:10
e Ge 19:36, 37; Nu 21:11, 13
f Nu 32:34
g Nu 27:12; De 32:48, 49
h De 34:1
i Nu 22:1
j Nu 25:1; Joz 2:1
k Joz 3:17
l Le 26:1
m Le 19:4; De 27:15
n Ex 23:24; Ex 34:13, 17; De 7:5; De 12:3
o De 32:8
p Sp 16:33

2de kolom
a Nu 26:53, 54
b Joz 15:1; Joz 16:1; Joz 18:11
c Re 1:21; Ps 106:34
d Ex 23:31-33; De 7:3, 4; Joz 23:12, 13; Re 2:2, 3
e Le 18:28; Joz 23:15

HFST. 34
f Ge 15:18; Ge 17:8
g Ge 10:19; De 4:38; Joz 1:4; Joz 14:1; Jer 3:19; Han 17:26
h Joz 15:1, 2
i Re 1:36
j Nu 13:26; Nu 32:8
k Joz 15:1, 3
l Ex 23:31; Joz 15:1, 4
m Joz 1:4; Joz 15:12
n Nu 33:37; De 32:50
o Nu 13:21; 2Kon 14:25
p Ez 47:15
q Ez 47:17

10 Trek voor de oostgrens een
lijn van Hazar-Enan naar Sefam.
11 De grens loopt van Sefam
naar Ribla, ten oosten van Aïn,
gaat dan omlaag en loopt over
de oostelijke helling van het
Meer van Kinnereth.*[a] **12** Daar-
na loopt de grens verder naar de
Jordaan en komt uit bij de Zout-
zee.[b] Dat wordt jullie land[c] en dat
zijn de grenzen eromheen.”’

13 Mozes gaf de Israëlieten
dus de volgende instructies: ‘Dit
is het land dat jullie door lo-
ting als bezit moeten verdelen[d]
en dat aan de negen stammen
en de halve stam gegeven moet
worden, zoals Jehovah heeft op-
gedragen. **14** Want de stam van
de Rubenieten volgens hun va-
derlijk huis, de stam van de Ga-
dieten volgens hun vaderlijk huis
en de helft van de stam Ma-
nasse hebben hun erfdeel al in
bezit genomen.[e] **15** De tweeën-
halve stam hebben hun erfdeel
al ingenomen ten oosten van
de Jordaanstreek tegenover Je-
richo, richting zonsopgang.’[f]

16 Jehovah zei verder tegen
Mozes: **17** ‘Dit zijn de namen
van de mannen die het land als
bezit onder jullie zullen verdelen:
de priester Eleazar[g] en Jozua,[h] de
zoon van Nun. **18** Neem uit elke
stam één leider om het land als
jullie erfdeel te verdelen.[i] **19** Dit
zijn de namen van de mannen: van
de stam Juda[j] Kaleb,[k] de zoon van
Jefunne; **20** van de stam van de
zonen van Simeon[l] Semuël, de
zoon van Ammihud; **21** van de
stam Benjamin[m] Elidad, de zoon
van Kislon; **22** van de stam van
de zonen van Dan[n] een leider,
Bukki, de zoon van Jogli; **23** van
de zonen van Jozef,[o] van de stam
van de zonen van Manasse,[p] een
leider, Hanniël, de zoon van Efod;
24 van de stam van de zonen van
Efraïm[q] een leider, Kemuël, de
zoon van Siftan; **25** van de stam
van de zonen van Zebulon[a] een
leider, Elizafan, de zoon van Par-
nach; **26** van de stam van de zo-
nen van Issaschar[b] een leider, Pal-
tiël, de zoon van Azzan; **27** van
de stam van de zonen van Aser[c]
een leider, Achihud, de zoon van
Selomi; **28** en van de stam van
de zonen van Naftali[d] een leider,
Pedaël, de zoon van Ammihud.’
29 Dat zijn degenen aan wie Je-
hovah opdroeg het land Kanaän
onder de Israëlieten te verdelen.[e]

35 Jehovah zei verder tegen
Mozes in de woestijnvlakte
van Moab, bij de Jordaan,[f] tegen-
over Jericho: **2** ‘Geef de Israë-
lieten opdracht dat ze van hun er-
felijk bezit steden aan de Levieten
geven om in te wonen,[g] en ze moe-
ten de Levieten de weidegrond
rond die steden geven.[h] **3** De Le-
vieten zullen in de steden wonen,
en de weidegrond is voor hun
vee, al hun andere dieren en hun
bezittingen. **4** De weidegronden
van de steden die jullie aan de
Levieten geven, moeten zich van-
af de stadsmuur naar alle kanten
1000 el* uitstrekken. **5** Meet bui-
ten de stad aan de oostkant 2000
el, aan de zuidkant 2000 el, aan de
westkant 2000 el en aan de noord-
kant 2000 el, met de stad in het
midden. Dat wordt de weidegrond
bij hun steden.

6 Dit zijn de steden die jullie
aan de Levieten moeten geven:
6 vluchtsteden,[i] waar iemand die
een ander heeft gedood heen
kan vluchten,[j] en nog 42 an-
dere steden. **7** In totaal moe-
ten jullie 48 steden met weide-
grond aan de Levieten geven.[k]
8 De steden die jullie hun geven,
moeten uit het bezit van de Is-
raëlieten komen.[l] Van een grote-
re groep moet je er veel nemen,
en van een kleinere groep moet
je er weinig nemen.[m] Elke groep
moet een paar steden aan de Le-
vieten geven, afhankelijk van het
erfdeel dat de groep krijgt.’

34:11 * D.w.z. het Meer van Gennesareth of het Meer van Galilea.

35:4 * Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

HFST. 34
a De 3:16, 17; Joz 11:1, 2; Lu 5:1; Jo 6:1
b Joz 15:1, 2
c De 8:7-9
d Nu 26:55; Nu 33:54; Joz 14:2; Joz 18:6; Sp 16:33
e Nu 32:33; De 3:12, 13; Joz 13:8
f Nu 32:5, 32
g Nu 3:32; Nu 20:26; Joz 14:1
h Nu 14:38; Nu 27:18; Joz 19:51
i Nu 1:4, 16
j Joz 15:1
k Nu 14:30; Nu 26:65
l Joz 19:1
m Joz 18:11
n Joz 19:40
o Ge 46:20; Ge 48:5; Joz 16:1
p Joz 17:1
q Joz 16:5

2de kolom
a Joz 19:10
b Joz 19:17
c Joz 19:24
d Joz 19:32
e Nu 34:18; De 32:8; Joz 19:51; Han 17:26

HFST. 35
f Nu 22:1; Nu 36:13
g Ge 49:7; De 18:1; Joz 14:4
h Le 25:32-34; Joz 21:3; 2Kr 11:14
i Joz 20:2, 3, 7, 8; Joz 21:13, 21, 27, 32, 36, 38
j De 4:42
k Joz 21:3
l Ge 49:7
m Nu 26:54; Nu 33:54

9 Vervolgens zei Jehovah tegen Mozes: **10** ‘Zeg tegen de Israëlieten: “Jullie steken straks de Jordaan over naar het land Kanaän.[a] **11** Kies steden uit die voor jullie kunnen dienen als vluchtsteden, waar iemand die zonder opzet een ander* heeft gedood, heen moet vluchten.[b] **12** In die steden kunnen jullie bescherming vinden tegen de bloedwreker,[c] zodat de dader niet sterft voordat hij heeft terechtgestaan voor de gemeenschap.[d] **13** Dat is het doel van de zes vluchtsteden waarin jullie zullen voorzien. **14** Jullie moeten voorzien in drie steden aan deze kant van de Jordaan[e] en drie steden in het land Kanaän[f] die als vluchtsteden zullen dienen. **15** In die zes steden zullen de Israëlieten en de vreemdelingen[g] en buitenlanders die bij hen wonen, bescherming vinden. Iedereen die zonder opzet een ander* heeft gedood, kan daarheen vluchten.[h]

16 Als iemand een ander echter met een ijzeren voorwerp slaat en die persoon sterft, is hij een moordenaar. De moordenaar moet beslist ter dood worden gebracht.[i] **17** Als hij een ander slaat met een steen die iemand zou kunnen doden en die persoon vervolgens sterft, is hij een moordenaar. De moordenaar moet beslist ter dood worden gebracht. **18** En als hij een ander slaat met een houten voorwerp dat iemand zou kunnen doden en die persoon vervolgens sterft, is hij een moordenaar. De moordenaar moet beslist ter dood worden gebracht.

19 De bloedwreker is degene die de moordenaar ter dood moet brengen. Wanneer hij de moordenaar aantreft, moet hij hem doden. **20** Als iemand gestorven is doordat een ander hem uit haat een duw heeft gegeven of met kwade opzet* iets naar hem heeft gegooid,[a] **21** of iemand gestorven is doordat een ander hem uit haat heeft geslagen,* dan moet de dader beslist ter dood worden gebracht. Hij is een moordenaar. De bloedwreker moet de moordenaar ter dood brengen wanneer hij hem aantreft.

22 Maar als hij de ander per ongeluk en niet uit haat een duw heeft gegeven of zonder kwade opzet* een voorwerp naar hem heeft gegooid,[b] **23** of als hij de persoon niet had gezien en er door zijn toedoen een steen op hem is gevallen terwijl hij niet zijn vijand was en hem geen kwaad wilde doen, en de persoon is gestorven, **24** dan moet de gemeenschap in overeenstemming met deze bepalingen rechtspreken tussen de dader en de bloedwreker.[c] **25** In dat geval moet de gemeenschap de dader uit de hand van de bloedwreker bevrijden en hem terug laten gaan naar de vluchtstad waar hij naartoe was gevlucht. Daar moet hij blijven wonen tot de dood van de hogepriester, die met de heilige olie werd gezalfd.[d]

26 Maar als de dader buiten de grenzen komt van de vluchtstad waar hij naartoe is gevlucht, **27** en de bloedwreker treft hem buiten de grenzen van de vluchtstad aan en doodt hem, dan heeft hij geen bloedschuld. **28** Want de dader moet tot de dood van de hogepriester in de vluchtstad blijven. Pas na de dood van de hogepriester mag de dader teruggaan naar de grond die hij bezit.[e] **29** Dat zijn de wettelijke voorschriften die van generatie op generatie voor jullie gelden in al jullie woonplaatsen.

HFST. 35
a Ex 3:8; Ex 23:23; Nu 34:2
b Ex 21:12, 13; De 4:42; De 19:4, 5
c Nu 35:19; De 19:6
d De 19:11, 12; Joz 20:5, 9
e De 4:41-43
f De 19:8, 9; Joz 20:7
g Ex 12:49; Le 19:34; Nu 15:16
h Joz 20:2, 3
i Ge 9:5; Ex 21:12; Le 24:17; De 19:11, 12

2de kolom
a Ex 21:14; De 19:11, 12
b Ex 21:12, 13; De 19:4, 5; Joz 20:2, 3
c Nu 35:12; Joz 20:4, 5
d Ex 29:4, 7
e Joz 20:6

35:11, 15 *Of ‘ziel’.

35:20 *Lett.: ‘terwijl hij op de loer lag’. **35:21** *Lett.: ‘heeft geslagen met zijn hand’. **35:22** *Lett.: ‘zonder dat hij op de loer lag’.

30 Wie een ander* doodt, moet op grond van de verklaring# van meerdere getuigen[a] als moordenaar ter dood worden gebracht,[b] maar niemand△ mag ter dood worden gebracht op grond van de verklaring van één getuige. **31** Jullie mogen geen losprijs aannemen voor het leven* van een moordenaar, die de dood verdient, want hij moet beslist ter dood worden gebracht.[c] **32** Jullie mogen ook geen losprijs aannemen voor iemand die naar een vluchtstad gevlucht is, waardoor hij vóór de dood van de hogepriester weer op zijn eigen grond zou kunnen gaan wonen.

33 Jullie mogen het land waarin jullie wonen niet ontheiligen, want bloed ontheiligt het land,[d] en voor bloed dat op het land vergoten is, kan alleen verzoening worden gedaan door het bloed van degene die het vergoten heeft.[e] **34** Het land waarin jullie wonen en waarin ik woon, mogen jullie niet verontreinigen, want ik, Jehovah, woon te midden van het volk Israël.”’[f]

36 De familiehoofden van de afstammelingen van Gilead, de zoon van Machir,[g] de zoon van Manasse, van de families van de zonen van Jozef, kwamen bij Mozes en de leiders, de familiehoofden van de Israëlieten. **2** Ze zeiden: ‘Jehovah heeft mijn heer opgedragen het land door loting[h] als erfdeel onder de Israëlieten te verdelen. En mijn heer heeft van Jehovah de opdracht gekregen het erfdeel van onze broeder Zelafead aan zijn dochters te geven.[i] **3** Als die vrouwen met een man van een andere Israëlitische stam trouwen, dan zou hun erfdeel worden afgenomen van het erfdeel van onze voorvaders en worden gevoegd bij het erfdeel van de stam waarbij ze zouden gaan horen. Zo zou het worden afgenomen van het erfdeel dat ons door loting is toegewezen. **4** Als dan het jubeljaar[a] voor het volk Israël aanbreekt, zou het erfdeel van de vrouwen voorgoed worden gevoegd bij het erfdeel van de stam waarbij ze dan horen, waardoor hun erfdeel zou worden afgenomen van het erfdeel van de stam van onze voorvaders.’

5 Toen zei Mozes in opdracht van Jehovah het volgende tegen de Israëlieten: ‘De stam van de zonen van Jozef heeft gelijk. **6** Dit is het woord dat Jehovah heeft geboden voor de dochters van Zelafead: “Ze mogen trouwen met wie ze willen, als het maar iemand is uit een familie van de stam van hun vader. **7** Geen enkel erfdeel van de Israëlieten mag van de ene stam op de andere overgaan, want de Israëlieten moeten het erfdeel van de stam van hun voorvaders behouden. **8** En elke dochter die een erfelijk bezit uit de stammen van Israël heeft, moet trouwen met iemand uit een familie van de stam van haar vader.[b] Zo kunnen de Israëlieten het erfdeel van hun voorvaders in bezit houden. **9** Geen enkel erfdeel mag van de ene stam op de andere overgaan, want de stammen van Israël moeten hun eigen erfdeel behouden.”’

10 De dochters van Zelafead deden wat Jehovah Mozes had opgedragen.[c] **11** Machla, Tirza, Hogla, Milka en Noa, de dochters van Zelafead,[d] trouwden dus met zonen van de broers van hun vader. **12** Ze trouwden met mannen uit de families van Manasse, de zoon van Jozef, zodat hun erfdeel bij de stam van de familie van hun vader zou blijven.

13 Dat zijn de geboden en de rechterlijke beslissingen die Jehovah in de woestijnvlakte van Moab, bij de Jordaan, tegenover Jericho, via Mozes aan de Israëlieten gaf.[e]

35:30 *Of ‘ziel’. #Lett.: ‘mond’. △Of ‘geen ziel’. **35:31** *Of ‘de ziel’.

HFST. 35
a De 17:6, De 19:15, Heb 10:28
b Ge 9:6, Ex 20:13
c Ge 9:5, Ex 21:14, De 19:13
d Ge 4:8, 10, Ps 106:38, Lu 11:50
e Ge 9:6
f Ex 25:8, Le 26:12

HFST. 36
g Nu 26:29
h Nu 26:55, Nu 33:54
i Nu 27:1-7

2de kolom
a Le 25:10
b 1Kr 23:22
c Nu 36:6
d Nu 27:1
e Nu 26:3, Nu 33:50, Nu 35:1

DEUTERONOMIUM

INHOUD

---

1 Dit is wat Mozes tegen heel Israël heeft gezegd in de Jordaanstreek, in de woestijn, in de dorre vlakte tegenover Suf, tussen Paran, Tofel, Laban, Hazeroth en Di-Zahab.
2 (Via het Seïrgebergte is het 11 dagen reizen van Horeb naar Kades-Barnea.)[a]
3 In het 40ste jaar,[b] op de eerste dag van de 11de maand, vertelde Mozes de Israëlieten* alles wat Jehovah hem had opgedragen te zeggen.
4 Dat gebeurde na zijn overwinning op koning Sihon[a] van de Amorieten, die in Hesbon woonde, en koning Og[b] van Basan, die in Astaroth, in Edreï, woonde.[c]
5 In de Jordaanstreek, in het land Moab, ging Mozes de wet uitleggen.[d] Hij zei:

6 ‘Jehovah, onze God, heeft in Horeb tegen ons gezegd: “Jullie zijn nu lang genoeg in dit bergland gebleven.[e]
7 Vertrek en ga naar het bergland van de Amorieten[f] en naar al hun naburige volken in de Araba,[g] het bergland, de Sjefela, de Negeb en de zee-

1:3 *Lett.: ‘zonen van Israël’.

HFST. 1
a De 9:23
b Nu 32:13; Nu 33:38

2de kolom
a Nu 21:23, 24; Joz 12:1, 2
b Nu 21:33-35
c Joz 13:8, 12
d De 4:8; De 17:18; Ne 8:7
e Ex 19:1; Nu 10:11, 12
f Ge 15:16
g Joz 12:2, 3

kust[a] — het land van de Kanaänieten — en naar de Libanon,*[b] tot aan de grote rivier, de Eufraat.[c] **8** Kijk, dat is het land dat ik aan jullie geef. Trek het binnen en neem het land in bezit dat Jehovah met een eed beloofd heeft aan jullie voorvaders Abraham, Isaäk[d] en Jakob[e] en aan hun nageslacht.”*[f]

9 Ik heb toen tegen jullie gezegd: “Ik kan jullie niet alleen dragen.[g] **10** Jehovah, je God, heeft jullie in aantal laten toenemen. En nu zijn jullie zo talrijk als de sterren aan de hemel.[h] **11** Mag Jehovah, de God van jullie voorvaders, jullie nog duizend keer zo talrijk maken,[i] en mag hij jullie zegenen, zoals hij jullie heeft beloofd.[j] **12** Hoe zou ik alleen jullie last, jullie vracht en jullie geruzie kunnen dragen?[k] **13** Kies uit jullie stammen wijze, verstandige en ervaren mannen, dan stel ik die als leiders over jullie aan.”[l] **14** Jullie hebben daarop gezegd: “Wat je ons hebt opgedragen is goed.” **15** Ik heb dus de hoofden van jullie stammen, wijze en ervaren mannen, als leiders over jullie aangesteld: leiders over duizend, leiders over honderd, leiders over vijftig, leiders over tien en beambten voor jullie stammen.[m]

16 Ik heb jullie rechters toen de volgende instructies gegeven: “Als je een geschil behandelt tussen je broeders, moet je rechtvaardig oordelen[n] tussen een man en zijn broeder of een vreemdeling die bij jullie woont.[o] **17** Bij de rechtspraak mag je niet partijdig zijn.[p] Naar een onbeduidend persoon moet je net zo goed luisteren als naar iemand met aanzien.[q] Laat je niet intimideren door mensen,[r] want je spreekt recht namens God.[s] En als een zaak te moeilijk voor je is, moet je die aan mij voorleggen, dan zal ik die behandelen.”[t] **18** Ik heb jullie toen instructies gegeven over alle dingen die jullie moeten doen.

19 Daarna vertrokken we uit Horeb en trokken toen op bevel van Jehovah, onze God, dwars door die grote en angstwekkende woestijn[a] (jullie hebben die gezien) naar het bergland van de Amorieten.[b] Uiteindelijk kwamen we in Kades-Barnea.[c] **20** Ik zei toen: “Jullie zijn aangekomen bij het bergland van de Amorieten, dat Jehovah, onze God, ons geeft. **21** Jehovah, je God, heeft het land aan jullie gegeven. Trek verder en neem het in bezit, zoals Jehovah, de God van jullie voorvaders, jullie heeft gezegd.[d] Wees niet bang en laat je niet afschrikken.”

22 Maar jullie zijn allemaal bij me gekomen en hebben gezegd: “Laten we mannen vooruit sturen om het land voor ons te verkennen en verslag aan ons uit te brengen over de route die we moeten nemen en de steden die we zullen tegenkomen.”[e] **23** Dat vond ik een goed voorstel, dus koos ik 12 mannen uit, één uit elke stam.[f] **24** Ze gingen op weg, kwamen in het bergland,[g] bereikten het Eskoldal* en verkenden het. **25** Ze plukten wat vruchten van het land en namen die voor ons mee, en ze kwamen terug met het bericht: “Het land dat Jehovah, onze God, ons geeft is goed.”[h] **26** Maar jullie weigerden verder te trekken en kwamen in opstand tegen het bevel van Jehovah, je God.[i] **27** Jullie bleven in jullie tenten klagen en zeggen: “Jehovah haat ons, want hij heeft ons uit Egypte geleid om ons in handen van de Amorieten te geven en ons uit te roeien. **28** Wat is dat voor land waar we heen gaan? Onze broeders hebben ons de moed ontnomen*[j] door te zeggen: ‘Die mensen daar

HFST. 1

a Joz 9:1, 2
b Joz 13:1, 5; 1Kon 9:19
c Ge 15:18
d Ge 26:3
e Ge 28:13
f Ge 12:7; Ge 13:14, 15; Ge 17:1, 7
g Ex 18:17, 18
h Ge 15:1, 5; Ex 32:13; Nu 26:51; De 10:22
i 1Kon 3:8
j Ge 12:1-3; Ge 22:15, 17; Ge 26:3, 4; Ex 23:25
k Ex 18:17, 18; Nu 11:11; Nu 20:3
l Ex 18:21
m Ex 18:25
n Ex 23:8; De 16:18; Jo 7:24
o Ex 22:21; Le 19:34; Le 24:22
p Le 19:15; Ro 2:11
q Ex 23:3
r Sp 29:25
s 2Kr 19:6
t Ex 18:25, 26

2de kolom

a Nu 10:12; De 8:14, 15; Jer 2:6
b Nu 13:29
c Nu 13:26
d Ex 23:27; De 1:8
e Nu 13:1, 2
f Nu 13:3
g Nu 13:17
h Nu 13:23-27
i Nu 14:1-4
j Nu 32:9; Joz 14:7, 8

1:7 * Kennelijk het Libanongebergte. **1:8** * Lett.: ‘zaad’.

1:24 * Of ‘Wadi Eskol’. **1:28** * Lett.: ‘ons hart laten smelten’.

zijn groter en sterker dan wij, en
hun steden zijn groot en tot aan
de hemel versterkt,*[a] en we heb-
ben daar de zonen van de Enakie-
ten[b] gezien.’”
29 Daarom zei ik: “Laat je
niet door angst verlammen van-
wege hen.[c] **30** Jehovah, je God,
zal voor jullie uit gaan en voor
jullie strijden,[d] net zoals hij
dat in Egypte voor jullie eigen
ogen heeft gedaan.[e] **31** En in
de woestijn hebben jullie ervaren
hoe Jehovah, je God, je heeft ge-
dragen zoals een man zijn zoon
draagt, overal waar jullie zijn ge-
weest totdat jullie hier kwamen.”
32 Maar ondanks dat alles ver-
trouwden jullie niet op Jehovah,
je God,[f] **33** die op de weg voor
jullie uit ging om een plaats te
zoeken voor jullie kamp. Hij ver-
scheen ’s nachts door middel
van vuur en overdag door middel
van een wolk om jullie te laten
zien langs welke weg jullie moes-
ten gaan.[g]
34 Al die tijd hoorde Jeho-
vah wat jullie zeiden, en hij werd
verontwaardigd en zwoer plech-
tig:[h] **35** “Geen van de mannen
van deze slechte generatie zal
het goede land zien dat ik met
een eed aan jullie voorvaders
beloofd heb,[i] **36** behalve Kaleb,
de zoon van Jefunne. Hij zal het
zien, en aan hem en aan zijn zo-
nen zal ik het land geven waar hij
is geweest, want hij heeft Jeho-
vah met zijn hele hart* gevolgd.[j]
37 (Door jullie schuld werd Je-
hovah zelfs kwaad op mij, en hij
zei: ‘Ook jij zult er niet binnen-
gaan.[k] **38** Jozua, de zoon van
Nun, die voor je staat,[l] is dege-
ne die het land zal binnengaan.[m]
Maak hem sterk,*[n] want hij zal er-
voor zorgen dat Israël het land
erft.’) **39** En jullie kinderen, die
volgens jullie buitgemaakt zouden
worden,[o] en jullie zonen die zich
nog niet bewust zijn van goed en
kwaad — zij zullen er binnengaan
en aan hen zal ik het in bezit ge-
ven.[a] **40** Maar jullie moeten te-
ruggaan en de woestijn in trekken
over de weg van de Rode Zee.”[b]
41 Toen zeiden jullie tegen
mij: “We hebben tegen Jehovah
gezondigd. We zullen ten strij-
de trekken, zoals Jehovah, onze
God, ons heeft opgedragen!” Jul-
lie gordden dus je wapens om
en dachten dat jullie makkelijk
naar de berg konden optrekken.[c]
42 Maar Jehovah zei tegen mij:
“Zeg tegen ze: ‘Jullie mogen niet
ten strijde trekken, want ik ben
niet met jullie.[d] Als jullie toch
gaan, zullen jullie door je vijan-
den verslagen worden.’” **43** Dat
heb ik tegen jullie gezegd, maar
jullie wilden niet luisteren. In
plaats daarvan kwamen jullie te-
gen Jehovah’s bevel in opstand,
en jullie waren zo overmoedig te
proberen naar de berg op te trek-
ken. **44** Toen kwamen de Amo-
rieten die op de berg woonden
als een zwerm bijen op jullie af
en verjoegen jullie, en ze joe-
gen jullie in Seïr uit elkaar tot
aan Horma toe. **45** Na jullie te-
rugkomst zijn jullie jammerend
vóór Jehovah gekomen, maar Je-
hovah luisterde niet naar jullie
en had geen aandacht voor jullie.
46 Daarom zijn jullie zo lang in
Kades gebleven.

2 Daarna gingen we terug en
trokken de woestijn in over
de weg van de Rode Zee, zoals
Jehovah mij had gezegd.[e] En we
trokken lange tijd om het Seïr-
gebergte heen. **2** Uiteindelijk
zei Jehovah tegen mij: **3** “Jullie
hebben lang genoeg om dit ge-
bergte heen getrokken. Ga nu
richting het noorden. **4** En geef
het volk dit bevel: ‘Jullie trekken
verder langs de grens van jullie
broeders, de afstammelingen van
Esau,[f] die in Seïr wonen.[g] Ze zul-
len bang voor jullie zijn.[h] Wees
heel voorzichtig **5** en daag hen

1:28 *D.w.z. met torenhoge muren. **1:36** *Lett.: ‘volledig’. **1:38** *Of mogelijk ‘God heeft hem sterk gemaakt’.

HFST. 1
a Nu 13:28, 33
b Nu 13:22; Joz 11:21
c Nu 14:9
d Ex 14:14; Joz 10:42
e Nu 14:22
f Ps 78:22; Ps 106:24; Heb 3:16, 19; Ju 5
g Ex 13:21; Ex 40:36; Nu 10:33, 34; Ps 78:14
h Nu 14:28, 35; Nu 32:10-12; De 2:14; Ps 95:11; Heb 3:11
i Nu 14:29, 35; 1Kor 10:1, 5; Heb 3:17
j Nu 14:24; Joz 14:9
k Nu 20:12; Nu 27:13, 14; De 3:26; Ps 106:32
l Ex 33:11; Nu 11:28
m Nu 14:38
n Nu 27:18; De 31:7; Joz 1:6, 9
o Nu 14:3

2de kolom
a Nu 14:30, 31
b Nu 14:25
c Nu 14:39-45
d Le 26:14, 17

HFST. 2
e Nu 14:25
f Nu 20:14; De 23:7
g Ge 27:39, 40; Ge 36:8, 9
h Ex 15:15; Ex 23:27

niet uit,* want ik zal jullie van hun land niets geven, zelfs geen stukje ter grootte van een voetafdruk. Het Seïrgebergte heb ik namelijk aan Esau als bezit gegeven.[a] **6** Jullie moeten ze betalen voor het voedsel dat jullie eten en voor het water dat jullie drinken.[b] **7** Want Jehovah, je God, heeft alles gezegend wat je hebt gedaan. Hij heeft goed op je gelet tijdens* je tocht door deze grote woestijn. In al die 40 jaar is Jehovah, je God, met je geweest en ben je niets tekortgekomen.'"[c] **8** We trokken dus langs onze broeders, de afstammelingen van Esau,[d] die in Seïr wonen, en bleven uit de buurt van de weg van de Araba, van Elath en van Ezeon-Geber.[e]

Vervolgens bogen we af en trokken verder over de weg van de woestijn van Moab.[f] **9** Jehovah zei toen tegen mij: "Daag Moab niet uit en begin geen oorlog met hen, want van hun land zal ik je niets in bezit geven. Ik heb Ar namelijk als bezit aan de afstammelingen van Lot gegeven.[g] **10** (Vroeger woonden daar de Emieten,[h] een groot, sterk en talrijk volk, net als de Enakieten. **11** Ook de Refaïeten[i] werden als Enakieten[j] bezien, en de Moabieten noemden hen Emieten. **12** Vroeger woonden er in Seïr Horieten,[k] maar de afstammelingen van Esau hebben hen uit hun bezit verdreven en hen uitgeroeid, en toen hebben ze zich daar in plaats van hen gevestigd.[l] Israël zal hetzelfde doen met het land dat hun bezit is, dat Jehovah hun beslist zal geven.) **13** Steek nu het Dal van de Zered* over." We staken dus het Dal van de Zered[m] over. **14** Onze tocht vanaf Kades-Barnea tot het oversteken van het Dal van de Zered had 38 jaar geduurd. Ondertussen was er in het kamp niemand meer over van de hele generatie strijders. Ze waren allemaal omgekomen, zoals Jehovah hun had gezworen.[a] **15** Jehovah's hand was tegen hen: hij liet hen omkomen totdat ze allemaal uit het kamp verdwenen waren.[b]

16 Zodra alle strijders van het volk tot de laatste man gestorven waren,[c] **17** zei Jehovah tegen mij: **18** "Vandaag moet je langs het gebied van Moab trekken, dat wil zeggen Ar. **19** Wanneer je in de buurt van de Ammonieten komt, moet je hen niet lastigvallen of uitdagen, want van het land van de Ammonieten zal ik je niets in bezit geven. Dat heb ik namelijk aan de afstammelingen van Lot als bezit gegeven.[d] **20** (Ook dit werd vroeger als het land van de Refaïeten[e] beschouwd. Ooit woonden de Refaïeten daar, en de Ammonieten noemden hen Zamzummieten. **21** Ze waren een groot, sterk en talrijk volk, net als de Enakieten.[f] Maar Jehovah versloeg hen, zodat de Ammonieten hen konden verdrijven en zich daar in plaats van hen konden vestigen. **22** Hetzelfde heeft hij gedaan voor de afstammelingen van Esau, die nu in Seïr wonen.[g] Hij versloeg de Horieten,[h] zodat de afstammelingen van Esau hen uit hun bezit konden verdrijven en zich daar in plaats van hen konden vestigen. Ze wonen er tot op de dag van vandaag. **23** En de Avvieten woonden in dorpen tot aan Gaza[i] toe, totdat de Kaftorieten,[j] die afkomstig waren uit Kaftor,* hen versloegen en zich daar in plaats van hen vestigden.)

24 Vertrek en steek het Arnondal*[k] over. Luister, ik geef jullie de Amoriet Sihon,[l] de koning van Hesbon, in handen. Begin met de verovering van zijn

---

2:5 *Of 'ga niet de strijd met hen aan'. **2:7** *Of 'is zich goed bewust van'. **2:13** *Of 'Wadi Zered'.

2:23 *D.w.z. Kreta. **2:24** *Of 'Wadi Arnon'.

HFST. 2

a De 32:8, Joz 24:4, Han 17:26
b Nu 20:18, 19
c De 29:5, Ne 9:21, Ps 23:1, Ps 34:9, 10
d Nu 20:20, 21
e 2Kr 8:17
f Nu 21:13, Re 11:17, 18, 2Kr 20:10
g Ge 19:36, 37
h Ge 14:5
i De 3:11, 1Kr 20:6
j Nu 13:22, 33
k Ge 14:6, Ge 36:20
l Ge 27:39, 40
m Nu 21:12

2de kolom

a Nu 14:33, Nu 32:11, De 1:35, Ps 95:11, Heb 3:18, Ju 5
b 1Kor 10:1, 5
c Nu 26:63, 64
d Ge 19:36, 38, De 2:9, Re 11:15, 2Kr 20:10, Han 17:26
e Ge 15:18-20, De 3:11
f Nu 13:33, De 9:1, 2
g Ge 36:8
h Ge 14:6, De 2:12
i Ge 10:19
j Ge 10:13, 14
k Nu 21:13
l Nu 21:23

land en voer oorlog tegen hem.
25 Vanaf vandaag zal ik angst
en schrik voor jullie verspreiden
onder alle mensen onder de he-
mel die over jullie horen. Ze zul-
len beven* en sidderen vanwege
jullie.”[a]
26 Toen stuurde ik vanuit de
woestijn van Kedemoth[b] bood-
schappers naar koning Sihon van
Hesbon met de volgende vredelie-
vende boodschap:[c] **27** “Laat me
door uw land trekken. Ik zal op
de weg blijven en ik zal niet
naar rechts of naar links afslaan.[d]
28 Ik zal alleen het voedsel eten
en het water drinken dat u mij
verkoopt. Laat me gewoon te voet
door uw gebied trekken, **29** net
zoals dat mocht van de afstamme-
lingen van Esau, die in Seïr wo-
nen, en de Moabieten, die in Ar
wonen. Dan kan ik de Jordaan
oversteken naar het land dat Je-
hovah, onze God, ons geeft.”
30 Maar koning Sihon van Hes-
bon liet ons niet door zijn land
trekken, want Jehovah, je God,
liet toe dat hij koppig[e] en onver-
zettelijk werd* met het doel hem
in jullie handen te geven, zoals nu
is gebeurd.[f]
31 Daarop zei Jehovah tegen
mij: “Luister, ik ben begonnen Si-
hon en zijn land aan je over te
leveren. Ga nu zijn land in be-
zit nemen.”[g] **32** Sihon trok met
al zijn mannen op om bij Jahaz
tegen ons te strijden,[h] **33** en Je-
hovah, onze God, leverde hem
aan ons over, waarop we hem,
zijn zonen en al zijn mannen
versloegen. **34** We namen toen
al zijn steden in en vernietigden
elke stad,* met inbegrip van de
mannen, de vrouwen en de kin-
deren. We lieten niemand in le-
ven.[i] **35** Alleen het vee namen
we voor onszelf mee, samen met
de buit uit de steden die we had-
den veroverd. **36** Vanaf Aroër,[a]
dat aan de rand van het Arnondal
ligt (met inbegrip van de stad in
dat dal), tot aan Gilead was geen
stad te sterk voor ons. Jeho-
vah, onze God, gaf ze ons alle-
maal in handen.[b] **37** Maar jullie
zijn niet in de buurt gekomen van
het land van de Ammonieten,[c] de
hele oever van het Jabbokdal*[d]
en de steden van het bergland,
en ook niet van andere plaatsen
die Jehovah, onze God, ons had
ontzegd.

3 Toen gingen we in de richting
van Basan. En koning Og van
Basan kwam ons met al zijn man-
nen tegemoet om bij Edreï tegen
ons te strijden.[e] **2** Jehovah zei
tegen mij: “Wees niet bang voor
hem, want ik zal hem en zijn volk
en zijn land in jullie handen ge-
ven, en je moet met hem hetzelf-
de doen als je hebt gedaan met
koning Sihon van de Amorieten,
die in Hesbon woonde.” **3** Daar-
op gaf Jehovah, onze God, ook
koning Og van Basan en zijn hele
volk in onze handen, en we ver-
sloegen hem totdat er niemand
van zijn volk meer in leven was.
4 We namen toen al zijn steden
in. Er was geen stad van hen
die we niet veroverden — 60 ste-
den, de hele streek Argob, het ko-
ninkrijk van Og in Basan.[f] **5** Al
die steden waren versterkt met
hoge muren, poorten en gren-
dels, en er was ook nog een groot
aantal dorpen op het platteland.
6 Maar we vernietigden ze alle-
maal,[g] net zoals we bij koning Si-
hon van Hesbon hadden gedaan.
We vernietigden alle steden, met
al hun mannen, vrouwen en kin-
deren.[h] **7** Al het vee en de buit
van de steden namen we voor
onszelf mee.
8 We namen toen het land in
van de beide Amoritische konin-
gen[i] in de Jordaanstreek, van het

HFST. 2
a Ex 15:14, Ex 23:27, De 11:25, Joz 2:9, 10
b Joz 13:15, 18, Joz 21:8, 37
c De 20:10
d Nu 21:21, 22
e Ro 9:18
f Nu 21:25
g Nu 32:33, Ps 135:10-12
h Nu 21:23, 24, Re 11:20
i De 20:16, 17

2de kolom
a De 3:12, De 4:47, 48, Joz 13:8, 9
b Ps 44:3
c De 3:16, Re 11:15
d Nu 21:23, 24

HFST. 3
e Nu 21:33-35
f Nu 32:33, De 29:7, 8, Joz 13:29, 30
g Le 27:29
h Le 18:25
i Nu 32:33

2:25 * Of ‘weeën hebben zoals een barende vrouw’. **2:30** * Of ‘zijn geest koppig werd en zijn hart zich verhardde’. **2:34** * Of ‘bestemden elke stad voor de vernietiging’.

2:37 * Of ‘Wadi Jabbok’.

Arnondal* tot aan de berg Hermon[a] **9** (de berg die de Sidoniërs Sirjon noemden en de Amorieten Senir), **10** alle steden van de hoogvlakte, heel Gilead en heel Basan tot aan Salcha en Edreï,[b] de steden van het koninkrijk van Og in Basan. **11** Koning Og van Basan was namelijk de enige die nog over was van de Refaïeten. Zijn lijkbaar* was van ijzer# en bevindt zich nog steeds in de stad Rabba van de Ammonieten. De baar is negen el△ lang en vier el breed, volgens de gewone el. **12** We namen toen dit land in bezit: het gebied vanaf Aroër,[c] dat bij het Arnondal ligt, en de helft van het bergland van Gilead. De bijbehorende steden heb ik aan de Rubenieten en de Gadieten gegeven.[d] **13** De rest van Gilead en heel Basan van het koninkrijk van Og heb ik aan de helft van de stam Manasse gegeven.[e] De hele streek Argob, die bij Basan hoort, stond bekend als het gebied van de Refaïeten.

14 Jaïr,[f] de zoon van Manasse, nam de hele streek Argob in[g] tot aan de grens van de Gesurieten en de Maächathieten.[h] Die dorpen van Basan noemde hij Havvoth-Jaïr,*[i] naar zichzelf, en zo heten ze tot op de dag van vandaag. **15** En Gilead heb ik aan Machir gegeven.[j] **16** Aan de Rubenieten en de Gadieten[k] heb ik het gebied gegeven van Gilead tot aan het Arnondal (met het midden van het dal als grens) en tot aan de Jabbok, het dal dat de grens vormt van de Ammonieten, **17** en ook de Araba en de Jordaan en het aangrenzende gebied, van Kinnereth tot aan de Zee van de Araba (de Zoutzee)* aan de voet van de hellingen van de Pisga in het oosten.[l]

18 Ik gaf jullie toen deze opdracht: “Jehovah, je God, heeft jullie dit land gegeven om het in bezit te nemen. Al jullie dappere mannen zullen zich bewapenen en oversteken vóór jullie broeders, de Israëlieten, uit.[a] **19** Alleen jullie vrouwen, kinderen en vee (ik weet heel goed dat jullie veel vee hebben) mogen in de steden blijven die ik jullie heb gegeven. **20** Pas als Jehovah jullie broeders rust geeft, net als jullie, en ook zij het land hebben ingenomen dat Jehovah, je God, hun aan de overkant van de Jordaan geeft, kunnen jullie allemaal teruggaan naar het bezit dat ik jullie gegeven heb.”[b]

21 Ik heb Jozua toen geboden:[c] “Je hebt met eigen ogen gezien wat Jehovah, je God, met deze twee koningen heeft gedaan. Jehovah zal hetzelfde doen met alle koninkrijken die je aan de overkant zult aantreffen.[d] **22** Jullie mogen niet bang voor ze zijn, want Jehovah, je God, strijdt zelf voor jullie.”[e]

23 Ik smeekte Jehovah toen: **24** “Soevereine Heer Jehovah, u bent begonnen uw dienaar uw grootheid en uw sterke arm te laten zien,[f] want welke god in de hemel of op aarde doet zulke machtige daden als u?[g] **25** Laat mij alstublieft oversteken en het goede land zien dat aan de overkant van de Jordaan ligt, dat prachtige bergland en de Libanon.”[h] **26** Maar door jullie schuld was Jehovah nog steeds woedend op mij[i] en hij wilde niet naar me luisteren. In plaats daarvan zei Jehovah tegen me: “Nu is het genoeg! Spreek hier nooit meer over tegen mij. **27** Ga naar de top van de Pisga,[j] kijk naar het westen, het noorden, het zuiden en het oosten en bekijk het land goed, want jij zult de Jordaan niet oversteken.[k] **28** Draag de leiding over aan Jozua,[l] en spreek hem moed in en sterk hem, want hij

---

3:8 *Of ‘Wadi Arnon’. **3:11** *Of ‘sarcofaag’, ‘doodskist’. #Of mogelijk ‘zwart basalt’. △Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **3:14** *Bet.: ‘tentendorpen van Jaïr’. **3:17** *D.w.z. de Dode Zee.

HFST. 3

a Joz 12:1, 2
b Nu 21:33
c Nu 32:34
d Nu 32:33
e Nu 32:39; Joz 13:29-31; 1Kr 5:23
f 1Kr 2:22
g De 3:4
h Joz 13:13
i Nu 32:40, 41
j Nu 32:39; Joz 17:1
k Nu 32:33; Joz 22:9
l Nu 34:11, 12

2de kolom

a Nu 32:20-22
b Joz 1:14, 15; Joz 22:4, 8
c Nu 11:28; Nu 14:30; Nu 27:18
d Joz 10:25
e Ex 14:14; Ex 15:3; De 1:30; De 20:4; Joz 10:42
f Ex 15:16; De 11:2
g Ex 15:11; 2Sa 7:22; 1Kon 8:23; Ps 86:8; Jer 10:6, 7
h Ex 3:8; De 1:7; De 11:11, 12
i Nu 20:12; Nu 27:13, 14; De 4:21; Ps 106:32
j Nu 27:12
k De 34:1, 4
l Nu 27:18-20; De 1:38; De 31:7

zal voor dit volk uit naar de overkant gaan[a] en hij zal ervoor zorgen dat ze het land erven dat jij zult zien.” **29** Dat gebeurde allemaal terwijl we in het dal tegenover Beth-Peor[b] verbleven.

4 Israël, luister nu naar de voorschriften en de rechterlijke beslissingen die ik jullie leer zodat jullie je eraan kunnen houden. Dan zullen jullie in leven blijven[c] en het land dat Jehovah, de God van je voorvaders, aan jullie geeft, binnengaan en het in bezit nemen. **2** Jullie mogen niets toevoegen aan het woord dat ik jullie gebied en er niets van afnemen.[d] Houd je aan de geboden van Jehovah, je God, die ik jullie geef.

3 Jullie hebben met eigen ogen gezien wat Jehovah heeft gedaan in het geval van de Baäl van Peor. Jehovah, je God, heeft iedere man die de Baäl van Peor achternaliep uit jullie midden weggevaagd.[e] **4** Maar jullie, die Jehovah, je God, trouw zijn gebleven, zijn nu allemaal nog in leven. **5** Luister, ik heb voorschriften en rechterlijke beslissingen aan jullie geleerd,[f] zoals Jehovah, mijn God, mij heeft geboden. Leef ernaar in het land dat jullie in bezit gaan nemen. **6** Jullie moeten je er strikt aan houden,[g] want dan zullen de volken zien dat jullie wijs[h] en verstandig[i] zijn. Als ze van al die voorschriften horen, zullen ze zeggen: “Deze grote natie is beslist een wijs en verstandig volk.”[j] **7** Want welke grote natie heeft goden die zo dicht bij hen zijn als Jehovah, onze God, bij ons is, telkens als we hem aanroepen?[k] **8** En welke grote natie heeft rechtvaardige voorschriften en rechterlijke beslissingen zoals deze hele wet die ik jullie nu voorhoud?[l]

9 Maar pas op!* Zorg ervoor dat je niet vergeet wat je ogen allemaal hebben gezien. Bewaar het je leven lang in je hart en vertel het aan je zonen en je kleinzonen.[a] **10** Op de dag dat jullie in Horeb vóór Jehovah, je God, stonden, zei Jehovah tegen mij: “Roep het volk bij elkaar, dan zal ik hun mijn woorden laten horen,[b] zodat ze leren om alle dagen dat ze op aarde leven ontzag voor mij te hebben[c] en zodat ze hun zonen zullen onderwijzen.”[d]

11 Jullie kwamen dus dichterbij en gingen aan de voet van de berg staan. De berg brandde en het vuur kwam helemaal tot aan de hemel,* te midden van duisternis en dikke, donkere wolken.[e] **12** Toen sprak Jehovah tot jullie vanuit het vuur.[f] Jullie hoorden het geluid van woorden maar zagen geen gedaante[g] — er was alleen een stem.[h] **13** Hij maakte zijn verbond* aan jullie bekend:[i] de tien geboden.#[j] Hij gebood jullie je daaraan te houden en schreef ze daarna op twee stenen platen.[k] **14** Jehovah gaf mij toen de opdracht om voorschriften en rechterlijke beslissingen aan jullie te leren. Die moeten jullie nakomen in het land dat jullie zullen binnengaan om het in bezit te nemen.

15 Op de dag dat Jehovah in Horeb midden uit het vuur tot jullie sprak, hebben jullie geen gedaante gezien. Pas daarom op* **16** dat jullie niet verdorven handelen door voor jezelf een beeld te maken in welke vorm of gedaante maar ook: een afbeelding van een man of van een vrouw,[l] **17** een afbeelding van een dier op aarde of van een vogel in de lucht[m] of **18** een afbeelding van iets wat over de grond kruipt of van een vis in het water onder de aarde.[n] **19** En als je omhoog-

HFST. 3
a Joz 1:1, 2
b De 4:45, 46; De 34:5, 6

HFST. 4
c Le 18:5
d De 12:32; Sp 30:5, 6; Opb 22:18, 19
e Nu 25:5, 9; Ps 106:28; Ho 9:10; 1Kor 10:7, 8
f Le 26:46; Nu 30:16; Nu 36:13; De 6:1
g 1Kon 2:3
h Ps 111:10
i Ps 119:98, 100
j 1Kon 4:34; 1Kon 10:4-7; Da 1:19, 20
k Ex 25:8; Le 26:12; De 5:26; 2Sa 7:23
l Ps 147:19, 20

2de kolom
a Ge 18:19; De 6:6, 7
b Ex 19:9
c Ex 20:20; De 5:29
d Sp 22:6; Ef 6:4
e Ex 19:18; Heb 12:18, 19
f De 9:10
g Jes 40:18; Jo 1:18; Jo 4:24
h Ex 20:22
i Ex 19:5; De 5:2; De 9:9; Heb 9:19, 20
j Ex 20:1; Ex 34:28; De 10:4
k Ex 24:12; Ex 31:18; Ex 32:19; Ex 34:1
l Ex 20:4; De 27:15; Jes 40:18; Han 17:29; 1Kor 10:14
m De 5:8; Ro 1:22, 23
n 1Sa 5:4

4:9, 15 *Of ‘let goed op je ziel’.

4:11 *Lett.: ‘tot aan het hart van de hemelen’. **4:13** *Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘tien woorden’. Ook de decaloog genoemd.

kijkt naar de hemel en je ziet de zon, de maan en de sterren — het hele hemelse leger — laat je er dan niet toe verleiden daarvoor te buigen en ze te aanbidden.[a] Jehovah, je God, heeft ze aan alle volken onder de hemel gegeven. **20** Maar jullie zijn degenen die Jehovah uit de ijzersmeltoven, uit Egypte, heeft weggehaald om het volk te worden dat zijn persoonlijke eigendom* is,[b] wat jullie nu zijn.

21 Door jullie schuld is Jehovah kwaad op mij geworden,[c] en hij zwoer dat ik de Jordaan niet zou oversteken en dat ik niet het goede land zou binnengaan dat Jehovah, je God, jullie als erfdeel geeft.[d] **22** Want ik moet in dit land sterven. Ik zal de Jordaan niet oversteken,[e] maar jullie zullen wel oversteken en dat goede land in bezit nemen. **23** Zorg ervoor dat jullie het verbond dat Jehovah, je God, met jullie gesloten heeft, niet vergeten[f] en maak geen beelden voor jezelf in welke vorm maar ook, want dat heeft Jehovah, je God, verboden.[g] **24** Want Jehovah, je God, is een verterend vuur,[h] een God die volledige* toewijding eist.[i]

25 Als jullie lange tijd in het land wonen en zonen en kleinzonen hebben gekregen, en jullie verdorven handelen en beelden maken,[j] in welke vorm maar ook, en doen wat slecht is in de ogen van Jehovah, je God, om hem te tergen[k] — **26** ik roep vandaag de hemel en de aarde op als getuigen tegen jullie, dat jullie dan beslist snel zullen verdwijnen uit het land dat jullie aan de overkant van de Jordaan in bezit zullen nemen. Jullie zullen daar niet lang leven, maar jullie zullen volledig worden uitgeroeid.[l] **27** Jehovah zal jullie onder de volken verstrooien,[m] en er zal maar een klein aantal van jullie overblijven[a] onder de volken waar Jehovah jullie heen zal voeren. **28** Daar zullen jullie goden van hout en steen moeten vereren, die door mensenhanden gemaakt zijn[b] en die niet kunnen zien, horen, eten of ruiken.

29 Als jullie daar Jehovah, je God, gaan zoeken, zul je hem zeker vinden,[c] als je hem tenminste met je hele hart en je hele ziel* zoekt.[d] **30** Als in de toekomst al die dingen je zijn overkomen en je in grote moeilijkheden verkeert, dan zul je bij Jehovah, je God, terugkomen en naar zijn stem luisteren.[e] **31** Want Jehovah, je God, is een barmhartige God.[f] Hij zal je niet in de steek laten of te gronde richten. En het verbond dat hij met een eed gesloten heeft met je voorvaders, zal hij niet vergeten.[g]

32 Vraag eens hoe het vroeger was, vóór jouw tijd, vanaf de dag dat God de mens op aarde schiep. Speur van het ene uiteinde van de hemel tot aan het andere uiteinde van de hemel. Is zoiets indrukwekkends ooit eerder gebeurd? Heeft iemand ooit van zoiets gehoord?[h] **33** Is er een ander volk dat net als jullie de stem van God vanuit het vuur heeft horen spreken en in leven is gebleven?[i] **34** Of heeft God ooit geprobeerd een volk uit het midden van een ander volk weg te halen met oordelen,* met tekenen, met wonderen,[j] met oorlog,[k] met een sterke hand,[l] met een uitgestrekte arm en met angstaanjagende daden,[m] zoals Jehovah, je God, dat voor jullie eigen ogen in Egypte voor jullie heeft gedaan? **35** Jullie hebben die dingen te zien gekregen zodat jullie weten dat Jehovah de ware God is;[n] buiten hem is er geen ander.[o] **36** Vanuit de

---

4:20 *Of ‘zijn erfdeel’. **4:24** *Of ‘exclusieve’.

4:29 *Zie Woordenlijst. **4:34** *Of ‘beproevingen’.

HFST. 4

a De 17:2, 3; 2Kon 17:16; Ez 8:16
b Ex 19:5
c Ps 106:32
d Nu 20:12; De 31:1, 2
e De 3:27
f Ex 24:3
g Ex 20:4
h Ex 24:17; De 9:3; Heb 12:29
i Ex 20:5; Ex 34:14; Nu 25:11; Lu 10:27
j Re 18:30; 2Kon 21:1, 7
k 2Kon 17:16, 17
l Le 18:24, 28; Le 26:27, 32
m De 28:64; Ne 1:8

2de kolom

a De 28:62
b De 28:15, 36; Jer 16:13; Ez 20:39
c 2Kr 15:4, 15
d De 30:1-3; De 30:8-10; 1Kon 8:48, 49; Jer 29:13; Joë 2:12
e 2Kr 33:13; Ne 1:9
f Ex 34:6; De 30:3; 2Kr 30:9; Ne 9:31; Jes 54:7; Jes 55:7
g Le 26:42
h Ps 44:1
i De 5:26
j Ex 7:3
k Ex 15:3
l Ex 13:3
m De 26:8; Ps 78:43-51
n Ex 15:11; De 32:39; 1Sa 2:2; Jes 45:18; Mr 12:32
o Ex 6:7

hemel heeft hij jullie zijn stem la-
ten horen om jullie te corrigeren,
en op de aarde heeft hij jullie zijn
grote vuur laten zien, en vanuit
het vuur hebben jullie zijn woor-
den gehoord.[a]
37 Omdat hij van jullie voorva-
ders hield en hij hun nageslacht*
had uitgekozen,[b] zijn jullie on-
der zijn toezicht uit Egypte geleid
door zijn grote kracht. 38 Hij
heeft volken voor jullie verdreven
die groter en machtiger waren
dan jullie, om jullie hun land bin-
nen te leiden en het jullie als erf-
deel te geven, zoals nu gebeurt.[c]
39 Wees je er nu dus van bewust
en laat goed tot je doordringen*
dat Jehovah de ware God is in de
hemel boven en op de aarde bene-
den.[d] Er is geen ander.[e] 40 Houd
je aan zijn voorschriften en zijn
geboden die ik je vandaag geef.
Dan zal het goed gaan met jou
en je zonen en zul je lang in het
land blijven dat Jehovah, je God,
je geeft.’[f]
41 Mozes wees toen aan de
oostkant van de Jordaan drie
steden aan.[g] 42 Als iemand een
ander onopzettelijk doodt ter-
wijl hij voor die tijd geen hekel
aan hem had,[h] moet hij naar een
van die steden vluchten om in
leven te blijven.[i] 43 Die steden
zijn Bezer[j] in de woestijn op de
hoogvlakte voor de Rubenieten,
Ramoth[k] in Gilead voor de Gadie-
ten en Golan[l] in Basan voor de
Manassieten.[m]
44 Dat is de wet[n] die Mozes
het volk Israël voorhield. 45 Dat
zijn de richtlijnen,* de voorschrif-
ten en de rechterlijke beslissin-
gen die Mozes aan de Israëlieten
gaf nadat ze uit Egypte waren ge-
trokken.[o] 46 Hij deed dat in de
Jordaanstreek, in het dal tegen-
over Beth-Peor,[p] in het land van
koning Sihon van de Amorieten,
die in Hesbon woonde,[a] de koning
die Mozes en de Israëlieten ver-
slagen hadden na hun vertrek uit
Egypte.[b] 47 Ze namen het land
in bezit van koning Sihon en van
koning Og[c] van Basan, de twee
koningen van de Amorieten die in
de streek ten oosten van de Jor-
daan woonden, 48 vanaf Aroër,[d]
dat aan de rand van het Ar-
nondal* ligt, tot aan de berg Sion,
oftewel de Hermon,[e] 49 en de
hele Araba in de streek ten oos-
ten van de Jordaan, en tot aan de
Zee van de Araba,* aan de voet
van de hellingen van de Pisga.[f]

5 Toen riep Mozes heel Israël
bij elkaar en zei: ‘Israël, luis-
ter naar de voorschriften en de
rechterlijke beslissingen die ik
vandaag aan jullie bekendmaak.
Jullie moeten die leren en je er
strikt aan houden. 2 Jehovah,
onze God, heeft in Horeb een ver-
bond met ons gesloten.[g] 3 Jeho-
vah heeft dat verbond niet met
onze voorouders gesloten maar
met ons, wij allemaal die hier van-
daag levend en wel staan. 4 Je-
hovah heeft op de berg recht-
streeks* met jullie gesproken,
vanuit het vuur.[h] 5 Ik stond toen
tussen Jehovah en jullie in[i] om
het woord van Jehovah aan jullie
over te brengen, want jullie wa-
ren bang voor het vuur en gingen
de berg niet op.[j] Hij zei:
6 “Ik ben Jehovah, je God, die
je uit Egypte heeft geleid, uit het
huis van slavernij.[k] 7 Je mag
buiten mij* nooit andere goden
hebben.[l]
8 Maak geen beelden,[m] geen
enkele afbeelding* van iets in
de hemel boven of op de aar-
de beneden of in het water on-
der de aarde. 9 Buig je er niet
voor neer en laat je niet overha-

HFST. 4
a Ex 19:18, Ex 20:22
b De 10:15, Ps 105:6
c Ex 23:28, De 7:1, De 9:1, Joz 3:10
d 2Kr 20:6
e Jes 44:6
f Ge 48:3, 4
g Nu 35:14
h Nu 35:22-24
i Nu 35:11, 25, De 19:4, 5
j Joz 21:8, 36
k Joz 21:8, 38
l Joz 21:27
m Joz 20:8, 9
n De 17:18, De 27:2, 3, Ga 3:24
o Le 26:46, De 4:1
p De 1:5, De 3:29

2de kolom
a Nu 21:26
b Nu 21:23, 24
c Nu 21:33, De 3:4
d De 2:36, De 3:12
e De 3:8, 9
f De 3:16, 17, De 34:1

HFST. 5
g Ex 19:5, Heb 9:19, 20
h Ex 19:9, 18, Han 7:38
i Ex 20:19, Ga 3:19
j Ex 19:16
k Ex 13:3, Ex 20:2
l Ex 20:3-6, 2Kon 17:35
m Le 26:1, De 4:15, 16, De 4:23, De 27:15, Han 17:29

4:37 * Lett.: ‘zaad’. 4:39 * Of ‘neem ter harte’. 4:45 * Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.

4:48 * Of ‘Wadi Arnon’. 4:49 * D.w.z. de Zoutzee of Dode Zee. 5:4 * Lett.: ‘van gezicht tot gezicht’. 5:7 * Of ‘in strijd met mij’. Lett.: ‘tegen mijn gezicht’. 5:8 * Of ‘gedaante’, ‘gestalte’.

len ze te vereren,[a] want ik, Jehovah, je God, ben een God die volledige* toewijding eist.[b] Voor de overtredingen van vaders laat ik zonen boeten en ook de derde en de vierde generatie van hen die mij haten.[c] **10** Maar voor degenen die mij liefhebben en zich aan mijn geboden houden, toon ik loyale liefde* tot in de duizendste generatie.

11 Gebruik de naam van Jehovah, je God, niet op een onwaardige manier,[d] want Jehovah zal iemand die Zijn naam op een onwaardige manier gebruikt, niet ongestraft laten.[e]

12 Onderhoud de sabbat als een heilige dag, zoals Jehovah, je God, je geboden heeft.[f] **13** Zes dagen heb je om te werken en al je arbeid te doen,[g] **14** maar de zevende dag is een sabbat voor Jehovah, je God.[h] Je mag dan geen enkel werk doen.[i] Dat geldt voor jou, je zoon, je dochter, je slaaf, je slavin, je ezel, je stier en de rest van je vee, en voor de vreemdeling die bij je in de stad* woont.[j] Zo kunnen je slaaf en je slavin net als jij rust nemen.[k] **15** Vergeet niet dat jullie zelf slaven waren in Egypte en dat Jehovah, je God, je daar toen met een sterke hand en een uitgestrekte arm heeft weggehaald.[l] Daarom heeft Jehovah, je God, je opgedragen de sabbat te onderhouden.

16 Eer* je vader en je moeder,[m] zoals Jehovah, je God, je heeft opgedragen. Dan zul je lang leven en zal het goed met je gaan in het land dat Jehovah, je God, je geeft.[n]

17 Pleeg geen moord.[o]

18 Pleeg geen overspel.[p]

19 Steel niet.[q]

20 Leg geen vals getuigenis tegen iemand af.[r]

21 Verlang niet naar de vrouw van een ander.[a] Heb ook geen zelfzuchtig verlangen naar zijn huis, zijn veld, zijn slaaf, zijn slavin, zijn stier, zijn ezel of iets anders wat van hem is.”[b]

22 Die geboden* heeft Jehovah met luide stem tot jullie als gemeente gesproken op de berg, vanuit het vuur en de dikke, donkere wolken,[c] en hij voegde er verder niets aan toe. Toen schreef hij ze op twee stenen platen en gaf die aan mij.[d]

23 Maar zodra jullie de stem vanuit de duisternis hoorden, terwijl de berg brandde,[e] kwamen jullie stamhoofden en oudsten naar me toe. **24** Jullie zeiden toen: “Jehovah, onze God, heeft zijn glorie en zijn grootheid aan ons getoond, en we hebben zijn stem gehoord vanuit het vuur.[f] Vandaag hebben we gezien dat een mens in leven kan blijven als God met hem spreekt.[g] **25** Waarom zouden we ons leven wagen? Straks verteert dit grote vuur ons nog. Als we de stem van Jehovah, onze God, nog langer horen, zullen we zeker sterven. **26** Want is er een mens* die net als wij de stem van de levende God vanuit het vuur heeft horen spreken en toch in leven is gebleven? **27** Jij moet ernaartoe gaan om te luisteren naar alles wat Jehovah, onze God, te zeggen heeft, en jij moet ons alles vertellen wat Jehovah, onze God, tegen je zegt. Dan zullen wij ernaar luisteren en het doen.”[h]

28 Jehovah hoorde wat jullie tegen me zeiden, en Jehovah zei tegen mij: “Ik heb gehoord wat dit volk tegen je heeft gezegd. Alles wat ze hebben gezegd is goed.[i] **29** Waren ze altijd maar geneigd om in hun hart ontzag voor mij te hebben[j] en zich aan al mijn geboden te houden![k] Dan

---

5:9 *Of ‘exclusieve’. **5:10** *Of ‘liefderijke goedheid’. **5:14** *Lett.: ‘binnen je poorten’. **5:16** *Of ‘toon respect voor’.

5:22 *Lett.: ‘woorden’. **5:26** *Lett.: ‘vlees’.

HFST. 5

a Ex 23:24, 1Kor 10:14
b Ex 34:14, De 4:24, Jes 42:8, Mt 4:10
c Ex 34:6, 7
d Ex 22:28, Le 19:12
e Ex 20:7, Le 24:16
f Ex 16:23, Ex 20:8-10, Ex 31:13
g Ex 34:21
h Ex 16:29
i Ne 13:15
j Ex 23:12
k De 10:17, Ef 6:9
l Ex 6:6, De 4:34
m Ex 21:15, Le 19:3, De 27:16, Sp 1:8, Mr 7:10
n Ex 20:12, Ef 6:2, 3
o Ge 9:6, Ex 20:13, Nu 35:20, 21, Mt 5:21, Ro 13:9
p Ex 20:14, 1Kor 6:18, Heb 13:4
q Ex 20:15, Le 19:11, Sp 30:8, 9, 1Kor 6:10, Ef 4:28
r Ex 20:16, Ex 23:1, Le 19:16, De 19:16-19, Sp 6:16, 19, Sp 19:5

2de kolom

a Mt 5:28
b Ex 20:17, Lu 12:15, Ro 7:7
c Ex 19:9, 18
d Ex 24:12, Ex 31:18, De 4:12, 13
e Ex 20:18, Heb 12:18, 19
f Ex 24:17
g De 4:33, 36
h Ex 20:19, Heb 12:18, 19
i De 18:16, 17
j De 10:12, Job 28:28, Sp 1:7, Mt 10:28, 1Pe 2:17
k Sp 4:4, Sp 7:2, Pr 12:13, Jes 48:18, 1Jo 5:3

zou het hun en hun zonen voor altijd goed gaan.[a] **30** Zeg tegen ze: ‘Ga terug naar jullie tenten.’ **31** Maar jij moet hier bij mij blijven, dan zal ik je alle geboden, voorschriften en rechterlijke beslissingen vertellen die je hun moet leren en waar ze zich aan moeten houden in het land dat ik hun geef om het in bezit te nemen.” **32** Zorg er dus voor dat jullie precies doen wat Jehovah, je God, jullie geboden heeft.[b] Wijk niet af, niet naar rechts en niet naar links.[c] **33** Volg* in alles de weg die Jehovah, je God, heeft voorgeschreven.[d] Dan blijven jullie in leven, gaat het goed met jullie en blijven jullie lang in het land dat jullie in bezit zullen nemen.[e]

6 Dit zijn de geboden, voorschriften en rechterlijke beslissingen die Jehovah, je God, gegeven heeft om ze jullie te leren, zodat jullie ze zullen naleven als jullie oversteken naar het land dat jullie in bezit zullen nemen, **2** en zodat je je leven lang ontzag zult hebben voor Jehovah, je God, en je je zult houden aan al zijn voorschriften en geboden die ik aan je geef — aan jou en je zoon en je kleinzoon.[f] Dan zul je een lang leven hebben.[g] **3** Luister dus, Israël, en houd je er strikt aan. Dan zal het goed met je gaan en zul je heel talrijk worden in het land dat overvloeit van melk en honing, zoals Jehovah, de God van je voorvaders, je heeft beloofd.

4 Luister, Israël: Jehovah, onze God, is één Jehovah.[h] **5** Je moet Jehovah, je God, liefhebben met je hele hart, je hele ziel*[i] en je hele kracht.#[j] **6** Deze woorden die ik je vandaag gebied, moet je in je hart hebben, **7** en je moet ze je zonen inprenten*[k] en erover praten als je in je huis zit, als je onderweg bent, als je gaat slapen en als je opstaat.[a] **8** Bind ze op je hand als herinnering en draag ze als een band op je voorhoofd.*[b] **9** Schrijf ze op de deurposten van je huis en op je poorten.

10 Wanneer Jehovah, je God, je in het land brengt dat hij met een eed aan je voorvaders Abraham, Isaäk en Jakob heeft beloofd[c] — een land met grote en mooie steden die je niet zelf hebt gebouwd,[d] **11** huizen vol met allerlei goede dingen waar je niet voor hebt gewerkt, waterputten die je niet hebt uitgehouwen, en wijngaarden en olijfbomen die je niet hebt geplant — en je gegeten hebt en verzadigd bent,[e] **12** pas dan op dat je Jehovah niet vergeet,[f] die je uit Egypte heeft geleid, uit het huis van slavernij. **13** Je moet ontzag hebben voor Jehovah, je God.[g] Hem moet je dienen[h] en bij zijn naam moet je zweren.[i] **14** Je mag niet achter andere goden aan lopen, achter geen enkele god van de volken rondom jullie,[j] **15** want Jehovah, je God, die in jullie midden is, is een God die volledige* toewijding eist.[k] Anders zal de woede van Jehovah, je God, tegen je oplaaien[l] en zal hij je van de aardbodem wegvagen.[m]

16 Jullie mogen Jehovah, je God, niet op de proef stellen[n] zoals jullie dat hebben gedaan bij Mạssa.[o] **17** Jullie moeten je strikt houden aan de geboden van Jehovah, je God, en aan de richtlijnen* en voorschriften die hij jullie gegeven heeft. **18** Je moet doen wat juist en goed is in Jehovah’s ogen. Dan zal het goed met je gaan en zul je het goede land dat Jehovah met een eed aan je voorvaders heeft beloofd, binnengaan en het in bezit nemen[p]

HFST. 5
a Ps 19:8, 11; Jak 1:25
b De 6:3, 25; De 8:1
c De 12:32; Joz 1:7, 8
d De 10:12
e De 4:40; De 12:28; Ro 10:5

HFST. 6
f Ge 18:19; De 4:9
g Sp 3:1, 2
h De 5:7; Jes 42:8; Za 14:9; Mr 12:29, 32; 1Kor 8:6
i De 10:12; De 11:13; De 30:6; Mt 22:37
j Mr 12:30, 33; Lu 10:27
k Ge 18:19; De 4:9; Sp 22:6; Ef 6:4

2de kolom
a De 11:19
b De 11:18
c Ge 15:18
d Joz 24:13; Ps 105:44
e De 8:10
f Re 3:7
g De 10:12; De 13:4
h Lu 4:8
i Jer 12:16
j Ex 34:14
k Ex 20:5; De 4:24
l Ex 32:9, 10; Nu 25:3; De 11:16, 17; Re 2:14
m 2Kon 17:18
n Mt 4:7; Lu 4:12; 1Kor 10:9
o Ex 17:2, 7; Ps 95:8, 9; Heb 3:8, 9
p Ge 15:18

5:33 *Lett.: ‘bewandel’. **6:5** *Zie Woordenlijst. #Of ‘alles wat je hebt’, ‘al je levenskracht’. **6:7** *Of ‘inscherpen’, ‘herhalen’.

6:8 *Lett.: ‘tussen je ogen’. **6:15** *Of ‘exclusieve’. **6:17** *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.

19 door al je vijanden voor je te
verdrijven, zoals Jehovah heeft
beloofd.[a]
20 Stel dat je zoon je in de
toekomst vraagt: “Wat betekenen
de richtlijnen,* voorschriften en
rechterlijke beslissingen die Je-
hovah, onze God, jullie gegeven
heeft?” **21** Dan moet je tegen je
zoon zeggen: “We waren in Egyp-
te slaven van de farao, maar Je-
hovah heeft ons met een sterke
hand uit Egypte geleid. **22** Je-
hovah bleef voor onze ogen gro-
te en verwoestende tekenen en
wonderen brengen over Egyp-
te,[b] de farao en zijn hele huis.[c]
23 Hij heeft ons daar wegge-
haald om ons hiernaartoe te
brengen en ons het land te ge-
ven dat hij met een eed aan
onze voorvaders had beloofd.[d]
24 Toen heeft Jehovah ons op-
gedragen al die voorschriften na
te leven en ontzag te hebben voor
Jehovah, onze God, zodat het
ons altijd goed zou gaan[e] en we
in leven zouden blijven,[f] zoals nu
het geval is. **25** En we zullen als
rechtvaardig beschouwd worden
als we al die geboden zorgvuldig
naleven in gehoorzaamheid aan*
Jehovah, onze God, zoals hij ons
heeft opgedragen.”[g]

7 Wanneer Jehovah, je God, je
in het land brengt dat jul-
lie binnenkort zullen binnengaan
om het in bezit te nemen,[h] zal hij
ook grote volken voor jullie ver-
drijven:[i] de Hethieten, de Girga-
sieten, de Amorieten,[j] de Kanaä-
nieten, de Ferezieten, de Hevieten
en de Jebusieten,[k] zeven volken
die groter en machtiger zijn dan
jullie.[l] **2** Jehovah, je God, zal ze
aan je overleveren en je zult ze
verslaan.[m] Je moet ze beslist voor
de vernietiging bestemmen.[n] Je
mag geen verbond met ze sluiten
en je mag geen medelijden met ze
hebben.[o] **3** Je mag je niet door
een huwelijk met hen verbinden.*
Geef je dochters niet aan hun
zonen en laat je zonen niet met
hun dochters trouwen.[a] **4** Want
ze zullen je zonen van mij afkeren
zodat ze andere goden gaan aan-
bidden.[b] Dan zal Jehovah’s woe-
de tegen jullie oplaaien en zal hij
jullie snel vernietigen.[c]
5 Nee, dit is wat jullie met ze
moeten doen: breek hun altaren
af, sla hun heilige zuilen stuk,[d]
hak hun heilige palen* om[e] en
verbrand hun beelden.[f] **6** Want
jullie zijn een heilig volk voor
Jehovah, je God, en Jehovah,
je God, heeft jullie uit alle vol-
ken op aarde uitgekozen om zijn
volk te worden, zijn speciale be-
zit.*[g]
7 Het was niet omdat jullie het
grootste van alle volken waren
dat Jehovah genegenheid voor
jullie toonde en jullie uitkoos,[h]
want jullie waren het kleinste
volk van allemaal.[i] **8** Maar het
was omdat Jehovah jullie liefhad
en omdat hij zich hield aan de
eed die hij aan jullie voorvaders
gezworen had,[j] dat Jehovah jul-
lie met een sterke hand bevrijdde
om jullie los te kopen uit het huis
van slavernij,[k] uit de macht* van
de farao, de koning van Egypte.
9 Je weet heel goed dat Jeho-
vah, je God, de ware God is, de
getrouwe God, die zich aan zijn
verbond houdt en loyale liefde
toont voor degenen die van hem
houden en zijn geboden naleven,
tot in de duizendste generatie.[l]
10 Maar degenen die hem haten,
zal hij openlijk* straffen en ver-
nietigen.[m] Hij zal zonder uitstel
optreden tegen degenen die hem
haten; hij zal ze openlijk straf-
fen. **11** Zorg er dus voor dat je
je altijd houdt aan de geboden, de
voorschriften en de rechterlijke

6:20 *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.
6:25 *Lett.: ‘vóór’.

7:3 *Of ‘geen gemengd huwelijk met hen aangaan’. **7:5** *Zie Woordenlijst.
7:6 *Of ‘kostbare eigendom’. **7:8** *Lett.: ‘hand’. **7:10** *Lett.: ‘in hun gezicht’.

HFST. 6
a Ex 23:30
b Ex 7:3
c De 4:34
d Ex 13:5, De 1:8
e Ps 111:10, Sp 14:27
f Le 18:5, De 4:1, Ga 3:12
g Pr 12:13, Ro 10:5

HFST. 7
h De 31:3
i Ex 33:2, Joz 3:10
j Ge 15:16
k Ge 10:15-17
l De 20:1
m Nu 33:52
n Le 27:29, Joz 6:17, Joz 10:28
o Ex 23:32, Ex 34:15, De 20:16, 17

2de kolom
a Joz 23:12, 13, 1Kon 11:1, 2, Ezr 9:2
b Ex 34:16, 1Kon 11:4
c De 6:14, 15
d Ex 23:24, Ex 34:13
e De 16:21, 22
f De 7:25, De 12:2, 3
g Ex 19:5, 6, De 14:2, Am 3:2
h De 10:15
i De 10:22
j Ge 22:16, 17
k Ex 6:6, Ex 13:3, 14
l Ex 34:6, 7
m Sp 2:22, 2Pe 3:7

beslissingen die ik je vandaag
geef.
12 Als jullie naar deze rech-
terlijke beslissingen blijven luis-
teren en jullie je er altijd aan hou-
den, zal Jehovah, je God, zich
aan het verbond houden en de
loyale liefde tonen waarover hij
tegenover je voorvaders een eed
heeft afgelegd. 13 Hij zal van je
houden, je zegenen en je talrijk
maken. Hij zal je zegenen met
veel kinderen,*[a] met een goede
opbrengst van je grond — graan,
nieuwe wijn en olie[b] — en met
veel kalveren en lammeren in
het land dat hij met een eed
aan je voorvaders heeft beloofd.[c]
14 Jullie zullen van alle volken
het meest gezegend zijn.[d] Geen
man of vrouw onder jullie zal on-
vruchtbaar zijn, en dat geldt ook
voor jullie vee.[e] 15 Jehovah zal
je vrijwaren van alle ziekten, en
hij zal geen van de vreselijke
ziekten over je brengen die jul-
lie in Egypte kenden.[f] Die ziek-
ten zal hij brengen over iedereen
die jullie haat. 16 Jullie moeten
alle volken vernietigen* die Je-
hovah, je God, aan jullie overle-
vert.[g] Je# mag geen medelijden
met ze hebben[h] en je mag hun go-
den niet vereren,[i] want dat zou
een valstrik voor je zijn.[j]
17 Misschien zeg je bij jezelf:*
“Die volken zijn veel groter dan
wij. Hoe kan ik ze ooit verdrij-
ven?”[k] 18 Maar wees niet bang
voor ze.[l] Denk terug aan wat Je-
hovah, je God, met de farao
en heel Egypte heeft gedaan,[m]
19 de grote oordelen* die je met
eigen ogen hebt zien voltrekken
en ook de tekenen, de wonde-
ren,[n] de sterke hand en de uit-
gestrekte arm waarmee Jehovah,
je God, je heeft bevrijd.[o] Dat zal
Jehovah, je God, doen met alle
volken waar je bang voor bent.[p]
20 Jehovah, je God, zal een ge-
voel van verslagenheid* over hen
laten komen, totdat degenen die
nog over zijn[a] en zich voor je ver-
bergen, vergaan zijn. 21 Laat je
niet door angst verlammen van-
wege hen, want Jehovah, je God,
is met je,[b] een grote en ontzag-
wekkende God.[c]
22 Jehovah, je God, zal die
volken geleidelijk voor je verdrij-
ven.[d] Je zult ze niet in één keer
mogen uitroeien, anders zouden
er zo veel wilde dieren komen
dat je gevaar loopt. 23 Jeho-
vah, je God, zal ze aan je overle-
veren en ze volledig verslaan tot-
dat ze zijn uitgeroeid.[e] 24 Hij
zal je hun koningen in handen
geven,[f] en je zult hun naam
van onder de hemel uitwissen.[g]
Niemand zal tegen je standhou-
den,[h] tot je ze allemaal hebt uit-
geroeid.[i] 25 Hun godenbeelden
moet je verbranden.[j] Je mag niet
verlangen naar het zilver en het
goud dat erop zit en het je niet
toe-eigenen,[k] zodat het geen val-
strik voor je wordt, want het is
iets walgelijks voor Jehovah, je
God.[l] 26 Je mag zoiets walge-
lijks niet in je huis brengen, an-
ders word je voor de vernietiging
bestemd, net als dat voorwerp.
Je moet er een grondige afschuw
van hebben en het absoluut wal-
gelijk vinden, want het is iets wat
voor de vernietiging bestemd is.

8 Zorg ervoor dat jullie je hou-
den aan elk gebod dat ik jullie
vandaag geef. Dan zullen jullie in
leven blijven,[m] talrijk worden en
het land dat Jehovah jullie voor-
vaders met een eed heeft beloofd,
binnengaan en in bezit nemen.[n]
2 Denk aan de lange tocht in de
woestijn die Jehovah, je God, je
de afgelopen 40 jaar heeft laten
maken[o] om je nederigheid bij te
brengen, je op de proef te stellen[p]
en te weten te komen wat er in je
hart leefde[q] — of je je aan zijn ge-

HFST. 7
a Le 26:9
b Le 26:4
c Ge 13:14, 15
d De 33:29; Ps 147:20
e Ex 23:26; De 28:11; Ps 127:3
f De 28:15, 27
g De 7:1, 2; De 20:16; Joz 10:28
h Ge 15:16; Le 18:25; De 9:5
i Ex 20:3
j Ex 23:33; De 12:30; Re 2:2, 3; Ps 106:36
k Nu 13:31
l De 1:29; De 31:6; Ps 27:1; Jes 41:10
m Ex 14:13
n Ne 9:10, 11; Jer 32:20
o De 4:34
p Ex 23:28; Joz 3:10

2de kolom
a Ex 23:29; De 2:25; Joz 2:9; Joz 24:12
b Nu 14:9
c De 10:17; 1Sa 4:7, 8
d Ex 23:30
e De 9:3
f Joz 10:24; Joz 12:1
g Ex 17:14; Ps 9:5
h De 11:25; Joz 1:5; Ro 8:31
i Joz 11:14
j De 12:3; 1Kr 14:12
k Jes 30:22
l De 27:15

HFST. 8
m Sp 3:1, 2
n Ge 15:18
o De 2:7
p Ex 16:4; Ex 20:20
q De 13:3; Sp 17:3

7:13 *Lett.: ‘de vrucht van je schoot zegenen’. 7:16 *Lett.: ‘verslinden’. #Lett.: ‘je oog’. 7:17 *Lett.: ‘in je hart’. 7:19 *Of ‘beproevingen’.

7:20 *Of mogelijk ‘paniek’, ‘angst’.

boden zou houden of niet. **3** Hij
leerde je dus nederigheid, liet je
honger lijden[a] en gaf je manna te
eten,[b] voedsel dat jij en je voor-
ouders nog nooit hadden gezien.
Zo maakte hij je duidelijk dat de
mens niet alleen van brood leeft,
maar van elke uitspraak die uit
Jehovah's mond komt.[c] **4** De af-
gelopen 40 jaar is de kleding die
je droeg niet versleten en zijn je
voeten niet opgezwollen.[d] **5** Met
heel je hart weet je dat Jeho-
vah, je God, je heeft gecorrigeerd
zoals een man zijn zoon corri-
geert.[e]

6 Je moet de geboden van Je-
hovah, je God, naleven door de
weg te volgen* die hij je wijst
en ontzag voor hem te hebben.
7 Want Jehovah, je God, brengt
je naar een goed land,[f] een land
van waterstromen,* waterdiepten
en bronnen die ontspringen in de
vallei en in het bergland, **8** een
land van tarwe en gerst, van wijn-
stokken, vijgenbomen en granaat-
appels,[g] een land van olijfolie en
honing,[h] **9** een land waar voed-
sel niet schaars zal zijn en waar
het je aan niets zal ontbreken,
een land waar in het gesteente
ijzer zit en waar je uit de bergen
koper zult delven.

10 Wanneer je gegeten hebt en
verzadigd bent, moet je Jehovah,
je God, loven vanwege het goe-
de land dat hij je gegeven heeft.[i]
11 Pas op dat je Jehovah, je God,
niet vergeet door zijn geboden,
rechterlijke beslissingen en voor-
schriften die ik je vandaag geef,
te negeren. **12** Als je eet en ver-
zadigd bent, mooie huizen bouwt
en erin gaat wonen,[j] **13** als je
steeds meer runderen, schapen
en geiten krijgt en steeds meer
zilver en goud, en je alles in over-
vloed hebt, **14** laat dan niet toe
dat je hart trots wordt,[k] waardoor
je Jehovah, je God, zou vergeten,
die je heeft bevrijd uit Egypte, uit
het huis van slavernij.[a] **15** Hij
liet je door de grote, angstwek-
kende woestijn trekken,[b] waar gif-
tige slangen en schorpioenen wa-
ren en een uitgedroogde bodem
zonder water. Uit een steenharde
rots* liet hij water tevoorschijn
komen[c] **16** en hij gaf je in de
woestijn manna te eten[d] — voed-
sel dat je voorouders nog nooit
hadden gezien — om je nederig-
heid bij te brengen[e] en je op de
proef te stellen, zodat je er in de
toekomst voordeel van zou heb-
ben.[f] **17** Als je bij jezelf* zou
zeggen: "Ik heb deze rijkdom te
danken aan mijn eigen kracht en
de macht van mijn eigen hand",[g]
18 bedenk dan dat Jehovah, je
God, degene is die je in staat stelt
om rijk te worden,[h] omdat hij zich
houdt aan het verbond dat hij met
een eed met je voorvaders heeft
gesloten, zoals hij tot nu toe heeft
gedaan.[i]

19 Als je Jehovah, je God,
ooit zou vergeten en achter an-
dere goden aan zou lopen en die
zou vereren en je voor die zou
neerbuigen — ik waarschuw jul-
lie nu dat jullie dan zeker zullen
vergaan.[j] **20** Het zal dan net zo
met jullie aflopen als met de vol-
ken die Jehovah voor jullie ver-
nietigt, omdat jullie niet wilden
luisteren naar de stem van Jeho-
vah, je God.[k]

9 Luister, Israël! Jullie staan op
het punt de Jordaan over te
steken[l] om het land binnen te
trekken en in bezit te nemen van
volken die groter en machtiger
zijn dan jullie,[m] met grote steden
die tot aan de hemel versterkt*
zijn,[n] **2** een groot en sterk volk,
de zonen van de Enakieten,[o] van
wie jullie gehoord hebben en
over wie gezegd wordt: "Wie kan
op tegen de zonen van Enak?"

HFST. 8
a Ex 16:3
b Ex 16:31; Ps 78:24
c Mt 4:4
d De 29:5; Ne 9:21
e Sp 3:12; 1Kor 11:32; Heb 12:5-7; Opb 3:19
f Ex 3:8; Le 26:4; De 11:11, 12
g Nu 13:23
h Ez 20:6
i De 6:10-12
j Ho 13:6
k De 9:4; De 32:15

2de kolom
a Ps 106:21
b De 1:19; Jer 2:6
c Nu 20:11
d Ex 16:35
e De 8:2
f Heb 12:11
g Ho 12:8
h Ps 127:1; Ho 2:8
i De 7:12
j De 4:25, 26; De 30:17, 18; Joz 23:12, 13
k Da 9:11, 12

HFST. 9
l Joz 4:19
m De 7:1
n Nu 13:28
o Nu 13:33

8:6 *Lett.: 'bewandelen'. **8:7** *Of 'wadi's vol water'. **8:15** *Lett.: 'rots van vuursteen'. **8:17** *Lett.: 'in je hart'. **9:1** *D.w.z. met torenhoge muren.

3 Daarom moeten jullie nu beseffen dat Jehovah, je God, voor jullie uit gaat naar de overkant.[a] Hij is een verterend vuur,[b] en hij zal hen uitroeien. Hij zal hen voor jullie ogen onderwerpen, zodat jullie hen snel kunnen verdrijven en vernietigen, zoals Jehovah jullie heeft beloofd.[c]

4 Wanneer Jehovah, je God, hen voor je verdrijft, zeg dan niet bij jezelf:* "Jehovah heeft me dit land binnengebracht om het in bezit te nemen vanwege mijn eigen rechtvaardigheid."[d] Nee, Jehovah verdrijft deze volken voor je vanwege hun slechtheid.[e] **5** Niet vanwege jouw rechtvaardigheid of de oprechtheid van jouw hart zul je hun land binnengaan om het in bezit te nemen. Jehovah, je God, verdrijft deze volken voor je[f] omdat zij zo slecht zijn en omdat Jehovah zich wil houden aan het woord dat hij aan je voorvaders Abraham,[g] Isaäk[h] en Jakob[i] gezworen heeft. **6** Besef dus dat het niet vanwege jouw rechtvaardigheid is dat Jehovah, je God, je dit goede land geeft om het in bezit te nemen, want jullie zijn een koppig* volk.[j]

7 Bedenk hoe je Jehovah, je God, in de woestijn woedend hebt gemaakt.[k] Vergeet dat nooit. Vanaf jullie vertrek uit Egypte tot jullie komst hier zijn jullie steeds opstandig geweest tegen Jehovah.[l] **8** Zelfs in Ho̱reb hebben jullie Jehovah woedend gemaakt, en Jehovah werd zo kwaad op jullie dat hij jullie wilde uitroeien.[m] **9** Toen ik de berg op ging om de stenen platen in ontvangst te nemen,[n] de platen van het verbond dat Jehovah met jullie had gesloten,[o] bleef ik 40 dagen en 40 nachten op de berg.[p] Ik at geen voedsel en dronk geen water. **10** Jehovah gaf mij toen de twee stenen platen, die met Gods vinger waren beschreven. Daarop stonden alle woorden die Jehovah op de berg vanuit het vuur tot jullie had gesproken op de dag dat jullie daar waren bijeengekomen.*[a] **11** Aan het eind van de 40 dagen en 40 nachten gaf Jehovah mij de twee stenen platen, de platen van het verbond, **12** en Jehovah zei tegen mij: "Ga snel naar beneden, want je volk, dat je uit Egypte hebt geleid, gedraagt zich verdorven.[b] Ze zijn nu al afgeweken van de weg die ik hun geboden heb te volgen. Ze hebben voor zichzelf een metalen* beeld gemaakt."[c] **13** Jehovah zei verder tegen mij: "Ik heb nu gezien dat dit een koppig volk is.[d] **14** Laat me mijn gang gaan, dan zal ik ze uitroeien en hun naam van onder de hemel uitwissen. En uit jou zal ik een volk laten voortkomen dat groter en machtiger is dan zij."[e]

15 Vervolgens draaide ik me om en ging de berg af, terwijl de berg brandde.[f] In mijn handen had ik de twee platen van het verbond.[g] **16** Toen zag ik dat jullie hadden gezondigd tegen Jehovah, je God! Jullie hadden voor jezelf een metalen* kalf gemaakt. Zo snel waren jullie afgeweken van de weg die Jehovah jullie geboden had te volgen.[h] **17** Ik hief de twee platen met beide handen omhoog en smeet ze voor jullie ogen aan stukken.[i] **18** Daarna boog ik mij diep voor Jehovah neer, net zoals de eerste keer, 40 dagen en 40 nachten lang. Ik at geen voedsel en dronk geen water,[j] vanwege alle zonden die jullie hadden begaan door te doen wat slecht was in Jehovah's ogen om hem te tergen. **19** Ik was namelijk bang omdat Jehovah zo woedend op jullie was[k] dat hij jullie wilde uitroeien. Maar Jehovah luisterde ook dit keer naar mij.[l]

HFST. 9
- a De 1:30, De 20:4, De 31:3
- b De 4:24, Heb 12:29
- c Ex 23:31, De 7:23, 24
- d De 7:7, 8, Ez 36:22
- e Ge 15:16, De 12:31, De 18:9, 12
- f Le 18:25
- g Ge 13:14, 15, Ge 17:1, 8
- h Ge 26:3
- i Ge 28:13
- j Ex 34:9, Ps 78:8
- k De 9:22, Ps 78:40, Heb 3:16
- l Ex 17:2, Nu 11:4, Nu 16:1, 2, Nu 25:2, 3, De 31:27
- m Ex 32:4, 10
- n Ex 24:12, Ex 31:18, Ex 32:16
- o Ex 24:7
- p Ex 24:18

2de kolom
- a Ex 19:19, De 4:10-13
- b Ex 32:7
- c Ex 32:4
- d Ex 32:9
- e Ex 32:10
- f Ex 19:18
- g Ex 32:15
- h Ex 20:3, 4
- i Ex 32:19
- j Ex 34:28
- k Ex 32:10
- l Ex 32:11, 14, Ps 106:23

9:4 *Lett.: 'in je hart'. **9:6** *Lett.: 'hard van nek'.

9:10 *Of 'dag van de gemeente'. **9:12, 16** *Of 'gegoten'.

20 Jehovah was zo boos op
Aäron dat hij hem wilde om-
brengen,[a] maar toen zond ik ook
smeekgebeden op voor Aäron.
21 Daarop pakte ik het kalf[b] dat
jullie hadden gemaakt — jullie
zonde — en verbrandde het. Ik
verbrijzelde en verpulverde het,
tot het zo fijn was als stof. Toen
gooide ik het stof in de stroom
die van de berg af komt.[c]
22 Ook in Tabeëra,[d] Massa[e]
en Kibroth-Hattaäva[f] hebben jul-
lie Jehovah woedend gemaakt.
23 En toen Jehovah jullie van-
uit Kades-Barnea[g] op weg stuur-
de en zei: “Ga het land in bezit
nemen dat ik jullie beslist zal ge-
ven!”, hebben jullie je opnieuw
verzet tegen het bevel van Je-
hovah, je God,[h] en jullie hadden
geen geloof[i] in hem en gehoor-
zaamden hem niet. 24 Zolang ik
jullie ken, zijn jullie al opstandig
tegen Jehovah.
25 Ik bleef me dus 40 dagen
en 40 nachten voor Jehovah neer-
buigen.[j] Dat deed ik omdat Jeho-
vah zei dat hij jullie zou uitroeien.
26 Ik begon smeekgebeden tot
Jehovah op te zenden en zei:
“Soevereine Heer Jehovah, spaar
uw volk alstublieft. Ze zijn uw
persoonlijke eigendom*[k] en u
hebt ze door uw grootheid losge-
kocht en met een sterke hand uit
Egypte geleid.[l] 27 Denk aan uw
dienaren Abraham, Isaäk en Ja-
kob.[m] Let niet op de koppigheid
van dit volk en op hun slecht-
heid en hun zonde.[n] 28 Anders
kunnen de bewoners van het land
waaruit u ons hebt weggeleid,
zeggen: ‘Jehovah was niet in staat
om hen het land binnen te leiden
dat hij hun had beloofd, en omdat
hij ze haatte, heeft hij ze wegge-
leid om ze in de woestijn ter dood
te brengen.’[o] 29 Want ze zijn uw
volk en uw persoonlijke eigen-
dom,*[p] en u hebt ze met uw grote
kracht en uw uitgestrekte arm be-
vrijd.”[q]

9:26, 29 *Of ‘uw erfdeel’.

HFST. 9
a Ex 32:2, 21
b Ex 32:4
c Ex 32:20
d Nu 11:3
e Ex 17:7
f Nu 11:4, 34
g Nu 13:26
h Nu 14:3, 4
i De 1:32 Ps 106:24, 25 Heb 3:19
j Ex 34:28
k Ex 19:5 Ps 135:4
l Ex 32:11
m Ex 3:6 Ex 6:8 De 9:5
n Ex 32:31, 32
o Ex 32:12 Nu 14:15, 16
p 1Kon 8:51 Ne 1:10
q Ex 6:6 De 4:20, 34

2de kolom

HFST. 10
a Ex 34:1
b Ex 34:4
c Ex 32:15
d Ex 20:1 Ex 34:28 De 4:13
e De 4:36 De 5:4
f Ex 19:17 De 5:22
g Ex 34:29
h Nu 20:23, 24 Nu 33:31, 38
i Nu 20:28
j Nu 33:33
k Nu 1:50 Nu 3:6 Nu 8:14
l Nu 3:30, 31
m Nu 6:23-27 De 21:5 2Kr 30:27
n Nu 18:20, 24 De 18:1
o Ex 24:18 Ex 34:28

10 Toen zei Jehovah tegen
mij: “Hak twee stenen pla-
ten uit, gelijk aan de eerste,[a] en
kom naar mij toe op de berg.
Maak ook een ark* van hout.
2 Ik zal op de platen de woor-
den schrijven die ook op de eer-
ste platen stonden, die je stukge-
gooid hebt, en je moet de platen
in de ark leggen.” 3 Ik maakte
dus een ark van acaciahout en
hakte twee stenen platen uit, ge-
lijk aan de eerste. Vervolgens ging
ik de berg op met de twee platen
in mijn handen.[b] 4 Toen schreef
Jehovah op de platen dezelfde
woorden als de eerste keer,[c] de
tien geboden,*[d] die hij op de berg
vanuit het vuur tot jullie had ge-
sproken[e] op de dag dat jullie daar
waren bijeengekomen.#[f] Daarna
gaf Jehovah ze aan mij. 5 Ver-
volgens ging ik de berg weer af[g]
en legde de platen in de ark die
ik had gemaakt, zoals Jehovah
mij had opgedragen. En daar zijn
ze nog steeds.
6 De Israëlieten vertrokken
van Beëroth Bené-Jaäkan naar
Mosera. Daar stierf Aäron en
daar werd hij begraven.[h] Zijn
zoon Eleazar volgde hem op
als priester.[i] 7 Vandaar vertrok-
ken ze naar Gudgod, en van Gud-
god gingen ze naar Jotbatha,[j] een
gebied met veel waterstromen.*
8 In die tijd zonderde Jeho-
vah de stam Levi af[k] om de ark
van Jehovah’s verbond te dragen,[l]
om vóór Jehovah dienst te doen
en om in zijn naam te zegenen,[m]
zoals ze tot op de dag van van-
daag doen. 9 Daarom heeft Levi
geen erfdeel of bezit* gekregen
zoals zijn broeders. Jehovah is
zijn erfdeel, zoals Jehovah, jul-
lie God, tegen hem had gezegd.[n]
10 Ikzelf bleef net als de eerste
keer 40 dagen en 40 nachten op
de berg,[o] en ook dit keer luisterde

10:1 *Of ‘kist’. 10:4 *Lett.: ‘tien woorden’. Ook de decaloog genoemd. #Of ‘dag van de gemeente’. 10:7 *Of ‘wadi’s vol water’. 10:9 *Lett.: ‘deel’.

Jehovah naar mij.[a] Jehovah be-
sloot jullie niet te vernietigen.
11 Toen zei Jehovah tegen mij:
“Maak je klaar om te vertrekken
en ga voor het volk uit, zodat ze
het land kunnen binnengaan dat
ik hun voorvaders met een eed
heb beloofd[b] en ze het in bezit
kunnen nemen.”

12 Nu dan, Israël, wat vraagt
Jehovah, je God, van jullie?[c] Al-
leen dit: heb ontzag voor Jeho-
vah, je God,[d] volg* altijd de weg
die hij je wijst,[e] heb hem lief,
dien Jehovah, je God, met je hele
hart en je hele ziel#[f] 13 en houd
je aan de geboden en voorschrif-
ten van Jehovah die ik jullie van-
daag voor je eigen bestwil geef.[g]
14 Luister! Van Jehovah, je God,
is de hemel, zelfs de hemel der
hemelen,* en de aarde met al-
les wat daarop is.[h] 15 Maar al-
leen aan jullie voorvaders heeft
Jehovah zich gehecht en alleen
tegenover hen heeft hij zijn lief-
de geuit. Hij heeft jullie, hun na-
geslacht,[i] uit alle volken uitgeko-
zen, en zo is het nog steeds.
16 Reinig nu* je hart[j] en wees
niet langer koppig.#[k] 17 Want
Jehovah, jullie God, is de God
der goden[l] en de Heer der he-
ren, de grote, machtige en ont-
zagwekkende God, die niemand
partijdig behandelt[m] en die zich
niet laat omkopen. 18 Hij doet
recht aan vaderloze kinderen* en
weduwen.[n] Hij heeft vreemdelin-
gen lief[o] en geeft ze voedsel
en kleding. 19 Ook jullie moe-
ten vreemdelingen liefhebben,
want jullie zijn zelf vreemdelin-
gen geweest in Egypte.[p]

20 Voor Jehovah, je God, moet
je ontzag hebben. Hem moet je
dienen,[q] aan hem moet je je vast-
houden en bij zijn naam moet je
zweren. 21 Hij is degene die je
moet loven.[a] Hij is je God, en hij
heeft al deze grote en ontzagwek-
kende dingen voor je gedaan die
je met eigen ogen hebt gezien.[b]
22 Met 70 personen* zijn je voor-
ouders naar Egypte gegaan,[c] en
nu heeft Jehovah, je God, jullie
zo talrijk gemaakt als de sterren
aan de hemel.[d]

11 Heb Jehovah, je God, lief.[e]
Kom altijd je verplichtin-
gen tegenover hem na en houd
je aan zijn voorschriften, rech-
terlijke beslissingen en geboden.
2 Jullie weten dat ik me nu tot
jullie richt en niet tot jullie zo-
nen, die de correctie#[f] van Jeho-
vah, je God, zijn grootheid,[g] zijn
sterke hand[h] en zijn uitgestrek-
te arm niet hebben gekend of ge-
zien. 3 Zij hebben niet de won-
deren* en daden gezien die hij
in Egypte heeft gedaan bij de fa-
rao, de koning van Egypte, en in
zijn hele land.[i] 4 Ze hebben ook
niet gezien wat hij met het le-
ger van Egypte heeft gedaan, en
met de paarden en strijdwagens
van de farao, die werden over-
spoeld door het water van de
Rode Zee toen ze jullie achter-
volgden. Jehovah heeft hen toen
voorgoed* vernietigd.[j] 5 En ze
hebben niet gezien wat hij in de
woestijn voor* jullie heeft ge-
daan voordat jullie hier kwamen,
6 en ook niet wat hij met Da̱than
en Abi̱ram heeft gedaan, de zo-
nen van Eli̱ab, de zoon van Ru-
ben, toen de aarde zich opende
en hen voor de ogen van heel Is-
raël opslokte, samen met hun fa-
milies, hun tenten en elk levend
wezen dat hen volgde.[k] 7 Jullie
hebben met eigen ogen al deze
grote daden van Jehovah gezien.

8 Houd je aan het hele gebod
dat ik jullie vandaag geef. Dan
zullen jullie sterk worden en het

HFST. 10
a Ex 32:14
b Ge 15:18
c Mi 6:8
d De 5:29
e De 5:33; Joz 22:5
f De 6:5; Lu 10:27
g De 6:24
h 1Kr 29:11; Ps 24:1; Ps 115:16
i De 4:37
j De 30:6
k Ex 34:9; De 9:6; De 31:27
l Ex 18:11; 2Kr 2:5; Ps 97:9
m Han 10:34; Ro 2:11
n Ps 68:5; Jak 1:27
o Le 19:10; De 24:14; Ps 146:9
p Ex 22:21; Le 19:34
q Lu 4:8

2de kolom
a Ex 15:2; Opb 19:6
b 2Sa 7:23
c Ge 46:27; Ex 1:5; Han 7:14
d Ge 15:1, 5

HFST. 11
e De 6:5; De 10:12; Mr 12:30
f De 8:5; Heb 12:6
g De 5:24; De 9:26
h Ex 13:3
i De 4:34
j Ex 14:23, 28; Heb 11:29
k Nu 16:1, 32

10:12 *Lett.: ‘bewandel’. **10:12; 11:2** #Zie Woordenlijst. **10:14** *Of ‘de hoogste hemel’. **10:16** *Lett.: ‘besnijd de voorhuid van’. #Lett.: ‘en verhard je nek niet langer’. **10:18** *Of ‘wezen’. **10:22** *Of ‘zielen’. **11:3** *Lett.: ‘tekenen’. **11:4** *Of ‘tot op deze dag’. **11:5** *Of ‘met’.

land aan de overkant binnengaan en in bezit nemen, **9** en dan zullen jullie lang leven[a] in het land dat Jehovah met een eed aan jullie voorvaders en hun nageslacht* heeft beloofd,[b] een land dat overvloeit van melk en honing.[c]

10 Het land dat je in bezit gaat nemen, is een heel ander land dan Egypte, waaruit jullie zijn weggetrokken. Daar moest je de akker na het zaaien met je voet bevloeien,* net als een groentetuin. **11** Maar het land aan de overkant dat jullie binnenkort in bezit zullen nemen, is een land van bergen en dalen.[d] Het drinkt het water dat uit de hemel neerregent;[e] **12** het is een land waar Jehovah, je God, voor zorgt. De ogen van Jehovah, je God, zijn er altijd op gericht, van het begin van het jaar tot het eind van het jaar.

13 Als jullie de geboden die ik jullie vandaag geef, strikt gehoorzamen en jullie Jehovah, je God, liefhebben en hem met je hele hart en je hele ziel* dienen,[f] **14** dan zal ik je land op de juiste tijd regen geven, herfstregen en lenteregen, en jullie zullen graan, nieuwe wijn en olie oogsten.[g] **15** Ik zal zorgen dat er op jullie velden genoeg groeit voor je vee. Je zult volop te eten hebben.[h] **16** Pas op dat je je hart niet laat verleiden om af te dwalen en andere goden te aanbidden en je voor die neer te buigen.[i] **17** Anders zal Jehovah woedend op jullie worden en zal hij de hemel sluiten, zodat het niet regent[j] en de grond niets opbrengt. Dan zullen jullie al snel omkomen in het goede land dat Jehovah je geeft.[k]

18 Jullie moeten deze woorden van mij in je hart en in je ziel* prenten en ze als herinnering op je hand binden, en ze moeten als een band op je voorhoofd# zijn.[a] **19** Leer ze aan je kinderen door erover te praten als je in je huis zit, als je onderweg bent, als je gaat slapen en als je opstaat.[b] **20** Schrijf ze op de deurposten van je huis en op je poorten. **21** Dan zullen jullie en je zonen lang leven[c] in het land dat Jehovah met een eed aan jullie voorvaders heeft beloofd,[d] net zolang als de hemel boven de aarde staat.

22 Als jullie je strikt houden aan dit gebod dat ik jullie geef en ernaar leven, door Jehovah, je God, lief te hebben,[e] altijd de weg te volgen* die hij je wijst en je aan hem vast te houden,[f] **23** dan zal Jehovah al deze volken voor jullie verdrijven[g] en dan zul je volken uit hun bezit verdrijven die groter en talrijker zijn dan jullie.[h] **24** Elke plaats die jullie betreden zal van jullie worden.[i] Jullie grens zal lopen van de woestijn tot de Libanon, van de Rivier, de Eufraat, tot de zee in het westen.*[j] **25** Niemand zal tegen jullie standhouden.[k] Jehovah, je God, zal angst en schrik voor jullie verspreiden in het hele gebied dat jullie betreden,[l] zoals hij jullie heeft beloofd.

26 Luister! Vandaag houd ik jullie de zegen en de vloek voor:[m] **27** De zegen als jullie gehoorzaam zijn aan de geboden van Jehovah, je God, die ik jullie vandaag geef.[n] **28** De vloek als jullie niet gehoorzaam zijn aan de geboden van Jehovah, je God,[o] en als jullie afwijken van de weg die ik jullie nu opdraag te volgen en andere goden gaan volgen, waarmee jullie niet bekend zijn.

11:9 *Lett.: ‘zaad’. **11:10** *D.w.z. kunstmatig bevloeien, bijvoorbeeld via een met de voet aangedreven waterrad of via irrigatiekanalen die met de voet gevormd en geopend werden. **11:13, 18** *Zie Woordenlijst.

11:18 #Lett.: ‘tussen je ogen’. **11:22** *Lett.: ‘bewandelen’. **11:24** *D.w.z. de Grote Zee (Middellandse Zee).

HFST. 11

a De 4:40; Sp 3:1, 2
b Ge 13:14, 15; Ge 26:3; Ge 28:13
c Ex 3:8; Ez 20:6
d De 1:7
e De 8:7
f De 4:29; De 6:5; De 10:12; Mt 22:37
g Le 26:4; De 8:7-9; De 28:12; Jer 14:22
h De 8:10
i De 8:19; De 29:18; Heb 3:12
j De 28:15, 23; 1Kon 8:35, 36; 2Kr 7:13, 14
k De 8:19

2de kolom

a Sp 7:1-3
b De 6:6-9; Sp 22:6; Ef 6:4
c De 4:40; Sp 4:10
d Ge 13:14, 15
e De 6:5; Lu 10:27
f De 10:20; De 13:4; Joz 22:5
g Ex 23:28; Joz 3:10
h De 7:1; De 9:1, 5
i Joz 14:9
j Ge 15:18; Ex 23:31
k De 7:24; Joz 1:5
l Ex 23:27; Joz 2:9, 10; Joz 5:1
m De 30:15
n De 28:1, 2; Ps 19:8, 11
o Le 26:15, 16; Jes 1:20

29 Wanneer Jehovah, je God,
je in het land brengt dat je in be-
zit zult nemen, dan moet je op
de berg Gerizim de zegen uit-
spreken* en op de berg Ebal de
vloek.[a] **30** Die liggen aan de an-
dere kant van de Jordaan, in de
richting van het westen,* in het
land van de Kanaänieten die in de
Araba wonen, tegenover Gilgal,
naast de grote bomen van Moré.[b]
31 Want jullie staan op het punt
de Jordaan over te steken om het
land dat Jehovah, je God, aan jul-
lie geeft, binnen te gaan en het
in bezit te nemen.[c] Wanneer jullie
het in bezit hebben genomen en
er wonen, **32** zorg er dan voor
dat jullie je houden aan alle voor-
schriften en rechterlijke beslis-
singen die ik jullie vandaag voor-
houd.[d]

12 Dit zijn de voorschriften
en rechterlijke beslissingen
waar jullie je aan moeten houden
zolang jullie in het land leven dat
Jehovah, de God van je voorva-
ders, jullie in bezit geeft. **2** Jul-
lie moeten alle plaatsen vernie-
tigen waar de volken die jullie
gaan verdrijven hun goden heb-
ben vereerd,[e] of die zich nu bevin-
den op hoge bergen, op heuvels of
onder bladerrijke bomen. **3** Jul-
lie moeten hun altaren afbreken,
hun heilige zuilen verbrijzelen,[f]
hun heilige palen verbranden en
de beelden van hun goden om-
hakken,[g] en jullie moeten zelfs
hun namen volledig uit die plaats
laten verdwijnen.[h]

4 Jehovah, je God, mogen jul-
lie niet op die manier aanbidden.[i]
5 In plaats daarvan moeten jul-
lie Jehovah, je God, zoeken op de
plaats die hij uit al jullie stam-
men uitkiest om er zijn naam te
vestigen en er te verblijven, en
daar moeten jullie naartoe gaan.[j]
6 Daar moeten jullie je brand-
offers,[k] slachtoffers, tienden,[l] bij-
dragen,*[a] gelofteoffers en vrijwil-
lige offers,[b] en je eerstgebo-
ren runderen, schapen en geiten[c]
naartoe brengen. **7** Daar moet je
met je gezin eten voor de ogen
van Jehovah, je God,[d] en blij zijn
over alles wat je hebt onderno-
men,[e] omdat Jehovah, je God, je
heeft gezegend.

8 Jullie mogen niet hetzelfde
doen als wat we hier nu doen
— waar iedereen doet wat hij
zelf goedvindt* — **9** omdat jullie
nog niet gekomen zijn op de rust-
plaats[f] en in het erfdeel dat Je-
hovah, je God, je geeft. **10** Als
jullie de Jordaan eenmaal zijn
overgestoken[g] en in het land wo-
nen dat Jehovah, je God, je
in bezit geeft, zal hij jullie ze-
ker rust geven van alle vijanden
om jullie heen, en jullie zullen er
onbezorgd* wonen.[h] **11** Naar de
plaats die Jehovah, je God, uit-
kiest als verblijfplaats voor zijn
naam,[i] moeten jullie alles bren-
gen wat ik jullie opdraag: je
brandoffers, je slachtoffers, je
tienden,[j] je bijdragen* en elk ge-
lofteoffer dat je Jehovah plech-
tig belooft. **12** Je zult vrolijk
zijn voor de ogen van Jehovah, je
God[k] — jij en je zonen, je doch-
ters, je slaven en slavinnen, en de
Levieten in jullie steden,* want
ze hebben geen erfdeel of bezit#
zoals jullie.[l] **13** Let erop dat je
geen brandoffers brengt op elke
willekeurige plaats die je ziet.[m]
14 Je mag alleen brandoffers
brengen op de plaats die Jehovah
in een van je stamgebieden uit-
kiest, en daar moet je alles doen
wat ik je opdraag.[n]

15 Maar wanneer je naar vlees
verlangt,* mag je een dier slach-
ten en vlees eten,[o] overeenkom-
stig de zegen die Jehovah, je God,

HFST. 11
a De 27:12, 13; Joz 8:33, 34
b Ge 12:6
c Joz 1:11
d De 5:32; De 12:32

HFST. 12
e Ex 34:13
f Ex 23:24
g De 7:25
h Ex 23:13; Joz 23:7
i Le 18:3; De 12:31
j 2Kr 7:12
k Le 1:3
l De 14:22

2de kolom
a Nu 18:19; De 12:11
b 1Kr 29:9; Ezr 2:68
c De 12:17; De 15:19
d De 15:19, 20
e Le 23:40; De 12:12, 18; De 14:23, 26; Ps 32:11; Ps 100:2; Fil 4:4
f 1Kon 8:56; 1Kr 23:25
g Joz 3:17
h De 33:28; 1Kon 4:25
i De 16:2; De 26:2
j De 14:22, 23
k De 14:26; 1Kon 8:66; Ne 8:10
l Nu 18:20, 24; De 10:9; De 14:28, 29; Joz 13:14
m Le 17:3, 4; 1Kon 12:28
n 2Kr 7:12
o De 12:21

11:29 *Of ‘geven’. **11:30** *Of ‘de zonsondergang’.

12:6, 11 *Lett.: ‘de bijdrage van je hand’. **12:8** *Of ‘wat in zijn eigen ogen goed is’. **12:10** *Of ‘in veiligheid’. **12:12** *Lett.: ‘binnen je poorten’. #Lett.: ‘deel’. **12:15** *Of ‘in al het verlangen van je ziel’.

je in al je steden* gegeven heeft.
Zowel een rein als een onrein
persoon mag ervan eten, zoals
je een gazelle of een hert zou
eten. **16** Maar het bloed mogen
jullie niet eten.[a] Dat moeten jullie
als water op de grond uitgieten.[b]
17 Het is niet toegestaan om in
je stad* te eten van het volgen-
de: het tiende deel van je graan,
van je nieuwe wijn of van je olie,
je eerstgeboren runderen, scha-
pen of geiten,[c] een gelofteoffer
dat je plechtig belooft, je vrijwilli-
ge offers of je bijdragen.# **18** Die
moet je eten voor de ogen van Je-
hovah, je God, op de plaats die Je-
hovah, je God, zal uitkiezen[d] — jij
en je zoon, je dochter, je slaaf en
slavin, en de Levieten in jullie ste-
den;* en je zult vóór Jehovah, je
God, blij zijn over alles wat je hebt
ondernomen. **19** Let erop dat je
de Levieten niet aan hun lot over-
laat[e] zolang je in je land woont.

20 Wanneer Jehovah, je God,
je een uitgestrekt gebied heeft
gegeven,[f] zoals hij je heeft be-
loofd,[g] en je zegt: “Ik wil vlees
eten”, omdat je* daarnaar ver-
langt, dan mag je vlees eten wan-
neer je er maar naar verlangt.#[h]
21 Als de plaats die Jehovah, je
God, uitkiest om er zijn naam te
vestigen,[i] ver weg is, dan mag je
een van de runderen, schapen of
geiten slachten die Jehovah je ge-
geven heeft, zoals ik je heb opge-
dragen. Dat mag je dan in je stad*
eten wanneer je ernaar verlangt.#
22 Je mag het eten zoals je een
gazelle of een hert zou eten;[j] zo-
wel een rein als een onrein per-
soon mag ervan eten. **23** Maar
je moet je vast voornemen om
het bloed niet te eten,[k] want het
bloed is het leven,*[l] en je mag
niet, samen met het vlees, het le-
ven* eten. **24** Het bloed mag je
niet eten. Dat moet je als water
op de grond uitgieten.[a] **25** Eet
het niet, dan zal het goed gaan
met jou en je kinderen, omdat je
doet wat in Jehovah’s ogen juist
is. **26** Wanneer je naar de plaats
gaat die Jehovah uitkiest, mag je
alleen de heilige dingen die van
jou zijn en je gelofteoffers meene-
men. **27** Daar moet je je brand-
offers brengen — het vlees en het
bloed[b] — op het altaar van Je-
hovah, je God. Het bloed van je
slachtoffers moet tegen het altaar
van Jehovah, je God, worden uit-
gegoten,[c] maar het vlees mag je
eten.

28 Zorg ervoor dat je gehoor-
zaam bent aan al deze woorden
die ik je gebied, dan zal het al-
tijd goed gaan met jou en je zo-
nen, omdat je doet wat goed en
juist is in de ogen van Jehovah,
je God.

29 Wanneer Jehovah, je God,
de volken die je uit hun bezit
moet verdrijven heeft uitgeroeid[d]
en je in hun land woont, **30** pas
dan op dat je niet in de val loopt
nadat ze voor jullie zijn uitge-
roeid. Vraag niet naar hun goden
door te zeggen: “Hoe vereerden
die volken hun goden altijd? Dan
ga ik dat ook doen.”[e] **31** Zo mag
je Jehovah, je God, niet aanbid-
den, want zij doen voor hun go-
den alle walgelijke dingen die Je-
hovah haat. Ze verbranden zelfs
hun zonen en dochters voor hun
goden.[f] **32** Zorg ervoor dat jul-
lie je strikt houden aan elk woord
dat ik jullie gebied.[g] Jullie mogen
er niets aan toevoegen en er niets
van afnemen.[h]

13 Stel dat er in jullie midden
een profeet opstaat of ie-
mand die voorspellende dromen
heeft en dat hij jullie een teken
of een wonder geeft, **2** en het
teken of het wonder waarover
hij het had komt uit, en hij zegt
dan: “Laten we andere goden
achternalopen, goden die je niet

12:15 *Lett.: ‘binnen al je poorten’. **12:17, 18, 21** *Lett.: ‘binnen je poorten’. **12:17** #Lett.: ‘de bijdrage van je hand’. **12:20** *Of ‘je ziel’. **12:20, 21** #Of ‘in al het verlangen van je ziel’. **12:23** *Of ‘de ziel’.

HFST. 12

a Ge 9:4; Le 7:26; Le 17:10; Han 15:20, 29
b Le 17:13; De 15:23
c De 14:22, 23
d De 12:11; De 14:26
e Nu 18:21; De 14:27; 2Kr 31:4; Ne 10:38, 39; Mal 3:8
f 1Kon 4:21
g Ge 15:18; Ex 34:24; De 11:24
h Le 11:2-4
i De 14:23; 2Kr 7:12
j De 14:4, 5
k Le 3:17; De 12:16
l Ge 9:4; Le 17:11, 14

2de kolom

a Le 17:13; De 15:23
b Le 17:11
c Le 4:29, 30
d Ex 23:23; Ps 44:2; Ps 78:55
e De 7:16; Ps 106:36; Ez 20:28
f Le 18:3, 21; Le 20:2; De 18:10-12; Jer 32:35
g Joz 22:5
h De 4:2; Joz 1:7

kent, en laten we die vereren.” **3** Luister dan niet naar wat die profeet of die dromer zegt,[a] want Jehovah, je God, stelt je op de proef[b] om te zien of je Jehovah, je God, met je hele hart en je hele ziel* liefhebt.[c] **4** Jehovah, je God, moet je volgen, voor hem moet je ontzag hebben, zijn geboden moet je naleven en naar zijn stem moet je luisteren. Hem moet je dienen en aan hem moet je je vasthouden.[d] **5** En die profeet of die dromer moet ter dood worden gebracht,[e] omdat hij heeft aangezet tot opstand tegen Jehovah, je God — die jullie uit Egypte heeft geleid en jullie uit het huis van slavernij heeft losgekocht — om je af te brengen van de weg die Jehovah, je God, je geboden heeft te volgen.* Zo moet je het kwaad uit je midden verwijderen.[f]

6 Stel dat je broer — de zoon van je moeder — of je zoon of dochter, je geliefde vrouw of je beste vriend* je in het geheim probeert te verlokken door te zeggen: “Laten we andere goden gaan vereren”,[g] goden die jij en je voorouders niet kenden, **7** goden van de volken om jullie heen, vlakbij of ver weg, van het ene uiteinde van het land tot het andere. **8** Ga daar dan niet op in en luister niet naar hem.[h] Je mag hem niet sparen en geen medelijden met hem hebben, en je mag hem niet in bescherming nemen, **9** maar je moet hem beslist doden.[i] Jij moet als eerste je hand tegen hem opheffen om hem ter dood te brengen, en daarna het hele volk.[j] **10** Je moet hem stenigen tot de dood erop volgt,[k] omdat hij heeft geprobeerd je af te keren van Jehovah, je God, die je uit Egypte heeft geleid, uit het huis van slavernij. **11** Heel Israël zal ervan horen en bang worden, en niemand onder jullie zal ooit nog zoiets slechts doen.[a]

12 Stel dat je in een van de steden die Jehovah, je God, je geeft om er te wonen, hoort zeggen: **13** “Er zijn slechte mannen die onder jullie rondgaan om de inwoners van hun stad van God af te keren. Ze zeggen: ‘Laten we andere goden gaan vereren’, goden waarmee jullie niet bekend zijn.” **14** Dan moet je een onderzoek instellen en grondig navraag doen.[b] Als blijkt dat er inderdaad zoiets walgelijks onder jullie is gebeurd, **15** moet je de inwoners van die stad beslist doden met het zwaard.[c] Vernietig[d] de stad en alles wat daarin is, ook het vee, met het zwaard. **16** Breng vervolgens de hele buit midden op het stadsplein bij elkaar en steek de stad in brand. De buit in zijn geheel zal dienen als een offer voor Jehovah, je God. De stad zal voor altijd een ruïne worden en mag nooit herbouwd worden. **17** Je* mag niets meenemen van wat voor de vernietiging bestemd is.#[e] Dan zal Jehovah zijn brandende woede laten varen en zal hij barmhartig zijn, medegevoel met je tonen en je talrijk maken, zoals hij met een eed aan je voorvaders heeft beloofd.[f] **18** Want je moet Jehovah, je God, gehoorzamen* door je te houden aan alle geboden die ik je vandaag geef. Zo doe je wat juist is in de ogen van Jehovah, je God.[g]

14 Jullie zijn zonen van Jehovah, je God. Maak geen insnijdingen bij jezelf[h] en scheer je voorhoofd niet kaal* voor een dode.[i] **2** Want jullie zijn een heilig volk[j] voor Jehovah, je God, en Jehovah heeft jullie uit alle volken op aarde uitgekozen om zijn

HFST. 13
a Jes 8:19; Jer 27:9
b De 8:2
c De 6:5; De 10:12; Mt 22:37
d De 10:20
e De 18:20
f De 17:2, 3, 7; 1Kor 5:13
g 1Kon 11:4; 2Pe 2:1
h Ga 1:8
i Ex 22:20; Ex 32:27; Nu 25:5
j De 17:2, 3, 7
k Le 20:2, 27

2de kolom
a De 17:13; 1Ti 5:20
b De 19:15; 1Ti 5:19
c De 17:4, 5; 2Kr 28:6
d Ex 22:20
e Joz 6:18
f Ge 22:15, 17; Ge 26:3, 4
g De 6:18

HFST. 14
h Le 19:28
i Le 21:1, 5
j Le 19:2; Le 20:26; De 28:9; 1Pe 1:15

13:3 *Zie Woordenlijst. **13:5** *Lett.: ‘bewandelen’. **13:6** *Of ‘je vriend die als je eigen ziel is’.

13:17 *Lett.: ‘je hand’. #Of ‘door de ban geheiligd is’. **13:18** *Of ‘luisteren naar de stem van’. **14:1** *Lett.: ‘maak geen kale plek tussen je ogen’.

volk te worden, zijn speciale be-
zit.*[a]
3 Je mag niets eten wat wal-
gelijk is.[b] **4** De volgende dieren
mogen jullie eten:[c] het rund,* het
schaap, de geit, **5** het hert, de
gazelle, de reebok, de wilde geit,
de antilope, het wilde schaap en
het bergschaap. **6** Je mag elk
dier eten dat gespleten hoeven
met een volledige kloof heeft en
dat herkauwt. **7** Maar de volgen-
de dieren die herkauwen of gesple-
ten hoeven hebben, mag je niet
eten: de kameel, de haas en de
klipdas, want die herkauwen wel
maar hebben geen gespleten hoe-
ven. Ze zijn voor jullie onrein.[d]
8 Ook het varken is voor jullie on-
rein, want het heeft wel gesple-
ten hoeven maar het herkauwt
niet. Je mag zijn vlees niet eten
en zijn kadaver niet aanraken.
9 Van alles wat in het water
leeft, mogen jullie het volgende
eten: alles met vinnen en schub-
ben mogen jullie eten.[e] **10** Maar
jullie mogen niets eten wat geen
vinnen en schubben heeft. Het is
voor jullie onrein.
11 Alle reine vogels mogen
jullie eten. **12** Maar de volgende
mogen jullie niet eten: de arend,
de visarend, de zwarte gier,[f]
13 de rode wouw, de zwarte wouw
en alle andere soorten wouwen,
14 alle soorten raven, **15** de
struisvogel, de uil, de meeuw,
alle soorten valken, **16** de steen-
uil, de ransuil, de zwaan, **17** de
pelikaan, de gier, de aalscholver,
18 de ooievaar, alle soorten rei-
gers, de hop en de vleermuis.
19 Ook alle gevleugelde insecten*
zijn voor jullie onrein. Ze mogen
niet gegeten worden. **20** Alle rei-
ne vliegende dieren mogen jullie
eten.
21 Jullie mogen geen dier eten
dat dood wordt aangetroffen.[g] Je
mag het te eten geven aan de
vreemdeling die in je stad* woont
of het aan een buitenlander ver-
kopen. Want jullie zijn een heilig
volk voor Jehovah, je God.
Je mag een geitenbokje niet in
de melk van zijn moeder koken.[a]
22 Je moet beslist jaar na
jaar een tiende geven van de
opbrengst van wat je op het
veld gezaaid hebt.[b] **23** Het tien-
de deel van je graan, van je nieu-
we wijn en van je olie, en ook je
eerstgeboren runderen, schapen
en geiten moet je eten voor de
ogen van Jehovah, je God, op de
plaats die hij uitkiest als verblijf-
plaats voor zijn naam.[c] Zo zul je
leren om altijd ontzag te hebben
voor Jehovah, je God.[d]
24 Maar als de plaats die Jeho-
vah, je God, voor zijn naam uit-
kiest[e] ver bij je vandaan is en
de reis te lang voor je is, en je
al die dingen niet kunt vervoe-
ren omdat Jehovah, je God, je ze-
gent, **25** dan mag je het verko-
pen en met het geld in je hand
naar de plaats reizen die Jehovah,
je God, zal uitkiezen. **26** Vervol-
gens mag je het geld uitgeven aan
alles waar je zin in hebt:* runde-
ren, schapen, geiten, wijn, andere
alcoholische dranken en alles wat
je maar wilt.# Dat moet je daar
met je gezin voor de ogen van Je-
hovah, je God, eten, en jullie moe-
ten vrolijk zijn.[f] **27** En laat de
Levieten in jullie steden niet aan
hun lot over,[g] want ze hebben
geen erfdeel of bezit* zoals jul-
lie.[h]
28 Aan het eind van elk der-
de jaar moet je het volledige tien-
de deel van je opbrengst van dat
jaar binnen je stad brengen en
daar opslaan.[i] **29** De Levieten,
die geen erfdeel of bezit* hebben
zoals jullie, de vreemdelingen die

14:2 *Of ‘kostbare eigendom’. **14:4** *Lett.: ‘stier’. **14:19** *Of ‘krioelende dieren’.

14:21 *Lett.: ‘binnen je poorten’. **14:26** *Of ‘waar je ziel naar verlangt’. #Of ‘wat je ziel van je vraagt’. **14:27, 29** *Lett.: ‘deel’.

HFST. 14
a Ex 19:5, 6; De 7:6
b Le 11:43; Le 20:25; Han 10:14
c Le 11:2, 3
d Le 11:4-8
e Le 11:9, 10
f Le 11:13-20
g Ex 22:31; Le 17:15

2de kolom
a Ex 23:19; Ex 34:26
b De 12:11; De 26:12
c De 12:5, 17; De 15:19, 20
d Ps 111:10
e De 12:5, 6
f De 12:7; De 26:11; Ps 100:2
g Nu 18:21; 2Kr 31:4; 1Kor 9:13
h Nu 18:20; De 10:9
i De 26:12

bij jullie wonen, de vaderloze kinderen* en de weduwen in jullie steden kunnen dan komen en zo veel eten als ze willen.[a] Dan zal Jehovah, je God, alles zegenen wat je doet.[b]

15 Aan het eind van elk zevende jaar moet je kwijtschelding verlenen.[c] **2** De kwijtschelding houdt het volgende in: Elke schuldeiser moet zijn naaste de schuld kwijtschelden die hij bij hem heeft gemaakt. Hij mag zijn naaste of zijn broeder niet tot betaling dwingen, want de kwijtschelding zal worden afgekondigd ter ere van Jehovah.[d] **3** Een buitenlander mag je wel tot betaling dwingen,[e] maar als je broeder je iets schuldig is, moet je hem dat kwijtschelden. **4** Niemand van jullie hoeft trouwens arm te worden, want Jehovah zal je beslist zegenen[f] in het land dat Jehovah, je God, je als erfdeel in bezit geeft. **5** Maar dan moet je Jehovah, je God, wel strikt gehoorzamen door dit hele gebod dat ik je vandaag geef, zorgvuldig na te leven.[g] **6** Want Jehovah, je God, zal je zegenen, zoals hij je heeft beloofd, en je zult aan veel volken lenen,* maar zelf zul je van niemand hoeven te lenen.[h] Je zult over veel volken heersen, maar zij zullen niet over jou heersen.[i]

7 Als een van je broeders arm wordt in een van de steden in het land dat Jehovah, je God, je geeft, wees dan niet harteloos of gierig tegenover je arme broeder.[j] **8** Je moet juist vrijgevig zijn[k] en hem in elk geval lenen* wat hij nodig heeft of tekortkomt. **9** Pas op dat je niet bij jezelf* denkt: "Het zevende jaar, het jaar van kwijtschelding, komt eraan",[l] en door die slechte gedachte gierig wordt tegenover je arme broeder en hem niets geeft. Als hij vervolgens Jehovah aanroept om over je te klagen, zal het jou als zonde worden aangerekend.[a] **10** Je moet dus gul voor hem zijn[b] en je* moet zonder tegenzin aan hem geven, want Jehovah, je God, zal om die reden alles zegenen wat je doet en onderneemt.[c] **11** Want er zullen altijd arme mensen in het land zijn.[d] Daarom gebied ik jullie: "Wees vrijgevig* tegenover je broeders in het land die arm zijn of er slecht aan toe zijn."[e]

12 Als een van je broeders, een Hebreeuwse man of vrouw, aan je is verkocht en zes jaar voor je heeft gewerkt, moet je hem in het zevende jaar vrijlaten.[f] **13** Wanneer je hem vrijlaat, mag je hem niet met lege handen laten gaan. **14** Je moet vrijgevig zijn en hem iets geven van je kudde, je dorsvloer en je olie- en wijnpers. In de mate dat Jehovah, je God, je heeft gezegend, moet je ook aan hem geven. **15** Vergeet niet dat jullie zelf slaven waren in Egypte en dat Jehovah, je God, jullie toen heeft losgekocht. Daarom geef ik je vandaag dit gebod.

16 Maar als hij tegen je zegt: "Ik wil niet bij je weggaan!", omdat hij het goed bij je heeft en van jou en je gezin is gaan houden,[g] **17** dan moet je een priem pakken en die door zijn oor in de deur steken, en hij zal je slaaf blijven zolang hij leeft. Voor je slavin geldt hetzelfde. **18** Zie het niet als een zwaar verlies als hij vertrekt wanneer je hem vrijlaat, want het werk dat hij zes jaar lang voor je heeft gedaan is dubbel zo veel waard als dat van een loonarbeider, en Jehovah, je God, heeft je in alles gezegend.

19 Elk eerstgeboren mannetje van je runderen, schapen en geiten moet je aan Jehovah, je God, opdragen.[h] Een eerstgebo-

HFST. 14
- *a* Ex 22:21, De 10:18, Jak 1:27
- *b* De 15:10, Ps 41:1, Sp 11:24, Sp 19:17, Mal 3:10, Lu 6:35

HFST. 15
- *c* Le 25:2
- *d* De 31:10
- *e* Ex 12:43, De 14:21, De 23:20
- *f* De 28:8
- *g* Joz 1:7, 8, Jes 1:19
- *h* De 28:12
- *i* De 28:13, 1Kon 4:24, 25
- *j* Sp 21:13, Jak 2:15, 16, 1Jo 3:17
- *k* Le 25:35, Sp 19:17, Mt 5:42, Lu 6:34, 35, Ga 2:10
- *l* De 15:1

2de kolom
- *a* Ex 22:22, 23, De 24:14, 15, Sp 21:13
- *b* Han 20:35, 2Kor 9:7, 1Ti 6:18, Heb 13:16
- *c* De 24:19, Ps 41:1
- *d* Mt 26:11
- *e* Sp 3:27, Mt 5:42, Lu 12:33
- *f* Ex 21:2, Le 25:39
- *g* Ex 21:5, 6
- *h* Ex 13:2, Ex 22:30, Nu 3:13, Nu 18:15, 17

14:29 *Of 'wezen'. **15:6, 8** *Of 'op onderpand lenen'. **15:9** *Lett.: 'in je hart'.

15:10 *Lett.: 'je hart'. **15:11** *Lett.: 'open je hand'.

ren kalf* mag je niet voor je la-
ten werken en een eerstgeboren
lam of bokje mag je niet sche-
ren. **20** Elk jaar moet je het sa-
men met je gezin voor de ogen
van Jehovah, je God, eten op
de plaats die Jehovah uitkiest.[a]
21 Maar als het dier een ge-
brek heeft — als het kreupel of
blind is of een ander ernstig ge-
brek heeft — mag je het niet als
slachtoffer aan Jehovah, je God,
brengen.[b] **22** Je moet er in je
stad* van eten, of je nu rein of
onrein bent, net als bij een ga-
zelle of een hert.[c] **23** Maar het
bloed ervan mag je niet eten;[d] je
moet het als water op de grond
uitgieten.[e]

16 Herdenk de maand abib* en
vier het Pascha voor Jeho-
vah, je God,[f] want in de maand
abib heeft Jehovah, je God, je
’s nachts uit Egypte geleid.[g]
2 Als paschaoffer voor Jeho-
vah, je God,[h] moet je een rund,
een schaap of een geit slachten[i]
op de plaats die Jehovah uitkiest
als verblijfplaats voor zijn naam.[j]
3 Je mag daarbij niets gezuurds
eten.[k] Zeven dagen lang moet je
ongezuurd brood eten, het brood
van ellende, want je bent in gro-
te haast uit Egypte vertrokken.[l]
Doe dat zodat je de dag van
je vertrek uit Egypte je hele le-
ven niet zult vergeten.[m] **4** Ze-
ven dagen lang mag er in je hele
gebied geen zuurdesem* te vin-
den zijn,[n] en van het vlees dat je
op de avond van de eerste dag
slacht, mag niets de hele nacht
bewaard worden tot de volgende
ochtend.[o] **5** Je mag het pascha-
offer niet zomaar in elke stad
slachten die Jehovah, je God, je
geeft. **6** Dat moet worden ge-
daan op de plaats die Jehovah,
je God, uitkiest als verblijfplaats
voor zijn naam. Je moet het
paschaoffer ’s avonds direct na
zonsondergang slachten,[a] op de
dag* dat jullie uit Egypte vertrok-
ken. **7** Je moet het klaarmaken
en eten[b] op de plaats die Jehovah,
je God, uitkiest,[c] en ’s morgens
mag je teruggaan naar je eigen
tent. **8** Zes dagen lang moet je
ongezuurd brood eten, en op de
zevende dag zal er een plechti-
ge vergadering zijn voor Jehovah,
je God. Je mag dan niet werken.[d]

9 Je moet zeven weken aftel-
len. Je moet beginnen met het af-
tellen van de zeven weken op het
moment dat je de sikkel voor het
eerst in het graan slaat.[e] **10** Dan
moet je het Wekenfeest vieren
voor Jehovah, je God,[f] door hem
een vrijwillig offer te geven dat
overeenkomt met de zegen die Je-
hovah, je God, je heeft gegeven.[g]
11 Je moet vrolijk zijn voor de
ogen van Jehovah, je God — jij en
je zonen, je dochters, je slaven, je
slavinnen, de Levieten in je stad,*
de vreemdelingen die bij jullie wo-
nen, en de vaderloze kinderen# en
weduwen in jullie midden — op de
plaats die Jehovah, je God, uit-
kiest als verblijfplaats voor zijn
naam.[h] **12** Vergeet niet dat jullie
zelf slaven waren in Egypte,[i] en
houd je aan deze voorschriften en
leef ze na.

13 Wanneer je de opbrengst
van je dorsvloer en van je olie- en
wijnpers binnenhaalt, moet je ze-
ven dagen lang het Loofhutten-
feest[j] vieren. **14** Wees vrolijk tij-
dens het feest[k] — jij en je zonen, je
dochters, je slaven, je slavinnen,
de Levieten, de vreemdelingen die
bij jullie wonen, en de vaderlo-
ze kinderen en de weduwen in je
stad. **15** Zeven dagen lang zul je
dit feest vieren[l] voor Jehovah, je
God, op de plaats die Jehovah uit-
kiest, want Jehovah, je God, zal
je hele opbrengst zegenen en al-
les wat je doet,[m] en je zult buiten-
gewoon grote vreugde hebben.[n]

HFST. 15
a De 12:5, 6; De 14:23; De 16:11
b Le 22:20; De 17:1; Mal 1:8; Heb 9:14
c De 12:15; De 14:4, 5
d Ge 9:4; Le 7:26; Han 15:20, 29
e Le 17:10, 13; De 12:16

HFST. 16
f Ex 12:14; Le 23:5; Nu 9:2; Nu 28:16; 1Kor 5:7
g Ex 34:18
h Mt 26:17
i Ex 12:5, 6; 2Kr 35:7
j 1Kon 8:29
k Ex 13:3; Le 23:6; Nu 28:17; 1Kor 5:8
l Ex 12:33
m Ex 12:14; Ex 13:8, 9
n Ex 12:15; Ex 13:7
o Ex 12:10; Ex 34:25

2de kolom
a Ex 12:3, 6; Nu 9:2, 3; Mt 26:19, 20
b Ex 12:8; 2Kr 35:13
c Jo 2:13; Jo 11:55
d Ex 12:16; Le 23:8
e Ex 23:16; Ex 34:22; Le 23:15
f Nu 28:26
g De 16:17; 1Kor 16:2; 2Kor 8:12
h De 12:5-7
i Ex 3:7; De 5:15
j Ex 23:16; Le 23:34; Nu 29:12; De 31:10, 11; Jo 7:2
k De 12:12; Ne 8:10, 17; Pr 5:18
l Le 23:36, 40; Ne 8:18
m De 7:13; De 28:8; De 30:16
n Fil 4:4; 1Th 5:16

15:19 *Lett.: ‘stier’. **15:22; 16:11** *Lett.: ‘binnen je poorten’. **16:1** *Zie App. B15. **16:4** *Zie Woordenlijst.

16:6 *Of ‘vastgestelde tijd’. **16:11** #Of ‘wezen’.

16 Drie keer per jaar moeten alle mannen* onder jullie voor Jehovah, je God, verschijnen op de plaats die hij uitkiest: voor het Feest van het Ongezuurde Brood,[a] het Wekenfeest[b] en het Loofhuttenfeest.[c] Niemand van hen mag met lege handen voor Jehovah verschijnen. **17** Het geschenk dat iedereen meeneemt, moet overeenkomen met de zegen die Jehovah, je God, hem heeft gegeven.[d]

18 Stel voor elke stam rechters[e] en beambten aan in alle steden* die Jehovah, je God, jullie geeft. Zij moeten op een rechtvaardige manier rechtspreken over het volk. **19** Verdraai het recht niet,[f] wees niet partijdig[g] en neem geen steekpenningen aan, want steekpenningen verblinden de ogen van wijzen[h] en verdraaien de woorden van rechtvaardigen. **20** Streef gerechtigheid na en niets dan gerechtigheid,[i] dan zul je in leven blijven en het land in bezit nemen dat Jehovah, je God, je geeft.

21 Je mag geen enkele boom als heilige paal[j] planten naast het altaar dat je voor Jehovah, je God, maakt.

22 Je mag ook geen heilige zuil oprichten,[k] want dat is iets wat Jehovah, je God, haat.

17 Je mag Jehovah, je God, geen rund* of schaap met een gebrek of een afwijking als slachtoffer brengen, want dat vindt Jehovah, je God, walgelijk.[l]

2 Stel dat er in een van de steden die Jehovah, je God, jullie geeft, een man of een vrouw wordt aangetroffen die doet wat slecht is in de ogen van Jehovah, je God, en die zijn verbond overtreedt[m] **3** en afdwaalt door andere goden te aanbidden en zich voor die neer te buigen, of voor de zon, de maan of het hele hemelse leger[a] — iets wat ik niet heb geboden.[b] **4** Als zoiets aan je wordt gemeld of je ervan hoort, moet je een grondig onderzoek instellen. Als het waar blijkt te zijn[c] dat er zoiets walgelijks in Israël gedaan is, **5** dan moet je de man of de vrouw die zich hieraan schuldig heeft gemaakt, buiten de stadspoorten brengen, en de man of de vrouw moet gestenigd worden tot de dood erop volgt.[d] **6** De persoon mag alleen ter dood worden gebracht op grond van de verklaring* van twee of drie getuigen.[e] Hij mag niet worden gedood op grond van de verklaring van één getuige.[f] **7** De getuigen moeten als eersten hun hand opheffen om hem te doden, en daarna volgt de rest van het volk. Je moet het kwaad uit jullie midden verwijderen.[g]

8 Als er zich in een van jullie steden een rechtszaak voordoet die te ingewikkeld voor je is, bijvoorbeeld als het gaat om bloedvergieten,[h] geweldpleging, rechtsvordering of andere geschilpunten, dan moet je naar de plaats gaan die Jehovah, je God, uitkiest.[i] **9** Ga naar de Levitische priesters en naar de rechter[j] die op dat moment dienst doet en raadpleeg hen. Dan zullen zij je van hun uitspraak op de hoogte stellen.[k] **10** Vervolgens moet je handelen in overeenstemming met de uitspraak die ze aan je bekendmaken vanuit de plaats die Jehovah uitkiest. Volg al hun instructies nauwkeurig op. **11** Handel in overeenstemming met de wet die ze je tonen en het vonnis dat ze uitspreken.[l] Wijk niet af van de uitspraak die ze aan je bekendmaken, niet naar rechts en niet naar links.[m] **12** Als iemand zo arrogant is om niet te luisteren naar de priester die dienst doet voor Jehovah, je God, of naar de rechter,

HFST. 16
a Ex 23:14, 15
b De 16:10
c De 16:13
d 2Kor 8:12
e Ex 18:25, 26; De 1:16; 2Kr 19:4, 5
f Ex 23:2; Le 19:15
g De 1:17
h Ex 23:8; 1Sa 12:3; Pr 7:7
i Mi 6:8
j Ex 34:13
k Ex 23:24; Le 26:1; De 12:3

HFST. 17
l Le 22:20; De 15:21; Mal 1:8
m De 4:23; De 13:6-9

2de kolom
a De 4:19
b De 13:12-15
c Jo 7:51
d De 13:6, 10
e Mt 18:16; Jo 8:17; 1Ti 5:19; Heb 10:28
f Nu 35:30; De 19:15
g De 13:5; 1Kor 5:13
h Nu 35:11
i De 12:5; 1Kon 3:16, 28; Ps 122:2, 5
j 1Sa 7:15, 16
k De 19:17; De 21:5
l Mal 2:7
m De 5:32; De 12:32

16:16 *Of ‘personen van het mannelijk geslacht’. **16:18** *Lett.: ‘binnen al je poorten’. **17:1** *Lett.: ‘stier’.

17:6 *Lett.: ‘mond’.

dan moet hij sterven.[a] Je moet het kwaad uit Israël verwijderen.[b] **13** Het hele volk zal ervan horen en bang worden, en ze zullen het niet meer wagen* zoiets te doen.[c]

14 Wanneer je in het land bent gekomen dat Jehovah, je God, je geeft, en het in bezit hebt genomen en er woont, en je zegt: “Laten we een koning over ons aanstellen, net zoals alle volken om ons heen”,[d] **15** dan moet je een koning aanstellen die Jehovah, je God, uitkiest.[e] Je moet een van je broeders als koning aanstellen. Het is verboden om een buitenlander die geen broeder van je is, over je aan te stellen. **16** Maar hij mag niet veel paarden houden[f] en hij mag het volk ook niet naar Egypte laten teruggaan om aan meer paarden te komen,[g] want Jehovah heeft tegen jullie gezegd: “Die weg mogen jullie nooit meer op gaan.” **17** Ook is het hem niet toegestaan veel vrouwen te hebben, anders zou zijn hart kunnen afdwalen.[h] En hij mag ook geen grote hoeveelheden zilver en goud verzamelen.[i] **18** Zodra hij op de troon van zijn koninkrijk heeft plaatsgenomen, moet hij voor zichzelf in een boek* een afschrift maken van deze wet, aan de hand van het exemplaar dat door de Levitische priesters wordt bewaard.[j]

19 Hij moet het bij zich houden en hij moet er alle dagen van zijn leven in lezen.[k] Zo leert hij ontzag te hebben voor Jehovah, zijn God, en zich aan alle woorden van deze wet en deze voorschriften te houden door ze na te leven.[l] **20** Dan zal hij zich* niet boven zijn broeders verheffen en zal hij niet afwijken van het gebod, niet naar rechts en niet naar links, en zullen hij en zijn zonen lange tijd koning blijven in Israël.

18 De Levitische priesters, en zelfs de hele stam Levi, zullen geen erfdeel of bezit* krijgen zoals de rest van Israël. Ze zullen eten van de vuuroffers voor Jehovah, die zijn erfdeel zijn.[a] **2** Ze mogen dus geen erfdeel hebben te midden van hun broeders. Jehovah is hun erfdeel, zoals hij hun heeft gezegd.

3 Dit is het deel van het offer dat het volk aan de priesters moet geven: Wie een slachtoffer brengt, of het nu een rund* of een schaap is, moet het schouderstuk, de kaken en de maag aan de priester geven. **4** Ook de eerste opbrengst* van je graan, je nieuwe wijn, je olie en de eerste wol van je schapen moet je aan hem geven.[b] **5** Jehovah, je God, heeft hem en zijn zonen uit al jullie stammen uitgekozen om altijd dienst te doen in de naam van Jehovah.[c]

6 Als een Leviet vertrekt uit een van jullie steden in Israël waar hij woonde[d] en hij* graag naar de plaats wil gaan die Jehovah uitkiest,#[e] **7** mag hij daar dienst doen in de naam van Jehovah, zijn God, net als al zijn broeders, de Levieten, die daar vóór Jehovah dienen.[f] **8** Hij zal dezelfde hoeveelheid voedsel krijgen als zij,[g] ongeacht wat de verkoop van zijn familiebezit hem oplevert.

9 Wanneer je in het land bent gekomen dat Jehovah, je God, je geeft, mag je de walgelijke gebruiken van die volken niet overnemen.[h] **10** Het mag bij jullie niet voorkomen dat iemand zijn zoon of dochter als offer verbrandt,*[i] dat iemand aan waarzeggerij,[j] toverij[k] of magie doet,[l] naar voortekens zoekt,[m] **11** bezweringen over anderen uitspreekt, een

---

17:13 *Of ‘niet meer zo arrogant zijn’. **17:18** *Of ‘boekrol’. **17:20** *Lett.: ‘zijn hart’.

18:1 *Lett.: ‘deel’. **18:3** *Lett.: ‘stier’. **18:4** *Of ‘de eerstelingen’. Zie Woordenlijst. **18:6** *Of ‘zijn ziel’. #D.w.z. de plaats die Jehovah uitkiest als centrum voor aanbidding. **18:10** *Lett.: ‘door het vuur laat gaan’.

HFST. 17
a Sp 11:2; Heb 10:28
b De 13:5; 1Kor 5:13
c De 13:11; De 19:20
d 1Sa 8:5, 20; 1Sa 10:19
e 1Sa 9:17; 1Sa 10:24; 1Sa 16:12, 13
f De 20:1; 2Sa 8:4; Ps 20:7; Sp 21:31
g Jes 31:1
h 1Kon 11:1-3; Ne 13:26
i Job 31:24, 28; 1Ti 6:9
j De 31:9, 26; 2Kon 22:8
k 2Kr 34:18
l Ps 1:2; Ps 119:97

2de kolom

HFST. 18
a Nu 18:20, 24; De 10:9; Joz 13:14, 33; 1Kor 9:13
b Ex 23:19; Nu 18:8, 12; 2Kr 31:4; Ne 12:44
c Ex 28:1; Nu 3:10; De 10:8
d Nu 35:2
e De 12:5, 6; De 16:2; Ps 26:8
f 2Kr 31:2
g Le 7:10
h Le 18:26; De 12:30
i De 12:31; 2Kon 16:1, 3; 2Kr 28:1, 3; Ps 106:35-37; Jer 32:35
j 2Kon 17:17; Han 16:16
k Ex 22:18
l Le 19:26; Han 19:19
m Ez 21:21

medium[a] of waarzegger raadpleegt[b] of de doden om raad vraagt.[c] **12** Want Jehovah vindt iemand die zulke dingen doet walgelijk, en vanwege die walgelijke praktijken verdrijft Jehovah, je God, hen voor jullie. **13** Je moet onberispelijk zijn in de ogen van Jehovah, je God.[d]

14 Want de volken die jullie uit hun bezit verdrijven, hebben de gewoonte te luisteren naar mensen die aan magie[e] en waarzeggerij[f] doen. Maar Jehovah, je God, staat jullie dat niet toe. **15** Jehovah, je God, zal uit het midden van je broeders een profeet voor jullie laten opstaan zoals ik. Jullie moeten naar hem luisteren.[g] **16** Dat is naar aanleiding van wat jullie Jehovah, je God, hebben gevraagd in Horeb op de dag dat jullie daar waren bijeengekomen.*[h] Jullie zeiden: "Laat ons# de stem van Jehovah, onze God, niet meer horen en dit grote vuur niet meer zien, anders sterven we."[i] **17** Jehovah zei toen tegen mij: "Wat ze hebben gezegd is goed. **18** Ik zal uit het midden van hun broeders een profeet voor hen laten opstaan zoals jij,[j] en ik zal hem mijn woorden in de mond leggen.[k] Alles wat ik hem opdraag, zal hij tegen hen zeggen.[l] **19** Wie niet luistert naar de woorden die hij in mijn naam spreekt, zal ik beslist ter verantwoording roepen.[m]

20 Een profeet die het waagt* in mijn naam iets te zeggen wat ik hem niet heb opgedragen of die in de naam van andere goden spreekt, moet sterven.[n] **21** Maar misschien zeg je bij jezelf:* 'Hoe kunnen we weten dat een uitspraak niet van Jehovah komt?' **22** Als de profeet iets zegt in de naam van Jehovah, en wat hij zegt gebeurt niet of komt niet uit, dan heeft Jehovah het niet gesproken. De profeet is overmoedig geweest. Je hoeft niet bang voor hem te zijn."

19 Wanneer Jehovah, je God, de volken van het land dat Jehovah, je God, jullie geeft, vernietigt en jullie hen uit hun bezit hebben verdreven en in hun steden en hun huizen zijn gaan wonen,[a] **2** moeten jullie drie steden aanwijzen in het land dat Jehovah, je God, jullie in bezit geeft.[b] **3** Je moet het grondgebied van het land dat Jehovah, je God, jullie in bezit geeft, in drieën verdelen. Zorg dat de wegen in orde zijn zodat iemand die een ander heeft gedood naar een van die steden kan vluchten.

4 Het volgende geldt voor iemand die een ander heeft gedood en daarheen vlucht om in leven te blijven: als hij iemand onopzettelijk heeft geraakt terwijl hij voor die tijd geen hekel aan hem had[c] **5** — bijvoorbeeld als hij met iemand het bos in gaat om hout te verzamelen en zijn hand opheft om met een bijl een boom om te hakken, maar het blad losschiet van de steel en de ander dodelijk treft — dan moet de dader naar een van die steden vluchten om in leven te blijven.[d] **6** Anders kan het zijn dat de bloedwreker[e] de dader in woede* achtervolgt, hem inhaalt en hem doodt doordat de afstand tot de stad te groot was. Toch verdiende hij het niet te sterven, want hij had voor die tijd geen hekel aan die persoon.[f] **7** Daarom draag ik jullie op: wijs drie steden aan.

8 Als Jehovah, je God, jullie gebied uitbreidt zoals hij jullie voorvaders heeft gezworen,[g] en hij jullie het hele land heeft gegeven dat hij aan jullie voorvaders heeft beloofd[h] **9** — als jullie je tenminste strikt houden

---

18:16 *Of 'dag van de gemeente'. #Lett.: 'mij'. **18:20** *Of 'zo overmoedig is'. **18:21** *Lett.: 'in je hart'.

19:6 *Lett.: 'omdat zijn hart verhit is'.

HFST. 18
a Le 20:27; 1Kr 10:13
b Le 19:31
c 1Sa 28:7-11; Jes 8:19; Ga 5:19, 20
d Mt 5:48; 2Pe 3:14
e Le 19:26; 2Kon 21:1, 2, 6
f Joz 13:22
g Ge 49:10; Nu 24:17; Lu 7:16; Jo 1:45; Jo 6:14; Han 3:22; Han 7:37
h Ex 19:17
i Ex 20:19
j Ex 34:28; Nu 12:3; Mt 4:1, 2; Mt 11:29; Jo 5:46
k Jo 17:8
l Jo 12:49; Heb 1:2
m Han 3:23
n De 13:1-5; Jer 28:11-17

2de kolom

HFST. 19
a De 7:1; De 9:1
b Nu 35:14; Joz 20:7, 9
c Nu 35:15; De 4:42
d Nu 35:25
e Nu 35:12, 19
f Joz 20:4, 5
g Ge 15:18; Ex 23:31; De 11:24
h Ge 28:14

aan alle geboden die ik jullie vandaag geef, namelijk Jehovah, je God, lief te hebben en altijd de weg te volgen* die hij je wijst[a] — dan moeten jullie drie steden aan deze drie toevoegen.[b] **10** Zo zal er geen onschuldig bloed worden vergoten[c] in het land dat Jehovah, je God, jullie als erfdeel geeft, en zullen jullie geen bloedschuld op je laden.[d]

11 Maar als een man een hekel aan iemand had[e] en naar een gelegenheid heeft gezocht om hem aan te vallen en hem* dodelijk heeft verwond zodat de persoon sterft, en hij naar een van die steden is gevlucht, **12** dan moeten de oudsten van zijn stad hem bij zich roepen en hem aan de bloedwreker uitleveren, en hij moet sterven.[f] **13** Je* mag geen medelijden met hem hebben. Je moet Israël ontdoen van de schuld vanwege het onschuldige bloed.[g] Dan zal het goed met jullie gaan.

14 Als je je erfdeel krijgt in het land dat Jehovah, je God, je in bezit geeft, mag je bij je buurman de grenstekens niet verplaatsen.[h] De grenzen moeten blijven zoals die door de voorouders zijn bepaald.

15 Niemand mag op basis van één enkele getuigenverklaring worden veroordeeld* vanwege een overtreding of zonde die hij heeft begaan.[i] De kwestie moet worden bevestigd door de verklaringen# van twee getuigen of door de verklaringen van drie getuigen.[j] **16** Als een getuige met kwade bedoelingen tegen iemand getuigt en hem van een overtreding beschuldigt,[k] **17** dan moeten de twee mannen die het geschil hebben voor Jehovah verschijnen en voor de priesters en de rechters die op dat moment dienst doen.[a] **18** De rechters zullen een grondig onderzoek instellen.[b] Als blijkt dat de man een valse getuige is en dat hij zijn broeder vals beschuldigd heeft, **19** dan moeten jullie met hem hetzelfde doen als hij zijn broeder wilde aandoen.[c] Jullie moeten het kwaad uit jullie midden verwijderen.[d] **20** De rest van het volk zal ervan horen en bang worden, en niemand onder jullie zal ooit nog zoiets slechts doen.[e] **21** Je* mag geen medelijden hebben:[f] een leven# voor een leven,# een oog voor een oog, een tand voor een tand, een hand voor een hand, een voet voor een voet.[g]

20 Als je oorlog gaat voeren tegen je vijanden en je hun paarden en strijdwagens ziet en een leger dat groter is dan dat van jullie, wees dan niet bang voor ze, want Jehovah, je God, die jullie uit Egypte heeft geleid, is met je.[h] **2** Vlak voor het begin van de strijd moet de priester naar voren komen en het volk toespreken.[i] **3** Hij moet tegen hen zeggen: “Luister, Israël! Jullie staan op het punt om tegen je vijanden te strijden. Laat de moed niet zakken. Wees niet bang of angstig, en laat je niet door hen afschrikken, **4** want Jehovah, je God, gaat met jullie mee om voor jullie te strijden tegen je vijanden en om jullie te redden.”[j]

5 En de beambten moeten tegen het volk zeggen: “Wie heeft een nieuw huis gebouwd en het nog niet in gebruik genomen? Laat hem naar huis teruggaan, anders sterft hij misschien in de strijd en zal een ander het in gebruik nemen. **6** Wie heeft een wijngaard geplant en er nog geen druiven van geoogst? Laat hem naar huis teruggaan, anders sterft hij misschien in de strijd en zal een ander de druiven oogsten. **7** En wie is met een vrouw

HFST. 19
a De 11:22, 23
b Joz 20:7, 8
c Sp 6:16, 17
d De 21:6-9
e 1Jo 3:15
f Ge 9:6; Ex 21:12; Nu 35:16; De 27:24
g Le 24:17, 21; Nu 35:33; 2Sa 21:1
h De 27:17
i Nu 35:30; De 17:6
j Mt 18:16; Jo 8:17; 2Kor 13:1; 1Ti 5:19
k Ex 23:1; 1Kon 21:13; Mr 14:56

2de kolom
a De 17:8, 9
b De 13:14; De 17:4; 2Kr 19:6
c Sp 19:5
d De 21:20, 21; De 24:7; 1Kor 5:13
e De 13:11; De 17:13; 1Ti 5:20
f De 19:13
g Ex 21:23-25; Le 24:20; Mt 5:38

HFST. 20
h De 3:22; De 31:6; Ps 20:7; Sp 21:31
i Nu 31:6
j Ex 14:14; Joz 23:10

19:9 *Lett.: ‘bewandelen’. **19:11** *Of ‘zijn ziel’. **19:13, 21** *Lett.: ‘je oog’. **19:15** *Lett.: ‘één enkele getuige mag niet optreden tegen iemand’. #Lett.: ‘mond’.

19:21 #Of ‘ziel’.

verloofd maar nog niet met haar
getrouwd? Laat hem naar huis te-
ruggaan,[a] anders sterft hij mis-
schien in de strijd en zal een
andere man met haar trouwen.”
8 Ook moeten de beambten het
volk vragen: “Wie is er bang en
ontbreekt het aan moed?[b] Laat
hem naar huis teruggaan, anders
verliezen zijn broeders door hem
ook nog de moed.”*[c] **9** Nadat de
beambten het volk hebben toe-
gesproken, moeten ze legeraan-
voerders aanstellen om het volk
te leiden.

10 Als je op het punt staat een
stad aan te vallen, moet je eerst
vredesvoorwaarden aanbieden.[d]
11 Als de stad de voorwaarden
aanvaardt en de poorten voor
jullie opent, moet je alle inwoners
verplichten tot dwangarbeid, en
ze zullen jullie dienen.[e] **12** Maar
als de stad weigert vrede met jul-
lie te sluiten en de strijd met jullie
aangaat, moeten jullie de stad be-
legeren. **13** Jehovah, je God, zal
jullie de stad zeker in handen ge-
ven, en je moet alle mannen met
het zwaard doden. **14** Maar de
vrouwen, de kinderen, het vee en
alles wat zich in de stad bevindt,
de hele buit, mag je voor jezelf
meenemen.[f] Je zult eten van de
buit van je vijanden, die Jehovah,
je God, je gegeven heeft.[g]

15 Dat moet je doen met alle
steden die heel ver van jullie van-
daan zijn en die niet bij de steden
van deze naburige volken horen.
16 Maar in de steden van deze
volken, die Jehovah, je God, jul-
lie als erfdeel geeft, mag je niets
wat ademt in leven laten.[h] **17** De
Hethieten, de Amorieten, de Ka-
naänieten, de Ferezieten, de He-
vieten en de Jebusieten — je moet
ze voor volledige vernietiging be-
stemmen,[i] zoals Jehovah, je God,
jullie geboden heeft. **18** Anders
leren ze jullie al hun walgelijke
praktijken die ze voor hun goden
doen, en daardoor zouden jullie
zondigen tegen Jehovah, je God.[a]

19 Als je een stad belegert en
die na vele dagen strijd inneemt,
mag je niet de bijl in de bomen
eromheen slaan en ze kappen.
Je mag ervan eten maar je mag
ze niet omhakken.[b] Want een
boom die in het veld staat is toch
geen mens, dat je hem moet be-
legeren? **20** Je mag alleen bo-
men kappen waarvan je weet dat
ze niet voor voedsel worden ge-
bruikt. Die mag je omhakken en
je mag er werktuigen van ma-
ken om de stad die oorlog tegen
je voert te belegeren, totdat de
stad valt.

21 Als er in het land dat Je-
hovah, je God, je in bezit
geeft, op een veld een lichaam
wordt aangetroffen van iemand
die gedood is en het is niet
bekend wie de dader is, **2** dan
moeten de oudsten en de rech-
ters[c] ernaartoe gaan en de af-
stand tussen het lichaam en de
steden eromheen meten. **3** Ver-
volgens moeten de oudsten van
de stad die het dichtst in de
buurt van het lichaam ligt, een
jonge koe uit de kudde kiezen
waarmee nog nooit is gewerkt,
die nog nooit een juk* heeft ge-
dragen. **4** De oudsten van die
stad moeten de jonge koe naar
een dal* brengen waar water
stroomt en waar de grond niet
bewerkt of ingezaaid is. Daar in
het dal moeten ze de nek van de
jonge koe breken.[d]

5 De priesters, de Levieten,
moeten naar voren komen, want
Jehovah, je God, heeft hen uit-
gekozen om dienst voor hem te
doen,[e] om in de naam van Jeho-
vah zegeningen uit te spreken.[f]
Zij zullen uitspraak doen bij elk
geschil in verband met geweldple-
ging.[g] **6** Daarna moeten alle oud-
sten van de stad die het dichtst

HFST. 20
a De 24:5
b Re 7:3
c Nu 13:33; Nu 14:1-3; Nu 32:9; De 1:28
d Joz 11:19
e Le 25:44, 46; Joz 9:22, 27
f 2Kr 14:13
g Joz 22:8
h Joz 6:17; Joz 10:28; Joz 11:11
i De 7:1

2de kolom
a Ex 34:15; De 7:4; Joz 23:12, 13; Jes 2:6; 1Kor 5:6; 1Kor 15:33
b Ne 9:25

HFST. 21
c De 16:18
d Nu 35:33
e Ex 28:1
f Nu 6:23-27; 1Kr 23:13
g De 17:8, 9

20:8 *Of ‘versmelt het hart van zijn broeders zoals zijn eigen hart’.

21:3 *Zie Woordenlijst. **21:4** *Of ‘wadi’.

bij het lichaam ligt, hun handen
wassen[a] boven de jonge koe waar-
van de nek in het dal gebroken is.
7 Ze moeten verklaren: “Onze
handen hebben dit bloed niet ver-
goten en onze ogen hebben niet
gezien dat het vergoten werd.
8 Jehovah, houd uw volk Israël,
dat u hebt losgekocht,[b] hier niet
verantwoordelijk voor, en bevrijd
uw volk Israël van de schuld
voor onschuldig bloed.”[c] Dan zal
de bloedschuld hun niet worden
aangerekend. **9** Zo zul je je ont-
doen van de schuld voor onschul-
dig bloed, door te doen wat juist
is in Jehovah’s ogen.

10 Als je tegen je vijanden ten
strijde trekt en Jehovah, je God,
hen voor je verslaat en je hen ge-
vangenneemt,[d] **11** en je ziet on-
der de gevangenen een mooie
vrouw die je aantrekkelijk vindt
en die je tot vrouw wilt nemen,
12 dan mag je haar mee naar
huis nemen. Vervolgens moet ze
haar hoofd kaalscheren, haar
nagels verzorgen, **13** de kleding
die ze als gevangene droeg weg-
doen en in je huis komen wo-
nen. Ze zal een maand lang om
haar vader en moeder rouwen[e] en
daarna mag je gemeenschap met
haar hebben. Jij zult haar man
worden en zij zal je vrouw wor-
den. **14** Maar als ze je niet be-
valt, moet je haar laten gaan[f]
waarheen ze wil.* Je mag haar
niet verkopen of slecht behande-
len, want je hebt haar vernederd.

15 Stel dat een man twee vrou-
wen heeft en hij meer van de een
houdt dan van de ander.* Beide
vrouwen schenken hem een zoon,
en de eerstgeborene is de zoon
van de minder geliefde vrouw.[g]
16 Op de dag dat hij zijn zo-
nen de erfenis geeft, mag hij de
zoon van de geliefde vrouw niet
als zijn eerstgeborene behandelen
ten koste van de zoon van de min-
der geliefde vrouw, die het eerst
geboren is. **17** Hij moet de zoon
van de minder geliefde vrouw er-
kennen als de eerstgeborene door
hem een dubbel deel te ge-
ven van alles wat hij heeft, want
die zoon is de eerste vrucht van
zijn voortplantingsvermogen. Hij
heeft recht op de positie van de
eerstgeborene.[a]

18 Stel dat iemand een zoon
heeft die onhandelbaar en op-
standig is en zijn vader en moe-
der niet gehoorzaamt,[b] en dat ze
hebben geprobeerd hem te corri-
geren maar hij niet naar ze wil
luisteren.[c] **19** Zijn vader en moe-
der moeten hem dan meenemen
naar de oudsten bij de stadspoort
20 en tegen de oudsten van de
stad zeggen: “Deze zoon van ons
is onhandelbaar en opstandig, en
hij wil ons niet gehoorzamen. Hij
is een veelvraat[d] en een dronk-
aard.”[e] **21** Dan moeten alle man-
nen van zijn stad hem stenigen tot
de dood erop volgt. Zo moet je het
kwaad uit jullie midden verwijde-
ren, en heel Israël zal ervan ho-
ren en bang worden.[f]

22 Als iemand een zonde be-
gaat waarop de doodstraf staat
en hij ter dood is gebracht[g] en
je hem aan een paal hebt gehan-
gen,[h] **23** mag zijn lichaam niet
de hele nacht aan de paal blij-
ven hangen.[i] Je moet hem beslist
dezelfde dag nog begraven, want
een gehangene is door God ver-
vloekt,[j] en je mag het land dat
Jehovah, je God, je als erfdeel
geeft, niet verontreinigen.[k]

22 Als je ziet dat een stier of
schaap van je broeder ver-
dwaald is, mag je niet doen alsof
je het niet hebt gezien.[l] Je moet
het dier beslist naar je broe-
der terugbrengen. **2** Maar als je
broeder ver weg woont of als je
de eigenaar niet kent, dan moet
je het dier mee naar huis nemen,
en het moet bij je blijven totdat

HFST. 21
a Ps 26:6; Mt 27:24
b 2Sa 7:23
c Jes 26:21; Jer 26:15
d Nu 31:9; De 20:13, 14
e Nu 20:29; De 34:8
f De 24:1
g Ge 29:30, 33

2de kolom
a Ge 25:31; 2Kr 21:3
b Ex 20:12; De 27:16; Sp 1:8; Ef 6:1
c De 8:5; Sp 13:24; Sp 19:18; Sp 23:13; Heb 12:9
d Sp 28:7
e Ro 13:13; 1Kor 6:10; Ef 5:18
f De 13:10, 11
g Nu 25:5
h Joz 10:26; Han 10:39
i Joz 8:29; Jo 19:31
j Ga 3:13
k Nu 35:34

HFST. 22
l Ex 23:4

21:14 *Of ‘overeenkomstig haar ziel’.
21:15 *Lett.: ‘twee vrouwen heeft, één geliefd en één gehaat’.

je broeder het komt zoeken. Dan
moet je het aan hem teruggeven.[a]
3 Hetzelfde moet je doen met de
ezel van je broeder, zijn kleding
of iets anders wat hij is kwijtge-
raakt. Als je het vindt, mag je
niet doen alsof je het niet hebt
gezien.

4 Als je op de weg de ezel of
de stier van je broeder ziet val-
len, mag je niet doen alsof je het
niet hebt gezien. Je moet hem
beslist helpen het dier weer over-
eind te krijgen.[b]

5 Een vrouw mag geen man-
nenkleren dragen en een man
mag geen vrouwenkleren dra-
gen. Want Jehovah, je God, walgt
van iedereen die dat doet.

6 Als je onderweg bent en in
een boom of op de grond toeval-
lig een vogelnest met jongen of
eieren ziet, en de moeder op de
jongen of de eieren zit, dan mag
je de moeder niet samen met de
jongen weghalen.[c] **7** De moeder
moet je in elk geval laten gaan,
maar de jongen mag je meene-
men. Als je je daaraan houdt, zal
het goed met je gaan en zul je
lang blijven leven.

8 Als je een nieuw huis bouwt,
moet je rond het dak[d] een muur-
tje* maken, zodat er niemand af
valt en er geen bloedschuld over
je huis komt.

9 Je mag je wijngaard niet in-
zaaien met twee soorten zaad.[e]
Anders zal de hele opbrengst van
het zaad dat je zaait en de op-
brengst van de wijngaard aan het
heiligdom vervallen.

10 Je mag een stier en een ezel
niet samen voor de ploeg span-
nen.[f]

11 Je mag geen kleding dra-
gen die is geweven van wol en lin-
nen samen.[g]

12 Je moet kwastjes maken
aan de vier hoeken van de kle-
ding die je draagt.[h]

13 Stel dat een man met een
vrouw trouwt en gemeenschap
met haar heeft maar vervol-
gens een hekel aan haar krijgt,*
14 en hij haar van slecht gedrag
beschuldigt en haar een slech-
te naam bezorgt door te zeggen:
“Ik ben met deze vrouw getrouwd,
maar toen ik gemeenschap met
haar had, ontdekte ik dat ze geen
maagd meer was.” **15** Dan moe-
ten de vader en moeder van het
meisje met het bewijs van haar
maagdelijkheid naar de oudsten
bij de stadspoort gaan. **16** De
vader van het meisje moet tegen
de oudsten zeggen: “Ik heb mijn
dochter aan deze man tot vrouw
gegeven, maar hij heeft een he-
kel aan haar* **17** en hij beschul-
digt haar van slecht gedrag door
te zeggen: ‘Ik heb ontdekt dat
uw dochter geen maagd meer is.’
Kijk, hier is het bewijs van de
maagdelijkheid van mijn dochter.”
Vervolgens moeten ze het kleed
voor de stadsoudsten uitspreiden.
18 De stadsoudsten[a] moeten de
man meenemen en hem straffen.[b]
19 Ze moeten hem een boete
van 100 zilveren sikkels* opleggen
en dat bedrag aan de vader van
het meisje geven, omdat de man
een maagd in Israël een slechte
naam heeft bezorgd.[c] Zij zal zijn
vrouw blijven en zolang hij leeft,
mag hij niet van haar scheiden.

20 Maar als de beschuldiging
waar blijkt en er geen bewijs is
dat het meisje nog maagd was,
21 dan moeten ze het meisje
naar de ingang van het huis van
haar vader brengen. De mannen
van de stad moeten haar steni-
gen tot de dood erop volgt, om-
dat ze iets schandelijks[d] in Israël
heeft gedaan door seksuele im-
moraliteit* in het huis van haar
vader te bedrijven.[e] Zo moet je

22:8 *Of ‘borstwering’.

22:13 *Of ‘haar dan verstoot’. **22:16** *Of ‘heeft haar verstoten’. **22:19** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. **22:21** *Of ‘prostitutie’.

HFST. 22
a Mt 7:12
b Ex 23:5, Le 19:18, Lu 10:27, Ga 6:10
c Le 22:28, Ps 145:9, Sp 12:10, Mt 10:29
d 2Sa 11:2, Han 10:9
e Le 19:19
f Sp 12:10
g Le 19:19
h Nu 15:38, Mt 23:2, 5

2de kolom
a Ex 18:21, De 1:13, De 16:18
b De 25:2, Sp 10:13, Sp 19:29
c Mal 2:16
d Heb 13:4
e Le 21:9

het kwaad uit jullie midden ver-
wijderen.[a]
22 Als een man wordt betrapt
terwijl hij bij de vrouw van een
ander ligt, moeten beiden ster-
ven, zowel de man die bij de
vrouw ligt als de vrouw.[b] Zo
moet je het kwaad uit Israël ver-
wijderen.
23 Als een maagd verloofd is
met een man, en een andere
man haar in de stad tegenkomt
en gemeenschap met haar heeft,
24 dan moeten jullie hen bei-
den naar de poort van de stad
brengen en hen stenigen tot de
dood erop volgt — het meisje om-
dat ze niet om hulp heeft geroe-
pen, terwijl ze in de stad was, en
de man omdat hij de vrouw van
een ander vernederd heeft.[c] Zo
moet je het kwaad uit jullie mid-
den verwijderen.
25 Maar als de man het ver-
loofde meisje in het open veld is
tegengekomen, en de man haar
heeft gedwongen om gemeen-
schap met hem te hebben, dan
moet de man die gemeenschap
met haar heeft gehad sterven,
26 maar het meisje mag je niets
doen. Het meisje heeft geen zon-
de begaan waarop de doodstraf
staat. Dit geval is gelijk aan
dat van een man die een an-
der aanvalt en hem vermoordt.*[d]
27 Want hij is haar in het open
veld tegengekomen en het ver-
loofde meisje heeft om hulp ge-
roepen, maar er was niemand
die haar kon redden.
28 Als een man een maagd te-
genkomt die niet verloofd is, en
hij haar vastgrijpt en gemeen-
schap met haar heeft en ze be-
trapt worden,[e] **29** dan moet de
man die bij haar heeft gelegen
de vader van het meisje 50 zilve-
ren sikkels geven, en ze zal zijn
vrouw worden.[f] Omdat hij haar
heeft vernederd, mag hij zolang
hij leeft niet van haar scheiden.
30 Een man mag niet met de
vrouw van zijn vader trouwen,
anders onteert hij zijn vader.*[a]

23 Een man die gecastreerd
is doordat zijn zaadballen
zijn verbrijzeld of bij wie het ge-
slachtsdeel is afgesneden, mag
geen deel uitmaken van de ge-
meente van Jehovah.[b]
2 Geen enkele onwettige zoon
mag deel uitmaken van de ge-
meente van Jehovah.[c] Zelfs tot
in de tiende generatie mag geen
van zijn nakomelingen deel uit-
maken van de gemeente van Je-
hovah.
3 Geen enkele Ammoniet of
Moabiet mag deel uitmaken van
de gemeente van Jehovah.[d] Zelfs
tot in de tiende generatie mag
niemand van hun nakomelingen
ooit deel uitmaken van de ge-
meente van Jehovah. **4** Ze zijn
jullie namelijk niet met voedsel
en water te hulp gekomen tij-
dens jullie tocht uit Egypte,[e] en
ze hebben Bileam, de zoon van
Beor, uit Pethor in Mesopotamië,
ingehuurd om jullie te vervloe-
ken.*[f] **5** Maar Jehovah, je God,
weigerde naar Bileam te luiste-
ren.[g] Omdat Jehovah, je God, van
je hield,[h] heeft Jehovah, je God,
de vloek voor je veranderd in een
zegen.[i] **6** Zolang je leeft, mag je
nooit bijdragen aan hun vrede en
hun voorspoed.[j]
7 Je mag een Edomiet niet ha-
ten, want hij is je broeder.[k]
Ook een Egyptenaar mag je
niet haten, want je hebt als vreem-
deling in zijn land gewoond.[l]
8 Vanaf de derde generatie mo-
gen hun kinderen deel uitmaken
van de gemeente van Jehovah.
9 Als je tegen je vijanden op-
trekt en je kamp opslaat, mag
je niets doen wat slecht* is.[m]
10 Als een man ’s nachts onrein
wordt door een zaadlozing,[n] moet

HFST. 22
a Le 11:45; 1Kor 5:13
b Ge 20:3; Ex 20:14; Le 20:10; 1Kor 6:9, 10; 1Kor 6:18
c Le 20:10; De 5:18; 1Th 4:3, 6; Heb 13:4
d Ge 4:8; Nu 35:20, 21; Jak 2:11
e Ge 34:2, 5
f Ge 34:11, 12; Ex 22:16

2de kolom
a Le 18:8; Le 20:11; De 27:20; 1Kor 5:1

HFST. 23
b Le 21:18, 20; Jes 56:4, 5
c Ex 20:14; Le 20:10
d Ne 13:1, 2
e Re 11:18
f Nu 22:6; Joz 24:9
g Nu 22:35
h De 7:7, 8
i Nu 23:11, 25; Nu 24:10
j 2Sa 8:2; 2Sa 12:31
k Ge 25:25, 26; Ge 36:1; Nu 20:14
l Ge 46:6; Le 19:34; Ps 105:23
m 1Sa 21:5; 2Sa 11:11
n Le 15:16

22:26 *Of ‘hem vermoordt, een ziel’.
22:30 *Lett.: ‘licht hij de zoom van zijn vader op’. **23:4** *Of ‘kwaad over jullie af te smeken’. **23:9** *Of ‘onrein’.

hij het kamp verlaten en buiten
het kamp blijven. **11** Tegen het
vallen van de avond moet hij zich
met water wassen, en na zonson-
dergang mag hij weer in het
kamp komen.[a] **12** Er moet buiten
het kamp een afgezonderde plek*
worden aangewezen, en daar moet
je naartoe gaan. **13** Bij je uitrus-
ting moet je een pin hebben. Als
je buiten neerhurkt, moet je daar-
mee een gat graven. Vervolgens
moet je je uitwerpselen bedekken.
14 Want Jehovah, je God, wandelt
rond in jullie kamp[b] om je te be-
vrijden en om je vijanden aan je
over te leveren. Het kamp moet
heilig zijn,[c] zodat hij niets onfat-
soenlijks bij je ziet en je in de
steek laat.

15 Een slaaf die bij je komt na-
dat hij bij zijn meester is weggelo-
pen, mag je niet aan zijn meester
uitleveren. **16** Hij mag bij jullie
blijven wonen op de plaats die hij
in een van jullie steden uitkiest,
waar hij maar wil. Je mag hem
niet slecht behandelen.[d]

17 Geen enkele dochter van
Israël mag een tempelprostituee
worden,[e] en ook geen enkele zoon
van Israël mag een tempelpros-
titué worden.[f] **18** Het geld* dat
aan een vrouwelijke prostituee of
een mannelijke prostitué# wordt
betaald, mag niet in het huis
van Jehovah, je God, worden ge-
bracht om een gelofte in te los-
sen, want Jehovah, je God, walgt
daarvan.

19 Je mag je broeder geen ren-
te laten betalen,[g] of het nu gaat
om geld, voedsel of iets anders
waarvoor je rente kunt vragen.
20 Een buitenlander mag je ren-
te laten betalen,[h] maar je broeder
niet.[i] Dan zal Jehovah, je God,
je zegenen bij alles wat je onder-
neemt in het land dat je in bezit
gaat nemen.[j]

21 Als je een gelofte doet aan
Jehovah, je God,[a] kom die dan
zonder uitstel na.[b] Want Jeho-
vah, je God, zal dat zeker van je
eisen, en anders zal hij het je als
zonde aanrekenen.[c] **22** Maar als
je geen gelofte doet, maak je je
ook niet schuldig aan een zonde.[d]
23 Wat er over je lippen komt,
moet je nakomen,[e] en je moet
doen wat je met je eigen mond
plechtig aan Jehovah, je God, be-
loofd hebt als vrijwillig offer.[f]

24 Als je in de wijngaard van
je naaste komt, mag je druiven
eten tot je* verzadigd bent, maar
je mag ze niet ergens in doen om
ze mee te nemen.[g]

25 Als je in het graanveld van
je naaste komt, mag je de rijpe
aren met de hand plukken, maar
je mag niet de sikkel in het graan
van je naaste slaan.[h]

24 Als een man met een vrouw
trouwt maar ze hem niet
bevalt omdat hij iets onbehoor-
lijks bij haar heeft ontdekt, moet
hij een echtscheidingsakte voor
haar opstellen,[i] die aan haar ge-
ven en haar zijn huis uit stu-
ren.[j] **2** Nadat ze zijn huis verla-
ten heeft, mag ze met een andere
man trouwen.[k] **3** Als die tweede
man een hekel aan haar krijgt*
en een echtscheidingsakte voor
haar opstelt, die aan haar geeft
en haar zijn huis uit stuurt, of als
haar tweede man sterft, **4** dan
mag haar eerste man, die haar
had weggestuurd, haar niet op-
nieuw tot vrouw nemen nadat ze
verontreinigd is, want dat is iets
walgelijks voor Jehovah. Je mag
geen zonde brengen in het land
dat Jehovah, je God, je als erf-
deel geeft.

5 Een pasgetrouwde man hoeft
niet in het leger te dienen en hem
mogen ook geen andere taken
worden opgelegd. Hij moet een
jaar lang worden vrijgesteld en

23:12 *D.w.z. een plek waar iemand zijn behoefte kon doen. **23:18** *Of ‘loon’. #Lett.: ‘een hond’.

23:24 *Of ‘je ziel’. **24:3** *Of ‘haar verstoot’.

HFST. 23
a Le 15:31
b Le 26:12
c 1Pe 1:16
d Ex 22:21
e Le 19:29; Le 21:9
f 1Kon 14:24; 2Kon 23:7
g Ex 22:25; Le 25:36, 37; Ne 5:10; Ps 15:5
h De 15:6
i Sp 28:8
j De 15:4; De 15:7, 10; Sp 19:17; Lu 6:34, 35

2de kolom
a Re 11:30, 31; 1Sa 1:11
b Jon 2:9
c Pr 5:4, 6
d Pr 5:5
e Nu 30:2; Ps 15:4; Sp 20:25
f Re 11:35; 1Sa 14:24; Mt 5:33
g Mt 6:11; Ro 13:10
h Mt 12:1; Lu 6:1

HFST. 24
i Mt 5:31, 32; Mr 10:4, 11
j Mal 2:16; Mt 1:19; Mt 19:3-8
k Le 21:7

mag thuis blijven om zijn vrouw gelukkig te maken.[a]

6 Niemand mag een handmolen of de bovenste maalsteen daarvan als onderpand nemen,[b] want dan neemt hij iemands levensonderhoud* als onderpand.

7 Als wordt ontdekt dat iemand een* van zijn Israëlitische broeders ontvoerd, mishandeld en verkocht heeft,[c] dan moet de ontvoerder sterven.[d] Je moet het kwaad uit jullie midden verwijderen.[e]

8 Als er melaatsheid* uitbreekt, zorg er dan voor dat je alle instructies van de Levitische priesters nauwkeurig opvolgt.[f] Let erop dat je precies doet wat ik ze heb opgedragen. **9** Vergeet niet wat Jehovah, je God, met Mirjam heeft gedaan tijdens jullie tocht uit Egypte.[g]

10 Als je je naaste iets leent,[h] mag je zijn huis niet binnengaan om weg te halen wat hij je als onderpand heeft aangeboden. **11** Je moet buiten blijven wachten tot de man aan wie je de lening geeft het onderpand bij je komt brengen. **12** Als de man in nood zit, mag je niet naar bed gaan terwijl zijn onderpand nog in je bezit is.[i] **13** Je moet zijn onderpand in elk geval voor zonsondergang aan hem teruggeven, zodat hij in zijn eigen kleed kan gaan slapen.[j] Dan zal hij je zegenen, en het zal je door Jehovah, je God, als rechtvaardigheid worden toegerekend.

14 Een loonarbeider die arm is of in nood zit, mag je niet uitbuiten, of hij nu een van je broeders is of een vreemdeling die in je land woont, in een van jullie steden.*[k] **15** Je moet hem zijn loon nog dezelfde dag geven,[l] voor zonsondergang, want hij zit in nood en zonder zijn loon kan hij niet leven.* Anders zal hij Jehovah aanroepen om over je te klagen en zal het jou als zonde worden aangerekend.[a]

16 Vaders mogen niet ter dood worden gebracht voor wat hun kinderen doen, en kinderen niet voor wat hun vaders doen.[b] Iemand mag alleen ter dood worden gebracht voor zijn eigen zonde.[c]

17 Je mag het recht van een vreemdeling die bij jullie woont of van een vaderloos kind* niet verdraaien,[d] en je mag het kleed van een weduwe niet als onderpand nemen.[e] **18** Vergeet niet dat jullie zelf slaven waren in Egypte en dat Jehovah, je God, jullie toen uit dat land heeft losgekocht.[f] Daarom geef ik je dit gebod.

19 Als je bij het binnenhalen van de oogst per ongeluk een schoof op je akker laat staan, ga dan niet terug om die op te halen. Je moet hem achterlaten voor de vreemdelingen die bij jullie wonen, voor de vaderloze kinderen en voor de weduwen.[g] Dan zal Jehovah, je God, alles zegenen wat je doet.[h]

20 Als je de olijven van de takken hebt geslagen, mag je dat niet nog een keer doen. Wat nog aan de takken zit, moet achterblijven voor de vreemdelingen die bij jullie wonen, voor de vaderloze kinderen en voor de weduwen.[i]

21 Als je in je wijngaard de druiven oogst, mag je niet teruggaan om wat over is te verzamelen. Dat moet achterblijven voor de vreemdelingen die bij jullie wonen, voor de vaderloze kinderen en voor de weduwen. **22** Vergeet niet dat jullie zelf slaven waren in Egypte. Daarom geef ik je dat gebod.

24:6 *Of 'leven', 'ziel'. **24:7** *Of 'een ziel'. **24:8** *Het Hebreeuwse woord dat met 'melaatsheid' vertaald is, heeft een ruime betekenis. Zie Woordenlijst. **24:14** *Lett.: 'binnen je poorten'.

24:15 *Of 'zijn ziel hangt af van zijn loon'. **24:17** *Of 'wees'.

HFST. 24

a De 20:7, Sp 5:18, Pr 9:9
b Ex 22:26, 27
c Ge 37:28, Ge 40:15
d Ex 21:16
e De 19:18, 19, De 21:20, 21
f Le 13:2, 15, Mr 1:44, Lu 17:14
g Nu 12:10, 15
h De 15:7, 8, Sp 3:27
i Job 24:9, 10
j Ex 22:26, 27
k Le 25:39, 43, Sp 14:31
l Le 19:13, Jer 22:13, Mt 20:8

2de kolom

a Sp 22:22, 23, Jak 5:4
b 2Kr 25:3, 4
c Ez 18:20
d Ex 22:21, 22
e Ex 22:26, 27
f De 5:15
g Le 19:9, Le 23:22, Ru 2:16, Ps 41:1
h De 15:7, 10, Sp 11:24, Sp 19:17, Lu 6:38, 2Kor 9:6, 1Jo 3:17
i Le 19:10, De 26:13

25 Als er tussen twee mannen
een geschil ontstaat, kun-
nen ze naar de rechters gaan.[a]
Die zullen rechtspreken over hen
en ze zullen de rechtvaardige on-
schuldig verklaren en de slech-
te schuldig.[b] **2** Als de schuldi-
ge stokslagen verdient,[c] moet de
rechter hem bevelen te gaan lig-
gen en moet hij de schuldi-
ge in zijn aanwezigheid slagen la-
ten toedienen. Het aantal slagen
moet overeenkomen met de ernst
van het misdrijf. **3** Hij mag hem
40 slagen laten toedienen,[d] en
niet meer. Als hij je broeder
meer slagen zou laten geven, zou
je broeder voor jullie ogen ver-
nederd worden.
4 Je mag een stier niet muil-
korven als hij graan dorst.[e]
5 Als broers bij elkaar wonen
en een van hen sterft zonder dat
hij een zoon heeft, dan mag de
weduwe niet met iemand buiten
de familie trouwen. Haar zwager
moet naar haar toe gaan, haar
tot vrouw nemen en een zwager-
huwelijk met haar sluiten.[f] **6** De
eerste zoon die ze krijgt, zal de
naam van zijn overleden broer in
stand houden,[g] zodat zijn naam
niet uit Israël verdwijnt.[h]
7 Maar als de man niet met de
weduwe van zijn broer wil trou-
wen, dan moet zij naar de oud-
sten bij de stadspoort gaan en
zeggen: “De broer van mijn man
weigert om de naam van zijn
broer in Israël in stand te hou-
den. Hij wil geen zwagerhuwelijk
met me sluiten.” **8** De oudsten
van de stad moeten hem dan la-
ten komen en met hem praten.
Als hij bij zijn standpunt blijft en
zegt: “Ik wil niet met haar trou-
wen”, **9** moet de weduwe van
zijn broer voor de ogen van de
oudsten naar hem toe gaan, zijn
sandaal van zijn voet trekken[i] en
hem in het gezicht spugen. Dan
moet ze zeggen: “Dit moet ge-
daan worden met de man die het
huis van zijn broer niet wil op-
bouwen.” **10** Vanaf dan zal zijn
familie* in Israël genoemd wor-
den: “Het huis van degene bij wie
de sandaal werd uitgetrokken.”
11 Als twee mannen met el-
kaar vechten, en de vrouw van
de een komt tussenbeide om haar
man te helpen en steekt haar
hand uit en grijpt de aanvaller bij
zijn geslachtsdelen, **12** dan moet
je haar hand afhakken. Je* mag
geen medelijden met haar heb-
ben.
13 Je mag niet twee verschil-
lende weegstenen in je buidel heb-
ben,[a] een grote en een kleine.
14 Ook mag je niet twee ver-
schillende maatkannen* in huis
hebben,[b] een grote en een klei-
ne. **15** Je moet nauwkeurige en
zuivere gewichten en nauwkeuri-
ge en zuivere maten gebruiken.
Dan zul je lang leven in het land
dat Jehovah, je God, je geeft.[c]
16 Want Jehovah, je God, walgt
van iedereen die oneerlijk is en
zulke dingen doet.[d]
17 Vergeet niet wat de Ama-
lekieten jullie hebben aangedaan
tijdens jullie tocht uit Egypte.[e]
18 Ze kwamen onderweg op jul-
lie af en vielen degenen aan die
achterop waren geraakt toen jul-
lie vermoeid en uitgeput waren.
Ze hadden geen ontzag voor God.
19 Wanneer Jehovah, je God, je
rust heeft gegeven van alle vijan-
den om je heen in het land dat
Jehovah, je God, je als erfdeel
in bezit geeft,[f] moet je elke her-
innering aan Amalek van onder
de hemel uitwissen.[g] Vergeet dat
niet.

26 Wanneer je uiteindelijk in
het land komt dat Jeho-
vah, je God, je als erfdeel geeft,
en je het in bezit hebt genomen
en er woont, **2** moet je een ge-
deelte nemen van de eerste op-

HFST. 25
a De 16:18; De 17:8, 9; De 19:16, 17
b Ex 23:6; 2Kr 19:6; Sp 17:15; Sp 31:9
c Sp 10:13; Sp 20:30; Sp 26:3; Lu 12:48; Heb 2:2
d 2Kor 11:24
e Sp 12:10; 1Kor 9:9; 1Ti 5:18
f Ge 38:7, 8; Ru 4:5; Mr 12:19
g Ge 38:9; Ru 4:10, 17
h Nu 27:1, 4
i Ru 4:7

2de kolom
a Sp 11:1; Sp 20:10; Mi 6:11
b Le 19:36
c De 4:40
d Le 19:35
e Ex 17:8; Nu 24:20
f Joz 22:4
g Ex 17:14; 1Sa 14:47, 48; 1Sa 15:1-3; 1Kr 4:42, 43

25:10 *Of ‘de naam van zijn huisgezin’. Lett.: ‘zijn naam’. **25:12** *Lett.: ‘je oog’. **25:14** *Lett.: ‘een efa en een efa’. Zie App. B14.

brengst van je hele oogst in het
land dat Jehovah, je God, je
geeft. Je moet het in een mand
doen en daarmee naar de plaats
gaan die Jehovah, je God, uit-
kiest als verblijfplaats voor zijn
naam.[a] **3** Je moet naar de pries-
ter gaan die op dat moment
dienst doet en tegen hem zeggen:
"Vandaag verklaar ik aan Jeho-
vah, je God, dat ik in het land
ben gekomen dat Jehovah onze
voorvaders met een eed beloofd
heeft aan ons te geven."[b]

4 De priester zal de mand dan
uit je hand nemen en die voor het
altaar van Jehovah, je God, neer-
zetten. **5** Vervolgens moet je
vóór Jehovah, je God, verklaren:
"Mijn vader was een zwervende*
Arameeër.[c] Hij ging naar Egyp-
te[d] en woonde daar als vreemde-
ling met een kleine familie.[e] Maar
hij werd er een groot, mach-
tig en talrijk volk.[f] **6** De Egyp-
tenaren behandelden ons slecht,
onderdrukten ons en legden ons
zware slavenarbeid op.[g] **7** Toen
riepen we tot Jehovah, de God
van onze voorvaders, en Jehovah
hoorde ons. Hij zag dat we het
heel zwaar hadden en onderdrukt
werden.[h] **8** Uiteindelijk leidde
Jehovah ons uit Egypte met een
sterke hand, met een uitgestrekte
arm,[i] met angstaanjagende daden,
en met tekenen en wonderen.[j]
9 Vervolgens bracht hij ons naar
deze plaats en gaf ons dit land,
een land dat overvloeit van melk
en honing.[k] **10** En nu breng ik
hier de eerste opbrengst van de
grond die Jehovah mij heeft ge-
geven."[l]

Je moet de mand vóór Jeho-
vah, je God, neerzetten en je
voor Jehovah, je God, neerbui-
gen. **11** Daarna moet je samen
met de Levieten en de vreem-
delingen die bij jullie wonen blij
zijn over alle goede dingen die
Jehovah, je God, aan jou en je
gezin heeft gegeven.[a]

12 Als je in het derde jaar
— het jaar van de tiende — het
tiende deel van je oogst volledig
hebt verzameld,[b] moet je die ge-
ven aan de Levieten, de vreem-
delingen die bij jullie wonen, de
vaderloze kinderen* en de wedu-
wen, zodat ze in jullie steden#
volop te eten hebben.[c] **13** Dan
moet je vóór Jehovah, je God,
verklaren: "Ik heb het heilige deel
uit mijn huis gehaald en het ge-
geven aan de Levieten, de vreem-
delingen die bij ons wonen, de va-
derloze kinderen en de weduwen,[d]
zoals u mij hebt opgedragen. Ik
ben uw geboden niet vergeten
en heb ze niet overtreden. **14** Ik
heb er niet van gegeten terwijl ik
in de rouw was, ik heb er niets
van weggehaald terwijl ik onrein
was en ik heb er niets van wegge-
geven voor de doden. Ik heb Jeho-
vah, mijn God, gehoorzaamd en
heb alles gedaan wat u mij hebt
opgedragen. **15** Zie toch neer
vanuit uw heilige woning, de he-
mel, en zegen uw volk Israël en
het land dat u ons hebt gegeven,[e]
zoals u aan onze voorvaders had
gezworen,[f] het land dat overvloeit
van melk en honing."[g]

16 Vandaag draagt Jehovah, je
God, je op om deze voorschriften
en rechterlijke beslissingen na te
leven. Je moet je eraan houden
en ze met je hele hart[h] en je hele
ziel* naleven. **17** Vandaag heb je
van Jehovah de verzekering* ge-
kregen dat hij je God zal worden
als je de weg volgt# die hij je wijst
en je zijn voorschriften,[i] gebo-
den[j] en rechterlijke beslissingen[k]
naleeft en naar zijn stem luistert.
18 En vandaag heeft Jehovah van
jullie de verzekering* gekregen
dat jullie zijn volk zullen worden,

26:5 *Of mogelijk 'uitgehongerde'.

26:12 *Of 'wezen'. #Lett.: 'binnen je poorten'. **26:16** *Zie Woordenlijst. **26:17, 18** *Of 'verklaring'. **26:17** #Lett.: 'bewandelt'.

HFST. 26

a Ex 23:19, Le 23:10, Nu 18:8, 12, 2Kr 6:6, 2Kr 31:5, Sp 3:9
b Ge 17:1, 8, Ge 26:3
c Ge 28:5, Ho 12:12
d Ge 46:3, Han 7:15
e Ge 46:27
f Ex 1:7, De 10:22, Ps 105:24
g Ex 1:11
h Ex 3:9, Ex 4:31, Han 7:34
i Ex 6:6
j Ex 7:3, De 4:33, 34
k Ex 3:8, De 8:7, 8, Ez 20:6
l De 26:2

2de kolom

a De 12:7, De 16:14
b De 12:5, 6, De 14:22
c De 14:28, 29, Sp 14:21, 1Jo 3:17
d Jak 1:27
e Ex 23:25
f Ge 15:18, Ge 26:3
g De 8:7, 8
h De 6:6, De 11:1, Ps 119:34, 1Jo 5:3
i Le 26:46
j Pr 12:13
k Le 19:37

zijn speciale bezit,*[a] zoals hij jullie heeft beloofd, en dat jullie je aan al zijn geboden zullen houden. **19** En hij heeft gezegd dat hij jullie, zoals hij heeft beloofd, hoog zal verheffen boven alle andere volken die hij heeft gemaakt[b] door jullie lof, roem en eer te geven, als jullie laten zien dat je een heilig volk voor Jehovah, je God, bent.'[c]

27 Toen gaf Mozes samen met de oudsten van Israël het volk de opdracht: 'Houd je aan elk gebod dat ik jullie vandaag geef. **2** Op de dag waarop jullie de Jordaan oversteken om het land binnen te gaan dat Jehovah, je God, je geeft, moet je grote stenen oprichten en die met kalk bestrijken.*[d] **3** Wanneer je bent overgestoken, moet je daarop alle woorden van deze wet schrijven. Dan mag je het land binnengaan dat Jehovah, je God, je geeft, een land dat overvloeit van melk en honing, zoals Jehovah, de God van je voorvaders, je heeft beloofd.[e] **4** Wanneer jullie de Jordaan zijn overgestoken, moeten jullie deze stenen oprichten op de berg E̱bal[f] en ze met kalk bestrijken,* zoals ik jullie vandaag opdraag. **5** Je moet daar ook een altaar voor Jehovah, je God, bouwen, een altaar van stenen. Je mag de stenen niet met ijzeren gereedschap bewerken.[g] **6** Bouw het altaar van Jehovah, je God, met hele stenen en breng daarop brandoffers voor Jehovah, je God. **7** Je moet vredeoffers*[h] brengen en die daar eten,[i] en je zult vrolijk zijn voor de ogen van Jehovah, je God.[j] **8** En schrijf alle woorden van deze wet duidelijk op de stenen.'[k]

9 Toen zeiden Mozes en de Levitische priesters tegen heel Israël: 'Wees stil en luister, Israël. Vandaag zijn jullie het volk geworden van Jehovah, je God.[a] **10** Wees gehoorzaam aan Jehovah, je God, en houd je aan zijn geboden[b] en voorschriften, die ik je vandaag geef.'

11 Op die dag gaf Mozes het volk het bevel: **12** 'Wanneer jullie de Jordaan zijn overgestoken, moeten de volgende stammen op de berg Ge̱rizim[c] gaan staan om het volk te zegenen: Simeon, Levi, Juda, I̱ssaschar, Jozef en Benjamin. **13** En de volgende stammen moeten op de berg E̱bal[d] gaan staan om de vloek uit te spreken: Ruben, Gad, Aser, Ze̱bulon, Dan en Na̱ftali. **14** Vervolgens moeten de Levieten met luide stem tegen alle Israëlieten zeggen:[e]

15 "Vervloekt is de man die een gesneden beeld[f] of een metalen* beeld[g] maakt, iets waar Jehovah van walgt,[h] het maaksel van een vakman,# en die het verbergt." (En het hele volk moet antwoorden: "Amen!")△

16 "Vervloekt is degene die zijn vader of moeder met minachting behandelt."[i] (En het hele volk moet zeggen: "Amen!")

17 "Vervloekt is degene die de grenstekens van zijn buurman verplaatst."[j] (En het hele volk moet zeggen: "Amen!")

18 "Vervloekt is degene die een blinde laat verdwalen op de weg."[k] (En het hele volk moet zeggen: "Amen!")

19 "Vervloekt is degene die het recht verdraait[l] van een vreemdeling die bij jullie woont, van een vaderloos kind* of van een weduwe."[m] (En het hele volk moet zeggen: "Amen!")

20 "Vervloekt is degene die bij de vrouw van zijn vader ligt, want hij heeft zijn vader ont-

26:18 * Of 'kostbare eigendom'. **27:2, 4** * Of 'witten'. **27:7** * Of 'gemeenschapsoffers'. Zie Woordenlijst.

27:15 * Of 'gegoten'. # Of 'een hout- en metaalbewerker'. △ Of 'zo zij het!' **27:19** * Of 'wees'.

HFST. 26
- a De 14:2; De 29:10-13
- b De 4:8
- c De 7:6; De 28:1, 9

HFST. 27
- d Joz 8:30-32
- e Nu 13:26, 27
- f De 11:29
- g Ex 20:25
- h Le 3:1
- i Le 7:15
- j De 12:7
- k Ex 24:12

2de kolom
- a Ex 19:5; De 26:18
- b 1Kon 2:3; Mt 19:17; 1Jo 5:3
- c De 11:29
- d Joz 8:33
- e De 33:10
- f Ex 20:4; De 4:15, 16; Jes 44:9
- g Ex 34:17; Le 19:4
- h De 7:25; De 29:17
- i Ex 20:12; De 21:18-21; Sp 20:20; Sp 30:17; Mt 15:4
- j De 19:14; Sp 23:10
- k Le 19:14
- l De 16:20; Sp 17:23; Mi 3:11
- m Ex 22:21, 22; De 10:17, 18; Mal 3:5; Jak 1:27

eerd.”*[a] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

21 “Vervloekt is degene die bij een dier ligt.”[b] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

22 “Vervloekt is degene die bij zijn zus ligt, de dochter van zijn vader of de dochter van zijn moeder.”[c] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

23 “Vervloekt is degene die bij zijn schoonmoeder ligt.”[d] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

24 “Vervloekt is degene die op de loer gaat liggen en zijn naaste vermoordt.”[e] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

25 “Vervloekt is degene die steekpenningen aanneemt om een onschuldige te doden.”*[f] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

26 “Vervloekt is degene die de woorden van deze wet niet hooghoudt en er niet naar leeft.”[g] (En het hele volk moet zeggen: “Amen!”)

28 Als je inderdaad naar de stem van Jehovah, je God, luistert door je strikt te houden aan al zijn geboden die ik je vandaag geef, zal Jehovah, je God, je beslist hoog boven alle andere volken op aarde verheffen.[h] **2** Omdat je blijft luisteren naar de stem van Jehovah, je God, zullen de volgende zegeningen over je komen en je bereiken:[i]

3 Gezegend ben je in de stad, en gezegend ben je op het veld.[j]

4 Gezegend zijn je kinderen,*[k] de opbrengst van je grond en de jongen van je vee — je kalveren en je lammeren.[l]

5 Gezegend zijn je mand[m] en je baktrog.*[n]

6 Gezegend ben je bij je komen en bij je gaan.

27:20 *Lett.: ‘de zoom van zijn vader opgelicht’. **27:25** *Of ‘een ziel van onschuldig bloed neer te slaan’. **28:4** *Lett.: ‘de vrucht van je schoot’. **28:5** *D.w.z. een bak waarin deeg gekneed werd.

7 Jehovah zal de vijanden die je aanvallen de nederlaag voor je laten lijden.[a] Uit één richting zullen ze op je af komen, maar in zeven richtingen zullen ze voor je wegvluchten.[b] **8** Jehovah zal bevelen dat er een zegen komt op je opslagplaatsen[c] en op alles wat je onderneemt, en Jehovah, je God, zal je beslist zegenen in het land dat hij je geeft. **9** Jehovah zal jullie voor zichzelf tot een heilig volk maken,[d] zoals hij jullie heeft gezworen,[e] omdat jullie je blijven houden aan de geboden van Jehovah, je God, en de weg volgen* die hij je wijst. **10** Alle volken op aarde zullen moeten zien dat jullie Jehovah’s naam dragen,*[f] en ze zullen bang voor jullie zijn.[g]

11 Jehovah zal je een overvloed aan kinderen, vee en vruchtbare grond geven[h] in het land dat Jehovah je voorvaders met een eed beloofd heeft jullie te geven.[i] **12** Jehovah zal zijn rijk gevulde schatkamer, de hemel, voor je openen om je grond op de juiste tijd regen te geven[j] en alles te zegenen wat je doet. Je zult aan veel volken lenen, terwijl je zelf van niemand hoeft te lenen.[k] **13** Als je gehoorzaam blijft aan de geboden van Jehovah, je God, die ik je vandaag gebied op te volgen en na te leven, zal Jehovah je tot kop maken en niet tot staart. Je zult bovenaan staan[l] en niet onderaan. **14** Je mag niet afwijken van alle woorden die ik jullie vandaag gebied — niet naar rechts en niet naar links[m] — om andere goden achterna te lopen en die te vereren.[n]

15 Maar als je niet luistert naar de stem van Jehovah, je God, en je je niet strikt houdt aan al zijn geboden en voorschriften

28:9 *Lett.: ‘bewandelen’. **28:10** *Lett.: ‘dat Jehovah’s naam over je is uitgeroepen’.

HFST. 27
a Le 18:8, 1Kor 5:1
b Ex 22:19, Le 18:23, Le 20:15
c Le 18:9, Le 20:17
d Le 18:17, Le 20:14
e Ex 20:13, Ex 21:12, Nu 35:31
f Mt 27:3, 4
g De 28:15, Ga 3:10

HFST. 28
h De 26:18, 19
i Le 26:3, 4, Sp 10:22, Jes 1:19
j De 11:14
k Le 26:9, Ps 127:3, Ps 128:3
l De 7:13
m De 26:2
n Ex 23:25

2de kolom
a De 32:30, Joz 10:11
b De 7:23, 2Kr 14:13
c Le 26:10, Sp 3:9, 10, Mal 3:10
d De 7:6
e Ex 19:6
f Jes 43:10, Da 9:19, Han 15:17
g Nu 22:3, De 11:25, Joz 5:1
h De 30:9, Ps 65:9
i Ge 15:18
j Le 26:4, De 11:14
k De 15:6
l 1Kon 4:21
m De 5:32, Joz 1:7, Jes 30:21
n Le 19:4

die ik je vandaag geef, zullen de volgende vervloekingen over je komen en je bereiken:[a]

16 Vervloekt ben je in de stad, en vervloekt ben je op het veld.[b]

17 Vervloekt zijn je mand[c] en je baktrog.[d]

18 Vervloekt zijn je kinderen,*[e] de opbrengst van je grond en de jongen van je vee — je kalveren en je lammeren.[f]

19 Vervloekt ben je bij je komen en bij je gaan.

20 Bij alles wat je onderneemt, zal Jehovah de vloek over je brengen en verwarring en straf. Dan zul je al snel vernietigd worden en omkomen vanwege je slechte daden en omdat je hem* hebt verlaten.[g] **21** Jehovah zal je treffen met hardnekkige ziekten totdat hij jullie heeft uitgeroeid uit het land dat jullie in bezit gaan nemen.[h] **22** Jehovah zal je treffen met tuberculose, hoge koorts,[i] ontstekingen, koortshitte, het zwaard,[j] korenbrand en meeldauw.[k] Die zullen je achtervolgen totdat je bent vergaan. **23** De hemel boven je hoofd zal van koper zijn en de aarde onder je van ijzer.[l] **24** Jehovah zal vanuit de hemel stuifzand en stof op je land laten regenen totdat jullie zijn uitgeroeid. **25** Jehovah zal je de nederlaag laten lijden voor je vijanden.[m] Uit één richting zullen jullie ze aanvallen, maar in zeven richtingen zullen jullie voor ze wegvluchten. Jullie zullen voor alle koninkrijken op aarde een schrikbeeld worden.[n] **26** Jullie lijken zullen worden opgegeten door de vogels in de lucht en de dieren op de grond, zonder dat iemand ze wegjaagt.[o]

27 Jehovah zal je treffen met Egyptische zweren en met aambeien, eczeem en uitslag, waarvan je niet genezen kunt worden. **28** Jehovah zal je treffen met krankzinnigheid, blindheid[a] en verwardheid.* **29** Je zult midden op de dag rondtasten zoals een blinde in het duister rondtast,[b] en alles wat je doet zal mislukken. Je zult steeds afgezet en beroofd worden, zonder dat iemand je te hulp komt.[c] **30** Je zult je met een vrouw verloven, maar een andere man zal haar verkrachten. Je zult een huis bouwen, maar je zult er niet in wonen.[d] Je zult een wijngaard planten, maar je zult er geen druiven van oogsten.[e] **31** Je stier zal voor je ogen worden geslacht, maar je zult er niets van eten. Je ezel zal voor je ogen worden gestolen, maar je zult hem niet terugkrijgen. Je schapen zullen aan je vijanden worden gegeven, maar niemand zal je te hulp komen. **32** Je zult moeten toezien terwijl je zonen en dochters aan een ander volk gegeven worden.[f] Je zult er steeds naar verlangen ze terug te zien, maar je zult machteloos staan. **33** De opbrengst van je grond en alles waarvoor je hebt gewerkt, zal worden opgegeten door een onbekend volk,[g] en je zult steeds afgezet en onderdrukt worden. **34** Je zult gek worden van wat je voor je ogen ziet gebeuren.

35 Jehovah zal je treffen met pijnlijke en ongeneeslijke zweren op je knieën en benen, van je voetzool tot je kruin. **36** Jehovah zal jullie en de koning die jullie over jezelf aanstellen, wegvoeren naar een volk dat jullie en je voorouders onbekend is.[h] Daar zullen jullie andere goden vereren, goden van hout en van steen.[i] **37** Jullie zullen een schrikbeeld, een voorwerp van minachting* en een mikpunt van spot worden onder alle vol-

HFST. 28
a Le 26:16, 17; Da 9:11
b 1Kon 17:1
c De 26:2
d Le 26:26
e Klg 2:11, 19; Klg 4:10
f Le 26:20, 22
g Joz 23:16
h Le 26:25; Jer 24:10
i Le 26:16
j Le 26:33
k Am 4:9
l Le 26:19; De 11:17; 1Kon 17:1
m Le 26:14, 17; 1Sa 4:10
n Jer 29:18; Lu 21:24
o Jer 7:33

2de kolom
a Ex 4:11
b Jes 59:10
c Re 3:14; Re 6:1-5; Ne 9:27
d Jes 5:9; Klg 5:2
e Am 5:11; Mi 6:15
f 2Kr 29:9
g Ne 9:37; Jes 1:7
h 2Kon 17:6; 2Kon 25:7; 2Kr 33:11; 2Kr 36:5, 6
i Jer 16:13

28:18 *Lett.: ‘de vrucht van je schoot’.
28:20 *Lett.: ‘mij’.
28:28 *Of ‘verbijstering van het hart’.
28:37 *Lett.: ‘een spreekwoord’.

ken waarheen Jehovah jullie zal wegvoeren.[a]

38 Je zult veel zaad op je akker zaaien, maar je zult weinig oogsten,[b] want sprinkhanen zullen alles kaalvreten. **39** Je zult wijngaarden planten en bewerken, maar je zult geen wijn drinken en je zult niets oogsten,[c] want wormen zullen alles opeten. **40** Je zult in je hele gebied olijfbomen hebben, maar je zult je niet met olie kunnen inwrijven, want je olijven zullen op de grond vallen. **41** Je zult zonen en dochters krijgen, maar ze zullen niet van jou blijven, want ze zullen als gevangenen worden weggevoerd.[d] **42** Al je bomen en gewassen zullen worden geteisterd door zwermen insecten.* **43** De vreemdeling die bij jullie woont, zal steeds hoger boven je uitstijgen, terwijl je zelf steeds dieper zult wegzinken. **44** Hij zal aan jou lenen, maar jij zult niets aan hem lenen.[e] Hij zal de kop worden, terwijl je zelf de staart wordt.[f]

45 Al die vervloekingen[g] zullen zeker over je komen, je achtervolgen en je bereiken, totdat jullie zijn uitgeroeid,[h] omdat je niet hebt geluisterd naar de stem van Jehovah, je God, en je je niet hebt gehouden aan de geboden en voorschriften die hij je heeft gegeven.[i] **46** Ze zullen over jullie en je nakomelingen komen en voor altijd een teken en een waarschuwing zijn,[j] **47** omdat je Jehovah, je God, niet met plezier en vreugde in je hart hebt gediend toen je aan alles een overvloed had.[k] **48** Jehovah zal je vijanden op je af sturen en je zult hen dienen[l] terwijl je honger[m] en dorst lijdt, en te weinig kleding hebt en gebrek aan alles. Hij zal een ijzeren juk op je nek leggen totdat hij jullie heeft uitgeroeid.

28:42 * Of ‘gonzende insecten’.

49 Jehovah zal van ver weg, van het einde van de aarde, een volk op jullie af sturen[a] dat als een arend op je zal neerduiken.[b] Het is een volk waarvan je de taal niet zult verstaan,[c] **50** een volk dat er woest uitziet en dat ouderen niet zal ontzien en jongeren niet zal sparen.[d] **51** Ze zullen je gewassen en de jongen van je vee opeten totdat jullie zijn uitgeroeid. Ze zullen geen graan, nieuwe wijn, olie, kalveren of lammeren voor je overlaten totdat ze je hebben vernietigd.[e] **52** Ze zullen al jullie steden* belegeren en jullie insluiten totdat de hoge en versterkte muren waarop jullie vertrouwen, gevallen zijn. Ja, ze zullen al jullie steden belegeren in het land dat Jehovah, je God, jullie gegeven heeft.[f] **53** De zware belegering door je vijand zal je zo radeloos maken dat je je eigen kinderen* zult moeten opeten, het vlees van je zonen en je dochters[g] die Jehovah, je God, je gegeven heeft.

54 Zelfs de meest teergevoelige en weke man onder jullie zal geen medelijden hebben met zijn broer, zijn geliefde vrouw of zijn overgebleven zonen, **55** en hij zal ze geen enkel stukje geven van het vlees van zijn zonen dat hij zal eten, omdat hij niets anders heeft. Zo radeloos zal hij zijn vanwege de zware belegering van jullie steden door de vijand.[h] **56** En de teergevoelige en weke vrouw onder jullie die zo teer[i] is dat het niet in haar zou opkomen om haar voetzool op de grond te zetten, zal geen medelijden hebben met haar geliefde man of haar zoon of dochter. **57** Ze zal zelfs geen medelijden hebben met de nageboorte die tussen haar benen naar buiten komt en met de zonen die ze ter wereld brengt. Ze zal ze in

28:52 * Lett.: ‘poorten’. 28:53 * Lett.: ‘de vrucht van je schoot’.

HFST. 28

a 1Kon 9:8, 2Kr 7:20, Jer 24:9, Jer 25:9
b Jes 5:10, Hag 1:6
c Ze 1:13
d 2Kon 24:14, Jer 52:15, 30
e Sp 22:7
f Ezr 9:7
g De 28:15, De 29:27
h 2Kon 17:20, Jer 24:10
i De 11:26-28
j 1Kor 10:11
k De 12:7, Ne 9:35
l 2Kr 12:8, 9, Jer 5:19
m Jer 44:27

2de kolom

a Jer 6:22, Hab 1:6
b Jer 4:13, Ho 8:1
c Jer 5:15
d 2Kr 36:17, Jes 47:6, Lu 19:44
e Le 26:26, Jer 15:13
f 2Kon 17:5, 2Kon 25:1, Lu 19:43
g 2Kon 6:28, Klg 4:10, Ez 5:10
h Jer 52:6
i Klg 4:5

het geheim opeten omdat ze radeloos is vanwege de zware belegering van jullie steden door de vijand.

58 Als je je niet strikt houdt aan alle woorden van deze wet die in dit boek geschreven zijn,[a] en je geen ontzag hebt voor deze verheven en ontzagwekkende naam[b] — die van Jehovah,[c] je God — **59** dan zal Jehovah over jou en je nakomelingen vreselijke plagen brengen: grote, langdurige plagen[d] en gruwelijke, slepende ziekten. **60** Hij zal alle ziekten uit Egypte waar je bang voor was opnieuw over je brengen, en je zult er niet meer van afkomen. **61** Maar ook alle ziekten en plagen die niet in het boek van deze wet staan, zal Jehovah over je brengen totdat jullie zijn uitgeroeid. **62** Ook al zijn jullie zo talrijk geworden als de sterren aan de hemel,[e] er zullen er niet veel van jullie overblijven[f] omdat jullie niet hebben geluisterd naar de stem van Jehovah, je God.

63 En zoals Jehovah er eerst vreugde in vond jullie welvarend en talrijk te maken, zo zal Jehovah er dan vreugde in vinden jullie te vernietigen en uit te roeien. Jullie zullen worden weggerukt uit het land dat jullie in bezit gaan nemen.

64 Jehovah zal jullie onder alle volken verstrooien, van het ene uiteinde van de aarde tot het andere,[g] en daar zul je goden van hout en van steen moeten vereren die jij en je voorouders niet hebben gekend.[h] **65** Je zult onder die volken geen vrede kennen[i] en er zal voor je voetzool geen rustplaats zijn. In plaats daarvan zal Jehovah je daar een angstig hart,[j] doffe ogen en een wanhopig gevoel*[k] geven. **66** Je leven zal in groot gevaar verkeren, je zult dag en nacht doodsangsten uitstaan en je zult je leven niet zeker zijn. **67** 's Morgens zul je zeggen: "Was het maar avond!" en 's avonds zul je zeggen: "Was het maar ochtend!" vanwege de angst die je in je hart voelt en vanwege alles wat je voor je ogen ziet gebeuren. **68** Jehovah zal jullie beslist per schip terugbrengen naar Egypte, ook al heb ik tegen jullie gezegd: "Jullie zullen het nooit meer zien." Daar zullen jullie jezelf als slaven en slavinnen aan je vijanden moeten verkopen, maar niemand zal jullie willen kopen.'

29 Dit zijn de woorden van het verbond dat Jehovah Mozes opdroeg met het volk Israël te sluiten in het land Moab, naast het verbond dat hij in Ho̱reb met hen had gesloten.[a]

2 Mozes riep heel Israël bijeen en zei tegen het volk: 'Jullie hebben alles gezien wat Jehovah voor jullie ogen in Egypte met de farao en al zijn dienaren en zijn hele land heeft gedaan,[b] **3** de grote oordelen* die je met eigen ogen hebt gezien, de grote tekenen en wonderen.[c] **4** Maar tot nu toe heeft Jehovah jullie geen hart gegeven om te begrijpen, geen ogen om te zien en geen oren om te horen.[d] **5** "Ik heb jullie 40 jaar lang door de woestijn geleid,[e] en in al die tijd zijn de kleren die jullie droegen en de sandalen aan jullie voeten niet versleten.[f] **6** Jullie hebben geen brood gegeten en geen wijn of andere alcoholische dranken gedronken, zodat jullie zouden weten dat ik Jehovah, je God, ben." **7** Uiteindelijk zijn jullie op deze plaats gekomen. Toen vielen koning Si̱hon van He̱sbon[g] en koning Og van Ba̱san[h] ons aan, maar we hebben ze verslagen.[i] **8** Vervolgens namen we hun land in en gaven het als erfdeel aan de Rubenieten, de Gadieten en de helft van de stam van de Manassieten.[j] **9** Houd je daarom aan de woor-

HFST. 28
a Ex 24:7; De 31:26
b De 10:17; Ps 99:3
c Ex 3:15; Ex 6:3; Ex 20:2; Ps 83:18; Ps 113:3; Jes 42:8
d Le 26:21; Da 9:12
e De 10:22
f De 4:27
g Le 26:33; Ne 1:8; Lu 21:24
h De 4:27, 28
i Am 9:4
j Ez 12:19
k Le 26:16, 36

2de kolom

HFST. 29
a Ex 24:8
b Ex 19:4; Joz 24:5
c De 4:34; Ne 9:10
d Ro 11:8
e De 1:3; De 8:2
f De 8:4; Ne 9:21; Mt 6:31
g Nu 21:26
h Nu 21:33
i Ps 135:10, 11
j Nu 32:33; De 3:12, 13

28:65 * Of 'wanhoop van de ziel'.

29:3 * Of 'beproevingen'.

den van dit verbond en leef er-
naar, dan zal alles wat jullie doen
goed uitpakken.[a]
10 Jullie staan vandaag alle-
maal voor Jehovah, je God: de
hoofden van jullie stammen, de
oudsten, de beambten, alle man-
nen van Israël, **11** de kinderen,
de vrouwen[b] en de inwonende
vreemdelingen[c] die in jullie kamp
wonen, van de houthakkers tot de
waterputters. **12** Jullie zijn hier
om toe te treden tot het verbond
van Jehovah, je God, dat Jeho-
vah, je God, vandaag met een eed
met jullie sluit[d] **13** om jullie van-
daag tot zijn volk te maken[e] en
om jullie God te zijn,[f] zoals hij jul-
lie heeft beloofd en zoals hij jul-
lie voorvaders Abraham,[g] Isaäk[h]
en Jakob[i] gezworen heeft.
14 Niet alleen met jullie sluit
ik dit verbond met deze eed,
15 maar zowel met degenen die
hier vandaag samen met ons voor
Jehovah, onze God, staan als
met degenen die vandaag niet
bij ons zijn. **16** (Want jullie we-
ten heel goed dat we in Egyp-
te hebben gewoond en dat we op
onze tocht dwars door het ge-
bied van allerlei volken zijn ge-
trokken.[j] **17** Jullie hebben toen
hun afschuwelijke dingen gezien:
de walgelijke afgoden*[k] van hout,
steen, zilver en goud die ze had-
den.) **18** Let op dat er vandaag
onder jullie geen man of vrouw is
en geen familie of stam die zijn
hart afkeert van Jehovah, onze
God, en de goden van die volken
gaat vereren.[l] Laat er onder jullie
geen wortel zijn die giftige vruch-
ten en alsem voortbrengt.[m]
19 Maar als iemand de woor-
den van deze eed hoort en over-
moedig bij zichzelf* zegt: "Ik zal
vrede hebben, ook al blijf ik kop-
pig mijn eigen hart volgen", en
daardoor een spoor van vernie-
ling achterlaat,* **20** dan zal Je-
hovah hem niet willen verge-
ven.[a] Jehovah's grote woede zal
tegen die man oplaaien, en alle
vervloekingen die in dit boek
opgeschreven zijn, zullen beslist
over hem komen.[b] Jehovah zal de
naam van die man zeker van on-
der de hemel uitwissen. **21** Dan
zal Jehovah hem afzonderen van
alle stammen van Israël en hem
treffen met ellende, in overeen-
stemming met alle vervloekingen
van het verbond die in dit wet-
boek opgeschreven zijn.
22 Als jullie zonen, de toekom-
stige generatie, en buitenlanders
uit een ver land de plagen en
ziekten zien die Jehovah over het
land heeft gebracht — **23** zwa-
vel, zout en brand, waardoor het
hele land niet ingezaaid zal wor-
den en er niets kan groeien en er
geen enkele plant kan opkomen,
zoals bij de verwoesting van So-
dom en Gomorra,[c] A̱dma en Ze̱-
boïm,[d] die Jehovah in zijn grote
woede heeft vernietigd — **24** dan
zullen zij en alle volken zeggen:
"Waarom heeft Jehovah zoiets
met dit land gedaan?[e] Waar-
om is zijn woede zo hevig opge-
laaid?" **25** Men zal dan antwoor-
den: "Dat komt doordat ze zich
niet hebben gehouden aan het
verbond van Jehovah,[f] de God
van hun voorvaders, dat hij met
hen sloot toen hij hen uit Egypte
leidde.[g] **26** Ze zijn andere goden
gaan vereren, die ze niet hadden
gekend, en ze hebben zich voor
die neergebogen, terwijl hij hun
had verboden die te aanbidden.*[h]
27 Toen is Jehovah's woede te-
gen dat land opgelaaid en heeft
hij er alle vervloekingen over la-
ten komen die in dit boek op-
geschreven zijn.[i] **28** Dat maakte

29:17 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **29:19** *Lett.: 'in zijn hart'.

29:19 *Lett.: 'de goedgelaafde met de dorstige wegvaagt'. **29:26** *Lett.: 'hun die niet had toebedeeld'.

HFST. 29
a De 4:6; De 8:18; Joz 1:7, 8; 1Kon 2:3; Ps 103:17, 18; Lu 11:28
b Ne 8:2
c Ex 12:38
d De 1:3; De 29:1
e Ex 19:5; De 7:6; De 28:9
f Ex 6:7; Ex 29:45
g Ge 17:1, 7; Ge 22:16, 17
h Ge 26:3
i Ge 28:13
j De 2:4
k Nu 25:1, 2
l De 11:16; Heb 3:12
m Heb 12:15

2de kolom
a Joz 24:19
b De 27:26; De 28:15
c Ge 19:24; Ju 7
d Ge 10:19; Ge 14:2
e 1Kon 9:8, 9; 2Kr 7:21, 22; Jer 22:8, 9
f 1Kon 19:10
g Jer 31:32
h Re 2:12
i Le 26:16; De 27:26

Jehovah zo kwaad, zo woedend
en zo verontwaardigd dat hij hen
uit hun grond heeft losgerukt[a] en
naar een ander land heeft wegge-
voerd, waar ze nog steeds zijn.”[b]
29 Wat verborgen is behoort
Jehovah, onze God, toe,[c] maar
wat geopenbaard is behoort voor
altijd toe aan ons en onze na-
komelingen, zodat we alle woor-
den van deze wet kunnen na-
leven.[d]

30 Wanneer al die dingen over
je komen — de zegen en
de vloek die ik je heb voor-
gehouden[e] — en je eraan terug-
denkt*[f] terwijl je onder de vol-
ken bent waarheen Jehovah, je
God, je heeft verdreven,[g] 2 en jij
en je zonen met je hele hart en je
hele ziel* bij Jehovah, je God, te-
rugkomen[h] en hem gehoorzamen
in overeenstemming met alles wat
ik je nu opdraag,[i] 3 dan zal Je-
hovah, je God, degenen die gevan-
gengenomen waren[j] terugbrengen
en barmhartigheid voor je to-
nen[k] en jullie opnieuw bijeen-
brengen uit alle volken waaronder
Jehovah, je God, jullie had ver-
strooid.[l] 4 Ook al is je volk ver-
dreven naar het uiteinde van de
hemel, Jehovah, je God, zal jul-
lie bijeenbrengen en terughalen.[m]
5 Jehovah, je God, zal je naar het
land brengen dat je voorouders in
bezit hebben genomen, en het zal
weer je eigendom worden. Hij zal
je welvaart geven en je nog tal-
rijker maken dan je voorouders.[n]
6 Jehovah, je God, zal jouw hart
en het hart van je nakomelin-
gen reinigen,#[o] zodat je Jehovah,
je God, met je hele hart en je
hele ziel* zult liefhebben en zo-
dat je zult blijven leven.[p] 7 Ver-
volgens zal Jehovah, je God, al
die vervloekingen brengen over
je vijanden, die je haatten en ver-
volgden.[q]

8 Dan zul je Jehovah weer
gaan gehoorzamen* en je houden
aan al zijn geboden die ik je van-
daag geef. 9 Jehovah, je God,
zal je grote voorspoed geven in
al het werk van je handen;[a] hij
zal je veel kinderen en veel vee
geven en zorgen voor een goede
opbrengst van je grond. Jehovah
zal er opnieuw vreugde in vin-
den je welvarend te maken, net
zoals hij vreugde vond in je voor-
ouders.[b] 10 Want je zult Jeho-
vah, je God, gehoorzamen en je
houden aan zijn geboden en
voorschriften die in dit wetboek
opgeschreven zijn, omdat je met
je hele hart en je hele ziel* zult
terugkomen bij Jehovah, je God.[c]
11 Dit gebod dat ik je van-
daag geef, is niet te moeilijk
voor je en ligt niet buiten je be-
reik.*[d] 12 Het is niet in de he-
mel, dus je hoeft niet te zeggen:
“Wie zal opstijgen naar de hemel
om het voor ons te halen, zo-
dat we het kunnen horen en ons
eraan kunnen houden?”[e] 13 Het
is ook niet aan de overkant van
de zee, dus je hoeft niet te zeg-
gen: “Wie zal de zee oversteken
om het voor ons te halen, zodat
we het kunnen horen en ons er-
aan kunnen houden?” 14 Want
het woord is heel dicht bij je, in
je eigen mond en in je eigen hart,[f]
zodat je ernaar kunt leven.[g]
15 Luister! Vandaag houd ik je
het leven en het goede voor, en
de dood en het slechte.[h] 16 Als
je gehoorzaam bent aan de ge-
boden van Jehovah, je God, die
ik je vandaag geef, door Jeho-
vah, je God, lief te hebben,[i] door
de weg te volgen* die hij je wijst
en door je te houden aan zijn ge-
boden, voorschriften en rechter-
lijke beslissingen, dan zul je in le-
ven blijven[j] en talrijk worden, en
Jehovah, je God, zal je zegenen

30:1 *Lett.: ‘je die weer ter harte neemt’. **30:2, 6, 10** *Zie Woordenlijst. **30:6** #Lett.: ‘besnijden’.

30:8 *Lett.: ‘terugkomen en luisteren naar de stem van Jehovah’. **30:11** *Lett.: ‘is niet ver weg’. **30:16** *Lett.: ‘bewandelen’.

HFST. 29
a De 28:45, 63; 1Kon 14:15; 2Kon 17:18; Lu 21:24
b Ezr 9:7; Da 9:7
c Ro 11:33
d Ps 78:5; Pr 12:13

HFST. 30
e De 11:26-28; De 28:2, 15
f 1Kon 8:47; Ne 1:9; Ez 18:28; Joë 2:13
g 2Kon 17:6; 2Kr 36:20
h Jes 55:7; 1Jo 1:9
i De 4:29
j Jer 29:14
k Klg 3:22
l Ezr 1:2, 3; Ps 147:2; Jer 32:37; Ez 34:13
m De 28:64; Ze 3:20
n Ne 1:9
o Jer 32:37, 39
p De 6:5
q Ge 12:2, 3; Jer 25:12; Klg 3:64; Ro 12:19

2de kolom
a Jes 65:21, 22; Mal 3:10
b Jer 32:37, 41
c Ne 1:9; Han 3:19
d Jes 45:19
e Ro 10:6
f Ro 10:8
g Mt 7:21; Jak 1:25
h De 11:26
i De 6:5
j Le 18:5

in het land dat je in bezit gaat ne-
men.[a]
17 Maar als je hart zich af-
keert[b] en je niet luistert, en je je
laat verleiden om je voor andere
goden neer te buigen en die te
vereren,[c] **18** dan zeg ik jullie nu
dat je beslist zult omkomen.[d] Jul-
lie zullen dan niet lang leven in
het land aan de overkant van de
Jordaan dat jullie in bezit gaan
nemen. **19** Vandaag roep ik de
hemel en de aarde op als getui-
gen tegen jullie, dat ik je het le-
ven en de dood heb voorgehou-
den, de zegen en de vloek.[e] En je
moet het leven kiezen, zodat jij
en je nakomelingen[f] in leven blij-
ven,[g] **20** door Jehovah, je God,
lief te hebben,[h] door naar hem
te luisteren en door aan hem ge-
hecht te blijven,[i] want hij bete-
kent leven voor je en door hem
zul je lang blijven wonen in het
land dat Jehovah je voorvaders
Abraham, Isaäk en Jakob met
een eed heeft beloofd.’[j]

31 Vervolgens sprak Mozes de
volgende woorden tot heel
Israël: **2** ‘Ik ben nu 120 jaar oud.[k]
Ik kan niet langer jullie leider
zijn,* want Jehovah heeft tegen
mij gezegd: “Jij zult deze Jordaan
niet oversteken.”[l] **3** Jehovah, je
God, zal voor jullie uit gaan naar
de overkant en hijzelf zal deze
volken voor jullie uitroeien, en
jullie moeten ze verdrijven.[m] Jo-
zua is degene die jullie naar de
overkant zal leiden,[n] zoals Jeho-
vah heeft gezegd. **4** Jehovah zal
hetzelfde met hen doen als hij
heeft gedaan met Sihon[o] en Og,[p]
de koningen van de Amorieten, en
met hun land, toen hij hen uit-
roeide.[q] **5** Jehovah zal hen voor
jullie verslaan, en jullie moeten
met hen handelen in overeen-
stemming met het hele gebod dat
ik jullie heb gegeven.[r] **6** Wees
moedig en sterk.[s] Wees niet bang
voor ze en laat je niet door
angst verlammen,[a] want Jehovah,
je God, zelf trekt met je mee. Hij
zal je nooit in de steek laten en je
nooit verlaten.’[b]
7 Toen riep Mozes Jozua bij
zich en zei voor de ogen van heel
Israël tegen hem: ‘Wees moedig
en sterk,[c] want jij zult dit volk
binnenleiden in het land dat Je-
hovah met een eed aan hun voor-
vaders beloofd heeft, en jij zult
het aan ze geven als erfdeel.[d]
8 Jehovah zelf trekt voor je uit
en hij zal steeds met je zijn.[e] Hij
zal je nooit in de steek laten en
je nooit verlaten. Wees niet bang
en laat je niet afschrikken.’[f]
9 Vervolgens schreef Mozes
deze wet op[g] en gaf die aan de
Levitische priesters, die de ark
van Jehovah’s verbond dragen,
en aan alle oudsten van Israël.
10 Mozes gaf hun de opdracht:
‘Aan het eind van elk zevende
jaar, op de vastgestelde tijd in het
jaar van kwijtschelding,[h] tijdens
het Loofhuttenfeest,[i] **11** wan-
neer heel Israël komt om voor
Jehovah, je God, te verschijnen[j]
op de plaats die hij uitkiest,
moet je deze wet in aanwezig-
heid van heel Israël voorlezen.[k]
12 Roep het volk bijeen,[l] de man-
nen, de vrouwen, de kinderen* en
de vreemdelingen die in jullie ste-
den# wonen. Laat ze luisteren en
leren over Jehovah, je God, zodat
ze ontzag voor hem krijgen en
zich strikt houden aan alle woor-
den van deze wet. **13** Dan zul-
len hun zonen die deze wet nog
niet kennen, luisteren[m] en zullen
ze leren ontzag te hebben voor
Jehovah, je God, al de tijd dat jul-
lie in het land wonen dat jullie
aan de overkant van de Jordaan
in bezit gaan nemen.’[n]
14 Toen zei Jehovah tegen
Mozes: ‘Luister, de tijd dat je zult
sterven, is gekomen.[o] Roep Jozua
en ga samen naar* de tent van

HFST. 30
a Le 25:18; De 30:5
b De 29:18; Heb 3:12
c De 4:19
d De 8:19; Joz 23:15; 1Sa 12:25
e De 11:26; De 27:26; De 28:2, 15
f Joz 24:15
g De 32:47
h De 10:12
i De 4:4
j Ge 12:7; Ge 15:18

HFST. 31
k Ex 7:7; De 34:7; Han 7:23
l Nu 20:12; De 3:27
m De 9:3
n Nu 27:18; De 3:28; Joz 1:2
o Nu 21:23, 24
p Nu 21:33, 35
q Ex 23:23
r Nu 33:52; De 7:2, 24; De 20:16
s Joz 1:6; Ps 27:14; Ps 118:6

2de kolom
a Nu 14:9; De 7:18
b De 4:31; Joz 1:5; Heb 13:5
c Joz 10:25
d De 1:38
e Ex 33:14
f Joz 1:9
g Ex 34:27
h De 15:1
i Le 23:34
j De 16:16
k Ne 8:7
l De 4:10; Heb 10:25
m De 6:6, 7; Ef 6:4
n De 30:16
o Nu 27:13

31:2 *Lett.: ‘uit- en ingaan’.

31:12 *Lett.: ‘kleinen’. #Lett.: ‘binnen je poorten’. **31:14** *Of ‘neem jullie plaatsen in bij’.

samenkomst, dan kan ik de lei-
ding aan hem overdragen.’[a] Mozes
en Jozua gingen dus naar de tent
van samenkomst. **15** Toen ver-
scheen Jehovah in de wolkkolom
bij de tent, en de wolkkolom bleef
bij de ingang van de tent staan.[b]
16 Jehovah zei tegen Mozes:
‘Luister, je zult binnenkort ster-
ven,* en dit volk zal de vreemde
goden gaan vereren# die ze zul-
len aantreffen in het land waar
ze naartoe gaan.[c] Ze zullen mij
verlaten[d] en het verbond dat ik
met hen heb gesloten, verbre-
ken.[e] **17** Dan zal mijn woede te-
gen hen oplaaien,[f] en ik zal hen
verlaten[g] en mijn gezicht voor
hen verbergen,[h] totdat ze ver-
slonden zijn. Nadat ze door veel
ellende en rampen zijn getrof-
fen,[i] zullen ze zeggen: “Deze el-
lende overkomt ons vast omdat
onze God niet in ons midden is.”[j]
18 Maar ik zal op die dag mijn
gezicht verborgen houden van-
wege alle slechte dingen die ze
hebben gedaan door zich tot an-
dere goden te keren.[k]
19 Schrijf nu dit lied voor je-
zelf op[l] en leer het aan de Is-
raëlieten.[m] Laat ze het uit hun
hoofd leren,* zodat dit lied voor
mij een getuige kan zijn tegen
het volk Israël.[n] **20** Wanneer ik
ze in het land breng dat ik hun
voorvaders met een eed beloofd
heb[o] — een land dat overvloeit
van melk en honing[p] — en ze vol-
op te eten hebben en het goed
met ze gaat,*[q] dan zullen ze zich
tot andere goden keren en die
gaan vereren en mij met minach-
ting behandelen en mijn verbond
verbreken.[r] **21** Als ze dan door
veel ellende en rampen worden
getroffen,[s] zal dit lied ook voor
hen als een getuige dienen (want
hun nakomelingen mogen het
niet vergeten), want ik ken heel
goed de neiging die zich bij hen
heeft ontwikkeld,[a] zelfs al voor-
dat ik ze in het land breng dat ik
hun met een eed heb beloofd.’
22 Op die dag schreef Mozes
dus dit lied en hij leerde het aan
de Israëlieten.
23 Toen droeg hij* de leiding
over aan Jozua,[b] de zoon van
Nun, en zei: ‘Wees moedig en
sterk,[c] want jij zult de Israëlie-
ten binnenleiden in het land dat
ik hun met een eed heb beloofd,[d]
en ik zal steeds met je zijn.’
24 Zodra Mozes klaar was met
het opschrijven van alle woor-
den van deze wet in een boek,[e]
25 gaf hij de Levieten die de ark
van Jehovah’s verbond dragen de
opdracht: **26** ‘Leg dit wetboek[f]
naast de ark[g] van het verbond
van Jehovah, je God. Daar zal
het dienen als een getuige tegen
jullie. **27** Want ik weet zelf heel
goed hoe opstandig[h] en koppig*[i]
jullie zijn. Als jullie tijdens mijn
leven al zo opstandig tegen Jeho-
vah zijn geweest, hoe zal het dan
gaan na mijn dood? **28** Laat alle
oudsten van jullie stammen en
alle beambten bij me komen, dan
zal ik in hun aanwezigheid deze
woorden spreken, en ik zal de he-
mel en de aarde als getuigen te-
gen hen oproepen.[j] **29** Want ik
weet heel goed dat jullie na mijn
dood slechte dingen zullen doen[k]
en zullen afwijken van de weg
die ik jullie geboden heb. Aan
het einde van de dagen zullen jul-
lie getroffen worden door ellen-
de,[l] omdat jullie zullen doen wat
slecht is in Jehovah’s ogen door
hem te tergen met het werk van
jullie handen.’
30 In aanwezigheid van de
hele gemeente van Israël droeg
Mozes vervolgens de woorden
van dit lied voor, van begin tot
eind:[m]

31:16 *Lett.: ‘je bij je voorvaders neerleggen’. #Of ‘geestelijke prostitutie bedrijven met’. **31:19** *Lett.: ‘leg het in hun mond’. **31:20** *Lett.: ‘vet worden’.

31:23 *Kennelijk God. **31:27** *Lett.: ‘hard van nek’.

HFST. 31
a De 3:28
b Ex 33:9; Ex 40:38
c Re 2:17; Ps 106:37-39
d 1Kon 11:33
e Re 2:12, 20
f De 29:20
g 1Kr 28:9; 2Kr 15:2; 2Kr 24:20
h De 32:20; Ps 104:29; Ez 39:23
i Ne 9:27
j Re 6:13
k Jes 59:2
l De 31:30; De 32:44
m De 4:9; De 11:19
n De 31:21
o Ge 15:18
p Ex 3:8; Nu 13:26, 27
q Ne 9:25
r Ex 24:7; De 8:12-14; De 29:1; Ne 9:26
s De 28:59

2de kolom
a Ex 16:4
b Nu 27:18; De 31:14
c Joz 1:6, 9
d De 1:38; De 3:28
e Ex 34:27
f De 17:18; 2Kr 34:14
g 1Kon 8:9
h De 9:24; Ne 9:26
i Ex 32:9; Ps 78:8
j De 30:19
k Re 2:19
l De 28:15
m De 32:44

32 ‘Luister, o hemel, dan zal ik spreken,
en laat de aarde de woorden van mijn mond horen.
2 Mijn onderwijs zal neerdalen als de regen,
mijn woorden zullen zijn als dauwdruppels,
als fijne regen op het gras
en als overvloedige regenbuien op de plantengroei.
3 Want ik zal de naam van Jehovah bekendmaken.[a]
Vertel over de grootheid van onze God![b]
4 De Rots, alles wat hij doet is volmaakt,[c]
want al zijn wegen zijn gerechtigheid.[d]
Een God van trouw,[e] zonder onrecht;[f]
rechtvaardig en oprecht is hij.[g]
5 Zij zijn degenen die verdorven hebben gehandeld.[h]
Ze zijn zijn kinderen niet, de fout ligt bij henzelf.[i]
Ze zijn een trouweloze en ontaarde* generatie![j]
6 Dwaas en onverstandig volk,[k]
is dat de manier waarop jullie Jehovah behandelen?[l]
Is hij niet jullie Vader, die jullie tot bestaan heeft gebracht,[m]
degene die jullie heeft gemaakt en jullie heeft gefundeerd?
7 Denk terug aan vroeger tijden,
sta stil bij de jaren van voorbije generaties.
Vraag je vader ernaar, hij kan het je zeggen.[n]
Vraag het de oudsten, zij zullen je erover vertellen.
8 Toen de Allerhoogste de volken hun erfdeel gaf,[o]
toen hij de zonen van Adam* van elkaar scheidde,[p]
stelde hij de grenzen van de volken vast[a]
in overeenstemming met het aantal Israëlieten.[b]
9 Want Jehovah’s volk is zijn bezit,*[c]
Jakob is zijn erfdeel.[d]
10 Hij vond hem in een woest land,[e]
in een eenzame, huilende woestijn.[f]
Hij beschermde hem en omringde hem met zorg,[g]
hij beschermde hem als zijn oogappel.[h]
11 Zoals een arend zijn jongen aanspoort
en boven ze blijft zweven,
zijn vleugels uitspreidt en ze opneemt,
ze draagt op zijn wieken,[i]
12 zo bleef alleen Jehovah hem* leiden.[j]
Er was geen vreemde god bij hem.[k]
13 Hij liet hem rijden over de hoogten van de aarde,[l]
zodat hij de oogst van het land kon eten.[m]
Hij voedde hem met honing uit de steile rots
en met olie uit hard gesteente,*
14 met boter van runderen en melk van kleinvee,
samen met het vet van* schapen,
met rammen van Basan en met bokken,
samen met de beste# tarwe.[n]
En je dronk wijn van het bloed△ van druiven.
15 Toen Jeschurun* vet werd, trapte hij opstandig achteruit.
Je bent dik geworden — vet en opgezwollen.[o]

32:5 *Of ‘scheefgegroeide en ontwrichte’. 32:8 *Of mogelijk ‘het menselijk ras’.

32:9 *Lett.: ‘deel’. 32:12 *D.w.z. Jakob. 32:13 *Lett.: ‘rots van vuursteen’. 32:14 *Of ‘de beste’. #Lett.: ‘het niervet van’. △Of ‘sap’. 32:15 *Bet.: ‘oprechte’, een eretitel voor Israël.

HFST. 32
a Jo 17:26
b 1Kr 29:11; Ps 145:3
c 2Sa 22:31; Ps 18:2; Ps 19:7; Jak 1:17
d Ps 33:5
e De 7:9; 1Pe 4:19
f De 25:16
g Ge 18:25
h De 31:27; Re 2:19; Ps 14:1
i Jes 1:4
j Ps 78:8; Lu 9:41
k Jer 4:22
l Jes 1:2
m Ex 4:22; De 32:18; Jes 63:16
n Ex 13:14; Ps 44:1
o Ge 10:5; Ps 115:16
p Ge 11:9

2de kolom
a De 2:5, 19; Han 17:26
b Ge 15:18; Ex 23:31
c Ex 19:5; De 7:6
d Ps 78:71
e De 8:14, 15
f Jer 2:6
g Ne 9:19, 20
h Za 2:8
i Ex 19:4
j De 1:31
k Jes 43:12
l De 33:29
m De 8:7, 8
n Ps 147:14
o De 31:20; Ne 9:25

Daarom verliet hij God, die
hem gemaakt had,[a]
en hij verachtte de Rots van
zijn redding.
16 Ze wekten zijn woede op met
vreemde goden,[b]
ze tergden hem met walgelijke
dingen.[c]
17 Ze brachten slachtoffers aan
demonen, niet aan God,[d]
aan goden die onbekend voor
hen waren,
nieuwe goden die nog maar
net bestonden,
goden die jullie voorouders
niet kenden.
18 Je vergat de Rots[e] die jou
had verwekt,
je dacht niet aan de God
die jou ter wereld had
gebracht.[f]
19 Toen Jehovah dat zag,
verwierp hij hen[g]
omdat zijn zonen en dochters
hem tergden.
20 Daarom zei hij: "Ik zal
mijn gezicht voor hen
verbergen,[h]
ik zal zien hoe het met hen
afloopt.
Want het is een verdorven
generatie,[i]
het zijn zonen die geen trouw
kennen.[j]
21 Ze hebben mij woedend* ge-
maakt met wat geen god is,[k]
ze hebben mij getergd met
hun waardeloze afgoden.[l]
Daarom zal ik hen jaloers
maken met wat geen
volk is,[m]
ik zal hen tergen met een
onverstandig volk.[n]
22 Want mijn woede heeft een
vuur ontstoken[o]
dat zal branden tot in de
diepten van het Graf.*[p]
Het zal de aarde en haar
opbrengst verteren

32:21 * Of 'jaloers'. **32:22** * Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

HFST. 32
a Jes 1:4
Ho 13:6
b Re 2:12
1Kon 14:22
1Kor 10:21, 22
c 2Kon 23:13
Ez 8:17
d Le 17:7
Ps 106:37
1Kor 10:20
e Ps 106:21
Jes 17:10
Jer 2:32
f De 4:34
g Re 2:14
Ps 78:59
h De 31:17
i De 32:5
Jes 65:2
Mt 17:17
j Jes 1:2
k Ps 96:5
1Kor 10:21, 22
l 1Sa 12:10, 21
m Ho 2:23
Ro 9:25
Ro 11:11
1Pe 2:10
n Ro 10:19
o Klg 4:11
p Am 9:2

2de kolom
a De 28:53
b De 28:21, 22
c Le 26:22
d Klg 1:20
e Ez 7:15
f 2Kr 36:17
Klg 2:21
g 1Sa 12:22
Ez 20:14
h Ex 32:12
Nu 14:15, 16
i Ps 115:2
j Mt 13:15
k Ps 81:13
l Ho 14:9
m Jer 2:19
n 2Kr 24:24
o Re 2:14
1Sa 12:9

en de fundamenten van de
bergen in vlam zetten.
23 De ene ramp na de andere
zal ik over hen brengen,
al mijn pijlen zal ik op hen
afschieten.
24 Ze zullen uitgemergeld zijn
van de honger,[a]
verteerd door hoge koorts en
gruwelijke verwoesting.[b]
Ik zal de tanden van wilde
dieren op hen af sturen[c]
en het gif van reptielen die in
het stof kruipen.
25 Buiten zal een zwaard hen
beroven,[d]
binnen heerst er grote angst[e]
bij jonge mannen en maagden,
bij zuigelingen en grijsaards.[f]
26 Ik zou gezegd hebben: 'Ik zal
hen verstrooien,
ik zal zorgen dat niemand
zich hen nog herinnert.'
27 Maar ik was bang voor de
reactie van de vijand,[g]
want de tegenstanders
zouden het verkeerd
kunnen begrijpen.[h]
Misschien zeggen ze:
'Dankzij onze macht
hebben we overwonnen.[i]
Het was niet Jehovah die dit
allemaal heeft gedaan.'
28 Want ze zijn een volk zonder
begrip.*
Het ontbreekt hun aan
verstand.[j]
29 Waren ze maar wijs![k] Dan
zouden ze hierbij stilstaan.[l]
Ze zouden overdenken hoe
het met hen afloopt.[m]
30 Hoe zou één er 1000 kunnen
achtervolgen
en zouden twee er 10.000 op
de vlucht kunnen jagen?[n]
Alleen als hun Rots hen had
verkocht[o]
en Jehovah hen had over-
geleverd.

32:28 * Of mogelijk 'dat doof is voor advies'.

31 Want hun rots is niet als onze
Rots,[a]
zelfs onze vijanden beseffen
dat.[b]
32 Want hun wijnstok is afkomstig van de wijnstok
van Sodom
en van de terrassen van
Gomorra.[c]
Hun druiven zijn giftige
druiven,
hun trossen zijn bitter.[d]
33 Hun wijn is venijnig
slangengif,
meedogenloos gif van cobra's.
34 Is dat niet bij mij bewaard,
verzegeld in mijn schatkamer?[e]
35 Het is aan mij om wraak te
nemen en te vergelden[f]
op de vastgestelde tijd
wanneer hun voet uitglijdt.[g]
Want de dag van hun
ondergang is dichtbij
en wat hun wacht, zal snel
komen."
36 Want Jehovah zal zijn volk
oordelen[h]
en hij zal medelijden hebben
met* zijn dienaren[i]
wanneer hij ziet dat hun
kracht is afgenomen
en er alleen nog hulpelozen
en zwakken zijn.
37 Dan zal hij zeggen: "Waar zijn
hun goden[j]
— de rots bij wie ze bescherming zochten —
38 die het vet van hun slachtoffers* aten
en de wijn van hun drankoffers dronken?[k]
Laten zij maar opstaan om
jullie te helpen.
Laten zij jullie toevlucht
worden.
39 Besef toch dat ik het ben,
ik alleen;[l]
buiten mij zijn er geen
goden.[m]
Ik breng ter dood en ik maak
levend.[a]
Ik verwond[b] en ik genees.[c]
Er is niemand die kan redden
uit mijn hand.[d]
40 Want ik hef mijn hand op
naar de hemel
en ik zweer: 'Zo zeker als ik
eeuwig leef',[e]
41 als ik mijn bliksemend
zwaard scherp
en mijn hand klaarmaak om
te oordelen,[f]
zal ik wraak nemen op mijn
tegenstanders[g]
en afrekenen met degenen
die mij haten.
42 Ik zal mijn pijlen dronken
maken van bloed
en mijn zwaard zal vlees
eten,
van het bloed van gesneuvelden en gevangenen,
van de hoofden van de aanvoerders van de vijand."
43 Wees vrolijk, naties, samen
met zijn volk,[h]
want hij zal het bloed van
zijn dienaren wreken,[i]
hij zal wraak nemen op zijn
tegenstanders[j]
en verzoening doen voor het
land van zijn volk.'*

44 In aanwezigheid van het
volk droeg Mozes alle woorden
van dit lied voor,[k] samen met Hosea,*[l] de zoon van Nun. **45** Nadat Mozes al die woorden tot heel
Israël had gesproken, **46** zei hij
tegen hen: 'Neem alle woorden
waarmee ik jullie vandaag heb gewaarschuwd ter harte,[m] zodat jullie je zonen kunnen opdragen zich
strikt te houden aan alle woorden van deze wet.[n] **47** Want dit
is geen woord zonder inhoud voor
jullie, maar het betekent jullie

32:36 *Of 'spijt voelen over'. **32:38** *Of 'de beste slachtoffers'.

32:43 *Of 'het land van zijn volk reinigen'. **32:44** *De oorspronkelijke naam van Jozua. Hosea is een verkorte vorm van Hosaja, wat 'gered door Jah', 'Jah heeft gered' betekent.

HFST. 32
a 1Sa 2:2
b Ex 14:25; 1Sa 4:8; Ezr 1:2, 3
c Ju 7
d Jes 5:4; Jer 2:21
e Ro 2:5
f Na 1:2; Ro 12:19; Heb 10:30
g Ps 73:12, 18
h Heb 10:30
i Re 2:18; Ps 90:13; Ps 106:45; Ps 135:14
j Re 10:14
k Ho 2:8; 1Kor 10:20, 21
l Jes 41:4; Jes 48:12
m De 4:35

2de kolom
a 1Sa 2:6; Ps 68:20
b 2Kr 21:16, 18
c Nu 12:13; Jer 17:14
d Jes 43:13
e 1Ti 1:17; Opb 10:5, 6
f Na 1:3
g Jes 1:24; Jes 59:18
h Ge 12:2, 3; 1Kon 8:43; Ro 3:29; Ro 15:10
i 2Kon 9:7; Opb 6:10
j Mi 5:15
k Opb 15:3
l Nu 11:28; De 31:22, 23
m De 11:18
n De 6:6, 7

leven,[a] en door dit woord kun-
nen jullie lang leven in het land
dat jullie aan de overkant van de
Jordaan in bezit gaan nemen.’

48 Nog diezelfde dag zei Je-
hovah tegen Mozes: **49** ‘Ga het
Abarimgebergte in[b] en beklim de
berg Nebo,[c] die in het land Moab
ligt, tegenover Jericho, en kijk
uit over het land Kanaän, dat
ik de Israëlieten in bezit geef.[d]
50 Dan zul je sterven op de berg
die je gaat beklimmen en zul je
tot je volk vergaderd worden,*
zoals je broer Aäron op de berg
Hor is gestorven[e] en tot zijn volk
is vergaderd. **51** Want jullie zijn
allebei ontrouw aan mij geweest
in het bijzijn van de Israëlieten
bij het water van Meriba[f] bij Ka-
des, in de woestijn van Zin, door-
dat jullie mij niet hebben gehei-
ligd voor de ogen van het volk
Israël.[g] **52** Vanuit de verte zul je
het land zien, maar je zult het
land dat ik Israël geef, niet bin-
nengaan.’[h]

33 Dit is de zegen die Mozes,
de man van de ware God,
voor zijn dood over de Israëlie-
ten uitsprak.[i] **2** Hij zei:

‘Jehovah — van de Sinaï
kwam hij[j]
en hij scheen op hen vanuit
Seïr.
Hij straalde in zijn glorie
vanaf het bergland van
Paran[k]
en bij hem waren heilige
myriaden,*[l]
aan zijn rechterhand zijn
strijders.[m]
3 Hij was gehecht aan zijn
volk.[n]
Alle heiligen van het volk zijn
in uw hand.[o]
Ze zaten aan uw voeten,[p]
ze begonnen te luisteren
naar uw woorden.[q]

4 (Mozes gaf ons een gebod,
een wet,[a]
als bezit voor de gemeente
van Jakob.)[b]
5 En Hij werd koning in
Jeschurun*[c]
toen de hoofden van het volk
zich verzamelden,[d]
samen met alle stammen van
Israël.[e]
6 Laat Ruben in leven blijven
en niet uitsterven,[f]
laat zijn mannen niet klein in
aantal worden.’[g]

7 Over Juda sprak hij de vol-
gende zegen uit:[h]

‘Jehovah, hoor de stem van
Juda[i]
en breng hem alstublieft terug
naar zijn volk.
Met zijn armen heeft hij
verdedigd* wat van hem is.
Help hem alstublieft tegen
zijn vijanden.’[j]

8 Over Levi zei hij:[k]

‘Uw* tummim en uw urim[l]
behoren toe aan de man
die loyaal is aan u,[m]
die u bij Massa op de proef
hebt gesteld.[n]
U begon met hem te strijden
bij het water van Meriba,[o]
9 de man die over zijn vader en
moeder zei: “Ik heb geen
aandacht voor ze gehad.”
Zelfs zijn broers erkende hij
niet[p]
en hij negeerde zijn eigen
zonen.
Want ze hielden zich aan uw
woord
en ze bleven trouw aan uw
verbond.[q]
10 Laten ze Jakob uw rechter-
lijke beslissingen onder-
wijzen[r]
en Israël uw wet.[s]

32:50 *Een poëtische uitdrukking voor de dood. **33:2** *Of ‘tienduizenden heiligen’.

33:5 *Bet.: ‘oprechte’, een eretitel voor Israël. **33:7** *Of ‘gestreden voor’. **33:8** *In dit vers wordt met ‘uw’ en ‘u’ verwezen naar God.

HFST. 32
a Le 18:5; De 30:19; Ro 10:5
b Nu 27:12
c De 34:1
d Ge 10:19; Ge 15:18; Joz 1:3
e Nu 20:28; Nu 33:38
f Nu 20:12, 13
g Le 22:32; Jes 8:13
h Nu 27:13, 14; De 3:27; De 34:4, 5

HFST. 33
i Ge 49:28
j Ex 19:18
k Hab 3:3
l Da 7:10; Ju 14
m Ps 68:17
n De 7:8; Ho 11:1
o Ex 19:6
p Ex 19:23
q Ex 20:19

2de kolom
a Ex 24:8
b De 4:8; Han 7:53
c Jes 44:2
d Ex 18:25; Ex 19:7
e Nu 1:44, 46
f Ge 49:3
g Nu 26:7; Joz 13:15
h Ge 49:8; 1Kr 5:2
i Ps 78:68
j Re 1:2; 2Sa 7:8, 9
k Ge 49:5; Nu 3:12
l Ex 28:30; Le 8:6, 8
m Ex 32:26
n Ex 17:7
o Nu 20:13
p Ex 32:27; Le 10:6, 7
q Mal 2:4, 5
r De 17:9
s 2Kr 17:8, 9; Mal 2:7

Laten ze wierook offeren waarvan de geur aangenaam voor u* is[a]
en een volledig offer op uw altaar.[b]
11 Zegen, o Jehovah, zijn kracht
en laat zien dat u blij bent met het werk van zijn handen.
Verbrijzel de benen* van zijn tegenstanders,
zodat degenen die hem haten nooit meer opstaan.'
12 Over Benjamin zei hij:[c]
'Laat de lieveling van Jehovah veilig bij hem wonen.
Terwijl hij hem de hele dag beschermt,
zal hij tussen zijn schouders wonen.'
13 Over Jozef zei hij:[d]
'Mag zijn land door Jehovah gezegend worden[e]
met goede dingen van de hemel,
met dauw en met water uit de bronnen beneden,[f]
14 met goede dingen voortgebracht door de zon
en een goede opbrengst elke maand,[g]
15 met de beste dingen uit de oeroude bergen*[h]
en goede dingen uit de eeuwige heuvels,
16 met de goede dingen van de aarde en wat daarop is,[i]
en met de goedkeuring van degene die verscheen in de doornstruik.[j]
Mogen ze op het hoofd van Jozef komen te rusten,
op de kruin van de uitverkorene onder zijn broers.[k]
17 Zijn pracht is als die van een eerstgeboren stier,
zijn hoorns zijn als die van een wilde stier.
Daarmee zal hij volken wegstoten,*
allemaal, tot de uiteinden van de aarde.
Dit zijn de tienduizenden van Efraïm[a]
en dit zijn de duizenden van Manasse.'
18 Over Zebulon zei hij:[b]
'Wees blij, Zebulon, wanneer je eropuit trekt,
en jij, Issaschar, in je tenten.[c]
19 Ze zullen volken naar de berg roepen.
Daar zullen ze de slachtoffers van rechtvaardigheid brengen.
Want ze zullen overvloedige rijkdom uit de zee halen*
en verborgen schatten uit het zand.'
20 Over Gad zei hij:[d]
'Gezegend is degene die het gebied van Gad uitbreidt.[e]
Hij ligt daar als een leeuw,
klaar om de arm te verslinden en zelfs het hoofd.
21 Hij zal het eerste deel voor zichzelf kiezen,[f]
want dat deel is door een wetgever voor hem weggelegd.[g]
De hoofden van het volk zullen zich verzamelen.
De rechtvaardigheid van Jehovah zal hij uitvoeren
en zijn rechterlijke beslissingen voor Israël.'
22 Over Dan zei hij:[h]
'Dan is een leeuwenwelp.[i]
Hij zal uit Basan tevoorschijn springen.'[j]
23 Over Naftali zei hij:[k]
'Naftali heeft de overvloedige goedkeuring van Jehovah
en is vervuld van zijn zegen.
Neem het westen en het zuiden in bezit.'

HFST. 33
a Ex 30:7; Nu 16:40
b Le 1:9
c Ge 49:27
d Ge 49:22
e Joz 16:1
f Ge 49:25
g Le 26:5; Ps 65:9
h Joz 17:17, 18
i De 8:7, 8
j Ex 3:4; Han 7:30
k Ge 37:7; Ge 49:26; 1Kr 5:1, 2

2de kolom
a Ge 48:19, 20
b Ge 49:13
c Ge 49:14
d Ge 49:19
e Joz 13:24-28
f Nu 32:1-5
g Joz 22:1, 4
h Ge 49:16
i Re 13:2, 24; Re 15:8, 20; Re 16:30
j Joz 19:47
k Ge 49:21

33:10 *Lett.: 'in uw neus'. **33:11** *Of 'heupen'. **33:15** *Of mogelijk 'de bergen van het oosten'.

33:17 *Of 'doorboren'. **33:19** *Lett.: 'inzuigen'.

24 Over Aser zei hij:[a]
‘Gezegend met zonen is Aser.
Mag hij de goedkeuring van zijn broers hebben
en mag hij zijn voeten in olie dompelen.*
25 De grendels van je poorten zijn van ijzer en koper,[b]
je zult alle dagen van je leven veilig zijn.*
26 Er is niemand als de ware God[c] van Jesjurun,[d]
die langs de hemel rijdt om je te helpen,
die in zijn majesteit over de wolken rijdt.[e]
27 Van oudsher is God een toevlucht,[f]
zijn eeuwige armen dragen je.*[g]
Hij zal de vijand voor je verdrijven[h]
en hij zal zeggen: “Vernietig hen!”[i]
28 Israël zal in veiligheid wonen
en de bron van Jakob zal beschut zijn
in een land van graan en nieuwe wijn.[j]
Zijn hemel zal druipen van de dauw.[k]
29 Wat ben je gelukkig, Israël![l]
Wie is er als jij,[m]
een volk dat redding krijgt van Jehovah,[n]
je beschermende schild[o]
en je majestueuze zwaard?
Je vijanden zullen voor je kruipen[p]
en je zult je voet op hun rug* zetten.’

34 Toen ging Mozes vanuit de woestijnvlakte van Moab
de berg Nebo op,[q] naar de top
van de Pisga,[r] die tegenover Je-
richo[s] ligt. Jehovah liet hem het
hele land zien: van Gilead tot
Dan,[a] 2 en heel Naftali, het ge-
bied van Efraïm en Manasse, het
hele gebied van Juda tot aan de
zee in het westen,*[b] 3 de Ne-
geb[c] en het District,[d] waaronder
de vallei van Jericho, de Palm-
stad, tot aan Zoar.[e]
4 Vervolgens zei Jehovah te-
gen hem: ‘Dit is het land dat
ik Abraham, Isaäk en Jakob met
een eed beloofd heb toen ik zei:
“Aan jouw nageslacht* zal ik het
geven.”[f] Ik heb het je nu laten
zien, maar je zult niet daarheen
oversteken.’[g]
5 Daarna stierf Mozes, de die-
naar van Jehovah, daar in het
land Moab, zoals Jehovah had
gezegd.[h] 6 Hij begroef hem in
het dal in Moab, tegenover Beth-
Peor, en tot op de dag van van-
daag weet niemand waar zijn graf
is.[i] 7 Mozes was 120 jaar oud
toen hij stierf.[j] Zijn ogen waren
nog goed en hij was nog steeds
sterk. 8 Het volk Israël treurde
30 dagen lang om Mozes[k] in de
woestijnvlakte van Moab. Daar-
na was de rouwtijd voor Mozes
voorbij.
9 Jozua, de zoon van Nun, was
vervuld van de geest van wijsheid,
want Mozes had zijn handen op
hem gelegd.[l] Vanaf toen luister-
den de Israëlieten naar hem, en ze
deden precies wat Jehovah Mo-
zes had opgedragen.[m] 10 Maar
er is in Israël nooit meer een
profeet opgestaan zoals Mozes,[n]
met wie Jehovah zo vertrouwelijk
omging.*[o] 11 Hem stuurde Jeho-
vah naar Egypte om voor de fa-
rao en al zijn dienaren en zijn
hele land alle tekenen en wonde-
ren te doen die hij hem had op-
gedragen.[p] 12 Voor de ogen van
heel Israël gaf Mozes blijk van een
sterke hand en ontzagwekkende
kracht.[q]

33:24 *Of ‘baden’. 33:25 *Lett.: ‘overeenkomstig je dagen zal je kracht zijn’. 33:27 *Of ‘zijn onder je’. 33:29 *Of mogelijk ‘hoogten’.

34:2 *D.w.z. de Grote Zee (Middellandse Zee). 34:4 *Lett.: ‘zaad’. 34:10 *Lett.: ‘die Jehovah van gezicht tot gezicht kende’.

HFST. 33
a Ge 49:20
b De 8:7, 9
c Ex 15:11
d Jes 44:2
e Ps 68:32-34
f Ps 46:11; Ps 91:2
g Jes 40:11
h De 9:3
i De 31:3, 4
j De 8:7, 8
k De 11:11
l Ps 33:12; Ps 144:15; Ps 146:5
m De 4:7; 2Sa 7:23; Ps 147:20
n Ps 27:1; Jes 12:2
o Ps 115:9
p Ps 66:3

HFST. 34
q De 32:49
r De 3:27
s Nu 36:13

2de kolom
a Re 18:29
b Ex 23:31; Nu 34:2, 6; De 11:24
c Joz 15:1
d Ge 13:10
e Ge 19:22, 23
f Ge 12:7; Ge 26:3; Ge 28:13
g Nu 20:12
h De 32:50; Joz 1:2
i Ju 9
j De 31:1, 2; Han 7:23; Han 7:30, 36
k Nu 20:29
l De 31:14; 1Ti 4:14
m Nu 27:18, 21; Joz 1:16
n De 18:15; Han 3:22; Han 7:37
o Ex 33:11; Nu 12:8
p De 4:34
q De 26:8; Lu 24:19

JOZUA

INHOUD

1 Na de dood van Mozes, de
dienaar van Jehovah, zei Je-
hovah tegen Jozua,*[a] de zoon van
Nun, de rechterhand[b] van Mozes:
2 ‘Mijn dienaar Mozes is gestor-
ven.[c] Maak je nu klaar om met
dit hele volk de Jordaan over
te steken en het land binnen te
gaan dat ik hun, het volk Israël,
geef.[d] **3** Ik zal jullie elke plaats
geven die jullie betreden, zoals ik
Mozes heb beloofd.[e] **4** Jullie ge-
bied zal zich uitstrekken van de
woestijn tot aan de Libanon en
tot aan de grote rivier, de Eufraat
— het hele land van de Hethie-
ten[f] — en tot de Grote Zee* in
het westen.#[g] **5** Niemand zal te-
gen je kunnen standhouden zo-
lang je leeft.[h] Zoals ik met Mo-
zes ben geweest, zo zal ik ook
met jou zijn.[i] Ik zal je nooit in de
steek laten en ik zal je nooit ver-
laten.[j] **6** Wees moedig en sterk,[k]
want onder jouw leiding zal dit
volk het land erven, zoals ik hun
voorvaders gezworen heb.[l]

7 Maar wees vooral moedig en
heel sterk, en houd je strikt aan
de hele wet die mijn dienaar Mo-
zes je geboden heeft. Wijk er niet
van af, niet naar rechts en niet
naar links.[m] Dan zul je verstandig
zijn in alles wat je doet.[n] **8** Dit
wetboek moet op je lippen blij-
ven*[o] en je moet er dag en nacht
met gedempte stem in lezen,# zo-
dat je je strikt zult houden aan al-
les wat erin staat.[p] Want dan zul
je succes hebben en dan zul je je
verstandig gedragen.[q] **9** Ik ge-
bied je opnieuw: Wees moedig en
sterk. Laat je niet door angst ver-
lammen, want Jehovah, je God, is
met je, waar je ook gaat.’[r]

10 Toen gaf Jozua de beamb-
ten van het volk de opdracht:
11 ‘Ga het hele kamp door en
geef het volk het bevel: “Maak
proviand klaar, want over drie
dagen steken jullie de Jordaan
over om het land in te nemen dat
Jehovah, je God, jullie in eigen-
dom geeft.”’[a]

12 En tegen de Rubenieten, de
Gadieten en de helft van de stam
Manasse zei Jozua: **13** ‘Denk
aan wat Mozes, de dienaar van Je-
hovah, jullie geboden heeft:[b] “Je-
hovah, je God, geeft jullie rust.
Hij heeft jullie dit land gegeven.
14 Jullie vrouwen, kinderen en
vee zullen in het land gaan wo-
nen dat Mozes jullie aan deze
kant* van de Jordaan heeft ge-
geven.[c] Maar, dappere strijders,[d]
jullie moeten allemaal in ge-
vechtsformatie vóór jullie broe-
ders uit oversteken[e] en ze helpen
15 totdat Jehovah jullie broeders
rust geeft, net zoals hij jullie rust
heeft gegeven, en totdat ook zij
het land hebben ingenomen dat
Jehovah, je God, hun geeft. Ga
dan terug naar het land dat jullie
in eigendom hebben gekregen en
neem het in bezit, het land dat
Mozes, de dienaar van Jehovah,
jullie heeft gegeven aan de oost-
kant van de Jordaan.”’[f]

16 Ze antwoordden Jozua: ‘We
zullen alles doen wat je ons hebt
opgedragen, en we zullen overal
naartoe gaan waar je ons heen
stuurt.[g] **17** Zoals we hebben ge-
luisterd naar alles wat Mozes
heeft gezegd, zo zullen we naar
jou luisteren. En mag Jehovah,
je God, met je zijn net zoals hij
met Mozes is geweest.[h] **18** Ieder-
een die tegen je bevel in opstand
komt en die niet elk gebod ge-
hoorzaamt dat je hem geeft, zal
ter dood worden gebracht.[i] Wees
vooral moedig en sterk.’[j]

2 Toen stuurde Jozua, de zoon
van Nun, er vanuit Si̱ttim[k] in
het geheim twee mannen als ver-
kenner op uit. Hij zei tegen ze:

1:1 *Of ‘Jehosua’, wat ‘Jehovah is redding’ betekent. **1:4** *D.w.z. de Middellandse Zee. #Of ‘richting de zonsondergang’. **1:8** *Of ‘mag niet uit je mond wijken’. #Of ‘aandachtig in lezen’, ‘over mediteren’.

1:14 *D.w.z. de oostkant.

HFST. 1
a De 31:14
b Ex 24:13; Nu 11:28
c De 34:5
d De 3:28
e De 11:24
f Nu 13:29
g Ge 15:18; Ex 23:31; Nu 34:2, 3; De 1:7; Joz 15:1, 4
h De 7:24; De 11:25
i Ex 3:12; Joz 3:7
j De 31:6
k De 31:23
l Ge 12:7; Ge 15:18; Ge 26:3
m De 5:32
n De 29:9; 1Kon 2:3
o De 6:6; De 30:14
p De 17:18, 19; Ps 1:1, 2; 1Ti 4:15; Jak 1:25
q 1Kr 22:13
r Ex 23:27; De 31:7, 8

2de kolom
a De 9:1; Joz 3:2, 3
b Nu 32:20-22; Joz 22:1-4
c De 3:19, 20; De 29:8; Joz 13:8
d Nu 1:3; Nu 26:2
e De 3:18
f Nu 32:33; Joz 22:4, 9
g Nu 32:17, 25
h Nu 27:18, 20; De 34:9
i De 17:12
j De 31:7; Joz 1:6, 9

HFST. 2
k Nu 25:1; Nu 33:49

‘Ga het land verkennen, vooral
Jericho.’ Ze gingen dus op weg
en kwamen bij het huis van een
prostituee die Rachab[a] heette,
en daar bleven ze. **2** De koning
van Jericho kreeg te horen: ‘Er
zijn vannacht Israëlitische man-
nen gekomen om het land te ver-
kennen.’ **3** Daarop liet de ko-
ning van Jericho tegen Rachab
zeggen: ‘Breng de mannen die bij
je in huis zijn naar buiten, want
ze zijn gekomen om het hele land
te verkennen.’

4 Maar de vrouw verborg de
beide mannen. Daarna zei ze: ‘De
mannen zijn inderdaad bij me ge-
komen, maar ik wist niet waar
ze vandaan kwamen. **5** Toen het
donker werd en de stadspoort ge-
sloten zou worden, zijn de man-
nen vertrokken. Ik weet niet waar
ze naartoe zijn gegaan. Ga snel
achter ze aan, dan halen jullie ze
nog wel in.’ **6** (Maar ze had hen
meegenomen naar het dak en hen
verborgen tussen vlasstengels die
daar opgestapeld lagen.) **7** De
achtervolgers gingen dus achter
hen aan in de richting van de
oversteekplaatsen in de Jordaan,[b]
en de stadspoort werd weer ge-
sloten zodra ze de stad uit waren.

8 Nog voordat de mannen gin-
gen slapen, kwam ze bij hen op
het dak. **9** Ze zei tegen hen: ‘Ik
weet dat Jehovah jullie het land
zal geven.[c] De angst voor jul-
lie heeft ons overmand[d] en alle
bewoners van het land hebben
vanwege jullie de moed verlo-
ren.[e] **10** We hebben namelijk ge-
hoord hoe Jehovah het water van
de Rode Zee voor jullie heeft
laten opdrogen toen jullie Egyp-
te verlieten,[f] en wat jullie heb-
ben gedaan met Siẖon[g] en Og,[h]
de twee koningen van de Amorie-
ten, die door jullie volledig zijn
vernietigd* aan de andere kant#
van de Jordaan. **11** Toen we dat
hoorden, sloeg de schrik ons om
het hart,* en iedereen heeft van-
wege jullie de moed laten zak-
ken,# want Jehovah, jullie God, is
God in de hemel boven en op de
aarde beneden.[a] **12** Zweer me
nu alsjeblieft bij Jehovah dat, om-
dat ik loyale liefde voor jullie heb
getoond, jullie ook loyale liefde
zullen tonen voor mijn familie.*
En jullie moeten me een betrouw-
baar teken geven. **13** Jullie moe-
ten het leven sparen van mijn va-
der en moeder, mijn broers en
zussen en iedereen die bij ze
hoort, en jullie moeten ons* red-
den van de dood.’[b]

14 Hierop zeiden de mannen
tegen haar: ‘We staan borg voor
jullie met ons leven!* Als jij onze
plannen niet verraadt, zullen wij
loyale liefde en trouw voor jou
tonen wanneer Jehovah ons het
land geeft.’ **15** Daarna liet ze
hen aan een touw door het ven-
ster naar beneden zakken, want
haar huis stond tegen de stads-
muur. Ze woonde in feite op
de muur.[c] **16** Toen zei ze tegen
hen: ‘Ga naar de bergen en houd
je daar drie dagen schuil, zodat
jullie achtervolgers je niet vinden.
Als de achtervolgers zijn terugge-
komen, kunnen jullie verdergaan.’

17 De mannen zeiden tegen
haar: ‘We zullen alleen gebonden
zijn aan deze eed die je ons hebt
laten zweren[d] **18** als je het vol-
gende doet wanneer we in het
land komen: Je moet dit rode
koord aan het venster binden
waardoor je ons naar beneden
hebt laten zakken. En je moet je
vader, je moeder, je broers en je
hele familie* bij je in huis verza-
melen.[e] **19** Als iemand het huis
dan verlaat en naar buiten gaat,

HFST. 2
a Joz 6:17; Mt 1:5; Heb 11:31; Jak 2:25
b Re 3:28; Re 12:5
c Ex 3:8
d Ex 23:27; De 2:25; De 11:25
e Ex 15:15; Joz 5:1
f Ex 14:21; Ex 15:13, 14
g Nu 21:21-24
h Nu 21:33, 34; De 3:3; Joz 9:9, 10

2de kolom
a De 4:39; 2Kr 20:6; Da 4:35
b Joz 6:23
c Heb 11:31
d Nu 30:2
e Joz 6:23

2:10 *Of ‘voor de vernietiging zijn bestemd’. #D.w.z. de oostkant.

2:11 *Lett.: ‘smolt ons hart’. #Lett.: ‘en er is niet langer geest in een man gerezen’. **2:12** *Of ‘het huis van mijn vader’. **2:13** *Of ‘onze ziel’. **2:14** *Of ‘onze ziel zal sterven in plaats van jullie!’ **2:18** *Of ‘en het hele huis van je vader’.

is hij zelf verantwoordelijk voor zijn dood* en zijn wij vrij van schuld. Wij zijn wel verantwoordelijk# als iemand die bij je in huis blijft iets overkomt.△ **20** Maar als je onze plannen verraadt,[a] zijn we niet gebonden aan de eed die je ons hebt laten zweren.’ **21** Ze antwoordde: ‘Laat het gebeuren zoals jullie hebben gezegd.’

Toen stuurde ze hen weg en ze vertrokken. Daarna bond ze het rode koord aan het venster. **22** Ze gingen naar de bergen en bleven daar drie dagen, totdat de achtervolgers waren teruggekomen. De achtervolgers hadden op alle wegen gezocht maar hadden ze niet gevonden. **23** Toen kwamen de twee mannen uit de bergen naar beneden, staken de rivier over en kwamen bij Jozua, de zoon van Nun. Ze vertelden hem alles wat hun was overkomen. **24** Ze zeiden tegen Jozua: ‘Jehovah heeft ons het hele land in handen gegeven.[b] Alle bewoners van het land hebben de moed laten zakken vanwege ons.’[c]

3 Toen stond Jozua ’s morgens vroeg op, en hij en alle Israëlieten* vertrokken uit Sittim[d] en kwamen bij de Jordaan. Daar overnachtten ze voordat ze de oversteek maakten.

2 Na drie dagen gingen de beambten[e] het hele kamp door **3** en gaven het volk het bevel: ‘Zodra jullie zien dat de ark van het verbond van Jehovah, je God, door de Levitische priesters wordt gedragen,[f] moeten jullie het kamp opbreken en de ark volgen. **4** Maar bewaar een afstand van zo’n 2000 el* en kom er niet dichter bij. Dan weten jullie welke weg jullie moeten gaan, want jullie zijn nog niet eerder langs deze weg gekomen.’

5 Hierna zei Jozua tegen het volk: ‘Heilig je,[a] want morgen zal Jehovah bijzondere dingen in jullie midden doen.’[b]

6 Tegen de priesters zei Jozua: ‘Neem de ark[c] van het verbond op en ga voor het volk uit.’ Ze namen de ark van het verbond dus op en gingen voor het volk uit.

7 Daarna zei Jehovah tegen Jozua: ‘Vanaf vandaag zal ik ervoor zorgen dat je bij heel Israël in hoog aanzien komt te staan,[d] zodat ze weten dat ik met je zal zijn,[e] net zoals ik met Mozes ben geweest.[f] **8** Je moet de priesters die de ark van het verbond dragen de volgende opdracht geven: “Als jullie bij het water van de Jordaan komen, moeten jullie in de Jordaan stil blijven staan.”’[g]

9 En Jozua zei tegen de Israëlieten: ‘Kom hierheen en luister naar de woorden van Jehovah, je God.’ **10** Daarna zei Jozua: ‘Hierdoor zullen jullie weten dat er een levende God in jullie midden is,[h] en dat hij de Kanaänieten, de Hethieten, de Hevieten, de Ferezieten, de Girgasieten, de Amorieten en de Jebusieten zeker voor jullie zal verdrijven.[i] **11** Kijk! De ark van het verbond van de Heer van de hele aarde gaat vóór jullie uit de Jordaan in. **12** Kies nu uit de stammen van Israël 12 mannen, één per stam,[j] **13** en zodra de priesters die de ark van Jehovah, de Heer van de hele aarde, dragen met hun voetzolen het water van de Jordaan raken,* zal het water van de Jordaan dat stroomafwaarts komt, tegengehouden worden en blijven staan als een dam.’#[k]

14 Het volk brak dus vlak voordat ze de Jordaan overstaken

2:19 *Lett.: ‘zal zijn bloed op zijn eigen hoofd komen’. #Lett.: ‘zijn bloed zal op ons hoofd komen’. △Of ‘als de hand wordt geslagen aan iemand die bij je in huis blijft’. **3:1** *Lett.: ‘zonen van Israël’. **3:4** *Ongeveer 890 m. Zie App. B14.

3:13 *Of ‘met hun voetzolen in (...) rusten’. #Of ‘muur’.

HFST. 2
a Joz 2:14
b Ex 23:31, Joz 6:2, Joz 21:44
c Ex 15:14-16, Joz 2:9-11, Joz 5:1

HFST. 3
d Nu 25:1, Joz 2:1
e De 1:15, Joz 1:10, 11
f Nu 4:15, 1Kr 15:2

2de kolom
a Ex 19:10, Le 20:7
b Ex 34:10
c Ex 25:10, Nu 4:15
d Joz 4:14
e Joz 1:5, 17
f Ex 3:12, Ex 14:31
g Joz 3:17
h De 7:21
i Ex 3:8, De 7:1, Ps 44:2
j Joz 4:2, 3
k Ps 114:1, 3

het tentenkamp op, en de pries-
ters die de ark[a] van het verbond
droegen, gingen voor het volk
uit. **15** Zodra de priesters die de
ark droegen de Jordaan bereik-
ten en hun voeten in het wa-
ter zetten (de Jordaan treedt de
hele oogsttijd buiten zijn oevers),[b]
16 bleef het water stroomop-
waarts staan. Heel ver weg bij de
stad Adam (in de buurt van Za̱-
rethan) rees het water op als een
dam,* terwijl het water dat naar
de Zee van de Ara̱ba (de Zout-
zee)# liep, wegstroomde. Het wa-
ter werd tegengehouden, en het
volk stak de rivier over ter hoogte
van Jericho. **17** Terwijl de pries-
ters die de ark van Jehovah's ver-
bond droegen, midden in de droge
bedding van de Jordaan stil ble-
ven staan,[c] trok heel Israël de dro-
ge rivierbedding over,[d] totdat het
hele volk de Jordaan was overge-
stoken.

4 Zodra het hele volk de Jordaan
was overgestoken, zei Jeho-
vah tegen Jozua: **2** 'Kies 12 man-
nen uit het volk, één per stam,[e]
3 en geef hun de opdracht: "Neem
12 stenen uit het midden van de
Jordaan, van de plaats waar de
voeten van de priesters stilstaan.[f]
Neem de stenen mee en leg ze op
de plaats waar jullie gaan over-
nachten."'[g]

4 Jozua riep dus de 12 man-
nen die hij had aangesteld, één
man uit elke stam van Israël,
5 en hij zei tegen ze: 'Ga vóór
de ark van Jehovah, je God, uit
naar het midden van de Jordaan,
en neem allemaal één steen op
je schouder, volgens het aantal
stammen van Israël. **6** Die ste-
nen moeten een teken voor jullie
worden. Als jullie kinderen* later
vragen: "Waarom liggen die ste-
nen hier?",[h] **7** moeten jullie ze
vertellen: "Omdat het water van
de Jordaan werd tegengehouden
vóór de ark[a] van Jehovah's ver-
bond. Toen de ark de Jordaan
werd overgedragen, werd het wa-
ter van de rivier tegengehouden.
Deze stenen zijn een blijvend ge-
denkteken* voor Israël."'[b]

8 De Israëlieten deden pre-
cies wat Jozua had geboden. Ze
namen 12 stenen uit het mid-
den van de Jordaan, volgens het
aantal stammen van Israël, zoals
Jehovah Jozua had opgedragen.
Ze brachten de stenen naar de
plaats waar ze zouden overnach-
ten en legden ze daar neer.

9 Jozua richtte ook 12 stenen
midden in de Jordaan op, op de
plaats waar de voeten van de
priesters hadden gestaan die de
ark van het verbond droegen,[c]
en de stenen zijn daar tot op de
dag van vandaag.

10 De priesters die de ark
droegen, bleven midden in de Jor-
daan staan totdat alles gebeurd
was wat Jozua het volk in op-
dracht van Jehovah bevolen had,
in overeenstemming met alles wat
Mozes Jozua geboden had. Al die
tijd haastte het volk zich naar de
overkant. **11** Toen het hele volk
was overgestoken, trokken de
priesters met de ark van Jehovah
over terwijl het volk toekeek.[d]
12 Bovendien staken de Rubenie-
ten, de Gadieten en de helft van
de stam Manasse in gevechts-
formatie over[e] — vóór de ande-
re Israëlieten uit — zoals Mozes
hun had opgedragen.[f] **13** Ter-
wijl Jehovah toekeek, staken zo'n
40.000 gewapende mannen over
naar de woestijnvlakte van Jeri-
cho.

14 Op die dag zorgde Jehovah
ervoor dat Jozua in hoog aan-
zien kwam te staan bij alle Israë-
lieten.[g] Ze hadden diep respect*
voor Jozua, zijn leven lang, net
zoals ze dat voor Mozes hadden
gehad.[h]

3:16 *Of 'muur'. #D.w.z. de Dode Zee.
4:6 *Lett.: 'zonen'.
4:7 *Of 'blijvende herinnering'. **4:14** *Lett.: 'ontzag'.

HFST. 3
a Ex 25:10; Joz 3:6; Han 7:44, 45
b Joz 4:18; 1Kr 12:15
c Joz 4:3
d Ps 66:6

HFST. 4
e Joz 3:12, 13
f Joz 3:17
g Joz 4:19, 20
h Ex 13:14; De 6:20, 21; Ps 78:3, 4

2de kolom
a Joz 3:13, 16
b De 4:9
c Joz 3:17
d Joz 3:8, 17
e Joz 1:12, 14
f Nu 32:20-22; Nu 32:25-29
g Joz 3:7
h Ex 14:31

15 Toen zei Jehovah tegen Jo-
zua: **16** ‘Beveel de priesters die
de ark[a] van de getuigenis* dra-
gen dat ze uit de Jordaan komen.’
17 Jozua gaf de priesters dus
het bevel: ‘Kom uit de Jordaan.’
18 De priesters die de ark[b] van
het verbond van Jehovah droe-
gen, kwamen uit het midden van
de Jordaan en bereikten het dro-
ge. Toen hervatte het water zijn
normale loop en trad de Jordaan
weer buiten zijn oevers[c] zoals
daarvoor.

19 Op de tiende dag van de
eerste maand klom het volk om-
hoog uit de Jordaan. Ze sloegen
hun kamp op bij Gi̱lgal,[d] dat aan
de oostkant van Jericho grenst.

20 De 12 stenen die ze uit
de Jordaan hadden meegeno-
men, richtte Jozua bij Gi̱lgal op.[e]
21 Toen zei hij tegen de Israëlie-
ten: ‘Als je kinderen later aan hun
vader vragen: “Wat betekenen die
stenen?”,[f] **22** dan moet je aan je
kinderen uitleggen: “Israël is de
Jordaan over droge grond over-
gestoken[g] **23** toen Jehovah, je
God, de Jordaan voor ze droog-
legde totdat ze aan de andere kant
waren. Dat had Jehovah, je God,
ook met de Rode Zee gedaan toen
hij die voor ons drooglegde tot-
dat we die waren overgestoken.[h]
24 Hij heeft dat gedaan zodat alle
volken op aarde zullen weten hoe
machtig Jehovah’s hand is[i] en zo-
dat je altijd ontzag voor Jehovah,
je God, zult hebben.”’

5 Toen alle koningen van de
Amorieten[j] ten westen* van
de Jordaan en alle koningen van
de Kanaänieten[k] bij de zee hoor-
den dat Jehovah de Jordaan
voor de Israëlieten had droogge-
legd totdat ze waren overgesto-
ken, sloeg de schrik ze om het
hart#[l] en lieten ze alle moed zak-
ken△ vanwege de Israëlieten.[m]

4:16 *Zie Woordenlijst. **5:1** *Lett.: ‘de kant richting de zee’. #Lett.: ‘smolt hun hart’. △Lett.: ‘was er geen geest meer in hen’.

2 In die tijd zei Jehovah tegen
Jozua: ‘Maak messen van vuur-
steen en besnijd[a] de mannen van
Israël opnieuw, voor de tweede
keer.’ **3** Jozua maakte dus vuur-
stenen messen en besneed de
mannen van Israël bij Gi̱beath-
Haä̱raloth.*[b] **4** Jozua besneed
ze omdat alle mannen van het
volk die Egypte hadden verla-
ten, alle strijders,* na hun ver-
trek uit Egypte tijdens de tocht
door de woestijn waren gestor-
ven.[c] **5** Iedereen die uit Egyp-
te was vertrokken, was besneden,
maar iedereen die onderweg in
de woestijn was geboren nadat ze
Egypte hadden verlaten, was niet
besneden. **6** De Israëlieten had-
den 40 jaar[d] door de woestijn ge-
trokken totdat alle strijders wa-
ren gestorven die uit Egypte
waren vertrokken en die niet naar
Jehovah hadden geluisterd.[e] Je-
hovah had hun gezworen dat hij
hun niet het land zou laten zien[f]
dat Jehovah hun voorvaders had
gezworen ons te geven:[g] een land
dat overvloeit van melk en ho-
ning.[h] **7** Hij liet hun zonen dus
hun plaats innemen.[i] Die man-
nen werden door Jozua besneden.
Ze waren nog onbesneden omdat
ze onderweg niet besneden wa-
ren.

8 Toen het hele volk besne-
den was, bleven ze in het kamp
tot ze hersteld waren.

9 Toen zei Jehovah tegen Jo-
zua: ‘Vandaag heb ik de schan-
de van Egypte van jullie wegge-
nomen.’* Daarom wordt die plaats
tot op deze dag Gi̱lgal#[j] genoemd.

10 Het kamp van de Israëlie-
ten bleef in Gi̱lgal, en ze vierden
het Pascha ’s avonds op de 14de
dag van de maand,[k] in de woes-
tijnvlakte van Jericho. **11** En op
de dag na het Pascha begonnen
ze de opbrengst van het land

5:3 *Bet.: ‘voorhuidenheuvel’. **5:4** *Of ‘mannen van dienstplichtige leeftijd’. **5:9** *Lett.: ‘afgewenteld’. #Bet.: ‘afwentelen’ of ‘wegrollen’.

HFST. 4
a Ex 25:22
b Nu 4:15
c Joz 3:13, 15
d Joz 4:3; Joz 5:8, 9; Joz 10:6
e Joz 4:8
f Ps 44:1
g Joz 3:17; Ps 66:6
h Ex 14:21; Jes 63:12; Heb 11:29
i Ex 9:16; Ex 15:6; De 28:10; 1Sa 17:46; 2Kon 19:19; Ps 106:8

HFST. 5
j Ge 10:15, 16
k Nu 13:29
l Ex 15:15; Joz 2:24
m Joz 2:9-11

2de kolom
a Ge 17:9-11
b Joz 5:8, 9
c Nu 14:29; Nu 26:65; De 2:14
d Nu 14:33; De 1:3
e Nu 14:22, 23
f De 1:35
g Ge 13:14, 15; Ex 33:1
h Ex 3:8; Nu 13:26, 27; Ez 20:6
i Nu 14:31
j Joz 4:19; Joz 5:3
k Ex 12:24, 25; Nu 9:5

te eten. Op diezelfde dag aten ze ongezuurd brood[a] en geroosterd graan. **12** Er verscheen geen manna meer vanaf de dag waarop ze van de opbrengst van het land hadden gegeten. De Israëlieten kregen geen manna meer[b] omdat ze dat jaar de opbrengst van het land Kanaän gingen eten.[c]

13 Toen Jozua in de buurt van Jericho was, keek hij op en zag hij een man[d] voor zich staan met een getrokken zwaard in zijn hand.[e] Jozua ging naar hem toe en vroeg: ‘Staat u aan onze kant of aan die van onze vijanden?’ **14** Hij antwoordde: ‘Ik* ben als aanvoerder# van Jehovah’s leger gekomen.’[f] Toen knielde Jozua en boog diep en zei tegen hem: ‘Wat wil mijn heer tegen zijn dienaar zeggen?’ **15** De aanvoerder van Jehovah’s leger antwoordde hem: ‘Trek je sandalen uit, want de plaats waar je staat, is heilig.’ Meteen deed Jozua het.[g]

6 Jericho was goed afgesloten vanwege de Israëlieten. Niemand kon er nog in of uit.[h]

2 Toen zei Jehovah tegen Jozua: ‘Ik geef je Jericho, zijn koning en zijn machtige strijders in handen.[i] **3** Soldaten, jullie moeten allemaal om de stad heen marcheren, één keer om de hele stad. Dat moet je zes dagen achter elkaar doen. **4** Laat zeven priesters zeven ramshoorns voor de ark uit dragen. Maar op de zevende dag moet je zeven keer om de stad heen marcheren, en de priesters moeten op de hoorns blazen.[j] **5** Als er op de ramshoorn wordt geblazen — zodra er een langgerekte toon klinkt* — moet het hele volk# een luide strijdkreet laten horen. Dan zal de muur van de stad instorten,[k] en het volk moet de stad in stormen, iedereen recht voor zich uit.’

6 Jozua, de zoon van Nun, riep de priesters dus bij elkaar en zei tegen ze: ‘Neem de ark van het verbond op, en zeven priesters moeten zeven ramshoorns voor de ark van Jehovah uit dragen.’[a] **7** Toen zei hij tegen het volk: ‘Trek op en marcheer om de stad heen, en de troepen[b] moeten voor de ark van Jehovah uit gaan.’ **8** En het gebeurde zoals Jozua tegen het volk had gezegd: De zeven priesters met de zeven ramshoorns gingen voor Jehovah uit en bliezen op de hoorns. De ark van het verbond van Jehovah kwam er dus achteraan. **9** En de troepen gingen voor de priesters uit die op de hoorns bliezen, en de achterhoede volgde de ark terwijl er constant op de hoorns werd geblazen.

10 Nu had Jozua het volk opgedragen: ‘Schreeuw niet en laat je stem niet horen. Er mag geen woord over je lippen komen tot de dag waarop ik tegen jullie zeg: “Schreeuw!” Dan moeten jullie schreeuwen.’ **11** Hij liet de ark van Jehovah om de stad heen gaan, één keer er helemaal omheen. Daarna gingen ze terug naar het kamp en overnachtten daar.

12 De volgende ochtend stond Jozua vroeg op, en de priesters namen de ark[c] van Jehovah op. **13** En de zeven priesters met de zeven ramshoorns gingen voor de ark van Jehovah uit, terwijl ze op de hoorns bleven blazen. De troepen liepen voor ze uit en de achterhoede volgde de ark van Jehovah terwijl er de hele tijd op de hoorns werd geblazen. **14** Op de tweede dag marcheerden ze dus één keer om de stad heen, waarna ze naar het kamp teruggingen. Dat deden ze zes dagen achter elkaar.[d]

15 Op de zevende dag stonden ze vroeg op, zodra het licht werd, en ze marcheerden op dezelfde manier zeven keer om de

HFST. 5
a Ex 12:18
b Ex 16:35
c De 6:10-12; De 8:10
d Ge 18:2; Re 13:6; Han 1:10
e Ex 23:23; Nu 22:23; 1Kr 21:16
f Ex 23:20; 1Kon 22:19; Da 10:13
g Ex 3:4, 5

HFST. 6
h Joz 2:9
i Nu 14:9; De 7:24; Ne 9:24
j Re 7:22
k Heb 11:30

2de kolom
a Nu 4:15
b Nu 10:14, 18, 22; Joz 1:12, 14
c 1Kr 15:2
d Joz 6:3

5:14 *Lett.: ‘nee, maar ik’. #Of ‘vorst’.
6:5 *Of ‘zodra jullie het geluid van de hoorn horen’. #Of ‘leger’.

stad heen. Dat was de enige dag waarop ze zeven keer om de stad heen marcheerden.[a] **16** En bij de zevende keer bliezen de priesters op de hoorns en zei Jozua tegen het volk: ‘Schreeuw,[b] want Jehovah heeft jullie de stad in handen gegeven! **17** De stad met alles erin moet voor de vernietiging bestemd worden;[c] het is allemaal van Jehovah. Alleen de prostituee Rachab[d] en iedereen die bij haar in huis is, mag in leven blijven, omdat ze de verkenners die we hadden gestuurd, verborgen heeft.[e] **18** Maar raak niets aan wat vernietigd moet worden,[f] zodat jullie niet gaan verlangen naar iets wat voor de vernietiging bestemd is en het wegnemen.[g] Dan zou het kamp van Israël iets worden wat vernietigd moet worden doordat jullie er onheil* over zouden brengen.[h] **19** Maar al het zilver, het goud en de koperen en ijzeren voorwerpen zijn heilig en zijn van Jehovah.[i] Ze moeten naar de schatkamer van Jehovah gebracht worden.’[j]

20 Het volk schreeuwde toen er op de hoorns werd geblazen.[k] Zodra het volk het geluid van de hoorn hoorde en een luide strijdkreet liet klinken, stortte de muur in.[l] Daarna stormde het volk naar boven, de stad in, iedereen recht voor zich uit, en ze veroverden de stad. **21** Alles wat in de stad was, bestemden ze voor vernietiging door het zwaard: man en vrouw, jong en oud, stier, schaap en ezel.[m]

22 Jozua zei tegen de twee mannen die het land hadden verkend: ‘Ga het huis van de prostituee binnen, en breng de vrouw en iedereen die bij haar hoort naar buiten, zoals jullie haar hebben gezworen.’[n] **23** De jonge verkenners gingen dus naar binnen en brachten Rachab naar buiten, samen met haar vader, haar moeder, haar broers en iedereen die bij haar hoorde. Ze haalden haar hele familie[a] uit het huis. Toen brachten ze hen naar een veilige plek buiten het kamp van Israël.

24 Daarna verbrandden ze de stad en alles wat erin was. Maar het zilver, het goud en de koperen en ijzeren voorwerpen brachten ze naar de schatkamer van Jehovah’s huis.[b] **25** Alleen de prostituee Rachab en haar familie en iedereen die bij haar hoorde, werden door Jozua gespaard.[c] En tot op de dag van vandaag woont Rachab in Israël,[d] omdat ze de mannen verborgen had die Jozua had gestuurd om Jericho te verkennen.[e]

26 In die tijd sprak Jozua de volgende eed uit:* ‘Vervloekt in Jehovah’s ogen is de man die deze stad, Jericho, probeert te herbouwen. Als hij het fundament legt, kost dat hem zijn eerstgeboren zoon, en als hij de poortdeuren plaatst, verliest hij zijn jongste zoon.’[f]

27 Jehovah was met Jozua,[g] en zijn roem verbreidde zich over de hele aarde.[h]

7 Maar de Israëlieten waren ontrouw, want ze hielden zich niet aan het gebod over wat er vernietigd moest worden. Achan,[i] de zoon van Ka̱rmi, de zoon van Za̱bdi, de zoon van Ze̱ra, uit de stam Juda, nam namelijk iets weg wat voor de vernietiging bestemd was.[j] En Jehovah werd woedend op de Israëlieten.[k]

2 Daarna stuurde Jozua vanuit Jericho mannen naar Ai,[l] dat dicht bij Beth-A̱ven ligt, ten oosten van Bethel,[m] en hij zei tegen ze: ‘Ga het land verkennen.’ De mannen gingen dus op weg om Ai te verkennen. **3** Toen ze bij Jozua terugkwamen, zeiden ze:

HFST. 6
a Joz 6:4
b Joz 6:5, 10
c Le 27:29 De 7:2 De 20:16
d Joz 2:1 Mt 1:5 Heb 11:31
e Ge 12:3 Joz 2:4, 6 Jak 2:25
f De 7:26
g De 13:17 Joz 7:11, 21
h Joz 7:25
i Nu 31:22, 23
j Joz 6:24 1Kon 7:51 1Kr 18:11
k Joz 6:4, 16
l Joz 6:5 Heb 11:30
m De 7:2 De 20:16
n Joz 2:14 Heb 11:31

2de kolom
a Joz 2:12, 13 Joz 2:17-19
b Joz 6:19
c Joz 2:14 Joz 6:17, 22
d Mt 1:5
e Heb 6:10 Jak 2:25
f 1Kon 16:34
g De 31:6 Joz 1:5
h Joz 9:1, 2 Joz 9:9, 10

HFST. 7
i Joz 22:20 1Kr 2:7
j De 7:26
k Joz 6:17, 18
l Ge 12:8
m Ge 28:19

6:18 * Of ‘ellende’, ‘de banvloek’.

6:26 * Of mogelijk ‘liet Jozua het volk de volgende eed zweren’.

‘Het is niet nodig dat het hele leger uitrukt. Zo’n 2000 of 3000 man is genoeg om Ai te verslaan. Vermoei niet het hele leger met een tocht daarheen, want er wonen maar weinig mensen.’

4 Er ging dus zo’n 3000 man naartoe, maar ze moesten voor de mannen van Ai vluchten.[a] **5** De mannen van Ai doodden 36 man. Ze achtervolgden hen vanaf de stadspoort tot aan Scheḇarim* en ze bleven hen op de weg naar beneden neerslaan. En het volk verloor alle moed.#

6 Toen scheurde Jozua zijn kleren en liet zich voor de ark van Jehovah op de grond vallen. Hij en de oudsten van Israël bleven daar tot de avond liggen en ze bleven stof over hun hoofd gooien. **7** Jozua zei: ‘Ach, Soevereine Heer Jehovah, waarom hebt u dit volk helemaal de Jordaan laten oversteken, alleen maar om ons in handen van de Amorieten te laten vallen en vernietigd te worden? Waren we er maar tevreden mee geweest om aan de andere kant* van de Jordaan te blijven! **8** Vergeef me, Jehovah, maar wat kan ik anders zeggen nu Israël voor zijn vijanden is gevlucht?* **9** Als de Kanaänieten en alle bewoners van het land het horen, zullen ze ons omsingelen en onze naam volledig van de aarde laten verdwijnen. En wat zult u dan doen om uw grote naam hoog te houden?’[b]

10 Jehovah antwoordde Jozua: ‘Sta op! Waarom lig je op de grond? **11** Israël heeft gezondigd. Ze hebben zich niet gehouden aan het verbond*[c] dat ik hun had opgelegd. Ze hebben iets weggenomen wat voor de vernietiging bestemd was,[d] het gestolen[e] en het in het geheim bij hun eigen bezittingen gelegd.[a] **12** Daarom zullen de Israëlieten niet tegen hun vijanden kunnen standhouden. Ze zullen voor hun vijanden op de vlucht slaan, want ze zijn iets geworden wat voor de vernietiging bestemd is. Ik zal niet meer met jullie zijn totdat jullie wat vernietigd had moeten worden,[b] uit jullie midden wegdoen. **13** Sta op en heilig het volk![c] Zeg tegen ze: “Jullie moeten je morgen heiligen, want Jehovah, de God van Israël, heeft gezegd: ‘Er bevindt zich onder jullie iets wat voor de vernietiging bestemd is, o Israël. Jullie kunnen niet tegen je vijanden standhouden totdat jullie hebben weggedaan wat vernietigd had moeten worden. **14** In de ochtend moeten jullie stam voor stam aantreden, en de stam die Jehovah aanwijst[d] moet naar voren komen, geslacht voor geslacht, en het geslacht dat Jehovah aanwijst moet naar voren komen, familie voor familie, en de familie die Jehovah aanwijst moet naar voren komen, man voor man. **15** En degene die in bezit heeft wat vernietigd had moeten worden, zal worden verbrand,[e] hij en alles wat van hem is, omdat hij zich niet aan Jehovah’s verbond[f] heeft gehouden en omdat hij iets schandelijks in Israël heeft gedaan.’”’

16 Jozua stond de volgende ochtend dus vroeg op en liet Israël stam voor stam naar voren komen. De stam Juda werd aangewezen. **17** Hij liet de geslachten van Juda naar voren komen en het geslacht van de Zarhieten[g] werd aangewezen. Toen liet hij het geslacht van de Zarhieten man voor man naar voren komen, en Zaḇdi werd aangewezen. **18** Uiteindelijk liet hij de familie van Zaḇdi man voor man naar voren komen en Achan werd aangewezen,[h] de zoon van Kaṟmi, de zoon van Zaḇdi, de zoon van Ze̱ra, uit de stam Juda. **19** Toen zei

7:5 *Bet.: ‘steengroeven’. #Lett.: ‘het hart van het volk smolt en werd als water’. **7:7** *D.w.z. de oostkant. **7:8** *Of ‘zijn vijanden de rug heeft toegekeerd’. **7:11** *Zie Woordenlijst.

HFST. 7
a Le 26:14, 17; De 28:15, 25; De 32:30
b De 32:26, 27; Ps 106:8; Ps 143:11; Ez 20:9
c Ex 24:7
d Joz 6:17
e Ex 20:15

2de kolom
a Joz 7:21
b De 7:26; Joz 6:18; Jes 59:2
c Ex 19:10
d Sp 16:33
e Joz 1:18; Joz 7:25
f Ex 24:7
g Ge 38:30; Nu 26:20; 1Kr 2:4, 6
h Sp 16:33; Han 5:3

Jozua tegen Achan: ‘Mijn zoon, toon alsjeblieft respect voor Jehovah, de God van Israël, en leg een bekentenis voor hem af. Vertel me wat je gedaan hebt. Houd het niet voor me verborgen.’

20 Achan antwoordde Jozua: ‘Het is waar, ik heb tegen Jehovah, de God van Israël, gezondigd en dit heb ik gedaan: **21** toen ik bij de buit een mooi ambtsgewaad uit Si̱near[a] zag en 200 zilveren sikkels* en een goudstaaf van wel 50 sikkels, wilde ik ze heel graag hebben, dus heb ik ze meegenomen. Ze zijn verstopt in de grond onder mijn tent, en het geld ligt eronder.’

22 Jozua stuurde meteen een paar mannen. Die renden naar de tent, en het gewaad was inderdaad in Achans tent verstopt, met het geld eronder. **23** Ze haalden de voorwerpen dus uit de tent, brachten die naar Jozua en de Israëlieten en legden die vóór Jehovah neer. **24** Jozua en heel Israël namen toen Achan,[b] de zoon van Ze̱ra, het zilver, het ambtsgewaad en de goudstaaf,[c] en ook zijn zonen, zijn dochters, zijn stier, zijn ezel, zijn schapen en geiten, zijn tent en alles wat hij had. Ze brachten alles naar het A̱chordal.*[d] **25** Jozua zei: ‘Waarom heb je onheil* over ons gebracht?[e] Vandaag zal Jehovah onheil over jou brengen.’ Toen stenigde heel Israël hem[f] en daarna verbrandden ze hen.[g] Zo werden ze allemaal gestenigd. **26** En ze bedolven hem onder een grote hoop stenen, die er tot op de dag van vandaag nog is.[h] Toen bedaarde Jehovah’s hevige woede. Daarom wordt die plaats tot op deze dag het A̱chordal* genoemd.

8 Toen zei Jehovah tegen Jozua: ‘Wees niet bang en laat je niet afschrikken.[a] Trek met alle strijders op tegen Ai. Ik geef je de koning van Ai, zijn volk, zijn stad en zijn land in handen.[b] **2** Doe met Ai en zijn koning net zoals je met Jericho en zijn koning hebt gedaan.[c] Alleen zijn de buit en het vee nu voor jullie. Leg aan de achterkant van de stad een hinderlaag.’

3 Jozua trok dus met het hele leger op tegen Ai. Hij koos 30.000 dappere strijders uit en stuurde ze ’s nachts op weg. **4** Hij gaf ze de opdracht: ‘Ga aan de achterkant van de stad in hinderlaag liggen, maar niet al te ver van de stad, en zorg ervoor dat jullie allemaal klaarstaan. **5** Ik zal met al mijn mannen richting de stad gaan, en wanneer ze net als de vorige keer op ons af komen,[d] zullen we voor ze vluchten. **6** Als ze dan achter ons aan komen, lokken we ze van de stad weg, want ze zullen zeggen: “Ze vluchten voor ons, net als de vorige keer.”[e] En we zullen voor ze wegvluchten. **7** Vervolgens moeten jullie uit de hinderlaag tevoorschijn komen en de stad innemen. Jehovah, je God, zal jullie de stad in handen geven. **8** Zodra jullie de stad hebben veroverd, moet je die in brand steken.[f] Jullie moeten het woord van Jehovah uitvoeren. Dat zijn mijn instructies.’

9 Daarna stuurde Jozua ze op weg en ze gingen naar de plaats van de hinderlaag. Ze stelden zich op tussen Bethel en Ai, ten westen van Ai, terwijl Jozua die nacht bij de rest van het leger doorbracht.

10 Jozua stond ’s ochtends vroeg op en verzamelde* de troepen. Onder leiding van hem en van de oudsten van Israël trok-

---

7:21 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. **7:24** *Of ‘de Laagvlakte van Achor’. **7:25** *Of ‘ellende’, ‘de banvloek’. **7:26** *Bet.: ‘dal van het onheil’ of ‘dal van de banvloek’.

8:10 *Of ‘inspecteerde’.

HFST. 7
- a Ge 10:10
- b Joz 22:20
- c Joz 6:19
- d Joz 15:7, 12; Jes 65:10; Ho 2:15
- e Joz 6:18; 1Kr 2:7
- f Le 24:14; Joz 1:18
- g Joz 7:15
- h De 13:17

2de kolom

HFST. 8
- a De 7:18; De 31:8; Joz 1:9; Jes 12:2; Ro 8:31
- b Ps 44:3
- c Joz 6:2, 21
- d Joz 7:5
- e Joz 8:16
- f Joz 8:19, 28

ken ze op naar Ai. **11** Alle strijders[a] die bij hem waren, trokken op tot vóór de stad. Ze sloegen hun kamp op ten noorden van Ai, met het dal tussen hen en Ai in. **12** Ondertussen had hij zo'n 5000 man in hinderlaag gelegd[b] tussen Bethel[c] en Ai, ten westen van de stad. **13** Het leger sloeg zijn hoofdkamp dus ten noorden van de stad op[d] en de achterhoede ten westen van de stad.[e] Die nacht ging Jozua naar het midden van het dal.*

14 Zodra de koning van Ai dat zag, haastten hij en de mannen van de stad zich vroeg in de ochtend naar een plaats die uitkeek over de woestijnvlakte om Israël aan te vallen. Maar hij wist niet dat er achter de stad een hinderlaag voor hem was gelegd. **15** Toen de mannen van Ai in de aanval gingen, vluchtten Jozua en heel Israël over de weg richting de woestijn.[f] **16** Alle mannen in de stad werden opgeroepen om hen te achtervolgen, en terwijl ze achter Jozua aan gingen, werden ze van de stad weggelokt. **17** Er bleef in Ai en Bethel geen man over die niet de achtervolging inzette. Ze lieten de stad onbeschermd achter en gingen achter Israël aan.

18 Jehovah zei nu tegen Jozua: 'Steek de werpspeer die je in je hand hebt uit naar Ai,[g] want ik geef je de stad in handen.'[h] Jozua stak dus de werpspeer die hij in zijn hand had naar de stad uit. **19** Op het moment dat hij zijn hand uitstak, kwamen de troepen snel uit de hinderlaag, renden naar de stad en namen die in. Ze staken de stad onmiddellijk in brand.[i]

20 Toen de mannen van Ai omkeken, zagen ze de rook uit de stad opstijgen, en ze hadden niet de kracht om nog ergens heen te vluchten. En de strijders die richting de woestijn vluchtten, keerden zich tegen hun achtervolgers. **21** Jozua en heel Israël zagen dat de troepen uit de hinderlaag de stad hadden ingenomen en dat er rook uit de stad opsteeg. Ze keerden zich dus om en vielen de mannen van Ai aan. **22** En de anderen kwamen hun uit de stad tegemoet, zodat de mannen van Ai in de val zaten, met Israëlieten aan de ene en aan de andere kant, en ze doodden ze allemaal. Niemand ontsnapte en er waren geen overlevenden.[a] **23** Maar de koning van Ai[b] namen ze levend gevangen en ze brachten hem bij Jozua.

24 Nadat de Israëlieten alle inwoners van Ai in het open veld, in de woestijn waar ze hen hadden achtervolgd, hadden gedood en de laatste van hen met het zwaard was omgebracht, ging heel Israël terug naar Ai en doodde de overgebleven inwoners met het zwaard. **25** Die dag kwamen er 12.000 mensen om, mannen en vrouwen, de hele bevolking van Ai. **26** Jozua trok de hand waarmee hij de werpspeer[c] uitgestoken hield niet terug totdat alle inwoners van Ai vernietigd waren.[d] **27** Maar Israël hield het vee en de buit van die stad voor zichzelf, zoals Jehovah Jozua had opgedragen.[e]

28 Toen verbrandde Jozua Ai en maakte er voor altijd een ruïne van,[f] wat het tot op deze dag is. **29** Hij hing de koning van Ai tot de avond aan een paal.* Toen de zon bijna onderging, gaf Jozua opdracht het dode lichaam van de paal te halen.[g] Toen gooiden ze het bij de stadspoort en bedolven het onder een grote hoop stenen, die er tot op de dag van vandaag nog is.

HFST. 8
a Joz 8:1, 3
b Joz 8:2
c Ge 28:19
d Joz 8:5
e Joz 8:4
f Joz 8:6
g Ex 17:11; Joz 8:26
h De 7:24
i Joz 8:8, 28

2de kolom
a Le 27:29; De 7:2
b Joz 8:29; Joz 12:7, 9
c Ex 17:11; Joz 8:18
d Le 27:29
e Joz 8:2
f Joz 8:8
g De 21:22, 23

8:13 *Of 'de laagvlakte'.

8:29 *Of 'boom'.

30 Hierna bouwde Jozua op de berg E̱bal[a] een altaar voor Jehovah, de God van Israël, **31** zoals Mozes, de dienaar van Jehovah, de Israëlieten geboden had en zoals in het wetboek[b] van Mozes staat: ‘Een altaar van hele stenen die niet met ijzeren gereedschap bewerkt zijn.’[c] Op dat altaar brachten ze brandoffers aan Jehovah en ook vredeoffers.*[d]

32 Toen maakte hij daar, op de stenen, een afschrift van de wet[e] die Mozes in het bijzijn van de Israëlieten had geschreven.[f] **33** Heel Israël, hun oudsten, hun beambten en hun rechters stonden aan beide kanten van de ark, vóór de Levitische priesters die de ark van het verbond van Jehovah droegen. Zowel de vreemdelingen als de geboren Israëlieten waren er.[g] De ene helft stond voor de berg Ge̱rizim en de andere helft voor de berg E̱bal[h] (zoals Mozes, de dienaar van Jehovah, eerder had geboden),[i] zodat het volk Israël gezegend kon worden. **34** Daarna las hij alle woorden van de wet[j] hardop voor, de zegeningen[k] en de vervloekingen,[l] in overeenstemming met alles wat in het wetboek staat. **35** Er was geen woord van alles wat Mozes geboden had dat Jozua niet hardop voorlas aan de hele gemeente van Israël,[m] met inbegrip van de vrouwen en kinderen en de vreemdelingen[n] die bij hen woonden.*[o]

9 En alle koningen ten westen van de Jordaan[p] hoorden wat er gebeurd was, die in het bergland, in de Sjefe̱la, langs de hele kust van de Grote Zee*[q] en vóór de Libanon. Het waren de koningen van de Hethieten, de Amorieten, de Kanaänieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten.[r] **2** Ze vormden één front om tegen Jozua en Israël te strijden.[a]

3 Ook de inwoners van Gi̱beon[b] hoorden wat Jozua met Jericho[c] en Ai[d] had gedaan. **4** Dus verzonnen ze een list: Ze deden proviand in versleten zakken op hun ezels en namen versleten wijnzakken die gebarsten en opgelapt waren. **5** Ze droegen ook versleten en opgelapte sandalen en versleten kleren. Al het brood dat ze meenamen, was droog en verkruimeld. **6** Toen gingen ze naar Jozua in het kamp in Gi̱lgal[e] en zeiden tegen hem en de mannen van Israël: ‘We komen uit een ver land. Sluit alstublieft een verbond met ons.’ **7** Maar de mannen van Israël zeiden tegen de Hevieten:[f] ‘Misschien wonen jullie wel vlakbij. Hoe kunnen we dan een verbond met jullie sluiten?’[g] **8** Ze antwoordden Jozua: ‘We zullen uw dienaren* zijn.’

Toen zei Jozua tegen ze: ‘Wie zijn jullie, en waar komen jullie vandaan?’ **9** Ze antwoordden hem: ‘Uw dienaren zijn uit een heel ver land gekomen[h] uit respect voor de naam van Jehovah, uw God. We hebben namelijk gehoord van zijn reputatie en van alles wat hij in Egypte heeft gedaan,[i] **10** en van alles wat hij heeft gedaan met de twee koningen van de Amorieten aan de andere kant* van de Jordaan, koning Si̱hon[j] van He̱sbon en koning Og[k] van Ba̱san, die in A̱staroth was. **11** Daarom zeiden onze oudsten en alle inwoners van ons land tegen ons: “Neem proviand mee voor de reis en ga naar ze toe. Zeg tegen ze: ‘We willen uw dienaren zijn.[l] Sluit alstublieft een verbond met ons.’”[m] **12** Het brood dat we als proviand hebben meegenomen, was nog warm toen we van huis weggingen om naar jullie toe te komen. En kijk eens

HFST. 8
a De 11:29; De 27:4, 5
b De 31:9; Joz 1:8
c Ex 20:25
d De 27:6, 7
e De 27:2, 3
f Ex 24:4; Ex 34:27
g Le 24:22; Nu 15:16
h De 27:12, 13
i De 11:29
j De 31:9; Ne 8:3
k De 28:2
l De 27:15; De 28:15
m De 4:2; De 12:32
n Le 24:22; Nu 15:16
o De 29:10, 11; De 31:12; Ne 8:2

HFST. 9
p Joz 12:7, 8
q Nu 34:2, 6
r Ge 15:18-21; Ex 3:17; Ex 23:23; De 7:1

2de kolom
a Joz 24:11
b Joz 10:2; Joz 11:19
c Joz 6:20
d Joz 8:24
e Joz 5:10; Joz 10:43
f Ge 10:15, 17; Ge 34:2; Ex 3:8
g Ex 34:12; De 7:2; De 20:16-18
h De 20:10, 15
i Ex 9:16; Ex 15:13, 14; Joz 2:9, 10
j Nu 21:21-24; De 2:32-34
k Nu 21:33-35; De 3:3
l De 20:10, 11
m Joz 9:6

8:31 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **8:35** *Lett.: ‘met hen wandelden’. **9:1** *D.w.z. de Middellandse Zee.

9:8 *Of ‘slaven’. **9:10** *D.w.z. de oostkant.

hoe droog en verkruimeld het nu is.[a] **13** Deze wijnzakken waren nieuw toen we ze vulden, maar nu zijn ze gebarsten.[b] En onze kleren en sandalen zijn versleten omdat de reis zo lang was.’

14 Toen namen* de mannen van Israël iets van hun proviand, maar ze vroegen Jehovah niet om leiding.[c] **15** Jozua sloot dus vrede met hen[d] en hij sloot een verbond met hen dat hij hen in leven zou laten, en de hoofden van de gemeenschap bekrachtigden het met een eed.[e]

16 Drie dagen nadat ze een verbond met hen hadden gesloten, hoorden ze dat ze dichtbij woonden, in de buurt. **17** Toen de Israëlieten verder trokken, kwamen ze op de derde dag bij hun steden: Gibeon,[f] Kefira, Beëroth en Kirjath-Jearim.[g] **18** Maar de Israëlieten vielen hen niet aan, omdat de hoofden van de gemeenschap hun dat gezworen hadden in de naam van Jehovah,[h] de God van Israël. De hele gemeenschap begon hierover tegen de hoofden te klagen. **19** De hoofden zeiden dus tegen de gemeenschap: ‘We hebben het hun bij Jehovah, de God van Israël, gezworen. Daarom mogen we hun niets aandoen. **20** Dit zullen we doen: we laten ze in leven zodat we ons geen woede op de hals halen vanwege de eed die we hun gezworen hebben.’[i] **21** En de hoofden voegden eraan toe: ‘Laat ze in leven, maar laat ze houthakkers en waterputters voor de hele gemeenschap worden.’ Dat werd hun door de hoofden beloofd.

22 Jozua riep ze bij zich en zei tegen ze: ‘Waarom hebben jullie ons bedrogen en gezegd: “We wonen heel ver weg”, terwijl jullie eigenlijk vlakbij wonen?[j] **23** Voortaan zijn jullie vervloekt,[k] en jullie zullen altijd de positie van slaven houden als houthakkers en waterputters voor het huis van mijn God.’ **24** Ze antwoordden Jozua: ‘Uw dienaren was duidelijk verteld dat Jehovah, uw God, zijn dienaar Mozes geboden had jullie het hele land te geven en alle bewoners uit te roeien.[a] We vreesden voor ons leven*[b] en daarom hebben we dit gedaan.[c] **25** Nu zijn we aan u overgeleverd.* Doe met ons wat volgens u goed en rechtvaardig is.’ **26** En dat deed Jozua. Hij redde hen uit de hand van de Israëlieten, en ze doodden hen niet. **27** Maar op die dag maakte Jozua hen houthakkers en waterputters voor de gemeenschap[d] en voor Jehovah’s altaar op de plaats die Hij zou uitkiezen,[e] en dat zijn ze tot op deze dag.[f]

10 Koning Adoni-Zedek van Jeruzalem hoorde dat Jozua Ai had ingenomen en volledig had verwoest, en dat hij met Ai en zijn koning[g] hetzelfde had gedaan als met Jericho en zijn koning.[h] Ook kreeg de koning te horen dat de inwoners van Gibeon vrede hadden gesloten met Israël[i] en bij hen woonden. **2** Toen raakte hij in paniek[j] omdat Gibeon een grote stad was, zoals een van de koningssteden. Gibeon was groter dan Ai[k] en alle mannen van de stad waren strijders. **3** Daarom stuurde koning Adoni-Zedek van Jeruzalem de volgende boodschap aan koning Hoham[l] van Hebron, koning Piream van Jarmuth, koning Jafia van Lachis en koning Debir van Eglon:[m] **4** ‘Kom me te hulp. Dan vallen we Gibeon aan, want het heeft vrede gesloten met Jozua en de Israëlieten.’[n] **5** Toen verzamelden de vijf koningen van de Amorieten[o] zich met hun legers: de koning van Jeruzalem, de koning van Hebron, de koning van Jarmuth, de koning van Lachis en de koning van Eglon. Ze

HFST. 9
a Joz 9:5
b Joz 9:4
c Nu 27:18, 21; 1Sa 30:7, 8
d Joz 11:19
e 2Sa 21:2
f Joz 10:2
g Joz 18:11, 14; 1Sa 7:1; 1Kr 13:5
h Nu 30:2; De 6:13
i 2Sa 21:1; Ps 15:4; Pr 5:4, 6
j Joz 9:6, 16
k Ge 9:25, 26

2de kolom
a De 7:1; De 20:16
b De 2:25; De 11:25; Joz 5:1
c Heb 11:31
d Joz 9:21
e 1Kon 8:29; 2Kr 6:6
f 1Kr 9:2; Ezr 7:24; Ezr 8:17; Ne 3:26; Ne 7:60

HFST. 10
g Joz 8:24, 29
h Joz 6:2, 21
i Joz 9:9, 15; Joz 11:19
j De 2:25; De 11:25; Joz 2:10, 11; Joz 5:1
k Joz 8:25
l Ge 23:2; Nu 13:22
m Joz 12:7, 10-12
n Joz 9:9, 15; Joz 11:19
o Ge 15:16

9:14 * Of ‘onderzochten’.

9:24 * Of ‘onze ziel’. **9:25** * Lett.: ‘in uw handen’.

trokken op naar Gibeon, sloegen hun kamp daar op en vielen de stad aan.

6 Vervolgens stuurden de mannen van Gibeon een bericht naar Jozua in het kamp bij Gilgal:[a] ‘Laat uw slaven niet in de steek.*[b] Kom snel! Red ons en help ons! Alle koningen van de Amorieten uit de bergen zijn samen tegen ons opgetrokken.’ **7** Jozua vertrok dus uit Gilgal met het hele leger en de dappere strijders.[c]

8 Jehovah zei tegen Jozua: ‘Wees niet bang voor ze,[d] want ik geef ze je in handen.[e] Niemand van hen zal tegen je kunnen standhouden.’[f] **9** Na een nachtelijke mars vanuit Gilgal overviel Jozua hen onverwachts. **10** Jehovah zaaide paniek onder hen[g] en Israël richtte bij Gibeon een groot bloedbad onder hen aan, waarna ze hen achtervolgden over de weg die omhooggaat naar Beth-Horon en hen helemaal tot aan Azeka en Makkeda neersloegen. **11** Toen ze tijdens hun vlucht voor Israël bij Beth-Horon afdaalden, liet Jehovah vanuit de hemel grote hagelstenen op ze vallen, helemaal tot aan Azeka, en ze kwamen om. Er stierven er zelfs meer door de hagelstenen dan er door de Israëlieten met het zwaard werden gedood.

12 Op de dag waarop Jehovah de Amorieten aan de Israëlieten overleverde, zei Jozua in aanwezigheid van Israël tegen Jehovah:

‘Zon, sta stil[h] boven Gibeon,[i]
en maan, boven het Dal* van
Ajalon!’

13 De zon stond dus stil en de maan bewoog niet totdat het volk wraak had genomen op zijn vijanden. Is dat niet opgeschreven in het boek van Jasjar?[a] De zon bleef midden aan de hemel staan en maakte ongeveer een hele dag geen aanstalten om onder te gaan. **14** Nooit eerder is er zo’n dag geweest en ook later niet meer, dat Jehovah op zo’n manier naar de stem van een mens luisterde,[b] want Jehovah streed voor Israël.[c]

15 Daarna ging Jozua met heel Israël terug naar het kamp bij Gilgal.[d]

16 Intussen vluchtten de vijf koningen en verborgen zich in de grot bij Makkeda.[e] **17** Toen kreeg Jozua het bericht: ‘De vijf koningen zijn gevonden. Ze hebben zich verborgen in de grot bij Makkeda.’[f] **18** Dus zei Jozua: ‘Rol grote stenen voor de ingang van de grot en stel mannen als bewakers aan. **19** Maar de rest van jullie moet doorgaan. Achtervolg jullie vijanden en val hun achterhoede aan.[g] Laat ze niet hun steden in gaan, want Jehovah, je God, heeft ze in jullie handen gegeven.’

20 Jozua en de Israëlieten richtten een groot bloedbad onder hen aan. Ze roeiden hen vrijwel uit, op een paar na die ontsnapten en de vestingsteden in gingen. **21** Daarna kwam het hele volk veilig terug bij Jozua in het kamp bij Makkeda. Niemand durfde de Israëlieten nog te bedreigen.* **22** Toen zei Jozua: ‘Maak de ingang van de grot vrij en breng de vijf koningen uit de grot bij me.’ **23** Dus haalden ze de vijf koningen uit de grot en brachten die bij hem: de koning van Jeruzalem, de koning van Hebron, de koning van Jarmuth, de koning van Lachis en de koning van Eglon.[h] **24** Toen ze de koningen bij Jozua brachten, liet hij alle mannen van Israël komen en zei

10:6 *Lett.: ‘Laat uw hand niet van uw slaven vallen.’ **10:12** *Of ‘de Laagvlakte’.

10:21 *Lett.: ‘de tong te scherpen tegen’.

HFST. 10
a Joz 5:10
b Joz 9:25, 27
c Joz 8:3
d De 3:2; De 20:1
e De 7:24; Joz 11:6
f Joz 1:3-5
g Ps 44:3
h 2Kon 20:10; Ps 135:6; Jes 38:8
i Jes 28:21

2de kolom
a 2Sa 1:17, 18
b De 9:18, 19; 1Kon 17:22; Jak 5:16
c De 1:30; Joz 23:3
d Joz 5:10; Joz 9:6
e Joz 10:10
f Joz 10:28
g De 28:7
h Joz 10:3-5; Joz 12:7, 10-12

hij tegen de aanvoerders van de strijders die met hem waren meegegaan: ‘Kom naar voren. Zet je voet op de nek van deze koningen.’ Ze kwamen dus naar voren en zetten hun voet op hun nek.[a] **25** Daarna zei Jozua tegen ze: ‘Wees niet bang en laat je niet afschrikken.[b] Wees moedig en sterk, want dit zal Jehovah doen met alle vijanden tegen wie jullie strijden.’[c]

26 Vervolgens doodde Jozua de koningen en hing ze aan vijf palen,* en ze bleven tot de avond aan de palen hangen. **27** Bij zonsondergang gaf Jozua het bevel ze van de palen af te halen[d] en ze in de grot te gooien waar ze zich hadden verborgen. Toen werden er grote stenen voor de ingang van de grot gezet, en die zijn er tot op de dag van vandaag.

28 Jozua nam op die dag Makkeda[e] in en doodde de inwoners ervan met het zwaard. Hij doodde de koning en alle inwoners* en liet niemand in leven.[f] Hij deed met de koning van Makkeda[g] hetzelfde als hij met de koning van Jericho had gedaan.

29 Toen trok Jozua met heel Israël van Makkeda naar Libna[h] en viel de stad aan. **30** Jehovah gaf ook deze stad en haar koning[i] in handen van Israël, en ze doodden alle inwoners* met het zwaard en lieten niemand in leven. Ze deden met deze koning hetzelfde als ze met de koning van Jericho hadden gedaan.[j]

31 Vervolgens trok Jozua met heel Israël van Libna naar Lachis.[k] Ze sloegen hun kamp daar op en vielen de stad aan. **32** Jehovah gaf Lachis in handen van Israël en ze namen het op de tweede dag in. Ze doodden alle inwoners* met het zwaard,[l] net zoals ze met Libna hadden gedaan.

33 Toen kwam koning Horam van Gezer[a] de stad Lachis te hulp, maar Jozua versloeg hem en zijn volk, en hij liet niemand in leven.

34 Daarna trok Jozua met heel Israël van Lachis naar Eglon.[b] Ze sloegen hun kamp daar op en vielen de stad aan. **35** Ze namen het op die dag in en doodden de inwoners met het zwaard. Die dag bestemden ze iedereen* in Eglon voor de vernietiging, net zoals ze met Lachis hadden gedaan.[c]

36 En Jozua trok met heel Israël van Eglon naar Hebron[d] en viel de stad aan. **37** Ze namen Hebron in en doodden de koning en de inwoners* van de stad en de omliggende plaatsen met het zwaard. Ze lieten niemand in leven. Jozua vernietigde de stad en alle inwoners,* net zoals hij met Eglon had gedaan.

38 Uiteindelijk ging Jozua met heel Israël richting Debir[e] en viel het aan. **39** Hij nam Debir en alle omliggende plaatsen in, en ze doodden de koning en alle inwoners met het zwaard en vernietigden iedereen.*[f] Ze lieten niemand in leven.[g] Jozua deed met Debir en zijn koning net zoals hij met Hebron en met Libna en zijn koning had gedaan.

40 Jozua veroverde al dit land: het bergland, de Negeb, de Sjefela[h] en de hellingen, en al hun koningen. Hij liet niemand in leven; alles wat adem had vernietigde hij,[i] zoals Jehovah, de God van Israël, had geboden.[j] **41** Jozua versloeg hen van Kades-Barnea[k] tot Gaza[l] en heel Gosen[m] tot aan Gibeon.[n] **42** Jozua heeft al die koningen en hun land in één keer overwonnen, want Jehovah, de God van Israël, streed voor Israël.[o] **43** Daarna ging Jozua met heel Israël terug naar het kamp bij Gilgal.[p]

10:26 *Of ‘bomen’. **10:28, 30, 32, 35, 37, 39** *Of ‘elke ziel’.

HFST. 10
- a Ex 23:27
- b De 31:6; Joz 1:9
- c De 3:21; De 7:18, 19
- d De 21:22, 23; Joz 8:29
- e Joz 10:10; Joz 15:20, 41
- f De 20:16
- g Joz 12:7, 16
- h Joz 15:20, 42; Joz 21:13
- i Joz 12:7, 15
- j Joz 6:2, 21
- k Joz 10:3, 4; Joz 12:7, 11; Joz 15:20, 39
- l De 20:16

2de kolom
- a Joz 12:7, 12; Joz 16:10; Joz 21:20, 21; 1Kon 9:16
- b Joz 10:3, 4; Joz 12:7, 12; Joz 15:20, 39
- c De 20:16; Joz 10:32
- d Ge 13:18; Ge 23:19; Nu 13:22; Joz 10:3, 4; Joz 15:13; Joz 21:13
- e Joz 12:7, 13; Joz 15:15
- f De 7:2
- g Joz 11:14
- h Joz 9:1, 2; Re 1:9
- i Le 27:29; De 20:16; Joz 11:14
- j De 7:2; De 9:5
- k Nu 34:2, 4; De 9:23
- l De 2:23
- m Joz 15:20, 51
- n Joz 11:16, 19
- o Ex 14:14; De 1:30
- p Joz 4:19

11 Zodra koning Jabin van Hazor het hoorde, stuurde hij een bericht naar koning Jobab van Madon,[a] naar de koning van Simron, de koning van Achsaf,[b] **2** de koningen in de bergen in het noorden, de koningen op de vlakte* ten zuiden van Kinnereth, de koningen in de Sjefela en in het heuvelland van Dor[c] in het westen, **3** de Kanaänieten[d] in het oosten en het westen, de Amorieten,[e] de Hethieten, de Ferezieten, de Jebusieten in de bergen en de Hevieten[f] aan de voet van de Hermon[g] in het land Mizpa. **4** Ze rukten dus uit met al hun legers, een grote menigte zo talrijk als de zandkorrels aan de zee, met heel veel paarden en strijdwagens. **5** Al die koningen verzamelden zich en ze sloegen hun kamp op bij het water van Merom om de strijd met Israël aan te gaan.

6 Jehovah zei tegen Jozua: ‘Wees niet bang voor ze,[h] want morgen om deze tijd zijn ze allemaal gesneuveld omdat ik ze aan Israël zal overleveren. Snijd de pezen van hun paarden door[i] en verbrand hun strijdwagens.’ **7** Jozua en alle strijders vielen hen toen onverwachts aan bij het water van Merom. **8** Jehovah gaf hen in handen van Israël[j] en ze versloegen hen en achtervolgden hen helemaal tot aan Groot-Sidon[k] en Misrefoth-Maïm[l] en het Mizpédal in het oosten. En ze doodden hen tot er niemand meer over was.[m] **9** Daarna deed Jozua wat Jehovah hem had gezegd: hij sneed de pezen van hun paarden door en verbrandde hun strijdwagens.[n]

10 Vervolgens ging Jozua terug, en hij nam Hazor in en doodde de koning ervan met het zwaard.[o] Hazor was vroeger namelijk de machtigste van al die koninkrijken. **11** Ze doodden alle inwoners* met het zwaard en vernietigden hen volledig.[a] Geen levend wezen werd gespaard.[b] Daarna liet hij Hazor in vlammen opgaan. **12** Jozua veroverde alle steden van die koningen en doodde al hun koningen met het zwaard.[c] Hij vernietigde ze volledig,[d] zoals Mozes, de dienaar van Jehovah, had geboden. **13** Maar Israël verbrandde geen steden die op een heuvel lagen, behalve Hazor. Dat was de enige stad die door Jozua werd verbrand. **14** De hele buit van die steden en het vee hielden de Israëlieten voor zichzelf.[e] Maar alle mensen doodden ze met het zwaard totdat ze iedereen uitgeroeid hadden.[f] Ze lieten niemand in leven.[g] **15** Jehovah had dat aan zijn dienaar Mozes geboden, en vervolgens had Mozes het aan Jozua geboden.[h] Jozua voerde het uit; hij liet niets achterwege van alles wat Jehovah Mozes geboden had.[i]

16 Jozua veroverde al dit land: het bergland, de hele Negeb,[j] heel Gosen, de Sjefela,[k] de Araba[l] en de bergen van Israël met hun uitlopers,* **17** van de berg Chalak, die oploopt naar Seïr, helemaal tot aan Baäl-Gad[m] in de Libanonvallei aan de voet van de berg Hermon.[n] Hij nam al hun koningen gevangen; hij versloeg ze en bracht ze ter dood. **18** Jozua heeft lange tijd oorlog gevoerd tegen al die koningen. **19** Geen enkele stad sloot vrede met de Israëlieten, behalve de Hevieten die in Gibeon woonden.[o] Alle andere steden zijn door de Israëlieten met geweld veroverd.[p] **20** Want Jehovah liet toe dat ze zich koppig bleven verzetten*[q] en Israël de oorlog verklaarden, zodat hij ze zonder genade voor de vernietiging kon bestemmen.[r] Ze moes-

HFST. 11
a Joz 12:7, 19
b Joz 12:7, 20
c Joz 17:11; Re 1:27
d Nu 13:29
e Ge 15:16
f De 7:1; De 20:17
g De 4:48
h Joz 10:8
i De 17:16; Sp 21:31
j Joz 21:44
k Ge 10:19; Joz 19:28, 31
l Joz 13:1, 6
m De 20:16
n Joz 11:6
o Joz 12:7, 19

2de kolom
a Le 27:29
b De 20:16; Joz 11:14
c De 9:5
d De 7:2, 16
e Joz 8:2, 27
f De 7:2
g De 20:16
h De 3:28; De 7:1; De 31:7
i De 4:2, 5
j Nu 13:17; De 1:7
k Joz 10:40, 41
l Joz 12:7, 8
m Joz 13:1, 5
n De 4:48; Joz 13:8, 11
o Joz 9:7, 15
p De 20:17
q De 2:30
r Ex 34:12; De 7:2

11:2 * Of ‘Araba’.

11:11 * Of ‘elke ziel’. **11:16** * Of ‘Sjefela’. **11:20** * Lett.: ‘hun hart verstokt werd’.

ten uitgeroeid worden, zoals Jehovah Mozes geboden had.[a]

21 In die tijd vernietigde Jozua de Enakieten[b] in het gebergte, in Hebron, Debir en Anab en in het hele bergland van Juda en Israël. Jozua vernietigde hen en hun steden volledig.[c] **22** Er bleven in het land van de Israëlieten geen Enakieten meer over; ze bleven alleen over[d] in Gaza,[e] Gath[f] en Asdod.[g] **23** Jozua veroverde dus het hele land, zoals Jehovah Mozes beloofd had,[h] en daarna gaf Jozua elke stam van Israël het deel van het land dat hun als erfdeel toekwam.[i] En het land kreeg rust, de oorlog was voorbij.[j]

12 Dit zijn de koningen van het land die door de Israëlieten werden verslagen en van wie ze het land in bezit namen aan de oostkant van de Jordaan, van het Arnondal*[k] tot aan de berg Hermon,[l] en de hele Araba richting het oosten:[m] **2** De een was koning Sihon[n] van de Amorieten, die in Hesbon woonde en die heerste over Aroër,[o] dat aan de rand van het Arnondal[p] lag. Hij heerste over het hele gebied van het midden van dat dal tot aan het Jabbokdal* en over de helft van Gilead. (De Jabbok vormde de grens met de Ammonieten.) **3** Hij heerste ook over de oostelijke kant van de Araba, van het Meer van Kinnereth*[q] tot aan de Zee van de Araba (de Zoutzee),# in de richting van Beth-Jesimoth, en in het zuiden tot onder aan de hellingen van de Pisga.[r]

4 De ander was koning Og[s] van Basan, een van de laatste Refaïeten,[t] die in Astaroth en Edreï woonde. **5** Hij heerste in het gebied van de berg Hermon, in Salcha en in heel Basan,[u] tot aan de grens met de Gesurieten en de Maächathieten,[a] en hij heerste ook over de helft van Gilead, tot aan het gebied van koning Sihon van Hesbon.[b]

6 Mozes, de dienaar van Jehovah, en de Israëlieten versloegen hen.[c] En Mozes, de dienaar van Jehovah, gaf hun land als bezit aan de Rubenieten, de Gadieten en de helft van de stam Manasse.[d]

7 Jozua en de Israëlieten versloegen de koningen aan de westkant van de Jordaan, van Baäl-Gad[e] in de Libanonvallei[f] tot aan de berg Chalak,[g] die naar Seïr[h] oploopt. Daarna gaf Jozua elke stam van Israël het deel van het land in bezit dat hun toekwam.[i] **8** Het omvatte het bergland, de Sjefela, de Araba, de hellingen, de woestijn en de Negeb.[j] Het was het gebied van de Hethieten, de Amorieten,[k] de Kanaänieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten,[l] en dit waren hun koningen:

9 de koning van Jericho,[m]
de koning van Ai,[n] dat bij Bethel lag,
10 de koning van Jeruzalem,
de koning van Hebron,[o]
11 de koning van Jarmuth,
de koning van Lachis,
12 de koning van Eglon,
de koning van Gezer,[p]
13 de koning van Debir,[q]
de koning van Geder,
14 de koning van Horma,
de koning van Arad,
15 de koning van Libna,[r]
de koning van Adullam,
16 de koning van Makkeda,[s]
de koning van Bethel,[t]
17 de koning van Tappuah,
de koning van Hefer,
18 de koning van Afek,
de koning van Lassaron,
19 de koning van Madon,
de koning van Hazor,[u]
20 de koning van Simron-Meron, de koning van Achsaf,

12:1 *Of ‘Wadi Arnon’. **12:2** *Of ‘Wadi Jabbok’. **12:3** *D.w.z. het Meer van Gennesareth of het Meer van Galilea. #D.w.z. de Dode Zee.

HFST. 11
a De 20:16
b Nu 13:22; De 1:28; Joz 15:13, 14
c Le 27:29; Joz 11:12; Joz 24:11
d Ex 23:28-30
e Re 1:18
f 1Sa 17:4
g 2Kr 26:1, 6
h Ex 23:27; De 11:23
i Nu 26:53, 54; Joz 14:1
j Joz 14:15; Joz 21:44; Joz 23:1

HFST. 12
k De 2:24
l De 3:8
m De 4:47-49
n Nu 21:23, 24
o De 3:12
p Nu 21:13
q Jo 6:1
r De 3:27
s Nu 21:33-35
t De 3:11
u De 29:7

2de kolom
a Joz 13:13
b Nu 21:26
c Nu 21:23, 24; Nu 21:33-35
d Nu 32:33; De 3:12, 13
e Joz 13:1, 5
f Joz 1:4
g Joz 11:16, 17
h De 2:12
i Joz 11:23
j Joz 10:40; Joz 11:16
k Ge 15:16
l Ex 3:8; Ex 23:23; De 7:1
m Joz 6:2
n Joz 8:29
o Joz 10:23, 26
p Joz 10:33
q Joz 10:38
r Joz 10:29
s Joz 10:28
t Re 1:22
u Joz 11:1, 10

21 de koning van Taänach,
de koning van Megiddo,
22 de koning van Kedes,
de koning van Jokneam[a]
bij de Karmel,
23 de koning van Dor op
de hellingen van Dor,[b] de
koning van Gojim in Gilgal
24 en de koning van Tirza. In
totaal 31 koningen.

13 Jozua was oud geworden,
hoogbejaard.[c] Daarom zei
Jehovah tegen hem: ‘Je bent oud
geworden, maar een groot deel
van het land moet nog worden
veroverd.* 2 Dit zijn de over-
gebleven gebieden:[d] Alle streken
van de Filistijnen en van de Gesu-
rieten[e] 3 (van de rivierarm van
de Nijl* ten oosten van# Egypte
tot aan de grens met Ekron in het
noorden; dat gebied werd eerst
tot het Kanaänitische grondge-
bied gerekend).[f] Hieronder valt
het gebied van de vijf vorsten
van de Filistijnen[g] — van de Ga-
zieten, de Asdodieten,[h] de Askelo-
nieten,[i] de Gathieten[j] en de Ekro-
nieten[k] — en het gebied van de
Avvieten[l] 4 in het zuiden. Dan is
er nog het hele gebied van de Ka-
naänieten en Meara, dat van de
Sidoniërs[m] is, tot aan Afek, tot
aan de grens met de Amorieten.
5 Ook is er het gebied van de Ge-
balieten[n] en de hele Libanon rich-
ting het oosten, van Baäl-Gad aan
de voet van de berg Hermon tot
aan Lebo-Hamath.*[o] 6 Alle be-
woners van het bergland, van de
Libanon[p] tot Misrefoth-Maïm,[q] en
alle Sidoniërs[r] zal ik voor de Is-
raëlieten verdrijven.[s] Jij hoeft het
alleen als erfdeel aan Israël toe
te wijzen, zoals ik je heb opge-
dragen.[t] 7 Verdeel dat gebied als
erfdeel onder de negen stammen
en de helft van de stam Manasse.’[u]

8 Samen met de andere helft
van die stam namen de Rubenie-
ten en de Gadieten hun erfdeel
in, dat Mozes hun aan de oost-
kant van de Jordaan had ge-
geven, zoals Jehovah’s dienaar
Mozes het hun gegeven had.[a]
9 Het omvatte Aroër[b] dat aan de
rand van het Arnondal*[c] ligt, en
de stad midden in het dal, en
de hele hoogvlakte van Medeba
tot aan Dibon, 10 en alle ste-
den van koning Sihon van de
Amorieten, die in Hesbon regeer-
de, tot aan de grens met de Am-
monieten.[d] 11 Het omvatte ook
Gilead en het gebied van de Gesu-
rieten en de Maächathieten[e] en
de hele berg Hermon en heel
Basan[f] tot aan Salcha;[g] 12 het
hele koninkrijk van Og in Basan,
die in Astaroth en in Edreï regeer-
de (hij was een van de laatste Re-
faïeten).[h] Mozes had ze verslagen
en ze verdreven.[i] 13 Maar de Is-
raëlieten hebben de Gesurieten
en de Maächathieten niet verdre-
ven.[j] De bevolking van Gesur en
Maächath woont tot op deze dag
nog in het gebied van Israël.

14 Alleen aan de stam van de
Levieten gaf hij geen erfdeel.[k]
De vuuroffers voor Jehovah, de
God van Israël, zijn hun erfdeel,[l]
zoals hij hun heeft beloofd.[m]

15 Toen gaf Mozes een erf-
deel aan elke familie van de stam
van de Rubenieten. 16 Zij kre-
gen het gebied vanaf Aroër dat
aan de rand van het Arnondal
ligt, en de stad midden in het dal,
en de hele hoogvlakte bij Mede-
ba; 17 Hesbon en al zijn plaat-
sen[n] op de hoogvlakte, Dibon,
Bamoth-Baäl, Beth-Baäl-Meon,[o]
18 Jahaz,[p] Kedemoth,[q] Mefaäth,[r]
19 Kirjathaïm, Sibma,[s] en Zereth-
Hassahar op de berg van het dal,*
20 Beth-Peor, de hellingen van de
Pisga,[t] Beth-Jesimoth,[u] 21 alle
steden van de hoogvlakte en het
hele rijk van koning Sihon van de
Amorieten, die in Hesbon[v] regeer-

13:1 *Of ‘in bezit worden genomen’.
13:3 *Of ‘van Sichor’. #Lett.: ‘vóór’.
13:5 *Of ‘de ingang van Hamath’.

13:9 *Of ‘Wadi Arnon’. **13:19** *Of ‘de laagvlakte’.

HFST. 12
a Joz 21:34
b Joz 11:1, 2

HFST. 13
c Joz 23:1; Joz 24:29
d Ex 23:29, 30
e 1Sa 27:8
f Ge 10:19
g Re 3:1, 3; 1Sa 6:4
h Joz 15:20, 46
i Re 14:19
j 2Sa 21:19
k 1Sa 5:10
l De 2:23
m Re 1:31
n 1Kon 5:18
o Nu 34:2, 8
p De 3:25
q Joz 11:8
r Re 3:1-3
s Ex 23:30
t Nu 34:17; Joz 14:1
u Nu 33:54

2de kolom
a Nu 32:33; Joz 22:4
b De 3:12
c Nu 21:13
d Nu 21:23, 24
e De 3:14
f Joz 17:1
g 1Kr 5:11
h De 3:11
i Nu 21:23, 24; Nu 21:33-35
j Nu 33:55; Joz 23:12, 13
k Nu 18:20; De 10:9; De 12:12
l Le 7:33-35; De 18:1
m Nu 18:24
n Nu 21:25, 26
o Nu 32:37, 38
p Nu 21:23
q De 2:26
r Joz 21:8, 37
s Nu 32:37, 38
t De 3:16, 17
u Nu 33:48, 49
v Nu 21:25

de. Mozes had hem en de Midia-
nitische stamhoofden Evi, Rekem,
Zur, Hur en Reba[a] verslagen,[b] va-
zallen* van Sihon die in het land
woonden. 22 De waarzegger[c] Bi-
leam,[d] de zoon van Beor, bevond
zich onder degenen die door de
Israëlieten met het zwaard wer-
den gedood. 23 De grens van
het gebied van de Rubenieten
werd gevormd door de Jordaan.
Dat gebied was het erfdeel van de
families van de Rubenieten, met
de steden en de omliggende dor-
pen.

24 Verder gaf Mozes een erf-
deel aan de stam Gad, aan elke
familie van de Gadieten. 25 Hun
gebied besloeg Jaëzer[e] en alle ste-
den van Gilead en de helft van
het gebied van de Ammonieten[f]
tot aan Aroër dat tegenover Rab-
ba[g] ligt. 26 Het omvatte ook het
gebied van Hesbon[h] tot Ramath-
Mizpé en Betonim, en van Ma-
hanaïm[i] tot de grens van Debir.
27 En in het dal* omvatte het
Beth-Haram, Beth-Nimra,[j] Suk-
koth[k] en Zafon, de rest van het
rijk van koning Sihon van Hes-
bon,[l] de oostkant van de Jordaan
helemaal tot aan het Meer van
Kinnereth.#[m] 28 Dat was het erf-
deel van de families van de Gadie-
ten, met de steden en de omlig-
gende dorpen.

29 Ook gaf Mozes een erfdeel
aan elke familie van de helft van
de stam Manasse.[n] 30 Hun ge-
bied strekte zich uit vanaf Ma-
hanaïm[o] en besloeg heel Ba-
san, het hele rijk van koning Og
van Basan, en alle tentendorpen
van Jaïr[p] in Basan, 60 plaatsen.
31 En de helft van Gilead, en As-
taroth en Edreï,[q] de steden van
het rijk van Og in Basan, gingen
naar de zonen van Machir,[r] de
zoon van Manasse, naar de helft
van de zonen van Machir, per fa-
milie.

32 Dat waren de erfdelen die
Mozes hun gaf toen ze in de
woestijnvlakte van Moab waren,
ten oosten van Jericho en de
Jordaan.[a]

33 Maar aan de stam van de
Levieten gaf Mozes geen erf-
deel.[b] Jehovah, de God van Is-
raël, is hun erfdeel, zoals hij hun
heeft beloofd.[c]

14 Dat is wat de Israëlieten
in het land Kanaän als erf-
deel hebben genomen, wat de
priester Eleazar en Jozua, de
zoon van Nun, en de hoofden van
de vaderlijke huizen van de stam-
men van Israël hun als erfdeel
hebben gegeven.[d] 2 Hun erfdeel
werd toegewezen door loting,[e]
zoals Jehovah via Mozes had ge-
boden voor de negen stammen
en de halve stam.[f] 3 Mozes had
de twee andere stammen en de
andere halve stam een erfdeel
aan de andere kant* van de Jor-
daan gegeven,[g] maar de Levieten
had hij geen erfdeel onder hen
gegeven.[h] 4 De afstammelingen
van Jozef vormden twee stam-
men:[i] Manasse en Efraïm.[j] Maar
aan de Levieten werd geen deel
van het land gegeven, behalve
steden[k] om in te wonen en wei-
degrond voor hun vee en hun
eigendommen.[l] 5 De Israëlieten
verdeelden het land dus zoals Je-
hovah Mozes had geboden.

6 Toen kwamen de mannen
van Juda bij Jozua in Gilgal.[m] Ka-
leb,[n] de zoon van Jefunne, de Ke-
nizziet, zei tegen Jozua: ‘Je weet
heel goed wat Jehovah in Kades-
Barnea[o] over jou en mij heeft ge-
zegd[p] tegen Mozes, de man van de
ware God.[q] 7 Ik was 40 jaar oud
toen Mozes, de dienaar van Jeho-
vah, me vanuit Kades-Barnea er-
opuit stuurde om het land te ver-
kennen,[r] en ik heb hem naar

13:21 *D.w.z. ondergeschikte koningen.
13:27 *Of ‘de laagvlakte’. #D.w.z. het Meer van Gennesareth of het Meer van Galilea.

14:3 *D.w.z. de oostkant.

HFST. 13
a Nu 31:7, 8
b De 2:30
c Nu 22:7
d Nu 22:5; 2Pe 2:15
e Nu 32:34, 35
f Joz 12:2; Re 11:13
g 2Sa 11:1
h Nu 21:26
i Ge 32:2; Joz 21:8, 38
j Nu 32:34, 36
k Ge 33:17
l Nu 21:26
m Nu 34:2, 11; De 3:16, 17; Jo 6:1
n De 3:13
o 1Kr 6:77, 80
p Nu 32:40, 41; De 3:14
q Nu 21:33
r Nu 32:39

2de kolom
a Nu 32:33
b De 10:9; Joz 18:7
c Nu 18:24; Nu 26:62, 63; De 18:1

HFST. 14
d Nu 34:17; Joz 19:51
e Nu 26:55; Nu 33:54; Sp 16:33; Han 13:19
f Nu 34:13
g Nu 32:29
h De 10:9; Joz 13:14
i Ge 48:5; 1Kr 5:2
j Ge 48:19, 20
k Nu 35:7; Joz 21:1, 2
l Nu 35:2, 5
m Joz 4:19; Joz 10:43
n Nu 32:11, 12
o Nu 13:26
p De 1:35, 36
q Nu 12:7, 8
r Nu 13:2, 6

mijn beste weten* verslag uitgebracht.[a] **8** Mijn broeders die met me waren meegegaan, zorgden ervoor dat het volk de moed verloor,* maar ik heb Jehovah, mijn God, met mijn hele hart# gevolgd.[b] **9** Op die dag heeft Mozes gezworen: “Het land dat je hebt betreden, zal een blijvend erfdeel voor jou en je zonen worden, omdat je Jehovah, mijn God, met je hele hart hebt gevolgd.”[c] **10** Jehovah heeft me, zoals hij had beloofd,[d] de afgelopen 45 jaar in leven gehouden[e] sinds Jehovah die belofte aan Mozes deed toen Israël door de woestijn trok.[f] Nu ben ik 85 jaar oud en ik ben er nog steeds. **11** Ik ben nu nog net zo sterk als op de dag dat Mozes me eropuit stuurde. Mijn kracht is nog even groot als toen, voor de strijd en voor al het andere. **12** Geef me daarom dit bergland dat Jehovah op die dag beloofde. Je hoorde op die dag dat daar Enakieten[g] waren met grote vestingsteden,[h] maar Jehovah zal zeker* met me zijn[i] en ik zal ze verdrijven, zoals Jehovah heeft beloofd.’[j]

13 Jozua zegende Kaleb, de zoon van Jefunne, en gaf hem Hebron als erfdeel.[k] **14** Daarom is Hebron tot op deze dag het erfdeel van Kaleb, de zoon van Jefunne, de Kenizziet, omdat hij Jehovah, de God van Israël, met zijn hele hart heeft gevolgd.[l] **15** Hebron heette vroeger Kirjath-Arba[m] (Arba was de belangrijkste man van de Enakieten). En het land kreeg rust, de oorlog was voorbij.[n]

15 Het land dat aan de families van de stam Juda werd toegewezen,*[o] strekte zich uit tot de grens van Edom,[p] de woestijn van Zin, tot de zuidpunt van de Negeb. **2** Hun zuidgrens liep vanaf het uiterste puntje van de Zoutzee,*[a] vanaf de zuidelijke baai, **3** langs de Akrabbimpas[b] en via Zin. De grens ging vanaf het zuiden verder omhoog naar Kades-Barnea,[c] naar Hezron, omhoog naar Addar en boog af richting Karka. **4** Daarna liep de grens naar Azmon[d] en vandaar naar de Wadi* van Egypte[e] en hij eindigde bij de Zee.# Dat was hun zuidgrens.

5 De oostgrens werd gevormd door de Zoutzee tot aan de monding van de Jordaan, en de grens aan de noordkant begon bij de baai van de zee, bij de monding van de Jordaan.[f] **6** De grens ging omhoog naar Beth-Hogla,[g] liep verder ten noorden van Beth-Araba,[h] en ging dan omhoog naar de steen van Bohan[i] (de zoon van Ruben). **7** Daarna ging de grens omhoog naar Debir bij het Achordal*[j] en boog naar het noorden richting Gilgal,[k] dat tegenover de Adummimpas ten zuiden van de wadi ligt, en de grens liep naar het water van En-Semes[l] en eindigde bij En-Rogel.[m] **8** Vervolgens ging de grens omhoog naar het Dal van de Zoon van Hinnom,[n] naar de zuidhelling van Jebus*[o] (Jeruzalem),[p] en liep dan omhoog naar de top van de berg die uitziet op het Hinnomdal in het westen, dat aan het noordelijke eind van het Refaïmdal# ligt. **9** En de grens werd getrokken van de top van de berg naar de bron van het water van Neftoah[q] en liep verder naar de steden in het berggebied van Efron, en naar Baäla (Kirjath-Jearim).[r] **10** Bij Baäla boog de grens af naar het westen, naar de

HFST. 14
a Nu 13:30; Nu 14:6, 7
b Nu 14:24; Nu 32:11, 12
c De 1:36
d Joz 21:45
e Nu 14:29, 30
f Nu 14:33
g Nu 13:33
h Nu 13:22, 28
i Nu 14:8; Ro 8:31
j Joz 15:14; Re 1:20
k Joz 10:36, 37; Joz 15:13; Joz 21:11, 12; 1Kr 6:55, 56
l Nu 14:24; De 1:35, 36; Joz 14:8
m Ge 23:2
n Le 26:6; Joz 11:23

HFST. 15
o Nu 26:55
p Ge 36:19

2de kolom
a Nu 34:2, 3
b Re 1:36
c Nu 34:4
d Nu 34:2, 5
e 1Kon 8:65
f Nu 34:12
g Joz 18:19, 20
h Joz 18:21, 22
i Joz 18:17, 20
j Joz 7:26
k Joz 5:8, 9
l Joz 18:17, 20
m 1Kon 1:9
n Joz 18:16, 20; 2Kon 23:10; Jer 7:31
o Re 1:21
p Joz 18:28; Re 19:10
q Joz 18:15, 20
r Joz 9:16, 17; 2Sa 6:2; 1Kr 13:6

14:7 *Lett.: ‘met een woord zoals het in mijn hart was’. **14:8** *Lett.: ‘het hart van het volk smolt’. #Lett.: ‘volledig’. **14:12** *Of ‘waarschijnlijk’. **15:1** *Of ‘door het lot werd toegewezen’.

15:2 *D.w.z. de Dode Zee. **15:4** *Zie Woordenlijst. #D.w.z. de Grote Zee (Middellandse Zee). **15:7** *Of ‘de Laagvlakte van Achor’. **15:8** *Lett.: ‘de Jebusiet’. #Of ‘de Laagvlakte van Refaïm’.

berg Seïr, en liep verder naar de
noordhelling van de berg Jearim
(Chesalon), daalde af naar Beth-
Semes[a] en liep door naar Timna.[b]
11 Vandaar liep de grens naar de
noordhelling van Ekron,[c] en ver-
der naar Sichron, via de berg
Baäla naar Jabneël, en de grens
eindigde bij de zee.

12 De westgrens werd ge-
vormd door de kustlijn van de
Grote Zee.*[d] Dat waren de ge-
biedsgrenzen van de families van
de stam Juda.

13 En aan Kaleb,[e] de zoon van
Jefunne, gaf Jozua een deel on-
der de afstammelingen van Juda,
zoals Jehovah hem had geboden,
namelijk Kirjath-Arba (Arba was
de vader van Enak), oftewel He-
bron.[f] **14** Kaleb verdreef daaruit
de drie zonen van Enak:[g] Sesai,
Ahiman en Talmai;[h] Enaks nako-
melingen. **15** Vandaaruit trok hij
op tegen de inwoners van De-
bir[i] (Debir was vroeger Kirjath-
Sefer). **16** Toen zei Kaleb: 'Wie
Kirjath-Sefer verovert, geef ik
mijn dochter Achsa tot vrouw.'
17 En Othniël,[j] de zoon van Ka-
lebs broer Kenaz,[k] nam het in.
Kaleb gaf hem dus zijn dochter
Achsa[l] tot vrouw. **18** Onderweg
naar huis spoorde ze hem aan om
haar vader om een stuk land te
vragen. Toen liet ze zich van haar
ezel glijden.* Kaleb vroeg haar:
'Wat wil je?'[m] **19** Ze zei: 'Zegen
me alstublieft met een geschenk,
want u hebt me een stuk land
in het zuiden* gegeven. Geef me
ook Gulloth-Maïm.'# Daarom gaf
hij haar Hoog-Gulloth en Laag-
Gulloth.

20 Dit was het erfdeel van de
families van de stam Juda.

21 De steden van de stam Juda
in het uiterste zuiden bij de grens
met Edom[a] waren Kabzeël, Eder,
Jagur, **22** Kina, Dimona, Ada-
da, **23** Kedes, Hazor, Ithnan,
24 Zif, Telem, Bealoth, **25** Ha-
zor-Hadatta, Kerioth-Hezron (Ha-
zor), **26** Amam, Sema, Molada,[b]
27 Hazar-Gadda, Hesmon, Beth-
Pelet,[c] **28** Hazar-Sual, Berseba,[d]
Bizjotheja, **29** Baäla, Ijjim, Ezem,
30 Eltholad, Chesil, Horma,[e]
31 Ziklag,[f] Madmanna, Sansan-
na, **32** Lebaoth, Silhim, Aïn en
Rimmon[g] — in totaal 29 steden en
de omliggende dorpen.

33 In de Sjefela[h] lagen: Estaol,
Zora,[i] Asna, **34** Zanoah, En-Gan-
nim, Tappuah, Enam, **35** Jar-
muth, Adullam,[j] Socho, Azeka,[k]
36 Saäraïm,[l] Adithaïm, Gedera
en Gederothaïm* — 14 steden en
de omliggende dorpen.

37 Zenan, Hadasa, Migdal-Gad,
38 Dilan, Mizpé, Jokteël, **39** La-
chis,[m] Bozkath, Eglon, **40** Chab-
bon, Lahmas, Chitlis, **41** Ge-
deroth, Beth-Dagon, Naäma en
Makkeda[n] — 16 steden en de om-
liggende dorpen.

42 Libna,[o] Ether, Asan,[p]
43 Jiftah, Asna, Nezib, **44** Ke-
hila, Achzib en Maresa — negen
steden en de omliggende dorpen.

45 Ekron en de bijbehoren-
de* plaatsen en dorpen; **46** van
Ekron af naar het westen alles
wat grenst aan Asdod en de om-
liggende dorpen.

47 Asdod[q] en de bijbehoren-
de plaatsen en dorpen; Gaza[r] en
de bijbehorende plaatsen en dor-
pen, tot aan de Wadi van Egyp-
te, de Grote Zee en het aangren-
zende gebied.[s]

48 En in het bergland lagen:
Samir, Jattir,[t] Socho, **49** Danna,
Kirjath-Sanna (Debir), **50** Anab,
Estemo,[u] Anim, **51** Gosen,[v] Cho-
lon en Gilo[w] — 11 steden en de om-
liggende dorpen.

HFST. 15
a Joz 21:8, 16
b Joz 19:43, 48 Re 14:1, 2 2Kr 28:18
c 1Sa 5:10 1Sa 7:14 2Kon 1:2
d Nu 34:2, 6 De 11:24
e Nu 13:30 De 1:36
f Ge 23:2 Ge 35:27 Joz 20:7 Joz 21:11, 12
g Nu 13:33 Joz 11:21
h Nu 13:22 Re 1:10, 20
i Joz 10:38, 39
j Re 3:9-11
k 1Kr 4:13
l 1Kr 2:49
m Re 1:14, 15

2de kolom
a Nu 34:2, 3 De 2:5
b Joz 19:1, 2
c Ne 11:25, 26
d Ge 21:31 Joz 19:1-3
e Nu 14:44, 45 Joz 19:1, 4 Re 1:17
f Joz 19:1, 5 1Sa 27:5, 6 1Kr 12:1
g Joz 19:1, 7 Ne 11:25, 29
h Re 1:9
i Joz 19:40, 41 Re 16:31
j 1Sa 22:1
k 1Sa 17:1
l 1Sa 17:52
m 2Kon 18:14
n Joz 10:28
o Joz 10:29 2Kon 8:22
p Joz 19:1, 7
q 1Sa 5:1
r Ge 10:19
s Nu 34:2, 5
t Joz 21:8, 14
u 1Kr 6:57
v Joz 11:16
w 2Sa 15:12

15:12 *D.w.z. de Middellandse Zee. **15:18** *Of mogelijk 'klapte ze in haar handen terwijl ze op de ezel zat'. **15:19** *Of 'de Negeb'. #Bet.: 'waterbekkens' of 'waterkommen'.

15:36 *Of mogelijk 'Gedera met zijn schaapskooien'. **15:45** *Of 'omliggende'.

52 Arab, Duma, Esan, 53 Ja-
num, Beth-Tappuah, Afeka,
54 Humta, Kirjath-Arba (He-
bron)[a] en Zior — negen steden en
de omliggende dorpen.
55 Maon,[b] Karmel, Zif,[c] Jutta,
56 Jizreël, Jokdeam, Zanoah,
57 Kajin, Gibea en Timna[d] — tien
steden en de omliggende dorpen.
58 Halhul, Beth-Zur, Gedor,
59 Maärath, Beth-Anoth en Elte-
kon — zes steden en de omliggen-
de dorpen.
60 Kirjath-Baäl (Kirjath-Jea-
rim)[e] en Rabba — twee steden en
de omliggende dorpen.
61 In de woestijn: Beth-Araba,[f]
Middin, Sechacha, 62 Nibsan,
de Zoutstad en En-Gedi[g] — zes ste-
den en de omliggende dorpen.
63 Maar de Jebusieten,[h] de in-
woners van Jeruzalem,[i] konden
niet door de mannen van Juda
verdreven worden.[j] Daarom wo-
nen de Jebusieten nog tot op
deze dag in Jeruzalem met het
volk van Juda.

16 En het land dat door lo-
ting werd toegewezen[k] aan
de afstammelingen van Jozef[l] liep
van de Jordaan bij Jericho naar
de bronnen* ten oosten van Jeri-
cho, door de woestijn die van Je-
richo omhoogloopt naar de ber-
gen bij Bethel.[m] 2 Vandaar liep
de grens vanuit Bethel, dat bij
Luz hoort, naar de grens met de
Arkieten bij Ataroth, 3 dan naar
beneden in westelijke richting
naar de grens met de Jaflethieten
tot aan de grens van Laag-Beth-
Horon[n] en Gezer,[o] en eindigde bij
de zee.
4 Manasse en Efraïm, de na-
komelingen van Jozef,[p] namen
hun land in bezit.[q] 5 De ge-
biedsgrens van de nakomelingen
van Efraïm per familie was als
volgt: De grens van hun erfdeel
liep van Ataroth-Addar[r] in het
oosten naar Hoog-Beth-Horon[s]
6 en eindigde bij de zee. Michme-
tath[a] was in het noorden, en de
grens boog in oostelijke richting
af naar Taänath-Silo en liep ver-
der naar Janoah. 7 Van Janoah
liep de grens omlaag naar Ata-
roth en Naära, ging vlak langs
Jericho[b] en eindigde bij de Jor-
daan. 8 Van Tappuah[c] liep de
grens verder in westelijke rich-
ting naar Wadi Kana en eindig-
de bij de zee.[d] Dat is het erf-
deel van de families van de
stam Efraïm. 9 De afstammelin-
gen van Efraïm hadden ook en-
clavesteden met omliggende dor-
pen in het erfdeel van Manasse.[e]
10 Maar de Kanaänieten die
in Gezer woonden, verdreven ze
niet,[f] en de Kanaänieten wonen
tot op deze dag in het gebied
van Efraïm[g] en zijn verplicht tot
dwangarbeid.[h]

17 Het lot[i] werd ook gewor-
pen voor de stam Manas-
se,[j] Jozefs eerstgeboren zoon.[k]
Omdat Machir,[l] de eerstgeboren
zoon van Manasse en de vader
van Gilead, een dappere strijder
was, kreeg hij Gilead en Basan.[m]
2 Toen werd per familie het lot
geworpen voor de afstammelin-
gen van Manasse: voor de zonen
van Abiëzer,[n] de zonen van He-
lek, de zonen van Asriël, de zo-
nen van Sichem, de zonen van
Hefer en de zonen van Semida.
Dat waren de afstammelingen
van Manasse, de zoon van Jozef,
de mannen per familie.[o] 3 Maar
Zelafead,[p] de zoon van Hefer, de
zoon van Gilead, de zoon van Ma-
chir, de zoon van Manasse, had
geen zonen maar alleen doch-
ters. Hun namen waren: Mach-
la, Noa, Hogla, Milka en Tirza.
4 Ze verschenen voor de priester
Eleazar[q] en Jozua, de zoon van
Nun, en voor de hoofden, en ze
zeiden: ‘Jehovah heeft Mozes ge-
boden ons een erfdeel te geven
in het gebied van onze broeders.’[r]
Vanwege het bevel van Jehovah

HFST. 15
a Joz 14:15
b 1Sa 23:25; 1Sa 25:2, 3
c 1Sa 23:14
d Ge 38:12
e Joz 9:16, 17; Joz 18:11, 14; 1Sa 7:1
f Joz 18:21, 22
g 1Sa 23:29
h Ge 10:15, 16
i 1Kr 11:4
j Nu 33:55; Re 1:8, 21; Re 19:11; 2Sa 5:6

HFST. 16
k Nu 26:55; Nu 33:54; Sp 16:33
l Ge 49:22; De 33:13
m Joz 18:11, 13
n Joz 18:11, 13; 1Kr 7:24
o 1Kr 7:20, 28
p Ge 48:5
q De 33:13-15; Joz 17:17, 18
r Joz 18:11, 13
s 2Kr 8:1, 5

2de kolom
a Joz 17:7
b Joz 6:20, 26
c Joz 17:8
d Nu 34:2, 6
e Joz 17:9
f Re 1:29
g Nu 33:52, 55
h Joz 17:13

HFST. 17
i Nu 26:55; Nu 33:54; Sp 16:33
j Ge 41:51; Ge 46:20; Ge 48:17, 18
k De 21:17
l Ge 50:23; Nu 26:29; 1Kr 7:14
m De 3:13; Joz 13:31
n Re 6:11
o Nu 26:29-32
p Nu 26:33
q Nu 27:1, 2; Nu 34:17; Joz 14:1
r Nu 27:7, 11

16:1 *Lett.: ‘wateren’.

kregen ze dus een erfdeel in het gebied van de broeders van hun vader.[a]

5 Behalve het land Gilead en Basan aan de andere kant* van de Jordaan kreeg Manasse nog tien delen toegewezen,[b] **6** omdat ook de dochters van Manasse net als zijn zonen een erfdeel kregen. Maar het land Gilead kwam in het bezit van de andere afstammelingen van Manasse.

7 En de grens van Manasse liep van Aser naar Michmetath,[c] dat tegenover Sichem[d] ligt, en ging verder naar het zuiden,* naar het land waar het volk van En-Tappuah woont. **8** Het land van Tappuah[e] werd van Manasse, maar Tappuah zelf, op de grens van Manasse, was van de afstammelingen van Efraïm. **9** En de grens daalde af naar Wadi Kana, ten zuiden van de wadi. Er lagen tussen de steden van Manasse ook steden van Efraïm.[f] De grens van Manasse liep ten noorden van de wadi en eindigde bij de zee.[g] **10** Naar het zuiden was het land van Efraïm en naar het noorden van Manasse, en de zee was de grens.[h] In het noorden grensde het gebied van Manasse* aan Aser en in het oosten aan Issaschar.

11 Manasse kreeg in het gebied van Issaschar en van Aser de volgende steden en bijbehorende* plaatsen met hun inwoners: Beth-Sean, Jibleam,[i] Dor,[j] En-Dor,[k] Taänach[l] en Megiddo; drie heuvelgebieden.

12 Maar het lukte de afstammelingen van Manasse niet om die steden te veroveren; de Kanaänieten lieten zich niet uit het gebied verjagen.[m] **13** Toen de Israëlieten sterker werden, verplichtten ze de Kanaänieten tot dwangarbeid,[a] maar ze verdreven ze niet helemaal.[b]

14 De afstammelingen van Jozef zeiden tegen Jozua: 'Waarom heb je ons* maar één lot[c] en één erfdeel gegeven? We zijn een groot volk, want Jehovah heeft ons tot nu toe gezegend.'[d] **15** Jozua antwoordde: 'Als jullie zo'n groot volk zijn en het bergland van Efraïm[e] te klein voor jullie is, ga dan naar de bossen en maak een gebied vrij in het land van de Ferezieten[f] en de Refaïeten.'[g] **16** Toen zeiden de afstammelingen van Jozef: 'Het bergland is niet groot genoeg voor ons, en alle Kanaänieten die in het gebied van de vallei* wonen hebben strijdwagens[h] met ijzeren zeisen,# zowel die in Beth-Sean[i] en de bijbehorende plaatsen als die in de Jizreëlvallei.'△[j] **17** Jozua zei dus tegen het huis van Jozef, tegen Efraïm en Manasse: 'Jullie zijn een groot volk en jullie zijn heel sterk. Jullie krijgen niet slechts één lot.[k] **18** Het bergland komt ook in jullie bezit.[l] Het is dan wel bebost, maar jullie zullen het vrijmaken en het zal de grens van jullie gebied worden. En jullie zullen de Kanaänieten verdrijven, ook al zijn ze sterk en hebben ze strijdwagens met ijzeren zeisen.'[m]

18 Toen kwam de hele gemeenschap van Israël bij elkaar in Silo[n] en ze zetten daar de tent van samenkomst neer,[o] want het land was nu aan hen onderworpen.[p] **2** Maar er waren zeven stammen van Israël die nog geen erfdeel toegewezen hadden gekregen. **3** Daarom zei Jozua tegen de Israëlieten: 'Hoelang zullen jullie het nog uitstellen om het land in te nemen dat Jehovah, de God van jullie voorvaders, jullie

HFST. 17
a Nu 36:6, 12
b Joz 13:29
c Joz 16:5, 6
d Joz 20:7; Joz 24:1; 1Kr 6:66, 67
e Joz 16:8
f Joz 16:9
g Joz 16:8
h Nu 34:2, 6
i 2Kon 9:27
j Joz 12:7, 23
k 1Sa 28:7
l Joz 12:7, 21
m Re 1:27

2de kolom
a Joz 16:10; Re 1:30; 2Kr 8:8
b Ex 23:33; Nu 33:55; De 20:16, 17; Joz 23:12, 13; Re 1:28
c Nu 33:54
d Ge 48:19; Nu 26:34, 37
e Joz 24:33
f Ex 33:2
g Ge 15:18-20
h De 20:1; Re 1:19
i Joz 17:11
j Joz 19:17, 18; Re 6:33
k Joz 17:14
l Nu 33:53; Joz 20:7; Re 4:5
m De 20:1; De 31:6; Joz 13:6; Sp 21:31

HFST. 18
n Joz 19:51; Joz 22:9; Re 21:19
o 1Sa 1:3; 1Sa 4:3; Ps 78:60; Jer 7:12; Han 7:44, 45
p Nu 14:8; De 7:22; De 33:29

17:5 *D.w.z. de oostkant. **17:7** *Lett.: 'naar rechts'. **17:10** *Lett.: 'in het noorden raakten ze'. **17:11** *Of 'omliggende'.

17:14 *Lett.: 'me'. **17:16** *Of 'laagvlakte'. #Lett.: 'ijzeren strijdwagens'. △Of 'Laagvlakte van Jizreël'.

heeft gegeven?[a] **4** Wijs per stam drie mannen aan die ik eropuit kan sturen. Ze moeten door het hele land trekken en hun erfdeel in kaart brengen. Daarna moeten ze bij me terugkomen. **5** Ze moeten het land met elkaar in zeven stukken verdelen.[b] Juda zal in zijn gebied in het zuiden blijven,[c] en het huis van Jozef zal in zijn gebied in het noorden blijven.[d] **6** En jullie moeten het land in kaart brengen, het in zeven stukken verdelen en daarmee bij me komen. Dan zal ik vóór Jehovah, onze God, het lot voor jullie werpen.[e] **7** Maar de Levieten krijgen geen deel zoals jullie,[f] want het priesterschap van Jehovah is hun erfdeel.[g] En Gad, Ruben en de helft van de stam Manasse[h] hebben hun erfdeel al gekregen aan de oostkant van de Jordaan. Mozes, de dienaar van Jehovah, heeft het hun gegeven.’

8 De mannen maakten zich klaar om te gaan, en Jozua gaf degenen die het land in kaart zouden brengen het bevel: ‘Trek door het land, breng het in kaart en kom bij me terug, dan zal ik hier in Silo vóór Jehovah het lot voor jullie werpen.’[i] **9** De mannen vertrokken en reisden het land door. Ze brachten het land per stad in kaart, verdeelden het in zeven gebieden en legden dat vast in een document.* Daarna gingen ze terug naar Jozua in het kamp in Silo. **10** Toen wierp Jozua in Silo vóór Jehovah het lot voor hen.[j] Daar verdeelde Jozua het land onder de Israëlieten.[k]

11 Het eerste lot was voor de stam Benjamin, en aan hun families werd het gebied toegewezen tussen dat van Juda[l] en dat van Jozef.[m] **12** Hun noordgrens begon bij de Jordaan, ging omhoog naar de noordelijke helling van Jericho,[a] liep dan in westelijke richting de bergen in, en kwam uit bij de woestijn van Beth-A̱ven.[b] **13** Vandaar liep de grens naar Luz, bij de zuidelijke helling van Luz (Bethel),[c] en ging omlaag naar A̱taroth-A̱ddar[d] op de berg ten zuiden van Laag-Beth-Ho̱ron.[e] **14** Vervolgens liep de westgrens vanaf de berg ten zuiden van Beth-Ho̱ron met een bocht naar het zuiden en eindigde bij Ki̱rjath-Baäl (Ki̱rjath-Jea̱rim),[f] een stad van Juda. Dat is de westgrens.

15 De zuidgrens begon bij het uiterste puntje van Ki̱rjath-Jea̱rim, en de grens liep naar het westen en naar de bron van het water van Neftoa̱h.[g] **16** De grens daalde af naar de voet van de berg die uitziet op het Dal van de Zoon van Hi̱nnom,[h] dat aan het noordelijke eind van het Re̱faïmdal*[i] ligt, en ging omlaag naar het Hi̱nnomdal, naar de zuidhelling van Jebus,#[j] en verder omlaag naar En-Ro̱gel.[k] **17** Daarna liep de grens in noordelijke richting via En-Se̱mes naar Geli̱loth, dat tegenover de Adu̱mmimpas[l] ligt; en de grens ging omlaag naar de steen[m] van Bo̱han[n] (de zoon van Ruben), **18** liep verder langs de noordhelling tegenover de Ara̱ba en dan omlaag naar de Ara̱ba. **19** En de grens liep naar de noordhelling van Beth-Ho̱gla[o] en eindigde bij de noordbaai van de Zoutzee,*[p] bij de monding van de Jordaan. Dat was de zuidgrens. **20** En de Jordaan vormde de oostgrens. Dat waren de grenzen van het erfdeel van de families van de stam Benjamin.

21 De steden van de families van de stam Benjamin waren: Jericho, Beth-Ho̱gla, E̱mek-Ke̱ziz, **22** Beth-Ara̱ba,[q] Zema-

18:9 *Lett.: ‘boek’.

18:16 *Of ‘de Laagvlakte van Refaïm’. #Lett.: ‘de Jebusiet’. **18:19** *D.w.z. de Dode Zee.

HFST. 18
- a Nu 33:53, 55
- b Nu 34:13, Joz 19:51
- c Joz 15:1
- d Joz 16:1, 4
- e Nu 26:55, Nu 33:54, Joz 14:2, Sp 16:33, Han 13:19
- f Nu 18:20, Joz 13:33
- g De 10:9, De 18:1
- h De 3:12, 13
- i Joz 19:51, Re 21:19
- j Sp 16:33
- k Nu 33:54, Han 13:19
- l Joz 15:1
- m Joz 16:1

2de kolom
- a Joz 2:1, Joz 16:1
- b Joz 7:2
- c Ge 28:18, 19
- d Joz 16:5
- e Joz 10:11, Joz 21:20, 22
- f Joz 15:9
- g Joz 15:9, 12
- h Joz 15:8, 12, Jer 7:31, Jer 19:2, Mt 5:22
- i De 2:11
- j Joz 15:63
- k Joz 15:7, 12, 1Kon 1:9
- l Joz 15:7, 12
- m De 19:14
- n Joz 15:6, 12
- o Joz 15:6, 12
- p Nu 34:12
- q Joz 15:6, 12

raïm, Bethel,[a] **23** Avvim, Para, Ofra, **24** Kefar-Haämonai, Ofni en Geba[b] — 12 steden en de omliggende dorpen.

25 Gibeon,[c] Rama, Beëroth, **26** Mizpé, Kefira, Moza, **27** Rekem, Jirpeël, Tharala, **28** Zela,[d] Elef, Jebusi (Jeruzalem),[e] Gibea[f] en Kirjath — 14 steden en de omliggende dorpen.

Dat was het erfdeel van de families van de stam Benjamin.

19 Het tweede lot[g] was voor Simeon, voor de families van de stam Simeon.[h] Hun erfdeel lag in het gebied van Juda.[i] **2** Hun erfdeel was Berseba[j] met Seba, Molada,[k] **3** Hazar-Sual,[l] Bala, Ezem,[m] **4** Eltholad,[n] Bethul, Horma, **5** Ziklag,[o] Beth-Markaboth, Hazar-Susa, **6** Beth-Lebaoth[p] en Saruhen — 13 steden en de omliggende dorpen. **7** Ook Aïn, Rimmon, Ether en Asan[q] — vier steden en de omliggende dorpen. **8** En verder alle dorpen rond die steden tot aan Baälath-Beër (Rama in het zuiden). Dat was het erfdeel van de families van de stam Simeon. **9** Het erfdeel van de afstammelingen van Simeon werd genomen uit het erfdeel van Juda, want dat deel was te groot voor Juda. Daarom kregen de afstammelingen van Simeon een gebied in hun erfdeel.[r]

10 Het derde lot[s] was voor de afstammelingen van Zebulon[t] volgens hun families, en de grens van hun erfdeel liep tot aan Sarid. **11** De grens ging in westelijke richting omhoog naar Marala en liep vlak langs Dabbeseth en het dal* tegenover Jokneam. **12** Vanaf Sarid ging de grens in oostelijke richting, waar de zon opkomt, naar de grens van Chisloth-Tabor, dan naar Daberath[u] en omhoog naar Jafia. **13** En vandaar ging de grens verder naar het oosten, richting zonsopgang, naar Gath-Hefer,[a] naar Eth-Kazin, dan naar Rimmon en verder naar Nea. **14** In het noorden liep de grens met een boog naar Hannathon en eindigde bij het Dal van Jiftah-El, **15** en Kattath, Nahalal, Simron,[b] Idala en Bethlehem[c] — 12 steden en de omliggende dorpen. **16** Dat was het erfdeel van de families van de stam Zebulon,[d] de steden met de omliggende dorpen.

17 Het vierde lot[e] was voor Issaschar,[f] voor de families van de stam Issaschar. **18** Binnen hun grenzen lagen Jizreël,[g] Chesulloth, Sunem,[h] **19** Hafaraïm, Sion, Anacharath, **20** Rabbith, Kisjon, Ebez, **21** Remeth, En-Gannim,[i] En-Hadda en Beth-Pazez. **22** De grens liep langs de Tabor[j] en Sahazima en Beth-Semes, en eindigde bij de Jordaan — 16 steden en de omliggende dorpen. **23** Dat was het erfdeel van de families van de stam Issaschar,[k] de steden met de omliggende dorpen.

24 Het vijfde lot[l] was voor de families van de stam Aser.[m] **25** Binnen hun grenzen lagen Helkath,[n] Hali, Beten, Achsaf, **26** Allammelech, Amad en Misal. De grens liep in westelijke richting naar de Karmel[o] en Sihor-Libnath, **27** in oostelijke richting naar Beth-Dagon en grensde aan Zebulon ten noorden van het Dal van Jiftah-El, liep langs Beth-Emek en Nehiël, tot aan Kabul aan de linkerkant, **28** en naar Ebron, Rehob, Hammon en Kana tot aan Groot-Sidon.[p] **29** En de grens liep terug naar Rama en tot aan de vestingstad Tyrus.[q] Daarna ging de grens naar Hosa en eindigde bij de zee in de streek van Achzib, **30** Umma, Afek[r] en Rehob[s] — 22 steden en de omliggende dorpen. **31** Dat was het erfdeel van de families van de stam Aser,[t] de steden met de omliggende dorpen.

19:11 * Of ‘de wadi’.

HFST. 18
- a Ge 12:8; 1Kon 12:28, 29
- b Joz 21:8, 17
- c Joz 9:16, 17; 1Kon 3:4
- d 2Sa 21:14
- e Joz 15:8, 12; 1Kr 11:4; 2Kr 3:1
- f 1Sa 10:26

HFST. 19
- g Joz 18:6
- h Ge 46:10
- i Ge 49:5, 7
- j Ge 21:31; Ge 26:32, 33; Joz 15:21, 28
- k Joz 15:21, 26; 1Kr 4:28-31
- l Joz 15:21, 28
- m Joz 15:20, 29
- n Joz 15:21, 30
- o Joz 15:21, 31; 1Sa 27:6
- p Joz 15:21, 32
- q Joz 15:20, 42; 1Kr 4:24, 32; 1Kr 6:59, 64
- r Re 1:3
- s Joz 18:6
- t Ge 49:13
- u Joz 21:27, 28

2de kolom
- a 2Kon 14:25
- b Joz 12:7, 20
- c Re 12:8
- d Nu 26:27
- e Nu 33:54
- f Ge 49:14
- g Joz 17:16; Re 6:33; 1Kon 21:1
- h 1Sa 28:4; 1Kon 1:3; 2Kon 4:8
- i Joz 21:8, 29
- j Re 4:6
- k Nu 26:25
- l Nu 26:55; Joz 18:6
- m Ge 49:20
- n Joz 21:8, 31
- o 1Kon 18:19
- p Ge 10:15; Re 1:31
- q 2Sa 5:11; 1Kon 5:1
- r Re 1:31
- s Joz 21:8, 31
- t Nu 26:47

32 Het zesde lot[a] was voor de
afstammelingen van Naftali, voor
de families van de stam Nafta-
li. 33 De grens liep van Helef
en de grote boom in Saänan-
nim[b] en via Adami-Nekeb en
Jabneël naar Lakkum, en eindig-
de bij de Jordaan. 34 De grens
liep in westelijke richting naar
Aznoth-Tabor en vandaar naar
Hukkok en grensde in het zui-
den aan Zebulon, in het wes-
ten aan Aser en in het oosten aan
Juda* bij de Jordaan. 35 En
de vestingsteden waren Ziddim,
Zer, Hammath,[c] Rakkath, Kin-
nereth, 36 Adama, Rama, Ha-
zor,[d] 37 Kedes,[e] Edreï, En-Hazor,
38 Jiron, Migdal-El, Horem, Beth-
Anath en Beth-Semes[f] — 19 ste-
den en de omliggende dorpen.
39 Dat was het erfdeel van de fa-
milies van de stam Naftali,[g] de ste-
den met de omliggende dorpen.

40 Het zevende lot[h] was voor
de families van de stam Dan.[i]
41 De grens van hun erfdeel
liep langs Zora,[j] Estaol, Ir-
Semes, 42 Saälabbin,[k] Ajalon,[l]
Jithla, 43 Elon, Timna,[m] Ekron,[n]
44 Elteké, Gibbethon,[o] Baälath,
45 Jehud, Bené-Barak, Gath-
Rimmon,[p] 46 Mé-Jarkon en Rak-
kon, en de grens liep langs Joppe.[q]
47 Maar het gebied van Dan was
te klein voor de stam.[r] Daarom
vielen ze Lesem[s] aan, namen het
in en doodden de inwoners met
het zwaard. Toen namen ze het
in bezit en gingen er wonen. Ze
veranderden de naam Lesem in
Dan, naar de naam van hun voor-
vader Dan.[t] 48 Dat was het erf-
deel van de families van de stam
Dan, de steden met de omliggen-
de dorpen.

49 Toen de Israëlieten het land
in erfdelen hadden verdeeld, ga-
ven ze ook een erfdeel aan Jo-
zua, de zoon van Nun. 50 In
opdracht van Jehovah gaven ze
hem de stad waar hij om vroeg,
namelijk Timnath-Serah,[a] in het
bergland van Efraïm. Hij bouwde
de stad weer op en ging er wo-
nen.

51 Dat waren de erfdelen die
de priester Eleazar en Jozua, de
zoon van Nun, en de hoofden
van de vaderlijke huizen van de
stammen van Israël in Silo[b] door
loting verdeelden.[c] Dat deden ze
vóór Jehovah, bij de ingang van
de tent van samenkomst.[d] Daar-
mee was de verdeling van het
land voltooid.

20 Toen zei Jehovah tegen
Jozua: 2 ‘Zeg tegen de Is-
raëlieten: “Kies de vluchtsteden[e]
uit waarover ik jullie via Mozes
heb verteld. 3 Dan kan iemand
die per ongeluk,* zonder opzet,
een ander heeft gedood,# daar-
heen vluchten en bescherming
vinden tegen de bloedwreker.[f]
4 Hij moet naar een van die ste-
den vluchten[g] en bij de stads-
poort blijven staan.[h] Daar moet
hij zijn zaak aan de stadsoud-
sten voorleggen. Die moeten hem
in de stad opnemen en hem een
plaats geven waar hij kan wonen.
5 Als de bloedwreker hem ach-
tervolgt, mogen ze de dader niet
uitleveren, want hij heeft de an-
der per ongeluk* gedood en hij
had voor die tijd geen hekel aan
hem.[i] 6 Hij moet in de stad blij-
ven wonen totdat hij voor de
gemeenschap[j] heeft terechtge-
staan. Pas na de dood van de zit-
tende hogepriester[k] mag de da-
der teruggaan naar zijn huis en
naar de stad waaruit hij gevlucht
is.”’[l]

7 Ze gaven die speciale sta-
tus* aan Kedes[m] in Galilea, in het
bergland van Naftali, aan Sichem[n]
in het bergland van Efraïm en
aan Kirjath-Arba[o] (Hebron) in het

19:34 *Blijkbaar verwijst dit niet naar de stam Juda, maar naar de familie van een man die bij Juda hoorde.

20:3 *Of ‘zonder het te weten’. #Of ‘een ziel heeft doodgeslagen’. 20:5 *Of ‘zonder het te weten’. 20:7 *Of ‘een status van heiligheid’, ‘zonderden af’.

HFST. 19
a Nu 26:55; Joz 18:6
b Re 4:11
c Joz 21:32
d Joz 11:10; Re 4:2; 1Sa 12:9
e Joz 20:7
f Re 1:33
g Nu 26:50
h Joz 18:6
i Ge 49:17
j Joz 15:20, 33; Re 13:2
k Re 1:35
l Joz 10:12; Joz 21:8, 24
m Re 14:1
n Joz 15:20, 45
o Joz 21:8, 23
p Joz 21:8, 24
q Jon 1:3; Han 9:36
r Nu 26:54; Nu 33:54
s Re 18:7
t Re 18:29

2de kolom
a Joz 24:29, 30
b Re 21:19; Jer 7:12
c Nu 34:17; Joz 14:1
d Joz 18:1, 8

HFST. 20
e Ex 21:12, 13; Nu 35:14, 15; De 4:41
f Ge 9:6; Ex 21:23; Nu 35:26, 27
g De 19:3
h Sp 31:23
i Nu 35:22-24; De 19:4-6
j Nu 35:12, 24
k Nu 35:25
l Nu 35:28
m Joz 21:32
n Ge 33:18; Joz 21:20, 21
o Joz 14:15; Joz 21:13

bergland van Juda. **8** In de Jor-
daanstreek, ten oosten van Jeri-
cho, kozen ze Bezer,[a] dat in de
woestijn op de hoogvlakte ligt, uit
de stam Ruben. Ze kozen ook Ra-
moth[b] in Gilead uit de stam Gad
en Golan[c] in Basan uit de stam
Manasse.[d]
9 Die steden werden aange-
wezen voor alle Israëlieten en
voor de vreemdelingen die bij
hen woonden. Hier kon iedereen
heen vluchten die zonder opzet
een ander* had gedood.[e] Zo zou
hij niet door de bloedwreker ge-
dood worden voordat hij voor
de gemeenschap had terechtge-
staan.[f]

21 Nu kwamen de hoofden
van de vaderlijke huizen
van de Levieten bij de priester
Eleazar,[g] bij Jozua, de zoon van
Nun, en bij de hoofden van de
vaderlijke huizen van de stam-
men van Israël. **2** Ze zeiden te-
gen hen in Silo[h] in het land Ka-
naän: 'Jehovah heeft via Mozes
geboden dat we steden krijgen
om in te wonen, met weidegrond
eromheen voor ons vee.'[i] **3** In
opdracht van Jehovah gaven de
Israëlieten dus uit hun eigen erf-
deel de volgende steden[j] met bij-
behorende weidegrond aan de
Levieten.[k]
4 Het eerste lot was voor
de families van de Kehathieten.[l]
De Levieten die van de priester
Aäron afstamden kregen door lo-
ting 13 steden;* uit de stam Juda,[m]
de stam Simeon[n] en de stam Ben-
jamin.[o]
5 En de andere Kehathieten
kregen tien steden toegewezen;*
uit de families van de stam
Efraïm,[p] de stam Dan en de helft
van de stam Manasse.[q]
6 De Gersonieten[r] kregen
13 steden toegewezen; uit de fa-
milies van de stam Issaschar, de
stam Aser en de stam Naftali en
van de helft van de stam Manas-
se in Basan.[a]
7 De families van de Mera-
rieten[b] kregen 12 steden; uit de
stam Ruben, de stam Gad en de
stam Zebulon.[c]
8 De Israëlieten gaven die ste-
den met de omliggende weide-
grond door loting aan de Levie-
ten, zoals Jehovah via Mozes had
geboden.[d]
9 Van de stam Juda en de
stam Simeon gaven ze dus de
steden die hier genoemd wor-
den,[e] **10** en ze werden gegeven
aan de zonen van Aäron, die
hoorden bij de Kehathitische fa-
milies van de Levieten, omdat het
eerste lot op hen viel. **11** Aan
hen gaven ze Kirjath-Arba[f] (Arba
was de vader van Enak), ofte-
wel Hebron,[g] in het bergland van
Juda, met de omliggende weide-
grond. **12** Maar de akkers rond
de stad en de omliggende dorpen
gaven ze aan Kaleb, de zoon van
Jefunne.[h]
13 En aan de zonen van de
priester Aäron gaven ze een
vluchtstad voor personen die ie-
mand hadden gedood,[i] name-
lijk Hebron[j] met de omliggende
weidegrond, ook Libna[k] met wei-
degrond, **14** Jattir[l] met weide-
grond, Estemoa[m] met weidegrond,
15 Cholon[n] met weidegrond, De-
bir[o] met weidegrond, **16** Aïn[p]
met weidegrond, Jutta[q] met wei-
degrond en Beth-Semes met wei-
degrond — negen steden uit die
twee stammen.
17 En van de stam Benjamin:
Gibeon[r] met de omliggende wei-
degrond, Geba met weidegrond,[s]
18 Anatoth[t] met weidegrond en
Almon met weidegrond — vier
steden.
19 Alle steden voor de afstam-
melingen van Aäron, de priesters,
waren 13 steden met de omliggen-
de weidegrond.[u]

HFST. 20
a Joz 21:8, 36; 1Kr 6:77, 78
b Joz 21:8, 38; 1Kr 6:77, 80
c Joz 21:27; 1Kr 6:71
d De 4:41-43
e Nu 35:11, 15
f Nu 35:12, 24; De 21:5

HFST. 21
g Nu 34:17
h Joz 18:1
i Le 25:33, 34; Nu 35:2-4; Joz 14:4
j Nu 35:8
k Ge 49:5, 7
l Ge 46:11; Nu 3:27-31
m 1Kr 6:54, 55
n Joz 19:1
o 1Kr 6:60, 64
p 1Kr 6:66
q 1Kr 6:61, 70
r Ex 6:17; Nu 3:21, 22

2de kolom
a Nu 32:33; 1Kr 6:62
b Ex 6:19
c 1Kr 6:63
d Nu 35:2, 5
e 1Kr 6:64, 65
f Ge 23:2; Ge 35:27; Joz 15:13, 14; Joz 20:7; Re 1:10
g 2Sa 2:1; 2Sa 15:10; 1Kr 6:54-56
h Re 1:20
i Nu 35:6, 15
j Joz 15:20, 54
k Joz 15:20, 42
l Joz 15:20, 48
m Joz 15:20, 50
n Joz 15:20, 51
o Joz 15:20, 49; 1Kr 6:57, 58
p Joz 19:1, 7
q Joz 15:20, 55
r Joz 9:3; Joz 18:21, 25
s 1Kr 6:57, 60
t Jer 1:1
u Le 25:33, 34; Nu 35:4

20:9 *Of 'ziel'. **21:4** *Of 'kregen 13 steden toegewezen'. **21:5** *Of 'kregen door loting tien steden'.

20 En de andere Kehathitische
families van de Levieten kregen
door loting steden van de stam
Efraïm. **21** Ze gaven hun een
vluchtstad voor personen die ie-
mand hadden gedood,[a] name-
lijk Sichem[b] met de omliggende
weidegrond in het bergland van
Efraïm, ook Gezer[c] met weide-
grond, **22** Kibzaïm met weide-
grond en Beth-Horon[d] met wei-
degrond — vier steden.
23 En van de stam Dan: Elteké
met de omliggende weidegrond,
Gibbethon met weidegrond,
24 Ajalon[e] met weidegrond en
Gath-Rimmon met weidegrond
— vier steden.
25 En van de helft van de
stam Manasse: Taänach[f] met de
omliggende weidegrond en Gath-
Rimmon met weidegrond — twee
steden.
26 In totaal kregen de andere
families van de Kehathieten tien
steden met de omliggende weide-
grond.
27 En de Gersonitische fami-
lies[g] van de Levieten kregen van
de helft van de stam Manasse
een vluchtstad voor personen die
iemand hadden gedood, namelijk
Golan[h] (in Basan) met de omlig-
gende weidegrond en ook Beës-
thera met weidegrond — twee ste-
den.
28 En van de stam Issaschar:[i]
Kisjon met de omliggende weide-
grond, Daberath[j] met weidegrond,
29 Jarmuth met weidegrond en
En-Gannim met weidegrond — vier
steden.
30 En van de stam Aser:[k] Misal
met de omliggende weidegrond,
Abdon met weidegrond, **31** Hel-
kath[l] met weidegrond en Rehob[m]
met weidegrond — vier steden.
32 En van de stam Naftali: een
vluchtstad[n] voor personen die ie-
mand hadden gedood, namelijk
Kedes[o] (in Galilea) met de omlig-
gende weidegrond, ook Hammoth-
Dor met weidegrond en Kartan
met weidegrond — drie steden.
33 In totaal kregen de fami-
lies van de Gersonieten 13 steden
met de omliggende weidegrond.
34 En de overige Levieten, de
families van de Merarieten,[a] kre-
gen van de stam Zebulon:[b] Jok-
neam[c] met de omliggende wei-
degrond, Karta met weidegrond,
35 Dimna met weidegrond en
Nahalal[d] met weidegrond — vier
steden.
36 En van de stam Ruben: Be-
zer[e] met de omliggende weide-
grond, Jahaz met weidegrond,[f]
37 Kedemoth met weidegrond en
Mefaäth met weidegrond — vier
steden.
38 En van de stam Gad:[g] een
vluchtstad voor personen die ie-
mand hadden gedood, namelijk
Ramoth (in Gilead)[h] met de om-
liggende weidegrond, ook Maha-
naïm[i] met weidegrond, **39** Hes-
bon[j] met weidegrond en Jaëzer[k]
met weidegrond — in totaal vier
steden.
40 Er werden in totaal 12 ste-
den toegewezen aan de families
van de Merarieten, de overige fa-
milies van de Levieten.
41 In totaal kregen de Levie-
ten 48 steden met de omliggen-
de weidegrond in het grondgebied
van de Israëlieten.[l] **42** Al die ste-
den hadden omliggende weide-
grond. Dat gold voor alle steden.
43 Zo gaf Jehovah aan Israël
het hele land dat hij met een
eed aan hun voorvaders had be-
loofd,[m] en ze namen het land
in en gingen er wonen.[n] **44** Bo-
vendien gaf Jehovah hun vrede*
aan al hun grenzen, zoals hij hun
voorvaders had gezworen,[o] en
niet één van hun vijanden kon te-
gen hen standhouden.[p] Jehovah
gaf hun de overwinning op al
hun vijanden.[q] **45** Van alle goe-
de beloften* die Jehovah aan het
huis van Israël had gedaan, bleef
er niet één onvervuld. Ze zijn al-
lemaal uitgekomen.[r]

HFST. 21
a Nu 35:11, 15
b Joz 20:7; 1Kon 12:1
c Joz 16:10
d Joz 16:1, 3; Joz 18:11, 13
e Joz 10:12; Re 1:35; 2Kr 28:18
f Joz 17:11
g Joz 21:6
h 1Kr 6:71
i 1Kr 6:72, 73
j Joz 19:12, 16
k 1Kr 6:74, 75
l Joz 19:25, 31
m Joz 19:28, 31; Re 1:31
n Nu 35:14, 15
o Joz 20:7

2de kolom
a Joz 21:7
b 1Kr 6:77
c Joz 19:10, 11
d Re 1:30
e De 4:41-43; Joz 20:8
f 1Kr 6:78, 79
g 1Kr 6:80, 81
h Joz 20:8, 9; 1Kon 22:3
i Ge 32:2; 2Sa 2:8
j Nu 21:26; Nu 32:37
k Nu 32:1
l Nu 35:5, 7
m Ge 13:14, 15; Ge 15:18; Ge 26:3; Ge 28:4
n Ex 23:30
o Ex 33:14; De 12:10; Joz 1:13; Joz 11:23; Joz 22:4
p De 28:7
q De 7:24; De 31:3
r Joz 23:14; 1Kon 8:56; Heb 6:18

21:44 *Of ‘rust’. **21:45** *Of ‘woorden’.

22 Toen riep Jozua de Rube-
nieten, de Gadieten en de
helft van de stam Manasse bij el-
kaar **2** en zei tegen ze: ‘Jul-
lie hebben alles gedaan wat Mo-
zes, de dienaar van Jehovah,
jullie heeft opgedragen,[a] en jul-
lie zijn gehoorzaam geweest aan
alles wat ik heb gezegd.[b] **3** Jul-
lie hebben je broeders al die
tijd, tot op de dag van vandaag,[c]
niet in de steek gelaten, en jul-
lie hebben het gebod van Jeho-
vah, je God, trouw uitgevoerd.[d]
4 Nu heeft Jehovah, je God, jul-
lie broeders rust gegeven, zoals
hij hun had beloofd.[e] Jullie mo-
gen nu dus terug naar je ten-
ten in het land dat Mozes, de
dienaar van Jehovah, jullie aan
de andere kant* van de Jordaan
heeft gegeven.[f] **5** Maar zorg er
wel voor dat jullie je strikt hou-
den aan het gebod en de wet die
Mozes, de dienaar van Jehovah,
jullie heeft gegeven:[g] heb Jeho-
vah, je God, lief,[h] volg* altijd de
weg die hij je wijst,[i] leef zijn ge-
boden na,[j] blijf aan hem gehecht[k]
en dien hem[l] met je hele hart en
je hele ziel.’#[m]

6 Toen gaf Jozua hun zijn ze-
gen en liet ze naar hun ten-
ten gaan. **7** Aan de helft van de
stam Manasse had Mozes een erf-
deel gegeven in Basan,[n] en aan
de andere helft van de stam gaf
Jozua land aan de westkant van
de Jordaan,[o] bij hun broeders.
En toen Jozua ze naar hun ten-
ten liet gaan, gaf hij hun zijn ze-
gen **8** en zei tegen ze: ‘Ga terug
naar jullie tenten met grote rijk-
dommen, met heel veel vee, met
zilver en goud, koper en ijzer, en
kleren in overvloed.[p] Deel met
jullie broeders in de buit[q] van jul-
lie vijanden.’

9 Daarna verlieten de Rubenie-
ten, de Gadieten en de helft van
de stam Manasse de andere Is-
raëlieten. Vanuit Silo in het land
Kanaän gingen ze terug naar het
land Gilead,[a] hun eigen gebied
waar ze zich hadden gevestigd,
zoals Jehovah hun via Mozes had
opgedragen.[b] **10** Toen ze in het
land Kanaän in de Jordaanstreek
waren gekomen, bouwden de Ru-
benieten, de Gadieten en de helft
van de stam Manasse daar bij de
Jordaan een groot, opvallend al-
taar. **11** Later kregen de ande-
re Israëlieten het te horen[c] en ze
zeiden: ‘De Rubenieten, de Gadie-
ten en de helft van de stam Ma-
nasse hebben een altaar gebouwd
bij de grens van het land Kanaän,
bij de Jordaan, aan de kant van
de Israëlieten.’ **12** Toen de Israë-
lieten dat hoorden, kwam de hele
gemeenschap van Israël in Silo[d]
samen om oorlog tegen hen te
voeren.

13 Vervolgens stuurden de Is-
raëlieten Pinehas,[e] de zoon van
de priester Eleazar, naar de Ru-
benieten, de Gadieten en de helft
van de stam Manasse in het
land Gilead, **14** en met hem tien
hoofden, één hoofd voor elk va-
derlijk huis van alle stammen van
Israël. Elk van hen stond aan
het hoofd van een vaderlijk huis
onder de duizenden* van Israël.[f]
15 Toen ze bij de Rubenieten, de
Gadieten en de helft van de stam
Manasse in het land Gilead kwa-
men, zeiden ze tegen hen:

16 ‘Dit zegt de hele gemeen-
schap van Jehovah: “Waarom zijn
jullie ontrouw geworden[g] aan de
God van Israël? Jullie hebben Je-
hovah vandaag de rug toegekeerd
door zelf een altaar te bouwen en
tegen Jehovah in opstand te ko-
men.[h] **17** Was de overtreding die
we bij Peor hebben begaan nog
niet genoeg? Tot op deze dag
hebben we ons daar nog niet
van gereinigd, ondanks de plaag
die over de gemeenschap van

22:4 *D.w.z. de oostkant. **22:5** *Lett.: ‘bewandel’. #Zie Woordenlijst.

22:14 *Of ‘onderafdelingen van de stammen’.

HFST. 22
a Nu 32:20-22 De 3:18
b Joz 1:16
c Joz 11:18
d Nu 32:25-27
e Joz 21:44
f Nu 32:33
g De 6:6 De 12:32 2Kon 21:8
h De 6:5 De 11:1 Mt 22:37
i De 10:12
j De 13:4 1Jo 5:3
k De 4:4 De 10:20 Joz 23:8
l De 6:13 Joz 24:15 Lu 4:8
m De 4:29 De 11:13 Mr 12:30, 33
n Joz 13:29, 30
o Joz 17:5
p De 28:8
q Nu 31:27

2de kolom
a Nu 32:1
b Nu 32:33
c De 13:12-15
d Joz 18:1 Joz 19:51
e Ex 6:25 Nu 25:11 Re 20:28
f Nu 1:16 De 1:13
g Joz 22:11, 12
h De 12:13, 14

Jehovah is gekomen.[a] **18** En ke-
ren jullie Jehovah nu de rug toe?
Als jullie vandaag tegen Jeho-
vah in opstand komen, zal mor-
gen zijn woede tegen de hele ge-
meenschap van Israël losbarsten.[b]
19 Of is jullie eigen gebied soms
onrein? Steek dan over naar het
land dat van Jehovah is,[c] waar de
tabernakel van Jehovah staat,[d]
en vestig je bij ons. Maar kom
niet in opstand tegen Jehovah
en maak ons niet tot opstande-
lingen door zelf een ander altaar
te bouwen dan het altaar van Je-
hovah, onze God.[e] **20** Denk aan
Achan,[f] de zoon van Zera, die on-
trouw werd in verband met iets
wat voor de vernietiging bestemd
was. Kwam er toen geen woede
over de hele gemeenschap van Is-
raël?[g] En hij was niet de enige
die stierf vanwege zijn overtre-
ding.”’[h]

21 De Rubenieten, de Gadie-
ten en de helft van de stam
Manasse antwoordden de hoof-
den van de duizenden van Israël:[i]
22 ‘De God der goden, Jehovah!*
De God der goden, Jehovah![j] Hij
weet het, en Israël zal het ook
weten. Als we opstandig zijn of
ontrouw aan Jehovah, spaar ons
nu dan niet. **23** Als we een al-
taar hebben gebouwd omdat we
Jehovah willen verlaten en we
daarop brandoffers, graanoffers
en vredeoffers willen brengen,
zal Jehovah ons daarvoor straf-
fen.[k] **24** Nee, we hebben dit ge-
daan vanwege iets anders. We
maakten ons zorgen dat jullie zo-
nen in de toekomst tegen onze
zonen zouden zeggen: “Wat heb-
ben jullie met Jehovah, de God
van Israël, te maken? **25** Jeho-
vah heeft toch de Jordaan als
grens aangewezen tussen ons en
jullie, de Rubenieten en de Ga-
dieten? Jullie horen niet bij Je-
hovah.” En jullie zonen zullen het
onze zonen onmogelijk maken
Jehovah te aanbidden.*

26 Daarom zeiden we: “Laten
we iets doen en een altaar bou-
wen, niet voor brandoffers of
slachtoffers, **27** maar als een
getuige tussen jullie en ons[a]
en onze nakomelingen,* dat we
dienst voor Jehovah zullen doen
met onze brandoffers, vredeoffers
en andere slachtoffers.[b] Dan zul-
len jullie zonen in de toekomst
niet tegen onze zonen zeggen:
‘Jullie horen niet bij Jehovah.’”
28 Dus zeiden we: “Als ze dat in
de toekomst tegen ons en onze
nakomelingen* zouden zeggen,
kunnen we antwoorden: ‘Kijk,
onze voorvaders hebben een ko-
pie van Jehovah’s altaar gemaakt,
niet voor brandoffers of slacht-
offers, maar als een getuige tus-
sen jullie en ons.’” **29** Het is niet
eens in ons opgekomen om te-
gen Jehovah in opstand te ko-
men en Jehovah nu de rug toe
te keren[c] door zelf een ander al-
taar voor brandoffers, graan-
offers en andere slachtoffers te
bouwen dan het altaar van Jeho-
vah, onze God, dat voor zijn ta-
bernakel staat!’[d]

30 Toen de priester Pinehas
en de hoofden van de gemeen-
schap, de hoofden van de duizen-
den van Israël, hoorden wat de
afstammelingen van Ruben, Gad
en Manasse zeiden, waren ze ge-
rustgesteld.[e] **31** Daarom zei Pi-
nehas, de zoon van de priester
Eleazar, tegen de afstammelin-
gen van Ruben, Gad en Manasse:
‘Nu weten we dat Jehovah in ons
midden is, want jullie zijn Jeho-
vah niet ontrouw geworden. Jul-
lie hebben de Israëlieten uit de
hand van Jehovah gered.’

32 Pinehas, de zoon van de
priester Eleazar, en de hoof-
den verlieten toen de Rubenie-
ten en de Gadieten in het land

22:22 *Of ‘de Goddelijke, God, Jehovah!’

22:25 *Lett.: ‘ontzag voor Jehovah te hebben’. **22:27, 28** *Lett.: ‘generaties’.

HFST. 22
a Nu 25:3, 9; De 4:3
b Joz 7:1; 1Kr 21:14
c Nu 34:2; Joz 1:11
d Joz 18:1
e De 12:13, 14
f Joz 7:1
g Joz 7:11, 15
h Joz 7:5; Joz 7:24, 25
i Joz 22:13, 14
j De 10:17
k De 12:11, 13

2de kolom
a Ge 31:48; Joz 24:27
b De 12:5, 6
c De 6:14
d De 12:14
e Joz 22:13, 14

Gilead en gingen terug naar het
land Kanaän om verslag uit te
brengen aan de andere Israëlie-
ten. **33** Ook zij waren gerustge-
steld. Ze prezen God en ze had-
den het er niet meer over om
oorlog te voeren tegen de Rube-
nieten en de Gadieten en hun ge-
bied te verwoesten.

34 Daarom gaven de Rubenie-
ten en de Gadieten het altaar een
naam,* want ze zeiden: ‘Het is
een getuige voor ons dat Jeho-
vah de ware God is.’

23 Heel wat jaren* nadat Je-
hovah Israël aan alle gren-
zen rust had gegeven[a] van zijn
vijanden, toen Jozua oud was
geworden, hoogbejaard,[b] **2** riep
hij heel Israël bij elkaar,[c] de oud-
sten, de hoofden, de rechters en
de beambten.[d] Hij zei tegen ze:
‘Ik ben oud geworden en ik heb
niet lang meer te leven. **3** En
jullie hebben zelf alles gezien wat
Jehovah, je God, voor jullie met
al deze volken heeft gedaan. Je-
hovah, je God, heeft voor jullie
gestreden.[e] **4** En het land van
alle volken die ik vernietigd heb,[f]
van de Jordaan tot aan de Gro-
te Zee* in het westen,# en ook
het land van de volken die over-
gebleven zijn, heb ik door loting[g]
als erfdeel aan jullie stammen
toegewezen.[h] **5** En Jehovah, je
God, heeft deze volken steeds
voor jullie verjaagd,[i] en hij heeft
ze voor jullie verdreven, en jul-
lie hebben hun land ingenomen,
zoals Jehovah, je God, had be-
loofd.[j]

6 Nu moeten jullie heel moe-
dig zijn en je strikt houden aan
alles wat in het wetboek[k] van
Mozes staat. Wijk er nooit van af,
niet naar rechts of naar links.[l]
7 Ga niet om met de volken[m] die
nog zijn overgebleven. Je mag
zelfs de naam van hun goden[a]
niet noemen en er niet bij zwe-
ren, en je mag ze niet vereren
of voor ze buigen.[b] **8** Maar jul-
lie moeten gehecht blijven aan
Jehovah, je God,[c] zoals jullie
dat tot nu toe hebben gedaan.
9 Jehovah zal grote en machti-
ge volken voor jullie verdrijven,[d]
en tot op de dag van vandaag
heeft niemand voor jullie kun-
nen standhouden.[e] **10** Eén man
van jullie zal er duizend achter-
volgen,[f] want Jehovah, je God,
strijdt voor jullie,[g] zoals hij heeft
beloofd.[h] **11** Zorg er dus altijd
voor[i] dat je* van Jehovah, je
God, blijft houden.[j]

12 Maar als jullie je van hem
afkeren en gehecht raken aan de
volken die bij jullie zijn overge-
bleven[k] en huwelijken met ze slui-
ten*[l] en met ze omgaan, **13** dan
kunnen jullie er zeker van zijn dat
Jehovah, je God, deze volken niet
meer voor je zal verdrijven.[m] Ze
zullen voor jullie een val en een
strik worden, als zweepslagen op
je rug[n] en als doorns in je ogen,
totdat jullie verdwenen zijn uit dit
goede land dat Jehovah, je God,
aan je heeft gegeven.

14 Luister, ik heb niet lang
meer te leven.* Jullie weten heel
goed# dat niet één woord van alle
goede beloften die Jehovah, je
God, gedaan heeft, onvervuld is
gebleven. Ze zijn allemaal uitge-
komen. Geen enkel woord is on-
vervuld gebleven.[o] **15** Maar net
zoals Jehovah, je God, alle goe-
de beloften voor jullie heeft laten
uitkomen,[p] zo zal Jehovah alle
ellende over jullie brengen die
hij heeft aangekondigd.* Jeho-
vah, je God, zal jullie wegvagen

HFST. 23
a Ex 33:14; Le 26:6; Joz 21:44
b Joz 13:1
c De 31:28
d De 16:18
e De 20:4; Joz 10:11-14; Joz 10:40, 42
f De 7:1
g Joz 18:10
h Joz 13:2-6
i Ex 23:30; Ex 33:2; De 11:23
j Nu 33:53
k Ex 24:7; De 17:18; De 31:26
l De 5:32; De 12:32; Joz 1:7, 8
m Ex 23:33; De 7:2

2de kolom
a Ex 23:13
b Ex 20:5
c De 10:20; Joz 22:5
d De 11:23
e Joz 1:3-5
f Le 26:8; Re 3:31; 2Sa 23:8
g Ex 23:27; De 3:22
h De 28:7
i De 4:9; Joz 22:5
j De 6:5
k Ex 23:29; Joz 13:2-6
l Ex 34:16; De 7:3; Re 3:6; 1Kon 11:4; Ezr 9:2
m Re 2:3, 21
n Nu 33:55
o Joz 21:45; 1Kon 8:56
p Le 26:3-12; De 28:1

22:34 *Gezien deze uitleg werd het altaar waarschijnlijk Getuige genoemd. **23:1** *Lett.: ‘vele dagen’. **23:4** *D.w.z. de Middellandse Zee. #Of ‘in de richting van de zonsondergang’.

23:11 *Of ‘let dus goed op je ziel zodat je’. **23:12** *Of ‘gemengde huwelijken met ze aangaan’. **23:14** *Lett.: ‘ik ga nu de weg van heel de aarde’. #Of ‘met je hele hart en je hele ziel’. **23:15** *Of ‘ieder kwaad woord over jullie brengen’.

uit dit goede land dat hij je heeft gegeven[a] **16** als jullie je niet houden aan het verbond van Jehovah, je God, en als jullie andere goden gaan vereren en ervoor gaan buigen. Dan zal Jehovah's woede tegen jullie losbarsten[b] en zal er al snel niemand van jullie meer over zijn in het goede land dat hij je heeft gegeven.'[c]

24 Toen verzamelde Jozua alle stammen van Israël in Sichem en riep de oudsten van Israël, de hoofden, de rechters en de beambten[d] bij elkaar, en ze stelden zich op vóór de ware God. **2** Jozua zei tegen het hele volk: 'Dit zegt Jehovah, de God van Israël: "Jullie voorvaders[e] — onder wie Terah, de vader van Abraham en Nahor — woonden lang geleden[f] aan de andere kant van de Rivier* en dienden andere goden.[g]

3 Na verloop van tijd heb ik jullie voorvader Abraham weggehaald[h] van de andere kant van de Rivier en hem door het hele land Kanaän laten trekken en hem veel nageslacht* gegeven.[i] Ik gaf hem Isaäk[j] **4** en aan Isaäk gaf ik Jakob en Esau.[k] Aan Esau gaf ik het Seïrgebergte als bezit,[l] en Jakob en zijn zonen trokken naar Egypte.[m] **5** Later stuurde ik Mozes en Ääron[n] en strafte ik Egypte met plagen,[o] en daarna leidde ik jullie het land uit. **6** Toen ik jullie vaders uit Egypte leidde[p] en jullie bij de Rode Zee kwamen, achtervolgden de Egyptenaren jullie vaders met strijdwagens en ruiters tot aan de zee.[q] **7** Ze begonnen tot Jehovah te roepen.[r] Daarom bracht ik* duisternis tussen jullie en de Egyptenaren en liet ik hen door de zee overspoelen zodat die hen bedekte,[s] en jullie hebben met eigen ogen gezien wat ik in Egypte heb gedaan.[t] Daarna hebben jullie jarenlang* in de woestijn gewoond.[a]

8 Ik bracht jullie naar het land van de Amorieten die aan de andere kant* van de Jordaan woonden, en ze vielen jullie aan.[b] Maar ik heb hen aan jullie overgeleverd, zodat jullie hun land konden innemen, en ik heb hen uitgeroeid.[c] **9** Toen bond Balak, de zoon van Zippor, de koning van Moab, de strijd met Israël aan. Hij liet Bileam, de zoon van Beor, komen om jullie te vervloeken.[d] **10** Maar ik weigerde naar Bileam te luisteren.[e] Daarom heeft hij jullie meerdere keren gezegend[f] en ik heb jullie uit zijn hand gered.[g]

11 Toen staken jullie de Jordaan[h] over en kwamen bij Jericho.[i] En de leiders* van Jericho, de Amorieten, de Ferezieten, de Kanaänieten, de Hethieten, de Girgasieten, de Hevieten en de Jebusieten streden tegen jullie, maar ik liet ze in jullie handen vallen.[j] **12** Ik stuurde een gevoel van verslagenheid* voor jullie uit, en daardoor werden ze voor jullie verdreven:[k] twee koningen van de Amorieten. En dat was niet te danken aan jullie zwaard en jullie boog.[l] **13** Zo heb ik jullie een land gegeven waarvoor je niet hebt gezwoegd en steden die je niet hebt gebouwd,[m] en jullie hebben je daar gevestigd. Jullie eten van wijngaarden en olijfbomen die je niet hebt geplant."[n]

14 Heb dus ontzag voor Jehovah en dien hem met oprechtheid* en trouw.#[o] Doe de goden weg die jullie voorvaders aan de andere kant van de Rivier en in Egypte hebben vereerd,[p] en dien

---

24:2 *D.w.z. de Eufraat. **24:3** *Lett.: 'zaad'. **24:7** *Lett.: 'hij'.

24:7 *Lett.: 'vele dagen'. **24:8** *D.w.z. de oostkant. **24:11** *Of mogelijk 'grondbezitters'. **24:12** *Of mogelijk 'paniek', 'angst'. **24:14** *Of 'in rechtschapenheid', 'op een onberispelijke manier'. #Of 'in waarheid'.

HFST. 23
a Le 26:14-17, De 28:15, 63
b 2Kon 24:20
c Joz 23:12, 13

HFST. 24
d Ex 18:25, Joz 23:2
e Ge 11:26, 27
f Ge 11:28, 31
g Joz 24:15
h Ge 12:1, Ne 9:7, Han 7:2
i Ge 15:1, 5
j Ge 21:3
k Ge 25:26
l Ge 36:8, De 2:5
m Ge 46:2, 3
n Ex 3:10
o Ex 11:1
p Ex 12:37
q Ex 14:9
r Ex 14:10
s Ex 14:20, 27, Ps 106:11
t Ex 3:20, De 4:34

2de kolom
a Nu 14:34
b Nu 21:23
c Ne 9:22
d Nu 22:2, 5, De 23:3, 4
e Nu 22:12
f Nu 23:11, 25, Nu 24:10
g Nu 31:7, 49
h Joz 3:17
i Joz 5:10
j Joz 11:16, Joz 21:44, Heb 11:30
k Ex 23:28, Joz 2:9, 10
l Ps 44:3
m Joz 11:14
n De 6:10, 11, De 8:7, 8
o Ge 17:1, De 10:12, De 18:13, 1Sa 12:24
p Le 17:7, Ez 23:8

Jehovah. **15** Als jullie Jehovah niet willen dienen, kies nu dan zelf wie jullie gaan dienen:[a] de goden die jullie voorvaders aan de andere kant van de Rivier hebben vereerd[b] of de goden van de Amorieten, van wie jullie het land bewonen.[c] Ik en mijn familie zullen in elk geval Jehovah dienen.’

16 Het volk antwoordde: ‘Het komt niet eens in ons op om Jehovah te verlaten en andere goden te dienen. **17** Jehovah, onze God, heeft ons en onze vaders uit Egypte geleid,[d] het huis van slavernij.[e] Hij heeft grote wonderen* voor onze ogen gedaan,[f] en hij heeft ons steeds beschermd op de hele weg die we zijn gegaan en tegen alle volken die we zijn tegengekomen.[g] **18** Jehovah heeft alle volken verdreven, ook de Amorieten, die vóór ons in het land woonden. Daarom zullen ook wij Jehovah dienen, want hij is onze God.’

19 Toen zei Jozua tegen het volk: ‘Jullie zijn niet in staat Jehovah te dienen, want hij is een heilige God.[h] Hij is een God die volledige* toewijding eist.[i] Hij zal jullie overtredingen# en zonden niet vergeven.[j] **20** Als jullie Jehovah verlaten en vreemde goden gaan dienen, zal hij zich tegen jullie keren en jullie uitroeien, ondanks al het goede dat hij voor jullie heeft gedaan.’[k]

21 Maar het volk zei tegen Jozua: ‘Nee, we zullen Jehovah dienen!’[l] **22** Daarom zei Jozua tegen het volk: ‘Jullie zijn zelf getuigen dat jullie er uit eigen beweging voor hebben gekozen Jehovah te dienen.’[m] Ze antwoordden: ‘Ja, wij zijn getuigen.’

23 ‘Doe dan de vreemde goden weg die jullie nog hebben, en richt je met je hele hart op Jehovah, de God van Israël.’ **24** Het volk zei tegen Jozua: ‘We zullen Jehovah, onze God, dienen en hem gehoorzamen!’

25 Jozua sloot op die dag in Sichem dus een verbond met het volk en gaf hun een voorschrift en een bepaling. **26** Toen schreef Jozua die woorden in het boek van Gods wet[a] en hij richtte een grote steen op[b] onder de grote boom die bij Jehovah’s heiligdom staat.

27 Daarna zei Jozua tegen het hele volk: ‘Kijk! Deze steen zal tegen ons getuigen,[c] want hij heeft alles gehoord wat Jehovah tegen ons heeft gezegd, en hij zal tegen jullie getuigen, zodat jullie niet ontrouw worden aan je God.’ **28** Toen liet Jozua het volk vertrekken, iedereen naar zijn eigen erfdeel.[d]

29 Na die gebeurtenissen stierf Jozua, de zoon van Nun, de dienaar van Jehovah. Hij was toen 110 jaar oud.[e] **30** Hij werd begraven in het gebied van zijn erfdeel: in Timnath-Serah,[f] in het bergland van Efraïm, ten noorden van de berg Gaäs. **31** Israël bleef Jehovah dienen tijdens het hele leven van Jozua en van de oudsten die Jozua overleefden en die hadden meegemaakt wat Jehovah allemaal voor Israël had gedaan.[g]

32 Het lichaam* van Jozef,[h] dat de Israëlieten hadden meegenomen uit Egypte, werd in Sichem begraven op het stuk land dat Jakob voor 100 geldstukken had gekocht van de zonen van Hemor,[i] de vader van Sichem. Het werd het erfdeel van de zonen van Jozef.[j]

33 Ook Eleazar, de zoon van Aäron, stierf.[k] Hij werd begraven op de Heuvel van Pinehas (zijn zoon),[l] een heuvel die hij had gekregen in het bergland van Efraïm.

HFST. 24
- a De 30:19, 20; 1Kon 18:21
- b Joz 24:2
- c Ex 23:32; De 7:25; Re 6:10; Re 10:6
- d Ex 19:4; De 32:12
- e De 6:12
- f Ex 14:31; De 4:34; De 29:2
- g Ex 23:23
- h Le 19:2; Ps 99:5; Jes 6:3; 1Pe 1:15
- i Ex 20:5; Ex 34:14; Nu 25:11; Mt 4:10
- j Ex 23:20, 21; Nu 14:35
- k De 28:15, 20; Joz 23:16; 2Kr 15:2; Jes 63:10; Jer 17:13
- l Ex 19:8
- m De 26:17; Joz 24:15

2de kolom
- a De 31:26
- b Ge 31:45
- c Ge 31:48
- d Re 2:6
- e Re 2:8, 9
- f Joz 19:49, 50
- g De 31:12, 13; Re 2:7
- h Ge 50:25; Ex 13:19; Heb 11:22
- i Ge 33:18, 19; Han 7:15, 16
- j Joz 20:7
- k Nu 3:4; Nu 20:26
- l Ex 6:25; Re 20:28

24:17 *Lett.: ‘tekenen’. **24:19** *Of ‘exclusieve’. #Of ‘opstandigheid’.

24:32 *Lett.: ‘gebeente’.

RECHTERS

INHOUD

1 Na de dood van Jozua[a] vroe-
gen de Israëlieten* aan Jeho-
vah:[b] ‘Wie van ons moet als eer-
ste de Kanaänieten aanvallen?’
2 Jehovah antwoordde: ‘Juda zal
gaan.[c] Ik geef* hem het land in
handen.’ **3** Toen zei Juda tegen
zijn broer Simeon: ‘Ga mee naar
het gebied dat ons is toegewe-
zen*[d] om samen met ons tegen
de Kanaänieten te strijden. Dan
gaan wij mee naar jullie toegewe-
zen gebied.’ Simeon ging dus met
ze mee.
4 Juda trok op en Jehovah gaf
ze de overwinning op de Kanaä-
nieten en de Ferezieten,[e] en ze
versloegen in Bezek 10.000 man.
5 Daar in Bezek kwamen ze te-
genover Adoni-Bezek te staan, en
ze streden tegen hem en versloe-
gen de Kanaänieten[f] en de Fere-
zieten.[g] **6** Toen Adoni-Bezek op
de vlucht sloeg, achtervolgden ze
hem. Ze kregen hem te pakken en
ze hakten zijn duimen en zijn gro-
te tenen af. **7** Adoni-Bezek zei:
‘Er zijn 70 koningen van wie de
duimen en de grote tenen zijn
afgehakt en die onder mijn ta-
fel voedsel oprapen. God vergeldt
me nu wat ik hun heb aangedaan.’
Daarna brachten ze hem naar Je-
ruzalem,[h] en daar stierf hij.
8 Vervolgens vielen de man-
nen van Juda Jeruzalem[i] aan en
veroverden het. Ze doodden de
inwoners met het zwaard en sta-
ken de stad in brand. **9** Daarna
trokken ze naar het zuiden om
te strijden tegen de Kanaänie-
ten die in het bergland en in de
Negeb en de Sjefela[j] woonden.
10 Juda viel de Kanaänieten aan
die in Hebron woonden (vroeger
Kirjath-Arba), en de mannen van
Juda versloegen Sesai, Ahiman
en Talmai.[k]
11 Vandaaruit trokken ze op
tegen de inwoners van Debir[l] (De-
bir was vroeger Kirjath-Sefer).[a]
12 Toen zei Kaleb:[b] ‘Wie Kirjath-
Sefer verovert, geef ik mijn doch-
ter Achsa tot vrouw.’[c] **13** En
Othniël,[d] de zoon van Kalebs jon-
gere broer Kenaz,[e] nam het in.
Kaleb gaf hem dus zijn dochter
Achsa tot vrouw. **14** Onderweg
naar huis spoorde ze hem aan
om haar vader om een stuk land
te vragen. Toen liet ze zich van
haar ezel glijden.* Kaleb vroeg
haar: ‘Wat wil je?’ **15** Ze zei te-
gen hem: ‘Zegen me alstublieft
met een geschenk, want u hebt
me een stuk land in het zuiden*
gegeven. Geef me ook Gulloth-
Maïm.’# Daarom gaf Kaleb haar
Hoog-Gulloth en Laag-Gulloth.
16 De nakomelingen van Mo-
zes’ schoonvader,[f] de Keniet,[g]
trokken met het volk Juda uit
de Palmstad[h] op naar de woestijn
van Juda, ten zuiden van Arad.[i]
Daar vestigden ze zich tussen de
bewoners.[j] **17** Maar Juda trok
met zijn broer Simeon verder
en ze vielen de Kanaänieten aan
die in Zefath woonden en vernie-
tigden de stad volledig.*[k] Daar-
om werd die stad Horma#[l] ge-
noemd. **18** Daarna veroverde
Juda Gaza,[m] Askelon[n] en Ekron[o]
met de bijbehorende gebieden.
19 Jehovah was met Juda en ze
namen het bergland in, maar het
lukte ze niet om de bewoners
van de vlakte* uit hun gebied
te verdrijven omdat die strijd-
wagens met ijzeren zeisen# had-
den.[p] **20** Ze gaven Hebron aan
Kaleb, zoals Mozes had beloofd,[q]
en hij verdreef de drie zonen van
Enak[r] uit die stad.
21 Maar de Benjaminieten ver-
dreven de Jebusieten die in

1:1 *Lett.: ‘zonen van Israël’. **1:2** *Of ‘heb (...) gegeven’. **1:3** *Lett.: ‘mijn lot’.

1:14 *Of mogelijk ‘klapte ze in haar handen terwijl ze op de ezel zat’. **1:15** *Of ‘de Negeb’. #Bet.: ‘waterbekkens’ of ‘waterkommen’. **1:17** *Of ‘bestemden de stad voor de vernietiging’. #Bet.: ‘bestemd voor de vernietiging’. **1:19** *Of ‘laagvlakte’. #Lett.: ‘ijzeren strijdwagens’.

HFST. 1
a Joz 24:29
b Nu 27:18, 21; Re 20:18
c Ge 49:8; De 33:7; 1Kr 5:2
d Joz 15:1; Joz 19:1, 9
e De 9:3
f Ge 10:6; De 20:17
g Ge 15:18-21; Ex 3:8; Re 3:5; 1Kon 9:20, 21
h Joz 15:8, 12
i Joz 15:63; Re 1:21
j Joz 11:16; Joz 15:20, 33
k Joz 11:21; Joz 15:13, 14
l Joz 10:38

2de kolom
a Joz 15:15
b Nu 13:3, 6; Nu 14:24; De 1:35, 36; Joz 14:13
c Joz 15:16-19
d Re 3:9
e 1Kr 4:13
f Ex 3:1; Ex 4:18; Ex 18:1; Nu 10:29
g Nu 24:21; Re 4:11
h De 34:3; Re 3:13
i Nu 21:1
j Nu 10:29-32
k Le 27:29; De 20:16
l Joz 19:1, 4
m Ge 10:19; Joz 11:22
n Re 14:19
o Joz 13:1-3; Joz 15:20, 45
p De 20:1; Joz 17:16
q Nu 14:24; Joz 14:9
r Nu 13:22

Jeruzalem woonden niet. Vandaar dat de Jebusieten tot op deze dag samen met de Benjaminieten in Jeruzalem wonen.[a]

22 Ondertussen trok het huis* van Jozef[b] tegen Bethel op, en Jehovah was met hen.[c] **23** Het huis van Jozef ging Bethel (vroeger Luz)[d] verkennen, **24** en de verkenners zagen een man die de stad uit kwam. Ze zeiden tegen hem: ‘Laat ons zien hoe we de stad in kunnen komen, dan zullen we je goed behandelen.’* **25** De man liet ze dus zien hoe ze de stad in konden komen. Ze doodden de inwoners van de stad met het zwaard, maar de man en zijn hele familie lieten ze gaan.[e] **26** Hij ging naar het land van de Hethieten en bouwde daar een stad die hij Luz noemde. Zo heet de stad nu nog.

27 Manasse veroverde de volgende steden en bijbehorende* plaatsen niet: Beth-Sean, Taänach,[f] Dor, Jibleam en Megiddo.[g] De Kanaänieten lieten zich niet uit dat gebied verjagen. **28** Toen Israël sterker werd, verplichtten ze de Kanaänieten tot dwangarbeid,[h] maar ze verdreven hen niet helemaal.[i]

29 Efraïm verdreef de Kanaänieten die in Gezer woonden niet. De Kanaänieten bleven daar in hun midden wonen.[j]

30 Zebulon verdreef de inwoners van Kithron en Nahalol[k] niet. De Kanaänieten bleven in hun midden wonen en werden verplicht tot dwangarbeid.[l]

31 Aser verdreef de inwoners van Akko en de inwoners van Sidon,[m] Ahlab, Achzib,[n] Helba, Afik[o] en Rehob[p] niet. **32** De Aserieten bleven dus wonen te midden van de Kanaänieten, de bewoners van het land, want ze verdreven hen niet.

33 Naftali verdreef de inwoners van Beth-Semes en Beth-Anath[a] niet, maar ze bleven wonen te midden van de Kanaänieten, de bewoners van het land.[b] Wel verplichtten ze de inwoners van Beth-Semes en Beth-Anath tot dwangarbeid.

34 De Amorieten dwongen de Danieten om in de bergen te blijven wonen. Ze gaven hun niet de kans naar de vlakte* af te dalen.[c] **35** De Amorieten lieten zich niet uit het Heresgebergte en uit Ajalon[d] en Saälbim[e] verjagen. Maar toen de macht* van het huis van Jozef groter# werd, werden ze tot dwangarbeid verplicht. **36** Het gebied van de Amorieten liep vanaf de Akrabbimpas,[f] vanaf Sela omhoog.

2 Toen ging Jehovah's engel[g] van Gilgal[h] naar Bochim en zei: ‘Ik heb jullie vanuit Egypte naar het land gebracht dat ik jullie voorvaders met een eed had beloofd.[i] Bovendien heb ik gezegd: “Ik zal mijn verbond* met jullie nooit verbreken.[j] **2** En jullie mogen geen verbond sluiten met de bewoners van dit land[k] en jullie moeten hun altaren afbreken.”[l] Maar jullie hebben niet naar me geluisterd.[m] Hoe hebben jullie dat kunnen doen? **3** Daarom heb ik gezegd: “Ik zal ze niet voor jullie verdrijven.[n] Ze zullen jullie in de val laten lopen,[o] en jullie zullen door hun goden verlokt worden.”’[p]

4 Toen Jehovah's engel die woorden tegen de Israëlieten sprak, begon het volk luid te huilen. **5** Daarom noemden ze die plaats Bochim* en ze brachten daar slachtoffers aan Jehovah.

6 Vervolgens liet Jozua het volk vertrekken en de Israëlieten gingen allemaal naar hun eigen

---

1:22 *Of ‘de afstammelingen’. **1:24** *Lett.: ‘loyale liefde tonen’. **1:27** *Of ‘omliggende’.

1:34 *Of ‘laagvlakte’. **1:35** *Lett.: ‘hand’. #Lett.: ‘zwaar’. **2:1** *Zie Woordenlijst. **2:5** *Bet.: ‘huilers’.

HFST. 1
a Joz 15:63; 2Sa 5:6
b Joz 14:4
c Ge 49:22, 24; Joz 16:1; Ps 44:3
d Ge 35:6
e Joz 6:25; 1Sa 15:6
f Joz 21:8, 25; Re 5:19
g Joz 17:11, 12
h Ge 9:25; 1Kon 9:20, 21
i Nu 33:55; De 7:2; De 20:16; Joz 17:13
j Joz 16:10; 1Kon 9:16
k Joz 19:15, 16
l De 20:17; Re 2:2
m Joz 11:8; Joz 19:28, 31
n Joz 19:29, 31
o Joz 19:30, 31
p Joz 21:8, 31

2de kolom
a Joz 19:38, 39
b De 7:2
c Joz 19:47; Re 18:1
d Joz 10:12
e Joz 19:42, 48
f Nu 34:2, 4; Joz 15:3, 12

HFST. 2
g Ex 23:20, 23; Joz 5:13, 14
h Joz 5:8, 9
i Ge 12:7; Ge 26:3
j Ge 17:1, 7; Le 26:42
k Ex 23:32; De 7:2; 2Kor 6:14
l Ex 34:13; Nu 33:52
m Re 1:28
n Re 2:20-23
o Nu 33:55; Joz 23:12, 13
p Ex 23:33; De 7:16; 1Kon 11:2

erfdeel om het in bezit te nemen.[a]
7 Het volk bleef Jehovah dienen
tijdens het hele leven van Jozua
en dat van de oudsten die Jozua
overleefden en die alle grote din-
gen hadden gezien die Jehovah
voor Israël had gedaan.[b] **8** Toen
stierf Jozua, de zoon van Nun, de
dienaar van Jehovah. Hij was 110
jaar oud.[c] **9** Hij werd begraven
in het gebied van zijn erfdeel:
in Timnath-Heres,[d] in het berg-
land van Efraïm, ten noorden van
de berg Gaäs.[e] **10** Iedereen van
die generatie werd tot zijn voor-
vaders vergaderd,* en na hen
kwam er een andere generatie
die Jehovah niet kende en ook
niet wist wat hij voor Israël had
gedaan.

11 De Israëlieten gingen doen
wat slecht was in Jehovah's ogen
en vereerden* de Baäls.[f] **12** Zo
verlieten ze Jehovah, de God van
hun vaders, die hen uit Egypte
had geleid.[g] Ze gingen andere go-
den volgen, de goden van de vol-
ken om hen heen,[h] en ze gingen
zich voor die neerbuigen om Je-
hovah te tergen.[i] **13** De Israëlie-
ten keerden Jehovah de rug toe
en gingen Baäl en de Astoreth-
beelden vereren.[j] **14** Toen werd
Jehovah zo woedend dat hij Israël
in handen liet vallen van plunde-
raars die hen beroofden.[k] Hij le-
verde het volk over* aan de vijan-
den om hen heen[l] en ze konden
niet langer tegen hun vijanden
standhouden.[m] **15** Steeds als ze
iets ondernamen, was Jehovah te-
gen ze en werden ze getroffen
door ellende,[n] precies zoals Je-
hovah had gezegd en zoals Jeho-
vah hun had gezworen.[o] Daardoor
raakten ze in grote moeilijkhe-
den.[p] **16** Vervolgens voorzag Je-
hovah steeds in rechters die hen
uit de greep van hun plunderaars
bevrijdden.[q]

17 Maar ook naar de rechters
wilden ze niet luisteren, en ze
gingen andere goden vereren* en
zich voor die neerbuigen. Ze ver-
lieten al snel de weg die hun voor-
vaders hadden gevolgd:# die had-
den zich wel aan de geboden van
Jehovah gehouden.[a] Maar zij de-
den dat niet. **18** Steeds wanneer
Jehovah in een rechter voorzag,[b]
was Jehovah met die rechter. Zo-
lang de rechter leefde, bevrijd-
de Hij het volk uit de greep van
hun vijanden. Want als ze zucht-
ten vanwege degenen die hen on-
derdrukten[c] en slecht behandel-
den, kreeg Jehovah medelijden[d]
met hen.*

19 Maar als de rechter stierf,
vervielen ze van kwaad tot erger.
Meer nog dan hun vaders gingen
ze andere goden volgen door die
te vereren en zich voor die neer
te buigen.[e] Ze weigerden hard-
nekkig om die praktijken op te
geven. **20** Uiteindelijk werd Je-
hovah woedend op Israël,[f] en hij
zei: 'Dit volk heeft zich niet aan
het verbond gehouden[g] dat ik met
hun voorvaders heb gesloten en ze
hebben niet naar me geluisterd.[h]
21 Daarom zal ik voortaan geen
enkel volk dat Jozua bij zijn dood
heeft overgelaten[i] voor ze verdrij-
ven. **22** Dat doe ik om Israël op
de proef te stellen en om te zien
of ze net als hun vaders Jehovah's
weg[j] zullen volgen.'* **23** Om die
reden stond Jehovah die volken
toe er te blijven wonen. Hij ver-
dreef ze niet meteen en gaf ze niet
in handen van Jozua.

3 Jehovah liet volken in het
land blijven zodat iedereen
in Israël die de oorlogen van Ka-
naän niet had meegemaakt door
die volken op de proef gesteld
kon worden.[k] **2** (Hierdoor zou-
den volgende generaties Israë-
lieten die geen oorlog hadden

2:10 *Een poëtische uitdrukking voor de dood. **2:11** *Lett.: 'dienden'. **2:14** *Lett.: 'verkocht'.

2:17 *Of 'zich prostitueren met'. #Lett.: 'bewandeld'. **2:18** *Of 'voelde Jehovah spijt'. **2:22** *Lett.: 'bewandelen'.

HFST. 2
a Joz 24:28
b Joz 23:3; Joz 24:31
c Joz 24:29
d Joz 19:49, 50
e Joz 24:30
f Re 3:7; Re 10:6; 1Kon 18:17, 18
g De 31:16
h De 6:14
i Ex 20:5
j Re 3:7; Re 10:6; 1Kon 11:5
k Re 3:8; 2Kon 17:20; Ps 106:40, 41
l Re 4:2
m Le 26:17, 37; De 28:15, 25
n De 28:15
o De 4:25, 26
p Re 10:9
q Re 3:9; 1Sa 12:11; Ne 9:27; Ps 106:43

2de kolom
a Re 2:7
b Re 3:9
c Re 4:3
d De 32:36; Ps 106:45
e Re 4:1; Re 8:33
f De 7:4; Re 10:7; Ps 106:40
g Ex 24:3, 8; Ex 34:27; De 29:1; Joz 23:16
h Le 26:14, 17
i Joz 13:1, 2
j Nu 33:55; De 8:2; Joz 23:12, 13; Re 3:4

HFST. 3
k De 8:2; Re 2:10

meegemaakt, leren hoe ze oorlog moesten voeren.) **3** Dat waren: de vijf vorsten van de Filistijnen,[a] alle Kanaänieten, de Sidoniërs,[b] en de Hevieten[c] in het Libanongebergte[d] vanaf de berg Baäl-H̱ermon tot aan Ḻebo-Ha̱math.*[e] **4** Ze waren een middel om Israël op de proef te stellen en om te zien of ze zich zouden houden aan Jehovah's geboden die hij hun vaders via Mozes had gegeven.[f] **5** De Israëlieten woonden dus tussen de Kanaänieten,[g] de Hethieten, de Amorieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten. **6** Ze trouwden met hun dochters en gaven hun eigen dochters aan hun zonen, en ze begonnen hun goden te vereren.[h]

7 De Israëlieten gingen doen wat slecht was in Jehovah's ogen. Ze vergaten Jehovah, hun God, en vereerden de Baäls[i] en de heilige palen.*[j] **8** Toen werd Jehovah woedend op Israël en hij leverde hen over* aan Ku̱schan-Rischata̱ïm, de koning van Mesopotamië.# De Israëlieten dienden Ku̱schan-Rischata̱ïm acht jaar lang. **9** Toen de Israëlieten tot Jehovah om hulp riepen,[k] voorzag Jehovah in een redder om hen te bevrijden:[l] O̱thniël,[m] de zoon van Kalebs jongere broer Ke̱naz. **10** De geest van Jehovah kwam op hem[n] en hij werd rechter over Israël. Hij voerde oorlog tegen Ku̱schan-Rischata̱ïm, de koning van Mesopotamië,* en Jehovah liet de koning in zijn handen vallen. Zo overwon hij Ku̱schan-Rischata̱ïm. **11** Daarna had het land 40 jaar lang rust.* Toen stierf O̱thniël, de zoon van Ke̱naz.

12 En opnieuw gingen de Israëlieten doen wat slecht was in Jehovah's ogen.[o] Daarop liet Jehovah toe dat E̱glon, de koning van Moab,[a] sterker werd dan Israël, omdat ze deden wat slecht was in Jehovah's ogen. **13** Vervolgens verzamelde die de Ammonieten[b] en de Amalekieten.[c] Samen vielen ze Israël aan en ze veroverden de Palmstad.[d] **14** De Israëlieten dienden E̱glon, de koning van Moab, 18 jaar lang.[e] **15** Toen riepen de Israëlieten tot Jehovah om hulp.[f] Daarom voorzag Jehovah in een redder:[g] E̱hud,[h] de zoon van Ge̱ra, een Benjaminiet[i] die linkshandig[j] was. Op een gegeven moment moest hij namens de Israëlieten schatting* afdragen aan E̱glon, de koning van Moab. **16** Ondertussen had E̱hud voor zichzelf een tweesnijdend zwaard gemaakt van een el* lang. Dat hing hij onder zijn kleren aan zijn rechterheup. **17** Toen ging hij de schatting afdragen aan koning E̱glon van Moab, die erg dik was.

18 Nadat E̱hud de schatting had afgedragen, stuurde hij de mensen die de schatting hadden vervoerd weg. **19** Maar toen hij bij de beelden* in Gi̱lgal[k] aankwam, ging hij zelf terug en zei: 'Koning, ik heb een geheime boodschap voor u.' De koning zei: 'Stilte!' En al zijn dienaren gingen weg. **20** E̱hud ging naar de koning toe, die helemaal alleen was in zijn koele kamer op het dak. E̱hud zei: 'Ik heb een boodschap van God voor u.' Vervolgens stond de koning op van zijn troon.* **21** E̱hud pakte met zijn linkerhand het zwaard dat aan zijn rechterheup hing en stak het in E̱glons buik. **22** Het zwaard verdween met handgreep en al in de buik en werd omsloten door het vet, want E̱hud trok het zwaard er niet uit. En de inhoud van de darmen kwam naar buiten. **23** Nadat E̱hud de deuren van binnenuit

---

3:3 *Of 'de ingang van Hamath'. **3:7, 15** *Zie Woordenlijst. **3:8** *Lett.: 'verkocht'. #Lett.: 'Aram-Naharaïm'. **3:10** *Lett.: 'Aram'. **3:11** *Of 'vrede'.

3:16 *Misschien een korte el van zo'n 38 cm. Zie App. B14. **3:19** *Of mogelijk 'steengroeven'. **3:20** *Of 'zetel'.

HFST. 3

a Re 1:18, 19
b Joz 13:1, 4; Re 1:31
c Joz 9:1, 2
d Joz 13:1, 6
e Nu 34:2, 8; Joz 13:1, 5
f Ex 23:33; Re 2:21, 22
g Re 1:29; Ps 106:34
h Ex 34:15, 16; Nu 25:1, 2; De 7:3, 4; 1Kon 11:1, 4
i De 31:16; Re 2:11; Re 10:6
j Ex 34:13; De 12:3; De 16:21
k De 4:30; Re 10:10, 15
l Re 2:16, 18; Re 3:15
m 1Kr 4:13
n Nu 11:16, 17; Re 6:34; Re 11:29; Re 14:5, 6; Re 15:14; 1Sa 11:6; 1Sa 16:13; 2Kr 15:1
o Re 2:19

2de kolom

a Ge 19:36, 37
b Ge 19:36, 38; Re 11:4, 5
c Ex 17:8; Re 6:3
d De 34:3
e De 28:48
f Ps 78:34
g Re 3:9
h Re 4:1
i Ge 49:27
j Re 20:15, 16
k Joz 4:19; Joz 5:8, 9

had vergrendeld, verliet hij de kamer via de galerij.* **24** Toen hij weg was, kwamen de dienaren terug en zagen dat de deuren van de kamer op slot zaten. Ze zeiden: ‘Hij is vast zijn behoefte aan het doen* in de koele binnenkamer.’ **25** Ze bleven zo lang wachten dat ze in verlegenheid werden gebracht. Omdat de deuren van de kamer steeds maar niet opengingen, pakten ze uiteindelijk de sleutel om de deuren te openen en toen zagen ze hun heer dood op de grond* liggen!

26 In de tijd dat ze maar bleven wachten, ontsnapte Ehud. Hij kwam langs de stenen beelden*[a] en bereikte Seïra veilig. **27** Toen hij daar in het bergland van Efraïm[b] aankwam, blies hij op de hoorn.[c] Daarop daalden de Israëlieten onder zijn aanvoering af uit het bergland. **28** Hij zei tegen ze: ‘Volg mij, want Jehovah heeft jullie vijanden, de Moabieten, in jullie handen gegeven.’ Ze volgden hem en bezetten de oversteekplaatsen in de Jordaan, zodat de Moabieten niet meer konden oversteken. **29** Ze doodden toen zo’n 10.000 Moabieten,[d] allemaal sterke en dappere mannen. Er ontsnapte er niet één.[e] **30** Op die dag werd Moab door Israël onderworpen. Daarna had het land 80 jaar lang rust.*[f]

31 Na Ehud kwam Samgar,[g] de zoon van Anath, die met een veedrijversstok*[h] 600 Filistijnen[i] doodde. Zo bevrijdde ook hij Israël.

4 Maar na Ehuds dood gingen de Israëlieten opnieuw doen wat slecht was in Jehovah’s ogen.[j] **2** Daarom leverde Jehovah hen over* aan koning Jabin van Kanaän,[k] die in Hazor regeerde. Zijn legeraanvoerder was Sisera, die in Haroseth-Haggojim*[a] woonde. **3** De Israëlieten riepen tot Jehovah[b] om hulp, want Jabin* had 900 strijdwagens met ijzeren zeisen,#[c] en 20 jaar lang onderdrukte hij de Israëlieten met harde hand.[d]

4 Debora, een profetes,[e] de vrouw van Lappidoth, sprak in die tijd recht in Israël. **5** Ze zat meestal onder de Deborapalm tussen Rama[f] en Bethel[g] in het bergland van Efraïm, en de Israëlieten gingen naar haar toe voor rechterlijke uitspraken. **6** Ze liet Barak,[h] de zoon van Abinoam, uit Kedes-Naftali[i] bij zich roepen en zei tegen hem: ‘Jehovah, de God van Israël, geeft je het bevel: “Trek op naar de berg Tabor* en neem 10.000 man van Naftali en Zebulon met je mee. **7** Dan zal ik Sisera, Jabins legeraanvoerder, met zijn strijdwagens en zijn troepen bij je brengen bij de rivier* de Kison[j] en ik zal hem in jouw handen laten vallen.”’[k]

8 Barak antwoordde: ‘Ik ga alleen als jij meegaat. Als jij niet meegaat, ga ik ook niet.’ **9** Ze zei: ‘Ik ga zeker met je mee. Maar jij zult niet de eer krijgen voor deze veldtocht, want Jehovah zal Sisera uitleveren aan een vrouw.’[l] Toen ging Debora met Barak mee naar Kedes.[m] **10** Barak riep Zebulon en Naftali[n] in Kedes bij elkaar en 10.000 man volgde hem. Ook Debora ging met hem mee.

11 De Keniet Heber had zich trouwens afgescheiden van de Kenieten,[o] de nakomelingen van Hobab, de schoonvader van Mozes.[p] Hij had zijn tent opgezet bij de grote boom in Saänannim, dat bij Kedes ligt.

12 Sisera kreeg te horen dat Barak, de zoon van Abinoam,

HFST. 3
a Re 3:19
b Re 7:24
c Re 6:34; 1Sa 13:3
d De 28:7
e Le 26:7, 8
f Re 3:11
g Re 5:6
h Re 15:3, 15; 1Sa 17:47, 50
i Joz 13:1, 2

HFST. 4
j Re 2:19
k Re 2:14; Re 3:8; Re 10:7

2de kolom
a Re 4:16
b Re 2:18; Re 3:9; Ps 107:19
c Joz 17:16; Re 1:19
d De 28:48
e Ex 15:20; 2Kon 22:14; Lu 2:36; Han 21:8, 9
f Joz 18:21, 25
g Ge 28:17, 19
h Heb 11:32
i Joz 21:32
j 1Kon 18:40; Ps 83:9
k De 20:1
l Re 4:21, 22; Re 5:24, 26
m Joz 20:7, 9; Joz 21:32
n Re 5:18
o Nu 24:21; Re 1:16; 1Sa 15:6
p Nu 10:29

3:23 *Of mogelijk ‘het luchtgat’. **3:24** *Lett.: ‘bedekt zijn voeten’. **3:25** *Lett.: ‘aarde’. **3:26** *Of mogelijk ‘de steengroeven’. **3:30** *Of ‘vrede’. **3:31** *Zie Woordenlijst ‘Prikkel’. **4:2** *Lett.: ‘verkocht’.

4:2 *Of ‘Haroseth van de naties’. **4:3** *Lett.: ‘hij’. #Lett.: ‘ijzeren strijdwagens’. **4:6** *Of ‘stel je mannen op de berg Tabor in slagorde op’. **4:7** *Of ‘wadi’.

naar de berg Tabor was opge-
trokken.[a] **13** Meteen verzamel-
de Sisera al zijn strijdwagens
(900 strijdwagens met ijzeren zei-
sen) en al zijn troepen om vanuit
Haroseth-Haggojim naar de rivier
de Kison te gaan.[b] **14** Debora
zei tegen Barak: ‘Ga, want dit is
de dag waarop Jehovah je Sise-
ra in handen geeft. Jehovah gaat
voor je uit!’ Vervolgens daalde Ba-
rak met 10.000 man achter zich
aan de berg Tabor af. **15** Toen
liet Jehovah bij Sisera met al
zijn strijdwagens en zijn hele le-
ger paniek ontstaan[c] vanwege het
zwaard van Barak. Uiteindelijk
sprong Sisera van zijn wagen en
vluchtte te voet. **16** Barak ach-
tervolgde de strijdwagens en het
leger tot aan Haroseth-Haggojim.
Zo werd het hele leger van Sisera
gedood met het zwaard. Niemand
ontkwam.[d]

17 Maar Sisera vluchtte te voet
naar de tent van Jaël,[e] de vrouw
van de Keniet Heber,[f] want er was
vrede tussen koning Jabin[g] van
Hazor en de familie van de Keniet
Heber. **18** Jaël kwam naar bui-
ten en ging Sisera tegemoet. Ze
zei tegen hem: ‘Kom binnen, mijn
heer, kom gerust binnen. U hoeft
niet bang te zijn.’ Hij ging dus
haar tent in en ze bedekte hem
met een deken. **19** ‘Geef me als-
jeblieft een beetje water,’ zei hij,
‘ik heb dorst.’ Ze opende dus een
leren zak met melk en gaf hem
te drinken,[h] waarna ze hem op-
nieuw toedekte. **20** Hij zei tegen
haar: ‘Ga bij de ingang van de
tent staan, en als er iemand komt
die vraagt: “Is hier een man?”, zeg
dan: “Nee!”’

21 Maar Jaël, de vrouw van He-
ber, pakte een tentpin en een ha-
mer. Terwijl de uitgeputte Sisera
diep lag te slapen, sloop ze naar
hem toe. Ze sloeg de pin dwars
door zijn slapen de grond in en hij
stierf.[i]

22 Toen kwam Barak eraan,
die Sisera achtervolgde. Jaël ging
hem tegemoet en zei: ‘Kom, dan
laat ik je de man zien die je zoekt.’
Hij ging mee naar binnen, en daar
lag Sisera dood op de grond met
de tentpin door zijn slapen.

23 Zo onderwierp God op die
dag koning Jabin van Kanaän aan
de Israëlieten.[a] **24** De Israëlieten
dreven koning Jabin van Kanaän[b]
steeds verder in het nauw, totdat
ze hem* hadden vernietigd.[c]

5 Op die dag zong Debora[d] sa-
men met Barak,[e] de zoon van
Abinoam, dit lied:[f]

2 ‘Loof Jehovah,
omdat Israël het haar los liet
hangen,*
omdat het volk zich vrijwillig
aanbood.[g]
3 Luister, koningen! Hoor me
aan, regeerders!
Voor Jehovah zal ik zingen.
Ik zal zingen tot lof van*
Jehovah,[h] de God van
Israël.[i]
4 Jehovah, toen u wegging uit
Seïr,[j]
toen u optrok uit het gebied
van Edom,
schudde de aarde en stortte
er water uit de hemel,
er stroomde water uit de
wolken.
5 De bergen smolten* voor de
ogen van Jehovah,[k]
ook de Sinaï voor de ogen
van Jehovah,[l] de God van
Israël.[m]
6 In de dagen van Samgar,[n]
de zoon van Anath,
in de dagen van Jaël,[o] waren
de hoofdwegen verlaten,
reizigers namen de binnen-
wegen.
7 De dorpen in Israël waren
verlaten,*

4:24 *Lett.: ‘koning Jabin van Kanaän’. **5:2** *Of ‘de strijders in Israël het haar los lieten hangen’. **5:3** *Of ‘muziek maken voor’. **5:5** *Of mogelijk ‘schudden’. **5:7** *Of ‘er waren geen dorpelingen meer in Israël’.

HFST. 4
a Re 4:6
b Re 5:20, 21
c Ex 14:24, Joz 10:10
d Le 26:7
e Re 5:24
f Re 4:11
g Re 4:1, 2
h Re 5:25
i Re 4:9, Re 5:26, 27

2de kolom
a Heb 11:32, 33
b Ge 9:25
c De 7:24

HFST. 5
d Re 4:4
e Re 4:6, Heb 11:32
f Ex 15:1, Ps 18:Ops
g Re 4:10
h 2Sa 22:50, Ps 7:17
i Ex 20:2
j De 33:2
k De 4:11
l Ex 19:18, Ne 9:13
m Ex 20:2
n Re 3:31
o Re 4:17

ze lagen verlaten totdat ik,
Debora,[a] opstond,
totdat ik opstond als een
moeder in Israël.[b]
8 Toen ze voor nieuwe goden
kozen,[c]
was er strijd in de poorten.[d]
Er was geen schild of speer
te vinden
onder 40.000 man in Israël.
9 Mijn hart is bij de aanvoerders
van Israël,[e]
die vrijwillig meegingen met
het volk.[f]
Loof Jehovah!
10 Jullie die op lichtbruine
ezels rijden,
jullie die op kostbare tapijten
zitten
en jullie die te voet over de
weg gaan,
denk hierover na!
11 De stemmen van de water-
putters waren te horen bij
de drinkplaatsen.
Daar vertelden ze over de
rechtvaardige daden van
Jehovah,
de rechtvaardige daden van
zijn dorpelingen in Israël.
Jehovah's volk daalde toen af
naar de poorten.
12 Ontwaak, ontwaak, Debora![g]
Ontwaak, ontwaak, zing een
lied![h]
Sta op, Barak![i] Leid je ge-
vangenen weg, zoon van
Abinoam!
13 Toen daalden degenen die
overgebleven waren af
naar de vorsten,
Jehovah's volk daalde naar
mij af om op te trekken
tegen de machtigen.
14 Degenen in het dal* kwamen
uit Efraïm;
ze volgen jou, Benjamin, met
je troepen.
Uit Machir[j] daalden de aan-
voerders af,
en uit Zebulon degenen die
voor het leger werven.*
15 De aanvoerders van Issa-
schar waren met Debora,
net als Issaschar en ook
Barak.[a]
Hij werd te voet de vallei* in
gestuurd.[b]
Onder de afdelingen van
Ruben was grote besluite-
loosheid.#
16 Waarom bleef je tussen de
twee zadeltassen zitten
en luisteren naar het gefluit
van de herders voor de
kudden?[c]
Voor de afdelingen van
Ruben was er grote
besluiteloosheid.
17 Gilead bleef aan de andere
kant van de Jordaan.[d]
En Dan, waarom bleef hij bij
de schepen?[e]
Aser zat bij de zeekust en
deed niets,
hij bleef bij zijn havens.*[f]
18 Zebulon was een volk dat zijn
leven op het spel zette.*
Ook Naftali deed dat,[g] op de
hoogvlakten.[h]
19 Koningen kwamen, ze streden.
De koningen van Kanaän
streden toen[i]
in Taänach bij het water van
Megiddo.[j]
Ze maakten geen zilver buit.[k]
20 Vanuit de hemel streden de
sterren,
vanuit hun baan streden ze
tegen Sisera.
21 De rivier de Kison spoelde
hen weg,[l]
de oude rivier, de rivier de
Kison.
O mijn ziel,* je hebt de
machtigen vertrapt.

5:14 *Of 'de laagvlakte'.

5:14 *Of mogelijk 'die de uitrusting van een schrijver hanteren'. **5:15** *Of 'laagvlakte'. #Lett.: 'onderzoekingen van het hart'. **5:17** *Of 'landingsplaatsen'. **5:18** *Of 'zijn ziel verachtte'. **5:21** *Zie Woordenlijst.

HFST. 5
a Re 4:4
b Re 4:5
c De 32:16, 17; Re 2:12
d Re 4:1-3
e Re 4:6
f Re 4:10
g Re 4:4
h Re 5:1
i Re 4:6
j Nu 32:39

2de kolom
a Re 4:6; Heb 11:32
b Re 4:14
c Nu 32:1
d Joz 22:9
e Joz 19:46, 48
f Joz 19:24, 29
g Re 4:6, 10
h Re 4:14
i Re 4:13
j Re 1:27
k Re 4:16
l Re 4:7, 13; Ps 83:9

22 Toen dreunden de hoeven
van de paarden
terwijl zijn hengsten wild
galoppeerden.[a]
23 “Vervloek Meroz,” zei de
engel van Jehovah,
“vervloek zijn inwoners,
want ze zijn Jehovah niet te
hulp gekomen,
ze zijn Jehovah niet komen
helpen met de dappere
mannen.”
24 Gezegend boven alle vrouwen
is Jaël,[b]
de vrouw van de Keniet
Heber.[c]
Ze is de meest gezegende van
alle vrouwen die in tenten
wonen.
25 Hij vroeg om water, ze gaf
hem melk.
In een kostbare feestschaal
bood ze hem gestremde
melk* aan.[d]
26 Met haar hand pakte ze de
tentpin,
met haar rechterhand greep
ze de houten hamer van de
werkman.
En ze sloeg Sisera, ze ver-
brijzelde zijn hoofd,
ze verpletterde en door-
boorde zijn slapen.[e]
27 Tussen haar voeten bezweek
hij, hij viel neer en bleef
liggen,
tussen haar voeten bezweek
hij en viel hij neer.
Waar hij bezweek, viel hij,
volledig overwonnen.
28 Uit het venster keek een
vrouw naar buiten,
de moeder van Sisera tuurde
uit het tralievenster:
“Waarom is zijn strijdwagen
zo laat?
Waarom hoor ik nog geen
hoefgetrappel en wagens?”[f]
29 De wijste van haar edel-
vrouwen antwoordde haar
steeds
wat ze ook tegen zichzelf
bleef zeggen:
30 “Ze zijn vast de buit aan het
verdelen,
één meisje,* twee meisjes#
voor elke strijder,
geverfde stof als buit voor
Sisera, geverfde stof als
buit,
een geborduurd gewaad,
geverfde stof, twee ge-
borduurde gewaden
voor de hals van de plunde-
raars.”
31 Laat zo al uw vijanden ver-
gaan,[a] o Jehovah,
maar laat degenen die van
u houden, worden als de
zon die opkomt in al zijn
pracht.’

Daarna had het land 40 jaar
lang rust.*[b]

6 Maar de Israëlieten gingen
opnieuw doen wat slecht was
in Jehovah’s ogen.[c] Daarom gaf
Jehovah ze zeven jaar lang in
de macht van Midian.[d] 2 Mi-
dian overheerste Israël.[e] Uit angst
voor Midian maakten de Israëlie-
ten schuilplaatsen* in de bergen,
in grotten en op moeilijk bereikba-
re plekken.[f] 3 Steeds als Israël
het land had ingezaaid, werden ze
aangevallen door Midian, Amalek[g]
en de oosterlingen.[h] 4 Die trok-
ken tegen hen op en vernielden de
oogst, helemaal tot aan Gaza, en
ze lieten voor Israël niets te eten
over, en ook geen schapen, run-
deren en ezels.[i] 5 Als een gro-
te zwerm sprinkhanen kwamen ze
aanzetten[j] met hun vee en hun
tenten; ze vormden een ontelba-
re massa mensen en kamelen.[k] Ze
vielen het land binnen om het te
verwoesten. 6 Door Midian ont-
stond er grote armoede in Israël,
en de Israëlieten riepen tot Jeho-
vah om hulp.[l]

HFST. 5
a Ps 20:7
Sp 21:31
b Re 4:17
c Re 4:11
d Re 4:19
e Re 4:21, 22
f Re 4:15, 16

2de kolom
a Ps 83:9
b Re 3:10, 11
Re 3:30

HFST. 6
c Re 2:19
d De 28:15, 48
Re 2:14
Ne 9:28
e Nu 33:55
f 1Sa 13:5, 6
g Re 3:13
h Re 8:10
i De 28:15, 33
De 28:31, 48
j Re 8:10
k Re 7:12
l De 4:30

5:25 *Of ‘room’.

5:30 *Lett.: ‘baarmoeder’. #Lett.: ‘baarmoeders’. 5:31 *Of ‘vrede’. 6:2 *Of mogelijk ‘ondergrondse opslagplaatsen’.

7 Toen de Israëlieten tot Je-
hovah om hulp riepen vanwege
Midian,[a] **8** stuurde Jehovah een
profeet naar de Israëlieten die te-
gen ze zei: ‘Dit zegt Jehovah, de
God van Israël: “Ik heb jullie uit
Egypte geleid en jullie uit het huis
van slavernij bevrijd.[b] **9** Zo heb
ik jullie uit de greep van Egypte
en van alle onderdrukkers gered.
Ik heb ze verdreven en jullie hun
land gegeven.[c] **10** Ook heb ik te-
gen jullie gezegd: ‘Ik ben Jeho-
vah, jullie God.[d] Jullie mogen de
goden van de Amorieten niet ver-
eren, ook al wonen jullie in hun
land.’[e] Maar jullie hebben me niet
gehoorzaamd.”’*[f]

11 Later kwam Jehovah’s en-
gel[g] en ging onder de grote boom
in Ofra zitten, die van de Abiëz-
riet[h] Joas was. Zijn zoon Gideon[i]
was in de wijnpers tarwe aan
het uitkloppen zodat de Midianie-
ten het niet konden zien. **12** Je-
hovah’s engel verscheen aan hem
en zei: ‘Jehovah is met je,[j] dap-
pere strijder.’ **13** Gideon zei te-
gen hem: ‘Vergeef me, mijn heer,
maar als Jehovah met ons is,
waarom is dit ons dan allemaal
overkomen?[k] Waar zijn al zijn
wonderen waar onze vaders ons
over hebben verteld?[l] Die zei-
den toch: “Jehovah heeft ons uit
Egypte geleid”?[m] Maar nu heeft
Jehovah ons in de steek gela-
ten[n] en ons in handen van Mi-
dian laten vallen.’ **14** Jehovah
keek hem aan en zei: ‘Gebruik de
kracht die je hebt en red Israël uit
de greep van Midian.[o] Ik ben het
toch die je stuurt?’ **15** Gideon
antwoordde: ‘Vergeef me, Jeho-
vah. Hoe kan ik Israël nu redden?
Mijn familie* is de onbelangrijk-
ste van Manasse, en ik heb niets
te vertellen in het huis van mijn
vader.’ **16** Maar Jehovah zei te-
gen hem: ‘Omdat ik met je zal
zijn,[p] zul je Midian verslaan alsof
het één man is.’

6:10 *Lett.: ‘niet naar mijn stem geluisterd’. **6:15** *Lett.: ‘duizendtal’.

17 Toen zei Gideon tegen hem:
‘Als ik uw gunst heb, geef me
dan een teken dat u het bent die
met me praat. **18** Ga alstublieft
niet weg totdat ik terugkom en
een geschenk aan u heb voor-
gezet.’[a] Hij zei dus: ‘Ik zal hier
blijven tot je terugkomt.’ **19** Gi-
deon ging naar binnen en maak-
te een geitenbokje klaar en bak-
te ongezuurd brood van een efa*
meel.[b] Hij deed het vlees in de
mand en het kookvocht in de
kookpot. Vervolgens bracht hij
het naar buiten, onder de grote
boom, en bood het hem aan.

20 De engel van de ware God
zei tegen hem: ‘Neem het vlees
en het ongezuurde brood en leg
het daar op de grote rots, en
giet het kookvocht uit.’ Dat deed
hij. **21** Vervolgens stak Jeho-
vah’s engel de staf uit die hij
in zijn hand had en raakte met
de punt het vlees en het onge-
zuurde brood aan. Daarna laai-
de er vuur op uit de rots dat het
vlees en het ongezuurde brood
verteerde.[c] Toen verdween Je-
hovah’s engel uit het gezicht.
22 Nu besefte Gideon dat het
Jehovah’s engel was.[d]

Gideon zei meteen: ‘Ach, Soe-
vereine Heer Jehovah, ik heb oog
in oog gestaan met Jehovah’s en-
gel!’[e] **23** Maar Jehovah zei te-
gen hem: ‘Vrede zij met je. Wees
niet bang,[f] je zult niet sterven.’
24 Daarom bouwde Gideon daar
een altaar voor Jehovah, en tot
op de dag van vandaag wordt het
Jehovah-Sjalom*[g] genoemd. Het
staat nog steeds in Ofra van de
Abiëzrieten.

25 Die nacht zei Jehovah te-
gen hem: ‘Neem de jonge stier die
van je vader is, de tweede jonge
stier van zeven jaar. Breek ook
het altaar van Baäl af dat van je
vader is en hak de heilige paal
om die ernaast staat.[h] **26** Bouw
dan met een rij stenen een altaar

6:19 *Ongeveer 22 l. Zie App. B14. **6:24** *Bet.: ‘Jehovah is vrede’.

HFST. 6
a Re 2:18; Ps 107:19
b Ex 20:2; Le 26:13; Re 2:1
c Joz 10:42; Ne 9:24
d De 6:4
e Joz 24:15
f De 28:15; Re 2:2; Jer 3:13
g Re 2:1
h Joz 17:2; Re 6:24; Re 8:32
i Ge 49:22, 24; Heb 11:32
j Re 2:18
k Re 6:2
l De 4:9; Ps 44:1
m Ex 13:14
n De 31:17; 2Kr 15:2
o Re 8:22; Heb 11:32
p De 20:3, 4; Re 2:18

2de kolom
a Ge 18:3, 5; Re 13:15
b Ge 18:6, 7; Ge 19:1, 3
c Le 9:24; Re 13:19, 20; 1Kon 18:38; 1Kr 21:26; 2Kr 7:1
d Re 13:8, 9; Heb 13:2
e Ge 16:7, 13; Ge 32:24, 30; Re 13:21, 22; Lu 1:11, 12
f Da 10:19
g Ge 22:14; Ex 17:15
h Ex 23:24; De 12:3

voor Jehovah, je God, en doe dat
op het hoogste punt van deze
versterkte plaats. Neem de jonge
stier en breng die als brandoffer
op de stukken hout van de heili-
ge paal die je hebt omgehakt.’
27 Gideon nam tien van zijn die-
naren en deed precies wat Jeho-
vah hem had gezegd. Maar uit
angst voor de familie van zijn va-
der en voor de mannen van de
stad deed hij het niet overdag
maar ’s nachts.

28 Toen de mannen van de
stad de volgende ochtend vroeg
opstonden, zagen ze dat het al-
taar van Baäl was afgebroken en
dat de heilige paal die ernaast
stond, was omgehakt. Bovendien
was er een altaar gebouwd en
daarop was de jonge stier ge-
offerd. **29** Ze vroegen aan el-
kaar: ‘Wie heeft dat gedaan?’
Toen ze het hadden onderzocht,
zeiden ze: ‘Gideon, de zoon van
Joas, heeft het gedaan.’ **30** De
mannen van de stad zeiden daar-
om tegen Joas: ‘Breng je zoon
naar buiten. Hij moet sterven om-
dat hij het altaar van Baäl heeft
afgebroken en de heilige paal die
ernaast stond heeft omgehakt.’
31 Joas[a] zei tegen de mannen die
hem hadden aangesproken: ‘Moe-
ten jullie Baäl verdedigen? Moe-
ten jullie hem redden? Wie hem
verdedigt, moet deze ochtend
nog gedood worden.[b] Als hij een
god is, laat hij dan zichzelf ver-
dedigen[c] omdat iemand zijn al-
taar heeft afgebroken.’ **32** En hij
noemde Gideon die dag Jerub-
baäl* en zei: ‘Laat Baäl zichzelf
maar verdedigen omdat iemand
zijn altaar heeft afgebroken.’

33 Heel Midian[d] en Amalek[e] en
de oosterlingen sloten zich aan-
een.[f] Ze staken over* naar de Jiz-
reëlvallei# en sloegen hun kamp
op. **34** Toen kwam* Jehovah’s
geest op Gideon.[a] Hij blies op de
hoorn,[b] en de Abiëzrieten[c] sloten
zich bij hem aan. **35** Hij stuur-
de boodschappers naar heel Ma-
nasse, en ook zij sloten zich bij
hem aan. Verder stuurde hij bood-
schappers naar Aser, Zebulon en
Naftali, en die trokken hem tege-
moet.

36 Toen zei Gideon tegen de
ware God: ‘Als u Israël echt door
mij wilt redden, zoals u hebt be-
loofd,[d] **37** geef me dan een te-
ken: Ik leg een wollen vacht op
de dorsvloer. Als er alleen op de
vacht dauw komt maar de grond
eromheen droog blijft, dan weet
ik dat u Israël door mij zult
redden, zoals u hebt beloofd.’
38 En zo gebeurde het. Toen hij
de volgende dag vroeg opstond
en de vacht uitwrong, kwam er
genoeg dauw uit om een grote
feestschaal met water te vul-
len. **39** Maar Gideon zei tegen
de ware God: ‘Word niet boos op
me, maar ik wil u nog één ding
vragen. Mag ik nog één proef ne-
men met de vacht? Laat nu alleen
de vacht droog blijven en laat er
overal op de grond dauw komen.’
40 Dat deed God die nacht. Al-
leen de vacht bleef droog terwijl
er overal op de grond dauw was.

7 Toen stonden Jerubbaäl, of-
tewel Gideon,[e] en zijn man-
nen vroeg op, en ze sloegen hun
kamp op bij de Harodbron. Het
kamp van Midian lag naar het
noorden, in de vallei* bij de heu-
vel Moré. **2** Jehovah zei tegen
Gideon: ‘Je hebt te veel mannen
bij je. Ik zal Midian niet in hun
handen geven.[f] Anders zou Israël
kunnen gaan opscheppen en zeg-
gen: “Mijn eigen kracht heeft me
gered.”[g] **3** Zeg tegen de man-
nen: “Wie beeft van angst, mag
terug naar huis.”’[h] Gideon stel-
de ze dus op de proef en 22.000
mannen gingen naar huis. Er ble-
ven er 10.000 over.

6:32 *Bet.: ‘laat Baäl zich maar wettelijk verdedigen (strijden)’. **6:33** *Of ‘staken de rivier over’. #Of ‘Laagvlakte van Jizreël’. **6:34** *Lett.: ‘bekleedde’.

7:1 *Of ‘laagvlakte’.

HFST. 6
a Re 6:11
b De 13:5; De 17:2-5
c 1Kon 18:26, 27; Ps 115:5; Jer 10:5
d Nu 25:17, 18; Re 6:2
e Ex 17:16; Nu 24:20; De 25:19
f Re 6:3; Re 7:12

2de kolom
a Re 3:9, 10; Re 11:29; Re 13:24, 25; Re 14:6; Re 15:14; Za 4:6
b Re 3:26, 27
c Joz 17:2
d Re 6:14

HFST. 7
e Re 6:11, 32
f 1Sa 14:6; 2Kr 14:11
g 1Sa 17:47
h De 20:8

4 Maar Jehovah zei tegen Gideon: ‘Er zijn nog steeds te veel mannen. Laat ze naar het water gaan zodat ik ze daar voor je op de proef kan stellen. Als ik zeg: “Hij zal met je meegaan”, zal die man meegaan, maar als ik zeg: “Hij zal niet met je meegaan”, zal die man niet meegaan.’ **5** Gideon nam de mannen dus mee naar het water.

Toen zei Jehovah tegen hem: ‘De mannen die het water oplikken zoals* een hond moet je apart zetten van de mannen die zich op hun knieën vooroverbuigen om te drinken.’ **6** Er waren 300 mannen die het water opslurpten door hun hand naar hun mond te brengen. De andere mannen bogen zich op hun knieën voorover om te drinken.

7 Jehovah zei vervolgens tegen Gideon: ‘Met de 300 mannen die het water opslurpten, zal ik jullie bevrijden, en ik zal je Mi̱dian in handen geven.[a] Laat alle andere mannen naar huis gaan.’ **8** Nadat ze de proviand en de hoorns van de andere mannen van Israël hadden overgenomen, stuurde Gideon die mannen naar huis, en hij hield alleen de 300 mannen over. Het kamp van Mi̱dian lag beneden hem in de vallei.[b]

9 Die nacht zei Jehovah tegen hem: ‘Sta op, val het kamp aan, want ik geef het je in handen.[c] **10** Maar als je niet durft aan te vallen, ga dan met je bediende Pu̱ra naar het kamp. **11** Luister naar wat ze zeggen. Daarna zul je de moed hebben* om het kamp aan te vallen.’ Toen daalde Gideon met zijn bediende Pu̱ra af naar de rand van het legerkamp.

12 Mi̱dian en A̱malek en alle oosterlingen[d] waren in de vallei neergestreken als een zwerm sprinkhanen. Hun kamelen waren ontelbaar,[a] zo talrijk als de zandkorrels aan de zee. **13** Toen Gideon aankwam, vertelde een man net aan zijn kameraad wat hij had gedroomd. Hij zei: ‘Ik heb gedroomd dat een rond gerstebrood het kamp van Mi̱dian kwam binnenrollen en heel hard tegen een tent aan botste zodat die omviel.[b] En daar lag de tent, ondersteboven.’ **14** Zijn kameraad antwoordde: ‘Dat kan alleen het zwaard zijn van de Israëliet Gideon,[c] de zoon van Joas. God laat Mi̱dian en het hele kamp in zijn handen vallen.’[d]

15 Zodra Gideon het verhaal van de droom en de uitleg had gehoord,[e] knielde hij neer om God te aanbidden. Daarna ging hij terug naar het kamp van Israël en zei: ‘Sta op, want Jehovah geeft jullie het kamp van Mi̱dian in handen.’ **16** Toen verdeelde hij de 300 mannen in drie groepen en gaf ze allemaal een hoorn[f] en een grote lege kruik met een fakkel erin. **17** Vervolgens zei hij tegen ze: ‘Let goed op mij en doe precies wat ik doe. Als ik bij de rand van het kamp kom, moeten jullie hetzelfde doen als ik. **18** Als ik en de mannen die bij me zijn op de hoorn blazen, moeten ook jullie rondom het hele kamp op de hoorn blazen en schreeuwen: “Voor Jehovah en voor Gideon!”’

19 Gideon en de 100 mannen die bij hem waren, kwamen aan het begin van de middelste nachtwake* bij de rand van het kamp, kort na het aflossen van de wacht. Ze bliezen op de hoorns[g] en sloegen de grote waterkruiken[h] stuk die ze in hun handen hadden. **20** Toen bliezen de drie groepen op de hoorns en sloegen de grote kruiken kapot. Ze hielden de fakkels in hun linkerhand en bliezen op de

HFST. 7
a Re 7:2
b Re 6:33
c Re 3:9, 10; Re 4:14
d Re 6:33

2de kolom
a Re 6:3, 5
b Re 6:16
c Re 6:14
d Re 7:7
e Re 7:11
f Re 7:8
g Re 7:8
h Re 7:16

7:5 *Of ‘met de waakzaamheid van’.
7:11 *Lett.: ‘zullen je handen sterk worden’.
7:19 *Van ongeveer 22.00 tot 2.00 uur.

hoorns die ze in hun rechterhand
hielden, en ze schreeuwden: ‘Het
zwaard van Jehovah en van Gi-
deon!’ **21** Ondertussen bleven
alle mannen rondom het kamp op
hun plaats staan, en het hele le-
ger van Midian sloeg al schreeu-
wend op de vlucht.[a] **22** De 300
mannen bleven op de hoorns bla-
zen, en Jehovah zorgde ervoor
dat de mannen in het kamp el-
kaar met het zwaard te lijf gin-
gen.[b] Het leger vluchtte naar
Beth-Sitta, verder naar Zerera,
en tot aan de grens van Abel-
Mehola[c] bij Tabbat.

23 En de mannen van Israël
werden bij elkaar geroepen uit
Naftali, Aser en heel Manasse,[d]
en ze achtervolgden Midian.
24 Gideon stuurde boodschap-
pers door het hele bergland van
Efraïm en liet zeggen: ‘Kom naar
beneden en val Midian aan, en
bezet de oversteekplaatsen tot
aan Beth-Bara en de Jordaan.’ Zo
werden alle mannen van Efraïm
verzameld en ze bezetten de
oversteekplaatsen bij het water
tot aan Beth-Bara en de Jordaan.
25 Ook namen ze de vorsten van
Midian gevangen: Oreb en Zeëb.
Ze doodden Oreb op de rots van
Oreb,[e] en Zeëb doodden ze bij
de wijnpers van Zeëb. Ze bleven
Midian achtervolgen[f] en brach-
ten de hoofden van Oreb en Zeëb
naar Gideon in de Jordaanstreek.

8 Toen zeiden de mannen van
Efraïm tegen hem: ‘Wat heb
je ons aangedaan? Waarom heb
je ons niet geroepen toen je te-
gen Midian ging vechten?’[g] En ze
maakten hem heftige verwijten.[h]
2 Maar hij zei tegen ze: ‘Wat stel-
len mijn daden nu voor vergele-
ken met die van jullie? Zijn de
nalezingen* van Efraïm[i] niet be-
ter dan de druivenoogst van Abië-
zer?[j] **3** God heeft Midians vor-
sten Oreb en Zeëb in jullie handen
gegeven.[k] Vergeleken daarmee
stellen mijn daden toch niets
voor?’ Toen hij dat zei,* zakte hun
woede.#

4 Gideon kwam bij de Jordaan
en stak die over. Hij en zijn 300
mannen waren moe, maar toch
bleven ze hun vijanden achtervol-
gen. **5** Hij zei daarom tegen de
mannen van Sukkoth: ‘Geef als-
jeblieft brood aan mijn mannen,
want ze zijn moe, en ik ben Ze-
bah en Zalmuna, de koningen van
Midian, aan het achtervolgen.’
6 Maar de leiders van Sukkoth
zeiden: ‘Waarom zouden we je le-
ger brood geven? Heb je Zebah en
Zalmuna* soms al in handen ge-
kregen?’ **7** Gideon antwoordde:
‘Omdat jullie dat hebben gezegd,
zal ik jullie met doorns en distels
uit de woestijn afranselen[a] wan-
neer Jehovah mij Zebah en Zal-
muna in handen geeft.’ **8** Toen
ging hij verder naar Pnuël en
deed daar hetzelfde verzoek,
maar de mannen van Pnuël ga-
ven hem hetzelfde antwoord als
de mannen van Sukkoth. **9** Hij
zei tegen de mannen van Pnuël:
‘Als ik veilig terugkom, zal ik
deze toren omverhalen.’[b]

10 Zebah en Zalmuna waren
met hun legers in Karkor, zo’n
15.000 man. Dat was alles wat er
nog over was van het hele leger
van de oosterlingen,[c] want er wa-
ren 120.000 gewapende mannen
gesneuveld. **11** Gideon trok ver-
der langs de nomadenroute ten
oosten van Nobah en Jogbeha,[d]
en hij overrompelde het kamp.
12 Toen Midians twee koningen,
Zebah en Zalmuna, op de vlucht
sloegen, achtervolgde hij ze en
nam ze gevangen. Het hele kamp
raakte in paniek.

13 Na de strijd ging Gideon,
de zoon van Joas, terug via de
pas die omhooggaat naar Heres.

HFST. 7
a Ex 14:25; 2Kon 7:6, 7
b 2Kr 20:23
c 1Kon 19:16
d Re 6:35
e Ps 83:11; Jes 10:26
f Re 8:4

HFST. 8
g Re 7:2
h Re 12:1; 2Kr 25:10
i Re 7:24
j Re 6:11, 34
k Re 7:24, 25

2de kolom
a Re 8:16
b Re 8:17
c Re 7:12
d Nu 32:34, 35

8:2 *Zie Woordenlijst.

8:3 *Lett.: ‘dat woord sprak’. #Lett.: ‘bedaarde hun geest tegenover hem’.
8:6 *Lett.: ‘de handpalmen van Zebah en Zalmuna’.

14 Onderweg nam hij een jonge
man uit Sukkoth gevangen en on-
dervroeg hem. De jonge man
schreef voor hem de namen van
de leiders en de oudsten van Suk-
koth op: 77 mannen. **15** Daar-
mee ging hij naar de mannen van
Sukkoth en zei: ‘Jullie hebben me
bespot door te zeggen: “Waar-
om zouden we je uitgeputte man-
nen brood geven? Heb je Zebah
en Zalmuna soms al in handen?”
Hier zijn Zebah en Zalmuna.’[a]
16 Toen nam hij de oudsten van
Sukkoth om ze met doorns en
distels uit de woestijn een lesje
te leren.[b] **17** De toren van Pnuël
haalde hij omver,[c] en hij doodde
de mannen van de stad.

18 Hij vroeg Zebah en Zalmu-
na: ‘Wat voor mannen waren dat
die jullie op de Tabor hebben ge-
dood?’ Ze antwoordden: ‘Ze leken
op u, ze zagen er allemaal uit als
koningszonen.’ **19** Hij zei: ‘Dat
waren mijn broers, de zonen van
mijn moeder. Zo zeker als Jeho-
vah leeft, als jullie ze in leven
hadden gelaten, zou ik jullie niet
hoeven te doden.’ **20** Toen zei
hij tegen Jether, zijn eerstgebo-
ren zoon: ‘Vooruit, dood ze.’ Maar
de jonge man trok zijn zwaard
niet. Hij durfde niet omdat hij
nog jong was. **21** Daarom zeiden
Zebah en Zalmuna: ‘Sla ons zelf
maar neer, want een man wordt
beoordeeld naar zijn kracht.’*
Daarop doodde Gideon Zebah en
Zalmuna[d] en hij nam de maan-
vormige sieraden mee die om de
nek van hun kamelen hingen.

22 Later zeiden de mannen van
Israël tegen Gideon: ‘Jij moet onze
heerser worden, en ook je zoon
en je kleinzoon, want je hebt ons
uit de greep van Midian bevrijd.’[e]
23 Maar Gideon antwoordde: ‘Ik
zal niet jullie heerser worden
en mijn zoon ook niet. Jehovah
zal over jullie regeren.’[f] **24** Gi-
deon zei verder: ‘Ik wil één ding
van jullie vragen: geef me alle-
maal een neusring uit jullie buit.’
(Degenen die overwonnen waren,
droegen namelijk gouden neus-
ringen omdat het Ismaëlieten wa-
ren.)[a] **25** Ze antwoordden: ‘Die
geven we je graag.’ Toen spreid-
den ze een mantel uit en ieder-
een gooide daar een neusring
uit zijn buit op. **26** De gouden
neusringen waar hij om gevraagd
had, wogen samen wel 1700 gou-
den sikkels.* Daarbij kwamen nog
de maanvormige sieraden, de oor-
hangers, de purperen wollen kle-
ding die de koningen van Midian
hadden gedragen en de kettingen
die om de nek van de kamelen
hingen.[b]

27 Gideon maakte daarmee
een efod*[c] en stelde die tentoon
in zijn stad Ofra.[d] Heel Israël ging
de efod aanbidden,#[e] en het werd
een valstrik voor Gideon en zijn
familie.[f]

28 Zo werd Midian[g] aan de Is-
raëlieten onderworpen, en de Mi-
dianieten vormden geen bedrei-
ging meer.* Het land had 40 jaar
lang rust# in de tijd van Gideon.[h]

29 Jerubbaäl,[i] de zoon van
Joas, ging terug naar huis en bleef
daar.

30 Gideon kreeg 70 zonen,*
want hij had veel vrouwen.
31 Hij kreeg ook een zoon bij
zijn bijvrouw in Sichem, en hij
noemde hem Abimelech.[j] **32** Na
een lang en goed leven stierf Gi-
deon, de zoon van Joas. Hij werd
begraven in het graf van zijn
vader, in Ofra van de Abiëzrie-
ten.[k]

33 Na Gideons dood gingen
de Israëlieten opnieuw de Baäls

8:21 *Of ‘zoals een man is, zo is zijn kracht’.

8:26 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. 8:27 *Zie Woordenlijst. #Of ‘er geestelijke prostitutie mee bedrijven’. 8:28 *Lett.: ‘staken hun hoofd niet op’. #Of ‘vrede’. 8:30 *Lett.: ‘had 70 zonen die uit zijn dij kwamen’.

HFST. 8
a Re 8:5, 6
b Re 8:7
c Re 8:8, 9
d Ps 83:11
e Re 6:14
f Ex 15:18, 1Sa 10:19, Jes 33:22, Jes 43:15

2de kolom
a Ge 16:11, Ge 25:13, Ge 28:9, Ge 37:28
b Re 8:21
c Ex 28:6, Re 17:5
d Re 6:11
e Re 2:17
f Ps 106:36
g Re 6:1
h Re 3:11, Re 5:31
i Re 6:32, 1Sa 12:11
j Re 9:1, 2, 2Sa 11:21
k Re 6:11, 24

vereren*[a] en ze kozen Baäl-Berith
als hun god.[b] **34** Ze dachten niet
meer aan Jehovah, hun God,[c] die
hen bevrijd had uit de greep
van alle vijanden om hen heen.[d]
35 Ze toonden ook geen loyale
liefde voor de familie van Jerub-
baäl (Gideon), ondanks alle goe-
de dingen die hij voor Israël had
gedaan.[e]

9 Na verloop van tijd ging Abi-
melech,[f] de zoon van Jerub-
baäl, naar de broers van zijn moe-
der in Sichem, en zei tegen hen
en tegen de hele familie van zijn
grootvader:* **2** ‘Vraag aan alle
leiders* van Sichem: “Wat is beter
voor jullie? Dat de 70 zonen van
Jerubbaäl[g] over jullie heersen of
dat er één man over jullie heerst?
En bedenk dat ik jullie eigen vlees
en bloed# ben.”’

3 De broers van zijn moeder
gaven die boodschap door aan
alle leiders van Sichem. Die wer-
den overgehaald om Abimelech
te volgen,* want ze zeiden: ‘Hij
is een van ons.’ **4** Toen gaven
ze hem 70 zilverstukken uit het
huis* van Baäl-Berith.[h] Met dat
geld huurde Abimelech schaam-
teloze nietsnutten om met hem
mee te gaan. **5** Daarna ging hij
naar zijn vaders huis in Ofra[i]
en doodde zijn broers,[j] de zonen
van Jerubbaäl, 70 man, op één
steen. De enige die het overleef-
de was Jotham, de jongste zoon
van Jerubbaäl, omdat hij zich
had verstopt.

6 Toen verzamelden alle lei-
ders van Sichem en heel Beth-
Millo zich en ze maakten Abime-
lech koning,[k] dicht bij de grote
boom, bij de zuil die in Sichem
was.

7 Toen dat aan Jotham be-
richt werd, ging hij meteen naar
de top van de berg Gerizim[a] en
riep luid: ‘Luister naar mij, lei-
ders van Sichem, dan zal God
naar jullie luisteren.

8 Er waren eens bomen die er-
opuit gingen om een koning te
kiezen.* Ze zeiden tegen de olijf-
boom: “Wil jij onze koning wor-
den?”[b] **9** Maar de olijfboom zei:
“Moet ik mijn olie* opgeven, die
wordt gebruikt om God en men-
sen te eren, om boven de an-
dere bomen uit te gaan wuiven?”
10 Toen zeiden de bomen tegen
de vijgenboom: “Wil jij dan onze
koning zijn?” **11** Maar de vijgen-
boom zei: “Moet ik mijn zoete
vruchten opgeven om boven de
andere bomen uit te gaan wui-
ven?” **12** Vervolgens zeiden de
bomen tegen de wijnstok: “Word
jij dan koning over ons.” **13** De
wijnstok antwoordde: “Moet ik
mijn nieuwe wijn opgeven die
God en mensen blij maakt, om
boven de bomen uit te gaan wui-
ven?” **14** Uiteindelijk zeiden alle
andere bomen tegen de doorn-
struik: “Wil jij koning over ons
zijn?”[c] **15** Toen zei de doorn-
struik tegen de bomen: “Als jullie
me echt als koning willen,* kom
dan schuilen in mijn schaduw.
Maar zo niet, laat er dan vuur uit
de doornstruik komen en de ce-
ders van de Libanon verteren.”

16 Zijn jullie eerlijk en oprecht
geweest toen jullie Abimelech als
koning kozen,[d] en hebben jullie
goedheid getoond voor Jerubbaäl
en zijn familie en hem behandeld
zoals hij verdient? **17** Toen mijn
vader voor jullie streed,[e] heeft
hij zijn leven* op het spel ge-
zet om jullie uit de greep van Mi-
dian te bevrijden.[f] **18** Maar van-
daag zijn jullie tegen de familie

8:33 *Of ‘geestelijke prostitutie met de Baäls bedrijven’. **9:1** *Lett.: ‘de familie van het huis van de vader van zijn moeder’. **9:2** *Of mogelijk ‘grondbezitters’. #Lett.: ‘jullie been en jullie vlees’. **9:3** *Lett.: ‘hun hart neigde zich tot Abimelech’. **9:4** *Of ‘de tempel’.

9:8 *Lett.: ‘een koning over zich te zalven’. **9:9** *Of ‘vrucht’. **9:15** *Lett.: ‘als koning over jullie zalven’. **9:17** *Of ‘ziel’.

HFST. 8
a Re 2:17, 19; Re 10:6
b Re 9:4
c Re 3:7
d Ps 106:43
e Re 9:16-18

HFST. 9
f Re 8:30, 31
g Re 8:30
h Re 8:33; Re 9:46
i Re 6:11; Re 8:27
j 2Kon 11:1; 2Kr 21:4
k De 17:14; 1Sa 8:7

2de kolom
a De 11:29; Joz 8:33; Jo 4:20
b Re 8:22
c Re 9:6
d Re 9:6
e Re 7:9
f Re 8:28

van mijn vader in opstand gekomen en hebben jullie zijn zonen, 70 man, op één steen gedood.[a] Toen hebben jullie Abime̱lech, de zoon van zijn slavin,[b] als koning aangesteld over de leiders van Sichem, alleen maar omdat hij een van jullie is. **19** Als jullie Jerubba̱äl en zijn familie vandaag echt eerlijk en oprecht hebben behandeld, wees dan blij met Abime̱lech en laat hij blij zijn met jullie. **20** Maar zo niet, laat er dan vuur uit Abime̱lech komen en de leiders van Sichem en Beth-Mi̱llo verteren,[c] en laat er dan vuur uit de leiders van Sichem en Beth-Mi̱llo komen en Abime̱lech verteren.’[d]

21 Toen vluchtte Jo̱tham[e] naar Be̱ër. Hij bleef daar wonen vanwege zijn broer Abime̱lech.

22 Abime̱lech heerste* drie jaar over Israël. **23** Toen liet God vijandschap ontstaan* tussen Abime̱lech en de leiders van Sichem, en ze werden Abime̱lech ontrouw. **24** Dat was om de gewelddadige aanval op de 70 zonen van Jerubba̱äl te wreken en om hun broer Abime̱lech, die hen had gedood, te laten boeten voor het vergoten bloed,[f] en ook de leiders van Sichem, die hem daarbij hadden geholpen. **25** Vanwege hem legden de leiders van Sichem hoog in de bergen mannen in hinderlaag, en die beroofden iedereen die over die weg ging. Na een tijdje werd het aan Abime̱lech gemeld.

26 Toen kwamen Ga̱äl, de zoon van E̱bed, en zijn broeders naar Sichem,[g] en de leiders van Sichem kregen vertrouwen in hem. **27** Ze gingen het land op, plukten de druiven in hun wijngaarden, persten die uit en vierden feest. Daarna gingen ze naar het huis van hun god,[h] en ze aten en dronken en vervloekten Abime̱lech. **28** Toen zei Ga̱äl, de zoon van E̱bed: ‘Wie zijn Abime̱lech en Sichem* eigenlijk, dat we hen zouden dienen? Abime̱lech is toch de zoon van Jerubba̱äl[a] en Ze̱bul is toch zijn commandant? Ga dan de mannen van He̱mor, de vader van Sichem, dienen! Waarom zouden we Abime̱lech dienen? **29** Had ik maar de leiding over het volk, dan zou ik Abime̱lech afzetten.’ Toen zei hij tegen Abime̱lech: ‘Verzamel een groot leger en val me aan.’

30 Ze̱bul, de leider van de stad, kreeg te horen wat Ga̱äl, de zoon van E̱bed, had gezegd. Toen werd hij woedend. **31** Hij stuurde in het geheim* boodschappers naar Abime̱lech om hem te zeggen: ‘Ga̱äl, de zoon van E̱bed, en zijn broeders zijn nu in Sichem, en ze stoken de hele stad tegen je op. **32** Ga vannacht met je mannen op weg en stel je verdekt op in het veld. **33** Zodra de zon opkomt, moet je de stad aanvallen. En wanneer hij en zijn mannen tegen je uitrukken, doe dan alles wat je kunt om ze te verslaan.’*

34 Daarom gingen Abime̱lech en al zijn mannen ’s nachts op weg, en ze stelden zich in vier groepen verdekt op tegen Sichem. **35** Toen Ga̱äl, de zoon van E̱bed, naar buiten kwam en bij de stadspoort ging staan, kwamen Abime̱lech en zijn mannen tevoorschijn uit de hinderlaag. **36** Ga̱äl zag ze en zei tegen Ze̱bul: ‘Kijk, er komen mensen naar beneden uit de bergen.’ Maar Ze̱bul zei: ‘Je ziet de schaduwen op de bergen voor mannen aan.’

37 Later zei Ga̱äl: ‘Kijk, daar in het midden komen mensen naar beneden, en één groep komt

HFST. 9
a Re 9:5
b Re 8:30, 31
c Re 9:6, 49
d Re 9:39, 53
e Re 9:5
f Ge 9:6; Re 9:5
g Joz 21:20, 21; Joz 24:1
h Re 8:33

2de kolom
a Re 6:32

9:22 *Of ‘speelde de baas’. **9:23** *Lett.: ‘stuurde God een slechte geest’.

9:28 *Mogelijk gaat het om Zebul, de commandant van Sichem. **9:31** *Of ‘listig’. **9:33** *Of ‘doe dan met hem wat in het vermogen van je hand ligt’.

via de weg van de grote boom
Meonenim.’ **38** Zebul antwoord-
de: ‘Waar blijf je nu met je groot-
spraak: “Wie is Abimelech, dat we
hem zouden dienen?”[a] Daar heb je
die mannen van wie je niks moest
hebben. Vooruit, val ze aan.’

39 Gaäl rukte uit als aan-
voerder van de leiders van Si-
chem en streed tegen Abimelech.
40 Abimelech ging achter Gaäl
aan en die sloeg op de vlucht.
Er vielen veel doden; de lichamen
lagen tot aan de stadspoort.

41 Abimelech bleef in Aruma
wonen en Zebul[b] verdreef Gaäl en
zijn broeders uit Sichem. **42** De
volgende dag kreeg Abimelech te
horen dat de mensen het veld
in gingen. **43** Dus verzamelde hij
zijn mannen en verdeelde hen in
drie groepen. Ze verborgen zich
in het veld. Toen hij de mensen
de stad uit zag komen, viel hij
ze aan en doodde ze. **44** Abi-
melech en zijn mannen stootten
door tot de stadspoort en bezet-
ten die, terwijl twee groepen de
mensen op het veld aanvielen en
neersloegen. **45** Na een hele dag
van strijd nam Abimelech de stad
in. Hij doodde de inwoners, maak-
te de stad met de grond gelijk[c] en
bestrooide die met zout.

46 Toen de leiders van de to-
ren van Sichem dat hoorden, gin-
gen ze meteen naar het gewelf*
van het huis# van El-Berith.[d]
47 Zodra Abimelech hoorde dat
de leiders van de toren van Si-
chem zich verzameld hadden,
48 beklommen hij en al zijn man-
nen de berg Zalmon. Abimelech
pakte een bijl, hakte een boom-
tak af en legde die op zijn schou-
der. Hij gaf zijn mannen de op-
dracht: ‘Doe vlug wat jullie mij
hebben zien doen!’ **49** Ook zijn
mannen hakten dus takken af
en ze volgden Abimelech. Ver-
volgens zetten ze de takken te-
gen het gewelf en staken het in
brand. Zo kwamen alle mensen
van de toren van Sichem om, on-
geveer 1000 mannen en vrouwen.

50 Daarna ging Abimelech
naar Tebez. Hij viel de stad aan
en nam die in. **51** Midden in de
stad stond een versterkte toren
en alle mannen en vrouwen en
alle leiders van de stad vlucht-
ten daarheen. Ze sloten de deur
achter zich en klommen op het
dak van de toren. **52** Abime-
lech drong door tot vlak bij de
toren en ging in de aanval.
Toen hij bij de ingang van de to-
ren kwam en die in brand wil-
de steken, **53** gooide een vrouw
een maalsteen op zijn hoofd, die
zijn schedel verbrijzelde.[a] **54** Hij
riep snel zijn wapendrager en zei
tegen hem: ‘Trek je zwaard en
dood me, zodat er niet over me
gezegd kan worden: “Een vrouw
heeft hem gedood.”’ Daarop door-
stak zijn wapendrager hem en hij
stierf.

55 Toen de mannen van Israël
zagen dat Abimelech dood was,
gingen ze terug naar huis. **56** Zo
strafte God Abimelech voor het
kwaad dat hij zijn vader had aan-
gedaan door zijn 70 broers te do-
den.[b] **57** God liet ook de man-
nen van Sichem boeten voor al
het kwaad dat ze hadden gedaan.
Zo kwam de vervloeking van Jo-
tham,[c] de zoon van Jerubbaäl,[d]
uit.

10 Na Abimelech kwam Tola,
de zoon van Pua, de zoon
van Dodo, een man uit Issaschar,
als bevrijder van Israël.[e] Hij
woonde in Samir in het bergland
van Efraïm. **2** Hij was 23 jaar
rechter over Israël. Daarna stierf
hij en hij werd in Samir begraven.

3 Na hem kwam de Gileadiet
Jaïr, die 22 jaar rechter over Is-
raël was. **4** Hij had 30 zonen
die allemaal op hun eigen ezel
reden. En ze hadden 30 steden,
die tot op de dag van vandaag
Havvoth-Jaïr worden genoemd.[f]

9:46 *Of ‘de vesting’. #Of ‘de tempel’.

HFST. 9
a Re 9:28, 29
b Re 9:30
c 1Kon 12:25
d Re 8:33; Re 9:4, 27

2de kolom
a 2Sa 11:21
b Ge 9:6; Re 9:5, 24
c Re 9:7, 20
d Re 6:32

HFST. 10
e Re 2:16
f De 3:14

Die steden liggen in het land Gilead. **5** Daarna stierf Jaïr en hij werd in Kamon begraven.

6 Opnieuw gingen de Israëlieten doen wat slecht was in Jehovah's ogen.[a] Ze gingen de Baäls vereren,[b] de Astorethbeelden, de goden van Aram,* de goden van Sidon, de goden van Moab,[c] de goden van de Ammonieten[d] en de goden van de Filistijnen.[e] Ze keerden Jehovah de rug toe en dienden hem niet meer. **7** Toen werd Jehovah woedend op Israël en hij leverde hen over* aan de Filistijnen en de Ammonieten.[f] **8** Ze onderdrukten en terroriseerden de Israëlieten hevig in dat jaar — 18 jaar lang onderdrukten ze alle Israëlieten aan de oostkant van de Jordaan, in Gilead, waar de Amorieten hadden gewoond. **9** De Ammonieten staken zelfs de Jordaan over om Juda en Benjamin en het huis van Efraïm aan te vallen. Israël had het zwaar te verduren. **10** Toen gingen de Israëlieten tot Jehovah om hulp roepen.[g] Ze zeiden: 'We hebben tegen u gezondigd, want we hebben onze God verlaten en zijn de Baäls gaan vereren.'[h]

11 Maar Jehovah zei tegen de Israëlieten: 'Ik heb jullie toch bevrijd uit Egypte?[i] En ik heb jullie toch ook bevrijd toen de Amorieten,[j] de Ammonieten, de Filistijnen,[k] **12** de Sidoniërs, Amalek en Midian jullie onderdrukten? Toen jullie tot mij riepen, heb ik jullie uit hun greep bevrijd. **13** Maar jullie hebben mij de rug toegekeerd en zijn andere goden gaan vereren.[l] Daarom zal ik jullie niet opnieuw redden.[m] **14** Ga naar de goden die jullie hebben gekozen en vraag die maar om hulp.[n] Laten zij jullie maar redden nu jullie in de problemen zitten.'[o] **15** Maar de Israëlieten zeiden tegen Jehovah: 'We hebben gezondigd. Doe met ons wat u wilt, maar alstublieft, bevrijd ons vandaag nog.' **16** Ze deden de vreemde goden weg en gingen Jehovah dienen.[a] Toen kon hij het lijden van Israël niet meer aanzien.*[b]

17 Na verloop van tijd brachten de Ammonieten[c] een leger op de been en ze sloegen hun kamp op in Gilead. Daarom verzamelden de Israëlieten zich. Zij sloegen hun kamp op in Mizpa. **18** Het volk en de leiders van Gilead zeiden tegen elkaar: 'Wie zal de leiding nemen in de strijd tegen de Ammonieten?[d] Die moet het hoofd worden van alle inwoners van Gilead.'

11 Nu was er een dappere strijder, de Gileadiet Jefta.[e] Hij was de zoon van een prostituee, en Gilead was zijn vader. **2** Maar Gileads vrouw schonk hem ook zonen. Toen de zonen van zijn vrouw volwassen waren, joegen ze Jefta weg en zeiden: 'Jij krijgt geen erfdeel in de familie van onze vader, want je bent de zoon van een andere vrouw.' **3** Daarom vluchtte Jefta voor zijn broers en ging in het land Tob wonen. En een groep mannen zonder werk sloot zich bij hem aan en volgde hem.

4 Een tijdje later gingen de Ammonieten tegen Israël strijden.[f] **5** Toen de Ammonieten Israël aanvielen, gingen de oudsten van Gilead meteen naar het land Tob om Jefta terug te halen. **6** Ze zeiden tegen Jefta: 'Kom terug en word onze aanvoerder in de strijd tegen de Ammonieten.' **7** Maar Jefta zei tegen de oudsten van Gilead: 'Jullie hebben me toch uit het huis van mijn vader weggejaagd[g] omdat jullie zo'n hekel aan me hadden? En nu jullie in de problemen zitten, komen jullie bij me.' **8** De oudsten van Gilead zeiden tegen Jefta: 'Dat

10:6 *Of 'Syrië'. **10:7** *Lett.: 'verkocht'. **10:16** *Of 'werd zijn ziel ongeduldig vanwege het lijden van Israël'.

HFST. 10
a Re 2:19; Re 4:1; Re 6:1; Ne 9:28
b Re 3:7; Ps 106:36-38
c Nu 25:1, 2
d 1Kon 11:5; 2Kon 23:13
e Re 16:23; 1Sa 5:4; 2Kon 1:2
f De 28:15, 48; De 31:17; Re 2:14; Re 4:2
g De 4:30
h Re 2:13; Re 3:7; 1Sa 12:9, 10
i Ex 14:30
j Nu 21:23-25
k Re 3:31
l Re 2:12
m 2Kr 15:2; Mi 3:4
n 1Kon 18:27
o Jer 2:28

2de kolom
a De 7:26
b 2Kr 7:14; 2Kr 33:13, 15; Ps 106:44; Jes 63:9
c Ge 19:36, 38; Re 3:13
d Re 11:1

HFST. 11
e Re 12:7; 1Sa 12:11; Heb 11:32
f Re 10:17
g Re 11:2

is juist de reden dat we naar je
toe komen. Als je met ons mee-
gaat om oorlog te voeren tegen
de Ammonieten, word je de leider
van alle inwoners van Gilead.’[a]
9 Jefta zei tegen de oudsten van
Gilead: ‘Als jullie me terughalen
om tegen de Ammonieten te vech-
ten en Jehovah ze voor me ver-
slaat, zal ik jullie leider worden!’
10 De oudsten van Gilead zeiden
tegen Jefta: ‘Laat Jehovah getui-
ge* tussen ons zijn als we niet
doen wat je zegt.’ **11** Jefta ging
dus met de oudsten van Gilead
mee, en hij werd door het volk
als leider en aanvoerder aange-
steld. Toen herhaalde Jefta al zijn
woorden vóór Jehovah in Mizpa.[b]

12 Vervolgens stuurde Jefta
mannen naar de koning van de
Ammonieten[c] met de boodschap:
‘Wat hebt u tegen mij* dat u
mijn land aanvalt?’ **13** De koning
van de Ammonieten zei tegen de
boodschappers van Jefta: ‘De re-
den is dat Israël mijn land heeft
afgepakt toen ze uit Egypte[d] kwa-
men, van de Arnon[e] tot de Jabbok
en tot aan de Jordaan.[f] Geef het
nu zonder strijd terug.’ **14** Maar
Jefta stuurde opnieuw mannen
naar de koning van de Ammonie-
ten **15** met de boodschap:

‘Dit zegt Jefta: “Israël heeft het
land van de Moabieten[g] en het
land van de Ammonieten[h] niet af-
gepakt. **16** Toen Israël uit Egyp-
te kwam, trokken ze door de
woestijn tot aan de Rode Zee[i] en
kwamen ze in Kades.[j] **17** Vervol-
gens stuurde Israël boodschap-
pers naar de koning van Edom[k]
met de vraag: ‘Mogen we door
uw land trekken?’, maar de koning
van Edom wilde daar niet van
horen. Toen vroegen ze het aan
de koning van Moab,[l] maar ook
hij gaf geen toestemming. Israël
bleef dus in Kades.[m] **18** Terwijl
ze verder trokken door de woes-
tijn, gingen ze om het land van
Edom[a] en dat van Moab heen. Ze
gingen langs de oostkant van het
land van Moab[b] en sloegen hun
kamp op in de streek van de Ar-
non. En aangezien de Arnon de
grens van Moab[c] vormt, zijn ze
niet binnen de grenzen van Moab
geweest.

19 Daarna stuurde Israël bood-
schappers naar koning Sihon van
de Amorieten, de koning van Hes-
bon, om hem te vragen: ‘Mo-
gen we door uw land naar onze
plaats van bestemming trekken?’[d]
20 Maar Sihon vertrouwde Israël
niet en liet ze niet door zijn ge-
bied trekken. Daarom verzamelde
Sihon al zijn mannen, sloeg zijn
kamp op in Jahaz en viel Israël
aan.[e] **21** Toen liet Jehovah, de
God van Israël, Sihon en al zijn
mannen in handen van Israël val-
len, zodat ze hen versloegen.
Daarna veroverde Israël het hele
land van de Amorieten, die daar
woonden.[f] **22** Zo namen ze het
hele gebied van de Amorieten in,
van de Arnon tot de Jabbok en
van de woestijn tot de Jordaan.[g]

23 Jehovah, de God van Is-
raël, heeft de Amorieten voor zijn
volk Israël verdreven.[h] Bent u nu
van plan om dit volk te verdrij-
ven? **24** U bezit toch wat uw god
Kamos[i] u in bezit heeft gegeven?
Iedereen die Jehovah, onze God,
voor ons heeft verdreven, zullen
wij dus ook verdrijven.[j] **25** Bent
u soms meer dan Balak,[k] de zoon
van Zippor, de koning van Moab?
Heeft hij ooit een geschil met Is-
raël gehad of tegen ze gestre-
den? **26** Israël woont al 300 jaar
in Hesbon en bijbehorende* plaat-
sen,[l] in Aroër en bijbehorende
plaatsen en in alle steden langs
de Arnon. Waarom hebt u ze dan
niet eerder proberen terug te krij-
gen?[m] **27** Ik heb u niets misdaan,
maar u doet mij onrecht door me
aan te vallen. Laat Jehovah, de

HFST. 11
a Re 10:18
b Re 10:17; Re 11:34
c Ge 19:36, 38
d Nu 21:23, 24
e Nu 21:26
f De 3:16, 17
g Ge 19:36, 37; De 2:9
h De 2:19, 37
i Nu 14:25
j Nu 20:1
k Ge 36:1; Nu 20:14; De 2:4
l Ge 19:36, 37
m Nu 20:22

2de kolom
a Nu 21:4
b Nu 21:11
c Nu 21:13
d Nu 21:21-26; De 2:26, 27
e De 2:32, 33
f Joz 13:15, 21
g De 2:36
h Ne 9:22
i 1Kon 11:7
j Ex 23:28; Ex 34:11; Nu 33:53; De 9:5; De 18:12
k Nu 22:2, 3; Joz 24:9
l Nu 21:25
m Nu 21:26

11:10 *Lett.: ‘degene die hoort’. **11:12** *Lett.: ‘wat voor mij en voor u’.
11:26 *Of ‘omliggende’.

Rechter,[a] vandaag oordelen tussen Israël en Ammon.”’

28 Maar de koning van de Ammonieten wilde niet naar de boodschap van Jefta luisteren.

29 Toen kwam Jehovah’s geest op Jefta,[b] en hij trok door Gilead en Manasse om naar Mizpé in Gilead[c] te gaan, en vandaaruit trok hij verder naar de Ammonieten.

30 Toen deed Jefta een gelofte[d] aan Jehovah: ‘Als u mij de Ammonieten in handen geeft,
31 zal ik, wanneer ik veilig teruggekomen ben van de Ammonieten, degene die me uit mijn huis tegemoetkomt aan Jehovah geven.[e] Die zal ik aanbieden als een brandoffer.’[f]

32 Jefta viel de Ammonieten aan en Jehovah liet ze in zijn handen vallen. 33 Hij richtte een groot bloedbad onder ze aan van Aroër helemaal tot aan Minnith — 20 steden — en tot aan Abel-Keramim. Zo werden de Ammonieten aan de Israëlieten onderworpen.

34 Uiteindelijk kwam Jefta thuis in Mizpa.[g] Daar kwam zijn dochter hem tegemoet, terwijl ze danste en op de tamboerijn speelde! Ze was zijn enige kind. Hij had verder geen zonen of dochters.
35 Toen hij haar zag, scheurde hij zijn kleren en zei: ‘Ach, mijn dochter! Je breekt mijn hart,* want nu word jij degene die ik heb verbannen. Maar ik heb een belofte aan Jehovah gedaan, en ik kan niet meer terug.’[h]

36 Ze antwoordde: ‘Vader, als u een belofte aan Jehovah hebt gedaan, doe dan met me wat u hebt beloofd,[i] want dankzij Jehovah hebt u wraak kunnen nemen op uw vijanden, de Ammonieten.’
37 Verder zei ze: ‘Alleen vraag ik u één ding: geef me twee maanden en laat me naar de bergen gaan. Laat me met mijn vriendinnen om mijn maagdelijkheid treuren.’*

38 Hij zei: ‘Ga maar.’ Vervolgens liet hij haar gaan zodat ze twee maanden met haar vriendinnen in de bergen kon treuren om haar maagdelijkheid. 39 Na twee maanden kwam ze bij haar vader terug, waarna hij de belofte vervulde die hij in verband met haar had gedaan.[a] Ze heeft nooit gemeenschap gehad met een man. Zo ontstond in Israël de gewoonte* 40 dat de jonge vrouwen van Israël elk jaar vier dagen lang de dochter van de Gileadiet Jefta gingen prijzen.

12 Toen werden de mannen van Efraïm verzameld, en ze staken over naar Zafon* en zeiden tegen Jefta: ‘Waarom heb je ons niet gevraagd om met je mee te gaan toen je de strijd aanging met de Ammonieten?[b] We zullen je huis platbranden met jou erin.’
2 Maar Jefta zei tegen ze: ‘Mijn volk en ik waren in oorlog met de Ammonieten. Ik heb jullie om hulp gevraagd, maar jullie hebben niets gedaan om me uit hun greep te bevrijden. 3 Toen ik besefte dat jullie me niet te hulp zouden komen, besloot ik mijn leven te wagen* en tegen de Ammonieten op te trekken,[c] en Jehovah heeft ze in mijn handen gegeven. Waarom willen jullie me nu dan aanvallen?’

4 Jefta verzamelde alle mannen van Gilead[d] en ze gingen de strijd aan met Efraïm. De Gileadieten versloegen de mannen van Efraïm, die hadden gezegd: ‘Jullie, Gileadieten in Efraïm en Manasse, jullie zijn vluchtelingen uit Efraïm, meer niet.’ 5 Gilead bezette de oversteekplaatsen in de

HFST. 11
a Jes 33:22
b Re 3:9, 10; Za 4:6
c Re 10:17
d De 23:21
e 1Sa 1:11
f 1Sa 1:24
g Re 10:17; Re 11:11
h Nu 30:2; Ps 15:4; Pr 5:4
i Re 11:30, 31

2de kolom
a 1Sa 1:22, 24

HFST. 12
b Re 8:1
c Re 11:29
d De 3:12, 13

11:35 *Lett.: ‘je hebt me diep neergebogen’.

11:37 *Of ‘treuren omdat ik nooit zal trouwen’. 11:39 *Of ‘werd het in Israël een voorschrift’. 12:1 *Of mogelijk ‘staken over naar het noorden’. 12:3 *Of ‘mijn ziel in mijn hand te leggen’.

Jordaan[a] vóór Efraïm. Telkens als de mannen van Efraïm probeerden te ontsnappen en vroegen of ze de rivier mochten oversteken, zeiden de mannen van Gilead: ‘Ben je een Efraïmiet?’ Als hij antwoordde: ‘Nee!’, **6** zeiden ze: ‘Zeg eens sjibboleth.’ Als hij dan ‘sibboleth’ zei omdat hij het woord niet goed kon uitspreken, grepen ze hem en doodden hem bij de oversteekplaatsen in de Jordaan. Er sneuvelden in die periode 42.000 Efraïmieten.

7 De Gileadiet Jefta was zes jaar rechter over Israël. Daarna stierf hij, en hij werd in zijn stad in Gilead begraven.

8 Na hem werd Ebzan uit Bethlehem rechter over Israël.[b] **9** Hij had 30 zonen en 30 dochters. Hij liet zijn dochters trouwen met mannen buiten de familie en voor zijn zonen liet hij 30 vrouwen van buiten de familie komen. Hij was zeven jaar rechter over Israël. **10** Toen stierf Ebzan en hij werd in Bethlehem begraven.

11 Na hem werd de Zebuloniet Elon rechter over Israël. Hij was tien jaar rechter over Israël. **12** Toen stierf de Zebuloniet Elon. Hij werd begraven in Ajalon in het land van Zebulon.

13 Na hem werd Abdon, de zoon van de Pirathoniet Hillel, rechter over Israël. **14** Hij had 40 zonen en 30 kleinzonen, die allemaal op hun eigen ezel reden. Hij was acht jaar rechter over Israël. **15** Toen stierf Abdon, de zoon van de Pirathoniet Hillel, en hij werd in Pirathon, in het land van Efraïm, begraven op de berg van de Amalekiet.[c]

13 Opnieuw gingen de Israëlieten doen wat slecht was in Jehovah’s ogen,[d] en Jehovah gaf ze 40 jaar lang in handen van de Filistijnen.[e]

2 In die tijd woonde er in Zora[f] een man uit de stam Dan[g] die Manoah[a] heette. Zijn vrouw was onvruchtbaar en had dus nooit kinderen gekregen.[b] **3** Op een dag verscheen Jehovah’s engel aan de vrouw en zei tegen haar: ‘Je bent altijd onvruchtbaar geweest en je hebt geen kinderen gekregen. Maar je zult zwanger worden en een zoon krijgen.[c] **4** Zorg ervoor dat je geen wijn of andere alcoholische drank drinkt[d] en eet geen voedsel dat onrein is.[e] **5** Je zult zwanger worden en een zoon krijgen, en geen scheermes mag zijn hoofd aanraken,[f] want het kind zal vanaf zijn geboorte* een nazireeër van God zijn. Hij zal een begin maken met de bevrijding van Israël uit de greep van de Filistijnen.’[g]

6 Toen ging de vrouw naar haar man en zei tegen hem: ‘Er is een man van de ware God bij me gekomen, en hij zag er indrukwekkend uit, als een engel van de ware God. Ik heb hem niet gevraagd waar hij vandaan kwam en hij heeft me ook niet verteld hoe hij heette.[h] **7** Maar hij zei tegen me: “Je zult zwanger worden en een zoon krijgen. Drink geen wijn of andere alcoholische drank en eet geen voedsel dat onrein is, want het kind zal een nazireeër van God zijn vanaf zijn geboorte* tot de dag van zijn dood.”’

8 Toen smeekte Manoah Jehovah: ‘Vergeef me, Jehovah. Laat alstublieft de man van de ware God die u net gestuurd hebt, nog eens bij ons komen en ons vertellen wat we moeten doen als het kind geboren is.’ **9** De ware God luisterde naar Manoah, en de engel van de ware God kwam opnieuw bij de vrouw terwijl ze in het veld zat. Haar man was niet bij haar. **10** De vrouw ging snel naar haar man en zei tegen hem: ‘Kom! De man die laatst bij me was, is er weer.’[i]

HFST. 12
a Re 3:28, Re 7:24
b Re 2:16
c Ge 36:12, Ex 17:16, Nu 13:29, 1Sa 15:2

HFST. 13
d Re 2:11, 19, Re 10:6
e Joz 13:1-3, Re 10:7
f Joz 15:20, 33, Joz 19:41, 48
g Ge 49:16

2de kolom
a Re 16:31
b Ge 30:22, 23
c Ge 18:10, 1Sa 1:20, Lu 1:11, 13
d Nu 6:2, 3, Lu 1:15
e Le 11:26, 27
f Nu 6:2, 5
g Re 2:16, Re 13:1, Ne 9:27
h Re 13:17, 18
i Re 13:3

13:5, 7 * Lett.: ‘vanaf de moederschoot’.

11 Mano̱ah ging met zijn vrouw mee naar de man. Hij zei tegen hem: ‘Bent u degene die met mijn vrouw gesproken heeft?’ De man zei: ‘Inderdaad.’ **12** Toen zei Mano̱ah: ‘Ik hoop dat uw woorden uitkomen. Wat voor leven zal het kind leiden en wat zal zijn taak zijn?’[a] **13** Jehovah’s engel zei tegen Mano̱ah: ‘Je vrouw moet zich onthouden van alles wat ik heb genoemd.[b] **14** Ze mag niets eten wat van de wijnstok komt, ze mag geen wijn of andere alcoholische drank drinken,[c] en ze mag niets eten wat onrein is.[d] Ze moet zich aan alles houden wat ik haar geboden heb.’

15 Toen zei Mano̱ah tegen Jehovah’s engel: ‘Blijf alstublieft nog even, dan maken we een geitenbokje voor u klaar.’[e] **16** Maar Jehovah’s engel antwoordde: ‘Als ik blijf, zal ik niet van je voedsel eten, maar als je een brandoffer aan Jehovah wilt aanbieden, mag je dat doen.’ Mano̱ah had niet in de gaten dat het Jehovah’s engel was. **17** Toen zei Mano̱ah tegen Jehovah’s engel: ‘Hoe is uw naam?[f] Dan kunnen we u eren als uw woorden uitkomen.’ **18** Maar Jehovah’s engel zei: ‘Waarom vraag je hoe ik heet? Ik heb namelijk een wonderlijke naam.’

19 Mano̱ah nam het geitenbokje en het graanoffer, en hij offerde die op de rots aan Jehovah. En Hij deed iets verbazingwekkends terwijl Mano̱ah en zijn vrouw toekeken: **20** in de vlam die van het altaar naar de hemel oplaaide, steeg Jehovah’s engel op. Toen Mano̱ah en zijn vrouw dat zagen, lieten ze zich onmiddellijk op de grond vallen en bogen diep. **21** Jehovah’s engel liet zich niet meer aan Mano̱ah en zijn vrouw zien, en Mano̱ah besefte dat het Jehovah’s engel was geweest.[g] **22** Hij zei tegen zijn vrouw: ‘We zullen sterven, want we hebben God gezien.’[h] **23** Maar zijn vrouw zei: ‘Als Jehovah ons had willen doden, zou hij geen brandoffer[a] en graanoffer van ons hebben aangenomen. Hij zou ons ook niet al die dingen hebben laten zien en hebben verteld.’

24 De vrouw kreeg later een zoon en ze noemde hem Simson.[b] Terwijl de jongen opgroeide, bleef Jehovah hem zegenen. **25** Na verloop van tijd werd Jehovah’s geest in hem werkzaam[c] in Maha̱ne-Dan,[d] tussen Zo̱ra en Esta̱ol.[e]

14 Op een keer ging Simson naar Ti̱mna en daar zag hij een Filistijnse vrouw.* **2** Hij ging terug en zei tegen zijn ouders: ‘Ik heb in Ti̱mna een Filistijnse vrouw gezien en ik wil graag dat jullie haar voor mij als vrouw nemen.’ **3** Zijn ouders zeiden tegen hem: ‘Is er dan onder je verwanten en onder heel ons volk geen vrouw voor je te vinden?[f] Moet je echt een vrouw zoeken bij de onbesneden Filistijnen?’ Maar Simson zei tegen zijn vader: ‘Ik wil dat u haar voor me haalt, want zij is voor mij de ware.’ **4** Zijn vader en moeder beseften niet dat dit van Jehovah kwam. Hij zocht namelijk een gelegenheid om de strijd met de Filistijnen aan te gaan, want de Filistijnen heersten in die tijd over Israël.[g]

5 Simson ging dus met zijn ouders naar Ti̱mna. Bij de wijngaarden van Ti̱mna kwam er opeens een leeuw* brullend op hem af. **6** Jehovah’s geest gaf hem kracht[h] en hij scheurde de leeuw met zijn blote handen in tweeën, zoals iemand een geitenbokje uit elkaar scheurt. Maar hij vertelde zijn ouders niet wat hij had gedaan. **7** Hij ging verder en sprak met de vrouw. En in zijn ogen was ze nog steeds de ware.[i]

14:1 *Lett.: ‘een vrouw uit de dochters van de Filistijnen’. **14:5** *Of ‘een jonge leeuw met manen’.

HFST. 13
a Re 13:8
b Re 13:4
c Nu 6:2, 3
d Le 11:26, 27
e Ge 18:5, 7; Re 6:18, 19; Heb 13:2
f Ge 32:29; Re 13:6
g Re 6:22, 23
h Ex 33:20; Jo 1:18

2de kolom
a Re 13:16
b Heb 11:32
c Re 3:9, 10; Re 6:34; Re 11:29; 1Sa 11:6
d Re 18:11, 12
e Joz 15:20, 33

HFST. 14
f De 7:3
g Re 13:1
h Re 13:24, 25
i Re 14:2

8 Toen hij later terugkwam om
haar mee naar huis te nemen,[a]
ging hij even van de weg af om
naar de dode leeuw te kijken. In
het kadaver van de leeuw vond hij
een zwerm bijen en ook honing.
9 Hij schraapte de honing er met
zijn handen uit en at er onderweg
van. Toen hij weer bij zijn vader
en moeder kwam, gaf hij hun er
ook wat van. Maar hij vertelde ze
niet dat hij de honing uit een dode
leeuw had gehaald.
10 Simson ging samen met zijn
vader naar de vrouw, en hij gaf
een feestmaal, want dat was toen
de gewoonte onder jonge mannen.
11 Toen hij aankwam, werden er
30 jonge mannen uitgekozen om
hem tijdens het feestmaal gezel-
schap te houden. **12** Simson zei
tegen ze: 'Ik wil jullie een raadsel
vertellen. Als jullie het tijdens de
zeven dagen van het feestmaal op-
lossen en mij het antwoord vertel-
len, moet ik jullie 30 stel onder- en
bovenkleren geven. **13** Maar als
jullie de oplossing niet weten,
moeten jullie mij 30 stel kleren ge-
ven.' Ze zeiden: 'We willen je raad-
sel weleens horen.' **14** Hij zei
dus tegen ze:

'Uit de eter kwam iets wat
voedt,
wat uit de sterke kwam was
zoet.'[b]

Drie dagen lang lukte het ze
niet om het raadsel op te lossen.
15 Op de vierde dag zeiden ze
tegen Simsons vrouw: 'Zorg er-
voor dat je het antwoord op het
raadsel uit je man loskrijgt.[c] An-
ders zullen we jou en het huis
van je vader verbranden. Of heb-
ben jullie ons hier soms uitgeno-
digd om onze spullen af te pak-
ken?' **16** Daarom viel Simsons
vrouw hem huilend om de hals
en zei: 'Volgens mij heb je een
hekel aan me. Je houdt niet van
me.[d] Je hebt mijn volk een raad-
sel verteld, maar je hebt mij niet
gezegd wat de oplossing is.' Toen
zei hij: 'Ik heb het mijn eigen va-
der en moeder niet eens verteld!
Waarom zou ik het jou dan wel
vertellen?' **17** Maar ze bleef de
rest van het zevendaagse feest-
maal huilend bij hem aandrin-
gen. Op de zevende dag bezweek
hij onder de druk en vertelde het
haar. Toen vertelde ze de oplos-
sing van het raadsel aan haar
volk.[a] **18** Op de zevende dag,
vóór zonsondergang,* zeiden de
mannen van de stad tegen hem:

'Wat is zoeter dan honing
en wat is sterker dan een
leeuw?'[b]

Hij antwoordde:

'Als jullie niet met mijn jonge
koe hadden geploegd,[c]
zouden jullie mijn raadsel
nooit hebben opgelost.'

19 Jehovah's geest gaf hem
kracht[d] en hij ging naar A̧skelon[e]
en doodde daar 30 man. Hij pak-
te hun kleding en gaf die aan de-
genen die het raadsel hadden op-
gelost.[f] Kokend van woede ging
hij terug naar het huis van zijn
vader.
20 Simsons vrouw[g] werd aan
een van de jonge mannen gegeven
die hem tijdens het feestmaal ge-
zelschap hadden gehouden.[h]

15 Niet lang daarna, in de tijd
van de tarweoogst, ging
Simson zijn vrouw opzoeken, en
hij nam een geitenbokje mee. Hij
zei: 'Ik wil graag naar mijn vrouw,
in haar eigen kamer.'* Maar haar
vader liet hem niet binnen **2** en
zei: 'Ik dacht: je hebt nu vast een
hekel aan haar.[i] Daarom heb ik
haar aan een jonge man uit je ge-
zelschap gegeven.[j] Maar waarom
neem je haar jongere zus niet? Die
is nog mooier dan zij.' **3** Maar
Simson zei: 'Dit keer kunnen de
Filistijnen me niets verwijten als
ik ze iets aandoe.'

HFST. 14
a Ge 24:67; Mt 1:24
b Re 14:8, 9
c Re 16:5
d Re 16:15

2de kolom
a Re 16:16, 18
b Re 14:14
c Re 14:15
d Re 13:24, 25; Re 14:6; Re 15:14
e Joz 13:2, 3; Re 1:18
f Re 14:12
g Re 14:2
h Re 14:11; Re 15:1, 2

HFST. 15
i Re 14:17
j Re 14:11, 20

14:18 *Of mogelijk 'voordat hij de binnenkamer in ging'. **15:1** *Of 'de binnenkamer'.

4 Simson ging weg en ving 300 vossen. Toen nam hij fakkels, bond steeds twee vossen met de staarten aan elkaar en klemde daar een fakkel tussen. **5** Daarna stak hij de fakkels aan en liet de vossen los op de graanvelden van de Filistijnen. Zo stak hij alles in brand, van het graan op de akkers tot het gebundelde graan, en ook de wijngaarden en de olijfbomen.

6 De Filistijnen vroegen: ‘Wie heeft dat gedaan?’ Ze kregen te horen: ‘Simson, de schoonzoon van de Timniet, omdat die hem zijn vrouw heeft afgenomen en haar aan een jonge man uit zijn gezelschap heeft gegeven.’[a] Toen gingen de Filistijnen erheen en verbrandden de vrouw en haar vader.[b] **7** Simson zei: ‘Als het er hier zo aan toegaat, zal ik niet rusten voordat ik wraak op jullie heb genomen.’[c] **8** Vervolgens doodde hij de ene Filistijn na de andere* en richtte een groot bloedbad aan. Daarna trok hij zich terug in een rotskloof bij E̱tam.

9 Later vielen de Filistijnen Juda binnen, sloegen daar hun kamp op en plunderden de omgeving van Le̱chi.[d] **10** Toen zeiden de mannen van Juda: ‘Waarom zijn jullie ons gebied binnengevallen?’ Ze antwoordden: ‘We willen Simson gevangennemen* en hem betaald zetten wat hij ons heeft aangedaan.’ **11** Dus gingen 3000 mannen van Juda naar de rotskloof bij E̱tam en zeiden tegen Simson: ‘Je weet toch dat de Filistijnen hier de baas zijn?[e] Waarom doe je ons dit dan aan?’ Hij antwoordde: ‘Ik heb hun alleen betaald gezet wat ze mij hebben aangedaan.’ **12** Maar ze zeiden tegen hem: ‘We zijn gekomen om je gevangen te nemen* en je aan de Filistijnen uit te leveren.’ Toen zei Simson: ‘Zweer dan dat jullie me niet zelf zullen aanvallen.’ **13** Ze zeiden tegen hem: ‘Nee, we zullen je alleen vastbinden en aan ze uitleveren, maar we zullen je niet doden.’

Ze bonden hem dus vast met twee nieuwe touwen en namen hem mee uit de rotskloof. **14** Toen hij in Le̱chi aankwam, stormden de Filistijnen juichend op hem af. Toen gaf Jehovah’s geest hem kracht,[a] en de touwen om zijn armen werden als vlasdraad dat wegschroeit in het vuur, en ze vielen van zijn handen.[b] **15** Hij zag een nog verse ezelskaak liggen, raapte die op en sloeg er 1000 man mee neer.[c] **16** Toen zei Simson:

‘Met de kaak van een ezel
— één hoop, twee hopen!
Met de kaak van een ezel
sloeg ik 1000 man neer.’[d]

17 Toen hij uitgesproken was, gooide hij de ezelskaak weg, en hij noemde die plaats Ra̱math-Le̱chi.*[e] **18** Daarna kreeg hij enorme dorst en hij riep tot Jehovah: ‘U hebt uw dienaar deze grote overwinning gegeven. Moet ik nu sterven van dorst en in handen van die onbesneden mannen vallen?’ **19** God liet vervolgens een holte in Le̱chi opensplijten en daar stroomde water uit.[f] Toen Simson ervan dronk, kwam hij weer op krachten* en leefde hij op. Daarom noemde hij die plaats En-Hakko̱re,# en die ligt tot op deze dag in Le̱chi.

20 In de tijd van de Filistijnen was Simson 20 jaar rechter over Israël.[g]

16

Op een keer ging Simson naar Gaza. Hij zag daar een prostituee en ging haar huis binnen. **2** De Gazieten kregen te horen: ‘Simson is hier gekomen.’ Ze omsingelden de plek en

HFST. 15
a Re 14:11, 20
b Re 14:15
c Re 14:4
d 2Sa 23:11, 12
e Re 13:1

2de kolom
a Re 13:24, 25; Re 14:5, 6
b Re 16:9, 12
c Re 3:31
d Re 16:30
e Re 15:9
f Ex 17:6
g Ge 49:16; Re 2:16; Re 13:1, 5; Re 16:31; Heb 11:32

15:8 *Lett.: ‘sloeg hij dijbeen over heup’. **15:10** *Of ‘vastbinden’. **15:12** *Of ‘vast te binden’.

15:17 *Bet.: ‘heuvel van het kaakbeen’. **15:19** *Of ‘kwam zijn geest terug’. #Bet.: ‘bron van de roepende’.

stelden zich 's nachts verdekt op
in de stadspoort. Ze hielden zich
de hele nacht stil, want ze dach-
ten: als het licht wordt, doden
we hem.
3 Maar Simson bleef tot mid-
dernacht liggen en stond toen op.
Hij greep de deuren van de stads-
poort en de beide deurposten en
rukte ze met grendel en al los.
Daarna legde hij ze op zijn schou-
ders en droeg ze naar de top van
de berg tegenover Hebron.
4 Later werd hij verliefd op
Delila,[a] een vrouw in het Sorek-
dal.* **5** Toen kwamen de vor-
sten van de Filistijnen naar haar
toe en zeiden tegen haar: 'Haal
hem over*[b] om je te vertellen
hoe het komt dat hij zo sterk is.
Kom te weten hoe we hem kun-
nen overmeesteren en vastbin-
den. Dan krijg je van ieder van
ons 1100 zilverstukken.'
6 Delila zei dus tegen Simson:
'Vertel me toch hoe het komt dat
je zo sterk bent en waarmee je
vastgebonden en in bedwang ge-
houden kunt worden.' **7** Toen
zei Simson tegen haar: 'Als ie-
mand me vastbindt met zeven ver-
se pezen die nog niet uitgedroogd
zijn, word ik net zo zwak als een
gewone man.' **8** Dus lieten de Fi-
listijnse vorsten zeven verse pe-
zen brengen die nog niet uit-
gedroogd waren, en Delila bond
hem daarmee vast. **9** De Filistij-
nen legden zich in hinderlaag in
de binnenkamer, en ze riep: 'Sim-
son, daar zijn de Filistijnen!' Toen
scheurde hij de pezen kapot als
vlasdraad dat te dicht bij het vuur
komt.[c] En het geheim van zijn
kracht werd niet bekend.
10 Delila zei tegen Simson: 'Je
hebt me voor de gek gehou-
den en tegen me gelogen. Vertel
me nu alsjeblieft waarmee je vast-
gebonden kunt worden.' **11** Dus
zei hij tegen haar: 'Als iemand me
vastbindt met nieuwe, ongebruik-
te touwen word ik net zo zwak als
een gewone man.' **12** Delila nam
dus nieuwe touwen en bond hem
daarmee vast. Toen riep ze: 'Sim-
son, daar zijn de Filistijnen!' (Al
die tijd lagen de mannen in hin-
derlaag in de binnenkamer.) Maar
hij trok de touwen van zijn armen
alsof het draadjes waren.[a]
13 Daarna zei Delila tegen Sim-
son: 'Tot nu toe heb je me voor
de gek gehouden en tegen me
gelogen.[b] Vertel me toch waar-
mee je vastgebonden kunt wor-
den.' Toen zei hij: 'Dan moet
je mijn zeven haarvlechten door
de scheringdraad van een weef-
getouw weven.' **14** Ze zette zijn
vlechten vast met een pin en riep:
'Simson, daar zijn de Filistijnen!'
Hij werd wakker en rukte de pin
van het weefgetouw en de sche-
ringdraad los.
15 Ze zei tegen hem: 'Hoe
kun je nu zeggen dat je van me
houdt,[c] terwijl je er in je hart
niets van meent? Je hebt me al
drie keer voor de gek gehouden
en je hebt me niet verteld waar
je enorme kracht vandaan komt.'[d]
16 Dag in dag uit zeurde ze
aan zijn hoofd en bleef ze aan-
dringen, tot hij er niet meer te-
gen kon.*[e] **17** Uiteindelijk ver-
telde hij haar alles:* 'Nog nooit
heeft een scheermes mijn hoofd
aangeraakt, want ik ben al van-
af mijn geboorte#[f] een nazireeër
van God. Als mijn haar wordt af-
geschoren, raak ik mijn kracht
kwijt en word ik net zo zwak als
alle andere mensen.'
18 Delila merkte dat hij deze
keer de waarheid had verteld,*
en ze liet meteen de Filistijnse
vorsten halen.[g] Ze zei: 'Nu moe-

16:4 *Of 'Wadi Sorek'. **16:5** *Of 'mis-leid hem'.

16:16 *Of 'zijn ziel zo vermoeid werd dat hij wilde sterven'. **16:17** *Lett.: 'opende hij zijn hart voor haar'. #Lett.: 'vanaf de schoot van mijn moeder'. **16:18** *Lett.: 'zijn hele hart voor haar had geopend'.

HFST. 16
a Re 16:18
b Re 14:15
c Re 15:14

2de kolom
a Re 16:9
b Re 16:7, 11
c Re 14:16
d Re 16:7
Re 16:11
Re 16:13
e Re 14:17
f Nu 6:5
Re 13:5, 7
g Re 16:5

ten jullie echt komen, want hij heeft me de waarheid verteld.'* De Filistijnse vorsten kwamen en brachten het geld mee. **19** Ze liet Simson op haar schoot in slaap vallen. Toen riep ze een man en liet hem Simsons zeven haarvlechten afscheren. Zo raakte hij zijn kracht kwijt en kreeg ze hem in bedwang. **20** Ze riep: 'Simson, daar zijn de Filistijnen!' Hij werd wakker en zei: 'Ik red me hier wel uit net zoals de vorige keren.[a] Ik ruk me wel los.' Maar hij had niet in de gaten dat Jehovah hem had verlaten. **21** De Filistijnen grepen hem en staken zijn ogen uit. Ze brachten hem naar Gaza en deden hem twee koperen boeien om. In de gevangenis moest hij graan malen. **22** Maar nadat zijn haar was afgeschoren, begon het meteen weer te groeien.[b]

23 De Filistijnse vorsten kwamen bij elkaar om hun god Dagon[c] een groot offer te brengen en feest te vieren, want ze zeiden: 'Onze god heeft onze vijand Simson in onze macht gegeven!' **24** Toen het volk hem zag, loofden ze hun god en zeiden: 'De vijand die ons land heeft verwoest[d] en velen van ons heeft gedood,[e] is door onze god in onze macht gegeven.'

25 Omdat ze in een vrolijke stemming waren,* zeiden ze: 'Haal Simson, dan kunnen we lachen.' Ze haalden hem dus uit de gevangenis om hen te vermaken en ze zetten hem tussen de pilaren. **26** Toen zei Simson tegen de jongen die hem daarheen leidde: 'Laat me de pilaren aanraken waarop het huis rust, dan kan ik ertegen leunen.' **27** (Het huis was vol mannen en vrouwen en alle Filistijnse vorsten waren aanwezig. Op het dak waren zo'n 3000 mannen en vrouwen die zich vermaakten met de aanblik van Simson.)

28 Toen riep Simson[a] tot Jehovah: 'Soevereine Heer Jehovah, denk toch aan mij en geef me alstublieft nog één keer kracht,[b] o God, en laat me wraak nemen op de Filistijnen voor één van mijn beide ogen.'[c]

29 Toen greep Simson de twee middelste steunpilaren, en hij zette zich schrap met zijn rechterhand tegen de ene pilaar en zijn linkerhand tegen de andere. **30** Simson riep: 'Laat mij* met de Filistijnen sterven!' Toen duwde hij uit alle macht en het huis stortte in, boven op de vorsten en alle andere aanwezigen.[d] Zo liet hij bij zijn dood meer mensen sterven dan tijdens zijn leven.[e]

31 Later kwamen zijn broers en de hele familie van zijn vader zijn lichaam halen. Ze namen hem mee en begroeven hem tussen Zora[f] en Estaol in het graf van zijn vader Manoah.[g] Simson was 20 jaar rechter over Israël geweest.[h]

17 In het bergland van Efraïm[i] woonde een man die Micha heette. **2** Hij zei tegen zijn moeder: 'Weet u nog dat er 1100 zilverstukken van u zijn gestolen en dat u daarover een vloek hebt uitgesproken die ik gehoord heb? Ik heb dat zilver. Ik had het gestolen.' Zijn moeder zei: 'Dat Jehovah mijn zoon mag zegenen.' **3** Hij gaf de 1100 zilverstukken aan zijn moeder terug, maar zijn moeder zei: 'Ik zal mijn zilver beslist aan Jehovah opdragen, zodat mijn zoon er een gesneden beeld en een metalen* beeld van kan maken.[j] Ik geef het aan je terug.'

4 Hij gaf het zilver dus aan zijn moeder terug, en zijn moeder

16:18 *Lett.: 'zijn hele hart voor me geopend'. **16:25** *Lett.: 'hun hart vrolijk was'.

16:30 *Of 'mijn ziel'. **17:3** *Of 'gegoten'.

HFST. 16
a Re 16:9; Re 16:12; Re 16:14
b Re 13:5
c 1Sa 5:4
d Re 15:4, 5
e Re 15:7, 8; Re 15:15, 16

2de kolom
a Heb 11:32
b Re 14:5, 6; Re 14:19; Re 15:14
c Re 16:21
d Re 16:27
e Re 14:19; Re 15:7, 8; Re 15:15, 16
f Re 13:2
g Re 13:8
h Re 2:16; Re 15:20

HFST. 17
i Joz 17:14, 15
j Ex 20:4; Le 26:1; De 27:15

gaf 200 zilverstukken aan de zil-
versmid. Die maakte een gesne-
den beeld en een metalen beeld,
en ze werden in Micha's huis ge-
zet. **5** Deze Micha had een hei-
ligdom en hij maakte een efod[a] en
huisgoden*[b] en installeerde# een
van zijn zonen als priester.[c] **6** In
die tijd was er geen koning in Is-
raël.[d] Iedereen deed wat hij zelf
goedvond.*[e]

7 Nu was er een jonge man uit
Bethlehem[f] in Juda die van de
stam Juda was.* Hij was een Le-
viet[g] die daar een tijdlang woon-
de. **8** Hij verliet de stad Beth-
lehem in Juda en ging op zoek
naar een andere verblijfplaats.
Onderweg, in het bergland van
Efraïm, kwam hij bij het huis van
Micha.[h] **9** Toen zei Micha tegen
hem: 'Waar kom je vandaan?' Hij
antwoordde: 'Ik ben een Leviet
uit Bethlehem in Juda, en ik ben
op zoek naar een verblijfplaats.'
10 Micha zei tegen hem: 'Blijf
toch hier en word een vader* en
een priester voor mij. Ik zal je
tien zilverstukken per jaar geven
en een stel kleren en je voedsel.'
De Leviet ging dus naar binnen.
11 Zo stemde de Leviet ermee
in om bij Micha te blijven, en
de jonge man werd als een zoon
voor hem. **12** Micha installeer-
de# de Leviet ook als priester,[i]
en hij bleef in het huis van Micha
wonen. **13** Toen zei Micha: 'Nu
weet ik dat Jehovah goed voor
me zal zijn, want ik heb de Leviet
als priester.'

18 In die tijd, toen er geen ko-
ning in Israël was,[j] zocht
de stam van de Danieten[k] een
erfdeel waar ze konden wonen.
Ze hadden namelijk nog geen
erfdeel gekregen zoals de ande-
re stammen van Israël.[a]

2 De Danieten stuurden vijf
mannen van hun stam, geschik-
te mannen uit Zora en Estaol,[b]
om het land grondig te verken-
nen. Ze zeiden tegen hen: 'Ga
het land verkennen.' Toen ze in
het bergland van Efraïm bij het
huis van Micha[c] kwamen, over-
nachtten ze daar. **3** In de buurt
van Micha's huis herkenden ze
de stem* van de jonge Leviet.
Ze gingen naar hem toe en vroe-
gen: 'Wie heeft je hierheen ge-
haald? Wat doe je hier? En waar-
om blijf je hier?' **4** Hij vertelde
wat Micha voor hem had gedaan
en dat hij door hem als priester
was ingehuurd.[d] **5** Toen zeiden
ze tegen hem: 'Wil je God vragen
of onze tocht zal slagen?' **6** De
priester zei: 'Ga in vrede. Jeho-
vah is met jullie op deze tocht.'

7 De vijf mannen gingen dus
verder en kwamen in Laïs.[e] Ze za-
gen dat de inwoners onafhanke-
lijk waren, net als de Sidoniërs.
Ze leidden een rustig en onbe-
zorgd leven,[f] en er was in hun
gebied geen onderdrukkende ver-
overaar die hen lastigviel. Ze
woonden ver van de Sidoniërs en
lieten zich niet met anderen in.

8 Toen ze bij hun broeders
in Zora en Estaol[g] terugkwamen,
vroegen die: 'Hoe is het gegaan?'
9 Ze antwoordden: 'Laten we ze
aanvallen, want we hebben ge-
zien dat het gebied heel goed is.
Waar wachten jullie op? Aarzel
niet, maar ga erheen en neem het
gebied in bezit. **10** Daar zullen
jullie een nietsvermoedend volk[h]
aantreffen en een uitgestrekt ge-
bied waar aan niets gebrek is.[i]
God geeft jullie dat gebied in
handen.'

11 Toen vertrokken 600 gewa-
pende mannen van de stam Dan
uit Zora en Estaol.[j] **12** Ze sloe-
gen hun kamp op in de buurt van

17:5 *Of 'afgodsbeelden'. Lett.: 'terafim'. **17:5, 12** #Lett.: 'vulde de hand van'. **17:6** *Of 'wat in zijn eigen ogen goed was'. **17:7** *Misschien wordt hiermee alleen bedoeld dat hij in het gebied van Juda woonde. **17:10** *Of 'raadsman'.

18:3 *Of 'het accent'.

HFST. 17
a Ex 28:6; Re 8:27
b Ge 31:19
c Nu 3:10; De 12:11, 13; 2Kr 13:8, 9
d 1Sa 8:4, 5
e Re 21:25
f Mi 5:2
g Nu 3:45; Joz 14:3; Joz 18:7
h Re 17:1, 5
i Nu 3:10; Re 17:5

HFST. 18
j Re 8:23; 1Sa 8:4, 5
k Joz 19:40

2de kolom
a Joz 19:47, 48; Re 1:34
b Joz 19:41, 48
c Re 17:1, 5
d Re 17:9, 10
e Joz 19:47, 48; Re 18:29
f Re 18:27
g Joz 15:20, 33; Re 18:2
h Re 18:7, 27
i Ex 3:8; De 8:7-9
j Re 18:2

Kirjath-Jearim[a] in Juda. Daarom
heet deze plek, die ten westen van
Kirjath-Jearim ligt, tot op deze
dag Mahane-Dan.*[b] **13** Daarna
gingen ze verder naar het berg-
land van Efraïm en kwamen bij
het huis van Micha.[c]

14 Toen zeiden de vijf man-
nen die het gebied rond Laïs[d]
hadden verkend tegen hun broe-
ders: ‘Wisten jullie dat er in deze
huizen een efod, huisgoden,* een
gesneden beeld en een metalen#
beeld[e] aanwezig zijn? Jullie we-
ten wat je te doen staat.’ **15** Ze
gingen dus naar het huis van de
jonge Leviet,[f] bij het huis van
Micha, en vroegen hoe het met
hem ging. **16** Al die tijd stonden
de 600 gewapende Danieten[g] bij
de ingang van de poort. **17** De
vijf mannen die het land hadden
verkend,[h] gingen naar binnen en
namen het gesneden beeld, de
efod,[i] de huisgoden[j] en het me-
talen beeld[k] mee. (De priester[l]
stond bij de 600 gewapende man-
nen bij de ingang van de poort.)
18 Toen ze het huis van Micha
binnengingen om het gesneden
beeld, de efod, de huisgoden en
het metalen beeld weg te halen,
zei de priester: ‘Wat doen jullie
daar?’ **19** Ze zeiden: ‘Stil, hou je
mond en ga met ons mee. Word
een vader* en een priester voor
ons. Wat is beter: dat je priester
bent voor het huis van één man[m]
of voor een hele stam en familie
in Israël?’[n] **20** De priester was
het hiermee eens, en hij nam de
efod, de huisgoden en het gesne-
den beeld[o] en ging met ze mee.

21 Toen vervolgden ze hun
tocht, en ze lieten de kinderen
vooropgaan, met het vee en de
waardevolle dingen. **22** Ze wa-
ren al een eind bij het huis
van Micha vandaan toen de man-
nen die vlak bij Micha woonden,
zich verzamelden en de Danieten
inhaalden. **23** Ze begonnen naar
de Danieten te schreeuwen, en
die draaiden zich om en zeiden te-
gen Micha: ‘Wat is er aan de hand?
Waarom heb je al die mensen op
de been gebracht?’ **24** Hij ant-
woordde: ‘Jullie hebben de go-
den gestolen die ik gemaakt heb
en jullie hebben ook mijn pries-
ter meegenomen. Ik heb niets
meer over! En dan vragen jullie:
“Wat is er met je aan de hand?”’
25 De Danieten zeiden: ‘Je kunt
beter niet zo’n grote mond te-
gen ons opzetten. Anders zou-
den woedende mannen* je wel-
eens kunnen aanvallen, en dat
zou jou en je familie het leven#
kosten.’ **26** De Danieten gingen
dus verder. Micha zag in dat ze
sterker waren dan hij en ging te-
rug naar huis.

27 Ze namen mee wat Micha
had gemaakt en ook zijn priester,
en ze gingen naar Laïs,[a] waar de
mensen een rustig en onbezorgd
leven leidden.[b] Ze doodden hen
met het zwaard en staken de stad
in brand. **28** Niemand kwam de
inwoners te hulp, want de stad lag
ver van Sidon en ze bemoeiden
zich met niemand. Bovendien lag
de stad in de vallei* die bij Beth-
Rehob[c] hoorde. Daarna herbouw-
den de Danieten de stad en gin-
gen er wonen. **29** Ze noemden
hun stad Dan,[d] naar hun vader
Dan, de zoon van Israël.[e] Maar de
stad heette oorspronkelijk Laïs.[f]
30 De Danieten stelden het ge-
sneden beeld[g] op, en Jonathan,[h]
de zoon van Mozes’ zoon Ger-
som,[i] en zijn nakomelingen wer-
den priesters voor de stam Dan
tot de dag waarop de inwoners
van het gebied in ballingschap
gingen. **31** Nadat ze het gesne-
den beeld van Micha hadden op-
gesteld, bleef het daar zolang het
huis van de ware God in Silo was.[j]

18:12 * Bet.: ‘kamp van Dan’. **18:14** * Of ‘afgodsbeelden’. Lett.: ‘terafim’. # Of ‘gegoten’. **18:19** * Of ‘raadsman’.

18:25 * Of ‘mannen, bitter van ziel’. # Of ‘de ziel’. **18:28** * Of ‘laagvlakte’.

HFST. 18
a 1Sa 7:1
b Re 13:24, 25
c Re 17:1, 5
d Re 18:2; Re 18:29
e De 27:15; Re 17:4, 5
f Re 17:7, 12; Re 18:30
g Re 18:11
h Re 18:2
i Ex 28:6; Re 8:27
j Ge 31:19
k Le 19:4; De 27:15; Re 17:3-5
l Re 17:12
m Re 17:12
n Re 18:30
o Re 17:4, 5

2de kolom
a Joz 19:47, 48; Re 18:29
b Re 18:7, 10
c Nu 13:17, 21
d Joz 19:47, 48; Re 20:1; 1Kon 4:25; 1Kon 12:28, 29
e Ge 30:6; Ge 32:28
f Re 18:7
g Re 17:1, 4; Re 18:18
h Re 17:12
i Ex 2:21, 22
j Ex 40:2; Joz 18:1; 1Sa 1:3

19 In die tijd, toen er geen ko-
ning in Israël was,[a] was er
een Leviet die in een afgelegen
deel van het bergland van Efraïm[b]
woonde. Hij nam een bijvrouw uit
Bethlehem[c] in Juda. **2** Maar zijn
bijvrouw werd hem ontrouw. Ze
verliet hem en ging naar het huis
van haar vader in Bethlehem in
Juda, waar ze vier maanden bleef.
3 Toen ging haar man haar ach-
terna om haar over te halen bij
hem terug te komen. Hij had zijn
bediende en een paar ezels bij
zich. Ze liet hem in het huis van
haar vader binnen, die heel blij
was om hem te zien. **4** Op aan-
dringen van zijn schoonvader, de
vader van de jonge vrouw, bleef
hij drie dagen bij hem. Ze aten
en ze dronken, en hij bleef daar
overnachten.

5 Op de vierde dag stonden ze
's morgens vroeg op om te ver-
trekken en de vader van de jon-
ge vrouw zei tegen zijn schoon-
zoon: 'Eet eerst nog wat om
krachten op te doen* en ga daar-
na op weg.' **6** Ze gingen dus zit-
ten om samen te eten en te drin-
ken. Daarna zei de vader van de
jonge vrouw tegen hem: 'Blijf nog
een nachtje hier en neem het er-
van.'* **7** Toen de man wilde ver-
trekken, drong zijn schoonvader
zo bij hem aan dat hij weer bleef
overnachten.

8 Op de vijfde dag stond hij
's morgens vroeg op om te
gaan, maar de vader van de jon-
ge vrouw zei: 'Eet eerst nog wat
om krachten op te doen.' En ze
bleven hun vertrek uitstellen tot
laat op de dag en beiden bleven
eten. **9** Toen de man met zijn
bijvrouw en zijn bediende wilde
vertrekken, zei zijn schoonvader,
de vader van de jonge vrouw,
tegen hem: 'Kijk! Het is al bij-
na avond. Blijf toch overnachten.
De dag is bijna voorbij. Blijf hier
overnachten en neem het er-
van. Morgen kunnen jullie vroeg
vertrekken en naar huis* gaan.'
10 Maar de man wilde niet weer
blijven overnachten, dus vertrok
hij met zijn twee gezadelde ezels,
zijn bijvrouw en zijn bediende, en
hij kwam tot aan Jebus (Jeruza-
lem).[a]

11 Het was al bijna donker
toen ze vlak bij Jebus waren, en
de bediende zei tegen zijn mees-
ter: 'Zullen we naar de stad van
de Jebusieten gaan en daar over-
nachten?' **12** Maar zijn meester
zei tegen hem: 'We kunnen beter
niet naar een stad vol vreemden
gaan waar geen Israëlieten wo-
nen. We gaan door naar Gibea.'[b]
13 Toen zei hij tegen zijn be-
diende: 'Laten we proberen om
Gibea of Rama[c] te bereiken, dan
kunnen we in een van die plaat-
sen overnachten.' **14** Ze gingen
dus verder en de zon ging onder
toen ze in de buurt van Gibea
waren, dat bij Benjamin hoort.

15 Ze onderbraken hun reis en
gingen Gibea in om er te over-
nachten. Ze gingen op het stads-
plein zitten, maar niemand no-
digde ze uit om in zijn huis
te overnachten.[d] **16** Uiteindelijk
kwam er die avond een oude man
terug van zijn werk op het land.
Hij was afkomstig uit het berg-
land van Efraïm,[e] maar hij woon-
de tijdelijk in Gibea. De inwoners
van de stad zelf waren Benja-
minieten.[f] **17** Toen de oude man
opkeek en de reiziger op het
stadsplein zag zitten, zei hij:
'Waar ga je heen, en waar kom
je vandaan?' **18** Hij antwoordde:
'We zijn op weg van Bethlehem
in Juda naar een afgelegen streek
in het bergland van Efraïm, waar
ik vandaan kom. Ik ben in Beth-
lehem in Juda geweest,[g] en ik ga
naar het huis van Jehovah,* maar

HFST. 19
a 1Sa 8:4, 5
b Joz 17:14, 15
c Ge 35:19; Mi 5:2

2de kolom
a Joz 15:8, 63; Joz 18:28; Re 1:8
b Joz 18:28
c Joz 18:21, 25
d Ge 19:2
e Re 19:1
f Joz 18:21, 28
g Re 19:1, 2

19:5 *Of 'je hart te versterken'. **19:6** *Of 'laat je hart vrolijk zijn'.

19:9 *Lett.: 'je tent'. **19:18** *Of mogelijk 'en ik dien in het huis van Jehovah'.

er is niemand die me bij zich thuis uitnodigt. **19** We hebben genoeg stro en voer voor onze ezels,[a] en we hebben brood[b] en wijn voor mij, de vrouw en onze bediende meegenomen. We hebben alles bij ons.’ **20** De oude man zei: ‘Vrede zij met je! Wat je ook nodig hebt, ik zorg ervoor. Blijf in elk geval niet hier op het plein overnachten.’ **21** Hij nam hem dus mee naar huis en voerde de ezels.* Toen wasten ze hun voeten en gingen ze eten en drinken.

22 Terwijl ze gezellig bij elkaar zaten, werd het huis omsingeld door een aantal verdorven mannen uit de stad. Ze bonsden op de deur en bleven tegen de oude man van wie het huis was, zeggen: ‘Breng de man die bij je in huis is naar buiten. We willen seks met hem hebben.’[c] **23** Toen ging de eigenaar van het huis naar buiten en zei tegen ze: ‘Nee, broeders, doe alsjeblieft niet zoiets slechts. De man is een gast in mijn huis. Zoiets schandelijks mogen jullie niet doen. **24** Hier is mijn dochter, die nog maagd is, en ook de bijvrouw van de man. Laat me hen naar buiten brengen, dan kunnen jullie hen vernederen en met hen doen wat jullie willen.*[d] Maar zoiets schandelijks mogen jullie deze man niet aandoen.’

25 Maar de mannen wilden niet naar hem luisteren. Daarom greep de man zijn bijvrouw[e] en bracht haar naar buiten. Ze verkrachtten en misbruikten haar de hele nacht. Toen het licht begon te worden, stuurden ze haar weg. **26** Vroeg in de ochtend kwam de vrouw aan bij het huis van de man bij wie haar meester was. Voor de deur viel ze neer, en ze lag daar tot het licht werd. **27** Toen haar meester ’s morgens opstond en de deuren van het huis opendeed omdat hij wilde vertrekken, zag hij de vrouw, zijn bijvrouw, voor de ingang liggen met haar handen op de drempel. **28** Hij zei tegen haar: ‘Sta op, laten we gaan.’ Maar er kwam geen antwoord. De man legde haar op de ezel en ging op weg naar huis.

29 Toen hij thuisgekomen was, nam hij een slachtmes, sneed het lichaam van zijn bijvrouw in 12 stukken en stuurde naar elk gebied van Israël een stuk. **30** Iedereen die het zag, zei: ‘Zoiets is nog nooit gebeurd vanaf de dag dat de Israëlieten uit Egypte vertrokken tot op de dag van vandaag. Denk erover na,* bespreek het[a] en zeg dan wat we moeten doen.’

20 Vervolgens gingen alle Israëlieten, van Dan[b] tot Berseba, en ook uit het land Gilead,[c] op weg en de hele gemeenschap kwam eensgezind* bij elkaar vóór Jehovah in Mizpa.[d] **2** De hoofden van het volk, van alle stammen van Israël, namen dus hun plaats in de vergadering van Gods volk in — 400.000 man voetvolk gewapend met zwaarden.[e]

3 En de Benjaminieten hoorden dat de Israëlieten naar Mizpa waren getrokken.

De mannen van Israël vroegen: ‘Vertel ons, hoe heeft deze afschuwelijke daad plaatsgevonden?’[f] **4** De Leviet,[g] de man van de vermoorde vrouw, antwoordde: ‘Ik kwam met mijn bijvrouw in Gibea[h] in Benjamin om daar te overnachten. **5** Toen omsingelden de inwoners* van Gibea ’s nachts het huis. Ze wilden me vermoorden, maar in plaats daarvan hebben ze mijn bijvrouw verkracht

19:21 *Of ‘gaf de ezels mengvoer’. 19:24 *Of ‘misbruik hen en doe wat goed is in jullie ogen’.

19:30 *Of ‘zet jullie hart erop’. 20:1 *Lett.: ‘als één man’. 20:5 *Of mogelijk ‘grondbezitters’.

HFST. 19
a Ge 24:32
b Ge 18:5; Ge 19:3
c Ge 19:4, 5; Le 20:13; Ro 1:27; 1Kor 6:9, 10; Ju 7
d Ge 19:6-8
e Re 19:2

2de kolom
a Re 20:7

HFST. 20
b Joz 19:47, 48; Re 18:29
c Joz 22:9
d 1Sa 7:5; 1Sa 10:17; 2Kon 25:23
e Re 20:17; 2Sa 24:9
f Re 19:22
g Re 19:1, 2
h Re 19:12, 14

en ze is gestorven.[a] **6** Dus heb ik
het lichaam van mijn bijvrouw in
stukken gesneden en die naar elk
gebied van het erfdeel van Israël
gestuurd,[b] omdat er in Israël een
schandelijk vergrijp is begaan.
7 Israëlieten die hier bijeenzijn,
geef jullie mening en advies.’[c]
8 Het hele volk stond als één
man op en zei: ‘Niemand van ons
zal teruggaan naar zijn tent of
naar zijn huis. **9** Dit zullen we
met Gibea doen: Laten we loten
en ertegen optrekken.[d] **10** Uit
alle stammen van Israël nemen
we 10 op de 100 man, 100 op de
1000, 1000 op de 10.000, om pro-
viand te halen voor het leger, zo-
dat er opgetreden wordt tegen
Gibea in Benjamin vanwege het
schandelijke vergrijp dat ze in Is-
raël hebben begaan.’ **11** Zo ver-
zamelden alle mannen van Israël
zich als één man om Gibea aan
te vallen.
12 Toen stuurden de stam-
men van Israël mannen naar de
leden van de stam Benjamin om
te zeggen: ‘Hoe heeft er zoiets
afschuwelijks bij jullie kunnen
gebeuren? **13** Lever die verdor-
ven mannen van Gibea[e] aan ons
uit, zodat we ze kunnen doden
en het kwaad in Israël kunnen
uitroeien.’[f] Maar de Benjaminie-
ten wilden niet naar hun broe-
ders, de Israëlieten, luisteren.
14 Daarop kwamen de Benja-
minieten vanuit hun steden naar
Gibea om tegen de mannen van
Israël te strijden. **15** Die dag
werden er door de Benjaminieten
uit hun steden 26.000 mannen
met zwaarden opgeroepen. Daar-
bij kwamen nog 700 ervaren strij-
ders uit Gibea. **16** In dat leger
waren 700 ervaren strijders die
linkshandig waren. Al die man-
nen konden een steen zo nauw-
keurig* slingeren dat ze nooit
misten.

17 De mannen van Israël, uit-
gezonderd Benjamin, werden op-
geroepen: in totaal 400.000 man-
nen gewapend met zwaarden.[a]
Het waren allemaal ervaren strij-
ders. **18** Ze gingen op weg naar
Bethel om God om leiding te vra-
gen.[b] De Israëlieten vroegen: ‘Wie
van ons moet als eerste tegen de
Benjaminieten optrekken?’ Jeho-
vah antwoordde: ‘Juda moet voor-
opgaan.’
19 Daarna stonden de Israë-
lieten ’s morgens op en sloegen
hun kamp op bij Gibea.
20 De mannen van Israël stel-
den zich bij Gibea in gevechts-
formatie op om Benjamin aan te
vallen. **21** De Benjaminieten de-
den een uitval vanuit Gibea en
doodden op die dag 22.000 man-
nen van Israël. **22** Maar het le-
ger van Israël liet de moed niet
zakken en stelde zich opnieuw op
voor de strijd, op dezelfde plaats
als op de eerste dag. **23** Onder-
tussen gingen de Israëlieten naar
Bethel en ze huilden tot de avond
voor de ogen van Jehovah en
vroegen Jehovah: ‘Moeten we op-
nieuw strijden tegen onze broe-
ders, de Benjaminieten?’[c] Jeho-
vah antwoordde: ‘Ja, val hen aan.’
24 Op de tweede dag gingen
de Israëlieten dus opnieuw op de
Benjaminieten af. **25** De Benja-
minieten kwamen hen op de twee-
de dag vanuit Gibea tegemoet en
doodden nog eens 18.000 Israëli-
tische mannen[d] die gewapend wa-
ren met zwaarden. **26** Toen gin-
gen alle mannen van Israël naar
Bethel. Ze zaten daar en huil-
den voor de ogen van Jehovah[e]
en bleven die dag vasten[f] tot de
avond. Ook brachten ze brand-
offers[g] en vredeoffers*[h] voor Je-
hovah. **27** Daarna vroegen de
mannen van Israël Jehovah om
leiding,[i] want de ark van het ver-

20:16 *Lett.: ‘tot op een haar’.

20:26 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst.

HFST. 20
a Re 19:25, 26
b Re 19:29
c Re 19:30
d Re 20:18; Sp 16:33
e Re 19:22, 25
f De 13:5; De 17:7; De 22:22; 1Kor 5:6, 13

2de kolom
a Re 20:2
b Ex 28:30; Nu 27:21; Re 20:27
c Re 20:28
d Re 20:21
e Re 20:23
f 2Kr 20:3; Ezr 8:21
g Le 1:3
h Le 3:1
i Nu 27:21; Re 20:18

bond van de ware God stond daar in die tijd. **28** Pinehas,[a] de zoon van Aärons zoon Eleazar, deed er in die tijd dienst.* Ze vroegen: ‘Zullen we nog een keer strijden tegen onze broeders, de Benjaminieten, of zullen we ophouden?’[b] Jehovah antwoordde: ‘Val aan, want morgen zal ik hen in jullie handen laten vallen.’ **29** Toen legde Israël mannen in hinderlaag[c] rondom Gibea.

30 Op de derde dag trokken de Israëlieten opnieuw tegen de Benjaminieten op, en ze stelden zich weer op voor de strijd tegen Gibea, net als de vorige keren.[d] **31** Toen de Benjaminieten het leger tegemoet gingen, werden ze van de stad weggelokt.[e] Net als de vorige keren vielen ze aan, en ze maakten enkele slachtoffers op de hoofdwegen, waarvan de ene omhooggaat naar Bethel en de andere naar Gibea. Ze doodden ongeveer 30 Israëlieten in het open veld.[f] **32** De Benjaminieten zeiden dus: ‘We brengen ze weer een nederlaag toe, net als de vorige keren.’[g] Maar de Israëlieten zeiden: ‘Laten we ons terugtrekken en ze van de stad weglokken, de hoofdwegen op.’ **33** Alle mannen van Israël verlieten hun positie en stelden zich op in Baäl-Tamar. Ondertussen kwamen de Israëlieten bij Gibea uit de hinderlaag tevoorschijn. **34** Zo kwamen 10.000 ervaren strijders uit heel Israël tot vlak voor Gibea, en de strijd was zwaar. Maar de Benjaminieten wisten nog niet dat ze hun ondergang tegemoet gingen.

35 Jehovah versloeg Benjamin[h] voor Israël, en op die dag doodden de Israëlieten 25.100 Benjaminieten die gewapend waren met zwaarden.[i]

36 Toen de mannen van Israël zich terugtrokken, dachten de Benjaminieten dat ze hen bijna hadden verslagen.[a] Maar de Israëlieten trokken zich terug omdat ze vertrouwden op de hinderlaag die ze tegen Gibea hadden gelegd.[b] **37** De mannen in de hinderlaag kwamen snel in actie en vielen Gibea aan. Toen verspreidden ze zich over de stad en doodden ze alle inwoners met het zwaard.

38 De Israëlieten hadden afgesproken dat de mannen die de hinderlaag hadden gelegd een rooksignaal uit de stad zouden laten opstijgen.

39 Toen de Israëlieten zich terugtrokken, gingen de Benjaminieten in de aanval en doodden zo’n 30 Israëlieten.[c] Ze zeiden: ‘Het is duidelijk dat ze weer een nederlaag lijden, net als de vorige keer.’[d] **40** Maar toen kwam het signaal: er begonnen rookwolken uit de stad op te stijgen. De Benjaminieten keken om en zagen de hele stad in vlammen opgaan. **41** Toen keerden de mannen van Israël om, en de Benjaminieten raakten in paniek omdat ze beseften dat dit hun ondergang betekende. **42** Ze vluchtten voor de mannen van Israël richting de woestijn, maar ze konden de strijd niet ontlopen. De mannen uit de stad sloten zich bij de Israëlieten aan in de strijd. **43** Ze omsingelden de Benjaminieten en achtervolgden hen zonder ophouden. Vlak voor Gibea, aan de oostkant, liepen ze hen onder de voet. **44** Uiteindelijk kwamen er 18.000 Benjaminieten om, allemaal dappere strijders.[e]

45 De Benjaminieten vluchtten toen verder de woestijn in, naar de rots Rimmon,[f] en de Israëlieten doodden* 5000 van hun mannen op de hoofdwegen. Ze bleven hen tot aan Gideom achtervolgen en doodden er zo

20:28 *Of ‘stond er in die dagen voor’.

20:45 *Lett.: ‘hielden een nalezing onder’.

HFST. 20
a Ex 6:25; Nu 25:7
b Re 20:23
c Joz 8:3, 4
d Re 20:20, 22
e Re 20:36
f Re 20:39
g Re 20:21, 25
h Re 20:28, 48
i Re 20:14, 15; Re 20:46

2de kolom
a Re 20:31
b Re 20:29
c Re 20:31
d Re 20:21, 25
e Re 20:15
f Re 21:13

nog 2000. **46** In totaal sneuvel-
den er op die dag 25.000 Ben-
jaminieten die gewapend waren
met zwaarden,[a] allemaal dappe-
re strijders. **47** Maar 600 Ben-
jaminieten vluchtten de woestijn
in naar de rots Rimmon, waar ze
vier maanden bleven.

48 En de mannen van Israël
gingen terug om de steden van
de Benjaminieten aan te vallen
en alles wat ze tegenkwamen te
doden met het zwaard — mensen
en dieren. Alle steden die ze aan-
troffen, staken ze in brand.

21 De mannen van Israël had-
den in Mizpa de volgende
eed gezworen:[b] ‘Niemand van ons
zal zijn dochter aan een Benjami-
niet tot vrouw geven.’[c] **2** Toen
kwam het volk naar Bethel.[d] Ze
zaten daar tot de avond en treur-
den en huilden luid voor de ogen
van de ware God. **3** Ze zeiden:
‘O Jehovah, God van Israël, waar-
om is dit in Israël gebeurd? Waar-
om moet er nu één stam uit Israël
ontbreken?’ **4** De volgende dag
stond het volk vroeg op en bouw-
de daar een altaar om brand-
offers en vredeoffers[e] te bren-
gen.

5 Toen zeiden de Israëlieten:
‘Wie uit de stammen van Israël is
er niet naar de vergadering vóór
Jehovah gekomen?’ Ze hadden na-
melijk een plechtige eed afgelegd
dat iedereen die niet bij Jehovah
in Mizpa was gekomen, ter dood
gebracht zou worden. **6** De Is-
raëlieten treurden over wat er
met hun broer Benjamin was ge-
beurd. Ze zeiden: ‘Vandaag is er
één stam van Israël afgesneden.
7 Wat kunnen we doen om vrou-
wen te vinden voor de overgeble-
ven mannen? Want we hebben bij
Jehovah gezworen[f] dat we onze
dochters niet aan hen tot vrouw
zouden geven.’[g]

8 Ze vroegen: ‘Wie uit de stam-
men van Israël is niet bij Jehovah
in Mizpa gekomen?’[h] Het bleek dat
uit Jabes-Gilead niemand naar
het kamp was gekomen waar
de vergadering was. **9** Toen het
volk werd geteld, zagen ze dat er
geen enkele inwoner van Jabes-
Gilead was. **10** De gemeenschap
stuurde er dus 12.000 van de dap-
perste mannen naartoe. Ze gaven
hun de opdracht: ‘Ga naar Jabes-
Gilead en dood de inwoners met
het zwaard, ook de vrouwen en de
kinderen.[a] **11** Dit moeten jullie
doen: elke man, en elke vrouw die
geen maagd meer is,* moet voor
de vernietiging worden bestemd.’
12 Onder de inwoners van Jabes-
Gilead bevonden zich 400 meisjes
die nog maagd waren; ze hadden
dus nog nooit gemeenschap met
een man gehad. Die werden naar
het kamp in Silo gebracht,[b] dat in
het land Kanaän ligt.

13 Daarna stuurde de hele ge-
meenschap een boodschap naar
de Benjaminieten op de rots Rim-
mon[c] om vrede met hen te slui-
ten. **14** Daarna keerden de Ben-
jaminieten terug. De Israëlieten
gaven hun de vrouwen uit Jabes-
Gilead[d] die ze in leven hadden
gelaten, maar er waren er niet
genoeg voor alle Benjaminieten.
15 Het volk treurde over wat er
met Benjamin was gebeurd,[e] om-
dat Jehovah de stammen van Is-
raël had gescheiden. **16** De oud-
sten van de gemeenschap zeiden:
‘Wat kunnen we doen om vrouwen
te vinden voor de overgebleven
mannen? Want alle vrouwen van
Benjamin zijn gedood.’ **17** Ze
zeiden: ‘De overlevenden van Ben-
jamin moeten een erfdeel krijgen,
zodat er geen stam uit Israël ver-
dwijnt. **18** Maar wij mogen onze
dochters niet aan hen tot vrouw
geven, want Israël heeft gezwo-
ren: “Iedereen die een vrouw aan
Benjamin geeft, is vervloekt.”’[f]

19 Toen zeiden ze: ‘Er is elk
jaar een feest voor Jehovah in
Silo,[g] dat ten noorden van Bethel

21:11 *Of ‘die gemeenschap heeft ge-
had met een man’.

HFST. 20
a Re 20:15, 35

HFST. 21
b Re 20:1
c Re 21:18
d Re 20:18, 26
e Le 3:1
f Le 5:4, Le 19:12, Mt 5:33
g Re 21:1, 18
h Re 20:1

2de kolom
a Re 21:5
b Joz 18:1
c Re 20:46, 47
d Re 21:8, 12
e Re 21:6
f Le 19:12, Re 21:1
g Joz 18:1

ligt, ten oosten van de hoofdweg
van Bethel naar Sichem, en ten
zuiden van Lebona.’ 20 Ze ga-
ven de mannen van Benjamin de
opdracht: ‘Ga naar de wijngaar-
den en verberg je daar. 21 En
als jullie de jonge vrouwen* van
Silo naar buiten zien komen voor
de rondedansen, moeten jullie uit
de wijngaarden komen en een
jonge vrouw van Silo als vrouw
meenemen, en jullie moeten te-
ruggaan naar het land van Ben-
jamin. 22 En als hun vaders of
broers komen klagen, zullen we
tegen ze zeggen: “Bewijs ons
deze gunst ter wille van hen,
want de oorlog heeft niet genoeg
vrouwen voor hen allemaal opge-
leverd,[a] en als jullie hun zelf een
vrouw hadden gegeven, zouden
jullie schuldig zijn geweest.”’[b]
23 De mannen van Benjamin
deden dat, en ze namen alle-
maal een van de dansende meis-
jes mee als vrouw. Daarna gin-
gen ze terug naar het gebied van
hun erfdeel en ze herbouwden
hun steden[c] en gingen er wonen.
24 De Israëlieten gingen toen
uiteen en vertrokken naar hun
eigen stam en hun eigen familie.
Ze gingen allemaal terug naar
hun eigen erfdeel.
25 In die tijd was er geen ko-
ning in Israël.[d] Iedereen deed
wat hij zelf goedvond.*

21:21 *Lett.: ‘dochters’.

21:25 *Of ‘wat in zijn eigen ogen goed was’.

2de kolom

HFST. 21
a Re 21:12, 14
b Re 21:1, 18
c Re 20:48
d Re 17:6; 1Sa 8:4, 5

RUTH

INHOUD

1 In de tijd dat de rechters[a]
rechtspraken, brak er hon-
gersnood uit in het land. Daarom
vertrok een man uit Bethlehem[b]
in Juda en ging als vreemde-
ling in de velden* van Moab[c] wo-
nen, samen met zijn vrouw en
zijn twee zonen. 2 De man heet-
te Elimelech,* zijn vrouw heette
Naomi* en zijn twee zonen heet-
ten Machlon# en Chiljon.△ Het
waren Efrathieten uit Bethle-
hem in Juda. En ze kwamen in
de velden van Moab en bleven
daar.

1:1 *Of ‘het gebied’. 1:2 *Bet.: ‘mijn God is Koning’.

1:2 *Bet.: ‘mijn aangenaamheid’. #Mogelijk van een Hebreeuws woord dat ‘zwak worden’ of ‘ziek worden’ betekent. △Bet.: ‘iemand die verzwakt’, ‘iemand die aan zijn eind komt’.

HFST. 1
a Re 2:16
b Mi 5:2
c Ge 19:36, 37; De 2:9; Re 3:30

3 Na verloop van tijd stierf Elimelech, de man van Naomi, en ze bleef achter met haar twee zonen. **4** Beide zonen trouwden later met een Moabitische vrouw. De ene vrouw heette Orpa en de andere Ruth.[a] Ze bleven daar ongeveer tien jaar. **5** Toen stierven ook de twee zonen, Machlon en Chiljon. Naomi bleef dus alleen achter, zonder haar beide kinderen en haar man. **6** Omdat ze in Moab hoorde dat Jehovah aan zijn volk had gedacht door voor voedsel* te zorgen, vertrok ze met haar schoondochters uit de velden van Moab en ging terug.

7 Ze vertrok dus uit de plaats waar ze met haar twee schoondochters had gewoond. Terwijl ze op de terugweg waren naar het land van Juda, **8** zei Naomi tegen haar beide schoondochters: ‘Ga allebei maar terug naar het huis van je moeder. Mag Jehovah loyale liefde voor jullie tonen,[b] net zoals jullie die voor je overleden man en voor mij hebben getoond. **9** Mag Jehovah ervoor zorgen* dat jullie geborgenheid# vinden in het huis van een echtgenoot.’[c] Toen kuste Naomi hen, en ze barstten in tranen uit. **10** Ze bleven tegen haar zeggen: ‘Nee, we gaan met u mee naar uw volk.’ **11** Maar Naomi zei: ‘Ga terug, mijn dochters. Waarom zouden jullie met mij meegaan? Kan ik soms nog zonen krijgen, met wie jullie zouden kunnen trouwen?[d] **12** Ga terug, mijn dochters. Ga, want ik ben te oud om te trouwen. Zelfs al zou ik vannacht een echtgenoot vinden en zou ik nog zonen krijgen, **13** zouden jullie dan op ze blijven wachten tot ze volwassen zijn en in de tussentijd niet hertrouwen? Nee, mijn dochters, als ik aan jullie denk, maakt het me bitter* dat Jehovah zich tegen me heeft gekeerd.’[a]

14 Opnieuw barstten ze in tranen uit, waarna Orpa haar schoonmoeder kuste en vertrok. Maar Ruth bleef bij haar. **15** Dus zei Naomi: ‘Kijk, je schoonzus gaat terug naar haar volk en haar goden. Ga toch met haar mee.’

16 Maar Ruth zei: ‘Vraag me toch niet om u in de steek te laten en zonder u terug te gaan. Want waar u gaat, zal ik gaan, en waar u overnacht, zal ik overnachten. Uw volk zal mijn volk zijn, en uw God mijn God.[b] **17** Waar u sterft, zal ik sterven, en daar zal ik begraven worden. Jehovah mag me zwaar straffen als iets anders dan de dood mij van u zou scheiden.’

18 Toen Naomi zag dat Ruth vastbesloten was met haar mee te gaan, probeerde ze haar niet meer om te praten. **19** En ze gingen samen verder naar Bethlehem.[c] Zodra ze in Bethlehem aankwamen, raakte de hele stad in rep en roer, en de vrouwen zeiden: ‘Is dat Naomi?’ **20** Ze zei dan steeds tegen de vrouwen: ‘Noem me niet Naomi.* Noem me Mara,# want de Almachtige heeft mijn leven heel bitter gemaakt.[d] **21** Toen ik wegging had ik alles, maar Jehovah heeft me met lege handen laten terugkomen. Waarom zouden jullie me Naomi noemen als Jehovah zelf zich tegen me heeft gekeerd en de Almachtige me zo veel verdriet heeft bezorgd?’[e]

22 Zo kwam Naomi terug uit de velden van Moab,[f] samen met Ruth, haar Moabitische schoondochter. Ze kwamen in Bethlehem aan bij het begin van de gerstoogst.[g]

HFST. 1
a Mt 1:5
b Ex 34:6; Ru 2:20
c Ru 3:1
d De 25:5, 6

2de kolom
a Ru 1:20
b Ru 2:11, 12
c Ru 1:1, 2
d Ru 1:13
e Ru 1:3, 5
f Nu 21:13; Ru 1:1
g Ru 2:23

1:6 *Lett.: ‘brood’. **1:9** *Of ‘een geschenk geven’. #Lett.: ‘een rustplaats’.

1:13 *Of ‘ik voel me bitter vanwege jullie’. **1:20** *Bet.: ‘mijn aangenaamheid’. #Bet.: ‘bitter’.

2 Nu had Naomi een heel rijk familielid van de kant van haar man. Hij heette Boaz[a] en hij kwam uit de familie van Elime̱lech.

2 Ruth, de Moabitische, zei tegen Naomi: ‘Laat me alstublieft naar de akkers gaan en halmen verzamelen*[b] achter iemand aan die me dat toestaat.’ Toen zei Naomi tegen haar: ‘Ga, mijn dochter.’ **3** Ze ging dus op weg en ging in het veld achter de oogsters aan halmen verzamelen. Toevallig kwam ze op een stuk land dat van Elime̱lechs[c] familielid Boaz[d] was. **4** Op dat moment kwam Boaz uit Bethlehem en hij zei tegen de oogsters: ‘Mag Jehovah met jullie zijn.’ Ze antwoordden: ‘Mag Jehovah je zegenen.’

5 Toen vroeg Boaz aan de jonge man die de leiding had over de oogsters: ‘Bij wie hoort deze jonge vrouw?’ **6** De jonge man die de leiding had over de oogsters antwoordde: ‘De jonge vrouw is een Moabitische[e] die met Naomi uit de velden van Moab is teruggekomen.[f] **7** Ze vroeg: “Mag ik alstublieft wat van het afgesneden graan* verzamelen#[g] dat de oogsters hebben laten liggen?” En ze is de hele ochtend druk bezig geweest. Ze heeft net pas even rust genomen onder het afdak.’

8 Vervolgens zei Boaz tegen Ruth: ‘Luister eens, mijn dochter. Ga niet op een ander veld halmen verzamelen en ga niet ergens anders heen. Blijf dicht bij de jonge vrouwen die voor me werken.[h] **9** Kijk goed naar het veld dat ze aan het oogsten zijn en ga met ze mee. Ik heb de jonge mannen gezegd dat ze je niet mogen lastigvallen.* Als je dorst hebt, ga dan naar de waterkruiken en drink van het water dat de jonge mannen hebben gehaald.’

10 Toen viel ze op haar knieën, boog diep en zei tegen hem: ‘Waaraan heb ik het te danken dat u zo goed voor me bent en waarom hebt u aandacht voor me, terwijl ik toch een buitenlandse[a] ben?’ **11** Boaz zei tegen haar: ‘Anderen hebben me uitgebreid verteld wat je na de dood van je man allemaal voor je schoonmoeder hebt gedaan, en dat je je vader en moeder en je geboorteland hebt verlaten om naar een volk te gaan dat je nog niet kende.[b] **12** Mag Jehovah je belonen voor wat je hebt gedaan[c] en mag Jehovah, de God van Israël, je een volmaakt loon* geven omdat je onder zijn vleugels bescherming hebt gezocht.’[d] **13** Ze antwoordde: ‘U bent wel heel goed voor me, mijn heer, want u hebt me bijgestaan en u hebt uw dienares gerustgesteld.* En ik ben niet eens bij u in dienst.’

14 Rond etenstijd zei Boaz tegen haar: ‘Kom, eet wat brood en doop het in de azijn.’ Ze ging dus naast de oogsters zitten en hij gaf haar wat geroosterd graan. Ze at tot ze genoeg had en ze hield nog iets over. **15** Toen ze opstond om halmen te verzamelen,[e] zei Boaz tegen zijn jonge mannen: ‘Laat haar ook halmen verzamelen tussen het afgesneden graan* en val haar niet lastig.[f] **16** Trek ook vooral wat halmen uit de bundels en laat die voor haar liggen zodat ze die kan oprapen, en houd haar dan niet tegen.’

17 Ze bleef dus tot de avond halmen verzamelen op het veld.[g] Toen ze het graan uit de halmen had geklopt, bleek het ongeveer een efa* gerst te zijn. **18** Ze pakte het op en ging de stad binnen,

HFST. 2
a Ru 2:20; Ru 4:21, 22; Mt 1:5; Lu 3:23, 32
b Le 23:22; De 24:19
c Ru 1:2
d Ru 2:20
e Ru 1:3, 4
f Ru 1:16, 22
g Le 23:22; De 24:19
h Ru 2:22

2de kolom
a Ex 23:9; Le 19:34
b Ru 1:14, 16
c Ru 4:11, 17; Mt 1:5, 16
d Ps 17:8; Ps 36:7; Ps 57:1; Ps 63:7
e Le 19:9; Ru 2:2
f Ru 2:9
g Ru 2:7

2:2 *Of ‘tussen de halmen nalezen’. Zie Woordenlijst. **2:7** *Of mogelijk ‘tussen de schoven’. #Of ‘nalezen en verzamelen’. **2:9** *Of ‘aanraken’.

2:12 *Of ‘rijke beloning’. **2:13** *Lett.: ‘gesproken tot het hart van’. **2:15** *Of mogelijk ‘de schoven’. **2:17** *Ongeveer 22 l. Zie App. B14.

en haar schoonmoeder zag wat ze verzameld had. Ruth haalde ook het voedsel tevoorschijn dat ze na de maaltijd had overgehouden[a] en gaf het aan haar.

19 Haar schoonmoeder zei tegen haar: ‘Waar heb je vandaag halmen verzameld? Waar heb je gewerkt? Laat de man die aandacht voor je heeft gehad, gezegend worden.’[b] Ze vertelde haar schoonmoeder dus over degene bij wie ze had gewerkt en zei: ‘De man bij wie ik vandaag heb gewerkt, heet Boaz.’ **20** Naomi zei tegen haar schoondochter: ‘Mag hij gezegend worden door Jehovah, die niet is tekortgeschoten in zijn loyale liefde voor de levenden en de doden.’[c] Ze zei verder: ‘De man is familie van ons.[d] Hij is een van onze terugkopers.’[e] **21** Toen zei Ruth, de Moabitische: ‘Hij heeft ook tegen me gezegd: “Blijf dicht bij mijn jonge mensen totdat mijn hele oogst is binnengehaald.”’[f] **22** Naomi zei tegen haar schoondochter Ruth: ‘Mijn dochter, het is beter dat je meegaat met de jonge vrouwen die voor hem werken, want op een ander veld word je misschien lastiggevallen.’

23 Ze bleef dus tot het einde van de gerstoogst[g] en de tarweoogst dicht bij de jonge vrouwen van Boaz om halmen te verzamelen. Al die tijd woonde ze bij haar schoonmoeder.[h]

3 Naomi, haar schoonmoeder, zei nu tegen haar: ‘Mijn dochter, moet ik geen thuis* voor je zoeken[i] zodat het goed met je zal gaan? **2** Boaz is toch familie van ons?[j] Bij hem heb je met de jonge vrouwen gewerkt. Vanavond gaat hij gerst wannen op de dorsvloer. **3** Ga je dus wassen en wrijf je in met geurige olie. Doe dan je mooiste kleren* aan en ga* naar de dorsvloer. Laat hem niet merken dat je er bent tot hij klaar is met eten en drinken. **4** Als hij gaat slapen, let dan op waar hij gaat liggen. Ga naar hem toe, haal de bedekking bij zijn voeten weg en ga daar liggen. Hij zal je wel vertellen wat je moet doen.’

5 Toen antwoordde Ruth: ‘Ik zal alles doen wat u zegt.’ **6** Ze ging dus naar de dorsvloer en deed alles wat haar schoonmoeder haar had opgedragen. **7** Ondertussen at en dronk Boaz, en hij voelde zich voldaan.* Toen ging hij naast de graanhoop liggen. Daarna sloop Ruth ernaartoe, haalde de bedekking bij zijn voeten weg en ging liggen. **8** Rond middernacht werd Boaz rillend wakker. Hij ging overeind zitten en zag een vrouw aan zijn voeten liggen. **9** Hij zei: ‘Wie ben je?’ Ze antwoordde: ‘Ik ben Ruth, uw dienares. Spreid uw mantel over uw dienares uit,* want u bent een terugkoper.’[a] **10** Daarop zei hij: ‘Mag Jehovah je zegenen, mijn dochter. Hiermee laat je je loyale liefde nog sterker zien dan hiervoor.[b] Je bent niet achter de jonge mannen aan gelopen, arm of rijk. **11** Wees dus niet bang, mijn dochter. Ik zal precies doen wat je vraagt,[c] want iedereen in de stad* weet dat je een geweldige vrouw bent. **12** Het is waar dat ik een terugkoper[d] ben, maar er is een terugkoper die nauwer verwant is dan ik.[e] **13** Blijf vannacht maar hier, en als morgenochtend blijkt dat hij je wil terugkopen, prima! Laat hij je dan terugkopen.[f] Maar als hij dat niet wil, dan zal ik je zelf terugkopen, zo zeker als Jehovah leeft. Blijf hier liggen tot het ochtend wordt.’

HFST. 2
a Ru 2:14
b Ps 41:1
c Ex 34:6; Ru 1:8; Ps 36:7
d Ru 2:1
e Le 25:25; De 25:5, 6; Ru 3:9, 12
f Ru 2:8
g Ru 1:22
h Ru 1:16

HFST. 3
i Ru 1:9
j Ru 2:1, 20

2de kolom
a Le 25:25; De 25:5, 6; Ru 2:20
b Ru 1:14, 16
c Ru 3:9
d Le 25:25; Ru 2:20
e Ru 4:1
f Ru 4:5

3:1 *Lett.: ‘rustplaats’. **3:3** *Of ‘bovenkleren’. **3:3** *Of ‘daal af’. **3:7** *Lett.: ‘zijn hart was vrolijk’. **3:9** *Of ‘neem uw dienares in bescherming’. **3:11** *Lett.: ‘de hele poort van mijn volk’.

14 Ze bleef dus tot de ochtend
aan zijn voeten liggen en stond
op voordat het licht werd, zo-
dat niemand haar zou herken-
nen. Toen zei hij: ‘Laat niet be-
kend worden dat er een vrouw op
de dorsvloer is geweest.’ **15** Hij
zei ook: ‘Pak je omslagdoek eens
en houd hem open.’ Ze hield hem
dus open en hij deed er zes ma-
ten* gerst in en gaf die aan haar.
Daarna ging hij de stad in.

16 Ruth ging naar haar schoon-
moeder, die zei: ‘Hoe is het ge-
gaan,* mijn dochter?’ Ze vertel-
de haar alles wat Boaz voor
haar had gedaan. **17** Ze voeg-
de eraan toe: ‘Hij heeft me deze
zes maten gerst gegeven en te-
gen me gezegd: “Ga niet met lege
handen naar je schoonmoeder.”’
18 Toen zei Naomi: ‘Wacht rustig
af, mijn dochter, tot je weet hoe
het afloopt, want hij zal er alles
aan doen om de zaak vandaag nog
af te handelen.’

4 Boaz ging naar de stadspoort[a]
en ging daar zitten. Toen
kwam de terugkoper voorbij over
wie Boaz had verteld.[b] En Boaz
zei: ‘Kom even bij me zitten, zo-
en-zo.’* Hij ging dus bij hem zit-
ten. **2** Toen zei Boaz tegen tien
van de stadsoudsten:[c] ‘Kom erbij
zitten.’ En dat deden ze.

3 Boaz zei tegen de terugko-
per:[d] ‘Naomi, die uit de velden van
Moab is teruggekomen,[e] moet het
stuk grond verkopen dat van onze
broeder Elime̱lech[f] was. **4** Daar-
om dacht ik dat ik je dit moest la-
ten weten: “Koop het stuk grond
in het bijzijn van de inwoners en
de oudsten van mijn volk.[g] Als je
het wilt terugkopen, koop het dan
terug. Maar als je dat niet wilt,
laat het me dan weten, want jij
hebt het eerste recht op terug-
koop, en dan kom ik.”’ Hij ant-
woordde: ‘Ik ben bereid het terug
te kopen.’[a] **5** Toen zei Boaz: ‘Op
de dag dat je het veld van Naomi
koopt, moet je het ook kopen van
Ruth, de Moabitische, de vrouw
van de overleden man, zodat de
naam van de overleden man ver-
bonden blijft aan zijn erfdeel.’[b]
6 Hierop zei de terugkoper: ‘Ik
kan het niet terugkopen, anders
gaat het misschien ten koste van
mijn eigen erfdeel. Koop jij het
maar met mijn recht op terug-
koop, want ik kan het niet terug-
kopen.’

7 Vroeger was het in Israël
gebruikelijk om alle overeenkom-
sten in verband met terugkoop-
recht en ruil als volgt te bekrach-
tigen: een man moest zijn sandaal
uittrekken[c] en die aan de ande-
re partij geven. Zo werd in Is-
raël een overeenkomst bezegeld.
8 Toen de terugkoper dus tegen
Boaz zei: ‘Koop jij het maar’,
trok hij zijn sandaal uit. **9** Daar-
op zei Boaz tegen de oudsten en
iedereen die erbij was: ‘Jullie zijn
vandaag getuige[d] dat ik alles van
Naomi koop wat van Elime̱lech is
geweest en wat van Chi̱ljon en
Ma̱chlon is geweest. **10** Ik neem
ook Ruth, de Moabitische, de we-
duwe van Ma̱chlon, tot vrouw, zo-
dat de naam van de overleden
man verbonden blijft aan zijn erf-
deel[e] en zodat zijn naam niet uit
het midden van zijn broeders en
uit zijn stad verdwijnt. Daar zijn
jullie vandaag getuige van.’[f]

11 En alle mensen in de stads-
poort en de oudsten zeiden: ‘Wij
zijn getuige! We bidden dat Je-
hovah de vrouw die in je huis
komt zegent en dat ze zal zijn
als Rachel en als Lea, die bei-
den het huis van Israël hebben
gebouwd.[g] Mag het je goed gaan
in E̱fratha[h] en mag je naam be-
roemd worden* in Bethlehem.[i]

HFST. 4
a De 25:7 Sp 31:23
b Ru 3:12
c De 16:18
d Le 25:25 De 25:5, 6 Ru 2:20 Ru 3:9, 12
e Ru 1:1, 6
f Ru 1:2
g Ge 23:18 Jer 32:9, 10

2de kolom
a Ru 3:13
b Ge 38:7, 8 De 25:5, 6
c De 25:7, 9
d Ge 23:18 Ru 4:4 Jer 32:12
e Ge 38:7, 8 De 25:5, 6
f Ru 4:4
g Ge 28:3 Ge 35:23-26 Ge 46:15, 18 Ge 46:22, 25
h Ge 35:19
i Ru 1:1 Mi 5:2

3:15 *Mogelijk zes seamaten of ongeveer 44 l. Zie App. B14. **3:16** *Lett.: ‘Wie ben je?’ **4:1** *Zijn naam wordt bewust niet genoemd.

4:11 *Lett.: ‘en roep een naam uit’.

12 Mag je huis worden als het
huis van Perez,[a] de zoon van Ta-
mar en Juda, door de nakomelin-
gen die Jehovah je bij deze jon-
ge vrouw zal geven.’[b]

13 Boaz nam Ruth dus tot
vrouw. Hij had gemeenschap
met haar en Jehovah zorgde er-
voor dat ze zwanger werd, en
ze kreeg een zoon. **14** Toen zei-
den de vrouwen tegen Naomi:
‘Mag Jehovah gezegend worden,
die je op deze dag niet zonder
terugkoper heeft gelaten. Mag de
naam van dit kind in Israël uit-
geroepen worden! **15** Hij heeft
je je levenskracht teruggegeven*
en zal op je oude dag voor je zor-
gen, want hij is het kind van je
schoondochter, die van je houdt[c]
en die meer voor je betekent dan
zeven zonen.’ **16** Naomi nam het
kind en hield hem tegen zich
aan, en ze ging voor hem zorgen.
17 Toen gaven de buurvrouwen
hem een naam. Ze zeiden: ‘Nao-
mi heeft een zoon gekregen’ en
ze noemden hem Obed.[a] Hij is de
vader van Isaï,[b] Davids vader.

18 Dit is de afstammingslijn*
van Perez:[c] Perez werd de vader
van Hezron.[d] **19** Hezron werd de
vader van Ram. Ram werd de va-
der van Amminadab.[e] **20** Ammi-
nadab[f] werd de vader van Nahes-
son. Nahesson werd de vader van
Salmon. **21** Salmon werd de va-
der van Boaz. Boaz werd de va-
der van Obed. **22** Obed werd de
vader van Isaï,[g] en Isaï werd de
vader van David.[h]

4:15 * Of ‘is een hersteller van je ziel geworden’.

4:18 * Lett.: ‘dit zijn de generaties’.

HFST. 4
a Ge 38:29, Nu 26:20, Mt 1:3
b Ps 127:3
c Ru 1:14, 16

2de kolom
a Mt 1:5, Lu 3:23, 32
b 1Sa 17:12, Jes 11:1, Ro 15:12
c Ru 4:12, Mt 1:2-6
d Ge 46:12, Nu 26:21, 1Kr 2:5
e 1Kr 2:9-15
f Ex 6:23
g Ru 4:17, 1Sa 16:1
h 2Sa 7:8, 1Kr 2:13, 15

HET EERSTE BOEK
SAMUËL

INHOUD

---

1 In het bergland van Efraïm,[a]
in Ramathaïm-Zofim,[b] woon-
de een man* die Elkana[c] heette.
Hij was de zoon van Jeroham, de
zoon van Elihu, de zoon van Tohu,
de zoon van Zuf, een Efraïmiet.
2 Hij had twee vrouwen: de ene
heette Hanna en de andere Penin-
na. Peninna had kinderen, maar
Hanna niet. **3** Elk jaar ging hij
vanuit zijn stad naar Silo om Je-
hovah van de legermachten te
aanbidden* en hem slachtoffers
te brengen.[a] Hofni en Pinehas,[b]
de twee zonen van Eli, deden
daar dienst als priester voor Je-
hovah.[c]
4 Wanneer Elkana een slacht-
offer ging brengen, gaf hij delen
ervan aan zijn vrouw Peninna en
aan al haar zonen en dochters.[d]
5 Aan Hanna gaf hij een speciaal
deel, omdat hij meer van haar
hield. Maar Jehovah had haar

HFST. 1
a Joz 16:5
b 1Sa 1:19
1Sa 7:15, 17
c 1Kr 6:22, 27

2de kolom
a Ex 23:14
Ex 34:23
De 12:5, 6
Joz 18:1
Re 21:19
Lu 2:41
b 1Sa 2:12, 22
1Sa 4:17
c Nu 3:10
De 33:10
Mal 2:7
d Le 7:15

1:1 *Of 'in Rama woonde een Zufiet'.

1:3 *Of 'zich voor (...) neer te buigen'.

geen kinderen gegeven.* **6** Haar rivale bespotte haar de hele tijd en kleineerde haar omdat Jehovah haar geen kinderen had gegeven. **7** Dat deed ze jaar in jaar uit. Elke keer dat Hanna naar het huis van Jehovah ging,[a] treiterde Peninna haar zo erg dat ze moest huilen en niet kon eten. **8** Maar haar man Elkana zei tegen haar: ‘Hanna, waarom huil je, waarom eet je niet, en waarom ben je zo verdrietig?* Beteken ik niet meer voor je dan tien zonen?’

9 Op een keer, nadat ze in Silo gegeten en gedronken hadden, stond Hanna op. Eli, de priester, zat op het bankje bij de deurpost van de tempel*[b] van Jehovah. **10** Hanna was intens verdrietig* en ze bad tot Jehovah[c] en begon hartverscheurend te huilen. **11** Toen deed ze de gelofte: ‘O Jehovah van de legermachten, heb toch aandacht voor de ellende van uw dienares. Denk alstublieft aan mij en vergeet me niet. Geef uw dienares alstublieft een zoon,[d] dan zal ik hem aan u geven, Jehovah, zijn hele leven lang. En geen scheermes zal zijn hoofd aanraken.’[e]

12 Terwijl ze lang tot Jehovah bad, lette Eli op haar mond. **13** Omdat ze in zichzelf* sprak, trilden alleen haar lippen en was haar stem niet te horen. Daarom dacht Eli dat ze dronken was. **14** Eli zei tegen haar: ‘Hoelang blijf je nog dronken? Laat de wijn toch staan.’ **15** Hanna antwoordde: ‘Nee, mijn heer! Ik ben een vrouw die het heel zwaar heeft.* Ik heb geen wijn of andere alcoholische drank gedronken, maar ik stort mijn hart# voor Jehovah uit.[a] **16** Denk niet dat uw dienares een slechte vrouw is, want ik heb zo lang gebeden vanwege mijn diepe ellende en verdriet.’ **17** Toen zei Eli: ‘Ga in vrede. Mag de God van Israël je geven wat je van hem gevraagd hebt.’[b] **18** Ze antwoordde: ‘Mag ik altijd in uw gunst blijven, heer.’ Toen ging ze weg. Ze at weer en ze keek niet meer verdrietig.

19 ’s Morgens vroeg stonden ze op en bogen zich voor Jehovah neer. Daarna gingen ze terug naar huis, naar Rama.[c] Later had Elkana gemeenschap met zijn vrouw Hanna, en Jehovah dacht aan haar.[d] **20** Binnen een jaar* werd ze zwanger en kreeg ze een zoon. Ze noemde[e] hem Samuël,# want ze zei: ‘Ik heb Jehovah om hem gevraagd.’

21 Na een tijdje ging Elkana met zijn hele gezin op weg om het jaarlijkse slachtoffer aan Jehovah te brengen[f] en zijn gelofteoffer aan te bieden. **22** Maar Hanna ging niet mee,[g] want ze zei tegen haar man: ‘Als de jongen geen borstvoeding meer krijgt, zal ik hem brengen. Dan zal hij voor Jehovah verschijnen en daar vanaf dat moment blijven.’[h] **23** Haar man Elkana zei tegen haar: ‘Doe wat je het beste lijkt.* Blijf maar thuis tot je hem niet meer zelf voedt. Mag Jehovah doen wat je hebt gezegd.’ Ze bleef dus thuis en voedde haar zoon tot hij geen borstvoeding meer kreeg.

24 Toen ze hem niet meer zelf voedde, nam ze hem met zich mee naar Silo, met een driejarige stier, één efa* meel en een grote kruik wijn.[i] Ze kwam met de jongen bij het huis van Jehovah in Silo.[j] **25** Ze slachtten de stier en brachten de jongen naar Eli. **26** Ze

1:5 *Lett.: ‘had haar moederschoot gesloten’. **1:8** *Of ‘waarom is je hart droevig gestemd?’ **1:9** *D.w.z. de tabernakel. **1:10** *Of ‘bitter van ziel’. **1:13** *Lett.: ‘in haar hart’. **1:15** *Of ‘met een zwaar bedrukte geest’. #Of ‘ziel’. Zie Woordenlijst.

1:20 *Of mogelijk ‘na verloop van tijd’. #Bet.: ‘naam van God’. **1:23** *Lett.: ‘wat goed is in je ogen’. **1:24** *Ongeveer 22 l. Zie App. B14.

HFST. 1
a De 16:16; 1Sa 2:18, 19
b Ex 25:8; 1Sa 3:3; 2Sa 7:2
c Ps 55:22; Ps 65:2
d Ge 30:22
e Nu 6:5

2de kolom
a Ps 42:6; Ps 62:8; Ps 142:2
b 1Sa 1:11
c 1Sa 1:1
d 1Sa 1:11; Ps 66:19; Sp 15:29
e Ge 5:29; Ge 41:51; Ex 2:21, 22; Mt 1:21
f 1Sa 1:3
g De 16:16
h 1Sa 1:11; 1Sa 2:11; 2Kr 31:16
i Nu 15:8-10
j Joz 18:1

zei: ‘Neem me niet kwalijk, mijn
heer. Zo zeker als u leeft,* mijn
heer, ik ben de vrouw die hier op
deze plek bij u stond om tot Je-
hovah te bidden.[a] 27 Om deze
jongen heb ik gebeden, en Je-
hovah heeft me gegeven wat ik
hem gevraagd heb.[b] 28 Daarom
leen ik hem nu aan Jehovah. Zijn
hele leven leen ik hem aan Je-
hovah.’

Daarop boog hij* zich daar voor Jehovah neer.

2 Toen bad Hanna:
‘Mijn hart juicht om Jehovah,[c]
mijn hoorn* is verhoogd door Jehovah.
Ik doe mijn mond open tegen mijn vijanden,
want ik juich omdat u redding brengt.
2 Niemand is heilig als Jehovah,
buiten u is er niemand,[d]
er is geen rots als onze God.[e]
3 Blijf toch niet hooghartig praten,
laat geen arrogante woorden uit je mond komen,
want Jehovah is een God van kennis[f]
en door hem worden daden eerlijk beoordeeld.
4 De boog van sterke mannen wordt gebroken,
maar wie struikelen krijgen weer kracht.[g]
5 Wie overvloed hadden verhuren zich voor brood,
maar wie honger leden komen niets meer tekort.[h]
De onvruchtbare vrouw krijgt zeven zonen,[i]
maar de vrouw die veel zonen had, blijft alleen achter.*
6 Jehovah neemt leven en behoudt leven,*
hij laat mensen in het Graf# neerdalen en laat ze opstaan.[a]
7 Jehovah maakt arm en hij maakt rijk,[b]
hij vernedert en hij verhoogt.[c]
8 Hij tilt de onbeduidende uit het stof,
hij haalt de arme uit de ashoop.*[d]
Bij vorsten laat hij hen zitten,
een ereplaats geeft hij hun.
Van Jehovah zijn de steunpilaren van de aarde,[e]
en daarop legt hij het land.#
9 Hij bewaakt het pad van zijn loyalen,[f]
maar wie slecht zijn, wordt in het duister het zwijgen opgelegd,[g]
want niet door kracht overwint een man.[h]
10 Jehovah zal breken wie tegen hem strijden,*[i]
hij zal tegen ze donderen vanuit de hemel.[j]
Jehovah zal de hele aarde oordelen,[k]
hij zal zijn koning macht geven[l]
en de hoorn van zijn gezalfde verhogen.’[m]

11 Toen ging Elkana naar
Rama, naar zijn huis, maar de jon-
gen werd een dienaar van Jeho-
vah[n] onder leiding van de priester
Eli.

12 De zonen van Eli waren
slechte mannen.[o] Ze hadden geen
respect voor Jehovah. 13 Dit de-
den ze met de delen die het volk

1:26 *Of ‘bij het leven van uw ziel’. **1:28** *Kennelijk Elkana. **2:1** *Of ‘kracht’. Zie Woordenlijst. **2:5** *Lett.: ‘is verwelkt’.

2:6 *Of ‘brengt tot leven’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **2:8** *Of mogelijk ‘vuilstortplaats’. #Of ‘productieve land’. **2:10** *Of mogelijk ‘wie met Jehovah twisten zullen verschrikt worden’.

HFST. 1
a 1Sa 1:15
b 1Sa 1:11, 17; Ps 66:19

HFST. 2
c Ps 13:6; Lu 1:46
d Ex 15:11; De 4:35; Ps 73:25; Ps 86:8; Ps 89:6
e De 32:4
f Job 36:4; Job 37:16; Ro 11:33
g Jes 40:29
h Lu 1:53
i 1Sa 1:11, 20

2de kolom
a De 32:39; Job 14:13; Ps 30:3; Ps 49:15; Ps 68:20; Ho 13:14; Jo 11:24; 1Kor 15:55
b De 8:18; De 28:12; 2Kr 1:11, 12; Job 42:12; Sp 10:22
c Ps 75:7
d Ps 113:5, 7; Lu 1:52
e Ps 102:25
f Ps 91:11; Ps 97:10; Ps 121:3
g Ps 37:28
h Ps 33:16; Za 4:6
i Ex 15:6
j 1Sa 7:10; 2Sa 22:14; Ps 18:13
k Ps 96:13; Han 17:31
l Ps 2:6; Ps 110:1; Mt 28:18
m Lu 1:69; Han 4:27
n 1Sa 1:11; 1Sa 3:1, 15
o 1Sa 2:22

aan de priesters moest geven:[a] Als
iemand een slachtoffer bracht,
kwam er als het vlees kookte,
een bediende van de priester met
een drietandige vork. **14** Daar-
mee prikte hij in de kookpotten,
de grote ketel of het bekken.* Al-
les wat aan de vork bleef zitten,
nam de priester voor zichzelf.
Zo behandelden ze alle Israëlie-
ten die naar Silo kwamen. **15** En
soms kwam er een bediende van
de priester nog voordat het vet
van een slachtoffer in rook op-
ging.[b] Hij zei dan tegen de man
die het slachtoffer bracht: ‘Geef
de priester vlees om te roosteren.
Hij wil geen gekookt vlees van je,
maar alleen rauw vlees.’ **16** Als
de man dan antwoordde: ‘Het vet
moet eerst in rook opgaan.[c] Neem
daarna wat u wilt’,* zei hij: ‘Nee,
je moet het me nu geven, anders
neem ik het met geweld!’ **17** De
zonden van de bedienden waren
heel ernstig in Jehovah’s ogen,[d]
want ze toonden geen enkel res-
pect voor de offers voor Jeho-
vah.

18 Samuël deed dienst voor
Jehovah,[e] ook al was hij nog
maar een jongen. Daarbij droeg
hij* een linnen efod.#[f] **19** Ook
maakte zijn moeder elk jaar een
manteltje voor hem en bracht dat
naar hem toe wanneer ze sa-
men met haar man het jaar-
lijkse slachtoffer[g] kwam brengen.
20 En Eli zegende Elkana en zijn
vrouw en zei: ‘Mag Jehovah je
een kind geven bij deze vrouw in
de plaats van het kind dat aan
Jehovah is geleend.’[h] Daarna gin-
gen ze terug naar huis. **21** Jeho-
vah had aandacht voor Hanna en
zorgde ervoor dat ze zwanger kon
worden.[i] Ze kreeg nog drie zo-
nen en ook twee dochters. Intus-
sen groeide de jonge Samuël bij
Jehovah op.[a]

22 Eli was heel oud, maar hij
had wel gehoord wat zijn zonen
de Israëlieten allemaal aandeden[b]
en dat ze sliepen met de vrouwen
die dienst deden bij de ingang
van de tent van samenkomst.[c]
23 Hij zei vaak tegen ze: ‘Waar-
om doen jullie zulke dingen? Want
ik hoor van iedereen slechte be-
richten over jullie. **24** Nee, mijn
zonen, de verhalen die onder het
volk van Jehovah rondgaan, zijn
niet positief. **25** Als een mens
tegen een ander mens zondigt,
kan iemand voor hem bij Jeho-
vah pleiten.* Maar als een mens
tegen Jehovah zondigt,[d] wie kan
er dan voor hem bidden?’ Maar ze
weigerden naar hun vader te luis-
teren, want Jehovah had besloten
ze ter dood te brengen.[e] **26** On-
dertussen groeide de jonge Sa-
muël op, en zowel Jehovah als de
mensen gingen steeds meer van
hem houden.[f]

27 Er kwam een man van God
bij Eli en zei tegen hem: ‘Dit zegt
Jehovah: “Heb ik mij niet duide-
lijk bekendgemaakt aan het huis
van je voorvader terwijl ze in
Egypte slaven van het huis van
de farao waren?[g] **28** Jouw voor-
vader werd uit alle stammen van
Israël gekozen[h] om als mijn pries-
ter te dienen en op mijn altaar[i]
slachtoffers te brengen, om wie-
rook te offeren* en in mijn dienst#
een efod te dragen. En alle vuur-
offers van de Israëlieten△ heb
ik aan het huis van je voorva-
der gegeven.[j] **29** Waarom min-
achten jullie* mijn slachtoffers
en andere offers die ik heb gebo-
den in de plaats waar ik woon?[k]

HFST. 2
a Le 7:34
b Le 3:3-5
c Le 3:16; Le 7:25, 31
d 1Sa 2:29
e 1Sa 2:11; 1Sa 3:15
f 2Sa 6:14
g Ex 23:14; 1Sa 1:3, 21
h 1Sa 1:27, 28
i Ge 21:1, 2; 1Sa 1:19

2de kolom
a 1Sa 2:26; 1Sa 3:19
b 1Sa 2:12-17
c Ex 38:8; Le 21:6
d Nu 15:31; 1Sa 2:17; 1Sa 3:13, 14
e Sp 29:1; Sp 30:17
f 1Sa 2:21
g Ex 4:14, 27
h Ex 28:1; Le 8:12; Nu 17:5, 8
i Nu 18:7
j Le 2:3; Le 6:16; Le 10:14; Nu 5:9; Nu 18:9
k Ex 25:8; Joz 18:1; 1Sa 1:3

2:14 *Of ‘het bekken, de kookpot met twee handvatten, de grote ketel of de kookpot met één handvat’. **2:16** *Of ‘waar uw ziel naar verlangt’. **2:18** *Lett.: ‘was hij omgord met’. #Zie Woordenlijst.

2:25 *Of mogelijk ‘zal God als scheidsrechter voor hem optreden’. **2:28** *Of mogelijk ‘offerrook te laten opstijgen’. #Lett.: ‘vóór mij’. △Lett.: ‘zonen van Israël’. **2:29** *Lett.: ‘trappen jullie naar’.

Waarom geef je meer eer aan je zonen dan aan mij en mesten jullie jezelf vet met de beste delen van alle offers van mijn volk Israël?[a]

30 Daarom is het woord van Jehovah, de God van Israël: ‘Ik heb inderdaad gezegd dat jouw huis en het huis van je voorvader altijd in mijn dienst zouden staan.’*[b] Maar nu verklaart Jehovah: ‘Dat zal niet gebeuren! Wie mij eren, zal ik eren,[c] maar wie mij minachten, zullen met minachting behandeld worden.’ **31** Er komt een moment dat ik jouw macht* en de macht van het huis van je voorvader zal wegnemen, zodat in jouw huis niemand oud zal worden.[d] **32** Terwijl Israël gezegend wordt met goede dingen, zul jij in mijn woning een vijand aantreffen,[e] en er zal nooit meer een oude man in je huis zijn. **33** De man uit je familie die bij mijn altaar dienst mag blijven doen, zal het licht in je ogen laten doven en je veel verdriet bezorgen,* maar de meesten van je huis zullen omkomen door het zwaard van mensen.[f] **34** En wat er met je twee zonen Ho̱fni en Pi̱nehas zal gebeuren, is het teken voor jou: op één dag zullen ze allebei sterven.[g] **35** Dan stel ik een trouwe priester aan.[h] Hij zal mijn wensen en verlangens uitvoeren.* Voor hem zal ik een duurzaam huis# bouwen, en hij zal altijd als priester voor mijn gezalfde dienen.△ **36** Wie er dan nog van jouw huis over is, zal zich voor hem komen neerbuigen om wat geld en een brood te verdienen. ‘Laat me alsjeblieft een priesterdienst doen’, zal hij zeggen, ‘zodat ik een stuk brood te eten heb.’”’[i]

2:30 *Lett.: ‘vóór mij zouden wandelen’. **2:31** *Lett.: ‘arm’. **2:33** *Of ‘je ziel laten wegkwijnen’. **2:35** *Of ‘doen wat in mijn hart en in mijn ziel is’. #D.w.z. een priestergeslacht. △Lett.: ‘wandelen’.

3 Ondertussen diende[a] de jonge Samuël Jehovah onder leiding van Eli. In die tijd was er nog maar zelden een woord van Jehovah en visioenen[b] kwamen weinig voor.

2 Eli’s ogen waren zo zwak geworden dat hij niet meer kon zien.[c] Op een dag lag hij in zijn kamer te slapen, **3** en de lamp van God[d] was nog niet gedoofd. Samuël lag in de tempel*[e] van Jehovah, waar de ark van God was. **4** Toen riep Jehovah Samuël. Hij antwoordde: ‘Hier ben ik.’ **5** Hij rende naar Eli en zei: ‘Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?’ Maar Eli zei: ‘Ik heb je niet geroepen. Ga maar weer slapen.’ Samuël ging dus terug en viel weer in slaap. **6** Toen riep Jehovah nog eens: ‘Samuël!’ Samuël stond op, ging naar Eli en zei: ‘Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?’ Maar hij zei: ‘Ik heb je niet geroepen, mijn zoon. Ga maar weer liggen.’ **7** (Samuël had Jehovah nog niet leren kennen, en het woord van Jehovah was nog niet eerder aan hem geopenbaard.)[f] **8** Jehovah riep dus weer, voor de derde keer: ‘Samuël!’ Samuël stond op, ging naar Eli en zei: ‘Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?’

Toen begreep Eli dat Jehovah de jongen riep. **9** Eli zei dus tegen Samuël: ‘Ga weer liggen, en als hij je roept, moet je zeggen: “Spreek alstublieft, Jehovah. Uw dienaar luistert.”’ Samuël ging dus terug naar zijn plaats en ging weer liggen.

10 Toen kwam Jehovah daar staan en riep opnieuw: ‘Samuël, Samuël!’ En Samuël antwoordde: ‘Spreek alstublieft, want uw dienaar luistert.’ **11** Jehovah zei tegen Samuël: ‘Let op! Ik ga in Israël iets doen, en iedereen die ervan hoort zal zijn oren niet kunnen geloven.[g] **12** Op die dag

3:3 *D.w.z. de tabernakel.

HFST. 2
a 1Sa 2:14-16
b Ex 28:43
c Ps 18:20, Ps 91:14
d 1Sa 3:14, 1Sa 4:11, 18, 1Sa 22:18, 1Kon 2:27
e Ps 78:60, 61
f 1Sa 22:18, 21
g 1Sa 4:11, 17
h 1Kon 2:27, 35, 1Kr 29:22
i Le 2:3, Nu 5:9

2de kolom

HFST. 3
a 1Sa 2:11, 18
b Nu 12:6, 1Kr 17:15
c 1Sa 4:15
d Le 24:2
e 1Sa 1:9, 1Sa 3:15
f Am 3:7
g 1Sa 4:17

zal ik alles uitvoeren wat ik over
Eli en zijn huis heb gezegd, van
begin tot eind.[a] **13** En je moet
hem vertellen dat ik een blij-
vend oordeel over zijn huis breng
vanwege de overtreding waarvan
hij heeft geweten,[b] want zijn zo-
nen hebben God vervloekt[c] en
hij heeft ze niet terechtgewezen.[d]
14 Daarom heb ik aan het huis
van Eli gezworen dat er voor de
overtreding van zijn huis nooit
verzoening kan worden gedaan
met slachtoffers of andere of-
fers.’[e]

15 Samuël bleef liggen tot het
ochtend werd en opende toen de
deuren van Jehovah’s huis. En
Samuël was bang om Eli over het
visioen te vertellen. **16** Maar Eli
riep: ‘Samuël, mijn zoon!’ Hij ant-
woordde: ‘Hier ben ik.’ **17** Eli
vroeg: ‘Wat heeft hij tegen je ge-
zegd? Houd het niet geheim voor
me. God mag je zwaar straffen
als je ook maar één woord voor
me achterhoudt van alles wat hij
tegen je gezegd heeft.’ **18** Sa-
muël vertelde hem dus alles en
hield niets voor hem achter. Eli
zei: ‘Het is Jehovah. Laat hij doen
wat hij het beste vindt.’

19 Samuël groeide verder op.
Jehovah zelf was met hem[f] en liet
niet één van zijn woorden onver-
vuld.* **20** En in heel Israël, van
Dan tot Berse̱ba, werd bekend
dat Samuël als Jehovah’s profeet
was aangesteld. **21** Ook daarna
bleef Jehovah in Silo verschij-
nen, want Jehovah openbaarde
zich in Silo aan Samuël door het
woord van Jehovah.[g]

4 En Samuëls woorden werden
in heel Israël bekend.

Toen ging Israël tegen de Fi-
listijnen strijden. Ze sloegen hun
kamp op bij E̱ben-Hae̱zer, en het
kamp van de Filistijnen was bij
A̱fek. **2** De Filistijnen trokken
in gevechtsformatie tegen Israël
op. Maar de strijd verliep slecht
voor Israël en ze werden door de
Filistijnen verslagen, die op het
slagveld zo’n 4000 man doodden.
3 Toen het volk in het kamp te-
rugkwam, zeiden de oudsten van
Israël: ‘Waarom heeft Jehovah
toegelaten dat we vandaag door
de Filistijnen verslagen zijn?*[a]
Laten we de ark van Jehovah’s
verbond uit Silo halen,[b] zodat die
bij ons is en ons kan bevrijden
uit de greep van onze vijanden.’
4 Het volk stuurde dus mannen
naar Silo. Ze haalden de ark van
het verbond van Jehovah van de
legermachten, die boven* de che-
rubs op zijn troon zit.[c] En ook
Ho̱fni en Pi̱nehas,[d] de twee zonen
van Eli, waren bij de ark van het
verbond van de ware God.

5 Op het moment dat de ark
van Jehovah’s verbond het kamp
binnenkwam, begonnen alle Israë-
lieten zo luid te juichen dat de
grond ervan dreunde. **6** De Filis-
tijnen hoorden het gejuich en zei-
den: ‘Waarom juichen ze zo luid in
het kamp van de Hebreeën?’ Uit-
eindelijk kwamen ze erachter dat
de ark van Jehovah in het kamp
was gekomen. **7** En de Filistij-
nen werden bang en zeiden: ‘God
is in het kamp gekomen![e] Wat een
ramp voor ons, want zoiets is nog
nooit gebeurd! **8** Wat een ramp!
Wie redt ons uit de handen van
deze machtige God? Dit is de God
die de Egyptenaren in de woes-
tijn op allerlei manieren heeft om-
gebracht.[f] **9** Wees moedig, Filis-
tijnen, en gedraag je als mannen,
anders moeten jullie de Hebreeën
dienen, net zoals zij jullie heb-
ben gediend.[g] Laat zien dat je een
man bent en vecht!’ **10** De Filis-
tijnen gingen de strijd aan. De Is-
raëlieten werden verslagen[h] en
vluchtten allemaal naar hun eigen
tent. Er vielen veel slachtoffers;

HFST. 3
a Nu 23:19 1Sa 2:31-34 Jes 55:10, 11
b 1Sa 2:22, 23 Jo 15:22 Jak 4:17
c Nu 15:30 1Sa 2:12, 17
d Pr 8:11
e 1Sa 4:11 1Sa 22:21 1Kon 2:27
f 1Sa 2:21
g 1Sa 3:1, 4 Ps 99:6

2de kolom

HFST. 4
a De 28:15, 25 De 32:30 Re 2:14
b 2Sa 15:25
c Ex 25:18 Nu 7:89 2Kon 19:15 Ps 80:1
d 1Sa 2:12
e Ex 14:25 Ex 15:14
f Ex 7:5 Ps 78:43, 51
g De 28:48 Re 10:7 Re 13:1
h Le 26:14, 17 De 28:25 1Sa 4:2

3:19 *Lett.: ‘op de aarde vallen’.

4:3 *Lett.: ‘Waarom heeft Jehovah ons verslagen?’ **4:4** *Of mogelijk ‘tussen’.

aan de kant van Israël sneuvel-
de 30.000 man voetvolk. **11** Ook
werd de ark van God buitge-
maakt, en de beide zonen van Eli,
Ho̱fni en Pi̱nehas, stierven.[a]

12 Een man van de stam Ben-
jamin rende weg van het front
en kwam nog diezelfde dag in
Silo aan. Zijn kleren waren ge-
scheurd en hij had aarde op zijn
hoofd.[b] **13** Toen de man aan-
kwam, zat Eli op een bankje aan
de kant van de weg op de uit-
kijk, want hij maakte zich erg on-
gerust* over de ark van de ware
God.[c] De man ging de stad in om
het nieuws te melden en de hele
stad begon te jammeren. **14** Eli
hoorde het en vroeg: ‘Wat bete-
kent al die opschudding?’ Toen
ging de man snel naar Eli om hem
het nieuws te vertellen. **15** (Eli
was 98 jaar. Zijn ogen waren
star en hij kon niets meer zien.)[d]
16 De man zei tegen Eli: ‘Ik kom
rechtstreeks van het front. Ik
ben vandaag van het slagveld ge-
vlucht.’ Eli vroeg: ‘Wat is er ge-
beurd, mijn zoon?’ **17** De bood-
schapper zei: ‘Israël is voor de
Filistijnen gevlucht en het volk
heeft een zware nederlaag gele-
den.[e] Ook uw eigen zonen, Ho̱fni
en Pi̱nehas, zijn omgekomen,[f] en
de ark van de ware God is buit-
gemaakt.’[g]

18 Toen hij over de ark van
de ware God vertelde, viel Eli
achterover van het bankje naast
de poort. Hij brak zijn nek en
stierf, want hij was oud en zwaar.
Hij was 40 jaar rechter over
Israël geweest. **19** Zijn schoon-
dochter, de vrouw van Pi̱nehas,
was zwanger en kon elk moment
bevallen. Toen ze hoorde dat de
ark van de ware God was buitge-
maakt en dat haar schoonva-
der en haar man gestorven wa-
ren, kromp ze ineen. Onverwacht
begonnen de weeën en werd
haar kind geboren. **20** Terwijl ze
stervende was, zeiden de vrouwen
die bij haar stonden: ‘Wees maar
niet bang, je hebt een zoon ge-
kregen.’ Ze gaf geen antwoord en
reageerde er niet op.* **21** Maar
ze noemde haar zoon I̱kabod*[a] en
zei: ‘De eer is uit Israël weggeno-
men en in ballingschap gevoerd.’[b]
Ze bedoelde dat de ark van de
ware God was buitgemaakt en dat
haar schoonvader en haar man
gestorven waren.[c] **22** Ze zei dus:
‘De eer is uit Israël weggenomen
en in ballingschap gevoerd om-
dat de ark van de ware God is
buitgemaakt.’[d]

5 Nadat de Filistijnen de ark[e]
van de ware God hadden buit-
gemaakt, brachten ze die van
E̱ben-Hae̱zer naar A̱sdod. **2** Ze
namen de ark van de ware God
mee naar het huis* van Da̱gon en
zetten de ark naast Da̱gon neer.[f]
3 Toen de Asdodieten de volgen-
de dag vroeg opstonden, zagen ze
dat Da̱gon voorover op de grond
gevallen was, vóór de ark van Je-
hovah.[g] Ze tilden het beeld op
en zetten het weer op zijn plek.[h]
4 Ook de dag erna stonden ze
vroeg op en ze zagen dat Da̱gon
weer voorover op de grond lag,
vóór de ark van Jehovah. Het
hoofd van Da̱gon en zijn beide
handen waren afgehakt en lagen
op de drempel. Alleen het vis-
gedeelte* was nog heel. **5** Daar-
om zetten de priesters van Da̱gon
en alle bezoekers tot op deze dag
hun voet niet op de drempel van
het huis van Da̱gon in A̱sdod.

6 En Jehovah strafte de As-
dodieten zwaar. Hij trof A̱s-
dod en omgeving met aambeien.[i]
7 Toen de mannen van A̱sdod
zagen wat er gebeurde, zeiden
ze: ‘We willen niet dat de ark van
de God van Israël bij ons blijft,

HFST. 4
a 1Sa 2:31, 34; 1Sa 4:3, 17; Ps 78:61, 64
b Joz 7:6
c 1Sa 4:4
d 1Sa 3:2
e 1Sa 3:11
f 1Sa 2:34
g 1Sa 4:10, 11

2de kolom
a 1Sa 14:3
b Ps 78:61
c 1Sa 2:32, 34; 1Sa 4:5, 11
d 1Sa 4:11; Jer 7:12

HFST. 5
e 1Sa 4:11
f Re 16:23; 1Kr 10:8-10
g Ex 12:12; 1Kr 16:26; Ps 97:7
h Jes 46:6, 7
i 1Sa 6:5, 6

4:13 *Lett.: ‘zijn hart beefde’.

4:20 *Of ‘en zette haar hart er niet op’. **4:21** *Bet.: ‘waar is de eer?’ **5:2** *Of ‘de tempel’. **5:4** *Lett.: ‘alleen Dagon’.

want hij treedt met harde hand
op tegen ons en onze god Dagon.’
8 Daarom riepen ze alle Filistijn-
se vorsten bij elkaar en vroegen:
‘Wat moeten we met de ark van
de God van Israël doen?’ Die zei-
den: ‘De ark van de God van Is-
raël moet naar Gath[a] worden ge-
bracht.’ Ze brachten de ark van
de God van Israël daar dus naar-
toe.
9 Toen de ark daar was, straf-
te Jehovah de stad, zodat de in-
woners in paniek raakten. Hij
trof de inwoners, van groot tot
klein, en iedereen kreeg aam-
beien.[b] **10** Daarom stuurden ze
de ark van de ware God naar
Ekron.[c] Maar zodra de ark van de
ware God daar aankwam, begon-
nen de Ekronieten te schreeuwen:
‘Ze hebben de ark van de God van
Israël naar ons gebracht om ons
allemaal te doden!’[d] **11** Ze rie-
pen alle Filistijnse vorsten bij el-
kaar en zeiden: ‘Stuur de ark van
de God van Israël weg, terug naar
de plaats waar hij vandaan komt,
zodat wij en ons volk niet omko-
men.’ De hele stad was namelijk
in doodsangst omdat de ware God
de inwoners zwaar had gestraft.[e]
12 De inwoners die niet waren
gestorven, werden geplaagd door
aambeien. En hun hulpgeroep
steeg uit de stad op naar de he-
mel.

6 De ark[f] van Jehovah was ze-
ven maanden lang in Filistijns
gebied. **2** De Filistijnen riepen
de priesters en de waarzeggers[g]
erbij en vroegen: ‘Wat moeten we
met de ark van Jehovah doen?
Laat ons weten hoe we die terug
moeten sturen naar de plek waar
hij vandaan komt.’ **3** Ze ant-
woordden: ‘Als jullie de ark van
het verbond van Jehovah, de God
van Israël, wegsturen, doe dat
dan niet zonder geschenk. Jullie
moeten in elk geval een schuld-
offer voor hem meegeven.[h] Alleen
dan zullen jullie genezen worden
en zullen jullie te weten komen
waarom hij jullie blijft straffen.’
4 Dus vroegen de Filistijnen: ‘Wat
voor schuldoffer moeten we hem
sturen?’ Ze zeiden: ‘Stuur vijf gou-
den aambeien en vijf gouden mui-
zen, één voor elke vorst van de
Filistijnen.[a] Want zowel jullie als
jullie vorsten hebben te lijden on-
der dezelfde plaag. **5** Jullie moe-
ten beeldjes maken van je aam-
beien en van de muizen[b] die het
land vernielen, en jullie moeten
eer geven aan de God van Is-
raël. Misschien zal hij jullie, je
god en je land dan niet meer zo
zwaar straffen.[c] **6** Waarom zou-
den jullie je hart verharden, zoals
Egypte en de farao hebben ge-
daan?[d] Toen Hij met harde hand
tegen ze optrad,[e] moesten ze Is-
raël laten gaan, en ze vertrok-
ken.[f] **7** Maak een nieuwe wagen
klaar en neem twee koeien die
kalfjes hebben en die nog nooit
een juk* hebben gedragen. Span
de koeien dan voor de wagen,
maar haal de kalfjes bij ze weg
en breng die terug naar de stal.
8 Neem de ark van Jehovah en
zet die op de wagen. Leg de
gouden voorwerpen die jullie als
schuldoffer voor hem meegeven
in een kistje ernaast.[g] Laat de
ark dan weggaan **9** en kijk toe:
als die de weg opgaat naar Beth-
Semes,[h] naar het gebied waar de
ark vandaan komt, dan heeft hij
deze grote ramp over ons ge-
bracht. Maar zo niet, dan we-
ten we dat niet hij ons heeft ge-
straft, maar dat het ons toevallig
is overkomen.’
10 Die raad volgden ze op.
Ze namen twee koeien die kalf-
jes hadden. De koeien spanden ze
voor de wagen en de kalfjes slo-
ten ze op in de stal. **11** Toen
zetten ze Jehovah’s ark op de wa-
gen, en ook het kistje met de gou-
den muizen en de beeldjes van

6:7 * Zie Woordenlijst.

HFST. 5
a 1Sa 17:4
b 1Sa 5:6
c Joz 15:20, 45; 2Kon 1:2; Am 1:8
d 1Sa 5:7
e 1Sa 5:6, 9

HFST. 6
f 1Sa 4:11; 1Sa 5:1; Ps 78:61
g De 18:9, 10; Jes 2:6
h 1Sa 6:4, 17

2de kolom
a Joz 13:2, 3; 1Sa 6:16
b 1Sa 6:18
c 1Sa 5:6, 11
d Ex 7:13; Ex 8:15; Ex 14:17
e Ex 9:14, 16; Ro 9:17, 18
f Ex 6:1; Ex 11:1; Ex 12:33
g 1Sa 6:3, 4
h Joz 15:10, 12; Joz 21:8, 16; 2Kr 28:18

hun aambeien. **12** De koeien gingen al loeiend recht vooruit over de weg naar Beth-Semes.[a] Ze bleven op de grote weg en gingen niet naar rechts of naar links. De Filistijnse vorsten liepen al die tijd achter ze aan, tot aan de grens van Beth-Semes. **13** De inwoners van Beth-Semes waren in het dal* de tarweoogst aan het binnenhalen. Toen ze opkeken en de ark zagen, waren ze heel blij. **14** De wagen kwam op het veld van de Beth-Semiet Jozua en stond stil bij een grote steen. De inwoners hakten het hout van de wagen in stukken, en de koeien[b] offerden ze als brandoffer aan Jehovah.

15 De Levieten[c] hadden de ark van Jehovah en het kistje met de gouden voorwerpen van de wagen gehaald en op de grote steen gezet. De mannen van Beth-Semes[d] brachten die dag brandoffers en andere offers aan Jehovah.

16 Toen de vijf vorsten van de Filistijnen dat zagen, gingen ze nog dezelfde dag terug naar Ekron. **17** Dit zijn de gouden aambeien die de Filistijnen als schuldoffer voor Jehovah meegaven:[e] één voor Asdod,[f] één voor Gaza, één voor Askelon, één voor Gath[g] en één voor Ekron.[h] **18** Het aantal gouden muizen was gelijk aan het aantal Filistijnse steden waarover de vijf vorsten heersten, van de vestingsteden tot de dorpen in het open veld.

En de grote steen waarop ze Jehovah's ark neerzetten, is tot op deze dag een gedenkteken in het veld van de Beth-Semiet Jozua. **19** Maar God doodde* de mannen van Beth-Semes omdat ze naar de ark van Jehovah hadden gekeken. Hij doodde* 50.070 inwoners,* en het volk rouwde omdat Jehovah zo'n grote slachting onder hen had aangericht.[a] **20** Toen zeiden de mannen van Beth-Semes: 'Wie kan standhouden voor Jehovah, deze heilige God?[b] Laat hij bij ons weggaan, maar naar wie?'[c] **21** Ze stuurden mannen naar de inwoners van Kirjath-Jearim[d] en zeiden: 'De Filistijnen hebben de ark van Jehovah teruggebracht. Kom hiernaartoe om hem op te halen.'[e]

7 De mannen van Kirjath-Jearim kwamen de ark van Jehovah dus halen en brachten die naar het huis van Abinadab,[f] op de heuvel. Ze stelden zijn zoon Eleazar aan* om Jehovah's ark te bewaken.

2 Er ging in totaal 20 jaar voorbij vanaf de dag dat de ark naar Kirjath-Jearim kwam. En het hele huis van Israël begon Jehovah weer te zoeken.*[g] **3** Toen zei Samuël tegen het hele huis van Israël: 'Als jullie met je hele hart bij Jehovah terugkomen,[h] als jullie de vreemde goden[i] en de Astorethbeelden[j] wegdoen en als jullie je hart volledig* op Jehovah richten en alleen hem dienen,[k] zal hij jullie uit de greep van de Filistijnen bevrijden.'[l] **4** De Israëlieten deden dus de Baäls en de Astorethbeelden weg en dienden alleen nog Jehovah.[m]

5 Toen zei Samuël: 'Laat heel Israël naar Mizpa[n] komen, dan zal ik voor jullie tot Jehovah bidden.'[o] **6** Ze verzamelden zich dus in Mizpa, waarna ze water haalden, het voor Jehovah uitgoten en die dag vastten.[p] Ze zeiden daar: 'We hebben tegen Jehovah gezondigd.'[q] En Samuël ging in

HFST. 6
a 1Sa 6:8, 9
b 1Sa 6:7
c Nu 3:30, 31
d Joz 21:8, 16
e 1Sa 6:4
f 1Sa 5:1
g 1Sa 5:8
h Re 1:18; 1Sa 5:10

2de kolom
a Nu 4:15, 20; 1Kr 13:10
b Le 11:45
c Nu 17:12, 13; 2Sa 6:8, 9; Ps 76:7
d Joz 18:14; 1Kr 13:5, 6
e 1Kr 16:1; 2Kr 1:4

HFST. 7
f 2Sa 6:2, 4; 1Kr 13:5, 7
g Ne 9:28
h 1Sa 12:24
i Joz 24:14, 23; Re 3:7
j Re 2:13; Re 10:6; 1Kon 11:33
k De 10:20; De 13:4; Lu 4:8
l De 28:1
m Re 10:16
n Re 20:1; 1Sa 10:17; 2Kon 25:23; Jer 40:6
o 1Sa 12:23; Jak 5:16
p 2Kr 20:3; Ne 9:1; Joë 2:12
q Re 10:10

6:13 *Of 'de laagvlakte'. **6:19** *Lett.: 'sloeg neer'.

6:19 *Lett.: '70 mannen, 50.000 mannen'. **7:1** *Lett.: 'ze heiligden zijn zoon Eleazar'. **7:2** *Of 'ging klagend tot Jehovah roepen'. **7:3** *Of 'onwankelbaar'.

Mizpa rechtspreken[a] over de Israëlieten.

7 Toen de Filistijnen erachter kwamen dat de Israëlieten zich in Mizpa hadden verzameld, trokken de Filistijnse vorsten[b] op tegen Israël. De Israëlieten hoorden ervan en werden bang voor de Filistijnen. **8** Ze zeiden tegen Samuël: ‘Blijf tot Jehovah, onze God, om hulp roepen,[c] zodat hij ons uit de greep van de Filistijnen redt.’ **9** Toen nam Samuël een zuiglam en offerde dat als een volledig brandoffer[d] aan Jehovah. Daarna riep Samuël tot Jehovah en vroeg om hulp voor Israël, en Jehovah antwoordde hem.[e] **10** Terwijl Samuël het brandoffer bracht, kwamen de Filistijnen eraan om Israël aan te vallen. Maar Jehovah liet het op die dag luid donderen[f] tegen de Filistijnen om paniek onder hen te zaaien,[g] en ze leden de nederlaag tegen de Israëlieten.[h] **11** De mannen van Israël zetten vanuit Mizpa de achtervolging in en sloegen de Filistijnen neer tot onder Beth-Kar. **12** Toen nam Samuël een steen[i] die hij tussen Mizpa en Jesana plaatste. Hij noemde die Eben-Haëzer,* want hij zei: ‘Tot nu toe heeft Jehovah ons geholpen.’[j] **13** Zo werden de Filistijnen overwonnen, en ze kwamen niet meer in het gebied van Israël.[k] De rest van Samuëls leven bleef Jehovah de Filistijnen in bedwang houden.[l] **14** De steden die de Filistijnen van Israël hadden afgenomen, werden weer van Israël, van Ekron tot Gath, en Israël heroverde hun gebied op de Filistijnen.

Ook was er vrede tussen Israël en de Amorieten.[m]

15 Samuël bleef zijn hele leven rechter over Israël.[n] **16** Hij maakte elk jaar een rondreis langs Bethel,[a] Gilgal[b] en Mizpa,[c] en in al die plaatsen sprak hij recht over Israël. **17** Maar hij ging altijd terug naar Rama,[d] want daar was zijn huis en daar sprak hij ook recht over Israël. En hij bouwde er een altaar voor Jehovah.[e]

8 Toen Samuël oud was, stelde hij zijn zonen als rechter over Israël aan. **2** Zijn eerstgeboren zoon heette Joël en zijn tweede zoon Abia.[f] Ze spraken recht in Berseba. **3** Maar zijn zonen volgden zijn voorbeeld niet.* Ze waren uit op oneerlijke winst,[g] lieten zich omkopen[h] en verdraaiden het recht.[i]

4 Op een bepaald moment kwamen alle oudsten van Israël bij elkaar en gingen naar Samuël in Rama. **5** Ze zeiden tegen hem: ‘Je bent oud geworden, maar je zonen hebben je voorbeeld niet gevolgd.* Stel daarom een koning aan om recht over ons te spreken, zoals alle andere volken er een hebben.’[j] **6** Maar Samuël was verontwaardigd* omdat ze hadden gezegd: ‘Geef ons een koning om recht over ons te spreken.’ Toen bad Samuël tot Jehovah, **7** en Jehovah zei tegen hem: ‘Luister naar alles wat het volk tegen je zegt, want ze hebben niet jou afgewezen, maar ze hebben mij afgewezen als hun koning.[k] **8** Vanaf de dag dat ik ze uit Egypte heb geleid tot nu toe hebben ze niet anders gedaan: ze hebben mij steeds verlaten[l] en zijn andere goden gaan vereren.[m] Zo behandelen ze jou nu ook. **9** Luister naar ze. Maar waarschuw ze uitdrukkelijk, vertel ze wat de koning die over ze zal heersen, van ze mag eisen.’

7:12 *Bet.: ‘steen van de hulp’.

8:3 *Lett.: ‘bewandelden zijn wegen niet’. **8:5** *Lett.: ‘hebben je wegen niet bewandeld’. **8:6** *Lett.: ‘het was slecht in de ogen van’.

HFST. 7
- a Re 2:18
- b Joz 13:2, 3; 1Sa 6:4
- c 1Sa 12:19; Jes 37:4
- d Le 1:10
- e Ps 99:6
- f 1Sa 2:10; 2Sa 22:14
- g Joz 10:10; Re 4:15
- h De 20:4; De 28:7
- i Joz 4:9; Joz 24:26
- j Ps 44:3
- k 1Sa 9:16; 1Sa 13:5
- l 1Sa 14:22, 23; 1Sa 17:51
- m Ge 15:18, 21
- n 1Sa 3:20; 1Sa 12:11; 1Sa 25:1; Han 13:20

2de kolom
- a Joz 16:1
- b Joz 15:7, 12; 1Sa 11:15
- c 1Sa 7:5
- d 1Sa 1:1; 1Sa 8:4; 1Sa 19:18
- e Ex 20:25

HFST. 8
- f 1Kr 6:28
- g Ex 18:21
- h Ex 23:8; De 16:19; Ps 15:5; Sp 29:4
- i De 24:17
- j De 17:14, 15; 1Sa 12:13; Han 13:21
- k Re 8:23; 1Sa 10:19; 1Sa 12:12; Jes 33:22
- l De 9:24
- m Re 2:19

10 Samuël vertelde het volk,
dat hem om een koning had ge-
vraagd, alle woorden van Jeho-
vah. **11** Hij zei: ‘Dit zal de ko-
ning die over jullie heerst, mogen
eisen:[a] Hij zal je zonen gebrui-
ken[b] om zijn strijdwagens te be-
sturen[c] en ze bij zijn ruiterij[d] inde-
len, en hij zal sommigen voor zijn
wagens uit laten lopen. **12** Hij
zal bevelhebbers aanstellen over
duizend[e] en over vijftig.[f] Sommi-
gen zullen voor hem ploegen,[g] zijn
oogst binnenhalen,[h] zijn oorlogs-
wapens maken en zijn wagens uit-
rusten.[i] **13** Hij zal je dochters ge-
bruiken om zalf* te maken en te
koken en te bakken.[j] **14** Je bes-
te velden, wijngaarden en olijfbo-
men[k] zal hij in beslag nemen en
aan zijn dienaren geven. **15** Hij
zal het tiende deel van jullie graan-
velden en wijngaarden nemen en
het aan zijn hofbeambten en
zijn dienaren geven. **16** Je sla-
ven en slavinnen, je beste rundvee
en je ezels zal hij nemen en voor
zijn werk gebruiken.[l] **17** Van je
schapen zal hij het tiende deel
opeisen,[m] en jullie zullen zijn sla-
ven worden. **18** Er komt een dag
dat jullie het zullen uitschreeu-
wen vanwege de koning die jullie
zelf gekozen hebben,[n] maar Jeho-
vah zal jullie dan geen antwoord
geven.’

19 Maar het volk wilde niet
naar Samuël luisteren en zei:
‘Nee, we willen absoluut een ko-
ning hebben. **20** Want dan zijn
we net als alle andere volken, en
onze koning zal over ons recht-
spreken, ons leiden en onze oor-
logen voeren.’ **21** Nadat Samuël
alles had aangehoord wat het
volk zei, bracht hij hun woorden
aan Jehovah over. **22** Jehovah
zei tegen Samuël: ‘Luister naar
ze en stel een koning over ze
aan.’[o] Toen zei Samuël tegen de
mannen van Israël: ‘Ga allemaal
terug naar je eigen stad.’

9 Er was een man uit Benja-
min die Kis[a] heette, de zoon
van Abi̱ël, de zoon van Ze̱ror,
de zoon van Be̱chorath, de zoon
van Afi̱ah, een Benjaminiet,[b] en
hij was heel rijk. **2** Hij had een
zoon die Saul[c] heette en die jong
en knap was. Niemand van de Is-
raëlieten was zo knap als hij, en
hij stak met kop en schouders
boven iedereen uit.

3 Op een dag waren de eze-
linnen van Sauls vader Kis zoek-
geraakt, dus zei hij tegen zijn
zoon Saul: ‘Neem een van de be-
dienden mee en ga de ezelinnen
zoeken.’ **4** Ze trokken door het
bergland van Efraïm en door de
streek Sali̱sa, maar ze vonden
de ezelinnen niet. Daarna trok-
ken ze door de streek Sa̱halim,
maar daar waren ze ook niet. Ze
doorzochten het hele land van
de Benjaminieten, maar ze von-
den de dieren niet.

5 Toen ze in de streek Zuf kwa-
men, zei Saul tegen de bedien-
de die bij hem was: ‘Kom, la-
ten we teruggaan, anders gaat
mijn vader zich straks meer zor-
gen maken over ons dan over de
ezelinnen.’[d] **6** Maar de bediende
zei: ‘Er is in deze stad een man
van God, die hoog aangeschreven
staat. Alles wat hij zegt, komt uit.[e]
Laten we daarnaartoe gaan. Mis-
schien kan hij ons vertellen waar
we heen moeten.’ **7** Saul zei te-
gen zijn bediende: ‘Wat kunnen
we de man van de ware God geven
als we naar hem toe gaan? We heb-
ben geen brood meer in onze zak-
ken; we hebben niets wat we hem
kunnen aanbieden. Hebben we
nog iets anders?’ **8** Toen zei de
bediende tegen Saul: ‘Hier heb ik
een kwart van een sikkel.* Dat zal
ik aan de man van de ware God ge-
ven, dan zal hij ons vertellen waar
we heen moeten.’ **9** (Vroeger zei

8:13 *Of ‘parfum’.

9:8 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

HFST. 8
a 1Sa 10:25
b 1Sa 14:52
c 1Kon 9:22, 1Kon 10:26
d 1Kon 4:26
e 2Sa 18:1, 1Kr 27:1
f 2Kon 1:14
g 1Kr 27:26
h 1Kon 4:7
i 1Kon 4:26
j 1Kon 4:22
k 1Kr 27:28, 31
l 1Kon 5:15, 16
m 1Kon 4:22, 23
n 1Kon 12:3, 4
o 1Sa 8:7, Ho 13:11

2de kolom

HFST. 9
a 1Sa 14:51, 1Kr 8:33, Han 13:21
b Re 21:17
c 1Sa 11:15, 1Sa 13:13, 1Sa 15:26, 1Sa 28:7, 1Sa 31:4, 2Sa 1:23
d 1Sa 10:2
e 1Sa 3:19

iemand in Israël die God wilde
raadplegen:* ‘Kom, laten we naar
de ziener gaan.’[a] Want vroeger
werd een profeet een ziener ge-
noemd.) **10** Saul zei tegen zijn
bediende: ‘Dat is goed. Laten we
naar hem toe gaan.’ Ze gingen dus
naar de stad waar de man van de
ware God was.

11 Terwijl ze de helling naar
de stad opliepen, kwamen ze een
paar meisjes tegen die water gin-
gen putten. ‘Is de ziener[b] in deze
plaats?’, vroegen ze de meisjes.
12 Die antwoordden: ‘Ja, hij is
vlakbij. Je moet wel snel zijn.
Hij is naar de stad gekomen om-
dat het volk vandaag een slacht-
offer[c] brengt op de offerhoogte.[d]
13 Als jullie de stad in gaan, zul-
len jullie hem tegenkomen voor-
dat hij naar de offerhoogte gaat
om te eten. Het volk gaat niet
eten voordat hij komt, want hij
moet het slachtoffer eerst zege-
nen. Dan mogen de genodigden
pas eten. Als jullie nu naar bo-
ven gaan, komen jullie hem vast
tegen.’ **14** Ze liepen dus verder
omhoog naar de stad. Toen ze
de stad binnengingen, kwam Sa-
muël net naar buiten, hun tege-
moet, om naar de offerhoogte te
gaan.

15 De dag voordat Saul kwam,
had Jehovah tegen Samuël ge-
zegd:* **16** ‘Morgen rond deze tijd
zal ik een man uit het land Ben-
jamin[e] naar je toe sturen. Je moet
hem zalven tot leider over mijn
volk Israël,[f] en hij zal mijn volk
uit de greep van de Filistijnen red-
den. Want ik heb de ellende van
mijn volk gezien en hun hulpge-
roep is tot mij doorgedrongen.’[g]
17 Toen Samuël Saul zag, zei Je-
hovah tegen hem: ‘Dit is de man
over wie ik gezegd heb: “Hij zal
mijn volk regeren.”’*[h]

9:9 *Lett.: ‘zoeken’. **9:15** *Lett.: ‘het oor ontbloot van’. **9:17** *Of ‘in bedwang houden’.

18 In de poort kwam Saul naar
Samuël toe en vroeg: ‘Kunt u me
vertellen waar het huis van de
ziener is?’ **19** Samuël antwoord-
de: ‘Ik ben de ziener. Ga voor me
uit naar de offerhoogte. Daar zul-
len jullie vandaag met mij eten.[a]
Morgen kun je weer op weg
gaan, en ik zal je alles vertellen
wat je wilt weten.* **20** Maak je
maar geen zorgen over de ezelin-
nen die al drie dagen zoek zijn,[b]
want die zijn teruggevonden. En
van wie zijn alle waardevolle din-
gen in Israël? Zijn ze niet van jou
en van het hele huis van je va-
der?’[c] **21** Saul zei: ‘Maar ik hoor
bij Benjamin, een van de klein-
ste stammen van Israël,[d] en mijn
familie is de onbelangrijkste van
alle families van de stam Benja-
min. Waarom zegt u dan zoiets
tegen me?’

22 Toen nam Samuël Saul en
zijn bediende mee naar de eet-
zaal en gaf ze een plaats aan het
hoofd van de genodigden. Er wa-
ren zo’n 30 aanwezigen. **23** Sa-
muël zei tegen de kok: ‘Breng
me het stuk dat ik je gegeven
heb met het verzoek het apart te
houden.’ **24** De kok pakte toen
de achterbout en diende die aan
Saul op. En Samuël zei: ‘Dit stuk
is voor je apart gehouden. Eet,
het is speciaal voor deze gele-
genheid voor jou bewaard. Want
ik zei: “Ik heb gasten uitgeno-
digd.”’ Dus at Saul die dag samen
met Samuël. **25** Daarna gingen
ze van de offerhoogte[e] naar de
stad, waar Samuël op het plat-
te dak verder praatte met Saul.
26 Vervolgens stonden ze vroeg
op, en toen het net licht be-
gon te worden, riep Samuël naar
Saul op het platte dak: ‘Maak je
klaar, dan ga ik een eindje met je
mee.’ Saul maakte zich dus klaar
en ging met Samuël naar buiten.
27 Terwijl ze de helling af lie-

9:19 *Lett.: ‘wat in je hart is’.

HFST. 9
a 1Sa 9:19, 2Sa 15:27, 1Kr 9:22, 1Kr 29:29
b 1Sa 9:19
c 1Sa 7:9, 1Sa 16:5
d 1Kon 3:2, 1Kr 16:39, 2Kr 1:3
e Joz 18:11
f 1Sa 10:1, 1Sa 15:1
g Ps 106:43, 44, Ps 107:19
h 1Sa 10:24, 1Sa 15:17, Han 13:21

2de kolom
a 1Sa 9:13, 24
b 1Sa 9:3
c 1Sa 8:5, 19, 1Sa 12:13
d Re 20:46, 47
e 1Sa 9:13, 19

pen naar de rand van de stad, zei
Samuël tegen Saul: ‘Zeg tegen
je bediende[a] dat hij vast vooruit-
loopt.’ De bediende ging dus ver-
der en Samuël zei: ‘Blijf zelf hier
staan, zodat ik je het woord van
God kan vertellen.’

10 Toen nam Samuël een
kruikje met olie en goot dat
over Sauls hoofd uit.[b] Hij kuste
hem en zei: ‘Jehovah heeft je be-
slist tot leider[c] over zijn erfdeel
gezalfd.[d] **2** Wanneer je vandaag
weggaat, zul je in het gebied van
Benjamin, in Zelzah, bij het graf
van Rachel[e] twee mannen tegen-
komen. Ze zullen tegen je zeg-
gen: “De ezelinnen waarnaar je
op zoek was, zijn gevonden. Je
vader maakt zich nu geen zorgen
meer over de ezelinnen[f] maar
over jullie. Hij zegt: ‘En mijn
zoon dan? Wat moet ik doen?’”
3 Ga daarna verder tot je bij
de grote boom van Tabor komt.
Daar zul je drie mannen tegenko-
men die op weg zijn naar de ware
God in Bethel.[g] De een draagt
drie bokjes, de ander drie bro-
den en de derde een grote kruik
met wijn. **4** Ze zullen vragen
hoe het met je gaat en je twee
broden geven, en die moet je van
ze aannemen. **5** Dan kom je bij
de heuvel van de ware God, waar
een garnizoen van de Filistijnen
is. Als je bij de stad komt, zul
je een groep profeten ontmoe-
ten. Ze komen van de offerhoog-
te en profeteren, en voor hen
uit lopen muzikanten met snaar-
instrumenten, tamboerijnen, flui-
ten en harpen. **6** De geest van
Jehovah zal je kracht geven,[h] en
je zult samen met hen profeteren
en je zult een ander mens wor-
den.[i] **7** Als die tekenen zijn uit-
gekomen, doe dan wat je kunt,
want de ware God is met je.
8 Ga daarna voor me uit en daal
af naar Gilgal.[j] Ik zal naar je toe
komen om daar brandoffers en
vredeoffers* te brengen. Blijf ze-
ven dagen wachten tot ik bij je
ben. Dan zal ik je laten weten wat
je moet doen.’

9 Zodra Saul zich omdraai-
de om van Samuël weg te gaan,
veranderde God zijn hart zodat
hij als een ander mens werd, en
alle tekenen kwamen op die dag
uit. **10** Vandaar gingen ze naar
de heuvel, waar een groep profe-
ten hem tegemoetkwam. Meteen
gaf Gods geest hem kracht[a] en
hij ging samen met hen profe-
teren.[b] **11** Toen de mensen die
hem kenden, hem samen met de
andere profeten zagen profete-
ren, zeiden ze tegen elkaar: ‘Wat
is er met de zoon van Kis ge-
beurd? Hoort Saul nu ook bij de
profeten?’ **12** Een man uit die
omgeving zei: ‘Wie is dan hun
vader?’ Zo is de uitdrukking ont-
staan: ‘Hoort Saul nu ook bij de
profeten?’[c]

13 Toen Saul ophield met pro-
feteren, ging hij naar de offer-
hoogte. **14** Later zei Sauls oom*
tegen hem en zijn bediende:
‘Waar zijn jullie geweest?’ Hij
antwoordde: ‘We gingen de eze-
linnen zoeken,[d] maar we konden
ze nergens vinden, dus zijn we
naar Samuël gegaan.’ **15** Sauls
oom vroeg: ‘Vertel me eens, wat
heeft Samuël tegen jullie gezegd?’
16 Saul zei tegen zijn oom: ‘Hij
vertelde ons dat de ezelinnen al
gevonden waren.’ Maar Saul ver-
telde hem niet wat Samuël had ge-
zegd over het koningschap.

17 Samuël riep toen het volk
bij elkaar vóór Jehovah in Miz-
pa,[e] **18** en hij zei tegen de Is-
raëlieten: ‘Dit zegt Jehovah, de
God van Israël: “Ik heb Israël uit
Egypte geleid. Ik heb jullie ge-
red uit de handen van Egypte,[f]
en ook uit de handen van alle

HFST. 9
a 1Sa 9:3, 10

HFST. 10
b 1Sa 16:13; 2Kon 9:2, 3
c 1Sa 9:16; Han 13:21
d Ex 19:5; De 32:9
e Ge 35:19
f 1Sa 9:3, 5
g Ge 28:19, 22
h Nu 11:25
i 1Sa 10:10
j 1Sa 7:15, 16; 1Sa 11:14

2de kolom
a Re 14:5, 6; 1Sa 11:6; 1Sa 16:13
b 1Sa 10:6; 1Sa 19:23
c 1Sa 19:24
d 1Sa 9:3
e 1Sa 7:5
f Ex 13:14; De 4:34

10:8 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **10:14** *Lett.: ‘de broer van Sauls vader’.

koninkrijken waardoor jullie onderdrukt werden. **19** Maar vandaag hebben jullie je God afgewezen,[a] jullie Redder uit al jullie rampen en gevaren, en jullie hebben gezegd: ‘Nee, je moet een koning over ons aanstellen.’ Stel je nu vóór Jehovah op, volgens jullie stammen en jullie duizenden.”’*

20 Dus liet Samuël alle stammen van Israël naar voren komen,[b] en de stam Benjamin werd aangewezen.[c] **21** Daarna liet hij de families van de stam Benjamin naar voren komen, en de familie van de Matrieten werd aangewezen. Uiteindelijk werd Saul, de zoon van Kis, aangewezen.[d] Maar toen ze hem gingen zoeken, was hij nergens te vinden. **22** Dus vroegen ze Jehovah:[e] ‘Is hij hier al naartoe gekomen?’ Jehovah antwoordde: ‘Hij zit daar, verstopt tussen de bagage.’ **23** Ze renden erheen en namen hem mee. Toen hij midden tussen het volk stond, stak hij met kop en schouders boven iedereen uit.[f] **24** Samuël zei tegen het volk: ‘Hebben jullie gezien wie Jehovah heeft uitgekozen?[g] Onder het hele volk is er niemand zoals hij.’ Toen begon het hele volk te juichen: ‘Leve de koning!’

25 Daarna wees Samuël het volk op de rechten van een koning.[h] Hij schreef het in een boek en legde dat vóór Jehovah neer. Toen liet Samuël het hele volk naar huis gaan. **26** Ook Saul ging terug naar zijn huis in Gi̱bea. En Jehovah raakte het hart van een aantal strijders zodat ze met Saul meegingen. **27** Maar sommige eerloze mannen zeiden: ‘Hoe kan hij ons nu redden?’[i] Ze behandelden hem met minachting en brachten hem geen geschenk.[j] Maar hij reageerde er niet op.*

11 Koning Na̱has van Ammon[a] trok met zijn leger op en ze sloegen hun kamp op bij Ja̱bes[b] in Gilead. ‘Sluit een verbond* met ons,’ zeiden de mannen van Ja̱bes tegen Na̱has, ‘dan zullen we u dienen.’ **2** De Ammoniet Na̱has antwoordde: ‘Op deze voorwaarde zal ik een verbond met jullie sluiten: dat jullie allemaal je rechteroog laten uitsteken. Op die manier zal ik heel Israël vernederen.’ **3** De oudsten van Ja̱bes zeiden: ‘Geef ons zeven dagen de tijd zodat we boodschappers door het hele gebied van Israël kunnen sturen. Als er dan niemand is om ons te redden, zullen we ons overgeven.’ **4** Toen de boodschappers in Gi̱bea,[c] Sauls woonplaats,* kwamen en dat tegen het volk zeiden, begon iedereen luid te huilen.

5 Op dat moment kwam Saul met de runderen van het veld, en hij zei: ‘Wat is er met het volk aan de hand? Waarom huilen ze?’ Ze vertelden hem wat de mannen van Ja̱bes hadden gezegd. **6** Toen Saul dat hoorde, werd Gods geest in hem werkzaam,[d] en hij werd woedend. **7** Hij nam een paar stieren, sneed ze in stukken en liet die in het hele gebied van Israël rondbrengen door boodschappers die zeiden: ‘Dit gebeurt er met de runderen van iedereen die niet met Saul en Samuël meegaat!’ Het volk werd bang voor Jehovah en ze trokken als één man ten strijde. **8** Hij telde ze in Be̱zek, en er waren 300.000 Israëlieten en 30.000 mannen van Juda. **9** Ze zeiden tegen de boodschappers die gekomen waren: ‘Dit moeten jullie tegen de mannen van Ja̱bes in Gilead zeggen: “Morgen, als de zon op zijn hoogst staat, zullen jullie worden gered.”’ Met dat be-

HFST. 10
a 1Sa 8:7; 1Sa 12:12
b Joz 7:16-18; Han 1:24
c 1Sa 9:21
d Han 13:21
e Re 1:1; Re 20:18, 28; 1Sa 23:2
f 1Sa 9:2
g De 17:14, 15; 1Sa 9:17
h 1Sa 8:11-18
i 1Sa 11:12
j 1Kon 10:1, 10; 2Kr 17:5

2de kolom

HFST. 11
a De 2:19
b Re 21:8; 1Sa 31:11, 12
c 1Sa 10:26; 1Sa 14:2
d Re 3:9, 10; Re 6:34; Re 11:29; Re 14:5, 6; 1Sa 10:10, 11; 1Sa 16:13

10:19 * Of ‘onderafdelingen van de stammen’. **10:27** * Lett.: ‘hij was als iemand die stom was’.

11:1 * Of ‘overeenkomst’. Zie Woordenlijst. **11:4** * Lett.: ‘Gibea van Saul’.

richt gingen de boodschappers naar de mannen van Jabes, en die waren heel blij en opgelucht. **10** Maar tegen Nahas zeiden de mannen van Jabes: ‘Morgen geven we ons aan jullie over, en dan mogen jullie met ons doen wat jullie willen.’[a]

11 De volgende dag verdeelde Saul het leger in drie groepen. Tijdens de morgenwake* drongen ze door tot midden in het kamp, en ze bleven de Ammonieten[b] neerslaan tot het heetst van de dag. De overlevenden werden uit elkaar gejaagd, zodat er geen twee mannen bij elkaar bleven. **12** Toen zei het volk tegen Samuël: ‘Wie waren het die zeiden: “Moet Saul onze koning worden?”[c] Lever die mannen uit, dan doden we ze.’ **13** Maar Saul zei: ‘Vandaag wordt er niemand ter dood gebracht,[d] want vandaag heeft Jehovah Israël gered.’

14 Later zei Samuël tegen het volk: ‘Kom, laten we naar Gilgal[e] gaan om Sauls koningschap opnieuw te bevestigen.’[f] **15** Het hele volk ging dus naar Gilgal, en daar maakten ze Saul in aanwezigheid van Jehovah koning. Toen brachten ze vredeoffers voor Jehovah,[g] en Saul en heel Israël vierden een groot feest.[h]

12 Uiteindelijk zei Samuël tegen heel Israël: ‘Ik heb alles gedaan* wat jullie me vroegen en ik heb een koning aangesteld om over jullie te regeren.[i] **2** Hier hebben jullie de koning die jullie leidt!*[j] Ik ben oud en grijs geworden, en mijn zonen zijn hier bij jullie,[k] en ik heb jullie van jongs af aan tot nu toe geleid.[l] **3** Hier ben ik, getuig tegen mij in aanwezigheid van Jehovah en zijn gezalfde:[m] Van wie heb ik een stier of een ezel afgenomen?[a] Wie heb ik afgezet of onderdrukt? Door wie heb ik me laten omkopen* om iets door de vingers te zien?[b] Als dat zo is, zal ik het jullie vergoeden.’[c] **4** Ze antwoordden: ‘U hebt ons niet afgezet of onderdrukt en u hebt van niemand iets aangenomen.’ **5** Hij zei dus tegen ze: ‘Jehovah en ook zijn gezalfde zijn vandaag mijn getuige dat ik nergens schuldig aan ben.’* Ze zeiden: ‘Hij is getuige.’

6 Samuël zei tegen het volk: ‘Jehovah, die Mozes en Aäron heeft aangesteld en die jullie voorouders uit Egypte heeft geleid,[d] is getuige. **7** Ga hier staan, dan zal ik in aanwezigheid van Jehovah tegen jullie pleiten en jullie alle rechtvaardige daden voorhouden die Jehovah voor jullie en je voorouders heeft gedaan.

8 Toen Jakob in Egypte was gekomen[e] en jullie voorouders tot Jehovah om hulp gingen roepen,[f] stuurde Jehovah Mozes[g] en Aäron om jullie voorouders uit Egypte te leiden zodat ze hier konden gaan wonen.[h] **9** Maar ze vergaten Jehovah, hun God. Hij leverde ze toen over*[i] aan Sisera,[j] de legeraanvoerder van Hazor, en aan de Filistijnen[k] en de koning van Moab,[l] en die voerden oorlog tegen hen. **10** En ze riepen tot Jehovah om hulp[m] en zeiden: “We hebben gezondigd,[n] want we hebben Jehovah verlaten om de Baäls[o] en de Astorethbeelden[p] te vereren. Red ons nu uit de greep van onze vijanden, zodat we u kunnen dienen.” **11** Vervolgens stuurde Jehovah Jerubbaäl,[q] Bedan, Jefta[r] en Samuël[s] en bevrijdde hij jullie uit de handen

11:11 *Van ongeveer 2.00 tot 6.00 uur. **12:1** *Lett.: ‘naar jullie stem geluisterd betreffende’. **12:2** *Lett.: ‘vóór jullie wandelt’.

12:3 *Of ‘van wie heb ik zwijggeld aangenomen’. **12:5** *Lett.: ‘jullie niets in mijn hand hebben aangetroffen’. **12:9** *Lett.: ‘verkocht ze’.

HFST. 11
a 1Sa 11:3
b 1Sa 11:1
c 1Sa 10:26, 27
d 2Sa 19:22
e 1Sa 7:15, 16
f 1Sa 10:17, 24
g Le 7:11
h 1Kon 1:39, 40; 2Kon 11:12, 14; 1Kr 12:39, 40

HFST. 12
i 1Sa 8:5; 1Sa 10:24; 1Sa 11:14, 15
j 1Sa 8:20
k 1Sa 8:1, 3
l 1Sa 3:19
m 1Sa 9:16, 17; 1Sa 10:1

2de kolom
a Nu 16:15
b De 16:19
c Ex 22:4; Le 6:4
d Ex 6:26
e Ge 46:6
f Ex 2:23
g Ex 3:9, 10
h Joz 11:23
i De 32:18, 30; Re 2:12, 14
j Re 4:2
k Re 10:7; Re 13:1
l Re 3:12
m Re 2:18; Re 3:9
n Re 10:10, 15
o Re 3:7
p Re 2:13
q Re 6:32
r Re 11:1
s Heb 11:32

van de vijanden om jullie heen, zodat jullie veilig konden wonen.[a] **12** Maar toen jullie zagen dat koning Nahas[b] van de Ammonieten jullie aanviel, bleven jullie tegen me zeggen: “Nee, we willen absoluut een koning hebben”,[c] terwijl Jehovah, je God, jullie Koning is.[d] **13** Hier is de koning die jullie hebben gekozen, om wie jullie hebben gevraagd. Jehovah heeft een koning over jullie aangesteld.[e] **14** Maar het zal alleen goed gaan als jullie ontzag voor Jehovah hebben,[f] hem dienen[g] en gehoorzamen,[h] en niet in opstand komen tegen het bevel van Jehovah. Zowel jullie als de koning die over jullie regeert, moeten Jehovah, je God, volgen. **15** Maar als jullie Jehovah niet gehoorzamen en in opstand komen tegen het bevel van Jehovah, zal Jehovah jullie en jullie vaders straffen.[i] **16** Ga hier staan en zie met eigen ogen de indrukwekkende dingen die Jehovah zal doen. **17** Het is toch de tijd van de tarweoogst? Ik zal Jehovah vragen of hij het wil laten donderen en regenen. Dan zullen jullie begrijpen dat jullie in Jehovah’s ogen iets heel slechts hebben gedaan door om een koning te vragen.’[j]

18 Toen riep Samuël tot Jehovah, en Jehovah liet het die dag donderen en regenen, zodat het hele volk diep ontzag kreeg voor Jehovah en voor Samuël. **19** En ze zeiden tegen Samuël: ‘Bid voor ons tot Jehovah,[k] uw God, zodat we niet zullen sterven, want we hebben al veel zonden begaan en nu hebben we nog iets slechts gedaan door om een koning te vragen.’

20 Samuël zei tegen het volk: ‘Jullie hoeven niet bang te zijn. Het is waar dat jullie al die zonden hebben begaan. Maar houd er niet mee op Jehovah te volgen,[l] en blijf Jehovah met je hele hart dienen.[m] **21** Dwaal niet af om dingen te volgen die niets waard zijn,*[a] waar je niets aan hebt[b] en die je niet kunnen redden, want ze zijn waardeloos.# **22** Ter wille van zijn grote naam[c] zal Jehovah zijn volk niet in de steek laten,[d] want Jehovah zelf heeft besloten dat jullie zijn volk zouden worden.[e] **23** Voor mij is het ondenkbaar dat ik tegen Jehovah zou zondigen door niet meer voor jullie te bidden. Ook zal ik ermee doorgaan jullie te leren wat de goede en rechte weg is. **24** En jullie, heb ontzag voor Jehovah[f] en dien hem trouw* met je hele hart. Denk terug aan de geweldige dingen die hij voor jullie heeft gedaan.[g] **25** Maar als jullie koppig blijven doen wat slecht is, zullen jullie samen met je koning[h] worden vernietigd.’[i]

13

Saul was . . .* jaar oud toen hij koning werd.[j] Hij regeerde twee jaar over Israël. **2** Hij koos 3000 Israëlieten: 2000 waren bij hem in Michmas en in de bergen bij Bethel, en 1000 waren bij Jonathan[k] in Gibea[l] van Benjamin. De rest van het volk stuurde hij terug naar hun tenten. **3** Toen versloeg Jonathan het Filistijnse[m] garnizoen in Geba,[n] en de Filistijnen kwamen erachter. Saul liet in het hele land op de hoorn blazen[o] en zei: ‘Laat de Hebreeën het horen!’ **4** Heel Israël hoorde het nieuws: ‘Saul heeft een garnizoen van de Filistijnen verslagen en nu kunnen de Filistijnen Israël niet meer luchten of zien.’ Het volk werd dus opgeroepen om zich in Gilgal[p] bij Saul aan te sluiten.

5 Ook de Filistijnen verzamelden zich voor de strijd tegen Israël, met 30.000 strijdwagens, 6000 ruiters, en troepen

HFST. 12
- a Le 26:6
- b 1Sa 11:1
- c 1Sa 8:5, 19
- d Re 8:23; 1Sa 8:7; Jes 33:22
- e 1Sa 9:16, 17; 1Sa 10:24
- f De 10:12; De 17:19
- g Joz 24:14
- h De 13:4; De 28:2
- i Le 26:14, 17; De 28:15; Joz 24:20
- j 1Sa 8:7; Ho 13:11
- k 1Sa 7:5; 1Sa 12:23
- l De 31:29; Joz 23:6; 1Sa 12:15
- m De 6:5

2de kolom
- a De 32:21; Jer 2:11
- b Ps 115:4, 5; Jer 16:19
- c Joz 7:9; Ps 23:3; Ps 106:8; Jer 14:21; Ez 20:14
- d 1Kon 6:13; Ps 94:14; Ro 11:1
- e Ex 19:5; De 7:7
- f 1Sa 12:14; Ps 111:10; Pr 12:13
- g De 10:12, 21
- h De 28:15, 36
- i Joz 24:20

HFST. 13
- j Han 13:21
- k 1Sa 18:1; 2Sa 1:4; 2Sa 21:7
- l Joz 18:28; 1Sa 10:26
- m Joz 13:2, 3; 1Sa 9:16
- n Joz 21:8, 17
- o Re 3:26, 27; Re 6:34; 2Sa 2:28
- p Joz 5:9; 1Sa 11:14

12:21 * Of ‘om onwerkelijkheden te volgen’. # Of ‘onwerkelijkheden’. **12:24** * Of ‘in waarheid’. **13:1** * In de Hebreeuwse tekst staat geen getal.

zo talrijk als de zandkorrels aan
de zee.[a] Ze trokken op en sloe-
gen hun kamp op in Michmas
ten oosten van Beth-Aven.[b] **6** De
mannen van Israël raakten in gro-
te moeilijkheden en begrepen dat
het er niet goed voor ze uit-
zag. Daarom verborgen ze zich in
grotten,[c] holen en rotskloven, wa-
terputten* en ondergrondse ruim-
ten.# **7** Sommige Hebreeën sta-
ken zelfs de Jordaan over naar
het land van Gad en het land Gi-
lead.[d] Maar Saul was nog in Gil-
gal, en alle mannen die hem volg-
den zaten in angst. **8** Hij bleef
zeven dagen wachten, tot de tijd
die Samuël had vastgesteld, maar
Samuël kwam niet naar Gilgal, en
het volk begon Saul in de steek
te laten. **9** Uiteindelijk zei Saul:
‘Breng me het brandoffer en de
vredeoffers.’ En hij offerde het
brandoffer.[e]

10 Toen hij het brandoffer
net had geofferd, kwam Samuël.
Saul ging hem tegemoet om hem
te begroeten.* **11** Maar Samuël
zei: ‘Wat heb je gedaan?’ Saul
antwoordde: ‘Ik merkte dat het
volk me in de steek begon te la-
ten.[f] Bovendien kwam jij niet op
de vastgestelde tijd, en de Filis-
tijnen verzamelden zich in Mich-
mas.[g] **12** Dus ik dacht: nu zul-
len de Filistijnen me hier in Gilgal
aanvallen, en ik heb Jehovah’s
goedkeuring nog niet gezocht.
Daarom voelde ik me gedwon-
gen om het brandoffer te bren-
gen.’

13 Samuël zei tegen Saul: ‘Dat
was heel dom van je. Je hebt je
niet gehouden aan het gebod van
Jehovah, je God.[h] Als je dat wel
had gedaan, zou Jehovah je ko-
ningschap over Israël voor eeu-
wig hebben bevestigd. **14** Maar
nu zal je koningschap niet blij-
vend zijn.[i] Jehovah zal een man
naar zijn hart vinden[a] en Jeho-
vah zal hém als leider over zijn
volk aanstellen,[b] omdat jij je niet
hebt gehouden aan wat Jehovah
je geboden heeft.’[c]

15 Toen vertrok Samuël uit
Gilgal en ging naar Gibea in Ben-
jamin, en Saul telde het volk: er
waren nog zo’n 600 mannen bij
hem.[d] **16** Saul, zijn zoon Jona-
than en het volk dat nog bij hen
was, bleven in Geba[e] in Benjamin,
terwijl de Filistijnen hun kamp
in Michmas[f] hadden. **17** Vanuit
het kamp van de Filistijnen gin-
gen steeds drie groepen op roof-
tocht. Eén groep nam altijd de
weg naar Ofra, naar het land
Sual, **18** een andere groep nam
dan de weg naar Beth-Horon[g] en
de derde groep nam de weg naar
de grens die uitkijkt over het
Zeboïmdal, in de richting van de
woestijn.

19 In die tijd was er in heel
Israël geen smid te vinden, want
de Filistijnen hadden gezegd: ‘An-
ders kunnen de Hebreeën zwaar-
den en speren maken.’ **20** Alle
Israëlieten moesten naar de Fi-
listijnen om hun ploegscharen,
houwelen, bijlen en sikkels te la-
ten slijpen. **21** Het kostte een
pim* om ploegscharen, houwelen,
drietandige werktuigen en bijlen
te laten slijpen en om een ossen-
prikkel# vast te laten zetten.
22 En op de dag van de strijd
had niemand van het volk dat bij
Saul en zijn zoon Jonathan was
een zwaard of een speer.[h] Al-
leen Saul en Jonathan hadden
wapens.

23 Een garnizoen* van de Fi-
listijnen was naar het ravijn bij
de bergpas van Michmas[i] ge-
gaan.

HFST. 13
a De 20:1
b Joz 7:2; Joz 18:11, 12; 1Sa 14:23
c 1Sa 14:11
d Nu 32:1, 33; Joz 13:24, 25
e 1Sa 15:22, 23
f 1Sa 13:6, 8
g 1Sa 13:5
h 1Sa 15:11
i 1Sa 15:28

2de kolom
a 1Sa 16:1; 2Sa 7:15; Ps 78:70; Han 13:22
b Ge 49:10; 2Sa 5:2; 2Sa 7:8; 1Kr 28:4
c Sp 11:2
d 1Sa 13:7; 1Sa 14:2
e 1Sa 13:3
f 1Sa 13:2
g Joz 10:11
h 1Sa 17:47, 50
i 1Sa 13:2; 1Sa 14:4, 5

13:6 *Of ‘waterreservoirs’. #Of ‘gewelven’. **13:10** *Of ‘zegenen’.

13:21 *Een oude gewichtsmaat, ongeveer twee derde van een sikkel. #Of ‘de ijzeren punt van een veedrijversstok’. Zie Woordenlijst ‘Prikkel’. **13:23** *Of ‘voorpost’.

14 Op een dag zei Jonathan,[a]
de zoon van Saul, tegen de
bediende die zijn wapens droeg:
‘Kom, laten we oversteken naar
de voorpost van de Filistijnen aan
de overkant.’ Maar hij vertelde
het niet aan zijn vader. **2** Saul
verbleef vlak bij Gibea[b] onder de
granaatappelboom in Migron. Er
waren zo’n 600 mannen bij hem.[c]
3 (Ahia, de zoon van Ahitub,[d]
de broer van Ikabod,[e] de zoon
van Pinehas,[f] de zoon van Eli,[g]
de priester van Jehovah in Silo,[h]
droeg de efod.)[i] De mannen wis-
ten niet dat Jonathan was wegge-
gaan. **4** Aan weerszijden van de
doorgang in het ravijn dat Jo-
nathan wilde oversteken naar de
voorpost van de Filistijnen waren
twee tandvormige rotsen: de ene
werd Bozez genoemd en de ande-
re Sene. **5** De ene rots leek op
een pilaar en stond in het noor-
den tegenover Michmas, en de an-
dere stond in het zuiden tegen-
over Geba.[j]

6 Jonathan zei tegen zijn wa-
pendrager: ‘Kom, laten we over-
steken naar de voorpost van die
onbesneden mannen.[k] Misschien
zal Jehovah ons helpen, want
niets kan Jehovah tegenhouden.
Hij kan net zo goed door velen als
door weinigen redden.’[l] **7** ‘Doe
wat je hart je ingeeft’, antwoord-
de zijn wapendrager. ‘Waar je ook
heen gaat,* ik ga met je mee.’
8 Toen zei Jonathan: ‘Laten we
oversteken en ervoor zorgen dat
die mannen ons zien. **9** Als ze
tegen ons zeggen: “Blijf staan, we
komen naar jullie toe!”, dan blij-
ven we waar we zijn en klimmen
we niet omhoog. **10** Maar als ze
zeggen: “Kom maar naar boven!”,
dan klimmen we omhoog, want
dat is het teken[m] dat Jehovah
ze in onze handen zal laten val-
len.’

11 Ze zorgden er dus voor
dat de voorpost van de Filistij-
nen ze kon zien. De Filistijnen
zeiden: ‘Kijk! De Hebreeën ko-
men uit de holen waarin ze zich
verstopt hebben.’[a] **12** De man-
nen van de voorpost zeiden te-
gen Jonathan en zijn wapendra-
ger: ‘Kom maar naar boven, dan
zullen we jullie een lesje leren!’[b]
Jonathan zei meteen tegen zijn
wapendrager: ‘Volg me, want Je-
hovah zal ze in handen van Is-
raël geven.’[c] **13** Jonathan klom
op handen en voeten naar bo-
ven, en zijn wapendrager kwam
achter hem aan. Jonathan begon
de Filistijnen neer te slaan, en
zijn wapendrager bracht ze ach-
ter hem ter dood. **14** Bij de eer-
ste aanval doodden Jonathan en
zijn wapendrager zo’n 20 man op
een terrein half zo groot als een
span ossen in één dag kan ploe-
gen.*

15 Toen ontstond er paniek
in het kamp op het veld en
onder alle mannen van de voor-
post, en zelfs de groepen die
altijd op strooptocht gingen,[d] wa-
ren doodsbang. De grond begon
te beven en God zaaide paniek.
16 Sauls wachtposten in Gibea[e]
in Benjamin zagen dat de verwar-
ring zich in alle richtingen uit-
breidde.[f]

17 Saul zei tegen de mannen
die bij hem waren: ‘Houd een
telling en kijk wie er is wegge-
gaan.’ Toen ze de mannen tel-
den, ontdekten ze dat Jonathan
en zijn wapendrager er niet wa-
ren. **18** Saul zei tegen Ahia:[g]
‘Breng de ark van de ware God
hiernaartoe!’ (De ark van de
ware God was in die tijd* name-
lijk bij de Israëlieten.) **19** Ter-
wijl Saul met de priester praat-
te, werd de chaos in het kamp
van de Filistijnen hoe langer hoe

HFST. 14
a 1Sa 14:49, 1Sa 18:1, 2Sa 1:4
b 1Sa 10:26
c 1Sa 13:15
d 1Sa 22:9
e 1Sa 4:21
f 1Sa 2:12, 1Sa 4:17
g 1Sa 1:9
h Joz 18:1, 1Sa 1:3
i Ex 29:5, Nu 27:21
j 1Sa 13:2, 3
k Ge 17:9, 10, Re 14:3, Re 15:18, 1Sa 17:36, 1Kr 10:4
l Re 7:2, 2Kon 6:15, 16, 2Kr 14:11
m Ge 24:14, Re 7:11, 1Sa 10:7

2de kolom
a 1Sa 13:6, 1Sa 14:22
b 1Sa 14:10
c 1Sa 14:6, 2Sa 5:23, 24, 2Kon 6:15, 16
d 1Sa 13:17
e 1Sa 10:26, 1Sa 14:2
f 1Sa 14:20
g 1Sa 14:3

14:7 *Of ‘waar je hart je ook naartoe leidt’.

14:14 *Of ‘een vrij klein terrein’. **14:18** *Lett.: ‘op die dag’.

groter. Toen zei Saul tegen de
priester: ‘Het hoeft niet meer.’*
20 Saul en al zijn mannen ver-
zamelden zich voor de strijd. Bij
aankomst zagen ze dat de Fi-
listijnen elkaar met het zwaard
te lijf waren gegaan. Er heerste
grote verwarring. **21** En de He-
breeën die zich eerder bij de Fi-
listijnen hadden aangesloten en
die met hen waren opgetrokken
en in hun kamp waren, kozen nu
de kant van de Israëlieten onder
het bevel van Saul en Jonathan.
22 Alle mannen van Israël die
zich in het bergland van Efraïm
hadden verborgen,[a] hoorden dat
de Filistijnen op de vlucht wa-
ren geslagen, en ook zij mengden
zich in de strijd en zetten de ach-
tervolging in. **23** Jehovah red-
de Israël op die dag,[b] en de strijd
ging door tot bij Beth-Aven.[c]

24 Maar de mannen van Israël
hadden het die dag zwaar, want
Saul had de mannen onder de
volgende eed gesteld: ‘Vervloekt
is de man die voedsel* eet vóór
de avond en voordat ik wraak
heb genomen op mijn vijanden!’
Niemand at dus iets.[d]

25 De mannen* gingen naar
een bos, en daar lag honing op
de grond. **26** Toen ze in het
bos kwamen, zagen ze dat het er
droop van de honing, maar uit
angst voor de eed stak niemand
zijn hand uit om ervan te eten.
27 Jonathan had niet gehoord
dat zijn vader de mannen onder
een eed had gesteld[e] en stak de
punt van zijn staf in de honing-
raat. Toen hij ervan had gegeten,
stonden zijn ogen weer helder.
28 Toen zei een van de mannen:
‘Je vader heeft de mannen een
strenge eed opgelegd door te
zeggen: “Vervloekt is de man die
vandaag voedsel eet!”[f] Daarom is
iedereen zo uitgeput.’ **29** Maar
Jonathan zei: ‘Mijn vader heeft
het land in grote problemen ge-
bracht.* Kijk eens hoe helder
mijn ogen weer staan omdat ik
een beetje honing heb gegeten.
30 Het was toch veel beter ge-
weest als de mannen vandaag ge-
woon van de buit van hun vijan-
den hadden kunnen eten![a] Want
dan was de slachting onder de
Filistijnen zelfs nog groter ge-
weest.’

31 Op die dag versloegen ze
de Filistijnen van Michmas tot
Ajalon,[b] en de mannen raak-
ten uitgeput. **32** Ze stortten zich
gulzig op de buit. Ze slachtten
schapen, runderen en kalveren,
zomaar op de grond, en ze aten
het vlees met het bloed er nog in.[c]
33 Saul kreeg het bericht: ‘De
mannen zondigen tegen Jehovah
door vlees te eten met het bloed
er nog in.’[d] Hij zei: ‘Jullie zijn
ontrouw geweest. Rol onmiddel-
lijk een grote steen naar me toe.’
34 Toen zei Saul: ‘Verspreid on-
der de mannen het volgende be-
vel: “Iedereen moet zijn stier en
zijn schaap brengen en die hier
slachten en dan eten. Zondig niet
tegen Jehovah door vlees te eten
met het bloed er nog in.”’[e] Ie-
dereen bracht die nacht dus zijn
stier mee en slachtte die daar.
35 Saul bouwde toen een altaar
voor Jehovah.[f] Dat was het eer-
ste altaar dat hij voor Jehovah
bouwde.

36 Later zei Saul: ‘We zullen
de Filistijnen ’s nachts achtervol-
gen en ze tot de ochtend plunde-
ren. Niet één van hen zullen we in
leven laten.’ Zijn mannen zeiden:
‘Doe wat u het beste lijkt.’ Toen
zei de priester: ‘Laten we ons
hier tot de ware God wenden.’[g]
37 Saul vroeg aan God: ‘Zal ik
achter de Filistijnen aan gaan?[h]
Zult u ze in handen van Israël
geven?’ Maar God antwoordde

14:19 * Lett.: ‘Trek je hand terug.’ **14:24** * Lett.: ‘brood’. **14:25** * Lett.: ‘allen van het land’.

14:29 * Of ‘de banvloek over het land gebracht’.

HFST. 14
a 1Sa 13:6
b De 33:29; Re 2:18
c 1Sa 13:5
d Le 5:4; Nu 30:2; De 23:21
e 1Sa 14:17
f 1Sa 14:24

2de kolom
a 1Sa 14:26
b Joz 10:12
c Ge 9:4; Le 3:17; Le 17:10; De 12:16; Han 15:29
d De 12:23
e 1Sa 14:32
f 1Sa 7:15, 17
g Nu 27:21; 1Sa 30:7, 8
h Re 1:1; 1Sa 30:8; 2Sa 5:19

hem die dag niet. **38** Daarom zei
Saul: ‘Laat alle aanvoerders van
het volk hier komen, dan kun-
nen we uitzoeken welke zon-
de vandaag is begaan. **39** Want
zo zeker als Jehovah, de redder
van Israël, leeft, al is het mijn
zoon Jonathan, hij moet sterven.’
Maar niemand gaf hem antwoord.
40 Toen zei hij tegen heel Israël:
‘Jullie moeten aan de ene kant
gaan staan, en mijn zoon Jona-
than en ik aan de andere kant.’
Het volk zei tegen Saul: ‘Doe wat
u het beste lijkt.’

41 Saul zei tegen Jehovah: ‘O
God van Israël, antwoord toch
via de tummim!’[a] Toen werden
Jonathan en Saul aangewezen,
en de rest van het volk ging vrij-
uit. **42** Saul zei: ‘Werp het lot[b]
om tussen mij en mijn zoon Jona-
than te beslissen.’ En Jonathan
werd aangewezen. **43** Toen zei
Saul tegen Jonathan: ‘Vertel me:
wat heb je gedaan?’ Jonathan
antwoordde: ‘Ik heb alleen maar
een beetje honing gegeten van de
punt van mijn staf.[c] Hier ben ik!
Ik ben bereid te sterven!’

44 Saul zei: ‘God mag me
zwaar straffen als jij niet zult
sterven, Jonathan.’[d] **45** Maar de
mannen zeiden tegen Saul: ‘Moet
Jonathan sterven terwijl hij Israël
deze grote overwinning*[e] heeft
bezorgd? Dat nooit! Zo zeker als
Jehovah leeft, geen haar op zijn
hoofd zal worden gekrenkt, want
met Gods hulp heeft hij dit van-
daag gedaan.’[f] Zo redden# de
mannen Jonathan, en hij werd
niet ter dood gebracht.

46 Saul stopte met het ach-
tervolgen van de Filistijnen, en
de Filistijnen gingen terug naar
hun eigen gebied.

47 Saul bevestigde zijn ko-
ningschap over Israël en voer-
de oorlog tegen alle vijanden die
hem omringden: tegen de Moa-
bieten,[a] de Ammonieten,[b] de Edo-
mieten,[c] de koningen van Zoba[d]
en de Filistijnen.[e] Overal waar
hij naartoe ging, versloeg hij ze.
48 Hij was een moedige strijder.
Hij overwon de Amalekieten[f] en
bevrijdde Israël uit de greep van
hun plunderaars.

49 De zonen van Saul waren
Jonathan, Jisvi en Malkisua.[g] Hij
had ook twee dochters: de oud-
ste heette Merab[h] en de jongste
Michal.[i] **50** Sauls vrouw heet-
te Ahinoam, en ze was de doch-
ter van Ahimaäz. Zijn legeraan-
voerder was Abner,[j] de zoon van
Ner, Sauls oom. **51** Kis[k] was de
vader van Saul, en Ner,[l] de va-
der van Abner, was de zoon van
Abiël.

52 Tijdens de hele regering
van Saul waren er hevige gevech-
ten tegen de Filistijnen.[m] Als Saul
een sterke of dappere man zag,
nam hij die in dienst.[n]

15 Toen zei Samuël tegen
Saul: ‘Jehovah heeft mij ge-
stuurd om je tot koning over
zijn volk Israël te zalven.[o] Luis-
ter nu naar wat Jehovah te zeg-
gen heeft.[p] **2** Dit zegt Jehovah
van de legermachten: “Ik zal de
Amalekieten ter verantwoording
roepen voor wat ze Israël heb-
ben aangedaan toen ze hen op
hun tocht uit Egypte aanvielen.[q]
3 Ga nu, val de Amalekieten[r] aan
en bestem hen en alles wat ze
hebben voor de vernietiging.[s] Je
mag ze niet sparen.* Je moet ze
doden:[t] mannen en vrouwen, kin-
deren en baby’s, stieren en scha-
pen, kamelen en ezels.”’[u] **4** Saul
riep de troepen* bij elkaar en tel-
de ze in Telaïm: er was 200.000
man voetvolk en er waren 10.000
mannen van Juda.[v]

5 Toen Saul de stad van Ama-
lek had bereikt, legde hij een

HFST. 14
a Ex 28:30 De 33:8 Ezr 2:62, 63
b Sp 16:33
c 1Sa 14:27
d 1Sa 14:24
e 1Sa 14:14
f 1Sa 14:6

2de kolom
a 1Sa 12:9
b 1Sa 11:11
c Ge 36:8
d 2Sa 10:6
e 1Sa 9:16, 17
f Ex 17:14 De 25:19 1Sa 15:3
g 1Sa 31:2 1Kr 8:33 1Kr 9:39
h 1Sa 18:17
i 1Sa 18:27 1Sa 25:44 2Sa 3:13 2Sa 6:20
j 1Sa 17:55 2Sa 2:8 2Sa 3:27
k 1Sa 9:1
l 1Kon 2:5
m Ge 49:27 1Sa 9:16, 17
n 1Sa 8:11 1Sa 10:26

HFST. 15
o 1Sa 9:16 1Sa 10:1
p 1Sa 12:14
q Ex 17:8 Nu 24:20 De 25:17, 18
r Ex 17:14 De 25:19 1Kr 4:43
s Le 27:29 1Sa 15:18
t De 9:1, 3
u De 13:17 Joz 6:18
v 1Sa 11:8 1Sa 13:15

14:45 *Of ‘redding’. #Lett.: ‘kochten los’.

15:3 *Of ‘geen medelijden met ze hebben’. **15:4** *Of ‘het volk’.

hinderlaag bij het dal.* **6** Ver-
volgens zei Saul tegen de Kenie-
ten:[a] ‘Ga weg bij de Amalekieten,
zodat ik jullie niet samen met
hen vernietig.[b] Want jullie heb-
ben loyale liefde voor de Israëlie-
ten getoond[c] toen ze uit Egypte
kwamen.’ De Kenieten gingen dus
uit Amalek weg. **7** Daarna ver-
sloeg Saul de Amalekieten[d] van
Havila[e] tot Sur,[f] dat aan Egypte
grenst. **8** Hij nam Agag,[g] de ko-
ning van Amalek, levend gevan-
gen. De rest van het volk dood-
de hij* met het zwaard.[h] **9** Maar
Saul en het volk spaarden* Agag
en de beste en vetste scha-
pen, geiten en runderen, en ook
de rammen en alles wat waarde
had.[i] Die wilden ze niet vernieti-
gen. Maar alle dingen die waarde-
loos waren en die ze niet wilden
hebben, vernietigden ze.
10 Toen kwam het woord van
Jehovah tot Samuël: **11** ‘Ik heb
er spijt* van dat ik Saul ko-
ning heb gemaakt, want hij heeft
mij de rug toegekeerd en mijn
woorden niet uitgevoerd.’[j] Samuël
was diep geschokt, en hij bleef
de hele nacht tot Jehovah roe-
pen.[k] **12** Toen Samuël de vol-
gende ochtend vroeg opstond
om naar Saul te gaan, kreeg hij
te horen: ‘Saul is naar Karmel[l]
gegaan en heeft daar een gedenk-
teken[m] voor zichzelf opgericht.
Daarna is hij de andere kant op
gegaan, naar Gilgal.’ **13** Uitein-
delijk kwam Samuël bij Saul, en
Saul zei tegen hem: ‘Mag Jehovah
je zegenen. Ik heb het woord van
Jehovah uitgevoerd.’ **14** Maar
Samuël zei: ‘Hoe komt het dan dat
ik schapen hoor blaten en runde-
ren hoor loeien?’[n] **15** Saul ant-
woordde: ‘Die zijn meegenomen
uit Amalek, want mijn mannen
hebben de beste schapen, geiten
en runderen gespaard* om die
aan Jehovah, je God, te offeren.
Maar de rest hebben we vernie-
tigd.’ **16** Samuël zei tegen Saul:
‘Hou je mond! Ik zal je vertellen
wat Jehovah vannacht tegen me
heeft gezegd.’[a] Saul antwoordde:
‘Vertel het me.’
17 Samuël zei verder: ‘Toen
je hoofd werd van de stammen
van Israël en toen Jehovah je tot
koning over Israël zalfde,[b] vond
je jezelf onbelangrijk.[c] **18** Later
stuurde Jehovah je eropuit met
de opdracht: “Ga, bestem de zon-
dige Amalekieten voor de ver-
nietiging.[d] Blijf tegen ze strij-
den totdat je ze hebt uitgeroeid.”[e]
19 Waarom heb je niet naar Je-
hovah geluisterd? In plaats daar-
van heb je je gulzig op de buit
gestort[f] en heb je gedaan wat
slecht was in Jehovah’s ogen!’
20 Maar Saul zei tegen Samuël:
‘Ik heb wél naar Jehovah geluis-
terd! Ik ben eropuit gegaan zoals
Jehovah me had opgedragen. Ik
heb Agag, de koning van Amalek,
meegebracht en de Amalekieten
heb ik vernietigd.[g] **21** Maar het
volk nam schapen en runderen uit
de buit — het beste van wat voor
de vernietiging bestemd was — om
die in Gilgal te offeren aan Jeho-
vah, je God.’[h]
22 Toen zei Samuël: ‘Wat heeft
Jehovah liever: brandoffers en
slachtoffers[i] of gehoorzaamheid
aan Jehovah? Gehoorzamen is be-
ter dan een slachtoffer[j] en luiste-
ren* beter dan het vet[k] van ram-
men. **23** Want opstandigheid[l] is
even erg als de zonde van waar-
zeggerij,[m] en eigenmachtig optre-
den is even erg als magie en afgo-
derij.* Omdat jij het woord van
Jehovah hebt verworpen,[n] ver-
werpt hij jou als koning.’[o]

HFST. 15
a Nu 10:29, 32; Nu 24:21; Re 1:16
b Ge 18:25; Ge 19:12, 13; Joz 6:17
c Ex 18:9, 12
d De 25:19; 1Sa 14:47, 48
e Ge 25:17, 18
f 1Sa 27:8
g 1Sa 15:33
h Le 27:29; 1Sa 15:3
i Joz 7:12
j 1Sa 13:13; 1Sa 15:3
k 1Sa 16:1
l Joz 15:20, 55
m 2Sa 18:18
n 1Sa 15:3

2de kolom
a 1Sa 15:10, 11
b 1Sa 9:16; 1Sa 10:1
c 1Sa 9:21; 1Sa 10:22
d 1Sa 15:3
e De 25:19
f De 13:17; 1Sa 15:9
g Le 27:29; De 7:16; 1Sa 15:3, 9
h 1Sa 15:15
i Jes 1:11
j Sp 21:3; Ho 6:6; Mr 12:33
k Le 3:16
l 1Sa 12:15
m Le 20:6; De 18:10, 12; 1Kr 10:13
n 1Sa 15:3
o 1Sa 13:14; 1Sa 16:1; Han 13:22

15:5 *Of ‘de wadi’. **15:8** *Of ‘bestemde hij voor de vernietiging’. **15:9** *Of ‘hadden medelijden met’. **15:11** *Of ‘verdriet’.

15:15 *Of ‘hadden medelijden met de beste schapen, geiten en runderen’. **15:22** *Lett.: ‘aandacht schenken’. **15:23** *Lett.: ‘terafim’, d.w.z. huisgoden, afgoden.

24 Toen zei Saul tegen Sa-
muël: ‘Ik heb gezondigd, want ik
heb me niet gehouden aan het
bevel van Jehovah en aan jouw
woorden. Maar ik was bang voor
het volk en daarom heb ik naar
hen geluisterd. **25** Vergeef alsje-
blieft mijn zonde en ga met me
mee terug, zodat ik me voor Jeho-
vah kan neerbuigen.’[a] **26** Maar
Samuël zei tegen Saul: ‘Ik ga niet
met je mee, want jij hebt het
woord van Jehovah verworpen,
en Jehovah verwerpt jou. Daarom
zul je geen koning over Israël blij-
ven.’[b] **27** Toen Samuël zich om-
draaide om weg te gaan, greep
Saul hem vast bij de zoom van
zijn mantel, maar die scheurde af.
28 Samuël zei tegen hem: ‘Jeho-
vah scheurt vandaag het koning-
schap over Israël van je af en hij
zal het aan iemand geven die be-
ter is dan jij.[c] **29** Bovendien zal
de verheven God van Israël[d] zijn
woord niet breken[e] en zal hij niet
van gedachten veranderen,* want
hij is niet als een mens, die van
gedachten verandert.’#[f]

30 Toen zei hij: ‘Ik heb gezon-
digd. Maar bewijs me alsjeblieft
eer in aanwezigheid van de oud-
sten van mijn volk en in aanwe-
zigheid van heel Israël door met
me mee te gaan. Dan zal ik
me neerbuigen voor Jehovah, je
God.’[g] **31** Samuël ging dus met
Saul mee, en Saul boog zich voor
Jehovah neer. **32** Daarna zei Sa-
muël: ‘Breng Agag, de koning van
Amalek, bij me.’ Agag ging aarze-
lend* naar hem toe, want hij
had bij zichzelf gezegd: ‘Mijn le-
ven is vast niet meer in gevaar.’#
33 Maar Samuël zei: ‘Zoals jouw
zwaard vrouwen kinderloos heeft
gemaakt, zo zal jouw moeder be-
slist een kinderloze vrouw wor-
den.’ Toen hakte Samuël Agag in
stukken ten overstaan van Jeho-
vah in Gilgal.[a]

34 Daarna ging Samuël naar
Rama en Saul ging naar zijn eigen
huis in Gibea van Saul. **35** Sa-
muël zag Saul tot de dag van
zijn dood niet meer, maar hij had
veel verdriet over Saul.[b] En Je-
hovah had er spijt van dat hij
Saul koning over Israël had ge-
maakt.[c]

16 Uiteindelijk zei Jehovah te-
gen Samuël: ‘Hoelang blijf
je nog over Saul treuren[d] terwijl
ik hem als koning van Israël ver-
worpen heb?[e] Vul je ramshoorn
met olie[f] en ga. Ik stuur je naar
Isaï,[g] de Bethlehemiet, want ik
heb een van zijn zonen als koning
uitgekozen.’[h] **2** Maar Samuël zei:
‘Hoe kan ik dat nu doen? Als Saul
het hoort, vermoordt hij me.’[i] Je-
hovah antwoordde: ‘Neem een
jonge koe mee en zeg: “Ik ben ge-
komen om Jehovah een slachtof-
fer te brengen.” **3** Nodig Isaï uit
voor het slachtoffer, dan zal ik je
laten weten wat je moet doen. Je
moet degene voor me zalven die
ik aanwijs.’[j]

4 Samuël deed wat Jehovah
had gezegd. Toen hij in Beth-
lehem[k] aankwam, kwamen de
oudsten van de stad hem ang-
stig tegemoet. Ze zeiden: ‘Komt u
in vrede?’ **5** Hij antwoordde: ‘Ik
kom in vrede. Ik ben gekomen om
Jehovah een slachtoffer te bren-
gen. Jullie moeten je heiligen en
met me meegaan om het slacht-
offer aan te bieden.’ Daarna hei-
ligde hij Isaï en zijn zonen en liet
hij ze naar het slachtoffer komen.
6 Toen ze aankwamen, zag hij
Eliab.[l] Samuël zei: ‘Dit moet de ge-
zalfde van Jehovah zijn.’ **7** Maar
Jehovah zei tegen Samuël: ‘Kijk
niet naar zijn uiterlijk en naar
hoe groot hij is,[m] want ik heb
hem verworpen. Mensen kijken
niet zoals God kijkt. Want men-
sen zien alleen het uiterlijk, maar

HFST. 15
a 1Sa 15:30
b 1Sa 13:14; 1Sa 16:1
c 1Sa 13:14; 1Sa 16:12, 13; Han 13:22
d 1Kr 29:11
e Tit 1:2; Heb 6:18
f Nu 23:19
g 1Sa 15:25

2de kolom
a Ex 17:14; De 25:19; 1Sa 15:3
b 1Sa 16:1
c 1Sa 15:11

HFST. 16
d 1Sa 15:35
e 1Sa 15:23, 26
f 1Kon 1:39
g Ru 4:17; 1Kr 2:12
h Ge 49:10; 1Sa 13:14; Ps 78:70; Han 13:22
i 1Sa 22:17
j Ps 89:20
k Ru 4:11; 1Sa 20:6
l 1Sa 17:28; 1Kr 2:13
m 1Sa 10:21, 23

15:29 *Of ‘geen spijt voelen’. #Of ‘spijt voelt’. **15:32** *Of mogelijk ‘vol goede moed’. #Of ‘de bittere ervaring van de dood is geweken’.

Jehovah ziet wat er in het hart is.’[a] **8** Toen riep Isaï Abinadab[b] en bracht hem bij Samuël, maar hij zei: ‘Ook hem heeft Jehovah niet gekozen.’ **9** Vervolgens stelde Isaï Samma[c] aan hem voor, maar Samuël zei: ‘Ook hem heeft Jehovah niet gekozen.’ **10** Zo bracht Isaï zeven van zijn zonen bij Samuël, maar Samuël zei tegen Isaï: ‘Jehovah heeft geen van hen gekozen.’

11 Uiteindelijk zei Samuël tegen Isaï: ‘Zijn dat al je zonen?’ Hij antwoordde: ‘Alleen de jongste[d] is er nog niet bij geroepen. Hij is de schapen aan het hoeden.’[e] Toen zei Samuël tegen Isaï: ‘Laat hem halen, want we gaan niet zitten om te eten voordat hij er is.’ **12** Hij liet hem dus halen. Het was een knappe, rossige jongen met mooie ogen.[f] Jehovah zei: ‘Hij is het! Hem moet je zalven.’[g] **13** Samuël nam dus de hoorn met olie[h] en zalfde hem waar zijn broers bij waren. En vanaf die dag werd Jehovah’s geest in David werkzaam.[i] Later ging Samuël op weg naar Rama.[j]

14 Ondertussen had Jehovah zijn geest van Saul teruggetrokken.[k] En Saul werd gekweld door een slechte geest van Jehovah.[l] **15** De dienaren van Saul zeiden tegen hem: ‘Het is duidelijk dat u door een slechte geest van God gekweld wordt. **16** Heer, geef uw dienaren alstublieft de opdracht op zoek te gaan naar een man die goed op de harp kan spelen.[m] Als u dan last hebt van een slechte geest van God, kan die man voor u spelen, en dan zult u zich beter voelen.’ **17** Saul antwoordde: ‘Ja, ga op zoek naar een man die goed kan spelen en breng hem bij me.’

18 Een van de bedienden zei: ‘Ik weet dat een zoon van Isaï, de Bethlehemiet, goed harp kan spelen. Hij is een dappere, sterke strijder.[a] Het is een knappe man[b] die goed uit zijn woorden komt, en Jehovah is met hem.’[c] **19** Toen stuurde Saul mannen naar Isaï met de boodschap: ‘Laat je zoon David, die de schapen hoedt,[d] naar me toe komen.’ **20** Isaï laadde dus brood, een leren zak met wijn en een geitenbokje op een ezel en stuurde zijn zoon David daarmee naar Saul. **21** Zo kwam David bij Saul en hij ging hem dienen.[e] Saul raakte erg op David gesteld en maakte hem zijn wapendrager. **22** Saul stuurde Isaï de boodschap: ‘Ik wil David graag bij me in dienst houden, want ik ben heel tevreden over hem.’ **23** Elke keer dat Saul door een slechte geest van God gekweld werd, speelde David op de harp. Dat luchtte Saul op en zorgde ervoor dat hij zich beter voelde. Hij had dan geen last meer van een slechte geest.[f]

17 De Filistijnen[g] verzamelden hun troepen* voor de strijd. Ze kwamen bij elkaar in Socho,[h] dat bij Juda hoort, en sloegen hun kamp op in Efes-Dammim,[i] tussen Socho en Azeka.[j] **2** Saul en de mannen van Israël verzamelden zich, sloegen hun kamp op in de Elavallei*[k] en stelden zich in gevechtsformatie op tegenover de Filistijnen. **3** De Filistijnen stonden op de ene helling en de Israëlieten op de andere, met de vallei tussen hen in.

4 Toen kwam uit het leger van de Filistijnen een kampvechter naar voren. Hij heette Goliath[l] en kwam uit Gath.[m] Hij was zes el en een span* lang. **5** De Filistijn had een koperen helm op zijn hoofd en droeg een geschubd pantser.* Het koperen pantser[n]

HFST. 16
- *a* 1Kon 8:39, 1Kr 28:9, Ps 7:9, Sp 24:12, Jer 17:10, Han 1:24
- *b* 1Sa 17:13, 1Kr 2:13
- *c* 2Sa 13:3
- *d* 1Sa 17:14
- *e* 2Sa 7:8, Ps 78:70
- *f* 1Sa 17:42
- *g* 1Sa 13:14, Ps 89:20, Han 13:22
- *h* 1Sa 16:1, 1Kon 1:39
- *i* Nu 11:17, Re 3:9, 10, 1Sa 10:6, 2Sa 23:2
- *j* 1Sa 1:1, 19
- *k* 1Sa 18:12, 1Sa 28:15
- *l* 1Sa 18:10, 1Sa 19:9
- *m* Sp 22:29

2de kolom
- *a* 1Sa 17:32, 36, 1Sa 17:45, 46
- *b* 1Sa 16:12
- *c* 1Sa 18:12
- *d* 1Sa 17:15
- *e* Sp 22:29
- *f* 1Sa 16:14, 1Sa 18:10, 1Sa 19:9

HFST. 17
- *g* Re 3:1, 3, 1Sa 9:16, 1Sa 14:52
- *h* 2Kr 28:18
- *i* 1Kr 11:12, 13
- *j* Joz 15:20, 35, Jer 34:7
- *k* 1Sa 21:9
- *l* 1Sa 17:23
- *m* Joz 11:22, 2Sa 21:20, 21
- *n* 1Sa 17:38, 39, 1Kon 22:34

17:1 *Lett.: ‘kampen’. **17:2** *Of ‘Laagvlakte van Ela’. **17:4** *Hij was ongeveer 2,90 m. Zie App. B14. **17:5** *Of ‘geschubde maliënkolder’.

woog 5000 sikkels.* **6** Koperen
scheenplaten bedekten zijn be-
nen en hij droeg een koperen
werpspeer[a] over zijn schouder.
7 De houten schacht van zijn
speer leek wel de boom van een
weefgetouw,[b] en de ijzeren punt
van zijn speer woog 600 sik-
kels.* Zijn schilddrager liep voor
hem uit. **8** Goliath bleef staan
en riep naar de linies van Is-
raël:[c] ‘Waarom zijn jullie in ge-
vechtsformatie gekomen? Ik ben
de Filistijn en jullie zijn de die-
naren van Saul. Kies maar ie-
mand uit en laat die naar me toe
komen. **9** Als hij me aankan en
me verslaat, zullen wij jullie sla-
ven worden. Maar als ik sterker
ben en hem versla, moeten jullie
onze slaven worden en ons die-
nen.’ **10** ‘Vandaag’, zei de Filis-
tijn, ‘daag* ik het leger van Is-
raël[d] uit. Stuur me een man met
wie ik het kan uitvechten!’

11 Bij het horen van die woor-
den van de Filistijn werden Saul
en alle Israëlieten doodsbang.

12 David was de zoon van Isaï,
de Efrathiet[e] uit Bethlehem[f] in
Juda. Isaï[g] had acht zonen[h] en
in de tijd van Saul was hij al op
leeftijd. **13** De drie oudste zonen
van Isaï waren met Saul ten strij-
de getrokken.[i] De oudste heette
Eliab,[j] de tweede Abinadab[k] en de
derde Samma.[l] **14** David was de
jongste,[m] en de drie oudste zonen
waren met Saul meegegaan.

15 David ging geregeld van
Saul naar Bethlehem om de scha-
pen van zijn vader te hoeden.[n]
16 Ondertussen kwam de Filistijn
elke morgen en elke avond naar
voren en ging daar staan, 40 da-
gen lang.

17 Toen zei Isaï tegen zijn
zoon David: ‘Neem deze efa* ge-
roosterd graan en deze tien bro-
den mee en breng ze vlug naar
je broers in het kamp. **18** En
breng deze tien stukken kaas*
naar de bevelhebber over dui-
zend. Vraag je broers ook hoe het
met ze gaat en neem een teken
van leven mee terug.’ **19** Ze wa-
ren samen met Saul en de ande-
re mannen van Israël in de Ela-
vallei[a] om tegen de Filistijnen te
strijden.[b]

20 David stond dus vroeg op
en liet iemand anders voor de
schapen zorgen. Daarna ging hij
met de proviand op weg, zoals
Isaï hem had opgedragen. Toen
hij bij het kamp aankwam, gin-
gen de troepen net naar het slag-
veld en ze lieten een strijdkreet
horen. **21** Israël en de Filistij-
nen stelden zich zo op dat de
legers tegenover elkaar stonden.
22 Meteen liet David zijn spul-
len bij de bewaker van de leger-
bagage achter en rende naar
het slagveld. Daar vroeg hij zijn
broers hoe het met ze ging.[c]

23 Terwijl hij met ze praat-
te, kwam Goliath[d] naar voren uit
de linies van de Filistijnen. Ook
nu zei de Filistijnse kampvech-
ter uit Gath hetzelfde,[e] en Da-
vid hoorde wat hij zei. **24** Toen
de mannen van Israël Goliath za-
gen, sloegen ze doodsbang op de
vlucht.[f] **25** Ze zeiden: ‘Zien jul-
lie de man die naar voren komt?
Hij komt om Israël uit te dagen.[g]
De koning zal de man die hem
verslaat, heel rijk maken. Hij zal
hem zijn eigen dochter[h] geven en
hij zal het huis van zijn vader
vrijstellen van belasting en dien-
sten.’

26 David zei tegen de mannen
die vlak bij hem stonden: ‘Wat
krijgt de man die de Filistijn ver-
slaat en de eer van Israël redt?
Hoe durft die onbesneden Filis-
tijn het leger van de levende God

HFST. 17
a 1Sa 17:45
b 1Kr 20:5
c Nu 33:55
d 1Sa 17:26; 2Kon 19:22
e Ge 35:16, 19; Ru 1:2
f 1Sa 17:58; Mi 5:2; Mt 2:6
g Ru 4:22
h 1Kr 2:13-15
i Nu 1:3
j 1Sa 16:6
k 1Sa 16:8
l 1Sa 16:9
m 1Kr 2:13, 15
n 1Sa 16:11, 19

2de kolom
a 1Sa 17:2; 1Sa 21:9
b 1Sa 9:16, 17
c 1Sa 17:17, 18
d 1Sa 17:4
e 1Sa 17:10
f 1Sa 17:11
g 1Sa 17:10
h Joz 15:16; 1Sa 14:49; 1Sa 18:17, 21

17:5 *Ongeveer 57 kg. Zie App. B14. **17:7** *Zo’n 6,84 kg. Zie App. B14. **17:10** *Of ‘hoon’. **17:17** *Ongeveer 22 l. Zie App. B14.

17:18 *Lett.: ‘melk’.

uit te dagen?’[a] **27** Toen herhaal-
de het volk wat ze net hadden ge-
zegd: ‘Dit krijgt de man die
hem verslaat.’ **28** Davids oudste
broer, Eli̱ab,[b] hoorde hem met
de mannen praten en werd boos
op hem. Hij zei: ‘Wat kom je hier
eigenlijk doen? En wie zorgt er
nu voor die paar schapen in de
woestijn?[c] Ik weet hoe brutaal en
doortrapt* je bent. Je bent al-
leen maar gekomen om de strijd
te zien.’ **29** Maar David zei: ‘Wat
heb ik verkeerd gedaan? Ik stelde
alleen maar een vraag!’ **30** Toen
draaide hij zich om, stelde dezelf-
de vraag[d] aan iemand anders en
kreeg hetzelfde antwoord.[e]

31 Sommigen hoorden wat Da-
vid zei en vertelden het aan
Saul. Die liet hem bij zich ko-
men. **32** David zei tegen Saul:
‘Niemand mag de moed verlie-
zen* vanwege die Filistijn. Uw
dienaar zal het gevecht met hem
aangaan.’[f] **33** Maar Saul zei te-
gen David: ‘Jij kunt het niet te-
gen die Filistijn opnemen, want
je bent nog maar een jongen[g] en
hij is van jongs af aan gewend
om te vechten.’ **34** Toen vertel-
de David aan Saul: ‘Uw dienaar
was de schapen van zijn vader
aan het hoeden, en er kwam een
leeuw[h] die een schaap uit de
kudde roofde. Er kwam ook een
beer die hetzelfde deed. **35** Ik
ging achter hem aan, sloeg hem
neer en redde het schaap uit zijn
muil. Toen hij me wilde aanval-
len, greep ik hem bij zijn keel*
en sloeg hem dood. **36** Uw die-
naar heeft zowel de leeuw als de
beer verslagen, en met deze on-
besneden Filistijn zal het net zo
aflopen, want hij heeft het leger
van de levende God uitgedaagd.’[i]
37 David zei verder: ‘Jehovah,
die me gered heeft uit de klau-
wen van de leeuw en van de
beer, zal me ook redden uit de
handen van deze Filistijn.’[a] Toen
zei Saul tegen David: ‘Ga, mag
Jehovah met je zijn.’

38 Saul gaf zijn eigen uitrus-
ting aan David. Hij zette hem een
koperen helm op en deed hem
een borstpantser* aan. **39** Toen
gordde David zijn zwaard aan
over zijn uitrusting en wilde ver-
trekken, maar dat lukte niet om-
dat hij er niet aan gewend was.
David zei tegen Saul: ‘Hierin kan
ik me niet bewegen, want ik ben
dit niet gewend.’ Dus deed Da-
vid de uitrusting weer af. **40** Hij
pakte zijn staf, zocht in de rivier-
bedding* vijf gladde stenen en
deed die in zijn herderstas. Toen
ging hij met zijn slinger[b] in de
hand op de Filistijn af.

41 De Filistijn kwam steeds
dichter bij David, en zijn schild-
drager liep voor hem uit.
42 Toen de Filistijn David zag en
de knappe, rossige jongen[c] be-
keek, lachte hij hem vol minach-
ting uit. **43** De Filistijn zei te-
gen David: ‘Ben ik soms een
hond,[d] dat je met een stok* op
me af komt?’ Toen vervloekte hij
David in de naam van zijn goden.
44 De Filistijn zei tegen David:
‘Kom maar op, dan voer ik je* aan
de vogels en aan de wilde dieren.’

45 David antwoordde de Fi-
listijn: ‘Jij komt op me af met
zwaard, speer en werpspeer,[e]
maar ik kom in de naam van Je-
hovah van de legermachten,[f] de
God van het leger van Israël, die
jij uitgedaagd hebt.[g] **46** Van-
daag nog zal Jehovah je in mijn
hand geven,[h] en ik zal je verslaan
en je hoofd eraf hakken. En op
deze dag zal ik de lijken uit het
kamp van de Filistijnen aan de
vogels en de wilde dieren geven.
De hele wereld zal weten dat

HFST. 17
a 1Sa 17:10 Jer 10:10
b 1Sa 16:6, 7 1Kr 2:13
c 1Sa 17:20
d 1Sa 17:26
e 1Sa 17:25
f 1Sa 16:18
g 1Sa 17:42
h Jes 31:4
i 1Sa 17:10 Jer 10:10

2de kolom
a De 7:21 2Kon 6:16 Heb 11:32-34
b Re 20:15, 16
c 1Sa 16:12 1Sa 17:33
d 1Sa 24:14 2Sa 16:9 2Kon 8:13
e 1Sa 17:4, 6
f 2Sa 5:10 Heb 11:32-34
g 1Sa 17:10 2Kon 19:22
h De 9:1-3 Joz 10:8

17:28 *Of ‘en slecht van hart’. **17:32** *Lett.: ‘laat het hart van geen mens in hem bezwijken’. **17:35** *Lett.: ‘baard’.

17:38 *Of ‘maliënkolder’, ‘wapenrok’. **17:40** *Of ‘wadi’. **17:43** *Of ‘stokken’. **17:44** *Lett.: ‘je vlees’.

Israël een God heeft.[a] 47 En ie-
dereen die hier is,* zal weten dat
Jehovah geen zwaard of speer
nodig heeft om te redden.[b] Jeho-
vah beslist de strijd,[c] en hij zal
jullie allemaal aan ons overleve-
ren.'[d]

48 Toen ging de Filistijn in de
aanval. Hij kwam steeds dichter
bij David, die richting het slag-
veld rende, de Filistijn tegemoet.
49 David stak zijn hand in zijn
tas, haalde er een steen uit en
slingerde die weg. De steen trof
het voorhoofd van Goliath en
drong in zijn hoofd. En hij viel
voorover op de grond.[e] 50 Zo
overwon David Goliath met een
slinger en een steen. Hij velde de
Filistijn en doodde hem, ook al
had David geen zwaard.[f] 51 Da-
vid rende verder, stopte bij de
Filistijn en boog zich over hem
heen. Hij pakte Goliaths zwaard,[g]
trok het uit de schede en hak-
te zijn hoofd eraf zodat hij ze-
ker wist dat de Filistijn dood was.
Toen de Filistijnen zagen dat hun
held dood was, sloegen ze op de
vlucht.[h]

52 De mannen van Israël en
Juda kwamen meteen in actie. Ze
begonnen te schreeuwen en ach-
tervolgden de Filistijnen vanaf de
vallei[i] helemaal tot aan de poor-
ten van Ekron.[j] Overal langs de
weg van Saäraïm,[k] tot aan Gath
en Ekron, lagen dode Filistijnen.
53 Nadat de Israëlieten de Filis-
tijnen achterna hadden gejaagd,
kwamen ze terug om hun kam-
pen te plunderen.

54 David pakte Goliaths hoofd
en bracht het naar Jeruzalem,
maar de wapens van de Filistijn
legde hij in zijn eigen tent.[l]

55 Op het moment dat Saul
zag dat David de Filistijn tege-
moet ging, zei hij tegen Abner,[m]
zijn legeraanvoerder: 'Van wie is
die jongen een zoon,[n] Abner?' Ab-
ner antwoordde: 'Zo zeker als u
leeft,* koning, ik weet het niet!'
56 De koning zei: 'Zoek dan uit
van wie die jongen een zoon
is.' 57 Toen David na zijn over-
winning op de Filistijn terug-
kwam, nam Abner hem mee en
bracht hem bij Saul. David had
het hoofd van de Filistijn[a] in zijn
hand. 58 Saul vroeg hem: 'Van
wie ben jij een zoon, jongen?' Da-
vid antwoordde: 'Ik ben de zoon
van uw dienaar Isaï,[b] de Bethle-
hemiet.'[c]

18 Nadat David met Saul had
gesproken, ontstond er een
hechte vriendschap tussen Jona-
than[d] en David,* en Jonathan
ging van hem houden als van
zichzelf.#[e] 2 Vanaf die dag hield
Saul David bij zich, en hij liet niet
toe dat hij naar zijn vaders huis
terugging.[f] 3 Jonathan en David
sloten een verbond,[g] omdat Jona-
than van hem hield als van zich-
zelf.#[h] 4 Jonathan deed ook zijn
mantel uit en gaf die aan David,
net als zijn zwaard, boog en gor-
del en de rest van zijn uitrusting.
5 In opdracht van Saul onder-
nam David allerlei veldtochten,
die allemaal een succes werden.*[i]
Saul stelde hem daarom over de
soldaten aan,[j] en daar waren de
dienaren van Saul en het hele
volk blij mee.

6 Elke keer dat David en de
andere mannen terugkwamen van
een overwinning op de Filistijnen,
kwamen de vrouwen uit alle ste-
den van Israël koning Saul zin-
gend[k] en dansend tegemoet met
vreugdekreten, tamboerijnen[l] en
luiten. 7 Enthousiast zongen de
vrouwen dan:

> 'Saul versloeg er duizenden
> en David tienduizenden.'[m]

17:47 *Lett.: 'deze hele gemeente'.

17:55 *Of 'bij het leven van uw ziel'.
18:1 *Of 'werd Jonathans ziel nauw verbonden met Davids ziel'. 18:1, 3 #Of 'zijn eigen ziel'. 18:5 *Of 'waarbij hij altijd wijs handelde'.

HFST. 17
a Ex 9:16, De 28:10, 1Kon 8:43, 2Kon 19:19, Da 3:29
b Ps 44:6, 7, Za 4:6
c 2Kr 20:15, Sp 21:31
d De 20:4
e 1Sa 17:37, 2Sa 21:22
f Re 3:31, Re 15:15, 16, 1Sa 17:47
g 1Sa 21:9
h De 28:7, Joz 23:10, Heb 11:32-34
i 1Sa 17:2, 19
j Joz 15:20, 45
k Joz 15:20, 36
l 1Sa 21:9
m 1Sa 14:50
n 1Sa 16:19, 21

2de kolom
a 1Sa 17:54
b Ru 4:22, 1Sa 16:1, 1Kr 2:13, 15, Mt 1:6, Lu 3:23, 32, Han 13:22
c 1Sa 17:12

HFST. 18
d 1Sa 14:1, 49
e 1Sa 19:2, 1Sa 20:17, 41, 2Sa 1:26
f 1Sa 8:11, 1Sa 16:22, 1Sa 17:15
g 1Sa 20:8, 42, 1Sa 23:18, 2Sa 9:1, 2Sa 21:7
h Sp 17:17, Sp 18:24
i 1Sa 18:30
j 1Sa 14:52
k Ex 15:20, 21, Re 5:1
l Re 11:34
m 1Sa 21:11, 1Sa 29:5

8 Maar dat lied stond Saul hele-
maal niet aan en hij werd woe-
dend.[a] Hij zei: ‘Aan David schrij-
ven ze tienduizenden toe en aan
mij maar duizenden. Alleen het
koningschap[b] heeft hij nog niet!’
9 Vanaf dat moment vertrouwde
Saul David niet meer en hield hij
hem in de gaten.
10 De volgende dag kreeg Saul
last van een slechte geest van
God,[c] waardoor hij zich in huis
abnormaal* gedroeg. Ondertus-
sen speelde David net als ande-
re keren op de harp.[d] Saul had
een speer in zijn hand.[e] **11** Hij
dacht bij zichzelf: ik zal David
aan de muur spietsen! En hij
gooide de speer naar David.[f]
Maar David ontsnapte tot twee
keer toe aan hem. **12** Toen werd
Saul bang voor David, omdat Je-
hovah met David was[g] terwijl Hij
Saul had verlaten.[h] **13** Saul wil-
de David niet meer in zijn buurt
hebben en stelde hem aan als be-
velhebber over duizend. En David
voerde het leger aan in de strijd.*[i]
14 David had succes*[j] in alles wat
hij deed, en Jehovah was met
hem.[k] **15** Toen Saul zag dat Da-
vid zo veel succes had, werd
hij bang voor hem. **16** Maar in
heel Israël en Juda was David ge-
liefd omdat hij ze in hun veld-
tochten aanvoerde.
17 Later zei Saul tegen David:
‘Hier is Me̱rab, mijn oudste doch-
ter.[l] Ik geef je haar tot vrouw.[m]
Maar je moet me wel je moed blij-
ven bewijzen en de oorlogen van
Jehovah[n] blijven voeren.’ Onder-
tussen dacht Saul: het is beter
dat de Filistijnen hem om het le-
ven brengen[o] dan dat ik het doe.
18 David zei tegen Saul: ‘Wie ben
ik en wat heeft de familie van
mijn vader in Israël te beteke-
nen dat ik de schoonzoon van de
koning zou worden?’[a] **19** Maar
toen het moment kwam dat David
Sauls dochter Me̱rab als vrouw
zou krijgen, bleek dat ze al aan de
Meholathiet A̱driël[b] was uitgehu-
welijkt.
20 Intussen was Sauls doch-
ter Michal[c] verliefd geworden
op David. Dat werd doorgegeven
aan Saul en het kwam hem goed
uit. **21** Hij dacht: ‘Ik zal haar
aan hem geven om hem in de val
te lokken. Dan kunnen de Filis-
tijnen hem ombrengen.’[d] Saul zei
dus opnieuw tegen David: ‘Van-
daag word je mijn schoonzoon.’*
22 Ook gaf Saul zijn dienaren
de opdracht: ‘Ga in het geheim
met David praten en zeg te-
gen hem: “De koning is tevreden
over je en al zijn dienaren mo-
gen je graag. Je moet echt zijn
schoonzoon worden.”’ **23** Toen
Sauls dienaren dat tegen David
zeiden, antwoordde hij: ‘Denken
jullie dat een onbelangrijke en
arme man zoals ik zomaar de
schoonzoon van de koning kan
worden?’[e] **24** De dienaren van
Saul vertelden hem wat David
had gezegd.
25 Saul zei: ‘Dit moet je tegen
David zeggen: “De koning vraagt
als bruidsprijs[f] alleen 100 voor-
huiden[g] van de Filistijnen, om
wraak te nemen op de vijanden
van de koning.”’ Saul was na-
melijk van plan David door de
Filistijnen te laten ombrengen.
26 Zijn dienaren brachten het
verzoek over aan David, en David
stemde ermee in de schoonzoon
van de koning te worden.[h] Binnen
de afgesproken termijn **27** ging
David met zijn mannen op pad,
doodde 200 Filistijnen en bracht
alle voorhuiden naar de koning.
Zo kon hij de schoonzoon van de
koning worden. Vervolgens gaf
Saul hem zijn dochter Michal tot

HFST. 18
a Ge 4:5, Sp 14:30
b 1Sa 13:14, 1Sa 15:27, 28, 1Sa 16:13, 1Sa 20:31, 1Sa 24:17, 20
c 1Sa 16:14
d 1Sa 16:16, 23
e 1Sa 19:9, 10
f 1Sa 20:33
g 1Sa 18:28, 29
h 1Sa 16:14
i 2Sa 5:2
j 1Sa 18:5
k Ge 39:2, Joz 6:27, 1Sa 10:7, 1Sa 16:18
l 1Sa 14:49
m 1Sa 17:25
n 1Sa 25:28
o 1Sa 18:25

2de kolom
a 2Sa 7:18
b 2Sa 21:8
c 1Sa 14:49, 1Sa 19:11, 1Sa 25:44, 2Sa 3:13, 2Sa 6:16
d 1Sa 18:17
e 1Sa 18:18
f Ge 29:18
g 1Sa 17:26, 36, 2Sa 3:14
h 1Sa 18:21

18:10 * Of ‘als een profeet’. **18:13** * Lett.: ‘En hij ging uit en in voor het volk.’ **18:14** * Of ‘handelde wijs’.

18:21 * Of ‘door een huwelijk met mij verbonden’.

vrouw.[a] **28** Saul besefte dat Jehovah met David was[b] en dat zijn dochter Michal van David hield.[c] **29** Daardoor nam zijn angst voor David nog meer toe en werd hij voor de rest van zijn leven een vijand van hem.[d]

30 Elke keer dat de aanvoerders van de Filistijnen in de aanval gingen, had David meer succes* dan alle andere dienaren van Saul.[e] Zijn naam werd overal geëerd.[f]

19 Later vertelde Saul aan zijn zoon Jonathan en aan al zijn dienaren dat hij David wilde doden.[g] **2** Maar omdat Jonathan veel van David hield,[h] zei hij tegen hem: ‘Mijn vader Saul wil je laten doden. Wees morgenochtend heel voorzichtig. Zoek een schuilplaats en verberg je daar. **3** Ik zal met mijn vader op weg gaan en in het veld blijven staan waar jij bent. Dan zal ik het met mijn vader over jou hebben, en als ik iets te weten kom, zal ik het je vertellen.’[i]

4 Jonathan pleitte dus bij zijn vader voor David.[j] Hij zei tegen hem: ‘Koning, zondig niet tegen uw dienaar David, want hij heeft ook niet tegen u gezondigd, en u hebt veel voordeel gehad van wat hij voor u heeft gedaan. **5** Hij heeft zijn leven op het spel gezet* om de Filistijn te doden[k] en Jehovah heeft Israël toen een grote overwinning# gegeven. U was erbij en u was er heel blij mee. Waarom zou u nu dan zondigen en onschuldig bloed vergieten door David zonder reden te laten doden?’[l] **6** Saul luisterde naar Jonathan, en hij zwoer: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, hij zal niet ter dood worden gebracht.’ **7** Daarna riep Jonathan David en vertelde hem alles. Jonathan bracht David dus naar Saul, en hij bleef bij hem in dienst.[a]

8 Na een tijdje brak er opnieuw oorlog uit. David trok tegen de Filistijnen op en richtte een bloedbad onder ze aan, en ze sloegen voor hem op de vlucht.

9 En Saul kreeg last van een slechte geest van Jehovah.[b] Saul zat op dat moment in zijn huis, met zijn speer in zijn hand. Terwijl David op de harp speelde,[c] **10** probeerde Saul hem met de speer aan de muur te spietsen. Maar David ontweek hem, zodat de speer in de muur drong. David sloeg op de vlucht en ontsnapte nog diezelfde nacht. **11** Later stuurde Saul mannen naar Davids huis om het te bewaken en om hem ’s morgens te doden.[d] Davids vrouw Michal zei tegen hem: ‘Als je vannacht niet vlucht,* ben je morgen niet meer in leven.’ **12** Onmiddellijk liet Michal David uit het venster zakken, zodat hij kon ontsnappen. **13** Toen pakte ze een godenbeeld,* legde dat op het bed en dekte het toe met een kledingstuk. Op de plaats van zijn hoofd legde ze een net van geitenhaar.

14 Saul stuurde mannen om David te halen, maar Michal zei: ‘Hij is ziek.’ **15** Dus gaf Saul de mannen opdracht om bij David te gaan kijken. Hij zei: ‘Breng hem dan met bed en al bij me, zodat ik hem kan laten doden.’[e] **16** Toen de mannen binnenkwamen, zagen ze het godenbeeld op het bed liggen met het net van geitenhaar op de plaats van zijn hoofd. **17** Saul zei tegen Michal: ‘Waarom heb je me bedrogen en mijn vijand[f] geholpen te ontsnappen?’ Michal antwoord-

18:30 *Of ‘handelde David wijzer’. **19:5** *Of ‘zijn ziel in zijn hand gelegd’. #Of ‘redding’.

19:11 *Of ‘als je je ziel vannacht niet laat ontsnappen’. **19:13** *Lett.: ‘terafim’, d.w.z. huisgod, afgod.

HFST. 18
a 1Sa 17:25
b 1Sa 16:13; 1Sa 24:17, 20
c 1Sa 18:20
d 1Sa 18:9, 12; 1Sa 20:33
e 1Sa 18:5
f 2Sa 7:9

HFST. 19
g 1Sa 18:9; Sp 27:4
h 1Sa 18:1; Sp 18:24
i 1Sa 20:9, 13; Sp 17:17
j 1Sa 22:14
k 1Sa 17:49
l 1Sa 20:32

2de kolom
a 1Sa 16:21; 1Sa 18:2, 13
b 1Sa 16:14
c 1Sa 18:10, 11
d Ps 59:Ops, 3
e 1Sa 18:9
f 1Sa 18:29

de: ‘Hij zei tegen me: “Laat me
gaan, anders maak ik je dood!”’
18 Intussen was het David ge-
lukt weg te komen en zich in vei-
ligheid te brengen. Hij kwam bij
Samuël in Rama[a] en vertelde hem
alles wat Saul hem had aange-
daan. Toen gingen hij en Samuël
naar Najoth[b] en bleven daar.
19 Na een tijdje kreeg Saul te ho-
ren dat David in Najoth in Rama
was. **20** Saul stuurde meteen
mannen om David te grijpen.
Toen Sauls mannen de oudere
profeten zagen profeteren, met
Samuël aan het hoofd, kwam
Gods geest op hen en gingen ook
zij zich als profeten gedragen.
21 Toen dat aan Saul werd
verteld, stuurde hij meteen an-
dere mannen, en ook die gingen
zich als profeten gedragen. Dus
stuurde Saul een derde groep
mannen, en ook zij gingen zich
als profeten gedragen. **22** Uit-
eindelijk ging hij zelf naar Rama.
Toen hij bij de grote waterput
in Sechu kwam, vroeg hij: ‘Waar
zijn Samuël en David?’ Hij kreeg
te horen: ‘Ze zijn in Najoth[c] in
Rama.’ **23** Toen Saul vandaar
naar Najoth in Rama ging, kwam
Gods geest ook op hem, en de
rest van de weg naar Najoth in
Rama gedroeg hij zich als een
profeet. **24** Ook hij trok zijn
kleren uit en gedroeg zich in het
bijzijn van Samuël als een pro-
feet, en hij bleef daar de hele
dag en de hele nacht naakt* lig-
gen. Daarom zegt men: ‘Hoort
Saul nu ook bij de profeten?’[d]

20 Toen vluchtte David uit Na-
joth in Rama. Hij ging naar
Jonathan en vroeg hem: ‘Wat heb
ik toch gedaan?[e] Aan welke zon-
de heb ik me schuldig gemaakt
en wat heb ik je vader aangedaan
dat hij me naar het leven staat?’*
2 Jonathan antwoordde: ‘Er is
geen sprake van dat jij zult ster-
ven![a] Mijn vader zou nooit iets
doen zonder het me te vertellen,
wat het ook is. Waarom zou mijn
vader dit dan voor me geheim-
houden? Dat gebeurt echt niet.’
3 Maar David zwoer het en zei:
‘Je vader weet vast dat je op me
gesteld bent,[b] en hij zal zeggen:
“Jonathan mag het niet weten,
want het zou hem verdriet doen.”
Maar zo zeker als Jehovah leeft
en zo zeker als jij* leeft, ik ben
maar één stap van de dood ver-
wijderd!’[c]
4 Toen zei Jonathan tegen Da-
vid: ‘Ik zal alles voor je doen wat
je vraagt.’* **5** David zei: ‘Mor-
gen is het nieuwemaan,[d] en ik
word bij de koning aan tafel ver-
wacht. Laat me alsjeblieft gaan,
dan verberg ik me tot overmor-
gen* in het veld. **6** Als je vader
me mist, moet je zeggen: “David
heeft me dringend toestemming
gevraagd om direct naar zijn
stad, Bethlehem,[e] te vertrekken,
want er is daar een jaarlijks
slachtoffer voor zijn hele fami-
lie.”[f] **7** Als hij zegt dat het goed
is, betekent het dat ik veilig ben.
Maar als hij kwaad wordt, weet
je zeker dat hij besloten heeft me
iets aan te doen. **8** Toon loya-
le liefde voor je dienaar,[g] want
je hebt voor Jehovah’s ogen een
verbond met me gesloten.*[h] Maar
als ik schuldig ben,[i] dood me dan
zelf. Waarom zou je me aan je va-
der overleveren?’
9 Jonathan antwoordde: ‘Geen
denken aan! Als ik erachter kom
dat mijn vader besloten heeft je
iets aan te doen, zal ik het je ze-
ker vertellen!’[j] **10** Toen zei Da-
vid tegen Jonathan: ‘Wie zal
me vertellen of je vader harde

19:24 *Of ‘in zijn onderkleed’. **20:1** *Of ‘mijn ziel zoekt’.

20:3 *Of ‘jouw ziel’. **20:4** *Of ‘wat je ziel zegt’. **20:5** *Lett.: ‘tot de avond van de derde dag’. **20:8** *Of ‘je dienaar in een verbond van Jehovah met je gebracht’.

HFST. 19
a 1Sa 7:15, 17
b 1Sa 20:1
c 1Sa 19:18
d 1Sa 10:11

HFST. 20
e 1Sa 24:11
Ps 18:20

2de kolom
a 1Sa 19:6
b 1Sa 18:1
1Sa 19:2
c 1Sa 27:1
d Nu 10:10
2Kr 2:4
e 1Sa 16:4, 18
f 1Sa 20:28, 29
g Sp 17:17
h 1Sa 18:3
1Sa 23:18
i 1Sa 20:1
j 1Sa 19:2

woorden tegen je gesproken
heeft?’ **11** Jonathan zei: ‘Kom,
laten we het veld in gaan.’ Ze
gingen dus samen het veld in.
12 En Jonathan zei tegen Da-
vid: ‘Jehovah, de God van Is-
raël, is mijn getuige dat ik mor-
gen of overmorgen* om deze tijd
mijn vader zal uithoren. Als hij
het goed met je# voorheeft, zal ik
je een boodschap sturen om het
je te laten weten. **13** Maar stel
dat mijn vader je kwaad wil doen,
dan mag Jehovah me* zwaar
straffen als ik het niet aan je ver-
tel en je in vrede laat gaan. Mag
Jehovah met je zijn,[a] net zoals hij
met mijn vader was.[b] **14** Ik weet
dat jij de loyale liefde van Jeho-
vah voor me zult tonen, tijdens
mijn leven en zelfs als ik sterf.[c]
15 Blijf altijd loyale liefde voor
mijn familie tonen,[d] zelfs als Je-
hovah al je vijanden* van de
aardbodem wegvaagt.’ **16** Jona-
than sloot dus een verbond met
het huis van David en zei: ‘Je-
hovah zal eisen dat Davids vij-
anden ter verantwoording wor-
den geroepen.’ **17** En Jonathan
liet David opnieuw zweren bij zijn
liefde voor hem, want hij hield
van hem als van zichzelf.*[e]

18 Toen zei Jonathan tegen
hem: ‘Morgen is het nieuwe-
maan,[f] en je zult gemist worden
als je plaats aan tafel leeg blijft.
19 Overmorgen* zul je nog meer
gemist worden. Ga dan naar de
schuilplaats waar je laatst# ook
was. Wacht bij deze steen. **20** Ik
zal drie pijlen aan één kant ervan
afschieten, alsof ik op een doel
schiet. **21** Daarna geef ik de be-
diende opdracht de pijlen te zoe-
ken. Als ik tegen hem zeg: “Kijk!
De pijlen liggen vlak bij je. Ga ze
halen”, dan kun je terugkomen.
Want dan ben je veilig en dreigt
er geen gevaar, zo zeker als Je-
hovah leeft. **22** Maar als ik te-
gen de jongen zeg: “Kijk! De pij-
len liggen verder weg”, moet je
vertrekken, want dan heeft Jeho-
vah je weggestuurd. **23** En laat
Jehovah voor altijd getuige zijn
van de belofte die jij en ik elkaar
hebben gedaan.’[a]

24 David verborg zich dus
in het veld. Toen het nieuwe-
maan was, ging de koning aan ta-
fel voor de maaltijd.[b] **25** Koning
Saul zat op zijn vaste plaats bij
de muur. Jonathan zat tegenover
hem en Abner[c] zat naast de ko-
ning, maar Davids plaats bleef
leeg. **26** Saul zei er die dag niets
van, want hij zei bij zichzelf: ‘Er
is iets gebeurd waardoor hij niet
rein is.[d] Ja, hij is vast onrein.’
27 Ook op de dag na de nieuwe-
maan, de tweede dag, bleef Da-
vids plaats leeg. Toen zei Saul te-
gen zijn zoon Jonathan: ‘Waarom
is de zoon van I̱saï[e] gisteren en
vandaag niet aan tafel gekomen?’
28 Jonathan antwoordde: ‘David
heeft me dringend gevraagd om
naar Bethlehem te mogen gaan.[f]
29 Hij zei: “Geef me alsjeblieft
toestemming om te gaan, want
we hebben een familieoffer in
de stad, en mijn eigen broer
heeft me gezegd dat ik moet ko-
men. Als je het goedvindt, laat
me dan ongemerkt gaan zodat ik
mijn broers kan bezoeken.” Daar-
om is hij niet bij de koning aan ta-
fel gekomen.’ **30** Toen werd Saul
woedend op Jonathan en zei te-
gen hem: ‘Jij opstandige zoon,*
denk je dat ik niet doorheb dat
je de kant van I̱saï’s zoon kiest?
Je maakt jezelf en je moeder
te schande!# **31** Want zolang de
zoon van I̱saï op aarde rondloopt,
ben jij niet zeker van je leven en

20:12, 19 *Of ‘op de derde dag’. **20:12** #Lett.: ‘David’. **20:13** *Lett.: ‘Jonathan’. **20:15** *Lett.: ‘al Davids vijanden’. **20:17** *Of ‘zijn eigen ziel’. **20:19** #Lett.: ‘op de werkdag’.

20:30 *Of ‘jij zoon van een opstandige vrouw’. #Lett.: ‘tot schande van je moeders naaktheid’.

HFST. 20
a 1Sa 16:13; 1Sa 17:37
b 1Sa 10:7; 1Sa 11:6
c 2Sa 9:1, 3; 2Sa 9:6, 7
d 2Sa 21:7
e 1Sa 18:1, 3; 2Sa 1:26; Sp 18:24
f 1Sa 20:5

2de kolom
a 1Sa 20:13, 14; 1Sa 20:42
b 1Sa 20:5
c 1Sa 14:50
d Le 11:23, 24; Le 15:4, 5; Le 15:16, 18; Nu 19:16
e 1Sa 17:12
f 1Sa 20:6

je koningschap.[a] Laat hem onmiddellijk halen, want hij moet sterven.’*[b]

32 Maar Jonathan zei tegen zijn vader: ‘Waarom moet hij sterven?[c] Wat heeft hij gedaan?’ **33** Toen gooide Saul een speer naar hem toe om hem te doden,[d] en Jonathan besefte dat zijn vader besloten had David om te brengen.[e] **34** Jonathan stond meteen woedend van tafel op en at niets op de tweede dag na de nieuwemaan, omdat hij verdriet had over David[f] en omdat zijn eigen vader hem had vernederd.

35 ’s Morgens ging Jonathan naar het veld waar hij met David had afgesproken, en hij had een jonge bediende bij zich.[g] **36** Hij zei tegen zijn bediende: ‘Vlug, zoek de pijlen die ik afschiet.’ De bediende rende weg, en Jonathan schoot een pijl over hem heen. **37** Toen de bediende bij de plek kwam waar Jonathans pijl was terechtgekomen, riep Jonathan naar de bediende: ‘Ligt de pijl niet verder weg?’ **38** Jonathan riep de bediende achterna: ‘Vlug, schiet op! Blijf niet staan!’ En de bediende raapte de pijlen op en kwam weer naar zijn meester toe. **39** De bediende wist nergens van; alleen Jonathan en David wisten waar het om ging. **40** Daarna gaf Jonathan zijn wapens aan zijn bediende en zei tegen hem: ‘Breng ze naar de stad.’

41 Toen de bediende weg was, kwam David tevoorschijn uit een schuilplaats daar vlakbij, naar het zuiden. Hij liet zich op zijn knieën vallen en boog drie keer. Ze kusten elkaar en huilden om elkaar, maar David huilde het meest. **42** Jonathan zei tegen David: ‘Ga in vrede, want we hebben allebei in de naam van Jehovah gezworen:[a] “Laat Jehovah voor altijd getuige zijn tussen jou en mij, en tussen jouw nageslacht* en mijn nageslacht.”’*[b]

Toen stond David op en vertrok, en Jonathan ging terug naar de stad.

21 Later kwam David in Nob,[c] bij de priester Achimelech. Bevend kwam Achimelech David tegemoet, en hij zei tegen hem: ‘Waarom ben je alleen en is er niemand bij je?’[d] **2** David antwoordde: ‘Ik heb een opdracht van de koning, maar hij heeft gezegd: “Vertel niemand iets over de opdracht die je moet uitvoeren en houd mijn instructies geheim.” Ik heb met mijn jonge mannen afgesproken ze ergens te ontmoeten. **3** Als je vijf broden hebt, geef me die dan alsjeblieft, of iets anders wat er is.’ **4** Maar de priester zei: ‘Gewoon brood heb ik hier niet, maar er is wel heilig brood[e] — op voorwaarde dat de jonge mannen niet bij vrouwen zijn geweest.’*[f] **5** David antwoordde: ‘Net als vorige keren, toen ik op veldtocht ging, hebben we beslist geen gemeenschap gehad met een vrouw.[g] Als de jonge mannen al heilig zijn gebleven bij een gewone opdracht, moeten ze vandaag al helemaal heilig zijn!’ **6** Toen gaf de priester hem het heilige brood,[h] want er was geen ander brood. Dit toonbrood was uit Jehovah’s aanwezigheid weggenomen en op diezelfde dag door vers brood vervangen.

7 Die dag was daar ook een van Sauls dienaren, die in Jehovah’s aanwezigheid werd opgehouden. Het was een Edomiet[i] die Doëg[j] heette, en hij was opzichter over de herders van Saul.

HFST. 20
a 1Sa 18:8
b 1Sa 19:6, 10
c 1Sa 19:5; Sp 17:17; Sp 18:24
d 1Sa 18:11; 1Sa 19:10
e 1Sa 20:6, 7
f 1Sa 18:1
g 1Sa 20:19-22

2de kolom
a 1Sa 20:17, 23
b 1Sa 23:18; 2Sa 9:7

HFST. 21
c 1Sa 22:9, 19
d 1Sa 18:13
e Ex 25:30; Le 24:5, 9; Mt 12:3, 4
f Ex 19:15; Le 15:16; 2Sa 11:11
g Le 15:18
h Le 24:7-9; Mr 2:25, 26; Lu 6:3, 4
i Ge 36:1
j 1Sa 22:9; Ps 52:Ops

20:31 *Lett.: ‘want hij is een zoon van de dood’.

20:42 *Lett.: ‘zaad’. **21:4** *Of ‘zich hebben onthouden van seks’.

8 David zei tegen Achime-
lech: ‘Heb je hier een speer of
een zwaard? Ik heb mijn eigen
zwaard en mijn andere wapens
namelijk niet meegenomen, om-
dat de opdracht van de ko-
ning dringend was.’ **9** De pries-
ter antwoordde: ‘Het zwaard van
de Filistijn Goliath,[a] die je in de
Elavallei*[b] hebt gedood, bevindt
zich hier achter de efod,[c] in een
kleed gewikkeld. Als je wilt, kun
je het meenemen. Het is het eni-
ge dat er is.’ David zei: ‘Een be-
ter zwaard is er niet. Geef het
maar.’

10 Die dag vluchtte David ver-
der voor Saul,[d] en uiteindelijk
kwam hij bij koning Achis van
Gath.[e] **11** De dienaren van Achis
zeiden tegen hem: ‘Is dat niet Da-
vid, de koning van het land? Dat
is toch de man voor wie ze dans-
ten en zongen:

> “Saul versloeg er duizenden
> en David tienduizenden”?’[f]

12 David dacht na over wat ze
zeiden* en werd heel bang[g] voor
koning Achis van Gath. **13** Daar-
om deed hij alsof hij gek was[h] en
gedroeg hij zich in hun bijzijn*
als een krankzinnige. Hij zette te-
kens op de poortdeuren en kwijl-
de in zijn baard. **14** Uiteindelijk
zei Achis tegen zijn dienaren: ‘Jul-
lie zien toch dat die man ge-
stoord is! Waarom brengen jullie
hem dan bij me? **15** Heb ik hier
niet al genoeg gekken, dat jullie
er nog een bij me brengen die
zich als een idioot gedraagt? Wat
moet die man in mijn huis?’

22 David vertrok dus[i] en
vluchtte naar de grot van
Adullam.[j] Toen zijn broers en
het hele huis van zijn vader het
hoorden, kwamen ze naar hem
toe. **2** Er sloten zich allerlei
mensen bij hem aan die in moei-
lijkheden zaten, schulden had-
den of verbitterd* waren, en hij
werd hun aanvoerder. Er waren
ongeveer 400 mannen bij hem.

3 Later ging David vandaar
naar Mizpé in Moab, en hij zei te-
gen de koning van Moab:[a] ‘Laat
mijn vader en moeder alstublieft
bij u blijven totdat ik weet wat
God voor me zal doen.’ **4** Da-
vid bracht ze dus onder bij de
koning van Moab en daar bleven
ze zolang hij in zijn schuilplaats
was.[b]

5 Later zei de profeet Gad[c] te-
gen David: ‘Blijf niet in je schuil-
plaats, maar ga naar het land van
Juda.’[d] David vertrok toen naar
het bos van Chereth.

6 Saul hoorde dat David en
zijn mannen ontdekt waren. Op
dat moment zat Saul in Gibea[e]
met zijn speer in zijn hand onder
de tamariskboom op een heuvel,
en al zijn dienaren stonden om
hem heen. **7** Hij zei tegen zijn
dienaren om hem heen: ‘Luis-
ter, Benjaminieten. Zal de zoon
van Isaï[f] jullie soms ook vel-
den en wijngaarden geven? Zal
hij jullie allemaal als bevelhebber
over duizend en als bevelhebber
over honderd aanstellen?[g] **8** Jul-
lie hebben allemaal tegen me
samengespannen! Niemand heeft
me verteld dat mijn eigen zoon
een verbond heeft gesloten met
de zoon van Isaï![h] Niemand van
jullie geeft om mij en niemand
heeft me laten weten dat mijn
eigen zoon hem heeft opgestookt
om me ten val te brengen. Zo
staan de zaken.’

9 De Edomiet Doëg,[i] die de lei-
ding had over de dienaren van
Saul, zei:[j] ‘Ik heb de zoon van Isaï
in Nob gezien bij Achimelech, de
zoon van Ahitub.[k] **10** Die heeft
toen Jehovah voor hem geraad-
pleegd en hem proviand gegeven.
Hij heeft hem zelfs het zwaard

HFST. 21
a 1Sa 17:51, 54
b 1Sa 17:2, 50
c Ex 28:6
d 1Sa 27:1
e Joz 11:22, 1Sa 5:8, 1Sa 17:4, 1Sa 27:2, Ps 56:Ops
f 1Sa 18:6-8, 1Sa 29:4, 5
g Ps 56:3, 6
h Ps 34:Ops

HFST. 22
i 1Sa 21:10
j Joz 15:20, 35, 2Sa 23:13, Ps 34:19, Ps 56:13

2de kolom
a Ru 4:10, 17, 1Sa 14:47
b 1Sa 22:1
c 2Sa 24:11, 12, 1Kr 21:9, 10, 1Kr 29:29, 2Kr 29:25
d 1Sa 23:3
e 1Sa 10:26
f Ru 4:22
g 1Sa 8:11, 12
h 1Sa 18:3, 1Sa 20:17
i 1Sa 21:1, 7, Ps 52:Ops
j Ps 52:2, 3
k 1Sa 14:3, 1Sa 22:20

21:9 *Of ‘Laagvlakte van Ela’. **21:12** *Lett.: ‘nam deze woorden ter harte’. **21:13** *Lett.: ‘hand’.

22:2 *Of ‘verbitterd van ziel’.

van de Filistijn Goliath gegeven.’[a]
11 De koning liet meteen Achi-
melech, de zoon van de priester
Ahitub, halen en ook de andere
priesters van het huis van Ahitub,
die in Nob waren. Ze kwamen dus
bij de koning.
12 Saul zei: ‘Luister, zoon van
Ahitub!’ Die antwoordde: ‘Hier
ben ik, mijn heer.’ **13** Saul zei
tegen hem: ‘Waarom hebben jij
en de zoon van Isaï tegen me
samengespannen? Je hebt hem
brood en een zwaard gegeven, en
God voor hem geraadpleegd. Hij
is tegen me in opstand gekomen
en wil me ten val brengen. Zo
staan de zaken.’ **14** Achimelech
antwoordde de koning: ‘Wie van
uw dienaren is zo betrouwbaar*
als David?[b] Hij is de schoonzoon
van de koning[c] en een aanvoer-
der van uw lijfwacht, en hij staat
in hoog aanzien in uw huis.[d]
15 Dit was toch niet de eerste
keer dat ik God voor hem heb
geraadpleegd?[e] Wat u zegt is niet
eens bij me opgekomen! Mijn
heer de koning, beschuldig mij
en het hele huis van mijn va-
der dus alstublieft niet, want uw
dienaar wist helemaal nergens
van.’[f]
16 Maar de koning zei: ‘Jij
en het hele huis van je vader[g]
zullen beslist sterven,[h] Achime-
lech.’ **17** Toen zei de koning te-
gen de wachters* die om hem
heen stonden: ‘Dood de priesters
van Jehovah, want ze staan aan
Davids kant! Ze wisten dat hij op
de vlucht was en ze hebben het
me niet verteld!’ Maar de diena-
ren van de koning weigerden een
hand uit te steken om de pries-
ters van Jehovah aan te vallen.
18 Daarom zei de koning tegen
Doëg:[i] ‘Doe jij het dan. Val de
priesters aan!’ De Edomiet[j] Doëg
aarzelde geen moment en viel
de priesters aan. Hij doodde die
dag 85 mannen die een linnen
efod droegen.[a] **19** Hij doodde
ook alles en iedereen in de pries-
terstad Nob:[b] mannen en vrou-
wen, kinderen en baby’s, stieren,
ezels en schapen.
20 Toch wist één zoon van
Achimelech, de zoon van Ahitub,
te ontsnappen. Hij vluchtte naar
David en sloot zich bij hem aan.
Zijn naam was Abjathar.[c] **21** Hij
vertelde David: ‘Saul heeft de
priesters van Jehovah vermoord.’
22 David zei tegen Abjathar: ‘Op
het moment dat ik de Edomiet
Doëg daar zag,[d] wist ik dat hij
het aan Saul zou vertellen. Ik
ben persoonlijk verantwoordelijk
voor de dood van iedereen* in
het huis van je vader. **23** Blijf
bij me. Wees niet bang, want wie
jou naar het leven staat, staat
ook mij naar het leven.* Ik zal je
beschermen.’[e]

23 Na een tijdje kreeg Da-
vid te horen: ‘De Filistij-
nen hebben Kehila[f] aangevallen.
Ze roven het graan van de dors-
vloeren.’ **2** David vroeg Jehovah
dus om leiding[g] en zei: ‘Zal ik
ernaartoe gaan en de Filistij-
nen verslaan?’ Jehovah antwoord-
de: ‘Versla de Filistijnen en be-
vrijd Kehila.’ **3** Maar de mannen
van David zeiden tegen hem: ‘Hier
in Juda zijn we al bang.[h] Wat moet
het dan worden als we naar Ke-
hila gaan om de linies van de Fi-
listijnen aan te vallen?’[i] **4** Daar-
om vroeg David Jehovah opnieuw
om leiding.[j] Jehovah antwoordde:
‘Ga naar Kehila, want ik zal de
Filistijnen aan je overleveren.’[k]
5 David ging dus met zijn man-
nen naar Kehila en streed tegen
de Filistijnen. Hij nam hun vee
mee en bracht de Filistijnen gro-
te verliezen toe. Zo bevrijdde hij
de inwoners van Kehila.[l]
6 Toen Abjathar,[m] de zoon van
Achimelech, naar David in Kehila

22:14 *Of ‘trouw’. 22:17 *Lett.: ‘hardlopers’.

22:22 *Of ‘elke ziel’. 22:23 *Of ‘wie jouw ziel zoekt, zoekt mijn ziel’.

HFST. 22
a 1Sa 21:6, 9
b 1Sa 19:4; 1Sa 20:32; 1Sa 24:11; 1Sa 26:23
c 1Sa 17:25; 1Sa 18:27
d 1Sa 18:5, 13
e 1Sa 22:10
f 1Sa 21:1, 2
g 1Sa 2:27, 32
h 1Sa 14:44; 1Sa 20:31
i Ps 52:Ops
j Ge 25:30

2de kolom
a 1Sa 2:27, 31
b 1Sa 21:1; 1Sa 22:9
c 1Sa 23:6; 1Sa 30:7; 2Sa 20:25; 1Kon 2:27
d 1Sa 21:1, 7
e 1Kon 2:26

HFST. 23
f Joz 15:20, 44
g 1Sa 30:8; 2Sa 5:19; Ps 37:5
h 1Sa 22:5
i 1Sa 13:5; 1Sa 14:52
j Re 6:39
k 1Sa 14:6; 2Sa 5:19
l 1Sa 23:1
m 1Sa 22:20

vluchtte, had hij een efod bij zich.
7 Saul hoorde dat David naar Ke-
hila was gegaan. Toen zei Saul:
‘God heeft hem aan me overgele-
verd,*[a] want hij heeft zichzelf in-
gesloten door een stad met poor-
ten en grendels binnen te gaan.’
8 Saul verzamelde dus het volk
om naar Kehila te gaan en Da-
vid en zijn mannen te belegeren.
9 Toen David erachter kwam dat
Saul hem in de val wilde laten lo-
pen, zei hij tegen de priester Ab-
jathar: ‘Breng de efod bij me.’[b]
10 Vervolgens zei David: ‘O Jeho-
vah, God van Israël, uw dienaar
heeft gehoord dat Saul naar Ke-
hila wil komen en de stad wil
verwoesten omdat ik er ben.[c]
11 Zullen de leiders* van Kehi-
la me aan hem uitleveren? Zal
Saul hier inderdaad naartoe ko-
men zoals ik heb gehoord? O Je-
hovah, God van Israël, vertel
het uw dienaar alstublieft.’ Jeho-
vah antwoordde: ‘Hij zal komen.’
12 David vroeg: ‘Zullen de lei-
ders van Kehila mij en mijn man-
nen aan Saul uitleveren?’ Jehovah
antwoordde: ‘Ze zullen je uitleve-
ren.’

13 Direct stonden David en
zijn mannen op, ongeveer 600
man,[d] en ze vertrokken uit Kehi-
la en begonnen rond te zwerven,
van de ene plaats naar de ande-
re. Toen Saul te horen kreeg dat
David uit Kehila ontsnapt was,
ging hij niet achter hem aan.
14 David hield zich schuil op
moeilijk bereikbare plaatsen in
het bergland van de woestijn van
Zif.[e] Saul bleef naar hem zoe-
ken,[f] maar Jehovah liet hem niet
in zijn handen vallen. **15** David,
die in de woestijn van Zif in Cho-
resa was, wist dat* Saul op weg
was gegaan om hem te doden.#

16 Jonathan, de zoon van
Saul, ging naar Choresa om
Davids vertrouwen* in Jehovah
te versterken.[a] **17** Hij zei tegen
hem: ‘Je hoeft niet bang te zijn,
want mijn vader Saul zal je niet
vinden. Jij wordt koning van Is-
raël[b] en ik kom na jou, op de
tweede plaats. En dat weet mijn
vader ook.’[c] **18** Toen sloten ze
met Jehovah als getuige een ver-
bond met elkaar.[d] En David bleef
in Choresa terwijl Jonathan naar
huis ging.

19 Later gingen de mannen
van Zif naar Saul in Gibea[e] en
zeiden: ‘David verbergt zich vlak
bij ons[f] op moeilijk bereikbare
plaatsen bij Choresa,[g] op de heu-
vel Hachila,[h] die ten zuiden* van
Jesjimoon#[i] ligt. **20** Als u wilt,*
koning, kom dan naar ons toe,
dan zullen we hem aan u uitleve-
ren.’[j] **21** Saul zei: ‘Mag Jehovah
jullie zegenen. Jullie begrijpen
wat ik doormaak. **22** Probeer
erachter te komen waar hij pre-
cies is en wie hem daar gezien
heeft, want ik heb gehoord dat
hij heel sluw is. **23** Zorg ervoor
dat je al zijn schuilplaatsen vindt
en kom bij me terug met bewij-
zen. Dan zal ik met jullie mee-
gaan. Als hij echt in het land is,
zal ik hem tussen al de duizen-
den* van Juda weten te vinden.’

24 Ze vertrokken dus en gin-
gen vóór Saul uit naar Zif,[k] ter-
wijl David en zijn mannen in
de woestijn van Maon[l] waren, in
de Araba,[m] ten zuiden van Jesji-
moon. **25** Later kwamen Saul en
zijn mannen hem zoeken.[n] Toen
David dat hoorde, ging hij met-
een naar de steile rots[o] en bleef
in de woestijn van Maon. Saul
kwam erachter en ging David
achterna tot in de woestijn van

23:7 *Lett.: ‘in mijn hand verkocht’. **23:11** *Of mogelijk ‘grondbezitters’. **23:15** *Of mogelijk ‘was bang omdat’. #Of ‘zijn ziel te zoeken’.

23:16 *Lett.: ‘hand’. **23:19** *Lett.: ‘rechts’. #Of mogelijk ‘de woestijn’. **23:20** *Of ‘als het uw ziel behaagt’. **23:23** *Of ‘onderafdelingen van de stammen’.

HFST. 23
a 1Sa 23:14
b Nu 27:21; 1Sa 30:7
c 1Sa 22:19
d 1Sa 22:1, 2; 1Sa 25:13; 1Sa 30:9
e Joz 15:20, 55; 1Sa 23:19; 1Sa 26:1
f 1Sa 18:29; 1Sa 20:33; 1Sa 27:1

2de kolom
a Ps 37:5; Sp 17:17
b 1Sa 16:13; 2Sa 2:4; 2Sa 5:3
c 1Sa 20:31; 1Sa 24:17, 20
d 1Sa 18:3; 1Sa 20:42
e 1Sa 10:26
f 1Sa 26:1; Ps 54:Ops
g 1Sa 23:15
h 1Sa 26:3
i 1Sa 23:24
j Ps 54:3
k 1Sa 23:14
l Joz 15:20, 55; 1Sa 25:2, 3
m De 1:7
n 1Sa 26:2; Ps 54:3
o 1Sa 23:28

Ma̱on. **26** Terwijl Saul aan de
ene kant van de berg was, waren
David en zijn mannen aan de an-
dere kant van de berg. David pro-
beerde zo snel mogelijk aan Saul
te ontsnappen,[a] maar Saul en zijn
mannen stonden op het punt Da-
vid en zijn mannen in te slui-
ten en ze te grijpen.[b] **27** Maar
er kwam een boodschapper naar
Saul, die zei: ‘Kom snel, de Filistij-
nen zijn het land binnengevallen!’
28 Saul staakte de achtervolging
van David[c] en ging de Filistij-
nen tegemoet. Daarom werd die
plaats de Rots van de Scheiding
genoemd.

29 David trok daar weg en
ging op moeilijk bereikbare
plaatsen in En-Ge̱di[d] wonen.

24 Toen Saul terugkwam van
zijn veldtocht tegen de Fi-
listijnen, kreeg hij het bericht:
‘David is in de woestijn van En-
Ge̱di.’[e]

2 Toen nam Saul 3000 van
de beste mannen van Israël met
zich mee om David en zijn man-
nen te zoeken in het rotsachti-
ge gebied waar de steenbokken
leven. **3** Saul kwam bij de ste-
nen schaapskooien langs de weg.
Daar was een grot, en Saul ging
naar binnen om zijn behoefte te
doen.* Maar helemaal achter in
de grot zaten David en zijn man-
nen.[f] **4** Davids mannen zeiden
tegen hem: ‘Dit is de dag waar-
op Jehovah tegen je zegt: “Ik le-
ver je vijand aan je over.[g] Je kunt
met hem doen wat je wilt.”’ Da-
vid stond dus op en sneed stil-
letjes een stuk van Sauls man-
tel af. **5** Maar Davids hart werd
gekweld door schuldgevoel*[h] om-
dat hij een stuk van Sauls man-
tel had afgesneden. **6** Hij zei te-
gen zijn mannen: ‘Jehovah zou
het nooit goedkeuren als ik mijn
heer, de gezalfde van Jehovah,
iets zou aandoen. Ik kan geen
hand tegen hem uitsteken, want
hij is de gezalfde van Jehovah.’[a]
7 Met die woorden hield David
zijn mannen in bedwang,* en hij
liet niet toe dat ze Saul aanvie-
len. Ondertussen verliet Saul de
grot en ging op weg.

8 Toen stond David op, liep de
grot uit en riep Saul na: ‘Mijn
heer de koning!’[b] Saul keek om
en David liet zich op zijn knie-
en vallen en boog diep. **9** David
zei tegen Saul: ‘Waarom luistert
u naar mensen die zeggen: “Da-
vid wil u kwaad doen”?[c] **10** Van-
daag hebt u zelf gezien dat Jeho-
vah u aan mij overleverde in de
grot. Maar toen iemand tegen me
zei dat ik u moest doden,[d] had ik
medelijden met u. Ik zei: “Ik zal
geen hand tegen mijn heer uitste-
ken, want hij is de gezalfde van
Jehovah.”[e] **11** Kijk, mijn vader,
in mijn hand heb ik een stuk
van uw mantel. Toen ik dit stuk
afsneed, heb ik u niet gedood.
Daaraan kunt u duidelijk zien
dat ik u geen kwaad wil doen
en niet in opstand wil komen. Ik
heb niet tegen u gezondigd,[f] en
toch jaagt u me op en staat u me
naar het leven.*[g] **12** Laat Jeho-
vah tussen u en mij oordelen,[h] en
laat Jehovah wraak op u nemen,[i]
maar ik zal geen hand tegen u
uitsteken.[j] **13** Een oud spreek-
woord zegt: van slechte men-
sen komen slechte daden. Ik zal
u dus niets aandoen. **14** Wie is
de koning van Israël eigenlijk aan
het achtervolgen? Op wie maakt
u jacht? Op een dode hond? Op
een vlo?[k] **15** Laat Jehovah als
rechter tussen u en mij oordelen.
Hij zal mijn zaak onderzoeken
en verdedigen.[l] Hij zal me oor-
delen en me uit uw handen red-
den.’

24:3 *Lett.: ‘zijn voeten te bedekken’.
24:5 *Of ‘David kreeg last van zijn geweten’.
24:7 *Of mogelijk ‘dreef David zijn mannen uiteen’. **24:11** *Of ‘wilt u mijn ziel nemen’.

HFST. 23
a Ps 31:22
b Ps 17:9
c Ps 54:7
d Joz 15:20, 62; Hgl 1:14

HFST. 24
e 1Sa 23:28, 29
f Ps 57:Ops; Ps 142:Ops
g 1Sa 26:8, 23
h 2Sa 24:10

2de kolom
a Ex 22:28; 1Sa 26:11; 2Sa 1:14; 1Kr 16:22
b 1Sa 26:17
c 1Sa 26:19
d 1Sa 24:4
e 1Sa 9:16; 1Sa 10:1; 1Sa 26:9; Ps 105:15
f 1Sa 26:18; Ps 35:7
g 1Sa 23:14
h 1Sa 26:23
i De 32:35
j 1Sa 26:11
k 1Sa 26:20
l 1Sa 25:39; Ps 35:1

16 Toen David was uitgesproken, zei Saul: ‘Is dat jouw stem, mijn zoon David?’[a] En Saul barstte in tranen uit. **17** Hij zei tegen David: ‘Jij bent rechtvaardiger dan ik, want jij hebt mij goed behandeld maar ik heb jou kwaad gedaan.[b] **18** Vandaag heb je laten zien dat je goed voor me bent geweest: je hebt me niet gedood toen Jehovah me aan je overleverde.[c] **19** Want wie laat zijn vijand ongehinderd gaan als hij hem in handen krijgt? Jehovah zal je belonen[d] voor wat je vandaag voor me hebt gedaan. **20** Ik weet heel goed dat jij als koning zult regeren[e] en dat het koningschap over Israël in jouw handen zal blijven. **21** Zweer me daarom bij Jehovah[f] dat je mijn nageslacht* niet zult uitroeien en dat je mijn naam niet uit het huis van mijn vader zult verwijderen.’[g] **22** David zwoer het dus aan Saul, waarna Saul naar huis ging.[h] Maar David en zijn mannen gingen terug naar hun schuilplaats.[i]

25 Na verloop van tijd stierf Samuël.[j] Heel Israël kwam samen om over hem te rouwen, en hij werd begraven bij zijn huis in Rama.[k] Toen trok David verder naar de woestijn van Paran.

2 In Maon[l] was een rijke man die veel bezittingen in Karmel*[m] had. Hij had 3000 schapen en 1000 geiten. Hij was naar Karmel gekomen voor het scheren van zijn schapen. **3** De man heette Nabal[n] en zijn vrouw Abigaïl.[o] De vrouw was verstandig en mooi, maar haar man, een nakomeling van Kaleb,[p] was wreed en onbeschoft.[q] **4** David kreeg in de woestijn te horen dat Nabal zijn schapen aan het scheren was. **5** David stuurde dus tien jonge mannen naar hem toe. Hij zei tegen ze: ‘Ga naar Karmel, naar Nabal, en vraag hem namens mij hoe het met hem gaat. **6** En jullie moeten zeggen: “Ik wens u een lang leven toe. Ik hoop dat alles goed gaat* met u en uw gezin, en met alles wat u hebt. **7** Ik heb gehoord dat u de schapen aan het scheren bent. Toen uw herders bij ons waren, hebben we ze niet lastiggevallen,[a] en al de tijd dat ze in Karmel waren is er niets gestolen. **8** Vraag het maar aan uw jonge mannen. Zij zullen het bevestigen. Wees dus goed voor mijn jonge mannen, vooral omdat we op een feestelijk moment* zijn gekomen. Geef uw dienaren en uw zoon David alstublieft wat u missen kunt.”’[b]

9 Davids jonge mannen gingen naar Nabal en zeiden dat tegen hem uit naam van David. Toen ze uitgesproken waren, **10** antwoordde Nabal: ‘Wie is David? Wie is die zoon van Isaï? Je hebt tegenwoordig zo veel slaven die bij hun meester weglopen.[c] **11** Moet ik mijn brood, mijn water en het vlees dat ik voor mijn scheerders heb geslacht zomaar weggeven? Ik weet niet eens waar jullie vandaan komen!’

12 De jonge mannen gingen terug naar David en vertelden hem alles. **13** Meteen zei David tegen zijn mannen: ‘Pak je zwaard!’[d] Ze namen dus allemaal hun zwaard en ook David gordde zijn zwaard om. Zo’n 400 mannen gingen met David mee, terwijl er 200 bij de uitrusting achterbleven.

14 Intussen vertelde een van de dienaren aan Abigaïl, Nabals vrouw: ‘David heeft uit de woestijn mannen gestuurd om onze meester het beste te wensen, maar hij heeft ze uitgescholden.[e]

24:21 *Lett.: ‘zaad’. **25:2** *Een stad in Juda; niet hetzelfde als de berg Karmel.

25:6 *Of ‘mag u vrede hebben’. **25:8** *Lett.: ‘goede dag’.

HFST. 24
- a 1Sa 26:17
- b 1Sa 26:21
- c 1Sa 24:4, 10
- d 1Sa 26:25, Ps 18:20
- e 1Sa 13:14, 1Sa 15:28, 1Sa 18:8, 1Sa 20:31, 1Sa 23:17
- f Le 19:12, De 6:13
- g 2Sa 9:1, 2Sa 21:7
- h 1Sa 15:34
- i 1Sa 23:29

HFST. 25
- j 1Sa 1:20, 1Sa 2:18, 1Sa 3:20, Ps 99:6
- k 1Sa 7:15, 17
- l 1Sa 23:24
- m Joz 15:20, 55
- n 1Sa 25:25
- o 1Sa 27:3
- p Nu 13:6, Nu 32:11, 12
- q 1Sa 25:17, 21

2de kolom
- a 1Sa 25:14-16
- b De 15:7
- c 1Sa 22:2
- d Ps 37:8, Sp 15:1, Pr 7:9
- e 1Sa 25:10

15 Davids mannen zijn heel goed voor ons geweest. Ze hebben ons niet lastiggevallen, en al de tijd dat we met hen in de velden waren, is er niets gestolen.[a] **16** Ze waren als een sterke muur om ons heen. Al de tijd dat we in hun buurt de schapen hoedden, hebben ze ons dag en nacht beschermd. **17** U moet iets doen, anders wordt dit nog de ondergang van onze meester en zijn hele huis.[b] Want hij is een waardeloze man,[c] en er valt niet met hem te praten.’

18 Abi̱gaïl[d] nam snel 200 broden, twee grote kruiken wijn, vijf geslachte schapen, vijf sea* geroosterd graan, 100 rozijnenkoeken en 200 koeken van samengeperste vijgen, en laadde alles op de ezels.[e] **19** Toen zei ze tegen haar dienaren: ‘Ga voor me uit, dan kom ik achter jullie aan.’ Maar ze zei niets tegen haar man Na̱bal.

20 Ze ging op een ezel naar beneden terwijl ze door de berg aan het zicht onttrokken werd. Op hetzelfde moment kwamen David en zijn mannen eraan, en ze ontmoetten elkaar. **21** David had gezegd: ‘Heb ik daarvoor het bezit van die man beschermd in de woestijn? Er is helemaal niets van hem gestolen[f] en toch krijg ik stank voor dank.[g] **22** God mag de vijanden van David zwaar straffen* als ik morgenochtend nog één man# van hem in leven heb gelaten.’

23 Toen Abi̱gaïl David zag, kwam ze snel van haar ezel af. Ze viel voor David op haar knieën en boog diep. **24** Aan zijn voeten neergeknield zei ze: ‘Ik neem de schuld op me, mijn heer. Laat uw dienares met u spreken en luister alstublieft naar mijn woorden. **25** Let alstublieft niet op die waardeloze man,[a] want hij doet zijn naam eer aan. Hij heet niet voor niets Na̱bal,* hij is een dwaas. Maar ik, uw dienares, heb de jonge mannen die mijn heer heeft gestuurd, niet gezien. **26** Zo zeker als Jehovah leeft en zo zeker als u* leeft, mijn heer, Jehovah heeft voorkomen[b] dat u bloedschuld[c] op u laadde en dat u zelf wraak nam.# Ik wens dat al uw vijanden en tegenstanders als Na̱bal worden. **27** Geef dit geschenk*[d] dat uw dienares voor mijn heer heeft meegenomen alstublieft aan de jonge mannen die u volgen.[e] **28** Vergeef me alstublieft wat ik verkeerd heb gedaan, want Jehovah zal uw huis beslist duurzaam maken,[f] omdat mijn heer de oorlogen van Jehovah voert,[g] en er is in uw hele leven geen slechtheid bij u gevonden.[h] **29** Als iemand u wil achtervolgen en u wil doden,* zal Jehovah, uw God, uw leven# beschermen, zoals kostbaarheden veilig in een buidel worden opgeborgen. Maar het leven△ van uw vijanden zal hij wegslingeren als een steen uit een slinger.⊠ **30** En wanneer Jehovah alle goede dingen die hij mijn heer beloofd heeft, laat uitkomen en hij u als leider over Israël aanstelt,[i] **31** zal uw hart niet gekweld worden door schuldgevoel* omdat u zonder reden bloed hebt vergoten en zelf wraak hebt genomen.#[j] Wanneer Jehovah u beloont, denk dan aan uw dienares.’

25:18 *Een sea was 7,33 l. Zie App. B14. **25:22** *Of mogelijk ‘mag God David zwaar straffen’. #Lett.: ‘persoon die tegen een muur plast’. In het Hebreeuws een uiting van minachting waarmee op mannen werd gedoeld.

25:25 *Bet.: ‘onverstandig’ of ‘dwaas’. **25:26** *Of ‘uw ziel’. #Of ‘redding bracht’. **25:27** *Lett.: ‘deze zegen’. **25:29** *Of ‘uw ziel zoekt’. #Of ‘ziel’. △Of ‘de ziel’. ⊠Of ‘uit de holte van een slinger’. **25:31** *Of ‘zult u geen reden hebben tot wankelen of struikelen’. #Of ‘redding hebt gebracht’.

HFST. 25
a 1Sa 25:7
b 1Sa 25:13
c 1Sa 25:3
d 1Sa 25:3
e 2Sa 16:1; 2Sa 17:27-29
f 1Sa 25:7
g 1Sa 25:10; Ps 35:12

2de kolom
a 1Sa 25:17
b Ge 20:6
c Ge 9:6
d 1Sa 25:18
e 1Sa 22:2; 1Sa 25:13
f 1Sa 15:28; 2Sa 7:8, 11; 1Kon 9:5
g 1Sa 17:45; 1Sa 18:17
h 1Sa 24:11; 1Kon 15:5
i 1Sa 13:13, 14; 1Sa 23:17; 2Sa 6:21; 2Sa 7:8; Ps 89:20
j De 32:35; 1Sa 24:15

32 David zei tegen Abigaïl: ‘Ik dank Jehovah, de God van Israël, dat hij je vandaag naar me toe heeft gestuurd! **33** En laat je verstandigheid gezegend worden. Mag je gezegend worden omdat je vandaag hebt voorkomen dat ik bloedschuld[a] op me laadde door zelf wraak te nemen.* **34** Zo zeker als Jehovah, de God van Israël, leeft, hij heeft voorkomen dat ik je iets aan zou doen.[b] Als jij niet zo snel naar me toe was gekomen,[c] was morgenochtend niet één man* van Nabal nog in leven geweest.’[d] **35** Toen aanvaardde David wat ze voor hem had meegenomen, en hij zei tegen haar: ‘Ga in vrede terug naar huis. Ik heb naar je geluisterd en ik zal doen wat je hebt gevraagd.’

36 Later ging Abigaïl terug naar Nabal, die in zijn huis van een vorstelijk feestmaal genoot. Hij* was in een goede stemming en hij was stomdronken. Ze vertelde hem helemaal niets en wachtte tot het licht werd. **37** De volgende ochtend, toen Nabal weer nuchter was, vertelde ze hem wat er was gebeurd. En zijn hart werd als dat van een dode en hij lag onbeweeglijk op bed als een steen. **38** Zo’n tien dagen later zorgde Jehovah ervoor dat Nabal stierf.

39 Toen David hoorde dat Nabal gestorven was, zei hij: ‘Ik dank Jehovah, die het voor me heeft opgenomen[e] toen Nabal me vernederde.[f] Hij heeft voorkomen dat ik iets verkeerds deed.[g] Jehovah heeft Nabal zijn slechtheid betaald gezet.’* Toen stuurde David boodschappers naar Abigaïl om haar ten huwelijk te vragen. **40** Davids dienaren kwamen dus bij Abigaïl in Karmel en zeiden tegen haar: ‘David heeft ons gestuurd omdat hij wil dat u zijn vrouw wordt.’ **41** Ze stond onmiddellijk op, boog diep en zei: ‘Ik ben uw dienares. Ik ben bereid om als een slavin de voeten van de dienaren van mijn heer te wassen.’[a] **42** Toen stond Abigaïl[b] snel op en ging op haar ezel zitten. Vijf van haar dienaressen liepen achter haar aan. Ze ging met de boodschappers van David mee en werd zijn vrouw.

43 David was ook getrouwd met Ahinoam[c] uit Jizreël.[d] Beide vrouwen waren nu dus zijn echtgenote.[e]

44 Maar Saul had zijn dochter Michal,[f] Davids vrouw, aan Palti[g] gegeven, de zoon van Laïs uit Gallim.

26 Na een tijdje gingen de mannen van Zif[h] naar Saul in Gibea[i] en zeiden: ‘David verbergt zich op de heuvel Hachila, tegenover Jesjimoon.’*[j] **2** Onmiddellijk ging Saul met 3000 van de beste strijders van Israël naar de woestijn van Zif om David te zoeken.[k] **3** Boven op de heuvel Hachila, tegenover Jesjimoon, sloeg Saul langs de weg zijn kamp op. David verbleef op dat moment in de woestijn. Toen hij te horen kreeg dat Saul achter hem aan gekomen was, **4** stuurde hij verkenners op pad om uit te zoeken of Saul echt gekomen was. **5** Later ging David naar het kamp van Saul en zag hij waar Saul en zijn legeraanvoerder Abner,[l] de zoon van Ner, lagen te slapen. Saul lag in het kamp met zijn troepen om zich heen. **6** Toen zei David tegen de Hethiet[m] Achimelech en tegen Abisaï,[n] de zoon van Zeruja,[o] de broer van Joab: ‘Wie gaat er met me mee naar het kamp

HFST. 25
a De 19:10; 1Sa 25:26
b 1Sa 25:24
c 1Sa 25:18
d 1Sa 25:22
e 1Sa 24:15; Ps 35:1
f 1Sa 25:10, 14
g 1Sa 25:34

2de kolom
a Ge 18:3, 4; Lu 7:44
b 1Sa 25:3
c 1Sa 27:3; 2Sa 3:2; 1Kr 3:1
d Joz 15:20, 56
e 1Sa 30:5; 2Sa 5:13
f 1Sa 18:20
g 2Sa 3:14, 15

HFST. 26
h Joz 15:20, 55
i Re 19:14; 1Sa 10:26
j 1Sa 23:14; 1Sa 23:19, 24; Ps 54:Ops
k 1Sa 24:2
l 1Sa 14:50; 1Sa 17:55; 2Sa 2:8; 2Sa 3:27
m Ge 10:15
n 2Sa 16:9; 2Sa 18:5; 2Sa 23:18
o 2Sa 2:18; 1Kr 2:15, 16

25:33 *Of ‘redding te brengen’. **25:34** *Lett.: ‘persoon die tegen een muur plast’. In het Hebreeuws een uiting van minachting waarmee op mannen werd gedoeld. **25:36** *Lett.: ‘Nabals hart’. **25:39** *Of ‘heeft Nabals slechtheid op zijn eigen hoofd laten terugkomen’.

26:1 *Of mogelijk ‘de woestijn’.

van Saul?’ Abi̱saï zei: ‘Ik ga met je mee.’ **7** Dus gingen David en Abi̱saï ’s nachts naar de troepen. Saul lag midden in het kamp te slapen, met zijn speer naast zijn hoofd in de grond gestoken. Abner en de troepen lagen om hem heen.

8 Abi̱saï zei tegen David: ‘God laat vandaag je vijand in je handen vallen.[a] Laat me hem alsjeblieft één keer met de speer aan de grond spietsen. Een tweede keer is niet nodig.’ **9** Maar David zei tegen Abi̱saï: ‘Doe hem geen kwaad, want wie kan zijn hand tegen de gezalfde van Jehovah[b] uitsteken en onschuldig blijven?’[c] **10** David vervolgde: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, ofwel Jehovah zelf zal hem neerslaan,[d] of er komt een dag waarop hij sterft[e] zoals ieder ander, of hij komt om het leven in de strijd.[f] **11** Jehovah zou het nooit goedkeuren als ik mijn hand tegen de gezalfde van Jehovah zou uitsteken![g] Laten we daarom de speer en de waterkruik pakken die bij zijn hoofd staan en weggaan.’ **12** David haalde de speer en de waterkruik bij Sauls hoofd weg, waarna ze weggingen. Niemand had het in de gaten[h] of werd wakker. Iedereen lag te slapen, want Jehovah had hen in een diepe slaap gebracht. **13** Toen ging David naar de andere kant en ging een eind verder op de top van een berg staan, zodat er een grote afstand tussen hen was.

14 David riep naar de troepen en naar Abner,[i] de zoon van Ner: ‘Geef eens antwoord, Abner.’ Abner antwoordde: ‘Wie ben je, dat je naar de koning durft te roepen?’ **15** David zei tegen Abner: ‘Je bent toch een echte man? Er is toch geen tweede zoals jij in Israël? Waarom heb je je heer, de koning, dan niet bewaakt? Want er is een soldaat binnengedrongen om de koning te doden.[a] **16** Je hebt je werk niet goed gedaan. Zo zeker als Jehovah leeft, jullie verdienen de dood, want jullie hebben je heer, de gezalfde van Jehovah,[b] niet bewaakt. Kijk maar om je heen! Waar zijn de speer van de koning en de waterkruik[c] die bij zijn hoofd waren?’

17 Saul herkende de stem van David en zei: ‘Is dat jouw stem, mijn zoon David?’[d] David antwoordde: ‘Ja, mijn heer de koning.’ **18** Hij zei verder: ‘Waarom jaagt mijn heer achter zijn dienaar aan?[e] Wat heb ik gedaan en waaraan heb ik me schuldig gemaakt?[f] **19** Mijn heer de koning, luister alstublieft naar wat uw dienaar te zeggen heeft: Als Jehovah u tegen mij heeft opgezet, laat Hij dan mijn graanoffer aanvaarden.* Maar als mensen u hebben opgestookt,[g] zijn ze vervloekt in Jehovah’s ogen. Dan hebben ze me vandaag uit Jehovah’s erfdeel[h] verjaagd door te zeggen: “Ga andere goden vereren!” **20** Vergiet mijn bloed alstublieft niet ver weg van Jehovah’s aanwezigheid. Want de koning van Israël is op pad gegaan om één vlo te zoeken,[i] alsof hij in de bergen op een patrijs jaagt.’

21 Saul zei toen: ‘Ik heb gezondigd.[j] Kom terug, mijn zoon David. Ik zal je geen kwaad meer doen, want vandaag heb je laten zien dat je waarde hecht aan mijn leven.*[k] Ik ben dom geweest en heb een grote fout gemaakt.’ **22** David antwoordde: ‘Hier is de speer van de koning. Een van de jonge mannen mag hem komen halen. **23** Jehovah zal iedereen belonen voor zijn eigen rechtvaardigheid[l] en zijn eigen trouw. Vandaag heeft Jehovah u aan mij overgeleverd, maar ik wilde mijn

HFST. 26
a 1Sa 24:4; 1Sa 26:23
b 1Sa 10:1
c 1Sa 24:6; 2Sa 1:14; 1Kr 16:22; Ps 20:6
d De 32:35; 1Sa 24:12; 1Sa 25:38; Ps 94:1, 23
e Ps 37:12, 13
f 1Sa 31:3, 6
g Le 19:18; 1Sa 24:6; 1Kr 16:22; Ps 105:15
h 1Sa 24:4
i 1Sa 14:50; 1Sa 17:55; 2Sa 2:8; 2Sa 3:8

2de kolom
a 1Sa 26:8
b 1Sa 9:16, 17; 1Sa 10:1
c 1Sa 26:11
d 1Sa 24:8, 16
e Ps 35:7
f 1Sa 24:9, 11
g 1Sa 24:9
h Ex 19:5; De 26:18
i 1Sa 24:14
j 1Sa 24:17
k 1Sa 24:10; 1Sa 26:11
l Ps 7:8; Ps 18:20

26:19 *Lett.: ‘ruiken’. **26:21** *Of ‘ziel’.

hand niet uitsteken tegen de gezalfde van Jehovah.[a] **24** Ik hoop dat Jehovah net zo veel waarde aan mijn leven* zal hechten als ik vandaag aan uw leven* heb gehecht, en dat hij me uit alle moeilijkheden zal bevrijden.’[b] **25** Saul antwoordde: ‘Mag je gezegend worden, mijn zoon David. Je zult veel ondernemen en je zult succes hebben.’[c] Toen vertrok David, en Saul ging terug naar huis.[d]

27 Maar David zei bij zichzelf:* ‘Vroeg of laat zal Saul me doden. Ik kan het best naar het land van de Filistijnen vluchten.[e] Dan zal Saul niet meer in het hele gebied van Israël naar me zoeken[f] en kan ik aan hem ontsnappen.’ **2** David vertrok dus met zijn 600 mannen[g] naar Achis,[h] de zoon van Maoch, de koning van Gath. **3** David en zijn mannen gingen met hun gezinnen bij Achis in Gath wonen. David nam zijn twee vrouwen mee: Ahinoam[i] uit Jizreël en Abigaïl[j] uit Karmel, de weduwe van Nabal. **4** Toen Saul te horen kreeg dat David naar Gath was gevlucht, gaf hij zijn zoektocht op.[k]

5 Daarna zei David tegen Achis: ‘Als u het goedvindt, laat me dan in een van de steden op het platteland wonen. Want waarom zou uw dienaar bij u in de koningsstad wonen?’ **6** Daarom gaf Achis hem die dag Ziklag.[l] Vandaar dat Ziklag tot op de dag van vandaag van de koningen van Juda is.

7 David bleef een jaar en vier maanden in het land van de Filistijnen.[m] **8** Hij trok er met zijn mannen geregeld op uit om de Gesurieten,[n] de Girzieten en de Amalekieten[o] te overvallen, want die woonden in het gebied van Telam tot Sur[p] en tot Egypte. **9** Telkens wanneer David in dat gebied toesloeg, liet hij geen enkele man of vrouw in leven.[a] Hij nam wel schapen, runderen, ezels, kamelen en kleding mee en ging steeds terug naar Achis. **10** Achis vroeg altijd: ‘Waar hebben jullie vandaag geplunderd?’ David antwoordde dan: ‘In het zuiden* van Juda’[b] of: ‘In het zuiden van het gebied van de Jerahmeëlieten’[c] of: ‘In het zuiden van het gebied van de Kenieten.’[d] **11** David spaarde geen enkele man of vrouw om die mee te nemen naar Gath, zodat ze niet konden verraden wat hij had gedaan. (Al de tijd dat hij in het land van de Filistijnen woonde, volgde hij die aanpak.) **12** Daardoor geloofde Achis David en hij zei bij zichzelf: ‘Zijn volk Israël kan hem vast niet meer luchten of zien, dus hij blijft voor altijd mijn dienaar.’

28 In die tijd verzamelden de Filistijnen hun troepen om oorlog te voeren tegen Israël.[e] Achis zei dus tegen David: ‘Je begrijpt natuurlijk wel dat jij en je mannen aan onze kant moeten strijden.’[f] **2** David antwoordde: ‘U weet heel goed wat uw dienaar zal doen.’ Achis zei: ‘Daarom zal ik je als mijn vaste lijfwacht* aanstellen.’[g]

3 Samuël was inmiddels gestorven. Heel Israël had over hem gerouwd en hij was in zijn woonplaats Rama begraven.[h] En Saul had de mediums en de waarzeggers uit het land verwijderd.[i]

4 De Filistijnen verzamelden hun troepen en sloegen hun kamp op in Sunem.[j] Daarom riep Saul heel Israël bij elkaar, en zij sloegen op de Gilboa hun kamp op.[k] **5** Toen Saul het kamp van de Filistijnen zag, sloeg de schrik

HFST. 26
a 1Sa 24:6; 1Sa 26:9
b Ps 34:19
c 1Sa 24:19
d 1Sa 24:22; 1Sa 27:4

HFST. 27
e 1Sa 19:18; 1Sa 22:1, 5
f 1Sa 18:29; 1Sa 23:23
g 1Sa 25:13; 1Sa 30:9
h 1Sa 21:10, 14; 1Sa 27:12
i 1Sa 25:43
j 1Sa 25:39, 42
k 1Sa 23:14; 1Sa 26:25
l Joz 19:1, 5; 1Sa 30:1; 2Sa 1:1; 1Kr 12:1, 20
m 1Sa 29:3
n Joz 13:1, 2
o Ge 36:12; Ex 17:8, 14; Nu 13:29; 1Sa 15:2; 2Sa 1:1
p Ge 25:17, 18; Ex 15:22; 1Sa 15:7

2de kolom
a De 25:19; 1Sa 15:3
b Joz 15:1, 2
c 1Kr 2:9
d Nu 24:21; 1Sa 15:6

HFST. 28
e 1Sa 14:52
f 1Sa 27:12; 1Sa 29:3
g 1Sa 29:2
h 1Sa 25:1
i Ex 22:18; Le 19:31; Le 20:6, 27; De 18:10, 11; Opb 21:8
j Joz 19:17, 18; 2Kon 4:8
k 1Sa 31:1; 2Sa 1:21; 2Sa 21:12

26:24 *Of ‘ziel’. **27:1** *Lett.: ‘in zijn hart’. **27:10** *Of ‘de Negeb’. **28:2** *Lett.: ‘als bewaker van mijn hoofd alle dagen’.

hem om het hart.[a] **6** Saul vroeg Jehovah steeds weer om leiding,[b] maar Jehovah gaf geen antwoord, niet via dromen, niet via de urim[c] en niet via de profeten. **7** Uiteindelijk zei Saul tegen zijn dienaren: ‘Zoek voor mij een vrouw die een medium is,[d] zodat ik haar kan raadplegen.’ Zijn dienaren antwoordden: ‘In En-Dor[e] is een vrouw die een medium is.’

8 Saul vermomde zich door andere kleren aan te trekken en ging ’s nachts met twee van zijn mannen naar de vrouw toe. Hij zei: ‘Kunt u als medium voor mij de toekomst voorspellen?[f] Ik zal zeggen wie u moet oproepen.’ **9** Maar de vrouw zei tegen hem: ‘U weet wat Saul heeft gedaan, dat hij de mediums en de waarzeggers uit het land heeft verwijderd.[g] Waarom probeert u me* dan in de val te lokken en me te laten doden?’[h] **10** Toen zwoer Saul haar bij Jehovah: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, u zult hiervoor niet schuldig worden bevonden!’ **11** De vrouw zei: ‘Wie zal ik voor u oproepen?’ Hij antwoordde: ‘Roep Samuël voor me op.’ **12** Toen de vrouw ‘Samuël’*[i] zag, begon ze hard te schreeuwen. Ze zei tegen Saul: ‘Waarom hebt u me bedrogen? U bent Saul!’ **13** De koning zei tegen haar: ‘Je hoeft niet bang te zijn. Vertel me wat je hebt gezien.’ De vrouw antwoordde: ‘Ik zie iemand uit de aarde omhoogkomen die op een god lijkt.’ **14** Hij vroeg meteen: ‘Hoe ziet hij eruit?’ Ze antwoordde: ‘Er verschijnt een oude man die een mantel om heeft.’[j] Toen besefte Saul dat het ‘Samuël’ was, en hij viel op zijn knieën en boog diep.

15 ‘Samuël’ zei tegen Saul: ‘Waarom stoor je me door me te laten oproepen?’ Saul antwoordde: ‘Ik heb grote problemen. De Filistijnen voeren oorlog tegen me, en God heeft me in de steek gelaten. Hij geeft me geen antwoord meer, niet via de profeten en ook niet via dromen.[a] Daarom heb ik u laten oproepen om te vragen wat ik moet doen.’[b]

16 Toen zei ‘Samuël’: ‘Waarom raadpleeg je mij nu Jehovah je verlaten heeft[c] en je tegenstander geworden is? **17** Jehovah zal doen wat hij via mij heeft voorspeld: Jehovah zal het koningschap van je losscheuren en aan een ander geven, aan David.[d] **18** Je hebt Jehovah niet gehoorzaamd en je hebt de Amalekieten niet omgebracht,[e] die zich zijn brandende woede op de hals hadden gehaald. Daarom doet Jehovah je dit op deze dag aan. **19** En Jehovah zal Israël samen met jou in handen van de Filistijnen laten vallen,[f] en morgen zullen jij[g] en je zonen[h] bij mij zijn. Jehovah zal ook het leger van Israël aan de Filistijnen overleveren.’[i]

20 Meteen viel Saul languit op de grond en hij was doodsbang vanwege de woorden van ‘Samuël’. Hij had geen kracht meer omdat hij de hele dag en de hele nacht niets had gegeten. **21** De vrouw ging naar Saul toe en zag dat hij erg van streek was. Ze zei tegen hem: ‘Uw dienares heeft gedaan wat u zei, en ik heb mijn leven op het spel gezet*[j] om te doen wat u vroeg. **22** Luister alstublieft naar wat uw dienares te zeggen heeft. Laat me u wat brood geven en eet, zodat u weer een beetje op krachten komt voordat u vertrekt.’ **23** Hij weigerde en zei dat hij niets wilde eten. Maar zijn dienaren en ook de vrouw bleven bij hem aandringen. Uiteindelijk luisterde hij naar hen, stond op van de grond en ging op het bed zitten.

28:9 * Of ‘mijn ziel’. 28:12 * Of ‘wat Samuël leek te zijn’.

28:21 * Of ‘mijn ziel in mijn hand gelegd’.

HFST. 28
a 1Sa 28:20
b 1Sa 14:37
c Ex 28:30, Nu 27:21
d Ex 22:18, Le 19:31, Le 20:6, 1Sa 15:23, 1Sa 28:3
e Joz 17:11
f De 18:10, 11, 1Kr 10:13
g 1Sa 28:3
h Ex 22:18, Le 20:27
i 1Sa 28:3
j 1Sa 15:27

2de kolom
a 1Sa 28:6
b Le 19:31
c 1Sa 15:23, 1Sa 16:14
d 1Sa 13:14, 1Sa 15:28, 1Sa 16:13, 1Sa 24:20
e 1Sa 15:9, 1Kr 10:13
f 1Sa 28:1, 1Sa 31:1
g 1Sa 31:5
h 1Sa 31:2, 2Sa 2:8
i 1Sa 31:7
j Le 20:27

24 De vrouw had een mestkalf in huis. Ze slachtte* het dus snel. Ook nam ze meel, kneedde deeg en bakte ongezuurd brood. **25** Toen zette ze het Saul en zijn dienaren voor. Nadat ze gegeten hadden, stonden ze op en vertrokken terwijl het nog nacht was.[a]

29 De Filistijnen[b] verzamelden al hun troepen bij A̱fek, terwijl het kamp van de Israëlieten bij de bron in Ji̱zreël[c] was. **2** En de vorsten van de Filistijnen trokken voorbij met hun groepen van honderd en van duizend, en David en zijn mannen kwamen achteraan met A̱chis.[d] **3** Toen zeiden de aanvoerders van de Filistijnen: ‘Wat doen die Hebreeën hier?’ A̱chis antwoordde: ‘Dat is David, de dienaar van koning Saul van Israël, die al meer dan een jaar bij me is.[e] Vanaf de dag dat hij naar me overgelopen is, heb ik nog nooit iets op hem aan te merken gehad.’ **4** Maar de aanvoerders van de Filistijnen werden boos op A̱chis, en ze zeiden tegen hem: ‘Stuur die man terug.[f] Laat hem teruggaan naar de plaats die je hem hebt toegewezen. We willen niet dat hij met ons meegaat. Stel dat hij zich tijdens het gevecht tegen ons keert![g] Want waarmee zou hij zijn heer een groter plezier doen dan met de hoofden van onze mannen? **5** Dat is toch die David voor wie ze dansten en zongen:

“Saul versloeg er duizenden
en David tienduizenden”?’[h]

6 A̱chis[i] riep David daarom bij zich en zei tegen hem: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, jij bent oprecht, en ik wil graag dat je met mijn leger meegaat in de strijd.[j] Want vanaf de dag dat je bij me bent gekomen, heb ik nog nooit iets op je aan te merken gehad.[a] Maar de vorsten vertrouwen je niet.[b] **7** Ga dus terug in vrede, en doe niets waar de vorsten van de Filistijnen zich aan kunnen ergeren.’ **8** Maar David zei tegen A̱chis: ‘Wat heb ik verkeerd gedaan? Al de tijd dat ik bij u ben, hebt u toch niets op uw dienaar aan te merken gehad? Waarom zou ik niet met u meegaan en tegen de vijanden van mijn heer de koning strijden?’ **9** A̱chis antwoordde: ‘Ik ben ervan overtuigd dat het goed zit: je bent als een engel van God geweest.[c] Maar de aanvoerders van de Filistijnen hebben gezegd: “We willen niet dat hij met ons meegaat in de strijd.” **10** Sta dus vroeg in de morgen op, samen met de dienaren van je heer die met je meegekomen zijn. Vertrek morgenvroeg zodra het licht wordt.’

11 David en zijn mannen stonden dus vroeg op om terug te gaan naar het land van de Filistijnen. En de Filistijnen trokken op naar Ji̱zreël.[d]

30 Toen David en zijn mannen op de derde dag in Zi̱klag[e] kwamen, hadden de Amalekieten[f] een inval gedaan in het zuiden* en in Zi̱klag. Ze hadden Zi̱klag aangevallen en de stad in brand gestoken. **2** De vrouwen en alle andere inwoners, jong en oud, hadden ze gevangengenomen.[g] Ze hadden niemand gedood, maar ze hadden hen meegenomen en waren daarna weer vertrokken. **3** Toen David en zijn mannen bij de stad kwamen, zagen ze dat die was platgebrand en dat hun vrouwen, hun zonen en hun dochters als gevangenen waren meegenomen. **4** David en zijn mannen begonnen luid te huilen tot ze geen kracht meer hadden om te huilen. **5** Ook Davids twee vrouwen waren gevangen-

28:24 * Of ‘offerde’.

30:1 * Of ‘de Negeb’.

HFST. 28
a 1Sa 28:8

HFST. 29
b 1Sa 28:1
c Joz 19:17, 18; 1Sa 29:11
d 1Sa 28:2
e 1Sa 27:7, 12
f 1Kr 12:19
g 1Sa 14:21
h 1Sa 18:7; 1Sa 21:11
i 1Sa 21:10; 1Sa 27:2
j 1Sa 28:2

2de kolom
a 1Sa 27:11, 12
b 1Sa 29:3, 9
c 1Sa 27:12
d Joz 19:17, 18; 1Sa 29:1

HFST. 30
e Joz 15:21, 31; 1Sa 27:5, 6
f Ge 36:12; Ex 17:14; 1Sa 15:2; 1Sa 27:8
g 1Sa 27:3

genomen: Ahinoam uit Jizreël en
Abigaïl, de weduwe van de Karme-
liet Nabal.[a] **6** David was wanho-
pig, want de mannen hadden het
erover hem te stenigen. Ze* wa-
ren erg verbitterd over het ver-
lies van hun zonen en dochters.
Maar David zocht steun bij Jeho-
vah, zijn God.[b]
7 David zei toen tegen de
priester Abjathar,[c] de zoon van
Achimelech: ‘Breng me alsjeblieft
de efod.’[d] Abjathar bracht hem
dus de efod. **8** David vroeg Je-
hovah om leiding[e] en zei: ‘Zal ik
die roversbende achtervolgen?
Haal ik ze nog in?’ Hij antwoord-
de: ‘Ja, achtervolg ze, want je
zult ze zeker inhalen en alles te-
rughalen.’[f]
9 David ging meteen met zijn
600 mannen[g] op weg, en ze gin-
gen door tot aan Wadi* Besor.
Daar bleef een deel van de man-
nen achter. **10** Met 400 man-
nen zette David de achtervol-
ging voort, maar 200 mannen
waren zo moe dat ze Wadi Be-
sor niet overstaken en achter-
bleven.[h]
11 Op het land troffen ze een
Egyptische man aan en ze brach-
ten die bij David. Ze gaven hem
brood te eten en water te drin-
ken. **12** Ook gaven ze hem een
stuk koek van samengeperste vij-
gen en twee rozijnenkoeken. Na-
dat hij had gegeten, kwam hij
weer op krachten.* Hij had na-
melijk al drie dagen en drie
nachten niets gegeten of gedron-
ken. **13** David vroeg hem: ‘Bij
wie hoor je en waar kom je van-
daan?’ Hij antwoordde: ‘Ik ben een
Egyptische bediende, de slaaf van
een Amalekiet, maar mijn mees-
ter heeft me achtergelaten omdat
ik drie dagen geleden ziek werd.
14 We hebben een inval gedaan
in het zuiden* van het gebied van
de Kerethieten[a] en dat van Kaleb[b]
en in het gebied van Juda, en Zik-
lag hebben we in brand gestoken.’
15 David zei tegen hem: ‘Wil je mij
naar die roversbende brengen?’
Hij antwoordde: ‘Als u me bij God
zweert dat u me niet zult doden
en dat u me niet aan mijn mees-
ter zult uitleveren, zal ik u naar
de roversbende brengen.’
16 Hij bracht hem erheen. De
Amalekieten hadden zich over
een groot gebied verspreid en wa-
ren aan het eten, drinken en
feestvieren omdat ze een grote
buit hadden meegenomen uit het
land van de Filistijnen en het land
van Juda. **17** David sloeg ze
neer van de ochtendschemering
tot de volgende avond. Niemand
ontkwam,[c] op 400 mannen na die
op kamelen vluchtten. **18** David
haalde alles terug wat de Amale-
kieten hadden meegenomen,[d] en
hij bevrijdde ook zijn twee vrou-
wen. **19** Er ontbrak helemaal
niets, groot of klein. Ze kregen
hun zonen en dochters en de buit
terug.[e] David bracht alles terug
wat was meegenomen. **20** David
nam ook alle schapen en runde-
ren mee, en zijn mannen dreven
die vóór hun eigen vee uit. Ze zei-
den: ‘Dit is Davids buit.’
21 Uiteindelijk kwam David bij
de 200 mannen die te moe wa-
ren geweest om mee te gaan en
die bij Wadi Besor waren achter-
gebleven.[f] Ze kwamen David en
degenen die bij hem waren te-
gemoet. Toen David bij de man-
nen kwam, vroeg hij hoe het
met ze ging. **22** Maar onder Da-
vids mannen bevonden zich ook
slechte, waardeloze mannen, die
zeiden: ‘Ze zijn niet met ons mee-
gegaan, dus krijgen ze ook geen
deel van de buit die we heb-
ben teruggehaald. Ze mogen al-
leen hun eigen vrouw en kinderen

HFST. 30
a 1Sa 25:42; 1Sa 25:43
b Ps 18:6; Ps 31:1, 9; Ps 34:19; Ps 143:5
c 1Sa 22:20; 1Kon 2:26
d 1Sa 23:9
e Nu 27:21; Re 20:28; 1Sa 23:2, 11; 1Sa 28:6
f 1Sa 30:18; Ps 34:19
g 1Sa 23:13; 1Sa 27:2
h 1Sa 30:21

2de kolom
a 2Sa 8:18; 1Kon 1:38; 1Kr 18:17; Ez 25:16; Ze 2:5
b Joz 14:13
c Ex 17:14
d 1Sa 30:3
e 1Sa 30:8; Ps 34:19
f 1Sa 30:10

30:6 *Of ‘de ziel van het hele volk’. **30:9** *Zie Woordenlijst. **30:12** *Lett.: ‘kwam zijn geest in hem terug’.

30:14 *Of ‘de Negeb’.

meenemen en dan kunnen ze vertrekken.’ **23** Maar David zei: ‘Dat kunnen jullie niet maken, mijn broeders, want Jehovah heeft ons dit gegeven. Hij heeft ons beschermd en de roversbende die ons heeft aangevallen aan ons overgeleverd.[a] **24** Niemand zal het met jullie eens zijn. Degene die is meegegaan in de strijd krijgt evenveel als degene die bij de uitrusting is gebleven.[b] We zullen alles samen delen.’[c] **25** Op die dag stelde David dat als regel in en die geldt in Israël nog steeds als wet.

26 Toen David in Ziklag terugkwam, stuurde hij een deel van de buit naar de oudsten van Juda met wie hij bevriend was. Hij zei: ‘Hier is een geschenk* voor jullie uit de buit van Jehovah’s vijanden.’ **27** Hij stuurde geschenken naar de oudsten van Bethel,[d] van Ramoth in de Negeb,* van Jattir,[e] **28** van Aroër, van Sifmoth, van Estemoa,[f] **29** van Rachal, van de steden van de Jerahmeëlieten,[g] van de steden van de Kenieten,[h] **30** van Horma,[i] van Bor-Asan, van Athach, **31** van Hebron[j] en van alle plaatsen waar David en zijn mannen vaak waren geweest.

31 De Filistijnen voerden oorlog tegen Israël.[k] De mannen van Israël sloegen voor ze op de vlucht en velen van hen sneuvelden op de berg Gilboa.[l] **2** De Filistijnen zaten Saul en zijn zonen op de hielen en doodden Jonathan,[m] Abinadab en Malkisua, de zonen van Saul.[n] **3** Vervolgens richtte de strijd zich in alle hevigheid tegen Saul. De boogschutters kregen hem in het oog en verwondden hem ernstig.[o] **4** Toen zei Saul tegen zijn wapendrager: ‘Trek je zwaard en steek me neer. Dan kunnen die onbesneden mannen[a] me niet neersteken en wreed behandelen.’* Maar zijn wapendrager was te bang en wilde het niet doen. Daarom greep Saul het zwaard en stortte zich erin.[b] **5** Toen de wapendrager zag dat Saul dood was,[c] stortte ook hij zich in zijn zwaard en stierf met hem. **6** Zo kwamen Saul, zijn drie zonen, zijn wapendrager en al zijn mannen die dag om het leven.[d] **7** De Israëlieten in de vallei* en in de Jordaanstreek zagen dat het leger van Israël gevlucht was en dat Saul en zijn zonen gestorven waren. Toen verlieten ze hun steden en vluchtten,[e] waarna de Filistijnen kwamen en de steden bezetten.

8 De volgende dag gingen de Filistijnen op pad om de gesneuvelde Israëlieten te plunderen. Op de berg Gilboa[f] vonden ze de lichamen van Saul en zijn drie zonen. **9** Ze hakten Sauls hoofd eraf en trokken hem zijn wapenrusting uit. Daarna stuurden ze boodschappers rond in het land van de Filistijnen om het nieuws onder het volk en in de huizen* van hun afgoden[g] bekend te maken.[h] **10** Vervolgens legden ze zijn wapenrusting in het huis van de Astorethbeelden en hingen ze zijn lichaam aan de muur van Beth-San.[i] **11** Toen de inwoners van Jabes-Gilead[j] hoorden wat de Filistijnen met Saul hadden gedaan, **12** trokken alle strijders uit. Ze liepen de hele nacht door en haalden de lichamen van Saul en zijn zonen van de muur van Beth-San. Toen gingen ze terug naar Jabes en verbrandden daar de lichamen. **13** Daarna begroeven ze de botten[k] onder de tamariskboom in Jabes[l] en gingen ze zeven dagen vasten.

30:26 * Lett.: ‘zegen’. 30:27 * Of ‘het zuiden’.

31:4 * Of ‘mishandelen’. 31:7 * Of ‘laagvlakte’. 31:9 * Of ‘tempels’.

HFST. 30
a 1Sa 30:8
b 1Sa 30:10
c Nu 31:27; Joz 22:8; Ps 68:12
d Joz 19:4, 8
e Joz 15:20, 48; Joz 21:8, 14
f Joz 15:20, 50; Joz 21:8, 14
g 1Sa 27:10; 1Kr 2:9
h Re 1:16; 1Sa 15:6
i Nu 21:3; Joz 19:1, 4; Re 1:17
j Joz 14:13; 2Sa 2:1

HFST. 31
k 1Sa 14:52; 1Sa 29:1
l 1Sa 28:4; 2Sa 1:21; 1Kr 10:1-5
m 1Sa 13:2
n 1Kr 8:33
o 2Sa 1:4, 6

2de kolom
a 1Sa 17:26; 2Sa 1:20
b 1Kr 10:4
c 1Sa 26:10; 1Kr 10:13
d 1Sa 28:19; 1Kr 10:6, 7
e 1Sa 13:6
f 1Sa 28:4; 1Sa 31:1; 2Sa 1:6; 1Kr 10:8-12
g Re 16:23
h 2Sa 1:20
i Joz 17:11; Re 1:27
j 1Sa 11:1, 9-11
k 2Sa 21:12
l 2Sa 2:4, 5

HET TWEEDE BOEK

SAMUËL

INHOUD

1 Na Sauls dood kwam Da-
vid terug van zijn overwin-
ning op* de Amalekieten en ging
hij naar Ziklag.[a] Twee dagen gin-
gen voorbij. **2** Op de derde dag
kwam er een man uit het kamp
van Saul. Zijn kleren waren ge-
scheurd en hij had aarde op zijn
hoofd. Toen hij bij David kwam,
liet hij zich op zijn knieën vallen
en boog diep.
3 David vroeg hem: ‘Waar kom
je vandaan?’ Hij antwoordde: ‘Uit
het kamp van Israël. Ik ben ge-
vlucht.’ **4** David vroeg: ‘Hoe is
het afgelopen? Vertel het me als-
jeblieft.’ Hij zei: ‘Het leger is op
de vlucht geslagen en velen zijn
gesneuveld. Zelfs Saul en zijn
zoon Jonathan zijn omgekomen.’[b]
5 Toen zei David tegen de jonge
man die het bericht bracht: ‘Hoe
weet je dat Saul en zijn zoon Jo-
nathan omgekomen zijn?’ **6** ‘Ik
kwam toevallig op de berg Gil-
boa’,[c] vertelde de jonge man, ‘en
daar zag ik Saul, die op zijn speer
leunde. De strijdwagens en rui-
ters hadden hem bijna ingehaald.[d]
7 Hij draaide zich om, zag mij
en riep me. Ik zei: “Hier ben ik!”
8 “Wie ben je?”, vroeg hij. Ik ant-
woordde: “Ik ben een Amalekiet.”[e]
9 Toen zei hij: “Kom hier en dood
me. Want ik leef nog,* maar ik
lijd ondraaglijke pijn.” **10** Ik ging
dus naar hem toe en doodde
hem,[f] want ik wist dat hij zo ern-
stig gewond was dat hij het niet
zou overleven. Daarna haalde ik
de kroon* van zijn hoofd en de
armband van zijn arm en bracht
ze hier naar mijn heer.’
11 Toen greep David zijn kle-
ren en scheurde ze, en alle
mannen die bij hem waren, de-
den hetzelfde. **12** Ze jammerden,
huilden en vastten[g] tot de avond
vanwege Saul, zijn zoon Jona-
than, het volk van Jehovah en
het huis van Israël,[a] omdat ze wa-
ren omgekomen door het zwaard.
13 David vroeg aan de jonge
man die hem het bericht had ge-
bracht: ‘Waar kom je vandaan?’
Hij antwoordde: ‘Ik ben de zoon
van een Amalekiet die als vreem-
deling in Israël woont.’ **14** Toen
zei David: ‘Hoe durfde je je hand
uit te steken tegen de gezalfde
van Jehovah[b] en hem te doden?’
15 David riep een van zijn jon-
ge mannen en zei tegen hem:
‘Kom hier en dood hem.’ De jon-
ge man sloeg hem dus neer zo-
dat hij stierf.[c] **16** David zei: ‘Je
bent verantwoordelijk voor je
eigen dood.* Je eigen mond heeft
je beschuldigd doordat je zei: “Ik
heb de gezalfde van Jehovah ge-
dood.”’[d]
17 Toen zong David dit klaag-
lied* over Saul en zijn zoon Jo-
nathan,[e] **18** en hij zei dat het
volk van Juda het lied moest le-
ren. Het heet ‘De boog’ en het
staat in het boek van Jasjar:[f]

19 ‘Je trots, o Israël, ligt ge-
sneuveld op je hoogten.[g]
Je dappere strijders zijn
gevallen.
20 Vertel het niet rond in Gath,[h]
maak het niet bekend op de
straten van Askelon.
Anders zullen de dochters
van de Filistijnen zich
verheugen
en de dochters van de on-
besneden mannen juichen.
21 O bergen van Gilboa,[i]
laat er geen dauw, geen
regen op je zijn,
geen velden met heilige
bijdragen.[j]
Daar werd het schild van
dappere strijders onteerd,
het schild van Saul, niet
langer met olie gezalfd.

HFST. 1
a 1Sa 27:5, 6
b 1Sa 31:1, 6; 1Kr 10:4, 6
c 1Sa 28:4; 1Kr 10:1
d 1Sa 31:3; 1Kr 10:3
e Ex 17:16; De 25:19; 1Sa 15:20; 1Sa 30:1
f 1Sa 31:4
g 1Sa 31:11, 13

2de kolom
a 1Sa 31:1
b Nu 12:8; 1Sa 24:6; 1Sa 26:9; 1Sa 31:4
c 2Sa 4:10
d 2Sa 1:6, 10
e 1Sa 31:6
f Joz 10:13
g 1Sa 31:8
h 1Sa 31:9
i 1Sa 31:1; 1Kr 10:1
j Le 27:16

1:1 *Of ‘het neerslaan van’. **1:9** *Of ‘mijn hele ziel is nog in me’. **1:10** *Of ‘diadeem’.

1:16 *Lett.: ‘Je bloed komt op je eigen hoofd.’ **1:17** *Of ‘rouwlied’.

22 Zonder het bloed van verslagenen of het vet van dappere strijders
keerde de boog van Jonathan niet terug,[a]
het zwaard van Saul miste nooit zijn doel.[b]
23 Saul en Jonathan,[c] bij leven bemind en geliefd,*
bij de dood niet gescheiden.[d]
Sneller dan arenden waren ze,[e]
sterker dan leeuwen.[f]
24 Dochters van Israël, treur over Saul.
Hij kleedde jullie in rijkversierd scharlaken,*
bracht gouden sieraden aan op jullie kleding.
25 De dappere mannen zijn gevallen in de strijd!
Jonathan ligt gesneuveld op de hoogten![g]
26 Ik ben door verdriet overweldigd, mijn broeder Jonathan,
je was me heel dierbaar.[h]
Jouw liefde betekende meer voor me dan de liefde van vrouwen.[i]
27 Zo zijn de dappere strijders gevallen
en de oorlogswapens vergaan!’

2 Later ging David Jehovah om
raad vragen.[j] Hij zei: ‘Zal ik
naar een van de steden van Juda
gaan?’ Jehovah antwoordde: ‘Ga.’
Toen vroeg David: ‘Waar zal ik
naartoe gaan?’ Hij zei: ‘Naar Hebron.’[k]
2 David ging er dus heen
met zijn twee vrouwen: Ahinoam[l] uit Jizreël en Abigaïl,[m] de
weduwe van de Karmeliet Nabal.
3 Ook de mannen die bij hem waren[n] en hun gezinnen gingen met
hem mee. Ze vestigden zich in
de steden rond Hebron. 4 Toen
kwamen de mannen van Juda en
zalfden David daar tot koning
over het huis van Juda.[a]

Ze zeiden tegen David: ‘Saul is
door de mannen van Jabes-Gilead
begraven.’ 5 David stuurde daarom boodschappers naar de mannen van Jabes-Gilead en liet tegen ze zeggen: ‘Mag Jehovah
jullie zegenen omdat jullie loyale liefde hebben getoond voor jullie heer Saul door hem te begraven.[b] 6 En mag Jehovah loyale
liefde en trouw voor jullie tonen.
Ook ik zal goed voor jullie zijn
omdat jullie dit hebben gedaan.[c]
7 Wees dus sterk* en moedig,
want jullie heer Saul is dood, en
het huis van Juda heeft mij tot
koning over hen gezalfd.’

8 Maar Sauls legeraanvoerder
Abner,[d] de zoon van Ner, was
met Sauls zoon Isboseth[e] de rivier overgestoken en had hem
naar Mahanaïm[f] gebracht. 9 Hij
maakte hem koning over Gilead,[g]
de Aschurieten, Jizreël,[h] Efraïm[i]
en Benjamin, en over heel Israël. 10 Sauls zoon Isboseth was
40 jaar toen hij koning over Israël
werd, en hij regeerde twee jaar.
Alleen het huis van Juda steunde
David.[j] 11 David regeerde zeven
jaar en zes maanden vanuit Hebron als koning over het huis van
Juda.[k]

12 Na een tijdje trokken Abner,
de zoon van Ner, en de dienaren
van Sauls zoon Isboseth van Mahanaïm[l] naar Gibeon.[m] 13 Ook
Joab,[n] de zoon van Zeruja,[o] en
de dienaren van David gingen op
weg. Ze troffen elkaar bij de vijver van Gibeon, en de groepen gingen ieder aan een kant
van de vijver zitten. 14 Uiteindelijk zei Abner tegen Joab: ‘Laat de
jonge mannen opstaan en tegen elkaar vechten terwijl wij toekijken.’
Joab zei: ‘Dat is goed.’ 15 Ze
stonden dus op en gingen naar

HFST. 1
a 1Sa 18:4; 1Sa 20:20
b 1Sa 14:47
c 1Sa 18:1
d 1Sa 31:6; 1Kr 10:6
e Job 9:26
f Sp 30:30
g 1Sa 31:8
h 1Sa 18:1, 3
i 1Sa 19:2; 1Sa 20:17, 41; 1Sa 23:16-18; Sp 17:17; Sp 18:24

HFST. 2
j Nu 27:21; 1Sa 28:6
k Ge 23:2; Nu 13:22; Joz 14:14; Joz 20:7; 2Sa 5:1; 1Kon 2:11
l 1Sa 25:43
m 1Sa 25:42; 1Sa 30:5
n 1Sa 22:1, 2; 1Sa 27:2; 1Kr 12:1

2de kolom
a Ge 49:10; 1Sa 15:24, 28; 1Sa 16:13; 2Sa 5:4, 5; 1Kr 11:3
b 1Sa 31:11-13
c 2Sa 9:7; 2Sa 10:2
d 1Sa 14:50; 1Sa 17:55; 1Sa 26:5; 2Sa 4:1; 1Kon 2:5
e 2Sa 4:5-8; 2Sa 4:12
f Ge 32:1, 2; Joz 13:29, 30
g Joz 13:8, 11
h Joz 19:17, 18
i Joz 16:5-8
j 2Sa 2:4
k 1Kr 3:4
l 2Sa 2:8
m Joz 10:12; Joz 18:21, 25; Joz 21:8, 17; 2Sa 20:8; 2Kr 1:3
n 2Sa 8:16; 2Sa 20:23; 1Kon 1:5, 7
o 1Kr 2:15, 16

1:23 *Of ‘aangenaam’. 1:24 *Of ‘rijkversierde felrode stoffen’.

2:7 *Lett.: ‘laten jullie handen sterk zijn’.

de andere kant: 12 Benjaminieten uit de groep van Isboseth, Sauls zoon, en 12 dienaren van David. **16** Ze grepen elkaar bij het hoofd en staken hun zwaard in de zij van hun tegenstander, zodat ze allemaal neervielen. Daarom wordt die plaats in Gibeon Helkath-Hazzurim genoemd.

17 Er volgde die dag een hevige strijd, en Abner en de mannen van Israël werden uiteindelijk door de dienaren van David verslagen. **18** De drie zonen van Zeruja[a] waren er ook: Joab,[b] Abisaï[c] en Asaël.[d] Asaël liep zo snel als een gazelle in het open veld. **19** Hij achtervolgde Abner en bleef hem constant op de hielen zitten.* **20** Toen keek Abner om en vroeg: 'Ben jij het, Asaël?' Hij antwoordde: 'Jazeker.' **21** Abner zei: 'Ga toch een andere kant op.* Grijp een van de jonge mannen en pak hem zijn uitrusting af.' Maar Asaël bleef hem achtervolgen. **22** Daarom zei Abner nog eens: 'Laat me toch met rust! Anders moet ik je doden. Hoe kan ik je broer Joab dan nog onder ogen komen?' **23** Maar hij weigerde de achtervolging op te geven. Toen stak Abner hem met het achtereinde van de speer in zijn buik[e] en de speer kwam er aan de andere kant weer uit. Asaël viel neer en stierf ter plekke. Iedereen die bij de plek kwam waar hij gestorven was, bleef daar stilstaan.

24 Vervolgens gingen Joab en Abisaï achter Abner aan. Bij zonsondergang kwamen ze bij de heuvel Amma, die tegenover Giach ligt, op de weg naar de woestijn van Gibeon. **25** Daar verzamelden de Benjaminieten zich als één groep achter Abner en ze namen stelling op de top van een heuvel. **26** Abner riep naar Joab: 'Zal het zwaard dan altijd blijven verslinden? Zie je niet dat er alleen maar bittere ellende van komt? Hoelang duurt het nog voordat je het volk bevel geeft om de achtervolging van hun broeders op te geven?' **27** Joab antwoordde: 'Zo zeker als de ware God leeft, als je niets had gezegd, zouden de mannen pas tegen de ochtend zijn opgehouden met het achtervolgen van hun broeders.' **28** Joab blies op de hoorn, waarna zijn mannen stopten met de achtervolging van Israël, en de strijd werd gestaakt.

29 Abner en zijn mannen trokken de hele nacht door de Araba,[a] staken de Jordaan over, gingen het hele ravijn door* en kwamen uiteindelijk in Mahanaïm.[b] **30** Nadat Joab de achtervolging van Abner had gestaakt, verzamelde hij al zijn mannen. Behalve Asaël ontbraken er nog 19 dienaren van David. **31** Maar Davids dienaren hadden de Benjaminieten en de mannen van Abner verslagen. Ze hadden 360 van hun mannen gedood. **32** Ze namen Asaël[c] mee en begroeven hem in het graf van zijn vader in Bethlehem.[d] Daarna trokken Joab en zijn mannen de hele nacht verder, en bij zonsopgang bereikten ze Hebron.[e]

3 De oorlog tussen het huis van Saul en het huis van David sleepte zich voort. David werd steeds sterker,[f] terwijl het huis van Saul steeds zwakker werd.[g]

2 Ondertussen werd David in Hebron[h] vader van zonen. Zijn eerstgeboren zoon was Amnon,[i] bij zijn vrouw Ahinoam[j] uit Jizreël. **3** De tweede was Kileab, bij zijn vrouw Abigaïl,[k] de weduwe van de Karmeliet Nabal, en de derde was Absalom,[l] de zoon van Maächa, de dochter van koning

---

HFST. 2
a 1Kr 2:15, 16
b 2Sa 10:7; 2Sa 24:2; 1Kon 11:15; 1Kr 11:6
c 1Sa 26:6; 2Sa 20:6; 1Kr 11:20
d 2Sa 3:27; 2Sa 23:24; 1Kr 27:1, 7
e 2Sa 3:27

2de kolom
a De 1:7; Joz 12:2, 3
b Joz 21:8, 38; 2Sa 2:8
c 2Sa 2:18; 1Kr 2:15, 16
d Ge 35:19; Ru 4:11; 1Sa 16:1
e 2Sa 2:1, 3; 1Kr 11:1

HFST. 3
f 1Sa 15:27, 28; 1Sa 24:17, 20; 1Sa 26:25
g 2Sa 2:17
h 1Kr 3:1-4
i 2Sa 13:1
j 1Sa 25:43
k 1Sa 25:42
l 2Sa 15:12

2:19 *Of 'week tijdens de achtervolging niet naar rechts of naar links'. **2:21** *Of 'naar rechts of naar links'.

2:29 *Of mogelijk 'door heel Bithron'.

Talmai[a] van Gesur. **4** De vierde was Adonia,[b] de zoon van Haggith, en de vijfde was Sefatja, de zoon van Abital. **5** De zesde was Jithream, bij Davids vrouw Egla. Die zonen kreeg David in Hebron.

6 Terwijl de oorlog tussen het huis van Saul en het huis van David voortduurde, bleef Abner[c] zijn positie in het huis van Saul versterken. **7** Nu had Saul een bijvrouw gehad die Rizpa[d] heette, de dochter van Ajja. Isboseth[e] zei tegen Abner: ‘Waarom ben je met de bijvrouw van mijn vader naar bed geweest?’[f] **8** Abner werd woedend over de woorden van Isboseth en zei: ‘Ben ik soms een hond* uit Juda? Ik heb steeds loyale liefde getoond voor het huis van je vader Saul en voor zijn broeders en zijn vrienden, en ik heb je niet in handen van David laten vallen. En toch spreek je me nu aan op een misstap met een vrouw. **9** God mag me zwaar straffen als ik niet voor David ga doen wat Jehovah hem gezworen heeft,[g] **10** namelijk dat hij het koningschap van het huis van Saul af zou nemen en de troon van David in Israël en in Juda van Dan tot Berseba zou bevestigen.’[h] **11** Uit angst voor Abner durfde Isboseth niets terug te zeggen.[i]

12 Meteen stuurde Abner mannen naar David met de boodschap: ‘Van wie is het land?’ Hij voegde eraan toe: ‘Sluit een verbond* met mij, dan zal ik alles doen wat ik kan# om heel Israël aan uw kant te krijgen.’[j] **13** David antwoordde: ‘Goed. Ik zal een verbond met je sluiten. Maar ik stel één voorwaarde: je mag me alleen onder ogen komen als je Sauls dochter Michal[k] bij me brengt.’ **14** Toen stuurde David mannen naar Sauls zoon Isboseth[a] met het bericht: ‘Geef me mijn vrouw Michal terug, met wie ik me verloofd heb voor 100 voorhuiden van Filistijnen.’[b] **15** Isboseth liet haar dus weghalen bij haar man, Paltiël,[c] de zoon van Laïs. **16** Maar haar man bleef tot aan Bahurim[d] huilend achter haar aan lopen. Ten slotte zei Abner tegen hem: ‘Ga terug!’ Toen ging Paltiël terug naar huis.

17 Intussen had Abner de oudsten van Israël het bericht gestuurd: ‘Jullie willen al een hele tijd dat David jullie koning wordt. **18** Kom dan nu in actie, want Jehovah heeft tegen David gezegd: “Door de hand van mijn dienaar David[e] zal ik mijn volk Israël uit de greep van de Filistijnen en van al hun andere vijanden redden.”’ **19** Toen sprak Abner met de Benjaminieten.[f] Hij ging ook naar David in Hebron om hem persoonlijk te vertellen wat Israël en het hele huis van Benjamin hadden besloten.

20 Toen Abner met 20 man in Hebron bij David kwam, hield David een feestmaal voor Abner en zijn mannen. **21** Abner zei tegen David: ‘Laat me op weg gaan en alle Israëlieten bij mijn heer de koning brengen. Dan zullen ze een verbond met u sluiten en zult u koning worden over alles wat u maar wenst.’* David liet Abner dus in vrede vertrekken.

22 Kort daarop kwamen Davids dienaren en Joab terug van een rooftocht. Ze brachten een grote hoeveelheid buit mee. Abner was inmiddels niet meer bij David in Hebron, want David had hem in vrede laten vertrekken. **23** Toen Joab[g] en zijn leger aankwamen, kreeg Joab te horen: ‘Abner,[h] de zoon van Ner,[i]

HFST. 3
a 2Sa 13:37
b 1Kon 1:5
c 2Sa 2:8
d 2Sa 21:8-11
e 2Sa 2:10
f 2Sa 16:21, 1Kon 2:22
g 1Sa 15:27, 28, Ps 78:70, Ps 89:20
h Re 20:1, 2Sa 24:2
i 2Sa 3:39
j 2Sa 5:3
k 1Sa 18:20, 1Sa 19:11, 1Kr 15:29

2de kolom
a 2Sa 2:10
b 1Sa 18:25, 27
c 1Sa 25:44
d 2Sa 16:5, 1Kon 2:8
e 1Sa 13:14, 1Sa 15:27, 28, 1Sa 16:1, 13, Ps 89:3, 20, Ps 132:17, Han 13:22
f 1Sa 10:20, 21, 1Kr 12:29
g 2Sa 8:16
h 1Sa 14:50, 2Sa 2:8, 22
i 1Sa 14:51

3:8 *Lett.: ‘hondenkop’. **3:12** *Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘en zie, mijn hand is met u’.

3:21 *Of ‘uw ziel verlangt’.

is bij de koning geweest, en die heeft hem in vrede laten gaan.’ **24** Joab ging dus naar de koning en zei: ‘Wat heb je gedaan? Abner is bij je geweest! Waarom heb je hem zomaar laten gaan? **25** Je kent Abner, de zoon van Ner, toch? Hij is hier gekomen om je te bedriegen. Hij wil je plannen en je hele doen en laten te weten komen.’

26 Nadat Joab bij David was weggegaan, stuurde hij mannen achter Abner aan, die hem bij de waterput Sira inhaalden en hem terugbrachten. Maar David wist hier niets van. **27** Toen Abner in Hebron terugkwam,[a] nam Joab hem binnen de poort apart alsof hij hem onder vier ogen wilde spreken. In plaats daarvan stak hij Abner in de buik omdat hij zijn broer Asaël gedood had,*[b] en Abner stierf.[c] **28** Toen David het later hoorde, zei hij: ‘Ik en mijn koninkrijk zijn in Jehovah’s ogen voor altijd onschuldig aan het bloed[d] van Abner, de zoon van Ner. **29** Mogen Joab en het hele huis van zijn vader gestraft worden.*[e] Laat er in Joabs huis altijd iemand zijn die aan een afscheiding[f] lijdt, die melaats#[g] is, die met de spinklos△ werkt, die door het zwaard omkomt of die honger lijdt!’[h] **30** Joab en zijn broer Abisaï[i] doodden Abner[j] dus omdat hij tijdens de strijd in Gibeon hun broer Asaël had omgebracht.[k]

31 Toen zei David tegen Joab en iedereen die bij hem was: ‘Scheur je kleren, bind een zak om en jammer over Abner.’ Koning David zelf liep achter de baar. **32** Ze begroeven Abner in Hebron. De koning huilde luid bij Abners graf, en het hele volk huilde mee. **33** Hij zong het volgende lied over Abner:

‘Ach Abner, moest je nu sterven als iemand zonder eer?
34 Je handen waren niet gebonden,
je voeten niet in boeien* geslagen.
Je bent als door misdadigers# omgebracht.’[a]

Toen begon het hele volk opnieuw te huilen.

35 Later, terwijl het nog dag was, kwam het volk David brood brengen om hem te troosten,* maar hij zwoer: ‘God mag me zwaar straffen als ik voor zonsondergang brood of iets anders eet!’[b] **36** Het hele volk zag het en was het ermee eens, zoals ze alles goedkeurden wat de koning deed. **37** Zijn mannen en heel Israël kwamen op die dag te weten dat de koning niet verantwoordelijk was voor de dood van Abner, de zoon van Ner.[c] **38** Toen zei de koning tegen zijn dienaren: ‘Weten jullie niet dat er vandaag een aanvoerder en een groot man in Israël[d] gevallen is? **39** Vandaag ben ik zwak, ook al ben ik tot koning gezalfd,[e] en ik kan niet op tegen de wreedheid[f] van deze mannen, de zonen van Zeruja.[g] Laat Jehovah de misdadiger de straf geven die hij verdient.’[h]

4 Toen Sauls zoon Isboseth*[i] hoorde dat Abner in Hebron gestorven was,[j] verloor hij de moed# en alle Israëlieten waren geschokt. **2** Nu waren er twee mannen die aan het hoofd stonden van de roversbenden van de zoon van Saul: de ene heette Baäna en de andere Rechab. Het waren zonen van de Beërothiet

3:27 *Lett.: ‘voor het bloed van’. **3:29** *Of ‘laat het op het hoofd van (...) terugkomen’. #Zie Woordenlijst. △Verwijst misschien naar een kreupele man die genoodzaakt is vrouwenwerk te doen.

3:34 *Lett.: ‘koper’. #Lett.: ‘de zonen van onrechtvaardigheid’. **3:35** *Of ‘rouwbrood brengen’. **4:1** *Lett.: ‘de zoon van Saul’. #Lett.: ‘werden zijn handen slap’.

HFST. 3
a 2Sa 3:20
b 2Sa 2:22, 23
c 1Kon 2:5
d Ge 9:6, Ex 21:12, Nu 35:33, De 21:9
e Ps 7:16, Ps 55:23, Sp 5:22
f Le 15:2
g Le 13:44, Nu 5:2
h De 27:24, Ps 109:2, 10
i 2Sa 2:24
j 2Sa 2:8
k 2Sa 2:23

2de kolom
a 1Kon 2:31, 32
b Re 20:26
c 2Sa 3:28, 1Kon 2:5
d 1Sa 14:50, 2Sa 2:8, 2Sa 3:12
e 2Sa 2:4
f 2Sa 19:13, 2Sa 20:10
g 1Kr 2:15, 16
h 2Sa 3:29, 1Kon 2:5, 34

HFST. 4
i 2Sa 2:8
j 2Sa 3:27

Rimmon, uit de stam Benjamin. (Beëroth[a] werd namelijk tot het gebied van Benjamin gerekend. **3** De Beërothieten zijn naar Gittaïm[b] gevlucht, en daar wonen ze tot op de dag van vandaag als vreemdelingen.)

4 Sauls zoon Jonathan[c] had een zoon die aan beide voeten verlamd was.[d] Hij was vijf jaar oud toen uit Jizreël[e] het bericht over Saul en Jonathan kwam. Zijn verzorgster pakte hem op en vluchtte, maar in haar paniek liet ze hem vallen en hij raakte verlamd. Hij heette Mefiboseth.[f]

5 Rechab en Baäna, de zonen van de Beërothiet Rimmon, gingen naar het huis van Isboseth op het heetst van de dag, terwijl hij zijn middagslaap hield. **6** Het lukte ze het huis binnen te komen door te doen alsof ze tarwe kwamen halen, waarna ze hem in zijn buik staken. Vervolgens ontsnapten Rechab en zijn broer Baäna.[g] **7** Toen ze het huis waren binnengegaan, lag hij in zijn slaapkamer op bed. Ze staken hem dood en hakten zijn hoofd eraf. Vervolgens namen ze het hoofd mee en liepen de hele nacht over de weg naar de Araba. **8** Ze brachten het hoofd van Isboseth[h] bij David in Hebron en zeiden tegen de koning: ‘Hier is het hoofd van Isboseth, de zoon van uw vijand Saul,[i] die u wilde doden.*[j] Vandaag neemt Jehovah voor mijn heer de koning wraak op Saul en zijn nakomelingen.’

9 Maar David zei tegen Rechab en zijn broer Baäna, de zonen van de Beërothiet Rimmon: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, die mij uit al mijn moeilijkheden heeft bevrijd,*[k] **10** toen iemand me kwam vertellen dat Saul dood[l] was en dacht dat hij me goed nieuws bracht, heb ik hem gegrepen en in Ziklag gedood.[a] Zo heb ik hem beloond voor het brengen van het bericht! **11** En nu hebben slechte mannen een onschuldig man in zijn eigen huis in zijn eigen bed vermoord! Daarom moet ik jullie zeker laten boeten voor zijn dood*[b] en jullie van de aarde wegvagen.’ **12** Toen doodden de jonge mannen hen[c] op bevel van David. Ze hakten hun handen en voeten af en hingen hen op[d] bij de vijver in Hebron. Maar het hoofd van Isboseth begroeven ze in het graf van Abner in Hebron.

5 Na verloop van tijd kwamen alle stammen van Israël bij David in Hebron[e] en zeiden: ‘Wij zijn uw eigen vlees en bloed.*[f] **2** Toen Saul nog onze koning was, was u het die Israël aanvoerde in de strijd.[g] En Jehovah zei tegen u: “Jij zult herder en leider worden over Israël.”’[h] **3** Zo kwamen alle oudsten van Israël bij de koning in Hebron, en koning David sloot daar een verbond met hen[i] met Jehovah als getuige. Toen zalfden ze David tot koning over Israël.[j]

4 David was 30 jaar oud toen hij koning werd en hij heeft 40 jaar geregeerd.[k] **5** In Hebron regeerde hij 7 jaar en 6 maanden over Juda, en in Jeruzalem[l] regeerde hij 33 jaar over heel Israël en Juda. **6** De koning en zijn mannen trokken op naar Jeruzalem tegen de Jebusieten,[m] die daar woonden. Ze zeiden spottend tegen David: ‘Jij komt hier nooit binnen! Zelfs de blinden en kreupelen zullen je wegjagen.’ Ze dachten: het gaat David nooit lukken hier binnen te komen.[n] **7** Toch nam David de vesting Sion in, die nu de Stad van David[o] is. **8** Dus zei David die dag: ‘Degenen die de Jebusieten

4:8 *Of ‘die uw ziel zocht’. **4:9** *Lett.: ‘mijn ziel (...) heeft verlost’.

4:11 *Lett.: ‘bloed’. **5:1** *Lett.: ‘uw been en uw vlees’.

HFST. 4
- *a* Joz 9:17; Joz 18:21, 25
- *b* Ne 11:31, 33
- *c* 1Sa 20:16
- *d* 2Sa 9:3
- *e* 1Sa 29:1, 11
- *f* 2Sa 9:13; 1Kr 8:34
- *g* 2Sa 4:2
- *h* 2Sa 2:10
- *i* 1Sa 18:28, 29
- *j* 1Sa 18:10, 11; 1Sa 20:1, 33; 1Sa 23:15
- *k* 1Sa 24:12; 1Sa 26:25; 2Sa 12:7; Ps 34:7
- *l* 2Sa 1:2, 4

2de kolom
- *a* 2Sa 1:13-15
- *b* Ge 9:6; Ex 21:12; Nu 35:16, 30
- *c* Ps 55:23
- *d* De 21:22

HFST. 5
- *e* 2Sa 2:1, 11; 1Kr 12:23
- *f* 1Kr 11:1-3
- *g* 1Sa 18:13; 1Sa 25:28
- *h* Ge 49:10; 1Sa 16:1; 1Sa 25:30; 2Sa 6:21; 2Sa 7:8; 1Kr 28:4; Ps 78:71
- *i* 2Kon 11:17
- *j* 1Sa 16:13; 2Sa 2:4; Han 13:22
- *k* 1Kr 29:26, 27
- *l* Ge 14:18
- *m* Ex 23:23; Joz 15:63; Re 1:8, 21
- *n* 1Kr 11:4-6
- *o* 1Kon 2:10; Ne 12:37

aanvallen, moeten door de watertunnel gaan om de “blinden en kreupelen” neer te slaan, die door David* gehaat worden!’ Daarom zegt men: ‘De blinden en de kreupelen zullen het huis nooit binnenkomen.’ **9** David ging in de vesting wonen, en die werd de Stad van David genoemd.* Daarna liet David overal bouwen, op de Millo#[a] en elders in de stad.[b] **10** Zo werd David steeds machtiger,[c] en Jehovah, de God van de legermachten, was met hem.[d]

11 Koning Hiram[e] van Tyrus stuurde boodschappers naar David, en ook cederhout,[f] houtbewerkers en metselaars* om muren te bouwen, en ze gingen een huis# voor David bouwen.[g] **12** En David wist dat Jehovah zijn koningschap over Israël had bevestigd[h] en dat Hij zijn koninkrijk ter wille van Zijn volk Israël[i] veel aanzien had gegeven.[j]

13 Nadat David vanuit Hebron naar Jeruzalem was gekomen, nam hij nog meer bijvrouwen[k] en vrouwen, en hij kreeg nog meer zonen en dochters.[l] **14** Dit zijn de namen van de zonen die hij in Jeruzalem kreeg: Sammua, Sobab, Nathan,[m] Salomo,[n] **15** Jibhar, Elisua, Nefeg, Jafia, **16** Elisama, Eljada en Elifelet.

17 Toen de Filistijnen hoorden dat David tot koning over Israël was gezalfd,[o] gingen ze eropuit om David te grijpen.[p] David kreeg het te horen en daalde direct af naar de schuilplaats.[q] **18** De Filistijnen deden een inval en verspreidden zich over het Refaïmdal.*[r] **19** David vroeg Jehovah om leiding[s] en zei: ‘Zal ik de Filistijnen aanvallen? Zult u ze aan mij overleveren?’ Jehovah antwoordde: ‘Ga, want ik zal de Filistijnen zeker aan je overleveren.’[a] **20** David ging naar Baäl-Perazim en versloeg de Filistijnen daar. Toen zei hij: ‘Jehovah is door de vijandelijke linies heen gebroken[b] zoals water een barrière doorbreekt.’ Daarom noemde hij die plaats Baäl-Perazim.*[c] **21** De Filistijnen lieten daar hun afgoden achter, en David en zijn mannen namen de afgoden mee.*

22 Later deden de Filistijnen nog een inval en ze verspreidden zich weer over het Refaïmdal.[d] **23** David vroeg Jehovah om leiding, en Hij zei: ‘Ga niet recht op ze af. Trek om ze heen tot je achter ze bent, en val ze aan bij de baka-struiken. **24** Als je in de toppen van de baka-struiken het geluid van marcheren hoort, kom dan direct in actie, want dan is Jehovah voor je uit gegaan om het leger van de Filistijnen te verslaan.’ **25** David deed wat Jehovah hem had opgedragen en sloeg de Filistijnen neer[e] van Geba[f] tot aan Gezer.[g]

6 David verzamelde opnieuw de beste strijders van Israël, 30.000 man. **2** Daarna gingen David en zijn mannen naar Baäle-Juda om de ark van de ware God op te halen[h] — de ark waar de naam van Jehovah van de legermachten wordt aangeroepen,[i] die boven* de cherubs op zijn troon zit.[j] **3** De ark van de ware God werd op een nieuwe wagen gezet[k] om die uit Abinadabs huis[l] te vervoeren, dat op de heuvel lag. Uzza en Ahio, de zonen van Abinadab, begeleidden de wagen.

4 Ze haalden de ark van de ware God uit Abinadabs huis op de heuvel, en Ahio liep voor de ark uit. **5** David en het hele huis van Israël vierden feest voor Je-

HFST. 5
a 1Kon 9:15, 24; 1Kon 11:27; 2Kr 32:5
b 1Kr 11:7-9
c 1Sa 16:13; 2Sa 3:1
d 1Sa 17:45
e 1Kon 5:1, 8
f 2Kr 2:3
g 2Sa 7:2; 1Kr 14:1, 2
h 2Sa 7:16; Ps 41:11; Ps 89:21
i 1Kon 10:9; 2Kr 2:11
j Ps 89:27
k 2Sa 15:16
l 1Kr 3:5-9; 1Kr 14:3-7
m Lu 3:23, 31
n 2Sa 12:24
o 2Sa 5:3
p Ps 2:2
q 1Sa 22:1, 5; 1Sa 24:22; 2Sa 23:14; 1Kr 14:8
r Joz 15:8, 12; 1Kr 11:15; 1Kr 14:9
s Nu 27:21

2de kolom
a 1Kr 14:10-12
b 2Sa 22:41
c Jes 28:21
d Joz 15:8, 12; 1Kr 11:15; 1Kr 14:13-17
e Le 26:7
f Joz 18:21, 24
g Joz 16:10

HFST. 6
h 1Sa 7:2; 1Kon 8:1; 1Kr 13:1-5
i De 20:4; 1Sa 1:3; 1Kr 17:24
j Ex 25:22; 1Sa 4:4; 1Kr 13:6-11; Ps 80:1
k Ex 25:14; Nu 7:9; Joz 3:14
l 1Sa 7:1

5:8 *Of ‘Davids ziel’. **5:9** *Of mogelijk ‘en hij noemde het de Stad van David’. #Bet.: ‘opvullen’. Mogelijk een soort fort. **5:11** *Of ‘steenhouwers’. #Of ‘paleis’. **5:18** *Of ‘de Laagvlakte van Refaïm’.

5:20 *Bet.: ‘meester van doorbraken’. **5:21** *Blijkbaar namen ze de afgoden mee om die te vernietigen. Zie 1Kr 14:12. **6:2** *Of mogelijk ‘tussen’.

hovah met allerlei instrumenten van jeneverhout, met harpen en andere snaarinstrumenten,[a] tamboerijnen,[b] sistrums en cimbalen.[c] **6** Maar toen ze bij de dorsvloer van Nachon kwamen, lieten de runderen de ark bijna kantelen. Uzza stak zijn hand uit naar de ark van de ware God en greep die vast.[d] **7** Daarom werd Jehovah woedend op Uzza. De ware God doodde hem[e] daar vanwege zijn oneerbiedige daad.[f] Uzza stierf daar bij de ark van de ware God. **8** Maar David werd kwaad* omdat Jehovah's woede tegen Uzza was losgebarsten. Die plaats wordt daarom tot op de dag van vandaag Perez-Uzza# genoemd. **9** David werd op die dag bang voor Jehovah[g] en zei: 'Hoe kan ik de ark van Jehovah bij mij laten komen?'[h] **10** En hij wilde de ark van Jehovah niet bij zich laten brengen in de Stad van David.[i] Daarom liet hij de ark naar het huis van de Gathiet Obed-Edom[j] brengen.

11 De ark van Jehovah bleef drie maanden in het huis van de Gathiet Obed-Edom, en Jehovah bleef Obed-Edom en zijn hele gezin zegenen.[k] **12** Koning David kreeg te horen: 'Jehovah heeft het huis van Obed-Edom en alles wat van hem is, gezegend vanwege de ark van de ware God.' David ging dus op weg om de ark van de ware God op een feestelijke manier vanuit het huis van Obed-Edom naar de Stad van David over te brengen.[l] **13** Toen de dragers[m] van de ark van Jehovah zes stappen hadden gezet, offerde David een stier en een vetgemest dier.

14 David danste vol overgave voor Jehovah rond, terwijl hij een linnen efod* droeg.#[n] **15** Luid juichend[a] brachten David en het hele huis van Israël de ark[b] van Jehovah over, terwijl de hoorns klonken.[c] **16** Maar toen de ark van Jehovah de Stad van David binnenkwam, keek Sauls dochter Michal[d] door het venster naar beneden. Daar zag ze koning David voor Jehovah springen en ronddansen. En ze ging hem verachten in haar hart.[e] **17** De ark van Jehovah werd naar binnen gebracht en in de tent geplaatst die David ervoor had opgezet.[f] Daarna bracht David brandoffers[g] en vredeoffers*[h] aan Jehovah.[i] **18** Toen David de brandoffers en de vredeoffers had gebracht, zegende hij het volk in de naam van Jehovah van de legermachten. **19** Verder gaf hij iedereen, alle Israëlieten, elke man en vrouw, een ringvormig brood, een dadelkoek en een rozijnenkoek. Daarna ging iedereen terug naar huis.

20 Toen David terugging om zijn eigen gezin te zegenen, kwam Sauls dochter Michal[j] hem tegemoet en zei: 'Wat heeft de koning van Israël zich vandaag waardig gedragen! Voor de ogen van de slavinnen van zijn dienaren heeft hij zich uitgekleed, als een dwaas die in het openbaar zijn kleren uittrekt!'[k] **21** David antwoordde Michal: 'Ik danste voor Jehovah, die mij heeft gekozen in plaats van je vader en zijn hele familie. Hij heeft mij als leider aangesteld over Jehovah's volk, over Israël.[l] Daarom zal ik feestvieren voor Jehovah **22** en mezelf nog verder vernederen en me zelfs in mijn eigen ogen verlagen. Maar door de slavinnen over wie je het hebt, zal ik in aanzien stijgen.' **23** En Sauls dochter Michal[m] is tot op de dag van haar dood kinderloos gebleven.

6:8 *Of 'was diep geschokt'. #Bet.: 'doorbraak tegen Uzza'. **6:14** *Zie Woordenlijst. #Lett.: 'omgord was met'.

6:17 *Of 'gemeenschapsoffers'. Zie Woordenlijst.

HFST. 6

a 1Sa 10:5
b Ex 15:20
c Ps 150:3-5
d Nu 4:15; 1Kr 15:2
e Le 10:1, 2; 1Sa 6:19
f Sp 11:2
g 1Sa 6:20; Ps 119:120
h 1Kr 13:12-14
i 2Sa 5:7
j 1Kr 15:25
k Ge 30:27; Ge 39:5
l 1Kr 15:25, 26; Ps 24:7; Ps 68:24
m Nu 4:15; Nu 7:9; Joz 3:3; 1Kr 15:2, 15
n 1Kr 15:27, 28

2de kolom

a 1Kr 15:16
b Ex 37:1; Ps 132:8
c Ps 150:3
d 1Sa 14:49; 1Sa 18:20, 27; 2Sa 3:14
e 1Kr 15:29
f 1Kr 15:1
g Le 1:3
h Le 3:1
i 1Kr 16:1-3
j 1Sa 18:27
k Ex 22:28
l 1Sa 13:13, 14; 1Sa 15:27, 28; 1Sa 16:1, 12
m 1Sa 14:49; 2Sa 6:16

7 Toen de koning zijn intrek had genomen in zijn eigen huis*[a] en Jehovah hem rust had gegeven van alle vijanden om hem heen, **2** zei de koning tegen de profeet Nathan:[b] ‘Ik woon hier in een huis van ceders[c] terwijl de ark van de ware God in een tent staat.’[d] **3** Nathan antwoordde: ‘Doe wat je hart je ingeeft, want Jehovah is met je.’[e]

4 Die nacht kwam het woord van Jehovah tot Nathan: **5** ‘Zeg tegen mijn dienaar David: “Dit zegt Jehovah: ‘Wil jij voor mij een huis bouwen om in te wonen?[f] **6** Vanaf de dag dat ik de Israëlieten* uit Egypte heb geleid tot op deze dag[g] heb ik nooit in een huis gewoond, maar ik heb rondgetrokken# in een tent en in een tabernakel.[h] **7** Heb ik in al de tijd dat ik met de Israëlieten heb rondgetrokken, ooit tegen de stamhoofden van Israël die ik als herder over mijn volk Israël heb aangesteld, gezegd: “Waarom hebben jullie geen huis van ceders voor me gebouwd?”’” **8** Zeg tegen mijn dienaar David: “Dit zegt Jehovah van de legermachten: ‘Ik heb je uit het veld gehaald, bij de schapen vandaan,[i] om je leider over Israël te maken.[j] **9** Ik zal met je zijn, waar je ook heen gaat,[k] en ik zal al je vijanden vernietigen.*[l] Ik zal je naam groot maken,[m] zoals de naam van de groten van de aarde. **10** Ik zal mijn volk Israël een plaats toewijzen waar ze zich kunnen vestigen, en ze zullen daar in alle rust wonen. Ze zullen niet meer onderdrukt worden door wrede mensen zoals vroeger,[n] **11** in de tijd dat ik rechters over Israël aanstelde.[o] En ik zal ervoor zorgen dat je vijanden je met rust laten.[p]

Verder heeft Jehovah je laten weten dat Jehovah voor jou een huis* zal bouwen.[a] **12** Wanneer je leven ten einde loopt[b] en je gaat rusten bij je voorvaders, zal ik je laten opvolgen door je nageslacht,* je eigen zoon.# Ik zal hem het koningschap stevig in handen geven.[c] **13** Hij is het die een huis voor mijn naam zal bouwen,[d] en ik zal de troon van zijn koninkrijk voor eeuwig bevestigen.[e] **14** Ik zal zijn vader worden, en hij zal mijn zoon worden.[f] Wanneer hij iets verkeerds doet, zal ik hem corrigeren* en hem met slagen straffen,[g] zoals mensen doen.# **15** Maar mijn loyale liefde zal ik niet van hem wegnemen zoals ik die heb weggenomen van Saul,[h] die ik ter wille van jou heb verwijderd. **16** Jouw huis* en jouw koninkrijk zullen eeuwig blijven bestaan. Je troon zal voor eeuwig bevestigd zijn.’”’[i]

17 Nathan bracht al die woorden en dat hele visioen aan David over.[j]

18 Toen nam koning David plaats voor Jehovah en zei: ‘Wie ben ik, o Soevereine Heer Jehovah? En wat stelt mijn huis voor, dat u zo veel voor me hebt gedaan?[k] **19** En alsof dat nog niet genoeg is, o Soevereine Heer Jehovah, zegt u ook nog dat het huis van uw dienaar tot in de verre toekomst zal blijven bestaan. En dat geldt als bepaling* voor de hele mensheid, o Soevereine Heer Jehovah. **20** Wat kan ik nog meer tegen u zeggen? Want u, Soevereine Heer Jehovah, kent uw dienaar heel goed.[l] **21** Ter wille van uw woord en in overeenstemming met wat u in uw

---

HFST. 7
- a 1Kr 17:1
- b 2Sa 12:1; 1Kr 29:29
- c 2Sa 5:11
- d 2Sa 6:17
- e 1Kon 8:17; 1Kr 17:2; 1Kr 22:7
- f 1Kon 5:3; 1Kon 8:17-19; 1Kr 17:4-6; 1Kr 22:7, 8
- g Joz 18:1
- h Ex 40:18, 34
- i 1Sa 16:11
- j 2Sa 5:2; 1Kr 17:7-10; 1Kr 28:4; Ps 78:70, 71
- k 1Sa 18:14; 2Sa 5:10
- l 2Sa 22:1; Ps 18:37
- m 1Kr 14:2, 17
- n Re 2:14; Ps 89:20, 22
- o Re 2:16
- p De 25:19

2de kolom
- a 1Kon 2:24; Ps 89:4
- b 1Kon 2:1
- c Ge 49:10; 1Kon 8:20; 1Kr 17:11-14; Ps 132:11; Jes 9:7; Jes 11:1; Mt 21:9; Mt 22:42; Lu 1:32, 33; Jo 7:42; Han 2:30
- d 1Kon 5:5; 1Kon 6:12; Za 6:12, 13
- e 1Kon 1:37; 1Kr 22:10; 1Kr 28:7; Ps 89:4, 36
- f 1Kr 28:6; Mt 3:17; Heb 1:5
- g Ps 89:30, 32; Jer 52:3
- h 1Sa 15:23, 26
- i Ps 45:6; Ps 89:36; Da 2:44; Heb 1:8; Opb 11:15
- j 1Kr 17:15
- k 1Kr 17:16-22
- l 1Sa 16:7; Ps 17:3

7:1 *Of ‘paleis’. **7:6** *Lett.: ‘zonen van Israël’. #Lett.: ‘gewandeld’. **7:9** *Lett.: ‘afsnijden’.

7:11, 16 *Of ‘dynastie’. **7:12** *Lett.: ‘zaad’. #Lett.: ‘een die uit je inwendige delen zal komen’. **7:14** *Lett.: ‘terechtwijzen met de roede van mensen’. #Of mogelijk ‘hem straffen met de slagen van Adam’. **7:19** *Of ‘wet’.

hart hebt besloten,* hebt u al die
indrukwekkende dingen gedaan
en ze aan uw dienaar onthuld.[a]
22 Daarom bent u zo machtig,[b]
Soevereine Heer Jehovah. Er is
niemand zoals u[c] en buiten u is
er geen God;[d] dat blijkt duidelijk
uit alles wat we hebben gehoord.
23 En welk ander volk op aarde
is te vergelijken met uw volk Is-
raël?[e] God heeft hen losgekocht
als zijn volk[f] en een naam voor
zichzelf gemaakt[g] door grote en
ontzagwekkende dingen voor hen
te doen.[h] U hebt de volken en hun
goden verdreven voor uw volk,
dat u uit Egypte hebt losgekocht.
24 U hebt uw volk Israël voor al-
tijd tot uw eigen volk gemaakt.[i]
En u, o Jehovah, bent hun God
geworden.[j]

25 En nu, Jehovah God, ver-
vul voor altijd de belofte die
u hebt gedaan in verband met
uw dienaar en zijn huis, en laat
uw belofte alstublieft uitkomen.[k]
26 Laat uw naam voor altijd ge-
eerd worden,[l] zodat mensen zul-
len zeggen: “Jehovah van de le-
germachten is God over Israël.”
En laat het huis van uw dienaar
David bevestigd zijn voor u.[m]
27 Want u, Jehovah van de le-
germachten, God van Israël, hebt
aan mij onthuld: “Ik zal een huis*
voor je bouwen.”[n] Daarom heeft
uw dienaar de moed# om dit ge-
bed tot u te richten. **28** En nu,
o Soevereine Heer Jehovah, u
bent de ware God en uw woor-
den zijn waarheid,[o] en u hebt
deze goede dingen aan uw die-
naar beloofd. **29** Dus zegen als-
tublieft het huis van uw die-
naar, zodat het voor altijd mag
blijven bestaan.[p] Want u, o Soe-
vereine Heer Jehovah, hebt het
beloofd, en mag het huis van
uw dienaar altijd door u geze-
gend zijn.’[q]

8 Een tijdje later versloeg David
de Filistijnen[a] en onderwierp
hen.[b] Hij ontnam de Filistijnen de
macht over Meteg-Amma.

2 Ook versloeg hij de Moabie-
ten.[c] Hij liet ze in een rij op de
grond liggen, waarna de rij geme-
ten werd met een touw: twee der-
de werd gedood en een derde
mocht blijven leven.[d] De Moabie-
ten werden aan David onderwor-
pen en moesten schatting* beta-
len.[e]

3 Verder versloeg David Ha-
dadezer, de zoon van Rehob, de
koning van Zoba,[f] toen die bij de
rivier de Eufraat[g] zijn gezag wil-
de herstellen. **4** David nam 1700
ruiters en 20.000 man voetvolk
van hem gevangen. Ook sneed
David de pezen van alle wa-
genpaarden[h] door, op 100 paar-
den na.

5 De Syriërs uit Damaskus[i]
kwamen koning Hadadezer van
Zoba te hulp, maar David doodde
22.000 van hen.[j] **6** Toen plaats-
te David garnizoenen in Syrisch
Damaskus, en de Syriërs werden
aan David onderworpen en moes-
ten schatting afdragen. Jehovah
gaf David steeds de overwin-
ning,* waar hij ook heen ging.[k]
7 Bovendien nam David de ronde
gouden schilden van Hadadezers
dienaren en hij bracht ze naar Je-
ruzalem.[l] **8** Uit Betach en Bero-
thai, steden van Hadadezer, nam
koning David een grote hoeveel-
heid koper mee.

9 Koning Toï van Hamath[m]
kreeg te horen dat David het
hele leger van Hadadezer had ver-
slagen.[n] **10** Daarom stuurde Toï
zijn zoon Joram naar koning Da-
vid om hem het beste te wen-
sen en hem te feliciteren met zijn
overwinning op Hadadezer (Ha-
dadezer had namelijk vaak te-
gen Toï gestreden). Joram bracht

HFST. 7
a Ps 25:14
b De 3:24; 1Kr 16:25
c Ex 15:11; Ps 83:18
d De 4:35
e De 4:7; Ps 147:19, 20
f Ex 3:8; Ex 19:5; Jes 63:9
g Ex 9:16
h De 10:21
i De 26:18
j Ex 15:2
k 1Kr 17:23-27; Ps 89:20, 28
l 1Kr 29:11; Ps 72:19; Mt 6:9; Jo 12:28
m Jes 9:7; Jer 33:22
n 2Sa 7:11
o Nu 23:19; Ps 89:35; Ps 132:11; Jo 17:17
p Ps 89:20, 36; Ps 132:12
q 2Sa 22:51; Ps 72:17

2de kolom

HFST. 8
a Joz 13:2, 3; 2Sa 21:15
b 1Kr 18:1
c Nu 24:17; Re 3:29; 1Sa 14:47; Ps 60:8
d De 23:3-6
e 2Kon 3:4; 1Kr 18:2
f 2Sa 10:6; 1Kon 11:23; Ps 60:Ops
g Ge 15:18; Ex 23:31; 1Kon 4:21; 1Kr 18:3, 4
h De 17:16; Ps 20:7; Ps 33:17
i Jes 7:8
j 1Kr 18:5, 6
k De 7:24; 2Sa 8:14
l 1Kr 18:7, 8
m 2Kon 14:28
n 1Kr 18:9-11

7:21 *Of ‘met uw wil’. **7:27** *Of ‘dynastie’. #Lett.: ‘zijn hart gevonden’.

8:2 *Zie Woordenlijst. **8:6** *Of ‘redding’.

zilveren, gouden en koperen voorwerpen mee. **11** Koning David heiligde die voorwerpen voor Jehovah, net als het zilver en het goud van alle volken die hij had onderworpen:[a] **12** van Syrië en Moab,[b] van de Ammonieten, de Filistijnen[c] en de Amalekieten,[d] en van de buit van Hadadezer,[e] de zoon van Rehob, de koning van Zoba. **13** Davids roem breidde zich nog verder uit nadat hij in het Zoutdal 18.000 Edomieten had verslagen.[f] **14** Hij plaatste garnizoenen in Edom. In heel Edom plaatste hij garnizoenen, en alle Edomieten werden aan David onderworpen.[g] Jehovah gaf David elke keer de overwinning, waar hij ook heen ging.[h]

15 David bleef over heel Israël regeren,[i] en hij zorgde voor recht en gerechtigheid[j] voor zijn hele volk.[k] **16** Joab,[l] de zoon van Zeruja, ging over het leger, en Josafat,[m] de zoon van Ahilud, was kroniekschrijver. **17** Zadok,[n] de zoon van Ahitub, en Achimelech, de zoon van Abjathar, waren priester, en Seraja was secretaris. **18** Benaja,[o] de zoon van Jojada, ging over de Krethi en de Plethi.[p] En de zonen van David kregen een hoge positie.*

9 Toen zei David: ‘Is er nog iemand over van het huis van Saul voor wie ik loyale liefde kan tonen ter wille van Jonathan?’[q] **2** Er was een dienaar van het huis van Saul die Ziba heette.[r] Hij werd dus bij David geroepen, en de koning vroeg hem: ‘Ben jij Ziba?’ Hij antwoordde: ‘Ik ben uw dienaar.’ **3** De koning zei: ‘Is er nog iemand over van het huis van Saul voor wie ik loyale liefde kan tonen zoals God wil?’ Ziba antwoordde: ‘Er is nog één zoon van Jonathan. Hij is aan beide voeten verlamd.’[s] **4** De koning vroeg: ‘Waar is hij?’ Ziba antwoordde: ‘Hij is in het huis van Machir,[a] de zoon van Ammiël, in Lodebar.’

5 Onmiddellijk liet koning David hem halen uit het huis van Machir, de zoon van Ammiël, in Lodebar. **6** Toen Mefiboseth, de zoon van Sauls zoon Jonathan, bij David kwam, maakte hij meteen een diepe buiging. David zei: ‘Mefiboseth!’ Hij antwoordde: ‘Hier is uw dienaar.’ **7** David zei tegen hem: ‘Wees niet bang, want ik zal zeker loyale liefde[b] voor je tonen zoals ik je vader Jonathan heb beloofd. Ik zal je al het land van je grootvader Saul teruggeven, en je mag altijd aan mijn tafel eten.’*[c]

8 Toen boog Mefiboseth diep en zei: ‘Heer, wat stel ik nu voor, dat u aandacht hebt voor* een dode hond[d] als ik?’ **9** De koning liet Sauls dienaar Ziba halen en zei tegen hem: ‘Alles wat van Saul en zijn hele huis was, geef ik aan de kleinzoon van je meester.[e] **10** Jij moet de grond voor hem bebouwen, jij en je zonen en je bedienden. En je moet de oogst binnenhalen als voedsel voor degenen die bij de kleinzoon van je meester horen. Maar Mefiboseth, de kleinzoon van je meester, zal altijd aan mijn tafel eten.’[f]

Ziba, die 15 zonen en 20 bedienden had,[g] **11** antwoordde de koning: ‘Ik zal alles doen wat mijn heer de koning heeft bevolen.’ Vanaf die tijd at Mefiboseth aan Davids* tafel als een van de zonen van de koning. **12** Mefiboseth had een zoontje dat Micha[h] heette. Iedereen die in het huis van Ziba woonde, ging Mefiboseth dienen. **13** Mefiboseth woonde voortaan in Jeruzalem omdat hij altijd aan de tafel van de koning at.[i] Hij was aan beide voeten verlamd.[j]

8:18 *Lett.: ‘werden priester’.

9:7 *Lett.: ‘aan mijn tafel brood eten’. **9:8** *Lett.: ‘uw gezicht richt op’. **9:11** *Of mogelijk ‘mijn’.

HFST. 8
a Joz 6:19, 1Kon 7:51, 1Kr 22:14, 1Kr 26:27
b 2Sa 8:2
c 2Sa 8:1
d 1Sa 30:18
e 2Sa 8:7
f 1Kr 18:12, 13, Ps 60:Ops
g Ge 25:23, 26, Ge 27:29, 37, Nu 24:18
h Ps 60:12
i 2Sa 5:3, 5
j 1Kon 3:6
k 1Kr 18:14-17
l 2Sa 20:23, 1Kr 11:6
m 2Sa 20:24, 1Kon 4:3
n 2Sa 15:27, 1Kr 6:8, 1Kr 24:3
o 2Sa 23:20, 1Kon 1:44, 1Kon 2:35
p 2Sa 15:18, 2Sa 20:7

HFST. 9
q 1Sa 18:1, 3, 1Sa 20:15, 42
r 2Sa 16:1, 2Sa 19:17
s 2Sa 4:4, 2Sa 9:13, 2Sa 19:26

2de kolom
a 2Sa 17:27-29
b Sp 11:17
c 2Sa 19:28, Sp 11:25
d 1Sa 24:14
e 2Sa 9:1, 2Sa 16:4, 2Sa 19:29
f 2Sa 19:28
g 2Sa 19:17
h 1Kr 8:34, 1Kr 9:40
i 2Sa 9:7, 2Sa 19:28
j 2Sa 4:4

10 Later stierf de koning van
de Ammonieten,[a] en zijn
zoon Hanun volgde hem op.[b]
2 Toen zei David: ‘Ik zal loyale
liefde tonen voor Hanun, de zoon
van Nahas, net zoals zijn vader
loyale liefde voor mij heeft ge-
toond.’ David stuurde dus diena-
ren om hem te troosten met het
verlies van zijn vader. Maar toen
Davids dienaren in het land van
de Ammonieten kwamen, 3 zei-
den de leiders van de Ammo-
nieten tegen Hanun, hun heer:
‘Denkt u echt dat David man-
nen heeft gestuurd om u te troos-
ten en uw vader te eren? Hij
heeft spionnen gestuurd om de
stad te verkennen zodat hij die
ten val kan brengen.’ 4 Hanun
greep Davids dienaren dus en
liet één kant van hun baard af-
scheren[c] en de onderste helft van
hun kleren afsnijden, tot boven
hun billen. Daarna stuurde hij
ze weg. 5 Zodra David hiervan
hoorde, stuurde hij mannen naar
ze toe, want zijn dienaren waren
diep vernederd. De koning zei te-
gen ze: ‘Blijf in Jericho[d] totdat
je baard weer is aangegroeid en
kom dan terug.’

6 Na een tijdje merkten de Am-
monieten dat David een afkeer
van ze had gekregen. Daarom
stuurden de Ammonieten mannen
op pad om soldaten in te huren:
20.000 man voetvolk van de Sy-
riërs uit Beth-Rehob[e] en Zoba,[f]
de koning van Maächa[g] met 1000
man, en 12.000 man uit Istob.*[h]
7 Toen David dat hoorde, stuur-
de hij Joab erop af met het hele
leger, waaronder zijn beste solda-
ten.[i] 8 De Ammonieten rukten
uit en stelden zich in gevechts-
formatie op bij de stadspoort.
Ondertussen bevonden de Syriërs
uit Zoba en Rehob zich samen
met Istob en Maächa in het open
veld.

9 Toen Joab zag dat hij van
voren en van achteren werd be-
dreigd, koos hij een aantal van
de beste soldaten van Israël uit
en stelde die op tegen de Sy-
riërs.[a] 10 De rest van de man-
nen plaatste hij onder het be-
vel* van zijn broer Abisaï,[b] zodat
die in gevechtsformatie tegen
de Ammonieten konden optrek-
ken.[c] 11 Joab zei: ‘Als de Sy-
riërs te sterk voor me zijn, dan
moet jij mij te hulp komen, maar
als de Ammonieten te sterk voor
jou zijn, dan kom ik jou te hulp.
12 We moeten sterk en moedig
zijn[d] voor ons volk en voor de
steden van onze God, en Jeho-
vah zal doen wat hij het beste
vindt.’[e]

13 Vervolgens vielen Joab en
zijn mannen de Syriërs aan, en
die sloegen voor hem op de
vlucht.[f] 14 Toen de Ammonie-
ten dat zagen, sloegen ze voor
Abisaï op de vlucht en gingen de
stad in. Nadat Joab de Ammo-
nieten had overwonnen, ging hij
terug naar Jeruzalem.

15 De Syriërs zagen dat Is-
raël hen had verslagen en ze her-
groepeerden zich.[g] 16 Daarom
liet Hadadezer[h] de Syriërs uit de
streek van de Rivier*[i] halen, en
ze kwamen naar Helam. Sobach,
de legeraanvoerder van Hadade-
zer, voerde hen aan.

17 Zodra David het te horen
kreeg, bracht hij heel Israël op
de been, stak de Jordaan over
en ging naar Helam. De Sy-
riërs stelden zich in gevechts-
formatie op en vielen David aan.[j]
18 Maar de Syriërs sloegen voor
Israël op de vlucht. David dood-
de 700 wagenmenners en 40.000
ruiters van de Syriërs. Hij velde
ook Sobach, hun legeraanvoer-
der, die daar stierf.[k] 19 Toen
alle koningen die aan Hadadezer
onderworpen waren, zagen dat

10:6 * Of ‘mannen van Tob’.

10:10 * Lett.: ‘in de hand’. 10:16 * D.w.z. de Eufraat.

HFST. 10
a Ge 19:36, 38; Re 10:7; Re 11:12, 33; 1Sa 11:1
b 1Kr 19:1-5
c Le 19:27
d Joz 18:21
e Nu 13:21
f 2Sa 8:5
g Joz 13:13
h 1Kr 19:6, 7
i 2Sa 23:8; 1Kr 19:8, 9

2de kolom
a 1Kr 19:10-13
b 1Sa 26:6; 2Sa 2:18; 2Sa 23:18; 1Kr 2:15, 16
c Nu 21:24
d De 31:6
e Ps 37:5; Ps 44:5; Sp 29:25
f 1Kr 19:14, 15
g 1Kr 19:16
h 2Sa 8:3-5
i Ge 15:18; Ex 23:31
j 1Kr 19:17-19
k De 20:1; Ps 18:37, 38

ze door Israël waren verslagen,
sloten ze meteen vrede met de
Israëlieten en gingen hen die-
nen.[a] De Syriërs durfden vanaf
dat moment geen hulp meer te
bieden aan de Ammonieten.

11 Aan het begin van het
jaar,* in de tijd dat de ko-
ningen veldtochten ondernemen,
stuurde David Joab er samen met
zijn dienaren en het hele leger
van Israël op uit om de Ammonie-
ten te vernietigen. Ze belegerden
Rabba,[b] maar David bleef in Jeru-
zalem.[c]

2 Op een avond* stond Da-
vid op van zijn bed en liep rond
op het dakterras van zijn huis.#
Vanaf het dakterras zag hij een
vrouw die zich aan het baden
was, en de vrouw was heel mooi.
3 Toen liet David uitzoeken wie
ze was, en hij kreeg te horen:
‘Is dat niet Bathseba,[d] de doch-
ter van Eliam[e] en de vrouw van de
Hethiet[f] Uria?’[g] **4** David stuurde
mannen om haar te halen.[h] Bath-
seba kwam dus bij hem en hij
sliep met haar.[i] (Dat gebeurde ter-
wijl ze zich nog aan het reinigen
was van haar onreinheid.)*[j] Daar-
na ging ze terug naar huis.

5 Ze werd zwanger en stuur-
de een boodschap naar David:
‘Ik ben zwanger.’ **6** Vervolgens
stuurde David een bericht naar
Joab: ‘Laat de Hethiet Uria bij
me komen.’ Joab stuurde Uria dus
naar David. **7** Toen Uria bij Da-
vid kwam, vroeg David hoe het
met Joab en zijn mannen ging en
hoe het er met de oorlog voor
stond. **8** Daarna zei hij tegen
Uria: ‘Ga naar huis en rust wat
uit.’* Toen Uria het huis van de
koning verliet, werd hem een ge-
schenk van de koning# nage-
bracht. **9** Maar Uria ging bij de
andere dienaren van zijn heer sla-
pen, bij de ingang van het huis
van de koning, en hij ging niet
naar zijn eigen huis. **10** David
kreeg te horen dat Uria niet naar
zijn eigen huis was gegaan. Daar-
om zei hij tegen Uria: ‘Je hebt
toch een hele reis achter de rug?
Waarom ben je niet naar huis ge-
gaan?’ **11** Uria antwoordde: ‘De
ark[a] en de mannen van Israël en
van Juda wonen in tenten, en het
kamp van mijn heer Joab en van
de dienaren van mijn heer is in
het open veld. Dan kan ik toch
niet naar mijn eigen huis gaan om
te eten en te drinken en bij mijn
vrouw te liggen?[b] Zo zeker als u
leeft en ademt,* dat zal ik niet
doen!’

12 Toen zei David tegen Uria:
‘Blijf ook vandaag nog hier, dan
laat ik je morgen teruggaan.’ Uria
bleef die dag en de volgende dag
dus nog in Jeruzalem. **13** David
liet hem bij zich komen om samen
te eten en te drinken, en hij voer-
de hem dronken. Maar ’s avonds
ging Uria weer slapen bij de die-
naren van zijn heer, en hij ging
niet naar huis. **14** ’s Ochtends
schreef David een brief aan Joab
en gaf die aan Uria mee. **15** In
de brief stond: ‘Stel Uria op in
de frontlinie waar het gevecht
het hevigst is. Trek je dan ach-
ter hem terug zodat hij omkomt
in de strijd.’[c]

16 Joab had de stad goed
geobserveerd, en hij zette Uria
op een plek waar de vijand ster-
ke troepen had. **17** Toen de
mannen van de stad een uitval
deden tegen Joab, sneuvelden een
aantal dienaren van David, onder
wie de Hethiet Uria.[d] **18** Joab
bracht aan David verslag uit over
de oorlog. **19** Hij gaf de bood-
schapper de volgende instructies:
‘Als je de koning op de hoog-
te hebt gebracht van al het

11:1 *D.w.z. in de lente. **11:2** *Of ‘na-
middag’. #Of ‘paleis’. **11:4** *Mogelijk
haar menstruatie. **11:8** *Lett.: ‘was je
voeten’. #Of ‘het deel van de koning’,
d.w.z. voedsel dat een gastheer aan een
eregast stuurde.

11:11 *Of ‘uw ziel leeft’.

HFST. 10
a Ge 15:18; De 20:10, 11

HFST. 11
b 2Sa 12:26
c 1Kr 20:1
d 2Sa 12:24; 1Kon 1:11
e 1Kr 3:5, 9
f Ge 10:15; De 20:17
g 2Sa 23:8, 39; 1Kon 15:5
h Ex 20:14, 17
i Le 18:20; Le 20:10; Sp 6:32; Heb 13:4
j Le 12:2; Le 15:19; Le 18:19

2de kolom
a 2Sa 6:17; 2Sa 7:2
b Le 15:16; 1Sa 21:5
c Ps 51:14; Sp 3:29
d 2Sa 12:9

nieuws over de oorlog, **20** kan
het zijn dat hij kwaad wordt en
zegt: “Waarom zijn jullie zo dicht
bij de stad gaan vechten? Jullie
konden toch weten dat ze vanaf
de muur op jullie zouden schie-
ten? **21** Want wie heeft Abime-
lech,[a] de zoon van Jerubbeseth,[b]
gedood? Het was toch een vrouw
die van de muur een maalsteen
op hem gooide, waardoor hij in
Tebez stierf? Waarom moesten
jullie je zo dicht bij de muur wa-
gen?” Dan moet je zeggen: “Uw
dienaar, de Hethiet Uria, is ook
omgekomen.”’

22 De boodschapper ging dus
naar David en vertelde hem alles
wat Joab hem had opgedragen.
23 Toen zei hij tegen David:
‘Hun mannen waren sterker dan
wij, en ze deden in het open veld
een uitval tegen ons, maar wij
hebben hen teruggedrongen tot
bij de stadspoort. **24** De boog-
schutters beschoten uw dienaren
vanaf de muur, en een aantal die-
naren van de koning is omgeko-
men, onder wie de Hethiet Uria.’[c]
25 David antwoordde: ‘Zeg tegen
Joab: “Trek het je niet aan, want
het zwaard doodt zonder onder-
scheid. Ga nog krachtiger in de
aanval en neem de stad in.”[d] En
spreek hem moed in.’

26 Toen Uria’s vrouw hoor-
de dat haar man gestorven was,
ging ze om hem rouwen. **27** Zo-
dra de rouwtijd voorbij was, liet
David haar naar zijn huis halen.
Ze werd zijn vrouw[e] en ze kregen
een zoon. Maar wat David had
gedaan, was slecht in Jehovah’s
ogen.[f]

12 Jehovah stuurde Nathan[g]
naar David. Hij kwam bij
hem[h] en zei: ‘Er waren twee
mannen in dezelfde stad. De een
was rijk en de ander arm. **2** De
rijke man had heel veel schapen
en runderen,[i] **3** maar de arme
man had maar één ooilammetje,
dat hij had gekocht.[j] Hij zorgde
ervoor en het groeide bij hem
en zijn zonen op. Het at mee
van het kleine beetje eten dat
hij had, het dronk uit zijn beker
en het sliep in zijn armen. Het
was als een dochter voor hem.
4 Later kreeg de rijke man be-
zoek, maar hij wilde niet een van
zijn eigen schapen of runderen
klaarmaken voor de reiziger die
bij hem was gekomen. In plaats
daarvan nam hij het lammetje
van de arme man en maakte dat
voor zijn gast klaar.’[a]

5 David werd woedend op die
man en hij zei tegen Nathan:
‘Zo zeker als Jehovah leeft,[b] de
man die dat heeft gedaan, ver-
dient de dood! **6** En omdat hij
dat heeft gedaan en geen mede-
lijden heeft gehad, moet hij vier
keer de waarde van het lamme-
tje vergoeden.’[c]

7 Toen zei Nathan tegen Da-
vid: ‘Jij bent die man! Dit zegt Je-
hovah, de God van Israël: “Ik heb
je persoonlijk tot koning over Is-
raël gezalfd[d] en ik heb je uit
de handen van Saul gered.[e] **8** Ik
heb je het huis van je meester ge-
geven[f] en ook zijn vrouwen.*[g] Ik
heb je het bestuur over Israël en
Juda gegeven.[h] En alsof dat nog
niet genoeg was, was ik bereid
nog veel meer voor je te doen.[i]
9 Waarom heb je minachting ge-
had voor het woord van Jehovah
en gedaan wat slecht is in zijn
ogen? Jij hebt de Hethiet Uria
met het zwaard gedood![j] Je hebt
hem door het zwaard van de Am-
monieten laten ombrengen[k] en
daarna heb je zijn vrouw voor
jezelf genomen.[l] **10** Het zwaard
zal je huis voor altijd achtervol-
gen,[m] omdat je minachting voor
me hebt gehad en de vrouw van
de Hethiet Uria voor jezelf hebt
genomen.” **11** Dit zegt Jehovah:
“Ik zal ervoor zorgen dat je eigen
huis een bron van ellende voor

HFST. 11
a Re 9:50-53
b Re 6:32; Re 7:1
c 2Sa 11:17
d 2Sa 12:26
e 2Sa 5:13; 2Sa 12:9
f Ge 39:7-9; 1Kon 15:5; Ps 5:6; Ps 11:4; Heb 13:4

HFST. 12
g 1Kon 1:8; 1Kr 17:1; 1Kr 29:29
h Ps 51:Ops
i 2Sa 5:13; 2Sa 15:16
j 2Sa 11:3

2de kolom
a 2Sa 11:4
b De 6:13
c Ex 22:1
d 1Sa 16:13; 2Sa 7:8
e 1Sa 18:10, 11; 1Sa 19:10; 1Sa 23:14
f 1Sa 13:13, 14; 1Sa 15:26, 28
g 2Sa 3:7; 1Kon 2:22
h 2Sa 2:4; 2Sa 5:5
i 2Sa 7:19
j Ex 20:13
k 2Sa 11:15, 27
l Ex 20:14, 17
m Nu 14:18; 2Sa 13:32; 2Sa 18:33; Ga 6:7

12:8 *Of ‘en de vrouwen van je meester in je armen gelegd’.

je wordt.[a] Ik zal je vrouwen voor je ogen weghalen en aan een andere man* geven,[b] en hij zal op klaarlichte dag# bij je vrouwen liggen.[c] **12** Jij hebt dit in het geheim gedaan,[d] maar ik zal dit op klaarlichte dag* voor de ogen van heel Israël doen.”’

13 David zei tegen Nathan: ‘Ik heb gezondigd tegen Jehovah.’[e] Nathan antwoordde: ‘Jehovah vergeeft je je zonde.*[f] Je zult niet sterven.[g] **14** Maar omdat je in deze kwestie totaal geen respect voor Jehovah hebt gehad, zal de zoon die je net gekregen hebt, beslist sterven.’

15 Toen ging Nathan terug naar huis.

Jehovah trof het kind dat David en Uri̱a’s vrouw hadden gekregen zodat het ziek werd. **16** David smeekte de ware God of de jongen mocht blijven leven. Hij vastte streng en als hij naar binnen ging om te overnachten, ging hij op de grond liggen.[h] **17** De oudsten van zijn huis bogen zich over hem heen en wilden hem laten opstaan, maar hij weigerde dat en wilde ook niet samen met ze eten. **18** Op de zevende dag stierf het kind, maar Davids dienaren durfden het hem niet te vertellen. Ze zeiden: ‘Toen het kind nog leefde, wilde hij niet naar ons luisteren. Hoe kunnen we hem nu dan vertellen dat zijn kind is gestorven? Misschien begaat hij dan een wanhoopsdaad.’*

19 Toen David zijn dienaren met elkaar zag fluisteren, begreep hij dat het kind gestorven was. Hij zei tegen zijn dienaren: ‘Is het kind overleden?’ Ze antwoordden: ‘Ja, het is overleden.’

20 Toen stond David op van de grond. Hij waste zich, wreef zich met olie in[a] en deed andere kleren aan. Vervolgens ging hij naar het huis[b] van Jehovah om zich voor hem neer te buigen. Daarna ging hij naar zijn eigen huis,* vroeg om voedsel en ging eten. **21** Zijn dienaren vroegen hem: ‘Waarom doet u dat? Toen het kind nog leefde, hebt u gevast en gehuild, maar nu het gestorven is, staat u op en gaat u eten.’ **22** Hij antwoordde: ‘Toen het kind nog leefde, heb ik gevast[c] en gehuild omdat ik dacht: wie weet heeft Jehovah medelijden met me en laat hij het kind leven.[d] **23** Nu is het kind gestorven, dus waarom zou ik nog vasten? Kan ik hem soms terugbrengen?[e] Ik zal naar hem toe gaan,[f] maar hij zal niet bij mij terugkomen.’[g]

24 Toen ging David zijn vrouw Bathse̱ba troosten.[h] Hij kwam bij haar en sliep met haar. Na verloop van tijd kreeg ze een zoon, die Salomo* werd genoemd,[i] en Jehovah hield van hem.[j] **25** Hij liet via de profeet Nathan[k] de boodschap overbrengen dat hij omwille van Jehovah Jedi̱dja* moest worden genoemd.

26 Joab ging door met de strijd tegen Ra̱bba[l] van de Ammonieten[m] en nam de koningsstad* in.[n] **27** Daarom stuurde Joab mannen naar David met de boodschap: ‘Ik heb tegen Ra̱bba gestreden[o] en ik heb de waterstad* ingenomen. **28** Verzamel nu de rest van de troepen, beleger de stad en neem die in. Anders ben ik degene die de stad inneemt en de eer krijgt.’*

12:11 *Of ‘aan je naaste’. #Lett.: ‘voor de ogen van deze zon’. **12:12** *Lett.: ‘vóór de zon’. **12:13** *Of ‘laat je zonde voorbijgaan’. **12:18** *Of ‘doet hij zich dan iets aan’.

12:20 *Of ‘paleis’. **12:24** *Van een Hebreeuws woord dat ‘vrede’ betekent. **12:25** *Bet.: ‘geliefd door Jah’. **12:26** *Of ‘stad van het koninkrijk’. **12:27** *Mogelijk bedoelt hij de waterbronnen van de stad. **12:28** *Lett.: ‘zal mijn naam erover worden uitgeroepen’.

HFST. 12

a 2Sa 12:15, 19; 2Sa 13:10-15; 2Sa 15:14
b Ex 21:24; Job 31:9-11; Job 34:11
c 2Sa 16:21, 22
d 2Sa 11:4, 15
e Ge 39:9; Ps 32:5; Ps 38:3; Ps 51:Ops, 4; Sp 28:13
f Ex 34:6; Ps 32:1
g Le 20:10; Ps 103:10
h 2Sa 12:22; Jon 3:8, 9

2de kolom

a Ru 3:3; 2Sa 14:2
b 2Sa 6:17
c 2Sa 12:16; Joë 1:14
d Jes 38:3, 5; Joë 2:13, 14; Am 5:15; Jon 3:8, 9
e Pr 9:6
f Job 30:23; Pr 3:20; Han 2:29, 34; Han 13:36
g Pr 9:5, 10
h 2Sa 11:3
i 1Kr 3:5, 9; 1Kr 22:9; 1Kr 28:5; Mt 1:6
j 2Sa 7:12; 1Kr 29:1
k 2Sa 7:4, 5; 2Sa 12:1; 1Kon 1:8
l De 3:11; Joz 13:24, 25
m De 23:3, 6
n 2Sa 11:25; 1Kr 20:1
o 2Sa 11:1

29 David riep dus het hele le-
ger bij elkaar, ging naar Rabba
om ertegen te strijden en nam
de stad in. **30** Toen nam hij de
kroon die Malkam* op zijn hoofd
had. Die was gemaakt van een ta-
lent goud# en versierd met edel-
stenen. En de kroon werd op Da-
vids hoofd geplaatst. Ook haalde
David een grote hoeveelheid buit[a]
uit de stad.[b] **31** Hij nam de in-
woners gevangen en zette ze aan
het werk. Hij liet ze werken met
scherpe ijzeren werktuigen en
met ijzeren bijlen, en hij liet ze
stenen zagen en bakstenen ma-
ken. Hetzelfde deed hij met alle
andere steden van de Ammonie-
ten. Uiteindelijk ging David met
het hele leger terug naar Jeruza-
lem.

13 Absalom, de zoon van Da-
vid, had een zus die Tamar[c]
heette. Ze was heel mooi en Am-
non,[d] een andere zoon van Da-
vid, werd verliefd op haar. **2** Het
was zo erg dat Amnon er ziek
van werd. Omdat zijn zus Tamar
nog maagd was, leek het Am-
non onmogelijk om bij haar te ko-
men. **3** Hij was bevriend met Jo-
nadab,[e] de zoon van Davids broer
Simea.[f] Jonadab was een sluwe
man. **4** Hij zei tegen hem: ‘Ver-
tel me eens, waarom ben jij, de
zoon van de koning, elke morgen
zo somber?’ Amnon antwoord-
de: ‘Ik ben verliefd op Tamar,
de zus[g] van mijn broer Absalom.’
5 Toen zei Jonadab tegen hem:
‘Ga op bed liggen en doe alsof je
ziek bent. Als je vader je komt op-
zoeken, zeg dan tegen hem: “Laat
mijn zus Tamar komen om me
eten te geven. Dan kan ze in mijn
bijzijn iets versterkends* voor me
klaarmaken en zal ik het uit haar
hand aannemen.”’

6 Amnon ging dus op bed lig-
gen en deed alsof hij ziek was,
en de koning kwam hem opzoe-
ken. Toen zei Amnon tegen de
koning: ‘Laat alstublieft mijn zus
Tamar komen om in mijn bijzijn
twee hartvormige koeken te bak-
ken, zodat ik die uit haar hand
kan aannemen.’ **7** Daarop stuur-
de David een boodschap naar Ta-
mar in het huis: ‘Ga alsjeblieft
naar het huis van je broer Amnon
om eten voor hem klaar te ma-
ken.’ **8** Tamar ging dus naar het
huis van haar broer Amnon, die
daar op bed lag. Ze nam het deeg,
maakte er in zijn bijzijn koeken
van en bakte die. **9** Toen nam ze
de pan en diende de koeken op.
Maar Amnon weigerde te eten en
zei: ‘Stuur iedereen weg!’ Ieder-
een ging dus weg.

10 Daarna zei Amnon tegen
Tamar: ‘Breng het eten naar de
slaapkamer zodat jij het aan me
kunt geven.’ Tamar bracht de
hartvormige koeken die ze had
gemaakt naar haar broer Am-
non in de slaapkamer. **11** Toen
ze het eten naar hem toe bracht,
greep hij haar vast en zei: ‘Zusje,
kom bij me liggen.’ **12** Maar ze
zei tegen hem: ‘Nee broer, verne-
der me niet, want zoiets afschu-
welijks[a] hoort niet in Israël. Doe
het alsjeblieft niet.[b] **13** Hoe zou
ik met de schande kunnen leven?
En niemand in Israël zal nog res-
pect voor je hebben. Ga alsje-
blieft naar de koning, want hij zal
me zeker aan je geven.’ **14** Maar
Amnon wilde niet naar haar luis-
teren. Hij overweldigde haar en
onteerde haar door haar te ver-
krachten. **15** Vervolgens kreeg
Amnon een grote afkeer van
haar. Zijn haat werd zelfs groter
dan de liefde die hij voor haar
had gevoeld. Hij zei tegen haar:
‘Sta op. Ga weg!’ **16** Ze zei te-
gen hem: ‘Nee, mijn broer. Als je
me nu wegstuurt, is dat nog er-
ger dan wat je me net hebt aan-
gedaan!’ Maar hij wilde niet naar
haar luisteren.

12:30 *Zie Woordenlijst. #Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **13:5** *Of ‘het brood van vertroosting’.

HFST. 12
a 2Sa 8:11, 12
b 1Kr 20:2, 3

HFST. 13
c 1Kr 3:9
d 2Sa 3:2
e 2Sa 13:35
f 1Sa 16:9; 1Kr 2:13
g Le 18:9; Le 20:17

2de kolom
a Ge 34:2, 7; Re 20:5, 6
b Le 18:9, 29; Le 20:17; De 27:22

17 Toen riep hij zijn jonge be-
diende en zei: ‘Stuur deze vrouw
weg en doe de deur achter haar
op slot.’ **18** (Ze had een spe-
ciaal* gewaad aan dat alle doch-
ters van de koning droegen die
maagd waren.) Zijn bediende
leidde haar dus naar buiten en
deed de deur achter haar op slot.
19 Toen gooide Tamar as over
haar hoofd[a] en scheurde ze haar
mooie gewaad. Schreeuwend liep
ze weg, met haar handen op haar
hoofd.

20 Haar broer Absalom[b] vroeg
haar: ‘Heeft je broer Amnon je
dit aangedaan? Hou het stil, zus-
je. Het is je broer.[c] Probeer er
niet meer aan te denken.’* Vervol-
gens ging Tamar in afzondering
in het huis van haar broer Absa-
lom wonen. **21** Toen koning Da-
vid hoorde wat er allemaal was
gebeurd, werd hij woedend.[d] Toch
wilde hij zijn zoon Amnon niet
kwetsen, omdat hij van hem hield.
Amnon was namelijk zijn eerst-
geboren zoon. **22** Maar Absalom
zei niets tegen Amnon, niets
goeds en niets slechts. Hij haat-
te hem[e] omdat hij zijn zus Tamar
had onteerd.[f]

23 Twee jaar later waren Ab-
saloms schaapscheerders in Baäl-
Hazor, bij Efraïm.[g] Absalom no-
digde alle zonen van de koning
uit voor het feest.[h] **24** Absalom
ging dus naar de koning en zei:
‘Mijn schapen worden geschoren.
Kom alstublieft met uw diena-
ren naar het feest.’ **25** Maar de
koning zei tegen Absalom: ‘Nee,
mijn zoon. Als we allemaal ko-
men, zijn we je alleen maar tot
last.’ Hoewel Absalom aandrong,
bleef de koning bij zijn besluit.
Maar hij gaf hem wel zijn ze-
gen. **26** Toen zei Absalom: ‘Als
u niet komt, laat dan alstublieft
mijn broer Amnon meegaan.’[i] De
koning antwoordde: ‘Waarom zou
Amnon meegaan?’ **27** Maar Ab-
salom drong aan, zodat de koning
Amnon en al zijn andere zonen
met hem mee liet gaan.

28 Toen gaf Absalom zijn be-
dienden de opdracht: ‘Let goed
op. Als Amnon* door de wijn in
een vrolijke stemming is, zal ik
tegen jullie zeggen: “Sla Amnon
neer!” Dan moeten jullie hem do-
den. Wees niet bang, want het is
op mijn bevel. Wees moedig en
sterk.’ **29** Absaloms bedienden
deden dus precies met Amnon
wat Absalom ze had opgedragen.
Alle andere zonen van de ko-
ning sprongen toen op hun muil-
dier en vluchtten. **30** Terwijl ze
onderweg waren, kreeg David te
horen: ‘Absalom heeft alle zo-
nen van de koning gedood, niet
één van hen heeft het overleefd.’
31 De koning stond op, scheurde
zijn kleren en ging op de grond
liggen. Al zijn dienaren stonden
om hem heen met gescheurde
kleren.

32 Maar Jonadab,[a] de zoon
van Davids broer Simea,[b] zei:
‘Mijn heer moet niet denken dat
alle jonge zonen van de koning
gedood zijn, want alleen Amnon
is gestorven.[c] Dat is gebeurd in
opdracht van Absalom. Hij had
dat al besloten[d] op de dag dat
Amnon zijn zus[e] Tamar[f] onteer-
de. **33** Mijn heer de koning moet
het bericht dat alle zonen van
de koning zijn gestorven dus niet
geloven,* want alleen Amnon is
gestorven.’

34 Ondertussen maakte Absa-
lom zich uit de voeten.[g] Later zag
een wachter dat er over de weg
bij de berg een grote groep men-
sen aankwam. **35** Jonadab[h] zei
tegen de koning: ‘Kijk, de zonen
van de koning zijn teruggeko-
men. Het is precies zoals uw die-
naar heeft gezegd.’ **36** Hij was
nog niet uitgesproken of de zo-

HFST. 13
a Joz 7:6; Es 4:1; Jer 6:26
b 2Sa 3:3; 2Sa 13:1
c Le 18:9; De 27:22
d Sp 19:13
e Sp 18:19
f Ge 34:7
g Jo 11:54
h 1Kon 1:9, 19
i Ps 55:21; Sp 10:18; Sp 26:24-26

2de kolom
a 2Sa 13:3
b 1Sa 16:9; 1Kr 2:13
c 2Sa 12:10
d Ge 27:41; Ps 7:14; Sp 18:19
e Le 18:9, 29
f 2Sa 13:12-14
g 2Sa 13:38
h 2Sa 13:3

13:18 *Of ‘versierd’. **13:20** *Lett.: ‘Zet je hart niet op deze zaak.’

13:28 *Lett.: ‘Amnons hart’. **13:33** *Lett.: ‘ter harte nemen’.

nen van de koning kwamen luid
huilend binnen. Ook de koning
en al zijn dienaren huilden he-
vig. **37** Maar Absalom vluchtte
naar Talmai,[a] de zoon van koning
Ammihud van Gesur. David bleef
rouwen over zijn zoon, dag in dag
uit. **38** Nadat Absalom naar Ge-
sur[b] was gevlucht, bleef hij daar
drie jaar.

39 Uiteindelijk verlangde ko-
ning David ernaar om Absalom
weer te zien, want hij had zich
verzoend met* de dood van Am-
non.

14 Joab, de zoon van Zeruja,[c]
kwam erachter dat de ko-
ning* Absalom miste.[d] **2** Joab
liet daarom een wijze vrouw uit
Tekoa[e] halen en zei tegen haar:
‘Doe alsof je in de rouw bent.
Trek rouwkleding aan en wrijf je
niet in met olie.[f] Gedraag je als
iemand die al een hele tijd over
een dode rouwt. **3** Ga dan naar
de koning en zeg het volgende
tegen hem.’ Vervolgens vertelde
Joab haar wat ze moest zeggen.*

4 De vrouw uit Tekoa ging
naar de koning, viel op haar knie-
en en boog diep. Ze zei: ‘Koning,
help me alstublieft!’ **5** De koning
antwoordde: ‘Wat is er aan de
hand?’ Ze zei: ‘Ach, ik ben wedu-
we. Mijn man is overleden. **6** Ik
had twee zonen, en op een keer
raakten ze met elkaar in gevecht
op het veld. Er was niemand die
tussenbeide kwam en toen heeft
de een de ander doodgeslagen.
7 Nu heeft de hele familie zich
tegen uw dienares gekeerd, en
ze zeggen: “Lever degene uit die
zijn broer heeft doodgeslagen, zo-
dat we hem kunnen doden als ver-
gelding voor het leven* van zijn
broer,[g] ook al doden we daar-
mee de erfgenaam.” Daarmee zou-

13:39 *Of ‘had troost gevonden betreffende’. **14:1** *Lett.: ‘het hart van de koning’. **14:3** *Of ‘legde Joab haar de woorden in de mond’. **14:7** *Of ‘de ziel’.

den ze me het laatste sprankje
hoop ontnemen en voor mijn man
zou er geen naam en geen nage-
slacht* op aarde overblijven.’

8 Toen zei de koning tegen de
vrouw: ‘Ga maar naar huis. Ik zal
zorgen dat het geregeld wordt.’
9 De vrouw uit Tekoa zei tegen
de koning: ‘Mijn heer de koning,
laat mij en het huis van mijn
vader hiervoor boeten. Maar de
koning en zijn troon moeten vrij-
uit gaan.’ **10** Toen zei de ko-
ning: ‘Als iemand je hier nog over
aanspreekt, stuur hem dan naar
mij en hij zal je nooit meer lastig-
vallen.’ **11** Maar ze antwoord-
de: ‘O koning, vergeet alstublieft
Jehovah, uw God, niet, zodat
de bloedwreker[a] niet nog meer
kwaad aanricht en mijn zoon uit
de weg ruimt.’ Hij zei: ‘Zo zeker
als Jehovah leeft,[b] geen haar op
het hoofd van je zoon zal wor-
den gekrenkt.’ **12** De vrouw zei
toen: ‘Mag uw dienares nog iets
tegen mijn heer de koning zeg-
gen?’ Hij antwoordde: ‘Zeg het
maar.’

13 De vrouw zei: ‘Waarom wilt
u het volk van God[c] dan wel zoiets
aandoen? Door zulke dingen te
zeggen, verklaart de koning zich-
zelf schuldig, want u haalt uw
eigen zoon die u verbannen[d] hebt
niet terug. **14** Uiteindelijk ster-
ven wij allemaal en worden we
als water dat op de grond wordt
uitgegoten en niet terug te halen
is. Maar God zou een leven* niet
wegnemen. Hij zoekt juist naar
redenen waarom iemand die ver-
bannen is niet voor altijd ver-
bannen hoeft te blijven. **15** Ik
ben bij mijn heer de koning ge-
komen om dat te zeggen, omdat
het volk me bang heeft gemaakt.
Daarom zei ik bij mezelf: “Ik moet
de koning spreken. Misschien zal
de koning doen wat zijn slavin
vraagt. **16** Hopelijk luistert de

14:7 *Lett.: ‘overblijfsel’. **14:14** *Of ‘ziel’.

HFST. 13
a 2Sa 3:3
b De 3:14, Joz 12:4, 5, 2Sa 14:23

HFST. 14
c 2Sa 2:18, 1Kr 2:15, 16
d 2Sa 13:39, 2Sa 18:33, 2Sa 19:2
e 2Kr 11:5, 6, 2Kr 20:20, Am 1:1
f Pr 9:8, Da 10:3
g Nu 35:19, De 19:11, 12

2de kolom
a Nu 35:19, 27, De 19:6
b De 6:13, Pr 8:4
c Ex 19:5, Nu 6:27
d 2Sa 13:38

koning en redt hij zijn slavin uit de greep van de man die mij en mijn enige zoon uit het erfdeel wil verdrijven dat God ons heeft gegeven."[a] **17** Toen zei uw slavin: "Ik hoop dat de woorden van mijn heer de koning me gerust zullen stellen." Want mijn heer de koning kan goed van kwaad onderscheiden zoals een engel van de ware God. Mag Jehovah, uw God, met u zijn.'

18 De koning antwoordde de vrouw: 'Geef alsjeblieft eerlijk antwoord op alles wat ik je vraag.' De vrouw zei: 'Wat wil mijn heer de koning weten?' **19** De koning vroeg: 'Zit Joab hier soms achter?'[b] De vrouw antwoordde: 'Zo zeker als u* leeft, o mijn heer de koning, het is precies zoals u zegt.# Het was uw dienaar Joab die me deze opdracht heeft gegeven en me heeft verteld wat ik moest zeggen. **20** Uw dienaar Joab heeft dit gedaan om een ander licht op de zaak te werpen, maar mijn heer is zo wijs als een engel van de ware God en weet alles wat er in het land gebeurt.'

21 Daarna zei de koning tegen Joab: 'Goed, ik zal het doen.[c] Ga Absalom maar terughalen.'[d] **22** Joab viel op zijn knieën, boog diep en eerde de koning. Joab zei: 'Nu weet ik dat ik uw goedkeuring heb, o mijn heer de koning, want u hebt mijn verzoek ingewilligd.' **23** Joab stond op, ging naar Ge̱sur[e] en haalde Absalom naar Jeruzalem. **24** Maar de koning zei: 'Hij kan naar zijn eigen huis teruggaan, maar hij mag niet bij mij komen.' Absalom ging dus naar zijn eigen huis en kwam niet bij de koning.

25 Er was in heel Israël geen man te vinden die zo om zijn uiterlijk bewonderd werd als Absalom. Van zijn voetzool tot zijn kruin was er niets op hem aan te merken. **26** Aan het eind van elk jaar liet hij zijn haar knippen omdat het zo zwaar werd. Het afgeknipte haar woog dan 200 sikkels* volgens de koninklijke weegsteen.# **27** Absalom kreeg drie zonen[a] en een dochter, die Tamar heette. Ze was een bijzonder mooie vrouw.

28 Absalom bleef twee jaar lang in Jeruzalem wonen zonder dat hij de koning te zien kreeg.[b] **29** Daarom liet Absalom Joab bij zich roepen met de bedoeling hem naar de koning te sturen, maar Joab wilde niet komen. Toen liet hij hem nog een keer roepen, maar Joab weigerde opnieuw. **30** Uiteindelijk zei Absalom tegen zijn dienaren: 'Het stuk land van Joab ligt naast dat van mij, en er staat gerst op. Ga ernaartoe en steek het in brand.' De dienaren van Absalom staken het dus in brand. **31** Toen ging Joab naar Absaloms huis en zei tegen hem: 'Waarom hebben je dienaren mijn land in brand gestoken?' **32** Absalom antwoordde: 'Kijk, ik had je toch gevraagd te komen zodat ik je naar de koning kon sturen met de vraag: "Waarom ben ik uit Ge̱sur[c] teruggekomen? Ik had daar beter kunnen blijven. Laat me alstublieft bij u komen,* en als ik schuldig ben, dood me dan maar."'

33 Joab ging dus naar de koning en vertelde het hem. Toen liet de koning Absalom bij zich komen. Die knielde voor de koning en boog diep voor hem. Daarna kuste de koning Absalom.[d]

14:19 *Of 'uw ziel'. #Of 'niemand kan naar links of rechts afwijken van wat u zegt'.

14:26 *Ongeveer 2,3 kg. Zie App. B14. #Misschien een standaardgewicht dat in het koninklijk paleis werd bewaard of een 'koninklijke' sikkel die afweek van de gewone sikkel. **14:32** *Lett.: 'het gezicht van de koning zien'.

HFST. 14
a 2Sa 14:2, 7
b 2Sa 14:1-3
c 2Sa 14:13
d 2Sa 13:38
e De 3:14; 2Sa 3:3; 2Sa 13:37

2de kolom
a 2Sa 18:18
b 2Sa 14:24
c 2Sa 14:23
d Ge 45:15

15 Enige tijd later schafte Absalom een wagen en paarden aan. Ook liet hij 50 mannen voor zich uit lopen.[a] **2** Absalom stond altijd vroeg op om aan de kant van de weg te gaan staan die naar de stadspoort[b] liep. Steeds als iemand een zaak voor de koning wilde brengen,[c] riep Absalom hem en vroeg: ‘Uit welke stad kom je?’ Dan vertelde de man hem uit welke stam van Israël hij kwam, **3** waarop Absalom reageerde met: ‘Je klachten zijn terecht, maar er is bij de koning niemand die je zaak zal aanhoren.’ **4** Hij zei verder: ‘Werd ik maar als rechter in het land aangesteld! Dan kon iedereen die een rechtszaak of een geschil had bij mij komen, en ik zou erop toezien dat hem recht werd gedaan.’

5 En als een man bij Absalom kwam en voor hem wilde buigen, stak Absalom zijn hand uit, pakte hem vast en kuste hem.[d] **6** Zo behandelde Absalom alle Israëlieten die naar de koning gingen voor een rechterlijke uitspraak, en op die manier bleef Absalom het hart van de mannen van Israël stelen.[e]

7 Na vier jaar* zei Absalom tegen de koning: ‘Mag ik alstublieft naar He̱bron[f] gaan om een belofte na te komen die ik Jehovah heb gedaan? **8** Toen ik nog in Ge̱sur[g] in Syrië woonde, heb ik namelijk de gelofte[h] gedaan: “Als Jehovah me terug laat gaan naar Jeruzalem, zal ik een offer aan Jehovah brengen.”’* **9** De koning zei tegen hem: ‘Ga in vrede.’ Toen ging Absalom naar He̱bron.

10 Absalom stuurde in het geheim mannen rond onder alle stammen van Israël met de opdracht: ‘Zodra er op de hoorn wordt geblazen, moeten jullie bekendmaken: “Absalom is koning geworden in He̱bron!”’[a] **11** Ook had Absalom 200 mannen uit Jeruzalem uitgenodigd. Die gingen nietsvermoedend mee en hadden geen idee wat er aan de hand was. **12** Toen Absalom de slachtoffers bracht, liet hij bovendien de Giloniet Achito̱fel,[b] de raadgever[c] van David, uit zijn woonplaats Gi̱lo[d] komen. De samenzwering breidde zich verder uit en steeds meer mensen sloten zich bij Absalom aan.[e]

13 Na een tijdje kwam er iemand bij David die zei: ‘De mannen* van Israël hebben de kant van Absalom gekozen.’ **14** Meteen zei David tegen alle dienaren die bij hem in Jeruzalem waren: ‘Kom, we moeten onmiddellijk vluchten[f] als we niet in handen van Absalom willen vallen! Schiet op, anders haalt hij ons in en zal hij ons iets aandoen en iedereen in de stad met het zwaard ombrengen!’[g] **15** De dienaren van de koning antwoordden: ‘Mijn heer de koning, we zullen alles doen wat u zegt.’[h] **16** De koning trok vervolgens met zijn hele hofhouding de stad uit, maar hij liet tien bijvrouwen achter[i] om voor het huis* te zorgen. **17** Bij het verlaten van de stad stopten de koning en zijn hofhouding bij Beth-Me̱rhak.

18 Alle dienaren die met hem meegingen,* en alle Kre̱thi en Ple̱thi,[j] en de Gathieten[k] (600 mannen die zich in Gath[l] bij hem# hadden aangesloten) trokken voorbij terwijl de koning ze inspecteerde.△ **19** Toen zei de koning tegen de Gathiet I̱ttai:[m] ‘Waarom zou jij ook meegaan? Ga terug en blijf bij de nieuwe

HFST. 15
a 1Sa 8:11, 1Kon 1:5, Sp 11:2
b De 25:7, Ru 4:1
c 1Sa 8:20, 2Sa 8:15
d Ps 10:9, Ps 55:21, Sp 26:25
e Sp 11:9
f 2Sa 3:2
g 2Sa 13:38, 2Sa 14:23
h Le 22:21

2de kolom
a 2Sa 2:1, 2Sa 5:1, 5, 1Kr 3:4
b 2Sa 16:23, 2Sa 17:14, 2Sa 23:8, 34
c Ps 41:9, Ps 55:12, 13, Jo 13:18
d Joz 15:20, 51
e Ps 3:1, Sp 24:21
f 2Sa 19:9, Ps 3:Ops
g 2Sa 12:11
h Sp 18:24
i 2Sa 12:11, 2Sa 16:21, 2Sa 20:3
j 2Sa 8:18, 2Sa 20:7, 1Kon 1:38, 1Kr 18:17
k Joz 13:2, 3
l 1Sa 27:4, 1Kr 18:1
m 2Sa 18:2

15:7 *Of mogelijk ‘40 jaar’. **15:8** *Of ‘zal ik Jehovah aanbidden’. Lett.: ‘dienst doen voor’.

15:13 *Lett.: ‘het hart van de mannen’. **15:16** *Of ‘paleis’. **15:18** *Of ‘aan zijn zijde overstaken’. #D.w.z. Ittai, die in vs. 19 wordt genoemd. △Of ‘trokken over terwijl de koning toekeek’.

koning, want je bent een buiten-
lander en je bent ook nog eens ver-
bannen uit je woonplaats. **20** Je
bent hier nog maar net* gekomen.
Dan kan ik je nu# toch niet vra-
gen om met me mee te gaan ter-
wijl ik niet eens weet waar ik
heen ga? Ga samen met je man-
nen terug, en mag Jehovah loya-
le liefde en trouw voor je tonen!’[a]
21 Maar Ittai antwoordde: ‘Zo
zeker als Jehovah leeft en zo ze-
ker als mijn heer de koning leeft,
waar u ook heen gaat, daar zal
uw dienaar zijn, of het nu leven
of dood betekent!’[b] **22** Toen zei
David tegen Ittai:[c] ‘Kom, steek
dan maar over.’ De Gathiet Ittai
stak dus het dal over, en ook zijn
mannen en hun gezinnen.

23 Alle inwoners huilden luid
terwijl de hele menigte voor de
ogen van de koning het Kidron-
dal[d] overstak. En de menigte ging
de weg op richting de woestijn.
24 Zadok[e] was er met alle Levie-
ten[f] die de ark[g] van het ver-
bond van de ware God droegen,[h]
en ze zetten de ark van de ware
God neer. Ook Abjathar[i] was erbij
terwijl de hele menigte vanuit de
stad het dal overstak. **25** Maar
de koning zei tegen Zadok: ‘Breng
de ark van de ware God terug
naar de stad.[j] Als ik Jehovah’s
gunst heb, zal hij ervoor zorgen
dat ik terugkom en de ark weer
op zijn eigen plaats[k] zie staan.
26 Maar als ik zijn gunst niet heb,
mag hij met me doen wat hij het
beste vindt.’ **27** Toen zei de ko-
ning tegen de priester Zadok: ‘Je
bent toch een ziener?[l] Ga in vrede
naar de stad terug, samen met je
zoon Ahimaäz en Abjathars zoon
Jonathan.[m] **28** Ik wacht bij de
oversteekplaatsen van de woes-
tijn totdat ik een bericht van jul-
lie krijg met meer informatie.’[n]
29 Zadok en Abjathar brachten
de ark van de ware God dus te-
rug naar Jeruzalem en bleven
daar.

30 Daarna ging David de Olijf-
berg*[a] op. Hij huilde, zijn hoofd
was bedekt en hij liep op blote
voeten. Ook iedereen die bij hem
was had zijn hoofd bedekt, en ze
huilden terwijl ze de berg op gin-
gen. **31** Toen kreeg David te ho-
ren: ‘Achitofel zit ook in het com-
plot[b] van Absalom.’[c] David zei:
‘O Jehovah,[d] verander Achitofels
advies* alstublieft in dwaasheid!’[e]

32 Toen David de top bereikte
waar mensen altijd God kwamen
aanbidden,* kwam de Arkiet[f] Hu-
sai[g] hem tegemoet. Zijn gewaad
was gescheurd en hij had aar-
de op zijn hoofd. **33** Maar Da-
vid zei tegen hem: ‘Als je met me
meegaat, kun je geen hulp voor
me zijn. **34** Het lijkt me beter
dat je naar de stad teruggaat en
tegen Absalom zegt: “Ik ben uw
dienaar, o koning. Vroeger heb
ik altijd uw vader gediend, maar
nu ben ik uw dienaar.”[h] Zo kun
je Achitofels plannen* voor me
saboteren.[i] **35** De priesters Za-
dok en Abjathar zijn daar ook. Al-
les wat je in het huis van de ko-
ning hoort, moet je aan Zadok
en Abjathar vertellen.[j] **36** Ahi-
maäz,[k] de zoon van Zadok, en Jo-
nathan,[l] de zoon van Abjathar,
zijn daar bij hen. Via hen moet
je alles aan me doorgeven wat je
hoort.’ **37** Davids vriend* Husai[m]
ging dus naar Jeruzalem, waar hij
tegelijk met Absalom aankwam.

16 Toen David net voorbij de
top van de berg[n] was,
kwam Ziba,[o] de dienaar van Me-
fiboseth,[p] hem tegemoet met een
paar ezels. Die waren bepakt met
200 broden, 100 rozijnenkoeken,
100 koeken van zomervruchten*

HFST. 15
a 2Sa 2:5, 6; Ps 25:10; Ps 57:3; Ps 61:7; Ps 89:14
b Sp 17:17; Sp 18:24
c 2Sa 18:2
d 1Kon 2:36, 37; 2Kr 30:14; Jo 18:1
e 2Sa 8:17; 2Sa 20:25; 1Kon 1:8; 1Kon 2:35; 1Kr 6:8
f Nu 8:19
g Ex 37:1; Le 16:2
h Nu 4:15; Nu 7:9; 1Kr 15:2
i 1Sa 22:20; 1Sa 30:7
j 2Sa 6:17
k 2Sa 7:2; Ps 26:8; Ps 27:4
l 1Sa 9:9
m 2Sa 17:17
n 2Sa 15:36; 2Sa 17:16, 21

2de kolom
a Mt 21:1; Mt 24:3; Han 1:12
b Ps 41:9; Ps 55:12, 13; Jo 13:18
c Ps 3:Ops
d 2Sa 16:23; 2Sa 17:14
e Ps 3:7
f Joz 16:1, 2
g 2Sa 16:16
h 2Sa 16:18, 19
i 2Sa 17:7, 14
j 2Sa 17:15, 16
k 2Sa 18:19
l 2Sa 17:17; 1Kon 1:42
m 2Sa 16:16; 1Kr 27:33

HFST. 16
n 2Sa 15:30
o 2Sa 9:2, 9
p 2Sa 9:6

15:20 *Lett.: ‘gisteren’. #Lett.: ‘vandaag’.

15:30 *Of ‘helling van de Olijven’. **15:31** *Of ‘raad’. **15:32** *Of ‘zich altijd voor God kwamen neerbuigen’. **15:34** *Of ‘advies’. **15:37** *Of ‘vertrouweling’. **16:1** *Vooral vijgen en misschien ook dadels.

en een grote kruik wijn.[a] **2** De koning zei tegen Ziba: ‘Waarom heb je dat allemaal bij je?’ Ziba zei: ‘De ezels zijn voor het gezin van de koning om op te rijden, het brood en de zomervruchten zijn voor de jonge mannen, en de wijn is voor wie uitgeput raakt in de woestijn.’[b] **3** De koning vroeg: ‘Waar is de zoon* van je meester?’[c] Ziba antwoordde: ‘Hij is in Jeruzalem gebleven, want hij zei: “Vandaag zal het huis van Israël het koningschap van mijn vader aan me teruggeven.”’[d] **4** De koning zei toen tegen Ziba: ‘Alle bezittingen van Mefiboseth zijn voortaan van jou.’[e] Ziba antwoordde: ‘Ik buig me voor u neer. Mag ik altijd uw goedkeuring hebben, mijn heer de koning.’[f]

5 Toen koning David bij Bahurim was gekomen, kwam er een man naar buiten die verwant was aan het huis van Saul. Hij heette Simeï[g] en was de zoon van Gera. Terwijl hij kwam aanlopen, schreeuwde hij verwensingen.[h] **6** Ook gooide hij stenen naar koning David en al zijn dienaren, en naar het hele gevolg en de dappere strijders die links en rechts van de koning stonden. **7** Simeï schreeuwde verwensingen naar hem: ‘Ga weg, moordenaar! Ellendeling! **8** Jehovah laat je boeten voor alle bloedschuld die je op je hebt geladen vanwege het huis van Saul. Jij bent in zijn plaats gaan regeren, maar Jehovah geeft het koningschap aan je zoon Absalom. En nu zit je in de ellende omdat je een moordenaar bent!’[i]

9 Abisaï, de zoon van Zeruja,[j] zei tegen de koning: ‘Hoe durft die dode hond[k] mijn heer de koning te vervloeken?[l] Laat me naar hem toe gaan en zijn hoofd eraf slaan.’[m] **10** Maar de koning zei: ‘Wat heb ik met jullie te maken, zonen van Zeruja?[n] Laat hem mij maar vervloeken,[a] want Jehovah heeft tegen hem gezegd:[b] “Vervloek David!” Wie kan er dan zeggen: “Waarom doe je dat?”’ **11** David zei tegen Abisaï en al zijn dienaren: ‘Als mijn zoon, mijn eigen vlees en bloed,* me al naar het leven staat,#[c] wat kan ik dan van een Benjaminiet[d] verwachten? Laat hem mij maar vervloeken, want Jehovah heeft het hem gezegd. **12** Misschien zal Jehovah mijn ellende opmerken[e] en zal Jehovah me zegeningen geven in plaats van de verwensingen die me vandaag naar het hoofd zijn geslingerd.’[f] **13** David en zijn mannen vervolgden dus hun weg. Maar Simeï liep op de andere berghelling met David mee terwijl hij verwensingen schreeuwde[g] en stenen en stof gooide.

14 Uiteindelijk kwamen de koning en iedereen die bij hem was, uitgeput op hun bestemming aan. Daar konden ze uitrusten.

15 Ondertussen kwamen Absalom en al zijn aanhangers uit Israël in Jeruzalem aan, en ook Achitofel[h] was bij hem. **16** Toen Davids vriend* Husai,[i] de Arkiet,[j] bij Absalom kwam, riep hij: ‘Leve de koning![k] Leve de koning!’ **17** Absalom zei tegen Husai: ‘Noem je dit nu loyale liefde voor je vriend? Waarom ben je niet met hem meegegaan?’ **18** Husai antwoordde: ‘Nee, ik sta aan de kant van degene die is uitgekozen door Jehovah, en door dit volk en alle mannen van Israël. Bij hem zal ik blijven. **19** En bovendien, wie moet ik anders dienen dan zijn zoon? Net zoals ik uw vader heb gediend, zo zal ik u dienen.’[l]

20 Later zei Absalom tegen Achitofel: ‘Geef me advies.*[m] Wat moeten we doen?’ **21** Toen zei Achitofel tegen Absalom: ‘Uw

---

16:3 *Of ‘kleinzoon’.

16:11 *Of ‘die uit mijn eigen lichaam komt’. #Of ‘mijn ziel al zoekt’. **16:16** *Of ‘vertrouweling’. **16:20** *Of ‘raad’.

HFST. 16
a 1Sa 25:18
b 2Sa 17:27-29
c 2Sa 9:3
d 2Sa 19:25-27
e 2Sa 9:9, 10
f Sp 26:22
g 2Sa 19:16; 1Kon 2:8, 44
h Ex 22:28; Pr 10:20
i 1Sa 24:6, 7; 1Sa 26:9, 11; Ps 3:1, 2; Ps 7:1; Ps 71:10, 11
j 1Kr 2:15, 16
k 1Sa 24:14
l Ex 22:28
m 1Sa 26:8
n 2Sa 19:22; 1Kon 2:5

2de kolom
a Ps 37:8; 1Pe 2:23
b 2Sa 12:10
c 2Sa 12:11; 2Sa 15:14; 2Sa 17:12
d 2Sa 19:16
e Ge 29:32; Ex 3:7; Ps 25:18
f Ps 109:28
g 2Sa 16:5
h 2Sa 15:12, 31
i 2Sa 15:32, 37; 1Kr 27:33
j Joz 16:1, 2
k 1Kon 1:25
l 2Sa 15:34
m Ps 37:12

vader heeft een aantal bijvrouwen[a] achtergelaten om voor het huis* te zorgen.[b] Ga met ze naar bed. Dan zal heel Israël te horen krijgen dat u uw vader diep hebt beledigd, en dat zal uw aanhangers moed geven.’ **22** Er werd op het dak een tent voor Absalom opgezet,[c] en Absalom had gemeenschap met de bijvrouwen van zijn vader[d] voor de ogen van heel Israël.[e]

23 In die tijd hadden de adviezen van Achitofel[f] net zo veel gezag als* het woord van de ware God. Zo dachten zowel David als Absalom over alle adviezen die Achitofel gaf.

17 Toen zei Achitofel tegen Absalom: ‘Laat me alstublieft 12.000 mannen uitkiezen en vannacht achter David aan gaan. **2** Ik zal hem overvallen op het moment dat hij vermoeid en zwak* is,[g] zodat hij in paniek raakt. En iedereen die bij hem is zal vluchten, en ik zal alleen de koning doden.[h] **3** Daarna zal ik het hele volk bij u terugbrengen. De terugkeer van het volk hangt af van wat er gebeurt met de man naar wie u op zoek bent. Dan zal er vrede zijn onder het volk.’ **4** Absalom en alle oudsten van Israël vonden het een goed voorstel.

5 Maar Absalom zei: ‘Roep alsjeblieft ook de Arkiet Husai,[i] en laten we eens horen wat hij te zeggen heeft.’ **6** Husai kwam dus bij Absalom en die zei tegen hem: ‘Dit advies heeft Achitofel gegeven. Moeten we het opvolgen of heb jij een ander voorstel?’ **7** Husai antwoordde: ‘Het advies van Achitofel is in dit geval niet goed.’[j]

8 Husai ging verder: ‘U weet dat uw vader en zijn soldaten dappere mannen zijn,[a] en ze zijn radeloos,* als een berin in het veld die haar jongen kwijt is.[b] Bovendien is uw vader een ervaren krijgsman,[c] en hij zal de nacht niet bij het volk doorbrengen. **9** Op dit moment verbergt hij zich in een grot* of op een andere plek,[d] en als hij als eerste aanvalt, zullen degenen die het horen, zeggen: “Absaloms aanhangers zijn verslagen!” **10** Zelfs een man die zo moedig is als een leeuw,*[e] zal beven van angst, want heel Israël weet dat uw vader een held[f] is en dat hij dappere mannen bij zich heeft. **11** Ik raad u daarom het volgende aan: Verzamel heel Israël, van Dan tot Berseba,[g] zo talrijk als de zandkorrels aan de zee,[h] en voer ze aan in de strijd. **12** Waar hij ook is, we zullen hem vinden en ons op hem storten zoals de dauw op de grond valt. Niemand zal het overleven, hijzelf niet en ook zijn mannen niet. **13** Als hij zich in een stad terugtrekt, moeten alle Israëlieten daar touwen naartoe brengen, en dan zullen we de stad naar de rivier slepen, totdat er geen steen meer van over is.’

14 Toen zeiden Absalom en alle mannen van Israël: ‘Het advies van de Arkiet Husai is beter[i] dan dat van Achitofel!’ Jehovah had namelijk besloten* het goede advies van Achitofel te dwarsbomen,[j] zodat Jehovah Absalom ten val kon brengen.[k]

15 Later zei Husai tegen de priesters Zadok en Abjathar:[l] ‘Dat advies heeft Achitofel aan Absalom en de oudsten van Israël gegeven, en dit advies heb ik gegeven. **16** Stuur snel een boodschap naar David en geef hem de waarschuwing: “Blijf vannacht

---

16:21 *Of ‘paleis’. **16:23** *Of ‘werd (...) bezien als’. **17:2** *Of ‘slap van handen’.

17:8 *Of ‘verbitterd van ziel’. **17:9** *Of ‘groeve’, ‘ravijn’. **17:10** *Lett.: ‘wiens hart is als het hart van een leeuw’. **17:14** *Of ‘bevolen’.

HFST. 16
a Le 18:8, Le 20:11, 1Kon 2:22
b 2Sa 15:16
c 2Sa 11:2
d De 22:30, 2Sa 20:3
e 2Sa 12:11, 12
f 2Sa 15:12, 2Sa 17:14, 23

HFST. 17
g 2Sa 16:14
h Ps 37:12, Ps 41:9, Ps 55:12, 13
i 2Sa 15:32, 2Sa 16:16
j 2Sa 15:34

2de kolom
a 1Sa 16:18, 2Sa 15:18, 2Sa 23:8, 18, 1Kr 11:26
b Sp 17:12
c 1Sa 17:50, 1Sa 18:7, 1Sa 19:8, 2Sa 10:18
d 1Sa 22:1, 1Sa 23:19
e Ge 49:9, 2Sa 1:23, Jes 31:4
f 1Sa 18:5
g Re 20:1
h 1Kon 4:20
i Sp 21:1
j 2Sa 15:31, 34, 2Sa 16:23, Sp 19:21, Sp 21:30
k De 2:30, 2Kr 25:20
l 2Sa 8:17, 2Sa 15:35

niet bij de oversteekplaatsen van de woestijn,* maar steek over, anders zullen de koning en iedereen die bij hem is omkomen.”’#[a]

17 Jonathan[b] en Ahimaäz[c] wachtten in En-Rogel[d] omdat ze zich niet zonder gevaar in de stad konden laten zien. Er ging dus een dienstmeisje naar ze toe om het te vertellen. Daarna gingen zij het aan koning David overbrengen. **18** Maar een jonge man zag hen en vertelde het aan Absalom. Jonathan en Ahimaäz gingen er daarom snel vandoor en kwamen bij het huis van een man in Bahurim,[e] die op zijn erf een put had. Ze verstopten zich daarin, **19** en de vrouw van de man spreidde een kleed uit over de bovenkant van de put en strooide daar geplet graan overheen. Niemand anders wist ervan. **20** De dienaren van Absalom kwamen bij het huis en vroegen aan de vrouw: ‘Waar zijn Ahimaäz en Jonathan?’ De vrouw antwoordde: ‘Ze zijn verdergegaan richting het water.’[f] De mannen zochten verder maar vonden hen niet, dus gingen ze terug naar Jeruzalem.

21 Nadat de mannen waren vertrokken, klommen Ahimaäz en Jonathan uit de put en gingen naar koning David om hem op de hoogte te brengen. Ze zeiden tegen hem: ‘Steek vlug het water over, want Achitofel heeft deze plannen tegen u gesmeed.’[g] **22** Onmiddellijk vertrokken David en iedereen die bij hem was en ze staken de Jordaan over. Nog voordat het licht werd, was iedereen de rivier al overgestoken.

23 Toen Achitofel zag dat zijn advies niet was opgevolgd, zadelde hij een ezel en ging naar huis, naar zijn woonplaats.[h] Thuis wikkelde hij zijn zaken af[i] en daarna hing hij zichzelf op.*[a] Zo stierf hij, en hij werd begraven in het familiegraf.

24 Ondertussen ging David naar Mahanaïm,[b] en Absalom stak de Jordaan over met alle mannen van Israël. **25** Absalom stelde Amasa[c] als legeraanvoerder aan in de plaats van Joab.[d] Amasa was de zoon van de Israëliet Jitra, die gemeenschap had gehad met Abigaïl,[e] de dochter van Nahas, de zus van Joabs moeder Zeruja. **26** Israël en Absalom sloegen hun kamp op in het land Gilead.[f]

27 Toen David in Mahanaïm was aangekomen, kwamen Sobi, de zoon van Nahas uit Rabba[g] van de Ammonieten, en Machir,[h] de zoon van Ammiël uit Lodebar, en Barzillai,[i] de Gileadiet uit Rogelim, naar hem toe. **28** Ze brachten veldbedden, schalen, potten, tarwe, gerst, meel, geroosterd graan, tuinbonen, linzen, gedroogd graan, **29** honing, boter, schapen en kaas.* Ze hadden al die dingen meegenomen zodat David en zijn gevolg konden eten.[j] Ze zeiden namelijk: ‘De mensen zullen wel honger en dorst hebben gekregen en moe zijn geworden in de woestijn.’[k]

18 Toen telde David zijn mannen en hij stelde bevelhebbers over duizend en over honderd aan.[l] **2** Hij stuurde het leger in drie groepen op weg: één onder het bevel* van Joab,[m] één onder het bevel van Joabs broer Abisaï,[n] de zoon van Zeruja,[o] en één onder het bevel van de Gathiet Ittai.[p] Toen zei de koning tegen zijn mannen: ‘Ik zal zelf ook met jullie uittrekken.’ **3** Maar zij zeiden: ‘U moet niet meegaan,[q] want u bent 10.000 van ons waard.[r] Als wij vluchten en zelfs als de helft van ons zou sterven, zou dat ze niet zo veel

HFST. 17
a Ps 35:24, 25
b 1Kon 1:42
c 2Sa 15:27, 36; 2Sa 18:19
d Joz 15:7, 12; Joz 18:16, 20; 1Kon 1:9
e 2Sa 16:5; 2Sa 19:16
f Ex 1:19; Joz 2:3-5; 1Sa 19:12, 14; 1Sa 21:2
g 2Sa 17:1, 2
h Joz 15:20, 51; 2Sa 15:12
i 2Kon 20:1

2de kolom
a 1Sa 31:4; 1Kon 16:18; Ps 5:10; Ps 55:23; Mt 27:3, 5; Han 1:18
b Ge 32:1, 2; Joz 13:24, 26
c 2Sa 19:13; 2Sa 20:4, 10
d 2Sa 8:16
e 1Kr 2:16, 17
f Nu 32:1; De 3:15
g De 3:11; Joz 13:24, 25; 2Sa 12:26, 29
h 2Sa 9:3-5
i 2Sa 19:31, 32; 1Kon 2:7
j Sp 11:25
k 1Sa 25:18; 2Sa 16:2

HFST. 18
l Sp 20:18
m 2Sa 8:16; 2Sa 10:7
n 2Sa 23:18, 19
o 1Kr 2:15, 16
p 2Sa 15:19, 21
q 2Sa 21:17
r 2Sa 17:1-3; Klg 4:20

17:16 *Of mogelijk ‘woestijnvlakten’. #Lett.: ‘worden verzwolgen’.

17:23 *Of ‘wurgde hij zichzelf’. **17:29** *Lett.: ‘gestremde melk van runderen’. **18:2** *Lett.: ‘de hand’.

interesseren.* Het is dus beter
als u ons vanuit de stad hulp
stuurt.’ **4** De koning antwoord-
de: ‘Ik zal doen wat jullie het bes-
te lijkt.’ Hij ging dus bij de poort
staan terwijl de mannen in groe-
pen van honderd en van duizend
naar buiten trokken. **5** ‘Pak de
jongen, Absalom, niet te hard
aan. Doe het voor mij’,[a] gebood
de koning aan Joab, Abisaï en It-
tai. Alle mannen hoorden dat de
koning dit bevel aan de hoofden
gaf.

6 De mannen trokken het veld
in, Israël tegemoet. De strijd vond
plaats in het woud van Efraïm.[b]
7 Daar werd Israël[c] door de die-
naren van David verslagen.[d] Die
dag vond er een grote slachting
plaats; 20.000 mannen kwamen
om. **8** De strijd had zich name-
lijk over het hele gebied uitge-
breid. Bovendien had het woud
die dag meer slachtoffers onder
het volk gemaakt dan het zwaard.

9 Absalom, die op zijn muil-
dier reed, kwam uiteindelijk oog
in oog te staan met de dienaren
van David. Toen het muildier on-
der de dikke takken van een gro-
te boom door liep, kwam Absa-
lom met zijn haar vast te zitten in
de grote boom, maar het muildier
liep verder zodat Absalom tus-
sen hemel en aarde bleef hangen.
10 Iemand zag het en bericht-
te aan Joab:[e] ‘Ik heb Absalom
in een grote boom zien hangen.’
11 Joab zei tegen de man die
hem het bericht bracht: ‘Waarom
heb je hem dan niet ter plekke ge-
dood? Dan had ik je met plezier
tien zilverstukken en een gordel
gegeven.’ **12** Maar de man zei
tegen Joab: ‘Al kreeg ik 1000 zil-
verstukken,* ik zou mijn hand
niet uitsteken tegen de zoon van
de koning. We hebben de koning
namelijk tegen u en tegen Abisaï
en Ittai horen zeggen: “Zorg er-
voor dat niemand de jongen, Ab-
salom, iets aandoet.”[a] **13** Als ik
niet had gehoorzaamd maar zijn
leven had genomen,* zou de ko-
ning dat te weten zijn gekomen,
en u zou me niet hebben be-
schermd.’ **14** Toen zei Joab: ‘Ik
ga verder geen tijd aan je ver-
spillen!’ Vervolgens pakte hij drie
speerpunten* en stak ze in Absa-
loms hart terwijl die nog levend
in de grote boom hing. **15** Ver-
volgens kwamen er tien bedien-
den die Joabs wapens droegen,
en die sloegen Absalom net zo
lang tot hij dood was.[b] **16** Joab
blies op de hoorn en de mannen
staakten de achtervolging van Is-
raël. Zo riep Joab zijn mannen
terug. **17** Ze gooiden Absalom
in een diepe kuil in het woud en
richtten een enorme steenhoop
boven hem op.[c] En alle Israë-
lieten vluchtten naar hun eigen
huis.

18 Tijdens zijn leven had Ab-
salom voor zichzelf in het Ko-
ningsdal*[d] een zuil opgericht,
want hij zei: ‘Ik heb geen zoon
om mijn naam te laten voort-
leven.’[e] Daarom vernoemde hij de
zuil naar zichzelf, en het wordt nu
nog steeds het Gedenkteken van
Absalom genoemd.

19 Ahimaäz,[f] de zoon van Za-
dok, zei: ‘Mag ik snel naar de ko-
ning gaan om hem het nieuws
te vertellen? Want Jehovah heeft
hem recht gedaan door hem
van zijn vijanden te verlossen.’[g]
20 Maar Joab zei tegen hem: ‘Jij
mag vandaag geen nieuws bren-
gen. Een andere keer mag je hem
weer nieuws brengen, maar van-
daag niet, want de zoon van de ko-
ning is gestorven.’[h] **21** Toen zei

HFST. 18
a 2Sa 18:12
b 2Sa 17:26
c 2Sa 16:15
d Ps 3:7; Sp 24:21, 22
e 2Sa 8:16; 2Sa 18:2

2de kolom
a 2Sa 18:5
b 2Sa 12:10; Sp 2:22; Sp 20:20; Sp 30:17
c Joz 7:24, 26; Joz 8:29; Joz 10:23, 27
d Ge 14:17
e 2Sa 14:27
f 2Sa 15:35, 36; 2Sa 17:17
g Ps 9:4
h 2Sa 18:5

18:3 *Lett.: ‘zouden ze hun hart niet op ons zetten’. **18:12** *Lett.: ‘al zouden er 1000 zilverstukken op mijn handpalmen worden afgewogen’.

18:13 *Of ‘als ik verraderlijk tegen zijn ziel had gehandeld’. **18:14** *Of mogelijk ‘werpsperen’, ‘pijlen’. Lett.: ‘stokken’. **18:18** *Of ‘de Laagvlakte van de Koning’.

Joab tegen een Kuschiet:[a] ‘Vertel
de koning wat je hebt gezien.’ De
Kuschiet boog voor Joab en rende
weg. **22** Ahima̱äz, de zoon van
Za̱dok, zei opnieuw tegen Joab:
‘Wat er ook gebeurt, laat mij als-
tublieft achter de Kuschiet aan
rennen.’ Maar Joab zei: ‘Waar-
om wil je rennen, mijn zoon, ter-
wijl je geen nieuws te vertellen
hebt?’ **23** Toch zei hij: ‘Wat er
ook gebeurt, ik wil gaan.’ Toen zei
Joab: ‘Ga dan maar.’ Ahima̱äz ren-
de over de weg van de Jordaan-
streek,* en uiteindelijk haalde hij
de Kuschiet in.

24 David zat tussen de twee
stadspoorten,[b] en de wachter[c]
ging naar het dak van de poort bij
de muur. Hij keek op en zag dat
er een man aan kwam rennen die
alleen was. **25** De wachter riep
de koning toe wat hij zag. De ko-
ning zei: ‘Als hij alleen is, komt
hij nieuws brengen.’ Terwijl de
man dichterbij kwam, **26** zag de
wachter nog een man rennen. Hij
riep daarom naar de poortwach-
ter: ‘Kijk! Daar komt nog een man
aan rennen, helemaal alleen!’ De
koning zei: ‘Die komt ook nieuws
brengen.’ **27** De wachter zei: ‘De
eerste man loopt als Ahima̱äz,[d]
de zoon van Za̱dok’. En de koning
zei: ‘Dat is een goede man en hij
komt met goed nieuws.’ **28** Toen
riep Ahima̱äz naar de koning: ‘Al-
les is in orde!’ Hij boog diep voor
de koning en zei: ‘Mag Jehovah,
uw God, geprezen worden. Hij
heeft de mannen die tegen mijn
heer de koning in opstand zijn ge-
komen,* aan hem overgeleverd!’[e]

29 Maar de koning zei: ‘Gaat
het goed met de jongen, met
Absalom?’ Ahima̱äz antwoordde:
‘Toen Joab mij en de dienaar van
de koning op weg stuurde, was er
grote opschudding, maar ik wist
niet wat er aan de hand was.’[f]
30 De koning zei: ‘Kom even hier
aan de kant staan.’ Dat deed Ahi-
ma̱äz.

31 Toen kwam de Kuschiet,[a]
en die zei: ‘Dit nieuws heb ik
voor mijn heer de koning: van-
daag heeft Jehovah u recht ge-
daan door u te verlossen van
iedereen die tegen u in opstand
is gekomen.’[b] **32** Maar de ko-
ning zei tegen de Kuschiet: ‘Gaat
het goed met de jongen, met Ab-
salom?’ De Kuschiet antwoord-
de: ‘Mag het met alle vijanden
van mijn heer de koning en met
iedereen die tegen u in opstand
komt en u kwaad wil doen, net
zo aflopen als met uw zoon!’[c]

33 De koning werd heel erg
bedroefd. Hij ging naar de ka-
mer boven de poort en barstte in
tranen uit. Terwijl hij op en neer
liep, riep hij: ‘Mijn zoon Absa-
lom, mijn zoon, mijn zoon Absa-
lom! Was ik maar in jouw plaats
gestorven. Absalom, mijn zoon,
mijn zoon!’[d]

19 Joab kreeg te horen: ‘De
koning huilt en rouwt om
Absalom.’[e] **2** De blijdschap van
de mannen over de overwinning*
van die dag veranderde in ver-
driet toen ze hoorden dat de ko-
ning rouwde om zijn zoon. **3** Ze
gingen die dag stilletjes terug
naar de stad[f] als mannen die zich
schamen omdat ze gevlucht zijn
in de strijd. **4** De koning bedekte
zijn gezicht en riep steeds: ‘Mijn
zoon Absalom! Absalom, mijn
zoon, mijn zoon!’[g]

5 Toen ging Joab het huis
van de koning binnen en zei te-
gen hem: ‘Vandaag maak je al
je dienaren te schande terwijl die
jouw leven* en het leven# van je
zonen,[h] je dochters,[i] je vrouwen
en je bijvrouwen[j] hebben gered.
6 Je houdt van degenen die je ha-
ten en je haat wie van je houden,
want je hebt vandaag duidelijk
gemaakt dat je aanvoerders en

HFST. 18
a Ge 10:6
b 2Sa 18:4
c 2Kon 9:17
d 2Sa 18:19
e 2Sa 22:47; Ps 144:1
f 2Sa 18:22

2de kolom
a 2Sa 18:21
b 2Sa 22:49; Ps 55:18; Ps 94:1; Ps 124:2, 3
c Ps 27:2
d 2Sa 12:10; 2Sa 17:14; 2Sa 19:1; Sp 19:13

HFST. 19
e 2Sa 18:5; 2Sa 18:14
f 2Sa 17:24
g 2Sa 18:33
h 2Sa 3:2-5; 2Sa 5:14-16
i 2Sa 13:1
j 2Sa 5:13; 2Sa 15:16

18:23 *Lett.: ‘het district’. **18:28** *Lett.: ‘hun hand hebben opgeheven’.

19:2 *Of ‘redding’. **19:5** *Of ‘ziel’. #Of ‘de ziel’.

dienaren niets voor je betekenen.
Ik weet zeker dat je het prima
had gevonden als alleen Absalom
vandaag nog in leven was en de
rest van ons dood was. **7** Ga dus
meteen naar buiten en stel je die-
naren gerust,* want ik zweer bij
Jehovah dat als je dat niet doet,
er vannacht niemand bij je zal
blijven. En dat zou erger voor je
zijn dan alle ellende die je vanaf
je jeugd tot nu toe is overkomen.’
8 De koning stond dus op en ging
in de stadspoort zitten, en zijn
mannen kregen te horen: ‘De ko-
ning zit in de poort.’ Toen gingen
al zijn mannen naar hem toe.

Maar de Israëlieten* waren
naar huis gevlucht.[a] **9** Er ont-
stond onenigheid onder de stam-
men van Israël. Ze zeiden: ‘De ko-
ning heeft ons verlost van onze
vijanden[b] en hij heeft ons bevrijd
van de Filistijnen. Maar nu is hij
het land uit gevlucht vanwege Ab-
salom.[c] **10** En Absalom, die we
tot koning over ons hadden ge-
zalfd,[d] is gestorven in de strijd.[e]
Waarom doen jullie nu dan niets
om de koning terug te halen?’

11 Koning David stuurde aan
de priesters Zadok[f] en Abjathar[g]
de boodschap: ‘Zeg tegen de oud-
sten van Juda:[h] “Ik heb hier in
mijn huis de woorden van heel Is-
raël te horen gekregen. Waarom
zouden jullie de laatsten zijn om
de koning terug te halen naar zijn
huis? **12** Jullie zijn mijn broe-
ders; jullie zijn mijn eigen vlees
en bloed.* Waarom zouden jullie
dan de laatsten zijn om de ko-
ning terug te halen?” **13** En zeg
tegen Amasa:[i] “Ben jij niet mijn
eigen vlees en bloed? Jij wordt
vanaf nu mijn legeraanvoerder
in plaats van Joab.[j] God mag me
zwaar straffen als dat niet ge-
beurt.”’

14 Zo won* hij het hart van
alle mannen van Juda en ze gin-
gen als één man achter de ko-
ning staan. Ze lieten hem weten:
‘Kom terug met al uw dienaren.’

15 Toen begon de koning aan
de terugreis en hij kwam bij de
Jordaan. De stam Juda ging naar
Gilgal[a] om de koning tegemoet te
gaan en hem te begeleiden terwijl
hij de Jordaan overstak. **16** Si-
meï,[b] de zoon van de Benjami-
niet Gera uit Bahurim, haastte
zich samen met de mannen van
Juda om koning David tegemoet
te gaan. **17** Hij had 1000 man-
nen van de stam Benjamin bij
zich. Ook Ziba,[c] de dienaar van
het huis van Saul, en zijn 15 zo-
nen en 20 bedienden hadden zich
vóór de koning uit naar de Jor-
daan gehaast. **18** Hij stak over*
om het gevolg van de koning
naar de overkant te brengen en
aan zijn wensen te voldoen. Toen
de koning op het punt stond de
Jordaan over te steken, viel Si-
meï, de zoon van Gera, voor hem
op zijn knieën. **19** Hij zei tegen
de koning: ‘Veroordeel me alstu-
blieft niet en blijf niet stilstaan
bij wat uw dienaar gedaan heeft[d]
op de dag dat mijn heer de ko-
ning uit Jeruzalem vertrok. Re-
ken het me alstublieft niet aan,*
20 want ik weet heel goed dat
ik heb gezondigd. Daarom ben ik
vandaag als eerste van het hele
huis van Jozef mijn heer de ko-
ning tegemoetgekomen.’

21 Abisaï,[e] de zoon van Zeru-
ja,[f] zei meteen: ‘Moet Simeï
niet gedood worden omdat hij
de gezalfde van Jehovah heeft
vervloekt?’[g] **22** Maar David zei:
‘Wat heb ik met jullie te maken,
zonen van Zeruja?[h] Waarom willen
jullie me vandaag tegenwerken?
Vandaag wordt er in Israël nie-

19:7 *Lett.: ‘spreek tot het hart van je dienaren’. **19:8** *D.w.z. degenen die Absalom hadden gesteund. **19:12** *Lett.: ‘mijn been en mijn vlees’.

19:14 *Lett.: ‘boog’. **19:18** *Of mogelijk ‘ze staken over’. **19:19** *Of ‘neem het niet ter harte’.

HFST. 19
a 2Sa 18:17
b 1Sa 17:50; 1Sa 18:7; 1Sa 19:5; 2Sa 5:25; 2Sa 8:5
c 2Sa 15:14
d 2Sa 15:10, 12
e 2Sa 18:14
f 2Sa 8:17; 2Sa 15:25; 1Kon 1:8
g 1Sa 22:20; 1Sa 30:7; 2Sa 15:24; 1Kr 15:11, 12
h 2Sa 2:4
i 2Sa 17:25; 1Kr 2:16, 17
j 2Sa 8:16; 2Sa 18:5, 14

2de kolom
a Joz 5:9; 1Sa 11:14
b 2Sa 16:5; 1Kon 2:8, 9
c 2Sa 9:2, 10; 2Sa 16:1
d 2Sa 16:5
e 2Sa 23:18
f 2Sa 2:18
g Ex 22:28; 2Sa 16:7; 1Kon 21:13
h 2Sa 3:39; 2Sa 16:10

mand gedood, want ik weet dat ik vandaag weer koning over Israël ben geworden.’ **23** Toen zei de koning tegen Simeï: ‘Je zult niet sterven.’ En de koning bevestigde het met een eed.[a]

24 Ook Mefiboseth,[b] de kleinzoon van Saul, kwam de koning tegemoet. Hij had zijn voeten en zijn baard* niet verzorgd en zijn kleren niet gewassen vanaf de dag dat de koning was vertrokken tot de dag dat hij in vrede terugkwam. **25** Toen hij naar Jeruzalem ging* om de koning te verwelkomen, zei de koning tegen hem: ‘Waarom ben je niet met me meegegaan, Mefiboseth?’ **26** Hij antwoordde: ‘Mijn heer de koning, mijn dienaar[c] heeft me bedrogen. Omdat ik verlamd ben,[d] had ik gezegd: “Ik zal mijn ezel laten zadelen, zodat ik daarop kan rijden en met de koning mee kan gaan.” **27** Hij heeft me dus vals beschuldigd bij mijn heer de koning.[e] Maar u bent als een engel van de ware God. Doe wat u het beste lijkt. **28** Mijn heer de koning had de hele familie van mijn vader ter dood kunnen veroordelen, en toch ben ik een van degenen die aan uw tafel mogen eten.[f] Welk recht heb ik dan nog om me bij de koning te beklagen?’

29 Maar de koning zei tegen hem: ‘Genoeg gesproken hierover. Ik heb besloten dat jij en Ziba het veld moeten delen.’[g] **30** Mefiboseth zei: ‘Hij mag alles hebben, want mijn heer de koning is in vrede thuisgekomen.’

31 De Gileadiet Barzillai[h] was vanuit Rogelim afgedaald om de koning te vergezellen naar de Jordaan. **32** Barzillai was erg oud, 80 jaar. Hij was heel rijk en had in Mahanaïm de koning van voedsel voorzien.[i] **33** De koning zei daarom tegen Barzillai: ‘Ga met me mee naar de overkant, dan zal ik jou in Jeruzalem van voedsel voorzien.’[a] **34** Maar Barzillai antwoordde: ‘Ik ben aan het eind van mijn levensdagen.* Waarom zou ik met de koning meegaan naar Jeruzalem? **35** Ik ben nu 80 jaar oud.[b] Kan ik het verschil nog zien tussen iets goeds en iets slechts? Kan ik, uw dienaar, nog proeven wat ik eet en drink? Kan ik de stem van zangers en zangeressen nog horen?[c] Waarom zou ik dan een extra last voor mijn heer de koning worden? **36** Het is al een hele eer dat ik de koning naar de Jordaan mag brengen. Waarom zou de koning me op die manier belonen? **37** Laat uw dienaar alstublieft teruggaan en laat me sterven in mijn stad, dicht bij het graf van mijn vader en moeder.[d] Maar hier is uw dienaar Kimham.[e] Laat hem met mijn heer de koning oversteken en doe voor hem wat u het beste lijkt.’

38 De koning zei dus: ‘Goed, Kimham zal met me meegaan, en ik zal voor hem doen wat jij graag wilt. Alles wat je me vraagt, zal ik voor je doen.’ **39** Toen stak iedereen de Jordaan over. Voordat de koning overstak, kuste hij Barzillai[f] en zegende hem. Vervolgens ging Barzillai terug naar huis. **40** Toen de koning overstak naar Gilgal,[g] ging Kimham met hem mee. Heel Juda en de helft van Israël begeleidden de koning bij de overtocht.[h]

41 Toen ging de rest van de Israëlieten naar de koning. Ze zeiden tegen hem: ‘Waarom hebben onze broeders, de mannen van Juda, u gestolen en hebben ze de koning en zijn gevolg, samen met al Davids mannen, naar de overkant van de Jordaan gebracht?’[i] **42** De mannen van Juda zeiden tegen de mannen van Israël: ‘Omdat de koning aan ons verwant is.[j]

HFST. 19
a 1Kon 2:8, 9
b 2Sa 9:3, 6; 2Sa 16:3, 4
c 2Sa 9:9
d 2Sa 4:4
e Le 19:16; 2Sa 16:3
f 2Sa 9:7-10
g 2Sa 16:4
h 2Sa 17:27-29; 1Kon 2:7
i Sp 3:27

2de kolom
a Sp 11:25
b Ps 90:10
c Pr 2:8
d Ge 50:13
e 1Kon 2:7
f Ge 31:55; 1Sa 20:41; Han 20:37
g 1Sa 11:14
h 2Sa 2:4
i Re 8:1; Re 12:1; 2Sa 19:15
j Ps 78:68, 70

19:24 *Of ‘snor’. **19:25** *Of mogelijk ‘uit Jeruzalem kwam’.

19:34 *Lett.: ‘dagen van jaren’.

Waarom zijn jullie hier boos over?
Hebben we soms op kosten van de
koning gegeten of hebben we een
geschenk gekregen?’
43 Maar de mannen van Israël antwoordden de mannen
van Juda: ‘Wij zijn met tien stammen, dus wij hebben meer recht
op David dan jullie. Waarom kijken jullie dan op ons neer? Hadden wij onze koning niet als
eerste moeten terughalen?’ Maar
het argument van de mannen
van Juda woog zwaarder dan dat
van de mannen van Israël.

20 Nu was er een onruststoker die Se̱ba[a] heette, de
zoon van de Benjaminiet Bi̱kri. Hij
blies op de hoorn[b] en zei: ‘We
hebben niets te maken met David, en we hebben geen gemeenschappelijk erfdeel met de zoon
van I̱saï.[c] Iedereen naar zijn goden,* Israël!’[d]
2 Vervolgens lieten de mannen van Israël David
in de steek en sloten zich aan bij
Se̱ba, de zoon van Bi̱kri.[e] Maar
de mannen van Juda bleven hun
koning trouw volgen, van de Jordaan tot Jeruzalem.[f]
3 Toen koning David in zijn
huis* in Jeruzalem terugkwam,[g]
liet hij de tien bijvrouwen die hij
had achtergelaten om voor het
huis te zorgen,[h] naar een huis
brengen waar ze werden bewaakt.
Hij voorzag in hun onderhoud,
maar hij had geen gemeenschap
met ze.[i] Tot de dag van hun dood
bleven ze in afzondering wonen.
Ze leefden als weduwe, ook al was
hun echtgenoot nog in leven.
4 De koning zei tegen Ama̱sa:[j]
‘Je krijgt drie dagen om de mannen van Juda te verzamelen en
dan moet je terug zijn.’
5 Ama̱sa ging dus op weg om Juda bijeen te roepen, maar hij bleef
langer weg dan de koning had
gezegd.
6 Daarom zei David tegen Abi̱saï:[a] ‘Straks wordt Se̱ba,[b]
de zoon van Bi̱kri, een nog grotere bedreiging voor ons dan Absalom.[c] Ga met mijn dienaren*
achter hem aan, anders bereikt
hij misschien een vestingstad
en ontsnapt hij.’
7 De mannen
van Joab,[d] de Kre̱thi, de Ple̱thi[e] en alle dappere strijders gingen dus achter hem aan. Ze vertrokken uit Jeruzalem om Se̱ba,
de zoon van Bi̱kri, te achtervolgen.
8 Toen ze dicht bij de grote steen in Gi̱beon[f] waren, kwam
Ama̱sa[g] hun tegemoet. Joab had
zijn wapenrusting aan en hij
droeg aan zijn heup een zwaard
in de schede. Toen hij naar voren stapte, gleed het zwaard uit
de schede.
9 Joab zei tegen Ama̱sa: ‘Gaat
alles goed met je, mijn broeder?’
Toen pakte hij met zijn rechterhand Ama̱sa’s baard vast alsof
hij hem wilde kussen.
10 Ama̱sa lette niet op het zwaard in
Joabs hand. Joab stak hem ermee in zijn buik[h] zodat de ingewanden eruit kwamen en op de
grond vielen. Hij hoefde niet nog
een keer te steken; één keer was
genoeg om hem te doden. Daarna
gingen Joab en zijn broer Abi̱saï
achter Se̱ba, de zoon van Bi̱kri,
aan.
11 Een van Joabs jonge mannen bleef naast Ama̱sa staan en
zei: ‘Wie aan Joabs kant staat
en bij David hoort, moet Joab
volgen!’
12 Intussen lag Ama̱sa
midden op de weg, badend in
zijn eigen bloed. Toen de man
zag dat iedereen bij Ama̱sa bleef
staan, verplaatste hij hem van de
weg naar het veld en gooide een
kleed over hem heen.
13 Zodra
hij hem van de weg had gehaald,
gingen alle mannen samen met
Joab achter Se̱ba,[i] de zoon van
Bi̱kri, aan.
14 Se̱ba trok door het gebied
van alle stammen van Israël naar

20:1 *Of mogelijk ‘tent’. 20:3 *Of ‘paleis’.

20:6 *Lett.: ‘de dienaren van uw heer’.

HFST. 20
a 2Sa 20:21
b Re 3:26, 27; 2Sa 15:10
c 2Sa 19:43
d 1Kon 12:16
e Sp 24:21
f 2Sa 19:15; 2Sa 19:41, 42
g 2Sa 5:11
h 2Sa 15:16
i 2Sa 16:21, 22
j 2Sa 17:25; 2Sa 19:13; 1Kr 2:17

2de kolom
a 1Sa 26:6; 2Sa 10:10; 2Sa 23:18; 1Kr 18:12
b 2Sa 20:1
c 2Sa 15:12
d 2Sa 8:16
e 2Sa 8:18; 2Sa 15:18; 1Kon 1:38
f Joz 18:21, 25; Joz 21:8, 17
g 2Sa 17:25; 2Sa 19:13
h 2Sa 3:27; 1Kon 2:5
i 2Sa 20:1

Abel-Beth-Maächa.*[a] De Bikrieten verzamelden zich en gingen achter hem aan de stad in.

15 Joab en zijn mannen* gingen naar Abel-Beth-Maächa en sloten hem daar in. Ze wierpen een belegeringsdam tegen de stad op, want die lag binnen een vestingwal. Alle mannen van Joab probeerden de muur te ondermijnen om die te laten instorten. **16** Toen riep een wijze vrouw vanuit de stad: 'Mannen, luister! Zeg alstublieft tegen Joab dat hij hier moet komen en dat ik met hem wil praten.' **17** Hij kwam dus dichterbij en de vrouw vroeg: 'Bent u Joab?' Hij antwoordde: 'Ja.' Toen zei ze tegen hem: 'Luister alstublieft naar wat ik te zeggen heb.' Hij zei: 'Ik luister.' **18** Ze vervolgde: 'Vroeger zei men altijd: "Vraag in Abel om raad en de kwestie is opgelost." **19** Ik spreek namens de vredelievende en getrouwe Israëlieten. U wilt een stad vernietigen die als een moeder is in Israël. Waarom zou u het erfdeel van Jehovah[b] wegvagen?'* **20** Joab antwoordde: 'Ik ben helemaal niet van plan om de stad weg te vagen of te vernietigen. **21** Daarvoor ben ik hier niet. Maar Seba,[c] de zoon van Bikri, uit het bergland van Efraïm[d] is in opstand gekomen* tegen koning David. Je hoeft alleen hem aan me uit te leveren, dan zal ik de stad verder met rust laten.' Toen zei de vrouw tegen Joab: 'Goed, we zullen zijn hoofd over de muur naar u toe gooien!'

22 Meteen ging de wijze vrouw naar het volk, en ze hakten het hoofd af van Seba, de zoon van Bikri. Daarna gooiden ze het naar Joab. Vervolgens blies hij op de hoorn en iedereen trok weg van de stad en ging naar huis.[a] Joab ging terug naar de koning in Jeruzalem.

23 En Joab stond aan het hoofd van het leger van Israël.[b] Benaja,[c] de zoon van Jojada,[d] voerde het bevel over de Krethi en de Plethi.[e] **24** Adoram[f] was opzichter over degenen die opgeroepen werden om voor de koning te werken. Josafat,[g] de zoon van Ahilud, was de kroniekschrijver. **25** Seva was de secretaris, en Zadok[h] en Abjathar[i] waren priester. **26** En ook Ira, de Jaïriet, kreeg een hoge positie* bij David.

21 In de tijd van David ontstond er een hongersnood[j] die drie jaar duurde. Daarom vroeg David Jehovah om leiding en Jehovah zei: 'Er rust bloedschuld op Saul en op zijn huis omdat hij de Gibeonieten heeft gedood.'[k] **2** De koning riep de Gibeonieten[l] dus bij zich en had een gesprek met ze. (De Gibeonieten waren geen Israëlieten maar overgebleven Amorieten,[m] en de Israëlieten hadden gezworen dat ze hen in leven zouden laten.[n] Maar Saul had in zijn ijver voor Israël en Juda geprobeerd ze uit te roeien.) **3** David zei tegen de Gibeonieten: 'Wat kan ik voor jullie doen en hoe kan ik het rechtzetten, zodat jullie het erfdeel* van Jehovah zullen zegenen?' **4** De Gibeonieten zeiden tegen hem: 'Zilver en goud kunnen niet vergoeden[o] wat Saul en zijn huis ons hebben aangedaan, en we hebben ook niet het recht om iemand in Israël te doden.' David zei: 'Wat jullie ook vragen, ik zal het voor jullie doen.' **5** Ze zeiden tegen de koning: 'De man die ons wilde uitroeien en die een complot heeft gesmeed zodat er in het hele gebied van

---

20:14 *Of 'Abel van Beth-Maächa'. **20:15** *Lett.: 'ze'. **20:19** *Lett.: 'verzwelgen'. **20:21** *Lett.: 'heeft zijn hand opgeheven'.

20:26 *Lett.: 'werd priester'. **21:3** *Of 'volk'.

HFST. 20
a 1Kon 15:20; 2Kon 15:29
b Ex 19:5; De 32:9
c 2Sa 20:1
d Joz 17:14, 15; Re 2:8, 9

2de kolom
a Pr 9:14, 15; Pr 9:18
b 2Sa 8:16; 2Sa 19:13
c 2Sa 23:20; 1Kr 27:5
d 1Kr 12:27
e 2Sa 8:18; 2Sa 15:18; 1Kon 1:38, 44
f 1Kon 4:6; 1Kon 12:18
g 1Kon 4:3
h 2Sa 15:27
i 2Sa 17:15; 2Sa 19:11; 1Kon 4:4

HFST. 21
j Le 26:18, 20
k Ge 9:6; Ex 20:13; Nu 35:30, 33
l Joz 9:3, 27
m Ge 10:15, 16
n Joz 9:15
o Nu 35:31

Israël niemand van ons zou overblijven[a] — **6** geef zeven van zijn zonen aan ons. We zullen hun dode lichamen ophangen*[b] vóór Jehovah in Gibea[c] van Saul, de uitverkorene van Jehovah.’[d] De koning zei: ‘Ik zal ze uitleveren.’

7 Maar de koning spaarde Mefiboseth,[e] de zoon van Sauls zoon Jonathan, vanwege de eed die David en Jonathan[f] met Jehovah als getuige hadden gesloten. **8** De koning nam dus Armoni en Mefiboseth, die Saul had gekregen bij Rizpa,[g] de dochter van Ajja, en de vijf zonen van Michal,*[h] de dochter van Saul, die ze had gekregen met Adriël,[i] de zoon van de Meholathiet Barzillai. **9** Hij leverde ze uit aan de Gibeonieten en die hingen hun dode lichamen op de berg vóór Jehovah.[j] Ze werden alle zeven tegelijk gedood in de eerste dagen van de oogsttijd, aan het begin van de gerstoogst. **10** Toen nam Rizpa,[k] de dochter van Ajja, rouwkleding en spreidde die op de rots uit, vanaf het begin van de oogst totdat het vanuit de hemel stortregende op de lichamen. Overdag liet ze niet toe dat de vogels op de lichamen landden en ’s nachts hield ze de wilde dieren op afstand.

11 David kreeg te horen wat Sauls bijvrouw Rizpa, de dochter van Ajja, had gedaan. **12** Hij ging dus op weg om de botten van Saul en van zijn zoon Jonathan op te halen bij de leiders* van Jabes-Gilead.[l] Die hadden hun lichamen gestolen van het plein in Beth-San, waar de Filistijnen Saul en Jonathan hadden opgehangen nadat ze Saul op de Gilboa hadden verslagen.[m] **13** Hij haalde de botten van Saul en van zijn zoon Jonathan op, en ze verzamelden ook de botten van de mannen die waren terechtgesteld.*[a] **14** Toen begroeven ze de botten van Saul en van zijn zoon Jonathan in Zela,[b] in het gebied van Benjamin, in het graf van zijn vader Kis.[c] Nadat ze alles hadden gedaan wat de koning had geboden, luisterde God naar hun smeekgebeden voor het land.[d]

15 Opnieuw ontstond er oorlog tussen de Filistijnen en Israël.[e] David en zijn dienaren gingen dus tegen de Filistijnen strijden, maar hij raakte uitgeput. **16** Jisbi-Benob, een afstammeling van de Refaïeten,[f] was van plan David te doden. Hij had een koperen speer die 300 sikkels*[g] woog en was gewapend met een nieuw zwaard. **17** Abisaï,[h] de zoon van Zeruja, schoot David meteen te hulp[i] en sloeg de Filistijn dood. Toen drongen de mannen van David er bij hem op aan:* ‘U mag niet meer met ons meegaan in de strijd![j] U mag de lamp van Israël niet doven!’[k]

18 Hierna brak er opnieuw oorlog uit met de Filistijnen,[l] dit keer in Gob. De Husathiet Sibbechai[m] doodde Saf, een afstammeling van de Refaïeten.[n]

19 Later ontstond er opnieuw oorlog met de Filistijnen[o] in Gob. Elhanan, de zoon van de Bethlehemiet Jaäre-Oregim, doodde toen de Gathiet Goliath, die een speer had waarvan de schacht zo groot was als de boom van een weefgetouw.[p]

20 Ook in Gath was er een veldslag. Er was toen een afstammeling van de Refaïeten die abnormaal groot was. Hij had 6 vingers aan elke hand en 6 tenen aan elke voet: 24 in totaal.[q] **21** Hij bleef Israël uitdagen[r] en werd gedood door Jonathan, de zoon van Davids broer Simeï.[s]

21:6 *Lett.: ‘hen tentoonstellen’, d.w.z. met gebroken armen en benen. **21:8** *Of mogelijk ‘Merab’. **21:12** *Of mogelijk ‘grondbezitters’.

21:13 *Lett.: ‘tentoongesteld’. **21:16** *Zo’n 3,42 kg. Zie App. B14. **21:17** *Lett.: ‘bezwoeren hem’.

HFST. 21

a 2Sa 21:1
b Nu 25:4, De 21:22
c 1Sa 10:26
d 1Sa 9:17
e 2Sa 4:4, 2Sa 9:10, 2Sa 19:24
f 1Sa 18:3, 1Sa 20:42
g 2Sa 3:7
h 1Sa 18:20, 1Sa 25:44, 2Sa 3:14, 2Sa 6:23
i 1Sa 18:19
j Nu 35:31, De 19:21
k 2Sa 3:7
l 2Sa 2:5
m 1Sa 28:4, 1Sa 31:1, 1Sa 31:11, 12, 2Sa 1:6, 1Kr 10:8

2de kolom

a 2Sa 21:9
b Joz 18:28
c 1Sa 9:1, 1Sa 10:11
d Joz 7:24-26, 2Sa 24:25
e 2Sa 5:17, 22
f De 2:11
g 1Sa 17:4, 7, 1Kr 11:23
h 2Sa 23:18, 19
i 2Sa 22:19
j 2Sa 18:3
k 1Kon 11:36, 1Kon 15:4, 2Kon 8:19
l 1Kr 20:4
m 1Kr 11:26, 29, 1Kr 27:1, 11
n Ge 14:5
o 1Kr 20:5
p 1Sa 17:4, 7
q 1Kr 20:6-8
r 1Sa 17:10, 45, 2Kon 19:22
s 1Sa 16:9, 1Sa 17:13, 1Kr 2:13

22 Die vier mannen waren af-
stammelingen van de Refaïeten
uit Gath en ze werden gedood
door David en zijn dienaren.[a]

22 Op de dag dat Jehovah
David uit de greep van al
zijn vijanden[b] en van Saul had
bevrijd,[c] zong hij het volgende
lied[d] voor Jehovah. 2 Hij zei:

‘Jehovah is mijn sterke rots
en mijn vesting,[e] hij is mijn
Bevrijder.[f]
3 Mijn God is mijn rots,[g] bij wie
ik bescherming vind,
mijn schild[h] en mijn hoorn*
van redding,# mijn veilige
schuilplaats,△[i]
mijn toevlucht,[j] mijn redder.[k]
U redt mij van geweld.
4 Ik roep Jehovah aan, die alle
eer verdient,
en ik word gered van mijn
vijanden.
5 De golven van de dood
omringden mij,[l]
een vloed van boosaardige
mannen joeg mij angst
aan.[m]
6 Ik werd omklemd door de
banden van het Graf,*[n]
bedreigd door de valstrikken
van de dood.[o]
7 In mijn angst riep ik Jehovah
aan,[p]
ik bleef tot God roepen.
Vanuit zijn tempel hoorde hij
mijn stem,
mijn hulpgeroep bereikte
zijn oren.[q]
8 De aarde begon te schudden
en te beven.[r]
De hemel trilde op zijn
grondvesten[s]
en schokte hevig vanwege
zijn woede.[t]
9 Rook steeg op uit zijn
neusgaten,
uit zijn mond kwam een
verwoestend vuur.[a]
Gloeiende kolen gingen van
hem uit.
10 Hij boog de hemel naar
beneden en daalde af,[b]
donkere wolken waren onder
zijn voeten.[c]
11 Hij kwam aangevlogen op
een cherub,[d]
hij was zichtbaar op de
vleugels van een geest.*[e]
12 Toen omgaf hij zich met
duisternis als beschutting,[f]
met donkere wateren en
dichte wolken.
13 Uit de heldere gloed
vóór hem vlamden vurige
kolen op.
14 Jehovah liet het vanuit de
hemel donderen.[g]
De Allerhoogste liet zijn
stem horen.[h]
15 Hij schoot pijlen af[i] om hen*
te verstrooien,
stuurde bliksem om ver-
warring te zaaien.[j]
16 De bodem van de zee werd
zichtbaar,[k]
de fundamenten van het land
kwamen bloot te liggen
door Jehovah’s bestraffing,
door de briesende adem uit
zijn neusgaten.[l]
17 Van boven reikte hij mij de
hand toe,
hij pakte me vast en trok me
uit het diepe water.[m]
18 Hij bevrijdde mij van mijn
sterke vijand,[n]
van mijn haters, die sterker
waren dan ik.
19 Ze bedreigden mij op de dag
van mijn ellende,[o]
maar Jehovah steunde mij.
20 Hij bracht mij naar een
veilige* plaats,[p]
hij bevrijdde mij omdat hij op
mij gesteld was.[q]

22:3 * Zie Woordenlijst. # Of ‘mijn machtige redder’. △ Of ‘veilige hoogte’. 22:6 * Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

22:11 * Of ‘van de wind’. 22:15 * D.w.z. de vijand. 22:20 * Of ‘ruime’.

HFST. 21
a Ps 60:12

HFST. 22
b Ps 34:19
c 1Sa 23:14
Ps 18:Ops
d Ex 15:1
Re 5:1
e Ps 31:3
f Ps 18:2, 3
g De 32:4
1Sa 2:1, 2
h Ge 15:1
De 33:29
Ps 3:3
i Ps 9:9
Sp 18:10
j Ps 59:16
k Jes 12:2
Lu 1:46, 47
Tit 3:4
l Ps 69:14
m Ps 18:4
n Ps 116:3, 4
o Ps 18:5
p Ps 142:1
Jon 2:2
q Ex 3:7
Ps 18:6
Ps 34:15
r Re 5:4
s Job 26:11
t Ps 18:7-12
Ps 77:18

2de kolom
a Jes 30:27
b Ps 144:5
Jes 64:1
c De 4:11
1Kon 8:12
Ps 18:9
Ps 97:2
d 1Sa 4:4
Ps 80:1
Ps 99:1
e Heb 1:7
f Job 36:29
g Ex 19:16
1Sa 2:10
h Ps 18:13-16
Jes 30:30
i Ps 7:13
Ps 77:17
j Ps 144:6
k Ex 14:21
Ps 106:9
Ps 114:3
l Ex 15:8
m Ps 18:16-19
Ps 124:2-4
Ps 144:7
n Ps 3:7
Ps 56:9
o 1Sa 19:11
1Sa 23:26
2Sa 15:10
p Ps 31:8
q Ps 149:4

21 Jehovah beloont mij voor
mijn rechtvaardigheid,[a]
hij beloont mij naar de onschuld* van mijn handen.[b]
22 Want ik heb Jehovah's wegen
gevolgd,
ik heb mijn God niet boosaardig verlaten.
23 Al zijn bepalingen[c] staan mij
voor ogen.
Ik zal niet afwijken van zijn
voorschriften.[d]
24 Ik zal onberispelijk blijven[e]
in zijn ogen
en overtredingen altijd
vermijden.[f]
25 Mag Jehovah mijn rechtvaardigheid belonen[g]
omdat ik onschuldig ben
gebleven voor zijn ogen.[h]
26 U bent loyaal voor de loyale,[i]
onberispelijk voor de
onberispelijke,[j]
27 zuiver voor de zuivere,[k]
maar wie sluw is, bent u te
slim af.[l]
28 Want nederige mensen
redt u,[m]
maar trotse mensen keurt u
af en vernedert u.[n]
29 O Jehovah, u bent mijn
lamp.[o]
Jehovah brengt licht in mijn
duisternis.[p]
30 Met uw hulp kan ik op een
roversbende af stormen,
met Gods kracht kan ik een
muur beklimmen.[q]
31 De weg van de ware God is
volmaakt,[r]
het woord van Jehovah is
gelouterd.[s]
Hij is een schild voor iedereen die bescherming bij
hem zoekt.[t]
32 Want wie is een God buiten
Jehovah?[u]
En wie is een rots behalve
onze God?[v]

22:21 *Lett.: 'reinheid'.

HFST. 22
a 1Sa 26:23 1Kon 8:32
b Ps 18:20-24 Ps 24:3, 4
c De 6:1 Ps 19:9
d De 8:11
e Ps 84:11
f Ps 18:23 Sp 14:16
g Job 34:11 Jes 3:10 Heb 11:6
h Ps 18:24 Sp 5:21
i Ps 37:28 Ps 97:10
j Ps 18:25-30
k Mt 5:8 1Pe 1:16
l Ps 125:5
m Job 34:28
n Da 4:37 1Pe 5:5
o Ps 27:1
p Ps 97:11
q Ps 18:29 Fil 4:13 Heb 11:33, 34
r De 32:4
s Ps 12:6 Sp 30:5
t Ps 35:2 Ps 91:4
u Jes 44:6
v De 32:31 Ps 18:31-42

2de kolom
a Ps 27:1 Jes 12:2
b Jes 26:7
c Jes 33:15, 16 Hab 3:19
d Ps 18:35 Ps 113:6-8
e Ps 17:5
f Ex 14:13
g 1Sa 23:5
h 1Sa 17:49 Ps 44:3, 5
i Ge 49:8
j Ps 18:40
k 1Sa 28:6 Sp 1:28 Jes 1:15 Mi 3:4
l 1Sa 30:6 2Sa 15:12

33 De ware God is mijn sterke
vesting[a]
en hij maakt mijn weg
volmaakt.[b]
34 Hij geeft me voeten als van
een hert,
hij zorgt dat ik op hoge
plaatsen stevig sta.[c]
35 Hij oefent mijn handen voor
de oorlog.
Mijn armen kunnen een
koperen boog spannen.
36 U geeft me uw schild van
redding
en uw nederigheid maakt mij
groot.[d]
37 U verbreedt het pad voor
mij,
mijn voeten* zullen niet
uitglijden.[e]
38 Ik zal mijn vijanden achtervolgen en uitroeien.
Ik kom pas terug als ze zijn
vernietigd.
39 En ik zal ze wegvagen en
verpletteren, zodat ze niet
meer opstaan,[f]
onder mijn voeten zal ik ze
vermorzelen.
40 U zult me kracht geven voor
de strijd,[g]
u laat mijn vijanden voor me
neervallen.[h]
41 U zorgt ervoor dat mijn vijanden zich terugtrekken,*[i]
mijn haters zal ik het zwijgen
opleggen.[j]
42 Ze schreeuwen om hulp,
maar er is niemand die ze
redt.
Ze roepen zelfs tot Jehovah,
maar hij antwoordt niet.[k]
43 Ik zal ze verpulveren als het
stof van de aarde,
ik zal ze fijnstampen en
vertrappen als modder van
de straat.
44 U zult me bevrijden van de
kritiek van mijn volk.[l]

22:37 *Of 'enkels'. **22:41** *Of 'zult me de rug van mijn vijanden geven'.

U zult me beschermen om
het hoofd van naties te
worden,[a]
een volk dat ik niet heb
gekend zal me dienen.[b]
45 Vreemdelingen zullen voor
me kruipen,[c]
ze zullen me gehoorzamen
door wat ze over me horen.*
46 Ze zullen de moed
verliezen,*
bevend zullen ze uit hun
vestingen komen.
47 Jehovah leeft! Laat mijn Rots
geëerd worden![d]
Prijs God als de rots van mijn
redding.[e]
48 De ware God neemt wraak
voor mij.[f]
Hij onderwerpt volken aan
mij,[g]
49 hij bevrijdt me van mijn
tegenstanders.
U verheft me hoog[h] boven al
mijn vijanden,
u redt me van de man van
geweld.[i]
50 Daarom dank ik u onder de
volken,[j] Jehovah,
en ik bezing* uw naam:[k]
51 Hij verricht grote reddings-
daden* voor zijn koning.[l]
Hij toont loyale liefde voor
zijn gezalfde,
voor David en zijn nage-
slacht,# voor eeuwig.'[m]

23 Dit zijn de laatste woorden
van David:[n]
'De woorden van David, de
zoon van Isaï,[o]
van de man die een hoge
positie kreeg,[p]
de gezalfde[q] van de God van
Jakob
en de geliefde zanger* van de
liederen[r] van Israël.
2 De geest van Jehovah heeft
door mij gesproken,[a]
zijn woord was op mijn tong.[b]
3 De God van Israël sprak,
de Rots van Israël[c] zei tegen
mij:
"Als de heerser over de
mensheid rechtvaardig is,[d]
als hij regeert met ontzag
voor God,[e]
4 is dat als het morgenlicht
wanneer de zon schijnt[f]
aan een wolkeloze hemel.
Het is als zonnestralen na de
regen,
die gras uit de bodem laten
opkomen."[g]
5 Is mijn huis niet net zo in de
ogen van God?
Want een eeuwig verbond
heeft hij met mij gesloten,[h]
volledig uitgewerkt en nauw-
keurig vastgelegd.
Voor mij betekent het totale
redding en grote vreugde.
Hij zal het zeker tot bloei
laten komen.[i]
6 Maar verdorven mannen
worden allemaal wegge-
daan[j] als doornstruiken,
want ze kunnen niet met blote
handen worden aangepakt.
7 Als een man ze aanraakt,
moet hij volledig gewapend
zijn met ijzer en speer,
om ze ter plekke volledig met
vuur te verbranden.'
8 Dit zijn de namen van Da-
vids dappere strijders:[k] Joscheb-
Baschebeth, een Tachkemoniet,
het hoofd van de drie.[l] Hij dood-
de bij één gelegenheid met zijn
speer 800 man.
9 De tweede van
de drie dappere strijders die bij
David waren toen ze de Filistijnen
uitdaagden, was Eleazar,[m] de zoon
van Dodo,[n] de zoon van Ahohi.
De Filistijnen hadden zich voor de
strijd verzameld, en toen de man-
nen van Israël zich terugtrokken,
10 hield hij dapper stand en bleef

22:45 *Lett.: 'op het horen van het oor zullen ze me gehoorzamen'. 22:46 *Of 'wegkwijnen'. 22:50 *Of 'maak muziek voor'. 22:51 *Of 'overwinningen'. #Lett.: 'zaad'. 23:1 *Of 'de aangename'.

HFST. 22
a 2Sa 8:3, Ps 2:8, Ps 60:8
b Ps 18:43-45
c De 33:29
d De 32:4
e Ps 18:46, Ps 89:26
f 1Sa 25:29, 2Sa 18:19
g Ps 18:47, Ps 110:1, Ps 144:1, 2
h 2Sa 5:12, 2Sa 7:9
i Ps 18:48
j De 32:43, Ps 117:1
k 1Kr 16:9, Ps 145:2, Ro 15:9
l Ps 2:6, Ps 21:1
m Ps 89:20, 29, Lu 1:32, 33

HFST. 23
n Ge 49:1, De 33:1
o 1Sa 17:58, Mt 1:6
p 2Sa 7:8
q 1Sa 16:13
r 1Kr 16:9

2de kolom
a Mr 12:36, 2Ti 3:16
b Han 1:16, 2Pe 1:21
c De 32:4, Ps 144:1
d Sp 29:2, Jes 9:7, Jes 32:1
e Ex 18:21, Jes 11:3
f Mal 4:2, Mt 17:2, Opb 1:16
g Ps 72:1, 6
h 2Sa 7:16, 19, 1Kr 17:11, Ps 89:3, Ps 89:28, 29, Ps 132:11
i Jes 9:7, Jes 11:1, Am 9:11
j Ps 37:10
k 2Sa 10:7, 2Sa 20:7, 1Kr 11:10
l 1Kr 11:11
m 1Kr 11:12-14
n 1Kr 27:1, 4

de Filistijnen doden tot hij geen
kracht meer in zijn arm had en
zijn hand verkrampt was door
het vasthouden van het zwaard.[a]
Zo zorgde Jehovah die dag voor
een grote overwinning.*[b] Het volk
kwam achter Eleazar aan om de
dode soldaten te plunderen.
11 De derde was Samma, de
zoon van de Harariet Age. De Fi-
listijnen verzamelden zich in Le-
chi, waar toen een stuk land met
linzen was, en het volk vluchtte
voor de Filistijnen. **12** Maar hij
ging midden in dat veld staan en
verdedigde het. Hij bleef Filistij-
nen neerslaan en Jehovah zorg-
de voor een grote overwinning.[c]
13 Drie van de 30 leiders gin-
gen tijdens de oogst naar David
in de grot van Adullam.[d] Op dat
moment was in het Refaïmdal*[e]
een kamp# van de Filistijnen ge-
legerd. **14** David was toen in de
schuilplaats[f] en er was een voor-
post van de Filistijnen in Bethle-
hem. **15** Op een keer uitte David
de wens: 'Kon ik maar wat wa-
ter drinken uit de waterput bij de
poort van Bethlehem!' **16** Ver-
volgens drongen de drie dappere
strijders het kamp van de Filistij-
nen binnen en putten water uit de
waterput bij de poort van Bethle-
hem. Ze brachten het naar David,
maar hij weigerde het te drinken
en goot het uit voor Jehovah.[g]
17 Hij zei: 'Het is voor mij on-
denkbaar dat ik dit doe, o Jeho-
vah! Moet ik het bloed drinken[h]
van deze mannen die dit met ge-
vaar voor eigen leven* hebben
gehaald?' Hij weigerde het dus te
drinken. Dat zijn de dingen die
zijn drie dappere strijders de-
den.
18 Abisaï,[i] de broer van Joab,
de zoon van Zeruja,[j] stond aan
het hoofd van drie andere strij-
ders. Hij doodde met zijn speer
300 man, en hij had net zo'n
reputatie als de eerste drie.[a]
19 Hij had het meeste aanzien
van deze drie strijders en hij was
hun aanvoerder, maar hij bereik-
te niet de status van de eerste
drie.
20 Benaja,[b] de zoon van Jo-
jada, was een moedig man* die
veel heldendaden deed in Kab-
zeël.[c] Hij doodde de twee zonen
van Ariël uit Moab. Een andere
keer, toen er sneeuw lag, daalde
hij af in een waterput en doodde
een leeuw.[d] **21** Hij doodde ook
een Egyptenaar die buitenge-
woon groot was. De Egyptenaar
had een speer in zijn hand en
toch viel hij de Egyptenaar aan
met een stok. Hij rukte de speer
uit zijn hand en doodde hem met
zijn eigen speer. **22** Die dingen
deed Benaja, de zoon van Joja-
da, en hij had net zo'n reputa-
tie als de drie dappere strijders.
23 Hij had meer aanzien dan de
dertig, maar hij bereikte niet de
status van de drie. Toch stelde
David hem aan over zijn eigen
lijfwacht.
24 Asaël,[e] de broer van Joab,
was één van de dertig: Elha-
nan, de zoon van Dodo uit Beth-
lehem,[f] **25** de Harodiet Samma,
de Harodiet Elika, **26** de Paltiet
Helez,[g] Ira,[h] de zoon van de Te-
koïet Ikkes, **27** de Anathothiet[i]
Abiëzer,[j] de Husathiet Mebunnai,
28 de Ahohiet Zalmon, de Ne-
tofathiet Maharai,[k] **29** Heleb, de
zoon van de Netofathiet Baäna, It-
tai, de zoon van Ribai uit Gibea
van de Benjaminieten, **30** Bena-
ja,[l] een Pirathoniet, Hiddai van
de wadi's* van Gaäs,[m] **31** de Ar-
bathiet Abi-Albon, de Barhumiet
Azmaveth, **32** de Saälboniet El-
jahba, de zonen van Jasen, Jona-
than, **33** de Harariet Samma,
Ahiam, de zoon van de Harariet

HFST. 23
a Re 8:4
b Re 15:14, 16; 1Sa 14:6; 1Sa 19:5
c Ps 3:8; Ps 44:3
d Joz 15:20, 35; 1Sa 22:1
e Joz 15:1, 8; 2Sa 5:22; 1Kr 11:15-19
f 1Sa 22:1, 4; 1Kr 12:16
g Le 9:9; Le 17:13
h Ge 9:4; Le 17:10
i 1Sa 26:6; 2Sa 21:17
j 2Sa 2:18; 1Kr 2:15, 16

2de kolom
a 1Kr 11:20, 21
b 2Sa 8:18; 2Sa 20:23; 1Kon 1:8; 1Kon 2:29; 1Kr 27:5, 6
c Joz 15:21
d 1Kr 11:22-25; Sp 30:30
e 2Sa 2:18, 23; 1Kr 2:15, 16; 1Kr 27:1, 7
f 1Kr 11:26-41
g 1Kr 27:1, 10
h 1Kr 27:1, 9
i Joz 21:8, 18; Jer 1:1
j 1Kr 27:1, 12
k 1Kr 27:1, 13
l 1Kr 27:1, 14
m Re 2:8, 9

23:10 *Of 'redding'. **23:13** *Of 'de Laagvlakte van Refaïm'. #Of 'tentendorp'. **23:17** *Of 'ziel'.

23:20 *Lett.: 'de zoon van een man van moed'. **23:30** *Zie Woordenlijst.

Sarar, **34** Elifelet, de zoon van
Ahasbai, de zoon van de Maächa-
thiet, Eliam, de zoon van de Gilo-
niet Achitofel,[a] **35** de Karmeliet
Hezro, de Arbiet Paërai, **36** Ji-
gal, de zoon van Nathan uit Zoba,
de Gadiet Bani, **37** de Ammoniet
Zelek, de Beërothiet Naharai, de
wapendrager van Joab, de zoon
van Zeruja, **38** de Jethriet Ira,
de Jethriet[b] Gareb **39** en de
Hethiet Uria:[c] in totaal 37.

24 Jehovah werd opnieuw
woedend op Israël[d] toen ie-
mand David tegen het volk opzet-
te* door te zeggen: ‘Houd een tel-
ling[e] onder Israël en Juda.’[f] **2** De
koning zei tegen Joab,[g] de leger-
aanvoerder, die bij hem was: ‘Ga
naar alle stammen van Israël, van
Dan tot Berseba,[h] en schrijf het
volk in, zodat ik te weten kom
hoe groot het volk is.’ **3** Maar
Joab zei tegen de koning: ‘Ik hoop
dat Jehovah, uw God, het volk
nog 100 keer zo groot maakt en
dat mijn heer de koning het mag
meemaken. Maar waarom zou
mijn heer de koning zoiets wil-
len doen?’

4 De woorden van de koning
wogen echter zwaarder dan die
van Joab en de legerofficieren.
Joab en de officieren vertrokken
dus om de Israëlieten in te schrij-
ven.[i] **5** Ze staken de Jordaan
over en sloegen hun kamp op bij
Aroër,[j] rechts* van de stad die
midden in het dal# ligt. Ze gingen
richting de Gadieten en daarna
naar Jaëzer.[k] **6** Vervolgens gin-
gen ze naar Gilead[l] en het ge-
bied Tachtim-Hodsi, trokken ver-
der naar Dan-Jaän en bogen af
naar Sidon.[m] **7** Toen gingen ze
naar de vestingstad Tyrus,[n] naar
alle steden van de Hevieten[o] en de
Kanaänieten, en uiteindelijk kwa-
men ze in Berseba[p] in de Negeb[q]
van Juda. **8** Zo gingen ze het
hele land door en ze kwamen na
negen maanden en 20 dagen te-
rug in Jeruzalem. **9** Joab meld-
de de uitkomst van de volkstelling
aan de koning. In Israël waren
er 800.000 strijders met zwaarden
en in Juda 500.000.[a]

10 Maar Davids hart werd ge-
kweld door schuldgevoel*[b] nadat
hij het volk had geteld. Toen zei
David tegen Jehovah: ‘Ik heb ern-
stig gezondigd[c] door dit te doen.
Jehovah, vergeef uw dienaar als-
tublieft,[d] want ik heb een gro-
te fout gemaakt.’[e] **11** Toen Da-
vid ’s morgens opstond, kwam het
woord van Jehovah tot de profeet
Gad,[f] Davids visionair: **12** ‘Zeg
tegen David: “Dit zegt Jehovah:
‘Ik leg je drie straffen voor. Kies
er één uit; die zal ik je op-
leggen.’”’[g] **13** Gad ging dus naar
David en zei tegen hem: ‘Moet er
zeven jaar hongersnood over uw
land komen?[h] Of wilt u drie maan-
den vluchten voor uw tegenstan-
ders terwijl ze u achtervolgen?[i]
Of moet er drie dagen een epide-
mie over uw land komen?[j] Denk
er goed over na wat ik moet
antwoorden aan hem die mij
heeft gestuurd.’ **14** David zei te-
gen Gad: ‘Ik weet me geen raad.
Laat ons alsjeblieft in handen
van Jehovah vallen,[k] want hij is
heel barmhartig,[l] maar laat me
niet in de handen van mensen
vallen.’[m]

15 Toen sloeg Jehovah Israël
met een epidemie[n] van de morgen
af tot de vastgestelde tijd, zodat
er van het volk 70.000 stierven,[o]
van Dan tot Berseba.[p] **16** Toen
de engel zijn hand naar Jeruza-
lem uitstrekte om de inwoners te
slaan, kreeg Jehovah spijt van*
de epidemie.[q] Hij zei tegen de
engel die dood en verderf onder

24:1 * Of ‘toen David tegen het volk werd opgezet’. **24:5** * Of ‘ten zuiden’. # Of ‘de wadi’.

24:10 * Of ‘David kreeg last van zijn geweten’. **24:16** * Of ‘voelde Jehovah verdriet over’.

HFST. 23
a 2Sa 15:31, 2Sa 16:23, 2Sa 17:23, 1Kr 27:33
b 1Kr 2:53
c 2Sa 11:3, 1Kon 15:5

HFST. 24
d 2Sa 21:1
e 1Kr 27:23, 24
f 1Kr 21:1-3
g 2Sa 8:16, 2Sa 20:23
h Re 20:1
i Nu 1:2, 1Kr 21:4
j De 2:36, Joz 13:8, 9
k Nu 32:34, 35
l Nu 32:40
m Ge 10:15, Ge 49:13, Joz 11:8
n Joz 19:24, 29
o Joz 11:19
p Ge 21:31, Joz 15:21, 28
q Joz 15:1

2de kolom
a Nu 2:32, Nu 26:51, 1Kr 21:5, 6, 1Kr 27:23
b 1Sa 24:5, Ro 2:15
c 2Sa 12:13
d Ps 130:3, Ho 14:2, 1Jo 1:9
e 1Kr 21:8-13
f 1Sa 22:5, 1Kr 29:29
g Sp 3:12
h Le 26:18, 20, 2Sa 21:1
i Le 26:14, 17
j Le 26:16
k Heb 12:6
l Ps 103:8, Ps 119:156
m 2Kr 28:1, 5
n Nu 16:46, 1Kr 27:24
o 1Kr 21:14, 15
p 2Sa 24:2
q Ps 78:38, Jer 26:19, Joë 2:13

het volk zaaide: ‘Het is genoeg!
Laat je hand zakken.’ Jehovah’s
engel was op dat moment dicht
bij de dorsvloer van de Jebusiet[a]
Ara̱u̱na.[b]
17 Toen David de engel zag
die het volk neersloeg, zei hij te-
gen Jehovah: ‘Het was mijn fout,
ik ben degene die heeft gezon-
digd. Maar wat hebben deze arme
schapen[c] verkeerd gedaan? Laat
uw hand alstublieft mij en het
huis van mijn vader treffen.’[d]
18 Diezelfde dag kwam Gad
bij David en zei tegen hem: ‘Ga
omhoog naar de dorsvloer van
de Jebusiet Ara̱u̱na en bouw een
altaar voor Jehovah.’[e] **19** David
deed wat Gad op bevel van
Jehovah had gezegd en ging er-
heen. **20** Toen Ara̱u̱na naar be-
neden keek en de koning en zijn
dienaren aan zag komen, ging hij
meteen naar buiten, viel op zijn
knieën en boog diep voor de ko-
ning. **21** Ara̱u̱na vroeg: ‘Waar-
om komt mijn heer de koning
bij zijn dienaar?’ David antwoord-
de: ‘Om je dorsvloer te kopen en
daar een altaar voor Jehovah te
bouwen, zodat het volk van deze
plaag wordt verlost.’[a] **22** Maar
Ara̱u̱na zei tegen David: ‘Mijn
heer de koning, u mag die heb-
ben zodat u de offers kunt bren-
gen die u wenst.* Hier zijn de
runderen voor het brandoffer, en
de dorsslede en het juk# van de
runderen als brandhout. **23** Dat
geef ik allemaal aan u, o koning.’
Vervolgens zei Ara̱u̱na: ‘Mag Je-
hovah, uw God, u gunst tonen.’
24 Maar de koning zei tegen
Ara̱u̱na: ‘Nee, ik wil ervoor be-
talen. Ik ga Jehovah, mijn God,
geen brandoffers brengen die me
niets hebben gekost.’ David kocht
de dorsvloer en de runderen toen
voor 50 zilveren sikkels.*[b] **25** En
David bouwde er een altaar[c] voor
Jehovah en bracht brandoffers
en vredeoffers. Jehovah luister-
de naar het smeekgebed voor het
land,[d] en er kwam een eind aan
de plaag over Israël.

HFST. 24
a Ge 10:15, 16; Joz 15:8
b 2Kr 3:1
c Ps 95:7
d 1Kr 21:16, 17
e 1Kr 21:18-23; 2Kr 3:1

2de kolom
a Nu 16:46, 47; Nu 25:8; 2Sa 24:15
b 1Kr 21:24-28
c Ex 20:25; 1Kr 22:1
d 2Sa 21:14; 2Kr 33:13

24:22 *Lett.: ‘die goed zijn in zijn ogen’. #Zie Woordenlijst. **24:24** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

HET EERSTE BOEK
KONINGEN

INHOUD

1 Koning David was oud ge-
worden,[a] hoogbejaard. Hoe-
wel men hem met dekens toedek-
te, kreeg hij het maar niet warm.
2 Daarom zeiden zijn dienaren
tegen hem: ‘Laat er een meis-
je, een maagd, voor mijn heer de
koning gezocht worden, dan zal
ze de verzorgster van de koning
worden. Ze zal in uw armen lig-
gen zodat mijn heer de koning
weer warm wordt.’ **3** Ze zoch-
ten in het hele gebied van Israël
naar een mooi meisje, en ze von-
den Abisag,[b] de Sunamitische,[c]
en brachten haar bij de koning.
4 Het was een heel mooi meis-
je, en ze werd de verzorgster van
de koning en bediende hem. Maar
de koning had geen gemeenschap
met haar.

5 Intussen werd Adonia,[d] de
zoon van Haggith, overmoedig.
‘Ik zal koning worden!’, zei hij.
Hij liet voor zichzelf een wagen
maken en zorgde voor ruiters en
50 man die voor hem uit moesten
lopen.[e] **6** Zijn vader had hem
nooit ter verantwoording geroe-
pen* met vragen als: ‘Waarom
heb je dit of dat gedaan?’ Hij was
ook heel knap om te zien, en zijn
moeder had hem na Absalom
gekregen. **7** Hij overlegde met
Joab, de zoon van Zeruja, en met
de priester Abjathar,[f] en ze bo-
den aan om Adonia te helpen en
te steunen.[g] **8** Maar de priester
Zadok,[h] Benaja[i] (de zoon van Jo-
jada), de profeet Nathan,[j] Simeï,[k]
Reï en Davids dappere strijders[l]
steunden Adonia niet.

9 Later offerde[m] Adonia scha-
pen, runderen en vetgemeste die-
ren bij de steen Zoheleth, dicht
bij En-Rogel. Hij nodigde al zijn
broers uit, alle zonen van de ko-
ning, en alle mannen van Juda
die in dienst waren van de koning.
10 Maar de profeet Nathan, Be-
naja, de dappere strijders en zijn

1:6 * Of ‘nooit zijn gevoelens gekwetst’, ‘hem nooit gecorrigeerd’.

broer Salomo werden niet uitge-
nodigd. **11** Nathan[a] zei toen te-
gen Bathseba,[b] de moeder van Sa-
lomo:[c] ‘Heb je niet gehoord dat
Adonia,[d] de zoon van Haggith, ko-
ning is geworden zonder dat onze
heer David er iets van weet?
12 Laat mij je alsjeblieft raad ge-
ven, zodat je je eigen leven*
en het leven# van je zoon Salo-
mo kunt redden.[e] **13** Ga naar ko-
ning David en zeg tegen hem:
“Mijn heer de koning, heb je je
dienares niet gezworen: ‘Jouw
zoon Salomo zal na mij koning
worden, en hij is degene die op
mijn troon zal zitten’?[f] Waarom
is Adonia dan koning geworden?”
14 Terwijl je daar nog met de
koning spreekt, zal ik na jou bin-
nenkomen en bevestigen wat je
zegt.’

15 Bathseba ging dus de ka-
mer van de koning binnen. De ko-
ning was heel oud, en Abisag,[g]
de Sunamitische, bediende de ko-
ning. **16** Toen knielde Bathseba
en boog zich voor de koning neer,
en de koning zei: ‘Wat is je ver-
zoek?’ **17** Ze antwoordde: ‘Mijn
heer, je hebt je dienares bij Je-
hovah, je God, gezworen: “Jouw
zoon Salomo zal na mij koning
worden, en hij is degene die op
mijn troon zal zitten.”[h] **18** Maar
nu is Adonia koning geworden,
en jij weet van niets, o ko-
ning.[i] **19** Hij heeft een groot
aantal stieren, vetgemeste die-
ren en schapen geofferd en alle
zonen van de koning, de pries-
ter Abjathar en de legeraanvoer-
der Joab[j] uitgenodigd. Maar hij
heeft je dienaar Salomo niet uit-
genodigd.[k] **20** En nu, mijn heer
de koning, zijn alle ogen in Israël
op je gericht: je moet hun vertel-
len wie na je op je troon zal zit-
ten. **21** Anders zullen ik en ook
mijn zoon Salomo als verraders
worden bezien zodra je gaat rus-
ten bij je voorvaders.’

1:12 * Of ‘ziel’. # Of ‘de ziel’.

HFST. 1
a 2Sa 5:4; 1Kr 29:26, 27
b 1Kon 2:17, 22
c Joz 19:17, 18
d 2Sa 3:2, 4; 1Kr 3:1, 2
e 2Sa 15:1
f 2Sa 20:25
g 1Kon 2:22
h 2Sa 8:17
i 2Sa 20:23; 1Kr 27:5
j 2Sa 7:2; 2Sa 12:1
k 1Kon 4:7, 18
l 2Sa 23:8; 1Kr 11:10
m 2Sa 15:12

2de kolom
a 2Sa 7:4, 5
b 2Sa 11:3, 27
c 2Sa 12:24
d 2Sa 3:2, 4
e Re 9:4-6; 1Kon 1:21; 2Kon 11:1
f 1Kr 22:9; 1Kr 28:5; 1Kr 29:1
g 1Kon 1:1, 3
h 1Kon 1:13; 1Kr 22:9, 10
i 1Kon 1:5, 11
j 1Kon 1:7
k 1Kon 1:9, 10

22 Terwijl ze nog met de koning sprak, kwam de profeet Nathan binnen.[a] **23** Meteen werd tegen de koning gezegd: ‘De profeet Nathan is er!’ Hij verscheen voor de koning en boog diep voor hem. **24** Toen zei Nathan: ‘Mijn heer de koning, heb je gezegd: “Adonia zal na mij koning worden, en hij is degene die op mijn troon zal zitten”?[b] **25** Want hij is vandaag een groot aantal stieren, vetgemeste dieren en schapen gaan offeren,[c] en hij heeft alle zonen van de koning, de legeraanvoerders en de priester Abjathar[d] uitgenodigd. Ze zijn met hem aan het eten en drinken, en ze zeggen steeds: “Leve koning Adonia!” **26** Maar hij heeft mij, je dienaar, niet uitgenodigd, en ook de priester Zadok, Benaja[e] en je dienaar Salomo niet. **27** Mijn heer de koning, heb je hier opdracht voor gegeven zonder mij te vertellen wie na je op je troon zal zitten?’

28 Koning David antwoordde: ‘Laat Bathseba bij me komen.’ Ze kwam binnen en ging voor de koning staan. **29** Toen zwoer de koning: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, hij die mij* uit alle moeilijkheden heeft gered,[f] **30** vandaag zal ik doen wat ik je bij Jehovah, de God van Israël, gezworen heb: “Jouw zoon Salomo zal na mij koning worden, en hij is degene die in mijn plaats op mijn troon zal zitten!”’ **31** Bathseba knielde, boog diep voor de koning en zei: ‘Mag mijn heer koning David eeuwig leven!’

32 Onmiddellijk zei koning David: ‘Laat de priester Zadok, de profeet Nathan en Benaja,[g] de zoon van Jojada,[h] bij me komen.’ Ze verschenen dus voor de koning. **33** De koning zei tegen ze: ‘Neem mijn dienaren met jullie mee, en laat mijn zoon Salomo op mijn eigen muildier*[a] rijden, en begeleid hem naar Gihon.[b] **34** De priester Zadok en de profeet Nathan zullen hem daar tot koning over Israël zalven.[c] Blaas daarna op de hoorn en zeg: “Leve koning Salomo!”[d] **35** Kom daarna terug, achter hem aan, dan zal hij hier op mijn troon gaan zitten. Hij zal mij als koning opvolgen, en ik zal hem als leider over Israël en over Juda aanstellen.’ **36** Meteen zei Benaja, de zoon van Jojada, tegen de koning: ‘Amen! Mag Jehovah, de God van mijn heer de koning, dat bevestigen. **37** Laat Jehovah met Salomo zijn zoals hij met u is geweest,[e] en laat hij zijn troon groter maken dan uw troon, o koning David.’[f]

38 Toen vertrokken de priester Zadok, de profeet Nathan, Benaja[g] (de zoon van Jojada) en de Krethi en de Plethi.[h] Ze lieten Salomo op het muildier van koning David[i] rijden en brachten hem naar Gihon.[j] **39** De priester Zadok haalde de hoorn met olie[k] uit de tent[l] en zalfde Salomo.[m] Toen bliezen ze op de ramshoorn en heel het volk begon te roepen: ‘Leve koning Salomo!’ **40** Daarna volgde het hele volk hem terug naar de stad. Ze speelden op fluiten en juichten zo hard dat de aarde ervan schudde.*[n]

41 Adonia en al zijn gasten hoorden het geluid toen ze net klaar waren met eten.[o] Zodra Joab hoorde dat er op de hoorn werd geblazen, zei hij: ‘Waarom is er zo veel lawaai in de stad?’ **42** Hij was nog niet uitgesproken of daar kwam Jonathan,[p] de zoon van de priester Abjathar. Toen zei Adonia: ‘Kom binnen. Je bent een goed* mens, dus je moet wel goed nieuws hebben.’ **43** Maar Jonathan antwoordde Adonia: ‘Nee!

HFST. 1
a 1Kon 1:14
b 1Kon 1:5
c 2Sa 15:12
d 1Kon 1:5, 7
e 1Kr 27:5
f Ps 71:23 Ps 103:4
g 2Sa 20:23 2Sa 23:20 1Kr 27:5
h 1Kon 1:8

2de kolom
a 1Kon 1:38 Lu 19:33-35
b 2Kr 32:30
c 1Sa 16:13
d 1Sa 10:1, 24 2Sa 15:10 2Kon 11:12
e 1Kr 28:20
f 1Kon 3:12 1Kon 10:23 Ps 72:8
g 1Kr 27:5
h 2Sa 15:18 1Kr 18:17
i 1Kon 1:33 Mt 21:7
j 2Kr 32:30
k Ex 30:23-25 1Sa 16:13
l 2Sa 6:17
m 1Kr 29:22
n 1Sa 4:5
o 1Kon 1:9, 25
p 2Sa 15:36 2Sa 17:17

1:29 *Of ‘mijn ziel’.

1:33 *Of ‘wijfjesmuildier’. **1:40** *Lett.: ‘openspleet’. **1:42** *Of ‘respectabel’.

Onze heer koning David heeft Salomo koning gemaakt. **44** De koning heeft de priester Zadok, de profeet Nathan, Benaja (de zoon van Jojada) en de Krethi en de Plethi met hem mee gestuurd, en ze hebben hem op het muildier van de koning laten rijden.[a] **45** Toen hebben de priester Zadok en de profeet Nathan hem in Gihon tot koning gezalfd. Daarna zijn ze juichend teruggekomen, en de hele stad is in rep en roer. Dat was het lawaai dat jullie hoorden. **46** Salomo is zelfs al op de koninklijke troon gaan zitten. **47** Ook zijn de dienaren van de koning naar onze heer koning David gegaan om hem te feliciteren, met de woorden: “Laat uw God de naam van Salomo nog groter maken dan uw naam, en laat hij zijn troon nog machtiger maken dan uw troon!” Toen heeft de koning zich op zijn bed neergebogen. **48** En de koning heeft ook gezegd: “Laat Jehovah, de God van Israël, geprezen worden! Hij heeft mij vandaag iemand gegeven om op de troon te zitten en ik heb het met eigen ogen kunnen zien!”’

49 Toen werden de gasten van Adonia doodsbang. Ze stonden allemaal op en vertrokken. **50** Ook Adonia was bang voor Salomo. Daarom stond hij op, ging naar het altaar en pakte de hoorns ervan vast.[b] **51** Er werd aan Salomo gemeld: ‘Adonia is bang geworden voor koning Salomo en hij heeft de hoorns van het altaar vastgepakt en gezegd: “Laat koning Salomo mij eerst zweren dat hij zijn dienaar niet met het zwaard zal doden.”’ **52** Toen zei Salomo: ‘Als hij zich goed gedraagt, zal niemand hem iets aandoen.* Maar als hij iets slechts doet,#[c] moet hij sterven.’

1:52 *Lett.: ‘geen haar van hem op de aarde vallen’. #Lett.: ‘er iets slechts in hem wordt gevonden’.

HFST. 1
a 1Kon 1:33, 34
b Ex 21:14; Ex 38:1, 2; 1Kon 2:28
c 1Kon 2:23

2de kolom

HFST. 2
a De 31:6; Joz 1:6; 1Kr 28:20
b 1Kon 3:7
c De 17:18-20; Pr 12:13
d De 6:5; 2Kon 20:3; 2Kon 23:3; 2Kr 17:3; Mt 22:37
e 2Sa 7:12, 16; 1Kon 8:25; 1Kr 17:11; Ps 132:11, 12
f 2Sa 3:27, 30
g 2Sa 17:25; 2Sa 20:10; 1Kr 2:17
h Nu 35:33; 2Sa 3:28
i 2Sa 3:29; 1Kon 2:31-34

53 Koning Salomo liet hem dus bij het altaar vandaan halen. Toen kwam hij binnen en boog diep voor koning Salomo, waarna Salomo tegen hem zei: ‘Ga naar huis.’

2 Toen David voelde dat zijn einde naderde, gaf hij zijn zoon Salomo de volgende instructies: **2** ‘Ik heb niet lang meer te leven.* Wees daarom sterk[a] en laat zien dat je een man bent.[b] **3** Houd je aan je verplichtingen tegenover Jehovah, je God, door de weg te volgen die hij je wijst en door te leven naar zijn voorschriften, zijn geboden, zijn bepalingen en zijn richtlijnen* die in de wet van Mozes staan.[c] Dan zul je succes hebben# in alles wat je doet en overal waar je naartoe gaat. **4** Jehovah zal de belofte nakomen die hij mij heeft gedaan: “Als je zonen op hun weg letten en mij trouw volgen* met hun hele hart en hun hele ziel,#[d] dan zal er op de troon van Israël altijd een afstammeling van jou zitten.”△[e]

5 Je weet ook heel goed wat Joab, de zoon van Zeruja, mij heeft aangedaan, wat hij heeft gedaan met twee legeraanvoerders van Israël — Abner,[f] de zoon van Ner, en Amasa,[g] de zoon van Jether. Hij heeft ze gedood en in vredestijd bloed laten vloeien[h] alsof het oorlog was. Met dat bloed heeft hij de gordel om zijn middel en de sandalen aan zijn voeten besmeurd. **6** Laat je door je wijsheid leiden en laat zijn grijze haar niet vredig het Graf* in gaan.[i]

2:2 *Lett.: ‘Ik ga nu de weg van heel de aarde.’ **2:3** *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. #Of ‘verstandig zijn’. **2:4** *Lett.: ‘vóór mij wandelen’. #Zie Woordenlijst. △Lett.: ‘van jou geen man worden afgesneden’. **2:6** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

7 Maar voor de zonen van de
Gileadiet Barzillai[a] moet je loya-
le liefde tonen. Laat hen aan je
tafel eten, want zo hebben ze mij
geholpen[b] toen ik op de vlucht
was voor je broer Absalom.[c]
8 Dan is er nog Simeï, de zoon
van Gera, de Benjaminiet uit Ba-
hurim. Op de dag dat ik naar Ma-
hanaïm ging,[d] heeft hij me vrese-
lijk vervloekt.[e] Maar toen hij me
bij de Jordaan tegemoetkwam,
heb ik hem bij Jehovah gezwo-
ren: “Ik zal je niet met het zwaard
doden.”[f] **9** Je moet hem niet on-
gestraft laten.[g] Je bent een wijs
man en je weet heel goed wat
je met hem moet doen. Laat zijn
grijze haar met bloed het Graf* in
gaan.’[h]
10 Toen ging David rusten bij
zijn voorvaders en hij werd be-
graven in de Stad van David.[i]
11 David regeerde 40 jaar over
Israël. In Hebron[j] regeerde hij
7 jaar en in Jeruzalem regeerde
hij 33 jaar.[k]
12 Toen ging Salomo op de
troon van zijn vader David zit-
ten, en geleidelijk werd zijn ko-
ningschap bevestigd.[l]
13 Na verloop van tijd kwam
Adonia, de zoon van Haggith, bij
Bathseba, de moeder van Salomo.
‘Kom je in vrede?’, vroeg ze. Hij
antwoordde: ‘Ja, ik kom in vrede.’
14 Daarna zei hij: ‘Ik heb iets met
u te bespreken.’ Dus zei ze: ‘Zeg
het maar.’ **15** Hij zei verder: ‘U
weet heel goed dat het koning-
schap van mij had moeten wor-
den, en heel Israël verwachtte*
dat ik koning zou worden.[m] Maar
het koningschap is niet naar mij
gegaan maar naar mijn broer,
want Jehovah wilde dat het van
hem werd.[n] **16** Nu wil ik u één
verzoek doen. Weiger het me niet.’
Dus zei ze tegen hem: ‘Zeg het
maar.’ **17** Toen zei hij: ‘Vraag
alstublieft aan koning Salomo
— want hij zal u niets weige-
ren — of ik mag trouwen met Abi-
sag,[a] de Sunamitische.’ **18** Bath-
seba zei: ‘Goed! Ik zal het voor je
vragen aan de koning.’
19 Bathseba ging dus naar ko-
ning Salomo om met hem over
Adonia’s verzoek te spreken. De
koning stond meteen op, ging
haar tegemoet en boog voor haar.
Daarna ging hij op zijn troon zit-
ten. Hij liet ook een troon plaat-
sen voor zijn moeder, zodat ze
aan zijn rechterhand kon zit-
ten. **20** Ze zei toen: ‘Ik heb één
klein verzoek voor je. Weiger
het me niet.’ De koning zei te-
gen haar: ‘Vraag maar, moe-
der, want ik zal je niets weige-
ren.’ **21** Ze zei: ‘Laat je broer
Adonia met Abisag, de Sunamiti-
sche, trouwen.’ **22** Maar koning
Salomo antwoordde zijn moeder:
‘Waarom vraag je me om Abisag,
de Sunamitische, aan Adonia te
geven? Je kunt me net zo goed
vragen om het koningschap aan
hem te geven,[b] want hij is mijn
oudere broer[c] en hij wordt ge-
steund door de priester Abjathar
en door Joab,[d] de zoon van Ze-
ruja.’[e]
23 Hierna zwoer koning Salo-
mo bij Jehovah: ‘God mag me
zwaar straffen als dit verzoek
van Adonia hem niet het leven*
kost. **24** En nu, zo zeker als Je-
hovah leeft, hij die mijn ge-
zag heeft bevestigd[f] en me op
de troon van mijn vader David
heeft geplaatst en die een huis*
voor me heeft gemaakt,[g] zoals
hij heeft beloofd, Adonia zal van-
daag ter dood worden gebracht.’[h]
25 Koning Salomo stuurde met-
een Benaja,[i] de zoon van Joja-
da. Hij viel Adonia aan, zodat hij
stierf.

HFST. 2
a 2Sa 19:31
b 2Sa 17:27-29
c 2Sa 15:14
d 2Sa 17:24
e 2Sa 16:5-7
f 2Sa 19:23
g Ex 22:28
h 1Kon 2:44, 46
i 2Sa 5:7; 1Kr 11:7; 1Kr 29:26, 27; Han 2:29
j 1Kr 12:23
k 2Sa 5:4, 5
l 2Sa 7:8, 12; 1Kr 29:23; 2Kr 1:1; Ps 89:36, 37; Ps 132:12
m 1Kon 1:5, 25
n 1Kr 22:9

2de kolom
a 1Kon 1:1, 3
b 2Sa 16:21
c 1Kr 3:1, 2, 5
d 2Sa 8:16
e 1Kon 1:7
f 1Kr 22:9, 10
g 2Sa 7:11; 1Kr 17:10
h 1Kon 1:51, 52
i 2Sa 8:18; 1Kon 1:8; 1Kr 27:5

2:9 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **2:15** *Lett.: ‘had zijn gezicht op mij gericht’.

2:23 *Of ‘zijn ziel’. **2:24** *Of ‘dynastie’.

26 Tegen de priester Abjathar[a]
zei de koning: ‘Ga naar je vel-
den in Anathoth![b] Je verdient
de dood, maar vandaag zal ik je
niet ter dood brengen omdat je
de ark van de Soevereine Heer
Jehovah voor mijn vader Da-
vid hebt gedragen[c] en omdat je
alle ellende die mijn vader heeft
meegemaakt, met hem hebt ge-
deeld.’[d] **27** Salomo zette Abja-
thar dus af als priester van Jeho-
vah, om Jehovah’s woord tegen
het huis van Eli[e] in Silo[f] in ver-
vulling te laten gaan.

28 Toen Joab het bericht
hoorde, vluchtte hij naar de tent
van Jehovah[g] en pakte hij de
hoorns van het altaar vast (want
Joab had Adonia gesteund[h] hoe-
wel hij Absalom niet had ge-
steund).[i] **29** Toen werd er aan
koning Salomo verteld: ‘Joab is
naar de tent van Jehovah ge-
vlucht en hij staat daar naast het
altaar.’ Dus stuurde Salomo Be-
naja, de zoon van Jojada, daar-
heen met de opdracht: ‘Ga, dood
hem!’ **30** Toen ging Benaja naar
de tent van Jehovah en zei tegen
hem: ‘Dit zegt de koning: “Kom
naar buiten!”’ Maar hij zei: ‘Nee!
Hier zal ik sterven.’ Benaja bracht
de koning verslag uit: ‘Dit heeft
Joab gezegd, zo was zijn ant-
woord.’ **31** Toen zei de koning
tegen hem: ‘Doe precies wat hij
heeft gezegd: dood hem en be-
graaf hem, en neem het bloed
dat Joab zonder reden vergoten
heeft weg van mij[j] en van het
huis van mijn vader. **32** Jehovah
zal hem verantwoordelijk stellen
voor zijn eigen dood.* Want zon-
der dat mijn vader David het wist,
heeft hij twee mannen die recht-
vaardiger en beter waren dan hij
met het zwaard gedood: Abner,[k]
de zoon van Ner, de legeraan-
voerder van Israël,[l] en Amasa,[m]
de zoon van Jether, de legeraan-
voerder van Juda.[a] **33** Joab en
zijn nageslacht* zullen voor altijd
verantwoordelijk gesteld worden
voor hun dood.#[b] Maar laat Je-
hovah aan David, zijn nageslacht,
zijn huis en zijn troon voor al-
tijd vrede geven.’ **34** Toen ver-
trok Benaja, de zoon van Joja-
da, en hij viel Joab aan en bracht
hem ter dood. Hij werd begraven
bij zijn eigen huis in de woestijn.
35 De koning stelde toen Benaja,[c]
de zoon van Jojada, in zijn plaats
over het leger aan, en hij stel-
de de priester Zadok[d] aan in de
plaats van Abjathar.

36 En de koning liet Simeï[e]
roepen en zei tegen hem: ‘Bouw
een huis in Jeruzalem en ga
daar wonen. Verlaat de stad niet
om ergens anders heen te gaan.
37 Weet dat op de dag dat je
weggaat en het Kidrondal[f] over-
steekt, je zeker zult sterven.
Je zult verantwoordelijk zijn voor
je eigen dood.’* **38** Simeï ant-
woordde de koning: ‘Wat u hebt
gezegd is redelijk. Uw dienaar zal
doen wat mijn heer de koning
heeft gezegd.’ Simeï bleef dus een
hele tijd in Jeruzalem.

39 Maar na drie jaar liepen
twee slaven van Simeï weg naar
koning Achis[g] van Gath, de zoon
van Maächa. Toen er tegen Si-
meï werd gezegd: ‘Kijk, je slaven
zijn in Gath!’, **40** zadelde Simeï
meteen zijn ezel en hij ging
naar Achis in Gath om zijn sla-
ven te zoeken. Toen Simeï met
zijn slaven terugkwam uit Gath,
41 werd er aan Salomo bericht:
‘Simeï is van Jeruzalem naar
Gath gegaan en is nu weer terug.’
42 Daarna liet de koning Simeï
roepen en hij zei tegen hem: ‘Heb
ik je niet bij Jehovah laten zwe-
ren en je gewaarschuwd: “Weet

2:32 *Lett.: ‘zijn bloed op zijn eigen hoofd laten terugkomen’.

2:33 *Lett.: ‘hun bloed moet voor altijd terugkomen op het hoofd van’. #Of ‘afstammelingen’. **2:37** *Lett.: ‘Je bloed zal op je eigen hoofd komen.’

HFST. 2
a 1Sa 22:20; 1Kon 1:7
b Joz 21:8, 18; Jer 1:1
c 1Sa 23:6; 2Sa 15:24; 1Kr 15:11, 12
d 1Sa 22:22, 23
e 1Sa 2:31; 1Sa 3:12
f Joz 18:1
g 1Kr 21:29
h 1Kon 1:7
i 2Sa 18:14
j Ge 9:6; Ex 21:14; Nu 35:33; De 19:13; 1Kon 2:5
k 2Sa 3:26, 27
l 2Sa 2:8
m 2Sa 20:10

2de kolom
a 2Sa 17:25
b 2Sa 3:29
c 1Kr 11:24; 1Kr 27:5
d 1Sa 2:35; 1Kr 6:50, 53; 1Kr 12:28; 1Kr 16:37, 39; 1Kr 24:3
e 1Kon 2:8
f 2Sa 15:23; 2Kon 23:6; Jo 18:1
g 1Sa 21:10; 1Sa 27:2

dat op de dag dat je de stad verlaat om ergens anders heen te gaan, je zeker zult sterven”? En heb jij toen niet tegen mij gezegd: “Wat u zegt is redelijk, ik zal me eraan houden”?[a] **43** Waarom heb je je dan niet gehouden aan de eed van Jehovah en aan het gebod dat ik je heb opgelegd?’ **44** De koning zei toen tegen Simeï: ‘In je hart weet je wat voor kwaad je mijn vader David hebt aangedaan,[b] en Jehovah zal het je vergelden.[c] **45** Maar Jehovah zal koning Salomo zegenen[d] en Davids troon voor eeuwig bevestigen.’ **46** Daarna gaf de koning een bevel aan Benaja, de zoon van Jojada. Hij ging naar buiten en viel Simeï aan, zodat hij stierf.[e]

Zo kreeg Salomo het koningschap stevig in handen.[f]

3 Salomo verbond zich aan de farao, de koning van Egypte, door met de dochter van de farao te trouwen.[g] Hij liet haar in de Stad van David[h] wonen totdat hij klaar was met de bouw van zijn eigen huis,[i] het huis van Jehovah[j] en de muur rond Jeruzalem.[k] **2** Omdat er in die tijd nog geen huis voor de naam van Jehovah was gebouwd,[l] bracht het volk nog steeds slachtoffers op de offerhoogten.[m] **3** Salomo toonde zijn liefde voor Jehovah door te leven* naar de voorschriften van zijn vader David. Wel bracht hij op de offerhoogten slachtoffers en liet hij er offers in rook opgaan.[n]

4 De koning ging naar Gibeon om er slachtoffers te brengen, want dat was de belangrijkste* offerhoogte.[o] Salomo bracht 1000 brandoffers op dat altaar.[p] **5** In Gibeon verscheen Jehovah ’s nachts in een droom aan Salomo. God zei: ‘Vraag wat je wilt, ik zal het je geven.’[a] **6** Salomo antwoordde: ‘U hebt in grote mate loyale liefde getoond voor uw dienaar David, mijn vader, omdat hij u trouw, in rechtvaardigheid en met een oprecht hart diende.* U toont nog steeds die loyale liefde voor hem, want u hebt hem een zoon gegeven om op de troon te zitten.[b] **7** En u, Jehovah, mijn God, hebt uw dienaar koning gemaakt in de plaats van mijn vader David, hoewel ik nog zo jong* ben en geen ervaring heb.#[c] **8** Uw dienaar regeert over uw volk, dat u uitgekozen hebt,[d] een volk zo groot dat het niet te tellen is. **9** Geef uw dienaar daarom een gehoorzaam hart om recht te spreken over uw volk,[e] om onderscheid te kunnen maken tussen goed en kwaad.[f] Want wie zou recht kunnen spreken over dit enorme* volk van u?’

10 Jehovah was blij met Salomo’s verzoek.[g] **11** God zei tegen hem: ‘Omdat je voor jezelf niet hebt gevraagd om een lang leven* of om rijkdom of om de dood# van je vijanden, maar wel om verstand zodat je kunt rechtspreken,[h] **12** zal ik doen wat je hebt gevraagd.[i] Ik zal je zo’n wijs en verstandig hart geven[j] dat je iedereen zult overtreffen — iedereen die er vóór jou is geweest en iedereen die na jou zal komen.[k] **13** Ik zal je ook geven waar je niet om hebt gevraagd:[l] rijkdom en eer[m] — zo veel dat er tijdens je leven* geen enkele koning zal zijn als jij.[n] **14** En als je mijn weg volgt door je aan mijn voorschriften en geboden te houden, net als je vader

3:3 *Lett.: ‘wandelen’. 3:4 *Lett.: ‘de grote’.

3:6 *Lett.: ‘vóór u wandelde’. 3:7 *Of ‘een kleine jongen’. #Lett.: ‘niet weet hoe ik moet uitgaan of ingaan’. 3:9 *Of mogelijk ‘moeilijke’. Lett.: ‘zware’. 3:11 *Lett.: ‘veel dagen’. #Of ‘ziel’. 3:13 *Lett.: ‘al je dagen’.

HFST. 2
a 1Kon 2:38
b 2Sa 16:5, 13
c Ps 7:16; Sp 5:22
d Ps 21:6; Ps 72:17
e 1Kon 2:8, 9
f 2Kr 1:1; Sp 16:12

HFST. 3
g De 7:3, 4; 1Kon 7:8; 1Kon 9:24; 1Kon 11:1; Ne 13:25-27
h 2Sa 5:7; 1Kr 11:7
i 1Kon 7:1
j 1Kon 8:17-19
k 1Kon 9:15
l De 12:5, 6; 1Kon 5:3; 1Kr 28:6
m 2Kr 33:17
n 1Sa 7:9; 1Sa 10:8; 1Kr 21:26
o 1Kr 16:39, 40; 1Kr 21:29
p 2Kr 1:3-6

2de kolom
a 2Kr 1:7-10
b 1Kon 2:1, 4
c 1Kr 29:1; Jer 1:6
d Ex 19:5, 6
e Ps 72:1; Ps 119:34
f Heb 5:14
g Sp 15:8
h 1Kr 22:12; 1Kr 29:19; 2Kr 1:11, 12; Sp 16:16
i Pr 1:16; 1Jo 5:14
j 1Kon 4:29; Sp 2:3-5; Jak 1:5
k Mt 12:42
l Ps 84:11; Mt 6:33; Ef 3:20
m 1Kon 4:21; Pr 7:11
n 1Kon 10:23

David,[a] zal ik je ook een lang le-
ven geven.’*[b]
15 Toen Salomo wakker werd,
besefte hij dat het een droom
was geweest. Daarna ging hij
naar Jeruzalem. Hij ging voor de
ark van het verbond van Jehovah
staan en bracht brandoffers en
vredeoffers.*[c] Ook hield hij een
feestmaal voor al zijn dienaren.
16 Op een keer kwamen er
twee prostituees naar de koning
en ze gingen voor hem staan.
17 De eerste vrouw zei: ‘Mijn
heer, deze vrouw en ik wonen in
één huis, en ik heb een kind ge-
kregen terwijl zij in het huis was.
18 Drie dagen na mijn bevalling
kreeg deze vrouw ook een kind.
We waren samen, alleen wij twee-
en. Verder was er niemand in het
huis. **19** ’s Nachts stierf haar
zoon, want ze was op hem gaan
liggen. **20** Dus stond ze midden
in de nacht op en haalde ze mijn
zoon bij me weg terwijl ik, uw sla-
vin, sliep. Ze nam hem in haar ar-
men* en legde haar dode zoon in
mijn armen. **21** Toen ik ’s mor-
gens opstond om mijn zoon te
voeden, zag ik dat hij dood was.
Ik bekeek hem die ochtend eens
goed en zag dat het niet mijn
eigen kind was.’ **22** Toen zei de
andere vrouw: ‘Nee, mijn zoon
leeft nog en jouw zoon is dood!’
Maar de eerste vrouw hield vol:
‘Nee, jouw zoon is dood en de
mijne leeft nog.’ Zo stonden ze
voor de koning te ruziën.
23 Ten slotte zei de koning:
‘De een zegt: “Dit is mijn zoon, die
nog leeft, en jouw zoon is dood!”,
en de ander zegt: “Nee, jouw zoon
is dood en de mijne leeft nog!”’
24 De koning zei: ‘Breng me een
zwaard.’ Dus brachten ze een
zwaard naar de koning. **25** Ver-
volgens zei de koning: ‘Hak het
levende kind in tweeën en geef
allebei de vrouwen een helft.’
26 Meteen reageerde de moeder
van het levende kind, want haar
moedergevoel sprak. Ze smeekte
de koning: ‘Alstublieft, mijn heer!
Geef het levende kind aan haar!
Maar dood hem niet!’ De andere
vrouw zei: ‘Hij zal niet van mij
maar ook niet van jou zijn. Laat
hem maar in tweeën hakken!’
27 Toen zei de koning: ‘Geef het
levende kind aan de eerste vrouw!
Dood hem niet, want zij is de
moeder.’
28 Heel Israël hoorde van het
oordeel dat de koning had ge-
veld. Ze kregen ontzag voor de
koning,[a] want ze zagen dat hij de
wijsheid van God had om recht
te spreken.[b]

4 Koning Salomo regeerde over
heel Israël.[c] **2** Dit waren zijn
hoge ambtenaren: Azarja, de
zoon van Zadok,[d] was de pries-
ter; **3** Elihoref en Ahia, de zo-
nen van Sisa, waren secretaris;[e]
Josafat,[f] de zoon van Ahilud,
was de kroniekschrijver; **4** Be-
naja,[g] de zoon van Jojada, had
de leiding over het leger, en Za-
dok en Abjathar[h] waren priester;
5 Azarja, de zoon van Nathan,[i]
ging over de opzichters; Zabud,
de zoon van Nathan, was pries-
ter en een vriend van de koning;[j]
6 Ahisar ging over de hofhouding
en Adoniram,[k] de zoon van Abda,
ging over degenen die opgeroe-
pen werden om voor de koning
te werken.[l]
7 Salomo had in heel Israël
12 opzichters die de koning en
zijn hofhouding van voedsel voor-
zagen. Elk van hen moest één
maand per jaar voor het voed-
sel zorgen.[m] **8** Dit waren hun
namen: de zoon van Hur, in
het bergland van Efraïm; **9** de
zoon van Deker, in Makaz, Saäl-
bim,[n] Beth-Semes en Elon-Beth-
Hanan; **10** de zoon van Hesed,
in Aruboth (hij had Socho en het

HFST. 3
a 1Kon 15:5
b Ps 21:4; Ps 91:14, 16; Sp 3:13, 16
c Le 7:11

2de kolom
a 1Kr 29:23-25; Ps 72:5
b 1Kon 3:9, 10

HFST. 4
c 2Kr 9:30; Pr 1:12
d 1Kr 6:8; 1Kr 27:16, 17
e 2Sa 8:17; 1Kr 27:32
f 2Sa 8:16; 2Sa 20:24
g 1Kon 1:8; 1Kon 2:35; 1Kr 27:5
h 1Kon 2:26
i 1Kon 1:9, 10
j 2Sa 15:37; 1Kr 27:33
k 2Sa 20:24; 1Kon 5:14; 1Kon 12:18
l 1Kon 9:15
m 1Kr 27:1
n Joz 19:42, 48

3:14 *Lett.: ‘je dagen verlengen’. **3:15** *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **3:20** *Lett.: ‘boezem’.

hele land Hefer); **11** de zoon van Abinadab, in alle heuvels van Dor (hij trouwde met Salomo’s dochter Tafath); **12** Baäna, de zoon van Ahilud, in Taänach, Megiddo[a] en heel Beth-Sean,[b] dat naast Zarethan onder Jizreël ligt, van Beth-Sean tot Abel-Mehola, tot aan het gebied van Jokmeam;[c] **13** de zoon van Geber, in Ramoth-Gilead[d] (hij had de tentendorpen van Jaïr,[e] de zoon van Manasse, die in Gilead[f] liggen; hij had ook de streek Argob,[g] die in Basan[h] ligt: 60 grote steden met muren en koperen grendels); **14** Ahinadab, de zoon van Iddo, in Mahanaïm;[i] **15** Ahimaäz, in Naftali (hij trouwde met Basmath, een andere dochter van Salomo); **16** Baäna, de zoon van Husai, in Aser en Bealoth; **17** Josafat, de zoon van Paruah, in Issaschar; **18** Simeï,[j] de zoon van Ela, in Benjamin;[k] **19** Geber, de zoon van Uri, in het land Gilead,[l] het land van Sihon[m] (de koning van de Amorieten) en van Og[n] (de koning van Basan). Ook was er één opzichter die de leiding had over al deze andere opzichters in het land.

20 Juda en Israël waren zo talrijk als de zandkorrels aan de zee.[o] Ze aten, ze dronken en ze waren gelukkig.[p]

21 Salomo regeerde over alle koninkrijken vanaf de Rivier*[q] tot het land van de Filistijnen en tot de grens van Egypte. Ze betaalden schatting# en dienden Salomo zijn hele leven.[r]

22 Salomo’s voedsel voor elke dag was 30 kor* meelbloem en 60 kor meel, **23** 10 mestrunderen, 20 weiderunderen, 100 schapen en ook nog enkele herten, gazellen, reebokken en vetgemeste koekoeken. **24** Want hij heerste over alles aan deze kant van de Rivier,*[a] van Tifsah tot Gaza,[b] inclusief alle koningen aan deze kant van de Rivier. En in elk gebied, overal om hem heen, was er vrede.[c] **25** Juda en Israël leefden onbezorgd,* iedereen onder zijn eigen wijnstok en vijgenboom, van Dan tot Berseba, zolang Salomo leefde.

26 Salomo had 4000* stallen voor zijn wagenpaarden en hij had 12.000 paarden.#[d]

27 Alle opzichters leverden in hun maand voedsel voor koning Salomo en iedereen die aan zijn tafel at. Ze zorgden ervoor dat het hun aan niets ontbrak.[e] **28** Ze brachten ook gerst en stro waar dat maar nodig was voor de paarden, waaronder de wagenpaarden, iedereen naar wat hem opgedragen was.

29 En God gaf Salomo heel veel wijsheid en inzicht en een hart met zo veel begrip* als het zand aan de zee.[f] **30** Salomo’s wijsheid overtrof de wijsheid van alle mensen uit het Oosten en alle wijsheid van Egypte.[g] **31** Hij was wijzer dan alle andere mensen, wijzer dan Ethan,[h] de Ezrahiet, en dan Heman,[i] Kalkol[j] en Darda, de zonen van Mahol. Hij werd beroemd bij alle omringende volken.[k] **32** Hij schreef* 3000 spreuken[l] en 1005 liederen.[m] **33** Hij sprak over bomen en planten, van de ceder op de Libanon tot de hysop[n] die uit de muur groeit. En hij sprak over de viervoetige dieren,[o] de vogels,*[p] de kruipende dieren#[q] en de vissen. **34** Mensen uit alle volken

4:21 *D.w.z. de Eufraat. #Zie Woordenlijst. **4:22** *Een kor was 220 l. Zie App. B14.

4:24 *D.w.z. ten westen van de Eufraat. **4:25** *Of ‘in veiligheid’. **4:26** *Dit aantal staat in sommige manuscripten en in het parallelverslag. Andere manuscripten zeggen 40.000. #Of ‘ruiters’. **4:29** *Lett.: ‘breedheid van hart’. **4:32** *Of ‘sprak’. **4:33** *Of ‘vliegende dieren’. #Mogelijk omvatte dit reptielen en insecten.

HFST. 4

a 2Kon 23:29
b Joz 17:11; 1Sa 31:8, 10
c Joz 21:34
d De 4:41-43; 1Kon 22:3
e Nu 32:41; De 3:14
f Nu 32:1
g De 3:4
h Joz 13:8, 11
i Ge 32:1, 2; 2Sa 2:8, 9
j 1Kon 1:8
k Joz 18:11
l Joz 17:1
m Nu 21:21
n De 3:4
o Ge 22:15, 17
p Pr 2:24
q Ge 15:18; Ex 23:31; 2Sa 8:3; Ps 72:8-10
r Ps 72:10

2de kolom

a Joz 1:4
b Ge 10:19
c 1Kon 5:4; 1Kr 22:9; Ps 72:7
d De 17:15, 16; 1Kon 10:24-26; 2Kr 1:14, 17
e 1Kon 4:7
f 1Kon 10:23; 2Kr 1:10; Sp 2:6
g Han 7:22
h Ps 89:Ops
i Ps 88:Ops
j 1Kr 2:4, 6
k 1Kon 10:1, 7; Lu 11:31
l Sp 1:1; Pr 12:9
m Hgl 1:1
n Ex 12:22
o Sp 30:30
p Sp 30:19
q Sp 6:6; Sp 30:25

kwamen naar Salomo's wijsheid luisteren — zelfs koningen van over de hele wereld die over zijn wijsheid hadden gehoord.[a]

5 Toen koning Hiram van Tyrus[b] hoorde dat Salomo tot koning was gezalfd in de plaats van zijn vader, stuurde hij zijn dienaren naar Salomo. Hiram was namelijk altijd een vriend van David geweest.*[c] **2** Salomo stuurde Hiram daarna de boodschap:[d] **3** 'Zoals u weet heeft mijn vader David geen huis voor de naam van Jehovah, zijn God, kunnen bouwen vanwege de oorlogen die van alle kanten tegen hem werden gevoerd. Maar uiteindelijk legde Jehovah zijn vijanden onder zijn voetzolen.*[e] **4** Nu heeft Jehovah, mijn God, me aan alle kanten rust gegeven.[f] Ik heb geen tegenstanders en er is geen gevaar.[g] **5** Daarom ben ik van plan een huis voor de naam van Jehovah, mijn God, te bouwen, zoals Jehovah mijn vader David heeft beloofd: "Je zoon, die ik in jouw plaats op je troon zal zetten, die zal het huis voor mijn naam bouwen."[h] **6** Geef uw mensen dus de opdracht om ceders van de Libanon[i] voor me te kappen. Mijn dienaren zullen met uw dienaren samenwerken, en ik zal uw dienaren het loon betalen dat u bepaalt. Want zoals u weet kan niemand van ons zo goed bomen kappen als de Sidoniërs.'[j]

7 Toen Hiram de boodschap van Salomo hoorde, was hij heel blij en zei: 'Laat Jehovah vandaag geprezen worden omdat hij David een wijze zoon heeft gegeven om over dit grote volk te regeren!'[k] **8** Hiram liet Salomo dus weten: 'Ik heb uw boodschap ontvangen. Ik zal alles doen wat u vraagt en cederhout en jeneverhout[a] leveren. **9** Mijn dienaren zullen het van de Libanon naar de zee brengen. Ik zal er vlotten van maken om het over zee te vervoeren naar de plaats die u mij opgeeft. Daar zal ik ze uit elkaar laten halen en dan kunt u het meenemen. In ruil daarvoor zult u het voedsel leveren dat ik voor mijn hofhouding vraag.'[b]

10 Hiram leverde dus al het cederhout en jeneverhout waar Salomo om vroeg. **11** En Salomo gaf Hiram 20.000 kor* tarwe als voedsel voor zijn hofhouding en 20 kor olijfolie van heel goede kwaliteit.# Dat gaf Salomo jaar na jaar aan Hiram.[c] **12** En Jehovah gaf Salomo wijsheid, zoals hij hem had beloofd.[d] Er was vrede tussen Hiram en Salomo, en ze sloten een verdrag.*

13 Koning Salomo riep uit heel Israël mannen op om voor hem te werken, 30.000 in totaal.[e] **14** Hij stuurde ze steeds in ploegen van 10.000 per maand naar de Libanon. Ze waren dan een maand op de Libanon en twee maanden thuis. Adoniram[f] ging over degenen die opgeroepen werden om voor de koning te werken. **15** Salomo had 70.000 gewone arbeiders* en 80.000 steenhouwers[g] in de bergen.[h] **16** Daarnaast hadden 3300 opzichters van Salomo[i] als voormannen de leiding over de werkers. **17** Op bevel van de koning hakten ze grote, kostbare stenen[j] uit, die op maat werden gehouwen[k] om het fundament[l] van het huis te leggen. **18** De bouwers van Salomo, de bouwers van Hiram en de Gebalieten[m] hakten dus de stenen uit, en ze bewerkten het hout en de stenen voor de bouw van het huis.

HFST. 4
a 2Kr 9:1, 23

HFST. 5
b Ez 27:3
c 2Sa 5:11
d 2Kr 2:3
e 2Sa 7:5; 1Kr 22:7, 8
f 1Kon 4:24, 25
g Sp 16:7
h 2Sa 7:12, 13; 1Kr 22:9, 10; 2Kr 2:4
i 1Kon 6:9, 20
j 2Kr 2:8
k 2Kr 2:11, 12

2de kolom
a 2Sa 6:5; 1Kon 6:15; 2Kr 3:5
b 2Kr 2:15, 16; Ezr 3:7
c 2Kr 2:10
d 1Kon 3:12; 1Kon 4:29; Jak 1:5
e 1Kon 9:15
f 2Sa 20:24; 1Kon 4:6; 1Kon 12:18
g 1Kr 22:15
h Joz 16:10; 1Kon 9:20-22; 2Kr 2:2; 2Kr 2:17, 18; 2Kr 8:7-9
i 1Kon 9:23
j 1Kon 7:9; 1Kr 22:2
k 1Kon 6:7
l Opb 21:14
m Joz 13:1, 5

5:1 *Of 'had altijd van David gehouden'. **5:3** *Of 'gaf (...) hem de overwinning op zijn vijanden'.

5:11 *Een kor was 220 l. Zie App. B14. #Lett.: 'gestoten olie'. **5:12** *Of 'verbond'. **5:15** *Of 'sjouwers'.

6 In het 480ste jaar nadat de
Israëlieten* uit Egypte waren
gekomen,[a] in het vierde jaar na-
dat Salomo koning over Israël
was geworden, in de maand ziv#[b]
(de tweede maand), begon Salo-
mo met de bouw van het huis van
Jehovah.△[c] **2** Het huis dat ko-
ning Salomo voor Jehovah bouw-
de, was 60 el* lang, 20 el breed en
30 el hoog.[d] **3** De voorhal[e] vóór
de tempel* was 20 el breed, even
breed als het huis.# De diepte was
tien el vanaf de voorkant van het
huis.
4 Hij maakte voor het huis
schuin toelopende vensters.*[f]
5 Verder maakte hij een aan-
bouw tegen de muur van het
huis. Die liep rondom de muren
van het huis — de muren van zo-
wel de tempel* als de binnenste
ruimte.#[g] Zo maakte hij rondom
zijkamers.[h] **6** De benedenverdie-
ping met zijkamers was vijf el
breed, de middelste verdieping
was zes el breed en de bovenste
verdieping was zeven el breed.
Hij bracht namelijk rondom het
huis verspringingen* aan, zodat
er niets aan de muren van het
huis bevestigd werd.[i]
7 Het huis werd gebouwd met
stenen uit de groeve die al af-
gewerkt waren,[j] zodat er tijdens
de bouw geen geluid van hamers,
bijlen of ander ijzeren gereed-
schap in het huis te horen was.
8 De ingang van de onderste zij-
kamer was aan de zuidkant* van
het huis,[k] en een wenteltrap liep
naar de middelste verdieping, en
van de middelste naar de bo-
venste verdieping. **9** Hij bouw-
de verder aan het huis en vol-
tooide het.[a] Hij overdekte het
met balken en rijen planken van
cederhout.[b] **10** Hij bouwde de
zijkamers rond het hele huis,[c] elk
vijf el hoog, en ze werden met bal-
ken van cederhout verbonden met
het huis.
11 Ondertussen kwam het
woord van Jehovah tot Salomo:
12 ‘Als je je aan mijn voorschrif-
ten houdt,* mijn bepalingen uit-
voert en al mijn geboden na-
leeft,#[d] zal ik voor jou doen wat
ik aan je vader David heb beloofd[e]
in verband met het huis dat je
aan het bouwen bent. **13** Ik zal
bij de Israëlieten wonen[f] en ik zal
mijn volk Israël niet in de steek
laten.’[g]
14 Salomo bouwde verder aan
het huis om het te voltooien.
15 Hij bedekte* de binnenmuren
van het huis met planken van ce-
derhout. Hij bracht er houten pa-
nelen op aan, van de vloer van
het huis tot aan de balken van het
plafond. Op de vloer van het huis
legde hij planken van jenever-
hout.[h] **16** Achter in het huis
maakte hij een ruimte van 20 el
met planken van cederhout, van
de vloer tot aan het plafond. Daar
maakte hij de binnenste ruimte,[i]
het allerheiligste.[j] **17** En de tem-
pel*[k] — het deel van het huis dat
ervoor lag — was 40 el. **18** In het
cederhout in het huis waren pom-
poenen[l] en bloeiende bloemen uit-
gesneden.[m] Alles was van ceder-
hout, er waren geen stenen te
zien.
19 Hij maakte de binnenste
ruimte[n] in het huis klaar om er
de ark van het verbond van Jeho-
vah[o] te plaatsen. **20** De binnen-
ste ruimte was 20 el lang, 20 el

6:1 *Lett.: ‘zonen van Israël’. #Zie App. B15. △Zie App. B8. **6:2** *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **6:3** *Lett.: ‘tempel van het huis’, blijkbaar doelend op het heilige. #Of ‘strekte zich 20 el uit langs de breedte van het huis’. **6:4** *Of ‘vensters met afgeschuinde kozijnen’. **6:5** *Hier doelend op het heilige. #D.w.z. het allerheiligste. **6:6** *Of ‘versnijdingen’. **6:8** *Lett.: ‘rechterkant’.

6:12 *Lett.: ‘wandelt in’. #Lett.: ‘onderhoudt door erin te wandelen’. **6:15** *Lett.: ‘bouwde’. **6:17** *D.w.z. het heilige, dat vóór het allerheiligste lag.

HFST. 6
a Ex 12:14, 51
b 1Kon 6:37
c 1Kr 28:11, 12; 2Kr 3:1, 2
d 2Kr 3:3; Ezr 6:3
e 2Kr 3:4
f Ez 41:26
g Le 16:2; 2Kr 5:7; Heb 9:3
h 1Kon 6:10; Ez 41:5, 26
i Ez 41:6, 7
j 1Kon 5:17
k Ez 41:11

2de kolom
a 1Kon 6:38
b 1Kon 5:6; 1Kon 6:20
c 1Kon 6:5
d De 17:18, 19; 1Kon 8:25; 1Kr 28:9
e 2Sa 7:13; 1Kr 22:9
f Ex 25:8; Le 26:12; Ps 132:13
g 1Kr 28:20
h 1Kon 5:8; 2Kr 3:5
i 1Kon 6:5
j 2Kr 3:8, 9; Heb 9:3
k Heb 9:2
l 1Kon 7:24
m Ex 25:33
n Heb 9:3
o Ex 40:21; 1Kon 8:6

breed en 20 el hoog.[a] Hij bekleed-
de die met zuiver goud. Het al-
taar[b] bedekte hij met cederhout.
21 Salomo bekleedde de binnen-
kant van het huis met zuiver
goud,[c] en hij spande gouden ket-
tingen vóór de binnenste ruim-
te,[d] die bekleed was met goud.
22 Hij bekleedde het hele huis
van onder tot boven met goud.
Ook het altaar[e] dat bij de binnen-
ste ruimte stond, bekleedde hij
helemaal met goud.

23 In de binnenste ruimte
maakte hij twee cherubs[f] van
dennenhout,* elk tien el hoog.[g]
24 De ene vleugel van de cherub
was vijf el en de andere vleugel
was ook vijf el. Van de punt van
de ene vleugel tot de punt van de
andere vleugel was tien el. **25** De
tweede cherub was ook tien el.
De twee cherubs hadden dezelfde
afmetingen en vorm. **26** De ene
cherub was tien el hoog, net als
de andere cherub. **27** Toen zet-
te hij de cherubs[h] in het bin-
nenste huis.* De vleugels van de
cherubs waren uitgespreid zodat
de vleugel van de ene cherub de
ene muur raakte en de vleugel
van de andere cherub de andere
muur. Hun andere vleugels raak-
ten elkaar in het midden van het
huis. **28** Hij bekleedde de che-
rubs met goud.

29 Op alle wanden van het
huis, van zowel de binnenste
als de buitenste ruimte,* bracht
hij rondom houtsnijwerk aan van
cherubs,[i] palmbomen[j] en bloeien-
de bloemen.[k] **30** Hij bedekte de
vloer van de twee ruimten van
het huis met goud. **31** Voor de
ingang van de binnenste ruimte
maakte hij deuren van den-
nenhout, zijpilaren en deurpos-
ten (een vijfde deel).* **32** De
twee deuren waren van dennen-
hout. Hij versierde ze met hout-
snijwerk van cherubs, palmbomen
en bloeiende bloemen en bekleed-
de ze met goud. Ook de cherubs
en de palmbomen besloeg hij he-
lemaal met goud. **33** Op dezelfde
manier maakte hij de deurposten
van dennenhout voor de ingang
van de tempel# (een vierde deel).*
34 Hij maakte twee deuren van
jeneverhout. Elke deur bestond
uit twee scharnierende deurvleu-
gels.*[a] **35** Hij sneed cherubs,
palmbomen en bloeiende bloemen
uit en bracht er bladgoud op aan.

36 Het binnenste voorhof[b] om-
muurde hij met drie rijen gehou-
wen stenen en een rij balken van
cederhout.[c]

37 In het vierde jaar, in de
maand ziv,* werd het fundament
van het huis van Jehovah ge-
legd.[d] **38** In het 11de jaar, in de
maand bul* (de achtste maand),
was het huis tot in de kleinste
details en volgens plan voltooid.[e]
Hij was dus zeven jaar met de
bouw bezig geweest.

7 En Salomo bouwde 13 jaar aan
zijn eigen huis,*[f] totdat zijn
huis helemaal af was.[g]

2 Hij bouwde het Huis van
het Libanonwoud,[h] 100 el* lang,
50 el breed en 30 el hoog, op vier
rijen zuilen van cederhout. Er la-
gen balken van cederhout[i] op de
zuilen. **3** De bovenkant van het
huis was bedekt met panelen van
cederhout, op de draagbalken die
op de zuilen rustten (het waren
er 45, 15 per rij). **4** Er waren drie
rijen vensters met kozijnen. Elk

6:23 *Lett.: ‘oliehout’, mogelijk van de aleppo-den. **6:27** *D.w.z. het allerheiligste. **6:29** *Lett.: ‘vanbinnen en vanbuiten’.

6:31, 33 *Mogelijk slaat dit op de constructie van het deurkozijn of op de afmetingen van de deuren. **6:33** #Hier doelend op het heilige. **6:34** *Of ‘panelen die op tappen draaiden’. **6:37, 38** *Zie App. B15. **7:1** *Of ‘paleis’. **7:2** *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

HFST. 6
a 1Kon 6:16
b Ex 30:1; 1Kon 7:48
c Ex 26:29; 2Kr 3:7
d Ex 26:33
e Ex 30:1, 3; Ex 40:5
f Ge 3:24; 2Kon 19:15; Ps 99:1
g 2Kr 3:10-13; 2Kr 5:8
h Ps 80:1; Jes 37:16; Heb 9:4, 5
i 2Kr 3:14
j Ez 41:17, 18
k Ex 25:33; 1Kon 6:18

2de kolom
a Ez 41:24, 25
b Ex 27:9; 2Kr 4:9; 2Kr 7:7
c 1Kon 7:12
d 1Kon 6:1
e 1Kr 28:11, 12

HFST. 7
f 1Kon 9:10
g Pr 2:4, 5
h 1Kon 10:16, 17; Jes 22:8
i 1Kon 5:8

venster zat tegenover een ander venster, steeds drie boven elkaar. **5** Alle ingangen en deurposten hadden vierkante* kozijnen, net als de binnenkant van de ramen die in drie lagen tegenover elkaar zaten.

6 Hij bouwde de Zuilenhal,* 50 el lang en 30 el breed. Ervoor lag een voorhal met zuilen en een overkapping.

7 Hij bouwde ook de Troonzaal,*[a] waar hij zou rechtspreken (de Rechtszaal),[b] van de vloer tot de balken bekleed met cederhout.

8 Het huis waar hij zou gaan wonen, in het andere voorhof,[c] had dezelfde bouwstijl als de Troonzaal* en lag iets verder naar achteren. Salomo bouwde nog een huis dat op de Troonzaal leek, voor de dochter van de farao, die hij tot vrouw had genomen.[d]

9 Al die gebouwen waren gebouwd met kostbare stenen[e] die op maat waren gehouwen, aan alle kanten afgewerkt met steenzagen, van het fundament tot de deksteen, en vanaf de buitenzijde tot het grote voorhof.[f] **10** Het fundament was gelegd met heel grote, kostbare stenen. Sommige stenen waren tien el lang en andere acht el lang. **11** Daarop lagen kostbare stenen, op maat gehouwen, en ook cederhout. **12** Het grote voorhof was ommuurd met drie rijen gehouwen stenen en een rij balken van cederhout, net als het binnenste voorhof[g] rond het huis van Jehovah en de voorhal ervan.[h]

13 Koning Salomo liet Hi̱ram[i] uit Tyrus halen. **14** Hij was de zoon van een weduwe uit de stam Na̱ftali, en zijn vader was een Tyriër, een kopersmid.[j] Hij had veel vakmanschap, kennis[a] en ervaring en kon van koper* allerlei voorwerpen maken. Hij kwam dus bij koning Salomo en voerde al het werk voor hem uit.

15 Hij goot twee koperen zuilen.[b] Elke zuil was 18 el hoog, en er was een meetlint van 12 el nodig om elk van de twee zuilen[c] te omspannen.* **16** Hij goot twee koperen kapitelen* voor boven op de zuilen. Ze waren allebei vijf el hoog. **17** Het kapiteel boven op elke zuil had vlechtwerk met verstrengelde kettingen,[d] zeven voor elk kapiteel. **18** Hij maakte twee rijen granaatappels rondom het vlechtwerk dat de kapitelen boven op de zuilen bedekte. Hij deed dat voor beide kapitelen. **19** De kapitelen boven op de zuilen bij de voorhal hadden een leliepatroon van vier el hoog. **20** De kapitelen zaten op de twee zuilen, vlak boven het ronde gedeelte waaraan het vlechtwerk vastzat. Er zaten 200 granaatappels in rijen rond elk kapiteel.[e]

21 Hij zette de zuilen van de voorhal van de tempel*[f] overeind. Hij zette de rechterzuil# neer en noemde die Ja̱chin.△ Daarna zette hij de linkerzuil⊠ neer en noemde die Boaz.□[g] **22** Het bovenste gedeelte van de zuilen had een leliepatroon. En het werk aan de zuilen werd voltooid.

23 Toen maakte hij de Zee* van gegoten metaal.[h] Die was rond, tien el van rand tot rand en vijf el hoog. Er was een meetlint van 30 el nodig om de

---

7:5 *Of 'rechthoekige'. **7:6** *Of 'Zuilenvoorhal'. **7:7** *Of 'Troonvoorhal'. **7:8** *Lett.: 'huis van de Zaal'.

7:14 *Of 'brons' (overal in dit hoofdstuk). **7:15** *Of 'elk van de twee zuilen had een omtrek van 12 el'. **7:16** *Zie Woordenlijst. **7:21** *Hier doelend op het heilige. #Of 'zuidelijke zuil'. △Bet.: 'mag hij [Jehovah] stevig bevestigen'. ⊠Of 'noordelijke zuil'. □Bet. mogelijk: 'in sterkte'. **7:23** *Of 'het bassin', 'het bekken'.

HFST. 7
a 1Kon 10:18; Ps 122:2, 5
b 1Kon 3:9, 28; Sp 20:8
c 2Kon 20:4
d 1Kon 3:1; 1Kon 9:24; 2Kr 8:11
e 1Kon 5:17
f 2Kr 4:9
g 1Kon 6:36; 2Kr 4:9; 2Kr 7:7
h 1Kon 6:3
i 1Kon 7:40; 2Kr 2:13, 14
j 2Kr 4:16

2de kolom
a Ex 36:1
b 1Kon 7:21
c 2Kon 25:13, 17; 2Kr 3:15; Jer 52:21
d 2Kon 25:17; 2Kr 4:12, 13
e 2Kon 25:17; 2Kr 3:16; Jer 52:22, 23
f 1Kon 6:3; Ez 40:48
g 2Kr 3:17
h Ex 30:18; 2Kon 25:13

Zee te omspannen.*[a] **24** Onder
de rand, langs de hele omtrek, za-
ten pompoenvormige versierin-
gen,[b] tien per el, om de hele Zee
heen, met twee rijen pompoenen
die in één stuk met de Zee wa-
ren gegoten. **25** De Zee stond
op 12 stieren:[c] 3 met hun kop
naar het noorden, 3 met hun kop
naar het westen, 3 met hun kop
naar het zuiden en 3 met hun
kop naar het oosten. De Zee rust-
te op de stieren, en hun achter-
lijven waren naar het midden ge-
keerd. **26** De dikte van de Zee
was een handbreedte.* De rand
was gemaakt als de rand van
een beker, als een leliebloesem.
Gewoonlijk bevatte de Zee 2000
bath.#

27 Toen maakte hij de tien
koperen karren.*[d] Elke kar was
vier el lang, vier el breed en
drie el hoog. **28** De karren wa-
ren als volgt gemaakt: ze hadden
zijpanelen, en de zijpanelen za-
ten tussen dwarsstangen. **29** De
zijpanelen tussen de dwarsstan-
gen waren versierd met leeu-
wen,[e] stieren en cherubs,[f] en de-
zelfde afbeeldingen stonden op
de dwarsstangen. Boven en on-
der de leeuwen en de stieren wa-
ren kransen in reliëf aangebracht.
30 Elke kar had vier koperen wie-
len en koperen assen, en de vier
hoekstijlen dienden als steunpun-
ten. De steunpunten zaten on-
der het bekken en waren gego-
ten met kransen op de zijkant.
31 De opening van het bekken
bevond zich in de kroon en stak
één el boven de onderkant uit.
De opening was rond en vorm-
de samen met de steunpunten een
stellage van anderhalve el hoog,
en op de opening zaten graverin-
gen. En de zijpanelen waren vier-
kant, niet rond. **32** De vier wie-
len zaten onder de zijpanelen, en
de steunpunten van de wielen wa-
ren aan de kar bevestigd. Elk wiel
was anderhalve el hoog. **33** De
wielen waren gemaakt als wagen-
wielen. Hun steunpunten, velgen,
spaken en naven waren allemaal
van gegoten metaal. **34** Er wa-
ren vier steunpunten op de vier
hoeken van elke kar. De steun-
punten waren gegoten als onder-
deel van* de kar. **35** Boven aan
de kar was een ronde rand van
een halve el hoog, en boven aan
de kar waren de delen van het
geraamte en de zijpanelen gego-
ten als onderdeel van* de kar.
36 Op de delen van het geraam-
te en op de zijpanelen graveerde
hij cherubs, leeuwen en palmbo-
men naargelang er ruimte was, en
rondom kransen.[a] **37** Zo maakte
hij de tien karren.[b] Ze waren al-
lemaal op dezelfde manier gego-
ten,[c] met dezelfde afmetingen en
vorm.

38 Hij maakte tien koperen
bekkens,[d] elk met een inhoud
van 40 bath. Elk bekken was*
vier el. Er was één bekken voor
elk van de tien karren. **39** Vijf
karren zette hij aan de rechter-
kant van het huis en vijf aan de
linkerkant van het huis. Hij zet-
te de Zee aan de rechterkant van
het huis, aan de zuidoostkant.[e]

40 Hiram[f] maakte ook de bek-
kens, de scheppen[g] en de scha-
len.[h] Zo voltooide Hiram al het
werk voor koning Salomo aan
het huis van Jehovah.[i] **41** Hij
maakte de twee zuilen[j] en de
twee bolvormige kapitelen boven
op de twee zuilen, het vlecht-
werk[k] dat de bolvormige kapite-
len boven op de zuilen bedekte,
42 de 400 granaatappels[l] voor
het vlechtwerk — twee rijen gra-
naatappels voor het vlechtwerk

7:23 *Of 'de Zee had een omtrek van 30 el'. **7:26** *Ongeveer 7,4 cm. Zie App. B14. #Een bath was 22 l. Zie App. B14. **7:27** *Of 'waterkarren'.

7:34 *Of 'vormden één geheel met'. **7:35** *Of 'vormden (...) één geheel met'. **7:38** *Of 'had een doorsnee van'.

HFST. 7
a 2Kr 4:2-5
b 1Kon 6:18
c Jer 52:20
d 2Kon 25:16; Jer 52:17
e Ez 41:19
f Ge 3:24; Ex 25:18; 1Kon 6:27; 2Kr 3:7; Ez 41:17, 18

2de kolom
a 1Kon 6:29; 1Kon 6:32
b 1Kon 7:27
c 1Kon 7:15, 46; 2Kr 4:3
d Ex 30:18
e 2Kr 4:6, 10
f 1Kon 7:13; 2Kr 2:13
g Ex 27:3; 2Kon 25:14
h Ex 24:6
i 2Kr 4:11-17
j 1Kon 7:15
k 1Kon 7:17
l 1Kon 7:20

dat de bolvormige kapitelen op de twee zuilen bedekte — **43** de tien karren[a] en de tien bekkens[b] op de karren, **44** de Zee[c] en de 12 stieren onder de Zee, **45** en de bakken, scheppen, schalen en andere voorwerpen. Hiram maakte die van gepolijst koper in opdracht van koning Salomo voor het huis van Jehovah. **46** De koning liet ze gieten in vormen van klei in de Jordaanstreek, tussen Sukkoth en Zarethan.

47 Salomo liet al die voorwerpen niet wegen omdat het er zo veel waren. Het gewicht van het koper werd niet vastgesteld.[d] **48** Salomo maakte alle voorwerpen voor het huis van Jehovah: het gouden altaar,[e] de gouden tafel[f] voor het toonbrood, **49** de lampenstandaarden[g] van zuiver goud (vijf rechts en vijf links vóór de binnenste ruimte), de bloesems,[h] lampen en snuiters* van goud,[i] **50** de bekkens, messen,*[j] schalen, bekers[k] en vuurpannen[l] van zuiver goud en de gouden scharnieren# voor de deuren van het binnenste huis[m] (het allerheiligste) en voor de deuren van de tempel.△[n]

51 Zo voltooide koning Salomo al het werk dat hij voor het huis van Jehovah moest doen. Daarna liet Salomo alles overbrengen wat zijn vader David had geheiligd,[o] en hij legde het zilver, het goud en de voorwerpen in de schatkamers van het huis van Jehovah.[p]

8 In die tijd riep Salomo de oudsten van Israël bij elkaar,[q] alle stamhoofden en hoofden van de vaderlijke huizen van Israël.[r] Ze kwamen bij koning Salomo in Jeruzalem om de ark van het verbond van Jehovah over te brengen vanuit de Stad van David,[a] oftewel Sion.[b] **2** Alle mannen van Israël kwamen bij koning Salomo bij elkaar voor het feest* in de maand ethanim# (de zevende maand).[c] **3** Toen alle oudsten van Israël er waren, tilden de priesters de ark op.[d] **4** Ze vervoerden de ark van Jehovah, de tent van samenkomst[e] en de heilige voorwerpen die in de tent waren. De priesters en de Levieten deden dat. **5** Koning Salomo en de hele gemeenschap van Israël, die gevraagd was bij hem te komen, bevonden zich voor de ark. Er werden zo veel schapen en runderen geofferd[f] dat ze niet te tellen waren.

6 De priesters zetten de ark van het verbond van Jehovah vervolgens op zijn plaats,[g] in de binnenste ruimte van het huis (het allerheiligste), onder de vleugels van de cherubs.[h]

7 De vleugels van de cherubs waren dus uitgespreid over de plaats van de ark, zodat de cherubs de ark en zijn draagstokken van bovenaf beschut hielden.[i] **8** De draagstokken[j] waren zo lang dat de uiteinden ervan zichtbaar waren vanuit het heilige vóór de binnenste ruimte, maar buiten waren ze niet zichtbaar. En ze zijn daar nu nog steeds. **9** In de ark lagen alleen de twee stenen platen[k] die Mozes in Horeb erin had gelegd[l] toen Jehovah een verbond*[m] met de Israëlieten sloot bij hun uittocht uit Egypte.[n]

10 Toen de priesters uit de heilige plaats naar buiten kwamen, vulde de wolk[o] het huis van Jehovah.[p] **11** De priesters konden er vanwege de wolk geen dienst meer verrichten, want de glorie van Jehovah vulde Jehovah's

---

7:49 *Of 'tangen'. Zie Woordenlijst. **7:50; 8:9** *Zie Woordenlijst. **7:50** #Of 'pannen'. △Of 'het huis van de tempel'. Hier doelend op het heilige.

8:2 *D.w.z. het Loofhuttenfeest. #Zie App. B15.

HFST. 7
a 1Kon 7:27
b 1Kon 7:38
c 1Kon 7:23
d 1Kr 22:14, 16; 2Kr 4:18-22
e Ex 37:25
f Ex 37:10
g Ex 37:17; Opb 1:20
h 1Kon 6:18
i Ex 37:23
j Jer 52:18
k Ex 25:29
l Le 16:12
m 1Kon 6:31
n 1Kon 6:33
o 2Sa 8:10-12
p 2Kr 5:1

HFST. 8
q Pr 1:1
r 2Kr 5:2, 3

2de kolom
a 2Sa 6:17
b 2Sa 5:7; 1Kr 11:5
c Le 23:34; De 16:13
d 1Kr 15:2, 15; 2Kr 5:4-6
e Ex 40:2; 2Kr 1:13
f 1Kr 16:1
g Ex 26:33; Ex 40:21; 2Sa 6:17; Opb 11:19
h 1Kon 6:27; 2Kr 5:7; Ps 80:1; Ez 10:5
i Ex 25:20; 2Kr 5:8-10
j Ex 25:14; Ex 37:4
k De 4:13; Heb 9:4
l Ex 40:20; De 10:5
m Ex 24:8
n Ex 19:1; Nu 10:11, 12
o Ex 40:34; Le 16:2
p 2Kr 5:11-14

huis.[a] **12** Toen zei Salomo: ‘Jehovah heeft gezegd dat hij in diepe duisternis zou wonen.[b] **13** Ik heb een verheven huis voor u gebouwd, een vaste plaats waar u voor altijd kunt wonen.’[c]

14 De koning draaide zich om en begon de gemeente van Israël te zegenen. De hele gemeente van Israël ging staan,[d] **15** en hij zei: ‘Loof Jehovah, de God van Israël, die met zijn hand vervuld heeft wat hij met zijn mond aan mijn vader David had beloofd: **16** “Vanaf de dag dat ik mijn volk Israël uit Egypte heb weggeleid, heb ik uit de stammen van Israël nooit een stad gekozen om er een huis voor mijn naam te bouwen.[e] Maar ik heb David uitgekozen om over mijn volk Israël te regeren.” **17** Het was de innige wens van mijn vader David* om een huis te bouwen voor de naam van Jehovah, de God van Israël.[f] **18** Maar Jehovah zei tegen mijn vader David: “Het is de wens van je hart om een huis voor mijn naam te bouwen, en het is goed dat je dat zo graag wilt. **19** Maar niet jij zult het huis bouwen, maar je eigen zoon, die je nog zult krijgen.* Hij zal het huis voor mijn naam bouwen.”[g] **20** Jehovah heeft de belofte vervuld die hij gedaan had, want ik heb mijn vader David opgevolgd en zit op de troon van Israël, precies zoals Jehovah had beloofd. Ook heb ik het huis gebouwd voor de naam van Jehovah, de God van Israël.[h] **21** Ik heb daar een plaats gemaakt voor de ark waarin het verbond[i] ligt dat Jehovah met onze voorouders heeft gesloten toen hij ze wegleidde uit Egypte.’

22 Toen ging Salomo voor het altaar van Jehovah staan, voor de hele gemeente van Israël. Hij strekte zijn handen uit naar de hemel[a] **23** en zei: ‘Jehovah, God van Israël, er is in de hemel boven of op de aarde beneden geen God als u.[b] U houdt u aan het verbond en toont loyale liefde[c] voor uw dienaren die u met hun hele hart dienen.*[d] **24** U bent uw belofte aan uw dienaar David, mijn vader, nagekomen. U hebt vandaag met uw hand vervuld wat u met uw mond hebt beloofd.[e] **25** Nu vraag ik u, Jehovah, God van Israël, u te houden aan wat u hebt beloofd aan uw dienaar David, mijn vader: “Op de troon van Israël zal altijd een afstammeling van jou zitten, zolang je zonen maar op hun weg letten en mij volgen,* net zoals jij mij hebt gevolgd.”#[f] **26** O God van Israël, laat uw belofte aan uw dienaar David, mijn vader, alstublieft betrouwbaar zijn.

27 Maar zal God echt op aarde wonen?[g] De hemel, zelfs de hemel der hemelen, kan u niet bevatten,[h] laat staan dit huis dat ik heb gebouwd![i] **28** Heb aandacht voor het gebed van uw dienaar en zijn verzoek om gunst, o Jehovah, mijn God. Luister naar het hulpgeroep en het gebed dat uw dienaar vandaag tot u richt. **29** Houd uw ogen dag en nacht gericht op dit huis — de plaats waarover u hebt gezegd: “Mijn naam zal daar zijn”[j] — en luister naar het gebed dat uw dienaar in de richting van deze plaats uitspreekt.[k] **30** Luister naar het verzoek om gunst van uw dienaar en naar het smeekgebed dat uw volk Israël in de richting van deze plaats uitspreekt, en luister alstublieft vanuit uw woonplaats in de hemel,[l] ja, luister en vergeef.[m]

31 Als een man tegen iemand zondigt en een eed moet afleg-

HFST. 8

a Ex 40:35; Ez 10:4; Ez 43:4; Ez 44:4; Han 7:55; Opb 21:23
b Ex 20:21; De 5:22; 2Kr 6:1, 2; Ps 18:11; Ps 97:2
c Ps 78:69; Ps 132:13, 14
d 2Kr 6:3-11
e De 12:11
f 2Sa 7:1-3; 1Kr 17:1, 2
g 2Sa 7:12, 13
h 1Kr 28:5, 6
i Ex 34:28; De 9:9; De 31:26

2de kolom

a 2Kr 6:12
b Ex 15:11; 1Sa 2:2; 2Sa 7:22
c De 7:9
d 2Kr 6:14-17
e 2Sa 7:12, 13
f 1Kon 2:4; Ps 132:12
g Jes 66:1
h Ps 148:13; Jer 23:24
i 2Kr 2:6; 2Kr 6:18-21; Ne 9:6; Han 17:24
j Ex 20:24; 2Sa 7:13
k Da 6:10; 1Pe 3:12
l Ps 33:13
m 2Kr 7:13, 14; Da 9:19

8:17 *Of ‘het lag mijn vader David na aan het hart’. **8:19** *Lett.: ‘je zoon, die uit je lendenen zal voortkomen’.

8:23 *Lett.: ‘vóór u wandelen’. **8:25** *Lett.: ‘vóór mij wandelen’. #Lett.: ‘vóór mij hebt gewandeld’.

gen* en onder die eed# komt te staan, en hij in dit huis onder ede# voor uw altaar verschijnt,[a] **32** luister dan alstublieft vanuit de hemel, grijp in en spreek recht over uw dienaren. Verklaar de boosdoener schuldig en vergeld hem wat hij heeft gedaan, en verklaar de rechtvaardige onschuldig* en beloon hem voor zijn rechtvaardigheid.[b]

33 Als uw volk Israël door een vijand wordt verslagen omdat ze tegen u bleven zondigen,[c] en ze bij u terugkomen en uw naam loven[d] en in dit huis bidden en uw gunst afsmeken,[e] **34** luister dan alstublieft vanuit de hemel. Vergeef de zonde van uw volk Israël en breng hen terug naar het land dat u aan hun voorouders hebt gegeven.[f]

35 Als de hemel gesloten blijft en er geen regen valt[g] omdat ze tegen u bleven zondigen,[h] en ze in de richting van deze plaats bidden, uw naam loven en zich afkeren van hun zonde omdat u ze hebt vernederd,*[i] **36** luister dan alstublieft vanuit de hemel en vergeef de zonde van uw dienaren, van uw volk Israël. Want u zult ze leren[j] wat de goede weg is die ze moeten volgen. En laat het regenen op uw land[k] dat u uw volk als erfdeel hebt gegeven.

37 Als er hongersnood is in het land,[l] of een epidemie, korenbrand, meeldauw[m] of een zwerm sprinkhanen die alles kaalvreet, of als een van de steden van het land* door een vijand wordt belegerd of als er een andere plaag of ziekte uitbreekt,[n] **38** en iemand of heel uw volk Israël tot u bidt of u om wat voor gunst maar ook smeekt[a] (iedereen weet wat voor hartzeer hij zelf heeft)[b] en daarbij de handen naar dit huis uitstrekt, **39** luister dan alstublieft vanuit de hemel, uw woonplaats,[c] en schenk vergeving.[d] Grijp in en beloon ieder mens naar zijn hele gedrag,[e] want u kent zijn hart (u alleen kent het hart van elk mens echt).[f] **40** Dan zullen ze ontzag voor u hebben zolang ze leven in het land dat u onze voorouders hebt gegeven.

41 En als de buitenlander die geen deel uitmaakt van uw volk Israël, vanwege uw naam* uit een ver land komt[g] **42** (want ze zullen over uw grote naam,[h] uw sterke hand en uw uitgestrekte arm horen) en in de richting van dit huis bidt, **43** luister dan alstublieft vanuit de hemel, uw woonplaats.[i] Doe alles wat de buitenlander u vraagt, zodat alle volken op aarde net als uw volk Israël uw naam kennen en ontzag voor u hebben[j] en weten dat uw naam verbonden is aan dit huis dat ik heb gebouwd.

44 Als u uw volk stuurt om waar maar ook tegen hun vijand te strijden,[k] en ze tot Jehovah bidden[l] in de richting van de stad die u hebt uitgekozen[m] en het huis dat ik voor uw naam heb gebouwd,[n] **45** luister dan vanuit de hemel naar hun gebed en hun verzoek om gunst, en zorg dat uw volk recht wordt gedaan.

46 Als ze tegen u zondigen (want er is geen mens die niet zondigt),[o] en u woedend op ze bent en u ze aan een vijand overlevert, en hun veroveraars ze als gevangenen wegvoeren naar het land van de vijand, ver weg of dichtbij,[p] **47** en ze in het land waarheen ze als gevangenen zijn weggevoerd tot bezinning komen,[q] en ze bij u terugkomen[r]

8:31 *Of 'en de laatstgenoemde hem een vloek oplegt'. Hiermee wordt een eed bedoeld die een vloek tot gevolg heeft als de eed wordt gebroken of er sprake is van meineed. #Lett.: 'de vloek'. **8:32** *Lett.: 'rechtvaardig'. **8:35** *Of 'gekweld'. **8:37** *Lett.: 'het land van zijn poorten'.

8:41 *Of 'reputatie'.

HFST. 8
a 2Kr 6:22, 23
b Job 34:11
c Le 26:14, 17; Joz 7:8, 11; 2Kon 17:6, 7
d Ne 1:11
e 2Kon 19:19, 20; 2Kr 6:24, 25
f Ps 106:47
g Le 26:19; De 28:23
h Ez 14:13
i 2Kr 6:26, 27
j Jes 30:20; Jes 54:13
k 1Kon 18:1
l Le 26:16; 2Kon 6:25
m De 28:21, 22; Am 4:9
n 2Kr 6:28-31

2de kolom
a 2Kr 33:12, 13
b Sp 14:10
c Jes 63:15
d Ps 130:4
e Job 34:11; Ps 18:20
f 1Sa 16:7; 1Kr 28:9; Jer 17:10
g Nu 9:14; Ru 1:16; 2Kon 5:15; 2Kr 6:32, 33; Jes 56:6, 7; Han 8:27
h Ne 9:10
i Ps 11:4
j Ps 67:2; Ps 102:15
k Ex 23:31; 1Kon 20:13
l 2Kr 14:11; 2Kr 20:5, 6
m Ps 78:68; Ps 132:13
n 2Kr 6:34, 35
o Ps 51:5; Ps 130:3; Pr 7:20; Ro 3:23; 1Jo 1:8
p De 28:15, 36; 2Kon 17:6; 2Kon 25:21; 2Kr 6:36-39
q Le 26:40
r De 30:1, 2

en u in het land van hun ver-
overaars om gunst smeken[a] en
zeggen: “We hebben gezondigd
en verkeerd gedaan, we hebben
slecht gehandeld”,[b] **48** en ze in
het land van hun vijanden die
hen als gevangenen hebben weg-
gevoerd met hun hele hart[c] en
ziel* bij u terugkomen, en ze tot
u bidden in de richting van hun
land dat u aan hun voorouders
hebt gegeven en van de stad die
u hebt uitgekozen en het huis dat
ik voor uw naam heb gebouwd,[d]
49 luister dan vanuit de hemel,
uw woonplaats,[e] naar hun ge-
bed en hun verzoek om gunst,
en zorg dat uw volk recht wordt
gedaan. **50** Vergeef uw volk dat
tegen u heeft gezondigd en ver-
geef al hun overtredingen die ze
tegen u hebben begaan. U zult
bij hun veroveraars medelijden
opwekken, en ze zullen medelij-
den met hen hebben[f] **51** (want
ze zijn uw volk en uw erfdeel,[g]
dat u uit Egypte hebt weggeleid,[h]
uit de ijzersmeltoven).[i] **52** Sluit
alstublieft uw ogen niet voor het
verzoek om gunst van uw die-
naar[j] en het verzoek om gunst
van uw volk Israël, en luister
steeds wanneer ze tot u roepen.*[k]
53 Want u hebt ze als uw erf-
deel afgezonderd van alle volken
op aarde,[l] zoals u via uw dienaar
Mozes hebt gezegd toen u onze
voorouders uit Egypte wegleid-
de, o Soevereine Heer Jehovah.’

54 Toen Salomo klaar was met
dit hele gebed tot Jehovah en
dit verzoek om gunst, stond hij
op voor het altaar van Jehovah,
waar hij was neergeknield met
zijn handen naar de hemel uitge-
strekt.[m] **55** Terwijl hij stond, ze-
gende hij de hele gemeente van
Israël met luide stem: **56** ‘Loof
Jehovah, die zijn volk Israël een
rustplaats heeft gegeven, zoals hij
heeft beloofd.[a] Elk woord van zijn
goede belofte die hij via zijn die-
naar Mozes heeft gedaan, is uitge-
komen.[b] **57** Mag Jehovah, onze
God, met ons zijn, zoals hij met
onze voorouders was.[c] Mag hij
ons niet in de steek laten of ver-
stoten.[d] **58** Laat hij in ons hart
een verlangen naar hem leggen,[e]
zodat we altijd zijn weg volgen
en leven naar zijn geboden, voor-
schriften en bepalingen, die hij
onze voorouders gegeven heeft.
59 Mag Jehovah, onze God, dag
en nacht denken aan deze woor-
den van mij waarmee ik Jehovah
om gunst heb gesmeekt, en laat
hij er elke dag voor zorgen dat er
recht wordt gedaan aan zijn die-
naar en zijn volk Israël naarge-
lang dat nodig is, **60** zodat alle
volken op aarde weten dat Jeho-
vah de ware God is.[f] Er is geen an-
der![g] **61** Laat jullie hart dus on-
verdeeld[h] zijn met* Jehovah, onze
God, door naar zijn voorschriften
te leven# en zijn geboden op te
volgen, zoals op deze dag.’

62 De koning bracht samen
met heel Israël een groot aan-
tal slachtoffers aan Jehovah.[i]
63 Salomo bracht de vrede-
offers[j] aan Jehovah: hij offerde
22.000 runderen en 120.000 scha-
pen. Zo werd het huis van Je-
hovah door de koning en alle
Israëlieten ingewijd.[k] **64** Die dag
moest de koning het midden van
het voorhof dat vóór het huis
van Jehovah ligt heiligen, want
daar moest hij de brandoffers,
de graanoffers en de vette stuk-
ken van de vredeoffers offeren.
Het koperen altaar[l] dat vóór Je-
hovah staat, was namelijk te klein
voor alle brandoffers, graanoffers
en vette[m] stukken van de vrede-
offers. **65** In die tijd vierde Sa-
lomo het feest[n] voor Jehovah,
onze God, samen met heel Israël,

8:48 *Zie Woordenlijst. **8:52** *Of ‘luister naar ze, wat ze ook vragen’.

8:61 *Of ‘volledig toegewijd zijn aan’. #Lett.: ‘wandelen’.

HFST. 8
a De 4:27, 29; 2Kr 33:12, 13
b Ne 1:6; Ps 106:6; Sp 28:13; Da 9:5
c 1Sa 7:3
d Da 6:10
e Jes 63:15
f 2Kr 30:9; Ezr 7:28; Ne 2:7, 8
g Ex 19:5; De 9:26
h Ex 14:30
i De 4:20
j 2Kr 6:40
k Ps 86:5; Ps 145:18
l Ex 19:6; De 4:34; De 32:9
m 2Kr 6:12, 13

2de kolom
a 1Kon 4:24, 25
b De 10:11; Joz 21:45
c De 31:6; Joz 1:5; 2Kr 32:7; Ps 46:7
d Jes 41:10; Heb 13:5
e Ps 86:11; Ps 119:36; 2Th 3:5
f Joz 4:24; 1Sa 17:46; Ez 36:23; Ez 39:7
g De 4:35, 39; Jes 44:6
h De 18:13; 2Kon 20:3; 1Kr 28:9; Mt 22:37
i 2Kr 7:4, 5
j Le 3:1
k Ezr 6:16; Ne 12:27
l 2Kr 4:1
m Le 3:16
n Le 23:34

een grote gemeente vanaf Lebo-
Hamath* tot aan de Wadi# van
Egypte.[a] Het duurde 7 dagen en
toen nog eens 7 dagen, in totaal
14 dagen. **66** De dag erna* stuur-
de hij het volk weg. Ze loofden#
de koning en gingen naar huis,
verheugd en met een blij hart
door al het goede[b] dat Jehovah
voor zijn dienaar David en zijn
volk Israël had gedaan.

9 Zodra Salomo klaar was met
de bouw van het huis van Je-
hovah, het huis* van de koning[c]
en alles wat hij graag wilde bou-
wen,[d] **2** verscheen Jehovah een
tweede keer aan Salomo, net zo-
als hij in Gibeon aan hem was
verschenen.[e] **3** Jehovah zei te-
gen hem: ‘Ik heb geluisterd naar
je gebed en het verzoek om gunst
dat je aan mij hebt gedaan. Ik heb
dit huis dat je hebt gebouwd, ge-
heiligd door mijn naam er voor al-
tijd te vestigen.[f] Nooit zal ik het
uit het oog verliezen. Voor al-
tijd ligt mijn hart daar.[g] **4** En als
jij me dient* zoals je vader Da-
vid me heeft gediend,[h] met een
onverdeeld hart#[i] en in oprecht-
heid,[j] door alles te doen wat ik
je geboden heb,[k] en je mijn voor-
schriften en bepalingen naleeft,[l]
5 dan zal ik de troon van je ko-
ningschap over Israël voor eeu-
wig bevestigen, zoals ik je vader
David heb beloofd: “Op de troon
van Israël zal altijd een afstam-
meling van jou zitten.”[m] **6** Maar
als jij en je zonen ermee stoppen
mij te volgen, en jullie mijn gebo-
den en mijn voorschriften die ik
jullie heb gegeven niet naleven,
en jullie andere goden gaan ver-
eren en je voor die neerbuigen,[n]
7 dan zal ik Israël verwijderen
uit het land dat ik hun gegeven
heb[a] en me afkeren van het huis
dat ik voor mijn naam heb ge-
heiligd.[b] Israël zal onder alle vol-
ken een voorwerp van minach-
ting* en een mikpunt van spot
worden.[c] **8** En dit huis zal een
ruïne worden.[d] Iedereen die voor-
bijkomt, zal vol verbazing kijken
en fluiten en vragen: “Waarom
heeft Jehovah dat met dit land
en dit huis gedaan?”[e] **9** Dan zul-
len ze zeggen: “Omdat ze Jeho-
vah, hun God, die hun voorouders
uit Egypte had weggeleid, hebben
verlaten. Ze hebben andere goden
omarmd en zich voor die neer-
gebogen en die vereerd. Daar-
om heeft Jehovah al deze ellende
over ze gebracht.”’[f]

10 Salomo bouwde de twee
huizen, het huis van Jehovah en
het huis van de koning, in 20 jaar.[g]
11 Hiram,[h] de koning van Tyrus,
had Salomo cederhout en jenever-
hout geleverd, en zo veel goud als
hij maar wilde.[i] Daarom gaf ko-
ning Salomo aan Hiram 20 ste-
den in het land Galilea. **12** Hi-
ram vertrok dus uit Tyrus om de
steden die Salomo hem had ge-
geven te bekijken, maar hij was er
niet tevreden mee.* **13** Hij zei:
‘Wat zijn dat voor steden die je
mij hebt gegeven, mijn broeder?’
Daarom werden ze het land Ka-
bul* genoemd, tot op de dag van
vandaag. **14** Ondertussen stuur-
de Hiram de koning 120 talenten*
goud.[j]

15 Dit is het verslag over de-
genen die koning Salomo had op-
geroepen om te werken[k] aan de
bouw van het huis van Jehovah,[l]
zijn eigen huis, de Millo,*[m] de
muur van Jeruzalem, Hazor,[n] Me-
giddo[o] en Gezer.[p] **16** (De farao,

8:65 *Of ‘de ingang van Hamath’. #Zie Woordenlijst. **8:66** *Lett.: ‘de achtste dag’, de dag na de tweede periode van zeven dagen. #Of ‘zegenden’. **9:1** *Of ‘paleis’. **9:4** *Lett.: ‘vóór me wandelt’. #Of ‘rechtschapenheid van hart’. **9:7** *Lett.: ‘een spreekwoord’. **9:12** *Lett.: ‘ze waren niet goed in zijn ogen’. **9:13** *Of mogelijk ‘het land van niets’. **9:14** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **9:15** *Bet.: ‘opvullen’. Mogelijk een soort fort.

HFST. 8
a Ge 15:18; Nu 34:5, 8
b Ps 31:19; Jes 63:7; Jer 31:12

HFST. 9
c 2Kr 8:1; Pr 2:4
d 2Kr 7:11
e 1Kon 3:5
f De 12:5, 6; 1Kon 8:28, 29
g 2Kr 6:40; 2Kr 16:9; Ps 132:13
h 1Kon 3:6
i Ps 78:70, 72
j 1Kr 29:17
k Pr 12:13
l 2Kr 7:17, 18
m 2Sa 7:16, 17; 1Kon 2:4; Ps 89:20, 29
n 1Kon 11:4; 2Kr 7:19-22

2de kolom
a Le 18:28; De 4:26; 2Sa 7:14; 2Kon 17:22, 23; Ps 89:30-32
b 2Kon 25:9, 10; 2Kr 15:2
c De 28:37; Ps 44:14
d 2Kr 36:19; Jes 64:11
e De 29:24, 25; Jer 22:8, 9
f De 28:64; Jer 5:19; Jer 12:7
g 1Kon 6:37–7:1; 2Kr 8:1, 2
h 1Kon 5:1, 7
i 1Kon 5:8
j 1Kon 10:21
k 1Kon 4:6; 1Kon 5:13
l 1Kon 6:37
m 2Sa 5:9; 1Kon 11:27; 2Kon 12:20
n Joz 19:32, 36
o Joz 17:11; Re 5:19; 2Kon 9:27
p Re 1:29

de koning van Egypte, was tegen Gezer opgetrokken en had het ingenomen en in brand gestoken. Ook had hij de Kanaänieten[a] die er woonden gedood. Hij gaf de stad als afscheidscadeau* aan zijn dochter,[b] de vrouw van Salomo.) **17** Salomo bouwde Gezer op,* en ook Laag-Beth-Horon,[c] **18** Baälath,[d] Tamar in de woestijn, in zijn land, **19** en al zijn voorraadsteden, de steden voor de wagens[e] en de steden voor de ruiters. Salomo bouwde alles wat hij maar wilde in Jeruzalem, op de Libanon en in heel zijn rijk. **20** Degenen die waren overgebleven van de Amorieten, de Hethieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten,[f] die geen deel uitmaakten van Israël,[g] **21** hun afstammelingen die nog in het land waren — die de Israëlieten niet hadden kunnen vernietigen* — werden allemaal door Salomo opgeroepen om te werken als slaven, tot op de dag van vandaag.[h] **22** Maar Salomo maakte geen Israëlieten tot slaaf,[i] want zij waren zijn soldaten, dienaren, bestuurders, adjudanten en de bevelhebbers van zijn wagenmenners en ruiters. **23** Er waren 550 hoofdopzichters die de leiding hadden over het werk van Salomo, voormannen over het volk dat het werk deed.[j]

24 De dochter van de farao[k] verhuisde van de Stad van David[l] naar haar eigen huis, dat Salomo voor haar had laten bouwen. Toen bouwde hij de Millo.[m]

25 Drie keer per jaar[n] bracht Salomo brandoffers en vredeoffers op het altaar dat hij voor Jehovah had gebouwd,[o] waarbij hij ook offerrook maakte op het altaar, dat vóór Jehovah stond. En hij voltooide het huis.[p]

26 Ook liet koning Salomo een vloot bouwen in Ezeon-Geber,[a] bij Eloth, aan de kust van de Rode Zee, in het land Edom.[b] **27** Hiram stuurde zijn eigen dienaren, ervaren zeelieden, met de vloot mee[c] om met de dienaren van Salomo samen te werken. **28** Ze gingen naar Ofir[d] en namen vandaar 420 talenten goud mee voor koning Salomo.

10 De koningin van Scheba hoorde van Salomo's roem in verband met de naam van Jehovah.[e] Daarom kwam ze hem met moeilijke vragen* op de proef stellen.[f] **2** Ze kwam in Jeruzalem aan met een heel indrukwekkende karavaan,*[g] met kamelen die beladen waren met balsemolie[h] en grote hoeveelheden goud en edelstenen. Ze verscheen voor Salomo en sprak met hem over alles wat haar bezighield.# **3** Salomo beantwoordde al haar vragen. Niets was voor de koning te moeilijk,* alles legde hij haar uit.

4 Toen de koningin van Scheba zag hoe wijs Salomo was,[i] en toen ze het huis zag dat hij had gebouwd,[j] **5** het voedsel dat bij hem op tafel kwam,[k] hoe zijn dienaren aanzaten, de bediening en kleding van zijn bedienden, zijn wijnschenkers en de brandoffers die hij geregeld bracht in het huis van Jehovah, was ze buiten zichzelf van verbazing.* **6** Ze zei tegen de koning: 'Wat ik in mijn eigen land heb gehoord over uw wijsheid en over wat u allemaal hebt gedaan,* is waar. **7** Maar ik geloofde die berichten niet totdat ik kwam en het met eigen ogen zag. Ze hebben me nog niet de helft verteld! Uw wijsheid en rijkdom overtreffen

---

9:16 *Of 'huwelijkscadeau', 'bruidsschat'. **9:17** *Of 'versterkte'. **9:21** *Of 'bestemmen voor de vernietiging'.

10:1 *Of 'raadsels'. **10:2** *Of 'gevolg'. #Of 'na aan het hart lag'. **10:3** *Lett.: 'verborgen'. **10:5** *Lett.: 'was er geen geest meer in haar'. **10:6** *Of 'en over uw woorden'.

HFST. 9
a Joz 16:10
b 1Kon 3:1
c Joz 16:1, 3; 2Kr 8:4-6
d Joz 19:44, 48
e 1Kon 4:26
f Nu 13:29; De 7:1; Re 1:21
g 2Kr 8:7-10
h Ge 9:25
i Le 25:39
j 1Kon 5:16; 2Kr 2:18
k 1Kon 3:1; 1Kon 7:8; 2Kr 8:11
l 2Sa 5:9
m 1Kon 9:15
n Ex 23:14
o 2Kr 8:12, 13
p 2Kr 8:16

2de kolom
a De 2:8
b 2Kr 8:17, 18
c 1Kon 5:12
d Ge 10:29; 1Kr 29:3, 4; Ps 45:9

HFST. 10
e 1Kon 4:29
f 2Kr 9:1, 2; Mt 12:42
g Ps 72:10
h Ex 25:3, 6; 2Kon 20:13
i 1Kon 3:28; Pr 12:9
j 2Kr 9:3-8
k 1Kon 4:22

alles wat ik heb gehoord. **8** Wat een voorrecht voor uw mannen en uw dienaren dat ze steeds in uw aanwezigheid zijn en uw wijsheid kunnen horen![a] **9** Laat Jehovah, uw God, geprezen worden,[b] die zo van u houdt dat hij u op de troon van Israël heeft geplaatst. Jehovah heeft u vanwege zijn eeuwige liefde voor Israël als koning aangesteld om recht en gerechtigheid te handhaven.’

10 Toen gaf ze de koning 120 talenten* goud en een grote hoeveelheid balsemolie[c] en edelstenen.[d] Zo veel balsemolie als de koningin van Scheba aan koning Salomo gaf, is nooit meer aangevoerd.

11 Hirams vloot die goud uit Ofir aanvoerde,[e] bracht uit Ofir ook edelstenen[f] en een grote hoeveelheid sandelhout[g] mee. **12** De koning maakte van het sandelhout steunen voor het huis van Jehovah en voor het huis* van de koning, en ook harpen en snaarinstrumenten voor de zangers.[h] Zulk sandelhout is tot nu toe nooit meer aangevoerd of gezien.

13 Koning Salomo gaf aan de koningin van Scheba alles wat ze maar wilde en waar ze om vroeg, naast alles wat hij haar uit vrijgevigheid* gaf. Daarna ging ze naar haar eigen land terug, samen met haar dienaren.[i]

14 Het gewicht van het goud dat Salomo in één jaar ontving, was 666 talenten.[j] **15** Daarbij was dat van de kooplieden en de winst van de handelaars en van alle Arabische koningen en van de gouverneurs van het land niet meegerekend.

16 Koning Salomo maakte 200 grote schilden van een goudlegering[a] (op elk schild werden 600 sikkels* goud aangebracht)[b] **17** en 300 kleine schilden* van een goudlegering (op elk schild werden drie minen# goud aangebracht). Toen zette de koning ze in het Huis van het Libanonwoud.[c]

18 Verder maakte de koning een grote ivoren troon[d] die hij met gelouterd goud bekleedde.[e] **19** De troon had zes treden, en erboven was een ronde troonhemel. De zitting had armleuningen aan beide kanten. Naast de armleuningen stonden twee leeuwen.[f] **20** Op de zes treden stonden 12 leeuwen, één aan elk uiteinde. In geen enkel koninkrijk was ooit zoiets gemaakt.

21 Alle drinkbekers van koning Salomo waren van goud, en alle gebruiksvoorwerpen van het Huis van het Libanonwoud[g] waren van zuiver goud. Er was niets van zilver, want aan zilver werd in de tijd van Salomo geen waarde gehecht.[h] **22** De koning had namelijk een vloot van Tarsisschepen[i] op zee, samen met Hirams vloot. Eens in de drie jaar kwam de vloot van Tarsisschepen binnen, beladen met goud, zilver, ivoor,[j] apen en pauwen.

23 Koning Salomo was dus rijker[k] en wijzer[l] dan alle andere koningen op aarde. **24** En mensen uit de hele wereld wilden bij Salomo op audiëntie komen* om te luisteren naar zijn wijsheid, die God in zijn hart had gelegd.[m] **25** Ze brachten dan allemaal een geschenk mee: zilveren voorwerpen, gouden voorwerpen, kleding, wapens, balsemolie, paarden en muildieren. Zo ging het jaar in jaar uit.

10:10 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **10:12** *Of ‘paleis’. **10:13** *Lett.: ‘overeenkomstig de hand van koning Salomo’.

10:16 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. **10:17** *Vaak door boogschutters gedragen. #Een mine in de Hebreeuwse Geschriften woog 570 g. Zie App. B14. **10:24** *Lett.: ‘zochten het gezicht van Salomo’.

HFST. 10
- a Sp 8:34
- b 1Kon 5:7
- c Ge 43:11
- d Ps 72:10
- e 1Kon 9:27, 28; Ps 45:9
- f 2Kr 9:10, 11
- g 2Kr 2:8
- h 2Kr 5:12; Ps 150:3
- i 2Kr 9:12
- j 2Kr 9:13, 14

2de kolom
- a 1Kon 14:25, 26
- b 2Kr 9:15, 16
- c 1Kon 7:2
- d Ps 122:2, 5
- e 2Kr 9:17-19
- f Ge 49:9; Nu 23:24; Nu 24:9
- g 1Kon 7:2
- h 2Kr 9:20, 21
- i Ge 10:4; Ps 72:10; Ez 27:12; Jon 1:3
- j 1Kon 10:18
- k Pr 5:19
- l 1Kon 3:12, 13; 1Kon 4:29; 2Kr 9:22-24
- m Sp 2:6

26 Salomo kreeg steeds meer wagens en paarden.* Hij had 1400 wagens en 12.000 paarden,[a] en hij bracht ze onder in de wagensteden en dicht bij de koning in Jeruzalem.[b]

27 Dankzij de koning was het zilver in Jeruzalem net zo gewoon als steen en was cederhout net zo gewoon als de vijgenbomen* in de Sjefela.[c]

28 De paarden van Salomo waren ingevoerd uit Egypte, en de groep kooplieden van de koning kocht altijd meerdere paarden* tegen één prijs.[d] **29** Elke wagen die uit Egypte werd ingevoerd, kostte 600 zilverstukken, en een paard 150. Ze voerden ze dan uit naar alle koningen van de Hethieten[e] en de koningen van Syrië.

11 Koning Salomo had veel buitenlandse vrouwen lief:[f] niet alleen de dochter van de farao[g] maar ook Moabitische,[h] Ammonitische,[i] Edomitische, Sidonische[j] en Hethitische[k] vrouwen. **2** Ze kwamen uit de volken waarover Jehovah tegen de Israëlieten had gezegd: ‘Jullie mogen je niet met hen inlaten* en zij mogen zich niet met jullie inlaten, want ze zullen jullie hart beïnvloeden zodat jullie hun goden gaan aanbidden.’[l] Maar Salomo was aan ze gehecht en hield van ze. **3** Hij had 700 vrouwen — vorstinnen — en 300 bijvrouwen, en zijn vrouwen beïnvloedden geleidelijk zijn hart.* **4** Toen hij oud was,[m] brachten zijn vrouwen hem ertoe* andere goden te aanbidden.[a] Zijn hart was niet onverdeeld met* Jehovah, zijn God, zoals het hart van zijn vader David. **5** Salomo ging achter Astoreth[b] aan, de godin van de Sidoniërs, en Milkom,[c] de walgelijke god van de Ammonieten. **6** Salomo deed wat slecht was in de ogen van Jehovah, en hij volgde Jehovah niet in alles,* zoals zijn vader David.[d]

7 In die tijd bouwde Salomo op de berg vóór Jeruzalem een offerhoogte[e] voor Kamos, de walgelijke god van Moab, en voor Molech,[f] de walgelijke god van de Ammonieten.[g] **8** Dat deed hij voor al zijn buitenlandse vrouwen die offerrook maakten en offers aan hun goden brachten.

9 Jehovah werd woedend op Salomo omdat hij zijn hart had afgekeerd van Jehovah, de God van Israël,[h] die twee keer aan hem verschenen was[i] **10** en hem juist had gewaarschuwd om geen andere goden te aanbidden.[j] Maar hij deed niet wat Jehovah had geboden. **11** Jehovah zei tegen Salomo: ‘Omdat je dat hebt gedaan en je je niet hebt gehouden aan mijn verbond en mijn voorschriften zoals ik had geboden, zal ik het koninkrijk van je wegscheuren, en ik zal het aan een van je dienaren geven.[k] **12** Maar ter wille van je vader David zal ik het niet tijdens jouw leven doen. Ik zal het wegscheuren uit de handen van je zoon.[l] **13** Maar ik zal niet het hele koninkrijk wegscheuren.[m] Eén stam zal ik aan je zoon geven[n] ter wille van mijn dienaar David en ter wille van Jeruzalem, dat ik uitgekozen heb.’[o]

14 Toen liet Jehovah een tegenstander tegen Salomo opstaan:[p] de Edomiet Hadad, van de koninklijke familie van Edom.[q]

10:26 *Of ‘ruiters’. **10:27** *Of ‘sycomoorbomen’. **10:28** *Of mogelijk ‘uit Egypte en uit Kewe; de kooplieden van de koning kochten ze steeds uit Kewe’, misschien doelend op Cilicië. **11:2** *Of ‘jullie mogen geen gemengde huwelijken met hen aangaan’. **11:3** *Of ‘zijn vrouwen hadden grote invloed op hem’. **11:4** *Of ‘keerden zijn vrouwen zijn hart af om’.

11:4 *Of ‘niet volledig toegewijd aan’. **11:6** *Lett.: ‘volledig’.

HFST. 10
- a De 17:15, 16; 1Kon 4:26
- b 2Kr 1:14; 2Kr 9:25
- c 2Kr 1:15; 2Kr 9:27
- d 2Kr 1:16, 17; 2Kr 9:28
- e Joz 1:4

HFST. 11
- f De 17:15, 17; Ne 13:26
- g 1Kon 3:1
- h Ge 19:36, 37
- i 1Kon 14:21
- j 1Kon 16:30, 31
- k Ge 26:34, 35
- l Ex 34:16; De 7:3; Joz 23:12, 13; 2Kor 6:14
- m 1Kon 11:42

2de kolom
- a De 7:3, 4; Ne 13:26
- b Re 2:11, 13; Re 10:6; 1Sa 7:3
- c Ze 1:5
- d 1Kon 15:5
- e Le 26:30; Nu 33:52; 2Kon 21:1, 3
- f Le 18:21; Han 7:43
- g 2Kon 23:13
- h De 7:3, 4; Sp 4:23
- i 1Kon 3:5; 1Kon 9:2
- j 2Kr 7:19, 20
- k 2Kon 17:21
- l 2Kr 10:18, 19
- m 2Sa 7:12, 15
- n 1Kon 12:20; 2Kr 11:1
- o De 12:11
- p 2Sa 7:12, 14
- q Ge 27:40

15 Toen David Edom had verslagen,[a] was de legeraanvoerder Joab de gesneuvelden gaan begraven, en hij had geprobeerd alle mannen in Edom te doden. **16** (Want Joab en heel Israël waren daar zes maanden gebleven, totdat hij alle mannen in Edom had uitgeroeid.)* **17** Maar Hadad was met enkele Edomitische dienaren van zijn vader gevlucht, en ze waren naar Egypte gegaan. Hadad was toen een kleine jongen. **18** Ze vertrokken dus uit Midian en kwamen in Paran. Ze namen een aantal mannen uit Paran[b] mee en kwamen in Egypte, bij de farao, de koning van Egypte. Die gaf hem een huis, beloofde hem voedsel en gaf hem land. **19** De farao raakte zo op Hadad gesteld dat hij hem de zus van koningin* Tachpenes, zijn vrouw, ten huwelijk gaf. **20** Na verloop van tijd kreeg de zus van Tachpenes een zoon, Genubath. En Tachpenes voedde hem op* in het huis van de farao, en hij woonde in het huis van de farao, bij de zonen van de farao.

21 Hadad hoorde in Egypte dat David bij zijn voorvaders[c] was gaan rusten en dat Joab, de legeraanvoerder, was gestorven.[d] Daarom zei Hadad tegen de farao: ‘Laat me naar mijn land teruggaan.’ **22** Maar de farao zei tegen hem: ‘Wat kom je bij mij tekort, dat je opeens naar je land terug wilt?’ ‘Niets,’ antwoordde hij, ‘maar laat me alstublieft gaan.’

23 God liet nog een tegenstander tegen Salomo opstaan:[e] Rezon, de zoon van Eljada, die was weggevlucht bij zijn heer, Hadadezer,[f] de koning van Zoba. **24** Toen David de mannen van Zoba had verslagen,*[a] had Rezon mannen om zich heen verzameld en was leider geworden van een roversbende. Ze gingen naar Damaskus,[b] waar ze zich vestigden en gingen regeren. **25** Rezon werd een tegenstander van Israël zolang Salomo leefde en veroorzaakte net als Hadad veel ellende, want hij haatte Israël. Hij regeerde over Syrië.

26 Nog iemand die tegen de koning in opstand kwam,*[c] was Jerobeam,[d] de zoon van Nebat. Hij was een Efraïmiet uit Zereda en een dienaar van Salomo.[e] Zijn moeder was weduwe en heette Zerua. **27** Hier volgt de reden waarom hij tegen de koning in opstand kwam. Salomo had de Millo*[f] gebouwd en de muur voltooid rond de Stad van David, zijn vader.[g] **28** Deze Jerobeam was een bekwaam man. Toen Salomo zag dat de jonge man een harde werker was, stelde hij hem aan als opzichter[h] over alle opgeroepen werkers uit het huis van Jozef. **29** Op een dag ging Jerobeam Jeruzalem uit en kwam hij onderweg de profeet Ahia,[i] de Siloniet, tegen. Ahia droeg een nieuw gewaad, en ze waren helemaal alleen in het veld. **30** Ahia nam het nieuwe gewaad dat hij aanhad en scheurde het in 12 stukken. **31** Toen zei hij tegen Jerobeam:

‘Neem tien stukken voor jezelf, want dit zegt Jehovah, de God van Israël: “Hierbij scheur ik het koninkrijk weg uit de handen van Salomo. Ik zal jou tien stammen geven.[j] **32** Maar één stam zal van hem blijven[k] ter wille van mijn dienaar David[l] en ter wille van Jeruzalem, de stad die ik uit alle stammen van Israël gekozen heb.[m] **33** Ik zal dat doen omdat

HFST. 11
a 2Sa 8:13
b Nu 10:12
c 1Kon 2:10
d 1Kon 2:34
e 1Kon 11:14
f 2Sa 8:3

2de kolom
a 2Sa 10:18
b 2Sa 8:5, 1Kon 19:15, Jes 7:8
c 2Kr 13:6
d 1Kon 11:31, 1Kon 12:32, 1Kon 14:10, 2Kr 11:14, 2Kr 13:3, 20
e 1Kon 9:22
f 1Kon 9:15, 24
g 2Sa 5:7
h 1Kon 5:16
i 1Kon 12:15, 1Kon 14:2, 2Kr 9:29
j 1Kon 12:16
k 1Kon 12:20, 2Kr 11:1
l Ge 49:10
m De 12:5, 6, 1Kon 11:13, Ps 132:13

11:16 *Of ‘verwijderd’. Lett.: ‘afgesneden’. **11:19** *Geen regerende koningin. **11:20** *Of mogelijk ‘speende hem’.

11:24 *Lett.: ‘ze had gedood’. **11:26** *Lett.: ‘zijn hand ophief’. **11:27** *Bet.: ‘opvullen’. Mogelijk een soort fort.

ze mij hebben verlaten[a] en zich
neerbuigen voor Astoreth, de go-
din van de Sidoniërs, voor Ka-
mos, de god van Moab, en voor
Milkom, de god van de Ammo-
nieten. Ze hebben niet mijn weg
gevolgd door te doen wat goed
is in mijn ogen en te leven naar
mijn voorschriften en bepalin-
gen, zoals Salomo's vader David.
34 Maar ik zal hem niet het hele
koninkrijk uit handen nemen. Ik
zal hem zolang hij leeft leider la-
ten zijn ter wille van mijn die-
naar David, die ik uitkoos[b] omdat
hij mijn geboden en mijn voor-
schriften naleefde. **35** Maar ik
zal zijn zoon het koningschap uit
handen nemen en jou tien stam-
men geven.[c] **36** Aan zijn zoon
zal ik één stam geven, zodat de
lamp van mijn dienaar David al-
tijd vóór mij zal branden in Je-
ruzalem,[d] de stad die ik uitgeko-
zen heb als de plaats voor mijn
naam. **37** Ik zal jou laten rege-
ren over alles wat je* wilt, en jij
zult koning worden over Israël.
38 Als je alles doet wat ik je ge-
bied, mijn wegen volgt en doet
wat goed is in mijn ogen door
mijn voorschriften en mijn gebo-
den na te leven, zoals mijn die-
naar David,[e] dan zal ik ook met
jou zijn. Ik zal je huis duurzaam
maken, net zoals ik voor David
heb gedaan,[f] en ik zal je Israël
geven. **39** Ik zal het nageslacht
van David om die reden vernede-
ren,[g] maar niet voor altijd."'[h]

40 Daarom probeerde Salomo
Jerobeam ter dood te brengen,
maar Jerobeam vluchtte naar
Egypte, naar Sisak,[i] de koning
van Egypte.[j] Hij bleef in Egypte
tot Salomo was gestorven.

41 De rest van de geschiede-
nis van Salomo, alles wat hij
heeft gedaan en zijn wijsheid,
is opgeschreven in het boek
met de geschiedenis van Salomo.[k]
42 Salomo regeerde in Jeruzalem
40 jaar over heel Israël. **43** Toen
ging Salomo rusten bij zijn voor-
vaders en hij werd begraven in de
Stad van David, zijn vader. Zijn
zoon Rehabeam[a] volgde hem als
koning op.

12 Rehabeam ging naar Si-
chem, want heel Israël was
naar Sichem[b] gekomen om hem
koning te maken.[c] **2** Jerobeam,
de zoon van Nebat, hoorde ervan
(hij was nog in Egypte, want hij
was gevlucht voor koning Salomo
en woonde in Egypte).[d] **3** Toen
lieten ze hem halen. Jerobeam en
de hele gemeente van Israël kwa-
men naar Rehabeam en zeiden:
4 'Uw vader heeft ons een zwaar
juk* opgelegd.[e] Als u het har-
de werk dat hij ons heeft laten
doen en het zware# juk dat hij
ons heeft opgelegd lichter maakt,
zullen we u dienen.'

5 Hierop zei hij tegen ze: 'Ga
en kom over drie dagen bij me
terug.' Het volk ging dus weg.[f]
6 Koning Rehabeam raadpleegde
de oudere mannen* die zijn va-
der Salomo hadden gediend toen
die nog leefde. Hij vroeg: 'Wat
raden jullie aan? Wat voor ant-
woord moet ik dit volk geven?'
7 Ze antwoordden hem: 'Als u
vandaag een dienaar van dit volk
wordt en hun verzoek inwilligt
en ze een vriendelijk antwoord
geeft, dan zullen ze voor altijd
uw dienaren zijn.'

8 Maar hij sloeg het advies
van de oudere mannen in de
wind en raadpleegde de jon-
ge mannen met wie hij was op-
gegroeid en die nu zijn dienaren
waren.[g] **9** Hij vroeg: 'Wat raden
jullie aan? Wat voor antwoord
moeten we dit volk geven dat te-
gen me heeft gezegd: "Maak het
juk dat uw vader ons heeft opge-
legd lichter"?' **10** De jonge man-
nen met wie hij was opgegroeid,

HFST. 11
a De 28:15; 2Kr 15:2
b 1Kon 9:4, 5; Ps 89:49; Ps 132:17; Jes 9:7
c 1Kon 12:20; 2Kr 10:16
d 2Sa 7:29; 1Kon 15:4; 2Kon 8:19
e 1Kon 15:5
f 2Sa 7:11
g 1Kon 12:16
h Ge 49:10; Jes 11:1; Lu 1:32, 33
i 1Kon 14:25
j 2Kr 10:2
k 2Kr 9:29-31

2de kolom
a 1Kr 3:10; 2Kr 13:7; Mt 1:7

HFST. 12
b Ge 12:6; Joz 20:7, 9; Re 9:1, 2; Han 7:15, 16
c 2Kr 10:1-4
d 1Kon 11:26, 40
e 1Sa 8:11-18; 1Kon 4:7
f 2Kr 10:5-7
g 2Kr 10:8-11

11:37 *Of 'je ziel'.

12:4 *Zie Woordenlijst. #Of 'onderdrukkende'. **12:6** *Of 'oudsten'.

antwoordden: ‘Dit moet u zeggen
tegen dit volk dat tegen u heeft
gezegd: “Uw vader heeft ons een
zwaar juk opgelegd, maar u moet
het lichter voor ons maken.” Dit
moet u tegen ze zeggen: “Mijn
pink zal dikker zijn dan de heu-
pen van mijn vader. **11** Mijn va-
der heeft jullie een zwaar juk
opgelegd, maar ik zal jullie juk
nog zwaarder maken. Mijn vader
heeft jullie met zwepen gestraft,
maar ik zal jullie met gesels straf-
fen.”’

12 Jerobeam en het hele volk
kwamen op de derde dag bij Re-
habeam, want de koning had ge-
zegd: ‘Kom op de derde dag bij
me terug.’[a] **13** Maar de koning
gaf het volk een hard antwoord
en sloeg het advies van de oude-
re mannen in de wind. **14** Hij
zei tegen ze wat de jonge mannen
hem hadden geadviseerd: ‘Mijn
vader heeft jullie een zwaar juk
opgelegd, maar ik zal jullie juk
nog zwaarder maken. Mijn vader
heeft jullie met zwepen gestraft,
maar ik zal jullie met gesels
straffen.’ **15** De koning luister-
de niet naar het volk. Deze wen-
ding werd namelijk door Jehovah
veroorzaakt,[b] zodat het woord in
vervulling zou gaan dat Jehovah
via de Siloniet Ahia had gespro-
ken tot Jerobeam,[c] de zoon van
Nebat.

16 Toen de Israëlieten zagen
dat de koning niet naar hen
luisterde, zeiden ze tegen hem:
‘Wat hebben wij met David te ma-
ken? We hebben geen gemeen-
schappelijk erfdeel met de zoon
van Isaï. Naar jullie goden, Is-
raël! David, zorg maar voor je
eigen huis!’ Toen ging Israël weer
naar huis.*[d] **17** Maar Rehabeam
bleef regeren over de Israëlieten
die in de steden van Juda woon-
den.[e]

18 Koning Rehabeam stuurde
Adoram,[f] die de leiding had over
de opgeroepen werkers, naar de
Israëlieten, maar ze stenigden
hem. De koning zelf kon nog net
in zijn wagen klimmen om naar
Jeruzalem te vluchten.[a] **19** Zo
kwamen de Israëlieten tegen het
huis van David in opstand.[b] Dat
is tot op de dag van vandaag zo
gebleven.

20 Zodra heel Israël hoorde
dat Jerobeam terug was, lieten
ze hem voor de gemeenschap ko-
men en maakten ze hem koning
over heel Israël.[c] Niemand van
het volk steunde het huis van Da-
vid, behalve de stam Juda.[d]

21 Toen Rehabeam in Jeru-
zalem terug was, verzamelde hij
meteen alle mannen uit het huis
van Juda en de stam Benjamin
— 180.000 getrainde* soldaten.
Hij wilde tegen het huis van Is-
raël strijden om het koningschap
voor hem, de zoon van Salomo,
terug te winnen.[e] **22** Maar het
woord van de ware God kwam
tot Semaja,[f] de man van de ware
God: **23** ‘Zeg tegen koning Re-
habeam van Juda, de zoon van
Salomo, en tegen heel het huis
van Juda en Benjamin en de rest
van het volk: **24** “Dit zegt Jeho-
vah: ‘Jullie mogen niet ten strij-
de trekken tegen jullie Israëliti-
sche broeders. Ga allemaal terug
naar huis, want ik heb dit ver-
oorzaakt.’”’[g] Ze gehoorzaamden
het woord van Jehovah en gin-
gen naar huis terug, zoals Jeho-
vah had gezegd.

25 Jerobeam versterkte toen
Sichem[h] in het bergland van
Efraïm en ging daar wonen. Van-
daaruit ging hij naar Pnuël[i] om
het te versterken. **26** Jerobeam
zei bij zichzelf:* ‘De kans is groot
dat het koninkrijk weer van het
huis van David wordt.[j] **27** Als
dit volk naar het huis van Jeho-
vah in Jeruzalem blijft gaan

HFST. 12
a 2Kr 10:12-15
b De 2:30; 2Kr 22:7; Ro 9:18
c 1Kon 11:31
d 2Kr 10:16, 17
e 1Kon 11:12, 13; 2Kr 11:13, 16
f 2Sa 20:24; 1Kon 4:6; 1Kon 5:13, 14

2de kolom
a 2Kr 10:18, 19
b 2Kon 17:21
c 1Kon 11:30, 31
d 1Kon 11:12, 13; Ho 11:12
e 2Kr 11:1-4; 2Kr 25:5
f 2Kr 12:5
g 1Kon 11:30, 31
h 1Kon 12:1
i Ge 32:30; Re 8:13, 17
j 1Kon 11:38

12:16 *Lett.: ‘hun tenten’.

12:21 *Lett.: ‘uitgekozen’. **12:26** *Lett.: ‘in zijn hart’.

om slachtoffers te brengen,[a] zal
dit volk ook in hun hart terug-
gaan naar hun heer, koning Re-
habeam van Juda. Ze zullen mij
doden en zich weer aansluiten
bij koning Rehabeam van Juda.’
28 Na overleg maakte de koning
twee gouden kalveren[b] en hij zei
tegen het volk: ‘Het is te veel
voor jullie om naar Jeruzalem
te gaan. Israël, dit is jullie God,
die jullie uit Egypte heeft weg-
geleid.’[c] **29** Hij zette er één in
Bethel[d] en één in Dan.[e] **30** Zo
verviel het volk tot zonde,[f] en
ze gingen helemaal naar Dan om
het kalf daar te aanbidden.

31 Verder maakte Jerobeam
heiligdommen op de offerhoogten
en stelde hij mensen uit het ge-
wone volk, die geen Levieten wa-
ren, als priester aan.[g] **32** Ook
stelde hij op de 15de dag van
de achtste maand een feest in dat
leek op het feest in Juda.[h] Op
het altaar dat hij in Bethel maak-
te,[i] bracht hij slachtoffers aan de
kalveren die hij had gemaakt, en
hij stelde in Bethel priesters aan
voor de offerhoogten die hij had
gemaakt. **33** En hij ging op de
15de dag van de achtste maand
offers brengen op het altaar dat
hij in Bethel had gemaakt, in de
maand die hij zelf had gekozen.
Hij stelde een feest in voor Israël
en hij besteeg het altaar om of-
fers te brengen en offerrook te
maken.

13 Toen Jerobeam bij het al-
taar[j] stond om offerrook te
maken, kwam er op bevel van*
Jehovah een man van God[k] van-
uit Juda in Bethel aan. **2** Hij
riep tegen het altaar, zoals Je-
hovah hem had opgedragen:* ‘Al-
taar, altaar! Dit zegt Jehovah: “In
het huis van David zal een zoon
worden geboren die Josia[l] heet!
Hij zal op jou de priesters van
de offerhoogten offeren, die of-
ferrook op je maken. Hij zal men-
senbotten op je verbranden.”’[a]
3 Hij kondigde op die dag een te-
ken* aan en zei: ‘Dit is het teken
dat Jehovah heeft aangekondigd:
het altaar zal gespleten worden,
en de as# die erop ligt, zal eraf
vallen.’

4 Toen koning Jerobeam hoor-
de wat de man van de ware God
tegen het altaar in Bethel zei,
stak hij bij het altaar zijn hand
uit en zei: ‘Grijp hem!’[b] Onmid-
dellijk verschrompelde* de hand
die hij naar hem had uitgesto-
ken, en hij kon hem niet meer
naar zich toe trekken.[c] **5** Toen
werd het altaar gespleten en viel
de as van het altaar af, overeen-
komstig het teken dat de man
van de ware God in opdracht
van* Jehovah had aangekondigd.

6 De koning zei tegen de man
van de ware God: ‘Smeek alsje-
blieft om de gunst van Jeho-
vah, je God, en bid voor mij dat
mijn hand hersteld wordt.’[d] Toen
smeekte de man van de ware God
om de gunst van Jehovah, en de
hand van de koning werd weer
zoals eerst. **7** De koning zei
daarna tegen de man van de ware
God: ‘Kom met mij mee naar
huis en eet iets, en dan zal ik
je een geschenk geven.’ **8** Maar
de man van de ware God zei te-
gen de koning: ‘Al gaf je mij de
helft van je huis, ik zou niet met
je meegaan. Ik zal in deze plaats
geen brood eten of water drin-
ken. **9** Want ik heb dit bevel
van* Jehovah gekregen: “Je mag
geen brood eten of water drin-
ken, en je mag niet langs dezelf-
de weg teruggaan als je gekomen
bent.”’ **10** Dus nam hij een an-
dere weg, en hij ging niet terug
via de weg waarlangs hij naar
Bethel was gekomen.

HFST. 12
a De 12:5, 6
b Ex 20:4; 2Kon 10:29
c Ex 32:4, 8; 2Kr 11:15, 16
d Ge 12:8, 9; Ge 28:19
e Ge 14:14; De 34:1; Re 18:29; Re 20:1
f 2Kon 10:31; 2Kon 17:21-23
g Nu 3:10; 1Kon 13:33; 2Kr 11:14; 2Kr 13:9
h Le 23:34
i Am 7:13

HFST. 13
j 1Kon 12:32; Am 3:14
k 2Kon 23:16, 17
l 2Kon 21:24; 2Kon 22:1

2de kolom
a 2Kon 23:15, 16; 2Kr 34:33
b 2Kr 16:10; Jer 20:2
c 2Kon 6:18
d Ex 10:16, 17; Nu 21:7; Jer 37:3; Han 8:24

13:1, 5, 9 *Lett.: ‘door het woord van’. **13:2** *Lett.: ‘door het woord van Jehovah’.

13:3 *Of ‘voorteken’. #Of ‘vettige as’, d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers. **13:4** *Of ‘verlamde’.

11 Er woonde in Bethel een
oude profeet. Zijn zonen kwamen
thuis en vertelden hem alles wat
de man van de ware God die
dag in Bethel had gedaan en wat
hij tegen de koning had gezegd.
Toen ze dat aan hun vader had-
den verteld, **12** vroeg hun va-
der: ‘Welke weg heeft hij geno-
men?’ Zijn zonen wezen hem dus
langs welke weg de man van de
ware God uit Juda was terugge-
gaan. **13** Hij zei tegen zijn zo-
nen: ‘Zadel de ezel voor me.’
Toen ze de ezel voor hem hadden
gezadeld, ging hij erop zitten.

14 Hij ging de man van de
ware God achterna en zag hem
onder een grote boom zitten.
Toen zei hij tegen hem: ‘Ben jij
de man van de ware God die
uit Juda is gekomen?’[a] Hij ant-
woordde: ‘Ja.’ **15** Hij zei tegen
hem: ‘Ga met me mee naar huis
en eet wat brood.’ **16** Maar hij
zei: ‘Ik kan niet met je mee te-
ruggaan of op je uitnodiging in-
gaan, en ik mag in deze plaats
ook geen brood eten of water
drinken met jou. **17** Want Jeho-
vah* heeft mij geboden: “Je mag
daar geen brood eten of water
drinken. Je mag niet langs de-
zelfde weg teruggaan als je ge-
komen bent.”’ **18** Daarop zei hij
tegen hem: ‘Ik ben ook een pro-
feet, net als jij. Een engel heeft
me dit gebod van* Jehovah ge-
geven: “Neem hem mee terug
naar je huis, zodat hij brood kan
eten en water kan drinken.”’ (Hij
bedroog hem.) **19** De man ging
dus met hem mee terug om bij
hem thuis brood te eten en wa-
ter te drinken.

20 Terwijl ze aan tafel zaten,
kwam het woord van Jehovah tot
de profeet die hem had terugge-
haald, **21** en hij riep tegen de
man van de ware God uit Juda:
‘Dit zegt Jehovah: “Je hebt je ver-
zet tegen het bevel van Jehovah
en je niet gehouden aan het ge-
bod dat Jehovah, je God, je heeft
gegeven. **22** Je bent terugge-
gaan om brood te eten en wa-
ter te drinken in de plaats waar-
over tegen je was gezegd: ‘Eet er
geen brood en drink er geen wa-
ter.’ Daarom zal je lichaam niet in
het graf van je voorouders wor-
den gelegd.”’[a]

23 Nadat de man van de ware
God brood had gegeten en had
gedronken, zadelde de oude pro-
feet die hem had teruggehaald
de ezel voor hem. **24** De man
vertrok, maar onderweg werd hij
door een leeuw aangevallen en
gedood.[b] Zijn dode lichaam lag
op de weg en de ezel stond er-
naast. Ook de leeuw bleef naast
het lichaam staan. **25** Er kwa-
men mannen voorbij die het li-
chaam op de weg zagen liggen,
met de leeuw ernaast. Ze gingen
het vertellen in de stad waar de
oude profeet woonde.

26 Toen de profeet die hem
had overgehaald terug te gaan
het hoorde, zei hij meteen: ‘Het
is de man van de ware God die
zich heeft verzet tegen het bevel
van Jehovah.[c] Daarom heeft Je-
hovah hem door de leeuw laten
verscheuren en doden, in over-
eenstemming met het woord dat
Jehovah tegen hem had gespro-
ken.’[d] **27** Daarna zei hij tegen
zijn zonen: ‘Zadel de ezel voor
me.’ Toen ze die voor hem had-
den gezadeld, **28** vertrok hij.
Hij kwam bij het lichaam dat op
de weg lag, met de ezel en de
leeuw ernaast. De leeuw had het
lijk niet opgegeten en ook de
ezel niet verscheurd. **29** De pro-
feet tilde het lichaam van de man
van de ware God op en legde het
op de ezel. Hij bracht hem terug
naar de stad om over hem te rou-
wen en hem te begraven. **30** Hij
legde het lichaam in zijn eigen
graf, en ze bleven over hem jam-
meren: ‘Wat erg, mijn broeder!’

13:17 *Lett.: ‘het woord van Jehovah’.
13:18 *Lett.: ‘door het woord van’.

HFST. 13
a 1Kon 13:1

2de kolom
a 1Kon 13:30; 2Kon 23:17, 18
b 2Sa 6:7; 1Kon 20:35, 36; 2Kon 17:25
c 1Kon 13:9
d 1Kon 13:21, 22

31 Nadat hij hem had begraven, zei hij tegen zijn zonen: ‘Als ik sterf, moeten jullie me begraven waar de man van de ware God begraven is. Leg mijn lichaam naast dat van hem.[a] **32** Het woord van Jehovah dat deze man heeft gesproken tegen het altaar in Bethel en tegen alle heiligdommen op de offerhoogten[b] in de steden van Samaria zal zeker uitkomen.’[c]

33 Zelfs na dat voorval keerde Jerobeam zich niet van zijn slechte weg af, maar hij bleef mensen uit het gewone volk aanstellen als priester voor de offerhoogten.[d] Iedereen die maar wilde, installeerde hij als priester* door te zeggen: ‘Laat hem een priester voor de offerhoogten worden.’[e] **34** Die zonde van het huis van Jerobeam[f] leidde ertoe dat ze werden vernietigd en van de aardbodem werden weggevaagd.[g]

14 In die tijd werd Abia, de zoon van Jerobeam, ziek. **2** Daarom zei Jerobeam tegen zijn vrouw: ‘Kom, vermom je, zodat ze je niet herkennen als de vrouw van Jerobeam, en ga naar Silo. Daar woont de profeet Abia. Hij is degene die over mij heeft gezegd dat ik koning over dit volk zou worden.[h] **3** Neem tien broden, een paar koeken en een kruik honing mee, en ga naar hem toe. Hij zal je vertellen wat er met de jongen zal gebeuren.’

4 De vrouw van Jerobeam deed wat hij had gezegd. Ze ging naar Silo[i] en kwam bij het huis van Ahia. Ahia staarde voor zich uit, want hij kon door zijn ouderdom niet meer zien.

5 Maar Jehovah had tegen Ahia gezegd: ‘De vrouw van Jerobeam komt je raadplegen over haar zoon, want die is ziek. Ik zal je vertellen wat je tegen haar moet zeggen.* Als ze aankomt, zal ze verborgen houden wie ze is.’

6 Toen Ahia haar voetstappen bij de deuropening hoorde, zei hij: ‘Kom binnen, vrouw van Jerobeam. Waarom houd je verborgen wie je bent? Ik moet een harde boodschap aan je overbrengen. **7** Ga tegen Jerobeam zeggen: “Dit zegt Jehovah, de God van Israël: ‘Ik heb je boven je volk verheven om je leider van mijn volk Israël te maken.[a] **8** Ik heb het koninkrijk van het huis van David weggescheurd en het aan jou gegeven.[b] Maar jij bent niet als mijn dienaar David, die zich aan mijn geboden hield en die mij met zijn hele hart volgde door altijd te doen wat goed was in mijn ogen.[c] **9** Je hebt je nog erger gedragen dan alle anderen vóór jou. Je hebt voor jezelf een andere god en metalen* beelden gemaakt om mij te tergen,[d] en je hebt mij de rug toegekeerd.[e] **10** Daarom breng ik ellende over het huis van Jerobeam. Ik zal in Israël alle mannen* van je familie uitroeien,# van hoog tot laag. Ik zal het huis van Jerobeam helemaal wegvegen[f] zoals je uitwerpselen opruimt totdat alles weg is! **11** Iedereen van je familie die in de stad sterft, zal door de honden opgegeten worden, en iedereen die op het veld sterft, zal door de vogels van de hemel opgegeten worden, want Jehovah heeft het gezegd.’”

12 Ga nu naar huis. Zodra je de stad binnengaat, zal het kind sterven. **13** Heel Israël zal over hem rouwen en hem begraven. Hij zal als enige van Jerobeams

---

13:33 *Lett.: ‘vulde de hand van’.

14:5 *Of ‘dit en dat moet je tegen haar zeggen’. **14:9** *Of ‘gegoten’. **14:10** *Lett.: ‘iedereen die tegen een muur plast’. In het Hebreeuws een uiting van minachting waarmee op mannen werd gedoeld. #Of ‘verwijderen’. Lett.: ‘afsnijden’.

HFST. 13
a 2Kon 23:17, 18
b Le 26:30; 1Kon 12:29, 31
c 2Kon 23:15, 19
d 1Kon 12:25, 31
e 2Kr 11:14, 15
f 1Kon 16:30, 31; 2Kon 3:1, 3; 2Kon 10:31; 2Kon 13:1, 2
g 1Kon 14:10; 1Kon 15:25-29; 2Kon 17:22, 23

HFST. 14
h 1Kon 11:30, 31
i Joz 18:1; 1Sa 4:3

2de kolom
a 1Kon 11:30, 31; 1Kon 12:20
b 1Kon 12:16
c 1Kon 15:5; Han 13:22
d De 27:15; 2Kr 11:15
e Ne 9:26; Ps 50:17
f 1Kon 15:25-29

familie in een graf worden ge-
legd, want hij is de enige van
het huis van Jerobeam in wie
Jehovah, de God van Israël, iets
goeds heeft gevonden. **14** Je-
hovah zal voor zichzelf iemand
tot koning over Israël verheffen
die het huis van Jerobeam vanaf
die dag zal uitroeien,*[a] zelfs nu
al. **15** Jehovah zal Israël slaan
alsof het een rietstengel is die
heen en weer wordt gezwiept in
het water. Hij zal Israël wegruk-
ken uit deze goede grond die
hij aan hun voorouders heeft ge-
geven,[b] en hij zal ze aan de an-
dere kant van de Rivier* ver-
strooien[c] omdat ze heilige palen#
hebben gemaakt,[d] waarmee ze
Jehovah hebben getergd. **16** En
hij zal Israël in de steek laten
vanwege de zonden die Jerobeam
heeft begaan en waartoe hij Is-
raël heeft aangezet.'[e]

17 Toen vertrok Jerobeams
vrouw en ging terug naar Tirza.
Zodra ze haar voet op de drem-
pel van het huis zette, stierf de
jongen. **18** Ze begroeven hem
dus, en heel Israël rouwde over
hem, overeenkomstig het woord
dat Jehovah via zijn dienaar, de
profeet Ahia, had gesproken.

19 De rest van de geschiede-
nis van Jerobeam, de oorlogen
die hij heeft gevoerd[f] en hoe hij
heeft geregeerd, is opgeschreven
in het boek met historische ver-
slagen van de koningen van Israël.
20 Jerobeam regeerde 22 jaar.
Toen ging hij rusten bij zijn voor-
vaders.[g] Zijn zoon Nadab volgde
hem als koning op.[h]

21 Ondertussen was Reha-
beam, de zoon van Salomo, ko-
ning geworden in Juda. Reha-
beam was 41 jaar toen hij koning
werd, en hij regeerde 17 jaar in
Jeruzalem, de stad die Jehovah
uit alle stammen van Israël geko-
zen had[a] als de plaats voor zijn
naam.[b] De moeder van Rehabeam
was Naäma, de Ammonitische.[c]
22 Juda deed wat slecht was in
Jehovah's ogen,[d] en met hun zon-
den ergerden ze hem nog meer
dan hun voorouders hadden ge-
daan.[e] **23** Ook zij bleven offer-
hoogten, heilige zuilen en heili-
ge palen[f] voor zichzelf bouwen
op elke hoge heuvel[g] en onder
elke bladerrijke boom.[h] **24** Er
waren ook tempelprostitués in
het land.[i] Ze deden dezelfde wal-
gelijke dingen als de volken die
Jehovah voor de Israëlieten had
verdreven.

25 In het vijfde jaar van koning
Rehabeam rukte koning Sisak[j]
van Egypte tegen Jeruzalem op.[k]
26 Hij roofde de schatten van het
huis van Jehovah en de schat-
ten van het huis* van de koning.[l]
Hij nam alles mee, ook alle gou-
den schilden die Salomo had ge-
maakt.[m] **27** Daarom maakte ko-
ning Rehabeam koperen schilden
om ze te vervangen, en hij ver-
trouwde ze toe aan de hoofden
van de wachters,* die de ingang
van het huis van de koning be-
waakten. **28** Steeds wanneer de
koning naar het huis van Jeho-
vah ging, droegen de wachters de
schilden, en ze brachten die dan
weer terug naar het wachtlokaal.

29 De rest van de geschiede-
nis van Rehabeam, alles wat hij
heeft gedaan, is opgeschreven in
het boek met historische versla-
gen van de koningen van Juda.[n]
30 Er was constant oorlog tus-
sen Rehabeam en Jerobeam.[o]
31 Toen ging Rehabeam rusten
bij zijn voorvaders en hij werd
begraven bij zijn voorvaders in
de Stad van David.[p] Zijn moeder
was Naäma, de Ammonitische.[q]
Zijn zoon Abiam*[r] volgde hem als
koning op.

HFST. 14
a 1Kon 15:25-29
b De 8:7-9, De 29:28, Joz 23:15, 2Kon 17:6
c De 28:64, 2Kon 15:29, 2Kon 18:11
d De 12:3
e 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33, 34
f 2Kr 12:15, 2Kr 13:3
g 2Kr 13:20
h 1Kon 15:25

2de kolom
a Ps 78:68, Ps 132:13
b Ex 20:24, De 12:5, 6, 1Kon 8:16, 17
c 1Kon 11:1, 2Kr 12:13
d 1Kon 11:7, 2Kr 12:1
e Jes 65:2
f Le 26:1
g Jes 65:7
h De 12:2, 3, Jes 57:5, Jer 2:20, Ho 4:13
i De 23:17, 18, 1Kon 15:11, 12, 1Kon 22:46, 2Kon 23:7, Ho 4:14
j 1Kon 11:40
k 2Kr 12:2-4
l 1Kon 7:51, 1Kon 15:18, 2Kon 18:14, 15, 2Kon 24:12, 13
m 1Kon 10:16, 17, 2Kr 12:9-11
n 1Kr 27:24, 2Kr 12:15
o 1Kon 15:6
p 1Kon 11:43
q 1Kon 11:1, 2Kr 12:13
r 1Kr 3:10, Mt 1:7

14:14 *Of 'verwijderen'. Lett.: 'afsnijden'. **14:15** *D.w.z. de Eufraat. #Zie Woordenlijst.

14:26 *Of 'paleis'. **14:27** *Lett.: 'hardlopers'. **14:31** *Ook Abia genoemd.

15 In het 18de jaar van koning Jerobeam,[a] de zoon van Nebat, werd Abiam koning over Juda.[b] **2** Hij regeerde drie jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Maächa,[c] de kleindochter van Abisalom. **3** Hij bedreef* alle zonden die zijn vader vóór hem had gedaan, en zijn hart was niet onverdeeld met# Jehovah, zijn God, zoals het hart van zijn voorvader David. **4** Maar ter wille van David[d] liet Jehovah, zijn God, zijn lamp in Jeruzalem branden[e] door hem te laten opvolgen door zijn zoon en Jeruzalem te laten voortbestaan. **5** Want David had gedaan wat goed was in Jehovah's ogen en zijn hele leven was hij nooit afgeweken van wat Hij hem had geboden, behalve in de kwestie met de Hethiet Uria.[f] **6** Er was oorlog tussen Rehabeam en Jerobeam zolang hij leefde.[g]

7 De rest van de geschiedenis van Abiam, alles wat hij heeft gedaan, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Juda.[h] Er was ook oorlog tussen Abiam en Jerobeam.[i] **8** Toen ging Abiam rusten bij zijn voorvaders en hij werd begraven in de Stad van David. Zijn zoon Asa[j] volgde hem als koning op.[k]

9 In het 20ste jaar van koning Jerobeam van Israël begon Asa over Juda te regeren. **10** Hij regeerde 41 jaar in Jeruzalem. Zijn grootmoeder was Maächa,[l] de kleindochter van Abisalom. **11** Asa deed wat goed was in Jehovah's ogen,[m] net als zijn voorvader David. **12** Hij joeg de tempelprostitués het land uit[n] en verwijderde alle walgelijke afgodsbeelden* die zijn voorvaders hadden gemaakt.[a] **13** Hij ontnam zijn grootmoeder Maächa[b] zelfs de positie van koningin-moeder* omdat ze een obsceen afgodsbeeld voor de aanbidding van de heilige paal had gemaakt. Asa hakte haar obscene afgodsbeeld[c] om en verbrandde het in het Kidrondal.[d] **14** Maar de offerhoogten werden niet verwijderd.[e] Toch was het hart van Asa zijn hele leven* onverdeeld met# Jehovah. **15** Hij bracht de dingen die hij en zijn vader hadden geheiligd naar het huis van Jehovah — zilver, goud en allerlei voorwerpen.[f]

16 Asa was constant in oorlog met Baësa,[g] de koning van Israël. **17** Koning Baësa van Israël rukte daarom tegen Juda op en versterkte* Rama.[h] Zo kon niemand het gebied van koning Asa van Juda in of uit gaan.[i] **18** Toen nam Asa al het zilver en goud dat overgebleven was in de schatkamers van het huis van Jehovah en van het huis* van de koning en gaf het aan zijn dienaren. Koning Asa stuurde hen vervolgens naar koning Ben-Hadad van Syrië,[j] de zoon van Tabrimmon, de zoon van Hezion, die in Damaskus woonde, met de volgende boodschap: **19** 'Er is een verdrag* tussen mij en u en tussen mijn vader en uw vader. Ik stuur u een geschenk van zilver en goud. Verbreek uw verdrag met koning Baësa van Israël, zodat hij zich terugtrekt.' **20** Ben-Hadad luisterde naar koning Asa en liet zijn legerofficieren oprukken tegen de steden van Israël. Ze versloegen Ijon,[k] Dan,[l] Abel-Beth-Maächa, heel Kinnereth en heel het land van Naftali. **21** Toen Baësa dat hoorde,

HFST. 15
- a 1Kon 12:20
- b 2Kr 13:1, 2
- c 2Kr 11:20-22
- d 2Sa 7:8, 12; Ps 89:33-37; Jes 37:35; Jer 33:20, 21
- e 1Kon 11:36; 2Kr 21:7; Ps 132:13, 17
- f 2Sa 11:4, 15; Ps 51:Ops
- g 1Kon 14:30; 2Kr 12:15
- h 2Kr 13:22
- i 2Kr 13:3
- j 1Kr 3:10; Mt 1:7
- k 2Kr 14:1
- l 2Kr 11:21, 22
- m 2Kr 14:2-5; 2Kr 14:11; 2Kr 15:17
- n De 23:17, 18; 1Kon 14:24; 1Kon 22:45, 46

2de kolom
- a 1Kon 11:7; 1Kon 14:22, 23
- b 2Kr 11:18, 20
- c De 7:5; 2Kon 18:1, 4; 2Kr 34:1, 4
- d 2Sa 15:23; 2Kr 15:16-18; Jo 18:1
- e Nu 33:52; De 12:2; 1Kon 22:41, 43
- f 1Kr 26:26, 27
- g 1Kon 16:3, 12
- h Joz 18:21, 25
- i 2Kr 16:1-6
- j 2Kr 16:7
- k 2Kon 15:29
- l Re 18:29; 1Kon 12:28, 29

15:3 *Lett.: 'wandelde in'. #Of 'niet volledig toegewijd aan'. **15:12** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

15:13 *Of 'vrouwe'. **15:14** *Lett.: 'al zijn dagen'. #Of 'volledig toegewijd aan'. **15:17** *Of 'herbouwde'. **15:18** *Of 'paleis'. **15:19** *Of 'verbond'.

stopte hij meteen met het ver-
sterken* van Rama, en hij bleef
in Tirza[a] wonen. **22** Koning Asa
riep vervolgens heel Juda op
— niemand werd vrijgesteld —
om de stenen en balken weg te
dragen die Baësa in Rama voor
de bouw had gebruikt. Daarmee
versterkte* koning Asa Geba[b] in
Benjamin, en Mizpa.[c]

23 De rest van de geschiede-
nis van Asa, al zijn machtige da-
den, alles wat hij heeft gedaan
en de steden die hij heeft ge-
bouwd,* is opgeschreven in het
boek met historische verslagen
van de koningen van Juda. Maar
toen hij oud was, kreeg hij een
kwaal aan zijn voeten.[d] **24** Toen
ging Asa rusten bij zijn voorva-
ders en hij werd begraven bij zijn
voorvaders in de Stad van David,
zijn voorvader. Zijn zoon Josafat[e]
volgde hem als koning op.

25 Nadab,[f] de zoon van Jero-
beam, werd koning over Israël in
het tweede jaar van koning Asa
van Juda. Hij regeerde twee jaar
over Israël. **26** Hij bleef doen
wat slecht was in Jehovah's ogen.
Hij volgde dezelfde weg als zijn
vader[g] en bedreef de zonde waar-
toe die Israël had aangezet.[h]
27 Baësa, de zoon van Ahia, van
het huis van Issaschar, smeedde
een complot tegen Nadab. Toen
Nadab en heel Israël Gibbethon[i]
belegerden, dat in handen van
de Filistijnen was, doodde Baësa
Nadab. **28** Het was in het der-
de jaar van koning Asa van Juda
dat Baësa Nadab doodde en in
zijn plaats koning werd. **29** Zo-
dra hij koning was, doodde hij het
hele huis van Jerobeam. Hij liet
niemand* van Jerobeams fami-
lie ontsnappen. Hij roeide ze uit,
overeenkomstig het woord dat Je-
hovah via zijn dienaar Ahia, de
Siloniet, had gesproken.[a] **30** Dat
gebeurde vanwege de zonden die
Jerobeam had begaan en waartoe
hij Israël had aangezet en omdat
hij Jehovah, de God van Israël,
diep had beledigd. **31** De rest
van de geschiedenis van Nadab,
alles wat hij heeft gedaan, is op-
geschreven in het boek met histo-
rische verslagen van de koningen
van Israël. **32** Er was constant
oorlog tussen Asa en koning Baë-
sa van Israël.[b]

33 In het derde jaar van ko-
ning Asa van Juda werd Baësa,
de zoon van Ahia, in Tirza ko-
ning over heel Israël. Hij regeer-
de 24 jaar.[c] **34** Maar hij bleef
doen wat slecht was in Jehovah's
ogen.[d] Hij volgde dezelfde weg
als Jerobeam en bedreef de zon-
de waartoe Jerobeam Israël had
aangezet.[e]

16 Het woord van Jehovah
kwam tot Jehu,[f] de zoon
van Hanani,[g] met deze uitspraak
tegen Baësa: **2** 'Ik heb je uit het
stof verheven en je leider van
mijn volk Israël gemaakt.[h] Maar
je volgde daarna dezelfde weg
als Jerobeam. Je hebt mijn volk
Israël tot zonde aangezet zodat
ze mij met hun zonden hebben
getergd.[i] **3** Daarom zal ik Baë-
sa en zijn huis helemaal wegva-
gen, en ik zal zijn huis maken
als het huis van Jerobeam,[j] de
zoon van Nebat. **4** Iedereen uit
de familie van Baësa die in de
stad sterft, zal door de honden
opgegeten worden. Iedereen uit
zijn familie die op het veld sterft,
zal door de vogels van de hemel
opgegeten worden.'

5 De rest van de geschiede-
nis van Baësa, wat hij heeft ge-
daan en zijn machtige daden,
is opgeschreven in het boek met
historische verslagen van de ko-
ningen van Israël. **6** Toen ging
Baësa rusten bij zijn voorvaders
en hij werd begraven in Tirza.[k]

HFST. 15
a 1Kon 14:17; Hgl 6:4
b Joz 21:8, 17
c Joz 18:21, 26; Re 20:1; 1Sa 7:5; Jer 40:6
d 2Kr 16:11-14
e 1Kon 22:42; 2Kr 17:3, 4; 2Kr 18:1; 2Kr 19:4; Mt 1:8
f 1Kon 14:20
g 1Kon 14:7, 9
h 1Kon 12:28-30; 1Kon 13:33
i Joz 19:44, 48; Joz 21:20, 23; 1Kon 16:15

2de kolom
a 1Kon 14:9, 10
b 2Kr 12:15
c 1Kon 16:8
d 1Kon 16:7
e 1Kon 12:28-30; 1Kon 13:33

HFST. 16
f 2Kr 19:2; 2Kr 20:34
g 2Kr 16:7
h 1Sa 2:8
i 1Kon 13:33
j 1Kon 14:10, 11; 1Kon 15:29
k 1Kon 15:21, 33

15:21 * Of 'herbouwen'. **15:22** * Of 'herbouwde'. **15:23** * Of 'versterkt', 'herbouwd'. **15:29** * Of 'niemand die ademde'.

Zijn zoon Ela volgde hem als koning op. **7** Via de profeet Jehu, de zoon van Hanani, had Jehovah zijn uitspraak* gericht tegen Baësa en zijn huis, omdat hij zo veel had gedaan wat slecht was in Jehovah's ogen door hem met het werk van zijn handen te tergen, net als het huis van Jerobeam, en ook omdat hij hem# had gedood.[a]

8 In het 26ste jaar van koning Asa van Juda werd Ela, de zoon van Baësa, koning over Israël in Tirza. Hij regeerde twee jaar. **9** Zijn dienaar Zimri, het hoofd van de helft van zijn wagenmenners, smeedde een complot tegen hem. Toen Ela zich in Tirza aan het bedrinken was in het huis van Arza, die over de hofhouding in Tirza ging, **10** kwam Zimri naar binnen, sloeg hem neer[b] en doodde hem. Dat was in het 27ste jaar van koning Asa van Juda. Zimri werd koning in de plaats van Ela. **11** Zodra hij koning was en op zijn troon zat, doodde hij iedereen van het huis van Baësa. Hij spaarde geen enkele man,* zelfs niet van zijn familie# of vrienden. **12** Zo roeide Zimri het hele huis van Baësa uit, in overeenstemming met het woord van Jehovah tot Baësa via de profeet Jehu.[c] **13** Dat was vanwege alle zonden die Baësa en zijn zoon Ela hadden begaan en de zonden waartoe ze Israël hadden aangezet door Jehovah, de God van Israël, met hun waardeloze afgoden[d] te tergen. **14** De rest van de geschiedenis van Ela, alles wat hij heeft gedaan, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël.

15 In het 27ste jaar van koning Asa van Juda werd Zimri koning in Tirza. Hij regeerde zeven dagen. Intussen waren de troepen gelegerd voor Gibbethon,[a] dat in handen van de Filistijnen was. **16** Later hoorden de troepen die daar gelegerd waren: 'Zimri heeft een complot gesmeed en de koning gedood.' Diezelfde dag nog riep heel Israël in het kamp de legeraanvoerder Omri[b] tot koning over Israël uit. **17** Omri en heel Israël trokken van Gibbethon weg en belegerden Tirza. **18** Toen Zimri zag dat de stad was ingenomen, ging hij de versterkte toren van het huis* van de koning binnen en stak het huis in brand. Hij kwam om in de vlammen.[c] **19** Dat was vanwege de zonden die hij zelf had begaan door te doen wat slecht was in Jehovah's ogen en dezelfde weg te volgen als Jerobeam, en vanwege de zonde waartoe hij Israël had aangezet.[d] **20** De rest van de geschiedenis van Zimri, en ook zijn complot, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël.

21 Toen viel Israël in twee partijen uiteen. Eén deel van het volk volgde Tibni, de zoon van Ginath, en wilde hem koning maken. Het andere deel volgde Omri. **22** Maar de aanhangers van Omri waren sterker dan de aanhangers van Tibni, de zoon van Ginath. Tibni kwam om het leven en Omri werd koning.

23 In het 31ste jaar van koning Asa van Juda werd Omri koning over Israël. Hij regeerde 12 jaar, waarvan 6 jaar in Tirza. **24** Hij kocht de berg Samaria van Semer voor twee talenten* zilver, en hij bouwde op de berg een stad. Hij noemde die

HFST. 16
a 1Kon 15:25-29
b 2Kon 9:31
c 1Kon 16:1-3
d De 32:21; 1Sa 12:21; 2Kon 17:15; Jes 41:29

2de kolom
a Joz 19:44, 48; Joz 21:20, 23; 1Kon 15:27
b 2Kon 8:26; Mi 6:16
c Re 9:53, 54; 1Sa 31:4; 2Sa 17:23
d 1Kon 12:28-30; 1Kon 14:7, 9

16:7 *Lett.: 'woord'. #D.w.z. Nadab, de zoon van Jerobeam. **16:11** *Lett.: 'persoon die tegen een muur plast'. In het Hebreeuws een uiting van minachting waarmee op mannen werd gedoeld. #Of 'bloedwrekers'.

16:18 *Of 'paleis'. **16:24** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

stad Samaria,*[a] naar Semer, de eigenaar# van de berg. **25** Omri bleef doen wat slecht was in Jehovah’s ogen en was nog slechter dan al zijn voorgangers.[b] **26** Hij volgde dezelfde weg als Jerobeam, de zoon van Nebat, en beging de zonde waartoe Jerobeam Israël had aangezet door Jehovah, de God van Israël, met waardeloze afgoden[c] te tergen. **27** De rest van de geschiedenis van Omri, wat hij heeft gedaan en zijn machtige daden, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël. **28** Toen ging Omri rusten bij zijn voorvaders en hij werd begraven in Samaria. Zijn zoon Achab[d] volgde hem als koning op.

29 Achab, de zoon van Omri, werd koning over Israël in het 38ste jaar van koning Asa van Juda. Hij regeerde 22 jaar in Samaria[e] over Israël. **30** Achab was nog slechter in Jehovah’s ogen dan al zijn voorgangers.[f] **31** Alsof het nog niet erg genoeg was dat hij dezelfde zonden beging* als Jerobeam,[g] de zoon van Nebat, trouwde hij ook nog eens met Izebel,[h] de dochter van Ethbaäl, de koning van de Sidoniërs,[i] en ging hij Baäl dienen[j] en zich voor hem neerbuigen. **32** Bovendien richtte hij voor Baäl een altaar op in het huis* van Baäl[k] dat hij in Samaria had gebouwd. **33** Achab maakte ook de heilige paal.[l] Hij deed meer om Jehovah, de God van Israël, te tergen dan alle koningen van Israël vóór hem.

34 In zijn tijd werd Jericho herbouwd door de Betheliet Hiël. Toen hij het fundament legde, kostte dat hem zijn eerstgeboren zoon, Abiram, en toen hij de poortdeuren plaatste, verloor hij zijn jongste zoon, Segub, in overeenstemming met het woord van Jehovah via Jozua, de zoon van Nun.[a]

17 De Tisbiet Elia,*[b] een inwoner van Gilead,[c] zei tegen Achab: ‘Zo zeker als Jehovah leeft — de God van Israël die ik dien# — er zal deze jaren geen dauw of regen zijn tenzij ik het zeg!’[d]

2 Het woord van Jehovah kwam tot Elia en luidde: **3** ‘Ga hier weg. Ga naar het oosten en verberg je in het Krithdal,* ten oosten van de Jordaan. **4** Je moet drinken uit de beek, en ik zal de raven opdracht geven je daar voedsel te brengen.’[e] **5** Hij vertrok meteen en voerde het woord van Jehovah uit. Hij ging naar het Krithdal, ten oosten van de Jordaan, en bleef daar. **6** De raven brachten hem ’s ochtends en ’s avonds brood en vlees, en hij dronk uit de beek.[f] **7** Maar na een aantal dagen droogde de beek op[g] omdat het niet regende in het land.

8 Het woord van Jehovah kwam toen tot hem: **9** ‘Ga naar Sarfath, dat onder Sidon valt, en blijf daar. Ik zal een weduwe opdragen je voedsel te geven.’[h] **10** Hij ging dus naar Sarfath. Toen hij bij de stadspoort kwam, was daar een weduwe hout aan het sprokkelen. Hij riep naar haar en zei: ‘Haal voor mij alsjeblieft in een beker een beetje water om te drinken.’[i] **11** Toen ze het ging halen, riep hij haar na: ‘Breng alsjeblieft een stuk brood voor me mee.’* **12** ‘Zo zeker als Jehovah, uw God, leeft,’ antwoordde ze, ‘ik heb geen brood, alleen een handvol meel in de grote kruik en een beetje olie in de kleine kruik.[j] Ik ben wat hout aan het sprokkelen,

---

16:24 *Bet.: ‘behorend tot de clan Semer’. #Lett.: ‘heer’. **16:31** *Lett.: ‘in (...) wandelde’. **16:32** *Of ‘de tempel’.

17:1 *Bet.: ‘mijn God is Jehovah’. #Lett.: ‘voor wie ik sta’. **17:3** *Of ‘Wadi Krith’. **17:11** *Lett.: ‘in je hand’.

HFST. 16
a 1Kon 20:1, 2Kon 17:24, Am 6:1, Han 8:5
b Mi 6:16
c 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33
d 1Kon 16:33, 1Kon 21:4, 1Kon 21:20-22, 2Kon 10:1
e 1Kon 16:23, 24, Jes 7:9
f 1Kon 16:25, 1Kon 21:25, 2Kon 3:1, 2
g 1Kon 12:28-30
h 1Kon 18:4, 19, 1Kon 21:7, 2Kon 9:30, Opb 2:20
i Ge 10:15
j Re 2:11, Re 10:6, 2Kon 10:19, 2Kon 17:16
k 2Kon 10:21, 27
l Ex 34:13, 2Kon 10:26, 28, 2Kon 13:6

2de kolom
a Joz 6:26

HFST. 17
b 1Kon 17:15, 16, 1Kon 17:22, 24, 1Kon 18:36, 38, 1Kon 18:46, 2Kon 2:8, 11, Lu 1:17, Jo 1:19, 21
c Joz 22:9
d De 28:15, 23, Jer 14:22, Lu 4:25, Jak 5:17
e Ps 37:25, Mt 6:11
f Nu 11:23, Re 15:19
g 1Kon 18:5
h Lu 4:25, 26
i Heb 11:32, 37
j 2Kon 4:2

en dan ga ik naar huis om iets voor mezelf en mijn zoon klaar te maken. Als we dat op hebben, zullen we sterven.’

13 Toen zei Elia tegen haar: ‘Wees niet bang. Ga naar huis en doe wat je net zei. Maar maak eerst van wat er nog is een klein rond brood voor mij, en breng dat naar me toe. Daarna kun je iets voor jou en je zoon klaarmaken. **14** Want dit zegt Jehovah, de God van Israël: “De grote kruik met meel zal niet leeg raken en er zal altijd genoeg olie in de kleine kruik zijn tot de dag dat Jehovah het op de aardbodem laat regenen.”’[a] **15** Ze ging dus naar huis en deed wat Elia had gezegd. En dagenlang hadden ze te eten[b] — zij, haar gezin en Elia. **16** De grote kruik met meel raakte niet leeg en er was altijd genoeg olie in de kleine kruik, overeenkomstig het woord dat Jehovah via Elia had gesproken.

17 De zoon van de vrouw des huizes werd na een tijd ziek. Zijn ziekte werd zo ernstig dat hij stopte met ademen.[c] **18** Toen zei ze tegen Elia: ‘Wat heb je tegen me,* man van de ware God? Ben je gekomen om me aan mijn fouten te herinneren en mijn zoon te doden?’[d] **19** Maar hij zei tegen haar: ‘Geef mij je zoon.’ Toen nam hij hem uit haar armen. Hij droeg hem naar de kamer op het dak, waar hij logeerde, en legde hem op zijn eigen bed.[e] **20** Hij riep tot Jehovah: ‘O Jehovah, mijn God,[f] doet u ook de weduwe bij wie ik te gast ben kwaad door haar zoon ter dood te brengen?’ **21** Vervolgens strekte hij zich driemaal over het kind uit en riep tot Jehovah: ‘O Jehovah, mijn God, laat het leven* van dit kind alstublieft in hem terugkomen.’ **22** Jehovah luisterde naar Elia’s verzoek.[a] Het leven* van het kind kwam in hem terug en hij leefde weer.[b] **23** Elia nam het kind, bracht hem van zijn kamer naar beneden en ging het huis in. Hij gaf hem aan zijn moeder terug en zei: ‘Kijk, je zoon leeft.’[c] **24** Toen zei de vrouw tegen Elia: ‘Nu weet ik dat je echt een man van God[d] bent en dat Jehovah’s woord dat je hebt gesproken waarheid is.’

18 Na een tijd, in het derde jaar,[e] kwam Jehovah’s woord tot Elia: ‘Ga en verschijn voor Achab. Ik zal het op de aardbodem laten regenen.’[f] **2** Elia ging dus op weg om voor Achab te verschijnen, terwijl de hongersnood[g] in Samaria groot was.

3 Ondertussen riep Achab Obadja, die over de hofhouding ging. (Obadja had veel ontzag voor Jehovah. **4** Toen Izebel[h] Jehovah’s profeten liet uitroeien,* had Obadja 100 profeten in twee groepen van 50 in een grot verborgen, en hij had ze brood en water gegeven.) **5** Achab zei tegen Obadja: ‘Ga alle waterbronnen en dalen* in het land langs. Misschien vinden we genoeg gras om de paarden en muildieren in leven te houden zodat niet al onze dieren doodgaan.’ **6** Ze namen allebei een deel van het land voor hun rekening. Achab ging de ene kant op en Obadja de andere kant.

7 Terwijl Obadja onderweg was, kwam Elia hem tegemoet. Hij herkende hem meteen, boog diep en zei: ‘Bent u het, mijn heer Elia?’[i] **8** Hij antwoordde: ‘Ik ben het. Ga tegen je heer zeggen: “Elia is er.”’ **9** Maar Obadja zei: ‘Welke zonde heb ik begaan dat u uw dienaar aan Achab wilt overleveren zodat hij me kan doden?

HFST. 17
a Ps 34:10; Ps 37:17, 19; Fil 4:19
b Mt 10:41, 42; Lu 4:25, 26
c 2Kon 4:19, 20
d Job 13:26
e 2Kon 4:21, 32
f Ps 99:6

2de kolom
a Jak 5:16
b De 32:39; 1Sa 2:6; 2Kon 4:32, 34; 2Kon 13:21; Lu 7:15; Lu 8:54, 55; Jo 5:28, 29; Jo 11:44; Han 9:40, 41; Han 20:9, 10; Ro 14:9; Heb 11:17, 19
c Heb 11:35
d Jo 3:2

HFST. 18
e Lu 4:25; Jak 5:17
f Ps 65:9, 10; Jer 14:22
g Le 26:26; De 28:24
h 1Kon 16:31
i 2Kon 1:8

17:18 * Of ‘wat heb ik met jou te maken’.
17:21, 22 * Of ‘de ziel’.
18:4 * Of ‘verwijderen’. Lett.: ‘afsnijden’.
18:5 * Of ‘wadi’s’.

10 Zo zeker als Jehovah, uw God,
leeft, er is geen volk of konink-
rijk waar mijn heer u niet heeft
laten zoeken. Als ze zeiden: “Hij
is hier niet”, liet hij dat konink-
rijk of dat volk zweren dat ze
u niet konden vinden.[a] **11** En nu
zegt u: “Ga tegen je heer zeg-
gen: ‘Eli̱a is er.’” **12** Als ik bij
u wegga, zal Jehovah’s geest u
wegvoeren[b] terwijl ik niet weet
waarnaartoe. En als ik dan tegen
Achab zeg dat u er bent en hij kan
u niet vinden, zal hij me vermoor-
den. En dat terwijl uw dienaar al
van jongs af aan ontzag voor Je-
hovah heeft. **13** Heeft mijn heer
niet gehoord wat ik heb gedaan
toen Izebel de profeten van Je-
hovah doodde? Dat ik 100 profe-
ten van Jehovah in twee groepen
van 50 in een grot heb verbor-
gen en ze steeds brood en water
heb gegeven?[c] **14** Maar nu zegt
u: “Ga tegen je heer zeggen: ‘Eli̱a
is er.’” Hij zal me zeker vermoor-
den.’ **15** Maar Eli̱a zei: ‘Zo zeker
als Jehovah leeft — de God van
de legermachten die ik dien* —
vandaag zal ik voor hem verschij-
nen.’

16 Obadja ging dus naar Achab
en bracht hem de boodschap over.
En Achab ging Eli̱a tegemoet.

17 Zodra Achab Eli̱a zag, zei hij
tegen hem: ‘Ben jij het, degene die
al die ellende* over Israël brengt?’

18 Toen zei Eli̱a: ‘Ik ben niet
degene die ellende over Israël
heeft gebracht, maar jij en het
huis van je vader, doordat je je
niet aan de geboden van Jeho-
vah hebt gehouden en de Baäls
bent gaan volgen.[d] **19** Laat nu
heel Israël naar mij toe komen,
op de berg Ka̱rmel,[e] en ook de
450 profeten van Baäl en de 400
profeten van de heilige paal,[f] die
aan de tafel van Izebel eten.’
20 Achab stuurde dus een bood-
schap aan alle Israëlieten en liet
de profeten op de berg Ka̱rmel
bij elkaar komen.

21 Toen richtte Eli̱a zich tot
het hele volk en zei: ‘Hoelang
blijven jullie op twee gedachten*
hinken?[a] Als Jehovah de ware
God is, volg hem dan.[b] Maar als
het Baäl is, volg hem!’ Het volk
zweeg. **22** Eli̱a zei toen tegen
het volk: ‘Ik ben de enige profeet
van Jehovah die er nog is,[c] ter-
wijl er 450 profeten van Baäl zijn.
23 Geef ons twee jonge stieren.
Laten zij dan één jonge stier uit-
kiezen en die in stukken snijden
en op het hout leggen, maar ze
mogen het hout niet aansteken.
Ik zal de andere jonge stier klaar-
maken en die op het hout leg-
gen, maar ik zal het hout niet
aansteken. **24** Dan moeten jul-
lie de naam van jullie god aan-
roepen,[d] en ik zal de naam van
Jehovah aanroepen. De God die
antwoordt met vuur laat zien dat
hij de ware God is.’[e] Het hele volk
antwoordde: ‘Dat is goed.’

25 Toen zei Eli̱a tegen de pro-
feten van Baäl: ‘Omdat jullie in
de meerderheid zijn, mogen jullie
als eerste een jonge stier uitkie-
zen en die klaarmaken. Roep dan
de naam van jullie god aan, maar
jullie mogen geen vuur maken.’
26 Ze namen dus de jonge stier
die hun werd gegeven en maak-
ten die klaar. Van de ochtend tot
de middag riepen ze de naam van
Baäl aan: ‘O Baäl, geef ons ant-
woord!’ Maar er kwam geen stem
en niemand gaf antwoord.[f] Ze ble-
ven om het altaar hinken dat
ze gemaakt hadden. **27** Tegen de
middag begon Eli̱a ze belachelijk
te maken en zei: ‘Roep zo hard
als je kunt! Hij is toch een god?[g]
Misschien is hij diep in gedach-
ten of is hij zijn behoefte aan
het doen.* Of misschien slaapt hij

18:15 *Lett.: ‘voor wie ik sta’. **18:17** *Of ‘de banvloek’.

18:21 *Of ‘twee krukken’. **18:27** *Of mogelijk ‘is hij op reis gegaan’.

HFST. 18
a 1Kon 17:2, 3
b 2Kon 2:15, 16; Mt 4:1; Han 8:39
c 1Kon 18:4
d Ex 20:4; 1Kon 9:9; 1Kon 16:30-33
e Joz 19:26, 31
f 1Kon 16:33

2de kolom
a Jer 2:11; Ho 10:2; Mt 12:30; 1Kor 10:21; 2Kor 6:14, 15
b Ex 20:5; Joz 24:15; 1Sa 7:3; Ps 100:3
c 1Kon 19:9, 10
d Re 6:31
e Le 9:23, 24; De 4:24; Re 6:21; 1Kr 21:26; 2Kr 7:1
f Jes 45:20; Jer 10:5; Da 5:23; Hab 2:18, 19; 1Kor 8:4
g Jes 41:23

wel en moet iemand hem wakker
maken!’ **28** Ze riepen zo hard
als ze konden en sneden zichzelf
met dolken en speren, zoals hun
gewoonte was, totdat het bloed
langs hun hele lichaam stroomde.
29 De middag ging voorbij en ze
bleven tekeergaan* tot de tijd van
het avondgraanoffer, maar er was
geen stem te horen en niemand
gaf antwoord. Er kwam geen en-
kele reactie.[a]

30 Uiteindelijk zei Elia tegen
het hele volk: ‘Kom dichterbij.’
Toen het hele volk dichterbij was
komen staan, herstelde hij het al-
taar van Jehovah dat omverge-
haald was.[b] **31** Elia nam 12 ste-
nen, evenveel als het aantal
stammen van de zonen van Jakob,
tegen wie Jehovah had gezegd:
‘Israël zal je naam zijn.’[c] **32** Met
de stenen bouwde hij een altaar[d]
voor de naam van Jehovah. Hij
maakte rondom het altaar een
geul die zo groot was als een stuk
grond dat met twee sea* zaad
bezaaid werd. **33** Daarna stapel-
de hij de stukken hout op, sneed
de jonge stier in stukken en legde
die op het hout.[e] Hij zei: ‘Vul
vier grote kruiken met water en
giet die uit over het brandoffer
en over het hout.’ **34** Toen zei
hij: ‘Doe het nog een keer.’ Ze de-
den het dus nog een keer. Daarna
zei hij: ‘Doe het een derde keer.’
Ze deden het dus een derde keer.
35 Het water stroomde langs het
hele altaar. Ook vulde hij de geul
met water.

36 Rond de tijd van het avond-
graanoffer[f] kwam de profeet Elia
naar voren en zei: ‘O Jehovah,
God van Abraham,[g] Isaäk[h] en Is-
raël, laat vandaag zien dat u God
bent in Israël en dat ik uw die-
naar ben en dat ik al deze dingen
heb gedaan overeenkomstig uw
woord.[i] **37** Geef mij antwoord,
o Jehovah! Geef mij antwoord zo-
dat dit volk weet dat u, Jehovah,
de ware God bent en dat u ze* tot
inkeer brengt.’[a]

38 Toen kwam er vuur van Je-
hovah naar beneden. Het verteer-
de het brandoffer,[b] de stukken
hout, de stenen en het stof, en
het verslond het water in de geul.[c]
39 Toen het hele volk dat zag, lie-
ten ze zich meteen voorover op
de grond vallen en zeiden: ‘Je-
hovah is de ware God! Jehovah
is de ware God!’ **40** Daarna zei
Elia tegen ze: ‘Grijp de profeten
van Baäl! Laat geen van hen ont-
snappen!’ Direct grepen ze hen,
en Elia nam hen mee naar de ri-
vier* de Kison.[d] Daar slachtte hij
hen af.[e]

41 Elia zei tegen Achab: ‘Ga
wat eten en drinken, want het
geluid van een zware stortregen
is al te horen.’[f] **42** Achab ging
dus wat eten en drinken, terwijl
Elia naar de top van de Karmel
klom. Hij ging op zijn hurken zit-
ten en hield zijn gezicht tussen
zijn knieën.[g] **43** Toen zei hij te-
gen zijn bediende: ‘Klim alsje-
blieft omhoog en kijk naar de
zee.’ Hij ging dus kijken en zei:
‘Er is niets te zien.’ Zeven keer
zei Elia: ‘Ga terug.’ **44** De ze-
vende keer zei zijn bediende:
‘Kijk! Er stijgt een wolkje uit de
zee op, zo groot als de hand van
een man.’ Toen zei Elia: ‘Ga naar
Achab en zeg: “Span de wagen
in! Vertrek, zodat de stortregen
je niet ophoudt!”’ **45** Ondertus-
sen werd de lucht zwart, stak de
wind op en barstte er een zwa-
re stortbui los.[h] Achab reed door
en ging naar Jizreël.[i] **46** Maar
de hand van Jehovah kwam op
Elia, en hij bond zijn gewaad op
rond* zijn heupen en rende voor
Achab uit, helemaal tot aan Jiz-
reël.

18:29 *Of ‘zich als profeten gedragen’.
18:32 *Een sea was 7,33 l. Zie App. B14.
18:37 *Lett.: ‘hun hart’. **18:40** *Of ‘wadi’. **18:46** *Of ‘hij omgordde’.

HFST. 18
a Jes 44:19, 20
b 1Kon 19:14
c Ge 32:28, 30; Ge 35:10; Jes 48:1
d Ex 20:25; De 27:6
e Ge 22:9; Le 1:7, 8
f Ex 29:41
g Ge 26:24
h Ge 28:13
i Nu 16:28; Jo 11:42

2de kolom
a Jer 31:18; Ez 33:11
b Le 9:23, 24; Re 6:21; 2Kr 7:1
c 1Kon 18:23, 24
d Re 5:20, 21; Ps 83:9
e De 13:1-5; De 18:20
f 1Kon 17:1
g Jak 5:17, 18
h 1Sa 12:18; Job 38:37
i Joz 19:17, 18; 1Kon 21:1

19 Toen vertelde Achab[a] aan
Izebel[b] wat Elia allemaal
had gedaan en dat hij alle pro-
feten met het zwaard had ge-
dood.[c] **2** Izebel stuurde daarop
een boodschapper naar Elia en
liet zeggen: 'De goden mogen me
zwaar straffen als je morgen om
deze tijd niet net zo dood bent als
zij!'* **3** Elia werd bang en vlucht-
te voor zijn leven.*[d] Hij kwam
in Berseba,[e] dat bij Juda hoort,[f]
en liet zijn bediende daar ach-
ter. **4** Hij trok een dagreis ver de
woestijn in, ging daar onder een
bremstruik zitten en vroeg of hij#
mocht sterven. Hij zei: 'Het is ge-
noeg geweest! O Jehovah, neem
mijn leven* weg,[g] want ik ben niet
beter dan mijn voorouders.'

5 Toen ging hij liggen en viel
hij onder de bremstruik in slaap.
Maar opeens raakte een en-
gel hem aan[h] en zei: 'Sta op en
eet wat.'[i] **6** Hij keek op en zag
naast zijn hoofd een rond brood
op gloeiende stenen en een kruik
met water. Hij at en dronk en
ging weer liggen. **7** Later kwam
de engel van Jehovah nog een
keer. Hij raakte hem aan en zei:
'Sta op en eet wat, anders is
de reis te zwaar voor je.' **8** Elia
stond dus op en at en dronk. Dat
voedsel gaf hem de kracht om
40 dagen en 40 nachten verder te
gaan, tot hij bij de Horeb kwam,
de berg van de ware God.[j]

9 Daar ging hij een grot[k] bin-
nen en overnachtte er. Toen
kwam Jehovah's woord tot hem:
'Wat doe je hier, Elia?' **10** Hij
antwoordde: 'Ik heb me helemaal
ingezet voor Jehovah, de God
van de legermachten.[l] Want Israël
heeft uw verbond niet nageleefd.[m]
Ze hebben uw altaren omverge-
haald en uw profeten met het
zwaard gedood.[a] Ik ben de eni-
ge die nog over is. En nu hebben
ze het op mijn leven* gemunt.'[b]
11 Maar Hij zei: 'Kom naar buiten
en ga hier op de berg vóór Jeho-
vah staan.' En Jehovah ging voor-
bij.[c] Er ging een grote en sterke
wind voor Jehovah uit die ber-
gen spleet en rotsen aan stukken
sloeg,[d] maar Jehovah was niet in
de wind. Na de wind was er een
aardbeving,[e] maar Jehovah was
niet in de aardbeving. **12** Na de
aardbeving was er vuur,[f] maar Je-
hovah was niet in het vuur. Na het
vuur was er een rustige, zachte
stem.[g] **13** Zodra Elia dat hoorde,
bedekte hij zijn gezicht met zijn
ambtsgewaad.[h] Hij ging naar bui-
ten en bleef bij de ingang van
de grot staan. Toen vroeg een
stem hem: 'Wat doe je hier, Elia?'
14 Hij antwoordde: 'Ik heb me he-
lemaal ingezet voor Jehovah, de
God van de legermachten. Want
Israël heeft uw verbond niet na-
geleefd.[i] Ze hebben uw altaren
omvergehaald en uw profeten met
het zwaard gedood. Ik ben de eni-
ge die nog over is. En nu heb-
ben ze het op mijn leven* ge-
munt.'[j]

15 Jehovah zei tegen hem: 'Ga
terug, en ga naar de woestijn van
Damaskus. Als je daar aankomt,
moet je Hazaël[k] tot koning over
Syrië zalven. **16** Zalf Jehu,[l] de
kleinzoon van Nimsi, tot koning
over Israël, en zalf Elisa,* de zoon
van Safat, uit Abel-Mehola, tot
profeet in jouw plaats.[m] **17** Wie
ontkomt aan het zwaard van Ha-
zaël,[n] zal door Jehu worden ge-
dood.[o] En wie ontkomt aan het
zwaard van Jehu, zal door Eli-
sa worden gedood.[p] **18** Er zijn
in Israël nog 7000 personen over[q]
die niet voor Baäl hebben ge-
knield[r] en die hem niet hebben ge-
kust.'[s]

19:2 *Of 'als ik (...) je ziel niet gelijk maak aan de ziel van elk van hen'. **19:3, 4, 10, 14** *Of 'ziel'. **19:4** #Of 'zijn ziel'.

19:16 *Bet.: 'God is redding'.

HFST. 19
a 1Kon 16:29; 1Kon 21:25
b 1Kon 16:31
c 1Kon 18:40
d Ex 2:15; 1Sa 27:1
e Ge 21:31
f Joz 15:21, 28
g Nu 11:15; Job 3:21; Jon 4:3
h Da 10:8-10; Han 12:7
i Ps 34:7; Heb 1:7, 14
j Ex 3:1; Ex 19:18; Mal 4:4
k Heb 11:32, 38
l Ex 20:4, 5; Nu 25:11; Ps 69:9
m De 29:24, 25; Re 2:20; 1Kon 8:9; 2Kon 17:15

2de kolom
a 1Kon 18:4
b 1Kon 19:2; Ro 11:2, 3
c Ex 33:22
d Ps 50:3; Jes 29:6
e 1Sa 14:15; Job 9:6; Ps 68:8; Na 1:5
f De 4:11
g Ex 34:5, 6
h Ex 3:6
i De 31:20; Ps 78:37; Jes 1:4; Jer 22:9
j Ro 11:2, 3
k 2Kon 8:7, 8; Am 1:4
l 2Kon 9:1-3; 2Kon 9:30-33
m 2Kon 2:9, 15
n 2Kon 8:12; 2Kon 10:32; 2Kon 13:3
o 2Kon 9:14, 24; 2Kon 10:6, 7; 2Kon 10:23, 25
p 2Kon 2:23, 24
q Ro 11:4
r Ex 20:5
s Ho 13:2

19 Hij vertrok dus en vond Eli-
sa, de zoon van Safat, terwijl die
aan het ploegen was met 12 paar
stieren vóór zich. Elisa zelf was
bij het 12de paar. Elia ging naar
hem toe en gooide zijn ambtsge-
waad[a] over hem heen. **20** Toen
liet Elisa de stieren in de steek
en rende achter Elia aan. Hij zei:
'Laat me alstublieft afscheid ne-
men van* mijn vader en moe-
der. Dan zal ik u volgen.' Elia
zei tegen hem: 'Ga maar terug, ik
houd je niet tegen.' **21** Hij ging
dus terug en nam een paar stie-
ren en slachtte* ze. Hij kookte
het vlees van de stieren op het
hout van de ploeg en gaf het
aan het volk te eten. Daarna ging
hij Elia volgen en werd zijn die-
naar.[b]

20 Koning Ben-Hadad[c] van Sy-
rië[d] mobiliseerde zijn hele
leger, samen met 32 andere konin-
gen en hun paarden en wagens.
Hij rukte op tegen Samaria,[e] be-
legerde het[f] en voerde er oorlog
tegen. **2** Hij stuurde boodschap-
pers naar de stad om tegen ko-
ning Achab[g] van Israël te zeggen:
'Dit zegt Ben-Hadad: **3** "Uw zil-
ver en goud zijn van mij, en
ook uw beste vrouwen en zonen."'
4 De koning van Israël antwoord-
de: 'Zoals u zegt, mijn heer de ko-
ning: ik ben van u met alles wat
ik bezit.'[h]

5 Later kwamen de bood-
schappers terug en zeiden: 'Dit
zegt Ben-Hadad: "Ik heb u deze
boodschap gestuurd: 'Uw zilver,
uw goud, uw vrouwen en uw zo-
nen moet u mij geven.' **6** Maar
morgen om deze tijd zal ik mijn
dienaren naar u toe sturen, en
zij zullen uw huis en de huizen
van uw dienaren goed doorzoe-
ken. Ze zullen beslag leggen op
al uw waardevolle dingen en ze
meenemen."'

7 Toen riep de koning van Is-
raël alle oudsten van het land en
zei: 'Het zal jullie duidelijk zijn
dat deze man eropuit is ellen-
de te veroorzaken, want hij heeft
mijn vrouwen, zonen, zilver en
goud opgeëist, en ik heb het hem
niet geweigerd.' **8** Toen zeiden
alle oudsten en het hele volk te-
gen hem: 'Luister niet en geef
niet toe.' **9** Dus zei hij tegen de
boodschappers van Ben-Hadad:
'Zeg tegen mijn heer de koning:
"Alles wat u de eerste keer van
uw dienaar hebt geëist, zal ik
doen, maar op deze eis kan ik
niet ingaan."' De boodschappers
vertrokken en brachten het ant-
woord aan Ben-Hadad over.

10 Toen stuurde Ben-Hadad
hem deze boodschap: 'De goden
mogen me zwaar straffen als er
van Samaria genoeg stof over-
blijft om iedereen die me volgt
een handvol te geven!' **11** De
koning van Israël antwoordde:
'Zeg tegen hem: "Wie zijn wapen-
rusting aandoet, moet niet jui-
chen alsof hij die alweer uit kan
doen."'[a] **12** Ben-Hadad en de ko-
ningen waren in hun tenten* aan
het drinken toen hij het ant-
woord te horen kreeg. Onmiddel-
lijk zei hij tegen zijn dienaren:
'Maak je klaar voor de aanval!'
Dus maakten ze zich klaar om de
stad aan te vallen.

13 Maar er kwam een profeet
bij koning Achab[b] van Israël die
zei: 'Dit zegt Jehovah: "Heb je
deze grote menigte gezien? Ik le-
ver ze vandaag nog aan je over, en
dan zul je weten dat ik Jehovah
ben."'[c] **14** Achab vroeg: 'Wie
wordt daarvoor gebruikt?' De pro-
feet antwoordde: 'Dit zegt Jeho-
vah: "De dienaren van de provin-
ciebestuurders."'* Dus vroeg hij:
'Wie zal de aanval openen?' 'U!',
antwoordde de profeet.

HFST. 19
a 2Kon 2:8
b Ex 24:13; 2Kon 2:3; 2Kon 3:11

HFST. 20
c 2Kon 8:7
d 2Sa 8:6; 2Kon 5:2; Jes 9:12
e 2Kon 6:24; 2Kon 17:5
f De 28:52
g 1Kon 16:29
h De 28:15, 48

2de kolom
a Sp 16:18; Sp 27:1; Pr 7:8
b 1Kon 16:29
c Ex 14:18; Ps 37:20

19:20 *Lett.: 'kussen'. **19:21** *Of 'offerde'.

20:12 *Of 'hutten'. **20:14** *Of 'bestuurders van de rechtsgebieden'.

15 Achab telde toen de diena-
ren van de provinciebestuurders,
en het waren er 232. Daarna tel-
de hij alle Israëlitische mannen:
7000. **16** Rond het middaguur
rukten ze uit terwijl Ben-Ha̱dad
zich in de tenten aan het bedrin-
ken was samen met de 32 konin-
gen die hem hielpen. **17** Toen
de dienaren van de provincie-
bestuurders als eersten de stad
uit kwamen, stuurde Ben-Ha̱dad
meteen verkenners uit. Ze be-
richtten hem: ‘Er komen man-
nen Sama̱ria uit.’ **18** Toen zei
hij: ‘Neem ze levend gevangen,
of ze nu vrede of oorlog wil-
len.’ **19** Maar toen de dienaren
van de provinciebestuurders en
de troepen die hen volgden de
stad uit kwamen, **20** sloegen ze
hun tegenstanders neer. De Sy-
riërs sloegen op de vlucht,[a] en
Israël zette de achtervolging in.
Maar koning Ben-Ha̱dad van Sy-
rië wist op een paard te ontko-
men met enkelen van de ruiters.
21 De koning van Israël rukte uit
en versloeg paarden en wagens,
en hij bracht de Syriërs een gro-
te nederlaag* toe.

22 Later verscheen de pro-
feet[b] voor de koning van Israël en
zei: ‘Zorg voor versterkingen en
denk goed na wat u gaat doen,[c]
want aan het begin van het vol-
gende jaar* zal de koning van Sy-
rië u aanvallen.’[d]

23 De dienaren van de koning
van Syrië zeiden tegen hem: ‘Hun
God is een berggod. Daarom heb-
ben ze ons verslagen. Maar als
we op vlak terrein tegen hen
strijden, zullen wij hen verslaan.
24 Doe ook dit: Zet alle konin-
gen af[e] en vervang ze door gou-
verneurs. **25** Breng dan een le-
ger op de been* dat even groot
is als het leger dat u verloren
hebt, met evenveel paarden en
wagens. Laten we op vlak terrein
tegen ze strijden, en we zullen ze
zeker verslaan.’ Hij luisterde dus
naar hun advies en voerde het
uit.

26 Aan het begin van het jaar*
mobiliseerde Ben-Ha̱dad de Sy-
riërs. Hij ging naar A̱fek[a] om te-
gen Israël te strijden. **27** Ook
de Israëlieten werden gemobili-
seerd en bevoorraad, en ze trok-
ken de vijand tegemoet. Toen de
Israëlieten zich tegenover hen
legerden, waren ze als twee klei-
ne geitenkudden, terwijl de Sy-
riërs het hele gebied vulden.[b]
28 Toen verscheen de man van
de ware God voor de koning van
Israël en zei: ‘Dit zegt Jehovah:
“De Syriërs hebben gezegd: ‘Je-
hovah is een God van de bergen,
hij is geen God van de vlakten.’
Daarom zal ik deze grote menig-
te aan je overleveren,[c] en jullie
zullen zeker weten dat ik Jeho-
vah ben.”’[d]

29 Ze bleven zeven dagen te-
genover elkaar gelegerd, en op de
zevende dag barstte de strijd los.
De Israëlieten doodden op één
dag 100.000 man voetvolk van de
Syriërs. **30** De rest vluchtte de
stad A̱fek[e] in. Maar de muur viel
op 27.000 van de overgebleven
mannen. Ook Ben-Ha̱dad vluchtte
de stad in, en hij verborg zich in
een binnenkamer.

31 Zijn dienaren zeiden tegen
hem: ‘We hebben gehoord dat de
koningen van het huis van Israël
genade tonen.* Laat ons alstu-
blieft met een zak om onze heu-
pen en een touw om onze nek#
naar de koning van Israël gaan.
Misschien zal hij uw leven△ spa-
ren.’[f] **32** Ze gingen dus met een
zak om hun heupen en een touw
om hun nek naar de koning

HFST. 20
a Le 26:8; De 28:7
b 1Kon 20:13
c Sp 20:18
d 2Sa 11:1
e 1Kon 20:1, 16

2de kolom
a 2Kon 13:17
b Re 6:5, 6; 1Sa 13:5; 2Kr 32:7
c De 32:26, 27; Ez 20:9; Ez 36:22
d Ex 6:7; Ex 7:5; Ps 83:18; Ez 6:14; Ez 39:7
e 1Kon 20:26
f Jon 3:8, 9

20:21 * Of ‘slachting’. **20:22** * D.w.z. de volgende lente. **20:25** * Lett.: ‘tel een leger’.

20:26 * D.w.z. in de lente. **20:31** * Of ‘koningen van loyale liefde zijn’. # Lett.: ‘op het hoofd’. △ Of ‘ziel’.

van Israël en zeiden: ‘Uw dienaar Ben-Hadad zegt: “Laat me* alstublieft in leven.”’ Hij antwoordde: ‘Leeft hij nog? Hij is mijn broeder.’ **33** De mannen zagen dat als een goed teken en geloofden hem meteen op zijn woord. Dus zeiden ze: ‘Ben-Hadad is uw broeder.’ Toen zei hij: ‘Ga hem halen.’ Daarna ging Ben-Hadad naar hem toe, en hij liet hem op zijn wagen klimmen.

34 Ben-Hadad zei tegen hem: ‘De steden die mijn vader van uw vader heeft afgenomen, zal ik teruggeven. En u mag eigen markten openen* in Damaskus, zoals mijn vader in Samaria heeft gedaan.’

Achab antwoordde: ‘Op basis van die overeenkomst# zal ik u laten gaan.’

Zo sloot hij een overeenkomst met hem en liet hem gaan.

35 In opdracht van* Jehovah zei een van de profetenzonen#[a] tegen een vriend: ‘Sla mij alsjeblieft.’ Maar de man weigerde hem te slaan. **36** Daarom zei hij tegen hem: ‘Omdat je niet hebt geluisterd naar de stem van Jehovah, zal een leeuw je doden zodra je hier weggaat.’ Toen hij was vertrokken, kwam er een leeuw op hem af die hem doodde.

37 Hij trof een andere man en zei: ‘Sla mij alsjeblieft.’ De man sloeg hem dus, waardoor hij gewond raakte.

38 Toen ging de profeet langs de weg staan om op de koning te wachten, en hij maakte zich onherkenbaar met verband over zijn ogen. **39** Toen de koning voorbijkwam, riep hij naar de koning: ‘Uw dienaar bevond zich midden in de strijd toen iemand een man bij me kwam brengen en zei: “Bewaak deze man. Als hij ontsnapt, zal jouw leven* in de plaats komen van zijn leven,*[a] of anders moet je een talent# zilver betalen.” **40** En terwijl uw dienaar bezig was, was de man opeens verdwenen.’ De koning van Israël zei tegen hem: ‘Dat is dan je vonnis. Je hebt het zelf geveld.’ **41** Toen deed hij vlug het verband van zijn ogen, en de koning van Israël zag dat hij een van de profeten was.[b] **42** De profeet zei tegen hem: ‘Dit zegt Jehovah: “Omdat je de man hebt laten ontsnappen van wie ik had gezegd dat hij vernietigd moest worden,[c] moet jouw leven* in de plaats komen van zijn leven,*[d] en jouw volk in de plaats van zijn volk.”’[e] **43** Boos en teleurgesteld ging de koning van Israël terug naar zijn huis in Samaria.[f]

21 Hierna gebeurde het volgende. De Jizreëliet Naboth had een wijngaard die in Jizreël[g] lag, naast het paleis van Achab, de koning van Samaria. **2** Achab zei tegen Naboth: ‘Geef me je wijngaard zodat ik die kan gebruiken als moestuin, want hij ligt dicht bij mijn huis. Dan geef ik je er een betere wijngaard voor in de plaats. Of, als je dat liever hebt, geef ik je de waarde ervan in geld.’ **3** Maar Naboth zei tegen Achab: ‘Het is vanuit Jehovah’s standpunt bezien ondenkbaar dat ik u het erfdeel van mijn voorouders geef.’[h] **4** Achab ging naar huis, boos en teleurgesteld over het antwoord van de Jizreëliet Naboth, die had gezegd: ‘Ik zal u het erfdeel van mijn voorouders niet geven.’ Toen ging hij

HFST. 20
a 2Kon 2:3

2de kolom
a 2Kon 10:24, Han 12:19, Han 16:27
b 1Kon 20:35
c Le 27:29, 1Sa 15:9, Jer 48:10
d 1Kon 22:31, 35, 2Kr 18:33
e 2Kon 6:24, 2Kon 8:12, 2Kr 18:16
f 1Kon 16:29

HFST. 21
g Joz 19:17, 18
h Le 25:23, Nu 36:7

20:32 *Of ‘mijn ziel’. **20:34** *Of ‘straten toewijzen’. #Of ‘dat verbond’. **20:35** *Lett.: ‘door het woord van’. #‘De profetenzonen’ lijkt te slaan op een school voor profeten of op een profetengemeenschap.

20:39, 42 *Of ‘ziel’. **20:39** #Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

op zijn bed liggen met zijn gezicht
naar de muur, en hij wilde niet
eten.

5 Zijn vrouw Izebel[a] kwam bij
hem en vroeg: ‘Waarom ben je*
zo somber en wil je niet eten?’
6 Hij antwoordde: ‘Omdat ik te-
gen de Jizreëliet Naboth heb ge-
zegd: “Geef me je wijngaard voor
geld. Of, als je dat liever hebt,
geef ik je er een andere wijn-
gaard voor in de plaats.” Maar hij
zei: “Ik zal u mijn wijngaard niet
geven.”’ **7** Zijn vrouw Izebel zei
tegen hem: ‘Jij bent toch de ko-
ning van Israël? Sta op, eet iets
en maak je geen zorgen.* Ik zal
je de wijngaard van de Jizreë-
liet Naboth geven.’[b] **8** Ze schreef
dus brieven in naam van Achab
en verzegelde die met zijn zegel.[c]
Ze stuurde de brieven naar de
oudsten[d] en de vooraanstaande
personen in de stad van Naboth.
9 Ze schreef in de brieven: ‘Kon-
dig een vasten af, en laat Naboth
vóór het volk zitten. **10** Laat
twee slechte mannen tegenover
hem zitten en tegen hem getui-
gen:[e] “Jij hebt God en de koning
vervloekt!”[f] Breng hem dan naar
buiten en stenig hem.’[g]

11 De mannen van zijn stad,
de oudsten en de vooraanstaan-
de personen die in zijn stad
woonden, deden precies wat in
de brieven stond die Izebel had
gestuurd. **12** Ze kondigden een
vasten af en lieten Naboth vóór
het volk zitten. **13** Toen gingen
er twee slechte mannen tegen-
over hem zitten. Ze begonnen
waar het volk bij was tegen Na-
both te getuigen: ‘Naboth heeft
God en de koning vervloekt!’[h] Ze
brachten hem daarna naar de bui-
tenwijken van de stad en stenig-
den hem.[i] **14** Toen stuurden ze
Izebel de boodschap: ‘Naboth is
gestenigd, hij is dood.’[j]

15 Zodra Izebel hoorde dat
Naboth was gestenigd, zei ze te-
gen Achab: ‘Sta op, neem de
wijngaard van de Jizreëliet[a] Na-
both in bezit, die hij je niet voor
geld wilde geven. Naboth leeft
namelijk niet meer. Hij is dood.’
16 Toen Achab hoorde dat Na-
both dood was, stond hij met-
een op en ging naar de wijngaard
van de Jizreëliet Naboth om die
in bezit te nemen.

17 Maar Jehovah’s woord
kwam tot de Tisbiet Elia[b] en
luidde: **18** ‘Sta op en ga naar
Achab, de koning van Israël, die
in Samaria is.[c] Hij is in de wijn-
gaard van Naboth. Daar is hij
naartoe gegaan om die in bezit te
nemen. **19** Je moet tegen hem
zeggen: “Dit zegt Jehovah: ‘Heb
je een man vermoord[d] en je zijn
bezit toegeëigend?’”*[e] Zeg daar-
na tegen hem: “Dit zegt Jehovah:
‘Op de plaats waar de honden het
bloed van Naboth hebben opge-
likt, zullen de honden jouw bloed
oplikken.’”’[f]

20 Achab zei tegen Elia: ‘Mijn
vijand heeft me dus gevonden!’[g]
Hij antwoordde: ‘Ik heb je gevon-
den. God zegt: “Omdat je vastbe-
sloten bent* te doen wat slecht is
in Jehovah’s ogen,[h] **21** breng ik
ellende over je. Ik zal je helemaal
wegvagen en in Israël alle man-
nen* van je familie uitroeien,[i] van
hoog tot laag.[j] **22** Ik zal je huis
maken als het huis van Jerobeam,[k]
de zoon van Nebat, en als het huis
van Baësa,[l] de zoon van Ahia, om-
dat je mijn woede hebt opgewekt
en Israël tot zonde hebt aange-
zet.” **23** En over Izebel heeft Je-
hovah gezegd: “De honden zullen
Izebel opeten op het stuk land van

HFST. 21
- a 1Kon 16:31, 1Kon 18:4, 1Kon 19:2, 1Kon 21:25
- b Mi 2:1, Mi 7:3
- c Ne 9:38, Es 8:8
- d De 16:18
- e Ex 20:16, De 17:6
- f Ex 22:28
- g Le 24:16, Jo 10:33
- h Am 5:12, Hab 1:4
- i 2Kon 9:25, 26, Pr 4:1
- j Pr 5:8, Pr 8:14, Hab 1:13

2de kolom
- a 1Kon 21:7
- b 1Kon 17:1
- c 1Kon 16:29
- d Ge 4:8, 10
- e De 5:21, Hab 2:9
- f 1Kon 22:37, 38, 2Kon 9:25, 26
- g 1Kon 18:17, Am 5:10
- h 1Kon 16:30
- i 2Kon 10:7, 17
- j 2Kon 9:7-9
- k 1Kon 15:25-29
- l 1Kon 16:3, 11

21:5 *Lett.: ‘is je geest’. **21:7** *Lett.: ‘en laat je hart vrolijk zijn’.

21:19 *Lett.: ‘in bezit genomen’. **21:20** *Lett.: ‘je je verkocht hebt’. **21:21** *Lett.: ‘iedereen die tegen een muur plast’. In het Hebreeuws een uiting van minachting waarmee op mannen werd gedoeld.

Jizreeël.[a] **24** Iedereen uit Achabs
familie die in de stad sterft, zal
door de honden opgegeten wor-
den, en iedereen die op het veld
sterft, zal door de vogels van de
hemel opgegeten worden.[b] **25** Er
is inderdaad nooit iemand als
Achab geweest,[c] die zo vastbeslo-
ten was* te doen wat slecht was in
Jehovah's ogen, opgestookt door
zijn vrouw Izebel.[d] **26** Hij heeft
zich afschuwelijk gedragen door
de walgelijke afgoden* te aanbid-
den, zoals de Amorieten hadden
gedaan, die Jehovah voor de Israë-
lieten had verdreven."'[e]

27 Zodra Achab die woorden
hoorde, scheurde hij zijn kleren
en deed een zak aan. Hij ging
vasten, sliep met de zak aan en
liep moedeloos rond. **28** Toen
kwam Jehovah's woord tot de
Tisbiet Elia: **29** 'Heb je gezien
hoe Achab zich wegens mij heeft
vernederd?[f] Omdat hij zich voor
mij heeft vernederd, zal ik de el-
lende niet tijdens zijn leven bren-
gen. Tijdens het leven van zijn
zoon zal ik de ellende over zijn
huis brengen.'[g]

22 Drie jaar lang was er geen
oorlog tussen Syrië en Is-
raël. **2** In het derde jaar ging ko-
ning Josafat[h] van Juda naar de
koning van Israël.[i] **3** Toen zei
de koning van Israël tegen zijn
dienaren: 'Weten jullie wel dat
Ramoth-Gilead[j] van ons is? En
toch aarzelen we om het te her-
overen op de koning van Syrië.'
4 Vervolgens zei hij tegen Josa-
fat: 'Wil je met mij ten strij-
de trekken tegen Ramoth-Gilead?'
Josafat antwoordde de koning
van Israël: 'Jij en ik zijn één. Mijn
volk is jouw volk. Mijn paarden
zijn jouw paarden.'[k]

5 Maar Josafat zei tegen de
koning van Israël: 'Vraag alsje-
blieft eerst[a] naar het woord van
Jehovah.'[b] **6** De koning van Is-
raël verzamelde dus de profeten,
ongeveer 400 man, en zei tegen
hen: 'Zal ik Ramoth-Gilead aan-
vallen, of moet ik ervan afzien?'
Ze zeiden: 'Ga, en Jehovah zal
het in handen van de koning ge-
ven.'

7 Josafat zei toen: 'Is hier
niet een profeet van Jehovah?
Laten we ook via hem navraag
doen.'[c] **8** De koning van Israël
zei tegen Josafat: 'Er is nog één
man die ons kan helpen Jeho-
vah te raadplegen.[d] Maar ik haat
hem,[e] want hij profeteert nooit
goede dingen over mij, maar al-
leen slechte.[f] Het is Michaja, de
zoon van Jimla.' Maar Josafat
zei: 'De koning hoort zoiets niet
te zeggen.'

9 De koning van Israël riep
toen een hofbeambte en zei: 'Haal
snel Michaja, de zoon van Jimla.'[g]
10 De koning van Israël en Josa-
fat, de koning van Juda, zaten al-
lebei in hun koninklijke gewaad op
hun troon, op de dorsvloer bij de
ingang van de poort van Samaria.
Vóór hen stonden alle profeten te
profeteren.[h] **11** Toen maakte Ze-
dekia, de zoon van Kenaäna, ijze-
ren hoorns voor zichzelf en zei:
'Dit zegt Jehovah: "Hiermee zul
je de Syriërs doorboren* tot je ze
hebt uitgeroeid."' **12** Alle ande-
re profeten profeteerden hetzelf-
de en zeiden: 'Ga naar Ramoth-
Gilead en je zult succes hebben.
Jehovah zal het in handen van de
koning geven.'

13 De boodschapper die Mi-
chaja ging halen, zei tegen hem:
'Luister, de profeten hebben alle-
maal een positief advies voor de
koning. Laat uw uitspraak alstu-
blieft als die van hen zijn en geef
een positief advies.'[i] **14** Maar

21:25 *Lett.: 'zichzelf verkocht had'. **21:26** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

22:11 *Of 'stoten'.

HFST. 21
a 2Kon 9:10, 35
b 1Kon 14:11; 1Kon 16:4
c 1Kon 16:30
d 1Kon 16:31; 2Kr 22:2, 3; Opb 2:20
e Ex 23:28; De 9:5
f Ps 78:34
g 2Kon 9:25, 26; 2Kon 10:7, 11

HFST. 22
h 1Kon 15:24
i 2Kr 18:2, 3
j Joz 20:8, 9; 1Kon 4:7, 13
k 2Kon 3:7; 2Kr 19:2

2de kolom
a Nu 27:21
b 2Kr 18:4, 5
c 2Kon 3:11; 2Kr 18:6, 7
d 1Kon 18:4
e 1Kon 21:20; 2Kr 36:16
f Jes 30:9, 10; Jer 38:4
g 2Kr 18:8-11
h Ez 13:2, 3
i 2Kr 18:12-16

Michaja zei: ‘Zo zeker als Jeho-
vah leeft, ik zeg alleen wat Je-
hovah me opdraagt.’ **15** Toen
kwam hij bij de koning, en de ko-
ning vroeg hem: ‘Michaja, zullen
we Ramoth-Gilead aanvallen, of
moeten we ervan afzien?’ Meteen
antwoordde hij: ‘Ga, en je zult
succes hebben. Jehovah zal het
in handen van de koning geven.’
16 Toen zei de koning tegen
hem: ‘Hoe vaak moet ik je laten
zweren dat je in de naam van Je-
hovah alleen de waarheid tegen
me zegt?’ **17** Daarop zei hij: ‘Ik
zie alle Israëlieten verspreid over
de bergen,[a] als schapen die geen
herder hebben. Jehovah zei: “Ze
hebben geen meester. Laat elk
van hen in vrede naar zijn huis
teruggaan.”’

18 Toen zei de koning van Is-
raël tegen Josafat: ‘Heb ik je niet
gezegd: “Hij zal over mij geen
goede dingen profeteren maar
alleen slechte”?’[b]

19 Michaja zei verder: ‘Hoor
daarom het woord van Jehovah:
Ik zag Jehovah op zijn troon zit-
ten[c] en het hele hemelse leger
stond rechts en links van hem.[d]
20 Jehovah vroeg toen: “Wie zal
Achab misleiden, zodat hij uit-
rukt en bij Ramoth-Gilead sneu-
velt?” En de een zei dit en de an-
der dat. **21** Toen kwam er een
geest*[e] naar voren, die voor Jeho-
vah ging staan en zei: “Ik zal hem
misleiden.” Jehovah vroeg hem:
“Hoe ga je dat doen?” **22** Hij ant-
woordde: “Ik zal eropuit gaan en
een bedrieglijke geest worden in
de mond van al zijn profeten.”[f]
Daarop zei hij: “Jij zult hem mis-
leiden, en het zal je zeker lukken.
Vertrek en doe het zo.” **23** Je-
hovah heeft dus een bedrieglijke
geest in de mond gelegd van al
deze profeten van jou.[g] Maar Je-
hovah heeft ellende voor je aan-
gekondigd.’[h]

22:21 *Of ‘engel’.

24 Zedekia, de zoon van Ke-
naäna, kwam toen op Michaja af,
sloeg hem op de wang en zei: ‘Wil
je soms beweren dat de geest
van Jehovah van mij is wegge-
gaan* en nu met jou spreekt?’[a]
25 Michaja antwoordde: ‘Dat zul
je wel merken op de dag dat je
de binnenste ruimte in gaat om
je te verbergen.’ **26** Toen zei de
koning van Israël: ‘Neem Michaja
en lever hem uit aan Amon, het
hoofd van de stad, en aan Joas,
de zoon van de koning. **27** Zeg
tegen hen: “Dit zegt de koning:
‘Zet deze man in de gevangenis[b]
en geef hem een verlaagd rant-
soen van brood en water tot ik in
vrede terugkom.’”’ **28** Maar Mi-
chaja zei: ‘Als je echt in vrede te-
rugkomt, dan heeft Jehovah niet
met mij gesproken.’[c] Hij voeg-
de eraan toe: ‘Luister, alle vol-
ken.’

29 De koning van Israël en Jo-
safat, de koning van Juda, ruk-
ten vervolgens op naar Ramoth-
Gilead.[d] **30** De koning van Israël
zei tegen Josafat: ‘Ik zal vermomd
de strijd ingaan, maar jij moet je
koninklijke gewaad aandoen.’ De
koning van Israël vermomde zich[e]
dus en trok ten strijde. **31** De
koning van Syrië had de 32 bevel-
hebbers van zijn strijdwagens[f] ge-
boden: ‘Vecht alleen tegen de ko-
ning van Israël en tegen niemand
anders, klein of groot.’ **32** Zodra
de bevelhebbers van de wagens
Josafat zagen, zeiden ze bij zich-
zelf: ‘Dat moet de koning van Is-
raël zijn.’ Dus gingen ze op hem
af om tegen hem te vechten. Jo-
safat begon om hulp te roepen.
33 Toen de bevelhebbers van de
wagens zagen dat het niet de ko-
ning van Israël was, gaven ze met-
een de achtervolging op.

34 Intussen richtte een man
op goed geluk* zijn boog en hij

22:24 *Lett.: ‘waar is de geest van Jehovah van mij weggegaan’. **22:34** *Of ‘in zijn onschuld’.

HFST. 22
a De 28:15, 25
b 2Kr 18:17
c Jes 6:1; Ez 1:26
d 2Kr 18:18-22; Job 1:6; Da 7:9, 10; Mt 18:10; Opb 5:11
e Ps 104:4; Heb 1:7, 14
f 1Kon 22:6
g Ez 14:9
h 1Kon 20:42

2de kolom
a 2Kr 18:23-27
b Heb 11:32, 36
c Nu 16:28, 29
d 2Kr 18:28-32
e 2Kr 35:22
f 1Kon 20:1

trof de koning van Israël tus-
sen twee delen van zijn wapen-
rusting. De koning zei daarom te-
gen zijn wagenmenner: ‘Keer om
en haal me uit de strijd,* want ik
ben zwaargewond.’[a] **35** De strijd
ging die hele dag door, en de ko-
ning moest voor het oog van
de Syriërs in de wagen overeind
worden gehouden. Het bloed van
de wond stroomde in de wagen-
bak. Tegen de avond stierf hij.[b]
36 Bij zonsondergang klonk er
een kreet door het kamp: ‘Ieder-
een naar zijn stad! Iedereen naar
zijn land!’[c] **37** Zo stierf de ko-
ning. Hij werd naar Samaria ge-
bracht, en ze begroeven hem
daar. **38** Toen ze de strijdwagen
afspoelden bij de vijver van Sama-
ria, likten de honden zijn bloed op
en namen de prostituees daar een
bad,* overeenkomstig het woord
van Jehovah.[d]

39 De rest van de geschiede-
nis van Achab, alles wat hij heeft
gedaan, het ivoren[e] huis* dat hij
heeft gebouwd en alle steden
die hij heeft gebouwd, is opge-
schreven in het boek met histori-
sche verslagen van de koningen
van Israël. **40** Toen ging Achab
rusten bij zijn voorvaders.[f] Zijn
zoon Ahazia[g] volgde hem als ko-
ning op.

41 Josafat,[h] de zoon van Asa,
was koning over Juda gewor-
den in het vierde jaar van ko-
ning Achab van Israël. **42** Josa-
fat was 35 jaar toen hij koning
werd, en hij regeerde 25 jaar in
Jeruzalem. Zijn moeder was Azu-
ba, de dochter van Silhi. **43** Hij
bleef dezelfde weg volgen als zijn
vader Asa.[i] Hij week er niet van
af en deed wat goed was in
Jehovah’s ogen.[j] Maar de offer-
hoogten werden niet verwijderd.
Het volk bleef op de offerhoogten
slachtoffers brengen en offerrook
maken.[a] **44** Met de koning van
Israël bewaarde Josafat de vre-
de.[b] **45** De rest van de geschie-
denis van Josafat, zijn machti-
ge daden en de oorlogen die hij
heeft gevoerd, is opgeschreven in
het boek met historische versla-
gen van de koningen van Juda.
46 Ook joeg hij de rest van de
tempelprostitués[c] die in de tijd
van zijn vader Asa waren overge-
bleven,[d] het land uit.

47 Er was in die tijd geen ko-
ning in Edom.[e] Een gouverneur
regeerde over het land.[f]

48 Josafat bouwde ook Tar-
sisschepen* om in Ofir goud te
halen,[g] maar de schepen zijn
nooit gegaan omdat ze bij Ezeon-
Geber vergingen.[h] **49** In die tijd
zei Ahazia, de zoon van Achab,
tegen Josafat: ‘Laat mijn diena-
ren met jouw dienaren meegaan
op de schepen.’ Maar Josafat
weigerde dat.

50 Toen ging Josafat rusten
bij zijn voorvaders[i] en hij werd
begraven bij zijn voorvaders in
de Stad van David, zijn voorva-
der. Zijn zoon Joram[j] volgde hem
als koning op.

51 Ahazia,[k] de zoon van Achab,
werd in Samaria koning over Is-
raël in het 17de jaar van koning
Josafat van Juda. Hij regeer-
de twee jaar over Israël. **52** Hij
bleef doen wat slecht was in
Jehovah’s ogen en bleef dezelf-
de weg volgen als zijn vader[l] en
moeder[m] en als Jerobeam, de
zoon van Nebat, die Israël tot
zonde had aangezet.[n] **53** Hij
bleef Baäl vereren[o] en zich voor
hem neerbuigen en bleef Jeho-
vah, de God van Israël, tergen,[p]
net zoals zijn vader had ge-
daan.

22:34 *Lett.: ‘het kamp’. **22:38** *Of mogelijk ‘waar de prostituees gewoonlijk een bad namen, likten de honden zijn bloed op’. **22:39** *Of ‘paleis’.

22:48 *Zie Woordenlijst.

HFST. 22

a 2Kr 18:33, 34
b 1Kon 20:42
c 1Kon 22:17
d 1Kon 21:18, 19
e 1Kon 10:22, Ez 27:15
f 1Kon 16:28
g 2Kon 1:2, 2Kr 20:35
h 1Kr 3:10, 2Kr 17:1, 2Kr 20:31, Mt 1:8
i 1Kon 15:11, 2Kr 14:11, 2Kr 15:8
j 2Kr 17:3

2de kolom

a De 12:14, 1Kon 14:23, 1Kon 15:14
b 2Kr 18:1, 2Kr 19:2
c De 23:17, 18, 1Kon 14:24
d 1Kon 15:11, 12
e Ge 36:1, 9
f 2Sa 8:14, 2Kon 8:20-22, Ps 108:9
g 1Kon 10:22
h 1Kon 9:26, 2Kr 20:35-37
i 1Kon 2:10
j 2Kon 8:16, 2Kr 21:1, 5
k 2Kon 1:2
l 1Kon 16:30
m 1Kon 21:25
n 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33
o 1Kon 16:31, 32, 2Kon 1:2
p Ex 20:3, Ex 34:14

HET TWEEDE BOEK
KONINGEN

INHOUD

1 Na de dood van Achab kwam
Moab[a] tegen Israël in op-
stand.
2 Op een gegeven moment viel
Ahazia door het traliewerk van
zijn dakvertrek in Samaria, en hij
raakte gewond. Hij stuurde daar-
om boodschappers op weg en zei
tegen ze: ‘Ga Baäl-Zebub, de god
van Ekron,[b] raadplegen en vraag
of ik van deze verwondingen
zal herstellen.’[c] **3** Maar de engel
van Jehovah zei tegen de Tisbiet
Elia:*[d] ‘Ga de boodschappers van
de koning van Samaria tegemoet
en zeg tegen ze: “Jullie gaan Baäl-
Zebub, de god van Ekron, raad-
plegen alsof er geen God in Is-
raël is.[e] **4** Daarom zegt Jehovah:
‘Je zult niet meer opstaan van het
bed waar je nu op ligt, maar je
zult zeker sterven.’”’ Daarna ver-
trok Elia.
5 Toen de boodschappers bij
de koning terugkwamen, zei hij
meteen tegen ze: ‘Waarom zijn
jullie al terug?’ **6** Ze antwoord-
den: ‘Er kwam ons een man te-
gemoet die tegen ons zei: “Ga
terug naar de koning die jul-
lie heeft gestuurd en zeg tegen
hem: ‘Dit zegt Jehovah: “Je laat
Baäl-Zebub, de god van Ekron,
raadplegen alsof er geen God
in Israël is. Daarom zul je niet
meer opstaan van het bed waar
je nu op ligt, maar je zult zeker
sterven.”’”’[a] **7** Daarop vroeg hij:
‘Hoe zag de man eruit die jullie
tegemoetkwam en dat tegen jul-
lie zei?’ **8** Ze zeiden tegen hem:
‘Het was een man met een haren
mantel[b] en een leren gordel om
zijn middel.’[c] Meteen zei hij: ‘Het
was de Tisbiet Elia.’
9 De koning stuurde daarna
een aanvoerder van 50 soldaten
met zijn mannen naar hem toe.
Hij trof Elia terwijl die op de
top van de berg zat. Hij zei te-
gen hem: ‘Man van de ware God,[d]
de koning zegt: “Kom naar bene-
den.”’ **10** Maar Elia antwoord-
de de aanvoerder: ‘Als ik een
man van God ben, laat er dan
vuur uit de hemel komen[e] en
jou en je 50 mannen verteren.’
Toen kwam er vuur uit de hemel
dat hem en zijn 50 mannen ver-
teerde.
11 De koning stuurde nog een
aanvoerder van 50 soldaten met

HFST. 1
a Ge 19:36, 37; 2Sa 8:2; Ps 60:8
b Joz 13:2, 3; 1Sa 5:10
c 2Kon 1:16
d 1Kon 17:1; 1Kon 18:36
e Jes 8:19; Jer 2:11

2de kolom
a 1Kr 10:13, 14
b 1Kon 19:19; Za 13:4; Heb 11:32, 37
c Mt 3:4
d De 33:1
e Nu 11:1; Nu 16:35; Lu 9:54; Ju 7

1:3 *Bet.: ‘mijn God is Jehovah’.

zijn mannen naar hem toe. Hij
zei tegen hem: ‘Man van de ware
God, dit zegt de koning: “Kom
snel naar beneden.”’ **12** Maar
Elia antwoordde: ‘Als ik een man
van de ware God ben, laat er dan
vuur uit de hemel komen en jou
en je 50 mannen verteren.’ Toen
kwam er vuur van God uit de he-
mel dat hem en zijn 50 mannen
verteerde.

13 Vervolgens stuurde de ko-
ning een derde aanvoerder van
50 soldaten met zijn mannen.
Maar toen de derde aanvoerder
bij Elia kwam, knielde hij voor
hem neer en smeekte: ‘Man van
de ware God, laat mijn leven*
en het leven# van deze 50 die-
naren van u alstublieft kostbaar
zijn in uw ogen. **14** Vuur uit de
hemel heeft de twee vorige aan-
voerders en hun groepen van 50
verteerd, maar laat mijn leven*
kostbaar zijn in uw ogen.’

15 Toen zei de engel van Je-
hovah tegen Elia: ‘Ga met hem
mee. Wees niet bang voor hem.’
Hij stond dus op en ging met hem
mee naar de koning. **16** Elia zei
tegen de koning: ‘Dit zegt Jeho-
vah: “Je hebt boodschappers ge-
stuurd om Baäl-Zebub, de god van
Ekron,[a] te raadplegen. Is er soms
geen God in Israël?[b] Waarom heb
je hem niet geraadpleegd? Daar-
om zul je niet meer opstaan van
het bed waar je nu op ligt, maar
je zult zeker sterven.”’ **17** Daar-
na stierf hij, in overeenstemming
met het woord van Jehovah via
Elia. Omdat hij geen zoon had,
volgde Joram*[c] hem als koning
op, in het tweede jaar van ko-
ning Joram[d] van Juda, de zoon
van Josafat.

18 De rest van de geschiede-
nis van Ahazia,[e] wat hij heeft
gedaan, is opgeschreven in het
boek met historische verslagen
van de koningen van Israël.

1:13, 14 *Of ‘ziel’. **1:13** #Of ‘de ziel’.
1:17 *D.w.z. Ahazia’s broer.

HFST. 1
a Joz 13:2, 3
b 2Kon 1:3
c 2Kon 3:1; 2Kon 9:22
d 2Kon 8:16
e 1Kon 22:51

2de kolom

HFST. 2
a 1Kon 17:1
b 2Kon 2:11
c 1Kon 19:16
d 2Kon 4:38
e Ge 28:18, 19; 1Kon 12:28, 29; 2Kon 2:23
f 1Kon 19:16
g Joz 6:26; 1Kon 16:34
h 1Kon 19:19
i Ex 14:21, 22; Joz 3:17; 2Kon 2:13, 14

2 Kort voordat Jehovah Elia[a] in
een storm omhoog zou voe-
ren naar de hemel,*[b] vertrokken
Elia en Elisa[c] uit Gilgal.[d] **2** Elia
zei tegen Elisa: ‘Blijf alsjeblieft
hier, want Jehovah heeft me naar
Bethel gestuurd.’ Maar Elisa zei:
‘Zo zeker als Jehovah leeft en
zo zeker als jij* leeft, ik laat je
niet in de steek.’ Ze gingen dus
naar Bethel.[e] **3** De profetenzo-
nen* in Bethel kwamen toen naar
Elisa en zeiden tegen hem: ‘Weet
je dat Jehovah vandaag je mees-
ter wegneemt zodat hij niet meer
je hoofd is?’[f] Hij antwoordde: ‘Ja,
dat weet ik. Zeg maar niets.’

4 Elia zei tegen hem: ‘Elisa,
blijf alsjeblieft hier, want Jehovah
heeft me naar Jericho gestuurd.’[g]
Maar hij antwoordde: ‘Zo zeker
als Jehovah leeft en zo zeker
als jij* leeft, ik laat je niet in de
steek.’ Zo kwamen ze in Jericho.
5 Toen kwamen de profetenzo-
nen die in Jericho waren naar Eli-
sa toe en zeiden tegen hem: ‘Weet
je dat Jehovah vandaag je mees-
ter wegneemt zodat hij niet meer
je hoofd is?’ Hij antwoordde: ‘Ja,
dat weet ik. Zeg maar niets.’

6 Elia zei tegen hem: ‘Blijf als-
jeblieft hier, want Jehovah heeft
me naar de Jordaan gestuurd.’
Maar hij antwoordde: ‘Zo zeker
als Jehovah leeft en zo zeker als
jij* leeft, ik laat je niet in de
steek.’ Dus gingen ze samen ver-
der. **7** En 50 van de profeten-
zonen volgden hen en bleven op
een afstand staan kijken terwijl
de twee bij de Jordaan stonden.
8 Toen nam Elia zijn ambtsge-
waad,[h] rolde het op en sloeg er-
mee op het water. Het water ver-
deelde zich naar links en naar
rechts, zodat de twee mannen
over droge grond konden over-
steken.[i]

2:1 *Of ‘in de lucht’. **2:2, 4, 6** *Of ‘je ziel’. **2:3** *‘De profetenzonen’ lijkt te slaan op een school voor profeten of op een profetengemeenschap.

9 Zodra ze aan de overkant waren, zei Elia tegen Elisa: ‘Wat kan ik voor je doen voordat ik van je word weggenomen? Vraag het maar.’ Elisa vroeg: ‘Mag ik alsjeblieft een dubbel deel*[a] van je geest hebben?’[b] **10** Hij antwoordde: ‘Je hebt iets moeilijks gevraagd. Als je me ziet op het moment dat ik van je word weggenomen, zul je krijgen wat je vraagt. Maar zie je me niet, dan zul je het niet krijgen.’

11 Terwijl ze al pratend verdergingen, kwam er plotseling een vurige wagen met vurige paarden[c] die hen van elkaar scheidde. En Elia steeg in de storm naar de hemel* op.[d] **12** Terwijl Elisa toekeek, riep hij: ‘Mijn vader, mijn vader! De wagen van Israël en zijn ruiters!’[e] Toen hij hem niet meer kon zien, pakte hij zijn eigen kleren vast en scheurde ze in tweeën.[f] **13** Hij raapte vervolgens het ambtsgewaad[g] van Elia op, dat van hem afgevallen was, en ging terug. Aan de oever van de Jordaan bleef hij staan. **14** Toen sloeg hij met het ambtsgewaad van Elia, dat van hem afgevallen was, op het water en zei: ‘Waar is Jehovah, de God van Elia?’ Toen hij op het water sloeg, verdeelde het zich naar links en naar rechts zodat Elisa kon oversteken.[h]

15 Toen de profetenzonen van Jericho hem op een afstand zagen, zeiden ze: ‘De geest van Elia is op Elisa komen te rusten.’[i] Ze gingen hem tegemoet en bogen diep voor hem. **16** ‘Uw dienaren hebben hier 50 bekwame mannen’, zeiden ze tegen hem. ‘Laat hen alstublieft uw meester gaan zoeken. Misschien heeft de geest* van Jehovah hem opgetild en hem daarna op een van de bergen of in een van de dalen neergezet.’[j] Maar hij zei: ‘Stuur ze niet.’ **17** Toch bleven ze bij hem aandringen tot hij er verlegen van werd. Toen zei hij: ‘Stuur ze maar.’ Ze stuurden de 50 mannen. Die bleven drie dagen zoeken maar vonden hem niet. **18** Toen ze bij Elisa terugkwamen, die in Jericho[a] verbleef, zei hij tegen ze: ‘Ik had toch gezegd dat jullie niet moesten gaan?’

19 Na verloop van tijd zeiden de mannen van de stad tegen Elisa: ‘Zoals mijn meester ziet, is de ligging van de stad goed.[b] Maar het water is slecht en het land is onvruchtbaar.’* **20** Daarop zei hij: ‘Haal een kleine nieuwe schaal voor me en doe er zout in.’ Ze brachten die dus bij hem. **21** Hij ging vervolgens naar de bron van het water, gooide er zout in[c] en zei: ‘Dit zegt Jehovah: “Ik heb dit water gezond gemaakt. Het zal geen dood of onvruchtbaarheid* meer veroorzaken.”’ **22** Tot op de dag van vandaag is het water gezond, zoals Elisa had gezegd.

23 Hij ging vandaaruit naar Bethel. Onderweg kwam er een groep jonge jongens de stad uit. Ze gingen hem uitjouwen[d] en zeiden steeds: ‘Omhoog, kale! Omhoog, kale!’ **24** Uiteindelijk draaide hij zich om, keek ze aan en vervloekte ze in de naam van Jehovah. Toen kwamen er twee berinnen[e] uit het bos die 42 van de kinderen verscheurden.[f] **25** Daarvandaan ging hij verder naar de berg Karmel,[g] en vandaar ging hij terug naar Samaria.

3 Joram,[h] de zoon van Achab, werd in Samaria koning over Israël in het 18de jaar van koning Josafat van Juda. Hij regeerde 12 jaar. **2** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah’s ogen, maar niet zo erg als zijn vader

2:9 *Of ‘twee delen’. **2:11** *Of ‘in de lucht’. **2:16** *Of ‘wind’.

2:19 *Of mogelijk ‘veroorzaakt misgeboorten’. **2:21** *Of mogelijk ‘misgeboorten’.

HFST. 2
a De 21:17
b De 34:9; 1Kon 19:16; Lu 1:17
c 2Kon 6:17; Ps 68:17
d 2Kr 21:5, 12; Jo 3:13
e 2Kon 13:14
f 2Sa 1:11, 12; Job 1:19, 20
g 1Kon 19:19; 2Kon 1:8; Za 13:4; Mt 3:4
h Joz 3:13; 2Kon 2:8
i Nu 11:24, 25; Nu 27:18, 20; 2Kon 2:9
j 1Kon 18:11, 12

2de kolom
a Joz 6:26; 1Kon 16:34
b De 34:1-3
c Ex 15:23-25; 2Kon 4:38-41
d 2Kr 36:15, 16; Lu 10:16
e Sp 17:12
f 2Kon 1:10
g 2Kon 4:25

HFST. 3
h 2Kon 1:17

of zijn moeder. Hij verwijderde
namelijk de heilige zuil van Baäl
die zijn vader had gemaakt.[a]
3 Maar hij hield wel vast aan
de zonden waartoe Jero̱beam, de
zoon van Ne̱bat, Israël had aan-
gezet.[b] Daarmee brak hij niet.

4 Me̱sa, de koning van Moab,
was schapenfokker. Hij betaalde
de koning van Israël als schat-
ting* steeds 100.000 lammeren
en 100.000 ongeschoren rammen.
5 Zodra Achab gestorven was,[c]
kwam de koning van Moab tegen
de koning van Israël in opstand.[d]
6 Daarom rukte koning Joram
die dag vanuit Sama̱ria op, en hij
mobiliseerde heel Israël. **7** Hij
stuurde ook de volgende bood-
schap naar koning Josafat van
Juda: ‘De koning van Moab is te-
gen mij in opstand gekomen. Wil
je met mij tegen Moab ten strij-
de trekken?’ Hij antwoordde: ‘Ik
ga mee.[e] Jij en ik zijn één. Mijn
volk is jouw volk. Mijn paar-
den zijn jouw paarden.’[f] **8** Ver-
volgens vroeg hij: ‘Via welke weg
zullen we gaan?’ Hij antwoordde:
‘Via de weg door de woestijn van
Edom.’

9 De koning van Israël rukte
op met de koning van Juda en de
koning van Edom.[g] Toen ze zeven
dagen onderweg waren — ze had-
den een omweg gemaakt — was
er geen water meer voor het le-
ger en voor het vee dat ze bij
zich hadden. **10** De koning van
Israël zei: ‘Wat een ellende! Jeho-
vah heeft deze drie koningen al-
leen maar bij elkaar gebracht om
ze in handen van Moab te la-
ten vallen!’ **11** Daarop zei Josa-
fat: ‘Is er hier geen profeet van
Jehovah zodat we via hem Jeho-
vah om leiding kunnen vragen?’[h]
Een van de dienaren van de ko-
ning van Israël antwoordde: ‘Eli-
sa,[i] de zoon van Sa̱fat, is hier. Hij
goot altijd water uit over de han-
den van Eli̱a.’*[a] **12** Toen zei Jo-
safat: ‘Hij spreekt het woord van
Jehovah.’ De koning van Israël,
Josafat en de koning van Edom
gingen dus naar hem toe.

13 Elisa zei tegen de koning
van Israël: ‘Wat heb ik met jou
te maken?*[b] Ga naar de profeten
van je vader en naar de profe-
ten van je moeder.’[c] Maar de ko-
ning van Israël zei tegen hem:
‘Nee, want het is Jehovah die deze
drie koningen bij elkaar heeft ge-
bracht om ze in handen van Moab
te laten vallen.’ **14** Toen zei Eli-
sa: ‘Zo zeker als Jehovah leeft
— de God van de legermach-
ten die ik dien* — het is dat ik
respect heb voor koning Josa-
fat[d] van Juda, anders zou ik je
niet eens aankijken of opmerken.[e]
15 Laat nu een harpspeler* ko-
men.’[f] Zodra de harpspeler begon
te spelen, kwam de hand van Je-
hovah[g] op Elisa. **16** Hij zei: ‘Dit
zegt Jehovah: “Graaf overal in dit
dal* greppels. **17** Want dit zegt
Jehovah: ‘Jullie zullen geen wind
en geen regen zien. Toch zal
dit dal vol water lopen,[h] en jul-
lie zullen daarvan drinken — jul-
lie en ook je vee en lastdieren.’”
18 En dat is nog maar een klei-
nigheid in de ogen van Jehovah,[i]
want hij zal ook Moab in jullie
handen geven.[j] **19** Jullie moeten
elke vestingstad[k] en elke belang-
rijke stad verwoesten. Jullie moe-
ten elke goede boom omhakken.
Jullie moeten alle waterbronnen
dichtstoppen en elk goed stuk
land onbruikbaar maken met ste-
nen.’[l]

20 De volgende ochtend kwam
er rond de tijd van het ochtend-
graanoffer[m] ineens water uit de
richting van Edom, en het land
liep vol met water.

HFST. 3
a 1Kon 16:30-33
b 1Kon 12:28-30
c 1Kon 22:37
d 2Sa 8:2
e 2Kr 19:2
f 1Kon 22:3, 4
g 2Sa 8:14
h 1Kon 22:7
i 1Kon 19:16; 2Kon 2:15

2de kolom
a 1Kon 19:19, 21
b 1Sa 2:30; Ez 14:3
c Re 10:14; 1Kon 18:19; 1Kon 22:6
d 2Kr 17:3, 4; 2Kr 19:3, 4
e Sp 15:29
f 1Sa 10:5; 1Kr 25:1
g 1Kon 18:46; Ez 1:3; Han 11:21
h Ps 107:35
i Jer 32:17; Mr 10:27
j De 28:7
k De 3:5
l 2Kon 3:25
m Ex 29:39, 40

3:4 *Zie Woordenlijst.

3:11 *Of ‘hij was Elia’s dienaar’. **3:13** *Lett.: ‘Wat voor mij en voor u?’ **3:14** *Lett.: ‘voor wie ik sta’. **3:15** *Of ‘muzikant’. **3:16** *Of ‘deze wadi’.

21 De Moabieten hoorden dat de koningen gekomen waren om tegen hen te strijden. Daarom riepen ze alle mannen bij elkaar die de wapens konden opnemen,* en ze stelden zich op aan de grens. **22** Toen ze ’s ochtends vroeg opstonden, scheen de zon op het water, en voor de Moabieten aan de andere kant leek het water rood als bloed. **23** Ze zeiden: ‘Dat is bloed! De koningen hebben elkaar vast met het zwaard afgeslacht. Dus op naar de buit,[a] Moab!’ **24** Maar toen ze in het kamp van Israël kwamen, stonden de Israëlieten op en vielen de Moabieten aan. Die sloegen op de vlucht,[b] waarna de Israëlieten hen achternagingen en hen tot in Moab neersloegen. **25** Ze maakten de steden met de grond gelijk, en elke man gooide een steen op elk goed stuk land, waardoor het vol stenen kwam te liggen. Ze stopten elke waterbron dicht[c] en ze hakten elke goede boom om.[d] Uiteindelijk stonden alleen de stenen muren van Kir-Hare̱seth[e] nog overeind, en de slingeraars omsingelden en verwoestten de stad.

26 Toen de koning van Moab zag dat hij de strijd verloren had, probeerde hij met 700 mannen, gewapend met zwaarden, door te breken naar de koning van Edom.[f] Maar het lukte niet. **27** Toen nam hij zijn eerstgeboren zoon, die hem zou opvolgen, en offerde hem als brandoffer[g] op de muur. En er ontstond grote woede tegen de Israëlieten, zodat ze zich terugtrokken en naar hun land teruggingen.

4 Een van de vrouwen van de profetenzonen[h] riep de hulp van Elisa in en zei: ‘Mijn man, uw dienaar, is gestorven. Zoals u weet heeft hij altijd ontzag voor Jehovah gehad.[a] Nu is er een schuldeiser gekomen om mijn twee kinderen als slaven mee te nemen.’ **2** Toen zei Elisa tegen haar: ‘Wat kan ik voor je doen? Vertel me wat je nog in huis hebt.’ Ze antwoordde: ‘Uw dienares heeft niets anders in huis dan een kruik* met olie.’[b] **3** Toen zei hij: ‘Ga naar buiten en vraag al je buren om vaten, lege vaten. Verzamel er zo veel mogelijk. **4** Ga dan weer naar binnen, jij en je zonen, en doe de deur achter je dicht. Vul alle vaten met olie, en zet de volle opzij.’ **5** Daarop ging ze weg.

Toen zij en haar zonen weer thuis waren en de deur hadden dichtgedaan, gaven haar zonen haar de vaten aan terwijl zij de olie overgoot.[c] **6** Toen de vaten vol waren, zei ze tegen een van haar zonen: ‘Breng nog een vat.’[d] Maar hij antwoordde: ‘Er zijn geen vaten meer.’ Toen hield de olie op te stromen.[e] **7** Ze ging het aan de man van de ware God vertellen, en hij zei: ‘Verkoop de olie en betaal je schulden af. Van wat er over is kunnen jij en je zonen leven.’

8 Op een dag ging Elisa naar Su̱nem.[f] Daar woonde een voorname vrouw die erop stond dat hij bij haar zou komen eten.[g] Elke keer als hij daar langskwam, ging hij er eten. **9** De vrouw zei tegen haar man: ‘Ik weet zeker dat de man die steeds langskomt een heilige man van God is. **10** Laten we een kamertje op het dak[h] maken en er voor hem een bed, een tafel, een stoel en een lampenstandaard neerzetten. Als hij dan bij ons is, kan hij daar overnachten.’[i]

11 Toen hij daar op een dag weer kwam, ging hij naar de kamer op het dak om even te liggen. **12** Hij zei tegen zijn bediende

3:21 *Of ‘iedereen die een gordel omdeed’.

4:2 *Of ‘kruik met schenktuit’.

HFST. 3
a Ex 15:9, 10
b Le 26:7
c Ge 26:15; 2Kr 32:4
d 2Kon 3:19
e Jes 16:7
f 2Kon 3:9
g De 12:31; 2Kr 28:1, 3; Ps 106:37, 38

HFST. 4
h 2Kon 2:3, 5

2de kolom
a 1Kon 19:18
b 1Kon 17:9, 12
c Mr 6:41; Mr 8:6-8; Jo 2:7-9
d Mt 14:19
e Joz 5:12; 1Kon 17:14
f Joz 19:17, 18
g Ge 19:1-3; Re 13:15
h Re 3:20; 1Kon 17:19
i Mt 10:41; Ro 12:13; Heb 13:2

Gehazi:[a] ‘Roep de Sunamitische[b] vrouw.’ Hij vroeg haar dus om te komen. **13** Toen zei hij tegen Gehazi: ‘Zeg alsjeblieft tegen haar: “Je hebt zo veel moeite voor ons gedaan.[c] Wat kan er voor jou gedaan worden?[d] Moet ik bij de koning[e] of de legeraanvoerder een goed woord voor je doen?”’ Maar ze antwoordde: ‘Dat is niet nodig, want ik woon bij mijn eigen volk.’ **14** Vervolgens vroeg hij: ‘Wat kan er dan voor haar worden gedaan?’ Gehazi zei: ‘Ze heeft geen zoon[f] en haar man is oud.’ **15** Meteen zei hij: ‘Roep haar.’ Gehazi riep haar en ze ging in de deuropening staan. **16** Toen zei hij: ‘Volgend jaar om deze tijd zul je een zoon in je armen houden.’[g] Ze antwoordde: ‘Nee, mijn meester, man van de ware God! Vertel uw dienares geen leugens.’

17 Maar de vrouw werd zwanger en kreeg precies een jaar later een zoon, zoals Elisa tegen haar had gezegd. **18** Het kind groeide op en ging op een dag naar zijn vader, die bij de oogsters was. **19** Hij zei de hele tijd tegen zijn vader: ‘Mijn hoofd, mijn hoofd!’ Toen zei zijn vader tegen de bediende: ‘Draag hem naar zijn moeder.’ **20** Die droeg hem dus terug naar zijn moeder, en het kind bleef tot de middag op haar schoot zitten. Toen stierf hij.[h] **21** Ze ging naar boven en legde hem op het bed van de man van de ware God.[i] Ze deed de deur achter zich dicht en ging weg. **22** Ze riep haar man en zei: ‘Stuur alsjeblieft een van de bedienden met een ezel naar me toe, zodat ik snel naar de man van de ware God kan gaan. Daarna kom ik weer terug.’ **23** Maar hij zei: ‘Waarom ga je vandaag naar hem toe? Het is geen nieuwemaan[j] en geen sabbat.’ Daarop zei ze: ‘Maak je maar geen zorgen.’ **24** Ze zadelde de ezel en zei tegen haar bediende: ‘Snel! Je hoeft voor mij niet langzamer te gaan, behalve als ik het zeg.’

25 Zo ging ze naar de man van de ware God op de berg Karmel. Zodra de man van de ware God haar in de verte zag aankomen, zei hij tegen zijn bediende Gehazi: ‘Kijk! Daar is de Sunamitische vrouw. **26** Ren alsjeblieft naar haar toe en vraag haar: “Gaat het goed met je? Gaat het goed met je man? Gaat het goed met je kind?”’ Daarop zei ze: ‘Alles gaat goed.’ **27** Toen ze bij de man van de ware God op de berg kwam, greep ze meteen zijn voeten vast.[a] Gehazi wilde haar wegduwen, maar de man van de ware God zei: ‘Laat haar maar, want ze heeft veel verdriet.* Jehovah heeft het voor mij verborgen gehouden en het me niet verteld.’ **28** Toen zei ze: ‘Heb ik mijn heer soms om een zoon gevraagd? Heb ik niet gezegd: “U moet mij geen valse hoop geven”?’[b]

29 Hij zei meteen tegen Gehazi: ‘Bind je kleren op rond je middel,[c] neem mijn staf in je hand en ga. Als je iemand tegenkomt, begroet hem dan niet. En als iemand jou begroet, zeg dan niets terug. Je moet mijn staf op het gezicht van de jongen leggen.’ **30** Daarop zei de moeder van de jongen: ‘Zo zeker als Jehovah leeft en zo zeker als u* leeft, ik ga niet zonder u terug.’[d] Dus stond hij op en ging met haar mee. **31** Gehazi was hun vooruitgegaan en had de staf op het gezicht van de jongen gelegd, maar die gaf geen teken van leven.[e] Hij ging terug naar Elisa en zei tegen hem: ‘De jongen is niet wakker geworden.’

32 Toen Elisa het huis binnenkwam, lag de jongen dood op zijn

HFST. 4
a 2Kon 5:25-27, 2Kon 8:4
b Joz 19:17, 18
c Ro 16:6
d 2Kon 4:1, 2, Heb 6:10
e 2Kon 8:3
f Ge 15:2, Ge 30:1
g Ge 18:10
h 1Kon 17:17
i 2Kon 4:9, 10
j Nu 10:10, Nu 28:11

2de kolom
a Mt 28:9
b 2Kon 4:16
c 1Kon 18:46
d Mt 15:22, 28
e Mt 17:15, 16, Mr 9:17, 18

4:27 * Of ‘want haar ziel is bitter in haar binnenste’. **4:30** * Of ‘uw ziel’.

bed.[a] **33** Hij ging de kamer in,
deed de deur dicht en bad tot
Jehovah.[b] **34** Toen liep hij naar
het bed toe en ging op het
kind liggen, met zijn eigen mond
op de mond van de jongen, zijn
eigen ogen op zijn ogen en zijn
eigen handpalmen op zijn hand-
palmen. Zo bleef hij over hem
uitgestrekt liggen, en het lichaam
van het kind begon warm te wor-
den.[c] **35** Elisa liep in het huis
heen en weer, ging naar het bed
en strekte zich weer over hem
uit. De jongen niesde zeven keer,
waarna hij zijn ogen opendeed.[d]
36 Toen riep Elisa Geha̱zi en zei:
‘Roep de Sunamitische vrouw.’
Hij riep haar dus en ze kwam bij
hem. Toen zei hij: ‘Neem je zoon
mee.’[e] **37** Ze kwam de kamer in,
viel aan zijn voeten en boog diep
voor hem. Daarna tilde ze haar
zoon op en droeg hem de kamer
uit.

38 Elisa ging terug naar Gi̱l-
gal. Er was op dat moment hon-
gersnood in het land.[f] Toen op
een dag de profetenzonen[g] bij
hem zaten, zei hij tegen zijn be-
diende:[h] ‘Zet de grote kookpot
op het vuur en kook een gerecht
voor de profetenzonen.’ **39** Een
van hen ging het veld in om krui-
den te plukken. Hij vond toen een
wilde klimplant en plukte daar-
van wilde pompoenen tot zijn
mantel vol was. Toen hij terug-
kwam, sneed hij ze in stukken
en deed ze in de pot, terwijl hij
niet wist wat het was. **40** Later
schepten ze het voor de mannen
op, maar zodra ze ervan aten,
schreeuwden ze: ‘De dood zit in
de pot, man van de ware God!’ En
ze konden het niet eten. **41** Hij
zei daarom: ‘Haal wat meel.’ Na-
dat hij het in de pot had gedaan,
zei hij: ‘Schep het voor de man-
nen op.’ En er zat niets gevaar-
lijks meer in de pot.[i]

42 Er kwam een man uit Baäl-
Sali̱sa[j] die voor de man van de
ware God 20 gerstebroden[a] mee-
bracht, gemaakt van het eer-
ste graan van de nieuwe oogst,
en ook een zak met vers graan.[b]
Toen zei Elisa: ‘Geef het aan de
mensen, zodat ze wat te eten heb-
ben.’ **43** Maar zijn bediende zei:
‘Hoe kan ik dit aan 100 man voor-
zetten?’[c] Hij antwoordde: ‘Geef
het de mensen te eten, want Je-
hovah zegt: “Ze zullen ervan eten
en zelfs nog wat overhouden.”’[d]
44 Toen zette hij het hun voor.
Ze aten ervan en hielden nog wat
over,[e] in overeenstemming met
het woord van Jehovah.

5 Naa̱man, de legeraanvoerder
van de koning van Syrië, was
een belangrijk man die in hoog
aanzien stond bij zijn heer, want
Jehovah had hem gebruikt om
Syrië de overwinning* te geven.
Hij was een groot strijder, maar
hij was melaats.# **2** Op een van
hun strooptochten hadden de
Syriërs een klein meisje uit het
land Israël gevangengenomen. Ze
werd een dienstmeisje van Naa̱-
mans vrouw. **3** Ze zei tegen haar
meesteres: ‘Was mijn heer maar
bij de profeet[f] in Sama̱ria! Die
zou hem wel van zijn melaats-
heid[g] genezen.’ **4** Hij* ging naar
zijn heer en vertelde hem wat het
meisje uit Israël had gezegd.

5 Toen zei de koning van Sy-
rië: ‘Ga erheen! Ik zal een brief
naar de koning van Israël sturen.’
Naa̱man ging dus op weg en nam
tien talenten* zilver, 6000 goud-
stukken en tien stel kleren mee.
6 Hij bracht de brief naar de
koning van Israël. Daarin stond:
‘Met deze brief stuur ik u mijn
dienaar Naa̱man, zodat u hem
van zijn melaatsheid kunt gene-
zen.’ **7** Zodra de koning van Is-
raël de brief had gelezen, scheur-

HFST. 4
a 2Kon 4:21
b 1Kon 17:19, 20; Jo 11:41; Han 9:40
c 1Kon 17:21, 22; Han 20:9, 10
d 2Kon 8:1, 5
e Heb 11:35
f De 28:23, 24; 2Kon 8:1; Ez 14:13
g 2Kon 2:3, 5
h 2Kon 4:12
i Ex 15:23-25; 2Kon 2:19-21
j 1Sa 9:3, 4

2de kolom
a Jo 6:9
b 1Sa 9:6, 7
c Mt 14:17; Mr 8:4
d Mt 14:20; Mr 8:8
e Lu 9:17; Jo 6:13

HFST. 5
f 1Kon 19:16
g Mt 8:2; Mt 11:5; Lu 4:27

5:1 *Of ‘redding’. #Of ‘had een huidziekte’. Zie Woordenlijst. **5:4** *Mogelijk Naäman. **5:5** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

de hij zijn kleren en zei: ‘Ben ik
soms God? Heb ik macht over
leven en dood?[a] Want hij stuurt
deze man naar me toe en zegt dat
ik hem van zijn melaatsheid moet
genezen! Het is duidelijk dat hij
ruzie met me zoekt.’
8 Maar toen Elisa, de man
van de ware God, hoorde dat
de koning van Israël zijn kleren
had gescheurd, stuurde hij de ko-
ning meteen de volgende bood-
schap: ‘Waarom hebt u uw kleren
gescheurd? Laat hem alstublieft
naar mij toe komen. Dan zal hij
weten dat er een profeet in Israël
is.’[b] **9** Naäman kwam dus met
zijn paarden en zijn strijdwagens
en bleef bij de ingang van het huis
van Elisa staan. **10** Maar Elisa
liet een boodschapper tegen hem
zeggen: ‘Ga u zeven keer[c] in de
Jordaan wassen.[d] Dan zal uw li-
chaam* weer gezond worden, en
u zult rein zijn.’ **11** Dat irriteer-
de Naäman zo dat hij besloot te
vertrekken. Hij zei: ‘Ik had ge-
dacht: “Hij zal naar buiten komen
en hier gaan staan en de naam
van Jehovah, zijn God, aanroe-
pen en zijn hand heen en weer
bewegen over de aangetaste huid
om die te genezen.” **12** Zijn de
rivieren van Damaskus,[e] de Aba-
na en de Parpar, niet beter dan
al het water van Israël? Kan ik
me niet daarin wassen om rein te
worden?’ Hij draaide zich om en
ging woedend weg.
13 Zijn dienaren kwamen naar
hem toe en zeiden: ‘Mijn vader,
als de profeet u iets heel bijzon-
ders had opgedragen, dan zou
u dat toch doen? Dus nu hij al-
leen maar heeft gezegd: “Was u
en word rein”, moet u dat zeker
doen.’ **14** Daarop ging hij naar
de Jordaan en dompelde zich ze-
ven keer onder, in overeenstem-
ming met het woord van de man
van de ware God.[f] Toen werd

5:10, 14 *Lett.: ‘vlees’.

HFST. 5
a De 32:39
b 1Kon 17:24; 1Kon 19:16; 2Kon 3:11, 12; 2Kon 8:4
c Le 14:7; Nu 19:4
d Jo 9:6, 7
e Jes 7:8
f 2Kon 5:10

zijn huid* weer gezond, als de
huid van een kleine jongen,[a] en
hij werd rein.[b]
15 Daarna ging hij terug naar
de man van de ware God,[c] hij en
zijn hele gevolg.* Hij ging voor
hem staan en zei: ‘Nu weet ik
dat er nergens op aarde een God
is behalve in Israël.[d] Neem alstu-
blieft een geschenk# van uw die-
naar aan.’ **16** Maar Elisa zei: ‘Zo
zeker als Jehovah leeft — die ik
dien* — ik neem het niet aan.’[e]
Hoe Naäman ook aandrong, hij
bleef weigeren. **17** Uiteindelijk
zei Naäman: ‘Wees dan zo goed
om mij, uw dienaar, een hoeveel-
heid aarde van dit land te ge-
ven, zo veel als twee muildieren
kunnen dragen. Want ik zal geen
brandoffer of slachtoffer meer
brengen aan andere goden dan
Jehovah. **18** Maar ik hoop dat
Jehovah mij één ding vergeeft:
Als mijn heer het huis* van Rim-
mon binnengaat om zich daar
neer te buigen, steunt hij altijd
op mijn arm. Dan moet ik me in
het huis van Rimmon wel neer-
buigen. Mag Jehovah uw dienaar
alstublieft vergeven als ik me in
het huis van Rimmon neerbuig.’
19 Daarop zei Elisa: ‘Ga in vre-
de.’ Naäman was al een eind on-
derweg, **20** toen Gehazi,[f] de be-
diende van Elisa, de man van de
ware God,[g] bij zichzelf zei: ‘Mijn
meester heeft deze Syriër Naä-
man[h] laten gaan zonder iets aan
te nemen van wat hij had mee-
gebracht. Zo zeker als Jehovah
leeft, ik zal hem achternarennen
om iets van hem te krijgen.’
21 Gehazi ging Naäman dus ach-
terna. Toen Naäman zag dat er
iemand kwam aanrennen, sprong
hij van zijn wagen om hem te-
gemoet te gaan. Hij zei: ‘Is al-
les in orde?’ **22** ‘Ja,’ antwoordde

5:15 *Lett.: ‘kamp’. #Lett.: ‘zegen’. **5:16** *Lett.: ‘voor wie ik sta’. **5:18** *Of ‘de tempel’.

2de kolom
a Job 33:25
b Lu 4:27; Lu 5:13
c Lu 17:15, 16
d Ps 96:4, 5; Jes 43:10
e Mt 10:8
f 2Kon 4:12; 2Kon 8:4
g 1Kon 17:24
h 2Kon 5:1; Lu 4:27

hij, ‘maar mijn meester heeft me
gestuurd met de volgende bood-
schap: “Er zijn net twee jonge
mannen van de profetenzonen uit
het bergland van Efraïm bij me
gekomen. Geef hun alstublieft
een talent zilver en twee stel
kleren.”’[a] **23** Naa̱man zei: ‘Hier,
neem twee talenten.’ Hij bleef
aandringen[b] en stopte twee ta-
lenten zilver in twee zakken, met
twee stel kleren. Hij gaf die aan
twee van zijn bedienden om ze
voor Geha̱zi te dragen.

24 Toen hij bij O̱fel* kwam,
nam hij ze van hen over en leg-
de ze in het huis. Daarna stuur-
de hij de mannen weg. Nadat ze
waren vertrokken, **25** ging hij
naar binnen en meldde zich bij
zijn meester. Elisa zei tegen hem:
‘Waar kom je vandaan, Geha̱-
zi?’ Maar hij zei: ‘Uw dienaar is
nergens heen geweest.’[c] **26** Eli-
sa zei tegen hem: ‘Was ik er in
gedachten* niet bij toen de man
van zijn wagen afkwam en je te-
gemoet ging? Is dit wel de tijd om
zilver aan te nemen of kleren,
olijfbomen, wijngaarden, scha-
pen, runderen, dienaren of diena-
ressen?[d] **27** De melaatsheid van
Naa̱man[e] zal daarom voor eeu-
wig op jou en je afstammelingen
overgaan.’ Meteen ging Geha̱zi
naar buiten, melaats, zo wit als
sneeuw.[f]

6 De profetenzonen[g] zeiden te-
gen Elisa: ‘Zoals u ziet, is de
plaats waar we met u wonen te
klein voor ons. **2** Laten we naar
de Jordaan gaan en daar alle-
maal een boomstam halen om
er een onderkomen te bouwen.’
Hij zei: ‘Ga maar.’ **3** Een van
hen zei: ‘Wilt u alstublieft met
uw dienaren meegaan?’ Hij ant-
woordde: ‘Ik ga mee.’ **4** Hij ging
dus met ze mee naar de Jordaan.
Daar begonnen ze bomen om te
hakken. **5** Terwijl een van hen
een boom omhakte, viel het blad
van zijn bijl in het water. Hij
riep: ‘O nee, meester, ik had
hem geleend!’ **6** De man van de
ware God zei: ‘Waar is het bijl-
blad precies gevallen?’ Hij wees
hem dus de plek aan. Toen sneed
hij een stuk hout af, gooide het
ernaartoe en zorgde ervoor dat
het bijlblad kwam bovendrijven.
7 Hij zei: ‘Haal het eruit.’ Hij
stak dus zijn hand uit en pakte
het.

8 De koning van Syrië voerde
oorlog tegen Israël.[a] Hij overlegde
met zijn dienaren en zei op wel-
ke plaats ze met hem hun kamp
moesten opslaan. **9** Toen stuur-
de de man van de ware God[b] de
volgende boodschap naar de ko-
ning van Israël: ‘Blijf uit de buurt
van die plaats, want daar gaan de
Syriërs naartoe.’ **10** De koning
van Israël stuurde vervolgens een
boodschap naar de plaats waar de
man van de ware God hem voor
gewaarschuwd had. Zo waar-
schuwde Elisa de koning meer-
dere keren, en die bleef er dan
steeds* uit de buurt.[c]

11 Dat maakte de koning* van
Syrië woedend. Hij riep zijn die-
naren bij zich en zei: ‘Zeg me: wie
van ons staat aan de kant van de
koning van Israël?’ **12** Toen zei
een van zijn dienaren: ‘Niemand,
mijn heer de koning. Maar de pro-
feet Elisa in Israël vertelt de ko-
ning van Israël alles wat u in uw
eigen slaapkamer zegt.’[d] **13** Hij
zei: ‘Ga uitzoeken waar hij is, dan
laat ik hem gevangennemen.’ La-
ter werd hem gemeld: ‘Hij is in
Do̱than.’[e] **14** Hij stuurde er on-
middellijk een groot leger met
paarden en strijdwagens naartoe.
Ze kwamen ’s nachts aan en om-
singelden de stad.

5:24 *Een plek in Samaria, mogelijk een heuvel of een vesting. **5:26** *Lett.: ‘mijn hart’.

6:10 *Of ‘meer dan een of twee keer’. **6:11** *Lett.: ‘het hart van de koning’.

HFST. 5
- a 2Kon 5:5
- b 2Kon 5:16
- c Han 5:8, 9
- d Mt 10:8; Lu 12:15; Han 20:33; 1Ti 6:10
- e 2Kon 5:1
- f Ex 4:6; Nu 12:10

HFST. 6
- g 2Kon 2:3, 5; 2Kon 9:1

2de kolom
- a 1Kon 20:1, 34; 1Kon 22:31
- b 1Kon 17:24
- c Mt 2:12
- d Da 2:22, 28
- e Ge 37:16, 17

15 Toen de bediende* van de
man van de ware God vroeg op-
stond en naar buiten ging, zag hij
dat de stad omsingeld was door
een leger met paarden en strijd-
wagens. Meteen zei zijn bediende
tegen hem: ‘Meester! Wat moe-
ten we doen?’ **16** Maar hij zei:
‘Wees niet bang![a] Want er zijn
er meer met ons dan met hen.’[b]
17 Toen bad Elisa: ‘O Jehovah,
open alstublieft zijn ogen, zodat
hij het kan zien.’[c] Onmiddellijk
opende Jehovah de ogen van de
bediende, en hij zag dat er over-
al in het bergland paarden en
strijdwagens van vuur waren,[d]
om Elisa heen.[e]

18 Toen de Syriërs op Elisa
af kwamen, bad hij tot Jehovah:
‘Maak dit volk alstublieft blind.’[f]
Hij maakte ze dus blind, zoals
Elisa had gevraagd. **19** Elisa zei
toen tegen ze: ‘Jullie hebben de
verkeerde weg genomen. Dit is
niet de goede stad. Volg mij, dan
breng ik jullie naar de man die
jullie zoeken.’ Maar hij leidde ze
naar Samaria.[g]

20 Toen ze in Samaria aan-
kwamen, zei Elisa: ‘O Jehovah,
open hun ogen zodat ze kunnen
zien.’ Jehovah opende hun ogen,
en ze zagen dat ze midden in
Samaria waren. **21** Toen de ko-
ning van Israël ze zag, zei hij te-
gen Elisa: ‘Zal ik ze doden, vader,
zal ik ze doden?’ **22** Maar hij
zei: ‘Dood ze niet. U doodt toch
ook niet degenen die u met uw
zwaard en met uw boog gevan-
gengenomen hebt? Geef ze brood
en water zodat ze kunnen eten
en drinken[h] en terug kunnen
gaan naar hun heer.’ **23** Dus liet
hij voor hen een groot feestmaal
klaarmaken. Ze aten en dronken,
waarna hij ze terugstuurde naar
hun heer. En de Syrische ben-
den[i] deden geen invallen meer
om Israël te plunderen.

24 Later mobiliseerde Ben-
Hadad, de koning van Syrië, zijn
hele leger* en hij belegerde Sama-
ria.[a] **25** Er ontstond daardoor in
Samaria grote hongersnood.[b] Ze
belegerden de stad zo lang dat een
ezelskop[c] 80 zilverstukken kost-
te en een kwart kab* duivenmest
5 zilverstukken. **26** Toen de ko-
ning van Israël een keer over de
muur liep, riep een vrouw naar
hem: ‘Help ons, mijn heer de ko-
ning!’ **27** Maar hij zei: ‘Als Jeho-
vah je niet helpt, hoe kan ik je
dan helpen? Is er soms nog iets op
de dorsvloer of in de wijn- of olie-
pers?’ **28** Daarna vroeg de ko-
ning haar: ‘Maar wat is er eigen-
lijk aan de hand?’ Ze antwoordde:
‘Deze vrouw zei tegen me: “Geef
mij je zoon, dan eten we hem
vandaag op. Morgen eten we mijn
zoon op.”[d] **29** Toen hebben we
mijn zoon gekookt en opgegeten.[e]
De volgende dag zei ik tegen haar:
“Geef me jouw zoon, zodat we
hem kunnen opeten.” Maar ze had
haar zoon verstopt.’

30 Zodra de koning het ver-
haal van de vrouw hoorde,
scheurde hij zijn kleren.[f] Toen
hij over de muur liep, zagen de
mensen dat hij onder zijn kle-
ren* een zak aanhad. **31** Hij zei:
‘God mag me zwaar straffen als
het hoofd van Elisa, de zoon van
Safat, er vandaag niet af gaat!’[g]

32 Elisa zat in zijn huis, sa-
men met de oudsten. De koning
stuurde een boodschapper voor-
uit. Maar voordat hij aankwam,
zei Elisa tegen de oudsten: ‘We-
ten jullie dat deze zoon van een
moordenaar[h] iemand heeft ge-
stuurd om mijn hoofd eraf te hak-
ken? Als jullie de boodschapper
zien komen, sluit dan de deur zo-
dat hij er niet in kan. Horen jullie
de voetstappen van zijn heer niet

HFST. 6
a Ex 14:13, Ps 3:6
b 2Sa 22:31, 2Kr 32:7, Ps 18:2, Ps 27:3, Ps 46:7, Ps 55:18, Ps 118:11, Ro 8:31
c Han 7:56
d 2Kon 2:11, Ps 68:17, Za 6:1
e Ps 34:7, Mt 26:53
f Ge 19:10, 11
g 1Kon 16:29
h Sp 25:21, Ro 12:20
i 2Kon 5:2

2de kolom
a De 28:52, 1Kon 20:1
b Le 26:26, De 28:15, 17
c De 14:3, Ez 4:14
d Le 26:29, De 28:53-57, Ez 5:10
e Klg 4:10
f Ge 37:29, 1Kon 21:27
g Jer 38:4
h 1Kon 18:13, 1Kon 21:9, 10

6:15 *Of ‘dienaar’.

6:24 *Lett.: ‘kamp’. **6:25** *Een kab was 1,22 l. Zie App. B14. **6:30** *Of ‘daaronder, op zijn huid’.

vlak achter hem?’ **33** Hij was
nog niet uitgesproken of daar
kwam de boodschapper. De ko-
ning zei: ‘Deze ellende komt van
Jehovah. Waarom zou ik nog lan-
ger op Jehovah wachten?’

7 Toen zei Elisa: ‘Luister naar
het woord van Jehovah. Dit
zegt Jehovah: “Morgen om deze
tijd betaal je in de poort* van Sa-
maria één sikkel# voor een sea△
meelbloem of twee sea gerst.”’[a]
2 De adjudant op wie de koning
vertrouwde, zei tegen de man van
de ware God: ‘Dat* kan toch nooit
gebeuren, zelfs al opende Jeho-
vah de sluizen van de hemel?’[b]
Toen antwoordde hij: ‘Je zult het
met eigen ogen zien,[c] maar je zult
er niet van eten.’[d]

3 Bij de ingang van de stads-
poort zaten vier melaatsen.[e] Ze
zeiden tegen elkaar: ‘Waarom zou-
den we hier blijven zitten tot we
doodgaan? **4** Als we besluiten de
stad in te gaan, sterven we daar
omdat er in de stad hongersnood
is.[f] En als we hier blijven, gaan
we ook dood. Laten we dus naar
het kamp van de Syriërs gaan.
Als ze ons in leven laten, blijven
we leven, en als ze ons doden,
dan gaan we maar dood.’ **5** Toen
het ’s avonds donker werd, gingen
ze naar het kamp van de Syriërs.
Maar toen ze bij de rand van het
Syrische kamp kwamen, was er
niemand.

6 Jehovah had namelijk in het
Syrische kamp het geluid laten
horen van strijdwagens en paar-
den, het geluid van een groot le-
ger.[g] Ze hadden daarom tegen el-
kaar gezegd: ‘De koning van Israël
heeft de koningen van de He-
thieten en de koningen van Egyp-
te ingehuurd om ons aan te val-
len!’ **7** Meteen waren ze in de
avondschemering op de vlucht ge-
slagen. Ze hadden het hele kamp
achtergelaten zoals het was, met
alle tenten, paarden en ezels.
Ze waren gevlucht voor hun le-
ven.*

8 Toen de melaatsen bij de
rand van het kamp kwamen, gin-
gen ze een tent in, en daar aten
en dronken ze. Ze vonden er ook
zilver, goud en kleren, die ze
meenamen en verstopten. Daar-
na kwamen ze terug en gingen
ze een andere tent in. Ook daar
vonden ze dingen die ze mee-
namen en verstopten.

9 Uiteindelijk zeiden ze tegen
elkaar: ‘Wat we doen is niet goed.
Dit is een dag van goed nieuws
en als we niets zeggen en wach-
ten tot het licht wordt, verdienen
we het te worden gestraft. Laten
we het bij het huis van de ko-
ning melden.’ **10** Ze gingen dus
terug, riepen de poortwachters
van de stad en vertelden hun:
‘We zijn in het kamp van de Sy-
riërs geweest, maar er was nie-
mand. We hebben helemaal nie-
mand gehoord. Wel stonden de
paarden en de ezels nog vast-
gebonden, en de tenten waren
gewoon achtergelaten.’ **11** On-
middellijk gingen de poortwach-
ters het melden, zodat het be-
kend werd in het huis van de
koning.

12 Het was nacht, maar de ko-
ning stond meteen op en zei te-
gen zijn dienaren: ‘Ik zal jullie
vertellen wat de Syriërs hebben
gedaan. Ze weten dat we hon-
ger lijden,[a] en daarom hebben ze
het kamp verlaten om zich in het
veld te verbergen. Ze hopen dat
we de stad uit komen zodat ze
ons levend gevangen kunnen ne-
men en de stad kunnen binnen-
gaan.’[b] **13** Toen zei een van zijn
dienaren: ‘Laat een aantal man-
nen alstublieft met vijf van de

HFST. 7
a De 32:36; 2Kon 7:18
b Nu 14:11
c Nu 11:23
d 2Kon 7:17
e Le 13:45, 46
f 2Kon 6:25
g De 28:7; 2Sa 5:24

2de kolom
a 2Kon 6:25; 2Kon 6:28, 29
b Joz 8:4, 12; Re 20:29, 37

7:1 *Of ‘op de markten’. #Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. △Een sea was 7,33 l. Zie App. B14. **7:2** *Lett.: ‘dat woord’.

7:7 *Of ‘ziel’.

paarden die in de stad zijn overgebleven, gaan kijken wat er is gebeurd. Ze zullen niet slechter af zijn dan de Israëlieten die achterblijven. Binnenkort zijn we toch allemaal dood.’ **14** De koning stuurde ze dus met twee wagens met paarden naar het kamp van de Syriërs en zei: ‘Ga kijken wat er is gebeurd.’ **15** Ze volgden de Syriërs tot aan de Jordaan. De hele weg lag vol met kleren en spullen die de Syriërs hadden weggegooid toen ze in paniek waren gevlucht. De boodschappers gingen terug en meldden het aan de koning.

16 Toen ging het volk naar buiten om het kamp van de Syriërs te plunderen. Hierdoor ging een sea meelbloem één sikkel kosten, en twee sea gerst ook één sikkel, in overeenstemming met het woord van Jehovah.[a] **17** De koning had de adjudant op wie hij vertrouwde, aangesteld om toezicht te houden bij de poort. Maar hij werd bij de poort door het volk onder de voet gelopen. Zo stierf hij, zoals de man van de ware God tegen de koning had gezegd toen die bij hem was gekomen. **18** Het ging precies zoals de man van de ware God tegen de koning had gezegd: ‘Morgen om deze tijd koop je in de poort van Samaria voor één sikkel twee sea gerst of een sea meelbloem.’[b] **19** Maar de adjudant had tegen de man van de ware God gezegd: ‘Zoiets* kan toch nooit gebeuren, zelfs al opende Jehovah de sluizen van de hemel?’ Toen had Elisa geantwoord: ‘Je zult het met eigen ogen zien, maar je zult er niet van eten.’ **20** Dat is ook precies wat er met hem gebeurde, want hij werd bij de poort door het volk onder de voet gelopen en stierf.

8 Elisa zei tegen de vrouw van wie hij de zoon weer levend had gemaakt:[a] ‘Vertrek hier en ga met je gezin als buitenlander ergens anders wonen, waar je maar terechtkunt. Want Jehovah heeft aangekondigd dat er een hongersnood[b] in het land komt die zeven jaar duurt.’ **2** De vrouw vertrok dus en deed wat de man van de ware God had gezegd. Ze ging met haar gezin zeven jaar in het land van de Filistijnen[c] wonen.

3 Toen de vrouw na zeven jaar terugkwam uit het land van de Filistijnen, ging ze naar de koning om haar huis en haar veld terug te vragen. **4** De koning was net aan het praten met Gehazi, de bediende van de man van de ware God. Hij zei: ‘Vertel me alsjeblieft welke bijzondere dingen Elisa allemaal heeft gedaan.’[d] **5** Gehazi vertelde de koning hoe Elisa een dode weer levend had gemaakt.[e] Precies op dat moment kwam de vrouw van wie hij de zoon weer levend had gemaakt bij de koning om haar huis en haar veld[f] terug te vragen. Meteen zei Gehazi: ‘Mijn heer de koning, dit is de vrouw, en dit is haar zoon die door Elisa weer levend is gemaakt.’ **6** Daarop ondervroeg de koning de vrouw, en ze vertelde hem het hele verhaal. Toen gaf de koning haar een hofbeambte mee en zei tegen hem: ‘Zorg dat ze alles terugkrijgt wat van haar is, en ook alles wat het veld heeft opgeleverd vanaf de dag dat ze het land verliet tot nu toe.’

7 Elisa ging naar Damaskus[g] toen Ben-Hadad,[h] de koning van Syrië, ziek was. De koning kreeg te horen: ‘De man van de ware God[i] is hierheen gekomen.’ **8** Toen zei de koning tegen Hazaël:[j] ‘Ga met een geschenk naar de man van de ware God toe.[k] Laat hem aan Jehovah vragen of

7:19 *Lett.: ‘een woord als dit’.

HFST. 7
a Nu 23:19; 2Kon 7:1; Jes 55:10, 11
b 2Kon 7:1, 2

2de kolom

HFST. 8
a 2Kon 4:32-35
b Le 26:19; De 28:15, 23; 1Kon 17:1
c Joz 13:2, 3
d 2Kon 2:14; 2Kon 2:20, 21; 2Kon 3:17; 2Kon 4:4, 7; 2Kon 6:5-7; 2Kon 7:1
e 2Kon 4:32-35
f Nu 36:9
g Jes 7:8
h 1Kon 20:1; 2Kon 6:24
i 1Kon 17:24
j 1Kon 19:15
k 1Sa 9:8; 1Kon 14:2, 3

ik van deze ziekte zal genezen.’
9 Hazaël ging dus naar hem toe
met een geschenk: allerlei kost-
baarheden van Damaskus, zo veel
als 40 kamelen konden dragen.
Hij verscheen voor Elisa en zei:
‘Uw zoon, Ben-Hadad, de koning
van Syrië, heeft me naar u ge-
stuurd om te vragen of hij van zijn
ziekte zal genezen.’ **10** Elisa ant-
woordde: ‘Ga tegen hem zeggen:
“U zult zeker genezen.” Maar Je-
hovah heeft me laten zien dat hij
zal sterven.’[a] **11** De man van de
ware God keek hem strak aan tot
hij er verlegen van werd en barst-
te toen in tranen uit. **12** Hazaël
vroeg: ‘Waarom huilt u, mijn
heer?’ Hij antwoordde: ‘Omdat ik
weet wat je de Israëlieten alle-
maal zult aandoen.[b] Hun vestin-
gen zul je in brand steken, hun
sterke mannen met het zwaard
doden, hun kinderen te pletter
slaan en hun zwangere vrouwen
openrijten.’[c] **13** Hazaël zei: ‘Hoe
zou een nietswaardige hond als
ik, uw dienaar, zoiets groots kun-
nen doen?’ Maar Elisa zei: ‘Jeho-
vah heeft me laten zien dat jij ko-
ning over Syrië wordt.’[d]

14 Daarna ging Hazaël bij Eli-
sa weg, terug naar zijn eigen
heer. Die vroeg hem: ‘Wat heeft
Elisa tegen je gezegd?’ Hij ant-
woordde: ‘Hij zei dat u zeker zult
genezen.’[e] **15** Maar de volgende
dag nam Hazaël een doek, maak-
te die nat en hield* die over het
gezicht van de koning totdat hij
stierf.[f] En Hazaël werd in zijn
plaats koning.[g]

16 In het vijfde jaar van ko-
ning Joram[h] van Israël, de zoon
van Achab — terwijl Josafat ko-
ning van Juda was — werd Joram[i]
koning van Juda. Hij was de zoon
van koning Josafat. **17** Hij was
32 jaar toen hij koning werd, en
hij regeerde acht jaar in Jeruza-
lem. **18** Hij volgde dezelfde weg
als de koningen van Israël,[a] net
zoals het huis van Achab had ge-
daan.[b] Dat kwam doordat hij was
getrouwd met Achabs dochter.[c]
Hij bleef doen wat slecht was in
Jehovah’s ogen.[d] **19** Maar Je-
hovah wilde Juda niet vernieti-
gen, ter wille van zijn dienaar
David,[e] want hij had beloofd dat
hij de lamp van David[f] en zijn
zonen voor altijd zou laten bran-
den.

20 In zijn tijd kwam Edom te-
gen Juda in opstand[g] en stelde
een eigen koning aan.[h] **21** Jo-
ram trok met al zijn strijdwagens
op naar Zaïr. Hij stond ’s nachts
op en versloeg de Edomieten
die hem en de bevelhebbers van
zijn strijdwagens hadden omsin-
geld. Toen vluchtten de troe-
pen naar hun tenten. **22** Toch
heeft Edom zijn opstand tegen
Juda volgehouden tot op de dag
van vandaag. In die tijd kwam
ook Libna[i] in opstand.

23 De rest van de geschie-
denis van Joram, alles wat hij
heeft gedaan, is opgeschreven in
het boek met historische versla-
gen van de koningen van Juda.
24 Toen ging Joram rusten bij
zijn voorvaders en hij werd be-
graven bij zijn voorvaders in de
Stad van David.[j] Zijn zoon Aha-
zia[k] volgde hem als koning op.

25 Ahazia, de zoon van ko-
ning Joram van Juda, werd ko-
ning in het 12de jaar van koning
Joram van Israël, de zoon van
Achab.[l] **26** Ahazia was 22 jaar
toen hij koning werd, en hij re-
geerde een jaar in Jeruzalem.
Zijn moeder was Athalia,[m] de
kleindochter* van koning Omri[n]
van Israël. **27** Hij volgde dezelf-
de weg als het huis van Achab[o]
en bleef doen wat slecht was in
Jehovah’s ogen, net als het huis
van Achab. Hij was namelijk aan
het huis van Achab verwant.[p]

HFST. 8
a 2Kon 8:15
b 2Kon 10:32 2Kon 12:17 2Kon 13:3 Am 1:3
c De 28:63 Am 1:13
d 1Kon 19:15
e 2Kon 8:10
f 1Kon 16:8, 10 2Kon 11:1 2Kon 15:8, 10
g 1Kon 19:15
h 2Kon 1:17
i 1Kon 22:50 2Kr 21:3, 5

2de kolom
a 1Kon 12:28-30
b 1Kon 16:32, 33 1Kon 21:25
c 2Kon 8:26, 27 2Kr 18:1
d 2Kr 21:6, 7
e Ge 49:10 2Sa 7:16, 17
f 1Kon 11:36 Ps 132:17
g Ge 27:40 2Sa 8:14
h 1Kon 22:47 2Kr 21:8-10
i Joz 21:13 2Kon 19:8
j 1Kon 2:10 2Kr 21:18-20
k 1Kr 3:10, 11 2Kr 21:16, 17 2Kr 22:1, 2
l 2Kon 9:29
m 2Kon 11:1 2Kon 11:13, 16
n 1Kon 16:16, 23
o 1Kon 16:33
p 2Kon 8:16, 18 2Kr 22:3, 4

8:15 *Of ‘legde’.

8:26 *Lett.: ‘dochter’.

28 Hij ging samen met Joram, de zoon van Achab, naar Ramoth-Gilead[a] om oorlog te voeren tegen koning Hazaël van Syrië. Maar Joram werd door de Syriërs verwond.[b] **29** Daarom ging koning Joram terug naar Jizreël[c] om te herstellen van de verwondingen die hij bij Rama had opgelopen in de strijd tegen koning Hazaël van Syrië.[d] Koning Ahazia van Juda, de zoon van Joram, ging naar Jizreël om de gewonde* Joram, de zoon van Achab, te bezoeken.

9 De profeet Elisa riep toen een van de profetenzonen en zei tegen hem: ‘Bind je kleren op rond je middel en ga snel met deze kruik met olie naar Ramoth-Gilead.[e] **2** Als je daar aankomt, ga dan op zoek naar Jehu,[f] de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi. Neem hem apart van zijn broeders en ga met hem de binnenkamer in. **3** Neem dan de kruik met olie en giet die over zijn hoofd uit. Zeg daarbij: “Dit zegt Jehovah: ‘Ik zalf je tot koning over Israël.’”[g] Ga dan meteen de kamer uit en vlucht weg.’

4 De bediende van de profeet ging dus op weg naar Ramoth-Gilead. **5** Toen hij daar aankwam, zaten de legeraanvoerders bij elkaar. Hij zei: ‘Overste, ik heb een boodschap voor u.’ Jehu vroeg: ‘Voor wie van ons?’ Hij zei: ‘Voor u, overste.’ **6** Toen stond Jehu op en ging het huis in. De bediende goot de olie over zijn hoofd uit en zei tegen hem: ‘Dit zegt Jehovah, de God van Israël: “Ik zalf je tot koning over Jehovah’s volk, over Israël.[h] **7** Ruim het huis van Achab, je heer, uit de weg. Ik zal het bloed wreken van mijn dienaren, de profeten, en van alle dienaren van Jehovah die door Izebel zijn gedood.[i] **8** Het hele huis van Achab zal vergaan. Ik zal in Israël alle mannen* van Achabs familie uitroeien, van hoog tot laag.[a] **9** Ik zal het huis van Achab maken als het huis van Jerobeam,[b] de zoon van Nebat, en als het huis van Baësa,[c] de zoon van Ahia. **10** En Izebel zal door de honden worden opgegeten op het stuk land in Jizreël.[d] Niemand zal haar begraven.”’ Daarna ging hij de kamer uit en vluchtte weg.[e]

11 Toen Jehu terugkwam bij de dienaren van zijn heer, vroegen ze hem: ‘Is alles in orde? Wat moest die gek van je?’ Hij antwoordde: ‘Niks bijzonders. Jullie kennen het gepraat van zo’n man toch wel.’ **12** ‘Onzin!’, zeiden ze. ‘Vertel het ons alsjeblieft.’ Toen zei hij: ‘Hij heeft het volgende tegen me gezegd: “Dit zegt Jehovah: ‘Ik zalf je tot koning over Israël.’”’[f] **13** Toen namen ze allemaal snel hun mantel en legden die voor hem neer[g] op de treden van de trap. Ze bliezen op de hoorn en zeiden: ‘Jehu is koning geworden!’[h] **14** Toen smeedde Jehu,[i] de zoon van Josafat, de zoon van Nimsi, een complot tegen Joram.

Joram was met heel Israël naar Ramoth-Gilead[j] gegaan om zich te verdedigen tegen koning Hazaël[k] van Syrië. **15** Later was koning Joram naar Jizreël[l] teruggegaan om te herstellen van de verwondingen die hij had opgelopen in de strijd tegen koning Hazaël van Syrië.[m]

Jehu zei: ‘Als jullie* het ermee eens zijn, laten we er dan voor zorgen dat niemand uit de stad ontsnapt om dit in Jizreël te berichten.’ **16** Toen stapte Jehu op zijn wagen en reed naar Jizreël, waar Joram gewond lag. Koning Ahazia van Juda was gekomen om Joram te bezoeken.

8:29 * Of ‘zieke’.

9:8 * Lett.: ‘iedereen die tegen een muur plast’. In het Hebreeuws een uiting van minachting waarmee op mannen werd gedoeld. **9:15** * Of ‘jullie zielen’.

HFST. 8
a Joz 21:38; 1Kon 22:2, 3
b 1Kon 19:17; 2Kr 22:5
c Joz 19:17, 18; 1Kon 21:1; 2Kr 22:6
d 2Kon 9:15

HFST. 9
e 2Kon 8:25, 28
f 1Kon 19:16, 17
g 2Kr 22:7
h 1Kon 19:16
i 1Kon 18:4; 1Kon 19:2; 1Kon 21:15, 25; Lu 18:7

2de kolom
a 1Kon 21:20, 21
b 1Kon 15:28, 29
c 1Kon 16:11, 12
d 1Kon 21:23
e 2Kon 9:3
f 2Kon 9:6
g Mt 21:7
h 2Sa 15:10; 1Kon 1:34, 39
i 1Kon 19:16
j 2Kon 8:28
k 1Kon 19:15; 2Kon 8:15; 2Kon 10:32
l Joz 19:17, 18; 1Kon 21:1
m 2Kr 22:6

17 Toen de wachter op de toren
in Jizreël de groep mannen van
Jehu zag aankomen, zei hij met-
een: ‘Ik zie een groep mannen.’
Joram zei: ‘Stuur een ruiter naar
ze toe en laat hem vragen: “Ko-
men jullie in vrede?”’ **18** Een
ruiter ging Jehu dus tegemoet en
zei: ‘Dit vraagt de koning: “Ko-
men jullie in vrede?”’ Maar Jehu
zei: ‘Wat weet jij van vrede? Sluit
je bij me aan en rijd mee!’

De wachter meldde vervolgens:
‘De boodschapper is bij ze geko-
men, maar hij komt niet terug.’
19 Hij stuurde dus een tweede
ruiter. Toen die bij hen kwam, zei
hij: ‘Dit vraagt de koning: “Komen
jullie in vrede?”’ Maar Jehu zei:
‘Wat weet jij van vrede? Sluit je bij
me aan en rijd mee!’

20 De wachter meldde vervol-
gens: ‘Hij is bij ze gekomen, maar
hij komt niet terug. Aan de rij-
stijl te zien is het Jehu, de klein-
zoon* van Nimsi, want hij rijdt als
een gek.’ **21** Joram zei: ‘Span
mijn wagen in!’ Toen de strijd-
wagen was ingespannen, reden
koning Joram van Israël en ko-
ning Ahazia[a] van Juda naar Jehu
toe, allebei op hun eigen strijdwa-
gen. Ze troffen hem op het stuk
land van de Jizreëliet Naboth.[b]

22 Zodra Joram Jehu zag,
vroeg hij: ‘Kom je in vrede, Jehu?’
Maar hij zei: ‘Hoe zou er vre-
de kunnen zijn zolang de prostitu-
tie van je moeder Izebel[c] en haar
vele toverkunsten[d] er nog zijn?’
23 Meteen keerde Joram zijn wa-
gen en sloeg op de vlucht. Hij riep
naar Ahazia: ‘Het is een val, Aha-
zia!’ **24** Jehu spande zijn boog
en trof Joram tussen de schou-
ders. De pijl kwam door zijn hart
naar buiten en hij zakte in zijn
strijdwagen in elkaar. **25** Jehu
zei tegen Bidkar, zijn adjudant:
‘Til hem op en gooi hem in het
veld van de Jizreëliet Naboth.[e] Je
weet vast nog wel dat jij en ik
samen* achter zijn vader Achab
aan reden en dat Jehovah toen
de volgende uitspraak tegen hem
deed:[a] **26** “‘Zo zeker als ik giste-
ren het bloed van Naboth[b] en het
bloed van zijn zonen heb gezien,’
verklaart Jehovah, ‘ik zal het je
vergelden[c] op dit stuk land’, ver-
klaart Jehovah.” Til hem dus op
en gooi hem op het stuk land, in
overeenstemming met het woord
van Jehovah.’[d]

27 Toen koning Ahazia[e] van
Juda zag wat er gebeurde, vlucht-
te hij via de weg van het tuin-
huis. (Later ging Jehu hem ach-
terna en zei: ‘Dood hem ook!’ Hij
werd getroffen terwijl hij in zijn
wagen op weg was naar Gur, dat
bij Jibleam[f] ligt. Maar hij vlucht-
te verder naar Megiddo en stierf
daar. **28** Toen vervoerden zijn
dienaren hem op een wagen naar
Jeruzalem, en ze begroeven hem
in zijn graf bij zijn voorvaders in
de Stad van David.[g] **29** Ahazia[h]
was in het 11de jaar van Joram,
de zoon van Achab, koning over
Juda geworden.)

30 Izebel[i] hoorde dat Jehu
naar Jizreël[j] kwam. Ze deed ver-
volgens zwarte verf* op haar
ogen, verzorgde haar kapsel# en
keek door het venster naar be-
neden. **31** Toen Jehu door de
poort naar binnen kwam, zei ze:
‘Is het goed afgelopen met Zimri,
de moordenaar van zijn heer?’[k]
32 Hij keek omhoog naar het
venster en zei: ‘Wie staat aan
mijn kant? Wie?’[l] Onmiddellijk ke-
ken twee of drie hofbeambten in
zijn richting. **33** Hij zei: ‘Gooi
haar naar beneden!’ Toen gooi-
den ze haar naar beneden. Haar
bloed spatte tegen de muur en
tegen de paarden, die haar ver-
trapten. **34** Daarna ging hij naar

9:20 *Lett.: ‘zoon’.

9:25 *Of ‘met spannen paarden’. **9:30** *Of ‘oogschaduw’. #Of ‘maakte haar hoofd mooi’.

HFST. 9
a 2Kon 8:25, 2Kon 8:29, 2Kr 22:7
b 1Kon 21:1, 15
c 1Kon 16:31, 1Kon 18:4, 1Kon 19:2, 1Kon 21:7
d Le 20:6, De 18:10, 1Kon 18:19
e 1Kon 21:19

2de kolom
a 1Kon 21:29
b Ge 4:8, 10, Ps 9:12, Ps 72:14
c Ge 9:5, Le 24:17
d 1Kon 21:24
e 2Kon 8:29, 2Kr 22:7
f Joz 17:11
g 2Sa 5:7
h 2Kon 8:24, 2Kr 22:2
i 1Kon 16:31, 1Kon 21:25
j 1Kon 21:1
k 1Kon 16:15-19
l Ex 32:26, Ps 94:16

binnen om te eten en te drinken. Toen zei hij: ‘Ga eens kijken naar die vervloekte vrouw en begraaf haar. Ze is tenslotte de dochter van een koning.’[a] **35** Maar toen ze haar wilden begraven, vonden ze alleen nog haar schedel, haar voeten en haar handen.[b] **36** Toen ze terugkwamen en het hem vertelden, zei hij: ‘Dat is de vervulling van het woord van Jehovah[c] dat hij via zijn dienaar Elia, de Tisbiet, heeft gesproken: “Op het stuk land van Jizreël zullen de honden het vlees van Izebel eten.[d] **37** Het dode lichaam van Izebel zal als mest op het veld worden, op het stuk land van Jizreël, zodat ze niet kunnen zeggen: ‘Dit is Izebel.’”’

10 In Samaria woonden 70 zonen van Achab.[e] Daarom schreef Jehu brieven en stuurde die naar Samaria, aan de leiders van Jizreël, de oudsten[f] en de voogden van Achabs kinderen.* Daarin stond: **2** ‘De zonen van jullie heer zijn bij jullie, en jullie hebben strijdwagens, paarden, een vestingstad en wapens. Als jullie deze brief ontvangen, **3** moeten jullie de beste en meest geschikte* zoon van jullie heer kiezen en hem op de troon van zijn vader zetten. Strijd dan voor het huis van jullie heer.’

4 Maar ze werden verschrikkelijk bang en zeiden: ‘Als twee koningen al niet tegen hem op konden,[g] hoe kunnen wij dat dan?’ **5** De opziener van het paleis,* de gouverneur van de stad, de oudsten en de voogden stuurden daarom deze boodschap naar Jehu: ‘Wij zijn uw dienaren en we zullen alles doen wat u zegt. We zullen niemand koning maken. Doe wat u het beste vindt.’

6 Toen schreef hij hun een tweede brief. Daarin stond: ‘Als jullie aan mijn kant staan en me willen gehoorzamen, breng mij dan morgen om deze tijd hier in Jizreël de hoofden van de zonen van jullie heer.’

De 70 zonen van de koning woonden bij de vooraanstaande mannen van de stad, die hen opvoedden. **7** Zodra de brief was ontvangen, werden de zonen van de koning gegrepen en afgeslacht, alle 70.[a] Hun hoofden werden in manden gedaan en naar Jehu in Jizreël gestuurd. **8** Een boodschapper kwam hem melden: ‘Ze hebben de hoofden van de zonen van de koning gebracht.’ Hij zei: ‘Leg ze tot de morgen in twee hopen bij de ingang van de stadspoort.’ **9** Toen hij ’s morgens naar buiten kwam, ging hij voor het volk staan en zei: ‘Jullie zijn onschuldig.* Ik heb een complot gesmeed tegen mijn heer en ik heb hem gedood.[b] Maar wie heeft al deze mannen gedood? **10** Weet dat niet één woord van Jehovah dat Jehovah tegen het huis van Achab heeft gesproken, onvervuld zal blijven.*[c] Jehovah heeft gedaan wat hij via zijn dienaar Elia heeft gezegd.’[d] **11** Bovendien doodde Jehu iedereen van het huis van Achab die nog in Jizreël was, en ook al zijn vooraanstaande mannen, zijn vrienden en zijn priesters.[e] Hij liet niemand van hen in leven.[f]

12 Toen vertrok hij naar Samaria. Onderweg kwam hij langs het bindhuis* van de herders. **13** Daar kwam Jehu de broeders van koning Ahazia[g] van Juda tegen. Hij vroeg ze: ‘Wie zijn jullie?’ Ze antwoordden: ‘Wij zijn de broeders van Ahazia, en we komen vragen of alles goed is met de zonen van de koning en de

10:1 *Lett.: ‘de voogden van Achab’. **10:3** *Of ‘oprechte’. **10:5** *Lett.: ‘huis’.

10:9 *Of ‘rechtvaardig’. **10:10** *Lett.: ‘op de aarde zal vallen’. **10:12** *Blijkbaar een plek waar schapen werden vastgebonden om te worden geschoren.

HFST. 9
a 1Kon 16:31
b 2Kon 9:10
c Jes 55:10, 11
d 1Kon 21:23

HFST. 10
e 1Kon 16:29
f 1Kon 21:8
g 2Kon 9:24, 27

2de kolom
a 1Kon 21:21
b 2Kon 9:14, 24
c 1Sa 15:29 Jes 14:27
d 1Kon 21:19-24 2Kon 9:7, 36
e 1Kon 18:19 2Kon 23:19, 20
f 1Kon 21:21
g 2Kon 8:29 2Kon 9:21, 27 2Kr 22:1

zonen van de koningin-moeder.’* **14** Onmiddellijk zei hij: ‘Grijp ze levend!’ Ze grepen ze dus levend en slachtten ze af bij de waterput* van het bindhuis, 42 man. Hij liet niet één van hen in leven.[a]

15 Toen hij verderging, kwam hij Jonadab[b] tegen, de zoon van Rechab,[c] die hem tegemoetkwam. Hij begroette* hem en zei: ‘Sta je met je hele hart achter mij, zoals ik achter jou sta?’#

Jonadab antwoordde: ‘Ja.’

‘Geef me dan je hand.’

Hij gaf hem zijn hand, en Jehu trok hem op de wagen. **16** ‘Ga met me mee,’ zei hij, ‘dan zul je zien dat ik geen ontrouw aan Jehovah tolereer.’*[d] Ze lieten hem dus op zijn strijdwagen meerijden. **17** Toen Jehu in Samaria aankwam, doodde hij iedereen van Achabs huis die daar nog was. Hij roeide ze uit,[e] in overeenstemming met het woord dat Jehovah tot Elia had gesproken.[f]

18 Daarna riep Jehu het hele volk bij elkaar en zei: ‘Achab heeft Baäl maar een beetje aanbeden,[g] maar Jehu zal hem veel meer aanbidden. **19** Laat alle profeten van Baäl,[h] al zijn aanbidders en al zijn priesters[i] daarom bij mij komen. Niet één mag er ontbreken, want ik heb een groot slachtoffer voor Baäl. Wie ontbreekt, zal niet in leven blijven.’ Maar dit was een list van Jehu om de aanbidders van Baäl te vernietigen.

20 Jehu zei verder: ‘Kondig* een plechtige vergadering voor Baäl aan.’ Dat deden ze. **21** Daarna liet Jehu in Israël een boodschap rondgaan en alle aanbidders van Baäl kwamen. Er was er niet één die wegbleef. Ze gingen het huis* van Baäl[a] binnen, en het huis van Baäl stroomde helemaal vol. **22** Hij zei tegen de beheerder van de kleding: ‘Haal gewaden voor alle aanbidders van Baäl.’ Hij haalde dus de kleding voor hen. **23** Toen gingen Jehu en Jonadab,[b] de zoon van Rechab, het huis van Baäl binnen. Hij zei tegen de aanbidders van Baäl: ‘Kijk goed of hier geen aanbidders van Jehovah zijn maar alleen aanbidders van Baäl.’ **24** Ten slotte gingen ze naar binnen om slachtoffers en brandoffers te brengen. Jehu had buiten 80 van zijn mannen opgesteld en gezegd: ‘Wie iemand laat ontsnappen van de mannen die ik aan jullie uitlever, zal daar met zijn eigen leven* voor moeten betalen.’

25 Zodra Jehu klaar was met het brandoffer, zei hij tegen de wachters* en de adjudanten: ‘Ga naar binnen en dood ze! Laat er niet één ontsnappen.’[c] De wachters en de adjudanten doodden hen met het zwaard en gooiden de lijken naar buiten. Ze gingen helemaal door tot het binnenste heiligdom# van het huis van Baäl. **26** Toen brachten ze de heilige zuilen[d] van het huis van Baäl naar buiten en verbrandden die allemaal.[e] **27** Ze braken de heilige zuil[f] van Baäl en het huis van Baäl[g] af. Ze maakten er een openbaar toilet van, en dat is het nu nog steeds.

28 Zo roeide Jehu de Baälaanbidding in Israël uit. **29** Maar Jehu brak niet met de zonden waartoe Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had aangezet: het

---

10:13 *Of ‘vrouwe’. **10:14** *Of ‘het waterreservoir’. **10:15** *Of ‘zegende’. #Of ‘is je hart oprecht met mij, zoals mijn hart met jouw hart is?’ **10:16** *Of ‘dan zul je zien dat ik geen mededinging ten opzichte van Jehovah tolereer’, ‘dan zul je mijn ijver voor Jehovah zien’. **10:20** *Lett.: ‘heilig’.

10:21 *Of ‘de tempel’. **10:24** *Of ‘ziel’. **10:25** *Lett.: ‘hardlopers’. #Lett.: ‘de stad’. Mogelijk een bouwwerk dat op een vesting leek.

HFST. 10
a 2Kr 22:8
b Jer 35:6, 19
c 1Kr 2:55
d Nu 25:11; 1Kon 19:10
e 2Kon 9:8; 2Kr 22:7
f 1Kon 21:20, 21; 2Kon 9:26
g 1Kon 16:32, 33; 1Kon 18:22
h 2Kon 3:13
i 2Kon 10:11

2de kolom
a 1Kon 16:30, 32
b 2Kon 10:15; Jer 35:6, 19
c Ex 32:26, 27; De 13:6-9; Ez 9:5
d Le 26:1
e De 7:25
f Le 26:30; De 7:5
g 1Kon 16:30, 32

aanbidden van de gouden kal-
veren die in Bethel en in Dan
stonden.[a] **30** Jehovah zei tegen
Jehu: ‘Je hebt juist gehandeld
en je hebt gedaan wat goed is in
mijn ogen: je hebt met het huis
van Achab alles gedaan wat ik
in mijn hart besloten had.[b] Daar-
om zullen je zonen op de troon
van Israël zitten, vier generaties
lang.’[c] **31** Maar Jehu hield zich
niet met zijn hele hart aan* de
wet van Jehovah,[d] de God van Is-
raël. Hij brak niet met de zon-
den waartoe Jerobeam Israël had
aangezet.[e]

32 In die tijd begon Jehovah
het grondgebied van Israël gelei-
delijk te verkleinen.* Hazaël bleef
hen in het hele gebied van Israël
aanvallen,[f] **33** vanaf de Jordaan
in oostelijke richting, het hele
land Gilead — van de Gadieten, de
Rubenieten en de Manassieten[g] —
vanaf Aroër, dat aan het Arnon-
dal* ligt, tot Gilead en Basan.[h]

34 De rest van de geschiede-
nis van Jehu, alles wat hij heeft
gedaan en al zijn machtige da-
den, is opgeschreven in het boek
met historische verslagen van de
koningen van Israël. **35** Toen
ging Jehu rusten bij zijn voorva-
ders. Ze begroeven hem in Sa-
maria. Zijn zoon Joahaz[i] volgde
hem als koning op. **36** Jehu re-
geerde 28 jaar in Samaria over
Israël.

11 Toen Athalia,[j] de moeder
van Ahazia, zag dat haar
zoon gestorven was,[k] besloot ze
de hele koninklijke geslachtslijn*
uit te roeien.[l] **2** Maar Joseba, de
dochter van koning Joram en de
zus van Ahazia, haalde Joas,[m]
de zoon van Ahazia, stiekem weg
bij de koningszonen die gedood
zouden worden en verstopte hem
en zijn voedster in een slaapka-
mer. Ze wisten hem verborgen
te houden voor Athalia, zodat hij
niet werd gedood. **3** Zes jaar
lang werd hij verborgen gehou-
den in het huis van Jehovah, ter-
wijl Athalia het land regeerde.

4 In het zevende jaar liet Jo-
jada de bevelhebbers over hon-
derd van de Karische lijfwacht
en van de paleiswacht*[a] bij zich
komen in het huis van Jehovah.
Hij sloot een pact# met ze en liet
ze erop zweren in het huis van
Jehovah. Daarna liet hij hun de
zoon van de koning[b] zien. **5** Hij
gaf ze het bevel: ‘Dit moeten jul-
lie doen: Een derde van jul-
lie zal dienst hebben op de sab-
bat en zal de wacht houden bij
het huis* van de koning.[c] **6** Een
derde zal bij de Fundamentpoort
staan en een derde bij de poort
achter de paleiswacht. Jullie zul-
len om beurten de wacht hou-
den bij het huis. **7** De twee af-
delingen van jullie die op de
sabbat geen dienst hebben, moe-
ten de wacht houden bij het huis
van Jehovah om de koning te be-
schermen. **8** Jullie moeten een
kring vormen rond de koning, al-
lemaal met jullie wapens in de
hand. Iedereen die het kordon
doorbreekt, moet gedood wor-
den. Blijf bij de koning, waar hij
ook heen gaat.’*

9 De bevelhebbers over hon-
derd[d] deden precies wat de pries-
ter Jojada had bevolen. Ze ver-
zamelden dus hun mannen die
op de sabbat dienst hadden en
ook de mannen die op de sab-
bat geen dienst hadden en meld-
den zich bij Jojada.[e] **10** Die gaf
de bevelhebbers over honderd
toen de speren en de ronde schil-
den die van koning David waren

HFST. 10
a 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33, Ho 8:6
b 1Kon 21:21
c 2Kon 13:1, 10, 2Kon 14:23, 2Kon 15:8, 12
d De 10:12, Ho 1:4
e 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:34, 1Kon 14:16
f 1Kon 19:17, 2Kon 8:12, 2Kon 13:22
g Nu 32:33, Joz 22:9
h De 3:13-16, De 28:63, Joz 13:8-12
i 2Kon 13:1

HFST. 11
j 2Kon 8:26, 2Kon 11:20, 2Kr 21:5, 6, 2Kr 24:7
k 2Kon 9:27
l 2Kr 21:4, 2Kr 22:10-12
m 2Kon 12:1

2de kolom
a 1Kon 14:27
b 2Kr 23:1-3
c 1Kon 7:1, 2Kr 23:4-7
d 2Kon 11:4
e 2Kr 23:8-11

10:31 *Lett.: ‘wandelde niet (...) in’. **10:32** *Lett.: ‘stukje bij beetje af te snijden’. **10:33** *Of ‘Wadi Arnon’. **11:1** *Lett.: ‘het hele zaad van het koninkrijk’.

11:4 *Lett.: ‘hardlopers’. #Of ‘verbond’. **11:5** *Of ‘paleis’. **11:8** *Lett.: ‘wanneer hij naar buiten gaat en wanneer hij naar binnen gaat’.

geweest en in het huis van Jeho-
vah lagen. **11** En de paleiswach-
ten[a] stelden zich op, allemaal met
hun wapens in de hand, van de
rechterkant van het huis tot de
linkerkant van het huis, bij het
altaar[b] en bij het huis, rondom
de koning. **12** Toen bracht Jojada
da de zoon van de koning[c] naar
buiten en zette hem de kroon*
en de getuigenis#[d] op. Ze maak-
ten hem koning en zalfden hem.
Ze klapten in hun handen en rie-
pen: ‘Leve de koning!’[e]
13 Toen Athalia het tumult
van het volk hoorde, ging ze
meteen naar de menigte bij het
huis van Jehovah.[f] **14** Daar zag
ze de koning, die volgens het ge-
bruik bij de zuil stond.[g] De bevel-
hebbers en de trompetblazers[h]
stonden bij de koning, en de hele
bevolking* juichte en blies op
de trompetten. Daarop scheur-
de Athalia haar kleren en riep:
‘Verraad! Verraad!’ **15** Maar de
priester Jojada gaf de bevelheb-
bers over honderd,[i] die het leger
aanvoerden, het volgende bevel:
‘Haal haar weg uit de gelederen.
Dood met het zwaard iedereen
die haar volgt!’ Want de pries-
ter had gezegd: ‘Dood haar niet
in het huis van Jehovah.’ **16** Ze
grepen haar dus en brachten
haar naar de plek waar de paar-
den het huis van de koning[j] bin-
nengaan. Daar werd ze gedood.
17 Toen sloot Jojada een ver-
bond* tussen Jehovah en de ko-
ning en het volk[k] dat ze het volk
van Jehovah zouden blijven. Hij
sloot ook een verbond tussen de
koning en het volk.[l] **18** Daarna
ging het hele volk* naar het huis#
van Baäl. Ze braken zijn altaren
af,[m] sloegen zijn beelden hele-
maal kapot[n] en doodden Mattan,
de priester van Baäl,[a] vóór de al-
taren.
Toen stelde de priester opzie-
ners aan over het huis van Jeho-
vah.[b] **19** Hij begeleidde de ko-
ning uit het huis van Jehovah,
samen met de bevelhebbers over
honderd,[c] de Karische lijfwacht,
de paleiswacht[d] en het gewone
volk.* Ze kwamen via de poort
van de paleiswacht bij het huis
van de koning. Daarna ging hij
op de troon van de koningen
zitten.[e] **20** De hele bevolking*
was vrolijk en er heerste rust in
de stad, want ze hadden Athalia
met het zwaard gedood bij het
huis van de koning.
21 Joas[f] was zeven jaar toen
hij koning werd.[g]

12 In het zevende jaar van
Jehu[h] werd Joas[i] koning.
Hij regeerde 40 jaar in Jeruzalem.
Zijn moeder heette Zibja en kwam
uit Berseba.[j] **2** Joas bleef doen
wat goed was in Jehovah’s ogen
zolang de priester Jojada hem on-
derwees. **3** Maar de offerhoog-
ten[k] werden niet verwijderd. Het
volk bleef op de offerhoogten
slachtoffers brengen en offerrook
maken.
4 Joas zei tegen de priesters:
‘Neem al het geld dat als heilige
offergave naar het huis van Jeho-
vah wordt gebracht:[l] het vastge-
stelde bedrag dat iedereen moet
betalen,[m] het geld dat wordt ge-
geven als vastgestelde waarde
van een persoon* en al het geld
dat iemand in zijn hart besluit
naar het huis van Jehovah te
brengen.[n] **5** De priesters moe-
ten het zelf van de gevers* aan-
nemen en het gebruiken om het
huis te herstellen, overal waar
schade# wordt ontdekt.’[o]
6 Maar in het 23ste jaar van
koning Joas hadden de priesters
de schade aan het huis nog niet

11:12 *Of ‘diadeem’. #Mogelijk een boekrol met de wet van God. **11:14, 19, 20** *Lett.: ‘het hele volk van het land’. **11:17** *Zie Woordenlijst. **11:18** *Lett.: ‘volk van het land’. #Of ‘de tempel’.

12:4 *Of ‘ziel’. **12:5** *Of ‘hun bekenden’. #Of ‘scheuren’.

HFST. 11
a 1Kon 14:27
b 1Kon 8:22, 2Kr 4:1
c 2Kon 11:2
d Ex 25:21, Ex 31:18
e 1Kon 1:39, 40
f 2Kr 23:12-15
g 2Kon 23:3
h 2Kr 5:12
i 2Kon 11:4, 2Kr 23:9
j 1Kon 7:1
k 1Sa 10:25, 2Sa 5:3
l 2Kr 23:16, 17
m De 12:3
n De 7:25

2de kolom
a De 13:5
b 2Kr 23:18-21
c 2Kon 11:4, 15
d 1Kon 14:27
e 2Sa 7:8, 16
f 2Kon 11:2
g 2Kr 24:1

HFST. 12
h 1Kon 19:16, 2Kon 10:30
i 2Kon 11:2, 1Kr 3:10, 11
j 2Kr 24:1, 2
k Nu 33:52
l 2Kr 31:12
m Ex 30:13, 2Kr 24:9
n Ex 25:2, Ex 35:21
o 2Kr 24:7

hersteld.[a] **7** Daarom riep ko-
ning Joas de priester Jojada[b] en
de andere priesters bij zich en
zei: ‘Waarom herstellen jullie de
schade aan het huis niet? Neem
geen geld meer van jullie gevers
aan als het niet wordt gebruikt
voor het herstel van het huis.’[c]
8 Toen stemden de priesters er-
mee in dat ze geen geld meer
van het volk zouden aannemen
en niet verantwoordelijk zouden
zijn voor het herstel van het
huis.

9 De priester Jojada nam ver-
volgens een kist,[d] boorde een
gat in het deksel en plaatste die
naast het altaar, rechts ervan als
je het huis van Jehovah binnen-
kwam. Daarin deden de priesters
die deurwachter waren steeds al
het geld dat in het huis van Jeho-
vah werd gebracht.[e] **10** Telkens
wanneer ze zagen dat er veel geld
in de kist zat, lieten ze de secre-
taris van de koning en de hoge-
priester komen om het te innen.*
Die telden dan het geld dat naar
het huis van Jehovah was ge-
bracht.[f] **11** Ze gaven het getel-
de geld aan degenen die aange-
steld waren over het werk dat in
het huis van Jehovah werd ge-
daan. Die betaalden er dan weer
de houtbewerkers en de bouwers
mee die aan het huis van Jehovah
werkten,[g] **12** en ook de metse-
laars en de steenhouwers. Verder
kochten ze balken en gehouwen
stenen om de schade aan het huis
van Jehovah te herstellen. Ze ge-
bruikten het geld ook voor alle
andere uitgaven voor het herstel
van het huis.

13 Maar het geld dat naar het
huis van Jehovah was gebracht,
werd niet gebruikt voor het ma-
ken van messen,* schalen, trom-
petten,[h] zilveren schotels en
andere gouden en zilveren voor-
werpen voor het huis van Je-
hovah.[a] **14** Het ging alleen naar
de werkers, die daarmee het huis
van Jehovah herstelden. **15** De
mannen die het geld kregen om
aan de werkers te geven, wer-
den niet gecontroleerd, want
ze waren betrouwbaar.[b] **16** Het
geld voor schuldoffers[c] en zonde-
offers werd niet aan het huis van
Jehovah besteed. Dat was voor
de priesters.[d]

17 In die tijd rukte Hazaël,[e] de
koning van Syrië, op tegen Gath,[f]
en hij veroverde het. Daarna be-
sloot hij* Jeruzalem aan te val-
len.[g] **18** Toen nam koning Joas
van Juda alle heilige offers die
zijn voorvaders Josafat, Joram
en Ahazia, koningen van Juda,
hadden geheiligd, en ook zijn
eigen heilige offers en al het
goud dat in de schatkamers van
het huis van Jehovah en het huis*
van de koning te vinden was. Hij
stuurde het naar Hazaël, de ko-
ning van Syrië,[h] die toen wegtrok
van Jeruzalem.

19 De rest van de geschiedenis
van Joas, alles wat hij heeft ge-
daan, is opgeschreven in het boek
met historische verslagen van de
koningen van Juda. **20** Zijn die-
naren smeedden samen een com-
plot[i] tegen Joas en doodden hem
in Beth-Millo,*[j] op de weg die af-
daalt naar Silla. **21** Hij werd ge-
dood[k] door zijn dienaren Jozakar,
de zoon van Simeath, en Joza-
bad, de zoon van Somer. Ze be-
groeven hem bij zijn voorvaders
in de Stad van David. Zijn zoon
Amazia volgde hem als koning
op.[l]

13 In het 23ste jaar van ko-
ning Joas[m] van Juda, de
zoon van Ahazia,[n] werd Joahaz
koning over Israël in Samaria.
Hij was de zoon van Jehu.[o] Hij
regeerde 17 jaar. **2** Joahaz bleef

HFST. 12
a 2Kr 24:5
b 2Kon 11:4; 2Kr 23:1; 2Kr 24:15
c 2Kr 24:6
d 2Kr 24:8; Mr 12:41; Lu 21:1
e 2Kr 24:10
f 2Kr 24:11
g 2Kon 22:4-6; 2Kr 24:12
h Nu 10:2; 2Kr 5:12

2de kolom
a 2Kr 24:14
b 2Kon 22:7
c Le 5:15
d Le 7:7; Nu 18:8
e 1Kon 19:15; 2Kon 8:13; 2Kon 10:32
f 1Kr 18:1
g 2Kr 24:23
h 1Kon 15:18; 2Kon 16:8; 2Kon 18:15
i 2Kr 24:25, 26; 2Kr 25:27
j 2Sa 5:9; 1Kon 9:15, 24; 2Kr 32:5
k 2Kon 14:1, 5
l 2Kr 24:27

HFST. 13
m 2Kon 11:2, 21
n 2Kon 8:26; 2Kon 9:27
o 2Kon 10:30, 35

12:10 * Of ‘in zakken te doen’. Lett.: ‘bin-den’. **12:13** * Zie Woordenlijst.

12:17 * Lett.: ‘richtte hij zijn gezicht erop’. **12:18** * Of ‘paleis’. **12:20** * Of ‘het huis van de Millo’.

doen wat slecht was in Jehovah’s ogen en volhardde in de zonde waartoe Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had aangezet.[a] Hij brak er niet mee. **3** Daarom werd Jehovah woedend[b] op Israël,[c] en hij gaf ze die hele periode in handen van koning Hazaël[d] van Syrië en van Ben-Hadad,[e] de zoon van Hazaël.

4 Na verloop van tijd smeekte Joahaz Jehovah om medelijden. Jehovah luisterde naar hem, want hij had gezien hoe Israël door de koning van Syrië werd onderdrukt.[f] **5** Daarom gaf Jehovah Israël een redder[g] om ze uit de greep van Syrië te bevrijden, en de Israëlieten konden weer in hun huizen wonen zoals voorheen.* **6** (Maar ze braken niet met de zonde van het huis van Jerobeam, waartoe hij Israël had aangezet.[h] Ze volhardden in die zonde* en de heilige paal#[i] bleef in Samaria staan.) **7** Dit was er nog over van het leger van Joahaz: 50 ruiters, 10 wagens en 10.000 man voetvolk. Want de koning van Syrië had ze vernietigd,[j] vertrapt als stof tijdens het dorsen.[k]

8 De rest van de geschiedenis van Joahaz, alles wat hij heeft gedaan en zijn machtige daden, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël. **9** Toen ging Joahaz rusten bij zijn voorvaders en hij werd begraven in Samaria.[l] Zijn zoon Joas volgde hem als koning op.

10 In het 37ste jaar van koning Joas[m] van Juda werd Joas, de zoon van Joahaz, in Samaria koning over Israël. Hij regeerde 16 jaar. **11** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah’s ogen. Hij brak niet met alle zonden waartoe Jerobeam, de zoon van Nebat, Israël had aangezet.[a] Hij volhardde* in die zonden.

12 De rest van de geschiedenis van Joas, alles wat hij heeft gedaan, zijn machtige daden en zijn strijd tegen koning Amazia van Juda,[b] is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël. **13** Toen ging Joas rusten bij zijn voorvaders, en Jerobeam*[c] besteeg zijn troon. Joas werd begraven in Samaria bij de koningen van Israël.[d]

14 Toen Elisa[e] ziek was geworden — hij had een ziekte waaraan hij uiteindelijk zou sterven — kwam Joas, de koning van Israël, naar hem toe. Hij huilde om hem en riep uit: ‘Mijn vader, mijn vader! De wagen van Israël en zijn ruiters!’[f] **15** Elisa zei tegen hem: ‘Haal een boog en pijlen.’ Dat deed hij. **16** Toen zei Elisa tegen de koning van Israël: ‘Leg je hand op de boog.’ Hij legde zijn hand erop, waarna Elisa zijn handen op de handen van de koning legde. **17** ‘Open het venster aan de oostkant’, zei hij toen. De koning opende het venster. Elisa zei: ‘Schiet!’ En toen de koning schoot, zei Elisa: ‘Jehovah’s pijl van overwinning,* de pijl van overwinning op Syrië! Je zult Syrië bij Afek[g] verslaan totdat het volledig overwonnen is.’

18 Hij zei verder: ‘Pak de pijlen.’ De koning van Israël pakte ze, waarna Elisa hem opdroeg: ‘Sla ermee op de grond.’ Hij sloeg er drie keer mee op de grond en hield toen op. **19** Toen werd de man van de ware God kwaad op hem en zei: ‘Je had vijf of zes keer op de grond moeten slaan! Dan zou je Syrië hebben verslagen totdat het volledig overwonnen was, maar nu zul je Syrië maar drie keer verslaan.’[h]

13:5 * D.w.z. in vrede en veiligheid. **13:6** * Lett.: ‘daarin wandelde hij’. # Zie Woordenlijst.

13:11 * Lett.: ‘wandelde’. **13:13** * D.w.z. Jerobeam II. **13:17** * Of ‘redding’.

HFST. 13
- a 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33, 1Kon 14:16
- b Heb 12:29
- c Le 26:14, 17
- d 1Kon 19:17, 2Kon 8:12
- e 2Kon 13:24
- f Ex 3:7, Re 10:16, 2Kon 14:26, 27
- g Ne 9:27
- h 2Kon 10:29, 2Kon 17:21
- i De 7:5, 1Kon 14:15, 1Kon 16:33
- j 2Kon 8:12, 2Kon 10:32
- k Am 1:3
- l 2Kon 10:35
- m 2Kon 14:1

2de kolom
- a 2Kon 10:29
- b 2Kon 14:8, 13
- c 2Kon 14:28
- d 2Kon 10:35, 2Kon 13:9
- e 1Kon 19:16
- f 2Kon 2:11, 12
- g 1Sa 29:1, 1Kon 20:26
- h 2Kon 13:25

20 Daarna stierf Elisa en werd begraven. Er kwamen aan het begin van het jaar* altijd Moabitische roversbenden[a] in het land. **21** Toen een paar mannen iemand aan het begraven waren, zagen ze een roversbende aankomen. Daarom gooiden ze de man gauw in het graf van Elisa en renden weg. Toen de man tegen de botten van Elisa aankwam, kwam hij tot leven[b] en stond op.

22 Koning Ha̱zaël[c] van Syrië onderdrukte Israël[d] tijdens het hele leven van Jo̱ahaz. **23** Maar Jehovah was goed en barmhartig voor Israël,[e] en hij was met ze begaan ter wille van zijn verbond met Abraham,[f] Isaäk[g] en Jakob.[h] Hij wilde ze niet vernietigen, en hij heeft ze tot op de dag van vandaag niet verstoten. **24** Toen koning Ha̱zaël van Syrië stierf, volgde zijn zoon Ben-Ha̱dad hem als koning op. **25** Joas, de zoon van Jo̱ahaz, heroverde daarna op Ben-Ha̱dad, de zoon van Ha̱zaël, de steden die Ha̱zaël in de oorlog op Jo̱ahaz veroverd had. Drie keer versloeg Joas hem,[i] en hij heroverde de steden van Israël.

14 In het tweede jaar van koning Joas[j] van Israël, de zoon van Jo̱ahaz, werd Ama̱zia koning van Juda. Hij was de zoon van koning Joas van Juda. **2** Hij was 25 jaar toen hij koning werd en hij regeerde 29 jaar in Jeruzalem. Zijn moeder heette Jo̱addin en kwam uit Jeruzalem.[k] **3** Hij bleef doen wat goed was in Jehovah's ogen, maar niet zoals zijn voorvader David.[l] Hij deed alles zoals zijn vader Joas het had gedaan.[m] **4** Maar de offerhoogten werden niet verwijderd.[n] Het volk bleef op de offerhoogten slachtoffers brengen en offerrook maken.[a] **5** Zodra hij het koningschap stevig in handen had, doodde hij de dienaren die zijn vader, de koning, hadden vermoord.[b] **6** Maar hij bracht de zonen van de moordenaars niet ter dood. Hij hield zich aan Jehovah's gebod in het boek van de wet van Mozes: 'Vaders mogen niet ter dood worden gebracht voor de zonden van hun zonen, en zonen mogen niet ter dood worden gebracht voor de zonden van hun vaders. Maar iedereen moet ter dood worden gebracht voor zijn eigen zonde.'[c] **7** Hij doodde 10.000 Edomieten[d] in het Zoutdal.[e] Hij veroverde Se̱la in de oorlog[f] en het kreeg de naam Jo̱kteël, zoals het nu nog heet.

8 Toen stuurde Ama̱zia boodschappers naar koning Joas van Israël, de zoon van Jo̱ahaz, de zoon van Jehu, met de boodschap: 'Kom, laten we de strijd met elkaar aangaan.'*[g] **9** Koning Joas van Israël stuurde de volgende boodschap naar koning Ama̱zia van Juda: 'Het doornige onkruid van de Libanon stuurde een boodschap naar de ceder op de Libanon: "Laat je dochter met mijn zoon trouwen." Maar een wild dier van de Libanon kwam voorbij en vertrapte het doornige onkruid. **10** Je hebt dan wel Edom verslagen,[h] maar nu ben je trots geworden in je hart. Geniet van de roem maar blijf in je eigen huis.* Waarom zou je om moeilijkheden vragen en Juda meesleuren in je val?' **11** Maar Ama̱zia luisterde niet.[i]

Toen rukte koning Joas van Israël uit. Zo kwam het bij Beth-Se̱mes[j] in Juda[k] tot een krachtmeting tussen hem en koning Ama̱zia van Juda. **12** Juda werd door Israël verslagen, en iedereen vluchtte naar huis.* **13** Koning

13:20 *Lett.: 'bij de intrede van het jaar', waarschijnlijk in de lente.

14:8 *Of 'elkaar persoonlijk ontmoeten'. **14:10** *Of 'paleis'. **14:12** *Lett.: 'hun tenten'.

HFST. 13
a 2Kon 1:1; 2Kon 24:2
b Jo 11:44; Heb 11:35
c 1Kon 19:15
d 2Kon 8:12; 2Kon 10:32
e 2Kon 14:26, 27
f Ge 13:14-16
g Ge 26:3
h Ge 28:13; Ps 105:8; Mi 7:20
i 2Kon 13:19

HFST. 14
j 2Kon 13:10
k 2Kr 25:1-4
l 1Kon 15:5
m 2Kr 24:2
n 1Kon 15:14

2de kolom
a 2Kon 12:1, 3
b 2Kon 12:20; 2Kr 24:25
c De 24:16
d 2Kon 8:20
e 2Sa 8:13; 1Kr 18:12
f 2Kr 25:11, 12
g 2Kr 25:17-19
h 2Kon 14:7
i 2Kr 25:15, 16
j Joz 15:10, 12; Joz 21:8, 16
k 2Kr 25:20-24

Joas van Israël nam koning Ama̱zia van Juda, de zoon van Joas, de zoon van Aha̱zia, bij Beth-Se̱mes gevangen. Daarna trokken ze naar Jeruzalem, en hij brak de muur van Jeruzalem af over een lengte van 400 el,* vanaf de Efraïmpoort[a] tot de Hoekpoort.[b] **14** Toen hij naar Sama̱ria terugging, nam hij al het goud en zilver en alle voorwerpen mee die in het huis van Jehovah en in de schatkamers van het huis van de koning gevonden werden. Ook nam hij gijzelaars mee.

15 De rest van de geschiedenis van Joas, wat hij heeft gedaan, zijn machtige daden en zijn strijd tegen koning Ama̱zia van Juda, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël. **16** Toen ging Joas rusten bij zijn voorvaders en hij werd begraven in Sama̱ria[c] bij de koningen van Israël. Zijn zoon Jero̱beam*[d] volgde hem als koning op.

17 Na de dood van koning Joas[e] van Israël,[f] de zoon van Jo̱ahaz, leefde koning Ama̱zia[g] van Juda, de zoon van Joas, nog 15 jaar. **18** De rest van de geschiedenis van Ama̱zia is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Juda. **19** Later werd er in Jeruzalem een complot tegen hem gesmeed,[h] en hij vluchtte naar La̱chis. Maar ze stuurden mannen achter hem aan en brachten hem in La̱chis ter dood. **20** Ze brachten hem met paarden terug, en hij werd in Jeruzalem begraven bij zijn voorvaders in de Stad van David.[i] **21** Het volk van Juda maakte toen Aza̱rja*[j] koning in de plaats van zijn vader Ama̱zia.[a] Hij was 16 jaar.[b] **22** Hij herbouwde E̱lath[c] en bracht het weer onder het bestuur van Juda nadat de koning* was gaan rusten bij zijn voorvaders.[d]

23 In het 15de jaar van koning Ama̱zia van Juda, de zoon van Joas, werd Jero̱beam[e] koning van Israël in Sama̱ria. Hij was de zoon van koning Joas van Israël en regeerde 41 jaar. **24** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah’s ogen. Hij brak niet met alle zonden waartoe Jero̱beam, de zoon van Ne̱bat, Israël had aangezet.[f] **25** Hij herstelde de grens van Israël vanaf Le̱bo-Ha̱math*[g] helemaal tot aan de Zee van de Ara̱ba,#[h] in overeenstemming met het woord van Jehovah, de God van Israël, via zijn dienaar Jona,[i] de zoon van Ami̱ttai, de profeet uit Gath-He̱fer.[j] **26** Want Jehovah had de bittere ellende van Israël gezien.[k] Er was niemand meer die Israël kon helpen, zelfs geen hulpeloze of zwakke. **27** Maar Jehovah had beloofd de naam van Israël niet van onder de hemel uit te wissen.[l] Daarom gebruikte hij Jero̱beam, de zoon van Joas, om hen te redden.[m]

28 De rest van de geschiedenis van Jero̱beam, alles wat hij heeft gedaan, zijn machtige daden, zijn oorlogen en hoe hij Damaskus[n] en Ha̱math[o] weer onder het bestuur van Juda in Israël heeft gebracht, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Israël. **29** Toen ging Jero̱beam rusten bij zijn voorvaders, de koningen van Israël. Zijn zoon Zacharia̱[p] volgde hem als koning op.

14:13 *Ongeveer 178 m. Zie App. B14. **14:16** *D.w.z. Jerobeam II. **14:21** *Bet.: ‘Jehovah heeft geholpen’. Hij wordt Uzzia genoemd in 2Kon 15:13, 2Kr 26:1-23, Jes 6:1 en Za 14:5.

14:22 *D.w.z. zijn vader Amazia. **14:25** *Of ‘de ingang van Hamath’. #D.w.z. de Zoutzee of Dode Zee.

HFST. 14
a Ne 8:16; Ne 12:38, 39
b Jer 31:38; Za 14:10
c 2Kon 10:35; 2Kon 13:9
d Ho 1:1; Am 1:1; Am 7:10
e 2Kon 13:10
f 2Kr 25:25-28
g 2Kon 14:1
h 2Kon 12:20
i 1Kon 2:10
j Mt 1:8

2de kolom
a 2Kr 26:1
b 2Kon 15:1, 2
c De 2:8; 1Kon 9:26; 2Kon 16:6
d 2Kr 26:2
e Ho 1:1; Am 1:1
f 1Kon 12:28-30; 1Kon 13:34; Ps 106:20
g Nu 13:21; Nu 34:2, 7, 8
h De 3:16, 17
i Jon 1:1; Mt 12:39
j Joz 19:10, 13
k Ex 3:7; Re 10:16; Ps 106:43, 44
l Jer 31:20
m 2Kon 13:4, 5
n 2Sa 8:6
o 2Kr 8:3
p 2Kon 15:8

15 In het 27ste jaar van koning
Jerobeam* van Israël werd
Azarja#[a] koning van Juda.[b] Hij
was de zoon van koning Amazia.[c]
2 Hij was 16 jaar toen hij ko-
ning werd en hij regeerde 52 jaar
in Jeruzalem. Zijn moeder heette
Jecholia en kwam uit Jeruzalem.
3 Hij bleef doen wat goed was
in Jehovah's ogen, net zoals zijn
vader Amazia.[d] **4** Maar de offer-
hoogten werden niet verwijderd.[e]
Het volk bleef op de offerhoog-
ten slachtoffers brengen en of-
ferrook maken.[f] **5** Jehovah trof
de koning met een ziekte, en hij
bleef melaats[g] tot aan zijn dood.
Hij woonde in een huis dat apart
stond,[h] terwijl Jotham,[i] de zoon
van de koning, de leiding had over
het huis* en rechtsprak over het
volk van het land.[j] **6** De rest van
de geschiedenis van Azarja,[k] al-
les wat hij heeft gedaan, is opge-
schreven in het boek met histo-
rische verslagen van de koningen
van Juda. **7** Toen ging Azarja
rusten bij zijn voorvaders.[l] Ze
begroeven hem bij zijn voorva-
ders in de Stad van David. Zijn
zoon Jotham volgde hem als ko-
ning op.

8 In het 38ste jaar van koning
Azarja[m] van Juda werd Zacharia,[n]
de zoon van Jerobeam, in Sama-
ria koning over Israël. Hij regeer-
de zes maanden. **9** Hij deed wat
slecht was in Jehovah's ogen, net
zoals zijn voorvaders. Hij brak
niet met de zonden waartoe Jero-
beam, de zoon van Nebat, Israël
had aangezet.[o] **10** Toen smeed-
de Sallum, de zoon van Jabes,
een complot tegen hem en sloeg
hem neer[p] in Jibleam.[q] Nadat hij
hem had gedood, werd hij ko-
ning in zijn plaats. **11** De rest
van de geschiedenis van Zacha-
ria is opgeschreven in het boek
met historische verslagen van de
koningen van Israël. **12** Daar-
mee werd het woord vervuld dat
Jehovah tot Jehu had gespro-
ken: 'Je zonen zullen vier gene-
raties lang[a] op de troon van Is-
raël zitten.'[b] En zo is het ook
gebeurd.

13 Sallum, de zoon van Jabes,
werd koning in het 39ste jaar van
koning Uzzia[c] van Juda. Hij re-
geerde een volle maand in Sama-
ria. **14** Toen rukte Menahem,
de zoon van Gadi, vanuit Tirza[d]
naar Samaria op. Hij sloeg Sal-
lum,[e] de zoon van Jabes, in Sa-
maria neer. Nadat hij hem had
gedood, werd hij koning in zijn
plaats. **15** De rest van de ge-
schiedenis van Sallum, en ook
het complot dat hij smeedde, is
opgeschreven in het boek met
historische verslagen van de ko-
ningen van Israël. **16** In die tijd
trok Menahem op uit Tirza en hij
doodde alle inwoners van Tifsah
en omgeving omdat ze de poor-
ten niet voor hem openden. Hij
verwoestte de stad en liet alle
zwangere vrouwen openrijten.

17 In het 39ste jaar van ko-
ning Azarja van Juda werd Me-
nahem, de zoon van Gadi, koning
over Israël. Hij regeerde tien jaar
in Samaria. **18** Hij bleef doen
wat slecht was in Jehovah's
ogen. Zijn hele leven* brak hij
niet met de zonden waartoe Jero-
beam, de zoon van Nebat, Israël
had aangezet.[f] **19** Koning Pul[g]
van Assyrië viel het land binnen,
en Menahem gaf aan Pul 1000 ta-
lenten* zilver in ruil voor zijn
steun om zijn greep op het ko-
ninkrijk te verstevigen.[h] **20** Me-
nahem zamelde het zilver in Israël
in door het te vorderen van de
vooraanstaande, rijke mannen.[i]
Hij gaf de koning van Assyrië

HFST. 15
a 2Kon 14:21
b 2Kr 26:1, 3
c 2Kon 14:1
d 2Kr 26:4, 5
e Nu 33:52
f De 12:13, 14; 1Kon 22:41, 43; 2Kon 14:1, 4
g Nu 12:10; 2Kon 5:27
h Le 13:45, 46
i 2Kon 15:32
j 2Kr 26:16-21
k 2Kr 26:22, 23
l Jes 6:1
m 2Kon 14:21
n 2Kon 14:29
o 1Kon 12:28-30; 1Kon 13:33; 1Kon 14:16
p Ho 1:4; Am 7:9
q Joz 17:11

2de kolom
a 2Kon 13:1, 10; 2Kon 14:23, 29
b 2Kon 10:30
c 2Kr 26:1
d 1Kon 14:17; 1Kon 15:21; 1Kon 16:8, 17
e 2Kon 15:10
f 1Kon 12:28-30; 1Kon 13:33; 1Kon 14:16
g 1Kr 5:26
h 2Kon 12:18; 2Kon 16:8
i 2Kon 23:35

15:1 *D.w.z. Jerobeam II. #Bet.: 'Jehovah heeft geholpen'. Hij wordt Uzzia genoemd in 2Kon 15:13, 2Kr 26:1-23, Jes 6:1 en Za 14:5. **15:5** *Of 'paleis'.

15:18 *Lett.: 'al zijn dagen'. **15:19** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

50 sikkels* zilver voor elke man.
Toen trok de koning van Assyrië
zich terug, en hij bleef niet in het
land. **21** De rest van de geschie-
denis van Menahem,[a] alles wat hij
heeft gedaan, is opgeschreven in
het boek met historische versla-
gen van de koningen van Israël.
22 Toen ging Menahem rusten bij
zijn voorvaders. Zijn zoon Peka-
hia volgde hem als koning op.

23 In het 50ste jaar van ko-
ning Azarja van Juda werd Pe-
kahia, de zoon van Menahem,
in Samaria koning over Israël.
Hij regeerde twee jaar. **24** Hij
bleef doen wat slecht was in Je-
hovah's ogen. Hij brak niet
met de zonden waartoe Jero-
beam, de zoon van Nebat, Israël
had aangezet.[b] **25** Toen smeed-
de zijn adjudant Pekah,[c] de zoon
van Remalia, een complot tegen
hem. Hij sloeg hem neer in Sa-
maria in de versterkte toren van
het huis* van de koning met Ar-
gob en Arje. Hij had 50 man-
nen van Gilead bij zich. Nadat
hij hem had gedood, werd hij ko-
ning in zijn plaats. **26** De rest
van de geschiedenis van Peka-
hia, alles wat hij heeft gedaan,
is opgeschreven in het boek met
historische verslagen van de ko-
ningen van Israël.

27 In het 52ste jaar van koning
Azarja van Juda werd Pekah,[d]
de zoon van Remalia, in Sama-
ria koning over Israël. Hij regeer-
de 20 jaar. **28** Hij bleef doen wat
slecht was in Jehovah's ogen. Hij
brak niet met de zonden waar-
toe Jerobeam, de zoon van Ne-
bat, Israël had aangezet.[e] **29** In
de tijd van koning Pekah van Is-
raël viel koning Tiglath-Pileser[f]
van Assyrië het land binnen.
Hij veroverde Ijon, Abel-Beth-
Maächa,[g] Janoah, Kedes,[h] Hazor,
Gilead[i] en Galilea — het hele land
van Naftali.[a] De inwoners voerde
hij in ballingschap naar Assyrië
weg.[b] **30** Toen smeedde Hosea,[c]
de zoon van Ela, een complot te-
gen Pekah, de zoon van Remalia.
Hij sloeg hem neer en bracht hem
ter dood. Hij werd koning in zijn
plaats in het 20ste jaar van Jo-
tham,[d] de zoon van Uzzia. **31** De
rest van de geschiedenis van Pe-
kah, alles wat hij heeft gedaan,
is opgeschreven in het boek met
historische verslagen van de ko-
ningen van Israël.

32 In het tweede jaar van ko-
ning Pekah van Israël, de zoon
van Remalia, werd Jotham[e] ko-
ning van Juda. Hij was de zoon
van koning Uzzia.[f] **33** Hij was
25 jaar toen hij koning werd
en hij regeerde 16 jaar in Jeru-
zalem. Zijn moeder was Jerusa,
de dochter van Zadok.[g] **34** Hij
bleef doen wat goed was in Jeho-
vah's ogen, net zoals zijn vader
Uzzia.[h] **35** Maar de offerhoogten
werden niet verwijderd. Het volk
bleef op de offerhoogten slacht-
offers brengen en offerrook ma-
ken.[i] Hij was degene die de
Bovenpoort van het huis van Je-
hovah bouwde.[j] **36** De rest van
de geschiedenis van Jotham, wat
hij heeft gedaan, is opgeschreven
in het boek met historische ver-
slagen van de koningen van Juda.
37 In die tijd begon Jehovah Re-
zin, de koning van Syrië, en Pe-
kah,[k] de zoon van Remalia, op
Juda af te sturen.[l] **38** Toen ging
Jotham rusten bij zijn voorvaders
en hij werd bij zijn voorvaders be-
graven in de Stad van David, zijn
voorvader. Zijn zoon Achaz volg-
de hem als koning op.

16 In het 17de jaar van Pe-
kah, de zoon van Remalia,
werd Achaz[m] koning van Juda.
Hij was de zoon van koning Jo-
tham. **2** Achaz was 20 jaar toen
hij koning werd en hij regeerde
16 jaar in Jeruzalem. Anders dan
zijn voorvader David deed hij

HFST. 15
a 2Kon 15:14
b 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33, 1Kon 14:16
c 2Kr 28:6
d 2Kr 28:6, Jes 7:1, 4
e 1Kon 12:28-30, 1Kon 13:33, 1Kon 14:16
f 2Kon 16:7, 1Kr 5:6, 1Kr 5:26, 2Kr 28:19, 20
g 1Kon 15:20
h Joz 20:7, 9
i Nu 32:40

2de kolom
a Jes 9:1
b Le 26:38, De 28:64, 2Kon 17:22, 23, Jes 8:4
c 2Kon 17:1
d 2Kr 27:1
e 2Kr 27:7, Mt 1:9
f 2Kon 14:21
g 2Kr 27:1
h 2Kr 27:2
i Nu 33:52, De 12:14
j 2Kr 27:3
k 2Kon 15:27, 2Kr 28:6
l 2Kon 16:5, Jes 7:1, 2

HFST. 16
m Jes 1:1, Jes 7:1, Ho 1:1, Mi 1:1, Mt 1:9

15:20 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. **15:25** *Of 'paleis'.

niet wat goed was in de ogen van
Jehovah, zijn God.[a] **3** Hij volg-
de dezelfde weg als de koningen
van Israël,[b] en hij verbrandde
zelfs zijn eigen zoon als offer.*[c]
Daarmee volgde hij de afschuwe-
lijke praktijken van de volken[d]
die Jehovah voor de Israëlieten
had verdreven. **4** Hij bleef ook
slachtoffers brengen en offer-
rook maken op de offerhoogten,[e]
op de heuvels en onder elke bla-
derrijke boom.[f]

5 Toen trok koning Rezin van
Syrië samen met koning Pekah
van Israël, de zoon van Rema-
lia, tegen Jeruzalem ten strijde.[g]
Ze belegerden de stad waar Achaz
was, maar konden die niet inne-
men. **6** In die tijd bracht koning
Rezin van Syrië Elath[h] weer onder
het bestuur van Edom, waarna hij
de Joden* uit Elath verdreef. De
Edomieten kwamen naar Elath, en
ze zijn daar tot op de dag van
vandaag blijven wonen. **7** Daar-
om stuurde Achaz boodschappers
naar koning Tiglath-Pileser[i] van
Assyrië en liet tegen hem zeggen:
‘Ik ben uw dienaar en uw zoon.
Kom me bevrijden uit de greep
van de koning van Syrië en de ko-
ning van Israël, die me aanvallen.’
8 Achaz nam toen al het zilver
en het goud dat in het huis van
Jehovah en in de schatkamers
van het huis* van de koning te
vinden was en stuurde dat als ge-
schenk[j] naar de koning van As-
syrië. **9** De koning van Assyrië
deed wat Achaz vroeg. Hij ging
naar Damaskus en nam het in.
De bevolking voerde hij als bal-
lingen weg naar Kir,[k] en Rezin
bracht hij ter dood.[l]

10 Koning Achaz ging naar Da-
maskus om koning Tiglath-Pileser
van Assyrië te ontmoeten. Toen
koning Achaz het altaar in Da-
maskus zag, stuurde hij een
bouwtekening[a] ervan naar de
priester Uria. **11** Uria[b] bouwde
het altaar na[c] volgens alle in-
structies die koning Achaz van-
uit Damaskus had gestuurd. Hij
voltooide het voordat koning
Achaz uit Damaskus terugkwam.
12 Toen de koning uit Damas-
kus terugkwam en het altaar zag,
liep hij naar het altaar toe en
bracht er offers op.[d] **13** Op dat
altaar liet hij zijn brandoffers en
zijn graanoffers in rook opgaan,
goot hij zijn drankoffers uit en
sprenkelde hij het bloed van
zijn vredeoffers.* **14** Ook ver-
plaatste hij het koperen altaar[e]
dat voor Jehovah stond. Hij haal-
de het weg van zijn plaats vóór
het huis, tussen zijn eigen altaar
en het huis van Jehovah, en zet-
te het aan de noordkant van zijn
eigen altaar. **15** Koning Achaz
gaf de priester Uria[f] het bevel:
‘Laat het morgenbrandoffer op
het grote altaar[g] in rook opgaan,
en ook het avondgraanoffer,[h] het
brandoffer van de koning en zijn
graanoffer, en verder de brand-
offers, graanoffers en drankof-
fers van het hele volk. Je moet
ook al het bloed van de brand-
offers en al het bloed van de an-
dere slachtoffers erop sprenke-
len. Ik zal nog beslissen wat
er met het koperen altaar moet
gebeuren.’ **16** De priester Uria
deed alles wat koning Achaz hem
opdroeg.[i]

17 Verder sneed koning Achaz
de zijpanelen van de karren[j] in
stukken en haalde de bekkens
eraf.[k] De Zee die op de koperen
stieren stond,[l] liet hij weghalen
en op een stenen vloer zetten.[m]
18 De overdekte constructie voor
de sabbat die in het huis was
gebouwd en de buitenste ingang
voor de koning verwijderde hij

16:3 *Lett.: ‘liet zelfs (...) door het vuur gaan’. **16:6** *Of ‘de mannen van Juda’. **16:8** *Of ‘paleis’.

16:13 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst.

HFST. 16
a 2Kr 28:1-4
b 1Kon 12:28-30; 1Kon 16:33
c Le 20:2, 3; 2Kr 33:1, 6; Jer 7:31
d De 12:29-31
e Nu 33:52
f De 12:2
g 2Kon 15:37; 2Kr 28:5, 6
h 2Kon 14:21, 22
i 2Kon 15:29
j 1Kon 15:18, 19
k Am 1:4, 5
l Jes 9:11

2de kolom
a De 12:30
b Jes 8:2
c Jer 23:11; Ez 22:26
d 2Kr 28:22, 23; 2Kr 28:25
e 2Kr 4:1
f Jes 8:2
g 2Kr 28:23
h Ex 29:39-41
i 2Kon 16:11
j 1Kon 7:27, 28
k 1Kon 7:38; 2Kr 4:6
l 1Kon 7:23, 25
m 2Kr 28:24; 2Kr 29:19

uit het huis van Jehovah. Dat
deed hij vanwege de koning van
Assyrië.
19 De rest van de geschiedenis
van Achaz, wat hij heeft gedaan,
is opgeschreven in het boek met
historische verslagen van de ko-
ningen van Juda.[a] **20** Toen ging
Achaz rusten bij zijn voorvaders
en hij werd begraven bij zijn voor-
vaders in de Stad van David. Zijn
zoon Hizkia*[b] volgde hem als ko-
ning op.

17 In het 12de jaar van koning
Achaz van Juda werd Ho-
sea,[c] de zoon van Ela, in Sama-
ria koning over Israël. Hij regeer-
de negen jaar. **2** Hij bleef doen
wat slecht was in Jehovah's ogen,
maar niet zo erg als de koningen
van Israël vóór hem. **3** Koning
Salmaneser van Assyrië rukte te-
gen Hosea op,[d] en Hosea werd
zijn dienaar en ging hem schat-
ting* betalen.[e] **4** Maar de koning
van Assyrië ontdekte dat Hosea
betrokken was bij een complot.
Hosea had namelijk boodschap-
pers gestuurd naar koning So van
Egypte[f] en droeg geen schatting
meer af aan de koning van As-
syrië zoals in de jaren daarvoor.
Daarom liet de koning van Assy-
rië hem in de boeien slaan en in
de gevangenis opsluiten.
5 De koning van Assyrië viel
het land binnen. Hij kwam bij Sa-
maria en belegerde de stad drie
jaar lang. **6** In het negende jaar
van Hosea veroverde de koning
van Assyrië Samaria.[g] Daarna
voerde hij de Israëlieten in bal-
lingschap weg[h] naar Assyrië. Hij
liet ze wonen in Halah en in Ha-
bor aan de rivier de Gozan[i] en in
de steden van de Meden.[j]
7 Dat gebeurde omdat de Israë-
lieten hadden gezondigd tegen Je-
hovah, hun God, die ze had weg-
geleid uit Egypte, uit de greep
van de farao, de koning van Egyp-
te.[a] Ze aanbaden* andere goden,[b]
8 ze namen de gewoonten over
van de volken die Jehovah voor
de Israëlieten had verdreven en
ze namen de gewoonten over die
de koningen van Israël hadden in-
gesteld.
9 De Israëlieten hielden zich
bezig met dingen die volgens Je-
hovah, hun God, niet goed wa-
ren. Ze bouwden offerhoogten in
al hun steden,[c] van wachttoren
tot vestingstad.* **10** Ze richt-
ten voor zichzelf heilige zuilen en
heilige palen[d] op, op elke hoge
heuvel en onder elke bladerrijke
boom.[e] **11** Op alle offerhoogten
maakten ze offerrook, zoals de
volken deden die Jehovah voor
ze had verbannen.[f] Ze bleven
slechte dingen doen om Jehovah
te tergen.
12 Ze vereerden walgelijke af-
goden,*[g] waarover Jehovah had
gezegd: 'Jullie mogen die niet aan-
bidden!'[h] **13** Jehovah bleef Is-
raël en Juda waarschuwen via al
zijn profeten en visionairs[i] door
te zeggen: 'Keer je af van je slech-
te weg![j] Houd je aan mijn gebo-
den en mijn voorschriften, aan de
hele wet die ik jullie voorouders
heb gegeven en die ik via mijn die-
naren, de profeten, aan jullie heb
overgebracht.' **14** Maar ze luis-
terden niet en ze bleven net zo
koppig als* hun voorouders die
geen geloof hadden getoond in
Jehovah, hun God.[k] **15** Ze ver-
wierpen steeds zijn voorschrif-
ten, zijn verbond[l] dat hij met
hun voorouders had gesloten en
zijn richtlijnen* die hij had ge-

16:20 *Bet.: 'Jehovah geeft kracht'. **17:3** *Zie Woordenlijst.

17:7 *Lett.: 'hadden ontzag voor'. **17:9** *D.w.z. in elke plaats, of die nu dun- of dichtbevolkt was. **17:12** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **17:14** *Lett.: 'verhardden hun nek net als de nek van'. **17:15** *Of 'vermaningen', 'herinneringen'.

HFST. 16
a 2Kr 28:26, 27
b 2Kon 18:1; 2Kr 29:1; Jes 1:1; Ho 1:1; Mt 1:9

HFST. 17
c 2Kon 15:30
d 2Kon 18:9; Jes 10:5, 6; Ho 10:14, 15
e 2Kon 18:14
f Jes 31:1
g Ho 13:16
h Le 26:32, 33; De 4:27; De 28:64; 1Kon 14:15
i 1Kr 5:26
j 2Kon 18:9-11

2de kolom
a Ex 20:2
b Ex 20:5
c Ho 12:11
d Ex 34:13; De 16:21, 22
e De 12:2; Jes 57:5
f Le 20:23
g 1Kon 12:28-30; 1Kon 21:25, 26
h Ex 20:3-5; Le 26:1; De 4:23
i 2Kr 24:18, 19; 2Kr 36:15, 16; Jer 25:4
j Jes 55:7
k De 1:32; De 31:27
l De 5:2; De 29:12

geven om ze te waarschuwen.[a] Ze
bleven waardeloze afgoden[b] ach-
ternalopen en werden zelf waar-
deloos.[c] Ze volgden het voorbeeld
van de volken om hen heen, ook
al had Jehovah ze geboden die
niet na te volgen.[d]
16 Ze negeerden steeds alle
geboden van Jehovah, hun God.
Ze maakten metalen* beelden
van twee kalveren[e] en een heilige
paal,[f] en ze bogen zich neer voor
het hele hemelse leger[g] en ver-
eerden Baäl.[h] **17** Ze verbrand-
den hun zonen en dochters als
offer,*[i] ze deden aan waarzegge-
rij[j] en zochten naar voortekens.
Ze legden zich erop toe# te doen
wat slecht was in de ogen van Je-
hovah om hem te tergen.
18 Daarom was Jehovah woe-
dend op Israël, en hij verstootte
hen.[k] Hij dreef iedereen weg, be-
halve de stam Juda.
19 Maar zelfs Juda hield zich
niet aan de geboden van Jeho-
vah, hun God.[l] Ook zij hielden
vast aan* de gewoonten die Is-
raël had overgenomen.[m] **20** Je-
hovah verwierp alle afstamme-
lingen van Israël. Hij vernederde
ze en liet ze in handen vallen
van plunderaars, tot ze uit zijn
ogen verdwenen waren. **21** Hij
had Israël van het huis van David
weggescheurd, en Israël had Je-
robeam, de zoon van Nebat, ko-
ning gemaakt.[n] Maar Jerobeam
liet Israël afdwalen van Jehovah,
en hij zette hen aan tot een grote
zonde. **22** De Israëlieten gingen
door met* alle zonden die Je-
robeam had begaan.[o] Ze braken
daar niet mee, **23** totdat Jeho-
vah Israël verstootte zoals hij via
zijn dienaren, de profeten, had
aangekondigd.[p] Zo werd Israël in
ballingschap uit zijn land wegge-
voerd naar Assyrië,[a] waar ze tot
op de dag van vandaag zijn.
24 De koning van Assyrië
haalde vervolgens mensen uit Ba-
bylon, Kutha, Avva, Hamath en
Sefarvaïm[b] en liet ze in de plaats
van de Israëlieten in de ste-
den van Samaria wonen. Ze na-
men Samaria in bezit en ves-
tigden zich in de steden ervan.
25 Toen ze er net woonden, had-
den ze geen ontzag voor Jeho-
vah.* Daarom stuurde Jehovah
leeuwen op hen af,[c] die sommi-
gen van hen doodden. **26** De ko-
ning van Assyrië kreeg het vol-
gende bericht: ‘De volken die u
in ballingschap hebt weggevoerd
en in de steden van Samaria hebt
laten wonen, weten niet hoe ze
de God van het land moeten aan-
bidden. Nu stuurt hij steeds leeu-
wen op hen af, die hen doden om-
dat niemand van hen weet hoe de
God van het land aanbeden moet
worden.’
27 Toen gaf de koning van As-
syrië het bevel: ‘Stuur een van
de priesters die jullie in balling-
schap hebben weggevoerd naar
het land terug. Hij moet daar
gaan wonen en ze leren hoe ze
de God van het land moeten aan-
bidden.’ **28** Een van de priesters
die in ballingschap uit Samaria
was weggevoerd, kwam dus te-
rug. Hij ging in Bethel[d] wonen en
begon ze te leren hoe ze ontzag
voor Jehovah moesten tonen.*[e]
29 Maar elk volk maakte zijn
eigen god,* die ze neerzetten in
de heiligdommen op de offer-
hoogten die de Samaritanen had-
den gemaakt. Elk volk deed dat
in de steden waar ze woonden.
30 De mannen van Babylon maak-
ten Sukkoth-Benoth, de mannen
van Kuth maakten Nergal, de
mannen van Hamath[f] maakten

17:16 *Of ‘gegoten’. **17:17** *Lett.: ‘lieten (...) door het vuur gaan’. #Lett.: ‘verkochten zich’. **17:19** *Lett.: ‘wandelden in’. **17:22** *Lett.: ‘bleven wandelen in’.

17:25 *Of ‘aanbaden ze Jehovah niet’. **17:28** *Of ‘Jehovah moesten aanbidden’. **17:29** *Of ‘goden’.

HFST. 17
a Ho 4:6
b De 32:21; 1Sa 12:21
c Ps 115:4-8; Jes 44:9
d De 12:30
e 1Kon 12:28-30
f 1Kon 14:15; 1Kon 16:33
g De 4:19; Jer 8:2
h 1Kon 16:30, 31; 1Kon 22:51, 53; 2Kon 10:21; 2Kon 23:4, 5
i 2Kon 16:1, 3
j De 18:10; Mi 5:12
k Joz 23:12, 13; Jes 42:24
l 1Kon 14:22; Jer 3:8
m Ez 23:4, 11
n 1Kon 12:20
o 1Kon 12:28-30
p De 28:45, 63; 1Kon 14:16; Ho 1:4; Am 5:27; Mi 1:6

2de kolom
a 2Kon 18:11
b 2Kon 19:11, 13
c Ex 23:29
d Ge 28:18, 19; Joz 16:1; 1Kon 12:28, 29
e Jo 4:20-22
f 2Kon 17:24

Asima **31** en de Avvieten maak-
ten Nibhaz en Tartak. De Sefarvie-
ten verbrandden hun zonen in
het vuur voor Adrammelech en
Anammelech, de goden van Sefar-
vaïm.[a] **32** Hoewel ze ontzag voor
Jehovah hadden, stelden ze voor
de offerhoogten priesters aan uit
het gewone volk. Die deden voor
hen dienst in de heiligdommen
op de offerhoogten.[b] **33** Ze had-
den dus ontzag voor Jehovah
maar aanbaden hun eigen goden
zoals gebruikelijk was in de landen
waaruit ze waren gedeporteerd.[c]
34 Tot op de dag van vandaag
volgen ze hun vroegere religieu-
ze gebruiken. Geen van hen aan-
bidt* Jehovah en niemand houdt
zich aan zijn voorschriften, zijn
bepalingen, de wet en het gebod
dat Jehovah heeft gegeven aan
de zonen van Jakob, die hij de
naam Israël gaf.[d] **35** Toen Jeho-
vah een verbond met hen sloot,[e]
gebood hij hun: ‘Jullie mogen
geen andere goden vereren. Buig
je niet voor ze neer, dien ze niet
en breng ze geen slachtoffers.[f]
36 Maar heb ontzag[g] voor Jeho-
vah, die jullie met grote kracht
en een uitgestrekte arm[h] uit
Egypte heeft weggeleid. Buig je
voor hem neer en breng slacht-
offers aan hem. **37** Houd je al-
tijd strikt aan de voorschriften,
de bepalingen, de wet en het ge-
bod dat hij voor jullie heeft opge-
schreven,[i] en vereer geen andere
goden. **38** Vergeet het verbond
niet dat ik met jullie heb geslo-
ten,[j] en vereer geen andere go-
den. **39** Maar heb ontzag voor
Jehovah, je God, want hij zal jul-
lie bevrijden uit de greep van al
je vijanden.’
40 Maar ze gehoorzaamden
niet, en ze volgden hun vroegere
religieuze gebruiken.[k] **41** Deze
volken kregen dus ontzag voor
Jehovah,[l] maar ze vereerden ook

17:34 *Lett.: ‘heeft ontzag voor’.

HFST. 17
- a 2Kon 18:34
- b 1Kon 12:31, 32; 1Kon 13:33
- c 2Kon 17:24, 41
- d Ge 32:28
- e Ex 19:5; Ex 24:7; De 29:1
- f Ex 20:3-5; Ex 23:24; Ex 34:14; De 5:9
- g De 6:12, 13
- h Ex 6:6
- i De 31:9
- j De 4:23
- k 2Kon 17:34
- l Ezr 4:1, 2

2de kolom

HFST. 18
- a 2Kon 15:30; 2Kon 17:1
- b 2Kr 28:27; Mt 1:9
- c 2Kon 16:2, 20
- d 2Kr 29:1, 2
- e 2Kon 20:3; 2Kr 31:20, 21; Ps 119:128
- f 1Kon 15:5
- g Nu 33:52; 1Kon 3:2; 2Kon 14:1, 4
- h De 7:5; De 12:3; 2Kr 31:1
- i Nu 21:8, 9
- j 2Kon 19:15; 2Kr 32:7, 8
- k De 10:20; Joz 23:8
- l 2Kon 16:7
- m 2Kr 28:18, 19; Jes 14:28, 29
- n 2Kon 17:1
- o 2Kon 17:3-6
- p Ho 13:16; Am 3:11; Mi 1:6

hun eigen beelden. Zowel hun zo-
nen als hun kleinzonen doen tot
op de dag van vandaag hetzelfde
als hun voorvaders.

18 In het derde jaar van ko-
ning Hosea[a] van Israël, de
zoon van Ela, werd Hizkia[b] ko-
ning van Juda. Hij was de zoon
van koning Achaz.[c] **2** Hij was
25 jaar toen hij koning werd, en
hij regeerde 29 jaar in Jeruzalem.
Zijn moeder was Abi,* de dochter
van Zacharia.[d] **3** Hij bleef doen
wat goed was in Jehovah’s ogen,[e]
net zoals zijn voorvader David.[f]
4 Hij was het die de offerhoog-
ten[g] verwijderde, de heilige zuilen
kapotsloeg en de heilige paal om-
hakte.[h] Hij verbrijzelde ook de ko-
peren slang die door Mozes was
gemaakt.[i] Want tot die tijd had-
den de Israëlieten er offerrook
voor gemaakt, en de afgod werd
de Koperslang* genoemd. **5** Hiz-
kia vertrouwde op Jehovah,[j] de
God van Israël. Onder alle konin-
gen van Juda na hem en vóór hem
was er niemand als hij. **6** Hij
bleef aan Jehovah gehecht.[k] Hij
stopte er niet mee hem te volgen
maar hield zich altijd aan de ge-
boden die Jehovah Mozes had ge-
geven. **7** Jehovah was met hem.
In alles wat Hizkia ondernam, was
hij verstandig. Hij kwam in op-
stand tegen de koning van Assy-
rië en weigerde hem te dienen.[l]
8 Hij versloeg ook de Filistijnen[m]
helemaal tot aan Gaza en omge-
ving, van wachttoren tot vesting-
stad.*
9 In het vierde jaar van koning
Hizkia (het zevende jaar van ko-
ning Hosea[n] van Israël, de zoon
van Ela) rukte koning Salmane-
ser van Assyrië tegen Samaria
op en belegerde de stad.[o] **10** Na
drie jaar namen ze de stad in.[p] In

18:2 *Een verkorte vorm van Abia. **18:4** *Of ‘Nehustan’. **18:8** *D.w.z. in elke plaats, of die nu dun- of dichtbevolkt was.

het zesde jaar van Hizkia (het negende jaar van koning Hosea van Israël) werd Samaria ingenomen. **11** Toen voerde de koning van Assyrië Israël in ballingschap[a] weg naar Assyrië. Hij liet ze wonen in Halah en in Habor aan de rivier de Gozan en in de steden van de Meden.[b] **12** Dat gebeurde omdat ze niet hadden geluisterd naar de stem van Jehovah, hun God, en zich niet hadden gehouden aan zijn verbond, aan alles wat Mozes, de dienaar van Jehovah, had geboden.[c] Ze luisterden en gehoorzaamden niet.

13 In het 14de jaar van koning Hizkia rukte koning Sanherib van Assyrië[d] op tegen alle vestingsteden van Juda en veroverde ze.[e] **14** Daarom stuurde koning Hizkia van Juda de koning van Assyrië in Lachis het volgende bericht: 'Ik ben schuldig. Als u zich terugtrekt, zal ik alles geven wat u van me vraagt.' De koning van Assyrië legde koning Hizkia van Juda een boete op van 300 talenten* zilver en 30 talenten goud. **15** Hizkia gaf toen al het zilver dat in het huis van Jehovah en in de schatkamers van het huis* van de koning[f] te vinden was. **16** In die tijd verwijderde* koning Hizkia van Juda de deuren van de tempel[g] van Jehovah en de deurposten die Hizkia zelf had bekleed,#[h] en hij gaf ze aan de koning van Assyrië.

17 De koning van Assyrië stuurde de tartan,* de rabsaris# en de rabsake△ met een groot leger vanuit Lachis[i] naar koning Hizkia in Jeruzalem.[j] Ze rukten uit naar Jeruzalem en stelden zich op bij de waterleiding van de Bovenvijver, aan de hoofdweg naar het veld van de wasman.[a] **18** Toen ze een gesprek met de koning eisten, kwamen hofmeester Eljakim,[b] de zoon van Hilkia, secretaris Sebna[c] en kroniekschrijver Joah, de zoon van Asaf, naar hen toe.

19 De rabsake zei toen tegen hen: 'Zeg alsjeblieft tegen Hizkia: "Dit zegt de grote koning, de koning van Assyrië: 'Waarom voel je je zo zeker?[d] **20** Je zegt: "Ik heb een strategie en beschik over militaire macht." Maar dat zijn lege woorden. Op wie vertrouw je, dat je tegen mij in opstand durft te komen?[e] **21** Luister, je vertrouwt op de steun van Egypte,[f] die geknakte rietstengel die je hand doorboort als je erop leunt. Zo is de farao, de koning van Egypte, voor iedereen die op hem vertrouwt. **22** Of willen jullie tegen mij zeggen dat jullie vertrouwen op Jehovah, jullie God?[g] Is hij niet degene van wie de offerhoogten en altaren door Hizkia zijn verwijderd[h] terwijl Hizkia tegen Juda en Jeruzalem zegt: "Buig je neer voor dit altaar in Jeruzalem"?'"[i] **23** Sluit alsjeblieft deze weddenschap met mijn heer, de koning van Assyrië: ik zal je 2000 paarden geven als je er genoeg ruiters voor kunt vinden.[j] **24** Hoe zou je zelfs maar één van de onbelangrijkste gouverneurs van mijn heer kunnen terugdrijven als je op Egypte vertrouwt voor wagens en voor ruiters? **25** Denk je soms dat ik zonder machtiging van Jehovah tegen deze plaats ben opgerukt om die te vernietigen? Jehovah heeft zelf tegen me gezegd: "Ruk op tegen dit land en vernietig het."'

26 Toen zeiden Eljakim, de zoon van Hilkia, en Sebna[k] en Joah tegen de rabsake:[l] 'Spreek

HFST. 18
- *a* Jes 8:4; Am 6:1, 7
- *b* 2Kon 17:6; 1Kr 5:26
- *c* De 8:20; 1Kon 14:15
- *d* Jes 10:5
- *e* 2Kr 32:1; Jes 36:1
- *f* 2Kon 12:18; 2Kon 16:8; 2Kr 16:2, 3
- *g* 1Kon 6:33-35
- *h* 2Kr 29:1, 3
- *i* Joz 15:20, 39; 2Kr 11:5, 9
- *j* 2Kr 32:9

2de kolom
- *a* Jes 36:2, 3
- *b* 2Kon 19:2; Jes 22:20-24
- *c* Jes 22:15-19
- *d* 2Kr 32:10; Jes 36:4-10
- *e* 2Kon 18:7
- *f* Jes 30:1, 2
- *g* 2Kr 32:8
- *h* 2Kr 31:1
- *i* De 12:11, 13; 2Kr 32:12
- *j* Jes 10:12, 13
- *k* 2Kon 18:18
- *l* 2Kon 18:17

18:14 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **18:15** *Of 'paleis'. **18:16** *Lett.: 'sneed (...) af'. #D.w.z. met goud. **18:17** *Of 'legeraanvoerder'. #Of 'hofmaarschalk'. △Of 'opperschenker'.

alstublieft Aramees*[a] met uw die-
naren, want wij kunnen dat ver-
staan. Spreek niet met ons in de
taal van de Joden terwijl de men-
sen op de muur het kunnen ho-
ren.’[b] 27 Maar de rabsake zei te-
gen hen: ‘Denken jullie soms dat
mijn heer me heeft gestuurd om
alleen tegen jullie heer en tegen
jullie te spreken? Mijn woorden
zijn ook bedoeld voor de man-
nen die op de muur zitten, dege-
nen die net als jullie hun eigen
uitwerpselen zullen eten en hun
eigen urine zullen drinken.’
28 Toen riep de rabsake luid
in de taal van de Joden: ‘Hoor
het woord van de grote koning,
de koning van Assyrië.[c] 29 Dit
zegt de koning: “Laat je niet door
Hizkia bedriegen, want hij kan
jullie niet uit mijn greep redden.[d]
30 Laat je niet door Hizkia over-
halen om op Jehovah te vertrou-
wen als hij zegt: ‘Jehovah zal ons
zeker redden, en deze stad zal
niet in handen vallen van de ko-
ning van Assyrië.’[e] 31 Luister
niet naar Hizkia, want dit zegt
de koning van Assyrië: ‘Sluit vre-
de met mij en geef je over.* Dan
zullen jullie allemaal van je eigen
wijnstok en je eigen vijgenboom
eten en het water uit je eigen wa-
terput# drinken, 32 tot ik kom
en jullie naar net zo’n land breng
als jullie eigen land:[f] een land
van graan en nieuwe wijn, een
land van brood en wijngaarden,
een land van olijfbomen en ho-
ning. Dan blijven jullie in leven
en hoeven jullie niet te sterven.
Luister niet naar Hizkia, want
hij misleidt jullie door te zeg-
gen: “Jehovah zal ons redden.”
33 Heeft ook maar één van de
goden van de volken zijn land
gered uit de handen van de ko-
ning van Assyrië? 34 Waar zijn
de goden van Hamath[g] en Ar-
pad? Waar zijn de goden van Se-
farvaïm,[a] Hena en Ivva? Hebben
ze Samaria uit mijn handen ge-
red?[b] 35 Wie onder alle goden
van de landen heeft zijn land uit
mijn handen gered? Zou Jehovah
Jeruzalem dan wél uit mijn han-
den kunnen redden?’”’[c]
36 Het volk zweeg en zei niets
terug, want de koning had bevo-
len: ‘Jullie mogen niet reageren.’[d]
37 Toen kwamen hofmeester El-
jakim, de zoon van Hilkia, secre-
taris Sebna en kroniekschrijver
Joah, de zoon van Asaf, met ge-
scheurde kleren bij Hizkia en ver-
telden hem wat de rabsake had
gezegd.

19 Zodra koning Hizkia dat
hoorde, scheurde hij zijn
kleren, deed een zak aan en
ging het huis van Jehovah in.[e]
2 Toen stuurde hij hofmeester
Eljakim, secretaris Sebna en de
oudsten van de priesters gekleed
in zakken naar de profeet Jesa-
ja,[f] de zoon van Amoz. 3 Ze zei-
den tegen hem: ‘Dit zegt Hizkia:
“Dit is een dag van angst, van
straf* en van vernedering. Want
de kinderen staan op het punt
geboren te worden,# maar de
kracht om te baren[g] ontbreekt.
4 Misschien zal Jehovah, je God,
alle woorden horen van de rabsa-
ke, die door zijn heer, de koning
van Assyrië, gestuurd is om de le-
vende God te bespotten,[h] en zal
hij hem ter verantwoording roe-
pen voor de woorden die Jeho-
vah, je God, heeft gehoord. Bid[i]
dus voor het overblijfsel dat nog
in leven is.”’
5 Toen de dienaren van ko-
ning Hizkia bij Jesaja kwamen,[j]
6 zei Jesaja tegen hen: ‘Dit moe-
ten jullie tegen je heer zeg-
gen: “Dit zegt Jehovah: ‘Laat je
niet bang maken[k] door de woor-

HFST. 18
a Ezr 4:7; Da 2:4
b Jes 36:11, 12
c Jes 36:13-20
d 2Kr 32:15
e 2Kon 19:32-34
f 2Kon 17:6
g Nu 13:21

2de kolom
a 2Kon 17:24
b 2Kon 17:6
c 2Kon 19:17-19; 2Kr 32:15; Jes 37:23
d Jes 36:21, 22

HFST. 19
e Jes 37:1-4
f Jes 1:1
g Jes 26:17, 18
h 1Sa 17:45; 2Kon 18:35
i 2Sa 22:7; 2Kr 20:9; 2Kr 32:20; Ps 50:15
j Jes 37:5-7
k De 20:3; Jes 41:10; Jes 51:7

18:26 *Of ‘Syrisch’. **18:31** *Lett.: ‘Maak een zegen met mij en kom uit tot mij.’ #Of ‘waterreservoir’.

19:3 *Of ‘belediging’. #Lett.: ‘zijn aan de opening van de baarmoeder gekomen’.

den die jullie hebben gehoord,
de woorden waarmee de bedien-
den van de koning van Assyrië
mij hebben gelasterd.[a] **7** Want
ik zal een gedachte in zijn geest*
leggen, en hij zal een bericht ho-
ren en naar zijn eigen land te-
ruggaan. Ik zal hem vervolgens
in zijn eigen land met het zwaard
laten ombrengen.’”’[b]

8 Toen de rabsake hoorde dat
de koning van Assyrië zich van
Lachis had teruggetrokken,[c] ging
hij terug naar de koning, die Lib-
na aan het belegeren was.[d] **9** De
koning hoorde dat er over ko-
ning Tirhaka van Ethiopië werd
gezegd: ‘Hij is uitgerukt om tegen
u te strijden.’ Hij stuurde dus op-
nieuw boodschappers[e] naar Hiz-
kia en zei: **10** ‘Dit moeten jullie
zeggen tegen koning Hizkia van
Juda: “Laat je God, op wie je
vertrouwt, je niet bedriegen door
te zeggen: ‘Jeruzalem zal niet in
handen vallen van de koning van
Assyrië.’[f] **11** Je hebt gehoord
wat de koningen van Assyrië
met alle landen hebben gedaan:
ze hebben ze volledig verwoest.*[g]
Zul jij dan als enige worden ge-
red? **12** De volken die door mijn
voorvaders zijn uitgeroeid, wer-
den toch ook niet door hun go-
den bevrijd? Waar zijn Gozan, Ha-
ran,[h] Rezef en het volk van Eden
dat in Tel-Assar was? **13** Waar
zijn de koning van Hamath, de ko-
ning van Arpad en de koningen
van de steden Sefarvaïm, Hena en
Ivva?”’[i]

14 Hizkia las de brieven die
de boodschappers hem overhan-
digden. Daarna ging Hizkia naar
het huis van Jehovah en spreidde
ze* voor Jehovah uit.[j] **15** Hiz-
kia bad[k] toen tot Jehovah en zei:
‘O Jehovah, God van Israël, die
boven* de cherubs[l] op zijn troon
zit, u alleen bent de ware God
van alle koninkrijken op aarde.[a]
U hebt de hemel en de aar-
de gemaakt. **16** Luister,* o Jeho-
vah. Hoor toch![b] Open uw ogen,[c]
o Jehovah, en zie! Luister naar
de woorden die Sanherib heeft
geschreven om de levende God te
bespotten. **17** Het is waar, o Je-
hovah, dat de koningen van Assy-
rië de volken en hun landen heb-
ben verwoest.[d] **18** Ze hebben
hun goden in het vuur gegooid,
omdat het geen goden waren[e]
maar het werk van mensenhan-
den,[f] hout en steen. Daarom kon-
den ze die vernietigen. **19** Red
ons nu alstublieft uit zijn hand,
o Jehovah, onze God, zodat alle
koninkrijken op aarde weten dat
u alleen God bent, o Jehovah.’[g]

20 Jesaja, de zoon van Amoz,
stuurde toen deze boodschap
naar Hizkia: ‘Dit zegt Jehovah,
de God van Israël: “Ik heb je ge-
bed[h] over koning Sanherib van
Assyrië[i] gehoord. **21** Dit is het
woord dat Jehovah tegen hem
heeft gesproken:

‘De maagdelijke dochter Sion
veracht je, ze lacht je uit.
De dochter Jeruzalem
schudt haar hoofd.
22 Wie heb je bespot en be-
lasterd?[j]
Tegen wie heb je je stem
verheven?[k]
Op wie heb je trots neer-
gekeken?
Het is de Heilige van Israël![l]
23 Via je boodschappers[m] heb
je Jehovah bespot[n] en
gezegd:
“Met al mijn strijdwagens
bestijg ik de hoogste bergen,
de uithoeken van de Libanon.
Ik kap zijn statige ceders,
zijn beste jeneverbomen.
Ik dring door tot zijn verste
schuilplaats, zijn diepste
woud.

19:7 *Lett.: ‘een geest in hem’. **19:11** *Of ‘voor de vernietiging bestemd’. **19:14** *Lett.: ‘hem’. **19:15** *Of mogelijk ‘tussen’.

19:16 *Lett.: ‘neig uw oor’.

HFST. 19
a 2Kon 18:17
b 2Kr 32:21; Jes 37:37, 38
c 2Kon 18:14
d Jes 37:8-13
e 2Kon 18:17
f 2Kr 32:15
g 2Kon 17:5; 2Kr 32:10, 13; Jes 10:8-11
h Ge 11:31
i 2Kon 17:24; 2Kon 18:33, 34
j 1Kon 8:30; Jes 37:14-20
k 2Kr 32:20
l Ex 25:22

2de kolom
a 1Kr 29:10, 11
b 1Kon 8:29; Ps 65:2
c 2Kr 16:9; Da 9:18
d 2Kon 16:8, 9; 2Kon 17:6, 24
e Jes 41:29
f Jer 10:3
g Ps 83:17, 18; Jes 45:5, 6
h 2Kon 19:15
i Jes 37:21, 22
j 2Kon 19:10
k 2Kon 18:30; Jes 10:12, 13
l Jes 37:23-25
m 2Kon 18:17
n 2Kr 32:17; Jes 10:10, 11

24 Ik graaf putten en drink
andermans water.
Ik leg alle stromen* van
Egypte met mijn voetzolen
droog.”
25 Heb je het niet gehoord?
Lang geleden is het
bepaald.*[a]
In lang vervlogen tijden heb
ik het voorbereid.#[b]
Nu zal ik het laten gebeuren.[c]
Je zult vestingsteden ver-
woesten tot puinhopen.[d]
26 Hun inwoners zullen
machteloos zijn.
Ze zullen doodsbang en
beschaamd zijn.
Ze zullen worden als plantjes
op het veld en als groen
gras,[e]
als gras op de daken, ver-
schroeid door de oosten-
wind.
27 Maar ik weet precies wanneer
je gaat zitten, wanneer
je weggaat, wanneer je
terugkomt[f]
en wanneer je woedend op
me bent.[g]
28 Je woede tegen mij[h] en je
razernij zijn tot mijn oren
doorgedrongen.[i]
Daarom zal ik mijn haak in
je neus slaan en mijn toom[j]
tussen je lippen leggen.
En ik zal je terugleiden
over de weg waarlangs je
gekomen bent.’[k]

29 Dit is voor jou* het te-
ken: Dit jaar zul je eten wat van-
zelf groeit.# In het tweede jaar
zul je graan eten dat daaruit op-
komt.[l] Maar in het derde jaar zul
je zaaien en oogsten, wijngaar-
den planten en de vrucht ervan
eten.[m]
30 Wie van het huis van
Juda ontkomt, wie overblijft,[n] zal
van onder wortel schieten en van
boven vrucht dragen.
31 Want
er zal een overblijfsel uit Jeru-
zalem komen, overlevenden van
de berg Sion. Jehovah van de le-
germachten zal dat in zijn ijver
doen.[a]

32 Daarom zegt Jehovah het
volgende over de koning van As-
syrië:[b]

‘Hij zal deze stad niet
binnenkomen,[c]
er geen pijl op afschieten,
er geen schild tegen
opheffen
en er geen belegeringsdam
tegen opwerpen.[d]
33 Hij zal teruggaan over de
weg waarlangs hij is
gekomen.
Hij komt deze stad niet bin-
nen’, verklaart Jehovah.
34 ‘Ik zal deze stad verdedigen[e]
en redden ter wille van
mijzelf[f]
en ter wille van mijn dienaar
David.’”’[g]

35 Die nacht kwam de en-
gel van Jehovah naar het kamp
van de Assyriërs en doodde daar
185.000 man.[h] De volgende och-
tend zag men overal lijken lig-
gen.[i]
36 Koning Sanherib van
Assyrië vertrok daarna. Hij ging
terug naar Ninevé[j] en bleef daar.[k]
37 Toen hij zich neerboog in het
huis* van zijn god Nisroch, werd
hij met het zwaard gedood[l] door
Adrammelech en Sarezer, zijn
eigen zonen, die daarna naar het
land Ararat[m] vluchtten. Zijn zoon
Esar-Haddon[n] volgde hem als ko-
ning op.

20 In die tijd werd Hizkia do-
delijk ziek.[o] De profeet Je-
saja, de zoon van Amoz, kwam
bij hem en zei: ‘Dit zegt Jehovah:
“Tref regelingen met je familie,*
want je zult sterven. Je zult niet
herstellen.”’[p]
2 Toen draaide hij

19:24 *Of ‘Nijlkanalen’. **19:25** *Lett.: ‘gedaan’. #Of ‘vormgegeven’. **19:29** *D.w.z. Hizkia. #Of ‘wat uit gevallen korrels graan opschiet’.

19:37 *Of ‘de tempel’. **20:1** *Lett.: ‘huis’.

HFST. 19
a Jes 14:24
b Ps 33:11
c Jes 46:10
d Jes 10:5; Jes 37:26, 27
e Jes 40:7
f Sp 5:21; Heb 4:13
g Jes 37:28, 29
h Ps 46:6; Jes 10:5, 15
i 2Kon 18:35; Jes 10:12, 13
j Ps 32:9
k 2Kon 19:33
l Le 25:4-6
m Jes 37:30-32
n 2Kr 32:22; Jes 10:20

2de kolom
a Jes 59:17; Za 1:14, 15
b Jes 10:24
c 2Kr 32:22
d Jes 37:33-35
e Jes 31:5
f 1Sa 12:22; Jes 43:25; Ez 36:22
g 2Kon 20:6; Jer 23:5
h 2Kr 32:21; Jes 31:8
i Ex 12:30; Jes 37:36-38
j Jon 1:2
k 2Kon 19:7, 28
l 2Kr 32:21
m Ge 8:4
n Ezr 4:2

HFST. 20
o 2Kr 32:24
p Jes 38:1-3

zijn gezicht naar de muur en
bad tot Jehovah: **3** ‘Ik smeek u,
o Jehovah, herinner u alstublieft
dat ik u trouw en met een onver-
deeld hart heb gediend,* en dat
ik heb gedaan wat goed was in
uw ogen.’[a] En Hizki̱a barstte in
tranen uit.

4 Jesaja had het middelste
hof nog niet bereikt of Jehovah’s
woord kwam tot hem. Het luid-
de:[b] **5** ‘Ga terug en zeg tegen
Hizki̱a, de leider van mijn volk:
“Dit zegt Jehovah, de God van je
voorvader David: ‘Ik heb je gebed
gehoord. Ik heb je tranen gezien.[c]
Ik genees je.[d] Over drie dagen
zul je naar het huis van Jehovah
gaan.[e] **6** Ik geef je nog 15 jaar
te leven,* en ik zal jou en deze
stad redden uit de handen van de
koning van Assyrië.[f] Ik zal deze
stad verdedigen ter wille van mij
en ter wille van mijn dienaar Da-
vid.’”’[g]

7 Jesaja zei toen: ‘Haal een
koek van samengeperste gedroog-
de vijgen.’ Ze haalden er een en
legden die op de zweer, waarna
hij geleidelijk herstelde.[h]

8 Hizki̱a had aan Jesaja ge-
vraagd: ‘Aan welk teken[i] kan ik
zien dat Jehovah me zal genezen
en dat ik over drie dagen naar
het huis van Jehovah zal gaan?’
9 Jesaja antwoordde: ‘Dit is het
teken van Jehovah om je te la-
ten zien dat Jehovah zich aan
zijn woord zal houden: wil je dat
de schaduw op de trap* tien tre-
den vooruitgaat of tien treden
achteruit?’[j] **10** Hizki̱a zei: ‘Het
is voor de schaduw makkelijk om
tien treden vooruit te gaan maar
niet om tien treden achteruit te
gaan.’ **11** Toen riep de profeet
Jesaja tot Jehovah, en Hij liet de
schaduw op de trap van Achaz
tien treden achteruitgaan toen
die al op de treden afgedaald
was.[a]

12 In die tijd stuurde de koning
van Babylon, Be̱rodach-Ba̱ladan,
de zoon van Ba̱ladan, brieven en
een geschenk naar Hizki̱a, want
hij had gehoord dat Hizki̱a ziek
was geweest.[b] **13** Hizki̱a verwel-
komde* de boodschappers en liet
ze zijn hele schathuis[c] zien: het
zilver, het goud, de balsemolie en
andere kostbare olie, zijn wapen-
huis en alles wat er in zijn schat-
kamers te vinden was. Er was
niets in zijn eigen huis# en in zijn
hele rijk dat Hizki̱a ze niet liet
zien.

14 Daarna kwam de profeet
Jesaja bij koning Hizki̱a. Hij
vroeg hem: ‘Wat hebben die man-
nen gezegd en waar kwamen ze
vandaan?’ Hizki̱a antwoordde: ‘Ze
kwamen uit een ver land, uit Ba-
bylon.’[d] **15** Toen vroeg hij: ‘Wat
hebben ze in je huis gezien?’ Hiz-
ki̱a antwoordde: ‘Ze hebben alles
in mijn huis gezien. Er was niets
in mijn schatkamers dat ik ze niet
heb laten zien.’

16 Daarna zei Jesaja tegen
Hizki̱a: ‘Hoor het woord van Je-
hovah:[e] **17** “Er komt een tijd dat
alles wat er in je huis is en wat je
voorvaders tot nu toe hebben ver-
zameld, weggebracht wordt naar
Babylon.[f] Er zal niets overblij-
ven”, zegt Jehovah. **18** “En som-
migen van je eigen zonen, van wie
je vader zult worden, zullen mee-
genomen worden[g] en hofbeamb-
ten worden in het paleis van de
koning van Babylon.”’[h]

19 Toen zei Hizki̱a tegen Je-
saja: ‘Het woord van Jehovah
dat je hebt gesproken is goed.’[i]
En hij voegde eraan toe: ‘Het is
goed als er tijdens mijn leven*
vrede en stabiliteit# is.’[j]

20:3 *Lett.: ‘vóór u heb gewandeld’. **20:6** *Of ‘ik voeg 15 jaar aan je dagen toe’. **20:9** *Mogelijk werd deze trap gebruikt om de tijd te meten, zoals met een zonnewijzer.

20:13 *Of ‘luisterde naar’. #Of ‘paleis’. **20:19** *Lett.: ‘dagen’. #Of ‘waarheid’.

HFST. 20
a 2Kr 31:20, 21; Ps 25:7; Ps 119:49
b Jes 38:4-6
c Ps 39:12
d De 32:39; Ps 41:3; Ps 103:3; Ps 147:3
e Ps 66:13; Ps 116:12-14
f 2Kr 32:22; Jes 10:24
g 2Kon 19:34; Jes 37:35
h Jes 38:21, 22
i Re 6:17; Jes 7:11
j Jes 38:7, 8

2de kolom
a Joz 10:12; 2Kr 32:31
b Jes 39:1, 2
c 2Kr 32:27
d Jes 39:3, 4
e Jes 39:5-7
f 2Kon 24:12, 13; 2Kon 25:13; 2Kr 36:7, 18; Jer 27:21, 22; Da 1:2
g 2Kon 24:12
h Da 1:19; Da 2:49
i Ps 141:5
j Jes 39:8

20 De rest van de geschiede-
nis van Hizkia — al zijn machti-
ge daden en de vijver[a] en de
waterleiding die hij heeft aange-
legd om het water in de stad te
brengen[b] — is opgeschreven in
het boek met historische versla-
gen van de koningen van Juda.
21 Toen ging Hizkia rusten bij
zijn voorvaders.[c] Zijn zoon Ma-
nasse[d] volgde hem als koning
op.[e]

21 Manasse[f] was 12 jaar toen
hij koning werd en hij re-
geerde 55 jaar in Jeruzalem.[g] Zijn
moeder heette Hefsibah. **2** Hij
deed wat slecht was in Jeho-
vah's ogen en volgde de afschu-
welijke praktijken van de volken[h]
die Jehovah voor de Israëlieten
had verdreven.[i] **3** Hij herbouw-
de de offerhoogten die zijn vader
Hizkia had verwoest.[j] Hij richt-
te altaren op voor Baäl en maak-
te een heilige paal,[k] net zoals
koning Achab van Israël had ge-
daan.[l] Hij boog zich neer voor
het hele hemelse leger en diende
ze.[m] **4** Hij bouwde ook altaren in
het huis van Jehovah,[n] waarover
Jehovah had gezegd: 'In Jeruza-
lem zal ik mijn naam vestigen.'[o]
5 Hij bouwde in twee voorhoven
van het huis van Jehovah[p] alta-
ren voor het hele hemelse leger.[q]
6 Hij verbrandde zijn eigen zoon
als offer.* Hij deed aan magie,
zocht naar voortekens[r] en stelde
mediums en waarzeggers[s] aan.
Hij deed op grote schaal wat
slecht was in Jehovah's ogen om
hem te tergen.

7 Hij zette de heilige paal,[t]
het beeld dat hij had gemaakt,
in het huis waarover Jehovah te-
gen David en zijn zoon Salomo
had gezegd: 'In dit huis en in Je-
ruzalem, dat ik uit alle stammen
van Israël heb uitgekozen, zal ik
voor altijd mijn naam vestigen.[u]
8 Ik zal ervoor zorgen dat Is-
raël nooit meer hoeft weg te
trekken uit het land dat ik hun
voorouders heb gegeven,[a] maar
dan moeten ze zich wel strikt
houden aan alles wat ik ze heb
geboden,[b] de hele wet die mijn
dienaar Mozes ze heeft voor-
geschreven.' **9** Maar ze gehoor-
zaamden niet, en Manasse liet ze
steeds weer afdwalen en zette ze
ertoe aan nog slechtere dingen
te doen dan de volken die Jeho-
vah voor de Israëlieten had uit-
geroeid.[c]

10 Jehovah bleef via zijn die-
naren, de profeten, zeggen:[d]
11 'Koning Manasse van Juda
heeft al die afschuwelijke dingen
gedaan. Hij heeft meer kwaad ge-
daan dan alle Amorieten[e] vóór
hem,[f] en hij heeft Juda met
zijn walgelijke afgodsbeelden*
tot zonde aangezet. **12** Daarom
zegt Jehovah, de God van Israël:
"Ik breng zo'n grote ramp over
Jeruzalem[g] en Juda dat iedereen
die ervan hoort zijn oren niet zal
kunnen geloven.[h] **13** Ik zal voor
Jeruzalem het meetlint[i] van Sa-
maria[j] gebruiken en het schiet-
lood* van het huis van Achab.[k]
Ik zal Jeruzalem schoonvegen zo-
als je een schaal schoonveegt en
ondersteboven keert.[l] **14** Ik zal
het overblijfsel van mijn erfdeel
in de steek laten[m] en ze in han-
den van hun vijanden geven. Ze
zullen door al hun vijanden ge-
plunderd en beroofd worden,[n]
15 omdat ze hebben gedaan wat
slecht was in mijn ogen en mij
steeds hebben getergd vanaf de
dag dat hun voorouders uit Egyp-
te kwamen tot op de dag van van-
daag."'[o]

16 Behalve dat Manasse zon-
digde door Juda tot zonde aan
te zetten, zodat ze deden wat

21:6 *Lett.: 'liet (...) door het vuur gaan'.

21:11 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **21:13** *Of 'waterpasinstrument'.

HFST. 20
a Jo 9:11
b 2Kr 32:30
c 1Kon 2:10
d 2Kon 21:16; 2Kon 23:26; 2Kr 33:11-13
e 2Kr 32:33

HFST. 21
f 1Kr 3:13; Mt 1:10
g 2Kr 33:1
h De 12:30, 31; 2Kr 36:14; Ez 16:51
i 2Kr 33:2-6
j 2Kon 18:1, 4
k 2Kon 23:4
l 1Kon 16:30, 32
m De 4:19
n Jer 32:34
o De 12:5; 2Sa 7:12, 13; 1Kon 8:29; 1Kon 9:3
p 1Kon 6:36; 1Kon 7:12
q Ez 8:16
r Le 19:26
s Le 20:27; De 18:10, 11
t 2Kon 23:6
u 2Kr 33:7-9

2de kolom
a 1Kr 17:9
b De 28:1
c De 7:1
d 2Kr 33:10; 2Kr 36:15, 16; Jer 7:25; Mt 23:37
e Ge 15:16
f Le 18:24, 25; 2Kon 23:26; 2Kon 24:3; Jer 15:4
g 2Kon 22:16, 17; Mi 3:12
h Jer 19:3
i Jes 28:17; Klg 2:8
j 2Kon 17:6; Ez 23:33
k 1Kon 21:21; 2Kon 10:11
l Jer 25:9
m De 32:9; 2Kon 17:18
n Le 26:25; De 28:63
o De 9:21; De 31:29; Re 2:11, 13

slecht was in de ogen van Jehovah, vergoot hij ook zo veel onschuldig bloed dat Jeruzalem er van het ene einde tot het andere mee werd gevuld.[a] **17** De rest van de geschiedenis van Manasse, alles wat hij heeft gedaan en zijn zonden, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Juda. **18** Toen ging Manasse rusten bij zijn voorvaders. Hij werd begraven in de tuin van zijn huis, in de tuin van Uzza.[b] Zijn zoon Amon volgde hem als koning op.

19 Amon[c] was 22 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde twee jaar in Jeruzalem.[d] Zijn moeder was Mesullemeth, de dochter van Haruz uit Jotba. **20** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah's ogen, net zoals zijn vader Manasse.[e] **21** Hij volgde dezelfde weg als zijn vader. Hij bleef zich in aanbidding neerbuigen voor dezelfde walgelijke afgodsbeelden die zijn vader had vereerd.[f] **22** Hij verliet Jehovah, de God van zijn voorvaders, en hij volgde de weg van Jehovah niet.[g] **23** Uiteindelijk smeedden Amons dienaren een complot tegen de koning en ze doodden hem in zijn eigen huis. **24** Maar het volk van het land doodde iedereen die in het complot tegen koning Amon had gezeten. Ze maakten zijn zoon Josia koning in zijn plaats.[h] **25** De rest van de geschiedenis van Amon, wat hij heeft gedaan, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Juda. **26** Ze begroeven hem in zijn graf in de tuin van Uzza,[i] en zijn zoon Josia[j] volgde hem als koning op.

22 Josia[k] was acht jaar toen hij koning werd, en hij regeerde 31 jaar in Jeruzalem.[l] Zijn moeder was Jedida, de dochter van Adaja uit Bozkath.[m] **2** Hij deed wat goed was in Jehovah's ogen en volgde dezelfde weg als zijn voorvader David.[a] Hij week er niet van af, niet naar rechts en niet naar links.

3 In het 18de jaar van koning Josia stuurde de koning zijn secretaris Safan, de zoon van Azalja, de zoon van Mesullam, met de volgende opdracht naar het huis van Jehovah:[b] **4** 'Ga naar hogepriester Hilkia[c] en laat hem al het geld verzamelen dat in het huis van Jehovah wordt gebracht[d] en dat de deurwachters hebben ingezameld van het volk.[e] **5** Ze moeten het geven aan degenen die zijn aangesteld over het werk in het huis van Jehovah. Zij zullen het dan weer geven aan de werkers in het huis van Jehovah die de schade aan* het huis moeten herstellen:[f] **6** de ambachtslieden, de bouwers en de metselaars. Ze moeten het gebruiken om balken en gehouwen stenen te kopen om het huis te herstellen.[g] **7** De mannen die het geld krijgen, hoeven niet gecontroleerd te worden, want ze zijn betrouwbaar.'[h]

8 Later zei hogepriester Hilkia tegen secretaris Safan:[i] 'Ik heb het wetboek[j] in het huis van Jehovah gevonden.' Hilkia gaf het boek aan Safan, en die begon het te lezen.[k] **9** Toen ging secretaris Safan naar de koning en zei tegen hem: 'Uw dienaren hebben het geld verzameld dat zich in het huis bevond en ze hebben het overhandigd aan degenen die zijn aangesteld over het werk in het huis van Jehovah.'[l] **10** Verder vertelde secretaris Safan aan de koning: 'De priester Hilkia heeft mij een boek[m] gegeven.' Toen begon Safan het aan de koning voor te lezen.

11 Zodra de koning de woorden van het wetboek hoorde,

HFST. 21
a 2Kon 24:3, 4; Jer 2:34; Mt 23:30; Heb 11:37
b 2Kon 21:23, 26
c Mt 1:10
d 2Kr 33:21
e 2Kr 33:22, 23
f 2Kon 21:1, 3
g 2Kon 22:16, 17; Jer 2:13
h 2Kr 33:25
i 2Kon 21:18
j Mt 1:10

HFST. 22
k 1Kon 13:2; Jer 1:2; Ze 1:1
l 2Kr 34:1, 2
m Joz 15:20, 39

2de kolom
a 1Kon 15:5
b 2Kr 34:8
c 1Kr 6:13
d 2Kon 12:4, 5; 2Kr 24:8
e 2Kon 12:9; 2Kr 34:9
f 2Kon 12:11, 12; 2Kr 34:10
g 2Kr 34:11
h 2Kon 12:15; 2Kr 34:12
i 2Kon 22:3
j De 31:24-26
k 2Kr 34:14, 15
l 2Kr 34:16-18
m De 31:9

22:5 *Of 'scheuren van'.

scheurde hij zijn kleren.[a] **12** Hij
gaf het volgende bevel aan de
priester Hilkia, aan Ahikam,[b] de
zoon van Safan, aan Achbor, de
zoon van Michaja, aan secretaris
Safan en aan Asaja, de dienaar
van de koning: **13** ‘Ga voor mij,
voor het volk en voor heel Juda
bij Jehovah navraag doen over
de woorden van dit boek dat is
gevonden. Want Jehovah’s gro-
te woede is tegen ons opgelaaid[c]
omdat onze voorouders de woor-
den van dit boek niet hebben
gehoorzaamd en niet hebben ge-
daan wat ons is voorgeschre-
ven.’

14 Dus gingen de priester Hil-
kia, Ahikam, Achbor, Safan en
Asaja naar de profetes[d] Hulda.
Zij was de vrouw van Sallum, de
zoon van Tikva, de zoon van Har-
has, de beheerder van de kle-
ding. Ze woonde in het Tweede
Stadsdeel van Jeruzalem. Daar
spraken ze met haar.[e] **15** Ze zei
tegen hen: ‘Dit zegt Jehovah, de
God van Israël: “Zeg tegen de
man die jullie naar mij heeft
gestuurd: **16** ‘Dit zegt Jehovah:
“Ik zal ellende brengen over deze
plaats en de inwoners, name-
lijk alles wat in het boek staat
dat de koning van Juda heeft ge-
lezen.[f] **17** Ze hebben mij verla-
ten en voor andere goden[g] offers
in rook laten opgaan om mij te
tergen met alles wat ze hebben
gemaakt.[h] Daarom zal mijn woe-
de tegen deze plaats hoog op-
laaien en niet meer doven.”’[i]
18 Maar dit moeten jullie zeg-
gen tegen de koning van Juda,
die jullie gestuurd heeft om Je-
hovah te raadplegen: ‘Dit zegt Je-
hovah, de God van Israël, over
de woorden die je hebt gehoord:
19 “Je hebt je hart opengesteld*
en je voor Jehovah vernederd[j]
toen je hoorde wat ik tegen deze
plaats en de inwoners heb ge-
zegd — dat ze een schrikbeeld en
een vloek zouden worden — en je
hebt je kleren gescheurd[a] en voor
mij gehuild. Ik heb daarom naar
je geluisterd, verklaart Jehovah.
20 Om die reden zul je in vre-
de in je graf worden gelegd als ik
je tot je voorvaders vergader.* Je
zult alle ellende die ik over deze
plaats breng niet met eigen ogen
zien.”’”’ Dat antwoord brachten
ze aan de koning over.

23 Toen liet de koning alle
oudsten van Juda en Je-
ruzalem bij zich komen.[b] **2** Hij
ging vervolgens naar het huis van
Jehovah, samen met alle mannen
van Juda, alle inwoners van Je-
ruzalem, de priesters en de pro-
feten — het hele volk, van klein
tot groot. Hij las hun alle woor-
den voor van het boek[c] van het
verbond[d] dat in het huis van Je-
hovah was gevonden.[e] **3** De ko-
ning stond bij de zuil en sloot een
verbond* ten overstaan van Jeho-
vah:[f] hij beloofde Jehovah te vol-
gen en zich met zijn hele hart
en zijn hele ziel# aan zijn gebo-
den, richtlijnen△ en voorschriften
te houden door de woorden van
het verbond na te leven die in dit
boek stonden. En het hele volk
stemde in met het verbond.[g]

4 Toen gaf de koning aan hoge-
priester Hilkia,[h] de andere pries-
ters en de deurwachters het be-
vel om uit de tempel van Jehovah
alle voorwerpen te halen die ge-
maakt waren voor Baäl, voor
de heilige paal[i] en voor het hele
hemelse leger. Toen verbrand-
de hij ze buiten Jeruzalem op de
Kidronterrassen, en hij bracht de
as naar Bethel.[j] **5** Hij ontsloeg
de priesters van vreemde goden,
die door de koningen van Juda
waren aangesteld om offerrook

HFST. 22
a 2Kr 34:19-21; Joë 2:13
b 2Kon 25:22; Jer 26:24
c De 4:24; De 29:27; De 31:17
d Ex 15:20; Re 4:4; Ne 6:14; Lu 2:36; Han 21:8, 9
e 2Kr 34:22-28
f 2Kon 22:8
g Ex 20:3; De 32:17; Re 2:12; Jer 2:11
h Jes 2:8
i De 32:22; Jes 33:14; Jer 7:20; Ez 20:48
j 1Kon 21:29; Jak 4:6

2de kolom
a 2Kon 22:11

HFST. 23
b 2Kr 34:29, 30
c De 31:26
d Ex 24:8
e 2Kon 22:8
f 2Kon 11:17; 2Kr 15:10, 12
g Joz 24:24, 25; 2Kr 34:31, 32
h 2Kon 22:4
i 2Kon 21:1, 7; 2Kr 34:4
j 1Kon 12:28, 29

22:19 *Lett.: ‘je hart was zacht’.

22:20 *Een poëtische uitdrukking voor de dood. **23:3** *Of ‘hernieuwde het verbond’. #Zie Woordenlijst. △Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.

te maken op de offerhoogten in
de steden van Juda en in de om-
geving van Jeruzalem. Hij stuur-
de ook degenen weg die offer-
rook maakten voor Baäl, de zon,
de maan, de sterrenbeelden van
de dierenriem en het hele hemel-
se leger.[a] **6** Hij haalde de heili-
ge paal[b] uit het huis van Jehovah
weg en bracht die naar de rand
van Jeruzalem, naar het Kidron-
dal. Hij verbrandde hem[c] in het
Kidrondal, verpulverde hem tot
stof en verstrooide het stof op
de graven van het gewone volk.[d]
7 In het huis van Jehovah brak
hij ook de huizen van de tempel-
prostitués[e] af, waar de vrouwen
tentheiligdommen weefden voor
de heilige paal.

8 Toen haalde hij alle priesters
weg uit de steden van Juda. De of-
ferhoogten waar de priesters of-
ferrook hadden gemaakt — van
Geba[f] tot Berseba[g] — maakte hij
ongeschikt voor aanbidding. Hij
brak ook de offerhoogten bij de
poorten af, die bij de ingang wa-
ren van de poort van de stads-
bestuurder Jozua, links als je de
stadspoort binnenkwam. **9** De
priesters van de offerhoogten de-
den geen dienst bij het altaar van
Jehovah in Jeruzalem,[h] maar ze
aten wel ongezuurd brood samen
met hun broeders. **10** Hij maak-
te ook Tofeth[i] in het Dal van de
Zonen van Hinnom*[j] ongeschikt
voor aanbidding, zodat niemand
zijn zoon of dochter als offer
kon verbranden# voor Molech.[k]
11 Hij bepaalde dat de paarden
die de koningen van Juda aan
de zon hadden gewijd,* het huis
van Jehovah niet meer mochten
binnengaan bij de kamer# van de
hofbeambte Nathan-Melech in de
zuilengang. De zonnewagens[l] ver-
brandde hij. **12** De koning brak
ook de altaren af die de konin-
gen van Juda hadden gemaakt op
het dak[a] van de bovenkamer van
Achaz, en de altaren die Manas-
se had gemaakt in twee voorho-
ven van het huis van Jehovah.[b]
Hij sloeg ze stuk en verstrooi-
de het stof in het Kidrondal.
13 De koning maakte de offer-
hoogten buiten Jeruzalem die aan
de zuidkant* van de Berg van het
Verderf# waren, ongeschikt voor
aanbidding. Koning Salomo van
Israël had die gebouwd voor As-
toreth, de walgelijke godin van de
Sidoniërs, voor Kamos, de walge-
lijke god van Moab, en voor Mil-
kom,[c] de afschuwelijke god van
de Ammonieten.[d] **14** Hij brak de
heilige zuilen aan stukken, hak-
te de heilige palen[e] om en vul-
de die plekken op met mensenbot-
ten. **15** Hij brak ook het altaar
in Bethel af en de offerhoogte
die Jerobeam, de zoon van Ne-
bat, had gemaakt en die Israël tot
zonde had aangezet.[f] Toen hij dat
altaar en de offerhoogte had af-
gebroken, verbrandde en verpul-
verde hij de offerhoogte en ver-
brandde hij de heilige paal.[g]

16 Toen Josia zich omdraai-
de en de graven op de berg zag,
liet hij de botten uit de gra-
ven halen. Hij verbrandde ze
op het altaar om het ongeschikt
voor aanbidding te maken, over-
eenkomstig Jehovah's woord dat
bekendgemaakt was door de man
van de ware God die deze din-
gen had voorspeld.[h] **17** Toen zei
hij: 'Wat is dat voor een grafsteen
die ik daar zie?' De mannen van
de stad antwoordden hem: 'Het is
het graf van de man van de ware
God uit Juda[i] die de dingen heeft

23:10 *Zie Woordenlijst 'Gehenna'. #Lett.: 'door het vuur laten gaan'. **23:11** *Lett.: 'gegeven'. #Of 'eetruimte'.

23:13 *Lett.: 'rechts', zuidelijk als je naar het oosten kijkt. #D.w.z. de Olijfberg, in het bijzonder het zuidelijkste deel dat ook als de Berg van de Ergernis bekendstaat.

HFST. 23
a 2Kon 21:1, 3; Jer 8:1, 2
b 2Kon 21:1, 7
c De 7:25
d 2Kr 34:4
e Le 18:22; De 23:17, 18; 1Kon 15:11, 12; 1Kon 22:46
f Joz 21:17, 19; 1Kon 15:22
g Ge 21:31
h Ez 44:10; Mal 2:7, 8
i Jer 7:31
j Joz 15:8
k 2Kon 16:2, 3; Jer 32:35
l De 4:19; Ez 8:16

2de kolom
a Jer 19:13; Ze 1:4, 5
b 2Kon 21:1, 5
c Ze 1:4, 5
d 1Kon 11:5, 7
e Ex 23:24; De 7:5; 2Kr 34:1, 3
f 1Kon 12:28, 33
g 2Kr 34:6, 7
h 1Kon 13:2
i 1Kon 13:1

voorspeld die u met het altaar van Bethel hebt gedaan.’ **18** Hij zei: ‘Laat hem met rust. Laat niemand zijn botten aanraken.’ Ze lieten zijn botten dus met rust, en ook de botten van de profeet die uit Samaria was gekomen.[a]

19 Josia verwijderde ook alle heiligdommen op de offerhoogten die in de steden van Samaria waren,[b] die door de koningen van Israël waren gebouwd om God te tergen. Hij deed daarmee hetzelfde als hij met de offerhoogte in Bethel had gedaan.[c] **20** Op de altaren offerde hij alle priesters van de offerhoogten die daar waren, en hij verbrandde er mensenbotten op.[d] Daarna ging hij terug naar Jeruzalem.

21 De koning gaf het hele volk het bevel: ‘Vier een Pascha[e] voor Jehovah, je God, zoals in dit boek van het verbond staat.’[f] **22** Sinds de tijd dat de rechters over Israël rechtspraken, was er op die manier geen Pascha meer gevierd, ook niet in de tijd van de koningen van Israël en de koningen van Juda.[g] **23** Maar in het 18de jaar van koning Josia werd dit Pascha voor Jehovah in Jeruzalem gevierd.

24 Josia verwijderde ook de mediums, de waarzeggers,[h] de huisgoden,*[i] de walgelijke afgodsbeelden# en alle walgelijke dingen die in het land Juda en in Jeruzalem waren. Zo voerde hij de woorden van de wet[j] uit die in het boek stonden dat de priester Hilkia in het huis van Jehovah had gevonden.[k] **25** Er was vóór hem geen koning zoals hij, die bij Jehovah is teruggekomen met zijn hele hart, zijn hele ziel*[l] en zijn hele kracht, overeenkomstig de hele wet van Mozes. Ook na hem is er niemand zoals hij geweest.

26 Toch verminderde Jehovah’s grote woede niet, die tegen Juda was opgelaaid vanwege alle beledigende dingen die Manasse had gedaan om Hem te tergen.[a] **27** Jehovah zei: ‘Ik zal Juda verstoten,[b] net zoals ik Israël heb verstoten.[c] Jeruzalem, de stad die ik heb uitgekozen, zal ik verwerpen, en ook het huis waarover ik heb gezegd: “Mijn naam zal daar blijven.”’[d]

28 De rest van de geschiedenis van Josia, alles wat hij heeft gedaan, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Juda. **29** In de tijd van Josia ging farao Necho, de koning van Egypte, naar de koning van Assyrië bij de rivier de Eufraat. Koning Josia rukte tegen hem uit, maar toen Necho hem zag, doodde hij hem bij Megiddo.[e] **30** Zijn dienaren vervoerden zijn dode lichaam op een wagen van Megiddo naar Jeruzalem en begroeven hem in zijn graf. Toen zalfde het volk* Josia’s zoon Joahaz en maakte hem koning in de plaats van zijn vader.[f]

31 Joahaz[g] was 23 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden in Jeruzalem. Zijn moeder was Hamutal,[h] de dochter van Jeremia uit Libna. **32** Hij ging doen wat slecht was in Jehovah’s ogen, precies zoals zijn voorvaders hadden gedaan.[i] **33** Farao Necho[j] zette hem gevangen in Ribla,[k] in het land van Hamath, zodat hij niet meer in Jeruzalem zou regeren. Hij legde het land toen een boete op van 100 talenten* zilver en een talent goud.[l] **34** Bovendien maakte farao Necho Josia’s zoon Eljakim koning in de plaats van zijn

---

23:24 *Of ‘afgoden’. Lett.: ‘terafim’. #De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. 23:25 *Zie Woordenlijst.

23:30 *Lett.: ‘volk van het land’. 23:33 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

HFST. 23

a 1Kon 13:30, 31
b 1Kon 12:25, 31; 1Kon 13:32; 2Kon 17:9
c 2Kr 34:6, 7
d 1Kon 13:2
e 2Kr 35:1
f Ex 12:3-14
g 2Kr 35:18, 19
h Le 19:31; De 18:10, 11; 2Kon 21:1, 6; Jes 8:19
i Ge 31:19
j Nu 33:52; De 12:2
k 2Kon 22:8
l De 4:29

2de kolom

a 2Kon 21:11, 12; 2Kon 24:3, 4; Jer 15:4
b De 29:28; 2Kon 25:11; Ez 23:33
c 2Kon 18:11; 2Kon 21:13
d De 12:5; 1Kon 8:29; 1Kon 9:3
e 1Kon 9:15; 2Kr 35:20-25; Za 12:11
f 2Kr 36:1, 2
g Jer 22:11
h 2Kon 24:18
i 2Kon 21:1, 2; 2Kon 21:19-21
j 2Kon 23:29
k Jer 39:5; Jer 52:10
l 2Kr 36:3

vader Josia. Hij veranderde zijn naam in Jojakim. Maar Joahaz nam hij mee naar Egypte,[a] waar hij uiteindelijk stierf.[b] **35** Jojakim gaf het zilver en het goud aan de farao, maar hij moest het volk belasting opleggen om het zilver te kunnen geven dat de farao eiste. Hij vorderde van iedereen in het land een vastgestelde hoeveelheid zilver en goud om farao Necho te kunnen betalen.

36 Jojakim[c] was 25 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde 11 jaar in Jeruzalem.[d] Zijn moeder was Zebudda, de dochter van Pedaja uit Ruma. **37** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah's ogen,[e] precies zoals zijn voorvaders hadden gedaan.[f]

24 Tijdens de regering van Jojakim rukte koning Nebukadnezar[g] van Babylon tegen hem op. Jojakim werd drie jaar lang zijn dienaar. Maar hij keerde zich tegen hem en kwam in opstand. **2** Toen stuurde Jehovah benden Chaldeeën,[h] Syriërs, Moabieten en Ammonieten op hem af. Hij bleef ze naar Juda sturen om het te vernietigen, in overeenstemming met het woord dat Jehovah had gesproken[i] via zijn dienaren, de profeten. **3** Het was duidelijk dat dit met Juda gebeurde op bevel van Jehovah; hij verstootte ze[j] vanwege de zonden die Manasse had begaan[k] **4** en ook vanwege het onschuldige bloed dat hij had vergoten.[l] Want hij had Jeruzalem met onschuldig bloed gevuld en Jehovah wilde geen vergeving schenken.[m]

5 De rest van de geschiedenis van Jojakim, alles wat hij heeft gedaan, is opgeschreven in het boek met historische verslagen van de koningen van Juda.[n] **6** Toen ging Jojakim rusten bij zijn voorvaders.[o] Zijn zoon Jojachin volgde hem als koning op.

7 De koning van Egypte waagde zich niet meer buiten zijn land, want de koning van Babylon had alles veroverd wat van de koning van Egypte was geweest,[a] vanaf de Wadi* van Egypte[b] tot aan de rivier de Eufraat.[c]

8 Jojachin[d] was 18 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden in Jeruzalem.[e] Zijn moeder was Nehusta, de dochter van Elnathan uit Jeruzalem. **9** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah's ogen, precies zoals zijn vader had gedaan. **10** In die tijd rukten de dienaren van koning Nebukadnezar van Babylon op tegen Jeruzalem, en de stad werd belegerd.[f] **11** Tijdens de belegering kwam koning Nebukadnezar van Babylon naar de stad.

12 Koning Jojachin van Juda gaf zich over aan de koning van Babylon,[g] samen met zijn moeder, zijn dienaren, zijn aanvoerders en zijn hofbeambten.[h] De koning van Babylon nam hem gevangen in het achtste jaar van zijn regering.[i] **13** Toen nam hij vandaar alle schatten van het huis van Jehovah en de schatten van het huis* van de koning mee.[j] Hij sloeg alle gouden voorwerpen kapot die koning Salomo van Israël in de tempel van Jehovah had gemaakt,[k] precies zoals Jehovah had voorspeld. **14** Hij voerde heel Jeruzalem in ballingschap weg: alle aanvoerders,[l] alle dappere strijders en elke ambachtsman en metaalbewerker.*[m] Hij voerde 10.000 man in ballingschap weg. Niemand werd achtergelaten behalve de armste mensen van het land.[n] **15** Zo voerde hij Jojachin[o] in ballingschap weg naar Babylon.[p] Ook de moeder

---

24:7 * Zie Woordenlijst. **24:13** * Of 'paleis'. **24:14** * Of mogelijk 'bouwer van bolwerken'.

HFST. 23
a 2Kr 36:4, 5
b Jer 22:11, 12
c Jer 1:3; Jer 22:18, 19
d 2Kr 36:5
e Jer 26:21; Jer 36:22-24
f 2Kr 28:24, 25; 2Kr 33:1, 4

HFST. 24
g Jer 25:1; Jer 46:2; Da 1:1; Da 3:1; Da 4:33
h Hab 1:6
i Le 26:27, 28; De 28:15; 2Kon 23:27
j Le 26:33; De 4:26
k 2Kon 21:11; 2Kon 23:26
l 2Kon 21:16; Jer 2:34; Jer 19:4
m Jer 15:1; Klg 3:42
n 2Kr 36:8
o Jer 22:18, 19; Jer 36:30

2de kolom
a Jer 46:2
b Nu 34:2, 5
c Ge 15:18; 1Kon 4:21
d Jer 24:1; Jer 37:1
e 2Kr 36:8
f Da 1:1
g 2Kr 36:9, 10; Jer 24:1; Ez 17:12
h Jer 29:1, 2
i Jer 52:28
j 2Kon 20:13, 17
k 1Kon 7:48-50; Ezr 1:7; Da 5:2
l Da 1:3, 6
m Jer 24:1
n 2Kon 25:12
o 2Kon 25:27; 1Kr 3:17
p Jer 22:24, 25

van de koning, de vrouwen van de koning, zijn hofbeambten en de vooraanstaande mannen van het land nam hij als ballingen uit Jeruzalem mee naar Babylon. **16** De koning van Babylon nam ook alle strijders, 7000 man, en 1000 ambachtslieden en metaalbewerkers* als ballingen mee naar Babylon. Het waren allemaal sterke mannen, opgeleid voor de oorlog. **17** De koning van Babylon maakte Mattanja, de oom van Jojachin,[a] koning in zijn plaats. Hij veranderde zijn naam in Zedekia.[b]

18 Zedekia was 21 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde 11 jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Hamutal,[c] de dochter van Jeremia uit Libna. **19** Hij bleef doen wat slecht was in Jehovah's ogen, precies zoals Jojakim had gedaan.[d] **20** Vanwege de woede van Jehovah gebeurden die dingen in Jeruzalem en in Juda, en uiteindelijk verstootte hij ze.[e] Zedekia kwam tegen de koning van Babylon in opstand.[f]

25 In het negende jaar van Zedekia's regering, op de tiende dag van de tiende maand, rukte koning Nebukadnezar[g] van Babylon met zijn hele leger tegen Jeruzalem op.[h] Hij sloeg er zijn kamp op en bouwde een belegeringswal rondom de stad.[i] **2** De belegering van de stad duurde tot het 11de jaar van koning Zedekia. **3** Op de negende dag van de vierde maand — er was grote hongersnood[j] in de stad en het volk* had niets te eten[k] — **4** werd de stadsmuur doorbroken.[l] Die nacht vluchtten alle soldaten door de poort tussen de beide muren bij de koningstuin, terwijl de Chaldeeën de stad hadden omsingeld. De koning nam de weg van de Araba.[a] **5** Maar het Chaldeeuwse leger ging achter de koning aan en haalde hem in op de woestijnvlakte van Jericho. Zijn hele leger werd uiteengeslagen. **6** Ze namen de koning gevangen[b] en brachten hem naar de koning van Babylon in Ribla. Daar werd het vonnis over hem uitgesproken. **7** Zedekia's zonen werden voor zijn ogen afgeslacht. Nebukadnezar maakte Zedekia daarna blind, deed hem koperen boeien om en bracht hem naar Babylon.[c]

8 Op de zevende dag van de vijfde maand, in het 19de jaar van koning Nebukadnezar, de koning van Babylon, kwam zijn dienaar Nebuzaradan,[d] de bevelhebber van de wachters, naar Jeruzalem.[e] **9** Hij brandde het huis van Jehovah tot de grond toe af,[f] en ook het huis* van de koning[g] en alle huizen van Jeruzalem.[h] Alle huizen van de vooraanstaande mannen gingen in vlammen op.[i] **10** De stadsmuren van Jeruzalem werden omvergehaald door het Chaldeeuwse leger dat bij de bevelhebber van de wachters was.[j] **11** De mensen die nog in de stad over waren, werden door Nebuzaradan, de bevelhebber van de wachters, in ballingschap weggevoerd, samen met degenen die naar de koning van Babylon waren overgelopen en de rest van de bevolking.[k] **12** Maar de bevelhebber van de wachters liet enkelen van de armste mensen van het land achter om als wijnbouwers en als dwangarbeiders te werken.[l] **13** De Chaldeeën sloopten de koperen zuilen[m] van het huis van Jehovah en de karren[n] en de koperen Zee[o] die in het huis van Jehovah stonden. Het koper namen ze mee naar Babylon.[p] **14** Ook

HFST. 24
a 1Kr 3:15
b 2Kr 36:10-12; Jer 37:1; Jer 52:1
c 2Kon 23:31
d 2Kon 23:36, 37; Jer 24:8; Jer 37:1, 2; Jer 38:5, 6; Ez 21:25
e 2Kon 23:27
f 2Kr 36:11, 13; Jer 27:12; Jer 38:17; Ez 17:12-15

HFST. 25
g Jer 27:8; Jer 43:10; Da 4:1
h 2Kr 36:17; Jer 34:2; Ez 24:1, 2
i Jes 29:3; Jer 32:2, 28; Jer 39:1; Jer 52:4, 5; Ez 4:1, 2; Ez 21:21, 22
j Le 26:26; De 28:53; Jer 37:21; Jer 38:2; Klg 4:4; Ez 4:16; Ez 5:10, 12
k Jer 52:6-11
l Jer 21:4; Jer 39:2, 4-7; Ez 33:21

2de kolom
a Ez 12:12
b Jer 21:7
c Jer 32:4, 5; Ez 12:12, 13; Ez 17:16
d Jer 40:1
e Jer 52:12-14; Klg 4:12
f 1Kon 9:8; Ps 74:3; Ps 79:1; Jes 64:11; Jer 7:14; Klg 1:10; Klg 2:7; Mi 3:12
g 1Kon 7:1
h Jer 34:22
i 2Kr 36:19
j Ne 1:3; Jer 39:8
k Jer 15:2; Jer 39:9; Jer 52:15, 30; Ez 5:2
l Jer 39:10; Jer 52:16
m 1Kon 7:15
n 1Kon 7:27
o 1Kon 7:23
p 2Kon 20:17; Jer 52:17-20

24:16 *Of mogelijk 'bouwers van bolwerken'. **25:3** *Lett.: 'volk van het land'.

25:9 *Of 'paleis'.

de bakken, de scheppen, de mes-
sen,* de bekers en alle kope-
ren voorwerpen die bij de tempel-
dienst werden gebruikt, namen
ze mee. **15** De bevelhebber van
de wachters nam de vuurpannen
en de schalen mee die van zuiver
goud[a] en zilver[b] waren. **16** Het
koper van de twee zuilen, de
Zee en de karren die Salomo
voor het huis van Jehovah had
gemaakt, was zo zwaar dat het
niet te wegen was.[c] **17** De zui-
len waren allebei 18 el# hoog[d] en
het kapiteel* erop was van ko-
per. De hoogte van het kapiteel
was drie el. Ook het vlechtwerk
en de granaatappels rond het ka-
piteel waren van koper.[e] Beide
zuilen met het vlechtwerk waren
hetzelfde.

18 De bevelhebber van de
wachters nam verder de over-
priester Seraja,[f] de tweede pries-
ter Zefanja[g] en de drie deurwach-
ters[h] mee. **19** En uit de stad
nam hij één hofbeambte mee
die commandant van de solda-
ten was, vijf vertrouwelingen van
de koning die in de stad wer-
den aangetroffen, de secretaris
van de legeraanvoerder die als
taak had het volk van het land
te mobiliseren, en 60 mannen uit
het gewone volk van het land
die nog in de stad werden aan-
getroffen. **20** Nebuzaradan,[i] de
bevelhebber van de wachters,
nam ze mee en bracht ze naar
de koning van Babylon in Ribla.[j]
21 De koning van Babylon sloeg
ze neer en bracht ze ter dood in
Ribla in het land van Hamath.[k]
Zo werd Juda uit zijn land weg-
gevoerd in ballingschap.[l]

22 Koning Nebukadnezar van
Babylon stelde Gedalja,[m] de zoon
van Ahikam,[n] de zoon van Sa-
fan,[o] aan over het volk dat hij
in het land Juda had achtergela-
ten.[a] **23** Toen de legeraanvoer-
ders en hun mannen hoorden
dat de koning van Babylon Ge-
dalja had aangesteld, kwamen ze
meteen naar Gedalja in Mizpa.
Het waren Ismaël, de zoon van
Nethanja, Johanan, de zoon van
Kareah, Seraja, de zoon van de
Netofathiet Tanchumeth, en Jaä-
zanja, de zoon van de Maächa-
thiet, samen met hun mannen.[b]
24 Gedalja zwoer hun en hun
mannen: ‘Wees niet bang om die-
naren van de Chaldeeën te zijn.
Woon in het land en dien de
koning van Babylon, en het zal
goed met jullie gaan.’[c]

25 In de zevende maand kwam
Ismaël,[d] de zoon van Nethanja, de
zoon van Elisama, die van de ko-
ninklijke geslachtslijn* was, met
tien andere mannen naar Mizpa.
Ze sloegen Gedalja neer en hij
stierf, samen met de Joden en
de Chaldeeën die bij hem waren.[e]
26 Daarna vluchtte het hele volk,
van klein tot groot, inclusief
de legeraanvoerders, naar Egyp-
te,[f] want ze waren bang voor de
Chaldeeën.[g]

27 Koning Evil-Merodach van
Babylon liet in het jaar dat hij
koning werd koning Jojachin[h]
van Juda vrij* uit de gevange-
nis. Dat was in het 37ste jaar
van de ballingschap van koning
Jojachin van Juda, op de 27ste
dag van de 12de maand.[i] **28** Hij
sprak vriendelijk met hem en
plaatste zijn troon hoger dan de
troon van de andere koningen
die met hem in Babylon waren.
29 Jojachin hoefde geen gevan-
genisklederen meer te dragen, en
de rest van zijn leven at hij aan
zijn tafel. **30** Hij kreeg zijn le-
ven lang elke dag een vastgestel-
de hoeveelheid voedsel van de
koning.

HFST. 25
a 1Kon 7:48, 50
b 2Kr 24:14; 2Kr 36:18; Ezr 1:7, 10, 11; Da 5:2
c 1Kon 7:47
d 1Kon 7:15
e 1Kon 7:16, 20; Jer 52:21-23
f Ezr 7:1
g Jer 21:1, 2; Jer 29:25, 29
h Jer 52:24-27
i 2Kon 25:8; Jer 39:9; Jer 40:1
j Jer 39:5
k Nu 34:2, 8; 1Kon 8:65
l De 28:36, 64; 2Kon 23:27; Jer 25:11
m Jer 39:13, 14
n Jer 26:24
o 2Kon 22:8

2de kolom
a Jer 40:5, 6
b Jer 40:7-9
c Jer 27:12
d Jer 40:15
e Jer 41:1, 2
f Jer 42:14; Jer 43:4, 7
g Jer 41:17, 18
h 2Kon 24:8, 12; Jer 24:1; Mt 1:11
i Jer 52:31-34

25:14, 17 *Zie Woordenlijst. **25:17** #Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

25:25 *Lett.: ‘het zaad van het koninkrijk’. **25:27** *Lett.: ‘verhief het hoofd van’.

HET EERSTE BOEK

KRONIEKEN

INHOUD

1 Adam,
Seth,[a]
Enos,
2 Kenan,
Mahalalel,[b]
Jered,[c]
3 Henoch,[d]
Methusalah,
Lamech,[e]
4 Noach,[f]
Sem,[g] Cham en Jafeth.[h]
5 De zonen van Jafeth waren
Gomer, Magog, Madai, Javan,
Tubal,[i] Mesech[j] en Tiras.[k]
6 De zonen van Gomer wa-
ren Askenaz, Rifath en Togar-
ma.[l]
7 De zonen van Javan wa-
ren Elisa, Tarsis, Kittim en Ro-
danim.
8 De zonen van Cham wa-
ren Kusch,[m] Mizraïm, Put en Ka-
naän.[n]
9 De zonen van Kusch wa-
ren Seba,[o] Havila, Sabta, Raë-
ma[p] en Sabtecha.
De zonen van Raëma waren
Scheba en Dedan.[q]
10 Kusch werd de vader van
Nimrod.[r] Hij werd de eerste
machtige op aarde.
11 Mizraïm werd de va-
der van Ludim,[s] Anamim, Le-
habim, Naftuhim,[t] 12 Pathru-
sim,[u] Kasluhim (van wie de
Filistijnen[v] afstammen) en Kaf-
torim.[w]
13 Kanaän werd de vader
van Sidon,[x] zijn eerstgeboren
zoon, en van Heth,[y] 14 en ook
van de Jebusiet,[z] de Amoriet,[a]
de Girgasiet,[b] 15 de Heviet,[c]
de Arkiet, de Siniet, 16 de
Arvadiet,[d] de Zemariet en de
Hamathiet.
17 De zonen van Sem waren
Elam,[e] Assur,[f] Arpachsad, Lud
en Aram,
en* Uz, Hul, Gether en Mas.[g]

1:17 *Hierna volgen de zonen van Aram. Zie Ge 10:23.

HFST. 1
a Ge 4:25
b Ge 5:12, 15
c Ge 5:18
d Heb 11:5
e Ge 5:25, 28
f Ge 5:29
g Ge 11:10
h Ge 6:10
i Jes 66:19
j Ez 27:13
k Ge 10:2
l Ge 10:3 Ez 27:14
m Jes 11:11
n Ge 10:6
o Ps 72:10
p Ez 27:22
q Ge 10:7
r Ge 10:8, 9
s Jer 46:9
t Ge 10:13, 14
u Ez 29:14
v Joz 13:2, 3
w De 2:23 Am 9:7
x Jes 23:2
y Ge 10:15-18
z Re 1:21
a Ge 15:16 Nu 13:29 De 3:8
b De 7:1
c Joz 9:3, 7
d Ez 27:11
e Ezr 4:9
f Ez 27:23
g Ge 10:22, 23

2de kolom
a Ge 11:14
b Ge 11:19
c Ge 10:26-29
d 1Kon 9:28
e Ge 2:11 Ge 25:18
f Ge 11:19
g Ge 11:21
h Ge 11:23
i Ge 11:25
j Ge 11:26
k Ge 17:5
l Ge 21:3
m Ge 16:11, 12
n Ge 28:9
o Ez 27:21
p Ge 25:13-15
q Ge 25:1-4
r Ge 37:28
s Job 2:11
t Jes 21:13
u Jes 60:6
v Han 7:8
w Ge 25:25
x Ge 32:28

18 Arpachsad werd de va-
der van Selah,[a] en Selah werd
de vader van Heber.
19 Heber kreeg twee zonen.
De ene heette Peleg,*[b] omdat
tijdens zijn leven de aarde#
verdeeld werd. Zijn broer heet-
te Joktan.
20 Joktan werd de vader
van Almodad, Selef, Hazar-
maveth, Jerah,[c] 21 Hadoram,
Uzal, Dikla, 22 Obal, Abimaël,
Scheba, 23 Ofir,[d] Havila[e] en
Jobab. Zij waren allemaal zo-
nen van Joktan.
24 Sem,
Arpachsad,
Selah,
25 Heber,
Peleg,[f]
Rehu,[g]
26 Serug,[h]
Nahor,[i]
Terah,[j]
27 Abram, dat is Abraham.[k]
28 De zonen van Abraham
waren Isaäk[l] en Ismaël.[m]
29 Dit zijn hun nakomelingen:
Nebajoth,[n] Ismaëls eerstgeboren
zoon, vervolgens Kedar,[o] Adbeël,
Mibsam,[p] 30 Misma, Duma, Mas-
sa, Hadad, Tema, 31 Jetur, Na-
fis en Kedma. Zij waren de zonen
van Ismaël.
32 De zonen van Ketura,[q]
Abrahams bijvrouw, waren Zim-
ran, Joksan, Medan, Midian,[r] Jis-
bak en Suah.[s]
De zonen van Joksan waren
Scheba en Dedan.[t]
33 De zonen van Midian wa-
ren Efa,[u] Efer, Hanoch, Abida en
Eldaä.
Zij waren allemaal nakome-
lingen van Ketura.
34 Abraham werd de vader
van Isaäk.[v] De zonen van Isaäk
waren Esau[w] en Israël.[x]

1:19 *Bet.: ‘verdeling’. #Of ‘bevolking van de aarde’.

35 De zonen van Esau wa-
ren Elifaz, Rehuël, Jeüs, Jaë-
lam en Korach.[a]
36 De zonen van Elifaz wa-
ren Teman,[b] Omar, Zefo, Gaë-
tam, Kenaz, Timna en Amalek.[c]
37 De zonen van Rehuël wa-
ren Nahath, Zera, Samma en
Mizza.[d]
38 De zonen van Seïr[e] waren
Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, Di-
son, Ezer en Disan.[f]
39 De zonen van Lotan wa-
ren Hori en Homam. De zus
van Lotan was Timna.[g]
40 De zonen van Sobal wa-
ren Alvan, Manahath, Ebal,
Sefo en Onam.
De zonen van Zibeon waren
Ajja en Ana.[h]
41 De zoon* van Ana was
Dison.
De zonen van Dison wa-
ren Hemdan, Esban, Jithran en
Cheran.[i]
42 De zonen van Ezer[j] wa-
ren Bilhan, Zaävan en Akan.
De zonen van Disan waren
Uz en Aran.[k]
43 Dit zijn de koningen die in
het land Edom[l] regeerden voor-
dat er een koning over de Is-
raëlieten* regeerde.[m] Eerst Bela,
de zoon van Beor. Zijn stad heet-
te Dinhaba. **44** Na de dood van
Bela werd Jobab, de zoon van
Zera uit Bozra,[n] in zijn plaats ko-
ning. **45** Na de dood van Jobab
werd Husam uit het land van
de Temanieten koning. **46** Na de
dood van Husam werd Hadad ko-
ning. Hij was de zoon van Be-
dad en versloeg Midian in het ge-
bied* van Moab. Zijn stad heette
Avith. **47** Na de dood van Hadad
werd Samla uit Masreka koning.
48 Na de dood van Samla werd
Saul uit Rehoboth aan de Rivier
koning. **49** Na de dood van Saul
werd Baäl-Hanan, de zoon van
Achbor, koning. **50** Na de dood
van Baäl-Hanan werd Hadad ko-
ning. Zijn stad heette Paü en zijn
vrouw was Mehetabeël, de doch-
ter van Matred, de dochter van
Mezahab. **51** Toen stierf Hadad.
De stamhoofden van Edom
waren stamhoofd Timna, stam-
hoofd Alva, stamhoofd Jetheth,[a]
52 stamhoofd Oholibama, stam-
hoofd Ela, stamhoofd Pinon,
53 stamhoofd Kenaz, stam-
hoofd Teman, stamhoofd Mibzar,
54 stamhoofd Magdiël en stam-
hoofd Iram. Zij waren de stam-
hoofden van Edom.

2 Dit waren de zonen van Is-
raël:[b] Ruben,[c] Simeon,[d] Le-
vi,[e] Juda,[f] Issaschar,[g] Zebulon,[h]
2 Dan,[i] Jozef,[j] Benjamin,[k] Naf-
tali,[l] Gad[m] en Aser.[n]
3 De zonen van Juda waren
Er, Onan en Selah. Hij kreeg
deze drie zonen bij Sua's doch-
ter, de Kanaänitische.[o] Omdat
Er, de eerstgeboren zoon van
Juda, slecht was in Jehovah's
ogen, bracht Hij hem ter dood.[p]
4 Juda kreeg bij zijn schoon-
dochter Tamar[q] Perez[r] en Zera.
In totaal had Juda vijf zonen.
5 De zonen van Perez waren
Hezron en Hamul.[s]
6 De zonen van Zera waren
Zimri, Ethan, Heman, Kalkol en
Dara, in totaal vijf.
7 De zoon* van Karmi was
Achar,# die onheil△ over Israël
bracht.[t] Hij was ontrouw omdat
hij zich niet hield aan het gebod
over wat vernietigd moest wor-
den.⊠[u]
8 De zoon* van Ethan was
Azarja.
9 De zonen die Hezron kreeg,
waren Jerahmeël,[v] Ram[w] en Ke-
lubai.*
10 Ram werd de vader van
Amminadab.[x] Amminadab werd

HFST. 1
a Ge 36:4, 5
b Ob 9
c Ge 36:11, 12
d Ge 36:13
e Ge 36:8
f Ge 36:20, 21
g Ge 36:22
h Ge 36:23, 24
i Ge 36:25, 26
j 1Kr 1:38
k Ge 36:27, 28
l Ge 32:3
m Ge 36:31-39
n Jer 49:13

2de kolom
a Ge 36:40-43

HFST. 2
b Ge 32:28
c Ge 29:32 Ge 49:3, 4
d Ge 29:33
e Ge 29:34 Ge 49:5-7
f Ge 29:35 Ge 49:8-12 Heb 7:14
g Ge 30:18 Ge 49:14, 15
h Ge 30:20 Ge 49:13
i Ge 30:4-6 Ge 49:16-18
j Ge 30:22, 24 Ge 49:22-26
k Ge 35:16, 18 Ge 49:27
l Ge 30:7, 8 Ge 49:21
m Ge 30:9-11 Ge 49:19
n Ge 30:12, 13 Ge 49:20
o Ge 38:2-5
p Ge 38:7
q Ge 38:11
r Lu 3:23, 33
s Nu 26:21
t Joz 7:15, 18
u De 7:26 Joz 6:18 Joz 22:20
v 1Sa 27:10
w Ru 4:19-21 Mt 1:3
x Mt 1:4, 5

1:41; 2:7, 8 *Lett.: 'zonen'. **1:43** *Lett.: 'zonen van Israël'. **1:46** *Lett.: 'veld'.

2:7 #Bet.: 'brenger van onheil', 'brenger van de banvloek'. In Joz 7:1 ook Achan genoemd. △Of 'ellende', 'de banvloek'. ⊠Of 'voor de vernietiging bestemd was'. **2:9** *Ook Kaleb genoemd in vs. 18, 19, 42.

de vader van Nahesson,[a] het
hoofd van de afstammelingen
van Juda. **11** Nahesson werd
de vader van Salma.[b] Sal-
ma werd de vader van Boaz.[c]
12 Boaz werd de vader van
Obed. Obed werd de vader
van Isaï.[d] **13** Isaï werd de va-
der van Eliab, zijn eerstge-
boren zoon. Zijn tweede zoon
was Abinadab,[e] de derde Si-
mea,[f] **14** de vierde Nethaneël,
de vijfde Raddai, **15** de zesde
Ozem en de zevende David.[g]
16 Hun zussen waren Zeru-
ja en Abigaïl.[h] Zeruja had drie
zonen: Abisaï,[i] Joab[j] en Asaël.[k]
17 Abigaïl werd de moeder van
Amasa,[l] en de vader van Amasa
was de Ismaëliet Jether.

18 Kaleb,* de zoon van Hez-
ron, kreeg zonen bij zijn vrouw
Azuba en bij Jerioth. Dit waren
haar zonen: Jeser, Sobab en Ar-
don. **19** Na de dood van Azu-
ba trouwde Kaleb* met Efrath.[m]
Zij schonk hem een zoon, Hur.[n]
20 Hur werd de vader van Uri.
Uri werd de vader van Bezaleël.[o]

21 Later had Hezron gemeen-
schap met de dochter van Ma-
chir,[p] de vader van Gilead.[q] Hij
trouwde met haar toen hij 60 jaar
was, en ze kregen een zoon, Se-
gub. **22** Segub werd de vader
van Jaïr,[r] die 23 steden had in het
land Gilead.[s] **23** Gesur[t] en Sy-
rië[u] veroverden later Havvoth-
Jaïr[v] op hen, en ook Kenath[w]
en de bijbehorende* plaatsen,
60 steden. Zij waren allemaal
nakomelingen van Machir, de va-
der van Gilead.

24 Na de dood van Hezron[x]
in Kaleb-Efratha schonk Hez-
rons vrouw Abia hem een zoon:
Ashur,[y] de vader* van Tekoa.[z]

25 De zonen van Jerahmeël,
de eerstgeboren zoon van Hez-
ron, waren Ram, de eerstgebo-
ren zoon, en Buna, Oren, Ozem
en Ahia. **26** Jerahmeël had
nog een andere vrouw, die Atara
heette. Zij was de moeder van
Onam. **27** De zonen van Ram,
de eerstgeboren zoon van Je-
rahmeël, waren Maäz, Jamin en
Eker. **28** De zonen van Onam
waren Sammai en Jada. De zo-
nen van Sammai waren Na-
dab en Abisur. **29** De vrouw
van Abisur heette Abichaïl. Zij
werd de moeder van Achban
en Molid. **30** De zonen van Na-
dab waren Seled en Appaïm. Se-
led stierf zonder zonen. **31** De
zoon* van Appaïm was Jiseï. De
zoon* van Jiseï was Sesan, en
de zoon* van Sesan was Achlai.
32 De zonen van Jada, de broer
van Sammai, waren Jether en
Jonathan. Jether stierf zonder
zonen. **33** De zonen van Jona-
than waren Peleth en Zaza. Zij
waren de nakomelingen van Je-
rahmeël.

34 Sesan had geen zonen,
alleen dochters. Hij had een
Egyptische dienaar die Jar-
ha heette. **35** Sesan liet zijn
dochter trouwen met zijn die-
naar Jarha, en zij schonk hem
Attai. **36** Attai werd de vader
van Nathan. Nathan werd de va-
der van Zabad. **37** Zabad werd
de vader van Eflal. Eflal werd
de vader van Obed. **38** Obed
werd de vader van Jehu. Jehu
werd de vader van Azarja.
39 Azarja werd de vader van
Helez. Helez werd de vader van
Elasa. **40** Elasa werd de vader
van Sismai. Sismai werd de
vader van Sallum. **41** Sallum
werd de vader van Jekamja.
Jekamja werd de vader van Eli-
sama.

42 De zonen van Kaleb,*[a] de
broer van Jerahmeël, waren

2:18, 19, 42 *Ook Kelubai genoemd in vs. 9. **2:23** *Of ‘omliggende’. **2:24** *Sommige namen in dit hoofdstuk kunnen op plaatsen slaan in plaats van op mensen. In zulke gevallen betekent vader misschien stichter.

2:31 *Lett.: ‘zonen’.

HFST. 2

a Nu 2:3
b Lu 3:23, 32
c Ru 2:1
d Ru 4:17, 22; 1Sa 16:1
e 1Sa 17:13
f 1Sa 16:6-10
g 1Sa 16:13; 1Sa 17:12; Mt 1:6
h 2Sa 17:25
i 2Sa 21:17; 2Sa 23:18, 19
j 2Sa 8:16; 1Kr 11:6
k 2Sa 2:18; 2Sa 3:30; 2Sa 23:24
l 2Sa 19:13; 1Kon 2:5
m 1Kr 4:4
n Ex 17:12; Ex 24:14
o Ex 31:2-5; Ex 36:1; Ex 37:1
p Ge 50:23; 1Kr 7:14
q Nu 26:29; Joz 17:1
r De 3:14; Joz 13:29, 30
s Nu 32:40, 41
t 2Sa 3:3; 2Sa 13:38
u 2Sa 8:6
v 1Kon 4:13
w Nu 32:42
x Ge 46:12
y 1Kr 4:5
z Ne 3:5

2de kolom

a 1Kr 2:9

zijn eerstgeboren zoon Mesa,
die de vader was van Zif, en
de zonen van Maresa, de va-
der van Hebron. **43** De zo-
nen van Hebron waren Korach,
Tappuah, Rekem en Sema.
44 Sema werd de vader van
Raham, de vader van Jorkeam.
Rekem werd de vader van Sam-
mai. **45** De zoon van Sammai
was Maon. Maon was de va-
der van Beth-Zur.[a] **46** Kalebs
bijvrouw Efa werd de moeder
van Haran, Moza en Gazez. Ha-
ran werd de vader van Gazez.
47 De zonen van Jahdai waren
Regem, Jotham, Gesan, Pelet,
Efa en Saäf. **48** Kalebs bij-
vrouw Maächa werd de moeder
van Seber en Tirhana. **49** La-
ter kreeg ze Saäf, de vader van
Madmanna,[b] en Seva, de va-
der van Machbena en Gibea.[c]
Kalebs[d] dochter heette Achsa.[e]
50 Zij waren de nakomelingen
van Kaleb.

De zonen van Hur,[f] de eerst-
geboren zoon van Efratha,[g] wa-
ren Sobal, de vader van Kirjath-
Jearim,[h] **51** Salma, de vader
van Bethlehem,[i] en Haref, de
vader van Beth-Gader. **52** De
nakomelingen van Sobal, de
vader van Kirjath-Jearim, wa-
ren Haroë en de helft van de
Menuchothieten. **53** De fami-
lies van Kirjath-Jearim waren
de Jethrieten,[j] de Puthieten,
de Sumathieten en de Misraïe-
ten. Van hen stamden de Zo-
rathieten[k] en de Estaolieten[l] af.
54 De nakomelingen van Sal-
ma waren Bethlehem,[m] de Neto-
fathieten, Atroth-Beth-Joab, de
helft van de Manathieten en
de Zorieten. **55** De families
van de schrijvers die in Jabez
woonden, waren de Tirathieten,
de Simeathieten en de Sucha-
thieten. Zij waren de Kenieten[n]
die afstamden van Hammath,
de vader van het huis van Re-
chab.[o]

3 Dit zijn de zonen van David
die in Hebron werden gebo-
ren.[a] De eerstgeboren zoon was
Amnon.[b] Zijn moeder was Ahi-
noam[c] uit Jizreël. De tweede was
Daniël. Zijn moeder was Abigaïl
uit Karmel.[d] **2** De derde was
Absalom,[e] de zoon van Maächa,
de dochter van koning Talmai
van Gesur. De vierde was Ado-
nia,[f] de zoon van Haggith. **3** De
vijfde was Sefatja. Zijn moeder
was Abital. De zesde was Jith-
ream. Zijn moeder was Davids
vrouw Egla. **4** Die zes zonen
kreeg hij in Hebron. Hij regeerde
daar 7 jaar en 6 maanden, en hij
regeerde 33 jaar in Jeruzalem.[g]

5 Dit zijn de zonen die hij in
Jeruzalem kreeg:[h] Simea, Sobab,
Nathan[i] en Salomo.[j] De moeder
van die vier was Bathseba,[k] de
dochter van Ammiël. **6** Negen
andere zonen waren Jibhar, Elisa-
ma, Elifelet, **7** Nogah, Nefeg, Ja-
fia, **8** Elisama, Eljada en Elifelet.
9 Zij waren allemaal zonen van
David, naast de zonen van de bij-
vrouwen. Hun zus was Tamar.[l]

10 De zoon van Salomo was
Rehabeam.[m] Zijn zoon was Abia.[n]
Zijn zoon was Asa.[o] Zijn zoon
was Josafat.[p] **11** Zijn zoon was
Joram.[q] Zijn zoon was Ahazia.[r]
Zijn zoon was Joas.[s] **12** Zijn
zoon was Amazia.[t] Zijn zoon was
Azarja.[u] Zijn zoon was Jotham.[v]
13 Zijn zoon was Achaz.[w] Zijn
zoon was Hizkia.[x] Zijn zoon
was Manasse.[y] **14** Zijn zoon was
Amon.[z] Zijn zoon was Josia.[a]
15 De zonen van Josia waren Jo-
hanan, de eerstgeboren zoon, Jo-
jakim,[b] de tweede, Zedekia,[c] de
derde, en Sallum, de vierde.
16 De zonen van Jojakim waren
zijn zoon Jechonja[d] en zijn zoon
Zedekia. **17** De zonen van de ge-
vangen Jechonja waren Sealthiël,
18 Malchiram, Pedaja, Senassar,
Jekamja, Hosama en Nedabja.
19 De zonen van Pedaja waren
Zerubbabel[e] en Simeï. De zonen

HFST. 2
a Joz 15:20, 58; Ne 3:16
b Joz 15:21, 31
c Joz 15:20, 57
d 1Kr 2:18
e Joz 15:16, 17
f Ex 17:12; Ex 24:14
g 1Kr 2:19
h Joz 15:9, 12; 1Kr 13:5
i Ge 35:19; Jo 7:42
j 1Kr 11:10, 40
k 1Kr 4:2
l Joz 15:20, 33
m Ge 35:19; Mt 2:1
n Re 1:16; Re 4:11; 1Sa 15:6
o 2Kon 10:15; Jer 35:6, 19

2de kolom

HFST. 3
a 2Sa 3:2-5
b 2Sa 13:32
c 1Sa 25:43
d 1Sa 25:2, 39
e 2Sa 13:28, 37; 2Sa 15:10; 2Sa 18:14
f 1Kon 1:5, 11; 1Kon 2:24
g 2Sa 5:5
h 2Sa 5:13-16; 1Kr 14:3-7
i Lu 3:23, 31
j Mt 1:7
k 2Sa 11:3, 27
l 2Sa 13:1
m 1Kon 11:43
n 2Kr 13:1
o 2Kr 14:1
p 2Kr 20:31
q 2Kr 21:5
r 2Kr 22:2
s 2Kr 24:1
t 2Kr 25:1
u 2Kon 14:21
v 2Kr 27:1
w 2Kr 28:1
x 2Kr 29:1
y 2Kon 21:1
z 2Kon 21:19
a 2Kon 22:1
b 2Kon 23:34; 2Kr 36:5
c 2Kon 24:17; 2Kr 36:11
d 2Kon 24:6, 8; 2Kon 25:27; Es 2:6
e Ezr 5:2; Mt 1:12; Lu 3:23, 27

van Zerubbabel waren Mesullam en Hananja (hun zus was Selomith). **20** Vijf andere zonen waren Hasuba, Ohel, Berechja, Hasadja en Jusab-Hesed. **21** De zonen van Hananja waren Pelatja en Jesaja. De zoon* van Jesaja was Refaja. De zoon* van Refaja was Arnan. De zoon* van Arnan was Obadja. De zoon* van Obadja was Sechanja. **22** De zonen van Sechanja waren Semaja en de zonen van Semaja: Hattus, Jigal, Bariah, Nearja en Safat — in totaal zes. **23** De drie zonen van Nearja waren Eljoënai, Hizkia en Azrikam. **24** De zeven zonen van Eljoënai waren Hodavja, Eljasib, Pelaja, Akkub, Johanan, Delaja en Anani.

4 De zonen van Juda waren Perez,[a] Hezron,[b] Karmi, Hur[c] en Sobal.[d] **2** Reaja, de zoon van Sobal, werd de vader van Jahath. Jahath werd de vader van Ahumai en Lahad. Dat waren de families van de Zorathieten.[e] **3** Dit waren de zonen van de vader* van Etam:[f] Jizreël, Jisma en Jidbas (hun zus heette Hazlelponi). **4** Pnuël was de vader van Gedor, en Ezer was de vader van Husa. Dit waren de zonen van Hur,[g] de eerstgeboren zoon van Efratha en de vader van Bethlehem.[h] **5** Ashur,[i] de vader van Tekoa,[j] had twee vrouwen: Hela en Naära. **6** Bij Naära kreeg hij Ahuzzam, Hefer, Temeni en Ahastari. Dat waren de zonen van Naära. **7** De zonen van Hela waren Zereth, Jizhar en Ethnan. **8** Koz werd de vader van Anub, Hazobeba en de families van Aharhel, de zoon van Harum.

9 Jabez stond in hoger aanzien dan zijn broers. Zijn moeder noemde hem Jabez* omdat ze veel pijn had bij zijn geboorte. **10** Jabez riep de God van Israël aan en zei: ‘O zegen me alstublieft en vergroot mijn gebied. Laat uw hand met me zijn en bescherm me tegen ellende, zodat ik niet hoef te lijden!’ En God deed wat hij had gevraagd.

11 Kelub, de broer van Suha, werd de vader van Mehir, die de vader werd van Eston. **12** Eston werd de vader van Beth-Rafa, Paseah en Tehinna, de vader van Ir-Nahas. Dit waren de mannen van Recha. **13** De zonen van Kenaz waren Othniël[a] en Seraja. De zoon* van Othniël was Hathath. **14** Meonothai werd de vader van Ofra. Seraja werd de vader van Joab, de vader van de inwoners van Ge-Harasjim,* zo genoemd omdat ze ambachtslieden waren.

15 De zonen van Kaleb,[b] de zoon van Jefunne, waren Iru, Ela en Naäm. De zoon* van Ela was Kenaz. **16** De zonen van Jehallelel waren Zif, Zifa, Tirea en Asareël. **17** De zonen van Ezra waren Jether, Mered, Efer en Jalon. Zij* werd zwanger en kreeg Mirjam, Sammai en Jisbah, de vader van Estemoa. **18** (Zijn Joodse vrouw werd de moeder van Jered, de vader van Gedor, Heber, de vader van Socho, en Jekuthiël, de vader van Zanoah.) Zij waren de zonen van Bithja, de dochter van de farao, met wie Mered trouwde.

19 De zonen van Hodia’s vrouw, de zus van Naham, waren de vaders van Kehila, de Garmiet, en Estemoa, de Maächathiet. **20** De zonen van Simon waren Amnon, Rinna, Ben-Hanan en Tilon. De zonen van Jiseï waren Zoheth en Ben-Zoheth.

HFST. 4
- a Ge 38:29, Nu 26:20, Ru 4:18, Mt 1:3
- b Ge 46:12, 1Kr 2:5
- c Ex 17:12, Ex 24:14, 1Kr 2:19
- d 1Kr 2:50
- e 1Kr 2:53
- f 2Kr 11:5, 6
- g 1Kr 2:19
- h Mi 5:2
- i 1Kr 2:24
- j 2Kr 11:5, 6

2de kolom
- a Joz 15:16, 17, Re 3:9, 11
- b Nu 32:11, 12, Joz 15:13

3:21; 4:13, 15 *Lett.: ‘zonen’. **4:3** *Sommige namen in dit hoofdstuk kunnen op plaatsen slaan in plaats van op mensen. In zulke gevallen betekent vader misschien stichter.

4:9 *De naam Jabez is misschien verwant aan een Hebreeuws woord dat ‘pijn’ betekent. **4:14** *Bet.: ‘dal van de ambachtslieden’. **4:17** *Mogelijk de Bithja uit vs. 18.

21 De zonen van Selah,[a] de zoon van Juda, waren Er, de vader van Lecha, Lada, de vader van Maresa, en de families van de wevers van fijne stof van het huis van Asbea, **22** en Jokim, de mannen van Kozeba, Joas en Saraf, die trouwden met Moabitische vrouwen, en Jasubi-Lehem. (Deze geschriften zijn heel oud.)* **23** Zij waren pottenbakkers die voor de koning werkten en ze woonden in Netaïm en Gedera.

24 De zonen van Simeon[b] waren Nemuël, Jamin, Jarib, Zera en Saul.[c] **25** Zijn zoon was Sallum. Zijn zoon was Mibsam. Zijn zoon was Misma. **26** De zonen van Misma waren zijn zoon Hammuël, zijn zoon Zakkur, zijn zoon Simeï. **27** Simeï had 16 zonen en 6 dochters. Maar zijn broers hadden niet veel zonen, en geen van hun families had zo veel zonen als de mannen van Juda.[d] **28** Ze woonden in Berseba,[e] Molada,[f] Hazar-Sual,[g] **29** Bilha, Ezem,[h] Tholad, **30** Bethuël,[i] Horma,[j] Ziklag,[k] **31** Beth-Markaboth, Hazar-Susim,[l] Beth-Biri en Saäraïm. Dat waren hun steden tot de regering van David.

32 Ze woonden ook in Etam, Aïn, Rimmon, Tochen en Asan,[m] vijf steden, **33** en in de dorpen rondom die steden, tot aan Baäl. Dat waren hun vermeldingen in het geslachtsregister en hun woonplaatsen. **34** Mesobab, Jamlech, Josa, de zoon van Amazia, **35** Joël, Jehu, de zoon van Josibja, zoon van Seraja, zoon van Asiël, **36** Eljoënai, Jaäkoba, Jesohaja, Asaja, Adiël, Jesimiël, Benaja **37** en Ziza, die de zoon was van Sifeï, zoon van Allon, zoon van Jedaja, zoon van Simri, zoon van Semaja — **38** deze bij naam genoemde personen waren familiehoofden, en hun families werden steeds groter. **39** Ze gingen naar de toegang tot Gedor, naar het oosten van het dal, om weidegrond te zoeken voor hun schapen en geiten. **40** Ze vonden uiteindelijk vruchtbare en goede weidegrond. Het was een uitgestrekt land, rustig en vredig, waar vroeger Chamieten[a] woonden. **41** Deze bij naam genoemde personen kwamen er in de tijd van koning Hizkia[b] van Juda en vernielden de tenten van de Chamieten en versloegen de Meünim die daar waren. Ze roeiden hen helemaal uit en gingen er zelf wonen omdat er weidegrond was voor hun schapen en geiten.

42 Enkelen van de Simeonieten, 500 mannen, gingen naar het Seïrgebergte[c] met Pelatja, Nearja, Refaja en Uzziël, de zonen van Jiseï, die hen leidden. **43** Ze doodden de Amalekieten[d] die waren ontkomen, en ze wonen er nu nog steeds.

5 Dit zijn de zonen van Ruben,[e] de eerstgeboren zoon van Israël. Hij was de eerstgeboren zoon, maar omdat hij het bed van zijn vader had onteerd,*[f] werd zijn eerstgeboorterecht gegeven aan de zonen van Jozef,[g] de zoon van Israël. Ruben werd dus in het geslachtsregister niet ingeschreven voor het eerstgeboorterecht. **2** Hoewel Juda[h] zijn broers overtrof en uit hem degene voortkwam die de leider zou zijn,[i] ging het eerstgeboorterecht toch naar Jozef. **3** De zonen van Ruben, de eerstgeboren zoon van Israël, waren Hanoch, Pallu, Hezron en Karmi.[j] **4** De zoon* van Joël was Semaja. Zijn zoon was Gog. Zijn zoon was Simeï. **5** Zijn zoon was Micha. Zijn zoon was Reaja. Zijn zoon was Baäl. **6** Zijn zoon was Beëra, die door koning Tilgath-Pilneser[k] van Assyrië in balling-

HFST. 4
a Ge 38:2, 5; Nu 26:20
b Ge 46:10
c Nu 26:12, 13
d Nu 26:22
e Joz 19:1, 2
f Joz 15:21, 26
g Joz 15:21, 28; Joz 19:1, 3; Ne 11:25-27
h Joz 15:21, 29
i Joz 19:1, 4
j Re 1:17
k Joz 15:20, 31; Joz 19:1, 5; 1Sa 27:5, 6
l Joz 19:1, 5
m Joz 19:1, 7

2de kolom
a Ge 10:6, 20
b 2Kr 29:1
c Ge 36:8
d Ex 17:14, 16; 1Sa 15:7

HFST. 5
e Ge 29:32; Ge 49:3, 4
f Ge 35:22
g Ge 49:22, 26; Joz 14:4
h Ge 49:8, 10; Nu 2:3; Nu 10:14; Re 1:1, 2; Ps 60:7
i Mt 2:6; Heb 7:14
j Ge 46:9; Ex 6:14
k 2Kon 16:7

4:22 *Of ‘de gezegden zijn van oude overlevering’.

5:1 *Of ‘ontwijd’. **5:4** *Lett.: ‘zonen’.

schap werd weggevoerd. Hij was
een van de hoofden van de Rube-
nieten. **7** Zijn broeders waren,
volgens de vermelding van hun
families in het geslachtsregister,
Jeïël, het hoofd, Zacharia **8** en
Bela, de zoon van Azaz, zoon van
Sema, zoon van Joël, die in het
gebied van Aroër[a] tot aan Nebo
en Baäl-Meon woonde.[b] **9** In oos-
telijke richting vestigde hij zich
helemaal tot het begin van de
woestijn bij de rivier de Eufraat,[c]
want ze hadden veel vee gekre-
gen in het land Gilead.[d] **10** In de
tijd van Saul voerden ze oorlog te-
gen de Hagrieten. Ze versloegen
hen en gingen vervolgens in hun
tenten wonen in het hele gebied
ten oosten van Gilead.

11 De nakomelingen van Gad
woonden naast hen in het land
Basan tot aan Salcha.[e] **12** Joël
was het hoofd en Safam de twee-
de in rang. Ook Jaënai en Safat
waren in Basan. **13** Hun broe-
ders waren Michaël, Mesullam,
Seba, Jorai, Jakan, Zia en Heber,
in totaal zeven vaderlijke huizen.
14 Dat waren de zonen van Abi-
chaïl, de zoon van Huri, zoon van
Jaroah, zoon van Gilead, zoon
van Michaël, zoon van Jesisai,
zoon van Jahdo, zoon van Buz.
15 Ahi, de zoon van Abdiël, zoon
van Guni, was het hoofd van hun
vaderlijk huis. **16** Ze woonden
in Gilead,[f] in Basan[g] en de bijbe-
horende* plaatsen en op alle wei-
degronden van Saron zover ze
zich uitstrekten. **17** Ze werden
allemaal in het geslachtsregister
opgenomen in de tijd van koning
Jotham[h] van Juda en in de tijd
van koning Jerobeam*[i] van Is-
raël.

18 De Rubenieten, de Gadieten
en de helft van de stam Manas-
se hadden 44.760 dappere strij-
ders in hun leger, getrainde solda-
ten die een schild en een zwaard
droegen en gewapend waren met
een boog.* **19** Ze voerden oor-
log tegen de Hagrieten,[a] Jetur,
Nafis[b] en Nodab. **20** Omdat ze in
de oorlog tegen hen werden ge-
holpen, vielen de Hagrieten en
iedereen die bij hen was in hun
handen. Ze hadden in de strijd
namelijk tot God om hulp geroe-
pen en omdat ze op hem ver-
trouwden, had hij hun smeekge-
bed verhoord.[c] **21** Ze namen het
vee als buit mee — 50.000 ka-
melen, 250.000 schapen en 2000
ezels — en namen 100.000 men-
sen* gevangen. **22** Er waren veel
vijanden gesneuveld omdat de
ware God de oorlog had gevoerd.[d]
Ze gingen in hun gebied wonen,
tot aan de tijd van de balling-
schap.[e]

23 De nakomelingen van de
helft van de stam Manasse[f] woon-
den in het gebied vanaf Basan
tot Baäl-Hermon en Senir en de
berg Hermon.[g] Hun aantal was
heel groot. **24** Dit waren de
hoofden van hun vaderlijke hui-
zen: Efer, Jiseï, Eliël, Azriël, Je-
remia, Hodavja en Jahdiël. Het
waren dappere strijders, hoof-
den van hun vaderlijke huizen,
en ze stonden in hoog aanzien.
25 Maar ze waren ontrouw aan
de God van hun voorvaders en
vereerden* de goden van de vol-
ken van het land,[h] die God voor
hen had uitgeroeid. **26** Daarom
zette de God van Israël koning
Pul van Assyrië[i] (koning Til-
gath-Pilneser[j] van Assyrië) ertoe
aan* om de Rubenieten, de Ga-
dieten en de helft van de stam
Manasse in ballingschap weg te
voeren en ze te brengen naar
Halah, Habor, Hara en de rivier
de Gozan.[k] Daar zijn ze nu nog
steeds.

HFST. 5
a De 2:36
b Nu 32:34, 38; Joz 13:15, 17; Ez 25:9, 10
c Ge 15:18; De 1:7; Joz 1:4; 2Sa 8:3
d Joz 22:9
e De 3:8, 10; Joz 12:4, 5
f Nu 32:1
g De 3:3, 13; De 32:14
h 2Kon 15:32; 2Kr 27:1; Jes 1:1; Ho 1:1; Mi 1:1
i 2Kon 14:16, 28

2de kolom
a 1Kr 5:10
b Ge 25:13, 15; 1Kr 1:31
c Ps 20:7; Ps 22:4
d Joz 10:42; 1Sa 17:45, 47; 2Kr 20:15
e 2Kon 15:29; 2Kon 17:6
f Joz 13:29, 30
g De 4:47, 48
h De 5:7-9; Re 2:17; Re 8:33; 2Kon 17:10, 11
i Ezr 1:1; Sp 21:1
j 2Kon 15:19, 29
k 2Kon 17:6; 2Kon 18:11

5:16 *Of 'omliggende'. **5:17** *D.w.z. Jerobeam II.

5:18 *Lett.: 'en de boog traden'. **5:21** *Of 'menselijke zielen'. **5:25** *Of 'prostitueerden zich met'. **5:26** *Lett.: 'wekte de geest op van'.

6 De zonen van Levi[a] waren
Gerson, Kehath[b] en Merari.[c]
2 De zonen van Kehath waren
Amram, Jizhar,[d] Hebron en Uz-
ziël.[e] **3** De kinderen* van Am-
ram[f] waren Aäron,[g] Mozes[h] en
ook Mirjam.[i] De zonen van Aäron
waren Nadab, Abihu,[j] Eleazar[k] en
Ithamar.[l] **4** Eleazar werd de va-
der van Pinehas.[m] Pinehas werd
de vader van Abisua. **5** Abisua
werd de vader van Bukki. Bukki
werd de vader van Uzzi. **6** Uzzi
werd de vader van Zerahja. Ze-
rahja werd de vader van Mera-
joth. **7** Merajoth werd de vader
van Amarja. Amarja werd de va-
der van Ahitub.[n] **8** Ahitub werd
de vader van Zadok.[o] Zadok werd
de vader van Ahimaäz.[p] **9** Ahi-
maäz werd de vader van Azarja.
Azarja werd de vader van Joha-
nan. **10** Johanan werd de vader
van Azarja. Hij diende als pries-
ter in het huis dat Salomo in Je-
ruzalem bouwde.

11 Azarja werd de vader van
Amarja. Amarja werd de vader
van Ahitub. **12** Ahitub werd de
vader van Zadok.[q] Zadok werd
de vader van Sallum. **13** Sal-
lum werd de vader van Hilkia.[r]
Hilkia werd de vader van Azarja.
14 Azarja werd de vader van Se-
raja.[s] Seraja werd de vader van
Jozadak.[t] **15** Jozadak ging in
ballingschap toen Jehovah Juda
en Jeruzalem door Nebukadne-
zar liet wegvoeren.

16 De zonen van Levi wa-
ren Gersom,* Kehath en Merari.
17 De zonen van Gersom heetten
Libni en Simeï.[u] **18** De zonen
van Kehath waren Amram, Jizhar,
Hebron en Uzziël.[v] **19** De zonen
van Merari waren Mahli en Musi.

Dit waren de families van de
Levieten gerangschikt naar hun
voorvaders.[w] **20** Van Gersom:[x]
zijn zoon was Libni. Zijn zoon
was Jahath. Zijn zoon was Zim-
ma. **21** Zijn zoon was Joah. Zijn
zoon was Iddo. Zijn zoon was
Zera. Zijn zoon was Jeathrai.
22 Dit waren de nakomelingen
van Kehath: zijn zoon was Am-
minadab. Zijn zoon was Korach.[a]
Zijn zoon was Assir. **23** Zijn
zoon was Elkana. Zijn zoon was
Ebjasaf.[b] Zijn zoon was Assir.
24 Zijn zoon was Tahath. Zijn
zoon was Uriël. Zijn zoon was Uz-
zia. Zijn zoon was Saul. **25** De
zonen van Elkana waren Ama-
sai en Ahimoth. **26** Dit waren
de nakomelingen van Elkana: zijn
zoon was Zofai. Zijn zoon was
Nahath. **27** Zijn zoon was Eliab.
Zijn zoon was Jeroham. Zijn zoon
was Elkana.[c] **28** De zonen van
Samuël[d] waren Joël, de eerstge-
boren zoon, en Abia, de twee-
de.[e] **29** Dit waren de nakomelin-
gen van Merari: zijn zoon was
Mahli.[f] Zijn zoon was Libni. Zijn
zoon was Simeï. Zijn zoon was
Uzza. **30** Zijn zoon was Simea.
Zijn zoon was Haggia. Zijn zoon
was Asaja.

31 Dit waren degenen die Da-
vid aanstelde om leiding te ge-
ven aan het zingen in het huis
van Jehovah nadat de ark daar
was geplaatst.[g] **32** Ze waren
verantwoordelijk voor het zin-
gen bij de tabernakel, de tent
van samenkomst, totdat Salomo
in Jeruzalem het huis van Je-
hovah bouwde.[h] Ze voerden hun
dienst uit zoals was voorgeschre-
ven.[i] **33** Dit waren de mannen
die met hun zonen dienst deden.
Van de Kehathieten: de zanger
Heman,[j] de zoon van Joël,[k] zoon
van Samuël, **34** zoon van Elka-
na,[l] zoon van Jeroham, zoon van
Eliël, zoon van Toah, **35** zoon
van Zuf, zoon van Elkana, zoon
van Mahath, zoon van Amasai,
36 zoon van Elkana, zoon van
Joël, zoon van Azarja, zoon van
Zefanja, **37** zoon van Tahath,
zoon van Assir, zoon van Ebjasaf,

HFST. 6
a Ge 29:34; Ex 6:16
b Ex 6:18; Nu 3:27
c Nu 3:17; Nu 26:57
d Ex 6:21
e Ex 6:22; Le 10:4
f Ex 6:20
g 1Kr 23:13
h Ex 6:26; Han 7:37, 38
i Ex 15:20
j Ex 24:1; Le 10:1
k Nu 3:32; De 10:6
l Ex 6:23; Ex 28:1; Nu 4:28; 1Kr 24:2, 4
m Ex 6:25; Nu 25:11
n 2Sa 8:17
o 1Kon 1:8; 1Kon 2:35
p 2Sa 15:27, 36
q Ne 11:11
r 2Kr 34:14
s 2Kon 25:18
t Hag 1:1
u Nu 3:18
v Nu 3:19, 20
w Nu 26:57
x Nu 3:18

2de kolom
a Nu 16:1, 32; Nu 26:10, 11; Ju 11
b Ex 6:24
c 1Sa 1:1
d 1Sa 1:20
e 1Sa 8:1, 2
f Ex 6:19; 1Kr 23:21
g 2Sa 6:17; 1Kr 15:16
h 1Kon 6:14
i 2Kr 35:15
j 1Kr 15:16, 17
k 1Sa 8:1, 2
l 1Sa 1:1

6:3 *Lett.: ‘zonen’. **6:16** *Ook Gerson genoemd in vs. 1.

zoon van Korach, **38** zoon van Jizhar, zoon van Kehath, zoon van Levi, zoon van Israël.

39 Zijn broeder Asaf[a] stond aan zijn rechterhand. Asaf was de zoon van Berechja, zoon van Simea, **40** zoon van Michaël, zoon van Baëseja, zoon van Malkia, **41** zoon van Ethni, zoon van Zera, zoon van Adaja, **42** zoon van Ethan, zoon van Zimma, zoon van Simeï, **43** zoon van Jahath, zoon van Gersom, zoon van Levi.

44 De nakomelingen van Merari,[b] hun broeders, stonden aan Hemans linkerhand. Daar stond Ethan,[c] de zoon van Kisi, zoon van Abdi, zoon van Malluch, **45** zoon van Hasabja, zoon van Amazia, zoon van Hilkia, **46** zoon van Amzi, zoon van Bani, zoon van Semer, **47** zoon van Mahli, zoon van Musi, zoon van Merari, zoon van Levi.

48 Hun broeders, de Levieten, waren aangesteld* voor de dienst bij de tabernakel, het huis van de ware God.[d] **49** Aäron en zijn zonen[e] lieten de offers in rook opgaan op het brandofferaltaar[f] en op het reukofferaltaar.[g] Zij deden de taken die te maken hadden met de allerheiligste dingen, om verzoening te doen voor Israël,[h] precies zoals Mozes, de dienaar van de ware God, had geboden. **50** Dit waren de nakomelingen van Aäron.[i] Zijn zoon was Eleazar.[j] Zijn zoon was Pinehas. Zijn zoon was Abisua. **51** Zijn zoon was Bukki. Zijn zoon was Uzzi. Zijn zoon was Zerahja. **52** Zijn zoon was Merajoth. Zijn zoon was Amarja. Zijn zoon was Ahitub.[k] **53** Zijn zoon was Zadok.[l] Zijn zoon was Ahimaäz.

54 Dit waren hun woonplaatsen, waar ze hun tentenkampen opsloegen* in hun gebied. Voor de nakomelingen van Aäron die bij de familie van de Kehathieten hoorden, werd als eerste geloot. **55** In het land van Juda kregen ze Hebron[a] met de omliggende weidegrond. **56** Maar de akkers rond de stad en de omliggende dorpen werden aan Kaleb gegeven,[b] de zoon van Jefunne. **57** De nakomelingen van Aäron kregen behalve de vluchtstad*[c] Hebron[d] ook Libna[e] met de omliggende weidegrond, Jattir,[f] Estemoa met weidegrond,[g] **58** Chilen met weidegrond, Debir[h] met weidegrond, **59** Asan[i] met weidegrond en Beth-Semes[j] met weidegrond. **60** Van de stam Benjamin kregen ze Geba,[k] Alemeth en Anathoth,[l] elk met de omliggende weidegrond. In totaal kregen hun families 13 steden.[m]

61 De andere Kehathieten kregen tien steden toegewezen* van de familie van de stam, van de halve stam, de helft van Manasse.[n]

62 De families van de Gersomieten kregen 13 steden toegewezen van de stam Issaschar, de stam Aser, de stam Naftali en de stam Manasse in Basan.[o]

63 De families van de Merarieten kregen door loting 12 steden toegewezen van de stam Ruben, de stam Gad en de stam Zebulon.[p]

64 De Israëlieten gaven die steden met de omliggende weidegrond aan de Levieten.[q] **65** Verder werden van de stam Juda, de stam Simeon en de stam Benjamin door loting de steden toegewezen die hier genoemd worden.

66 Sommige van de Kehathitische families hadden steden van de stam Efraïm als hun gebied.[r]

HFST. 6
a 1Kr 25:1; 2Kr 5:12; Ps 50:Ops
b 1Kr 23:6
c 1Kr 15:16, 17
d Nu 3:5-7
e Ex 28:1; Nu 3:10
f Ex 29:38
g Ex 30:7
h Ex 30:10; Le 4:20; Le 17:11; 2Kr 29:24
i Ex 6:23
j Ex 28:1; Nu 3:32
k 2Sa 8:17
l 1Kon 2:35

2de kolom
a Nu 13:22; Joz 21:8, 11
b Joz 14:13; Re 1:20
c Nu 35:12, 13
d Joz 20:7, 9
e Joz 15:20, 42
f Joz 15:20, 48
g Joz 21:13-16
h Re 1:11
i 1Kr 4:24, 32
j Joz 15:10, 12
k Joz 18:21, 24
l Joz 21:8, 18; Jer 1:1
m Joz 21:4
n Joz 21:5
o Joz 21:27-33
p Joz 21:34-40
q Nu 35:2-4
r Joz 21:20-26

6:48 *Lett.: ‘waren degenen die gegeven waren’.

6:54 *Of ‘volgens hun ommuurde kampementen’. **6:57** *Lett.: ‘vluchtsteden’. **6:61** *Of ‘kregen door loting tien steden’.

67 Ze gaven hun de vlucht-
stad* Sichem[a] met de omliggen-
de weidegrond in het bergland
van Efraïm, en ook Gezer[b] met
weidegrond, **68** Jokmeam met
weidegrond, Beth-Horon[c] met wei-
degrond, **69** Ajalon[d] met weide-
grond en Gath-Rimmon[e] met wei-
degrond. **70** Van de helft van de
stam Manasse gaven ze Aner en
Bileam, beide met de omliggende
weidegrond, aan de andere fami-
lies van de Kehathieten.

71 De Gersomieten kregen van
de familie van de helft van de stam
Manasse Golan[f] (in Basan) en As-
taroth toegewezen, elk met de om-
liggende weidegrond.[g] **72** En van
de stam Issaschar: Kedes met wei-
degrond, Daberath[h] met weide-
grond,[i] **73** Ramoth met weide-
grond en Anem met weidegrond.
74 Van de stam Aser: Masal
met weidegrond, Abdon met wei-
degrond,[j] **75** Hukok met weide-
grond en Rehob[k] met weidegrond.
76 Van de stam Naftali: Kedes[l] in
Galilea,[m] Hammon en Kirjathaïm,
elk met de omliggende weide-
grond.

77 De andere Merarieten kre-
gen van de stam Zebulon[n] Rim-
mono en Tabor toegewezen, elk
met de omliggende weidegrond.
78 In de Jordaanstreek bij Je-
richo, ten oosten van de Jor-
daan, kregen ze van de stam Ru-
ben Bezer in de woestijn met de
omliggende weidegrond, Jahaz[o]
met weidegrond, **79** Kedemoth[p]
met weidegrond en Mefaäth met
weidegrond. **80** En van de stam
Gad: Ramoth in Gilead met
weidegrond, Mahanaïm[q] met wei-
degrond, **81** Hesbon[r] met weide-
grond en Jaëzer[s] met weidegrond.

7 De vier zonen van Issaschar
waren Tola, Pua, Jasub en
Simron.[t] **2** De zonen van Tola
waren Uzzi, Refaja, Jeriël, Jah-
mai, Jibsam en Semuël, de hoof-
den van hun vaderlijke huizen.
Van Tola stamden dappere strij-
ders af. Hun aantal was in de tijd
van David 22.600. **3** De nakome-
lingen* van Uzzi waren Jizrah-
ja en de zonen van Jizrahja: Mi-
chaël, Obadja, Joël en Jissia
— alle vijf waren leiders.# **4** On-
der hun nakomelingen waren, in-
gedeeld volgens hun vaderlijke
huizen, 36.000 soldaten in hun le-
ger beschikbaar voor de oorlog,
want ze hadden veel vrouwen en
zonen. **5** Hun broeders uit alle
families van Issaschar waren dap-
pere strijders, 87.000 volgens de
inschrijving in het geslachtsregis-
ter.[a]

6 De drie zonen van Benja-
min[b] waren Bela,[c] Becher[d] en Je-
diaël.[e] **7** De vijf zonen van Bela
waren Ezbon, Uzzi, Uzziël, Jeri-
moth en Iri. Ze waren hoofden
van hun vaderlijke huizen, dap-
pere strijders. In hun geslachts-
register waren 22.034 mannen
ingeschreven.[f] **8** De zonen van
Becher waren Zemira, Joas, Elië-
zer, Eljoënai, Omri, Jeremoth,
Abia, Anathoth en Alemeth. Zij
waren allemaal zonen van Be-
cher. **9** In het geslachtsregister
van hun nakomelingen stonden
20.200 dappere strijders inge-
schreven, ingedeeld volgens de
hoofden van hun vaderlijke hui-
zen. **10** De nakomelingen van
Jediaël[g] waren Bilhan en de zo-
nen van Bilhan: Jeüs, Benjamin,
Ehud, Kenaäna, Zethan, Tarsis
en Ahisahar. **11** Zij waren alle-
maal nakomelingen van Jediaël.
Ingedeeld volgens hun familie-
hoofden waren er 17.200 dappere
strijders, getraind om met het le-
ger uit te trekken voor de oorlog.

12 De Suppim en de Huppim*
waren de zonen van Ir,[h] en de
Husim waren de zonen van Aher.

HFST. 6
a Joz 20:7, 9
b Joz 16:10
c Joz 10:11
d Joz 10:12; Re 1:35
e Joz 19:45, 48
f De 4:41-43
g Joz 21:27
h Joz 19:12, 16
i Joz 21:8, 28
j Joz 21:8, 30
k Joz 19:28, 31; Re 1:31
l Joz 20:7, 9; Joz 21:32, 33
m Mt 3:13
n Joz 21:34-39
o Nu 21:23
p De 2:26
q Ge 32:1, 2; 2Sa 2:8
r Nu 21:26
s Nu 32:1

HFST. 7
t Ge 46:13; Nu 26:23, 24

2de kolom
a Nu 26:25
b Ge 35:16, 18; Nu 26:38, 39
c 1Kr 8:1
d Ge 46:21
e 1Kr 7:10
f Nu 26:41
g 1Kr 7:6
h 1Kr 7:7

6:67 *Lett.: ‘vluchtsteden’.

7:3 *Lett.: ‘zonen’. #Lett.: ‘hoofden’.
7:12 *Of ‘Suppim en Huppim’.

13 De zonen van Naftali[a] waren Jahziël, Guni, Jezer en Sallum — nakomelingen* van Bilha.[b]

14 De zonen van Manasse:[c] Asriël, die hij bij zijn Syrische bijvrouw kreeg. (Ze werd de moeder van Machir,[d] de vader van Gilead. **15** Machir vond een vrouw voor Huppim en voor Suppim, en zijn zus heette Maächa.) De naam van de tweede was Zelafead,[e] maar Zelafead had dochters.[f] **16** Maächa, Machirs vrouw, kreeg een zoon en noemde hem Peres. Zijn broer heette Seres. Zijn zonen waren Ulam en Rekem. **17** De zoon* van Ulam was Bedan. Zij waren de zonen van Gilead, de zoon van Machir, zoon van Manasse. **18** Zijn zus was Hammolecheth. Zij werd de moeder van Ishod, Abiëzer en Machla. **19** De zonen van Semida waren Ahian, Sichem, Likhi en Aniam.

20 De zoon* van Efraïm[g] was Sutelah.[h] Zijn zoon was Bered. Zijn zoon was Tahath. Zijn zoon was Elada. Zijn zoon was Tahath. **21** Zijn zoon was Zabad. Zijn zoon was Sutelah. Ook Ezer en Elad waren zonen van Efraïm. Zij werden gedood door de inheemse bevolking van Gath[i] omdat ze hun vee probeerden te stelen. **22** Hun vader Efraïm rouwde dagenlang, en zijn broeders kwamen steeds om hem te troosten. **23** Later had hij gemeenschap met zijn vrouw, en ze werd zwanger en kreeg een zoon. Hij noemde hem Beria,* omdat ze zwanger was geworden in een tijd van tegenspoed. **24** Zijn dochter was Seëra, die Laag-Beth-Horon,[j] Hoog-Beth-Horon[k] en Uzzen-Seëra bouwde. **25** Zijn zonen waren Refah en Resef. Zijn zoon was Telah. Zijn zoon was Tahan. **26** Zijn zoon was Ladan. Zijn zoon was Ammihud. Zijn zoon was Elisama. **27** Zijn zoon was Nun. Zijn zoon was Jozua.*[a]

28 Hun bezit en hun woonplaatsen waren Bethel[b] en de bijbehorende* plaatsen, in oostelijke richting Naäran, in westelijke richting Gezer en de bijbehorende plaatsen, en Sichem en de bijbehorende plaatsen, helemaal tot aan Ajja# en de bijbehorende plaatsen; **29** en naast de nakomelingen van Manasse, Beth-Sean[c] en de bijbehorende plaatsen, Taänach[d] en de bijbehorende plaatsen, Megiddo[e] en de bijbehorende plaatsen en Dor[f] en de bijbehorende plaatsen. Daarin woonden de nakomelingen van Jozef, de zoon van Israël.

30 De zonen van Aser waren Jimna, Jisva, Jisvi en Beria,[g] en hun zus was Serah.[h] **31** De zonen van Beria waren Heber en Malkiël, die de vader was van Birzavith. **32** Heber werd de vader van Jaflet, Somer en Hotham, en van hun zus Sua. **33** De zonen van Jaflet waren Pasach, Bimhal en Asvath. Zij waren de zonen van Jaflet. **34** De zonen van Semer* waren Ahi, Rohega, Jehubba en Aram. **35** De zonen van zijn broer Helem* waren Zofah, Jimna, Seles en Amal. **36** De zonen van Zofah waren Suah, Harnefer, Sual, Beri, Jimra, **37** Bezer, Hod, Samma, Silsa, Jithran en Beëra. **38** De zonen van Jether waren Jefunne, Pispa en Ara. **39** De zonen van Ulla waren Arah, Hanniël en Rizja. **40** Zij waren allemaal zonen van Aser, hoofden van hun vaderlijke huizen, uitmuntende en dappere strijders, de belangrijkste leiders. In hun

---

7:13, 17, 20 *Lett.: 'zonen'. **7:23** *Bet.: 'met tegenspoed'.

7:27 *Of 'Jehosua'. Bet.: 'Jehovah is redding'. **7:28** *Of 'omliggende'. #Of mogelijk 'Gaza', maar niet het Gaza in Filistea. **7:34** *Ook Somer genoemd in vs. 32. **7:35** *Waarschijnlijk dezelfde als Hotham in vs. 32.

HFST. 7

a Nu 26:48, 49
b Ge 30:3, 8; Ge 46:24, 25
c Ge 41:50, 51
d Ge 50:23; Nu 26:29; De 3:15
e Nu 26:33
f Nu 27:1, 7
g Nu 1:33
h Nu 26:35
i 1Sa 7:14; 1Sa 17:4
j Joz 16:1, 3
k Joz 16:5; Joz 21:20, 22; 2Kr 8:3, 5

2de kolom

a Ex 33:11; Nu 11:28; Nu 32:11, 12; De 34:9; Joz 1:1
b Ge 28:16, 19; Joz 16:1, 2
c Joz 17:11; 1Sa 31:8, 10
d Re 5:1, 19
e Re 1:27; 1Kon 9:15
f 1Kon 4:7, 11
g Nu 26:44, 45
h Ge 46:17

geslachtsregister stonden 26.000 mannen[a] ingeschreven[b] die in het leger konden dienen.

8 Benjamin[c] werd de vader van Bela,[d] zijn eerstgeboren zoon, Asbel,[e] de tweede, Ahrah, de derde, **2** Noha, de vierde, en Rafa, de vijfde. **3** Bela's zonen waren Addar, Gera,[f] Abihud, **4** Abisua, Naäman, Ahoah, **5** Gera, Sefufan en Huram. **6** Dit waren de zonen van Ehud, de hoofden van de vaderlijke huizen van de inwoners van Geba,[g] die in ballingschap werden weggevoerd naar Manahath: **7** Naäman, Ahia en Gera — hij was het die hen in ballingschap wegvoerde en hij werd de vader van Uzza en Achihud. **8** Saharaïm kreeg kinderen in het gebied* van Moab nadat hij hen had weggestuurd. Husim en Baära waren zijn vrouwen.# **9** Bij zijn vrouw Hodes kreeg hij Jobab, Zibja, Mesa, Malkam, **10** Jeüz, Sochja en Mirma. Zij waren zijn zonen, hoofden van de vaderlijke huizen.

11 Bij Husim kreeg hij Abitub en Elpaäl. **12** De zonen van Elpaäl waren Heber, Misam, Semed (die Ono[h] en Lod[i] en de bijbehorende* plaatsen bouwde), **13** Beria en Sema. Zij waren de hoofden van de vaderlijke huizen van de inwoners van Ajalon.[j] Ze verjoegen de inwoners van Gath. **14** Ahio, Sasak, Jeremoth, **15** Zebadja, Arad, Eder, **16** Michaël, Jispa en Joha waren de zonen van Beria. **17** Zebadja, Mesullam, Hizki, Heber, **18** Jismerai, Jizlia en Jobab waren de zonen van Elpaäl. **19** Jakim, Zichri, Zabdi, **20** Eljoënai, Zillethai, Eliël, **21** Adaja, Beraja en Simrath waren de zonen van Simeï. **22** Jispan, Heber, Eliël, **23** Abdon, Zichri, Hanan, **24** Hananja, Elam, Anthothia, **25** Jifdeja en Pnuël waren de zonen van Sasak. **26** Samserai, Seharja, Athalia, **27** Jaäresja, Elia en Zichri waren de zonen van Jeroham. **28** Zij waren hoofden van de vaderlijke huizen volgens de geslachtsregisters. Die leiders woonden in Jeruzalem.

29 Jeïël woonde in Gibeon,[a] de stad die hij had gesticht. Zijn vrouw heette Maächa.[b] **30** Zijn eerstgeboren zoon was Abdon, en daarna kwamen Zur, Kis, Baäl, Nadab, **31** Gedor, Ahio en Zecher. **32** Mikloth werd de vader van Simea. Ze woonden allemaal in de buurt van hun broeders in Jeruzalem, samen met hun andere broeders.

33 Ner[c] werd de vader van Kis. Kis werd de vader van Saul.[d] Saul werd de vader van Jonathan,[e] Malkisua,[f] Abinadab[g] en Esbaäl.*[h] **34** Jonathans zoon was Merib-Baäl.*[i] Merib-Baäl werd de vader van Micha.[j] **35** De zonen van Micha waren Pithon, Melech, Tarea en Achaz. **36** Achaz werd de vader van Jehoadda. Jehoadda werd de vader van Alemeth, Azmaveth en Zimri. Zimri werd de vader van Moza. **37** Moza werd de vader van Bina. Zijn zoon was Rafa. Zijn zoon was Elasa. Zijn zoon was Azel. **38** Azel had zes zonen. Ze heetten Azrikam, Bochru, Ismaël, Searja, Obadja en Hanan. Zij waren allemaal zonen van Azel. **39** De zonen van zijn broer Esek waren Ulam, zijn eerstgeboren zoon, Jeüs, de tweede, en Elifelet, de derde. **40** De zonen van Ulam waren dappere strijders, boogschutters.* Ze hadden veel zonen en kleinzonen, in totaal 150. Zij waren allemaal nakomelingen van Benjamin.

8:8 *Lett.: 'veld'. #Of mogelijk 'nadat hij zijn vrouwen Husim en Baära had weggestuurd'. **8:12** *Of 'omliggende'. **8:33** *Ook Isboseth genoemd. **8:34** *Ook Mefiboseth genoemd. **8:40** *Lett.: 'die de boog traden'.

HFST. 7
a Nu 1:41; Nu 26:47
b Ex 30:14

HFST. 8
c Ge 35:16, 18
d 1Kr 7:6
e Ge 46:21
f Ge 46:21
g Joz 21:8, 17; 1Sa 13:16
h Ne 6:2
i Ezr 2:1, 33
j Joz 19:42, 48; Joz 21:8, 24

2de kolom
a Joz 9:15, 17; Joz 21:8, 17; 1Kr 21:29
b 1Kr 9:35-38
c 1Sa 14:50
d 1Sa 9:1, 2; 1Sa 11:15
e 1Sa 14:45
f 1Sa 14:49
g 1Sa 31:2
h 2Sa 2:8; 1Kr 9:39-44
i 2Sa 4:4
j 2Sa 9:12

9 Alle Israëlieten werden opge-
nomen in geslachtsregisters,
en ze zijn opgeschreven in het
Boek van de koningen van Israël.
Juda werd vanwege zijn ontrouw
in ballingschap naar Babylon
weggevoerd.[a] **2** De eerste inwo-
ners die terugkwamen naar hun
bezit in hun steden waren een
aantal Israëlieten, de priesters,
de Levieten en de tempelknech-
ten.*[b] **3** Sommige nakomelingen
van Juda,[c] Benjamin,[d] Efraïm en
Manasse gingen in Jeruzalem wo-
nen: **4** Uthai, de zoon van Am-
mihud, zoon van Omri, zoon van
Imri, zoon van Bani, van de na-
komelingen van Perez,[e] de zoon
van Juda. **5** Van de Silonieten:
Asaja, de eerstgeboren zoon, en
zijn zonen. **6** Van de zonen van
Zera:[f] Jeüël en 690 van hun broe-
ders.

7 Van de nakomelingen van
Benjamin: Sallu, de zoon van
Mesullam, zoon van Hodavja,
zoon van Hassenua, **8** Jibnea,
de zoon van Jeroham, Ela, de
zoon van Uzzi, zoon van Michri,
en Mesullam, de zoon van Sefatja,
zoon van Rehuël, zoon van Jibnia.
9 Het aantal van hun broeders
volgens hun afstammingslijn was
956. Al die mannen waren hoof-
den van hun vaderlijke huizen.*

10 Van de priesters waren
er Jedaja, Jojarib, Jachin,[g]
11 Azarja, de zoon van Hilkia,
zoon van Mesullam, zoon van Za-
dok, zoon van Merajoth, zoon van
Ahitub, een leider van het huis*
van de ware God, **12** Adaja, de
zoon van Jeroham, zoon van Pas-
hur, zoon van Malkia, Masai, de
zoon van Adiël, zoon van Jahze-
ra, zoon van Mesullam, zoon van
Mesillemith, zoon van Immer,
13 en hun broeders, hoofden
van de vaderlijke huizen, 1760
sterke, bekwame mannen die be-
schikbaar waren voor de dienst
in het huis van de ware God.

14 Van de Levieten waren er
Semaja,[a] de zoon van Hassub,
zoon van Azrikam, zoon van Ha-
sabja, van de nakomelingen van
Merari, **15** en Bakbakkar, He-
res, Galal, Mattanja, de zoon van
Micha, zoon van Zichri, zoon
van Asaf, **16** Obadja, de zoon
van Semaja, zoon van Galal,
zoon van Jeduthun, en Berechja,
de zoon van Asa, zoon van Elka-
na, die in de dorpen van de Ne-
tofathieten[b] woonde.

17 De poortwachters[c] waren
Sallum, Akkub, Talmon en Ahi-
man, met hun broeder Sal-
lum aan het hoofd. **18** Tot die
tijd was hij bij de koningspoort
aan de oostkant.[d] Dat waren de
poortwachters van de kampen
van de Levieten. **19** Sallum, de
zoon van Kore, zoon van Ebjasaf,
zoon van Korach, en zijn broe-
ders uit zijn vaderlijk huis, de
Korachieten, hadden het toezicht
over de taken van de dienst als
deurwachters van de tent, zoals
hun vaders het toezicht hadden
gehad over het kamp van Jeho-
vah als bewakers van de ingang.
20 Pinehas,[e] de zoon van Elea-
zar,[f] was in het verleden hun lei-
der geweest. Jehovah was met
hem. **21** Zacharia,[g] de zoon van
Meselemja, was de poortwachter
bij de ingang van de tent van sa-
menkomst.

22 Er waren in totaal 212 man-
nen uitgekozen als poortwachters
bij de drempels. Ze woonden in
hun dorpen volgens hun inschrij-
ving in de geslachtsregisters.[h] Da-
vid en de ziener[i] Samuël hadden
hen in hun vertrouwenspositie
aangesteld. **23** Zij en hun zonen
hadden als taak de poorten te be-
waken van het huis van Jehovah,[j]
de tent.* **24** De poortwachters

HFST. 9
a Jer 39:9
b Joz 9:3, 27; Ezr 2:43-54; Ezr 2:70; Ezr 8:20; Ne 7:73; Ne 11:3
c Ne 11:4, 5
d Ne 11:7-9
e Ge 46:12; 1Kr 2:4
f 1Kr 2:4, 6
g Ne 11:10-14

2de kolom
a Ne 11:15
b 1Kr 2:54; Ne 12:28
c Ezr 2:1, 42; Ne 11:19
d Ne 3:29
e Nu 25:11, 13; Joz 22:30; Re 20:28
f Ex 6:25; Nu 3:32
g 1Kr 26:14, 19
h 1Kr 9:1
i 1Sa 9:9
j 2Kr 23:16, 19; Ne 12:45

9:2 *Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’. **9:9** *Lett.: ‘hoofden van vaders voor het huis van hun vaders’. **9:11** *Of ‘de tempel’.

9:23 *Lett.: ‘het huis van de tent’.

stonden aan vier kanten: oost,
west, noord en zuid.[a] **25** Van
tijd tot tijd moesten hun broe-
ders vanuit hun woonplaatsen ko-
men om zeven dagen samen met
hen dienst te doen. **26** Aan vier
hoofden* van de poortwachters,
die Levieten waren, was het toe-
zicht toevertrouwd over de ka-
mers# en over de schatkamers
van het huis van de ware God.[b]
27 Zij brachten altijd de nacht
door op hun posten rondom het
huis van de ware God, want ze
waren belast met de bewaking.
Ook beheerden ze de sleutel en
openden ze elke ochtend de poor-
ten.

28 Sommigen van hen waren
verantwoordelijk voor de voor-
werpen[c] die nodig waren voor de
dienst. Ze telden ze als ze naar
binnen werden gebracht en als
ze naar buiten werden gebracht.
29 Sommigen van hen waren
aangesteld over de andere ge-
bruiksvoorwerpen, over alle hei-
lige voorwerpen[d] en over de
meelbloem,[e] de wijn,[f] de olie,[g] de
geurige hars[h] en de balsemolie.[i]
30 Sommigen van de zonen van
de priesters mengden de zalf van
balsemolie. **31** Aan de Leviet
Mattithja, de eerstgeboren zoon
van de Korachiet Sallum, was het
toezicht toevertrouwd over het
bakken.[j] **32** Sommigen van hun
broeders van de Kehathieten
gingen over het stapelbrood*[k] en
moesten het elke sabbat klaar-
maken.[l]

33 Dit waren de zangers, de
hoofden van de vaderlijke hui-
zen van de Levieten. Ze waren in
de kamers en waren vrijgesteld
van andere taken, want ze moes-
ten dag en nacht beschikbaar
zijn voor hun dienst. **34** Zij wa-
ren de hoofden van de vaderlijke
huizen van de Levieten volgens
hun afstammingslijn, leiders. Ze
woonden in Jeruzalem.

35 Jeïël woonde in Gibeon,[a]
de stad die hij had gesticht. Zijn
vrouw heette Maächa. **36** Zijn
eerstgeboren zoon was Abdon, en
daarna kwamen Zur, Kis, Baäl,
Ner, Nadab, **37** Gedor, Ahio, Za-
charia en Mikloth. **38** Mikloth
werd de vader van Simeam. Ze
woonden allemaal in de buurt van
hun broeders in Jeruzalem, sa-
men met hun andere broeders.
39 Ner[b] werd de vader van Kis.
Kis werd de vader van Saul.[c] Saul
werd de vader van Jonathan,[d]
Malkisua,[e] Abinadab[f] en Esbaäl.
40 Jonathans zoon was Merib-
Baäl.[g] Merib-Baäl werd de vader
van Micha.[h] **41** De zonen van Mi-
cha waren Pithon, Melech, Tah-
rea en Achaz. **42** Achaz werd
de vader van Jaëra. Jaëra werd
de vader van Alemeth, Azmaveth
en Zimri. Zimri werd de vader
van Moza. **43** Moza werd de va-
der van Bina. Zijn zoon was Refa-
ja. Zijn zoon was Elasa. Zijn zoon
was Azel. **44** Azel had zes zo-
nen. Ze heetten Azrikam, Bochru,
Ismaël, Searja, Obadja en Hanan.
Zij waren de zonen van Azel.

10 De Filistijnen voerden oor-
log tegen Israël. De man-
nen van Israël sloegen voor ze op
de vlucht en velen van hen sneu-
velden op de berg Gilboa.[i] **2** De
Filistijnen zaten Saul en zijn zo-
nen op de hielen en doodden Jo-
nathan, Abinadab en Malkisua,[j]
de zonen van Saul. **3** Vervol-
gens richtte de strijd zich in alle
hevigheid tegen Saul. De boog-
schutters kregen hem in het oog
en verwondden hem.[k] **4** Toen
zei Saul tegen zijn wapendra-
ger: ‘Trek je zwaard en steek me
neer. Dan kunnen die onbesne-
den mannen me niet wreed be-
handelen.’*[l] Maar zijn wapendra-
ger was te bang en wilde het

9:26 *Lett.: ‘vier sterken’. #Of ‘eet-
ruimten’. **9:32** *D.w.z. het toonbrood.

10:4 *Of ‘mishandelen’.

HFST. 9
a 1Kr 26:14-16
b 1Kr 26:20, 1Kr 28:11, 12, 2Kr 31:12
c Nu 1:50
d 1Kon 8:4
e Le 2:1, 1Kr 23:29
f Le 23:12, 13
g Ex 27:20
h Le 2:1, 2
i Ex 25:3, 6
j Le 2:5, 7
k 2Kr 2:4, 2Kr 13:11
l Le 24:6, 8

2de kolom
a Joz 21:8, 17
b 1Sa 14:50
c 1Sa 9:1, 2, 1Sa 11:15
d 1Sa 14:45, 1Sa 18:1, 2Sa 1:23
e 1Sa 14:49
f 1Sa 31:2
g 2Sa 4:4
h 2Sa 9:12

HFST. 10
i 1Sa 31:1-5, 2Sa 1:21, 25
j 1Kr 8:33
k 1Sa 26:9, 10
l Re 16:21, 23

niet doen. Daarom greep Saul
het zwaard en stortte zich erin.[a]
5 Toen de wapendrager zag dat
Saul dood was, stortte ook hij
zich in zijn zwaard en stierf.
6 Zo kwamen Saul en zijn drie zo-
nen om het leven, en in één keer
kwam iedereen van zijn huis aan
zijn eind.[b] **7** Alle Israëlieten in
de vallei* zagen dat iedereen ge-
vlucht was en dat Saul en zijn zo-
nen gestorven waren. Toen ver-
lieten ze hun steden en vluchtten,
waarna de Filistijnen kwamen en
de steden bezetten.

8 De volgende dag gingen de
Filistijnen op pad om de gesneu-
velde Israëlieten te plunderen.
Op de berg Gilboa vonden ze de
lichamen van Saul en zijn zonen.[c]
9 Ze trokken Sauls kleren uit,
hakten zijn hoofd eraf en namen
zijn wapenrusting mee. Daarna
stuurden ze boodschappers rond
in het land van de Filistijnen om
het nieuws onder het volk en
hun afgoden[d] bekend te maken.
10 Vervolgens legden ze zijn wa-
penrusting in het huis* van hun
god en hingen ze zijn hoofd aan
het huis van Dagon.[e]

11 Toen iedereen van Jabes[f]
in Gilead hoorde wat de Filistij-
nen allemaal met Saul hadden
gedaan,[g] **12** trokken alle strij-
ders uit. Ze haalden de licha-
men van Saul en zijn zonen weg
en brachten die naar Jabes. Ze
begroeven hun botten onder de
grote boom in Jabes[h] en gingen
zeven dagen vasten.

13 Zo stierf Saul omdat hij Je-
hovah ontrouw was geweest door
het woord van Jehovah niet te ge-
hoorzamen.[i] Ook had hij een me-
dium geraadpleegd[j] **14** in plaats
van Jehovah om leiding te vra-
gen. Daarom bracht Hij hem ter
dood en maakte Hij David, de
zoon van Isaï,[k] koning in zijn
plaats.

10:7 *Of ‘laagvlakte’. **10:10** *Of ‘de tempel’.

HFST. 10
a 1Kr 10:13
b 1Sa 31:6, 7
c 1Sa 28:4; 1Sa 31:8-10
d Re 16:23, 24
e 1Sa 5:2
f 1Sa 11:1
g 1Sa 31:11-13
h 2Sa 2:5; 2Sa 21:12
i 1Sa 13:13; 1Sa 15:22, 23
j Le 20:6; 1Sa 28:7
k Ru 4:17; 1Sa 13:14; 1Sa 15:27, 28; 2Sa 5:3

2de kolom

HFST. 11
a Nu 13:22; 2Sa 2:1; 2Sa 5:5; 1Kr 12:23
b 2Sa 5:1, 2
c 1Sa 18:6, 13
d 2Sa 6:21; 2Sa 7:8, 9; Ps 78:70, 71
e 1Sa 16:13; 2Sa 2:4; 2Sa 5:3
f 1Sa 15:27, 28
g Joz 15:63; Re 1:21; Re 19:10
h Ge 10:15, 16; Ge 15:18, 21; Ex 3:17
i 2Sa 5:6-10
j 1Kon 8:1; Ps 2:6; Ps 48:2
k 1Kon 2:10
l 2Sa 2:18
m 2Sa 3:1
n 1Sa 16:12, 13
o 1Kr 27:1, 2

11 Na verloop van tijd kwa-
men de Israëlieten bij Da-
vid in Hebron[a] en zeiden: ‘Wij
zijn uw eigen vlees en bloed.*[b]
2 Toen Saul nog koning was,
was u het die Israël aanvoer-
de in de strijd.[c] En Jehovah, uw
God, zei tegen u: “Jij zult her-
der en leider worden over mijn
volk Israël.”’[d] **3** Zo kwamen alle
oudsten van Israël bij de koning
in Hebron, en David sloot daar
een verbond* met hen met Jeho-
vah als getuige. Toen zalfden ze
David tot koning over Israël,[e] in
overeenstemming met Jehovah’s
woord via Samuël.[f]

4 Later trokken David en heel
Israël op naar Jeruzalem, ofte-
wel Jebus,[g] waar de Jebusieten[h]
woonden. **5** De inwoners van
Jebus zeiden spottend tegen Da-
vid: ‘Jij komt hier nooit binnen!’[i]
Toch nam David de vesting Sion[j]
in, die nu de Stad van David[k]
is. **6** David zei: ‘Wie de Jebusie-
ten de eerste slag toebrengt, zal
aanvoerder* en leider worden.’
Joab,[l] de zoon van Zeruja, klom
het eerst naar boven, en hij werd
de aanvoerder. **7** David ging in
de vesting wonen, die daarom de
Stad van David werd genoemd.
8 Hij liet overal aan de stad bou-
wen, vanaf de Millo* tot de ge-
deelten eromheen, en Joab her-
stelde de rest van de stad. **9** Zo
werd David steeds machtiger,[m]
en Jehovah van de legermachten
was met hem.

10 Dit zijn de hoofden van Da-
vids dappere strijders, die hem
samen met heel Israël als leider
steunden. Ze hielpen allemaal om
hem koning te maken, overeen-
komstig Jehovah’s woord over Is-
raël.[n] **11** Dit is de lijst van Da-
vids dappere strijders: Jasobam,[o]
de zoon van een Hachmoniet, het

11:1 *Lett.: ‘uw been en uw vlees’. **11:3** *Zie Woordenlijst. **11:6** *Lett.: ‘hoofd’. **11:8** *Bet.: ‘opvullen’. Mogelijk een soort fort.

hoofd van de drie.[a] Hij doodde bij één gelegenheid met zijn speer 300 man.[b] **12** De tweede van de drie dappere strijders was Eleazar,[c] de zoon van de Ahohiet[d] Dodo. **13** Hij was bij David in Pas-Dammim,[e] waar de Filistijnen zich hadden verzameld voor de strijd. Er was daar een stuk land met gerst, en het volk was voor de Filistijnen gevlucht. **14** Maar hij ging midden in dat veld staan en verdedigde het. Hij bleef Filistijnen neerslaan en Jehovah zorgde voor een grote overwinning.*[f]

15 Drie van de 30 leiders gingen naar de rots, naar David in de grot van Adullam,[g] terwijl een Filistijns leger in het Refaïmdal*[h] gelegerd was. **16** David was toen in de schuilplaats en er was een garnizoen van de Filistijnen in Bethlehem. **17** Op een keer uitte David de wens: ‘Kon ik maar wat water drinken uit de waterput bij de poort van Bethlehem!’[i] **18** Vervolgens drongen de drie mannen het kamp van de Filistijnen binnen en putten water uit de waterput bij de poort van Bethlehem. Ze brachten het naar David, maar hij weigerde het te drinken en goot het uit voor Jehovah. **19** Hij zei: ‘Het is vanuit het standpunt van mijn God bezien ondenkbaar dat ik dit doe! Moet ik het bloed drinken van deze mannen die hun leven* hebben gewaagd?[j] Want ze hebben het met gevaar voor eigen leven* gehaald.’ Hij weigerde het dus te drinken. Dat zijn de dingen die zijn drie dappere strijders deden.

20 Abisaï,[k] de broer van Joab,[l] werd het hoofd van drie andere strijders. Hij doodde met zijn speer 300 man, en hij had net zo’n reputatie als de eerste drie.[a] **21** Hij had meer aanzien dan de twee anderen van deze drie strijders, en hij was hun aanvoerder. Maar hij bereikte niet de status van de eerste drie.

22 Benaja,[b] de zoon van Jojada, was een moedig man* die veel heldendaden deed in Kabzeël.[c] Hij doodde de twee zonen van Ariël uit Moab. Een andere keer, toen er sneeuw lag, daalde hij af in een waterput en doodde een leeuw.[d] **23** Hij doodde ook een Egyptenaar die buitengewoon groot was: vijf el.*[e] De Egyptenaar had een speer in zijn hand zo groot als de boom van een weefgetouw.[f] Toch viel hij de Egyptenaar aan met een stok. Hij rukte de speer uit zijn hand en doodde hem met zijn eigen speer.[g] **24** Die dingen deed Benaja, de zoon van Jojada, en hij had net zo’n reputatie als de drie dappere strijders. **25** Hij had meer aanzien dan de dertig, maar hij bereikte niet de status van de drie.[h] Toch stelde David hem aan over zijn eigen lijfwacht.

26 De dappere strijders van het leger waren Asaël,[i] de broer van Joab, Elhanan, de zoon van Dodo uit Bethlehem,[j] **27** de Haroriet Sammoth, de Peloniet Helez, **28** Ira,[k] de zoon van de Tekoiet Ikkes, de Anathothiet Abiëzer,[l] **29** de Husathiet Sibbechai,[m] de Ahohiet Ilai, **30** de Netofathiet Maharai,[n] Heled,[o] de zoon van de Netofathiet Baäna, **31** Ithai, de zoon van Ribai uit Gibea van de Benjaminieten,[p] de Pirathoniet Benaja, **32** Hurai van de wadi’s* van Gaäs,[q] de Arbathiet Abiël, **33** de Baharumiet Azmaveth, de Saälboniet Eljahba, **34** de zonen van de Gizoniet Hasem, Jonathan, de zoon van de Harariet Sagé,

HFST. 11
a 2Sa 23:8
b Joz 23:10
c 2Sa 23:9, 10; 2Sa 23:15-17
d 1Kr 8:1, 4
e 1Sa 17:1
f Ps 18:50
g 1Sa 22:1
h Joz 15:8, 12; 2Sa 23:13-17
i 1Sa 20:6
j Ge 9:4; Le 17:10
k 1Sa 26:6; 2Sa 2:18; 2Sa 18:2
l 2Sa 3:30

2de kolom
a 2Sa 23:18, 19
b 1Kon 4:4; 1Kr 27:1, 5
c Joz 15:21
d Re 14:5, 6; 1Sa 17:36, 37; 2Sa 23:20-23
e 1Sa 17:4
f 1Sa 17:7
g 1Sa 17:51
h 1Kr 11:19
i 2Sa 2:18, 23; 1Kr 27:1, 7
j 2Sa 23:24-39
k 1Kr 27:1, 9
l 1Kr 27:1, 12
m 2Sa 21:18; 1Kr 27:1, 11
n 1Kr 27:1, 13
o 1Kr 27:1, 15
p Re 20:15; 1Kr 12:1, 2
q Joz 24:30

11:14 * Of ‘redding’. **11:15** * Of ‘de Laagvlakte van Refaïm’. **11:19** * Of ‘ziel’.

11:22 * Lett.: ‘de zoon van een man van moed’. **11:23** * Hij was zo’n 2,23 m. Zie App. B14. **11:32** * Zie Woordenlijst.

35 Ahiam, de zoon van de Ha-
rariet Sachar, Elifal, de zoon
van Ur, **36** de Mecherathiet He-
fer, de Peloniet Ahia, **37** de Kar-
meliet Hezro, Naärai, de zoon van
Ezbai, **38** Joël, de broer van Na-
than, Mibhar, de zoon van Hagri,
39 de Ammoniet Zelek, de Be-
rothiet Naharai, de wapendra-
ger van Joab, de zoon van Zeru-
ja, **40** de Jethriet Ira, de Jethriet
Gareb, **41** de Hethiet Uria,[a] Za-
bad, de zoon van Achlai, **42** Adi-
na, de zoon van de Rubeniet Siza,
een hoofd van de Rubenieten, en
met hem 30 man, **43** Hanan, de
zoon van Maächa, de Mithniet Jo-
safat, **44** de Asterathiet Uzzia,
Sama en Jeïël, de zonen van de
Aroëriet Hotham, **45** Jediaël, de
zoon van Simri, en zijn broer,
de Tiziet Joha, **46** de Mahaviet
Eliël, Jeribai en Josavja, de zo-
nen van Elnaäm, de Moabiet Jith-
ma, **47** Eliël, Obed en de Mezo-
baïet Jaäsiël.

12 Dit waren de mannen die
bij David kwamen in Zik-
lag[b] toen hij zich verborg voor
Saul,[c] de zoon van Kis. Ze hoor-
den bij de dappere strijders die
hem steunden in de strijd.[d] **2** Ze
waren gewapend met bogen, en
ze konden zowel met hun rech-
ter- als hun linkerhand[e] stenen
slingeren[f] en pijlen afschieten. Ze
waren broeders van Saul, uit Ben-
jamin.[g] **3** Het hoofd was Ahië-
zer, en verder Joas, allebei zo-
nen van de Gibeathiet[h] Semaä,
Jeziël en Pelet, de zonen van Az-
maveth,[i] Beraka, de Anathothiet
Jehu, **4** de Gibeoniet[j] Jismaja,
een dappere strijder die bij de
dertig[k] hoorde en hun aanvoer-
der was, en ook Jeremia, Jaha-
ziël, Johanan, de Gederathiet
Jozabad, **5** Eluzai, Jerimoth,
Bealja, Semarja, de Harufiet Se-
fatja, **6** Elkana, Jissia, Azareël,
Joëzer en Jasobam, de Korachie-
ten,[l] **7** en Joëla en Zebadja, de
zonen van Jeroham uit Gedor.

8 Er waren ook Gadieten die
zich bij David aansloten. Ze gin-
gen naar zijn schuilplaats in
de woestijn.[a] Het waren dappe-
re strijders, soldaten die getraind
waren voor de oorlog, uitgerust
met grote schilden en speren.
Hun gezicht was als dat van een
leeuw en ze waren zo snel als de
gazellen op de bergen. **9** Ezer
was het hoofd, Obadja de twee-
de, Eliab de derde, **10** Misman-
na de vierde, Jeremia de vijfde,
11 Attai de zesde, Eliël de zeven-
de, **12** Johanan de achtste, El-
zabad de negende, **13** Jeremia
de tiende, Machbannai de elfde.
14 Die Gadieten[b] waren hoofden
van het leger. De kleinste telde
voor 100 en de grootste voor
1000.[c] **15** Zij waren het die in
de eerste maand de Jordaan over-
staken toen die buiten zijn oevers
was getreden, en ze verjoegen
alle bewoners van de valleien
naar het oosten en naar het wes-
ten.

16 Ook een aantal mannen
van Benjamin en Juda kwam
naar David in zijn schuilplaats.[d]
17 David kwam naar buiten,
ging vóór hen staan en zei: ‘Als
jullie in vrede zijn gekomen om
mij te helpen, dan zijn jullie wel-
kom.* Maar als jullie me aan mijn
vijanden willen verraden terwijl
er geen onrecht aan mijn han-
den kleeft, dan zal de God van
onze voorvaders het zien en jul-
lie straffen.’[e] **18** Toen kwam*
de geest op Amasai,[f] het hoofd
van de dertig, en hij zei:

‘We horen bij jou, David, en
we staan aan jouw kant,
zoon van Isaï.[g]
Vrede, vrede voor jou, en
vrede voor wie jou helpt,
want je God helpt je.’[h]

David nam ze in zijn troepen op
en stelde ze als hoofd aan.

HFST. 11
a 2Sa 11:3, 17; 2Sa 12:9; 1Kon 15:5

HFST. 12
b 1Sa 27:5, 6; 2Sa 1:1
c 1Sa 27:1
d 1Kr 11:10
e Re 3:15; Re 20:15, 16
f 1Sa 17:49
g Ge 49:27
h 1Sa 11:4
i 1Kr 11:26, 33
j Joz 9:3
k 1Kr 11:15
l Nu 26:10, 11

2de kolom
a 1Sa 23:14, 29; 1Sa 24:22; 1Kr 11:16
b Ge 49:19; De 33:20
c Le 26:8
d 1Sa 22:1; 1Sa 23:14; 1Sa 24:22
e 1Sa 24:12, 15; 1Sa 26:23; Ps 7:6
f Re 6:34; Re 13:24, 25
g 2Sa 15:21
h Ps 54:4

12:17 *Lett.: ‘zal mijn hart in eendracht met jullie zijn’. **12:18** *Lett.: ‘bekleedde’.

19 Ook van Manasse waren er
die naar David overliepen toen
hij met de Filistijnen tegen Saul
ten strijde trok. Maar hij heeft de
Filistijnen uiteindelijk niet gehol-
pen, want na overleg stuurden de
vorsten van de Filistijnen[a] hem
weg. Ze zeiden: ‘Straks loopt hij
naar zijn heer Saul over, en dat
kost ons de kop.’[b] **20** Toen hij
naar Ziklag[c] ging, liepen de vol-
gende mannen uit Manasse naar
hem over: Adnah, Jozabad, Je-
diaël, Michaël, Jozabad, Elihu en
Zillethai, hoofden van de duizen-
den van Manasse.[d] **21** Ze hiel-
pen David in de strijd tegen de
roversbende, want het waren al-
lemaal sterke, dappere mannen,[e]
en ze werden aanvoerder in het
leger. **22** Elke dag kwamen er
mensen naar David[f] om hem te
helpen, tot het een leger was zo
groot als het leger van God.[g]

23 Dit zijn de aantallen van de
gewapende soldaten die bij Da-
vid in Hebron[h] kwamen om vol-
gens Jehovah’s bevel het ko-
ningschap van Saul op hem over
te dragen.[i] **24** De mannen van
Juda, uitgerust met grote schil-
den en speren: 6800 gewapende
soldaten. **25** Van de Simeonie-
ten: 7100 sterke, dappere man-
nen van het leger.

26 Van de Levieten: 4600.
27 Jojada[j] was de leider van de
zonen van Aäron.[k] Met hem wa-
ren 3700 mannen, **28** en ook Za-
dok,[l] een sterke en dappere jon-
ge man, met 22 aanvoerders van
zijn vaderlijk huis.

29 Van de Benjaminieten, de
broeders van Saul:[m] 3000. De
meesten van hen hadden voor die
tijd het huis van Saul gesteund.
30 Van de Efraïmieten: 20.800
sterke, dappere mannen die bij
hun vaderlijk huis in hoog aan-
zien stonden.

31 Van de helft van de stam
Manasse: 18.000 mannen die bij
naam waren aangewezen om Da-
vid koning te maken. **32** Van de
zonen van Issaschar: 200 leiders
die aanvoelden in wat voor tijd ze
leefden en die begrepen wat Israël
moest doen. Al hun broeders ston-
den onder hun bevel. **33** Van Ze-
bulon: 50.000 mannen die in het
leger konden dienen, gevechts-
klaar en uitgerust met allerlei
wapens. Ze sloten zich allemaal
bij David aan en waren volledig
loyaal aan hem.* **34** Van Nafta-
li: 1000 aanvoerders en 37.000 sol-
daten met grote schilden en spe-
ren. **35** Van de Danieten: 28.600
mannen die gevechtsklaar waren.
36 Van Aser: 40.000 mannen die
in het leger konden dienen en ge-
vechtsklaar waren.

37 Van de overkant van de Jor-
daan,[a] van de Rubenieten, de Ga-
dieten en de helft van de stam
Manasse: 120.000 soldaten met al-
lerlei wapens. **38** Het waren al-
lemaal strijders die zich samen in
gevechtsformatie konden opstel-
len. Ze kwamen met een onver-
deeld hart naar Hebron om David
koning over heel Israël te ma-
ken. Ook de rest van Israël wil-
de eensgezind* David koning ma-
ken.[b] **39** Drie dagen bleven ze
daar bij David. Ze aten en dron-
ken wat hun broeders voor hen
hadden klaargemaakt. **40** Ook
uit naburige stammen en zelfs he-
lemaal uit Issaschar, Zebulon en
Naftali werd er voedsel gebracht
op ezels, kamelen, muildieren en
runderen — grote hoeveelheden
meel, koeken van samengeperste
vijgen en rozijnen, wijn, olie, run-
deren en schapen. Want er heers-
te vreugde in Israël.

13 David raadpleegde de be-
velhebbers over duizend en
over honderd en alle leiders.[c]
2 Daarna zei David tegen de hele
gemeente van Israël: ‘Als jul-
lie het ermee eens zijn en Jeho-
vah, onze God, het goedvindt, la-
ten we dan een boodschap sturen

HFST. 12
a Re 3:1, 3
b 1Sa 29:2-4
c 1Sa 30:1
d De 33:17
e 1Kr 5:23, 24; 1Kr 11:10
f 2Sa 2:3
g 2Sa 3:1
h 2Sa 2:1; 2Sa 5:1
i 1Sa 16:1, 13; 1Kr 11:10
j 1Kr 27:1, 5
k 1Kr 6:49
l 2Sa 8:17; 1Kon 1:8; 1Kon 2:35; 1Kr 6:1, 8; 1Kr 27:16, 17
m 1Kr 8:1, 33; 1Kr 12:1, 2

2de kolom
a Nu 32:33; Joz 13:8
b Ge 49:8, 10; 1Kr 11:10

HFST. 13
c 1Kr 15:25

12:33 *Of ‘waren niet dubbelhartig’.
12:38 *Lett.: ‘was één van hart’.

naar de rest van onze broeders
in alle gebieden van Israël en ook
naar de priesters en de Levieten
in hun steden[a] met de omliggen-
de weidegrond. Laten we hun vra-
gen naar ons toe te komen. **3** En
laten we de ark[b] van onze God te-
rugbrengen.' In de tijd van Saul
was er namelijk niet naar omgeke-
ken.[c] **4** De hele gemeente stem-
de ermee in, want iedereen vond
het een goed voorstel. **5** Toen
riep David alle Israëlieten bij el-
kaar, vanaf de rivier* van Egyp-
te tot aan Lebo-Hamath,#[d] om de
ark van de ware God uit Kirjath-
Jearim op te halen.[e]

6 David en heel Israël gingen
dus naar Baäla,[f] naar Kirjath-
Jearim, dat bij Juda hoort, om de
ark van de ware God op te ha-
len — de ark waar de naam van
Jehovah wordt aangeroepen, die
boven* de cherubs[g] op zijn troon
zit. **7** De ark van de ware God
werd op een nieuwe wagen gezet[h]
om die uit Abinadabs huis te ver-
voeren. Uzza en Ahio begeleid-
den de wagen.[i] **8** David en heel
Israël vierden vol overgave feest
voor de ware God, begeleid door
zang, harpen, andere snaarin-
strumenten, tamboerijnen,[j] cim-
balen[k] en trompetten.[l] **9** Maar
toen ze bij de dorsvloer van Ki-
don kwamen, lieten de runde-
ren de ark bijna kantelen. Uzza
stak zijn hand uit en greep de
ark vast. **10** Daarom werd Je-
hovah woedend op Uzza en Hij
doodde hem omdat hij zijn hand
had uitgestoken naar de ark.[m]
Hij stierf daar voor de ogen
van God.[n] **11** Maar David werd
kwaad* omdat Jehovah's woede
tegen Uzza was losgebarsten. Die
plaats wordt daarom tot op de
dag van vandaag Perez-Uzza# ge-
noemd.

12 David werd op die dag bang
voor de ware God en zei: 'Hoe
kan ik de ark van de ware God
bij mij laten komen?'[a] **13** Hij liet
de ark niet bij zich brengen in de
Stad van David, maar hij liet de
ark naar het huis van de Gathiet
Obed-Edom brengen. **14** De ark
van de ware God bleef drie maan-
den bij het gezin van Obed-Edom,
in zijn huis, en Jehovah bleef het
gezin van Obed-Edom en alles wat
hij had zegenen.[b]

14 Koning Hiram[c] van Ty-
rus stuurde boodschappers
naar David, en ook cederhout,
metselaars* en houtbewerkers
om voor David een huis# te bou-
wen.[d] **2** En David wist dat Je-
hovah zijn koningschap over Is-
raël had bevestigd,[e] want Hij had
hem als koning veel aanzien ge-
geven ter wille van Zijn volk Is-
raël.[f]

3 In Jeruzalem nam David nog
meer vrouwen,[g] en hij werd de va-
der van nog meer zonen en doch-
ters.[h] **4** Dit zijn de namen van
de kinderen die hij in Jeruza-
lem kreeg:[i] Sammua, Sobab, Na-
than,[j] Salomo,[k] **5** Jibhar, Elisua,
Elpelet, **6** Nogah, Nefeg, Jafia,
7 Elisama, Beëljada en Elifelet.

8 Toen de Filistijnen hoorden
dat David tot koning over heel Is-
raël was gezalfd,[l] gingen ze er-
opuit om David te grijpen.[m] Da-
vid kreeg het te horen en rukte
direct tegen ze uit. **9** De Fi-
listijnen deden vervolgens inval-
len in het Refaïmdal.*[n] **10** David
vroeg God om leiding en zei: 'Zal
ik de Filistijnen aanvallen? Zult u
ze aan mij overleveren?' Jehovah
antwoordde: 'Ga, en ik zal ze ze-
ker aan je overleveren.'[o] **11** Da-
vid ging naar Baäl-Perazim[p] en
versloeg de Filistijnen daar. Toen
zei hij: 'De ware God heeft mij

13:5 *Of 'vanaf Sihor'. #Of 'de ingang van Hamath'. **13:6** *Of mogelijk 'tussen'. **13:11** *Of 'was diep geschokt'. #Bet.: 'doorbraak tegen Uzza'.

14:1 *Of 'bouwers van muren', 'steenhouwers'. #Of 'paleis'. **14:9** *Of 'de Laagvlakte van Refaïm'.

HFST. 13
a Nu 35:2
b 1Sa 7:2
c 1Sa 14:18
d Nu 34:2, 8
e 1Sa 6:21–7:1 2Sa 6:1, 2 1Kr 15:3
f Joz 15:9, 12
g Ex 25:22 Nu 7:89 1Sa 4:4 2Sa 6:2
h Ex 37:5
i 2Sa 6:3-8
j Ex 15:20
k 1Kr 25:1
l 2Kr 5:13
m Nu 4:15
n Le 10:1, 2

2de kolom
a 2Sa 6:9-11
b Ge 30:27 Ge 39:5

HFST. 14
c 1Kon 5:6, 8
d 2Sa 5:11, 12
e Ps 89:20, 21
f 2Sa 7:8
g De 17:17
h 2Sa 5:13-16
i 1Kr 3:5-9
j Lu 3:23, 31
k 1Kon 1:47 Mt 1:6
l 1Kr 11:3
m 2Sa 5:17 Ps 2:2
n 2Sa 5:18, 22 2Sa 23:13
o 2Sa 5:19-21
p Jes 28:21

gebruikt om door de vijandelijke linies heen te breken zoals water een barrière doorbreekt.’ Daarom noemden ze die plaats Baäl-Perazim.* **12** De Filistijnen lieten daar hun goden achter, en die werden op bevel van David verbrand.[a]

13 Later deden de Filistijnen nog een inval in het dal.*[b] **14** David vroeg God opnieuw om leiding, maar de ware God zei tegen hem: ‘Ga niet recht op ze af. Trek om ze heen tot je achter ze bent, en val ze aan bij de baka-struiken.[c] **15** Als je in de toppen van de baka-struiken het geluid van marcheren hoort, zet dan de aanval in, want dan is de ware God voor je uit gegaan om het leger van de Filistijnen te verslaan.’[d] **16** David deed wat de ware God hem had opgedragen[e] en ze sloegen het Filistijnse leger neer van Gibeon tot aan Gezer.[f] **17** David werd beroemd in alle landen, en Jehovah zorgde ervoor dat alle volken bang voor hem werden.[g]

15 David bouwde huizen voor zichzelf in de Stad van David en hij maakte een plaats in orde voor de ark van de ware God en zette er een tent voor op.[h] **2** Bij die gelegenheid zei David: ‘Niemand mag de ark van de ware God dragen, behalve de Levieten, want Jehovah heeft hen uitgekozen om de ark van Jehovah te dragen en hem altijd te dienen.’[i] **3** Daarna liet David heel Israël in Jeruzalem bij elkaar komen om de ark van Jehovah naar de plaats te brengen die hij ervoor in orde had gemaakt.[j]

4 David bracht de nakomelingen van Aäron[k] en de Levieten[l] bij elkaar. **5** Van de Kehathieten: Uriël, het hoofd, en 120 van zijn broeders. **6** Van de Merarieten: Asaja,[a] het hoofd, en 220 van zijn broeders. **7** Van de Gersomieten: Joël,[b] het hoofd, en 130 van zijn broeders. **8** Van de nakomelingen van Elizafan:[c] Semaja, het hoofd, en 200 van zijn broeders. **9** Van de nakomelingen van Hebron: Eliël, het hoofd, en 80 van zijn broeders. **10** Van de nakomelingen van Uzziël:[d] Amminadab, het hoofd, en 112 van zijn broeders. **11** Verder ontbood David de priesters Zadok[e] en Abjathar,[f] en de Levieten Uriël, Asaja, Joël, Semaja, Eliël en Amminadab. **12** Hij zei tegen hen: ‘Jullie zijn de hoofden van de vaderlijke huizen van de Levieten. Jullie en je broeders moeten je heiligen en de ark van Jehovah, de God van Israël, naar de plaats brengen die ik in orde heb gebracht. **13** Omdat jullie de ark de vorige keer niet hebben gedragen,[g] is de woede van Jehovah, onze God, tegen ons losgebarsten.[h] We zijn toen niet nagegaan wat de juiste procedure is.’[i] **14** De priesters en de Levieten heiligden zich om de ark van Jehovah, de God van Israël, te vervoeren.

15 Toen droegen de Levieten de ark van de ware God met de draagstokken op hun schouders,[j] zoals Mozes had geboden in overeenstemming met Jehovah’s woord. **16** Daarna zei David tegen de hoofden van de Levieten dat ze de zangers, hun broeders, de opdracht moesten geven met vreugde te zingen, onder begeleiding van muziekinstrumenten: snaarinstrumenten, harpen[k] en cimbalen.[l]

17 De Levieten wezen toen Heman[m] aan, de zoon van Joël, en van zijn broeders Asaf,[n] de zoon van Berechja, en van de Merarieten, hun broeders, Ethan,[o] de zoon van Kusaja. **18** Ze werden bijgestaan door hun broeders van de tweede afdeling:[p] Zacha-

14:11 *Bet.: ‘meester van doorbraken’.
14:13 *Of ‘de laagvlakte’.

HFST. 14
a De 7:25
b 2Sa 5:22-25
c Joz 8:2; Ps 18:34
d De 23:14; Re 4:14
e Ge 6:22; Ex 39:32
f Joz 16:10
g De 2:25; De 11:25; Joz 2:9

HFST. 15
h 2Sa 7:1, 2; 1Kr 16:1; Ps 132:1-5
i Nu 4:15; De 10:8
j 2Sa 6:12; 1Kr 13:5
k Nu 3:2, 3
l 1Kr 6:1

2de kolom
a 1Kr 6:29, 30
b 1Kr 23:6-8
c Ex 6:18, 22
d Ex 6:16, 18
e 2Sa 8:17
f 1Sa 22:20; 1Kon 2:27, 35
g 2Sa 6:3
h 2Sa 6:8
i Nu 4:15; De 31:9
j Ex 25:14; Nu 4:6; 2Kr 5:9
k Ps 33:2
l 1Kr 16:5; 2Kr 5:12, 13
m 1Kr 6:31, 33; 1Kr 25:5
n 1Kr 6:31, 39; 1Kr 25:1, 2; Ps 83:Ops
o 1Kr 6:31, 44
p 1Kr 25:9

ria, Ben, Jaäziël, Semiramoth, Je-
hiël, Unni, Eliab, Benaja, Maäseja,
Mattithja, Elifele, Mikneja en de
poortwachters Obed-Edom en Jeï-
el. **19** De zangers Heman,[a] Asaf[b]
en Ethan moesten de koperen
cimbalen laten klinken.[c] **20** Za-
charia, Aziël, Semiramoth, Jehiël,
Unni, Eliab, Maäseja en Benaja
speelden op snaarinstrumenten
gestemd op alamoth.*[d] **21** Mat-
tithja,[e] Elifele, Mikneja, Obed-
Edom, Jeïël en Azazja speelden
op harpen gestemd op sjeminith*[f]
en traden op als leider. **22** Ke-
nanja,[g] het hoofd van de Levie-
ten, had vanwege zijn deskundig-
heid de leiding over het vervoer
van de ark. **23** Berechja en El-
kana waren bewakers van de ark.
24 De priesters Sebanja, Josafat,
Nethaneël, Amasai, Zacharia, Be-
naja en Eliëzer bliezen vóór de
ark van de ware God luid op de
trompetten.[h] Obed-Edom en Jehia
waren ook bewakers van de ark.

25 Zo gingen David, de oud-
sten van Israël en de bevelheb-
bers over duizend op weg om
de ark van het verbond van Je-
hovah op een feestelijke ma-
nier vanuit het huis van Obed-
Edom[i] over te brengen.[j] **26** De
ware God hielp de Levieten die
de ark van het verbond van Je-
hovah droegen. Daarom offer-
den ze zeven jonge stieren en ze-
ven rammen.[k] **27** David droeg
een mantel van fijne stof, net als
alle Levieten die de ark droe-
gen, de zangers en Kenanja, die
de leiding had over het vervoer
en over de zangers. David droeg
ook een linnen efod.*[l] **28** Luid
juichend brachten de Israëlieten
de ark van het verbond van Je-
hovah over,[m] terwijl de hoorns,
de trompetten[n] en de cimbalen
klonken en er luid op snaarin-
strumenten en harpen[o] werd ge-
speeld.

15:20, 21, 27 *Zie Woordenlijst.

29 Maar toen de ark van het
verbond van Jehovah de Stad
van David binnenkwam,[a] keek
Sauls dochter Michal[b] door het
venster naar beneden. Daar zag
ze koning David rondhuppelen
en feestvieren. En ze ging hem
verachten in haar hart.[c]

16 De ark van de ware God
werd naar binnen gebracht
en in de tent geplaatst die Da-
vid ervoor had opgezet.[d] Daar-
na brachten ze brandoffers en
vredeoffers* aan de ware God.[e]
2 Toen David de brandoffers[f] en
de vredeoffers[g] had gebracht, ze-
gende hij het volk in de naam van
Jehovah. **3** Verder gaf hij alle
Israëlieten, elke man en vrouw,
een rond brood, een dadelkoek
en een rozijnenkoek. **4** Toen
wees hij enkele Levieten aan om
bij de ark van Jehovah dienst te
doen,[h] om Jehovah, de God van
Israël, te eren,* te danken en
te loven. **5** Asaf[i] was het hoofd
en na hem kwam Zacharia. Jeï-
el, Semiramoth, Jehiël, Mattith-
ja, Eliab, Benaja, Obed-Edom en
Jeïël[j] speelden op snaarinstru-
menten en harpen.[k] Asaf sloeg
de cimbalen,[l] **6** en de priesters
Benaja en Jahaziël bliezen steeds
op de trompetten vóór de ark van
het verbond van de ware God.

7 Op die dag droeg David
voor het eerst een danklied voor
Jehovah bij dat hij liet zingen
door Asaf[m] en zijn broeders:

8 ‘Dank Jehovah,[n] roep zijn
naam aan,
maak zijn daden bekend
onder de volken![o]
9 Zing voor hem, zing lof-
zangen* voor hem,[p]
sta stil bij# al zijn wonderen.[q]
10 Vertel trots over zijn heilige
naam.[r]

16:1 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **16:4** *Lett.: ‘gedenken’. **16:9** *Of ‘maak muziek’. #Of mogelijk ‘spreek over’.

HFST. 15
a 1Kr 6:31-33
b 1Kr 25:1
c 1Kr 13:8
d Ps 46:Ops
e 1Kr 16:4, 5
f Ps 6:Ops
g 1Kr 15:27
h 1Kr 16:4, 6
i 1Kr 13:14
j 2Sa 6:4, 5; 2Sa 6:12
k 2Sa 6:13
l 2Sa 6:14, 15
m 1Kr 13:8
n 1Kr 16:4, 6
o 2Sa 6:5

2de kolom
a 1Kr 17:1
b 1Sa 18:27; 2Sa 3:13, 14
c 2Sa 6:16

HFST. 16
d 1Kon 8:1; 1Kr 15:1
e 2Sa 6:17-19; 1Kon 8:5
f Le 1:3
g Le 3:1
h Nu 18:2
i 1Kr 6:31, 39
j 1Kr 15:18
k 1Kr 15:21
l 1Kr 15:17, 19
m 1Kr 6:31, 39
n Ps 106:1
o Ps 67:2; Ps 105:1-6; Jes 12:4
p 2Sa 23:1; Ef 5:19
q Ps 107:43
r Le 22:32; Jes 45:25; Jer 9:24

Wees blij van hart, jullie die
Jehovah zoeken.[a]
11 Zoek Jehovah[b] en vraag om
zijn kracht.
Zoek altijd zijn gunst.*[c]
12 Denk aan de bijzondere din-
gen die hij heeft gedaan,[d]
zijn wonderen en de oordelen
die hij heeft uitgesproken,
13 o nageslacht* van zijn
dienaar Israël,[e]
zonen van Jakob, zijn uit-
verkorenen.[f]
14 Hij is Jehovah, onze God.[g]
Zijn oordelen gelden over
de hele aarde.[h]
15 Denk voor altijd aan zijn
verbond,
tot in duizend generaties aan
zijn belofte,*[i]
16 het verbond dat hij met
Abraham sloot[j]
en de eed die hij aan Isaäk
zwoer,[k]
17 ingesteld als voorschrift
voor Jakob[l]
en als blijvend verbond voor
Israël,
18 toen hij zei: "Ik zal je het land
Kanaän geven[m]
als jouw toegewezen erf-
deel."[n]
19 Dat was toen ze nog maar
met weinigen waren,
een groepje vreemdelingen
in het land.[o]
20 Ze trokken rond van volk
naar volk,
van het ene koninkrijk naar
het andere.[p]
21 Hij liet ze door niemand
onderdrukken,[q]
maar ter wille van hen
strafte hij koningen.[r]
22 Hij zei: "Raak mijn gezalfden
niet aan
en doe mijn profeten geen
kwaad."[s]

16:11 *Of 'aanwezigheid'. Lett.: 'gezicht'. 16:13 *Of 'nakomelingen'. Lett.: 'zaad'. 16:15 *Lett.: 'het woord dat hij gebood'.

HFST. 16
a 1Kr 28:9 Fil 4:4
b Am 5:4 Ze 2:3
c Ps 24:5, 6
d Ps 111:2-4
e Jes 41:8
f Ps 135:4
g Ps 95:7
h Ps 105:7-11
i De 7:9
j Ge 15:18 Ge 17:1, 2
k Ge 26:3-5
l Ge 28:14
m Ge 12:7 Ge 17:8 Ge 35:12
n De 32:8
o Ge 34:30 De 26:5 Ps 105:12-15
p Ge 20:1 Ge 46:6
q Ge 31:7, 42
r Ge 12:17 Ge 20:3
s Ge 20:7

2de kolom
a Ps 40:10 Ps 96:1-6
b Ex 15:11
c Jes 45:20 1Kor 8:4
d Jes 44:24
e De 33:26 Ps 8:1
f 1Ti 1:11
g Ps 68:34 Ps 96:7-13
h De 28:58 Ne 9:5 Ps 148:13
i 1Kr 29:3-5 Mt 5:23
j De 26:10
k Ps 104:5 Pr 1:4
l Ps 97:1
m Opb 19:6

23 Zing voor Jehovah, heel de
aarde!
Kondig elke dag zijn redding
aan![a]
24 Maak onder de volken zijn
grootheid bekend,
onder alle volken zijn
wonderen.
25 Want Jehovah is groot en
verdient alle eer.
Hij is ontzagwekkend, meer
dan alle andere goden.[b]
26 De goden van de volken zijn
waardeloze goden,[c]
maar Jehovah is degene die
de hemel heeft gemaakt.[d]
27 Hij is omringd door verheven-
heid* en pracht.[e]
In zijn woonplaats zijn
kracht en vreugde.[f]
28 Geef Jehovah erkenning,
families van alle volken,
geef Jehovah erkenning voor
zijn glorie en kracht.[g]
29 Geef Jehovah de eer die zijn
naam verdient.[h]
Verschijn voor hem met een
geschenk.[i]
Buig voor* Jehovah in
heilige kleding.#[j]
30 Beef voor hem, heel de aarde!
De aarde* staat vast en is
onwankelbaar.#[k]
31 Laat de hemel zich verheugen
en laat de aarde blij zijn.[l]
Maak onder de volken be-
kend: "Jehovah is Koning
geworden!"[m]
32 Laat de zee en alles wat
daarin is bulderen.
Laten de velden en alles wat
daarop is juichen.
33 Laten tegelijkertijd de bomen
van het woud jubelen voor
Jehovah,
want hij komt* om de aarde
te oordelen.

16:27 *Of 'waardigheid'. 16:29 *Of 'aanbid'. #Of mogelijk 'vanwege de pracht van zijn heiligheid'. 16:30 *Of 'het productieve land'. #Of 'kan niet worden geschud'. 16:33 *Of 'is gekomen'.

34 Dank Jehovah, want hij is
goed.[a]
Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.[b]
35 En zeg: “Red ons, God van
onze redding,[c]
breng ons bijeen en bevrijd
ons van de volken,
dan kunnen we uw heilige
naam prijzen[d]
en u uitbundig loven.[e]
36 Jehovah, de God van Israël,
komt alle eer toe,
voor eeuwig en altijd.”’*

Het hele volk zei: ‘Amen!’,# en
ze loofden Jehovah.
37 Daarna liet David Asaf[f] en
zijn broeders achter bij de ark van
het verbond van Jehovah om con-
stant dienst te doen bij de ark,[g]
volgens de dagelijkse routine.[h]
38 Obed-Edom en zijn broeders
— in totaal 68 — en Obed-Edom, de
zoon van Jeduthun, en Hosa wa-
ren poortwachters. 39 De pries-
ter Zadok[i] en zijn medepriesters
waren bij de tabernakel van Jeho-
vah op de offerhoogte in Gibeon[j]
40 om geregeld op het brand-
offeraltaar brandoffers voor Je-
hovah te brengen, ’s ochtends en
’s avonds, en om alles te doen wat
in de wet van Jehovah staat, die
hij Israël had opgelegd.[k] 41 Bij
hen waren Heman, Jeduthun[l] en
de rest van de uitgekozen man-
nen, die bij naam waren aange-
wezen om Jehovah te danken,[m]
want ‘eeuwig duurt zijn loyale
liefde’.[n] 42 Heman[o] en Jeduthun
waren bij hen om muziek te maken
op de trompetten, de cimbalen en
de instrumenten die gebruikt wer-
den om de ware God te loven.* De
zonen van Jeduthun[p] stonden bij
de poort. 43 Toen ging het hele
volk naar huis. Ook David ging
naar huis, om zijn familie te zege-
nen.

16:36 *Of ‘van eeuwigheid tot eeuwigheid’. #Of ‘zo zij het!’ 16:42 *Of ‘instrumenten voor het lied van de ware God’.

HFST. 16
a 2Kr 5:13 Lu 18:19
b Ps 103:17 Jer 31:3 Klg 3:22
c Ps 68:20
d Ps 122:4
e Jes 43:21
f 1Kr 15:16, 17
g 1Kr 16:4-6
h Ex 29:38 2Kr 13:11 Ezr 3:4
i 1Kr 12:28
j 1Kon 3:4
k Ex 29:39 2Kr 2:4
l 1Kr 25:1
m 1Kr 16:4
n 2Kr 5:13 Ezr 3:11
o 1Kr 6:31, 33 1Kr 15:16, 17
p 1Kr 25:1, 3

2de kolom

HFST. 17
a 1Kon 1:8 1Kr 29:29
b 1Kr 14:1
c 2Sa 7:1-3 1Kr 15:1 2Kr 1:4
d 2Sa 7:4-7 1Kon 8:17-19 1Kr 22:7, 8
e Ex 40:2 Nu 4:24, 25 2Sa 6:17 Ps 78:60
f 1Sa 16:11, 12 1Sa 17:15 1Sa 25:30 2Sa 7:8-11 Ps 78:70, 71
g 1Sa 18:14 2Sa 8:6
h 1Sa 25:29 1Sa 26:10 Ps 89:20, 22
i 1Sa 18:30
j Ex 2:23
k Re 2:16
l Ps 18:40

17 Zodra David zijn intrek
had genomen in zijn eigen
huis,* zei hij tegen de profeet Na-
than:[a] ‘Ik woon hier in een huis
van ceders[b] terwijl de ark van het
verbond van Jehovah in een tent
staat.’[c] 2 Nathan antwoordde:
‘Doe wat je hart je ingeeft, want
de ware God is met je.’
3 Die nacht kwam het woord
van God tot Nathan: 4 ‘Zeg te-
gen mijn dienaar David: “Dit zegt
Jehovah: ‘Jij zult voor mij geen
huis bouwen om in te wonen.[d]
5 Vanaf de dag dat ik Israël uit
Egypte heb geleid tot op deze dag
heb ik nooit in een huis gewoond,
maar ik ben van tent naar tent
gegaan en van de ene taberna-
kel naar de andere.*[e] 6 Heb ik
in al de tijd dat ik met heel Israël
heb rondgetrokken, ooit tegen de
rechters van Israël die ik als her-
der over mijn volk heb aange-
steld, gezegd: “Waarom hebben
jullie geen huis van ceders voor
me gebouwd?”’”
7 Zeg tegen mijn dienaar Da-
vid: “Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: ‘Ik heb je uit het
veld gehaald, bij de schapen van-
daan, om je leider over Israël
te maken.[f] 8 Ik zal met je zijn,
waar je ook heen gaat,[g] en ik
zal al je vijanden vernietigen.*[h]
Ik zal je naam groot maken, zo-
als de naam van de groten van
de aarde.[i] 9 Ik zal mijn volk Is-
raël een plaats toewijzen waar
ze zich kunnen vestigen, en ze
zullen daar in alle rust wonen.
Ze zullen niet meer onderdrukt*
worden door wrede mensen zo-
als vroeger,[j] 10 in de tijd dat ik
rechters over Israël aanstelde.[k]
En ik zal al je vijanden onderwer-
pen.[l] Bovendien laat ik je weten:

17:1 *Of ‘paleis’. 17:5 *Bet. mogelijk: ‘van de ene plaats voor een tent naar de andere en van de ene woonplaats naar de andere’. 17:8 *Of ‘verwijderen’. Lett.: ‘afsnijden’. 17:9 *Lett.: ‘uitgeput’.

“Jehovah zal een huis* voor jou bouwen.”

11 Wanneer je leven ten einde loopt en je naar je voorvaders gaat, zal ik je laten opvolgen door je nageslacht,* een van je zonen.[a] Ik zal hem het koningschap stevig in handen geven.[b] **12** Hij is het die voor mij een huis zal bouwen,[c] en ik zal zijn troon voor eeuwig bevestigen.[d] **13** Ik zal zijn vader worden, en hij zal mijn zoon worden.[e] Mijn loyale liefde zal ik niet van hem wegnemen[f] zoals ik die heb weggenomen van je voorganger.[g] **14** Ik zal hem voor eeuwig aanstellen over mijn huis en over mijn koninkrijk,*[h] en zijn troon zal eeuwig blijven bestaan.’”’[i]

15 Nathan bracht al die woorden en dat hele visioen aan David over.

16 Toen nam koning David plaats voor Jehovah en zei: ‘Wie ben ik, o Jehovah God? En wat stelt mijn huis voor, dat u zo veel voor me hebt gedaan?[j] **17** En alsof dat nog niet genoeg is, o God, zegt u ook nog dat het huis van uw dienaar tot in de verre toekomst zal blijven bestaan.[k] U hebt mij bezien als een man die nog meer verhoogd moet worden,* o Jehovah God. **18** Wat kan ik nog meer tegen u zeggen over de eer die u me gegeven hebt? Want u kent uw dienaar heel goed.[l] **19** Ter wille van uw dienaar, o Jehovah, en in overeenstemming met wat u in uw hart hebt besloten,* hebt u al die indrukwekkende dingen gedaan en uw grootheid onthuld.[m] **20** Jehovah, er is niemand zoals u[n] en buiten u is er geen God;[o] dat blijkt duidelijk uit alles wat we hebben gehoord. **21** En welk ander volk op aarde is te vergelijken met uw volk Israël?[a] U, de ware God, hebt hen losgekocht als uw volk.[b] U hebt een naam voor uzelf gemaakt door grote en ontzagwekkende dingen te doen.[c] U hebt volken verdreven voor uw volk,[d] dat u uit Egypte hebt losgekocht. **22** U hebt uw volk Israël voor altijd tot uw eigen volk gemaakt.[e] En u, o Jehovah, werd hun God.[f] **23** En nu, Jehovah, laat de belofte die u hebt gedaan in verband met uw dienaar en zijn huis, voor altijd betrouwbaar blijken, en laat uw belofte alstublieft uitkomen.[g] **24** Laat uw naam voor altijd blijven bestaan* en geëerd worden,[h] zodat mensen zullen zeggen: “Jehovah van de legermachten, de God van Israël, is God over Israël.” En laat het huis van uw dienaar David bevestigd zijn voor u.[i] **25** Want u, mijn God, hebt aan mij onthuld dat u een huis* voor mij zult bouwen. Daarom heeft uw dienaar de moed om dit gebed tot u te richten. **26** En nu, o Jehovah, u bent de ware God en u hebt deze goede dingen in verband met uw dienaar beloofd. **27** Dus zegen alstublieft het huis van uw dienaar, zodat het voor altijd mag blijven bestaan. Want u, o Jehovah, hebt het gezegend, en het is voor altijd gezegend.’

18 Een tijdje later versloeg David de Filistijnen en onderwierp hen. Hij ontnam de Filistijnen de macht over Gath[j] en de bijbehorende* plaatsen.[k] **2** Daarna versloeg hij Moab.[l] De Moabieten werden aan David onderworpen en moesten schatting* betalen.[m]

3 Bij Ha̱math[n] versloeg David koning Hadade̱zer[o] van Zo̱ba[p] toen die bij de rivier de Eufraat[q] zijn gezag wilde vestigen. **4** Da-

---

17:10, 25 *Of ‘dynastie’. **17:11** *Lett.: ‘zaad’. **17:14** *Of ‘en in mijn koningschap’. **17:17** *Of ‘een man met een hoge positie’. **17:19** *Of ‘in overeenstemming met uw wil’.

17:24 *Of ‘betrouwbaar blijken’. **18:1** *Of ‘omliggende’. **18:2** *Zie Woordenlijst.

HFST. 17
a 1Kon 8:20, Ps 132:11
b 2Sa 7:12-17, 1Kon 9:5, 1Kr 28:5, Jer 23:5
c 1Kon 5:5, 1Kr 22:10
d Ps 89:3, 4, Jes 9:7, Da 2:44
e 2Sa 7:14, Lu 9:35, Heb 1:5
f Jes 55:3
g 1Sa 15:24, 28, 1Kr 10:13, 14
h Da 2:44, Jo 1:49, 2Pe 1:11
i Ps 89:36, Jer 33:20, 21, Lu 1:32, 33, Heb 1:8, Opb 3:21
j 2Sa 7:8, 2Sa 7:18-20
k Mt 22:42, Han 13:34, Opb 22:16
l Ps 139:1
m 2Sa 7:21-24
n Ex 15:11
o Jes 43:10

2de kolom
a De 4:7, Ps 147:20
b Ex 19:5, Ps 77:15
c De 4:34, Ne 9:10, Jes 63:12, Ez 20:9
d De 7:1, Joz 10:42, Joz 21:44
e 1Sa 12:22
f Ge 17:7, De 7:6, 9
g 2Sa 7:25-29
h 2Kr 6:33, Ps 72:19, Mt 6:9, Jo 12:28
i Ps 89:35, 36

HFST. 18
j 1Sa 5:8, 2Sa 1:20
k 2Sa 8:1
l Nu 24:17, Ps 60:8
m 2Sa 8:2, 2Kon 3:4
n 2Kr 8:3
o 1Kon 11:23
p 1Sa 14:47, 2Sa 10:6, Ps 60:Ops
q Ge 15:18, Ex 23:31, 2Sa 8:3, 4

vid nam 7000 ruiters en 20.000 man voetvolk van hem gevangen en veroverde 1000 wagens.[a] Ook sneed David de pezen van alle wagenpaarden door, op 100 paarden na.[b] **5** De Syriërs uit Damaskus kwamen koning Hadadezer van Zoba te hulp, maar David doodde 22.000 van hen.[c] **6** Toen plaatste David garnizoenen in Syrisch Damaskus, en de Syriërs werden aan David onderworpen en moesten schatting afdragen. Jehovah gaf David steeds de overwinning,* waar hij ook heen ging.[d] **7** Bovendien nam David de ronde gouden schilden van Hadadezers dienaren en hij bracht ze naar Jeruzalem. **8** Uit Tibhath en Kun, steden van Hadadezer, nam David een grote hoeveelheid koper mee. Daarvan maakte Salomo de koperen Zee,[e] de zuilen en de koperen voorwerpen.[f]

9 Toen koning Toü van Hamath te horen kreeg dat David het hele leger van koning Hadadezer[g] van Zoba had verslagen,[h] **10** stuurde hij meteen zijn zoon Hadoram naar koning David om hem het beste te wensen en hem te feliciteren met zijn overwinning op Hadadezer (Hadadezer had namelijk vaak tegen Toü gestreden). Hadoram bracht allerlei gouden, zilveren en koperen voorwerpen mee. **11** Koning David heiligde die voorwerpen voor Jehovah,[i] net als het zilver en het goud dat hij van alle volken had meegenomen: van Edom en Moab, en van de Ammonieten,[j] de Filistijnen[k] en de Amalekieten.[l]

12 Abisaï,[m] de zoon van Zeruja,[n] versloeg 18.000 Edomieten in het Zoutdal.[o] **13** In Edom plaatste hij garnizoenen, en alle Edomieten werden aan David onderworpen.[p] Jehovah gaf David elke keer de overwinning, waar hij ook heen ging.[a] **14** David bleef over heel Israël regeren,[b] en hij zorgde voor recht en gerechtigheid voor zijn hele volk.[c] **15** Joab, de zoon van Zeruja, ging over het leger,[d] en Josafat,[e] de zoon van Ahilud, was kroniekschrijver. **16** Zadok, de zoon van Ahitub, en Achimelech, de zoon van Abjathar, waren priester, en Sausa was secretaris. **17** Benaja, de zoon van Jojada, ging over de Krethi[f] en de Plethi.[g] En de zonen van David hadden de belangrijkste functies bij de koning.

19 Later stierf Nahas, de koning van de Ammonieten, en zijn zoon volgde hem op.[h] **2** Toen zei David: ‘Ik zal loyale liefde tonen[i] voor Hanun, de zoon van Nahas, omdat zijn vader loyale liefde voor mij heeft getoond.’ David stuurde dus boodschappers om hem te troosten met het verlies van zijn vader. Maar toen Davids dienaren in het land van de Ammonieten[j] kwamen om Hanun te troosten, **3** zeiden de leiders van de Ammonieten tegen Hanun: ‘Denkt u echt dat David mannen heeft gestuurd om u te troosten en uw vader te eren? Ze zijn gekomen als spionnen om het land te verkennen zodat hij u ten val kan brengen.’ **4** Hanun greep Davids dienaren dus en liet hun baard afscheren[k] en de onderste helft van hun kleren afsnijden, tot boven hun billen. Daarna stuurde hij ze weg. **5** Zodra David hiervan hoorde, stuurde hij mannen naar ze toe, want zijn dienaren waren diep vernederd. De koning zei tegen ze: ‘Blijf in Jericho[l] totdat je baard weer is aangegroeid en kom dan terug.’

6 Na een tijdje merkten de Ammonieten dat David een afkeer van ze had gekregen. Daarom stuurden Hanun en de Ammonieten 1000 talenten* zilver

---

18:6 *Of ‘redding’.

19:6 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

HFST. 18
a Ps 20:7
b De 17:16; Ps 33:17
c 2Sa 8:5-8
d 1Kr 17:8
e 1Kon 7:23
f 1Kon 7:15, 45
g 2Sa 8:3
h 2Sa 8:9-11
i Joz 6:19; 2Kr 5:1
j 1Kr 20:1
k 2Sa 5:25
l 1Sa 27:8, 9; 1Sa 30:18, 20
m 1Sa 26:6; 2Sa 3:30; 2Sa 10:10; 2Sa 20:6; 2Sa 21:17
n 1Kr 2:15, 16
o 2Sa 8:13, 14
p Ge 25:23; Ge 27:40

2de kolom
a Ps 18:48; Ps 144:10
b 1Kon 2:11
c 2Sa 8:15-18; 2Sa 23:3, 4; Ps 78:70-72
d 1Kr 11:6
e 1Kon 4:3
f 1Sa 30:14; Ze 2:5
g 1Kon 1:38

HFST. 19
h 2Sa 10:1-5
i 2Sa 9:7
j Ge 19:36, 38
k Le 19:27
l 1Kon 16:34

om wagens en ruiters te huren
uit Mesopotamië,* A̱ram-Ma̱ächa
en Zo̱ba.[a] **7** Ze huurden 32.000
wagens en de koning van Ma̱ä-
cha met zijn mannen. Toen die
waren aangekomen en zich voor
Me̱deba[b] hadden gelegerd, kwa-
men de Ammonieten uit hun ste-
den en verzamelden ze zich voor
de strijd.
8 Toen David dat hoorde,
stuurde hij Joab[c] erop af met het
hele leger, waaronder zijn bes-
te soldaten.[d] **9** De Ammonieten
rukten uit en stelden zich in ge-
vechtsformatie op bij de ingang
van de stad. De koningen die ge-
komen waren, bevonden zich in
het open veld.
10 Toen Joab zag dat hij van
voren en van achteren werd be-
dreigd, koos hij een aantal van
de beste soldaten van Israël uit
en stelde die op tegen de Sy-
riërs.[e] **11** De rest van de man-
nen plaatste hij onder het be-
vel* van zijn broer Abi̱saï,[f] zodat
die in gevechtsformatie tegen de
Ammonieten konden optrekken.
12 Joab zei: ‘Als de Syriërs[g] te
sterk voor me zijn, dan moet jij
mij te hulp komen, maar als de
Ammonieten te sterk voor jou
zijn, dan kom ik jou te hulp.
13 We moeten sterk en moedig
zijn[h] voor ons volk en voor de
steden van onze God, en Jeho-
vah zal doen wat hij het beste
vindt.’
14 Vervolgens vielen Joab en
zijn mannen de Syriërs aan, en
die sloegen voor hem op de
vlucht.[i] **15** Toen de Ammonie-
ten dat zagen, sloegen ze voor
zijn broer Abi̱saï op de vlucht en
gingen de stad in. Daarna ging
Joab naar Jeruzalem.
16 Toen de Syriërs zagen dat
Israël hen had verslagen, stuur-
den ze boodschappers en lieten
ze de Syriërs uit de streek van
de Rivier*[a] komen. So̱fach, de
legeraanvoerder van Hadade̱zer,
voerde hen aan.[b]
17 Zodra David het te horen
kreeg, bracht hij heel Israël op
de been, stak de Jordaan over
en trok ze tegemoet. David stel-
de zich in gevechtsformatie op
tegenover de Syriërs, en ze vie-
len David aan.[c] **18** Maar de Sy-
riërs sloegen voor Israël op de
vlucht. David doodde 7000 wa-
genmenners en 40.000 man voet-
volk van de Syriërs. Hij doodde
ook So̱fach, de legeraanvoerder.
19 Toen de dienaren van Hada-
de̱zer zagen dat ze door Israël
waren verslagen,[d] sloten ze met-
een vrede met David en gin-
gen hem dienen.[e] De Syriërs wil-
den vanaf dat moment geen hulp
meer bieden aan de Ammonie-
ten.

20 Aan het begin van het
jaar,* in de tijd dat de ko-
ningen veldtochten ondernemen,
leidde Joab[f] een verwoestende
veldtocht door het land van de
Ammonieten. Hij belegerde Ra̱b-
ba,[g] terwijl David in Jeruzalem
bleef.[h] Joab nam Ra̱bba in en
maakte het met de grond gelijk.[i]
2 Toen nam David de kroon die
Ma̱lkam* op zijn hoofd had. Het
was een kroon gemaakt van een
talent# goud en versierd met edel-
stenen. En de kroon werd op Da-
vids hoofd geplaatst. Ook haalde
David een grote hoeveelheid buit
uit de stad.[j] **3** Hij nam de inwo-
ners gevangen en zette ze aan
het werk.[k] Hij liet ze werken met
scherpe ijzeren werktuigen en
met bijlen, en hij liet ze stenen za-
gen. Hetzelfde deed hij met alle
andere steden van de Ammonie-
ten. Uiteindelijk ging David met
het hele leger terug naar Jeruza-
lem.

HFST. 19
a 1Sa 14:47; 2Sa 8:3; 2Sa 10:6
b Joz 13:8, 9
c 2Sa 8:16
d 2Sa 10:7, 8; 2Sa 23:8
e 2Sa 10:9-12
f 1Kr 11:20, 21
g 2Sa 8:5
h De 31:6; Joz 1:9
i Le 26:7, 8; De 28:7; 2Sa 10:13, 14

2de kolom
a 2Sa 8:3
b 2Sa 10:15, 16
c 2Sa 10:17-19
d Ps 18:39
e 1Kr 14:17; Ps 18:44

HFST. 20
f 1Kr 11:6
g De 3:11
h 2Sa 11:1
i 2Sa 12:26
j 2Sa 8:11, 12; 2Sa 12:30, 31
k 1Kon 9:20, 21

19:6 *Lett.: ‘Aram-Naharaïm’. **19:11** *Lett.: ‘in de hand’.

19:16 *D.w.z. de Eufraat. **20:1** *D.w.z. in de lente. **20:2** *Zie Woordenlijst. #Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

4 Hierna brak er in Gezer oor-
log uit met de Filistijnen. De Hu-
sathiet Sibbechai[a] doodde Sip-
pai, een afstammeling van de
Refaïeten,[b] en de Filistijnen wer-
den onderworpen.
5 Later ontstond er opnieuw
oorlog met de Filistijnen. Elha-
nan, de zoon van Jaïr, doodde
toen Lachmi, de broer van de
Gathiet Goliath,[c] die een speer
had waarvan de schacht zo groot
was als de boom van een weef-
getouw.[d]
6 Ook in Gath was er een veld-
slag.[e] Er was toen een afstamme-
ling van de Refaïeten[f] die abnor-
maal groot was.[g] Hij had 6 vingers
aan elke hand en 6 tenen aan elke
voet: 24 in totaal. **7** Hij bleef Is-
raël uitdagen[h] en werd gedood
door Jonathan, de zoon van Da-
vids broer Simea.[i]
8 Die mannen waren afstam-
melingen van de Refaïeten[j] uit
Gath[k] en ze werden gedood door
David en zijn dienaren.

21 Toen keerde Satan* zich
tegen Israël en hij zet-
te David ertoe aan Israël te tel-
len.[l] **2** David zei tegen Joab[m]
en de leiders van het volk: ‘Ga Is-
raël tellen, van Berseba tot Dan.[n]
Breng me de uitslag, zodat ik te
weten kom met hoeveel ze zijn.’
3 Maar Joab zei: ‘Ik hoop dat Je-
hovah zijn volk nog 100 keer zo
groot maakt! Maar zijn het niet
allemaal al dienaren van u, mijn
heer de koning? Waarom zou u dit
willen doen? Waarom zou u een
schuld op Israël laden?’
4 Maar de woorden van de
koning wogen zwaarder dan die
van Joab. Joab ging dus op weg
en trok door heel Israël. Daar-
na kwam hij terug in Jeruzalem.[o]
5 Joab meldde de uitkomst van
de volkstelling aan David. In
heel Israël waren er 1.100.000
mannen met zwaarden en in Juda
470.000.[a] **6** Maar Levi en Benja-
min werden niet ingeschreven,[b]
want Joab verafschuwde de op-
dracht van de koning.[c]
7 De ware God was veront-
waardigd over wat er was ge-
beurd, en daarom strafte hij Is-
raël. **8** Toen zei David tegen de
ware God: ‘Ik heb ernstig ge-
zondigd[d] door dit te doen. Ver-
geef uw dienaar alstublieft,[e] want
ik heb een grote fout gemaakt.’[f]
9 Jehovah zei tegen Gad,[g] Da-
vids visionair: **10** ‘Zeg tegen Da-
vid: “Dit zegt Jehovah: ‘Ik leg je
drie straffen voor. Kies er één uit;
die zal ik je opleggen.’”’ **11** Gad
ging dus naar David en zei te-
gen hem: ‘Dit zegt Jehovah: “Aan
jou de keus: **12** óf drie jaar hon-
gersnood,[h] óf drie maanden het
zwaard van je vijanden en door je
tegenstanders verslagen worden,[i]
óf drie dagen het zwaard van Je-
hovah — een epidemie in het
land[j] — waarbij Jehovah’s engel
dood en verderf zaait[k] in het hele
gebied van Israël.” Denk erover na
wat ik moet antwoorden aan hem
die mij heeft gestuurd.’ **13** David
zei tegen Gad: ‘Ik weet me geen
raad. Laat me alsjeblieft in han-
den van Jehovah vallen, want hij
is heel barmhartig,[l] maar laat me
niet in de handen van mensen val-
len.’[m]
14 Toen sloeg Jehovah Is-
raël met een epidemie,[n] zodat
er 70.000 Israëlieten stierven.[o]
15 Ook stuurde de ware God een
engel naar Jeruzalem om de in-
woners te slaan. Maar toen de en-
gel op het punt stond dat te doen,
zag Jehovah het en hij kreeg
spijt van* de epidemie.[p] Hij zei te-
gen de engel die dood en ver-
derf zaaide: ‘Het is genoeg![q] Laat
je hand zakken.’ Jehovah’s engel
stond op dat moment dicht bij de
dorsvloer van de Jebusiet[r] Or-
nan.[s]

21:1 *Of mogelijk ‘een tegenstander’.

21:15 *Of ‘voelde verdriet over’.

HFST. 20
a 2Sa 21:18, 1Kr 11:26, 29
b De 3:13
c 1Sa 17:4, 7, 1Sa 21:9
d 2Sa 21:19, 1Kr 11:23, 24
e Joz 11:22, 1Sa 7:14
f 2Sa 21:16, 2Sa 21:20-22
g Nu 13:33, De 2:10, De 3:11
h 1Sa 17:10, 2Kon 19:22
i 1Kr 2:13
j De 2:11
k 1Sa 17:4

HFST. 21
l 2Sa 24:1-3
m 2Sa 8:16
n Re 18:29, 2Sa 17:11
o 2Sa 24:4, 8

2de kolom
a 2Sa 24:9
b Nu 1:47
c 1Kr 27:23, 24
d 2Sa 12:13
e Ps 25:11, Ps 51:1
f 2Sa 24:10-14
g 1Kr 29:29
h Le 26:26
i Le 26:14, 17
j Le 26:25
k 2Kon 19:35
l Ex 34:6, Ps 51:1, Jes 55:7, Klg 3:22
m 2Kr 28:9
n Nu 16:46
o 2Sa 24:15, 16
p Ex 32:14, De 32:36
q Ps 90:13
r 2Sa 5:6
s 2Kr 3:1

16 Toen David omhoogkeek,
zag hij Jehovah’s engel tussen de
aarde en de hemel staan met in
zijn hand een getrokken zwaard,[a]
uitgestrekt naar Jeruzalem. Met-
een lieten David en de oudsten
zich, gekleed in zakken,[b] voor-
over op de grond vallen.[c] **17** Da-
vid zei tegen de ware God: ‘Ik
was het toch die de opdracht gaf
om een volkstelling te houden?
Het was mijn fout, ik ben degene
die heeft gezondigd.[d] Maar wat
hebben deze arme schapen ver-
keerd gedaan? O Jehovah, mijn
God, laat uw hand alstublieft mij
en het huis van mijn vader tref-
fen. Maar breng deze plaag niet
over uw volk.’[e]

18 Jehovah’s engel droeg Gad[f]
toen op om tegen David te zeg-
gen dat hij omhoog moest gaan
naar de dorsvloer van de Je-
busiet O̱rnan[g] om daar een al-
taar voor Jehovah op te richten.
19 David deed wat Gad in de
naam van Jehovah had gezegd
en ging erheen. **20** O̱rnan was
op dat moment tarwe aan het
dorsen. Toen hij zich omdraaide,
zag hij de engel. Zijn vier zonen
die bij hem waren, verstopten
zich. **21** Toen O̱rnan David aan
zag komen, verliet hij meteen de
dorsvloer, viel op zijn knieën en
boog diep voor David. **22** David
zei tegen O̱rnan: ‘Verkoop* de
grond van de dorsvloer aan mij,
zodat ik er een altaar voor Jeho-
vah op kan bouwen. Ik zal er de
volle prijs voor betalen, zodat het
volk van deze plaag wordt ver-
lost.’[h] **23** Maar O̱rnan zei tegen
David: ‘Neem het maar, mijn heer
de koning, en doe wat u wenst.*
Ik geef u de runderen voor brand-
offers, de dorsslede[i] als brand-
hout en de tarwe als graanoffer.
Ik geef u alles.’

24 Maar koning David zei te-
gen O̱rnan: ‘Nee, ik wil er de volle
prijs voor betalen. Want ik ga Je-
hovah niet iets geven wat van jou
is, en ik ga geen brandoffers bren-
gen die me niets hebben gekost.’[a]
25 David gaf O̱rnan toen 600
gouden sikkels* in gewicht voor
de grond. **26** En David bouw-
de er een altaar[b] voor Jehovah
en bracht brandoffers en vrede-
offers. Hij riep Jehovah aan, die
hem antwoordde met vuur[c] uit
de hemel op het brandofferaltaar.
27 Daarna gaf Jehovah de engel[d]
het bevel zijn zwaard weer in de
schede te steken. **28** Toen Da-
vid zag dat Jehovah hem op de
dorsvloer van de Jebusiet O̱rnan
had geantwoord, bleef hij daar
slachtoffers brengen. **29** De ta-
bernakel van Jehovah, die Mozes
in de woestijn had gemaakt, en
het brandofferaltaar waren in die
tijd op de offerhoogte in Gi̱beon.[e]
30 Maar David was niet in staat
geweest daarnaartoe te gaan om
God te raadplegen, want hij was
afgeschrikt door het zwaard van
Jehovah’s engel.

22 Toen zei David: ‘Dit is het
huis van Jehovah, de ware
God, en dit is een brandofferal-
taar voor Israël.’[f]

2 David gaf vervolgens het
bevel om de vreemdelingen[g] die
in Israël woonden bij elkaar te
brengen. Hij stelde ze aan als
steenhouwers om stenen te hou-
wen en te bewerken voor de bouw
van het huis van de ware God.[h]
3 David voorzag ook in een gro-
te hoeveelheid ijzer voor spijkers
voor de poortdeuren en voor ver-
bindingsstukken, en in zo veel ko-
per dat het niet te wegen was.[i]
4 Verder zorgde hij voor ontel-
baar veel cederstammen.[j] De Si-
doniërs[k] en de Tyriërs[l] brachten
namelijk grote hoeveelheden ce-
derstammen naar David. **5** Da-
vid zei: ‘Mijn zoon Salomo is jong

HFST. 21
a Nu 22:31; Joz 5:13
b 2Kon 19:1
c 2Sa 24:17
d Ps 51:4
e Ex 32:12; Nu 16:22
f 2Sa 24:11
g 2Sa 24:18-23; 2Kr 3:1
h Nu 25:8
i Jes 28:27

2de kolom
a 2Sa 24:24, 25
b Ex 20:25
c Le 9:23, 24; 1Kon 18:38; 2Kr 7:1
d 2Sa 24:16; Ps 103:20
e 1Kon 3:4; 1Kr 16:39; 2Kr 1:3

HFST. 22
f De 12:5, 6; 2Sa 24:18; 2Kr 3:1
g 1Kon 9:20, 21; 2Kr 2:17, 18
h 1Kon 5:15, 17; 1Kon 6:7; 1Kon 7:9
i 1Kon 7:47
j 2Sa 5:11
k 1Kon 5:6, 8
l 2Kr 2:3

21:22 *Lett.: ‘geef’. **21:23** *Lett.: ‘wat goed is in uw ogen’.

21:25 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

en onervaren,*[a] en het huis dat
voor Jehovah gebouwd moet wor-
den, moet zo groots en indruk-
wekkend zijn[b] dat de pracht[c] er-
van in alle landen bekend wordt.[d]
Daarom zal ik voorbereidingen
voor hem treffen.’ David zorgde
dus vóór zijn dood voor een gro-
te hoeveelheid materialen.
6 Hij liet bovendien zijn zoon
Salomo bij zich komen en gaf hem
de opdracht een huis te bouwen
voor Jehovah, de God van Israël.
7 David zei tegen zijn zoon Salo-
mo: ‘Het was de wens van mijn
hart om een huis te bouwen voor
de naam van Jehovah, mijn God.[e]
8 Maar Jehovah’s woord kwam
tot mij en luidde: “Je hebt veel
bloed vergoten en grote oorlogen
gevoerd. Je zult geen huis voor
mijn naam bouwen[f] wegens al het
bloed dat je voor mijn ogen op
de aarde hebt vergoten. **9** Maar
je zult een zoon krijgen[g] die een
man van vrede* zal zijn. Ik zal
hem rust geven van al zijn vijan-
den om hem heen.[h] Daarom zal
hij Salomo#[i] heten, en in zijn tijd
zal ik Israël vrede en rust geven.[j]
10 Hij is het die een huis voor
mijn naam zal bouwen.[k] Hij zal
mijn zoon worden, en ik zal zijn
vader zijn.[l] Ik zal de troon van
zijn koningschap over Israël voor
eeuwig bevestigen.”[m]
11 Daarom, mijn zoon, bid ik
dat Jehovah met je is en dat je
erin zult slagen het huis van Jeho-
vah, je God, te bouwen, zoals hij
over jou heeft gezegd.[n] **12** Mag
Jehovah je inzicht en verstand ge-
ven[o] als hij je over Israël aanstelt,
zodat je je zult houden aan de wet
van Jehovah, je God.[p] **13** Want
als je je strikt houdt aan de voor-
schriften[q] en bepalingen die Je-
hovah via Mozes aan Israël gaf,[r]
zul je succes hebben. Wees moe-
dig en sterk. Wees niet bang en
laat je niet afschrikken.[a] **14** Ik
heb veel moeite gedaan om voor-
bereidingen te treffen voor Jeho-
vah’s huis. Ik heb gezorgd voor
100.000 talenten* goud, 1.000.000
talenten zilver, zo veel koper en
ijzer[b] dat het niet te wegen is, en
hout en stenen.[c] En jij moet dat
nog aanvullen. **15** Je hebt een
groot aantal arbeiders: steen-
houwers, bewerkers van steen[d]
en hout en allerlei vakmannen.[e]
16 Het goud, zilver, koper en
ijzer is niet te wegen.[f] Ga dus
aan de slag, en mag Jehovah met
je zijn.’[g]
17 David gaf vervolgens alle
leiders van Israël het bevel om
zijn zoon Salomo te helpen:
18 ‘Is Jehovah, je God, niet met
jullie? Heeft hij jullie geen rust
gegeven aan alle kanten? Hij heeft
de bewoners van het land aan mij
overgeleverd, en het land is on-
derworpen voor Jehovah en zijn
volk. **19** Zoek Jehovah, je God,
met je hele hart en ziel.*[h] Begin
met de bouw van het heiligdom
van Jehovah, de ware God,[i] zodat
de ark van het verbond van Jeho-
vah en de heilige voorwerpen van
de ware God[j] naar het huis kun-
nen worden gebracht dat voor de
naam van Jehovah zal worden ge-
bouwd.’[k]

23 Toen David oud was gewor-
den en wist dat hij niet lang
meer zou leven,* maakte hij zijn
zoon Salomo koning over Israël.[l]
2 Daarna riep hij alle leiders van
Israël, de priesters[m] en de Le-
vieten[n] bij elkaar. **3** De Levie-
ten van 30 jaar en ouder werden
een voor een geteld.[o] Hun aantal
was 38.000 man. **4** Van hen wa-
ren 24.000 verantwoordelijk voor
het werk in Jehovah’s huis. Er

HFST. 22
a 1Kon 3:7
b 2Kr 2:5
c Hag 2:3
d Ps 68:29
e De 12:5, 6; 2Sa 7:2; Ps 132:3-5
f 1Kr 17:4
g 1Kr 28:5
h 2Sa 7:12, 13; 1Kon 4:25; 1Kon 5:4
i 2Sa 12:24
j Ps 72:7
k 1Kon 5:5
l 2Sa 7:14; Heb 1:5
m 1Kr 17:12-14; Ps 89:35, 36
n 1Kr 28:20
o 2Kr 1:10; Ps 72:1
p De 4:6
q Le 19:37; 1Kr 28:7
r De 12:1; De 17:18, 19; Joz 1:8; 1Kon 2:3; 1Kr 28:7; Ps 19:8, 11

2de kolom
a Joz 1:6, 9; 1Kr 28:20
b 1Kr 29:6, 7
c 1Kr 29:2-4
d 1Kon 5:17; 1Kon 6:7; 1Kon 7:9
e 1Kon 7:13, 14
f 1Kr 22:3
g 2Kr 1:1
h De 4:29; 2Kr 20:3; Da 9:3
i 1Kon 6:1
j 1Kon 8:6, 21
k De 12:21; 1Kon 8:29; 1Kon 9:3

HFST. 23
l 1Kon 1:33, 39; 1Kr 28:5
m Ex 29:8, 9
n Nu 3:6
o Nu 4:2, 3

22:5 *Of ‘teer’. **22:9** *Lett.: ‘rust’. #Van een Hebreeuws woord dat ‘vrede’ betekent.

22:14 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **22:19** *Zie Woordenlijst. **23:1** *Lett.: ‘oud en verzadigd van dagen was’.

waren 6000 ambtenaren en rechters,[a] **5** 4000 poortwachters[b] en 4000 die Jehovah loofden[c] op de instrumenten die David, zoals hij had gezegd, voor de lofzang had gemaakt.

6 Toen deelde David ze in afdelingen in,[d] naar de zonen van Levi: Gerson, Kehath en Merari.[e] **7** Van de Gersonieten: Ladan en Simeï. **8** Ladan had drie zonen: Jehiël, de leider, Zetham en Joël.[f] **9** Simeï had drie zonen: Selomoth, Haziël en Haran. Zij waren de hoofden van de vaderlijke huizen voor Ladan. **10** Simeï had vier zonen: Jahath, Zina, Jeüs en Beria. **11** Jahath was het hoofd en Ziza de tweede. Maar omdat Jeüs en Beria niet veel zonen hadden, werden ze gezien als één vaderlijk huis met één taak.

12 Kehath had vier zonen: Amram, Jizhar,[g] Hebron en Uzziël.[h] **13** De zonen van Amram waren Aäron[i] en Mozes.[j] Maar Aäron en zijn zonen werden permanent afgezonderd[k] om het allerheiligste te heiligen, om slachtoffers te brengen voor Jehovah, om hem te dienen en om altijd in zijn naam te zegenen.[l] **14** De zonen van Mozes, de man van de ware God, werden gerekend tot de stam van de Levieten. **15** De zonen van Mozes waren Gersom[m] en Eliëzer.[n] **16** Van de zonen van Gersom was Sebuël[o] het hoofd. **17** Van de nakomelingen* van Eliëzer was Rehabja[p] het hoofd. Eliëzer had geen andere zonen, maar Rehabja had heel veel zonen. **18** Van de zonen van Jizhar[q] was Selomith[r] de leider. **19** De zonen van Hebron waren Jeria, het hoofd, Amarja, de tweede, Jahaziël, de derde, en Jekameam,[s] de vierde. **20** De zonen van Uzziël[t] waren Micha, het hoofd, en Jissia, de tweede.

21 De zonen van Merari waren Mahli en Musi.[u] De zonen van Mahli waren Eleazar en Kis. **22** Eleazar stierf, maar hij had geen zonen, alleen dochters. Daarom trouwden de zonen van Kis, hun familieleden,* met hen. **23** Musi had drie zonen: Mahli, Eder en Jeremoth.

24 Dat waren de zonen van Levi volgens hun vaderlijke huizen, volgens de hoofden van de vaderlijke huizen. Vanaf 20 jaar en ouder werden ze ingeschreven, geteld en bij naam genoemd, en ze deden het werk voor de dienst in het huis van Jehovah. **25** Want David had gezegd: ‘Jehovah, de God van Israël, heeft zijn volk rust gegeven,[a] en hij zal voor altijd in Jeruzalem wonen.[b] **26** Ook zullen de Levieten de tabernakel en de voorwerpen voor de dienst niet hoeven te dragen.’[c] **27** Want volgens de laatste instructies van David werden de Levieten van 20 jaar en ouder geteld. **28** Het was hun taak de zonen van Aäron te helpen[d] bij de dienst in het huis van Jehovah. Ook moesten ze toezicht houden op de voorhoven,[e] de eetruimten, de reiniging van alle heilige dingen en al het werk dat nodig was voor de dienst in het huis van de ware God. **29** Ze zorgden voor het stapelbrood,*[f] de meelbloem voor het graanoffer, de platte koeken van ongezuurd brood,[g] de koeken gebakken op een bakplaat, het gemengde deeg[h] en alle gewichten en maten. **30** Ze moesten zich elke ochtend[i] en ook elke avond opstellen om Jehovah te danken en te loven.[j] **31** Ze hielpen steeds als er brandoffers werden gebracht aan Jehovah op de sabbat[k] en de nieuwemaan[l] en tijdens de feesten,[m] volgens het voorgeschreven aantal, en ze deden dat steeds vóór Jehovah. **32** Ze deden ook hun

---

23:17 *Lett.: ‘zonen’.

23:22 *Lett.: ‘broers’. **23:29** *D.w.z. het toonbrood.

HFST. 23
a De 16:18; 1Kr 26:29; 2Kr 19:8
b 1Kr 26:12
c 1Kr 6:31, 32
d 2Kr 8:14; 2Kr 31:2
e Ex 6:16
f 1Kr 26:21, 22
g Ex 6:21
h Ex 6:18
i Ex 4:14
j Ex 6:20, 26
k Ex 28:1
l Le 9:22; Nu 6:23-27; De 21:5
m Ex 2:21, 22
n Ex 18:3, 4
o 1Kr 26:24
p 1Kr 26:25
q Nu 3:27
r 1Kr 24:20, 22
s 1Kr 24:20, 23
t Ex 6:22
u Ex 6:19

2de kolom
a 2Sa 7:1
b 1Kon 8:12, 13; Ps 135:21
c Nu 4:15
d Nu 3:9
e 1Kon 6:36
f Le 24:5, 6; 1Kr 9:32
g Ex 29:1, 2; Le 2:4
h Le 7:12
i Ex 29:39
j 1Kr 16:4, 37
k Ex 20:10
l Nu 10:10; Ps 81:3
m De 16:16

taken bij de tent van samenkomst en bij de heilige plaats. Verder hielpen ze hun broeders, de zonen van Aäron, bij de dienst in het huis van Jehovah.

24 Dit waren de afdelingen van de nakomelingen van Aäron: de zonen van Aäron waren Nadab, Abihu,[a] Eleazar en Ithamar.[b] **2** Nadab en Abihu stierven vóór hun vader,[c] en ze hadden geen zonen. Maar Eleazar[d] en Ithamar bleven als priester dienen. **3** Samen met Zadok[e] uit de zonen van Eleazar en Achimelech uit de zonen van Ithamar deelde David hen in afdelingen in voor hun dienstwerk. **4** Omdat de zonen van Eleazar meer leiders hadden dan de zonen van Ithamar, was de verdeling als volgt: de zonen van Eleazar hadden 16 hoofden van vaderlijke huizen en de zonen van Ithamar hadden 8 hoofden van vaderlijke huizen.

5 Vervolgens werden ze door loting ingedeeld,[f] de ene groep tegelijk met de andere, want er waren zowel onder de zonen van Eleazar als onder de zonen van Ithamar hoofden van de heilige plaats en hoofden die de ware God dienden. **6** Semaja, de zoon van Nethaneël en de secretaris van de Levieten, schreef hun namen op in aanwezigheid van de koning, de leiders, de priester Zadok,[g] Achimelech,[h] de zoon van Abjathar,[i] en de hoofden van de vaderlijke huizen van de priesters en van de Levieten. Er werd steeds één vaderlijk huis uitgekozen voor Eleazar en één voor Ithamar.

7 Het eerste lot viel op Jojarib, het tweede op Jedaja, **8** het derde op Harim, het vierde op Seorim, **9** het vijfde op Malkia, het zesde op Mijamin, **10** het zevende op Hakkoz, het achtste op Abia,[j] **11** het negende op Jesua, het tiende op Sechanja, **12** het 11de op Eljasib, het 12de op Jakim, **13** het 13de op Huppa, het 14de op Jesebeab, **14** het 15de op Bilga, het 16de op Immer, **15** het 17de op Hezir, het 18de op Happizzes, **16** het 19de op Pethahja, het 20ste op Jehezkel, **17** het 21ste op Jachin, het 22ste op Gamul, **18** het 23ste op Delaja, het 24ste op Maäzja.

19 Dat was de officiële indeling voor hun dienst.[a] Daarmee werd bepaald wanneer ze in het huis van Jehovah zouden komen volgens de procedure die hun voorvader Aäron had ingesteld, zoals Jehovah, de God van Israël, hem had opgedragen.

20 Dit waren de overige Levieten: Subaël[b] van de zonen van Amram;[c] Jehdeja van de zonen van Subaël; **21** van Rehabja:[d] Jissia, het hoofd van de zonen van Rehabja; **22** Selomoth[e] van de Jizharieten; Jahath van de zonen van Selomoth; **23** van de zonen van Hebron: Jeria,[f] het hoofd, Amarja, de tweede, Jahaziël, de derde, Jekameam, de vierde; **24** Micha van de zonen van Uzziël; Samir van de zonen van Micha. **25** De broer van Micha was Jissia; Zacharia van de zonen van Jissia.

26 De zonen van Merari[g] waren Mahli en Musi; Beno van de zonen van Jaäzia. **27** De zonen van Merari: Beno, Soham, Zakkur en Hibri van Jaäzia; **28** van Mahli: Eleazar, die geen zonen had;[h] **29** van Kis: Jerahmeël van de zonen van Kis; **30** en de zonen van Musi waren Mahli, Eder en Jerimoth.

Dat waren de zonen van Levi volgens hun vaderlijke huizen. **31** Zij wierpen ook het lot[i] zoals hun broeders, de zonen van Aäron, deden in aanwezigheid van koning David, Zadok, Achimelech en de hoofden van de vaderlijke huizen van de priesters

HFST. 24
a Le 10:1
b Ex 6:23; Ex 28:1
c Nu 26:61
d Nu 16:39, 40
e 2Sa 8:17
f Sp 16:33
g 1Kon 2:35
h 2Sa 8:17
i 2Sa 19:11; 1Kon 1:5, 7
j Lu 1:5

2de kolom
a 2Kon 11:9; Lu 1:8, 23
b 1Kr 23:16; 1Kr 26:24
c Ex 6:18
d 1Kr 23:17
e 1Kr 23:18
f 1Kr 26:31
g Ge 46:11
h 1Kr 23:22
i Sp 16:33

en van de Levieten. Het vaderlijk huis van de oudste werd hetzelfde behandeld als dat van de jongste.

25 David en de hoofden van de dienstgroepen kozen verder een aantal van de zonen van Asaf, Heman en Jeduthun[a] uit om te profeteren onder begeleiding van de harpen, de snaarinstrumenten[b] en de cimbalen.[c] Hier volgt de lijst van de aangewezen mannen voor die dienst. **2** Van de zonen van Asaf: Zakkur, Jozef, Nethanja en Asarela, de zonen van Asaf onder leiding van Asaf, die profeteerde onder leiding van de koning. **3** Van Jeduthun,[d] de zes zonen van Jeduthun: Gedalja, Zeri, Jesaja, Simeï, Hasabja en Mattithja,[e] onder leiding van hun vader Jeduthun, die profeteerde onder begeleiding van de harp en Jehovah dankte en loofde.[f] **4** Van Heman,[g] de zonen van Heman: Bukkia, Mattanja, Uzziël, Sebuël, Jerimoth, Hananja, Hanani, Eliatha, Giddalti, Romamti-Ezer, Josbekasa, Mallothi, Hothir en Mahazioth. **5** Zij waren allemaal zonen van Heman, een visionair van de koning die de woorden van de ware God bekendmaakte tot zijn eer.* De ware God had Heman 14 zonen en 3 dochters gegeven. **6** Ze stonden onder leiding van hun vader bij het zingen in het huis van Jehovah, met cimbalen, snaarinstrumenten en harpen[h] voor de dienst in het huis van de ware God.

Asaf, Jeduthun en Heman stonden onder leiding van de koning.

7 Zij en hun broeders — in totaal 288 — waren bekwame zangers die opgeleid waren om voor Jehovah te zingen. **8** Hun taken werden door loting toegewezen,[i] aan zowel klein als groot, aan zowel de geschoolde zanger als de leerling.

9 Het eerste lot viel op Asafs zoon Jozef,[a] het tweede op Gedalja,[b] zijn broeders en zijn zonen, samen 12 man. **10** Het derde op Zakkur,[c] zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **11** Het vierde op Jizri, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **12** Het vijfde op Nethanja,[d] zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **13** Het zesde op Bukkia, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **14** Het zevende op Jesarela, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **15** Het achtste op Jesaja, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **16** Het negende op Mattanja, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **17** Het tiende op Simeï, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **18** Het 11de op Azareël, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **19** Het 12de op Hasabja, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **20** Het 13de op Subaël,[e] zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **21** Het 14de op Mattithja, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **22** Het 15de op Jeremoth, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **23** Het 16de op Hananja, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **24** Het 17de op Josbekasa, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **25** Het 18de op Hanani, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **26** Het 19de op Mallothi, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **27** Het 20ste op Eliatha, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **28** Het 21ste op Hothir, zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **29** Het 22ste op Giddalti,[f] zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **30** Het 23ste op Mahazioth,[g] zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man. **31** Het 24ste op Romamti-Ezer,[h] zijn zonen en zijn broeders, samen 12 man.

25:5 * Lett.: ‘om zijn hoorn op te heffen’.

HFST. 25
a 1Kr 16:41, 42; 2Kr 5:11, 12; 2Kr 35:15
b 1Sa 10:5
c 1Kr 15:16
d 1Kr 16:41, 42
e 1Kr 15:16, 18
f Ef 5:19
g 1Kr 15:16, 19
h 1Kr 13:8; 1Kr 15:16; 1Kr 16:5
i Sp 16:33

2de kolom
a 1Kr 25:1, 2
b 1Kr 25:1, 3
c 1Kr 25:1, 2
d 1Kr 25:1, 2
e 1Kr 25:1, 4
f 1Kr 25:1, 4
g 1Kr 25:1, 4
h 1Kr 25:1, 4

26 Hier volgen de afdelingen van de poortwachters.[a] Van de Korachieten: Meselemja,[b] de zoon van Kore, van de zonen van Asaf. **2** De zonen van Meselemja waren Zacharia, de eerstgeboren zoon, Jediaël, de tweede, Zebadja, de derde, Jathniël, de vierde, **3** Elam, de vijfde, Johanan, de zesde, en Eljehoënai, de zevende. **4** De zonen van Obed-Edom waren Semaja, de eerstgeboren zoon, Jozabad, de tweede, Joah, de derde, Sachar, de vierde, Nethaneël, de vijfde, **5** Ammiël, de zesde, Issaschar, de zevende, en Peüllethai, de achtste — God had hem gezegend.

6 Zijn zoon Semaja kreeg zonen die aan het hoofd van hun vaderlijk huis kwamen te staan, want het waren sterke, bekwame mannen. **7** De zonen van Semaja waren Othni, Refaël, Obed en Elzabad. Zijn broeders Elihu en Semachja waren ook bekwame mannen. **8** Zij waren allemaal nakomelingen van Obed-Edom. Zij en hun zonen en hun broeders waren bekwame mannen, geschikt voor de dienst: 62 uit de familie van Obed-Edom. **9** Meselemja[c] had 18 zonen en broeders, ook bekwame mannen. **10** Hosa van de zonen van Merari had de volgende zonen: Simri, het hoofd (hij was niet de eerstgeboren zoon, maar zijn vader had hem toch als hoofd aangesteld), **11** Hilkia, de tweede, Tebalja, de derde, en Zacharia, de vierde. In totaal had Hosa 13 zonen en broeders.

12 De leiders van die afdelingen van de poortwachters hadden net als hun broeders taken om te dienen in het huis van Jehovah. **13** De verschillende poorten werden door loting[d] aan de vaderlijke huizen toegewezen, zowel aan de kleine als aan de grote. **14** Het lot voor het oosten viel op Selemja. Daarna werd er geloot voor zijn zoon Zacharia, een verstandig raadgever. Zijn lot viel op het noorden. **15** Dat van Obed-Edom viel op het zuiden, en zijn zonen[a] kregen de opslagplaatsen toegewezen. **16** Dat van Suppim en Hosa[b] viel op het westen, dicht bij de Sallechetpoort aan de hoofdweg die omhooggaat, wachtgroep naast wachtgroep. **17** Er stonden zes Levieten aan de oostkant, vier per dag aan de noordkant en vier per dag aan de zuidkant. Bij de opslagplaatsen[c] stonden ze twee aan twee. **18** Bij de zuilengang aan de westkant stonden er vier bij de hoofdweg[d] en twee bij de zuilengang. **19** Dat waren de afdelingen van de poortwachters van de zonen van de Korachieten en van de Merarieten.

20 Van de andere Levieten had Ahia het toezicht over de schatkamers van het huis van de ware God en over de schatkamers van de geheiligde* dingen.[e] **21** Van de zonen van Ladan, de zonen van de Gersoniet uit de familie van Ladan, de hoofden van de vaderlijke huizen uit de familie van de Gersoniet Ladan: Jehiëli[f] **22** en de zonen van Jehiëli, Zetham en zijn broer Joël. Zij hadden het toezicht over de schatkamers van het huis van Jehovah.[g] **23** Van de Amramieten, de Jizharieten, de Hebronieten en de Uzziëlieten[h] **24** was Sebuël, de zoon van Gersom, zoon van Mozes, een leider die het toezicht had over de opslagplaatsen. **25** Zijn broeders, die van Eliëzer[i] afstamden, waren zijn zoon Rehabja,[j] zijn zoon Jesaja, zijn zoon Joram, zijn zoon Zichri en zijn zoon Selomoth. **26** Deze Selomoth en zijn broeders hadden het toezicht over de schatkamers van de geheiligde dingen, die waren geheiligd[k] door koning

HFST. 26
a 1Kr 9:2, 22; 2Kr 23:16, 19
b 1Kr 26:14, 19
c 1Kr 26:14, 19
d Sp 16:33

2de kolom
a 1Kr 26:4, 5
b 1Kr 26:10, 11
c 1Kr 26:15
d 1Kr 26:16
e 1Kon 7:51; 1Kon 14:25, 26; 1Kr 9:26; 1Kr 18:10, 11
f 1Kr 29:8
g 1Kon 15:18
h Nu 3:27
i Ex 18:3, 4
j 1Kr 23:17
k Nu 31:50; 1Kr 18:10, 11

26:20 *Of ‘opgedragen’.

David,[a] de hoofden van de vader-
lijke huizen,[b] de bevelhebbers
over duizend en over honderd,
en de legerofficieren. **27** Een
deel van de oorlogsbuit[c] hadden
ze steeds geheiligd om het huis
van Jehovah te onderhouden.
28 Ook alles wat geheiligd was
door de ziener Samuël,[d] Saul, de
zoon van Kis, Abner,[e] de zoon
van Ner, en Joab,[f] de zoon van Ze-
ruja[g] — alles wat door wie maar
ook geheiligd was — stond on-
der toezicht van Selomith en zijn
broeders.

29 Van de Jizharieten[h] kre-
gen Kenanja en zijn zonen be-
stuurstaken buiten het huis van
God, als ambtenaren en als rech-
ters[i] in Israël.

30 Van de Hebronieten[j] waren
Hasabja en zijn broeders, 1700
bekwame mannen, verantwoor-
delijk voor het bestuur van Israël
in het gebied ten westen van de
Jordaan. Ze gingen over al het
werk van Jehovah en de dienst
van de koning. **31** Jeria[k] was
het hoofd van de Hebronieten
volgens de afstammingslijn van
hun vaderlijk huis. In het 40ste
jaar van Davids koningschap[l]
werd er een onderzoek ingesteld,
en er werden onder hen sterke,
bekwame mannen gevonden in
Jaëzer[m] in Gilead. **32** Zijn broe-
ders waren bekwame mannen,
hoofden van de vaderlijke huizen,
in totaal 2700. Koning David stel-
de ze daarom aan over de Rube-
nieten, de Gadieten en de helft
van de stam van de Manassieten
voor alle zaken van de ware God
en van de koning.

27 Dit zijn de afdelingen van
de Israëlieten die in het le-
ger van de koning dienden.[n] Daar-
bij hoorden de hoofden van de
vaderlijke huizen, de bevelheb-
bers over duizend en over hon-
derd,[o] en de leiders van die af-
delingen. Alle afdelingen hadden
bij toerbeurt één maand per jaar
dienst en bestonden uit 24.000
man.

2 Over de eerste afdeling voor
de eerste maand ging Jasobam,[a]
de zoon van Zabdiël. Zijn afdeling
telde 24.000 man. **3** Hij was een
nakomeling van Perez[b] en was het
hoofd van alle bevelhebbers van
de groepen die de eerste maand
dienst hadden. **4** Over de afde-
ling voor de tweede maand ging
de Ahohiet[c] Dodai,[d] en Mikloth
was de leider. Zijn afdeling tel-
de 24.000 man. **5** De bevelheb-
ber van de derde groep, die in
de derde maand dienst had, was
Benaja,[e] de zoon van de over-
priester Jojada.[f] Zijn afdeling tel-
de 24.000 man. **6** Deze Benaja
was een dappere strijder, een van
de dertig en hoofd van de der-
tig. Zijn zoon Ammizabad ging
over zijn afdeling. **7** De vierde
voor de vierde maand was Asaël,[g]
Joabs broer.[h] Hij werd opgevolgd
door zijn zoon Zebadja, en zijn
afdeling telde 24.000 man. **8** De
vijfde bevelhebber voor de vijf-
de maand was de Jizrahiet Sam-
huth. Zijn afdeling telde 24.000
man. **9** De zesde voor de zesde
maand was Ira,[i] de zoon van de
Tekoïet[j] Ikkes. Zijn afdeling telde
24.000 man. **10** De zevende voor
de zevende maand was de Peloniet
Helez[k] van de Efraïmieten. Zijn af-
deling telde 24.000 man. **11** De
achtste voor de achtste maand
was de Husathiet Sibbechai[l] van
de Zarhieten.[m] Zijn afdeling telde
24.000 man. **12** De negende voor
de negende maand was de Ana-
thothiet[n] Abiëzer[o] van de Benjami-
nieten. Zijn afdeling telde 24.000
man. **13** De tiende voor de tien-
de maand was de Netofathiet Ma-
harai[p] van de Zarhieten.[q] Zijn af-
deling telde 24.000 man. **14** De
11de voor de 11de maand was de
Pirathoniet Benaja[r] van de zonen
van Efraïm. Zijn afdeling telde
24.000 man. **15** De 12de voor de
12de maand was de Netofathiet

HFST. 26
a 1Kr 29:3, 4
b 1Kr 29:6, 7
c Nu 31:28; Joz 6:19
d 1Sa 9:9
e 1Sa 14:50
f 2Sa 20:23
g 2Sa 2:18
h 1Kr 23:12
i De 17:9; 2Kr 19:8
j 1Kr 23:12
k 1Kr 23:19
l 1Kr 29:26, 27
m Joz 13:24, 25; Joz 21:8, 39

HFST. 27
n 1Kr 28:1
o Ex 18:25; De 1:15; 1Sa 8:11, 12

2de kolom
a 1Kr 11:11
b Nu 26:20, 21
c 1Kr 8:1, 4
d 2Sa 23:9
e 2Sa 23:20-23; 1Kon 4:4
f 1Kr 12:27
g 2Sa 2:18; 2Sa 23:8, 24
h 1Kr 2:15, 16
i 2Sa 23:8, 26
j 2Kr 11:5, 6; Am 1:1
k 1Kr 11:10, 27
l 2Sa 21:18
m Nu 26:20
n 1Kr 6:60, 64
o 2Sa 23:8, 27
p 2Sa 23:8, 28
q Nu 26:20
r 2Sa 23:8, 30

Heldai van de zonen van Othniël.
Zijn afdeling telde 24.000 man.
16 Hier volgen de leiders van
de stammen van Israël. Van de
Rubenieten: Eliëzer, de zoon van
Zichri. Van de Simeonieten: Sefat-
ja, de zoon van Maächa. **17** Van
Levi: Hasabja, de zoon van Ke-
muël. Van Aäron: Zadok. **18** Van
Juda: Elihu,[a] een van Davids
broers. Van Issaschar: Omri, de
zoon van Michaël. **19** Van Zebu-
lon: Jismaja, de zoon van Obad-
ja. Van Naftali: Jerimoth, de zoon
van Azriël. **20** Van de Efraïmie-
ten: Hosea, de zoon van Azaz-
ja. Van de helft van de stam Ma-
nasse: Joël, de zoon van Pedaja.
21 Van de helft van de stam Ma-
nasse in Gilead: Iddo, de zoon
van Zacharia. Van Benjamin: Jaä-
siël, de zoon van Abner.[b] **22** Van
Dan: Azareël, de zoon van Jero-
ham. Zij waren de stamhoofden
van Israël.
23 David telde degenen die
20 jaar of jonger waren niet,
want Jehovah had beloofd Israël
zo talrijk te maken als de ster-
ren aan de hemel.[c] **24** Joab, de
zoon van Zeruja, was met de tel-
ling begonnen, maar hij maakte
die niet af. Vanwege deze telling
werd God woedend op Israël,*[d]
en het aantal werd niet opgeno-
men in het historische verslag
van koning David.
25 Azmaveth, de zoon van
Adiël, ging over de schatkamers
van de koning.[e] Jonathan, de zoon
van Uzzia, ging over de opslag-
plaatsen* in de velden, in de ste-
den, in de dorpen en in de torens.
26 Ezri, de zoon van Kelub, ging
over de landarbeiders die het land
bewerkten. **27** De Ramathiet Si-
meï ging over de wijngaarden. De
Sifmiet Zabdi ging over de op-
brengst van de wijngaarden voor
de wijnvoorraden. **28** De Gede-
riet Baäl-Hanan ging over de olijf-
bomen en de vijgenbomen*[a] in de
Sjefela.[b] Joas ging over de olie-
voorraden. **29** De Saroniet Si-
trai ging over de runderen die
in Saron[c] graasden, en Safat, de
zoon van Adlai, ging over de run-
deren in de valleien.* **30** De Is-
maëliet Obil ging over de kame-
len. De Meronothiet Jehdeja ging
over de ezelinnen. **31** De Ha-
griet Jaziz ging over de schapen
en de geiten. Al die mannen wa-
ren verantwoordelijk voor de be-
zittingen van koning David.
32 Jonathan,[d] Davids neef,
was raadgever en secretaris. Hij
was een verstandig man. Jehiël,
de zoon van Hachmoni, zorgde
voor de zonen van de koning.[e]
33 Achitofel[f] was een raadgever
van de koning en de Arkiet Hu-
sai[g] was een vriend* van de ko-
ning. **34** Na Achitofel werden
Jojada, de zoon van Benaja,[h] en
Abjathar[i] raadgevers. Joab[j] was
aanvoerder van het leger van de
koning.

28 David liet alle hoofden van
Israël naar Jeruzalem ko-
men: de stamhoofden, de leiders
van de afdelingen[k] in dienst van
de koning, de bevelhebbers over
duizend en over honderd,[l] en de
beheerders van alle bezittingen
en van het vee van de koning[m] en
zijn zonen,[n] samen met de hof-
beambten en alle sterke, bekwa-
me mannen.[o] **2** Toen ging ko-
ning David staan en zei:
‘Luister, mijn broeders en mijn
volk. Het was de wens van mijn
hart een huis te bouwen als rust-
plaats voor de ark van het ver-
bond van Jehovah en als voeten-
bank van onze God,[p] en ik trof
voorbereidingen voor de bouw.[q]
3 Maar de ware God zei tegen
mij: “Jij zult geen huis voor

HFST. 27
a 1Sa 16:1, 6; 1Sa 17:28
b 1Sa 14:50; 2Sa 3:27
c Ge 15:5
d 2Sa 24:2, 15; 1Kr 21:6, 7
e 2Kon 18:15

2de kolom
a 2Kr 9:27
b 2Kr 26:9, 10
c Jes 35:2
d 2Sa 13:3; 2Sa 21:21
e 1Kr 3:1-9
f 2Sa 15:12; 2Sa 16:23; 2Sa 17:23
g 2Sa 15:37; 2Sa 16:16, 17
h 2Sa 23:20-23; 1Kon 2:35
i 1Kon 1:7
j 1Kr 11:6

HFST. 28
k 1Kr 27:1
l Ex 18:25
m 1Kr 27:25, 29
n 1Kr 3:1-9
o 1Kr 11:10
p Ps 132:3-5
q 1Kr 22:2-4

27:24 *Lett.: ‘was er woede op Israël’. **27:25** *Of ‘schatkamers’.
27:28 *Of ‘sycomoorbomen’. **27:29** *Of ‘laagvlakten’. **27:33** *Of ‘vertrouweling’.

mijn naam bouwen,[a] want je hebt oorlogen gevoerd en bloed vergoten."[b]
4 Toch heeft Jehovah, de God van Israël, mij uit heel het huis van mijn vader uitgekozen om voor altijd koning over Israël te worden.[c] Hij koos namelijk Juda als leider,[d] en van het huis van Juda koos hij mijn vaders huis,[e] en van de zonen van mijn vader was ik degene die hij goedkeurde. Hij maakte mij koning over heel Israël.[f]
5 En van al mijn zonen — want Jehovah heeft me veel zonen gegeven[g] — koos hij Salomo[h] uit om plaats te nemen op de troon van Jehovah's koningschap over Israël.[i]

6 Hij zei tegen me: "Je zoon Salomo is degene die mijn huis en mijn voorhoven zal bouwen, want ik heb hem als mijn zoon uitgekozen, en ik zal zijn vader worden.[j]
7 Als hij zich vastberaden houdt aan mijn geboden en mijn rechterlijke beslissingen,[k] zoals hij nu doet, zal ik zijn koningschap voor eeuwig bevestigen."[l]
8 Daarom zeg ik in het bijzijn van heel Israël, Jehovah's gemeente, en met onze God als getuige: onderzoek alle geboden van Jehovah, je God, en houd je er strikt aan, zodat jullie het goede land in bezit mogen houden[m] en het voor altijd als een erfenis aan je zonen kunnen doorgeven.

9 En jij, mijn zoon Salomo, ken de God van je vader en dien hem met een onverdeeld* hart[n] en met een bereidwillige ziel,# want Jehovah onderzoekt elk hart,[o] en hij kent alle verlangens△ en gedachten.[p] Als je hem zoekt, zal hij ervoor zorgen dat je hem vindt,[q] maar als je hem verlaat, zal hij je voor altijd verstoten.[a]
10 Bedenk dat Jehovah jou heeft uitgekozen om een huis als heiligdom te bouwen. Wees moedig en ga aan de slag.'

11 Toen gaf David zijn zoon Salomo de bouwtekeningen[b] van de voorhal[c] en de verschillende ruimten, waaronder de voorraadkamers, de dakvertrekken, de binnenste ruimten en het huis van het verzoendeksel.*[d]
12 Hij gaf hem de bouwtekeningen van alles wat door inspiratie* aan hem was bekendgemaakt voor de voorhoven[e] van Jehovah's huis, voor alle eetruimten eromheen, voor de schatkamers van het huis van de ware God en voor de schatkamers van de geheiligde# dingen.[f]
13 Ook gaf hij hem instructies voor de afdelingen van de priesters[g] en van de Levieten, voor alle taken van de dienst in Jehovah's huis en voor alle voorwerpen voor de dienst in Jehovah's huis.
14 Hij gaf het gewicht aan goud op, het goud voor alle voorwerpen voor de verschillende diensten, en het gewicht van alle zilveren voorwerpen en alle voorwerpen voor de verschillende diensten.
15 Hij gaf het gewicht op voor de verschillende gouden lampenstandaarden[h] en lampen en het gewicht voor de verschillende zilveren lampenstandaarden en lampen, afhankelijk van de functie van elke lampenstandaard.
16 Verder gaf hij het gewicht aan goud op voor elk van de tafels van het stapelbrood*[i] en het gewicht aan zilver voor de zilveren tafels,
17 het gewicht voor de vorken, de schalen en de kannen van zuiver goud, het gewicht voor elk van de gouden bekers[j] en het gewicht voor elk van de zilveren bekers.
18 En hij gaf het gewicht

HFST. 28
a 1Kr 17:4
b 1Kr 22:7, 8
c 1Sa 16:1, 13; 2Sa 7:8; Ps 89:20
d Ge 49:10; 1Kr 5:2; Ps 60:7
e Ru 4:22
f 1Sa 13:14; 1Sa 16:11, 12
g 1Kr 3:1-9
h 1Kr 22:9
i 1Kr 17:14; 2Kr 1:8
j 2Sa 7:13, 14
k De 12:1; 1Kon 6:12
l 1Kr 17:13, 14; Ps 72:8
m De 6:3
n De 10:12
o 1Sa 16:7; 1Kr 29:17; Sp 17:3; Opb 2:23
p De 31:21; Ps 139:2
q Mt 7:7; Heb 11:6; Jak 4:8

2de kolom
a De 31:17; 2Kr 15:2; Heb 10:38
b Heb 8:5
c 2Kr 3:4
d Le 16:2; 1Kon 6:19
e 1Kon 6:36; 1Kon 7:12
f 1Kr 9:26; 1Kr 26:20
g 1Kr 24:1
h 2Kr 4:7
i 2Kr 4:8, 19
j 1Kon 7:48, 50

28:9 *Of 'volledig toegewijd'. #Zie Woordenlijst. △Of 'neigingen', 'motieven'.

28:11 *Of 'huis van verzoening'. **28:12** *Lett.: 'door de geest'. #Of 'opgedragen'. **28:16** *D.w.z. het toonbrood.

aan gelouterd goud op voor het
reukofferaltaar[a] en voor de af-
beelding van de wagen,[b] namelijk
de gouden cherubs[c] die met uit-
gespreide vleugels de ark van het
verbond van Jehovah overscha-
duwen. **19** David zei: ‘De hand
van Jehovah was op mij, en
hij gaf me inzicht om de bouw-
plannen[d] in detail[e] vast te leg-
gen.’

20 Daarna zei David tegen
zijn zoon Salomo: ‘Wees moedig
en sterk en ga aan de slag. Wees
niet bang en laat je niet afschrik-
ken, want Jehovah God, mijn
God, is met je.[f] Hij zal je niet in
de steek laten en je niet verla-
ten.[g] Hij zal je steunen tot al het
werk voor Jehovah’s huis klaar
is. **21** En hier zijn de afdelin-
gen van de priesters[h] en van de
Levieten[i] voor de hele dienst in
het huis van de ware God. Je
hebt bereidwillige werkers die
vakkundig zijn op elk terrein,[j]
en de bestuurders[k] en heel het
volk zullen al je instructies uit-
voeren.’

29 Koning David zei tegen de
hele gemeente: ‘Mijn zoon
Salomo, die door God is uit-
gekozen,[l] is jong en onervaren.*[m]
Het werk is groot, want het is
geen tempel# voor mensen maar
voor Jehovah God.[n] **2** Ik heb
veel moeite gedaan om voorbe-
reidingen te treffen voor het huis
van mijn God. Ik heb gezorgd
voor het goud, het zilver, het ko-
per, het ijzer[o] en het hout,[p] en
ook voor onyxstenen en stenen
die gezet moeten worden met
mortel, mozaïeksteentjes, aller-
lei edelstenen en een grote hoe-
veelheid albasten stenen. **3** En
uit liefde voor het huis van mijn
God[q] geef ik naast alles wat ik
al heb verzameld voor het hei-
lige huis ook goud en zilver uit
mijn persoonlijke bezit[r] voor het
huis van mijn God, **4** waaron-
der 3000 talenten* goud uit Ofir[a]
en 7000 talenten gelouterd zilver
om de wanden van de verschillen-
de ruimten te bekleden, **5** het
goud voor het goudwerk en het
zilver voor het zilverwerk, voor
al het werk dat door de ambachts-
lieden moet worden gedaan. Wie
biedt zich vandaag vrijwillig aan
om een geschenk voor Jehovah
te geven?’[b]

6 De hoofden van de vaderlij-
ke huizen, de stamhoofden van
Israël, de bevelhebbers over dui-
zend en over honderd[c] en dege-
nen die de zaken van de koning
behartigden,[d] boden zich vrij-
willig aan. **7** Ze gaven voor de
dienst in het huis van de ware
God 5000 talenten goud, 10.000
darieken,* 10.000 talenten zilver,
18.000 talenten koper en 100.000
talenten ijzer. **8** Wie edelstenen
had, gaf ze aan de schatkamer
van het huis van Jehovah, die
beheerd werd door de Gerso-
niet[e] Jehiël.[f] **9** Het gaf het volk
veel vreugde die vrijwillige of-
fers te brengen, want ze ga-
ven de vrijwillige offers met een
onverdeeld hart aan Jehovah.[g]
Ook koning David was bijzonder
blij.

10 Toen loofde David Jeho-
vah in aanwezigheid van de
hele gemeente. Hij zei: ‘U, Jeho-
vah, God van onze vader Israël,
komt alle eer toe, voor eeuwig
en altijd.* **11** U, Jehovah, bent
groot,[h] machtig[i] en indrukwek-
kend, vol pracht en majesteit,*[j]
want alles in de hemel en op aarde
is van u.[k] Van u is het koninkrijk,
o Jehovah.[l] U bent als hoofd bo-
ven alles verheven. **12** Rijkdom
en eer zijn van u afkomstig,[m] en

HFST. 28
a 1Kon 7:48
b Ps 18:10
c Ex 25:20; 1Sa 4:4; 1Kon 6:23
d 1Kr 28:11
e Ex 25:9, 40
f De 31:6; Joz 1:6, 9; Ro 8:31
g Joz 1:5
h 1Kr 24:1
i 1Kr 24:20
j Ex 36:1, 2
k 1Kr 22:17; 1Kr 28:1

HFST. 29
l 1Kr 28:5
m 1Kon 3:7
n 2Kr 2:4
o 1Kr 22:3, 16
p 1Kr 22:4, 14
q Ps 26:8; Ps 27:4; Ps 122:1
r 1Kr 21:24

2de kolom
a Job 28:16
b Ex 35:5
c Ex 18:25
d 1Kr 27:25, 29; 1Kr 27:31
e 1Kr 6:1
f 1Kr 26:22
g 2Kor 9:7
h Ps 145:3; 1Ti 1:17
i Opb 5:13
j 1Kr 16:27; Ps 8:1
k Ps 24:1; Jes 42:5
l Ps 103:19; Mt 6:10
m De 8:18; Sp 10:22; Fil 4:19

29:1 *Of ‘teer’. #Of ‘burcht’, ‘paleis’.

29:4 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **29:7** *Een dariek was een Perzische gouden munt. Zie App. B14. **29:10** *Of ‘van eeuwigheid tot eeuwigheid’. **29:11** *Of ‘waardigheid’.

u regeert over alles.[a] In uw hand zijn kracht[b] en macht[c] en het vermogen iedereen groot te maken[d] en kracht te geven.[e] **13** En nu danken we u, onze God, en loven we uw prachtige naam.

14 Wie ben ik en wat is mijn volk, dat we dit allemaal vrijwillig mogen geven? Want alles is van u afkomstig, en we geven u wat we uit uw eigen hand hebben gekregen. **15** Wij zijn voor u buitenlanders en vreemdelingen, zoals al onze voorvaders.[f] Ons leven op aarde is als een schaduw[g] — zonder hoop. **16** O Jehovah, onze God, al deze rijkdom die we hebben verzameld om voor u een huis te bouwen voor uw heilige naam, is uit uw hand afkomstig en het is allemaal van u. **17** Ik weet heel goed, mijn God, dat u het hart onderzoekt[h] en dat u blij bent met iemand die oprecht* is.[i] In de oprechtheid# van mijn hart heb ik al deze dingen vrijwillig gegeven, en ik ben bijzonder blij te zien dat uw volk dat hier aanwezig is, vrijwillige offers aan u brengt. **18** O Jehovah, God van onze voorvaders Abraham, Isaäk en Israël, help uw volk om voor altijd zo'n bereidwillige geest te hebben en u met hun hele hart te dienen.[j] **19** En geef mijn zoon Salomo een onverdeeld* hart,[k] zodat hij zich houdt aan uw geboden,[l] richtlijnen# en voorschriften. Help hem al deze dingen te doen en de tempel te bouwen waar ik voorbereidingen voor heb getroffen.'[m]

20 Daarna zei David tegen de gemeente: 'Loof Jehovah, je God.' En de hele gemeente loofde Jehovah, de God van hun voorvaders, en ze vielen op hun knieën en bogen diep voor Jehovah en voor de koning. **21** De volgende dag brachten ze slachtoffers aan Jehovah en offerden ze brandoffers[a] aan Jehovah: 1000 jonge stieren, 1000 rammen, 1000 mannetjeslammeren en de bijbehorende drankoffers.[b] Ze brachten een enorm aantal slachtoffers voor heel Israël.[c] **22** Ook aten en dronken ze die dag met grote vreugde voor de ogen van Jehovah.[d] Voor de tweede keer maakten ze Salomo, de zoon van David, koning. Met Jehovah als getuige zalfden ze hem tot leider[e] en Za̱dok tot priester.[f] **23** Zo kwam Salomo op Jehovah's troon[g] als koning in de plaats van zijn vader David. Hij was succesvol en alle Israëlieten gehoorzaamden hem. **24** Alle hoofden[h] en dappere strijders[i] en ook alle zonen van koning David[j] onderwierpen zich aan Salomo, de koning. **25** Jehovah zorgde ervoor dat Salomo bij heel Israël in bijzonder hoog aanzien kwam te staan. Hij gaf hem meer koninklijke waardigheid dan alle koningen van Israël vóór hem hadden gehad.[k]

26 David, de zoon van I̱saï, heeft over heel Israël geregeerd. **27** Hij regeerde 40 jaar over Israël. In He̱bron regeerde hij 7 jaar[l] en in Jeruzalem regeerde hij 33 jaar.[m] **28** Hij stierf op hoge leeftijd, na een lang en goed leven[n] vol rijkdom en roem.* Zijn zoon Salomo volgde hem als koning op.[o] **29** De geschiedenis van koning David staat van begin tot eind beschreven in de geschriften van de ziener Samuël, de profeet Nathan[p] en de visionair Gad.[q] **30** Daarin staat alles over zijn koningschap, over zijn machtige daden en over de dingen die hem, Israël en alle omliggende koninkrijken overkwamen.

29:17 *Of 'rechtschapen'. #Of 'eerlijkheid'. **29:19** *Of 'volledig toegewijd'. #Of 'vermaningen', 'herinneringen'.

29:28 *Lett.: 'verzadigd van dagen, rijkdom en roem'.

HFST. 29
a 2Kr 20:6
b Jes 40:26
c De 3:24; Ef 1:19; Opb 15:3
d 2Kr 1:11, 12
e 2Kr 16:9; Ps 18:32; Jes 40:29
f Le 25:23; Heb 11:13
g Job 14:1, 2; Jak 4:13, 14
h 1Kr 28:9
i Sp 11:20; Sp 15:8; Heb 1:9
j Ps 10:17; Ps 86:11
k Mr 12:30
l 1Kon 6:12
m 1Kr 22:14

2de kolom
a Le 1:3
b Le 23:12, 13; Nu 15:5
c 1Kon 8:63, 64
d De 12:7; 2Kr 7:10; Ne 8:12
e 1Kon 1:38-40; 1Kr 23:1
f 1Kon 2:35
g 1Kr 28:5
h 1Kr 22:17
i 1Kr 28:1
j 1Kr 3:1-9
k 1Kon 3:12; 2Kr 1:1, 12; Pr 2:9
l 2Sa 2:11
m 2Sa 5:4, 5
n 1Kon 1:1
o 1Kon 2:10-12
p 2Sa 7:2; 2Sa 12:1
q 1Kr 21:9, 10

HET TWEEDE BOEK

KRONIEKEN

INHOUD

1 Salomo, de zoon van David,
werd als koning steeds ster-
ker. Zijn God Jehovah was met
hem en maakte hem buitenge-
woon machtig.[a]
2 Salomo ontbood heel Israël,
de bevelhebbers over duizend en
over honderd, de rechters en alle
leiders van Israël, de hoofden van
de vaderlijke huizen. **3** Daarna
ging Salomo met de hele gemeen-
te naar de offerhoogte in Gi-
beon,[b] want daar stond de tent
van samenkomst van de ware
God, die Mozes, de dienaar van
Jehovah, in de woestijn had ge-
maakt. **4** Maar de ark van de
ware God was door David vanuit
Kirjath-Jearim[c] naar de plaats ge-
bracht die hij ervoor in orde had
gemaakt. Hij had er in Jeruzalem
een tent voor opgezet.[d] **5** Het
koperen altaar[e] dat Bezaleël,[f] de
zoon van Uri, zoon van Hur, had
gemaakt, was voor de tabernakel
van Jehovah geplaatst. Daar gin-
gen Salomo en de gemeente altijd
bidden.* **6** Salomo bracht er of-
fers voor Jehovah, en hij offerde
1000 brandoffers op het koperen
altaar[g] van de tent van samen-
komst.

1:5 *Of 'Hem altijd raadplegen'.

HFST. 1
a 1Kr 29:25
Pr 2:9
Mt 6:28, 29
Mt 12:42
b 1Kon 3:4
1Kr 21:29
c 1Kr 13:5
d 1Kr 16:1
e Ex 38:1, 2
f Ex 31:2-5
g 1Kon 3:4

2de kolom
a 1Kon 3:5-9
b 2Sa 7:8
c 1Kr 28:5
Ps 89:28, 29
d 2Sa 7:12
1Kr 28:6
Ps 132:11
e Ge 13:14, 16
f Sp 2:6
Jak 1:5
g Ps 72:1, 2
h 1Kon 3:10-13
1Kon 3:28

7 Die nacht verscheen God
aan Salomo en zei: 'Vraag wat je
wilt, ik zal het je geven.'[a] **8** Sa-
lomo antwoordde God: 'U hebt in
grote mate loyale liefde getoond
voor mijn vader David,[b] en u
hebt mij koning gemaakt in zijn
plaats.[c] **9** Laat uw belofte aan
mijn vader David betrouwbaar
blijken,[d] o Jehovah God, want u
hebt mij koning gemaakt over een
volk dat zo talrijk is als de stof-
deeltjes op aarde.[e] **10** Geef me
wijsheid en kennis[f] om dit volk te
leiden,* want wie zou recht kun-
nen spreken over dit grote volk
van u?'[g]
11 Toen zei God tegen Salomo:
'Omdat dit de wens van je hart is
en je niet hebt gevraagd om rijk-
dom, bezittingen en eer, niet om
de dood* van degenen die je ha-
ten, en ook niet om een lang le-
ven,# maar wel om wijsheid en
kennis zodat je kunt rechtspreken
over mijn volk waarover ik je ko-
ning heb gemaakt,[h] **12** zal ik je
wijsheid en kennis geven. Maar ik
zal je ook rijkdom, bezittingen en
eer geven — zo veel als geen ko-

1:10 *Lett.: 'om vóór dit volk uit te gaan en in te gaan'. **1:11** *Of 'ziel'. #Lett.: 'veel dagen'.

ning vóór jou heeft gehad of na jou zal hebben.’[a]

13 Hierna ging Salomo van de tent van samenkomst op de offerhoogte in Gibeon[b] naar Jeruzalem. En hij regeerde over Israël. **14** Salomo kreeg steeds meer wagens en paarden.* Hij had 1400 wagens en 12.000 paarden,[c] en hij bracht ze onder in de wagensteden[d] en dicht bij de koning in Jeruzalem.[e] **15** Dankzij de koning was het zilver en het goud in Jeruzalem net zo gewoon als steen[f] en was cederhout net zo gewoon als de vijgenbomen* in de Sjefela.[g] **16** De paarden van Salomo waren ingevoerd uit Egypte,[h] en de groep kooplieden van de koning kocht altijd meerdere paarden* tegen één prijs.[i] **17** Elke wagen die uit Egypte werd ingevoerd, kostte 600 zilverstukken, en een paard 150. Ze voerden ze dan uit naar alle koningen van de Hethieten en de koningen van Syrië.

2 Salomo gaf bevel een huis te bouwen voor Jehovah’s naam[j] en een huis* voor zijn koninkrijk.[k] **2** Hij nam 70.000 man in dienst als gewone arbeiders,* 80.000 man als steenhouwers in de bergen[l] en 3600 man als opzichters over hen.[m] **3** Daarna stuurde Salomo koning Hiram[n] van Tyrus de volgende boodschap: ‘Doe voor mij wat u voor mijn vader David hebt gedaan toen u hem cederhout leverde voor de bouw van een huis om in te wonen.[o] **4** Ik ga een huis bouwen voor de naam van Jehovah, mijn God. Dat zal ik voor hem heiligen zodat er geurige wierook[p] vóór hem gebrand kan worden, zodat het stapelbrood*[a] er altijd kan liggen en zodat er brandoffers gebracht kunnen worden in de ochtend en in de avond,[b] op de sabbat,[c] op de nieuwemaan[d] en op de feesten[e] van Jehovah, onze God. Dat is een blijvende verplichting voor Israël. **5** Het huis dat ik ga bouwen, zal groot zijn, want onze God is groter dan alle andere goden. **6** Maar wie zou ooit in staat zijn een huis voor hem te bouwen? Want de hemel, zelfs de hemel der hemelen, kan hem niet bevatten.[f] Dus wie ben ik dat ik een huis voor hem zou bouwen, behalve dan om er offers voor hem in rook te laten opgaan? **7** Stuur mij een ambachtsman die goed is in het bewerken van goud, zilver, koper,[g] ijzer, purperen wol, karmozijn en blauw draad, en die verstand heeft van het uitsnijden van versieringen. Hij zal in Juda en in Jeruzalem samenwerken met mijn vakmannen, die mijn vader David heeft uitgekozen.[h] **8** En stuur mij ceder-, jenever-[i] en sandelhout[j] van de Libanon, want ik weet hoe ervaren uw dienaren zijn in het kappen van de bomen van de Libanon.[k] Mijn dienaren zullen met uw dienaren samenwerken[l] **9** om een grote hoeveelheid hout voor mij klaar te maken, want het huis dat ik ga bouwen, zal groot en indrukwekkend zijn. **10** Ik zal uw dienaren, de houthakkers die de bomen kappen, voorzien van voedsel:[m] 20.000 kor* tarwe, 20.000 kor gerst, 20.000 bath# wijn en 20.000 bath olie.’

11 Koning Hiram van Tyrus antwoordde Salomo met deze schriftelijke boodschap: ‘Omdat Jehovah van zijn volk houdt, heeft hij u koning over hen gemaakt.’ **12** Verder zei Hiram:

1:14 *Of ‘ruiters’. **1:15** *Of ‘sycomoorbomen’. **1:16** *Of mogelijk ‘uit Egypte en uit Kewe; de kooplieden van de koning kochten ze steeds uit Kewe’, misschien doelend op Cilicië. **2:1** *Of ‘paleis’. **2:2** *Of ‘als sjouwers’.

2:4 *D.w.z. het toonbrood. **2:10** *Een kor was 220 l. Zie App. B14. #Een bath was 22 l. Zie App. B14.

HFST. 1
a 1Kr 29:25; 2Kr 9:22; Pr 2:9
b 1Kon 3:4
c De 17:16; 1Kon 4:26
d 2Kr 8:5, 6
e 2Kr 9:25
f 1Kon 10:21
g 1Kon 10:27; 2Kr 9:27
h 2Kr 9:28
i 1Kon 10:28, 29

HFST. 2
j De 12:11; 1Kr 22:10
k 1Kon 7:1
l 1Kon 5:15
m 1Kon 5:16; 1Kon 9:22; 2Kr 2:17, 18
n 1Kon 5:1
o 2Sa 5:11
p Ex 30:7

2de kolom
a Ex 25:30
b Nu 28:4
c Nu 28:9
d Nu 28:11
e De 16:16
f 1Kon 8:27; Jes 66:1; Han 17:24
g 1Kon 7:13, 14
h 1Kr 22:15
i 1Kon 5:6, 8; 2Kr 3:5
j 1Kon 10:11
k 1Kon 5:9
l 1Kon 5:14
m 1Kon 5:11

‘Laat Jehovah, de God van Is-
raël, die de hemel en de aar-
de heeft gemaakt, geprezen wor-
den. Want hij heeft koning David
een wijze zoon gegeven[a] die in-
zicht en verstand heeft[b] en die
een huis zal bouwen voor Jeho-
vah en een huis voor zijn konink-
rijk. **13** Ik stuur Hi̱ram-A̱bi,[c] een
verstandig vakman. **14** Hij is de
zoon van een Danitische vrouw,
maar zijn vader was een man van
Tyrus. Hij heeft ervaring in het
bewerken van goud, zilver, koper,
ijzer, stenen, hout, purperen wol,
blauw draad, fijne stof en karmo-
zijn.[d] Hij kan elk soort snijwerk
aanbrengen en elk gevraagd ont-
werp maken.[e] Hij zal samenwer-
ken met uw eigen vakmannen
en de vakmannen van mijn heer,
uw vader David. **15** Laat mijn
heer de tarwe, gerst, olie en wijn
sturen die hij aan zijn dienaren
heeft beloofd.[f] **16** Wij zullen bo-
men kappen op de Libanon,[g] zo
veel u nodig hebt. We zullen ze
als vlotten over zee naar Joppe[h]
vervoeren, en u kunt ze dan naar
Jeruzalem brengen.’[i]

17 Salomo telde alle mannen
die als vreemdeling in Israël
woonden,[j] zoals zijn vader Da-
vid had gedaan.[k] Hun aantal was
153.600. **18** Hij stelde 70.000 van
hen aan als gewone arbeiders,
80.000 als steenhouwers[l] in de
bergen en 3600 als opzichters om
de arbeiders aan te sturen.[m]

3 Toen begon Salomo met de
bouw van het huis van Jeho-
vah[n] in Jeruzalem op de berg Mo-
ri̱a.[o] Daar was Jehovah aan zijn
vader David verschenen,[p] op de
plaats die David in orde had ge-
maakt op de dorsvloer van de Je-
busiet O̱rnan.[q] **2** Hij begon met
de bouw op de tweede dag van de
tweede maand, in het vierde jaar
van zijn regering. **3** Het funda-
ment dat Salomo legde voor de
bouw van het huis van de ware
God, was 60 el lang en 20 el breed,[r]
volgens de vroegere maat.* **4** De
voorhal vóór het huis was 20 el
breed, even breed als het huis,* en
de hoogte was 120.# Hij bekleedde
die vanbinnen met zuiver goud.[a]
5 In de grote ruimte* bracht hij
panelen van jeneverhout aan, die
hij met fijn goud bedekte[b] en
versierde met afbeeldingen van
palmbomen[c] en met kettingen.[d]
6 Verder versierde hij het huis
met prachtige edelstenen.[e] Het
goud[f] dat hij gebruikte was goud
uit Parva̱ïm. **7** Hij bedekte het
huis, de balken, de drempels, de
wanden en de deuren met goud.[g]
Op de wanden graveerde hij che-
rubs.[h]

8 Vervolgens maakte hij de al-
lerheiligste ruimte.*[i] De lengte er-
van kwam overeen met de breedte
van het huis: 20 el. En de breed-
te ervan was 20 el. Hij bekleedde
die met 600 talenten# fijn goud.[j]
9 Voor de spijkers werden 50 sik-
kels* goud gebruikt. Ook de dak-
vertrekken bedekte hij met goud.

10 Toen maakte hij in de al-
lerheiligste ruimte twee beelden
van cherubs, en hij bekleedde ze
met goud.[k] **11** De lengte van de
vleugels van de cherubs[l] was bij
elkaar 20 el. De ene vleugel van
de eerste cherub was vijf el lang
en raakte de muur van het huis.
Zijn andere vleugel was ook vijf
el lang en raakte een van de
vleugels van de tweede cherub.
12 De ene vleugel van de tweede
cherub was vijf el lang en raak-
te de andere muur van het huis.

3:3 *Een standaard-el was 44,5 cm, maar sommigen denken dat ‘de vroegere maat’ duidt op de lange el, die 51,8 cm was. Zie App. B14. **3:4** *Of ‘strekte zich 20 el uit langs de breedte van het huis’. #De maateenheid is onzeker. **3:5** *Lett.: ‘het grote huis’. Waarschijnlijk doelend op het heilige. **3:8** *Lett.: ‘het huis van het allerheiligste’. #Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **3:9** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

HFST. 2
a 1Kon 5:7
b 2Kr 1:11, 12
c 1Kon 7:13, 14; 2Kr 4:11-16
d 2Kr 3:14
e Ex 31:2-5
f 2Kr 2:10
g 1Kon 5:6, 8
h Joz 19:46, 48; Ezr 3:7
i 1Kon 5:9
j 2Kr 8:7, 8
k 1Kr 22:2
l 1Kon 5:17, 18; 1Kr 22:15
m 1Kon 5:15, 16

HFST. 3
n 1Kon 6:1; 1Kon 6:37
o Ge 22:2, 14
p 2Sa 24:25; 1Kr 21:18
q 2Sa 24:18; 1Kr 21:22
r 1Kon 6:2

2de kolom
a 1Kon 6:3
b 1Kon 6:15, 22
c 1Kon 6:29
d 1Kon 6:21
e 1Kr 29:2, 8
f 1Kr 29:3, 4
g Ex 26:29
h Ex 26:1; 1Kon 6:29
i Ex 26:33; 1Kon 8:6; Heb 9:24
j 1Kon 6:20
k 1Kon 6:23-28
l 1Kon 8:6; 1Kr 28:18

Zijn andere vleugel was ook vijf
el lang en raakte een van de
vleugels van de eerste cherub.
13 De vleugels van de cherubs
hadden samen een spanwijdte
van 20 el. Ze stonden recht over-
eind met hun gezicht naar bin-
nen.*

14 Verder maakte hij het gor-
dijn[a] van blauw draad, purpe-
ren wol, karmozijn en fijne stof.
Daarin verwerkte hij cherubfigu-
ren.[b]

15 Vóór het huis maakte hij
twee zuilen[c] van 35 el hoog,
en het kapiteel* boven op elke
zuil was vijf el.[d] **16** Hij maak-
te kettingen die hij als halssnoe-
ren rondom de bovenkant van
de zuilen aanbracht. Ook maakte
hij 100 granaatappels, die hij aan
de kettingen bevestigde. **17** Hij
zette de zuilen overeind vóór
de tempel, één rechts* en één
links.# Hij noemde de rechter-
zuil Jachin△ en de linker Boaz.⊠

4 Daarna maakte hij het ko-
peren altaar.[e] Het was 20 el
lang, 20 el breed en 10 el hoog.

2 Hij maakte de Zee*[f] van ge-
goten metaal. Die was rond, tien
el van rand tot rand en vijf el
hoog. Er was een meetlint van
30 el nodig om de Zee te omspan-
nen.[g] **3** Onder de rand, langs
de hele omtrek, zaten pompoen-
vormige versieringen,[h] tien per
el, om de hele Zee heen. Er wa-
ren twee rijen pompoenen die in
één stuk met de Zee waren gego-
ten. **4** De Zee stond op 12 stie-
ren:[i] 3 met hun kop naar het
noorden, 3 met hun kop naar het
westen, 3 met hun kop naar het
zuiden en 3 met hun kop naar
het oosten. De Zee rustte op de
stieren, en hun achterlijven wa-
ren naar het midden gekeerd.
5 De dikte van de Zee was een
handbreedte.* De rand was ge-
maakt als de rand van een beker,
als een leliebloesem. Het bassin
kon 3000 bath# bevatten.△

6 Ook maakte hij tien was-
bekkens. Hij zette er vijf aan de
rechterkant en vijf aan de linker-
kant.[a] Daarin werden de dingen
afgespoeld die voor het brand-
offer werden gebruikt.[b] Maar de
priesters wasten zich met het
water uit de Zee.[c]

7 Toen maakte hij tien gou-
den lampenstandaarden[d] vol-
gens de instructies.[e] Hij zette ze
in de tempel, vijf aan de rechter-
kant en vijf aan de linkerkant.[f]

8 Hij maakte ook tien tafels
die hij in de tempel zette, vijf aan
de rechterkant en vijf aan de lin-
kerkant.[g] En hij maakte 100 gou-
den schalen.

9 Daarna maakte hij het voor-
hof[h] van de priesters,[i] het grote
voorhof*[j] en de deuren voor het
voorhof. De deuren bedekte hij
met koper. **10** Hij zette de Zee
aan de rechterkant, aan de zuid-
oostkant.[k]

11 Hiram maakte ook de bak-
ken, de scheppen en de schalen.[l]
Zo voltooide Hiram het werk
voor koning Salomo aan het huis
van de ware God.[m] **12** Hij maak-
te de twee zuilen[n] en de twee
bolvormige kapitelen boven op de
twee zuilen, het vlechtwerk[o] dat
de bolvormige kapitelen boven
op de zuilen bedekte, **13** de 400
granaatappels[p] voor het vlecht-
werk — twee rijen granaatappels
voor het vlechtwerk dat de bol-
vormige kapitelen op de zuilen
bedekte[q] — **14** de tien karren*

3:13 *D.w.z. naar het heilige. **3:15** *Zie Woordenlijst. **3:17** *Of ‘zuidelijk’. #Of ‘noordelijk’. △Bet.: ‘mag hij [Jehovah] stevig bevestigen’. ⊠Bet. mogelijk: ‘in sterkte’. **4:2** *Of ‘het bassin’, ‘het bekken’.

4:5 *Ongeveer 7,4 cm. Zie App. B14. #Een bath was 22 l. Zie App. B14. △Of ‘de inhoud ervan was 3000 bath’. **4:9** *Of ‘de grote omsloten ruimte’. **4:14** *Of ‘waterkarren’.

HFST. 3
a Mt 27:51; Heb 10:19, 20
b Ex 26:31, 33
c 2Kon 25:13
d 1Kon 7:15-22; 2Kon 25:17; 2Kr 4:11-13; Jer 52:22, 23

HFST. 4
e Ex 38:1, 2; 1Kon 8:22
f Ex 30:20; Ex 38:8
g 1Kon 7:23-26
h 1Kon 6:18
i Jer 52:20

2de kolom
a 1Kon 7:38, 39
b Le 1:9; Le 9:14
c Ex 29:4
d Ex 37:17
e 1Kr 28:12, 15
f Ex 40:24
g 2Kr 4:19
h Ex 27:9; Le 6:16
i 1Kon 6:36
j 1Kon 7:12
k 1Kon 7:39
l Ex 27:3
m 1Kon 7:40-46
n 2Kr 3:17
o 1Kon 7:17
p 1Kon 7:20
q Jer 52:22

en de tien bekkens op de karren,[a] **15** de Zee en de 12 stieren eronder,[b] **16** en de bakken, scheppen, vorken[c] en andere voorwerpen. Hi̱ram-A̱biv[d] maakte die van gepolijst koper in opdracht van koning Salomo voor het huis van Jehovah. **17** De koning liet ze gieten in de Jordaanstreek, in de zware klei tussen Su̱kkoth[e] en Zere̱da. **18** Salomo maakte zo veel van al die voorwerpen dat het gewicht van het koper niet werd vastgesteld.[f]

19 Salomo maakte alle voorwerpen[g] voor het huis van de ware God: het gouden altaar,[h] de tafels[i] met het toonbrood,[j] **20** de lampenstandaarden en de lampen van zuiver goud,[k] die volgens de voorschriften vóór de binnenste ruimte moesten branden, **21** de bloesems, lampen en snuiters* van goud, het zuiverste goud, **22** en de messen,* schalen, bekers en vuurpannen van zuiver goud. Hij bekleedde zowel de binnenste deuren van het allerheiligste[l] als de toegangsdeuren van de tempel# met goud.[m]

5 Zo voltooide Salomo al het werk dat hij voor het huis van Jehovah moest doen.[n] Daarna liet Salomo alles overbrengen wat zijn vader David had geheiligd,[o] en hij legde het zilver, het goud en alle voorwerpen in de schatkamers van het huis van de ware God.[p] **2** In die tijd riep Salomo de oudsten van Israël bij elkaar, alle stamhoofden en hoofden van de vaderlijke huizen van Israël. Ze kwamen naar Jeruzalem om de ark van het verbond van Jehovah over te brengen vanuit de Stad van David,[q] oftewel Sion.[r] **3** Alle mannen van Israël kwamen bij de koning bij elkaar voor het feest* dat in de zevende maand wordt gehouden.[a]

4 Toen alle oudsten van Israël er waren, tilden de Levieten de ark op.[b] **5** Ze vervoerden de ark, de tent van samenkomst[c] en de heilige voorwerpen die in de tent waren. De priesters en de Levieten* deden dat. **6** Koning Salomo en de hele gemeenschap van Israël, die gevraagd was bij hem te komen, bevonden zich voor de ark. Er werden zo veel schapen en runderen geofferd[d] dat ze niet te tellen waren. **7** De priesters zetten de ark van het verbond van Jehovah vervolgens op zijn plaats, in de binnenste ruimte van het huis (het allerheiligste), onder de vleugels van de cherubs.[e] **8** De vleugels van de cherubs waren dus uitgespreid over de plaats van de ark, zodat de cherubs de ark en zijn draagstokken[f] van bovenaf beschut hielden. **9** De draagstokken waren zo lang dat de uiteinden ervan zichtbaar waren vanuit het heilige vóór de binnenste ruimte, maar buiten waren ze niet zichtbaar. En ze zijn daar nu nog steeds. **10** In de ark lagen alleen de twee platen die Mozes in Ho̱reb erin had gelegd[g] toen Jehovah een verbond*[h] met de Israëlieten sloot bij hun uittocht uit Egypte.[i]

11 Toen de priesters uit de heilige plaats naar buiten kwamen (alle priesters die aanwezig waren hadden zich geheiligd,[j] ongeacht hun afdeling),[k] **12** stonden alle Levitische zangers[l] die bij Asaf,[m] He̱man,[n] Jedu̱thun[o] en hun zonen en broeders hoorden, met cimbalen, snaarinstrumenten en harpen ten oosten van het altaar. Ze waren gekleed in fijne stof, en bij hen stonden 120 priesters die op de trompetten bliezen.[p] **13** Op het moment

HFST. 4
a 1Kon 7:27, 38
b 1Kon 7:23, 25
c Ex 38:3
d 2Kr 2:13, 14
e Joz 13:27, 28
f 1Kon 7:47; 1Kr 22:3, 14; Jer 52:20
g 2Kon 24:13
h Ex 37:25, 26; Opb 8:3
i Ex 25:23, 24; 2Kr 4:8
j 1Kon 7:48-50
k Ex 25:31, 37
l 1Kon 6:31, 32
m 1Kon 6:33-35

HFST. 5
n 1Kon 6:38
o 1Kr 22:14
p 1Kon 7:51; 1Kr 26:26
q 2Sa 6:12; 2Kr 1:4
r 1Kon 8:1, 2; Ps 2:6

2de kolom
a Le 23:34; 2Kr 7:8
b Ex 25:14; Nu 4:15; 1Kon 8:3-5; 1Kr 15:2, 15
c Ex 40:35; Nu 4:29, 31
d 2Sa 6:13
e 1Kon 6:20, 23; 1Kon 8:6-9
f Ex 25:14
g Ex 34:1; Ex 40:20
h Ex 19:5; Ex 24:7
i Ex 19:1
j Ex 19:10; Nu 8:21
k 1Kr 24:1
l 1Kr 15:16
m 1Kr 6:31, 39
n 1Kr 6:31, 33
o 1Kr 16:41; 1Kr 25:1, 6; 1Kr 25:3
p 1Kr 15:24

4:21 *Of ‘tangen’. Zie Woordenlijst. **4:22; 5:10** *Zie Woordenlijst. **4:22** #Of ‘het huis van de tempel’. Hier doelend op het heilige.

5:3 *D.w.z. het Loofhuttenfeest. **5:5** *Of ‘de Levitische priesters’.

dat de trompetblazers en de zan-
gers als één man Jehovah loof-
den en dankten, en het geluid
van de trompetten, de cimbalen
en de andere muziekinstrumen-
ten klonk terwijl Jehovah werd
geprezen — ‘want hij is goed, eeu-
wig duurt zijn loyale liefde’[a] —
toen vulde een wolk het huis, het
huis van Jehovah.[b] **14** De pries-
ters konden er vanwege de wolk
geen dienst meer verrichten,
want de glorie van Jehovah vul-
de het huis van de ware God.[c]

6 Toen zei Salomo: ‘Jehovah
heeft gezegd dat hij in die-
pe duisternis zou wonen.[d] **2** Ik
heb nu een verheven huis voor u
gebouwd, een vaste plaats waar
u voor altijd kunt wonen.’[e]

3 De koning draaide zich om
en begon de gemeente van Israël
te zegenen. De hele gemeente
van Israël ging staan,[f] **4** en hij
zei: ‘Loof Jehovah, de God van Is-
raël, die met zijn handen vervuld
heeft wat hij met zijn mond aan
mijn vader David had beloofd:
5 “Vanaf de dag dat ik mijn volk
uit Egypte heb weggeleid, heb ik
uit de stammen van Israël nooit
een stad gekozen om er een huis
voor mijn naam te bouwen.[g] Ook
heb ik nooit een man uitgekozen
om leider te worden over mijn
volk Israël. **6** Maar ik heb Je-
ruzalem gekozen[h] om mijn naam
daar te laten blijven, en ik heb
David uitgekozen om over mijn
volk Israël te regeren.”[i] **7** Het
was de innige wens van mijn va-
der David* om een huis te bou-
wen voor de naam van Jehovah,
de God van Israël.[j] **8** Maar Je-
hovah zei tegen mijn vader Da-
vid: “Het is de wens van je hart
om een huis voor mijn naam te
bouwen, en het is goed dat je
dat zo graag wilt. **9** Maar niet
jij zult het huis bouwen, maar
je eigen zoon, die je nog zult
krijgen.* Hij zal het huis voor
mijn naam bouwen.”[a] **10** Jeho-
vah heeft de belofte vervuld
die hij gedaan had, want ik heb
mijn vader David opgevolgd en
zit op de troon van Israël,[b] pre-
cies zoals Jehovah had beloofd.[c]
Ook heb ik het huis gebouwd
voor de naam van Jehovah, de
God van Israël. **11** Daar heb ik
de ark neergezet waarin het ver-
bond ligt[d] dat Jehovah met Israël
heeft gesloten.’

12 Toen ging Salomo voor het
altaar van Jehovah staan, voor de
hele gemeente van Israël, en hij
strekte zijn handen uit.[e] **13** (Sa-
lomo had een koperen podium ge-
maakt en dat midden in het voor-
hof* gezet.[f] Het was vijf el# lang,
vijf el breed en drie el hoog. Daar-
op was hij gaan staan.) Hij kniel-
de voor de ogen van de hele ge-
meente van Israël, strekte zijn
handen uit naar de hemel[g] **14** en
zei: ‘Jehovah, God van Israël, er
is in de hemel of op de aarde geen
God als u. U houdt u aan het ver-
bond en toont loyale liefde voor
uw dienaren die u met hun hele
hart dienen.*[h] **15** U bent uw be-
lofte aan uw dienaar David, mijn
vader, nagekomen.[i] U hebt van-
daag met uw hand vervuld wat
u met uw mond hebt beloofd.[j]
16 Nu vraag ik u, Jehovah, God
van Israël, u te houden aan wat u
hebt beloofd aan uw dienaar Da-
vid, mijn vader: “Op de troon van
Israël zal altijd een afstammeling
van jou zitten, zolang je zonen
maar op hun weg letten en mijn
wet volgen,*[k] net zoals jij mij hebt
gevolgd.”#[l] **17** O Jehovah, God
van Israël, laat uw belofte aan uw
dienaar David betrouwbaar zijn.

6:7 * Of ‘het lag mijn vader David na aan het hart’.

6:9 * Lett.: ‘je zoon, die uit je lendenen zal voortkomen’. **6:13** * Of ‘de omsloten ruimte’. # Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. **6:14** * Lett.: ‘vóór u wandelen’. **6:16** * Lett.: ‘wandelen in’. # Lett.: ‘vóór mij hebt gewandeld’.

HFST. 5
a 1Kr 16:34
b Ex 40:34, 35; 1Kon 8:10, 11
c 2Kr 7:1, 2; Ez 10:4; Opb 21:23

HFST. 6
d Ex 20:21; 1Kon 8:12, 13; Ps 97:2
e Ps 132:13, 14
f 1Kon 8:14-21
g De 12:5, 6
h Ps 48:1
i 2Sa 7:8; 1Kr 28:4
j 2Sa 7:2; 1Kon 5:3

2de kolom
a 1Kr 17:4
b 1Kr 28:5; 1Kr 29:23
c 1Kr 17:11
d Ex 40:20; 1Kon 8:9
e 1Kon 8:22
f 1Kon 6:36
g 1Kon 8:54
h De 7:9; 1Kon 8:23-26
i 1Kon 3:6
j 2Sa 7:12, 13; 1Kr 22:10
k Ps 132:12
l 1Kon 2:4

18 Maar zal God echt bij de
mensen op aarde wonen?[a] De he-
mel, zelfs de hemel der hemelen,
kan u niet bevatten,[b] laat staan
dit huis dat ik heb gebouwd![c]
19 Heb aandacht voor het gebed
van uw dienaar en zijn verzoek
om gunst, o Jehovah, mijn God.
Luister naar het hulpgeroep en
het gebed dat uw dienaar tot u
richt. **20** Houd uw ogen dag en
nacht gericht op dit huis — de
plaats waarover u hebt gezegd
dat u uw naam daar zou vesti-
gen[d] — en luister naar het gebed
dat uw dienaar in de richting van
deze plaats uitspreekt. **21** Luis-
ter naar de smeekgebeden om
hulp van uw dienaar en de smeek-
gebeden van uw volk Israël als ze
in de richting van deze plaats bid-
den,[e] en luister alstublieft vanuit
uw woonplaats, vanuit de hemel,[f]
ja, luister en vergeef.[g]
22 Als een man tegen iemand
zondigt en een eed moet afleg-
gen* en onder die eed# komt te
staan, en hij in dit huis onder
ede# voor uw altaar verschijnt,[h]
23 luister dan alstublieft van-
uit de hemel, grijp in en spreek
recht over uw dienaren. Geef de
boosdoener wat hij verdient en
vergeld hem wat hij heeft ge-
daan,[i] en verklaar de rechtvaar-
dige onschuldig* en beloon hem
voor zijn rechtvaardigheid.[j]
24 Als uw volk Israël door
een vijand wordt verslagen om-
dat ze tegen u bleven zondigen,[k]
en ze bij u terugkomen en uw
naam loven[l] en tot u in dit huis
bidden[m] en uw gunst afsmeken,[n]
25 luister dan alstublieft vanuit
de hemel.[o] Vergeef de zonde van
uw volk Israël en breng hen te-
rug naar het land dat u aan
hen en hun voorouders hebt ge-
geven.[a]
26 Als de hemel gesloten blijft
en er geen regen valt[b] omdat ze
tegen u bleven zondigen,[c] en ze
in de richting van deze plaats
bidden, uw naam loven en zich
afkeren van hun zonde omdat u
ze hebt vernederd,*[d] **27** luister
dan alstublieft vanuit de hemel
en vergeef de zonde van uw die-
naren, van uw volk Israël. Want
u zult ze leren wat de goede
weg is die ze moeten volgen.[e]
En laat het regenen[f] op uw land
dat u uw volk als erfdeel hebt ge-
geven.
28 Als er hongersnood is in
het land,[g] of een epidemie,[h] koren-
brand, meeldauw[i] of een zwerm
sprinkhanen die alles kaalvreet,[j]
of als een van de steden van het
land* door vijanden wordt bele-
gerd[k] of als er een andere plaag of
ziekte uitbreekt,[l] **29** en iemand
of heel uw volk Israël tot u bidt[m]
of u om wat voor gunst maar ook
smeekt[n] (iedereen weet wat voor
ellende en pijn hij zelf heeft)[o] en
daarbij de handen naar dit huis
uitstrekt,[p] **30** luister dan alstu-
blieft vanuit de hemel, uw woon-
plaats,[q] en schenk vergeving.[r] Be-
loon ieder mens naar zijn hele
gedrag, want u kent zijn hart (u
alleen kent het hart van mensen
echt).[s] **31** Dan zullen ze ontzag
voor u hebben door uw weg te
volgen zolang ze leven in het land
dat u onze voorouders hebt ge-
geven.
32 En als de buitenlander die
geen deel uitmaakt van uw volk
Israël, vanwege uw grote naam,*[t]
uw sterke hand en uw uitgestrek-
te arm uit een ver land komt en
in de richting van dit huis bidt,[u]
33 luister dan alstublieft vanuit
de hemel, uw woonplaats. Doe al-
les wat de buitenlander u vraagt,

HFST. 6
a Han 7:48
b 2Kr 2:6; Jes 40:12; Han 17:24
c 1Kon 8:27-30; Jes 66:1
d De 26:2
e Da 6:10
f 2Kon 19:20; 2Kr 30:27
g 2Kr 7:12-14; Mi 7:18
h 1Kon 8:31, 32
i Job 34:11
j Jes 3:10, 11; Ez 18:20
k Le 26:14, 17; Joz 7:8, 11; Re 2:14
l Da 9:3, 19
m Ezr 9:5
n 1Kon 8:33, 34
o Jes 57:15

2de kolom
a Ps 106:47
b Le 26:19; De 28:23
c Ez 14:13
d 1Kon 8:35, 36
e Jes 30:20, 21; Jes 54:13
f 1Kon 18:1
g Ru 1:1; 2Kon 6:25
h Le 26:14, 16; De 28:21, 22
i Am 4:9; Hag 2:17
j De 28:38; Joë 1:4
k 2Kr 12:2; 2Kr 32:1
l 1Kon 8:37-40
m 2Kr 20:5, 6
n 2Kr 33:13
o Sp 14:10
p Da 6:10
q Jes 63:15
r Ps 130:4
s 1Sa 16:7; 1Kr 28:9; Jer 11:20; Jer 17:10
t Ex 12:48; Ru 1:16; 2Kon 5:15; Jes 56:6, 7; Han 8:27
u 1Kon 8:41-43

6:22 *Of ‘en de laatstgenoemde hem een vloek oplegt’. Hiermee wordt een eed bedoeld die een vloek tot gevolg heeft als de eed wordt gebroken of er sprake is van meineed. #Lett.: ‘de vloek’. **6:23** *Lett.: ‘rechtvaardig’.

6:26 *Of ‘gekweld’. **6:28** *Lett.: ‘als het land van zijn poorten’. **6:32** *Of ‘reputatie’.

zodat alle volken op aarde net
als uw volk Israël uw naam ken-
nen[a] en ontzag voor u hebben
en weten dat uw naam verbon-
den is aan dit huis dat ik heb ge-
bouwd.
34 Als u uw volk stuurt om
waar maar ook tegen hun vij-
anden te strijden,[b] en ze tot u
bidden[c] in de richting van deze
stad die u hebt uitgekozen en het
huis dat ik voor uw naam heb
gebouwd,[d] **35** luister dan van-
uit de hemel naar hun gebed en
hun verzoek om gunst, en zorg
dat uw volk recht wordt gedaan.[e]
36 Als ze tegen u zondigen
(want er is geen mens die niet
zondigt),[f] en u woedend op ze
bent en u ze aan een vijand over-
levert, en hun veroveraars ze als
gevangenen wegvoeren naar een
land ver weg of dichtbij,[g] **37** en
ze in het land waarheen ze als
gevangenen zijn weggevoerd tot
bezinning komen, en ze bij u te-
rugkomen en u in het land waar
ze gevangenen zijn om gunst
smeken en zeggen: “We hebben
gezondigd en verkeerd gedaan,
we hebben slecht gehandeld”,[h]
38 en ze in het land waarheen
ze als gevangenen werden weg-
gevoerd[i] met hun hele hart en
ziel* bij u terugkomen,[j] en ze
bidden in de richting van hun
land dat u aan hun voorouders
hebt gegeven en de stad die u
hebt uitgekozen[k] en het huis dat
ik voor uw naam heb gebouwd,
39 luister dan vanuit de hemel,
uw woonplaats, naar hun gebed
en hun verzoek om gunst. Zorg
dat uw volk recht wordt gedaan[l]
en vergeef uw volk dat tegen u
heeft gezondigd.
40 O mijn God, sluit alstublieft
uw ogen en uw oren niet voor het
gebed dat in* deze plaats wordt
opgezonden.[m] **41** Ga nu, Jeho-
vah God, naar uw rustplaats[n] — u
en de ark, het teken van uw
kracht. Laten uw priesters, Je-
hovah God, bekleed worden met
redding, en laten degenen die
loyaal zijn aan u zich verheu-
gen over uw goedheid.[a] **42** O Je-
hovah God, verwerp uw gezalfde
niet.*[b] Denk aan uw loyale liefde
voor uw dienaar David.’[c]

7 Zodra Salomo klaar was met
bidden,[d] kwam er vuur uit de
hemel[e] dat het brandoffer en
de slachtoffers verteerde. Jeho-
vah’s glorie vulde het huis.[f] **2** De
priesters konden het huis van
Jehovah niet binnengaan omdat
Jehovah’s glorie het huis van Je-
hovah had gevuld.[g] **3** Alle Israë-
lieten zagen het vuur dat neer-
daalde en de glorie van Jehovah
boven het huis. Ze lieten zich op
de stenen vloer op hun knieën
vallen, bogen diep en dankten Je-
hovah, ‘want hij is goed, eeuwig
duurt zijn loyale liefde’.
4 De koning bracht met heel
het volk slachtoffers aan Jeho-
vah.[h] **5** Dit was het slachtoffer
dat koning Salomo bracht: 22.000
runderen en 120.000 schapen. Zo
werd het huis van de ware God
door de koning en het hele volk
ingewijd.[i] **6** De priesters ston-
den op hun post, en ook de Levie-
ten met de instrumenten waar-
mee het zingen voor Jehovah
werd begeleid.[j] (Koning David
had die instrumenten gemaakt
om Jehovah ermee te danken
— ‘want eeuwig duurt zijn loya-
le liefde’ — steeds wanneer David
hem met hen* loofde.) Tegenover
hen bliezen de priesters luid op
de trompetten,[k] terwijl alle Israë-
lieten stonden.
7 Toen heiligde Salomo het
midden van het voorhof dat vóór
het huis van Jehovah lag, want
daar moest hij de brandoffers[l] en

HFST. 6
a Ps 22:27, Ps 46:10
b Nu 31:2, Joz 8:1, Re 1:1, 2, 1Sa 15:3
c 2Kr 14:11, 2Kr 20:5, 6
d 1Kon 8:44, 45
e Jes 37:36
f Ps 130:3, Pr 7:20, Ro 3:23
g Le 26:34, 1Kon 8:46-50, Da 9:7
h Le 26:40, Ezr 9:6, Ne 1:6, Ps 106:6, Da 9:5
i De 30:1-3, Da 9:2, 3
j 1Sa 7:3
k Da 6:10
l Jer 51:36, 37
m 2Kr 7:15, 2Kr 16:9, Ps 65:2, Jes 37:17
n 1Kr 28:2

2de kolom
a Ps 65:4, Ps 132:8-10
b 1Kon 1:34, Ps 18:50
c Han 13:34

HFST. 7
d 1Kon 8:54
e Le 9:24, 1Kr 21:26
f Ex 40:34, 35
g 1Kon 8:11
h 1Kon 8:62, 63
i Ezr 6:16
j 1Kr 25:7, 2Kr 5:11, 12
k 2Kr 5:13
l Le 1:3

6:38 *Zie Woordenlijst. **6:40** *Of ‘betreffende’.

6:42 *Lett.: ‘wijs het gezicht van uw gezalfde niet af’. **7:6** *Mogelijk de Levieten.

de vette stukken van de vrede-
offers* offeren. Het koperen al-
taar[a] dat Salomo had gemaakt,
was namelijk te klein voor alle
brandoffers, graanoffers[b] en vet-
te stukken.[c] **8** In die tijd vier-
de Salomo het feest zeven dagen
lang[d] samen met heel Israël, een
enorme gemeente vanaf Le̱bo-
Ha̱math* tot aan de Wadi# van
Egypte.[e] **9** De inwijding van het
altaar duurde zeven dagen en het
feest nog eens zeven dagen, en
op de achtste dag* hielden ze een
plechtige vergadering.[f] **10** Op
de 23ste dag van de zevende
maand stuurde hij het volk weg.
Ze gingen naar huis, verheugd[g] en
met een blij hart door al het goe-
de dat Jehovah voor David, Salo-
mo en zijn volk Israël had ge-
daan.[h]

11 Zo voltooide Salomo het
huis van Jehovah en het huis*
van de koning.[i] Hij slaagde er-
in alles uit te voeren wat hij
in gedachten had# voor het huis
van Jehovah en zijn eigen huis.[j]
12 ’s Nachts verscheen Jehovah
aan Salomo[k] en zei tegen hem:
‘Ik heb geluisterd naar je gebed,
en ik heb deze plaats voor mezelf
uitgekozen als offerhuis.[l] **13** Als
ik de hemel gesloten houd en er
geen regen valt, als ik de sprink-
hanen opdracht geef het land
kaal te vreten of als ik een epide-
mie onder mijn volk laat uitbre-
ken, **14** en mijn volk waaraan
mijn naam verbonden is,[m] zich
vervolgens vernedert[n] en bidt en
mij* zoekt en zich afkeert van
hun slechte weg,[o] dan zal ik
vanuit de hemel luisteren en hun
zonde vergeven en hun land ge-
nezen.[p] **15** Mijn ogen en mijn
oren zullen niet gesloten zijn
voor de gebeden in deze plaats.[a]
16 Ik heb dit huis uitgekozen
en geheiligd zodat mijn naam er
voor altijd zal zijn.[b] Nooit zal ik
het uit het oog verliezen. Voor al-
tijd ligt mijn hart daar.[c]

17 En als jij me dient* zoals
je vader David me heeft gediend
door alles te doen wat ik je gebo-
den heb, en je mijn voorschriften
en bepalingen naleeft,[d] **18** dan
zal ik de troon van je koning-
schap bevestigen,[e] zoals ik in een
verbond met je vader David[f] heb
gezegd: “Er zal altijd een afstam-
meling van jou over Israël rege-
ren.”[g] **19** Maar als jullie je afke-
ren en je niet houden aan mijn
voorschriften en mijn geboden
die ik jullie heb gegeven, en jul-
lie andere goden gaan vereren en
je voor die neerbuigen,[h] **20** dan
zal ik Israël wegrukken uit mijn
grond die ik hun gegeven heb.[i]
Ik zal me afkeren van dit huis
dat ik voor mijn naam heb ge-
heiligd. Het zal onder alle vol-
ken een voorwerp van minach-
ting* en een mikpunt van spot
worden.[j] **21** En dit huis zal een
ruïne worden. Iedereen die voor-
bijkomt, zal vol verbazing kij-
ken[k] en vragen: “Waarom heeft
Jehovah dat met dit land en
dit huis gedaan?”[l] **22** Dan zullen
ze zeggen: “Omdat ze Jehovah,
de God van hun voorvaders, die
hen uit Egypte had weggeleid,[m]
hebben verlaten.[n] Ze hebben an-
dere goden omarmd en zich voor
die neergebogen en die vereerd.[o]
Daarom heeft hij al deze ellende
over ze gebracht.”’[p]

8 Salomo bouwde het huis van
Jehovah en zijn eigen huis*
in 20 jaar.[q] **2** Daarna herbouwde
Salomo de steden die Hi̱ram[r] hem
had gegeven en liet daar Israë-
lieten* wonen. **3** Bovendien ruk-
te Salomo op naar Ha̱math-Zo̱ba

HFST. 7
a 2Kr 4:1
b Le 2:1
c Le 4:8-10; 1Kon 8:64-66
d Le 23:34; De 16:13
e Nu 34:2, 5, 8
f Le 23:36
g De 16:15
h 2Kr 6:41
i Pr 2:4
j 1Kon 9:1-3
k 2Kr 1:7
l De 12:5, 6; Ps 78:68
m Jes 43:10
n Le 26:41; 2Kr 33:12, 13
o Jes 55:7
p 2Kr 6:39

2de kolom
a 2Kr 6:40
b De 12:21
c 2Kr 6:20
d 1Kon 9:4, 5
e 2Sa 7:12, 13
f Ps 89:28, 29
g 1Kon 2:4
h Ex 20:5; 1Kon 9:6-9
i De 4:25, 26; 2Kon 17:20
j De 28:37; Jer 24:9
k 2Kr 29:8; Da 9:12
l De 29:24, 25; 2Kon 25:8, 9; Jer 22:8, 9
m Ex 12:51
n 2Kr 15:2
o Jes 2:8; Jer 2:11
p 2Kr 36:17

HFST. 8
q 1Kon 6:37, 38; 1Kon 7:1; 1Kon 9:10
r 1Kon 5:1

7:7 *Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **7:8** *Of ‘de ingang van Hamath’. #Zie Woordenlijst. **7:9** *De dag na het feest, of de 15de dag. **7:11; 8:1** *Of ‘paleis’. **7:11** #Of ‘wat er in zijn hart opkwam’. **7:14** *Lett.: ‘mijn gezicht’.

7:17 *Lett.: ‘vóór mij wandelt’. **7:20** *Lett.: ‘een spreekwoord’. **8:2** *Lett.: ‘zonen van Israël’.

en nam het in. **4** Hij versterkte* Tadmor in de woestijn en alle voorraadsteden[a] die hij in Hamath[b] had gebouwd. **5** Ook maakte hij van Hoog-Beth-Horon[c] en Laag-Beth-Horon[d] vestingsteden met muren, poorten en grendels. **6** Salomo versterkte Bäälath[e] en al Salomo's voorraadsteden, alle steden voor de wagens[f] en de steden voor de ruiters. Salomo bouwde alles wat hij maar wilde in Jeruzalem, op de Libanon en in heel zijn rijk.

7 Degenen die waren overgebleven van de Hethieten, de Amorieten, de Ferezieten, de Hevieten en de Jebusieten,[g] die geen deel uitmaakten van Israël,[h] **8** hun afstammelingen die nog in het land waren — die de Israëlieten niet hadden uitgeroeid[i] — werden allemaal door Salomo opgeroepen om voor hem te werken, tot op de dag van vandaag.[j] **9** Maar Salomo maakte geen Israëlieten tot slaaf voor zijn werk,[k] want zij waren zijn soldaten, de hoofden van zijn adjudanten en de bevelhebbers van zijn wagenmenners en ruiters.[l] **10** Er waren 250 hoofdopzichters van koning Salomo, voormannen over het werkvolk.[m]

11 Ook bracht Salomo de dochter van de farao[n] van de Stad van David naar het huis dat hij voor haar had laten bouwen.[o] Want hij zei: 'Hoewel ze mijn vrouw is, kan ze niet in het huis van koning David van Israël wonen, want de plaatsen waar de ark van Jehovah heeft gestaan, zijn heilig.'[p]

12 Toen bracht Salomo brandoffers[q] aan Jehovah op het altaar[r] van Jehovah dat hij vóór de voorhal had gebouwd.[s] **13** Hij volgde de dagelijkse routine en bracht offers zoals Mozes had voorgeschreven voor de sabbatten,[a] de nieuwemaansvieringen[b] en de drie jaarlijkse feesten[c] — het Feest van het Ongezuurde Brood,[d] het Wekenfeest[e] en het Loofhuttenfeest.[f] **14** Verder deelde hij de afdelingen van de priesters[g] in voor hun diensten zoals zijn vader David had bepaald. Hij deelde de Levieten in voor hun taken om te loven[h] en te dienen in aanwezigheid van de priesters volgens de dagelijkse routine. En hij deelde de afdelingen van de poortwachters in voor de verschillende poorten.[i] Want dat had David, de man van de ware God, geboden. **15** Ze hielden zich precies aan alle geboden van de koning voor de priesters en de Levieten, ook aan de geboden die te maken hadden met de opslagplaatsen. **16** Al het werk van Salomo werd dus goed georganiseerd,* vanaf de dag dat het fundament van het huis van Jehovah werd gelegd[j] totdat het af was. Zo werd het huis van Jehovah voltooid.[k]

17 Toen ging Salomo naar Ezeon-Geber[l] en naar Eloth[m] aan de kust in het land Edom.[n] **18** Hiram[o] stuurde hem met medewerking van zijn eigen dienaren schepen en ervaren zeelieden. Die gingen samen met Salomo's dienaren naar Ofir[p] en namen vandaar 450 talenten* goud[q] mee voor koning Salomo.[r]

9 De koningin van Scheba[s] hoorde van Salomo's roem. Daarom kwam ze naar Jeruzalem om hem met moeilijke vragen* op de proef te stellen. Ze kwam met een heel indrukwekkende karavaan,# met kamelen die beladen waren met balsemolie en grote hoeveelheden goud[t] en edelstenen. Ze

---

8:4 *Of 'herbouwde'.

8:16 *Of 'goed gepland', 'volledig uitgevoerd'. 8:18 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. 9:1 *Of 'raadsels'. #Of 'een heel indrukwekkend gevolg'.

HFST. 8

a 1Kon 9:17-19
b 2Kon 14:28
c Joz 16:5
d Joz 16:1, 3; 1Kr 7:24
e Joz 19:44, 48
f 1Kon 4:26
g Ge 15:18-21; Nu 13:29
h 1Kon 9:20-23
i Joz 15:63; Joz 17:12
j Joz 16:10; 2Kr 2:17, 18
k Le 25:39
l 1Sa 8:11, 12
m 1Kon 5:16; 1Kon 9:23; 2Kr 2:18
n 1Kon 3:1
o 1Kon 7:8; 1Kon 9:24
p Ex 29:43
q Le 1:3
r 2Kr 4:1
s 1Kon 6:3

2de kolom

a Nu 28:9
b Nu 28:11-15
c De 16:16
d Le 23:6
e Le 23:15, 16
f Le 23:34
g 1Kr 24:1
h 1Kr 6:31, 32; 1Kr 15:16; 1Kr 16:37, 42; 1Kr 25:1
i 1Kr 26:1
j 1Kon 6:1
k 1Kon 7:51
l Nu 33:1, 35; 1Kon 22:48
m De 2:8; 2Kon 14:21, 22; 2Kon 16:6
n 1Kon 9:26-28
o 2Sa 5:11
p 1Kon 22:48; Ps 45:9
q 1Kon 10:22
r Pr 2:8

HFST. 9

s Mt 12:42; Lu 11:31
t Ps 72:15

verscheen voor Salomo en sprak
met hem over alles wat haar bezig-
hield.*[a] **2** Salomo beantwoordde
al haar vragen. Niets was voor Sa-
lomo te moeilijk,* alles legde hij
haar uit.
3 Toen de koningin van Sche-
ba zag hoe wijs Salomo was,[b] en
toen ze het huis zag dat hij had
gebouwd,[c] **4** het voedsel dat bij
hem op tafel kwam,[d] hoe zijn die-
naren aanzaten, de bediening en
kleding van zijn bedienden, zijn
wijnschenkers en hun kleding,
en de brandoffers die hij geregeld
bracht in het huis van Jehovah,[e]
was ze buiten zichzelf van verba-
zing.* **5** Ze zei tegen de koning:
‘Wat ik in mijn eigen land heb ge-
hoord over uw wijsheid en over
wat u allemaal hebt gedaan,* is
waar. **6** Maar ik geloofde die be-
richten niet totdat ik kwam en
het met eigen ogen zag.[f] Ze heb-
ben me nog niet de helft verteld
over uw grote wijsheid![g] U over-
treft alles wat ik heb gehoord.[h]
7 Wat een voorrecht voor uw
mannen en uw dienaren dat ze
steeds in uw aanwezigheid zijn
en uw wijsheid kunnen horen!
8 Laat Jehovah, uw God, gepre-
zen worden, die zo van u houdt
dat hij u op zijn troon heeft ge-
plaatst als koning voor Jehovah,
uw God. Omdat uw God van Is-
raël houdt[i] en omdat hij het voor
altijd wil laten bestaan, heeft hij
u er als koning over aangesteld
om recht en gerechtigheid te
handhaven.’
9 Toen gaf ze de koning 120
talenten* goud[j] en een grote hoe-
veelheid balsemolie en edelste-
nen. Zulke balsemolie als de ko-
ningin van Scheba aan koning
Salomo gaf, is nooit meer aange-
voerd.[k]
10 De dienaren van Hiram en
de dienaren van Salomo die goud
uit Ofir aanvoerden,[a] brachten
ook sandelhout en edelstenen
mee.[b] **11** De koning maakte van
het sandelhout trappen voor het
huis van Jehovah[c] en voor het
huis* van de koning,[d] en ook har-
pen en snaarinstrumenten voor
de zangers.[e] Nooit eerder was er
in het land van Juda zoiets ge-
zien.
12 Koning Salomo gaf aan de
koningin van Scheba alles wat ze
maar wilde en waar ze om vroeg,
meer dan* wat zij voor de ko-
ning had meegenomen. Daarna
ging ze naar haar eigen land te-
rug, samen met haar dienaren.[f]
13 Het gewicht van het goud
dat Salomo in één jaar ontving,
was 666 talenten.[g] **14** Daarbij
was niet meegerekend wat hij
kreeg van de kooplieden en de
handelaars en van alle Arabische
koningen en de gouverneurs van
het land die goud en zilver bij
Salomo brachten.[h]
15 Koning Salomo maakte 200
grote schilden van een goudlege-
ring[i] (op elk schild werden 600
sikkels* gelegeerd goud aange-
bracht)[j] **16** en 300 kleine schil-
den* van een goudlegering (op
elk schild werden drie minen#
goud aangebracht). Toen zette
de koning ze in het Huis van het
Libanonwoud.[k]
17 Verder maakte de koning
een grote ivoren troon die hij met
zuiver goud bekleedde.[l] **18** De
troon had zes treden, en aan de
troon was een gouden voeten-
bank bevestigd. De zitting had
armleuningen aan beide kanten.
Naast de armleuningen stonden

HFST. 9
a 1Kon 10:1-3
b 1Kon 3:28; Pr 12:9
c 1Kon 10:4-9
d 1Kon 4:22, 23
e 2Kr 8:12, 13
f Lu 11:31
g Pr 1:16
h 1Kon 4:31, 34; 2Kr 1:11, 12
i 2Kr 2:11
j Ps 72:10
k 1Kon 10:10

2de kolom
a 1Kon 9:27, 28; 1Kon 10:22; 2Kr 8:18
b 1Kon 10:11, 12
c 1Kon 6:8
d 1Kon 7:1
e 1Kr 25:1; Ps 92:3
f 1Kon 10:13
g 1Kon 10:14, 15; 2Kr 1:15; Ps 68:29; Ps 72:15
h Ps 72:10
i 2Kr 12:9
j 1Kon 10:16, 17
k 1Kon 7:2
l 1Kon 10:18-20

9:1 *Of ‘na aan het hart lag’. **9:2** *Lett.: ‘verborgen’. **9:4** *Lett.: ‘was er geen geest meer in haar’. **9:5** *Of ‘en over uw woorden’. **9:9** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

9:11 *Of ‘paleis’. **9:12** *Of mogelijk ‘naast de geschenken die overeenkwamen met de waarde van’. **9:15** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. **9:16** *Vaak door boogschutters gedragen. #Een mine in de Hebreeuwse Geschriften woog 570 g. Zie App. B14.

twee leeuwen.[a] **19** Op de zes treden stonden 12 leeuwen,[b] één aan elk uiteinde. In geen enkel koninkrijk was ooit zoiets gemaakt. **20** Alle drinkbekers van koning Salomo waren van goud, en alle gebruiksvoorwerpen van het Huis van het Libanonwoud waren van zuiver goud. Er was niets van zilver, want aan zilver werd in de tijd van Salomo geen waarde gehecht.[c] **21** De schepen van de koning voeren namelijk altijd naar Tarsis,[d] bemand door de dienaren van Hiram.[e] Eens in de drie jaar kwamen de Tarsisschepen binnen, beladen met goud, zilver, ivoor,[f] apen en pauwen.

22 Koning Salomo was dus rijker en wijzer dan alle andere koningen op aarde.[g] **23** En alle koningen op aarde wilden bij Salomo op audiëntie komen* om te luisteren naar zijn wijsheid, die de ware God in zijn hart had gelegd.[h] **24** Ze brachten dan allemaal een geschenk mee: zilveren voorwerpen, gouden voorwerpen, kleding,[i] wapens, balsemolie, paarden en muildieren. Zo ging het jaar in jaar uit. **25** En Salomo had 4000 stallen voor zijn paarden en wagens en had 12.000 paarden,*[j] en hij bracht ze onder in de wagensteden en dicht bij de koning in Jeruzalem.[k] **26** Hij regeerde over alle koningen vanaf de Rivier* tot het land van de Filistijnen en tot de grens van Egypte.[l] **27** Dankzij de koning was het zilver in Jeruzalem net zo gewoon als steen en was cederhout net zo gewoon als de vijgenbomen* in de Sjefela.[m] **28** Er werden voor Salomo paarden gehaald uit Egypte[n] en uit alle andere landen.

29 De rest van de geschiedenis van Salomo[o] staat van begin tot eind in de geschriften van de profeet Nathan,[a] in de profetie van de Siloniet Ahia[b] en in het verslag van de visioenen van de visionair Iddo[c] over Jerobeam,[d] de zoon van Nebat. **30** Salomo regeerde in Jeruzalem 40 jaar over heel Israël. **31** Toen ging Salomo rusten bij zijn voorvaders. Ze begroeven hem in de Stad van David, zijn vader.[e] Zijn zoon Rehabeam volgde hem als koning op.[f]

10 Rehabeam ging naar Sichem,[g] want heel Israël was naar Sichem gekomen om hem koning te maken.[h] **2** Zodra Jerobeam,[i] de zoon van Nebat, ervan hoorde (hij was nog in Egypte, want hij was gevlucht voor koning Salomo)[j] kwam hij terug uit Egypte. **3** Toen lieten ze hem halen. Jerobeam en heel Israël kwamen naar Rehabeam en zeiden: **4** ‘Uw vader heeft ons een zwaar juk* opgelegd.[k] Als u het harde werk dat hij ons heeft laten doen en het zware# juk dat hij ons heeft opgelegd lichter maakt, zullen we u dienen.’

5 Hierop zei hij tegen ze: ‘Kom over drie dagen bij me terug.’ Het volk ging dus weg.[l] **6** Koning Rehabeam raadpleegde de oudere mannen* die zijn vader Salomo hadden gediend toen die nog leefde. Hij vroeg: ‘Wat raden jullie aan? Wat voor antwoord moet ik dit volk geven?’ **7** Ze antwoordden hem: ‘Als u goed bent voor dit volk en ze tegemoetkomt en ze een vriendelijk antwoord geeft, dan zullen ze voor altijd uw dienaren zijn.’

8 Maar hij sloeg het advies van de oudere mannen in de wind en raadpleegde de jonge mannen met wie hij was opgegroeid en die nu zijn dienaren waren.[m] **9** Hij vroeg: ‘Wat raden jullie aan? Wat voor antwoord moeten we dit volk

HFST. 9
a Ge 49:9
b Nu 23:24
c 1Kon 10:21, 22; 1Kon 10:27
d Ps 72:10; Jon 1:3
e 1Kon 9:27
f 1Kon 10:18
g 1Kon 3:12, 13; 1Kon 4:29; 1Kon 10:23-25
h 1Kon 3:28; 1Kon 4:34; 2Kr 1:12; Sp 2:6
i Mt 6:29
j De 17:16; 1Kon 4:26
k 1Kon 10:26
l 1Kon 4:21
m 1Kon 10:27; 1Kr 27:28
n 1Kon 10:28; 2Kr 1:16
o 1Kon 11:41-43

2de kolom
a 2Sa 7:2; 2Sa 12:1; 1Kon 1:8; 1Kr 29:29
b 1Kon 11:30, 31; 1Kon 14:2; 1Kon 14:6, 10
c 2Kr 12:15; 2Kr 13:22
d 1Kon 11:26
e 2Sa 5:9; 1Kon 2:10
f 1Kon 14:21

HFST. 10
g Joz 20:7; Joz 24:1; Re 9:1
h 1Kon 12:1-4
i 1Kon 11:28
j 1Kon 11:40
k 1Sa 8:11-18; 1Kon 4:7
l 1Kon 12:5-7
m 1Kon 12:8-11

9:23 *Lett.: ‘zochten het gezicht van Salomo’. **9:25** *Of ‘ruiters’. **9:26** *D.w.z. de Eufraat. **9:27** *Of ‘sycomoorbomen’.

10:4 *Zie Woordenlijst. #Of ‘onderdrukkende’. **10:6** *Of ‘oudsten’.

geven dat tegen me heeft gezegd:
“Maak het juk dat uw vader ons
heeft opgelegd lichter”?’ **10** De
jonge mannen met wie hij was op-
gegroeid, antwoordden: ‘Dit moet
u zeggen tegen het volk dat tegen
u heeft gezegd: “Uw vader heeft
ons een zwaar juk opgelegd, maar
u moet het lichter voor ons ma-
ken.” Dit moet u tegen ze zeggen:
“Mijn pink zal dikker zijn dan de
heupen van mijn vader. **11** Mijn
vader heeft jullie een zwaar juk
opgelegd, maar ik zal jullie juk
nog zwaarder maken. Mijn vader
heeft jullie met zwepen gestraft,
maar ik zal dat met gesels doen.”’

12 Jerobeam en het hele volk
kwamen op de derde dag bij Re-
habeam, want de koning had ge-
zegd: ‘Kom op de derde dag bij
me terug.’[a] **13** Maar de koning
gaf ze een hard antwoord en
sloeg zo het advies van de oude-
re mannen in de wind. **14** Hij
zei tegen ze wat de jonge man-
nen hem hadden geadviseerd: ‘Ik
zal jullie een zwaar juk opleg-
gen, ik zal het zelfs nog zwaar-
der maken. Mijn vader heeft jul-
lie met zwepen gestraft, maar ik
zal dat met gesels doen.’ **15** De
koning luisterde niet naar het
volk. Deze wending werd name-
lijk door de ware God veroor-
zaakt,[b] zodat het woord in ver-
vulling zou gaan dat Jehovah via
de Siloniet Ahia had gesproken[c]
tot Jerobeam, de zoon van Ne-
bat.

16 Omdat de koning niet naar
de Israëlieten luisterde, zeiden
ze tegen hem: ‘Wat hebben wij
met David te maken? We hebben
geen gemeenschappelijk erfdeel
met de zoon van Isaï. Naar jullie
goden, Israël! David, zorg maar
voor je eigen huis!’[d] Toen ging
heel Israël weer naar huis.*[e]

17 Maar Rehabeam bleef re-
geren over de Israëlieten die in
de steden van Juda woonden.[f]

10:16 *Lett.: ‘hun tenten’.

18 Koning Rehabeam stuurde
Hadoram,[a] die de leiding had over
de opgeroepen werkers, naar de
Israëlieten, maar ze stenigden
hem. De koning zelf kon nog net
in zijn wagen klimmen om naar
Jeruzalem te vluchten.[b] **19** Zo
kwamen de Israëlieten tegen het
huis van David in opstand. Dat is
tot op de dag van vandaag zo ge-
bleven.

11 Toen Rehabeam in Jeruza-
lem terug was, verzamelde
hij meteen de mannen uit het huis
van Juda en Benjamin[c] — 180.000
getrainde* soldaten. Hij wilde te-
gen Israël strijden om het konink-
rijk voor zich terug te winnen.[d]
2 Maar het woord van Jehovah
kwam tot Semaja,[e] de man van
de ware God: **3** ‘Zeg tegen ko-
ning Rehabeam van Juda, de zoon
van Salomo, en tegen heel Israël
in Juda en Benjamin: **4** “Dit zegt
Jehovah: ‘Jullie mogen niet ten
strijde trekken tegen jullie broe-
ders. Ga allemaal terug naar huis,
want ik heb dit veroorzaakt.’”’[f]
Ze gehoorzaamden het woord van
Jehovah en gingen terug. Ze ruk-
ten niet tegen Jerobeam op.

5 Rehabeam woonde in Jeru-
zalem en bouwde vestingsteden
in Juda: **6** hij versterkte Bethle-
hem,[g] Etam, Tekoa,[h] **7** Beth-Zur,
Socho,[i] Adullam,[j] **8** Gath,[k] Ma-
resa, Zif,[l] **9** Adoraïm, Lachis,[m]
Azeka,[n] **10** Zora, Ajalon[o] en He-
bron,[p] vestingsteden in Juda en
Benjamin. **11** Verder maakte hij
de vestingsteden sterker door er
bevelhebbers over aan te stellen
en ze van voedsel, olie en wijn
te voorzien. **12** Ook voorzag hij
alle steden van grote schilden en
speren. Zo maakte hij er bijzon-
der sterke steden van. En Juda en
Benjamin bleven van hem.

13 De priesters en de Levieten
die in heel Israël waren, vertrok-
ken uit hun gebieden en sloten

11:1 *Lett.: ‘uitgekozen’.

HFST. 10
a 1Kon 12:12-15
b De 2:30; 2Sa 17:14
c 1Kon 11:29-31
d 1Kon 11:32
e 1Kon 12:16, 17
f 1Kon 11:35, 36

2de kolom
a 2Sa 20:24; 1Kon 4:6
b 1Kon 12:18, 19

HFST. 11
c Ge 49:27; 2Kr 14:8
d 1Kon 12:21-24
e 2Kr 12:15
f 1Kon 11:31; 2Kr 10:15
g Ge 35:19; Mt 2:1
h Am 1:1
i 2Kr 28:18
j 1Sa 22:1
k 1Kr 18:1
l 1Sa 23:14
m 2Kr 32:9
n Joz 10:10; Jer 34:7
o Joz 19:42, 48
p Joz 14:14, 15; 2Sa 2:1

zich bij hem aan. **14** De Levie-
ten verlieten hun weidegrond en
hun bezittingen[a] en kwamen naar
Juda en Jeruzalem omdat Jero-
beam en zijn zonen ze als pries-
ters van Jehovah hadden ont-
slagen.[b] **15** Jerobeam had zijn
eigen priesters aangesteld voor
de offerhoogten,[c] voor de demo-
nen in bokkengedaante*[d] en voor
de kalveren die hij had gemaakt.[e]
16 Uit alle stammen van Israël
gingen mensen die Jehovah, de
God van Israël, met hun hele
hart wilden zoeken naar Jeruza-
lem — in navolging van de pries-
ters en de Levieten — om slacht-
offers te brengen aan Jehovah,
de God van hun voorvaders.[f]
17 Drie jaar lang versterkten ze
het koningschap van Juda en wa-
ren ze een steun voor Rehabeam,
de zoon van Salomo, want drie
jaar lang volgden ze dezelfde weg
als David en Salomo.

18 Rehabeam trouwde met Ma-
halath, de dochter van Davids
zoon Jerimoth en van Abichaïl,
de dochter van Isaï's zoon Eliab.[g]
19 Hij kreeg de volgende zonen
bij haar: Jeüs, Semarja en Za-
ham. **20** Later trouwde hij met
Maächa, de kleindochter van Ab-
salom.[h] Bij haar kreeg hij Abia,[i]
Attai, Ziza en Selomith. **21** Re-
habeam hield meer van Maächa,
de kleindochter van Absalom,
dan van al zijn andere vrouwen
en bijvrouwen.[j] Hij had 18 vrou-
wen en 60 bijvrouwen en werd de
vader van 28 zonen en 60 doch-
ters. **22** Rehabeam stelde Abia,
de zoon van Maächa, aan als
hoofd en leider van zijn broers,
want hij was van plan hem ko-
ning te maken. **23** Maar hij was
zo verstandig sommigen van zijn
zonen naar de verschillende ge-
bieden van Juda en Benjamin
te sturen,* naar alle vestingste-
den.[a] Hij gaf ze meer dan genoeg
voedsel en zorgde ervoor dat ze
een groot aantal vrouwen kre-
gen.

12 Kort nadat Rehabeams ko-
ningschap bevestigd was[b]
en hij de macht stevig in han-
den had gekregen, keerde hij de
wet van Jehovah de rug toe,[c] en
heel Israël volgde zijn voorbeeld.
2 Omdat ze ontrouw waren aan
Jehovah rukte koning Sisak[d] van
Egypte in het vijfde jaar van
koning Rehabeam tegen Jeruza-
lem op. **3** Hij had 1200 strijdwa-
gens, 60.000 ruiters en ontelbaar
veel soldaten die met hem uit
Egypte meekwamen — Libiërs,
Sukkieten en Ethiopiërs.[e] **4** Hij
nam de vestingsteden van Juda
in en kwam uiteindelijk bij Jeru-
zalem.

5 De profeet Semaja[f] ging
naar Rehabeam en de leiders
van Juda, die uit angst voor Si-
sak in Jeruzalem bij elkaar wa-
ren gekomen. Hij zei tegen hen:
'Dit zegt Jehovah: "Jullie hebben
mij verlaten, dus ik verlaat jul-
lie[g] en geef jullie in handen van
Sisak."' **6** Daarop vernederden
de koning en de leiders van Is-
raël zich[h] en zeiden: 'Jehovah is
rechtvaardig.' **7** Toen Jehovah
zag dat ze zich vernederd had-
den, kwam het woord van Jeho-
vah tot Semaja: 'Ze hebben zich
vernederd. Ik zal ze niet vernie-
tigen,[i] en binnen korte tijd zal ik
ze redden. Ik zal mijn woede niet
via Sisak over Jeruzalem uitstor-
ten. **8** Maar ze zullen wel zijn
dienaren worden, zodat ze we-
ten wat het verschil is tussen het
dienen van mij en van de konin-
gen* van andere landen.'

9 Koning Sisak van Egypte
rukte dus tegen Jeruzalem op.
Hij roofde de schatten van het
huis van Jehovah[j] en de schatten

11:15 *Lett.: 'de bokken'. **11:23** *Of 'over (...) te verdelen'.

12:8 *Lett.: 'koninkrijken'.

HFST. 11
a Nu 35:2, 3
b 1Kon 12:31, 32
c 1Kon 13:33
d Le 17:7
e 1Kon 12:26, 28
f De 12:11; 1Kr 22:1; 2Kr 15:8, 9; 2Kr 30:10, 11
g 1Sa 16:6; 1Sa 17:13
h 2Sa 13:1; 2Sa 18:33
i 1Kon 15:1; 2Kr 12:16; Mt 1:7
j De 17:17

2de kolom
a 2Kr 11:5, 11

HFST. 12
b 2Kr 11:17
c De 32:15; 2Kr 26:11, 16
d 1Kon 11:40; 1Kon 14:25
e Na 3:9
f 1Kon 12:22-24
g De 28:15; 2Kr 15:2
h 2Kr 33:10, 12
i 1Kon 21:29; 2Kr 34:26, 27
j 1Kon 7:51

van het huis* van de koning. Hij nam alles mee, ook de gouden schilden die Salomo had gemaakt.[a] **10** Daarom maakte koning Rehabeam koperen schilden om ze te vervangen, en hij vertrouwde ze toe aan de hoofden van de wachters,* die de ingang van het huis van de koning bewaakten. **11** Steeds wanneer de koning naar het huis van Jehovah ging, kwamen de wachters met de schilden binnen, en ze brachten die dan weer terug naar het wachtlokaal. **12** Omdat de koning zich vernederde, verdween Jehovah's woede,[b] en hij vernietigde ze niet volledig.[c] Bovendien werden er nog goede dingen in Juda gedaan.[d]

13 Koning Rehabeam versterkte zijn positie in Jeruzalem en bleef regeren. Rehabeam was 41 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde 17 jaar in Jeruzalem, de stad die Jehovah uit alle stammen van Israël gekozen had als de plaats voor zijn naam. De moeder van de koning was Naäma, de Ammonitische.[e] **14** Hij deed wat slecht was, want hij had niet in zijn hart besloten Jehovah te zoeken.[f]

15 De geschiedenis van Rehabeam staat van begin tot eind in de geschriften van de profeet Semaja[g] en van de visionair Iddo[h] in het geslachtsregister. En er was constant oorlog tussen Rehabeam en Jerobeam.[i] **16** Toen ging Rehabeam rusten bij zijn voorvaders en hij werd begraven in de Stad van David.[j] Zijn zoon Abia[k] volgde hem als koning op.

13 In het 18de jaar van koning Jerobeam werd Abia koning over Juda.[l] **2** Hij regeerde drie jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Michaja,[m] de dochter van Uriël uit Gibea.[n] Er was oorlog tussen Abia en Jerobeam.[o]

3 Abia trok ten strijde met een leger van 400.000 dappere, getrainde* soldaten.[a] Jerobeam stelde zich in gevechtsformatie tegen hem op met 800.000 getrainde mannen, dappere strijders. **4** Abia ging op de berg Zemaraïm staan, in het bergland van Efraïm, en zei: 'Luister, Jerobeam en heel Israël. **5** Jullie weten toch dat Jehovah, de God van Israël, het koningschap over Israël voor altijd aan David heeft gegeven,[b] aan hem en aan zijn zonen,[c] door een zoutverbond?*[d] **6** Maar Jerobeam,[e] de zoon van Nebat en de dienaar van Davids zoon Salomo, kwam tegen zijn heer in opstand.[f] **7** En er bleven zich waardeloze, slechte mannen bij hem aansluiten. Toen Salomo's zoon Rehabeam nog jong en onzeker was, waren zij sterker en hij kon niet tegen ze op.

8 En nu denken jullie dat jullie op kunnen tegen het koninkrijk van Jehovah in handen van de zonen van David omdat jullie met zovelen zijn en de gouden kalveren hebben die Jerobeam als goden voor jullie heeft gemaakt.[g] **9** Jullie hebben Jehovah's priesters,[h] de nakomelingen van Aäron, en de Levieten weggejaagd. Jullie hebben je eigen priesters aangesteld, net als de volken van de andere landen.[i] Iedereen die met een jonge stier en zeven rammen aankwam,* kon priester worden voor die zogenaamde goden. **10** Maar onze God is Jehovah,[j] en wij hebben hem niet verlaten. Onze priesters, de nakomelingen van Aäron, dienen Jehovah, en de Levieten helpen bij het werk. **11** Ze laten elke ochtend en elke avond[k] brandoffers voor Jehovah in rook opgaan met geurige wierook.[l] Het

HFST. 12
a 1Kon 10:16, 17; 1Kon 14:25-28
b 2Kr 33:10, 12
c Klg 3:22
d Ge 18:23-25; 1Kon 14:1, 13; 2Kr 19:2, 3
e De 23:3; 1Kon 11:1; 1Kon 14:21
f 1Sa 7:3; 1Kon 18:21; Mr 12:30
g 1Kon 12:22-24
h 2Kr 9:29; 2Kr 13:22
i 1Kon 14:30, 31
j 2Sa 5:9
k Mt 1:7

HFST. 13
l 1Kon 15:1, 2
m 2Kr 11:20, 21
n Joz 18:28; 1Sa 10:26
o 1Kon 15:6

2de kolom
a 2Kr 11:1
b Ge 49:10; 2Sa 7:8; Ps 78:70, 71
c 2Sa 7:12, 13; 1Kr 17:11, 14; Lu 1:32
d Ps 89:28, 29
e 2Kr 10:2
f 1Kon 11:26, 27; 1Kon 12:20
g 1Kon 12:26, 28; 2Kr 11:15
h 2Kr 11:14
i 1Kon 12:31, 33; 1Kon 13:33
j 2Kr 11:16
k Ex 29:39
l Ex 30:1

12:9 *Of 'paleis'. **12:10** *Lett.: 'hardlopers'.

13:3 *Lett.: 'uitgekozen'. **13:5** *D.w.z. een blijvend en onveranderlijk verbond. **13:9** *Lett.: 'zijn hand kwam vullen'.

stapelbrood*[a] ligt op de tafel van zuiver goud. Ook steken ze elke avond[b] de lampen van de gouden lampenstandaard[c] aan. Wij komen namelijk onze verantwoordelijkheid na tegenover Jehovah, onze God. Maar jullie hebben hem verlaten. **12** Luister, de ware God is met ons en leidt ons met zijn priesters en met de trompetten waarmee strijdsignalen tegen jullie worden geblazen. Mannen van Israël, strijd niet tegen Jehovah, de God van jullie voorvaders, want jullie zullen niet winnen.’[d]

13 Maar Jerobeam zorgde voor een hinderlaag achter hen, zodat het grootste deel van zijn leger vóór Juda was en de hinderlaag achter hen. **14** Toen de mannen van Juda zich omdraaiden, zagen ze dat ze zowel van voren als in de rug werden aangevallen. Ze riepen tot Jehovah,[e] terwijl de priesters luid op de trompetten bliezen. **15** De mannen van Juda hieven vervolgens een strijdkreet aan, en toen ze die strijdkreet lieten horen, liet de ware God Jerobeam en heel Israël de nederlaag lijden voor Abia en Juda. **16** De Israëlieten sloegen voor Juda op de vlucht, en God gaf ze in hun handen. **17** Abia en zijn volk richtten een grote slachting onder hen aan, en 500.000 getrainde mannen van Israël sneuvelden. **18** Zo werden de mannen van Israël in die tijd vernederd, maar de mannen van Juda waren sterker omdat zij vertrouwden* op Jehovah, de God van hun voorvaders.[f] **19** Abia achtervolgde Jerobeam en veroverde de steden Bethel,[g] Jesana en Efraïn,[h] elk met de bijbehorende* plaatsen. **20** Het lukte Jerobeam in de tijd van Abia nooit meer zijn macht te herwinnen. Uiteindelijk maakte Jehovah een eind aan Jerobeams leven.[a]

21 Maar Abia werd steeds machtiger. Hij trouwde met 14 vrouwen[b] en kreeg 22 zonen en 16 dochters. **22** De rest van de geschiedenis van Abia, wat hij heeft gedaan en gezegd, staat in de geschriften* van de profeet Iddo.[c]

14 Toen ging Abia rusten bij zijn voorvaders en hij werd begraven in de Stad van David.[d] Zijn zoon Asa volgde hem als koning op. In zijn tijd had het land tien jaar lang rust.

2 Asa deed wat goed en juist was in de ogen van Jehovah, zijn God. **3** Hij verwijderde de altaren van andere goden[e] en de offerhoogten, sloeg de heilige zuilen kapot[f] en hakte de heilige palen* om.[g] **4** Hij zei tegen Juda dat ze Jehovah, de God van hun voorvaders, moesten zoeken en zich aan de wet en de geboden moesten houden. **5** Daarom verwijderde hij uit alle steden van Juda de offerhoogten en de wierooktafels.[h] Onder zijn regering was er rust in het koninkrijk. **6** Hij bouwde vestingsteden in Juda,[i] want het land had rust en er werd in die jaren geen oorlog tegen hem gevoerd. Jehovah gaf hem namelijk rust.[j] **7** Asa zei tegen Juda: ‘Laten we deze steden bouwen en er muren omheen maken met torens, poorten*[k] en grendels. Want het land is nog steeds in ons bezit omdat we Jehovah, onze God, hebben gezocht. We hebben gezocht, en hij heeft ons rust gegeven aan al onze grenzen.’ Hun bouwprojecten verliepen dus voorspoedig.[l]

8 Asa had een leger van 300.000 man uit Juda, gewapend met grote schilden en met speren. En uit Benjamin waren er 280.000

13:11 *D.w.z. het toonbrood. **13:18** *Lett.: ‘steunden’. **13:19** *Of ‘omliggende’.

13:22 *Of ‘de uiteenzetting’, ‘het commentaar’. **14:3** *Zie Woordenlijst. **14:7** *Lett.: ‘dubbele deuren’.

HFST. 13
a Ex 25:30
b Ex 27:20
c Ex 25:31
d Nu 10:9
e 2Kr 14:11 2Kr 18:31
f 2Kon 18:1, 5 1Kr 5:20 2Kr 16:8 Ps 22:5 Ps 37:5 Na 1:7
g 1Kon 12:28, 29
h Jo 11:54

2de kolom
a 1Sa 25:38 1Kon 14:20 Han 12:21-23
b De 17:17
c 2Kr 9:29 2Kr 12:15

HFST. 14
d 2Sa 5:9
e De 7:5
f Ex 23:24
g 1Kon 14:22, 23 2Kon 18:1, 4
h 2Kr 34:1, 4
i 2Kr 11:5
j 2Kr 15:15 Sp 16:7
k 2Kr 32:2, 5
l Ps 127:1

dappere strijders, die kleine schil-
den* droegen en gewapend waren
met bogen.#[a]
9 Later rukte de Ethiopiër Ze̱-
ra tegen hen op met een leger
van 1.000.000 man en 300 wa-
gens.[b] Toen hij Mare̱sa bereikte,[c]
10 trok A̱sa hem tegemoet, en ze
stelden zich in gevechtsformatie
op in het Zefa̱thadal bij Mare̱-
sa. **11** Toen riep A̱sa tot Jeho-
vah, zijn God,[d] en zei: ‘O Jeho-
vah, voor u maakt het niets uit
of degenen die u helpt met velen
zijn of geen kracht hebben.[e] Help
ons, Jehovah, onze God, want we
vertrouwen* op u,[f] en in uw naam
zijn we tegen deze menigte op-
gerukt.[g] O Jehovah, u bent onze
God. Laat niet toe dat sterfelijke
mensen van u winnen.’[h]
12 Dus gaf Jehovah A̱sa en
Juda de overwinning op de Ethio-
piërs, en de Ethiopiërs sloegen op
de vlucht.[i] **13** A̱sa en zijn man-
nen achtervolgden hen tot aan
Ge̱rar.[j] Er bleven Ethiopiërs sneu-
velen tot niemand van hen meer
in leven was, want ze werden
door Jehovah en zijn leger volle-
dig verslagen. Daarna namen de
mannen van Juda een enorme
buit mee. **14** Verder veroverden
ze alle steden rondom Ge̱rar, want
de inwoners waren bang gewor-
den voor Jehovah. Ze plunderden
alle steden, want er was daar veel
te halen. **15** Ze overvielen ook
de tentenkampen van de veehou-
ders en namen een groot aantal
schapen en kamelen mee. Daar-
na gingen ze terug naar Jeruza-
lem.

15 Toen kwam de geest van
God op Aza̱rja, de zoon van
O̱ded. **2** Hij ging A̱sa tegemoet
en zei tegen hem: ‘Luister naar
mij, A̱sa en heel Juda en Benja-
min! Jehovah staat aan jullie kant
zolang jullie aan zijn kant staan.[a]
Als jullie hem zoeken, zal hij zor-
gen dat jullie hem vinden,[b] maar
als jullie hem verlaten, zal hij jul-
lie verlaten.[c] **3** Lange tijd* was
Israël zonder de ware God, zon-
der een priester die hen onder-
wees en zonder wet.[d] **4** Maar als
ze in hun ellende bij Jehovah, de
God van Israël, terugkwamen en
hem zochten, dan zorgde hij er-
voor dat ze hem vonden.[e] **5** In
die tijd kon niemand veilig rei-
zen,* want er was veel onrust on-
der de inwoners van alle gebie-
den. **6** Het ene volk versloeg het
andere en de ene stad de ande-
re, omdat God met allerlei moei-
lijkheden verwarring veroorzaak-
te.[f] **7** Maar jullie moeten sterk
zijn en niet ontmoedigd raken,*[g]
want jullie inspanning zal worden
beloond.’
8 Zodra A̱sa die woorden en
de profetie van de profeet O̱ded
hoorde, kreeg hij moed en ver-
wijderde hij de walgelijke afgods-
beelden uit heel het land van
Juda[h] en Benjamin en uit de ste-
den die hij veroverd had in het
bergland van Efraïm. Hij her-
stelde Jehovah’s altaar dat vóór
de voorhal van Jehovah stond.[i]
9 En hij bracht heel Juda en
Benjamin bij elkaar, samen met
de mensen uit Efraïm, Manasse
en Simeon[j] die als vreemdelin-
gen bij hen woonden. Velen wa-
ren namelijk vanuit Israël naar
hem overgelopen toen ze zagen
dat Jehovah, zijn God, met hem
was. **10** Ze werden in de der-
de maand van het 15de jaar van
A̱sa’s regering in Jeruzalem bij
elkaar gebracht. **11** Op die dag
offerden ze aan Jehovah 700 run-
deren en 7000 schapen uit de
buit die ze hadden meegebracht.

14:8 *Vaak door boogschutters gedragen. #Lett.: ‘en de boog traden’. **14:11** *Lett.: ‘steunen’.

15:3 *Lett.: ‘vele dagen’. **15:5** *Lett.: ‘was er geen vrede voor wie uitging of voor wie inging’. **15:7** *Lett.: ‘je handen niet laten verslappen’.

HFST. 14
a 2Kr 11:1, 12; 2Kr 13:3
b 2Kr 16:8
c Joz 15:20, 44; 2Kr 11:5, 8
d Ex 14:10; 1Kr 5:20; 2Kr 32:20
e Re 7:7; 1Sa 14:6
f 2Kr 13:12; 2Kr 32:7, 8
g 1Sa 17:45; Ps 20:5; Sp 18:10
h Joz 7:9; Ps 9:19
i De 28:7
j Ge 20:1

2de kolom

HFST. 15
a Jak 4:8
b Jes 55:6
c 1Kr 28:9; Heb 10:38
d De 33:8, 10; 2Kr 17:8, 9; Mal 2:7
e Ps 106:43, 44; Jes 55:7
f De 28:15, 48
g Joz 1:9; 1Kr 28:20
h 2Kon 23:24
i 2Kr 8:12
j 2Kr 11:16; 2Kr 30:25

12 Bovendien beloofden ze in een verbond dat ze Jehovah, de God van hun voorvaders, met hun hele hart en met hun hele ziel* zouden zoeken.[a] **13** Iedereen die Jehovah, de God van Israël, niet zou zoeken, moest ter dood worden gebracht — klein of groot, man of vrouw.[b] **14** Ze legden met luide stem een eed af voor Jehovah, waarbij werd gejuicht en op de trompetten en hoorns werd geblazen. **15** Heel Juda was blij met de eed, want ze hadden de eed met hun hele hart gedaan. Ze zochten hem vol overgave en hij zorgde ervoor dat ze hem vonden.[c] Jehovah bleef hun aan alle kanten rust geven.[d]

16 Koning A̱sa ontnam zijn grootmoeder Ma̱ächa[e] zelfs de positie van koningin-moeder* omdat ze een obsceen afgodsbeeld voor de aanbidding van de heilige paal had gemaakt.[f] A̱sa hakte haar obscene afgodsbeeld om en verpulverde en verbrandde het in het Ki̱drondal.[g] **17** Maar de offerhoogten werden niet uit Israël[h] verwijderd.[i] Toch had A̱sa zijn hele leven* een onverdeeld# hart.[j] **18** Hij bracht de dingen die hij en zijn vader hadden geheiligd naar het huis van de ware God — zilver, goud en allerlei voorwerpen.[k] **19** Tot het 35ste jaar van A̱sa's regering was er geen oorlog.[l]

16 In het 36ste jaar van de regering van A̱sa rukte koning Baë̱sa[m] van Israël tegen Juda op en versterkte* hij Ra̱ma.[n] Zo kon niemand het gebied van koning A̱sa van Juda in of uit gaan.[o] **2** Toen haalde A̱sa zilver en goud uit de schatkamers van Jehovah's huis[p] en van het huis* van de koning. Hij stuurde het naar koning Ben-Ha̱dad van Syrië,[a] die in Damaskus woonde, met de volgende boodschap: **3** 'Er is een verdrag* tussen mij en u en tussen mijn vader en uw vader. Ik stuur u zilver en goud. Verbreek uw verdrag met koning Baë̱sa van Israël, zodat hij zich terugtrekt.'

4 Ben-Ha̱dad luisterde naar koning A̱sa en liet zijn legerofficieren oprukken tegen de steden van Israël. Ze versloegen I̱jon,[b] Dan[c] en Abel-Maï̱m, met alle opslagplaatsen van de steden van Na̱ftali.[d] **5** Toen Baë̱sa dat hoorde, stopte hij meteen met het versterken* van Ra̱ma en liet hij het werk stilleggen. **6** Koning A̱sa riep vervolgens heel Juda op om de stenen en balken weg te dragen die Baë̱sa in Ra̱ma[e] voor de bouw had gebruikt.[f] Daarmee versterkte hij Ge̱ba[g] en Mi̱zpa.[h]

7 In die tijd kwam de ziener Hana̱ni[i] naar koning A̱sa van Juda en zei tegen hem: 'Omdat je vertrouwd* hebt op de koning van Syrië en niet op Jehovah, je God, is het leger van de koning van Syrië niet in je handen gevallen.[j] **8** De Ethiopiërs en de Libiërs hadden toch ook een heel groot leger, met veel strijdwagens en ruiters? Maar omdat je toen op Jehovah vertrouwde, heeft hij ze aan je overgeleverd.[k] **9** Want de ogen van Jehovah gaan de hele aarde rond[l] om zijn kracht* te tonen voor wie hem met hun hele hart toegewijd zijn.#[m] Je bent heel onverstandig geweest. Van nu af aan zullen er oorlogen tegen je worden gevoerd.'[n]

10 A̱sa ergerde zich aan de ziener en was zo kwaad dat hij hem in de gevangenis* zette. In die tijd begon A̱sa anderen van

15:12 *Zie Woordenlijst. **15:16** *Of 'vrouwe'. **15:17** *Lett.: 'al zijn dagen'. #Of 'volledig toegewijd'. **16:1** *Of 'herbouwde'. **16:2** *Of 'paleis'.

16:3 *Of 'verbond'. **16:5** *Of 'herbouwen'. **16:7** *Lett.: 'gesteund'. **16:9** *Of 'steun'. #Of 'hen van wie het hart onverdeeld is jegens hem'. **16:10** *Lett.: 'het huis van het blok'.

HFST. 15
a De 4:29; 2Kon 23:3; Ne 10:28, 29
b Ex 22:20
c 2Kr 15:2
d Sp 16:7
e 1Kon 15:9, 10
f De 13:6-9
g 1Kon 15:13, 14
h 1Kon 14:22, 23; 2Kon 14:3, 4; 2Kon 23:19, 20
i 1Kon 22:43
j 1Kon 8:61
k 1Kon 7:51; 1Kon 15:15; 1Kr 26:26
l 2Kr 14:1

HFST. 16
m 1Kon 15:25, 27
n Joz 18:21, 25
o 1Kon 15:17-19
p 1Kon 7:51

2de kolom
a 1Kon 20:1; 2Kon 12:18; 2Kon 16:8
b 2Kon 15:29
c Re 18:29
d 1Kon 15:20-22
e Joz 18:21, 25
f 1Kon 15:17
g Joz 18:21, 24; 1Kr 6:60, 64
h Joz 18:21, 26; Re 20:1
i 1Kon 16:1; 2Kr 19:2; 2Kr 20:34
j Jer 17:5
k 2Kr 14:9, 11; Ps 37:39, 40
l Za 4:10
m 1Pe 3:12
n 1Kon 15:32

het volk te mishandelen. **11** De
geschiedenis van Asa is van be-
gin tot eind opgeschreven in het
Boek van de koningen van Juda
en van Israël.[a]

12 In het 39ste jaar van zijn
regering kreeg Asa een aandoe-
ning aan zijn voeten waardoor hij
heel ziek werd. Maar zelfs toen
hij zo ziek was, vroeg hij geen
hulp aan Jehovah maar aan de
genezers. **13** In het 41ste jaar
van zijn regering ging Asa rusten
bij zijn voorvaders.[b] **14** Ze be-
groeven hem in het schitterende
graf dat hij in de Stad van David[c]
voor zichzelf had uitgegraven. Ze
legden hem op een lijkbaar die
gevuld was met balsemolie en
een speciale zalf van verschillen-
de ingrediënten.[d] Verder maak-
ten ze een enorm groot begrafe-
nisvuur* voor hem.

17 Zijn zoon Josafat[e] volgde
hem als koning op en hij
versterkte zijn positie over Israël.
2 Hij legerde troepen in alle ves-
tingsteden van Juda en plaatste
garnizoenen in het land Juda en
in de steden van Efraïm die zijn
vader Asa had ingenomen.[f] **3** Je-
hovah was steeds met Josafat om-
dat hij dezelfde weg volgde als zijn
voorvader David[g] en de Baäls niet
zocht. **4** Want hij zocht de God
van zijn vader,[h] hield zich aan*
zijn geboden en deed niet zoals
Israël deed.[i] **5** Jehovah gaf hem
het koningschap stevig in han-
den.[j] Heel Juda bleef Josafat ge-
schenken geven, en hij had gro-
te roem en rijkdom.[k] **6** Hij volgde
moedig* de wegen van Jehovah,
en hij verwijderde zelfs de offer-
hoogten[l] en de heilige palen[m] uit
Juda.

7 In het derde jaar van zijn re-
gering ontbood hij zijn bestuur-
ders Ben-Haïl, Obadja, Zacharia,
Nethaneël en Michaja. Hij stuur-
de ze naar de steden van Juda
om er te onderwijzen. **8** De Le-
vieten Semaja, Nethanja, Zebad-
ja, Asaël, Semiramoth, Jonathan,
Adonia, Tobia en Tob-Adonia gin-
gen met hen mee, en ook de pries-
ters Elisama en Joram.[a] **9** Met
het boek van Jehovah's wet gin-
gen ze onderwijzen[b] in Juda. Ze
gingen alle steden van Juda langs
om het volk te onderwijzen.

10 Alle koninkrijken van de
landen rondom Juda werden
bang voor Jehovah, en ze voer-
den geen oorlog tegen Josafat.
11 De Filistijnen brachten Josa-
fat geschenken en geld als schat-
ting.* De Arabieren brachten
hem 7700 rammen en 7700 bok-
ken.

12 Josafat werd steeds mach-
tiger,[c] en hij bouwde vestingen[d] en
voorraadsteden[e] in Juda. **13** Hij
ondernam grote projecten in de
steden van Juda, en in Jeruzalem
had hij soldaten, dappere strij-
ders. **14** Ze waren ingedeeld vol-
gens hun vaderlijk huis. Hier vol-
gen de bevelhebbers over duizend
uit Juda. De eerste was de bevel-
hebber Adna, met 300.000 dappe-
re strijders.[f] **15** Onder zijn bevel
stond de bevelhebber Johanan,
met 280.000 man. **16** Ook Ama-
sia, de zoon van Zichri, stond
onder zijn bevel, met 200.000 dap-
pere strijders. Hij had zich vrijwil-
lig voor Jehovah's dienst aange-
boden. **17** Uit Benjamin[g] was er
Eljada, een dappere strijder, met
200.000 man, gewapend met bo-
gen en schilden.[h] **18** Onder zijn
bevel stond Jozabad, met 180.000
man, toegerust voor het leger.
19 Die mannen stonden in dienst
van de koning. Daarbij kwamen
nog degenen die de koning in de
vestingsteden in heel Juda had ge-
legerd.[i]

16:14 *Kennelijk geen crematie van Asa, maar het verbranden van kruiden of specerijen. **17:4** *Lett.: 'wandelde in'. **17:6** *Lett.: 'zijn hart werd moedig in'.

17:11 *Zie Woordenlijst.

HFST. 16
a 1Kon 15:23
b 1Kon 15:24
c 2Sa 5:7
d Mr 16:1; Lu 23:55, 56; Jo 19:40

HFST. 17
e 1Kon 15:24; 1Kon 22:41
f 2Kr 15:8
g 2Sa 8:15
h De 4:29; 2Kr 26:1, 5
i 1Kon 12:28-30; 1Kon 13:33
j 1Kon 9:4, 5; Ps 132:12
k 2Kr 18:1
l 1Kon 22:42, 43
m De 7:5

2de kolom
a De 33:8, 10; Mal 2:7
b De 31:11; Joz 1:7, 8; Ne 8:7
c 2Kr 18:1
d 2Kr 14:2, 6
e 1Kon 9:19; 2Kr 8:3, 4
f 2Kr 13:3; 2Kr 26:11-13
g Ge 49:27
h 2Kr 14:8
i 2Kr 11:5, 23

18 Hoewel Josafat grote roem
en rijkdom had,[a] verbond
hij zich met Achab door een hu-
welijk.[b] **2** Een paar jaar later
bezocht hij Achab in Samaria.[c]
Achab offerde een groot aantal
schapen en runderen voor hem
en voor de mensen die bij hem
waren. Hij drong er bij hem op
aan* om samen met hem Ramoth-
Gilead aan te vallen.[d] **3** Koning
Achab van Israël zei tegen ko-
ning Josafat van Juda: ‘Wil je
met me meegaan naar Ramoth-
Gilead?’ Die antwoordde: ‘Jij en
ik zijn één. Mijn volk is jouw
volk. We zullen je steunen in de
strijd.’

4 Maar Josafat zei tegen de
koning van Israël: ‘Vraag alsje-
blieft eerst naar het woord van
Jehovah.’[e] **5** De koning van Is-
raël verzamelde dus de profeten,
400 man, en zei tegen hen: ‘Zul-
len we Ramoth-Gilead aanvallen,
of moet ik ervan afzien?’ Ze zei-
den: ‘Ga, en de ware God zal het
in handen van de koning geven.’

6 Josafat zei toen: ‘Is hier niet
een profeet van Jehovah?[f] Laten
we ook via hem navraag doen.’[g]
7 De koning van Israël zei tegen
Josafat: ‘Er is nog één man[h] die
ons kan helpen Jehovah te raad-
plegen. Maar ik haat hem, want
hij profeteert nooit goede din-
gen over mij, maar altijd slechte.[i]
Het is Michaja, de zoon van Jim-
la.’ Maar Josafat zei: ‘De koning
hoort zoiets niet te zeggen.’

8 De koning van Israël riep
toen een hofbeambte en zei: ‘Haal
snel Michaja, de zoon van Jimla.’[j]
9 De koning van Israël en Josa-
fat, de koning van Juda, zaten al-
lebei in hun koninklijke gewaad
op hun troon, op de dorsvloer bij
de ingang van de poort van Sa-
maria. Vóór hen stonden alle
profeten te profeteren. **10** Toen
maakte Zedekia, de zoon van
Kenaäna, ijzeren hoorns voor
zichzelf en zei: ‘Dit zegt Jeho-
vah: “Hiermee zul je de Syriërs
doorboren* tot je ze hebt uit-
geroeid.”’ **11** Alle andere pro-
feten profeteerden hetzelfde en
zeiden: ‘Ga naar Ramoth-Gilead
en je zult succes hebben.[a] Jeho-
vah zal het in handen van de ko-
ning geven.’

12 De boodschapper die Mi-
chaja ging halen, zei tegen hem:
‘Luister, de profeten hebben alle-
maal een positief advies voor de
koning. Laat uw uitspraak alstu-
blieft als die van hen zijn[b] en geef
een positief advies.’[c] **13** Maar
Michaja zei: ‘Zo zeker als Jehovah
leeft, ik zeg alleen wat mijn God
me opdraagt.’[d] **14** Toen kwam
hij bij de koning, en de koning
vroeg hem: ‘Michaja, zullen we
Ramoth-Gilead aanvallen, of moet
ik ervan afzien?’ Meteen ant-
woordde hij: ‘Ga, en je zult suc-
ces hebben. Ze zullen in je han-
den gegeven worden.’ **15** Toen
zei de koning tegen hem: ‘Hoe
vaak moet ik je laten zweren dat
je in de naam van Jehovah al-
leen de waarheid tegen me zegt?’
16 Daarop zei hij: ‘Ik zie alle Is-
raëlieten verspreid over de ber-
gen, als schapen die geen herder
hebben.[e] Jehovah zei: “Ze hebben
geen meester. Laat elk van hen in
vrede naar zijn huis teruggaan.”’

17 Toen zei de koning van Is-
raël tegen Josafat: ‘Heb ik je niet
gezegd: “Hij zal over mij geen
goede dingen profeteren maar al-
leen slechte”?’[f]

18 Michaja zei verder: ‘Hoor
daarom het woord van Jehovah:
Ik zag Jehovah op zijn troon zit-
ten[g] en het hele hemelse leger[h]
stond rechts en links van hem.[i]
19 Jehovah vroeg toen: “Wie zal
koning Achab van Israël mislei-
den, zodat hij uitrukt en bij Ra-
moth-Gilead sneuvelt?” En de een

HFST. 18
a 2Kr 17:5
b 1Kon 16:28, 33; 1Kon 21:25
c 1Kon 22:2-4; 2Kr 19:2
d De 4:41-43; 1Kr 6:77, 80
e 2Sa 2:1; 1Kon 22:5, 6
f 2Kon 3:11
g 1Kon 22:7, 8
h 1Kon 18:4; 1Kon 19:9, 10
i Jer 38:4
j 1Kon 22:9-12

2de kolom
a Mi 3:5
b Jes 30:9, 10
c 1Kon 22:13-17
d Jer 23:28; Han 20:27
e Le 26:14, 17; Nu 27:16, 17
f 1Kon 22:18
g Jes 6:1; Ez 1:26; Opb 20:11
h Job 1:6; Da 7:9, 10
i 1Kon 22:19-23

18:2 * Of ‘haalde hem over’.

18:10 * Of ‘stoten’.

zei dit en de ander dat. **20** Toen
kwam er een geest*[a] naar voren,
die voor Jehovah ging staan en
zei: “Ik zal hem misleiden.” Jeho-
vah vroeg hem: “Hoe ga je dat
doen?” **21** Hij antwoordde: “Ik
zal eropuit gaan en een bedrieg-
lijke geest worden in de mond van
al zijn profeten.” Daarop zei hij:
“Jij zult hem misleiden, en het zal
je zeker lukken. Vertrek en doe
het zo.” **22** Jehovah heeft dus
een bedrieglijke geest in de mond
gelegd van deze profeten van jou.[b]
Maar Jehovah heeft ellende voor
je aangekondigd.’

23 Zedekia,[c] de zoon van Ke-
naäna, kwam toen op Michaja af,[d]
sloeg hem op de wang[e] en zei: ‘Wil
je soms beweren dat de geest van
Jehovah van mij is weggegaan*
en nu met jou spreekt?’[f] **24** Mi-
chaja antwoordde: ‘Dat zul je wel
merken op de dag dat je de bin-
nenste ruimte in gaat om je te ver-
bergen.’ **25** Toen zei de koning
van Israël: ‘Neem Michaja en le-
ver hem uit aan Amon, het hoofd
van de stad, en aan Joas, de
zoon van de koning. **26** Zeg te-
gen hen: “Dit zegt de koning: ‘Zet
deze man in de gevangenis[g] en
geef hem een verlaagd rantsoen
van brood en water tot ik in vre-
de terugkom.’”’ **27** Maar Micha-
ja zei: ‘Als je echt in vrede terug-
komt, dan heeft Jehovah niet met
mij gesproken.’[h] Hij voegde eraan
toe: ‘Luister, alle volken.’

28 De koning van Israël en Jo-
safat, de koning van Juda, ruk-
ten vervolgens op naar Ramoth-
Gilead.[i] **29** De koning van Israël
zei tegen Josafat: ‘Ik zal vermomd
de strijd ingaan, maar jij moet je
koninklijke gewaad aandoen.’ De
koning van Israël vermomde zich
dus en ze trokken ten strijde.
30 De koning van Syrië had de
bevelhebbers van zijn strijdwa-
gens geboden: ‘Vecht alleen te-
gen de koning van Israël en tegen
niemand anders, klein of groot.’
31 Zodra de bevelhebbers van de
wagens Josafat zagen, zeiden ze
bij zichzelf: ‘Dat is de koning van
Israël.’ Dus gingen ze op hem af
om tegen hem te vechten. Josa-
fat begon om hulp te roepen[a] en
Jehovah hielp hem. God leidde ze
direct van hem weg. **32** Toen de
bevelhebbers van de wagens za-
gen dat het niet de koning van Is-
raël was, gaven ze meteen de ach-
tervolging op.

33 Intussen richtte een man
op goed geluk* zijn boog en hij
trof de koning van Israël tus-
sen twee delen van zijn wapen-
rusting. De koning zei daarom te-
gen zijn wagenmenner: ‘Keer om
en haal me uit de strijd,# want ik
ben zwaargewond.’[b] **34** De strijd
ging die hele dag door, en de ko-
ning van Israël moest tot de
avond voor het oog van de Sy-
riërs in de wagen overeind wor-
den gehouden. Bij zonsondergang
stierf hij.[c]

19 Toen ging koning Josa-
fat van Juda veilig* terug[d]
naar zijn eigen huis# in Jeruza-
lem. **2** Jehu,[e] de zoon van Hana-
ni,[f] de visionair, ging koning Jo-
safat tegemoet en zei tegen hem:
‘Hoor je slechte mensen te hel-
pen?[g] Moet je degenen die Je-
hovah haten liefhebben?[h] Om die
reden is Jehovah woedend op je.
3 Toch zijn er goede dingen in je
gevonden,[i] want je hebt de heili-
ge palen uit het land verwijderd
en je hebt je hart erop gericht* de
ware God te zoeken.’[j]

4 Josafat bleef in Jeruzalem
wonen, en hij maakte nog een
keer een rondreis, van Berseba
tot het bergland van Efraïm,[k] om

HFST. 18
a Ps 104:4
b Jes 19:14; Ez 14:9
c 2Kr 18:10
d 2Kr 18:7
e Jer 20:2; Mr 14:65
f 1Kon 22:24-28
g 2Kr 16:10; Han 5:18
h Nu 16:29
i Joz 20:8; 1Kon 22:29-33; 2Kr 18:2

2de kolom
a Ex 14:10; 2Kr 13:14
b 1Kon 22:34, 35
c 2Kr 18:22

HFST. 19
d 2Kr 18:31, 32
e 1Kon 16:1
f 2Kr 16:7
g 1Kon 21:25
h Ps 139:21
i 1Kon 14:1, 13
j 2Kr 17:3-6
k Joz 17:14, 15

18:20 *Of ‘engel’. **18:23** *Lett.: ‘waar is de geest van Jehovah van mij weggegaan’.

18:33 *Of ‘in zijn onschuld’. #Lett.: ‘het kamp’. **19:1** *Of ‘in vrede’. #Of ‘paleis’. **19:3** *Of ‘je hart voorbereid om’.

het volk terug te brengen bij Je-
hovah, de God van hun voorva-
ders.[a] **5** Verder stelde hij rech-
ters aan in het hele land, in
alle vestingsteden van Juda, stad
voor stad.[b] **6** Hij zei tegen de
rechters: ‘Let op wat je doet,
want je spreekt geen recht voor
mensen maar voor Jehovah, en
hij is met je als je rechtspreekt.[c]
7 Heb dus ontzag voor Jeho-
vah.[d] Ga zorgvuldig te werk, want
bij Jehovah, onze God, is geen
onrecht,[e] geen partijdigheid[f] en
geen omkoping.’[g]

8 Ook in Jeruzalem stelde Jo-
safat een aantal Levieten en
priesters en een aantal hoofden
van de vaderlijke huizen van Is-
raël aan om in de naam van Je-
hovah recht te spreken en rechts-
zaken te behandelen voor de
inwoners van Jeruzalem.[h] **9** Hij
gaf ze de opdracht: ‘Jullie moe-
ten het volgende doen met ont-
zag voor Jehovah, trouw en eer-
lijk en met een onverdeeld* hart.
10 Als jullie broeders uit andere
steden een zaak voorleggen over
het vergieten van bloed[i] of met
een vraag komen over wetten,
geboden, voorschriften of bepa-
lingen, dan moeten jullie ze waar-
schuwen zodat ze niet schuldig
worden in Jehovah’s ogen. An-
ders zal hij woedend worden op
jullie en je broeders. Dat moe-
ten jullie doen, zodat jullie niet
schuldig worden. **11** De over-
priester Amarja is over jullie aan-
gesteld voor elke zaak die te ma-
ken heeft met de aanbidding van
Jehovah.[j] Zebadja, de zoon van
Ismaël, is de leider van het huis
van Juda voor elke zaak die de
koning betreft. De Levieten zul-
len ambtenaren voor jullie zijn.
Ga moedig aan het werk. Laat Je-
hovah met degenen zijn die doen
wat goed is.’*[k]

20 Daarna trokken de Moabie-
ten[a] en de Ammonieten[b] sa-
men met sommigen van de Ammo-
nim* eropuit om oorlog te voeren
tegen Josafat. **2** Er werd aan
Josafat bericht: ‘Er komt een gro-
te menigte op u af vanuit het ge-
bied van de zee,* vanuit Edom.[c]
Ze zijn in Hazezon-Tamar, dat is
En-Gedi.’[d] **3** Daarop werd Josa-
fat bang en hij besloot* Jehovah
te zoeken.[e] Hij kondigde voor heel
Juda een vasten af. **4** Het volk
van Juda kwam bij elkaar om Je-
hovah om leiding te vragen.[f] Ze
kwamen uit alle steden van Juda
om Jehovah te raadplegen.

5 Toen stond Josafat op in
de gemeente van Juda en Jeru-
zalem, bij het huis van Jehovah
voor het nieuwe voorhof, **6** en
hij zei:

‘O Jehovah, God van onze
voorvaders, u bent God in de he-
mel.[g] U hebt de macht over de
koninkrijken van alle volken.[h] In
uw hand zijn kracht en macht, en
niemand kan tegen u standhou-
den.[i] **7** O onze God, hebt u niet
de inwoners van dit land voor
uw volk Israël verdreven en het
land vervolgens als een blijvend
bezit aan het nageslacht* van uw
vriend Abraham gegeven?[j] **8** Ze
gingen daar wonen, en ze bouw-
den er voor u een heiligdom voor
uw naam.[k] Ze zeiden: **9** “Als ons
iets ergs overkomt, bijvoorbeeld
door het zwaard, een ongunstig
oordeel, een epidemie of hongers-
nood, zullen we voor dit huis en
voor u gaan staan (want uw naam
is in dit huis)[l] en u in al onze
ellende om hulp smeken. Luis-
ter dan alstublieft en red ons.”[m]
10 Nu zijn de mannen van Am-
mon, Moab en het bergland Seïr[n]
hier. Die gebieden mocht Israël
van u niet binnenvallen toen ze

HFST. 19
- *a* 2Kr 15:8
- *b* De 16:18
- *c* De 1:16, 17; Ps 82:1
- *d* Ex 18:21
- *e* Ge 18:25; De 32:4
- *f* Han 10:34; Ro 2:11; 1Pe 1:17
- *g* De 10:17; De 16:19
- *h* De 17:9; De 21:5; De 25:1
- *i* De 17:8
- *j* Mal 2:7
- *k* 2Kr 15:2

2de kolom

HFST. 20
- *a* Re 3:14; 2Sa 8:2; Ps 83:2, 6
- *b* Ge 19:36-38
- *c* Joz 15:1
- *d* Joz 15:20, 62
- *e* 2Kr 19:1, 3
- *f* De 4:29-31
- *g* 1Kon 8:23; Mt 6:9
- *h* 1Kr 29:11; Da 4:17
- *i* 1Kr 29:12; Jes 40:15, 17; Da 4:35
- *j* Ge 12:7; Ne 9:7, 8; Jes 41:8; Jak 2:23
- *k* 2Kr 2:4
- *l* 2Kr 6:20
- *m* 1Kon 8:33, 34; 2Kr 6:28-30
- *n* Ge 36:8

19:9 *Of ‘volledig toegewijd’. **19:11** *Of ‘laat Jehovah zijn met wat goed is’.

20:1 *Of mogelijk ‘de Meünieten’. **20:2** *Kennelijk de Dode Zee. **20:3** *Lett.: ‘richtte zijn gezicht erop’. **20:7** *Lett.: ‘zaad’.

uit Egypte kwamen. Ze bleven bij hen uit de buurt en vernietigden hen niet.[a] **11** Als dank daarvoor komen ze ons nu verdrijven uit uw land dat u ons als erfdeel hebt gegeven.[b] **12** O onze God, straf hen alstublieft.[c] Want we zijn machteloos tegenover deze grote menigte die op ons af komt. We weten niet wat we moeten doen.[d] Daarom zijn onze ogen op u gericht.’[e]

13 Al die tijd stond heel Juda voor Jehovah, met hun vrouwen en kinderen,* zelfs de kleine kinderen.

14 Toen kwam midden in de gemeente de geest van Jehovah op de Leviet Jahaziël, de zoon van Zacharia, zoon van Benaja, zoon van Jeïël, zoon van Mattanja, uit de zonen van Asaf. **15** Hij zei: ‘Luister, inwoners van Juda en Jeruzalem en koning Josafat! Dit zegt Jehovah: “Wees niet bang en laat je niet afschrikken door die grote menigte, want dit is niet jullie strijd, maar die van God.[f] **16** Ga ze morgen tegemoet. Ze zullen via de pas van Ziz komen, en jullie zullen hen aantreffen aan het eind van het dal* vóór de woestijn van Jeruël. **17** Jullie hoeven in deze oorlog niet te vechten. Neem je positie in,[g] blijf staan en zie hoe Jehovah jullie redt.*[h] O Juda en Jeruzalem, wees niet bang en laat je niet afschrikken.[i] Ga ze morgen tegemoet, en Jehovah zal met jullie zijn.”’[j]

18 Meteen boog Josafat diep, en alle inwoners van Juda en Jeruzalem vielen voor Jehovah neer om Jehovah te aanbidden. **19** Toen gingen de Levieten die afstamden van de Kehathieten[k] en de Korachieten staan om Jehovah, de God van Israël, met luide stem te loven.[l]

20 Ze stonden de volgende ochtend vroeg op en vertrokken naar de woestijn van Tekoa.[a] Bij hun vertrek ging Josafat voor ze staan en zei: ‘Luister, Juda en inwoners van Jeruzalem! Vertrouw op Jehovah, je God, zodat je kunt standhouden.* Vertrouw op zijn profeten[b] en je zult succes hebben.’

21 In overleg met het volk stelde hij mannen aan om lofzangen voor Jehovah te zingen.[c] Ze moesten in heilige kleding voor de gewapende mannen uit gaan en zingen: ‘Dank Jehovah, want eeuwig duurt zijn loyale liefde.’[d]

22 Toen ze vol vreugde lofzangen begonnen te zingen, legde Jehovah een hinderlaag tegen de mannen van Ammon, Moab en het bergland Seïr die Juda binnenvielen, en ze gingen elkaar te lijf.[e] **23** De Ammonieten en de Moabieten vielen de bewoners van het bergland Seïr[f] aan om hen te doden en uit te roeien. Zodra ze met de bewoners van Seïr hadden afgerekend, moordden ze elkaar uit.[g]

24 Toen Juda bij de wachttoren van de woestijn[h] kwam en keek waar de menigte was, zagen ze dat de grond bezaaid lag met lijken.[i] Er waren geen overlevenden. **25** Josafat en zijn volk gingen ernaartoe om de lijken te plunderen, en ze vonden enorm veel voorwerpen, kleding en kostbaarheden. Ze verzamelden meer voor zichzelf dan ze konden dragen.[j] Het kostte drie dagen om de buit mee te nemen, zo veel was het. **26** Op de vierde dag kwamen ze bij elkaar in het Dal* van Beraka en daar loofden# ze Jehovah. Daarom noemden ze die plaats het Dal van Beraka△[k] — en zo wordt het tot op de dag van vandaag genoemd.

20:13 *Lett.: ‘zonen’. 20:16 *Of ‘de wadi’. 20:17 *Of ‘zie de redding van Jehovah ten behoeve van jullie’.

20:20 *Of ‘volharden’. 20:26 *Of ‘de Laagvlakte’. #Lett.: ‘zegenden’. △Bet.: ‘zegen’.

HFST. 20

a Nu 20:17, 18; De 2:5, 9, 19
b Re 11:23, 24; Ps 83:2, 4
c Re 11:27, 28; Ps 7:6
d 2Kon 6:15, 16
e 2Kr 14:11; Ps 25:15; Ps 62:1
f De 1:29, 30; Joz 11:4, 6; 2Kr 32:7, 8
g Jes 30:15
h Ex 14:13, 14; Ex 15:2; 1Sa 2:1; 1Kr 16:23; Klg 3:26
i De 31:8; Joz 10:25
j Nu 14:9; 2Kr 15:2
k 1Kr 23:12
l 1Kr 15:16

2de kolom

a 2Kr 11:5, 6
b Ex 14:31; Ex 19:9
c 1Kr 15:16
d Ex 34:6
e Re 7:22; 1Sa 14:20
f De 2:5
g Ex 14:25; Ez 38:21
h 2Kr 20:16
i Ex 14:30; Ps 110:5, 6; Jes 37:36
j Ex 12:35; 2Kon 7:15, 16
k Ex 17:14, 15; 1Sa 7:12

27 Daarna gingen alle man-
nen van Juda en Jeruzalem met
Josafat aan het hoofd naar Je-
ruzalem terug, vol blijdschap om-
dat Jehovah ze de overwinning
op hun vijanden had gegeven.[a]
28 Ze kwamen Jeruzalem bin-
nen met snaarinstrumenten, har-
pen[b] en trompetten,[c] en ze gin-
gen naar het huis van Jehovah.[d]
29 Alle koninkrijken van de lan-
den werden bang voor God toen
ze hoorden dat Jehovah tegen de
vijanden van Israël had gestre-
den.[e] **30** Daardoor had het ko-
ninkrijk van Josafat rust, en zijn
God bleef hem aan alle kanten
rust geven.[f]

31 Josafat bleef over Juda re-
geren. Hij was 35 jaar toen hij ko-
ning werd, en hij regeerde 25 jaar
in Jeruzalem. Zijn moeder was
Azuba, de dochter van Silhi.[g]
32 Hij bleef dezelfde weg volgen
als zijn vader Asa.[h] Hij week er
niet van af en deed wat goed was
in Jehovah's ogen.[i] **33** Maar de
offerhoogten werden niet verwij-
derd.[j] Het volk had hun hart nog
niet gericht* op de God van hun
voorvaders.[k]

34 De rest van de geschiedenis
van Josafat staat van begin tot
eind in de geschriften van Jehu,[l]
de zoon van Hanani,[m] die wer-
den opgenomen in het Boek van
de koningen van Israël. **35** La-
ter sloot koning Josafat van Juda
een bondgenootschap met koning
Ahazia van Israël, die slechte din-
gen deed.[n] **36** Samen gingen ze
schepen bouwen om naar Tarsis[o]
te varen, en ze bouwden de sche-
pen in Ezeon-Geber.[p] **37** Maar
Eliëzer, de zoon van Dodava uit
Maresa, profeteerde tegen Josa-
fat: 'Omdat je een bondgenoot-
schap met Ahazia hebt gesloten,
zal Jehovah je onderneming laten
mislukken.'[q] De schepen leden in-
derdaad schipbreuk,[r] en ze kon-
den niet naar Tarsis varen.

20:33 *Of 'voorbereid'.

21 Toen ging Josafat rusten
bij zijn voorvaders en hij
werd begraven bij zijn voorva-
ders in de Stad van David. Zijn
zoon Joram volgde hem als ko-
ning op.[a] **2** Jorams broers, Jo-
safats zonen, waren Azarja, Je-
hiël, Zacharia, Azarja, Michaël
en Sefatja. Zij waren allemaal zo-
nen van koning Josafat van Is-
raël. **3** Hun vader had ze veel
zilveren en gouden geschenken
en waardevolle dingen gegeven,
en ook vestingsteden in Juda.[b]
Maar het koninkrijk gaf hij aan
Joram,[c] want hij was de eerstge-
boren zoon.

4 Toen Joram de macht over
het koninkrijk van zijn vader had
overgenomen, versterkte hij zijn
positie door al zijn broers met
het zwaard te doden,[d] en ook en-
kele leiders van Israël. **5** Joram
was 32 jaar toen hij koning werd,
en hij regeerde acht jaar in Je-
ruzalem.[e] **6** Hij volgde dezelfde
weg als de koningen van Israël,[f]
net zoals het huis van Achab had
gedaan. Dat kwam doordat hij
was getrouwd met Achabs doch-
ter.[g] Hij bleef doen wat slecht
was in Jehovah's ogen. **7** Maar
Jehovah wilde het huis van Da-
vid niet vernietigen, ter wille van
het verbond dat hij met David
had gesloten,[h] want hij had be-
loofd dat hij de lamp van David
en zijn zonen voor altijd zou la-
ten branden.[i]

8 In zijn tijd kwam Edom te-
gen Juda in opstand[j] en stel-
de een eigen koning aan.[k] **9** Jo-
ram en zijn bevelhebbers trokken
er met al zijn strijdwagens heen.
Hij stond 's nachts op en ver-
sloeg de Edomieten die hem en
de bevelhebbers van zijn strijdwa-
gens hadden omsingeld. **10** Toch
heeft Edom zijn opstand tegen
Juda volgehouden tot op de dag
van vandaag. In die tijd kwam ook
Libna[l] tegen Joram in opstand
omdat hij Jehovah, de God van
zijn voorvaders, had verlaten.[m]

HFST. 20

a 1Sa 2:1; Ps 20:5; Ps 30:1
b 2Sa 6:5; 1Kr 16:5
c Nu 10:8; 1Kr 13:8; 2Kr 29:26
d Ps 116:19
e Ex 15:13, 14; Joz 9:3, 9; 2Kr 17:10
f Joz 23:1; 2Sa 7:1; 2Kr 15:15
g 1Kon 22:41, 42
h 1Kon 15:11
i 2Kr 17:3, 4; 2Kr 19:2, 3
j 1Kon 15:14; 1Kon 22:43; 2Kr 17:1, 6
k 1Kon 18:21
l 1Kon 16:1; 2Kr 19:2
m 2Kr 16:7
n 2Kon 1:2, 16
o 1Kon 10:22, 23
p Nu 33:1, 35; De 2:8; 1Kon 9:26
q 2Kr 19:2; Ps 127:1
r 1Kon 22:48

2de kolom

HFST. 21

a 1Kon 22:50
b 2Kr 11:5, 23
c 2Kon 8:16
d Re 9:5, 6
e 2Kon 8:17-19
f 1Kon 14:7, 9; Ho 4:1
g 2Kr 22:2; Ne 13:26
h 2Sa 23:5; Ps 89:20, 28; Jer 33:20, 21
i 2Sa 7:12, 16; 1Kon 11:36; Ps 132:11
j Ge 27:40
k 1Kon 22:47; 2Kon 8:20-22
l Joz 21:13; 2Kon 19:8
m 2Kr 15:2; Jer 2:13

11 Hij liet ook offerhoogten[a] ma-
ken op de bergen van Juda om
de inwoners van Jeruzalem tot on-
trouw* aan te zetten, en hij liet
Juda afdwalen.
12 Uiteindelijk kreeg hij een
schriftelijke boodschap van de
profeet Elia,[b] die luidde: ‘Dit zegt
Jehovah, de God van je voorva-
der David: “Je hebt niet dezelf-
de weg gevolgd als je vader Jo-
safat[c] of koning Asa[d] van Juda.
13 Maar je volgt dezelfde weg als
de koningen van Israël.[e] Je zet
Juda en de inwoners van Jeru-
zalem aan tot ontrouw,*[f] net zo-
als het huis van Achab dat deed.[g]
Je hebt zelfs je eigen broers ge-
dood,[h] de zonen van je vader, die
beter waren dan jij. **14** Daarom
zal Jehovah je volk, je zonen,
je vrouwen en al je bezittingen
zwaar treffen. **15** Je zult vele
ziekten krijgen, en je zult dag in
dag uit te lijden hebben van een
ziekte aan je ingewanden, totdat
je ingewanden als gevolg van die
ziekte naar buiten komen.”’
16 Toen zette Jehovah de Fi-
listijnen*[i] en de Arabieren[j] die in
de buurt van de Ethiopiërs woon-
den tegen Joram op.[k] **17** Ze vie-
len Juda aan, trokken het land
binnen en namen alle bezittin-
gen uit het huis* van de ko-
ning mee,[l] en ook zijn zonen
en zijn vrouwen. De enige zoon
die achterbleef was Joahaz,#[m] de
jongste zoon. **18** Daarna trof Je-
hovah Joram met een ongenees-
lijke ziekte aan zijn ingewanden.[n]
19 Na verloop van tijd, toen er
twee jaar voorbij was, kwamen
zijn ingewanden als gevolg van
zijn ziekte naar buiten. Hij had
vreselijke pijn toen hij stierf. Zijn
volk stak voor hem geen vuur
aan, zoals ze voor zijn voorva-
ders hadden gedaan.[a] **20** Hij was
32 jaar toen hij koning werd, en
hij regeerde acht jaar in Jeru-
zalem. Niemand had verdriet om
zijn dood. Ze begroeven hem in
de Stad van David,[b] maar niet in
de graven van de koningen.[c]

22 Toen maakten de inwoners
van Jeruzalem zijn jong-
ste zoon, Ahazia, koning in zijn
plaats. Ahazia’s oudere broers
waren namelijk allemaal gedood
door de roversbende die met de
Arabieren in het kamp was ge-
komen.[d] Ahazia, de zoon van Jo-
ram, begon dus als koning van
Juda te regeren.[e] **2** Ahazia was
22 jaar toen hij koning werd, en
hij regeerde een jaar in Jeruza-
lem. Zijn moeder was Athalia,[f] de
kleindochter* van Omri.[g]
3 Ook hij volgde dezelfde weg
als het huis van Achab,[h] want hij
liet zich door de raad van zijn
moeder tot slechte dingen aanzet-
ten. **4** Hij bleef doen wat slecht
was in Jehovah’s ogen, net als
de leden van het huis van Achab,
want die werden na de dood van
zijn vader zijn raadgevers. Dat is
zijn ondergang geworden. **5** Op
hun advies ging hij samen met Jo-
ram, de zoon van koning Achab
van Israël, naar Ramoth-Gilead[i]
om oorlog te voeren tegen koning
Hazaël[j] van Syrië. Daar werd Jo-
ram door de boogschutters ver-
wond. **6** Joram ging terug naar
Jizreël[k] om te herstellen van de
verwondingen die hij bij Rama
had opgelopen in de strijd tegen
koning Hazaël van Syrië.[l]
Koning Ahazia* van Juda, de
zoon van Joram,[m] ging naar Jiz-
reël om de gewonde# Joram,[n] de
zoon van Achab, te bezoeken.[o]
7 God zorgde ervoor dat dit be-
zoek aan Joram tot Ahazia’s on-
dergang leidde. Toen hij bij Jo-

21:11, 13 *Of ‘geestelijke prostitutie’. **21:16** *Lett.: ‘de geest van de Filistijnen’. **21:17** *Of ‘paleis’. #Ook Ahazia genoemd.

22:2 *Lett.: ‘dochter’. **22:6** *In sommige Hebreeuwse manuscripten Azarja. #Of ‘zieke’.

HFST. 21
a De 12:2
b 2Kon 2:1, 11
c 2Kr 17:3
d 1Kon 15:11; 2Kr 14:2, 5
e 1Kon 16:25, 33
f Ex 34:15; Jer 3:8
g 2Kon 9:22
h 2Kr 21:4
i Joz 13:1, 2; 2Sa 8:1
j 2Kr 17:11
k 1Kon 11:14; 2Kr 33:11; Jes 10:5
l 1Kon 14:25, 26
m 2Kr 22:1
n Han 12:21-23

2de kolom
a 2Kr 16:13, 14; Jer 34:4, 5
b 1Kon 2:10
c 2Kr 24:24, 25; 2Kr 28:27

HFST. 22
d 2Kr 21:16, 17
e 2Kon 8:24-26
f 2Kon 11:1; 2Kon 11:13, 16; 2Kr 24:7
g 1Kon 16:28
h 1Kon 16:33; 2Kon 8:27, 28; Mi 6:16
i 1Kon 22:3; 2Kr 18:14
j 2Kon 8:15; 2Kon 10:32
k Joz 19:18, 23
l 2Kon 9:15
m 2Kon 8:16
n 2Kon 3:1
o 2Kon 9:16

ram was, reden ze samen naar
Jehu,[a] de kleinzoon* van Nimsi, die door Jehovah was gezalfd
om het huis van Achab uit te
roeien.#[b] **8** Toen Jehu het vonnis tegen het huis van Achab uitvoerde, trof hij de leiders van
Juda en de zonen van Ahazia's
broers, dienaren van Ahazia, en
hij doodde ze.[c] **9** Daarna ging
hij op zoek naar Ahazia. Die
werd gevangengenomen in Samaria, waar hij zich schuilhield, en
naar Jehu gebracht. Ahazia werd
ter dood gebracht maar wel begraven,[d] want ze zeiden: 'Hij is
de kleinzoon van Josafat, die Jehovah met zijn hele hart heeft
gezocht.'[e] Niemand van het huis
van Ahazia was in staat om over
het koninkrijk te regeren.

10 Toen Athalia,[f] de moeder
van Ahazia, zag dat haar zoon gestorven was, besloot ze de hele
koninklijke geslachtslijn* van het
huis van Juda uit te roeien.[g]
11 Maar Josabath, de dochter
van de koning, haalde Joas,[h] de
zoon van Ahazia, stiekem weg bij
de koningszonen die gedood zouden worden en bracht hem en
zijn voedster naar een slaapkamer. Josabath, de dochter van
koning Joram[i] (ze was de vrouw
van de priester Jojada[j] en een
zus van Ahazia), wist hem verborgen te houden voor Athalia, zodat
die hem niet kon doden.[k] **12** Zes
jaar lang werd hij verborgen gehouden in het huis van de ware
God, terwijl Athalia het land regeerde.

23 In het zevende jaar kwam
Jojada moedig in actie en
sloot hij een pact* met de bevelhebbers over honderd,[l] namelijk Azarja, de zoon van Jeroham,
Ismaël, de zoon van Johanan,
Azarja, de zoon van Obed, Maäseja, de zoon van Adaja, en Elisafat, de zoon van Zichri. **2** Daarna gingen ze heel Juda door en
brachten ze de Levieten[a] uit alle
steden van Juda en de hoofden
van de vaderlijke huizen van Israël bij elkaar. Toen ze in Jeruzalem kwamen, **3** sloot de hele
gemeente een verbond[b] met de
koning in het huis van de ware
God. Daarna zei Jojada tegen
hen:

'Luister! De zoon van de koning zal regeren, zoals Jehovah
over de zonen van David heeft beloofd.[c] **4** Dit moeten jullie doen:
Een derde van de priesters en van
de Levieten die dienst hebben[d] op
de sabbat, zal deurwachter zijn.[e]
5 Een derde zal bij het huis* van
de koning[f] staan en een derde
bij de Fundamentpoort. Het volk
zal in de voorhoven van het huis
van Jehovah gaan staan.[g] **6** Laat
niemand het huis van Jehovah
binnengaan behalve de priesters
en de Levieten die dienst doen.[h]
Zij mogen naar binnen want ze
zijn een heilige groep, en het
hele volk zal zich aan hun verplichting tegenover Jehovah houden. **7** De Levieten moeten een
kring vormen rond de koning, allemaal met hun wapens in de hand.
Iedereen die het huis binnengaat, moet gedood worden. Blijf
bij de koning, waar hij ook heen
gaat.'*

8 De Levieten en heel Juda deden precies wat de priester Jojada had bevolen. Ze verzamelden
dus hun mannen die op de sabbat dienst hadden en ook de mannen die op de sabbat geen dienst
hadden,[i] want Jojada had geen
enkele afdeling weg laten gaan.[j]
9 Jojada gaf de bevelhebbers
over honderd[k] toen de speren,

HFST. 22
a 1Kon 19:16; 2Kon 9:20, 21
b 2Kon 9:6, 7
c 2Kon 10:10-14
d 2Kon 9:27, 28
e 2Kr 17:3, 4
f 2Kr 22:2
g 2Kon 11:1-3
h 2Kon 11:21
i 2Kon 8:16
j 2Kr 23:1
k 2Sa 7:12, 13; 1Kon 15:4; 2Kr 21:7

HFST. 23
l 2Kon 11:4

2de kolom
a 2Kr 8:14
b 2Sa 5:3
c 2Sa 7:8, 12; 1Kon 2:4; 1Kon 9:5; Ps 89:20, 29
d 1Kr 24:3
e 2Kon 11:5-8; 1Kr 9:22-25; 1Kr 26:1
f 1Kon 7:1
g 1Kon 7:12
h 1Kr 23:28, 32
i 2Kon 11:9-12
j 1Kr 24:1; 1Kr 26:1
k 2Kon 11:4

22:7 *Lett.: 'zoon'. #Of 'te verwijderen'. Lett.: 'af te snijden'. **22:10** *Lett.: 'het hele zaad van het koninkrijk'. **23:1** *Of 'verbond'.

23:5 *Of 'paleis'. **23:7** *Lett.: 'wanneer hij naar buiten gaat en wanneer hij naar binnen gaat'.

de kleine schilden* en de ron-
de schilden die van koning David
waren geweest[a] en in het huis
van de ware God lagen.[b] **10** Hij
stelde het hele volk op, allemaal
met hun wapen* in de hand, van
de rechterkant van het huis tot
de linkerkant van het huis, bij
het altaar en bij het huis, rond-
om de koning. **11** Toen brach-
ten ze de zoon van de koning[c]
naar buiten en zetten hem de
kroon* en de getuigenis#[d] op. Ze
maakten hem koning, en Jojada
en zijn zonen zalfden hem. Ver-
volgens riepen ze: ‘Leve de ko-
ning!’[e]

12 Toen Athalia het tumult
hoorde van het volk dat de ko-
ning toejuichte, ging ze meteen
naar de menigte bij het huis van
Jehovah.[f] **13** Daar zag ze de ko-
ning, die bij zijn zuil naast de
ingang stond. De leiders[g] en de
trompetblazers stonden bij de ko-
ning, en de hele bevolking juich-
te[h] en blies op de trompetten.
De zangers met muziekinstrumen-
ten gaven leiding aan* de lofzang.
Daarop scheurde Athalia haar
kleren en riep: ‘Verraad! Ver-
raad!’ **14** Maar de priester Joja-
da stuurde de bevelhebbers over
honderd, die het leger aanvoer-
den, naar buiten. Hij zei: ‘Haal
haar weg uit de gelederen. Dood
met het zwaard iedereen die haar
volgt!’ Want de priester had ge-
zegd: ‘Dood haar niet in het
huis van Jehovah.’ **15** Ze grepen
haar dus en brachten haar naar
de Paardenpoort van het huis van
de koning. Daar werd ze meteen
gedood.

16 Toen sloot Jojada een ver-
bond tussen hemzelf en het hele
volk en de koning dat ze het
volk van Jehovah zouden blijven.[i]
17 Daarna ging het hele volk
naar het huis* van Baäl. Ze bra-
ken het af,[a] sloegen zijn altaren
en zijn beelden kapot[b] en dood-
den Mattan, de priester van Baäl,[c]
vóór de altaren. **18** Toen gaf Jo-
jada het toezicht over het huis
van Jehovah aan de priesters en
de Levieten. David had hen in af-
delingen over het huis van Jeho-
vah aangesteld om de brand-
offers aan Jehovah te brengen[d]
zoals in de wet van Mozes staat,[e]
met blijdschap en gezang vol-
gens de aanwijzingen* van Da-
vid. **19** Ook stelde hij de poort-
wachters[f] op bij de poorten van
het huis van Jehovah, zodat nie-
mand kon binnenkomen die om de
een of andere reden onrein was.
20 Hij begeleidde de koning uit
het huis van Jehovah, samen met
de bevelhebbers over honderd,[g]
de vooraanstaande personen, de
leiders van het volk en het gewo-
ne volk.* Ze kwamen via de Bo-
venpoort bij het huis van de
koning en zetten de koning op
de troon[h] van het koninkrijk.[i]
21 De hele bevolking* was vrolijk
en er heerste rust in de stad, want
ze hadden Athalia met het zwaard
gedood.

24 Joas was zeven jaar toen
hij koning werd[j] en hij re-
geerde 40 jaar in Jeruzalem. Zijn
moeder heette Zibja en kwam
uit Berseba.[k] **2** Joas bleef doen
wat goed was in Jehovah’s ogen
zolang de priester Jojada leef-
de.[l] **3** Jojada koos twee vrou-
wen voor Joas, en hij werd de
vader van zonen en dochters.

4 Na verloop van tijd kreeg
Joas het verlangen* om het
huis van Jehovah te herstellen.[m]
5 Hij riep de priesters en de Le-
vieten bij elkaar en zei: ‘Ga naar

HFST. 23
a 2Sa 8:7
b 1Kr 26:26, 27; 2Kr 5:1
c 2Kon 11:2
d De 17:18
e 1Sa 10:1, 24
f 2Kon 11:13-16
g 2Kr 23:1
h 1Kon 1:39, 40
i 2Kon 11:17, 18; 2Kr 34:1, 31

2de kolom
a 2Kon 10:27, 28
b De 12:3; 2Kr 34:1, 4
c De 13:5; 1Kon 18:40
d 1Kr 23:6; 1Kr 23:30, 31
e Ex 29:38; Nu 28:2
f 1Kr 9:26; 1Kr 26:1, 13
g 2Kon 11:9
h 1Kon 7:7
i 2Kon 11:19, 20

HFST. 24
j 2Kon 11:21
k Ge 21:14; 2Sa 3:10; 2Kon 12:1
l 2Kon 12:2
m 2Kon 22:3-5

23:9 *Vaak door boogschutters gedragen. **23:10** *Of ‘werpspeer’. **23:11** *Of ‘diadeem’. #Mogelijk een boekrol met de wet van God. **23:13** *Of ‘gaven het teken voor’.

23:17 *Of ‘de tempel’. **23:18** *Lett.: ‘door de handen’. **23:20, 21** *Lett.: ‘het hele volk van het land’. **24:4** *Lett.: ‘kwam het Joas na aan het hart te liggen’.

de steden van Juda en zamel in heel Israël geld in om het huis van je God te herstellen.[a] Dat moet ieder jaar gebeuren. En zorg dat dit snel gedaan wordt.’ Maar de Levieten maakten er geen haast mee.[b] **6** Daarom riep de koning de overpriester Jojada bij zich en zei tegen hem:[c] ‘Waarom heb je er niet voor gezorgd dat de Levieten in Juda en Jeruzalem de heilige belasting ophalen die Mozes, de dienaar van Jehovah, heeft voorgeschreven,[d] de heilige belasting van de gemeente van Israël voor de tent van de getuigenis?*[e] **7** Want de zonen van Athalia,[f] die slechte vrouw, hebben in het huis van de ware God ingebroken,[g] en ze hebben alle heilige dingen van het huis van Jehovah voor de Baäls gebruikt.’ **8** Op bevel van de koning werd er toen een kist[h] gemaakt, die buiten bij de poort van het huis van Jehovah werd neergezet.[i] **9** Daarna werd in heel Juda en Jeruzalem een oproep gedaan om de heilige belasting[j] voor Jehovah te komen brengen die Mozes, de dienaar van de ware God, in de woestijn aan Israël had opgelegd. **10** Alle leiders en het hele volk waren blij,[k] en ze bleven met bijdragen komen, die ze in de kist stopten tot die vol was.*

11 Telkens wanneer de Levieten de kist aan de koning gingen overdragen en zagen dat er veel geld in zat, lieten ze de secretaris van de koning en de assistent van de overpriester komen om de kist te legen.[l] Die werd daarna weer op zijn plaats gezet. Dat deden ze elke dag, en ze zamelden enorm veel geld in. **12** De koning en Jojada gaven het geld aan degenen die het toezicht hadden op het werk voor Jehovah’s huis. Die huurden dan de steenhouwers en de ambachtslieden in voor het herstellen van Jehovah’s huis,[a] en ook degenen die met ijzer en koper werkten om Jehovah’s huis te herstellen. **13** En de toezichthouders brachten het herstellingswerk op gang. Onder hun toezicht vorderde het werk, en ze herstelden het huis van de ware God in zijn oorspronkelijke staat en versterkten het. **14** Zodra ze klaar waren, brachten ze het overgebleven geld naar de koning en Jojada. Het werd gebruikt om voorwerpen te maken voor het huis van Jehovah, voorwerpen voor de dienst en voor het brengen van offers, en bekers en voorwerpen van goud en zilver.[b] Zolang Jojada leefde werden er op vaste tijden brandoffers[c] gebracht in het huis van Jehovah.

15 Na een lang en goed leven* stierf Jojada. Hij was toen 130 jaar. **16** Hij werd begraven bij de koningen in de Stad van David,[d] want hij had in Israël goede dingen gedaan[e] voor de ware God en Zijn huis.

17 Na de dood van Jojada kwamen de leiders van Juda naar de koning om zich voor hem neer te buigen, en de koning luisterde naar hen. **18** Ze keerden het huis van Jehovah, de God van hun voorvaders, de rug toe en begonnen de heilige palen en de afgodsbeelden te aanbidden. Vanwege hun zonde werd God woedend* op Juda en Jeruzalem. **19** Hij stuurde steeds weer profeten naar ze toe om ze terug te brengen naar Jehovah. Die bleven hen waarschuwen,* maar ze wilden niet luisteren.[f]

20 Gods geest kwam toen op* Zacharia, de zoon van de priester

HFST. 24
a 2Kon 12:4, 5; 2Kr 29:1, 3; 2Kr 34:9, 10
b 2Kon 12:6
c 2Kon 12:7
d Ex 30:12-16
e Nu 1:50
f 2Kr 22:2, 3
g 2Kr 28:24
h Mr 12:41
i 2Kon 12:9
j Ex 30:12-16; Ne 10:32; Mt 17:24
k 1Kr 29:9
l 2Kon 12:10

2de kolom
a 2Kon 12:11, 12; 2Kr 34:10, 11
b Ex 37:16; Nu 7:84
c Nu 28:3
d 1Kon 2:10
e 2Kr 23:1
f 2Kon 17:13, 14; 2Kr 36:15, 16; Jer 7:25, 26

24:6 * Zie Woordenlijst. **24:10** * Of mogelijk ‘tot ze allemaal hadden gegeven’.

24:15 * Lett.: ‘oud en verzadigd van jaren’. **24:18** * Lett.: ‘was er woede’. **24:19** * Of ‘getuigenis tegen hen afleggen’. **24:20** * Lett.: ‘bekleedde’.

Jojada.[a] Hij ging hoger staan dan
het volk en zei: ‘Dit zegt de ware
God: “Waarom overtreden jullie
de geboden van Jehovah? Het zal
niet goed met jullie gaan! Omdat
jullie Jehovah hebben verlaten,
zal hij jullie verlaten.”’[b] **21** Maar
ze smeedden een complot tegen
hem[c] en stenigden hem op bevel
van de koning in het voorhof van
Jehovah’s huis.[d] **22** Koning Joas
dacht dus niet meer aan de loyale
liefde die zijn vader* Jojada voor
hem had getoond, maar hij dood-
de zijn zoon, die vlak voor zijn
dood zei: ‘Mag Jehovah het zien
en het jullie vergelden.’[e]

23 Aan het begin van het
jaar* rukte het Syrische leger te-
gen Joas op, en ze vielen Juda
en Jeruzalem binnen.[f] Ze dood-
den alle leiders[g] van het volk
en stuurden alle buit naar de
koning van Damaskus. **24** Want
hoewel het Syrische leger met
een klein aantal mannen kwam,
gaf Jehovah ze de overwinning
op het grote leger van Juda[h] om-
dat het volk Jehovah, de God
van hun voorvaders, had verla-
ten. Zo voltrokken de Syriërs het
vonnis aan Joas. **25** Nadat ze
zich hadden teruggetrokken en
hem zwaargewond* hadden ach-
tergelaten, spanden zijn eigen
dienaren tegen hem samen om-
dat hij het bloed van de zonen#
van de priester Jojada[i] had ver-
goten. Ze doodden hem op zijn
eigen bed.[j] Zo stierf hij, en ze be-
groeven hem in de Stad van Da-
vid,[k] maar niet in de graven van
de koningen.[l]

26 Dit waren de samenzweer-
ders:[m] Zabad, de zoon van de Am-
monitische vrouw Simeath, en
Jozabad, de zoon van de Moa-
bitische vrouw Simrith. **27** Ver-
dere bijzonderheden over de zo-
nen van Joas, de vele uitspraken
tegen hem,[a] en het herstel* van
het huis van de ware God[b] staan
in de geschriften# van het Boek
van de koningen. Zijn zoon Ama-
zia volgde hem als koning op.

25 Amazia was 25 jaar toen
hij koning werd en hij re-
geerde 29 jaar in Jeruzalem. Zijn
moeder heette Joaddan en kwam
uit Jeruzalem.[c] **2** Hij bleef doen
wat goed was in Jehovah’s ogen,
maar niet met een onverdeeld
hart. **3** Zodra hij het koning-
schap stevig in handen had,
doodde hij de dienaren die zijn
vader, de koning, hadden ver-
moord.[d] **4** Maar hij bracht hun
zonen niet ter dood. Hij hield
zich aan Jehovah’s gebod in de
wet, in het boek van Mozes: ‘Va-
ders hoeven niet te sterven voor
de zonden van hun zonen, en zo-
nen hoeven niet te sterven voor
de zonden van hun vaders. Ieder-
een moet sterven voor zijn eigen
zonde.’[e]

5 Amazia bracht de mannen
van Juda bij elkaar en stelde ze
per vaderlijk huis op, met de be-
velhebbers over duizend en de
bevelhebbers over honderd aan
het hoofd.[f] Hij deed dat voor heel
Juda en Benjamin. Hij schreef
iedereen van 20 jaar en ouder in.[g]
In totaal waren er voor het leger
300.000 getrainde* soldaten die
met de speer en het grote schild
konden omgaan. **6** Verder huur-
de hij van Israël voor 100 talen-
ten* zilver 100.000 dappere strij-
ders. **7** Maar er kwam een man
van de ware God naar hem toe,
die zei: ‘Laat het leger van Is-
raël niet met je meegaan, koning,
want Jehovah is niet met Israël,[h]
met niemand van de Efraïmieten.

24:22 *D.w.z. Zacharia’s vader. **24:23** *Lett.: ‘bij de jaarwisseling’. **24:25** *Of ‘met veel kwalen’. #Of ‘zoon’. Het meervoud duidt mogelijk op uitnemendheid.

24:27 *Lett.: ‘de fundering’. #Of ‘de uiteenzetting’, ‘het commentaar’. **25:5** *Lett.: ‘uitgekozen’. **25:6** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

HFST. 24
a 2Kr 23:11
b De 29:24, 25; 1Kr 28:9; 2Kr 15:2
c Jer 11:19
d Mt 23:35; Lu 11:51
e Ge 9:5; Ps 94:1; Jer 11:20; Heb 10:30
f 2Kon 12:17
g 2Kr 24:17, 18
h Le 26:17, 37; De 32:30
i 2Kr 24:20, 21
j 2Kon 12:20
k 2Sa 5:9; 1Kon 2:10
l 2Kr 21:16, 20; 2Kr 28:27
m 2Kon 12:21

2de kolom
a 2Kr 24:20
b 2Kr 24:13

HFST. 25
c 2Kon 14:1-6
d 2Kr 24:26
e De 24:16
f 1Sa 8:11, 12
g Nu 1:2, 3
h 2Kr 19:2

8 Maar ga zelf en wees moedig
in de strijd. Anders kan de ware
God je de nederlaag laten lijden
voor een vijand, want God heeft
de macht om te helpen[a] en om
een nederlaag te veroorzaken.’
9 Toen zei Amazia tegen de man
van de ware God: ‘Maar die 100
talenten dan, die ik aan de troe-
pen van Israël heb gegeven?’
De man van de ware God ant-
woordde: ‘Jehovah kan je veel
meer geven dan dat.’[b] **10** Daar-
om ontsloeg Amazia de troepen
die uit Efraïm waren gekomen
en stuurde ze weer naar huis.
Ze waren erg kwaad op Juda
en gingen woedend naar huis te-
rug.

11 Amazia vatte moed en leid-
de zijn eigen troepen naar het
Zoutdal.[c] Daar doodde hij 10.000
mannen van Seïr.[d] **12** De man-
nen van Juda namen er 10.000
levend gevangen. Die brachten
ze naar de top van een rots,
waar ze hen naar beneden gooi-
den. Ze vielen allemaal te pletter.
13 Maar de troepen die Amazia
had teruggestuurd en niet had
meegenomen in de strijd,[e] deden
invallen in de steden van Juda,
van Samaria[f] helemaal tot Beth-
Horon.[g] Ze doodden er 3000 men-
sen en namen een grote buit
mee.

14 Toen Amazia van de strijd
tegen de Edomieten terugkwam,
bracht hij de goden van de man-
nen van Seïr mee. Die zette hij
voor zichzelf als goden neer.[h]
Hij ging zich ervoor neerbui-
gen en er offerrook voor maken.
15 Daarom werd Jehovah woe-
dend op Amazia. Hij stuurde een
profeet die tegen hem zei: ‘Waar-
om volg je de goden van dat volk?
Ze hebben hun eigen volk niet
eens uit je handen kunnen red-
den!’[i] **16** Hij was nog niet uitge-
sproken of de koning zei: ‘Heb-
ben we jou soms als raadgever
van de koning aangesteld?[j] Hou
je mond![a] Of wil je soms gedood
worden?’ De profeet gehoorzaam-
de maar zei eerst nog: ‘Ik weet
dat God besloten heeft je te ver-
nietigen omdat je dit hebt gedaan
en niet naar mijn raad hebt ge-
luisterd.’[b]

17 In overleg met zijn raadge-
vers stuurde koning Amazia van
Juda deze boodschap naar ko-
ning Joas van Israël, de zoon van
Joahaz, de zoon van Jehu: ‘Kom,
laten we de strijd met elkaar
aangaan.’*[c] **18** Koning Joas van
Israël stuurde de volgende bood-
schap naar koning Amazia van
Juda: ‘Het doornige onkruid van
de Libanon stuurde een bood-
schap naar de ceder op de Liba-
non: “Laat je dochter met mijn
zoon trouwen.” Maar een wild
dier van de Libanon kwam voor-
bij en vertrapte het doornige on-
kruid. **19** Je zegt: “Kijk, ik* heb
Edom verslagen!”[d] Nu ben je trots
geworden in je hart en wil je
geëerd worden. Blijf in je eigen
huis.# Waarom zou je om moei-
lijkheden vragen en Juda mee-
sleuren in je val?’

20 Maar Amazia luisterde niet,[e]
want daar had de ware God voor
gezorgd. Hij wilde dat ze in han-
den van de vijand zouden vallen[f]
omdat ze de goden van Edom
hadden gevolgd.[g] **21** Toen ruk-
te koning Joas van Israël uit.
Zo kwam het bij Beth-Semes[h] in
Juda tot een krachtmeting tus-
sen hem en koning Amazia van
Juda. **22** Juda werd door Israël
verslagen, en iedereen vluchtte
naar huis.* **23** Koning Joas van
Israël nam koning Amazia van
Juda, de zoon van Joas, de zoon
van Joahaz,* bij Beth-Semes ge-
vangen. Daarna bracht hij hem
naar Jeruzalem, en hij brak de
muur van Jeruzalem af over een

HFST. 25
a 2Kr 14:11, 2Kr 20:6
b 1Sa 2:7, Sp 10:22, Hag 2:8
c 2Sa 8:13, Ps 60:Ops
d 2Kon 14:7, 2Kr 20:10, 11
e 2Kr 25:9
f 1Kon 16:29
g 2Kr 8:3, 5
h Ex 20:3, 5, De 7:25, 2Kr 28:22, 23
i 2Kr 24:20, Ps 115:8, Jer 2:5, Jer 10:5
j 2Kr 16:10, 2Kr 18:25, 26

2de kolom
a Jes 30:10
b 1Sa 2:25, Sp 29:1
c 2Kon 14:8-10
d 2Kr 25:11
e 2Kon 14:11-14
f 2Kr 22:7
g 2Kr 25:14
h Joz 21:8, 16, 1Sa 6:19

25:17 *Of ‘elkaar persoonlijk ontmoe-ten’. **25:19** *Lett.: ‘je’. #Of ‘paleis’. **25:22** *Lett.: ‘hun tenten’. **25:23** *Ook Ahazia genoemd.

lengte van 400 el,* vanaf de
Efraïmpoort[a] tot de Hoekpoort.[b]
24 Toen hij naar Samaria terug-
ging, nam hij al het goud en zil-
ver en alle voorwerpen mee die
in het huis van de ware God bij*
Obed-Edom en in de schatkamers
van het huis van de koning[c] ge-
vonden werden. Ook nam hij gij-
zelaars mee.
25 Na de dood van koning
Joas van Israël,[d] de zoon van
Joahaz, leefde koning Amazia[e]
van Juda, de zoon van Joas, nog
15 jaar. **26** De rest van de ge-
schiedenis van Amazia is van be-
gin tot eind opgeschreven in het
Boek van de koningen van Juda
en van Israël. **27** Vanaf de tijd
dat Amazia ermee ophield Jeho-
vah te volgen, werd er in Jeru-
zalem een complot[f] tegen hem
gesmeed, en hij vluchtte naar La-
chis. Maar ze stuurden mannen
achter hem aan en brachten hem
in Lachis ter dood. **28** Ze brach-
ten hem met paarden terug en
begroeven hem bij zijn voorva-
ders in de stad van Juda.

26 Het volk van Juda maak-
te toen Uzzia[g] koning in
de plaats van zijn vader Amazia.[h]
Hij was 16 jaar. **2** Hij herbouw-
de Eloth[i] en bracht het weer on-
der het bestuur van Juda nadat
de koning* was gaan rusten bij
zijn voorvaders.[j] **3** Uzzia[k] was
16 jaar toen hij koning werd en
hij regeerde 52 jaar in Jeruza-
lem. Zijn moeder heette Jecholia
en kwam uit Jeruzalem.[l] **4** Hij
bleef doen wat goed was in Je-
hovah's ogen, net zoals zijn va-
der Amazia.[m] **5** Hij zocht God
zolang Zacharia leefde, die hem
leerde ontzag voor de ware God
te hebben. In de tijd dat hij Jeho-
vah zocht, liet de ware God hem
slagen in alles wat hij deed.[n]
6 Hij trok ten strijde tegen de
Filistijnen[a] en brak door de mu-
ren heen van Gath,[b] Jabné[c] en
Asdod.[d] Daarna bouwde hij ste-
den in het gebied van Asdod en
de Filistijnen. **7** De ware God
hielp hem steeds in zijn strijd te-
gen de Filistijnen, de Arabieren[e]
die in Gur-Baäl woonden en de
Meünim. **8** De Ammonieten[f] ga-
ven voortaan schatting* aan Uz-
zia. Na verloop van tijd bereik-
te zijn roem zelfs Egypte, want
hij werd buitengewoon mach-
tig. **9** Bovendien bouwde Uz-
zia in Jeruzalem torens[g] bij de
Hoekpoort,[h] de Dalpoort[i] en de
Steunbeer, en hij versterkte ze.
10 Verder bouwde hij torens[j] in
de woestijn, en hij groef veel
waterputten* (want hij had veel
vee). Hij deed dat ook in de Sje-
fela en op de vlakte.# Hij had
boeren en wijnbouwers op de
bergen en op de Karmel, want hij
hield van de landbouw.
11 Uzzia kwam ook in het be-
zit van een leger dat voor de
oorlog was toegerust. Georgani-
seerd in afdelingen ondernamen
ze militaire veldtochten. Ze wer-
den geteld en ingeschreven[k] door
de secretaris[l] Jeïël en de ambte-
naar Maäseja, onder leiding van
Hananja, een van de bestuur-
ders van de koning. **12** In to-
taal hadden 2600 hoofden van
vaderlijke huizen de leiding over
deze dappere strijders. **13** Het
leger onder hun bevel bestond
uit 307.500 mannen, een machtig
leger dat paraat stond om de ko-
ning te helpen in zijn strijd te-
gen de vijand.[m] **14** Uzzia rust-
te het hele leger uit met schilden,
speren,[n] helmen, pantsers,*[o] bo-
gen en slingerstenen.[p] **15** Ver-
der maakte hij in Jeruzalem
oorlogswerktuigen die ontworpen

HFST. 25
a Ne 8:16; Ne 12:38, 39
b 2Kr 26:9; Jer 31:38; Za 14:10
c 1Kon 7:51; 1Kon 15:18; 2Kon 24:12, 13; 2Kon 25:13-15; 2Kr 12:9
d 2Kon 13:10; 2Kon 14:17-20
e 2Kon 14:1
f 2Kon 12:20; 2Kon 15:8, 10; 2Kon 21:23

HFST. 26
g Mt 1:8
h 2Kon 14:21
i 1Kon 9:26; 2Kon 16:6
j 2Kon 14:22
k Jes 1:1; Jes 6:1
l 2Kon 15:2
m 2Kon 14:1, 3
n 2Kr 14:7; Ps 1:2, 3

2de kolom
a 2Sa 8:1; 2Kr 21:16; Jes 14:29
b 1Kr 18:1
c Joz 15:11, 12
d Joz 15:20, 46; 1Sa 5:1
e 2Kr 17:11
f Ge 19:36, 38; Re 11:15
g 2Kr 14:2, 7
h 2Kon 14:13; Jer 31:38; Za 14:10
i Ne 3:13
j 2Kon 9:17
k Nu 1:2, 3; 2Sa 24:9
l 2Kr 24:11
m 2Kr 11:1; 2Kr 13:3; 2Kr 14:8; 2Kr 17:14; 2Kr 25:5
n 2Kr 11:5, 12
o 1Sa 17:4, 5
p Re 20:16; 1Sa 17:49; 1Kr 12:1, 2

25:23 *Ongeveer 178 m. Zie App. B14. **25:24** *Of 'onder het beheer van'. **26:2** *D.w.z. zijn vader Amazia.

26:8 *Zie Woordenlijst. **26:10** *Of 'hieuw veel waterreservoirs uit', waarschijnlijk in rotsen. #Of 'hoogvlakte'. **26:14** *Of 'maliënkolders', 'wapenrokken'.

waren door werktuigkundigen. Ze werden op de torens[a] en op de hoeken van de muren gezet en konden pijlen en grote stenen afschieten. Zo werd hij overal beroemd, want hij werd enorm geholpen en hij werd machtig.

16 Maar toen hij eenmaal machtig was, werd hij trots in zijn hart. Dat werd zijn ondergang. Hij was ontrouw aan Jehovah, zijn God, door de tempel van Jehovah binnen te gaan om wierook te branden op het reukofferaltaar.[b] **17** Meteen ging de priester Azarja hem achterna met 80 andere moedige priesters van Jehovah. **18** Ze gingen voor koning Uzzia staan en zeiden: ‘Het is niet toegestaan, Uzzia, dat u wierook brandt voor Jehovah![c] Alleen de priesters mogen wierook branden, want zij zijn de afstammelingen van Aäron[d] en zij zijn geheiligd. Ga weg uit het heiligdom, want u bent ontrouw geweest en Jehovah God zal u hier niet voor eren.’

19 Maar Uzzia, die een wierookvat in zijn hand had om wierook te branden, werd woedend.[e] Terwijl hij tegen de priesters tekeerging, verscheen er plotseling melaatsheid*[f] op zijn voorhoofd, in het bijzijn van de priesters naast het reukofferaltaar in het huis van Jehovah. **20** Toen de overpriester Azarja en alle priesters naar hem keken, zagen ze dat zijn voorhoofd door melaatsheid was aangetast! Ze joegen hem de tempel uit. Zo snel hij kon ging hij naar buiten, want hij was door Jehovah getroffen.

21 Koning Uzzia bleef melaats tot aan zijn dood. Hij woonde als melaatse in een huis dat apart stond,[g] want hij mocht niet meer naar het huis van Jehovah gaan. Zijn zoon Jotham had de leiding over het huis* van de koning en sprak recht over het volk van het land.[a]

22 De rest van de geschiedenis van Uzzia is van begin tot eind opgeschreven door de profeet Jesaja,[b] de zoon van Amoz. **23** Toen ging Uzzia rusten bij zijn voorvaders. Ze begroeven hem bij zijn voorvaders, maar in het veld buiten de begraafplaats van de koningen, want ze zeiden: ‘Hij is melaats.’ Zijn zoon Jotham[c] volgde hem als koning op.

27 Jotham[d] was 25 jaar toen hij koning werd en hij regeerde 16 jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Jerusa, de dochter van Zadok.[e] **2** Hij bleef doen wat goed was in Jehovah’s ogen, net zoals zijn vader Uzzia.[f] Alleen drong hij niet de tempel van Jehovah binnen.[g] Maar het volk ging door met hun slechte praktijken. **3** Jotham bouwde de Bovenpoort van Jehovah’s huis[h] en deed veel werk aan de muur van de Ofel.[i] **4** Hij bouwde ook steden[j] in het bergland van Juda[k] en vestingen[l] en torens[m] in de bosgebieden. **5** Hij voerde oorlog tegen de koning van de Ammonieten[n] en overwon hen uiteindelijk. Dat jaar gaven de Ammonieten hem 100 talenten* zilver, 10.000 kor# tarwe en 10.000 kor gerst. De Ammonieten betaalden dat ook het volgende jaar en het jaar daarop.[o] **6** Jotham werd steeds machtiger, want hij was vastbesloten de wegen te volgen van Jehovah, zijn God.*

7 De rest van de geschiedenis van Jotham, al zijn oorlogen en wat hij heeft gedaan, is opgeschreven in het Boek van de koningen van Israël en van Juda.[p] **8** Hij was 25 jaar toen hij koning werd en hij regeerde 16 jaar

---

26:19 *Zie Woordenlijst. **26:21** *Of ‘paleis’.

27:5 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. #Een kor was 220 l. Zie App. B14. **27:6** *Of ‘hij bereidde zijn wegen voor Jehovah, zijn God’.

HFST. 26
a 2Kr 14:2, 7
b Nu 1:51
c Nu 16:39, 40; Nu 18:7
d Ex 30:7; 1Kr 23:13
e 2Kr 16:10; 2Kr 25:15, 16
f Nu 12:10; 2Kon 5:27
g Le 13:45, 46; Nu 5:2; Nu 12:14, 15

2de kolom
a 2Kon 15:5-7
b Jes 1:1; Jes 6:1
c 2Kon 15:32

HFST. 27
d Jes 1:1; Ho 1:1; Mi 1:1; Mt 1:9
e 2Kon 15:33
f 2Kon 15:34, 35; 2Kr 26:3, 4
g 2Kr 26:16-18
h Jer 26:10
i 2Kr 33:1, 14; Ne 3:26
j 2Kr 11:5; 2Kr 14:2, 7
k Joz 14:12, 13
l 2Kr 17:12
m 2Kon 9:17; 2Kr 26:9, 10
n Re 11:4; 2Sa 10:6; 2Kr 20:1; Jer 49:1
o 2Kr 26:8
p 2Kon 15:36

in Jeruzalem.[a] **9** Toen ging Jo-
tham rusten bij zijn voorvaders
en hij werd begraven in de Stad
van David.[b] Zijn zoon Achaz volg-
de hem als koning op.[c]

28 Achaz[d] was 20 jaar toen
hij koning werd en hij re-
geerde 16 jaar in Jeruzalem. An-
ders dan zijn voorvader David
deed hij niet wat goed was in Je-
hovah's ogen.[e] **2** Hij volgde de-
zelfde weg als de koningen van
Israël,[f] en hij maakte zelfs me-
talen* beelden[g] van de Baäls.
3 Bovendien maakte hij offer-
rook in het Dal van de Zoon van
Hinnom* en verbrandde hij zijn
zonen in het vuur.[h] Daarmee volg-
de hij de afschuwelijke praktijken
van de volken[i] die Jehovah voor
de Israëlieten had verdreven.
4 Hij bleef ook slachtoffers bren-
gen en offerrook maken op de
offerhoogten,[j] op de heuvels en
onder elke bladerrijke boom.[k]

5 Daarom liet Jehovah, zijn
God, hem in handen vallen van de
koning van Syrië.[l] Ze versloegen
hem en namen een groot aantal
gevangenen mee naar Damaskus.[m]
Hij werd ook in handen gegeven
van de koning van Israël, die een
grote slachting aanrichtte. **6** Pe-
kah,[n] de zoon van Remalia, dood-
de in Juda op één dag 120.000
man, allemaal dappere soldaten,
omdat ze Jehovah, de God van
hun voorvaders, hadden verla-
ten.[o] **7** Zichri, een Efraïmitische
strijder, doodde Maäseja, de zoon
van de koning, en Azrikam, die
aangesteld was over het paleis,*
en Elkana, de belangrijkste man
na de koning. **8** Bovendien na-
men de Israëlieten 200.000 vrou-
wen, zonen en dochters van hun
broeders gevangen. Ook roof-
den ze veel bezittingen, en ze
namen de buit mee naar Sama-
ria.[p]

9 Maar er was daar een pro-
feet van Jehovah die Oded heet-
te. Hij ging het leger dat naar
Samaria kwam tegemoet en zei:
'Omdat Jehovah, de God van jul-
lie voorvaders, woedend op Juda
was, heeft hij hen in jullie han-
den gegeven.[a] Maar jullie hebben
hen afgeslacht met een wreed-
heid die helemaal tot in de hemel
reikte. **10** En nu willen jullie
het volk van Juda en Jeruza-
lem tot slaven en slavinnen ma-
ken.[b] Jullie zijn toch ook schul-
dig tegenover Jehovah, je God?
11 Luister nu naar mij en stuur
de gevangenen die jullie van je
broeders hebben weggevoerd te-
rug, want Jehovah's grote woede
is tegen jullie opgelaaid.'

12 Enkele hoofden van de Efraï-
mieten, Azarja, de zoon van Jo-
hanan, Berechja, de zoon van Me-
sillemoth, Jehizkia, de zoon van
Sallum, en Amasa, de zoon van
Hadlai, namen toen stelling te-
gen degenen die van de militaire
veldtocht terugkwamen. **13** Ze
zeiden tegen hen: 'Breng de ge-
vangenen niet hierheen, want dat
maakt ons schuldig tegenover Je-
hovah. Wat jullie van plan zijn,
zal onze zonden en onze schuld
nog groter maken. En onze schuld
is al groot en er is grote woede
tegen Israël opgelaaid.' **14** Toen
droegen de gewapende soldaten
de gevangenen en de buit[c] over
aan de leiders en de hele ge-
meente. **15** De mannen die bij
naam waren aangewezen, namen
de gevangenen vervolgens onder
hun hoede. Ze gaven iedereen die
naakt was kleren uit de buit. Ze
kleedden ze en gaven ze sandalen,
eten en drinken en olie voor hun
huid. Verder brachten ze de zwak-
ken op ezels naar hun broeders
in Jericho, de Palmstad. Daarna
gingen ze naar Samaria terug.

16 In die tijd vroeg koning
Achaz de koningen van Assyrië
om hulp.[d] **17** Opnieuw vielen de

HFST. 27
a 2Kon 15:33
b 2Sa 5:9
c 2Kon 15:38

HFST. 28
d Ho 1:1; Mi 1:1; Mt 1:9
e 2Kon 16:2
f 1Kon 12:26, 28; 1Kon 16:33
g Ex 34:17
h 2Kr 33:1, 6; Jer 7:31
i De 12:31
j Le 26:30
k Jes 57:4, 5
l 2Kon 16:5, 6; 2Kr 24:24
m 2Sa 8:6; 1Kr 18:5
n 2Kon 15:37; Jes 7:1
o 2Kr 15:2; Ps 73:27
p 1Kon 16:23, 24; 1Kon 22:51

2de kolom
a Re 2:14; Re 3:8
b Le 25:39, 46; 2Kr 8:9
c 2Kr 28:8
d 2Kon 16:7, 8; Jes 7:10-12

28:2 *Of 'gegoten'. **28:3** *Zie Woordenlijst 'Gehenna'. **28:7** *Lett.: 'huis'.

Edomieten Juda binnen en ze namen gevangenen mee. **18** Ook deden de Filistijnen[a] een inval in de steden van de Sjefela[b] en de Negeb van Juda. Ze veroverden Beth-Semes,[c] Ajalon,[d] Gederoth, Socho en de bijbehorende* plaatsen, Timna[e] en de bijbehorende plaatsen, en Gimzo en de bijbehorende plaatsen. En ze gingen daar wonen. **19** Jehovah vernederde Juda vanwege koning Achaz van Israël. Door hem was Juda namelijk losbandig geworden, wat tot grote ontrouw aan Jehovah had geleid.

20 In plaats van Achaz te helpen, rukte koning Tilgath-Pilneser[f] van Assyrië uiteindelijk tegen hem op en bracht hem in moeilijkheden.[g] **21** Achaz had weliswaar het huis van Jehovah, het huis* van de koning[h] en de huizen van de leiders leeggehaald en de koning van Assyrië een geschenk gegeven, maar het hielp hem niet. **22** Toen koning Achaz zo in moeilijkheden zat, werd zijn ontrouw aan Jehovah nog erger. **23** Hij ging slachtoffers brengen aan de goden van Damaskus,[i] die hem hadden verslagen.[j] Want hij zei: ‘De koningen van Syrië zijn door hun goden geholpen. Als ik aan die goden slachtoffers breng, zullen ze mij ook helpen.’[k] Maar ze brachten hem en heel Israël juist ten val. **24** Achaz verzamelde de voorwerpen van het huis van de ware God en sloeg ze aan stukken.[l] Hij sloot de deuren van het huis van Jehovah[m] en maakte voor zichzelf altaren op alle hoeken van de straten van Jeruzalem. **25** In alle steden van Juda maakte hij offerhoogten om offerrook te maken voor andere goden,[n] en hij tergde Jehovah, de God van zijn voorvaders.

26 De rest van zijn geschiedenis, alles wat hij heeft gedaan, is van begin tot eind opgeschreven in het Boek van de koningen van Juda en van Israël.[a] **27** Toen ging Achaz rusten bij zijn voorvaders. Ze begroeven hem in de stad, in Jeruzalem, maar niet in de graven van de koningen van Israël.[b] Zijn zoon Hizkia volgde hem als koning op.

29 Hizkia[c] werd koning toen hij 25 jaar was, en hij regeerde 29 jaar in Jeruzalem. Zijn moeder was Abia, de dochter van Zacharia.[d] **2** Hij bleef doen wat goed was in Jehovah's ogen,[e] net zoals zijn voorvader David.[f] **3** In de eerste maand van het eerste jaar van zijn regering opende hij de deuren van het huis van Jehovah en herstelde die.[g] **4** Toen liet hij de priesters en de Levieten bij elkaar komen op het plein aan de oostkant. **5** Hij zei: ‘Luister, Levieten. Heilig jezelf[h] en heilig het huis van Jehovah, de God van je voorvaders. Verwijder alles wat onrein is uit de heilige plaats.[i] **6** Want onze vaders zijn ontrouw geweest en hebben gedaan wat slecht was in de ogen van Jehovah, onze God.[j] Ze hebben hem verlaten. Ze hebben niet naar de tabernakel van Jehovah omgekeken. Ze hebben hem de rug toegekeerd.[k] **7** Ook hebben ze de deuren van de voorhal gesloten[l] en de lampen gedoofd.[m] Ze zijn ermee gestopt wierook te branden[n] en in de heilige plaats brandoffers te brengen[o] aan de God van Israël. **8** Daarom werd Jehovah zo kwaad op Juda en Jeruzalem[p] dat hij ze tot een schrikbeeld maakte en een mikpunt van spot, zoals jullie met eigen ogen kunnen zien.[q] **9** Om die reden zijn onze voorvaders gedood door het zwaard[r] en zijn onze zonen, onze dochters en onze vrouwen als gevangenen

HFST. 28
a 2Kr 26:1, 6
b 2Kr 26:10
c Joz 15:10, 12
d 2Kr 11:10
e Re 14:1
f 2Kon 15:29; 2Kon 16:7, 8; 1Kr 5:26
g 2Kon 17:5; Jes 7:20
h 2Kon 18:15, 16; 2Kr 12:9
i 2Kr 25:14
j 2Kon 16:10-13
k Jer 44:18
l 2Kon 16:17
m 1Kon 6:33, 34; 2Kr 29:7
n 1Kon 14:22, 23; 2Kon 15:32, 35; 2Kr 21:5, 11; 2Kr 33:1, 3

2de kolom
a 2Kon 16:19
b 2Kr 21:16, 20; 2Kr 33:20

HFST. 29
c Jes 1:1; Ho 1:1; Mt 1:10
d 2Kon 18:1, 2
e 2Kr 31:20
f 1Kon 15:5; 2Kon 18:3
g 1Kon 6:33, 34; 2Kr 28:24
h 1Kr 15:11, 12
i 2Kon 18:4
j 2Kr 28:22, 23; Jer 44:21
k Jer 2:27; Ez 8:16
l 1Kon 6:33, 34
m Le 24:2
n Ex 30:8
o Ex 29:38
p 2Kr 24:18
q Le 26:32; De 28:15, 25
r Le 26:14, 17

28:18 *Of ‘omliggende’. **28:21** *Of ‘paleis’.

meegenomen.[a] **10** Nu is het de wens van mijn hart een verbond te sluiten met Jehovah, de God van Israël,[b] zodat zijn grote woede verdwijnt. **11** Mijn zonen, het is nu niet de tijd om nalatig te zijn,* want Jehovah heeft jullie uitgekozen om vóór hem te staan, om zijn dienaren te zijn[c] en om zijn offers in rook te laten opgaan.’[d]

12 Toen kwamen de volgende Levieten in actie. Van de Kehathieten:[e] Mahath, de zoon van Amasai, en Joël, de zoon van Azarja. Van de Merarieten:[f] Kis, de zoon van Abdi, en Azarja, de zoon van Jehallelel. Van de Gersonieten:[g] Joah, de zoon van Zimma, en Eden, de zoon van Joah. **13** Van de zonen van Elizafan: Simri en Jeüël. Van de zonen van Asaf:[h] Zacharia en Mattanja. **14** Van de zonen van Heman:[i] Jehiël en Simeï. Van de zonen van Jeduthun:[j] Semaja en Uzziël. **15** Ze riepen hun broeders bij elkaar, heiligden zich en kwamen het huis van Jehovah reinigen[k] zoals de koning had geboden overeenkomstig de woorden van Jehovah. **16** De priesters gingen het huis van Jehovah binnen om het te reinigen. Ze brachten alle onreine voorwerpen die ze in de tempel van Jehovah vonden naar buiten, naar het voorhof[l] van het huis van Jehovah. De Levieten haalden de voorwerpen daar dan weg en brachten ze naar het Kidrondal.[m] **17** Ze begonnen met de heiliging op de eerste dag van de eerste maand, en op de achtste dag van de maand bereikten ze de voorhal van Jehovah.[n] Ze besteedden acht dagen aan het heiligen van het huis van Jehovah, en op de 16de dag van de eerste maand waren ze klaar.

18 Daarna gingen ze naar koning Hizkia en zeiden: ‘We hebben het hele huis van Jehovah gereinigd, ook het brandofferaltaar[a] en alle bijbehorende voorwerpen,[b] en de tafel van het stapelbrood*[c] en alle bijbehorende voorwerpen. **19** Alle voorwerpen die koning Achaz tijdens zijn regering had weggehaald toen hij ontrouw was,[d] hebben we in orde gemaakt en geheiligd.[e] Het staat allemaal voor het altaar van Jehovah.’

20 Koning Hizkia stond vroeg op en riep de leiders van de stad bij elkaar. Ze gingen naar het huis van Jehovah. **21** Ze namen zeven stieren, zeven rammen, zeven mannetjeslammeren en zeven geitenbokken mee als zondeoffer voor het koninkrijk, voor het heiligdom en voor Juda.[f] Hij zei tegen de priesters, de nakomelingen van Aäron, dat ze die moesten offeren op het altaar van Jehovah. **22** Toen werden de runderen geslacht,[g] en de priesters namen het bloed en sprenkelden het op het altaar.[h] Daarna slachtten ze de rammen en sprenkelden het bloed op het altaar, en ze slachtten de mannetjeslammeren en sprenkelden het bloed op het altaar. **23** Toen brachten ze de geitenbokken van het zondeoffer vóór de koning en de gemeente, en ze legden er hun handen op. **24** De priesters slachtten de geitenbokken en offerden die als zondeoffer. Ze deden het bloed ervan op het altaar om verzoening te doen voor heel Israël, want de koning had gezegd dat het brandoffer en het zondeoffer voor heel Israël moesten zijn.

25 Ondertussen had hij de Levieten bij het huis van Jehovah opgesteld met cimbalen, snaarinstrumenten en harpen,[i] volgens de aanwijzingen van David[j] en van Gad,[k] de visionair van de koning, en van de profeet Nathan,[l]

29:11 *Of ‘om te rusten’.

29:18 *D.w.z. het toonbrood.

HFST. 29
a 2Kr 28:5-8
b 2Kr 15:10-13
c Nu 3:6; De 10:8
d 1Kr 23:13
e Nu 4:2, 3; 1Kr 23:12
f 1Kr 23:21
g 1Kr 23:7
h 1Kr 15:16, 17; 1Kr 25:1, 2
i 1Kr 25:5
j 1Kr 25:1
k 2Kr 29:5
l 1Kon 6:36
m 2Kon 23:4, 6; 2Kr 15:16; Jo 18:1
n 1Kon 6:3; 1Kr 28:11

2de kolom
a 2Kr 4:1
b 1Kon 7:40
c 1Kon 7:48
d 2Kr 28:1, 2; 2Kr 28:24
e 2Kr 29:5
f Le 4:3; Le 4:13, 14; Nu 15:22-24
g Le 4:4
h Le 4:7, 18
i 1Kr 25:1, 6; 2Kr 9:11
j 1Kr 28:12, 13; 2Kr 8:12, 14
k 2Sa 24:11, 12; 1Kr 29:29
l 2Sa 7:2; 2Sa 12:1

want de aanwijzingen waren door Jehovah via zijn profeten gegeven. **26** De Levieten stonden klaar met de instrumenten van David, en de priesters hadden de trompetten.[a]

27 Daarna gaf Hizkia het bevel om het brandoffer te offeren op het altaar.[b] Toen het offer werd ontstoken, begon men het lied voor Jehovah te zingen en op de trompetten te spelen, onder begeleiding van de instrumenten van koning David van Israël. **28** En terwijl het lied werd gezongen en de trompetten klonken, boog de hele gemeente zich neer. Dat alles ging door totdat het hele brandoffer gebracht was. **29** Zodra ze klaar waren met het offeren, lieten de koning en iedereen die bij hem was zich op hun knieën vallen en bogen diep. **30** Koning Hizkia en de leiders gaven de Levieten de opdracht Jehovah te loven met de woorden van David[c] en van de visionair Asaf.[d] Ze loofden hem dus met veel vreugde, en ze lieten zich op hun knieën vallen en bogen diep.

31 Toen zei Hizkia: ‘Jullie zijn nu afgezonderd* voor Jehovah. Kom en breng slachtoffers en dankoffers voor het huis van Jehovah.’ De gemeente kwam dus slachtoffers en dankoffers brengen, en iedereen met een bereidwillig hart bracht brandoffers.[e] **32** In totaal bracht de gemeente 70 runderen, 100 rammen en 200 mannetjeslammeren als brandoffer voor Jehovah,[f] **33** en 600 runderen en 3000 schapen als heilige offers. **34** Maar er waren niet genoeg priesters om alle brandoffers te villen. Daarom werden ze geholpen door hun broeders,[g] de Levieten, totdat het werk klaar was en totdat de priesters zich konden heiligen.[a] De Levieten hadden het heiligen van zichzelf namelijk serieuzer genomen* dan de priesters. **35** Bovendien was het aantal brandoffers groot,[b] en er waren ook nog de vette stukken van de vredeoffers[c] en de drankoffers voor de brandoffers.[d] Zo werd de dienst in het huis van Jehovah hersteld.* **36** Hizkia en het hele volk waren blij met wat de ware God voor het volk had gedaan,[e] want het was allemaal heel onverwachts gegaan.

30 Hizkia stuurde een boodschap aan heel Israël[f] en Juda — hij schreef zelfs brieven naar Efraïm en Manasse[g] — om naar het huis van Jehovah in Jeruzalem te komen en het Pascha te vieren voor Jehovah, de God van Israël.[h] **2** De koning, zijn bestuurders en de hele gemeente in Jeruzalem hadden besloten het Pascha te vieren in de tweede maand.[i] **3** Ze hadden het namelijk niet op de normale tijd kunnen vieren[j] omdat er toen niet genoeg priesters waren die zich hadden geheiligd[k] en het volk niet in Jeruzalem bij elkaar was gekomen. **4** Die regeling was door de koning en de hele gemeente goedgekeurd. **5** Ze besloten dus om in heel Israël, van Berseba tot Dan,[l] bekend te laten maken dat het volk naar Jeruzalem moest komen om het Pascha te vieren voor Jehovah, de God van Israël. Want ze hadden het niet als groep gevierd, zoals was voorgeschreven.[m]

6 De koeriers* gingen in opdracht van de koning heel Israël en Juda door met de brieven van de koning en zijn bestuurders. Ze zeiden: ‘Israëlieten, kom terug bij Jehovah, de God van

HFST. 29
a Nu 10:8; 1Kr 15:24
b Le 1:3, 4
c 2Sa 23:1
d 1Kr 16:7
e Le 1:3
f 1Kon 3:4; 1Kon 8:63; 1Kr 29:21, 22
g Nu 8:19; 2Kr 30:17; 2Kr 35:10, 11

2de kolom
a 2Kr 30:2, 3
b 2Kr 29:32
c Le 3:1; Le 3:14-16
d Nu 15:5
e 2Kr 30:12

HFST. 30
f 2Kr 11:14, 16
g 2Kr 34:1, 6, 7
h Ex 12:43; Le 23:5; De 16:2; 2Kr 35:1
i Nu 9:10, 11
j Ex 12:18
k 2Kr 29:34
l Re 18:29
m 2Kr 35:18

29:31 * Lett.: ‘jullie hebben nu jullie hand gevuld’.

29:34 * Of ‘waren oprechter van hart om zich te heiligen’. **29:35** * Of ‘gereedgemaakt’. **30:6** * Lett.: ‘hardlopers’.

Abraham, Isaäk en Israël. Dan
zal hij ook terugkomen bij het
overblijfsel dat is ontkomen aan
de greep van de koningen van
Assyrië.[a] **7** Wees niet als jul-
lie voorvaders en jullie broeders
die ontrouw waren aan Jehovah,
de God van hun voorvaders, en
die hij tot een schrikbeeld heeft
gemaakt, zoals jullie zelf zien.[b]
8 Wees niet koppig zoals jullie
voorvaders.[c] Onderwerp je aan
Jehovah en kom naar zijn hei-
ligdom,[d] dat hij voor eeuwig
heeft geheiligd. Dien Jehovah, je
God, zodat zijn grote woede ver-
dwijnt.[e] **9** Want als jullie terug-
komen bij Jehovah, zullen de ver-
overaars van jullie broeders en
zonen medelijden met ze heb-
ben*[f] en ze naar dit land laten te-
ruggaan.[g] Want Jehovah, je God,
is meelevend# en barmhartig,[h]
en hij zal zich niet van jullie af-
keren als jullie bij hem terugko-
men.'[i]

10 De koeriers gingen van stad
naar stad in het hele land van
Efraïm en Manasse,[j] zelfs naar
Zebulon, maar ze werden uitgela-
chen en bespot.[k] **11** Toch waren
er enkelen uit Aser, Manasse en
Zebulon die zich vernederden en
naar Jeruzalem kwamen.[l] **12** De
hand van de ware God zorgde
voor eenheid* in Juda, zodat ze
deden wat de koning en de leiders
hadden geboden overeenkomstig
het woord van Jehovah.

13 Er verzamelde zich in Jeru-
zalem een enorme menigte, een
heel grote gemeente, om in de
tweede maand[m] het Feest van
het Ongezuurde Brood[n] te vie-
ren. **14** Ze verwijderden de al-
taren die in Jeruzalem stonden[o]
en ook alle reukofferaltaren[p] en
gooiden die in het Kidrondal.
15 Daarna slachtten ze het pa-
schaoffer op de 14de dag van de
tweede maand. De priesters en
de Levieten schaamden zich, en
daarom gingen ze zich heiligen
en brachten ze brandoffers naar
het huis van Jehovah. **16** Ze na-
men hun vaste plaatsen in, zo-
als aangegeven in de wet van
Mozes, de man van de ware
God. Toen sprenkelden de pries-
ters het bloed[a] dat ze van de Le-
vieten ontvingen. **17** Een groot
deel van de gemeente had zich
niet geheiligd, en de Levieten
hadden de taak de paschaoffers
te slachten voor iedereen die niet
rein was,[b] om hen voor Jehovah
te heiligen. **18** Want een groot
deel van het volk, vooral degenen
uit Efraïm, Manasse,[c] Issaschar
en Zebulon, had zich niet gerei-
nigd, maar ze aten toch het Pa-
scha, in strijd met wat geschre-
ven staat. Maar Hizkia bad voor
ze: 'Mag Jehovah, die goed is,[d]
consideratie hebben met **19** ie-
dereen die zijn hart erop gericht
heeft* de ware God,[e] Jehovah, de
God van zijn voorvaders, te zoe-
ken, ook al is hij niet gereinigd
volgens de norm van heiligheid.'[f]
20 Jehovah luisterde naar Hiz-
kia en vergaf* het volk.

21 Zo vierden de Israëlie-
ten die in Jeruzalem waren ze-
ven dagen lang met veel vreugde[g]
het Feest van het Ongezuur-
de Brood.[h] Elke dag loofden de
Levieten en de priesters Jeho-
vah terwijl ze luid op hun instru-
menten speelden voor Jehovah.[i]
22 Hizkia sprak bemoedigend
tot* alle Levieten die hun dienst
voor Jehovah met inzicht deden.
Ze aten tijdens het hele feest, ze-
ven dagen lang,[j] terwijl ze vrede-
offers[k] brachten en Jehovah, de
God van hun voorvaders, dank-
ten.

30:9 *Of 'barmhartig voor ze zijn'. #Of 'goedgunstig'. **30:12** *Lett.: 'gaf ze één hart'.

30:19 *Of 'zijn hart voorbereid heeft'. **30:20** *Lett.: 'genas'. **30:22** *Lett.: 'sprak tot het hart van'.

HFST. 30

a 2Kon 15:29; 1Kr 5:26; 2Kr 28:20, 21
b 2Kr 29:8, 9
c Ex 32:9
d De 12:5, 6; Ps 132:13
e 2Kr 29:10
f 1Kon 8:49, 50
g De 30:1-3
h Ex 34:6; Ps 86:5; Mi 7:18
i 2Kr 15:2; Jes 55:7; Jak 4:8
j 2Kr 30:1
k 2Kr 36:15, 16
l 2Kr 11:14, 16
m Nu 9:10, 11
n Le 23:6
o 2Kon 18:22
p 2Kr 28:24

2de kolom

a Le 1:5
b 2Kr 29:34
c 2Kr 30:1
d Ps 86:5
e 2Kr 19:2, 3; Ezr 7:10
f Nu 9:6, 10
g De 12:5, 7; Ne 8:10
h Le 23:6
i 2Kr 29:25
j Le 23:6
k Le 3:1

23 Toen besloot de hele gemeente om het feest met zeven dagen te verlengen, en dus vierden ze vol vreugde nog eens zeven dagen feest.[a] **24** Koning Hizkia van Juda droeg voor de gemeente 1000 stieren en 7000 schapen bij, en de leiders droegen voor de gemeente 1000 stieren en 10.000 schapen bij.[b] Een groot aantal priesters heiligde zich.[c] **25** Er heerste vreugde onder de hele gemeente van Juda, de priesters, de Levieten, de hele gemeente die uit Israël was gekomen[d] en de vreemdelingen[e] uit het land Israël en uit Juda. **26** Er was grote vreugde in Jeruzalem omdat er sinds de tijd van koning Salomo van Israël, de zoon van David, nooit zoiets in Jeruzalem was gebeurd.[f] **27** Ten slotte stonden de Levitische priesters op en zegenden het volk.[g] God hoorde hun stem en hun gebed bereikte zijn heilige woning, de hemel.

31 Toen alles afgelopen was, gingen alle aanwezige Israëlieten naar de steden van Juda. In heel Juda en Benjamin en ook in Efraïm en Manasse[h] sloegen ze de heilige zuilen kapot,[i] hakten ze de heilige palen om[j] en braken ze de offerhoogten[k] en de altaren[l] af. Toen de Israëlieten die volledig verwoest hadden, gingen ze terug naar huis, ieder naar zijn eigen stad.

2 Hizkia stelde daarna de priesters en de Levieten in hun afdelingen[m] aan, elke priester en Leviet voor zijn dienst,[n] voor de brandoffers en de vredeoffers, om te dienen en om te danken en te loven in de poorten van de voorhoven* van Jehovah.[o] **3** De koning gaf een deel van zijn eigen bezit voor de brandoffers,[p] waaronder de ochtend- en de avondoffers,[q] en ook de brandoffers voor de sabbat,[r] de nieuwemaan[s] en de feesten,[a] zoals voorgeschreven in de wet van Jehovah.

4 Verder gaf hij de inwoners van Jeruzalem het bevel om de priesters en de Levieten het deel te geven dat hun toekwam,[b] zodat ze zich strikt zouden kunnen houden* aan de wet van Jehovah. **5** Zodra het bevel was uitgevaardigd, gaven de Israëlieten in grote hoeveelheden de eerste opbrengst* van het graan, de nieuwe wijn, de olie,[c] de honing en alle producten van het land.[d] De tiende delen van alles[e] werden in overvloed binnengebracht. **6** De mensen van Israël en van Juda die in de steden van Juda woonden, brachten ook een tiende deel van hun runderen en schapen en een tiende van de heilige dingen[f] die voor Jehovah, hun God, geheiligd waren. Ze brachten dat en legden het in stapels neer. **7** In de derde maand[g] begonnen ze hun bijdragen op te stapelen, en in de zevende maand[h] waren ze klaar. **8** Toen Hizkia en de leiders kwamen en de stapels zagen, loofden ze Jehovah en zegenden ze zijn volk Israël.

9 Toen Hizkia bij de priesters en de Levieten naar de stapels informeerde, **10** zei Azarja, de overpriester van het huis van Zadok, tegen hem: ‘Vanaf het moment dat ze de bijdragen in het huis van Jehovah kwamen brengen,[i] heeft het volk volop te eten gehad en er is nog heel veel over. Want Jehovah heeft zijn volk zo gezegend dat deze grote hoeveelheden nog over zijn.’[j]

11 Daarop gaf Hizkia ze de opdracht in het huis van Jehovah voorraadkamers*[k] in te richten. Dat deden ze. **12** Ze bleven trouw de bijdragen, de tiende

HFST. 30
a 1Kon 8:65
b 2Kr 35:7, 8
c 2Kr 29:34
d 2Kr 30:11, 18
e Ex 12:49
f 1Kon 8:65, 66
g Nu 6:23-26; De 10:8

HFST. 31
h 2Kr 30:1, 18
i Ex 23:24
j De 7:5; 2Kon 18:1, 4; 2Kr 14:2, 3; 2Kr 34:1, 3
k De 12:2
l 2Kr 23:16, 17
m 1Kr 23:6; 1Kr 24:1
n 2Kr 8:14
o 1Kr 23:13; 1Kr 23:27-30
p 2Kr 30:24
q Ex 29:39
r Nu 28:9
s Nu 10:10

2de kolom
a De 16:16
b Nu 18:21; Ne 10:38, 39
c Nu 18:12
d Ex 22:29; Ex 23:19; Ne 10:37
e Sp 3:9
f Le 27:30; De 14:28
g Le 23:16
h Le 23:24
i Nu 18:8
j Mal 3:10
k Ne 10:38, 39; Ne 12:44

31:2 *Lett.: ‘kampen’.

31:4 *Of ‘zich volledig konden wijden’. **31:5** *Of ‘de eerstelingen’. Zie Woordenlijst. **31:11** *Of ‘eetruimten’.

delen[a] en de heilige dingen brengen. De Leviet Chonanja was als hoofdopzichter hierover aangesteld, en zijn broer Simeï was zijn assistent. **13** Jehiël, Azazja, Nahath, Asaël, Jerimoth, Jozabad, Eliël, Jismachja, Mahath en Benaja waren opzichters die Chonanja en zijn broer Simeï hielpen op bevel van koning Hizkia. Azarja was de hoofdopzichter over het huis van de ware God. **14** Kore, de zoon van Jimna, de Levitische poortwachter aan de oostkant,[b] ging over de vrijwillige offers[c] voor de ware God. Hij verdeelde de bijdrage voor Jehovah[d] en de allerheiligste dingen.[e] **15** In de priestersteden[f] stonden Eden, Minjamin, Jesua, Semaja, Amarja en Sechanja onder zijn leiding. Ze hadden een vertrouwenspositie om te zorgen voor een eerlijke verdeling onder hun broeders in de afdelingen,[g] zowel groot als klein. **16** Daarnaast was er ook de verdeling onder de mannelijke personen van drie jaar en ouder die ingeschreven waren in het geslachtsregister en die dagelijks naar het huis van Jehovah kwamen om dienst te doen en de taken van hun afdelingen uit te voeren.

17 De priesters waren ingeschreven volgens hun vaderlijk huis,[h] net zoals de Levieten van 20 jaar en ouder,[i] volgens de taken van hun afdelingen.[j] **18** Hun hele gemeente was ingeschreven, al hun vrouwen, zonen en dochters, zelfs hun kleine kinderen — want vanwege hun vertrouwenspositie hielden ze zich geheiligd voor hun heilige dienst. **19** Ook de nakomelingen van Aäron, de priesters die op de weidegronden van hun steden[k] woonden, waren ingeschreven. In alle steden waren mannen bij naam aangewezen om een deel te geven aan elke mannelijke persoon van de priesters en aan iedereen die ingeschreven was in het geslachtsregister van de Levieten.

20 Hizkia deed dat in heel Juda. Hij bleef doen wat goed en juist was in de ogen van Jehovah, zijn God, en was hem trouw. **21** Alles wat hij ondernam om zijn God te zoeken, of het nu te maken had met de dienst in het huis van de ware God[a] of met de wet en de geboden, deed hij met zijn hele hart, en hij was succesvol.

32 Nadat Hizkia die dingen trouw had uitgevoerd,[b] viel koning Sanherib van Assyrië Juda binnen. Hij belegerde de vestingsteden en wilde ze met geweld innemen.[c]

2 Toen Hizkia zag dat Sanherib was gekomen om oorlog tegen Jeruzalem te voeren, **3** overlegde hij met zijn bestuurders en zijn strijders. Hij besloot de waterbronnen buiten de stad dicht te stoppen,[d] en ze steunden hem daarin. **4** Er werden veel mensen bij elkaar geroepen, en ze stopten alle bronnen dicht en ook de beek die door het land stroomde. Ze zeiden: ‘Waarom zouden we de koningen van Assyrië volop water laten vinden als ze komen?’

5 Verder herstelde hij vastberaden de hele afgebroken muur en bouwde er torens op. Daarbuiten bouwde hij nog een muur. Hij herstelde ook de Millo*[e] van de Stad van David en maakte een groot aantal wapens# en schilden. **6** Toen stelde hij legeraanvoerders over het volk aan en liet ze bij elkaar komen op het plein van de stadspoort. Hij sprak ze moed in* met de woorden: **7** ‘Wees moedig en sterk. Wees niet bang en laat je niet

HFST. 31
a Le 27:30; De 14:28
b 1Kr 26:17, 19
c De 12:5, 6; De 16:10
d Nu 18:8
e Le 2:10; Le 7:1
f Joz 21:19
g 1Kr 24:1
h 1Kr 24:4
i Nu 4:2, 3; Nu 8:24; 1Kr 23:24
j 1Kr 23:6
k Le 25:33, 34; Nu 35:2; Joz 21:13

2de kolom
a 2Kr 29:35

HFST. 32
b 2Kr 31:20
c 2Kon 18:7, 13; Jes 36:1
d 2Kon 20:20
e 2Sa 5:9; 1Kon 9:24; 1Kon 11:27; 2Kon 12:20

32:5 *Bet.: ‘opvullen’. Mogelijk een soort fort. #Of ‘werpsperen’. **32:6** *Lett.: ‘sprak tot hun hart’.

afschrikken door de koning van Assyrië[a] en de grote menigte die bij hem is, want er zijn er meer met ons dan met hem.[b] **8** Hij heeft alleen menselijke kracht,* maar wij hebben Jehovah, onze God, die ons helpt en onze oorlogen voert.'[c] Het volk voelde zich gesterkt door de woorden van koning Hizkia van Juda.[d]

9 Daarna stuurde koning Sanherib van Assyrië, die met heel zijn koninklijke macht* bij Lachis was,[e] zijn dienaren naar Jeruzalem, naar koning Hizkia van Juda en alle Judeeërs in Jeruzalem.[f] Hij liet zeggen:

10 'Dit zegt koning Sanherib van Assyrië: "Waar vertrouwen jullie eigenlijk op dat jullie in Jeruzalem blijven terwijl de stad belegerd wordt?[g] **11** Hizkia zegt wel: 'Jehovah, onze God, zal ons redden uit de greep van de koning van Assyrië.'[h] Maar hij misleidt jullie en zal jullie van honger en dorst laten omkomen. **12** Juist deze Hizkia heeft toch de offerhoogten[i] en altaren[j] van jullie God* verwijderd en toen tegen Juda en Jeruzalem gezegd dat ze maar voor één altaar mogen knielen en daarop offers in rook moeten laten opgaan?[k] **13** Weten jullie niet wat ik en mijn voorvaders met de volken van alle andere landen hebben gedaan?[l] Hebben de goden van die volken hun land soms uit mijn greep kunnen redden?[m] **14** Wie onder alle goden van de volken die door mijn voorvaders zijn vernietigd,* heeft zijn volk uit mijn greep kunnen redden? Zou jullie God je dan wel kunnen redden?[n] **15** Laat je niet door Hizkia bedriegen en misleiden![o] Geloof hem niet, want geen enkele god van welk volk of koninkrijk maar ook heeft zijn volk kunnen redden uit de handen van mij of mijn voorvaders. Dan zal jullie God je zeker niet uit mijn handen kunnen redden!"'[a]

16 Zijn dienaren zeiden nog meer om Jehovah, de ware God, en zijn dienaar Hizkia belachelijk te maken. **17** Hij schreef ook brieven[b] waarin hij Jehovah, de God van Israël, beledigde[c] en hem belachelijk maakte. Hij zei over hem: 'Net zoals de goden van andere landen hun volk niet uit mijn handen konden redden,[d] zo zal de God van Hizkia zijn volk niet uit mijn handen redden.' **18** Ze riepen hard in de taal van de Joden naar de inwoners van Jeruzalem die op de muur stonden. Ze wilden hen bang maken en in paniek brengen, zodat ze de stad konden innemen.[e] **19** Ze spraken net zo over de God van Jeruzalem als over de goden van de volken op aarde, die door mensenhanden zijn gemaakt. **20** Maar koning Hizkia en de profeet Jesaja,[f] de zoon van Amoz, bleven hierover bidden en naar de hemel roepen om hulp.[g]

21 Toen stuurde Jehovah een engel en vernietigde alle dappere strijders,[h] leiders en aanvoerders in het kamp van de koning van Assyrië. Diep vernederd ging de koning naar zijn eigen land terug. Toen hij later het huis* van zijn god binnenging, werd hij door zijn eigen zonen met het zwaard gedood.[i] **22** Zo redde Jehovah Hizkia en de inwoners van Jeruzalem uit de handen van koning Sanherib van Assyrië en uit de handen van alle anderen, en hij gaf hun rust aan alle kanten. **23** Veel mensen kwamen naar Jeruzalem met geschenken voor Jehovah en kostbare dingen voor

---

32:8 *Lett.: 'een arm van vlees'. **32:9** *Of 'zijn hele legermacht en al zijn pracht en praal'. **32:12** *Lett.: 'zijn offerhoogten en zijn altaren'. **32:14** *Of 'voor de vernietiging zijn bestemd'.

32:21 *Of 'de tempel'.

HFST. 32

a 2Kon 19:6
b De 31:6, 8; Joz 1:6, 9; 2Kon 6:16, 17; 2Kr 20:15
c Nu 14:9; De 20:1, 4; Joz 10:42; Jer 17:5
d 2Kr 20:20
e Jes 37:8
f 2Kon 18:17; Jes 36:2
g 2Kon 18:19; Jes 36:4
h 2Kon 18:29, 30; 2Kon 19:10
i 2Kon 18:1, 4
j 2Kr 31:1
k 2Kon 18:22; Jes 36:7
l 2Kon 15:29; 2Kon 17:5; Jes 37:12
m 2Kon 18:33, 34; 2Kon 19:17, 18
n Ex 14:3; Ex 15:9
o 2Kon 18:29

2de kolom

a Ex 5:2; De 32:27; Da 3:14, 15
b 2Kon 19:14
c Jes 37:29
d 2Kon 17:6; 2Kon 19:12
e 2Kon 18:26, 28; Jes 36:11, 13
f 2Kon 19:2, 20; Jes 37:2
g 2Kon 19:14, 15; 2Kr 14:11
h Ps 76:5
i 2Kon 19:35-37; Jes 37:37, 38

koning Hizkia van Juda.[a] Van toen af hadden alle volken diep ontzag voor hem.

24 In die tijd werd Hizkia dodelijk ziek. Hij bad tot Jehovah,[b] die hem antwoordde en hem een teken* gaf.[c] **25** Maar Hizkia toonde geen dankbaarheid voor het goede dat voor hem was gedaan, want in zijn hart was hij trots geworden. Daardoor werd God woedend op hem en op Juda en Jeruzalem. **26** Maar Hizkia vernederde zich en liet de trots in zijn hart varen,[d] en ook de inwoners van Jeruzalem vernederden zich. Daarom trof Jehovah's woede hen niet in de tijd van Hizkia.[e]

27 Hizkia kreeg enorme rijkdom en eer.[f] Hij maakte voor zichzelf schatkamers[g] voor zilver, goud, edelstenen, balsemolie, schilden en allerlei andere kostbare voorwerpen. **28** Hij maakte opslagplaatsen voor de opbrengst aan graan, nieuwe wijn en olie, en ook stallen voor allerlei soorten vee en kooien voor de kudden. **29** Ook bouwde hij steden voor zichzelf en hij kreeg een groot aantal schapen, geiten en runderen, want God gaf hem heel veel bezittingen. **30** Het was Hizkia die de bovenste uitloop van de Gihonbron[h] dichtstopte en het water[i] in westelijke richting recht naar beneden leidde naar de Stad van David.[j] Hizkia had succes bij alles wat hij deed. **31** Maar toen de woordvoerders van de bestuurders van Babylon naar hem toe werden gestuurd om te informeren naar het teken*[k] dat zich in het land had voorgedaan,[l] liet de ware God hem zijn gang gaan om hem te testen,[m] om te weten te komen wat er in zijn hart omging.[n]

32 De rest van de geschiedenis van Hizkia en zijn daden van loyale liefde[o] zijn opgeschreven in het visioen van de profeet Jesaja,[a] de zoon van Amoz, in het Boek van de koningen van Juda en van Israël.[b] **33** Toen ging Hizkia rusten bij zijn voorvaders. Ze begroeven hem op de helling naar de graven van de zonen van David.[c] Alle inwoners van Juda en Jeruzalem bewezen hem eer bij zijn dood. Zijn zoon Manasse volgde hem als koning op.

33 Manasse[d] was 12 jaar toen hij koning werd en hij regeerde 55 jaar in Jeruzalem.[e]

2 Hij deed wat slecht was in Jehovah's ogen en volgde de afschuwelijke praktijken van de volken die Jehovah voor de Israëlieten had verdreven.[f] **3** Hij herbouwde de offerhoogten die zijn vader Hizkia had afgebroken.[g] Hij richtte altaren op voor de Baäls en maakte heilige palen. Hij boog zich neer voor het hele hemelse leger en diende ze.[h] **4** Hij bouwde ook altaren in het huis van Jehovah,[i] waarover Jehovah had gezegd: 'In Jeruzalem zal mijn naam voor altijd blijven.'[j] **5** Hij bouwde in twee voorhoven van het huis van Jehovah[k] altaren voor het hele hemelse leger. **6** Hij verbrandde zijn eigen zonen als offer*[l] in het Dal van de Zoon van Hinnom.[m] Hij deed aan magie,[n] waarzeggerij en toverij en stelde mediums en waarzeggers aan.[o] Hij deed op grote schaal wat slecht was in Jehovah's ogen om hem te tergen.

7 Hij zette het beeld dat hij had gemaakt in het huis van de ware God[p] waarover God tegen David en zijn zoon Salomo had gezegd: 'In dit huis en in Jeruzalem, dat ik uit alle stammen van Israël heb uitgekozen, zal ik voor altijd mijn naam vestigen.[q] **8** Ik zal Israël nooit verdrijven uit het land dat ik aan hun voorouders

---

32:24, 31 *Of 'wonderteken'.

33:6 *Lett.: 'liet (...) door het vuur gaan'.

HFST. 32
- a 1Kon 4:21; 2Kr 17:1, 5
- b 2Kon 20:1, 2; Jes 38:1, 2
- c 2Kon 20:5, 9; 2Kr 32:31; Jes 38:8
- d Jer 26:18, 19
- e 2Kon 20:19
- f 2Kr 1:11, 12; 2Kr 17:1, 5
- g 1Kon 9:17-19
- h 1Kon 1:33, 45
- i 2Kr 32:4
- j 2Sa 5:9
- k 2Kon 20:8-11; Jes 38:8
- l 2Kon 20:12; Jes 39:1
- m Ge 22:1
- n De 8:2; Ps 7:9; Ps 139:23
- o 2Kr 31:20, 21

2de kolom
- a Jes 1:1
- b 2Kon 20:20
- c 1Kon 11:43

HFST. 33
- d Mt 1:10
- e 2Kon 21:1
- f 2Kon 21:2-6
- g 2Kon 18:1, 4
- h De 4:19; 2Kon 23:5
- i 2Kon 16:10, 11
- j De 12:11; 2Kr 6:6
- k 1Kon 6:36; 1Kon 7:12
- l 2Kon 16:1, 3
- m Joz 15:8, 12; 2Kon 23:10
- n Le 19:26
- o Le 20:6; De 18:10, 11
- p 2Kon 23:6
- q 2Kon 21:7-9; 2Kon 23:27; 2Kr 7:16

heb toegewezen, maar dan moe-
ten ze zich wel strikt houden aan
alles wat ik ze heb geboden, de
hele wet, de voorschriften en de
bepalingen die ik via Mozes heb
gegeven.’ **9** Manasse liet Juda
en de inwoners van Jeruzalem
steeds weer afdwalen en zette
ze ertoe aan nog ergere dingen
te doen dan de volken die Jeho-
vah voor de Israëlieten had uit-
geroeid.[a]
10 Jehovah bleef tot Manas-
se en zijn volk spreken, maar
ze luisterden niet.[b] **11** Daarom
stuurde Jehovah de legeraan-
voerders van de koning van As-
syrië op hen af. Ze namen Manas-
se met haken* gevangen, deden
hem twee koperen boeien om en
namen hem mee naar Babylon.
12 In zijn ellende smeekte hij Je-
hovah, zijn God, om medelijden
en hij bleef zich diep vernede-
ren voor de God van zijn voorva-
ders. **13** Manasse bleef tot God
bidden, en God werd geraakt
door zijn smeekgebed en luister-
de naar zijn verzoek om gunst.
Hij gaf hem het koningschap in
Jeruzalem terug.[c] Toen ging Ma-
nasse beseffen dat Jehovah de
ware God is.[d]
14 Hierna bouwde hij voor de
Stad van David[e] een buitenmuur
ten westen van Gihon[f] in het dal,*
tot aan de Vispoort.[g] Vandaar liep
de muur rond de stad naar de
Ofel.[h] Hij maakte hem heel hoog.
Verder stelde hij legeraanvoer-
ders aan in alle vestingsteden
van Juda. **15** Hij verwijderde de
vreemde goden, het afgodsbeeld
dat in het huis van Jehovah[i]
stond en alle altaren die hij had
gebouwd op de berg van het huis
van Jehovah[j] en in Jeruzalem
en liet ze buiten de stad gooien.
16 Hij bracht ook het altaar van
Jehovah in orde[k] en ging er vre-
deoffers[l] en dankoffers[m] op bren-
gen. Hij zei tegen Juda dat ze Je-
hovah, de God van Israël, moes-
ten dienen. **17** Toch bleef het
volk nog slachtoffers brengen op
de offerhoogten, maar nu alleen
voor Jehovah, hun God.
18 De rest van de geschiedenis
van Manasse, zijn gebed tot zijn
God en de woorden van de visio-
nairs die in de naam van Jeho-
vah, de God van Israël, tot hem
spraken, is te vinden in de his-
torische verslagen van de konin-
gen van Israël. **19** Zijn gebed[a]
en hoe zijn smeekbede werd ver-
hoord, al zijn zonden en zijn on-
trouw,[b] en de plekken waar hij of-
ferhoogten bouwde en waar hij
de heilige palen[c] en de beelden
oprichtte voordat hij zich ver-
nederde — dat staat allemaal in
de geschriften van zijn visionairs.
20 Toen ging Manasse rusten bij
zijn voorvaders en ze begroeven
hem bij zijn huis. Zijn zoon Amon
volgde hem als koning op.[d]
21 Amon[e] was 22 jaar toen
hij koning werd, en hij regeerde
twee jaar in Jeruzalem.[f] **22** Hij
bleef doen wat slecht was in Je-
hovah’s ogen, net zoals zijn vader
Manasse.[g] Amon bracht slacht-
offers aan alle beelden die zijn
vader Manasse had gemaakt,[h] en
hij bleef ze dienen. **23** Maar hij
vernederde zich niet voor Je-
hovah[i] zoals zijn vader Manas-
se.[j] Amon maakte zijn schuld
juist nog groter. **24** Uiteindelijk
smeedden zijn dienaren een com-
plot tegen hem,[k] en ze doodden
hem in zijn eigen huis. **25** Maar
het volk van het land doodde
iedereen die in het complot te-
gen koning Amon had gezeten.[l]
Ze maakten zijn zoon Josia[m] ko-
ning in zijn plaats.

34 Josia[n] was acht jaar toen
hij koning werd, en hij re-
geerde 31 jaar in Jeruzalem.[o]
2 Hij deed wat goed was in Je-
hovah’s ogen en volgde dezelf-
de weg als zijn voorvader David.

HFST. 33
a Le 18:24, Joz 24:8, 2Kon 21:11, 16
b 2Kr 36:15, 16
c Jes 1:18
d Da 4:25
e 2Sa 5:9, 2Kr 32:2, 5
f 2Kr 32:30
g Ne 3:3
h 2Kr 27:1, 3
i 2Kon 21:1, 7
j 2Kon 21:1, 4, 5
k 2Kr 29:18
l Le 3:1
m Le 7:12

2de kolom
a 2Kr 33:12, 13
b 2Kon 21:2, 9
c 2Kon 21:3, 7
d 2Kon 21:18, 19
e Mt 1:10
f 2Kon 21:19-24
g 2Kr 33:1, 2
h 2Kon 21:1, 7
i Jer 8:12
j 2Kr 33:12, 13
k 2Kon 12:20, 2Kr 25:27
l 2Kr 25:1, 3
m 2Kon 21:25, 26

HFST. 34
n 1Kon 13:2, Ze 1:1, Mt 1:10
o 2Kon 22:1, 2

33:11 *Of mogelijk ‘in de spelonken’.
33:14 *Of ‘de wadi’.

Hij week er niet van af, niet naar
rechts en niet naar links.
3 In het achtste jaar van zijn
regering, hij was dus nog jong,
begon hij de God van zijn voorva-
der David te zoeken.[a] In het 12de
jaar begon hij Juda en Jeruzalem
te zuiveren[b] van de offerhoogten,[c]
de heilige palen, de gehouwen
beelden[d] en de metalen* beelden.
4 Verder werden in zijn bijzijn
de altaren van de Baäls afgebro-
ken, en hij sloeg de wierooktafels
die erbovenop stonden kapot. Hij
brak ook de heilige palen, de ge-
houwen beelden en de metalen
beelden aan stukken, verpulverde
ze en strooide het gruis over de
graven van hen die er slachtoffers
aan hadden gebracht.[e] 5 Hij ver-
brandde de botten van de pries-
ters op hun altaren.[f] Zo reinigde
hij Juda en Jeruzalem.
6 In de steden van Manasse,
Efraïm[g] en Simeon en zelfs hele-
maal in Naftali, in de omliggen-
de ruïnes, 7 brak hij de altaren
af. Hij verbrijzelde de heilige pa-
len en de beelden[h] en sloeg ze tot
gruis. Hij sloeg in heel het land
van Israël alle wierooktafels ka-
pot.[i] Daarna ging hij naar Jeru-
zalem terug.
8 In zijn 18de regeringsjaar,
toen hij het land en de tempel*
had gereinigd, stuurde hij Safan,[j]
de zoon van Azalja, Maäseja, het
hoofd van de stad, en de kro-
niekschrijver Joah, de zoon van
Joahaz, naar het huis van Je-
hovah, zijn God, om het te her-
stellen.[k] 9 Ze kwamen bij ho-
gepriester Hilkia en gaven hem
het geld dat naar het huis van
God was gebracht. De Levieten
die dienst deden als deurwachter
hadden dat ingezameld van Ma-
nasse, Efraïm en de rest van Is-
raël,[l] en ook van Juda, Benjamin
en de inwoners van Jeruzalem.
10 Ze gaven het vervolgens aan
degenen die waren aangesteld
over het werk in het huis van
Jehovah. De werkers in het huis
van Jehovah gebruikten het om
het huis op te knappen en te her-
stellen. 11 Ze gaven het aan de
ambachtslieden en de bouwers
om gehouwen stenen te kopen en
hout voor steunbalken, en om de
huizen die de koningen van Juda
hadden laten vervallen, met bal-
ken te herstellen.[a]
12 De mannen deden trouw
hun werk.[b] De Levieten Jahath en
Obadja van de Merarieten,[c] en Za-
charia en Mesullam van de Keha-
thieten[d] waren als opzichter over
hen aangesteld. De Levieten, die
allemaal bekwame musici waren,[e]
13 hadden de leiding over de ge-
wone arbeiders* en waren de op-
zichters over alle werkers, wat
voor werk ze ook deden. Sommi-
gen van de Levieten waren secre-
taris, ambtenaar of poortwach-
ter.[f]
14 Toen ze het geld dat naar
het huis van Jehovah was ge-
bracht[g] tevoorschijn haalden,
vond de priester Hilkia het boek
van Jehovah's wet,[h] die via* Mo-
zes was gegeven.[i] 15 Hilkia zei
dus tegen secretaris Safan: 'Ik
heb het wetboek in het huis van
Jehovah gevonden.' Vervolgens
gaf Hilkia het boek aan Safan.
16 Toen bracht Safan het boek
naar de koning en zei tegen hem:
'Uw dienaren doen alles wat hun
is opgedragen. 17 Ze hebben het
geld verzameld dat zich in het huis
van Jehovah bevond en ze heb-
ben het overhandigd aan de aan-
gestelde mannen en aan degenen
die het werk doen.' 18 Verder
vertelde secretaris Safan aan de
koning: 'De priester Hilkia heeft
mij een boek gegeven.'[j] Toen be-
gon Safan de koning eruit voor te
lezen.[k]

HFST. 34
a 2Kr 15:2
b 2Kon 23:4, 14
c 2Kr 33:17
d 2Kr 33:21, 22
e 2Kon 23:6
f 1Kon 13:2 2Kon 23:16
g 2Kon 23:19 2Kr 30:1
h 2Kon 17:41
i 2Kr 31:1
j 2Kon 22:12
k 2Kon 22:3-6
l 2Kr 30:11, 18

2de kolom
a 2Kon 12:11, 12
b 2Kon 12:15
c 1Kr 23:6
d 2Kr 20:19
e 1Kr 25:1
f 2Kr 8:14
g 2Kon 22:4
h De 17:18 De 31:24-26 Joz 1:8 2Kon 22:8
i Le 26:46
j 2Kon 22:8
k De 17:18, 19

34:3 *Of 'gegoten'. **34:8** *Lett.: 'het huis'.

34:13 *Of 'de sjouwers'. **34:14** *Lett.: 'door de hand van'.

19 Zodra de koning de woorden van de wet hoorde, scheurde hij zijn kleren.[a] **20** Hij gaf het volgende bevel aan Hilkia, aan Ahikam,[b] de zoon van Safan, aan Abdon, de zoon van Micha, aan secretaris Safan en aan Asaja, de dienaar van de koning: **21** ‘Ga voor mij en voor degenen die in Israël en in Juda zijn overgebleven, bij Jehovah navraag doen over de woorden van het boek dat is gevonden. Want Jehovah’s grote woede zal over ons uitgestort worden omdat onze voorouders zich niet hebben gehouden aan het woord van Jehovah en niet hebben gedaan wat in dit boek staat geschreven.’[c]

22 Dus ging Hilkia samen met degenen die de koning stuurde naar de profetes Hulda.[d] Zij was de vrouw van Sallum, de zoon van Tikva, de zoon van Harhas, de beheerder van de kleding. Ze woonde in het Tweede Stadsdeel van Jeruzalem. Daar spraken ze met haar.[e] **23** Ze zei tegen hen: ‘Dit zegt Jehovah, de God van Israël: “Zeg tegen de man die jullie naar mij heeft gestuurd: **24** ‘Dit zegt Jehovah: “Ik zal ellende brengen over deze plaats en de inwoners,[f] namelijk alle vervloekingen die in het boek staan[g] dat aan de koning van Juda is voorgelezen. **25** Ze hebben mij verlaten[h] en voor andere goden offers in rook laten opgaan om mij te tergen[i] met alles wat ze hebben gemaakt. Daarom zal mijn woede over deze plaats worden uitgestort en niet meer doven.”’[j] **26** Maar dit moeten jullie zeggen tegen de koning van Juda, die jullie gestuurd heeft om Jehovah te raadplegen: ‘Dit zegt Jehovah, de God van Israël, over de woorden die je hebt gehoord:[k] **27** “Je hebt je hart opengesteld* en je voor God vernederd toen je zijn woorden over deze plaats en de inwoners hoorde. Je hebt je voor mij vernederd en je kleren gescheurd en voor mij gehuild. Ik heb daarom naar je geluisterd,[a] verklaart Jehovah. **28** Om die reden zul je in vrede in je graf worden gelegd als ik je tot je voorvaders vergader.* Je zult alle ellende die ik over deze plaats en de inwoners breng niet met eigen ogen zien.”’”’[b]

Dat antwoord brachten ze aan de koning over. **29** Toen liet de koning alle oudsten van Juda en Jeruzalem bij zich komen.[c] **30** Hij ging vervolgens naar het huis van Jehovah, samen met alle mannen van Juda, de inwoners van Jeruzalem, de priesters en de Levieten — het hele volk, van groot tot klein. Hij las hun alle woorden voor van het boek van het verbond dat in het huis van Jehovah was gevonden.[d] **31** De koning stond op zijn vaste plaats en sloot een verbond*[e] ten overstaan van Jehovah: hij beloofde Jehovah te volgen en zich met zijn hele hart en zijn hele ziel#[f] aan zijn geboden, richtlijnen△ en voorschriften te houden door de woorden van het verbond na te leven die in dit boek stonden.[g] **32** Bovendien liet hij iedereen die in Jeruzalem en Benjamin was, ermee akkoord gaan. En de inwoners van Jeruzalem hielden zich aan het verbond van God, de God van hun voorvaders.[h] **33** Josia verwijderde alle afschuwelijke dingen* uit alle gebieden van de Israëlieten,[i] en hij verplichtte iedereen in Israël om Jehovah, hun God, te dienen. Zolang hij leefde# stopten ze er niet mee Jehovah, de God van hun voorvaders, te volgen.

34:27 *Lett.: ‘je hart was zacht’.

34:28 *Een poëtische uitdrukking voor de dood. 34:31 *Of ‘hernieuwde het verbond’. #Zie Woordenlijst. △Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. 34:33 *Of ‘afgodsbeelden’. #Lett.: ‘al zijn dagen’.

HFST. 34
a 2Kon 22:11-13
b 2Kon 25:22; Jer 40:14
c De 30:17, 18; De 31:16; De 31:24-26; Joz 1:8
d Ex 15:20; Re 4:4; Lu 2:36; Han 21:8, 9
e 2Kon 22:14-20
f Jer 35:17
g Le 26:16; De 28:15; De 30:17, 18; Da 9:11
h De 28:20
i 2Kon 21:1, 3, 6; 2Kr 28:1, 3
j De 29:22, 23; Jer 7:20
k 2Kr 34:19

2de kolom
a 2Kr 32:26; 2Kr 33:11, 13
b 1Kon 21:29; Jes 39:8
c 2Kon 23:1
d 2Kon 23:2; 2Kr 17:3, 9; Ne 8:3
e Ezr 10:3
f De 6:5
g De 31:24-26; 2Kon 22:8
h 2Kr 30:1, 12; 2Kr 33:1, 16
i 2Kon 23:5

35 Josia vierde in Jeruzalem een Pascha[a] voor Jehovah. Ze slachtten het paschaoffer[b] op de 14de dag van de eerste maand.[c] **2** Hij wees de priesters hun taken toe en moedigde ze aan om hun dienst in het huis van Jehovah uit te voeren.[d] **3** Vervolgens zei hij tegen de Levieten, die heel Israël onderwezen[e] en heilig waren voor Jehovah: ‘Zet de heilige ark in het huis dat koning Salomo van Israël, de zoon van David, heeft gebouwd.[f] Jullie moeten de ark niet meer op je schouders dragen.[g] Dien nu Jehovah, je God, en zijn volk Israël. **4** Bereid je per vaderlijk huis en afdeling voor, en houd je aan wat opgeschreven is door koning David[h] van Israël en zijn zoon Salomo.[i] **5** Voor elk vaderlijk huis van jullie broeders, de rest van het volk,* moet in de heilige plaats een groep van het vaderlijk huis van de Levieten klaarstaan. **6** Slacht het paschaoffer[j] en heilig je. Tref voorbereidingen voor jullie broeders om het woord uit te voeren dat Jehovah via Mozes heeft gesproken.’

7 Koning Josia gaf uit zijn eigen veestapel in totaal 30.000 mannetjeslammeren en geitenbokjes en 3000 runderen aan het volk, zodat er paschaoffers waren voor iedereen die aanwezig was.[k] **8** Ook zijn bestuurders gaven een bijdrage als vrijwillig offer voor het volk, de priesters en de Levieten. Hilkia,[l] Zacharia en Jehiël, de leiders van het huis van de ware God, gaven aan de priesters 2600 paschaoffers en 300 runderen. **9** De leiders van de Levieten — Chonanja en zijn broers Semaja en Nethaneël, en ook Hasabja, Jeïël en Jozabad — gaven 5000 paschaoffers en 500 runderen aan de Levieten.

10 Alles voor de dienst was voorbereid, en de priesters stonden op hun plaats en de Levieten hadden zich per afdeling opgesteld,[a] zoals de koning had geboden. **11** Ze slachtten de paschaoffers[b] en de priesters sprenkelden het bloed dat ze van hen ontvingen,[c] terwijl de Levieten de dieren vilden.[d] **12** Vervolgens maakten ze de brandoffers klaar om die aan de rest van het volk te geven, dat ingedeeld was per vaderlijk huis. Zo konden ze aan Jehovah worden aangeboden zoals was voorgeschreven in het boek van Mozes. Hetzelfde deden ze met de runderen. **13** Ze bereidden* het paschaoffer boven het vuur volgens het gebruik.[e] De heilige offers bereidden ze in kookpotten, ketels en pannen, waarna ze het vlug naar de rest van het volk brachten. **14** Daarna bereidden ze het paschaoffer voor zichzelf en voor de priesters, want de priesters, de nakomelingen van Aäron, waren tot het vallen van de avond bezig met het offeren van de brandoffers en de vette stukken. Daarom bereidden de Levieten het voor zichzelf en voor de priesters, de nakomelingen van Aäron.

15 De zangers, de zonen van Asaf,[f] hadden hun plaats ingenomen volgens de aanwijzingen van David,[g] Asaf,[h] Heman en Jeduthun,[i] de visionair van de koning. De poortwachters stonden bij de verschillende poorten.[j] Ze hoefden hun dienst niet te onderbreken, want hun broeders, de Levieten, bereidden het paschaoffer voor hen. **16** Op die dag werd op bevel van koning Josia[k] alles voor de dienst van Jehovah voorbereid om het Pascha[l] te vieren en de brandoffers te brengen op het altaar van Jehovah.

HFST. 35
a Ex 12:3-11; 2Kon 23:21
b Ex 12:21
c Le 23:5; De 16:1
d 2Kr 23:18; 2Kr 31:2
e De 33:10; 2Kr 17:8, 9; Ne 8:7, 8
f 1Kon 6:38; 2Kr 5:7
g Nu 4:15; 1Kr 23:25, 26
h 1Kr 23:6
i 2Kr 8:14
j Ex 12:21; 2Kr 30:1, 15
k 2Kr 30:24
l 2Kon 23:4; 2Kr 34:14

2de kolom
a 1Kr 23:6
b Ex 12:3, 6
c 2Kr 30:16
d 2Kr 29:34
e Ex 12:8; De 16:6, 7
f 1Kr 16:37
g 1Kr 23:5
h 1Kr 25:1, 2
i 1Kr 16:41, 42; 1Kr 25:3
j 1Kr 26:12, 13
k 2Kon 23:21
l Le 23:5

35:5 *Lett.: ‘de zonen van het volk’.

35:13 *Of mogelijk ‘roosterden’.

17 De aanwezige Israëlieten vierden toen het Pascha en het Feest van het Ongezuurde Brood, zeven dagen lang.[a] **18** Sinds de tijd van de profeet Samuël was in Israël nog nooit op die manier het Pascha gevierd. Geen van de andere koningen van Israël had het Pascha gevierd zoals Josia had gedaan[b] samen met de priesters, de Levieten, iedereen uit Juda en Israël die aanwezig was en de inwoners van Jeruzalem. **19** Dit Pascha werd in het 18de regeringsjaar van Josia gevierd.

20 Na dat alles, toen Josia de tempel* had hersteld, rukte koning Necho[c] van Egypte uit om te strijden bij Karkemis aan de Eufraat. Josia trok hem tegemoet.[d] **21** Daarop stuurde Necho boodschappers naar Josia toe met het bericht: ‘Wat heeft dit met u te maken, koning van Juda? Ik kom niet tegen u strijden, maar tegen een ander huis. God zegt dat ik me moet haasten. Het is voor uw eigen bestwil God niet tegen te werken. Anders zal hij u vernietigen, want hij is met mij.’ **22** Maar Josia wilde zich niet terugtrekken. Hij vermomde zich[e] om tegen hem te strijden en wilde niet luisteren naar de woorden van Necho, die uit de mond van God kwamen. Hij trok ten strijde in de Vlakte van Megiddo.[f]

23 Koning Josia werd door boogschutters geraakt, en hij zei tegen zijn dienaren: ‘Haal me hier weg, want ik ben zwaargewond.’ **24** Zijn dienaren haalden hem van de wagen af en vervoerden hem in zijn tweede strijdwagen naar Jeruzalem. Hij stierf en werd begraven in het graf van zijn voorvaders.[g] Heel Juda en Jeruzalem rouwden over Josia. **25** Jeremia[h] zong een klaaglied* over Josia. Alle zangers en zangeressen[a] zingen nu nog steeds over Josia in hun klaagliederen. Het werd een gewoonte ze in Israël te zingen, en ze staan opgeschreven in het boek met klaagliederen.

26 De rest van de geschiedenis van Josia, zijn daden van loyale liefde, in overeenstemming met wat in de wet van Jehovah staat, **27** en wat hij heeft gedaan, is van begin tot eind opgeschreven in het Boek van de koningen van Israël en van Juda.[b]

36 Toen maakte het volk* Josia’s zoon Joahaz[c] in Jeruzalem koning in de plaats van zijn vader.[d] **2** Joahaz was 23 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde drie maanden in Jeruzalem. **3** Maar de koning van Egypte zette hem in Jeruzalem als koning af en legde het land een boete op van 100 talenten* zilver en een talent goud.[e] **4** Bovendien maakte de koning van Egypte Joahaz’ broer Eljakim koning over Juda en Jeruzalem. Hij veranderde zijn naam in Jojakim. Maar zijn broer Joahaz werd door Necho[f] meegenomen naar Egypte.[g]

5 Jojakim[h] was 25 jaar toen hij koning werd, en hij regeerde 11 jaar in Jeruzalem. Hij bleef doen wat slecht was in de ogen van Jehovah, zijn God.[i] **6** Koning Nebukadnezar[j] van Babylon rukte tegen hem op, deed hem twee koperen boeien om en voerde hem weg naar Babylon.[k] **7** Ook nam Nebukadnezar een deel van de voorwerpen van het huis van Jehovah mee naar Babylon en zette die in zijn paleis in Babylon.[l] **8** De rest van de geschiedenis van Jojakim, de afschuwelijke dingen die hij heeft gedaan en al het andere waaraan hij zich schuldig maakte, is opgeschreven in het Boek van de koningen van Israël

HFST. 35
- a Ex 12:15, Le 23:6, De 16:3, 2Kr 30:1, 21
- b 2Kon 23:22, 23, 2Kr 30:5, 26
- c Jer 46:2
- d 2Kon 23:29
- e 1Kon 22:30
- f Re 1:27, Re 5:19, Za 12:11, Opb 16:16
- g 2Kon 23:30, 2Kr 34:28
- h Jer 1:1

2de kolom
- a Jer 9:17, 20
- b 2Kon 23:28

HFST. 36
- c 1Kr 3:15, Jer 22:11
- d 2Kon 23:30, 31
- e 2Kon 18:14, 2Kon 23:33
- f 2Kon 23:29, Jer 46:2
- g 2Kon 23:34, Jer 22:11, 12
- h Jer 26:20, 21, Jer 36:32
- i 2Kon 23:36, 37
- j 2Kon 24:1, 2Kon 25:1, Jer 25:1
- k 2Kon 24:16, Da 1:1
- l Ezr 1:7, Jer 27:16, Da 1:2, Da 5:2

35:20 *Lett.: ‘het huis’. **35:25** *Of ‘rouwlied’.

36:1 *Lett.: ‘volk van het land’. **36:3** *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14.

en van Juda. Zijn zoon Jojachin
volgde hem als koning op.[a]
9 Jojachin[b] was 18 jaar toen
hij koning werd, en hij regeer-
de drie maanden en tien dagen
in Jeruzalem. Hij bleef doen wat
slecht was in Jehovah's ogen.[c]
10 Aan het begin van het jaar*
liet koning Nebukadnezar hem
naar Babylon brengen,[d] samen
met kostbare voorwerpen uit het
huis van Jehovah.[e] Hij maakte
Zedekia, de broer van zijn vader,
koning over Juda en Jeruzalem.[f]
11 Zedekia[g] was 21 jaar toen
hij koning werd, en hij regeer-
de 11 jaar in Jeruzalem.[h] **12** Hij
bleef doen wat slecht was in de
ogen van Jehovah, zijn God. Hij
vernederde zich niet voor de pro-
feet Jeremia,[i] die op bevel van Je-
hovah sprak. **13** Hij kwam ook
in opstand tegen koning Nebukad-
nezar,[j] die hem bij God een eed
had laten afleggen. Koppig* en
verstokt# bleef hij weigeren zich
te wenden tot Jehovah, de God
van Israël. **14** Alle hoofden van
de priesters en ook het volk
maakten zich schuldig aan grote
ontrouw. Ze volgden alle afschu-
welijke praktijken van de volken,
en ze verontreinigden het huis
van Jehovah,[k] dat hij in Jeruza-
lem had geheiligd.
15 Jehovah, de God van hun
voorvaders, waarschuwde ze
steeds weer via zijn boodschap-
pers, omdat hij medegevoel had
met zijn volk en zijn woonplaats.
16 Maar ze lachten de boodschap-
pers van de ware God telkens
uit.[l] Ze minachtten zijn woorden[m]
en maakten zijn profeten bela-
chelijk,[n] totdat Jehovah woedend
werd op zijn volk[o] en er geen her-
stel meer mogelijk was.
17 Hij stuurde de koning van
de Chaldeeën op ze af,[p] die hun
jonge mannen met het zwaard
doodde[a] in het heiligdom.[b] Hij
had geen medelijden met jon-
ge mannen of vrouwen, ouderen
of zwakken.[c] God gaf alles in
zijn handen.[d] **18** Hij bracht alle
voorwerpen van het huis van de
ware God naar Babylon, zowel
de grote als de kleine, en ook de
schatten van het huis van Jeho-
vah en de schatten van de koning
en zijn bestuurders.[e] **19** Hij liet
het huis van de ware God in
vlammen opgaan,[f] brak de muur
van Jeruzalem af,[g] stak alle ver-
sterkte torens in brand en ver-
woestte alles wat waarde had.[h]
20 Hij voerde degenen die aan
het zwaard waren ontsnapt als
gevangenen naar Babylon weg.[i]
Ze werden slaven van hem[j] en
zijn zonen totdat het koninkrijk*
van Perzië begon te regeren,[k]
21 totdat het land zijn sabbatten
had afbetaald,[l] als vervulling van
het woord dat Jehovah via Jere-
mia had gesproken.[m] Zolang het
land woest* lag, hield het sabbat,
totdat er 70 jaar vervuld was.[n]
22 In het eerste jaar van Cy-
rus,[o] de koning van Perzië, zette
Jehovah koning Cyrus van Per-
zië ertoe aan* om in heel zijn
koninkrijk een besluit bekend
te laten maken dat hij ook liet
opschrijven.[p] Hierdoor zou Je-
hovah's woord gesproken door
Jeremia[q] vervuld worden. Het
besluit luidde: **23** 'Dit zegt ko-
ning Cyrus van Perzië: "Jehovah,
de God van de hemel, heeft mij
alle koninkrijken van de aarde
gegeven,[r] en hij heeft mij opge-
dragen een huis voor hem te bou-
wen in Jeruzalem, dat in Juda
ligt.[s] Laat iedereen onder jullie
die bij zijn volk hoort — mag Je-
hovah, zijn God, met hem zijn —
daarheen gaan."'[t]

HFST. 36
a 2Kon 24:5, 6
b Jer 22:24; Mt 1:12
c 2Kon 24:8, 9
d 2Kon 24:10; Jer 29:1, 2; Ez 1:2
e 2Kon 24:13; Jer 27:17, 18
f 2Kon 24:17
g Jer 37:1
h 2Kon 24:18-20; Jer 52:1-3
i Jer 21:1, 2; Jer 34:2; Jer 38:14, 24
j 2Kon 24:20; Ez 17:12-15
k 2Kon 16:11; Ez 8:10, 11
l 2Kr 30:1, 10
m Jer 5:12
n Jer 20:7
o Ps 74:1
p 2Kon 24:2

2de kolom
a Le 26:31; De 28:25; Ps 79:2
b Ez 9:7
c Klg 2:21
d De 28:49-51
e 2Kon 20:16, 17; Jes 39:6; Jer 27:19-22; Jer 52:17
f Ps 74:4-7
g Jer 52:14
h 1Kon 9:7; 2Kon 25:9, 10; Ps 79:1
i 2Kon 25:21; Ps 137:1
j Jer 27:6, 7
k Ezr 1:1-3
l Le 26:34
m Jer 25:9
n Jer 25:12; Za 1:12
o Jes 44:28; Jes 45:1
p Ezr 1:1-4
q Jer 29:14; Jer 32:42; Jer 33:10, 11
r Da 5:18
s Jes 44:28
t Ezr 7:12, 13

36:10 *Mogelijk in de lente. **36:13** *Lett.: 'hij verhardde zijn nek'. #Lett.: 'hij verstokte zijn hart'.

36:20 *Of 'koningshuis'. **36:21** *Of 'verlaten', 'braak'. **36:22** *Lett.: 'wekte de geest op van'.

EZRA

INHOUD

1 In het eerste jaar van Cyrus,[a] de koning van Perzië, zette Jehovah koning Cyrus van Perzië ertoe aan* om in heel zijn koninkrijk een besluit bekend te laten maken dat hij ook liet opschrijven.[b] Hierdoor zou Jehovah's woord gesproken door Jeremia[c] vervuld worden. Het besluit luidde:

2 'Dit zegt koning Cyrus van Perzië: "Jehovah, de God van de hemel, heeft mij alle koninkrijken van de aarde gegeven,[d] en hij heeft mij opgedragen een huis voor hem te bouwen in Jeruzalem,[e] dat in Juda ligt. **3** Laat iedereen onder jullie die bij zijn volk hoort — mag zijn God met hem zijn — naar Jeruzalem in Juda gaan om het huis te herbouwen van Jehovah, de God van Israël — hij is de ware God — van wie het huis in Jeruzalem stond.* **4** Iedereen die hier als vreemdeling woont,[a] waar hij zich ook bevindt, moet van zijn medeburgers* ondersteuning krijgen in de vorm van zilver en goud, goederen en vee, samen met de vrijwillige offers voor het huis van de ware God[b] in Jeruzalem."'

5 Toen troffen de hoofden van de vaderlijke huizen van Juda en van Benjamin, de priesters en de Levieten — allen die de ware God ertoe aanzette* — voorbereidingen om het huis van Jehovah in Jeruzalem te gaan herbouwen. **6** Iedereen om hen heen ondersteunde hen* met voorwerpen van zilver en van goud, goederen, vee en kostbare dingen, naast alle vrijwillige offers.

HFST. 1
a Jes 45:1, Da 10:1
b 2Kr 36:22, 23
c Jer 25:12, Jer 29:14, Jer 33:10, 11
d Da 4:34, 35
e Jes 44:28

2de kolom
a 2Kon 17:6, Jer 9:16
b Ex 35:21, 1Kr 29:9, Ezr 7:14-16

1:1 *Lett.: 'wekte (...) de geest op van'.
1:3 *Of mogelijk 'die in Jeruzalem is'.
1:4 *Lett.: 'de mannen van zijn plaats'.
1:5 *Lett.: 'van wie (...) de geest opwekte'.
1:6 *Lett.: 'sterkte hun handen'.

7 Koning Cyrus haalde ook de
voorwerpen van het huis van Je-
hovah tevoorschijn die Nebukad-
nezar uit Jeruzalem had meege-
nomen en in het huis van zijn god
had gezet.[a] **8** Koning Cyrus van
Perzië haalde ze tevoorschijn on-
der toezicht van Mithredath, de
schatmeester, die er een inven-
tarislijst van maakte voor Ses-
bazzar,*[b] de leider van Juda.
9 Dit was de inventaris:
30 gouden schalen, 1000 zilve-
ren schalen, 29 reserveschalen,
10 30 gouden bekers, 410 zilveren
bekers en 1000 andere voorwer-
pen. **11** In totaal waren er 5400
voorwerpen van goud en van zil-
ver. Sesbazzar nam die allemaal
mee toen de ballingen[c] vanuit Ba-
bylon naar Jeruzalem werden ge-
bracht.

2 Dit waren de inwoners van
de provincie* die terugkwa-
men uit het midden van de bal-
lingen,[d] die koning Nebukadne-
zar van Babylon had weggevoerd
naar Babylon[e] en die later naar
Jeruzalem en Juda teruggingen,
ieder naar zijn eigen stad.[f] **2** Ze
kwamen mee met Zerubbabel,[g]
Jesua,[h] Nehemia, Seraja, Reëla-
ja, Mordechai, Bilsan, Mispar,
Bigvai, Rehum en Baäna.
De aantallen van de Israëlitische
mannen:[i] **3** 2172 afstammelingen
van Paros, **4** 372 afstammelingen
van Sefatja, **5** 775 afstammelin-
gen van Arah,[j] **6** 2812 afstamme-
lingen van Pahath-Moab,[k] van de
afstammelingen van Jesua en Joab,
7 1254 afstammelingen van Elam,[l]
8 945 afstammelingen van Zat-
tu,[m] **9** 760 afstammelingen van
Zakkai, **10** 642 afstammelingen
van Bani, **11** 623 afstammelin-
gen van Bebai, **12** 1222 afstam-
melingen van Azgad, **13** 666 af-
stammelingen van Adonikam,
14 2056 afstammelingen van Big-
vai, **15** 454 afstammelingen van
Adin, **16** 98 afstammelingen van
Ater, van Hizkia, **17** 323 afstam-
melingen van Bezai, **18** 112 af-
stammelingen van Jora, **19** 223
afstammelingen van Hasum,[a]
20 95 afstammelingen van Gib-
bar, **21** 123 mannen van Bethle-
hem, **22** 56 mannen van Netofa,
23 128 mannen van Anathoth,[b]
24 42 afstammelingen van Az-
maveth, **25** 743 mannen van Kir-
jath-Jearim, Kefira en Beëroth,
26 621 mannen van Rama[c] en
Geba,[d] **27** 122 mannen van Mich-
mas, **28** 223 mannen van Bethel
en Ai,[e] **29** 52 mannen van Nebo,[f]
30 156 afstammelingen van Mag-
bis, **31** 1254 afstammelingen van
de andere Elam, **32** 320 afstam-
melingen van Harim, **33** 725 af-
stammelingen van Lod, Hadid en
Ono, **34** 345 mannen van Jeri-
cho, **35** 3630 afstammelingen
van Senaä.
36 De priesters:[g] 973 afstam-
melingen van Jedaja,[h] van het
huis van Jesua,[i] **37** 1052 afstam-
melingen van Immer,[j] **38** 1247
afstammelingen van Pashur,[k]
39 1017 afstammelingen van Ha-
rim.[l]
40 De Levieten:[m] 74 afstamme-
lingen van Jesua en Kadmiël,[n] van
de afstammelingen van Hodavja.
41 De zangers:[o] 128 afstamme-
lingen van Asaf.[p] **42** De afstam-
melingen van de poortwachters:[q]
de afstammelingen van Sallum,
de afstammelingen van Ater, de
afstammelingen van Talmon,[r] de
afstammelingen van Akkub,[s] de
afstammelingen van Hatita, de af-
stammelingen van Sobai, in totaal
139.
43 De tempelknechten:*[t] de
afstammelingen van Ziha, de
afstammelingen van Hasufa, de
afstammelingen van Tabbaoth,
44 de afstammelingen van Ke-
ros, de afstammelingen van Sia-
ha, de afstammelingen van Padon,
45 de afstammelingen van Leba-

HFST. 1
a 2Kon 24:11, 13; 2Kr 36:7, 18; Ezr 6:5; Da 1:1, 2; Da 5:2
b Ezr 5:14, 16; Hag 1:1, 14; Hag 2:23
c 2Kon 24:14, 15; 2Kr 36:20

HFST. 2
d Ezr 8:1
e 2Kon 24:15, 16; 2Kon 25:11; 2Kr 36:20
f Ne 7:6, 7
g Ezr 1:8, 11; Hag 1:14; Mt 1:12
h Ezr 3:8; Ezr 5:2; Za 3:1
i Ne 7:8-38
j Ne 6:17, 18
k Ezr 10:30, 44; Ne 3:11
l Ezr 10:26, 44
m Ezr 10:27, 44

2de kolom
a Ezr 10:33, 44
b Joz 21:8, 18; Jer 1:1
c Joz 18:21, 25
d Joz 18:21, 24
e Joz 7:2
f Ezr 10:43, 44
g Ne 7:39-42
h 1Kr 9:2, 10; Ne 11:3, 10
i 1Kr 24:3, 11
j 1Kr 24:3, 14; Ezr 10:20, 44
k Ezr 10:22, 44
l 1Kr 24:3, 8; Ezr 10:21, 44
m Ne 7:43
n Ezr 3:9; Ne 12:8, 24
o Ne 7:44
p 1Kr 15:16, 17; Ne 11:3, 17
q Ne 7:45
r 1Kr 9:2, 17; Ne 11:3, 19
s Ne 12:25, 26
t Joz 9:3, 27; 1Kr 9:2; Ne 3:26; Ne 7:46-56

1:8 * Mogelijk de Zerubbabel uit Ezr 2:2; 3:8. **2:1** * Of ‘het rechtsgebied’.

2:43 * Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’.

na, de afstammelingen van Haga-
ba, de afstammelingen van Akkub,
46 de afstammelingen van Ha-
gab, de afstammelingen van Sal-
mai, de afstammelingen van Ha-
nan, **47** de afstammelingen van
Giddel, de afstammelingen van Ga-
har, de afstammelingen van Reaja,
48 de afstammelingen van Rezin,
de afstammelingen van Nekoda,
de afstammelingen van Gazzam,
49 de afstammelingen van Uzza,
de afstammelingen van Paseah,
de afstammelingen van Besai,
50 de afstammelingen van Asna,
de afstammelingen van Meünim,
de afstammelingen van Nefusim,
51 de afstammelingen van Bak-
buk, de afstammelingen van Haku-
fa, de afstammelingen van Harhur,
52 de afstammelingen van Baz-
luth, de afstammelingen van Mehi-
da, de afstammelingen van Harsa,
53 de afstammelingen van Bar-
kos, de afstammelingen van Sise-
ra, de afstammelingen van Temah,
54 de afstammelingen van Ne-
ziah, de afstammelingen van Ha-
tifa.

55 De afstammelingen van de
knechten van Salomo: de afstam-
melingen van Sotai, de afstamme-
lingen van Sofereth, de afstam-
melingen van Peruda,[a] **56** de
afstammelingen van Jaäla, de af-
stammelingen van Darkon, de af-
stammelingen van Giddel, **57** de
afstammelingen van Sefatja, de
afstammelingen van Hattil, de af-
stammelingen van Pochereth-Haz-
zebaïm, de afstammelingen van
Ami.

58 In totaal waren er 392 tem-
pelknechten en afstammelingen
van de knechten van Salomo.

59 En dit waren degenen die
terugkwamen vanuit Tel-Melah,
Tel-Harsa, Kerub, Addon en Im-
mer, maar die niet konden aanto-
nen wat hun vaderlijk huis en hun
afkomst was, of ze wel Israëlie-
ten waren:[b] **60** de afstammelin-
gen van Delaja, de afstammelin-
gen van Tobia, de afstammelingen
van Nekoda, in totaal 652. **61** En
van de afstammelingen van de
priesters: de afstammelingen van
Habaja, de afstammelingen van
Hakkoz,[a] de afstammelingen van
Barzillai,[b] die een van de doch-
ters van de Gileadiet Barzillai tot
vrouw had genomen en zijn naam
had aangenomen. **62** Zij zochten
in de registers naar hun namen
om hun afstamming te bewijzen,
maar ze vonden die niet. Daar-
om werd besloten dat ze niet als
priester konden dienen.*[c] **63** De
gouverneur* zei dat ze niet van
de allerheiligste dingen mochten
eten[d] totdat er een priester was
die de urim en tummim[e] kon raad-
plegen.

64 De hele gemeente telde in to-
taal 42.360 personen.[f] **65** Daarbij
kwamen nog hun 7337 slaven en
slavinnen; en ze hadden 200 zan-
gers en zangeressen. **66** Ze had-
den 736 paarden, 245 muildieren,
67 435 kamelen en 6720 ezels.

68 Toen ze bij het huis van
Jehovah in Jeruzalem aankwa-
men, schonken sommige hoofden
van de vaderlijke huizen vrijwilli-
ge offers[g] voor het huis van de
ware God, om het op de vroegere
plaats te herbouwen.*[h] **69** Ze ga-
ven naar hun vermogen voor de
schatkist van het project: 61.000
gouden drachmen,* 5000 zilveren
minen#[i] en 100 gewaden voor de
priesters. **70** En de priesters, de
Levieten, sommigen van het volk,
de zangers, de poortwachters en
de tempelknechten gingen in hun

HFST. 2
a Ne 7:57-60
b Ne 7:61-65

2de kolom
a 1Kr 24:3, 10; Ne 3:21
b 2Sa 17:27-29; 1Kon 2:7
c Nu 3:10
d Le 2:3; Le 6:26; Nu 18:11
e Ex 28:30; Nu 27:21; 1Sa 28:6
f Ne 7:66-69; Jes 10:21; Jer 23:3
g Ex 35:5; 1Kr 29:5; Ne 7:70-72
h 2Kr 3:1
i Ezr 8:25

2:62 *Of ‘werden ze als onrein van het priesterschap uitgesloten’. **2:63** *Of ‘tirsjatha’, een Perzische titel voor een gouverneur van een provincie. **2:68** *Of ‘te doen staan’. **2:69** *Over het algemeen gelijkgesteld aan de Perzische gouden dariek, die 8,4 g woog. Niet de drachme uit de Griekse Geschriften. Zie App. B14. #Een mine in de Hebreeuwse Geschriften woog 570 g. Zie App. B14.

steden wonen, en alle andere
Israëlieten* gingen in hun steden
wonen.[a]

3 Toen de zevende maand[b] aan-
brak en de Israëlieten* in hun
steden woonden, verzamelden ze
zich eensgezind in Jeruzalem.
2 Jesua,[c] de zoon van Jozadak,
en zijn medepriesters, en Zerub-
babel,[d] de zoon van Sealthiël,[e]
en zijn broeders gingen het al-
taar van de God van Israël bou-
wen, zodat ze er brandoffers op
konden brengen, zoals geschre-
ven staat in de wet van Mozes,[f]
de man van de ware God.

3 Ze bouwden het altaar dus
op zijn vroegere plaats, ondanks
hun angst voor de volken van
de omliggende landen.[g] Ze gingen
daarop brandoffers voor Jehovah
brengen, de morgen- en avond-
brandoffers.[h] **4** Toen vierden ze
het Loofhuttenfeest volgens wat
geschreven[i] staat en elke dag
brachten ze het specifieke aan-
tal brandoffers dat voor die dag
vereist was.[j] **5** Van toen af aan
brachten ze het vaste brandoffer,[k]
de offers op nieuwemaan[l] en die
voor alle geheiligde feesten[m] van
Jehovah, en ook de offers van
iedereen die vrijwillig een offer[n]
aan Jehovah bracht. **6** Vanaf de
eerste dag van de zevende maand[o]
begonnen ze brandoffers aan Je-
hovah te brengen, hoewel het fun-
dament van Jehovah's tempel nog
niet was gelegd.

7 Ze gaven geld aan de steen-
houwers[p] en de ambachtslieden,[q]
en voedsel, drank en olie aan de
Sidoniërs en de Tyriërs voor de
cederstammen die ze over zee van
de Libanon naar Joppe[r] brachten,
zoals was goedgekeurd door ko-
ning Cyrus van Perzië.[s]

8 In de tweede maand van het
tweede jaar na hun aankomst
bij het huis van de ware God
in Jeruzalem begonnen Zerubba-
bel, de zoon van Sealthiël, Je-
sua, de zoon van Jozadak, en de
rest van hun broeders, de pries-
ters en de Levieten, en allen die
uit de gevangenschap[a] naar Je-
ruzalem waren gekomen, met het
werk. Ze stelden de Levieten van
20 jaar en ouder aan als opzich-
ters over het werk aan het huis
van Jehovah. **9** Jesua met zijn
zonen en zijn broeders, en Kad-
miël met zijn zonen, de zonen van
Juda, en ook de zonen van Hena-
dad[b] met hun zonen en hun broe-
ders, die ook Levieten waren,
gingen dus samen leiding geven
aan degenen die het werk aan het
huis van de ware God deden.

10 Toen de bouwers het funda-
ment van de tempel van Jehovah
hadden gelegd,[c] stelden de pries-
ters in ambtskleding zich op met
de trompetten[d] en stelden de Le-
vieten, de zonen van Asaf, zich
op met de cimbalen om Jeho-
vah te loven volgens de aanwijzin-
gen van koning David van Israël.[e]
11 Ze begonnen om beurten te
zingen[f] en Jehovah te loven en te
danken, 'want hij is goed, eeuwig
duurt zijn loyale liefde voor Is-
raël'.[g] Toen juichte het hele
volk uitbundig tot lof van Je-
hovah omdat het fundament van
het huis van Jehovah was ge-
legd. **12** Veel priesters, Levieten
en hoofden van vaderlijke huizen
— de ouderen die het vroegere
huis hadden gezien[h] — begonnen
hard te huilen toen ze zagen dat
het fundament van dit huis werd
gelegd, terwijl veel anderen luid
juichten van blijdschap.[i] **13** Het
gejuich was niet te onderschei-
den van het gehuil, want het volk
juichte zo hard dat het geluid op
grote afstand te horen was.

4 De vijanden van Juda en Ben-
jamin[j] hoorden dat de terug-
gekomen ballingen[k] een tempel
voor Jehovah, de God van Israël,
aan het bouwen waren. **2** Ze
gingen meteen naar Zerubbabel
en de hoofden van de vaderlijke

2:70 *Lett.: 'heel Israël'. **3:1** *Lett.: 'zonen van Israël'.

HFST. 2
a Ne 7:73

HFST. 3
b 1Kon 8:2
c Hag 1:1
d Ezr 1:7, 8; Lu 3:23, 27
e 1Kr 3:17; Mt 1:12
f Ex 20:24; Ex 40:29
g Ezr 4:4
h Nu 28:3, 4
i Ex 23:16; Le 23:34
j Ex 29:38; Nu 29:12, 13
k Ex 29:39, 42
l Nu 10:10; Ps 81:3
m De 16:16
n De 12:5, 6
o Nu 29:1
p 1Kon 5:17
q Ezr 5:8
r Joz 19:46, 48; 1Kr 22:3, 4; 2Kr 2:10, 16
s Ezr 1:2, 3; Ezr 6:3, 4

2de kolom
a Ne 7:6, 7
b Ne 3:18
c Za 4:9
d Nu 10:8
e 1Kr 6:31, 32; 1Kr 23:5; 1Kr 25:1
f Ex 15:21; Ne 12:24
g 1Kr 16:34; 2Kr 7:3
h 1Kon 6:22; Hag 2:3
i Ps 126:1, 6; Jes 35:10; Za 4:9

HFST. 4
j Ezr 4:6-8; Ne 4:7, 8
k Ezr 2:1, 64

huizen en zeiden: ‘We willen sa-
men met jullie bouwen, want
net als jullie aanbidden* we jul-
lie God[a] en we brengen al slacht-
offers aan hem sinds de tijd van
koning Esar-Haddon[b] van Assy-
rië, die ons hierheen heeft ge-
bracht.’[c] **3** Maar Zerubbabel en
Jesua en de andere hoofden van
de vaderlijke huizen van Israël
antwoordden hun: ‘Het bouwen
van een huis voor onze God, daar
hebben jullie niets mee te ma-
ken.[d] We zullen het zelf bouwen
voor Jehovah, de God van Israël,
zoals koning Cyrus, de koning
van Perzië, ons heeft bevolen.’[e]
4 Daarna probeerde het volk
van het land steeds het volk van
Juda te ontmoedigen* en van het
bouwen af te houden.[f] **5** Tijdens
de hele regering van koning Cy-
rus van Perzië tot die van ko-
ning Darius[g] van Perzië huurden
ze raadgevers in om hun plannen
te verijdelen.[h] **6** Aan het begin
van de regering van Ahasveros
schreven ze een aanklacht tegen
de inwoners van Juda en Jeruza-
lem. **7** En in de tijd van koning
Artaxerxes van Perzië schreven
Bislam, Mithredath en Tabeël en
zijn andere ambtgenoten naar Ar-
taxerxes, de koning. Ze vertaal-
den de brief in het Aramees,[i] ge-
schreven met Aramese letters.*
8 * Rehum, de hoogste rege-
ringsfunctionaris, en Simsai, de
schrijver, schreven aan koning Ar-
taxerxes de volgende brief over
Jeruzalem: **9** (Afkomstig van Re-
hum, de hoogste regeringsfunc-
tionaris, en Simsai, de schrijver,
en hun overige ambtgenoten, de
rechters en de ondergouverneurs,
de secretarissen, het volk van
Erech,[j] de Babyloniërs, de inwo-
ners van Susa,[a] dat wil zeggen de
Elamieten,[b] **10** en de andere vol-
ken die de grote en hooggeëerde
Asnappar in ballingschap heeft
weggevoerd en in de steden
van Samaria[c] heeft gevestigd, en
de anderen in het gebied aan de
overkant van de Rivier.* En nu
11 volgt een afschrift van de brief
die ze hem stuurden.)
‘Aan koning Artaxerxes, van
uw dienaren, de mannen van het
gebied aan de overkant van de Ri-
vier: **12** Laat het de koning be-
kend zijn dat de Joden die van u
naar ons zijn gegaan, in Jeruza-
lem zijn aangekomen. Ze zijn de
opstandige en slechte stad aan
het herbouwen, en ze voltooien
de muren[d] en herstellen de fun-
damenten. **13** Laat het de ko-
ning bekend zijn dat als deze
stad wordt herbouwd en haar
muren worden voltooid, ze geen
belasting, schatting*[e] of tol zul-
len betalen. Dat zal nadelig zijn
voor de schatkamers van de ko-
ningen. **14** Omdat we het zout
van het paleis eten* en het voor
ons niet juist is lijdzaam toe te
zien hoe de belangen van de
koning geschaad worden, stellen
we de koning bij dezen op de
hoogte, **15** zodat er een onder-
zoek ingesteld kan worden in de
annalen van uw voorouders.[f] U
zult uit de annalen te weten ko-
men dat deze stad een opstandi-
ge stad is, die de belangen van
koningen en provincies* schaadt,
en dat er al van oudsher op-
ruiers wonen. Daarom werd deze
stad verwoest.[g] **16** We willen de
koning erop wijzen dat als deze
stad is herbouwd en haar mu-
ren zijn voltooid, u geen con-
trole* zult hebben over het ge-
bied aan de overkant van de
Rivier.’[h]

HFST. 4
a 2Kon 17:33, 34
b 2Kon 19:36, 37
c 2Kon 17:24
d Ne 2:19, 20; Jo 4:9, 22
e 2Kr 36:23; Ezr 1:1-3; Ezr 6:3, 4
f Ne 6:9
g Ezr 4:24; Ezr 5:5; Ezr 6:1
h Ne 6:10-12
i 2Kon 18:26
j Ge 10:9, 10

2de kolom
a Ne 1:1; Es 1:2; Da 8:2
b Ge 10:22; Jes 11:11; Jer 49:35, 36
c 2Kon 17:24
d Ne 1:3
e 2Kon 23:35; Ne 5:4
f Es 2:23; Es 6:1
g Jer 52:3
h De 11:24

4:2 *Lett.: ‘zoeken’. **4:4** *Lett.: ‘de handen te verzwakken van’. **4:7** *Of mogelijk ‘de brief werd geschreven in het Aramees en daarna vertaald’. **4:8** *Ezr 4:8–6:18 is oorspronkelijk in het Aramees geschreven.

4:10 *Of ‘in Trans-Eufraat’. **4:13** *Zie Woordenlijst. **4:14** *Of ‘we ons salaris van het paleis krijgen’. **4:15** *Of ‘rechtsgebieden’. **4:16** *Lett.: ‘deel’.

17 De koning stuurde een bericht aan Rehum, de hoogste regeringsfunctionaris, en Simsai, de schrijver, en hun overige ambtgenoten die in Samaria woonden en de anderen in het gebied aan de overkant van de Rivier:

‘Gegroet! **18** Het officiële document dat u ons hebt gestuurd, is duidelijk aan mij voorgelezen.* **19** Op mijn bevel is een onderzoek ingesteld. Het blijkt dat de stad van oudsher tegen koningen in opstand is gekomen en dat er altijd rebellie en oproer is geweest.[a] **20** Er hebben machtige koningen over Jeruzalem geregeerd die het hele gebied aan de overkant van de Rivier bestuurden. Er werd belasting, schatting en tol aan hen betaald. **21** Geef daarom de mannen bevel het werk te staken, zodat de stad niet wordt herbouwd totdat ik een bevel geef. **22** Stel dat vooral niet uit, zodat de belangen van de koning niet nog verder worden geschaad.’[b]

23 Nadat het afschrift van het officiële document van koning Artaxerxes was voorgelezen aan Rehum en Simsai, de schrijver, en hun ambtgenoten, gingen ze snel naar de Joden in Jeruzalem en dwongen ze hen met geweld het werk te stoppen. **24** Toen werd het werk aan het huis van God in Jeruzalem gestaakt. Het bleef stilliggen tot het tweede jaar van de regering van koning Darius van Perzië.[c]

5 Toen profeteerden de profeten Haggaï[d] en Zacharia,[e] de kleinzoon van Iddo,[f] tot de Joden die in Juda en in Jeruzalem waren, in de naam van de God van Israël, die met hen was. **2** Daarop begonnen Zerubbabel,[g] de zoon van Sealthiël, en Jesua,[h] de zoon van Jozadak, het huis van God in Jeruzalem te herbouwen.[a] De profeten van God waren met hen en stonden hen bij.[b] **3** In die tijd kwamen Thathnai, de gouverneur van het gebied aan de overkant van de Rivier,* en Sethar-Boznai met hun ambtgenoten naar hen toe en vroegen: ‘Wie heeft jullie bevel gegeven om dit huis te bouwen en dit bouwwerk# te voltooien?’ **4** Toen vroegen ze hun: ‘Wat zijn de namen van de mannen die aan dit gebouw werken?’ **5** Maar God waakte over* de oudsten van de Joden.[c] Ze werden niet gedwongen te stoppen totdat het bericht naar Darius gestuurd kon worden en er een officieel document hierover teruggestuurd kon worden.

6 Dit is een afschrift van de brief die Thathnai, de gouverneur van het gebied aan de overkant van de Rivier, en Sethar-Boznai en zijn ambtgenoten, de ondergouverneurs van het gebied aan de overkant van de Rivier, aan koning Darius stuurden. **7** Ze schreven hem het volgende bericht:

‘Aan koning Darius,

Alle vrede! **8** Laat het de koning bekend zijn dat we naar de provincie* Juda zijn gegaan, naar het huis van de grote God. Het wordt gebouwd met grote stenen die naar hun plaats worden gerold, en er worden balken in de muren gelegd. Het werk wordt ijverig gedaan en vordert gestaag. **9** Toen hebben we hun oudsten aangesproken en gevraagd: “Wie heeft jullie bevel gegeven om dit huis te bouwen en dit bouwwerk te voltooien?”[d] **10** We hebben ze ook hun namen gevraagd om u te kunnen informeren, zodat we de namen konden melden

HFST. 4
a 2Kon 18:1, 7; 2Kon 24:20; Ezr 4:15
b Ezr 4:13
c Ezr 5:5; Ezr 6:1; Hag 1:14, 15

HFST. 5
d Hag 1:1
e Za 1:1
f Ne 12:1, 4
g Mt 1:12
h Za 6:11

2de kolom
a Ezr 3:2, 8
b Ezr 6:14; Hag 2:4, 21; Za 4:7
c Ezr 7:6, 28; Ezr 8:22
d Ezr 5:3, 4

4:18 * Of mogelijk ‘is vertaald en aan mij voorgelezen’.

5:3 * Of ‘van Trans-Eufraat’. # Of ‘deze balken’. **5:5** * Lett.: ‘het oog van hun God was op’. **5:8** * Of ‘het rechtsgebied’.

van de mannen die de leiding nemen.

11 Dit was hun antwoord: “Wij zijn de dienaren van de God van de hemel en de aarde, en we herbouwen het huis dat vele jaren geleden werd gebouwd. Het is gebouwd door een groot koning van Israël.[a] **12** Maar omdat onze voorvaders de God van de hemel kwaad maakten,[b] liet hij ze in handen vallen van koning Nebukadnezar[c] van Babylon, de Chaldeeër. Die heeft dit huis verwoest[d] en het volk in ballingschap naar Babylon gebracht.[e] **13** Maar in het eerste jaar van koning Cyrus van Babylon vaardigde koning Cyrus het bevel uit om dit huis van God te herbouwen.[f] **14** Bovendien haalde koning Cyrus uit de tempel van Babylon de gouden en zilveren voorwerpen van het huis van God die Nebukadnezar uit de tempel in Jeruzalem had weggehaald en naar de tempel van Babylon had gebracht.[g] Ze werden gegeven aan een man met de naam Sesbazzar,*[h] die door Cyrus als gouverneur was aangesteld.[i] **15** Cyrus zei tegen hem: ‘Neem deze voorwerpen. Ga, leg ze in de tempel in Jeruzalem en laat het huis van God op de vroegere plaats herbouwd worden.’[j] **16** Toen is deze Sesbazzar gekomen en hij heeft de fundamenten gelegd van het huis van God[k] in Jeruzalem. Sinds die tijd wordt het herbouwd, maar het is nog niet af.”[l]

17 Als de koning het goedvindt, laat men dan een onderzoek instellen in de koninklijke schatkamer* daar in Babylon, om vast te stellen of koning Cyrus een bevel heeft uitgevaardigd om dat huis van God in Jeruzalem te herbouwen.[m] Laat de beslissing van de koning hierover naar ons worden gestuurd.’

5:14 * Mogelijk de Zerubbabel uit Ezr 2:2; 3:8. **5:17** * Of ‘archieven’.

6 Toen vaardigde koning Darius een bevel uit, en er werd een onderzoek ingesteld in de archieven* in Babylon waar de schatten werden bewaard. **2** Er werd een boekrol gevonden in de burcht in Ekbatana, in de provincie* Medië. Daarop was de volgende aantekening geschreven:

3 ‘In het eerste jaar van koning Cyrus vaardigde koning Cyrus een bevel uit over het huis van God in Jeruzalem:[a] “Laat het huis worden herbouwd om op die plaats slachtoffers te brengen, en de fundamenten ervan moeten worden gelegd. De hoogte moet 60 el* zijn en de breedte 60 el,[b] **4** met drie lagen grote stenen die naar hun plaats worden gerold en één laag balken.[c] De kosten moeten worden betaald uit het huis van de koning.[d] **5** Ook moeten de gouden en zilveren voorwerpen van het huis van God die Nebukadnezar uit de tempel in Jeruzalem heeft weggehaald en naar Babylon heeft gebracht,[e] worden teruggegeven. Dan kunnen ze naar de tempel in Jeruzalem worden teruggebracht en op hun plek in het huis van God worden gezet.”[f]

6 Nu dan, Thathnai, gouverneur van het gebied aan de overkant van de Rivier,* Sethar-Boznai en jullie ambtgenoten, ondergouverneurs van het gebied aan de overkant van de Rivier:[g] blijf daar weg. **7** Belemmer het werk aan dat huis van God niet. De gouverneur van de Joden en de oudsten van de Joden zullen dat huis van God op zijn vroegere plaats herbouwen. **8** Verder vaardig ik een bevel uit over wat jullie voor deze oudsten

6:1 * Lett.: ‘het huis van de archieven’. **6:2** * Of ‘het rechtsgebied’. **6:3** * Ongeveer 27 m. Zie App. B14. **6:6** * Of ‘van Trans-Eufraat’.

HFST. 5
a 1Kon 7:51
b De 31:17; 2Kr 34:24, 25
c 2Kon 24:1; 2Kon 25:1
d 2Kon 25:8, 9
e 2Kon 25:11
f Ezr 1:1-3
g 2Kon 25:14, 15; 2Kr 36:7, 18
h Ezr 1:8, 11
i Hag 1:1, 14
j Ezr 1:2, 7
k Ezr 3:10; Hag 2:18; Za 4:9
l Ezr 4:23, 24
m 2Kr 36:22, 23; Ezr 6:3, 4

2de kolom

HFST. 6
a 2Kr 36:22, 23; Ezr 1:1-3
b 1Kon 6:2
c Ezr 3:7; Ezr 5:8
d Ezr 7:20; Jes 49:23
e 2Kon 25:13-15; 2Kr 36:7, 18; Da 1:1, 2; Da 5:2
f Ezr 1:8, 11
g Ezr 5:3, 6

van de Joden moeten doen bij de
herbouw van dat huis van God:
de kosten moeten meteen uit de
koninklijke schatkist,[a] uit de be-
lastingopbrengst van het gebied
aan de overkant van de Rivier,
aan die mannen worden ver-
goed, zodat ze zonder onderbre-
king door kunnen gaan.[b] **9** En
alles wat nodig is, moet hun be-
slist elke dag weer worden ge-
geven: jonge stieren,[c] rammen[d]
en lammeren[e] voor de brandof-
fers aan de God van de hemel,
en tarwe,[f] zout,[g] wijn[h] en olie,[i]
naar wat de priesters in Jeruza-
lem zeggen. **10** Dan kunnen ze
altijd offers brengen die aange-
naam zijn voor de God van de
hemel en bidden voor het leven
van de koning en zijn zonen.[j]
11 Ik heb ook het bevel uitge-
vaardigd dat als iemand dat voor-
schrift overtreedt, er een balk
uit zijn huis moet worden getrok-
ken en hij daaraan moet worden
gehangen.* Zijn huis zal vanwe-
ge deze overtreding in een open-
baar toilet# worden veranderd.
12 Mag de God die zijn naam
daar laat wonen,[k] alle koningen
en volken ten val brengen die pro-
beren dit bevel te overtreden en
het huis van God in Jeruzalem
te verwoesten. Ik, Darius, vaar-
dig dit bevel uit. Het moet direct
worden uitgevoerd.’

13 Toen deden Thathnai, de
gouverneur van het gebied aan de
overkant van de Rivier, Sethar-
Boznai[l] en hun ambtgenoten on-
middellijk alles wat koning Darius
had bevolen. **14** En de oudsten
van de Joden gingen door met
bouwen en maakten vorderin-
gen,[m] aangemoedigd door het pro-
feteren van de profeet Haggaï[n] en
Zacharia,[o] de kleinzoon van Iddo.
Ze voltooiden de bouw op bevel
van de God van Israël[a] en op bevel
van Cyrus[b] en Darius[c] en koning
Artaxerxes[d] van Perzië. **15** Op
de derde dag van de maand adar,*
in het zesde jaar van de regering
van koning Darius, was het huis
klaar.

16 Toen vierden de Israëlie-
ten, de priesters, de Levieten[e]
en de rest van de vroegere bal-
lingen met vreugde de inwijding
van dit huis van God. **17** Ze bo-
den voor de inwijding van dit
huis van God 100 stieren, 200
rammen en 400 lammeren aan,
en als zondeoffer voor heel Israël
12 geitenbokken, evenveel als
het aantal stammen van Israël.[f]
18 Ze stelden de priesters aan
in hun groepen en de Levieten
in hun afdelingen voor de dienst
van God in Jeruzalem,[g] volgens
de instructies in het boek van
Mozes.[h]

19 Op de 14de dag van de eer-
ste maand vierden de vroegere
ballingen het Pascha.[i] **20** Alle
priesters en Levieten hadden
zich gereinigd;[j] ze waren dus al-
lemaal rein. Ze slachtten het pa-
schaoffer voor alle vroegere bal-
lingen, voor hun medepriesters
en voor zichzelf. **21** De Israëlie-
ten die uit ballingschap waren te-
ruggekomen aten ervan, samen
met iedereen die zich bij hen had
aangesloten en zich van de on-
reinheid van de volken van het
land had afgekeerd om Jehovah,
de God van Israël, te aanbid-
den.*[k] **22** Ook vierden ze zeven
dagen lang met vreugde het Feest
van het Ongezuurde Brood,[l] want
Jehovah gaf hun vreugde en hij
had de koning* van Assyrië gun-
stig gestemd[m] zodat hij hen on-
dersteunde# bij het werk aan het
huis van de ware God, de God van
Israël.

6:11 *Of ‘en hij daarop zal worden gespietst’. #Of mogelijk ‘een vuilstortplaats’, ‘een mesthoop’.

6:15 *Zie App. B15. **6:21** *Lett.: ‘zoeken’. **6:22** *Lett.: ‘het hart van de koning’. #Lett.: ‘hun handen sterkte’.

HFST. 6
a Ezr 7:20; Hag 2:7, 8
b Ezr 5:5
c Le 1:3, 5
d Le 1:10
e Nu 28:3
f Le 2:1
g Le 2:13
h Nu 15:5
i Ex 27:20; Le 2:4
j Ezr 7:23
k De 12:5, 6; 2Kr 7:16
l Ezr 5:6
m Ezr 3:8; Ezr 4:3
n Hag 1:12
o Ezr 5:1, 2; Za 1:1, 7; Za 6:15

2de kolom
a Hag 1:8
b 2Kr 36:23; Ezr 1:2, 3; Jes 44:28
c Ezr 6:12
d Ezr 7:12, 13
e 1Kr 9:2; Ne 7:73
f 2Kr 7:5
g 1Kr 23:6
h Nu 3:6
i Ex 12:2, 14; Le 23:5; De 16:1; Es 3:7
j Ex 30:19, 20; Le 21:8; Le 22:2, 3
k Ex 12:48; Nu 9:14
l Ex 12:17; Le 23:6
m Ezr 7:27; Sp 21:1

7 Later, tijdens de regering van
koning Artaxerxes[a] van Per-
zië, ging Ezra*[b] terug. Hij was de
zoon van Seraja,[c] zoon van Azar-
ja, zoon van Hilkia,[d] **2** zoon van
Sallum, zoon van Zadok, zoon
van Ahitub, **3** zoon van Amarja,
zoon van Azarja,[e] zoon van Me-
rajoth, **4** zoon van Zerahja, zoon
van Uzzi, zoon van Bukki, **5** zoon
van Abisua, zoon van Pinehas,[f]
zoon van Eleazar,[g] zoon van
de overpriester Aäron.[h] **6** Deze
Ezra kwam vanuit Babylon. Hij
was een kopiist* die goed onder-
legd was in# de wet van Mozes,[i]
die Jehovah, de God van Israël, ge-
geven had. De koning stond hem
alles toe waar hij om vroeg, want
de hand van Jehovah, zijn God,
was op hem.

7 Sommigen van de Israëlie-
ten, priesters, Levieten,[j] zangers,[k]
poortwachters[l] en tempelknech-
ten*[m] gingen in het zevende jaar
van koning Artaxerxes naar Jeru-
zalem. **8** Ezra kwam in Jeruza-
lem aan in de vijfde maand van
het zevende jaar van de koning.
9 Op de eerste dag van de eerste
maand was hij de reis vanuit Ba-
bylon begonnen, en op de eerste
dag van de vijfde maand kwam hij
in Jeruzalem aan, want de goede
hand van zijn God was op hem.[n]
10 Ezra had zijn hart voorbe-
reid* om de wet van Jehovah te
raadplegen en toe te passen,[o] en
om de voorschriften en bepalin-
gen ervan in Israël te onderwij-
zen.[p]

11 Dit is een afschrift van de
brief die koning Artaxerxes mee-
gaf aan de priester en kopiist
Ezra, een deskundige in de stu-
die* van de geboden van Jehovah
en van zijn voorschriften voor
Israël:

7:1 *Bet.: 'hulp'. **7:6** *Of 'schrijver'. #Of 'hij was een bekwaam kopiist van'. **7:7** *Of 'Nethinim'. Lett.: 'gegevenen'. **7:10** *Of 'had in zijn hart besloten'. **7:11** *Of 'een kopiist van de woorden'.

HFST. 7
a Ne 2:1
b Ne 8:2; Ne 12:26
c 1Kr 6:14
d 2Kon 22:8
e 2Kr 31:10
f Nu 25:11; Re 20:28
g Ex 6:23, 25; Nu 3:32; De 10:6
h Ex 7:1; Ex 28:1
i Ne 8:1, 4
j Ezr 8:18, 19
k 1Kr 6:31, 32
l 1Kr 9:22-27
m 1Kr 9:2; Ezr 8:20
n Ezr 8:22
o De 5:1; De 17:10
p De 33:8, 10; Mal 2:7

2de kolom
a Ezr 6:14; Ne 2:1
b Ezr 1:2, 3
c Ezr 1:5, 6; Ezr 8:25
d Le 1:3
e Le 1:10
f Nu 28:3
g Nu 15:4; Nu 15:5
h Ezr 8:30
i Ezr 6:3, 4; Ezr 6:8
j Ezr 7:6; Ne 8:2

12 * 'Artaxerxes,[a] koning der
koningen, aan de priester Ezra,
kopiist van de wet van de God
van de hemel: volmaakte vrede zij
met u. **13** Ik heb het bevel uit-
gevaardigd dat alle Israëlieten in
mijn rijk die bereid zijn om met u
naar Jeruzalem te gaan, moeten
gaan, ook hun priesters en Levie-
ten.[b] **14** Want u wordt door de
koning en zijn zeven raadgevers
gestuurd om te onderzoeken of
de wet van uw God, waarover
u beschikt,* in Juda en Jeruza-
lem wordt toegepast. **15** Neem
het zilver en het goud mee dat
de koning en zijn raadgevers vrij-
willig hebben gegeven aan de God
van Israël, die zijn woning in Je-
ruzalem heeft, **16** en ook al het
zilver en het goud dat u in de hele
provincie* Babylon ontvangt,# sa-
men met de gaven die het volk en
de priesters vrijwillig geven voor
het huis van hun God in Jeruza-
lem.[c] **17** Koop met dat geld met-
een stieren,[d] rammen[e] en lamme-
ren,[f] samen met de bijbehorende
graan- en drankoffers,[g] en bied ze
aan op het altaar van het huis van
uw God in Jeruzalem.

18 Met de rest van het zilver
en het goud mag u alles doen wat
u en uw broeders goed lijkt, over-
eenkomstig de wil van uw God.
19 Alle voorwerpen die men u
geeft voor de dienst in het huis
van uw God, lever die af vóór God
in Jeruzalem.[h] **20** Wat er ver-
der nodig is voor het huis van uw
God en voor uw rekening zou ko-
men, bekostig dat uit de konink-
lijke schatkist.[i]

21 Ik, koning Artaxerxes, heb
een bevel uitgevaardigd aan alle
schatbewaarders in het gebied
aan de overkant van de Rivier:*
Alles wat de priester Ezra,[j] de

7:12 *Ezr 7:12-26 is oorspronkelijk in het Aramees geschreven. **7:14** *Lett.: 'die in uw hand is'. **7:16** *Of 'het hele rechtsgebied'. #Lett.: 'vindt'. **7:21** *Of 'in Trans-Eufraat'.

kopiist van de wet van de God van de hemel, van jullie vraagt, moet direct worden gegeven, **22** tot 100 talenten* zilver, 100 kor# tarwe, 100 bath△ wijn,[a] 100 bath olie,[b] en zout[c] in onbeperkte hoeveelheid. **23** Laat alles wat de God van de hemel over zijn huis heeft bevolen,[d] ijverig worden uitgevoerd, zodat de God van de hemel zijn woede niet richt op het rijk van de koning en zijn zonen.[e] **24** Jullie wordt verder meegedeeld dat het niet is toegestaan om belasting, schatting*[f] of tol op te leggen aan de priesters en de Levieten, de musici,[g] de deurwachters, de tempelknechten[h] en de werkers van dit huis van God.

25 En u, Ezra, gebruik de wijsheid die uw God u gegeven heeft* om magistraten en rechters aan te stellen die rechtspreken over het hele volk in het gebied aan de overkant van de Rivier, over iedereen die de wetten van uw God kent. Onderwijs iedereen die ze niet kent.[i] **26** Wie zich niet aan de wet van uw God en de wet van de koning houdt, moet direct veroordeeld worden tot de doodstraf, verbanning, een geldboete of gevangenisstraf.’

27 Loof Jehovah, de God van onze voorvaders, die het de koning heeft ingegeven* het huis van Jehovah in Jeruzalem te verfraaien![j] **28** In zijn loyale liefde voor mij heeft hij me gunst laten vinden bij de koning[k] en zijn raadgevers[l] en alle machtige bestuurders van de koning. Omdat de hand van Jehovah, mijn God, op mij was, vatte ik moed* en bracht ik uit Israël leiders# bijeen om met me mee te gaan.

8 Dit waren de hoofden van de vaderlijke huizen — en hun vermelding in het geslachtsregister — die tijdens de regering van koning Artaxerxes met mij uit Babylon vertrokken.[a] **2** Van de zonen van Pinehas:[b] Gersom. Van de zonen van Ithamar:[c] Daniël. Van de zonen van David: Hattus. **3** Van de zonen van Sechanja, van de zonen van Paros: Zacharia, en met hem was een ingeschreven aantal van 150 mannen. **4** Van de zonen van Pahath-Moab:[d] Eljehoënai, de zoon van Zerahja, en met hem 200 mannen. **5** Van de zonen van Zattu:[e] Sechanja, de zoon van Jahaziël, en met hem 300 mannen. **6** Van de zonen van Adin:[f] Ebed, de zoon van Jonathan, en met hem 50 mannen. **7** Van de zonen van Elam:[g] Jesaja, de zoon van Athalia, en met hem 70 mannen. **8** Van de zonen van Sefatja:[h] Zebadja, de zoon van Michaël, en met hem 80 mannen. **9** Van de zonen van Joab: Obadja, de zoon van Jehiël, en met hem 218 mannen. **10** Van de zonen van Bani: Selomith, de zoon van Josifja, en met hem 160 mannen. **11** Van de zonen van Bebai:[i] Zacharia, de zoon van Bebai, en met hem 28 mannen. **12** Van de zonen van Azgad:[j] Johanan, de zoon van Hakkatan, en met hem 110 mannen. **13** Van de zonen van Adonikam:[k] degenen die de laatsten waren, en dit waren hun namen: Elifelet, Jeïël en Semaja, en met hen 60 mannen. **14** En van de zonen van Bigvai:[l] Uthai en Zabbud, en met hen 70 mannen.

15 Ik bracht ze bijeen bij de rivier die naar Ahava[m] stroomt, en we sloegen daar drie dagen ons kamp op. Maar toen ik een onderzoek instelde onder het volk en de priesters, ontdekte ik dat er geen enkele Leviet was. **16** Daarom ontbood ik de leiders Eliëzer, Ariël, Semaja, Elnathan, Jarib, Elnathan, Nathan, Zacharia en Mesullam, en de leraren Joja-

---

7:22 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. #Een kor was 220 l. Zie App. B14. △Een bath was 22 l. Zie App. B14. **7:24** *Zie Woordenlijst. **7:25** *Lett.: ‘de wijsheid van uw God die in uw hand is’. **7:27** *Lett.: ‘in het hart van de koning heeft gelegd’. **7:28** *Of ‘sterkte ik me’. #Lett.: ‘hoofden’.

HFST. 7
a Nu 15:5
b Ex 27:20; Le 2:1
c Le 2:13
d Ezr 1:2
e Ezr 6:9, 10
f Ne 5:4
g 1Kr 15:16
h 1Kr 9:2
i Ne 8:2, 3
j Ezr 6:22; Sp 21:1; Jes 60:13
k Ezr 9:9; Ne 1:11
l Ezr 7:14

2de kolom

HFST. 8
a Ezr 7:7
b 1Kr 6:3, 4
c Ex 6:23
d Ezr 2:1, 6
e Ezr 2:1, 8; Ezr 10:27, 44
f Ezr 2:1, 15
g Ezr 2:1, 7
h Ezr 2:1, 4
i Ezr 2:1, 11; Ezr 10:28, 44
j Ezr 2:1, 12
k Ne 7:6, 18
l Ezr 2:1, 14
m Ezr 8:31

rib en Elnathan. **17** Ik gaf ze het bevel naar Iddo te gaan, de leider in de plaats Kasifja. Ik zei dat ze Iddo en zijn broeders, de tempelknechten* die in Kasifja waren, moesten vragen om ons dienaren te brengen voor het huis van onze God. **18** Omdat de goede hand van onze God op ons was, brachten ze een verstandig man uit de zonen van Mahli,[a] de kleinzoon van Levi, de zoon van Israël, namelijk Serebja,[b] en zijn zonen en zijn broeders, 18 mannen. **19** Verder Hasabja, en met hem Jesaja uit de Merarieten,[c] zijn broeders en hun zonen, 20 mannen. **20** En van de tempelknechten, die David en de leiders hadden gegeven voor de dienst van de Levieten, waren er 220, die allemaal bij naam waren aangeduid.

21 Toen kondigde ik daar bij de rivier de Ahava een vasten af, om ons voor onze God te vernederen en om zijn leiding te zoeken voor onze reis, voor ons en voor onze kinderen en voor al onze bezittingen. **22** Ik schaamde me ervoor de koning om soldaten en ruiters te vragen, die ons onderweg tegen vijanden zouden kunnen beschermen. We hadden namelijk tegen de koning gezegd: ‘De goede hand van onze God is op iedereen die hem zoekt,[d] maar zijn kracht en zijn woede zijn tegen iedereen die hem de rug toekeert.’[e] **23** Dus vastten we en vroegen we onze God om leiding, en hij luisterde naar ons smeekgebed.[f]

24 Toen selecteerde ik 12 van de hoofden van de priesters, namelijk Serebja en Hasabja,[g] samen met tien van hun broeders. **25** Daarna woog ik voor hen het zilver en het goud en de voorwerpen af, de bijdrage die de koning en zijn raadgevers en zijn bestuurders en alle Israëlieten die zich daar bevonden, hadden gegeven voor het huis van onze God.[a] **26** Zo woog ik in hun hand af: 650 talenten* zilver, 100 zilveren voorwerpen ter waarde van 2 talenten, 100 talenten goud, **27** 20 gouden bekers ter waarde van 1000 darieken* en 2 voorwerpen van prachtig koper, glanzend rood, zo begeerlijk als goud.

28 Toen zei ik tegen hen: ‘Jullie zijn heilig voor Jehovah.[b] Ook de voorwerpen zijn heilig, en het zilver en het goud zijn een vrijwillig offer voor Jehovah, de God van jullie voorvaders. **29** Bewaak het goed, totdat jullie het afwegen voor de hoofden van de priesters en de Levieten en de hoofden van de vaderlijke huizen van Israël in Jeruzalem,[c] in de kamers* van het huis van Jehovah.’ **30** En de priesters en de Levieten namen het zilver, het goud en de voorwerpen die voor ze waren afgewogen in ontvangst om die naar Jeruzalem, naar het huis van onze God, te brengen.

31 Op de 12de dag van de eerste maand[d] braken we bij de rivier de Ahava[e] op, en we gingen op weg naar Jeruzalem. De hand van onze God was op ons en hij beschermde ons onderweg tegen vijanden en struikrovers. **32** We kwamen in Jeruzalem[f] aan en bleven daar drie dagen. **33** Op de vierde dag wogen we het zilver, het goud en de voorwerpen af in het huis van onze God[g] en gaven die aan Meremoth,[h] de zoon van de priester Uria. Bij hem was Eleazar, de zoon van Pinehas, en bij hen waren de Levieten Jozabad,[i] de zoon van Jesua, en Noadja, de zoon van Binnuï.[j] **34** Alles werd geteld en gewogen, en het totale gewicht werd genoteerd. **35** Degenen die uit de

HFST. 8
a Nu 3:20
b Ezr 8:24, 25
c 1Kr 6:16
d 2Kr 16:9; Ezr 7:6; Ezr 7:28; Za 4:6
e 2Kr 15:2
f 2Kr 7:14; Jer 29:10, 12; Jer 50:4, 5
g Ezr 8:18, 19

2de kolom
a Ezr 7:14-16; Ezr 7:19
b Le 21:6-8; Jes 52:11
c Ezr 7:19; Ezr 8:33
d Es 3:7
e Ezr 8:15, 21
f Ezr 7:8
g Ezr 7:19; Ezr 8:29
h Ne 3:4, 21
i Ne 8:7
j Ne 12:1, 8

8:17 *Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’.

8:26 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. **8:27** *Een dariek was een Perzische gouden munt. Zie App. B14. **8:29** *Of ‘eetruimten’.

gevangenschap kwamen, de vroe-
gere ballingen, boden brandoffers
aan de God van Israël aan: 12 stie-
ren[a] voor heel Israël, 96 rammen,[b]
77 mannetjeslammeren en 12 gei-
tenbokken[c] als zondeoffer. Dat al-
les was een brandoffer voor Jeho-
vah.[d]

36 Toen gaven we de bevel-
schriften van de koning[e] aan de
satrapen* van de koning en de
gouverneurs van het gebied aan
de overkant van de Rivier,#[f] en
ze gaven hun steun aan het volk
en het huis van de ware God.[g]

9 Zodra die dingen waren af-
gehandeld, kwamen de leiders
naar me toe en zeiden: ‘Het volk
Israël en de priesters en de Le-
vieten hebben zich niet afzijdig
gehouden van de volken van de
omliggende landen en van hun af-
schuwelijke praktijken[h] — die van
de Kanaänieten, de Hethieten, de
Ferezieten, de Jebusieten, de Am-
monieten, de Moabieten, de Egyp-
tenaren[i] en de Amorieten.[j] **2** Ze
hebben sommigen van hun doch-
ters tot vrouw genomen, voor
zichzelf en voor hun zonen.[k] Nu
zijn zij, het heilige nageslacht,*[l]
vermengd geraakt met de volken
van die landen.[m] De leiders en
bestuurders zijn de belangrijkste
overtreders in deze ontrouw.’

3 Zodra ik hiervan hoorde,
scheurde ik mijn kleren en mijn
mantel en trok ik het haar uit
mijn hoofd en mijn baard, en diep
geschokt ging ik zitten. **4** Ieder-
een die respect had voor* de
woorden van de God van Israël
kwam vanwege de ontrouw van de
ballingen naar me toe. En ik bleef
tot het avondgraanoffer[n] diep ge-
schokt zitten.

5 Nadat ik mezelf op die ma-
nier had vernederd, stond ik
bij het avondgraanoffer[a] op, met
mijn gescheurde kleren en man-
tel. Ik viel op mijn knieën en
spreidde mijn handen uit naar
Jehovah, mijn God. **6** Ik zei:
‘O mijn God, ik schaam me en
durf mijn gezicht niet naar u op te
heffen, mijn God, want onze over-
tredingen zijn boven ons hoofd
uitgestegen en onze schuld heeft
zich tot aan de hemel opgesta-
peld.[b] **7** Sinds de tijd van onze
voorvaders tot op de dag van van-
daag is onze schuld groot.[c] Van-
wege onze overtredingen zijn wij,
onze koningen en onze priesters
overgeleverd aan koningen van
andere landen, aan het zwaard,[d]
aan gevangenschap,[e] aan plunde-
ring[f] en aan schande, net zoals
nu.[g] **8** Maar Jehovah, onze God,
is nu voor een kort ogenblik
goed voor ons geweest door een
overblijfsel te laten ontkomen en
door ons een veilige plek* te ge-
ven in zijn heiligdom,[h] om onze
ogen te laten stralen, o onze God,
en om ons weer wat te laten op-
leven in onze slavernij. **9** Want
ook al zijn we slaven,[i] onze God
heeft ons niet in de steek gelaten
in onze slavernij. Hij heeft zijn
loyale liefde voor ons getoond
door ons gunst te laten vinden bij
de koningen van Perzië,[j] om ons
te laten opleven zodat we het huis
van onze God kunnen bouwen[k] en
de ruïnes ervan kunnen herstel-
len en om ons in Juda en in Jeru-
zalem een stenen muur* te geven.

10 En nu, o onze God, wat
kunnen we na dit alles zeggen?
Want we zijn afgeweken van uw
geboden **11** die u ons via uw
dienaren, de profeten, hebt ge-
geven met de woorden: “Het land
dat jullie binnentrekken om het
in bezit te nemen, is een on-
rein land vanwege de onreinheid
van de volken, vanwege hun af-
schuwelijke praktijken waardoor

8:36 *Titel die ‘beschermer van het rijk’ betekent; hier gebruikt voor gouverneurs van provincies in het Perzische Rijk. #Of ‘van Trans-Eufraat’. **9:2** *Lett.: ‘zaad’. **9:4** *Lett.: ‘die beefde voor’.

9:8 *Lett.: ‘een pin’. **9:9** *Of ‘een muur van bescherming’.

HFST. 8
a Le 1:3
b Le 1:10
c Le 22:18, 19
d Ezr 7:17
e Ezr 7:21
f Ge 15:18
g Ezr 6:13

HFST. 9
h Le 20:23; De 12:29, 30
i Le 18:3
j Ge 15:16
k Ex 34:15, 16; Ezr 10:44
l Ex 19:5, 6
m Ne 13:1, 3
n Ex 29:41

2de kolom
a Nu 28:4, 5
b Da 9:7
c Nu 32:14; 2Kr 29:6
d 2Kon 10:32; 2Kr 36:17
e 2Kon 17:22, 23; 2Kon 25:6, 7
f 2Kon 17:20
g Ne 9:32
h Ne 9:31; Ps 138:7
i Ne 9:36, 37
j Ezr 1:1-3
k Ezr 6:14; Za 4:9

ze het land van het ene einde tot
het andere met hun onreinheid
hebben gevuld.[a] **12** Geef daar-
om jullie dochters niet aan hun
zonen en laat jullie zonen niet
met hun dochters trouwen.[b] En
draag nooit bij aan hun vrede en
hun voorspoed.[c] Dan zullen jul-
lie sterk worden en het goede
van het land eten en het voor al-
tijd voor jullie zonen in bezit ne-
men.” **13** En na alles wat ons is
overkomen vanwege onze slech-
te daden en onze grote schuld
— want u, onze God, hebt ons
niet de straf gegeven die we
vanwege onze overtredingen ver-
dienden,[d] en u hebt ons laten
ontkomen[e] — **14** zouden we op-
nieuw uw geboden overtreden en
ons door huwelijken verbinden*
met de volken die deze afschuwe-
lijke dingen doen?[f] Zou u niet zo
kwaad op ons worden dat u ons
helemaal zou uitroeien en er nie-
mand zou overblijven of overle-
ven? **15** O Jehovah, God van Is-
raël, u bent rechtvaardig,[g] want
we zijn tot op deze dag als een
overblijfsel blijven bestaan. We
staan hier als schuldigen voor u,
hoewel we u na dit alles onmoge-
lijk onder ogen kunnen komen.’[h]

10 Terwijl Ezra bad[i] en schuld
bekende, waarbij hij zich
huilend liet neervallen voor het
huis van de ware God, verzamel-
de zich een grote groep mannen,
vrouwen en kinderen van Israël
om hem heen. En het volk was
luid aan het huilen. **2** Toen zei
Sechanja, de zoon van Jehiël,[j] uit
de zonen van Elam,[k] tegen Ezra:
‘We zijn ontrouw geweest aan
onze God door te trouwen met
buitenlandse vrouwen* uit de
volken van het land.[l] Toch is er
nog hoop voor Israël. **3** Laten
we nu een verbond* sluiten met
onze God[a] om al die vrouwen en
hun kinderen weg te sturen, in
overeenstemming met de richt-
lijnen van Jehovah en van dege-
nen die eerbied hebben voor* het
gebod van onze God.[b] Laten we
de wet naleven. **4** Sta op, want
het is aan jou deze kwestie af te
handelen, en wij staan achter je.
Je moet sterk zijn en in actie ko-
men.’

5 Toen stond Ezra op en liet
de hoofden van de priesters, de
Levieten en heel Israël een eed
afleggen om te doen wat gezegd
was.[c] Ze legden dus een eed af.
6 Ezra ging van het huis van de
ware God naar de kamer* van
Johanan, de zoon van Eljasib.
Maar toen hij daar kwam, at hij
geen voedsel en dronk hij geen
water, want hij rouwde over de
ontrouw van de ballingen.[d]

7 Toen werd in Juda en Jeru-
zalem de oproep gedaan dat alle
vroegere ballingen in Jeruzalem
moesten samenkomen. **8** En van
iedereen die niet binnen drie da-
gen kwam, zouden volgens het be-
sluit van de leiders en de oud-
sten al zijn bezittingen in beslag
worden genomen,* en hij zou bui-
ten de gemeente van de ballingen
worden gesloten.[e] **9** Alle man-
nen van Juda en Benjamin kwa-
men dus binnen drie dagen in Je-
ruzalem bij elkaar, op de 20ste
dag van de negende maand. Het
hele volk zat in een voorhof van
het huis van de ware God, rillend
vanwege de hele kwestie en van-
wege de harde regen.

10 Toen stond de priester Ezra
op en zei tegen ze: ‘Jullie zijn on-
trouw geweest door met buiten-
landse vrouwen te trouwen,[f] en
zo hebben jullie de schuld van Is-
raël nog groter gemaakt. **11** Leg
nu een bekentenis af voor Jeho-
vah, de God van jullie voorvaders,

9:14 *Of ‘gemengde huwelijken aangaan’. **10:2** *Of ‘door buitenlandse vrouwen in ons huis te nemen’. **10:3** *Zie Woordenlijst.

10:3 *Of ‘die beven voor’. **10:6** *Of ‘eetruimte’. **10:8** *Of ‘in de ban worden gedaan’.

HFST. 9
a Le 18:24; De 12:30, 31; De 18:9-11
b Ex 23:32; Ex 34:15, 16; De 7:3, 4; Joz 23:12, 13
c De 23:3, 6
d Ps 103:8, 10; Klg 3:22
e Ps 106:46
f Ezr 9:1; Ne 13:23
g Ne 9:33; Da 9:7
h Ps 130:3; Ps 143:2

HFST. 10
i Ezr 9:5, 6
j Ezr 10:26, 44
k Ezr 2:1, 7
l Ezr 9:2

2de kolom
a 2Kon 11:17; 2Kr 29:10; 2Kr 34:31
b Ezr 9:4
c Ne 10:28-30
d Ezr 9:3, 4; Da 9:3-5
e Ezr 7:26
f Ne 13:23

en doe zijn wil. Maak je los
van de volken van het land en
van deze buitenlandse vrouwen.’[a]
12 Daarop zei de hele gemeente
met luide stem: ‘Het is onze plicht
precies te doen wat je hebt ge-
zegd. **13** Maar we zijn met velen,
en het is regentijd. We kunnen
niet buiten blijven staan, en dit
is niet in één of twee dagen af te
handelen, want we zijn hierin op
grote schaal opstandig geweest.
14 Laat daarom alsjeblieft onze
leiders de hele gemeente verte-
genwoordigen.[b] En laat iedereen
in onze steden die met een bui-
tenlandse vrouw is getrouwd, op
een vastgestelde tijd komen, sa-
men met de oudsten en rechters
van elke stad, totdat we de bran-
dende woede van onze God hier-
over hebben afgewend.’

15 Jonathan, de zoon van
Asaël, en Jachzeja, de zoon van
Tikva, maakten hier bezwaar te-
gen, en ze werden gesteund door
de Levieten Mesullam en Sabbe-
thai.[c] **16** Maar de vroegere bal-
lingen deden wat was afgespro-
ken. En de priester Ezra en de
familiehoofden van hun vaderlij-
ke huizen, allemaal bij naam aan-
geduid, kwamen op de eerste
dag van de tiende maand bij el-
kaar om de kwestie te onderzoe-
ken. **17** Op de eerste dag van de
eerste maand waren ze klaar met
het onderzoek naar alle mannen
die met buitenlandse vrouwen
waren getrouwd. **18** En er werd
ontdekt dat een aantal van de zo-
nen van de priesters met buiten-
landse vrouwen was getrouwd.[d]
Van de zonen van Jesua,[e] de zoon
van Jozadak, en zijn broeders wa-
ren dat: Maäseja, Eliëzer, Jarib
en Gedalja. **19** Maar ze beloof-
den* hun vrouwen weg te sturen.
En omdat ze schuldig waren, zou-
den ze een ram uit de kudde offe-
ren voor hun schuld.[f]

10:19 *Lett.: ‘ze gaven hun hand erop’.

20 Van de zonen van Immer:[a]
Hanani en Zebadja. **21** Van de
zonen van Harim:[b] Maäseja, Elia,
Semaja, Jehiël en Uzzia. **22** Van
de zonen van Pashur:[c] Eljoënai,
Maäseja, Ismaël, Nethaneël, Joza-
bad en Elasa. **23** Van de Levie-
ten: Jozabad, Simeï, Kelaja (Ke-
lita), Pethahja, Juda en Eliëzer.
24 Van de zangers: Eljasib. Van
de poortwachters: Sallum, Telem
en Uri.

25 Van Israël, van de zonen van
Paros:[d] Ramja, Jezia, Malkia, Mi-
jamin, Eleazar, Malkia en Benaja.
26 Van de zonen van Elam:[e] Mat-
tanja, Zacharia, Jehiël,[f] Abdi, Je-
remoth en Elia. **27** Van de zonen
van Zattu:[g] Eljoënai, Eljasib, Mat-
tanja, Jeremoth, Zabad en Aziza.
28 Van de zonen van Bebai:[h] Jo-
hanan, Hananja, Zabbai en Ath-
lai. **29** Van de zonen van Bani:
Mesullam, Malluch, Adaja, Ja-
sub, Seal en Jeremoth. **30** Van
de zonen van Pahath-Moab:[i] Adna,
Chelal, Benaja, Maäseja, Mat-
tanja, Bezaleël, Binnuï en Manas-
se. **31** Van de zonen van Harim:[j]
Eliëzer, Jissia, Malkia,[k] Semaja,
Simeon, **32** Benjamin, Malluch
en Semarja. **33** Van de zonen
van Hasum:[l] Mattenai, Mattat-
ta, Zabad, Elifelet, Jeremai, Ma-
nasse en Simeï. **34** Van de zo-
nen van Bani: Maädai, Amram,
Uël, **35** Benaja, Bedeja, Chelu-
hu, **36** Vanja, Meremoth, Eljasib,
37 Mattanja, Mattenai en Jaä-
sai. **38** Van de zonen van Binnuï:
Simeï, **39** Selemja, Nathan, Ada-
ja, **40** Machnadbai, Sasai, Sa-
rai, **41** Azareël, Selemja, Semar-
ja, **42** Sallum, Amarja en Jozef.
43 Van de zonen van Nebo: Jeïël,
Mattithja, Zabad, Zebina, Jaddai,
Joël en Benaja. **44** Die mannen
waren allemaal met buitenland-
se vrouwen getrouwd,[m] maar ze
stuurden hun vrouwen weg, sa-
men met hun kinderen.*[n]

10:44 *Lett.: ‘zonen’.

HFST. 10
a De 7:3, 4; Ne 13:3; 2Kor 6:17
b Ezr 9:1
c Ne 8:7; Ne 11:16
d Ezr 9:1, 2; Ne 13:28; Ez 44:22; Mal 2:7, 8
e Ezr 2:1, 2; Ezr 3:2; Za 6:11
f Le 5:17, 18

2de kolom
a 1Kr 24:3, 14; Ezr 2:1, 37
b 1Kr 24:3, 8; Ezr 2:1, 39
c Ezr 2:1, 38
d Ezr 2:1, 3; Ne 3:25
e Ezr 2:1, 7; Ezr 8:1, 7
f Ezr 10:2
g Ezr 2:1, 8
h Ezr 2:1, 11; Ezr 8:1, 11
i Ezr 2:1, 6
j Ezr 2:1, 32
k Ne 3:11
l Ezr 2:1, 19; Ne 8:4
m De 7:3, 4
n Ezr 10:16, 17

NEHEMIA

INHOUD

1 De woorden van Nehemia,*[a]
de zoon van Hachalja. In de
maand kislev,# in het 20ste jaar,
was ik in de vesting△ Susan.⊠[b]
2 In die tijd kwam Hanani,[c] een
van mijn broers, met andere
mannen uit Juda naar me toe.
Ik vroeg hun naar de overgeble-
ven Joden die uit de gevangen-
schap waren teruggegaan.[d] Ook
informeerde ik naar Jeruzalem.
3 Ze zeiden: 'Degenen die daar
in de provincie* zijn, die de ge-
vangenschap hebben overleefd,
zijn er heel slecht aan toe en
worden belachelijk gemaakt.[e] De
muren van Jeruzalem zijn afge-
broken[f] en de poorten zijn door
brand verwoest.'[g]

4 Zodra ik die woorden hoor-
de, ging ik zitten en begon ik te
huilen. Ik rouwde dagenlang, ik
bleef vasten[a] en ik bleef bidden
tot de God van de hemel. **5** Ik
zei: 'O Jehovah, God van de he-
mel, grote en ontzagwekkende
God, u houdt u aan uw verbond*
en toont loyale liefde voor ieder-
een die van u houdt en uw gebo-
den naleeft.[b] **6** Sluit alstublieft
uw oren en uw ogen niet voor
het gebed van uw dienaar dat ik
nu dag en nacht tot u richt[c] over
uw dienaren, de Israëlieten. Ik
beken steeds weer de zonden die
het volk Israël tegen u heeft be-
gaan. We hebben gezondigd, zo-
wel ik als het huis van mijn va-
der.[d] **7** We hebben ons absoluut
misdragen tegenover u[e] door ons
niet te houden aan de geboden,
voorschriften en rechterlijke be-
slissingen die u aan uw dienaar
Mozes hebt gegeven.[f]

1:1 *Bet.: 'Jah troost'. #Zie App. B15. △Of 'de burcht', 'het paleis'. ⊠Of 'Susa'.
1:3 *Of 'het rechtsgebied'.
1:5 *Zie Woordenlijst.

HFST. 1
a Ne 1:11, Ne 5:14, Ne 10:1
b Es 1:2, Es 3:15, Da 8:2
c Ne 7:2
d Jer 52:30
e 1Kon 9:7, Ne 9:36, 37, Ps 79:4
f 2Kon 25:10
g Ne 2:17, Klg 1:4

2de kolom
a 2Kr 20:3, Ezr 8:21
b De 7:9, Da 9:4
c Ps 88:1, Lu 18:7
d 2Kr 29:6, Ezr 9:6
e Ps 106:6
f Le 27:34, Nu 36:13, De 12:1, Ne 9:34

8 Denk alstublieft aan het
woord dat u tot uw dienaar Mo-
zes hebt gesproken:* “Als jullie
ontrouw zijn, zal ik jullie onder
de volken verstrooien.[a] **9** Maar
als jullie bij mij terugkomen en
mijn geboden naleven en ze ge-
hoorzamen, al waren jullie ver-
strooid tot aan het einde van de
hemel, ik zal jullie vandaar bij-
eenbrengen[b] en jullie naar de
plaats brengen die ik voor mijn
naam heb uitgekozen.”[c] **10** Ze
zijn uw dienaren en uw volk. Door
uw grote kracht en door uw ster-
ke hand hebt u ze losgekocht.[d]
11 O Jehovah, sluit uw oren als-
tublieft niet voor het gebed van
uw dienaar en voor het gebed van
uw dienaren die graag ontzag wil-
len tonen voor uw naam. Laat uw
dienaar nu alstublieft succes heb-
ben, en laat deze man mij goed-
gezind zijn.’[e]

In die tijd was ik schenker van
de koning.[f]

2 In de maand nisan,* in het
20ste jaar[g] van koning Ar-
taxerxes,[h] werd er wijn voor hem
neergezet. Zoals gewoonlijk nam
ik de wijn en gaf die aan de ko-
ning.[i] Maar ik was in zijn aan-
wezigheid nog nooit somber ge-
weest. **2** Daarom zei de koning
tegen me: ‘Waarom kijk je zo som-
ber, je bent toch niet ziek? Je
maakt je duidelijk ergens zorgen
over.’* Ik schrok heel erg.

3 Toen zei ik tegen de koning:
‘Leve de koning! Waarom zou ik
niet somber kijken als de stad,
de plaats waar mijn voorvaders
begraven zijn, in puin ligt en
de poorten door brand verwoest
zijn?’[j] **4** De koning zei toen te-
gen me: ‘Wat is je wens?’ Meteen
bad ik tot de God van de hemel.[k]
5 Daarna zei ik tegen de koning:
‘Als de koning het goedvindt en
als uw dienaar uw goedkeuring
heeft, stuur me dan naar Juda,
naar de stad waar mijn voorva-
ders begraven zijn, zodat ik die
kan herbouwen.’[a] **6** Toen zei de
koning, terwijl de koningin naast
hem zat: ‘Hoelang zal je reis du-
ren en wanneer kom je terug?’
De koning stemde er dus mee in
me te sturen,[b] en ik vertelde hem
hoelang ik weg zou zijn.[c]

7 Vervolgens zei ik tegen de
koning: ‘Als de koning het goed-
vindt, laat hij mij dan brieven
meegeven voor de gouverneurs
van het gebied aan de overkant
van de Rivier,*[d] waarmee ik vrije
doorgang krijg tot ik in Juda aan-
kom, **8** en ook een brief voor
Asaf, de bewaker van het Konink-
lijke Park,* zodat hij me hout
geeft voor balken voor de poor-
ten van de Burcht[e] van het Huis#
en voor de muren van de stad[f] en
voor het huis waar ik ga wonen.’
En de koning gaf ze aan me,[g] want
de goede hand van mijn God was
op mij.[h]

9 Uiteindelijk kwam ik bij de
gouverneurs van het gebied aan
de overkant van de Rivier, en ik
gaf hun de brieven van de ko-
ning. De koning had ook leger-
officieren en ruiters met me mee
gestuurd. **10** Toen de Horoniet
Sanballat[i] en de Ammonitische[j]
ambtenaar* Tobia[k] het te horen
kregen, beviel het ze helemaal
niet dat er iemand was gekomen
om iets goeds voor het volk Is-
raël te doen.

11 Ten slotte kwam ik in Je-
ruzalem aan en ik bleef daar drie
dagen. **12** Ik stond ’s nachts op,
samen met een paar mannen, en
ik vertelde aan niemand wat mijn
God me had ingegeven* voor Je-
ruzalem te doen. Er was geen an-
der dier bij me dan het dier waar-

HFST. 1
a Le 26:33 De 4:27 De 28:64
b De 30:1-4
c De 12:5 Ps 132:13
d Le 25:42 De 5:15 De 9:26, 29
e 1Kon 8:49, 50 Ezr 7:6 Ps 106:46 Sp 21:1
f Ne 2:1

HFST. 2
g Ne 1:1
h Ezr 7:1 Ne 13:6
i Ne 1:11
j Ne 1:2, 3
k 1Sa 1:13

2de kolom
a Da 9:25
b Ne 1:11
c Ne 5:14 Ne 13:6
d Joz 1:4 Ezr 5:3
e Ne 7:2
f Ne 1:3
g Ezr 7:21
h Ezr 7:6
i Ne 4:1 Ne 6:2
j Ne 13:1
k Ne 2:19 Ne 4:3 Ne 6:14 Ne 13:7

1:8 *Of ‘de waarschuwing die u (...) hebt gegeven’. **2:1** *Zie App. B15. **2:2** *Of ‘dit kan niets anders zijn dan somberheid van het hart’. **2:7** *Of ‘van Trans-Eufraat’. **2:8** *Of ‘het bos van de koning’. #Of ‘de Tempelburcht’. **2:10** *Lett.: ‘dienaar’. **2:12** *Lett.: ‘in het hart gaf’.

op ik reed. **13** Ik ging ’s nachts
door de Dalpoort[a] naar buiten,
langs de Bron van de Grote Slang
naar de Aspoort,[b] en ik inspec-
teerde de muren van Jeruzalem
die in puin lagen en de poor-
ten die door brand verwoest wa-
ren.[c] **14** Ik ging door naar de
Bronpoort[d] en naar de Konings-
vijver, en mijn rijdier kon er niet
meer langs. **15** Maar ik klom in
de nacht door het dal*[e] omhoog
om de muur verder te inspecte-
ren. Daarna ging ik terug, en ik
kwam door de Dalpoort de stad
weer binnen.

16 De bestuurders[f] wisten niet
waar ik naartoe was gegaan en
wat ik deed, want ik had nog
niets gezegd tegen de Joden, de
priesters, de vooraanstaande per-
sonen, de bestuurders en de rest
van de werkers. **17** Ten slotte
zei ik tegen hen: ‘Jullie kunnen
zien hoe erg onze situatie is, dat
Jeruzalem in puin ligt en de poor-
ten door brand verwoest zijn.
Kom, laten we de muren van Je-
ruzalem herbouwen, zodat er een
eind komt aan deze schande.’
18 Toen vertelde ik hun hoe de
goede hand van mijn God op me
was geweest[g] en wat de koning te-
gen me had gezegd.[h] Hierop zei-
den ze: ‘Laten we gaan bouwen.’
Ze sterkten zich* dus voor het
goede werk.[i]

19 Toen de Horoniet Sanbal-
lat, de Ammonitische[j] ambtenaar
Tobia[k] en de Arabier[l] Gesem het
hoorden, gingen ze ons belache-
lijk maken.[m] Ze zeiden minach-
tend: ‘Waar zijn jullie mee bezig?
Komen jullie in opstand tegen de
koning?’[n] **20** Maar ik antwoord-
de: ‘De God van de hemel, hij zal
ons laten slagen,[o] en wij, zijn die-
naren, gaan bouwen. Jullie heb-
ben in Jeruzalem niets te zoeken,
jullie hebben er geen rechten en
geen geschiedenis.’[p]

2:15 *Of ‘de wadi’. **2:18** *Lett.: ‘hun handen’.

HFST. 2
a 2Kr 26:9
b Ne 3:13
c Ne 1:3; Klg 1:4; Klg 2:9
d Ne 3:15; Ne 12:37
e 2Sa 15:23; Jo 18:1
f Ne 4:14
g Ezr 7:6, 28; Ne 2:7, 8
h Da 9:25
i Hag 1:14
j Ne 13:1, 2
k Ne 6:14
l Ne 4:7; Ne 6:1, 2
m Ps 79:4
n Ne 6:6
o Ps 127:1
p Ezr 4:1-3

2de kolom

HFST. 3
a Ne 12:10; Ne 13:4, 28
b Jo 5:2
c Ne 12:30
d Ne 12:38, 39
e Jer 31:38; Za 14:10
f Ezr 2:1, 34
g 2Kr 33:1, 14; Ze 1:10
h Ne 2:7, 8
i Ezr 8:33; Ne 3:21
j Ne 3:30; Ne 6:17, 18
k Ne 3:27; Am 1:1
l Ne 12:38, 39
m 2Sa 21:2
n Joz 18:21, 26; 2Kr 16:6; Jer 40:6
o Ge 15:18
p Ne 12:38

3 De hogepriester Eljasib[a] en
zijn broeders, de priesters,
gingen de Schaapspoort[b] bouwen.
Ze heiligden die*[c] en plaatsten de
deuren. Ze heiligden het gedeel-
te tot aan de Meatoren,[d] tot aan
de Hananeëltoren.[e] **2** Naast hen
waren de mannen van Jericho[f]
aan het bouwen, en daarnaast
werkte Zakkur, de zoon van Imri.

3 De zonen van Hassenaä
bouwden de Vispoort.[g] Ze plaats-
ten de balken[h] en daarna de
deuren, sluitbalken en grendels.
4 Naast hen voerde Meremoth,[i]
de zoon van Uria, zoon van Hak-
koz, herstellingswerk uit. Daar-
naast werkte Mesullam,[j] de zoon
van Berechja, zoon van Meseza-
beël, en daarnaast werkte Zadok,
de zoon van Baäna. **5** Naast hen
voerden de Tekoïeten[k] herstel-
lingswerk uit, maar de vooraan-
staande mannen onder hen wil-
den zich niet vernederen tot* de
dienst onder hun opzichters.

6 Jojada, de zoon van Paseah,
en Mesullam, de zoon van Besod-
ja, herstelden de Poort van de
Oude Stad.[l] Ze plaatsten de bal-
ken en daarna de deuren, sluit-
balken en grendels. **7** Naast hen
voerden de Gibeoniet[m] Melatja
en de Meronothiet Jadon herstel-
lingswerk uit, mannen van Gibeon
en Mizpa[n] die onder het gezag
stonden van* de gouverneur van
het gebied aan de overkant van de
Rivier.#[o] **8** Naast hen voerde Uz-
ziël, de zoon van Harhaja, een van
de goudsmeden, herstellingswerk
uit, en daarnaast werkte Hananja,
een van de zalfmengers.* Zij pla-
veiden Jeruzalem tot aan de Bre-
de Muur.[p] **9** Naast hen voerde
Refaja, de zoon van Hur, bestuur-
der van de ene helft van het dis-
trict Jeruzalem, herstellingswerk

3:1 *Of ‘wijdden die in’. **3:5** *Lett.: ‘hun nek niet brengen tot’. **3:7** *Lett.: ‘behoorden tot de troon van’. #Of ‘van Trans-Eufraat’. **3:8** *Of ‘makers van parfumerieën’.

uit. **10** Naast hen voerde Jeda-
ja, de zoon van Harumaf, herstel-
lingswerk uit tegenover zijn eigen
huis, en daarnaast werkte Hattus,
de zoon van Hasabneja.
11 Malkia, de zoon van Harim,[a]
en Hassub, de zoon van Pahath-
Moab,[b] herstelden een ander ge-
deelte* en ook de Oventoren.[c]
12 Naast hen voerde Sallum, de
zoon van Hallohes, bestuurder
van de andere helft van het dis-
trict Jeruzalem, herstellingswerk
uit, samen met zijn dochters.
13 Hanun en de inwoners van
Zanoah[d] herstelden de Dalpoort.[e]
Ze bouwden die en plaatsten
de deuren, sluitbalken en gren-
dels, en ze herstelden 1000 el*
van de muur tot aan de As-
poort.[f] **14** Malkia, de zoon van
Rechab, bestuurder van het dis-
trict Beth-Hakkerem,[g] herstelde
de Aspoort. Hij bouwde die en
plaatste de deuren, sluitbalken
en grendels.
15 Sallun, de zoon van Kolho-
zé, bestuurder van het district
Mizpa,[h] herstelde de Bronpoort.[i]
Hij bouwde de poort, legde het
dak en plaatste de deuren, sluit-
balken en grendels. Ook herstel-
de hij de muur van de Kanaal-
vijver[j] bij de Koningstuin,[k] tot
aan de Trappen[l] die van de Stad
van David[m] afdalen.
16 Achter hem voerde Nehe-
mia, de zoon van Azbuk, be-
stuurder van de helft van het dis-
trict Beth-Zur,[n] herstellingswerk
uit van tegenover de Graven van
David[o] tot aan de vijver[p] die aan-
gelegd was en tot aan het Huis
van de Sterken.
17 Achter hem voerden de Le-
vieten herstellingswerk uit: Re-
hum, de zoon van Bani. Naast
hem voerde Hasabja, bestuur-
der van de ene helft van het
district Kehila,[q] herstellingswerk
uit voor zijn district. **18** Achter
hem voerden hun broeders her-
stellingswerk uit: Bavvai, de zoon
van Henadad, bestuurder van de
andere helft van het district Ke-
hila.
19 Naast hem herstelde Ezer,
de zoon van Jesua,[a] bestuurder
van Mizpa, een ander gedeelte
tegenover de helling naar het
Wapenhuis bij de Steunbeer.[b]
20 Achter hem werkte Baruch,
de zoon van Zabbai,[c] met gro-
te ijver aan het herstel van een
ander gedeelte, van de Steunbeer
tot aan de ingang van het huis
van de hogepriester Eljasib.[d]
21 Achter hem herstelde Me-
remoth,[e] de zoon van Uria, zoon
van Hakkoz, een ander gedeelte,
van de ingang van het huis van
Eljasib tot aan het eind van Elja-
sibs huis.
22 Achter hem voerden de
priesters, mannen uit het district
van de Jordaan,*[f] herstellings-
werk uit. **23** Achter hen voer-
den Benjamin en Hassub herstel-
lingswerk uit tegenover hun eigen
huis. Daarachter werkte Azarja,
de zoon van Maäseja, zoon van
Ananja, vlak bij zijn eigen huis.
24 Achter hem herstelde Binnuï,
de zoon van Henadad, een ander
gedeelte, van het huis van Azarja
tot aan de Steunbeer[g] en tot aan
de hoek.
25 Achter hem voerde Palal,
de zoon van Uzai, herstellings-
werk uit tegenover de Steunbeer
en de toren die vanaf het Huis*
van de Koning uitsteekt,[h] de hoge
toren die bij het Hof van de
Wacht[i] hoort. Daarachter werk-
te Pedaja, de zoon van Paros.[j]
26 De tempelknechten*[k] die
op de Ofel[l] woonden, voerden
herstellingswerk uit tot tegen-
over de Waterpoort[m] in het oos-
ten en de hoog uitstekende toren.

3:11 *Of ‘afgemeten gedeelte’. **3:13** *Ongeveer 445 m. Zie App. B14.

3:22 *Of mogelijk ‘het nabijgelegen district’. **3:25** *Of ‘Paleis’. **3:26** *Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’.

HFST. 3
a Ezr 2:1, 32
b Ezr 2:1, 6
c Ne 12:38
d Joz 15:20, 34 Ne 11:25, 30
e 2Kr 26:9
f Ne 2:13
g Jer 6:1
h Joz 18:21, 26
i Ne 2:14 Ne 12:37
j Jes 22:9
k Jer 39:4
l Ne 12:37
m 2Sa 5:7
n Joz 15:20, 58 2Kr 11:5-7
o 1Kon 2:10 2Kr 16:13, 14
p Ne 2:14
q Joz 15:20, 44

2de kolom
a Ezr 2:1, 40
b 2Kr 26:9 Ne 3:24
c Ezr 10:28, 44
d Ne 3:1 Ne 13:4
e Ezr 8:33
f Ge 13:10
g Ne 3:19
h 2Sa 5:11 Ne 12:37
i Jer 37:21
j Ezr 2:1, 3
k Joz 9:3, 27 1Kr 9:2 Ezr 2:43-54 Ezr 8:17, 20
l 2Kr 27:1, 3 2Kr 33:1, 14 Ne 11:21
m Ne 8:1 Ne 12:37

27 Achter hen herstelden de
Tekoïeten[a] een ander gedeelte,
van tegenover de hoog uitsteken-
de toren tot aan de Ofelmuur.
28 De priesters voerden her-
stellingswerk uit boven de Paar-
denpoort,[b] ieder tegenover zijn
eigen huis.
29 Achter hen voerde Zadok,[c]
de zoon van Immer, herstellings-
werk uit tegenover zijn eigen
huis.
Daarachter werkte Semaja, de
zoon van Sechanja, de bewaker
van de Oostpoort.[d]
30 Achter hem herstelden Ha-
nanja, de zoon van Selemja, en
Hanun, de zesde zoon van Zalaf,
een ander gedeelte.
Daarachter voerde Mesullam,[e]
de zoon van Berechja, herstel-
lingswerk uit tegenover zijn eigen
zaal.
31 Achter hem voerde Malkia,
lid van het gilde van de goud-
smeden, herstellingswerk uit tot
aan het huis van de tempelknech-
ten[f] en de handelaars, tegenover
de Inspectiepoort en tot aan het
dakvertrek van de hoek.
32 En tussen het dakvertrek
van de hoek en de Schaapspoort[g]
voerden de goudsmeden en de
handelaars herstellingswerk uit.

4 Zodra Sanballat[h] hoorde dat
we de muur aan het herbou-
wen waren, werd hij woedend en
hij ergerde zich vreselijk. Ook
begon hij de Joden te bespot-
ten. **2** In aanwezigheid van zijn
broeders en het leger van Sama-
ria zei hij: ‘Waar zijn die zieli-
ge Joden mee bezig? Denken ze
dit zelf te kunnen doen? Gaan ze
echt slachtoffers brengen? Gaan
ze het in één dag afkrijgen? Gaan
ze de verbrande stenen uit de
stoffige puinhopen tot leven bren-
gen?’[i]
3 Toen zei de Ammoniet[j] To-
bia,[k] die naast hem stond: ‘Er
hoeft maar een vos te klimmen
op de stenen muur die ze aan het
bouwen zijn, of hij valt al om.’
4 Hoor toch, onze God, want
we worden met minachting be-
handeld.[a] Laat hun spot op hun
eigen hoofd neerkomen,[b] en laat
ze geplunderd worden in een
land van gevangenschap. **5** Be-
dek hun misdaden niet en wis hun
zonde die voor u is niet uit,[c] want
ze hebben de bouwers beledigd.
6 We bouwden dus verder aan
de muur, en de muur werd over de
hele lengte hersteld tot op de helft
van de hoogte. Het volk bleef zich
met hun hele hart op het werk toe-
leggen.
7 Zodra Sanballat, Tobia,[d] de
Arabieren,[e] de Ammonieten en
de Asdodieten[f] hoorden dat het
herstel van de muren van Jeru-
zalem vorderde en dat de gaten
werden gedicht, werden ze heel
kwaad. **8** Ze smeedden samen
een complot om een aanval op
Jeruzalem uit te voeren en er
verwarring te stichten. **9** Maar
we baden tot onze God en zet-
ten vanwege hen dag en nacht
wachtposten uit.
10 Het volk van Juda zei: ‘De
arbeiders* zijn aan het eind van
hun krachten, en er is zo veel
puin. We zullen de muur nooit
kunnen herbouwen.’
11 En onze vijanden bleven
zeggen: ‘Voordat ze het doorheb-
ben en ons zien, staan we in hun
midden om ze te doden en het
werk stop te zetten.’
12 Elke keer dat de Joden die
dicht bij hen woonden kwamen,
bleven ze maar tegen ons zeg-
gen:* ‘Ze zullen ons uit alle rich-
tingen aanvallen.’
13 Daarom hield ik mannen ge-
posteerd op de lage en onbeschut-
te plekken achter de muur. Ik stel-
de ze op per familie, met hun
zwaarden, hun speren en hun
bogen. **14** Toen ik hun angst

4:10 *Of ‘sjouwers’. **4:12** *Lett.: ‘zei-
den ze tien keer’.

HFST. 3
a Ne 3:5
b Jer 31:40
c Ne 13:13
d 1Kr 9:17, 18
e Ne 6:17, 18
f Ne 3:26
g Ne 3:1
Jo 5:2

HFST. 4
h Ne 2:10
Ne 6:1, 2
Ne 13:28
i Ne 4:10
j Ne 13:1, 2
k Ne 2:19

2de kolom
a Ps 123:3
b Ps 79:12
c Jer 18:23
d Ne 4:3
e Ne 2:19
f Joz 13:2, 3
Ne 13:23

zag, stond ik direct op en zei ik te-
gen de vooraanstaande personen[a]
en de bestuurders en de rest van
het volk: ‘Wees niet bang voor
ze.[b] Denk aan Jehovah, die groot
en ontzagwekkend is,[c] en vecht
voor jullie broeders, jullie zonen
en dochters, jullie vrouwen en jul-
lie huizen.’
15 Onze vijanden hoorden dat
we te weten waren gekomen wat
ze deden en dat de ware God
hun plan had verijdeld. Daarna
gingen we allemaal weer aan de
muur werken. **16** Vanaf die dag
was de ene helft van mijn man-
nen met het werk bezig[d] en was
de andere helft van hen uitgerust
met speren, schilden, bogen en
pantsers.* En de leiders[e] stonden
achter het hele volk van Juda,
17 dat de muur aan het bou-
wen was. Degenen die de vrach-
ten droegen, deden met de ene
hand het werk terwijl ze met de
andere hand een wapen* vast-
hielden. **18** Alle bouwers had-
den een zwaard op de heup ge-
bonden terwijl ze aan het bouwen
waren, en de hoornblazer[f] stond
naast me.
19 Toen zei ik tegen de voor-
aanstaande personen, de bestuur-
ders en de rest van het volk: ‘Er
is veel werk te doen aan de muur,
en we werken op grote afstand
van elkaar. **20** Als jullie het ge-
luid van de hoorn horen, kom dan
allemaal naar ons toe. Onze God
zal voor ons strijden.’[g]
21 We gingen door met het
werk terwijl de andere helft de
speren vasthield, vanaf het aan-
breken van de dag tot het op-
komen van de sterren. **22** Ik zei
toen tegen het volk: ‘Laten de
mannen, elk met zijn bediende,
de nacht binnen Jeruzalem door-
brengen, en ze zullen ons ’s nachts
bewaken en zullen overdag wer-
ken.’ **23** We deden onze kleren
dus nooit uit, ik niet, en mijn
broeders, mijn bedienden[a] en de
mannen van de wacht die me volg-
den ook niet, en we hielden alle-
maal ons wapen in onze rechter-
hand.

5 De mannen en hun vrou-
wen begonnen luid tegen
hun Joodse broeders te klagen.[b]
2 Sommigen zeiden: ‘We hebben
veel zonen en dochters. We moe-
ten aan graan zien te komen, zo-
dat we kunnen eten en in leven
blijven.’ **3** Anderen zeiden: ‘We
geven onze velden, onze wijn-
gaarden en onze huizen in onder-
pand om graan te kunnen krij-
gen nu er een voedseltekort is.’
4 Weer anderen zeiden: ‘We heb-
ben voor de schatting* van de ko-
ning geld geleend met onze velden
en onze wijngaarden als onder-
pand.[c] **5** We zijn van hetzelfde
vlees en bloed als onze broe-
ders,* en onze kinderen zijn als
hun kinderen. Toch moeten we
onze zonen en dochters als slaven
verkopen, en sommigen van onze
dochters zijn al slavinnen.[d] Maar
we staan machteloos, want onze
velden en onze wijngaarden zijn
van anderen.’
6 Toen ik hun klachten hoor-
de, werd ik woedend. **7** Ik dacht
er goed over na,* en ik ging in
discussie met de vooraanstaande
personen en de bestuurders. Ik
zei tegen hen: ‘Jullie vragen al-
lemaal rente# van je eigen broe-
ders.’[e]
Daarna belegde ik vanwege hen
een grote vergadering. **8** Ik zei
tegen hen: ‘Voor zover mogelijk
hebben we onze eigen Joodse
broeders die aan andere volken
verkocht waren, teruggekocht.
Maar gaan jullie nu je eigen broe-
ders verkopen,[f] en moeten wij ze
terugkopen?’ Toen zwegen ze en

4:16 *Of ‘maliënkolders’, ‘wapenrokken’. **4:17** *Of ‘werpspeer’.

5:4 *Zie Woordenlijst. **5:5** *Lett.: ‘als het vlees van onze broeders is ons vlees’. **5:7** *Lett.: ‘mijn hart ging in mij overleggen’. #Of ‘woekerrente’.

HFST. 4
a Ne 13:17
b Nu 14:9; De 20:3; Joz 1:9
c De 7:21; De 10:17
d Ne 5:16
e Ne 11:1
f Nu 10:9; 2Kr 13:12
g De 1:30; Joz 23:10

2de kolom
a Ne 13:19

HFST. 5
b De 15:9
c De 28:15, 33; Ne 9:36, 37
d Ex 21:7; De 15:12
e Ex 22:25; De 23:19; Ps 15:5; Ez 22:12
f Le 25:35; De 15:7, 8; Jer 34:8, 9

wisten ze niets te zeggen. **9** Ver-
volgens zei ik: ‘Wat jullie doen, is
niet goed. Moeten jullie niet le-
ven* in ontzag voor onze God?[a]
Anders kunnen de volken, onze
vijanden, ons bespotten. **10** Bo-
vendien lenen ik, mijn broeders
en mijn bedienden ze geld en
graan. Laten we alsjeblieft ophou-
den met dit lenen tegen rente.[b]
11 Geef ze alsjeblieft vandaag
nog hun velden,[c] wijngaarden,
olijfbomen en huizen terug, en
ook het honderdste deel* van het
geld, het graan, de nieuwe wijn en
de olie, dat jullie als rente van ze
eisen.’

12 Hierop zeiden ze: ‘We zul-
len dat aan ze teruggeven en
niets terugvragen. We zullen pre-
cies doen wat je zegt.’ Ik riep dus
de priesters en liet die mannen
zweren zich aan deze belofte te
houden. **13** Ik schudde vervol-
gens de plooi van mijn gewaad
uit* en zei: ‘Zo zal de ware God
elke man uitschudden die zich
niet aan deze belofte houdt. Laat
hij uitgeschud en berooid ach-
terblijven, zonder huis of bezit-
tingen.’ Hierop zei de hele ge-
meente: ‘Amen!’# Toen loofden
ze Jehovah, en het volk deed wat
ze hadden beloofd.

14 Bovendien hebben mijn
broeders en ik vanaf de dag dat
de koning me aanstelde als gou-
verneur[d] in het land Juda, van het
20ste[e] tot het 32ste[f] jaar van ko-
ning Artaxerxes,[g] 12 jaar, nooit het
voedsel gegeten waar de gouver-
neur recht op heeft.[h] **15** Maar de
vroegere gouverneurs die er vóór
mij waren, legden het volk zwa-
re lasten op en vroegen elke dag
40 zilveren sikkels* van ze voor
brood en wijn. Ook onderdrukten
hun bedienden het volk. Maar ik
heb dat niet gedaan[a] omdat ik ont-
zag voor God heb.[b]

16 Verder heb ik meegewerkt
aan de bouw van deze muur, en
we hebben geen enkel veld ver-
kregen.[c] Al mijn bedienden wa-
ren daar bij elkaar om te werken.
17 Er aten 150 Joden en be-
stuurders aan mijn tafel, plus de-
genen die uit de volken naar ons
toe kwamen. **18** Elke dag werd
het volgende voor me* klaarge-
maakt: één stier, zes van de bes-
te schapen en gevogelte. Eens in
de tien dagen hadden we diver-
se wijnen in overvloed. Ondanks
dat alles heb ik niet het voedsel
geëist waar de gouverneur recht
op heeft, omdat het volk door
hun dienst al zwaar belast was.
19 Denk toch gunstig over mij,*
mijn God, vanwege alles wat ik
voor dit volk heb gedaan.[d]

6 Zodra Sanballat, Tobia,[e] de
Arabier[f] Gesem en de rest
van onze vijanden hoorden dat
ik de muur had herbouwd[g] en
dat er geen gaten meer in zaten
(hoewel ik de deuren toen nog
niet in de poorten had geplaatst),[h]
2 stuurden Sanballat en Gesem
me direct de volgende boodschap:
‘Kom, en laten we een tijd afspre-
ken om elkaar te ontmoeten in
de dorpen van het Onodal.’[i] Maar
ze waren van plan me kwaad
te doen. **3** Ik stuurde dus bood-
schappers naar ze toe om te zeg-
gen: ‘Ik ben bezig met een groot
project, en ik kan niet komen.
Want het werk zou stil komen
te liggen als ik het in de steek
laat en naar jullie toe kom.’ **4** Ze
stuurden me vier keer dezelfde
boodschap, en ik gaf ze elke keer
hetzelfde antwoord.

5 Toen stuurde Sanballat voor
de vijfde keer een bediende naar
me toe met dezelfde boodschap,
met een onverzegelde brief in zijn
hand. **6** Daarin stond: ‘Onder de

HFST. 5
a Le 25:36; Ne 5:15
b Ez 18:5, 8
c Ne 5:3
d Ne 10:1
e Ne 2:1
f Ne 13:6
g Ezr 8:1
h 1Kor 9:14, 15; 2Th 3:8

2de kolom
a 2Kor 11:9; 2Kor 12:14
b Ne 5:9
c Han 20:33; 2Kor 12:17
d Ne 13:14; Ps 18:24; Jes 38:3; Mal 3:16

HFST. 6
e Ne 2:10; Ne 4:3
f Ne 2:19; Ne 4:7
g Da 9:25
h Ne 3:1, 3
i 1Kr 8:12; Ne 11:31, 35

5:9 *Lett.: ‘wandelen’. **5:11** *Of ‘1 procent’ (maandelijks). **5:13** *Lett.: ‘schudde mijn boezem uit’. #Of ‘zo zij het!’ **5:15** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14.

5:18 *Of ‘op mijn kosten’. **5:19** *Of ‘gedenk mij ten goede’.

volken gaat het verhaal, en ook
Gesem[a] zegt het, dat u met de
Joden plannen maakt om in op-
stand te komen.[b] Daarom bent u
de muur aan het bouwen. En vol-
gens die berichten wordt u hun
koning. **7** Ook hebt u profeten
aangesteld om in heel Jeruzalem
over u bekend te maken: “Er is
een koning in Juda!” En nu zullen
die dingen aan de koning worden
verteld. Kom dus, laten we dit sa-
men bespreken.’
8 Maar ik stuurde hem als
antwoord: ‘Niets van wat u zegt
is gebeurd. U hebt het zelf* ver-
zonnen.’ **9** Want ze waren er al-
lemaal op uit ons bang te maken
en zeiden: ‘Hun handen zullen
verslappen in het werk, en het
zal niet afgemaakt worden.’[c] Daar-
om bid ik: maak mijn handen
sterk.[d]
10 Toen ging ik naar het huis
van Semaja, de zoon van Dela-
ja, zoon van Mehetabeël, die zich
daar had opgesloten. Hij zei: ‘La-
ten we een tijd afspreken om el-
kaar bij het huis van de ware God
te ontmoeten, in de tempel, en la-
ten we de deuren van de tempel
sluiten. Want ze komen om u te
doden. Ze komen u ’s nachts do-
den.’ **11** Maar ik zei: ‘Moet een
man als ik op de vlucht slaan?
Kan een man als ik de tempel in
gaan en in leven blijven?[e] Ik ga
daar niet naar binnen!’ **12** Toen
besefte ik dat hij niet door God
was gestuurd, maar dat Tobia en
Sanballat[f] hem hadden inge-
huurd om dit tegen me te profe-
teren. **13** Hij was ingehuurd om
me bang te maken en me te la-
ten zondigen, zodat ze een basis
zouden hebben om mijn reputatie
te schaden en me in opspraak te
brengen.
14 O mijn God, denk aan wat
Tobia[g] en Sanballat hebben ge-
daan, en ook aan de profetes
Noadja en de rest van de profeten
die steeds hebben geprobeerd me
bang te maken.
15 De muur werd na 52 da-
gen voltooid, op de 25ste dag van
elul.*
16 Zodra al onze vijanden er-
van hoorden en alle omliggen-
de volken het zagen, voelden ze
zich erg vernederd.*[a] Ze besef-
ten dat dit werk met de hulp van
onze God was gedaan. **17** In die
tijd stuurden de vooraanstaande
personen[b] van Juda veel brieven
naar Tobia, die hij beantwoordde.
18 Velen in Juda zwoeren hem
trouw, want hij was een schoon-
zoon van Sechanja, de zoon van
Arah.[c] En zijn zoon Johanan was
getrouwd met de dochter van Me-
sullam,[d] de zoon van Berechja.
19 Ook vertelden ze me steeds
positieve dingen over hem, en
dan gaven ze aan hem door wat
ik had gezegd. Tobia stuurde dan
weer brieven om me bang te ma-
ken.[e]

7 Zodra de muur was her-
bouwd,[f] plaatste ik de deu-
ren.[g] Toen werden de poortwach-
ters,[h] de zangers[i] en de Levieten[j]
aangesteld. **2** Daarna vertrouw-
de ik het bevel over Jeruzalem
toe aan mijn broer Hanani[k] en
aan Hananja, de bevelhebber van
de Burcht,[l] want hij was heel be-
trouwbaar en had meer ontzag
voor de ware God[m] dan veel ande-
ren. **3** Ik zei tegen ze: ‘De poor-
ten van Jeruzalem mogen pas
op het heetst van de dag wor-
den geopend, en terwijl de poort-
wachters op wacht staan, moe-
ten ze de deuren sluiten en
vergrendelen. En stel de inwo-
ners van Jeruzalem als wachters
aan, iedereen op een toegewezen
wachtpost en iedereen tegenover
zijn eigen huis.’ **4** De stad was
groot en uitgestrekt, en er woon-
den weinig mensen in.[n] De huizen
waren nog niet herbouwd.

6:8 *Lett.: ‘uit uw hart’.

6:15 *Zie App. B15. **6:16** *Lett.: ‘daalden ze heel erg in hun eigen ogen’.

HFST. 6
a Ne 2:19
b Ezr 4:14, 15
c Ezr 4:4
d Ps 68:35; Ps 138:3; Jes 41:10
e Nu 1:51; Nu 18:7; 2Kr 26:18, 19
f Ne 2:10
g Ne 4:3, 4

2de kolom
a Ne 4:7; Ps 129:5
b Ne 5:7
c Ezr 2:1, 5
d Ne 3:4
e Ne 6:9; Ne 6:10, 13

HFST. 7
f Ne 2:17; Ne 6:15; Da 9:25
g Ne 3:1, 6, 13
h 1Kr 26:1; Ezr 2:1, 42
i 1Kr 9:33; Ezr 2:1, 41
j Ezr 3:8
k Ne 1:2
l Ne 2:8
m Ne 5:15
n Ne 11:1

5 Mijn God gaf me in* om de vooraanstaande personen, de bestuurders en het volk bijeen te roepen om in de geslachtsregisters[a] te worden ingeschreven. Toen vond ik het boek van het geslachtsregister van degenen die het eerst waren teruggegaan. Daarin stond:

6 Dit waren de inwoners van de provincie* die terugkwamen uit het midden van de ballingen, die koning Nebukadnezar[b] van Babylon had weggevoerd[c] en die later naar Jeruzalem en Juda teruggingen, ieder naar zijn eigen stad.[d] **7** Ze kwamen mee met Zerubbabel,[e] Jesua,[f] Nehemia, Azarja, Raämja, Nahamani, Mordechai, Bilsan, Mispereth, Bigvai, Nehum en Baäna.

De aantallen van de Israëlitische mannen:[g] **8** 2172 afstammelingen van Paros, **9** 372 afstammelingen van Sefatja, **10** 652 afstammelingen van Arah,[h] **11** 2818 afstammelingen van Pahath-Moab,[i] van de afstammelingen van Jesua en Joab,[j] **12** 1254 afstammelingen van Elam,[k] **13** 845 afstammelingen van Zattu, **14** 760 afstammelingen van Zakkai, **15** 648 afstammelingen van Binnuï, **16** 628 afstammelingen van Bebai, **17** 2322 afstammelingen van Azgad, **18** 667 afstammelingen van Adonikam, **19** 2067 afstammelingen van Bigvai, **20** 655 afstammelingen van Adin, **21** 98 afstammelingen van Ater, van Hizkia, **22** 328 afstammelingen van Hasum, **23** 324 afstammelingen van Bezai, **24** 112 afstammelingen van Harif, **25** 95 afstammelingen van Gibeon,[l] **26** 188 mannen van Bethlehem en Netofa, **27** 128 mannen van Anathoth,[m] **28** 42 mannen van Beth-Azmaveth, **29** 743 mannen van Kirjath-Jearim,[n] Kefira en Beëroth,[o] **30** 621 mannen van Rama en Geba,[p] **31** 122 mannen van Michmas,[q] **32** 123 mannen van Bethel[a] en Ai,[b] **33** 52 mannen van het andere Nebo, **34** 1254 afstammelingen van de andere Elam, **35** 320 afstammelingen van Harim, **36** 345 mannen van Jericho, **37** 721 afstammelingen van Lod, Hadid en Ono,[c] **38** 3930 afstammelingen van Senaä.

39 De priesters:[d] 973 afstammelingen van Jedaja, van het huis van Jesua, **40** 1052 afstammelingen van Immer, **41** 1247 afstammelingen van Pashur,[e] **42** 1017 afstammelingen van Harim.[f]

43 De Levieten:[g] 74 afstammelingen van Jesua, van Kadmiël,[h] van de afstammelingen van Hodeva. **44** De zangers:[i] 148 afstammelingen van Asaf.[j] **45** De poortwachters:[k] de afstammelingen van Sallum, de afstammelingen van Ater, de afstammelingen van Talmon, de afstammelingen van Akkub,[l] de afstammelingen van Hatita, de afstammelingen van Sobai, in totaal 138.

46 De tempelknechten:*[m] de afstammelingen van Ziha, de afstammelingen van Hasufa, de afstammelingen van Tabbaoth, **47** de afstammelingen van Keros, de afstammelingen van Sia, de afstammelingen van Padon, **48** de afstammelingen van Lebana, de afstammelingen van Hagaba, de afstammelingen van Salmai, **49** de afstammelingen van Hanan, de afstammelingen van Giddel, de afstammelingen van Gahar, **50** de afstammelingen van Reaja, de afstammelingen van Rezin, de afstammelingen van Nekoda, **51** de afstammelingen van Gazzam, de afstammelingen van Uzza, de afstammelingen van Paseah, **52** de afstammelingen van Besai, de afstammelingen van Meünim, de afstammelingen van Nefusesim, **53** de afstammelingen van Bakbuk, de afstammelingen van Hakufa, de afstammelingen

HFST. 7
a 1Kr 9:1; Ezr 2:59, 62
b 2Kon 25:1; Da 3:1
c 2Kon 24:12, 14; 2Kr 36:17, 20; Jer 39:9; Jer 52:15, 28
d Ezr 2:1
e Ezr 1:8, 11; Za 4:9; Mt 1:12
f Ezr 3:8; Ezr 5:2; Hag 1:14; Za 3:1
g Ezr 2:2-35
h Ne 6:17, 18
i Ezr 10:30, 44
j Ezr 8:1, 9
k Ezr 10:26, 44
l Joz 11:19; 2Sa 21:2; Ne 3:7
m Joz 21:8, 18; Jer 1:1
n 1Sa 7:2
o Joz 18:25, 28
p Joz 18:21, 24
q 1Sa 13:5

2de kolom
a 1Kon 12:32
b Joz 7:2
c Ne 6:2; Ne 11:31, 35
d Ezr 2:36-39
e Ezr 10:22, 44
f 1Kr 24:3, 8
g Ezr 2:40
h Ezr 3:9
i 1Kr 25:7; Ezr 2:41
j 1Kr 6:31, 39
k Ezr 2:42; Ne 7:1
l 1Kr 9:2, 17; Ne 11:19; Ne 12:25
m Joz 9:3, 27; 1Kr 9:2; Ezr 2:43-54; Ezr 2:58

7:5 *Lett.: ‘gaf me in het hart’. **7:6** *Of ‘het rechtsgebied’.

7:46 *Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’.

van Harhur, **54** de afstammelin-
gen van Bazlith, de afstam-
melingen van Mehida, de af-
stammelingen van Harsa, **55** de
afstammelingen van Barkos, de af-
stammelingen van Sisera, de af-
stammelingen van Temah, **56** de
afstammelingen van Neziah, de af-
stammelingen van Hatifa.
57 De afstammelingen van de
knechten van Salomo:[a] de afstam-
melingen van Sotai, de afstam-
melingen van Sofereth, de af-
stammelingen van Perida, **58** de
afstammelingen van Jaäla, de af-
stammelingen van Darkon, de af-
stammelingen van Giddel, **59** de
afstammelingen van Sefatja, de
afstammelingen van Hattil, de
afstammelingen van Pocheret-
Hazzebaïm, de afstammelingen
van Amon. **60** In totaal waren er
392 tempelknechten[b] en afstam-
melingen van de knechten van
Salomo.
61 En dit waren degenen die te-
rugkwamen vanuit Tel-Melah, Tel-
Harsa, Kerub, Addon en Immer,
maar die niet konden aantonen
wat hun vaderlijk huis en hun af-
komst was, of ze wel Israëlieten
waren:[c] **62** de afstammelingen
van Delaja, de afstammelingen van
Tobia, de afstammelingen van Ne-
koda, in totaal 642. **63** En van de
priesters: de afstammelingen van
Habaja, de afstammelingen van
Hakkoz,[d] de afstammelingen van
Barzillai, die een van de doch-
ters van de Gileadiet Barzillai[e] tot
vrouw had genomen en zijn naam
had aangenomen. **64** Zij zochten
in de registers naar hun na-
men om hun afstamming te bewij-
zen, maar die waren niet te vin-
den. Daarom werd besloten dat ze
niet als priester konden dienen.*[f]
65 De gouverneur*[g] zei dat ze niet
van de allerheiligste dingen moch-
ten eten[a] totdat er een priester
was die de urim en tummim[b] kon
raadplegen.
66 De hele gemeente tel-
de in totaal 42.360 personen.[c]
67 Daarbij kwamen nog hun 7337
slaven en slavinnen;[d] en ze had-
den 245 zangers en zangeressen.[e]
68 Ze hadden 736 paarden, 245
muildieren, **69** 435 kamelen en
6720 ezels.
70 Sommige hoofden van de
vaderlijke huizen gaven bijdra-
gen voor het werk.[f] De gouver-
neur gaf voor de schatkist 1000
gouden drachmen,* 50 schalen
en 530 priestergewaden.[g] **71** En
sommige hoofden van de vader-
lijke huizen gaven voor de schat-
kist van het project 20.000 gou-
den drachmen en 2200 zilveren
minen.* **72** En de rest van het
volk gaf 20.000 gouden drach-
men, 2000 zilveren minen en
67 priestergewaden.
73 En de priesters, de Levie-
ten, de poortwachters, de zan-
gers,[h] sommigen van het volk, de
tempelknechten en alle andere
Israëlieten* gingen in hun steden
wonen.[i] Toen de zevende maand
aanbrak,[j] woonden de Israëlieten
in hun steden.[k]

8 Toen verzamelde het hele volk
zich eensgezind op het plein
voor de Waterpoort.[l] Ze vroegen
Ezra,[m] de kopiist,* om het boek
te halen met de wet van Mozes,[n]
die Jehovah aan Israël had op-
gelegd.[o] **2** Dus kwam de priester
Ezra op de eerste dag van de ze-
vende maand[p] met de wet naar
de gemeente[q] van mannen, vrou-
wen en iedereen die met begrip
kon luisteren. **3** En op het plein

HFST. 7
a Ezr 2:55-58 Ne 11:3
b Joz 9:3, 27 Ne 3:26
c Ezr 2:59-63
d 1Kr 24:3, 10 Ne 3:21
e 2Sa 17:27-29 2Sa 19:31 1Kon 2:7
f Nu 18:7
g Ne 8:9 Ne 10:1

2de kolom
a Le 2:3 Nu 18:8, 9
b Ex 28:30 1Sa 28:6
c Ezr 2:64-67
d Le 25:44
e Ex 15:21 1Sa 18:6
f Ezr 2:68, 69
g Le 6:10
h Ne 7:1
i Ne 11:20
j Le 23:24, 27 1Kon 8:2 Ezr 3:1
k Ezr 2:70

HFST. 8
l Ne 3:26 Ne 12:37
m Ezr 7:6
n De 31:9 Joz 1:8
o Le 27:34
p Le 23:24 1Kon 8:2
q De 31:12 2Kr 17:8, 9 Mal 2:7

7:64 *Of ‘werden ze als onrein van het priesterschap uitgesloten’. **7:65** *Of ‘tirsjatha’, een Perzische titel voor een gouverneur van een provincie.

7:70 *Over het algemeen gelijkgesteld aan de Perzische gouden dariek, die 8,4 g woog. Niet de drachme uit de Griekse Geschriften. Zie App. B14. **7:71** *Een mine in de Hebreeuwse Geschriften woog 570 g. Zie App. B14. **7:73** *Lett.: ‘heel Israël’. **8:1** *Of ‘schrijver’.

voor de Waterpoort las hij er van-
af zonsopgang tot de middag uit
voor[a] aan de mannen, de vrouwen
en iedereen die het kon begrij-
pen. Het volk luisterde aandach-
tig[b] naar het boek van de wet.
4 Ezra, de kopiist, stond op een
houten podium dat voor die gele-
genheid gemaakt was. Rechts van
hem stonden Mattithja, Sema,
Anaja, Uria, Hilkia en Maäseja,
en links van hem Pedaja, Misaël,
Malkia,[c] Hasum, Hasbaddana, Za-
charia en Mesullam.
5 Ezra opende het boek in
het zicht van het hele volk.
Hij stond namelijk hoger dan het
volk. Toen hij het opende, stond
het hele volk op. **6** Daarna loof-
de Ezra Jehovah, de ware God, de
grote God, waarop het hele volk
met opgeheven handen antwoord-
de: 'Amen!* Amen!'[d] Toen vielen
ze op hun knieën en bogen diep
voor Jehovah. **7** En de Levieten
Jesua, Bani, Serebja,[e] Jamin, Ak-
kub, Sabbethai, Hodia, Maäseja,
Kelita, Azarja, Jozabad,[f] Hanan
en Pelaja legden de wet aan het
volk uit,[g] terwijl het volk stond.
8 En ze bleven voorlezen uit het
boek, uit de wet van de ware God.
Het werd duidelijk uitgelegd en
de betekenis werd toegelicht. Ze
hielpen het volk dus te begrijpen
wat er werd voorgelezen.*[h]
9 Nehemia, die toen de gou-
verneur* was, Ezra,[i] de priester
en kopiist, en de Levieten die
het volk onderwezen, zeiden te-
gen het hele volk: 'Deze dag
is heilig voor Jehovah, je God.[j]
Wees niet bedroefd en huil niet.'
Want het hele volk huilde toen
ze de woorden van de wet hoor-
den. **10** Hij zei tegen ze: 'Ga,
eet het beste voedsel* en drink
iets zoets, en deel voedsel#[k] met
wie niets heeft klaargemaakt,
want deze dag is heilig voor onze
Heer. Wees niet bedroefd, want
de vreugde van Jehovah is jul-
lie vesting.'* **11** En de Levieten
kalmeerden het hele volk door te
zeggen: 'Wees stil, want deze dag
is heilig, en wees niet bedroefd.'
12 Het hele volk ging dus weg
om te eten en te drinken en om
voedsel te delen en om uiting te
geven aan grote vreugde,[a] want
ze begrepen de woorden die hun
waren uitgelegd.[b]
13 En op de tweede dag kwa-
men de hoofden van de vaderlij-
ke huizen van het hele volk, de
priesters en de Levieten samen
bij de kopiist Ezra om meer in-
zicht te krijgen in de woorden
van de wet. **14** Toen ontdek-
ten ze dat in de wet die Jehovah
via Mozes gegeven had, stond dat
de Israëlieten tijdens het feest in
de zevende maand in loofhutten
moesten wonen,[c] **15** en dat ze
een afkondiging[d] moesten doen
en in al hun steden en in Jeruza-
lem moesten bekendmaken: 'Ga
naar de bergen en haal takken
met loof van olijfbomen, dennen,
mirte, palmbomen en andere bo-
men om loofhutten te maken,
zoals geschreven staat.'
16 De mensen trokken er dus
op uit en haalden takken om loof-
hutten te maken, ieder op zijn
dak, en ook op hun binnenplaat-
sen, in de voorhoven van het
huis van de ware God,[e] op het
plein van de Waterpoort[f] en op
het plein van de Efraïmpoort.[g]
17 Iedereen van de gemeente die
uit de gevangenschap was terug-
gekomen, maakte loofhutten en
woonde in de hutten. De Israëlie-
ten hadden het vanaf de tijd van
Jozua,[h] de zoon van Nun, tot op
die dag niet op die manier ge-
daan. Daarom was de feestvreug-
de heel groot.[i] **18** En elke dag

HFST. 8
a Han 13:15, Han 15:21
b Han 16:14, Han 17:11
c Ne 12:40, 42
d De 27:26
e Ne 9:4
f Ezr 8:33, Ne 11:16
g De 33:8, 10
h Lu 24:27, Han 8:30, 31
i Ezr 7:11
j Le 23:24
k Es 9:19

2de kolom
a Ps 126:1-3
b Ne 8:8
c Le 23:34, 42, De 16:13, 16, Jo 7:2
d Le 23:4
e 1Kon 6:36, 1Kon 7:12, 2Kr 4:9, 2Kr 20:5
f Ne 3:26, Ne 8:1, 3
g 2Kon 14:13, Ne 12:38, 39
h Joz 1:1
i De 16:14, 15

8:6 *Of 'zo zij het!' **8:8** *Of 'ze legden betekenis in het lezen'. **8:9** *Of 'tirsjatha', een Perzische titel voor een gouverneur van een provincie. **8:10** *Lett.: 'het vette'. #Lett.: 'stuur delen'.

8:10 *Of 'kracht'.

werd er voorgelezen uit het boek
van de wet van de ware God,[a] van
de eerste dag tot de laatste dag.
Ze vierden het feest zeven da-
gen, en op de achtste dag was er
een plechtige vergadering, zoals
was voorgeschreven.[b]

9 Op de 24ste dag van die
maand kwamen de Israëlie-
ten bij elkaar. Ze vastten, in zak-
ken gekleed en met stof op hun
hoofd.[c] **2** Degenen van Israëliti-
sche afkomst scheidden zich af
van alle buitenlanders.[d] Ze gingen
staan en bekenden hun eigen zon-
den en de overtredingen van hun
voorouders.[e] **3** Terwijl ze daar
stonden, werd tijdens een vier-
de deel van de dag* voorgelezen
uit het boek van de wet[f] van Je-
hovah, hun God. Tijdens nog een
vierde deel bekenden ze schuld en
bogen ze zich neer voor Jehovah,
hun God.

4 Jesua, Bani, Kadmiël, Se-
banja, Bunni, Serebja,[g] Bani en
Kenani stonden op de verhoging[h]
van de Levieten en riepen met lui-
de stem tot Jehovah, hun God.
5 En de Levieten Jesua, Kadmiël,
Bani, Hasabneja, Serebja, Hodia,
Sebanja en Pethahja zeiden: ‘Sta
op en loof Jehovah, je God, voor
eeuwig en altijd.*[i] O God, laat uw
glorieuze naam, die boven alle ze-
gen en lof verheven is, geprezen
worden.

6 U alleen bent Jehovah.[j] U
hebt de hemel gemaakt, ja, de he-
mel der hemelen en heel zijn le-
ger, de aarde en alles wat erop
is, de zeeën en alles wat erin
is. U houdt alles in het leven,
en het hemelse leger buigt zich
voor u neer. **7** U bent Jehovah,
de ware God, die Abram[k] uitkoos,
hem uit Ur[l] van de Chaldeeën
leidde en hem de naam Abraham
gaf.[m] **8** U zag dat zijn hart trouw
bleef aan u.[n] Daarom sloot u een
verbond met hem om hem het
land te geven van de Kanaänie-
ten, de Hethieten, de Amorieten,
de Ferezieten, de Jebusieten en
de Girgasieten, om het aan zijn
nageslacht* te geven.[a] En u hield
u aan uw beloften, omdat u recht-
vaardig bent.

9 U zag de ellende van onze
voorouders in Egypte,[b] en u
hoorde hun luide geroep bij de
Rode Zee. **10** Toen deed u te-
kenen en wonderen tegen de fa-
rao, zijn dienaren en heel het
volk van zijn land,[c] want u wist
dat ze uw volk met minach-
ting hadden behandeld.[d] U vestig-
de uw naam, die tot op de dag
van vandaag voortleeft.[e] **11** En
voor hun ogen spleet u de zee in
tweeën, zodat ze over het droge
dwars door de zee gingen.[f] En u
slingerde hun achtervolgers in de
diepte, als een steen in kolkend
water.[g] **12** U leidde ze overdag
met een wolkkolom en ’s nachts
met een vuurkolom, om de weg te
verlichten die ze moesten gaan.[h]
13 En u daalde neer op de berg
Sinaï[i] en sprak met ze vanuit
de hemel[j] en gaf ze rechtvaardi-
ge bepalingen, wetten van waar-
heid,* goede voorschriften en ge-
boden.[k] **14** U maakte ze bekend
met uw heilige sabbat,[l] en u gaf
ze geboden, voorschriften en een
wet via uw dienaar Mozes. **15** U
gaf ze brood uit de hemel toen ze
honger hadden[m] en u liet water
uit de rots komen toen ze dorst
hadden.[n] U gaf ze de opdracht
het land dat u gezworen had*
hun te geven, binnen te gaan en
in bezit te nemen.

16 Maar zij, onze voorouders,
werden overmoedig[o] en koppig,*[p]
en ze luisterden niet naar uw ge-
boden. **17** Ze weigerden te luis-
teren[q] en ze vergaten de bijzon-
dere dingen die u voor ze had

9:3 *Of ‘drie uur lang’. **9:5** *Of ‘van eeuwigheid tot eeuwigheid’.

9:8 *Lett.: ‘zaad’. **9:13** *Of ‘betrouwbare wetten’. **9:15** *Lett.: ‘uw hand opgeheven had’. **9:16** *Lett.: ‘verhardden hun nek’.

HFST. 8
a De 31:10-12
b Le 23:34, 36

HFST. 9
c Joz 7:6; Jon 3:5, 6
d Ezr 9:1, 2; Ne 13:3
e Le 26:40; Ezr 9:6; Ps 106:6; Da 9:8
f Ne 8:3, 8
g Ne 8:7
h Ne 8:4
i Jer 33:10, 11
j De 6:4
k Ge 12:1, 2
l Ge 11:31
m Ge 17:5
n Ge 22:10-12

2de kolom
a Ge 15:18
b Ex 2:23-25; Ex 3:7
c Ex 7:3; De 6:22
d Ex 5:2
e Ex 9:16
f Ex 14:21, 22
g Ex 15:1, 5, 10
h Ex 13:21; Ex 14:19, 20
i Ex 19:11
j De 4:10, 36
k De 4:8
l Ex 16:29; Ex 20:8-11; De 5:12-14
m Ex 16:4
n Ex 17:6
o Nu 14:44
p De 9:6
q Nu 14:11, 41

gedaan. Ze werden koppig en
stelden een hoofd aan om naar
hun slavernij in Egypte terug te
gaan.[a] Maar u bent een God die
graag vergeeft,* die meelevend#
en barmhartig is, die niet snel
kwaad wordt en die vol loyale
liefde△[b] is, en u liet ze niet in
de steek.[c] **18** Zelfs toen ze voor
zichzelf een metalen* beeld van
een kalf maakten en zeiden: “Dit
is jullie God die jullie uit Egyp-
te heeft geleid”,[d] en ze grote min-
achting toonden, **19** zelfs toen
liet u ze in uw grote barmhar-
tigheid niet aan hun lot over in
de woestijn.[e] De wolkkolom bleef
overdag boven hen om ze de
weg te wijzen, en de vuurkolom
bleef ’s nachts de weg verlich-
ten die ze moesten gaan.[f] **20** U
gaf uw goede geest om ze in-
zicht te geven.[g] U onthield ze het
manna niet[h] en u gaf ze water
als ze dorst hadden.[i] **21** Veer-
tig jaar lang gaf u ze voedsel in
de woestijn.[j] Ze kwamen niets te-
kort. Hun kleren versleten niet[k]
en hun voeten zwollen niet op.

22 U gaf ze koninkrijken en
volken en verdeelde hun gebied
onder hen,[l] zodat ze het land
van Si̱hon[m] (het land van de
koning van He̱sbon)[n] in bezit na-
men, en ook het land van Og,[o]
de koning van Ba̱san. **23** En u
maakte hun zonen zo talrijk als
de sterren aan de hemel.[p] Toen
bracht u ze in het land waar-
van u hun voorvaders had be-
loofd dat ze het zouden binnen-
gaan en in bezit zouden nemen.[q]
24 Hun zonen kwamen dus in
het land en namen het in be-
zit.[r] U onderwierp de Kanaänie-
ten,[s] de inwoners van het land,
aan hen. U gaf ze in hun handen,
zowel hun koningen als de vol-
ken van het land, om met hen te
doen wat ze wilden. **25** Ze ver-
overden versterkte steden[a] en
een vruchtbaar* land,[b] en ze na-
men huizen in bezit vol met al-
lerlei goede dingen, uitgegraven
waterputten,# wijngaarden, olijf-
bomen[c] en fruitbomen in over-
vloed. Ze aten en werden ver-
zadigd en vet, en ze koesterden
zich in uw grote goedheid.

26 Maar ze werden ongehoor-
zaam en kwamen tegen u in op-
stand[d] en keerden uw wet de
rug toe.* Ze doodden uw profe-
ten die hen waarschuwden met
het doel ze bij u terug te bren-
gen, en ze toonden grote min-
achting.[e] **27** Daarom liet u ze
in handen vallen van hun tegen-
standers,[f] die hen bleven kwel-
len.[g] In hun ellende riepen ze
tot u, en u luisterde dan vanuit
de hemel. En vanwege uw gro-
te barmhartigheid gaf u ze dan
redders om ze uit de handen van
hun tegenstanders te bevrijden.[h]

28 Maar zodra ze rust had-
den, deden ze weer wat slecht
was in uw ogen,[i] en dan liet u ze
weer in handen vallen van hun
vijanden, die hen onderdruk-
ten.*[j] Dan kwamen ze terug en
riepen ze tot u om hulp,[k] en u
luisterde dan vanuit de hemel en
bevrijdde ze elke keer weer van-
wege uw grote barmhartigheid.[l]
29 U waarschuwde ze met de
bedoeling ze naar uw wet terug
te brengen, maar ze gedroegen
zich overmoedig en weigerden
naar uw geboden te luisteren.[m]
En ze zondigden tegen uw voor-
schriften, die leven betekenen
voor wie ze nakomt.[n] Koppig
keerden ze zich af en hardnekkig
weigerden ze te luisteren. **30** U
had vele jaren geduld met ze[o]
en bleef ze door uw geest waar-
schuwen via uw profeten, maar
ze weigerden te luisteren. Ten
slotte liet u ze in handen vallen

HFST. 9
a Nu 14:1, 4
b Ex 34:6; Nu 14:18
c De 4:31
d Ex 32:1, 4
e Nu 14:19, 20
f Ex 40:38; Nu 9:15
g Nu 11:17, 25
h Ex 16:14, 15
i Nu 20:8
j Ex 16:35; Nu 14:33; De 2:7
k De 29:5
l Joz 11:23
m Nu 21:23, 24; De 2:31
n Nu 21:26
o Nu 21:33, 35
p Ge 15:1, 5
q Ge 12:7; Ge 26:3
r Nu 14:29-31; Joz 21:43
s Joz 18:1

2de kolom
a De 3:4, 5
b De 8:7-9
c Joz 24:13
d De 31:20; De 32:15; Re 2:12
e 2Kon 21:11; Ps 106:38
f Re 2:14
g De 31:17
h Re 2:18; Re 3:9, 15; 1Sa 12:11; 2Kon 13:4, 5
i Re 2:19
j Re 4:1, 2; Re 6:1
k Re 6:6
l Ps 106:43-45
m 2Kon 17:13, 14; 2Kr 24:19
n Le 18:5
o Ro 10:21

9:17 * Of ‘een God van daden van vergeving’. # Of ‘goedgunstig’. △ Of ‘liefderijke goedheid’. **9:18** * Of ‘gegoten’.

9:25 * Of ‘rijk’. # Of ‘waterreservoirs’. **9:26** * Lett.: ‘en wierpen uw wet achter hun rug’. **9:28** * Of ‘verpletterden’.

van de volken van de omliggen-
de landen.[a] 31 Maar in uw gro-
te barmhartigheid roeide u ze
niet uit[b] en liet u ze niet in de
steek, want u bent een meeleven-
de* en barmhartige God.[c]

32 En nu, onze God, de grote,
sterke en ontzagwekkende God,
die zich aan zijn verbond heeft
gehouden en loyale liefde heeft
getoond,[d] wees niet onverschil-
lig voor alle moeilijkheden die
ons, onze koningen, onze leiders,[e]
onze priesters,[f] onze profeten,[g]
onze voorvaders en uw hele volk
hebben getroffen vanaf de tijd van
de koningen van Assyrië[h] tot op
de dag van vandaag. 33 U bent
rechtvaardig geweest in alles wat
ons is overkomen. Want u bent
altijd trouw gebleven, maar wij
hebben slechte dingen gedaan.[i]
34 Onze koningen, onze leiders,
onze priesters en onze voorva-
ders hielden zich niet aan uw wet
en luisterden niet naar uw gebo-
den of uw richtlijnen* waarmee
u ze waarschuwde. 35 Zelfs toen
ze in hun koninkrijk waren en ge-
noten van de overvloedige goed-
heid die u ze gaf, en ze in het
ruime en vruchtbare land waren
dat u hun had gegeven, dienden
ze u niet[j] en keerden ze zich niet
van hun slechte daden af. 36 En
nu zijn we slaven[k] — slaven in het
land dat u aan onze voorouders
hebt gegeven om de vrucht en het
goede ervan te eten. 37 De over-
vloedige opbrengst ervan is voor
de koningen die u wegens onze
zonden over ons hebt aangesteld.[l]
Ze regeren naar eigen goeddun-
ken over ons lichaam en over ons
vee, en we leven in grote ellende.

38 Op grond van dat alles gaan
we een bindende overeenkomst[m]
aan die we op schrift stellen, en
die wordt bekrachtigd met het ze-
gel van onze leiders, onze Levie-
ten en onze priesters.’[n]

9:31 *Of ‘goedgunstige’. 9:34 *Of ‘waarschuwingen’, ‘herinneringen’.

10 Dit waren degenen die het
met hun zegel bekrachtig-
den:[a]

Nehemia, de gouverneur,* de
zoon van Hachalja,
en Zedekia, 2 Seraja, Azar-
ja, Jeremia, 3 Pashur, Amar-
ja, Malkia, 4 Hattus, Sebanja,
Malluch, 5 Harim,[b] Meremoth,
Obadja, 6 Daniël,[c] Ginnethon,
Baruch, 7 Mesullam, Abia, Mija-
min, 8 Maäzja, Bilgai en Semaja;
dat zijn de priesters.

9 Ook de Levieten: Jesua, de
zoon van Azanja, Binnuï van
de zonen van Henadad, Kad-
miël[d] 10 en hun broeders Se-
banja, Hodia, Kelita, Pelaja, Ha-
nan, 11 Micha, Rehob, Hasabja,
12 Zakkur, Serebja,[e] Sebanja,
13 Hodia, Bani en Beninu.

14 De hoofden van het volk:
Paros, Pahath-Moab,[f] Elam, Zat-
tu, Bani, 15 Bunni, Azgad, Be-
bai, 16 Adonia, Bigvai, Adin,
17 Ater, Hizkia, Azzur, 18 Ho-
dia, Hasum, Bezai, 19 Harif,
Anathoth, Nebai, 20 Magpias,
Mesullam, Hezir, 21 Mesezabeël,
Zadok, Jaddua, 22 Pelatja, Ha-
nan, Anaja, 23 Hosea, Hananja,
Hassub, 24 Hallohes, Pilha, So-
bek, 25 Rehum, Hasabna, Maä-
seja, 26 Ahia, Hanan, Anan,
27 Malluch, Harim en Baäna.

28 De rest van het volk (de
priesters, de Levieten, de poort-
wachters, de zangers, de tempel-
knechten* en iedereen die zich
afscheidde van de volken van de
omliggende landen om zich aan
de wet van de ware God[g] te
houden, samen met hun vrou-
wen, zonen en dochters, iedereen
met kennis en begrip)# 29 sloot
zich aan bij hun broeders, voor-
aanstaande mannen. Ze ver-
plichtten zich met een eed en een

10:1 *Of ‘tirsjatha’, een Perzische titel voor een gouverneur van een provincie. 10:28 *Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’. #Of mogelijk ‘iedereen die oud genoeg was om het te begrijpen’.

HFST. 9
a 2Kr 36:15, 16; Jes 42:24; Jer 40:2, 3
b Ez 14:22
c Ex 34:6; De 4:31
d De 7:9; Da 9:4
e 2Kon 24:12, 14
f Jer 34:18-20
g Klg 4:13, 14
h 2Kon 17:6
i Da 9:5
j De 28:47; De 32:15
k De 28:48; Ezr 9:9
l De 28:15, 33; Ne 5:4
m 2Kon 23:3; 2Kr 15:12; Ezr 10:3
n Ne 10:28, 29

2de kolom

HFST. 10
a Ne 9:38
b Ezr 2:1, 39
c Ezr 8:1, 2
d Ezr 3:9; Ne 12:8
e Ne 12:24
f Ne 7:6, 11
g Ne 8:1; Ne 9:2

vervloeking om de wet van de ware God na te leven,* die ze via Mozes, de dienaar van de ware God, gekregen hadden, en om zich nauwkeurig te houden aan alle geboden, rechterlijke beslissingen en voorschriften van Jehovah, onze Heer: **30** ‘We zullen onze dochters niet aan de volken van het land geven en onze zonen niet met hun dochters laten trouwen.[a]

31 Als de volken van het land op de sabbat hun koopwaar en verschillende granen te koop aanbieden, zullen we op de sabbat[b] of op een heilige dag[c] niets van ze kopen. We zullen ook afzien van een oogst in het zevende jaar[d] en alle openstaande schulden kwijtschelden.[e]

32 Ook verplicht elk van ons zich om jaarlijks een derde van een sikkel* te geven voor de dienst in het huis# van onze God,[f] **33** voor het stapelbrood,*[g] het vaste graanoffer,[h] het vaste brandoffer van de sabbat[i] en de nieuwemaan,[j] voor de vastgestelde feesten,[k] voor de heilige dingen, voor de zondeoffers[l] om verzoening voor Israël te doen en voor al het werk van het huis van onze God.

34 Ook hebben we door loting bepaald wanneer welk vaderlijk huis van de priesters, de Levieten en het volk brandhout naar het huis van onze God moet brengen, op de vastgestelde tijden, jaar na jaar, voor gebruik op het altaar van Jehovah, onze God, zoals in de wet staat.[m] **35** We zullen ook jaar na jaar de eerste opbrengst van ons land en de eerste rijpe vruchten van alle soorten fruitbomen naar het huis van Jehovah brengen,[n] **36** en ook onze eerstgeboren zonen en de eerstgeboren dieren[a] — zoals in de wet staat — de eerstgeboren runderen en schapen. We zullen ze naar het huis van onze God brengen, naar de priesters die dienst doen in het huis van onze God.[b] **37** Ook het eerste* van het grofgemalen meel,[c] onze bijdragen, vruchten van elke boomsoort,[d] nieuwe wijn en olie[e] moeten we naar de priesters brengen, naar de voorraadkamers# van het huis van onze God.[f] Bovendien moeten we het tiende deel van de opbrengst van ons land naar de Levieten brengen,[g] want zij zijn degenen die de tienden in al onze landbouwsteden in ontvangst nemen.

38 En de priester, de zoon van Aäron, moet bij de Levieten zijn wanneer ze de tienden ontvangen. De Levieten moeten een tiende deel van de tienden naar het huis van onze God brengen,[h] naar de kamers# van het voorraadhuis. **39** Want daar moeten de Israëlieten en de zonen van de Levieten de bijdrage[i] van het graan, de nieuwe wijn en de olie[j] naartoe brengen. Daar zijn de voorwerpen van het heiligdom en daar zijn de dienstdoende priesters, de poortwachters en de zangers. We zullen het huis van onze God niet verwaarlozen.’[k]

11 De leiders van het volk woonden in Jeruzalem.[l] De rest van het volk wees door loting[m] één op de tien families aan om in Jeruzalem, de heilige stad, te gaan wonen, terwijl de andere negen in de andere steden bleven. **2** Ook prees* het volk alle mannen die vrijwillig in Jeruzalem gingen wonen.

3 Dit zijn de provinciehoofden* die in Jeruzalem woonden. (De rest van Israël, de priesters,

HFST. 10
- *a* Ex 34:15, 16; De 7:3, 4
- *b* Ex 20:10
- *c* Ex 12:16; Nu 29:1, 12
- *d* Ex 23:10, 11; Le 25:4, 5
- *e* De 15:1-3
- *f* Ex 30:13
- *g* Le 24:5-7
- *h* Ex 29:40, 41
- *i* Nu 28:9
- *j* Nu 28:11-13; 1Kr 23:31
- *k* De 16:16
- *l* Le 16:15
- *m* Le 1:7; Le 6:12, 13
- *n* Ex 23:19; Nu 18:8, 13; De 26:2

2de kolom
- *a* Ex 13:2; Nu 18:15
- *b* Nu 18:8, 11; 1Kor 9:13
- *c* Nu 15:20
- *d* Le 27:30
- *e* Nu 18:8, 12; De 18:1, 4
- *f* 2Kr 31:11
- *g* Nu 18:21
- *h* Nu 18:26
- *i* De 12:5, 6
- *j* De 14:23
- *k* Ne 13:10, 11

HFST. 11
- *l* Ne 7:4
- *m* Sp 16:33

10:29 *Lett.: ‘te wandelen in’. **10:32** *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. #Of ‘de tempel’. **10:33** *D.w.z. het toonbrood.

10:37 *Of ‘de eerstelingen’. Zie Woordenlijst. **10:37, 38** #Of ‘eetruimten’. **11:2** *Of ‘zegende’. **11:3** *Of ‘de hoofden van het rechtsgebied’.

de Levieten, de tempelknechten*[a]
en de zonen van de knechten van
Salomo[b] woonden in de andere
steden van Juda, iedereen op zijn
eigen grond in zijn eigen stad.[c]
4 Ook woonden in Jeruzalem
sommigen van het volk van Juda
en van Benjamin.) Van het volk
van Juda: Athaja, de zoon van
Uzzia, zoon van Zacharia, zoon
van Amarja, zoon van Sefatja,
zoon van Mahalalel, van de zonen
van Perez,[d] **5** en Maäseja, de
zoon van Baruch, zoon van Kolhozé, zoon van Hazaja, zoon van
Adaja, zoon van Jojarib, zoon
van Zacharia, zoon van de Selaniet. **6** Er woonden in totaal 468
afstammelingen van Perez in Jeruzalem, allemaal bekwame mannen.
7 Van het volk van Benjamin:
Sallu,[e] de zoon van Mesullam,
zoon van Joëd, zoon van Pedaja,
zoon van Kolaja, zoon van Maäseja, zoon van Ithiël, zoon van Jesaja, **8** en verder Gabbai en Sallai,
in totaal 928. **9** Joël, de zoon
van Zichri, was hun opziener, en
Juda, de zoon van Hassenua, was
plaatsvervangend hoofd over de
stad.
10 Van de priesters: Jedaja, de zoon van Jojarib, Jachin,[f]
11 Seraja, de zoon van Hilkia,
zoon van Mesullam, zoon van Zadok, zoon van Merajoth, zoon van
Ahitub,[g] een leider van het huis*
van de ware God, **12** en hun
broeders die in het huis werkten,
in totaal 822. En Adaja, de zoon
van Jeroham, zoon van Pelalja,
zoon van Amzi, zoon van Zacharia, zoon van Pashur,[h] zoon van
Malkia, **13** en zijn broeders,
hoofden van vaderlijke huizen, in
totaal 242. En Amassai, de zoon
van Azareël, zoon van Ahzai,
zoon van Mesillemoth, zoon van
Immer, **14** en zijn broeders, die
sterke, moedige mannen waren,
in totaal 128. Hun opziener was
Zabdiël, lid van een vooraanstaande familie.
15 Van de Levieten: Semaja,[a]
de zoon van Hassub, zoon van
Azrikam, zoon van Hasabja, zoon
van Bunni, **16** en Sabbethai[b] en
Jozabad,[c] van de hoofden van de
Levieten, die de leiding hadden
over het werk buiten het huis
van de ware God, **17** en Mattanja,[d] de zoon van Micha, zoon van
Zabdi, zoon van Asaf,[e] de koorleider, die de lofzang bij het gebed
leidde,[f] en Bakbukja, zijn assistent, en Abda, de zoon van Sammua, zoon van Galal, zoon van Jeduthun.[g] **18** In totaal waren er
284 Levieten in de heilige stad.
19 De poortwachters waren
Akkub, Talmon[h] en hun broeders, die de wacht hielden in de
poorten, in totaal 172.
20 De rest van Israël, de
priesters en de Levieten woonden in alle andere steden van
Juda, iedereen in zijn eigen erfelijk bezit.* **21** De tempelknechten[i] woonden op de Ofel,[j] en
Ziha en Gispa hadden de leiding
over hen.
22 De opziener van de Levieten in Jeruzalem was Uzzi, de
zoon van Bani, zoon van Hasabja, zoon van Mattanja,[k] zoon van
Micha, van de zonen van Asaf, de
zangers. Hij had de leiding over
het werk in het huis van de
ware God. **23** De koning had namelijk geboden[l] dat er een vaste
regeling moest zijn om in de dagelijkse behoeften van de zangers
te voorzien. **24** En Pethahja, de
zoon van Mesezabeël, van de zonen van Zera, de zoon van Juda,
was de raadgever van de koning*
in kwesties die het volk betroffen.
25 Wat de dorpen met hun velden betreft: sommigen van het
volk van Juda woonden in Kirjath-

HFST. 11
a Joz 9:3, 27; Ezr 8:17
b Ezr 2:58
c Ezr 2:70
d Nu 26:20
e 1Kr 9:3, 7
f 1Kr 9:10-13
g 1Kr 6:12
h Jer 21:1, 2; Jer 38:1

2de kolom
a 1Kr 9:2, 14
b Ezr 10:14, 15
c Ezr 8:33; Ne 8:7
d Ne 11:22; Ne 12:25
e Ne 7:6, 44
f 1Kr 16:4; 2Kr 5:13
g 1Kr 16:41, 42; 2Kr 35:15
h 1Kr 9:2, 17; Ezr 2:1, 42; Ne 12:25
i Ezr 2:1, 58
j 2Kr 27:1, 3; Ne 3:26
k 1Kr 9:2, 15
l Ezr 6:3, 9; Ezr 7:21-24

11:3 *Of ‘Nethinim’. Lett.: ‘gegevenen’. **11:11** *Of ‘de tempel’.

11:20 *Of ‘zijn eigen erfdeel’. **11:24** *Lett.: ‘was aan de hand van de koning’.

Arba[a] en de bijbehorende* plaat-
sen, in Dibon en de bijbehorende
plaatsen, in Jekabzeël[b] en de om-
liggende dorpen, **26** in Jesua, in
Molada,[c] in Beth-Pelet,[d] **27** in
Hazar-Sual,[e] in Berseba en de bij-
behorende plaatsen, **28** in Zik-
lag,[f] in Mechona en de bijbehoren-
de plaatsen, **29** in En-Rimmon,[g]
in Zora[h] en in Jarmuth, **30** in
Zanoah,[i] in Adullam en de omlig-
gende dorpen, in Lachis[j] en zijn
velden, en in Azeka[k] en de bijbe-
horende plaatsen. Ze vestigden
zich* van Berseba helemaal tot
aan het Hinnomdal.[l]

31 En het volk van Benja-
min woonde in Geba,[m] Michmas,
Aja, Bethel[n] en de bijbehoren-
de plaatsen, **32** Anathoth,[o] Nob,[p]
Ananja, **33** Hazor, Rama,[q] Git-
taïm, **34** Hadid, Zeboïm, Nebal-
lat, **35** Lod en Ono,[r] het dal van
de ambachtslieden. **36** En som-
mige afdelingen van de Levieten
uit Juda werden aan Benjamin
toegewezen.

12 Dit waren de priesters en
de Levieten die terugkwa-
men met Zerubbabel,[s] de zoon van
Sealthiël,[t] en Jesua:[u] Seraja, Je-
remia, Ezra, **2** Amarja, Malluch,
Hattus, **3** Sechanja, Rehum, Me-
remoth, **4** Iddo, Ginnethoi, Abia,
5 Mijamin, Maädja, Bilga, **6** Se-
maja, Jojarib, Jedaja, **7** Sallu,
Amok, Hilkia en Jedaja. Dat wa-
ren de hoofden van de priesters en
hun broeders in de tijd van Jesua.

8 De Levieten waren: Jesua,
Binnuï, Kadmiël,[v] Serebja, Juda
en Mattanja,[w] die samen met zijn
broeders de leiding had bij het zin-
gen van de dankliederen. **9** En
Bakbukja en Unni, hun broe-
ders, stonden tegenover hen voor
wachtdiensten.* **10** Jesua werd
de vader van Jojakim, Jojakim
werd de vader van Eljasib,[x] en Elja-
sib van Jojada.[a] **11** Jojada werd
de vader van Jonathan, en Jona-
than werd de vader van Jaddua.

12 In de tijd van Jojakim wa-
ren deze priesters hoofd van hun
vaderlijk huis: Meraja van de fa-
milie van Seraja,[b] Hananja van
Jeremia, **13** Mesullam van Ezra,[c]
Johanan van Amarja, **14** Jona-
than van Malluchi, Jozef van Se-
banja, **15** Adna van Harim,[d] Hel-
kai van Merajoth, **16** Zacharia
van Iddo, Mesullam van Ginne-
thon, **17** Zichri van Abia,[e] . . .*
van Minjamin, Piltai van Moadja,
18 Sammua van Bilga,[f] Jonathan
van Semaja, **19** Mattenai van Jo-
jarib, Uzzi van Jedaja,[g] **20** Kal-
lai van Sallai, Heber van Amok,
21 Hasabja van Hilkia, Nethaneël
van Jedaja.

22 De hoofden van de vaderlij-
ke huizen van de Levieten en van
de priesters in de tijd van Eljasib,
Jojada, Johanan en Jaddua[h] wer-
den geregistreerd, tot aan het ko-
ningschap van Darius de Pers.

23 De Levieten die hoofd van
hun vaderlijk huis waren, wer-
den geregistreerd in het boek
met historische verslagen, tot de
tijd van Johanan, de zoon van El-
jasib. **24** De hoofden van de Le-
vieten waren: Hasabja, Serebja
en Jesua,[i] de zoon van Kadmiël.[j]
Hun broeders stonden tegenover
hen (wachtgroep naast wacht-
groep) om te loven en te danken
volgens de instructies van Da-
vid,[k] de man van de ware God.
25 Mattanja,[l] Bakbukja, Obad-
ja, Mesullam, Talmon en Akkub[m]
waren poortwachters[n] die de
wacht hielden bij de voorraadka-
mers van de poorten. **26** Ze de-
den dienst in de tijd van Jojakim,
de zoon van Jesua,[o] zoon van Jo-
zadak, en in de tijd van de gou-
verneur Nehemia en de priester
en kopiist* Ezra.[p]

11:25 *Of ‘omliggende’. **11:30** *Of ‘sloegen hun kamp op’. **12:9** *Of mogelijk ‘tijdens de diensten’.

12:17 *In de Hebreeuwse tekst ontbreekt hier kennelijk een naam. **12:26** *Of ‘schrijver’.

HFST. 11
a Ge 23:2; Joz 14:15
b Joz 15:21; 2Sa 23:20
c Joz 15:21, 26; Joz 19:1, 2
d Joz 15:21, 27
e Joz 19:1, 3
f Joz 15:21, 31; Joz 19:1, 5; 1Sa 27:5, 6
g Joz 15:21, 32
h Joz 15:20, 33; Joz 19:40, 41
i Joz 15:20, 34; Ne 3:13
j Joz 15:20, 39; Jes 37:8
k Joz 15:20, 35
l Joz 15:8, 12; 2Kon 23:10
m Joz 18:21, 24
n Ge 28:19; Joz 18:11, 13
o Joz 21:8, 18
p 1Sa 21:1
q Joz 18:21, 25
r 1Kr 8:12; Ezr 2:1, 33

HFST. 12
s Ezr 1:8, 11
t Mt 1:12
u Za 3:1
v Ezr 2:1, 40; Ezr 3:9
w 1Kr 9:2, 15; Ne 11:17; Ne 12:25
x Ne 3:1

2de kolom
a Ne 13:28
b Ne 11:3, 11
c Ne 12:1
d Ezr 2:1, 39
e Ne 12:1, 4
f Ne 12:1, 5
g Ne 12:1, 6
h Ne 12:10, 11
i Ne 8:7
j Ezr 2:1, 40
k 1Kr 16:4; 1Kr 23:28, 30
l 1Kr 9:2, 15
m 1Kr 9:17; Ezr 2:1, 42; Ne 11:1, 19
n 1Kr 9:22-27
o Ezr 3:2, 8
p Ezr 7:1, 6

27 Bij de inwijding van de muren van Jeruzalem gingen ze op zoek naar de Levieten en brachten ze hen vanuit al hun woonplaatsen naar Jeruzalem om de inwijding met blijdschap te vieren, met dankliederen,[a] en met cimbalen, snaarinstrumenten en harpen. **28** En de zonen van de zangers* kwamen bij elkaar vanuit het district,# vanuit de omgeving van Jeruzalem, vanuit de dorpen van de Netofathieten,[b] **29** vanuit Beth-Gilgal[c] en vanuit de velden van Geba[d] en Azmaveth,[e] want de zangers hadden rondom Jeruzalem dorpen voor zichzelf gebouwd. **30** En de priesters en de Levieten reinigden zich en reinigden het volk,[f] de poorten[g] en de muur.[h]

31 Toen liet ik de leiders van Juda boven op de muur komen. Ook stelde ik twee grote dankkoren op en groepen die hen zouden volgen. Het ene liep naar rechts op de muur naar de Aspoort.[i] **32** Hosaja en de helft van de leiders van Juda liepen achter hen, **33** samen met Azarja, Ezra, Mesullam, **34** Juda, Benjamin, Semaja en Jeremia. **35** Bij hen waren enkele zonen van de priesters met de trompetten:[j] Zacharia, de zoon van Jonathan, zoon van Semaja, zoon van Mattanja, zoon van Michaja, zoon van Zakkur, zoon van Asaf,[k] **36** en zijn broeders Semaja, Azareël, Milalai, Gilalai, Maäi, Nethaneël, Juda en Hanani, met de muziekinstrumenten van David,[l] de man van de ware God. En de kopiist Ezra[m] liep voor ze uit. **37** Bij de Bronpoort[n] gingen ze rechtdoor over de Trappen[o] van de Stad van David,[p] via de omhooggaande muur, boven het Huis van David langs naar de Waterpoort[q] in het oosten.

38 Het andere dankkoor liep in tegengestelde richting,* en ik volgde ze samen met de helft van het volk, op de muur langs de Oventoren[a] naar de Brede Muur[b] **39** en langs de Efraïmpoort[c] naar de Poort van de Oude Stad[d] en langs de Vispoort,[e] de Hananeëltoren[f] en de Meatoren naar de Schaapspoort.[g] Ze bleven staan bij de Poort van de Wacht.

40 Ten slotte stonden de twee dankkoren voor het huis van de ware God, net als ik met de helft van de bestuurders, **41** en de priesters Eljakim, Maäseja, Minjamin, Michaja, Eljoënai, Zacharia en Hananja, met de trompetten, **42** en Maäseja, Semaja, Eleazar, Uzzi, Johanan, Malkia, Elam en Ezer. En de zangers zongen luid onder leiding van Jizrahja.

43 Op die dag brachten ze een groot aantal slachtoffers en waren ze heel blij,[h] want de ware God gaf ze grote vreugde. Ook de vrouwen en de kinderen waren blij,[i] zodat de feestvreugde van Jeruzalem op grote afstand te horen was.[j]

44 Op die dag werden er mannen aangesteld over de opslagplaatsen[k] voor de bijdragen,[l] de eerste opbrengst[m] en de tienden.[n] Daarin zouden ze uit de velden van de steden het deel verzamelen dat volgens de wet[o] bestemd was voor de priesters en de Levieten.[p] Het volk van Juda was namelijk blij met de dienst van de priesters en de Levieten. **45** En ze gingen aan de verplichtingen tegenover hun God voldoen en de reinigingsvoorschriften opvolgen, net als de zangers en de poortwachters, volgens de instructies van David en zijn zoon Salomo. **46** Want lang geleden, in de tijd van David en Asaf, wa-

---

12:28 *Of ‘en de geschoolde zangers’. #D.w.z. het district rond de Jordaan.

12:38 *Of ‘vooraan’.

HFST. 12
a 2Kr 5:13; 2Kr 7:6
b 1Kr 2:54; 1Kr 9:2, 16; Ne 7:6, 26
c Joz 15:7, 12
d Joz 21:8, 17; Ne 11:31
e Ezr 2:1, 24
f Ex 19:10
g Ne 7:1
h Ne 6:15
i Ne 2:13; Ne 3:13
j Nu 10:2; 2Kr 5:12
k 1Kr 25:1, 2
l 1Kr 23:5
m Ne 8:4
n Ne 2:14
o Ne 3:15
p 2Sa 5:7, 9
q Ne 3:26; Ne 8:1

2de kolom
a Ne 3:11
b Ne 3:8
c 2Kon 14:13; Ne 8:16
d Ne 3:6
e 2Kr 33:14; Ne 3:3
f Jer 31:38; Za 14:10
g Ne 3:1; Jo 5:2
h Ezr 6:16, 17
i Jer 31:13
j Ezr 3:10, 13
k 2Kr 31:11
l Ne 10:39
m Ne 10:35-37
n Ne 10:38; Ne 13:12, 13
o Ex 34:26; Nu 15:18, 19; De 26:2
p Nu 18:21

ren er leiders* van de zangers en van de lof- en dankliederen voor God.[a] **47** En in de tijd van Zerubbabel[b] en in de tijd van Nehemia gaf heel Israël de zangers[c] en de poortwachters[d] wat ze dagelijks nodig hadden. Ze reserveerden ook het deel voor de Levieten,[e] en de Levieten reserveerden het deel voor de afstammelingen van Aäron.

13 Op die dag werd het boek van Mozes aan het volk voorgelezen.[f] Daarin stond dat geen enkele Ammoniet of Moabiet[g] ooit deel mocht uitmaken van de gemeente van de ware God,[h] **2** want ze waren de Israëlieten niet met brood en water te hulp gekomen. In plaats daarvan hadden ze Bileam ingehuurd om hen te vervloeken,[i] maar onze God had de vervloeking in een zegen veranderd.[j] **3** Zodra het volk de wet hoorde, begon men iedereen van buitenlandse afkomst* af te zonderen van Israël.[k]

4 Enige tijd daarvoor was de priester Eljasib,[l] een verwant van Tobia,[m] verantwoordelijk voor de voorraadkamers* van het huis# van onze God.[n] **5** Hij had een grote voorraadkamer voor Tobia beschikbaar gesteld. Daarin werden vroeger het graanoffer, de geurige hars en de gebruiksvoorwerpen opgeslagen, en ook het tiende deel van het graan, de nieuwe wijn en de olie,[o] die voor de Levieten,[p] de zangers en de poortwachters bestemd waren, samen met de bijdrage voor de priesters.[q]

6 Al die tijd was ik niet in Jeruzalem, want in het 32ste jaar[r] van koning Artaxerxes[s] van Babylon was ik naar de koning gegaan. Enige tijd later vroeg ik de koning toestemming om terug te gaan. **7** Toen ik in Jeruzalem kwam, zag ik wat voor vreselijks Eljasib[a] had gedaan door voor Tobia[b] een voorraadkamer beschikbaar te stellen in het voorhof van het huis van de ware God. **8** Dat vond ik verschrikkelijk, dus gooide ik de hele inboedel van Tobia de voorraadkamer uit. **9** Daarna gaf ik opdracht de voorraadkamers te reinigen. En ik bracht het gerei van het huis van de ware God[c] daar terug, met het graanoffer en de geurige hars.[d]

10 Ook kwam ik erachter dat de Levieten hun deel[e] niet hadden gekregen,[f] waardoor de Levieten en de zangers die het werk deden, weg waren gegaan, allemaal naar hun eigen veld.[g] **11** Toen riep ik de bestuurders[h] ter verantwoording en zei: ‘Waarom wordt het huis van de ware God verwaarloosd?’[i] Daarna bracht ik de Levieten bijeen en liet ze hun taken weer doen. **12** En heel Juda bracht het tiende deel[j] van het graan, de nieuwe wijn en de olie naar de voorraadkamers.[k] **13** Toen stelde ik de priester Selemja, de kopiist* Zadok en de Leviet Pedaja aan over de voorraadkamers, en Hanan, de zoon van Zakkur, zoon van Mattanja, was hun assistent, want die mannen stonden als betrouwbaar bekend. Het was hun verantwoordelijkheid alles onder hun broeders te verdelen.

14 Denk daarom toch aan mij,[l] mijn God, en wis mijn daden van loyale liefde niet uit, die ik heb gedaan voor het huis van mijn God en voor de dienst* daar.[m]

15 In die tijd zag ik mensen in Juda op de sabbat[n] wijnpersen treden, graan binnenhalen

12:46 *Lett.: ‘hoofden’. **13:3** *Of ‘van gemengde afkomst’. **13:4** *Of ‘eetruimten’. #Of ‘de tempel’.

13:13 *Of ‘schrijver’. **13:14** *Of ‘bewaking’.

HFST. 12
a 1Kr 25:1, 6
b Ezr 3:2; Hag 1:12; Lu 3:23, 27
c Ne 11:23
d Ne 10:39
e Nu 18:21

HFST. 13
f De 31:11; Ne 8:2, 3; Han 15:21
g Ge 19:36-38
h De 23:3, 6
i Nu 22:4-6
j Nu 23:8; Nu 24:10
k Ezr 10:10, 11; Ne 9:1, 2
l Ne 3:1
m Ne 2:10
n Ne 10:37, 38
o De 18:3, 4
p Nu 18:24
q Ne 12:44
r Ne 5:14
s Ezr 7:1; Ne 2:1

2de kolom
a Ne 12:10
b Ne 4:7
c Ne 10:39
d Le 2:14, 15
e Ne 10:37; Ne 12:47
f Mal 3:8
g Nu 35:2
h Ezr 9:2
i Ne 10:39
j Le 27:30; Nu 18:21
k Ne 10:38, 39; Mal 3:10
l Ne 5:19
m Heb 6:10
n Ex 20:10; Ex 34:21; Ex 35:2

en op ezels laden, en op de sabbat wijn, druiven, vijgen en allerlei vrachten naar Jeruzalem brengen.[a] Ik waarschuwde ze dus om op die dag geen levensmiddelen te verkopen.* **16** En de Tyriërs die in de stad woonden, voerden vis en allerlei koopwaar aan, en verkochten die op de sabbat aan het volk van Juda en in Jeruzalem.[b] **17** Daarom riep ik de vooraanstaande personen van Juda ter verantwoording en zei: ‘Wat is dit voor vreselijks wat jullie doen, door zelfs de sabbat te ontheiligen? **18** Is dit niet wat jullie voorouders deden, waardoor onze God al deze ellende over ons en ook over deze stad heeft gebracht? Nu roepen jullie nog meer woede over Israël af door de sabbat te ontheiligen.’[c]

19 Dus zodra er schaduw op de poorten van Jeruzalem begon te vallen, vóór de sabbat, gaf ik bevel de deuren te sluiten. Ook zei ik dat ze pas na de sabbat weer geopend mochten worden, en ik stelde een aantal van mijn eigen bedienden bij de poorten op, zodat er geen vrachten op de sabbat binnengebracht zouden worden. **20** De handelaars en de verkopers van allerlei koopwaar overnachtten daarom één of twee keer buiten Jeruzalem. **21** Toen waarschuwde ik ze en zei: ‘Waarom overnachten jullie voor de muur? Als jullie dat nog eens doen, zal ik geweld tegen jullie gebruiken.’ Daarna kwamen ze niet meer op de sabbat.

22 En ik zei tegen de Levieten dat ze zich geregeld moesten reinigen en de poorten moesten komen bewaken om de sabbat heilig te houden.[d] Denk ook hierom gunstig over mij, mijn God, en heb in al uw loyale liefde medelijden met me.[e]

23 In die tijd kwam ik er ook achter dat sommige Joden met Asdoditische,[a] Ammonitische en Moabitische[b] vrouwen waren getrouwd.*[c] **24** De helft van hun kinderen sprak Asdoditisch of de taal van de verschillende volken, maar geen van hen kon de taal van de Joden spreken. **25** Daarom riep ik ze ter verantwoording en vervloekte ik ze. Ik sloeg sommigen van de mannen[d] en trok hun haar uit. Ik liet ze bij God zweren en zei: ‘Jullie mogen je dochters niet aan hun zonen geven, en jullie mogen geen van hun dochters voor je zonen of voor jezelf tot vrouw nemen.[e] **26** Was het niet door hen dat koning Salomo van Israël zondigde? Onder de vele volken was er geen koning zoals hij.[f] Zijn God hield van hem,[g] en God maakte hem koning over heel Israël. Maar zelfs hij zondigde vanwege buitenlandse vrouwen.[h] **27** Het is toch ongehoord dat jullie je aan deze grote slechtheid schuldig maken en onze God ontrouw zijn door met buitenlandse vrouwen te trouwen?’[i]

28 Een van de zonen van Jojada,[j] de zoon van de hogepriester Eljasib,[k] was een schoonzoon van de Horoniet Sanballat[l] geworden. Daarom joeg ik hem van me weg.

29 O mijn God, vergeet niet dat ze het priesterschap en het verbond met de priesters[m] en de Levieten hebben verontreinigd.[n]

30 Ik reinigde hen van elke buitenlandse verontreiniging, en ik wees de priesters en de Levieten taken toe, iedereen naar zijn eigen dienst.[o] **31** Ik trof regelingen voor de levering van het hout[p] op vaste tijden en voor de eerste rijpe vruchten.

Denk toch gunstig over mij,* o mijn God.[q]

HFST. 13
a Jer 17:21, 27
b Ne 10:31
c Ex 20:8-10
d De 5:12
e Ne 5:19; Ne 13:14; Ne 13:30, 31

2de kolom
a Joz 13:2, 3
b De 23:3, 4
c Ezr 9:1, 2; Ezr 10:10; 2Kor 6:14
d De 25:2; Ezr 7:26
e De 7:3, 4; Ne 10:30
f 1Kon 3:12, 13; 2Kr 9:22
g 2Sa 12:24
h 1Kon 11:1-5
i Ezr 10:2
j Ne 12:10
k Ne 3:1; Ne 13:4
l Ne 2:10; Ne 6:14
m Ex 40:15; Nu 25:11-13
n Mal 2:4
o 1Kr 23:6; 1Kr 25:1
p Ne 10:34
q Ne 5:19

13:15 *Of mogelijk ‘op die dag waarschuwde ik ze dus om geen levensmiddelen te verkopen’.

13:23 *Of ‘in hun huis hadden genomen’. **13:31** *Of ‘gedenk me toch ten goede’.

ESTHER

INHOUD

1 In de tijd van Ahasveros* (de Ahasveros die van India tot Ethiopië# over 127 provincies△[a] regeerde), **2** in de tijd dat koning Ahasveros op zijn koninklijke troon zat in de vesting* Susan,#[b] **3** in het derde jaar van zijn regering, gaf hij een feestmaal voor al zijn bestuurders en zijn dienaren. Het leger van Perzië[c] en Medië,[d] de edelen en de provinciebestuurders waren bij hem, **4** en hij toonde hun dagen achter elkaar, 180 dagen lang, de rijkdom van zijn glorieuze koninkrijk en de pracht en praal van zijn majesteit. **5** Toen die dagen voorbij waren, gaf de koning in de binnentuin van het koninklijk paleis een feestmaal van zeven dagen voor alle mensen die in de vesting Susan waren, van hoog tot laag. **6** Er was linnen, fijne katoen en blauwe stof, vastgemaakt met koorden van fijn weefsel, purperen wol in zilveren ringen, en er waren marmeren zuilen, gouden en zilveren rustbedden op een vloer van porfiersteen, wit marmer, parelmoer en zwart marmer.

7 Er werd wijn geserveerd in gouden bekers* — elke beker was uniek — en de koninklijke wijn vloeide rijkelijk, zoals paste bij de rijkdom van de koning. **8** Voor het drinken gold de regel dat niemand gedwongen mocht worden,* want de koning had met de hofmeesters van zijn paleis afgesproken dat met ieders wensen rekening gehouden moest worden.

9 Ook koningin Vasthi[a] gaf een feestmaal, voor de vrouwen in het koninklijke huis* van koning Ahasveros.

10 Op de zevende dag, toen de koning door de wijn in een vrolijke stemming was, liet hij Mehuman, Bizta, Harbona,[b] Bigta, Abagtha, Zethar en Karkas bij

1:1 *Naar wordt aangenomen Xerxes I, de zoon van Darius de Grote (Darius Hystaspis). #Of 'Kusch'. △Of 'rechtsgebieden'. 1:2 *Of 'het paleis', 'de burcht'. #Of 'Susa'.

1:7 *Of 'vaten', 'bokalen'. 1:8 *Of 'er geen beperkingen waren'. 1:9 *Of 'paleis'.

HFST. 1
a Es 8:9; Da 6:1
b Ezr 4:9; Ne 1:1; Da 8:2
c Ezr 1:2
d Jes 21:2; Jer 51:11; Da 5:28

2de kolom
a Es 1:12; Es 2:1, 17
b Es 7:9

zich komen. Die zeven hofbeamb-
ten waren de persoonlijke be-
dienden van koning Ahasveros.
11 Hij gaf ze de opdracht konin-
gin Vasthi, getooid met de ko-
ninklijke hoofdtooi,* bij de ko-
ning te brengen om de volken
en de bestuurders haar schoon-
heid te laten zien, want ze was
heel mooi. **12** De hofbeambten
brachten het bevel van de koning
over, maar koningin Vasthi bleef
weigeren te komen. Toen werd
de koning heel kwaad. Hij kook-
te van woede.

13 Vervolgens sprak de koning
met de wijzen die bekend waren
met de procedures.* (Zo legde de
koning een zaak namelijk voor
aan alle wet- en rechtsgeleerden.
14 Zijn meest vertrouwde raadge-
vers waren Karsena, Sethar, Ad-
matha, Tarsis, Meres, Marsena
en Memukan, zeven bestuurders[a]
van Perzië en Medië, die toegang
hadden tot de koning en die de
hoogste posities in het koninkrijk
innamen.) **15** De koning vroeg:
‘Wat moet er volgens de wet met
koningin Vasthi worden gedaan?
Want ze heeft niet geluisterd naar
het bevel van koning Ahasveros
dat de hofbeambten hebben over-
gebracht.’

16 Hierop zei Memukan in het
bijzijn van de koning en de be-
stuurders: ‘Niet alleen tegenover
de koning heeft koningin Vasthi
zich misdragen,[b] maar ook tegen-
over alle bestuurders en alle vol-
ken in alle provincies van koning
Ahasveros. **17** Want alle vrou-
wen zullen horen wat de konin-
gin heeft gedaan, en ze zullen
minachting krijgen voor hun man
en zeggen: “Koning Ahasveros
heeft gezegd dat koningin Vasthi
bij hem gebracht moest worden,
maar ze heeft geweigerd te ko-
men.” **18** Vandaag nog zullen de
vrouwen van de bestuurders van
Perzië en Medië die horen wat de
koningin heeft gedaan, net zo te-
gen hun man praten. En dat zal
tot heel wat minachting en erger-
nis leiden. **19** Als de koning het
goedvindt, laat hij dan een ko-
ninklijk besluit uitvaardigen dat
Vasthi nooit meer voor koning
Ahasveros mag verschijnen. Laat
het opgenomen worden in de wet-
ten van Perzië en Medië, die
niet herroepen kunnen worden.[a]
En laat de koning haar koninklij-
ke positie aan een vrouw geven
die beter is dan zij. **20** Als het
besluit van de koning in heel zijn
uitgestrekte rijk wordt gehoord,
zullen alle vrouwen hun man
eren, van de hoogste tot de laag-
ste.’

21 De koning en de bestuur-
ders vonden het een goed voor-
stel, en de koning deed wat
Memukan had gezegd. **22** Hij
stuurde dus brieven naar alle pro-
vincies van het rijk,[b] naar elke
provincie in haar eigen schrift*
en naar elk volk in zijn eigen taal.
Daarin stond dat elke man heer
en meester zou zijn in zijn eigen
huis en in de taal van zijn eigen
volk zou spreken.

2 Na verloop van tijd, toen de
woede van koning Ahasveros[c]
was gezakt, dacht hij aan wat
Vasthi had gedaan[d] en aan wat er
over haar besloten was.[e] **2** Toen
zeiden de persoonlijke bedienden
van de koning: ‘Er moet gezocht
worden naar mooie jonge maag-
den voor de koning. **3** Laat de
koning in alle provincies* van
zijn rijk[f] gemachtigden aanstel-
len om alle mooie jonge maag-
den bij elkaar te brengen in de
vesting# Susan,△ in het vrouwen-
verblijf.⊠ Ze moeten worden toe-
vertrouwd aan de zorg van He-
gai,[g] de eunuch van de koning en

HFST. 1
a Ezr 7:14
b Es 1:12

2de kolom
a Es 8:8
Da 6:8
b Es 3:12, 14

HFST. 2
c Es 1:1
d Es 1:12
e Es 1:19
f Es 8:9
g Es 2:15

1:11 *Of ‘tulband’. 1:13 *Of ‘precedenten’. Lett.: ‘tijden’.

1:22 *Of ‘schrijfstijl’. 2:3 *Of ‘rechtsgebieden’. #Of ‘het paleis’, ‘de burcht’. △Of ‘Susa’. ⊠Of ‘de harem’.

de bewaker van de vrouwen, en ze moeten schoonheidsbehandelingen* krijgen. **4** De jonge vrouw die het meest bij de koning in de smaak valt, zal koningin worden in plaats van Vasthi.’[a] De koning vond het een goed voorstel en hij voerde het uit.

5 Nu was er in de vesting Susan[b] een Joodse man die Mordechai[c] heette. Hij was de zoon van Jaïr, de zoon van Simeï, de zoon van Kis, een Benjaminiet,[d] **6** die als balling uit Jeruzalem was meegenomen met het volk dat was gedeporteerd met koning Jechonja*[e] van Juda, die door koning Nebukadnezar van Babylon in ballingschap was weggevoerd. **7** Mordechai was de voogd* van zijn nicht#[f] Hadassa,^ ook Esther genoemd, want ze had geen vader en geen moeder meer. De jonge vrouw was mooi en aantrekkelijk, en bij de dood van haar vader en moeder had Mordechai haar als zijn dochter aangenomen. **8** Het woord van de koning en zijn wet werden dus bekendgemaakt, en in de vesting Susan werden veel jonge vrouwen bijeengebracht die onder de zorg van Hegai kwamen.[g] Ook Esther werd toen naar het huis van de koning gebracht en toevertrouwd aan de zorg van Hegai, de bewaker van de vrouwen.

9 De jonge vrouw beviel hem en ze won zijn genegenheid,* dus hij zorgde er meteen voor dat ze schoonheidsbehandelingen[h] en speciaal voedsel kreeg. Hij wees haar zeven van de beste dienstmeisjes uit het huis van de koning toe. Ook bracht hij haar en haar dienstmeisjes over naar de beste plaats in het vrouwenverblijf. **10** Esther zei niets over haar volk[a] en haar familie, want Mordechai[b] had haar opgedragen niemand hierover te vertellen.[c] **11** Elke dag wandelde Mordechai langs het voorhof van het vrouwenverblijf om te weten te komen hoe het met Esther ging en hoe ze werd behandeld.

12 Nadat een jonge vrouw 12 maanden de voorgeschreven behandeling had gevolgd, was ze aan de beurt om naar koning Ahasveros te gaan. De vrouwen werden zes maanden behandeld* met mirreolie[d] en zes maanden met balsemolie[e] en andere middelen voor schoonheidsbehandeling.# **13** Dan was de jonge vrouw klaar om naar de koning te gaan. Alles waar ze om vroeg, werd haar gegeven wanneer ze van het vrouwenverblijf naar het huis van de koning ging. **14** ’s Avonds ging ze naar binnen en ’s morgens ging ze terug naar het tweede vrouwenverblijf, dat onder de zorg van Saäsgaz viel, de eunuch van de koning,[f] de bewaker van de bijvrouwen. Daarna kwam ze niet meer bij de koning, tenzij ze erg bij hem in de smaak was gevallen en hij speciaal om haar vroeg.[g]

15 Toen was Esther, de dochter van Abichaïl, de oom van Mordechai, die haar als zijn dochter had aangenomen,[h] aan de beurt om bij de koning te komen. Ze vroeg niets anders dan wat werd aangeraden door Hegai, de eunuch van de koning, de bewaker van de vrouwen. (Al die tijd werd Esther steeds geliefder bij iedereen die haar zag.) **16** Esther werd bij koning Ahasveros gebracht in zijn koninklijke huis in de tiende maand, de maand tebeth,* in het zevende jaar[i] van zijn regering. **17** En de koning ging meer van Esther houden

HFST. 2
a Es 1:19
b Ezr 4:9; Ne 1:1; Es 1:2; Da 8:2
c Es 3:2; Es 10:3
d Ge 49:27; 1Sa 9:21
e 2Kon 24:14, 15; 1Kr 3:16; 2Kr 36:9, 10; Jer 22:28; Jer 24:1; Jer 37:1; Jer 52:31; Mt 1:11
f Es 2:15
g Es 2:3
h Es 2:12

2de kolom
a Es 3:8
b Es 2:7
c Es 4:12-14
d Sp 7:17; Hgl 3:6
e Ge 43:11; 1Kon 10:2; 2Kon 20:13
f Es 2:3
g Es 4:11
h Es 2:7
i Es 1:3

2:3 *Of ‘massages’. **2:6** *In 2Kon 24:8 Jojachin genoemd. **2:7** *Of ‘verzorger’. #D.w.z. de dochter van zijn vaders broer. ^Bet.: ‘mirte’. **2:9** *Of ‘loyale liefde’.

2:12 *Of ‘kregen zes maanden massages’. #Of ‘en met de massages van de vrouwen’. **2:16** *Zie App. B15.

dan van alle andere vrouwen, en
meer dan alle andere maagden
won ze zijn genegenheid en goed-
keuring.* Dus zette hij de konink-
lijke hoofdtooi# op haar hoofd
en maakte hij haar koningin[a]
in de plaats van Vasthi.[b] 18 En
de koning gaf een groot feest-
maal voor al zijn bestuurders en
zijn dienaren: Esthers feestmaal.
Toen kondigde hij een vrijstelling
af voor de provincies, en hij bleef
geschenken uitdelen zoals paste
bij de rijkdom van de koning.

19 Op het moment dat er voor
de tweede keer maagden*[c] bij el-
kaar werden gebracht, zat Mor-
dechai in de poort van de ko-
ning. 20 Esther zei niets over
haar familie en haar volk,[d] zoals
Mordechai haar had opgedragen.
Ze bleef doen wat Mordechai zei,
net zoals toen hij nog voor haar
zorgde.[e]

21 Terwijl Mordechai in de
poort van de koning zat, waren
er twee hofbeambten van de ko-
ning, de deurwachters Bigtan en
Teres, die uit woede een complot
smeedden om koning Ahasveros
uit de weg te ruimen.* 22 Maar
Mordechai kreeg het te horen, en
hij vertelde het meteen aan ko-
ningin Esther. Zij vertelde het na-
mens Mordechai aan de koning.
23 De zaak werd onderzocht en
bleek op waarheid te berusten,
en beide mannen werden aan
een paal gehangen. Al die ge-
beurtenissen werden in het bij-
zijn van de koning opgeschreven
in het boek met historische ver-
slagen.[f]

3 Hierna gaf koning Ahasve-
ros een hoge positie aan Ha-
man,[g] de zoon van de Agagiet[h]
Hammedatha, en hij plaatste zijn
troon boven zijn medebestuur-
ders.[i] 2 En alle dienaren van de
koning die in de poort van de
koning waren, vielen altijd voor
Haman op hun knieën en bogen
diep, want zo had de koning het
geboden. Maar Mordechai wei-
gerde te knielen en diep te bui-
gen. 3 Daarom zeiden de diena-
ren van de koning die in de poort
van de koning waren tegen Mor-
dechai: ‘Waarom negeer je het be-
vel van de koning?’ 4 Ze vroegen
het hem elke dag weer, maar hij
trok zich er niets van aan. Toen
vertelden ze het aan Haman om
te zien of Mordechais gedrag ge-
tolereerd zou worden,[a] want hij
had hun verteld dat hij een Jood
was.[b]

5 Toen Haman zag dat Morde-
chai weigerde te knielen en diep
voor hem te buigen, werd hij
woedend.[c] 6 Maar hij nam er
geen genoegen mee om alleen
Mordechai uit de weg te ruimen,*
want hij had gehoord van welk
volk Mordechai was. Daarom
zocht Haman een manier om alle
Joden in het hele rijk van Ahas-
veros, het hele volk van Morde-
chai, uit te roeien.

7 In de eerste maand, de
maand nisan,* in het 12de jaar[d]
van koning Ahasveros, werd in
het bijzijn van Haman het *poer*[e]
(het lot) geworpen om de dag
en de maand te bepalen, en het
viel op de 12de maand, de maand
adar.*[f] 8 Toen zei Haman te-
gen koning Ahasveros: ‘Er is een
volk dat verspreid en verstrooid
is onder de volken[g] in alle pro-
vincies* van uw rijk.[h] Hun wet-
ten verschillen van die van alle
andere volken en ze houden zich
niet aan de wetten van de ko-
ning. Het is niet in het belang
van de koning om ze hun gang te
laten gaan. 9 Als de koning het
goedvindt, laat er dan een be-
sluit worden opgesteld dat ze ver-
nietigd moeten worden. Ik zal de

HFST. 2
a Es 4:14
b Es 1:19
c Es 2:3, 4
d Es 2:5, 6
Es 3:8
e Es 2:7, 10
f Es 6:1, 2

HFST. 3
g Es 3:10
Es 8:7
Es 9:24
h Ex 17:16
Nu 24:7
De 25:19
1Sa 15:8, 32
i Es 1:14

2de kolom
a Da 6:13
b Es 2:5
c Es 5:9
d Es 1:3
Es 2:16
e Es 9:24
f Es 9:1
g De 4:27
Ne 1:8
Jer 50:17
h Es 1:1

2:17 *Of ‘en loyale liefde’. #Of ‘tulband’. **2:19** *Of ‘jonge vrouwen’. **2:21; 3:6** *Lett.: ‘de hand te slaan aan’.

3:7 *Zie App. B15. **3:8** *Of ‘rechtsgebieden’.

ambtenaren 10.000 talenten* zilver betalen voor de koninklijke schatkamer.’#

10 Vervolgens deed de koning zijn zegelring af[a] en gaf die aan Haman,[b] de zoon van de Agagiet[c] Hammedatha, de vijand van de Joden. **11** De koning zei tegen Haman: ‘Het zilver en het volk zijn voor jou. Doe ermee wat je het beste lijkt.’ **12** Op de 13de dag van de eerste maand werden de secretarissen[d] van de koning geroepen. Ze stelden de bevelen van Haman op schrift[e] voor de satrapen* van de koning, de gouverneurs van de provincies en de bestuurders van de verschillende volken, aan elke provincie in haar eigen schrift# en aan elk volk in zijn eigen taal. Het werd opgesteld in de naam van koning Ahasveros en verzegeld met zijn zegelring.[f]

13 De brieven werden via koeriers naar alle provincies van de koning gestuurd, met het bevel om op één en dezelfde dag, op de 13de dag van de 12de maand (de maand adar),[g] alle Joden — jong en oud, vrouwen en kinderen — te doden en volledig uit te roeien, en hun bezittingen in beslag te nemen.[h] **14** De tekst van het document moest als wet in elke provincie worden uitgevaardigd en aan alle volken worden bekendgemaakt, zodat ze op die dag klaar zouden staan. **15** Op bevel van de koning vertrokken de koeriers met spoed[i] en de wet werd in de vesting* Susan#[j] uitgevaardigd. Terwijl de koning en Haman zaten te drinken, was de stad Susan in rep en roer.

4 Toen Mordechai[a] erachter kwam wat er allemaal was gebeurd,[b] scheurde hij zijn kleren, deed een zak aan en strooide as over zich heen. Daarna ging hij naar het midden van de stad en begon luid en bitter te jammeren. **2** Hij ging niet verder dan de poort van de koning, want niemand mocht in zakken gekleed de poort van de koning binnengaan. **3** En in elke provincie*[c] waar het woord van de koning en zijn besluit bekend werden, was er grote rouw onder de Joden, en ze vastten[d] en huilden en jammerden. Velen lagen op de grond in zak en as.[e] **4** Esthers dienstmeisjes en haar eunuchen kwamen het haar vertellen en ze was diep geschokt. Toen stuurde ze Mordechai kleren die hij kon dragen in plaats van een zak, maar die weigerde hij. **5** Hierop riep Esther Hathach bij zich, een van de eunuchen van de koning, die hij als haar bediende had aangesteld. Ze gaf hem opdracht aan Mordechai te vragen wat er aan de hand was.

6 Hathach ging dus naar Mordechai op het stadsplein vóór de poort van de koning. **7** Mordechai vertelde Hathach wat hem allemaal was overkomen en hoeveel geld[f] Haman precies beloofd had aan de schatkamer van de koning te betalen voor de vernietiging van de Joden.[g] **8** Hij gaf hem ook een afschrift van het geschreven bevel dat in Susan#[h] was uitgevaardigd om hen te laten uitroeien. Hathach moest dat aan Esther laten zien, haar uitleg geven en haar opdragen[i] naar de koning te gaan zodat ze hem om genade kon smeken en rechtstreeks bij hem kon pleiten voor haar volk.

HFST. 3
a Ge 41:42
b Es 3:1; Es 8:2
c Nu 24:7; 1Sa 15:8, 32
d Es 8:9
e Da 6:8
f Es 8:8; Da 6:17
g Es 9:1
h Es 8:11, 12
i Es 8:14
j Ezr 4:9; Ne 1:1; Da 8:2

2de kolom

HFST. 4
a Es 2:5
b Es 3:8-11
c Es 1:1
d 2Kr 20:3; Ezr 8:21
e Da 9:3
f Es 3:9
g Es 3:8, 13
h Es 3:14, 15
i Es 2:20

3:9 *Een talent woog 34,2 kg. Zie App. B14. #Of mogelijk ‘ik zal 10.000 talenten aan de koninklijke schatkamer betalen voor degenen die dit werk uitvoeren’. **3:12** *Titel die ‘beschermer van het rijk’ betekent. Hier gebruikt voor gouverneurs van provincies in het Perzische Rijk. #Of ‘schrijfstijl’. **3:15** *Of ‘het paleis’, ‘de burcht’. **3:15; 4:8** #Of ‘Susa’.

4:3 *Of ‘elk rechtsgebied’.

9 Hathach kwam terug en vertelde Esther wat Mordechai had gezegd. **10** Daarop gaf Esther Hathach opdracht tegen Mordechai[a] te zeggen: **11** ‘Alle dienaren van de koning en de inwoners van de provincies van de koning weten dat er één wet geldt voor elke man of vrouw die ongevraagd in het binnenhof[b] van de koning komt: zo iemand wordt ter dood gebracht. Hij mag alleen in leven blijven als de koning hem de gouden scepter toesteekt.[c] En ik ben nu al 30 dagen niet bij de koning geroepen.’

12 Toen Mordechai te horen kreeg wat Esther had gezegd, **13** antwoordde hij haar: ‘Denk maar niet dat je meer kans hebt om te ontsnappen dan alle andere Joden omdat je bij het koninklijk huis hoort. **14** Want als je nu niets zegt, komt er voor de Joden wel hulp en redding uit een andere bron,[d] maar jij en je vaders familie zullen omkomen. En wie weet ben je juist voor een moment als dit koningin geworden.’[e]

15 Toen antwoordde Esther Mordechai: **16** ‘Ga, roep alle Joden die in Susan zijn bij elkaar en vast[f] voor mij. Eet en drink drie dagen niet,[g] overdag niet en ’s nachts niet. Ook ik en mijn dienstmeisjes zullen vasten. Ik zal naar de koning gaan, ook al is het tegen de wet, en als ik moet omkomen, dan moet ik omkomen.’ **17** Hierop vertrok Mordechai en hij deed alles wat Esther hem had opgedragen.

5

Op de derde dag[h] trok Esther haar koninklijke gewaden aan en ging in het binnenhof van het huis* van de koning staan, tegenover het huis van de koning, terwijl de koning op zijn troon zat in het koninklijke huis tegenover de ingang. **2** Toen de koning koningin Esther in het binnenhof zag staan, gaf hij haar zijn goedkeuring en hij stak haar de gouden scepter toe[a] die hij in zijn hand had. Esther kwam naar voren en raakte de punt van de scepter aan.

3 De koning vroeg haar: ‘Wat is er, koningin Esther? Wat is je verzoek? Al is het de helft van mijn koninkrijk, ik zal het je geven!’ **4** Esther antwoordde: ‘Als de koning het goedvindt, laat hij dan vandaag samen met Haman[b] naar het feestmaal komen dat ik voor hem heb bereid.’ **5** Daarom zei de koning tegen zijn mannen: ‘Zeg tegen Haman dat hij vlug moet komen, zoals Esther vraagt.’ De koning en Haman gingen dus naar het feestmaal dat Esther had bereid.

6 Terwijl de wijn geschonken werd, zei de koning tegen Esther: ‘Wat wil je vragen? Het zal je gegeven worden. En wat is je verzoek? Al is het de helft van mijn koninkrijk, ik zal het je geven!’[c] **7** Esther antwoordde: ‘Mijn vraag en mijn verzoek is: **8** als de koning mij zijn goedkeuring geeft en als de koning bereid is mij te geven wat ik vraag en mijn verzoek wil inwilligen, laten de koning en Haman dan naar het feestmaal komen dat ik morgen voor hen zal geven. Morgen zal ik de koning laten weten wat mijn verzoek is.’

9 Die dag ging Haman vrolijk en goedgehumeurd* naar buiten. Maar toen Haman Mordechai in de poort van de koning zag en merkte dat hij niet opstond en niet voor hem beefde, werd Haman woedend op Mordechai.[d] **10** Maar Haman beheerste zich en ging naar huis. Toen liet hij zijn vrienden halen en zijn vrouw Zeres.[e] **11** Haman schepte op over zijn geweldige rijkdom, zijn grote aantal zonen[f] en de hoge

5:1 * Of ‘paleis’.

5:9 * Lett.: ‘vrolijk van hart’.

HFST. 4
a Es 2:5, 7
b Es 5:1
c Es 5:2; Es 8:4
d 1Sa 12:22; Jes 54:17
e Es 2:17
f 2Kr 20:3; Ezr 8:21
g Es 5:1

HFST. 5
h Es 4:16

2de kolom
a Es 4:11; Es 8:4
b Es 3:1, 10
c Es 7:2
d Es 3:2-5
e Es 5:14; Es 6:13
f Es 9:7-10

positie die de koning hem gegeven had en hoe hij hem boven de bestuurders en de dienaren van de koning had geplaatst.[a]

12 Haman zei verder: ‘En dat niet alleen, koningin Esther heeft mij als enige uitgenodigd om samen met de koning naar het feestmaal te komen dat zij had bereid.[b] Ook morgen ben ik met de koning bij haar uitgenodigd.[c] **13** Maar dat geeft me allemaal geen voldoening zolang ik die Jood Mordechai in de poort van de koning zie zitten.’ **14** Zijn vrouw Zeres en al zijn vrienden zeiden daarom tegen hem: ‘Laat een paal neerzetten van 50 el* hoog. Zeg dan morgenochtend tegen de koning dat Mordechai daaraan gehangen moet worden.[d] Ga daarna met de koning van het feestmaal genieten.’ Dat vond Haman een goed idee, dus liet hij de paal neerzetten.

6 Die nacht kon de koning niet slapen. Daarom liet hij het boek met historische verslagen[e] brengen, en het werd aan hem voorgelezen. **2** Daarin kwam men het gedeelte tegen waar stond wat Mordechai had gemeld over twee hofbeambten van de koning, de deurwachters Bigtana en Teres, die een complot hadden gesmeed om koning Ahasveros uit de weg te ruimen.*[f] **3** De koning vroeg: ‘Welk eerbewijs en welke erkenning heeft Mordechai hiervoor gekregen?’ De persoonlijke bedienden van de koning antwoordden: ‘Er is niets voor hem gedaan.’

4 Later zei de koning: ‘Wie is er in het hof?’ Nu was Haman in het buitenhof[g] van het huis* van de koning gekomen om met de koning te bespreken dat Mordechai aan de paal gehangen moest worden die hij voor hem had klaargezet.[a] **5** De bedienden van de koning zeiden tegen hem: ‘Haman[b] staat in het hof.’ De koning zei dus: ‘Laat hem binnenkomen.’

6 Toen Haman binnenkwam, vroeg de koning hem: ‘Wat moet er worden gedaan voor de man aan wie de koning eer wil bewijzen?’ Haman zei bij zichzelf:* ‘Aan wie zou de koning nu meer eer willen bewijzen dan aan mij?’[c] **7** Haman zei dus tegen de koning: ‘Laat er voor de man aan wie de koning eer wil bewijzen **8** een koninklijk gewaad[d] worden gebracht dat door de koning wordt gedragen, en een paard waarop de koning rijdt en dat op zijn hoofd de koninklijke hoofdtooi heeft. **9** Dan moeten het gewaad en het paard worden toevertrouwd aan een van de edelen van de koning, en ze moeten de man aan wie de koning eer wil bewijzen het gewaad aantrekken, en hem op het paard over het stadsplein laten rijden. Ze moeten vóór hem uit roepen: “Dit wordt gedaan voor de man aan wie de koning eer wil bewijzen!”’[e] **10** De koning zei meteen tegen Haman: ‘Snel! Haal het gewaad en het paard, en doe wat je net hebt gezegd voor de Jood Mordechai die in de poort van de koning zit. Doe precies wat je hebt gezegd. Laat niets weg.’

11 Haman nam dus het gewaad en het paard, kleedde Mordechai,[f] liet hem over het stadsplein rijden en riep vóór hem uit: ‘Dit wordt gedaan voor de man aan wie de koning eer wil bewijzen!’ **12** Daarna ging Mordechai terug naar de poort van de koning. Maar Haman haastte zich naar huis, treurend en met bedekt hoofd. **13** Toen Haman aan zijn vrouw Zeres[g] en aan al zijn vrienden vertelde wat hem

HFST. 5
a Es 3:1
b Es 5:5
c Es 5:8
d Es 6:4; Es 7:9

HFST. 6
e Es 10:2
f Es 2:21, 23
g Es 4:11

2de kolom
a Es 5:14
b Es 3:1
c Es 3:2; Es 5:11
d Es 8:15
e Ge 41:42, 43
f Es 2:5, 6
g Es 5:10, 14

5:14 *Ongeveer 22,3 m. Zie App. B14. 6:2 *Lett.: ‘de hand te slaan aan’. 6:4 *Of ‘paleis’.

6:6 *Lett.: ‘in zijn hart’.

allemaal was overkomen, zeiden
zijn raadgevers* en zijn vrouw
tegen hem: ‘Als Mordechai, tegen
wie je het begint af te leggen,
van Joodse afkomst# is, kun je
niet tegen hem op. Dit wordt je
ondergang.’
14 Ze waren nog niet uitge-
sproken of de hofbeambten van
de koning kwamen en brachten
Haman snel naar het feestmaal
dat Esther had bereid.[a]

7 De koning en Haman[b] kwa-
men dus naar het feestmaal
van koningin Esther. **2** Ook op
de tweede dag zei de koning te-
gen Esther terwijl de wijn werd
geschonken: ‘Wat wil je vragen,
koningin Esther? Het zal je ge-
geven worden. En wat is je ver-
zoek? Al is het de helft van mijn
koninkrijk, ik zal het je geven!’[c]
3 Koningin Esther antwoordde:
‘Als u mij uw goedkeuring geeft,
o koning, en als de koning het
goedvindt, vraag ik dat u mijn le-
ven* spaart en verzoek ik u mijn
volk[d] te redden. **4** Want we zijn
verkocht,[e] ik en mijn volk, om
gedood en volledig uitgeroeid te
worden.[f] Als we nu alleen als sla-
ven en slavinnen waren verkocht,
zou ik hebben gezwegen. Maar
deze ramp moet worden voorko-
men, want de koning zou er scha-
de van ondervinden.’
5 Koning Ahasveros zei toen
tegen koningin Esther: ‘Wie is de
man die zich zoiets in het hoofd
heeft durven halen? Waar is hij?’
6 Esther zei: ‘De tegenstander
en vijand is deze slechte Haman.’
Haman kromp ineen van angst
voor de koning en de koningin.
7 De koning verliet woedend het
feestmaal en ging de paleistuin
in, terwijl Haman opstond en ko-
ningin Esther om zijn leven*
smeekte, want hij besefte dat de
koning hem niet ongestraft zou
laten. **8** De koning kwam uit de
paleistuin terug naar het huis
waar de wijn geschonken werd
en zag dat Haman zich had la-
ten vallen op het rustbed waar-
op Esther lag. De koning riep uit:
‘Gaat hij nu ook nog de koningin
in mijn eigen huis verkrachten?’
Zodra de koning die woorden had
gesproken, bedekte men Hamans
gezicht. **9** Harbona,[a] een van de
hofbeambten van de koning, zei
nu: ‘Trouwens, Haman heeft een
paal klaargezet voor Mordechai,[b]
door wiens waarschuwing het le-
ven van de koning werd gered.[c]
Die staat bij Hamans huis en is
50 el* hoog.’ Vervolgens zei de
koning: ‘Hang hem aan die paal.’
10 Ze hingen Haman dus aan de
paal die hij voor Mordechai had
klaargezet. Toen zakte de woede
van de koning.

8 Op die dag gaf koning Ahas-
veros het huis van Haman,[d]
de vijand van de Joden,[e] aan ko-
ningin Esther. En Mordechai ver-
scheen voor de koning, want Es-
ther had onthuld in welke relatie
hij tot haar stond.[f] **2** Toen deed
de koning zijn zegelring af[g] die
hij Haman had afgenomen en gaf
die aan Mordechai. En Esther gaf
Mordechai het beheer over Ha-
mans huis.[h]
3 Bovendien wendde Esther
zich opnieuw tot de koning. Hui-
lend viel ze aan zijn voeten en
smeekte ze hem om de schade on-
gedaan te maken die de Agagiet
Haman met zijn complot tegen de
Joden had aangericht.[i] **4** De ko-
ning stak Esther de gouden scep-
ter toe,[j] waarop Esther opstond
en voor de koning ging staan.
5 Ze zei: ‘Als de koning het goed-
vindt en ik zijn goedkeuring heb,
en als het de koning juist lijkt en
hij op me gesteld is, laat er dan
een bevel worden opgesteld om
de documenten te herroepen van

HFST. 6
a Es 5:8

HFST. 7
b Es 3:1
c Es 5:3, 6
d Es 2:5, 7
e Es 3:8, 9
f Es 3:13; Es 4:7, 8

2de kolom
a Es 1:10
b Es 5:14
c Es 6:2

HFST. 8
d Es 5:11
e Es 3:8; Es 9:24
f Es 2:5, 7
g Ge 41:41, 42; Es 3:10; Da 6:17
h Da 2:48
i Es 3:9; Es 7:4; Es 9:24, 25
j Es 4:11

6:13 *Lett.: ‘wijzen’. #Lett.: ‘uit het zaad van de Joden’. **7:3, 7** *Of ‘ziel’.

7:9 *Ongeveer 22,3 m. Zie App. B14.

die sluwe Haman,[a] de zoon van
de Agagiet[b] Hammedatha, die hij
geschreven heeft om de Joden in
alle provincies* van de koning uit
te roeien. 6 Want hoe kan ik het
verdragen de ramp aan te zien die
mijn volk zal treffen, en hoe kan
ik het verdragen de vernietiging
van mijn familie aan te zien?’
7 Koning Ahasveros zei dus
tegen koningin Esther en tegen
de Jood Mordechai: ‘Ik heb het
huis van Haman aan Esther gegeven[c] en hem aan de paal laten hangen[d] vanwege zijn complot om de Joden aan te vallen.*
8 Schrijf nu zelf in naam van de
koning wat volgens jullie in het
belang van de Joden is en verzegel het met de zegelring van de
koning, want een besluit dat in
naam van de koning is geschreven en met de zegelring van
de koning is verzegeld, kan niet
worden herroepen.’[e]
9 Daarom werden op de 23ste
dag van de derde maand (de
maand sivan)* de secretarissen
van de koning geroepen. Ze schreven alles op wat Mordechai gebood aan de Joden, en ook aan
de satrapen,[f] de gouverneurs en
de bestuurders van de provincies,[g] van India tot Ethiopië, 127
provincies, aan elke provincie in
haar eigen schrift# en aan elk
volk in zijn eigen taal, en aan de
Joden in hun eigen schrift# en
taal.
10 Hij schreef het in naam
van koning Ahasveros en verzegelde het met de zegelring van
de koning[h] en verstuurde de geschreven documenten met koeriers te paard. Ze reden op snelle postpaarden uit de koninklijke
stallen. 11 In die documenten
gaf de koning aan de Joden in
alle steden toestemming om zich
te verzamelen en zich* te verdedigen en om elke gewapende
groep van elk volk en van elke
provincie die hen zou aanvallen,
ook vrouwen en kinderen, te doden en volledig uit te roeien, en
hun bezittingen in beslag te nemen.[a] 12 Dat moest in alle provincies van koning Ahasveros op
dezelfde dag gebeuren: op de
13de dag van de 12de maand
(de maand adar).*[b] 13 De tekst*
van het document moest als wet
in alle provincies worden uitgevaardigd en aan alle volken worden bekendgemaakt, zodat de Joden die dag zouden klaarstaan
om wraak te nemen op hun vijanden.[c] 14 De koeriers die op
de postpaarden uit de koninklijke stallen reden, vertrokken op
bevel van de koning met grote
spoed. De wet werd ook in de
vesting* Susan#[d] uitgevaardigd.
15 Mordechai verliet de koning in een koninklijk gewaad van
blauwe en witte stof, en hij droeg
een grote gouden kroon en een
mantel van fijne, purperen wol.[e]
De stad Susan juichte van vreugde. 16 Voor de Joden was er
verlichting,* vreugde, blijdschap
en eer. 17 En in alle provincies
en alle steden — overal waar het
besluit van de koning en zijn wet
bekend werden — waren de Joden
blij en opgetogen en hielden ze
feestmaaltijden en vieringen. Velen uit de volken van het land sloten zich bij de Joden aan,*[f] want
ze waren overweldigd door angst
voor de Joden.

9 Op de 13de dag van de 12de
maand (de maand adar),*[g]
toen het woord van de koning
en zijn wet uitgevoerd moesten
worden,[h] op de dag waarop de

HFST. 8
a Es 3:12, 14
b Ex 17:16; Nu 24:7; De 25:19; 1Sa 15:8, 33
c Es 8:1
d Es 7:10
e Da 6:8, 15
f Da 6:1
g Es 9:3
h Es 8:2

2de kolom
a Es 9:5-10
b Es 3:13; Es 9:1, 2; Es 9:16, 17
c Ps 149:6, 7
d Ezr 4:9; Ne 1:1; Es 1:2; Da 8:2
e Es 6:7, 8
f Za 8:23

HFST. 9
g Es 3:7; Es 8:11, 12
h Es 3:13

8:5 *Of ‘rechtsgebieden’. 8:7 *Lett.: ‘omdat hij zijn hand heeft uitgestoken tegen’. 8:9, 12; 9:1 *Zie App. B15. 8:9 #Of ‘schrijfstijl’.

8:11 *Of ‘hun ziel’. 8:13 *Of ‘het afschrift’. 8:14 *Of ‘het paleis’, ‘de burcht’. #Of ‘Susa’. 8:16 *Lett.: ‘licht’. 8:17 *Of ‘gingen over tot het jodendom’.

vijanden van de Joden hen hoopten te overweldigen, gebeurde het tegenovergestelde. De Joden versloegen degenen die hen haatten.[a] **2** En de Joden verzamelden zich in hun steden in alle provincies* van koning Ahasveros[b] om degenen die hun kwaad wilden doen aan te vallen, en niemand hield tegen hen stand. Alle volken waren namelijk door angst voor hen overweldigd.[c] **3** En alle bestuurders van de provincies, de satrapen,[d] de gouverneurs en degenen die de zaken van de koning behartigden, steunden de Joden, want ze waren bang voor Mordechai. **4** Mordechai had veel macht gekregen[e] in het huis* van de koning en zijn roem verbreidde zich over alle provincies, want hij werd hoe langer hoe machtiger.

5 De Joden sloegen al hun vijanden neer met het zwaard, en doodden en vernietigden hen. Ze deden wat ze wilden met degenen die hen haatten.[f] **6** In de vesting* Susan#[g] doodden en vernietigden de Joden 500 man. **7** Ze doodden ook Parsandatha, Dalfon, Aspatha, **8** Poratha, Adalja, Aridatha, **9** Parmasta, Arisai, Aridai en Waizatha, **10** de tien zonen van Haman, de zoon van Hammedatha, de vijand van de Joden.[h] Maar nadat ze hen hadden gedood, namen ze hun bezittingen niet als buit.[i]

11 Die dag werd aan de koning bericht hoeveel personen er in de vesting Susan waren gedood.

12 De koning zei tegen koningin Esther: ‘In de vesting Susan hebben de Joden 500 man en de tien zonen van Haman gedood en omgebracht. Wat hebben ze in de andere provincies van de koning gedaan?[a] En wat wil je nog meer vragen? Het zal je gegeven worden. Wat is je verdere verzoek? Het zal gebeuren.’ **13** Esther antwoordde: ‘Als de koning het goedvindt,[b] geef de Joden in Susan dan toestemming om ook morgen de wet van vandaag[c] toe te passen. En laat de tien zonen van Haman aan een paal worden gehangen.’[d] **14** De koning gaf dus het bevel dat het zo zou gebeuren. In Susan werd een wet uitgevaardigd, en de tien zonen van Haman werden aan een paal gehangen.

15 Op de 14de dag van de maand adar[e] verzamelden de Joden in Susan zich opnieuw en doodden daar nog 300 man, maar ze namen geen bezittingen als buit.

16 Ook de andere Joden in de provincies van de koning kwamen bij elkaar en verdedigden zich.*[f] Ze ontdeden zich van hun vijanden[g] door 75.000 personen die hen haatten te doden, maar ze namen geen bezittingen als buit. **17** Dat gebeurde op de 13de dag van de maand adar, en op de 14de dag hadden ze rust. Ze maakten er een dag van feestmaaltijden en vreugde van.

18 In Susan verzamelden de Joden zich op de 13de[h] en de 14de[i] dag. Zij hadden rust op de 15de dag en maakten er een dag van feestmaaltijden en vreugde van. **19** Zo komt het dat de Joden die in de provinciesteden van de afgelegen districten wonen, de 14de dag van de maand adar tot een feestdag hebben gemaakt, een dag van vreugde en feestmaaltijden,[j] een tijd om elkaar lekkernijen te sturen.[k]

20 Mordechai[l] legde die gebeurtenissen vast en stuurde officiële brieven naar alle Joden in alle provincies van koning Ahas-

---

9:2 *Of ‘rechtsgebieden’. **9:4** *Of ‘paleis’. **9:6** *Of ‘het paleis’, ‘de burcht’. #Of ‘Susa’.

9:16 *Of ‘hun ziel’.

HFST. 9
a De 32:36; 2Sa 22:41
b Es 1:1
c Es 8:17
d Da 6:1
e Es 8:15
f Es 8:11
g Ezr 4:9; Ne 1:1; Es 1:2; Da 8:2
h Es 3:8, 10; Es 7:4-6
i Es 8:11; Es 9:16

2de kolom
a Es 9:16
b Es 5:8; Es 7:3; Es 8:5
c Es 8:11
d Es 7:10
e Es 9:21, 22
f Es 7:3
g Es 8:13; Ps 149:6, 7
h Es 9:1, 2
i Es 9:13, 15
j Ps 124:2, 6
k Ne 8:10
l Es 2:5, 6

veros, zowel dichtbij als ver weg.
21 Hij gaf hun de opdracht om
elk jaar opnieuw de 14de en de
15de dag van de maand adar te
vieren, 22 want vanaf die da-
gen waren de Joden verlost van
hun vijanden en in die maand
veranderde hun verdriet in blijd-
schap en hun rouw[a] in een feest-
dag. Ze moesten er dagen van
vreugde en feestmaaltijden van
maken, een tijd om elkaar lek-
kernijen te sturen en de armen
geschenken te geven.

23 En de Joden kwamen over-
een een vast gebruik te ma-
ken van de viering die ze be-
gonnen waren en te doen wat
Mordechai hun had geschreven.
24 Want Haman,[b] de zoon van de
Agagiet[c] Hammedatha, de vijand
van alle Joden, had een com-
plot gesmeed om de Joden uit te
roeien,[d] en hij had het *poer*[e] (het
lot) laten werpen om paniek on-
der hen te zaaien en hen om te
brengen. 25 Maar nadat Esther
voor de koning was verschenen,
gaf die het schriftelijke bevel:[f]
'Laat zijn boosaardige complot
tegen de Joden[g] op zijn eigen
hoofd neerkomen.' En men hing
Haman en zijn zonen aan een
paal.[h] 26 Zo komt het dat die
dagen Poerim werden genoemd,
naar het woord *poer*.*[i] Vanwege
alles wat in deze brief stond en
wat ze in dit verband hadden ge-
zien en wat hun was overkomen,
27 verplichtten de Joden zich-
zelf en hun nakomelingen en ie-
dereen die zich bij hen zou aan-
sluiten[j] om deze twee dagen elk
jaar op de vastgestelde tijd te
vieren en te doen wat erover
geschreven stond. 28 Deze da-
gen moesten herdacht en ge-
vierd worden door elke genera-
tie, door elke familie, in elke
provincie en in elke stad. De
poerimdagen en de herdenking
ervan mochten bij de Joden niet
verloren gaan, ook niet bij hun
nakomelingen.

29 Toen schreven koningin Es-
ther, de dochter van Abichaïl, en
de Jood Mordechai met al hun ge-
zag een tweede brief ter bekrach-
tiging van het Poerim. 30 Er
werden officiële brieven gestuurd
naar alle Joden in de 127 pro-
vincies,[a] het rijk van Ahasveros,[b]
met woorden van vrede en waar-
heid. 31 Daarin werd bekrach-
tigd dat de poerimdagen op de
vastgestelde tijd gevierd moesten
worden, zoals de Jood Mordechai
en koningin Esther hun hadden
opgedragen,[c] en zoals ze zich-
zelf en hun nakomelingen hadden
verplicht te doen,*[d] met inbegrip
van de vasten[e] en smeekgebeden.[f]
32 En het bevel van Esther be-
krachtigde de voorschriften voor
het Poerim,[g] en het werd opge-
schreven in een boek.

10 Koning Ahasveros legde zo-
wel het vasteland als de ei-
landen in de zee dwangarbeid op.

2 En al zijn grote en indruk-
wekkende daden en het nauw-
keurige verslag van de macht die
de koning aan Mordechai[h] ver-
leende,[i] zijn opgeschreven in het
boek met historische verslagen[j]
van de koningen van Medië en
Perzië.[k] 3 Want de Jood Morde-
chai kwam in rang onmiddellijk
na koning Ahasveros. Hij stond
in hoog aanzien bij* de Joden en
werd alom gerespecteerd door
zijn broeders. Hij deed goede da-
den voor zijn volk en hij zette
zich in voor het welzijn van# al
hun nakomelingen.

HFST. 9
a Es 4:1-3
b Es 3:1
c Ex 17:16; Nu 24:7; De 25:19; 1Sa 15:8, 33
d Es 3:8, 9
e Es 3:7
f Es 8:10
g Es 8:3
h Es 5:14; Es 7:10; Es 9:14
i Es 3:7
j Le 24:22; Es 8:17

2de kolom
a Es 8:9
b Es 1:1
c Es 9:20, 21
d Es 9:27
e 2Kr 20:3
f Es 4:1
g Es 9:26

HFST. 10
h Es 2:5, 6
i Es 8:15; Da 2:48
j Ezr 4:15; Es 6:1
k Es 1:3; Da 6:15

9:26 *Poer betekent 'lot'. De meervoudsvorm 'Poerim' werd de naam van het Joodse feest dat in de twaalfde maand van de heilige kalender werd gevierd. Zie App. B15.

9:31 *Of 'zoals ze hun ziel (...) hadden opgelegd'. 10:3 *Of 'was groot onder'. #Lett.: 'sprak vrede tot'.

JOB

INHOUD

20 Tweede rede Zofar (1-29)
Voelt zich beledigd door Job (2, 3)
Insinueert dat Job slecht is (5)
Beweert dat Job van zonde geniet (12, 13)

21 Jobs antwoord (1-34)
‘Waarom gaat het slechte mensen goed?’ (7-13)
Ontmaskert zijn ‘troosters’ (27-34)

22 Derde rede Elifaz (1-30)
‘Kan een mens God tot nut zijn?’ (2, 3)
Beschuldigt Job van hebzucht en onrecht (9)
‘Kom terug bij God en je wordt hersteld’ (23)

23 Jobs antwoord (1-17)
Wil zijn zaak aan God voorleggen (1-7)
Zegt dat hij God niet kan vinden (8, 9)
‘Ik heb zijn weg aangehouden zonder af te wijken’ (11)

24 Job vervolgt rede (1-25)
‘Waarom stelt God geen tijd vast?’ (1)
Zegt dat God slechtheid toelaat (12)
Zondaars houden van duisternis (13-17)

25 Derde rede Bildad (1-6)
‘Hoe kan een mens onschuldig zijn voor God?’ (4)
Beweert dat trouw van mensen niet uitmaakt (5, 6)

26 Jobs antwoord (1-14)
‘Wat heb je de machteloze geholpen!’ (1-4)
‘God hangt aarde op aan niets’ (7)
‘Nog maar de zomen van Gods wegen’ (14)

27 Job vastbesloten trouw te blijven (1-23)
‘Ik zal trouw blijven’ (5)
Geen hoop voor man zonder God (8)
‘Waarom hebben jullie woorden totaal geen inhoud?’ (12)
Slecht mens raakt alles kwijt (13-23)

28 Job stelt schatten aarde tegenover wijsheid (1-28)
Werk in de mijnen (1-11)
Wijsheid meer waard dan parels (18)
Ontzag voor Jehovah is ware wijsheid (28)

29 Job denkt terug aan gelukkige dagen (1-25)
Gerespecteerd in stadspoort (7-10)
Zijn vroegere rechtvaardige levenswijze (11-17)
Iedereen luisterde naar zijn raad (21-23)

30 Job beschrijft veranderde situatie (1-31)
Bespot door nietsnutten (1-15)
Krijgt geen hulp (20, 21)
‘Mijn huid is zwart geworden’ (30)

31 Job verdedigt zijn trouw (1-40)
‘Een verbond met mijn ogen’ (1)
Wil door God gewogen worden (6)
Pleegt geen overspel (9-12)
Heeft geen liefde voor geld (24, 25)
Aanbidt geen afgoden (26-28)

32 Jonge Elihu spreekt (1-22)
Kwaad op Job en zijn vrienden (2, 3)
Wachtte respectvol voordat hij sprak (6, 7)
Leeftijd alleen maakt niet wijs (9)
Elihu wil graag spreken (18-20)

33 Elihu wijst Job terecht wegens zelfrechtvaardiging (1-33)
Een losprijs gevonden (24)
Terugkeer naar jeugdige kracht (25)

34 Elihu verdedigt Gods rechtvaardige wegen (1-37)
Volgens Job heeft God hem recht onthouden (5)
Ware God doet nooit slechte dingen (10)
Job mist kennis (35)

35 Elihu wijst Job op verkeerde redenatie (1-16)
Job zei dat hij rechtvaardiger is dan God (2)
God heel hoog, zonde raakt hem niet (5, 6)
Job moet op God wachten (14)

36 Elihu prijst Gods onvergelijkelijke grootheid (1-33)
Wie gehoorzaamt gaat het goed, goddeloze verworpen (11-13)
‘Wie is een onderwijzer als God?’ (22)
Job moet God prijzen (24)
‘God is groter dan we kunnen bevatten’ (26)
God beheerst regen en bliksem (27-33)

37 Natuurkrachten onthullen Gods grootheid (1-24)
God kan activiteiten mens stilleggen (7)

1 In het land Uz was een man
die Job*[a] heette. Hij was een
oprecht en getrouw man.#[b] Hij
had ontzag voor God en vermeed
wat slecht was.[c] **2** Hij had zeven
zonen en drie dochters. **3** Zijn
veestapel telde 7000 schapen,
3000 kamelen, 1000 runderen*
en 500 ezelinnen. Ook had hij
een groot aantal dienaren. Hij
was de aanzienlijkste man van
het hele Oosten.
4 Zijn zonen hadden de ge-
woonte een feestmaal te geven,
elk om de beurt* in zijn eigen
huis. Ze nodigden dan hun drie
zussen uit om samen met hen te
eten en te drinken. **5** Na zo’n
serie feestmalen* liet Job ze bij
zich komen om ze te heiligen. Hij
stond dan ’s morgens vroeg op en
bracht brandoffers[d] voor elk van
hen. Want Job zei: ‘Misschien heb-
ben mijn zonen gezondigd en heb-
ben ze God in hun hart vervloekt.’
Dat is wat Job altijd deed.[e]

HFST. 1
a Ez 14:14, Jak 5:10, 11
b Ge 6:9
c Job 2:3
d Ge 8:20, Ge 12:7, 8
e Ge 18:17, 19

2de kolom
a Ge 6:2, De 33:2, Job 38:7
b 1Kon 22:19, Ps 103:20, Da 7:13
c Za 3:1, Mt 4:1, 3, Lu 22:31, Jo 13:2, Opb 12:9
d Job 2:1-3
e 1Pe 5:8
f Ge 6:9
g Opb 12:10
h Ge 15:1, Ge 31:7
i Ge 26:12

6 Nu brak de dag aan waarop
de zonen van de ware God*[a] kwa-
men en voor Jehovah versche-
nen,[b] en ook Satan[c] kwam in hun
midden.[d]
7 Jehovah vroeg aan Satan:
‘Waar kom je vandaan?’ Satan ant-
woordde Jehovah: ‘Ik heb rondge-
zworven en rondgedoold op aar-
de.’[e] **8** Daarop zei Jehovah tegen
Satan: ‘Heb je gelet op* mijn die-
naar Job? Er is niemand op aar-
de als hij. Hij is een oprecht en
getrouw man,#[f] die ontzag heeft
voor God en vermijdt wat slecht
is.’ **9** Maar Satan antwoordde Je-
hovah: ‘Het is toch niet voor niets
dat Job ontzag voor God heeft?[g]
10 U hebt als bescherming een
omheining geplaatst rond hem[h]
en zijn huis en alles wat hij heeft.
U hebt het werk van zijn han-
den gezegend,[i] en zijn veestapel
breidt zich steeds meer uit in het
land. **11** Maar steek voor de ver-
andering uw hand eens uit en tast
alles aan wat hij heeft. Dan zal

1:1 *Bet. mogelijk: ‘voorwerp van vijandschap’. **1:1, 8** #Of ‘een onberispelijk en oprecht man’. **1:3** *Lett.: ‘500 span runderen’. **1:4** *Of ‘op zijn vastgestelde dag’. **1:5** *Of ‘feestdagen’.

1:6 *Een Hebreeuwse uitdrukking waarmee de engelen worden bedoeld. **1:8** *Lett.: ‘je hart gericht op’.

hij u zeker recht in uw gezicht
vervloeken.’ **12** Toen zei Jeho-
vah tegen Satan: ‘Goed, alles wat
hij heeft, is in je hand.* Alleen
hemzelf mag je niet aanraken!’
Daarna ging Satan bij# Jehovah
weg.[a]
13 Op de dag dat Jobs zonen
en dochters aan het eten waren
en wijn dronken in het huis van
hun oudste broer,[b] **14** kwam er
een man bij Job met de volgen-
de boodschap: ‘De runderen wa-
ren aan het ploegen en de ezelin-
nen waren vlakbij aan het grazen
15 toen de Sabeeërs een inval
deden en ze meenamen. De die-
naren zijn met het zwaard ge-
dood. Ik ben als enige ontkomen
om het u te vertellen.’
16 Hij was nog niet uitgespro-
ken of er kwam een ander, die
zei: ‘Er viel vuur van God* uit
de hemel dat oplaaide onder de
schapen en de dienaren en ze
verteerde! Ik ben als enige ont-
komen om het u te vertellen.’
17 Hij was nog niet uitgespro-
ken of er kwam een ander, die
zei: ‘De Chaldeeën[c] hebben drie
benden gevormd en de kamelen
overvallen en meegenomen. De
dienaren zijn met het zwaard ge-
dood. Ik ben als enige ontkomen
om het u te vertellen.’
18 Hij was nog niet uitgespro-
ken of er kwam weer een ander,
die zei: ‘Uw zonen en dochters
waren aan het eten en dronken
wijn in het huis van hun oudste
broer. **19** Plotseling werden de
vier hoeken van het huis getrof-
fen door een hevige wind uit de
woestijn. Het huis viel op de jon-
ge mensen en ze kwamen om. Ik
ben als enige ontkomen om het
u te vertellen.’
20 Toen stond Job op, scheur-
de zijn kleren en schoor zijn
hoofd kaal. Hij liet zich op de
grond vallen, boog diep **21** en
zei:

‘Naakt ben ik uit de buik van
mijn moeder gekomen
en naakt zal ik terugkeren.[a]
Jehovah heeft gegeven[b]
en Jehovah heeft weg-
genomen.
Laat de naam van Jehovah
altijd geprezen worden.’

22 Ondanks alles zondigde Job
niet en beschuldigde hij God
nergens van.*

2 Later brak de dag aan waarop
de zonen van de ware God*[c]
kwamen en voor Jehovah ver-
schenen,[d] en ook Satan kwam in
hun midden en verscheen voor
Jehovah.[e]
2 Jehovah vroeg aan Satan:
‘Waar kom je vandaan?’ Satan ant-
woordde Jehovah: ‘Ik heb rondge-
zworven en rondgedoold op aar-
de.’[f] **3** Daarop zei Jehovah tegen
Satan: ‘Heb je gelet op* mijn die-
naar Job? Er is niemand op aar-
de als hij. Hij is een oprecht en
getrouw man,#[g] die ontzag heeft
voor God en vermijdt wat slecht
is. Hij is nog altijd even trouw,△[h]
ook al probeer je mij tegen hem
op te zetten[i] om hem zonder re-
den te vernietigen.’⊠ **4** Maar Sa-
tan antwoordde Jehovah: ‘Huid
voor huid. Een mens geeft alles
wat hij heeft in ruil voor zijn le-
ven.# **5** Maar steek voor de ver-
andering uw hand eens uit en tast
zijn gebeente en zijn vlees aan.
Dan zal hij u zeker recht in uw ge-
zicht vervloeken.’[j]
6 Toen zei Jehovah tegen Sa-
tan: ‘Goed, hij is in je hand!*
Maar zijn leven# mag je niet ne-
men!’ **7** Daarna ging Satan bij#

HFST. 1
a Job 2:7
b Job 1:4
c Ge 11:28

2de kolom
a Ge 3:19, Ps 49:17, Pr 5:15, Pr 12:7, 1Ti 6:7
b Pr 5:19, Jak 1:17

HFST. 2
c Ge 6:2, De 33:2, Job 38:7
d Ps 103:20, Da 7:13
e Job 1:6-8
f 1Pe 5:8
g Ge 6:9
h Job 27:5
i Job 1:11
j Le 24:15, 16, Job 1:11, 12, Opb 12:10

1:12; 2:6 *Of ‘macht’. **1:12; 2:7** #Lett.: ‘van het gezicht van’. **1:16** *Of mogelijk ‘bliksem’.

1:22 *Of ‘schreef hij God niets onbetamelijks toe’. **2:1** *Een Hebreeuwse uitdrukking waarmee de engelen worden bedoeld. **2:3** *Lett.: ‘je hart gericht op’. #Of ‘een onberispelijk en oprecht man’. △Of ‘rechtschapen’. ⊠Lett.: ‘verzwelgen’. **2:4, 6** #Of ‘ziel’.

Jehovah weg en hij sloeg Job van
zijn voetzool tot zijn kruin met
pijnlijke zweren.[a] **8** Job pakte
een potscherf om zich te krab-
ben, terwijl hij midden in de as
zat.[b]

9 Uiteindelijk zei zijn vrouw
tegen hem: ‘Blijf je nog steeds
trouw?* Vervloek God en sterf!’
10 Maar hij zei tegen haar: ‘Je
praat als de dwaze vrouwen. Moe-
ten we alleen het goede van
de ware God aannemen en niet
ook het slechte?’[c] Ondanks alles
zondigde Job niet met zijn lip-
pen.[d]

11 Drie vrienden* van Job — de
Temaniet Elifaz,[e] de Suhiet[f] Bil-
dad[g] en de Naämathiet Zofar[h] —
hoorden van alle ellende die hem
overkomen was en gingen op pad,
elk vanuit zijn eigen plaats. Ze
spraken af elkaar te ontmoeten
en samen naar Job te gaan om
hun medeleven te tonen en hem
te troosten. **12** Toen ze hem van
een afstand zagen, herkenden ze
hem niet. Ze begonnen luid te
jammeren en hun kleren te scheu-
ren, en ze gooiden stof in de
lucht en op hun hoofd.[i] **13** Ze-
ven dagen en zeven nachten za-
ten ze bij hem op de grond zonder
een woord tegen hem te zeggen,
want ze zagen hoe groot zijn lij-
den was.[j]

3 Daarna nam Job het woord
en hij vervloekte de dag van
zijn geboorte.*[k] **2** Job zei:

3 ‘Laat de dag waarop ik
geboren ben vergaan,[l]
en ook de nacht waarin
iemand zei: “Een jongen is
verwekt!”
4 Laat die dag duisternis zijn.
Laat God in de hoogte er niet
op letten.
Laat er geen licht op
schijnen.
5 Laat de diepste duisternis*
hem opeisen.
Laat een regenwolk hem
bedekken.
Laat al wat de dag verduistert
hem angst aanjagen.
6 Die nacht — laat het donker
hem wegnemen.[a]
Laat hij zich niet verheugen
onder de dagen van een jaar
en niet meetellen bij de
dagen van een maand.
7 Laat die nacht onvruchtbaar
worden.
Laat er die nacht geen
vreugdekreet klinken.
8 Laat hij vervloekt worden
door hen die de dag
vervloeken,
door hen die de Leviathan*[b]
kunnen wekken.
9 Laat de sterren van zijn
schemering duister worden.
Laat hij vergeefs op het
daglicht wachten
en de stralen van de dageraad
niet zien.
10 Want hij heeft de deuren
van mijn moeders buik
niet gesloten[c]
en de ellende niet voor mijn
ogen verborgen.
11 Waarom ben ik niet bij mijn
geboorte overleden?
Waarom ben ik niet gestorven
toen ik ter wereld kwam?[d]
12 Waarom ben ik op schoot
genomen
en aan de borst gelegd?
13 Anders zou ik nu ongestoord
neerliggen.[e]
Ik zou slapen en rusten[f]
14 bij koningen van deze wereld
en hun raadgevers,
die plaatsen voor zich bouw-
den die nu in puin liggen,*

HFST. 2
a Job 30:30
b Jer 6:26
c Job 1:21
d Jak 5:10, 11
e Job 4:1; Job 15:1; Job 22:1; Job 42:7, 9
f Ge 25:1, 2
g Job 8:1; Job 18:1; Job 25:1
h Job 11:1; Job 20:1
i Ez 27:30, 31
j Job 16:6

HFST. 3
k Jer 20:14, 15
l Job 10:18, 19; Jer 15:10

2de kolom
a Job 10:18, 19
b Job 41:1, 10; Ps 104:25, 26
c Job 10:18
d Jer 20:17, 18
e Pr 9:5, 10
f Jo 11:11

2:9 *Of ‘rechtschapen’. **2:11** *Of ‘kennissen’. **3:1** *Lett.: ‘vervloekte zijn dag’.

3:5 *Of ‘duisternis en de schaduw van de dood’. **3:8** *Naar wordt aangenomen de krokodil of een ander groot, sterk waterdier. **3:14** *Of mogelijk ‘die eenzame plaatsen voor zich bouwden’.

15 of bij vorsten die goud
bezaten
en huizen gevuld met zilver.
16 Of waarom was ik niet
als een verborgen
misgeboorte,
als een kind dat het licht
nooit heeft gezien?
17 Daar houdt zelfs de onrust
van de slechte mensen op.
Daar hebben de vermoeiden
rust.[a]
18 Daar zijn de gevangenen
samen onbezorgd.
Ze horen niet de stem van
degene die hen tot werken
dwingt.
19 Klein en groot zijn daar
gelijk[b]
en de slaaf is vrijgemaakt
van zijn meester.
20 Waarom geeft hij licht aan
hen die lijden
en leven aan hen die bitter
verdriet hebben?*[c]
21 Ze verlangen naar de dood,
maar waarom komt hij
niet?[d]
Ze graven ernaar, meer dan
naar verborgen schatten.
22 Ze voelen diepe vreugde,
ze zijn blij als ze het graf
vinden.
23 Waarom geeft hij licht
aan een man die de weg
kwijt is,
die door God is ingesloten?[e]
24 Want mijn gezucht neemt
de plaats in van mijn
voedsel[f]
en mijn gebrul[g] stort zich uit
als water.
25 Want wat me angst aanjoeg,
is me overkomen
en waar ik bang voor was,
heeft me getroffen.
26 Ik heb geen vrede, geen
kalmte, geen rust,
de zorgen stapelen zich op.'

3:20 *Of 'bitter van ziel zijn'.

HFST. 3
a Ps 146:4, Pr 9:10, Jes 57:1, 2
b Job 30:23, Ps 49:10, 12, Pr 8:8, Pr 9:2
c 1Sa 1:10, 2Kon 4:27
d Nu 11:11, 15, 1Kon 19:3, 4, Job 7:15, 16, Jon 4:2, 3
e Job 12:14, Job 19:8
f Ps 102:9, 10
g Ps 22:1, Ps 38:8

2de kolom

HFST. 4
a Job 2:11, Job 15:1, Job 22:1, Job 42:7, 9
b Job 1:1

4 Toen antwoordde de Temaniet
Eli̲faz:[a]
2 'Als iemand met je probeert
te praten, word je dan
ongeduldig?
Wie kan zich stilhouden?
3 Inderdaad, je hebt velen
gecorrigeerd
en je sterkte altijd de slappe
handen.
4 Als iemand struikelde, hielpen
je woorden hem overeind
en aan knikkende knieën gaf
je kracht.
5 Maar nu overkomt het jou,
en je voelt je overweldigd.*
Het treft jou, en je verliest
de moed.
6 Geeft je eerbied voor God je
geen vertrouwen?
Geeft je trouwe* levensweg[b]
je geen hoop?
7 Denk eens na: Zijn er ooit
onschuldige personen
omgekomen?
Zijn er ooit oprechte personen
vernietigd?
8 Ik heb gezien dat wie het
slechte ploegt,*
wie ellende zaait, dat ook zal
oogsten.
9 Door de adem van God komen
ze om,
door een vlaag van zijn woede
komen ze aan hun eind.
10 De leeuw brult en een jonge
leeuw gromt.
Maar zelfs de tanden van
sterke leeuwen* worden
gebroken.
11 Een leeuw komt om bij gebrek
aan prooi
en de welpen worden
verspreid.
12 In het geheim werd een
woord tegen mij gesproken
en mijn oor ving een fluiste-
ring ervan op.

4:5 *Lett.: 'je wordt moe'. 4:6 *Of 'recht-schapen'. 4:8 *Of 'bedenkt'. 4:10 *Of 'van jonge leeuwen met manen'.

13 Ik kreeg beangstigende
visioenen in de nacht,
terwijl mensen diep in slaap
waren,
14 en kwam in de greep van een
vreselijke angst.
Een rilling drong door tot in
al mijn botten.
15 Een geest ging aan mijn
gezicht voorbij,
mijn haren* stonden recht
overeind.
16 Hij bleef staan,
maar ik herkende zijn
gedaante niet.
Een verschijning stond voor
mijn ogen.
Er was stilte, en toen hoorde
ik een stem:
17 "Kan een sterfelijk mens
rechtvaardiger zijn dan
God?
Kan een man reiner zijn dan
zijn eigen Maker?"
18 Hij heeft geen vertrouwen in
zijn dienaren
en bij zijn engelen* ontdekt
hij fouten.
19 Hoeveel te meer dan bij hen die
wonen in huizen van klei,
met een fundament in het
stof.[a]
Ze worden platgedrukt als
een mot!
20 Van de ochtend tot de avond
worden ze verpletterd.
Ze vergaan voor eeuwig en
niemand heeft er oog voor.
21 Zijn ze niet als een tent waar
het koord uit is gerukt?
Ze sterven zonder wijsheid.

5 Roep maar! Is er iemand die
je antwoordt?
Tot wie van de heiligen kun
jij je wenden?
2 Want aan ergernis sterft de
dwaas
en aan jaloezie* gaat de
domme ten onder.
3 Ik zag dat het de dwaas goed
ging,*
maar plotseling wordt zijn
verblijfplaats vervloekt.
4 Zijn zonen zijn verre van
veilig,
ze worden in de stadspoort
vertrapt[a] en er is niemand
die ze redt.
5 Wat hij oogst, eet de
hongerige op
en haalt dat zelfs tussen de
doorns weg.
En hun bezittingen worden
in een strik gevangen.
6 Het slechte ontkiemt toch
niet uit het stof
en ellende ontspruit toch
niet uit de grond?
7 De mens is voor ellende
geboren,
zo zeker als vonken omhoog-
vliegen.
8 Als ik jou was, zou ik me tot
God wenden
en aan God zou ik mijn zaak
voorleggen,
9 aan hem die grote, ondoor-
grondelijke dingen doet,
bijzondere dingen, niet te
tellen.
10 Hij geeft de aarde regen
en brengt water over de
velden.
11 Hij verhoogt gewone mensen
en plaatst treurenden op een
veilige hoogte.
12 Hij verijdelt de listige plannen
van de sluwen,
zodat het werk van hun
handen geen succes heeft.
13 Hij vangt de wijzen in hun
eigen sluwheid,[b]
zodat de plannen van de
sluwen worden doorkruist.
14 Overdag stuiten ze op
duisternis
en midden op de dag tasten
ze rond alsof het nacht is.
15 Hij redt mensen van het
zwaard uit hun mond,

HFST. 4
a Ge 3:19

2de kolom

HFST. 5
a Sp 22:22
Am 5:12
b 1Kor 3:19

4:15 * Lett.: 'het haar van mijn vlees'. **4:18** * Of 'boodschappers'. **5:2** * Of 'afgunst'.
5:3 * Lett.: 'wortel schieten'.

hij redt de arme uit de
handen van de sterke,
16 zodat er hoop is voor gewone
mensen,
maar onrechtvaardigen de
mond wordt gesnoerd.
17 Gelukkig is de man die
door God wordt terecht-
gewezen.
Verwerp de correctie* van
de Almachtige dus niet!
18 Want hij veroorzaakt pijn
maar verbindt de wond.
Hij verwondt maar geneest
met zijn eigen handen.
19 Van zes rampen zal hij je
redden,
zelfs de zevende zal je geen
kwaad doen.
20 Tijdens hongersnood zal hij
je verlossen van de dood,
tijdens oorlog van de macht
van het zwaard.
21 Je wordt beschermd tegen
de gesel van de tong,[a]
en als verwoesting komt,
voel je geen angst.
22 Je lacht om vernietiging en
honger
en bent niet bang voor de
wilde dieren van de aarde.
23 De stenen van het veld
bezorgen je geen last*
en je leeft in vrede met de
wilde dieren van het veld.
24 Je weet dat je tent veilig* is,
en als je je weidegrond inspec-
teert, ontbreekt er niets.
25 Je krijgt veel kinderen,
nakomelingen zo veel als het
gras van de aarde.
26 En als je naar het graf gaat,
ben je nog sterk,
als een korenschoof die
wordt binnengehaald in de
oogsttijd.
27 Dit hebben wij onderzocht,
en zo is het.
Luister en neem het aan.’

5:17 * Zie Woordenlijst. 5:23 * Of ‘hebben een verbond (overeenkomst) met jou’. 5:24 * Lett.: ‘vrede’.

HFST. 5
a Sp 12:18

2de kolom

HFST. 6
a Ps 31:9
b Pr 7:7 Jak 3:2
c Sp 18:14
d Job 24:5
e Nu 11:11, 15 1Kon 19:3, 4 Jon 4:3
f Le 19:2 Ho 11:9
g Job 7:6, 7 Ps 103:15, 16

6 Toen antwoordde Job:
2 ‘Kon al mijn leed[a] maar
gewogen worden
en bij mijn ellende op de
weegschaal worden gelegd!
3 Het is nu zwaarder dan het
zand van de zee.
Daarom zijn mijn woorden in
het wilde weg* gesproken.[b]
4 Want de pijlen van de
Almachtige hebben mij
doorboord
en mijn geest drinkt hun gif.[c]
De verschrikkingen van God
staan tegen mij opgesteld.
5 Balkt een wilde ezel[d] als hij
gras heeft
of loeit een stier boven zijn
voer?
6 Wordt smakeloos voedsel
gegeten zonder zout
of zit er smaak aan het sap
van heemst?
7 Ik* weiger zulke dingen aan
te raken.
Het is als bedorven voedsel.
8 Gebeurde er maar waar ik
om vraag
en willigde God mijn wens
maar in!
9 Wilde God mij maar
verpletteren,
zijn hand uitsteken en me uit
de weg ruimen![e]
10 Want zelfs dat zou me nog
troost geven.
Ondanks de aanhoudende
pijn zou ik dansen van
vreugde,
want ik heb de woorden
van de Heilige[f] niet
verloochend.
11 Heb ik de kracht om te
wachten?[g]
Wat is mijn vooruitzicht? Wat
heb ik om voor te leven?*
12 Ben ik soms zo sterk als
steen?
Of is mijn lichaam* van koper?

6:3 * Of ‘overhaast’, ‘ondoordacht’. 6:7 * Of ‘mijn ziel’. 6:11 * Of ‘om mijn leven (ziel) te verlengen’. 6:12 * Lett.: ‘vlees’.

13 Hoe kan ik mezelf helpen
als ik beroofd ben van elke
vorm van ondersteuning?
14 Wie zijn medemens geen
loyale liefde geeft,[a]
laat het ontzag voor de
Almachtige varen.[b]
15 Mijn eigen vrienden* zijn
zo verraderlijk[c] als een
stroom in de winter,
als het water van winterse
stromen die droogvallen.
16 Ze zijn donker van het ijs,
de sneeuw die smelt, verbergt
zich erin.
17 In de zomerhitte worden ze
waterloos en verdwijnen.
Als het heet wordt, vallen ze
droog.
18 Hun loop wordt afgebogen.
Ze stromen naar de woestijn
en verdampen.
19 De karavanen van Tema[d]
zoeken ernaar.
De reizigers uit Scheba*[e]
wachten erop.
20 Ze komen bedrogen uit, hun
vertrouwen is misplaatst.
Bij aankomst vinden ze
alleen teleurstelling.
21 Zo zijn jullie voor mij
geworden.[f]
Jullie hebben mijn diepe ellende
gezien en jullie zijn bang.[g]
22 Heb ik soms gezegd: "Geef
mij iets"?
Heb ik jullie gevraagd om een
gift uit jullie rijkdom?
23 Heb ik gevraagd om bevrijd
te worden uit de handen
van een vijand
of gered* te worden van
onderdrukkers?
24 Onderwijs mij en ik zal
zwijgen.[h]
Help me mijn fout in te zien.
25 Eerlijke woorden doen geen
pijn![i]
Maar wat voor nut heeft
jullie terechtwijzing?[j]

6:15 *Lett.: 'broeders'. **6:19** *Of 'het reisgezelschap van Sabeeërs'. **6:23** *Lett.: 'losgekocht'.

HFST. 6
a Sp 3:3; Sp 19:22; Ho 6:6; Za 7:9
b 1Jo 3:17
c Job 19:19; Ps 38:11
d Jes 21:13, 14
e Job 1:14, 15
f Job 13:4
g Ps 38:11
h Job 32:11, 12
i Sp 12:18; Sp 25:11
j Job 16:2, 3; Job 21:34

2de kolom
a Job 10:1
b Job 31:21, 22; Mal 3:5
c Ge 37:28

HFST. 7
d Job 14:5, 6; Ps 39:4
e Le 19:13; De 24:15
f Ps 6:6
g Job 2:8; Job 30:17
h Job 30:19
i Job 30:30
j Ps 102:11; Ps 103:15; Ps 144:4
k Job 17:15
l Ps 89:47; Pr 2:11

26 Zijn jullie eropuit mijn
woorden te bekritiseren,
de woorden van een wanhopige,[a]
weggeblazen door
de wind?
27 Jullie zouden nog dobbelen
om een wees[b]
en je eigen vriend verkopen!*[c]
28 Wend je niet af en kijk me
aan,
want ik zou niet recht in je
gezicht tegen je liegen.
29 Denk nog eens na — veroordeel
me niet —
ja, denk nog eens na, want
mijn rechtvaardigheid is
nog ongeschonden.
30 Zeg ik iets verkeerds met
mijn tong?
Proeft mijn gehemelte niet
dat er iets mis is?

7 Is het leven van een sterfelijk
mens op aarde geen
dwangarbeid?
Zijn zijn dagen niet als die
van een loonarbeider?[d]
2 Als een slaaf snakt hij naar
de schaduw
en als een loonarbeider
wacht hij op zijn loon.[e]
3 Doelloze maanden kreeg ik
als erfenis
en ellendige nachten als
loon.[f]
4 Als ik ga liggen, vraag ik:
"Wanneer sta ik weer op?"[g]
Maar de nacht sleept zich
voort en ik lig te woelen tot
het ochtend wordt.*
5 Mijn lichaam* zit onder de
maden en stukken vuil.[h]
Mijn huid zit vol korsten en
pus.[i]
6 Mijn dagen schieten voorbij,
sneller dan een weversspoel,[j]
en ze eindigen zonder hoop.[k]
7 Bedenk dat mijn leven als
wind is,[l]

6:27 *Of 'sjacheren over'. **7:4** *Of 'tot de ochtendschemering'. **7:5** *Lett.: 'vlees'.

dat mijn oog het geluk* nooit
meer zal zien.
8 Het oog dat mij nu ziet, zal
mij niet meer zien.
Jullie ogen zullen mij zoeken,
maar ik zal er niet meer
zijn.[a]
9 Als een wolk die vervaagt en
verdwijnt,
komt hij die afdaalt naar
het Graf* er niet meer uit
omhoog.[b]
10 Hij zal niet meer terugkeren
naar zijn huis
en zijn woonplaats zal hem
niet meer kennen.[c]
11 Daarom zal ik mijn mond niet
houden.
In de kwelling van mijn geest
zal ik spreken.
In mijn bittere ellende* zal ik
klagen![d]
12 Ben ik de zee of een zee-
monster?
Moet u mij laten bewaken?
13 Als ik zeg: "Mijn rustbank zal
me troost brengen,
mijn bed zal mijn leed
verlichten",
14 dan jaagt u me angst aan met
dromen
en maakt u me bang met
visioenen.
15 Dan zou ik* kiezen voor
verstikking,
ja, nog eerder voor de dood
dan voor dit lichaam van
mij.#[e]
16 Ik walg van mijn leven,[f] ik wil
niet verder leven.
Laat me met rust, want mijn
dagen zijn niet meer dan
een zucht.[g]
17 Wat is de sterfelijke mens dat u
zich voor hem interesseert
en dat u aandacht voor hem
hebt?*[h]

7:7 *Lett.: 'goede'. **7:9** *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **7:11** *Of 'met de bitterheid van mijn ziel'. **7:15** *Of 'mijn ziel'. #Lett.: 'mijn gebeente'. **7:17** *Lett.: 'uw hart op hem richt'.

HFST. 7
a Job 7:21; Jak 4:14
b Job 10:21; Job 14:12; Ps 78:39; Pr 9:10
c Ps 103:15, 16; Ps 146:4; Pr 9:5
d 1Sa 1:10; Job 10:1; Sp 14:10
e Job 3:20, 21
f Ge 27:46; 1Kon 19:4; Job 10:1; Jon 4:3
g Ps 62:9; Ps 144:4; Pr 6:12
h Ps 8:4; Ps 103:15; Ps 144:3

2de kolom
a Job 23:10
b Job 14:6
c Job 34:21; Sp 5:21; Jer 16:17; Heb 4:13; 1Pe 3:12
d Ge 3:19; Ps 104:29; Pr 12:7

HFST. 8
e Ge 25:1, 2; Job 42:9
f Job 18:1; Job 25:1
g Job 11:3
h Job 5:8, 9; Job 11:13; Job 22:23
i Job 1:8
j Job 11:14, 17

18 Waarom inspecteert u hem
elke morgen
en test u hem elk ogenblik?[a]
19 Kunt u niet wegkijken
en me de tijd geven mijn
speeksel door te slikken?[b]
20 Hoe kan ik u iets aandoen als
ik zondig, Waarnemer van
de mensen?[c]
Waarom ben ik uw doelwit
geworden?
Ben ik een last geworden
voor u?
21 Waarom vergeeft u mijn
overtreding niet
en ziet u mijn fout niet door
de vingers?
Want binnenkort zal ik in het
stof liggen[d]
en u zult me zoeken, maar ik
zal er niet meer zijn.'

8 De Suhiet[e] Bildad[f] antwoord-
de vervolgens:
2 'Hoelang blijf je nog zo
praten?[g]
De woorden van je mond zijn
niets dan een sterke wind!
3 Zal God het recht ver-
draaien?
Zal de Almachtige rechtvaar-
digheid verdraaien?
4 Als je zonen tegen hem
hebben gezondigd,
heeft hij ze voor hun opstan-
digheid laten straffen.*
5 Maar als je je nu eens tot God
zou wenden[h]
en de Almachtige om gunst
zou smeken
6 en als je echt zuiver en
oprecht zou zijn,[i]
dan zou hij aandacht voor je
hebben*
en je weer de plaats geven
die je toekomt.
7 En al begon je klein,
er zou je een grote toekomst
wachten.[j]

8:4 *Lett.: 'heeft hij ze in de hand van hun opstandigheid gestuurd'. **8:6** *Of 'voor je ontwaken'.

8 Vraag het eens aan de vorige generatie
en vraag naar de bevindingen van hun voorvaders.[a]
9 Want wij zijn pas gisteren geboren en weten niets,
omdat onze dagen op aarde een schaduw zijn.
10 Zullen zij je niet onderwijzen
en je vertellen wat ze weten?*
11 Kan een papyrusplant gedijen buiten het moeras?
Kan riet goed groeien zonder water?
12 Nog in de knop, nog niet afgeplukt,
zal het eerder verdorren dan alle andere planten.
13 Dat is de afloop* voor allen die God vergeten.
De hoop van de goddeloze# zal vergaan
14 en zijn vertrouwen is vergeefs,
zo teer als spinrag.*
15 Hij zal tegen zijn huis leunen, maar het blijft niet staan.
Hij wil het vasthouden, maar het stort in.
16 Hij is een sappige plant in het licht van de zon
en zijn jonge scheuten verspreiden zich in de tuin.[b]
17 Zijn wortels kronkelen zich door een hoop stenen.
Tussen de stenen zoekt hij een huis.*
18 Maar als hij van zijn plaats wordt weggerukt,*
zal die hem verloochenen en zeggen: “Ik heb je nooit gezien.”[c]
19 Ja, zo zal hij verdwijnen.*[d]
En dan zullen anderen uit het stof opkomen.

20 God zal oprechte mensen* nooit verwerpen
of slechte mensen steunen,#
21 want hij zal je mond nog vullen met gelach
en je lippen met gejuich.
22 Degenen die je haten, zullen met schande worden bekleed
en de tent van slechte mensen zal er niet meer zijn.’

9 Daarop zei Job:
2 ‘Zeker, ik weet dat het zo is.
Maar hoe kan een sterfelijk mens gelijk hebben in een zaak tegen God?[a]
3 Als iemand met Hem wil debatteren,*[b]
zou hij Zijn vragen niet kunnen beantwoorden, niet één op de duizend.
4 Hij is wijs van hart en sterk in kracht.[c]
Wie kan hem trotseren en er heelhuids van afkomen?[d]
5 Hij verplaatst* bergen zonder dat iemand het weet.
In zijn woede keert hij ze ondersteboven.
6 Hij schudt de aarde van haar plek,
zodat zelfs haar zuilen beven.[e]
7 Hij beveelt de zon om niet te schijnen
en schermt het licht van de sterren af.[f]
8 Hij spreidt de hemel uit, hij alleen.[g]
Hij loopt over de hoge golven van de zee.[h]
9 Hij maakte de sterrenbeelden Asj,* Ke̱sil# en Ki̱mah△[i]

HFST. 8
a Job 15:17, 18
b Job 5:3
c Job 20:9
d Job 20:5

2de kolom

HFST. 9
a De 32:4; Ps 143:1, 2; Ro 3:23
b Job 40:2; Ro 9:20
c Job 36:5; Ps 104:24; Jes 40:26; Da 2:20
d Sp 14:16; Sp 28:14; Jes 30:1; Da 5:18, 20; Za 7:12; Ro 2:5
e Ps 75:3
f Ge 1:16
g Ge 1:1; Ps 33:6; Jes 44:24
h Job 38:8-11
i Job 38:31; Am 5:8

8:10 *Lett.: ‘en uit hun hart woorden voortbrengen’. **8:13** *Lett.: ‘zo zijn de paden’. #Of ‘afvallige’. **8:14** *Lett.: ‘het huis van een spin’. **8:17** *Of ‘hij kijkt naar een huis van steen’. **8:18** *Of ‘opgeslokt’. **8:19** *Of ‘dat is de ontbinding van zijn weg’.

8:20 *Of ‘onberispelijken’, ‘mensen die rechtschapen blijven’. #Lett.: ‘bij de hand vatten’. **9:3** *Of ‘Hem voor het gerecht wil dagen’. **9:5** *Of ‘verwijdert’. **9:9** *Mogelijk de Grote Beer (*Ursa Major*). #Mogelijk Orion. △Mogelijk de Plejaden in het sterrenbeeld Stier.

en de sterrenbeelden aan
de zuidelijke hemel.*
10 Hij doet grote, ondoorgrondelijke dingen,[a]
bijzondere dingen, niet te tellen.[b]
11 Hij gaat langs me heen en ik kan hem niet zien.
Hij gaat me voorbij, maar ik merk hem niet op.
12 Als hij iets grijpt, wie houdt hem dan tegen?
Wie kan tegen hem zeggen: "Wat doet u?"[c]
13 God zal zijn woede niet inhouden.[d]
Zelfs de helpers van Rahab*[e] zullen voor hem buigen.
14 Hoe zou ik hem dan kunnen antwoorden
en de woorden kunnen vinden om met hem te debatteren?
15 Zelfs al stond ik in mijn recht, ik zou hem niet antwoorden.[f]
Ik zou alleen kunnen smeken om genade van mijn rechter.*
16 Zal hij mij antwoorden als ik hem roep?
Ik geloof niet dat hij naar mijn stem zou luisteren.
17 Want hij verplettert mij met een storm
en vermeerdert mijn wonden zonder reden.[g]
18 Hij laat me niet op adem komen,
hij blijft me vullen met wat bitter is.
19 Gaat het om kracht, dan is hij sterker.[h]
Gaat het om recht, dan zegt hij: "Wie kan mij ter verantwoording roepen?"*
20 Al sta ik in mijn recht,
mijn eigen mond zou me veroordelen.
Al blijf ik trouw,* hij zal me schuldig# verklaren.
21 Al blijf ik trouw,* ik ben onzeker over mezelf.#
Ik verwerp△ mijn leven.
22 Het maakt allemaal niets uit. Daarom zeg ik:
"Hij vernietigt de onschuldigen* tegelijk met de slechten."
23 Als een plotselinge overstroming ineens de dood zou brengen,
zou hij spotten met de wanhoop van de onschuldigen.
24 De aarde is aan de slechte mensen overgegeven.[a]
Hij bedekt de ogen* van haar rechters.
Als hij het niet heeft gedaan, wie dan wel?
25 Mijn dagen gaan sneller dan een hardloper.[b]
Ze rennen weg zonder het goede te zien.
26 Ze glijden voorbij als rieten boten,
als een arend die neerduikt op zijn prooi.
27 Al zeg ik: "Ik zal niet denken aan mijn geklaag,
ik zal een ander gezicht zetten en vrolijk zijn",
28 dan zou ik nog steeds bang zijn vanwege al mijn pijn[c]
en ik weet dat u me niet onschuldig zou verklaren.
29 Ik zou schuldig worden bevonden.
Dus waarom zou ik me uitsloven voor niets?[d]
30 Als ik me in sneeuwwater was
en mijn handen met loog*[e] reinig,
31 dan zou u mij in een modderkuil dompelen

HFST. 9
a Jes 40:28; Ro 11:33
b Ps 40:5
c Da 4:35; Ro 9:20
d De 32:22
e Job 26:12
f Job 10:15
g Job 2:3; Job 34:5, 6
h Jes 40:28

2de kolom
a 1Jo 5:19
b Job 7:6; Ps 90:10; Jak 4:14
c Job 21:6
d Ps 73:13
e Jer 2:22; Mal 3:2

9:9 *Lett.: 'de binnenkamers van het zuiden'. **9:13** *Mogelijk een groot zeemonster. **9:15** *Of mogelijk 'mijn tegenpartij in het rechtsgeding'. **9:19** *Lett.: 'voor de rechter dagen'.

9:20, 21 *Of 'ben ik onschuldig'. **9:20** #Lett.: 'onoprecht'. **9:21** #Of 'ik ken mijn ziel niet'. △Of 'veracht', 'weiger'. **9:22** *Of 'hen die trouw blijven'. **9:24** *Lett.: 'het gezicht'. **9:30** *Of 'zeep', 'in potas'.

zodat zelfs mijn eigen kleren
van me walgen.
32 Want hij is geen mens, zoals
ik, aan wie ik antwoord kan
geven,
met wie ik naar de rechter
zou kunnen stappen.[a]
33 Er is niemand om tussen ons
te beslissen,*
die onze rechter kan zijn.#
34 Als hij ermee ophield me
te slaan*
en me bang te maken met
zijn verschrikkingen,[b]
35 dan zou ik onbevreesd tegen
hem spreken,
want het zit niet in me om uit
angst te spreken.

10 Ik* walg van mijn leven.[c]
Ik laat mijn klachten de
vrije loop.
Ik zal spreken in mijn bittere
ellende!#
2 Ik zal tegen God zeggen:
“Verklaar me niet schuldig.
Vertel me waarom u me
bestrijdt.
3 Hebt u er iets aan om mij te
onderdrukken,
om het werk van uw handen
te verachten[d]
terwijl u de raad van slechte
mensen goedkeurt?
4 Hebt u de ogen van een
mens,*
kijkt u als een sterveling?
5 Zijn uw dagen als die van
een sterveling,
uw jaren als die van een
mens?[e]
6 Wilt u daarom mijn fouten
vinden
en naar mijn zonde blijven
zoeken?[f]
7 U weet dat ik niet schuldig
ben.[g]
Niemand kan me redden uit
uw hand.[a]
8 Uw eigen handen hebben me
gevormd en gemaakt,[b]
maar nu wilt u me compleet
vernietigen.
9 Bedenk alstublieft dat u me
uit klei hebt gemaakt.[c]
Maar nu laat u me tot stof
terugkeren.[d]
10 Hebt u me niet als melk
uitgegoten
en als kaas laten stremmen?
11 Met huid en vlees hebt u me
bekleed
en met botten en pezen hebt
u me samengeweven.[e]
12 U hebt me leven en loyale
liefde gegeven.
U hebt mijn geest* beschermd
met uw zorg.[f]
13 Maar in het geheim was u
deze dingen van plan.*
Ik weet dat deze dingen van
u komen.
14 Als ik zondigde, zou u me in
het oog houden.[g]
U zou me niet vrijspreken
van mijn overtreding.
15 Als ik schuldig ben, wee mij!
En zelfs als ik onschuldig
ben, kan ik mijn hoofd niet
opheffen,[h]
want ik ben vol oneer en
ellende.[i]
16 Als ik mijn hoofd ophef, jaagt
u op mij als een leeuw[j]
en laat u mij uw kracht weer
voelen.
17 U roept nieuwe getuigen
tegen mij op
en uw woede tegen mij
neemt toe.
De ene ramp na de andere
treft me.
18 Waarom hebt u me toch uit
de moederschoot laten
komen?[k]

HFST. 9
a Jes 45:9; Ro 9:20
b Job 13:21

HFST. 10
c Nu 11:11, 15; 1Kon 19:3, 4; Job 7:16; Jon 4:3
d Job 14:15; Ps 138:8; Jes 64:8
e Ps 90:2
f Job 10:14
g Job 1:8; Ps 139:1

2de kolom
a De 32:39
b Ps 119:73; Ps 139:13-16
c Ge 2:7; Jes 45:9; Jes 64:8; Ro 9:21
d Ge 3:19; Ps 104:29; Pr 12:7
e Ps 139:15
f Ps 8:4
g Ps 139:1
h Job 9:15
i Ps 119:153
j Jes 38:13
k Job 3:11; Jer 20:18

9:33 *Of ‘geen bemiddelaar tussen ons’. #Lett.: ‘zijn hand op ons beiden kan leggen’. **9:34** *Lett.: ‘zijn roede van mij zou wegnemen’. **10:1** *Of ‘mijn ziel’. #Of ‘met de bitterheid van mijn ziel’. **10:4** *Lett.: ‘ogen van vlees’.

10:12 *Of ‘adem’, ‘leven’. **10:13** *Lett.: ‘deze dingen hebt u verborgen in uw hart’.

Was ik maar gestorven
voordat ik iemand onder
ogen kwam.
19 Dan was het alsof ik nooit
had bestaan.
Ik was van de buik zo naar
het graf gebracht.”
20 Mij resten toch maar weinig
dagen?[a] Liet hij me maar
met rust.
Laat hij zijn blik van me
afwenden, zodat ik even
bij kan komen*[b]
21 voordat ik wegga — en ik
kom niet terug[c] —
naar het land van de diepste
duisternis,*[d]
22 naar het land van zwarte
duisternis,
een land van diepe schaduw
en totale chaos,
waar zelfs het licht duister
lijkt.’

11 Toen zei de Naämathiet Zo̱-
far:[e]
2 ‘Zullen al die woorden
onbeantwoord blijven?
Of heeft iemand gelijk omdat
hij veel praat?*
3 Zal jouw geklets mensen tot
zwijgen brengen?
Zal niemand je bestraffen
voor je spottende woorden?[f]
4 Want je zegt: “Mijn onderwijs
is zuiver[g]
en ik ben rein in uw ogen.”[h]
5 Zou God maar spreken
en zijn mond tegen je openen![i]
6 Dan zou hij je de geheimen
van wijsheid onthullen,
want praktische wijsheid
heeft veel kanten.
Dan zou je beseffen dat God
sommige van je fouten wil
vergeten.
7 Kun je de diepe dingen van
God ontdekken
of alles te weten komen over
de Almachtige?*
8 Wijsheid is hoger dan de
hemel. Wat kun jij nou doen?
Ze is dieper dan het Graf.*
Wat kun jij nou weten?
9 Ze is langer dan de aarde
en breder dan de zee.
10 Als hij voorbijgaat, iemand
aanhoudt en het gerechts-
hof bijeenroept,
wie houdt hem dan tegen?
11 Want hij weet het als mensen
oneerlijk zijn.
Als hij slechte dingen ziet,
heeft hij daar toch aan-
dacht voor?
12 Maar een leeghoofd zal het
pas begrijpen
als een wilde ezel een mens
voortbrengt.*
13 Als je je hart maar zou
voorbereiden
en je handen naar hem zou
uitstrekken.
14 Als je slechte dingen doet
— weg ermee!
Laat geen onrecht in je tent
wonen.
15 Dan kun je je gezicht opheffen
zonder smet.
Je zou standhouden zonder
angst.
16 Dan zul je je moeilijkheden
vergeten.
Je zult eraan terugdenken
als aan water dat langs je
heen is gestroomd.
17 Je leven zal lichter worden
dan de middag.
Zelfs de duisternis ervan zal
als de ochtend zijn.
18 Je zult vol vertrouwen zijn
omdat er hoop is.
Je zult rondkijken en met een
veilig gevoel neerliggen.

HFST. 10
a Job 7:6; Job 14:1, 2; Ps 39:5, 6; Ps 103:15, 16
b Job 9:27
c Job 7:9; Ps 115:17; Jes 38:11
d Job 38:17; Ps 88:12; Pr 9:10

HFST. 11
e Job 20:1; Job 42:9
f Job 12:4
g Job 6:10
h Job 6:29; Job 10:7
i Job 38:1

10:20 *Of ‘wat opvrolijk’. **10:21** *Of ‘van duisternis en de schaduw van de dood’. **11:2** *Of ‘zal een opschepper gelijk hebben’.

11:7 *Of ‘de Almachtige tot het uiterste doorgronden’. **11:8** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **11:12** *Of ‘als een wilde ezel als mens wordt geboren’.

19 Je zult gaan liggen en voor
niemand bang zijn.
Velen zullen bij je in de gunst
willen komen.
20 Maar de ogen van de slechte
mensen zullen dof worden.
Ze zullen geen plaats vinden
om naartoe te vluchten
en de dood* zal hun enige
hoop zijn.'[a]

12 Vervolgens antwoordde Job:
2 'Ja, jullie weten hoe het
zit.*
En met jullie sterft de wijs-
heid uit!
3 Maar ook ik heb verstand.*
Ik doe voor jullie niet onder.
Wie weet zulke dingen niet?
4 Voor mijn vrienden ben ik
een mikpunt van spot
geworden,[b]
iemand die God om een
antwoord vraagt.[c]
Een rechtvaardige, onberis-
pelijke man is het mikpunt
van spot.
5 De zorgeloze kijkt neer op
ellende.
Hij denkt: zoiets overkomt
alleen wie wankel op zijn
voeten staat.*
6 In de tenten van rovers
heerst vrede.[d]
Veilig zijn degenen die God
uitdagen,[e]
die hun god in hun handen
houden.
7 Maar vraag het eens aan
de dieren en ze zullen je
onderwijzen.
Vraag het de vogels in de
lucht en ze zullen het je
vertellen.
8 Of luister naar* de aarde en
ze zal je inlichten.
De vissen in de zee zullen het
je verkondigen.

11:20 *Of 'het uitblazen van de ziel'. 12:2 *Lett.: 'jullie zijn het volk'. 12:3 *Lett.: 'een hart'. 12:5 *Of 'wie uitglijdt'. 12:8 *Of mogelijk 'spreek tot'.

HFST. 11
a Job 8:13, 14
Job 18:5, 14

HFST. 12
b Job 16:10
Job 17:2
Job 30:1
Ps 22:7
Heb 11:36
c Ps 91:15
Mi 7:7
d Ps 37:35
Ps 73:12
Jer 12:1
e Job 21:7, 9

2de kolom
a Nu 16:22
Ps 104:30
Pr 12:7
Ez 18:4
b Job 34:3
c Job 32:6, 7
d Job 9:4
Da 2:20
e Job 36:5
Ps 147:5
Jes 40:14
Jer 10:12
Ro 11:34
f Ju 7
g Ge 8:1
Ex 14:21
Na 1:4
h Ge 6:17
i Ro 1:20
j Jes 29:14
Jes 44:25
k Da 2:21
l Jer 14:18
m Lu 1:52
n Ps 107:40

9 Wie van al deze weet niet
dat Jehovah's hand dit heeft
gedaan?
10 In zijn hand ligt het leven van
alles wat leeft*
en de geest# van elk mens.△[a]
11 Het oor test toch woorden
zoals de tong* voedsel
proeft?[b]
12 Is er geen wijsheid bij de
ouderen[c]
en komt verstand niet met de
jaren?
13 Bij hem is wijsheid en macht.[d]
Van hem is raad en verstand.[e]
14 Wat hij afbreekt, kan niet
worden herbouwd.[f]
Wat hij sluit, kan geen mens
openen.
15 Houdt hij de wateren tegen,
dan droogt alles op.[g]
Laat hij ze gaan, dan over-
spoelen ze de aarde.[h]
16 Bij hem zijn kracht en
praktische wijsheid.[i]
Van hem zijn bedrieger en
bedrogene.
17 Hij laat raadgevers barre-
voets* gaan
en van rechters maakt hij
dwazen.[j]
18 Hij verbreekt de ketens
aangelegd door koningen[k]
en bindt een gordel om hun
middel.
19 Hij laat priesters barrevoets
gaan[l]
en gevestigde machten werpt
hij omver.[m]
20 Hij snoert vertrouwde
raadgevers de mond
en berooft oude mannen*
van hun verstandigheid.
21 Hij stort verachting uit over
prominenten[n]
en maakt machtigen zwak.*

12:10 *Of 'de ziel van iedereen die leeft'. #Of 'adem'. △Lett.: 'van alle menselijk vlees'. 12:11 *Lett.: 'het gehemelte'. 12:17 *Of 'berooid'. 12:20 *Of 'oudsten'. 12:21 *Lett.: 'maakt de gordel van machtigen los'.

22 Hij onthult diepe dingen uit de duisternis[a]
en brengt diepe duisternis naar het licht.
23 Hij maakt volken machtig om ze te vernietigen.
Hij maakt naties groot om ze weg te voeren.
24 Hij neemt het verstand* weg van de leiders van het volk
en laat ze ronddolen, spoorloos in de wildernis.[b]
25 Ze tasten rond in het donker,[c] waar geen licht is.
Hij laat ze zwalken alsof ze dronken zijn.[d]

13 Echt, mijn oog heeft dit allemaal gezien,
mijn oor heeft het gehoord en begrepen.
2 Wat jullie weten, weet ik ook.
Ik doe voor jullie niet onder.
3 Maar ik, ik wil liever de Almachtige zelf spreken.
Ik wil bij God mijn zaak bepleiten.[e]
4 Want jullie besmeuren me met leugens.
Jullie zijn kwakzalvers, allemaal![f]
5 Bleven jullie maar zwijgen,
dat zou pas wijsheid zijn van jullie.[g]
6 Luister alsjeblieft naar mijn argumenten
en let op de pleidooien van mijn lippen.
7 Spreken jullie onrecht namens God
en spreken jullie misleidend voor hem?
8 Kiezen jullie zijn kant?*
Willen jullie de zaak van de ware God bepleiten?
9 Loopt het goed af als hij jullie onderzoekt?[h]
Kunnen jullie hem bedriegen zoals je een sterveling bedriegt?
10 Hij zal jullie zeker terechtwijzen
als jullie in het geheim partij willen kiezen.[a]
11 Zal zijn waardigheid jullie niet intimideren
en de angst voor hem jullie niet overvallen?
12 Jullie wijze* uitspraken zijn spreuken van as.
Jullie verdediging# is zo breekbaar als klei.
13 Wees stil en laat mij iets zeggen.
Laat dan maar komen wat komt!
14 Waarom breng ik mezelf in gevaar*
en zet ik mijn leven op het spel?#
15 Misschien doodt hij mij, maar toch wacht ik.[b]
Ik zal mijn zaak tegenover hem bepleiten.*
16 Hij zou dan mijn redding worden,[c]
want geen goddeloze* mag voor hem verschijnen.[d]
17 Luister goed naar mijn woorden.
Let op mijn verklaring.
18 Ik heb mijn rechtszaak voorbereid.
Ik weet dat ik in mijn recht sta.
19 Wie zal mij bestrijden?
Ik zou sterven als ik zou zwijgen!*
20 Ik vraag u om twee dingen, o God,*
zodat ik mij niet voor u hoef te verbergen:
21 haal uw hand weg, die drukt zwaar op mij,

HFST. 12
a Da 2:22
b Ps 107:40
c De 28:29
d Ps 107:27

HFST. 13
e Job 23:3, 4; Job 31:35
f Job 16:2
g Sp 17:28; Jak 1:19
h Ps 139:23; Jer 17:10

2de kolom
a Ps 50:20, 21; Jak 2:9
b Job 19:25; Ps 23:4
c Ex 15:2; Ps 27:1; Jes 12:2
d Job 27:8; Job 36:13; Jes 33:14

12:24 *Lett.: ‘hart’. **13:8** *Of ‘zijn jullie partijdig tegenover hem’.

13:12 *Of ‘gedenkwaardige’. #Lett.: ‘schildknoppen’. **13:14** *Lett.: ‘waarom draag ik mijn vlees in mijn tanden’ #Of ‘leg ik mijn ziel in mijn handpalm’. **13:15** *Of ‘mijn wegen verdedigen’. **13:16** *Of ‘afvallige’. **13:19** *Of mogelijk ‘als iemand dat kan, zal ik zwijgen en sterven’. **13:20** *Lett.: ‘Doe mij slechts twee dingen niet.’

en laat angst voor u mij niet verlammen.[a]
22 Roep en ik zal antwoorden
of laat mij spreken en dan antwoordt u.
23 Wat zijn mijn fouten en zonden?
Onthul me mijn overtreding en mijn zonde.
24 Waarom verbergt u uw gezicht[b]
en beziet u me als uw vijand?[c]
25 Wilt u een opwaaiend blad bang maken
of een droge stoppel opjagen?
26 Alle bittere beschuldigingen tegen mij legt u vast
en u laat me boeten voor de zonden van mijn jeugd.
27 U sluit mijn voeten in het blok,
gaat al mijn paden na
en traceert al mijn voetafdrukken.
28 De mens* vergaat als iets wat wegrot,
als een mantel die door motten wordt opgegeten.

14 De mens, uit een vrouw geboren,
heeft een kort leven[d] vol zorgen en verdriet.*[e]
2 Hij komt op als een bloesem en verwelkt.*[f]
Hij vlucht als een schaduw en verdwijnt.[g]
3 Ja, u hebt uw oog strak op hem gericht
en u daagt hem* voor het gerecht.[h]
4 Wie wordt rein geboren uit een onreine?[i]
Niemand!
5 Als zijn dagen vaststaan,
is het aantal van zijn maanden bij u.
U hebt een grens bepaald die hij niet kan overschrijden.[j]
6 Wend uw blik af zodat hij kan rusten,
totdat hij net als een loonarbeider zijn dag beëindigt.[a]
7 Want zelfs voor een boom is er nog hoop.
Als hij wordt omgehakt, zal hij weer uitlopen
en zijn loten zullen blijven groeien.
8 Als zijn wortel oud wordt in de grond
en zijn stronk sterft in de aarde,
9 zal hij uitspruiten als hij water ruikt.
En hij zal takken voortbrengen als een nieuwe plant.
10 Maar een man sterft en ligt machteloos neer.
Als een mens de laatste adem uitblaast, waar is hij dan?[b]
11 Water verdwijnt uit de zee,
een rivier stroomt weg en droogt op.
12 Ook de mens gaat liggen en staat niet op.[c]
Zolang de hemel er nog is, zullen ze niet wakker worden.
En uit hun slaap zullen ze niet worden gewekt.[d]
13 O, verberg mij in het Graf,*[e]
verstop mij tot uw woede voorbij is.
Stel een tijdslimiet voor mij vast en denk dan weer aan mij![f]
14 Als een mens sterft, kan hij dan weer leven?[g]
Ik zal wachten, al de dagen van mijn dwangarbeid
tot mijn verlossing komt.[h]
15 U zult roepen en ik zal u antwoorden.[i]
Naar het werk van uw handen zult u verlangen.*

HFST. 13
a Job 9:34, 35; Job 33:6, 7
b Ps 10:1; Ps 13:1; Ps 44:24
c Job 16:9; Job 19:11; Job 33:8-11

HFST. 14
d Ps 39:5, 6; Jak 4:14
e Ge 3:19; Ge 47:9; Ps 90:10; Pr 2:23
f Ps 103:15, 16; Jes 40:6; Jak 1:10, 11; 1Pe 1:24
g 1Kr 29:15; Ps 102:11; Ps 144:4
h Ps 143:2
i Ge 5:3; Ps 51:5; Ro 5:12
j Ps 39:4

2de kolom
a Ps 39:13
b Pr 3:19, 20; Pr 9:10
c Pr 9:5; Pr 12:5
d Ps 13:3; Jo 11:11; Han 7:59, 60
e 1Sa 2:6; Jes 57:1, 2
f Lu 23:42; Jo 5:28, 29; Heb 11:35
g Jo 11:25; Han 26:8; 1Kor 15:12; Opb 20:13
h Job 19:25
i Da 12:13; Jo 5:28, 29; Jo 11:43, 44

13:28 *Lett.: ‘hij’, mogelijk Job. **14:1** *Of ‘verzadigd van beroering’. **14:2** *Of mogelijk ‘en wordt afgesneden’. **14:3** *Lett.: ‘mij’.

14:13 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **14:15** *Of ‘een vurig verlangen hebben’.

16 Maar nu telt u elke stap die ik zet.
U let alleen op mijn zonde.
17 Mijn overtreding is verzegeld in een buidel.
U bewaart mijn fout en verzegelt die.
18 Zoals een berg instort en afbrokkelt
en een rots van zijn plaats wordt gerukt,
19 zoals water stenen uitslijt
en waterstromen de grond wegspoelen,
zo vernietigt u de hoop van de sterfelijke mens.
20 U overweldigt hem tot hij vergaat.[a]
U verandert zijn aanblik en stuurt hem weg.
21 Zijn zonen krijgen eer, maar hij weet het niet.
Ze worden onbeduidend, maar hij beseft het niet.[b]
22 Hij voelt alleen de pijn van zijn eigen lichaam.*
Hij# rouwt alleen als hij nog in leven is.'

15 Daarop zei de Temaniet Elifaz:[c]
2 'Zal een wijze antwoorden met loze argumenten?*
Zal hij zijn buik vullen met de oostenwind?
3 Terechtwijzen met alleen woorden heeft geen zin
en gepraat alleen is nutteloos.
4 Want jij ondermijnt het ontzag voor God
en je vermindert alle aandacht voor God.
5 Want je fouten bepalen wat je zegt*
en je kiest sluwe woorden.
6 Je eigen mond veroordeelt je, niet ik.
Je eigen lippen getuigen tegen je.[d]
7 Was jij de eerste mens die ooit geboren werd?
Kwam jij ter wereld voor er heuvels waren?
8 Luister je naar het vertrouwelijke gesprek van God
of ben jij de enige met wijsheid?
9 Wat weet jij dat wij niet weten?[a]
Wat begrijp jij dat wij niet begrijpen?
10 Zowel de grijze als de oudere is onder ons,[b]
mannen veel ouder dan je vader.
11 Heb je niet genoeg aan Gods vertroostingen
of aan woorden die vriendelijk zijn gesproken?
12 Waarom laat je je meeslepen door je hart,
waarom flikkeren je ogen van woede?
13 Je keert je* tegen God zelf
en je laat zulke woorden uit je eigen mond komen.
14 Hoe kan een sterfelijk mens zuiver zijn?
Hoe kan iemand die uit een vrouw geboren is rechtvaardig zijn?[c]
15 Als hij zijn heiligen al niet vertrouwt
en in zijn ogen zelfs de hemel niet zuiver is,[d]
16 dan toch zeker niet een mens die walgelijk en verdorven is,[e]
iemand die onrechtvaardigheid drinkt als water!
17 Ik zal je inlichten. Luister naar mij!
Ik zal vertellen wat ik heb gezien,
18 wat wijze mannen vertellen, afkomstig van hun vaders,[f]
en wat ze niet hebben verborgen.
19 Aan hen alleen werd het land gegeven

HFST. 14
a Pr 8:8; Jes 57:16
b Pr 9:5, 6

HFST. 15
c Job 2:11; Job 4:1
d Job 42:8

2de kolom
a Job 13:2; Job 16:2
b Job 32:6
c Job 25:4
d Job 25:5, 6; Job 42:7
e Job 4:18, 19
f Job 8:8

14:22 * Of 'terwijl hij nog in zijn vlees is'. # Of 'zijn ziel'. **15:2** * Of 'met winderige kennis'. **15:5** * Of 'je fout oefent je mond'.

15:13 * Of 'je geest'.

en geen vreemde trok door
hun midden.
20 Wie slecht is wordt al zijn
dagen gekweld,
tijdens alle jaren die voor de
tiran zijn weggelegd.
21 Angstwekkende geluiden
klinken in zijn oren.[a]
In een tijd van vrede wordt
hij door rovers overvallen.
22 Hij weet dat hij niet aan de
duisternis kan ontsnappen.[b]
Hij is bestemd voor een
zwaard.
23 Hij doolt rond op zoek naar
voedsel* — waar is het?
Hij weet heel goed dat de dag
van duisternis dichtbij is.
24 Angst en moeilijkheden
verschrikken hem.
Ze overweldigen hem als een
koning die klaar is voor de
aanval.
25 Want hij heft zijn hand op
tegen God zelf
en wil de Almachtige trot-
seren.*
26 Koppig stormt hij op Hem af
met zijn zware, sterke schild.*
27 Zijn gezicht is vet,
zijn heupen staan bol van het
vet.
28 Hij verblijft in steden die te
gronde gaan,
in huizen waarin niemand zal
wonen,
die in puin zullen vallen.
29 Hij zal niet rijk worden, zijn
vermogen groeit niet.
Zijn bezit breidt zich niet uit
over het land.
30 Hij zal niet aan de duisternis
ontsnappen.
Een vlam zal zijn loot*
verschrompelen,
hij komt om door een adem-
stoot uit Gods# mond.[c]
31 Hij moet niet afdwalen door
te vertrouwen op wat
waardeloos is,
want wat hij ervoor terug-
krijgt, zal ook waardeloos
zijn.
32 Het zal vóór zijn tijd gebeuren
en zijn takken zullen nooit
gedijen.[a]
33 Hij zal als een wijnstok zijn
die zijn onrijpe druiven
afschudt,
als een olijfboom die zijn
bloesems verliest.
34 Want de bijeenkomst van
goddelozen* is onvrucht-
baar[b]
en de tenten van omkoperij
gaan in vlammen op.
35 Ze zijn zwanger van* ellende
en baren het slechte,
hun schoot brengt bedrog
voort.’

16 Job antwoordde:
2 ‘Zulke dingen heb ik al
vaker gehoord.
Jullie zijn allemaal troosters
van niks![c]
3 Komt er ooit een eind aan
loze* woorden?
Wat brengt jullie ertoe zo te
antwoorden?
4 Ik zou net zo kunnen spreken
als jullie.
Als jullie in mijn plaats
zouden zijn,*
zou ik overtuigende toe-
spraken tegen jullie kun-
nen houden
en mijn hoofd schudden.[d]
5 Maar ik zou jullie juist sterken
met de woorden van mijn
mond
en de troost van mijn lippen
zou verlichting brengen.[e]
6 Als ik spreek, wordt mijn
eigen pijn niet verzacht.[f]

HFST. 15
a Job 18:11 Job 20:25
b Job 18:12
c Job 4:9

2de kolom
a Job 22:15, 16
b Job 8:11-13

HFST. 16
c Job 13:4, 5 Job 19:2, 3
d Ps 109:25 Mt 27:39
e Sp 27:9 Mt 7:12 Ro 12:15 1Pe 3:8
f Job 2:13

15:23 *Lett.: ‘brood’. **15:25** *Of ‘overwinnen’. **15:26** *Lett.: ‘zijn dikke schildknoppen’. **15:30** *D.w.z. elke hoop op herstel. #Lett.: ‘zijn’.

15:34 *Of ‘afvalligen’. **15:35** *Of ‘bedenken’. **16:3** *Of ‘winderige’. **16:4** *Of ‘als jullie ziel in plaats van mijn ziel zou zijn’.

En als ik zwijg, maakt dat
mijn pijn dan minder?
7 Maar nu heeft hij me uit-
geput.[a]
Hij heeft iedereen die bij me
hoort* weggevaagd.
8 Ook grijpt hij* mij vast — het
getuigt tegen mij
dat ik uitgemergeld ben, het
staat op en getuigt tegen
mij.
9 Zijn woede heeft me ver-
scheurd en hij koestert
wrok tegen me.[b]
Hij knarst met zijn tanden
tegen mij.
Mijn tegenstander doorboort
me met zijn ogen.[c]
10 Ze hebben hun mond open-
gesperd tegen mij[d]
en ze hebben me spottend op
mijn wangen geslagen.
In grote groepen komen ze
tegen mij samen.[e]
11 God levert me over aan
kwajongens
en duwt me in de handen van
wie slecht zijn.[f]
12 Ik had geen zorgen, maar hij
verbrijzelde me.[g]
Hij greep me bij de nek en
verpletterde me.
Hij maakte me tot zijn
doelwit.
13 Zijn boogschutters omsinge-
len me.[h]
Hij doorboort mijn nieren[i] en
heeft geen medelijden.
Hij giet mijn gal uit op de
grond.
14 Hij slaat bres na bres in mij.
Hij stormt op me af als een
machtige strijder.
15 Ik heb zakken aan elkaar
genaaid om mijn huid te
bedekken[j]
en in het stof heb ik mijn
waardigheid* begraven.[k]
16 Mijn gezicht is rood van het
huilen[a]
en over mijn oogleden ligt de
schaduw van de dood.*
17 Maar er kleeft geen geweld
aan mijn handen
en mijn gebed is zuiver.
18 O aarde, bedek mijn bloed
niet![b]
En laat er geen rustplaats
zijn voor mijn geschreeuw!
19 Zelfs nu nog is mijn getuige
in de hemel.
In de hoogte is iemand die
voor mij kan getuigen.
20 Mijn vrienden maken me
belachelijk.[c]
In tranen* zien mijn ogen op
naar God.[d]
21 Laat iemand bemiddelen
tussen een mens en God
zoals tussen de ene mens en
de andere.[e]
22 Want er resten mij nog
weinig jaren
en ik ga langs het pad waar-
van niemand terugkeert.[f]

17 Mijn geest is gebroken,
mijn dagen doven uit.
Mij wacht het graf.[g]
2 Spotters omringen me[h]
en mijn oog moet hun op-
standige gedrag aanzien.
3 Neem mijn onderpand alstu-
blieft aan en houd het bij u.
Wie anders geeft zijn hand er-
op en staat borg voor mij?[i]
4 Want u hebt inzicht ver-
borgen voor hun hart.[j]
Daarom verhoogt u hen niet.
5 Er zijn er die uitdelen aan
hun vrienden
terwijl hun eigen kinderen*
wegkwijnen.
6 Hij heeft mij gemaakt tot een
mikpunt van spot* onder
de volken,[k]

HFST. 16
a Job 7:3
b Job 10:16
c Job 33:8-10
d Ps 22:13
e Ps 35:15
f Ps 27:12
g Job 1:12, 17
h Job 7:20
i Ps 73:21
j 1Kon 21:27; 2Kon 6:30
k Job 30:19; Ps 7:5

2de kolom
a Ps 6:6; Ps 31:9; Klg 1:16
b Ge 4:8, 10; Ps 72:14
c Job 12:4
d Ps 40:1; Ps 142:2
e Job 31:35
f Job 7:9; Job 14:10; Pr 12:5

HFST. 17
g Ps 88:3, 4; Jes 38:10
h Ps 35:16; Heb 11:36
i Sp 17:18
j 2Sa 17:14; Jes 6:10; Mt 11:25
k Ps 69:11, 12

16:7 *Of ‘degenen die met mij bijeenkomen’. **16:8** *Lett.: ‘u’. **16:15** *Of ‘kracht’. Lett.: ‘hoorn’.

16:16 *Of ‘een diepe schaduw’. **16:20** *Of mogelijk ‘slapeloos’. **17:5** *Lett.: ‘de ogen van zijn zonen’. **17:6** *Lett.: ‘een spreekwoord’, ‘een scheldnaam’.

iemand die ze in het gezicht spugen.[a]
7 Verdriet maakt mijn ogen dof[b]
en al mijn ledematen zijn nog maar een schim.
8 Oprechte mensen staren er verbaasd naar
en de onschuldige ergert zich aan de goddeloze.*
9 De rechtvaardige houdt vast aan zijn weg[c]
en de mens met reine handen groeit in kracht.[d]
10 Maar jullie mogen best verdergaan met jullie betoog,
want ik heb nog geen wijze onder jullie gezien.[e]
11 Mijn dagen zijn voorbij.[f]
Mijn plannen, de wensen van mijn hart, liggen in duigen.[g]
12 Ze blijven de nacht in dag veranderen
en zeggen: "Het is donker, dus het licht is dichtbij."
13 Als ik wacht, wordt het Graf* mijn thuis,[h]
zal ik in het duister mijn bed spreiden.[i]
14 Tegen de kuil*[j] roep ik: "Je bent mijn vader!"
Tegen de maden: "Mijn moeder en mijn zus!"
15 Waar is dan mijn hoop?[k]
Wie ziet er nog hoop voor mij?
16 Die# zal afdalen tot de vergrendelde poorten van het Graf*
als wij allemaal samen neerdalen in het stof.'[l]

18 De Suhiet Bildad[m] zei:
2 'Hoelang ga je nog door met die toespraken?
Gebruik je verstand eens, dan kunnen we verder praten.
3 Waarom beschouw je ons als dieren[a]
en houd je ons voor onnozel?*
4 Als jij jezelf* uit woede in stukken scheurt,
hoeft om jou de aarde toch niet verlaten te worden
of een rots van zijn plaats te komen?
5 Ja, het licht van wie slecht is zal worden uitgedoofd
en de gloed van zijn vuur zal niet schijnen.[b]
6 Het licht in zijn tent zal donker worden,
de lamp boven hem gaat uit.
7 Zijn krachtige tred verzwakt
en zijn eigen raad brengt hem ten val.[c]
8 Zijn voeten leiden hem in een vangnet,
hij loopt over het maaswerk ervan.
9 Een klem grijpt hem bij de hiel.
Een strik vangt hem.[d]
10 Op de grond ligt een touw verborgen,
er ligt een valstrik op zijn pad.
11 Aan alle kanten dreigt gevaar[e]
en het zit hem op de hielen.
12 Zijn kracht ebt weg
en onheil[f] doet hem wankelen.*
13 Zijn huid wordt weggevreten.
De dodelijkste ziekte* verteert zijn ledematen.
14 Hij wordt weggerukt uit zijn veilige tent[g]
en naar Koning Verschrikking* gesleept.
15 Vreemden* zullen in zijn tent wonen.
Over zijn huis wordt zwavel gestrooid.[h]

HFST. 17
a Job 30:9, 10
b Job 16:16; Ps 6:7; Ps 31:9
c Ps 119:165
d Ps 24:3, 4; Ps 84:5, 7
e Job 6:29
f Job 7:6; Job 9:25; Jes 38:10
g Jak 4:13, 14
h Pr 12:5, 7
i Job 10:21, 22
j Ps 49:7, 9; Ps 143:7
k Job 7:6; Job 14:19; Job 19:10
l Ge 3:19; Job 3:19

HFST. 18
m Job 2:11; Job 8:1

2de kolom
a Ps 73:22
b Job 8:13, 14; Job 11:20
c Job 5:13
d Job 5:5; Job 22:5, 10
e Job 15:21; Job 20:25
f Job 15:23
g Job 11:20
h De 29:22, 23

17:8 *Of 'afvallige'. 17:13, 16 *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. 17:14 *Of 'het graf'. 17:16 #D.w.z. mijn hoop.

18:3 *Of mogelijk 'onrein'. 18:4 *Of 'je ziel'. 18:12 *Of 'maakt hem mank'. 18:13 *Lett.: 'de eerstgeborene van de dood'. 18:14 *Of 'een vreselijke dood'. 18:15 *Lett.: 'iets dat niet van hem is'.

16 Onder hem verdrogen zijn wortels
en boven hem verdorren zijn takken.
17 De herinnering aan hem vergaat van de aarde
en op straat kent niemand nog zijn naam.*
18 Hij wordt van licht naar duisternis gedreven,
weggejaagd van het land.*
19 Hij zal geen kinderen of nageslacht hebben onder zijn volk,
niemand die zal overleven in de plaats waar hij woont.*
20 Als zijn dag komt, heerst ontzetting in het westen
en huivert men van afgrijzen in het oosten.
21 Zo vergaat het de tenten van een boosdoener
en zo vergaat het de woning van wie God niet kent.'

19 Job antwoordde:
2 'Hoelang blijven jullie mij* nog irriteren,[a]
mij verbrijzelen met woorden?[b]
3 Al tien keer hebben jullie me bestraft.*
Jullie schamen je niet om mij zo hard aan te pakken.[c]
4 En als ik echt een fout heb gemaakt,
dan is dat mijn zaak.
5 Als jullie je per se boven mij willen stellen
en willen beweren dat mijn vernedering terecht is,
6 weet dan dat God mij heeft misleid,
dat hij me in zijn net heeft gevangen.
7 Ik schreeuw "Geweld!" — maar ik krijg geen antwoord.[d]
Ik blijf om hulp roepen, maar er is geen recht.[a]
8 Mijn pad verspert hij met een stenen muur, ik kan niet verder.
Mijn wegen hult hij in duisternis.[b]
9 Hij heeft me beroofd van mijn eer
en de kroon van mijn hoofd genomen.
10 Hij breekt mij aan alle kanten af tot ik instort.
Mijn hoop rukt hij uit met wortel en tak.*
11 Zijn woede is tegen me opgelaaid
en hij beziet me als zijn vijand.[c]
12 Zijn troepen verzamelen zich en belegeren mij.
Ze slaan hun kamp op rond mijn tent.
13 Mijn eigen broeders heeft hij ver van me weggedreven
en zij die me kennen hebben zich van me afgewend.[d]
14 Mijn kameraden* zijn weg
en degenen die ik goed kende, zijn me vergeten.[e]
15 De gasten in mijn huis[f] en mijn slavinnen bezien me als een vreemde.
Ik ben een buitenlander in hun ogen.
16 Ik roep mijn knecht, maar hij geeft geen antwoord.
Met mijn mond smeek ik hem om medelijden.
17 Mijn vrouw walgt van mijn adem[g]
en mijn eigen broers* vinden dat ik stink.
18 Zelfs jonge kinderen kijken op me neer.
Als ik opsta, jouwen ze me uit.

HFST. 19
a Ps 42:10
b Ps 55:21, Sp 12:18
c Sp 18:24
d Ps 22:2, Hab 1:2

2de kolom
a Lu 18:7
b Job 3:23, Ps 88:8
c Job 13:24
d Ps 31:11, Ps 69:8
e Ps 38:11
f Job 31:32
g Job 2:9

18:17 *Lett.: 'zal hij geen naam hebben'. **18:18** *Of 'productieve land'. **18:19** *Of 'zijn tijdelijke verblijfplaats'. **19:2** *Of 'mijn ziel'. Zie Woordenlijst. **19:3** *Of 'beledigd'.

19:10 *Of 'als een boom'. **19:14** *Of 'mijn familieleden'. **19:17** *Lett.: 'de zonen van mijn schoot', d.w.z. de schoot die mij gedragen heeft (de schoot van mijn moeder).

19 Al mijn goede vrienden hebben een afkeer van mij[a]
en mijn geliefden hebben zich tegen mij gekeerd.[b]
20 Mijn huid en vlees kleven aan mijn botten[c]
en ternauwernood ontkom ik.*
21 Genade, mijn vrienden, genade!
Want Gods eigen hand heeft me getroffen.[d]
22 Waarom vervolgen jullie mij zoals God dat doet[e]
en vallen jullie me constant aan?*[f]
23 Werden mijn woorden maar opgeschreven!
Werden ze maar opgetekend in een boek!
24 Werden ze maar voor eeuwig in de rots gegrift
met een ijzeren stift en lood!
25 Want ik weet heel goed dat mijn verlosser* leeft.[g]
Hij zal later komen en opstaan over de aarde.#
26 Al is mijn huid dan vernietigd,
ik zal God zien terwijl ik nog in leven* ben.
27 Ik zal hem zelf zien.
Ik zal hem zien met mijn eigen ogen, niet met die van een ander.[h]
Diep vanbinnen voel ik me overweldigd!*
28 Jullie zeggen: “Hoe vervolgen we hem dan?”[i]
Alsof de wortel van het probleem bij mij ligt.
29 Jullie moeten zelf vrezen voor het zwaard,[j]
want het zwaard bestraft overtredingen.
Weet dat er een rechter is.’[k]

19:20 *Lett.: ‘met de huid van mijn tanden’. **19:22** *Lett.: ‘niet verzadigd van mijn vlees’. **19:25** *Of ‘terugkoper’. #Lett.: ‘over (op) het stof’. **19:26** *Of ‘in mijn vlees’. **19:27** *Of ‘mijn nieren bezwijken in mij’.

HFST. 19
a Job 17:6; Ps 88:8
b Ps 109:5
c Job 30:30; Ps 102:5
d Job 1:10-12; Ps 38:2
e Job 2:9, 10
f Ps 69:26
g Job 14:14; Ps 19:14; Ps 69:18; Ps 103:2, 4; Mt 20:28; Mr 10:45
h Ps 17:15
i Ps 69:26
j De 32:41
k Ps 58:11; Mt 7:1; Ro 14:4; Jak 4:12

2de kolom

HFST. 20
a Job 2:11; Job 11:1
b Job 8:8
c Job 8:13, 19; Job 21:28
d Job 8:13, 18
e Job 20:18

20 De Naämathiet Zofar[a] zei:
2 ‘Er zit me iets dwars*
en ik moet wel antwoorden
vanwege de ergernis die ik voel.
3 Ik heb een bestraffing gehoord die me beledigt.
Mijn inzicht* dwingt me te antwoorden.
4 Je weet toch dat
al sinds de mens* op aarde werd gezet,[b]
5 het gejuich van slechte mensen nooit lang duurt
en de vreugde van de goddeloze* kort is?[c]
6 Al stijgt zijn grootheid tot in de hemel
en reikt zijn hoofd tot de wolken,
7 hij zal voor eeuwig vergaan, net als zijn uitwerpselen.
Degenen die hem zagen, zullen vragen: “Waar is hij?”
8 Hij zal wegvliegen als een droom en ze zullen hem niet vinden.
Hij zal worden verjaagd als een visioen in de nacht.
9 Het oog dat hem eens zag, zal hem niet meer zien
en ook zijn woonplaats zal hem niet meer zien.[d]
10 Zijn eigen kinderen zullen de gunst van de armen zoeken
en zijn eigen handen zullen zijn rijkdom teruggeven.[e]
11 Zijn botten waren ooit vol jeugdige kracht,
maar die* komt met hem in het stof te liggen.
12 Als het slechte zoet smaakt in zijn mond,
als hij het onder zijn tong verbergt,

20:2 *Of ‘ik heb verontrustende gedachten’. **20:3** *Lett.: ‘een geest van mijn verstand’. **20:4** *Of ‘de mensheid’, ‘Adam’. **20:5** *Of ‘afvallige’. **20:11** *D.w.z. zijn kracht.

13 als hij ervan geniet en het
niet laat gaan
maar het in zijn mond houdt,
14 dan wordt zijn voedsel bitter
in hem.
In zijn binnenste wordt het
als gif* van cobra's.
15 Hij heeft rijkdom doorgeslikt
maar zal het weer uitbraken.
God zal het uit zijn buik
weghalen.
16 Het gif van cobra's zal hij
opzuigen.
De giftanden* van een adder
zullen hem doden.
17 Nooit zal hij de waterstromen
zien,
de stortvloed van honing en
boter.
18 Hij zal zijn goederen terug-
geven zonder ze te ge-
bruiken.*
Hij zal niet genieten van de
rijkdom van zijn handel.[a]
19 Want hij heeft de armen in de
steek gelaten, verpletterd.
Hij heeft een huis genomen
dat hij niet heeft gebouwd.
20 Maar vanbinnen zal hij geen
vrede voelen.
Zijn rijkdom zal hem niet
helpen te ontkomen.
21 Er blijft niets over dat hij kan
verslinden.
Daarom is zijn voorspoed
niet blijvend.
22 Op het hoogtepunt van zijn
rijkdom wordt hij door
zorgen overmeesterd.
De volle kracht van tegen-
spoed zal hem treffen.
23 Terwijl hij zijn buik vult,
zal God* zijn brandende
woede op hem loslaten
en tot in zijn ingewanden op
hem laten neerregenen.
24 Als hij wegvlucht voor ijzeren
wapens,
zullen de pijlen van een kope-
ren boog hem doorboren.

20:14 *Of 'gal'. 20:16 *Lett.: 'tong'.
20:18 *Lett.: 'en hij zal niet doorslikken'.
20:23 *Lett.: 'hij'.

HFST. 20
a Job 20:10

2de kolom
a Job 15:21
Job 18:5, 11

HFST. 21
b Job 16:10, 20
Job 17:2
Heb 11:36

c Hab 1:3, 13

d Job 12:6
Ps 37:7
Ps 73:3
Ps 73:12
Jer 12:1

25 Hij trekt een pijl uit zijn rug,
een glinsterend wapen uit
zijn gal,
en angst slaat hem om het
hart.[a]
26 Totale duisternis wacht zijn
schatten.
Vuur, door niemand aange-
wakkerd, zal hem verteren.
De overlevenden in zijn tent
wacht ellende.
27 De hemel zal zijn zonde
onthullen.
De aarde zal zich tegen hem
keren.
28 Een vloedgolf zal zijn huis
wegspoelen,
een zware stortregen op de
dag van Gods* woede.
29 Dat is wat de slechte mens
van God krijgt,
de erfenis die God voor hem
heeft weggelegd.'

21 Vervolgens zei Job:
2 'Luister goed naar wat
ik zeg.
Laat dat de troost zijn die
jullie me geven.
3 Heb geduld met mij terwijl ik
spreek.
Als ik uitgesproken ben,
mogen jullie me bespotten.[b]
4 Is mijn klacht gericht tegen
een mens?
In dat geval zou ik* toch mijn
geduld verliezen?
5 Kijk naar mij en staar me
verbaasd aan.
Leg je hand op je mond.
6 Als ik eraan denk, raak ik
van slag
en trilt mijn hele lichaam.
7 Waarom blijven slechte
mensen leven,[c]
worden ze oud en rijk?*[d]
8 Hun kinderen zijn altijd bij
hen,
hun nakomelingen krijgen ze
nog te zien.

20:28 *Lett.: 'zijn'. 21:4 *Lett.: 'mijn
geest'. 21:7 *Of 'machtig'.

9 Hun huizen zijn veilig, ze
voelen geen angst[a]
en God straft ze niet.*
10 Hun stieren zijn altijd
vruchtbaar.
Hun koeien kalven en
hebben geen misdracht.
11 Hun jongens rennen buiten
rond net als een kudde
en hun kinderen huppelen
rond.
12 Ze zingen onder begeleiding
van tamboerijn en harp
en juichen bij het geluid van
de fluit.*[b]
13 Ze brengen hun dagen
tevreden door
en dalen vredig* af naar het
Graf.#
14 Maar ze zeggen tegen de ware
God: “Laat ons met rust!
Uw wegen interesseren ons
niet.[c]
15 Wie is de Almachtige en waar-
om zouden we hem dienen?[d]
Wat hebben we eraan hem te
kennen?”[e]
16 Maar ik weet dat ze geen
controle hebben over hun
eigen voorspoed.[f]
Ik moet niets hebben van
de denkwijze* van slechte
mensen.[g]
17 Hoe vaak wordt de lamp
van slechte mensen
uitgedoofd?[h]
Hoe vaak overkomt hun
ellende?
Hoe vaak deelt God in
zijn woede vernietiging aan
hen uit?
18 Worden ze ooit als stro in de
wind,
als kaf dat door een storm-
wind wordt weggeblazen?
19 God spaart de straf voor een
mens op voor zijn zonen.
Maar laat God het hem vergel-
den zodat hij het zal weten.[a]
20 Mogen zijn eigen ogen zijn
ondergang zien
en mag hij het zijn die de
woede van de Almachtige
drinkt.[b]
21 Want wat kan het hem
schelen wat er na hem
met zijn huis gebeurt
als het getal van zijn maan-
den wordt verkort?*[c]
22 Kan God iets van mensen
leren,*[d]
hij die zelfs de hoogge-
plaatsten berecht?[e]
23 De ene mens sterft in de
kracht van zijn leven,[f]
zorgeloos en tevreden,[g]
24 als zijn dijen vet zijn
en zijn botten sterk.*
25 Maar de andere sterft in
diepe ellende,*
zonder ooit het goede te
hebben geproefd.
26 Samen komen ze in het stof
te liggen,[h]
beiden overdekt met maden.[i]
27 Luister, ik weet precies wat
jullie denken
en welke boosaardige plannen
jullie tegen mij smeden.*[j]
28 Want jullie zeggen: “Waar
is het huis van de promi-
nente man
en waar is de tent waarin de
slechte mens woonde?”[k]
29 Hebben jullie het de reizigers
niet gevraagd?
Onderzoeken jullie hun
waarnemingen* niet?
30 Ze zeggen toch dat de boos-
doener wordt gespaard op
de dag van tegenspoed,
dat hij wordt gered op de dag
van woede?

HFST. 21
a Ps 73:3, 5
b Jes 5:12; Jes 22:13; Am 6:4, 5
c Ps 10:4, 11; Ps 73:3, 11
d Ex 5:2; Ps 10:4; Ho 13:6
e Mal 3:14
f Lu 12:19, 20
g Ps 1:1
h Sp 13:9; Sp 20:20; Sp 24:20

2de kolom
a Ps 11:6; Jes 26:11
b Ps 75:8; Jes 51:17; Jer 25:15; Opb 14:10
c Ps 55:23
d Jes 40:13, 14; Ro 11:34; 1Kor 2:16
e Jes 40:23
f Ps 49:17; Lu 12:19, 20
g Ps 73:12, 19; Mt 24:38, 39
h Job 3:19; Pr 9:2
i Job 24:20
j Ps 59:3
k Job 20:5, 7

21:9 *Of ‘Gods roede is niet op hen’. **21:12** *Of ‘schalmei’. **21:13** *Of ‘in een ogenblik’, d.w.z. snel en pijnloos. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **21:16** *Of ‘het advies’, ‘de plannen’. **21:21** *Of ‘in tweeën wordt gesneden’. **21:22** *Of ‘iemand God kennis bijbrengen’. **21:24** *Lett.: ‘het merg van zijn botten vochtig is’. **21:25** *Of ‘met een bittere ziel’. **21:27** *Of mogelijk ‘jullie smeden om mij geweld aan te doen’. **21:29** *Lett.: ‘tekenen’.

31 Wie zal hem aanspreken op zijn gedrag?
En wie zal hem vergelden wat hij heeft gedaan?
32 Als hij naar het graf wordt gedragen,
zal er bij zijn tombe gewaakt worden.
33 Zacht rust hij in de aarde van het dal.*[a]
Alle mensen gaan achter hem aan#[b]
zoals ontelbaren hem ook zijn voorgegaan.
34 Dus waarom bieden jullie me waardeloze troost?[c]
Jullie woorden zijn niets dan bedrog!’

22 De Temaniet Elifaz[d] antwoordde:
2 ‘Kan een mens God tot nut zijn?
Is iemand met inzicht bruikbaar voor hem?[e]
3 Maakt het de Almachtige iets uit of* je rechtvaardig bent?
Of heeft hij er voordeel van als je een trouw leven leidt?#[f]
4 Zal hij je soms straffen en voor het gerecht dagen
vanwege je eerbied voor hem?
5 Is het niet vanwege je grote slechtheid
en omdat er geen eind komt aan je overtredingen?[g]
6 Want je neemt zonder reden een onderpand van je broeders.
Je kleedt mensen uit en laat ze naakt achter.*[h]
7 Je geeft de vermoeide nog geen slokje water
en de hongerige weiger je brood.[i]

21:33 *Lett.: ‘De aardkluiten van het dal (de wadi) zullen zoet voor hem zijn.’ #Lett.: ‘hij zal alle mensen achter zich aan trekken’. **22:3** *Of ‘verheugt het (...) dat’. #Of ‘de weg van rechtschapenheid volgt’. **22:6** *Lett.: ‘trekt de kleren van naakte mensen uit’.

HFST. 21
a Job 3:17
b Ro 5:12
c Job 16:2, 3

HFST. 22
d Job 2:11; Job 4:1
e Job 15:14, 15
f Job 2:3; Job 32:3
g Job 1:8; Job 4:7
h Job 31:19, 22
i Job 31:17, 22

2de kolom
a Job 31:25, 28
b Job 18:5, 9
c Job 4:18, 19

8 Het land is van de machtige[a]
en de bevoorrechte woont erin.
9 Maar weduwen heb je met lege handen weggestuurd
en de armen van wezen* heb je gebroken.
10 Daarom ben je omringd door valstrikken*[b]
en word je plotseling door angst overvallen.
11 Daarom is het zo donker dat je niet kunt zien
en word je door een stortvloed bedekt.
12 Is God niet in de hoge hemel?
En kijk eens hoe hoog alle sterren staan.
13 Maar jij zegt: “Wat weet God eigenlijk?
Kan hij door dikke duisternis heen oordelen?
14 Wolken belemmeren zijn zicht
wanneer hij aan de rand van de hemel* wandelt.”
15 Zul je het eeuwenoude pad volgen
dat wordt bewandeld door slechte mensen?
16 Ze worden weggerukt* vóór hun tijd
en een rivier spoelt hun fundament weg.[c]
17 Ze zeggen tegen de ware God: “Laat ons met rust!”
En: “Wat kan de Almachtige ons doen?”
18 Toch is hij degene die hun huizen met goede dingen heeft gevuld.
(Van zo’n slechte denkwijze moet ik niets hebben.)
19 De rechtvaardigen zullen het zien en blij zijn.
De onschuldige zal ze uitlachen en zeggen:

22:9 *Of ‘vaderloze kinderen’. **22:10** *Lett.: ‘vogelstrikken’. **22:14** *Of ‘op het hemelgewelf’. **22:16** *Of ‘hun leven wordt verkort’.

20 “Onze tegenstanders zijn vernietigd
en wat er nog van ze over is gaat in vlammen op.”
21 Leer Hem kennen en je zult vrede hebben.
Dan zullen er goede dingen op je pad komen.
22 Accepteer de wet uit zijn mond
en bewaar zijn woorden in je hart.[a]
23 Als je terugkomt bij de Almachtige, zul je hersteld worden.[b]
Als je onrechtvaardigheid uit je tent verwijdert,
24 als je je goud* in het stof gooit
en het goud van Ofir[c] tussen de rotsen van ravijnen,#
25 dan wordt de Almachtige je goud*
en zal hij je beste zilver zijn.
26 Want dan vind je vreugde bij de Almachtige
en hef je je gezicht op naar God.
27 Je zult hem smeken en hij zal je horen.
Je geloften zul je inlossen.
28 Wat je ook besluit te doen zal lukken
en het pad dat je gaat wordt verlicht.
29 Je zult vernederd worden als je arrogant spreekt,
maar hij redt wie nederig is.*
30 Hij zal bevrijden wie onschuldig is.
Dus als je reine handen hebt, word je zeker gered.’

23 Job antwoordde:
2 ‘Zelfs nu nog blijf ik koppig klagen.*[d]
Mijn kracht is uitgeput door mijn gezucht.
3 Wist ik maar waar ik God kon vinden![a]
Ik zou naar zijn woonplaats gaan.[b]
4 Ik zou mijn zaak aan hem voorleggen
en mijn mond vullen met argumenten.
5 Ik zou erachter komen wat hij me antwoordt
en aandacht hebben voor wat hij me vertelt.
6 Zou hij zijn grote kracht gebruiken om met mij te strijden?
Nee, hij zou zeker naar me luisteren.[c]
7 Daar zou de oprechte de zaken met hem kunnen rechtzetten.
Mijn Rechter zou me voorgoed vrijspreken.
8 Maar ga ik naar het oosten, hij is daar niet.
Ga ik naar het westen, ik kan hem niet vinden.
9 Werkt hij in het noorden,* ik zie hem niet.
Wendt hij zich naar het zuiden,# ik zie hem nog steeds niet.
10 Maar hij weet welk pad ik ben ingeslagen.[d]
Hij heeft mij getoetst en ik kom als zuiver goud tevoorschijn.[e]
11 Ik heb zijn spoor op de voet gevolgd.
Ik heb zijn weg aangehouden zonder af te wijken.[f]
12 Ik heb het gebod van zijn lippen niet verlaten.
Ik heb zijn woorden als een schat bewaard,[g] meer dan vereist werd.*
13 Wie houdt hem tegen als hij vastbesloten is?[h]
Als hij* iets wil doen, doet hij het ook.[i]

22:24, 25 *Of ‘goudklompen’. **22:24** #Of ‘wadi’s’. **22:29** *Of ‘degene met neergeslagen ogen’. **23:2** *Of ‘is mijn klacht opstandig’.

23:9 *Lett.: ‘links’. #Lett.: ‘rechts’. **23:12** *Of ‘mij is voorgeschreven’. **23:13** *Of ‘zijn ziel’.

HFST. 22
a Job 11:13
b Job 8:5, 6
c 1Kon 9:28 Job 28:16 Ps 45:9 Jes 13:12

HFST. 23
d Job 10:1

2de kolom
a Job 13:3 Job 16:21
b Job 31:37
c Ps 22:24 Jes 57:16
d Job 1:8 Ps 1:6 Ps 139:1
e Job 31:6 Ps 17:3
f Ps 18:21 Ps 44:18
g Ps 119:11, 127 Jer 15:16
h Ro 9:19
i Nu 23:19 Ps 135:6 Jes 14:24 Jes 46:10

14 Wat hij voor mij heeft besloten,* zal hij volledig uitvoeren
en hij is nog veel meer van plan.
15 Daarom ben ik bang voor hem.
Als ik aan hem denk, groeit mijn angst.
16 God heeft mijn hart week gemaakt
en de Almachtige heeft me bang gemaakt.
17 Maar het duister heeft mij de mond nog niet gesnoerd
en het donker mijn gezicht nog niet bedekt.

24 Waarom stelt de Almachtige geen tijd vast?[a]
Waarom zien zij die hem kennen zijn dag* niet?
2 Mensen verzetten grenstekens.[b]
Ze roven kudden voor hun eigen weide.
3 Ze drijven de ezel weg van kinderen zonder vader
en nemen de stier van de weduwe als onderpand.[c]
4 Ze verdringen de armen van de weg.
De hulpelozen van de aarde moeten zich voor hen verbergen.[d]
5 De armen speuren naar voedsel als wilde ezels[e] in de woestijn.
In de woestijn zoeken ze voedsel voor hun kinderen.
6 Ze moeten oogsten op het veld van een ander*
en plukken wat is achtergebleven in de wijngaard van wie slecht is.
7 Naakt brengen ze de nacht door, zonder kleding.[f]
Ze hebben geen bescherming tegen de kou.
8 Ze zijn doorweekt van de regen in de bergen.
Bij gebrek aan beschutting drukken ze zich tegen de rotsen.
9 Het vaderloze kind wordt van de borst weggerukt.[a]
De kleding van de armen wordt als onderpand genomen.[b]
10 Ze moeten naakt rondlopen, zonder kleding,
en dragen hongerig de korenschoven.
11 Op het heetst van de dag zwoegen ze op de hellingen tussen stenen muren.*
Ze treden de wijnpersen maar lijden toch dorst.[c]
12 De stervenden kreunen het uit in de stad.
De dodelijk gewonden* schreeuwen om hulp,[d]
maar God ziet er niets verkeerds in.#
13 Er zijn er die in opstand komen tegen het licht.[e]
Zijn wegen herkennen ze niet
en zijn paden volgen ze niet.
14 De moordenaar staat op als de dag aanbreekt.
Hij doodt de hulpeloze en de arme[f]
en ’s nachts gaat hij op het dievenpad.
15 Het oog van de overspelige wacht op de schemering,[g]
hij zegt: “Niemand die mij ziet!”[h]
En hij verbergt zijn gezicht.
16 In het donker dringen ze huizen binnen.
Overdag sluiten ze zich binnen op.
Ze schuwen het licht.[i]
17 De ochtend is voor hen als diepe duisternis.
De verschrikkingen van het diepste donker kennen ze goed.

23:14 *Of ‘voorgeschreven’. **24:1** *D.w.z. zijn oordeelsdag. **24:6** *Of mogelijk ‘het voer in het veld oogsten’. **24:11** *Of mogelijk ‘persen ze olie uit tussen de terrasmuren’. **24:12** *Of ‘de zielen van de gewonden’. #Of mogelijk ‘God beschuldigt niemand van kwaad’.

HFST. 24
a Hab 1:2
b De 19:14; De 27:17; Sp 23:10; Ho 5:10
c De 24:17
d Ps 109:16; Sp 22:16; Jes 10:1, 2; Jak 5:4
e Jes 32:14; Jer 14:6
f Ex 22:26, 27; De 24:13

2de kolom
a 2Kon 4:1
b Ex 22:26, 27; De 24:13
c Jer 22:13; Jak 5:4
d Pr 4:1
e Jo 3:19
f Ps 10:4, 8
g Sp 7:8-10
h 2Sa 12:9, 12; Ps 94:3, 7; Sp 30:20
i Jo 3:20

18 Maar ze worden snel meegesleurd door het water.*
Hun stuk land zal worden vervloekt.[a]
Naar hun wijngaarden zullen ze niet terugkeren.
19 Zoals droogte en hitte smeltende sneeuw laten verdwijnen
neemt het Graf* degenen weg die gezondigd hebben![b]
20 Zijn moeder* zal hem vergeten, de made smult van hem.
Nooit meer wordt aan hem gedacht.[c]
Als een boom wordt de onrechtvaardige geveld.
21 De kinderloze vrouw buit hij uit,
de weduwe behandelt hij slecht.
22 Met zijn kracht zal God* de machtigen uit de weg ruimen.
Al zouden ze weer opstaan, ze zijn hun leven niet zeker.
23 God* laat ze zelfverzekerd en onbezorgd worden,[d]
maar zijn ogen zien alles wat ze doen.#[e]
24 Korte tijd staan ze fier rechtop, dan zijn ze niet meer.[f]
Ze worden neergehaald[g] en verzameld als ieder ander.
Ze worden afgesneden als een korenaar.
25 Dus wie noemt mij een leugenaar
of bewijst mijn ongelijk?'

25 Hierop zei de Suhiet Bildad:[h]
2 'Hij heerst en heeft angstaanjagende macht.
Hij brengt vrede in de hemel.*
3 Zijn zijn troepen te tellen?
Over wie gaat zijn licht niet op?
4 Hoe kan dan een sterfelijk mens rechtvaardig zijn voor God?[a]
Hoe kan iemand die uit een vrouw geboren is, onschuldig* zijn?[b]
5 Voor hem is zelfs de maan niet helder
en de sterren zijn niet zuiver in zijn ogen.
6 Hoeveel minder een sterfelijk mens, die een made is,
en een mensenzoon, die een worm is!'

26 Hierop zei Job:
2 'Wat heb je de machteloze weer geholpen!
Wat heb je degene met zwakke armen toch gesteund![c]
3 Wat een geweldig advies heb je gegeven aan wie geen wijsheid heeft![d]
Wat heb je je praktische wijsheid* toch rijkelijk# uitgedeeld!
4 Tegen wie ben je aan het spreken
en wie heeft je geïnspireerd zulke dingen te zeggen?*
5 Zij die machteloos zijn in de dood beven.
Ze zijn zelfs lager dan de wateren en hun bewoners.
6 Het Graf* ligt naakt voor God#[e]
en de plaats van vernietiging△ ligt open en bloot.
7 Hij spant de noordelijke hemel* uit over lege ruimte,#[f]
hangt de aarde op aan niets.

24:18 *Lett.: 'hij is snel op het wateroppervlak'. **24:19; 26:6** *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **24:20** *Lett.: 'de schoot'. **24:22, 23** *Lett.: 'hij'. **24:23** #Lett.: 'zijn op hun wegen'.

25:2 *Lett.: 'in zijn hoogten'. **25:4** *Of 'zuiver'. **26:3** *Of 'gezonde verstand'. #Of 'vrijelijk'. **26:4** *Lett.: 'en wiens adem (geest) is van je uitgegaan'. **26:6** #Lett.: 'hem'. △Of 'en Abaddon'. **26:7** *Lett.: 'het noorden'. #Lett.: 'leegte'.

HFST. 24
a De 28:15, 16; Sp 3:33
b Ps 49:13, 14; Ps 55:15; Lu 12:20
c Sp 10:7; Pr 8:10; Pr 9:5
d Pr 8:11; Jes 56:12; Lu 12:19
e Ps 11:4; Sp 5:21; Sp 15:3
f Ps 37:10; Ps 92:7; Jak 1:11
g Pr 8:12, 13

HFST. 25
h Job 2:11; Job 8:1

2de kolom
a Job 4:17, 18; Job 22:3
b Job 15:14, 15

HFST. 26
c Job 16:2, 3
d Job 12:2; Job 17:10
e Ps 139:8; Heb 4:13
f Job 9:8; Ps 104:2; Jes 42:5

8 Hij wikkelt het water in zijn wolken[a]
en toch scheuren de wolken niet onder het gewicht.
9 Hij verhult het zicht op zijn troon,
spreidt zijn wolk erover uit.[b]
10 Hij tekent de horizon* af op het watervlak,[c]
trekt een grens tussen licht en duisternis.
11 Zelfs de zuilen van de hemel schokken.
Ze zijn verbijsterd door zijn bestraffing.
12 Hij zweept de zee op met zijn kracht,[d]
met zijn verstand vermorzelt hij het zeemonster.*[e]
13 Met zijn adem* blaast hij de lucht schoon.
Zijn hand doorboort de ongrijpbare# slang.
14 En dat zijn nog maar de zomen* van zijn wegen.[f]
We vangen niet meer dan een zacht gefluister van hem op!
Wie kan zijn machtige donder begrijpen?’[g]

27 Job vervolgde zijn toespraak* en zei:
2 ‘Zo zeker als God leeft, die me mijn recht heeft onthouden,[h]
zo zeker als de Almachtige leeft, die me* heeft verbitterd,[i]
3 zolang mijn adem nog in mij is
en de geest van God in mijn neusgaten,[j]
4 zal er geen onrechtvaardigheid over mijn lippen komen
en zal mijn tong geen bedrog uiten!
5 Het is ondenkbaar dat ik jullie rechtvaardig zou verklaren!
Tot aan mijn dood zal ik trouw blijven!*[a]
6 Ik blijf bij mijn rechtvaardigheid en laat die nooit los.[b]
Zolang ik leef* zal mijn hart me niet veroordelen.#
7 Laat mijn vijand als de goddeloze worden,
mijn aanvaller als de onrechtvaardige.
8 Want welke hoop heeft de man zonder God* als hij vernietigd wordt,[c]
als God zijn leven# wegneemt?
9 Hoort God zijn geroep
als hem ellende overkomt?[d]
10 Of zal hij vreugde vinden bij de Almachtige?
Roept hij steeds tot God?
11 Ik zal jullie leren over de macht* van God.
Ik zal niets over de Almachtige verbergen.
12 Luister, als jullie allemaal al visioenen hebben gezien,
waarom hebben jullie woorden dan totaal geen inhoud?
13 Dit is wat de slechte mens van God krijgt,[e]
de erfenis die tirannen van de Almachtige ontvangen:
14 Al heeft hij veel zonen,
ze zullen vallen door het zwaard[f]
en zijn nakomelingen zullen honger lijden.
15 Degenen die hem overleven zullen door de pest begraven worden
en geen weduwe die daar een traan om laat.
16 Al hoopt hij zilver op als stof
en stapelt hij mooie kleding op als klei,

HFST. 26
a Sp 30:4 Pr 11:3
b Ps 97:2
c Sp 8:27 Jer 5:22
d Ps 74:13 Jes 51:15
e Job 9:13
f Ps 92:5 Pr 3:11 Jes 55:9
g Job 37:5

HFST. 27
h Job 34:5
i Ru 1:20 2Kon 4:27
j Ge 2:7 Jes 42:5 Han 17:25

2de kolom
a Job 22:1, 5 Sp 27:11
b Job 2:3
c Job 13:15, 16 Job 36:13
d Job 35:12 Ps 18:37, 41 Sp 28:9 Jer 11:11 Jak 4:3
e Ps 11:6 Pr 8:13 Mal 3:5
f Es 9:7-10 Ho 9:13

26:10 *Lett.: ‘een kring’. **26:12** *Lett.: ‘Rahab’. **26:13** *Of ‘wind’. #Of ‘glijdende’. **26:14** *Of ‘uiteinden’. **27:1** *Lett.: ‘spreuk’. **27:2** *Of ‘mijn ziel’.

27:5 *Of ‘mijn rechtschapenheid niet verloochenen’. **27:6** *Of ‘om een van mijn dagen’. #Of ‘honen’. **27:8** *Of ‘de afvallige’. #Of ‘ziel’. **27:11** *Of mogelijk ‘door de hand’.

17 al verzamelt hij het allemaal,
de rechtvaardige zal het dragen[a]
en de onschuldigen zullen zijn zilver verdelen.
18 Het huis dat hij bouwt is zo broos als de cocon van een mot,
als een hutje[b] gemaakt door een wachter.
19 Hij gaat rijk naar bed maar oogst niets.
Als hij zijn ogen opendoet, is alles weg.
20 Angst overspoelt hem als een vloed.
Een storm rukt hem weg in de nacht.[c]
21 Een oostenwind neemt hem mee en hij is spoorloos,
weggesleurd van zijn plaats.[d]
22 Genadeloos stort hij zich op hem[e]
terwijl hij wanhopig aan zijn kracht probeert te ontkomen.[f]
23 Spottend klapt hij in de handen
en fluit[g] hij hem na vanuit zijn plaats.*

28 Er is een plaats waar zilver wordt gewonnen
en een plaats waar goud wordt gezuiverd.[h]
2 IJzer wordt uit de grond gehaald
en koper wordt uit steen gesmolten.*[i]
3 De mens bedwingt de duisternis.
Hij reikt tot het uiterste in de donkere diepte
op zoek naar erts.*
4 Hij hakt een schacht ver van waar mensen wonen,
op vergeten plaatsen ver van waar mensen lopen.
Sommigen dalen af, bungelend aan touwen.
5 Boven op de aarde groeit voedsel.
Maar in de diepte wordt ze opgeschud als door vuur.*
6 Daar zit saffier in het gesteente
en vind je goud in het stof.
7 Geen roofvogel kent het pad ernaartoe.
Het oog van een zwarte wouw heeft het niet gezien.
8 Machtige dieren hebben het niet betreden.
De jonge leeuw sluipt er niet rond.
9 Met de hand slaat de mens tegen het vuursteen.
Hij keert bergen om vanaf hun voet.
10 In de rotsen hakt hij watertunnels[a] uit.
Zijn ogen ontdekken alle kostbaarheden.
11 Hij damt de bronnen van rivieren af
en brengt wat verborgen was aan het licht.
12 Maar wijsheid — waar kun je die vinden?[b]
En waar is de bron van verstand?[c]
13 Geen mens beseft wat ze waard is[d]
en in het land der levenden wordt ze niet gevonden.
14 De waterdiepte zegt: “In mij is ze niet!”
En de zee zegt: “Ook niet bij mij!”[e]
15 Ze is niet te koop voor zuiver goud.
Haar waarde kan niet in zilver worden afgewogen.[f]
16 Ze is niet te koop voor goud uit Ofir[g]
of voor zeldzaam onyx en saffier.
17 Goud en glas zijn er niet mee te vergelijken.
Ze is niet te ruilen voor een schaal van zuiver* goud.[h]

27:23 * Of mogelijk ‘ze klappen over hem in hun handen en fluiten hem na vanuit hun plaats’. **28:2** * Lett.: ‘gegoten’. **28:3** * Lett.: ‘gesteente’.

28:5 * Blijkbaar een verwijzing naar het werk in mijnen. **28:17** * Of ‘gelouterd’.

HFST. 27
a Sp 13:22; Sp 28:8; Pr 2:26
b Jes 1:8; Klg 2:6
c Ps 73:3, 19
d Mt 7:26, 27
e Ps 83:15
f Jes 10:3; Am 2:14
g Klg 2:15

HFST. 28
h Sp 17:3; Mal 3:3
i De 8:7, 9

2de kolom
a 2Kon 20:20; 2Kr 32:30
b Sp 2:6; Jak 1:5
c Job 28:28
d Sp 3:15
e Ro 11:34
f Sp 3:13, 14
g Jes 13:12
h Sp 16:16

18 Koraal en kristal komen niet eens in de buurt,[a]
want een buidel vol wijsheid is meer waard dan een buidel vol parels.
19 Het topaas[b] uit Kusch verbleekt erbij.
Zelfs met zuiver goud kun je haar niet betalen.
20 Maar waar komt wijsheid dan vandaan
en waar is de bron van verstand?[c]
21 Onzichtbaar is ze voor alles wat leeft[d]
en verborgen voor de vogels in de lucht.
22 Dood en verderf zeggen:
"Onze oren hebben het alleen van horen zeggen."
23 God kent de weg ernaartoe.
Alleen hij weet waar ze verblijft,[e]
24 want hij kijkt tot de einden van de aarde
en ziet alles onder de hemel.[f]
25 Toen hij de kracht* van de wind vaststelde[g]
en de watermassa's bepaalde,[h]
26 toen hij de regen de wet voorschreef[i]
en een weg baande voor de donderende onweerswolk,[j]
27 toen zag hij de wijsheid en verklaarde haar.
Hij vestigde en testte haar.
28 En hij zei tegen de mens:
"Luister! Ontzag voor Jehovah — dat is wijsheid![k]
En het kwaad vermijden — dat is verstand."'[l]

29 Job vervolgde zijn toespraak* en zei:
2 'Was alles maar als vroeger,*
als in de dagen dat God over mij waakte,
3 toen hij zijn lamp boven mijn hoofd liet schijnen,
toen ik bij zijn licht door het duister liep,[a]
4 toen ik in de bloei van mijn leven* was,
toen God een vriend was in mijn tent,[b]
5 toen de Almachtige nog met me was,
toen mijn kinderen* om me heen waren,
6 toen mijn voeten baadden in boter
en de rotsen stromen olie voor me uitgoten.[c]
7 Als ik naar de stadspoort ging[d]
en op het plein plaatsnam,[e]
8 zagen de jonge mannen me en stapten opzij.*
Zelfs de ouderen stonden voor me op en bleven staan.[f]
9 Leiders hielden zich stil.
Ze legden hun hand op hun mond.
10 De stem van vooraanstaande mannen verstomde.
Hun tong kleefde aan hun gehemelte.
11 Wie naar me luisterde, was vol lof over mij.
En wie me zag, pleitte voor mij.
12 Want ik redde altijd de arme die om hulp schreeuwde,[g]
het kind zonder vader — iedereen die hulp nodig had.[h]
13 De stervende zegende mij[i]
en het hart van de weduwen gaf ik vreugde.[j]
14 Ik kleedde me in rechtvaardigheid.
Mijn gerechtigheid was als een gewaad* en een tulband.
15 Ik werd ogen voor de blinde
en voeten voor de kreupele.

HFST. 28
a Sp 8:11; Sp 20:15
b Ex 28:15, 17
c Job 28:12
d Pr 8:17; 1Kor 2:8, 11
e Jak 1:5
f Sp 15:3; Za 4:10; 1Pe 3:12
g Ps 148:8; Pr 1:6
h Job 5:10; Job 26:8; Job 37:10; Ps 135:7; Sp 30:4; Jes 40:12
i Za 10:1
j Job 38:25
k De 4:6; Ps 111:10; Sp 9:10; Pr 12:13; Ro 1:20
l Sp 3:7

2de kolom

HFST. 29
a Ps 18:28; Ps 119:105
b Ps 25:14; Sp 3:32
c De 32:13; De 33:24
d Ru 4:1; Sp 31:23
e Ne 8:1
f Le 19:32
g Sp 21:13; Sp 24:11
h Jak 1:27
i De 24:12, 13
j De 10:17, 18

28:25 *Lett.: 'het gewicht'. **29:1** *Lett.: 'spreuk'. **29:2** *Of 'als in de maanden die voorbij zijn'.

29:4 *Of 'in de dagen van mijn bloei'. **29:5** *Of 'bedienden'. **29:8** *Lett.: 'verborgen zich'. **29:14** *Of 'mantel'.

16 Ik was een vader voor de armen.[a]
Ik verdedigde de zaak van onbekenden.[b]
17 Ik brak de kaken van de boosdoener[c]
en rukte de prooi van tussen zijn tanden.
18 Ik zei altijd: “Ik zal sterven in mijn eigen huis*[d]
en mijn dagen zullen zo talrijk worden als zandkorrels.
19 Mijn wortels zullen reiken tot in het water
en de dauw overnacht op mijn takken.
20 Mijn eer wordt steeds vernieuwd
en de boog in mijn hand blijft schieten.”
21 Mensen luisterden gespannen
en wachtten in stilte op mijn advies.[e]
22 Als ik uitgesproken was, waren ze sprakeloos.
Mijn woorden vielen zachtjes* in hun oren.
23 Ze wachtten op mij als op de regen.
Ze openden hun mond wijd als voor de lenteregen.[f]
24 Als ik ze toelachte, konden ze het haast niet geloven.
Als mijn gezicht oplichtte, waren ze gerust.*
25 Ik wees ze de weg als hun leider,
was als een koning onder zijn troepen,[g]
als iemand die de treurenden troost.[h]

30 Nu lachen ze mij uit,[i]
mannen die jonger zijn dan ik.
Hun vaders had ik nog niet toegelaten
bij de honden die mijn kudde bewaakten.
2 Wat heb ik gehad aan de kracht van hun handen?
Hun energie is vergaan.
3 Ze zijn uitgeput door gebrek en honger.
Ze knagen aan de uitgedroogde grond
die al woest en verlaten was.
4 Ze plukken zoute bladeren van struiken.
Hun voedsel is de wortel van bremstruiken.
5 Ze zijn uit de gemeenschap verdreven.[a]
Mensen schreeuwen naar ze alsof het dieven zijn.
6 Ze leven op de steile helling van een ravijn,*
in holen in de grond en tussen de rotsen.
7 Vanuit de struiken roepen ze
en onder de netels kruipen ze bij elkaar.
8 Als zonen van de dwazen en de naamlozen
zijn ze verdreven* uit het land.
9 Maar nu zingen ze spotliedjes over me.[b]
Ik ben voor hen een mikpunt van spot* geworden.[c]
10 Ze walgen van me en blijven op afstand.[d]
Ze aarzelen niet me in het gezicht te spugen.[e]
11 Omdat God me heeft ontwapend* en vernederd,
houden ze zich bij mij niet meer in.#
12 Van rechts komen ze als een meute op me af.
Ze jagen me op de vlucht
en werpen dodelijke obstakels op mijn pad.

29:18 *Lett.: ‘in mijn nest’. **29:22** *Lett.: ‘druppelden’. **29:24** *Of mogelijk ‘ze verduisterden het licht van mijn gezicht niet’.

30:6 *Of ‘wadi’. **30:8** *Lett.: ‘weggezweept’. **30:9** *Lett.: ‘een spreekwoord’, ‘een scheldnaam’. **30:11** *Lett.: ‘mijn boogpees losmaakte’. #Of ‘hebben ze de teugel wegens mij afgeworpen’.

HFST. 29
a Lu 14:13; Jak 1:27
b Sp 29:7
c Ps 58:6; Sp 30:14
d Ge 25:8; 2Kon 22:20
e Job 29:9
f Ps 72:6; Sp 16:15
g Job 1:3
h Pr 7:2

HFST. 30
i Job 12:4

2de kolom
a Ge 4:12; Ps 109:10; Da 4:25
b Ps 69:12; Klg 3:14
c Job 17:6
d Job 19:13
e Nu 12:14; De 25:9; Jes 50:6; Mt 27:30

13 Ze breken mijn paden op
en maken mijn ellende nog
erger.[a]
Niemand houdt ze tegen.*
14 Ze komen op me af als door
een wijde bres in de muur.
Dwars door het puin golven
ze op me af.
15 Panische angst overweldigt
me.
Mijn waardigheid wordt
verjaagd als de wind,
mijn redding vervliegt als
een wolk.
16 Het leven* stroomt nu uit mij
weg.[b]
Dagen van ellende[c] houden
me in hun greep.
17 's Nachts dringt vreselijke pijn
door tot in mijn botten.*[d]
De knagende pijn houdt maar
niet op.[e]
18 Met geweld wordt mijn
gewaad misvormd.*
Het knijpt mijn keel dicht als
de boord van mijn mantel.
19 God heeft me neergesmeten
in het slijk.
Niets meer dan stof en as ben
ik nu.
20 Ik roep tot u om hulp, maar u
antwoordt mij niet.[f]
Ik ga staan, maar u kijkt me
alleen maar aan.
21 U hebt u wreed tegen mij
gekeerd.[g]
Met de volle macht van uw
hand valt u me aan.
22 U tilt me op en voert me mee
met de wind.
Dan schudt u me heen en
weer in de storm.*
23 Ik weet dat u me naar de
dood doet afdalen,
naar het huis waar alle leven-
den zullen samenkomen.
24 Maar niemand zou toch uit-
halen naar een gebroken
man*[a]
als hij om hulp roept in zijn
tijd van ellende?
25 Heb ik niet gehuild om
degenen die zware tijden
doormaken?*
Heb ik# niet getreurd om de
armen?[b]
26 Ik hoopte op het goede,
maar het slechte kwam.
Ik verwachtte het licht,
maar het donker kwam.
27 Er kwam geen eind aan de
onrust in mijn binnenste.
Dagen van ellende lagen vóór
mij.
28 Somber loop ik rond,[c] er is
geen zonlicht.
In de vergadering sta ik op
en roep om hulp.
29 Ik ben een broer geworden
voor de jakhalzen
en een vriend voor de doch-
ters van de struisvogel.[d]
30 Mijn huid is zwart geworden
en laat los.[e]
Mijn botten branden van de
hitte.*
31 Mijn harp wordt alleen bij
rouw gebruikt
en mijn fluit* bij het geluid
van huilen.

31 Ik heb een verbond ge-
sloten met mijn ogen.[f]
Hoe zou ik dan ongepaste
aandacht kunnen geven
aan een jonge vrouw?*[g]
2 Wat zou ik dan krijgen van
God in de hemel,
welke erfenis van de
Almachtige daarboven?
3 Boosdoeners wacht toch de
ondergang
en wie slechte dingen doet
ellende?[h]

HFST. 30
a Job 16:2; Ps 69:26
b Ps 22:14
c Job 10:15
d Ps 6:2
e Job 2:8, 13; Job 7:4
f Job 19:7; Ps 22:2
g Job 7:20; Job 19:6

2de kolom
a Job 13:25
b Sp 14:21; Sp 14:31; Sp 19:17
c Ps 38:6; Ps 42:9; Ps 43:2
d Mi 1:8
e Job 7:5; Klg 4:8

HFST. 31
f Sp 6:25, 26; Mt 5:28
g Job 31:9, 10
h Job 20:26-29; Ps 73:3, 18; Sp 10:29

30:13 *Of mogelijk 'zonder dat iemand ze helpt'. **30:16** *Of 'de ziel'. **30:17** *Lett.: 'worden mijn botten doorboord'. **30:18** *Of mogelijk 'de ernst van mijn lijden misvormt me'. **30:22** *Of mogelijk 'laat u me met een knetterende slag oplossen'.

30:24 *Lett.: 'een puinhoop'. **30:25** *Of 'die een zware dag hebben'. #Of 'mijn ziel'. **30:30** *Of mogelijk 'koorts'. **30:31** *Of 'schalmei'. **31:1** *Lett.: 'maagd'.

4 Ziet hij mijn wegen niet[a]
en telt hij niet al mijn
stappen?
5 Heb ik ooit op het
leugenpad* gewandeld?
Heeft mijn voet zich naar
bedrog gehaast?[b]
6 Laat God me wegen op een
nauwkeurige weegschaal.[c]
Dan zal hij zien dat ik trouw*
ben.[d]
7 Als mijn voetstappen van de
weg afwijken,[e]
mijn hart mijn ogen volgt[f]
of er vuil aan mijn handen
kleeft,
8 dan mogen anderen eten wat
ik zaai[g]
en dan mag wat ik plant
ontworteld worden.*
9 Als mijn hart verleid is door
een vrouw[h]
en ik bij de deur van mijn
buurman op de loer lig,[i]
10 dan mag mijn vrouw
graan malen voor een
andere man
en mogen andere mannen
gemeenschap met haar
hebben.*[j]
11 Want dat zou schaamteloos
gedrag zijn,
een zonde die straf verdient
van de rechters.[k]
12 Het zou een vuur zijn dat
verslindt en vernietigt,*[l]
dat zelfs de wortels van
mijn opbrengst compleet
verteert.#
13 Als ik mijn slaaf of slavin hun
recht heb onthouden
wanneer ze een klacht*
tegen mij hadden,
14 wat kan ik dan doen als God
me erop aanspreekt?*
Wat kan ik zeggen als hij me
ter verantwoording roept?[a]
15 Degene die mij in de schoot
vormde, heeft toch ook
hen gemaakt?[b]
Zijn we niet vóór onze
geboorte* door dezelfde
gevormd?[c]
16 Weigerde ik de armen te
geven wat ze vroegen[d]
of vulde ik de ogen van de
weduwe met tranen?*[e]
17 At ik mijn maaltijd alleen op
en deelde ik niet met de
weeskinderen?[f]
18 (Vanaf mijn jeugd heb ik als
een vader de wees* groot-
gebracht
en van jongs af# aan stond ik
de weduwe△ bij.)
19 Zag ik ooit iemand omkomen
die geen kleding had,
een arme die niets had om
zich te bedekken?[g]
20 Weigerde ik hem* de wol van
mijn schapen
om zich te kunnen warmen en
mij daarvoor te zegenen?[h]
21 Balde ik mijn vuist tegen de
wees[i]
als hij mijn hulp nodig had in
de stadspoort?*[j]
22 Dan mag mijn arm* van mijn
schouder vallen,
dan mag die bij de elleboog#
gebroken worden.
23 Want ik voelde diepe angst
voor een ramp van God
en ik kon niet standhouden
tegenover zijn waardig-
heid.

HFST. 31
a Ge 16:13; 2Kr 16:9; Ps 139:3; Sp 5:21; Jer 32:19
b Ps 26:5; Sp 6:16, 18
c 1Sa 2:3
d Job 2:3; Job 27:5; Ps 7:8
e De 11:16; Jer 10:23
f Nu 15:39; Pr 11:9; Ez 6:9; Mt 5:29; 1Jo 2:16
g Le 26:16
h Job 31:1; Mt 5:28
i Job 24:15
j 2Sa 12:9, 11; Jer 8:10
k Ge 38:24; Le 20:10; De 22:22
l Sp 6:25-27; Sp 7:27

2de kolom
a Sp 22:22, 23; Jes 10:1-3
b Job 34:19; Sp 14:31; Sp 22:2; Mal 2:10
c Ps 139:16
d De 15:7, 8
e De 10:18; Sp 28:27
f Ez 18:5, 7; Jak 1:27; 1Jo 3:17
g Jes 58:7; Lu 3:11; Jak 2:15, 16
h De 24:13
i Sp 14:21
j Sp 31:23

31:5 *Of mogelijk ‘met mannen van onwaarheid’. **31:6** *Of ‘rechtschapen’. **31:8** *Of ‘mogen mijn nakomelingen uitgeroeid worden’. **31:10** *Lett.: ‘over haar neerknielen’. **31:12** *Lett.: ‘doorvreet tot de vernietiging’. #Of ‘heel mijn opbrengst ontwortelt’. **31:13** *Of ‘rechtszaak’.

31:14 *Lett.: ‘opstaat’. **31:15** *Lett.: ‘in de schoot’. **31:16** *Lett.: ‘liet (...) verkwijnen’. **31:18** *Lett.: ‘hem’. #Lett.: ‘van de schoot van mijn moeder af’. △Lett.: ‘haar’. **31:20** *Lett.: ‘zijn lendenen’. **31:21** *Of mogelijk ‘als ik zag dat ik bijval had in de stadspoort’. **31:22** *Of ‘schouderblad’. #Of ‘uit de kom’, ‘van het opperarmbeen’.

24 Heb ik op goud vertrouwd
of tot zuiver goud gezegd:
“Jij bent mijn garantie”?[a]
25 Ben ik blij geweest over mijn
grote rijkdom[b]
omdat ik veel bezittingen
had verzameld?[c]
26 Heb ik ooit de zon* zien
schijnen
of de maan in zijn pracht
voorbij zien glijden[d]
27 terwijl mijn hart in het
geheim werd verleid
en mijn mond ze vereerde
door mijn hand te kussen?[e]
28 Dat zou een zonde zijn ge-
weest die straf verdient
van de rechters,
want ik zou de ware God
daarboven ontrouw zijn
geweest.
29 Heb ik ooit genoten van de
ondergang van mijn vijand[f]
of me verkneukeld als hem
kwaad overkwam?
30 Nooit heb ik mijn mond laten
zondigen
door met een vloek om zijn
leven* te vragen.[g]
31 Hebben de mannen van mijn
tent niet gezegd:
“Is er iemand te vinden die
niet van zijn voedsel* heeft
genoten?”[h]
32 Geen vreemdeling* hoefde
buiten te overnachten.[i]
Ik opende mijn deuren voor
de reiziger.
33 Heb ik ooit net als anderen
geprobeerd mijn over-
tredingen te verbergen[j]
door mijn fout weg te stop-
pen in de zak van mijn
kleding?
34 Ben ik ooit bang geweest voor
de reactie van de massa
of voor de verachting van
andere families
zodat ik me stilhield en niet
naar buiten durfde?
35 Was er maar iemand die naar
me luisterde![a]
Ik zou mijn handtekening
zetten onder wat ik heb
gezegd.
Laat de Almachtige me
antwoorden![b]
Had mijn beschuldiger de
aanklachten maar in een
document geschreven!
36 Ik zou het op mijn schouder
ronddragen
en als een kroon op mijn
hoofd zetten.
37 Ik zou verantwoording aan
hem afleggen voor elke
stap die ik deed.
Ik zou hem vol vertrouwen
benaderen, als een vorst.
38 Als mijn eigen grond tegen
me zou roepen
en zijn voren samen zouden
huilen,
39 als ik zijn opbrengst heb
gegeten zonder te betalen[c]
of als ik zijn eigenaars* tot
wanhoop heb gedreven,[d]
40 mogen er voor mij
dan doorns opschieten in
plaats van tarwe
en stinkend onkruid in plaats
van gerst.’
Hier eindigen de woorden
van Job.

32 De drie mannen gaven het
op Job te antwoorden, om-
dat hij overtuigd was van zijn ei-
gen rechtvaardigheid.*[e] 2 Maar
Eli̱hu, de zoon van de Buziet[f] Ba-
ra̱cheël uit de familie van Ram,
was kwaad. Hij was boos op Job
omdat die probeerde zijn eigen
gelijk* aan te tonen en niet dat
van God.[g] 3 Hij was ook heel
kwaad op Jobs drie vrienden,
omdat ze geen antwoord konden

HFST. 31
a Ps 49:6, 7; 1Ti 6:17
b Es 5:11; Ps 62:10; Sp 11:28
c De 8:17, 18
d De 4:19
e De 11:16
f Sp 17:5; Sp 24:17, 18
g Mt 5:44; Ro 12:14
h Ge 18:5; Ro 12:13
i Ge 19:1, 3; Heb 13:2; 1Pe 4:9
j Ge 3:8; Sp 28:13; Han 5:8

2de kolom
a Job 19:7
b Job 13:22
c Jak 5:4
d 1Kon 21:15

HFST. 32
e Job 6:29; Job 27:6
f Ge 22:20, 21
g Job 10:2, 3

31:26 *Lett.: ‘het licht’. **31:30** *Of ‘ziel’. **31:31** *Lett.: ‘vlees’. **31:32** *Of ‘inwonende vreemdeling’.

31:39 *Of ‘de ziel van zijn eigenaars’. **32:1** *Of ‘omdat hij in zijn eigen ogen rechtvaardig was’. **32:2** *Of ‘het gelijk van zijn ziel’.

vinden maar God schuldig had-
den verklaard.[a] 4 Elihu had ge-
wacht met zijn reactie op Job,
omdat ze ouder waren dan hij.[b]
5 Toen Elihu zag dat de drie
mannen niets meer wisten te ant-
woorden, laaide zijn woede op.
6 Elihu, de zoon van de Buziet
Baracheël, nam het woord en
zei:

‘Ik ben jong*
en jullie zijn oud.[c]
Dus hield ik me respectvol op
de achtergrond[d]
en durfde ik jullie niet te
vertellen wat ik weet.
7 Ik dacht: laat de ouderdom*
maar spreken
en laat de jaren# wijsheid
verkondigen.
8 Maar het is de geest in
mensen,
de adem van de Almachtige,
die hun verstand geeft.[e]
9 Leeftijd* alleen maakt nog
niet wijs
en niet alleen oude mannen
begrijpen wat juist is.[f]
10 Daarom zeg ik: “Luister
naar mij
en ik zal jullie vertellen wat
ik weet.”
11 Kijk, ik heb gewacht toen
jullie aan het woord waren.
Ik bleef luisteren naar jullie
redenatie[g]
terwijl jullie naar woorden
zochten.[h]
12 Ik heb aandachtig naar jullie
geluisterd,
maar geen van jullie kon
Jobs ongelijk aantonen*
of zijn argumenten weer-
leggen.
13 Zeg dus niet: “Wij hebben
wijsheid gevonden.
God toont zijn ongelijk aan,
niet een mens.”

32:6 *Lett.: ‘klein in dagen’. 32:7 *Lett.: ‘dagen’. #Lett.: ‘een veelheid aan jaren’. 32:9 *Of ‘veel dagen’. 32:12 *Of ‘Job terechtwijzen’.

HFST. 32
a Ex 20:7, Job 4:18-20, Job 22:2, 3, Job 25:5, 6, Job 42:8
b Le 19:32
c Job 15:10
d 1Ti 5:1, 1Pe 5:5
e 1Kon 3:12, 1Kon 4:29, Job 35:11, Sp 2:6, Pr 2:26, Da 1:17, Mt 11:25, Jak 1:5
f Ps 119:100, Pr 4:13
g Jak 1:19
h Sp 15:28

2de kolom
a Mt 9:17
b Le 19:15, Sp 24:23, Jak 3:17

HFST. 33
c Mt 12:34, Lu 6:45
d Ps 119:73
e Ge 2:7, Pr 12:7, Han 17:25

14 Hij heeft zijn woorden niet
tegen mij gericht,
dus ik zal hem niet antwoor-
den met jullie argumenten.
15 Ze zijn wanhopig, ze hebben
geen antwoorden meer.
Ze hebben niets meer te
zeggen.
16 Ik heb gewacht, maar ze
zeggen niets meer.
Ze staan daar maar, zonder
weerwoord.
17 Dus ook ik zal met een
antwoord komen.
Ook ik zal zeggen wat ik
weet,
18 want ik zit vol woorden.
De geest in mij zet me ertoe
aan.
19 Mijn binnenste is als wijn die
geen uitweg heeft,
als nieuwe wijnzakken die op
barsten staan.[a]
20 Laat me spreken, dat zal me
opluchten!
Ik zal mijn lippen openen en
antwoord geven.
21 Ik kies voor niemand partij[b]
en ik zal geen mens naar de
mond praten.*
22 Vleien kan ik niet.
Anders zou mijn Maker me
snel wegvagen.

33 Maar nu, Job, hoor mijn
woorden aan,
luister naar alles wat ik zeg.
2 Ik moet mijn mond openen,
mijn tong* moet spreken.
3 Mijn woorden komen recht
uit mijn hart.[c]
En mijn lippen spreken
oprecht wat ik weet.
4 Gods eigen geest heeft me
gemaakt[d]
en de adem van de Almach-
tige zelf heeft me tot leven
gebracht.[e]
5 Antwoord mij als je dat kunt.
Voer voor mij je argumenten
aan, zet je schrap.

32:21 *Of ‘een eretitel geven’. 33:2 *Lett.: ‘mijn tong met mijn gehemelte’.

6 Ik ben voor de ware God
precies als jij.
Ook ik ben uit klei gevormd.[a]
7 Laat je niet afschrikken door
angst voor mij
en voel je door mij niet
bezwaard.
8 Maar je zei in mijn bijzijn
deze woorden, die ik steeds
hoorde:
9 “Ik ben zuiver, zonder overtreding.[b]
Ik ben rein, zonder fout.[c]
10 Maar God heeft redenen
gevonden om zich tegen me
te keren.
Hij beziet me als zijn vijand.[d]
11 Hij sluit mijn voeten in het
blok.
Hij gaat al mijn paden na.”[e]
12 Maar je hebt geen gelijk, dus
ik zeg je:
God staat ver boven de
sterfelijke mens.[f]
13 Waarom klaag je tegen Hem?[g]
Is dat omdat hij niet op al je
woorden is ingegaan?[h]
14 God spreekt één keer,
en nog een keer
— hoewel niemand erop let —
15 in een droom, een visioen in
de nacht,[i]
als mensen diep in slaap zijn,
als ze slapen in hun bed.
16 Dan ontbloot hij hun oren[j]
en benadrukt* hij zijn instructies voor hen
17 om een mens van kwaaddoen
af te houden[k]
en hem te beschermen tegen
trots.[l]
18 God redt zijn ziel* van de
kuil,#[m]
zijn leven van de ondergang
door het zwaard.△
19 Ook iemands pijn op zijn
ziekbed wijst hem terecht,
de constante pijn in zijn
botten,
20 waardoor hij* walgt van
brood
en hij# zelfs goed voedsel
verwerpt.[a]
21 Zijn vlees teert zienderogen weg
en zijn botten, eerst niet te
zien, steken nu uit.*
22 Zijn ziel* kruipt naar de
kuil,#
zijn leven naar degenen die
doden.
23 Als er voor hem een boodschapper* is,
één verdediger uit duizend,
om de mens te vertellen wat
juist is,
24 dan bewijst God hem gunst
en zegt:
“Laat hem niet in de kuil#
afdalen![b]
Ik heb een losprijs gevonden![c]
25 Laat zijn vlees gezonder*
worden dan in zijn jeugd.[d]
Laat hij terugkeren naar de
dagen van zijn jeugdige
kracht.”[e]
26 Hij zal vurig bidden tot God,[f]
die hem zal aanvaarden.
Juichend zal hij Zijn gezicht
zien
en Hij zal de sterfelijke
mens terugbrengen tot Zijn
rechtvaardigheid.
27 Hij zal voor de mensen
verklaren:*
“Ik heb gezondigd[g] en ik heb
verdraaid wat recht is,
maar ik heb niet gekregen
wat ik verdiende.#
28 Naar de kuil# ging ik, maar
hij verloste me*[h]
en mijn leven blijft het licht
zien.”

HFST. 33
a Ge 2:7
b Job 10:7; Job 16:16, 17; Job 23:11
c Job 29:14
d Job 13:24; Job 16:9; Job 19:11
e Job 13:27; Job 14:16; Job 31:4
f Job 12:13; Ps 8:4; Jes 40:25; Jes 55:9
g Jes 45:9; Ro 9:20
h Job 13:24
i Nu 12:6; Da 4:5
j Job 36:10
k Ge 20:6, 7; Mt 27:19
l Da 4:24, 25
m Ge 31:24

2de kolom
a Ps 107:17, 18
b Job 14:13
c Job 19:25; Mt 20:28
d 2Kon 5:14
e De 34:7; Job 42:16; Ps 103:3-5
f Ps 30:8
g 2Sa 12:13; Ps 32:5; Sp 28:13; Lu 15:21; 1Jo 1:9
h Ps 19:14; Jes 38:17

33:16 *Lett.: ‘drukt een zegel op’. **33:18, 22** *Of ‘leven’. **33:18, 22, 24, 28** #Of ‘het graf’. **33:18** △Of ‘een wapen (werpspeer)’.

33:20 *Lett.: ‘zijn leven’. #Of ‘zijn ziel’. **33:21** *Of ‘zijn ontbloot’. **33:23** *Of ‘engel’. **33:25** *Of ‘frisser’. **33:27** *Lett.: ‘zingen’. #Of mogelijk ‘en het heeft me niets opgeleverd’. **33:28** *Of ‘mijn ziel’, ‘mijn leven’.

29 Inderdaad, God doet dat allemaal,
zelfs twee of drie keer, voor een mens,
30 om hem* te redden van de kuil,#
zodat hij verlicht wordt met het levenslicht.[a]
31 Let goed op, Job! Luister naar mij!
Wees stil en ik zal verder praten.
32 Als je iets te zeggen hebt, antwoord me dan.
Spreek, want ik wil je gelijk bewijzen.
33 Als je niets te zeggen hebt, luister dan naar me.
Wees stil en ik zal je wijsheid leren.'

34 Elihu zei verder:
2 'Luister naar mijn woorden, wijze mannen.
Hoor mij aan, jullie die zo veel weten.
3 Want het oor test woorden
zoals de tong* voedsel proeft.
4 Laten we voor onszelf beoordelen wat juist is,
laten we met elkaar beslissen wat goed is.
5 Want Job heeft gezegd: "Ik sta in mijn recht,[b]
maar God heeft me het recht onthouden.[c]
6 Zou ik liegen over welk oordeel ik zelf zou moeten krijgen?
Mijn wond is ongeneeslijk, ook al is er geen overtreding."[d]
7 Welke andere man is als Job,
die spot opdrinkt als water?
8 Hij is in het gezelschap van boosdoeners
en gaat om met slechte mannen.[e]
9 Want hij heeft gezegd: "Een mens heeft er niets aan
als hij probeert Gods wil te doen."[a]
10 Luister dus naar mij, mannen met verstand:*
Het is ondenkbaar dat de ware God slechte dingen doet,[b]
dat de Almachtige onrecht doet![c]
11 Want hij zal een mens vergelden naar wat hij doet,[d]
en hem de gevolgen van zijn daden laten dragen.
12 Echt, God doet geen slechte dingen.[e]
De Almachtige verdraait het recht niet.[f]
13 Wie heeft hem de leiding over de aarde gegeven
en wie heeft hem over de hele wereld* aangesteld?
14 Als hij zijn aandacht* op hen richt,
als hij hun geest en adem terugneemt,[g]
15 zouden alle mensen* samen vergaan
en zou de mensheid tot stof terugkeren.[h]
16 Als je dus verstand hebt, luister hier dan goed naar.
Let op wat ik zeg.
17 Moet iemand die gerechtigheid haat de macht hebben?
Zou je een machtige die rechtvaardig is veroordelen?
18 Zou je tegen een koning zeggen: "U bent nergens goed voor"?
Of tegen vooraanstaande personen: "Jullie zijn slecht"?[i]
19 Eén is er die geen partij kiest voor vorsten
en die de rijke niet voortrekt boven de arme,*[j]

HFST. 33
a Ps 56:13

HFST. 34
b Job 29:14; Job 33:9
c Job 27:2
d Job 9:17, 18
e Sp 1:10, 15; Sp 4:14

2de kolom
a Job 9:22-24; Job 35:3
b Ge 18:25; 2Kr 19:7; Ps 92:15
c De 32:4; Ro 9:14; Heb 6:10
d 1Kr 28:9; Ps 62:12; Sp 24:12; Jer 32:19; Ez 33:20; Ro 2:6; 2Kor 5:10; Ga 6:7; 1Pe 1:17; Opb 22:12
e Jak 1:13
f Ps 89:14; Ps 97:2; Ps 99:4; Ro 2:11
g Ps 104:29; Pr 12:7; Jes 42:5; Han 17:25
h Ge 3:19; Ps 146:4; Pr 3:20
i Ex 22:28; Pr 8:2-4; Pr 10:20
j De 10:17; 2Kr 19:7; Han 10:34; Ro 2:11; Ef 6:9

33:30 *Of 'zijn ziel'. #Of 'het graf'. 34:3 *Lett.: 'het gehemelte'.

34:10, 14 *Lett.: 'hart'. 34:13 *Of 'de bewoonde aarde'. 34:15 *Lett.: 'vlees'. 34:19 *Of 'de edele (...) boven de geringe'.

want ze zijn allemaal het
werk van zijn handen.[a]
20 Plotseling sterven ze,[b]
midden in de nacht.[c]
Ze beven hevig en komen om.
Zelfs de machtigen worden
verwijderd, maar niet door
mensenhanden.[d]
21 Want Gods ogen volgen de
wegen van een mens[e]
en Hij ziet elke stap die hij
zet.
22 Er is geen duisternis of diepe
schaduw
waarin boosdoeners zich
kunnen verbergen.[f]
23 Want God heeft voor geen
enkel mens een tijd vast-
gesteld
om voor hem te verschijnen
en berecht te worden.
24 Hij breekt de machtigen
zonder onderzoek te
hoeven doen
en benoemt anderen in hun
plaats.[g]
25 Want hij weet wat ze doen.[h]
In de nacht brengt hij ze
ten val, en ze worden
verpletterd.[i]
26 Hij slaat ze om hun slechtheid
op een plek waar iedereen
het kan zien,[j]
27 omdat ze hem niet meer
volgen[k]
en geen respect hebben voor
zijn wegen.[l]
28 Door hen schreeuwen de
armen tot hem om hulp
en hoort hij het geroep van
de hulpelozen.[m]
29 Als God stil blijft, wie kan
hem dan veroordelen?
Als hij zijn gezicht verbergt,
wie kan hem dan zien?
Of het nu om een volk of een
mens gaat, het resultaat is
hetzelfde:
30 hij staat een goddeloze* niet
toe te regeren[n]
of strikken te leggen voor
het volk.
31 Stel dat je tegen God zegt:
“Ik ben gestraft zonder dat
ik een overtreding heb
begaan.[a]
32 Leer me wat ik niet heb
ingezien.
Als ik iets verkeerds heb
gedaan, zal ik het niet
meer doen.”
33 Moet hij je op jouw voorwaar-
den compenseren terwijl jij
zijn oordeel verwerpt?
Het is jouw beslissing, niet
de mijne.
Vertel me dan maar wat je zo
goed weet.
34 Mensen met verstand* zullen
tegen me zeggen,
net als elke wijze man die me
hoort:
35 “Job spreekt zonder kennis[b]
en zijn woorden missen
inzicht.”
36 Laat Job tot het uiterste
worden getest,*
want zijn antwoorden zijn als
die van slechte mensen!
37 Hij voegt opstandigheid aan
zijn zonde toe.[c]
Hij klapt in ons bijzijn
spottend in zijn handen
en spreekt veel woorden
tegen de ware God!’[d]

35 Elihu vervolgde:
2 ‘Ben je zo overtuigd van
je gelijk dat je zegt:
“Ik ben rechtvaardiger dan
God”?[e]
3 Want je zegt: “Wat maakt het
u* uit?
Ben ik nu beter af dan als ik
had gezondigd?”[f]
4 Ik zal je antwoorden,
jou en ook je vrienden.[g]

34:30 *Of ‘afvallige’.

34:34 *Lett.: ‘hart’. 34:36 *Of mogelijk ‘mijn vader, laat Job (...) worden getest’. 35:3 *Waarschijnlijk doelend op God.

HFST. 34
a Job 31:13-15, Sp 22:2
b Ps 73:3, 19, Han 12:21-23
c Ex 12:29, Da 5:30
d 1Sa 25:38
e Ge 6:5, 2Kr 16:9, Job 31:4, Sp 5:21, Sp 15:3, Jer 16:17, Jer 32:19, 1Pe 3:12
f Ps 139:11, 12, Jes 29:15, Jer 23:24, Am 9:3, Heb 4:13
g Ez 21:26, 27, Da 2:21, Da 4:25
h Ho 7:2
i 1Sa 4:17, Da 5:30
j Nu 12:10
k 1Sa 15:11
l Ps 28:5
m Ex 22:22, 23, Jak 5:4
n Job 13:16, Job 27:8

2de kolom
a Da 9:7, Ro 3:23
b Job 35:16, Job 38:2, Job 42:3
c Job 10:1, Job 19:6
d Job 35:2

HFST. 35
e Job 10:7, Job 16:16, 17, Job 34:5
f Job 9:22-24, Job 34:9, Ps 73:13
g Job 2:11

5 Kijk eens omhoog naar de hemel,
bekijk de wolken[a] hoog boven je.
6 Als je zondigt, doet hem dat dan pijn?[b]
Als je fouten zich opstapelen, raakt hem dat dan?[c]
7 Als je rechtvaardig bent, wat geef je hem dan?
Wat krijgt hij dan van jou?[d]
8 Je slechtheid raakt alleen een mens als jij
en je rechtvaardigheid een mensenzoon.
9 Mensen schreeuwen het uit onder wrede onderdrukking,
ze roepen om verlichting van de overheersers.*[e]
10 Maar niemand zegt: “Waar is God, mijn grote Maker,[f]
hij die reden geeft om ’s nachts liederen te zingen?”[g]
11 Hij leert ons[h] meer dan de dieren op aarde[i]
en hij maakt ons wijzer dan de vogels in de lucht.
12 Mensen roepen, maar hij antwoordt niet,[j]
wegens de trots van wie slecht is.[k]
13 God luistert beslist niet naar een loze kreet.*[l]
De Almachtige heeft er geen aandacht voor.
14 Dan toch veel minder als je klaagt dat je hem niet ziet![m]
Je zaak ligt vóór hem, dus wacht nu maar af.[n]
15 Hij heeft je niet woedend ter verantwoording geroepen
en geen aandacht besteed aan je onbezonnen woorden.[o]
16 Tevergeefs opent Job zijn mond wijd.
Hij gebruikt veel woorden zonder kennis.’[p]

35:9 *Lett.: ‘de arm van de groten’. 35:13 *Of ‘een leugen’.

HFST. 35
a Ps 68:34
b Sp 8:36; Sp 9:12
c Sp 19:3
d Ro 11:35
e Sp 29:2
f Jes 51:12, 13; 1Pe 4:19
g Ps 42:8; Ps 149:5; Han 16:25
h Ps 94:12; Jes 48:17
i Ge 1:26
j Ps 18:41
k Sp 1:28, 29; 1Pe 5:5
l Sp 15:29; Jes 1:15; Jer 11:11
m Job 9:11
n Ps 37:5
o Ps 103:10-12
p Job 34:35; Job 38:2

2de kolom

HFST. 36
a De 32:4; Ps 11:7; Ps 139:14; Da 9:14; Opb 15:3
b 1Sa 2:3; Job 37:16
c Ps 24:8; Ps 99:4; Jer 32:18
d Ps 9:17; Ps 68:2; 2Pe 2:9
e Ps 10:14; Ps 140:12; Sp 22:22, 23
f Ps 33:18; Ps 34:15
g Ps 78:70, 71; Ps 113:7, 8; Jes 9:7
h Ez 18:30
i Jer 26:13
j Job 33:16-18; Jes 1:19, 20; Ro 2:8

36 Elihu vervolgde:
2 ‘Heb nog even geduld met mij terwijl ik het uitleg,
want ik heb nog wat te zeggen namens God.
3 Ik zal uitgebreid spreken over wat ik weet
en ik zal rechtvaardigheid aan mijn Maker toeschrijven.[a]
4 Echt, mijn woorden zijn geen leugens.
Ze komen van iemand die volmaakt is in kennis.[b]
5 Kijk, God is machtig[c] en wijst niemand af.
Groot is zijn begrip.*
6 Wie slecht is laat hij niet in leven,[d]
de verschoppelingen verschaft hij recht.[e]
7 Hij wendt zijn blik niet af van de rechtvaardigen.[f]
Hij zet ze naast koningen op de troon*[g] en geeft ze eeuwig aanzien.
8 Maar als ze worden geboeid met ketens
en worden gevangen met touwen van ellende,
9 dan wijst hij ze op hun daden,
hun overtredingen veroorzaakt door trots.
10 Hij opent hun oor voor correctie
en zegt ze geen kwaad meer te doen.[h]
11 Als ze hem gehoorzamen en dienen,
zullen ze hun dagen slijten in voorspoed
en zullen hun jaren aangenaam zijn.[i]
12 Gehoorzamen ze niet, dan zullen ze omkomen door het zwaard*[j]
en sterven zonder kennis.

36:5 *Of ‘hij is groot in de kracht van zijn hart’. 36:7 *Of mogelijk ‘hij zet koningen op de troon’. 36:12 *Of ‘een wapen (werpspeer)’.

13 De goddelozen* koesteren wrok.
Ze roepen niet om hulp, ook al bindt hij ze vast.
14 Ze* sterven terwijl ze nog jong zijn,[a]
ze slijten# hun leven bij de tempelprostitués.[b]
15 Maar God* redt de armen in hun ellende.
Hij opent hun oor tijdens hun onderdrukking.
16 Hij trekt ook jou weg van de rand van ellende[c]
naar een open ruimte, vrij van beperkingen,[d]
met heerlijk voedsel op je tafel als troost.[e]
17 Dan zul je tevreden zijn met het oordeel over de slechte mensen,[f]
als het vonnis is geveld en het recht heeft gezegevierd.
18 Maar pas op dat woede je niet tot hatelijkheden* drijft[g]
en laat je niet misleiden door een grote omkoopsom.
19 Zouden je hulpgeroep
of krachtsinspanningen je uit de ellende houden?[h]
20 Verlang niet naar de nacht,
wanneer mensen verdwijnen van hun plaats.
21 Pas op dat je niet tot kwaaddoen vervalt
en dat verkiest boven ellende.[i]
22 God is verheven in macht.
Wie is een onderwijzer als hij?
23 Wie heeft hem zijn weg voorgeschreven*[j]
of heeft hem gezegd: "Wat u hebt gedaan is verkeerd"?[k]

36:13 *Of 'de afvalligen van hart'. **36:14** *Of 'hun zielen'. #Of mogelijk 'eindigen'. **36:15** *Lett.: 'hij'. **36:18** *Of 'honend handgeklap'. **36:23** *Of mogelijk 'bekritiseerd', 'ter verantwoording geroepen'.

HFST. 36
a Ps 55:23
b 1Kon 14:24
c Jes 30:21
d Ps 18:19
e Jes 55:2
f Sp 2:22; Jer 25:31
g Sp 19:19; Sp 29:22
h Job 34:20; Ps 33:16; Sp 11:4
i Heb 11:24, 25
j Jes 40:14
k Job 34:10; Ro 9:14

2de kolom
a Ps 92:5; Ps 104:24
b Ex 15:1
c Ps 145:3; Ps 148:13; Opb 15:3
d Ps 90:2; Ps 102:25-27; 1Ti 1:17; Heb 1:10-12
e Ge 2:6; Am 5:8
f Sp 3:20; Jes 55:10; Jer 14:22
g 2Sa 22:12
h Job 37:3
i Han 14:17
j 2Sa 22:15; Ps 18:14; Ps 144:6

HFST. 37
k Job 37:11; Ps 97:4

24 Vergeet niet te prijzen wat hij doet,[a]
waar mensen over hebben gezongen.[b]
25 Alle mensen hebben het gezien,
de sterfelijke mens kijkt van een afstand toe.
26 Ja, God is groter dan we kunnen bevatten.[c]
Het aantal van zijn jaren gaat ons begrip te boven.*[d]
27 Hij haalt de waterdruppels omhoog.[e]
Uit zijn nevel veranderen* ze in regen.
28 Dan stroomt het uit de wolken.[f]
Ze laten het regenen op de mensen.
29 Kan iemand de wolkenlagen begrijpen,
de donder vanuit Zijn tent?*[g]
30 Kijk eens hoe hij zijn bliksem*[h] erover uitspreidt
en de diepte# van de zee bedekt.
31 Zo zorgt hij voor* de volken.
Hij geeft ze voedsel in overvloed.[i]
32 Met zijn handen omvat hij de bliksem
en hij richt die op zijn doel.[j]
33 Zijn donder kondigt hem aan,
zelfs het vee zegt wie* er komt.

37 Daarom bonst mijn hart
en springt het op.
2 Luister goed naar het dreunen van zijn stem
en de donder die uit zijn mond komt.
3 Hij ontketent het onder de hele hemel
en slingert zijn bliksem[k] naar de uiteinden van de aarde.

36:26 *Of 'is onnaspeurlijk'. **36:27** *Of 'condenseren'. **36:29** *Lett.: 'hut'. **36:30** *Lett.: 'licht'. #Lett.: 'wortels'. **36:31** *Of mogelijk 'bepleit hij de zaak van'. **36:33** *Of mogelijk 'wat'.

4 Daarna komt een bulderend geluid.
Hij dondert met een daverende stem[a]
en houdt de bliksem niet terug als zijn stem wordt gehoord.
5 God dondert met zijn stem[b] op een wonderbare manier.
Hij doet grote dingen die wij niet kunnen bevatten.[c]
6 Hij zegt tegen de sneeuw: “Val op de aarde.”[d]
En tegen de stortregen: “Stroom neer met al je kracht.”[e]
7 God legt alle menselijke activiteit stil*
zodat elke sterveling Zijn werk zal kennen.
8 De wilde dieren gaan naar hun holen
en blijven in hun schuilplaatsen.
9 De stormwind blaast uit zijn voorraadkamer[f]
en de noordenwinden brengen de kou.[g]
10 Door de adem van God ontstaat het ijs[h]
en de brede wateren bevriezen.[i]
11 Hij maakt de wolken zwaar van vocht.
Hij verstrooit zijn bliksem[j] in de wolken.
12 Ze wervelen naar elke kant waar hij ze heen stuurt.
Op de hele bewoonde aarde* voeren ze zijn bevelen uit.[k]
13 Of het nu is om te straffen*[l] of voor het land
of uit loyale liefde — hij laat het gebeuren.[m]
14 Luister hiernaar, Job.
Sta stil en kijk goed naar de wonderwerken van God.[n]
15 Weet jij hoe God de wolken bestuurt*
en hoe hij de bliksem uit zijn wolk laat flitsen?
16 Weet jij hoe de wolken kunnen zweven?[a]
Dat zijn de wonderwerken van hem die volmaakt is in kennis.[b]
17 Waarom wordt je kleding warm
als de aarde stil wordt vanwege de zuidenwind?[c]
18 Kun jij net als hij de hemel uitspreiden,*[d]
zo vast als een metalen spiegel?
19 Vertel ons wat we tegen hem moeten zeggen.
We hebben geen antwoorden, want we tasten in het duister.
20 Moet hem verteld worden dat ik wil spreken?
Of heeft iemand iets gezegd dat hij moet weten?[e]
21 Ze kunnen niet eens het licht* zien,
ook al schijnt het helder aan de hemel,
totdat er een wind voorbijtrekt en de wolken wegblaast.
22 Uit het noorden komt gouden pracht.
Gods majesteit[f] is ontzagwekkend.
23 De Almachtige begrijpen ligt buiten ons bereik.[g]
Zijn macht is groot[h]
en nooit buigt hij zijn gerechtigheid[i] en overvloedige rechtvaardigheid.[j]
24 Daarom moeten mensen ontzag voor hem hebben.[k]
Wie denkt wijs te zijn,* krijgt zijn gunst niet.’[l]

37:7 *Lett.: ‘legt een zegel op de hand van elk mens’. **37:12** *Of ‘op de oppervlakte van het productieve land van de aarde’. **37:13** *Lett.: ‘een stok’, ‘een roede’. **37:15** *Of ‘beveelt’. **37:18** *Of ‘uithameren’. **37:21** *D.w.z. van de zon. **37:24** *Lett.: ‘die wijs van hart zijn’.

HFST. 37
a Job 40:9; Ps 29:3; Ps 68:33
b 2Sa 22:14
c Pr 3:11; Opb 15:3
d Ps 147:16
e Am 9:6
f Ps 104:3
g Sp 25:23
h Ps 147:16
i Job 38:29, 30
j Job 37:3
k Ps 148:8
l Ex 9:23; 1Sa 12:17, 18
m 1Kon 18:45; Job 36:29, 31; Job 38:25-27; Jak 5:17, 18
n Ps 111:2; Ps 145:5

2de kolom
a Job 36:29
b Job 36:4; Ps 18:30; Ps 104:24
c Lu 12:55
d Jes 44:24
e Ro 11:34
f 1Kr 16:27; Ps 8:1
g Ps 145:3; Pr 3:11; Ro 11:33
h 1Kr 29:11; Job 36:22; Jes 40:26
i De 32:4; Ps 33:5; Ps 37:28
j Ps 11:7; Ps 71:19
k Ps 33:8; Sp 1:7; Mt 10:28
l Sp 3:7; Mt 11:25; Ro 11:20; Ro 12:16; 1Kor 1:26

38 Toen antwoordde Jehovah Job vanuit de storm:[a]
2 ‘Wie is het die mijn uitspraken vertroebelt
en spreekt zonder kennis?[b]
3 Zet je schrap en wees een man.
Ik zal je ondervragen en jij geeft antwoord.
4 Waar was jij toen ik de fundamenten van de aarde legde?[c]
Vertel het mij, als je denkt dat je het begrijpt.
5 Wie heeft haar afmetingen bepaald? Weet jij dat soms?
En wie heeft het meetlint over haar gespannen?
6 Waarop zijn haar voetstukken gelegd
of wie heeft haar hoeksteen geplaatst[d]
7 toen de morgensterren[e] samen juichten van vreugde
en alle zonen van God*[f] uitbundig jubelden?
8 En wie barricadeerde de zee met deuren[g]
toen ze uit de moederschoot losbrak,
9 toen ik haar met wolken bekleedde
en in diepe duisternis wikkelde,*
10 toen ik haar grenzen vaststelde
en haar deuren en grendels plaatste,[h]
11 en toen ik zei: “Tot hier en niet verder.
Hier stoppen je trotse golven”?[i]
12 Heb je ooit* de morgen bevelen gegeven
of de dageraad zijn plaats laten weten,[j]
13 om de uiteinden van de aarde te pakken
en de slechte mensen eraf te schudden?[a]
14 De aarde verandert als klei onder een zegel
en haar kenmerken worden zichtbaar als bij een gewaad.
15 Maar het licht van de slechten wordt weggenomen
en hun opgeheven arm wordt gebroken.
16 Ben jij afgedaald tot de bronnen van de zee?
Heb je de waterdiepte verkend?[b]
17 Zijn de poorten van de dood[c] aan jou onthuld?
Heb je de poorten van diepe duisternis* gezien?[d]
18 Begrijp jij hoe uitgestrekt de aarde is?[e]
Vertel het me, als je dat allemaal weet.
19 Waar is de weg naar de woonplaats van het licht?[f]
En waar verblijft het donker?
20 Kun jij het naar zijn gebied brengen?
Ken je de paden naar zijn huis?
21 Weet je het omdat je al geboren was
en al zo veel jaren* achter je hebt?
22 Ben jij in de opslagplaatsen van de sneeuw geweest?[g]
Heb je de opslagplaatsen gezien van de hagel,[h]
23 die ik heb bewaard voor de tijd van onheil,
voor de dag van strijd en oorlog?[i]
24 Uit welke richting wordt het licht* verspreid
en vanwaar waait de oostenwind over de aarde?[j]
25 Wie heeft een kanaal gegraven voor de vloed

38:7 *Een Hebreeuwse uitdrukking waarmee de engelen worden bedoeld. 38:9 *Of ‘inbakerde’. 38:12 *Lett.: ‘in je dagen’.

38:17 *Of ‘de schaduw van de dood’. 38:21 *Lett.: ‘dagen’. 38:24 *Of mogelijk ‘de bliksem’.

HFST. 38
a Ex 19:16, 19; 1Kon 19:11
b Job 42:3
c Ge 1:1; Ne 9:6; Ps 136:6; Sp 8:29; Heb 1:10
d Ps 104:5
e Opb 22:16
f Ge 6:2; 1Kon 22:19; Job 1:6; Job 2:1; Ps 89:6
g Ps 33:7; Sp 8:29
h Ge 1:9; Jer 5:22
i Sp 8:29
j Ge 1:5; Ps 74:16

2de kolom
a Job 24:15; 1Th 5:7
b Ge 1:2; Ps 77:19
c Ps 9:13; Mt 16:18
d Job 10:21, 22
e Ps 74:17; Ps 89:11
f Jes 45:7
g Job 37:6
h Joz 10:11; Jes 30:30
i Ex 9:24; Ez 13:13
j Ps 135:7

en een pad gemaakt voor de donderende onweerswolk[a]
26 om het te laten regenen waar geen mens woont,
op de woestijn waar geen mensen zijn,[b]
27 om de verwoeste wildernis te drenken
en het gras te laten opkomen?[c]
28 Heeft de regen een vader?[d]
Wie heeft het leven gegeven aan de dauwdruppels?[e]
29 Uit welke schoot werd het ijs geboren
en wie baarde de rijp van de hemel?[f]
30 Het water is bedekt als met steen
en de oppervlakte van het diepe water is bevroren.[g]
31 Kun jij de touwen van het sterrenbeeld Ki̱mah* vastbinden
of de koorden van het sterrenbeeld Ke̱sil losmaken?#[h]
32 Kun jij een sterrenbeeld* op de juiste tijd laten verschijnen
of het sterrenbeeld Asj# en zijn zonen de weg wijzen?
33 Ken jij de wetten die de hemel besturen?[i]
Kun jij hun* gezag laten gelden op aarde?
34 Kan jouw stem de wolken bevelen
om je met een stortvloed te bedekken?[j]
35 Kun jij bliksemstralen uitsturen?
Zullen ze komen en zeggen: “Hier zijn wij”?
36 Wie heeft wijsheid gelegd in de wolken*[k]
of verstand gegeven aan het hemelverschijnsel?*[a]
37 Wie is wijs genoeg om de wolken te tellen
en wie kan de waterkruiken van de hemel kantelen[b]
38 zodat het stof samenvloeit tot een massa
en de aardkluiten aan elkaar kleven?
39 Kun jij voor de leeuw op prooi jagen
of de honger van jonge leeuwen stillen[c]
40 als ze in hun holen kruipen
of in hun schuilplaats op de loer liggen?
41 Wie maakt voedsel klaar voor de raaf[d]
als zijn jongen tot God om hulp krijsen
en rondfladderen zonder eten?

39 Weet jij wanneer de steenbokken werpen?[e]
Heb je gezien hoe het hertenjong geboren wordt?[f]
2 Tel jij de maanden die ze vol moeten maken?
Weet je wanneer ze jongen krijgen?
3 Ze zakken door hun poten als ze jongen werpen
en zo eindigen hun weeën.
4 Hun jongen worden sterk en groeien op in het open veld.
Ze trekken weg en komen niet meer bij ze terug.
5 Wie heeft de wilde ezel* vrijgelaten?[g]
Wie heeft de touwen van de wilde ezel losgemaakt?
6 Ik gaf hem de woestijnvlakte als woongebied,
de zoutvlakte als zijn thuis.
7 Hij spot met het lawaai van de stad.
Het geschreeuw van de drijvers hoort hij niet.

38:31 *Mogelijk de Plejaden in het sterrenbeeld Stier. #Mogelijk Orion. **38:32** *Lett.: ‘Mazzaroth’. In 2Kon 23:5 verwijst het verwante woord in het meervoud naar de sterrenbeelden van de dierenriem. #Mogelijk de Grote Beer (*Ursa Major*). **38:33** *Of mogelijk ‘Zijn’. **38:36** *Of mogelijk ‘in de mens’.

38:36 *Of mogelijk ‘aan de geest’. **39:5** *Of ‘onager’.

HFST. 38
a Job 28:26
b Ps 104:13; Ps 107:35
c Ps 147:7, 8
d 1Sa 12:18; Jes 30:23; Jer 5:24
e Ge 27:28
f Ps 147:16
g Job 37:10
h Am 5:8
i Sp 3:19; Jer 31:35; Jer 33:25
j Za 10:1
k Jer 10:12

2de kolom
a Ps 136:5; Sp 3:20
b Jer 10:13
c Ps 104:21; Ps 145:15, 16; Na 2:12
d Ps 147:9; Mt 6:26; Lu 12:24

HFST. 39
e Ps 104:18
f Ps 29:9
g Job 24:5; Ps 104:10, 11

8 Hij dwaalt over de heuvels op
zoek naar weide,
speurend naar elke groene
plant.
9 Zou de wilde stier je willen
dienen?[a]
Zou hij overnachten in jouw
stal?*
10 Kun jij een wilde stier met een
touw in de voren houden?
Zal hij je volgen om de
dalgrond te ploegen?*
11 Zul je op zijn grote kracht
vertrouwen
en hem je zware werk laten
doen?
12 Vertrouw je erop dat hij je
oogst* binnenhaalt
en naar je dorsvloer brengt?
13 De vleugels van de struis-
vogel klapwieken vrolijk,
maar haar veren en wieken
zijn niet te vergelijken met
die van de ooievaar.[b]
14 Want ze legt haar eieren op
de grond
en houdt ze warm in het stof.
15 Ze vergeet dat een voet ze
kan breken,
dat een wild dier ze kan
vertrappen.
16 Ze is hard voor haar zonen,
alsof ze niet van haar zijn.[c]
Ze is niet bang dat haar werk
tevergeefs is.
17 Want God heeft haar de
wijsheid geweigerd*
en haar geen verstand
gegeven.
18 Maar als ze opstaat en klapt
met haar vleugels,
lacht ze om het paard en zijn
ruiter.
19 Ben jij het die het paard zijn
kracht geeft?[d]
Heb jij zijn nek met wappe-
rende manen bekleed?
20 Kun jij hem laten springen
als een sprinkhaan?
Zijn geweldige gesnuif is
angstaanjagend.[a]
21 Van pure vreugde staat hij te
trappelen op de dalgrond.[b]
Hij stort zich in de strijd.*[c]
22 Hij lacht om angst en is
nergens bang voor.[d]
Hij deinst niet terug voor het
zwaard.
23 De pijlkoker rammelt tegen
hem aan,
de speer en werpspeer
flitsen.
24 Trillend van spanning schiet
hij vooruit.*
Hij kan niet stil blijven
staan# als de hoorn klinkt.
25 Als er op de hoorn wordt
geblazen, hinnikt hij.
Hij ruikt de strijd van verre,
hoort de strijdkreet en
het geschreeuw van
aanvoerders.[e]
26 Is het dankzij jouw verstand
dat de valk opstijgt
en zijn vleugels uitspreidt
naar het zuiden?
27 Of vliegt de arend op jouw
bevel omhoog[f]
om zijn nest in de hoogte te
bouwen[g]
28 en op een steile rots te
overnachten,
in zijn vesting op de punt van
een rots?
29 Vandaar speurt hij naar
voedsel.[h]
Zijn ogen turen in de verte.
30 Zijn jongen slurpen bloed.
En waar de lijken zijn, daar is
hij ook.’[i]

40 Daarna zei Jehovah tegen
Job:
2 ‘Moet iemand die vol kritiek is
de Almachtige bestrijden?[j]
Laat degene die God wil
terechtwijzen antwoord
geven.’[k]

HFST. 39
a De 33:17
b Ps 104:17; Za 5:9
c Klg 4:3
d Ps 147:10; Jes 31:1

2de kolom
a Jer 8:16
b Re 5:22; Ps 32:9
c Sp 21:31; Jer 46:9; Jer 47:3; Hab 1:8
d Jes 5:28; Jer 8:6
e Jer 46:4
f Sp 23:5; Jes 40:31
g Jer 49:16; Ob 4
h Job 9:26; Jer 49:22
i Mt 24:28

HFST. 40
j Job 33:12, 13; Jes 45:9
k Job 13:3; Job 23:3-5; Job 31:35

39:9 *Of ‘voederbak’. **39:10** *Of ‘eggen’. **39:12** *Lett.: ‘zaad’. **39:17** *Lett.: ‘laten vergeten’.

39:21 *Lett.: ‘hij trekt uit, het wapentuig tegemoet’. **39:24** *Lett.: ‘slokt hij de grond (aarde) op’. #Of mogelijk ‘hij gelooft het niet’.

3 Job antwoordde Jehovah:
4 ‘Ik ben onwaardig.[a]
Wat kan ik u antwoorden?
Ik leg mijn hand op mijn mond.[b]
5 Ik heb eenmaal gesproken, maar ik zal niet weer antwoorden.
En tweemaal, maar ik zal niets meer zeggen.’

6 Toen antwoordde Jehovah
Job vanuit de storm:[c]
7 ‘Zet je schrap en wees een man.
Ik zal je ondervragen en jij geeft antwoord.[d]
8 Trek jij mijn gerechtigheid in twijfel?*
Ga jij mij veroordelen zodat jij gelijk krijgt?[e]
9 Is jouw arm zo sterk als die van de ware God?[f]
Kan jouw stem donderen als die van hem?[g]
10 Bekleed je dan met eer en majesteit.
Bekleed je met waardigheid en pracht.
11 Stort je razende woede uit.
Kijk naar wie hoogmoedig is en haal hem omlaag.
12 Kijk naar wie trots is en verneder hem.
En vertrap de slechte mensen ter plekke.
13 Stop ze allemaal weg in het stof.
Keten ze* in de verborgen plaats.
14 Dan zou zelfs ik tegenover jou erkennen*
dat je rechterhand je kan redden.
15 Hier is de Behemoth,* die ik heb gemaakt, net als jou.
Hij eet groen gras net als een stier.
16 Kijk eens naar de kracht in zijn heupen
en de spierkracht in zijn buik!
17 Hij recht zijn staart als een ceder.
De pezen van zijn dijen zijn ineengevlochten.
18 Zijn botten zijn koperen buizen,
zijn ledematen zijn als smeedijzeren staven.
19 Van al Gods meesterwerken staat hij bovenaan.*
Alleen zijn Maker kan hem met zijn zwaard benaderen.
20 Zijn voedsel komt van de bergen,
waar alle wilde dieren spelen.
21 Onder de lotusbomen gaat hij liggen,
verscholen tussen het riet van het moeras.
22 De lotusbomen bieden hem schaduw
en de populieren van het dal* omringen hem.
23 In de kolkende rivier raakt hij niet in paniek.
Hij is kalm, al golft de Jordaan[a] tegen zijn muil op.
24 Kan iemand hem vangen terwijl hij toekijkt
of een haak* door zijn neus slaan?

41 Kun jij de Leviathan*[b] vangen met een vishaak
of zijn tong beteugelen met een touw?
2 Kun je een touw* door zijn neusgaten halen
of zijn kaken doorboren met een haak?#
3 Zal hij je smeken om genade
of vriendelijk tegen je spreken?

40:8 *Of ‘maak jij (...) krachteloos’. 40:13 *Lett.: ‘hun gezichten’. 40:14 *Of ‘je prijzen’. 40:15 *Mogelijk het nijlpaard.

40:19 *Lett.: ‘is hij het begin’. 40:22 *Of ‘de wadi’. 40:24 *Lett.: ‘valstrik’. 41:1 *Mogelijk de krokodil. 41:2 *Lett.: ‘bies’. #Lett.: ‘doorn’.

HFST. 40
a Job 42:5, 6
b Ps 39:9; Sp 30:32
c Job 38:1
d Job 38:3; Job 42:4
e Ps 51:4; Ro 3:4
f Ex 15:6; Ps 89:13; Jes 40:26; 1Kor 10:22
g Job 37:4; Ps 29:3

2de kolom
a Joz 3:15

HFST. 41
b Ps 104:25, 26

4 Zal hij een verbond met je
sluiten
zodat je hem voorgoed als
slaaf kunt hebben?
5 Kun je met hem spelen als
met een vogel
of hem aan de lijn leggen
voor je kleine meisjes?
6 Zullen handelaars tegen
elkaar opbieden om hem?
Zullen ze hem verdelen
onder kooplieden?
7 Kun je zijn huid doorboren
met talloze harpoenen[a]
of zijn kop met visserssperen?
8 Leg je hand eens op hem.
Je zult de strijd niet vergeten
en het nooit meer doen!
9 Denk maar niet dat je hem
kunt temmen.
De aanblik alleen al zou je te
veel worden.*
10 Niemand durft hem op te
hitsen.
Wie zou het dus tegen mij
kunnen opnemen?[b]
11 Wie heeft mij eerst iets
gegeven dat ik hem zou
moeten terugbetalen?[c]
Alles onder de hemel is van
mij.[d]
12 Ik zal niet zwijgen over zijn
ledematen,
over zijn macht en zijn
goedgevormde lijf.
13 Wie heeft zijn pantser
verwijderd?
Wie waagt zich tussen zijn
kaken?
14 Wie kan de deuren van zijn
bek* openwrikken?
Zijn tanden rondom zijn
angstaanjagend.
15 Op zijn rug staan rijen
schubben,*
nauw aaneengesloten,
verzegeld.
16 Ze sluiten zo dicht op
elkaar aan
dat er geen lucht tussen kan
komen.
17 Ze zitten stevig aan elkaar
vast.
Ze grijpen in elkaar en zijn
niet te scheiden.
18 Zijn gesnuif creëert een
schittering
en zijn ogen zijn als de
stralen van de dageraad.
19 Bliksemflitsen komen uit zijn
bek,
vuurvonken weten te
ontsnappen.
20 Damp komt uit zijn neus-
gaten,
als uit een oven die op biezen
brandt.
21 Zijn adem zet kolen in vlam
en uit zijn bek stijgen vlam-
men op.
22 In zijn nek zit grote kracht
en wanhoop rent voor hem
uit.
23 De plooien van zijn vlees
sluiten hecht aaneen.
Ze zijn stevig, als gegoten
metaal, onbeweeglijk.
24 Zijn hart is zo hard als steen,
zo hard als de onderste
maalsteen.
25 Als hij omhoogkomt, worden
zelfs sterke mannen bang.
Zijn woeste uithalen ver-
oorzaken paniek.
26 Geen zwaard haalt tegen
hem iets uit,
geen speer, werppijl of
pijlpunt.[a]
27 Voor hem is ijzer als stro,
koper als hout dat verrot is.
28 Voor een pijl vlucht hij niet.
Tegen hem veranderen
slingerstenen in stoppels.
29 Voor hem is een knuppel als
een strohalm
en hij lacht om het geluid van
de werpspeer.
30 Zijn onderlijf is als scherpe
potscherven.
Als een dorsslede glijdt hij
door de modder.[b]

41:9 *Of 'je neerslingeren'. **41:14** *Lett.: 'gezicht'. **41:15** *Of mogelijk 'zijn rijen schubben zijn zijn trots'.

HFST. 41
a Job 41:26
b 2Kr 20:6, Da 4:35, Han 11:17, Ro 9:19
c Ro 11:35
d De 10:14, Ps 24:1, Ps 50:12, 1Kor 10:26

2de kolom
a Job 41:7
b Jes 41:15

31 Hij laat de diepte koken als
een pot.
Hij zweept de zee op als een
mengketel voor zalf.
32 In zijn kielzog glinstert een
spoor
alsof de waterdiepte wit haar
heeft.
33 Niets op aarde is met hem
te vergelijken,
hij is gemaakt als een dier
zonder angst.
34 Dreigend kijkt hij naar al wat
trots is.
Hij is de koning van alle
machtige wilde dieren.’

42 Toen zei Job tegen Jeho-
vah:
2 ‘Nu weet ik dat u alles kunt
en dat niets wat u van plan
bent onmogelijk is voor u.[a]
3 U zei: “Wie is het die mijn
uitspraken vertroebelt
zonder kennis?”[b]
Inderdaad, ik heb zonder
verstand gesproken
over dingen die te wonder-
baar voor mij waren, die ik
niet weet.[c]
4 U zei: “Luister alsjeblieft en
ik zal spreken.
Ik zal je ondervragen en jij
geeft antwoord.”[d]
5 Mijn oren hebben over u
gehoord,
maar nu zie ik u met mijn
ogen.
6 Daarom neem ik terug wat ik
heb gezegd*[e]
en ik heb berouw in stof en
as.’[f]

7 Nadat Jehovah die woorden
tegen Job had gesproken, zei Je-
hovah tegen de Temaniet Elifaz:
‘Mijn woede is opgelaaid tegen
jou en je twee vrienden,[g] want
jullie hebben niet de waarheid
over mij gesproken,[h] zoals mijn
dienaar Job. 8 Neem nu zeven
stieren en zeven rammen, ga
daarmee naar mijn dienaar Job
en breng een brandoffer voor je-
zelf. Dan zal mijn dienaar Job
voor jullie bidden.[a] Ik zal zijn ver-
zoek inwilligen* en niet met jul-
lie doen wat jullie verdienen voor
je dwaasheid, want jullie hebben
niet de waarheid over mij gespro-
ken, zoals mijn dienaar Job.’
9 Vervolgens deden de Tema-
niet Elifaz, de Suhiet Bildad en
de Naämathiet Zofar wat Jeho-
vah tegen ze had gezegd. En Je-
hovah nam Jobs gebed aan.
10 Nadat Job voor zijn vrien-
den had gebeden,[b] nam Jehovah
Jobs ellende weg[c] en gaf hij hem
zijn voorspoed terug.* Jehovah
gaf hem het dubbele van wat hij
eerder had.[d] 11 Al zijn broers
en zussen en al zijn vrienden van
vroeger[e] kwamen bij hem thuis
eten. Ze troostten hem vanwe-
ge alle ellende die Jehovah had
toegestaan over hem te komen
en leefden met hem mee. Ze ga-
ven hem allemaal een geldstuk
en een gouden ring.
12 Jehovah zegende het laat-
ste deel van Jobs leven meer dan
het begin.[f] Job kreeg 14.000 scha-
pen, 6000 kamelen, 2000 runde-
ren* en 1000 ezelinnen.[g] 13 Ook
kreeg hij nog zeven zonen en drie
dochters.[h] 14 De eerste dochter
noemde hij Jemima, de tweede Ke-
zia en de derde Keren-Happuch.
15 Geen vrouw in het hele land
was zo mooi als Jobs dochters, en
hun vader gaf ze een erfdeel met
hun broers.
16 Daarna leefde Job nog 140
jaar, en hij kreeg zijn kinderen
en kleinkinderen te zien — vier
generaties. 17 Ten slotte stierf
Job, na een lang en goed leven.*

42:6 *Of ‘herroep ik’.

42:8 *Lett.: ‘ik zal zijn gezicht zeker opheffen’. 42:10 *Lett.: ‘bracht Jehovah een keer in de gevangenschap van Job’. 42:12 *Lett.: ‘1000 span runderen’. 42:17 *Lett.: ‘oud en verzadigd van dagen’.

HFST. 42
a Ge 18:14, Ps 135:6, Jes 43:13, Jes 55:10, 11, Jer 32:17, Mr 10:27, Lu 18:27
b Job 38:2
c Ps 40:5, Ps 139:6
d Job 38:3, Job 40:7
e Job 40:4
f Ezr 9:6, Ps 51:17
g Job 2:11
h Job 11:6, Job 15:14, 15, Job 22:2, 3

2de kolom
a Ge 20:17, Jak 5:15
b Mt 6:14
c Job 2:6, 7, Jak 5:11
d Ge 32:10, 1Sa 2:7, 2Kr 25:9, Sp 22:4, Jes 61:7
e Job 19:13
f Sp 3:33, Sp 10:22, Heb 11:6, Jak 5:11
g Job 1:3
h Job 1:1, 2

PSALMEN

INHOUD

1 Twee wegen vergeleken
- Gods wet lezen maakt gelukkig (2)
- Rechtvaardigen zijn als vruchtbare boom (3)
- Slechte mensen zijn als wegwaaiend kaf (4)

2 Jehovah en zijn gezalfde
- Jehovah lacht om de volken (4)
- Jehovah installeert zijn koning (6)
- Eer de zoon (12)

3 Vertrouwen in God ondanks gevaar
- ‘Waarom zo veel tegenstanders?’ (1)
- ‘Redding behoort Jehovah toe’ (8)

4 Gebed van vertrouwen in God
- ‘Ben je geërgerd, zondig dan niet’ (4)
- ‘In vrede slaap ik’ (8)

5 Jehovah toevlucht van rechtvaardigen
- God haat slechtheid (4, 5)
- ‘Leid me in uw rechtvaardigheid’ (8)

6 Verzoek om gunst
- De doden loven God niet (5)
- God luistert naar verzoek om gunst (9)

7 Jehovah een rechtvaardig Rechter
- ‘Oordeel mij, Jehovah’ (8)

8 Gods grootheid en waardigheid van mensen
- ‘Hoe groot is uw naam!’ (1, 9)
- ‘Wat is de sterveling?’ (4)
- Mens gekroond met pracht (5)

9 Gods wonderwerken bekendmaken
- Jehovah een veilige schuilplaats (9)
- Wie Gods naam kent, vertrouwt op hem (10)

10 Jehovah helpt de hulpelozen
- De goddeloze zegt verwaand: ‘Er is geen God’ (4)
- Hulpelozen wenden zich tot Jehovah (14)
- ‘Jehovah is Koning voor eeuwig’ (16)

11 Bescherming zoeken bij Jehovah
- ‘Jehovah is in zijn heilige tempel’ (4)
- God haat wie van geweld houdt (5)

12 Jehovah staat op en grijpt in
- Gods woorden zijn zuiver (6)

13 Uitzien naar Jehovah’s redding
- ‘Jehovah, hoelang nog?’ (1, 2)
- Jehovah beloont rijk (6)

14 Beschrijving van de dwaas
- ‘Er is geen Jehovah’ (1)
- ‘Niemand doet het goede’ (3)

15 Wie mag gast zijn in Jehovah’s tent?
- Hij spreekt waarheid in zijn hart (2)
- Hij lastert niet (3)
- Hij komt beloften na, al is het in zijn nadeel (4)

16 Jehovah Bron van goedheid
- ‘Jehovah is mijn deel’ (5)
- ‘Mijn gedachten corrigeren me ’s nachts’ (7)
- ‘Jehovah aan mijn rechterhand’ (8)
- ‘U zult me niet achterlaten in het Graf’ (10)

17 Gebed om bescherming
- ‘U onderzoekt mijn hart’ (3)
- ‘In de schaduw van uw vleugels’ (8)

18 God geprezen voor redding
- ‘Jehovah is mijn sterke rots’ (2)
- Jehovah loyaal voor de loyale (25)
- Gods weg is volmaakt (30)
- ‘Uw nederigheid maakt mij groot’ (35)

19 Gods schepping en wet getuigen
- ‘Hemel maakt Gods glorie bekend’ (1)
- Gods volmaakte wet herstelt kracht (7)
- Onbewuste zonden (12)

20 Redding voor Gods gezalfde koning
- ‘Sommigen vertrouwen op strijdwagens en paarden, maar wij op Jehovah’s naam’ (7)

21 Zegeningen voor koning die op Jehovah vertrouwt
- Koning krijgt lang leven (4)
- Gods vijanden worden verslagen (8-12)

22 Van wanhoop tot lof
- ‘Mijn God, waarom hebt u mij verlaten?’ (1)
- ‘Ze verloten mijn kleding’ (18)
- God loven in gemeente (22, 25)
- Hele aarde zal God aanbidden (27)

23 ‘Jehovah is mijn Herder’
- ‘Het ontbreekt mij aan niets’ (1)
- ‘Hij geeft mij nieuwe kracht’ (3)
- ‘Mijn beker is goedgevuld’ (5)

24 Glorieuze Koning gaat poorten binnen
- ‘Van Jehovah is de aarde’ (1)

73 Gelovig man houdt geestelijke kijk
- ‘Bijna waren mijn voeten uitgegleden’ (2)
- ‘De hele dag werd ik gekweld’ (14)
- ‘Tot ik in Gods heiligdom kwam’ (17)
- Slechte mensen op glibberige bodem (18)
- Dichter tot God komen is goed (28)

74 Gebed of God aan zijn volk wil denken
- Terugblik op Gods reddingsdaden (12-17)
- ‘Denk aan lasteringen vijand’ (18)

75 God oordeelt eerlijk
- Slechten zullen Jehovah’s beker drinken (8)

76 Gods overwinning op Sions vijanden
- God redt de zachtmoedigen (9)
- Trotse vijanden worden vernederd (12)

77 Gebed in tijd van ellende
- Mediteren over Gods werken (11, 12)
- ‘Wie is zo groot als u, o God?’ (13)

78 Gods zorg en Israëls gebrek aan geloof
- Vertel aan komende generatie (2-8)
- ‘Ze hadden geen geloof in God’ (22)
- ‘Het koren van de hemel’ (24)
- ‘Ze deden de Heilige van Israël verdriet’ (41)
- Van Egypte naar het beloofde land (43-55)
- ‘Ze bleven God uitdagen’ (56)

79 Gebed toen volken Gods volk aanvielen
- ‘We zijn een mikpunt van spot’ (4)
- ‘Help ons omwille van uw naam’ (9)
- ‘Vergeld onze buren zevenvoudig’ (12)

80 Verzoek om herstel aan Israëls Herder
- ‘O God, herstel ons’ (3)
- Israël als Gods wijnstok (8-15)

81 Aansporing om te gehoorzamen
- Aanbid geen valse goden (9)
- ‘Luisterde mijn volk maar’ (13)

82 Oproep tot gerechtigheid
- God spreekt recht te midden van ‘de goden’ (1)
- ‘Verdedig de zwakken’ (3)
- ‘Jullie zijn goden’ (6)

83 Gebed bij dreiging vijanden
- ‘O God, blijf niet zwijgen’ (1)
- Vijanden als wervelende distels (13)
- Gods naam is Jehovah (18)

84 Verlangen naar Gods grootse tabernakel
- Leviet wil als vogel zijn (3)
- ‘Eén dag in uw voorhoven’ (10)
- ‘God is een zon en een schild’ (11)

85 Gebed om herstel
- God zal vrede spreken tot loyalen (8)
- Ontmoeting loyale liefde en trouw (10)

86 Geen god als Jehovah
- Jehovah vergeeft graag (5)
- Alle volken zullen Jehovah aanbidden (9)
- ‘Leer me uw weg’ (11)
- ‘Geef me een onverdeeld hart’ (11)

87 Sion stad van de ware God
- Geboren in Sion (4-6)

88 Gebed om bescherming tegen dood
- ‘Mijn leven bevindt zich op de rand van het Graf’ (3)
- ‘Elke ochtend bid ik tot u’ (13)

89 Zingen over Jehovah’s loyale liefde
- Verbond met David (3)
- Davids nageslacht is voor eeuwig (4)
- Gods gezalfde noemt Hem ‘Vader’ (26)
- Davidisch verbond duurzaam (34-37)
- Mens kan niet ontsnappen aan Graf (48)

90 God is eeuwig en mens leeft kort
- Duizend jaar als gisteren (4)
- Mens leeft 70 of 80 jaar (10)
- ‘Leer ons onze dagen te tellen’ (12)

91 Bescherming in Gods schuilplaats
- Bevrijd van de vogelvanger (3)
- Bescherming onder Gods vleugels (4)
- Veilig ook al vallen er duizenden (7)
- Engelen bevolen om te beschermen (11)

92 Jehovah komt eeuwig lof toe
- Zijn grote werken en diepe gedachten (5)
- ‘Rechtvaardigen zullen gedijen als een boom’ (12)
- Ouderen zullen blijven floreren (14)

93 Jehovah’s majestueuze bestuur
- ‘Jehovah is Koning geworden!’ (1)
- ‘Uw richtlijnen zijn betrouwbaar’ (5)

94 Gebed om wraak van God
- ‘Hoelang zullen de slechten blijven?’ (3)
- Correctie Jah maakt gelukkig (12)
- God verlaat zijn volk niet (14)
- ‘Onheil stichten in naam van de wet’ (20)

95 Bij ware aanbidding hoort gehoorzaamheid
- ‘Als jullie vandaag zijn stem horen’ (7)
- ‘Verhard je hart niet’ (8)
- ‘Zij zullen mijn rust niet binnengaan’ (11)

96 ‘Zing voor Jehovah een nieuw lied’
- Jehovah verdient alle eer (4)
- Goden van volken zijn waardeloos (5)
- Aanbid in heilige kleding (9)

97 Jehovah verheven boven andere goden
- ‘Jehovah is Koning geworden!’ (1)
- Houd van Jehovah, haat wat slecht is (10)
- Licht voor de rechtvaardigen (11)

98 Jehovah Redder en rechtvaardig Rechter
- Jehovah’s redding bekendgemaakt (2, 3)

99 Jehovah heilige Koning
- Troont boven cherubs (1)
- Een God die vergeeft en straft (8)

100 Dank aan de Schepper
- ‘Dien Jehovah met vreugde’ (2)
- ‘God heeft ons gemaakt’ (3)

101 Een oprechte regeerder
- ‘Ik verdraag hoogmoed niet’ (5)
- ‘Ik zal naar de getrouwen kijken’ (6)

102 Wanhopig gebed van onderdrukte
- ‘Ik ben als een eenzame vogel’ (7)
- ‘Mijn dagen zijn een verdwijnende schaduw’ (11)
- ‘Jehovah zal Sion herbouwen’ (16)
- Jehovah blijft altijd bestaan (26, 27)

103 ‘Ik zal Jehovah loven’
- God verwijdert zonden ver van ons (12)
- Gods vaderlijke barmhartigheid (13)
- God vergeet niet dat we stof zijn (14)
- Jehovah’s troon en koningschap (19)
- Engelen voeren Gods woord uit (20)

104 God loven om scheppingswonderen
- Aarde blijft altijd (5)
- Wijn en brood voor sterfelijk mens (15)
- ‘Hoe talrijk zijn uw werken!’ (24)
- ‘Als u hun geest wegneemt, sterven ze’ (29)

105 Jehovah’s trouwe daden voor zijn volk
- God denkt aan zijn verbond (8-10)
- ‘Raak mijn gezalfden niet aan’ (15)
- Jozef slaaf, gebruikt door God (17-22)
- Gods wonderen in Egypte (23-36)
- Israël vertrekt uit Egypte (37-39)
- God denkt aan belofte aan Abraham (42)

106 Israëls gebrek aan waardering
- Gods daden snel vergeten (13)
- Gods glorie ingeruild voor afbeelding stier (19, 20)
- Geen geloof in Gods belofte (24)
- Gingen Baäl aanbidden (28)
- Kinderen geofferd aan demonen (37)

107 Dank God voor zijn wonderen
- Liet ze op goede weg wandelen (7)
- Verzadigde dorstigen en hongerigen (9)
- Haalde ze uit duisternis (14)
- Zond zijn woord om te genezen (20)
- Beschermt armen tegen onderdrukking (41)

108 Gebed om overwinning op vijanden
- Redding door mensen heeft geen nut (12)
- ‘Door God zullen we kracht opdoen’ (13)

109 Gebed van wanhopig man
- ‘Laat een ander zijn ambt overnemen’ (8)
- God staat arme bij (31)

110 Een koning en priester zoals Melchizedek
- ‘Onderwerp te midden van je vijanden’ (2)
- Bereidwillige jongeren als dauwdruppels (3)

111 Loof Jehovah om zijn grote werken
- Gods naam heilig en ontzagwekkend (9)
- Ontzag voor Jehovah is wijsheid (10)

112 De rechtvaardige heeft ontzag voor Jehovah
- Vrijgevige die uitleent gaat het goed (5)
- ‘Rechtvaardige zal nooit vergeten worden’ (6)
- Vrijgevige geeft aan armen (9)

113 Verheven God verheft onbeduidende
- Jehovah’s naam eeuwig geëerd (2)
- God buigt zich diep (6)

114 Bevrijding Israël uit Egypte
- De zee vluchtte (5)
- Bergen huppelden als rammen (6)
- Rots veranderde in bron (8)

EERSTE BOEK
(Psalm 1-41)

1 Gelukkig de mens die niet
volgens het advies van
slechte mensen wandelt,*
die niet op het pad van
zondaars staat[a]
en die niet bij spotters zit.[b]
2 Hij vindt vreugde in de wet
van Jehovah[c]
en leest zijn wet met gedempte stem,* dag en nacht.[d]
3 Hij zal zijn als een boom
geplant aan waterstromen,
een boom die op de juiste tijd
vrucht draagt,
waarvan de bladeren niet
verdorren.
Hij zal slagen in alles wat hij
doet.[e]
4 Slechte mensen zijn niet zo.
Zij zijn als kaf dat wegwaait
in de wind.
5 Slechte mensen zullen
niet standhouden in het
oordeel[a]
en zondaars niet in de
gemeenschap van de
rechtvaardigen.[b]
6 Jehovah heeft oog voor de
weg van de rechtvaardigen,[c]
maar de weg van slechte
mensen loopt dood.[d]

2 Waarom is er opschudding
onder de naties
en mompelen* de volken
over iets zinloos?[e]
2 De koningen van de aarde
stellen zich op

1:1 *Of ‘niet het advies (...) opvolgt’.
1:2 *Of ‘mediteert over zijn wet’.
2:1 *Of ‘bedenken’.

PSALM 1
a Sp 4:14
b Sp 22:10
c Ps 19:7
Ps 40:8
Ps 112:1
Mt 5:3
Ro 7:22
Jak 1:25
d Joz 1:8
Ps 119:97
1Ti 4:15
e 1Kr 22:13
Jer 17:7, 8

2de kolom
a Mt 25:41
b Mal 3:18
Mt 13:49, 50
c Ps 37:18
Jer 12:3
1Pe 3:12
d Sp 14:12

PSALM 2
e Han 4:25-28

en de bestuurders verenigen
zich*[a]
tegen Jehovah en tegen zijn
gezalfde.#[b]
3 Ze zeggen: ‘Laten we ons
bevrijden van hun ketens
en hun touwen van ons
afschudden!’
4 Degene die in de hemel op de
troon zit, zal lachen.
Jehovah zal hen bespotten.
5 In die tijd zal hij in zijn
woede tot hen spreken
en hun angst aanjagen met
zijn brandende woede.
6 Hij zal zeggen: ‘Ikzelf heb
mijn koning[c] geïnstalleerd
op Sion,[d] mijn heilige berg.’
7 Laat mij het besluit van
Jehovah bekendmaken.
Hij zei tegen mij: ‘Jij bent
mijn zoon,[e]
vandaag ben ik je vader
geworden.[f]
8 Vraag het mij en ik geef je
volken als erfdeel
en de einden van de aarde
als bezit.[g]
9 Je zult ze breken met een
ijzeren scepter,[h]
je zult ze stukslaan als
aardewerk.’[i]
10 Toon dus inzicht, koningen,
laat je corrigeren,* rechters
van de aarde.
11 Dien Jehovah met eerbied*
en toon vol vreugde ontzag
voor hem.
12 Eer* de zoon,[j] anders wordt
God# verontwaardigd
en word je verwijderd van
de weg,[k]
want zijn woede ontvlamt
snel.
Gelukkig wie bescherming
bij Hem zoekt.

2:2 *Of ‘beraadslagen samen’. #Of ‘zijn Christus’. 2:10 *Of ‘wees gewaarschuwd’. 2:11 *Of ‘ontzag’. 2:12 *Lett.: ‘kus’. #Lett.: ‘hij’.

PSALM 2
a Mt 27:1, 2; Lu 23:10, 11; Opb 19:19
b Ps 89:20; Jes 61:1
c Ps 45:6; Ez 21:27; Da 7:13, 14; Opb 19:16
d 2Sa 5:7; Opb 14:1
e Mt 3:16, 17; Mr 1:9-11; Ro 1:4
f Han 13:33; Heb 1:5; Heb 5:5
g Ps 72:8; Heb 1:2; Opb 11:15
h Opb 12:5; Opb 19:15
i Da 2:44; Opb 2:26, 27
j Fil 2:9-11
k Jo 3:36

2de kolom

PSALM 3
a 2Sa 15:14
b 2Sa 15:12; 2Sa 16:15
c 2Sa 12:11
d 2Sa 16:7, 8
e Ge 15:1
f Jes 45:25
g Ps 27:6
h 2Sa 15:25; Ps 2:6
i Ps 4:8; Sp 3:24
j 2Kon 6:15, 16; Ps 27:3; Ro 8:31
k 1Ti 4:10
l 2Th 1:6
m Ps 37:39; Jes 43:11; Opb 19:1

PSALM 4
n Ps 11:7

Een psalm van David toen hij op
de vlucht was voor zijn zoon Absalom.[a]

3 O Jehovah, waarom heb ik zo
veel tegenstanders?[b]
Waarom keren zo velen zich
tegen mij?[c]
2 Velen zeggen over mij:*
‘God zal hem niet redden.’[d]
(*sela*)#
3 Maar u, Jehovah, bent een
schild om mij heen,[e]
mijn glorie.[f] U heft mijn
hoofd omhoog.[g]
4 Luid roep ik tot Jehovah
en hij antwoordt mij vanaf
zijn heilige berg.[h] (*sela*)
5 Ik ga liggen en ik slaap.
In veiligheid word ik weer
wakker,
want Jehovah blijft mij
steunen.[i]
6 Ik ben niet bang voor de
tienduizenden
die zich aan alle kanten tegen
mij opstellen.[j]
7 Sta op, o Jehovah! Red mij,[k]
o mijn God!
U zult al mijn vijanden op de
kaak slaan.
De tanden van slechte
mensen zult u breken.[l]
8 Redding behoort Jehovah toe.[m]
Uw zegen rust op uw volk.
(*sela*)

Voor de koorleider: begeleiding
door snaarinstrumenten.
Een psalm van David.

4 Antwoord mij als ik roep,
o mijn rechtvaardige God.[n]
Zorg voor een uitweg* als ik
in nood zit.
Heb medelijden en luister
naar mijn gebed.
2 Mensenzonen, hoelang nog
zullen jullie mij vernederen
in plaats van eren?
Hoelang nog zullen jullie lief-
hebben wat waardeloos is
en zoeken naar wat vals is?
(*sela*)

3:2 *Of ‘mijn ziel’. #Zie Woordenlijst.
4:1 *Lett.: ‘maak wijde ruimte’.

3 Weet dat Jehovah zijn loyale
op een uitzonderlijke
manier behandelt.*
Jehovah luistert als ik tot
hem roep.
4 Ben je geërgerd, zondig dan
niet.[a]
Zeg wat je te zeggen hebt, in
je hart, op je bed, en zwijg.
(*sela*)
5 Breng slachtoffers van
rechtvaardigheid
en vertrouw op Jehovah.[b]
6 Velen zeggen: ‘Wie zal ons
iets goeds laten zien?’
Jehovah, laat het licht
van uw gelaat over ons
schijnen.[c]
7 U vervult mijn hart met meer
vreugde
dan een rijke oogst van
graan en nieuwe wijn kan
geven.
8 In vrede ga ik liggen en slaap
ik,[d]
want alleen u, Jehovah, laat
mij in veiligheid wonen.[e]

Voor de koorleider: voor nechiloth.*
Een psalm van David.

5 Luister naar mijn woorden,
Jehovah.[f]
Let op mijn gezucht.
2 Heb aandacht voor mijn
hulpgeroep,
want tot u bid ik, mijn Koning
en mijn God.
3 Jehovah, in de morgen hoort
u mijn stem,[g]
in de morgen vertel ik u
mijn zorgen[h] en wacht ik
hoopvol af.
4 Want u bent geen God die
vreugde put uit slechtheid.[i]
Niemand die slecht is, mag
bij u zijn.[j]
5 Arrogante mensen mogen
niet in uw nabijheid
komen.
U haat iedereen die het
slechte doet,[k]
6 leugenaars zult u vernietigen.[a]
Jehovah, u walgt van ge-
welddadige mensen en
bedriegers.*[b]
7 Maar ik ga uw huis[c] binnen
vanwege uw grote loyale
liefde.[d]
Vol eerbiedig ontzag voor u
buig ik me neer richting uw
heilige tempel.*[e]
8 O Jehovah, leid me in uw
rechtvaardigheid omwille
van mijn vijanden,
effen uw weg voor mij.[f]
9 Want niets wat ze zeggen is
betrouwbaar,
vanbinnen zijn ze door en
door kwaadaardig.
Hun keel is een open graf.
Met hun tong vleien ze.*[g]
10 God zal ze schuldig verklaren,
hun eigen complotten zullen
hun ondergang worden.[h]
Laten ze verdreven worden
vanwege al hun over-
tredingen,
want ze zijn in opstand
gekomen tegen u.
11 Maar iedereen die zijn
toevlucht bij u zoekt, zal
gelukkig zijn[i]
en altijd vol vreugde juichen.
U zult hen beschermen,*
en wie uw naam liefhebben,
zullen in u hun vreugde
vinden.
12 U zult de rechtvaardigen
zegenen, o Jehovah,
met goedkeuring zult u hen
omringen als met een groot
schild.[j]

Voor de koorleider: begeleiding
door snaarinstrumenten gestemd op
sjeminith.* Een psalm van David.

6 Jehovah, wijs me niet terecht
in uw boosheid
en corrigeer me niet in uw
woede.[k]

PSALM 4
a Ef 4:26
b Ps 37:3; Ps 62:8; Sp 3:5; 1Pe 4:19
c Nu 6:26; Ps 80:7; Sp 16:15; 1Pe 3:12
d Ps 3:5; Sp 3:24, 26
e Le 25:18

PSALM 5
f Ps 65:2; 1Pe 3:12
g Ps 55:16, 17
h Mr 1:35
i Ps 89:14; Sp 6:16-19; Hab 1:13
j Ps 15:1-5; Sp 12:19
k Ro 12:9; Heb 1:9

2de kolom
a Sp 20:19; Jo 8:44; Kol 3:9; Opb 21:8
b Ge 9:6; Ps 55:23; Sp 6:16, 17; 1Pe 3:10
c 1Sa 3:3; 1Kr 16:1
d Ps 69:13
e Ps 28:2; Ps 138:2
f Ps 25:4, 5; Ps 27:11
g Sp 29:5; Ro 3:13
h 2Sa 15:31; 2Sa 17:23; Ps 7:14, 15
i Ps 40:16
j Ge 15:1; Ps 3:3

PSALM 6
k Ps 38:1; Jer 10:24

4:3 * Of ‘onderscheidt’, ‘voor zich afzondert’. **5:Ops; 6:Ops** * Zie Woordenlijst.

5:6 * Of ‘een man van bloedvergieten en bedrog’. **5:7** * Of ‘heiligdom’. **5:9** * Of ‘ze gebruiken een gladde tong’. **5:11** * Of ‘de toegang tot hen versperren’.

2 Heb medelijden met mij,*
Jehovah, want ik verlies
mijn kracht.
Genees me, Jehovah,[a] want ik
sta te trillen op mijn benen.
3 Ja, ik* ben erg verontrust[b]
en ik vraag u, Jehovah
— hoelang nog?[c]
4 Kom terug, Jehovah, en
bevrijd me,*[d]
red me omwille van uw loyale
liefde.[e]
5 Want in de dood praat
niemand over u.*
Wie zal u loven in het Graf?#[f]
6 Ik ben moe van mijn eigen
gezucht,[g]
de hele nacht doordrenk ik
mijn bed met tranen.*
Mijn rustbank is doorweekt
van mijn gehuil.[h]
7 Mijn oog is verzwakt van
verdriet,[i]
het is dof* vanwege al mijn
tegenstanders.
8 Ga weg van mij, jullie die het
slechte doen,
want Jehovah zal mijn gehuil
horen.[j]
9 Jehovah zal mijn verzoek om
gunst horen,[k]
Jehovah zal mijn gebed
aanvaarden.
10 Al mijn vijanden zullen be-
schaamd en verbijsterd zijn.
Ineens zullen ze vol
schaamte afdruipen.[l]

Een klaaglied* van David dat hij voor Jehovah zong over de woorden van de Benjaminiet Kusch.

7 Jehovah, mijn God, bij u heb
ik bescherming gezocht.[m]
Red me van al mijn ver-
volgers en bevrijd me.[n]
2 Anders zullen ze me*
verscheuren als leeuwen,[o]
me meesleuren zonder dat
iemand me kan redden.
3 Jehovah, mijn God, als de
fout bij mij ligt,
als ik verkeerd handel,
4 als ik iemand onrecht doe die
goed voor mij is[a]
of als ik mijn vijand zonder
reden beroof,*
5 laat een vijand mij* dan
achtervolgen en inhalen,
laat hem mijn leven tot in de
grond vertrappen,
zodat mijn eer in het stof
vergaat. (*sela*)
6 Sta op in uw woede,
o Jehovah,
keer u tegen de razernij van
mijn vijanden.[b]
Kom mij te hulp* en eis dat
er recht wordt gedaan.[c]
7 Laat de volken u omringen.
U zult tegen hen optreden
vanuit de hemel.
8 Jehovah zal het vonnis
uitspreken over de volken.[d]
Oordeel mij, Jehovah,
op basis van mijn recht-
vaardigheid
en op basis van mijn
oprechtheid.*[e]
9 Maak alstublieft een eind aan
de wandaden van slechte
mensen,
maar ondersteun de
rechtvaardigen,[f]
want u bent de rechtvaardige
God[g] die het hart en de
diepste gevoelens onder-
zoekt.*[h]
10 God is mijn schild,[i] de
Redder van wie oprecht
van hart zijn.[j]
11 God is een rechtvaardig
Rechter,[k]
God maakt elke dag zijn
vonnissen bekend.*

PSALM 6
a Ps 41:4; Ps 103:2, 3
b Mt 26:38, 39
c Ps 13:1, 2
d Ps 50:15
e Ps 119:88; Klg 3:22
f Ps 30:9; Ps 115:17; Pr 9:5, 10
g Ps 69:3
h Ps 39:12
i Ps 31:9
j Ps 3:4; Ps 145:18, 19; Heb 5:7
k Ps 31:22; Ps 40:1; Jon 2:2
l Ps 40:14; Jer 20:11

PSALM 7
m Ps 18:2; Sp 18:10
n Jer 15:15; 2Kor 4:9; 2Pe 2:9
o Ps 10:9

2de kolom
a Sp 17:13
b Ps 3:7; Ps 35:1
c Ps 103:6
d Ge 18:25; Ps 9:7, 8
e Ps 18:20; Ps 26:11; Ps 41:12
f Ps 37:25
g De 32:4; Opb 15:3
h 1Sa 16:7; 1Kr 28:9; Jer 17:10; Opb 2:23
i Ge 15:1; Sp 30:5
j Sp 2:21
k Ge 18:25; Ps 9:4; Ps 98:9

6:2 *Of ‘betoon me gunst’. **6:3, 4; 7:2, 5** *Of ‘mijn ziel’. **6:5** *Of ‘is geen herinnering aan u’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **6:6** *Lett.: ‘doe ik mijn bed zwemmen’. **6:7** *Of ‘oud geworden’. **7:Ops** *Of ‘rouwlied’.

7:4 *Of mogelijk ‘mijn tegenstander zonder reden spaar’. **7:6** *Lett.: ‘ontwaak voor mij’. **7:8** *Of ‘rechtschapenheid’. **7:9** *Of ‘het hart en de nieren toetst’. **7:11** *Of ‘stort elke dag openlijke veroordelingen uit’.

12 Als iemand geen berouw heeft,[a] scherpt hij zijn zwaard,[b]
hij spant zijn boog en legt aan.[c]
13 Hij maakt zijn dodelijke wapens klaar
en richt zijn brandende pijlen.[d]
14 Let op degene die zwanger is van slechtheid.
Hij is in verwachting van ellende en baart leugens.[e]
15 Hij graaft een kuil en maakt die diep,
maar hij valt zelf in het gat dat hij gegraven heeft.[f]
16 De ellende die hij veroorzaakt, komt terug op zijn eigen hoofd,[g]
zijn geweld komt terecht op zijn eigen schedel.
17 Ik loof Jehovah om zijn rechtvaardigheid,[h]
ik bezing* de naam van Jehovah,[i] de Allerhoogste.[j]

Voor de koorleider: op de gittith.* Een psalm van David.

8 Jehovah, onze Heer, hoe groot is uw naam op de hele aarde,
u hebt uw majesteit zelfs verheven boven de hemel!*[k]
2 Door de mond van kinderen en zuigelingen[l] hebt u uw kracht bevestigd
omwille van uw tegenstanders,
om de vijand en de wreker tot zwijgen te brengen.
3 Als ik uw hemel zie, het werk van uw vingers,
de maan en de sterren die u hebt gemaakt,[m]
4 wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,
en de mensenzoon dat u voor hem zorgt?[n]
5 U maakte hem iets lager dan goddelijke wezens,*
u kroonde hem met eer en pracht.
6 U gaf hem het gezag over het werk van uw handen.[a]
U legde alles aan zijn voeten:
7 alle schapen en runderen
en ook de wilde dieren,*[b]
8 de vogels van de hemel en de vissen van de zee,
alles wat over de paden van de zeeën trekt.
9 Jehovah, onze Heer, hoe groot is uw naam op de hele aarde!

Voor de koorleider: op Moeth-Labben.* Een psalm van David.

א [*alef*]

9 Ik loof u, Jehovah, met heel mijn hart.
Ik vertel over al uw wonderen.[c]
2 Ik ben vrolijk en juich over u,
ik bezing* uw naam, o Allerhoogste.[d]

ב [*beth*]

3 Wanneer mijn vijanden zich terugtrekken,[e]
zullen ze struikelen en voor uw ogen vergaan.
4 Want u verdedigt mijn zaak en doet mij recht,
u zit op uw troon en oordeelt rechtvaardig.[f]

ג [*gimel*]

5 U hebt volken bestraft[g] en slechte mensen vernietigd
en hun naam voor altijd en eeuwig uitgewist.
6 De vijand is voorgoed verslagen,
hun steden hebt u weggevaagd
en elke herinnering aan hen vergaat.[h]

ה [*he*]

7 Maar Jehovah blijft voor altijd op zijn troon,[i]
die hij heeft gefundeerd voor gerechtigheid.[j]

7:17; 9:2 *Of 'maak muziek voor'. **8:Ops; 9:Ops** *Zie Woordenlijst. **8:1** *Of mogelijk 'u wiens pracht wordt verhaald boven de hemel!'

8:5 *Of 'dan engelen'. **8:7** *Lett.: 'de dieren van het veld'.

PSALM 7
a Jes 55:7
b De 32:41
c De 32:21, 23
d De 32:42
e Jak 1:15
f Es 7:10; Ps 10:2; Ps 35:7, 8; Ps 57:6; Sp 26:27
g Es 9:24, 25
h Ps 35:28
i Jes 25:1; Heb 13:15; Opb 15:4
j Da 4:17

PSALM 8
k 1Kon 8:27; Ps 104:1; Ps 148:13
l Mt 21:16; Lu 10:21; 1Kor 1:27
m Ps 19:1; Ps 104:19; Jes 40:26; Ro 1:20
n Ge 1:29; Ge 9:3; Ps 144:3; Mt 6:25, 30; Jo 3:16; Han 14:17; Heb 2:6-8

2de kolom
a Ge 1:26; Ge 9:1, 2
b Ge 1:28; Ge 9:3

PSALM 9
c 1Kr 16:12; 1Kr 29:11; Opb 4:11
d Ps 28:7
e Ps 56:9
f Ps 89:14; 1Pe 2:23
g De 9:4
h De 25:19
i Ps 90:2; 1Ti 1:17
j Ro 14:10; Opb 20:11

8 Hij zal de bewoonde aarde*
oordelen met rechtvaardigheid,[a]
hij zal een eerlijk vonnis
vellen over de volken.[b]

ו [*waw*]

9 Jehovah wordt een veilige
schuilplaats* voor de onderdrukten,[c]
een veilige toevlucht in tijden
van nood.[d]
10 Wie uw naam kent, vertrouwt
op u.[e]
Wie u zoeken, laat u nooit in
de steek, o Jehovah.[f]

ז [*zajin*]

11 Zing lofzangen voor Jehovah,
die in Sion woont,
maak zijn daden bekend
onder de volken.[g]
12 Want hij denkt aan de onderdrukten en wreekt hun
bloed,[h]
hij vergeet hun hulpgeroep
niet.[i]

ח [*cheth*]

13 Heb medelijden met mij,
Jehovah, zie wat mijn
haters me aandoen,
u die me weghaalt bij de
poorten van de dood,[j]
14 zodat ik uw roemrijke daden
kan bekendmaken in de
poorten van de dochter
Sion[k]
en kan juichen over uw
reddingsdaden.[l]

ט [*teth*]

15 De volken zijn weggezakt in
de kuil die ze groeven,
hun eigen voet is gevangen in
het net dat ze spanden.[m]
16 Jehovah maakt zich bekend
door zijn oordelen.[n]
Wie slecht is, raakt verstrikt
in het werk van zijn eigen
handen.[o]
Higgajon.* (*sela*)

9:8 *Of 'het productieve land'. **9:9** *Of 'veilige hoogte'. **9:16** *Zie Woordenlijst.

PSALM 9

a Ge 18:25, Ps 85:11, Jes 26:9
b Ps 96:13, Ps 98:9, Han 17:31
c Ps 91:2
d Ps 46:1, Ps 54:7
e Ps 91:14, Sp 18:10, Jer 16:21
f 2Kr 20:12, Ps 25:15, 2Kor 1:10
g Ps 96:10, Ps 107:19, 22, Jes 12:3, 4
h Ge 4:9, 10, Ge 9:5, De 32:43, 2Kon 9:24, 26, 2Kon 24:3, 4, Lu 11:49-51
i Ex 3:7, Ps 72:13, 14, Lu 18:7
j Ps 30:3, Jes 38:9, 10, Opb 1:17, 18
k Jer 17:19, 20
l Ps 13:5, Ps 20:5
m De 32:35, Sp 5:22
n Ex 14:4, Joz 2:10, 2Kon 19:19
o Sp 26:27, Jes 3:11

2de kolom

a Ps 12:5, Ps 72:4
b Ps 10:17, Mt 5:5
c Ge 18:25, Ps 82:8
d Ex 15:16, Ex 23:27

PSALM 10

e Ps 13:1, Ps 22:1, Jer 14:8
f Ex 14:17
g Ps 7:14, 16, Ps 37:7, Sp 5:22, Sp 26:27
h Ex 15:9, Ho 12:8
i Ps 14:1, 2, Ps 53:1, Ze 1:12
j Ps 37:35
k Jes 26:11, Ho 14:9

י [*jodh*]

17 Slechte mensen gaan naar
het Graf,*
alle volken die God vergeten.
18 Maar de armen zullen
niet voor altijd vergeten
worden,[a]
de hoop van de zachtmoedigen zal niet voor eeuwig
vergaan.[b]

כ [*kaf*]

19 Sta op, o Jehovah! Laat de
sterfelijke mens niet overwinnen.
Mogen de volken in uw aanwezigheid geoordeeld worden.[c]
20 Jaag hun angst aan,
Jehovah.[d]
Laat de volken weten dat ze
slechts stervelingen zijn.
(*sela*)

ל [*lamedh*]

10 Waarom bent u zo ver
weg, Jehovah?
Waarom verbergt u zich in
tijden van nood?[e]
2 In zijn hoogmoed vervolgt
een slecht mens de hulpeloze,[f]
maar hij wordt gevangen in
zijn eigen listige plannen.[g]
3 Want iemand die slecht is,
schept op over zijn zelfzuchtige verlangens*[h]
en zegent de hebzuchtige.#

נ [*noen*]

Hij minacht Jehovah.
4 De goddeloze stelt in zijn
verwaandheid geen onderzoek in.
Hij denkt alleen maar: 'Er is
geen God.'[i]
5 Het gaat hem steeds voor de
wind,[j]
maar uw oordelen gaan zijn
verstand te boven.[k]
Hij bespot* al zijn tegenstanders.

9:17 *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **10:3** *Of 'het verlangen van zijn ziel'. #Of mogelijk 'de hebzuchtige zegent zichzelf'. **10:5** *Of 'blaast tegen'.

6 Hij zegt bij zichzelf:*
‘Ik zal nooit wankelen.
Van generatie op generatie
zal geen onheil mij treffen.’[a]

פ [*pe*]

7 Zijn mond is vol vervloekingen,
leugens en dreigementen,[b]
onder zijn tong zijn ellende
en onrecht.[c]
8 Hij ligt in hinderlaag bij de
dorpen,
vanuit zijn schuilplaats
doodt hij een onschuldige.[d]

ע [*ajin*]

Zijn ogen loeren op een
slachtoffer.[e]
9 Hij wacht af in zijn schuil-
plaats als een leeuw in
zijn hol.*[f]
Hij ligt op de loer om de
hulpeloze te grijpen.
Hij trekt zijn net dicht en
vangt hem.[g]
10 Het slachtoffer wordt
verdrukt en valt.
De ongelukkige valt in zijn
handen.*
11 Hij zegt bij zichzelf:*
‘God is het vergeten.[h]
Hij wendt zijn blik af.
Hij ziet het nooit.’[i]

ק [*qof*]

12 Sta op, o Jehovah.[j] O God,
hef uw hand op.[k]
Vergeet de hulpelozen niet.[l]
13 Waarom heeft de goddeloze
minachting voor God?
Hij zegt bij zichzelf:*
‘U roept me toch niet
ter verantwoording.’

ר [*resj*]

14 Maar u ziet problemen en
ellende wel degelijk.
U kijkt toe en grijpt in.[m]
Slachtoffers wenden zich
tot u.[n]
U komt vaderloze kinderen*
te hulp.[o]

ש [*sjin*]

15 Breek de arm van de slechte
en goddeloze man,[a]
zodat u zijn slechtheid niet
meer vindt
als u ernaar zoekt.
16 Jehovah is Koning voor altijd
en eeuwig.[b]
De naties zijn van de aarde
vergaan.[c]

ת [*taw*]

17 Maar naar het verzoek van
de zachtmoedigen luistert
u, Jehovah.[d]
U maakt hun hart stand-
vastig[e] en let goed op hen.[f]
18 U doet recht aan de vader-
loze kinderen en de onder-
drukten,[g]
zodat de aardse sterveling
hun geen angst meer
aanjaagt.[h]

Voor de koorleider. Van David.

11 Bij Jehovah heb ik be-
scherming gezocht.[i]
Hoe kunnen jullie dan tegen
mij* zeggen:
‘Vlucht naar de bergen als
een vogel!
2 Kijk hoe slechte mensen de
boog spannen.
Ze leggen hun pijl op de pees
om vanuit het duister te
schieten op wie oprecht
van hart zijn.
3 Als de fundamenten* worden
gesloopt,
wat kan de rechtvaardige
dan doen?’
4 Jehovah is in zijn heilige
tempel.[j]
Jehovah’s troon is in de
hemel.[k]
Zijn eigen ogen zien, zijn
oplettende* ogen onder-
zoeken de mensen.#[l]
5 Jehovah onderzoekt zowel
de rechtvaardige als de
slechte,[m]

10:6, 11, 13 *Lett.: ‘in zijn hart’. **10:9** *Of ‘het struikgewas’. **10:10** *Of ‘sterke klauwen’. **10:14** *Of ‘wezen’.

11:1 *Of ‘mijn ziel’. **11:3** *Of ‘fundamenten van het recht’. **11:4** *Of ‘stralende’. #Lett.: ‘mensenzonen’.

PSALM 10
a Sp 14:16, Pr 8:11
b Ro 3:14
c Ps 7:14, Ps 12:2, Ps 55:21
d Sp 1:10, 11
e Ps 17:9, 11
f Job 38:39, 40, Ps 17:12, Ps 59:3
g Ps 140:5, Jer 5:26
h Pr 8:11
i Ps 73:3, 11, Ps 94:3, 7, Ez 8:12, Ez 9:9
j Ps 3:7
k Mi 5:9
l Ps 9:12, Ps 35:10
m 2Kon 9:26, 2Kr 6:23
n 1Pe 4:19
o De 10:17, 18, Ps 146:9, Heb 13:6

2de kolom
a Job 38:15
b Ex 15:18, Ps 145:13, Jer 10:10, Da 4:34, 1Ti 1:17
c Ps 9:5, Ps 44:2
d Ps 9:18
e 1Kr 29:18, 19
f Sp 15:8, 1Pe 3:12
g Ps 72:4
h Jes 51:12

PSALM 11
i 2Kr 14:11, Ps 7:1, Ps 56:11
j Mi 1:2, Hab 2:20
k 2Kr 20:6, Ps 103:19, Opb 4:2, 3
l 2Kr 16:9, Sp 15:3, Za 4:10, Heb 4:13
m Ge 6:5, Ge 7:1

hij* haat iedereen die van geweld houdt.[a]
6 Op slechte mensen zal hij valstrikken* laten neerregenen,
vuur en zwavel[b] en een verschroeiende wind zijn de beker die ze moeten drinken.
7 Want Jehovah is rechtvaardig,[c] hij houdt van rechtvaardige daden.[d]
De oprechten zullen zijn gezicht zien.*[e]

Voor de koorleider: gestemd op sjeminith.* Een psalm van David.

12 Red mij, Jehovah, want de loyale is verdwenen,
onder de mensen zijn geen getrouwen meer.
2 Ze vertellen elkaar leugens,
ze vleien met hun lippen* en spreken met een bedrieglijk hart.#[f]
3 Jehovah zal alle vleiende lippen afsnijden
en de tongen vol grootspraak,[g]
4 degenen die zeggen: ‘Met onze tong zullen we overwinnen.
We gebruiken onze lippen zoals we willen. Wie is ons de baas?’[h]
5 ‘Omdat de hulpelozen worden onderdrukt
en de armen zuchten,[i]
zal ik opstaan en ingrijpen’, zegt Jehovah.
‘Ik red hen van wie hen minachten.’*
6 De woorden van Jehovah zijn zuiver,[j]
als zilver, gelouterd in een aarden smeltoven,* zeven keer gezuiverd.
7 U bewaakt hen, o Jehovah,[a]
u beschermt elk van hen voor eeuwig tegen deze generatie.
8 Overal gaan de slechten hun gang
omdat de mensen het kwaad bevorderen.[b]

Voor de koorleider. Een psalm van David.

13 Jehovah, hoelang zult u mij vergeten? Voor eeuwig?
Hoelang nog zult u uw gezicht voor mij verbergen?[c]
2 Hoelang nog zal ik* gekweld worden door zorgen,
met elke dag verdriet in mijn hart?
Hoelang nog zal mijn vijand de overhand hebben?[d]
3 Zie mij en antwoord mij, Jehovah, mijn God.
Geef mijn ogen licht, zodat ik niet de doodsslaap inga,
4 zodat mijn vijand niet zegt: ‘Ik heb hem verslagen!’
Laat mijn tegenstanders niet juichen over mijn val.[e]
5 Ik vertrouw op uw loyale liefde.[f]
Mijn hart zal juichen over uw reddingsdaden.[g]
6 Ik zal zingen voor Jehovah, want hij heeft me rijk beloond.[h]

Voor de koorleider. Van David.

14 De dwazen* zeggen bij zichzelf:#
‘Er is geen Jehovah.’[i]
Hun daden zijn verdorven, wat ze doen is walgelijk.
Niemand doet het goede.[j]
2 Maar Jehovah kijkt vanuit de hemel naar de mensen
om te zien of er iemand is met inzicht, iemand die Jehovah zoekt.[k]
3 Ze hebben zich allemaal afgekeerd,[l]
ze zijn allemaal verdorven.

PSALM 11
a Sp 3:31; Sp 6:16, 17
b Ge 19:24; Ez 38:22
c De 32:4
d Ps 146:8
e Job 36:7; Ps 34:15; 1Pe 3:12

PSALM 12
f Ps 28:3
g Ex 15:9, 10; 1Sa 2:3; Ez 28:2
h Ps 10:5
i Ex 3:7
j 2Sa 22:31; Ps 19:8

2de kolom
a 1Sa 2:9
b Pr 8:11

PSALM 13
c Job 13:24; Ps 6:3; Ps 22:2
d Ps 22:7, 8
e Ps 25:2; Ps 35:19
f Ps 52:8; Ps 147:11; 1Pe 5:6, 7
g 1Sa 2:1
h Ps 116:7; Ps 119:17

PSALM 14
i Ps 10:4; Jes 29:16
j Ps 53; Ro 3:10-12
k 2Kr 16:9; Ps 33:13-15; Heb 11:6
l Pr 7:29

11:5 *Of ‘zijn ziel’, ‘zijn diepste wezen’. **11:6** *Of mogelijk ‘vurige kolen’. **11:7** *Of ‘zijn gunst ervaren’. **12:Ops** *Zie Woordenlijst. **12:2** *Lett.: ‘spreken met een gladde lip’. #Lett.: ‘met een hart en een hart’. **12:5** *Of ‘tegen hen blazen’. **12:6** *Of mogelijk ‘een smeltoven op de grond’.

13:2 *Of ‘mijn ziel’. **14:1** *Of ‘mensen zonder verstand’. #Lett.: ‘in hun hart’.

Niemand doet het goede,
helemaal niemand!
4 Begrijpt geen van de boosdoeners het dan?
Ze verslinden mijn volk alsof het brood is.
Ze roepen Jehovah niet aan.
5 Maar hevige angst zal ze overvallen,[a]
want Jehovah is met de rechtvaardige generatie.
6 Boosdoeners, jullie proberen de plannen van de zwakke te dwarsbomen,
maar Jehovah is zijn toevlucht.[b]
7 Laat er toch redding voor Israël komen uit Sion![c]
Als Jehovah zijn volk terugbrengt uit gevangenschap,
laat Jakob dan blij zijn, laat Israël juichen.

Een psalm van David.

15 Jehovah, wie mag gast zijn in uw tent?
Wie mag verblijven op uw heilige berg?[d]
2 Hij die onberispelijk* wandelt,[e]
die doet wat juist is[f]
en de waarheid spreekt in zijn hart.[g]
3 Hij lastert niet met zijn tong,[h]
doet zijn naaste geen kwaad[i]
en maakt zijn vrienden niet te schande.*[j]
4 Hij wijst af wie minachting verdient,[k]
maar hij eert wie ontzag heeft voor Jehovah.
Hij komt niet terug op zijn belofte,* al is het in zijn nadeel.[l]
5 Hij leent zijn geld niet uit tegen rente,[m]
hij laat zich niet omkopen ten koste van de onschuldige.[n]
Zo iemand zal nooit wankelen.[o]

15:2 *Of 'rechtschapen'. 15:3 *Of 'bezorgt (...) geen slechte naam'. 15:4 *Lett.: 'eed'.

PSALM 14
a Ex 15:16
b Ps 9:9
Ps 142:5
c Ro 11:26, 27

PSALM 15
d Ps 2:6
Ps 24:3, 4
e Ps 1:1
f Jes 33:15, 16
Han 10:34, 35
g Sp 3:32
Ef 4:25
h Le 19:16
Ps 101:5
Sp 20:19
i Sp 14:21
Ro 12:17
j Ex 23:1
k Es 3:2
l Joz 9:18-20
Re 11:34, 35
Ps 50:14
Mt 5:33
m Ex 22:25
n Ex 23:8
o Ps 16:7, 8
Sp 12:3
2Pe 1:10

2de kolom

PSALM 16
a Ps 25:20
b Ps 119:63
c De 8:19
Ps 97:7
Jon 2:8
d Ex 23:13
Joz 23:6, 7
e Ps 73:26
f Ps 23:5
g Ps 78:55
h Jes 48:17
i Ps 17:3
Ps 26:2
j Ps 139:17, 18
k Ps 73:23
Han 2:25-28
l Ps 49:15
Han 2:31
Han 3:15
Opb 1:17, 18
m Job 14:13, 14
Han 13:34-37
n Sp 12:28

Een miktam* van David.

16 Bescherm mij, God, want bij u heb ik mijn toevlucht gezocht.[a]
2 Ik zeg tegen Jehovah: 'U bent Jehovah, mijn Bron van goedheid.
3 De heiligen op aarde,
de machtigen, geven me veel vreugde.'[b]
4 Wie andere goden achternalopen, wacht veel verdriet.[c]
Nooit zal ik hun drankoffers van bloed uitgieten,
hun naam zal niet over mijn lippen komen.[d]
5 Jehovah is mijn deel, mijn toegewezen bezit[e] en mijn beker.[f]
U beschermt mijn erfdeel.
6 Aangename plaatsen zijn voor mij uitgemeten.
Ik ben heel tevreden met mijn erfdeel.[g]
7 Ik loof Jehovah, die mij advies heeft gegeven.[h]
Zelfs 's nachts word ik gecorrigeerd door mijn diepste gedachten.*[i]
8 Ik houd Jehovah steeds voor ogen.[j]
Omdat hij aan mijn rechterhand is, zal ik nooit wankelen.[k]
9 Daarom is mijn hart vrolijk, juicht mijn hele wezen.*
Ik# woon in veiligheid.
10 Want u zult me niet achterlaten in* het Graf.#[l]
U zult niet toelaten dat wie loyaal is aan u, de kuil ziet.△[m]
11 U wijst me de weg naar het leven.[n]

16:Ops *Zie Woordenlijst. 16:7 *Of 'diepste gevoelens'. Lett.: 'nieren'. 16:9 *Lett.: 'mijn heerlijkheid'. #Of 'mijn vlees'. 16:10 *Of 'mijn ziel niet overlaten aan'. #Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. △Of mogelijk 'tot ontbinding overgaat'.

In uw aanwezigheid* is
uitbundige vreugde,[a]
aan uw rechterhand is
eeuwig geluk.#

Een gebed van David.

17 Hoor mijn verzoek om
recht, Jehovah.
Heb aandacht voor mijn
hulpgeroep,
luister naar mijn gebed, uit-
gesproken zonder bedrog.[b]
2 Oordeel mij alstublieft
rechtvaardig.[c]
Laten uw ogen zien wat
juist is.
3 U onderzoekt mijn hart,
’s nachts inspecteert u
mij.[d]
U loutert mij,[e]
u zult ontdekken dat ik
geen listige plannen heb
gesmeed,
dat mijn mond niet heeft
gezondigd.
4 Wat mensen ook doen,
ik houd mij aan het woord
van uw lippen en vermijd
de weg van de rover.[f]
5 Mag ik altijd uw spoor
volgen,
zodat mijn voeten niet
struikelen.[g]
6 Ik roep u aan, want u zult mij
antwoorden,[h] God.
Open uw oor voor mij.*
Hoor mijn woorden.[i]
7 Toon uw loyale liefde op een
wonderbare manier,[j]
o Redder van hen die bij uw
rechterhand bescherming
zoeken
tegen degenen die tegen u in
opstand komen.
8 Bescherm me als uw oog-
appel,[k]
verberg me in de schaduw
van uw vleugels.[l]
9 Bescherm me tegen de
slechte mensen die me
aanvallen,
tegen mijn doodsvijanden,*
die me omsingelen.[a]
10 Ze zijn ongevoelig
geworden,*
met hun mond spreken ze
hoogmoedig.
11 Nu sluiten ze ons in,[b]
ze loeren op een kans om ons
ten val te brengen.*
12 Elk is als een leeuw die zijn
prooi wil verscheuren,
als een jonge leeuw die in
hinderlaag ligt.
13 Sta op, o Jehovah, ga op hem
af[c] en haal hem neer.
Red mij* met uw zwaard van
de slechte mensen.
14 Red mij met uw hand,
Jehovah,
van de mensen van deze
wereld,* die hun deel
hebben in dit leven,[d]
die u verzadigt met al het
goeds waarin u voorziet[e]
en die een erfdeel nalaten
aan hun vele zonen.
15 Maar ik, in rechtvaardigheid
zal ik uw gezicht zien.
Wakker worden in uw
aanwezigheid* stemt mij
tevreden.[f]

Voor de koorleider. Van Jehovah’s dienaar David, die de woorden van dit lied tot Jehovah richtte op de dag dat Jehovah hem bevrijdde uit de handen van al zijn vijanden en van Saul. Hij zei:[g]

18 Ik heb u lief, Jehovah,
mijn sterkte.[h]
2 Jehovah is mijn sterke rots
en mijn vesting, hij is mijn
Bevrijder.[i]
Mijn God is mijn rots,[j] bij wie
ik bescherming vind,

PSALM 16
a Ps 21:6; Mt 5:8

PSALM 17
b Ps 145:18
c Ps 37:5, 6
d Ps 11:5; Ps 16:7; 1Kor 4:4
e Ps 26:2; Mal 3:3; 1Pe 1:6, 7
f Ps 119:9
g Ps 18:36; Ps 94:18; Ps 119:133; Ps 121:3
h Ps 55:16
i Jes 37:17
j Ps 31:21; Klg 3:22
k De 32:9, 10; Za 2:8
l Ru 2:12; Ps 36:7; Ps 57:1

2de kolom
a 1Sa 24:11; Ps 35:4
b 1Sa 23:26
c Ps 7:6
d Ps 73:12
e Mt 5:45
f Ps 65:4

PSALM 18
g 2Sa 22:1
h Ps 18:32; Jes 12:2
i Ps 3:3; Ps 37:39, 40; Ps 40:17
j De 32:4

16:11 *Lett.: ‘bij uw gezicht’. #Of ‘aangenaamheid voor eeuwig’. **17:6** *Of ‘buig u en luister naar mij’.

17:9 *Of ‘mijn vijanden tegen de ziel’. **17:10** *Of ‘ze worden omsloten door hun eigen vet’. **17:11** *Of ‘op de grond te gooien’. **17:13** *Of ‘mijn ziel’. **17:14** *Of ‘dit samenstel van dingen’. **17:15** *Of ‘en uw gedaante zien’.

mijn schild en mijn hoorn*
van redding,# mijn veilige
schuilplaats.△[a]
3 Ik roep Jehovah aan, die alle
eer verdient,
en ik word gered van mijn
vijanden.[b]
4 De banden van de dood om-
sloten mij,[c]
een vloed van boosaardige
mannen joeg mij angst aan.[d]
5 Ik werd omklemd door de
banden van het Graf,*
bedreigd door de valstrikken
van de dood.[e]
6 In mijn angst riep ik Jehovah
aan,
ik bleef tot God roepen om
hulp.
Vanuit zijn tempel hoorde hij
mijn stem,[f]
mijn hulpgeroep bereikte
zijn oren.[g]
7 De aarde begon te schudden
en te beven.[h]
De bergen trilden op hun
grondvesten
en schokten hevig vanwege
zijn woede.[i]
8 Rook steeg op uit zijn neus-
gaten,
uit zijn mond kwam een
verwoestend vuur.[j]
Gloeiende kolen gingen van
hem uit.
9 Hij boog de hemel naar
beneden en daalde af,[k]
donkere wolken waren onder
zijn voeten.[l]
10 Hij kwam aangevlogen op
een cherub,[m]
hij schoot toe op de vleugels
van een geest.*[n]
11 Toen bedekte hij zich met
duisternis[o]
als beschutting rondom,
met donkere wateren en
dichte wolken.[p]
12 Uit de heldere gloed
vóór hem
braken hagel en vurige kolen
door de wolken.
13 Jehovah liet het in de hemel
donderen.[a]
De Allerhoogste liet zijn
stem horen[b]
met hagelstenen en vurige
kolen.
14 Hij schoot pijlen af om hen*
te verstrooien,[c]
slingerde zijn bliksem om
verwarring te zaaien.[d]
15 De stroombeddingen*
werden zichtbaar,[e]
de fundamenten van het land
kwamen bloot te liggen
door uw bestraffing,
Jehovah,
door de briesende adem uit
uw neusgaten.[f]
16 Van boven reikte hij mij de
hand toe,
hij pakte me vast en trok me
uit het diepe water.[g]
17 Hij bevrijdde mij van mijn
sterke vijand,[h]
van mijn haters, die sterker
waren dan ik.[i]
18 Ze bedreigden mij op de dag
van mijn ellende,[j]
maar Jehovah steunde mij.
19 Hij bracht mij naar een
veilige* plaats,
hij bevrijdde mij omdat hij op
mij gesteld was.[k]
20 Jehovah beloont mij voor
mijn rechtvaardigheid,[l]
hij beloont mij naar de on-
schuld* van mijn handen.[m]
21 Want ik heb Jehovah's wegen
gevolgd,
ik heb mijn God niet boos-
aardig verlaten.
22 Al zijn bepalingen staan mij
voor ogen.
Ik zal zijn voorschriften niet
negeren.

18:2 *Zie Woordenlijst. #Of 'mijn machtige redder'. △Of 'veilige hoogte'. **18:5** *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **18:10** *Of 'de wind'.

18:14 *D.w.z. de vijand. **18:15** *Of 'waterkanalen'. **18:19** *Of 'ruime'. **18:20** *Lett.: 'reinheid'.

PSALM 18
a Ge 15:1; 2Sa 22:2-4
b Ps 50:15
c 1Sa 20:3; Ps 116:3
d 2Sa 20:1; 2Sa 22:5, 6; Ps 22:16
e Pr 9:12
f Ps 11:4
g 2Sa 22:7; Ps 10:17; Ps 34:15; 1Pe 3:12
h Re 5:4
i 2Sa 22:8-16; Ps 77:18
j Jes 30:27
k Ps 144:5; Jes 64:1
l 2Sa 22:10
m Ps 99:1
n Ps 104:3; Heb 1:7
o Ps 97:2
p Job 36:29

2de kolom
a 1Sa 2:10; 1Sa 7:10
b 2Sa 22:14; Ps 29:3
c Jes 30:30
d Job 36:32; Ps 144:6
e Ps 74:15; Ps 106:9; Ps 114:1, 3
f Ex 15:8; 2Sa 22:16
g 2Sa 22:17-20; Ps 124:2-4
h Ps 3:7
i Ps 35:10
j 1Sa 19:11; 1Sa 23:26
k Ps 149:4
l 1Sa 26:23; 1Kon 8:32
m 1Sa 24:11; 2Sa 22:21-25; Ps 24:3, 4

23 Ik zal onberispelijk blijven in zijn ogen[a]
en overtredingen altijd vermijden.[b]
24 Mag Jehovah mijn rechtvaardigheid belonen[c]
omdat mijn handen onschuldig zijn gebleven voor zijn ogen.[d]
25 U bent loyaal voor de loyale,[e]
onberispelijk voor de onberispelijke,[f]
26 zuiver voor de zuivere,[g]
maar wie sluw is, bent u te slim af.[h]
27 Want nederige* mensen redt u,[i]
maar trotse mensen# vernedert u.[j]
28 U bent het die mijn lamp ontsteekt, Jehovah,
mijn God die licht brengt in mijn duisternis.[k]
29 Met uw hulp kan ik op een roversbende af stormen,[l]
met Gods kracht kan ik een muur beklimmen.[m]
30 De weg van de ware God is volmaakt,[n]
het woord van Jehovah is gelouterd.[o]
Hij is een schild voor iedereen die bescherming bij hem zoekt.[p]
31 Want wie is een God buiten Jehovah?[q]
En wie is een rots behalve onze God?[r]
32 De ware God bekleedt mij met kracht[s]
en hij maakt mijn weg volmaakt.[t]
33 Hij geeft me voeten als van een hert,
hij zorgt dat ik op hoge plaatsen stevig sta.[u]
34 Hij oefent mijn handen voor de oorlog.
Mijn armen kunnen een koperen boog spannen.

35 U geeft me uw schild van redding,[a]
uw rechterhand ondersteunt mij
en uw nederigheid maakt mij groot.[b]
36 U verbreedt het pad voor mij,
mijn voeten* zullen niet uitglijden.[c]
37 Ik zal mijn vijanden achtervolgen en inhalen.
Ik kom pas terug als ze zijn vernietigd.
38 Ik zal ze verpletteren zodat ze niet meer opstaan,[d]
onder mijn voeten zal ik ze vermorzelen.
39 U zult me kracht geven voor de strijd,
u laat mijn vijanden voor me neervallen.[e]
40 U zorgt ervoor dat mijn vijanden zich terugtrekken,*
mijn haters zal ik het zwijgen opleggen.[f]
41 Ze schreeuwen om hulp, maar er is niemand die ze redt.
Ze roepen zelfs tot Jehovah, maar hij antwoordt niet.
42 Ik zal ze verpulveren als stof in de wind,
ik zal ze eruit gooien als modder van de straat.
43 U zult me bevrijden van de kritiek van het volk.[g]
U zult me aanstellen als het hoofd van naties.[h]
Een volk dat ik niet heb gekend zal me dienen.[i]
44 Zodra ze over me horen, zullen ze me gehoorzamen.
Vreemdelingen zullen voor me kruipen.[j]
45 Ze zullen de moed verliezen,*
bevend zullen ze uit hun vestingen komen.

PSALM 18
a Ps 84:11
b 2Sa 22:24; Sp 14:16
c Jes 3:10; Heb 11:6
d 2Sa 22:25; Sp 5:21
e Ps 97:10
f 2Sa 22:26-31; Job 34:11; Jer 32:19
g Mt 5:8
h Ps 125:5
i Job 34:28
j Sp 6:16, 17; Jes 2:11; Lu 18:14
k Ps 97:11; Jes 42:16
l 2Sa 5:19; Heb 11:32-34
m 2Sa 22:30; Fil 4:13
n De 32:4; Da 4:37; Opb 15:3
o Ps 12:6; Ps 19:8
p Ps 18:2; Ps 84:11
q Ps 86:8; Jes 45:5
r De 32:31; 1Sa 2:2; 2Sa 22:32-43
s Ps 84:5, 7
t Jes 26:7
u Hab 3:19

2de kolom
a Ge 15:1; De 33:29; Ps 28:7
b 2Sa 22:36; Ps 113:6-8
c Ps 17:5
d Ps 2:8, 9
e Ps 44:5
f 2Sa 22:41; Ps 34:21
g 1Sa 30:6
h 2Sa 8:3; Ps 2:8
i 2Sa 22:44-46
j De 33:29

18:27 *Of 'eenvoudige', 'behoeftige'. #Lett.: 'ogen'.

18:36 *Of 'enkels'. **18:40** *Of 'zult me de rug van mijn vijanden geven'. **18:45** *Of 'wegkwijnen'.

46 Jehovah leeft! Laat mijn Rots geëerd worden![a]
Prijs de God van mijn redding.[b]
47 De ware God neemt wraak voor mij.[c]
Hij onderwerpt volken aan mij.
48 Hij bevrijdt me van mijn boze tegenstanders.
U verheft me hoog boven al mijn vijanden,[d]
u redt me van de man van geweld.
49 Daarom prijs ik u onder de volken, Jehovah,[e]
en ik bezing* uw naam.[f]
50 Hij verricht grote reddingsdaden* voor zijn koning.[g]
Hij toont loyale liefde voor zijn gezalfde,[h]
voor David en zijn nageslacht,# voor eeuwig.[i]

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

19 De hemel maakt de glorie van God bekend,[j]
het uitspansel verkondigt het werk van zijn handen.[k]
2 Dag na dag vloeien hun woorden,*
nacht na nacht onthullen ze kennis.
3 Er is geen spraak, er zijn geen woorden.
Hun stem is niet te horen.
4 Toch bereikt hun geluid* de hele aarde,
hun boodschap het einde van de bewoonde aarde.#[l]
In de hemel heeft hij een tent opgezet voor de zon,
5 die verschijnt als een bruidegom uit het bruidsvertrek,
stralend als een held die zijn ronde loopt.
6 Hij komt op aan het ene einde van de hemel
en gaat rond tot het andere einde.[a]
Niets blijft voor zijn hitte verborgen.
7 De wet van Jehovah is volmaakt[b] en herstelt kracht.*[c]
De richtlijn# van Jehovah is betrouwbaar[d] en maakt de onervarene wijs.[e]
8 De bevelen van Jehovah zijn rechtvaardig en maken het hart blij.[f]
Het gebod van Jehovah is rein en laat de ogen stralen.[g]
9 Het ontzag voor Jehovah[h] is zuiver en blijft eeuwig bestaan.
De oordelen van Jehovah zijn betrouwbaar, volkomen rechtvaardig.[i]
10 Ze zijn begeerlijker dan goud,
dan veel zuiver* goud,[j]
en zoeter dan honing,[k]
honing die uit raten druipt.
11 Uw dienaar is erdoor gewaarschuwd.[l]
Wie ze opvolgt wordt rijk beloond.[m]
12 Wie is zich bewust van zijn eigen fouten?[n]
Spreek me vrij van onbewuste zonden.
13 Weerhoud uw dienaar van hoogmoedige* daden.[o]
Laten die niet over mij heersen.[p]
Dan zal ik compleet zijn,[q]
onschuldig aan grove zonden.#
14 Laten de woorden van mijn mond en de meditatie van mijn hart
aangenaam zijn voor u,[r]
o Jehovah, mijn Rots[s] en mijn Verlosser.[t]

PSALM 18
a De 32:4
b Ex 15:2; 2Sa 22:47-49
c De 32:35; Na 1:2; Ro 12:19
d 2Sa 7:9; Ps 59:1
e De 32:43; Ps 117:1; Jes 11:10
f 2Sa 22:50, 51; 1Kr 16:9; Ro 15:9
g Ps 2:6; Ps 144:10
h 2Sa 7:15-17; 1Kon 3:6
i Ps 89:20, 36; Jes 9:7; Lu 1:32, 33; Opb 5:5

PSALM 19
j Ps 8:3, 4; Jes 40:22; Ro 1:20
k Ps 150:1; Opb 4:11
l Ro 10:18

2de kolom
a Ps 104:19
b Ps 119:72
c Ps 23:3
d Ps 119:111, 129
e Sp 1:5; 2Ti 3:15
f 2Kr 24:9, 10
g Sp 4:4; Sp 6:23; Mt 6:22
h De 10:12; Sp 1:7; Mal 3:16
i Ps 119:137, 160; Opb 16:7
j Ps 119:127; Sp 8:10
k Ps 119:103; Sp 16:24
l Ps 119:11
m Ps 119:165
n 1Kor 4:4
o Ge 20:6; De 17:12; 1Sa 15:23; 2Sa 6:7; 2Kr 26:16-18
p Ps 119:133
q Jes 38:3
r Ps 49:3; Ps 51:15; Ps 143:5; Fil 4:8
s Ps 18:2
t Job 19:25; Jes 43:14

18:49 *Of ‘maak muziek voor’. **18:50** *Of ‘overwinningen’. #Lett.: ‘zaad’. **19:2** *Of ‘welt hun spraak op’. **19:4** *Of mogelijk ‘meetlint’. #Of ‘het productieve land’.

19:7 *Of ‘herstelt de ziel’, ‘brengt de ziel terug’. #Of ‘vermaning’, ‘herinnering’. **19:10** *Of ‘gelouterd’. **19:13** *Of ‘aanmatigende’. #Of ‘veel overtreding’.

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

20 Mag Jehovah je antwoorden in moeilijke tijd.
Mag de naam van Jakobs God je beschermen.[a]
2 Mag hij je hulp sturen uit de heilige plaats[b]
en je steunen vanuit Sion.[c]
3 Mag hij aan al je offers denken
en je brandoffer welwillend aanvaarden.* (*sela*)
4 Mag hij je geven wat je hart verlangt[d]
en al je plannen* laten slagen.
5 Wij zullen juichen over je overwinningen,*[e]
wij zullen onze vaandels heffen in de naam van onze God.[f]
Mag Jehovah je alles geven waar je om vraagt.
6 Nu weet ik zeker dat Jehovah zijn gezalfde redt.[g]
Hij antwoordt hem vanuit zijn heilige hemel
met grote reddingsdaden* door zijn rechterhand.[h]
7 Sommigen vertrouwen op strijdwagens, anderen op paarden,[i]
maar wij op de naam van Jehovah, onze God.[j]
8 Zij zijn bezweken en gevallen,
maar wij zijn opgestaan en hersteld.[k]
9 O Jehovah, red de koning![l]
Hij zal ons antwoorden op de dag dat we om hulp roepen.[m]

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

21 O Jehovah, de koning vindt vreugde in uw kracht.[n]
Luid juicht hij over uw reddingsdaden![o]
2 U gaf hem wat zijn hart verlangde,[a]
het verzoek van zijn lippen weigerde u niet. (*sela*)
3 U gaat hem tegemoet met rijke zegeningen,
u zet een kroon van zuiver* goud op zijn hoofd.[b]
4 Hij vroeg u om leven en u gaf het hem,[c]
een lang leven,* voor altijd en eeuwig.
5 Uw reddingsdaden geven hem grote eer.[d]
U verleent hem waardigheid en pracht.
6 U maakt hem gezegend voor altijd,[e]
u maakt hem blij met de vreugde van uw aanwezigheid.*[f]
7 Want de koning vertrouwt op Jehovah.[g]
Door de loyale liefde van de Allerhoogste zal hij nooit wankelen.[h]
8 Uw hand zal al uw vijanden vinden,
uw rechterhand zal hen vinden die u haten.
9 Wanneer u verschijnt,* zult u hen maken als een vuuroven.
Jehovah zal hen in zijn woede verslinden, vuur zal hen verteren.[i]
10 Hun nakomelingen* zult u wegvagen van de aarde,
hun nageslacht uitroeien onder de mensen.
11 Zij wilden tegen u doen wat slecht is.[j]
Ze hebben listige plannen gesmeed die zullen mislukken.[k]
12 Want u maakt dat ze zich terugtrekken[l]

PSALM 20
a Ps 9:10; Sp 18:10
b 2Kr 20:8, 9
c 2Sa 5:7; Ps 50:2; Ps 134:3
d Ps 21:1, 2
e Ps 59:16
f 1Sa 17:45
g Ps 2:2, 4
h Ps 17:7
i Ps 33:17; Jes 31:1
j 2Kr 14:11; 2Kr 20:12; 2Kr 32:8
k Re 5:31; Ps 125:1
l Ps 18:50
m Ps 44:4

PSALM 21
n Ps 63:11
o Ps 28:7

2de kolom
a Ps 2:8; Ps 20:4
b 2Sa 12:30
c Ps 13:3; Ps 61:6
d 2Sa 7:8, 9
e Ps 72:17
f Ps 16:11; Ps 45:7
g 1Sa 30:6
h Ps 16:8
i De 32:22; Ps 110:5; Mal 4:1
j Ps 34:16
k Ps 2:1
l Ps 9:3; Ps 56:9

20:3 *Lett.: ‘als vet bezien’. **20:4** *Of ‘raad’. **20:5** *Of ‘reddingsdaden’. **20:6** *Of ‘overwinningen’.

21:3 *Of ‘gelouterd’. **21:4** *Lett.: ‘lengte van dagen’. **21:6** *Lett.: ‘gezicht’. **21:9** *Of ‘op de vastgestelde tijd dat u hun aandacht geeft’. **21:10** *Lett.: ‘vrucht’.

door uw boog* op ze# te richten.
13 Sta op in uw kracht, o Jehovah.
Wij zullen uw macht bezingen.*

Voor de koorleider: op de wijs van ‘De hinde van de dageraad’.* Een psalm van David.

22 Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?[a]
Waarom blijft u ver weg en redt u mij niet,
ook al schreeuw ik het uit?[b]
2 Mijn God, ik roep overdag maar u antwoordt niet.[c]
Ik roep ’s nachts — zwijgen kan ik niet.
3 Maar u bent heilig,[d]
omgeven door* de lofzangen van Israël.
4 Op u hebben onze voorvaders vertrouwd,[e]
ze hebben vertrouwd en u hebt ze steeds gered.[f]
5 Ze riepen tot u en werden bevrijd.
Ze vertrouwden op u en werden niet teleurgesteld.*[g]
6 Maar ik ben een worm en geen mens,
verguisd door* de mensen, veracht door het volk.[h]
7 Allen die mij zien bespotten mij,[i]
hoofdschuddend sneren ze:[j]
8 ‘Hij heeft zich toevertrouwd aan Jehovah. Laat die hem bevrijden!
Laat die hem redden, want hij is Hem toch zo dierbaar?’[k]
9 U hebt mij uit de buik gehaald,[l]
u gaf me een veilig gevoel aan de borsten van mijn moeder.
10 Sinds mijn geboorte ben ik aan uw zorg toevertrouwd.*
Van de moederschoot af bent u mijn God geweest.
11 Blijf niet ver van mij, want de nood is nabij[a]
en ik heb geen andere helper.[b]
12 Vele jonge stieren staan om mij heen,[c]
sterke stieren van Ba̱san omsingelen mij.[d]
13 Ze sperren hun muil tegen mij open[e]
als een brullende leeuw die zijn prooi verscheurt.[f]
14 Ik ben uitgegoten als water,
heel mijn gebeente is ontwricht.
Mijn hart is als was,[g]
het smelt diep in mij.[h]
15 Mijn kracht is opgedroogd als een potscherf,[i]
mijn tong kleeft aan mijn gehemelte.[j]
U haalt mij neer naar het stof van de dood.[k]
16 Honden staan om mij heen.[l]
Als een meute boosdoeners sluiten ze mij in.[m]
Als een leeuw vallen ze mijn handen en voeten aan.[n]
17 Ik kan al mijn botten tellen.[o]
Ze kijken toe, ze staren me aan.
18 Ze verdelen mijn kleren onder elkaar,
ze verloten mijn kleding.[p]
19 O Jehovah, houd u niet op een afstand.[q]
U bent mijn sterkte, kom mij snel te hulp.[r]
20 Bevrijd me* van het zwaard,
mijn kostbare leven# uit de greep△ van honden.[s]

PSALM 22
a Ps 22:16 Mt 27:46 Mr 15:34
b Heb 5:7
c Ps 42:3
d Jes 6:3 1Pe 1:15
e Ge 15:1, 6
f Ex 14:13 Heb 11:32-34
g Ps 25:2 Ps 99:6 Ro 10:11
h Ps 31:11 Jes 53:3
i Ps 35:16
j Ps 109:25
k Mt 27:41-43 Lu 23:35, 36
l Ps 71:6 Ps 139:16

2de kolom
a Ps 10:1
b Lu 23:46 Heb 5:7
c Ps 68:30
d Ez 39:18
e Mt 26:4
f Ps 57:4 1Pe 5:8
g Lu 22:44 Jo 12:27
h Mt 26:38 Mr 14:33
i Sp 17:22
j Jo 19:28
k Jes 53:12 1Kor 15:3, 4
l Ps 59:5, 6 Lu 22:63
m Ps 86:14
n Mt 27:35 Jo 20:25
o Ps 34:20 Jo 19:36
p Mr 15:24 Lu 23:34 Jo 19:23, 24
q Ps 10:1
r Ps 40:13
s Ps 22:16

21:12 *Lett.: ‘boogpezen’. #Lett.: ‘hun gezichten’. **21:13** *Lett.: ‘zingen en muziek maken’. **22:Ops** *Mogelijk een melodie of muziekstijl. **22:3** *Of ‘tronend onder (op)’. **22:5** *Of ‘beschaamd’. **22:6** *Of ‘een smaad voor’.

22:10 *Lett.: ‘op u geworpen’. **22:20** *Of ‘mijn ziel’. #Lett.: ‘mijn enige’, doelend op zijn ziel of leven. △Lett.: ‘hand’.

21 Red mij uit de muil van de leeuw[a] en van de hoorns van wilde stieren.
Antwoord mij en red mij.
22 Ik zal uw naam aan mijn broeders bekendmaken.[b]
In het midden van de gemeente zal ik u loven.[c]
23 Loof Jehovah, al wie ontzag voor hem heeft.
Eer hem,[d] nageslacht* van Jakob.
Bewonder hem, nageslacht* van Israël.
24 Hij heeft het lijden van de onderdrukte niet veracht of genegeerd.[e]
Hij heeft zijn gezicht niet voor hem verborgen.[f]
Hij hoorde zijn hulpgeroep.[g]
25 In de grote gemeente zal ik u loven,[h]
onder hen die ontzag voor u hebben, los ik mijn geloften in.
26 De zachtmoedigen zullen eten en verzadigd raken.[i]
Zij die Jehovah zoeken, zullen hem loven.[j]
Mag jullie leven eeuwig duren!*
27 Alle uiteinden van de aarde zullen aan Jehovah denken en zich tot hem wenden.
De families van alle volken zullen zich voor hem buigen.[k]
28 Want het koningschap is van Jehovah,[l]
hij heerst over de volken.
29 De welgestelden* van de aarde zullen eten en zich buigen.
Wie tot het stof neerdalen zullen voor hem knielen,
geen van hen kan zijn leven# behouden.
30 Hun nageslacht* zal hem dienen,
de volgende generatie zal over Jehovah horen.
31 Ze zullen komen en over zijn rechtvaardigheid vertellen.
Wat hij heeft gedaan zullen ze vertellen aan het volk dat nog geboren moet worden.

Een psalm van David.

23 Jehovah is mijn Herder.[a]
Het ontbreekt mij aan niets.[b]
2 Hij laat mij rusten in groene weiden.
Hij leidt mij naar waterrijke rustplaatsen.*[c]
3 Hij geeft mij* nieuwe kracht.[d]
Hij leidt mij op de paden# van rechtvaardigheid omwille van zijn naam.[e]
4 Al wandel ik in het dal van diepe schaduw,[f]
ik ben niet bang,*[g]
want u bent bij mij.[h]
Uw stok en uw staf stellen mij gerust.#
5 Voor het oog van mijn vijanden dekt u een tafel voor mij.[i]
U verfrist* mijn hoofd met olie,[j]
mijn beker is goedgevuld.[k]
6 Goedheid en loyale liefde volgen mij alle dagen van mijn leven.[l]
Al mijn dagen blijf ik in het huis van Jehovah wonen.[m]

Van David. Een psalm.

24 Van Jehovah is de aarde en alles daarop,[n]
het land* en wie erop wonen.
2 Want hij heeft haar goed gefundeerd op de zeeën[o]
en stevig gevestigd op de rivieren.
3 Wie mag de berg van Jehovah beklimmen?[p]

PSALM 22
a Ps 35:17
b Jo 17:6
c Ps 40:9; Heb 2:11, 12
d Ps 50:23
e Ps 34:6; Ps 69:33
f Nu 6:25
g Heb 5:7
h Ps 35:18; Ps 40:10; Ps 111:1
i Ps 37:11; Jes 65:13
j Ze 2:3
k Ge 22:18; Opb 7:9; Opb 15:4
l 1Kr 29:11; Opb 11:17

2de kolom

PSALM 23
a Ps 80:1; Jer 23:3; Ez 34:12; 1Pe 2:25
b Ps 34:9; Ps 84:11; Mt 6:33; Fil 4:19; Heb 13:5
c Ez 34:13, 14
d Ps 19:7; Ps 51:12
e Ps 31:3
f Job 38:17
g Ps 3:6; Ps 27:1; Jes 41:10
h Jes 43:2; Ro 8:31
i Ps 22:26; Ps 31:19
j Lu 7:46; Jak 5:14
k Ps 16:5
l Ps 103:17
m Ps 15:1-5; Ps 27:4; Ps 65:4; Ps 122:1

PSALM 24
n 1Kr 29:11; Job 41:11; 1Kor 10:26
o Ge 1:9; Job 38:11; Ps 136:6; Jer 5:22
p Ps 15:1-5

22:23 *Lett.: ‘zaad’. 22:26 *Lett.: ‘jullie hart eeuwig leven’. 22:29 *Lett.: ‘vetten’. #Of ‘ziel’. 22:30 *Lett.: ‘een zaad’.

23:2 *Of mogelijk ‘naar kalme wateren’. 23:3 *Of ‘mijn ziel’. #Lett.: ‘sporen’. 23:4 *Of ‘ik vrees geen gevaar’. #Of ‘vertroosten mij’. 23:5 *Of ‘wrijft in’. 24:1 *Of ‘productieve land’.

Wie mag opstaan in zijn heilige plaats?
4 Iedereen met onschuldige handen en een zuiver hart,[a]
die niet vals heeft gezworen bij Mijn leven*
en geen bedrieglijke eed heeft afgelegd.[b]
5 Hij zal zegeningen krijgen van Jehovah[c]
en rechtvaardigheid* van zijn God van redding.[d]
6 Dat is de generatie die u zoekt,
die uw gunst* zoekt, God van Jakob. (*sela*)
7 Hef jullie hoofden omhoog, poorten.[e]
Ga open,* eeuwenoude ingangen,
zodat de glorieuze Koning kan binnengaan![f]
8 Wie is die glorieuze Koning?
Jehovah, sterk en machtig,[g]
Jehovah, machtig in de strijd.[h]
9 Hef jullie hoofden omhoog, poorten.[i]
Ga open, eeuwenoude ingangen,
zodat de glorieuze Koning kan binnengaan!
10 Wie is hij, die glorieuze Koning?
Jehovah van de legermachten — hij is de glorieuze Koning.[j] (*sela*)

Van David.

א [*alef*]

25 O Jehovah, ik wend mij* tot u.

ב [*beth*]

2 Mijn God, ik vertrouw op u.[k]
Maak mij niet te schande.[l]
Gun mijn vijanden geen leedvermaak over mij.[m]

ג [*gimel*]

3 Wie op u hoopt, wordt nooit beschaamd,[a]
maar wie achteloos verraad pleegt, wacht schande.[b]

ד [*daleth*]

4 Maak mij uw wegen bekend, Jehovah,[c]
leer mij uw paden.[d]

ה [*he*]

5 Laat mij in uw waarheid wandelen en leer mij,[e]
want u bent mijn God van redding.

ו [*waw*]

De hele dag hoop ik op u.

ז [*zajin*]

6 Denk aan uw barmhartigheid, Jehovah, en aan uw loyale liefde,[f]
die u altijd hebt getoond.*[g]

ח [*cheth*]

7 Denk niet terug aan de zonden van mijn jeugd en mijn overtredingen.
Denk aan mij in uw loyale liefde[h]
omwille van uw goedheid, o Jehovah.[i]

ט [*teth*]

8 Jehovah is goed en oprecht.[j]
Daarom leert hij zondaars welke weg ze moeten volgen.[k]

י [*jodh*]

9 Hij leidt de zachtmoedigen in wat juist is,*[l]
hij leert de zachtmoedigen zijn weg.[m]

כ [*kaf*]

10 Alle paden van Jehovah zijn loyale liefde en trouw
voor wie zijn verbond*[n] en zijn richtlijnen#[o] naleven.

ל [*lamedh*]

11 Vergeef mij, Jehovah, mijn grote zonde,
omwille van uw naam.[p]

24:4 *Of ‘Mijn ziel’. Dit verwijst naar Jehovah’s leven waarbij iemand zweert. **24:5** *Of ‘recht’. **24:6** *Lett.: ‘gezicht’. **24:7** *Of ‘verhef je’. **25:1** *Of ‘ik hef mijn ziel op’.

25:6 *Of ‘die er al sinds oude tijden zijn’. **25:9** *Lett.: ‘in oordeel’. **25:10** *Zie Woordenlijst. #Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.

PSALM 24
a 2Sa 22:21 Jes 33:15, 16 Mt 5:8
b Ps 34:12, 13 Mal 3:5
c Ps 128:1-5
d Jes 12:2
e Ps 118:19 Ps 122:2
f 2Sa 6:15 Ps 48:1-3
g Ps 93:1
h Ex 15:3 1Sa 17:47 2Kr 20:15 Jes 42:13
i Ps 118:19
j 1Kr 29:11

PSALM 25
k Jes 26:3
l Ro 10:11
m Ps 41:11

2de kolom
a Ps 69:6
b Ps 31:17
c Ex 33:13 Ps 86:11 Ps 143:8
d Ps 27:11
e Ps 43:3
f Ex 34:6 Jes 55:3
g Ps 103:17 Ps 136:1
h Ps 6:4 Ps 51:1
i Ex 33:19 Ps 27:13
j Ps 92:15 Ps 119:68 Ps 145:9 Han 14:17
k Ps 119:33 Jes 30:20 Mi 4:2
l Ze 2:3
m Ps 32:8
n De 29:1
o Ps 19:7
p Ps 31:3 Ps 79:9 Ps 109:21 Ps 143:11 Ez 36:22 Da 9:19 Mt 6:9

מ [*mem*]

12 Wie is de man met ontzag
voor Jehovah?[a]
Hij leert hem welke weg hij
moet kiezen.[b]

נ [*noen*]

13 Hij* zal ervaren wat goed is[c]
en zijn nakomelingen# zullen
de aarde in bezit nemen.[d]

ס [*samekh*]

14 Wie ontzag hebben voor
Jehovah krijgen een hechte
vriendschap met hem[e]
en hij maakt ze vertrouwd
met zijn verbond.[f]

ע [*ajin*]

15 Mijn ogen zijn altijd op
Jehovah gericht,[g]
want hij bevrijdt mijn voeten
uit het net.[h]

פ [*pe*]

16 Wend u* naar mij en toon
medelijden,
want ik ben alleen en
hulpeloos.

צ [*tsadhe*]

17 De angst in mijn hart groeit.[i]
Bevrijd me van mijn zorgen.

ר [*resj*]

18 Heb oog voor mijn ellende en
problemen[j]
en vergeef al mijn zonden.[k]
19 Zie hoeveel vijanden ik heb
en hoe ze mij dodelijk haten.

שׁ [*sjin*]

20 Bescherm mij* en bevrijd
mij.[l]
Maak mij niet te schande,
want bij u heb ik mijn
toevlucht gezocht.

ת [*taw*]

21 Mogen oprechtheid en
trouw* mij beschermen,[m]
want mijn hoop rust op u.[n]
22 O God, red# Israël uit al zijn
ellende.

25:13 *Of ‘zijn ziel’. #Lett.: ‘zaad’. **25:16** *Lett.: ‘uw gezicht’. **25:20; 26:9** *Of ‘mijn ziel’. **25:21; 26:1, 11** *Of ‘rechtschapenheid’. **25:22; 26:11** #Lett.: ‘verlos’.

PSALM 25

a Ps 111:10
b Ps 37:23
c Ps 31:19
d Ps 37:11
e Sp 3:32; Jo 15:15
f Ge 18:17; Ge 22:17; Am 3:7
g Ps 141:8
h Ps 91:3; Ps 124:6-8
i Ps 73:21
j 2Sa 16:12
k Ps 32:5; Ps 51:9
l Ps 17:8; Ps 121:7
m Ps 41:12
n Ps 37:34

2de kolom

PSALM 26

a 2Kon 20:3
b Ps 21:7
c Ps 17:3; Ps 66:10
d Ps 43:3; Ps 86:11
e Jer 15:17
f Ps 139:21
g Ps 1:1
h Ps 50:23; Ps 95:2
i 1Sa 3:3; 1Kr 16:1; Ps 27:4
j Ps 63:2
k 1Sa 25:29
l 1Sa 2:9; Sp 10:9
m Ps 111:1

Van David.

26 Spreek recht over mij, Je-
hovah, want ik heb in op-
rechtheid* gewandeld.[a]
Op Jehovah heb ik vertrouwd
zonder te wankelen.[b]
2 Onderzoek mij, Jehovah, en
stel me op de proef.
Zuiver mijn hart en mijn
diepste gedachten.*[c]
3 Want ik houd uw loyale liefde
altijd voor ogen
en ik wandel in uw waarheid.[d]
4 Ik ga niet om* met bedriegers,[e]
huichelaars# ga ik uit de weg.
5 Ik haat het gezelschap van
boosdoeners,[f]
met slechte mensen wil ik
niet omgaan.[g]
6 Ik was mijn handen in
onschuld
en ga rond uw altaar,
Jehovah,
7 om luid dank te zeggen[h]
en te vertellen over al uw
wonderen.
8 Jehovah, ik houd van het
huis waar u woont,[i]
de plaats waar uw glorie
verblijft.[j]
9 Vaag me* niet weg met de
zondaars,[k]
neem mijn leven niet
weg met gewelddadige
mensen.#
10 Hun handen laten zich in met
schaamteloos gedrag,
hun rechterhand is vol
steekpenningen.
11 Maar ik zal in oprechtheid*
wandelen.
Bevrijd# mij en toon mij
gunst.
12 Mijn voet staat op effen
grond,[l]
in de grote gemeente* zegen
ik Jehovah.[m]

26:2 *Of ‘diepste gevoelens’. Lett.: ‘nieren’. **26:4** *Lett.: ‘zit niet neer’. #Of ‘mensen die verbergen wat ze zijn’. **26:9** #Of ‘mannen van bloedvergieten’. **26:12** *Lett.: ‘bijeengekomen menigten’.

Van David.

27 Jehovah is mijn licht[a] en
mijn redding.
Wie zou ik vrezen?[b]
Jehovah is de vesting van
mijn leven.[c]
Voor wie zou ik bang zijn?
2 Slechte mensen vielen me
aan om mijn vlees te
verslinden,[d]
maar mijn tegenstanders en
mijn vijanden waren het die
struikelden en vielen.
3 Al slaat een leger zijn kamp
rond me op,
mijn hart kent geen angst.[e]
Al breekt er oorlog tegen me
uit,
dan nog blijf ik vol vertrou-
wen.
4 Eén ding vraag ik van
Jehovah,
iets wat ik heel graag wil:
dat ik alle dagen van mijn
leven in Jehovah's huis
mag wonen[f]
om de goedheid* van Jeho-
vah te zien
en met waardering# naar zijn
tempel△[g] te kijken.
5 Op de dag van onheil ver-
bergt hij me in zijn schuil-
plaats,[h]
hij laat me schuilen in zijn
tent,*[i]
hij tilt me hoog op een rots.[j]
6 Nu is mijn hoofd hoog ver-
heven boven de vijanden
die me omringen.
Ik zal juichend slachtoffers
brengen in zijn tent,
ik zal lofzangen zingen* voor
Jehovah.
7 Luister naar mij, Jehovah,
als ik roep.[k]
Toon me gunst en antwoord
mij.[l]
8 Mijn hart heeft namens u
gezegd:
'Zoek mijn gunst.'*
Uw gunst, Jehovah, zal ik
zoeken.[a]
9 Verberg uw gezicht niet voor
mij.[b]
Wijs uw dienaar niet af in uw
woede.
U bent mijn helper.[c]
Laat me niet in de steek en
verlaat me niet, mijn God
van redding.
10 Al zouden mijn eigen vader
en moeder me verlaten,[d]
Jehovah zou me aannemen.[e]
11 Leer me uw weg, Jehovah,[f]
leid me op het pad van
oprechtheid omwille van
mijn vijanden.
12 Laat me niet in handen vallen
van mijn tegenstanders,*[g]
want valse getuigen zijn
tegen me opgestaan[h]
en bedreigen me met geweld.
13 Waar zou ik zijn zonder het
vertrouwen
dat ik Jehovah's goedheid
zou zien in het land der
levenden?*[i]
14 Hoop op Jehovah.[j]
Wees moedig en sterk van
hart.[k]
Ja, hoop op Jehovah.

Van David.

28 Tot u blijf ik roepen,
Jehovah, mijn Rots,[l]
houd u niet doof voor mij.
Als u tegen me blijft zwijgen,
word ik als degenen die
afdalen in de kuil.*[m]
2 Luister naar mij als ik tot u
roep en om hulp smeek,
als ik mijn handen ophef
naar het binnenste van uw
heiligdom.[n]

27:4 *Of 'pracht'. #Of 'bespiegelend'. △Of 'heiligdom'. 27:5 *Of 'hij verbergt me in de geheime plaats van zijn tent'. 27:6 *Of 'muziek maken'.

27:8 *Lett.: 'gezicht'. 27:12 *Of 'de ziel van mijn tegenstanders'. 27:13 *Of mogelijk 'ik heb het vaste vertrouwen dat ik Jehovah's goedheid zal zien in het land der levenden'. 28:1 *Of 'het graf'.

PSALM 27
a Ps 36:9, Ps 43:3, Ps 119:105
b Ps 23:4, Ro 8:31, Heb 13:6
c Ps 62:6, Jes 12:2
d Ps 22:16
e 2Kr 20:15, 2Kr 32:7, Ps 3:6
f Ps 23:6, Ps 65:4
g 1Sa 3:3, 1Kr 16:1, Ps 26:8
h Ps 32:7, Ps 57:1, Ze 2:3
i Ps 61:4
j Ps 40:2
k Ps 130:2
l Ps 4:1, Ps 5:2

2de kolom
a Ps 63:1, Ps 105:4, Ze 2:3
b Ps 69:17, Ps 143:7
c Ps 46:1
d Ps 69:8
e Jes 49:15
f Ps 25:4, Ps 86:11, Jes 30:20, Jes 54:13
g Ps 31:8, Ps 41:2, Ps 41:11
h Mt 26:59-61
i Job 33:28-30
j Ps 25:3, Ps 62:5
k Jes 40:31

PSALM 28
l De 32:4, Jes 26:4
m Job 33:28
n Ps 5:7

3 Sleur me niet mee met de goddelozen, degenen die doen wat slecht is,[a]
die woorden van vrede spreken tegen hun naaste terwijl hun hart vol kwaad is.[b]
4 Laat ze boeten voor hun daden,[c]
voor hun slechte praktijken.
Vergeld het werk van hun handen,
alles wat ze hebben gedaan.[d]
5 Want ze hebben geen oog voor de daden van Jehovah[e]
of voor het werk van zijn handen.[f]
Hij zal hen afbreken en niet opbouwen.
6 Laat Jehovah geprezen worden,
want hij heeft geluisterd naar mijn hulpgeroep.
7 Jehovah is mijn kracht[g] en mijn schild,[h]
op hem vertrouwt mijn hart.[i]
Hij heeft mij geholpen en mijn hart juicht,
met mijn lied zal ik hem loven.
8 Jehovah is de kracht van zijn volk,
hij is een vesting en brengt zijn gezalfde redding.*[j]
9 Red uw volk en zegen uw erfdeel.[k]
Wees hun herder en draag ze in uw armen, voor altijd.[l]

Een psalm van David.

29 Geef Jehovah erkenning, zonen van machtigen,
geef Jehovah erkenning voor zijn glorie en kracht.[m]
2 Geef Jehovah de eer die zijn naam verdient.
Buig voor* Jehovah in heilige kleding.#
3 De stem van Jehovah klinkt over de wateren,
de glorieuze God dondert.[n]
Over vele wateren is Jehovah.[a]
4 De stem van Jehovah is vol kracht,[b]
de stem van Jehovah is vol glorie.
5 De stem van Jehovah breekt de ceders,
ja, Jehovah versplintert de ceders van de Libanon.[c]
6 Hij laat de Libanon* springen als een kalf
en de Sirjon[d] als een jonge wilde stier.
7 De stem van Jehovah slaat in met vuurvlammen.[e]
8 De stem van Jehovah laat de woestijn schudden.[f]
Jehovah laat de woestijn van Kades[g] beven.
9 De stem van Jehovah laat de hinden bevend hun jongen werpen
en maakt de wouden kaal.[h]
‘Eer God!’, zegt iedereen in zijn tempel.
10 Jehovah troont boven de watervloed,*[i]
Jehovah troont als Koning voor altijd.[j]
11 Jehovah zal zijn volk sterken.[k]
Jehovah zal zijn volk zegenen met vrede.[l]

Een psalm. Een lied bij de inwijding van het huis. Van David.

30 Ik zal u prijzen, Jehovah, want u hebt mij omhooggehaald.
U gunde mijn vijanden geen plezier om mij.[m]
2 O Jehovah, mijn God, ik riep tot u om hulp en u genas mij.[n]
3 Jehovah, u hebt mij* omhooggehaald uit het Graf.#[o]
U hield me in leven, voorkwam dat ik wegzonk in de kuil.△[p]

PSALM 28
a Nu 16:25, 26; Ps 26:9
b Ps 62:4
c Ps 59:12; Jer 18:22
d Ps 62:12; 2Th 1:6
e Job 34:26, 27
f Jes 5:12
g Jes 12:2
h Ge 15:1; 2Sa 22:3; Ps 3:3
i Ps 56:4
j 1Sa 16:13; 2Sa 22:3; Ps 20:6
k De 9:29
l Jes 40:11

PSALM 29
m 1Kr 16:28, 29
n 1Sa 7:10; Ps 18:13

2de kolom
a Ps 104:3
b Job 26:11; Job 40:9
c Jes 2:12, 13
d De 3:8, 9
e Ex 19:18; Ps 77:18
f Jes 13:13; Heb 12:26
g Nu 13:26
h Jes 10:17, 18; Ez 20:47
i Job 38:25
j 1Ti 1:17
k Jes 40:29
l Ps 72:7

PSALM 30
m Ps 25:2; Ps 41:11
n 2Kon 20:5; Ps 6:2; Ps 103:3
o Ps 86:13
p Ps 16:10; Ps 28:1; Jes 38:17; Jon 2:6

28:8 *Of ‘grootse redding’. **29:2** *Of ‘aanbid’. #Of mogelijk ‘vanwege de pracht van zijn heiligheid’. **29:6** *Kennelijk het Libanongebergte. **29:10** *Of ‘hemelse oceaan’. **30:3** *Of ‘mijn ziel’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. △Of ‘het graf’.

4 Zing lofzangen* voor Jehovah,
al zijn loyalen,[a]
loof zijn heilige naam,#[b]
5 want zijn woede duurt maar
een ogenblik,[c]
maar in zijn gunst zijn, is
voor het leven.[d]
’s Avonds kunnen er tranen
komen, maar ’s morgens is
er gejuich.[e]
6 Toen ik nog onbezorgd was,
zei ik:
‘Mij zal niets overkomen.’*
7 Jehovah, toen ik uw gunst
nog had, maakte u me zo
sterk als een berg.[f]
Maar toen u uw gezicht ver-
borg, werd ik radeloos.[g]
8 Ik bleef tot u roepen,
Jehovah,[h]
en ik bleef u om gunst
smeken, Jehovah.
9 Wat voor zin heeft het als ik
sterf,* als ik afdaal in de
kuil?#[i]
Zal het stof u loven?[j] Zal dat
vertellen over uw trouw?[k]
10 Luister, Jehovah, en toon mij
gunst.[l]
O Jehovah, kom mij te hulp.[m]
11 U hebt mijn rouw in dans
veranderd,
u hebt mijn rouwkleding
weggenomen en bekleedt
mij met vreugde,
12 zodat ik* niet zou zwijgen
maar uw lof zou bezingen.
O Jehovah, mijn God, ik loof
u voor eeuwig.

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

31 Bij u, Jehovah, heb ik
bescherming gezocht.[n]
Maak me nooit te schande.[o]
Bevrijd me omwille van uw
rechtvaardigheid.[p]
2 Open uw oor voor mij.*
Kom me snel te hulp.[q]
Word voor mij een vesting in
de bergen,
een burcht om me te
redden.[a]
3 U bent mijn rots en mijn
vesting.[b]
Omwille van uw naam[c] zult u
mij leiden en gidsen.[d]
4 U bevrijdt me uit het net
dat heimelijk voor me
gespannen was,[e]
want u bent mijn vesting.[f]
5 Aan uw hand vertrouw ik
mijn geest toe.[g]
Jehovah, God van waarheid,*
u hebt me verlost.[h]
6 Ik haat mensen die waarde-
loze afgoden vereren.
Maar ik, ik vertrouw op
Jehovah.
7 Ik juich van vreugde over uw
loyale liefde,
want u hebt mijn problemen
gezien,[i]
u weet hoe ellendig ik me
voel.*
8 U hebt me niet in handen van
de vijand laten vallen,
maar u laat me op een
veilige* plaats staan.
9 Toon medelijden, Jehovah,
want ik zit in nood.
Mijn ogen zijn zwak
van verdriet,[j] mijn hele
lichaam* zelfs.[k]
10 Mijn leven teert weg van
verdriet[l]
en mijn jaren van het
gezucht.[m]
Mijn krachten slinken
vanwege mijn zonde,
mijn botten verzwakken.[n]
11 Al mijn tegenstanders
bespotten mij,[o]
vooral mijn buren.
Bekenden schrikken van mij,
als ze me op straat zien, gaan
ze me uit de weg.[p]

PSALM 30
a Ps 32:11
b Ex 3:15
c Jes 12:1
d Jes 54:8
e Ps 126:5
f 2Sa 5:12; Ps 89:17
g Ps 10:1; Ps 143:7
h Ps 34:6; Ps 77:1
i Ps 28:1
j Ps 6:5; Ps 115:17; Pr 9:10
k Ps 88:11; Jes 38:18
l Ps 143:1
m Ps 28:7

PSALM 31
n Ps 18:2
o Ps 22:4, 5; Ro 10:11
p Ps 143:1
q Ps 40:17; Ps 70:1; Ps 71:2

2de kolom
a 2Sa 22:3; Ps 18:2
b 2Sa 22:2
c Ps 25:11; Jer 14:7
d Ps 23:3
e Ps 91:3; Mt 6:13
f Sp 18:10
g Lu 23:46; Han 7:59
h De 32:4
i Ps 9:13
j Ps 6:7
k Ps 22:14
l Sp 15:13
m Ps 71:9
n Ps 32:3; Ps 102:3, 5
o Ps 22:6; Ps 42:10; Ps 102:8
p Ps 38:11

30:4 *Of ‘maak muziek’. #Lett.: ‘heilige gedachtenis’. **30:6** *Of ‘ik zal nooit wankelen’. **30:9** *Lett.: ‘mijn bloed’. #Of ‘het graf’. **30:12** *Of ‘mijn glorie’. **31:2** *Of ‘buig u en luister naar mij’.

31:5 *Of ‘de getrouwe God’. **31:7** *Of ‘kent de noden van mijn ziel’. **31:8** *Of ‘ruime’. **31:9** *Of ‘mijn ziel en mijn buik’.

12 Ik ben vergeten, uit het
hart,* alsof ik dood ben.
Ik ben als een gebroken
kruik.
13 Ik hoor veel boosaardige
geruchten,
van alle kanten word ik
bedreigd.[a]
Ze spannen als één man
tegen me samen
en smeden plannen om me
van het leven* te beroven.[b]
14 Maar ik vertrouw op u,
Jehovah.[c]
Ik zeg: ‘U bent mijn God.’[d]
15 Mijn dagen* zijn in uw hand.
Bevrijd mij uit de hand van
mijn vijanden en mijn ver-
volgers.[e]
16 Laat het licht van uw gelaat
over uw dienaar schijnen.[f]
Red mij door uw loyale liefde.
17 Jehovah, maak me niet te
schande als ik u aanroep.[g]
Maak de slechte mensen te
schande,[h]
leg hun het zwijgen op in het
Graf.*[i]
18 Laat de leugenlippen ver-
stommen,[j]
lippen die trots spreken te-
gen de rechtvaardigen, met
hoogmoed en minachting.
19 Hoe overvloedig is uw
goedheid![k]
U hebt die weggelegd voor
wie ontzag voor u heeft,[l]
die getoond aan wie bij u
bescherming zoeken, voor
de ogen van iedereen.[m]
20 In de schuilplaats* van uw
aanwezigheid verbergt u
hen[n]
voor de listige plannen van
mensen.
In uw hut laat u hen schuilen
voor boosaardige aanvallen.*[a]
21 Laat Jehovah geprezen
worden,
want hij heeft op een won-
derbare manier loyale liefde
voor mij getoond[b] in een
belegerde stad.[c]
22 Ik raakte in paniek en zei:
‘Ik zal voor uw ogen vergaan.’[d]
Maar u luisterde toen ik tot u
riep en om hulp smeekte.[e]
23 Heb Jehovah lief, al zijn
loyalen![f]
Jehovah beschermt de
getrouwen,[g]
maar de hoogmoedigen laat
hij zwaar boeten.[h]
24 Wees moedig en laat je hart
sterk zijn,[i]
iedereen die op Jehovah
wacht.[j]

Van David. Een maskil.*

32 Gelukkig de mens van wie
de overtreding wordt
vergeven, van wie de
zonde wordt bedekt.*[k]
2 Gelukkig de mens van wie
Jehovah de schuld niet telt,[l]
die in zijn geest geen bedrog
heeft.
3 Toen ik bleef zwijgen, teerden
mijn botten weg en kreunde
ik de hele dag.[m]
4 Want dag en nacht drukte uw
hand* zwaar op mij.[n]
Mijn kracht verdampte# als
water in de droge zomer-
hitte. (*sela*)
5 Uiteindelijk bekende ik mijn
zonde aan u,
ik bedekte mijn fout niet.[o]
Ik zei: ‘Ik zal mijn over-
tredingen aan Jehovah
bekennen.’[p]
En u vergaf mijn fouten en
zonden.[q] (*sela*)

PSALM 31
a Jer 20:10
b Ps 57:4
c Ps 56:4
d Ps 43:5
e Ps 142:6
f Nu 6:25
g Ps 25:2; Jes 50:7
h Ne 6:16; Jes 41:11; Jer 20:11
i 1Sa 2:9
j Ps 12:3; Ps 63:11
k Ps 73:1; Jes 63:7
l Jes 64:4; 1Kor 2:9
m Ps 126:2; Jes 26:12
n Ps 27:5; Ps 32:7

2de kolom
a Ps 64:2, 3
b Ps 17:7
c 1Sa 23:7
d Jon 2:4
e 2Kr 33:13; Ps 6:9; Sp 15:29; Heb 5:7
f De 10:12
g 1Sa 2:9; Ps 145:20
h 2Sa 22:28; Jes 2:11; Jak 4:6
i Jes 35:4
j Ps 62:1; Klg 3:20, 21; Mi 7:7

PSALM 32
k Jes 1:18; Han 3:19
l Ro 4:7, 8
m Sp 28:13
n Ps 38:2
o Ps 38:18; Ps 51:4; 1Jo 1:9
p Le 5:5; Ps 41:4
q 2Sa 12:13; Ps 86:5; Ps 103:3; Jes 44:22

31:12 *Of ‘de geest’. **31:13** *Of ‘mijn ziel’. **31:15** *Lett.: ‘tijden’. **31:17** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **31:20** *Of ‘geheime plaats’.

31:20 *Lett.: ‘het geruzie van tongen’. **32:Ops** *Zie Woordenlijst. **32:1** *Of ‘vergeven’. **32:4** *Of ‘afkeuring’. #Of ‘mijn levenssap veranderde’.

6 Daarom zal wie loyaal is tot u bidden[a]
terwijl u nog te vinden bent.[b]
Dan zal zelfs de watervloed hem niet bereiken.
7 U bent een schuilplaats voor mij,
u beschermt me tegen ellende.[c]
U omringt me met gejuich van bevrijding.[d] (*sela*)
8 ‘Ik geef je inzicht en leer je welke weg je moet gaan.[e]
Ik geef je advies, mijn oog rust op jou.[f]
9 Wees niet koppig als een redeloos paard of muildier[g]
dat bedwongen moet worden met toom of halster
voordat het bij je komt.’
10 Een slecht mens heeft veel problemen,
maar wie op Jehovah vertrouwt, wordt omringd met Zijn loyale liefde.[h]
11 Vind vreugde in Jehovah en wees vrolijk, rechtvaardigen.
Juich van vreugde, al wie oprecht van hart is.

33 Juich, rechtvaardigen, vanwege Jehovah.[i]
Het is passend dat de oprechten hem loven.
2 Loof Jehovah met de harp,
zing lofzangen* voor hem met een tiensnarig instrument.
3 Zing een nieuw lied voor hem,[j]
speel vaardig op de snaren en juich.
4 Het woord van Jehovah is oprecht,[k]
alles wat hij doet is betrouwbaar.
5 Rechtvaardigheid en recht heeft hij lief.[l]
De aarde is vervuld van Jehovah’s loyale liefde.[m]

33:2 *Of ‘maak muziek’.

6 Door het woord van Jehovah werd de hemel gemaakt,[a]
door de geest* van zijn mond alles wat daarin is.#
7 Hij verzamelt het zeewater als een dam,[b]
bergt het kolkende water op in opslagplaatsen.
8 Laat de hele aarde ontzag hebben voor Jehovah.[c]
Laten de bewoners van het land* eerbied voor hem hebben.
9 Want hij sprak en het kwam tot bestaan,[d]
hij gebood en daar stond het.[e]
10 Jehovah heeft de listen* van de naties doorkruist,[f]
de plannen# van de volken gedwarsboomd.[g]
11 Maar de besluiten* van Jehovah houden eeuwig stand,[h]
de gedachten van zijn hart zijn van generatie op generatie.
12 Gelukkig is de natie die Jehovah als God heeft,[i]
het volk dat hij heeft gekozen als zijn eigen bezit.[j]
13 Jehovah kijkt omlaag vanuit de hemel,
hij ziet alle mensen.[k]
14 Vanuit de plaats waar hij woont,
rust zijn blik op de bewoners van de aarde.
15 Hij is het die het hart van allen vormt,
hij onderzoekt al hun daden.[l]
16 Geen koning wordt gered door een groot leger,[m]
een sterke man wordt niet bevrijd door zijn grote kracht.[n]
17 Het paard is een valse hoop op redding,*[o]

33:6 *Of ‘adem’. #Lett.: ‘hun hele leger’. 33:8 *Of ‘productieve land’. 33:10, 11 *Of ‘raad’. 33:10 #Of ‘gedachten’. 33:17 *Of ‘de overwinning’.

PSALM 32
a Ps 65:2, 3
b Ps 69:13; Jes 55:6
c Ps 9:9
d Ex 15:1; 2Sa 22:1
e Ps 86:11
f Sp 3:6
g Sp 26:3; Jer 8:6
h Ps 34:8; Sp 13:21; Sp 16:20

PSALM 33
i Fil 4:4
j Ps 40:3; Ps 98:1; Ps 149:1; Jes 42:10; Opb 5:9
k Ps 12:6
l Job 37:23; Ps 11:7; Ps 45:7
m Ps 145:16; Han 14:17

2de kolom
a Heb 11:3
b Ge 1:9; Job 38:8-11; Sp 8:29; Jer 5:22
c Opb 14:7
d Ps 148:4, 5
e Ps 119:90
f Jes 8:10; Jes 19:3
g Ps 21:8, 11
h Sp 19:21; Jes 46:10
i De 33:29
j Ps 65:4; Ps 135:4; 1Pe 2:9
k Ps 11:4; Ps 14:2; Sp 15:3; Heb 4:13
l 1Kr 28:9; Job 34:21; Sp 24:12
m Joz 11:6
n 2Kr 32:21; Ps 44:4, 5
o 2Kon 7:6, 7; Ps 20:7; Sp 21:31; Jes 31:1

zijn grote kracht is geen
garantie voor ontkoming.
18 Het oog van Jehovah waakt
over wie ontzag voor hem
hebben,[a]
wie wachten op zijn loyale
liefde,
19 om hen* te redden van de
dood
en hen tijdens hongersnood
in leven te houden.[b]
20 We* kijken vol verwachting
uit naar Jehovah.
Hij is onze hulp en ons
schild.[c]
21 Ons hart is vol vreugde over
hem,
want we vertrouwen op zijn
heilige naam.[d]
22 Laat uw loyale liefde op ons
rusten, o Jehovah,[e]
terwijl we op u wachten.[f]

Van David, toen hij zich als
een krankzinnige voordeed[g] tegenover
Abimelech en die hem wegjoeg.

א [*alef*]

34 Ik zal Jehovah altijd
prijzen,
zijn lof zal steeds op mijn
lippen zijn.

ב [*beth*]

2 Ik* zal trots over Jehovah
vertellen.[h]
De zachtmoedigen zullen het
horen en blij zijn.

ג [*gimel*]

3 Eer Jehovah samen met mij,[i]
laten we zijn naam samen
loven.

ד [*daleth*]

4 Ik wendde me tot Jehovah en
hij antwoordde mij.[j]
Hij bevrijdde me van al mijn
angsten.[k]

ה [*he*]

5 Wie op hem vertrouwden,
gingen stralen.
Hun gezicht werd niet rood
van schaamte.

ז [*zajin*]

6 Deze onbeduidende riep en
Jehovah luisterde.
Hij bevrijdde hem van alles
wat hem kwelde.[a]

ח [*cheth*]

7 Jehovah's engel legert zich
rondom wie ontzag voor
Hem hebben,[b]
en hij redt hen.[c]

ט [*teth*]

8 Proef en zie dat Jehovah
goed is.[d]
Gelukkig is de mens die be-
scherming bij hem zoekt.

י [*jodh*]

9 Al zijn heiligen, heb ontzag
voor Jehovah,
want wie ontzag voor hem
hebben, ontbreekt het aan
niets.[e]

כ [*kaf*]

10 Zelfs sterke jonge leeuwen*
hebben honger geleden,
maar wie Jehovah zoeken,
zal het aan niets goeds
ontbreken.[f]

ל [*lamedh*]

11 Kom, mijn zonen, luister
naar mij.
Ik zal jullie ontzag voor
Jehovah leren.[g]

מ [*mem*]

12 Wie van jullie geniet van het
leven
en wil veel gelukkige dagen
meemaken?[h]

נ [*noen*]

13 Beveilig je tong dan tegen
wat slecht is,[i]
je lippen tegen het spreken
van bedrog.[j]

ס [*samekh*]

14 Vermijd wat slecht is en doe
wat goed is.[k]
Zoek vrede en streef die na.[l]

ע [*ajin*]

15 De ogen van Jehovah zijn
gericht op de rechtvaar-
digen[m]

PSALM 33
a Job 36:7; Ps 34:15
b Jes 33:15, 16
c De 33:29
d Ps 28:7; Sp 18:10
e Ps 32:10
f Mi 7:7

PSALM 34
g 1Sa 21:12, 13
h Jer 9:24; 1Kor 1:31
i Ps 35:27
j Heb 5:7
k Ps 18:48

2de kolom
a 2Sa 22:1
b 2Kon 6:17; Ps 91:11; Mt 18:10; Heb 1:7, 14
c 2Kon 19:35; Da 6:22; Han 5:18, 19; Han 12:11
d 1Pe 2:3
e Ps 23:1; Fil 4:19
f Ps 23:6; Ps 84:11
g Job 28:28; Sp 1:7; Sp 8:13
h De 6:1, 2; De 30:19, 20; 1Pe 3:10-12
i Jak 1:26; Jak 3:8
j Sp 12:19; Sp 15:4; 1Pe 2:1
k Ps 37:27; Ps 97:10; Am 5:15; Ro 12:9
l Mt 5:9; Heb 12:14
m Job 36:7; Ps 33:18

33:19 *Of 'hun ziel'. **33:20** *Of 'onze ziel'. **34:2** *Of 'mijn ziel'.

34:10 *Of 'jonge leeuwen met manen'.

en zijn oren luisteren naar
hun hulpgeroep.[a]

פ [*pe*]

16 Maar Jehovah* keert zich
tegen degenen die slechte
dingen doen,
hij vaagt elke herinnering
aan hen van de aarde weg.[b]

צ [*tsadhe*]

17 Ze riepen en Jehovah
luisterde,[c]
hij bevrijdde hen van alles
wat hen kwelde.[d]

ק [*qof*]

18 Jehovah is dicht bij mensen
met een gebroken hart,[e]
hij redt personen met een
verbrijzelde geest.*[f]

ר [*resj*]

19 De rechtvaardige maakt veel
ellende* mee,[g]
maar steeds opnieuw redt
Jehovah hem.[h]

ש [*sjin*]

20 Hij beschermt al zijn botten,
niet één ervan is gebroken.[i]

ת [*taw*]

21 Wie slecht is, zal omkomen
door onheil.
Wie de rechtvaardige haat,
wordt schuldig bevonden.
22 Jehovah redt het leven* van
zijn dienaren,
niemand die bescherming bij
hem zoekt, wordt schuldig
bevonden.[j]

Van David.

35 O Jehovah, verdedig mijn
zaak tegenover mijn
tegenstanders,[k]
strijd tegen degenen die
tegen mij strijden.[l]
2 Grijp het kleine schild* en
het grote schild[m]
en sta op om mij te ver-
dedigen.[n]
3 Hef uw speer en strijdbijl* op
tegen mijn achtervolgers.[a]
Zeg tegen mij:# 'Ik ben je
redding.'[b]
4 Laten beschaamd en ver-
nederd worden wie me
naar het leven staan.*[c]
Laten vol schaamte terug-
deinzen wie uit zijn op mijn
ondergang.
5 Mogen ze als kaf in de wind
worden,
laat Jehovah's engel hen
verjagen.[d]
6 Laat hun pad donker en
glibberig zijn
terwijl Jehovah's engel hen
achtervolgt.
7 Want zonder reden hebben
ze een net verborgen om
me te vangen.
Zonder reden hebben ze een
kuil voor me# gegraven.
8 Mag onheil hen overvallen,
mag hun eigen net hen
vangen,
mogen ze erin vallen en
vernietigd worden.[e]
9 Maar ik# zal juichen over
Jehovah,
ik zal blij zijn over zijn
reddingsdaden.
10 Al mijn botten zullen zeggen:
'Jehovah, wie is als u?
U redt de hulpeloze van wie
sterker is,[f]
de hulpeloze en arme van
wie hen beroven.'[g]
11 Kwaadwillende getuigen
staan op[h]
en vragen naar dingen waar
ik niets van weet.
12 Ze vergelden mij goed met
kwaad,[i]
ik# voel me verlaten.
13 Maar als zij ziek waren, trok
ik rouwkleding aan,

PSALM 34
a Ps 18:6; Jes 59:1
b Ps 37:10; Sp 10:7
c Ps 145:18, 19
d 2Kr 32:22; Han 12:11
e Ps 147:3; Jes 61:1
f Ps 51:17; Jes 57:15; Jes 66:2
g Sp 24:16; 2Ti 3:12
h Da 6:21, 22; 1Kor 10:13
i Jo 19:36
j Ps 84:11

PSALM 35
k 1Sa 24:15
l Ps 3:7
m Ex 15:3
n Jes 42:13

2de kolom
a 1Sa 23:26
b Jes 12:2
c Jer 17:18
d Ex 14:19, 20; Jes 37:36
e Ps 57:6; Ps 141:10
f Ps 18:17
g Ps 40:17; Sp 22:22, 23
h Ps 27:12; Mt 26:59
i 1Sa 19:4, 5; 1Sa 20:33; Jer 18:20

34:16 *Of 'Jehovah's gezicht'. **34:18** *Of 'die ontmoedigd zijn'. **34:19** *Of 'rampspoeden'. **34:22** *Of 'verlost de ziel'. **35:2** *Vaak door boogschutters gedragen.

35:3 *Of 'dubbele bijl'. **35:3, 7, 9, 12** #Of 'mijn ziel'. **35:4** *Of 'mijn ziel zoeken'.

ik kwelde mezelf* door te vasten.
Als mijn gebed onverhoord bleef,#
14 liep ik rond alsof ik om een vriend of een broer rouwde.
Ik ging gebukt onder verdriet als iemand die rouwt om zijn moeder.
15 Maar als ik struikelde, kwamen ze lachend bij elkaar,
ze legden een hinderlaag om me aan te vallen,
ze scheurden me aan stukken en zwegen niet.
16 De goddelozen bespotten mij vol minachting,*
ze knarsen met hun tanden tegen mij.[a]
17 O Jehovah, hoelang blijft u toekijken?[b]
Red mij* van hun aanvallen,[c]
mijn kostbare leven# van de jonge leeuwen.△[d]
18 Dan zal ik u prijzen in de grote gemeente,[e]
ik zal u loven in de mensenmenigte.
19 Gun wie zonder reden mijn vijanden zijn geen leedvermaak.
Laat wie mij zonder reden haten[f] niet met hun ogen knipperen.*[g]
20 Want ze spreken geen woorden van vrede
maar smeden bedrieglijke plannen tegen de vreedzame mensen in het land.[h]
21 Ze sperren hun mond wijd open om mij te beschuldigen
en zeggen: ‘Haha, onze ogen hebben het gezien.’

22 U hebt het gezien, Jehovah. Houd u niet stil.[a]
O Jehovah, blijf niet op een afstand.[b]
23 Word toch wakker en neem het voor mij op.
Jehovah, mijn God, verdedig mijn zaak.
24 Oordeel mij naar uw rechtvaardigheid,[c] o Jehovah, mijn God,
gun ze geen leedvermaak over mij.
25 Laat ze nooit bij zichzelf* zeggen: ‘Haha, we hebben onze zin!’#
Laat ze nooit zeggen: ‘We hebben hem verslonden.’[d]
26 Laat beschaamd en vernederd worden iedereen
die lacht om mijn ellende.
Laten met schaamte en schande bekleed worden wie zich boven mij verheffen.
27 Maar laat iedereen die zich verheugt in mijn rechtvaardigheid, juichen van vreugde,
laten ze steeds zeggen:
‘Mag Jehovah geprezen worden. Hij wil graag dat zijn dienaar vrede heeft.’[e]
28 Dan zal mijn tong over uw rechtvaardigheid vertellen*[f]
en u de hele dag loven.[g]

Voor de koorleider.
Van Jehovah’s dienaar, David.

36 De overtreding spreekt tot wie slecht is, diep in zijn hart.
Ontzag voor God heeft hij niet voor ogen.[h]
2 Hij heeft zo’n vleiend beeld van zichzelf
dat hij zijn zonde niet ontdekt en haat.[i]

35:13, 17 *Of ‘mijn ziel’. **35:13** #Of ‘naar mijn boezem terugkeerde’. **35:16** *Of mogelijk ‘spotten om een koek’. **35:17** #Lett.: ‘mijn enige’, doelend op zijn ziel of leven. △Of ‘jonge leeuwen met manen’. **35:19** *Als teken van spot.

35:25 *Lett.: ‘in hun hart’. #Of ‘haha, onze ziel’. **35:28** *Of ‘mediteren’.

PSALM 35
a Ps 37:12
b Hab 1:13
c Ps 142:6
d Ps 22:20; Ps 57:4
e Ps 22:22
f Ps 69:4; Jo 15:24, 25
g Sp 6:12, 13
h Ps 31:13; Jer 11:19; Mt 26:4

2de kolom
a Ps 28:1
b Ps 10:1; Ps 71:12
c Ps 26:1; Ps 96:13
d Ps 41:1, 2
e Ps 84:11; Ps 149:4
f Ps 51:14
g Ps 71:24

PSALM 36
h Ro 3:18
i De 29:19, 20

3 De woorden van zijn mond
zijn schadelijk en bedrieglijk,
hij heeft niet het inzicht om
te doen wat goed is.
4 Zelfs op zijn bed smeedt hij
schadelijke plannen.
Hij volgt een pad dat niet
goed is.
Het slechte wijst hij niet af.
5 Uw loyale liefde reikt tot de
hemel, Jehovah,[a]
uw trouw tot de wolken.
6 Uw rechtvaardigheid is als
majestueuze bergen,*[b]
uw oordelen zijn als een
enorme waterdiepte.[c]
O Jehovah, u redt# mens en
dier.[d]
7 Hoe kostbaar is uw loyale
liefde, God![e]
In de schaduw van uw vleugels zoeken de mensen bescherming.[f]
8 Ze drinken volop van de rijke
overvloed* van uw huis,[g]
u laat hen drinken van
de stroom van uw goede
gaven.[h]
9 Bij u is de bron van het
leven,[i]
door uw licht kunnen wij
licht zien.[j]
10 Blijf uw loyale liefde tonen
aan wie u kennen[k]
en uw rechtvaardigheid aan
wie oprecht van hart zijn.[l]
11 Laat de voet van de hoogmoedige mij niet vertrappen,
laat de hand van de slechte
mij niet verjagen.
12 Daar zijn de boosdoeners
gevallen,
ze zijn neergeslagen
en kunnen niet meer
opstaan.[m]

36:6 *Lett.: ‘als bergen van God’. #Of ‘houdt in leven’. **36:8** *Lett.: ‘het vette’.

PSALM 36
a Ps 103:11
b Ps 71:19
c Ro 11:33
d Ps 145:9; 1Ti 4:10
e Mi 7:18
f Ru 2:12; Ps 17:8; Ps 91:4
g Ps 65:4
h Ps 16:11
i Job 33:4; Jer 2:13; Han 17:28; Opb 4:11
j Ps 27:1; Ps 43:3; Jak 1:17; 1Pe 2:9
k Ps 103:17
l Ps 7:10; Ps 97:11
m Ps 1:5

2de kolom

PSALM 37
a Ps 73:3; Sp 23:17
b Ps 73:12, 19
c Jes 1:17; Heb 13:16
d Sp 28:20
e Ps 55:22; Sp 16:3
f Mt 6:33; Fil 4:6; 1Pe 5:6, 7
g Ps 62:1; Klg 3:26
h Job 21:7; Ps 73:3; Jer 12:1
i Sp 14:29; Ef 4:26
j Ps 55:23
k Ps 25:12, 13; Ps 37:29; Mt 5:5; 2Pe 2:9

Van David.

א [*alef*]

37 Wind je niet op over*
slechte mensen
en wees niet jaloers# op
boosdoeners.[a]
2 Ze zullen snel verdorren als
gras[b]
en verwelken als groen jong
gras.

ב [*beth*]

3 Vertrouw op Jehovah en doe
het goede,[c]
verblijf op de aarde* en
handel trouw.[d]
4 Zoek je grootste vreugde bij*
Jehovah,
dan zal hij je geven wat je
hart verlangt.

ג [*gimel*]

5 Vertrouw je weg toe aan*
Jehovah.[e]
Verlaat je op hem, en hij zal
het voor je opnemen.[f]
6 Hij laat je rechtvaardigheid
stralen als het morgenlicht,
je gerechtigheid als de
middagzon.

ד [*daleth*]

7 Wees stil vóór Jehovah[g]
en wacht hoopvol* op hem.
Wind je niet op over iemand
die zijn listige plannen laat
slagen.[h]

ה [*he*]

8 Laat boosheid los en laat
woede varen.[i]
Wind je niet op en richt je
niet op slechte dingen.*
9 Want slechte mensen zullen
vernietigd worden,[j]
maar wie op Jehovah hopen,
zullen de aarde bezitten.[k]

37:1 *Of ‘word niet verhit vanwege’. #Of ‘afgunstig’. **37:3** *Of ‘in het land’. **37:4** *Of ‘schep heerlijke verrukking in’. **37:5** *Lett.: ‘wentel je weg op’. **37:7** *Of ‘geduldig’. **37:8** *Of mogelijk ‘erger je niet, want dat leidt alleen maar tot ellende’.

ו [*waw*]
10 Nog even en er zijn geen
slechte mensen meer.[a]
Je zult kijken op de plek
waar ze waren,
maar ze zijn er niet meer.[b]
11 De zachtmoedigen zullen de
aarde bezitten,[c]
ze zullen intens genieten van
vrede in overvloed.[d]
ז [*zajin*]
12 De slechte smeedt plannen
tegen de rechtvaardige,[e]
hij knarst met zijn tanden
tegen hem.
13 Maar Jehovah lacht hem uit,
want Hij weet dat zijn dag zal
komen.[f]
ח [*cheth*]
14 Slechte mensen trekken hun
zwaard en spannen hun
boog
om de onderdrukten en
armen neer te halen,
om af te slachten wie oprecht
wandelen.
15 Maar hun zwaard zal hun
eigen hart doorsteken,[g]
hun bogen zullen gebroken
worden.
ט [*teth*]
16 Beter het weinige van de
rechtvaardige
dan de overvloed van vele
slechten.[h]
17 Want de armen van de slech-
ten worden gebroken,
maar Jehovah zal de recht-
vaardigen steunen.
י [*jodh*]
18 Jehovah beseft wat de on-
berispelijken doormaken*
en hun erfdeel blijft voor
eeuwig behouden.[i]
19 Ze zullen niet beschaamd
worden in moeilijke tijden.
In een tijd van hongersnood
hebben ze overvloed.
כ [*kaf*]
20 Maar slechte mensen zullen
vergaan.[j]

37:18 *Lett.: ‘de dagen van de onberispelijken’.

De vijanden van Jehovah
zullen verdwijnen als
prachtige weiden,
ze zullen verdwijnen als
rook.
ל [*lamedh*]
21 De slechte leent en betaalt
niet terug,
maar de rechtvaardige is
gul* en geeft.[a]
22 Wie Hij zegent, zullen de
aarde bezitten,
maar wie Hij vervloekt,
zullen vernietigd worden.[b]
מ [*mem*]
23 Jehovah leidt* de stappen
van een man[c]
als Hij blij is met de weg die
hij volgt.[d]
24 Al valt hij, hij zal niet blijven
liggen,[e]
want Jehovah grijpt hem bij
de hand.*[f]
נ [*noen*]
25 Eens was ik jong en nu ben ik
oud,
maar nooit zag ik een recht-
vaardige verlaten worden,[g]
nooit zag ik zijn kinderen
naar brood* zoeken.[h]
26 Uit goedheid leent hij steeds
weer uit[i]
en zijn kinderen wacht een
zegen.
ס [*samekh*]
27 Vermijd het slechte en doe
wat goed is,[j]
dan zul je eeuwig op aarde
wonen.
28 Want Jehovah heeft gerech-
tigheid lief,
hij laat zijn loyalen niet in de
steek.[k]
ע [*ajin*]
Ze zullen altijd beschermd
worden,[l]
maar de nakomelingen
van de slechten worden
vernietigd.[m]

37:21 *Of ‘toont gunst’. **37:23** *Of ‘bevestigt’. **37:24** *Of ‘steunt hem met Zijn hand’. **37:25** *Of ‘voedsel’.

PSALM 37
a Job 24:24
b 1Sa 25:39; Ps 52:4, 5
c Jes 45:18; Mt 5:5; Opb 21:3
d Ps 72:7; Ps 119:165; Jes 48:18
e 1Sa 18:21, 25
f 1Sa 26:9, 10
g 2Sa 17:23; Es 7:10; Ps 7:15
h Sp 16:8; Sp 30:8, 9; 1Ti 6:6
i Ps 16:11
j Sp 10:7

2de kolom
a De 15:11; Job 31:16, 22; Ps 112:9; Sp 19:17
b Ps 37:9
c Sp 16:9
d Sp 11:20
e Ps 34:19; Sp 24:16
f Ps 91:11, 12
g Ps 94:14; Mt 6:33; Heb 13:5
h De 24:19; Ps 145:15; Sp 10:3
i De 15:7, 8; Ps 112:5
j Ps 34:14; Jes 1:17
k 2Sa 22:26
l Ps 97:10; Sp 2:7, 8
m Sp 2:22

29 De rechtvaardigen zullen de aarde bezitten[a]
en ze zullen er eeuwig leven.[b]

פ [*pe*]

30 De mond van de rechtvaardige brengt wijsheid over,*
zijn tong spreekt over gerechtigheid.[c]
31 De wet van zijn God is in zijn hart.[d]
Zijn stappen zijn niet wankel.[e]

צ [*tsadhe*]

32 De slechte loert op de rechtvaardige
en zoekt een kans om hem te doden.
33 Maar Jehovah zal hem niet aan zo iemand overleveren,[f]
hij zal hem niet schuldig verklaren als hij wordt geoordeeld.[g]

ק [*qof*]

34 Hoop op Jehovah en volg zijn weg,
dan zal hij je verheffen om de aarde in bezit te nemen.
Als de slechte mensen worden vernietigd,[h] zul jij het zien.[i]

ר [*resj*]

35 Ik heb gezien hoe de wrede, slechte man
zich uitbreidde als een bladerrijke boom op zijn eigen bodem.[j]
36 Maar plotseling verdween hij en was hij weg.[k]
Ik bleef hem zoeken, maar hij was niet te vinden.[l]

ש [*sjin*]

37 Let op de onberispelijke*
en houd de oprechte[m] in het oog,
want de toekomst van zo iemand is vredig.[n]
38 Maar alle overtreders zullen vernietigd worden.
Voor slechte mensen is er geen toekomst.[a]

ת [*taw*]

39 De redding van de rechtvaardigen komt van Jehovah.[b]
Hij is hun vesting in moeilijke tijden.[c]
40 Jehovah zal ze helpen en redden.[d]
Hij zal ze bevrijden van slechte mensen en ze redden,
omdat ze bij hem bescherming zoeken.[e]

Een psalm van David, als herinnering.

38 Jehovah, wijs me niet terecht in uw boosheid
en corrigeer me niet in uw woede.[f]
2 Diep zijn uw pijlen in mij doorgedrongen,
zwaar drukt uw hand op mij.[g]
3 Door uw verontwaardiging is mijn hele lichaam ziek.*
Door mijn zonde is er geen vrede in mijn botten.[h]
4 Mijn zonden stijgen me boven het hoofd.[i]
Ze zijn als een zware last die ik niet kan dragen.
5 Mijn wonden stinken en zweren
vanwege mijn dwaasheid.
6 Ik ben van streek en erg terneergeslagen,
de hele dag loop ik bedroefd rond.
7 Vanbinnen sta ik in brand,*
mijn hele lichaam is ziek.[j]
8 Ik voel niets meer en ben totaal gebroken.
Ik kerm luid,* zo angstig is mijn hart.
9 Al mijn verlangens liggen voor u, Jehovah,
mijn gezucht is voor u niet verborgen.

37:30 *Of ‘uit met gedempte stem wijsheid’. **37:37** *Of ‘degene die rechtschapen blijft’.

38:3 *Lett.: ‘is er geen gave plek aan mijn vlees’. **38:7** *Lett.: ‘mijn lendenen zijn vol brand’. **38:8** *Of ‘brul’.

PSALM 37
a De 30:20; Ps 37:9; Sp 2:21; Mt 5:5
b Mt 25:46; Opb 21:3, 4
c Mt 12:35; Ef 4:29; Kol 4:6
d De 6:6; Ps 40:8
e Ps 121:3
f 2Pe 2:9
g Ps 109:31
h Ps 37:22
i Ps 52:5, 6
j Es 5:11; Job 21:7
k Ex 15:9, 10
l Ps 37:10
m Job 1:1
n Job 42:12, 16

2de kolom
a Ps 1:4; Sp 10:7; 2Pe 2:9
b Jes 12:2
c Ps 9:9; Jes 33:2
d Jes 46:4; 1Kor 10:13
e Ps 22:4; Da 3:17; Da 6:23

PSALM 38
f Jer 10:24
g Ps 32:4
h Ps 6:2; Ps 41:4; Ps 51:8
i Ezr 9:6; Ps 40:12
j Ps 38:3

10 Mijn hart bonst, ik heb geen kracht meer
en het licht verdwijnt uit mijn ogen.[a]
11 Door mijn leed blijven vrienden en bekenden weg,
goede kennissen blijven op afstand.
12 Wie mij naar het leven staan,* spannen strikken,
wie me iets willen aandoen, spreken over onheil,[b]
de hele dag door mompelen ze bedrieglijke dingen.
13 Maar als een dove luisterde ik niet,[c]
als een stomme deed ik mijn mond niet open.[d]
14 Ik werd als een man die niet kan horen,
uit wiens mond geen verweer komt.
15 Want op u, Jehovah, wachtte ik[e]
en u antwoordde mij, o Jehovah, mijn God.[f]
16 Ik zei: 'Gun ze geen leedvermaak over mij,
laat ze zich niet boven mij verheffen als mijn voet uitglijdt.'
17 Want ik dreigde te bezwijken
en altijd was daar mijn pijn.[g]
18 Ik bekende mijn overtreding,[h]
mijn zonde kwelde mij.[i]
19 Maar mijn vijanden zijn gezond* en sterk.#
Wie mij zonder reden haten, zijn talrijk geworden.
20 Ze vergolden mij goed met kwaad,
ze waren tegen me omdat ik het goede probeerde te doen.
21 Laat me niet in de steek, Jehovah.
O God, blijf niet op een afstand.[a]
22 Kom mij snel te hulp,
o Jehovah, mijn redding.[b]

Voor de koorleider: voor jeduthun.*[c] Een psalm van David.

39 Ik zei: 'Ik zal voorzichtig zijn
zodat ik niet zondig met mijn tong.[d]
Met een muilband zal ik mijn mond bedwingen[e]
zolang er een goddeloze bij me is.'
2 Ik hield me stil en zei geen woord,[f]
ik zweeg zelfs over wat goed is,
maar ik voelde hevige pijn.*
3 Mijn hart smeulde* in mijn binnenste.
Terwijl ik piekerde,# bleef het vuur branden.
Toen sprak mijn tong:
4 'O Jehovah, laat me weten wat mijn einde zal zijn
en de maat van mijn dagen,[g]
zodat ik te weten kom hoe kort mijn leven is.*
5 U hebt mij maar weinig* dagen gegeven[h]
en mijn levensduur is niets in uw ogen.[i]
Een mens is niet meer dan een ademtocht, al lijkt hij nog zo zeker.[j] (*sela*)
6 Elk mens loopt rond als een schaduw,
voor niets rent hij rond.*
Hij verzamelt rijkdom maar weet niet wie ervan genieten zal.[k]
7 Waar kan ik nog op hopen, Jehovah?
U bent mijn enige hoop.

PSALM 38
a Ps 6:7
b 2Sa 16:7; Ps 62:4
c 2Sa 16:11
d Ps 39:2, 9
e 2Sa 16:12; Ps 123:2
f Ps 138:3
g Ps 77:2
h Ps 32:5
i Ps 51:3

2de kolom
a Ps 22:11; Ps 35:22
b Ps 27:1; Ps 62:2; Jes 12:2

PSALM 39
c 1Kr 16:41; 1Kr 25:1
d Sp 18:21
e Ps 141:3
f Ps 38:13; Mt 27:12; 1Pe 2:23
g Ps 90:12
h Ps 90:9; Jak 4:14
i Ps 90:4
j Ps 62:9; Ps 144:4
k Ps 49:10; Pr 2:18, 19; Pr 4:8; Lu 12:19, 20

38:12 *Of 'mijn ziel zoeken'. **38:19** *Lett.: 'levend'. #Of mogelijk 'maar mijn vijanden zonder reden zijn met velen'.

39:Ops *Zie Woordenlijst. **39:2** *Of 'mijn pijn werd aangewakkerd'. **39:3** *Lett.: 'werd heet'. #Of 'zuchtte'. **39:4** *Of 'hoe vergankelijk ik ben'. **39:5** *Lett.: 'handbreedten'. **39:6** *Lett.: 'maakt hij lawaai'.

8 Bevrijd me van al mijn overtredingen.[a]
Laat de dwaas me niet
tot een mikpunt van spot maken.
9 Ik bleef zwijgen,
ik kon mijn mond niet opendoen,[b]
want dit kwam van u.[c]
10 Houd op mij te kwellen.
Ik bezwijk onder de slagen van uw hand.
11 Met straf voor zijn zonde corrigeert u de mens,[d]
u tast zijn schatten aan zoals een mot.
Een mens is niet meer dan een ademtocht.[e] (*sela*)
12 Hoor mijn gebed, Jehovah,
luister naar mijn hulpgeroep.[f]
Negeer mijn tranen niet.
Want voor u ben ik niet meer dan een vreemdeling,[g]
iemand op doorreis,* zoals al mijn voorouders.[h]
13 Wend uw harde blik van mij af, zodat ik nog opvrolijk
voordat ik doodga en er niet meer ben.’

Voor de koorleider.
Van David. Een psalm.

40 Ik hoopte vurig* op Jehovah
en hij opende zijn oor voor mij# en hoorde mijn hulpgeroep.[i]
2 Hij trok me omhoog uit een kuil met kolkend water,
uit het modderige slijk.
Hij zette mijn voeten op een rots,
gaf mijn stappen stevigheid.
3 Toen gaf hij mij een nieuw lied in de mond,[j]
een lofzang voor onze God.
Velen zullen vol ontzag toekijken
en op Jehovah vertrouwen.
4 Gelukkig is de mens die op Jehovah vertrouwt
en zich niet wendt tot opstandige mensen of bedriegers.*
5 Wat hebt u veel gedaan,
Jehovah, mijn God,
uw wonderen en uw gedachten voor ons.[a]
Niemand is met u te vergelijken.[b]
Als ik zou proberen erover te vertellen en te praten,
zou het te veel zijn om op te sommen![c]
6 Offer en slachtoffer hebt u niet gewild,*[d]
maar u hebt mijn oren geopend om te horen.[e]
U hebt niet gevraagd om brandoffers en zondeoffers.[f]
7 Toen zei ik: ‘Zie, ik ben gekomen.
In de boekrol staat over mij geschreven.[g]
8 Het doen van uw wil, mijn God, geeft me vreugde*[h]
en uw wet is diep in mijn binnenste.[i]
9 Ik verkondig het goede nieuws van rechtvaardigheid in de grote gemeente.[j]
Mijn lippen houd ik niet gesloten,[k]
Jehovah, zoals u heel goed weet.
10 Uw rechtvaardigheid verberg ik niet in mijn hart.
Ik maak uw getrouwheid en redding bekend.
In de grote gemeente verberg ik uw loyale liefde en uw waarheid niet.’[l]
11 O Jehovah, onthoud mij uw medeleven niet.
Laten uw loyale liefde en uw waarheid mij steeds beschermen.[m]

39:12 *Of ‘een buitenlander’. **40:1** *Of ‘wachtte geduldig’. #Of ‘boog zich om naar mij te luisteren’.

40:4 *Of ‘leugenaars’. **40:6** *Of ‘in (...) hebt u geen vreugde gevonden’. **40:8** *Of ‘is mijn wens’.

PSALM 39
a Ps 25:11, Mi 7:19
b Job 40:4, Ps 38:13
c 2Sa 16:10
d Ps 90:8
e Ps 39:5, Ps 102:11
f Ps 28:1
g Le 25:23, 1Kr 29:15
h Heb 11:13

PSALM 40
i Ps 34:15
j Ps 33:3, Ps 98:1

2de kolom
a Opb 15:3
b Ex 15:11
c Ps 139:17, 18
d 1Sa 15:22, Ps 51:16, 17, Ho 6:6
e Jes 50:5
f Heb 10:5-9
g Lu 24:44
h Jo 4:34
i Ps 37:31, Ro 7:22
j Ps 22:22
k Heb 13:15
l Heb 2:12
m Ps 61:6, 7

12 De rampen die mij omringen
zijn te veel om te tellen.[a]
Ik word overweldigd door zo
veel zonden dat ik geen
uitweg zie,[b]
ze zijn talrijker dan de haren
op mijn hoofd.
Ik heb alle moed* verloren.
13 Wilt u mij alstublieft redden,
Jehovah?[c]
O Jehovah, kom mij toch
snel te hulp.[d]
14 Laat iedereen die me naar
het leven staat*
beschaamd en vernederd
worden.
Laat iedereen die geniet van
mijn ellende
zich in schande terugtrekken.
15 Laat iedereen die 'Haha!'
tegen me zegt
ontzet zijn over zijn eigen
schaamte.
16 Maar laat allen die u zoeken,[e]
juichen en vreugde vinden
in u.[f]
Laat iedereen die uw red-
dingsdaden liefheeft altijd
zeggen: 'Mag Jehovah
geprezen worden.'[g]
17 Ik ben hulpeloos en arm.
Jehovah, heb toch aandacht
voor mij.
U bent mijn helper en mijn
redder.[h]
Wacht niet langer, mijn God.[i]

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

41 Gelukkig wie aandacht
heeft voor de zwakke.[j]
Op de dag van onheil zal
Jehovah hem redden.
2 Jehovah zal hem bescher-
men en in leven houden.
Men zal hem op aarde geluk-
kig prijzen,[k]
u zult hem nooit aan de wil*
van zijn vijanden over-
geven.[l]
3 Jehovah zal hem steunen op
zijn ziekbed,[a]
heel zijn bed zal hij anders
maken tijdens zijn ziekte.
4 Ik zei: 'Jehovah, heb mede-
lijden.[b]
Genees mij,*[c] want ik heb
tegen u gezondigd.'[d]
5 Mijn vijanden spreken kwaad
over me en zeggen:
'Wanneer sterft hij en
verdwijnt zijn naam?'
6 Als een van hen me opzoekt,
spreekt zijn hart bedrog.
Hij zoekt iets nadeligs om te
vertellen,
hij gaat naar buiten en
strooit het rond.
7 Al mijn haters fluisteren
onder elkaar,
ze bedenken iets slechts
tegen mij:
8 'Iets vreselijks heeft hem
geveld.
Nu hij ligt, staat hij vast niet
meer op.'[e]
9 Zelfs de man met wie ik in
vrede leefde, die ik ver-
trouwde,[f]
die mijn brood at, heeft zijn
hiel tegen me opgeheven.*[g]
10 O Jehovah, heb medelijden
en help me overeind,
zodat ik het ze kan ver-
gelden.
11 Hieraan zal ik weten dat u
ingenomen met me bent:
als mijn vijand niet triomfan-
telijk over me kan juichen.[h]
12 U zult me ondersteunen
vanwege mijn trouw,*[i]
u zult me voor altijd bij u
houden.[j]
13 Jehovah, de God van Israël,
komt alle eer toe,
voor eeuwig en altijd.*[k]
Amen, amen.

40:12 *Lett.: 'hart'. 40:14 *Of 'mijn ziel zoekt'. 41:2 *Of 'het verlangen', 'de ziel'. Zie Woordenlijst.

41:4 *Of 'mijn ziel'. 41:9 *Of 'heeft zich tegen me gekeerd'. 41:12 *Of 'rechtschapenheid'. 41:13 *Of 'van eeuwigheid tot eeuwigheid'.

PSALM 40
a Ps 71:20
b Ps 38:4
c Ps 25:17
d Ps 38:22; Ps 70:1-5
e De 4:29
f Ps 13:5
g Ps 35:27
h Ps 54:4; Jes 50:7; Heb 13:6
i Ps 143:7

PSALM 41
j De 15:7, 8; Ps 112:9; Sp 14:21; Sp 22:9
k Mt 5:7
l 2Pe 2:9

2de kolom
a 2Kon 20:5; Ps 103:3
b Ps 51:1
c Ps 6:2; Ps 147:3
d Ps 32:5; Ps 38:3; Sp 28:13
e Ps 3:2; Ps 71:10, 11
f 2Sa 15:12; Job 19:19; Ps 55:12, 13
g Mr 14:18; Jo 13:18; Jo 13:26
h Ps 31:8; Jer 20:13
i Ps 25:21; Sp 2:7
j Ps 34:15
k 1Kr 16:36; 1Kr 29:10

TWEEDE BOEK
(Psalm 42-72)

Voor de koorleider.
Een maskil* van de zonen van Korach.[a]

42 Zoals een hert verlangt
naar stromend water,
zo verlang ik* naar u, o God.
2 Mijn ziel* dorst naar God,
naar de levende God.[b]
Wanneer mag ik komen en
voor God verschijnen?[c]
3 Mijn tranen zijn mijn voedsel,
dag en nacht.
De hele dag zeggen mensen:
‘Waar is die God van je?’[d]
4 Ik stort mijn ziel* uit en denk
hieraan terug:
hoe ik ooit meeliep in de
grote stoet.
Ik schreed# voor hen uit
naar het huis van God
met het geluid van gejuich en
dankzegging
van een feestvierende
menigte.[e]
5 Waarom ben ik* zo wanho-
pig?[f]
Waarom ben ik onrustig
vanbinnen?
Wacht op God,[g]
want eens zal ik hem weer lo-
ven als mijn grote Redder.[h]
6 Mijn God, ik* ben wanhopig.[i]
Daarom denk ik aan u[j]
in het land van de Jordaan en
het Hermongebergte,
op de berg Mizar.#
7 Waterdiepte roept naar
waterdiepte
bij het geluid van uw water-
vallen.
Al uw woeste golven slaan
over me heen.[k]
8 Overdag bewijst Jehovah me
zijn loyale liefde.
’s Nachts zing ik een lied
over hem, een gebed tot de
God van mijn leven.[l]
9 Ik zeg tegen God, mijn rots:
‘Waarom bent u mij ver-
geten?[a]
Waarom loop ik bedroefd
rond, onderdrukt door
mijn vijand?’[b]
10 Met dodelijke haat* be-
spotten mijn vijanden me.
De hele dag zeggen ze:
‘Waar is die God van je?’[c]
11 Waarom ben ik* zo wan-
hopig?
Waarom ben ik onrustig
vanbinnen?
Wacht op God,[d]
want eens zal ik hem weer
loven als mijn grote Redder
en mijn God.[e]

43 Spreek recht over mij,
God,[f]
verdedig mijn zaak[g] tegen
een ontrouw volk.
Bevrijd mij van de bedrieger
en de onrechtvaardige.
2 U bent toch mijn God, mijn
vesting?[h]
Waarom hebt u me dan
verstoten?
Waarom loop ik bedroefd
rond, onderdrukt door
mijn vijand?[i]
3 Zend uw licht en uw waar-
heid.[j]
Mogen die mij leiden,[k]
mij brengen naar uw heilige
berg en uw grootse taber-
nakel.[l]
4 Dan zal ik naderen tot het
altaar van God,[m]
tot God, mijn grootste
vreugde.
Ik zal u loven met de harp,[n]
o God, mijn God.
5 Waarom ben ik* zo wan-
hopig?
Waarom ben ik onrustig
vanbinnen?

42:Ops; 42:2, 4 *Zie Woordenlijst. **42:1, 5, 6, 11; 43:5** *Of ‘mijn ziel’. **42:4** #Of ‘liep langzaam’. **42:6** #Of ‘de kleine berg’.

42:10 *Of mogelijk ‘alsof ze mijn botten verbrijzelen’.

PSALM 42
a 2Kr 20:19
b Ps 63:1
c Ps 27:4; Ps 84:2
d Ps 3:2; Ps 42:10; Ps 79:10
e De 16:14, 16; 2Kr 30:23, 24
f Ps 55:4; Mr 14:34
g Ps 37:7; Klg 3:24; Mi 7:7
h Ps 43:5
i Ps 22:1; Jo 12:27
j Jon 2:7
k Ps 88:7
l Ps 27:1

2de kolom
a Ps 13:1
b Ps 38:6; Ps 43:2
c Ps 3:2; Ps 42:3; Ps 79:10
d Ps 37:7
e Ps 42:5; Ps 43:5

PSALM 43
f Ps 26:1; Ps 35:24
g Ps 35:1; Sp 22:22, 23
h Ps 28:7; Ps 140:7
i Ps 42:9
j Ps 40:11; Sp 6:23
k Ps 5:8; Ps 27:11; Ps 143:10
l 1Kr 16:1; Ps 78:68, 69
m Ps 84:3
n 2Sa 6:5

Wacht op God,[a]
want eens zal ik hem weer
loven als mijn grote Redder
en mijn God.[b]

Voor de koorleider.
Van de zonen van Korach.[c] Een maskil.*

44 O God, met onze eigen
oren hebben we het
gehoord,
onze voorouders hebben het
ons verteld:[d]
wat u hebt gedaan in hun
dagen,
de dagen van vroeger.
2 Met uw hand hebt u volken
verdreven[e]
en onze voorouders daar
gevestigd.[f]
U verbrijzelde volken en
verdreef ze.[g]
3 Niet hun eigen zwaard nam
het land in,[h]
niet hun eigen arm bracht
hun de overwinning,[i]
maar uw rechterhand, uw
arm[j] en het licht van uw
gelaat,
omdat u ingenomen met hen
was.[k]
4 U bent mijn Koning, o God.[l]
Beveel* een volledige over-
winning# voor Jakob.
5 Door uw kracht zullen
we onze vijanden terug-
dringen,[m]
in uw naam onze tegen-
standers vertrappen.[n]
6 Op mijn boog vertrouw ik
niet
en mijn zwaard kan me niet
redden.[o]
7 U hebt ons gered van onze
tegenstanders,[p]
u hebt degenen vernederd
die ons haten.
8 O God, we zullen u de hele
dag loven,
uw naam voor altijd prijzen.
(*sela*)
9 Maar nu hebt u ons verstoten
en vernederd,
u trekt niet uit met onze
legers.
10 U laat ons steeds vluchten
voor onze tegenstander.[a]
Onze haters plunderen erop
los.
11 U levert ons uit om als scha-
pen verslonden te worden,
u verstrooit ons onder de
volken.[b]
12 U verkoopt uw volk voor
bijna niets,[c]
winst levert het* u niet op.
13 U maakt ons tot een mikpunt
van spot voor onze buren,
iedereen om ons heen jouwt
en lacht ons uit.
14 U maakt ons belachelijk*
onder de naties,[d]
iets waar de volken het hoofd
over schudden.
15 De hele dag voel ik me
vernederd,
mijn schaamte overweldigt
mij
16 als ik hun spot en beledigin-
gen hoor,
als onze vijand wraak op ons
neemt.
17 Dat alles is ons overkomen,
maar we zijn u niet verge-
ten,
we hebben uw verbond[e] niet
geschonden.
18 Ons hart is niet afgeweken,
onze voetstappen hebben uw
pad niet verlaten.
19 Maar u hebt ons verbrijzeld
waar de jakhalzen zijn
en ons met diepe schaduw
bedekt.
20 Als we de naam van onze
God vergeten
of onze handen uitstrekken
om tot een vreemde god te
bidden,
21 zou God het dan niet ont-
dekken?

44:Ops *Zie Woordenlijst. **44:4** *Of ‘geef’. #Of ‘grote redding’.

44:12 *Of ‘de prijs voor hen’. **44:14** *Lett.: ‘een spreekwoord’.

PSALM 43
a Ps 37:7
b Ps 42:5, 11

PSALM 44
c 2Kr 20:19
d Ex 13:14; Nu 21:14; Re 6:13
e De 7:1
f Ex 15:17; Ps 78:55; Ps 80:8, 9
g Joz 10:5, 11; Ps 135:10, 11
h De 4:38; Joz 24:12
i 1Sa 12:22
j Jes 63:11-13
k De 7:7, 8
l Ps 74:12; Jes 33:22
m Ps 18:39; Fil 4:13
n Ps 60:12
o 1Sa 17:45; Ps 20:7; Ps 33:16
p Joz 24:8

2de kolom
a De 28:15, 25
b De 28:64
c De 32:30
d De 28:37; 2Kr 7:20
e Ex 34:10

Hij kent de geheimen van het
hart.[a]
22 Om u worden we de hele dag
gedood,
we worden bezien als schapen
voor de slacht.[b]
23 Word wakker. Waarom blijft u
slapen, o Jehovah?[c]
Ontwaak! Verstoot ons niet
voor eeuwig.[d]
24 Waarom verbergt u uw ge-
zicht?
Waarom vergeet u onze
ellende en onderdrukking?
25 We* zijn neergeworpen in
het stof,
met ons lichaam tegen de
grond gedrukt.[e]
26 Sta op en kom ons te hulp,[f]
red* ons omwille van uw
loyale liefde.[g]

Voor de koorleider: op de wijs van 'De lelies'. Van de zonen van Korach.[h] Een maskil.* Een liefdeslied.

45 Mijn hart is geroerd door
iets goeds.
Ik zeg: 'Mijn lied* gaat over
een koning.'[i]
Mag mijn tong de stift#[j] zijn
van een vaardig kopiist.△[k]
2 Je bent de mooiste van alle
mensen.
Aangename woorden vloeien
van je lippen.[l]
Daarom heeft God je voor
altijd gezegend.[m]
3 Gord je zwaard[n] om, machtige
strijder,[o]
in je waardigheid en pracht.[p]
4 Ruk in je pracht op naar de
overwinning,*[q]
rijd voor de zaak van waar-
heid, nederigheid en recht-
vaardigheid.[r]
Je rechterhand zal ontzag-
wekkende dingen tot stand
brengen.#
5 Je pijlen zijn scherp en
brengen volken ten val,[a]
ze doorboren het hart van de
vijanden van de koning.[b]
6 God is je troon, voor altijd en
eeuwig,[c]
de scepter van je koninkrijk
is een scepter van recht.[d]
7 Je hebt rechtvaardigheid
liefgehad[e] en slechtheid
gehaat.[f]
Daarom heeft God, jouw
God, je gezalfd[g] met de olie
van vreugde,[h] meer dan je
metgezellen.
8 Al je kleding geurt naar mir-
re, aloëhout en kassie.
Vanuit het prachtige
ivoren paleis klinken
snaarinstrumenten die je
vrolijk maken.
9 Koningsdochters zijn onder
je eredames.
Aan je rechterhand staat
de koningin, versierd met
goud uit Ofir.[i]
10 Luister, dochter, let op en
open je oor,
vergeet je volk en het huis
van je vader.
11 De koning zal naar je
schoonheid verlangen,
want hij is je heer.
Buig dus voor hem.
12 De dochter Tyrus zal komen
met een geschenk,
de rijkste mensen zullen je
gunst zoeken.
13 In het paleis* ziet de konings-
dochter er schitterend uit,
haar kleding is versierd met
goud.#
14 In rijk geweven kleding*
wordt ze voor de koning
geleid.
De maagden# in haar gevolg
worden bij hem△ gebracht.

PSALM 44
a Ps 139:1 Pr 12:14 Jer 17:10
b Ro 8:36
c Ps 7:6 Ps 78:65, 66
d Job 13:24 Ps 13:1 Ps 88:14
e Ps 119:25
f Ps 33:20
g Ps 130:7

PSALM 45
h 2Kr 20:19
i Ps 2:6
j Jes 8:1
k 2Sa 23:2 Ezr 7:6
l Jo 7:46
m Ps 72:17
n Opb 1:16 Opb 19:15
o Jes 9:6
p Heb 1:3
q Opb 6:2
r Opb 19:11

2de kolom
a Ps 2:9 2Th 1:7, 8
b Opb 17:14 Opb 19:19
c Ps 89:29, 36
d Jes 11:4 Jer 33:15 Heb 1:8, 9
e Heb 7:26
f Mt 7:23
g Jes 61:1 Han 10:38
h Ps 21:6
i Jes 13:12

44:25 *Of 'onze zielen'. 44:26 *Lett.: 'verlos'. 45:Ops *Zie Woordenlijst. 45:1 *Lett.: 'werken'. #Of 'pen'. △Of 'schrijver'. 45:4 *Of 'succes'. #Lett.: 'onderwijzen'.

45:13 *Lett.: 'daarbinnen'. #Lett.: 'heeft gouden zettingen'. 45:14 *Of mogelijk 'geborduurde gewaden'. #Of 'maagdelijke metgezellen'. △Lett.: 'je'.

15 Ze worden gebracht met gejuich en vreugde,
ze gaan het paleis van de koning binnen.
16 Je zonen zullen de plaats innemen van je voorvaders.
Je zult ze als vorsten aanstellen op de hele aarde.[a]
17 Ik zal je naam bekendmaken in alle toekomstige generaties.[b]
Daarom zullen volken je loven, voor altijd en eeuwig.

Voor de koorleider.
Van de zonen van Korach.[c]
In alamothstijl.* Een lied.

46 God is onze schuilplaats en kracht,[d]
een hulp die in moeilijke tijd makkelijk te vinden is.[e]
2 Daarom zullen we niet bang zijn, ook al verandert de aarde,
ook al tuimelen de bergen in de diepte van de zee,[f]
3 ook al buldert en schuimt het water,[g]
ook al schudden de bergen door de woestheid ervan. (*sela*)
4 Er is een rivier waarvan de stromen de stad van God verheugen,[h]
de heilige en grootse tabernakel van de Allerhoogste.
5 God is in de stad,[i] ze kan niet overwonnen worden.
God zal haar te hulp komen bij het aanbreken van de dag.[j]
6 De volken waren in opschudding, de koninkrijken werden overwonnen.
Hij verhief zijn stem en de aarde smolt.[k]
7 Jehovah van de legermachten is met ons,[l]
de God van Jakob is onze veilige schuilplaats.* (*sela*)
8 Kom en zie de werken van Jehovah,
hoe hij verbazingwekkende dingen op aarde doet.
9 Hij maakt overal op aarde een eind aan oorlogen.[a]
Hij breekt de boog en versplintert de speer,
de strijdwagens* verbrandt hij met vuur.
10 ‘Geef je gewonnen en weet dat ik God ben.
Ik zal geprezen worden onder de volken,[b]
ik zal geprezen worden op aarde.’[c]
11 Jehovah van de legermachten is met ons,[d]
de God van Jakob is voor ons een veilige schuilplaats.[e] (*sela*)

Voor de koorleider.
Van de zonen van Korach.[f] Een psalm.

47 Klap in de handen, alle volken.
Juich God in triomf toe met vreugdekreten.
2 Want Jehovah, de Allerhoogste, is ontzagwekkend.[g]
Hij is de grote Koning over de hele aarde.[h]
3 Hij onderwerpt volken aan ons,
legt naties aan onze voeten.[i]
4 Hij kiest ons erfdeel voor ons,[j]
de trots van Jakob, die hij liefheeft.[k] (*sela*)
5 Onder gejuich steeg God op,
bij hoorngeschal* steeg Jehovah op.
6 Zing God lof toe,* zing lofzangen.
Zing onze Koning lof toe, zing lofzangen.
7 Want God is Koning over de hele aarde,[l]
zing lofzangen en toon inzicht.
8 God is Koning geworden over de volken.[m]
God zit op zijn heilige troon.

PSALM 45
a Jes 32:1
b Ps 72:17

PSALM 46
c 2Kr 20:19
d Sp 14:26; Jes 25:4
e De 4:7; Ps 145:18, 19; Na 1:7
f Jes 54:10
g Ps 93:4; Jer 5:22
h 2Kr 6:6
i De 23:14; Ps 132:13; Jes 12:6
j Ex 14:24
k Joz 2:24
l Joz 1:9; Jer 1:19; Ro 8:31

2de kolom
a Jes 11:9; Mi 4:3
b Jes 2:11
c 1Kr 29:11
d 2Kr 20:17
e Ps 48:3; Ps 125:2

PSALM 47
f 2Kr 20:19
g Ps 76:12
h Ps 22:28
i De 33:29
j De 9:5
k De 7:6; Mal 1:2
l Jer 10:7; Za 14:9
m 1Kr 16:31; Ps 96:10; Ps 97:1; Opb 19:6

46:Ops *Zie Woordenlijst. **46:7** *Of ‘veilige hoogte’. **46:9** *Of mogelijk ‘schilden’. **47:5** *Of ‘het geluid van de ramshoorn’, ‘trompetgeschal’. **47:6** *Of ‘maak muziek voor God’.

9 De leiders van de volken zijn bijeengekomen
met het volk van de God van Abraham.
Want de leiders* van de aarde behoren aan God toe.
Hij is hoog verheven.[a]

Een lied.
Een psalm van de zonen van Korach.[b]

48 Jehovah is groot en hem komt alle lof toe
in de stad van onze God, op zijn heilige berg.
2 Prachtig in zijn verhevenheid en de vreugde van de hele aarde[c]
is de berg Sion in het verre noorden,
de stad van de grote Koning.[d]
3 In haar versterkte torens
heeft God bekendgemaakt dat hij een veilige schuilplaats* is.[e]
4 Want kijk, koningen hebben zich verzameld,*
samen zijn ze opgerukt.
5 Toen ze het zagen, stonden ze verbaasd.
Ze raakten in paniek en vluchtten in doodsangst.
6 Een siddering greep hen daar aan,
pijn als van een barende vrouw.
7 Met een oostenwind laat u de schepen van Tarsis vergaan.
8 Wat we hadden gehoord, hebben we nu zelf gezien
in de stad van Jehovah van de legermachten, in de stad van onze God.
God zal haar voor eeuwig in stand houden.[f] (*sela*)
9 We overdenken uw loyale liefde, God,[g]
in uw tempel.
10 Zoals uw naam, o God, zo reikt ook uw lof
tot aan de einden van de aarde.[a]
Uw rechterhand is gevuld met rechtvaardigheid.[b]
11 Laat de berg Sion[c] zich verheugen,
laten de steden* van Juda blij zijn om uw oordelen.[d]
12 Ga rond Sion, trek eromheen,
tel zijn torens.[e]
13 Richt je hart op zijn vestingmuren.[f]
Inspecteer zijn versterkte torens,
zodat je erover kunt vertellen aan toekomstige generaties.
14 Want deze God is onze God,[g] voor altijd en eeuwig.
Hij zal ons leiden tot in alle eeuwigheid.*[h]

Voor de koorleider.
Van de zonen van Korach.[i] Een psalm.

49 Hoor dit, alle volken.
Luister, bewoners van de wereld,*
2 klein of groot,*
rijk of arm.
3 Mijn eigen mond zal wijsheid spreken,
uit de meditatie van mijn hart[j] zal verstand blijken.
4 Ik heb een open oor voor een spreuk,
mijn raadsel licht ik toe met de harp.
5 Waarom zou ik bang zijn in moeilijke tijden,[k]
als ik omringd word door het kwaad* van wie mij ten val willen brengen?
6 Er zijn er die op hun vermogen vertrouwen[l]
en die pronken met hun grote rijkdom.[m]

PSALM 47
a Ps 97:9

PSALM 48
b 2Kr 20:19
c Klg 2:15
d Ps 47:8; Ps 135:21; Mt 5:34, 35
e Ps 125:1
f Ps 87:5; Jes 2:2; Mi 4:1
g Ps 26:3; Ps 40:10; Ps 63:3

2de kolom
a Ps 113:3
b Ps 17:7; Ps 60:5; Ps 98:2
c Ps 78:68
d Ps 97:8
e Ne 12:38, 39
f Jes 26:1
g Ps 31:14
h Jes 58:11

PSALM 49
i 2Kr 20:19
j Ps 143:5
k Ps 27:1
l De 8:17, 18; Sp 18:11
m Jer 9:23; 1Ti 6:17

47:9 *Lett.: ‘schilden’. **48:3** *Of ‘veilige hoogte’. **48:4** *Of ‘zijn volgens afspraak samengekomen’.

48:11 *Lett.: ‘dochters’. **48:14** *Of mogelijk ‘totdat we sterven’. **49:1** *Of ‘het samenstel van dingen’. **49:2** *Lett.: ‘zowel mensenzonen als mannenzonen’. **49:5** *Lett.: ‘de overtreding’.

7 Maar niemand van hen kan ooit een broeder loskopen
of God een losprijs voor hem geven[a]
8 (de losprijs* voor hun leven# is zo hoog
dat die altijd buiten hun bereik is)
9 waardoor hij eeuwig zou leven en de kuil* niet zou zien.[b]
10 Hij ziet dat zelfs wijze mensen sterven.
Dommen en dwazen komen samen aan hun eind[c]
en moeten hun vermogen aan anderen nalaten.[d]
11 Hun innerlijke wens is dat hun huizen altijd blijven bestaan,
hun tenten van generatie op generatie.
Ze hebben hun landgoederen naar zichzelf vernoemd.
12 Maar een mens blijft niet leven, ook al heeft hij aanzien,[e]
hij is niet beter af dan dieren die vergaan.[f]
13 Dit is de weg van de dwazen[g]
en van wie hen volgen en genieten van hun lege woorden. (*sela*)
14 Als schapen zijn ze bestemd voor het Graf,*
de dood zal hun herder zijn.
De oprechten zullen in de morgen over hen heersen.[h]
Elk spoor van hen zal vervagen,[i]
geen paleis maar het Graf*[j] zal hun thuis zijn.[k]
15 Maar God zal mij# verlossen uit de macht△ van het Graf,*[l]
want hij zal me vastgrijpen. (*sela*)

49:8 *Of 'loskoopprijs'. #Of 'ziel'. 49:9 *Of 'het graf'. 49:14, 15 *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. 49:15 #Of 'mijn ziel'. △Lett.: 'hand'.

PSALM 49
a Sp 11:4, Mt 16:26
b Ps 89:48
c Pr 2:16, Ro 5:12
d Ps 39:6, Sp 11:4, Sp 23:4, Pr 2:18, Lu 12:19, 20
e Ps 39:5, Jak 1:11
f Ps 49:20
g Lu 12:19, 20
h Mal 4:3
i Ps 39:11
j Job 24:19
k 1Sa 2:6, Job 7:9
l Job 33:28, Ps 16:10, Ps 30:3, Ps 86:13

2de kolom
a Job 1:21, Pr 5:15, 1Ti 6:17
b Jes 10:3
c Lu 12:19
d Sp 14:20
e Ps 49:12

PSALM 50
f 1Kr 25:1
g Ps 95:3
h Ps 48:2, Klg 2:15
i Jes 65:6
j Ex 19:18, Da 7:9, 10, Heb 12:29
k Ps 97:3, 4
l De 30:19, De 32:1, Jes 1:2
m Mi 6:2
n Ex 24:8
o Ps 75:7

16 Wees niet bang als een man rijk wordt
en de pracht van zijn huis toeneemt.
17 Want bij zijn dood kan hij niets meenemen,[a]
zijn pracht daalt niet samen met hem af.[b]
18 Tijdens zijn leven prijst hij zichzelf* gelukkig.[c]
(Mensen prijzen je als het je goed gaat.)[d]
19 Maar uiteindelijk voegt hij zich bij de generatie van zijn voorouders.
Nooit meer zullen ze het licht zien.
20 De mens die dat niet begrijpt, ook al heeft hij aanzien,[e]
is niet beter af dan dieren die vergaan.

Een psalm van Asaf.[f]

50 De God der goden, Jehovah,*[g] heeft gesproken.
Hij roept de aarde op
van waar de zon opkomt tot waar hij ondergaat.#
2 Uit Sion, de volmaakte schoonheid,[h] straalt God.
3 Onze God komt en kan niet zwijgen.[i]
Een verterend vuur gaat voor hem uit[j]
en rondom hem wervelt een hevige storm.[k]
4 Hij roept de hemel daarboven op en ook de aarde[l]
om zijn volk te oordelen:[m]
5 'Breng mijn loyalen bij mij,
degenen die door slachtoffer een verbond met mij sluiten.'[n]
6 De hemel maakt zijn rechtvaardigheid bekend,
want God zelf is Rechter.[o] (*sela*)

49:18 *Of 'zijn ziel'. 50:1 *Of 'de Goddelijke, God, Jehovah'. #Of 'van oost tot west'.

7 ‘Luister, mijn volk, ik zal spreken.
Israël, ik zal tegen je getuigen.[a]
Ik ben God, jouw God.[b]
8 Ik wijs je niet terecht vanwege je slachtoffers
en ook niet vanwege je volledige brandoffers, die steeds vóór mij zijn.[c]
9 Ik hoef geen stier uit je huis te nemen
en ook geen bokken uit je kooien.[d]
10 Want alle wilde dieren van het woud zijn van mij,[e]
ook de beesten op duizend bergen.
11 Ik ken alle vogels van de bergen,[f]
de talloze dieren in het veld zijn van mij.
12 Als ik honger had, zou ik het je niet zeggen,
want het land* en alles daarop is van mij.[g]
13 Zal ik het vlees van stieren eten
en het bloed van bokken drinken?[h]
14 Breng God dankzegging als slachtoffer[i]
en kom je geloften aan de Allerhoogste na.[j]
15 Roep mij aan in tijd van nood.[k]
Ik zal je redden en jij zult mij eren.’[l]
16 Maar tegen slechte mensen zal God zeggen:
‘Welk recht heb je om mijn voorschriften op te noemen[m]
of over mijn verbond[n] te praten?
17 Want je haat correctie*
en mijn woorden keer je steeds de rug toe.#[o]

50:12 *Of ‘productieve land’. 50:17 *Of ‘onderwijs’. Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘je blijft mijn woorden achter je werpen’.

PSALM 50
a Ne 9:30; Ps 81:8
b Ex 20:2
c 1Sa 15:22; Jes 1:11; Jer 7:22, 23; Ho 6:6
d Mi 6:7
e 1Kr 29:14; Han 17:24
f Job 38:41
g De 10:14; Job 41:11; 1Kor 10:26
h Mi 6:6-8
i Ps 69:30, 31; Sp 21:3; Ho 6:6; Heb 13:15
j De 23:21; Ps 76:11; Pr 5:4
k 2Kr 33:12, 13; Ps 91:15
l Ps 22:21-23; Ps 50:23
m Jer 7:4; Mt 7:22, 23; Ro 2:21
n De 31:20; Heb 8:9
o Ne 9:26; Jes 5:24

2de kolom
a Jes 5:22, 23
b Jer 9:5
c Le 19:16
d Ps 50:4; Pr 12:14
e Ps 9:17; Jer 2:32; Ho 4:6
f 1Th 5:18; Heb 13:15
g Mi 6:8

PSALM 51
h 2Sa 11:3
i Nu 14:18; Ps 25:7; Ps 41:4
j Ps 103:13; Sp 28:13; Jes 43:25; Jes 44:22
k Jes 1:18; 1Kor 6:11
l Heb 9:13, 14; 1Jo 1:7
m Ps 32:5; Ps 40:12
n Ge 39:9; 2Sa 12:13

18 Als je iemand ziet stelen, keur je dat goed*[a]
en je gaat om met overspelige mensen.
19 Met je mond verbreid je het slechte
en aan je tong is bedrog verbonden.[b]
20 Je zit daar en spreekt kwaad over je eigen broer,[c]
de zoon van je eigen moeder maak je te schande.*
21 Toen je dat deed, bleef ik zwijgen
en je dacht dat ik net zo zou zijn als jij.
Maar nu zal ik je terechtwijzen,
ik zal mijn zaak tegen je bepleiten.[d]
22 Sta hier eens bij stil, jullie die God vergeten,[e]
anders scheur ik je aan stukken zonder dat iemand je redt.
23 Wie dankzegging als slachtoffer brengt, eert mij[f]
en wie een vastgestelde weg volgt,
zal ik de redding door God laten zien.’[g]

Voor de koorleider. Een psalm van David, toen de profeet Nathan bij hem was gekomen nadat David gemeenschap met Bathseba[h] had gehad.

51 God, heb medelijden met mij naar uw loyale liefde.[i]
Wis mijn overtredingen uit naar uw grote barmhartigheid.[j]
2 Was me grondig van mijn schuld[k]
en reinig me van mijn zonde.[l]
3 Want ik weet heel goed wat mijn overtredingen zijn,
mijn zonde staat mij altijd voor ogen.*[m]
4 Tegen u heb ik gezondigd — tegen u vooral!*[n]

50:18 *Of mogelijk ‘sluit je je bij hem aan’. 50:20 *Of ‘belaster je’. 51:3 *Of ‘is steeds in mijn gedachten’. 51:4 *Lett.: ‘u alleen’.

Wat slecht is in uw ogen heb ik gedaan.[a]
U bent rechtvaardig wanneer u spreekt,
uw oordeel is juist.[b]
5 Ik ben schuldig vanaf mijn geboorte
en in zonde heeft mijn moeder me ontvangen.*[c]
6 Waarheid in iemands binnenste geeft u vreugde.[d]
Leer mij diep vanbinnen* ware wijsheid.
7 Reinig me met hysop van zonde zodat ik rein word,[e]
was me zodat ik witter word dan sneeuw.[f]
8 Laat me vreugdekreten en gejuich horen,
zodat de botten die u verbrijzeld hebt gaan juichen.[g]
9 Wend uw gezicht af van* mijn zonden[h]
en wis al mijn overtredingen uit.[i]
10 Schep in mij een zuiver hart, o God,[j]
en leg in mij een nieuwe, vastberaden geest.[k]
11 Verstoot me niet uit uw aanwezigheid
en neem uw heilige geest niet van me weg.
12 Geef me opnieuw de vreugde van redding door u,[l]
wek in mij de bereidheid om u te gehoorzamen.*
13 Ik zal overtreders uw wegen leren,[m]
zodat zondaars bij u terugkomen.
14 Bevrijd me van bloedschuld,[n] o God, God van mijn redding.[o]
Dan kan mijn tong vol vreugde over uw rechtvaardigheid vertellen.[p]
15 Jehovah, open mijn lippen
zodat mijn mond uw lof kan verkondigen.[a]
16 Want u wilt geen slachtoffer — anders zou ik het geven.[b]
Een volledig brandoffer geeft u geen vreugde.[c]
17 Het slachtoffer dat God graag heeft, is een gebroken geest.
Een gebroken en verbrijzeld hart, o God, zult u niet afwijzen.*[d]
18 Doe in uw goedheid het goede voor Sion,
bouw de muren van Jeruzalem op.
19 Dan zult u blij zijn met de slachtoffers van rechtvaardigheid,
de brandoffers en de volledige offers.
Dan worden er stieren geofferd op uw altaar.[e]

Voor de koorleider. Een maskil.* Van David, toen de Edomiet Doëg bij Saul kwam om te vertellen dat David in het huis van Achimelech was geweest.[f]

52 Waarom schep je op over je slechte daden, machtige man?[g]
De loyale liefde van God duurt de hele dag.[h]
2 Je tong, zo scherp als een scheermes,[i]
heeft kwaad in de zin en pleegt bedrog.[j]
3 Je houdt meer van het slechte dan van het goede,
meer van liegen dan van waarheid spreken. (*sela*)
4 Je houdt van elk kwetsend woord,
jij bedrieglijke tong!
5 Daarom zal God je eens en voor altijd afbreken,[k]
hij zal je grijpen en wegsleuren uit je tent,[l]
hij zal je wegrukken uit het land der levenden.[m] (*sela*)

PSALM 51
a 2Sa 12:9; Ps 38:18
b Ro 3:4
c Job 14:4; Ro 3:23; Ro 5:12
d 1Sa 16:7; 2Kon 20:3; 1Kr 29:17
e Le 14:3, 4; Heb 9:13, 14
f Jes 1:18
g Ps 6:2; Ps 38:3; Jes 57:15
h Ps 103:12; Jes 38:17
i Mi 7:19
j Jer 32:39
k Ez 11:19; Ef 4:23
l Ps 21:1
m Han 2:38
n Ge 9:6
o Ps 38:22; Jes 12:2; Opb 7:10
p Ne 9:33; Ps 35:28; Ps 59:16; Da 9:7

2de kolom
a Ps 34:1; Ps 109:30; Heb 13:15
b Sp 21:3
c 1Sa 15:22; Ps 40:6; Ho 6:6
d 2Kon 22:18, 19; 2Kr 33:13; Ps 22:24; Ps 34:18; Sp 28:13; Jes 57:15; Lu 15:22-24; Lu 18:13, 14
e Ho 14:2

PSALM 52
f 1Sa 22:9
g 1Sa 21:7; Ps 94:3, 4
h Ps 103:17
i Ps 57:4; Ps 59:7
j 1Sa 22:9, 18; Ps 109:2
k Sp 12:19; Sp 19:9
l Ps 37:9
m Sp 2:22

51:5 *Of ‘zondig vanaf het moment dat mijn moeder me ontving’. **51:6** *Of ‘mijn verborgen binnenste’. **51:9** *Of ‘verberg uw gezicht voor’. **51:12** *Lett.: ‘mag u mij met een gewillige geest steunen’.

51:17 *Of ‘verachten’. **52:Ops** *Zie Woordenlijst.

6 De rechtvaardigen zullen vol
ontzag toekijken,[a]
ze zullen om hem lachen.[b]
7 ‘Kijk, een man die zijn toe-
vlucht niet bij God zocht,*[c]
maar vertrouwde op zijn
grote rijkdom[d]
en zich verliet op# zijn eigen
misdadige plannen.’△
8 Maar ik ben als een blader-
rijke olijfboom in Gods huis,
ik vertrouw op Gods loyale
liefde,[e] voor altijd en
eeuwig.
9 Ik zal u eeuwig loven omdat u
krachtig bent opgetreden.[f]
In aanwezigheid van uw
loyalen
zal ik op uw naam hopen,[g]
want die is goed.

Voor de koorleider: in mahalathstijl.*
Een maskil.* Van David.

53 De dwazen* zeggen bij
zichzelf:#
‘Er is geen Jehovah.’[h]
Hun onrechtvaardige daden
zijn verdorven en walgelijk.
Niemand doet het goede.[i]
2 Maar God kijkt vanuit de
hemel naar de mensen[j]
om te zien of er iemand
is met inzicht, iemand die
Jehovah zoekt.[k]
3 Ze hebben zich allemaal
afgekeerd,
ze zijn allemaal verdorven.
Niemand doet het goede,
helemaal niemand![l]
4 Begrijpt geen van de boos-
doeners het dan?
Ze verslinden mijn volk alsof
het brood is.
Ze roepen Jehovah niet
aan.[m]
5 Maar hevige angst zal ze
overvallen,
een angst die ze nog nooit
hebben gevoeld,*
want God zal de botten
verstrooien van wie je
aanvallen.#
Je zult ze te schande maken,
want Jehovah heeft ze
verworpen.
6 Laat er toch redding voor
Israël komen uit Sion![a]
Als Jehovah zijn volk terug-
brengt uit gevangenschap,
laat Jakob dan blij zijn, laat
Israël juichen.

Voor de koorleider:
begeleiding door snaarinstrumenten.
Een maskil.* Van David, toen de
Zifieten kwamen en tegen Saul zeiden:
‘David verbergt zich bij ons.’[b]

54 God, red mij door uw
naam[c]
en verdedig mij*[d] met uw
macht.
2 God, hoor mijn gebed,[e]
luister naar de woorden van
mijn mond.
3 Want vreemden vallen me
aan,
wrede mannen staan me
naar het leven.*[f]
Ze hebben geen respect voor
God.#[g] (*sela*)
4 God is mijn helper.[h]
Jehovah is met hen die mij*
steunen.
5 Vergeld het kwaad van mijn
vijanden[i] met hun eigen
kwaad.
U bent trouw, leg hun het
zwijgen op.[j]
6 Bereidwillig zal ik u slacht-
offers brengen.[k]
Ik zal uw naam prijzen,
Jehovah, want die is goed.[l]
7 U redt me uit al mijn ellende[m]
en ik zal de ondergang van
mijn vijanden zien.[n]

PSALM 52
a Ps 37:34
b Ps 58:10
c Jer 17:5
d Ps 49:6, 7; Sp 11:28
e Ps 13:5; Ps 147:11
f Ps 50:15
g Ps 27:14; Ps 123:2; Sp 18:10

PSALM 53
h Ps 10:4; Ro 1:21
i Ps 14:1-7; Ro 3:10
j Ps 11:4; Ps 33:13-15; Jer 16:17; Jer 23:24
k 1Kr 28:9; 2Kr 15:2; 2Kr 19:1, 3; Jes 55:6; 1Pe 3:12
l Pr 7:20; Ro 3:12
m Job 21:7, 14

2de kolom
a Jes 12:6

PSALM 54
b 1Sa 23:19; 1Sa 26:1
c Ps 20:1; Ps 79:9; Sp 18:10
d Ps 43:1
e Ps 13:3; Ps 65:2
f Ps 22:16; Ps 59:3
g Ps 36:1
h 1Kr 12:18; Heb 13:6
i Ro 12:19
j Ps 143:12
k Ps 50:14; Heb 13:15
l Ps 7:17; Ps 52:9
m 2Sa 4:9; Ps 34:19; Ps 37:39
n Ps 37:34; Ps 59:10

52:7 *Of ‘God niet tot zijn vesting maakte’. #Of ‘beschutting zocht bij’. △Lett.: ‘onheilen door hem’. **53:Ops; 54:Ops** *Zie Woordenlijst. **53:1** *Of ‘mensen zonder verstand’. #Lett.: ‘in hun hart’. **53:5** *Of mogelijk ‘angst waar geen reden voor angst was’. #Lett.: ‘zich tegen je legeren’. **54:1** *Of ‘bepleit mijn zaak’. **54:3** *Of ‘zoeken mijn ziel’. #Of ‘houden God niet voor ogen’. **54:4** *Of ‘mijn ziel’.

Voor de koorleider:
begeleiding door snaarinstrumenten.
Een maskil.* Van David.

55 Luister naar mijn gebed, o God,[a]
en negeer mijn verzoek om barmhartigheid niet.*[b]
2 Heb aandacht voor mij en antwoord mij.[c]
Mijn bezorgdheid maakt me rusteloos[d]
en ik ben wanhopig
3 door wat de vijand zegt,
door de druk van de slechte.
Want ze storten ellende over me uit,
hun woede en haat richten zich tegen mij.[e]
4 In mijn binnenste krimpt mijn hart van pijn ineen,[f]
doodsangsten overvallen mij.[g]
5 Vrees en beven bevangen mij,
een huivering gaat door me heen.
6 Ik zeg steeds: ‘Had ik maar vleugels als een duif!
Ik zou wegvliegen naar een veilige plek.
7 Ik zou ver weg vluchten.[h]
Ik zou in de woestijn overnachten.[i] (*sela*)
8 Ik zou snel een schuilplaats zoeken,
weg van de razende wind, van de storm.’
9 Breng ze in verwarring, Jehovah, doorkruis hun plannen,*[j]
want ik heb geweld en strijd gezien in de stad.
10 Dag en nacht lopen ze rond op haar muren,
erbinnen heerst slechtheid en ellende.[k]
11 Onheil heerst daarbinnen,
onderdrukking en bedrog wijken nooit van haar plein.[l]
12 Het is niet een vijand die me bespot,[a]
anders zou ik het kunnen verdragen.
Het is niet een tegenstander die zich tegen me keert,
anders kon ik me voor hem verbergen.
13 Maar jij bent het, een mens als ik,*[b]
mijn eigen vriend die ik goed ken.[c]
14 We gingen met elkaar om als hechte vrienden.
We liepen altijd naar het huis van God, met de menigte mee.
15 Laat verwoesting over hen komen![d]
Laat ze levend neerdalen in het Graf,*
want slechtheid huist onder hen en in hen.
16 Maar ik, ik zal tot God roepen
en Jehovah zal mij redden.[e]
17 ’s Avonds, ’s morgens en ’s middags ben ik bezorgd en kreun ik,*[f]
en hij hoort mijn stem.[g]
18 Hij zal me redden* van hen die tegen me strijden en zal me# vrede geven,
want ze zijn met velen tegen mij.[h]
19 God zal horen en tegen hen optreden,[i]
degene die van oudsher op de troon zit.[j] (*sela*)
Ze zullen weigeren te veranderen,
zij die geen ontzag voor God hebben.[k]
20 Hij* valt degenen aan die vrede met hem hebben,[l]

PSALM 55
a 1Pe 3:12
b Ps 28:2; Ps 143:7
c Ps 17:1
d Jes 38:14
e 2Sa 16:5-7
f Ps 69:29
g Ps 18:4; Ps 116:3; Jes 38:10
h 2Sa 15:14
i 1Sa 23:14
j 2Sa 15:31; 2Sa 17:7
k 2Sa 17:1
l Ps 109:2

2de kolom
a Ps 41:9; Mt 26:21; Jo 13:18
b 2Sa 15:12; 2Sa 16:23
c Lu 22:21; Lu 22:48
d 2Sa 17:23; 2Sa 18:14; Ps 109:15; Mt 27:3, 5; Han 1:16, 18
e Ps 91:15
f Ps 119:147; Da 6:10
g Ps 5:3
h 2Kr 32:7; Ps 3:6
i Ps 143:12
j De 33:27; Ps 90:2
k Ps 36:1
l 2Sa 15:12

55:Ops *Zie Woordenlijst. **55:1** *Of ‘verberg u niet als ik om hulp bid’. **55:9** *Lett.: ‘verdeel hun tong’.

55:13 *Of ‘een mens, mijn gelijke’. **55:15** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **55:17** *Of ‘ben ik onstuimig’. **55:18** *Lett.: ‘verlossen’. #Of ‘mijn ziel’. **55:20** *D.w.z. de vroegere vriend uit vs. 13 en 14.

hij heeft zijn verbond
geschonden.[a]
21 Zijn woorden zijn gladder
dan boter,[b]
maar in zijn hart is strijd.
Zijn woorden zijn zachter
dan olie,
maar het zijn getrokken
zwaarden.[c]
22 Leg je last neer bij* Jehovah[d]
en hij zal je steunen.[e]
Nooit zal hij toelaten dat
de rechtvaardige ten val
komt.#[f]
23 Maar u, God, laat ze afdalen
naar de diepste kuil.[g]
Die mannen van bloedschuld
en bedrog halen nog niet
de helft van hun levens-
dagen.[h]
Maar ik, ik vertrouw op u.

Voor de koorleider: op de wijs van 'De stille duif in de verte'. Van David. Een miktam.* Toen de Filistijnen hem in Gath gevangennamen.[i]

56 Heb medelijden, God, want
de sterfelijke mens valt
me aan.*
De hele dag bestrijden en
onderdrukken ze me.
2 De hele dag vallen mijn vijan-
den me aan,
arrogant strijden ze met
velen tegen me.
3 Als ik bang ben,[j] vertrouw ik
op u.[k]
4 Op God — ik loof zijn
woord —
op God vertrouw ik, ik ben
niet bang.
Wat kan een sterveling* mij
aandoen?[l]
5 De hele dag door schaden ze
mijn belangen,
hun enige gedachte is mij
kwaad te doen.[m]
6 Ze verschuilen zich om aan
te vallen,
ze bespieden elke stap van
me,[a]
ze loeren op mijn leven.*[b]
7 Verwerp ze om hun slecht-
heid.
Sla de volken neer in uw
woede, o God.[c]
8 U houdt mijn omzwervingen
bij.[d]
Vang mijn tranen toch op in
uw waterzak.[e]
Staan ze niet in uw boek?[f]
9 Mijn vijanden trekken zich
terug op de dag dat ik om
hulp roep.[g]
Dit weet ik zeker: God staat
aan mijn kant.[h]
10 Op God — ik loof zijn woord —
op Jehovah — ik loof zijn
woord —
11 op God vertrouw ik, ik ben
niet bang.[i]
Wat kan een mens mij
aandoen?[j]
12 Mijn geloften aan u binden
mij, o God.[k]
Ik zal u uitingen van dank
offeren.[l]
13 Want u hebt me* van de dood
bevrijd[m]
en mijn voeten voor struike-
len behoed,[n]
zodat ik in Gods zicht kan
wandelen in het licht van
de levenden.[o]

Voor de koorleider: op de wijs van 'Vernietig niet'. Van David. Een miktam.* Toen hij voor Saul was gevlucht in een grot.[p]

57 Heb medelijden, God, heb
medelijden,
want bij u zoek ik* bescher-
ming.[q]
In de schaduw van uw
vleugels schuil ik tot het
gevaar voorbij is.[r]
2 Ik roep tot God, de Aller-
hoogste,
tot de ware God, die voor mij
een eind aan hen maakt.

PSALM 55
a 2Sa 5:3; Pr 8:2
b 2Sa 16:23
c Ps 28:3; Ps 62:4
d Ps 43:5; 1Pe 5:6, 7
e Ps 37:5; Ps 68:19; Fil 4:6, 7
f Ps 37:23, 24; Ps 62:2; Ps 121:3
g Ps 55:15
h Ps 5:6; Sp 10:27

PSALM 56
i 1Sa 21:10
j 1Sa 21:12
k Ps 18:2
l Ps 27:1; Ps 56:10, 11; Ro 8:31; Heb 13:6
m Jer 18:18

2de kolom
a Lu 20:20
b Ps 59:3; Ps 71:10
c Jer 18:23
d 1Sa 27:1
e Ps 39:12
f Mal 3:16
g Ps 18:40
h Ro 8:31
i Ps 27:1
j Ps 56:4; Jes 51:7, 12
k Nu 30:2; Pr 5:4
l Ps 50:23
m 2Kor 1:10
n Ps 94:18; Ps 116:8
o Job 33:29, 30

PSALM 57
p 1Sa 22:1; 1Sa 24:3; Ps 142:Ops
q Ps 18:2
r Ru 2:12; Ps 17:8

55:22 *Of 'werp (...) op'. #Of 'wankelt'. **56:Ops; 57:Ops** *Zie Woordenlijst. **56:1** *Of 'bijt naar me'. **56:4** *Lett.: 'vlees'.

56:6 *Of 'ziel'. **56:13; 57:1** *Of 'mijn ziel'.

3 Hij zal hulp sturen uit de
hemel en me redden.[a]
Hij zal dwarsbomen wie me
aanvalt.* (*sela*)
God zal zijn loyale liefde en
zijn getrouwheid sturen.[b]
4 Ik* ben omringd door
leeuwen,[c]
ik moet liggen tussen
mensen die me willen
verslinden.
Hun tanden zijn speren en
pijlen,
hun tong is een scherp
zwaard.[d]
5 Verhef u boven de hemel,
o God.
Laat uw glorie over de hele
aarde zijn.[e]
6 Ze hebben een net gespannen
om mijn voeten te ver-
strikken.[f]
Ik* ga gebukt onder zorgen.[g]
Ze hebben een kuil voor me
gegraven
maar zijn er zelf in gevallen.[h]
(*sela*)
7 Mijn hart is standvastig,
o God,[i]
mijn hart is standvastig.
Ik zal zingen en muziek
maken.
8 Ontwaak, mijn glorie.
Ontwaak, snaarinstrument,
en jij ook, harp.
Ik zal de dageraad wekken.[j]
9 Ik zal u loven onder de
volken, o Jehovah.[k]
Voor u zal ik lofzangen
zingen* onder de naties.[l]
10 Want uw loyale liefde is
groot, zo hoog als de
hemel,[m]
en uw trouw reikt tot aan de
wolken.
11 Verhef u boven de hemel,
o God.
Laat uw glorie over de hele
aarde zijn.[n]

57:3 *Of ‘naar me bijt’. **57:4, 6** *Of ‘mijn ziel’. **57:9** *Of ‘muziek maken’.

PSALM 57
a Ps 144:7; Han 12:11
b Ps 40:11; Ps 61:7
c Ps 22:13; Ps 35:17
d Ps 52:2; Ps 64:3; Sp 25:18
e Ps 57:11; Ps 108:5
f Ps 35:7
g Ps 42:6
h 1Sa 24:4; Sp 26:27
i Ps 112:7
j Ps 108:2-5
k Ps 9:11; Ps 145:11, 12
l Ro 15:9
m Ps 36:5; Ps 103:11
n Ps 8:1; Ps 57:5; Ps 108:5

2de kolom

PSALM 58
a 2Kr 19:6
b Ps 82:2
c Pr 3:16; Mi 3:9
d Pr 5:8; Jes 10:1, 2
e Ps 140:3; Jak 3:8
f Sp 10:25; Jer 23:19
g Ps 52:5, 6; Ps 64:10; Ez 25:17; Opb 18:20
h Sp 21:18

Voor de koorleider: op de wijs van
‘Vernietig niet’. Van David.
Een miktam.*

58 Kunnen jullie over recht-
vaardigheid spreken als
jullie zwijgen?[a]
Kunnen jullie eerlijk oordelen,
mensenzonen?[b]
2 Nee, in jullie hart zinnen
jullie op onrecht[c]
en jullie handen verspreiden
geweld in het land.[d]
3 De slechten dwalen af* vanaf
hun geboorte.#
Onhandelbaar zijn ze,
leugenaars vanaf de dag
dat ze zijn geboren.
4 Hun gif is als het gif van
slangen,[e]
ze zijn doof als de cobra die
zijn oren sluit.
5 Hij luistert niet naar de stem
van bezweerders,
hoe bedreven ze ook zijn met
hun bezweringen.
6 O God, sla de tanden uit hun
mond!
Breek de kaken van die
leeuwen,* o Jehovah!
7 Mogen ze verdwijnen als wa-
ter dat wegvloeit.
Laat God* zijn boog spannen
en ze met zijn pijlen ten val
brengen.
8 Mogen ze zijn als een slak die
al kruipend oplost,
als een doodgeboren kind
dat de zon nooit ziet.
9 Voordat jullie kookpotten de
hitte van de doornstruik
voelen,
zal God* de vochtige en de
brandende twijg wegvagen
als door een storm.[f]
10 De rechtvaardige zal juichen
omdat hij de wraak ziet,[g]
zijn voeten zullen baden in
het bloed van de slechten.[h]

58:Ops *Zie Woordenlijst. **58:3** *Of ‘zijn ontaard’. #Lett.: ‘vanaf de moederschoot’. **58:6** *Of ‘jonge leeuwen met manen’. **58:7, 9** *Lett.: ‘hij’.

11 Dan zullen de mensen zeggen:
'Er is toch een beloning
voor de rechtvaardige.[a]
Er is inderdaad een God die
op aarde oordeelt.'[b]

Voor de koorleider: op de wijs van 'Vernietig niet'. Van David. Een miktam.* Toen Saul mannen stuurde om Davids# huis te bewaken en hem te doden.[c]

59 Bevrijd me van mijn vijanden, o mijn God,[d]
bescherm me tegen mijn
tegenstanders.[e]
2 Bevrijd me van mensen die
het slechte doen,
red me van gewelddadige*
mensen.
3 Kijk! Ze liggen in hinderlaag
tegen mij.*[f]
Sterke mannen vallen me aan,
maar niet omdat ik opstandig
was of zondigde,[g] Jehovah.
4 Ik ben onschuldig en toch
staan ze klaar om me aan
te vallen.
Sta op als ik roep, en kijk.
5 Want u, Jehovah, God van de
legermachten, bent de God
van Israël.[h]
Ontwaak om alle volken te
inspecteren.
Heb geen medelijden met
boosaardige verraders.[i]
(*sela*)
6 Ze komen elke avond terug,[j]
ze grommen* als honden[k] en
zwerven rond in de stad.[l]
7 Kijk waar hun mond van
overloopt.*
Hun lippen zijn als zwaarden,[m]
want ze zeggen: 'Wie luistert
er?'[n]
8 Maar u, Jehovah, zult hen
uitlachen,[o]
u zult alle volken bespotten.[p]
9 O mijn Sterkte, naar u kijk ik
uit,[q]
want u bent mijn veilige
schuilplaats,* God.[a]
10 De God die loyale liefde voor
me toont, zal me te hulp
komen.[b]
God zal me de ondergang
van mijn vijanden laten
zien.[c]
11 Dood ze nog niet, zodat mijn
volk het niet vergeet.
Laat ze rondzwerven door
uw kracht
en breng ze dan ten val,
o Jehovah, ons schild.[d]
12 Ze zondigen met hun mond,
met het woord van hun
lippen.
Mogen ze gevangen worden
in hun trots[e]
omdat ze vloeken en liegen.
13 Reken met hen af in uw
woede,[f]
reken met hen af zodat ze er
niet meer zijn.
Laat ze weten dat God heerst
in Jakob en tot aan de
einden van de aarde.[g] (*sela*)
14 Laat ze 's avonds terugkomen,
laat ze grommen* als honden
en rondzwerven in de
stad.[h]
15 Laat ze ronddolen op zoek
naar voedsel,[i]
laat ze niet verzadigd worden
of een slaapplaats vinden.
16 Maar ik, ik zal zingen over
uw sterkte,[j]
's morgens zal ik vol vreugde
over uw loyale liefde
vertellen.
Want u bent mijn veilige
schuilplaats,[k]
mijn toevlucht in moeilijke
tijden.[l]
17 O mijn Sterkte, voor u zal ik
lofzangen zingen,*[m]
want u, God, bent mijn veilige
schuilplaats, de God die
loyale liefde voor me toont.[n]

59:Ops *Zie Woordenlijst. #Lett.: 'het'. **59:2** *Of 'bloeddorstige'. **59:3** *Of 'mijn ziel'. **59:6, 14** *Of 'blaffen'. **59:7** *Of 'wat in hun mond opborrelt'.

59:9 *Of 'veilige hoogte'. **59:17** *Of 'muziek maken'.

PSALM 58
a Jes 3:10
b Ps 9:16; Ps 98:9

PSALM 59
c 1Sa 19:11
d 1Sa 19:12; Ps 18:48; Ps 71:4
e Ps 12:5; Ps 91:14
f 1Sa 19:1; Ps 10:9; Ps 71:10
g 1Sa 24:11; 1Sa 26:18; Ps 69:4
h De 33:29
i Sp 2:22
j 1Sa 19:11
k Ps 22:16
l Ps 59:14
m Ps 57:4; Ps 64:3
n Ps 10:4, 11; Ps 73:3, 11
o Ps 37:12, 13
p Ps 33:10
q Ps 27:1; Ps 46:1

2de kolom
a Ps 9:9; Ps 62:2
b Ps 6:4
c Ps 54:7
d Ge 15:1; De 33:29; Ps 3:3
e Ps 64:8; Sp 12:13; Sp 16:18
f Ps 7:9
g 1Sa 17:46; Ps 9:16; Ps 83:17, 18
h Ps 59:6
i Ps 109:2, 10
j Job 37:23; Ps 21:13; Ps 145:10-12
k 1Sa 17:37; Ps 61:3
l Sp 18:10
m Jes 12:2
n Ps 59:10

Voor de koorleider: op de wijs van ‘De lelie van de getuigenis’.* Een miktam.# Van David. Ter lering. Toen hij oorlog voerde tegen A̱ram-Naharaïm en A̱ram-Zo̱ba, en Joab terugkwam en in het Zoutdal 12.000 Edomieten versloeg.[a]

60 O God, u hebt ons verstoten, u bent door onze verdediging heen gebroken.[b]
U was boos op ons, maar neem ons nu alstublieft terug!
2 U liet de aarde schudden, u spleet haar open.
Herstel haar scheuren, want ze stort ineen.
3 U liet uw volk zwaar lijden.
U liet ons wijn drinken die ons deed wankelen.[c]
4 Geef* aan wie ontzag voor u hebben een teken
om te vluchten en de boog te ontwijken. (*sela*)
5 Red ons met uw rechterhand en antwoord ons,[d]
zodat degenen van wie u houdt worden bevrijd.
6 God heeft in zijn heiligheid* gezegd:
‘Ik zal juichen, ik zal Sichem als erfdeel geven,[e]
het Dal# van Su̱kkoth zal ik uitmeten.[f]
7 Gilead is van mij, net als Manasse.[g]
Efraïm is de helm* voor mijn hoofd,
Juda mijn heersersstaf.[h]
8 Moab is mijn wasbekken.[i]
Op Edom zal ik mijn sandaal werpen.[j]
Over Filiste̱a zal ik triomfantelijk juichen.’[k]
9 Wie zal me naar de belegerde stad* brengen?
Wie zal me tot aan Edom leiden?[a]
10 Bent u het niet, God, ook al hebt u ons verstoten,
onze God, die niet langer met onze legers uittrekt?[b]
11 Help ons toch in onze ellende,
want redding door mensen heeft geen nut.[c]
12 Door God zullen we kracht opdoen[d]
en hij zal onze tegenstanders vertrappen.[e]

Voor de koorleider: begeleiding door snaarinstrumenten. Van David.

61 Hoor, o God, mijn hulpgeroep.
Luister naar mijn gebed.[f]
2 Vanaf de einden van de aarde roep ik luid tot u
als er wanhoop is in mijn hart.*[g]
Breng mij op een rots hoog boven mij.[h]
3 Want u bent mijn schuilplaats,
een sterke toren die me tegen de vijand beschermt.[i]
4 Ik zal voor altijd gast zijn in uw tent,[j]
ik zal bescherming zoeken onder uw veilige vleugels.[k] (*sela*)
5 Want u, o God, hebt mijn geloften gehoord.
U hebt mij het erfdeel gegeven bestemd voor wie ontzag hebben voor uw naam.[l]
6 Dagen voegt u toe aan het leven* van de koning,[m]
zijn jaren duren van generatie op generatie.
7 Hij zal eeuwig op de troon zitten* voor de ogen van God.[n]
Laat uw loyale liefde en trouw hem beschermen.[o]

PSALM 60
a 2Sa 8:13; 1Kr 18:3
b Ps 60:10
c Jes 51:17
d Ps 18:35; Ps 21:8; Ps 108:6; Ps 118:15; Jes 41:10
e Ge 12:6, 7
f Joz 13:27, 28; Ps 108:7-9
g Joz 13:29-31
h Ge 49:10
i Nu 24:17; 2Sa 8:2
j Nu 24:18; 2Sa 8:14
k 2Sa 8:1

2de kolom
a 2Sa 8:14; Ps 108:10-13
b De 1:42; De 20:4; Joz 7:12
c Ps 62:9; Ps 118:8; Ps 146:3
d Ps 18:32
e 2Sa 10:12; Ps 44:5

PSALM 61
f Ps 5:2; Ps 17:1; Ps 28:2; Ps 55:1
g Jon 2:2
h Ps 27:5; Ps 40:2
i 1Sa 17:45; Ps 18:2; Sp 18:10
j Ps 23:6; Ps 27:4
k Ps 63:7
l Ps 115:13
m Ps 18:50; Ps 21:1, 4
n 2Sa 7:16, 17; Ps 41:12
o Ps 40:11; Ps 143:12; Sp 20:28

60:Ops *Of ‘vermaning’, ‘herinnering’. #Zie Woordenlijst. **60:4** *Of mogelijk ‘u hebt (...) gegeven’. **60:6** *Of mogelijk ‘heilige plaats’. #Of ‘de Laagvlakte’. **60:7** *Lett.: ‘vesting’. **60:9** *Of mogelijk ‘de vestingstad’.

61:2 *Of ‘mijn hart zwak wordt’. **61:6** *Lett.: ‘de dagen’. **61:7** *Of ‘eeuwig wonen’.

8 Dan zal ik eeuwig uw naam bezingen.*[a]
Ik zal mijn geloften inlossen, dag na dag.[b]

Voor de koorleider: voor jeduthun.* Een psalm van David.

62 Rustig wacht ik* op God.
Mijn redding komt van hem.[c]
2 Hij is mijn rots en mijn redding, mijn veilige schuilplaats.*[d]
Ik zal nooit zo wankelen dat ik val.[e]
3 Hoelang zullen jullie een man aanvallen om hem te vermoorden?[f]
Jullie zijn allemaal zo gevaarlijk als een hellende muur, als een stenen muur die op instorten staat.*
4 Ze overleggen hoe ze hem uit zijn hoge positie* kunnen stoten,
ze genieten ervan te liegen.
Uit hun mond klinkt een zegen, maar in hun hart een vloek.[g] (*sela*)
5 Rustig wacht ik* op God,[h]
want mijn hoop komt van hem.[i]
6 Hij is mijn rots en mijn redding, mijn veilige schuilplaats.
Ik zal nooit wankelen.[j]
7 Van God hangt mijn redding en mijn eer af.
Mijn sterke rots, mijn schuilplaats, is God.[k]
8 Vertrouw altijd op hem, o volk.
Stort je hart voor hem uit.[l]
God is voor ons een schuilplaats.[m] (*sela*)

61:8 *Of 'muziek maken voor'. **62:Ops; 63:1** *Zie Woordenlijst. **62:1; 63:5** *Of 'mijn ziel'. **62:2** *Of 'veilige hoogte'. **62:3** *Of mogelijk 'jullie allemaal, alsof hij een hellende muur is, een stenen muur die op instorten staat'. **62:4** *Of 'zijn waardigheid'. **62:5** *Of 'wacht stil, o mijn ziel'.

PSALM 61
a Ps 146:2
b Ps 65:1; Ps 66:13; Pr 5:4

PSALM 62
c Ps 37:39; Ps 68:19; Jes 12:2
d Ps 18:2
e Ps 37:23, 24; 2Kor 4:8, 9
f Ps 38:12
g Ps 5:9; Ps 28:3; Ps 55:21
h Ps 43:5; Mi 7:7
i Ps 62:1, 2; Ps 71:5
j Ps 16:8; Sp 10:30
k Ps 95:1; Jes 26:4
l 1Sa 1:15
m Sp 14:26

2de kolom
a Ps 60:11
b Jes 40:15
c De 6:10-12; Job 31:24, 28; Sp 11:4, 28; Sp 23:4, 5; Mt 6:19, 24; Mr 8:36; Lu 12:15; 1Ti 6:17; 1Jo 2:16
d Job 9:4; Na 1:3; Opb 19:1
e Ps 36:7; Ps 86:15; Mi 7:18
f Job 34:11; Sp 24:12; Ro 2:6; 2Kor 5:10; Ga 6:7; 2Ti 4:14; Opb 20:12, 13; Opb 22:12

PSALM 63
g 1Sa 23:14
h Jes 26:9
i Ps 42:2
j Ps 63:Ops; Ps 143:6
k 1Kr 16:28; Ps 96:6
l Ps 30:5; Ps 100:5
m Ps 66:16, 17
n Ps 71:23; Ps 135:3
o Ps 119:55, 148

9 De zonen van de mens zijn een ademtocht,
de mensenzonen een waanidee.[a]
Leg ze samen op de weegschaal en ze zijn lichter dan een zucht.[b]
10 Vertrouw niet op afpersing,
verwacht niets van roof.
Als je vermogen toeneemt, zet je hart er dan niet op.[c]
11 Eenmaal heeft God gesproken, tweemaal heb ik dit gehoord:
de kracht is van God.[d]
12 Ook loyale liefde is van u, Jehovah,[e]
want u vergeldt iedereen naar zijn daden.[f]

Een psalm van David, toen hij in de woestijn van Juda was.[g]

63 O God, u bent mijn God, ik blijf u zoeken.[h]
Mijn ziel* dorst naar u.[i]
Ik# bezwijk van verlangen naar u
in een droog en dorstig land, zonder water.[j]
2 In de heilige plaats heb ik u gezien,
ik zag uw kracht en uw glorie.[k]
3 Uw loyale liefde is beter dan het leven,[l]
mijn eigen lippen zullen u prijzen.[m]
4 Ik zal u mijn leven lang loven.
In uw naam zal ik mijn handen opheffen.
5 Ik* word verzadigd met het beste en mooiste deel,#
zodat mijn mond u looft en mijn lippen juichen.[n]
6 Ik denk aan u als ik op mijn bed lig,
tijdens de nachtwaken mediteer ik over u.[o]

63:1 #Lett.: 'mijn vlees'. **63:5** #Lett.: 'als met vet en vetheid'.

7 Want u bent mijn helper[a]
en ik juich van vreugde in de
schaduw van uw vleugels.[b]
8 Ik* klamp mij vast aan u,
uw rechterhand houdt mij
stevig vast.[c]
9 Maar wie me naar het leven
staan,*
zullen afdalen naar de diepten
van de aarde.
10 Ze worden overgeleverd aan
het zwaard
en vallen ten prooi aan de
jakhalzen.*
11 Maar de koning zal vreugde
vinden in God.
Iedereen die bij Hem zweert,
zal juichen,*
want de leugenaars wordt de
mond gesnoerd.

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

64 Hoor mijn stem, o God, als
ik smeek.[d]
Bescherm mijn leven tegen
de dreiging van de vijand.
2 Verberg me voor de complot-
ten van slechte mensen,[e]
voor de meute van boos-
doeners.
3 Ze scherpen hun tong als een
zwaard,
hun wrede woorden richten
ze als pijlen
4 om vanuit hun schuilplaats
op de onschuldige te
schieten.
Plotseling schieten ze op
hem, zonder angst.
5 Ze houden vast aan hun
slechte bedoelingen,*
ze overleggen hoe ze hun
strikken zullen zetten.
Ze zeggen: ‘Wie kan ze zien?’[f]
6 Ze bedenken nieuwe manieren
om kwaad te doen,
in het geheim verzinnen ze
een listig plan,[g]
de gedachten in hun hart zijn
onpeilbaar.
7 Maar God zal op hen
schieten,[a]
plotseling zullen ze door een
pijl verwond worden.
8 Hun eigen tong betekent hun
ondergang.[b]
Iedereen die toekijkt, zal het
hoofd schudden.
9 Dan zullen alle mensen bang
worden
en bekendmaken wat God
gedaan heeft,
ze zullen inzicht hebben in
zijn daden.[c]
10 De rechtvaardige zal vreugde
vinden in Jehovah en
bescherming bij hem
zoeken,[d]
wie oprecht van hart is zal
juichen.*

Voor de koorleider.
Een psalm van David. Een lied.

65 Lof wacht u in Sion,
o God,[e]
we zullen onze geloften aan u
nakomen.[f]
2 Hoorder van gebeden, tot
u zullen alle soorten
mensen* komen.[g]
3 Mijn zonden overweldigen me,[h]
maar u bedekt onze over-
tredingen.[i]
4 Gelukkig wie door u wordt
uitgekozen om dichtbij te
komen
en in uw voorhoven te
wonen.[j]
We worden verzadigd met
het goede van uw huis,[k]
uw heilige tempel.*[l]
5 U antwoordt ons met ont-
zagwekkende daden[m] van
rechtvaardigheid,
o God van onze redding.
U bent het Vertrouwen
van alle uiteinden van de
aarde[n]
en van de verste zeeën.

PSALM 63
a 1Sa 17:37
b Ps 5:11; Ps 57:1; Ps 61:4
c Jes 41:10

PSALM 64
d Ps 55:1
e Ps 56:6; Ps 109:2
f Ps 10:4, 11; Ps 59:7
g Ps 140:5

2de kolom
a Ps 7:11, 12
b Sp 12:13; Sp 18:7
c Ps 107:40, 43
d Ps 58:10; Ps 68:2, 3

PSALM 65
e Ps 76:2
f Ps 116:18; Pr 5:4
g Ps 145:18; Han 10:31; 1Jo 5:14
h Ps 40:12; Ro 7:23, 24; Ga 5:17
i Ps 51:2; Jes 1:18; 1Jo 1:7
j Ps 15:1-5; Ps 27:4; Ps 84:1-4; Ps 84:10
k Ps 36:7, 8
l 1Sa 3:3; 1Kr 16:1
m De 10:21; Opb 15:3
n Ps 22:27

63:8 *Of ‘mijn ziel’. **63:9** *Of ‘mijn ziel zoeken’. **63:10** *Of ‘vossen’. **63:11; 64:10** *Of ‘roemen’. **64:5** *Of ‘ze moedigen elkaar aan kwaad te doen’.

65:2 *Lett.: ‘alle vlees’. **65:4** *Of ‘heiligdom’.

6 U* hebt de bergen door uw
kracht gefundeerd,
u* bent bekleed met macht.[a]
7 U* brengt de bulderende
zeeën tot rust,[b]
de beukende golven en het
tumult van de volken.[c]
8 Uw daden* vervullen de
bewoners van afgelegen
streken met ontzag.[d]
Van waar de zon opgaat tot
waar hij ondergaat laat u
mensen juichen.
9 U zorgt voor de aarde,
maakt haar heel vruchtbaar*
en rijk.[e]
De rivier van God is vol water.
U voorziet in graan,[f]
want zo hebt u de aarde
bereid.
10 U drenkt de voren en effent
de omgeploegde grond,*
u maakt de aarde zacht met
regenbuien en zegent haar
gewas.[g]
11 U bekroont het jaar met uw
goedheid,
uw sporen druipen van
overvloed.*[h]
12 In de wildernis druipen de
weiden,[i]
de heuvels zijn bekleed met
vreugde.[j]
13 De weiden zijn bedekt met
kudden,
de dalen* zijn bekleed met
graan.[k]
Ze juichen in triomf en ze
zingen.[l]

Voor de koorleider.
Een lied. Een psalm.

66 Juich in triomf God toe,
heel de aarde.[m]
2 Bezing* zijn glorieuze naam.
Zing tot lof van hem.[n]
3 Zeg tegen God: 'Hoe ontzag-
wekkend zijn uw werken![o]
U bent zo machtig dat
uw vijanden voor u zullen
kruipen.[a]
4 Heel de aarde zal voor u
buigen.[b]
Ze zullen lofzangen voor u
zingen,
ze zullen uw naam bezingen.'[c]
(*sela*)
5 Kom en zie de werken van
God.
Zijn daden voor de mensen
zijn ontzagwekkend.[d]
6 Hij veranderde de zee in
droog land.[e]
Ze staken te voet de rivier
over.[f]
Daar verheugden we ons in
hem.[g]
7 Hij heerst eeuwig[h] door zijn
macht.
Zijn ogen waken over de
volken.[i]
Laten zij die koppig zijn zich
niet verheffen.[j] (*sela*)
8 Volken, loof onze God.[k]
Laat hij luid geprezen
worden.
9 Hij houdt ons in leven,*[l]
hij laat niet toe dat onze
voeten struikelen.#[m]
10 Want u hebt ons onderzocht,
o God.[n]
U hebt ons gelouterd als
zilver.
11 U hebt ons in een net
gevangen,
een zware last op ons*
gelegd.
12 U liet de sterfelijke mens
over ons* heen rijden.
We zijn door vuur en door
water gegaan,
en toen bracht u ons naar
een plaats van rust.
13 Ik zal uw huis binnengaan
met volledige brandoffers.[o]
Ik zal mijn geloften aan u
inlossen[p]

65:6, 7 *Lett.: 'hij'. **65:8** *Lett.: 'tekenen'. **65:9** *Lett.: 'geeft haar overvloed'. **65:10** *Of 'de randen'. **65:11** *Lett.: 'vet'. **65:13** *Of 'laagvlakten'. **66:2** *Of 'maak muziek voor'.

66:9 *Of 'plaatst onze ziel in het leven'. #Of 'wankelen'. **66:11** *Lett.: 'onze heupen'. **66:12** *Lett.: 'ons hoofd'.

PSALM 65
a Ps 93:1
b Ps 89:9; Ps 107:29
c Jes 17:12, 13; Jes 57:20
d Ps 66:3
e De 11:11, 12; Han 14:17
f Ps 104:14, 15
g Ps 147:7, 8
h Ge 27:28; De 33:16; Mal 3:10
i Jes 35:1
j Jes 55:12
k Jes 30:23
l Han 14:17

PSALM 66
m Ps 98:4
n Ps 72:19; Opb 4:11
o Ex 15:16; Ps 76:12; Jes 2:19; Jer 10:10

2de kolom
a Ps 81:15
b Ps 22:27; Mal 1:11
c Jes 42:10; Opb 15:4
d Ps 46:8; Ze 2:11
e Ex 14:21, 22
f Joz 3:15, 16
g Ex 15:1
h Da 4:34; 1Ti 1:17
i Ps 11:4; Sp 15:3; Heb 4:13
j Jes 37:29
k De 32:43; Ro 15:10
l 1Sa 25:29
m 1Sa 2:9; Ps 121:3
n De 8:2
o Nu 15:3
p Ps 56:12; Ps 116:14; Pr 5:4, 5

14 die mijn lippen beloofden,[a]
die mijn mond sprak toen ik in nood zat.
15 Ik zal u brandoffers van vetgemeste dieren brengen
met de rook van geofferde rammen.
Ik zal stieren offeren samen met bokken. (*sela*)
16 Kom en luister, allen die ontzag hebben voor God,
dan zal ik jullie vertellen wat hij voor mij* heeft gedaan.[b]
17 Ik riep tot hem met mijn mond
en prees hem met mijn tong.
18 Had ik iets schadelijks in mijn hart gekoesterd,
dan zou Jehovah niet naar me hebben geluisterd.[c]
19 Maar God luisterde wel,[d]
hij had aandacht voor mijn gebed.[e]
20 God komt eer toe! Hij heeft mijn gebed niet afgewezen
en mij zijn loyale liefde niet geweigerd.

Voor de koorleider: begeleiding door snaarinstrumenten. Een psalm. Een lied.

67 God zal ons gunst tonen en ons zegenen.
Hij zal het licht van zijn gelaat over ons laten schijnen.[f] (*sela*)
2 Dan leert men overal op aarde uw weg kennen,[g]
onder alle volken uw reddingsdaden.[h]
3 Laten de volken u loven, o God.
Laten alle volken u loven.
4 Laten de naties juichen van vreugde,[i]
want u zult de volken eerlijk oordelen.[j]
U zult de naties op aarde leiden. (*sela*)
5 Laten de volken u loven, o God.
Laten alle volken u loven.
6 De aarde zal haar opbrengst geven.[a]
God, onze God, zal ons zegenen.[b]
7 God zal ons zegenen
en tot aan de einden van de aarde zal er ontzag voor hem zijn.*[c]

Voor de koorleider. Van David. Een psalm. Een lied.

68 Laat God opstaan, laten zijn vijanden uiteengedreven worden
en zijn haters voor hem op de vlucht slaan.[d]
2 Verdrijf ze zoals rook wordt verdreven.
Zoals was smelt bij het vuur,
zo moeten slechte mensen voor Gods ogen vergaan.[e]
3 Maar laten de rechtvaardigen zich verheugen,[f]
laten ze blij zijn voor de ogen van God,
uitgelaten van vreugde.
4 Zing voor God, bezing* zijn naam.[g]
Zing voor degene die door de woestijnvlakten# rijdt.
Jah△ is zijn naam![h] Juich voor hem!
5 Een vader van wezen* en een beschermer# van weduwen[i]
is God in zijn heilige woning.[j]
6 God geeft eenzame mensen een thuis.[k]
Hij bevrijdt gevangenen en geeft ze voorspoed.[l]
Maar opstandige* mensen moeten in een dor land wonen.[m]
7 O God, toen u uw volk leidde,*[n]

PSALM 66
a Nu 30:2; Re 11:35
b Ps 22:24
c Job 27:8, 9; Sp 15:29; Sp 28:9; Jes 1:15; Jo 9:31
d Ps 34:6; Ps 65:2; Ps 116:1; 1Jo 3:22
e Heb 5:7

PSALM 67
f Nu 6:25; Sp 16:15
g Ro 10:18; Kol 1:23
h Ps 98:2; Jes 49:6; Lu 2:30, 31; Han 28:28; Tit 2:11
i Jes 42:10
j Ps 9:8; Ps 96:10; Ps 98:9; Ro 2:5

2de kolom
a Le 26:4; Ps 85:12; Jes 30:23; Ez 34:27
b Ge 17:7
c Ps 22:27; Opb 15:4

PSALM 68
d Nu 10:35; Ps 21:8
e Na 1:6
f Ps 32:11
g Jes 12:4
h Ex 6:3
i Ex 22:22-24; De 10:17, 18; Ps 10:14; Ps 146:9
j Jes 57:15
k Ps 113:9
l Jes 61:1
m De 28:15, 23; Ps 107:33, 34
n Ex 13:21

66:16 *Of ‘mijn ziel’.

67:7 *Of ‘zal hij geëerd worden’. **68:4** *Of ‘maak muziek voor’. #Of mogelijk ‘op de wolken’. △‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **68:5** *Of ‘vaderloze kinderen’. #Lett.: ‘rechter’. **68:6** *Of ‘halsstarrige’. **68:7** *Lett.: ‘uittrok vóór’.

toen u door de woestijn trok,
(*sela*)
8 beefde de aarde.[a]
Door God stortte* er regen
uit de hemel.
Deze Sinaï beefde door God,
de God van Israël.[b]
9 U liet het overvloedig regenen,
God.
U gaf uw uitgeputte volk*
nieuwe energie.
10 Ze woonden in uw tenten-
kamp.[c]
In uw goedheid hebt u ge-
zorgd voor de armen, o God.
11 Jehovah geeft het bevel.
De vrouwen die het goede
nieuws verkondigen, zijn
een groot leger.[d]
12 De koningen en hun legers
vluchten,[e] ze vluchten!
Zij die thuisblijft deelt in de
buit.[f]
13 Ook al lagen jullie tussen de
kampvuren,* mannen,
er zullen vleugels van een duif
zijn, overtrokken met zilver,
met wieken van zuiver# goud.
14 Toen de Almachtige de ko-
ningen daar uiteendreef,[g]
sneeuwde het* op de Za̱lmon.
15 De berg van Ba̱san[h] is een
berg van God.*
De berg van Ba̱san is een
berg met veel toppen.
16 Waarom kijk je jaloers,*
veeltoppig gebergte,
naar de berg die God heeft
gekozen# om er te wonen?[i]
Jehovah zal daar voor
eeuwig verblijven.[j]
17 God heeft tienduizenden
strijdwagens, duizenden en
nog eens duizenden.[k]
Jehovah is van de Sinaï naar
de heilige plaats gekomen.[l]

68:8 *Lett.: ‘droop’. **68:9** *Lett.: ‘erf-deel’. **68:13** *Of mogelijk ‘de schaaps-kooien’. #Of ‘geelgroen’. **68:14** *Of ‘leek het te sneeuwen’. **68:15** *Of ‘ma-jestueuze berg’. **68:16** *Of ‘afgunstig’. #Of ‘begeert’.

PSALM 68
a Ps 114:1, 4; Heb 12:26
b Ex 19:18; Re 5:4, 5
c Nu 10:34
d Ex 15:20; Re 5:1; Re 11:34; 1Sa 18:6
e Nu 31:25-27; Joz 10:12, 16; Joz 12:7; Re 5:19
f Nu 31:27; 1Sa 30:23-25
g Nu 21:3; Joz 10:5, 10
h Nu 21:33; De 3:8, 10
i 1Kr 11:5; Ps 48:2, 3; Ps 132:13
j De 12:5, 6; 1Kon 9:3; Heb 12:22
k 2Kon 6:16, 17; Mt 26:53
l Ex 19:23; De 33:2

2de kolom
a 2Sa 5:7
b Ef 4:8, 11
c De 2:36; De 7:22
d Ps 55:22; 1Pe 5:6, 7
e Jes 12:2; Jes 45:17
f De 32:39
g Ps 55:23; Ez 18:26
h Nu 21:33
i Ps 58:10
j 1Kr 15:25, 28; Ps 24:7
k 1Kr 15:16; Ps 87:7; Ps 150:3
l Re 11:34; 1Sa 18:6
m Ps 95:6; Jes 44:2
n Ge 49:27; 1Sa 9:21

18 U bent naar boven opge-
stegen,[a]
u hebt gevangenen mee-
gevoerd,
u hebt gaven in de vorm van
mensen genomen,[b]
ja, zelfs koppige,[c] om onder
hen te wonen, o Jah, God.
19 Laat Jehovah geprezen
worden, die dagelijks onze
vracht draagt,[d]
de ware God van onze
redding. (*sela*)
20 De ware God is voor ons een
reddende God.[e]
Jehovah, de Soevereine
Heer, zorgt voor bevrijding
uit de dood.[f]
21 God zal het hoofd van zijn
vijanden verpletteren,
de harige kruin van al wie
ermee doorgaat te zondi-
gen.*[g]
22 Jehovah heeft gezegd: ‘Ik zal
ze terughalen uit Ba̱san,[h]
ik zal ze terughalen uit de
diepten van de zee,
23 zodat jullie voeten waden
door het bloed van de
vijanden[i]
en jullie honden het oplikken
met hun tong.’
24 Ze zien uw triomftochten,
God,
de triomftochten van mijn
God, mijn Koning, naar de
heilige plaats.[j]
25 De zangers lopen voorop,
daarachter de snaren-
spelers,[k]
met in het midden de jonge
vrouwen die tamboerijn
spelen.[l]
26 Loof God in de bijeengekomen
menigte.
Loof Jehovah, jullie die uit
de Bron van Israël zijn.[m]
27 Daar is Benjamin,[n] de jongste,
die hen onderwerpt,

68:21 *Lett.: ‘in zijn schuld voortwan-delt’.

en daar zijn de leiders van
Juda met hun uitbundige
menigte,
de leiders van Ze̱bulon, de
leiders van Na̱ftali.
28 Jullie God heeft geboden dat
jullie kracht ontvangen.
Toon toch uw kracht, God,
zoals u eerder voor ons
hebt gedaan.[a]
29 Voor uw tempel in
Jeruzalem[b]
zullen koningen u geschenken
brengen.[c]
30 Bestraf de wilde dieren in
het riet,
de horde stieren[d] en hun
kalveren,
tot de volken zich neer-
buigen en stukken zilver
brengen.*
Drijf de volken uiteen die
genieten van oorlog.
31 Uit Egypte worden bronzen
voorwerpen gebracht.*[e]
Kusch zal zich haasten
om God geschenken te
brengen.
32 Koninkrijken van de aarde,
zing voor God,[f]
zing lofzangen voor Jehovah,
(*sela*)
33 die door de aloude hemel der
hemelen rijdt.[g]
Hoor! Hij dondert met zijn
stem, zijn machtige stem.
34 Erken Gods kracht.[h]
Zijn majesteit heerst over
Israël
en zijn kracht reikt tot boven
de wolken.
35 God wekt ontzag vanuit zijn*
grootse heiligdom.[i]
Hij is de God van Israël,
die het volk sterkte en macht
geeft.[j]
God komt eer toe.

68:30 * Of mogelijk ‘vertrappen’. **68:31** * Of mogelijk ‘uit Egypte komen gezanten’. **68:35** * Lett.: ‘uw’.

PSALM 68
a Ps 138:8
b 1Kon 6:1
1Kr 16:1
Ezr 5:14
c 1Kon 10:10
2Kr 32:23
Ps 72:10
d Ez 39:18
e Jes 45:14
Jes 60:5
f De 32:43
g Ps 104:3
h Ps 96:7
i Ps 47:2
Ps 66:5
j Ps 29:11
Jes 40:29-31

2de kolom

PSALM 69
a Ps 144:7
Klg 3:54
Jon 2:5
b Ps 40:2
c Ps 32:6
Jon 2:3
d Ps 22:2
e Ps 119:82
Ps 119:123
Jes 38:14
f Lu 23:22
Jo 15:24, 25
g Ps 22:6
Jer 15:15
h Jes 50:6
Mt 26:67
Mt 27:29
i Job 19:13
Ps 31:11
Jo 1:11
Jo 7:5
j 1Kon 19:10
Ps 119:139
Mt 21:12, 13
Mr 11:15-17
Jo 2:13-17
k Ro 15:3

Voor de koorleider:
op de wijs van ‘De lelies’. Van David.

69 Red mij, o God, want het
water komt tot aan mijn
lippen.*[a]
2 Ik zak weg in diepe modder
en heb geen vaste grond
onder mijn voeten.[b]
Ik ben in diep water beland,
de krachtige stroom sleurt
me mee.[c]
3 Ik ben uitgeput van het
roepen,[d]
mijn keel is er schor van.
Mijn ogen zijn verzwakt van
het uitzien naar mijn God.[e]
4 Wie mij zonder reden haten[f]
zijn talrijker dan de haren op
mijn hoofd.
Zij die me naar het leven
staan,
mijn verraderlijke vijanden,*
zijn met velen.
Ik moest inleveren wat ik
niet had gestolen.
5 O God, u weet van mijn
dwaasheid
en mijn schuld is voor u niet
verborgen.
6 Laat wie op u hopen niet be-
schaamd worden vanwege
mij,
o Soevereine Heer, Jehovah
van de legermachten.
Laat wie u zoeken niet ver-
nederd worden vanwege mij,
o God van Israël.
7 Om u verduur ik belediging,[g]
schande bedekt mijn
gezicht.[h]
8 Ik ben voor mijn broers een
onbekende geworden,
een vreemdeling voor de
zonen van mijn moeder.[i]
9 IJver voor uw huis heeft mij
verteerd[j]
en de beledigingen van hen
die u beledigen, zijn op mij
neergekomen.[k]

69:1 * Of ‘is tot aan mijn ziel gekomen’. **69:4** * Of ‘die zonder reden mijn vijanden zijn’.

10 Toen ik me* vernederde
door te vasten,#
werd ik daarvoor bespot.
11 Toen ik rouwkleding aantrok,
werd ik door hen
belachelijk* gemaakt.
12 In de stadspoort wordt over
mij gepraat
en dronkaards zingen liedjes
over mij.
13 Maar mag mijn gebed u
bereiken,
o Jehovah, in een tijd van
aanvaarding.[a]
Uw loyale liefde is groot,
o God,
antwoord mij met de zeker-
heid van uw reddings-
daden.[b]
14 Bevrijd me uit het slijk,
laat me niet wegzakken.
Bevrijd me van hen die me
haten,
red me uit het diepe water.[c]
15 Laat de watervloed me niet
meesleuren,[d]
de diepte me niet opslokken,
de put* zijn mond niet boven
me sluiten.[e]
16 Antwoord mij, Jehovah, want
uw loyale liefde is goed.[f]
Wend u naar mij overeen-
komstig uw grote barm-
hartigheid[g]
17 en verberg uw gezicht niet
voor uw dienaar.[h]
Antwoord mij snel, want ik
zit in nood.[i]
18 Kom naar me toe en red mij,*
verlos me van mijn vijanden.
19 U kent mijn smaad, mijn
schaamte, mijn schande.[j]
U ziet al mijn vijanden.
20 Smaad heeft mijn hart
gebroken en de wond is
ongeneeslijk.*

69:10 *Of 'mijn ziel'. #Of mogelijk 'toen ik huilde en vastte'. 69:11 *Lett.: 'een spreekwoord'. 69:15 *Of 'kuil'. 69:18 *Of 'nader tot mijn ziel en eis haar op'. 69:20 *Of 'en ik ben de wanhoop nabij'.

PSALM 69
a Jes 49:8 Heb 5:7
b Ps 68:20
c Ps 144:7
d Ps 69:2
e Ps 16:10
f Ps 63:3 Ps 109:21
g Ps 25:16
h Ps 27:9 Ps 102:2
i Ps 31:9 Ps 40:13
j Ps 22:6

2de kolom
a Ps 142:4
b Job 19:14
c Mt 27:34 Mr 15:23
d Mt 27:48 Mr 15:36 Lu 23:36 Jo 19:29
e Ro 11:9, 10
f Ps 21:9
g Han 1:20
h Ex 32:33
i Fil 4:3 Opb 3:5 Opb 13:8
j Ps 109:22
k Ps 50:13-15 Ho 14:2

Ik hoopte op medegevoel,
maar dat was er niet,[a]
op troosters, maar die vond
ik niet.[b]
21 Als voedsel gaven ze me
vergif,*[c]
voor mijn dorst gaven ze me
azijn te drinken.[d]
22 Laat hun tafel een val voor
hen worden,
hun voorspoed een strik.[e]
23 Laat hun ogen blind worden,
zodat ze niet kunnen zien,
en laat hun heupen voort-
durend beven.
24 Stort uw verontwaardiging*
over hen uit,
laat uw brandende woede
hen inhalen.[f]
25 Laat hun kamp* verlaten
worden,
laat in hun tenten niemand
wonen.[g]
26 Want ze vervolgen wie u hebt
geslagen,
ze blijven praten over de pijn
van wie u hebt verwond.
27 Voeg schuld toe aan hun
schuld,
laat ze niet in uw recht-
vaardigheid delen.
28 Schrap ze uit het boek van
de levenden,*[h]
laat ze niet worden in-
geschreven bij de recht-
vaardigen.[i]
29 Maar ik voel me ellendig en
lijd pijn.[j]
Mag uw reddende macht mij
beschermen, o God.
30 Ik zal de naam van God
bezingen,
ik zal hem loven met dank-
zegging.
31 Dat stelt Jehovah meer op
prijs dan een stier,
meer dan een jonge stier met
hoorns en hoeven.[k]

69:21 *Of 'een giftige plant'. 69:24 *Of 'woede'. 69:25 *Of 'ommuurde kamp'. 69:28 *Of 'boek van het leven'.

32 De zachtmoedigen zullen het zien en blij zijn.
Laat je hart opleven, jullie die God zoeken.
33 Want Jehovah luistert naar de armen,[a]
hij zal zijn gevangen volk niet verachten.[b]
34 Laat hemel en aarde hem loven,[c]
de zeeën en alles wat daarin beweegt.
35 Want God zal Sion redden[d]
en de steden van Juda herbouwen.
Ze zullen daar wonen en het* bezitten.
36 De afstammelingen van zijn dienaren zullen het erven,[e]
degenen die zijn naam liefhebben,[f] zullen er wonen.

Voor de koorleider.
Van David, als herinnering.

70 O God, red mij.
O Jehovah, kom mij toch snel te hulp.[g]
2 Laat iedereen die me naar het leven staat*
beschaamd en vernederd worden.
Laat iedereen die geniet van mijn ellende
zich in schande terugtrekken.
3 Laat iedereen die 'Haha!' zegt
beschaamd afdruipen.
4 Maar laat allen die u zoeken,
juichen en vreugde vinden in u.[h]
Laat iedereen die uw reddingsdaden liefheeft altijd zeggen:
'Mag God geprezen worden!'
5 Ik ben hulpeloos en arm.[i]
O God, kom mij snel te hulp.[j]
U bent mijn helper en mijn redder.[k]
Wacht niet langer, o Jehovah.[l]

69:35 *D.w.z. het land. 70:2 *Of 'mijn ziel zoekt'.

PSALM 69
a Ps 10:17 Ps 102:17 Jes 66:2
b Ps 146:7 Jes 61:1 Lu 4:18
c Ps 96:11 Jes 49:13
d Ps 51:18
e Jes 61:9 Jes 66:22
f Ps 91:14 Jak 1:12

PSALM 70
g Ps 40:13-17
h Ps 5:11 Klg 3:25
i Ps 109:22
j Ps 141:1
k Ps 18:2
l Ps 13:3

2de kolom

PSALM 71
a Ps 25:2 Ps 31:1-3 Jes 45:17 Jer 17:18
b Ps 34:15
c 2Sa 22:2, 3 Ps 18:2 Ps 144:2
d Ps 17:8, 9 Ps 59:1 Ps 140:4 Mt 6:13
e 1Sa 17:45 Jer 17:7
f Ps 22:9, 10 Ps 139:16 Jes 46:3
g Ps 51:15 Heb 13:15
h Ps 92:14
i Ps 73:26 Pr 12:3
j 2Sa 17:1, 2
k Ps 3:2 Ps 42:10 Mt 27:42, 43

71 Bij u, o Jehovah, zoek ik bescherming.
Maak me nooit te schande.[a]
2 Bevrijd mij en red mij, want u bent rechtvaardig.
Open uw oor voor* mij en red mij.[b]
3 Wees voor mij een rotsvesting
waar ik altijd kan binnengaan.
Geef het bevel mij te redden,
want u bent mijn sterke rots en mijn vesting.[c]
4 O mijn God, red mij uit de hand van wie slecht is,[d]
uit de greep van de onrechtvaardige onderdrukker.
5 Want u bent mijn hoop, Soevereine Heer Jehovah,
van jongs af aan vertrouw ik op u.*[e]
6 Al vanaf mijn geboorte steun ik op u.
U was het die mij uit de buik van mijn moeder nam.[f]
Ik loof u voortdurend.
7 Voor velen ben ik als een wonder,
maar u bent mijn sterke toevlucht.
8 Mijn mond is vervuld van lof voor u,[g]
de hele dag spreek ik over uw pracht.
9 Verstoot me niet op mijn oude dag.[h]
Laat me niet in de steek nu* mijn kracht het begeeft.[i]
10 Mijn vijanden spreken over mij,
zij die me naar het leven staan,* spannen samen.[j]
11 Ze zeggen: 'God heeft hem verlaten.
Jaag hem op en grijp hem, want niemand zal hem redden.'[k]

71:2 *Of 'buig u en luister naar'. 71:5 *Of 'bent u mijn vertrouwen'. 71:9 *Of 'wanneer'. 71:10 *Of 'mijn ziel zoeken'.

12 O God, blijf niet ver van mij.
O mijn God, kom mij snel te hulp.[a]
13 Mogen zij die tegen me* zijn beschaamd worden en omkomen.[b]
Mogen zij die op mijn ellende uit zijn
bedekt worden met schaamte en schande.[c]
14 Maar ik, ik blijf wachten,
ik zal u steeds weer loven.
15 Mijn mond zal vertellen over uw rechtvaardigheid,[d]
over uw reddingsdaden, de hele dag,
ook al zijn het er voor mij te veel om te bevatten.*[e]
16 Ik zal over uw machtige daden vertellen,
o Soevereine Heer Jehovah.
Ik zal uw rechtvaardigheid noemen, die van u alleen.
17 U hebt mij van jongs af aan onderwezen, o God,[f]
en nog steeds maak ik uw wonderen bekend.[g]
18 Verlaat mij niet, God, ook al ben ik oud en grijs.[h]
Laat me over uw macht* vertellen aan de volgende generatie,
over uw kracht aan allen die nog komen.[i]
19 Uw rechtvaardigheid, o God, reikt tot de hoogten.[j]
U hebt grote dingen gedaan.
O God, wie is als u?[k]
20 Veel tegenspoed en ellende hebt u mij laten meemaken,[l]
maar laat me herleven.
Haal me omhoog uit de diepten* van de aarde.[m]
21 Verhoog mijn waardigheid,
omring me met uw troost.
22 Dan zal ik u met een snaarinstrument loven
om uw trouw, mijn God.[a]
Ik zal lofzangen voor u zingen* met de harp,
o Heilige van Israël.
23 Mijn lippen zullen juichen als ik u toezing[b]
want u hebt mijn leven gered.*[c]
24 Mijn tong zal de hele dag over uw rechtvaardigheid spreken,*[d]
want wie uit zijn op mijn ondergang zullen beschaamd en vernederd worden.[e]

Over Salomo.

72 Leer de koning uw bepalingen, o God,
en de zoon van de koning uw rechtvaardigheid.[f]
2 Mag hij uw volk verdedigen* met rechtvaardigheid,
uw arme volk met recht.[g]
3 Mogen de bergen vrede brengen aan het volk
en de heuvels rechtvaardigheid.
4 Laat hij de zwakken van het volk verdedigen,*
laat hij de zonen van de arme redden
en de bedrieger verpletteren.[h]
5 Ze zullen ontzag voor u hebben zolang er een zon is,
zolang de maan bestaat,
van generatie op generatie.[i]
6 Hij zal zijn als de regen die valt op het gemaaide gras,
als regenbuien die de aarde doordrenken.[j]
7 In zijn dagen zal de rechtvaardige bloeien,*[k]
er zal volop vrede zijn[l] tot de maan er niet meer is.

71:13 *Of ‘mijn ziel’. **71:15** *Of ‘tellen’. **71:18** *Lett.: ‘arm’. **71:20** *Of ‘waterdiepten’.

71:22 *Of ‘muziek (...) maken’. **71:23** *Of ‘mijn ziel verlost’. **71:24** *Of ‘mediteren’. **72:2** *Of ‘de zaak van uw volk bepleiten’. **72:4** *Lett.: ‘rechtspreken over’. **72:7** *Lett.: ‘uitspruiten’.

PSALM 71
a Ps 22:11; Ps 35:22; Ps 38:21, 22
b 2Sa 17:23
c Ps 109:29
d Ps 35:28; Ps 40:9
e Ps 40:5
f Ps 71:5
g 2Sa 22:1; 1Kr 16:4; Ps 9:1
h Ps 37:25; Ps 71:9
i Ex 13:8; 1Kr 29:10, 11; Ps 78:2-4
j Ps 36:6
k Ex 15:11; Ps 86:8; Ps 89:6; Jer 10:7
l 2Sa 12:10, 11
m Ps 40:2; Ps 86:13

2de kolom
a Ps 25:10; Ps 108:4; Ps 146:6
b Ps 63:5; Ps 104:33
c 2Sa 4:9; Ps 103:4
d Ps 71:8
e Ps 71:13

PSALM 72
f 1Kr 22:11, 12; 1Kr 29:19; Jer 23:5
g 1Kon 3:9, 28
h Jes 11:4
i Ps 89:36, 37; Lu 1:32, 33; Opb 11:15
j 2Sa 23:3, 4; Sp 16:15; Sp 19:12
k Jes 61:11
l 1Kon 4:25; 1Kr 22:9; Jes 2:4; Jes 9:6

8 Hij zal onderdanen hebben* van zee tot zee
en van de Rivier# tot de einden van de aarde.[a]
9 De woestijnbewoners zullen voor hem buigen,
zijn vijanden zullen het stof likken.[b]
10 De koningen van Tarsis en van de eilanden zullen schatting* betalen.[c]
De koningen van Scheba en van Seba zullen geschenken aanbieden.[d]
11 Alle koningen zullen voor hem buigen,
alle volken zullen hem dienen.
12 Want wie arm zijn en om hulp roepen zal hij bevrijden,
ook wie zwak is en wie geen helper heeft.
13 Hij zal medelijden hebben met de zwakke en de arme
en het leven* van arme mensen zal hij redden.
14 Van onderdrukking en geweld zal hij hen bevrijden*
en hun bloed zal kostbaar zijn in zijn ogen.
15 Mag hij leven en het goud van Scheba ontvangen.[e]
Mag er voortdurend voor hem gebeden worden,
mag hij de hele dag gezegend worden.
16 Er zal volop graan zijn op aarde,[a]
zelfs op de toppen van de bergen.
Zijn opbrengst zal zo groot zijn als op de Libanon[b]
en in de steden zullen mensen bloeien als de plantengroei op aarde.[c]
17 Mag zijn naam eeuwig blijven bestaan,[d]
mag die net zo lang voortleven als de zon.
Mogen mensen door hem een zegen voor zichzelf verkrijgen.[e]
Mogen alle volken hem gelukkig prijzen.
18 Alle eer komt toe aan Jehovah God, de God van Israël.[f]
Hij alleen doet wonderbare daden.[g]
19 Laat zijn glorieuze naam voor eeuwig geprezen worden[h]
en zijn glorie de hele aarde vervullen.[i]
Amen, amen.
20 Hier eindigen de gebeden van David, de zoon van Isaï.[j]

72:8 *Of ‘zal regeren’. #D.w.z. de Eufraat. 72:10 *Zie Woordenlijst. 72:13 *Of ‘de ziel’. 72:14 *Of ‘hun ziel verlossen’.

PSALM 72
a Ex 23:31, 1Kon 4:21, Ps 2:8, Ps 22:27, 28, Da 2:35, Za 9:10
b Ps 2:9, Ps 110:1
c 1Kon 4:21
d 1Kon 10:1, 2
e 1Kon 10:10

2de kolom
a Jes 30:23
b Jes 35:1, 2
c 1Kon 4:20
d Ps 45:17, Ps 89:35, 36
e Ge 22:18, Ga 3:14
f 1Kr 29:10
g Ex 15:11
h Opb 5:13
i Nu 14:21, Hab 2:14
j 1Sa 17:58

DERDE BOEK
(Psalm 73-89)

Een psalm van Asaf.[a]

73 God is beslist goed voor Israël, voor wie zuiver zijn van hart.[b]
2 Maar ik, ik was bijna afgedwaald,
bijna waren mijn voeten uitgegleden.[c]
3 Want ik werd jaloers* op de arrogante mensen#
toen ik steeds de vrede zag van de slechten.[a]
4 Bij hun dood hebben ze geen pijn,
hun lichaam is gezond.*[b]
5 Ze hebben geen problemen zoals andere mensen,[c]
ze lijden niet als anderen.[d]
6 Daarom is hoogmoed hun halsketting.[e]

73:3 *Of ‘afgunstig’. #Of ‘pochers’.

73:4 *Of ‘hun buik is vet’.

PSALM 73
a 2Kr 35:15
b Ps 84:11, Mt 5:8
c Ps 94:18

2de kolom
a Job 21:7, Jer 12:1
b Pr 7:15
c Job 12:6, Job 21:7, 9
d Jer 12:1
e Job 21:14, 15

Geweld bedekt hen als een
gewaad.
7 Hun ogen puilen uit door hun
voorspoed,*
ze hebben meer dan ze zich
ooit konden voorstellen.#
8 Ze spotten en zeggen boos-
aardige dingen.[a]
Arrogant dreigen ze met
onderdrukking.[b]
9 Ze zetten een mond op tot
aan de hemel,
hun tong gaat pochend rond
op aarde.
10 Daarom loopt zijn volk
achter hen aan.
Ze drinken van hun over-
vloedige water.
11 Ze zeggen: ‘Hoe kan God het
weten?[c]
Heeft de Allerhoogste echt
kennis?’
12 Zo zijn de slechten, ze heb-
ben het altijd makkelijk.[d]
Ze blijven zichzelf verrijken.[e]
13 Tevergeefs heb ik mijn hart
zuiver gehouden
en mijn handen in onschuld
gewassen![f]
14 De hele dag werd ik gekweld,[g]
elke morgen werd ik gestraft.[h]
15 Maar als ik daarover had
gesproken,
zou ik uw volk* hebben
verraden.
16 Ik probeerde het te begrijpen,
maar ik had er moeite mee,
17 tot ik in het grootse heilig-
dom van God kwam
en inzag wat hun toekomst
was.
18 Ja, u plaatst ze op een
glibberige bodem.[i]
U brengt ze ten val.[j]
19 Plotseling gaan ze ten onder.[k]
Ineens is het met ze gedaan,
hun einde is verschrikke-
lijk!

73:7 *Lett.: ‘vet’. #Lett.: ‘de inbeeldingen van het hart’. 73:15 *Lett.: ‘de generatie van uw zonen’.

PSALM 73
a Ps 53:1
b 1Kon 21:7
c Ps 10:4, 11; Ps 94:3, 7; Ez 8:12; Ze 1:12
d Ps 37:35
e Ps 17:14
f Job 34:7, 9; Job 35:3
g Ps 34:19
h Job 7:17, 18
i Ps 35:6, 7; Jer 23:11, 12
j Ps 37:10, 20; Ps 55:23; Sp 3:33
k Job 21:23; Ps 37:1, 2; Jes 30:13

2de kolom
a Ps 73:3
b Ps 16:8; Ps 63:8; Jes 41:10
c Ps 25:9; Ps 32:8; Ps 37:23; Ps 143:10; Sp 3:6
d Ps 37:34
e Ps 42:2; Ps 84:2; Jes 26:9
f Ps 16:5; Klg 3:24
g Nu 15:39; Jak 4:4
h Ps 65:4; Jak 4:8
i Ps 118:17

PSALM 74
j 1Kr 25:1; 2Kr 35:15
k Klg 5:20
l De 29:19, 20; Ps 100:3
m De 9:29

20 Ze zijn als een droom bij
het wakker worden,
o Jehovah.
Als u opstaat, verjaagt* u
hun beeld.
21 Maar mijn hart was ver-
bitterd[a]
en diep vanbinnen* voelde ik
scherpe pijn.
22 Ik was dwaas en miste ver-
stand,
ik was als een redeloos dier
in uw ogen.
23 Maar nu ben ik voortdurend
bij u.
U hebt mijn rechterhand
vastgepakt.[b]
24 U leidt me met uw advies[c]
en daarna leidt u me naar
glorie.[d]
25 Wie heb ik in de hemel?
Buiten u wens ik verder niets
op aarde.[e]
26 Al bezwijken mijn lichaam en
mijn hart,
God is de rots van mijn hart
en mijn deel voor eeuwig.[f]
27 Wie zich ver van u houden,
zullen omkomen.
Iedereen die u ontrouw is
en u verlaat,* legt u het
zwijgen op.[g]
28 Maar voor mij is het goed
dichter tot God te komen.[h]
Ik zoek bescherming bij de
Soevereine Heer Jehovah.
Al uw werken maak ik
bekend.[i]

Een maskil.* Van Asaf.[j]

74 Waarom hebt u ons voor
eeuwig afgewezen,
o God?[k]
Waarom brandt* uw woede
tegen de schapen van uw
weide?[l]
2 Denk aan het volk* dat u lang
geleden verwierf,[m]

73:20 *Lett.: ‘veracht’. 73:21 *Lett.: ‘in mijn nieren’. 73:27 *Of ‘u immoreel verlaat’. 74:Ops *Zie Woordenlijst. 74:1 *Lett.: ‘rookt’. 74:2 *Lett.: ‘uw gemeenschap’.

de stam die u als uw erfdeel loskocht.[a]
Denk aan de berg Sion, waar u woonde.[b]
3 Richt uw aandacht* op wat eeuwig in puin ligt.[c]
De vijand heeft alles in de heilige plaats verwoest.[d]
4 Uw vijanden brulden in uw plaats van samenkomst.[e]
Ze hebben daar hun eigen vaandels opgesteld als tekens.
5 Ze waren als mannen die met bijlen zwaaiden in een dicht bos.
6 Met bijlen en ijzeren staven sloegen ze alle graveringen[f] stuk.
7 Ze staken uw heiligdom in brand.[g]
Ze ontwijdden de tabernakel die uw naam draagt en braken die tot de grond toe af.
8 Zij en hun nageslacht zeiden bij zichzelf:*
'Alle plaatsen in het land waar God wordt aanbeden,# moeten worden verbrand.'
9 Er zijn geen tekens die we kunnen zien.
Er is geen profeet meer
en niemand van ons weet hoelang dat zo blijft.
10 Hoelang blijft de tegenstander nog lasteren, o God?[h]
Zal de vijand uw naam voor eeuwig met minachting behandelen?[i]
11 Waarom weerhoudt u uw hand, uw rechterhand?[j]
Haal hem uit uw boezem* en maak een eind aan hen.
12 Toch is God mijn Koning van oudsher,
hij die reddingsdaden doet op aarde.[k]

74:3 *Lett.: 'voetstappen'. **74:8** *Lett.: 'in hun hart'. #Of 'alle samenkomstplaatsen van God in het land'. **74:11** *Of 'de plooien van uw gewaad'.

PSALM 74
a De 4:20; De 32:9
b Ps 48:2; Ps 132:13
c Da 9:17
d Ps 79:1
e Klg 2:7
f 1Kon 6:18, 35
g 2Kon 25:9; Jes 64:11
h Ps 13:2; Ps 79:4
i Ez 36:23
j Ps 44:23; Jes 64:12; Klg 2:3
k Ex 15:2; Jes 33:22

2de kolom
a Ex 14:21; Ne 9:10, 11
b Jes 48:21
c Joz 3:13
d Ge 1:3, 5; Ps 136:7, 8
e Han 17:26
f Ge 8:22
g Jes 52:5
h Ps 12:5
i Ezr 3:11
j Ps 89:50, 51; Jes 52:5

13 Met uw kracht zweepte u de zee op.[a]
U verpletterde de koppen van de zeemonsters in het water.
14 U verbrijzelde de koppen van de Leviathan.*
U gaf hem als voedsel aan het volk, aan de woestijnbewoners.
15 U maakte openingen voor de bronnen en de stromen.[b]
Altijd stromende rivieren liet u opdrogen.[c]
16 Van u is de dag en ook de nacht.
U hebt het licht* en de zon gemaakt.[d]
17 U hebt alle grenzen van de aarde bepaald.[e]
Zomer en winter hebt u gemaakt.[f]
18 Denk aan de lasteringen van de vijand, o Jehovah,
aan de minachting waarmee een dwaas volk uw naam behandelt.[g]
19 Lever uw tortelduif* niet over aan de wilde dieren.
Vergeet niet voor eeuwig het leven van uw vernederde volk.
20 Denk aan het verbond,
want de duistere oorden van de aarde zijn vol holen van geweld.
21 Laat de onderdrukten niet teleurgesteld weggaan.[h]
Mogen de zwakken en armen uw naam loven.[i]
22 Sta op, o God, bepleit uw rechtszaak.
Bedenk hoe de dwazen u de hele dag lasteren.[j]
23 Vergeet niet wat uw vijanden zeggen.
Constant stijgt het tumult op van hen die u trotseren.

74:14 *Zie Woordenlijst. **74:16** *Of 'hemellicht'. **74:19** *Of 'de ziel van uw tortelduif'.

Voor de koorleider:
op de wijs van ‘Vernietig niet’.
Een psalm van Asaf.[a] Een lied.

75 We danken u, God, we
danken u.
Uw naam is dichtbij[b]
en mensen maken uw
wonderen bekend.
2 U zegt: ‘Als ik een tijd
vaststel,
oordeel ik eerlijk.
3 Als de aarde en al haar
bewoners beefden,*
was ik het die haar zuilen
stutte.’ (*sela*)
4 Ik zeg tegen de opscheppers:
‘Schep niet op’
en tegen de slechten: ‘Prijs je
kracht* niet.
5 Prijs je kracht* niet de
hemel in
en spreek niet zo arrogant.
6 Verheffing komt niet
uit het oosten, het westen of
het zuiden.
7 Want God is Rechter.[c]
Hij vernedert de een en
verheft de ander.[d]
8 Er is een beker in Jehovah’s
hand.[e]
De wijn schuimt en is ver-
mengd met kruiden.
Hij zal die zeker uitgieten
en alle slechten op aarde
moeten ervan drinken, tot
de laatste druppel.’*[f]
9 Maar ik zal het voor eeuwig
verkondigen,
ik zal lofzangen zingen* voor
de God van Jakob.
10 Want hij zegt: ‘Ik zal
de kracht van de slechte
breken,*
maar de kracht# van de
rechtvaardige zal worden
vergroot.’

75:3 *Lett.: ‘oplosten’. **75:4, 5** *Lett.: ‘hoorn’. **75:8** *Of ‘tot de droesem’. **75:9** *Of ‘muziek maken’. **75:10** *Lett.: ‘alle hoorns van de slechten afhakken’. #Lett.: ‘hoorns’.

Voor de koorleider:
begeleiding door snaarinstrumenten.
Een psalm van Asaf.[a] Een lied.

76 God is bekend in Juda.[b]
In Israël is zijn naam
groot.[c]
2 Zijn schuilplaats is in Salem[d]
en zijn woning in Sion.[e]
3 Daar brak hij de vlammende
pijlen van de boog,
het schild, het zwaard en het
oorlogstuig.[f] (*sela*)
4 U schijnt helder,*
u bent majestueuzer dan de
bergen vol prooi.
5 De dappere mannen* zijn
geplunderd.[g]
Ze zijn in slaap gevallen.
Alle strijders waren hulpe-
loos.[h]
6 Door uw bestraffing, o God
van Jakob,
vielen de wagenmenner en
het paard in een diepe
slaap.[i]
7 U alleen bent ontzag-
wekkend.[j]
Wie kan uw intense woede
weerstaan?[k]
8 Vanuit de hemel sprak u het
oordeel uit.[l]
De aarde was bang en zweeg[m]
9 toen God opstond om het
oordeel te voltrekken
en alle zachtmoedigen op
aarde te redden.[n] (*sela*)
10 De woede van de mens zal u
tot eer strekken.[o]
Met wat overblijft van hun
woede zult u zich sieren.
11 Doe geloften aan Jehovah, je
God, en kom ze na.[p]
Laat allen rondom hem
met ontzag hun geschenk
brengen.[q]
12 Hij zal de trots* van leiders
vernederen.
Hij vervult de koningen van
de aarde met vrees.

76:4 *Of ‘u bent omhuld met licht’. **76:5** *Lett.: ‘dapperen van hart’. **76:12** *Lett.: ‘geest’.

PSALM 75
a 2Kr 35:15
b Jes 30:27
c Ps 50:6, Ps 58:11
d 1Sa 2:7, Da 2:21, Da 4:17, Lu 1:52
e Ps 11:5, 6
f Job 21:19, 20, Jer 25:15, 28, Jer 49:12, Opb 14:9, 10, Opb 16:19, Opb 18:6

2de kolom

PSALM 76
a 2Kr 35:15
b Ps 48:1, 3
c 2Kr 2:5
d Ge 14:18
e Ps 74:2, Ps 132:13, Ps 135:21
f 2Kr 32:21, Ps 46:9
g Lu 1:51
h Jes 31:8, Jes 37:36
i Na 2:13
j Ps 89:7
k Jer 10:10, Na 1:6
l 1Kon 8:49
m 2Kr 20:29, Ps 2:4, 5
n Ps 147:6, Sp 3:34, Ze 2:3
o Sp 16:4, Da 3:19, 28
p Nu 30:2
q 2Kr 32:23, Ps 89:7

Voor de koorleider: op jeduthun.*
Van Asaf.[a] Een psalm.

77 Met mijn stem roep ik het uit tot God,
tot God roep ik het uit, en hij zal mij horen.[b]
2 Op de dag van mijn ellende zoek ik Jehovah.[c]
’s Nachts zijn mijn handen onophoudelijk* naar hem uitgestrekt.
Ik# ben niet te troosten.
3 Denk ik aan God, dan kreun ik.[d]
Ik ben bezorgd en mijn kracht ebt weg.*[e] (*sela*)
4 U houdt mijn oogleden open,
ik ben van streek en kan niet praten.
5 Mijn gedachten gaan naar de dagen van vroeger,[f]
de jaren van het verre verleden.
6 ’s Nachts denk ik aan mijn lied.*[g]
Ik peins in mijn hart,[h]
ik# onderzoek alles.
7 Zal Jehovah ons voorgoed verstoten?[i]
Zijn we voor altijd bij hem uit de gunst?[j]
8 Is zijn loyale liefde voor altijd verdwenen?
Loopt zijn belofte voor alle generaties op niets uit?
9 Is God vergeten gunst te tonen?[k]
Of heeft zijn woede een eind gemaakt aan zijn barmhartigheid? (*sela*)
10 Moet ik steeds weer zeggen: ‘Wat me kwelt*[l] is dat
de Allerhoogste zijn standpunt# tegenover ons veranderd heeft’?
11 Ik zal denken aan de werken van Jah,
ik zal denken aan uw wonderdaden van lang geleden.
12 Ik zal mediteren over alles wat u doet
en nadenken over uw daden.[a]
13 God, uw wegen zijn heilig.
Welke god is zo groot als u, o God?[b]
14 U bent de ware God, die wonderen doet.[c]
U hebt uw kracht getoond aan de volken.[d]
15 Met uw macht* hebt u uw volk bevrijd,#[e]
de zonen van Jakob en van Jozef. (*sela*)
16 Het water zag u, o God,
het water zag u en raakte verstoord.[f]
De waterdiepten begonnen te kolken.
17 De wolken stortten water uit.
De wolkenhemel donderde
en uw pijlen flitsten heen en weer.[g]
18 Het geluid van uw donder[h] was als wagenwielen.
Bliksemflitsen verlichtten de bewoonde aarde,*[i]
de aarde schudde en beefde.[j]
19 Uw weg liep door de zee,[k]
uw pad door vele wateren,
maar uw voetsporen waren niet te zien.
20 U leidde uw volk als een kudde,[l]
onder de hoede* van Mozes en Ääron.[m]

Een maskil.* Van Asaf.[n]

78 Luister, mijn volk, naar mijn wet,*
open je oor voor de woorden van mijn mond.
2 Ik zal mijn mond openen voor een spreuk,
ik zal raadsels opgeven van lang geleden.[o]

PSALM 77
a 2Kr 35:15
b Ps 34:6; Sp 15:29
c Ps 18:6; Ps 50:15
d Ps 42:5
e Ps 143:4
f Ps 143:5; Jes 51:9
g Ps 42:8
h Ps 77:12
i Ps 74:1
j Ps 79:5
k Jes 49:14; Jes 63:15
l Ps 31:22

2de kolom
a 1Kr 16:9; Ps 143:5
b Ex 15:11; Ps 89:8
c Ps 72:18; Opb 15:3
d Ex 9:16; Jes 52:10; Da 3:29; Da 6:26, 27
e Ex 6:6; De 9:29
f Ex 14:21; Joz 3:16; Ps 114:1-3
g 2Sa 22:15; Ps 144:6
h Ps 29:3
i Ps 97:4
j Ex 19:18; 2Sa 22:8
k Ne 9:10, 11; Hab 3:15
l Ex 13:21; Ps 78:52
m Jes 63:11; Han 7:35, 36

PSALM 78
n 1Kr 25:1
o Sp 1:5, 6; Mt 13:34, 35

77:Ops; 78:Ops *Zie Woordenlijst. **77:2** *Lett.: ‘zonder gevoelloos te worden’. #Of ‘mijn ziel’. **77:3** *Lett.: ‘mijn geest bezwijkt’. **77:6** *Of ‘snaarmuziek’. #Lett.: ‘mijn geest’. **77:10** *Of ‘doorboort’. #Lett.: ‘rechterhand’. **77:15** *Lett.: ‘arm’. #Lett.: ‘verlost’. **77:18** *Of ‘het productieve land’. **77:20** *Lett.: ‘door de hand’. **78:1** *Of ‘onderwijs’.

3 De dingen die we gehoord
hebben en weten,
die onze voorouders ons
hebben verteld,[a]
4 zullen we niet voor hun
zonen verbergen.
We zullen de komende
generatie vertellen over[b]
de roemrijke daden van
Jehovah en zijn kracht,[c]
de bijzondere dingen die hij
heeft gedaan.[d]
5 Hij stelde een richtlijn* vast
in Jakob
en gaf een wet in Israël.
Hij gebood onze voorouders
om die aan hun kinderen
door te geven,[e]
6 zodat de volgende generatie,
de kinderen die nog geboren
moesten worden, ze zouden
kennen.[f]
Zij zouden ze weer aan hun
kinderen doorgeven.[g]
7 Dan zouden zij op God ver-
trouwen.
Ze zouden Gods werken niet
vergeten[h]
maar zich aan zijn geboden
houden.[i]
8 Dan zouden ze niet als hun
voorouders worden,
een koppige en opstandige
generatie,[j]
een generatie met een on-
standvastig* hart[k]
en een geest die niet trouw
was aan God.
9 De Efraïmieten waren
gewapend met de boog,
maar trokken zich terug op
de dag van de strijd.
10 Ze hielden zich niet aan het
verbond van God[l]
en weigerden zijn wet na te
leven.*[m]
11 Ook vergaten ze wat hij had
gedaan,[n]
zijn wonderen die hij ze had
laten zien.[a]
12 Hij deed wonderen voor de
ogen van hun voorouders[b]
in het land Egypte, het
gebied van Zọan.[c]
13 Hij spleet de zee om ze te
laten oversteken
en liet het water oprijzen als
een dam.*[d]
14 Overdag leidde hij ze met
een wolk
en de hele nacht met het
licht van een vuur.[e]
15 Hij spleet rotsen in de
woestijn,
hij liet hen volop drinken als
uit diepe wateren.[f]
16 Hij liet stromen tevoorschijn
komen uit een rots
en liet water neerstromen als
rivieren.[g]
17 Maar ze bleven tegen hem
zondigen
en in de woestijn kwamen
ze tegen de Allerhoogste in
opstand.[h]
18 In hun hart daagden ze God
uit,*[i]
ze eisten voedsel waarnaar
ze verlangden.#
19 Ze klaagden tegen God
en zeiden: ‘Kan God in de
woestijn een tafel dekken?’[j]
20 Hij sloeg op een rots,
water kwam tevoorschijn en
stromen barstten los.[k]
‘Kan hij ons ook brood geven
of zijn volk van vlees voor-
zien?’[l]
21 Jehovah hoorde hen en werd
woedend.[m]
Een vuur[n] ontbrandde tegen
Jakob,
zijn woede laaide op tegen
Israël,[o]
22 omdat ze geen geloof hadden
in God[p]

78:5 *Of ‘vermaning’, ‘herinnering’. 78:8 *Lett.: ‘onvoorbereid’. 78:10 *Lett.: ‘te wandelen in’.

78:13 *Of ‘muur’. 78:18 *Lett.: ‘stelden (...) op de proef’. #Of ‘voedsel voor hun ziel’.

PSALM 78
a Ex 13:8; Ps 44:1
b De 4:9; De 6:6, 7; De 6:21; De 11:18, 19; Joz 4:6, 7
c Jes 63:7
d Ps 98:1
e Ge 18:19; De 6:6, 7
f Ps 71:17, 18; Ps 102:18
g De 4:10
h De 4:9; Ps 103:2
i De 5:29
j Ex 32:9; De 1:43; De 31:27; 2Kon 17:13, 14; Ez 20:18; Han 7:51
k Ps 81:11, 12; Jer 7:24-26
l De 31:16
m 2Kr 13:8, 9; Ne 9:26
n De 32:18; 2Kr 13:12; Jer 2:32

2de kolom
a Ps 106:21, 22
b De 4:34; Ne 9:10
c Nu 13:22
d Ex 14:21, 22; Ex 15:8
e Ex 13:21; Ex 14:20, 24
f Ex 17:6; Nu 20:11; Ps 105:41; Jes 48:21; 1Kor 10:4
g De 8:14, 15
h De 9:21, 22; Ps 95:8; Heb 3:16
i Ps 106:14
j Ex 16:8
k Ex 17:6
l Ex 16:3
m Nu 11:10
n Heb 12:29
o Nu 11:1
p Ps 106:24; Heb 3:10; Ju 5

en niet vertrouwden op zijn
vermogen hen te redden.
23 Hij gaf een bevel aan de
wolkenhemel boven
en opende de deuren van de
hemel.
24 Hij liet steeds manna om te
eten op hen regenen,
hij gaf hun het koren van de
hemel.[a]
25 Mensen aten het brood van
machtigen,*[b]
hij gaf hun voedsel tot ze
verzadigd waren.[c]
26 Hij liet de oostenwind
opsteken in de hemel
en door zijn macht waaide er
een zuidenwind.[d]
27 Hij liet vlees op hen neer-
regenen als stof,
vogels als het zand aan de zee.
28 Hij liet ze vallen midden in
zijn kamp,
rondom zijn tenten.
29 Ze aten en propten zich vol,
hij gaf hun wat ze verlangden.[e]
30 Maar nauwelijks was hun
verlangen vervuld,
ze hadden het voedsel nog in
hun mond,
31 of Gods woede laaide tegen
hen op.[f]
Hij doodde de sterksten
onder hen[g]
en velde de jonge mannen
van Israël.
32 Toch zondigden ze nog meer,[h]
ze vertrouwden niet op zijn
wonderen.[i]
33 Daarom eindigde hij hun
dagen als waren ze slechts
een zucht,[j]
eindigde hij hun jaren door
plotselinge verschrikkingen.
34 Maar elke keer dat er doden
onder hen vielen, gingen ze
hem zoeken.[k]
Ze kwamen terug en zochten
God.
35 Ze dachten eraan dat God
hun Rots was[l]
en dat de allerhoogste God
hun Verlosser* was.[a]
36 Maar ze probeerden hem te
bedriegen met hun mond,
ze logen tegen hem met hun
tong.
37 Hun hart was niet stand-
vastig tegenover hem[b]
en ze waren niet trouw aan
zijn verbond.[c]
38 Maar hij was barmhartig.[d]
Hij vergaf* steeds hun zonde
en vernietigde hen niet.[e]
Vaak bedwong hij zijn boos-
heid[f]
in plaats van al zijn woede op
te wekken.
39 Want hij dacht eraan dat ze
vlees waren,[g]
een wind die langswaait* en
niet terugkomt.
40 Hoe vaak kwamen ze tegen
hem in opstand in de
wildernis[h]
en kwetsten ze hem in de
woestijn![i]
41 Steeds weer stelden ze God
op de proef[j]
en deden ze de Heilige van
Israël verdriet.*
42 Ze dachten niet aan zijn
macht,*
aan de dag dat hij hen van de
tegenstander bevrijdde,#[k]
43 hoe hij in Egypte tekenen
deed[l]
en wonderen in het gebied
van Zoan,
44 hoe hij de Nijlkanalen in
bloed veranderde,[m]
zodat ze niet uit hun stromen
konden drinken.
45 Hij stuurde zwermen steek-
vliegen om hen te ver-
slinden[n]
en kikkers om hen te gronde
te richten.[o]

78:25 * Of ‘engelen’.

78:35 * Of ‘Wreker’. 78:38 * Lett.: ‘bedekte’. 78:39 * Of mogelijk ‘dat de geest heengaat’. 78:41 * Of ‘pijn’. 78:42 * Lett.: ‘hand’. # Lett.: ‘verloste’.

PSALM 78
a Ex 16:14, 35; Ex 16:31, 32; Nu 11:7; De 8:3; Jo 6:31; 1Kor 10:2, 3
b Ps 103:20
c Ex 16:12
d Nu 11:31-34
e Nu 11:19, 20
f Nu 11:10
g Nu 11:34
h Nu 14:2-4; Nu 25:3; 1Kor 10:8-10
i Ex 16:15; De 8:14, 15
j Nu 14:29, 35; De 2:14
k Nu 21:7; Re 4:3
l De 32:4

2de kolom
a Ex 6:6
b Ps 95:10; Heb 3:10
c De 31:20; Jer 31:32
d Ex 34:6; Nu 14:18; Ne 9:31
e Nu 14:19, 20; Jer 30:11; Klg 3:22
f Ne 9:27; Jes 48:9; Ez 20:9
g Ps 103:14
h Nu 14:11
i Jes 63:10; Ef 4:30; Heb 3:16
j Nu 14:22; De 6:16; Ps 95:8, 9
k Ex 14:30
l De 4:34; Ne 9:10; Ps 105:27-36
m Ex 7:19
n Ex 8:24
o Ex 8:6

46 Hij gaf hun gewassen aan gulzige sprinkhanen,
de opbrengst van hun werk aan zwermen sprinkhanen.[a]
47 Hij vernietigde hun wijnstokken met hagel,[b]
hun vijgenbomen* met hagelstenen.
48 Hun lastdieren gaf hij aan de hagel prijs,[c]
hun vee aan bliksemstralen.*
49 Hij liet zijn brandende woede op hen los,
razernij, verontwaardiging en ellende,
groepen engelen die onheil brachten.
50 Hij baande een pad voor zijn woede.
Hij spaarde hen* niet voor de dood
en gaf hen# over aan ziekte.
51 Uiteindelijk doodde hij alle eerstgeborenen van Egypte,[d]
de eerste vrucht van hun voortplantingsvermogen in de tenten van Cham.
52 Daarna voerde hij zijn volk weg als schapen,[e]
hij leidde hen als een kudde in de woestijn.
53 Hij leidde hen veilig,
ze voelden geen angst.[f]
De zee bedekte hun vijanden.[g]
54 Hij bracht hen naar zijn heilige gebied,[h]
dit bergland dat zijn rechterhand had verworven.[i]
55 Hij verdreef de volken voor hen,[j]
met het meetlint wees hij hun een erfdeel toe.[k]
Hij vestigde de stammen van Israël in hun huizen.[l]
56 Maar ze bleven God, de Allerhoogste, uitdagen* en zich tegen hem verzetten,[m]
ze hadden geen aandacht voor zijn richtlijnen.*[a]
57 Ze keerden zich af, net zo verraderlijk als hun voorouders.[b]
Ze waren zo onbetrouwbaar als een slappe boog.[c]
58 Ze bleven hem tergen met hun offerhoogten,[d]
wekten zijn woede* op met hun beelden.[e]
59 God hoorde het en werd woedend,[f]
hij wilde niets meer van Israël weten.
60 Ten slotte gaf hij de tabernakel van Silo op,[g]
de tent waarin hij onder mensen had gewoond.[h]
61 Hij liet het symbool van zijn kracht in gevangenschap gaan,
zijn pracht gaf hij in handen van de vijand.[i]
62 Zijn volk leverde hij over aan het zwaard,[j]
hij werd woedend op zijn erfdeel.
63 Vuur verteerde zijn jonge mannen,
voor zijn maagden werd geen bruiloftslied gezongen.*
64 Zijn priesters kwamen om door het zwaard,[k]
maar hun eigen weduwen huilden niet.[l]
65 Toen ontwaakte Jehovah als uit een slaap,[m]
als een dappere strijder[n] uit de roes van wijn.
66 Hij drong zijn tegenstanders terug,[o]
bracht blijvende schande over hen.
67 Hij verwierp de tent van Jozef,
de stam Efraïm koos hij niet.
68 Maar hij koos de stam Juda,[p]
de berg Sion, die hij liefheeft.[q]

78:47 *Of ‘sycomoorbomen’. 78:48 *Of mogelijk ‘hoge koorts’. 78:50 *Of ‘hun ziel’. #Lett.: ‘hun leven’. 78:56 *Lett.: ‘op de proef stellen’.

78:56 *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. 78:58 *Of ‘jaloezie’. 78:63 *Lett.: ‘en zijn maagden werden niet geprezen’.

PSALM 78
a Ex 10:14, 15
b Ex 9:23
c Ex 9:25
d Ex 12:29; Ps 105:36
e Ps 77:20; Ps 105:37
f Ex 14:20; Heb 11:29
g Ex 14:27; Ex 15:10
h Ex 15:17
i Ps 44:3
j Joz 24:12; Ps 44:2
k Joz 13:7
l Ne 9:24, 25
m De 31:16; De 32:15; Re 2:11; 2Sa 20:1; Ne 9:26

2de kolom
a 2Kon 17:15; Jer 44:23
b De 9:7; Re 3:6
c Ho 7:16
d De 12:2; Re 2:2; Ez 20:28
e Re 2:12; 1Sa 7:3
f Re 2:20
g Joz 18:1; 1Sa 4:11
h Jer 7:12
i 1Sa 4:21; 1Sa 5:1
j 1Sa 4:2, 10
k 1Sa 2:33, 34; 1Sa 4:11
l 1Sa 4:19
m Ps 44:23
n Jes 42:13
o 1Sa 5:6
p Ge 49:10
q Ps 87:2; Ps 132:13; Ps 135:21

69 Hij maakte zijn heiligdom zo
duurzaam als de hemel,*[a]
als de aarde, die hij voor
eeuwig heeft gefundeerd.[b]
70 Hij koos zijn dienaar David[c]
en haalde hem bij de
schaapskooien weg,[d]
71 achter de zogende ooien
vandaan.
Hij maakte hem herder over
Jakob, zijn volk,[e]
en over Israël, zijn erfdeel.[f]
72 Hij* hoedde hen met een
oprecht hart,#[g]
met vaardige hand leidde hij
hen.[h]

Een psalm van Asaf.[i]

79 O God, de volken zijn uw
erfdeel binnengevallen,[j]
ze hebben uw heilige tempel
verontreinigd,[k]
ze hebben Jeruzalem in een
ruïne veranderd.[l]
2 Ze gaven de lijken van uw
dienaren als voedsel aan
de vogels van de hemel,
het vlees van uw loyalen
aan de wilde dieren van
de aarde.[m]
3 Rondom Jeruzalem hebben
ze hun bloed vergoten als
water,
er is niemand meer om hen
te begraven.[n]
4 We zijn een mikpunt van
spot geworden voor onze
buren,[o]
onze omgeving bespot ons en
jouwt ons uit.
5 Hoelang, o Jehovah, zal
uw woede blijven? Voor
eeuwig?[p]
Hoelang zal uw verontwaar-
diging branden als vuur?[q]
6 Stort uw woede uit over de
volken die u niet kennen,
over de koninkrijken die uw
naam niet aanroepen.[r]
7 Want ze hebben Jakob ver-
slonden
en zijn eigen land verwoest.[a]
8 Reken ons de zonden van
onze voorouders niet aan.[b]
Toon ons snel barmhartig-
heid,[c]
want we zijn helemaal uit-
geput.
9 Help ons, o God van onze
redding,[d]
omwille van uw glorieuze
naam.
Red ons en vergeef* onze
zonden omwille van uw
naam.[e]
10 Waarom zouden de volken
zeggen: ‘Waar is hun God?’[f]
Laat het voor onze ogen
onder de volken bekend
worden
dat het vergoten bloed van
uw dienaren gewroken is.[g]
11 Hoor toch hoe de gevangene
zucht.[h]
Gebruik uw grote kracht* om
in leven te houden# wie ter
dood veroordeeld zijn.△[i]
12 Vergeld onze buren zeven-
voudig[j]
hun lasteringen tegen u,
o Jehovah.[k]
13 Dan zullen wij, uw volk en de
schapen van uw weide,[l]
u voor eeuwig danken.
Van generatie op generatie
zullen we uw lof bekend-
maken.[m]

Voor de koorleider:
op de wijs van ‘De lelies’.
Als herinnering.* Van Asaf.[n] Een psalm.

80 Luister, o Herder van
Israël,
u die Jozef leidt net als een
kudde.[o]
U die boven* de cherubs
op de troon zit,[p]
straal toch.#

PSALM 78
a Ps 76:2
b Ps 104:5; Ps 119:90; Pr 1:4
c 1Sa 16:12, 13
d 1Sa 17:15
e 2Sa 7:8
f 2Sa 6:21
g 2Sa 8:15; 1Kon 3:6; 1Kon 9:4; 1Kon 15:5
h 1Sa 18:14

PSALM 79
i 1Kr 25:1
j Ex 15:17
k 2Kon 24:12, 13; Ps 74:3, 7; Klg 1:10
l 2Kon 25:9, 10; 2Kr 36:17-19; Jer 52:13
m Jer 7:33; Jer 15:3; Jer 34:20
n Jer 14:16; Jer 16:4
o De 28:37; Ez 36:4
p Ps 74:1; Ps 85:5; Jes 64:9
q Ze 1:18
r Jer 10:25

2de kolom
a 2Kr 36:20, 21
b Ne 9:34
c Ps 69:17; Klg 3:22
d 1Kr 16:35
e Joz 7:9; 1Sa 12:22; 2Kr 14:11; Ps 115:1, 2; Jes 48:9; Jer 14:7
f Joë 2:17
g Jer 51:35; Ez 36:23
h Ex 2:23; Jes 42:6, 7
i Ps 102:19, 20
j Jer 12:14
k Ps 74:18
l Ps 74:1; Ps 95:7; Ps 100:3
m Ps 145:4; Jes 43:21

PSALM 80
n 1Kr 25:1
o Ps 77:20; Jes 40:11; Jer 31:10; Ez 34:12; 1Pe 2:25
p Ex 25:20, 22; 1Sa 4:4

78:69 *Lett.: ‘hij bouwde zijn heiligdom als de hoogten’. **78:72** *D.w.z. David. #Of ‘rechtschapenheid van hart’.

79:9 *Lett.: ‘bedek’. **79:11** *Lett.: ‘arm’. #Of mogelijk ‘vrij te laten’. △Lett.: ‘de zonen van de dood’. **80:Ops** *Of ‘vermaning’. **80:1** *Of mogelijk ‘tussen’. #Of ‘onthul uw stralende pracht’.

2 Wek uw macht op
voor de ogen van Efraïm,
Benjamin en Manasse.[a]
Kom en red ons.[b]
3 O God, herstel ons.[c]
Laat het licht van uw gelaat
over ons schijnen, zodat
we gered worden.[d]
4 Jehovah, God van de legermachten, hoelang blijft u
vijandig tegenover* het
gebed van uw volk?[e]
5 U geeft hun tranen te eten
als brood
en laat hen volop tranen
drinken.
6 U laat onze buren om ons
vechten.
Onze vijanden bespotten ons
zo veel ze willen.[f]
7 O God van de legermachten,
herstel ons.
Laat het licht van uw gelaat
over ons schijnen, zodat
we gered worden.[g]
8 U hebt een wijnstok[h] uit
Egypte laten vertrekken.
U verdreef de volken en
plantte hem.[i]
9 U maakte grond voor hem vrij,
en hij schoot wortel en vulde
het land.[j]
10 De bergen werden bedekt
door zijn schaduw
en de ceders van God door
zijn takken.
11 Zijn takken reikten tot aan
de zee,
zijn scheuten tot de Rivier.*[k]
12 Waarom hebt u de stenen
muren van de wijngaard
afgebroken?[l]
Voorbijgangers plukken hem
leeg.[m]
13 De wilde zwijnen uit het bos
verwoesten hem,
de wilde dieren van het veld
vreten hem kaal.[n]
14 O God van de legermachten,
kom toch terug.
Kijk omlaag vanuit de hemel
en zie!
Zorg voor deze wijnstok,[a]
15 de stek* die uw rechterhand
heeft geplant,[b]
en kijk naar de zoon# die
u sterk hebt gemaakt voor
uzelf.[c]
16 Hij wordt met vuur verbrand,[d] afgesneden.
Ze vergaan door uw bestraffing.*
17 Laat uw hand steun geven
aan de man aan uw
rechterhand,
aan de mensenzoon die u
sterk hebt gemaakt voor
uzelf.[e]
18 Dan keren we ons niet van
u af.
Houd ons in leven, zodat
we uw naam kunnen aanroepen.
19 O Jehovah, God van de legermachten, herstel ons.
Laat het licht van uw gelaat
over ons schijnen, zodat
we gered worden.[f]

Voor de koorleider: op de gittith.*
Van Asaf.[g]

81 Juich vol vreugde voor
God, onze sterkte.[h]
Juich in triomf voor de God
van Jakob.
2 Speel een lied en neem een
tamboerijn,
de melodieuze harp samen
met het snaarinstrument.
3 Blaas op de hoorn bij nieuwemaan,[i]
bij vollemaan, voor de dag
van ons feest.[j]
4 Want het is een voorschrift
voor Israël,
een besluit van de God van
Jakob.[k]
5 Hij gaf het als richtlijn voor
Jozef[l]

80:4 *Lett.: ‘zieden tegen’. 80:11 *D.w.z. de Eufraat.

80:15 *Of ‘hoofdstam van de wijnstok’. #Of ‘tak’. 80:16 *Lett.: ‘de bestraffing van uw gezicht’. 81:Ops *Zie Woordenlijst.

PSALM 80
a Jes 42:13
b Jes 25:9
c Ps 85:4; Klg 5:21
d Nu 6:25; Ps 67:1, 2
e Ps 74:1; Ps 85:5; Klg 3:44
f Ps 44:13; Ps 79:4
g Ps 80:3, 19
h Jes 5:7
i Ps 44:2; Ps 78:55; Jer 2:21
j Ex 23:28, 30; Joz 24:12, 13; 1Kon 4:25
k Ge 15:18; Ex 23:31; 1Kon 4:21; Ps 72:8
l Jes 5:5
m Na 2:2
n 2Kon 18:9; 2Kon 24:1; 2Kon 25:1; 2Kr 32:1; Jer 39:1

2de kolom
a Jes 63:15
b Jes 5:7; Jer 2:21
c Ex 4:22; Jes 49:5
d Ps 79:5; Jer 52:12, 13
e Ps 89:20, 21
f Ps 80:7

PSALM 81
g 1Kr 25:1
h Ps 28:8
i Nu 29:1
j Ex 23:16; Nu 10:10
k Le 23:23, 24
l Ex 12:14

toen Hij optrok tegen
Egypte.[a]
Ik hoorde een stem* die ik
niet herkende:
6 ‘Ik tilde de last van zijn
schouder,[b]
zijn handen werden bevrijd
van de mand.
7 In je nood riep je en ik
bevrijdde je,[c]
ik antwoordde je vanuit de
donderwolk.*[d]
Ik stelde je op de proef bij
het water van Meriba.#[e]
(*sela*)
8 Hoor, mijn volk, ik zal tegen
je getuigen.
O Israël, luisterde je maar
naar mij.[f]
9 Er zal onder jullie geen
vreemde god zijn
en jullie zullen je niet buigen
voor een buitenlandse god.[g]
10 Ik, Jehovah, ben jullie God,
degene die jullie uit Egypte
heeft geleid.[h]
Doe je mond wijd open, dan
zal ik hem vullen.[i]
11 Maar mijn volk luisterde niet
naar mijn stem,
Israël wilde zich niet aan me
onderwerpen.[j]
12 Daarom liet ik ze hun koppige
hart volgen.
Ze deden wat volgens hen
goed was.*[k]
13 Luisterde mijn volk maar
naar mij,[l]
volgde* Israël mijn wegen
maar![m]
14 Dan zou ik hun tegenstanders
snel onderwerpen,
ik zou mij* tegen hun vijanden
keren.[n]
15 Wie Jehovah haten zullen
kruipen in zijn aanwezigheid
en hun afloop* zal voor
eeuwig zijn.
16 Maar jou* zal hij voeden met
de beste# tarwe,[a]
hij zal je verzadigen met
honing uit de rots.’[b]

Een psalm van Asaf.[c]

82 God neemt plaats in zijn
vergadering,*[d]
te midden van de goden#
spreekt hij recht:[e]
2 ‘Hoelang zullen jullie nog
onrechtvaardig oordelen[f]
en partij kiezen voor slechte
mensen?[g] (*sela*)
3 Verdedig* de zwakken en de
vaderloze kinderen.[h]
Doe recht aan de hulpelozen
en de behoeftigen.[i]
4 Bevrijd de zwakken en de
armen,
red ze uit de hand van de
slechten.’
5 Ze weten niets en ze begrijpen
niets,[j]
ze dwalen rond in duisternis.
Alle fundamenten van de
aarde schudden.[k]
6 ‘Ik heb gezegd: “Jullie zijn
goden,#[l]
jullie zijn allemaal zonen van
de Allerhoogste.
7 Maar jullie zullen sterven net
als mensen,[m]
jullie zullen vallen zoals elke
andere vorst!”’[n]
8 Sta op, o God, en oordeel de
aarde,[o]
want alle volken zijn van u.

Een lied. Een psalm van Asaf.[p]

83 O God, blijf niet zwijgen,[q]
houd u niet rustig* of stil,
o Goddelijke.
2 Kijk! Er is opschudding
onder uw vijanden,[r]

PSALM 81
a Ex 12:12
b Ex 1:13, 14; Ex 6:6
c Ex 14:10, 13; Ps 91:15
d Ex 19:16, 19
e Ex 17:6, 7
f Ex 15:26
g Ex 20:2-5; De 6:13, 14
h De 5:6
i De 32:13, 14
j Ex 32:1; De 32:15
k Jer 7:23, 24; Jer 11:7, 8; Mi 6:16
l De 32:29
m De 5:29; Jes 48:17, 18
n Nu 14:9

2de kolom
a Ps 147:14
b De 32:13, 14

PSALM 82
c 1Kr 25:1
d 2Kr 19:6
e Ex 18:21, 22; Ps 82:6; Jo 10:34, 35
f Le 19:15; Pr 5:8
g De 1:16, 17; 2Kr 19:7; Sp 18:5
h De 24:17
i Jer 22:3
j Mi 3:1
k Ps 11:3; Sp 29:4
l Jo 10:34, 35; 1Kor 8:5
m Ps 49:12
n Ps 146:3, 4
o Ps 96:13

PSALM 83
p 2Kr 20:14
q Ps 28:1
r Ps 2:1, 2

81:5 *Of ‘taal’. **81:7** *Lett.: ‘in de schuilplaats van de donder’. #Bet.: ‘ruzie’. **81:12** *Lett.: ‘Ze wandelden in hun raad.’ **81:13** *Lett.: ‘bewandelde’. **81:14** *Lett.: ‘mijn hand’. **81:15** *Lett.: ‘tijd’. **81:16** *Lett.: ‘hem’, d.w.z. Gods volk. #Lett.: ‘het vet van’. **82:1** *Of ‘de vergadering van de Goddelijke’. **82:1, 6** #Of ‘goddelijken’. **82:3** *Of ‘oordeel’. **83:1** *Of ‘blijf niet sprakeloos’.

wie u haten gedragen zich
arrogant.*
3 In het geheim smeden ze listige plannen tegen uw volk,
ze spannen samen tegen uw lievelingen.*
4 Ze zeggen: ‘Kom, laten we ze als volk uitroeien,[a]
zodat nooit meer aan de naam van Israël wordt gedacht.’
5 Ze beramen eensgezind een strategie,*
ze vormen één front#
tegen u[b] —
6 de tenten van Edom en de Ismaëlieten, Moab[c] en de Hagrieten,[d]
7 Gebal, Ammon[e] en Amalek,
Filistea[f] samen met de inwoners van Tyrus.[g]
8 Ook de Assyriërs[h] hebben zich bij hen aangesloten,
ze geven steun aan* de zonen van Lot.[i] (*sela*)
9 Doe met hen als met Midian,[j]
met Sisera en Jabin bij de rivier* de Kison.[k]
10 Ze werden uitgeroeid bij En-Dor,[l]
ze werden als mest op de grond.
11 Maak hun edelen als Oreb en Zeëb,[m]
hun vorsten* als Zebah en Zalmuna.[n]
12 Want ze zeiden: ‘Laten we het land in bezit nemen waar God woont.’
13 Maak ze als wervelende distels,* mijn God,[o]
als kaf dat wordt weggeblazen door de wind.
14 Zoals een vuur het woud verbrandt,
zoals een vlam de bergen verschroeit,[a]
15 laat zo uw orkaan hen achtervolgen[b]
en uw storm hun angst aanjagen.[c]
16 Bedek* hun gezicht met oneer,
zodat ze uw naam zoeken, o Jehovah.
17 Mogen ze voor altijd beschaamd en angstig zijn,
mogen ze te schande gemaakt worden en omkomen.
18 Mogen de mensen weten dat u, wiens naam Jehovah is,[d]
u alleen de Allerhoogste bent over de hele aarde.[e]

Voor de koorleider: op de gittith.*
Van de zonen van Korach.[f] Een psalm.

84 Hoe lieflijk* is uw grootse tabernakel,[g]
Jehovah van de legermachten!
2 Heel mijn wezen* verlangt,
ja, ik smacht van verlangen,
naar de voorhoven van Jehovah.[h]
Mijn hart en mijn vlees juichen van vreugde voor de levende God.
3 Zelfs de vogel vindt daar een huis
en de zwaluw een nest voor zichzelf
waar ze voor haar jongen zorgt,
bij uw grootse altaar, Jehovah van de legermachten,
mijn Koning en mijn God!
4 Gelukkig wie in uw huis wonen![i]
Ze loven u voortdurend.[j] (*sela*)
5 Gelukkig de mensen die hun kracht vinden in u,[k]
die hun hart richten op de hoofdwegen.

PSALM 83
a Ex 1:8-10, 2Kr 20:1, Es 3:6
b 2Sa 10:6, Jes 7:2, 5
c 2Kr 20:1, 10
d 1Kr 5:10
e Jer 49:2
f Ex 15:14, Ps 60:8
g Am 1:9
h 2Kon 17:5
i Ge 19:36-38, De 2:9
j Re 8:10, 12
k Re 4:2, 7, 15
l Joz 17:11
m Re 7:25
n Re 8:21
o Jes 17:13

2de kolom
a Ps 144:5, Na 1:6
b Jes 30:30
c Ps 11:6
d Ex 6:3, Ps 68:4, Jes 42:8, Jes 54:5
e Ps 59:13, Ps 92:8, Da 4:17

PSALM 84
f 2Kr 20:19
g Ps 27:4, Ps 43:3, Ps 46:4
h Ps 42:1, 2, Ps 63:1, 2
i Ps 23:6, Ps 65:4
j 1Kr 25:7, Ps 150:1
k Ps 28:7

83:2 *Of ‘steken hun hoofd op’. **83:3** *Of ‘beschermelingen’. Lett.: ‘verborgenen’. **83:5** *Lett.: ‘met het hart plegen ze samen overleg’. #Of ‘een verbond’. **83:8** *Lett.: ‘zijn een arm geworden voor’. **83:9** *Of ‘wadi’. **83:11** *Of ‘leiders’. **83:13** *Of ‘als tuimelkruid’.

83:16 *Lett.: ‘vervul’. **84:Ops** *Zie Woordenlijst. **84:1** *Of ‘innig geliefd’. **84:2** *Of ‘mijn ziel’.

6 Als ze door de Bakavallei*
trekken,
veranderen ze hem in een
plaats waar bronnen ont-
springen.
De vroege regen bekleedt
hem met# zegeningen.
7 Terwijl ze verder trekken
groeit hun kracht.*[a]
Elk van hen verschijnt voor
God in Sion.
8 Jehovah, God van de leger-
machten, hoor mijn gebed.
Luister, o God van Jakob.
(*sela*)
9 Ons schild[b] en onze God,
kijk,*
kijk naar het gezicht van uw
gezalfde.[c]
10 Beter één dag in uw voor-
hoven dan duizend dagen
elders![d]
Liever sta ik* op de drempel
van het huis van mijn God
dan dat ik woon in de tenten
van slechtheid.
11 Want Jehovah God is een
zon[e] en een schild,[f]
hij geeft gunst en eer.
Jehovah zal niets goeds
onthouden
aan wie in oprechtheid*
wandelen.[g]
12 O Jehovah van de leger-
machten,
gelukkig de mens die op u
vertrouwt.[h]

Voor de koorleider.
Van de zonen van Korach.[i] Een psalm.

85 U hebt uw land gunst
getoond, o Jehovah,[j]
u hebt teruggebracht wie van
Jakob gevangenzaten.[k]
2 U hebt de overtreding van
uw volk vergeven,
u hebt al hun zonde uit-
gewist.*[a] (*sela*)
3 U bedwong uw razernij,
u wendde u af van uw
brandende woede.[b]
4 Herstel ons,* God van onze
redding,
laat uw ergernis over ons
varen.[c]
5 Zult u voor altijd boos op ons
zijn?[d]
Zult u uw woede laten duren
van generatie op generatie?
6 Zult u ons niet laten opleven,
zodat uw volk vreugde vindt
in u?[e]
7 Toon ons uw loyale liefde,
Jehovah,[f]
en geef ons redding.
8 Ik zal luisteren naar wat
Jehovah zegt, de ware God,
want hij zal van vrede
spreken tot zijn volk,[g]
tot zijn loyalen.
Maar laten ze niet weer
vervallen in overmoed.[h]
9 Zijn redding is dichtbij voor
wie ontzag voor hem heb-
ben,[i]
zodat zijn glorie zal wonen in
ons land.
10 Loyale liefde en trouw zullen
elkaar ontmoeten,
Rechtvaardigheid en vrede
zullen elkaar kussen.[j]
11 Trouw zal uit de aarde
opkomen
en rechtvaardigheid zal
vanuit de hemel toezien.[k]
12 Ja, Jehovah zal geven wat
goed is*[l]
en ons land zal zijn op-
brengst geven.[m]
13 Rechtvaardigheid zal voor
hem uit gaan[n]
en een pad voor zijn voet-
stappen maken.

PSALM 84
a Ps 18:32; Jes 40:29-31; Hab 3:19
b Ge 15:1
c 1Sa 2:10
d Ps 26:8; Ps 27:4; Ps 43:3, 4
e Ps 27:1; Jes 60:19, 20
f De 33:29; 2Sa 22:3; Ps 144:2
g Ps 34:9; Ps 37:18
h Ps 146:5; Jer 17:7

PSALM 85
i 2Kr 20:19
j Le 26:42; Joë 2:18
k Ezr 2:1; Jer 30:18; Ez 39:25

2de kolom
a Jer 50:20; Mi 7:18
b Ps 103:9; Jes 12:1
c Ps 80:3, 4
d Ps 74:1; Ps 79:5
e Ezr 3:11; Jer 33:10, 11
f Klg 3:22
g Jes 57:19
h De 8:17, 18; Ps 78:7
i Jes 46:13
j Ps 72:3; Jes 32:17
k Jes 26:9; Jes 45:8
l Ps 84:11; Jak 1:17
m Le 26:4; Ps 67:6; Jes 25:6; Jes 30:23
n Ps 89:14

84:6 *Of ‘de vallei van de baka-struiken’. #Of mogelijk ‘de leraar hult zich in’. **84:7** *Of ‘ze gaan voort van kracht tot kracht’. **84:9** *Of mogelijk ‘kijk naar ons schild, o God’. **84:10** *Of ‘ik kies ervoor te staan’. **84:11** *Of ‘rechtschapenheid’.

85:2 *Lett.: ‘bedekt’. **85:4** *Of ‘breng ons terug’. **85:12** *Of ‘zal welvaart geven’.

Een gebed van David.

86 Open uw oor,* o Jehovah,
en antwoord mij.
Ik voel me ellendig en ik ben
arm.[a]
2 Bescherm mij,* want ik ben
loyaal.[b]
Red uw dienaar die op u
vertrouwt,
want u bent mijn God.[c]
3 Heb medelijden, Jehovah.[d]
De hele dag roep ik tot u.[e]
4 Geef uw dienaar* vreugde,
want tot u, Jehovah, wend ik
mij.#
5 Jehovah, u bent goed[f] en
vergeeft graag,[g]
u bent vol loyale liefde voor
iedereen die u aanroept.[h]
6 Hoor mijn gebed, Jehovah,
luister als ik om hulp smeek.[i]
7 Ik roep u aan op de dag van
mijn ellende,[j]
want u zult mij antwoorden.[k]
8 Er is niemand als u onder de
goden, Jehovah.[l]
Er zijn geen werken als die
van u.[m]
9 Alle volken die u hebt ge-
maakt
zullen komen en zich voor u
neerbuigen, Jehovah.[n]
Ze zullen uw naam eren.[o]
10 U bent groot en doet wonder-
baarlijke dingen.[p]
U bent God, u alleen.[q]
11 Leer me uw weg, Jehovah.[r]
Ik zal in uw waarheid
wandelen.[s]
Geef me een onverdeeld hart*
met ontzag voor uw naam.[t]
12 Met mijn hele hart loof ik u,
Jehovah, mijn God,[u]
ik zal uw naam voor eeuwig
eren,
13 want uw loyale liefde voor
mij is groot,
u hebt mijn leven* bevrijd uit
de diepten van het Graf.#[a]
14 O God, arrogante mensen
keren zich tegen mij,[b]
een groep wrede mannen
staat me naar het leven*
en ze hebben geen respect
voor u.#[c]
15 Maar u, Jehovah, bent een
God die barmhartig en
meelevend* is,
die niet snel kwaad wordt
en die vol loyale liefde en
trouw# is.[d]
16 Wend u naar mij en heb
medelijden.[e]
Geef uw kracht aan uw
dienaar[f]
en bevrijd de zoon van uw
slavin.
17 Geef me een teken* van uw
goedheid,
zodat wie mij haten, het zien
en beschaamd worden.
Want u, o Jehovah, bent mijn
helper en trooster.

Van de zonen van Korach.[g]
Een psalm. Een lied.

87 Het fundament van zijn
stad rust op de heilige
bergen.[h]
2 Jehovah heeft de poorten
van Sion meer lief[i]
dan alle tenten van Jakob.
3 Prachtige dingen worden
over je gezegd, stad van de
ware God.[j] (*sela*)
4 Ik zal Ra̱hab[k] en Babylon
rekenen tot degenen die
mij kennen.*
Kijk naar Filiste̱a en Tyrus,
en ook Kusch.
‘Dat is er een die daar is
geboren’, zal men zeggen.

PSALM 86
a Ps 34:6, Jes 66:2
b Ps 37:28
c 2Kr 16:9
d Ps 57:1
e Ps 25:5
f Ps 25:8, Ps 145:9, Lu 18:19
g Jes 55:7, Mi 7:18
h Ps 130:7
i Ps 17:1
j Ps 18:6
k Ps 116:1
l Ex 15:11, Ps 96:5, 1Kor 8:5, 6
m De 3:24, Ps 104:24
n Jes 2:2, 3, Za 14:9, Opb 7:9, 10
o Opb 15:4
p Ps 72:18, Da 6:27
q De 6:4, Ps 83:18, Jes 44:6, 1Kor 8:4
r Ps 27:11, Ps 119:33, Ps 143:8, Jes 54:13
s Ps 43:3
t Pr 12:13, Jer 32:39
u Mt 22:37

2de kolom
a Job 33:28, Ps 56:13, Ps 116:8
b 2Sa 15:12
c Ps 10:4, Ps 54:3
d Ex 34:6, Ne 9:17, Jon 4:2
e Ps 25:16
f Ps 28:7

PSALM 87
g 2Kr 20:19
h Ps 48:1
i Ps 78:68, Ps 132:13
j Ps 48:2, Jes 60:14
k Ps 89:10, Jes 30:7

86:1 *Of ‘buig u en luister’. **86:2** *Of ‘mijn ziel’. **86:4** *Of ‘de ziel van uw dienaar’. #Of ‘hef ik mijn ziel op’. **86:11** *Of ‘verenig mijn hart’.

86:13 *Of ‘ziel’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **86:14** *Of ‘zoekt mijn ziel’. #Of ‘houden u niet voor ogen’. **86:15** *Of ‘goedgunstig’. #Of ‘waarheid’. **86:17** *Of ‘bewijs’. **87:4** *Of ‘erkennen’.

5 En over Sion zullen ze zeggen:
'In haar is iedereen geboren.'
De Allerhoogste zal haar stevig bevestigen.
6 Bij het registreren van de volken zal Jehovah verklaren:
'Dat is er een die daar is geboren.' (*sela*)
7 Zangers[a] en dansers van rondedansen[b] zullen zeggen:
'Al mijn bronnen zijn in jou.'*[c]

Een lied. Een psalm van de zonen van Korach.[d] Voor de koorleider: in mahalathstijl,* voor beurtzang. Een maskil* van de Ezrahiet Heman.[e]

88 O Jehovah, God van mijn redding,[f]
overdag schreeuw ik het uit
en 's nachts kom ik vóór u.[g]
2 Laat mijn gebed u bereiken,[h]
open uw oor voor* mijn hulpgeroep.[i]
3 Want mijn ziel* is verzadigd van ellende,[j]
mijn leven bevindt zich op de rand van het Graf.#[k]
4 Ik word al gerekend tot hen die in de kuil* afdalen.[l]
Ik ben een hulpeloze man# geworden,[m]
5 achtergelaten tussen de doden,
als de gesneuvelden die in een graf liggen,
aan wie u niet meer denkt
en die verstoken zijn van uw zorg.*
6 U hebt me in de diepste kuil gelegd,
in duistere plaatsen, in een diepe afgrond.
7 Uw woede drukt zwaar op mij[n]
en uw beukende golven slaan over me heen. (*sela*)
8 U hebt mij vervreemd van mijn bekenden,[a]
u hebt mij tot iets walgelijks voor ze gemaakt.
Ik ben opgesloten en kan niet ontsnappen.
9 Mijn ogen zijn dof van ellende.[b]
De hele dag roep ik u aan, o Jehovah,[c]
naar u strek ik mijn handen uit.
10 Zult u wonderen doen voor de doden?
Kunnen zij die machteloos zijn in de dood, opstaan om u te loven?[d] (*sela*)
11 Zal uw loyale liefde worden bekendgemaakt in het graf,
uw trouw in de plaats van vernietiging?*
12 Zullen uw wonderen bekend zijn in de duisternis,
uw rechtvaardigheid in het land van vergetelheid?[e]
13 Toch roep ik tot u om hulp, Jehovah,[f]
elke ochtend komt mijn gebed tot u.[g]
14 Waarom wijst u me* af, Jehovah?[h]
Waarom verbergt u uw gezicht voor mij?[i]
15 Van jongs af aan
ben ik er ellendig aan toe, de dood nabij.[j]
Ik ben verdoofd door al het leed dat u me laat ondergaan.
16 Uw brandende woede overweldigt me,[k]
uw verschrikkingen vernietigen me.
17 Heel de dag omringen ze me als water,
van alle kanten* sluiten ze me in.

PSALM 87
a 1Kr 15:16
b Ps 150:4
c Ps 46:4

PSALM 88
d 2Kr 20:19
e 1Kon 4:30, 31; 1Kr 2:6
f Ps 27:9; Jes 12:2
g Ps 22:2
h 1Kon 8:30
i Ps 141:1
j Ps 71:20
k Jes 38:10
l Ps 143:7
m Ps 31:12
n Ps 90:7; Ps 102:10

2de kolom
a Job 19:13, 19; Ps 31:11; Ps 142:4
b Job 17:7; Ps 42:3; Klg 3:49
c Ps 55:17
d Job 14:14; Ps 115:17; Jes 38:18
e Pr 2:16; Pr 8:10; Pr 9:5
f Ps 46:1
g Ps 55:17; Ps 119:147
h Ps 43:2
i Job 13:24; Ps 13:1
j Job 17:1
k Ps 102:10

87:7 *Of 'voor mij ben je de bron van alles'. **88:Ops; 88:3** *Zie Woordenlijst. **88:2** *Of 'buig u en luister naar'. **88:3** #Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **88:4** *Of 'het graf'. #Of 'als een man zonder kracht'. **88:5** *Lett.: 'hand'.

88:11 *Of 'in Abaddon'. **88:14** *Of 'mijn ziel'. **88:17** *Of mogelijk 'allemaal tegelijk'.

18 U hebt mij vervreemd
van mijn vrienden en
bekenden.[a]
Mijn enige gezelschap is de
duisternis.

Een maskil.* Van de Ezrahiet Ethan.[b]

89 Over Jehovah's uitingen
van loyale liefde zal ik
eeuwig zingen.
Met mijn mond zal ik aan alle
generaties uw trouw be-
kendmaken.
2 Want ik heb gezegd:
'Loyale liefde houdt eeuwig
stand,*[c]
uw trouw hebt u in de hemel
gevestigd.'
3 'Met mijn uitverkorene heb ik
een verbond gesloten,[d]
aan mijn dienaar David heb
ik gezworen:[e]
4 "Ik vestig je nageslacht*[f]
voor eeuwig,
ik laat je troon standhouden#
van generatie op genera-
tie."'[g] (*sela*)
5 De hemel prijst uw wonderen,
Jehovah,
ja, uw trouw in de gemeente
van de heiligen.
6 Want wie in de hemel is te
vergelijken met Jehovah?[h]
Wie onder Gods zonen[i] is als
Jehovah?
7 In de raad* van de heiligen is
ontzag voor God.[j]
Hij is groots en ontzag-
wekkend voor allen
rondom hem.[k]
8 O Jehovah, God van de
legermachten,
wie is zo machtig als u,
o Jah?[l]
Uw trouw omringt u.[m]
9 U heerst over de onstuimige
zee.[n]
Als haar golven oprijzen,
brengt u ze tot rust.[a]
10 U hebt Rahab[b] verpletterd en
gedood.[c]
Met uw sterke arm hebt u uw
vijanden verstrooid.[d]
11 Van u is de hemel, van u is de
aarde.[e]
Het land* en alles daarop[f]
— u hebt het gegrond.
12 U schiep het noorden en het
zuiden.
De Tabor[g] en de Hermon[h]
loven vol vreugde uw naam.
13 Uw arm is machtig,[i]
uw hand is sterk,[j]
uw rechterhand is verheven.[k]
14 Rechtvaardigheid en recht
zijn het fundament van uw
troon,[l]
loyale liefde en trouw staan
voor u.[m]
15 Gelukkig het volk dat weet
wat juichen is.[n]
O Jehovah, ze wandelen in
het licht van uw gelaat.
16 In uw naam vinden ze de hele
dag vreugde
en uw rechtvaardigheid
verheft hen.
17 Want u bent de glorie van
hun kracht.[o]
Door uw goedkeuring wordt
onze kracht* vergroot.[p]
18 Ons schild is van Jehovah,
onze koning is van de Heilige
van Israël.[q]
19 In die tijd zei u in een visioen
tegen uw loyalen:
'Een machtige heb ik kracht
gegeven,[r]
een uitverkorene heb ik uit
het volk verheven.[s]
20 Ik heb mijn dienaar David
gevonden,[t]
met mijn heilige olie heb ik
hem gezalfd.[u]
21 Mijn hand zal hem steunen,[v]
mijn arm zal hem sterken.

89:Ops *Zie Woordenlijst. **89:2** *Of 'wordt voor eeuwig opgebouwd'. **89:4** *Lett.: 'zaad'. #Of 'ik zal (...) opbouwen'. **89:7** *Of 'vergadering'.

89:11 *Of 'productieve land'. **89:17** *Lett.: 'hoorn'.

PSALM 88
a Job 19:13; Ps 31:11; Ps 38:11; Ps 142:4

PSALM 89
b 1Kon 4:30, 31; 1Kr 2:6
c 1Kr 16:41; Jes 54:10
d 2Sa 7:8; 1Kon 8:16; Lu 1:32, 33
e Ps 132:11; Ez 34:23; Ho 3:5; Jo 7:42
f 1Kr 17:11; Opb 22:16
g 2Sa 7:12, 13; Heb 1:8
h Ps 40:5; Ps 71:19
i Job 38:7
j Jes 6:2, 3
k Da 7:9, 10
l 1Sa 2:2; Ps 84:12
m De 32:4
n Jer 31:35

2de kolom
a Ps 65:7; Ps 107:29
b Jes 30:7
c Ex 14:26; Ex 15:4
d Ex 3:20; De 4:34; Lu 1:51
e 1Kor 10:26
f 1Kr 29:11; Ps 50:12
g Joz 19:22, 23
h De 3:8; Joz 12:1
i Ex 6:6
j Ex 13:3
k Ps 44:3
l De 32:4; Ps 71:19; Opb 15:3
m Ex 34:6; Jer 9:24
n Nu 10:10; Ps 98:6
o Ps 28:7
p 1Sa 2:10
q Ps 2:6
r 1Sa 18:14
s 2Sa 7:8
t Han 13:22
u 1Sa 16:12, 13; Han 10:38
v Ps 80:17; Jes 42:1

22 Geen vijand zal schatting* van hem eisen,
geen onrechtvaardige zal hem onderdrukken.[a]
23 Zijn tegenstanders zal ik voor zijn ogen verpletteren,[b]
wie hem haten zal ik neerslaan.[c]
24 Mijn loyale liefde en trouw zijn met hem,[d]
in mijn naam wordt zijn kracht* vergroot.
25 Ik leg zijn hand* op de zee,
zijn rechterhand op de rivieren.[e]
26 Hij zal tot mij roepen: "U bent mijn Vader,
mijn God en de Rots van mijn redding."[f]
27 Ik zal hem tot eerstgeborene maken,[g]
de hoogste van de koningen op aarde.[h]
28 Mijn loyale liefde voor hem behoud ik voor altijd,[i]
mijn verbond met hem houdt eeuwig stand.[j]
29 Ik vestig zijn nageslacht* voor eeuwig,
ik maak zijn troon zo duurzaam als de hemel.[k]
30 Als zijn zonen mijn wet verlaten
en mijn richtlijnen* niet naleven,#
31 als ze mijn voorschriften overtreden
en zich niet aan mijn geboden houden,
32 dan zal ik hun ongehoorzaamheid* straffen met een stok#[l]
en hun overtreding met slagen.
33 Maar mijn loyale liefde neem ik hem niet af,[m]
mijn belofte zal ik niet verbreken.*
34 Ik zal mijn verbond niet schenden,[a]
wat mijn lippen hebben gesproken verander ik niet.[b]
35 In mijn heiligheid heb ik eens en voor altijd gezworen.
Aan David vertel ik geen leugens.[c]
36 Zijn nageslacht* zal altijd blijven bestaan,[d]
zijn troon vóór mij is zo duurzaam als de zon,[e]
37 eeuwig gevestigd als de maan,
als een trouwe getuige aan de hemel.' (*sela*)
38 Maar uzelf hebt hem verstoten en verworpen,[f]
u werd woedend op uw gezalfde.
39 U verwierp het verbond met uw dienaar,
u ontheiligde zijn kroon,* wierp die op de grond.
40 U brak al zijn stenen muren* af,
legde zijn vestingen in puin.
41 Voorbijgangers plunderden hem,
zijn buren bespotten hem.[g]
42 U gaf zijn tegenstanders de overwinning,*[h]
al zijn vijanden gaf u reden tot vreugde.
43 Ook dreef u zijn zwaard terug,
u liet hem terrein verliezen in de strijd.
44 U doofde zijn pracht
en wierp zijn troon op de grond.
45 U hebt de dagen van zijn jeugd verkort,
hem met schaamte bekleed. (*sela*)

PSALM 89
a 1Kr 17:9
b 2Sa 3:1; 2Sa 7:9
c Ps 110:1
d 2Sa 7:15; 1Kr 17:13; Han 13:34
e 1Kon 4:21; Ps 72:8
f 2Sa 22:47; Ps 18:2
g Ps 2:7; Heb 1:5
h 1Ti 6:15; Opb 1:5; Opb 19:16
i Han 13:34
j 2Sa 23:5; Ps 89:34
k Jes 9:7; Jer 33:17; Heb 1:8
l 2Sa 7:14; 1Kon 11:14, 31
m 2Sa 7:15; 1Kon 11:32, 36

2de kolom
a Jer 33:20, 21
b Jak 1:17
c Nu 23:19; Ps 132:11
d 2Sa 7:16, 17; Ps 72:17; Jes 11:1; Jer 23:5; Jo 12:34; Opb 22:16
e Da 7:14; Lu 1:32, 33
f 1Kr 28:9
g De 28:37
h De 28:25

89:22 *Zie Woordenlijst. **89:24** *Lett.: 'hoorn'. **89:25** *Of 'gezag'. **89:29, 36** *Lett.: 'zaad'. **89:30** *Of 'oordelen'. #Lett.: 'niet wandelen in'. **89:32** *Of 'opstand'. #Of 'roede'.

89:33 *Lett.: 'noch ontrouw zijn aan mijn trouw'. **89:39** *Of 'diadeem'. **89:40** *Of 'schuilplaatsen van steen'. **89:42** *Lett.: 'u hief de rechterhand van zijn tegenstanders op'.

46 Hoelang, o Jehovah, zult
u zich verbergen? Voor
eeuwig?[a]
Zal uw woede blijven branden
als een vuur?
47 Bedenk toch hoe kort mijn
leven is![b]
Hebt u alle mensen geschapen
zonder doel?
48 Welk mens kan leven zonder
ooit de dood te zien?[c]
Kan hij zichzelf* bevrijden
uit de macht van het
Graf?# (*sela*)

89:48 *Of 'zijn ziel'. #Lett.: 'de hand van Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

PSALM 89
a Ps 13:1
b Job 7:7 Ps 39:5
c Job 30:23 Ps 49:7, 9

2de kolom
a 2Sa 7:12-15 Ps 132:11 Jes 55:3
b Ps 41:13 Ps 72:18

49 Waar zijn uw vroegere
daden van loyale liefde,
Jehovah,
die u David in uw trouw hebt
gezworen?[a]
50 Jehovah, bedenk toch hoe
uw dienaren worden
belasterd,
hoe ik de laster van alle
volken moet dragen,*
51 hoe uw vijanden de spot
drijven, o Jehovah,
hoe ze elke voetstap van uw
gezalfde bespotten.
52 Alle eer komt Jehovah toe,
voor eeuwig. Amen, amen.[b]

89:50 *Lett.: 'in mijn boezem draag'.

VIERDE BOEK
(Psalm 90-106)

Een gebed van Mozes,
de man van de ware God.[a]

90 Jehovah, in alle generaties
bent u onze woonplaats*
geweest.[b]
2 Nog voordat de bergen wa-
ren geboren
of u de aarde en het land*
had voortgebracht,#[c]
bent u God, van eeuwigheid
tot eeuwigheid.[d]
3 U laat de sterfelijke mens
terugkeren tot stof.
U zegt: 'Keer terug, mensen-
zonen.'[e]
4 In uw ogen zijn duizend jaar
als de dag van gisteren die
voorbij is,[f]
als een wake in de nacht.
5 U vaagt hen weg,[g] ze worden
als niets meer dan slaap.
's Morgens zijn ze als gras
dat opschiet.[h]
6 In de ochtend bloeit het en
komt het weer op,
maar 's avonds verwelkt het
en verdort.[i]

90:1 *Of mogelijk 'schuilplaats'. **90:2** *Of 'productieve land'. #Of 'als met barensweeën had voortgebracht'.

PSALM 90
a De 33:1
b De 33:27 Ps 91:1
c Jer 10:12
d Ps 93:2 Jes 40:28 Hab 1:12 1Ti 1:17 Opb 1:8 Opb 15:3
e Ge 3:19 Ps 104:29 Ps 146:3, 4 Pr 3:20 Pr 12:7
f 2Pe 3:8
g Job 9:25
h Ps 103:15 1Pe 1:24
i Job 14:2

2de kolom
a Nu 17:12, 13 De 32:22
b Jer 16:17
c Sp 24:12 Heb 4:13
d 2Sa 19:34, 35
e Job 14:10 Ps 78:39 Lu 12:20 Jak 4:13, 14
f Jes 33:14 Lu 12:5
g Ps 39:4

7 Want we worden verteerd
door uw woede,[a]
uw razernij maakt ons
doodsbang.
8 Onze fouten legt u vóór u
neer,*[b]
onze geheimen worden
onthuld door het licht van
uw gelaat.[c]
9 Onze dagen* ebben weg door
uw woede,
onze jaren eindigen als een
zucht.#
10 Onze levensduur is 70 jaar
of 80[d] als we bijzonder sterk
zijn.*
Maar die jaren zijn vol
problemen en verdriet,
ze gaan snel voorbij en we
vliegen heen.[e]
11 Wie kan de kracht van uw
woede doorgronden?
Uw boosheid is zo groot als
het ontzag dat u verdient.[f]
12 Leer ons hoe we onze dagen
zo kunnen tellen[g]

90:8 *Of 'u bent u bewust van onze fouten'. **90:9** *Of 'ons leven'. #Of 'gefluister'. **90:10** *Of 'wegens bijzondere kracht'.

dat we een hart van wijsheid
krijgen.
13 Kom terug, o Jehovah![a]
Hoelang zal dit duren?[b]
Heb medelijden met uw
dienaren.[c]
14 Verzadig ons in de morgen
met uw loyale liefde,[d]
zodat we juichen van vreugde[e]
en al onze dagen gelukkig
zijn.
15 Geef ons net zo veel dagen
van vreugde als u ons
dagen van kwelling gaf,[f]
net zo veel jaren als we
ellende hadden.[g]
16 Mogen uw dienaren zien wat
u doet,
mogen hun zonen uw pracht
zien.[h]
17 Jehovah, onze God, geef ons
uw gunst.
Laat het werk van onze
handen toch slagen.*
Ja, laat het werk van onze
handen slagen.[i]

91 Wie in de schuilplaats*
van de Allerhoogste
woont,[j]
overnacht in de schaduw van
de Almachtige.[k]
2 Ik zeg tegen Jehovah:
'U bent mijn toevlucht
en mijn vesting,[l]
mijn God, op wie ik ver-
trouw.'[m]
3 Want hij bevrijdt je uit het
net van de vogelvanger,
hij redt je van verwoestende
ziekte.
4 Met zijn wieken bedekt hij
je,*
onder zijn vleugels vind je
bescherming.[n]
Zijn trouw[o] is een groot
schild[p] en een bescher-
mende muur.#

90:17 *Of 'bevestig (...) stevig'. 91:1 *Of 'geheime plaats'. 91:4 *Of 'verspert hij de toegang tot je'. #Of 'een bolwerk'.

PSALM 90
a Ps 6:4
b Ps 89:46
c De 32:36; Ps 135:14
d Ps 36:7; Ps 51:1; Ps 63:3; Ps 85:7
e Ps 149:2
f Ps 30:5
g De 2:14
h Nu 14:31; Joz 23:14
i Ps 127:1; Sp 16:3; Jes 26:12; 1Kor 3:7

PSALM 91
j Ps 27:5; Ps 31:20; Ps 32:7
k Ps 57:1
l Ps 18:2; Sp 18:10
m Sp 3:5
n Ex 19:4; De 32:11; Ru 2:12
o Ps 57:3; Ps 86:15
p Ge 15:1; Ps 84:11

2de kolom
a Ps 121:4, 6; Jes 60:2
b Ps 64:2, 3; Jes 54:17
c Ex 12:13
d Ps 71:3; Ps 90:1
e Sp 12:21
f 2Kon 6:17; Ps 34:7; Mt 18:10
g Ex 23:20; Heb 1:7, 14
h Jes 63:9
i Ps 37:24; Mt 4:6; Lu 4:10, 11
j Lu 10:19
k Ps 18:2
l Ps 9:10; Sp 18:10
m Ro 10:13; Heb 5:7
n Ps 138:7; Jes 43:2

5 Je zult niet bang zijn voor
het onheil van de nacht,[a]
voor de vliegende pijl over-
dag,[b]
6 voor de ziekte die rondwaart
in het donker,
voor de verwoesting die toe-
slaat midden op de dag.
7 Duizend vallen er aan je zijde
en tienduizend aan je rech-
terhand,
maar jou zal niets over-
komen.[c]
8 Met je ogen zul je alleen
toekijken,
je zult getuige zijn als de
slechten worden gestraft.*
9 Je hebt gezegd: 'Jehovah is
mijn schuilplaats',
je hebt de Allerhoogste tot je
woning* gemaakt.[d]
10 Daarom zal geen ellende je
overkomen,[e]
zal geen plaag bij je tent
komen.
11 Want hij zal voor jou zijn
engelen[f] bevel geven
je te beschermen op al je
wegen.[g]
12 Ze zullen je op hun handen
dragen,[h]
zodat je je voet niet aan een
steen zult stoten.[i]
13 De jonge leeuw en de cobra
zul je vertrappen,
de leeuw met manen en de
grote slang zul je ver-
morzelen.[j]
14 God zei: 'Omdat hij aan mij
gehecht is, zal ik hem
redden.[k]
Ik zal hem beschermen
omdat hij mijn naam kent.*[l]
15 Hij zal mij aanroepen en ik
zal hem antwoorden.[m]
Ik zal met hem zijn in nood.[n]
Ik zal hem redden en hem
eren.

91:8 *Lett.: 'vergelding'. 91:9 *Of mogelijk 'vesting', 'schuilplaats'. 91:14 *Of 'erkent'.

16 Ik zal hem een lang leven
schenken[a]
en hem mijn reddingsdaden*
laten zien.'[b]

Een psalm. Een lied voor de sabbat.

92 Het is goed om u te
danken, Jehovah,[c]
en om uw naam te bezingen,*
o Allerhoogste,
2 om in de morgen uw loyale
liefde[d] bekend te maken
en in de nacht uw trouw,
3 begeleid door een tiensnarig
instrument en een luit,
door het melodieuze geluid
van een harp.[e]
4 Want u geeft mij vreugde,
o Jehovah, met uw daden,
ik juich van vreugde om de
werken van uw handen.
5 Hoe groot zijn uw werken,
Jehovah![f]
Hoe diep zijn uw gedachten![g]
6 De dommen kunnen die niet
kennen.
En de dwazen kunnen dit
niet begrijpen:[h]
7 de slechten schieten op als
onkruid*
en alle boosdoeners
gedijen —
alleen om voor altijd ver-
nietigd te worden.[i]
8 U komt voor eeuwig lof toe,
o Jehovah.
9 Zie de ondergang van uw
vijanden, Jehovah,
zie hoe uw vijanden vergaan.
Alle boosdoeners worden
verstrooid.[j]
10 Maar mij zult u de kracht*
van een wilde stier geven.
Ik zal mijn huid inwrijven
met frisse olie.[k]
11 Mijn ogen zullen de onder-
gang van mijn vijanden
zien,[l]
mijn oren zullen horen over
de val van mijn belagers.
12 Maar de rechtvaardigen
zullen gedijen als een
palmboom
en zo groot worden als een
ceder op de Libanon.[a]
13 Ze zijn geplant in het huis
van Jehovah,
ze gedijen in de voorhoven
van onze God.[b]
14 Zelfs op hoge leeftijd* zullen
ze nog floreren,[c]
ze zullen energiek# en fris
blijven.[d]
15 Ze zullen vertellen dat
Jehovah oprecht is.
Hij is mijn Rots,[e] in hem is
geen onrechtvaardigheid.

93 Jehovah is Koning ge-
worden![f]
Met majesteit is hij bekleed.
Jehovah is bekleed met
kracht,
hij draagt die als een gordel.
De aarde* is stevig ge-
fundeerd,
ze kan niet wankelen.
2 Uw troon werd lang geleden
gefundeerd,[g]
u hebt altijd bestaan.[h]
3 De rivieren rijzen op,
o Jehovah,
de rivieren rijzen op en
bulderen,
de rivieren blijven oprijzen
en beuken.
4 Boven het geluid van vele
wateren,
machtiger dan de beukende
golven van de zee,[i]
is Jehovah majestueus in de
hemel.[j]
5 Uw richtlijnen* zijn uiterst
betrouwbaar.[k]
Heiligheid siert# uw huis,[l]
o Jehovah, voor altijd.

PSALM 91
a Ps 21:1, 4; Sp 3:1, 2
b Jes 45:17

PSALM 92
c Ps 50:23
d Jes 63:7
e 1Kr 15:16; 1Kr 25:6; 2Kr 29:25
f Ps 40:5; Ps 145:4; Pr 3:11; Opb 15:3
g Job 26:14; Ro 11:33
h Ps 14:1; 1Kor 2:14
i Ps 37:35, 38; Jer 12:1-3
j De 28:7; Ps 68:1
k Ps 23:5
l Ps 37:34

2de kolom
a Ps 52:8; Jes 61:3; Jes 65:22
b Ps 100:4
c Ps 71:18; Sp 16:31; Jes 40:31; Jes 46:4
d Jer 17:7, 8
e De 32:4

PSALM 93
f Ps 96:10; Ps 97:1; Jes 52:7; Opb 11:17; Opb 19:6
g Ps 145:13
h Ps 90:2
i Ps 65:7
j Ps 8:1; Ps 76:4
k Ps 19:7; Ps 119:111
l Ez 43:12; 1Pe 1:16

91:16 *Of 'redding van mij'. **92:1** *Of 'muziek te maken voor'. **92:7** *Of 'gras'. **92:10** *Lett.: 'hoorn'.

92:14 *Of 'in de grijsheid'. #Lett.: 'vet'. **93:1** *Of 'het productieve land'. **93:5** *Of 'vermaningen', 'herinneringen'. #Of 'past bij'.

94 O God van wraak, Jehovah,[a]
God van wraak, straal toch!
2 Sta op, Rechter van de aarde.[b]
Geef de hoogmoedigen hun verdiende loon.[c]
3 Hoelang zullen de slechten, o Jehovah,
hoelang zullen de slechten nog blijven juichen?[d]
4 Ze kramen van alles uit en hebben een grote mond,
alle boosdoeners scheppen op over zichzelf.
5 Ze verpletteren uw volk, o Jehovah,[e]
en onderdrukken uw erfdeel.
6 Ze doden de weduwe en de vreemdeling,
vaderloze kinderen vermoorden ze.
7 ‘Jah ziet het niet’, zeggen ze.[f]
‘De God van Jakob heeft er geen aandacht voor.’[g]
8 Begrijp dit toch, domme mensen.
Zullen jullie ooit inzicht krijgen, dwazen?[h]
9 Hij heeft het oor gemaakt* — kan hij niet horen?
Hij heeft het oog gevormd — kan hij niet zien?[i]
10 Hij corrigeert de volken — kan hij niet terechtwijzen?[j]
Hij is het die de mensen kennis bijbrengt![k]
11 Jehovah kent de gedachten van mensen,
hij weet dat ze niet meer dan een ademtocht zijn.[l]
12 Gelukkig de mens die door u wordt gecorrigeerd, o Jah,[m]
en uit uw wet wordt onderwezen.[n]
13 Het geeft hem rust in tijden van ellende,
totdat er een kuil wordt gegraven voor de slechten.[o]
14 Want Jehovah zal zijn volk niet verlaten,[a]
hij laat zijn erfdeel niet in de steek.[b]
15 Het oordeel zal weer rechtvaardig zijn
en alle oprechten van hart sluiten zich aan.
16 Wie zal voor mij opstaan tegen de slechten?
Wie zal voor mij opkomen tegen de boosdoeners?
17 Als Jehovah niet mijn helper was geweest,
zou ik* al snel zijn omgekomen.#[c]
18 Als ik zei: ‘Mijn voet glijdt weg’,
bleef uw loyale liefde mij steunen, Jehovah.[d]
19 Als ik door zorgen werd overstelpt,*
troostte en kalmeerde u mij.#[e]
20 Kunt u bondgenoot zijn van een verdorven troon,*
die onheil sticht in naam van de wet?#[f]
21 Ze doen boosaardige aanvallen op de rechtvaardige*[g]
en veroordelen de onschuldige ter dood.#[h]
22 Maar Jehovah wordt een veilige toevlucht* voor mij,
mijn God is de rots waar ik schuil.[i]
23 Hij zal hun slechte daden op hen verhalen.[j]
Met hun eigen kwaad zal hij hun het zwijgen opleggen.
Jehovah, onze God, zal hun het zwijgen opleggen.[k]

94:9 *Lett.: ‘geplant’.

94:17 *Of ‘mijn ziel’. #Lett.: ‘in stilte hebben verbleven’. **94:19** *Of ‘als mijn verontrustende gedachten vele werden binnen in mij’. #Of ‘kalmeerden uw vertroostingen mijn ziel’. **94:20** *Of ‘heersers’, ‘rechters’. #Of ‘bij verordening’. **94:21** *Of ‘de ziel van de rechtvaardige’. #Lett.: ‘het bloed van de onschuldige verklaren ze schuldig’. **94:22** *Of ‘veilige hoogte’.

PSALM 94
a De 32:35, Na 1:2, Ro 12:19
b Ge 18:25, Han 17:31
c Ps 31:23
d Ps 73:3, Ps 74:10
e Ps 14:4
f Ps 59:2, 7, Ez 8:12
g Ps 10:4, 11, Ps 73:3, 11, Jes 29:15
h Sp 1:22
i Ps 34:15
j Ps 9:5, Jes 10:12
k Ps 25:8, Jes 28:26, Jo 6:45
l 1Kor 3:20
m Ps 119:71, Sp 3:11, 1Kor 11:32, Heb 12:5, 6
n Ps 19:8
o Ps 55:23, 2Pe 2:9

2de kolom
a 1Sa 12:22, Ps 37:28, Heb 13:5
b De 32:9
c Ps 124:2, 3, 2Kor 1:10
d 1Sa 2:9, Ps 37:24, Ps 121:3, Klg 3:22
e Ps 86:17, Fil 4:6, 7
f Jes 10:1, Da 6:7, Han 5:27, 28
g Ps 59:3
h 1Kon 21:13
i Ps 18:2
j Sp 5:22, 2Th 1:6
k 1Sa 26:9, 10

95 Kom, laten we juichen
voor Jehovah!
Laten we in triomf onze Rots
van redding toejuichen.[a]
2 Laten we in zijn aanwezigheid* verschijnen om hem
te danken.[b]
Laten we voor hem zingen en
hem in triomf toejuichen.
3 Want Jehovah is een groot
God,
een groot Koning, verheven
boven alle andere goden.[c]
4 In zijn hand zijn de diepten
van de aarde.
Van hem zijn de toppen van
de bergen.[d]
5 Van hem is de zee, die hij
heeft gemaakt,[e]
en zijn handen hebben het
droge land gevormd.[f]
6 Kom, laten we ons in aanbidding neerbuigen.
Laten we knielen voor
Jehovah, onze Maker.[g]
7 Want hij is onze God
en wij zijn het volk van zijn
weide,
de schapen onder zijn
hoede.*[h]
Als jullie vandaag zijn stem
horen,[i]
8 verhard je hart dan niet zoals
bij Meriba,*[j]
zoals op de dag van Massa#
in de woestijn,[k]
9 toen jullie voorvaders me op
de proef stelden.[l]
Ze daagden me uit, ook
al hadden ze mijn werken
gezien.[m]
10 Want 40 jaar lang voelde ik
weerzin tegen die generatie
en ik zei:
'Ze zijn een volk dat in hun
hart altijd afdwaalt,
ze hebben mijn weg niet
leren kennen.'
11 En in mijn woede heb ik
gezworen:
'Zij zullen mijn rust niet
binnengaan.'[a]

96 Zing voor Jehovah een
nieuw lied.[b]
Zing voor Jehovah, heel de
aarde![c]
2 Zing voor Jehovah, loof zijn
naam.
Verkondig elke dag het
goede nieuws van zijn
redding.[d]
3 Maak onder de volken zijn
grootheid bekend,
onder alle volken zijn
wonderen.[e]
4 Jehovah is groot en verdient
alle eer.
Hij is ontzagwekkend, meer
dan alle andere goden.
5 De goden van de volken zijn
waardeloze goden,[f]
maar Jehovah is degene die
de hemel heeft gemaakt.[g]
6 Hij is omringd door verhevenheid* en pracht.[h]
In zijn heiligdom zijn kracht
en schoonheid.[i]
7 Geef Jehovah erkenning,
families van alle volken,
geef Jehovah erkenning voor
zijn glorie en kracht.[j]
8 Geef Jehovah de eer die zijn
naam verdient.[k]
Verschijn in zijn voorhoven
met een geschenk.
9 Buig voor* Jehovah in heilige
kleding.#
Beef voor hem, heel de aarde!
10 Maak onder de volken bekend: 'Jehovah is Koning
geworden![l]
De aarde* staat vast en is
onwankelbaar.#
Hij zal de volken eerlijk
oordelen.'△[m]

95:2 *Lett.: 'voor zijn gezicht'. **95:7** *Lett.: 'van zijn hand'. **95:8** *Bet.: 'ruzie'. #Bet.: 'op de proef stellen', 'beproeving'.

96:6 *Of 'waardigheid'. **96:9** *Of 'aanbid'. #Of mogelijk 'vanwege de pracht van zijn heiligheid'. **96:10** *Of 'het productieve land'. #Of 'en kan niet worden geschud'. △Of 'de zaak bepleiten van'.

PSALM 95
a 2Sa 22:47
b Ps 50:23; Ps 100:4
c Ex 18:11; Jer 10:10; 1Kor 8:5, 6
d Am 4:13; Am 9:3
e Jer 5:22
f Ge 1:9, 10
g Ps 100:3; Mt 4:10; Opb 14:7
h Ps 23:1; Jes 40:11
i Heb 3:7-11; Heb 4:7
j Heb 3:15
k Ex 17:7
l Ps 78:18; 1Kor 10:9
m Nu 14:22, 23

2de kolom
a Ge 2:3; Nu 14:22, 23; Heb 4:3

PSALM 96
b Ps 33:3; Ps 40:3; Ps 98:1; Ps 149:1; Jes 42:10
c 1Kr 16:23-25; Ps 66:4
d Ps 40:10; Ps 71:15; Jes 52:7
e Mt 28:19; 1Pe 2:9; Opb 14:6
f Ps 97:7; Jes 44:10
g 1Kr 16:26; 1Kor 8:4
h Ex 24:9, 10; Jes 6:1-3; Ez 1:27, 28; Opb 4:2, 3
i 1Kr 16:27; 1Kr 29:11
j 1Kr 16:28-33; Ps 29:1
k Ps 29:2; Ps 72:19
l Ps 93:1; Ps 97:1; Opb 11:15; Opb 19:6
m Ps 67:4; Ps 98:9

11 Laat de hemel zich verheugen
en laat de aarde blij zijn.
Laat de zee en alles wat
daarin is bulderen.[a]
12 Laten de velden en alles wat
daarop is juichen.[b]
Laten tegelijkertijd alle bomen
van het woud jubelen[c]
13 voor Jehovah, want hij
komt,*
hij komt om de aarde te
oordelen.
Hij zal de bewoonde aarde#
oordelen met rechtvaardig-
heid[d]
en de volken met zijn trouw.[e]

97 Jehovah is Koning ge-
worden![f]
Laat de aarde blij zijn.[g]
Laten de vele eilanden jui-
chen.[h]
2 Wolken en diepe duisternis
omringen hem,[i]
rechtvaardigheid en recht
zijn het fundament van zijn
troon.[j]
3 Vuur gaat voor hem uit[k]
en verteert zijn tegenstanders
van alle kanten.[l]
4 Zijn bliksemstralen verlichten
het land.
De aarde ziet het en beeft.[m]
5 De bergen smelten als was
voor Jehovah,[n]
voor de Heer van de hele
aarde.
6 De hemel verkondigt zijn
rechtvaardigheid
en alle volken zien zijn
glorie.[o]
7 Laten allen die beelden
vereren beschaamd
worden,[p]
zij die trots zijn op hun
waardeloze goden.[q]
Buig voor* hem, alle goden.[r]
8 Sion hoort het en verheugt
zich.[s]
De steden* van Juda juichen
vanwege uw oordelen,
o Jehovah.[a]
9 Want u bent de Allerhoogste
over de hele aarde,
Jehovah.
U bent ver boven alle andere
goden verheven.[b]
10 Als je van Jehovah houdt,
haat dan wat slecht is.[c]
Hij beschermt het leven* van
zijn loyalen.[d]
Hij bevrijdt ze uit de hand#
van de slechten.[e]
11 Licht is gaan schijnen voor
de rechtvaardigen[f]
en vreugde voor de oprechten
van hart.
12 Vind vreugde in Jehovah,
rechtvaardigen,
en loof zijn heilige naam.*

Een psalm.

98 Zing voor Jehovah een
nieuw lied,[g]
want hij heeft bijzondere
dingen gedaan.[h]
Zijn rechterhand, zijn heilige
arm, heeft redding ge-
bracht.*[i]
2 Jehovah heeft zijn redding
bekendgemaakt,[j]
hij heeft zijn rechtvaardig-
heid onthuld vóór de
volken.[k]
3 Hij heeft gedacht aan zijn
loyale liefde en trouw voor
het huis van Israël.[l]
De einden van de aarde
hebben de redding door*
onze God[m] gezien.
4 Juich in triomf Jehovah toe,
heel de aarde.
Wees vrolijk, juich van vreug-
de en zing lofzangen.*[n]
5 Zing lofzangen voor Jehovah
met de harp,

PSALM 96
a Ps 98:7
b Ps 65:13
c 1Kr 16:33
d Ge 18:25
Ps 9:8
Ps 98:9
Han 17:31
2Pe 3:7
e De 32:4

PSALM 97
f Ps 96:10
Opb 11:16, 17
Opb 19:6
g Jes 49:13
h Jes 60:9
i Ex 20:21
j Ps 99:4
k Ps 50:3
Da 7:9, 10
l Na 1:2, 6
Mal 4:1
m Ex 19:16, 18
Ps 77:18
Ps 104:32
n Re 5:5
Na 1:5
Hab 3:6
o Hab 2:14
p Jer 10:14
q Jes 37:19
r Ex 12:12
Ex 18:11
s Jes 51:3

2de kolom
a Ps 48:11
b Ex 18:11
Jes 44:8
c Ps 34:14
Ps 101:3
Ps 119:104
Ro 12:9
Heb 1:9
d Ps 37:28
Ps 145:20
e Da 3:28
Mt 6:13
f Ps 112:4
Sp 4:18
Jes 30:26
Mi 7:9

PSALM 98
g Ps 33:3
Ps 96:1
Ps 149:1
Jes 42:10
h Ex 15:11
Ps 111:2
i Ex 15:6
Jes 52:10
Jes 59:16
Jes 63:5
j Lu 2:30, 31
k Jes 5:16
l Le 26:42
Lu 1:54, 55
m Jes 49:6
Han 28:28
Ro 10:18
n Ps 47:1
Ps 67:4

96:13 *Of ‘is gekomen’. #Of ‘het productieve land’. **97:7** *Of ‘aanbid’.

97:8 *Lett.: ‘dochters’. **97:10** *Of ‘de ziel’. #Of ‘macht’. **97:12** *Lett.: ‘heilige gedachtenis’. **98:1** *Of ‘heeft hem de overwinning bezorgd’. **98:3** *Of ‘overwinning van’. **98:4** *Of ‘maak muziek’.

met de harp en het melodieuze lied,
6 met de trompetten en het hoorngeschal.[a]
Juich in triomf voor Jehovah, de Koning.
7 Laat de zee en alles wat daarin is bulderen,
de aarde* en haar bewoners.
8 Laten de rivieren in de handen klappen,
laten de bergen samen jubelen[b]
9 voor Jehovah, want hij komt# om de aarde te oordelen.
Hij zal de bewoonde aarde* oordelen met rechtvaardigheid[c]
en de volken met recht.[d]

99 Jehovah is Koning geworden.[e] Laten de volken beven.
Hij troont boven* de cherubs.[f] Laat de aarde schudden.
2 Jehovah is groot in Sion,
hij is boven alle volken verheven.[g]
3 Laten ze uw grote naam loven,[h]
want die is ontzagwekkend en heilig.
4 U bent een machtige koning die het recht liefheeft.[i]
U hebt gevestigd wat eerlijk is.
In Jakob hebt u recht en rechtvaardigheid[j] gebracht.
5 Prijs Jehovah, onze God,[k] en buig je neer* bij zijn voetenbank.[l]
Hij is heilig.[m]
6 Mozes en Aäron waren onder zijn priesters[n]
en Samuël onder hen die zijn naam aanriepen.[o]
Riepen ze tot Jehovah, dan antwoordde hij.[p]
7 Vanuit de wolkkolom sprak hij tot hen.[a]
Ze hielden zich aan zijn richtlijnen* en het voorschrift dat hij hun gaf.[b]
8 O Jehovah, onze God, u hebt hun geantwoord.[c]
U was een God die hen vergaf,[d]
maar u strafte* hen voor hun zondige daden.[e]
9 Prijs Jehovah, onze God,[f]
en buig je neer* voor zijn heilige berg,[g]
want Jehovah, onze God, is heilig.[h]

Een psalm van dankzegging.

100 Juich in triomf Jehovah toe, heel de aarde.[i]
2 Dien Jehovah met vreugde.[j]
Verschijn in zijn aanwezigheid met gejuich.
3 Erken* dat Jehovah God is.[k]
Hij heeft ons gemaakt en wij zijn van hem.#[l]
Wij zijn zijn volk en de schapen van zijn weide.[m]
4 Ga zijn poorten binnen met dank,[n]
zijn voorhoven met lof.[o]
Dank hem, prijs zijn naam.[p]
5 Want Jehovah is goed,[q]
eeuwig duurt zijn loyale liefde
en zijn trouw gaat van generatie op generatie.[r]

Van David. Een psalm.

101 Ik zal zingen over loyale liefde en recht.
Ik zal lofzangen zingen* voor u, o Jehovah.
2 Onberispelijk* en met inzicht zal ik handelen.
Wanneer zult u bij mij komen?

PSALM 98
a Nu 10:10, 1Kr 15:28, 2Kr 29:27
b Jes 44:23
c Ps 9:8, Han 17:31
d Ps 67:4, Ps 96:10, Ro 2:6

PSALM 99
e Ps 93:1, Opb 11:17
f Ex 25:22
g Ps 83:18
h Ps 8:1, Ps 148:13, Opb 15:4
i Job 36:6
j De 10:17, 18, Jer 9:24
k Ex 15:2
l 1Kr 28:2, Ps 132:7
m Le 19:2
n Ex 24:6, Nu 14:19, 20
o 1Sa 7:9
p Ex 15:24, 25, 1Sa 15:10

2de kolom
a Ex 19:9
b Ex 40:16, 1Sa 12:3
c De 9:19
d Mi 7:18
e Ex 34:6, 7
f Ex 15:2
g Ps 2:6
h 1Sa 2:2, Jes 6:3

PSALM 100
i Ps 95:1, 2, Ps 98:4
j De 12:12, Ne 8:10
k De 6:4
l Ps 149:2
m Ps 95:6, 7, Ez 34:31, 1Pe 2:25
n Ps 50:23, Ps 66:13, Ps 122:1, 2
o Ps 65:4
p Ps 96:2, Heb 13:15
q Ps 86:5, Lu 18:19
r Ex 34:6, 7, De 7:9, Ps 98:3

98:7, 9 *Of ‘het productieve land’. **98:9** #Of ‘is gekomen’. **99:1** *Of mogelijk ‘tussen’. **99:5, 9** *Of ‘aanbid’.

99:7 *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. **99:8** *Lett.: ‘oefende wraak tegen’. **100:3** *Of ‘weet’. #Of mogelijk ‘en niet wijzelf’. **101:1** *Of ‘muziek maken’. **101:2** *Of ‘rechtschapen’.

In mijn huis zal ik met een
oprecht hart*[a] wandelen.
3 Ik stel mij niets voor ogen
wat waardeloos is.*
Ik haat de daden van wie
afwijken van het juiste,[b]
daar wil ik niets mee te
maken hebben.#
4 Een sluw hart is ver van mij,
wat slecht is aanvaard* ik
niet.
5 Wie heimelijk zijn naaste
belastert,
leg ik het zwijgen op.[c]
Iemand met hoogmoedige
ogen en een arrogant hart
verdraag ik niet.
6 Ik zal naar de getrouwen op
aarde kijken,
zij zullen bij me wonen.
Wie zich onberispelijk ge-
draagt,* zal me dienen.
7 Geen bedrieger zal in mijn
huis wonen,
geen leugenaar zal mij onder
ogen komen.
8 Elke morgen leg ik de
slechten op aarde het
zwijgen op,
de boosdoeners verwijder ik
uit de stad van Jehovah.[d]

Een gebed van de onderdrukte
die wanhopig is* en zijn bezorgdheid
voor Jehovah uitstort.[e]

102 O Jehovah, hoor mijn
gebed,[f]
laat mijn hulpgeroep u
bereiken.[g]
2 Verberg uw gezicht niet voor
mij nu ik in nood zit.[h]
Open uw oor voor* mij.
Antwoord mij snel als ik
roep.[i]
3 Want mijn dagen vervliegen
als rook
en mijn botten gloeien* als
een haard.[a]
4 Mijn hart is geslagen en
verdord als gras,[b]
want ik vergeet te eten.
5 Door mijn luide gekreun[c]
ben ik vel over been ge-
worden.*[d]
6 Ik lijk op een pelikaan in de
woestijn,
op een steenuil tussen de
ruïnes.
7 Ik lig wakker,*
ik ben als een eenzame vogel
op het dak.[e]
8 De hele dag belasteren mijn
vijanden me.[f]
Zij die me bespotten,*
gebruiken mijn naam als
een vloek.
9 As eet ik als brood[g]
en wat ik drink is vermengd
met tranen[h]
10 vanwege uw woede en
verontwaardiging,
want u hebt me alleen maar
opgetild om me weg te
werpen.
11 Mijn dagen zijn als een
verdwijnende* schaduw[i]
en ik ben als gras dat
verdort.[j]
12 Maar u, Jehovah, blijft voor
eeuwig,[k]
in alle generaties houdt uw
roem* aan.[l]
13 U zult beslist opstaan en
Sion barmhartig zijn,[m]
want het is tijd om haar uw
gunst te tonen,[n]
de vastgestelde tijd is ge-
komen.[o]
14 Uw dienaren vinden vreugde
in haar stenen[p]
en koesteren zelfs haar stof.[q]

PSALM 101
a 1Kon 9:4, Ps 78:70, 72
b Ps 97:10
c Sp 20:19
d Sp 20:8

PSALM 102
e Ps 61:2, Ps 142:2
f Ps 55:1, Da 9:17
g Ex 2:23
h Ps 27:9, Klg 1:20
i Ps 143:7, Jes 65:24

2de kolom
a Klg 1:13
b Ps 143:4
c Ps 6:6, Ps 38:8
d Job 19:20, Sp 17:22
e Ps 38:11
f Ps 31:11, Ps 74:10, Ps 79:4
g Klg 3:15
h Ps 80:5
i Ps 39:5
j Job 14:1, 2, Ps 102:4
k Ps 90:2
l Ex 3:15
m Jes 49:15
n Jes 60:10
o Ezr 1:1, 2, Jes 40:2, Da 9:2
p Ne 2:3, Ps 137:5
q Ps 79:1

101:2 *Of ‘rechtschapenheid van hart’. **101:3** *Of ‘wat niet deugt’. #Of ‘hun daden kleven mij niet aan’. **101:4** *Lett.: ‘ken’. **101:6** *Lett.: ‘wandelt’. **102:Ops** *Of ‘zwak wordt’. **102:2** *Of ‘buig u en luister naar’.

102:3 *Of ‘zijn geblakerd’. **102:5** *Of ‘kleven mijn botten aan mijn vlees’. **102:7** *Of mogelijk ‘ik ben uitgeteerd’. **102:8** *Of ‘me voor gek zetten’. **102:11** *Of ‘lengende’. **102:12** *Of ‘naam’. Lett.: ‘gedachtenis’.

15 De volken zullen ontzag
hebben voor de naam van
Jehovah,
alle koningen van de aarde
voor uw majesteit.[a]
16 Want Jehovah zal Sion
herbouwen,[b]
hij zal verschijnen in zijn
majesteit.[c]
17 Hij zal luisteren naar het
gebed van de behoeftigen,[d]
hij zal hun gebed niet ver-
achten.[e]
18 Dit wordt opgeschreven voor
de toekomstige generatie,[f]
zodat een volk dat nog voort-
gebracht* moet worden Jah
zal loven.
19 Want hij ziet neer vanaf zijn
heilige hoogte,[g]
vanuit de hemel kijkt Jehovah
naar de aarde
20 om het gezucht van de
gevangene te horen,[h]
om te bevrijden wie ter dood
veroordeeld zijn.[i]
21 Dan wordt Jehovah's naam
bekendgemaakt in Sion[j]
en zijn lof in Jeruzalem
22 als de volken en koninkrijken
samenkomen om Jehovah te
dienen.[k]
23 Hij heeft me vroegtijdig
beroofd van mijn kracht,
hij heeft mijn dagen verkort.
24 Ik zei: 'Mijn God,
vaag mij niet midden in het
leven weg.
Uw jaren strekken zich over
alle generaties uit.[l]
25 Lang geleden hebt u de funda-
menten gelegd van de aarde,
en de hemel is het werk van
uw handen.[m]
26 Die zullen vergaan, maar u
zult blijven bestaan.
Ze zullen allemaal verslijten
net als kleding.
Net als kleding zult u ze
vervangen en ze zullen
verdwijnen.
27 Maar u blijft dezelfde, en
uw jaren zullen nooit
eindigen.[a]
28 De kinderen van uw dienaren
zullen veilig wonen,
hun nageslacht zal voor uw
ogen gevestigd worden.'[b]

Van David.

103 Ik* zal Jehovah loven.
Alles wat in mij is, looft
zijn heilige naam.
2 Ik* zal Jehovah loven.
Mag ik nooit vergeten wat hij
allemaal heeft gedaan.[c]
3 Hij vergeeft al je fouten[d]
en geneest al je kwalen.[e]
4 Hij eist je leven op uit de
kuil*[f]
en kroont je met zijn loyale
liefde en barmhartigheid.[g]
5 Hij overlaadt je met het
goede,[h] heel je leven.
Je jeugd vernieuwt zich als
die van een arend.[i]
6 Jehovah doet wat recht-
vaardig[j] en recht is
voor alle onderdrukten.[k]
7 Hij maakte aan Mozes zijn
wegen bekend,[l]
aan de zonen van Israël zijn
daden.[m]
8 Jehovah is barmhartig en
meelevend,*[n]
hij wordt niet snel kwaad en
is vol loyale liefde.#[o]
9 Hij zal ons niet voor altijd op
onze fouten wijzen[p]
en niet voor eeuwig wrok
koesteren.[q]
10 Hij straft ons niet naar onze
zonden,[r]
geeft ons niet het verdiende
loon voor onze fouten.[s]
11 Want zoals de hemel hoog
boven de aarde is,
is zijn loyale liefde groot
voor wie ontzag voor hem
hebben.[t]

PSALM 102
a Jes 60:3; Za 8:22
b Ps 147:2; Jer 33:7
c Jes 60:1
d Da 9:20, 21
e Ps 22:24
f Ps 78:4; Ro 15:4
g 2Kr 16:9
h Ex 3:7; Jes 61:1
i 2Kr 33:12, 13; Ps 79:11
j Ps 9:13, 14; Ps 22:22; Jes 51:11
k Jes 11:10; Jes 49:22; Jes 60:3
l Ps 90:2; Hab 1:12; Opb 1:8
m Ps 8:3; Jes 48:13; Heb 1:10-12

2de kolom
a Job 36:26; Mal 3:6; Jak 1:17
b Jes 66:22

PSALM 103
c De 8:2; Ps 105:5
d 2Sa 12:13; Jes 43:25
e Ex 15:26; Ps 41:3; Ps 147:3; Jes 33:24; Jak 5:15; Opb 21:4
f Ps 56:13
g Mi 7:18
h Ps 23:5; Ps 65:4
i Ps 51:12; Jes 40:31
j Ps 9:8
k Ps 12:5; Sp 22:22, 23; Jak 5:4
l Ex 24:4; Nu 12:8
m Ps 147:19
n Jes 55:7; Jak 5:11
o Ex 34:6; Joë 2:13; Jon 4:2
p Ps 30:5
q Jes 57:16
r Ne 9:31
s Ezr 9:13; Ps 130:3; Jes 55:7
t Ps 103:17; Jes 55:9

102:18 *Lett.: 'geschapen'.

103:1, 2 *Of 'mijn ziel'. 103:4 *Of 'het graf'. 103:8 *Of 'goedgunstig'. #Of 'liefderijke goedheid'.

12 Zover als de zonsopgang is
van de zonsondergang,
zover heeft hij onze overtre-
dingen van ons verwijderd.[a]
13 Zoals een vader barmhartig
is voor zijn zonen,
is Jehovah barmhartig voor
wie ontzag voor hem
hebben.[b]
14 Want hij weet heel goed hoe
we zijn gevormd,[c]
hij vergeet niet dat we stof
zijn.[d]
15 Als gras zijn de dagen van de
sterfelijke mens,[e]
als een bloem in het veld is
hij.[f]
16 Maar de wind waait en weg is
hij,
alsof hij er nooit is geweest.*
17 Voor altijd en eeuwig* toont
Jehovah loyale liefde
voor wie ontzag voor hem
hebben.[g]
Hij is rechtvaardig voor de
kinderen van hun kinderen,[h]
18 voor wie zich aan zijn
verbond houden[i]
en zijn bevelen strikt
opvolgen.
19 Jehovah heeft zijn troon in
de hemel gefundeerd,[j]
hij regeert als koning over
alles.[k]
20 Loof Jehovah, al zijn engelen,[l]
sterk in kracht,
die zijn woord uitvoeren[m] en
zijn stem gehoorzamen.*
21 Loof Jehovah, al zijn leger-
machten,[n]
dienaren die zijn wil doen.[o]
22 Loof Jehovah, al zijn werken,
overal waar hij regeert.*
Met heel mijn wezen# zal ik
Jehovah loven.

103:16 *Lett.: ‘en zijn plaats kent hem niet langer’. **103:17** *Of ‘van eeuwigheid tot eeuwigheid’. **103:20** *Lett.: ‘de stem (het geluid) van zijn woord horen’. **103:22** *Of ‘op alle plaatsen van zijn soevereiniteit’. **103:22; 104:1** #Of ‘mijn ziel’.

104 Ik# zal Jehovah loven.[a]
O Jehovah, mijn God, u
bent heel groot.[b]
Met majesteit* en pracht
bent u bekleed.[c]
2 U hult u in licht[d] als in een
gewaad.
U spant de hemel uit als een
tentkleed.[e]
3 U legt de balken van uw
bovenkamers op de wateren
boven,*[f]
maakt van de wolken uw
wagen[g]
en beweegt u op de vleugels
van de wind.[h]
4 U maakt uw engelen geesten,
uw dienaren een verterend
vuur.[i]
5 U hebt de aarde op haar
fundamenten gevestigd.[j]
Voor altijd en eeuwig zal
ze niet van haar plaats
worden gehaald.*[k]
6 Met diepe wateren bedekte u
haar als met een kleed.[l]
Tot boven de bergen stonden
de wateren.
7 Op uw bestraffing vluchtten
ze,[m]
op het geluid van uw donder
stoven ze in paniek weg
8 — bergen rezen op[n] en
valleien daalden —
naar de plaats die u ervoor
had bepaald.
9 U stelde een grens die ze niet
mochten overschrijden,[o]
zodat ze nooit weer de aarde
zouden bedekken.
10 U leidt bronnen naar de
valleien,*
tussen de bergen stromen ze.
11 Ze geven alle wilde dieren
van het veld te drinken,
de wilde ezels lessen hun
dorst.
12 Daarboven nestelen de vogels
van de hemel,

104:1 *Of ‘waardigheid’. **104:3** *Lett.: ‘in de wateren’. **104:5** *Of ‘niet wankelen’. **104:10** *Of ‘wadi’s’.

PSALM 103
a Le 16:21, 22; Jes 43:25; Jer 31:34
b Ps 78:38; Jes 49:15; Mal 3:17; Jak 5:15
c Ps 78:39
d Ge 2:7
e Ps 90:5, 6; 1Pe 1:24
f Job 14:1, 2
g Lu 1:50
h Ex 20:6
i Ex 19:5; De 7:9; Ps 25:10
j 2Kr 20:6; Jes 66:1
k Ps 47:2; Ps 145:13; Da 4:25
l Da 7:10
m 2Kon 19:35; Lu 1:19
n 1Kon 22:19; Ps 148:2; Lu 2:13, 14
o Mt 13:41; Heb 1:7

2de kolom

PSALM 104
a Ps 103:1
b Ps 86:10
c 1Kr 16:27; Ez 1:27, 28; Da 7:9
d Jak 1:17; 1Jo 1:5
e Jes 40:22
f Ps 18:11; Am 9:6
g De 33:26; Jes 19:1
h 2Sa 22:11; Job 38:1
i Ez 1:13; Heb 1:7, 14
j Job 38:4, 6; Ps 24:1, 2
k Pr 1:4
l Ge 1:2
m Ge 1:9
n Sp 8:25
o Job 38:8-10; Ps 33:7; Sp 8:29; Jer 5:22

ze zingen tussen het dichte
bladerdak.
13 U bevloeit de bergen vanuit
uw bovenkamers.[a]
De vrucht van uw werken
verzadigt de aarde.[b]
14 Gras laat u groeien voor
het vee
en gewassen voor de mens-
heid[c]
om als voedsel op het land te
verbouwen:
15 wijn die het hart van de mens
verheugt,[d]
olie die het gezicht laat
glanzen
en brood dat het hart van de
sterfelijke mens versterkt.[e]
16 De bomen van Jehovah
worden verzadigd,
de ceders van de Libanon die
hij heeft geplant,
17 waar de vogels nestelen.
In de jeneverbomen woont de
ooievaar.[f]
18 De hoge bergen zijn voor de
steenbokken,[g]
de rotsen zijn een schuil-
plaats voor de klipdassen.[h]
19 U hebt de maan gemaakt om
tijden vast te stellen,
de zon weet wanneer hij
moet ondergaan.[i]
20 U brengt duisternis en de
nacht valt.[j]
Alle wilde dieren van het
woud sluipen rond.
21 Jonge leeuwen* brullen om
prooi[k]
en zoeken het voedsel
waarin God voorziet.[l]
22 Als de zon opkomt,
trekken ze zich terug en gaan
liggen in hun holen.
23 De mens gaat aan het werk
en zwoegt tot de avond.
24 Hoe talrijk zijn uw werken,
Jehovah![m]
U hebt ze allemaal met
wijsheid gemaakt.[n]

104:21 * Of ‘jonge leeuwen met manen’.

PSALM 104
a Job 38:37
Ps 147:8
Jer 10:13
Am 9:6
Mt 5:45
b Ps 65:9
Han 14:17
c Ge 1:29, 30
Ge 9:3
d Pr 9:7
e Pr 10:19
f Jer 8:7
g Job 39:1
h Sp 30:26
i Ge 1:16
Ps 19:6
Jer 31:35
j Ge 1:5
Ps 74:16
Jes 45:7
k Am 3:4
l Ps 147:9
m Ne 9:6
n Sp 3:19
Jer 10:12

2de kolom
a Ge 1:21
b Job 41:1
c Ps 136:25
Ps 145:15
Ps 147:9
Mt 6:26
d Lu 12:24
e Ps 107:9
Ps 145:16
f Ge 3:19
Job 34:14, 15
Ps 146:3, 4
Pr 3:19, 20
Pr 12:7
g Job 33:4
Han 17:28
h Ge 1:31
i Ex 19:18
j Ps 13:6
k Ps 146:2
l Ps 37:10, 38
Sp 2:22

De aarde is vol van uw
scheppingen.
25 Daar is de zee, zo groot en
wijd,
ze wemelt van ontelbare
dieren, klein en groot.[a]
26 Daar varen de schepen,
daar speelt de Leviathan,*[b]
door u gevormd.
27 Zij allemaal verwachten van u
dat u ze voedsel geeft op de
juiste tijd.[c]
28 Wat u ze geeft, verzamelen ze.[d]
Als u uw hand opent, worden
ze verzadigd met goede
dingen.[e]
29 Als u uw gezicht verbergt,
raken ze van slag.
Als u hun geest wegneemt,
sterven ze en keren ze
terug tot stof.[f]
30 Als u uw geest stuurt,
worden ze geschapen[g]
en u maakt de aardbodem
weer nieuw.
31 De glorie van Jehovah blijft
voor eeuwig.
Jehovah zal vreugde hebben
over zijn werken.[h]
32 Hij kijkt naar de aarde en ze
beeft.
Hij raakt de bergen aan en ze
roken.[i]
33 Mijn hele leven zal ik voor
Jehovah zingen,[j]
zolang ik leef zal ik lofzangen
zingen* voor mijn God.[k]
34 Laten mijn gedachten aan-
genaam voor hem zijn.*
Ik zal vreugde vinden in
Jehovah.
35 De zondaars zullen van de
aarde verdwijnen
en de slechten zullen niet
meer bestaan.[l]
Ik* zal Jehovah loven. Loof
Jah!#

104:26 * Zie Woordenlijst. 104:33 * Of ‘muziek maken’. 104:34 * Of mogelijk ‘laat mijn meditatie over hem aangenaam zijn’. 104:35 * Of ‘mijn ziel’. # Of ‘Halle-lujah!’ ‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

105 Dank Jehovah,[a] roep zijn naam aan,
maak zijn daden bekend onder de volken![b]
2 Zing voor hem, zing lofzangen* voor hem,
sta stil bij# al zijn wonderen.[c]
3 Vertel trots over zijn heilige naam.[d]
Wees blij van hart, jullie die Jehovah zoeken.[e]
4 Zoek Jehovah[f] en vraag om zijn kracht.
Zoek altijd zijn gunst.*
5 Denk aan de bijzondere dingen die hij heeft gedaan,
zijn wonderen en de oordelen die hij heeft uitgesproken,[g]
6 o nageslacht* van zijn dienaar Abraham,[h]
zonen van Jakob, zijn uitverkorenen.[i]
7 Hij is Jehovah, onze God.[j]
Zijn oordelen gelden over de hele aarde.[k]
8 Hij denkt voor altijd aan zijn verbond,[l]
tot in duizend generaties aan zijn belofte,*[m]
9 het verbond dat hij met Abraham sloot[n]
en de eed die hij aan Isaäk zwoer,[o]
10 ingesteld als voorschrift voor Jakob
en als blijvend verbond voor Israël,
11 toen hij zei: 'Ik zal je het land Kanaän geven[p]
als jouw toegewezen erfdeel.'[q]
12 Dat was toen ze nog maar met weinigen waren,[r]
een groepje vreemdelingen in het land.[s]
13 Ze trokken rond van volk naar volk,
van het ene koninkrijk naar het andere.[a]
14 Hij liet ze door niemand onderdrukken,[b]
maar ter wille van hen strafte hij koningen.[c]
15 Hij zei: 'Raak mijn gezalfden niet aan
en doe mijn profeten geen kwaad.'[d]
16 Hij riep een hongersnood over het land af[e]
en vernietigde hun broodvoorraad.*
17 Hij stuurde een man voor hen uit
die als slaaf werd verkocht: Jozef.[f]
18 Met ketens boeiden ze zijn voeten,[g]
zijn hals werd in ijzer geklonken.*
19 Tot de tijd dat zijn woord uitkwam,[h]
werd hij gelouterd door wat Jehovah zei.
20 De koning gaf bevel hem los te laten,[i]
de heerser van de volken liet hem vrij.
21 Hij stelde hem aan als meester over zijn huis,
als beheerder van heel zijn bezit,[j]
22 Hij mocht zijn vorsten zijn wil opleggen*
en zijn oudsten wijsheid leren.[k]
23 Toen kwam Israël naar Egypte,[l]
Jakob woonde als vreemdeling in het land van Cham.
24 God maakte zijn volk heel vruchtbaar,[m]
hij maakte ze machtiger dan hun tegenstanders.[n]

105:2 *Of 'maak muziek'. #Of mogelijk 'spreek over'. 105:4 *Of 'aanwezigheid'. Lett.: 'gezicht'. 105:6 *Of 'nakomelingen'. Lett.: 'zaad'. 105:8 *Lett.: 'het woord dat hij gebood'.

105:16 *Lett.: 'brak elke broodstok'. Mogelijk slaat dit op stokken waaromheen ringvormige broden werden gestoken om ze te bewaren. 105:18 *Of 'in ijzer kwam zijn ziel'. 105:22 *Of 'binden naar het welgevallen van zijn ziel'.

PSALM 105
a Ps 136:1
b 1Kr 16:8-13, Ps 96:3, Ps 145:11, 12, Jes 12:4
c Ps 77:12, Ps 119:27
d Jer 9:24
e Ps 119:2
f Am 5:4, Ze 2:3
g De 7:18, 19
h Ex 3:6
i Ex 19:5, 6, Jes 41:8
j Ex 20:2, Ps 100:3
k 1Kr 16:14-18, Jes 26:9, Opb 15:4
l Ne 1:5
m De 7:9, Lu 1:72, 73
n Ge 17:1, 2, Ge 22:15-18
o Ge 26:3
p Ge 12:7, Ge 13:14, 15, Ge 15:18, Ge 26:3, Ge 28:13
q Ps 78:55
r Ge 34:30
s Ge 17:8, Ge 23:4, 1Kr 16:19-22, Han 7:4, 5

2de kolom
a Ge 20:1, Ge 46:6
b Ge 31:7, 42
c Ge 12:17, Ge 20:2, 3
d Ge 26:9, 11
e Ge 41:30, 54, Ge 42:5, Han 7:11
f Ge 37:28, 36, Ge 45:4, 5, Ge 50:20
g Ge 39:20
h Han 7:10
i Ge 41:14
j Ge 41:39-41, Ge 41:48, Ge 45:8
k Ge 41:33, 38
l Ge 46:4, 6
m Ex 1:7, Han 7:17
n Ex 1:8, 9

25 Hun hart liet hij veranderen:
ze gingen zijn volk haten
en spanden samen tegen zijn
dienaren.[a]
26 Hij stuurde zijn dienaar
Mozes,[b]
en Aäron,[c] die hij had
uitgekozen.
27 Ze deden zijn tekenen onder
hen,
zijn wonderen in het land van
Cham.[d]
28 Hij stuurde duisternis en het
land werd duister.[e]
Ze kwamen niet in opstand
tegen zijn woorden.
29 Hij veranderde het water in
bloed
en doodde hun vissen.[f]
30 Hun land krioelde van
kikkers,[g]
tot in de koninklijke kamers.
31 Op zijn bevel kwamen er
zwermen steekvliegen
en muggen in al hun
gebieden.[h]
32 Hij veranderde regen in
hagel
en stuurde bliksem* op hun
land.[i]
33 Hij trof hun wijnstokken en
vijgenbomen,
versplinterde de bomen in
hun gebied.
34 Hij zei dat de sprinkhanen
moesten binnenvallen,
jonge sprinkhanen, niet te
tellen.[j]
35 Ze vraten al het groen in het
land,
ze verslonden de opbrengst
van de akkers.
36 Toen doodde hij elke eerst-
geborene in hun land,[k]
de eerste vrucht van hun
voortplantingsvermogen.
37 Hij liet zijn volk vertrekken
met zilver en goud,[l]
niemand in zijn stammen
struikelde.
38 Egypte was blij toen ze
vertrokken,
want angst voor Israël* had
hen overweldigd.[a]
39 Hij spreidde een wolk uit om
ze af te schermen[b]
en vuur om de nacht te
verlichten.[c]
40 Ze vroegen en hij stuurde
kwartels.[d]
Hij stilde steeds hun honger
met brood uit de hemel.[e]
41 Hij opende een rots en er
vloeide water uit,[f]
het stroomde door de
woestijn als een rivier.[g]
42 Want hij dacht aan de heilige
belofte die hij zijn dienaar
Abraham had gedaan.[h]
43 Hij liet zijn volk vertrekken
met gejuich,[i]
zijn uitverkorenen met
gejubel.
44 Hij gaf ze de landen van de
volken[j]
— ze erfden wat andere
volken met gezwoeg
hadden voortgebracht[k] —
45 zodat ze zich aan zijn voor-
schriften zouden houden[l]
en zijn wetten zouden
nakomen.
Loof Jah!*

106

Loof Jah!*
Dank Jehovah, want hij
is goed.[m]
Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.[n]
2 Wie kan Jehovah's machtige
daden verwoorden
of al zijn roemrijke daden
verkondigen?[o]
3 Gelukkig wie recht doen,
wie altijd doen wat recht-
vaardig is.[p]
4 Denk aan mij, Jehovah, als u
uw volk gunst* toont.[q]
Kijk naar mij om en red mij,

PSALM 105
a Ex 1:10; Han 7:18, 19
b Ex 3:10; Ex 4:12; Ex 6:11
c Ex 4:14; Ex 7:1
d Ne 9:10; Ps 78:43-51
e Ex 10:22, 23
f Ex 7:20, 21
g Ex 8:6
h Ex 8:17, 24
i Ex 9:23-26
j Ex 10:13-15
k Ex 12:29
l Ge 15:13, 14; Ex 3:22; Ex 12:35, 36

2de kolom
a Ex 12:33
b Ex 14:19, 20
c Ex 13:21
d Ps 78:27
e Ex 16:12-15; Ps 78:24
f Ex 17:6; 1Kor 10:1, 4
g Ps 78:15, 16
h Ge 12:7; Ge 15:13, 14; Ex 2:24; De 9:5
i Nu 33:3
j Joz 11:23; Joz 21:43; Ne 9:22; Ps 78:55; Han 13:19
k De 6:10, 11; Joz 5:11, 12
l De 4:40

PSALM 106
m Lu 18:19
n 1Kr 16:34; Ezr 3:11; Ps 103:17; Ps 107:1
o Ps 40:5
p Ps 15:1, 2; Jes 64:5
q Ne 5:19; Ps 51:18; Ps 119:132

105:32 *Of 'vuurvlammen'.

105:38 *Lett.: 'hen'. **105:45; 106:1** *Of 'Hallelujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **106:4** *Of 'goede wil'.

5 dan kan ik delen in de goedheid die u uw uitverkorenen toont,[a]
vind ik vreugde samen met uw volk
en kan ik u vol trots loven*
samen met uw erfdeel.
6 We hebben gezondigd zoals onze voorouders,[b]
we hebben gedaan wat verkeerd was, we hebben slecht gehandeld.[c]
7 Onze voorouders in Egypte hadden geen oog voor* uw wonderen.
Ze dachten niet aan uw overvloedige loyale liefde,
maar ze kwamen in opstand bij de zee, bij de Rode Zee.[d]
8 Toch redde hij hen omwille van zijn naam,[e]
om zijn macht te tonen.[f]
9 Hij bestrafte de Rode Zee en die viel droog.
Hij leidde hen door de diepte ervan als door een woestijn.[g]
10 Hij redde hen uit de hand van hun tegenstander[h]
en verloste hen uit de hand van de vijand.[i]
11 Het water bedekte hun tegenstanders,
niet één van hen overleefde het.*[j]
12 Toen hadden ze geloof in zijn belofte,[k]
ze gingen zijn lof zingen.[l]
13 Maar ze vergaten snel wat hij had gedaan,[m]
ze wachtten niet op zijn raad.
14 Ze gaven toe aan hun zelfzuchtige verlangens in de wildernis,[n]
ze stelden God op de proef in de woestijn.[o]
15 Hij gaf ze wat ze vroegen
maar sloeg ze vervolgens met een slopende ziekte.*[p]

16 In het kamp werden ze jaloers op Mozes
en op Aäron,[a] de heilige van Jehovah.[b]
17 De aarde opende zich en slokte Dathan op,
ze bedekte Abiram met zijn aanhang.[c]
18 Vuur laaide op in hun groep,
een vlam verteerde de slechten.[d]
19 Ze maakten een kalf in Horeb
en bogen zich neer voor een metalen* beeld.[e]
20 Mijn glorie ruilden ze in
voor de afbeelding van een grazende stier.[f]
21 Ze vergaten God,[g] hun Redder,
die grote dingen had gedaan in Egypte,[h]
22 wonderen in het land van Cham,[i]
ontzagwekkende daden bij de Rode Zee.[j]
23 Hij wilde bevel geven ze uit te roeien,
maar Mozes, zijn uitverkorene, pleitte bij hem*
om zijn vernietigende woede af te wenden.[k]
24 Toen verachtten ze het begeerlijke land,[l]
ze hadden geen geloof in zijn belofte.[m]
25 Ze bleven klagen in hun tenten,[n]
ze luisterden niet naar Jehovah's stem.[o]
26 Daarom hief hij zijn hand op in een eed:
hij zou ze laten omkomen in de woestijn,[p]
27 hij zou hun nakomelingen laten omkomen onder de volken,
hij zou ze verstrooien over de landen.[q]

PSALM 106
a Ex 19:5
b Ne 9:16; Ps 78:8
c Ezr 9:6; Da 9:5
d Ex 14:11, 12
e Ps 143:11; Ez 20:14
f Ex 9:16; Ro 9:17
g Ex 14:21, 22
h Ex 14:30
i Jes 49:26
j Ex 14:13, 28
k Ex 14:31
l Ex 15:1
m Ex 15:24; Ex 16:2, 3; Ex 17:7
n Nu 11:4; De 9:22; 1Kor 10:6
o Ex 17:2; Ps 78:18; 1Kor 10:9; Heb 3:8, 9
p Nu 11:31, 33; Ps 78:29-31

2de kolom
a Nu 16:3
b Le 21:8; Nu 16:5-7
c Nu 16:27, 32
d Nu 16:35
e Ex 32:4; De 9:12
f Ex 20:4
g De 32:18
h De 4:34
i Ps 78:51
j Ex 14:25
k Ex 32:10, 11; De 9:14, 19
l Nu 13:32; De 8:7-9
m Nu 14:11
n Nu 14:2; De 1:27
o Nu 14:22, 23
p Nu 14:28, 29; Heb 3:11
q Le 26:33; De 4:27

106:5 *Of 'mij op u beroemen'. **106:7** *Of 'vatten de betekenis niet van'. **106:11** *Of 'bleef er over'. **106:15** *Of 'een wegterende ziekte in hun ziel'.

106:19 *Of 'gegoten'. **106:23** *Lett.: 'stelde zich vóór hem op de bres'.

28 Toen deden ze mee met de aanbidding van* Baäl van Peor[a]
en aten ze de slachtoffers voor de doden.#
29 Ze tergden God met hun daden[b]
en er brak een plaag onder hen uit.[c]
30 Maar toen Pinehas opstond en tussenbeide kwam,
kwam er een eind aan de plaag.[d]
31 En het werd hem als rechtvaardigheid toegerekend,
van generatie op generatie, voor altijd.[e]
32 Ze tergden Hem bij het water van Meriba*
en brachten Mozes in moeilijkheden.[f]
33 Ze verbitterden zijn geest
en hij sprak overhaast met zijn lippen.[g]
34 Ze roeiden de volken niet uit,[h]
zoals Jehovah ze had opgedragen.[i]
35 Maar ze vermengden zich met de volken[j]
en namen hun praktijken over.*[k]
36 Ze bleven hun afgoden vereren,[l]
en die werden een valstrik voor hen.[m]
37 Ze offerden hun zonen
en hun dochters aan demonen.[n]
38 Ze vergoten onschuldig bloed,[o]
het bloed van hun eigen zonen en dochters
die ze offerden aan de afgoden van Kanaän.[p]
Het land werd met bloedvergieten verontreinigd.
39 Ze werden onrein door hun werken,
ze waren ontrouw aan God* door hun daden.[a]
40 Toen laaide Jehovah's woede op tegen zijn volk,
hij kreeg een afkeer van zijn erfdeel.
41 Hij gaf ze herhaaldelijk in handen van de volken,[b]
zodat hun haters over hen zouden heersen.[c]
42 Hun vijanden onderdrukten hen
en ze werden aan hun macht* onderworpen.
43 Vele malen bevrijdde hij hen,[d]
maar ze werden steeds weer opstandig en ongehoorzaam[e]
en werden dan vernederd vanwege hun overtredingen.[f]
44 Maar telkens zag hij hun nood[g]
en hoorde hij hun hulpgeroep.[h]
45 Ter wille van hen dacht hij weer aan zijn verbond
en hij had medelijden,* bewogen door zijn grote# loyale liefde.[i]
46 Hij wekte medelijden voor hen op
bij allen die hen gevangenhielden.[j]
47 Red ons, Jehovah, onze God,[k]
breng ons bijeen uit de volken,[l]
dan kunnen we uw heilige naam prijzen
en u uitbundig loven.[m]
48 Jehovah, de God van Israël, komt alle eer toe,
voor eeuwig en altijd.*[n]
En het hele volk moet zeggen: 'Amen!'#
Loof Jah!

106:28 *Of 'verbonden ze zich aan'. #D.w.z. slachtoffers die aan dode mensen of aan levenloze goden werden gebracht. **106:32** *Bet.: 'ruzie'. **106:35** *Of 'leerden'.

106:39 *Of 'bedreven geestelijke prostitutie'. **106:42** *Lett.: 'hand'. **106:45** *Of 'voelde spijt'. #Of 'overvloedige'. **106:48** *Of 'van eeuwigheid tot eeuwigheid'. #Of 'zo zij het!'

PSALM 106
a Nu 25:3; Ho 9:10
b Nu 25:6; De 32:16
c Nu 25:9; 1Kor 10:8
d Nu 25:7, 8
e Nu 25:11-13
f Nu 20:2, 12; Nu 27:13, 14
g Nu 20:10
h Joz 16:10; Joz 17:12; Re 1:21
i Nu 33:52; De 7:1, 2
j Joz 15:63; Re 1:33
k Jes 2:6
l Re 2:11, 12; 2Kon 17:12
m Ex 23:32, 33
n De 12:31; 2Kon 16:1, 3; 2Kon 17:17, 18; Jer 7:30, 31; 1Kor 10:20
o 2Kon 21:16
p Ez 16:20

2de kolom
a Jer 3:9
b De 32:30; Re 3:8
c Re 10:6-8
d Re 10:11, 12; 1Sa 12:11
e Re 4:1
f Re 6:1-5
g Re 2:18
h Re 3:9
i Ex 34:6; De 32:36; Jes 63:7; Klg 3:32; Joë 2:13
j Ezr 9:9
k Ps 79:9
l Jer 32:37
m 1Kr 16:35
n 1Kr 29:10; Ps 41:13; Lu 1:68

VIJFDE BOEK
(Psalm 107-150)

PSALM 107

107 Dank Jehovah, want hij is goed.[a]
Eeuwig duurt zijn loyale liefde.[b]
2 Laten zij die door Jehovah zijn verlost* dat zeggen,
zij die hij uit de hand# van de tegenstander heeft verlost,
3 die hij heeft bijeengebracht uit de landen,
uit het oosten en het westen,*
uit het noorden en het zuiden.
4 Ze doolden rond in de wildernis, in de woestijn,
en vonden geen weg naar een stad om in te wonen.
5 Ze leden honger en dorst,
ze* bezweken van uitputting.
6 In hun nood bleven ze tot Jehovah roepen.
Hij redde ze uit hun ellende.
7 Hij liet ze op de goede weg wandelen
naar een stad om in te wonen.
8 Laat iedereen Jehovah danken voor zijn loyale liefde
en zijn wonderen voor de mensen.
9 Want hij gaf de dorstige* te drinken
en gaf de hongerige# volop goede dingen.
10 Sommigen woonden in de diepste duisternis,
gevangen in ellende en ijzer.
11 Want ze hadden zich tegen het woord van God verzet,
ze verachtten de raad van de Allerhoogste.
12 Met moeilijkheden vernederde hij daarom hun hart.
Ze struikelden en er was niemand die hielp.
13 In hun nood riepen ze tot Jehovah om hulp.
Hij redde ze uit hun ellende.
14 Hij haalde ze uit de diepste duisternis
en rukte hun ketens af.
15 Laat iedereen Jehovah danken voor zijn loyale liefde
en zijn wonderen voor de mensen.
16 Want hij heeft de koperen deuren opengebroken
en de ijzeren grendels stukgeslagen.
17 Ze waren dwaas en zaten in diepe ellende
door hun overtredingen en hun fouten.
18 Al het voedsel stond hun tegen.*
Ze stonden vlak voor de poorten van de dood.
19 In hun nood riepen ze tot Jehovah om hulp.
Hij redde ze uit hun ellende.
20 Hij zond zijn woord en genas hen,
hij bevrijdde hen uit de kuilen waarin ze vastzaten.
21 Laat iedereen Jehovah danken voor zijn loyale liefde
en zijn wonderen voor de mensen.
22 Laten ze dankoffers brengen
en juichend zijn daden bekendmaken.
23 Zij die met schepen de zee bevaren,
die handeldrijven op de uitgestrekte wateren,
24 hebben de daden van Jehovah gezien
en zijn wonderen in de diepte.
25 Op zijn bevel steekt een storm op,

a Lu 18:19
b 1Kr 16:34; Ps 103:17

107:2 *Of ‘teruggekocht’. #Of ‘macht’. 107:3 *Of ‘van zonsopgang en van zonsondergang’. 107:5 *Of ‘hun zielen’. 107:9 *Of ‘de uitgedroogde ziel’. #Of ‘de hongerige ziel’.
107:18 *Of ‘hun ziel walgde van’.

die de golven van de zee opzweept.
26 Ze stijgen op tot de hemel,
ze vallen neer in de diepten.
Het naderende onheil ontneemt hun alle moed.*
27 Ze wankelen en waggelen als een dronkaard
en al hun vaardigheid blijkt nutteloos.
28 In hun nood roepen ze dan tot Jehovah
en hij redt ze uit hun ellende.
29 Hij brengt de storm tot bedaren,
de golven van de zee gaan liggen.
30 Ze zijn blij als die tot rust komen
en hij ze naar de gewenste haven leidt.
31 Laat iedereen Jehovah danken voor zijn loyale liefde
en zijn wonderen voor de mensen.
32 Laten ze hem prijzen in de gemeente van het volk,
laten ze hem loven in de raad* van oudsten.
33 Hij verandert rivieren in een woestijn,
waterbronnen in uitgedroogde grond
34 en vruchtbaar land in een zilte woestenij
vanwege de slechtheid van de bewoners.
35 Hij verandert de woestijn in rietpoelen van water
en droge grond in waterbronnen.
36 Daar laat hij de hongerigen leven,
zodat ze er een stad stichten om in te wonen.
37 Ze bezaaien akkers en planten wijngaarden
die een rijke oogst opleveren.
38 Hij zegent hen en ze worden talrijk.
Hij laat hun veestapel niet kleiner worden.
39 Maar opnieuw nemen ze in aantal af en worden ze vernederd
door onderdrukking, ellende en verdriet.
40 Hij stort verachting uit over prominenten
en laat ze ronddolen, spoorloos in de wildernis.
41 Maar de armen beschermt hij* tegen onderdrukking,
hij maakt hun families zo talrijk als een kudde.
42 De oprechten zien het en zijn blij,
maar alle onrechtvaardigen houden hun mond.
43 Wie wijs is, zal die dingen waarnemen
en stilstaan bij Jehovah's daden van loyale liefde.

Een lied. Een psalm van David.

108 Mijn hart is standvastig, o God.
Ik zal zingen en muziek maken met mijn hele wezen.*[a]
2 Ontwaak, snaarinstrument, en jij ook, harp.[b]
Ik zal de dageraad wekken.
3 Ik zal u loven onder de volken, o Jehovah.
Voor u zal ik lofzangen zingen* onder de naties.
4 Want uw loyale liefde is groot, zo hoog als de hemel,[c]
en uw trouw reikt tot aan de wolken.
5 Verhef u boven de hemel, o God.
Laat uw glorie over de hele aarde zijn.[d]

2de kolom

PSALM 108
a Ps 57:7-11 Ps 104:33
b Ps 81:2
c Ps 36:5 Ps 103:11
d Ps 8:1 Ps 57:5, 11

107:26 *Of 'hun ziel smelt weg door'. **107:32** *Lett.: 'zetel'.

107:41 *Of 'brengt hij omhoog', d.w.z. buiten bereik, veilig. **108:1** *Lett.: 'ja, mijn heerlijkheid'. **108:3** *Of 'muziek maken'.

6 Red ons met uw rechterhand
en antwoord mij[a]
zodat degenen van wie u
houdt worden bevrijd.
7 God heeft in zijn heiligheid*
gezegd:
'Ik zal juichen, ik zal Sichem[b]
als erfdeel geven,
het Dal# van Sukkoth[c] zal ik
uitmeten.
8 Gilead[d] is van mij, net als
Manasse.
Efraïm is de helm* voor mijn
hoofd,[e]
Juda mijn heersersstaf.[f]
9 Moab is mijn wasbekken.[g]
Op Edom zal ik mijn sandaal
werpen.[h]
Over Filistea zal ik triom-
fantelijk juichen.'[i]
10 Wie zal me naar de vesting-
stad brengen?
Wie zal me tot aan Edom
leiden?[j]
11 Bent u het niet, God, ook al
hebt u ons verstoten,
onze God, die niet langer met
onze legers uittrekt?[k]
12 Help ons toch in onze
ellende,[l]
want redding door mensen
heeft geen nut.[m]
13 Door God zullen we kracht
opdoen[n]
en hij zal onze tegenstanders
vertrappen.[o]

Voor de koorleider.
Van David. Een psalm.

109 O God die ik loof,[p] blijf
niet zwijgen.
2 Want de slechte en de be-
drieger openen hun mond
en spreken met een leugen-
tong over mij.[q]
3 Ze sluiten mij in met hatelijke
woorden,
vallen me zonder reden
aan.[r]
4 Ze beantwoorden mijn liefde
met weerstand,[a]
maar ik blijf bidden.
5 Ze vergelden mij goed met
kwaad[b]
en mijn liefde met haat.[c]
6 Stel een slecht man over
mijn vijand* aan.
Laat een tegenstander# aan
zijn rechterhand staan.
7 Mag hij schuldig worden be-
vonden als hij geoordeeld
wordt.
Laat zelfs zijn gebed als een
zonde worden bezien.[d]
8 Laten zijn dagen geteld zijn.[e]
Laat iemand anders zijn op-
zienersambt overnemen.[f]
9 Laten zijn kinderen* hun
vader verliezen,
laat zijn vrouw weduwe
worden.
10 Laten zijn kinderen* be-
delend rondzwerven,
speurend naar voedsel
vanuit het puin van hun
huizen.
11 Laat zijn schuldeiser beslag
leggen op* alles wat hij
heeft
en laten vreemden zijn
bezittingen plunderen.
12 Laat niemand hem goedheid*
tonen,
niemand medelijden hebben
met zijn vaderloze kinde-
ren.
13 Laten zijn nakomelingen
verwijderd worden.[g]
Laat hun naam binnen een
generatie worden uitge-
wist.
14 Mag Jehovah denken aan
de overtreding van zijn
voorvaders[h]
en laat de zonde van zijn
moeder niet worden uit-
gewist.

108:7 *Of mogelijk 'heilige plaats'. #Of 'de Laagvlakte'. 108:8 *Lett.: 'vesting'.

109:6 *Lett.: 'hem'. #Of 'beschuldiger'. 109:9, 10 *Lett.: 'zonen'. 109:11 *Of 'laten woekeraars strikken spannen voor'. 109:12 *Of 'loyale liefde'.

PSALM 108
a Ps 20:6
Ps 60:5
b Joz 17:7
c Ge 33:17
Ps 60:6-8
d Joz 13:8, 11
e De 33:17
f Ge 49:10
g 2Sa 8:2
h Nu 24:18
2Sa 8:14
i 2Sa 8:1
j Ps 60:9-12
k De 23:14
l Ps 18:6
m Ps 118:8
Ps 146:3, 4
n 1Sa 2:4
2Sa 22:40
Jes 40:29-31
o Ps 44:5

PSALM 109
p Ps 33:1
q 2Sa 15:2, 3
Ps 31:18
r 2Sa 15:12
2Sa 16:5-7
Ps 69:4

2de kolom
a 2Sa 13:39
b Ps 35:11, 12
Ps 38:19, 20
c Ps 55:12-14
d Jes 1:15
Mi 3:4
e Ps 55:23
Mt 27:5
f Han 1:16-20
g Ps 37:28
h 2Sa 3:28, 29
2Sa 21:1

15 Mag Jehovah altijd voor ogen houden wat ze hebben gedaan
en mag hij de herinnering aan hen van de aarde wegvagen.[a]
16 Want hij dacht er niet aan goedheid* te tonen,[b]
maar hij bleef de onderdrukte,[c] arme en gebroken# man opjagen
om hem te doden.[d]
17 De vloek die hij graag uitsprak, kwam over hemzelf.
De zegen die hij anderen misgunde, kreeg hij zelf ook niet.
18 Vervloekingen droeg hij als zijn gewaad,
ze werden in zijn lichaam gegoten als water
en in zijn botten als olie.
19 Mogen zijn vervloekingen zijn als de kleding waarin hij zich hult,[e]
als een gordel die hij altijd draagt.
20 Dat betaalt Jehovah als loon aan wie mij weerstaat[f]
en aan wie kwaad over mij* afroepen.
21 Maar, Soevereine Heer Jehovah,
help mij omwille van uw naam.[g]
Bevrijd mij, want uw loyale liefde is goed.[h]
22 Ik ben hulpeloos en arm,[i]
en vanbinnen, in mijn hart, ben ik doorboord.[j]
23 Ik verdwijn als een schaduw die lengt,
ik word afgeschud als een sprinkhaan.
24 Mijn knieën zijn slap van het vasten,
mijn lichaam is vermagerd en ik kwijn weg.*
25 Ik ben voor hen een mikpunt van spot geworden.[a]
Als ze me zien, schudden ze het hoofd.[b]
26 Help mij, Jehovah, mijn God.
Red mij met uw loyale liefde.
27 Mogen ze weten dat dit uw hand is,
dat u, Jehovah, dit hebt gedaan.
28 Zij mogen dan een vloek uitspreken, als u maar een zegen geeft.
Als ze tegen mij opstaan, laat hen dan beschaamd worden
maar laat uw dienaar vreugde vinden.
29 Laten mijn tegenstanders met schande bekleed worden.
Laat schaamte hen omhullen als een mantel.*[c]
30 Met mijn mond zal ik Jehovah enthousiast loven,
ik zal hem loven in het bijzijn van velen.[d]
31 Want hij zal aan de rechterhand van de arme staan
om hem te redden van wie hem* veroordelen.

Van David. Een psalm.

110 Jehovah heeft tegenover mijn Heer verklaard:
‘Ga aan mijn rechterhand zitten[e]
totdat ik je vijanden aan je voeten leg als een voetenbank.’[f]
2 Jehovah zal de scepter van je macht vanuit Sion uitstrekken en zeggen:
‘Ga, onderwerp te midden van je vijanden.’[g]
3 Op de dag dat je leger uittrekt,* zal je volk zich bereidwillig aanbieden.

PSALM 109
a Ps 34:16
b Jak 2:13
c Ps 10:2
d 2Sa 16:11; 2Sa 17:1, 2; Ps 37:32
e Ps 109:29
f 2Sa 17:23
g Ps 25:11; Ps 31:3
h Ps 36:7; Ps 69:16; Ps 86:5
i Ps 40:17
j Ps 102:4

2de kolom
a Ps 31:11
b Ps 22:7; Mt 27:39
c Ps 35:26
d Ps 22:22

PSALM 110
e Ro 8:34; Ef 1:20; Heb 8:1; Heb 12:2
f Mt 22:43, 44; Mr 12:36; Lu 20:42, 43; Han 2:34, 35; 1Kor 15:25; Heb 1:3, 13; Heb 10:12, 13
g Ps 2:8, 9; Ps 45:4, 5; Mt 28:18; Opb 6:2; Opb 12:5; Opb 19:11, 15

109:16 * Of ‘loyale liefde’. # Lett.: ‘moedeloos van hart’. **109:20** * Of ‘mijn ziel’. **109:24** * Lett.: ‘mijn vlees is vermagerd, zonder vet (olie)’.

109:29 * Of ‘mouwloze mantel’. **109:31** * Of ‘zijn ziel’. **110:3** * Of ‘de dag van je strijdkracht’.

In prachtige heiligheid, uit de schoot van de dageraad,
komt tot je een groep jonge mannen als dauwdruppels.
4 Jehovah heeft een eed gezworen en hij zal niet van gedachten veranderen:*
'Jij bent voor eeuwig een priester[a]
zoals# Melchizedek!'[b]
5 Jehovah zal aan je rechterhand zijn,[c]
hij zal koningen verpletteren op de dag van zijn woede.[d]
6 Hij zal het oordeel voltrekken aan* de volken.[e]
Hij zal het land vullen met lijken.[f]
Hij zal de leider# van een groot land△ verpletteren.
7 Hij* zal drinken uit de stroom langs de weg.
Daarom zal hij zijn hoofd opheffen.

111 Loof Jah!*[g]

א [*alef*]
Ik zal Jehovah loven met heel mijn hart[h]
ב [*beth*]
in de samenkomst van oprechten en in de gemeente.
ג [*gimel*]
2 De werken van Jehovah zijn groot.[i]
ד [*daleth*]
Wie er vreugde in vindt, onderzoekt ze.[j]
ה [*he*]
3 Wat hij doet, is glorieus en prachtig.
ו [*waw*]
Eeuwig duurt zijn rechtvaardigheid.[k]
ז [*zajin*]
4 Hij zorgt dat zijn wonderen in de herinnering blijven.[a]
ח [*cheth*]
Jehovah is meelevend* en barmhartig.[b]
ט [*teth*]
5 Voedsel geeft hij aan wie ontzag voor hem hebben.[c]
י [*jodh*]
Hij denkt voor altijd aan zijn verbond.[d]
כ [*kaf*]
6 Hij liet zijn volk de kracht van zijn daden zien
ל [*lamedh*]
door ze het erfdeel van de volken te geven.[e]
מ [*mem*]
7 Het werk van zijn handen is waarheid en recht,[f]
נ [*noen*]
betrouwbaar zijn al zijn geboden.[g]
ס [*samekh*]
8 Ze zijn betrouwbaar,* voor altijd en eeuwig,
ע [*ajin*]
gebaseerd op waarheid en rechtvaardigheid.[h]
פ [*pe*]
9 Hij heeft zijn volk verlost.[i]
צ [*tsadhe*]
Hij gebood dat zijn verbond eeuwig zou duren.
ק [*qof*]
Zijn naam is heilig en ontzagwekkend.[j]
ר [*resj*]
10 Ontzag voor Jehovah is het begin van wijsheid.[k]
ש [*sin*]
Wie zijn geboden* opvolgen, tonen goed inzicht.[l]
ת [*taw*]
Voor eeuwig wordt hij geprezen.

PSALM 110
a Heb 7:21, 28
b Ge 14:18; Heb 5:5, 6; Heb 6:19, 20; Heb 7:3, 11
c Ps 16:8
d Ps 2:2; Ro 2:5; Opb 11:18; Opb 19:19
e Ps 79:6
f Jer 25:31-33

PSALM 111
g Ps 68:4; Ps 113:1; Opb 19:1
h Ps 9:1
i Ps 98:1; Ps 139:14; Opb 15:3
j Ps 77:12; Ps 143:5
k Ps 103:17

2de kolom
a De 31:19; Joz 4:5-7
b Ex 34:6; Jak 5:11
c Ps 37:25; Mt 6:33
d Ps 89:34; Ps 105:8
e Ps 44:2; Ps 105:44
f De 32:4
g Ps 19:8; Jes 55:10, 11
h Ps 19:9
i Ex 15:13; Lu 1:68; Opb 7:10
j Ps 89:7; Jes 6:2, 3; Lu 1:49; Opb 4:8
k Job 28:28; Sp 1:7; Pr 12:13
l De 4:6; Joz 1:7, 8; 1Kon 2:3; Ps 119:100; 2Ti 3:14, 15

110:4 *Of 'zal geen spijt voelen'. #Of 'naar de wijze van'. **110:6** *Of 'onder'. #Lett.: 'het hoofd'. △Of 'van de hele aarde'. **110:7** *Doelend op 'mijn Heer' in vs. 1. **111:1** *Of 'Hallelujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

111:4 *Of 'goedgunstig'. **111:8** *Of 'goed gefundeerd'. **111:10** *Lett.: 'ze'.

112

Loof Jah!*[a]

א [*alef*]
Gelukkig is de mens die
ontzag heeft voor Jehovah,[b]
ב [*beth*]
die veel vreugde vindt in zijn
geboden.[c]
ג [*gimel*]
2 Zijn nakomelingen zullen
machtig zijn op aarde.
ד [*daleth*]
De generatie van de oprechten
zal worden gezegend.[d]
ה [*he*]
3 Zijn huis is vol rijkdom en
weelde,
ו [*waw*]
eeuwig duurt zijn rechtvaar-
digheid.
ז [*zajin*]
4 Voor de oprechten straalt hij
als licht in het duister.[e]
ח [*cheth*]
Hij is meelevend,* barm-
hartig[f] en rechtvaardig.
ט [*teth*]
5 Wie vrijgevig* is en uitleent,
zal het goed gaan.[g]
י [*jodh*]
Hij behartigt zijn zaken
volgens het recht.
כ [*kaf*]
6 Hij zal nooit wankelen.[h]
ל [*lamedh*]
De rechtvaardige zal nooit
vergeten worden.[i]
מ [*mem*]
7 Slecht nieuws maakt hem
niet bang.[j]
נ [*noen*]
Zijn hart is standvastig en
vertrouwt op Jehovah.[k]
ס [*samekh*]
8 Zijn hart is vastberaden,*
hij heeft geen angst.[l]
ע [*ajin*]
Uiteindelijk zal hij de onder-
gang van zijn tegenstanders
zien.[a]
פ [*pe*]
9 Gul* deelt hij uit. Hij geeft
aan de armen.[b]
צ [*tsadhe*]
Eeuwig duurt zijn recht-
vaardigheid.[c]
ק [*qof*]
Zijn eigen kracht# zal geëerd
en geprezen worden.
ר [*resj*]
10 De slechte zal het met
ergernis aanzien.
שׁ [*sjin*]
Tandenknarsend zal hij
verdwijnen.*
ת [*taw*]
De verlangens van slechte
mensen zullen vergaan.[d]

113

Loof Jah!*
Loof, dienaren van
Jehovah,
loof de naam van Jehovah.
2 Jehovah's naam komt eer toe,
van nu tot in eeuwigheid.[e]
3 Van zonsopgang tot zons-
ondergang
moet Jehovah's naam
geprezen worden.[f]
4 Jehovah is boven alle volken
verheven,[g]
zijn glorie is verheven boven
de hemel.[h]
5 Wie is als Jehovah, onze God,[i]
die hoog daarboven woont?*
6 Hij buigt zich diep om naar
de hemel en de aarde te
kijken[j]
7 en tilt de onbeduidende uit
het stof.
De arme haalt hij uit de
ashoop*[k]
8 om hem bij hooggeplaatsten
te laten zitten,

PSALM 112
a Ex 15:2; Opb 19:1
b Ps 111:10
c Ps 1:1, 2; Ps 40:8
d Ps 25:12, 13; Ps 37:25, 26
e Ps 97:11; 1Pe 2:9
f Lu 6:36; Ef 4:32
g De 15:7, 8; Ps 41:1; Sp 19:17; Lu 6:34, 35; Han 20:35; Heb 13:16
h Ps 15:5; Ps 125:1
i Ne 5:19; Sp 10:7
j Ps 27:1; Sp 3:25
k Ps 62:8; Jes 26:3
l Sp 28:1

2de kolom
a Ps 59:10
b De 15:11; Sp 11:24; Sp 19:17
c De 24:12, 13; 2Kor 9:9; Heb 6:10
d Sp 11:7

PSALM 113
e 1Kr 16:36; 1Kr 29:10; Ps 106:48
f Ps 72:19; Ps 86:9; Jes 59:19; Mal 1:11
g Ps 97:9; Ps 99:2
h 1Kon 8:27
i Ex 15:11
j Ps 18:35; Ps 138:6; Jes 57:15; Jes 66:2
k 1Sa 2:7

112:1; 113:1 * Of 'Hallelujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **112:4, 5** * Of 'goedgunstig'. **112:8** * Of 'onwrikbaar', 'standvastig'.

112:9 * Of 'wijd en zijd'. # Lett.: 'hoorn'. **112:10** * Lett.: 'oplossen'. **113:5** * Of 'troont'. **113:7** * Of mogelijk 'vuilstortplaats'.

bij de hooggeplaatsten van
zijn volk.
9 De onvruchtbare vrouw geeft
hij een thuis
als een gelukkige moeder
van kinderen.*[a]
Loof Jah!

114 Toen Israël wegtrok uit
Egypte,[b]
het huis van Jakob een volk
met een vreemde taal
verliet,
2 werd Juda zijn heiligdom,*
Israël zijn domein.[c]
3 De zee zag het en vluchtte,[d]
de Jordaan trok zich terug.[e]
4 De bergen huppelden rond
als rammen,[f]
de heuvels als lammeren.
5 Zee, waarvoor vluchtte je?[g]
Jordaan, waarom trok je je
terug?[h]
6 Bergen, waarom huppelden
jullie rond als rammen,
en jullie, heuvels, als
lammeren?
7 Aarde, beef voor de Heer,
voor de God van Jakob,[i]
8 die de rots verandert in een
rietpoel van water,
de steenharde rots* in
waterbronnen.[j]

115 Niet ons, Jehovah, niet
ons*
maar uw naam komt eer toe[k]
vanwege uw loyale liefde en
trouw.[l]
2 Waarom zouden de volken
zeggen:
'Waar is hun God?'[m]
3 Onze God is in de hemel.
Wat hij wil, dat doet hij.
4 Hun afgoden zijn van zilver
en goud,
het werk van
mensenhanden.[n]
5 Ze hebben een mond maar
kunnen niet spreken,[a]
ze hebben ogen maar kunnen
niet zien,
6 ze hebben oren maar kunnen
niet horen,
ze hebben een neus maar
kunnen niet ruiken,
7 ze hebben handen maar
kunnen niet voelen,
ze hebben voeten maar
kunnen niet lopen,[b]
geen geluid komt uit hun keel.[c]
8 Zoals zij, zo worden ook hun
makers[d]
en wie erop vertrouwen.[e]
9 Israël, vertrouw op Jehovah[f]
— hij is je hulp en je schild.[g]
10 Huis van Aäron,[h] vertrouw
op Jehovah
— hij is je hulp en je schild.
11 Jullie met ontzag voor Jeho-
vah, vertrouw op Jehovah[i]
— hij is je hulp en je schild.[j]
12 Jehovah denkt aan ons en zal
ons zegenen,
hij zal het huis van Israël
zegenen,[k]
hij zal het huis van Aäron
zegenen.
13 Jehovah zal zegenen wie
ontzag voor hem hebben,
klein en groot.
14 Jehovah zal jullie toename
geven,
jullie en je kinderen.*[l]
15 Mogen jullie gezegend worden
door Jehovah,[m]
de Maker van hemel en aarde.[n]
16 De hemel is van Jehovah,[o]
maar de aarde heeft hij aan
de mensen gegeven.[p]
17 Niet de doden loven Jah,[q]
niet degenen die afdalen in
de stilte van de dood.*[r]
18 Maar wij zullen Jah loven,
van nu tot in eeuwigheid.
Loof Jah!*

113:9; 115:14 *Lett.: 'zonen'. **114:2** *Of 'heilige plaats'. **114:8** *Lett.: 'rots van vuursteen'. **115:1** *Of 'aan ons behoort niets, Jehovah, aan ons behoort niets'.

115:17 *Lett.: 'in de stilte'. **115:18** *Of 'Hallelujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

PSALM 113
a 1Sa 2:5
Jes 54:1

PSALM 114
b Ex 12:41
c Ex 6:7
Ex 19:6
De 32:9
d Ex 14:21
e Joz 3:16
f Ex 19:18
Re 5:4
g Ex 15:8
h Joz 4:23
i 1Kr 16:29, 30
j Ex 17:6
Nu 20:11
De 8:14, 15
Ps 107:35

PSALM 115
k Jes 48:11
Jo 12:28
l Ps 138:2
m Ex 32:12
Nu 14:15, 16
De 32:26, 27
Ps 79:10
n Ps 135:15-18
Jes 40:19
Jes 46:6
Jer 10:3, 4
Jer 10:8, 9
Han 19:26
1Kor 10:19

2de kolom
a Hab 2:19
b 1Sa 5:3
Jes 46:7
c Hab 2:18
d Jes 44:9
e Ps 97:7
f Sp 3:5
g De 33:29
Ps 33:20
h Ex 28:1
i Sp 16:20
j Ps 84:11
k Ge 12:2
l Ge 13:16
m Ps 3:8
n Ps 96:5
o Jes 66:1
p Ge 1:28
Ps 37:29
Jes 45:18
Han 17:26
q Ps 6:5
Pr 9:5
r Ps 31:17

116 Ik houd van Jehovah, want hij hoort* mijn
stem, mijn hulp-
geroep.[a]
2 Hij opent zijn oor voor* mij[b]
en ik zal hem aanroepen
zolang ik leef.#
3 De banden van de dood om-
sloten mij,
het Graf had me in zijn
greep.*[c]
Angst en verdriet overvielen
mij.[d]
4 Maar ik riep de naam van
Jehovah aan:[e]
'Jehovah, red mij!'*
5 Jehovah is meelevend* en
rechtvaardig.[f]
Onze God is barmhartig.[g]
6 Jehovah beschermt de
onervarenen.[h]
Ik was uitgeput en hij redde
mij.
7 Laat mijn ziel* weer tot rust
komen,
want Jehovah is goed voor
mij geweest.
8 U hebt mij* gered van de
dood,
mijn oog van tranen, mijn
voet van struikelen.[i]
9 Ik zal Jehovah dienen* in het
land der levenden.
10 Omdat ik geloof had, sprak
ik.[j]
Ik voelde me heel ellendig.
11 Ik raakte in paniek en zei:
'Alle mensen zijn leuge-
naars.'[k]
12 Hoe kan ik Jehovah ver-
goeden
wat hij allemaal voor me
heeft gedaan?
13 Ik zal de beker van redding*
opheffen
en de naam van Jehovah
aanroepen.
14 Ik zal mijn geloften aan
Jehovah inlossen
in het bijzijn van heel zijn
volk.[a]
15 Jehovah beziet het als een
groot verlies*
als zijn loyalen sterven.[b]
16 Ik smeek u, Jehovah,
want ik ben uw dienaar.
Ik ben uw dienaar, de zoon
van uw slavin.
U hebt mijn ketens los-
gemaakt.[c]
17 Ik zal u een dankoffer
brengen,[d]
ik zal de naam van Jehovah
aanroepen.
18 Ik zal mijn geloften aan
Jehovah inlossen[e]
in het bijzijn van heel zijn
volk,[f]
19 in de voorhoven van het huis
van Jehovah,[g]
in jouw midden, Jeruzalem.
Loof Jah!*[h]

117 Loof Jehovah, alle
naties,[i]
eer hem, alle volken.*[j]
2 Want zijn loyale liefde voor
ons is groot,[k]
eeuwig duurt de trouw[l] van
Jehovah.[m]
Loof Jah!*[n]

118 Dank Jehovah, want hij
is goed.[o]
Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
2 Laat Israël zeggen:
'Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.'
3 Laat het huis van Aäron
zeggen:

PSALM 116
a Ps 18:6
b Ps 34:15
c Jes 38:10
d Ps 18:4; Ps 38:6
e Ps 34:6; Ro 10:13
f De 32:4
g Ex 34:6; Ne 9:17; Da 9:9
h Ps 19:7
i Ps 56:13; Ps 94:18
j 2Kor 4:13
k Ro 3:4

2de kolom
a Ps 22:25; Jon 2:9
b 1Sa 25:29; Job 1:12; Ps 91:14; Za 2:8; 2Pe 2:9
c Ps 107:14
d Le 7:12; Ps 50:23
e Ps 22:25; Ps 76:11
f Ps 116:14
g Ps 96:8
h Opb 19:1

PSALM 117
i Opb 7:9, 10
j Ro 15:11
k Klg 3:22
l Ps 25:10; Ps 91:4
m Ps 100:5
n Ps 111:1

PSALM 118
o Mt 19:17

116:1 *Of mogelijk 'ik heb lief omdat Jehovah (...) hoort'. **116:2** *Of 'buigt zich en luistert naar'. #Lett.: 'in mijn dagen'. **116:3** *Lett.: 'de benauwdheden van Sjeool troffen mij'. **116:4, 8** *Of 'mijn ziel'. **116:5** *Of 'goedgunstig'. **116:7** *Zie Woordenlijst. **116:9** *Lett.: 'wandelen vóór'.

116:13 *Of 'van grootse redding'. **116:15** *Lett.: 'duur'. **116:19; 117:2** *Of 'Halle-lujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **117:1** *Of 'onderafdelingen van de stammen'.

‘Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.’
4 Laten wie ontzag hebben
voor Jehovah zeggen:
‘Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.’
5 In mijn nood riep ik Jah*
aan.
Jah antwoordde en bracht
mij naar een veilige#
plaats.[a]
6 Jehovah staat aan mijn kant,
ik zal niet bang zijn.[b]
Wat kan een mens mij doen?[c]
7 Jehovah staat aan mijn kant
als mijn helper,*[d]
ik zal de ondergang zien van
wie mij haten.[e]
8 Je kunt beter schuilen bij
Jehovah
dan vertrouwen op mensen.[f]
9 Je kunt beter schuilen bij
Jehovah
dan vertrouwen op leiders.[g]
10 Alle volken omsingelden mij,
maar in de naam van Jehovah
weerde ik ze af.[h]
11 Ze omsingelden mij, ik was
volledig ingesloten,
maar in de naam van Jehovah
weerde ik ze af.
12 Ze omsingelden mij als bijen
maar doofden net zo snel uit
als brandende doorns.
In de naam van Jehovah
weerde ik ze af.[i]
13 Ik werd hard geduwd* zodat
ik zou vallen,
maar Jehovah hielp me.
14 Jah is mijn schuilplaats en
kracht,
hij is mijn redding geworden.[j]
15 Het geluid van gejuich om
een overwinning*
is in de tenten van de recht-
vaardigen.

118:5 *‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. #Of ‘ruime’. 118:7 *Of mogelijk ‘samen met wie mij helpen’. 118:13 *Of mogelijk ‘je duwde me hard’. 118:15 *Of ‘redding’.

PSALM 118
a Ps 18:19
b Ps 27:1
c Jes 51:12
Ro 8:31
Heb 13:6
d Mt 26:52, 53
e Ps 54:7
f Ps 40:4
Ps 146:3, 4
Jer 17:5
g Ez 29:6, 7
h 2Kr 20:15, 17
i 2Kr 14:11
j Ex 15:2
Ps 18:2
Jes 12:2

2de kolom
a Ps 89:13
Jes 63:12
b Ex 15:6
Jes 40:26
c Ps 6:5
Ps 71:17
d Ps 66:10
Ps 94:12
e Ps 16:10
f Jes 26:2
Opb 22:14
g Ps 24:3, 4
h Ps 116:1
i Jes 28:16
Lu 20:17
Han 4:11
1Kor 3:11
Ef 2:19, 20
1Pe 2:4-7
j Han 5:31
k Mr 12:10, 11
l Mt 21:7-9
Mt 23:39
Mr 11:7-10
Lu 19:37, 38
m Ps 18:28
1Pe 2:9
n Le 23:34
Ps 42:4
o Ex 27:2

De rechterhand van Jehovah
toont zijn macht.[a]
16 De rechterhand van Jehovah
verheft zich,
de rechterhand van Jehovah
toont zijn macht.[b]
17 Ik zal niet sterven maar
leven
om de werken van Jah
bekend te maken.[c]
18 Jah heeft me streng gecorri-
geerd[d]
maar me niet overgeleverd
aan de dood.[e]
19 Open voor mij de poorten
van rechtvaardigheid.[f]
Ik zal binnengaan en Jah
loven.
20 Dit is de poort van Jehovah.
Hier gaan de rechtvaardigen
binnen.[g]
21 Ik zal u loven, want u gaf me
antwoord[h]
en u was mijn redding.
22 De steen die de bouwers
hebben afgekeurd,
is juist de belangrijkste
hoeksteen* geworden.[i]
23 Dit is afkomstig van Jehovah[j]
en het is in onze ogen een
wonder.[k]
24 Dit is de dag die Jehovah
heeft gemaakt,
we zullen blij zijn en juichen.
25 Alstublieft, Jehovah, red ons
toch!
Alstublieft, Jehovah, geef
ons de overwinning!
26 Gezegend is degene die komt
in de naam van Jehovah.[l]
We zegenen jullie vanuit het
huis van Jehovah.
27 Jehovah is God,
hij geeft ons licht.[m]
Ga mee in de feestelijke
optocht met takken in
de hand,[n]
tot aan de hoorns van het
altaar.[o]

118:22 *Lett.: ‘het hoofd van de hoek’.

28 U bent mijn God en ik zal u
loven.
Mijn God, ik zal u prijzen.[a]
29 Dank Jehovah,[b] want hij is
goed.
Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.[c]

א [*alef*]

119 Gelukkig wie onberispelijk* zijn in hun
weg,
wie in de wet van Jehovah
wandelen.[d]
2 Gelukkig wie zijn
richtlijnen* opvolgen,[e]
wie hem zoeken met heel
hun hart.[f]
3 Ze bedrijven geen onrecht,
ze bewandelen zijn wegen.[g]
4 U hebt ons opgedragen
uw bevelen strikt op te
volgen.[h]
5 Kon ik maar standvastig
blijven,*[i]
me aan uw voorschriften
houden!
6 Dan zou ik niet beschaamd
worden[j]
als ik stilsta bij al uw
geboden.
7 Ik zal u loven met een
oprecht hart
als ik uw rechtvaardige
bepalingen leer.
8 Ik zal me aan uw voorschriften houden.
Laat me niet voorgoed in de
steek.

ב [*beth*]

9 Hoe kan een jonge man zijn
pad zuiver houden?
Door op te letten en te leven
naar uw woord.[k]
10 Met mijn hele hart zoek
ik u.
Laat me niet afdwalen van
uw geboden.[l]
11 Uw woord bewaar ik als een
schat in mijn hart,[a]
zodat ik niet tegen u
zondig.[b]
12 U komt alle eer toe,
Jehovah.
Leer mij uw voorschriften.
13 Met mijn lippen
verkondig ik
alle oordelen die u hebt
uitgesproken.
14 Uw richtlijnen* geven me
veel vreugde,[c]
meer dan alle andere
waardevolle dingen.[d]
15 Ik zal uw bevelen overdenken*[e]
en mijn ogen op uw paden
houden.[f]
16 Ik ben blij met uw voorschriften.
Ik zal uw woord niet
vergeten.[g]

ג [*gimel*]

17 Wees goed voor uw dienaar,
dan zal ik leven en me
houden aan uw woord.[h]
18 Open mijn ogen, zodat ik
duidelijk zie
hoe wondermooi uw wet is.
19 Ik ben maar een vreemdeling in het land.[i]
Verberg uw geboden niet
voor mij.
20 Ik* word verteerd door
verlangen
naar uw bepalingen, de hele
tijd.
21 U bestraft de hoogmoedigen,
de vervloekten die afdwalen
van uw geboden.[j]
22 Verlos me van# minachting
en spot,
want ik heb uw richtlijnen*
opgevolgd.
23 Zelfs als vorsten tegen me
samenspannen,

119:1 *Of ‘rechtschapen’. **119:2, 14, 22** *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. **119:5** *Lett.: ‘o dat mijn wegen stevig bevestigd waren’.

119:15 *Of ‘onderzoeken’. **119:20** *Of ‘mijn ziel’. **119:22** #Lett.: ‘wentel van me af’.

PSALM 118
a Ex 15:2; Jes 25:1
b Ps 50:23
c Ezr 3:11; Ps 118:1

PSALM 119
d 2Kon 20:3; Jak 1:25
e Ps 19:7
f 2Kr 31:20, 21
g Jes 38:3
h De 5:33; Jer 7:23; Jak 2:10
i Ps 51:10
j Ps 119:80
k Sp 6:20, 22
l Ps 25:5

2de kolom
a Ps 112:1
b Ps 19:13; Ps 37:31
c Jer 15:16
d Ps 19:8, 10; Ps 119:72
e Ps 119:93; Ps 119:100
f Ps 25:10
g Jak 1:23-25
h Jes 38:20
i 1Kr 29:15
j De 28:15

overdenkt* uw dienaar uw
voorschriften.
24 Ik ben blij met uw richt-
lijnen,*[a]
het zijn mijn raadgevers.[b]

ד [*daleth*]

25 Ik* lig languit in het stof.[c]
Houd me in leven zoals u
hebt beloofd.#[d]
26 Ik vertelde u over mijn
wegen en u antwoordde
mij.
Leer mij uw voorschriften.[e]
27 Laat mij de betekenis* van
uw bevelen begrijpen,
zodat ik uw wonderen kan
overdenken.#[f]
28 Ik* ben slapeloos geweest
van verdriet.
Sterk mij naar uw woord.
29 Houd mij ver van het pad
van bedrog[g]
en wees zo goed mij uw wet
te geven.
30 Ik kies het pad van trouw.[h]
Ik besef dat uw oordelen
juist zijn.
31 Ik klamp me vast aan uw
richtlijnen.*[i]
O Jehovah, laat me niet
teleurgesteld# worden.[j]
32 De weg van uw geboden
volg ik graag,*
want u maakt er plaats voor
in mijn hart.#

ה [*he*]

33 Jehovah, leer mij[k] de weg
van uw voorschriften,
dan zal ik die tot het einde
toe volgen.[l]
34 Geef me verstand,
zodat ik me aan uw wet kan
houden
en er met mijn hele hart
naar kan leven.
35 Leid me* over het pad van
uw geboden,[a]
dat geeft me grote vreugde.
36 Richt mijn hart op uw
richtlijnen*
en niet op zelfverrijking.#[b]
37 Wend mijn ogen af van
waardeloze dingen.[c]
Houd me op uw weg in
leven.
38 Kom uw belofte* aan uw
dienaar na,
zodat men ontzag voor u
heeft.#
39 Houd de schande die ik
vrees ver van mij,
want uw oordelen zijn
goed.[d]
40 Zie hoe ik verlang naar uw
bevelen.
U bent rechtvaardig, houd
mij in leven.

ו [*waw*]

41 Laat mij uw loyale liefde
ervaren, Jehovah,[e]
de redding zoals u die hebt
beloofd.*[f]
42 Dan zal ik antwoorden wie
mij belastert,*
want ik vertrouw op uw
woord.
43 Neem het woord van waar-
heid nooit weg uit mijn
mond,
want ik hoop* op uw
oordeel.
44 Ik zal voortdurend naar uw
wet leven,
voor altijd en eeuwig.[g]
45 Ik zal op een veilige* plaats
wandelen,[h]
want ik zoek uw bevelen.

119:23 *Of 'onderzoekt'. **119:24, 31, 36** *Of 'vermaningen', 'herinneringen'. **119:25, 28** *Of 'mijn ziel'. **119:25** #Of 'naar uw woord'. **119:27** *Lett.: 'weg'. #Of 'onderzoeken'. **119:31** #Of 'beschaamd'. **119:32** *Lett.: 'ik zal voortsnellen over'. #Of mogelijk 'geeft mijn hart het vertrouwen'.

119:35 *Of 'laat me wandelen'. **119:36** #Of 'winst'. **119:38** *Of 'toezegging'. #Of mogelijk 'die is gedaan aan wie ontzag voor u hebben'. **119:41** *Of 'naar uw toezegging'. **119:42** *Of 'uitdaagt'. **119:43** *Of 'wacht'. **119:45** *Of 'ruime'.

PSALM 119

a Ps 119:14, Ps 119:168
b De 17:18-20, Ps 119:105, 2Ti 3:16, 17
c Ps 22:15
d Ps 119:154, Ps 143:11
e Ps 86:11
f Ps 145:5
g Ps 141:4, Sp 30:8
h Joz 24:15
i Ps 19:7
j Ps 25:20, Ps 119:80
k Jes 48:17, Jo 6:45, Jak 1:5
l Ps 119:112

2de kolom

a Ps 23:3
b Lu 12:15, 1Ti 6:10, Heb 13:5
c Nu 15:39, Sp 4:25, Sp 23:4, 5
d Ps 19:9, Ps 119:75
e Ps 51:1, Ps 90:14
f Ps 119:76
g Ps 119:33
h Ps 118:5

46 Voor koningen zal ik over uw richtlijnen* spreken,
zonder me te schamen.[a]
47 Ik ben blij met uw geboden,
ja, ik heb ze lief.[b]
48 Ik zal mijn handen opheffen naar uw geboden, die ik liefheb,[c]
ik zal uw voorschriften overdenken.*[d]

ז [*zajin*]

49 Denk aan uw belofte* aan uw dienaar,
waarmee u mij hoop geeft.#
50 Dat is mijn troost in mijn ellende,[e]
want uw belofte* houdt me in leven.
51 Hoe de hoogmoedigen mij ook bespotten,
ik wijk niet af van uw wet.[f]
52 Aan uw oordelen van oudsher denk ik,[g] Jehovah,
en ze geven me troost.[h]
53 Grote woede grijpt me aan vanwege de slechten,
die uw wet verwerpen.[i]
54 Uw voorschriften zijn voor mij als liederen,
waar ik ook woon.*
55 In de nacht denk ik aan uw naam, o Jehovah,[j]
om naar uw wet te kunnen leven.
56 Dat is altijd mijn gewoonte geweest,
ik heb uw bevelen opgevolgd.

ח [*cheth*]

57 Jehovah is mijn deel.[k]
Ik heb beloofd me aan uw woorden te houden.[l]
58 Ik smeek u* met heel mijn hart.[m]
Toon mij gunst[a] zoals u hebt beloofd.*
59 Ik heb mijn wegen onderzocht
om mijn voeten weer te richten naar uw richtlijnen.*[b]
60 Ik haast me en aarzel niet
me te houden aan uw geboden.[c]
61 Al omsluiten de touwen van de slechten mij,
uw wet vergeet ik niet.[d]
62 Midden in de nacht sta ik op om u te danken[e]
voor uw rechtvaardige oordelen.
63 Ik ben een vriend van allen die ontzag voor u hebben,
van allen die uw bevelen opvolgen.[f]
64 Uw loyale liefde vult de aarde, Jehovah.[g]
Leer mij uw voorschriften.

ט [*teth*]

65 U bent goed geweest voor uw dienaar,
Jehovah, zoals u hebt beloofd.*
66 Geef mij verstand en kennis,[h]
want ik vertrouw op uw geboden.
67 Voordat ellende mij trof, dwaalde ik vaak af,*
maar nu houd ik me aan uw woord.[i]
68 U bent goed[j] en uw daden zijn goed.
Leer mij uw voorschriften.[k]
69 De hoogmoedigen besmeuren me met leugens,
maar ik volg uw bevelen op met heel mijn hart.
70 Hun hart is ongevoelig,*[l]
maar ik ben blij met uw wet.[m]

PSALM 119
a Ro 1:16
b Job 23:12; Ps 119:174; Ro 7:22
c Ps 119:127
d Ps 119:23; Ps 119:71
e Ps 94:19; Ro 15:4
f Ps 119:157
g Nu 16:5; De 1:35, 36; De 4:3
h Ro 15:4
i Ps 119:158; Ps 139:21; Sp 28:4
j Ps 63:6; Jes 26:9
k Ps 16:5
l Ex 19:8
m Ps 51:17

2de kolom
a Ps 57:1
b Ps 119:101; Ef 5:15
c 2Kr 29:1, 3
d 1Sa 26:8, 9; 2Kr 29:1, 2
e Ps 42:8
f Sp 13:20
g Ps 33:5; Ps 104:13
h 1Kon 3:9; Ps 94:10; Da 2:21; Fil 1:9
i Ps 119:11
j Ps 86:5; Mr 10:18
k Jes 48:17
l Jes 6:10
m Ps 40:8; Ro 7:22

119:46, 59 *Of 'vermaningen', 'herinneringen'. **119:48** *Of 'onderzoeken'. **119:49** *Of 'woord'. #Of 'waarop u mij liet wachten'. **119:50** *Of 'toezegging'. **119:54** *Of 'in het huis waar ik als vreemdeling woon'. **119:58** *Of 'zoek de glimlach van uw gezicht'.

119:58 *Of 'naar uw toezegging'. **119:65** *Of 'naar uw woord'. **119:67** *Of 'zondigde ik per ongeluk'. **119:70** *Lett.: 'ongevoelig, net als vet'.

71 Het is goed dat ik ellende meemaak.[a]
Zo kan ik uw voorschriften leren.
72 De wet uit uw mond is goed voor mij,[b]
beter dan duizenden stukken goud en zilver.[c]

י [*jodh*]

73 Uw handen hebben mij gemaakt en gevormd.
Geef mij verstand,
dan kan ik uw geboden leren.[d]
74 Wie ontzag voor u hebben, zien mij en zijn blij,
want uw woord is mijn hoop.*[e]
75 Ik weet, Jehovah, dat uw oordelen rechtvaardig zijn[f]
en dat u me hebt gekweld in uw trouw.[g]
76 Troost me alstublieft met uw loyale liefde,[h]
zoals u uw dienaar hebt beloofd.*
77 Heb medelijden met mij,* zodat ik in leven blijf,[i]
want ik ben blij met uw wet.[j]
78 Mogen de hoogmoedigen te schande worden gemaakt,
want zonder reden* doen ze me onrecht.
Maar ik zal uw bevelen overdenken.#[k]
79 Laat bij me terugkomen wie ontzag voor u hebben,
wie uw richtlijnen* kennen.
80 Mag ik met een onberispelijk hart uw voorschriften naleven,[l]
zodat ik niet beschaamd word gemaakt.[m]

כ [*kaf*]

81 Ik verlang# naar redding door u,[a]
want uw woord is mijn hoop.*
82 Mijn ogen verlangen naar uw belofte.*[b]
Ik vraag: ‘Wanneer zult u mij troosten?’[c]
83 Ik verschrompel als een leren zak in de rook,
maar uw voorschriften vergeet ik niet.[d]
84 Hoeveel dagen moet uw dienaar wachten?
Wanneer zult u het oordeel voltrekken aan mijn vervolgers?[e]
85 De hoogmoedigen graven kuilen voor mij,
zij die uw wet weerstaan.
86 Al uw geboden zijn betrouwbaar.
Mensen vervolgen mij zonder reden. Help mij![f]
87 Ze vaagden me bijna weg van de aarde,
maar ik verlaat uw bevelen niet.
88 Houd me in leven vanwege uw loyale liefde,
zodat ik kan leven naar de richtlijnen* uit uw mond.

ל [*lamedh*]

89 O Jehovah, voor altijd
staat uw woord vast in de hemel.[g]
90 Uw trouw gaat van generatie op generatie.[h]
U hebt de aarde gegrondvest, zodat ze blijft staan.[i]
91 Dankzij uw bepalingen bestaan ze* nog steeds,
want ze zijn allemaal uw dienaren.
92 Als ik niet zo blij was geweest met uw wet,

119:74, 81 *Of ‘ik wacht op uw woord’. **119:76** *Of ‘naar uw toezegging’. **119:77** *Of ‘wees mij barmhartig’. **119:78** *Of mogelijk ‘met leugens’. #Of ‘onderzoeken’. **119:79, 88** *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.

119:81 #Of ‘mijn ziel smacht’. **119:82** *Of ‘toezegging’. **119:91** *D.w.z. al zijn scheppingswerken.

PSALM 119
a 1Kor 11:32; Heb 12:9-11
b De 17:18, 19
c Ps 19:7, 10; Sp 3:13-15
d 1Kr 22:12; Job 32:8
e Ps 119:147
f Ps 119:160
g De 32:4; Heb 12:11
h Ex 34:6; Ps 86:5
i Ps 51:1; Ps 103:13; Ps 119:116; Da 9:18; Lu 1:50
j Ro 7:22
k Ps 119:45
l 1Kon 8:58
m Ps 119:5, 6; 1Jo 2:28

2de kolom
a Mi 7:7
b Ps 69:3
c Ps 86:17; Ps 102:2
d Ps 119:61; Ps 119:176
e Ps 7:6; Opb 6:9, 10
f Ps 142:6
g Ps 89:2; Ps 119:152
h De 7:9
i Ps 104:5; Pr 1:4

zou ik van ellende zijn
vergaan.[a]
93 Ik zal uw bevelen nooit
vergeten,
want daardoor hebt u mij in
leven gehouden.[b]
94 Ik ben van u, red mij,[c]
want ik heb uw bevelen
gezocht.[d]
95 Slechte mensen zijn uit op
mijn ondergang,
maar ik luister goed naar
uw richtlijnen.*
96 Ik zie dat alle volmaaktheid
grenzen kent,
maar uw gebod is grenze-
loos.*

מ [*mem*]

97 Hoe lief heb ik uw wet![e]
De hele dag overdenk# ik
die.[f]
98 Uw gebod maakt me wijzer
dan mijn vijanden,[g]
omdat het altijd bij me is.
99 Ik heb meer inzicht dan al
mijn leraren,[h]
omdat ik uw richtlijnen*
overdenk.#
100 Ik gedraag me met meer
verstand dan oudere
mannen,
omdat ik uw bevelen
opvolg.
101 Ik weiger te wandelen op
elk pad dat slecht is.[i]
Zo kan ik me houden aan uw
woord.
102 Ik wijk niet af van uw
oordelen,
want u hebt mij onder-
wezen.
103 Hoe zoet zijn uw woorden
voor mijn gehemelte,
zoeter dan honing voor mijn
mond![j]
104 Dankzij uw bevelen gedraag
ik me verstandig.[k]

Daarom haat ik elk leugen-
pad.[a]

נ [*noen*]

105 Uw woord is een lamp voor
mijn voet
en een licht op mijn pad.[b]
106 Ik heb een eed gezworen
— daar zal ik me aan
houden —
om naar uw rechtvaardige
bepalingen te leven.
107 Ik zit in diepe ellende.[c]
O Jehovah, houd me in
leven zoals u hebt
beloofd.*[d]
108 Wees alstublieft blij met
mijn vrijwillige lofoffers,*[e]
Jehovah,
en leer me uw bepalingen.[f]
109 Mijn leven is voortdurend in
gevaar,*
maar ik vergeet uw wet
niet.[g]
110 Slechte mensen hebben
een valstrik voor me
gespannen,
maar ik wijk niet af van uw
bevelen.[h]
111 Uw richtlijnen* zijn voor
mij een blijvend bezit,#
ze zijn de vreugde van mijn
hart.[i]
112 Ik ben vastbesloten* om
uw voorschriften te
gehoorzamen,
altijd, tot het einde toe.

ס [*samekh*]

113 Ik haat halfhartige
mensen,*[j]
maar uw wet heb ik lief.[k]
114 U bent mijn schuilplaats en
mijn schild,[l]
uw woord is mijn hoop.*[m]

PSALM 119
a Sp 6:23, Mt 4:4
b Le 18:5, De 30:16, Jo 6:63, Ro 10:5
c Ps 86:2, Jes 41:10
d Ps 119:15
e Ps 40:8
f Ps 1:2
g Ps 19:7, Sp 2:6, Sp 10:8
h Mt 11:25, Lu 2:46, 47
i Ps 18:23, Ps 119:59
j Ps 19:7, 10, Sp 24:13, 14
k Ps 119:100

2de kolom
a Ps 97:10, Ps 101:3, Sp 8:13, Sp 13:5, Ro 12:9
b Ps 43:3, Sp 6:23, Jes 51:4, Ro 15:4, 2Ti 3:16, 17, 2Pe 1:19
c Ps 34:19
d Ps 119:88, Ps 143:11
e Ps 50:23, Ho 14:2, Heb 13:15
f De 33:10, Jes 48:17
g Ps 119:61
h Ps 119:87
i Ps 19:8, Ps 119:129, Jer 15:16
j 1Kon 18:21, Opb 3:16
k Ps 40:8, Ps 119:97
l Ps 32:7, Ps 91:2
m Ps 130:5

119:95, 99, 111 *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. **119:96** *Lett.: ‘zeer veelomvattend’. **119:97, 99** #Of ‘onderzoek’. **119:107** *Of ‘naar uw woord’. **119:108** *Lett.: ‘de vrijwillige offers van mijn mond’. **119:109** *Of ‘mijn ziel is voortdurend in mijn hand’. **119:111** #Of ‘eeuwig erfdeel’. **119:112** *Lett.: ‘heb mijn hart geneigd’. **119:113** *Of ‘mensen met een verdeeld hart’. **119:114** *Of ‘ik wacht op uw woord’.

115 Ga weg van mij, boosdoeners,[a]
zodat ik de geboden van mijn God kan naleven.
116 Steun me zoals u hebt beloofd,*[b]
zodat ik in leven blijf.
Laat mijn hoop niet omslaan in teleurstelling.#[c]
117 Steun me zodat ik word gered.[d]
Dan zal ik me altijd op uw voorschriften concentreren.[e]
118 U verwerpt wie van uw voorschriften afwijken,[f]
want ze liegen en bedriegen.
119 U ontdoet u van de slechten op aarde als van waardeloze schuimslakken.[g]
Daarom heb ik uw richtlijnen* lief.
120 Uit angst voor u beeft mijn lichaam,*
ik vrees uw oordelen.

ע [*ajin*]

121 Ik heb gedaan wat juist en rechtvaardig is.
Lever me niet over aan mijn onderdrukkers!
122 Sta garant voor het welzijn van uw dienaar.
Laat de hoogmoedigen mij niet onderdrukken.
123 Mijn ogen zijn verzwakt terwijl ik wacht op redding door u[h]
en op uw rechtvaardige belofte.*[i]
124 Toon uw dienaar uw loyale liefde.[j]
Leer mij uw voorschriften.[k]
125 Ik ben uw dienaar, geef mij verstand,[l]
zodat ik uw richtlijnen* leer kennen.
126 Het is tijd om in te grijpen, Jehovah,[a]
want ze hebben uw wet overtreden.
127 Daarom heb ik uw geboden lief,
meer dan goud, zelfs zuiver* goud.[b]
128 Alle instructies* van u zie ik als juist.[c]
Ik haat elk leugenpad.[d]

פ [*pe*]

129 Uw richtlijnen* zijn wonderbaar.
Daarom houd ik# me eraan.
130 Het onthullen van uw woorden brengt licht,[e]
geeft de onervarenen verstand.[f]
131 Ik open mijn mond wijd en zucht,*
want ik verlang naar uw geboden.[g]
132 Wend u naar mij en toon mij gunst,[h]
zoals u hebt bepaald voor wie uw naam liefhebben.[i]
133 Leid mijn stappen veilig* dankzij uw woord,
laat niets slechts over mij heersen.[j]
134 Bevrijd* mij van onderdrukkers.
Ik zal uw bevelen opvolgen.
135 Laat het licht van uw gelaat over uw dienaar schijnen*[k]
en leer mij uw voorschriften.
136 Tranen stromen uit mijn ogen
omdat mensen zich niet aan uw wet houden.[l]

צ [*tsadhe*]

137 Jehovah, u bent rechtvaardig,[m]
uw oordelen zijn eerlijk.[n]

119:116 *Of 'naar uw toezegging'. #Of 'niet beschaamd worden gemaakt'. **119:119, 125, 129** *Of 'vermaningen', 'herinneringen'. **119:120** *Lett.: 'vlees'. **119:123** *Of 'toezegging'.

119:127 *Of 'gelouterd'. **119:128** *Of 'bevelen'. **119:129** #Of 'mijn ziel'. **119:131** *Lett.: 'hijg'. **119:133** *Of 'maak (...) vast'. **119:134** *Lett.: 'verlos'. **119:135** *Of 'glimlachen'.

PSALM 119
a Ps 26:5
b Jes 41:10
c Ps 25:2; Ro 10:11
d Jes 41:13
e Joz 1:8; Ps 119:48
f 1Kr 28:9; Ps 95:10
g Sp 2:22; Sp 25:4, 5; Ez 22:18
h Ps 69:3; Ps 143:7
i Ps 119:81
j Ps 69:16
k Ps 143:10
l Ps 119:34; 2Ti 2:7; Jak 1:5

2de kolom
a Ps 9:19; Jer 18:23
b Ps 19:9, 10; Ps 119:72; Sp 3:13, 14
c Ps 19:8
d Ps 119:104
e Ps 119:105; Sp 6:23; 2Kor 4:6; 2Pe 1:19
f Ps 19:7; Sp 1:1, 4; 2Ti 3:15
g Ps 42:1; 1Pe 2:2
h 1Sa 1:10, 11; 2Sa 16:11, 12; Jes 38:9, 20
i Heb 6:10
j Ps 19:13; Ro 6:12
k Nu 6:25; Ps 4:6
l Ez 9:4; 2Pe 2:7, 8
m De 32:4
n Opb 16:5, 7

138 Uw richtlijnen* zijn rechtvaardig
en volkomen betrouwbaar.
139 Mijn ijver verteert mij,[a]
omdat mijn tegenstanders uw woorden zijn vergeten.
140 Uw woord is grondig gelouterd[b]
en uw dienaar heeft het lief.[c]
141 Ik ben onbeduidend en word veracht.[d]
Toch ben ik uw bevelen niet vergeten.
142 Uw rechtvaardigheid is rechtvaardigheid voor eeuwig[e]
en uw wet is waarheid.[f]
143 Al word ik getroffen door ellende en moeilijkheden,
ik ben nog steeds blij met uw geboden.
144 Eeuwig is de rechtvaardigheid van uw richtlijnen.*
Geef mij verstand,[g] zodat ik in leven blijf.

ק [*qof*]

145 Ik roep met mijn hele hart. Antwoord mij, o Jehovah.
Ik zal me aan uw voorschriften houden.
146 Ik roep u aan, red mij!
Ik zal uw richtlijnen* opvolgen.
147 Nog voor het licht wordt,* ben ik wakker en roep ik om hulp,[h]
want uw woorden zijn mijn hoop.#
148 Nog voor de nachtwaken open ik mijn ogen,
zodat ik uw woord kan overdenken.*[i]
149 Luister toch naar mijn stem vanwege uw loyale liefde.[j]
Jehovah, u bent rechtvaardig, houd me in leven.
150 Wie zich schaamteloos* gedragen, komen dichtbij,
ver zijn ze afgeweken van uw wet.
151 Jehovah, u bent dichtbij[a]
en al uw geboden zijn waarheid.[b]
152 Lang geleden heb ik over uw richtlijnen* geleerd
dat u ze hebt ingesteld om eeuwig te gelden.[c]

ר [*resj*]

153 Zie mijn ellende en bevrijd mij,[d]
want ik ben uw wet niet vergeten.
154 Verdedig mij* en bevrijd mij,[e]
houd me in leven zoals u hebt beloofd.#
155 Voor slechte mensen is redding ver weg,
want ze hebben uw voorschriften niet gezocht.[f]
156 Uw barmhartigheid is groot, Jehovah.[g]
U bent rechtvaardig, houd me in leven.
157 Mijn vervolgers en tegenstanders zijn met velen,[h]
maar van uw richtlijnen* wijk ik niet af.
158 Ik zie de verraders en ik walg van ze,
want ze houden zich niet aan uw woord.[i]
159 Zie toch hoeveel ik van uw bevelen houd!
Jehovah, houd me in leven vanwege uw loyale liefde.[j]
160 Waarheid is de essentie van uw woord.[k]
Al uw rechtvaardige oordelen duren voor eeuwig.

ש [*sin* of *sjin*]

161 Vorsten vervolgen me[l] zonder reden,

PSALM 119
a 2Kon 10:16; Ps 69:9; Jo 2:17
b Ps 12:6; Ps 119:160
c Ps 119:97
d Ps 22:6, 7
e Ps 36:6
f Ex 34:6; Ps 119:160; Jo 17:17
g Ps 119:34
h Ps 5:3; Ps 88:13; Mr 1:35
i Ps 63:6; Lu 6:12
j Ps 51:1; Jes 63:7

2de kolom
a De 4:7; Ps 46:1; Ps 145:18
b Ps 19:9; Jo 17:17
c Ps 119:144; Pr 3:14
d Ps 9:13
e 1Sa 24:15; Ps 43:1
f 2Kon 17:15,18; Ps 73:27; Sp 15:29
g 1Kr 21:13; Ps 86:15; Jes 55:7; 2Kor 1:3; Jak 5:11
h Ps 25:19
i Ps 139:21
j Ps 119:40, 88; Klg 3:22
k 2Sa 7:28; Ps 12:6; Jo 17:17
l Ps 119:23

119:138, 144, 146, 152, 157 * Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. **119:147** * Of ‘in de ochtendschemering’. # Of ‘ik wacht op uw woorden’. **119:148** * Of ‘onderzoeken’.

119:150 * Of ‘obsceen’. **119:154** * Of ‘bepleit mijn rechtszaak’. # Of ‘naar uw toezegging’.

maar mijn hart is vol ontzag
voor uw woorden.[a]
162 Ik heb vreugde in uw
woord,[b]
als de vinder van een grote
buit.
163 Ik haat leugens — ik walg
ervan.[c]
Ik heb uw wet lief.[d]
164 Zeven keer per dag loof ik u
om uw rechtvaardige
oordelen.
165 Groot is de vrede voor wie
uw wet liefhebben,[e]
niets kan hen tot struikelen
brengen.*
166 Jehovah, ik hoop op uw
reddingsdaden
en ik leef naar uw geboden.
167 Ik* houd me aan uw
richtlijnen#
en ik heb ze innig lief.[f]
168 Ik volg uw bevelen en
richtlijnen# op,
want u bent u bewust van
alles wat ik doe.[g]

ת [*taw*]

169 Mag mijn hulpgeroep u
bereiken, Jehovah.[h]
Geef mij verstand door uw
woord.[i]
170 Mag mijn verzoek om gunst
tot u komen.
Red mij, zoals u hebt
beloofd.*
171 Laten mijn lippen over-
vloeien van lof,[j]
want u leert mij uw voor-
schriften.
172 Laat mijn tong zingen over
uw woord,[k]
want al uw geboden zijn
rechtvaardig.
173 Sta voor me klaar met uw
helpende hand,[l]
want ik kies ervoor uw
bevelen te gehoorzamen.[m]
174 Ik verlang naar uw redding,
Jehovah,
en ik ben blij met uw wet.[a]
175 Laat mij* in leven zodat ik u
kan loven,[b]
mogen uw oordelen mijn
hulp zijn.
176 Ik ben afgedwaald als een
verloren schaap.[c] Zoek
uw dienaar,
want ik ben uw geboden
niet vergeten.[d]

Een lied van de opgangen.*

120 In mijn ellende riep ik
tot Jehovah[e]
en hij antwoordde mij.[f]
2 Jehovah, bevrijd me* van
leugenlippen
en van de bedrieglijke tong.
3 Wat zal Hij je aandoen
en waarmee zal Hij je
straffen,*
jij bedrieglijke tong?[g]
4 Met scherpe pijlen[h] van een
strijder
en vurige kolen[i] van brem-
hout.
5 Wee mij, want ik woon als
vreemdeling in Me̱sech![j]
Ik woon bij de tenten van
Ke̱dar.[k]
6 Ik* woon al veel te lang
bij mensen die vrede haten.[l]
7 Ik ben voor vrede, maar als
ik spreek,
zijn zij voor oorlog.

Een lied van de opgangen.*

121 Ik kijk omhoog naar de
bergen.[m]
Waar zal mijn hulp vandaan
komen?
2 Mijn hulp komt van
Jehovah,[n]
de Maker van hemel en
aarde.
3 Hij zal nooit toelaten dat
je voet uitglijdt.*[o]

119:165 *Of 'voor hen is er geen struikelblok'. **119:167, 175; 120:2, 6** *Of 'mijn ziel'. **119:167, 168** #Of 'vermaningen', 'herinneringen'. **119:170** *Of 'naar uw toezegging'.

120:Ops; 121:Ops *Zie Woordenlijst.
120:3 *Lett.: 'en wat zal Hij je toevoegen'.
121:3 *Of 'wankelt'.

PSALM 119
a 2Kon 22:19
b Jer 15:16
c Ps 101:7; Ps 119:29, 104
d Ps 1:2
e Ps 1:2, 3; Sp 3:1, 2; Jes 32:17; Jes 48:18
f Ps 1:2; Ps 40:8; Ro 7:22
g Ps 139:3; Sp 5:21; Sp 15:11; Heb 4:13
h Ps 18:6
i 1Kr 22:12; Sp 2:3, 5
j Ps 63:5; Ps 71:17; Ps 145:7
k Ps 40:9
l Ps 60:5
m De 30:19; Joz 24:15, 22

2de kolom
a Ps 1:2
b Ps 9:13, 14; Jes 38:19
c Ps 95:7; Lu 15:4; 1Pe 2:25
d Pr 12:13

PSALM 120
e Ps 18:6
f Ps 50:15; Jon 2:1, 2
g Sp 12:22
h Ps 7:13
i Ps 140:10
j Ge 10:2
k Jer 49:28
l Ps 57:4

PSALM 121
m Ps 125:2
n Ps 46:1; Jes 41:13; Jer 20:11; Heb 13:6
o Ps 91:11, 12; Sp 3:26

Hij die je beschermt zal nooit
slaperig zijn.
4 Nee, hij zal nooit slaperig
zijn of in slaap vallen.
Hij beschermt Israël.[a]
5 Jehovah beschermt je.
Jehovah is de schaduw[b] aan
je rechterhand.[c]
6 Overdag zal de zon je niet
steken,[d]
's nachts zal de maan je niet
schaden.[e]
7 Jehovah beschermt je tegen
al het kwaad.[f]
Hij waakt over je leven.*[g]
8 Jehovah beschermt je bij
alles wat je doet,*
van nu tot in eeuwigheid.

Een lied van de opgangen.* Van David.

122 Wat was ik blij toen ze
tegen me zeiden:
'Laten we naar het huis van
Jehovah gaan.'[h]
2 En nu staan onze voeten
binnen je poorten,
Jeruzalem.[i]
3 Jeruzalem is gebouwd als
een stad
die hecht aaneengesloten is.[j]
4 Daarheen zijn de stammen
opgegaan,
de stammen van Jah,*
volgens de richtlijn# voor
Israël
om de naam van Jehovah te
loven.[k]
5 Daar zijn de tronen voor het
gerecht opgesteld,[l]
de tronen van het huis van
David.[m]
6 Vraag om vrede voor
Jeruzalem.[n]
Wie je liefhebben, o stad,
zullen veilig zijn.
7 Mag er vrede heersen binnen
je vestingmuren,
veiligheid binnen je
versterkte torens.
8 Omwille van mijn broeders
en vrienden zeg ik:
'Mag er vrede in je zijn.'
9 Omwille van het huis van
Jehovah, onze God,[a]
vraag ik het goede voor je.

Een lied van de opgangen.*

123 Naar u sla ik mijn
ogen op,[b]
naar u die in de hemel troont.
2 Zoals de ogen van een slaaf
gericht zijn op de hand van
zijn meester
en de ogen van een slavin
op de hand van haar
meesteres,
zo zijn onze ogen gericht op
Jehovah, onze God,[c]
totdat hij ons gunst toont.[d]
3 Toon ons gunst, Jehovah,
toon ons gunst,
want we zijn overladen met
minachting.[e]
4 We zijn overladen met*
spot door zelfverzekerde
mensen
en met minachting door de
hoogmoedigen.

Een lied van de opgangen.* Van David.

124 'Als Jehovah niet met
ons was geweest'[f]
— laat Israël het herhalen —
2 'als Jehovah niet met ons
was geweest[g]
toen mensen ons wilden
aanvallen,[h]
3 dan hadden ze ons levend
verslonden,[i]
zo woedend waren ze op
ons.[j]
4 Dan had het water ons
meegesleurd,
de stroom ons* overspoeld.[k]
5 Het kolkende water had ons*
overspoeld.

PSALM 121
a Jes 27:3, Jes 40:28
b Ps 91:1, Jes 25:4
c Ps 16:8, Ps 109:31
d Jes 49:10, Opb 7:16
e Ps 91:5, 6
f Ps 91:10, Sp 12:21
g Ps 97:10, Ps 145:20

PSALM 122
h 2Sa 6:15, Ps 27:4, Ps 42:4, Ps 84:10
i 2Kr 6:6, Ps 84:7, Ps 100:4
j 2Sa 5:9
k Ex 23:17, De 12:5, 6
l De 17:8, 9, 2Kr 19:8
m 2Sa 7:16, 1Kon 10:18, 1Kr 29:23
n Ps 51:18

2de kolom
a 1Kr 29:3, Ps 26:8, Ps 69:9

PSALM 123
b Ps 25:15, Ps 121:1
c Ps 119:82, Ps 130:6
d Klg 3:25, Mi 7:7
e Ne 4:4, Ps 44:13

PSALM 124
f Ps 46:7, Ro 8:31, Heb 13:6
g Ps 54:4, Ps 118:6
h Ps 3:1, Ps 22:16
i Ps 27:2
j Ps 56:1
k Ps 18:4

121:7 *Of 'ziel'. **121:8** *Lett.: 'je uitgaan en je ingaan'. **122:Ops; 123:Ops; 124:Ops** *Zie Woordenlijst. **122:4** *'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah. #Of 'vermaning', 'herinnering'.

123:4 *Of 'onze ziel heeft meer dan genoeg gehad van'. **124:4, 5** *Of 'onze ziel'.

6 Jehovah komt alle eer toe,
want hij heeft ons niet ten
prooi gegeven aan hun
tanden.
7 We* zijn als een vogel die
is ontsnapt uit het net van
de jager.[a]
Het net is gescheurd
en we zijn ontsnapt.[b]
8 Onze hulp is in de naam van
Jehovah,[c]
de Maker van hemel en
aarde.’

Een lied van de opgangen.*

125 Wie op Jehovah vertrouwen[d]
zijn als de berg Sion, die
onwankelbaar is
en voor eeuwig staat.[e]
2 Zoals bergen Jeruzalem
omringen,[f]
zo omringt Jehovah zijn
volk,[g]
van nu tot in eeuwigheid.
3 De scepter van het kwaad zal
niet blijven heersen over
het toegewezen land van de
rechtvaardigen,[h]
zodat de rechtvaardigen
zich* niet wenden tot
kwaaddoen.[i]
4 Wees goed voor wie goed
zijn, Jehovah,[j]
voor wie oprecht van hart
zijn.[k]
5 Maar wie een verdorven pad
inslaan
zal Jehovah verwijderen met
de boosdoeners.[l]
Laat er vrede zijn over
Israël.

Een lied van de opgangen.*

126 Toen Jehovah de gevangenen van Sion
terugbracht,[m]
dachten we dat we droomden.
2 Gelach vulde onze mond,
onze tong brak uit in
gejuich.[a]
Onder de volken werd
gezegd:
‘Jehovah heeft grote dingen
voor hen gedaan.’[b]
3 Jehovah heeft grote dingen
voor ons gedaan,[c]
we zijn overgelukkig.
4 Breng de gevangenen terug,*
Jehovah,
als stromen in de Negeb.#
5 Wie zaaien met tranen,
zullen oogsten met gejuich.
6 Wie op weg gaat, al is het
huilend,
terwijl hij een zak zaad
draagt,
zal juichend terugkomen[d]
en zijn schoven dragen.[e]

Een lied van de opgangen.*
Van Salomo.

127 Als Jehovah het huis niet bouwt,
heeft het geen zin dat
de bouwers er hard aan
werken.[f]
Als Jehovah de stad niet
bewaakt,[g]
heeft het geen zin dat de
wachter wakker blijft.
2 Het heeft geen zin dat je
vroeg opstaat,
dat je lang opblijft,
dat je zwoegt voor je
voedsel,
want hij zorgt voor zijn dierbaren en geeft ze slaap.[h]
3 Zonen* zijn een erfdeel van
Jehovah,[i]
de vrucht van de buik is een
beloning.[j]
4 Als pijlen in de hand van een
sterke man,
zo zijn de zonen, geboren in
je jeugd.[k]
5 Gelukkig de man die zijn
pijlkoker ermee vult.[l]

PSALM 124
a 1Sa 23:26-28; 2Sa 17:21, 22
b Ps 25:15; Ps 91:3
c Sp 18:10

PSALM 125
d Jer 17:7
e 1Kon 8:12, 13; Ps 48:2; Ps 132:13, 14
f 1Kon 11:7; Han 1:12
g Ps 34:7; Jes 31:5; Za 2:4, 5
h Jes 14:5
i Pr 7:7
j Ps 51:18
k Ps 36:10; Ps 73:1
l 1Kr 10:13; Ps 53:5; Jes 59:8

PSALM 126
m Ezr 1:2, 3; Ps 85:1

2de kolom
a Ezr 3:11; Ps 106:47; Jes 49:13; Jer 31:12
b Joz 2:9, 10; Ne 6:15, 16
c Ezr 7:27, 28; Jes 11:11
d Ps 30:5; Jes 61:1-3
e Jes 9:3

PSALM 127
f Sp 3:6; Sp 10:22; Sp 16:3
g Jes 27:3
h Ps 3:5; Pr 5:12
i Ge 33:4, 5; Ge 48:3, 4; 1Sa 2:21
j Ge 41:51, 52; Le 26:9; Job 42:12, 13; Ps 128:3
k Sp 17:6
l Ge 50:23

124:7 *Of ‘onze ziel’. **125:Ops; 126:Ops; 127:Ops** *Zie Woordenlijst. **125:3** *Of ‘hun handen’.

126:4 *Of ‘herstel’. #Of ‘wadi’s in het zuiden’. **127:3** *Of ‘kinderen’.

Ze zullen niet beschaamd
worden,
want ze zullen met vijanden
spreken in de stadspoort.

Een lied van de opgangen.*

128 Gelukkig wie ontzag
heeft voor Jehovah,[a]
wie de weg volgt die hij
wijst.[b]
2 Je zult de vruchten van je
arbeid* eten.
Je zult gelukkig zijn en het
zal je goed gaan.[c]
3 Je vrouw wordt als een
vruchtbare wijnstok in je
huis.[d]
Je zonen worden als olijf-
boomscheuten rond je
tafel.
4 Ja, zo wordt gezegend
de man die ontzag heeft voor
Jehovah.[e]
5 Jehovah zal je zegenen
vanuit Sion.
Je zult zien dat het Jeruzalem
goed gaat, alle dagen van je
leven,[f]
6 en je zult de zonen van je
zonen zien.
Laat er vrede zijn over
Israël.

Een lied van de opgangen.*

129 ‘Vanaf mijn jeugd
hebben ze me steeds
aangevallen’[g]
— laat Israël het herhalen —
2 ‘vanaf mijn jeugd hebben ze
me steeds aangevallen,[h]
maar ze hebben me niet
verslagen.[i]
3 Ploegers hebben over mijn
rug geploegd[j]
en lange voren gemaakt.’
4 Maar Jehovah is recht-
vaardig.[k]
De touwen van de slechten
heeft hij doorgesneden.[l]
5 Ze zullen te schande worden
gemaakt en zich vol
schaamte terugtrekken,
allen die Sion haten.[a]
6 Ze worden als gras op de
daken
dat al verdort voordat het
wordt uitgetrokken,
7 dat de hand van de oogster
niet vult
en ook de arm van de schoven-
binder niet.
8 Geen voorbijganger zal
zeggen:
‘Mag Jehovah jullie zegenen.
We zegenen jullie in de naam
van Jehovah.’

Een lied van de opgangen.*

130 Uit de diepten roep ik
tot u, Jehovah.[b]
2 O Jehovah, hoor mijn stem.
Mogen uw oren gericht zijn
op mijn hulpgeroep.
3 Als u op zonden zou letten,*
Jah,#
wie kan dan standhouden,
Jehovah?[c]
4 Want bij u is echte ver-
geving,[d]
daarom heeft men ontzag
voor u.[e]
5 Ik hoop op Jehovah, mijn
hele wezen* hoopt op hem.
Ik wacht op zijn woord.
6 Ik* wacht vol verlangen op
Jehovah,[f]
meer dan wachters op de
morgen,[g]
ja, meer dan wachters op de
morgen.
7 Laat Israël op Jehovah blijven
wachten,
want Jehovah is loyaal in zijn
liefde[h]
en groot is zijn macht om te
verlossen.
8 Hij zal Israël verlossen van
alle zonden.

PSALM 128
a Ps 112:1, Heb 5:7
b Ps 119:1, Mi 6:8
c Pr 5:18, Jes 65:22
d Ex 23:26, Ps 127:3
e Ps 127:4, 5
f Ps 122:6, Jes 33:20

PSALM 129
g Ex 5:6, 9
h Klg 1:3
i Ps 118:13, Ps 125:3
j Ps 66:12, Jes 51:23
k Ezr 9:15, Ne 9:33
l Ps 124:7

2de kolom
a Ne 4:4, Ne 6:15, 16, Es 6:13, Es 9:5, Ps 137:7, Za 12:3

PSALM 130
b Klg 3:55, Jon 2:1, 2
c Ps 38:4, Ps 103:14, Ps 143:1, 2, Jes 55:7, Da 9:18, Ro 3:20, Tit 3:5
d Ex 34:6, 7, Ps 25:11
e Jer 33:8, 9
f Mi 7:7
g Ps 119:147
h Ps 86:5

128:Ops; 129:Ops; 130:Ops *Zie Woordenlijst. **128:2** *Of ‘waar je handen voor hebben gezwoegd’.

130:3 *Of ‘zonden zou bijhouden’. #‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **130:5, 6** *Of ‘mijn ziel’.

Een lied van de opgangen.* Van David.

131 Jehovah, mijn hart is niet hoogmoedig,
mijn ogen zijn niet trots.[a]
Ik streef niet naar dingen die te groot zijn[b]
of die onbereikbaar voor me zijn.
2 Nee, ik heb mijn ziel* gekalmeerd en tot rust gebracht,[c]
zoals een gespeend kind bij zijn moeder.
Ik# ben zo tevreden als een gespeend kind.
3 Laat Israël op Jehovah wachten,[d]
van nu tot in eeuwigheid.

Een lied van de opgangen.*

132 Jehovah, denk toch aan David
en al zijn lijden,[e]
2 hoe hij Jehovah heeft gezworen,
hoe hij de Machtige van Jakob de gelofte deed:[f]
3 ‘Mijn tent, mijn huis, ga ik niet binnen.[g]
Op mijn rustbank, mijn bed, lig ik niet,
4 mijn ogen gun ik geen slaap,
mijn oogleden geen sluimer,
5 voordat ik een plaats vind voor Jehovah,
een mooie woning* voor de Machtige van Jakob.’[h]
6 We hoorden ervan in Ẹfratha,[i]
we vonden het in de velden van het woud.[j]
7 Laten we zijn woning* binnengaan,[k]
laten we ons neerbuigen aan zijn voetenbank.[l]
8 Sta op, o Jehovah, en kom naar uw rustplaats,[m]
u en de ark, het teken van uw kracht.[n]
9 Laten uw priesters zich bekleden met rechtvaardigheid,
laten uw loyalen juichen van vreugde.
10 Wijs omwille van uw dienaar David
uw gezalfde* niet af.[a]
11 Jehovah heeft aan David gezworen
en op zijn belofte* komt hij niet terug:
‘Een van je nakomelingen#
zet ik op je troon.[b]
12 Als je zonen zich houden aan mijn verbond
en aan de richtlijnen* die ik ze leer,[c]
zullen ook hun zonen
voor eeuwig op je troon zitten.’[d]
13 Jehovah heeft Sion uitgekozen,[e]
hij heeft het als zijn woonplaats begeerd:[f]
14 ‘Dit is voor altijd mijn rustplaats,
hier zal ik wonen,[g] want hier heb ik naar verlangd.
15 Ik zal het rijkelijk zegenen met voedsel,
de armen zal ik volop brood geven.[h]
16 De priesters zal ik bekleden met redding,[i]
de loyalen zullen juichen van vreugde.[j]
17 Daar laat ik de kracht* van David groeien.
Voor mijn gezalfde maak ik een lamp klaar.[k]
18 Zijn vijanden zal ik bekleden met schaamte,
maar de kroon* op zijn hoofd zal schitteren.’[l]

PSALM 131
a Ps 78:70; Ps 138:6
b 1Sa 18:23
c 1Sa 30:6; Ps 62:1; Jes 30:15; Klg 3:26
d Ps 130:7; Mi 7:7

PSALM 132
e 1Sa 20:1
f 2Sa 7:2, 3
g 2Sa 5:11
h 2Sa 7:2; 1Kon 8:17; 1Kr 15:3, 12; Han 7:45, 46
i 1Sa 17:12
j 1Sa 7:1; 1Kr 13:6
k Ps 43:3
l 1Kr 28:2; Ps 5:7
m Nu 10:35; 2Sa 6:17
n 2Kr 6:41, 42

2de kolom
a 1Kon 15:4; 2Kon 19:34
b 1Kon 8:25; Ps 89:3, 4; Ps 89:20, 36; Jes 9:7; Jer 33:20, 21; Mt 9:27; Lu 1:69; Han 2:30, 31; Han 13:22, 23
c 1Kr 29:19
d 2Sa 7:12, 16; 1Kr 17:11, 12; Ps 89:20, 29
e Ps 48:2, 3; Ps 78:68; Heb 12:22
f Ps 87:2
g Ps 46:5; Jes 24:23
h Ps 22:26; Ps 147:12, 14
i Ps 149:4
j Ps 132:8, 9
k 1Kon 11:36; 1Kon 15:4; 2Kr 21:7
l Ps 2:6; Ps 72:8; Jes 9:6; Opb 11:15

131:Ops; 132:Ops *Zie Woordenlijst. **131:2** *Of ‘mezelf’. Zie Woordenlijst. #Of ‘mijn ziel’. **132:5, 7** *Of ‘grootse tabernakel’.

132:10 *Lett.: ‘het gezicht van uw gezalfde’. **132:11** *Lett.: ‘woord’. #Lett.: ‘van de vrucht van je schoot’. **132:12** *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’. **132:17** *Lett.: ‘hoorn’. **132:18** *Of ‘diadeem’.

Een lied van de opgangen.* Van David.

133 Hoe goed is het, hoe aangenaam
als broeders in eenheid bij elkaar wonen![a]
2 Het is als goede olie, uitgegoten op het hoofd,[b]
die neerdruipt in de baard,
de baard van Ääron,[c]
en neerdruipt op de boord van zijn kleding.
3 Het is als de dauw van de Hermon,[d]
die neerdaalt op de bergen van Sion.[e]
Daar gaf Jehovah zijn zegen:
eeuwig leven.

Een lied van de opgangen.*

134 Loof Jehovah,
dienaren van Jehovah,[f]
jullie die nacht aan nacht
in het huis van Jehovah staan.[g]
2 Hef je handen op[h] in heiligheid*
en loof Jehovah.
3 Mag Jehovah, de Maker van hemel en aarde,
je zegenen vanuit Sion.

135 Loof Jah!*
Loof de naam van Jehovah,
loof hem, dienaren van Jehovah,[i]
2 jullie die in het huis van Jehovah staan,
in de voorhoven van het huis van onze God.[j]
3 Loof Jah, want Jehovah is goed.[k]
Bezing* zijn naam, want dat is aangenaam.
4 Jah heeft Jakob voor zichzelf uitgekozen,
Israël als zijn speciale bezit.*[l]
5 Ik weet heel goed dat Jehovah groot is,
onze Heer is groter dan alle andere goden.[a]
6 Alles wat Jehovah wil, doet hij,[b]
in de hemel en op aarde, in de zeeën en de diepten.
7 Hij laat wolken* opstijgen van de uiteinden van de aarde,
hij maakt bliksemflitsen bij# de regen,
hij haalt de wind uit zijn opslagplaatsen.[c]
8 Hij doodde de eerstgeborenen van Egypte,
van mens en dier.[d]
9 Hij bracht tekenen en wonderen in je midden, Egypte,[e]
over de farao en al zijn dienaren.[f]
10 Hij versloeg vele volken[g]
en doodde machtige koningen:[h]
11 Sihon, de koning van de Amorieten,[i]
Og, de koning van Basan,[j]
en alle koninkrijken van Kanaän.
12 Hun land gaf hij als erfdeel,
als erfdeel aan Israël, zijn volk.[k]
13 Jehovah, uw naam blijft voor eeuwig.
Jehovah, in alle generaties houdt uw roem* aan.[l]
14 Want Jehovah zal zijn volk verdedigen,*[m]
hij zal medelijden hebben met# zijn dienaren.[n]
15 De afgoden van de volken zijn van zilver en goud,
het werk van mensenhanden.[o]

133:Ops; 134:Ops *Zie Woordenlijst. **134:2** *Of mogelijk 'in het heiligdom'. **135:1** *Of 'Hallelujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **135:3** *Of 'maak muziek voor'. **135:4** *Of 'kostbare eigendom'.

135:7 *Of 'dampen'. #Of mogelijk 'sluizen voor'. **135:13** *Of 'naam'. Lett.: 'gedachtenis'. **135:14** *Of 'de zaak van zijn volk bepleiten'. #Of 'spijt voelen over'.

PSALM 133
a Ge 13:8; Jo 13:35; Kol 3:14; Heb 13:1
b Sp 27:9
c Ex 29:4, 7
d De 3:8, 9; 1Kr 5:23
e Ps 125:2

PSALM 134
f Opb 19:5
g 1Kr 9:33; 1Kr 23:27, 30; Lu 2:37; Opb 7:15
h Ps 28:2; Ps 141:2

PSALM 135
i Ps 113:1; Opb 19:5
j Ps 96:8; Ps 116:19
k Ps 119:68; Mt 19:17
l Ex 19:5; De 7:6

2de kolom
a De 10:17; Ps 97:9
b Ps 115:3; Jes 46:10
c Ex 14:21; Nu 11:31; Jer 10:13; Jer 51:16; Jon 1:4
d Ex 12:12, 29
e Ex 7:20; Ex 8:6, 17; Ex 9:6, 10; Ex 9:23; Ex 10:12, 21
f Ps 136:15
g Ps 44:2
h Joz 12:7, 8
i Nu 21:23, 24
j Nu 21:33-35
k Joz 11:23
l Ex 3:15; Ps 102:12
m Ex 14:31
n De 32:36
o Ps 115:4-8; Jes 46:6; Han 17:29; 1Kor 10:19

16 Ze hebben een mond maar
kunnen niet spreken,[a]
ze hebben ogen maar kunnen
niet zien,
17 ze hebben oren maar kunnen
niet horen.
Geen adem komt uit hun
mond.[b]
18 Zoals zij, zo worden ook hun
makers[c]
en wie erop vertrouwen.[d]
19 Huis van Israël, loof
Jehovah.
Huis van Aäron, loof
Jehovah.
20 Huis van Levi, loof Jehovah.[e]
Loof Jehovah, jullie met
ontzag voor Jehovah.
21 Laat Jehovah geprezen wor-
den vanuit Sion,[f]
hij die in Jeruzalem woont.[g]
Loof Jah![h]

136 Dank Jehovah, want hij
is goed.[i]
Eeuwig duurt zijn loyale
liefde.[j]
2 Dank de God der goden[k]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
3 Dank de Heer der heren
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
4 Alleen hij doet grote en
bijzondere dingen[l]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.[m]
5 Vaardig* maakte hij de
hemel[n]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
6 Hij spreidde de aarde uit
over het water[o]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
7 Hij maakte de grote lichten[p]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde —
8 de zon om over de dag te
heersen[q]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde —
9 de maan en de sterren om
over de nacht te heersen[a]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
10 Hij doodde de eerstgeborenen
van Egypte[b]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
11 Hij leidde Israël weg uit hun
midden[c]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde —
12 met een sterke hand[d] en een
uitgestrekte arm
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
13 Hij spleet de Rode Zee in
tweeën*[e]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
14 Hij liet Israël daar midden
doorheen gaan[f]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
15 Hij schudde de farao en zijn
leger af in de Rode Zee[g]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
16 Hij leidde zijn volk door de
woestijn[h]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
17 Hij versloeg grote koningen[i]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
18 Hij doodde machtige
koningen
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde —
19 Sihon,[j] de koning van de
Amorieten
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde —
20 en Og,[k] de koning van Basan
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde.
21 Hun land gaf hij als erfdeel[l]
— eeuwig duurt zijn loyale
liefde —

PSALM 135
a Hab 2:19
b Jer 10:14
c Jes 44:9
d Ps 97:7
e De 10:8
f Ps 48:1; Ps 132:13
g Jer 3:17
h Opb 19:6

PSALM 136
i Lu 18:19
j 2Kr 7:3; 2Kr 20:21; Ps 106:1; Ps 107:1
k Ps 97:9; Da 2:47
l Ex 15:11; Opb 15:3
m Ps 103:17
n Job 38:36; Sp 3:19, 20
o Ge 1:9; Ps 24:1, 2
p Ge 1:14
q Ge 1:16; Jer 31:35

2de kolom
a Ps 8:3
b Ex 12:29
c Ex 12:51
d Ex 13:14
e Ex 14:21
f Ex 14:29
g Ex 14:27, 28
h Ex 13:18; Ex 15:22
i Joz 12:7, 8
j Nu 21:21-24
k Nu 21:33-35
l Nu 32:33

136:5 *Of ‘met verstand’.

136:13 *Lett.: ‘stukken’.

22 als erfdeel aan zijn dienaar Israël
— eeuwig duurt zijn loyale liefde.
23 Hij dacht aan ons toen we het zwaar hadden[a]
— eeuwig duurt zijn loyale liefde.[b]
24 Hij bevrijdde ons van onze tegenstanders[c]
— eeuwig duurt zijn loyale liefde.
25 Hij geeft voedsel aan alles wat leeft*[d]
— eeuwig duurt zijn loyale liefde.
26 Dank de God van de hemel
— eeuwig duurt zijn loyale liefde.

137 Aan de rivieren van Babylon,[e] daar zaten we.
We huilden als we aan Sion dachten.[f]
2 Aan de populieren in haar* midden
hingen we onze harpen.[g]
3 Daar vroegen zij die ons gevangenhielden om een lied,[h]
onze bespotters wilden vermaak:
'Zing voor ons een van de liederen van Sion.'
4 Hoe kunnen we het lied van Jehovah zingen
op vreemde grond?
5 Als ik jou zou vergeten, Jeruzalem,
laat mijn rechterhand dan vergeten.*[i]
6 Laat mijn tong aan mijn gehemelte kleven
als ik niet meer aan je denk,
als ik Jeruzalem niet stel boven
mijn voornaamste redenen voor vreugde.[j]
7 Jehovah, denk terug aan
wat de Edomieten zeiden op de dag van Jeruzalems val:
'Haal die stad omver! Maak haar met de grond gelijk!'*[a]
8 Dochter Babylon, binnenkort word je verwoest.[b]
Gelukkig wie jou vergeldt
wat je ons hebt aangedaan.[c]
9 Gelukkig hij die jouw kinderen grijpt
en ze tegen de rotsen verplettert.[d]

Van David.

138 Ik zal u loven met heel mijn hart.[e]
Voor de ogen van andere goden
zal ik lofzangen zingen.*
2 Ik zal me neerbuigen naar uw heilige tempel,*[f]
ik zal uw naam loven[g]
vanwege uw loyale liefde en trouw.
U laat uw woord en uw naam al het andere overtreffen.#
3 Op de dag dat ik riep, antwoordde u mij.[h]
U maakte mij moedig* en sterk.[i]
4 Alle koningen van de aarde zullen u loven, Jehovah,[j]
want ze zullen de beloften uit uw mond gehoord hebben.
5 Ze zullen zingen over de wegen van Jehovah,
want de glorie van Jehovah is groot.[k]
6 Jehovah is hoog en toch heeft hij aandacht voor de nederige,[l]
maar de hoogmoedige kent hij alleen van een afstand.[m]
7 Al is mijn weg vol gevaren,
u houdt mij in leven.[n]

PSALM 136
a De 32:36
b Ne 9:32
c Re 3:9; Re 6:9
d Ps 145:15; Ps 147:9

PSALM 137
e Jer 51:13; Ez 3:15; Da 10:4
f Da 9:2, 3
g Jes 24:8
h Ps 123:4
i Ne 2:3; Ps 84:2; Ps 102:13, 14; Jes 62:1; Jer 51:50
j Ps 122:1

2de kolom
a Jer 49:7; Klg 4:22; Ez 25:12; Ob 10-13
b Jes 47:1; Jer 25:12; Jer 50:2
c Jer 50:29; Opb 18:6
d Jes 13:1, 16

PSALM 138
e Ps 9:1
f 1Sa 3:3; 1Kr 16:1; Ps 28:2
g Jo 17:6
h Ps 18:6
i Ps 29:11; Jes 12:2; Jes 41:10
j Ps 102:15; Jes 60:3
k 1Kon 8:10, 11
l 1Sa 2:8; Ps 113:6-8; Jes 57:15
m Jak 4:6; 1Pe 5:5
n Ps 71:20

136:25 *Lett.: 'alle vlees'. **137:2** *Doelend op Babylon. **137:5** *Of mogelijk 'verdorren'. **137:7** *Lett.: 'Leg het bloot tot op het fundament daarin!' **138:1** *Of mogelijk 'ik trotseer andere goden en maak muziek voor u'. **138:2** *Of 'heiligdom'. #Of mogelijk 'u hebt uw woord grootgemaakt boven heel uw naam'. **138:3** *Of 'moedig in mijn ziel'.

U strekt uw hand uit tegen de woede van mijn vijanden,
uw rechterhand zal mij redden.
8 Jehovah zal alles uitvoeren wat in mijn belang is.
Jehovah, eeuwig duurt uw loyale liefde.[a]
Laat de werken van uw handen niet in de steek.[b]

Voor de koorleider.
Van David. Een psalm.

139 O Jehovah, u hebt mij doorgrond en u kent mij.[c]
2 U weet het als ik ga zitten en als ik opsta.[d]
Van verre onderscheidt u mijn gedachten.[e]
3 U ziet* mij als ik op weg ben en als ik ga liggen,
u bent vertrouwd met al mijn wegen.[f]
4 Er is geen woord op mijn tong,
Jehovah, of u weet het al heel goed.[g]
5 Van achteren en van voren omsluit u mij,
u legt uw hand op mij.
6 Die kennis gaat mijn begrip te boven,*
is voor mij te hoog om erbij te kunnen.#[h]
7 Waar kan ik aan uw geest ontkomen
en waar kan ik heen vluchten zodat u mij niet ziet?*[i]
8 Steeg ik op naar de hemel, daar zou u zijn,
zette ik mijn bed in het Graf,* ook daar zou u zijn.[j]
9 Vloog ik weg op de vleugels van de dageraad
en ging ik wonen aan de meest afgelegen zee,
10 ook daar zou uw hand mij leiden
en zou uw rechterhand mij vasthouden.[a]
11 Zei ik: ‘De duisternis verbergt me wel!’,
dan zou de nacht licht worden om me heen.
12 Zelfs de duisternis zou voor u niet te donker zijn,
maar de nacht zou net zo licht zijn als de dag.[b]
Duisternis is voor u gelijk aan licht.[c]
13 U hebt mijn nieren voortgebracht,
u hebt me afgeschermd* in de buik van mijn moeder.[d]
14 Ik loof u omdat ik op een ontzagwekkende en wonderbare manier ben gemaakt.[e]
Uw werken zijn wonderbaar,[f]
dat weet ik* heel goed.
15 Mijn gebeente was voor u niet verborgen
toen ik in het geheim werd gemaakt,
toen ik werd geweven in de diepten van de aarde.[g]
16 Uw ogen zagen mij zelfs als embryo.
In uw boek waren alle delen ervan beschreven,
de dagen dat ze werden gevormd,
voordat ook maar één ervan bestond.
17 Wat zijn uw gedachten kostbaar voor mij![h]
O God, hoe groot is de som ervan![i]
18 Als ik probeer ze te tellen, overtreffen ze de zandkorrels in aantal.[j]
Als ik wakker word, ben ik nog steeds bij u.*[k]

PSALM 138
a Ps 103:17
b Job 14:15; Ps 71:18

PSALM 139
c 1Sa 16:6, 7; 1Kr 28:9; Ps 17:3; Ps 139:23; Jer 20:12
d Ge 16:13
e Ps 94:11
f Ge 28:15; 2Sa 8:14; Job 31:4; Ps 121:8; Sp 5:21
g Heb 4:12
h Job 26:14; Job 42:3; Ps 40:5; Ro 11:33
i Jon 1:3
j Job 26:6; Sp 15:11

2de kolom
a Ps 63:8; Ps 73:23; Jes 41:13
b Da 2:22
c Heb 4:13
d Ps 22:9; Ps 71:6; Jer 1:5
e Ge 1:26
f Ps 19:1; Ps 104:24; Ps 111:2; Opb 15:3
g Job 10:10, 11
h Jes 55:9
i Ro 11:33
j Ps 40:5
k Ps 63:6

139:3 *Lett.: ‘meet’. **139:6** *Of ‘is te wonderlijk voor mij’. #Of ‘te veel om te bevatten’. **139:7** *Lett.: ‘waarheen kan ik uw gezicht ontlopen?’ **139:8** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

139:13 *Of mogelijk ‘samengeweven’. **139:14** *Of ‘mijn ziel’. **139:18** *Of mogelijk ‘zou ik nog steeds bezig zijn ze te tellen’.

19 O God, bracht u de slechte mensen maar om![a]
Dan zouden gewelddadige mensen* bij me weggaan.
20 Ze zeggen dingen over u met slechte bedoelingen.*
Ze zijn uw tegenstanders en misbruiken uw naam.[b]
21 Haat ik niet wie u haten, Jehovah,[c]
en walg ik niet van wie tegen u in opstand komen?[d]
22 Niets dan haat voel ik voor hen.[e]
Het zijn echte vijanden van me geworden.
23 Doorgrond mij, God, en ken mijn hart.[f]
Onderzoek mij en ken mijn angstige* gedachten.[g]
24 Zie of er in mij een schadelijke weg is[h]
en leid mij[i] op de weg die eeuwig is.

Voor de koorleider.
Een psalm van David.

140 Bevrijd mij, Jehovah, van slechte mensen.
Bescherm mij tegen gewelddadige mensen[j]
2 die in hun hart slechte dingen bedenken[k]
en de hele dag onrust stoken.
3 Hun tong is scherp als die van een slang,[l]
het gif van adders is achter hun lippen.[m] (*sela*)
4 Jehovah, houd me uit de handen van slechte mensen.[n]
Bescherm me tegen gewelddadige mensen
die me ten val proberen te brengen.
5 De hoogmoedigen verbergen een val voor mij,
met touwen spreiden ze een net uit naast het pad.[o]
Ze zetten strikken voor mij.[a] (*sela*)
6 Ik zeg tegen Jehovah: ‘U bent mijn God.
Jehovah, luister toch naar mijn hulpgeroep.’[b]
7 Soevereine Heer Jehovah, mijn sterke Redder,
u beschermt mijn hoofd op de dag van de strijd.[c]
8 Jehovah, geef slechte mensen niet wat ze verlangen.
Doorkruis hun plannen, zodat ze zich niet verheffen.[d] (*sela*)
9 Laat het hoofd van mijn belagers
bedekt worden met het kwaad van hun eigen lippen.[e]
10 Laat het vurige kolen op ze regenen.[f]
Laten ze in het vuur gegooid worden,
in diepe kuilen*[g] waaruit ze nooit meer opstaan.
11 Laat de lasteraar geen plek vinden op aarde.*[h]
Laat het kwaad gewelddadige mensen achtervolgen en vernietigen.
12 Ik weet dat Jehovah de zwakken zal verdedigen
en de arme mensen recht zal doen.[i]
13 De rechtvaardigen zullen uw naam beslist loven,
de oprechten zullen in uw nabijheid* wonen.[j]

Een psalm van David.

141 O Jehovah, ik roep u aan.[k]
Kom mij snel te hulp.[l]
Heb aandacht voor mij wanneer ik tot u roep.[m]
2 Laat mijn gebed zijn als wierook[n] die voor u is bereid,[o]

PSALM 139
a Ps 5:6
b Ex 20:7
c 2Kr 19:2; 2Kor 6:14
d Ps 119:158
e Ps 101:3
f Jer 20:12
g Ps 94:19
h Ps 17:3
i Ps 5:8; Ps 143:8; Ps 143:10

PSALM 140
j Ps 18:48; Ps 59:1
k Ps 64:2, 6
l Ps 52:1, 2; Ps 58:3, 4
m Ro 3:13; Jak 3:8
n Ps 17:8; Ps 36:11; Ps 71:4
o Ps 10:9

2de kolom
a Jer 18:22
b Ps 28:2; Ps 55:1
c 1Sa 17:37
d 2Sa 15:31; Ps 27:12
e Ps 7:16; Sp 12:13
f Ps 11:5, 6
g Ps 55:23
h Ps 12:3
i Ps 10:17, 18; Ps 22:24
j Ps 23:6

PSALM 141
k Ps 31:17
l Ps 40:13; Ps 70:5
m Ps 39:12
n Ex 30:34-36
o Lu 1:9, 10; Opb 5:8; Opb 8:3, 4

139:19 *Of ‘mensen met bloedschuld’. **139:20** *Of ‘overeenkomstig hun denkbeeld’. **139:23** *Of ‘verontrustende’.

140:10 *Of ‘in waterkuilen’. **140:11** *Of ‘in het land’. **140:13** *Lett.: ‘voor uw gezicht’.

mijn opgeheven handen als
het avondgraanoffer.[a]
3 Zet een wacht voor mijn
mond, Jehovah,
een wachtpost bij de deur
van mijn lippen.[b]
4 Laat mijn hart zich niet
richten op iets slechts,[c]
laat me niet samen met de
slechten walgelijke dingen
doen.
Laat me nooit genieten van
hun lekkernijen.
5 Zou de rechtvaardige mij
slaan, het zou een daad van
loyale liefde zijn.[d]
Zou hij mij terechtwijzen, het
zou als olie op mijn hoofd
zijn[e]
— mijn hoofd zou die nooit
weigeren.[f]
Zelfs tijdens zijn ellende blijf
ik bidden.
6 Al gooien ze hun rechters
van de steile rots,
het volk zal aandacht hebben
voor mijn woorden, omdat
die aangenaam zijn.
7 Zoals de grond wordt ge-
ploegd en omgewoeld,
zo zijn onze botten verspreid
bij de muil van het Graf.*
8 Maar ik richt mijn ogen
op u, Soevereine Heer
Jehovah.[g]
Bij u zoek ik bescherming.
Neem mijn leven niet weg.*
9 Bescherm me tegen de
klauwen van de val die ze
voor me hebben gezet,
tegen de strikken van boos-
doeners.
10 Slechte mensen zullen
allemaal in hun eigen
netten vallen,[h]
terwijl ik veilig doorloop.

Een maskil.* Van David, toen hij in de grot was.[a] Een gebed.

142 Met mijn stem roep ik
tot Jehovah om hulp,[b]
met mijn stem smeek ik
Jehovah om medelijden.
2 Bij hem stort ik mijn zorgen
uit,
bij hem klaag ik luid over
mijn nood[c]
3 als mijn geest* in mij
bezwijkt.
Dan waakt u over mijn weg.[d]
Op het pad dat ik ga
is een val voor mij ver-
borgen.
4 Kijk naar mijn rechterhand
en zie
dat niemand om me geeft.*[e]
Nergens kan ik heen,[f]
niemand maakt zich druk om
mij.#
5 Ik roep tot u om hulp,
Jehovah.
Ik zeg: ‘U bent mijn schuil-
plaats,[g]
alles wat ik heb* in het land
der levenden.’
6 Heb aandacht voor mijn
hulpgeroep,
want ik ben helemaal uit-
geput.
Bevrijd me van mijn ver-
volgers,[h]
want ze zijn sterker dan ik.
7 Haal me* uit de kerker
om uw naam te loven.
Laten de rechtvaardigen me
omringen
omdat u goed voor me bent.

Een psalm van David.

143 O Jehovah, hoor mijn
gebed,[i]
luister naar mijn hulpgeroep.
Antwoord mij in uw trouw en
uw rechtvaardigheid.

PSALM 141
a Ex 29:41
b Sp 13:3; Sp 21:23; Jak 1:26
c 1Kon 8:58; Ps 119:36
d 2Sa 12:7, 9; Sp 17:10; Ga 6:1
e Sp 6:23; Jak 5:14
f Sp 9:8; Sp 19:25; Sp 25:12
g 2Kr 20:12; Ps 25:15
h Es 7:10; Ps 7:14, 15; Ps 9:15; Ps 57:6

2de kolom

PSALM 142
a 1Sa 22:1; 1Sa 24:3; Heb 11:32, 38
b Ps 28:2; Ps 141:1
c Ps 18:6; Jon 2:7; Mt 26:38, 39; Mr 15:34; Heb 5:7
d Ps 139:3
e Ps 31:11; Ps 69:20
f 1Sa 23:11
g Sp 18:10
h 1Sa 20:33; 1Sa 23:26; 1Sa 25:29

PSALM 143
i Ps 65:2

141:7 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **141:8** *Of ‘giet mijn ziel niet uit’.

142:Ops *Zie Woordenlijst. **142:3** *Of ‘kracht’. **142:4** *Lett.: ‘me erkent’. #Lett.: ‘mijn ziel’. **142:5** *Lett.: ‘mijn deel’. **142:7** *Of ‘mijn ziel’.

2 Daag uw dienaar niet voor het gerecht,
want niemand die leeft, kan voor u rechtvaardig zijn.[a]
3 De vijand achtervolgt mij,*
hij heeft mijn leven tot in de grond vertrapt.
Door hem woon ik in duisternis, als zij die allang dood zijn.
4 Mijn geest* bezwijkt,[b]
mijn hart is verdoofd in mijn binnenste.[c]
5 Ik denk aan de dagen van vroeger,
ik mediteer over alles wat u doet.[d]
Met genoegen peins ik over* het werk van uw handen.
6 Ik strek mijn handen naar u uit,
ik* ben als een uitgedroogd land dat dorst naar u.[e] (*sela*)
7 Antwoord me snel, Jehovah.[f]
Ik ben aan het eind van mijn krachten.*[g]
Verberg uw gezicht niet voor mij,[h]
anders word ik als zij die afdalen in de kuil.#[i]
8 Laat me in de morgen uw loyale liefde horen,
want op u vertrouw ik.
Maak me bekend welke weg ik moet gaan,[j]
want tot u wend ik mij.*
9 Bevrijd me van mijn vijanden, Jehovah.
Bij u zoek ik bescherming.[k]
10 Leer me uw wil te doen,[l]
want u bent mijn God.
Uw geest is goed,
laat die mij leiden over effen grond.*

143:3, 6, 11, 12 *Of ‘mijn ziel’. **143:4** *Of ‘kracht’. **143:5** *Of ‘onderzoek ik’. **143:7** *Lett.: ‘geest’. #Of ‘het graf’. **143:8** *Of ‘hef ik mijn ziel op’. **143:10** *Of ‘in het land van oprechtheid’.

PSALM 143
a Job 9:2; Ps 130:3; Pr 7:20; Ro 3:20; Ga 2:16; 1Jo 1:10
b Ps 142:3
c Ps 102:4
d Ps 77:5, 6; Ps 77:11, 12; Ps 111:2, 3
e Ps 63:1
f Ps 40:13; Ps 70:5
g Ps 142:3
h Ps 27:9
i Ps 28:1
j Ps 5:8; Sp 3:6
k Ps 59:1; Ps 61:3, 4; Ps 91:1
l Ps 25:4

2de kolom
a Ps 31:1
b 1Sa 25:29; 1Sa 26:9, 10
c 1Sa 24:12
d Ps 89:20

PSALM 144
e De 32:4
f 2Sa 22:35; Ps 18:2, 34
g 2Sa 22:2, 3
h Ps 18:47
i Ps 8:4; Heb 2:6
j Ps 39:5
k 1Kr 29:15; Job 14:1, 2
l Ps 18:9
m Ex 19:18
n Job 36:32
o 2Sa 22:15
p 2Sa 22:17, 18; Ps 18:16, 17; Ps 54:3

11 Jehovah, houd me in leven omwille van uw naam.
U bent rechtvaardig, bevrijd me* uit mijn ellende.[a]
12 Leg in uw loyale liefde mijn vijanden het zwijgen op.[b]
Vernietig iedereen die me* belaagt,[c]
want ik ben uw dienaar.[d]

Van David.

144 Alle eer komt toe aan Jehovah, mijn Rots,[e]
die mijn handen oefent voor de strijd,
mijn vingers voor de oorlog.[f]
2 Hij is mijn loyale liefde en mijn vesting,
mijn veilige toevlucht* en mijn redder,
mijn schild en degene bij wie ik schuil,[g]
degene die volken aan mij onderwerpt.[h]
3 Jehovah, wat is de mens dat u hem zou opmerken,
de zoon van de sterveling dat u aandacht voor hem zou hebben?[i]
4 De mens lijkt op niets meer dan een ademtocht,[j]
zijn dagen zijn als een voorbijgaande schaduw.[k]
5 Jehovah, laat* uw hemel neer en daal af,[l]
raak de bergen aan zodat ze roken.[m]
6 Laat de bliksem flitsen en drijf de vijand uiteen,[n]
schiet uw pijlen af en breng hen in verwarring.[o]
7 Strek uw handen uit van omhoog.
Red me en bevrijd me uit het kolkende water,
uit de hand* van vreemdelingen[p]
8 die leugens spreken met hun mond

144:2 *Of ‘veilige hoogte’. **144:5** *Of ‘buig’. **144:7** *Of ‘greep’.

en hun rechterhand opheffen
voor een valse eed.*
9 Ik zal een nieuw lied voor u
zingen, o God.[a]
Begeleid door een tiensnarig
instrument zal ik lofzangen
zingen* voor u,
10 die koningen de overwinning*
geeft,[b]
die zijn dienaar David redt
van het dodelijke zwaard.[c]
11 Red me en bevrijd me uit de
hand van vreemdelingen
die leugens spreken met hun
mond
en hun rechterhand opheffen
voor een valse eed.
12 Dan worden onze zonen
als jonge planten die snel
opschieten,
onze dochters als hoekzuilen
die een paleis sieren.
13 Onze opslagplaatsen zullen
rijk gevuld zijn met allerlei
voedsel,
de schapen en geiten op onze
velden zullen zich met duizenden
vermenigvuldigen,
ja, met tienduizenden.
14 Onze runderen zullen drachtig
zijn, zonder ongeval* of
misdracht.
Op onze pleinen zal geen geschreeuw
of gejammer zijn.
15 Gelukkig het volk dat het zo
vergaat!
Gelukkig het volk dat Jehovah
als God heeft![d]

Een lofzang van David.

א [*alef*]

145 Ik zal u prijzen, mijn
God de Koning,[e]
voor altijd en eeuwig zal ik
uw naam loven.[f]

ב [*beth*]

2 De hele dag zal ik u loven,[g]
voor altijd en eeuwig zal ik
uw naam loven.[h]

ג [*gimel*]

3 Jehovah is groot en verdient
alle eer.[a]
Zijn grootheid is ondoorgrondelijk.*[b]

ד [*daleth*]

4 Generatie na generatie zal
uw werken loven.
Ze zullen vertellen over uw
machtige daden.[c]

ה [*he*]

5 Over de glorieuze pracht
van uw majesteit zullen ze
spreken.[d]
Over uw wonderen zal ik
mediteren.

ו [*waw*]

6 Ze zullen spreken over uw
ontzagwekkende daden.*
Ik zal uw grootheid bekendmaken.

ז [*zajin*]

7 Ze worden uitbundig als ze
terugdenken aan uw overvloedige
goedheid.[e]
Ze zullen juichen van
vreugde over uw rechtvaardigheid.[f]

ח [*cheth*]

8 Jehovah is barmhartig* en
meelevend,[g]
hij wordt niet snel kwaad en
is vol loyale liefde.[h]

ט [*teth*]

9 Jehovah is goed voor iedereen[i]
en zijn barmhartigheid blijkt
uit al zijn werken.

י [*jodh*]

10 Al uw werken zullen u eren,
Jehovah,[j]
en uw loyalen zullen u
loven.[k]

כ [*kaf*]

11 De glorie van uw koningschap
zullen ze verkondigen,[l]
over uw macht zullen ze
spreken.[m]

144:8 *Lett.: ‘en hun rechterhand is een rechterhand van leugen’. **144:9** *Of ‘muziek maken’. **144:10** *Of ‘redding’. **144:14** *Of ‘breuk’, ‘scheur’.

145:3 *Of ‘gaat het verstand te boven’. **145:6** *Of ‘ontzagwekkende macht’. **145:8** *Of ‘goedgunstig’.

PSALM 144
a Ps 33:3, Ps 40:3, Ps 96:1, Jes 42:10, Opb 5:9, Opb 14:3
b 2Sa 5:19, Ps 18:50
c 1Sa 17:45, 46, 2Sa 21:15, 17
d Ps 33:12, Ps 37:9, Ps 37:37, Ps 146:5

PSALM 145
e Jes 33:22, Opb 11:17
f 1Kr 29:10
g Ps 119:164
h Ps 146:2

2de kolom
a Ps 150:2, Ro 1:20, Opb 15:3
b Job 26:14, Ps 139:6, Ro 11:33
c Ex 12:26, 27
d Ps 8:1
e 1Kon 8:66, Ps 13:6, Ps 31:19, Jes 63:7, Jer 31:12
f Ps 51:14, Opb 15:3
g 2Kr 30:9, Ef 2:4
h Ex 34:6, Ne 9:17
i Ps 25:8, Na 1:7, Mt 5:44, 45, Han 14:17, Jak 1:17
j Ps 19:1
k Ps 30:4, Heb 13:15
l Lu 10:8, 9
m De 3:24, 1Kr 29:11, Opb 15:3

ל [*lamedh*]
12 Ze zullen de mensen vertellen
over uw machtige daden,[a]
over de glorieuze pracht van
uw koningschap.[b]

מ [*mem*]
13 Uw koningschap is een
eeuwig koningschap,
u zult regeren in alle genera-
ties.[c]

ס [*samekh*]
14 Jehovah ondersteunt ieder-
een die valt,[d]
wie gebukt gaat, richt hij op.[e]

ע [*ajin*]
15 Alle ogen zien hoopvol uit
naar u.
U geeft ze hun voedsel op de
juiste tijd.[f]

פ [*pe*]
16 U opent uw hand
en vervult het verlangen van
alles wat leeft.[g]

צ [*tsadhe*]
17 Jehovah is rechtvaardig in al
zijn wegen[h]
en loyaal in alles wat hij doet.[i]

ק [*qof*]
18 Jehovah is dicht bij iedereen
die hem aanroept,[j]
iedereen die hem aanroept in
oprechtheid.*[k]

ר [*resj*]
19 Hij vervult het verlangen
van wie ontzag voor hem
hebben.[l]
Hij hoort hun hulpgeroep en
hij redt hen.[m]

ש [*sjin*]
20 Jehovah beschermt wie hem
liefhebben,[n]
maar de slechte mensen zal
hij uitroeien.[o]

ת [*taw*]
21 Mijn mond zal de lof van
Jehovah bekendmaken.[p]
Laat alles wat leeft* zijn
heilige naam loven, voor
altijd en eeuwig.[q]

146 Loof Jah!*[a]
Laat mijn hele wezen[#]
Jehovah loven.[b]
2 Ik zal Jehovah mijn hele leven
loven.
Ik zal lofzangen zingen* voor
mijn God zolang ik leef.
3 Vertrouw niet op mensen
met macht,*
vertrouw niet op de mens,
die niet redden kan.[c]
4 Zijn geest* gaat uit, hij keert
terug naar de grond.[d]
Op die dag vergaan zijn
gedachten.[e]
5 Gelukkig wie de God van
Jakob als helper heeft,[f]
wie hoopt op Jehovah, zijn
God.[g]
6 Hij is de Maker van de hemel,
de aarde,
de zee en alles wat ze
bevatten.[h]
Hij blijft altijd trouw.[i]
7 Hij doet recht aan wie zijn
afgezet,
hij geeft brood aan wie
honger hebben.[j]
Jehovah bevrijdt de ge-
vangenen.*[k]
8 Jehovah opent de ogen van
de blinden,[l]
Jehovah richt wie gebukt
gaan op,[m]
Jehovah houdt van de recht-
vaardigen.
9 Jehovah beschermt de
vreemdelingen,
hij steunt het vaderloze kind
en de weduwe,[n]
maar de plannen van slechte
mensen doorkruist hij.*[o]
10 Jehovah zal voor eeuwig
Koning zijn,[p]
jouw God, o Sion, van genera-
tie op generatie.
Loof Jah!

145:18 *Of ‘waarheid’. **145:21** *Lett.: ‘alle vlees’.

146:1 *Of ‘Hallelujah!’ ‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. [#]Of ‘mijn ziel’. **146:2** *Of ‘muziek maken’. **146:3** *Of ‘op edelen’. **146:4** *Of ‘adem’. **146:7** *Lett.: ‘gebondenen’. **146:9** *Of ‘de weg van de slechten maakt hij krom’.

PSALM 145
a Ps 98:1
b Ps 103:19
c Ps 146:10; 1Ti 1:17
d Ps 37:23, 24; Ps 94:18
e Ps 146:8
f Ge 1:30; Ps 136:25
g Ps 104:27, 28; Ps 107:9; Ps 132:14, 15
h Ge 18:25; De 32:4
i Ps 18:25; Opb 15:3, 4
j Ps 34:18; Jak 4:8
k Ps 17:1
l Ps 34:9
m Ps 37:39, 40; Ps 50:15
n Ps 31:23; Ps 97:10
o Sp 2:22
p Ps 34:1; Ps 51:15
q Ps 117:1; Ps 150:6

2de kolom

PSALM 146
a Opb 19:6
b Ps 103:1
c Ps 62:9; Ps 118:8, 9; Jes 2:22; Jer 17:5
d Ge 3:19; Ps 104:29; Pr 3:20; Pr 12:7
e Pr 9:5, 10; Jes 38:18
f Ps 46:7
g Ps 71:5; Jer 17:7
h Han 4:24; Opb 14:7
i De 7:9
j Ps 107:9; Ps 145:16
k Ps 107:14; Ps 142:7
l Jes 29:18; Jes 35:5
m Ps 145:14; 2Kor 7:6
n De 10:18; Ps 68:5
o Ps 145:20
p Ex 15:18; Da 6:26; Opb 11:15

147 Loof Jah!*
Het is goed lofzangen te zingen# voor onze God.
Wat is het aangenaam en passend om hem te loven![a]
2 Jehovah bouwt Jeruzalem.[b]
Hij brengt de Israëlieten bijeen die verdreven zijn.[c]
3 Hij geneest mensen met een gebroken hart,
hij verbindt hun wonden.
4 Hij telt het aantal sterren,
hij noemt ze alle bij naam.[d]
5 Onze Heer is groot en sterk in kracht,[e]
zijn verstand is niet te meten.[f]
6 Jehovah richt de zachtmoedigen op,[g]
maar slechte mensen werpt hij op de grond.
7 Zing voor Jehovah een danklied,
zing lofzangen voor onze God, begeleid door de harp.
8 Hij bedekt de hemel met wolken,
hij voorziet de aarde van regen,[h]
hij laat gras opschieten op de bergen.[i]
9 Aan de dieren geeft hij voedsel,[j]
aan de jonge raven die erom roepen.[k]
10 De kracht van het paard geeft hem geen vreugde,[l]
hij is niet onder de indruk van de sterke benen van een man.[m]
11 Jehovah is blij met wie ontzag voor hem hebben,[n]
wie op zijn loyale liefde wachten.[o]
12 Jeruzalem, eer Jehovah.
Sion, loof je God.
13 Hij maakt de grendels van je poorten sterk,
hij zegent je zonen.
14 Hij brengt vrede in je gebied,[a]
hij verzadigt je met de beste* tarwe.[b]
15 Hij stuurt zijn bevel naar de aarde,
met grote snelheid rent zijn woord.
16 Hij stuurt sneeuw als wol,[c]
hij strooit rijp uit als as.[d]
17 Hij werpt zijn hagelstenen* neer als brokken brood.[e]
Wie is bestand tegen zijn kou?[f]
18 Op zijn bevel* smelten ze.
Hij laat de wind waaien[g] en het water stroomt.
19 Hij maakt zijn woord bekend aan Jakob,
zijn voorschriften en bepalingen aan Israël.[h]
20 Met geen ander volk heeft hij dat gedaan,[i]
zij weten niets van zijn bepalingen.
Loof Jah![j]

148 Loof Jah!*
Loof Jehovah vanuit de hemel,[k]
loof hem in de hoogten.
2 Loof hem, al zijn engelen.[l]
Loof hem, heel zijn leger.[m]
3 Loof hem, zon en maan.
Loof hem, alle stralende sterren.[n]
4 Loof hem, hoogste hemel*
en wateren boven de hemel.
5 Laten ze de naam van Jehovah loven,
want op zijn bevel zijn ze geschapen.[o]
6 Hij houdt ze in stand, voor altijd en eeuwig.[p]
Hij heeft een besluit uitgevaardigd dat niet zal verdwijnen.[q]

147:1; 148:1 *Of 'Hallelujah!' 'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **147:1** #Of 'muziek te maken'.

147:14 *Lett.: 'het vet van'. **147:17** *Of 'ijs'. **147:18** *Lett.: 'woord'. **148:4** *Lett.: 'hemel der hemelen'.

PSALM 147
a Ps 135:3
b Ps 102:16
c De 30:1-3 Ez 36:24
d Jes 40:26
e Na 1:3
f Jes 40:28 Ro 11:33
g Ps 37:11
h 1Kon 18:45 Jer 14:22 Mt 5:45
i Job 38:25-27 Jes 30:23
j Ps 136:25
k Job 38:41 Lu 12:24
l Jes 31:1 Ho 1:7
m 1Sa 16:7
n Mal 3:16
o Ps 33:18

2de kolom
a Le 26:6 Jes 60:17
b De 8:7, 8 Ps 132:14, 15
c Job 37:6
d Job 38:29
e Joz 10:11
f Job 37:10
g Ps 148:8
h De 4:5
i Ex 19:5 Ex 31:16, 17 De 4:8 1Kr 17:21 Ro 3:1, 2
j Opb 19:6

PSALM 148
k Ps 89:5
l Ps 103:20 Lu 2:13
m Jer 32:18 Ju 14
n Ps 19:1
o Ps 33:6
p Ps 89:37
q Ps 119:91 Jer 31:35, 36 Jer 33:25

7 Loof Jehovah vanaf de aarde,
alle grote zeedieren en waterdiepten,
8 bliksem en hagel, sneeuw en dichte wolken,
stormwind die zijn woord uitvoert,[a]
9 alle bergen en heuvels,[b]
alle vruchtbomen en ceders,[c]
10 alle wilde en tamme dieren,[d]
kruipende dieren en vogels,
11 koningen van de aarde en alle volken,
vorsten en alle rechters van de aarde,[e]
12 jonge mannen en jonge vrouwen,*
ouderen en jongeren# samen.
13 Laten ze de naam van Jehovah loven,
want alleen zijn naam is onbereikbaar hoog.[f]
Zijn majesteit gaat aarde en hemel te boven.[g]
14 Hij zal de kracht* van zijn volk vergroten
tot lof van al zijn loyalen,
van de zonen van Israël, het volk dat hem nabij is.
Loof Jah!

149 Loof Jah!*
Zing voor Jehovah een nieuw lied,[h]
loof hem in de gemeente van de loyalen.[i]
2 Laat Israël juichen over zijn grote Maker,[j]
laten de zonen van Sion blij zijn over hun Koning.
3 Laten ze zijn naam loven met dans[k]
en lofzangen voor hem zingen,* begeleid met tamboerijn en harp.[l]
4 Want Jehovah vindt vreugde in zijn volk.[a]
Hij siert de zachtmoedigen met redding.[b]
5 Laten de loyalen jubelen in glorie,
laten ze juichen van vreugde op hun bed.[c]
6 Laten de lofliederen voor God uit hun keel komen,
laat een tweesnijdend zwaard in hun hand zijn
7 om wraak te nemen op de naties
en de volken te bestraffen,
8 om hun koningen te binden met ketens
en hun leiders met ijzeren boeien,
9 om het geschreven vonnis aan hen te voltrekken.[d]
Die eer komt al zijn loyalen toe.
Loof Jah!

150 Loof Jah!*[e]
Loof God in zijn heilige plaats.[f]
Loof hem in het uitspansel van# zijn kracht.[g]
2 Loof hem om zijn machtige werken.[h]
Loof hem om zijn onovertroffen grootheid.[i]
3 Loof hem met hoorngeschal.[j]
Loof hem met het snaarinstrument en de harp.[k]
4 Loof hem met de tamboerijn[l] en de rondedans.
Loof hem met snaren[m] en de fluit.*[n]
5 Loof hem met de klinkende cimbalen.
Loof hem met de schallende cimbalen.[o]
6 Laat alles wat adem heeft Jah loven.
Loof Jah![p]

148:12 *Lett.: ‘maagden’. #Of ‘oude en jonge mannen’. **148:14** *Lett.: ‘hoorn’. **149:1; 150:1** *Of ‘Hallelujah!’ ‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **149:3** *Of ‘muziek voor hem maken’.

150:1 #Of ‘in de hemel die getuigt van’. **150:4** *Of ‘schalmei’.

PSALM 148
a Ex 9:23; Ps 107:25; Jes 30:30
b Ps 98:8
c 1Kr 16:33; Jes 44:23
d Jes 43:20
e Ps 2:10, 11
f Ps 8:1; Jes 12:4
g 1Kon 8:27; 1Kr 29:11

PSALM 149
h Ps 33:3; Ps 96:1; Jes 42:10; Opb 5:9
i Ps 22:22
j Ps 100:3; Jes 54:5
k Re 11:34
l Ex 15:20; Ps 150:4

2de kolom
a Ps 84:11
b Ps 132:16; Jes 61:10
c Ps 63:6
d De 7:1

PSALM 150
e Opb 19:6
f Ps 116:19
g Ps 19:1
h Ps 107:15; Opb 15:3
i De 3:24; Ps 145:3
j Ps 81:3
k 1Kr 15:28
l Ex 15:20
m Ps 92:1, 3; Ps 144:9
n 1Sa 10:5
o 2Sa 6:5; 1Kr 15:19; 1Kr 16:5
p Opb 5:13

SPREUKEN

INHOUD

17 Vergeld niet goed met kwaad (13)
Ga weg voordat ruzie uitbreekt (14)
Echte vriend blijft liefde tonen (17)
'Een vrolijk hart is een goed geneesmiddel' (22)
Iemand met inzicht houdt woorden in (27)

18 Afzonderen zelfzuchtig en onverstandig (1)
Jehovah's naam een sterke toren (10)
Rijkdom is denkbeeldige bescherming (11)
Verstandig beide kanten aan te horen (17)
Vriend trouwer dan broer (24)

19 Inzicht remt woede af (11)
Ruziezoekende vrouw als lekkend dak (13)
Verstandige vrouw komt van Jehovah (14)
Corrigeer kind terwijl er hoop is (18)
Wijs om naar raad te luisteren (20)

20 Wijn is een spotter (1)
Luiaard ploegt niet in winter (4)
Gedachten mens als diepe wateren (5)
Waarschuwing voor overhaaste geloften (25)
Pracht jonge mensen is hun kracht (29)

21 Jehovah leidt hart koning (1)
Gerechtigheid beter dan slachtoffer (3)
IJver leidt tot succes (5)
Wie arme negeert, wordt niet gehoord (13)
Geen wijsheid tegen Jehovah (30)

22 Goede naam beter dan grote rijkdom (1)
Jong geleerd, oud gedaan (6)
Luiaard bang voor leeuw (13)
Correctie verwijdert dwaasheid (15)
Vaardig werker dient koningen (29)

23 Wees bescheiden als je gastvrijheid geniet (2)
Sloof je niet uit voor rijkdom (4)
Rijkdom kan wegvliegen (5)
Bevind je niet onder zware drinkers (20)
Alcohol bijt als slang (32)

24 Wees niet jaloers op slechte mensen (1)
Door wijsheid wordt huis opgebouwd (3)
Rechtvaardige valt, staat weer op (16)
Neem geen wraak (29)
Luiheid leidt tot armoede (33, 34)

SPREUKEN VAN SALOMO OPGESCHREVEN DOOR HIZKIA'S MANNEN (25:1–29:27)

25 Vertrouwelijkheid (9)
Woord op juiste moment (11)
Privacy respecteren (17)
Vurige kolen op hoofd vijand (21, 22)
Goed bericht als koud water (25)

26 Beschrijving luie mensen (13-16)
Niet met andermans ruzie bemoeien (17)
Anderen niet beetnemen (18, 19)
Geen hout, geen vuur (20, 21)
Woorden lasteraar als lekkernijen (22)

27 Terechtwijzing van vriend nuttig (5, 6)
Zoon, verheug mijn hart (11)
IJzer scherpt ijzer (17)
Ken je kudde (23)
Rijkdom duurt niet eeuwig (24)

28 Gebed van wie wet negeert walgelijk (9)
Bekentenis leidt tot barmhartigheid (13)
Snelle rijkdom niet onschuldig (20)
Terechtwijzing beter dan vleierij (23)
Gulle gever komt niets tekort (27)

29 Kind dat alles mag brengt schande (15)
Volk bandeloos zonder visioenen (18)
Driftkop lokt ruzie uit (22)
Nederige krijgt eer (23)
Mensenvrees is strik (25)

30 WOORDEN VAN AGUR (1-33)
Geef me geen armoede of rijkdom (8)
Dingen die nooit worden verzadigd (15, 16)
Dingen die geen spoor nalaten (18, 19)
Overspelige vrouw (20)
Instinctief wijze dieren (24)

31 WOORDEN VAN KONING LEMUËL (1-31)
Wie kan bekwame vrouw vinden? (10)
Is ijverig en werkt hard (17)
Goedheid is op haar tong (26)
Kinderen en man prijzen haar (28)
Charme en schoonheid vergaan (30)

1 De spreuken van Salomo,[a] de
zoon van David,[b] de koning
van Israël.[c]
2 Ze bieden* wijsheid[d] en
correctie,#
ze laten je wijze woorden
begrijpen.
3 Ze geven je correctie[e] die
leidt tot inzicht,
rechtvaardigheid,[f] een goed
oordeel*[g] en oprechtheid.#
4 Ze maken iemand die
onervaren is verstandig[h]
en geven een jonge man
kennis en denkvermogen.[i]
5 Wie wijs is, luistert en neemt
meer onderwijs in zich op.[j]
Wie verstandig is, zoekt
deskundige leiding*[k]
6 om een spreuk en een moeilijk
spreekwoord* te begrijpen,
de woorden van de wijzen en
hun raadsels.[l]
7 Ontzag voor Jehovah is het
begin van kennis.[m]
Alleen dwazen minachten
wijsheid en correctie.[n]
8 Mijn zoon, luister naar de
correctie van je vader[o]
en verwerp het onderwijs*
van je moeder niet.[p]
9 Ze zijn een mooie krans voor
je hoofd[q]
en een sierlijke ketting voor
je hals.[r]
10 Mijn zoon, als zondaars je
proberen over te halen, ga
daar dan niet op in.[s]
11 Als ze zeggen: 'Ga met ons
mee.
Laten we op de loer gaan
liggen om bloed te vergieten.
We verbergen ons en wachten
onschuldige mensen op,
zomaar.
12 We verslinden ze levend,
zoals het Graf* doet,
met huid en haar, zoals de
kuil mensen opslokt.
13 Laten we al hun kostbaar-
heden meenemen.
We vullen onze huizen met
buit.
14 Sluit je bij ons aan,*
dan verdelen we eerlijk wat
we stelen.'#
15 Mijn zoon, ga niet met ze
mee.
Zet geen voet op hun pad,[a]
16 want hun voeten snellen
naar slechtheid.
Ze haasten zich om bloed te
vergieten.[b]
17 Een net spannen als de vogel
het kan zien, heeft natuur-
lijk geen zin.
18 Daarom liggen ze op de loer
om bloed te vergieten.
Ze verbergen zich om
anderen van het leven*
te beroven.
19 Zo doen mensen die uit zijn
op oneerlijke winst.
De bezitters ervan zullen het
leven* verliezen.[c]
20 De ware wijsheid[d] roept luid
op straat.[e]
Ze blijft haar stem verheffen
op de pleinen.[f]
21 Op de hoek* van de drukke
straten roept ze.
Bij de ingangen van de
stadspoorten zegt ze:[g]
22 'Onervarenen, hoelang
blijven jullie onervarenheid
liefhebben?
Spotters, hoelang blijven
jullie genieten van spot?
En dwazen, hoelang blijven
jullie kennis haten?[h]
23 Luister naar mijn terecht-
wijzing.*[i]
Dan stort ik mijn geest voor
jullie uit.

HFST. 1
a 1Kon 4:29, 32; Pr 12:9
b 2Sa 12:24
c 1Kon 2:12
d Sp 8:11
e Sp 3:11, 12
f Heb 12:11
g 1Kon 3:28
h Sp 15:5
i Sp 2:11; Sp 3:21; Sp 8:12
j Sp 9:9
k 1Sa 25:32, 33; Sp 24:6
l Pr 12:11
m Job 28:28; Sp 9:10
n Sp 5:12, 13; Sp 18:2
o De 6:6, 7; Ef 6:4; Heb 12:9
p Le 19:3; Sp 31:26; 2Ti 1:5
q Sp 4:7, 9
r Sp 3:21, 22
s Ge 39:7, 8; De 13:6-8

2de kolom
a Sp 4:14; Sp 13:20; 1Kor 15:33
b Sp 6:16-18; Ro 3:15
c Sp 15:27
d Ro 16:27; 1Kor 1:20; Jak 3:17
e Mt 10:27
f Sp 8:1-3; Sp 9:1, 3
g Jo 18:20; Han 20:20
h Sp 5:12, 13; Jo 3:20
i Ps 141:5; Opb 3:19

1:2 *Lett.: 'om te kennen'. #Zie Woordenlijst. **1:3** *Of 'recht'. #Of 'eerlijkheid', 'billijkheid'. **1:5** *Of 'wijze raad'. **1:6** *Of 'een gelijkenis'. **1:8** *Of 'de wet'. **1:12** *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **1:14** *Of 'werp je lot in ons midden'. #Of 'hebben we een gezamenlijke (geld)buidel'. **1:18, 19** *Of 'hun ziel'. **1:21** *Lett.: 'het hoofd'. **1:23** *Of 'keer je om als ik je terechtwijs'.

Ik maak mijn woorden aan
jullie bekend.[a]
24 Omdat ik riep maar jullie me
bleven afwijzen,
ik mijn hand uitstak maar
niemand er aandacht voor
had,[b]
25 jullie al mijn advies in de
wind bleven slaan
en mijn terechtwijzing
bleven negeren,
26 daarom zal ik lachen als
ellende jullie treft.
Ik zal spotten als wat jullie
vrezen komt,[c]
27 als wat jullie vrezen komt als
een storm,
en ongeluk jullie treft als een
stormwind,
als ellende en moeilijkheden
over jullie komen.
28 In die tijd zullen ze me blijven
roepen, maar ik zal niet
antwoorden.
Ze zullen me blijven zoeken,
maar ze zullen me niet
vinden,[d]
29 omdat ze kennis hebben
gehaat[e]
en hebben geweigerd ontzag
voor Jehovah te tonen.[f]
30 Ze hebben mijn advies
afgewezen.
Ze hebben al mijn terecht-
wijzingen veracht.
31 Daarom zullen ze de gevolgen
dragen van hun gedrag,*[g]
en ze zullen vol zijn van hun
eigen raad.#
32 Want de koppigheid van de
onervarenen zal hun dood
worden
en de gemakzucht van de
dwazen hun ondergang.
33 Maar wie naar mij luistert,
zal zich veilig voelen*[h]
en niet gekweld worden door
angst voor tegenspoed.'[i]

1:31 *Lett.: 'eten van de vrucht van hun weg'. #Of 'listen', 'plannen'. **1:33** *Lett.: 'in veiligheid wonen'.

HFST. 1
a Jes 54:13
b Jes 65:12
c Re 10:13, 14
d Klg 3:44
e Ho 4:6
f Re 5:8
g Jer 6:19
Ga 6:7
h Jes 48:18
i 2Kon 6:15, 16
Jes 26:3
2Pe 2:9

2de kolom

HFST. 2
a De 6:6, 8
b Sp 1:5
c Heb 5:14
d 1Kon 3:11, 12
Sp 9:10
2Ti 2:7
e Fil 1:9
f Ps 19:9, 10
g Job 28:15-18
h Job 28:28
Sp 8:13
Jer 32:40
i Jer 9:24
1Jo 5:20
j Ex 31:2, 3
1Kon 4:29
2Ti 3:16, 17
Jak 3:17
k Ps 41:12
Sp 28:18
l Ps 97:10
m Pr 12:13
Mi 6:8
Mt 22:37-40
n Ps 119:111
o Han 17:11
p Pr 7:12
q Sp 8:13
r Jo 3:19

2 Mijn zoon, als je mijn
woorden aanneemt
en mijn geboden als een
schat bewaart[a]
2 door naar wijsheid je oor te
spitsen[b]
en naar inzicht je hart te
neigen,[c]
3 als je bovendien roept om
verstand[d]
en je stem verheft om inzicht,[e]
4 als je ernaar blijft zoeken als
naar zilver[f]
en ernaar blijft speuren als
naar verborgen schatten,[g]
5 dan ga je begrijpen wat
ontzag voor Jehovah is[h]
en dan zul je de kennis van
God vinden.[i]
6 Want Jehovah zelf geeft
wijsheid,[j]
uit zijn mond komen kennis
en inzicht.
7 Hij heeft een schat aan prak-
tische wijsheid voor de
oprechten.
Hij is een schild voor wie
oprecht* hun weg gaan.[k]
8 Hij waakt over de paden van
het recht
en hij beschermt de weg van
zijn loyalen.[l]
9 Dan zul je begrijpen wat
rechtvaardig, eerlijk en
oprecht is,
wat de goede weg is.[m]
10 Als wijsheid in je hart komt[n]
en kennis aangenaam wordt
voor je ziel,*[o]
11 zal denkvermogen over je
waken[p]
en inzicht je beschermen
12 om je te redden van het
slechte pad,
van de man die verkeerde
dingen spreekt,[q]
13 van hen die de oprechte
paden verlaten
om de wegen van de duisternis
te bewandelen,[r]

2:7 *Of 'rechtschapen'. **2:10** *Zie Woordenlijst.

14 van hen die genieten van
kwaaddoen,
die een pervers genoegen
hebben in slechtheid,
15 die op kromme paden lopen
en van wie alle wegen sluw
zijn.
16 Het zal je redden van de
verdorven* vrouw,
van de gladde# woorden van
de immorele△ vrouw,[a]
17 die de goede vriend* van
haar jeugd verlaat[b]
en het verbond# van haar
God vergeet.
18 Want haar huis zinkt weg in
de dood
en haar paden* leiden naar
wie machteloos zijn in de
dood.[c]
19 Wie omgang met haar
hebben,* keren nooit terug,
ze bereiken de paden van het
leven niet meer.[d]
20 Volg dus de weg van goede
mensen
en blijf op de paden van de
rechtvaardigen,[e]
21 want alleen de oprechten
zullen op de aarde wonen
en de onberispelijken* zullen
daar blijven.[f]
22 De slechte mensen zullen van
de aarde worden verwijderd[g]
en de verraders zullen ervan
worden weggerukt.[h]

3 Mijn zoon, vergeet mijn on-
derwijs* niet
en laat je hart mijn geboden
gehoorzamen,
2 want ze geven je veel dagen
en jaren van leven en vrede.[i]

3 Mogen loyale liefde en
trouw* je niet verlaten.[a]
Bind ze om je hals.
Schrijf ze op je hart.#[b]
4 Dan krijg je gunst en goed
inzicht
in de ogen van God en
mensen.[c]
5 Vertrouw op Jehovah[d] met
heel je hart
en vertrouw* niet op je eigen
verstand.[e]
6 Houd hem voor ogen in al je
wegen[f]
en hij zal je paden recht-
maken.[g]
7 Word niet wijs in je eigen
ogen.[h]
Heb ontzag voor Jehovah en
ga het kwaad uit de weg.
8 Het zal je lichaam* genezing
brengen
en je botten verkwikking.
9 Eer Jehovah met je waarde-
volle dingen,[i]
met het allerbeste* van heel
je oogst.#[j]
10 Dan zullen je opslagplaatsen
helemaal gevuld zijn[k]
en je kuipen* overlopen van
nieuwe wijn.
11 Mijn zoon, wijs de correctie#
van Jehovah niet af[l]
en veracht zijn terechtwijzing
niet,[m]
12 want Jehovah wijst degenen
terecht van wie hij houdt,[n]
zoals een vader dat doet met
een geliefde zoon.[o]
13 Gelukkig is de mens die
wijsheid vindt[p]
en de mens die inzicht krijgt.
14 Dat levert meer op dan zilver
en geeft meer profijt dan
goud.[q]
15 Ze is kostbaarder dan
koralen.#

2:16 *Lett.: 'vreemde'. Kennelijk een vrouw die moreel vervreemd is van God. #Of 'verleidende'. △Lett.: 'buitenlandse'. Kennelijk een vrouw die moreel vervreemd is van God. **2:17** *Of 'de echtgenoot'. **2:17; 3:11, 15** #Zie Woordenlijst. **2:18** *Lett.: 'sporen'. **2:19** *Lett.: 'bij haar binnengaan'. **2:21** *Of 'degenen die rechtschapen blijven'. **3:1** *Of 'wet'.

3:3 *Of 'waarheid'. #Of 'op de tafel van je hart'. **3:5** *Lett.: 'steun'. **3:8** *Lett.: 'navel'. **3:9** *Of 'de eerstelingen'. Zie Woordenlijst. #Of 'inkomen'. **3:10** *Of 'wijnpersen'.

HFST. 2
a Ge 39:10-12, Sp 6:23, 24, Sp 7:4, 5
b Ge 2:24, Sp 5:18
c Sp 5:3, 5, Sp 5:20, 23, Sp 9:16-18, Ef 5:5
d Pr 7:26, Opb 22:15
e Sp 13:20
f Ps 37:11, 29
g Ps 104:35, Sp 10:7, Mt 25:46
h De 28:45, 63

HFST. 3
i De 5:16

2de kolom
a Ho 12:6
b De 6:6, 8
c 2Kor 8:21
d Jes 26:4, Jer 17:7
e Sp 28:26, Jer 10:23, 1Kor 3:18
f 1Sa 23:2, 4, Ne 1:11, Fil 4:6
g Joz 1:7, Ps 25:9, Jak 1:5
h Sp 26:12, Ro 12:16
i Nu 31:50, De 16:16, Lu 16:9, 1Ti 6:18
j Ex 23:19
k 2Kr 31:10, Mal 3:10
l Sp 15:32, Heb 12:5, 6
m Ps 94:12
n Opb 3:19
o De 8:5, Heb 12:7, 9
p Pr 7:12
q Job 28:15, 18

Alles wat je ooit zou kunnen
wensen verbleekt erbij.
16 Een lang leven is in haar
rechterhand,
rijkdom en eer zijn in haar
linkerhand.
17 Haar wegen zijn aangenaam
en al haar paden zijn vreed-
zaam.[a]
18 Ze is een levensboom voor
wie haar vastgrijpt,
en wie haar goed vasthoudt,
is gelukkig te prijzen.[b]
19 Jehovah heeft de aarde met
wijsheid gegrondvest.[c]
Hij heeft de hemel met
inzicht gevestigd.[d]
20 Door zijn kennis werden de
waterdiepten gespleten
en druppelde de dauw uit de
wolkenhemel.[e]
21 Mijn zoon, verlies ze* niet uit
het oog.
Bescherm praktische wijsheid
en denkvermogen.
22 Ze zullen je* leven geven
en een sieraad zijn voor je
hals.
23 Dan zul je veilig je weg gaan
en zul je niet struikelen.*[f]
24 Als je gaat liggen, hoef je
niet bang te zijn.[g]
Je zult liggen en heerlijk
slapen.[h]
25 Je zult niet bang zijn voor
plotselinge paniek[i]
of voor de storm die slechte
mensen treft.[j]
26 Want Jehovah zal je bron van
vertrouwen zijn.[k]
Hij houdt je voet uit de
valstrik.[l]
27 Onthoud het goede niet aan
wie je het hoort te geven*[m]
als het in je macht# ligt te
helpen.[n]
28 Zeg niet tegen je naaste: 'Ga
weg, kom morgen maar te-
rug, dan zal ik het je geven',
als je het nu kunt geven.
29 Smeed geen plannen om je
naaste kwaad te doen[a]
als hij onbezorgd bij je woont.
30 Zoek niet zomaar ruzie met
iemand[b]
als hij je geen kwaad heeft
gedaan.[c]
31 Wees niet jaloers* op de man
van geweld[d]
en kies geen van zijn wegen.
32 Want Jehovah heeft een
hekel aan wie sluw is,[e]
maar hij is een goede vriend
van de oprechten.[f]
33 De vloek van Jehovah rust op
het huis van wie slecht is,[g]
maar hij zegent het huis van
de rechtvaardigen.[h]
34 Hij spot met de spotters[i]
maar toont de zachtmoedigen
gunst.[j]
35 De wijzen zullen eer ont-
vangen,
maar de dwazen zijn trots op
oneer.[k]

4 Luister, mijn zonen, naar de
correctie* van een vader.[l]
Let goed op, dan word je
verstandig.
2 Want ik zal je goed onderwijs
geven.
Sla mijn lessen* niet in de
wind.[m]
3 Ik was een echte zoon voor
mijn vader[n]
en de lieveling van mijn
moeder.[o]
4 Hij leerde mij: 'Houd met
heel je hart vast aan mijn
woorden.[p]
Volg mijn geboden op en blijf
leven.[q]
5 Streef naar wijsheid, verkrijg
verstand.[r]
Vergeet niet wat ik zeg en
wijk er niet van af.

HFST. 3
a Fil 4:9
b Ps 1:1, 2
c Ps 104:24
d Sp 8:27; Jer 10:12
e Job 36:27; Job 38:37; Jer 10:13
f Jes 26:7
g Ps 3:5; Sp 6:22
h Pr 5:12
i Ps 27:1
j Ps 73:12, 19
k Sp 10:29; Sp 28:1
l Ps 91:14
m Jak 2:15, 16
n De 15:7, 8; Sp 28:27

2de kolom
a Sp 6:16, 18
b Sp 18:6; Sp 20:3
c Ro 12:18
d Ps 37:1; Sp 23:17
e Sp 6:16, 17
f Ps 15:1, 2; Ps 24:3, 4; Ps 25:14
g De 28:15; Joz 7:24, 25; Es 9:24, 25
h Job 42:12, 13; Ps 37:25
i Sp 19:29
j Ps 37:11; Ps 138:6; Jes 57:15; Jak 4:6
k Es 6:11, 12; Sp 12:8

HFST. 4
l De 6:6, 7; Sp 19:20; Ef 6:1
m 1Kr 28:9
n 1Kon 2:12
o 1Kon 1:16-21
p De 4:9
q Le 18:5
r Ne 8:3, 8; Sp 9:10

3:21 *Kennelijk de eigenschappen van God die in de voorgaande verzen genoemd zijn. **3:22** *Of 'je ziel'. **3:23** *Of 'zal je voet nergens tegen stoten'. **3:27** *Of 'aan wie het toekomt'. #Of 'in de macht van je hand'.

3:31 *Of 'afgunstig'. **4:1** *Zie Woordenlijst. **4:2** *Of 'wet'.

6 Verlaat de wijsheid niet en ze
zal je beschermen.
Heb haar lief en ze zal je
behoeden.
7 Wijsheid is het belangrijkst,*[a]
streef dus naar wijsheid
en voeg aan alles wat je krijgt
verstand toe.[b]
8 Acht haar hoog en ze zal je
verheffen.[c]
Ze zal je eer geven omdat je
haar omarmt.[d]
9 Ze zal een sierlijke krans op
je hoofd zetten.
Ze zal je sieren met een
prachtige kroon.’
10 Luister, mijn zoon, en neem
mijn woorden aan,
dan zullen de jaren van je
leven talrijk zijn.[e]
11 Ik zal je de weg van wijsheid
leren.[f]
Ik zal je in de sporen van
oprechtheid leiden.[g]
12 Als je loopt, zullen je voet-
stappen niet belemmerd
worden
en als je rent, zul je niet
struikelen.
13 Houd vast aan correctie, laat
niet los.[h]
Bescherm haar, ze betekent
je leven.[i]
14 Ga niet het pad op van wie
slecht is
en loop niet op de weg van
slechte mensen.[j]
15 Vermijd die, volg die niet.[k]
Keer je ervan af en ga eraan
voorbij.[l]
16 Want als ze geen kwaad doen,
kunnen ze niet slapen.
Als ze niemand ten val
brengen, liggen ze wakker.
17 Ze eten het brood van
slechtheid
en drinken de wijn van
geweld.
18 Maar het pad van de recht-
vaardigen is als het heldere
morgenlicht
dat steeds helderder wordt
tot het klaarlichte dag is.[a]
19 De weg van slechte mensen
is als het duister.
Ze struikelen en weten niet
waarover.
20 Mijn zoon, heb aandacht
voor mijn woorden.
Luister goed* naar mijn
uitspraken.
21 Verlies ze niet uit het oog.
Bewaar ze diep in je hart.[b]
22 Ze betekenen leven voor wie
ze vinden[c]
en genezing voor hun hele
lichaam.*
23 Bescherm je hart, meer dan al
het andere dat je bewaakt,[d]
want daar ontspringen de
bronnen van het leven.
24 Doe sluwe spraak van je weg[e]
en houd listige woorden ver
van je vandaan.
25 Laat je ogen recht vooruit-
kijken.
Richt je blik* recht vooruit.[f]
26 Effen* de weg voor je
voeten[g]
en al je paden zullen zeker
zijn.
27 Wijk niet af naar rechts of
naar links.[h]
Leid je voeten weg van het
slechte.

5 Mijn zoon, let op mijn wijs-
heid.
Luister goed* naar mijn
inzicht[i]
2 om je denkvermogen te
beschermen
en met je lippen kennis te
bewaren.[j]
3 Want de lippen van een ver-
dorven* vrouw druipen als
een honingraat[k]
en haar mond is gladder dan
olie.[l]

4:7 *Of ‘voornaamste’.

4:20 *Lett.: ‘neig je oor’. 4:22 *Lett.: ‘vlees’. 4:25 *Of ‘stralende ogen’. 4:26 *Of mogelijk ‘denk goed na over’. 5:1 *Lett.: ‘neig je oor’. 5:3 *Lett.: ‘vreemde’. Zie Sp 2:16.

HFST. 4
a Pr 7:12
b Sp 15:14; Mt 13:23; Heb 5:14
c Da 1:17, 20
d 1Kon 4:29
e De 5:16
f 1Kon 4:29
g Jes 26:7
h Sp 8:10; Heb 2:1; Heb 12:5, 6
i De 32:45-47; Heb 12:11
j Ps 1:1; 1Kor 15:33
k Am 5:15; Ef 5:11
l Sp 5:3, 8; 1Th 5:22

2de kolom
a 2Sa 23:3, 4; Ps 119:105; 1Kor 13:12; 2Kor 4:6; 2Pe 1:19
b Ps 40:8; Sp 2:1
c 1Ti 4:8
d Jer 17:9; Mr 7:21-23; Ef 6:14
e 1Pe 2:1
f Mt 6:22
g Ef 5:15
h De 12:32; Joz 1:7

HFST. 5
i 1Kon 4:29; Jak 1:19
j Sp 15:7
k Sp 7:14-21
l Sp 9:16, 17

4 Maar uiteindelijk is ze zo
bitter als alsem[a]
en zo scherp als een twee-
snijdend zwaard.[b]
5 Haar voeten dalen af naar de
dood.
Haar voetstappen leiden
regelrecht naar het Graf.*
6 Ze is niet geïnteresseerd in
de weg naar het leven.
Ze zwerft rond, ze weet niet
waar haar weg heen leidt.
7 Mijn zonen, luister naar mij
en keer je niet af van wat ik
zeg.
8 Blijf ver bij haar vandaan.
Kom niet in de buurt van de
ingang van haar huis.[c]
9 Anders verlies je het respect
van anderen[d]
en oogst je jaren van wreed-
heid.[e]
10 Anders wordt je bezit* door
vreemden verbrast[f]
en gaat alles waar je voor
hebt gezwoegd naar het
huis van een onbekende.
11 Anders zul je aan het eind van
je leven zuchten en kreunen
terwijl je vlees en lichaam
wegteren.[g]
12 Je zult zeggen: ‘Wat heb ik
correctie* gehaat!
Wat had ik een hartgrondige
hekel aan terechtwijzingen!
13 Ik luisterde niet naar de stem
van mijn onderwijzers
en sloot mijn oren voor mijn
leraren.
14 Ik sta aan de rand van de
afgrond
in het zicht van de hele
gemeente.’*[h]
15 Drink water uit je eigen
waterput,
stromend* water uit je eigen
bron.[i]

5:5 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **5:10** *Of ‘kracht’. **5:12** *Zie Woordenlijst. **5:14** *Lett.: ‘in het midden van de vergadering en de gemeente’. **5:15** *Of ‘fris’.

HFST. 5
a Pr 7:26
b Sp 6:32, 33
c Sp 9:14, 15
d Sp 29:3
e Sp 6:33-35, Sp 7:23
f Sp 31:3, Lu 15:30
g Sp 7:22, 23
h Sp 6:27-29
i 1Kor 7:3, Heb 13:4

2de kolom
a Sp 5:20
b Ge 2:24
c De 24:5, Pr 9:9
d Hgl 2:9
e Ge 26:8, Ge 29:20, Hgl 8:6
f Sp 22:14
g 2Kr 16:9, Ps 11:4, Ps 17:3, Jer 17:10, Heb 4:13
h Ps 7:14-16, Ga 6:7

HFST. 6
i Sp 17:18
j Sp 11:15, Sp 20:16
k Sp 18:7
l Mt 5:25

16 Moeten je bronnen soms
over de straat stromen
en je waterstromen zich over
de pleinen verspreiden?[a]
17 Houd ze voor jezelf alleen
en deel ze niet met vreem-
den.[b]
18 Laat je eigen bron gezegend
zijn
en wees blij met de vrouw
van je jeugd,[c]
19 een lieflijke hinde en een
sierlijke steengeit.[d]
Laten haar borsten je altijd
genot schenken.*
Laat je steeds meevoeren
door haar liefde.[e]
20 Mijn zoon, waarom zou je je
laten meeslepen door een
verdorven* vrouw
of de boezem van een immo-
rele# vrouw omhelzen?[f]
21 Want Jehovah richt zijn ogen
op de wegen van een man.
Hij onderzoekt al zijn paden.[g]
22 Wie slecht is raakt verstrikt
in zijn eigen overtredingen,
hij wordt gevangen in de tou-
wen van zijn eigen zonde.[h]
23 Hij zal sterven door gebrek
aan correctie
en afdwalen door zijn grote
dwaasheid.

6 Mijn zoon, als je borg staat
voor je naaste,[i]
als je een vreemde een
handdruk geeft,*[j]
2 als je verstrikt bent door je
belofte,
gevangenzit door de woorden
van je mond,[k]
3 doe dan het volgende, mijn
zoon, en bevrijd je,
want je bent in handen van je
naaste gevallen:
verneder je en ga bij hem
smeken.[l]

5:19 *Of ‘vreugdedronken maken’. **5:20** *Lett.: ‘vreemde’. Zie Sp 2:16. #Lett.: ‘buitenlandse’. Zie Sp 2:16. **6:1** *D.w.z. bij een belofte.

4 Gun je ogen geen slaap
en laat je oogleden niet
rusten.
5 Bevrijd je als een gazelle uit
de greep van de jager,
als een vogel uit de hand van
de vogelvanger.
6 Ga naar de mier, jij luiaard,[a]
kijk goed naar wat hij doet
en word wijs.
7 Hoewel hij geen aanvoerder,
opzichter of leider heeft,
8 zorgt hij in de zomer voor
voedsel[b]
en verzamelt hij voorraden
tijdens de oogst.
9 Hoelang, luiaard, blijf je nog
liggen?
Wanneer sta je op uit je
slaap?
10 Nog even slapen, nog even
sluimeren,
nog even de handen over
elkaar om te rusten,[c]
11 en armoede zal je overvallen
als een rover,
gebrek als een gewapend
man.[d]
12 Een slechte, waardeloze man
gaat rond met sluwe
spraak.[e]
13 Hij knipoogt,[f] seint met zijn
voet en geeft tekens met
zijn vingers.
14 Zijn hart is verdorven,
altijd heeft hij kwaad in de
zin[g] en lokt hij ruzies uit.[h]
15 Daarom zal zijn ongeluk
plotseling komen.
Ineens wordt hij gebroken,
onherstelbaar.[i]
16 Er zijn zes dingen die Jehovah
haat,
zeven dingen waar hij* een
hekel aan heeft:
17 ogen die trots kijken,[j] een
tong die liegt[k] en handen
die onschuldig bloed
vergieten,[l]

6:16 * Of 'zijn ziel'.

HFST. 6
a Sp 10:26
Sp 26:13-15
b Sp 30:24, 25
c Sp 20:13
Sp 24:33, 34
Pr 4:5
d Sp 13:4
Sp 20:4
Sp 24:30-34
e Sp 16:27
Jak 3:6
f Sp 10:10
Sp 16:30
g Ps 36:1, 4
Jes 32:7
Mi 2:1
h Sp 16:28
Ro 16:17
i Ps 73:12, 18
j Ps 101:5
Sp 8:13
Sp 16:5
k Sp 12:22
Opb 21:8
l Ge 4:8, 10
Nu 35:31
De 27:25

2de kolom
a Sp 11:20
Za 8:17
Mal 2:16
b Ex 23:1
c Le 19:16
Ga 5:20, 21
Jak 3:14, 15
d De 21:18, 21
Ef 6:1
e Ps 119:105
f Jes 51:4
g Sp 4:13
Heb 12:11
h Pr 7:26
i Sp 5:3
Sp 7:4, 5
j Mt 5:28
Jak 1:14, 15
k Sp 29:3
Lu 15:16, 30
l Ga 6:7
m 2Sa 11:4
2Sa 12:10, 11
Sp 6:32-35
Heb 13:4

18 een hart dat misdadige
plannen smeedt[a] en voeten
die snel naar het slechte
rennen,
19 een valse getuige die leugens
ademt[b]
en iemand die onrust zaait
onder broeders.[c]
20 Mijn zoon, houd je aan het
gebod van je vader
en verwerp het onderwijs*
van je moeder niet.[d]
21 Bind ze voor altijd op je hart.
Hang ze om je hals.
22 Als je onderweg bent, zal het
je leiden,
als je gaat liggen, zal het de
wacht over je houden
en als je wakker wordt, zal
het je toespreken.*
23 Want het gebod is een lamp,[e]
de wet is een licht[f]
en terechtwijzing en correctie*
zijn de weg naar het leven.[g]
24 Ze zullen je beschermen
tegen de slechte vrouw,[h]
tegen de verleidelijke tong
van de immorele* vrouw.[i]
25 Verlang in je hart niet naar
haar schoonheid[j]
en laat je niet verlokken door
haar mooie ogen.
26 Want een hoer brengt een
man tot droog brood,[k]
maar de vrouw van een
ander maakt jacht op zijn
kostbare leven.*
27 Kan een man vuur in zijn
boezem halen zonder dat
zijn kleren vlam vatten?[l]
28 Of kan een man op gloeiende
kolen lopen zonder zijn
voeten te branden?
29 Zo gaat het ook met iemand
die met de vrouw van een
ander slaapt:
wie haar aanraakt, blijft niet
ongestraft.[m]

6:20 * Of 'de wet'. 6:22 * Of 'raad geven'. 6:23 * Zie Woordenlijst. 6:24 * Lett.: 'buitenlandse'. Zie Sp 2:16. 6:26 * Of 'ziel'.

30 Een dief wordt niet veracht
als hij steelt om zijn honger
te stillen.*
31 Maar als hij wordt betrapt,
moet hij het zevenvoudig
vergoeden.
Alle waardevolle dingen in
zijn huis moet hij afstaan.[a]
32 Wie overspel pleegt met een
vrouw, heeft geen ver-
stand.*
Wie dat doet, bewerkt zijn
eigen ondergang.#[b]
33 Schade en schande zullen
het gevolg zijn.[c]
Zijn smaad zal niet worden
uitgewist.[d]
34 Want jaloezie maakt een
echtgenoot razend.
Zijn wraak zal meedogenloos
zijn.[e]
35 Hij zal geen enkele ver-
goeding* accepteren.
Zelfs het grootste geschenk
kalmeert hem niet.

7 Mijn zoon, houd je aan mijn
woorden
en bewaar mijn geboden als
een schat.[f]
2 Gehoorzaam mijn geboden
en blijf leven.[g]
Waak over mijn onderwijs*
als je oogappel.
3 Bind ze om je vingers.
Schrijf ze op je hart.*[h]
4 Zeg tegen de wijsheid: 'Je
bent mijn zus'
en noem het verstand 'mijn
familie'
5 om je te beschermen tegen
de verdorven* vrouw,[i]
tegen de immorele#
vrouw met haar gladde△
woorden.[j]
6 Vanuit het venster van mijn
huis,
door het traliewerk, keek ik
naar beneden.
7 Ik bekeek de onervarenen*
en zag bij de jongeren een
jongen zonder verstand.#[a]
8 Hij liep door de straat, kwam
bij haar hoek
en stapte in de richting van
haar huis.
9 Het was in de schemering, in
de avond,[b]
toen de nacht aanbrak en het
donker werd.
10 Toen zag ik een vrouw naar
hem toe gaan,
gekleed als* een hoer,[c] met
een listig hart.
11 Ze is brutaal en uitdagend.[d]
Ze blijft* nooit thuis.
12 Nu eens loopt ze op straat,
dan weer op de pleinen,
op elke hoek staat ze op de
loer.[e]
13 Ze grijpt hem vast en kust
hem.
Met een schaamteloze blik
zegt ze:
14 'Ik moest vredeoffers*
brengen.[f]
Vandaag heb ik mijn geloften
ingelost.
15 Daarom ben ik naar buiten
gegaan, naar jou toe,
om je te zoeken, en nu heb ik
je gevonden!
16 Ik heb mijn bed opgemaakt
met schitterende spreien,
met kleurig linnen uit Egypte.[g]
17 Ik heb mijn bed besprenkeld
met mirre, aloë en kaneel.[h]
18 Kom, laten we ons aan de
liefde bedrinken tot de
morgen toe.
Laten we hartstochtelijk de
liefde bedrijven.

HFST. 6
a Ex 22:1, 4
b Sp 2:18, 19; Sp 5:20, 23; Mal 3:5; 1Kor 6:9, 10; Heb 13:4
c Sp 5:8, 9
d 1Kon 15:5; 1Kr 5:1; Mt 1:6
e Ge 39:19, 20

HFST. 7
f Sp 10:14
g Le 18:5; De 5:16; Jes 55:3; Jo 12:50
h Sp 2:10, 11
i Sp 23:27, 28
j Sp 2:11, 16; Sp 5:3; Sp 6:23, 24

2de kolom
a Sp 6:32; Sp 9:16, 17
b Job 24:15
c Jer 4:30
d Sp 9:13-18
e Sp 23:27, 28
f Le 19:5
g Ez 27:7
h Hgl 3:6; Hgl 4:14

6:30 *Of 'om zijn ziel te vullen als hij honger heeft'. **6:32** *Lett.: 'heeft gebrek aan hart'. #Of 'de ondergang van zijn ziel'. **6:35** *Of 'losprijs'. **7:2** *Of 'wet'. **7:3** *Of 'op de tafel van je hart'. **7:5** *Lett.: 'vreemde'. Zie Sp 2:16. #Lett.: 'buitenlandse'. Zie Sp 2:16. △Of 'verleidende'.

7:7 *Of 'naïevelingen'. #Lett.: 'met gebrek aan hart'. **7:10** *Of 'met het gewaad van'. **7:11** *Lett.: 'haar voeten blijven.' **7:14** *Of 'gemeenschapsoffers'. Zie Woordenlijst.

19 Want mijn man is niet thuis,
hij is vertrokken voor een verre reis.
20 Hij heeft een buidel met geld meegenomen
en komt pas terug op de dag van de vollemaan.’
21 Met grote overredingskracht haalt ze hem over.[a]
Met gladde woorden verleidt ze hem.
22 Plotseling gaat hij haar achterna, als een stier naar de slacht,
als een dwaas die gestraft zal worden in het blok,*[b]
23 tot een pijl zijn lever doorboort.
Als een vogel die een vangnet in vliegt, beseft hij niet dat het hem zijn leven* zal kosten.[c]
24 En nu, mijn zonen, luister naar mij.
Heb aandacht voor wat ik zeg.
25 Laat je hart niet afdwalen naar haar wegen.
Dool niet rond op haar paden.[d]
26 Want velen zijn haar slachtoffer geworden,[e]
en talloos zijn degenen die ze heeft gedood.[f]
27 Haar huis is een weg naar het Graf,*
die afdaalt naar de kamers van de dood.

8 Roept de wijsheid niet?
Laat het inzicht zijn stem niet horen?[g]
2 Op de hoge plaatsen[h] langs de weg,
op het kruispunt, neemt ze haar plaats in.
3 Naast de poorten die toegang geven tot de stad,
bij de ingangen van de poorten,
roept ze luid:[i]
4 ‘Mensen, ik roep tot jullie,
ik laat iedereen* mijn stem horen.
5 Onervarenen, word toch verstandig.[a]
Dwazen, ontwikkel toch een wijs hart!*
6 Luister, want wat ik zeg is belangrijk.
Mijn lippen spreken wat juist is.
7 Mijn mond spreekt zachtjes wat waar is
en mijn lippen haten wat slecht is.
8 Alle woorden uit mijn mond zijn rechtvaardig,
niets daarvan is verdraaid of vals.
9 Ze zijn duidelijk voor wie inzicht heeft
en juist voor wie kennis heeft gevonden.
10 Verkies mijn correctie* boven zilver
en kennis boven het zuiverste goud.[b]
11 Wijsheid is beter dan koralen.
Alles wat je ooit zou kunnen wensen verbleekt erbij.
12 Ik, wijsheid, woon bij het verstand.
Ik heb kennis en denkvermogen gevonden.[c]
13 Ontzag voor Jehovah betekent het kwaad te haten.[d]
Zelfverheerlijking, trots,[e] de slechte weg en verdorven spraak[f] haat ik.
14 Ik bezit goed advies en praktische wijsheid.[g]
Verstand[h] en macht,[i] ze zijn van mij.
15 Door mij blijven koningen regeren
en nemen hoge ambtenaren rechtvaardige besluiten.[j]

7:22 *Of ‘de ketens’. **7:23** *Of ‘ziel’. **7:27** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

8:4 *Lett.: ‘de zonen van de mensen’. **8:5** *Lett.: ‘begrijp het hart’. **8:10** *Zie Woordenlijst.

HFST. 7
a Sp 5:3
b 1Kor 6:18
c Sp 5:8-11
d Sp 5:8
e Pr 7:26
f 1Kor 10:8

HFST. 8
g Sp 1:20, 21
h Mt 10:27
i Han 20:20

2de kolom
a Ps 19:7
b Ps 19:9, 10; Ps 119:72, 127; Sp 3:13-15
c Sp 2:11; Sp 5:1, 2
d Ps 97:10; Ps 101:3; Sp 16:6; Ro 12:9
e Ps 101:5; 1Pe 5:5
f Sp 4:24
g Sp 2:7
h Sp 4:7
i Sp 24:5
j Ps 72:1

16 Door mij blijven vorsten heersen
en oordelen edelen rechtvaardig.
17 Ik heb lief wie mij liefheeft,
en wie mij zoekt, zal me vinden.[a]
18 Rijkdom en eer zijn bij mij,
duurzame rijkdom* en rechtvaardigheid.
19 Mijn vrucht is beter dan goud, het zuiverste goud,
en mijn opbrengst is beter dan het beste zilver.[b]
20 Op het pad van rechtvaardigheid wandel ik,
midden op de wegen van het recht.
21 Ik geef een grote erfenis aan wie mij liefhebben,
ik vul hun schatkamers.
22 Jehovah bracht mij voort als het begin van zijn weg,[c]
het eerste van zijn werken van lang geleden.[d]
23 In het verre verleden* ben ik aangesteld,[e]
vanaf het begin, vanaf tijden eerder dan de aarde.[f]
24 Ik werd voortgebracht* toen er nog geen diepe wateren waren,[g]
toen er geen bronnen waren, overlopend van water.
25 Voordat de bergen waren neergezet,
vóór de heuvels, werd ik voortgebracht,
26 toen hij de aarde en haar velden nog niet had gemaakt,
toen de eerste kluit grond er nog niet was.
27 Toen hij de hemel maakte,[h] was ik daar,
toen hij de horizon* aftekende op het watervlak,[i]
28 toen hij daarboven de wolken plaatste,*
toen hij de bronnen van de waterdiepte vestigde,
29 toen hij grenzen stelde aan de zee
zodat het water zijn gebod niet zou overschrijden,[a]
toen hij de fundamenten van de aarde legde,*
30 toen was ik naast hem als een meesterwerker.[b]
Ik was degene op wie hij bijzonder gesteld was,[c] elke dag weer.
Ik was altijd vrolijk bij hem.[d]
31 Ik was blij over de aarde, die bewoond kon worden,
en ik was bijzonder gesteld op de mensen.*
32 En nu, mijn zonen, luister naar mij.
Gelukkig zijn degenen die mijn wegen volgen.
33 Luister naar correctie[e] en word wijs.
Sla die niet in de wind.
34 Gelukkig is de mens die naar mij luistert,
die elke dag vroeg aan mijn deur staat,*
die bij mijn deurposten wacht.
35 Want wie mij vindt, vindt leven[f]
en krijgt goedkeuring van Jehovah.
36 Maar wie mij negeert, schaadt zichzelf*
en wie mij haat, heeft de dood lief.’[g]

9 De ware wijsheid heeft haar huis gebouwd.
Ze heeft haar zeven zuilen uitgehouwen.
2 Ze heeft haar vlees bereid,*
ze heeft haar wijn gemengd,
ook heeft ze haar tafel gedekt.

HFST. 8
a Sp 2:4, 5
b Sp 3:13, 14
c Jo 1:1-3, 14
d Kol 1:15-17
e Mi 5:2
f Jo 8:58 Jo 17:5
g Ge 1:2
h Ps 33:6 Jer 10:12
i Ge 1:6, 7 Job 26:10

2de kolom
a Job 38:8-11 Ps 33:7 Ps 104:6-9 Jer 5:22
b Ge 1:26 Jo 1:1, 3 Jo 17:5 Kol 1:15, 16
c Jes 42:1 Mt 3:17
d Job 38:7
e Sp 3:11 Sp 4:13 Heb 12:7, 9
f Sp 13:14
g Sp 5:23

8:18 *Of ‘overgeërfde waarden’. 8:23 *Of ‘sinds onheuglijke tijden’. 8:24 *Of ‘voortgebracht als met weeën’. 8:27 *Lett.: ‘een kring’. 8:28 *Lett.: ‘sterk maakte’.

8:29 *Of ‘verordende’. 8:31 *Lett.: ‘mensenzonen’. 8:34 *Of ‘waakt aan mijn deur’. 8:36 *Of ‘zijn ziel’. 9:2 *Lett.: ‘ze heeft haar slachting geslacht’.

3 Ze heeft haar dienaressen
gestuurd
om vanaf de hoge plaatsen
van de stad te roepen:[a]
4 ‘Wie onervaren is moet
hierheen komen!’
Ze zegt tegen degene zonder
verstand:*
5 ‘Kom, eet mijn brood
en drink van de wijn die ik
gemengd heb.
6 Laat je onervarenheid*
achter je en blijf leven.[b]
Ga rechtdoor op de weg van
het verstand.’[c]
7 Wie een spotter corrigeert,
haalt zich schande op de
hals[d]
en wie een slecht mens
terechtwijst, zal eronder
lijden.
8 Wijs een spotter niet terecht,
want hij zal je haten.[e]
Geef een wijze een terecht-
wijzing en hij zal van je
houden.[f]
9 Deel iets met een wijze en hij
zal wijzer worden.[g]
Onderwijs een rechtvaardige
en zijn kennis neemt toe.
10 Ontzag voor Jehovah is het
begin van wijsheid[h]
en kennis van de Aller-
heiligste[i] — dat is verstand.
11 Want door mij zullen je dagen
talrijk zijn[j]
en worden jaren aan je leven
toegevoegd.
12 Als je wijs wordt, is dat in je
eigen voordeel,
maar als je spot, moet je zelf
de gevolgen dragen.
13 Een domme vrouw is
brutaal.[k]
Ze is onnozel en weet
helemaal niets.
14 Ze zit voor de ingang van
haar huis,
op een zetel op de hoge
plaatsen van de stad.[l]
15 Ze roept naar voorbij-
gangers,
naar wie rechtdoor gaan op
de weg:
16 ‘Wie onervaren is moet
hierheen komen!’
Zij zegt tegen degenen
zonder verstand:*[a]
17 ‘Gestolen water smaakt zoet
en stiekem gegeten brood is
heerlijk.’[b]
18 Maar ze weten niet dat daar
degenen zijn die machte-
loos zijn in de dood,
dat haar gasten zich in
de diepten van het Graf*
bevinden.[c]

10 Spreuken van Salomo.[d]
Een wijze zoon maakt zijn
vader blij,[e]
een dwaze zoon doet zijn
moeder verdriet.
2 Oneerlijk verkregen schatten
leveren niets op,
maar rechtvaardigheid redt
van de dood.[f]
3 Jehovah laat de rechtvaar-
dige* geen honger lijden,[g]
maar hij weigert slechte
mensen wat ze verlangen.
4 Luie handen brengen
armoede,[h]
maar ijverige handen maken
rijk.[i]
5 De verstandige zoon haalt in
de zomer de oogst binnen,
maar de schaamteloze zoon
slaapt diep tijdens de
oogst.[j]
6 Zegen rust op het hoofd van
de rechtvaardige,[k]
maar de mond van wie slecht
is verhult geweld.
7 De herinnering aan* de
rechtvaardige leidt tot
zegen,[l]
maar de naam van wie slecht
is zal wegrotten.[m]

9:4, 16 *Lett.: ‘met gebrek aan hart’.
9:6 *Of ‘de onervarenen’.

9:18 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. 10:3 *Of ‘de ziel van de rechtvaardige’. 10:7 *Of ‘reputatie van’.

HFST. 9
a Sp 1:20-22
b Ps 119:130
c Sp 4:5
Sp 13:20
d Sp 15:12
e 1Kon 21:20, 21
1Kon 22:8
2Kr 25:15, 16
Mt 7:6
f Ps 141:5
Sp 27:6
Sp 28:23
g Sp 1:5
Sp 15:31
Sp 17:10
Sp 25:12
h Ps 111:10
i 1Kr 28:9
Mt 11:27
Jo 17:3
j De 6:1, 2
Sp 8:35
Sp 10:27
k Sp 7:10, 11
l Sp 23:27, 28

2de kolom
a Sp 6:32
b Sp 7:18, 19
c Sp 2:18, 19
Sp 7:23, 26
Sp 23:27, 28

HFST. 10
d Sp 1:1
e Sp 13:1
Sp 27:11
f Sp 11:4
g Ps 33:18, 19
Ps 37:25
Mt 6:33
h Sp 20:4
Pr 10:18
i Sp 12:24
Sp 13:4
Sp 21:5
j Sp 6:6, 9
k Ex 23:25
Sp 28:20
l Ps 112:6
Pr 7:1
m Ps 9:5

8 Wie wijs van hart is neemt raad* aan,[a]
maar wie domme dingen zegt komt ten val.[b]
9 Wie oprecht* wandelt, wandelt veilig,[c]
maar wie zijn wegen verdraait, wordt betrapt.[d]
10 Wie sluw knipoogt veroorzaakt pijn[e]
en wie domme dingen zegt komt ten val.[f]
11 De mond van de rechtvaardige is een bron van leven,[g]
maar de mond van een slecht mens verhult geweld.[h]
12 Haat ontketent ruzies
maar liefde bedekt alle overtredingen.[i]
13 De verstandige heeft wijsheid op zijn lippen,[j]
maar de verstandeloze* krijgt de stok# op zijn rug.[k]
14 Wie wijs is verzamelt kennis als een schat,[l]
maar de mond van de dwaas vraagt om ellende.[m]
15 De rijkdom* van een rijke is zijn vesting.
De armoede van de arme is zijn ondergang.[n]
16 De activiteit van de rechtvaardige leidt tot leven,
maar de opbrengst van de slechte leidt tot zonde.[o]
17 Wie naar correctie* luistert is een weg naar het leven,#
maar wie terechtwijzing negeert brengt anderen op een dwaalspoor.
18 Wie zijn haat verbergt spreekt leugens[p]
en wie laster* verspreidt is dwaas.
19 Bij een overvloed van woorden is een fout niet te vermijden,[q]
maar wie zijn lippen in bedwang houdt is verstandig.[a]
20 De tong van de rechtvaardige is als het beste zilver,[b]
maar het hart van een slecht mens is van weinig waarde.
21 De lippen van de rechtvaardige voeden* velen,[c]
maar de dwazen sterven door gebrek aan verstand.[d]
22 Het is de zegen van Jehovah die je rijk maakt[e]
en hij voegt er geen verdriet* aan toe.
23 Voor de dwaas is schaamteloos gedrag een spel,
maar wijsheid is voor de man met inzicht.[f]
24 Wat een slecht mens vreest, zal hem overkomen.
Wat de rechtvaardige verlangt, zal hij krijgen.[g]
25 Als de storm voorbij is, is de goddeloze verdwenen,[h]
maar de rechtvaardige is als een eeuwig fundament.[i]
26 Als azijn voor de tanden en als rook voor de ogen,
zo is een luiaard voor wie hem eropuit stuurt.*
27 Ontzag voor Jehovah verlengt het leven,[j]
maar de jaren van slechte mensen worden verkort.[k]
28 De verwachting* van de rechtvaardigen leidt tot vreugde,[l]
maar de hoop van de goddelozen zal vergaan.[m]
29 De weg van Jehovah is een vesting voor de onberispelijke[n]
maar betekent de ondergang voor boosdoeners.[o]
30 De rechtvaardige zal nooit ten val worden gebracht,[p]
maar slechte mensen zullen de aarde niet meer bewonen.[q]

10:8 *Lett.: ‘geboden’. **10:9** *Of ‘rechtschapen’. **10:13** *Lett.: ‘degene met gebrek aan hart’. #Of ‘roede’. **10:15** *Of ‘het waardevolle’. **10:17** *Zie Woordenlijst. #Of mogelijk ‘is op de weg naar het leven’. **10:18** *Of ‘geruchten’.

10:21 *Of ‘geven leiding aan’. **10:22** *Of ‘smart’, ‘ellende’. **10:26** *Of ‘voor zijn baas’. **10:28** *Of ‘hoop’.

HFST. 10
a De 4:6; Ps 19:7; Ps 119:34; Ps 119:100
b Sp 18:6
c Ps 25:21
d 1Ti 5:24
e Sp 6:12, 13
f Sp 18:21
g Sp 11:30
h Mt 12:35; Jak 3:5
i Sp 17:9; 1Kor 13:4, 7; 1Pe 4:8
j Jes 50:4
k Sp 26:3
l Sp 9:9
m Sp 13:3; Sp 18:7
n Sp 19:7; Sp 30:8, 9; Pr 7:12
o Mt 7:17
p 1Sa 18:17, 21
q Pr 5:2

2de kolom
a Ps 39:1; Sp 17:27; Sp 21:23; Jak 1:19
b Sp 12:18; Sp 16:13
c Jer 3:15
d Ho 4:6
e De 8:17, 18; Ps 37:22; 1Ti 6:6
f Sp 2:10, 11; Sp 14:9; Sp 15:21
g Ps 37:4; 1Jo 5:14
h Ps 37:10
i Mt 7:24, 25
j Ps 91:15, 16
k Ps 55:23
l Ps 16:9; Ro 12:12
m Sp 11:7
n Sp 18:10; Jes 40:31
o Ro 2:6-8
p Ps 16:8
q Ps 37:9

31 De mond van de rechtvaardi-
ge spreekt* wijsheid,
maar de bedrieglijke tong zal
worden afgesneden.
32 De lippen van de recht-
vaardige weten wat aan-
genaam is,
maar de mond van de godde-
loze is vol bedrog.

11 Jehovah walgt van een
oneerlijke* weegschaal,
maar zuivere gewichten#
maken hem blij.[a]
2 Waar hoogmoed is komt
schande,[b]
maar wijsheid is bij de
bescheidenen.[c]
3 De oprechten laten zich
leiden door hun oprecht-
heid,*[d]
maar de onbetrouwbaren
gaan ten onder aan hun
bedrog.[e]
4 Rijkdom* zal je niet helpen
op de dag van woede,[f]
maar rechtvaardigheid redt
van de dood.[g]
5 De rechtvaardigheid van de
onberispelijke maakt zijn
weg recht,
maar wie slecht is komt door
zijn eigen slechtheid ten
val.[h]
6 De oprechten worden gered
door hun rechtvaardig-
heid,[i]
maar de onbetrouwbaren
worden gevangen in hun
eigen verlangens.[j]
7 Als een slecht mens sterft,
vergaat zijn hoop.
Ook verwachtingen ge-
baseerd op zijn eigen
kracht vergaan.[k]
8 De rechtvaardige wordt uit
moeilijkheden gered
en wie slecht is neemt zijn
plaats in.[l]
9 Met zijn mond richt de afval-
lige* zijn naaste te gronde,
maar door kennis worden de
rechtvaardigen gered.[a]
10 De goedheid van de recht-
vaardigen maakt een stad
blij
en als de slechte mensen
vergaan, klinkt er gejuich.[b]
11 Door de zegen van de op-
rechten wordt een stad
groot,[c]
maar de mond van slechte
mensen haalt haar neer.[d]
12 Wie geen verstand heeft*
kleineert# zijn naaste,
maar de man met inzicht
houdt zich stil.[e]
13 Een lasteraar gaat rond om
vertrouwelijke gesprekken
te onthullen,[f]
maar iemand die betrouw-
baar* is kan iets ver-
trouwelijk houden.#
14 Zonder deskundige leiding*
komt het volk ten val,
maar met veel raadgevers
behaal je succes.#[g]
15 Wie garant staat voor de
lening van een vreemde zal
het slecht vergaan,[h]
maar wie niet met een
handdruk belooft,* zal
veilig zijn.
16 Een innemende* vrouw oogst
roem,[i]
maar meedogenloze mannen
eigenen zich rijkdom toe.
17 Wie vriendelijk is* heeft daar
zelf ook voordeel van,#[j]
maar wie wreed is bezorgt
zichzelf ellende.△[k]
18 De goddeloze ontvangt een
bedrieglijk loon,[l]

HFST. 11
a Le 19:36
b Sp 16:18; Lu 14:8, 9
c Mi 6:8; 1Pe 5:5
d Ps 26:1; Sp 13:6
e Sp 28:18
f Ez 7:19; Mt 16:26
g Ge 7:1
h 2Sa 17:23; Es 7:10; Sp 5:22
i Jer 39:18
j Sp 1:32
k Ex 15:9, 10; Lu 12:18-20
l Es 7:9; Sp 21:18; Da 6:23, 24

2de kolom
a Sp 2:10-12
b Ex 15:20, 21; Es 9:19, 22
c Sp 14:34
d Jak 3:6
e Sp 17:27; 1Pe 2:23
f Le 19:16; Sp 20:19; Sp 26:22
g Sp 15:22; Sp 20:18; Sp 24:6
h Sp 6:1, 5; Sp 20:16
i 1Sa 25:39; 1Pe 3:3, 4
j Lu 6:38
k Jak 5:3, 4
l Job 27:13, 14

10:31 *Of ‘draagt de vrucht van’. **11:1** *Of ‘bedrieglijke’. #Of ‘een volkomen weegsteen’. **11:3** *Of ‘rechtschapenheid’. **11:4** *Of ‘waardevolle dingen’.

11:9 *Of ‘de goddeloze’. **11:12** *Lett.: ‘degene met gebrek aan hart’. #Of ‘veracht’. **11:13** *Lett.: ‘getrouw van geest’. #Lett.: ‘bedekt een zaak’. **11:14** *Of ‘wijze raad’. #Of ‘redding’. **11:15** *Of ‘wie handslag haat’. **11:16** *Of ‘aantrekkelijke’. **11:17** *Of ‘wie loyale liefde heeft’. #Of ‘doet zijn ziel goed’. △Of ‘schande’.

maar wie rechtvaardigheid
zaait krijgt een echte
beloning.[a]
19 Wie voor rechtvaardigheid
staat vindt leven,[b]
maar wie het slechte najaagt
de dood.
20 Jehovah walgt van mensen
met een oneerlijk hart,[c]
maar hij is blij met wie
onberispelijk leeft.*[d]
21 Hier kun je van op aan:*
wie slecht is blijft niet
ongestraft,[e]
maar de kinderen van
de rechtvaardigen zullen
ontkomen.
22 Als een gouden ring in een
varkenssnuit
is een mooie vrouw die haar
verstand niet gebruikt.
23 Het verlangen van de recht-
vaardigen leidt tot het
goede,[f]
maar de hoop van slechte
mensen eindigt in woede.
24 De een geeft gul* en krijgt
steeds meer,[g]
de ander geeft niet wat hij
hoort te geven en wordt
arm.[h]
25 Een vrijgevig mens* zal
gedijen#[i]
en wie anderen verkwikt,△
zal zelf worden verkwikt.[j]
26 Het volk vervloekt wie koren
achterhoudt
maar zegent wie het ver-
koopt.
27 Wie het goede nastreeft,
zoekt gunst,[k]
maar wie op het kwade uit is,
wordt door kwaad getrof-
fen.[l]
28 Wie op zijn rijkdom ver-
trouwt, komt ten val,[m]

11:20 *Of 'met de weg van de onberispelijke'. 11:21 *Lett.: 'hand op hand'. 11:24 *Lett.: 'strooit rond'. 11:25 *Of 'vrijgevige ziel'. #Lett.: 'zal vet worden gemaakt'. △Lett.: 'rijkelijk te drinken geeft'.

HFST. 11
a Ga 6:7, 8
b Han 10:34, 35; Opb 2:10
c Ps 18:26; Sp 3:32
d Ps 51:6; Sp 15:8
e Pr 8:13; Ez 18:4
f Jes 26:9; Mt 5:6
g De 15:10; Sp 19:17; Pr 11:1, 2
h Hag 1:6
i Han 20:35; 2Kor 9:6
j Lu 6:38
k Sp 12:2
l Es 7:10; Ps 10:2
m Job 31:24, 28; Ps 52:5, 7

2de kolom
a Ps 1:2, 3; Ps 52:8
b Joz 7:15
c Sp 15:4
d 1Kor 9:20-22; Jak 5:19, 20
e Ez 18:24; 2Th 1:6; 1Pe 4:18

HFST. 12
f Sp 4:13
g Ps 32:9
h De 25:1; 1Kon 8:31, 32
i Ps 37:10, 38
j Sp 18:22; Sp 19:14
k 1Kon 21:25
l 2Sa 17:1, 2
m Es 7:3, 4; Sp 14:3
n Sp 24:3; Mt 7:24, 25

maar de rechtvaardigen
zullen gedijen als het jonge
loof.[a]
29 Wie ellende* brengt over zijn
huisgezin zal wind erven,[b]
en de dwaas wordt de slaaf
van wie wijs is van hart.
30 De vrucht van de rechtvaar-
dige is een levensboom[c]
en wie zielen* wint, is wijs.[d]
31 Als de rechtvaardige op
aarde zijn loon krijgt,
dan helemaal de goddeloze
en de zondaar![e]

12 Wie correctie* liefheeft,
heeft kennis lief,[f]
maar wie terechtwijzing
haat, is dom.#[g]
2 Een goed mens krijgt
Jehovah's goedkeuring,
maar wie kwade plannen
heeft, wordt door Hem
veroordeeld.[h]
3 Geen mens kan veilig zijn
door het slechte te doen,[i]
maar de rechtvaardigen
zullen nooit worden ont-
worteld.
4 Een bekwame vrouw is een
kroon voor haar man,[j]
maar de vrouw die zich
schandelijk gedraagt is als
verrotting in zijn botten.[k]
5 Rechtvaardige mensen
bedenken rechtvaardige
dingen,
maar slechte mensen geven
bedrieglijke raad.*
6 De woorden van de goddelozen
zijn een dodelijke hinder-
laag,*[l]
maar de mond van de op-
rechten biedt redding.[m]
7 De goddelozen worden om-
vergeworpen en bestaan
niet meer,
maar het huis van de recht-
vaardigen blijft staan.[n]

11:29 *Of 'schande'. 11:30; 12:1 *Zie Woordenlijst. 12:1 #Of 'redeloos'. 12:5 *Of 'leiding'. 12:6 *Lett.: 'loeren op bloed'.

8 Een mens wordt geprezen om
zijn woorden* van inzicht,[a]
maar iemand met een ver-
dorven hart wordt veracht.[b]
9 Beter weinig aanzien maar
met een knecht,
dan zelfverheerlijking maar
zonder eten.*[c]
10 De rechtvaardige zorgt goed
voor zijn dieren,*[d]
maar de slechte is zelfs in
zijn medelijden# wreed.
11 Wie zijn land bebouwt, wordt
met voedsel verzadigd,[e]
maar wie zinloze dingen na-
jaagt, heeft geen verstand.*
12 De goddeloze is jaloers*
op de prooi van andere
slechte mensen,
maar de wortel van de
rechtvaardige brengt
vrucht voort.
13 De boosdoener raakt ver-
strikt door zijn eigen
zondige woorden,[f]
maar de rechtvaardige
ontsnapt aan ellende.
14 De vrucht van zijn woorden*
verzadigt een mens met het
goede,[g]
en het werk van zijn handen
beloont hem.
15 De dwaas denkt dat zijn weg
recht is,*[h]
maar de wijze neemt advies#
aan.[i]
16 Een dwaas toont meteen*
zijn ergernis,[j]
maar de verstandige negeert#
een belediging.
17 Een betrouwbare getuige
vertelt de waarheid,*
maar een valse getuige
spreekt leugens.

12:8, 14 *Lett.: 'mond'. **12:9** *Lett.: 'brood'. **12:10** *Of 'de ziel van zijn vee'. #Of 'barmhartigheid'. **12:11** *Lett.: 'heeft gebrek aan hart'. **12:12** *Of 'afgunstig'. **12:15** *Of 'de weg van de dwaas is recht in zijn eigen ogen'. #Of 'raad'. **12:16** *Of 'op dezelfde dag'. #Lett.: 'bedekt'. **12:17** *Lett.: 'wat rechtvaardig is'.

HFST. 12
a Ge 41:39, 1Sa 16:18
b 1Sa 25:14, 17, Mt 27:3, 4
c Sp 13:7
d Ge 33:12-14, Ex 23:12, De 22:4, 10, De 25:4, Jon 4:11
e Sp 28:19, Ef 4:28
f 1Kon 2:23, 24, Ps 5:6, Pr 5:6
g Sp 13:2, Sp 18:20
h Sp 3:7, Sp 26:12
i Sp 1:5
j Sp 29:11

2de kolom
a Sp 16:24
b 1Pe 3:10
c Sp 19:9, Han 5:3, 5
d Mt 5:9
e Ps 91:9, 10
f Sp 1:30, 31, Jes 48:22
g Ps 5:6, Sp 6:16, 17, Opb 21:8
h Sp 10:19
i Ge 39:4, 1Kon 11:28
j Sp 19:15
k Ps 38:6, Sp 13:12, Sp 15:13
l Sp 16:24, Jes 50:4
m Sp 26:13-15
n Ps 37:27, Sp 10:7, Hab 2:4

18 Ondoordachte woorden zijn
als dolksteken,
maar de tong van de wijze is
genezing.[a]
19 Lippen die waarheid spreken
blijven voor altijd,[b]
maar een leugentong houdt
slechts een ogenblik
stand.[c]
20 Bedrog is in het hart van wie
kwaad smeden,
maar wie vrede bevorderen*
hebben vreugde.[d]
21 De rechtvaardige zal geen
kwaad overkomen,[e]
maar wie slecht is, wordt
bedolven onder ellende.[f]
22 Jehovah walgt van lippen die
liegen,[g]
maar wie betrouwbaar
handelt, maakt hem blij.
23 Een verstandig mens ver-
bergt wat hij weet,
maar de dwaas* kraamt
onzin uit.[h]
24 IJverige personen* zullen
heersen,[i]
maar luie mensen moeten
dwangarbeid verrichten.[j]
25 Bezorgdheid maakt het
hart van een man neer-
slachtig,*[k]
maar een goed woord
vrolijkt het op.[l]
26 De rechtvaardige zoekt zijn
weiden uit,
maar de slechte mens volgt
een dwaalspoor.
27 Wie lui is jaagt de prooi niet
na,[m]
maar ijver is voor de mens
een kostbare schat.
28 Het pad van rechtvaardig-
heid leidt naar het leven.[n]
Haar wegen leiden niet naar
de dood.

12:20 *Lett.: 'zij die raadgevers van vrede zijn'. **12:23** *Lett.: 'het hart van de dwaas'. **12:24** *Lett.: 'de hand van de ijverigen'. **12:25** *Of 'maakt hem depressief'.

13 Een wijze zoon aanvaardt
de correctie* van zijn
vader,[a]
maar de spotter luistert niet
naar een terechtwijzing.[b]
2 De vrucht van zijn woorden*
verzadigt een mens met
het goede,[c]
maar het verlangen# van
de onbetrouwbare gaat uit
naar geweld.
3 Wie zijn mond* bewaakt
beschermt zijn leven,#[d]
maar wie zijn lippen wijd
opent gaat ten onder.[e]
4 Een lui mens verlangt wel
maar hij* heeft niets,[f]
maar een ijverig persoon#
krijgt meer dan genoeg.△[g]
5 De rechtvaardige haat
leugens,[h]
maar de daden van slechte
mensen brengen smaad en
schande.
6 Rechtvaardigheid beschermt
de onschuldige op zijn weg,[i]
maar aan slechtheid gaat de
zondaar ten onder.
7 De een doet zich rijk voor
maar heeft niets.[j]
De ander doet zich arm voor
maar is schatrijk.
8 De rijkdom van een mens is de
losprijs voor zijn leven,#[k]
maar de armen worden niet
eens bedreigd.*[l]
9 Het licht van de rechtvaar-
digen schijnt helder,*[m]
maar de lamp van slechte
mensen wordt uitgedoofd.[n]
10 Hoogmoed leidt alleen maar
tot ruzie.[o]
Wijsheid is bij hen die advies
inwinnen.*[p]

13:1 *Zie Woordenlijst. **13:2** *Lett.: ‘mond’. #Of ‘de ziel’. **13:3** *Of ‘wat hij zegt’. **13:3, 8, 19** #Of ‘ziel’. **13:4** *Of ‘zijn ziel’. #Of ‘de ziel van de ijverige’. △Lett.: ‘zal vet worden gemaakt’. **13:8** *Lett.: ‘horen geen bestraffing’. **13:9** *Lett.: ‘verheugt zich’. **13:10** *Of ‘samen beraadslagen’.

HFST. 13
a Heb 12:7, 9
b 1Sa 2:22-25; Sp 9:7
c Sp 12:14; Sp 18:20
d Ps 39:1; Ps 141:3; Sp 21:23
e Sp 10:19; Mt 12:36
f Sp 26:13-15
g Sp 10:4; Sp 12:24
h Ps 119:163; Sp 8:13; Ef 4:25
i Ps 25:21
j Sp 12:9
k Jer 41:8
l Jer 39:10
m Ps 97:11
n Sp 24:20
o Re 8:1
p Sp 11:2; Sp 24:6; Han 15:5, 6

2de kolom
a Sp 28:8; Jer 17:11
b Ps 143:7
c Ge 21:5-7; Lu 2:29, 30
d 2Kr 36:15, 16
e Ps 19:8, 11; Sp 13:18
f Sp 24:14
g Sp 14:15
h 1Sa 25:25
i 2Sa 4:9, 10
j Sp 25:25
k Ps 141:5; Sp 15:32; Heb 12:11
l 1Kon 1:47, 48
m Am 5:10
n Han 4:13
o Ge 34:1, 2
p De 28:20
q Ro 2:9, 10

11 Snel verdiende rijkdom* is zo
verdwenen,[a]
maar rijkdom die je langzaam
opbouwt# blijft groeien.
12 Uitgestelde verwachting*
maakt het hart ziek,[b]
maar een vervuld verlangen
is een levensboom.[c]
13 Wie instructie* veracht moet
daarvoor boeten,[d]
maar wie het gebod respec-
teert wordt beloond.[e]
14 Het onderwijs* van de wijze
is een bron van leven,[f]
het houdt je weg van de
strikken van de dood.
15 Goed inzicht wint gunst,
maar de weg van de onbe-
trouwbare is hard.
16 Een verstandig mens handelt
met kennis,[g]
maar de dwaas onthult zijn
eigen dwaasheid.[h]
17 Een goddeloze boodschapper
komt in de problemen,[i]
maar een betrouwbare af-
gezant brengt genezing.[j]
18 Wie correctie negeert vervalt
tot armoede en schande,
maar wie correctie* aan-
neemt krijgt eer.[k]
19 Een vervuld verlangen is
aangenaam voor een
mens#[l]
en het kwaad vermijden is
voor dwazen afschuwelijk.[m]
20 Wie met wijzen omgaat*
wordt wijs,[n]
maar wie zich met dwazen
inlaat zal het slecht ver-
gaan.[o]
21 Tegenspoed achtervolgt
zondaars,[p]
maar voorspoed is de
beloning van de recht-
vaardigen.[q]

13:11 *Of ‘rijkdom uit ijdelheid’. #Lett.: ‘met de hand verzamelt’. **13:12** *Of ‘hoop’. **13:13** *Of ‘het woord’. **13:14** *Of ‘de wet’. **13:18** *Of ‘terechtwijzing’. **13:20** *Lett.: ‘wandelt’.

22 Een goed mens laat een erfenis na aan zijn kleinkinderen,
maar de zondaar spaart zijn rijkdom op voor de rechtvaardige.[a]
23 Het geploegde land van de arme levert veel voedsel op,
maar onrecht kan het* wegvagen.
24 Wie zijn zoon de stok* bespaart, haat hem,[b]
maar wie van hem houdt, laat niet na hem te corrigeren.#[c]
25 De rechtvaardige eet en raakt verzadigd,*[d]
maar de buik van de goddelozen is leeg.[e]

14 De vrouw die echt wijs is, bouwt haar huis op,[f]
maar de dwaze breekt het met eigen handen af.
2 Wie oprecht zijn weg gaat, heeft ontzag voor Jehovah,
maar wie slinkse* wegen volgt, veracht hem.
3 De stok van hoogmoed ligt in de mond van een dwaas,
maar de lippen van wijzen bieden bescherming.
4 Waar geen runderen zijn, is de voederbak schoon,
maar de kracht van een stier levert een rijke oogst op.
5 Een betrouwbare getuige liegt niet,
maar een valse getuige ademt leugens.[g]
6 De spotter zoekt wijsheid maar vindt niets,
maar voor de verstandige is kennis makkelijk te vinden.[h]
7 Blijf uit de buurt van een dwaas,
want op zijn lippen vind je geen kennis.[a]
8 Door wijsheid begrijpt de verstandige welke weg hij gaat,
maar dwazen bedriegen zichzelf* met hun dwaasheid.[b]
9 Dwazen lachen om schuld,*[c]
maar de oprechten zijn bereid het goed te maken.#
10 Alleen je eigen hart kent je verdriet*
en geen buitenstaander kan in je vreugde delen.
11 Het huis van de goddelozen wordt verwoest,[d]
maar de tent van de oprechten heeft voorspoed.
12 Een weg die recht lijkt voor een mens[e]
kan toch eindigen in de dood.[f]
13 Zelfs onder het lachen kan het hart pijn hebben,
en vreugde kan eindigen in verdriet.
14 Wie opstandig van hart is oogst de gevolgen van zijn wegen,[g]
maar een goed mens plukt de vruchten van zijn daden.[h]
15 De naïeveling* gelooft elk woord,
maar de verstandige overdenkt elke stap.[i]
16 De wijze is voorzichtig en vermijdt slechtheid,
maar de dwaas is roekeloos* en overmoedig.
17 Wie snel kwaad wordt doet domme dingen.[j]
Wie alles overdenkt* wordt gehaat.
18 De naïevelingen* erven dwaasheid,
maar de verstandigen worden met kennis gekroond.[k]

13:23 * Of 'hem'. **13:24** * Of 'roede', 'correctie', 'straf'. # Of mogelijk 'corrigeert hem meteen'. **13:25** * Of 'en zijn ziel raakt verzadigd'. **14:2** * Of 'kromme'.

14:8 * Of mogelijk 'anderen'. **14:9** * Of 'vergoeding'. # Of 'zijn inschikkelijk'. **14:10** * Of 'de bitterheid van je ziel'. **14:15** * Of 'onervarene'. **14:16** * Of 'razend'. **14:17** * Of 'de man van denkvermogen'. **14:18** * Of 'onervarenen'.

HFST. 13
a De 6:10, 11
b 1Sa 3:12, 13; 1Kon 1:5, 6; Sp 29:15
c De 6:6, 7; Sp 19:18; Sp 22:15; Ef 6:4; Heb 12:6
d Ps 34:10; Ps 37:25
e Jes 65:13

HFST. 14
f Sp 24:3; Sp 31:26
g Sp 6:16, 19; Sp 19:5
h Sp 18:15

2de kolom
a Sp 13:20
b Sp 14:12
c Sp 10:23; Sp 30:20
d Sp 21:12
e Sp 30:12
f Sp 16:25
g Sp 1:32
h Ga 6:7, 8
i Ne 6:2, 3; Sp 27:12
j Sp 12:16; Sp 16:32
k Sp 4:7-9

19 Slechte mensen zullen moeten buigen voor de goede
en de goddelozen zullen buigen bij de poorten van de rechtvaardigen.
20 De arme wordt zelfs door zijn naasten gehaat,[a]
maar de rijke heeft veel vrienden.[b]
21 Wie zijn naaste veracht, zondigt.
Wie medegevoel heeft met de armen is gelukkig.[c]
22 Is het niet zo dat wie kwaad smeedt afdwaalt?
Maar wie goed wil doen, krijgt loyale liefde en trouw.[d]
23 Elk hard werk levert iets op,
maar praatjes leiden tot gebrek.[e]
24 De kroon van de wijzen is hun rijkdom,
maar de dwaasheid van de dwazen is alleen maar dwaasheid.[f]
25 Een ware getuige redt levens,*
maar een valse getuige ademt leugens.
26 Ontzag voor Jehovah geeft een sterk vertrouwen[g]
en zal een veilige plaats zijn voor je kinderen.[h]
27 Ontzag voor Jehovah is een bron van leven,
het houdt je weg van de strikken van de dood.
28 Een groot volk is de pracht van een koning,[i]
maar een heerser zonder onderdanen gaat ten onder.
29 Wie niet snel kwaad wordt heeft veel inzicht,[j]
maar wie ongeduldig is toont zijn dwaasheid.[k]
30 Een kalm hart geeft je lichaam leven,*
maar jaloezie vreet aan je botten.[l]
31 Wie de arme afzet, beledigt zijn Maker,[a]
maar wie medegevoel toont met de arme, eert Hem.[b]
32 De slechte komt ten val door zijn eigen slechtheid,
maar de rechtvaardige vindt bescherming in zijn oprechtheid.*[c]
33 Wijsheid rust stil in het hart van een verstandig mens,[d]
maar bij de dwazen moet ze zich laten horen.
34 Rechtvaardigheid verheft een natie,[e]
maar zonde brengt schande over het volk.
35 De koning is blij met een dienaar die inzicht toont,[f]
maar zijn woede treft wie zich schandelijk gedraagt.[g]

15 Een vriendelijk* antwoord keert woede af,[h]
maar harde# woorden wekken woede op.[i]
2 De tong van de wijzen maakt goed gebruik van kennis,[j]
maar de mond van de dwaas kraamt onzin uit.
3 De ogen van Jehovah zijn overal,
hij let op de goeden en de slechten.[k]
4 Een beheerste tong* is een levensboom,[l]
maar verdraaide woorden veroorzaken wanhoop.#
5 Een dwaas minacht de correctie* van zijn vader,[m]
maar wie verstandig is neemt correctie# aan.[n]
6 Het huis van de rechtvaardige is vol schatten,
maar wat de slechte binnenbrengt* bezorgt hem ellende.[o]

HFST. 14
a Sp 19:7
b Sp 19:4
c Ps 41:1; Sp 19:17; Jes 58:7, 8
d Job 42:10; Ps 25:10
e Sp 28:19
f Sp 27:22
g Ps 34:9; Ro 8:31
h Sp 18:10; Jer 15:11
i 1Kon 4:21
j Sp 17:27; Jak 1:19
k Sp 25:28; Sp 29:11; Pr 7:9
l Ge 37:3, 4; 1Sa 18:8, 9

2de kolom
a De 24:14, 15; Ps 12:5
b Mt 19:21
c Sp 2:7; Sp 10:9
d Sp 15:28
e De 4:6
f 2Sa 15:32-34; Sp 22:29
g 1Kon 2:44, 46

HFST. 15
h Re 8:2, 3; 1Sa 25:32, 33; Sp 25:15
i 1Kon 12:14, 16
j Sp 16:23; Jes 50:4
k 2Kr 16:9; Ps 11:4; Heb 4:13
l Sp 12:18; Sp 16:24; Sp 17:27
m 1Sa 2:22-25
n Ps 141:5; Sp 13:1; Heb 12:11
o Jak 5:3, 4

14:25 *Of ‘zielen’. **14:30** *Of ‘gezondheid’.

14:32 *Of ‘rechtschapenheid’. **15:1** *Of ‘zacht’. #Of ‘kwetsende’. **15:4** *Of ‘een tong die geneest’. #Lett.: ‘het verbrijzelen van de geest’. **15:5** *Zie Woordenlijst. #Of ‘terechtwijzing’. **15:6** *Of ‘het inkomen van de slechte’.

7 De lippen van de wijzen
verspreiden kennis[a]
maar het hart van de dwaas
niet.[b]
8 Jehovah walgt van het slacht-
offer van de slechten,[c]
maar het gebed van de
oprechten maakt hem blij.[d]
9 Jehovah veracht de weg van
de slechte,[e]
maar hij houdt van wie
rechtvaardigheid najaagt.[f]
10 Voor wie het rechte pad ver-
laat lijkt correctie slecht,*[g]
maar wie terechtwijzing haat
zal sterven.[h]
11 Het Graf* en de plaats van
vernietiging# zijn voor Je-
hovah duidelijk zichtbaar.[i]
Hoeveel te meer het hart van
mensen![j]
12 De spotter houdt niet van
wie hem corrigeert.*[k]
Hij zal de wijze niet om raad
vragen.[l]
13 Een vrolijk hart maakt het
gezicht blij,
maar een hart vol pijn breekt
de geest.[m]
14 Het verstandige hart zoekt
kennis.[n]
De mond van de dwazen voedt
zich met* dwaasheid.[o]
15 Voor de ellendige zijn alle
dagen slecht,[p]
maar voor iemand met een
vrolijk hart is het altijd
feest.[q]
16 Beter weinig bezit met ont-
zag voor Jehovah[r]
dan grote rijkdom met veel
zorgen.*[s]
17 Beter een schotel groente
waar liefde is[t]
dan een vetgemeste* stier
waar haat is.[u]

18 Een heethoofd wakkert strijd
aan,[a]
maar wie kalm is,* sust een
ruzie.[b]
19 De weg van de luiaard is vol
doornstruiken,[c]
maar het pad van de op-
rechten is geëffend.[d]
20 Een wijze zoon maakt zijn
vader blij,[e]
maar een dwaas veracht zijn
moeder.[f]
21 Dwaasheid is een vreugde
voor wie geen verstand
heeft,*[g]
maar een mens met inzicht
houdt het rechte pad.[h]
22 Plannen mislukken als er
geen overleg* is,
maar met veel raadgevers
komt iets tot stand.[i]
23 Een mens is blij als hij een
passend antwoord geeft,*[j]
en wat fijn is een woord op
het juiste moment![k]
24 Voor een mens met inzicht
loopt het levenspad om-
hoog.[l]
Zo ontkomt hij aan het Graf*
beneden.[m]
25 Jehovah breekt het huis van
trotse mensen af,[n]
maar hij beschermt de grens
van de weduwe.[o]
26 Jehovah walgt van de plannen
van slechte mensen,[p]
maar aangename woorden
zijn zuiver voor hem.[q]
27 Wie oneerlijke winst maakt
brengt ellende* over zijn
eigen huisgezin,[r]
maar wie steekpenningen
haat zal blijven leven.[s]
28 Het hart van de rechtvaar-
dige mediteert voordat het
antwoordt,*[t]

HFST. 15
a Ps 37:30; Mt 10:27
b Mt 12:34, 35
c Jes 1:11
d Jak 5:16; 1Pe 3:12; 1Jo 3:21, 22
e Ps 146:9
f Jes 26:7
g 1Kon 18:17, 18
h Le 26:21; Sp 1:32
i Ps 139:8
j Jer 17:10; Heb 4:13
k Sp 9:7; Jo 3:20; Jo 7:7
l 2Kr 18:6, 7
m Sp 12:25; Sp 17:22
n Ps 119:97; Han 17:11
o Jes 30:9, 10
p Job 3:11
q Han 16:23-25
r Ps 37:16
s Sp 15:17
t Ps 133:1
u Sp 17:1

2de kolom
a Sp 10:12
b Ge 13:8, 9; 1Sa 25:23, 24; Sp 25:15; Jak 1:19
c Sp 26:13-15
d Jes 30:21
e Sp 27:11
f Sp 23:22; Sp 30:17
g Sp 26:18, 19; Pr 7:4
h Sp 10:23; Ef 5:15, 16; Jak 3:13
i Sp 20:18
j Ef 4:29
k 1Sa 25:32, 33; Sp 25:11
l Mt 7:13, 14
m Sp 8:35, 36
n Lu 18:14
o Ps 146:9
p Sp 6:16, 18
q Ps 19:14
r De 16:19; 1Sa 8:1, 3; Sp 1:19
s Jes 33:15, 16
t Sp 16:23

15:10 *Of ‘hard’. **15:11, 24** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **15:11** #Of ‘en Abaddon’. **15:12** *Of ‘terechtwijst’. **15:14** *Of ‘streeft naar’. **15:16** *Of ‘verwarring’. **15:17** *Lett.: ‘aan de voederbak gemeste’.

15:18 *Of ‘wie niet snel kwaad wordt’. **15:21** *Lett.: ‘degene met gebrek aan hart’. **15:22** *Of ‘vertrouwelijk gesprek’. **15:23** *Lett.: ‘in het antwoord van zijn mond’. **15:27** *Of ‘schande’. **15:28** *Of ‘overdenkt goed wat het moet antwoorden’, ‘denkt na voordat het spreekt’.

maar de mond van de slechte mens kraamt allerlei slechts uit.
29 Jehovah is ver van slechte mensen,
maar hij hoort het gebed van de rechtvaardigen.[a]
30 Stralende ogen* maken het hart blij.
Een goed bericht versterkt de botten.#[b]
31 Wie luistert naar een levengevende terechtwijzing
voelt zich thuis bij de wijzen.[c]
32 Wie correctie weigert, minacht zijn leven,*[d]
maar wie naar terechtwijzing luistert, krijgt inzicht.#[e]
33 Ontzag voor Jehovah is een opleiding in wijsheid,[f]
nederigheid gaat vooraf aan eer.[g]

16 Een mens ordent de gedachten van zijn hart,
maar het antwoord dat hij geeft,* komt van Jehovah.[h]
2 Een mens denkt dat al zijn wegen goed* zijn,[i]
maar Jehovah onderzoekt zijn motieven.#[j]
3 Vertrouw alles wat je doet aan Jehovah toe*[k]
en je plannen zullen slagen.
4 Jehovah laat alles bijdragen aan zijn doel,*
zelfs de slechte mens op de dag van onheil.[l]
5 Jehovah walgt van iemand die trots van hart is.[m]
Reken er maar op* dat hij niet ongestraft blijft.
6 Door loyale liefde en trouw wordt zonde verzoend[n]
en door ontzag voor Jehovah vermijd je het kwaad.[o]
7 Als Jehovah ingenomen is met iemands wegen,
geeft hij hem zelfs vrede met zijn vijanden.[a]
8 Beter weinig met rechtvaardigheid[b]
dan veel inkomsten met onrecht.[c]
9 Een mens stippelt in zijn hart zijn weg uit,
maar Jehovah leidt zijn stappen.[d]
10 Op de lippen van een koning hoort een geïnspireerd besluit* te zijn.[e]
Nooit mag hij het recht buigen.[f]
11 De eerlijke weegschaal en balans komen van Jehovah,
de hele buidel gewichten is zijn werk.[g]
12 Koningen verfoeien slechte praktijken,[h]
want de troon wordt bevestigd door rechtvaardigheid.[i]
13 Koningen waarderen oprechte woorden.
Ze houden van iemand die eerlijk spreekt.[j]
14 De woede van een koning is als een boodschapper van de dood,[k]
maar de wijze man kalmeert* die.[l]
15 Het stralende gezicht van de koning betekent leven,
zijn gunst is als een wolk die lenteregen brengt.[m]
16 Je kunt veel beter wijsheid krijgen dan goud.[n]
En verstand is te verkiezen boven zilver.[o]
17 De oprechten vermijden de weg van het kwaad.
Wie oppast welke weg hij volgt, blijft in leven.*[p]
18 Trots komt voor de ondergang,
hoogmoed* komt voor de val.[q]

15:30 *Of ‘een vrolijke blik’. #Lett.: ‘maakt de botten vet’. **15:32** *Of ‘ziel’. #Lett.: ‘hart’. **16:1** *Of ‘het juiste antwoord’. Lett.: ‘het antwoord van de tong’. **16:2** *Lett.: ‘zuiver’. #Lett.: ‘geesten’. **16:3** *Lett.: ‘wentel je werken op Jehovah’. **16:4** *Of ‘voornemen’. **16:5** *Lett.: ‘hand op hand’.

16:10 *Of ‘een besluit van God’. **16:14** *Of ‘vermijdt’. **16:17** *Of ‘behoudt zijn ziel’. **16:18** *Lett.: ‘een hoogmoedige geest’.

HFST. 15
a Ps 34:15, 16; Ps 138:6; Ps 145:19; Jo 9:31
b Sp 16:24; Sp 25:25
c Sp 9:8; Sp 19:20
d Sp 5:12, 14; Heb 12:25
e Sp 13:18; Mt 7:24, 25
f Ps 111:10
g Sp 18:12; Jak 4:10

HFST. 16
h Jer 1:9; Lu 12:11, 12
i 1Sa 15:13, 14; Ps 36:1, 2; Sp 21:2; Jer 17:9
j 1Sa 16:6, 7; Sp 24:12
k Ps 37:5; Fil 4:6, 7
l Ex 14:4; Ro 9:21
m Sp 6:16, 17; Sp 8:13; Sp 21:4
n Han 3:19
o Ne 5:8, 9; 2Kor 7:1

2de kolom
a Ge 31:24; Ex 34:24
b 1Ti 6:6
c Ps 37:16; Jer 17:11
d Sp 16:1; Jer 10:23
e De 17:18, 19; 1Kon 3:28
f Ps 72:1, 14
g Le 19:36; Sp 11:1
h Sp 20:26
i Sp 29:14; Opb 19:11
j Ps 101:6
k 1Sa 22:17, 18; 1Kon 2:29
l Pr 10:4
m Ps 72:1, 6
n Pr 7:12
o Sp 4:7
p Sp 10:9
q Sp 11:2; Da 4:30-32

19 Beter een nederig leven* met de zachtmoedigen[a]
dan de buit verdelen met de hoogmoedigen.
20 Wie inzicht toont in een kwestie zal succes hebben,*
en gelukkig is hij die op Jehovah vertrouwt.
21 Wie wijs van hart is, wordt verstandig genoemd,[b]
en wie vriendelijk spreekt,* heeft overtuigingskracht.[c]
22 Inzicht is een bron van leven voor wie het bezitten,
maar dwazen worden gecorrigeerd door hun eigen dwaasheid.
23 Het hart van de wijze geeft zijn mond inzicht[d]
en geeft zijn woorden overtuigingskracht.
24 Aangename woorden zijn een honingraat,
zoet voor de ziel* en genezing voor de botten.[e]
25 Een weg die recht lijkt voor een mens
kan toch eindigen in de dood.[f]
26 Eetlust* laat de werker zwoegen,
want zijn honger# drijft hem voort.[g]
27 Een waardeloze man graaft slechtheid op[h]
en zijn woorden zijn als een verterend vuur.[i]
28 Een onruststoker* zaait verdeeldheid[j]
en een lasteraar drijft goede vrienden uit elkaar.[k]
29 Een gewelddadige man verlokt zijn naaste
en leidt hem het verkeerde pad op.
30 Hij knipoogt terwijl hij slechte plannen smeedt.
Hij perst zijn lippen samen en richt kwaad aan.
31 Grijs haar is een prachtige* kroon[a]
als het gevonden wordt op de weg van rechtvaardigheid.[b]
32 Wie niet snel kwaad wordt[c] is beter dan een dappere strijder
en wie zich beheerst* meer dan wie een stad verovert.[d]
33 In de schoot wordt het lot geworpen,[e]
maar elke beslissing ervan komt van Jehovah.[f]

17 Beter een stuk droog brood en vrede* erbij,[g]
dan een feestmaal# in een huis vol ruzie.[h]
2 Een dienaar met inzicht zal heersen over de zoon die zich schandelijk gedraagt.
Hij zal samen met de broers in de erfenis delen.
3 De smeltkroes is voor zilver en de smeltoven voor goud,[i]
maar Jehovah onderzoekt het hart.[j]
4 Een slecht mens luistert graag naar gemene woorden
en een bedrieger hoort graag een boosaardige tong.[k]
5 Wie de arme bespot beledigt zijn Maker[l]
en wie geniet van andermans ellende blijft niet ongestraft.[m]
6 Kleinzonen* zijn een kroon voor ouderen
en vaders# zijn de trots van hun zonen.△
7 Oprechte* woorden passen niet bij een dwaas.[n]
Hoeveel te minder leugens bij een heerser![#o]

HFST. 16
a Jes 57:15
b Sp 4:7
c Lu 4:22; Kol 4:6
d Sp 22:17, 18; Mt 12:35
e Sp 4:20-22; Sp 12:18
f Sp 14:12; Mt 7:22, 23
g Pr 6:7
h Sp 6:12, 14
i Jak 3:6
j Jak 3:16
k Ge 3:1; 1Sa 24:9; Ro 16:17

2de kolom
a Le 19:32; Job 32:7; Sp 20:29
b Ps 92:12-14
c Sp 14:29; Jak 1:19
d Sp 25:28
e Nu 26:55; Sp 18:18
f 1Sa 14:41, 42; Han 1:24, 26

HFST. 17
g Ps 37:16
h Sp 15:16, 17; Sp 21:9, 19
i Sp 27:21
j Ps 26:2; Sp 21:2; Sp 24:12
k Jer 5:31
l Sp 14:31
m Sp 24:17; Ob 12
n Sp 26:7
o Sp 16:10

16:19 *Of 'ootmoedig van geest'. 16:20 *Lett.: 'het goede vinden'. 16:21 *Of 'aangename woorden spreekt'. Lett.: 'zoetheid van lippen'. 16:24 *Zie Woordenlijst. 16:26 *Of 'de ziel'. #Lett.: 'mond'. 16:28 *Of 'intrigant'. 16:31 *Of 'eervolle'. 16:32 *Lett.: 'over zijn geest heerst'. 17:1 *Of 'rust'. #Lett.: 'slachtoffers'. 17:6 *Of 'kleinkinderen'. #Of 'ouders'. △Of 'kinderen'. 17:7 *Of 'goede'. #Of 'edele'.

8 Een geschenk is voor de bezitter als een edelsteen.*[a]
Het brengt hem succes, waar hij ook heen gaat.[b]
9 Wie een fout vergeeft* zoekt liefde,[c]
maar wie steeds op een zaak terugkomt drijft goede vrienden uit elkaar.[d]
10 Een terechtwijzing maakt op een verstandige een diepere indruk[e]
dan honderd slagen op een dwaas.[f]
11 Een slecht mens wil alleen maar opstand,
maar er wordt een wrede boodschapper gestuurd om hem te straffen.[g]
12 Je kunt beter een berin tegenkomen die haar jongen kwijt is
dan een dwaas in al zijn dwaasheid.[h]
13 Als iemand goed met kwaad vergeldt,
zal het kwaad zijn huis niet verlaten.[i]
14 Een ruzie beginnen is alsof je de sluizen openzet.*
Ga dus weg voordat de ruzie uitbreekt.[j]
15 Wie de goddeloze vrijspreekt en wie de rechtvaardige veroordeelt:[k]
allebei zijn ze walgelijk voor Jehovah.
16 Wat moet een dwaas met de mogelijkheid om wijsheid te verkrijgen
als hij het niet van harte wil?*[l]
17 Een echte vriend blijft altijd liefde tonen[m]
en is een broeder geboren voor tijden van nood.[n]
18 Een mens zonder verstand* stemt met een handdruk toe
om zich borg te stellen in de aanwezigheid van zijn naaste.[a]
19 Wie van ruzie houdt, houdt van overtreding.[b]
Wie een hoge ingang maakt, zoekt zijn eigen ondergang.[c]
20 Wie sluw van hart is zal geen succes hebben,*[d]
en wie leugens vertelt komt ten val.
21 Wie vader wordt van een dwaas krijgt verdriet
en de vader van een kind zonder verstand kent geen vreugde.[e]
22 Een vrolijk hart is een goed geneesmiddel,*[f]
maar een gebroken geest berooft je van je kracht.#[g]
23 Een slecht mens neemt in het geheim* steekpenningen aan
om de paden van het recht te buigen.[h]
24 Een verstandig mens houdt wijsheid voor ogen,
maar de ogen van de dwaas dwalen naar de einden van de aarde.[i]
25 Een dwaze zoon bezorgt zijn vader verdriet
en doet wie hem gebaard heeft pijn.*[j]
26 Het is niet juist een rechtvaardige te straffen*
en respectabele mensen slaan is in strijd met het recht.
27 Wie kennis heeft houdt zijn woorden in[k]
en iemand met inzicht blijft kalm.*[l]
28 Zelfs een dwaas lijkt wijs als hij zwijgt,
en wie zijn lippen op elkaar houdt lijkt verstandig.

HFST. 17
a Ge 32:20; 2Sa 16:1
b 1Sa 25:18, 35; Sp 18:16; Sp 19:6
c Sp 10:12; 1Pe 4:8
d Sp 16:28
e Ps 141:5; Sp 9:8
f Sp 27:22
g 2Sa 18:15; 2Sa 20:1, 22; 1Kon 2:22, 24
h Sp 27:3
i 2Sa 12:8-10
j Ge 13:8, 9; Sp 25:8; Mt 5:39; Ro 12:18
k Ex 23:7; 1Kon 21:13; Jes 5:22, 23
l Sp 1:22; Ro 1:20, 21
m Sp 18:24; Jo 15:13
n Ru 1:16, 17; 1Sa 19:2

2de kolom
a Sp 11:15; Sp 22:26, 27
b Jak 3:16
c 2Sa 15:2-4
d Ps 18:26; Sp 6:14, 15
e 1Sa 2:22-25; 1Sa 8:1-3; 2Sa 15:14
f Sp 12:25; Sp 15:13
g Sp 18:14
h Ex 23:8
i Pr 2:14
j Sp 15:20
k Sp 10:19; Jak 1:19
l Sp 15:4; Pr 9:17; Jak 3:13

17:8 *Of 'een steen die de bezitter gunst brengt'. **17:9** *Lett.: 'bedekt'. **17:14** *Of 'als een opening maken in een dam'. Lett.: 'wateren de vrije loop laten'. **17:16** *Of 'geen verstand heeft'. **17:18** *Lett.: 'met gebrek aan hart'.

17:20 *Lett.: 'niet het goede vinden'. **17:22** *Of 'bevordert de genezing'. #Of 'droogt de botten uit'. **17:23** *Lett.: 'uit de boezem'. **17:25** *Lett.: 'bitterheid'. **17:26** *Of 'een boete op te leggen'. **17:27** *Lett.: 'kalm van geest'.

18 Wie zich afzondert, volgt
zijn eigen zelfzuchtige
verlangens.
Hij verwerpt* alle praktische
wijsheid.
2 Een dwaas is niet geïnteres-
seerd in inzicht.
Hij laat liever zien wat er in
zijn eigen hart leeft.[a]
3 Waar een slecht mens komt,
komt ook verachting,
en met schande komt
smaad.[b]
4 De woorden uit de mond
van een man zijn diepe
wateren.[c]
De bron van wijsheid is een
opwellende beek.
5 Het is niet goed partij te
kiezen voor de slechte[d]
of de rechtvaardige zijn
recht te onthouden.[e]
6 De woorden van de dwaas
leiden tot ruzie[f]
en zijn mond vraagt om
slaag.[g]
7 De mond van de dwaas is zijn
ondergang[h]
en zijn lippen vormen een
valstrik voor hem.*
8 De woorden van een lasteraar
zijn als lekkernijen*[i]
die men graag naar binnen
laat glijden, tot diep in de
buik.[j]
9 Wie lui is in zijn werk
is een broeder van de
verwoester.[k]
10 De naam van Jehovah is een
sterke toren.[l]
De rechtvaardige snelt er
binnen en krijgt bescher-
ming.*[m]
11 De rijkdom van een rijke is
zijn vesting.
In zijn verbeelding is het een
beschermende muur.[n]

18:1 *Of ‘toont minachting voor’. **18:7** *Of ‘zijn ziel’. **18:8** *Of ‘dingen die gulzig worden ingeslikt’. **18:10** *Lett.: ‘en wordt omhooggebracht’, d.w.z. buiten bereik, veilig.

HFST. 18
a Sp 10:19
b Sp 11:2
c Sp 10:11
d De 1:16, 17; Sp 28:21
e 1Kon 21:9, 10
f Sp 13:10
g Sp 19:19
h Sp 13:3
i Le 19:16
j Sp 26:22
k Sp 10:4
l 1Sa 17:45, 46; Ps 20:1
m Ps 18:2; Ps 91:14
n Ps 49:6, 7; Sp 11:4; Jer 9:23; Lu 12:19-21

2de kolom
a Sp 11:2; Da 5:23, 30; Han 12:21-23
b Sp 22:4; 1Pe 5:5
c Sp 25:8
d Job 1:21; 2Kor 4:16; 2Kor 12:10
e Sp 17:22
f 1Kon 3:7-9; Sp 9:9
g Ge 43:11; Sp 17:8
h 2Sa 16:3, 4
i 2Sa 19:25-27; Sp 25:8
j Joz 14:1, 2; Ne 11:1; Sp 16:33
k Ge 27:41; 2Sa 13:22
l 2Sa 14:28; Han 15:37-39
m Sp 12:14; Sp 13:2
n Mt 15:18; Ef 4:29; Jak 3:6, 9
o Pr 10:12
p Sp 31:10
q Sp 19:14; Pr 9:9

12 Hoogmoed in je hart komt
voor de val[a]
en nederigheid gaat vooraf
aan eer.[b]
13 Wie op een zaak antwoordt
voordat hij de feiten hoort,
is dwaas en maakt zich
belachelijk.[c]
14 Geestkracht kan je staande
houden tijdens ziekte,[d]
maar wie houdt het vol met
een gebroken geest?*[e]
15 Het hart van de verstandige
doet kennis op[f]
en het oor van de wijze zoekt
kennis.
16 Een geschenk opent deuren,[g]
het geeft je toegang tot
prominenten.
17 Wie als eerste zijn zaak be-
pleit lijkt gelijk te hebben,[h]
totdat de tegenpartij komt en
hem ondervraagt.*[i]
18 Loten maakt een eind aan
geschillen[j]
en beslist tussen* de groot-
ste rivalen.
19 Een gekwetste broeder is
onverzettelijker dan een
vesting[k]
en geschillen kunnen als de
grendel van een burcht
zijn.[l]
20 Een man vult zijn buik
met de vrucht van zijn
woorden.*[m]
Hij wordt verzadigd met de
opbrengst van zijn lippen.
21 Dood en leven zijn in de
macht van de tong.[n]
Wie hem graag gebruikt zal
zijn vruchten eten.[o]
22 Wie een goede vrouw vindt,
vindt iets goeds,[p]
en hij krijgt gunst* van
Jehovah.[q]
23 De arme smeekt als hij
spreekt,
maar de rijke antwoordt ruw.

18:14 *Of ‘totale wanhoop’. **18:17** *Of ‘doorvorst’. **18:18** *Lett.: ‘scheidt’. **18:20** *Lett.: ‘mond’. **18:22** *Of ‘goede wil’.

24 Er zijn vrienden die elkaar
kapot kunnen maken,[a]
maar er bestaat een vriend
die trouwer is dan een
broer.[b]

19 Je kunt beter arm zijn en
oprecht* wandelen[c]
dan dwaas zijn en leugens
spreken.[d]
2 Het is niet goed als iemand*
zonder kennis is,[e]
en wie overhaast te werk
gaat,# zondigt.
3 De mens belandt op een
kromme weg door zijn
eigen dwaasheid,
maar zijn hart wordt woe-
dend op Jehovah.
4 Rijkdom maakt veel vrien-
den,
maar de arme houdt geen
vriend over.[f]
5 Een valse getuige blijft niet
ongestraft[g]
en wie leugens ademt zal niet
ontkomen.[h]
6 Velen willen in de gunst
komen bij een vooraan-
staand persoon*
en iedereen is een vriend
van de man die geschenken
geeft.
7 Een arme wordt gehaat door
al zijn broeders[i]
en zijn vrienden mijden hem
al helemaal![j]
Hij loopt ze smekend
achterna, maar niemand
reageert.
8 Wie verstand krijgt* heeft
zichzelf# lief.[k]
Wie inzicht koestert zal
succes hebben.△[l]
9 Een valse getuige blijft niet
ongestraft
en wie leugens ademt zal
vergaan.[m]
10 Het is niet passend dat een
dwaas in weelde leeft
en nog minder dat een die-
naar over vorsten heerst![a]
11 Het inzicht van een mens
remt zijn woede af[b]
en het siert hem als hij
een fout* door de vingers
ziet.#[c]
12 De woede van een koning is als
het gebrul van een leeuw,*[d]
maar zijn gunst is als dauw
op het gras.
13 Een dwaze zoon is een ramp
voor zijn vader[e]
en een vrouw die altijd ruzie
zoekt* is als een dak dat
altijd lekt.[f]
14 Een huis en vermogen erf je
van je vader,
maar een verstandige vrouw
komt van Jehovah.[g]
15 Luiheid veroorzaakt diepe
slaap
en wie laks is* zal honger
lijden.[h]
16 Wie zich aan het gebod houdt
blijft in leven.*[i]
Wie zich niet bekommert om
zijn wegen zal sterven.[j]
17 Wie goed is voor een arme
leent aan Jehovah,[k]
en Hij zal hem terugbetalen*
voor wat hij doet.[l]
18 Corrigeer je zoon terwijl er
nog hoop is[m]
en word niet verantwoorde-
lijk voor* zijn dood.[n]
19 Een heethoofd zal moeten
boeten.
Als je hem wilt sparen, kun je
dat wel blijven doen.[o]
20 Luister naar raad en aan-
vaard correctie,*[p]
dan word je in de toekomst
wijs.[q]

HFST. 18
a 2Sa 15:31; Mt 26:49
b 1Sa 19:2, 4; Sp 17:17

HFST. 19
c Sp 15:16; Jak 2:5
d Sp 28:6
e Ro 10:2
f Sp 14:20
g De 19:18, 19
h Sp 19:9
i Sp 14:20
j Pr 9:14, 15; Jak 2:2, 3
k Sp 15:32
l Sp 2:2, 5
m Sp 19:5; Opb 21:8

2de kolom
a 2Sa 3:24; 2Sa 3:38, 39; Sp 30:21, 22; Pr 10:7
b Sp 14:29; Sp 16:32; Jak 1:19
c Ge 50:19-21; Mt 18:21, 22; Ef 4:32
d Sp 16:14; Sp 20:2; Da 2:12
e 2Sa 16:21, 22
f Sp 21:9, 19; Sp 27:15
g Ge 24:14; Sp 18:22; Sp 31:10
h Sp 23:21; Sp 24:33, 34; 2Th 3:10
i Sp 16:17
j Sp 15:32
k De 15:7, 8; Ps 37:25, 26; Heb 13:16
l Sp 11:24; Mt 5:7; Heb 6:10
m Sp 13:24; Sp 22:6, 15
n 1Sa 3:12, 13
o 1Sa 24:16-18; 1Sa 26:21
p Sp 4:13
q De 8:14, 16; Heb 12:7, 11

19:1 *Of ‘rechtschapen’. **19:2** *Of ‘een ziel’. #Lett.: ‘zich haast met zijn voeten’. **19:6** *Of ‘een vrijgevig man’. **19:8** *Lett.: ‘hart verwerft’. #Of ‘zijn ziel’. △Lett.: ‘het goede vinden’.

19:11 *Of ‘overtreding’. #Lett.: ‘voorbijgaat’. **19:12** *Of ‘een jonge leeuw met manen’. **19:13** *Of ‘zeurt’. **19:15** *Of ‘een lakse ziel’. **19:16** *Of ‘behoudt zijn ziel’. **19:17** *Of ‘belonen’. **19:18** *Of ‘verlang niet naar’. Lett.: ‘hef je ziel niet op naar’. **19:20** *Zie Woordenlijst.

21 Het hart van een mens maakt
veel plannen,
maar het is de raad* van
Jehovah die zal slagen.[a]
22 Het aantrekkelijke in een
mens is zijn loyale liefde.[b]
En het is beter arm te zijn
dan een leugenaar.
23 Ontzag voor Jehovah leidt
tot leven.[c]
Wie het heeft kan rustig sla-
pen, hem overkomt niets.[d]
24 De luiaard steekt zijn hand in
de feestschaal
maar neemt niet eens de
moeite hem naar zijn mond
te brengen.[e]
25 Sla de spotter[f] zodat de on-
ervarene verstandig wordt[g]
en wijs de verstandige
terecht zodat hij meer
kennis krijgt.[h]
26 Wie zijn vader slecht behan-
delt en zijn moeder verjaagt,
is een zoon die smaad en
schande veroorzaakt.[i]
27 Mijn zoon, als je niet meer
naar correctie luistert,
zul je afwijken van de
woorden van kennis.
28 Een waardeloze getuige spot
met het recht,[j]
en de mond van slechte
mensen smult van kwaad.[k]
29 Spotters wacht het oordeel[l]
en de rug van de dwazen
wacht slaag.[m]

20 Wijn is een spotter,[n]
alcohol is een lawaai-
schopper.*[o]
Wie erdoor afdwaalt is niet
wijs.[p]
2 De dreiging* van een koning
is als het gebrul van een
leeuw.#[q]
Wie zijn woede uitlokt
riskeert zijn leven.[r]
3 Het strekt een man tot eer
een ruzie te vermijden,[s]
maar elke dwaas raakt erbij
betrokken.[a]
4 Een luiaard ploegt niet in de
winter,
dus zal hij bedelen in
de oogsttijd, als hij niets
heeft.*[b]
5 De gedachten* in het hart
van een mens zijn als diepe
wateren,
maar iemand met inzicht
haalt ze naar boven.
6 Veel mensen verkondigen
hun loyale liefde,
maar wie kan iemand vinden
die echt trouw is?
7 De rechtvaardige wandelt in
oprechtheid.*[c]
Gelukkig zijn zijn kinderen#
die na hem komen.[d]
8 Als de koning op de troon zit
om te oordelen,[e]
zift hij al het kwaad uit met
zijn ogen.[f]
9 Wie kan zeggen: ‘Ik heb mijn
hart gezuiverd,[g]
ik ben rein van zonde’?[h]
10 Wegen met twee gewichten,
meten met twee maten,*
het is allebei walgelijk voor
Jehovah.[i]
11 Zelfs een kind* laat zich
kennen door zijn daden,
je ziet daaraan of zijn gedrag
zuiver en goed is.[j]
12 Het horende oor en het
ziende oog,
Jehovah heeft beide
gemaakt.[k]
13 Heb de slaap niet lief, anders
word je arm.[l]
Open je ogen, dan word je
verzadigd met brood.[m]
14 ‘Waardeloos! Waardeloos!’,
zegt de koper.

19:21 *Of ‘het doel’, ‘het voornemen’. **20:1** *Of ‘onhandelbaar’. **20:2** *Of ‘afschrikwekkendheid’. #Of ‘een jonge leeuw met manen’.

20:4 *Of mogelijk ‘ze zullen zoeken tijdens de oogst maar niets vinden’. **20:5** *Of ‘bedoelingen’. Lett.: ‘raad’. **20:7** *Of ‘rechtschapenheid’. #Lett.: ‘zonen’. **20:10** *Of ‘oneerlijke gewichten en valse maatkannen’. **20:11** *Of ‘jongen’.

HFST. 19
a Ge 11:6, 7; Ge 50:19, 20; Sp 21:30; Da 4:35; Han 5:38, 39
b Mi 6:8
c Sp 14:27; Mal 3:16
d Sp 12:21
e Sp 6:9-11; Sp 15:19; Sp 24:30, 31; Sp 26:14, 15
f De 25:2
g Sp 15:5
h Sp 9:9; Sp 21:11
i Ex 20:12; Le 20:9; Sp 20:20; Sp 30:17
j 1Kon 21:9, 10
k Sp 4:16, 17
l Sp 9:12
m Sp 10:13; Sp 26:3

HFST. 20
n Ge 9:20, 21; Sp 23:29-35
o Jes 28:7
p 1Kor 6:10; Ga 5:21; Ef 5:18
q Sp 19:12; Pr 10:4
r 1Kon 2:22-24
s Sp 14:29; 2Ti 2:23

2de kolom
a Sp 18:6; Pr 7:9
b Sp 6:10, 11; 2Th 3:10
c Job 1:1; Lu 1:5, 6
d Ps 37:25, 26
e 1Kon 7:7
f 1Kon 3:28; Ps 72:1, 4; Sp 16:12
g Job 14:4
h Ps 51:5; Pr 7:20; Jak 3:2
i Sp 11:1; Am 8:5; Mi 6:11
j Sp 22:15
k Ex 4:11
l Sp 10:4
m Sp 12:11

Dan gaat hij weg en schept
op over zichzelf.[a]
15 Goud is er, ook veel koraal,
maar de lippen van kennis
zijn iets kostbaars.[b]
16 Staat iemand borg voor een
vreemde, neem dan zijn
mantel.[c]
Doet hij dat voor een buiten-
landse vrouw,* neem dan
zijn onderpand.[d]
17 Gestolen* brood smaakt
lekker,
maar later heb je een mond
vol kiezels.[e]
18 Door overleg* zullen plannen
slagen.#[f]
Voer je oorlog met deskundige
leiding.△[g]
19 Een lasteraar gaat rond
en onthult vertrouwelijke
gesprekken.[h]
Ga niet om met iemand die
van roddelen houdt.*
20 Als je je vader en je moeder
vervloekt,
zal je lamp worden uitgedoofd
wanneer de duisternis valt.[i]
21 Een erfenis die aanvankelijk
door hebzucht is verkregen,
zal uiteindelijk geen zegen
zijn.[j]
22 Zeg niet: 'Ik zal kwaad
vergelden!'[k]
Hoop op Jehovah[l] en hij zal
je redden.[m]
23 Oneerlijke gewichten* zijn
walgelijk voor Jehovah
en een bedrieglijke weeg-
schaal is niet goed.
24 Jehovah leidt de voetstap-
pen van een mens.[n]
Hoe kan een mens zijn eigen
weg begrijpen?*

HFST. 20
a Le 19:13, Sp 21:6
b Sp 3:13-15
c Sp 11:15
d Sp 27:13
e Sp 6:30, 31
f Sp 15:22
g Sp 11:14, Sp 24:6, Lu 14:31, 32
h Le 19:16, Sp 11:13, Sp 25:9, 23
i Ex 20:12, Le 20:9, Sp 19:26
j Sp 28:8, 20, 1Ti 6:9, 10
k De 32:35, Sp 24:29, Mt 5:38, 39, Ro 12:17, 19, 1Th 5:15
l Ps 37:34
m Ps 34:7, 1Pe 4:19
n Ps 37:23, Jer 10:23

2de kolom
a Le 27:9
b Nu 30:2, Pr 5:4, 6, Mt 5:33
c Ps 101:8
d Jes 28:27
e Ps 61:6, 7
f Ps 21:7
g Pr 11:9
h Le 19:32, Sp 16:31
i Ps 119:71

HFST. 21
j Ex 14:4, Ezr 7:27
k Ne 2:7, 8, Jes 44:28, Opb 17:17
l Ps 36:1, 2, Sp 16:2
m 1Sa 16:6, 7, Sp 24:12, Jer 17:10
n 1Sa 15:22, 23, Ho 6:6, Mi 6:7, 8, Mt 12:7
o Ps 10:4
p Sp 13:4
q Sp 14:29

25 Het is voor de mens een
valstrik overhaast 'Heilig!'
te roepen[a]
en pas later te overdenken
welke geloften hij heeft
gedaan.[b]
26 Een wijze koning zift slechte
mensen uit[c]
en dorst ze onder het rad.[d]
27 De adem van de mens is de
lamp van Jehovah,
die hem diep vanbinnen
doorzoekt.
28 Loyale liefde en trouw
beschermen de koning.[e]
Op loyale liefde steunt zijn
troon.[f]
29 De pracht van jonge mensen
is hun kracht[g]
en het sieraad van oude
mensen is hun grijze haar.[h]
30 Kneuzingen en wonden
verwijderen het kwaad*[i]
en slagen zuiveren iemand
diep vanbinnen.

21 Het hart van een koning
is als waterstromen in
Jehovah's hand.[j]
Hij leidt het waarheen hij
maar wil.[k]
2 Een mens denkt dat al zijn
wegen goed zijn,[l]
maar Jehovah onderzoekt de
harten.*[m]
3 Dat je doet wat goed en
juist is,
heeft Jehovah liever dan een
slachtoffer.[n]
4 Hoogmoedige ogen en een
arrogant hart
— de lamp die slechte mensen
leidt is zonde.[o]
5 De plannen van wie ijverig is
leiden zeker tot succes,*[p]
maar wie haastig is stuurt
zeker aan op armoede.[q]
6 Schatten verkregen door een
leugentong

20:16 *Of 'een buitenlander'. **20:17** *Of 'door bedrog verkregen'. **20:18** *Of 'raad'. #Of 'tot stand komen'. △Of 'wijze raad'. **20:19** *Of 'die met zijn lippen verleidt'. **20:23** *Of 'twee verschillende weegstenen'. **20:24** *Of 'weten welke weg hij moet gaan'.

20:30 *Of 'schuren het kwaad weg'. **21:2** *Of 'motieven'. **21:5** *Of 'voordeel'.

zijn als een vervagende
nevel, als een dodelijke
valstrik.*[a]
7 Het geweld van slechte
mensen zal hen wegvagen,[b]
want ze weigeren recht te
doen.
8 De weg van een schuldig
mens is krom,
maar de daden van een zuiver
mens zijn oprecht.[c]
9 Je kunt beter op een hoek
van het dak wonen
dan het huis delen met
een vrouw die altijd ruzie
zoekt.*[d]
10 Een slecht mens* verlangt
naar wat slecht is.[e]
Hij toont geen medelijden
met zijn naaste.[f]
11 Als een spotter wordt gestraft,
worden de onervarenen
wijzer,
en als een wijze inzicht
krijgt, krijgt hij kennis.*[g]
12 De Rechtvaardige houdt het
huis van de slechte in het
oog.
Hij stort slechte mensen in
het verderf.[h]
13 Wie zijn oren sluit voor het
hulpgeroep van de arme,
zal geen antwoord krijgen als
hij zelf roept.[i]
14 Een heimelijk geschenk
beteugelt woede[j]
en verborgen steekpenningen*
razernij.
15 Voor de rechtvaardige is het
een vreugde recht te doen,[k]
maar voor wie kwaad doen is
het iets verschrikkelijks.
16 Wie afdwaalt van de weg van
inzicht
zal rusten in het gezelschap
van wie machteloos zijn in
de dood.[l]

21:6 *Of mogelijk 'voor wie de dood zoeken'. **21:9, 19** *Of 'zeurt'. **21:10** *Of 'de ziel van een slecht mens'. **21:11** *Of 'weet hij wat hij moet doen'. **21:14** *Lett.: 'steekpenningen in de boezem'.

HFST. 21
a Sp 1:19
Sp 20:21
b Ps 7:14-16
c Ps 37:37
Sp 16:17
1Pe 1:22
d Sp 17:1
Sp 21:19
Sp 25:24
Sp 27:15
e Ge 6:5
Ps 36:1, 4
f 1Sa 25:10, 11
g Sp 9:9
Sp 19:25
h Ge 19:29
Ps 37:10, 20
2Pe 2:4
2Pe 3:5, 6
i De 15:9
Sp 28:27
Jak 5:4
j Sp 18:16
k Ps 106:3
l Jak 1:15
2Pe 2:21

2de kolom
a Pr 7:4
Lu 15:13, 14
b Es 7:10
c Sp 17:1
Sp 21:9
Sp 25:24
Sp 27:15
d Sp 15:6
Pr 5:19
e Lu 15:13, 14
f Sp 15:9
Sp 22:4
Mt 5:6
Ro 2:6, 7
g Pr 7:19
2Kor 10:4
h Ps 141:3
Sp 10:19
Pr 10:20
i Nu 14:44
Es 6:4
j Sp 6:6-11
Sp 13:4
Sp 19:24
k Ps 37:25, 26
Ps 112:9
Lu 6:30
l 1Sa 15:22, 23
Sp 15:8
Jes 1:11

17 Wie van feesten houdt*
vervalt tot armoede.[a]
Wie van wijn en olie houdt
wordt niet rijk.
18 De goddeloze is een losprijs
voor de rechtvaardige
en de onbetrouwbare voor de
oprechten.[b]
19 Je kunt nog beter in de
woestijn wonen
dan met een humeurige
vrouw die altijd ruzie
zoekt.*[c]
20 Een kostbare schat en olie
vind je in het huis van de
wijze,[d]
maar de dwaas verkwanselt*
wat hij heeft.[e]
21 Wie rechtvaardigheid en
loyale liefde najaagt,
vindt leven, rechtvaardig-
heid en eer.[f]
22 Een wijze kan de stad
van sterke mannen
beklimmen*
en de kracht waarop ze
vertrouwen ondermijnen.[g]
23 Wie zijn mond en zijn tong
bewaakt,
bespaart zichzelf* proble-
men.[h]
24 Iemand wordt een verwaande,
arrogante opschepper
genoemd
als hij met roekeloze
overmoed handelt.[i]
25 Waar een luiaard naar ver-
langt wordt zijn dood,
want zijn handen weigeren te
werken.[j]
26 De hele dag verlangt hij
hebzuchtig naar meer,
maar de rechtvaardige geeft
en houdt niets achter.[k]
27 Het slachtoffer van de slechte
is walgelijk,[l]
vooral als hij het met kwade
bedoelingen* offert!

21:17 *Of 'graag plezier maakt'. **21:20** *Lett.: 'slokt op'. **21:22** *Of 'overwinnen'. **21:23** *Of 'zijn ziel'. **21:27** *Of 'met schaamteloos gedrag'.

28 Een getuige die liegt zal vergaan,[a]
maar wie luistert zal met succes getuigen.*
29 De slechte zet een brutaal gezicht,[b]
maar de oprechte volgt een weg die zeker is.*[c]
30 Er is geen wijsheid, geen inzicht en geen raad tegen Jehovah.[d]
31 Het paard wordt klaargemaakt voor de dag van strijd,[e]
maar redding behoort Jehovah toe.[f]

22 Een goede naam* is te verkiezen boven grote rijkdom.[g]
Gerespecteerd worden# is beter dan zilver en goud.
2 De rijke en de arme hebben dit gemeen:*
Jehovah heeft ze allebei gemaakt.[h]
3 Wie verstandig is ziet het gevaar en verbergt zich,
maar wie onervaren is gaat gewoon door en moet de gevolgen dragen.*
4 Het resultaat van nederigheid en ontzag voor Jehovah
is rijkdom, eer en leven.[i]
5 Doorns en valstrikken zijn op het pad van een verdorven mens.
Als je leven* je lief is, blijf je er ver vandaan.[j]
6 Leer een jongen welke weg hij moet gaan.*[k]
Zelfs als hij oud is geworden, zal hij er niet van afwijken.[l]
7 De rijke heerst over de armen
en wie leent is een slaaf van wie uitleent.[m]

21:28 *Lett.: 'zal voor altijd spreken'. **21:29** *Of 'maakt zijn weg vast'. **22:1** *Of 'een goede reputatie'. Lett.: 'een naam'. #Lett.: 'gunst'. **22:2** *Lett.: 'komen samen'. **22:3** *Of 'de straf ondergaan'. **22:5** *Of 'ziel'. **22:6** *Of 'leid een kind op in de juiste weg'.

HFST. 21
a De 19:18, 19 Sp 19:5
b Sp 28:14 Sp 29:1
c Sp 11:5
d Nu 23:7, 8 Sp 19:21 Han 5:38, 39
e Ps 20:7 Ps 33:17 Jes 31:1
f 2Kr 20:15, 17 Ps 68:20 Opb 7:10

HFST. 22
g Pr 7:1
h Han 17:26
i Ps 34:9 Sp 18:12
j Sp 4:14, 15
k Ge 18:19 De 6:6, 7 Ef 6:4
l 2Ti 3:14, 15
m 2Kon 4:1 Mt 18:25

2de kolom
a Ga 6:7, 8
b Ps 125:3
c De 15:7, 8 Sp 11:25 Heb 6:10
d Ps 45:2 Sp 16:13 Mt 5:8
e Han 13:8-10
f Sp 26:13-15
g Sp 5:3 Pr 7:26
h Ge 8:21
i Sp 13:24 Sp 19:18
j Ps 12:5 Sp 14:31
k Sp 13:20
l Sp 15:14
m Sp 2:10 Sp 24:14

8 Wie onrecht zaait zal ellende oogsten,[a]
en de stok van zijn woede wordt gebroken.[b]
9 Wie vrijgevig is* wordt gezegend,
want hij deelt zijn voedsel met de arme.[c]
10 Verjaag de spotter
en ruzie verdwijnt.
Geschillen* en beledigingen houden op.
11 Wie een zuiver hart liefheeft en vriendelijk spreekt,
zal de koning als vriend hebben.[d]
12 De ogen van Jehovah beschermen kennis,
maar hij weerlegt de woorden van de onbetrouwbare.[e]
13 Een luiaard zegt: 'Er is een leeuw buiten!
Hij zal me doden midden op het plein!'[f]
14 De mond van verdorven* vrouwen is een diepe kuil.[g]
Wie door Jehovah wordt veroordeeld, zal erin vallen.
15 Dwaasheid zit diep geworteld in het hart van een jongen,*[h]
maar de stok# van correctie△ zal die ver van hem verwijderen.[i]
16 Wie de arme afzet om zelf rijker te worden[j]
en wie geschenken aan de rijke geeft:
ze eindigen allebei in armoede.
17 Spits je oren en luister naar de woorden van de wijzen[k]
om mijn kennis in je hart op te nemen,[l]
18 want het is goed om ze diep in je binnenste te bewaren,[m]

22:9 *Lett.: 'hij die een goed oog heeft'. **22:10** *Of 'rechtszaken'. **22:14** *Lett.: 'vreemde'. Zie Sp 2:16. **22:15** *Of 'kind', 'jongere'. #Of 'roede'. △Zie Woordenlijst.

zodat ze allemaal steeds op
je lippen zijn.[a]
19 Om je op Jehovah te laten
vertrouwen,
geef ik je nu kennis.
20 Heb ik je niet al geschreven,
je advies en kennis gegeven
21 om je ware, betrouwbare
woorden te leren,
zodat je nauwkeurig verslag
kunt uitbrengen aan degene
die je heeft gestuurd?
22 Beroof de arme niet omdat
hij arm is[b]
en vertrap de zwakke niet in
de stadspoort,[c]
23 want Jehovah zelf zal hun
zaak bepleiten[d]
en hij zal degenen die hen af-
zetten het leven ontnemen.*
24 Ga niet om met een heet-
hoofd
en laat je niet in met iemand
die snel kwaad wordt,
25 zodat je nooit zijn wegen gaat
volgen
en voor jezelf* een valstrik
zet.[e]
26 Meng je niet onder hen
die met een handdruk een
belofte doen,
die borg staan voor
leningen.[f]
27 Als je niets hebt om te
betalen,
wordt je bed onder je
vandaan gehaald!
28 Verzet geen oude grens-
tekens
die je voorvaders hebben
geplaatst.[g]
29 Heb je een man gezien die
vaardig is in zijn werk?
Hij zal voor koningen staan[h]
en niet voor gewone mensen.

23 Als je bij een koning gaat
eten,
let dan goed op wat er voor
je staat.

22:23 *Of 'van de ziel beroven'. 22:25 *Of 'je ziel'.

HFST. 22
a Sp 15:7
b Sp 23:10
c Ex 23:6 Am 5:12
d 1Sa 24:12 Ps 12:5
e Sp 13:20
f Sp 6:1-3
g De 19:14 Sp 23:10 Ho 5:10
h 1Sa 16:18, 19 1Kon 7:13, 14

2de kolom

HFST. 23
a Sp 28:20 Jo 6:27 1Ti 6:9, 10
b 1Jo 2:16, 17
c Sp 27:24
d Sp 9:7 Sp 26:4
e Mt 7:6
f De 19:14 Sp 22:28
g Ex 22:22, 23 Ps 10:14
h Sp 13:24 Sp 19:18 Ef 6:4

2 Zet een mes op je keel*
als je een grote eetlust# hebt.
3 Verlang niet naar zijn
lekkernijen,
want het is bedrieglijk
voedsel.
4 Sloof je niet uit voor rijk-
dom.[a]
Stop en toon je verstand.*
5 Als je je ogen erover laat
gaan, is het verdwenen.[b]
Het krijgt vleugels als een
arend en vliegt weg, de
lucht in.[c]
6 Eet niet het voedsel van een
vrek.*
Verlang niet naar zijn lekker-
nijen.
7 Want hij is als iemand die
alles bijhoudt.*
'Eet en drink', zegt hij tegen
je, maar hij meent het niet.#
8 Wat je hebt gegeten zul je
uitbraken
en je complimenten zul je
verspild hebben.
9 Praat niet in de oren van een
dwaas,[d]
want hij zal neerkijken op de
wijsheid van je woorden.[e]
10 Verzet geen oude grens-
tekens[f]
en leg geen beslag op het
veld van een wees.*
11 Want hun Verdediger* is
sterk.
Hij zal hun zaak tegen je
verdedigen.[g]
12 Open je hart voor correctie*
en je oren voor de woorden
van kennis.
13 Onthoud een jongen* geen
correctie.[h]

23:2 *Of 'houd je in'. #Of 'een ziel vol verlangen'. 23:4 *Of mogelijk 'ga niet af op je eigen verstand'. 23:6 *Of 'van iemand die een boos oog heeft'. 23:7 *Of 'in zijn ziel berekeningen maakt'. #Lett.: 'zijn hart is niet met je'. 23:10 *Of 'vaderloos kind'. 23:11 *Lett.: 'Verlosser'. 23:12 *Zie Woordenlijst. 23:13 *Of 'kind', 'jongere'.

Als je hem met de stok*
slaat, zal hij niet sterven.
14 Sla hem met de stok*
om hem# te redden van het
Graf.△
15 Mijn zoon, als je hart wijs
wordt,
zal mijn eigen hart blij zijn.[a]
16 Diep vanbinnen* heb ik
vreugde
als je lippen spreken wat
juist is.
17 Laat je hart niet jaloers* zijn
op zondaars,[b]
maar heb de hele dag door
ontzag voor Jehovah,[c]
18 want dan heb je een toekomst[d]
en zal je hoop niet verdwijnen.
19 Luister, mijn zoon, en word
wijs,
en leid je hart op de goede
weg.
20 Bevind je niet onder hen die
te veel wijn drinken,[e]
onder hen die zich volvreten
aan vlees,[f]
21 want een dronkaard en een
veelvraat vervallen tot ar-
moede[g]
en slaperigheid zal je met
lompen bekleden.
22 Luister naar je vader, die je
verwekt heeft,
en veracht je moeder niet
omdat ze oud is geworden.[h]
23 Koop* waarheid en verkoop
haar nooit.[i]
Dat geldt ook voor wijsheid,
correctie en verstand.[j]
24 De vader van een recht-
vaardige zal zeker vreugde
hebben.
Wie vader wordt van een
wijze, zal blij met hem zijn.
25 Je vader en je moeder zullen
blij zijn
en zij die je gebaard heeft,
zal vreugde hebben.

23:13, 14 *Of 'roede'. **23:14** #Of 'zijn ziel'. △Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **23:16** *Lett.: 'mijn nieren'. **23:17** *Of 'afgunstig'. **23:23** *Of 'verkrijg'.

HFST. 23
a Sp 27:11; 3Jo 4
b Ps 37:1
c Ps 111:10; 2Kor 7:1
d Ps 37:37; Sp 24:14
e Sp 20:1; Jes 5:11; Ro 13:13; 1Pe 4:3
f Sp 28:7; 1Kor 10:31
g De 21:20, 21; Sp 21:17
h Ex 20:12; Ex 21:17; Mt 15:5, 6; Ef 6:1
i Fil 3:7, 8
j Sp 4:5; Sp 16:16

2de kolom
a Ps 107:43
b Sp 22:14
c Sp 7:10, 12; Pr 7:26
d Sp 20:1; Ef 5:18
e Ho 4:11
f Ge 19:33

26 Mijn zoon, geef me toch je
hart
en vind vreugde* in mijn
wegen.[a]
27 Want een hoer is een diepe
kuil
en een immorele* vrouw een
nauwe put.[b]
28 Ze ligt als een rover op de
loer,[c]
ze vergroot het aantal on-
trouwe mannen.
29 Wie heeft wee? Wie heeft
ongemak?
Wie heeft ruzie? Wie heeft
klachten?
Wie heeft wonden zonder
reden? Wie heeft troebele*
ogen?
30 Zij die lang bij de wijn blijven
hangen,[d]
zij die gemengde wijn uit-
zoeken.*
31 Kijk niet naar de rode kleur
van wijn
terwijl hij fonkelt in de beker
en zo makkelijk naar binnen
glijdt.
32 Uiteindelijk bijt hij als een
slang
en spuit hij gif als een adder.
33 Je ogen zullen vreemde
dingen zien
en je hart zal verkeerde
dingen spreken.[e]
34 Je zult zijn als iemand die
midden op zee ligt,
als iemand in de top van een
scheepsmast.
35 Je zult zeggen: 'Ze hebben
me geslagen, maar ik
voelde niets.*
Ze hebben me afgerost, maar
ik merkte het niet.
Wanneer zal ik wakker
worden?[f]
Ik neem er nog een.'#

23:26 *Of 'mogen je ogen vreugde vinden'. **23:27** *Lett.: 'vreemde'. Zie Sp 2:16. **23:29** *Of 'dofheid van'. **23:30** *Of 'samenkomen om (...) uit te proberen'. **23:35** *Of 'geen pijn'. #Of 'ik zal het nog eens zoeken'.

24 Wees niet jaloers* op
slechte mensen
en verlang niet naar hun
gezelschap.[a]
2 Want hun hart mediteert
over geweld
en hun lippen spreken over
ellende.
3 Door wijsheid wordt een
huis* opgebouwd[b]
en door inzicht wordt het
stabiel.
4 Door kennis worden de
kamers gevuld
met allerlei mooie en kost-
bare schatten.[c]
5 Een wijze man is sterk[d]
en door kennis krijgt een
man meer kracht.
6 Voer je oorlog met deskundige
leiding,*[e]
met veel raadgevers behaal
je de overwinning.#[f]
7 Ware wijsheid is onbereik-
baar voor een dwaas.[g]
In de stadspoort heeft hij
niets te zeggen.
8 Iedereen die kwaad in de zin
heeft,
wordt een meester in listige
plannen genoemd.[h]
9 Wat de dwaas verzint* is
zondig
en mensen walgen van een
spotter.[i]
10 Als je de moed laat zakken
op de dag van ellende,*
zul je weinig kracht hebben.
11 Red hen die worden weg-
gevoerd naar de dood
en houd hen tegen die naar
de slachting wankelen.[j]
12 Als je zegt: ‘Maar we wisten
er niets van’,
zal hij die de harten* onder-
zoekt het dan niet merken?[k]
Hij die je# in het oog houdt,
weet het
en zal elk mens vergelden
naar zijn daden.[a]
13 Mijn zoon, eet honing, want
dat is goed.
Raathoning smaakt zoet.
14 Besef ook dat wijsheid goed
voor je* is.[b]
Als je die vindt zul je een
toekomst hebben
en zal je hoop niet ver-
dwijnen.[c]
15 Wees niet zo slecht een
hinderlaag te leggen bij het
huis van de rechtvaardige.
Vernietig zijn verblijfplaats
niet.
16 De rechtvaardige kan zeven
keer vallen en hij zal weer
opstaan,[d]
maar de goddelozen zullen
door rampspoed tot strui-
kelen worden gebracht.[e]
17 Als je vijand valt, wees dan
niet blij,
en als hij struikelt, laat je hart
dan geen vreugde voelen.[f]
18 Anders zal Jehovah toe-
kijken en het afkeuren
en Hij zal zijn woede van
hem* afkeren.[g]
19 Wind je niet op# over slechte
mensen.
Wees niet jaloers* op
boosdoeners,
20 want er is geen toekomst
voor wie slecht is.[h]
De lamp van slechte mensen
wordt uitgedoofd.[i]
21 Mijn zoon, heb ontzag voor
Jehovah en voor de koning[j]
en laat je niet in met op-
standige mensen.*[k]
22 Want plotseling zal hun
ongeluk komen.[l]
Wie weet wat voor ondergang
beiden* over hen zullen
brengen?[m]

HFST. 24
a Ps 26:5; Sp 1:10
b Sp 9:1; Sp 14:1
c 1Kon 10:23; Sp 15:6
d Sp 8:14; Sp 21:22
e Sp 20:18; Lu 14:31, 32
f Sp 11:14; Sp 13:10; Sp 15:22; Han 15:5, 6
g Sp 14:6; 1Kor 2:14
h Sp 6:12-14
i Sp 22:10
j Ps 82:4
k Sp 5:21; Sp 17:3; Sp 21:2

2de kolom
a Ps 62:12; Mt 16:27; Ro 2:5, 6
b Ps 19:9, 10; Ps 119:103
c Sp 23:18
d Ps 34:19; 2Kor 1:10
e 1Sa 26:9, 10; Es 7:10
f Job 31:29; Sp 17:5; Sp 25:21, 22
g Ez 26:2, 3; Za 1:15
h Ps 73:18, 27; Sp 10:7
i Sp 13:9
j 1Sa 24:6, 7; 1Pe 2:17
k 2Sa 15:12
l Nu 16:2, 31
m Sp 20:2

24:1, 19 *Of ‘afgunstig’. **24:3** *Of ‘huisgezin’. **24:6** *Of ‘wijze raad’. #Of ‘succes’, ‘redding’. **24:9** *Of ‘domme plannen’. **24:10** *Of ‘in moeilijke tijden’. **24:12** *Of ‘motieven’. #Of ‘je ziel’. **24:14** *Of ‘zoet voor je ziel’. **24:18** *D.w.z. de vijand. **24:19** #Of ‘betoon je niet verhit’. **24:21** *Of ‘wie voor verandering zijn’. **24:22** *D.w.z. Jehovah en de koning.

23 Ook deze woorden zijn van
de wijzen:
partijdig oordelen is niet
goed.[a]
24 Wie tegen de slechte zegt:
'Je bent rechtvaardig',[b]
wordt door de volken ver-
vloekt en door de naties
veroordeeld.
25 Maar het zal goed gaan met
wie hem terechtwijzen.[c]
Ze zullen gezegend worden
met goede dingen.[d]
26 Mensen zullen de lippen
kussen van iemand die een
eerlijk antwoord geeft.*[e]
27 Regel eerst je werk buiten en
maak alles klaar op het land.
Bouw daarna je huis.*
28 Getuig niet tegen je naaste
zonder enige grond.[f]
Gebruik je lippen niet om
anderen te bedriegen.[g]
29 Zeg niet: 'Wat hij mij heeft
aangedaan doe ik hem aan.
Ik zet het hem betaald.'[h]
30 Ik kwam langs het veld van
een luiaard,[i]
langs de wijngaard van ie-
mand zonder verstand.*
31 Ik zag dat het overwoekerd
was met onkruid.
De grond was bedekt met
netels
en de stenen muur lag in
puin.[j]
32 Ik keek ernaar en nam het
ter harte,
ik zag het en leerde de
volgende les:*
33 nog even slapen, nog even
sluimeren,
nog even de handen over
elkaar om te rusten,
34 en armoede zal je overvallen
als een rover,
gebrek als een gewapend
man.[k]

24:26 *Of mogelijk 'een eerlijk antwoord is als een kus'. 24:27 *Of 'huisgezin'. 24:30 *Lett.: 'met gebrek aan hart'. 24:32 *Lett.: 'en aanvaardde de correctie'.

HFST. 24
a Le 19:15, De 1:16, 17, De 16:19, 2Kr 19:7, 1Ti 5:21
b Sp 17:15
c Le 19:17, 1Ti 5:20
d Sp 28:23
e Sp 27:5
f Ex 20:16
g Ef 4:25
h Sp 20:22, Ro 12:17, 19, 1Th 5:15
i Sp 6:10, 11
j Sp 20:4, Sp 22:13, Pr 10:18
k Sp 10:4, Sp 23:21

2de kolom

HFST. 25
a 1Kon 4:29, 32, Pr 12:9
b 2Kr 29:1
c De 29:29, Ro 11:33
d Sp 17:3
e 1Kon 2:44, 46, Sp 20:28, Sp 29:14
f Sp 27:2
g Ps 131:1
h Lu 14:8-10, 1Pe 5:5
i Sp 18:17, Mt 5:25
j Mt 18:15
k Sp 11:13
l Sp 15:23, Jes 50:4

25 Ook dit zijn spreuken van
Salomo,[a] die de mannen
van koning Hizkia[b] van Juda heb-
ben opgeschreven:*
2 Het eert God dat hij een zaak
geheimhoudt[c]
en het eert koningen dat ze
een zaak onderzoeken.
3 Zoals de hemel hoog is en de
aarde diep,
zo is het hart van koningen
onpeilbaar.
4 Haal de schuimslakken uit
het zilver
en het komt volledig gelouterd
tevoorschijn.[d]
5 Haal de slechte mens weg bij
de koning
en zijn troon zal bevestigd
worden in rechtvaardig-
heid.[e]
6 Eer jezelf niet voor de koning[f]
en neem niet plaats bij de
prominenten,[g]
7 want het is beter dat hij
tegen je zegt 'Kom hier-
heen, hogerop'
dan dat hij je vernedert in
het bijzijn van een voor-
aanstaand persoon.[h]
8 Stort je niet overhaast in een
rechtszaak,
want wat zul je uiteindelijk
doen als je naaste je te
schande maakt?[i]
9 Bepleit je zaak bij je naaste,[j]
maar onthul niet wat je in
vertrouwen is verteld.*[k]
10 Anders zal degene die luistert
je in verlegenheid brengen
en verspreid je een slecht
bericht* dat niet terug te
nemen is.
11 Als gouden appels in zilveren
snijwerk*
is een woord op het juiste
moment.[l]
12 Als een gouden oorring en een
sieraad van zuiver goud

25:1 *Of 'gekopieerd en verzameld'. 25:9 *Of 'de geheimen van anderen'. 25:10 *Of 'boosaardig gerucht'. 25:11 *Of 'zettingen'.

is de terechtwijzing van een
wijze voor een horend oor.[a]
13 Als de koelte van sneeuw op
de dag van de oogst
is een betrouwbare bood-
schapper voor wie hem
sturen,
want hij verkwikt zijn
meester.*[b]
14 Als wolken en wind die geen
regen brengen
is een man die opschept over
een geschenk dat hij nooit
geeft.*[c]
15 Door geduld laat een aan-
voerder zich overhalen,
een vriendelijke* tong kan
botten breken.[d]
16 Als je honing vindt, eet dan
alleen wat je nodig hebt,
want als je te veel neemt,
braak je het misschien
weer uit.[e]
17 Zet je voet niet te vaak in het
huis van je naaste,
anders krijgt hij genoeg van
je en gaat hij je haten.
18 Als een strijdknots en een
zwaard en een scherpe pijl
is een man die een vals ge-
tuigenis aflegt tegen zijn
naaste.[f]
19 Zoals een gebroken tand of
een wankelende voet,
zo is het vertrouwen op een
onbetrouwbaar persoon*
in moeilijke tijden.
20 Als kleding uittrekken op
een koude dag
en als azijn gieten bij soda,*
is liedjes zingen voor een
somber hart.[g]
21 Als je vijand* honger heeft,
geef hem dan brood te eten.
Als hij dorst heeft, geef hem
dan water te drinken.[h]
22 Want zo stapel je vurige
kolen op zijn hoofd,*[a]
en Jehovah zal je belonen.
23 De noordenwind brengt
zware regenval
en een roddelende tong een
boos gezicht.[b]
24 Je kunt beter op een hoek
van het dak wonen
dan het huis delen met
een vrouw die altijd ruzie
zoekt.*[c]
25 Als koud water voor een
vermoeide ziel*
is een goed bericht uit een
ver land.[d]
26 Als een troebele bron en een
vervuilde put
is een rechtvaardige die toe-
geeft aan* een slecht mens.
27 Te veel honing eten is niet
goed[e]
en op je eigen eer uit zijn is
niet eervol.[f]
28 Als een stad met open-
gebroken muren
is de man die zich niet kan
beheersen.*[g]

26 Zoals sneeuw niet bij de
zomer past en regen niet
bij de oogsttijd,
zo past eer niet bij een dwaas.[h]
2 Net zoals een vogel reden
heeft om te vluchten en
een zwaluw om te vliegen,
zo komt een vervloeking niet
zonder werkelijke reden.*
3 Een zweep is voor het paard,
een toom is voor de ezel,[i]
en een stok* is voor de rug
van de dwaas.[j]
4 Antwoord een dwaas niet
naar zijn dwaasheid,

HFST. 25
a Ps 141:5; Sp 1:8, 9; Sp 9:8
b Sp 13:17
c Mt 5:37
d Ge 32:4, 5; Sp 15:1
e Sp 25:27
f Ex 20:16
g Ps 137:3, 4
h Ex 23:5; 2Kon 6:21, 22; Sp 24:17; Mt 5:44

2de kolom
a Ro 12:20
b Ps 101:5
c Sp 21:9, 19; Sp 27:15
d Sp 15:30; Jes 52:7
e Sp 25:16
f Sp 27:2; Jo 5:44; Fil 2:3
g 1Sa 20:33; Sp 16:32; Sp 22:24, 25; Sp 29:11

HFST. 26
h Sp 30:21, 22; Pr 10:7
i Ps 32:9
j Sp 27:22

25:13 *Of ‘de ziel van zijn meester’. **25:14** *Lett.: ‘een leugenachtig geschenk’. **25:15** *Of ‘zachte’. **25:19** *Of mogelijk ‘verrader’. **25:20** *Of ‘alkali’. **25:21** *Lett.: ‘wie je haat’.

25:22 *D.w.z. om iemand zachter te maken en zijn hardheid te laten wegsmelten. **25:24** *Of ‘zeurt’. **25:25** *Zie Woordenlijst. **25:26** *Of ‘een compromis sluit met’. Lett.: ‘wankelt voor’. **25:28** *Of ‘die zijn geest niet in bedwang heeft’. **26:2** *Of mogelijk ‘zo komt een onterechte vervloeking niet uit’. **26:3** *Of ‘roede’.

anders stel je je op zijn
niveau.*
5 Antwoord een dwaas naar
zijn dwaasheid,
anders denkt hij dat hij wijs is.[a]
6 Als iemand die zijn eigen
voeten verminkt en zich-
zelf schade toebrengt,*
is de man die zaken toe-
vertrouwt aan een dwaas.
7 Even slap* als de benen van
een verlamde
is een spreuk in de mond van
een dwaas.[b]
8 Als iemand die een steen
vastbindt aan een slinger,
is de man die eer geeft aan
een dwaas.[c]
9 Als een doornstruik in de
hand van een dronkaard
is een spreuk in de mond van
een dwaas.
10 Als een boogschutter die in
het wilde weg schiet,*
is iemand die een dwaas of
een voorbijganger inhuurt.
11 Zoals een hond terugkeert
naar zijn braaksel,
zo herhaalt de dwaas zijn
dwaasheid.[d]
12 Heb je een man gezien die
denkt dat hij wijs is?[e]
Er is meer hoop voor een
dwaas dan voor hem.
13 Een luiaard zegt: ‘Er is een
jonge leeuw op de weg,
een leeuw op het plein!’[f]
14 Een deur draait op zijn
scharnieren*
en de luiaard op zijn bed.[g]
15 De luiaard steekt zijn hand in
de feestschaal
maar is te moe om hem naar
zijn mond te brengen.[h]
16 De luiaard denkt dat hij
wijzer is
dan zeven mensen die een
verstandig antwoord geven.

26:4 *Of ‘zodat je je niet aan hem gelijk maakt’. 26:6 *Lett.: ‘geweld drinkt’. 26:7 *Of ‘bungelend’. 26:10 *Of ‘die iedereen verwondt’. 26:14 *Of ‘pengat’.

HFST. 26
a Mt 21:23-25
b Sp 17:7
c Sp 19:10
Sp 26:1
d 2Pe 2:22
e Sp 12:15
1Kor 3:18
1Kor 8:2
f Sp 22:13
g Sp 6:9
Sp 19:15
Sp 24:33, 34
h Sp 19:24

2de kolom
a 1Th 4:11
1Pe 4:15
b Sp 15:21
c Sp 22:10
Jak 3:6
d Sp 3:30
Sp 16:28
Sp 17:14
e Sp 18:8
f 2Sa 20:9, 10
g Es 7:10
Ps 9:15
Sp 28:10
Pr 10:8
h Sp 29:5

17 Als iemand die een hond bij
zijn oren grijpt,
is een voorbijganger die zich
boos maakt over* een ruzie
die hem niet aangaat.[a]
18 Zoals een waanzinnige die
brandende projectielen en
dodelijke pijlen* afschiet,
19 zo is de man die een ander
beetneemt en zegt: ‘Het
was maar een grap!’[b]
20 Waar geen hout is, gaat het
vuur uit,
en waar geen lasteraar is,
houdt ruzie op.[c]
21 Als houtskool op smeulende
kolen en hout op het vuur
is een ruziemaker die een
ruzie laat oplaaien.[d]
22 De woorden van een laste-
raar zijn als lekkernijen*
die men graag naar binnen laat
glijden, tot diep in de buik.[e]
23 Als zilverglazuur op een
potscherf
zijn lieve woorden uit* een
slecht hart.[f]
24 Wie anderen haat, verbloemt
dat met zijn lippen,
maar in zijn binnenste
schuilt bedrog.
25 Al praat hij vriendelijk,
vertrouw hem niet,
want in zijn hart huizen zeven
walgelijke dingen.*
26 Hoewel bedrog zijn haat
verhult,
zal zijn slechtheid onthuld
worden in de gemeente.
27 Wie een kuil graaft valt er
zelf in
en wie een steen wegrolt wordt
er zelf door getroffen.[g]
28 De leugentong haat de mensen
die hij verplettert
en een vleiende mond is
verwoestend.[h]

26:17 *Of mogelijk ‘zich bemoeit met’. 26:18 *Of ‘en pijlen en dood’. 26:22 *Of ‘dingen die gulzig worden ingeslikt’. 26:23 *Lett.: ‘vurige lippen met’. 26:25 *Of ‘want zijn hart is compleet walgelijk’.

27 Schep niet op over morgen,
want je weet niet wat de
dag brengen zal.*[a]
2 Laat een ander* je prijzen en
niet je eigen mond,
anderen# en niet je eigen
lippen.[b]
3 Een steen is zwaar en zand
weegt veel,
maar de ergernis die
een dwaas veroorzaakt is
zwaarder dan beide.[c]
4 Woede is wreed en boosheid
is als een stortvloed,
maar wie is bestand tegen
jaloezie?[d]
5 Openlijke terechtwijzing is
beter dan verborgen
liefde.[e]
6 Uit trouw brengt een vriend
wonden toe,[f]
maar een vijand overstelpt je
met kussen.*
7 Als je* genoeg gegeten hebt,
sla je raathoning af,
maar als je honger hebt,#
smaakt het bittere nog zoet.
8 Als een vogel die wegvliegt*
van zijn nest,
is een man die weggaat* van
zijn huis.
9 Olie en wierook maken het
hart vrolijk,
net als warme vriendschap
die ontstaat uit oprechte
raad.*[g]
10 Laat je vriend niet vallen,
ook die van je vader niet,
en ga niet naar het huis van
je broer op de dag van el-
lende.
Beter een buurman dichtbij
dan een broer ver weg.[h]
11 Wees wijs, mijn zoon, en
verheug mijn hart,[i]
dan heb ik een weerwoord
voor hem die mij belastert.*[a]
12 Wie verstandig is ziet het
gevaar en verbergt zich,[b]
maar wie onervaren is gaat
gewoon door en moet de
gevolgen dragen.*
13 Staat iemand borg voor een
vreemde, neem dan zijn
mantel.
Doet hij dat voor een buiten-
landse vrouw,* neem dan
zijn onderpand.[c]
14 Als iemand een ander ’s mor-
gens vroeg luidkeels zegent,
wordt het hem als een vloek
aangerekend.
15 Een vrouw die altijd ruzie
zoekt* is als een dak dat
altijd lekt wanneer het
regent.[d]
16 Wie haar in bedwang kan
houden, kan de wind in
bedwang houden
en kan olie in zijn rechter-
hand houden.
17 IJzer scherpt ijzer.
Zo scherpt een man zijn
vriend.*[e]
18 Wie voor een vijgenboom
zorgt zal zijn vruchten eten[f]
en wie voor zijn meester
zorgt zal geëerd worden.[g]
19 Zoals water iemands gezicht
weerspiegelt,
zo weerspiegelt het hart van de
ene mens dat van de ander.
20 Het Graf en de plaats van
vernietiging* raken nooit
verzadigd[h]
en ook de ogen van een mens
hebben nooit genoeg.
21 De smeltkroes is voor zilver
en de smeltoven voor goud.[i]
Zo wordt iemand getoetst
door de lof die hij krijgt.*

HFST. 27
a Lu 12:19, 20; Jak 4:13, 14
b Sp 25:27; Jer 9:23; 2Kor 10:18
c 1Sa 25:25
d Ge 37:9-11; Sp 14:30; Han 17:5
e Le 19:17; Mt 18:15
f 2Sa 12:7, 9; Ps 141:5; Opb 3:19
g 1Sa 23:16; Sp 15:23; Sp 16:24
h Sp 17:17; Sp 18:24
i Sp 10:1; Sp 23:15; 2Jo 4

2de kolom
a Job 1:8, 9
b Sp 18:10; Jes 26:20; Heb 11:7
c Sp 20:16
d Sp 21:9, 19
e 1Sa 23:16; Heb 10:24, 25
f Sp 13:4
g Ge 39:2; Sp 17:2
h Sp 30:15, 16
i Sp 17:3

27:1 *Lett.: ‘zal baren’. **27:2** *Lett.: ‘vreemde’. #Lett.: ‘een buitenlander’. **27:6** *Of mogelijk ‘geeft onoprechte kussen’. **27:7** *Of ‘een ziel’, #Of ‘voor de hongerige ziel’. **27:8** *Of ‘wegvlucht’. **27:9** *Of ‘uit de raad van de ziel’. **27:11** *Of ‘uitdaagt’, ‘hoont’. **27:12** *Of ‘de straf ondergaan’. **27:13** *Of ‘een buitenlander’. **27:15** *Of ‘zeurt’. **27:17** *Lett.: ‘het gezicht van zijn vriend’. **27:20** *Of ‘Sjeool en Abaddon’. **27:21** *Of ‘zo is een man overeenkomstig zijn lof’.

22 Al stamp je een dwaas met een stamper
zoals je graan plet in een vijzel,
hij zal zijn dwaasheid niet kwijtraken.
23 Je moet je kudde goed kennen.*
Zorg goed voor# je schapen,[a]
24 want rijkdom duurt niet eeuwig[b]
en een kroon* blijft niet generaties lang.
25 Het groene gras verdwijnt, nieuw gras verschijnt
en de plantengroei van de bergen wordt verzameld.
26 De jonge rammen leveren kleding
en de bokken leveren de prijs van een veld.
27 En er zal voldoende geitenmelk zijn om jou te voeden,
om je gezin te voeden en om je dienstmeisjes te voeden.

28 De slechten vluchten terwijl niemand ze achtervolgt,
maar de rechtvaardigen zijn zo moedig als een leeuw.*[c]
2 Als er opstand* in het land is, komt de ene vorst na de andere.[d]
Maar krijgt een vorst# hulp van iemand met inzicht en kennis, dan blijft hij jarenlang aan.[e]
3 Een arme man die zwakken afzet,[f]
is als een regenbui die al het voedsel wegspoelt.
4 Wie de wet niet naleven prijzen de slechte,
maar wie de wet wel naleven zijn verontwaardigd over hen.[g]
5 Slechte mensen begrijpen niets van het recht,
maar wie Jehovah zoeken kunnen alles begrijpen.[a]
6 Beter een arme die oprecht* wandelt
dan een rijke die corrupt handelt.#[b]
7 Een verstandige zoon houdt zich aan de wet,
maar een vriend van veelvraten maakt zijn vader te schande.[c]
8 Wie zijn vermogen vermeerdert door rente[d] en woekerwinst,
verzamelt het voor iemand die goed is voor de armen.[e]
9 Als iemand weigert te luisteren naar de wet,
is zelfs zijn gebed iets walgelijks.[f]
10 Wie oprechte mensen het verkeerde pad op leidt zal in zijn eigen kuil vallen,[g]
maar wie onberispelijk is, zal het goede erven.[h]
11 Een rijke is wijs in zijn eigen ogen,[i]
maar een arme met inzicht doorziet hem.[j]
12 Als de rechtvaardigen overwinnen, krijgt alles glans,
maar komen de slechten aan de macht, dan zoeken de mensen dekking.[k]
13 Wie zijn fouten bedekt zal geen succes hebben,[l]
maar wie ze bekent en vermijdt, ondervindt barmhartigheid.[m]
14 Gelukkig is de mens die altijd op zijn hoede is,*
maar wie zijn hart verhardt wacht ellende.[n]
15 Als een brullende leeuw en een dreigende beer
is een slecht mens die over een weerloos volk heerst.[o]
16 Een leider zonder inzicht misbruikt zijn macht,[p]

27:23 *Of ‘je moet goed weten hoe je kudde eruitziet’. #Of ‘zet je hart op’, ‘geef aandacht aan’. 27:24 *Of ‘diadeem’. 28:1 *Of ‘een jonge leeuw’. 28:2 *Of ‘overtreding’. #Lett.: ‘hij’.

28:6 *Of ‘rechtschapen’. #Of ‘wiens weg corrupt is’. 28:14 *Of ‘die nooit zonder angst is’.

HFST. 27
a Kol 3:23
b Sp 23:4, 5; 1Ti 6:17

HFST. 28
c Da 3:16, 17; Han 4:13
d 1Kon 16:8, 15; 1Kon 16:22
e Da 4:27
f Sp 14:31
g Nu 25:6-8; 1Sa 15:22, 23; Ef 5:11

2de kolom
a Ps 25:14; Mr 4:11, 12; Jak 1:5
b Sp 16:8; Sp 19:1
c Sp 23:20; 1Kor 15:33
d De 23:19
e Sp 13:22; Sp 19:17
f Ps 66:18; Sp 15:29; Jes 1:15
g Ps 7:14-16
h De 7:12; Ps 37:11, 18; Ps 84:11
i Sp 18:11
j Mr 10:21
k 1Kon 17:1-3; Sp 29:2
l 1Sa 15:13-15
m 2Sa 12:13; 2Kr 33:12, 13; Ps 32:3, 5; Ps 51:1
n Ex 7:22; Ne 9:29; Sp 29:1; Jer 16:12, 13
o Ze 3:3; Mt 2:16
p Ne 5:15; Am 4:1

maar wie oneerlijke winst
haat verlengt zijn leven.[a]
17 Wie met bloedschuld* beladen
is, blijft vluchten tot aan het
graf.#[b]
Laat niemand hem helpen.
18 Wie onberispelijk wandelt
wordt gered,[c]
maar wie zijn wegen verdraait
komt plotseling ten val.[d]
19 Wie zijn land bebouwt zal
volop brood hebben,
maar wie zinloze dingen
najaagt zal volop armoede
kennen.[e]
20 Wie betrouwbaar is krijgt
veel zegeningen,[f]
maar wie snel rijk wil worden
blijft niet onschuldig.[g]
21 Het is niet goed partijdig te
zijn,[h]
maar iemand kan al de fout
ingaan voor een stuk brood.
22 Een jaloers* man jaagt rijk-
dom na
en beseft niet dat armoede
hem zal treffen.
23 Wie een ander terechtwijst[i]
krijgt uiteindelijk meer
waardering[j]
dan iemand die zijn tong
voor vleierij gebruikt.
24 Wie zijn vader en moeder
berooft en zegt: ‘Het is
niets verkeerds’,[k]
is een vriend van de ver-
woester.[l]
25 Wie hebzuchtig is* ontketent
ruzie,
maar wie op Jehovah ver-
trouwt zal het goed gaan.#[m]
26 Wie op zijn eigen hart ver-
trouwt is dwaas,[n]
maar wie in wijsheid wandelt
zal ontkomen.[o]
27 Wie aan de arme geeft zal
niets tekortkomen,[p]
maar veel vervloekingen
wachten degene die zijn
ogen ervoor sluit.
28 Als de slechten aan de macht
komen zoekt men dekking,
maar als ze ten onder gaan
nemen de rechtvaardigen
weer toe.[a]

29 Wie na veel terechtwijzin-
gen halsstarrig blijft,*[b]
wordt plotseling gebroken
zonder hoop op genezing.[c]
2 Als er veel rechtvaardigen
zijn is het volk gelukkig,
maar onder een slechte
heerser zucht het volk.[d]
3 Wie wijsheid liefheeft maakt
zijn vader blij,[e]
maar wie met hoeren omgaat
jaagt zijn vermogen er-
doorheen.[f]
4 Met gerechtigheid maakt een
koning een land stabiel,[g]
maar wie graag steekpennin-
gen aanneemt ruïneert het.
5 Wie een ander vleit,
spant een net voor zijn
voeten.[h]
6 Een slecht mens raakt ver-
strikt in zijn overtredingen,[i]
maar de rechtvaardige juicht
en is blij.[j]
7 De rechtvaardige heeft aan-
dacht voor de rechten van
de armen,[k]
maar de slechte is daar niet
in geïnteresseerd.[l]
8 Opscheppers zetten een stad
in brand,[m]
maar wijzen brengen woede
tot bedaren.[n]
9 Als een wijze een geschil
heeft met een dwaas,
zal er gelach en geschreeuw
zijn maar geen genoeg-
doening.[o]
10 De bloeddorstigen haten de
onschuldigen*[p]

28:17 *Of ‘met het bloed van een ziel’. #Of ‘de kuil’. 28:22 *Of ‘afgunstig’, ‘hebzuchtig’. 28:25 *Of mogelijk ‘de arrogante ziel’. #Lett.: ‘zal vet worden gemaakt’.

29:1 *Lett.: ‘zijn nek verhardt’. 29:10 *Of ‘onberispelijken’.

HFST. 28
a Jes 33:15, 16
b Ge 9:6; 1Kon 21:19; Mt 27:3-5
c Ps 25:21
d Ps 73:12, 18; 1Th 5:3; Opb 3:3
e Sp 23:21; Lu 15:13, 14
f 1Sa 18:5; Ne 7:2; Ps 101:6
g 2Kon 5:20-22; Jer 17:11; 1Ti 6:9
h Le 19:15; Sp 18:5; Jak 2:1
i 2Sa 12:7, 9; Ga 2:11
j Ps 141:5; Sp 27:6
k Mr 7:10, 11
l Sp 19:26
m 1Kon 3:11-13
n Sp 3:5; Jer 17:9
o Job 28:28
p De 15:7, 10; Ps 41:1; Sp 19:17; Heb 13:16

2de kolom
a Es 8:17

HFST. 29
b Ex 11:10; 2Kr 36:11-13
c 1Sa 2:22-25; 2Kr 36:15, 16
d Es 3:13, 15
e Sp 27:11
f Sp 5:8-10; Sp 6:26; Lu 15:13, 14
g 2Sa 8:15; Ps 89:14; Jes 9:7
h Sp 26:28; Ro 16:18
i Sp 5:22
j Ps 97:11
k Ps 41:1
l Jer 5:28
m Jak 3:6
n Han 19:29, 35
o Sp 26:4
p Ge 27:41; 1Sa 20:31; 1Jo 3:11, 12

en zijn eropuit de oprechten
van het leven* te beroven.#
11 Een dwaas geeft lucht aan al
zijn emoties,*[a]
maar een wijze beheerst ze
en blijft kalm.[b]
12 Als een heerser naar leugens
luistert,
zullen al zijn dienaren slecht
zijn.[c]
13 De arme en de onderdrukker
hebben dit gemeen:*
Jehovah geeft beiden het
licht in de ogen.#
14 Als een koning eerlijk oor-
deelt over de armen,[d]
komt zijn troon nooit in ge-
vaar.[e]
15 De stok* en terechtwijzing
geven wijsheid,[f]
maar een kind dat alles mag,
maakt zijn moeder te
schande.
16 Hoe meer slechte mensen,
hoe meer overtredingen,
maar de rechtvaardigen
zullen hun ondergang zien.[g]
17 Corrigeer je zoon en hij zal je
rust geven.
Hij zal een bron van vreugde
voor je* zijn.[h]
18 Zonder visioenen* wordt het
volk bandeloos,[i]
maar wie zich aan de wet
houden zijn gelukkig.[j]
19 Met woorden laat een slaaf
zich niet corrigeren,
want hij begrijpt ze wel maar
stoort zich er niet aan.[k]
20 Heb je weleens iemand
gezien die snel met zijn
woorden klaarstaat?[l]
Er is voor een dwaas meer
hoop dan voor hem.[m]

29:10 *Of ‘hun ziel’. #Of mogelijk ‘maar de oprechte probeert zijn leven te beschermen’. **29:11** *Lett.: ‘geest’. **29:13** *Lett.: ‘ontmoeten elkaar’. #D.w.z. hij geeft ze leven. **29:15** *Of ‘roede’, ‘correctie’, ‘straf’. **29:17** *Of ‘je ziel’. **29:18** *Of ‘leiding van God’.

HFST. 29
a Sp 12:16, Sp 25:28
b Sp 14:29
c 1Kon 21:8-11, Jer 38:4, 5
d Ps 72:1, 2
e Sp 20:28, Sp 25:5, Jes 9:7
f Sp 22:6, Sp 22:15, Sp 23:13, Ef 6:4
g Ps 37:34, Opb 18:20
h Heb 12:11
i Ho 4:6
j Sp 19:16, Jo 13:17, Jak 1:25
k Sp 26:3
l Pr 5:2, Jak 1:19
m Sp 14:29, Sp 21:5

2de kolom
a Sp 15:18
b 1Sa 18:8, 9, Jak 3:16
c Es 6:6, 10, Jak 4:6
d Sp 18:12, Mt 18:4, Fil 2:8, 9
e Le 5:1
f Mt 10:28, Mt 26:75
g 2Kr 14:11, Sp 18:10
h Ps 62:12, Lu 18:6, 7
i Ps 119:115, Ps 139:21
j Jo 7:7, 1Jo 3:13

HFST. 30
k Job 42:3
l Jo 3:13
m Jes 40:12
n Job 38:4

21 Als je een slaaf van jongs af
aan verwent,
wordt hij later ondankbaar.
22 Iemand die opvliegend is
ontketent ruzie[a]
en een driftkop maakt veel
fouten.[b]
23 Trots zal een mens ver-
nederen,[c]
maar wie een nederige geest
heeft zal eer krijgen.[d]
24 De handlanger van een dief
haat zichzelf.*
Hij hoort dat er getuigen
worden opgeroepen,# maar
hij meldt niets.[e]
25 Beven voor mensen is* een
strik,[f]
maar wie op Jehovah ver-
trouwt wordt beschermd.[g]
26 Velen willen gehoord worden
door* een heerser,
maar het is Jehovah die een
mens recht doet.[h]
27 De rechtvaardige walgt van
de onrechtvaardige,[i]
maar de slechte walgt van
wie oprecht wandelt.[j]

30 De gewichtige boodschap
in de woorden van Agur, de
zoon van Jake, die hij sprak tot
Ithiël, tot Ithiël en Uchal.
2 Ik ben dommer dan ieder
ander[k]
en ik mis het verstand dat
een mens moet hebben.
3 Ik heb geen wijsheid geleerd
en ik heb geen kennis van de
Allerheiligste.
4 Wie is naar de hemel opgeste-
gen en weer neergedaald?[l]
Wie heeft de wind verzameld
in de palm van zijn handen?
Wie heeft de wateren in zijn
mantel gewikkeld?[m]
Wie heeft alle einden van de
aarde bepaald?*[n]

29:24 *Of ‘zijn eigen ziel’. #Of ‘misschien hoort hij een eed met een vervloeking’. **29:25** *Of ‘mensenvrees legt’. **29:26** *Of mogelijk ‘zoeken de gunst van’. Lett.: ‘zoeken het gezicht van’. **30:4** *Lett.: ‘opgericht’.

Wat is zijn naam en de naam
van zijn zoon — als je het
weet?
5 Elk woord van God is
gelouterd.[a]
Hij is een schild voor wie be-
scherming bij hem zoekt.[b]
6 Voeg niets aan zijn woorden
toe,[c]
anders wijst hij je terecht
en blijk je een leugenaar.
7 Twee dingen vraag ik van u.
Weiger ze mij niet voordat ik
sterf.
8 Houd onwaarheid en leugens
ver van mij.[d]
Geef me geen armoede en
ook geen rijkdom.
Laat me slechts mijn portie
voedsel eten,[e]
9 anders zou ik misschien
verzadigd raken en u
verloochenen en zeggen:
‘Wie is Jehovah?’[f]
Laat ook niet toe dat ik arm
word, ga stelen en de naam
van mijn God te schande
maak.*
10 Belaster een slaaf niet bij zijn
meester,
anders zal hij je vervloeken en
word je schuldig bevonden.[g]
11 Er is een generatie die haar
vader vervloekt
en haar moeder niet zegent.[h]
12 Er is een generatie die zuiver
is in haar eigen ogen[i]
maar die niet gereinigd is van
haar vuiligheid.*
13 Er is een generatie met trotse
ogen,
met zo’n arrogante blik in de
ogen![j]
14 Er is een generatie met
tanden als zwaarden
en met kaken als slacht-
messen.
Ze verslinden de zwakken
van de aarde
en de armen van de mens-
heid.[k]

30:9 *Of ‘en me vergrijp aan’. 30:12 *Lett.: ‘uitwerpselen’.

HFST. 30
a Ps 12:6
b Ge 15:1 2Sa 22:31 Ps 84:11
c De 4:2 Opb 22:18
d Sp 12:22
e Mt 6:11 1Ti 6:8
f De 6:10-12
g Da 6:24
h Le 20:9 Sp 19:26 Mr 7:10, 11
i Ps 36:1, 2 Jes 65:5 1Jo 1:8
j Ps 101:5 Sp 6:16, 17
k Ps 14:4 Sp 22:16 Jes 32:7

2de kolom
a Sp 27:20
b Sp 23:22
c Le 20:9 De 21:18, 21 Sp 20:20
d Sp 7:10, 11
e Sp 19:10 Pr 10:7 Jes 3:4
f Ge 16:5

15 De bloedzuigers hebben twee
dochters die roepen ‘geef,
geef’.
Er zijn drie dingen die niet
worden verzadigd,
vier die nooit zeggen ‘genoeg’:
16 het Graf*[a] en een onvrucht-
bare moederschoot,
een land met gebrek aan
water
en vuur dat nooit zegt
‘genoeg’.
17 Het oog dat een vader
bespot en gehoorzaamheid
aan een moeder veracht,[b]
zal door de raven van het
dal* worden uitgepikt
en door de jonge arenden
worden opgegeten.[c]
18 Er zijn drie dingen die mijn
begrip te boven gaan,*
vier die ik niet begrijp:
19 de weg van een arend door
de lucht,
de weg van een slang over
een rots,
de weg van een schip op
open zee
en de weg van een man bij
een jonge vrouw.
20 Dit is de weg van een over-
spelige vrouw:
ze eet en veegt haar mond af
en zegt dan: ‘Ik heb niets
verkeerds gedaan.’[d]
21 Er zijn drie dingen die de aar-
de laten schudden,
vier die ze niet kan verdragen:
22 een slaaf die regeert als
koning,[e]
een dwaas die zich volpropt
met eten,
23 een gehate* vrouw die tot
echtgenote wordt genomen
en een slavin die de plaats in-
neemt van haar meesteres.#[f]

30:16 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. 30:17 *Of ‘de wadi’. 30:18 *Of ‘te wonderlijk voor mij zijn’. 30:23 *Of ‘onbeminde’. #Of ‘haar meesteres verdringt’.

24 Vier dingen horen bij de
kleinste op aarde,
maar ze zijn instinctief* wijs:[a]
25 Mieren zijn geen sterke
dieren,*
maar in de zomer zorgen ze
al voor voedsel.[b]
26 Klipdassen[c] zijn geen
krachtige dieren,*
maar ze maken hun huis in
de rotsen.[d]
27 Sprinkhanen[e] hebben geen
koning,
maar ze trekken allemaal in
slagorde* op.[f]
28 De gekko[g] hecht zich met
zijn poten vast
en loopt zo het paleis van
een koning in.
29 Er zijn er drie die een
imposante tred hebben,
vier die imposant voort-
schrijden:
30 de leeuw, de machtigste
onder de dieren,
die voor niemand terug-
deinst,[h]
31 de windhond, de geitenbok
en een koning aan het hoofd
van zijn leger.
32 Als je zo dwaas bent jezelf te
verheffen[i]
of als je dat van plan bent,
leg dan je hand op je mond.[j]
33 Want als je melk karnt krijg
je boter,
als je op de neus slaat krijg je
bloed
en als je woede opstookt
krijg je ruzie.[k]

31 De woorden van koning Le̱-
muël, de gewichtige bood-
schap die zijn moeder hem als
raad gaf:[l]
2 Wat moet ik je zeggen, mijn
zoon,
wat, o zoon die ik gedragen
heb,
ja, wat, o zoon van mijn gelof-
ten?[a]
3 Verspil je krachten niet aan
vrouwen[b]
en volg niet de wegen die ko-
ningen te gronde richten.[c]
4 Het past een koning niet,
o Le̱muël,
het past een koning niet om
wijn te drinken,
en leiders horen niet te zeg-
gen: ‘Waar is de drank?’[d]
5 Anders gaan ze drinken en
vergeten ze de wet
en schenden ze de rechten
van de armen.
6 Geef alcohol aan wie de dood
nabij is[e]
en wijn aan mensen in bittere
ellende.*[f]
7 Laat ze drinken en hun
armoede vergeten
en niet meer aan hun proble-
men denken.
8 Spreek voor wie niet spreken
kan,
verdedig de rechten van allen
die de dood nabij zijn.[g]
9 Spreek en oordeel recht-
vaardig,
verdedig de rechten* van de
zwakke en de arme.[h]

א [*alef*]

10 Wie kan een bekwame*
vrouw vinden?[i]
Ze is veel meer waard dan
koralen.

ב [*beth*]

11 Haar man vertrouwt op haar
met heel zijn hart
en het ontbreekt hem aan
niets.

ג [*gimel*]

12 Ze is goed voor hem, nooit
slecht,
alle dagen van haar leven.

ד [*daleth*]

13 Ze zorgt voor wol en linnen
en werkt graag met haar
handen.[j]

HFST. 30
a Job 35:11
b Sp 6:6-8
c Le 11:5
d Ps 104:18
e Ex 10:14; Joë 1:4
f Joë 2:7
g Le 11:29, 30
h Nu 23:24; Jes 31:4
i Sp 26:12
j Sp 27:2
k Sp 26:21

HFST. 31
l Sp 1:8; 2Ti 1:5

2de kolom
a 1Sa 1:11, 28
b Ho 4:11
c De 17:15, 17; 1Kon 11:1-3; Ne 13:26
d Pr 10:17; Jes 28:7
e Ps 104:15; Mt 27:34
f Jer 16:7
g Ps 82:4
h De 1:16, 17; 2Sa 8:15; Ps 72:1, 2; Jes 11:4
i Ru 3:10, 11; Sp 12:4; Sp 19:14
j 1Sa 2:18, 19; Tit 2:3-5

30:24 *Of ‘buitengewoon’. **30:25** *Lett.: ‘een volk, niet sterk’. **30:26** *Lett.: ‘een volk, niet machtig’. **30:27** *Of ‘in groepen verdeeld’.

31:6 *Of ‘die bitter van ziel zijn’. **31:9** *Of ‘bepleit de zaak’. **31:10** *Of ‘uitstekende’.

ה [*he*]

14 Ze is als de schepen van een koopman[a]
en haalt haar voedsel van ver.

ו [*waw*]

15 Ze staat al op als het nog nacht is
en geeft iedereen in haar huis te eten,
ook haar dienstmeisjes geeft ze hun deel.[b]

ז [*zajin*]

16 Ze zet haar zinnen op een veld en koopt het.
Ze plant een wijngaard van wat ze heeft verdiend.*

ח [*cheth*]

17 Ze staat klaar voor zwaar werk*[c]
en maakt haar armen sterk.

ט [*teth*]

18 Ze ziet dat haar handel winstgevend is.
's Nachts gaat haar lamp niet uit.

י [*jodh*]

19 Haar handen pakken het spinrokken,
haar handen grijpen de spoel vast.*[d]

כ [*kaf*]

20 Ze strekt haar handpalm naar de zwakke uit
en opent haar handen voor de armen.[e]

ל [*lamedh*]

21 Ze is niet bezorgd om haar gezin vanwege de sneeuw,
want iedereen in haar huis heeft warme* kleren.

מ [*mem*]

22 Ze maakt haar eigen spreien.
Haar kleding is van linnen en purperen wol.

נ [*noen*]

23 Haar man is bekend in de stadspoorten,[a]
waar hij zit met de oudsten van het land.

ס [*samekh*]

24 Ze maakt en verkoopt linnen kleding*
en levert gordels aan de kooplieden.

ע [*ajin*]

25 Ze is gekleed met kracht en pracht
en ziet de toekomst met vertrouwen tegemoet.*

פ [*pe*]

26 Ze opent haar mond in wijsheid[b]
en de wet van goedheid* is op haar tong.

צ [*tsadhe*]

27 Ze waakt over haar huishouden
en het brood van luiheid eet ze niet.[c]

ק [*qof*]

28 Haar kinderen staan op en prijzen haar gelukkig,
haar man staat op en spreekt vol lof over haar.

ר [*resj*]

29 Er zijn veel bekwame* vrouwen,
maar jij — jij overtreft ze allemaal!

ש [*sjin*]

30 Charme kan bedriegen en schoonheid kan vergaan,*[d]
maar de vrouw met ontzag voor Jehovah wordt geprezen.[e]

ת [*taw*]

31 Laat haar de vruchten plukken van* haar werk#[f]
en laten haar daden haar loven in de stadspoorten.[g]

HFST. 31
a 2Kr 9:21
b 1Ti 5:9, 10
c Ge 24:15, 20
d Ex 35:25
e 1Sa 25:18, Sp 19:17, 1Ti 2:10, Heb 13:16

2de kolom
a Ru 4:1, Job 29:7, 8
b Re 13:22, 23, 1Sa 25:30, 31, Es 5:8, Tit 2:3
c Sp 14:1, 1Ti 5:9, 10, Tit 2:3-5
d 2Kon 9:30, Es 1:10-12, Sp 6:25, 26
e Ge 24:60, Re 5:7, 1Pe 3:3, 4
f Ru 3:10, 11
g Ro 16:1, 2

31:16 *Of 'van haar eigen inspanningen'. Lett.: 'van de vrucht van haar handen'. **31:17** *Lett.: 'omgordt haar heupen met kracht'. **31:19** *Het spinrokken en de spoel waren stokken die werden gebruikt bij het spinnen of om draad en garen te maken. **31:21** *Lett.: 'dubbele'.

31:24 *Of 'onderkleding'. **31:25** *Of 'lacht een toekomstige dag toe'. **31:26** *Of 'liefdevol onderwijs', 'de wet van loyale liefde'. **31:29** *Of 'uitstekende'. **31:30** *Of 'kan leeg zijn'. **31:31** *Of 'geef haar de beloning voor'. #Lett.: 'handen'.

PREDIKER

INHOUD

1 De woorden van de bijeen-
brenger,*[a] de zoon van David,
de koning in Jeruzalem.[b]
2 ‘Volkomen zinloos!’,* zegt de bijeenbrenger,
‘volkomen zinloos! Alles is zinloos!’[c]

3 Wat heeft een mens aan al zijn harde werk,
aan al zijn gezwoeg onder de zon?[a]
4 Een generatie gaat, een generatie komt,
maar de aarde blijft altijd bestaan.*[b]

1:1 *Of ‘hij die verzamelt’, ‘hij die bijeenroept’. 1:2 *Of ‘de grootste ijdelheid’.

1:4 *Lett.: ‘staan’.

HFST. 1
a 1Kon 8:1, 22
b 1Kon 2:12; 2Kr 9:30
c Ps 39:5; Ro 8:20

2de kolom
a Pr 2:11; Mt 16:26; Jo 6:27
b Ps 78:69; Ps 104:5; Ps 119:90

5 De zon komt op,* de zon gaat onder
en haast zich# dan naar de plaats waar hij weer opkomt.[a]
6 De wind waait naar het zuiden en draait weer naar het noorden.
Constant draait de wind in cirkels, hij draait en draait maar rond.
7 Alle rivieren* stromen naar de zee en toch raakt de zee nooit vol.[b]
De rivieren keren terug naar waar ze zijn begonnen om opnieuw te gaan stromen.[c]
8 Alles is vermoeiend,
zelfs erover praten lukt niemand.
Het oog wordt niet verzadigd van kijken,
het oor raakt niet vol van horen.
9 Wat er was zal er weer zijn
en wat gedaan is zal opnieuw worden gedaan.
Er is niets nieuws onder de zon.[d]
10 Is er ook maar iets waarvan je kunt zeggen: 'Kijk, iets nieuws'?
Lang geleden was het er al,
het was er lang voor onze tijd.
11 Niemand denkt aan mensen van vroeger,
niemand denkt aan wie er later komen.
En ze zullen niet herdacht worden door wie nog weer later komen.[e]

12 Ik, de bijeenbrenger, werd
in Jeruzalem koning over Israël.[f]
13 Ik zette mijn hart erop met
wijsheid[g] alles te bestuderen en te onderzoeken wat er onder de hemel is gedaan,[a] de trieste bezigheid die God de mensen* heeft gegeven en die ze bezighoudt.

14 Ik heb alles gezien wat onder de zon wordt gedaan
en ik zag dat alles zinloos was, het najagen van wind.[b]
15 Wat krom is kan niet recht worden gemaakt
en wat ontbreekt kan onmogelijk worden geteld.

16 Toen zei ik bij mezelf:* 'Ik heb veel wijsheid gekregen, meer dan iedereen die vóór mij in Jeruzalem was.[c] Mijn hart heeft veel wijsheid en kennis vergaard.'[d]
17 Ik legde me met heel mijn hart erop toe te ontdekken wat wijsheid is, wat waanzin* is en wat dwaasheid is.[e] Ook dat is het najagen van wind.

18 Want veel wijsheid brengt veel ergernis.
En wie meer kennis krijgt, krijgt meer verdriet.[f]

2 Toen zei ik bij mezelf:* 'Kom, laat ik het in plezier# zoeken om te zien wat voor goeds dat oplevert.' Maar ook dat bleek zinloos.

2 Ik zei over lachen: 'Het is waanzin!'
en over plezier: 'Wat heb je eraan?'

3 Naar hartenlust deed ik onderzoek door te genieten van wijn,[g] maar ik behield mijn wijsheid. Ik omarmde zelfs dwaasheid om erachter te komen wat mensen het beste kunnen doen tijdens hun weinige levensdagen onder de hemel.
4 Ik ondernam grote dingen.[h] Ik bouwde huizen[i] en plantte wijngaarden voor mezelf.[j]
5 Ik legde tuinen en parken aan voor mezelf en plantte

HFST. 1
a Ge 8:22; Ps 19:6
b Job 38:8, 10
c Job 36:27, 28; Jes 55:10; Am 5:8
d Ge 8:22; Pr 1:4
e Pr 2:16; Pr 9:5; Jes 40:6
f 1Kon 11:42; Pr 1:1
g 1Kon 4:29, 30

2de kolom
a Pr 8:16
b Ps 39:5, 6; Pr 2:11, 18; Pr 2:26; Lu 12:15
c Pr 2:9
d 1Kon 3:28; 1Kon 4:29-31; 2Kr 1:10-12
e Pr 2:2, 3; Pr 2:12; Pr 7:25
f Pr 2:15; Pr 12:12

HFST. 2
g Ps 104:15; Pr 10:19
h 1Kon 9:17-19; 2Kr 9:15, 16
i 1Kon 7:1, 8
j 1Kon 4:25; Hgl 8:11

1:5 *Of 'gaat stralen'. #Of 'gaat hijgend terug'. **1:7** *Of 'winterse stromen', 'seizoensgebonden stromen'. **1:13** *Of 'mensenzonen'. **1:16; 2:1** *Lett.: 'in mijn hart'. **1:17** *Of 'grote dwaasheid'. **2:1** #Of 'vreugde'.

daarin allerlei fruitbomen. **6** Ik legde voor mezelf vijvers aan om een bos met jonge bomen te bevloeien. **7** Ik kwam in het bezit van slaven en slavinnen,[a] en er werden slaven in mijn huis geboren.* Ook kreeg ik veel vee — runderen, schapen en geiten[b] — meer dan mijn voorgangers in Jeruzalem. **8** Ik verzamelde zilver en goud voor mezelf,[c] de schatten van* koningen en van provincies.[d] Ik zorgde voor zangers en zangeressen, en ook wat mensen veel plezier bezorgt: een vrouw, ja, veel vrouwen.# **9** Ik groeide in aanzien en overtrof iedereen vóór mij in Jeruzalem.[e] En ik behield mijn wijsheid.

10 Ik onthield mezelf niets wat ik verlangde.*[f] Ik gunde mijn hart elk pleziertje.# Ik△ genoot van al mijn harde werk en dat was mijn beloning⊠ voor mijn gezwoeg.[g] **11** Maar toen ik nadacht over alles wat ik met mijn eigen handen had gedaan en over alles wat ik met hard werk en gezwoeg had bereikt,[h] zag ik dat alles zinloos was, het najagen van wind.[i] Er was niets van echte waarde* onder de zon.[j]

12 Toen richtte ik mijn aandacht op wijsheid en waanzin en dwaasheid.[k] (Want wat kan de mens doen die na de koning komt? Alleen maar wat al gedaan is.) **13** En ik zag dat wijsheid nuttiger is dan dwaasheid,[l] net zoals licht nuttiger is dan duisternis.

14 De wijze heeft ogen in zijn hoofd,*[m] maar de dwaas loopt in duisternis rond.[n] Ook ben ik gaan beseffen dat er één afloop is die hen allemaal treft.[a] **15** Toen zei ik bij mezelf:* 'Wat met de dwaas gebeurt, zal ook met mij gebeuren.'[b] Wat heb ik er dan aan gehad zo ontzettend wijs te worden? Dus zei ik bij mezelf:* 'Ook dat is zinloos.' **16** Want zowel aan de wijze als aan de dwaas is er geen blijvende herinnering.[c] In de dagen die komen wordt iedereen vergeten. En hoe sterft de wijze? Samen met de dwaas.[d]

17 Ik ging het leven haten,[e] want alles wat onder de zon wordt gedaan, vond ik frustrerend. Alles was zinloos,[f] het najagen van wind.[g] **18** Ik ging alles haten waarvoor ik zo hard had gewerkt onder de zon,[h] omdat ik het moet achterlaten voor degene die na mij komt.[i] **19** En wie weet of hij wijs zal zijn of dwaas?[j] Toch zal hij heersen over alles wat ik met zo veel moeite en wijsheid bereikt heb onder de zon. Ook dat is zinloos. **20** In mijn hart voelde ik de wanhoop opkomen over al mijn harde werk en gezwoeg onder de zon. **21** Want een mens kan hard werken, geleid door wijsheid, kennis en vaardigheid, maar hij zal alles* moeten overdragen aan iemand die er niet voor heeft gewerkt.[k] Ook dat is zinloos en heel triest.#

22 Wat heeft een mens eigenlijk aan al zijn harde werk en de ambitie die hem motiveert* om hard te werken onder de zon?[l] **23** Want zijn hele leven lang* leiden zijn bezigheden tot verdriet en frustratie,[m] en zelfs 's nachts krijgt zijn hart nog geen rust.[n] Ook dat is zinloos.

24 Er is niets beters voor een mens dan te eten en te drinken

2:7 *Lett.: 'en zonen van het huis'. **2:8** *Of 'het bezit dat kenmerkend is voor'. #Of 'een dame, ja, dames'. **2:10** *Lett.: 'waar mijn ogen om vroegen'. #Of 'elke vreugde'. △Lett.: 'mijn hart'. ⊠Of 'deel'. **2:11** *Of 'dat voordeel opleverde'. **2:14** *Of 'heeft zijn ogen open'.

2:15 *Lett.: 'in mijn hart'. **2:21** *Of 'zijn deel'. #Of 'een grote rampspoed'. **2:22** *Lett.: 'het streven van zijn hart'. **2:23** *Lett.: 'al zijn dagen'.

HFST. 2
a 1Sa 8:10, 13; 1Kon 9:22
b 1Kon 4:22, 23
c 1Kon 9:14, 28; 1Kon 10:10; 2Kr 1:15
d 1Kon 10:14, 15; 2Kr 9:13, 14
e 1Kon 3:13; 1Kon 10:23
f Pr 11:9
g Pr 3:22; Pr 5:18; Pr 9:9
h 1Kon 7:1
i Ps 49:10; Pr 1:14; Pr 2:16; 1Ti 6:7
j Pr 1:3; Pr 2:17
k Pr 1:17; Pr 7:25
l Sp 4:7; Pr 7:11, 12
m Sp 4:25
n Sp 14:8; Sp 17:24; Jo 3:19; 1Jo 2:11

2de kolom
a Pr 3:19, 20; Pr 9:2, 3; Pr 9:11
b Ps 49:10
c Ex 1:8; Pr 1:11
d Pr 6:8; Ro 5:12
e 1Kon 19:2, 4; Jer 20:17, 18
f Job 7:6; Pr 2:21; Ro 8:20
g Pr 1:14; Pr 5:16
h Pr 2:4-8
i Ps 39:6; Lu 12:20
j 1Kon 12:6, 8; 2Kr 12:1, 9
k Pr 2:18; Pr 5:15, 16
l Pr 1:3; Pr 3:9
m Job 14:1, 2; Lu 12:29
n Ge 31:40, 41

en te genieten* van zijn harde werk.[a] Ook dat komt uit de hand van de ware God,[b] besefte ik,
25 want wie eet en wie drinkt er beter dan ik?[c]

26 De ware God geeft wijsheid, kennis en vreugde aan de mens die hem blij maakt,[d] maar de zondaar houdt hij bezig met verzamelen en opsparen om het dan over te dragen aan degene die hem blij maakt.[e] Ook dat is zinloos, het najagen van wind.

3 Voor alles is er een tijd,
een tijd voor elke activiteit
onder de hemel:
2 een tijd voor geboorte en een tijd om te sterven,
een tijd om te planten en een tijd om te ontwortelen,
3 een tijd om te doden en een tijd om te genezen,
een tijd om neer te halen en een tijd om op te bouwen,
4 een tijd om te huilen en een tijd om te lachen,
een tijd om te jammeren en een tijd om te dansen,*
5 een tijd om stenen weg te gooien en een tijd om stenen te verzamelen,
een tijd om te omhelzen en een tijd om niet te omhelzen,
6 een tijd om te zoeken en een tijd om als verloren op te geven,
een tijd om te bewaren en een tijd om weg te gooien,
7 een tijd om uit elkaar te scheuren[f] en een tijd om aan elkaar te naaien,
een tijd om te zwijgen[g] en een tijd om te spreken,[h]
8 een tijd om lief te hebben en een tijd om te haten,[i]
een tijd voor oorlog en een tijd voor vrede.

9 Wat heeft de werker aan al zijn inspanningen?[a]
10 Ik heb de bezigheden gezien die God aan de mensen heeft gegeven om ze bezig te houden.
11 Hij heeft alles mooi* gemaakt op zijn tijd.[b] Hij heeft zelfs eeuwigheid in hun hart gelegd. Toch zal de mensheid het werk dat de ware God heeft gedaan nooit van begin tot eind doorgronden.

12 Ik ben tot de conclusie gekomen dat er voor hen niets beters is dan vrolijk te zijn en goed te doen tijdens hun leven,[c]
13 en ook dat iedereen eet en drinkt en geniet van al zijn harde werk. Het is een geschenk van God.[d]

14 Ik ben te weten gekomen dat alles wat de ware God maakt eeuwig zal standhouden. Daar is niets aan toe te voegen en niets van af te doen. De ware God heeft het zo gemaakt, zodat mensen ontzag voor hem krijgen.[e]

15 Wat er gebeurt is al gebeurd en wat zal komen is al geweest.[f] Maar de ware God zoekt wat is nagejaagd.*

16 Ik heb nog iets onder de zon gezien: op de plaats van het recht was slechtheid en op de plaats van rechtvaardigheid was slechtheid.[g]
17 Ik zei bij mezelf:* 'De ware God zal zowel de rechtvaardigen als de slechten oordelen,[h] want er is een tijd voor elke daad en elke activiteit.'

18 Ik zei ook bij mezelf* dat de ware God de mensen zal testen en ze zal laten zien dat ze net als dieren zijn.
19 Want er is een afloop voor mensen en een afloop voor dieren — ze hebben allemaal dezelfde afloop.[i] Zoals de één sterft, zo sterft de an-

HFST. 2
a De 12:18; Pr 3:22; Pr 8:15; Han 14:17
b Pr 3:12, 13; Pr 5:18, 19
c 1Kon 4:7; 1Kon 4:22, 23; 1Kon 10:4, 5; 1Kon 10:21
d 1Sa 18:14; Sp 3:32, 33; Jes 3:10
e De 6:10, 11; Sp 13:22; Sp 28:8

HFST. 3
f 2Sa 3:31
g Ps 39:1
h 1Sa 19:4; 1Sa 25:23, 24; Es 4:13, 14; Ps 145:11; Sp 9:8
i Ps 139:21; Ro 12:9

2de kolom
a Pr 1:3; Pr 5:15, 16
b Ge 1:31; Ro 1:20
c Ps 37:3; 1Th 5:15
d Pr 5:18, 19; Jes 65:21, 22
e Jer 10:7; Opb 15:4
f Pr 1:9
g Ps 82:2; Ps 94:16, 21
h Pr 12:14; Han 17:31; Ro 2:5, 6
i Job 14:10; Ps 39:5; Ps 89:48

2:24 *Of 'en zijn ziel het goede te laten zien'. **3:4** *Lett.: 'springen', 'rondhuppelen'.
3:11 *Of 'ordelijk', 'juist', 'passend'.
3:15 *Of mogelijk 'wat voorbijgegaan is'.
3:17, 18 *Lett.: 'in mijn hart'.

der, en ze hebben allemaal maar één geest.[a] De mens heeft dus niets voor op de dieren, want alles is zinloos. **20** Ze gaan allemaal naar dezelfde plaats.[b] Ze zijn allemaal uit stof ontstaan[c] en ze keren allemaal tot stof terug.[d] **21** Wie weet eigenlijk of de geest van mensen opstijgt naar boven en of de geest van dieren afdaalt naar de aarde?[e] **22** En ik zag dat er niets beters is dan dat een mens geniet van zijn werk[f] — dat is zijn beloning.* Want wie kan hem in staat stellen te zien wat er zal gebeuren als hij er niet meer is?[g]

4 Opnieuw richtte ik mijn aandacht op alle onderdrukking die er is onder de zon. Ik zag de tranen van de onderdrukten, en er was niemand om ze te troosten.[h] Hun onderdrukkers hadden de macht, en er was niemand om ze te troosten. **2** De mensen die al gestorven waren, prees ik gelukkiger dan de mensen die nog in leven waren.[i] **3** Maar nog beter af is degene die nog niet is geboren,[j] die niets heeft gezien van de wandaden die onder de zon worden begaan.[k]

4 Ik heb gezien dat moeite* en vaardig werk vaak voortkomen uit rivaliteit tussen mensen.[l] Ook dat is zinloos, het najagen van wind.

5 De dwaas zit met zijn handen over elkaar terwijl zijn vlees wegteert.*[m]

6 Beter is een hand vol rust dan twee handen vol hard werk en het najagen van wind.[n]

7 Ik richtte mijn aandacht op nog iets anders dat zinloos is onder de zon: **8** Er is een man die helemaal alleen is, zonder vriend. Hij heeft geen zoon of broer en er komt geen eind aan al zijn harde werk. Zijn ogen krijgen nooit genoeg van rijkdom.[a] Maar vraagt hij zich weleens af: ‘Voor wie werk ik zo hard en ontzeg ik me* zo veel goede dingen?’[b] Ook dat is zinloos en een trieste bezigheid.[c]

9 Twee zijn beter dan één[d] omdat hun harde werk een goede beloning* oplevert. **10** Want als de een valt, kan de ander hem overeind helpen. Maar wat gebeurt er met degene die valt als hij niemand heeft om hem overeind te helpen?

11 En als er twee bij elkaar gaan liggen, blijven ze warm. Maar hoe kun je in je eentje warm blijven? **12** Iemand alleen kan door een ander overmeesterd worden, maar met zijn tweeën kun je tegen hem op. En een drievoudig koord kun je niet zo makkelijk* kapottrekken.

13 Beter is een arm maar wijs kind dan een oude maar dwaze koning[e] die niet meer wil luisteren naar een waarschuwing.[f] **14** Want hij* kwam uit de gevangenis om koning te worden,[g] ook al was hij tijdens het koningschap van de ander arm geboren.[h] **15** Ik zag wat er gebeurde met alle levenden die onder de zon rondliepen en met de jonge opvolger die opstond in de plaats van de ander. **16** Zijn aanhangers waren niet te tellen, maar degenen die later komen zullen niet blij met hem zijn.[i] Ook dat is zinloos, het najagen van wind.

5 Let op wat je doet* als je naar het huis van de ware God gaat.[j] Je kunt beter naderen om te luisteren[k] dan om te offeren zoals de dwazen,[l] want ze beseffen niet dat het slecht is wat ze doen.

3:22 *Of ‘deel’. **4:4** *Of ‘hard werk’. **4:5** *Lett.: ‘en eet zijn eigen vlees’.

4:8 *Of ‘mijn ziel’. **4:9** *Of ‘meer voordeel’. **4:12** *Of ‘snel’. **4:14** *Mogelijk het wijze kind. **5:1** *Lett.: ‘je voeten’.

HFST. 3
a Ge 7:22; Ps 104:29; Pr 12:7
b Pr 9:10
c Ge 2:7, 19
d Ge 3:19; Job 10:9
e Ps 146:3, 4; Pr 3:19; Pr 9:10
f De 12:7; Pr 5:18
g Job 14:21; Pr 6:12

HFST. 4
h Ps 69:20; Ps 142:4
i Job 3:17; Pr 2:17
j Jer 20:18
k Pr 1:14
l Ga 5:26
m Sp 6:10, 11; Sp 20:4
n Ps 37:16; Sp 15:16; Sp 16:8; Sp 17:1

2de kolom
a Sp 27:20; Pr 5:10
b Ps 39:6; Lu 12:18-20
c Pr 2:22, 23
d Ge 2:18; Sp 27:17
e Sp 19:1; Sp 28:6, 16
f 1Kon 22:8; 2Kr 25:15, 16
g Ge 41:14, 40
h 2Sa 7:8; Job 5:11
i 2Sa 20:1

HFST. 5
j Ps 15:1, 2
k De 31:12; Han 17:11
l 1Sa 13:12, 13; 1Sa 15:22; Sp 21:27; Jes 1:13; Ho 6:6

2 Wees niet te vlug met je woorden en spreek niet overhaast vanuit je hart voor de ware God.[a] Want de ware God is in de hemel maar jij bent op aarde. Wees daarom zuinig met je woorden.[b] **3** Want te veel zorgen*[c] leiden tot dromen en te veel woorden tot dwaas geklets.[d] **4** Als je een gelofte aan God doet, kom die dan zonder uitstel na,[e] want hij is niet gesteld op dwazen.[f] Kom je geloften na.[g] **5** Je kunt beter geen gelofte doen dan een gelofte niet nakomen.[h] **6** Laat niet toe dat je mond je* doet zondigen[i] en zeg niet in het bijzijn van de engel# dat het een vergissing was.[j] Waarom zou je de ware God kwaad maken met wat je zegt zodat hij het werk van je handen moet vernietigen?[k] **7** Want zoals veel zorgen tot dromen leiden,[l] zo leiden veel woorden tot iets zinloos. Maar heb ontzag voor de ware God.[m]

8 Als je ziet dat de arme wordt onderdrukt en dat recht en rechtvaardigheid geweld wordt aangedaan in je gebied, verbaas je daar dan niet over.[n] Want de hoge ambtenaar wordt in de gaten gehouden door iemand die hoger is dan hij, en er zijn anderen die nog hoger zijn dan zij.

9 Ook wordt de opbrengst van het land onder hen allemaal verdeeld. Zelfs de koning wordt gediend door het veld.[o]

10 Wie van zilver houdt raakt nooit verzadigd van zilver en wie van rijkdom houdt niet van inkomsten.[p] Ook dat is zinloos.[q]

11 Hoe meer goede dingen, hoe meer mensen die ze opmaken.[r] En wat heeft de eigenaar eraan? Hij kan er alleen met zijn ogen naar kijken.[s]

12 De dienaar slaapt goed, of hij nu weinig eet of veel, maar de rijke kan door zijn overvloed niet slapen.

13 Ik zag iets onder de zon dat heel triest* was: iemand die rijkdommen oppot maar zichzelf daarmee schaadt. **14** Door een rampzalige onderneming* gaat die rijkdom verloren en wanneer hij vader wordt van een zoon, heeft hij geen bezit meer over.[a]

15 Zo naakt als je uit de buik van je moeder bent gekomen, zo naakt zul je weer gaan, precies zoals je bent gekomen.[b] En je kunt niets meenemen voor al je harde werk.[c]

16 Ook dit is heel triest:* precies zoals je bent gekomen, zo zul je weer gaan. Dus wat heb je eraan om maar te blijven zwoegen voor de wind?[d] **17** Ook eet je elke dag in duisternis, met veel frustratie, ziekte en ergernis.[e]

18 Ik heb gezien dat dit goed en passend is: eten, drinken en genieten van al je harde werk[f] en gezwoeg onder de zon tijdens de weinige levensdagen die de ware God je heeft gegeven, want dat is je beloning.*[g] **19** En als de ware God een mens rijkdom en bezittingen geeft[h] en hem in staat stelt ervan te genieten, dan moet hij zijn beloning nemen en blij zijn met zijn harde werk. Dat is een geschenk van God.[i] **20** Hij zal nauwelijks merken dat de dagen van zijn leven voorbijgaan,* omdat de ware God hem bezighoudt met wat zijn hart blij maakt.[j]

6 Ik heb onder de zon nog iets gezien dat triest* is, en het komt onder de mensen veel voor: **2** De ware God geeft een mens

HFST. 5
a Nu 30:2; 1Sa 14:24
b Sp 10:19
c Mt 6:25, 34; Lu 12:18-20
d Sp 10:19; Sp 15:2
e De 23:21; Ps 76:11; Mt 5:33
f Pr 10:12
g Nu 30:2; Ps 66:13
h De 23:22; Sp 20:25
i Re 11:35
j Le 5:4
k Ps 127:1; Hag 1:11
l Pr 5:3
m Pr 12:13
n Pr 3:16
o 1Sa 8:11, 12; 1Kon 4:7; 2Kr 26:9, 10; Hgl 8:11
p Pr 4:8
q Mt 6:24; Lu 12:15; 1Ti 6:10
r 1Kon 4:22, 23
s Sp 23:4, 5; 1Jo 2:16

2de kolom
a Sp 23:4, 5; Mt 6:19
b Job 1:21
c Ps 49:17; Lu 12:20; 1Ti 6:7
d Mt 16:26; Jo 6:27
e 1Ti 6:10
f 1Kon 4:20
g Pr 2:24; Pr 3:22; Jes 65:21, 22
h 1Kon 3:12, 13; Job 42:12
i De 8:10; Pr 3:12, 13; 1Ti 6:17; Jak 1:17
j De 28:8; Ps 4:7

5:3 *Of ‘te veel dingen die je bezighouden’. **5:6** *Lett.: ‘je vlees’. #Of ‘boodschapper’.

5:13, 16 *Of ‘een grote rampspoed’. **5:14** *Of ‘bezigheid’. **5:18** *Of ‘deel’. **5:20** *Of ‘denken aan zijn levensdagen’. **6:1** *Of ‘een rampspoed’.

rijkdom, bezittingen en eer, zo-
dat hij alles heeft waar hij naar
verlangt.* Toch stelt de ware
God hem niet in staat ervan te
genieten. Een vreemde heeft er
misschien plezier van. Dat is zin-
loos en dieptreurig. **3** Als een
man honderd keer vader wordt,
vele jaren leeft en een hoge leef-
tijd bereikt maar hij* niet geniet
van al zijn goede dingen voor-
dat hij in het graf belandt,# dan
zeg ik: een doodgeboren kind
is beter af dan hij.[a] **4** Want het
kwam tevergeefs en verdween
in het duister, en zijn naam is
gehuld in duisternis. **5** Ook al
heeft het de zon nooit gezien en
nooit iets geweten, het is toch
beter af* dan die man.[b] **6** Wat
heb je eraan twee keer duizend
jaar te leven als je niet kunt ge-
nieten? Gaat niet iedereen naar
dezelfde plaats?[c]

7 Al het harde werk van een
mens dient om zijn mond te vul-
len,[d] maar zijn honger* wordt
nooit gestild. **8** Wat heeft de wij-
ze voor op de dwaas?[e] Wat heeft
de arme eraan dat hij weet hoe
hij moet overleven?* **9** Je kunt
beter genieten van wat je ogen
zien dan achter je verlangens aan
lopen.* Ook dat is zinloos, het na-
jagen van wind.

10 Alles wat tot bestaan is ge-
komen, heeft al een naam gekre-
gen. En het is bekend wat een
mens is; hij kan niet in discussie
gaan met* degene die machtiger
is dan hij. **11** Hoe meer woor-
den,* hoe minder zinvol. En wat
heeft een mens eraan? **12** Wie
weet wat een mens in het le-
ven het beste kan doen tijdens
de weinige dagen van zijn zinlo-
ze bestaan, dat als een schaduw
voorbijgaat?[a] Wie kan hem ver-
tellen wat er onder de zon zal ge-
beuren als hij er niet meer is?

7 Een goede naam* is beter dan
goede olie[b] en de sterfdag
beter dan de geboortedag. **2** Je
kunt beter naar een huis gaan
waar rouw is dan naar een huis
waar feest is.[c] Dat is immers het
einde van elk mens en de leven-
de moet het ter harte nemen.
3 Verdriet is beter dan lachen,[d]
want een droevig gezicht maakt
het hart beter.[e] **4** Het hart van
de wijze is in een huis van rouw,
maar het hart van de dwaas is in
een huis van vreugde.*[f]

5 Je kunt beter luisteren naar
de terechtwijzing van een wijze[g]
dan naar het lied van dwazen.
6 Want zoals doorns knetteren
onder de pot, zo knettert het ge-
lach van de dwaas.[h] Ook dat is
zinloos. **7** Maar onderdrukking
kan een wijze tot waanzin bren-
gen en steekpenningen maken
het hart corrupt.[i]

8 Beter het einde van een zaak
dan het begin. Beter geduldig dan
hoogmoedig.*[j] **9** Erger je niet te
snel,*[k] want ergernis woont in het
hart van dwazen.#[l]

10 Zeg niet: ‘Waarom was het
vroeger beter dan nu?’ Zo’n vraag
getuigt niet van wijsheid.[m]

11 Wijsheid samen met een er-
fenis is iets goeds en biedt voor-
deel voor wie het daglicht zien.*
12 Want wijsheid is een bescher-
ming,[n] net als geld,[o] maar het

HFST. 6
a Pr 4:2, 3
b Job 3:11, 13; Job 14:1
c Job 30:23; Pr 3:20; Ro 5:12
d Ge 3:19; Sp 16:26
e Ps 49:10; Pr 2:15, 16

2de kolom
a 1Kr 29:15; Job 8:9; Job 14:1, 2; Ps 102:11

HFST. 7
b Sp 10:7; Sp 22:1; Jes 56:5; Lu 10:20
c Jes 5:11, 12
d Ps 119:71; Lu 6:21
e 2Kor 7:10; Heb 12:11
f 1Sa 25:36; Sp 21:17
g Ps 141:5; Sp 15:31
h Pr 2:2
i Ex 23:8; De 16:19; 1Sa 8:1-3; Sp 17:23
j Sp 13:10; Jak 5:10; 1Pe 5:5
k Sp 16:32; Jak 1:19
l Ge 4:5; Es 5:9; Sp 14:17, 29; Sp 29:11
m Lu 9:62
n Sp 4:5, 6
o Sp 10:15

6:2 *Of ‘het hem aan niets ontbreekt voor zijn ziel’. **6:3** *Of ‘zijn ziel’. #Of ‘en zelfs het graf hem niet ten deel is gevallen’. **6:5** *Lett.: ‘heeft meer rust’. **6:7** *Of ‘ziel’. **6:8** *Lett.: ‘hoe hij onder de levenden moet wandelen’. **6:9** *Of ‘dan het rondwandelen van de ziel’. **6:10** *Of ‘zijn zaak niet bepleiten bij’. **6:11** *Of mogelijk ‘dingen’.

7:1 *Of ‘een goede reputatie’. Lett.: ‘een naam’. **7:4** *Of ‘plezier’. **7:8** *Lett.: ‘een hoogmoedige geest’. **7:9** *Lett.: ‘haast je niet in je geest om geërgerd te raken’. #Of mogelijk ‘is het kenmerk van een dwaas’. **7:11** *D.w.z. de levenden.

voordeel van kennis en wijsheid is dat ze de bezitter ervan in leven houden.[a]

13 Kijk naar het werk van de ware God, want wie kan recht maken wat hij krom heeft gemaakt?[b] **14** Is de dag goed, laat dan zien dat het goed gaat,[c] maar is de dag rampzalig, bedenk dan dat God beide heeft gemaakt.[d] Mensen kunnen niet weten* wat hun in de toekomst zal overkomen.[e]

15 In mijn zinloze leven[f] heb ik alles al gezien: van de rechtvaardige die ondanks zijn rechtvaardigheid sterft[g] tot de slechte die ondanks zijn slechtheid lang leeft.[h]

16 Wees niet al te rechtvaardig[i] en doe niet al te wijs.[j] Waarom zou je jezelf te gronde richten?[k] **17** Wees niet al te slecht en wees niet dwaas.[l] Waarom zou je sterven vóór je tijd?[m] **18** Je kunt het beste de ene waarschuwing vasthouden zonder de andere los te laten,[n] want wie ontzag heeft voor God luistert naar beide.

19 Wijsheid maakt een wijze man machtiger dan tien sterke mannen in een stad.[o] **20** Er is geen rechtvaardig mens op aarde die altijd het goede doet en nooit zondigt.[p]

21 Besteed ook niet te veel aandacht* aan elk woord dat mensen zeggen,[q] anders hoor je nog dat je dienaar je vervloekt.# **22** Want in je hart weet je maar al te goed hoe vaak je zelf anderen hebt vervloekt.*[r]

23 Dat alles onderzocht ik met mijn wijsheid en ik zei: 'Ik zal wijs worden.' Maar het bleef onbereikbaar voor me. **24** Wat tot bestaan is gekomen, is onbereikbaar en buitengewoon diep. Wie kan het begrijpen?[a] **25** Met heel mijn hart probeerde ik wijsheid en de achterliggende reden voor dingen te kennen, te onderzoeken en te doorgronden, en te begrijpen hoe slecht dwaasheid is en hoe dwaas waanzin is.[b] **26** Toen ontdekte ik dit: Bitterder dan de dood is de vrouw die als een vangnet is. Haar hart is als een sleepnet en haar handen zijn als boeien. Wie de ware God behaagt zal aan haar ontsnappen,[c] maar de zondaar wordt door haar gevangen.[d]

27 'Kijk, dit heb ik gevonden', zegt de bijeenbrenger.[e] 'Ik heb het een na het ander onderzocht om tot mijn conclusie te komen, **28** maar waar ik* steeds naar zocht, heb ik niet gevonden. Onder duizend mensen vond ik één man,# maar ik vond geen vrouw onder hen. **29** Dit is het enige dat ik heb gevonden: de ware God heeft de mensen oprecht gemaakt,[f] maar zij hebben allerlei plannen bedacht.'[g]

8 Wie is als de wijze? Wie weet de oplossing voor een probleem?* De wijsheid van een mens laat zijn gezicht stralen en verzacht zijn strenge aanblik.

2 Ik zeg: 'Gehoorzaam de bevelen van de koning[h] uit eerbied voor de eed aan God.[i] **3** Haast je niet om bij hem vandaan te gaan.[j] Neem geen stelling voor iets slechts.[k] Hij kan immers doen wat hij wil, **4** want het woord van de koning is bindend.[l] Wie kan tegen hem zeggen: "Wat doet u?"'

5 Wie het gebod opvolgt komt niet in moeilijkheden,[m] en het wijze hart kent de juiste tijd en pro-

7:14 * Of 'ontdekken'. **7:21** * Lett.: 'geef je hart niet'. # Of 'kwaad over je afsmeekt'. **7:22** * Of 'kwaad over anderen hebt afgesmeekt'.

7:28 * Of 'mijn ziel'. # Of 'oprechte man'. **8:1** * Of 'de uitleg van een zaak'.

HFST. 7
a Sp 3:13, 18; Sp 8:35; Sp 9:11
b Job 9:12; Jes 14:27
c Jak 5:13
d Job 2:10; Jes 45:7
e Sp 27:1; Pr 9:11; Jak 4:13, 14
f Ps 39:5
g Ge 4:8; 1Sa 22:18
h Job 21:7; Ps 73:12
i Jes 65:5; Mt 6:1; Ro 10:3; Ro 14:10
j Sp 3:7; Ro 12:3
k Sp 16:18
l Ps 14:1; Sp 14:9
m Ps 55:23; Sp 10:27
n Fil 4:5
o Sp 21:22; Sp 24:5
p 2Kr 6:36; Ps 51:5; Ro 3:23; 1Jo 1:8
q 1Sa 24:9
r Jak 3:2, 8, 9

2de kolom
a Ps 36:6; Ps 139:6; Jes 55:9; Ro 11:33
b Pr 1:17; Pr 2:12
c Ge 39:7-9
d Sp 5:3, 14; Sp 7:22, 23; Sp 22:14
e Pr 1:1
f Ge 1:26, 31
g Ge 3:6; Ge 6:12; De 32:5

HFST. 8
h Sp 24:21, 22; Ro 13:1; Tit 3:1; 1Pe 2:13
i 2Sa 5:3
j Pr 10:4
k 1Kon 1:5, 7; Sp 20:2
l 1Kon 2:24, 25
m Ro 13:5; 1Pe 3:13

cedure.*[a] **6** Voor alles is er een tijd en procedure,[b] want de mensheid heeft een overvloed aan problemen. **7** Niemand weet wat er zal gebeuren, dus wie kan zeggen hoe het zal gebeuren?

8 Zoals geen mens macht heeft over de geest* of de geest in bedwang kan houden, zo heeft niemand zeggenschap over de sterfdag.[c] Zoals niemand verlof krijgt tijdens een oorlog, zo staat de slechtheid van mensen hun niet toe te ontsnappen.#

9 Dat alles heb ik gezien, en ik legde me met heel mijn hart toe op alles wat onder de zon is gedaan, in een tijd waarin de ene mens over de andere mens heeft geheerst ten koste van de ander.*[d] **10** En ik zag dat de slechte mensen werden begraven, degenen die de heilige plaats steeds in en uit gingen. Maar al snel werden ze vergeten in de stad waar ze zich zo hadden gedragen.[e] Ook dat is zinloos.

11 Omdat een slechte daad niet snel wordt bestraft,[f] voelt het hart van mensen zich gesterkt om kwaad te doen.[g] **12** Een zondaar kan wel honderd keer kwaad doen en toch lang leven. Maar ik besef ook dat het goed zal aflopen met hen die ontzag hebben voor de ware God, omdat ze ontzag voor hem hebben.[h] **13** Met de slechte mens zal het echter niet goed aflopen[i] en hij zal zijn dagen, die als een schaduw zijn, niet verlengen,[j] omdat hij geen ontzag heeft voor God.

14 Er gebeurt iets op aarde dat zinloos* is: er zijn rechtvaardige mensen die behandeld worden alsof ze zich slecht hebben gedragen[a] en slechte mensen die behandeld worden alsof ze zich rechtvaardig hebben gedragen.[b] Ook dat, zeg ik, is zinloos.

15 Dus prees ik vreugde aan,[c] want er is onder de zon niets beters voor de mens dan te eten en te drinken en te genieten. Die* moet hem vergezellen bij zijn harde werk tijdens de levensdagen[d] die de ware God hem geeft onder de zon.

16 Ik legde me met heel mijn hart erop toe wijsheid te krijgen en alles* te zien wat op aarde gebeurt,[e] en ik offerde er zelfs slaap voor op, dag en nacht.# **17** Toen overdacht ik al het werk van de ware God en ik besefte dat de mensen niet kunnen begrijpen wat er onder de zon gebeurt.[f] Wat mensen ook proberen, ze kunnen het niet doorgronden. Ook al beweren ze wijs genoeg te zijn om het te weten, ze kunnen het niet echt begrijpen.[g]

9 Ik nam dat alles ter harte en kwam tot de conclusie dat de rechtvaardigen en de wijzen, en ook hun werken, in de handen van de ware God zijn.[h] Mensen zijn zich niet bewust van de liefde en de haat die er vóór hen was. **2** Voor iedereen is de afloop hetzelfde,[i] of je nu rechtvaardig of slecht bent,[j] goed en rein of onrein, of je nu slachtoffers brengt of geen slachtoffers brengt, of je nu een goed mens bent of een zondaar, of je nu een eed zweert of juist voorzichtig bent met het zweren van een eed. **3** Dit is iets verontrustends dat onder de zon gebeurt: omdat voor iedereen de afloop hetzelfde is,[k] zit het hart van mensen vol slechtheid. Er

HFST. 8
a 1Sa 24:12, 13; 1Sa 26:8-10; Ps 37:7
b Pr 3:17
c Ps 89:48
d Ex 1:13, 14; Mi 7:3
e Sp 10:7
f Ps 10:4, 6
g 1Sa 2:22, 23
h Ps 34:9; Ps 103:13; Ps 112:1; Jes 3:10; 2Pe 2:9
i Ps 37:10; Jes 57:21
j Job 24:24

2de kolom
a Pr 7:15
b Ps 37:7; Ps 73:12
c Ps 100:2
d Pr 2:24; Pr 3:12, 13
e Pr 1:13; Pr 7:25
f Pr 3:11; Ro 11:33
g Job 28:12; Pr 7:24; Pr 11:5

HFST. 9
h De 33:3; 1Sa 2:9; Ps 37:5
i Pr 5:15
j Pr 8:10
k Job 3:17-19; Pr 2:15

8:5 *Of ‘oordeel’. **8:8** *Of ‘adem’, ‘wind’. #Of mogelijk ‘zo kunnen slechte mensen niet worden gered door hun slechtheid’. **8:9** *Of ‘tot diens nadeel’. **8:14** *Of ‘frustrerend’.

8:15 *D.w.z. vreugde. **8:16** *Of ‘elke bezigheid’. #Of mogelijk ‘dat mensen overdag en ’s nachts geen slaap zien’.

is waanzin in hun hart tijdens hun leven en daarna sterven ze!*

4 Er is hoop voor wie onder de levenden is, want een levende hond is beter af dan een dode leeuw.[a] **5** Want de levenden weten* dat ze zullen sterven,[b] maar de doden weten helemaal niets[c] en ze hebben ook geen beloning# meer, omdat elke herinnering aan hen verloren gaat.[d] **6** Ook hun liefde, hun haat en hun jaloezie zijn al vergaan. Ze hebben geen deel meer aan wat er onder de zon wordt gedaan.[e]

7 Ga, eet je voedsel met vreugde en drink je wijn met een vrolijk hart,[f] want de ware God is al ingenomen met wat je doet.[g] **8** Laat je kleding altijd wit* zijn en vergeet nooit olie op je hoofd te doen.[h] **9** Geniet van het leven met de vrouw van wie je houdt,[i] alle dagen die Hij je heeft gegeven in dit zinloze leven onder de zon, alle dagen van je zinloze bestaan. Want dat is je lot* in dit leven van hard werken en zwoegen onder de zon.[j] **10** Doe wat je hand te doen vindt met heel je kracht, want er is geen werk, geen plan, geen kennis en geen wijsheid in het Graf,*[k] waar je naartoe gaat.

11 Ik heb nog iets gezien onder de zon: de snellen winnen niet altijd de wedstrijd of de sterken de oorlog,[l] de wijzen hebben niet altijd het voedsel of de slimme mensen de rijkdom,[m] en personen met kennis hebben niet altijd succes.[n] Want tijd en toeval* treffen hen allemaal. **12** Bovendien weet de mens zijn tijd niet.[a] Zoals vissen worden gevangen in een gemene fuik en vogels in een net, zo raken mensen verstrikt als ze plotseling overvallen worden door een tijd van ellende.*

13 Ik heb onder de zon ook het volgende gezien over wijsheid en het maakte indruk op me. **14** Er was een kleine stad met een paar mannen erin. Een machtige koning trok ertegen op, omsingelde haar en bouwde er grote belegeringswerktuigen tegen. **15** Er was daar een arme maar wijze man, en hij redde de stad door zijn wijsheid. Maar niemand dacht nog aan die arme man.[b] **16** En ik zei tegen mezelf: 'Wijsheid is beter dan macht,[c] maar de wijsheid van een arme wordt veracht en naar zijn woorden wordt niet geluisterd.'[d]

17 Je kunt beter luisteren naar de kalme woorden van wijzen dan naar het geschreeuw van een heerser onder dwazen.

18 Wijsheid is beter dan oorlogswapens, maar één zondaar kan veel goeds kapotmaken.[e]

10 Zoals dode vliegen geurige olie bederven en laten stinken, zo bederft een kleine dwaasheid je wijsheid en eer.[f]

2 Het hart van de wijze leidt hem op de goede weg,* maar het hart van de dwaas leidt hem op het verkeerde pad.#[g] **3** Welke weg de dwaas ook gaat, het ontbreekt hem aan verstand,*[h] en hij laat iedereen weten dat hij een dwaas is.[i]

4 Als de woede* van een heerser tegen je oplaait, verlaat dan je plaats niet,[j] want kalmte bedwingt grote zonden.[k]

HFST. 9
a Jes 38:19
b Ge 3:19; Ro 5:12
c Ps 88:10; Ps 115:17; Ps 146:4; Jes 38:18; Jo 11:11
d Job 7:9, 10; Pr 2:16
e Pr 9:10
f De 12:7; Ps 104:15; Pr 2:24
g De 16:15; Han 14:17
h Da 10:2, 3
i Sp 5:18
j Pr 5:18
k Ps 115:17; Ps 146:3, 4; Jes 38:18
l 1Sa 17:50; Ps 33:16
m Pr 2:15
n 2Sa 17:23

2de kolom
a Pr 8:8; Jak 4:13, 14
b Pr 9:11
c Sp 21:22; Sp 24:5; Pr 7:12, 19; Pr 9:18
d Mr 6:3; 1Kor 2:8
e Joz 22:20; 1Kor 5:6; Heb 12:15

HFST. 10
f Nu 20:10, 12; 2Sa 12:9-11
g Sp 14:8; Sp 17:16
h Sp 10:23
i Sp 13:16; Sp 18:7
j Pr 8:2, 3
k 1Sa 25:23, 24; Sp 25:15

9:3 *Lett.: 'en daarna — naar de doden!' **9:5** *Of 'zijn zich ervan bewust'. #Of 'loon'. **9:8** *D.w.z. geen sombere rouwkleding maar vrolijke kleding. **9:9** *Of 'deel'. **9:10** *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **9:11** *Of 'en onvoorziene gebeurtenissen'.

9:12 *Of 'rampspoed'. **10:2** *Lett.: 'is aan zijn rechterhand'. #Lett.: 'is aan zijn linkerhand'. **10:3** *Lett.: 'hart'. **10:4** *Lett.: 'geest', 'adem'.

5 Ik heb iets verontrustends gezien onder de zon, een fout die machthebbers vaak maken:[a] **6** dwazen krijgen allerlei hoge posities, terwijl rijken* op lage posities blijven.

7 Ik heb slaven te paard gezien maar vorsten die te voet gaan als slaven.[b]

8 Wie een kuil graaft, kan erin vallen.[c] En wie een stenen muur doorbreekt, kan gebeten worden door een slang.

9 Wie stenen uithouwt, kan zich verwonden, en wie hout klooft, loopt gevaar.*

10 Als een bijl bot is en je slijpt de snede niet, moet je veel kracht zetten. Maar met wijsheid heb je meer kans van slagen.

11 Als een slang bijt voordat hij bezworen is, heb je niets aan een vaardige bezweerder.*

12 De woorden uit de mond van de wijze leiden tot gunst,[d] maar de lippen van de dwaas worden zijn ondergang.[e] **13** De eerste woorden uit zijn mond zijn dwaasheid[f] en zijn laatste woorden zijn rampzalige waanzin. **14** Maar de dwaas blijft maar praten.[g]

Een mens weet niet wat er zal gebeuren. Wie kan hem vertellen wat er na hem komen zal?[h]

15 Het harde werk van de dwaas put hem uit. Hij weet niet eens de weg naar de stad te vinden.

16 Wee het land waar de koning nog maar een kind is[i] en de bestuurders 's morgens vroeg al aan het feestmaal beginnen! **17** Gelukkig het land waar de koning een man van adel is en de bestuurders op gepaste tijden aan tafel gaan om kracht op te doen, niet om dronken te worden![a]

18 Wegens grote luiheid verzakken de balken van het dak en wegens slappe handen gaat het huis lekken.[b]

19 Brood* zorgt voor plezier en wijn maakt het leven aangenaam,[c] maar geld voorziet in alle behoeften.[d]

20 Vervloek* de koning niet,[e] zelfs niet in gedachten,# en vervloek de rijke niet in je slaapkamer, want een vogel△ kan het geluid⊠ meevoeren, wat vleugels heeft kan herhalen wat gezegd is.

11 Werp* je brood uit over het water,[f] want je vindt het na veel dagen weer terug.[g] **2** Geef een deel aan zeven of zelfs aan acht,[h] want je weet niet wat voor ramp er op aarde gebeuren zal.

3 Als de wolken vol water zijn, zal het regenen op de aarde. En of een boom nu naar het zuiden valt of naar het noorden, op de plaats waar de boom valt, daar zal hij liggen.

4 Wie op de wind let zal niet zaaien en wie naar de wolken kijkt zal niet oogsten.[i]

5 Net zoals je niet weet hoe de geest werkt in het gebeente van het kind in de buik* van een zwangere vrouw,[j] zo weet je niet wat het werk is van de ware God, die alle dingen doet.[k]

6 Zaai je zaad in de morgen en laat tot de avond je hand niet rusten,[l] want je weet niet wat succes zal hebben, het een of het ander, of allebei.

HFST. 10
a 1Sa 26:21; 1Kon 12:13, 14
b Sp 30:21-23
c Sp 26:27
d 1Kon 10:6, 8; Ps 37:30; Lu 4:22; Ef 4:29
e Ps 64:2, 8; Sp 10:14, 21; Sp 14:3
f 1Sa 25:10, 11
g Sp 10:19; Sp 15:2
h Sp 27:1; Pr 6:12; Jak 4:13, 14
i 2Kr 13:7; 2Kr 36:9

2de kolom
a Sp 31:4, 5
b Sp 21:25; Sp 24:33, 34
c Ps 104:15; Pr 9:7
d Pr 7:12
e Ex 22:28

HFST. 11
f Sp 22:9
g De 15:10, 11; Sp 19:17; Lu 14:13, 14; Heb 6:10
h Ps 37:21; Lu 6:38; 2Kor 9:7; 1Ti 6:18
i Sp 20:4
j Ps 139:15
k Job 26:14; Ps 40:5; Pr 8:17; Ro 11:33
l Pr 9:10; 2Kor 9:6; Kol 3:23

10:6 *Of 'bekwame mensen'. **10:9** *Of mogelijk 'moet daar voorzichtig mee zijn'. **10:11** *Lett.: 'de heer van de tong'.

10:19 *Of 'voedsel'. **10:20** *Of 'smeek geen kwaad af over'. #Of mogelijk 'op je bed'. △Lett.: 'vliegend schepsel van de hemel'. ⊠Of 'de boodschap'. **11:1** *Of 'zend'. **11:5** *Lett.: 'de botten in de schoot'.

7 Het licht is aangenaam en
het doet de ogen goed de zon te
zien. 8 Al leeft een mens vele
jaren, laat hij genieten van elke
dag.[a] Maar hij moet bedenken
dat er misschien nog veel don-
kere dagen komen. Alles wat nog
komt is zinloos.[b]
9 Geniet, jonge man, zolang
je nog jong bent, en laat je hart
blij zijn in de dagen van je jeugd.
Volg de wegen van je hart en
ga waar je ogen je naartoe lei-
den. Maar weet dat de ware God
je voor dat alles ter verantwoor-
ding zal roepen.*[c] 10 Verwijder
daarom zorgen uit je hart en
houd schadelijke dingen bij je li-
chaam* vandaan, want jeugd en
de bloei van het leven zijn zin-
loos.[d]

12 Denk aan je Grootse Schep-
per in de dagen van je
jeugd,[e] voordat de ellendige* da-
gen komen[f] en de jaren aanbre-
ken waarin je zegt: ‘Ik geniet
er niet meer van.’ 2 Voordat de
zon en het licht en de maan en
de sterren duister worden[g] en de
wolken terugkeren na* de stort-
regen. 3 Op de dag dat de be-
wakers van het huis gaan tril-
len, de sterke mannen gebogen
lopen, de maalsters ermee op-
houden omdat er maar weinig
over zijn en de vrouwen die
door de vensters kijken het
donker vinden.[h] 4 Als de deu-
ren naar de straat zijn gesloten,
het geluid van de molen zwak
wordt, je al opstaat bij het geluid
van een vogel en alle dochters
van het lied vaag gaan klinken.[i]
5 Je bent bang voor hoogten en
vindt het gevaarlijk op straat. De
amandelboom bloeit,[j] de sprink-
haan sleept zich voort en de
kapperbes barst open, want de
mens is op weg naar zijn blij-
vende woning[a] en op straat lo-
pen ze te rouwen.[b] 6 Voordat
het zilveren koord wordt verwij-
derd, de gouden schaal wordt
verbrijzeld, de kruik bij de bron
wordt gebroken en het scheprad
voor de waterput wordt verbrij-
zeld. 7 Dan keert het stof te-
rug naar de aarde,[c] net zoals het
was, en de geest* keert terug
naar de ware God, die hem ge-
geven heeft.[d]
8 ‘Volkomen zinloos!’,* zegt
de bijeenbrenger.[e] ‘Alles is zin-
loos.’[f]
9 De bijeenbrenger was wijs
geworden en leerde het volk
steeds wat hij wist.[g] Hij dacht
diep na en stelde een grondig
onderzoek in om veel spreuken
te verzamelen.*[h] 10 De bijeen-
brenger probeerde aangename
woorden[i] te vinden en zuivere
woorden van waarheid vast te
leggen.
11 De woorden van de wijzen
zijn als ossenprikkels*[j] en hun
verzamelde uitspraken als stevig
ingeslagen spijkers. Ze zijn ge-
geven door één herder. 12 Voor
al het andere, mijn zoon, geldt
deze waarschuwing: er worden
zo veel boeken geschreven, er
komt geen eind aan. Je daar te
veel aan wijden, zal je* uitput-
ten.[k]
13 Nu alles is gehoord, is dit
de slotconclusie: heb ontzag voor
de ware God[l] en leef zijn gebo-
den na,[m] want dat is de hele ver-
plichting van de mens.[n] 14 Van
alles wat je doet, ook wat verbor-
gen is, zal de ware God oordelen
of het goed is of slecht.[o]

HFST. 11
a Pr 5:18, Pr 8:15
b Pr 12:1
c Pr 3:17, Pr 12:14, Ro 2:6
d Ps 25:7, 2Ti 2:22

HFST. 12
e Ps 71:17, Ps 148:7, 12, Lu 2:48, 49, 2Ti 3:15
f Ps 90:10
g 1Sa 4:15
h Ge 48:10
i 2Sa 19:34, 35
j Sp 16:31

2de kolom
a Job 30:23, Pr 9:10
b Ge 50:7, 10
c Ge 3:19, Ps 146:4
d Ge 2:7, Job 27:3, Job 34:14, 15, Ps 104:29, Jes 42:5
e 1Kon 8:1
f Pr 1:2, 14
g 1Kon 10:1, 3, 1Kon 10:6, 8
h 1Kon 4:29, 32, Sp 1:1
i Sp 16:24, Sp 25:11
j Han 2:37, Heb 4:12
k Pr 1:18
l Job 28:28, Ps 111:10, Sp 1:7
m 1Jo 5:3
n De 6:1, 2, De 10:12
o Ps 62:12, Pr 11:9, Mt 12:36, 37, Han 17:31, 2Kor 5:10, 1Ti 5:24

11:9 *Of ‘je aan zijn oordeel onderwerpt’. **11:10** *Lett.: ‘vlees’. **12:1** *Of ‘rampspoedige’. **12:2** *Of mogelijk ‘met’.

12:7 *Of ‘levenskracht’. **12:8** *Of ‘de grootste ijdelheid’. **12:9** *Of ‘geordend samen te stellen’. **12:11** *Zie Woordenlijst ‘Prikkel’. **12:12** *Lett.: ‘het vlees’.

HET HOOGLIED

INHOUD

1 Het mooiste lied,* dat van Salomo is:[a]
2 ‘Kus mij met de kussen van je mond,
want jouw uitingen van liefde zijn beter dan wijn.[b]
3 Heerlijk is de geur van je olie.[c]
Je naam is als geurige olie die wordt uitgegoten.[d]
Daarom houden de meisjes van jou.
4 Neem* me met je mee, laten we wegrennen!
De koning heeft me naar zijn binnenkamers gebracht!
Laten we blij zijn en samen vrolijk zijn.
Laten we jouw uitingen van liefde prijzen,# meer nog dan wijn.
Natuurlijk houden ze△ van je.
5 Donker* ben ik, o dochters van Jeruzalem, toch ben ik mooi,
als de tenten van Kḛdar,[e] als de tentkleden[f] van Salomo.
6 Kijk niet zo naar me omdat ik donker ben;
de zon liet zijn stralen op me rusten.*
De zonen van mijn moeder waren boos op me.
Ze stelden me aan om op de wijngaarden te passen,
maar voor mijn eigen wijngaard heb ik niet gezorgd.
7 Zeg me, mijn lief,*
waar je je kudde hoedt,[g]
waar je die ’s middags laat rusten.
Waarom moet ik als een gesluierde vrouw# zijn
bij de kudden van je vrienden?’
8 ‘Als je het niet weet, o mooiste van alle vrouwen,
volg dan de sporen van de kudde
en hoed je geitjes bij de tenten van de herders.’
9 ‘Mijn geliefde, je bent als een* merrie voor farao’s wagens.[a]
10 Prachtig zijn je wangen en je sieraden,*
je hals met kralenkettingen.
11 We zullen gouden sieraden* voor je maken,
bezet met zilveren knopjes.’
12 ‘Terwijl de koning aan zijn ronde tafel zit,
verspreidt mijn parfum*[b] een heerlijke geur.
13 Mijn lief is voor mij als een geurig zakje mirre[c]
dat tussen mijn borsten de nacht doorbrengt.
14 Mijn lief is voor mij als een tros hennabloemen[d]
tussen de wijngaarden van En-Gḛdi.’[e]
15 ‘Wat ben je mooi, mijn liefste!
Wat ben je mooi! Je ogen zijn als die van duiven.’[f]
16 ‘Jij bent mooi* en innemend, mijn lief.[g]
Ons bed is omgeven door groen.
17 Ceders zijn de balken van ons huis,*
jeneverbomen vormen ons dak.

2 Een saffraan* in de kustvlakte ben ik slechts,
een lelie in de vallei.’[h]
2 ‘Als een lelie tussen de doorns,
zo is mijn liefste onder de meisjes.’
3 ‘Als een appelboom tussen de bomen in het woud,
zo is mijn lief onder de jonge mannen.

1:1 *Of ‘het subliemste lied’. 1:4 *Lett.: ‘trek’. #Of ‘vertellen over jouw uitingen van liefde’. △D.w.z. de meisjes. 1:5 *Lett.: ‘zwart’. 1:6 *Of ‘de zon kreeg me in het oog’. 1:7 *Of ‘jij van wie mijn ziel houdt’. #Of ‘vrouw in rouwkleding’.

1:9 *Of ‘mijn’. 1:10 *Of mogelijk ‘tussen de haarvlechten’. 1:11 *Of ‘ringetjes’. 1:12 *Lett.: ‘nardus’. 1:16 *Of ‘knap’. 1:17 *Of ‘prachtige huis’. 2:1 *Of ‘krokus’.

HFST. 1
a 1Kon 4:29, 32
b Hgl 4:10
c Sp 27:9; Pr 9:8; Hgl 5:5
d Pr 7:1
e Ps 120:5; Ez 27:21
f Ex 36:14
g Hgl 6:3

2de kolom
a 1Kon 10:28; 2Kr 1:16, 17; Hgl 6:4
b Hgl 4:13, 14
c Ex 30:23, 25; Es 2:12; Ps 45:8; Hgl 4:6; Hgl 5:13
d Hgl 4:13
e Joz 15:20, 62; 1Sa 23:29; 2Kr 20:2
f Hgl 4:1; Hgl 5:2
g Hgl 5:10

HFST. 2
h Hgl 2:16

Ik smacht ernaar in zijn
schaduw te zitten,
zijn vruchten zijn zoet in
mijn mond.
4 Hij nam me mee naar het
wijnhuis,
en zijn liefde was boven mij
als een vaandel.
5 Sterk me met rozijnenkoeken,[a]
verfris me met appels,
want ik ben ziek van liefde.
6 Zijn linkerarm is onder mijn
hoofd,
zijn rechterarm omhelst mij.[b]
7 Dochters van Jeruzalem,
zweer mij
bij de gazellen[c] en de hinden
van het veld:
wek geen liefde in me op,
roep haar niet wakker
voordat ze dat wil.[d]
8 Het geluid van mijn lief!
Kijk, daar komt hij,
hij klimt over de bergen,
springt over de heuvels.
9 Mijn lief is als een gazelle,
als een jong hert.[e]
Daar staat hij achter onze
muur,
hij kijkt door de vensters,
tuurt door het traliewerk.
10 Mijn lief spreekt en zegt
tegen mij:
“Sta op, mijn liefste,
mijn schoonheid, en kom met
me mee.
11 Want de winter* is voorbij,
de regens zijn verdwenen.
12 De bloesems zijn al in het
land verschenen,[f]
de tijd om te snoeien is
aangebroken,[g]
het lied van de tortelduif
klinkt al in het land.[h]
13 De vroege vijgen rijpen aan
de vijgenboom,[i]
de bloesems van de wijnstok
verspreiden hun geur.
Sta op, mijn liefste, en kom.
Kom met me mee, mijn
schoonheid.

2:11 * Of ‘regentijd’.

HFST. 2
a 1Sa 30:11, 12
b Hgl 8:3
c 2Sa 2:18
d Hgl 3:5 Hgl 8:4
e Hgl 2:17 Hgl 8:14
f Hgl 6:11
g Jes 18:5 Jo 15:2
h Jer 8:7
i Jes 28:4 Na 3:12

2de kolom
a Hgl 5:2 Jer 48:28
b Hgl 8:13
c Hgl 1:5 Hgl 6:10
d Hgl 7:10
e Hgl 1:7
f Hgl 2:1 Hgl 6:3
g 2Sa 2:18
h Hgl 2:9 Hgl 8:14

HFST. 3
i Hgl 1:7
j Hgl 5:6
k Hgl 5:7
l Hgl 8:2

14 Mijn duifje, verscholen tussen
de rotsen,[a]
in de spleten van de bergwand,
laat je toch zien, laat je toch
horen,[b]
want je stem is zo mooi, je
verschijning zo lieflijk.”’[c]
15 ‘Vang de vossen voor ons,
de kleine vossen die de
wijngaarden vernielen,
want onze wijngaarden staan
in bloei.’
16 ‘Mijn lief is van mij en ik ben
van hem.[d]
Hij hoedt de kudde[e] tussen
de lelies.[f]
17 Voordat een bries de dag
verkoelt* en de schaduwen
wegvluchten,
kom snel terug, mijn lief,
als een gazelle[g] of een
jong hert[h] op de bergen van
scheiding.#

3 In de nacht op mijn bed
zocht ik naar mijn lief.*[i]
Ik zocht hem maar vond hem
niet.[j]
2 Ik zal opstaan en de stad
doorzoeken.
Op de straten en op de
pleinen
zoek ik mijn lief.*
Ik zocht hem maar ik vond
hem niet.
3 Ik trof de wachters op hun
ronde in de stad.[k]
“Hebben jullie mijn lief*
gezien?”
4 Nauwelijks was ik ze voorbij
of ik vond mijn lief.*
Ik pakte hem vast, ik wilde
hem niet laten gaan,
tot ik hem in het huis van
mijn moeder had gebracht,[l]
in de kamer van de vrouw die
mij het leven schonk.
5 Dochters van Jeruzalem,
zweer mij

2:17 * Lett.: ‘de dag ademt’. # Of mogelijk ‘de gekloofde bergen’. Of ‘de bergen van Bether’. 3:1-4 * Of ‘degene van wie mijn ziel houdt’.

bij de gazellen en de hinden van het veld:
wek geen liefde in me op, roep haar niet wakker voordat ze dat wil.’[a]
6 ‘Wat komt daar uit de woestijn als zuilen van rook,
met de geur van mirre en hars
en allerlei aromatische poeders van een koopman?’[b]
7 ‘Kijk! Het is het rustbed van Salomo,
omringd door 60 sterke mannen
uit de dappere strijders van Israël,[c]
8 allemaal gewapend met een zwaard,
allemaal geoefend in de strijd,
elk met zijn zwaard aan zijn heup
als bescherming tegen de verschrikkingen van de nacht.’
9 ‘Het is de koninklijke draagstoel* van koning Salomo,
die hij maakte van de bomen van de Libanon.[d]
10 De stijlen ervan maakte hij van zilver,
de leuningen van goud,
de zitting van purperen wol.
Het binnenwerk was liefdevol versierd
door de dochters van Jeruzalem.’
11 ‘Kom naar buiten, dochters van Sion,
kijk naar koning Salomo.
Hij draagt de kroon* die zijn moeder[e] voor hem maakte
op de dag van zijn huwelijk,
op de dag dat zijn hart vol vreugde was.’

4 ‘Wat ben je mooi, mijn liefste! Wat ben je mooi!
Je ogen zijn als die van duiven achter je sluier.
Je haar is als een kudde geiten
die in golven afdaalt van de bergen van Gilead.[a]
2 Je tanden zijn als een kudde pasgeschoren schapen,
net gewassen.
Allemaal hebben ze tweelingen,
niet één ervan heeft haar jongen verloren.
3 Als een lint van scharlaken is het rood van je lippen,
je woorden zijn innemend.
Als stukjes granaatappel
blozen je wangen* achter je sluier.
4 Je hals[b] is als de toren van David,[c]
gebouwd in lagen van steen,
behangen met duizend schilden,
alle ronde schilden van sterke mannen.[d]
5 Je borsten zijn als twee jonge hertjes,
de tweeling van een gazelle,[e]
die grazen tussen de lelies.’
6 ‘Voordat een bries de dag verkoelt* en de schaduwen wegvluchten,
ga ik naar de berg van mirre
en naar de heuvel van geurige hars.’[f]
7 ‘Je bent zo mooi, mijn liefste,[g]
er is niets wat je ontsiert.
8 Mijn bruid, ga met me mee, weg van de Libanon,[h]
ga mee, weg van de Libanon.
Daal af van de top van de Amana,*
van de top van de Senir, de top van de Hermon,[i]
van de holen van leeuwen, van de bergen met luipaarden.
9 Je hebt mijn hart veroverd,[j] mijn zuster, mijn bruid,
je hebt mijn hart veroverd met één blik van je ogen,
met één kraal van je ketting.

HFST. 3
a Hgl 2:7; Hgl 8:4
b Ex 30:23, 24; Ex 30:34
c 1Kon 9:22
d 1Kon 5:8, 9
e 2Sa 12:24; Sp 4:3

2de kolom

HFST. 4
a Nu 32:1; De 3:12; Hgl 6:5-7
b Hgl 1:10
c Ne 3:25; Hgl 7:4
d 2Sa 8:7; 2Kon 11:10
e Hgl 7:3
f Pr 2:5
g Hgl 4:1
h De 3:25
i De 3:8, 9; Ps 133:3
j Sp 5:18, 19

3:9 *Een overdekt rustbed waarop belangrijke personen werden gedragen. **3:11** *Of ‘krans’, ‘bloemenkrans’.

4:3 *Of ‘slapen’. **4:6** *Lett.: ‘de dag ademt’. **4:8** *Of ‘Anti-Libanon’.

10 Wat zijn je uitingen van liefde
heerlijk,[a] mijn zuster, mijn
bruid!
Je uitingen van liefde zijn
beter dan wijn,[b]
je parfum geuriger dan de
heerlijkste kruiden![c]
11 Mijn bruid, je lippen druipen
van raathoning.[d]
Honing en melk zijn onder je
tong[e]
en de geur van je kleren is
als de geur van de Libanon.
12 Mijn zuster, mijn bruid, is als
een afgesloten tuin,
een afgesloten tuin, een
verzegelde bron.
13 Aan jou ontspruit* een para-
dijs# van granaatappels,
met de heerlijkste vruchten,
met hennabloemen en
nardusplanten,
14 nardus[f] en saffraan, kalmoes*[g]
en kaneel,[h]
met allerlei bomen van geurige
hars, mirre en aloë,[i]
met de heerlijkste kruiden.[j]
15 Je bent een bron in een tuin,
een put met fris water,
een stromend beekje uit de
Libanon.[k]
16 Word wakker, noordenwind,
kom binnen, zuidenwind,
en adem op* mijn tuin.
Laat de geuren zich ver-
spreiden.'
'Laat mijn lief in zijn tuin
komen
en de heerlijkste vruchten
eten.'

5 'Ik ben in mijn tuin gekomen,[l]
mijn zuster, mijn bruid.
Ik heb mijn mirre en mijn
kruiden[m] geplukt.
Ik heb mijn honingraat en
mijn honing gegeten.
Ik heb mijn wijn en mijn melk
gedronken.'[n]
'Eet, vrienden!
Drink en word dronken van
liefdesuitingen!'[a]
2 'Ik slaap, maar mijn hart is
wakker.[b]
Daar is het geluid van mijn
lief die klopt!'
'Doe voor me open, mijn
zuster, mijn liefste,
mijn duifje, mijn volmaakte!
Want mijn hoofd is nat van
de dauw,
mijn lokken zijn vochtig van
de nacht.'[c]
3 '"Ik heb mijn gewaad al uit.
Moet ik het weer aandoen?
Ik heb mijn voeten al ge-
wassen.
Moet ik ze weer vuilmaken?"
4 Mijn lief trok zijn hand terug
uit de opening in de deur
en om hem ging mijn hart
sneller kloppen.
5 Ik stond op om voor mijn lief
open te doen.
Mijn handen dropen van
mirre,
de mirre vloeide van mijn
vingers,
op de grendel van het slot.
6 Ik deed open voor mijn lief,
maar mijn lief had zich
omgekeerd, hij was weg.
Ik voelde me wanhopig toen
hij wegging.*
Ik zocht hem maar ik vond
hem niet.[d]
Ik riep hem maar hij ant-
woordde niet.
7 De wachters troffen me aan
op hun ronde in de stad.
Ze sloegen me, ze verwond-
den me.
De wachters van de muren
pakten mijn omslagdoek* af.
8 Dochters van Jeruzalem,
zweer mij:
als je mijn lief vindt,
vertel hem dan dat ik ziek
ben van liefde.'

4:13 *Of mogelijk 'je huid is als'. #Of 'tuin'. **4:14** *Een aromatische rietsoort. **4:16** *Of 'waai zachtjes door'

5:6 *Of mogelijk 'mijn ziel ging uit mij toen hij sprak'. **5:7** *Of 'sluier'.

HFST. 4
a Hgl 7:12
b Hgl 1:2, 4
c Es 2:12; Hgl 1:12
d Sp 16:24
e Hgl 5:1
f Jo 12:3
g Jes 43:24
h Sp 7:17
i Ps 45:8
j Ex 30:23, 24; Ex 30:34; Ez 27:2, 22
k Jer 18:14

HFST. 5
l Hgl 4:16
m Hgl 4:13, 14
n Hgl 4:11

2de kolom
a Hgl 1:2
b Hgl 3:1
c Lu 2:8
d Hgl 3:1, 3

9 ‘Wat maakt jouw geliefde
beter dan alle anderen,
o mooiste van alle vrouwen?
Wat maakt jouw geliefde
beter dan alle anderen,
dat je ons zo’n eed laat
zweren?’
10 ‘Mijn lief is blozend en oogverblindend knap.
Onder tienduizenden valt
hij op.
11 Zijn hoofd is van goud, het
zuiverste goud.
Zijn lokken zijn als wuivende
palmbladeren,*
zo zwart als een raaf.
12 Zijn ogen zijn als duiven bij
waterstromen,
die zich baden in melk,
gezeten bij een overvolle
vijver.*
13 Zijn wangen zijn als een tuinbed met kruiden,[a]
als heuvels geurige kruiden.
Zijn lippen zijn lelies, druipend van vloeiende mirre.[b]
14 Zijn handen zijn als cilinders
van goud, met chrysoliet
bezet.
Zijn buik is als gepolijst ivoor,
versierd met saffieren.
15 Zijn benen zijn marmeren
zuilen, op voetstukken van
het zuiverste goud.
Zijn gestalte is als de Libanon,
indrukwekkend als de
ceders.[c]
16 Zijn mond* is een en al
zoetheid,
alles aan hem is aantrekkelijk.[d]
Dit is mijn lief, dit is mijn
liefste, dochters van
Jeruzalem!’

6 ‘Waar is je geliefde naartoe
gegaan,
mooiste van alle vrouwen?
Welke kant is je geliefde op
gegaan?
Laten we hem samen
zoeken.’
2 ‘Mijn lief is naar zijn tuin
gegaan,
naar de tuinbedden met
kruiden,
om in de tuinen te hoeden
en om lelies te plukken.[a]
3 Ik ben van mijn lief,
en mijn lief is van mij.[b]
Hij hoedt de kudde tussen
de lelies.’[c]
4 ‘Mijn geliefde,[d] je bent zo
mooi als Tirza,*[e]
zo lieflijk als Jeruzalem,[f]
zo indrukwekkend als legers
rond hun vaandels.[g]
5 Kijk toch de andere kant op,
want je ogen[h] brengen me in
verwarring.
Je haar is als een kudde
geiten
die in golven afdaalt langs
de hellingen van Gilead.[i]
6 Je tanden zijn als een kudde
schapen,
net gewassen.
Allemaal hebben ze tweelingen,
niet één ervan heeft haar
jongen verloren.
7 Als stukjes granaatappel
blozen je wangen* achter je
sluier.
8 Ook al zijn er 60 koninginnen,
wel 80 bijvrouwen,
en jonge vrouwen, ontelbaar
veel,[j]
9 er is er maar één mijn
duifje,[k] mijn volmaakte.
Zij is de enige voor haar
moeder.
Zij is de lieveling* van degene
die haar ter wereld bracht.
De jonge vrouwen zien haar
en prijzen haar gelukkig,
koninginnen en bijvrouwen
bewonderen haar.

5:11 *Of mogelijk ‘als dadeltrossen’.
5:12 *Of mogelijk ‘de randen van de bron’.
5:16 *Lett.: ‘gehemelte’.

6:4 *Of ‘de Aangename Stad’. 6:7 *Of ‘slapen’. 6:9 *Lett.: ‘de zuivere’.

HFST. 5
a Hgl 6:2
b Hgl 1:13
c Ps 92:12
d Hgl 2:3

2de kolom

HFST. 6
a Hgl 1:7; Hgl 2:16
b Hgl 7:10
c Hgl 2:16
d Hgl 1:9
e 1Kon 14:17; 1Kon 15:33
f Ps 48:2
g Hgl 6:10
h Hgl 1:15; Hgl 4:9; Hgl 7:4
i Hgl 4:1-3
j 1Kon 11:1
k Hgl 2:14

10 “Wie is zij, die schijnt* als
de dageraad,
zo mooi als de vollemaan,
zo zuiver als het licht van
de zon,
zo indrukwekkend als legers
rond hun vaandels?”’[a]
11 ‘Ik ging naar de tuin van de
notenbomen[b]
om te kijken naar de nieuwe
knoppen in het dal,*
om te zien of de wijnstok was
uitgelopen,#
of de granaatappelbomen
al bloeiden.
12 Voor ik het wist,
belandde ik door mijn
verlangen*
bij de wagens van mijn
nobele# volk.’
13 ‘Kom terug, kom terug,
Sulammitische!
Kom terug, kom terug,
zodat we je kunnen zien!’
‘Waarom willen jullie de
Sulammitische zien?’[c]
‘Ze is als de dans met twee
groepen!’*

7 ‘Wat zijn je voeten mooi in je
sandalen,
nobele dochter!
De rondingen van je heupen
zijn als sieraden,
het werk van een kunste-
naar.
2 Je navel is een ronde kom.
Laat daarin de gemengde
wijn nooit ontbreken!
Je buik is een hoopje tarwe,
omgeven door lelies.
3 Je borsten zijn als twee
jonge hertjes,
de tweeling van een gazelle.[d]
4 Je hals[e] is als een ivoren
toren.[f]
Je ogen[g] zijn als de vijvers in
Hesbon[h]
bij de poort van Bath-
Rabbim.
Je neus is als de toren van de
Libanon,
die uitziet op Damaskus.
5 Je hoofd is als de Karmel,[a]
de lokken van je haar*[b] zijn
als purperen wol.[c]
De koning is gefascineerd#
door je golvende haar.
6 Wat ben je mooi, wat ben je
lieflijk,
lief meisje, je bent alles wat
iemand maar kan verlan-
gen!
7 Je gestalte is als een palm-
boom
en je borsten zijn als dadel-
trossen.[d]
8 Ik zei: “Ik zal in de palmboom
klimmen
en zijn vruchten plukken.”
Laten je borsten zijn als
druiventrossen,
je adem als de geur van
appels
9 en je mond* als de beste
wijn.’
‘Laat die zo bij mijn lief naar
binnen glijden
en zachtjes op de lippen van
de slapenden vloeien.
10 Ik ben van mijn lief,[e]
en hij verlangt naar mij.
11 Kom, mijn lief,
laten we het veld in gaan.
Laten we overnachten tussen
de hennastruiken.[f]
12 Laten we vroeg opstaan en
naar de wijngaarden gaan
om te zien of de wijnstok is
uitgelopen,*
of de bloesems geopend
zijn,[g]
of de granaatappel bloeit.[h]
Daar zal ik mijn liefde voor je
uiten.[i]
13 De alruinen[j] verspreiden hun
geur.

6:10 *Lett.: ‘neerblikt’. **6:11** *Of ‘de wadi’. #Of ‘in de knop stond’. **6:12** *Of ‘ziel’. #Of ‘gewillige’. **6:13** *Of ‘de dans van Mahanaïm’.

7:5 *Lett.: ‘hoofd’. #Of ‘geboeid’. **7:9** *Lett.: ‘gehemelte’. **7:12** *Of ‘in de knop staat’.

HFST. 6
a Hgl 6:4
b Pr 2:5
c Hgl 1:6

HFST. 7
d Hgl 4:5
e Hgl 1:10
f Hgl 4:4
g Hgl 4:1
h Nu 21:25, Joz 21:8, 39

2de kolom
a Jes 35:2
b Hgl 6:5
c Es 8:15
d Hgl 7:3, Hgl 8:10
e Hgl 2:16, Hgl 6:3
f Hgl 1:14
g Hgl 2:13
h Hgl 6:11
i Hgl 1:2, Hgl 4:10
j Ge 30:14

Bij onze deuren hangen
allerlei heerlijke vruchten,[a]
nieuw en oud.
Ik heb ze voor je bewaard,
mijn lief.

8 Was je maar als een broer
van me,
gevoed aan mijn moeders
borst!
Als ik je dan buiten tegen-
kwam, zou ik je kussen[b]
en niemand zou er aanstoot
aan nemen.
2 Dan nam ik je mee
en bracht ik je naar het huis
van mijn moeder,[c]
die mij alles leerde.
Dan gaf ik je kruidenwijn te
drinken
en het verse sap van granaat-
appels.
3 Zijn linkerarm zou onder
mijn hoofd zijn,
en zijn rechterarm zou me
omhelzen.[d]
4 Dochters van Jeruzalem,
zweer mij:
wek geen liefde in me op,
roep haar niet wakker
voordat ze dat wil.'[e]
5 'Wie komt daar uit de woestijn,
leunend op haar geliefde?'
'Onder de appelboom maakte
ik je wakker.
Daar kreeg je moeder weeën.
Daar kreeg ze weeën en werd
jij geboren.
6 Draag mij als een zegel op je
hart,
als een zegel op je arm,
want de liefde is zo sterk als
de dood,[f]
en volledige* toewijding zo
onverzettelijk als het Graf.#
Haar vlammen zijn een
brandend vuur, de vlam
van Jah.△[g]
7 Geen stortvloed van water
kan de liefde doven,[a]
geen rivier kan haar weg-
spoelen.[b]
Al zou een man al zijn
bezittingen willen geven
voor de liefde,
dan zou daar* beslist op
neergekeken worden.'
8 'We hebben een zusje,[c]
ze heeft nog geen borsten.
Wat zullen we voor ons zusje
doen
op de dag dat iemand om
haar hand vraagt?'
9 'Als ze een muur is,
bouwen we zilveren kantelen
op haar,
maar als ze een deur is,
sluiten we haar af met een
plank van cederhout.'
10 'Ik ben een muur,
en mijn borsten zijn als
torens.
Daarom ben ik in zijn ogen
geworden
als iemand die vrede vindt.
11 Salomo had een wijngaard[d]
in Baäl-Hamon.
Hij vertrouwde de wijngaard
toe aan beheerders.
Allemaal betaalden ze duizend
zilverstukken voor de
oogst.
12 Maar mijn wijngaard blijft
van mij.
Die duizend zilverstukken*
zijn voor jou, Salomo,
en tweehonderd voor de
beheerders.'
13 'Jij, die in de tuinen
verblijft,[e]
mijn* vrienden willen je stem
graag horen.
Laat mij je stem horen.'[f]
14 'Snel, mijn lief,
wees zo snel als een gazelle[g]
of als een jong hert
op de bergen vol kruiden.'

HFST. 7
a Hgl 4:16

HFST. 8
b Hgl 1:2
c Hgl 3:4
d Hgl 2:6
e Hgl 2:7; Hgl 3:5
f Jo 15:13; Ef 5:25; Opb 12:11
g De 4:24; 1Jo 4:8

2de kolom
a 1Kor 13:8, 13
b Ro 8:38, 39
c Hgl 1:6
d Pr 2:4
e Hgl 1:6; Hgl 6:11
f Hgl 2:14
g Hgl 2:9, 17

8:6 *Of 'exclusieve'. #Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. △'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

8:7 *Of mogelijk 'op hem'. **8:12** *Lett.: 'de duizend'. **8:13** *Of mogelijk 'jouw'.

JESAJA

INHOUD

1 Dit is het visioen van Jesaja,*[a]
de zoon van Amoz, over Juda
en Jeruzalem, dat hij gezien heeft
in de tijd van Uzzia,[b] Jotham,[c]
Achaz[d] en Hizkia,[e] koningen van
Juda:[f]

2 Luister, hemel, en let goed
op, aarde,[g]
want Jehovah heeft gesproken:
'Zonen heb ik grootgebracht
en opgevoed,[h]
maar ze zijn tegen me in
opstand gekomen.[i]
3 Een stier kent zijn koper,
en een ezel de voederbak van
zijn eigenaar,
maar Israël kent mij* niet,[j]
mijn eigen volk gedraagt zich
zonder verstand.'
4 Wee dit zondige volk,[k]
het volk beladen met schuld,
nakomelingen van boosdoeners, verdorven kinderen!
Ze hebben Jehovah verlaten,[l]
ze hebben de Heilige van
Israël respectloos behandeld,
ze hebben hem de rug
toegekeerd.
5 Waar willen jullie nog meer
geslagen worden? Waarom
blijven jullie je verzetten?[m]
Heel het hoofd is ziek.
Heel het hart is aangetast.[n]
6 Van voetzool tot kruin is er
geen gezonde plek meer.
Overal striemen, builen en
open wonden,
niet verzorgd,* niet verbonden en niet verzacht
met olie.[o]
7 Jullie land is verlaten.
Jullie steden zijn verbrand.
Voor jullie ogen verslinden
vreemdelingen je akkers.[p]
Alles is een woestenij,
als door vreemdelingen
ondersteboven gekeerd.[q]
8 De dochter Sion is overgebleven als een hutje in
een wijngaard,
als een schuilhut in een
komkommerveld,
als een belegerde stad.[a]
9 Als Jehovah van de legermachten niet een aantal
overlevenden van ons had
overgelaten,
zouden we net als Sodom zijn
geworden
en op Gomorra[b] hebben
geleken.
10 Hoor het woord van Jehovah,
dictators* van Sodom.[c]
Luister naar de wet# van onze
God, volk van Gomorra.[d]
11 'Wat heb ik aan al jullie slachtoffers?',[e] zegt Jehovah.
'Ik heb genoeg van jullie
brandoffers van rammen[f] en
het vet van gemeste dieren.[g]
Het bloed[h] van jonge stieren,[i]
lammeren en bokken[j] stel
ik niet op prijs.
12 Wanneer jullie voor me
verschijnen[k]
— wie heeft je gevraagd
om mijn voorhoven plat te
lopen?[l]
13 Stop toch met het brengen
van waardeloze graanoffers.
Ik heb een afschuw van jullie
wierook.[m]
Nieuwemaansvieringen,[n]
sabbatten,[o] bijeenkomsten
organiseren[p]
— ik kan het niet verdragen
dat jullie plechtige vergaderingen houden en
ondertussen magische
krachten gebruiken.[q]
14 Ik* haat jullie nieuwemaansvieringen en feesten.
Ze zijn een last voor me
geworden.
Ik kan ze niet meer verdragen.

HFST. 1
a 2Kr 32:32
b 2Kr 26:22, Jes 6:1
c 2Kr 27:1, 2
d 2Kr 28:1
e 2Kr 29:1, 2, 2Kr 32:20
f Mt 1:9
g Ps 50:4
h De 1:31
i De 4:25, 26, Ez 20:8
j Ho 4:6
k Da 9:11
l De 31:16, Jer 2:5
m Jer 5:3
n Ne 9:34, 35, Da 9:8
o Lu 10:34
p De 28:33, 63
q 2Kon 18:11

2de kolom
a 2Kon 18:13, 14, Jes 8:7, 8
b Ge 19:24, 25, De 29:22, 23, Ro 9:29
c Ge 13:13, Jes 3:8, 9
d De 32:32, Ju 7
e 1Sa 15:22, Sp 15:8, Ho 6:6, Mi 6:7
f Ex 29:38
g Le 3:14-16
h Le 17:11
i Le 4:18, 21
j Le 16:5
k De 16:16
l Pr 5:1, Mal 1:8
m Sp 21:27, Ez 8:11, 12
n Nu 28:11
o Ex 31:13
p Le 23:2
q Le 19:26

1:1 *Bet.: 'redding van Jehovah'. **1:3** *Of 'zijn meester'. **1:6** *Lett.: 'niet uitgedrukt'.

1:10 *Of 'leiders'. #Of 'het onderwijs'. **1:14** *Of 'mijn ziel'.

15 En als jullie je handen
uitstrekken,
verberg ik mijn ogen voor
jullie.[a]
Al bidden jullie nog zo veel,[b]
ik luister niet.[c]
Jullie handen zitten onder
het bloed.[d]
16 Was je, reinig je.[e]
Stop met jullie slechte daden,
ik wil ze niet meer zien.
Houd op met kwaaddoen.[f]
17 Leer het goede te doen, zoek
het recht,[g]
wijs de onderdrukker
terecht,
kom op voor de rechten van
het vaderloze kind*
en bepleit de zaak van de
weduwe.’[h]
18 ‘Kom, laten we de zaken
rechtzetten tussen ons’,
zegt Jehovah.[i]
‘Al waren je zonden schar-
lakenrood,
ze zullen zo wit worden
gemaakt als sneeuw.[j]
Al waren ze zo rood als
karmozijnen stof,
ze zullen zo wit worden als
wol.
19 Als jullie bereid zijn te
luisteren,
zullen jullie het beste van het
land eten.[k]
20 Maar als jullie weigeren en in
opstand komen,
zullen jullie door het zwaard
worden verslonden,[l]
want Jehovah’s mond heeft
het gesproken.’
21 De trouwe stad[m] is een hoer
geworden![n]
In haar heerste recht,[o]
in haar woonde rechtvaardig-
heid,[p]
maar nu zitten er moorde-
naars.[q]
22 Je zilver is veranderd in
schuimslakken[r]
en je bier* is aangelengd met
water.
23 Je leiders zijn opstandig,
ze zijn handlangers van
dieven.[a]
Allemaal houden ze van
steekpenningen, ze zijn uit
op geschenken.[b]
Vaderloze kinderen* doen ze
geen recht
en de zaak van de weduwe
bereikt hen niet.[c]
24 Daarom verklaart de ware
Heer, Jehovah van de
legermachten,
de Machtige van Israël:
‘Genoeg! Ik zal me ontdoen
van mijn tegenstanders,
ik zal wraak nemen op mijn
vijanden.[d]
25 Ik zal me* tegen je keren.
Ik zal je schuimslakken
uitsmelten als met loog
en ik zal al je onzuiverheden
verwijderen.[e]
26 Ik zal je rechters weer maken
zoals vroeger
en je raadgevers zoals in het
begin.[f]
Daarna zul je worden ge-
noemd: Stad van Recht-
vaardigheid, Trouwe Stad.[g]
27 Sion zal door recht verlost[h]
worden
en haar inwoners die terug-
komen door rechtvaardig-
heid.
28 De opstandelingen en
zondaars zullen worden
verpletterd,[i]
en wie Jehovah verlaten,
zullen aan hun eind komen.[j]
29 Jullie zullen je schamen over
de machtige bomen waar
jullie naar verlangden[k]
en jullie zullen te schande
worden gemaakt vanwege de
tuinen* die jullie verkozen.[l]

1:17 *Of ‘de wees’.

1:22 *Of ‘tarwebier’. 1:23 *Of ‘wezen’. 1:25 *Lett.: ‘mijn hand’. 1:29 *Blijkbaar bomen en tuinen die verband hielden met afgodenaanbidding.

HFST. 1
a Sp 15:29
b Mt 6:7
c Sp 28:9; Jes 59:2; Klg 3:44
d Mi 3:2-4
e Jer 4:14
f Jes 55:7
g Mi 6:8
h De 10:18; Jer 22:3
i Mi 6:2; Jak 4:8
j Ps 51:7; Jes 44:22; Mi 7:19
k De 28:1, 2; Joë 2:19
l Le 26:33; Sp 29:1
m Ps 48:2
n Jer 2:20
o 2Sa 8:15; 1Kon 3:28
p 2Kr 19:9, 10
q Mi 3:1-3; Lu 13:34
r Ez 22:18

2de kolom
a Jes 3:14; Mi 3:9-11
b Ex 23:8
c Ex 22:22; Jer 5:28
d Ez 5:13
e Jer 6:29, 30; Jer 9:7; Mal 3:3
f Nu 12:3; 1Sa 12:1, 3; Jes 32:1; Ez 34:23
g Jes 62:1
h Jer 31:11
i Ez 20:38
j 1Kon 9:6, 7
k Ez 6:13
l Jes 65:3; Jes 66:17

30 Want jullie zullen worden als
een grote boom waarvan
de bladeren verwelken,[a]
als een tuin zonder water.
31 De sterke man zal vlasafval*
worden
en zijn werk een vonk.
Samen zullen ze in vlammen
opgaan
en niemand zal het vuur
doven.’

2 Dit is wat Jesaja, de zoon van
Amoz, heeft gezien over Juda
en Jeruzalem:[b]
2 Aan het einde van de dagen*
zal de berg van Jehovah’s
huis
stevig bevestigd worden
boven de top van de bergen
en verheven worden boven
de heuvels,[c]
en daarheen zullen alle
volken stromen.[d]
3 Vele volken zullen komen en
zeggen:
‘Kom, laten we naar de berg
van Jehovah gaan,
naar het huis van de God van
Jakob.[e]
Hij zal ons zijn wegen leren
en wij zullen zijn paden
bewandelen.’[f]
Want de wet* zal uit Sion
komen,
het woord van Jehovah uit
Jeruzalem.[g]
4 Hij zal rechtspreken onder
de naties
en de zaken rechtzetten in
verband met veel volken.
Ze zullen hun zwaarden
omsmeden tot ploegijzers
en hun speren tot snoei-
messen.[h]
Geen natie zal het zwaard
trekken tegen een andere
natie,
en oorlog zullen ze niet meer
leren.[i]

5 Kom, huis van Jakob,
laten we in het licht van
Jehovah wandelen.[a]
6 U hebt uw volk, het huis van
Jakob, verstoten[b]
omdat ze veel dingen uit
het Oosten hebben over-
genomen.
Ze doen aan magie,[c] net als
de Filistijnen,
en onder hen wonen veel kin-
deren van buitenlanders.
7 Hun land is vol zilver en goud
en er komt geen eind aan hun
schatten.
Hun land is vol paarden
en er komt geen eind aan hun
wagens.[d]
8 Hun land is vol waardeloze
goden.[e]
Ze buigen voor het werk van
hun eigen handen,
voor wat hun eigen vingers
hebben gemaakt.
9 De mens buigt zich neer, hij
verlaagt zich.
U kunt het hun onmogelijk
vergeven.
10 Ga de rotsen in en verberg je
in het stof
vanwege de angstaanjagende
aanwezigheid van Jehovah
en zijn majestueuze groot-
heid.[f]
11 Wie trots is zal zijn ogen
moeten neerslaan,
arrogante mensen zullen
moeten buigen.*
Alleen Jehovah zal op die
dag verhoogd worden.
12 Want die dag is van Jehovah
van de legermachten.[g]
Die dag treft iedereen die
trots en hoogmoedig is,
iedereen, hoog of laag,[h]
13 alle ceders van de Libanon,
statig en hoog,
alle eiken van Basan,
14 alle hoge bergen
en alle verheven heuvels,

HFST. 1
a Jer 17:5, 6

HFST. 2
b Jes 1:1
c Za 8:3
d Ps 72:1, 8; Ps 86:9; Mi 4:1-3; Hag 2:7; Han 10:34, 35
e Za 8:23
f Jes 54:13
g Jes 51:4
h Ps 46:9
i Ps 72:7; Jes 60:18; Mt 26:52

2de kolom
a Jes 60:19, 20
b De 31:16, 17
c De 18:10
d De 17:15, 16
e 2Kr 28:1, 2; 2Kr 33:1, 7
f Ex 20:18
g Ze 1:4, 7
h Jes 66:16

1:31 *Licht ontvlambare vlasvezels. 2:2 *Of ‘in de laatste dagen’. 2:3 *Of ‘het onderwijs’.

2:11 *Of ‘vernederd worden’.

15 elke hoge toren en elke
vestingmuur,
16 alle schepen van Tarsis[a]
en alle kostbare boten.
17 Wie trots is zal omlaaggehaald worden,
arrogante mensen zullen
moeten buigen.
Alleen Jehovah zal op die
dag verhoogd worden.
18 De waardeloze goden zullen
helemaal verdwijnen.[b]
19 En mensen zullen de grotten
in de rotsen in gaan
en de holen in de grond,[c]
vanwege de angstaanjagende
aanwezigheid van Jehovah
en zijn majestueuze grootheid,[d]
als hij opstaat om de aarde
van angst te laten beven.
20 Op die dag zullen mensen
hun waardeloze goden van
zilver en goud,
die ze hadden gemaakt om
zich ervoor neer te buigen,
voor de spitsmuizen* en de
vleermuizen gooien,[e]
21 en ze zullen de rotsholen
en de bergspleten in gaan,
vanwege de angstaanjagende
aanwezigheid van Jehovah
en zijn majestueuze grootheid,
als hij opstaat om de aarde van
angst te laten beven.
22 Vertrouw toch niet langer op
de mens,
die niets meer is dan de
adem in zijn neusgaten.*
Wat stelt hij eigenlijk voor?

3 Luister! De ware Heer, Jehovah van de legermachten,
verwijdert alle steun en voorraad uit Jeruzalem en Juda,
alle steun van brood en water,[f]
2 van sterke man en soldaat,
rechter en profeet,[g] waarzegger en oudste,
3 leider over 50,[a] hoge beambte
en raadgever,
kundig magiër en meesterbezweerder.[b]
4 Jongens zal ik aanstellen als
hun bestuurders,
wispelturigen* zullen over
hen heersen.
5 De mensen zullen elkaar
onderdrukken,
ieder zijn medemens.[c]
Een jongen zal een oude man
aanvallen,
en iemand zonder aanzien
zal zich keren tegen een
gerespecteerd man.[d]
6 Ieder zal zijn broer vastgrijpen in het huis van zijn
vader en zeggen:
‘Jij hebt een mantel, jij moet
onze leider zijn.
Neem deze puinhoop onder
je hoede.’
7 Op die dag zal hij protesteren:
‘Ik ga jullie wonden niet
verbinden.*
Ik heb geen voedsel en
kleding in huis.
Maak mij geen leider over
het volk.’
8 Want Jeruzalem is gestruikeld
en Juda is gevallen,
omdat ze zich in woord en
daad tegen Jehovah hebben
gekeerd.
Ze hebben zich opstandig
gedragen in zijn glorieuze
aanwezigheid.*[e]
9 Hun gezichtsuitdrukking
getuigt tegen hen,
net als Sodom[f] verkondigen
ze hun zonden;
ze proberen die niet te
verbergen.
Wee hun,* want ze brengen
onheil over zichzelf!
10 Zeg de rechtvaardigen dat
het ze goed zal gaan,

2:20 * Vraatzuchtige knaagdieren. 2:22 * Of ‘wiens adem in zijn neusgaten is’.

3:4 * Of ‘onstabiele personen’. 3:7 * Of ‘ik ben jullie genezer niet’. 3:8 * Lett.: ‘in de ogen van zijn heerlijkheid’. 3:9 * Of ‘hun ziel’.

HFST. 2
a 1Kon 10:22; Ez 27:25
b Jes 27:9
c Opb 6:15
d Jes 2:10; 2Th 1:9
e Jes 30:22; Jes 31:7

HFST. 3
f Le 26:26; De 28:49, 51; Jer 37:21; Ez 4:16
g Ez 13:9

2de kolom
a Ex 18:21
b De 18:10, 12; Jes 8:19
c Jer 9:4, 5; Mi 3:2, 3
d Le 19:32
e 2Kr 33:1, 6; Ez 9:9
f Ge 18:20; Jes 1:10; Ju 7

ze zullen beloond worden
voor hun daden.*[a]
11 Wee degene die slecht is!
Onheil zal hem treffen,
want wat hij anderen heeft
aangedaan, zal hem worden
aangedaan!
12 Mijn volk wordt uitgebuit
door de opzichters
en wordt geregeerd door
vrouwen.
Mijn volk, jullie leiders laten
je ronddolen,
ze brengen jullie op een
dwaalspoor.*[b]
13 Jehovah neemt zijn plaats in
om zijn rechtszaak te voeren
en staat op om een vonnis te
vellen over volken.
14 Jehovah zal een oordeel
uitspreken over de oudsten
en leiders van zijn volk.
‘Jullie hebben de wijngaard
platgebrand.
En wat jullie van de armen
hebben gestolen, ligt in
jullie huizen.[c]
15 Hoe durven jullie mijn volk
te vertrappen
en arme mensen tot stof te
vermalen?’,[d] verklaart de
Soevereine Heer, Jehovah
van de legermachten.
16 Jehovah zegt: ‘Omdat de
dochters van Sion trots zijn,
met het hoofd in de nek lopen,
met hun ogen flirten, rond-
trippelen
en met hun enkelbandjes
rinkelen,
17 zal Jehovah het hoofd van
de dochters van Sion met
korsten bedekken
en Jehovah zal hun voor-
hoofd ontbloten.[e]
18 Op die dag zal Jehovah hun
sieraden wegnemen:
de enkelringen, de hoofd-
banden en de maanvormige
sieraden,[f]
19 de oorbellen,* de armbanden
en de sluiers,
20 de hoofdtooien, de enkel-
kettinkjes en de borst-
banden,*
de parfumflesjes# en de
amuletten,△
21 de vingerringen en de
neusringen,
22 de ceremoniële gewaden, de
overkleding, de omslag-
doeken en de geldbuidels,
23 de handspiegels[a] en de linnen
kleding,*
de tulbanden en de sluiers.
24 In plaats van balsemolie[b] zal
er stank zijn,
in plaats van een gordel een
touw,
in plaats van kunstige kapsels
kaalheid,[c]
in plaats van dure kleding
een zak[d]
en in plaats van schoonheid
een brandmerk.
25 Je mannen zullen vallen door
het zwaard,
je dappere soldaten zullen
sneuvelen in de strijd.[e]
26 Haar poorten zullen treuren
en rouwen.[f]
Leeg en verlaten zal ze op de
grond zitten.’[g]

4 En op die dag zullen zeven
vrouwen één man vastgrijpen[h]
en zeggen:
‘We zullen ons eigen brood
eten
en voor onze eigen kleding
zorgen,
als we uw naam maar mogen
dragen
zodat onze schande* wordt
weggenomen.’[i]

2 Op die dag zal wat Jehovah
laat groeien prachtig en schitte-

HFST. 3
a Pr 8:12; Ze 2:3
b Jer 5:31; Hab 1:4
c Jes 1:23; Jer 5:26-28; Mi 2:1, 2; Mi 6:10
d Mi 3:2, 3
e Jes 3:24
f Re 8:26

2de kolom
a Ex 38:8
b Es 2:12
c Mi 1:16
d Klg 2:10
e Klg 2:21
f Klg 1:4
g Klg 2:10

HFST. 4
h Jes 3:25
i Ge 30:22, 23; Lu 1:24, 25

3:10 *Lett.: ‘ze zullen de vruchten van hun daden eten’. **3:12** *Lett.: ‘ze verwarren de weg van je paden’.

3:19 *Of ‘hangertjes’. **3:20** *Of ‘sjerpen’. #Lett.: ‘huizen van de ziel’. △Of ‘decoratieve zoemende schelpen’. **3:23** *Of ‘de onderkleding’. **4:1** *D.w.z. de vernedering om ongetrouwd en kinderloos te zijn.

rend zijn, en de opbrengst van het
land zal de trots en schoonheid
zijn van de overlevenden van Is-
raël.[a] 3 Wie overblijft in Sion en
is achtergebleven in Jeruzalem
zal heilig worden genoemd, ieder-
een in Jeruzalem die is opge-
schreven om te blijven leven.[b]
4 Wanneer Jehovah de vuilig-
heid* van de dochters van Sion
wegwast[c] en de bloedschuld van
Jeruzalem uit haar midden weg-
spoelt door de geest van oordeel
en door een geest van verbran-
ding,#[d] 5 dan zal Jehovah over
het hele domein van de berg
Sion en over de plaats waar men
bijeenkomt, overdag een wolk en
rook scheppen en 's nachts een
helder brandend vuur.[e] Over al-
les wat glorieus is, zal een be-
schutting zijn. 6 Er zal een hut
zijn die overdag schaduw biedt
tegen de hitte[f] en die een be-
scherming en schuilplaats is te-
gen storm en regen.[g]

5 Ik wil graag voor mijn geliefde zingen,
een lied over mijn dierbare en zijn wijngaard.[h]
Mijn geliefde had een wijngaard op een vruchtbare helling.
2 Hij spitte die om en verwijderde de stenen.
Hij plantte er eersteklas rode wijnstokken,
bouwde er een toren middenin
en hakte een wijnpers uit.[i]
Hij bleef hopen dat de wijngaard goede druiven zou opleveren,
maar die bracht alleen slechte druiven voort.[j]
3 'Nu dan, inwoners van Jeruzalem en mannen van Juda,
oordeel alsjeblieft tussen mij en mijn wijngaard.[k]
4 Wat had ik nog meer kunnen doen voor mijn wijngaard
dan wat ik al heb gedaan?[a]
Ik hoopte op goede druiven,
maar waarom leverde hij alleen slechte druiven op?
5 Ik zal jullie vertellen
wat ik met mijn wijngaard ga doen:
Ik zal zijn heg verwijderen
en hij zal verbrand worden.[b]
Ik zal zijn stenen muur afbreken
en hij zal vertrapt worden.
6 Ik zal hem laten verwilderen.[c]
Er zal niet gesnoeid of gewied worden.
Hij zal overwoekerd worden door doornstruiken en onkruid[d]
en ik zal de wolken bevelen er geen regen op te laten vallen.[e]
7 Want het huis van Israël is de wijngaard van Jehovah van de legermachten.[f]
De mannen van Juda zijn de aanplant waarop hij gesteld was.
Hij bleef hopen op recht,[g]
maar er was onrecht,
op rechtvaardigheid,
maar er was een noodkreet.'[h]
8 Wee degenen die het ene huis bij het andere voegen[i]
en het ene veld bij het andere trekken[j]
tot er geen ruimte meer is
en zij als enigen in het land wonen!
9 Ik hoorde Jehovah van de legermachten zweren
dat veel huizen, ook de grootste en de mooiste,
een verschrikkelijke aanblik zullen bieden,
zonder bewoners.[k]
10 Want een wijngaard van tien juk* zal maar één bath# opleveren,

4:4 *Lett.: 'uitwerpselen'. #Of 'zuivering'.

5:10 *Een juk is de hoeveelheid land die een span ossen in één dag kan ploegen en komt waarschijnlijk overeen met ongeveer 0,4 ha. #Zie App. B14.

HFST. 4
a Jes 30:23; Joë 3:18; Za 9:17
b Ex 32:32, 33
c Ez 36:25
d Ez 22:20-22
e Ex 13:21; Nu 9:15; Za 2:4, 5
f Ps 121:5
g Jes 25:4

HFST. 5
h Ps 80:8; Jes 5:7; Jer 2:21; Lu 20:9
i Mt 21:33; Mr 12:1
j Ho 10:1
k Mi 6:2

2de kolom
a 2Kr 36:15; Ez 24:13
b Le 26:31, 33; Ne 2:3; Ps 79:1
c De 29:22, 23; Jer 25:11; Jer 45:4
d Jes 32:13
e De 11:16, 17
f Ps 80:8; Jer 12:10
g Mi 6:8
h De 15:9
i Mi 2:1, 2
j 1Kon 21:15, 16
k 2Kr 36:20, 21; Jes 27:10

en een homer* zaad zal maar
één efa* opleveren.[a]
11 Wee degenen die vroeg in de
morgen opstaan om aan de
drank te gaan,[b]
die tot laat in de avondschemering blijven hangen tot
ze gloeien van de wijn!
12 Ze hebben harpen en snaarinstrumenten,
tamboerijnen, fluiten en wijn
op hun feesten.
Maar ze hebben geen oog
voor de daden van Jehovah
en ze zien het werk van zijn
handen niet.
13 Daarom zal mijn volk in
ballingschap gaan
vanwege gebrek aan kennis.[c]
Hun voorname mannen
zullen honger lijden[d]
en heel hun volk zal vergaan
van de dorst.
14 Daarom heeft het Graf* zich#
vergroot
en zijn mond grenzeloos wijd
geopend.[e]
En de pracht△ van de stad, de
luidruchtige menigten en
de feestvierders
zullen er beslist in afdalen.
15 De mens zal zich neerbuigen,
hij zal worden verlaagd,
en wie trots is zal zijn ogen
moeten neerslaan.
16 Jehovah van de legermachten
zal worden verhoogd door
zijn oordeel,*
de ware God, de Heilige,[f] zal
zich heiligen door rechtvaardigheid.[g]
17 De lammeren zullen er grazen
als op hun eigen weide.
Vreemdelingen zullen eten
op de verlaten plaatsen
waar vette dieren ooit
verbleven.

5:10 *Zie App. B14. 5:14 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. #Of ‘zijn ziel’. △Of ‘vooraanstaande personen’. 5:16 *Of ‘het recht’.

HFST. 5
a De 28:15, 17; Joë 1:17
b Lu 21:34; Ro 13:13
c Jes 27:11; Jer 8:7; Ho 4:6
d Klg 4:9
e De 28:63
f Jes 6:3; Opb 4:8
g De 32:4

2de kolom
a Jer 5:12; Jer 17:15; Ez 12:22
b Sp 17:15; Mal 2:17
c Sp 3:7; Ro 12:16
d Sp 23:20; Sp 31:4, 5
e De 16:19; Jes 1:23; Mi 3:11
f 1Kon 21:13; Sp 17:15
g De 31:20; 2Kon 17:13, 14; Ne 9:26; Jes 1:4

18 Wee degenen die hun schuld
meeslepen met touwen van
bedrog
en hun zonden met wagentouwen.
19 Ze zeggen: ‘Laat Hij toch
opschieten.
Laat Hij voortmaken met zijn
werk, zodat we het zien.
Laat het voornemen* van
de Heilige van Israël uitgevoerd worden,
zodat we het weten!’[a]
20 Wee degenen die zeggen dat
goed slecht is en slecht
goed,[b]
die duisternis vervangen
door licht en licht door
duisternis,
die bitter vervangen door
zoet en zoet door bitter!
21 Wee degenen die wijs zijn in
hun eigen ogen
en die naar hun eigen mening
verstandig zijn![c]
22 Wee degenen die een held
zijn in het drinken van wijn
en mannen die meester zijn
in het mengen van drank,[d]
23 die slechte mensen vrijspreken voor steekpenningen[e]
en die rechtvaardigen het
recht ontzeggen![f]
24 Daarom, zoals stoppels door
vuurtongen worden verteerd
en dor gras in de vlammen
verschroeit,
zo zullen hun wortels wegrotten
en hun bloesems verwaaien
als stof,
omdat ze de wet* van Jehovah
van de legermachten hebben verworpen
en het woord van de Heilige
van Israël hebben geminacht.[g]

5:19 *Of ‘het besluit’, ‘de raad’. 5:24 *Of ‘het onderwijs’.

25 Daarom is Jehovah woedend
op zijn volk,
hij zal zijn hand tegen hen
opheffen en hen slaan.[a]
De bergen zullen beven,
hun lijken zullen als vuil op
straat liggen.[b]
Vanwege dat alles is zijn
woede niet bekoeld,
zijn hand is nog steeds op-
geheven om hen te slaan.
26 Hij heeft een signaal*
omhooggeheven voor
een ver volk.[c]
Hij heeft gefloten om ze van
de uiteinden van de aarde
te laten komen.[d]
En kijk! Ze komen heel snel.[e]
27 Niemand van hen is moe of
struikelt.
Niemand sluimert of slaapt.
De gordel om hun middel
gaat niet los
en hun sandaalriemen breken
niet.
28 Al hun pijlen zijn scherp
en al hun bogen zijn ge-
spannen.*
De hoeven van hun paarden
zijn als vuursteen
en de wielen van hun wagens
als een stormwind.[f]
29 Hun gebrul is als dat van een
leeuw,
ze brullen als jonge leeuwen.*[g]
Ze zullen grommen en de
prooi grijpen
en die meeslepen zonder dat
iemand hen tegenhoudt.
30 Op die dag zullen ze erover
grommen
als het gebulder van de zee.[h]
Iedereen die het land bekijkt,
ziet onheilspellende duis-
ternis.
Zelfs het licht is donker ge-
worden door de wolken.[i]

5:26 *Of ‘signaalmast’. **5:28** *Of ‘schietklaar’. **5:29** *Of ‘jonge leeuwen met manen’.

HFST. 5
a De 31:16, 17; 2Kr 36:15, 16; Klg 2:2
b Jer 16:4
c Jer 52:4
d De 28:49, 50; Jer 5:15
e Jer 4:13
f Hab 1:8
g Jer 50:17
h Jer 6:23
i Jer 4:23

2de kolom

HFST. 6
a 2Kr 26:23
b 1Kon 22:19; Da 7:9
c Ex 15:11; Opb 4:8
d Opb 15:8
e Jes 29:13
f Ez 10:2
g Opb 8:5
h Ge 1:26; Jo 1:1, 2; Jo 12:41
i Ps 110:3; Mt 4:19, 20

6 In het jaar dat koning Uzzia
stierf,[a] zag ik Jehovah op een
hoge en verheven troon zitten,[b]
en de zomen van zijn gewaad vul-
den de tempel. 2 Boven hem
stonden serafs. Elk had zes vleu-
gels: met twee bedekten ze* hun
gezicht, met twee bedekten ze
hun voeten en twee gebruikten
ze om te vliegen.
3 En de een riep naar de ander:
‘Heilig, heilig, heilig is Jeho-
vah van de legermachten.[c]
Heel de aarde is vol van zijn
glorie.’
4 De deuren* trilden door het
luide geroep# en het huis werd
met rook gevuld.[d]
5 Toen zei ik: ‘Wee mij!
Ik ben zo goed als dood,*
want ik ben een man met
onreine lippen
en ik woon onder een volk met
onreine lippen.[e]
Want ik heb de Koning zelf, Je-
hovah van de legermachten,
met eigen ogen gezien!’
6 Toen vloog een van de serafs
naar me toe. In zijn hand had hij
een gloeiend kooltje[f] dat hij met
een tang van het altaar had ge-
nomen.[g] 7 Hij raakte mijn mond
ermee aan en zei:
‘Kijk! Dit heeft je lippen
aangeraakt.
Je schuld is weggenomen
en je zonde is verzoend.’
8 Daarna hoorde ik de stem
van Jehovah zeggen: ‘Wie zal ik
sturen, en wie zal namens ons
gaan?’[h] Ik zei: ‘Hier ben ik! Stuur
mij!’[i]
9 Daarop zei hij: ‘Ga en zeg
tegen dit volk:
“Jullie zullen steeds weer
horen
maar niet begrijpen.

6:2 *Lett.: ‘hij’. **6:4** *Of ‘tappen in de dorpels’. #Lett.: ‘de stem van degene die riep’. **6:5** *Lett.: ‘ik ben tot zwijgen gebracht’.

Jullie zullen steeds weer zien
maar geen kennis krijgen.”[a]
10 Maak het hart van dit volk
ongevoelig,[b]
stop hun oren toe[c]
en smeer hun ogen dicht,
zodat ze niet met hun ogen
zien
en niet met hun oren horen,
zodat hun hart niet begrijpt
en ze niet terugkeren en
genezen worden.’
11 Toen zei ik: ‘Hoelang nog,
Jehovah?’ Waarop hij zei:
‘Totdat de steden vervallen
tot puinhopen zonder
inwoners,
de huizen zonder bewoners
zijn
en het land woest en verlaten
is.[d]
12 Totdat Jehovah de mensen
ver weg voert[e]
en er overal in het land
verlatenheid heerst.
13 Maar er zal nog een tiende
in overblijven, en het zal opnieuw
verbrand worden, net zoals bij
een grote boom of een eik, waarvan na het omhakken een stronk
overblijft. Zijn stronk zal een heilig zaad* zijn.’

7 In de tijd van koning Achaz[f]
van Juda, de zoon van Jotham, de zoon van Uzzia, trok koning Rezin van Syrië samen met
koning Pekah[g] van Israël, de zoon
van Remalia, tegen Jeruzalem ten
strijde, maar hij kon* de stad
niet innemen.[h] 2 Er werd aan
het huis van David bericht: ‘Syrië en Efraïm hebben de krachten gebundeld.’

De schrik sloeg Achaz en het volk om het hart, en ze beefden als bomen in het bos door de wind.
3 Toen zei Jehovah tegen Jesaja: ‘Ga alsjeblieft Achaz tegemoet, samen met je zoon Schearjaschub,*[a] bij het eind van de waterleiding# van de Bovenvijver,[b]
aan de hoofdweg naar het veld
van de wasman. 4 Zeg tegen
hem: “Zorg dat je rustig blijft.
Wees niet bang en laat de moed niet zakken* vanwege die twee smeulende stukken hout, vanwege de hevige woede van Rezin en Syrië, en de zoon van Remalia.[c]
5 Want Syrië heeft samen met
Efraïm en de zoon van Remalia boosaardige plannen tegen jullie
gesmeed en ze zeggen: 6 ‘Laten
we Juda aanvallen, het uit elkaar scheuren* en het veroveren,# en laten we de zoon van Tabeël er als koning over aanstellen.’[d]
7 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah:
‘Het zal niet slagen,
het zal niet gebeuren.
8 Want het hoofd van Syrië is
Damaskus,
en het hoofd van Damaskus
is Rezin.
Binnen slechts 65 jaar
zal Efraïm totaal verbrijzeld
worden en ophouden te
bestaan als volk.[e]
9 Het hoofd van Efraïm is
Samaria[f]
en het hoofd van Samaria is
de zoon van Remalia.[g]
Als jullie geen sterk geloof
hebben,
zullen jullie niet standhouden.’”’
10 Jehovah zei verder tegen
Achaz: 11 ‘Vraag een teken van
Jehovah, je God.[h] Het mag zo
diep zijn als het Graf* of zo hoog
als de hemel.’ 12 Maar Achaz
zei: ‘Ik zal niets vragen en ik zal Jehovah niet op de proef stellen.’

HFST. 6
a Jer 5:21; Mt 13:14, 15; Lu 8:9, 10; Han 28:25-27
b Ez 3:7
c Jer 6:10; Jo 3:20
d 2Kr 36:20, 21; Jes 3:26; Jes 24:1
e 2Kon 25:11

HFST. 7
f 2Kon 16:1, 2
g 2Kon 15:37; 2Kr 28:6
h 2Kon 16:5

2de kolom
a Jes 8:18
b 2Kon 18:17
c 2Kon 15:30; Jes 8:6, 7
d 2Kon 16:5
e 2Kon 17:6; Ho 1:6
f 1Kon 16:23, 24
g 2Kon 15:27
h Re 6:36, 37; Jes 37:30; Jes 38:7, 8

6:13 *Of ‘nageslacht’. 7:1 *Of mogelijk ‘zij konden’.

7:3 *Bet.: ‘slechts een overblijfsel zal terugkeren’. #Of ‘het waterkanaal’. 7:4 *Of ‘laat je hart niet de moed verliezen’. 7:6 *Of mogelijk ‘terroriseren’. #Of ‘een bres in de muren slaan’. Lett.: ‘openspleten’. 7:11 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

13 Toen zei Jesaja: ‘Luister toch, huis van David. Is het niet genoeg dat jullie het geduld van mensen op de proef stellen? Moeten jullie ook nog het geduld van God op de proef stellen?[a] **14** Daarom zal Jehovah zelf jullie een teken geven: Luister! De jonge vrouw* zal zwanger worden en een zoon krijgen,[b] en ze zal hem Immanuël# noemen.[c] **15** Hij zal boter en honing eten tegen de tijd dat hij in staat is het slechte te verwerpen en het goede te kiezen. **16** Want voordat de jongen in staat is het slechte te verwerpen en het goede te kiezen, zal het land van de twee koningen voor wie je zo bang bent, totaal verlaten zijn.[d] **17** Jehovah zal voor jou, je volk en het huis van je vader een tijd laten aanbreken zoals er nog nooit is geweest sinds de dag dat Efraïm zich afsplitste van Juda,[e] want Hij zal de koning van Assyrië sturen.[f]

18 Op die dag zal Jehovah fluiten om de vliegen te roepen uit de afgelegen aftakkingen van de Nijl van Egypte en de bijen uit Assyrië, **19** en ze zullen allemaal komen en neerstrijken in diepe ravijnen,* in rotskloven, op alle doornstruiken en op alle drinkplaatsen.

20 Op die dag zal Jehovah met een gehuurd scheermes uit de streek van de Rivier* — met de koning van Assyrië[g] — het hoofd en de benen kaalscheren, en ook de baard zal worden afgeschoren.

21 Op die dag zal een man een jonge koe en twee schapen in leven houden. **22** En door de overvloed van melk zal hij boter eten. Iedereen die in het land overblijft, zal boter en honing eten.

23 Op die dag zullen er alleen maar doornstruiken en onkruid zijn waar vroeger 1000 wijnstokken stonden ter waarde van 1000 zilverstukken. **24** Men zal er met pijl en boog naartoe gaan, omdat het hele land bedekt zal zijn met doornstruiken en onkruid. **25** En je zult niet in de buurt komen van alle bergen die vroeger met een hak werden bewerkt, uit angst voor doornstruiken en onkruid. Ze zullen een plaats worden waar stieren grazen en schapen de grond vertrappen.’

8 Jehovah zei tegen mij: ‘Neem een grote schrijfplank[a] en schrijf daarop met een gewone griffel:* “Maher-Schalal-Chaz-Baz”.# **2** En zorg dat het voor mij schriftelijk wordt bevestigd* door betrouwbare getuigen, de priester Uria[b] en Zacharia, de zoon van Jeberechja.’

3 Daarna had ik gemeenschap met* de profetes,# en ze werd zwanger en kreeg uiteindelijk een zoon.[c] Jehovah zei toen tegen me: ‘Noem hem Maher-Schalal-Chaz-Baz, **4** want voordat de jongen “Vader!” en “Moeder!” kan zeggen, zal de rijkdom van Damaskus en de buit van Samaria vóór de koning van Assyrië worden gebracht.’[d]

5 Jehovah zei verder tegen mij:

6 ‘Omdat dit volk het kabbelende water van de Siloah*
heeft verworpen[e]
en ze blij zijn met Rezin en de zoon van Remalia,[f]

7 daarom brengt Jehovah over hen
de machtige watermassa’s van de Rivier,*
de koning van Assyrië[g] en al zijn majesteit.

7:14 *Of ‘het meisje’. #Bet.: ‘met ons is God’. **7:19** *Of ‘wadi’s’. **7:20; 8:7** *D.w.z. de Eufraat.

8:1 *Lett.: ‘met de griffel van een sterfelijk mens’. #Bet. mogelijk: ‘zich haastend naar de roof, zich snellend naar de buit’. **8:2** *Of ‘voor mij wordt bewezen’. **8:3** *Lett.: ‘naderde ik tot’. #D.w.z. de vrouw van Jesaja. **8:6** *De Siloah was een waterleiding.

HFST. 7
a 2Kr 36:15, 16
b Jes 9:6; Jo 1:14; 1Ti 3:16
c Mt 1:23; Lu 1:30-35
d 2Kon 15:29; 2Kon 16:8, 9; Jes 8:3, 4; Jes 17:1
e 1Kon 12:20
f 2Kon 18:13, 14; 2Kr 28:19, 20; Jes 36:1
g 2Kon 16:7

2de kolom

HFST. 8
a Jes 30:8
b 2Kon 16:10
c Jes 8:18
d 2Kon 15:29; 2Kon 16:8, 9; 2Kon 17:6; Jes 7:16; Jes 17:1
e 2Kon 17:16; Jer 17:13
f Jes 7:1
g 2Kon 17:5; 2Kon 18:9

Hij zal over al zijn beddingen
stromen
en buiten al zijn oevers
treden
8 en heel Juda binnendringen.
Hij zal het overspoelen,
erdoorheen trekken en
tot aan de hals reiken.[a]
Zijn uitgespreide vleugels
zullen de volle breedte van
je land bedekken,
o Immạnuël!’*[b]
9 Volken, richt maar schade
aan, jullie zullen toch
verbrijzeld worden.
Luister, iedereen uit afge-
legen streken op aarde!
Maak je maar klaar voor de
strijd,* jullie zullen toch
verbrijzeld worden![c]
Maak je maar klaar voor
de strijd, jullie zullen toch
verbrijzeld worden!
10 Smeed maar plannen, ze
zullen toch mislukken!
Zeg maar wat je wilt, het zal
toch niet slagen,
want God is met ons!*[d]

11 Jehovah’s sterke hand was
op mij toen hij het volgende te-
gen me zei om me te waarschu-
wen het gedrag van dit volk niet
te volgen:

12 ‘Wat dit volk een samenzwe-
ring noemt, moet je geen
samenzwering noemen.
Wees niet bang voor wat hen
bang maakt.
Heb er geen angst voor.
13 Jehovah van de legermachten,
hij is degene die je als heilig
moet bezien,[e]
hij is degene voor wie je
ontzag moet hebben
en hij is degene voor wie je
angst moet hebben.’[f]
14 Hij zal een heiligdom worden,
maar ook een steen waaraan
men zich stoot
en een rotsblok waarover
men struikelt[a]
voor de beide huizen van
Israël,
een val en een strik
voor de inwoners van
Jeruzalem.
15 Velen van hen zullen strui-
kelen, vallen en zich ver-
wonden.
Ze zullen in de val lopen en
gevangen worden.
16 Rol de schriftelijke bevesti-
ging* op,
verzegel de wet# bij mijn
discipelen!

17 Ik zal blijven uitkijken*
naar Jehovah,[b] die zich# verbergt
voor het huis van Jakob,[c] en ik zal
op hem hopen.
18 Hier ben ik met de kin-
deren die Jehovah me heeft ge-
geven.[d] Wij zijn in Israël als teke-
nen[e] en wonderen van Jehovah
van de legermachten, die op de
berg Sion woont.
19 ‘Raadpleeg de mediums of
de waarzeggers, die fluisteren*
en mompelen’, zeggen ze mis-
schien tegen je. Maar moet een
volk niet zijn God raadplegen?
Moeten ze de doden raadplegen
ten behoeve van de levenden?[f]
20 Ze moeten juist de wet en de
schriftelijke bevestiging* raad-
plegen!
Als ze niet volgens dit woord
spreken, hebben ze geen licht.#[g]
21 Iedereen zal ellendig en hon-
gerig[h] door het land trekken. En
omdat ze hongerig en boos zijn,
zullen ze hun koning en hun God
vervloeken terwijl ze omhoog-
kijken. 22 Dan zullen ze naar
de aarde kijken en alleen maar
somberheid en duisternis zien,
diepe schaduw en moeilijkhe-
den, donkerte en geen licht.

8:8 *Zie Jes 7:14. **8:9** *Of ‘omgord je’. **8:10** *In Jes 7:14 en 8:8 is de uitdrukking ‘God is met ons’ weergegeven met *Immanuël.*

8:16, 20 *Of ‘het formele getuigenis’. **8:16** #Of ‘het onderwijs’. **8:17** *Of ‘vol verwachting uitzien’. #Lett.: ‘zijn gezicht’. **8:19** *Of ‘piepen’. **8:20** #Lett.: ‘dageraad’.

HFST. 8

a 2Kr 28:19, 20; Jes 7:17, 20; Jes 10:28-32
b Jes 7:14; Mt 1:23
c 2Kr 32:21
d De 20:1; Ps 44:3
e Le 10:3; Le 22:32
f Pr 12:13; Mt 10:28

2de kolom

a Mt 21:42, 44; Lu 20:17, 18; Ro 9:31-33; 1Kor 1:23; 1Pe 2:7, 8
b Ps 33:20
c De 31:16, 17; Mi 3:4
d Heb 2:13
e Jes 7:14, 16; Jes 8:3, 4
f Le 20:6; De 18:10, 11; Ps 146:4; Pr 9:5, 10
g Sp 4:19
h De 28:15, 48

9 Maar de duisternis zal niet
zijn zoals vroeger, toen er el-
lende was in het land, toen het
land van Zebulon en het land van
Naftali werden veracht.[a] Later zal
Hij ervoor zorgen dat het wordt
geëerd — de zeeweg, in de Jor-
daanstreek, Galilea van de volken.
2 Het volk dat in het duister
wandelde,
heeft een groot licht gezien.
Op degenen die in het land
van diepe schaduw wonen,
heeft licht geschenen.[b]
3 U hebt het volk talrijk ge-
maakt,
u hebt het veel vreugde
gegeven.
Vóór u zijn ze blij
zoals mensen blij zijn in de
oogsttijd,
zoals mensen die juichend
de buit verdelen.
4 Want u hebt het juk* dat
op hen drukt aan stukken
geslagen,
de stok op hun schouders,
de staf van de opzichter,
als op de dag van Midian.[c]
5 Elke stampende laars die de
aarde laat dreunen
en elke mantel doordrenkt
met bloed
zal door het vuur worden
verslonden.
6 Want een kind is ons geboren,[d]
een zoon is ons gegeven
en de heerschappij* zal op
zijn schouders rusten.[e]
Hij zal worden genoemd:
Wonderbaar# Raadgever,[f]
Sterke God,[g] Eeuwige
Vader, Vredevorst.
7 Zijn heerschappij zal zich
blijven uitbreiden
en aan vrede zal geen einde
komen,[h]
op de troon van David[i] en in
zijn koninkrijk,
om het te bevestigen[a] en te
ondersteunen
door gerechtigheid[b] en
rechtvaardigheid,[c]
van nu tot in eeuwigheid.
Jehovah van de legermachten
zal dat in zijn ijver doen.
8 Jehovah stuurde een bood-
schap tegen Jakob,
en die heeft Israël getroffen.[d]
9 Het hele volk zal het weten,
Efraïm en de inwoners van
Samaria.
Trots en zonder schaamte*
zeggen ze:
10 ‘Bakstenen muren zijn
ingestort,
maar wij bouwen met ge-
houwen stenen.[e]
Er zijn vijgenbomen*
omgehakt,
maar wij vervangen ze door
ceders.’
11 Jehovah zal de tegenstanders
van Rezin tegen hem op-
zetten
en hij zal zijn vijanden
ophitsen,
12 Syrië vanuit het oosten en
de Filistijnen vanuit het
westen,*[f]
ze zullen Israël met open
mond verslinden.[g]
Vanwege dat alles is zijn
woede niet bekoeld,
zijn hand is nog steeds op-
geheven om hen te slaan.[h]
13 Want het volk is niet terug-
gekomen bij degene die hen
slaat,
ze hebben Jehovah van de
legermachten niet gezocht.[i]
14 Op één dag zal Jehovah van
Israël
kop en staart, scheut en
bies* afsnijden.[j]
15 De oudsten en vooraanstaande
mannen zijn de kop,

9:4 * Zie Woordenlijst. 9:6 * Of ‘het bestuur’. # Of ‘Buitengewone’, ‘Wijze’.

9:9 * Lett.: ‘schaamteloos van hart’. 9:10 * Of ‘sycomoorbomen’. 9:12 * Lett.: ‘van achteren’. 9:14 * Of mogelijk ‘palmtak en riet’.

HFST. 9
a 2Kon 15:29
b Mt 4:13-16, Lu 1:78, 79, Lu 2:30-32, Jo 1:9, Jo 8:12
c Re 8:12, 28, Jes 10:26, 27
d Lu 1:35, Lu 2:11
e Ge 49:10, Ps 2:6, Za 6:13, Lu 22:29, Opb 19:16
f Jes 11:2, Mt 7:28, 29, Mt 12:42
g Ps 45:3, Jo 1:18
h Ps 72:1, 7, Da 2:44
i Lu 1:32, 33

2de kolom
a 2Sa 7:16, 17, Opb 11:15
b Jes 42:1, Mt 12:18
c Ps 45:6, Jes 32:1, Jer 23:5, Heb 1:8
d 2Kon 17:6
e Am 5:11
f 2Kr 28:18
g De 31:17
h Jes 5:25, Jes 10:4
i 2Kon 17:13, 14, Ho 7:10, Am 4:6, Am 5:6
j 2Kon 17:6, Ho 10:15

de profeten die vals onder-
wijs geven, zijn de staart.[a]
16 De leiders van dit volk laten
hen ronddolen,
degenen die geleid worden,
raken in verwarring.
17 Daarom zal Jehovah niet blij
zijn met hun jonge mannen
en hij zal geen medelijden
hebben met* hun vaderloze
kinderen# en hun weduwen,
want ze zijn allemaal afvallig
en slecht[b]
en er komt alleen onzin over
hun lippen.
Vanwege dat alles is zijn
woede niet bekoeld,
zijn hand is nog steeds op-
geheven om hen te slaan.[c]
18 Want slechtheid brandt als
een vuur
dat doornstruiken en onkruid
verteert,
dat het struikgewas in het
bos in brand zet
en het in rook laat opgaan.
19 Door de woede van Jehovah
van de legermachten
staat het land in brand,
en het volk zal door het vuur
worden verslonden.
Niemand zal zijn broeder
sparen.
20 Men zal rechts iets afsnijden
maar nog steeds honger
hebben.
Men zal links iets eten
maar niet genoeg hebben.
Ieder zal het vlees van zijn
eigen arm eten.
21 Manasse zal Efraïm ver-
slinden
en Efraïm Manasse.
Samen zullen ze zich tegen
Juda keren.[d]
Vanwege dat alles is zijn
woede niet bekoeld,
zijn hand is nog steeds op-
geheven om hen te slaan.[e]

10 Wee degenen die schadelijke
voorschriften maken,[a]
die steeds onderdrukkende
geboden opstellen
2 om de rechtszaak van de
armen te negeren,
om de zwakken van het volk
het recht te ontzeggen.[b]
Ze buiten weduwen uit
en beroven vaderloze
kinderen!#[c]
3 Wat zullen jullie doen op de
dag van de afrekening,*[d]
als de vernietiging van ver
komt?[e]
Naar wie zullen jullie
vluchten voor hulp[f]
en waar zullen jullie je
rijkdom# achterlaten?
4 Er blijft niets anders over
dan neer te hurken bij de
gevangenen
of te sterven met de ge-
sneuvelden.
Vanwege dat alles is zijn
woede niet bekoeld,
zijn hand is nog steeds op-
geheven om hen te slaan.[g]
5 ‘Kijk! De Assyriër,[h]
de stok die het werktuig is
van mijn woede[i]
en de staf in zijn hand die
mijn vonnis voltrekt!
6 Ik stuur hem af op een
afvallig volk,[j]
het volk dat me woedend
heeft gemaakt.
Ik zal hem bevelen veel te
plunderen en te roven
en ze te vertrappen als
modder op straat.[k]
7 Maar hij zal een ander idee
hebben
en hij* zal andere plannen
smeden,
want in zijn hart wil hij
vernietigen
en veel volken uitroeien, niet
weinig.

9:17 *Of ‘niet barmhartig zijn voor’. **9:17; 10:2** #Of ‘wezen’.

10:3 *Of ‘straf’. #Of ‘heerlijkheid’. **10:7** *Lett.: ‘zijn hart’.

HFST. 9
a De 13:1-3
b De 4:25, 26
c Jes 5:25
d 2Kr 28:6
e Jes 5:25

2de kolom

HFST. 10
a Le 19:15
De 1:16, 17
b Am 2:7, 8
c De 27:19
Jak 1:27
d Ho 9:7
e De 28:49, 50
f Ho 5:13
g Jes 5:25
Jes 9:12
h Ge 10:9, 11
i 2Kon 17:3
Jes 8:3, 4
Jes 10:24
j 2Kon 17:6
k De 28:45, 63
2Kon 17:22, 23

8 Want hij zegt:
“Zijn mijn bestuurders niet allemaal koningen?[a]
9 Is Kalno[b] niet net als Karkemis?[c]
Is Hamath[d] niet net als Arpad?[e]
Is Samaria[f] niet net als Damaskus?[g]
10 Door mijn hand zijn de koninkrijken van de waardeloze goden veroverd!
Er stonden daar meer beelden dan in Jeruzalem en Samaria.[h]
11 Zal ik met Jeruzalem en zijn afgoden niet hetzelfde doen
als ik met Samaria en zijn waardeloze goden heb gedaan?”[i]

12 Wanneer Jehovah al zijn
werk op de berg Sion en in Je-
ruzalem heeft voltooid, zal Hij*
de koning van Assyrië straffen
voor zijn schaamteloosheid# en
voor zijn trotse, arrogante blik.[j]
13 Want hij zegt:
“Ik zal dit doen door de kracht van mijn hand
en door mijn wijsheid, want ik ben wijs.
Ik zal de grenzen van volken verwijderen[k]
en hun schatten plunderen.[l]
Als een machtige zal ik de inwoners onderwerpen.[m]
14 Zoals iemand zijn hand in een nest steekt,
zo zal ik de rijkdommen van de volken pakken.
En zoals iemand die verlaten eieren verzamelt,
zo zal ik de hele aarde verzamelen!
Niemand zal fladderen, zijn snavel opendoen of piepen.”’
15 Verheft de bijl zich boven degene die ermee hakt?
Verheft de zaag zich boven degene die ermee zaagt?
Kan een staf[a] degene die hem oppakt heen en weer bewegen?
Of kan een stok degene die niet van hout is optillen?
16 De ware Heer, Jehovah van de legermachten,
zal daarom zijn goedgevoede mannen laten verhongeren,[b]
en onder zijn pracht en praal zal hij een groot vuur aansteken.[c]
17 Het Licht van Israël[d] zal een vuur[e] worden
en zijn Heilige een vlam.
Het zal oplaaien en in één dag zijn onkruid en doornstruiken verteren.
18 Hij zal de pracht van zijn woud en zijn boomgaard volledig* vernietigen,
zoals bij een zieke die wegkwijnt.[f]
19 Er blijven zo weinig bomen over van zijn woud
dat een kind ze kan tellen.
20 Op die dag zullen degenen van Israël die overblijven
en de overlevenden van het huis van Jakob
niet meer steunen op degene die hen sloeg.[g]
Maar ze zullen steunen op Jehovah,
de Heilige van Israël, trouw en oprecht.
21 Alleen een overblijfsel, het overblijfsel van Jakob,
zal terugkomen bij de Sterke God.[h]
22 Israël, ook al is je volk
zo talrijk als de zandkorrels aan de zee,
alleen een overblijfsel van hen zal terugkomen.[i]
Er is besloten te vernietigen,[j]
en gerechtigheid* zal hen overspoelen.[k]

10:12 *Lett.: ‘ik’. #Lett.: ‘schaamteloze hart’.

10:18 *Of ‘van ziel tot vlees’. 10:22 *Of ‘straf’.

HFST. 10
a 2Kon 18:19, 24
b Am 6:2
c 2Kr 35:20
d 2Kon 17:24
e 2Kon 19:11, 13
f 2Kon 17:5; 2Kon 18:9, 10
g 2Kon 16:8, 9
h 2Kon 19:17, 18
i 2Kon 18:33, 34; 2Kr 32:16, 19
j 2Kon 18:19; 2Kon 18:28, 35
k 2Kon 15:29; 2Kon 17:6; 2Kon 18:11; 1Kr 5:26
l 2Kon 16:8; 2Kon 18:16
m 2Kon 18:19, 25

2de kolom
a Jes 10:5
b 2Kr 32:21
c Jes 30:30, 31
d Ps 84:11
e Jes 9:5; Jes 30:27; Jes 31:8, 9; Na 1:6
f Jes 37:36
g 2Kr 28:20, 21; Ho 5:13; Ho 14:3
h Jes 65:9; Ho 1:10, 11
i Jes 1:9
j Jes 28:22
k Ro 9:27, 28

23 Want het besluit van de Soevereine Heer, Jehovah van de legermachten, om te vernietigen,
zal in het hele land worden uitgevoerd.[a]

24 De Soevereine Heer, Jehovah van de legermachten, zegt
daarom: ‘Wees niet bang, mijn
volk dat in Sion woont, voor
de Assyriër, die jullie altijd met
een stok sloeg en zijn staf[b] tegen
jullie ophief zoals Egypte deed.[c]
25 Want heel binnenkort komt
er een eind aan de veroordeling.
Mijn woede zal zich op hun vernietiging[d] richten. **26** Jehovah
van de legermachten zal hem met
de zweep slaan[e] zoals hij Midian
bij de rots Oreb versloeg.[f] Zijn
staf zal over de zee zijn, en hij zal
die opheffen zoals hij bij Egypte
deed.[g]

27 Op die dag zal zijn last van je schouders glijden[h]
en zijn juk van je nek,[i]
en het juk zal gebroken[j] worden vanwege de olie.’

28 Hij is naar Ajath[k] gekomen,
hij is door Migron getrokken,
in Michmas[l] laat hij zijn uitrusting achter.

29 Ze zijn via de oversteekplaats gegaan,
ze overnachten in Geba.[m]
Rama beeft, Gibea[n] van Saul is gevlucht.[o]

30 Roep en schreeuw, dochter Gallim!
Let op, Laïsja!
Arm Anathoth![p]

31 Madmena is op de vlucht geslagen.
De inwoners van Gebim hebben een schuilplaats gezocht.

32 Vandaag nog houdt hij halt in Nob.[q]
Hij balt zijn vuist tegen de berg van de dochter Sion,
de heuvel van Jeruzalem.

HFST. 10
a De 28:45, 63
b 2Kon 18:13; Jes 10:5
c Ex 14:3, 9
d 2Kon 19:35
e 2Kr 32:21; Jes 30:32; Na 3:7
f Re 7:25; Re 8:21; Ps 83:11
g Ex 14:21, 27
h Jes 9:4; Na 1:13
i Jes 14:25
j 2Kon 19:35; Jes 37:35, 36
k Joz 7:2
l 1Sa 13:2; 1Sa 14:31
m Joz 21:8, 17; 2Kr 16:6
n Re 20:13
o Ho 5:8
p Joz 21:8, 18; Jer 1:1
q 1Sa 22:18, 19

2de kolom
a 2Kr 32:21; Jes 37:36

HFST. 11
b Ps 132:11; Jes 53:2; Opb 5:5; Opb 22:16
c Ru 4:17; 1Sa 17:58; Mt 1:1, 6; Lu 3:23, 32; Han 13:22, 23; Ro 15:12
d Jer 23:5; Jer 33:15; Za 3:8; Za 6:12
e Jes 42:1; Jo 1:32; Han 10:38
f Lu 2:52
g Jes 9:6
h Heb 5:7
i Jo 7:24; Jo 8:16
j Ps 2:9; Ps 110:2; Opb 19:11, 15
k 2Th 2:8
l Opb 3:14
m Jes 65:25

33 Kijk! De ware Heer, Jehovah van de legermachten,
kapt takken af met vreselijk geweld.[a]
De hoogste bomen worden omgehakt,
de statigste worden neergehaald.

34 Met ijzer* slaat hij het struikgewas in het bos neer,
en de Libanon zal door een machtige worden geveld.

11 Er zal een twijgje[b] groeien uit de stronk van Isaï[c]
en een spruit*[d] uit zijn wortels zal vrucht dragen.

2 Op hem zal de geest van Jehovah rusten,[e]
de geest van wijsheid[f] en van verstand,
de geest van raad en van kracht,[g]
de geest van kennis en van ontzag voor Jehovah.

3 Hij zal vreugde vinden in ontzag voor Jehovah.[h]
Hij zal niet oordelen op basis van wat zijn ogen alleen maar zien
of terechtwijzen op basis van wat zijn oren horen.[i]

4 Hij zal een eerlijk* oordeel vellen over de armen,
en in rechtvaardigheid zal hij uitspraken doen# ten gunste van de zachtmoedigen van de aarde.
Hij zal de aarde treffen met de stok van zijn mond,[j]
wie slecht is zal hij met de adem△ van zijn lippen ter dood brengen.[k]

5 Rechtvaardigheid zal de gordel om zijn middel zijn
en trouw de gordel om zijn heupen.[l]

6 Een wolf en een lam zullen samen rusten,*[m]

10:34 *Of ‘een bijl’. **11:1** *Of ‘scheut’, ‘telg’. **11:4** *Of ‘rechtvaardig’. #Of ‘terechtwijzen’. △Of ‘geest’. **11:6** *Of ‘een poosje bij elkaar verblijven’.

een luipaard zal naast een geitje liggen,
een kalf, een leeuw* en een vetgemest dier zullen allemaal samen zijn,#[a]
en een kleine jongen zal ze leiden.
7 Een koe en een beer zullen samen grazen
en hun jongen zullen bij elkaar liggen.
Een leeuw zal stro eten net als een stier.[b]
8 Een zuigeling zal spelen bij het hol van een cobra
en een kind zal zijn hand leggen op het nest van een giftige slang.
9 Ze zullen geen kwaad doen[c]
of schade aanrichten op heel mijn heilige berg,[d]
want de aarde zal beslist vervuld zijn van de kennis van Jehovah
zoals water de zeebodem bedekt.[e]
10 Op die dag zal de wortel van Isaï[f] opstaan als een signaal* voor de volken.[g]
Tot hem zullen de volken zich wenden voor leiding#[h]
en zijn rustplaats zal schitterend worden.

11 Op die dag zal Jehovah opnieuw, voor de tweede keer, zijn hand uitstrekken, om het overblijfsel van zijn volk terug te eisen uit Assyrië,[i] Egypte,[j] Pathros,[k] Kusch,[l] Elam,[m] Sinear* en Hamath, en van de eilanden in de zee.[n]
12 Hij zal een signaal omhoogheffen voor de volken en hij zal degenen van Israël die verdreven zijn bijeenbrengen.[o] Degenen van Juda die verstrooid zijn, zal hij bijeenbrengen van de vier hoeken van de aarde.[p]

11:6 *Of 'een jonge leeuw met manen'. #Of mogelijk 'een kalf en een leeuw zullen samen grazen'. 11:10 *Of 'signaalmast'. #Of 'de volken zullen hem zoeken'. 11:11 *D.w.z. Babylonië.

HFST. 11
a Ez 34:25
b Ho 2:18
c Jes 2:4; Jes 35:9; Jes 60:18; Mi 4:4
d Jes 51:3; Jes 56:7; Jes 65:25
e Ps 22:27; Hab 2:14
f Ro 15:12; Opb 22:16
g Ge 49:10; Jes 49:22; Jes 62:10
h Han 11:18; Han 28:28
i Jes 11:16
j Jes 27:13; Jer 44:28; Mi 7:12
k Jer 44:15
l Ze 3:10
m Da 8:2
n Jes 66:19
o Ezr 1:2, 3; Jes 49:22; Jes 62:10
p Ps 147:2; Jes 66:20

2de kolom
a 2Kr 30:1, 10; Jer 31:6
b Jer 3:18; Ez 37:16, 19; Ho 1:11
c Am 9:11, 12; Ob 18
d Jes 25:10
e Jer 49:2
f Ex 14:22
g Ge 15:18
h Ezr 1:2, 3
i Jes 19:23; Jes 27:13; Jes 35:8; Jes 40:3; Jes 57:14; Jer 31:21

HFST. 12
j De 30:3; Ps 30:5; Ps 85:1; Ps 126:1; Jes 40:2; Jes 66:13
k Jes 45:17
l Jes 26:4

13 De jaloezie van Efraïm zal verdwijnen[a]
en degenen die Juda vijandig behandelen zullen worden verwijderd.
Efraïm zal niet jaloers zijn op Juda
en Juda zal Efraïm niet vijandig behandelen.[b]
14 Ze zullen zich op de hellingen* van de Filistijnen in het westen storten,
samen zullen ze de mensen van het Oosten plunderen.
Ze zullen hun hand uitstrekken tegen# Edom[c] en Moab,[d]
en de Ammonieten zullen hun onderdanen worden.[e]
15 Jehovah zal de golf* van de Egyptische zee[f] opsplitsen#
en zijn hand over de Rivier△[g] bewegen.
Met zijn verzengende adem⊠ zal hij hem in zijn zeven stromen treffen□
en hij zal de mensen in hun sandalen laten oversteken.
16 En voor het overblijfsel van zijn volk[h] zal er een brede weg[i] zijn die uit Assyrië leidt,
net zoals er een was voor Israël in de tijd dat ze uit Egypte vertrokken.

12 Op die dag zul je beslist zeggen:
'Dank u wel, Jehovah,
want u was kwaad op me
maar uw woede is geleidelijk bedaard, en u hebt me getroost.[j]
2 God is mijn redding.[k]
Ik ben vol vertrouwen en heb geen angst,[l]
want Jah* Jehovah is mijn sterkte en mijn macht,

11:14 *Lett.: 'schouder'. #Of 'hun macht uitbreiden naar'. 11:15 *Lett.: 'tong'. #Of mogelijk 'laten opdrogen'. △D.w.z. de Eufraat. ⊠Of 'geest'. □Of mogelijk 'in zeven beken verdelen'. 12:2 *'Jah' is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

en hij is mijn redding
geworden.’[a]
3 Met vreugde zullen jullie
water putten
uit de bronnen van redding.[b]
4 En op die dag zullen jullie
zeggen:
‘Dank Jehovah, roep zijn
naam aan,
maak zijn daden bekend
onder de volken![c]
Verkondig dat zijn naam
hoogverheven is.[d]
5 Zing lofzangen* voor Jeho-
vah,[e] want hij heeft indruk-
wekkende dingen gedaan.[f]
Laat dat overal op aarde
bekendgemaakt worden.
6 Jubel en juich, inwoner* van
Sion,
want de Heilige van Israël is
groot in jullie midden.’

13 Uitspraak tegen Babylon,[g] die Jesaja,[h] de zoon van Amoz, in een visioen heeft gezien:
2 ‘Hef op een kale berg een
signaal* omhoog.[i]
Roep ze, wenk met je hand,
zodat ze de poorten van de
edelen binnentrekken.
3 Ik heb het bevel gegeven aan
degenen die ik heb aan-
gesteld.*[j]
Ik heb mijn soldaten op-
gedragen mijn woede te
voltrekken,
vol trots juichen ze.
4 Luister! Een menigte in de
bergen.
Het klinkt als een groot volk!
Luister! Het lawaai van
koninkrijken,
van volken die zich hebben
verzameld![k]
Jehovah van de legermachten
mobiliseert het leger voor
de oorlog.[l]
5 Ze komen uit een ver land,[a]
van het uiteinde van de hemel,
Jehovah en de wapens van
zijn woede,
om de hele aarde te ver-
woesten.[b]
6 Huil, want de dag van Jehovah
is dichtbij!
Die dag komt als een vernie-
tiging door de Almachtige.[c]
7 Daarom zullen alle handen
slap hangen
en ieders hart zal verlamd
raken van angst.[d]
8 De mensen zijn in paniek.[e]
Ze worden overvallen door
kramp en pijn
zoals een vrouw die weeën
heeft.
Geschokt kijken ze elkaar aan,
de angst laat hun gezichten
gloeien.
9 Luister! De dag van Jehovah
komt,
meedogenloos, met razernij
en brandende woede,
om het land tot een schrik-
beeld te maken[f]
en om de zondaars van het
land uit te roeien.
10 Want de sterren aan de hemel
en de sterrenbeelden*[g]
zullen geen licht geven.
De zon zal donker zijn als hij
opkomt
en de maan zal zijn licht niet
laten schijnen.
11 Ik zal de bewoonde aarde
ter verantwoording roepen
voor haar slechtheid[h]
en slechte mensen voor hun
fouten.
Ik zal een eind maken aan
de trots van hoogmoedige
mensen,
arrogante tirannen[i] zal ik
vernederen.
12 Ik zal stervelingen zeldzamer
maken dan zuiver* goud[j]

HFST. 12
a Ps 118:14; Ho 1:7
b Jes 49:10
c 1Kr 16:8; Ps 105:1, 2
d Ex 15:2
e Ps 149:3
f Ps 98:1

HFST. 13
g Jer 25:12; Jer 50:1-3; Opb 18:2
h Jes 1:1
i Jer 51:12; Jer 51:27, 28
j Jes 45:1
k Da 5:28
l Jer 50:15

2de kolom
a Jer 50:9; Jer 51:28
b Jer 51:11
c Jes 13:18; Jer 50:13
d Jer 50:43
e Da 5:6
f Jer 50:23, 29
g Job 9:9; Job 38:31; Am 5:8
h Ps 137:8; Jer 51:37; Opb 18:2
i Jer 50:29; Da 5:22, 23
j Jer 50:30; Jer 51:3, 4

12:5 *Of ‘maak muziek’. **12:6** *Lett.: ‘inwoonster’. De bevolking als groep wordt door een vrouw afgebeeld. **13:2** *Of ‘signaalmast’. **13:3** *Lett.: ‘mijn geheiligden’.

13:10 *Lett.: ‘en zijn Kesils’, misschien Orion en de sterrenbeelden eromheen. **13:12** *Of ‘gelouterd’.

en mensen zeldzamer dan
het goud van Ofir.[a]
13 Daarom laat ik de hemel
beven,
de aarde wordt van haar
plaats geschud[b]
door de razernij van Jehovah
van de legermachten op de
dag van zijn brandende
woede.
14 Als opgejaagde gazellen en als
schapen die door niemand
bijeengebracht worden,
zal iedereen teruggaan naar
zijn eigen volk.
Iedereen zal vluchten naar
zijn eigen land.[c]
15 Wie aangetroffen wordt, zal
doorstoken worden,
en wie gevangen wordt, zal
omkomen door het zwaard.[d]
16 Hun kinderen zullen voor
hun ogen te pletter worden
geslagen,[e]
hun huizen geplunderd
en hun vrouwen verkracht.
17 Ik zet de Meden tegen hen op,[f]
die geen waarde hechten aan
zilver
en die niet geven om goud.
18 Hun bogen zullen jonge
mannen verbrijzelen.[g]
Met baby's* zullen ze geen
medelijden hebben
en kinderen zullen ze niet
sparen.
19 En Babylon, het sieraad van
de koninkrijken,[h]
de pracht en trots van de
Chaldeeën,[i]
zal worden als Sodom en
Gomorra toen God ze
verwoestte.[j]
20 Ze zal nooit meer bewoond
worden,
in alle generaties zal ze geen
woonplaats meer zijn.[k]
Geen Arabier zal daar zijn
tent opslaan,
geen herder laat er zijn
kudde rusten.

13:18 *Lett.: 'de vrucht van de schoot'.

HFST. 13
a 1Kon 10:11
b Jer 51:29
c Jer 50:16
d Jer 51:3, 4
e Ps 137:8, 9
f Jes 21:2 Jer 50:9 Jer 51:11 Da 5:30, 31
g Jer 50:14
h Jes 47:5 Da 4:30
i Jes 47:1
j Ge 19:24, 25 Jer 50:40
k Jer 50:3, 13 Jer 51:29, 37 Opb 18:21

2de kolom
a Opb 18:2
b Jer 51:33

HFST. 14
c Le 26:42
d Za 1:17
e De 30:1-3 Jes 66:20 Jer 24:6 Ez 36:24
f Jes 56:6, 7 Jes 60:3 Za 8:22, 23
g Jes 61:5 Za 2:8, 9
h Ezr 3:1 Ezr 9:8 Jer 30:10
i Jer 50:23
j Ps 125:3
k 2Kr 36:17 Jer 50:17
l Hab 1:6 Za 1:15

21 Woestijndieren leggen zich
daar neer
en de huizen zijn vol oehoes.
Struisvogels wonen er[a]
en wilde geiten* huppelen
daar rond.
22 In haar torens klinkt het
gehuil van dieren
en in haar prachtige paleizen
het gejank van jakhalzen.
Haar tijd is gekomen en haar
dagen zullen niet worden
verlengd.'[b]

14 Want Jehovah zal barm-
hartig zijn voor Jakob[c] en
opnieuw zal hij Israël uitkiezen.[d]
Hij zal ze in hun land laten wo-
nen,*[e] en de vreemdelingen zul-
len zich bij hen voegen en zich
aansluiten bij het huis van Ja-
kob.[f] 2 Volken zullen hen naar
hun eigen plaats terugbrengen.
Het huis van Israël zal ze in bezit
krijgen als slaven en slavinnen[g]
in het land van Jehovah. Ze zul-
len degenen gevangennemen die
hen gevangenhielden en degenen
onderwerpen die hen tot werken
dwongen.*
3 Op de dag dat Jehovah je
rust geeft van je lijden, je zor-
gen en de zware slavendienst die
je was opgelegd,[h] 4 zul je deze
spreuk* uitspreken tegen de ko-
ning van Babylon:
'Het is gedaan met degene
die anderen tot werken
dwong!#
Het is gedaan met de onder-
drukking![i]
5 Jehovah heeft de stok ge-
broken van wie slecht is,
de staf van de heersers,[j]
6 van degene die volken in grote
razernij bleef slaan,[k]
degene die in grote woede
volken onderwierp en zon-
der ophouden vervolgde.[l]

13:21 *Of mogelijk 'demonen in bokken-gedaante'. 14:1 *Of 'rust geven in hun land'. 14:2 *Of 'hun opzichters waren'. 14:4 *Of 'dit spotdicht'. #Of 'met de opzichter'.

7 Overal op aarde heerst nu
rust, er is niets wat die rust
verstoort.
De mensen juichen van
vreugde.[a]
8 Zelfs de jeneverbomen zijn
blij vanwege jou,
en ook de ceders van de
Libanon.
Ze zeggen: “Sinds jouw val
komt niemand ons meer
vellen.”
9 Zelfs het Graf* beneden is
druk in de weer
om je te ontvangen als je
komt.
Het maakt voor jou degenen
wakker die machteloos zijn
in de dood,
alle onderdrukkende leiders#
van de aarde.
Het laat alle koningen van
de volken opstaan van hun
troon.
10 Ze zeggen allemaal tegen je:
“Ben jij zwak geworden net
als wij?
Ben jij als een van ons
geworden?
11 Je trots is het Graf* in gegaan
met de klank van je snaar-
instrumenten.[b]
Maden vormen je bed
onder je
en wormen zijn je deken.”
12 Zoon van de dageraad,
stralende,
uit de hemel ben je gevallen!
Jij die volken overwonnen
hebt,
geveld lig je op aarde![c]
13 Je hebt bij jezelf* gezegd:
“Ik zal naar de hemel
opstijgen.[d]
Boven Gods sterren verhef ik
mijn troon[e]
en op de berg van samen-
komst neem ik plaats,
in de meest afgelegen streken
van het noorden.[a]
14 Ik stijg op tot boven de hoog-
ste wolken.
Ik zal op de Allerhoogste
lijken.”
15 Maar je zult afdalen in het
Graf,*
in het diepst van de kuil.
16 Wie je zien, zullen je aan-
staren.
Ze kijken nog eens goed naar
je en zeggen:
“Is dit de man die de aarde
deed schudden,
die koninkrijken deed beven,[b]
17 die de bewoonde aarde in
een woestijn veranderde
en steden verwoestte,[c]
die weigerde zijn gevangenen
te laten gaan?”[d]
18 Alle andere koningen van de
volken,
allemaal rusten ze vol eer,
ieder in zijn eigen praalgraf.*
19 Maar jij wordt afgedankt
zonder graf
als een gehate spruit.*
Je bent bedekt met gesneu-
velden die met het zwaard
zijn doorstoken,
die in een kuil met stenen
zijn gegooid.
Je bent als een vertrapt
kadaver.
20 Je zult niet bij hen worden
begraven,
omdat je je eigen land hebt
vernietigd
en je eigen volk hebt gedood.
Over het nageslacht van
boosdoeners wordt nooit
meer gesproken.
21 Maak een slachtblok klaar
voor zijn zonen
vanwege de zonde van hun
voorvaders,
zodat ze niet opstaan en de
wereld veroveren
en het land vullen met hun
steden.’

HFST. 14
a Ps 126:2
Jes 49:13
Jer 51:48
Opb 18:20
b Opb 18:22
c 2Kr 36:17
Jer 51:7
Ez 29:19
Da 5:18, 19
d Jes 47:7
Da 4:30
e Da 5:22, 23

2de kolom
a Ps 48:1, 2
b Jer 51:25
c 2Kon 25:21
Jes 64:10
d 2Kon 24:12, 14
2Kon 25:11

14:9, 11, 15 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **14:9** #Lett.: ‘bokken’. **14:13** *Lett.: ‘in je hart’.

14:18 *Lett.: ‘huis’. **14:19** *Of ‘tak’, ‘scheut’.

22 ‘Ik zal tegen hen opstaan’,[a] verklaart Jehovah van de legermachten.

‘En ik zal naam en overgeblevenen, nakomelingen en nageslacht uit Babylon wegvagen’,[b] verklaart Jehovah.

23 ‘Ik zal er een verblijf voor stekelvarkens en een moerasland van maken, en ik zal er de bezem van vernietiging doorheen halen’,[c] verklaart Jehovah van de legermachten.

24 Jehovah van de legermachten heeft gezworen:
‘Het zal gaan zoals ik het heb bedoeld,
het zal gebeuren zoals ik het heb besloten.
25 Ik zal de Assyriër in mijn land verpletteren
en hem op mijn bergen vertrappen.[d]
Zijn juk zal van hen worden weggenomen
en zijn last van hun schouders.’[e]
26 Dit is wat er tegen de hele aarde besloten is*
en dit is de hand die tegen alle volken opgeheven is.#
27 Want Jehovah van de legermachten heeft het besloten.
Wie kan het verhinderen?[f]
Zijn hand is opgeheven.
Wie kan die tegenhouden?[g]
28 In het jaar dat koning Achaz stierf,[h] werd deze uitspraak gedaan:
29 ‘Juich maar niet, Filistẹa, niemand van jullie,
nu de staf van degene die jullie sloeg gebroken is.
Want uit de wortel van de slang[i] zal een gifslang komen[j]
en zijn nageslacht zal een vliegende vurige slang* zijn.
30 Terwijl de kinderen van de zwakken volop te eten hebben*
en de armen veilig kunnen rusten,
laat ik jouw wortel omkomen van honger
en wie er van je over is, wordt gedood.[a]
31 Huil maar, poort! Schreeuw maar, stad!
Elk van jullie zal de moed verliezen, Filistẹa!
Want er komt rook uit het noorden
en er is niemand die de gelederen verlaat.’
32 Wat voor antwoord moeten de boodschappers van het volk krijgen?
Dat Jehovah het fundament van Sion heeft gelegd[b]
en dat de armen van zijn volk daar bescherming zullen zoeken.

15 Uitspraak tegen Moab:[c]
Omdat het in een nacht verwoest is,
is Ar[d] van Moab tot zwijgen gebracht.
Omdat het in een nacht verwoest is,
is Kir[e] van Moab tot zwijgen gebracht.
2 Hij is naar het Huis* en naar Dịbon[f] gegaan
om te huilen op de offerhoogten.
Moab jammert over Nẹbo[g] en over Mẹdeba.[h]
Elk hoofd is kaalgeschoren,[i]
elke baard is afgeknipt.[j]
3 In zijn straten heeft men een zak aangedaan.
Iedereen jammert op de daken en op de pleinen,
huilend gaan ze naar beneden.[k]
4 Hẹsbon en Eleạle[l] schreeuwen het uit.

14:26 *Lett.: ‘het besluit dat besloten is’. #Of ‘klaar is om alle volken te slaan’. 14:29 *Of ‘een giftige slang in de aanval’.

14:30 *Of ‘de eerstgeborenen van de zwakken weiden’. 15:2 *Of ‘de Tempel’.

HFST. 14
a Jes 43:14, Jer 50:25, Jer 51:56
b Jer 51:62
c Jes 13:1, 21, Jer 50:35, 39, Opb 18:2
d 2Kr 32:21, 22, Jes 30:31, Jes 31:8, Jes 37:36, 37
e Jes 10:24
f Ps 33:11, Sp 19:21, Sp 21:30, Jes 46:11
g 2Kr 20:5, 6, Jes 43:13
h 2Kon 16:20, 2Kr 28:27
i 2Kr 26:3, 6
j 2Kon 18:1, 8

2de kolom
a Jer 47:1, Ez 25:16, Joë 3:4, Am 1:6-8, Ze 2:4, Za 9:5
b Ps 48:1-3, Ps 87:1, 2, Ps 132:13, 14

HFST. 15
c Jer 9:25, 26, Ez 25:11
d Nu 21:28, De 2:9
e 2Kon 3:24, 25, Jer 48:31
f Jer 48:18
g Jer 48:1
h Nu 21:30, Joz 13:15-17
i De 14:1
j Jer 48:36, 37
k Jer 48:38
l Nu 32:37, Jes 16:9

Hun stem is te horen tot in
Jahaz.[a]
Daarom blijven de gewapende
mannen van Moab roepen.
Hij* trilt van angst.
5 Mijn hart schreeuwt het uit
om Moab.
Zijn vluchtelingen zijn
tot aan Zoar[b] en Eglath-
Selisia[c] gekomen.
Ze huilen terwijl ze de helling
van Luhith beklimmen,
op de weg naar Horonaïm
jammeren ze over het on-
heil.[d]
6 Het water van Nimrim is
opgedroogd.
Het groene gras is verdord,
het gras is verdwenen en er
is niets groens meer over.
7 Wat over is van hun voorraad
en rijkdom dragen ze daar-
om weg,
ze steken het dal* van de
populieren over.
8 Het geschreeuw weerklinkt
overal in Moab.[e]
Het gejammer dringt door tot
Eglaïm,
het dringt door tot Beër-Elim.
9 Het water van Dimon is rood
van het bloed,
en ik heb nog meer voor
Dimon:
een leeuw voor degenen van
Moab die ontsnappen
en voor degenen die achter-
blijven in het land.[f]

16 Stuur een ram naar de
heerser van het land,
vanuit Sela door de wildernis
naar de berg van de dochter
Sion.
2 Als een vogel die uit zijn nest
wordt gejaagd,[g]
zo zullen de dochters van
Moab zijn bij de oversteek-
plaatsen van de Arnon.[h]
3 ‘Geef raad, voer de beslissing
uit.
Maak je schaduw midden op
de dag als de nacht.
Verberg degenen die ver-
jaagd zijn, verraad degenen
die vluchten niet.
4 Laat mijn verjaagden bij je
wonen, Moab.
Word voor hen een schuil-
plaats vanwege de ver-
woester.[a]
De onderdrukker zal aan zijn
eind komen,
de vernietiging zal eindigen
en degenen die anderen
vertrappen, zullen van de
aarde verdwijnen.
5 Dan zal er een troon ge-
fundeerd worden op loyale
liefde.
Degene die erop zit in de tent
van David zal trouw zijn.[b]
Hij zal eerlijk rechtspreken
en zonder uitstel doen wat
rechtvaardig is.’[c]
6 We hebben gehoord van
Moabs arrogantie — hij is
heel trots.[d]
We hebben gehoord van zijn
hoogmoed, zijn trots en
zijn razernij,[e]
maar zijn lege gepraat zal
nergens toe leiden.
7 Daarom zal Moab jammeren
om Moab,
ze zullen allemaal jammeren.[f]
Degenen die getroffen zijn,
zullen treuren om de
rozijnenkoeken van Kir-
Hareseth.[g]
8 Want de terrassen van
Hesbon[h] zijn verwelkt,
de wijnstok van Sibma.[i]
De leiders van de volken
hebben zijn helderrode
takken* vertrapt.
Ze reikten tot Jaëzer,[j]
ze liepen door tot in de
woestijn.
Zijn ranken woekerden en
kwamen tot aan de zee.

HFST. 15
a Re 11:20
b Ge 13:10
c Jer 48:34
d Jer 48:3, 5
e Jer 48:20
f 2Kon 17:25, 26

HFST. 16
g Jer 48:19
h Nu 21:13

2de kolom
a Jer 48:8, 42
b 2Sa 7:16, 17
c Ps 45:6
Ps 72:1, 2
Jes 9:6, 7
Jes 32:1
Jer 23:5
d Jer 48:26, 29
Ze 2:9, 10
e Am 2:1
f Jes 15:2
Jer 48:20
g 2Kon 3:24, 25
h Joz 13:15, 17
i Nu 32:37, 38
Joz 13:15, 19
j Joz 13:24, 25
Jer 48:32

15:4 *Of ‘zijn ziel’. 15:7 *Of ‘de wadi’.
16:8 *Of ‘takken vol rode druiven’.

9 Daarom zal ik om de wijnstok
van Si̱bma huilen zoals ik
om Jaë̱zer huil.
Met mijn tranen zal ik je door-
drenken, He̱sbon en Elea̱le,[a]
want het gejuich over je
zomervruchten en je oogst
is voorbij.*
10 Vreugde en blijdschap zijn uit
de boomgaard weggenomen
en in de wijngaarden klinkt
geen vrolijk gezang of
gejuich.[b]
Niemand zal nog druiven
treden in de wijnpersen,
want ik heb het gejuich laten
verstommen.[c]
11 Daarom ben ik diep van-
binnen geroerd vanwege
Moab,[d]
als de trillende snaren van
een harp,
en mijn binnenste vanwege
Kir-Hare̱seth.[e]

12 Al slooft Moab zich nog zo
uit op de offerhoogte en bidt hij
in zijn heiligdom, het haalt niets
uit.[f]
13 Dat is het woord dat Jeho-
vah eerder over Moab heeft ge-
sproken.
14 En nu zegt Jeho-
vah: ‘Binnen drie jaar, gerekend
volgens de jaren van een loon-
arbeider,* zal de pracht van Moab
met veel opschudding te schan-
de worden gemaakt. Er zal maar
een klein en onbelangrijk groep-
je overblijven.’[g]

17 Uitspraak tegen Damaskus:[h]
‘Luister! Damaskus zal
geen stad meer zijn,
het zal een puinhoop en een
ruïne worden.[i]
2 De steden van A̱roër[j] zullen
verlaten worden.
Het worden plaatsen waar
kudden uitrusten
en waar ze voor niemand
bang zijn.
3 Vestingsteden zullen uit
Efraïm verdwijnen[a]
en het koninkrijk uit
Damaskus.[b]
Wie overblijven van Syrië
zullen verdwijnen,
net als de glorie van de Israë-
lieten’,* verklaart Jehovah
van de legermachten.
4 ‘Op die dag zal de glorie van
Jakob afnemen,
zijn gezonde lichaam* zal
mager worden.
5 Het zal zijn zoals wanneer
een oogster het graan
binnenhaalt
en met de hand de aren oogst,
zoals wanneer iemand
graan verzamelt in het
Re̱faïmdal.*[c]
6 Er zal maar een klein beetje*
overblijven,
zoals wanneer een olijfboom
geschud wordt:
twee of drie rijpe olijven aan
de hoogste tak
en vier of vijf aan de vrucht-
dragende takken’,[d] ver-
klaart Jehovah, de God van
Israël.

7 Op die dag zal de mens op-
kijken naar zijn Maker en hij zal
zijn blik richten op de Heilige van
Israël.
8 Hij zal niet kijken naar
de altaren,[e] het werk van zijn
handen.[f] Hij zal geen oog heb-
ben voor wat zijn vingers hebben
gemaakt: de heilige palen* en de
wierooktafels.
9 Op die dag worden zijn ves-
tingsteden als een verlaten
plaats in het bos,[g]
als een tak die was achter-
gelaten vóór de Israëlieten.
Het zal een woestenij worden.

16:9 *Of mogelijk ‘want de strijdkreet is op (...) neergekomen’. **16:14** *Of ‘zo nauwkeurig gerekend als een loonarbeider doet’, d.w.z. over precies drie jaar.

17:3 *Lett.: ‘zonen van Israël’. **17:4** *Lett.: ‘het vet van zijn vlees’. **17:5** *Of ‘de Laagvlakte van Refaïm’. **17:6** *Of ‘een nalezing’. Zie Woordenlijst. **17:8** *Zie Woordenlijst.

HFST. 16
a Jes 15:4; Jer 48:34
b Jer 48:33
c Ze 2:9
d Jes 15:5; Jer 48:36
e Jes 15:1
f Jer 48:7, 35
g Jes 25:10; Jer 48:46, 47; Ze 2:9

HFST. 17
h Jer 49:23; Za 9:1
i 2Kon 16:8, 9; Jes 8:4; Am 1:5
j Nu 32:34; Joz 13:15, 16; 2Kon 10:32, 33

2de kolom
a 2Kon 17:6; Jes 7:8; Jes 28:1, 2; Ho 5:14
b 2Kon 16:8, 9
c Joz 15:8, 12; Joz 18:11, 16
d De 4:27; De 24:20
e 2Kr 31:1
f Ho 8:6, 11
g Ho 10:14; Am 3:11

10 Want je bent de God van je
redding vergeten.[a]
Je hebt niet aan de Rots,[b] je
vesting, gedacht.
Daarom leg je prachtige*
tuinen aan
en plant je er stekjes van een
vreemde# in.
11 Overdag omhein je zorgvuldig
je tuin,
in de ochtend laat je het zaad
opgroeien,
maar de oogst zal verloren
gaan op de dag van ziekte
en ongeneeslijke pijn.[c]
12 Luister! Het rumoer van veel
volken,
die onstuimig zijn als de zee!
Het tumult van naties,
als het bulderende geluid van
machtige wateren!
13 De volken zullen klinken
als het gebulder van vele
wateren.
Hij zal ze bestraffen en ze
zullen ver weg vluchten,
opgejaagd als kaf in de berg-
wind,
als wervelende distels* in
een storm.
14 In de avond ontstaat er paniek.
Vóór de ochtend zijn ze er
niet meer.
Dat staat degenen te wachten
die ons beroven,
en dat is het lot van degenen
die ons plunderen.

18 Wee het land van de gon-
zende insectenvleugels
in de streek van de rivieren
van Ethiopië![d]
2 Het stuurt gezanten uit over
zee,
over het water in boten van
papyrus, en zegt:
'Ga, snelle boodschappers,
naar een volk van lange men-
sen met glanzende huid,*
een volk waar iedereen bang
voor is,[e]
een sterk en overwinnend
volk,*
waarvan het land is weg-
gespoeld door rivieren.'
3 Alle inwoners van het land
en bewoners van de aarde,
jullie zullen iets zien wat als
een signaal* op de bergen
is omhooggeheven
en jullie zullen een geluid
horen als het geschal van
een hoorn.
4 Want dit heeft Jehovah tegen
mij gezegd:
'Ik zal rustig blijven en naar*
mijn vaste plaats kijken,
als de zinderende hitte bij
het zonlicht,
als de nevel tijdens de hitte
van de oogst.
5 Want vóór de oogst,
wanneer de bloesem uitge-
bloeid is en de bloem een
rijpende druif wordt,
zullen de uitlopers met snoei-
messen worden afgesneden
en de ranken afgekapt en
verwijderd worden.
6 Allemaal worden ze achter-
gelaten voor de roofvogels
van de bergen
en voor de dieren van de
aarde.
Daarmee zullen de roofvogels
de zomer doorkomen
en alle dieren van de aarde
de oogsttijd.
7 In die tijd zal er een ge-
schenk worden gebracht
aan Jehovah van de leger-
machten
van een volk van lange
mensen met glanzende huid,
een volk waar iedereen bang
voor is,
een sterk en overwinnend
volk,
waarvan het land is weg-
gespoeld door rivieren

17:10 *Of 'aangename'. #Of 'vreemde god'. **17:13** *Of 'als tuimelkruid'. **18:2** *Lett.: 'langgerekt en glanzend'.

18:2 *Of 'een veerkrachtig volk dat vertrapt'. **18:3** *Of 'signaalmast'. **18:4** *Of mogelijk 'vanuit'.

HFST. 17
a Ps 50:22; Ho 8:14
b De 32:4; 2Sa 22:32
c De 28:30; Ho 8:7

HFST. 18
d Jes 20:3, 4; Ez 30:4
e 2Kr 12:2, 3; 2Kr 14:9; 2Kr 16:8

naar de plaats die de naam
van Jehovah van de leger-
machten draagt, de berg
Sion.'[a]

19 Uitspraak tegen Egypte:[b]
Kijk! Jehovah rijdt op een
snelle wolk en komt
naar Egypte.
De waardeloze goden van
Egypte zullen voor hem
beven[c]
en het hart van Egypte zal
verlamd raken van angst.
2 'Ik zal Egyptenaren tegen
Egyptenaren opzetten
en ze zullen tegen elkaar
vechten,
ieder tegen zijn broeder en
zijn naaste,
stad tegen stad, koninkrijk
tegen koninkrijk.
3 Egypte* zal radeloos zijn
en ik zal zijn plannen in de
war sturen.[d]
Ze zullen hulp zoeken bij de
waardeloze goden
en ook bij de bezweerders,
de mediums en de waar-
zeggers.[e]
4 Ik zal Egypte in handen geven
van een harde meester,
en een wrede koning zal over
hen heersen',[f] verklaart de
ware Heer, Jehovah van de
legermachten.
5 Het water van de zee zal
opdrogen,
de rivier loopt leeg en valt
helemaal droog.[g]
6 De rivieren zullen stinken.
Het water in de Nijlkanalen
van Egypte zakt en droogt
helemaal op.
Riet en biezen zullen weg-
rotten.[h]
7 De planten langs de Nijl, aan
de monding van de Nijl,
en al het ingezaaide land langs
de Nijl[i] zullen uitdrogen.[j]
Alles waait weg, er blijft niets
over.

19:3 *Lett.: 'de geest van Egypte'.

HFST. 18
a Jes 8:18
Jes 24:23

HFST. 19
b Jer 25:17, 19
Ez 29:2
Joë 3:19
c Ex 12:12
Jer 43:12
Jer 46:25
Ez 30:13
d Jes 19:11, 13
e Jes 8:19
Han 16:16
Opb 18:23
f Jes 20:3, 4
Jer 46:25, 26
Ez 29:19
g Ez 30:12
Za 10:11
h Ex 2:3
i De 11:10
j Ez 29:10

2de kolom
a Ex 9:25, 31
Sp 7:16
b Ps 78:12
Ez 30:14
c Jes 44:25
d Ge 41:8
1Kon 4:30
Han 7:22
e Jer 46:14
Ez 30:13
f Job 12:20, 24
Jes 19:3

8 De vissers zullen treuren,
degenen die vishaken in de
Nijl uitwerpen zullen huilen
en degenen die hun netten
uitgooien over het water
zullen wegkwijnen.*
9 Degenen die met gekamd
vlas[a] werken
en degenen die witte stoffen
weven, zullen te schande
worden gemaakt.
10 De wevers zullen verslagen
zijn,
alle loonarbeiders zullen
treuren.*
11 De bestuurders van Zoan[b]
zijn dwaas.
De beste raadgevers van de fa-
rao geven slechte adviezen.[c]
Hoe kun je tegen de farao
zeggen:
'Ik stam af van wijze mensen,
van koningen uit de oudheid'?
12 Waar zijn je wijze mannen
dan?[d]
Laten zij het je vertellen
als ze weten wat Jehovah
van de legermachten over
Egypte besloten heeft.
13 De bestuurders van Zoan zijn
dwaas geweest,
de bestuurders van Nof*[e] zijn
bedrogen,
Egypte is op een dwaalspoor
gezet door de leiders van
zijn stammen.
14 Jehovah heeft een geest van
verwarring over hem uit-
gegoten.[f]
Ze hebben Egypte op een
dwaalspoor gezet in alles
wat het onderneemt,
zoals een dronkaard die door
zijn eigen braaksel zwalkt.
15 Niemand in Egypte zal iets
kunnen doen,
kop of staart, scheut of
bies.*

19:8 *Of 'in aantal afnemen'. 19:10 *Of 'bedroefd van ziel zijn'. 19:13 *Of 'Memphis'. 19:15 *Of mogelijk 'palmtak of riet'.

16 Op die dag zullen de Egyp-
tenaren als vrouwen zijn. Ze zul-
len trillen en beven vanwege de
dreigende hand die Jehovah van
de legermachten tegen hen op-
heft.[a] **17** En het land Juda zal
een schrikbeeld worden voor
Egypte. Ze zullen al bang wor-
den als de naam wordt genoemd,
vanwege het besluit dat Jehovah
van de legermachten tegen hen
heeft genomen.[b]

18 Op die dag zullen er vijf ste-
den in Egypte zijn die de taal van
Kanaän spreken[c] en trouw zweren
aan Jehovah van de legermach-
ten. Een ervan zal de Stad van
Vernietiging worden genoemd.

19 Op die dag zal er midden
in Egypte een altaar voor Je-
hovah zijn, en bij de grens een
zuil voor Jehovah. **20** Het zal in
Egypte een teken en een getuige
zijn voor Jehovah van de leger-
machten. Want ze zullen tot Je-
hovah roepen vanwege de onder-
drukkers, en hij zal ze een redder
sturen, een groot redder, die ze
zal bevrijden. **21** En de Egypte-
naren zullen zien wie Jehovah is.
Op die dag zullen ze Jehovah le-
ren kennen en ze zullen slacht-
offers en geschenken aanbieden.
Ze zullen een gelofte aan Jeho-
vah doen en die inlossen. **22** Je-
hovah zal Egypte treffen.[d] Hij zal
hen treffen en genezen. Ze zul-
len terugkomen bij Jehovah, en
hij zal hun smeekgebeden verho-
ren en hen genezen.

23 Op die dag zal er een bre-
de weg[e] zijn vanuit Egypte naar
Assyrië. Daarna zal Assyrië in
Egypte komen en Egypte in Assy-
rië. Samen met Assyrië zal Egyp-
te God dienen. **24** Op die dag
zal Israël de derde worden samen
met Egypte en Assyrië,[f] een ze-
gen voor de aarde, **25** want Je-
hovah van de legermachten zal ze
gezegend hebben. Hij zal zeggen:
‘Gezegend is Egypte, mijn volk,
en Assyrië, het werk van mijn
handen, en Israël, mijn erfdeel.’[g]

20 In het jaar dat koning Sar-
gon van Assyrië de tartan*
naar Asdod[a] stuurde, streed hij
tegen Asdod en veroverde het.[b]
2 In die tijd zei Jehovah via Je-
saja,[c] de zoon van Amoz: ‘Verwij-
der de zak rond je heupen en doe
je sandalen van je voeten.’ Dat
deed hij, en naakt* en op blote
voeten liep hij rond.

3 Toen zei Jehovah: ‘Net zoals
mijn dienaar Jesaja drie jaar lang
naakt en op blote voeten heeft
rondgelopen als een teken[d] en een
waarschuwing tegen Egypte[e] en
Ethiopië,[f] **4** zo zal de koning van
Assyrië de gevangenen van Egyp-
te[g] en de ballingen van Ethiopië
wegvoeren, jongens en oude man-
nen, naakt en op blote voeten
en met blote billen, de naaktheid
van* Egypte. **5** Ze zullen doods-
bang zijn en zich schamen voor
Ethiopië, hun hoop, en voor Egyp-
te, hun trots.* **6** Op die dag zul-
len de bewoners van deze kust-
streek zeggen: “Kijk wat er is
gebeurd met onze hoop, waar we
onze toevlucht hebben gezocht
om bevrijd te worden van de ko-
ning van Assyrië! Hoe zullen we
nu gered worden?”’

21 Uitspraak tegen de woes-
tijn van de zee:*[h]

Zoals stormwinden die over
het zuiden razen,
komt het uit de woestijn, uit
een angstaanjagend land.[i]
2 Een somber visioen is mij
bekendgemaakt:
De verrader pleegt verraad,
de verwoester verwoest.
Trek op, Elam! Beleger,
Medië![j]
Ik zal een eind maken aan
het gezucht dat ze heeft
veroorzaakt.[k]

20:1 *Of ‘legeraanvoerder’. **20:2** *Of ‘in zijn onderkleed’. **20:4** *Of ‘tot schaamte van’. **20:5** *Of ‘waarvan ze de schoonheid bewonderden’. **21:1** *Blijkbaar het gebied van het oude Babylonië.

HFST. 19
a Jes 11:15
b Jes 20:3, 4; Jer 25:17, 19; Jer 43:10, 11; Ez 29:6
c Jer 43:4, 7; Jer 44:1
d Jes 19:1; Jer 46:13
e Jes 11:16; Jes 35:8; Jes 40:3
f Za 2:11
g De 32:9; Ps 115:12; Jes 61:9

2de kolom

HFST. 20
a Joz 13:2, 3
b Am 1:8
c Jes 1:1
d Jes 8:18
e Jes 19:1
f Jes 18:1
g Jes 19:4

HFST. 21
h Jes 13:1, 20
i Jes 13:4, 18
j Jer 51:11, 28; Da 5:28, 30
k Ps 137:1; Jes 14:4, 7; Jes 35:10

3 Daarom ben ik doodsbang.*[a]
Ik krimp ineen
als een vrouw die weeën heeft.
Ik ben zo verbijsterd dat ik niets hoor,
zo geschokt dat ik niets zie.
4 Mijn hart beeft, ik sidder van angst.
De schemering waar ik naar verlangde, laat me huiveren.
5 Dek de tafel, plaats de stoelen!
Eet en drink![b]
Sta op, leiders, zalf het schild!*
6 Want dit heeft Jehovah tegen me gezegd:
‘Zet een wachter neer en laat hem melden wat hij ziet.’
7 Hij zag een strijdwagen met een span paarden,
een strijdwagen met ezels,
een strijdwagen met kamelen.
Hij lette scherp op, met grote alertheid.
8 Toen riep hij als een leeuw:
‘De hele dag sta ik op de wachttoren, o Jehovah,
en elke nacht blijf ik op mijn wachtpost.[c]
9 Kijk wat eraan komt:
mannen in een strijdwagen met een span paarden!’[d]
Daarna riep hij:
‘Ze is gevallen! Babylon is gevallen![e]
Alle beelden van haar goden liggen verbrijzeld op de grond!’[f]
10 O mijn volk dat vertrapt* is,
het product# van mijn dorsvloer,[g]
ik heb jullie verteld wat ik gehoord heb van Jehovah van de legermachten, de God van Israël.

11 Uitspraak tegen Duma:*
Iemand roept naar mij uit Seïr:[a]
‘Wachter, hoelang duurt de nacht nog?
Wachter, hoelang duurt de nacht nog?’
12 De wachter zei:
‘De morgen komt en ook de nacht.
Als jullie iets willen vragen, vraag het dan.
Kom terug!’
13 Uitspraak tegen de woestijnvlakte:
In het woud in de woestijnvlakte zullen jullie de nacht doorbrengen,
karavanen van Dedan.[b]
14 Ga de dorstige tegemoet met water,
inwoners van het land Tema,[c]
en breng brood naar degene die vlucht.
15 Want ze zijn gevlucht voor het zwaard, voor het getrokken zwaard,
voor de gespannen boog en voor de verschrikkingen van de oorlog.
16 Want dit heeft Jehovah te-
gen mij gezegd: ‘Binnen één jaar,
gerekend volgens de jaren van
een loonarbeider,* zal er een eind
komen aan alle roem van Kedar.[d]
17 Van de strijders van Kedar
zullen maar enkele boogschutters
overblijven, want Jehovah, de
God van Israël, heeft het gezegd.’

22 Uitspraak over het Dal van het Visioen:*[e]
Wat bezielt jullie om allemaal op de daken te klimmen?
2 Je was vol onrust,
een rumoerige stad, een uitgelaten stad.

HFST. 21
a Hab 3:16
b Da 5:1
c Ez 3:17; Hab 2:1
d Jer 50:3, 9; Jer 51:27, 28
e Jes 13:19; Jes 14:4; Jes 45:1; Jer 51:8; Da 5:28, 30; Opb 14:8; Opb 18:2
f Jer 50:2; Jer 51:44, 52
g 1Kon 8:46

2de kolom
a Ge 32:3; De 2:8; Ps 137:7
b Jer 25:17, 23
c Job 6:19; Jer 25:17, 23
d Ge 25:13; Ps 120:5; Hgl 1:5; Jes 42:11; Jer 49:28; Ez 27:21

HFST. 22
e Jer 6:6

21:3 *Lett.: ‘zijn mijn heupen vol pijn’. **21:5** *Of ‘vet het schild in’. **21:10** *Lett.: ‘gedorst’. #Lett.: ‘de zoon’.

21:11 *Bet.: ‘stilte’. **21:16** *Of ‘zo nauwkeurig gerekend als een loonarbeider doet’, d.w.z. over precies één jaar. **22:1** *Kennelijk Jeruzalem.

Je gesneuvelden zijn niet om-
gekomen door het zwaard,
ze zijn niet gestorven in de
strijd.[a]
3 Al je wrede heersers zijn
samen gevlucht.[b]
Ze zijn zonder boog gevangen-
genomen.
Iedereen die werd gevonden,
is gevangengenomen,[c]
hoe ver ze ook waren
gevlucht.
4 Daarom zei ik: ‘Wend je blik
van me af.
Probeer me niet te troosten.
Ik zal bittere tranen wenen[d]
om de vernietiging van mijn
dochter,* mijn volk.[e]
5 Want het is een dag van ver-
warring, van verslagenheid
en van paniek,[f]
die komt van de Soevereine
Heer, Jehovah van de
legermachten,
in het Dal van het Visioen.
De muur wordt verwoest[g]
en geschreeuw stijgt op naar
de bergen.
6 Ẹlam[h] neemt de pijlkoker op
en komt met bemande strijd-
wagens en paarden.*
Kir[i] verwijdert de bedekking
van het schild.#
7 Je beste valleien*
zullen gevuld zijn met strijd-
wagens,
en de paarden# zullen zich
opstellen bij de poort.
8 De beschutting* van Juda zal
worden verwijderd.

Op die dag zul je naar de wa-
penvoorraad van het Huis van het
Woud[j] kijken. 9 Jullie zullen de
vele bressen in de Stad van Da-
vid[k] zien en jullie zullen het wa-
ter van de Benedenvijver[l] op-
slaan. 10 Jullie zullen de huizen
van Jeruzalem tellen en huizen
afbreken om de muur te verstevi-
gen. 11 En jullie zullen voor het
water van de oude vijver een re-
servoir maken tussen de twee mu-
ren. Maar jullie zullen geen oog
hebben voor de grote Maker er-
van, en degene die het lang gele-
den heeft gevormd, zullen jullie
niet zien.

12 Op die dag zal de Soevereine
Heer, Jehovah van de le-
germachten,
jullie oproepen om te huilen
en te rouwen,[a]
om je hoofd kaal te scheren
en zakken te dragen.
13 Maar er wordt juist gefeest
en gejuicht.
Er worden runderen gedood
en schapen geslacht,
er wordt vlees gegeten en
wijn gedronken.[b]
“Laten we eten en drinken,
want morgen sterven we.”’[c]

14 Toen onthulde* Jehovah
van de legermachten mij het vol-
gende: ‘“Jullie overtreding zal tot
jullie dood toe niet worden ver-
zoend”,[d] zegt de Soevereine Heer,
Jehovah van de legermachten.’

15 Dit zegt de Soevereine
Heer, Jehovah van de legermach-
ten: ‘Ga naar binnen bij deze be-
heerder, bij Sẹbna,[e] die het toe-
zicht heeft over het huis,* en zeg:
16 “Wat heb je hier te zoeken, en
wie is hier zo belangrijk voor je,
dat je hier een graf voor jezelf
hebt uitgehouwen?” Hij houwt zijn
graf uit op een hoge plaats. In een
rots hakt hij een rustplaats* voor
zichzelf uit. 17 “Luister, o mens!
Jehovah zal je met geweld neer-
slingeren en je met kracht vast-
grijpen. 18 Hij zal je beslist ste-
vig oprollen en je als een bal
een uitgestrekt land in gooien.
Daar zul je sterven en daar zul-

22:4 *Een poëtische personificatie, mis-
schien om medelijden uit te drukken.
22:6 *Of ‘en ruiters’. #Of ‘maakt het
schild klaar’. **22:7** *Of ‘laagvlakten’.
#Of ‘ruiters’. **22:8** *Of ‘afscherming’.

22:14 *Lett.: ‘onthulde zich in mijn oren’.
22:15 *Of ‘paleis’. **22:16** *Lett.: ‘wo-
ning’.

HFST. 22
a Jes 3:1; Jer 38:2; Klg 4:9
b 2Kon 25:4, 5
c 2Kon 25:11
d Jer 4:19; Jer 8:18, 19; Jer 9:1
e Mi 1:8, 9
f Mi 7:4
g 2Kon 25:10; Ne 1:3
h Ge 10:22
i 2Kon 16:9
j 1Kon 7:1, 2
k 2Kon 25:9, 10; Jer 52:7
l Ne 3:15

2de kolom
a Joë 2:17
b Jes 5:12; Jes 56:12; Am 6:1, 4; Lu 17:27; Jak 5:5
c 1Kor 15:32
d Le 26:31; Jes 1:11; Jer 15:1; Ez 24:13
e 2Kon 18:37; 2Kon 19:2

len je prachtige strijdwagens zijn,
een schande voor het huis van je
meester. **19** En ik zal je je posi-
tie afnemen en je uit je ambt zet-
ten.

20 Op die dag zal ik mijn die-
naar Eljakim,[a] de zoon van Hil-
kia, roepen **21** en ik zal hem
jouw gewaad aandoen en hem
jouw sjerp stevig ombinden,[b] en
ik zal jouw gezag in zijn handen
leggen. Hij zal een vader worden
voor de inwoners van Jeruzalem
en voor het huis van Juda. **22** Ik
zal de sleutel van het huis van Da-
vid[c] op zijn schouder leggen. Hij
zal openen en niemand zal slui-
ten. Hij zal sluiten en niemand zal
openen. **23** Ik zal hem als een
pin op een stevige plaats beves-
tigen en hij moet als een verhe-
ven troon worden voor het huis
van zijn vader. **24** En aan hem
zal men alle eer* van het huis van
zijn vader hangen, de nakomelin-
gen en het nageslacht,# alle klei-
ne kruiken, de kommen en ook de
grote kruiken.

25 Op die dag", verklaart Je-
hovah van de legermachten, "zal
de pin die op een stevige plaats
bevestigd is, verwijderd worden.[d]
Hij zal worden afgehakt en vallen.
De last die eraan hing, zal kapot-
vallen, want Jehovah zelf heeft
gesproken."'

23 Uitspraak over Tyrus:[e]
Huil, schepen van Tarsis![f]
Want de haven is verwoest
en is ontoegankelijk
geworden.
Dat is hun vanuit het land
Kittim[g] onthuld.
2 Zwijg, bewoners van de
kuststreek!
De handelaars uit Sidon[h]
die de zee doorkruisen,
hebben je gevuld.
3 Het graan* van Sihor#[i] en de
oogst van de Nijl,
je bron van inkomsten,
werden over vele wateren
vervoerd
en brachten de volken winst.[a]
4 Schaam je, Sidon, vesting
van de zee,
want de zee heeft gezegd:
'Ik heb geen weeën gehad
en ik heb geen kinderen
gebaard.
Ik heb geen jongens groot-
gebracht, geen meisjes*
opgevoed.'[b]
5 Net als toen men het bericht
over Egypte[c] hoorde,
zal men nu angstig worden
door het bericht over
Tyrus.[d]
6 Steek over naar Tarsis!
Huil, bewoners van de
kuststreek!
7 Is dit jullie stad die altijd zo
bruisend was, al sinds haar
begintijd?
Haar voeten droegen haar
naar verre landen als
verblijfplaats.
8 Wie heeft dit besluit genomen
tegen Tyrus,
de stad die kronen uitdeelde,
waarvan de handelaars vor-
sten waren,
waarvan de kooplieden overal
op aarde geëerd werden?[e]
9 Jehovah van de legermachten
zelf heeft dit besloten,
om haar trots over al haar
schoonheid te ontwijden,
om hen te vernederen die
overal op aarde geëerd
werden.[f]
10 Overspoel je land als de
rivier de Nijl, dochter van
Tarsis.
Scheepswerven*[g] zijn er niet
meer.
11 Hij heeft zijn hand uitgestrekt
over de zee,
hij heeft koninkrijken ge-
schud.

22:24 *Lett.: 'gewicht'. #Of 'en de uitlopers'. **23:3** *Lett.: 'zaad'. #D.w.z. een aftakking van de Nijl.

23:4 *Lett.: 'maagden'. **23:10** *Of mogelijk 'havens'.

HFST. 22
a 2Kon 18:26, 37
b Ge 41:41, 42; Es 8:15
c Opb 3:7
d Jes 22:15, 17

HFST. 23
e Jer 25:17, 22; Jer 47:4; Ez 26:3; Ez 27:2; Joë 3:4; Am 1:9, 10; Za 9:3, 4
f 2Kr 9:21; Ez 27:25
g Ge 10:2, 4; Jer 2:10; Ez 27:6
h Ge 10:15; Ez 27:8
i Jer 2:18

2de kolom
a Ez 27:32, 33; Ez 28:4
b Jer 47:4
c Jes 19:1, 16
d Ez 27:35; Ez 28:19
e Ez 28:2
f Da 4:37; Jak 4:6
g Jes 23:1; Ez 26:14, 17

Jehovah heeft bevolen de
vestingen van Fenicië uit te
roeien.[a]
12 En hij zegt: 'Je zult nooit
meer vrolijk zijn,[b]
o onderdrukte, o maagdelijke
dochter van Sidon.
Sta op, steek over naar
Kittim.[c]
Ook daar zul je geen rust
vinden.'
13 Kijk naar het land van de
Chaldeeën![d]
Dat volk — niet Assyrië[e] —
heeft haar veranderd in een
plaats voor woestijndieren.
Ze hebben hun stormtorens
opgericht,
ze hebben haar versterkte
torens neergehaald[f]
en een afbrokkelende ruïne
van haar gemaakt.
14 Huil, schepen van Tarsis,
want jullie vesting is
verwoest.[g]

15 Op die dag zal Tyrus verge-
ten worden, 70 jaar lang,[h] de le-
vensduur* van een koning. Aan
het eind van de 70 jaar vergaat
het Tyrus als in het lied van een
prostituee:

16 'Neem een harp en ga de
stad rond, o vergeten
prostituee.
Bespeel de harp vaardig.
Zing veel liederen,
zodat ze aan je blijven
denken.'

17 Na 70 jaar zal Jehovah om-
kijken naar Tyrus, en ze zal op-
nieuw haar hoerenloon verdie-
nen en zich prostitueren met alle
koninkrijken op heel de aarde.
18 Maar haar winst en haar loon
zullen iets heiligs worden voor
Jehovah. Ze zullen niet bewaard
of opgespaard worden. Haar loon
gaat naar degenen die bij Jeho-
vah wonen, zodat ze volop te eten
hebben en mooie kleding kunnen
dragen.[i]

23:15 *Lett.: 'dagen'.

24 Kijk! Jehovah maakt het
land* leeg en woest.[a]
Hij keert het ondersteboven[b]
en verstrooit de bewoners.[c]
2 Het zal voor iedereen
hetzelfde worden:
voor het volk en voor de
priester,
voor de slaaf en voor zijn
meester,
voor de slavin en voor haar
meesteres,
voor de koper en voor de
verkoper,
voor wie uitleent en voor wie
leent,
voor de schuldeiser en voor
de schuldenaar.[d]
3 Het land zal helemaal leeg-
gemaakt worden.
Het zal volledig leeg-
geplunderd worden,[e]
want Jehovah heeft dit
woord gesproken.
4 Het land rouwt,*[f] het teert
weg.
Het land# verdort, het kwijnt
weg.
De belangrijke mensen van
het land verkommeren.
5 Het land is door zijn be-
woners verontreinigd,[g]
want ze hebben de wetten
overtreden,[h]
het voorschrift veranderd[i]
en het blijvende* verbond#
verbroken.[j]
6 Daarom verslindt de vloek
het land[k]
en de bewoners ervan
worden schuldig verklaard.
Daarom is het aantal be-
woners van het land
afgenomen
en zijn er nog maar weinig
mensen over.[l]
7 De nieuwe wijn treurt,* de
wijnstok verdort,[m]

24:1 *Of 'de aarde'. **24:4, 7** *Of mogelijk 'droogt op'. **24:4** #Of 'productieve land'. **24:5** *Of 'oude'. #Zie Woordenlijst.

HFST. 23
a Ez 26:5, 15
b Ez 26:13
c Ez 27:6
d Jes 13:19; Hab 1:6
e Jes 10:12; Na 3:18; Ze 2:13
f Ez 26:8, 9
g Jes 23:1
h Jer 25:8, 11; Jer 27:3, 6
i Jes 60:5

2de kolom

HFST. 24
a Jes 5:5; Jer 4:6; Ez 6:6
b 2Kon 21:13
c De 28:63, 64; Ne 1:8; Jer 9:16
d Ez 7:12, 13
e Le 26:31; De 29:28
f Jer 4:28; Klg 1:4
g Le 18:24; Nu 35:33, 34; 2Kr 33:9; Jer 3:1; Jer 23:10, 11; Klg 4:13
h 2Kon 22:13; Da 9:5
i Mi 3:11
j Ex 19:3, 5; Ex 24:7; Jer 31:32; Jer 34:18-20
k Le 26:15, 16
l De 4:27; De 28:15, 62
m Jer 8:13; Joë 1:10

en iedereen met een vrolijk
hart zucht.[a]
8 Het blije gerinkel van tamboerijnen is opgehouden,
het lawaai van feestvierders is verstomd,
het vrolijke geluid van de harp klinkt niet meer.[b]
9 Zonder lied drinken ze wijn.
De drank die ze drinken smaakt bitter.
10 De verlaten stad ligt in puin.[c]
Elk huis is afgesloten, niemand kan er naar binnen.
11 Op straat schreeuwen ze om wijn.
Alle vrolijkheid is verdwenen,
het land kent geen vreugde meer.[d]
12 De stad is één grote woestenij,
de poort is vernield en ligt in puin.[e]
13 Want zo zal het zijn in het land, onder de volken:
zoals wanneer een olijfboom geschud wordt,[f]
zoals wanneer de laatste druiven* worden verzameld aan het eind van de oogst.[g]
14 Ze zullen het uitroepen,
ze zullen juichen van vreugde.
Vanaf de zee* zullen ze de grootheid van Jehovah verkondigen.[h]
15 En ze zullen Jehovah loven in de streek van het licht.*[i]
Op de eilanden van de zee zullen ze de naam van Jehovah, de God van Israël, prijzen.[j]
16 Van de uiteinden van de aarde horen we zingen:
‘Eer aan* de Rechtvaardige!’[k]
Maar ik zeg: ‘Ik kwijn weg, ik kwijn weg!
Wee mij! De verraders hebben verraad gepleegd.
De verraders hebben verraderlijk verraad gepleegd.’[a]
17 Angst, valkuil en strik staan je te wachten, bewoner van het land.[b]
18 Wie vlucht voor het beangstigende geluid zal in de valkuil vallen
en wie uit de valkuil klimt zal in de strik gevangen worden.[c]
Want de sluizen van de hemel zullen geopend worden
en de fundamenten van het land zullen schudden.
19 Het land is opengebarsten,
het land is heen en weer geschud,
het land schokt hevig.[d]
20 Het land wankelt als een dronken man,
het slingert heen en weer als een hut in de storm.
De overtreding drukt zwaar op het land,[e]
het zal vallen en niet meer opstaan.
21 Op die dag zal Jehovah in de hoogte afrekenen met het leger van de hoogte,
en op aarde met de koningen van de aarde.
22 En ze zullen bijeengedreven worden
als gevangenen in een kuil,
ze zullen opgesloten worden in de kerker.
En na lange tijd zal er aandacht aan ze worden gegeven.
23 De vollemaan zal rood worden van schaamte
en de stralende zon zal zich schamen,[f]
want Jehovah van de legermachten is Koning geworden[g] op de berg Sion[h] en in Jeruzalem,
vol pracht voor de ogen van de oudsten van zijn volk.*[i]

HFST. 24
a Jes 32:12
b Jer 7:34
c 2Kon 25:8-10
d Klg 5:15
e Jes 32:14, Jer 9:11, Klg 1:4, Klg 2:8, 9
f De 24:20
g Jer 6:9, Ez 6:8
h Jes 40:9, Jer 31:12, Jer 33:10, 11
i Jes 43:5
j Jes 11:11, Jes 60:9
k Ex 15:11, Ezr 9:15, Ps 145:7, Opb 15:3

2de kolom
a Jer 9:2, 3
b Jer 8:3, Ez 14:21
c Jer 48:44
d Jer 4:24
e 2Kon 21:16, 2Kr 36:15, 16, Jer 14:20
f Opb 21:23
g Ps 97:1, Opb 11:17
h Ps 132:13, Jes 12:6, Joë 3:17, Mi 4:7, Za 2:10
i 1Kon 8:11

24:13 *Of ‘de nalezing’. Zie Woordenlijst. **24:14** *Of ‘vanuit het westen’. **24:15** *Of ‘in het oosten’. **24:16** *Of ‘sieraad voor’.

24:23 *Lett.: ‘voor zijn oudsten’.

25 Jehovah, u bent mijn God.
Ik prijs u, ik loof uw naam,
want u hebt wonderbaarlijke dingen gedaan[a]
— dingen lang geleden besloten*[b] —
in getrouwheid,[c] in betrouwbaarheid.
2 Want u hebt een stad in een hoop stenen veranderd,
een vesting in een afbrokkelende ruïne.
De burcht van vreemden is geen stad meer.
Nooit zal hij worden herbouwd.
3 Daarom zal een machtig volk u eren.
De stad van tirannieke volken zal ontzag voor u hebben.[d]
4 Want u bent een vesting geworden voor de zwakke,
een vesting voor de arme in zijn nood,[e]
een schuilplaats tegen stortbuien,
een schaduw tegen de hitte.[f]
Wanneer de razernij van de tirannen is als slagregen tegen een muur,
5 als de hitte in een uitgedroogd land,
dan verdrijft u het rumoer van vreemden.
Zoals de hitte verdreven wordt door de schaduw van een wolk,
zo laat u het lied van de tirannen verstommen.
6 Op deze berg[g] zal Jehovah van de legermachten voor alle volken een feestmaal klaarmaken,
een feestmaal met heerlijke gerechten,[h]
een feestmaal met uitgelezen wijn,*
met heerlijke gerechten rijk aan merg,
met uitgelezen, zuivere wijn.
7 Op deze berg zal hij de sluier vernietigen* die alle volken omhult,
de bedekking# die over alle volken heen geweven is.
8 Hij zal de dood voor altijd verslinden,*[a]
de Soevereine Heer Jehovah zal de tranen van elk gezicht wissen.[b]
De schande van zijn volk zal hij van de hele aarde wegnemen,
want Jehovah zelf heeft het gezegd.
9 Op die dag zal men zeggen:
'Kijk! Dit is onze God![c]
Op hem hebben we gehoopt,[d]
hij zal ons redden.[e]
Dit is Jehovah!
Op hem hebben we gehoopt.
Laten we juichen en blij zijn met de redding door hem.'[f]
10 Want de hand van Jehovah zal op deze berg rusten[g]
en Moab zal op zijn plaats vertrapt worden,[h]
zoals stro vertrapt wordt in een hoop mest.
11 Hij zal zijn handen erin* uitslaan
als een zwemmer die zijn handen uitslaat om te zwemmen.
Hij zal de trots ervan neerhalen[i]
met de vaardige bewegingen van zijn handen.
12 En de vesting met haar* hoge, veilige muren
zal hij neerhalen.
Hij zal haar afbreken tot op de grond, tot in het stof.

HFST. 25
a Ps 40:5 Ps 98:1 Ps 107:8 Ps 145:1, 4
b Ps 33:11
c De 32:4 Ne 9:33
d Ps 46:10 Ps 66:3 Ez 38:23
e Ps 46:1 Na 1:7 Ze 3:12
f Ps 91:1 Ps 121:5-7 Jes 49:10
g Jes 11:9 Jes 65:25
h Ps 72:16 Ps 85:11, 12 Jer 31:12

2de kolom
a Ho 13:14 1Kor 15:54 2Ti 1:10 Opb 20:14
b Jes 35:10 Opb 7:17 Opb 21:4
c Jes 25:1
d Ps 37:34 Ps 146:5
e Mi 7:7
f Ps 20:5 Ze 3:14, 15
g Ps 132:13, 14 Jes 12:6
h Jes 15:1 Ze 2:9
i Jer 48:29 Jak 4:6

25:1 *Of 'besluiten uit oude tijden'. **25:6** *Of 'met wijn bewaard op de droesem'.

25:7 *Lett.: 'verslinden'. #Of 'sluier'. **25:8** *Of 'vernietigen'. **25:11** *D.w.z. in Moab. **25:12** *Lett.: 'je'.

26 Op die dag zal dit lied gezongen worden[a] in het land Juda:[b]

‘We hebben een sterke stad.[c]
Hij* biedt redding, als muren en wallen.[d]
2 Open de poorten,[e] dan kan het rechtvaardige volk binnengaan,
een volk dat zich trouw blijft gedragen.
3 U zult degenen beschermen die volledig op u steunen.*
U zult hun altijd vrede geven,[f]
omdat u degene bent op wie ze vertrouwen.[g]
4 Vertrouw voor altijd op Jehovah,[h]
want Jah* Jehovah is de eeuwige Rots.[i]
5 Want hij heeft de bewoners van de hoogte, de verheven stad, vernederd.
Hij haalt haar neer,
hij haalt haar neer tot op de grond,
hij gooit haar in het stof.
6 Voeten zullen haar vertrappen,
de voeten van de ellendige,
de voetstappen van de arme.’
7 Het pad van de rechtvaardige is oprecht.*
Omdat u oprecht bent,
zult u de weg van de rechtvaardige effenen.
8 We volgen het pad van uw oordelen, Jehovah,
we hopen op u.
We verlangen* naar uw naam en uw herinnering.#
9 ’s Nachts verlang ik naar u met hart en ziel,
mijn geest blijft naar u zoeken.[a]
Want wanneer uw oordelen over de aarde komen,
leren de bewoners van het land wat rechtvaardigheid is.[b]
10 Al wordt er gunst getoond aan slechte mensen,
ze zullen geen rechtvaardigheid leren.[c]
Zelfs in het land van oprechtheid zullen ze het slechte doen[d]
en ze zullen de majesteit van Jehovah niet zien.[e]
11 Jehovah, uw hand is opgeheven, maar ze zien het niet.[f]
Ze zullen uw ijver voor uw volk zien en te schande worden gemaakt.
Uw vuur zal uw tegenstanders verteren.
12 Jehovah, u zult ons vrede geven,[g]
want alles wat we hebben gedaan
hebt u voor ons mogelijk gemaakt.
13 O Jehovah, onze God, andere meesters dan u hebben over ons geheerst,[h]
maar alleen over uw naam spreken we.[i]
14 Ze zijn dood, ze zullen niet leven.
Ze zijn machteloos in de dood en zullen niet opstaan.[j]
Want u hebt uw aandacht op hen gericht
om hen uit te roeien en elke herinnering aan hen uit te wissen.
15 U hebt het volk groot gemaakt, Jehovah,
u hebt het volk groot gemaakt.
U hebt uzelf geëerd.[k]

26:1 *D.w.z. God. **26:3** *Of mogelijk ‘die een standvastige instelling hebben’. **26:4** *‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **26:7** *Of ‘effen’. **26:8** *Of ‘met onze ziel verlangen we’. #D.w.z. dat er aan God en zijn naam gedacht wordt, dat die bekendgemaakt worden.

HFST. 26
a Ex 15:1; 2Sa 22:1; Jes 12:5
b Jer 33:10, 11
c Ps 48:2, 12
d Jes 60:18; Za 2:4, 5
e Jes 60:11
f Ps 119:165; Jes 54:13; Fil 4:6, 7
g Ps 9:10; Jer 17:7
h 2Kr 20:20; Ps 62:8; Sp 3:5
i De 32:4, 31

2de kolom
a Ps 63:6; Ps 119:62; Lu 6:12
b Ps 9:8; Ps 58:10, 11; Ps 85:11, 13; Ps 96:13; Ps 97:2; Jes 61:11
c Ps 106:43
d Jer 2:7; Ho 11:7
e Ps 28:5; Jes 5:12
f Jes 6:9
g Jes 57:19; Jer 33:6, 7
h 2Kr 12:7, 8
i 2Ti 2:19
j Jer 51:39
k Jes 60:21

U hebt de grenzen van
het land naar alle kanten
uitgebreid.[a]
16 Jehovah, in nood hebben ze
zich tot u gewend.
Ze hebben fluisterend hun
gebed uitgesproken toen u
hen corrigeerde.[b]
17 Zoals een zwangere vrouw
die op het punt staat te
bevallen
weeën heeft en het uit-
schreeuwt van de pijn,
zo waren wij vanwege u,
o Jehovah.
18 We werden zwanger, we
kregen weeën,
maar het is alsof we wind
hebben gebaard.
We hebben het land geen
redding gebracht
en er is niemand geboren om
het land te bewonen.
19 'Je doden zullen leven.
De dode lichamen van mijn
volk* zullen opstaan.[c]
Word wakker en juich van
vreugde,
jullie die in het stof wonen![d]
Want je dauw is als de dauw
in de morgen#
en de aarde zal degenen die
machteloos zijn in de dood
tot leven brengen.△
20 Mijn volk, ga je binnen-
kamers in
en sluit je deuren achter je.[e]
Verberg je een korte tijd,
totdat de woede* voorbij is.[f]
21 Kijk! Jehovah komt uit zijn
woonplaats
om de bewoners van het
land ter verantwoording te
roepen voor hun zonde.
Het land zal zijn bloedschuld
aan het licht brengen
en zal zijn slachtoffers niet
langer bedekken.'

26:19 *Lett.: 'een dood lichaam van mij'. #Of mogelijk 'de dauw van kruiden (malve)'. △Of 'geboren laten worden'. **26:20** *Of 'openlijke veroordeling'.

HFST. 26
a 1Kon 4:21
b Ps 78:34, 35; Ho 5:15
c Jes 25:8; Ho 13:14; Mr 12:26; Jo 5:28, 29; Jo 11:24, 25; Han 24:15; 1Kor 15:21; 1Th 4:14; Opb 20:12, 13
d Ge 3:19
e Ge 7:15, 16; Ex 12:22, 23; Sp 18:10
f Ps 27:5; Ps 91:4

2de kolom

HFST. 27
a De 32:41; Jer 47:6
b Ps 80:8; Jes 5:1; Jer 2:21
c De 33:29
d Jes 35:6; Jes 41:18; Jes 58:11
e Ps 121:4; Jes 46:3, 4
f Ps 85:2, 3; Jes 12:1
g Ez 39:25; Ho 14:5
h Jes 60:21, 22; Jer 30:18, 19

27 Op die dag zal Jehovah
met zijn scherpe, grote,
sterke zwaard[a]
afrekenen met Leviathan,*
de glijdende slang,
met Leviathan, de kronkelen-
de slang,
en hij zal het monster dat in
de zee is doden.
2 Zing op die dag voor haar:*
'Een wijngaard van mousse-
rende wijn![b]
3 Ik, Jehovah, bescherm haar.[c]
Elk ogenblik geef ik haar
water.[d]
Ik bescherm haar dag en
nacht,
zodat niemand haar iets
aandoet.[e]
4 Ik voel geen woede meer.[f]
Wie zal in de strijd voor me
staan met doornstruiken en
onkruid?
Ik zal ze vertrappen en ze
allemaal in brand steken.
5 Laat hij zich liever stevig
vasthouden aan mijn
vesting.
Laat hij vrede met me
sluiten.
Vrede moet hij met me
sluiten.'
6 In de dagen die komen, zal
Jakob wortel schieten
en zal Israël uitlopen en
bloeien.[g]
Ze zullen het land met
opbrengst vullen.[h]
7 Zou hij geslagen moeten
worden zoals hij geslagen
wordt?
Of zou hij gedood moeten
worden zoals zijn gesneu-
velden zijn afgeslacht?
8 Met een angstaanjagende
schreeuw zult u met haar
strijden als u haar weg-
stuurt.

27:1 *Zie Woordenlijst. **27:2** *Blijkbaar Israël, hier gepersonifieerd als een vrouw en vergeleken met een wijngaard.

Hij zal haar met zijn krachtige windvlaag verjagen op de dag dat de oostenwind waait.[a]
9 Zo zal de overtreding van Jakob dus worden verzoend,[b]
en dit zal het resultaat* zijn wanneer zijn zonde wordt weggenomen:
hij zal alle stenen van het altaar verpulveren
alsof het kalksteen is
en er zullen geen heilige palen of wierooktafels overblijven.[c]
10 Want de vestingstad zal onbewoond zijn,
de weidegronden zullen leeg en verlaten zijn als een woestijn.[d]
Daar zullen kalveren grazen en gaan liggen
en haar takken kaalvreten.[e]
11 Als haar takjes zijn verdord,
zullen vrouwen komen en ze afbreken.
Ze zullen er vuur mee maken.
Want dit volk heeft geen inzicht.[f]
Daarom zal hun Maker niet barmhartig voor ze zijn,
en degene die ze gevormd heeft zal geen medelijden met ze hebben.[g]

12 Op die dag zal Jehovah de opbrengst uitkloppen, vanaf de stromende Rivier* tot de Wadi# van Egypte.[h] Een voor een zullen jullie worden verzameld, volk van Israël.[i]
13 Op die dag zal er op een grote hoorn worden geblazen,[j] en degenen die bijna vergaan in Assyrië[k] en degenen die verstrooid zijn in Egypte[l] zullen komen en zich neerbuigen voor Jehovah op de heilige berg in Jeruzalem.[m]

28 Wee de opzichtige* kroon# van de dronkaards van Efraïm[a]
en de verwelkende bloesem van zijn schitterende sieraad,
dat rust op het hoofd van het vruchtbare dal van hen die door de wijn zijn bedwelmd!
2 Jehovah beschikt over iemand die sterk en krachtig is.
Als een hevige hagelbui, een vernielende storm,
als een onweersbui die alles wegspoelt,
zal hij het met kracht tegen de grond gooien.
3 De opzichtige kronen van de dronkaards van Efraïm
zullen onder de voet gelopen worden.[b]
4 En de verwelkende bloem van zijn schitterende sieraad,
dat rust op het hoofd van het vruchtbare dal,
zal worden als de vroege vijg vóór de zomer.
Als iemand die ziet, eet hij die meteen op, zo uit de hand.

5 Op die dag wordt Jehovah van de legermachten een schitterende kroon en een prachtige krans voor degenen van zijn volk die overgebleven zijn.[c]
6 Voor degene die rechtspreekt wordt hij een geest van gerechtigheid en voor degenen die de aanval afweren bij de poort,[d] een bron van kracht.
7 En ook zij dwalen af vanwege de wijn,
ze zwalken rond door de drank.
Priester en profeet dwalen af vanwege de alcohol,

27:9 *Of ‘de volledige vrucht’. 27:12 *D.w.z. de Eufraat. #Zie Woordenlijst.

28:1 *Of ‘hoogmoedige’, ‘trotse’. #Blijkbaar de hoofdstad, Samaria.

HFST. 27
a Jer 4:11 Ez 13:13
b Jes 4:4 Jes 48:10
c Mi 5:13, 14
d Jes 6:11, 12 Jer 26:18 Klg 2:5 Ez 36:4
e Jes 32:14
f De 32:28 Jes 1:3 Jer 4:22 Ho 4:6
g 2Kr 36:15, 16 Ez 9:9, 10
h Nu 34:2, 5
i De 30:3 Ne 1:9 Jes 11:11, 12 Am 9:14
j Jes 49:22 Jes 62:10
k 2Kon 17:6 Jes 11:16 Ho 9:3
l Jer 43:4, 7 Za 10:10
m Jes 2:3 Jes 25:6 Jes 52:1 Jer 3:17

2de kolom

HFST. 28
a Jes 7:2
b 2Kon 17:6 Jes 17:3
c Jes 11:16
d Ps 18:34 Ps 68:35

ze zijn in de war door de wijn
en door de drank lopen ze waggelend rond.
Ze dwalen af door hun visioenen
en ze gaan onderuit bij hun oordelen.[a]
8 Hun tafels zijn bedekt met walgelijk braaksel
— het zit overal.
9 Aan wie zal kennis gegeven worden
en aan wie zal de boodschap uitgelegd worden?
Aan degenen die net van de moedermelk af zijn,
die net van de borst zijn gehaald?
10 Want het is 'gebod na gebod, gebod na gebod,
regel na regel, regel na regel,*[b]
hier een beetje, daar een beetje'.

11 Daarom zal hij tot dit volk
spreken met een vreemde taal en
via degenen die stamelend pra-
ten.*[c] 12 Hij zei ooit tegen hen:
'Dit is de rustplaats. Laat wie ver-
moeid is uitrusten. Dit is de plaats
om op adem te komen.' Maar ze
wilden niet luisteren.[d] 13 Daar-
om zal het woord van Jehovah
voor hen zijn:

'Gebod na gebod, gebod na gebod,
regel na regel, regel na regel,[e]
hier een beetje, daar een beetje.'
Hierdoor komt het dat als ze op weg gaan,
ze zullen struikelen en achterover zullen vallen.
Ze raken gewond, verstrikt en worden gevangen.[f]
14 Hoor daarom het woord van Jehovah, jullie opscheppers,
jullie heersers van dit volk in Jeruzalem,

15 want jullie zeggen:
'We hebben een verbond gesloten met de Dood,[a]
met het Graf* zijn we een overeenkomst aangegaan.#
Als de kolkende stortvloed voorbijkomt,
zal die ons niet treffen,
want we houden ons schuil in een leugen
en we verbergen ons in bedrog.'[b]
16 De Soevereine Heer Jehovah zegt daarom:
'Kijk! Ik leg in Sion een beproefde steen als fundament,[c]
de kostbare hoeksteen[d] van een stevig fundament.[e]
Wie gelooft, zal nooit in paniek raken.[f]
17 Ik zal het recht gebruiken als meetlint[g]
en rechtvaardigheid als schietlood.*[h]
De hagel zal de toevlucht van leugens wegvagen
en het water zal de schuilplaats wegspoelen.
18 Jullie verbond met de Dood zal verbroken worden
en jullie overeenkomst met het Graf* zal niet standhouden.[i]
Als de kolkende stortvloed voorbijkomt,
zullen jullie erdoor bedolven worden.
19 Zo vaak als hij voorbijkomt,
zal hij jullie wegspoelen.[j]
Morgen na morgen zal hij voorbijkomen,
dag en nacht.
Alleen door angst zullen ze begrijpen wat ze hebben gehoord.'*

HFST. 28
a 2Kon 16:10, 11; Jer 5:31
b 2Kon 21:13; Jes 28:17; Klg 2:8
c De 28:49, 50; Jer 5:15; 1Kor 14:21
d Ps 81:10, 11
e Jes 28:17
f 2Kr 36:15, 16; Jes 8:14, 15

2de kolom
a Jes 28:18
b Jes 30:9, 10
c Ps 118:22
d Mt 21:42; Mr 12:10; Lu 20:17; Han 4:11
e Ef 2:19, 20
f Ro 9:33; Ro 10:11; 1Pe 2:4, 6
g 2Kon 21:13
h Jer 11:20
i Jes 28:15
j Jes 24:1

28:10 *Of 'meetsnoer op meetsnoer, meetsnoer op meetsnoer'. **28:11** *Of 'met stamelende lippen'.

28:15, 18 *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **28:15** #Of mogelijk 'hebben we een visioen tot stand gebracht'. **28:17** *Of 'waterpas'. **28:19** *Of mogelijk 'als ze het begrijpen zullen ze alleen maar angst voelen'.

20 Want het bed is te kort om
je erop uit te strekken
en het geweven laken is
te smal om je erin te
wikkelen.
21 Want Jehovah zal opstaan
zoals bij de berg Pe̱razim,
en hij zal in actie komen
zoals in het dal* bij
Gi̱beon,[a]
om zijn taak uit te voeren
— een vreemde taak —
en om zijn werk te doen
— een ongewoon werk.[b]
22 Houd dus op met spotten,[c]
zodat jullie boeien niet strak-
ker worden aangetrokken,
want ik heb gehoord van de
Soevereine Heer, Jehovah
van de legermachten,
dat er besloten is het hele
land* te vernietigen.[d]
23 Luister goed naar mijn stem,
let op en hoor wat ik te
zeggen heb.
24 Ploegt een boer de hele dag
voordat hij zaad zaait?
Blijft hij de grond losmaken
en eggen?[e]
25 Nadat hij het oppervlak
geëffend heeft,
zaait hij toch komijn en
strooit hij zwarte komijn,
en zaait hij tarwe, gierst en
gerst op hun plek
en spelt[f] langs de randen?
26 Want Hij onderwijst hem de
juiste manier.*
Zijn God onderricht hem.[g]
27 Want zwarte komijn wordt
niet met een dorsslede
geplet[h]
en men rolt geen wagenwiel
over komijn.
Zwarte komijn wordt juist
uitgeklopt met een stok
en komijn met een staf.
28 Plet iemand koren voor
brood?

HFST. 28
a Joz 10:8-14
2Sa 5:20
1Kr 14:10-16
b Klg 2:15
Hab 1:5-7
c 2Kr 36:15, 16
Jer 20:7
d Jes 10:23
Jes 24:1
e Ps 30:5
Ps 103:9
Mi 7:18
f Ex 9:31, 32
Ez 4:9
g Ps 119:71
h Jes 41:15
Am 1:3

2de kolom
a Ps 103:9
Jes 21:10
Mi 7:18
b Le 26:44
Jer 10:24
c Ps 40:5
Jer 32:19
Ro 11:33

HFST. 29
d 2Sa 5:7, 9
e De 16:16
f De 28:53-55
g Jes 51:19
Klg 1:4
h Jer 15:14
Ze 1:7
i 2Kon 24:11
2Kon 25:1
j Jes 51:23
k Jes 13:19
Jes 14:22
Jes 21:9
l Jes 13:11
Jes 17:13

Nee, hij blijft het niet einde-
loos dorsen.[a]
En hoewel hij het wagenwiel
eroverheen rolt met zijn
paarden,
plet hij het niet.[b]
29 Ook dat komt van Jehovah
van de legermachten.
Zijn raad* is wonderbaarlijk,
hij heeft geweldige dingen
gedaan.#[c]

29 ‘Wee A̱riël,* A̱riël, de stad
waar David zijn kamp
opsloeg![d]
Laat jaar na jaar voorbijgaan,
laat de kringloop van
feesten[e] doorgaan.
2 Maar ik zal ellende brengen
over A̱riël,[f]
er zal gerouwd en gejammerd
worden.[g]
Ze zal voor mij worden als
de vuurhaard van Gods
altaar.[h]
3 Ik zal je aan alle kanten
belegeren,
ik zal je insluiten met een
palissade
en belegeringswerktuigen
tegen je opstellen.[i]
4 Je zult ten val worden
gebracht.
Vanaf de grond zul je spreken
en wat je zegt zal in het stof
gedempt worden.
Je stem zal uit de grond
komen[j]
zoals de stem van een
medium,
en je woorden zullen fluis-
terend* klinken vanuit het
stof.
5 Je horden vijanden* zullen
als fijn stof worden,[k]
de horden tirannen als kaf
dat wegwaait.[l]

28:21 *Of ‘de laagvlakte’. **28:22** *Of ‘de hele aarde’. **28:26** *Of ‘corrigeert (straft) hem op de juiste manier’.

28:29 *Of ‘voornemen’. #Of ‘zijn praktische wijsheid is groot’. **29:1** *Bet. mogelijk: ‘de vuurhaard van Gods altaar’. Blijkbaar gaat het om Jeruzalem. **29:4** *Of ‘piepend’. **29:5** *Lett.: ‘vreemden’.

Het zal plotseling gebeuren,
onverwacht.[a]
6 Jehovah van de legermachten
zal je te hulp komen
met donder, aardbevingen en
veel lawaai,
met stormwind, orkanen
en de vlammen van een
verterend vuur.’[b]
7 Dan zullen de horden van alle
volken die oorlog voeren
tegen Ariël[c]
— iedereen die tegen haar
strijdt,
de stormtorens die tegen
haar zijn opgesteld
en degenen die ellende over
haar brengen —
als een droom worden, als
een visioen in de nacht.
8 Het zal zijn als iemand die
honger heeft en droomt dat
hij eet
maar hongerig* wakker
wordt,
en als iemand die dorst heeft
en droomt dat hij drinkt
maar moe en dorstig# wakker
wordt.
Dat zal gebeuren met de
horden van alle volken
die oorlog voeren tegen de
berg Sion.[d]
9 Wees verbijsterd en verbaasd,[e]
wees blind zodat je niets
kunt zien.[f]
Ze zijn dronken, maar niet
van de wijn,
ze zwalken, maar niet door
de drank.
10 Want Jehovah heeft een
geest van diepe slaap over
jullie uitgestort.[g]
Hij heeft jullie ogen, de
profeten, gesloten[h]
en hij heeft jullie hoofden, de
visionairs, bedekt.[i]

11 Elk visioen wordt voor jul-
lie als de woorden van een ver-
zegeld boek.[j] Wanneer men het
aan iemand geeft die kan lezen
en zegt: ‘Lees dit alsjeblieft voor’,
zal hij zeggen: ‘Dat kan ik niet,
want het is verzegeld.’ 12 En als
men het boek aan iemand geeft
die niet kan lezen en zegt: ‘Lees
dit alsjeblieft’, zal hij zeggen:
‘Maar ik kan niet lezen.’

13 Jehovah zegt: ‘Dit volk
nadert mij met hun mond
en ze eren mij met hun
lippen,[a]
maar hun hart is ver van mij.
Hun ontzag voor mij is geba-
seerd op de voorschriften
van mensen, die hun zijn
aangeleerd.[b]
14 Daarom ben ik degene die
opnieuw wonderbaarlijke
dingen zal doen met dit
volk,[c]
het ene wonder na het
andere.
De wijsheid van hun wijzen
zal vergaan
en het verstand van hun
verstandige mannen zal
verborgen worden.’[d]
15 Wee hun die er alles aan
doen om hun plannen*
verborgen te houden voor
Jehovah.[e]
Hun daden vinden plaats in
het donker,
terwijl ze zeggen: ‘Wie ziet
ons?
Wie weet wat we doen?’[f]
16 Jullie verdraaien dingen!*
Moet de pottenbakker gelijk-
gesteld worden aan de klei?[g]
Moet het maaksel over zijn
maker zeggen:
‘Hij heeft me niet gemaakt’?[h]
En moet wat gevormd is
zeggen over degene die het
gevormd heeft:
‘Hij heeft er geen verstand
van’?[i]
17 Nog maar even en de Libanon
zal in een boomgaard ver-
anderd worden[j]

HFST. 29
a Jes 47:9
Jes 48:3
b 1Sa 2:10
Jer 50:25
Na 1:3
c Jer 25:12, 14
d Jes 10:12
Jer 51:24
e Hab 1:5
f Jes 6:9
g Jes 6:10
Ro 11:8
h Jer 14:14
Jer 27:15
i Mi 3:7
j Jes 8:16

2de kolom
a Jes 48:1
Jer 5:2
b Mt 15:7-9
Mr 7:6-8
c Jes 28:21
Hab 1:5
d Jer 8:9
1Kor 1:19
e Jes 30:1
f Ez 8:12
g Jes 64:8
h Jer 18:6
i Ro 9:20, 21
j Jes 35:1
Jes 41:19

29:8 *Of ‘met een lege ziel’. #Of ‘en met een uitgedroogde ziel’.

29:15 *Of ‘raad’. **29:16** *Of ‘wat verkeerd van jullie!’

en de boomgaard zal worden
bezien als een woud.[a]
18 Op die dag zullen de doven
de woorden van het boek
horen,
en bevrijd uit het donker
en de duisternis zullen de
ogen van de blinden zien.[b]
19 Zachtmoedige mensen zullen
veel vreugde vinden in
Jehovah,
en arme mensen zullen blij
zijn over de Heilige van
Israël.[c]
20 Want de tiran zal verdwijnen,
de opschepper komt aan zijn
eind.
Iedereen die eropuit is kwaad
te doen, wordt vernietigd:[d]
21 wie anderen vals beschul-
digt,
wie de verdediger* in de
poort in de val wil laten
lopen[e]
en wie de rechtvaardige met
loze argumenten het recht
ontzegt.[f]

22 Daarom zegt Jehovah, die
Abraham heeft verlost,[g] tegen het
huis van Jakob:

‘Jakob zal zich niet meer
schamen
en zijn gezicht zal niet meer
verbleken.*[h]
23 Want wanneer hij zijn kinde-
ren ziet,
het werk van mijn handen, in
zijn midden,[i]
zullen ze mijn naam heiligen.
Ze zullen de Heilige van Ja-
kob heiligen
en ze zullen ontzag hebben
voor de God van Israël.[j]
24 Degenen die opstandig van
geest zijn, zullen verstandig
worden,
en degenen die klagen, zullen
zich laten onderwijzen.’

29:21 *Lett.: ‘degene die terechtwijst’. **29:22** *D.w.z. van schaamte en teleurstelling.

HFST. 29
a Jes 32:14, 15
b Jes 35:5; Jes 42:16
c Jes 41:16
d Mi 2:1
e Am 5:10
f Ez 13:19
g Ne 9:7; Mi 7:20
h Joë 2:27
i Jes 45:11
j Jes 8:13; Ho 3:5

2de kolom

HFST. 30
a Jes 1:2; Jes 63:10; Jes 65:2
b Jes 29:15
c Jes 31:1; Ez 29:6
d Nu 27:21; 1Kon 22:7
e Jer 17:5
f Jes 19:11; Ez 30:14
g Jes 31:3; Jer 2:36

30 ‘Wee de koppige zonen’,[a]
verklaart Jehovah,
‘die plannen uitvoeren die
niet van mij zijn,[b]
die verdragen sluiten,* maar
niet onder leiding van mijn
geest.
Zo stapelen ze de ene zonde
op de andere.
2 Ze gaan op weg naar Egypte[c]
zonder mij* te raadplegen,[d]
om bescherming te zoeken
bij de farao[#]
en om toevlucht te zoeken in
de schaduw van Egypte!
3 Maar de bescherming van de
farao zal voor jullie een
reden tot schaamte worden
en de toevlucht in de schaduw
van Egypte een oorzaak van
schande.[e]
4 Want zijn leiders zijn in Zoan[f]
en zijn afgezanten hebben
Hanes bereikt.
5 Ze zullen allemaal te schande
worden gemaakt
door een volk waar ze niets
aan hebben,
een volk dat geen hulp of
voordeel biedt,
alleen maar schaamte en
schande.’[g]

6 Uitspraak tegen de dieren
van het zuiden:

Door het land van ellende en
moeilijkheden,
het land van de leeuw, de
brullende leeuw,
van de adder en de vliegende
vurige slang,*
dragen ze hun rijkdom op de
ruggen van ezels
en hun voorraden op de
bulten van kamelen.
Maar die dingen zullen het
volk niet helpen.

30:1 *Lett.: ‘een plengoffer uitgieten’, kennelijk om een overeenkomst te sluiten. **30:2** *Of ‘mijn mond’. #Lett.: ‘in de vesting van de farao’. **30:6** *Of ‘de giftige slang in de aanval’.

7 Want de hulp van Egypte is
totaal waardeloos.[a]
Daarom heb ik het genoemd:
‘Rahab,[b] die niets doet.’
8 ‘Kom, schrijf het in hun
bijzijn op een bord
en teken het op in een boek,[c]
zodat het in de toekomst
dient als een blijvend
getuigenis.[d]
9 Want ze zijn een opstandig
volk,[e] het zijn zonen vol
bedrog,[f]
zonen die de wet* van Jehovah
niet willen horen.[g]
10 Ze zeggen tegen de zieners:
“Laat jullie visioenen maar
zitten”,
en tegen de visionairs:
“Vertel ons geen ware
voorspellingen.[h]
Vertel ons dingen die we
graag willen horen,* voor-
spel misleidende illusies.[i]
11 Verlaat de weg, wijk af van
het pad.
Vertel ons niet meer over de
Heilige van Israël.”’[j]
12 Daarom zegt de Heilige van
Israël:
‘Omdat jullie dit woord
verwerpen[k]
en jullie vertrouwen op
leugens en bedrog
en daarop steunen,[l]
13 zal deze overtreding voor
jullie zijn als een be-
schadigde muur,
als een uitpuilende hoge
muur die op het punt staat
in te storten.
Hij zal plotseling en onver-
wacht vallen.
14 Hij zal stukgeslagen worden
als een grote potten-
bakkerskruik
en zo volledig verbrijzeld
worden dat er nog geen
scherf van overblijft
waarmee je vuur uit de haard
kunt halen
of water uit een plas* kunt
scheppen.’
15 Want dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah, de Heilige
van Israël:
‘Kom bij me terug en blijf
rustig, dan worden jullie
gered.
Jullie kracht zal liggen in
kalmte en vertrouwen.’[a]
Maar jullie wilden niet.[b]
16 Jullie zeiden: ‘Nee! We
vluchten op paarden!’
En vluchten zul je.
‘We zullen op snelle paarden
rijden!’[c]
Daarom zullen je achter-
volgers snel zijn.[d]
17 Bij de dreiging van één zullen
er duizend beven.[e]
Bij de dreiging van vijf zullen
jullie op de vlucht slaan.
Wat er van jullie overblijft
is als een mast op een
bergtop,
als een signaalmast op een
heuvel.[f]
18 Maar Jehovah wacht ge-
duldig* tot hij jullie zijn
goedheid kan tonen,[g]
en hij zal opstaan om barm-
hartig voor jullie te zijn.[h]
Want Jehovah is een God van
recht.[i]
Gelukkig zijn degenen die
hem blijven verwachten.#[j]

19 Wanneer het volk in Sion,
in Jeruzalem, woont,[k] zul je be-
slist niet huilen.[l] Hij zal je juist
zijn goedheid tonen als hij je
hulpgeroep hoort. Zodra hij het
hoort, zal hij je antwoorden.[m]
20 Hoewel Jehovah jullie brood
zal geven in de vorm van ellende
en water in de vorm van onder-
drukking,[n] zal je Grootse Onder-
wijzer zich niet langer verbergen.
Je zult je Grootse Onderwijzer[o]
met eigen ogen zien. 21 En met

30:9 * Of ‘het onderwijs’. 30:10 * Lett.: ‘gladde dingen’.

30:14 * Of mogelijk ‘waterput’. 30:18 * Of ‘blijft vol verwachting uitzien’. # Of ‘verlangend naar hem uitzien’.

HFST. 30
a Jes 31:1, Jer 37:7, 8
b Ps 87:4, Ps 89:10
c Jes 8:1, Jer 36:2
d Ro 15:4
e De 31:27, Jes 1:4, Jer 44:3
f Jes 59:3, Jer 9:3
g 2Kr 33:10, 2Kr 36:15, 16, Ne 9:29, Jer 7:13
h 2Kr 16:10, 2Kr 18:7, Jer 11:21, Jer 26:11
i Jer 23:16, 17, Ez 13:7, Mi 2:11
j Am 7:13, 16
k Am 2:4, 5
l Jer 13:25, Mi 3:11

2de kolom
a 1Kr 5:20, 2Kr 16:8, Jes 26:3
b Mt 23:37, Han 7:51
c Jes 31:1, 3
d De 28:49, 50, Jer 4:13, Klg 4:19, Hab 1:6, 8
e Le 26:36, De 32:30
f Ez 12:16
g Ex 34:6, Ez 36:9, 10
h Ps 102:13, Ro 9:15
i Ps 99:4, Jer 10:24
j Jer 17:7
k Ne 11:1, Jes 44:28, Jes 62:1, Jer 31:6, Za 1:17
l Ne 12:27, Jes 61:3
m Jer 29:11, 12
n Le 26:26, Ps 80:5
o Job 36:22, Ps 32:8, Ps 71:17, Ps 119:102

eigen oren zul je een woord achter je horen, dat luidt: ‘Dit is de weg.[a] Wandel daarop.’ Dit voor het geval jullie naar rechts of naar links zouden gaan.[b]

22 En jullie zullen de zilveren deklaag van je gehouwen beelden en de gouden laag van je metalen* beelden[c] verontreinigen. Je zult ze weggooien als een menstruatiedoek en zeggen: ‘Weg ermee!’#[d]
23 Hij zal regen geven voor het zaad waarmee je de grond inzaait,[e] en het brood dat de grond opbrengt zal goed en voedzaam* zijn.[f] Op die dag zal je vee op uitgestrekte weidegronden grazen.[g]
24 De runderen en de ezels die de grond bewerken, zullen voer vermengd met zuring eten, dat met de schop en de hooivork is gewand.
25 Op elke hoge berg en op elke hoge heuvel zullen beken en stromen zijn,[h] op de dag van de grote slachting, wanneer de torens vallen.
26 Het licht van de vollemaan zal als het licht van de zon worden. En het licht van de zon zal zeven keer zo sterk worden,[i] als het licht van zeven dagen, op de dag dat Jehovah de breuk van zijn volk verbindt[j] en de ernstige wond geneest die door hem is toegebracht.[k]

27 Luister! De naam van Jehovah komt van ver,
met zijn brandende woede en met zware wolken.
Zijn lippen zijn een en al boosheid
en zijn tong is als een verterend vuur.[l]
28 Zijn geest* is als een kolkende watervloed die helemaal tot aan de hals reikt,
om de volken te schudden in een zeef van vernietiging.#
En de volken zullen een bit tussen hun kaken[a] hebben
dat hen op een dwaalspoor brengt.
29 Maar jullie lied zal zijn als het lied dat ’s nachts wordt gezongen
wanneer je je klaarmaakt* voor een feest,[b]
en je zult blij zijn in je hart
zoals iemand met een fluit#
die naar de berg van Jehovah gaat, naar de Rots van Israël.[c]
30 Jehovah zal zijn indrukwekkende stem[d] laten horen
en zijn arm[e] laten zien, die in grote woede[f] neerkomt,
met vlammen van een verterend vuur,[g]
met wolkbreuken,[h] onweersbuien en hagelstenen.[i]
31 Vanwege de stem van Jehovah zal Assyrië door angst getroffen worden.[j]
Hij zal het met een stok slaan.[k]
32 En elke slag van zijn stok
die Jehovah als straf op Assyrië laat neerkomen,
zal begeleid worden door tamboerijnen en harpen,[l]
terwijl hij zijn arm tegen hen opheft in de strijd.[m]
33 Want de To̱feth*[n] is al voor hem klaargemaakt
en is ook voorbereid voor de koning.[o]
Hij heeft de plaats voor de houtstapel diep en breed gemaakt,
met hout en vuur in overvloed.
Als met een stroom van zwavel zal de adem van Jehovah
het in brand steken.

HFST. 30
a Ps 25:8, 9
b De 5:32; Joz 1:7, 8; Sp 4:27
c Ex 32:4; De 7:5, 25; Re 17:3, 4
d Ho 14:8; Za 13:2
e Ps 65:9; Za 10:1
f Ho 2:21, 22
g Jes 65:10
h Jes 41:18; Jes 44:3
i Jes 60:20; Opb 21:23; Opb 22:5
j Klg 2:13
k Jer 33:6; Am 9:11
l Jes 10:17; Na 1:6; Ze 3:8

2de kolom
a 2Kon 19:28; Ps 32:9
b De 16:14; Ps 42:4; Jer 33:10, 11
c De 32:4; Jes 26:4
d Ps 29:3, 4
e Ex 15:16; Ps 98:1
f Na 1:2
g Ps 18:13
h Re 5:4
i Joz 10:11
j Jes 37:36
k Jes 10:12
l Ex 15:20; Re 11:34
m Jes 10:24, 26
n 2Kon 23:10; Jer 7:32
o Jes 37:37, 38; Ez 32:22

30:22 *Of ‘gegoten’. #Of mogelijk ‘en ze vuil noemen’. **30:23** *Lett.: ‘vet en vol olie’. **30:28** *Of ‘adem’. #Lett.: ‘van waardeloosheid’.

30:29 *Of ‘heiligt’. #Of ‘die onder het lopen fluitspeelt’. **30:33** *Met ‘Tofeth’ wordt hier een figuurlijke verbrandingsplaats bedoeld die vernietiging voorstelt.

31 Wee degenen die naar
Egypte gaan voor hulp,[a]
die op paarden vertrouwen,[b]
die op strijdwagens vertrouwen omdat het er veel zijn
en op oorlogspaarden*
omdat ze sterk zijn.
Ze vertrouwen niet op de
Heilige van Israël,
Jehovah zoeken ze niet.
2 Maar hij is wijs en zal ellende
brengen,
hij zal zijn woorden niet
terugnemen.
Hij zal opstaan tegen het
huis van boosdoeners
en ook tegen degenen die
slechte mensen helpen.[c]
3 De Egyptenaren zijn maar
mensen en geen God.
Hun paarden zijn vlees en
geen geest.[d]
Als Jehovah zijn hand uitstrekt,
zal degene struikelen die
hulp aanbiedt
en zal degene vallen die hulp
krijgt.
Ze zullen allemaal tegelijk
aan hun eind komen.
4 Want dit heeft Jehovah tegen
me gezegd:
'Net zoals een leeuw, een
sterke jonge leeuw,* over
zijn prooi gromt
wanneer een grote groep
herders vanwege hem bij
elkaar is geroepen,
en hij zich niet bang laat maken door hun geschreeuw
of verschrikt wordt door hun
lawaai,
zo zal Jehovah van de legermachten afdalen om te
strijden
voor de berg Sion en zijn
heuvel.
5 Als vogels in duikvlucht, zo zal
Jehovah van de legermachten Jeruzalem verdedigen.[e]
Hij zal het verdedigen en
redden.
Hij zal het sparen en bevrijden.'

6 'Volk van Israël, kom terug
bij degene tegen wie jullie openlijk in opstand zijn gekomen.[a]
7 Want de nutteloze goden van
zilver en de waardeloze goden
van goud die jullie eigenhandig
in zonde hebben gemaakt, zullen
op die dag door iedereen aan de
kant gezet worden.

8 En de Assyriër zal gedood
worden door het zwaard,
maar niet door dat van een
man.
Hij zal vernietigd worden
door het zwaard, maar niet
door dat van een mens.[b]
Hij zal vluchten voor het
zwaard
en zijn jonge mannen zullen
verplicht worden tot
dwangarbeid.
9 Zijn sterke rots zal van angst
vergaan,
en zijn leiders zullen radeloos
zijn vanwege de signaalmast', verklaart Jehovah,
wiens licht* in Sion en wiens
oven in Jeruzalem is.

32 Luister! Een koning[c] zal
regeren voor rechtvaardigheid[d]
en vorsten zullen regeren
voor gerechtigheid.
2 En elk van hen zal zijn als een
beschutting* tegen de wind,
een schuilplaats# tegen
slagregens,
als waterstromen in een
dorre streek,[e]
als de schaduw van een
grote rots in een uitgedroogd land.
3 Dan zullen de ogen van
wie zien niet langer dichtgestreken zijn

HFST. 31
a Jes 30:2
b De 17:15, 16
c Ez 29:6, 7
d Ps 33:17; Sp 21:31
e De 32:11, 12; Ps 91:4

2de kolom
a Jes 55:7; Joë 2:12
b 2Kon 19:35; 2Kr 32:21; Jes 37:36

HFST. 32
c Ge 49:10; Ps 2:6; Lu 1:32, 33; Jo 1:49
d Ps 45:6; Ps 72:1; Jes 9:7; Jes 11:4, 5; Jer 23:5; Za 9:9; Heb 1:9; Opb 19:11
e Jes 35:6

31:1 *Of 'ruiters'. 31:4 *Of 'een jonge leeuw met manen'.

31:9 *Of 'vuur'. 32:2 *Of 'wijkplaats'. #Of 'toevlucht'.

en de oren van wie horen
zullen luisteren.
4 Het hart van impulsieve
mensen zal nadenken over
kennis
en de tong van stotteraars
zal vloeiend en duidelijk
spreken.[a]
5 De dwaas zal niet langer
vrijgevig worden genoemd
en de gewetenloze niet langer
nobel.
6 Want de dwaas zal onzinnige
dingen zeggen
en zijn hart zal boosaardige
plannen maken[b]
om afvalligheid* te bevorde-
ren en om opstandig tegen
Jehovah te praten,
om de hongerige# honger te
laten lijden
en om de dorstige water te
ontzeggen.
7 De middelen van de geweten-
loze zijn slecht.[c]
Hij bevordert schaamteloos
gedrag
om de ellendige met leugens
ten val te brengen,[d]
al bepleit de arme zijn recht.
8 Maar wie nobel is heeft
nobele bedoelingen
en blijft zich inzetten voor
nobele* zaken.
9 'Zelfvoldane vrouwen, sta op
en luister naar mijn stem!
Zorgeloze dochters,[e] hoor
wat ik te zeggen heb!
10 Zorgelozen, over iets meer
dan een jaar zullen jullie
huiveren,
want aan het eind van de
druivenoogst zullen er geen
vruchten verzameld zijn.[f]
11 Beef, zelfvoldane vrouwen!
Huiver, zorgelozen!
Trek al je kleren uit
en doe een zak om je heupen.[g]

32:6 *Of 'oneerbiedig gedrag'. #Of 'de ziel van de hongerige'. 32:8 *Of 'ruimhartige', 'vrijgevige'.

HFST. 32
a Jes 35:6
b Mi 2:1
c Jer 5:26; Mi 7:3
d 1Kon 21:9, 10
e Jes 3:16
f Klg 2:12; Ze 1:13
g Jes 3:24

2de kolom
a Jes 22:2; Klg 2:15
b 2Kon 25:9, 10
c 2Kr 27:1, 3; Ne 3:26
d Jes 27:10
e Jes 44:3
f Jes 29:17; Jes 35:1, 2
g Jes 42:1, 4; Jes 60:21
h Ps 119:165; Jes 55:12
i Ez 37:26; Mi 4:3, 4
j Jes 60:18; Jes 65:22; Jer 23:6; Ez 34:25; Ho 2:18
k Jes 30:23, 24

HFST. 33
l 2Kon 18:13; Jes 10:5

12 Sla je van verdriet op de
borst
vanwege de prachtige velden
en de vruchtbare wijnstok-
ken.
13 Want de grond van mijn volk
zal bedekt zijn met distels
en doorns,
ze zullen alle huizen waar
vreugde is overwoekeren,
heel de uitbundige stad.[a]
14 Want de vesting is verlaten,
de rumoerige stad is uitge-
storven.[b]
Ọfel[c] en de wachttoren zijn
voor altijd een woestenij
geworden,
een paradijs voor wilde ezels,
een weide voor de kudden,[d]
15 totdat de geest van boven
over ons wordt uitgestort[e]
en de woestijn een boom-
gaard wordt
en de boomgaard op een
woud gaat lijken.[f]
16 Dan woont gerechtigheid in
de woestijn
en rechtvaardigheid in de
boomgaard.[g]
17 Ware rechtvaardigheid zal
vrede opleveren,[h]
ware rechtvaardigheid zal
zorgen voor blijvende rust
en veiligheid.[i]
18 Mijn volk zal in een vredige
plaats wonen,
in veilige oorden, in plaatsen
van ongestoorde rust.[j]
19 Maar de hagel zal het woud
verpletteren
en de stad wordt met de
grond gelijkgemaakt.
20 Gelukkig zijn jullie die aan
alle wateren zaaien,
die de stier en de ezel erop-
uit sturen.'*[k]

33 Wee de verwoester die
niet is verwoest,[l]
de verrader die niet is
verraden!

32:20 *Of 'loslaten'.

Als je klaar bent met verwoesten, zul je zelf worden verwoest.[a]
Als je klaar bent met verraden, zul je zelf worden verraden.
2 O Jehovah, wees goed voor ons.[b]
Wij hopen op u.
Wees elke morgen onze arm,*[c]
onze redding in moeilijke tijden.[d]
3 Bij het horen van het rumoer vluchten volken weg.
Als u opstaat, stuiven naties uit elkaar.[e]
4 Je buit zal geplunderd worden zoals vraatzuchtige sprinkhanen dat doen.
Als zwermen sprinkhanen zullen mensen zich erop storten.
5 Jehovah zal hoog verheven zijn,
want hij woont in de hoogte boven.
Hij zal Sion vullen met recht en rechtvaardigheid.
6 Hij geeft je houvast in jouw tijd,
een overvloed aan redding,[f]
wijsheid, kennis en ontzag voor Jehovah[g]
— dat is zijn schat.
7 Luister! Hun helden schreeuwen het uit op straat,
de boodschappers van vrede huilen bitter.
8 De hoofdwegen zijn verlaten,
er is niemand die zich op de paden bevindt.
Hij* heeft het verbond verbroken,
hij heeft de steden verworpen,
hij heeft geen respect voor de sterfelijke mens.[h]
9 Het land rouwt* en verdort.
De Libanon schaamt zich[i] en teert weg.
Saron is een woestijn geworden,
Basan en Karmel laten hun bladeren vallen.[a]
10 ‘Nu zal ik opstaan,’ zegt Jehovah,
‘nu zal ik mezelf verhogen,[b]
nu zal ik mezelf grootmaken.
11 Jullie zijn zwanger van gedroogd gras, stoppels zullen jullie baren.
Je eigen geest zal je verteren als een vuur.[c]
12 En volken zullen worden als verbrande kalk.
Ze zullen in vlammen opgaan als afgekapte doornstruiken.[d]
13 Jullie die ver weg zijn, luister wat ik zal doen!
En jullie die dichtbij zijn, erken mijn macht!
14 De zondaars in Sion zijn doodsbang,[e]
de afvalligen sidderen van angst:
“Wie van ons kan leven bij een verterend vuur?[f]
Wie van ons kan leven bij vlammen die niet doven?”
15 Degene die altijd in rechtvaardigheid wandelt,[g]
die zegt wat oprecht is,[h]
die oneerlijke en bedrieglijke winst afwijst,
die steekpenningen weigert en ze niet met beide handen aanpakt,[i]
die zijn oren sluit om niet van bloedvergieten te horen
en die zijn ogen sluit om het slechte niet te zien
16 — hij zal in de hoogte wonen,
zijn veilige schuilplaats* zal in rotsachtige vestingen zijn,
hij zal brood krijgen
en altijd genoeg water hebben.’[j]
17 Met eigen ogen zul je een koning in al zijn pracht zien,
je zult een land zien dat ver weg is.

33:2 *Of ‘kracht’. 33:8 *D.w.z. de vijand. 33:9 *Of mogelijk ‘verdroogt’.

33:16 *Of ‘veilige hoogte’.

HFST. 33
a Jes 10:12; Na 3:7
b Ps 123:2
c Ps 44:3; Jes 52:10
d Ps 46:1; Na 1:7
e Ps 46:6; Ps 68:1; Jes 17:13
f Ps 27:1
g Sp 19:23
h 2Kon 18:19, 20
i Jes 37:24

2de kolom
a Na 1:4
b Ps 46:10
c Jes 5:24
d Jes 9:18
e De 28:66, 67
f De 32:22; Na 1:6; Heb 12:29
g Ez 18:17
h 1Kr 29:17
i Ex 23:8; De 16:19
j 1Kon 19:5, 6; Ps 34:9, 10; Jes 65:13

18 Je zult je de angst herinneren:*
‘Waar is de secretaris?
Waar is degene die de schatting# afwoog?[a]
Waar is degene die de torens telde?’
19 Je zult dat onbeschaamde volk niet meer zien,
een volk dat een taal spreekt die onbegrijpelijk* is,
dat spreekt met een tong die stottert, die je niet kunt verstaan.[b]
20 Kijk naar Sion, de stad van onze feesten![c]
Met eigen ogen zul je Jeruzalem zien als een vredige verblijfplaats,
een tent die niet wordt verplaatst.[d]
De tentpinnen zullen nooit uitgetrokken worden
en de touwen zullen niet kapotgetrokken worden.
21 Maar daar zal Jehovah, de Majestueuze,
voor ons een gebied worden van rivieren, van brede kanalen.
Geen vloot van galeien zal daar varen
en geen majestueus schip zal er voorbijgaan.
22 Want Jehovah is onze Rechter,[e]
Jehovah is onze Wetgever,[f]
Jehovah is onze Koning.[g]
Hij is degene die ons zal redden.[h]
23 De touwen zullen slap hangen.
Ze kunnen de mast niet rechtop houden of het zeil uitvouwen.
In die tijd zal er een rijke buit verdeeld worden,
zelfs de kreupelen zullen veel buit meenemen.[i]
24 En geen inwoner zal zeggen: ‘Ik ben ziek.’[j]

De bewoners van het land zullen vergeving krijgen voor hun zonden.[a]

34 Kom dichterbij om te luisteren, volken,
en let goed op, naties.
Luister, aarde en alles wat erop is,
het land en al zijn opbrengst.
2 Want Jehovah’s woede is gericht tegen alle volken,[b]
hij is kwaad op hun hele legermacht.[c]
Hij zal ze voor de vernietiging bestemmen,
hij zal ze laten afslachten.[d]
3 De slachtoffers zullen neergegooid worden,
de stank van hun lijken zal opstijgen.[e]
De bergen zullen smelten door* hun bloed.[f]
4 Heel het hemelse leger zal wegrotten
en de hemel zal als een boekrol worden opgerold.
Hun hele leger zal verschrompelen en vallen,
zoals een verdord blad van de wijnstok valt
en een verschrompelde vijg van de vijgenboom.
5 ‘Want in de hemel zal mijn zwaard worden doordrenkt.[g]
Het zal op Edom neerkomen als een oordeel,[h]
op het volk dat ik voor de vernietiging heb bestemd.
6 Jehovah heeft een zwaard dat zal druipen van het bloed.
Het zal druipen van het vet,[i]
van het bloed van jonge rammen en bokken,
van het niervet van rammen.
Want Jehovah heeft een slachtoffer in Bozra,
een grote slachting in het land Edom.[j]
7 De wilde stieren zullen met hen neervallen,

33:18 *Of ‘in je hart zul je mediteren over de angst’. #Zie Woordenlijst.
33:19 *Of ‘te diep om te begrijpen’.
34:3 *Of ‘druipen van’.

HFST. 33
a 2Kon 15:19
b De 28:49, 50; Jes 28:11; Jer 5:15
c De 12:5, 6
d Ps 125:1
e Ge 18:25; Ps 50:6; Ps 98:9
f Le 26:3; Jak 4:12
g Ps 44:4; Ps 97:1; Opb 11:15, 17
h Jes 12:2; Ze 3:17
i Jes 33:4
j De 7:15; Opb 21:4; Opb 22:1, 2

2de kolom
a Jer 50:20; Mi 7:18, 19

HFST. 34
b Jer 25:15; Joë 3:12; Ze 3:8; Za 14:3
c Jes 30:27; Na 1:2
d Opb 19:11, 15
e Jer 25:33
f Ez 39:4
g De 32:41
h Ps 137:7; Jer 49:7, 22
i Le 3:16
j Jes 63:1-3; Ob 8, 9

de jonge stieren met de sterke stieren.
Hun land zal doordrenkt zijn met bloed
en hun stof zal verzadigd zijn van vet.’
8 Want Jehovah heeft een dag van wraak,[a]
een jaar van vergelding voor de rechtszaak ter wille van Sion.[b]
9 De waterstromen* zullen in pek veranderen
en het stof in zwavel.
Het land zal als brandend pek worden.
10 Het zal dag en nacht blijven branden,
de rook zal voor altijd blijven opstijgen.
Van generatie op generatie zal het een woestenij blijven.
Geen mens zal erdoorheen trekken, voor altijd en eeuwig.[c]
11 Pelikanen en stekelvarkens zullen het in bezit nemen
en ransuilen en raven zullen er wonen.
Hij zal het meetlint van verlatenheid erlangs houden
en het schietlood* van verwoesting.
12 Niet één van de edelen zal als koning worden uitgeroepen
en alle leiders zullen verdwijnen.
13 In de versterkte torens zullen doornstruiken groeien,
netels en distels in de vestingen.
Het zal een hol voor jakhalzen worden,[d]
een plek voor struisvogels.
14 Woestijndieren zullen daar samenkomen met jankende dieren
en wilde geiten* zullen elkaar toeroepen.
Daar zal de nachtzwaluw neerstrijken en een rustplaats vinden.
15 Daar zal de pijlslang nestelen en eieren leggen.
Ze zal ze uitbroeden en ze in haar schaduw bij zich houden.
Daar zullen wouwen zich verzamelen, in paren.
16 Ga op zoek in het boek van Jehovah en lees het hardop voor.
Niet één ervan zal ontbreken,
geen ervan mist zijn partner,
want het is de mond van Jehovah die het heeft bevolen
en het is zijn geest die ze heeft samengebracht.
17 Hijzelf heeft het lot voor ze geworpen
en zijn eigen hand heeft hun toegewezen gebied afgemeten.*
Ze zullen het voor altijd in bezit hebben,
in alle generaties zullen ze er wonen.

35 De wildernis en het dorre land zullen juichen[a]
en de woestijnvlakte zal blij zijn en bloeien als de saffraan.*[b]
2 Ze zal zeker bloeien,[c]
ze zal juichen en jubelen.
De pracht van de Libanon zal haar gegeven worden,[d]
de schoonheid van de Ka̱rmel[e]
en van Sa̱ron.[f]
De glorie van Jehovah, de pracht van onze God, zullen ze zien.
3 Versterk de slappe handen
en geef de knikkende knieën kracht.[g]
4 Zeg tegen degenen die in hun hart angstig zijn:
‘Wees sterk. Wees niet bang.

HFST. 34
a De 32:41; Ps 94:1
b Jes 35:4
c Mal 1:4
d Mal 1:3

2de kolom

HFST. 35
a Jes 29:17; Jes 32:14, 15
b Jes 4:2; Jes 27:6; Jes 35:6; Jes 51:3; Ez 36:35
c Ho 14:5, 6
d Jes 60:13
e Jer 50:19
f Jes 65:10
g Heb 12:12

34:9 *Kennelijk van Bozra, de hoofdstad van Edom. 34:11 *Lett.: ‘de stenen’. 34:14 *Of mogelijk ‘demonen in bokkengedaante’.
34:17 *Lett.: ‘het voor hen verdeeld met een meetlint’. 35:1 *Of ‘krokus’.

Luister! Jullie eigen God zal
komen met wraak,
God zal komen met ver-
gelding.[a]
Hij zal komen en jullie
redden.’[b]
5 In die tijd worden de ogen
van de blinden geopend[c]
en de oren van de doven
ontsloten.[d]
6 In die tijd zal de kreupele
springen als een hert[e]
en de tong van de stomme zal
het uitroepen van vreugde.[f]
Want in de wildernis zal
overal water opwellen,
in de woestijnvlakte zal water
stromen.
7 Het verschroeide land ver-
andert in een rietplas
en de dorstige bodem in
waterbronnen.[g]
De plaats waar eens jakhalzen
rustten,[h]
is bedekt met groen gras, riet
en papyrus.
8 En daar zal een hoofdweg
zijn,[i]
een weg die de Weg van
Heiligheid wordt genoemd.
Geen onreine zal die be-
treden.[j]
Die weg is alleen voor dege-
ne die erop mag wandelen.
Geen dwaas dwaalt er rond.
9 Geen leeuw zal er zijn,
roofdieren zullen er niet op
komen.
Die zullen zich daar niet
bevinden.[k]
Alleen degenen die zijn
teruggekocht zullen erop
wandelen.[l]
10 Degenen die door Jehovah
zijn losgekocht zullen
juichend[m] terugkomen[n]
naar Sion.
Hun hoofd is gekroond met
eindeloze vreugde.[o]
Ze krijgen grote vreugde en
blijdschap,
verdriet en gezucht ver-
dwijnen.[p]

HFST. 35
a Jer 51:56
b Jes 25:9
Ze 3:16, 17
c Ps 146:8
Jes 42:16
Mt 9:28-30
d Jes 29:18
Jer 6:10
Mr 7:32-35
Lu 7:22
e Mt 11:5
Han 8:7
Han 14:8-10
f Mt 15:30
g Jes 44:3
h Jer 9:11
i Ezr 1:3
Jes 11:16
Jes 49:11
Jes 62:10
Jer 31:21
j Jes 52:1
k Jes 11:6, 7
Jes 65:25
Ez 34:25
Ho 2:18
l Ps 107:2, 3
Jes 62:12
m Jes 51:11
Jer 31:11, 12
n De 30:4
o Jer 33:10, 11
p Jes 30:19
Jes 65:19

2de kolom

HFST. 36
a Jes 10:5
b 2Kon 18:13
2Kr 32:1
Jes 8:7, 8
Jes 10:28-32
Jes 33:8
c 2Kr 32:9
d 2Kon 19:8
e Jes 7:3
f 2Kon 18:17, 18
g Jes 22:20, 21
h 2Kon 19:2
i 2Kon 18:19-25
2Kon 19:10
j 2Kon 18:1, 7
k 2Kon 17:4
Jes 30:2, 7
Jer 37:7
l 2Kon 18:1, 4
2Kr 31:1
m De 12:11
2Kr 7:12
2Kr 32:12
n 2Kon 18:13

36 In het 14de jaar van koning
Hizkia rukte koning San-
herib van Assyrië[a] op tegen alle
vestingsteden van Juda en ver-
overde ze.[b] 2 De koning van As-
syrië stuurde de rabsake*[c] met
een groot leger vanuit Lachis[d]
naar koning Hizkia in Jeruzalem.
Ze stelden zich op bij de water-
leiding van de Bovenvijver,[e] aan
de hoofdweg naar het veld van de
wasman.[f] 3 Toen kwamen hof-
meester Eljakim,[g] de zoon van
Hilkia, secretaris Sebna[h] en kro-
niekschrijver Joah, de zoon van
Asaf, naar hem toe.
4 De rabsake zei toen tegen
hen: ‘Zeg alsjeblieft tegen Hiz-
kia: “Dit zegt de grote koning,
de koning van Assyrië: ‘Waarom
voel je je zo zeker?[i] 5 Je zegt:
“Ik heb een strategie en beschik
over militaire macht.” Maar dat
zijn lege woorden. Op wie ver-
trouw je, dat je tegen mij in op-
stand durft te komen?[j] 6 Luis-
ter, je vertrouwt op de steun
van Egypte, die geknakte riet-
stengel die je hand doorboort
als je erop leunt. Zo is de fa-
rao, de koning van Egypte, voor
iedereen die op hem vertrouwt.[k]
7 Of willen jullie tegen mij zeg-
gen dat jullie vertrouwen op Je-
hovah, jullie God? Is hij niet de-
gene van wie de offerhoogten en
altaren door Hizkia zijn verwij-
derd[l] terwijl Hizkia tegen Juda
en Jeruzalem zegt: “Buig je neer
voor dit altaar”?’”[m] 8 Sluit als-
jeblieft deze weddenschap met
mijn heer, de koning van Assy-
rië:[n] ik zal je 2000 paarden ge-
ven als je er genoeg ruiters voor
kunt vinden. 9 Hoe zou je zelfs
maar één van de onbelangrijkste
gouverneurs van mijn heer kun-
nen terugdrijven als je op Egypte
vertrouwt voor wagens en voor
ruiters? 10 Denk je soms dat ik
zonder machtiging van Jehovah
tegen dit land ben opgerukt om
het te vernietigen? Jehovah heeft

36:2 * Of ‘de opperschenker’.

zelf tegen me gezegd: “Ruk op te-
gen dit land en vernietig het.”’
11 Toen zeiden Eljakim, Seb-
na[a] en Joah tegen de rabsake:[b]
‘Spreek alstublieft Aramees*[c] met
uw dienaren, want wij kunnen dat
verstaan. Spreek niet met ons in
de taal van de Joden terwijl de
mensen op de muur het kunnen
horen.’[d] **12** Maar de rabsake zei:
‘Denken jullie soms dat mijn heer
me heeft gestuurd om alleen te-
gen jullie heer en tegen jullie te
spreken? Mijn woorden zijn ook
bedoeld voor de mannen die op
de muur zitten, degenen die net
als jullie hun eigen uitwerpselen
zullen eten en hun eigen urine
zullen drinken.’
13 Toen riep de rabsake luid
in de taal van de Joden:[e] ‘Hoor
het woord van de grote koning, de
koning van Assyrië.[f] **14** Dit zegt
de koning: “Laat je niet door Hiz-
kia bedriegen, want hij kan jul-
lie niet redden.[g] **15** Laat je niet
door Hizkia overhalen om op Je-
hovah te vertrouwen[h] als hij zegt:
‘Jehovah zal ons zeker redden,
en deze stad zal niet in handen
vallen van de koning van Assy-
rië.’ **16** Luister niet naar Hizkia,
want dit zegt de koning van Assy-
rië: ‘Sluit vrede met mij en geef
je over.* Dan zullen jullie alle-
maal van je eigen wijnstok en je
eigen vijgenboom eten en het wa-
ter uit je eigen waterput# drin-
ken, **17** tot ik kom en jullie naar
net zo’n land breng als jullie
eigen land:[i] een land van graan en
nieuwe wijn, een land van brood
en wijngaarden. **18** Laat je niet
door Hizkia misleiden als hij zegt:
“Jehovah zal ons redden.” Heeft
ook maar één van de goden van
de volken zijn land gered uit de
handen van de koning van Assy-
rië?[j] **19** Waar zijn de goden van
Hamath en Arpad?[k] Waar zijn de
goden van Sefarvaïm?[l] En heb-
ben ze Samaria uit mijn handen
gered?[a] **20** Wie onder alle goden
van die landen heeft zijn land uit
mijn handen gered? Zou Jehovah
Jeruzalem dan wél uit mijn han-
den kunnen redden?’”’[b]
21 Ze zwegen en zeiden niets
terug, want de koning had bevo-
len: ‘Jullie mogen niet reageren.’[c]
22 Toen kwamen hofmeester El-
jakim, de zoon van Hilkia, se-
cretaris Sebna[d] en kroniekschrij-
ver Joah, de zoon van Asaf, met
gescheurde kleren bij Hizkia en
vertelden hem wat de rabsake
had gezegd.

37 Zodra koning Hizkia dat
hoorde, scheurde hij zijn
kleren, deed een zak aan en ging
het huis van Jehovah in.[e] **2** Toen
stuurde hij hofmeester Eljakim,
secretaris Sebna en de oudsten
van de priesters gekleed in zak-
ken naar de profeet Jesaja,[f] de
zoon van Amoz. **3** Ze zeiden te-
gen hem: ‘Dit zegt Hizkia: “Dit is
een dag van angst, van straf* en
van vernedering. Want de kinde-
ren staan op het punt geboren te
worden,# maar de kracht om te ba-
ren ontbreekt.[g] **4** Misschien zal
Jehovah, je God, de woorden ho-
ren van de rabsake, die door zijn
heer, de koning van Assyrië, ge-
stuurd is om de levende God te be-
spotten,[h] en zal hij hem ter verant-
woording roepen voor de woorden
die Jehovah, je God, heeft ge-
hoord. Bid[i] dus voor het overblijf-
sel dat nog in leven is.”’[j]
5 Toen de dienaren van ko-
ning Hizkia bij Jesaja kwamen,[k]
6 zei Jesaja tegen hen: ‘Dit moe-
ten jullie tegen je heer zeggen:
“Dit zegt Jehovah: ‘Laat je niet
bang maken[l] door de woorden
die jullie hebben gehoord, de
woorden waarmee de bedienden
van de koning van Assyrië[m] mij
hebben gelasterd. **7** Want ik zal

36:11 *Of ‘Syrisch’. **36:16** *Lett.: ‘Maak een zegen met mij en kom uit tot mij.’ #Of ‘waterreservoir’.

37:3 *Of ‘belediging’. #Lett.: ‘zijn aan de opening van de baarmoeder gekomen’.

HFST. 36
a Jes 22:15
b 2Kon 18:17
c Ezr 4:7, Da 2:4
d 2Kon 18:26, 27
e 2Kr 32:18
f 2Kon 18:28-35
g 2Kr 32:11, 15, Da 3:15
h 2Kon 19:22
i 2Kon 17:6, 2Kon 17:22, 23
j 2Kon 19:11, 12, 2Kr 32:14, Jes 37:11, 12
k Jer 49:23
l 2Kon 17:24

2de kolom
a 2Kon 17:6, 2Kon 17:22, 23, Jes 10:11
b 2Kon 19:17, 18, 2Kr 32:15, Jes 37:23
c 2Kon 18:36, 37, Sp 9:7
d Jes 22:15

HFST. 37
e 2Kon 19:1-4
f 2Kr 26:22, Jes 1:1
g Jes 26:17, 18
h 1Sa 17:45, 2Kon 18:28, 35
i 2Kr 32:20, Ps 50:15, Joë 2:17
j 2Kon 17:18
k 2Kon 19:5-7
l De 20:1
m 2Kon 18:17

een gedachte in zijn geest* leg-
gen, en hij zal een bericht ho-
ren en naar zijn eigen land te-
ruggaan.[a] Ik zal hem vervolgens
in zijn eigen land met het zwaard
laten ombrengen.’”’[b]
8 Toen de rabsake hoorde dat
de koning van Assyrië zich van La-
chis had teruggetrokken, ging hij
terug naar de koning, die Libna
aan het belegeren was.[c] **9** De ko-
ning hoorde dat er over koning
Tirhaka van Ethiopië werd ge-
zegd: ‘Hij is uitgerukt om tegen u
te strijden.’ Toen stuurde hij op-
nieuw boodschappers naar Hiz-
kia[d] en zei: **10** ‘Dit moeten jul-
lie zeggen tegen koning Hizkia van
Juda: “Laat je God, op wie je ver-
trouwt, je niet bedriegen door te
zeggen: ‘Jeruzalem zal niet in han-
den vallen van de koning van As-
syrië.’[e] **11** Je hebt gehoord wat
de koningen van Assyrië met alle
landen hebben gedaan: ze hebben
ze volledig verwoest.*[f] Zul jij dan
als enige worden gered? **12** De
volken die door mijn voorvaders
zijn uitgeroeid, werden toch ook
niet door hun goden bevrijd?[g]
Waar zijn Gozan, Haran,[h] Rezef en
het volk van Eden dat in Tel-Assar
was? **13** Waar zijn de koning van
Hamath, de koning van Arpad en
de koningen van de steden Sefar-
vaïm,[i] Hena en Ivva?”’
14 Hizkia las de brieven die
de boodschappers hem overhan-
digden. Daarna ging Hizkia naar
het huis van Jehovah en spreid-
de ze* voor Jehovah uit.[j] **15** Hiz-
kia bad toen tot Jehovah[k] en zei:
16 ‘O Jehovah van de legermach-
ten,[l] God van Israël, die boven* de
cherubs op zijn troon zit, u alleen
bent de ware God van alle konink-
rijken op aarde. U hebt de hemel
en de aarde gemaakt. **17** Luis-
ter,* o Jehovah. Hoor toch![m] Open
uw ogen, o Jehovah, en zie![n] Luis-
ter naar alle woorden die Sanhe-
rib heeft geschreven om de leven-
de God te bespotten.[a] **18** Het is
waar, o Jehovah, dat de koningen
van Assyrië alle landen[b] hebben
verwoest, en ook hun eigen land.
19 Ze hebben hun goden in het
vuur gegooid,[c] omdat het geen
goden waren maar het werk van
mensenhanden,[d] hout en steen.
Daarom konden ze die vernieti-
gen. **20** Red ons nu uit zijn hand,
o Jehovah, onze God, zodat alle
koninkrijken op aarde weten dat u
alleen God bent, o Jehovah.’[e]
21 Jesaja, de zoon van Amoz,
stuurde toen deze boodschap
naar Hizkia: ‘Dit zegt Jehovah, de
God van Israël: “Omdat je tot mij
over koning Sanherib van Assy-
rië hebt gebeden,[f] **22** is dit het
woord dat Jehovah tegen hem
heeft gesproken:

‘De maagdelijke dochter
Sion veracht je, ze lacht je
uit.
De dochter Jeruzalem
schudt haar hoofd.
23 Wie heb je bespot[g] en be-
lasterd?
Tegen wie heb je je stem
verheven?[h]
Op wie heb je trots neer-
gekeken?
Het is de Heilige van Israël![i]
24 Via je dienaren heb je Jehovah
bespot[j] en gezegd:
“Met al mijn strijdwagens
bestijg ik de hoogste
bergen,[k]
de uithoeken van de Libanon.
Ik kap zijn statige ceders,
zijn beste jeneverbomen.
Ik dring door tot zijn hoogste
schuilplaats, zijn diepste
woud.
25 Ik graaf putten en drink
water.
Ik leg de stromen* van
Egypte met mijn voetzolen
droog.”

37:7 *Lett.: ‘een geest in hem’. **37:11** *Of ‘ze voor de vernietiging bestemd’. **37:14** *Lett.: ‘hem’. **37:16** *Of mogelijk ‘tussen’. **37:17** *Lett.: ‘neig uw oor’.

37:25 *Of ‘Nijlkanalen’.

HFST. 37
a Sp 21:1
b 2Kr 32:21; Jes 37:37, 38
c Joz 10:29, 30; 2Kon 8:22; 2Kon 19:8-13
d 2Kon 18:17
e 2Kr 32:15
f 2Kon 17:5, 6; 2Kr 32:13; Jes 10:11
g Jes 36:19
h Ge 11:31
i 2Kon 17:24; Jes 36:19
j 2Kon 19:14-19
k 1Kon 8:30; 2Kr 6:20; 2Kr 20:9; Da 9:3
l Ps 46:7; Jes 8:13
m 2Kr 6:40; Ps 65:2
n 2Kr 16:9; 1Pe 3:12

2de kolom
a Jes 37:4
b 2Kon 15:29; 2Kon 16:8, 9; 1Kr 5:26
c Jes 10:11
d Jes 40:19; Jes 41:7; Jer 10:3; Ho 8:6; Han 17:29
e De 32:31, 39; Ps 83:18; Ps 96:5
f 2Kon 19:20, 21
g 2Kon 19:4, 16
h 2Kon 18:30, 35; Jes 10:12, 13
i Ex 15:11; 2Kon 19:22-24; Jes 10:20; Ez 39:7
j 2Kr 32:17
k Jes 10:10, 11

26 Heb je het niet gehoord?
Lang geleden is het bepaald.*
In lang vervlogen tijden heb ik het voorbereid.#[a]
Nu zal ik het laten gebeuren.[b]
Je zult vestingsteden verwoesten tot puinhopen.[c]
27 Hun inwoners zullen machteloos zijn.
Ze zullen doodsbang en beschaamd zijn.
Ze zullen worden als plantjes op het veld en als groen gras,
als gras op de daken, verschroeid door de oostenwind.
28 Maar ik weet precies wanneer je gaat zitten, wanneer je weggaat, wanneer je terugkomt[d]
en wanneer je woedend op me bent.[e]
29 Je woede tegen mij[f] en je razernij zijn tot mijn oren doorgedrongen.[g]
Daarom zal ik mijn haak in je neus slaan en mijn toom[h] tussen je lippen leggen.
En ik zal je terugleiden over de weg waarlangs je gekomen bent.’

30 Dit is voor jou* het teken:
Dit jaar zul je eten wat vanzelf
groeit.# In het tweede jaar zul je
graan eten dat daaruit opkomt.
Maar in het derde jaar zul je
zaaien en oogsten, wijngaarden
planten en de vrucht ervan eten.[i]
31 Wie van het huis van Juda
ontkomt, wie overblijft,[j] zal van
onder wortel schieten en van bo-
ven vrucht dragen. **32** Want er
zal een overblijfsel uit Jeruza-
lem komen, overlevenden van de
berg Sion.[k] Jehovah van de le-
germachten zal dat in zijn ijver
doen.[l]

33 Daarom zegt Jehovah het
volgende over de koning van As-
syrië:[a]

‘Hij zal deze stad niet binnenkomen,[b]
er geen pijl op afschieten,
er geen schild tegen opheffen
en er geen belegeringsdam tegen opwerpen.’”[c]
34 “Hij zal teruggaan over de weg waarlangs hij is gekomen.
Hij komt deze stad niet binnen”, verklaart Jehovah.
35 “Ik zal deze stad verdedigen[d] en redden ter wille van mijzelf[e]
en ter wille van mijn dienaar David.”’[f]

36 En de engel van Jehovah
kwam naar het kamp van de As-
syriërs en doodde daar 185.000
man. De volgende ochtend zag
men overal lijken liggen.[g] **37** Ko-
ning Sanherib van Assyrië ver-
trok daarna. Hij ging terug naar
Ninevé[h] en bleef daar.[i] **38** Toen
hij zich neerboog in het huis* van
zijn god Nisroch, werd hij met het
zwaard gedood[j] door Adramme-
lech en Sarezer, zijn eigen zonen,
die daarna naar het land Ararat[k]
vluchtten. Zijn zoon Esar-Haddon[l]
volgde hem als koning op.

38 In die tijd werd Hizkia do-
delijk ziek.[m] De profeet Je-
saja,[n] de zoon van Amoz, kwam
bij hem en zei: ‘Dit zegt Jeho-
vah: “Tref regelingen met je fami-
lie,* want je zult sterven. Je zult
niet herstellen.”’[o] **2** Toen draai-
de Hizkia zijn gezicht naar de
muur en bad tot Jehovah: **3** ‘Ik
smeek u, o Jehovah, herinner
u[p] alstublieft dat ik u trouw en
met een onverdeeld hart[q] heb ge-
diend,* en dat ik heb gedaan wat
goed was in uw ogen.’ En Hizkia
barstte in tranen uit.

37:26 * Lett.: ‘gedaan’. # Of ‘vormgegeven’. **37:30** * D.w.z. Hizkia. # Of ‘wat uit gevallen korrels graan opschiet’.

37:38 * Of ‘de tempel’. **38:1** * Lett.: ‘huis’. **38:3** * Lett.: ‘vóór u heb gewandeld’.

HFST. 37
a Ps 33:11; Jes 46:10
b Jes 55:10, 11
c 2Kon 19:25, 26
d Sp 5:21; Sp 15:3; Heb 4:13
e 2Kon 19:27, 28
f Ps 46:6; Jes 10:15; Jes 37:23
g Jes 36:4, 20
h Ps 32:9
i 2Kon 19:29-31
j Jes 1:9; Jes 10:20, 21
k 2Kon 19:4
l Jes 59:17; Joë 2:18; Za 1:14, 15

2de kolom
a Jes 10:24
b 2Kr 32:22; Jes 10:32
c 2Kon 19:32-34
d Jes 31:5
e De 32:27; 1Sa 12:22; 2Kon 20:6; Ez 36:22
f 1Kon 15:4
g 2Kon 19:35-37; 2Kr 32:21
h Ge 10:8, 11; Jon 1:2
i 2Kon 19:7, 28
j 2Kr 32:21
k Ge 8:4
l Ezr 4:1, 2

HFST. 38
m 2Kr 32:24
n 2Kon 19:20; Jes 1:1
o 2Kon 20:1-3
p Ne 13:22; Ps 20:1-3; Heb 6:10
q 2Kr 31:20, 21

4 Daarna kwam het woord van
Jehovah tot Jesaja: 5 ‘Ga terug
en zeg tegen Hizki̱a:[a] “Dit zegt Je-
hovah, de God van je voorvader
David: ‘Ik heb je gebed gehoord.[b]
Ik heb je tranen gezien.[c] Ik geef
je nog 15 jaar te leven,*[d] 6 en ik
zal jou en deze stad redden uit de
handen van de koning van Assyrië
en ik zal deze stad verdedigen.[e]
7 Dit is het teken van Jehovah
om je te laten zien dat Jeho-
vah zich aan zijn woord zal hou-
den:[f] 8 ik zal de schaduw van de
zon die afdaalt op de trap* van
Achaz tien treden achteruit laten
gaan.’”’[g] De schaduw, die al afge-
daald was op de trap ging dus tien
treden achteruit.

9 Dit schreef koning Hizki̱a
van Juda in de tijd dat hij ziek
werd en van zijn ziekte herstelde.

10 Ik zei: ‘Ik ben in de kracht* van mijn leven
maar moet de poorten van het Graf# binnengaan.
Ik word beroofd van de jaren die mij nog resten.’
11 Ik zei: ‘Ik zal Jah* niet zien, Jah in het land der levenden.[h]
De mensheid zal ik niet meer zien
als ik eenmaal bij de bewoners ben van de plek waar alles eindigt.
12 Mijn woning is als de tent van een herder,
ze wordt afgebroken en van mij weggenomen.[i]
Ik heb mijn leven opgerold zoals een wever doet,
hij snijdt me af als de draden van een weefgetouw.*
Van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat staat u me naar het leven.[a]
13 Tot de morgen probeer ik kalm te worden.
Als een leeuw blijft hij al mijn botten breken.
Van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat staat u me naar het leven.[b]
14 Als een gierzwaluw of een lijster* blijf ik piepen,[c]
ik koer als een duif.[d]
Uitgeput kijken mijn ogen omhoog:[e]
“O Jehovah, ik voel me zo ellendig.
Help me toch!”#[f]
15 Wat kan ik zeggen?
Hij heeft gesproken en het ook gedaan.
Al mijn jaren zal ik me nederig gedragen*
vanwege mijn bittere ellende.#
16 “O Jehovah, dankzij deze dingen* leeft elk mens
en daardoor blijft mijn geest in leven.
U zult me weer gezond maken en me in leven houden.[g]
17 In plaats van vrede had ik bittere ellende.
Maar uit liefde voor mij*
hebt u me gered van de kuil van vernietiging.[h]
U hebt al mijn zonden achter uw rug geworpen.#[i]
18 Want het Graf# kan u niet prijzen,[j]
de dood kan u niet loven.[k]
Wie in de kuil afdaalt, is niet in staat te hopen op uw trouw.[l]

38:5 *Of ‘ik voeg 15 jaar aan je dagen toe’. **38:8** *Mogelijk werd deze trap gebruikt om de tijd te meten, zoals met een zonnewijzer. **38:10** *Of ‘het midden’. **38:10, 18** #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **38:11** *‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah. **38:12** *Of ‘de scheringdraden’.

38:14 *Of mogelijk ‘kraanvogel’. #Lett.: ‘Wees mijn borg.’ **38:15** *Of ‘plechtig wandelen’. #Of ‘de bitterheid van mijn ziel’. **38:16** *D.w.z. Gods woorden en daden. **38:17** *Of ‘mijn ziel’. #Of ‘verwijderd zodat u ze niet ziet’.

HFST. 38
a 2Kon 20:4-6
b Sp 15:29; 1Jo 5:14
c Ps 39:12; Ps 56:8
d De 32:39; 1Sa 2:6
e 2Kr 32:22
f 2Kon 20:8-11
g Joz 10:12, 13
h Ps 6:5; Pr 9:5
i Ps 146:4; Pr 8:8

2de kolom
a Job 17:1
b Ps 39:10
c Ps 102:7
d Jes 59:11
e Ps 39:7
f Ps 39:12; Ps 119:82, 123
g 1Sa 2:6; Job 33:28; Ps 71:20
h Ps 30:3; Ps 86:13; Jon 2:6
i Jes 43:25; Mi 7:18
j Ps 30:9
k Ps 6:5; Ps 115:17
l Pr 9:5, 10

19 De levende — de levende kan
u prijzen,
zoals ik dat nu kan.
Een vader kan zijn zonen
leren hoe trouw u bent.[a]
20 O Jehovah, red me!
Dan zullen we mijn liederen
spelen op snaarinstrumenten,[b]
alle dagen van ons leven in
het huis van Jehovah.”’[c]

21 Jesaja zei toen: ‘Haal een
koek van samengeperste gedroog-
de vijgen en leg die op de zweer,
zodat hij herstelt.’[d] 22 Hizkia
had gevraagd: ‘Aan welk teken
kan ik zien dat ik naar het huis
van Jehovah zal gaan?’[e]

39 In die tijd stuurde de koning
van Babylon, Merodach-
Baladan, de zoon van Baladan,
brieven en een geschenk naar Hiz-
kia,[f] want hij had gehoord dat hij
ziek was geweest en was hersteld.[g]
2 Hizkia verwelkomde* de bood-
schappers hartelijk en liet ze zijn
schathuis[h] zien: het zilver, het
goud, de balsemolie en andere
kostbare olie, zijn hele wapenhuis
en alles wat er in zijn schatkamers
te vinden was. Er was niets in zijn
eigen huis# en in zijn hele rijk dat
Hizkia ze niet liet zien.

3 Daarna kwam de profeet Je-
saja bij koning Hizkia. Hij vroeg
hem: ‘Wat hebben die mannen
gezegd en waar kwamen ze van-
daan?’ Hizkia antwoordde: ‘Ze
kwamen uit een ver land, uit Ba-
bylon.’[i] 4 Toen vroeg hij: ‘Wat
hebben ze in je huis gezien?’ Hiz-
kia antwoordde: ‘Ze hebben al-
les in mijn huis gezien. Er was
niets in mijn schatkamers dat ik
ze niet heb laten zien.’

5 Daarna zei Jesaja tegen Hiz-
kia: ‘Hoor het woord van Jeho-
vah van de legermachten: 6 “Er
komt een tijd dat alles wat er in je
huis is en wat je voorvaders tot
nu toe hebben verzameld, wegge-
bracht wordt naar Babylon. Er zal
niets overblijven”,[a] zegt Jehovah.[b]
7 “En sommigen van je eigen zo-
nen, van wie je vader zult worden,
zullen meegenomen worden en
hofbeambten worden in het paleis
van de koning van Babylon.”’[c]

8 Toen zei Hizkia tegen Jesa-
ja: ‘Het woord van Jehovah dat
je hebt gesproken is goed.’ En hij
voegde eraan toe: ‘Want tijdens
mijn leven* zal er vrede en sta-
biliteit# zijn.’[d]

40 ‘Troost, troost mijn volk’,
zegt je God.[e]
2 ‘Spreek tot het hart van*
Jeruzalem
en vertel haar dat haar
dwangarbeid is vervuld,
dat haar schuld is afbetaald.[f]
Uit de hand van Jehovah
heeft ze volledig betaald#
gekregen voor al haar
zonden.’[g]
3 In de woestijn roept een
stem:
‘Maak de weg van Jehovah
vrij![h]
Maak voor onze God een
rechte hoofdweg[i] door de
wildernis.[j]
4 Laat elk dal worden op-
gehoogd
en elke berg en heuvel worden
verlaagd.
Het ruige landschap moet
vlak worden
en het ruwe landschap zal in
een vlakte veranderen.[k]
5 De majesteit van Jehovah zal
onthuld worden[l]
en alle mensen* zullen het
zien,[m]
want Jehovah’s mond heeft
gesproken.’
6 Luister! Iemand zegt: ‘Roep!’
Een ander vraagt: ‘Wat moet
ik roepen?’

39:2 * Lett.: ‘verheugde zich over’. # Of ‘paleis’.

39:8 * Lett.: ‘dagen’. # Of ‘en waarheid’.
40:2 * Of ‘spreek vertroostend tot’. # Of ‘het dubbele’. 40:5 * Lett.: ‘vlees’.

HFST. 38
a Ge 18:19, De 4:9, Joz 4:21-24
b Ps 30:11, 12
c 2Kon 20:5, Ps 84:2
d 2Kon 20:7
e 2Kon 20:8

HFST. 39
f 2Kr 32:23
g 2Kon 20:5, 2Kon 20:12, 13
h 2Kr 32:27
i 2Kon 20:14, 15

2de kolom
a 2Kon 24:11, 13, 2Kon 25:13, 2Kr 36:18, Da 1:1, 2
b 2Kon 20:16-18
c 2Kon 24:12, Da 2:49, Da 5:29
d 2Kon 20:19

HFST. 40
e Jes 49:13, Jes 51:3, 2Kor 1:3, 4
f Ps 79:8, 9, Jer 31:34, Jer 33:8
g Jer 16:18, Da 9:11, 12
h Jes 35:8, Jes 57:14, Mal 3:1
i Jes 11:16
j Mt 3:1, 3, Mr 1:2-4, Lu 3:3-6, Jo 1:23
k Jes 42:16
l Jes 24:15
m Jes 49:6, Jes 52:10

'Alle mensen* zijn als groen gras.
Al hun loyale liefde is als een bloem in het veld.[a]
7 Het groene gras verdort,
de bloem verwelkt,[b]
omdat de adem* van Jehovah erover blaast.[c]
Ja, het volk is niets anders dan groen gras.
8 Het groene gras verdort,
de bloem verwelkt,
maar het woord van onze God blijft voor eeuwig.'[d]
9 Beklim een hoge berg,
vrouw die goed nieuws brengt voor Sion.[e]
Laat je stem luid horen,
vrouw die goed nieuws brengt voor Jeruzalem.
Wees niet bang, verhef je stem.
Zeg tegen de steden van Juda: 'Hier is jullie God.'[f]
10 Kijk! De Soevereine Heer Jehovah zal komen met kracht,
zijn arm zal voor hem heersen.[g]
Kijk! Hij heeft zijn beloning bij zich,
het loon dat hij betaalt, gaat voor hem uit.[h]
11 Als een herder zal hij voor zijn kudde zorgen.[i]
Met zijn arm zal hij de lammeren verzamelen,
aan zijn boezem zal hij ze dragen.
Zorgzaam zal hij de schapen met jongen leiden.[j]
12 Wie heeft de wateren gemeten in de holte van zijn hand[k]
en de hemel opgemeten met een span* van zijn hand?
Wie heeft het stof van de aarde[l] in een maatbeker verzameld,
de bergen gewogen op een balans
of de heuvels op een weegschaal?
13 Wie heeft de geest van Jehovah opgemeten,*
wie kan hem iets leren of advies geven?[a]
14 Wie heeft hij geraadpleegd om inzicht te krijgen,
wie leert hem over het pad van het recht?
Wie brengt hem kennis bij
of wijst hem de weg van waar begrip?[b]
15 Kijk! De volken zijn als een druppel uit een emmer,
ze worden bezien als een laagje stof op een weegschaal.[c]
Kijk! Hij tilt eilanden op als een stofje.
16 Zelfs de Libanon is niet genoeg om een vuur brandend te houden*
en heeft niet genoeg wilde dieren voor een brandoffer.
17 Alle volken zijn voor hem als iets wat niet bestaat.[d]
Hij beschouwt ze als niets, ze stellen niets voor.[e]
18 Met wie kun je God vergelijken?[f]
Wat kun je naast hem zetten dat op hem lijkt?[g]
19 De vakman giet een beeld,
de smid overtrekt het met goud[h]
en smeedt zilveren kettingen.
20 Iemand kiest een boom uit als zijn bijdrage,[i]
een boom die niet zal rotten.
Hij zoekt een bedreven vakman
om een beeld te maken dat niet omvalt.[j]
21 Weten jullie het dan niet?
Hebben jullie het niet gehoord?

HFST. 40
a Job 14:1, 2; Ps 90:5, 6
b Jak 1:11
c Ps 103:15, 16
d Jes 46:10; 1Pe 1:24, 25
e Jes 52:7
f Jes 12:2; Jes 25:9
g Jes 53:1; Jo 12:37, 38
h Jes 62:11; Opb 22:12
i Jes 49:10; Ez 34:15, 16; 1Pe 2:25
j Ge 33:13; 1Pe 5:2, 3
k Sp 30:4
l Job 38:4, 5

2de kolom
a Job 36:22, 23; Ro 11:34; 1Kor 2:16
b Ps 147:5
c Ps 62:9
d Da 4:35
e Jes 41:11, 12
f Ex 8:10; Ps 86:8; Jer 10:6, 7
g De 4:15, 16; Han 17:29
h Ps 115:4-8
i Jes 44:14, 15
j Jes 41:7; Jes 46:6, 7; Jer 10:3, 4

40:6 *Lett.: 'vlees'. **40:7** *Of 'geest'. **40:12** *De grootste afstand tussen de top van de duim en de pink. Zie App. B14.

40:13 *Of mogelijk 'kan (...) bevatten'. **40:16** *Of 'kan niet genoeg brandhout leveren'.

Is het jullie niet vanaf het begin verteld?
Hebben jullie het niet begrepen sinds de fundering van de aarde?[a]
22 Er is Iemand die boven de ronde aarde* woont[b]
en de bewoners ervan zijn als sprinkhanen.
Hij spant de hemel uit als fijn gaas,
hij spreidt die uit als een tent om in te wonen.[c]
23 Hij brengt hoge bestuurders terug tot niets
en maakt de rechters* van de aarde nietig.
24 Nauwelijks zijn ze geplant,
nauwelijks zijn ze gezaaid,
nauwelijks is hun stam in de aarde geworteld,
of er wordt op hen geblazen en ze verdorren,
de wind voert hen mee als kaf.[d]
25 ‘Met wie kun je me vergelijken?
Aan wie kun je me gelijkstellen?’, zegt de Heilige.
26 ‘Sla je ogen op naar de hemel en kijk.
Wie heeft die dingen geschapen?[e]
Het is degene die ze als een leger leidt naar hun aantal.
Hij roept ze allemaal bij naam.[f]
Dankzij zijn enorme dynamische energie en ontzagwekkende kracht[g]
ontbreekt er niet één.
27 Waarom zeg je, Jakob, en waarom beweer je, Israël:
“Mijn weg blijft verborgen voor Jehovah,
God doet me geen recht”?[h]
28 Weet je het dan niet? Heb je het niet gehoord?
Jehovah, de Schepper van de uithoeken van de aarde, is God voor altijd en eeuwig.[i]
Hij wordt nooit moe, raakt nooit uitgeput.[a]
Zijn wijsheid* is niet te doorgronden.[b]
29 Wie moe is geeft hij kracht,
wie zwak* is geeft hij volop energie.[c]
30 Jongens zullen moe worden, uitgeput raken,
en jonge mannen zullen struikelen en vallen,
31 maar wie op Jehovah hopen, krijgen nieuwe kracht.
Ze zullen opstijgen* met vleugels als arenden.[d]
Ze zullen rennen en niet uitgeput raken,
ze zullen lopen en niet moe worden.’[e]

41 ‘Wees stil en luister,* eilanden.
Laat de volken hun kracht verzamelen.
Laat ze dichterbij komen en vervolgens spreken.[f]
Laten we bij elkaar komen voor een rechtszaak.
2 Wie heeft iemand laten opstaan van waar de zon opgaat*[g]
en hem aan Zijn voeten geroepen# voor rechtvaardigheid,
om volken aan hem uit te leveren
en hem koningen te laten onderwerpen?[h]
Wie zorgt ervoor dat ze voor zijn zwaard tot stof vergaan,
als kaf in de wind voor zijn boog?
3 Hij achtervolgt ze en vervolgt ongehinderd zijn pad
over wegen waar hij nog geen voet op heeft gezet.
4 Wie heeft dat gedaan en laten gebeuren?

HFST. 40
a Ps 19:1; Ro 1:20
b Jes 66:1
c Jes 44:24; Jer 10:12; Za 12:1
d 1Kon 21:20, 21; 2Kon 10:10, 11; Jer 22:24, 30
e Ps 102:25
f Ps 147:4
g Ps 89:13
h Jes 49:14; Ez 37:11
i Ge 21:33; Ps 90:2; Jer 10:10; 1Ti 1:17

2de kolom
a Ps 121:4; Jes 27:3
b Ps 139:4, 6; Ps 147:5; Jes 55:9; Ro 11:33; 1Kor 2:16
c Ps 29:11; Jes 40:26; Fil 4:13; Heb 11:33, 34
d Ps 103:5
e 1Kon 18:46; Ps 84:7

HFST. 41
f Jes 41:21
g Jes 44:28; Jes 46:11; Opb 16:12
h Jes 45:1

40:22 *Of ‘aardbol’. 40:23 *Of ‘leiders’.

40:28 *Of ‘verstand’. 40:29 *Of ‘zonder dynamische energie’. 40:31 *Of ‘zweven’. 41:1 *Of ‘wees stil vóór mij’. 41:2 *Of ‘vanuit het oosten’. #D.w.z. om Hem te dienen.

Wie heeft de generaties vanaf het begin opgeroepen?
Ik, Jehovah, ben de Eerste,[a]
en tegenover de laatsten ben ik dezelfde.’[b]
5 De eilanden zagen het en werden bang.
De einden van de aarde beefden.
Ze verzamelen zich en komen dichterbij.
6 De een helpt de ander
en zegt tegen zijn broeder: ‘Wees moedig.’
7 Zo moedigt de ambachtsman de smid[c] aan.
Degene die met de smidshamer gladmaakt
moedigt degene aan die op het aambeeld slaat.
Hij zegt over het soldeersel: ‘Het is goed.’
Dan wordt het beeld vastgezet met spijkers zodat het niet omvalt.
8 ‘Maar jij, Israël, bent mijn dienaar,[d]
Jakob, die ik uitgekozen heb,[e]
het nageslacht* van mijn vriend Abraham.[f]
9 Jou heb ik weggehaald van de einden van de aarde,[g]
jou heb ik geroepen uit de meest afgelegen streken.
Ik zei tegen je: “Jij bent mijn dienaar.[h]
Ik heb je uitgekozen, ik heb je niet afgewezen.[i]
10 Wees niet bang, want ik ben met je.[j]
Maak je geen zorgen, want ik ben je God.[k]
Ik zal je sterken, ik zal je zeker helpen.[l]
Ik zal je stevig vasthouden met mijn rechterhand van rechtvaardigheid.”
11 Luister! Iedereen die woedend op je wordt, staat schande en vernedering te wachten.[m]

41:8 *Lett.: ‘zaad’.

HFST. 41
a Jes 43:10 Jes 44:6 Jes 48:12 Opb 1:8
b Jes 46:4 Mal 3:6 Jak 1:17
c Jes 44:12 Jes 46:6
d Ex 19:5, 6 Le 25:42
e De 7:6 Ps 33:12
f 2Kr 20:7 Jak 2:23
g Ps 107:2, 3
h Jes 43:10
i 1Sa 12:22 Jer 33:25, 26
j De 20:1 Ps 46:1 Ro 8:31
k Jes 60:19, 20
l De 33:27 Ps 115:9
m Jes 45:24

2de kolom
a Jes 40:17 Jes 60:12
b Jes 54:17
c De 33:29
d De 7:7
e Jes 43:14 Jes 47:4
f Mi 4:13
g Jes 25:9
h Jes 12:6
i De 28:48 Am 8:11
j Jes 30:19 Jes 55:1
k Ps 94:14 Jes 42:16 Heb 13:5
l Jes 30:25
m Joë 3:18
n Ps 107:35

Degenen die tegen je tekeergaan, zullen aan hun eind komen en vergaan.[a]
12 De mannen die tegen je strijden — je zult ze zoeken maar niet vinden.
De mannen die oorlog tegen je voeren — er zal helemaal niets van ze overblijven.[b]
13 Want ik ben Jehovah, je God, die je rechterhand vastpakt
en tegen je zegt: “Wees niet bang. Ik zal je helpen.”[c]
14 Wees niet bang, Jakob, jij kleine worm.*[d]
Ik zal jullie helpen, mannen van Israël’, verklaart Jehovah, jullie Terugkoper,[e] de Heilige van Israël.
15 ‘Kijk! Ik heb een dorsslede van jullie gemaakt,[f]
een nieuwe slede met tweesnijdende tanden.
Je zult de bergen pletten en verbrijzelen
en de heuvels vermalen als kaf.
16 Je zult ze wannen
en de wind zal ze wegvoeren,
een storm zal ze verstrooien.
Jij zult juichen over Jehovah,[g]
met trots zul je spreken over de Heilige van Israël.’[h]
17 ‘De armen en behoeftigen zoeken water, maar het is er niet.
Hun tong is verdroogd van de dorst.[i]
Ik, Jehovah, zal ze antwoorden.[j]
Ik, de God van Israël, zal ze niet verlaten.[k]
18 Op kale heuvels zal ik rivieren laten stromen[l]
en bronnen in de valleien.[m]
Dorre wildernis zal ik veranderen in een rietplas
en droge streken in waterbronnen.[n]

41:14 *D.w.z. hulpeloos en onbeduidend.

19 In de woestijn zal ik de ceder plaatsen,
de acacia, de mirte en de den.[a]
In de woestijnvlakte zal ik de jeneverboom planten,
samen met de es en de cipres,[b]
20 zodat iedereen ziet en weet
en erkent en begrijpt
dat de hand van Jehovah dit heeft gedaan
en dat de Heilige van Israël dit heeft geschapen.’[c]
21 ‘Leg je zaak voor’, zegt Jehovah.
‘Voer je argumenten aan’, zegt de Koning van Jakob.
22 ‘Voer bewijzen aan en vertel ons wat er gaat gebeuren.
Vertel ons toch wat er vroeger* gebeurd is,
dan kunnen we erover nadenken# en de afloop weten,
of vertel ons wat er nog gaat gebeuren.[d]
23 Vertel ons wat er in de toekomst zal gebeuren,
dan weten we of jullie goden zijn.[e]
Doe tenminste iets, goed of slecht,
laat ons iets zien wat ons verbaasd doet staan.[f]
24 Luister! Jullie stellen helemaal niets voor,
jullie presteren niets.[g]
Iemand die voor jullie kiest is walgelijk.[h]
25 Ik heb iemand laten opstaan vanuit het noorden, en hij zal komen,[i]
iemand van waar de zon opgaat,*[j] en hij zal mijn naam aanroepen.
Hij zal bestuurders vertrappen alsof ze klei zijn,[k]
als een pottenbakker die vochtige klei treedt.
26 Wie heeft je vanaf het begin hierover verteld, zodat wij het konden weten,
of sinds lang geleden, zodat we konden zeggen: “Hij heeft gelijk”?[a]
Nee, niemand heeft het aangekondigd!
Niemand heeft het verteld!
Niemand heeft ook maar iets van jullie gehoord!’[b]
27 Ik was de eerste die tegen Sion zei: ‘Kijk! Daar zijn ze!’[c]
En naar Jeruzalem zal ik een boodschapper van goed nieuws sturen.[d]
28 Ik bleef kijken maar er was niemand.
Er was er niet één die advies kon geven.
En ik bleef vragen maar niemand antwoordde.
29 Kijk! Ze zijn niet meer dan een illusie.*
Hun daden betekenen niets.
Hun metalen# beelden zijn wind, ze stellen niets voor.[e]

42 Kijk! Mijn dienaar,[f] die ik mijn steun geef!
Mijn uitverkorene,[g] die ik* heb goedgekeurd![h]
Ik heb mijn geest in hem gelegd.[i]
Hij zal de volken gerechtigheid brengen.[j]
2 Hij zal niet schreeuwen of zijn stem verheffen
en op straat zal hij zijn stem niet laten horen.[k]
3 Een geknakt riet zal hij niet afbreken
en een lamp met een smeulende pit zal hij niet doven.[l]
Hij is betrouwbaar en zal gerechtigheid brengen.[m]
4 Hij zal niet zwak worden of geknakt worden totdat hij het recht op aarde heeft gevestigd.[n]

41:22 *Lett.: ‘eerst’. #Of ‘ons hart erop richten’. **41:25** *Of ‘vanuit het oosten’.

41:29 *Of ‘iets wat niet bestaat’. #Of ‘gegoten’. **42:1** *Of ‘mijn ziel’.

HFST. 41
a Jes 32:14, 15; Jes 60:21
b Jes 51:3; Jes 55:13
c Ez 39:28
d Jes 42:9; Jes 46:9, 10; Jes 48:5
e Jes 44:6, 7
f Jer 10:5
g Jes 44:10; Jer 10:14, 15
h De 7:26; De 27:15; Ps 115:4, 8
i Jes 44:28; Jes 45:1; Jer 51:28, 29
j Jes 46:11; Opb 16:12
k Mi 7:10

2de kolom
a Jes 43:9; Jes 44:7; Jes 45:21
b Hab 2:18, 19
c Jes 43:10
d Ezr 1:1, 2; Jes 40:9
e Ps 115:4-8; Jes 44:9; 1Kor 8:4

HFST. 42
f Jes 52:13
g Jes 49:7; Lu 9:35
h Mt 3:17; Jo 6:27; 2Pe 1:17
i Jes 61:1; Mt 3:16
j Mt 12:15-18
k Za 9:9; Mt 12:16, 19
l Mt 11:28, 29; Heb 2:17
m Jes 11:3, 4; Mt 12:20; Jo 5:30; Opb 19:11
n Jes 9:7; Jes 49:8

De eilanden kijken uit naar
zijn wet.*
5 Dit zegt Jehovah, de ware
God,
de Schepper van de hemel,
degene die de hemel heeft
uitgespannen,[a]
degene die de aarde
met haar opbrengst heeft
uitgespreid,[b]
degene die adem geeft aan
de mensen erop[c]
en geest aan hen die erop
rondwandelen:[d]
6 'Ik, Jehovah, heb je in recht-
vaardigheid geroepen,
ik heb je bij de hand genomen.
Ik zal je beschermen en je
als een verbond voor de
mensen geven[e]
en als een licht voor de
volken,[f]
7 om de ogen van blinden te
openen,[g]
om gevangenen te bevrijden
uit de kerker
en degenen die in het duister
zitten uit de gevangenis.[h]
8 Ik ben Jehovah. Dat is mijn
naam.
Ik geef mijn eer aan* niemand
anders
en mijn lof niet aan beelden.[i]
9 Kijk! De eerste dingen zijn
gebeurd.
Nu kondig ik nieuwe dingen
aan.
Nog voordat ze verschijnen,
vertel ik jullie erover.'[j]
10 Zing een nieuw lied voor
Jehovah,[k]
zing zijn lof vanaf de einden
van de aarde,[l]
jullie die afdalen naar de zee
en alles wat daarin is,
en jullie, eilanden, en hun
bewoners.[m]
11 Laat de woestijn en zijn steden
hun stem verheffen,[n]
de tentenkampen waar
Ḳedar[a] woont.
Laat de bewoners van de rots
juichen van vreugde.
Laat ze roepen vanaf de top-
pen van de bergen.
12 Laat ze Jehovah eer geven
en zijn lof verkondigen op de
eilanden.[b]
13 Jehovah zal uittrekken als
een krijgsheld.[c]
Hij zal als een soldaat[d] zijn
strijdlust aanwakkeren.
Hij zal schreeuwen, hij
zal een strijdkreet laten
horen.
Hij zal machtiger blijken dan
zijn vijanden.[e]
14 'Lang heb ik me stilgehouden.
Ik zweeg en hield me in.
Als een barende vrouw
zal ik kreunen, hijgen en
zuchten tegelijk.
15 Ik zal bergen en heuvels
verwoesten
en al hun plantengroei laten
verdorren.
Ik zal rivieren in eilanden*
veranderen
en rietplassen laten op-
drogen.[f]
16 Ik zal de blinden leiden langs
wegen die ze niet kennen[g]
en ze langs onbekende paden
laten gaan.[h]
Ik zal de duisternis vóór hen
in licht veranderen[i]
en een ruw terrein in vlak
land.[j]
Dat zal ik voor ze doen en ik
zal ze niet verlaten.'
17 Wie op gesneden beelden
vertrouwen,
wie tegen metalen* beelden
zeggen: 'Jullie zijn onze
goden',
zullen zich vol schaamte
moeten terugtrekken.[k]
18 Doven, luister!
Blinden,[l] kijk en zie!

HFST. 42
a Jes 40:22, 26
b Jer 10:12
c Ge 2:7; Han 17:24, 25
d Job 12:10
e Jes 49:8
f Jes 49:6; Lu 2:29-32; Jo 8:12
g Jes 35:5
h Jes 61:1; 1Pe 2:9
i Ex 34:14
j Jes 41:23; Jes 43:19; 2Pe 1:21
k Ps 96:1; Ps 98:1; Opb 14:3
l Jes 44:23
m Jes 51:5
n Jes 35:1

2de kolom
a Ge 25:13; Jes 60:7
b Ps 22:27; Jes 24:15; Jes 66:19
c Jes 59:17
d Ex 15:3
e 1Sa 2:10
f Ps 107:33; Jes 44:27; Jes 50:2
g Jes 29:18; Jes 35:5; Jer 31:8
h Jes 30:21
i Jes 60:1, 20
j Jes 40:4
k Jes 44:10, 11; Jes 45:16
l Jes 6:9, 10; Jes 43:8

42:4 *Of 'onderwijs'. **42:8** *Of 'deel mijn eer met'.

42:15 *Of 'kuststreken'. **42:17** *Of 'gegoten'.

19 Wie is blind behalve mijn
dienaar,
zo doof als de boodschapper
die ik stuur?
Wie is zo blind als degene die
beloond is,
zo blind als de dienaar van
Jehovah?[a]
20 Je ziet veel maar je let
niet op.
Je oren zijn open maar je
luistert niet.[b]
21 Ter wille van zijn recht-
vaardigheid
heeft Jehovah met vreugde
de wet* groot en glorieus
gemaakt.
22 Maar het is een beroofd en
geplunderd volk.[c]
Allemaal zitten ze gevangen
in holen en opgeborgen in
gevangenissen.[d]
Ze zijn geplunderd zonder
dat iemand ze redt,[e]
ze zijn beroofd zonder dat
iemand zegt: 'Breng ze
terug!'
23 Wie van jullie zal dit horen?
Wie zal opletten en luisteren
met het oog op de toe-
komst?
24 Wie heeft Jakob overgegeven
aan rovers
en Israël aan plunderaars?
Is het niet Jehovah, degene
tegen wie wij gezondigd
hebben?
Ze weigerden zijn wegen te
volgen
en gehoorzaamden zijn wet*
niet.[f]
25 Daarom bleef Hij woede over
hen uitstorten,
zijn razernij en oorlogs-
geweld.[g]
Het verteerde alles om ze
heen maar ze trokken zich
er niets van aan.[h]
Het laaide tegen ze op maar
ze deden er niets mee.[i]

42:21 *Of 'het onderwijs'. 42:24 *Of 'onderwijs'.

HFST. 42
a Jes 56:10, Jer 4:22, Ez 12:2
b Ez 33:31
c De 28:15, 33, Jer 50:17
d Ps 102:19, 20
e De 28:29, 52
f Re 2:12, 14, 2Kr 15:3, 6, Ps 106:41
g De 32:22, Na 1:6
h Jes 9:13, Jer 5:3, Ho 7:9
i Jes 57:11

2de kolom

HFST. 43
a Ps 100:3, Jes 43:15, Jes 44:2, 21
b Jes 44:23, Jer 50:34
c Ex 14:29
d Joz 3:15, 16, 2Kon 2:8
e Ex 19:5, 6
f De 7:8, Jer 31:3
g Jes 41:10, Jes 44:2, Jer 30:10
h De 30:1-3, Ps 106:47, Jes 66:20, Ez 36:24, Mi 2:12, Za 8:7
i Jer 3:18
j Jer 31:8
k Jer 33:16
l Ps 100:3, Jes 29:23

43 En nu, dit zegt Jehovah,
je Schepper, o Jakob,
degene die je gevormd
heeft, o Israël:[a]
'Wees niet bang, want ik heb
je teruggekocht.[b]
Ik heb je bij je naam geroepen.
Jij bent van mij.
2 Als je door het water gaat,
zal ik met je zijn,[c]
als je rivieren oversteekt,
zullen ze je niet over-
spoelen.[d]
Als je door het vuur gaat, zul
je je niet branden,
de vlammen zullen je niet
verschroeien.
3 Want ik ben Jehovah, je God,
de Heilige van Israël, je
Redder.
Voor jou heb ik Egypte als
losprijs gegeven,
Ethiopië en Se̱ba in ruil voor
jou.
4 Want je werd kostbaar in
mijn ogen,[e]
je werd geëerd en ik houd
van je.[f]
Daarom zal ik mensen voor
jou in de plaats geven
en volken in ruil voor je
leven.*
5 Wees niet bang, want ik ben
met je.[g]
Uit het oosten zal ik je
nageslacht* terughalen
en uit het westen zal ik je
verzamelen.[h]
6 Ik zal tegen het noorden
zeggen: "Geef ze terug!"[i]
en tegen het zuiden: "Laat ze
gaan.
Haal mijn zonen van ver
en mijn dochters van de
einden van de aarde,[j]
7 iedereen die mijn naam
draagt[k]
en die ik ter wille van mijn
eigen glorie heb geschapen,
die ik heb gemaakt en
gevormd."[l]

43:4 *Of 'ziel'. 43:5 *Lett.: 'zaad'.

8 Laat het volk komen dat ogen
heeft maar toch blind is
en dat oren heeft maar toch
doof is.[a]
9 Breng alle volken op één
plaats bij elkaar
en verzamel de naties.[b]
Wie van hen* kan dit vertellen
of ons de eerste dingen#
laten horen?[c]
Laten ze getuigen oproepen
om hun gelijk te bewijzen
zodat men het hoort en zegt:
"Het is waar!"'[d]
10 'Jullie zijn mijn getuigen,'[e]
verklaart Jehovah,
'mijn dienaar die ik heb
uitgekozen,[f]
zodat jullie mij kennen en in
mij geloven*
en begrijpen dat ik Dezelfde
ben.[g]
Vóór mij is er geen God
gevormd,
en ook na mij is er geen
gekomen.[h]
11 Ik — ik ben Jehovah,[i] en bui-
ten mij is er geen redder.'[j]
12 'Ik ben degene die heeft
aangekondigd, gered en
bekendgemaakt
toen er geen enkele vreemde
god onder jullie was.[k]
Daarom zijn jullie mijn ge-
tuigen,' verklaart Jehovah,
'en ik ben God.[l]
13 Ook ben ik altijd Dezelfde,[m]
en niemand kan iets uit mijn
hand wegrukken.[n]
Wie kan het tegenhouden als
ik iets doe?'[o]
14 Dit zegt Jehovah, jullie
Terugkoper,[p] de Heilige
van Israël:[q]
'Ter wille van jullie zal ik
iemand naar Babylon sturen
en alle grendels van de poor-
ten naar beneden halen,[r]
en de Chaldeeën in hun
schepen zullen het uit-
schreeuwen van angst.[a]
15 Ik ben Jehovah, jullie Heilige,[b]
de Schepper van Israël,[c]
jullie Koning.'[d]
16 Dit zegt Jehovah,
die een weg baant door
de zee
en zelfs een pad maakt door
kolkend water,[e]
17 die de strijdwagen en het
paard laat optrekken,[f]
het leger met de machtige
strijders:
'Ze gaan liggen en zullen niet
meer opstaan.[g]
Ze zullen vergaan, uitgedoofd
als een brandende pit.'
18 'Denk niet aan wat er vroeger
gebeurd is
en blijf niet hangen in het
verleden.
19 Kijk! Ik doe iets nieuws.[h]
Het gebeurt nu al.
Zien jullie het niet?
Ik zal een weg door de
wildernis maken[i]
en rivieren door de woestijn.[j]
20 De wilde dieren zullen me
eren,
de jakhalzen en de struis-
vogels.
Want ik geef water in de
wildernis
en rivieren in de woestijn,[k]
zodat mijn volk, mijn uit-
verkorene,[l] kan drinken.
21 Het volk dat ik voor mij
gevormd heb,
kan dan mijn lof verkondigen.[m]
22 Maar je hebt me niet geroepen,
Jakob,[n]
want je wordt moe van me,
Israël.[o]
23 Je hebt me geen schapen
gebracht voor je volledige
brandoffers
en me niet geëerd met je
slachtoffers.
Ik heb je niet gedwongen mij
een geschenk te geven

43:9 *Blijkbaar valse goden. #Mogelijk de eerste dingen die in de toekomst gaan gebeuren. 43:10 *Of 'en mij vertrouwen'.

HFST. 43
a Jes 6:9, 10; Jes 42:18, 19
b Jes 41:1
c Jes 41:21, 22; Jes 44:7
d 1Kon 18:24, 25
e Han 1:8; Opb 1:5
f De 4:37
g Jes 41:4
h Jes 44:8
i De 6:4
j Jes 12:2; Ho 13:4; 1Ti 2:3; Ju 25
k De 32:12
l Jes 46:9, 10
m Jes 41:4; Opb 1:8
n De 32:39
o Jes 14:27; Da 4:35
p Jes 44:6; Jes 63:16
q Jes 54:5
r Jes 45:1, 2

2de kolom
a Jer 50:10
b Ps 89:18
c Jes 43:1
d De 33:5; Ps 74:12; Jes 33:22; Opb 11:17
e Ex 14:16; Joz 3:13
f Ex 15:4
g Jer 51:39
h Jes 42:9
i Jes 11:16; Jes 40:3
j Jes 41:18
k Jes 41:17; Jer 31:9
l Ps 33:12; Jes 41:8; 1Pe 2:9
m Jes 60:21
n Jes 64:7
o Jer 2:5; Ho 7:10; Mi 6:3

en ik heb je ook niet ver-
moeid door geurige hars[a]
te eisen.
24 Je hebt met je geld geen
kalmoes* voor me gekocht
en je hebt me niet verzadigd
met het vet van je slacht-
offers.[b]
In plaats daarvan heb je me
belast met je zonden
en me vermoeid met je
fouten.[c]
25 Ik — ik ben degene die
je overtredingen* uitwist[d]
ter wille van mezelf,[e]
en ik zal niet meer denken
aan je zonden.[f]
26 Laten we een rechtszaak
tegen elkaar voeren.
Herinner me eraan,
vertel me jouw kant van de
zaak om te bewijzen dat je
gelijk hebt.
27 Je eerste voorvader heeft
gezondigd
en je eigen woordvoerders*
zijn tegen me in opstand
gekomen.[g]
28 Daarom zal ik de leiders van
de heilige plaats ontwijden,
ik zal Jakob overleveren aan
vernietiging
en Israël aan spottende
woorden.[h]

44 Jakob, mijn dienaar, luister
nu,
en jij, Israël, die ik heb uit-
gekozen.[i]
2 Dit zegt Jehovah,
je Maker en degene die je
heeft gevormd,[j]
die je vanaf de moederschoot*
heeft geholpen:
“Wees niet bang, Jakob, mijn
dienaar,[k]
Jeschurun,#[l] die ik heb
uitgekozen.
3 Want ik zal water uitgieten
op de dorstige*[a]
en waterstromen op de droge
grond.
Ik zal mijn geest uitgieten op
je nageslacht#[b]
en mijn zegen op je nakome-
lingen.
4 Ze zullen opkomen alsof ze
tussen groen gras staan,[c]
als populieren aan water-
stromen.
5 De een zal zeggen: ‘Ik hoor
bij Jehovah.’[d]
De ander zal zichzelf de
naam van Jakob geven,
en weer een ander zal op zijn
hand schrijven: ‘Eigendom
van Jehovah’.
En hij zal de naam Israël
aannemen.”
6 Dit zegt Jehovah,
de Koning van Israël[e] en zijn
Terugkoper,[f] Jehovah van
de legermachten:
“Ik ben de eerste en ik ben
de laatste.[g]
Er is geen andere God dan
ik.[h]
7 Wie is zoals ik?[i]
Laat hij spreken, verkondigen
en het mij bewijzen![j]
Laat ze vertellen wat er te
gebeuren staat
en wat er nog gaat komen,
zoals ik heb gedaan vanaf
de tijd dat ik het volk van
vroeger heb gevormd.
8 Wees niet bang,
laat je niet door angst
verlammen.[k]
Heb ik het elk van jullie
niet van tevoren verteld
en aangekondigd?
Jullie zijn mijn getuigen.[l]
Is er een andere God dan ik?
Nee, een andere Rots is er
niet.[m] Ik ken er geen.”’
9 Alle mensen die beelden
maken zijn niets waard

43:24 * Een aromatische rietsoort. 43:25 * Of ‘opstandige daden’. 43:27 * Mogelijk leraren van de wet. 44:2 * Of ‘geboorte’. # Bet.: ‘oprechte’, een eretitel voor Israël.

44:3 * Of ‘het dorstige land’. # Lett.: ‘zaad’.

HFST. 43
a Jes 66:3
b Le 3:14-16
c Jes 1:14, 15
d Jes 1:18; Jer 50:20
e Ps 25:7; Ps 79:8, 9; Ez 20:9
f Jer 31:34
g Jes 28:7; Jer 5:31
h Ps 79:4; Ps 137:3

HFST. 44
i Ge 17:1, 7; Ge 35:10, 11; Jes 41:8
j Jes 43:1; Jes 44:21
k Jes 41:10; Jer 30:10
l De 32:15; De 33:5, 26

2de kolom
a Jes 41:17
b Jes 32:14, 15
c Jes 61:11
d Za 13:9
e De 33:5; Jes 33:22
f Ex 6:6; Jer 50:34
g Jes 41:4; Jes 48:12; Opb 22:13
h De 4:35, 39; Jes 43:10
i Jes 46:9
j Jes 43:9; Jes 45:21
k Jes 41:10
l Jes 43:10
m De 32:4; 2Sa 22:32

en ze hebben niets aan hun
geliefde voorwerpen.[a]
Als hun getuigen zien ze*
niets en weten ze niets.[b]
Hun makers staat schande te
wachten.[c]
10 Wie maakt er nu een god
of giet er nu een metalen*
beeld,
waar je niets aan hebt?[d]
11 Luister! Iedereen die zich bij
hem aansluit zal te schande
worden gemaakt![e]
De ambachtslieden zijn maar
mensen.
Laat ze bij elkaar komen en
hun plaats innemen.
Ze zullen beven van angst
en allemaal te schande
worden gemaakt.
12 De smid bewerkt boven de
kolen het ijzer met zijn
gereedschap.
Met hamers geeft hij het
vorm,
hij bewerkt het met zijn
krachtige arm.[f]
Dan krijgt hij honger en verliest
zijn kracht.
Hij drinkt geen water en
wordt moe.
13 De houtsnijder spant het
meetlint en tekent met
rood krijt een patroon.
Hij bewerkt het hout met een
schaaf en tekent het af met
een passer.
Hij geeft het de vorm van een
man,[g]
met de schoonheid van een
mens,
om het in een huis* te
zetten.[h]
14 Iemand hakt ceders om voor
zijn werk.
Hij kiest een bepaalde boomsoort,
een eik,
en laat die groot en sterk
worden tussen de bomen
van het woud.[i]

Hij plant een laurierboom en
de regen zorgt voor groei.
15 Dan gebruikt een man het
hout als brandstof.
Hij neemt een deel om zich te
warmen.
Hij maakt een vuur en bakt
brood.
Maar hij maakt ook een god
en gaat die aanbidden.
Hij maakt er een beeld van
en knielt ervoor neer.[a]
16 De ene helft verbrandt hij in
het vuur.
Op die helft roostert hij
vlees en hij eet tot hij
genoeg heeft.
Ook warmt hij zich en zegt:
‘Ha, ik kijk naar het vuur en
word lekker warm!’
17 Maar van de rest maakt hij
een god, een beeld.
Hij knielt ervoor neer en
gaat het aanbidden.
Hij bidt tot het beeld en zegt:
‘Red me, want u bent mijn
god.’[b]
18 Ze weten niets, ze begrijpen
niets,[c]
want hun ogen zitten dicht
en ze kunnen niet zien.
Het ontbreekt ze* aan inzicht.
19 Niemand staat erbij stil,*
ze hebben niet de kennis of
het begrip om te zeggen:
‘De ene helft heb ik verbrand
in het vuur,
op de houtskool heb ik brood
gebakken en vlees geroosterd
om te eten.
Moet ik dan van de rest iets
walgelijks maken?[d]
Moet ik een stuk# hout van
een boom gaan aanbidden?’
20 Hij voedt zich met as.
Zijn eigen hart heeft hem
misleid en bedrogen.

HFST. 44
a Re 10:14; 1Kon 18:26; 1Kor 8:4
b Ps 115:4, 5
c Jer 51:17
d Jer 10:5; Han 19:26
e 1Sa 5:3, 7
f Jes 40:19; Jes 41:7; Jes 46:6
g Ex 20:4; De 4:15, 16; Han 17:29
h De 27:15
i Jes 40:20; Jer 10:3

2de kolom
a Ex 20:4, 5; Le 26:1; Hab 2:18, 19
b Jes 37:37, 38; Jes 45:20; Jes 46:7
c Jer 10:8, 14; Ro 1:21-23
d De 27:15

44:9 *D.w.z. de beelden. **44:10** *Of ‘gegoten’. **44:13** *Of ‘heiligdom’.

44:18 *Lett.: ‘hun hart’. **44:19** *Of ‘bedenkt in zijn hart’. #Of ‘droog stuk’.

Hij kan zichzelf* niet redden
en vraagt zich niet af:
‘Is het misschien bedrog
wat ik in mijn rechterhand
houd?’
21 ‘Houd dit in gedachte, Jakob,
en jij, Israël,
want je bent mijn dienaar.
Ik heb je gemaakt en je bent
mijn dienaar.[a]
Ik zal je niet vergeten,
Israël.[b]
22 Ik zal je fouten uitwissen als
door een wolk[c]
en je zonden als door een
wolkendek.
Kom bij me terug, want ik zal
je terugkopen.[d]
23 Juich van vreugde, hemel,
om wat Jehovah heeft
gedaan!
Juich in triomf, diepten van
de aarde!
Jubel van blijdschap, bergen,[e]
bossen en alle bomen!
Want Jehovah heeft Jakob
teruggekocht
en in Israël toont hij zijn
pracht.’[f]
24 Dit zegt Jehovah, je Terug-
koper,[g]
degene die je heeft gevormd
vanaf de moederschoot:
‘Ik ben Jehovah, die alles
heeft gemaakt.
Ik heb zelf de hemel uit-
gespannen[h]
en de aarde uitgespreid.[i]
Wie was er bij mij?
25 Ik stuur de tekenen van
zwetsers* in de war.
Ik ben degene die waarzeggers
voor gek laat staan,[j]
degene die wijzen in ver-
warring brengt
en hun kennis in dwaasheid
verandert.[k]
26 Ik ben degene die het
woord van zijn dienaar
laat uitkomen,
die de voorspellingen van
zijn boodschappers volledig
vervult,[a]
degene die over Jeruzalem
zegt: “Ze zal bewoond
worden”[b]
en over de steden van Juda:
“Ze zullen herbouwd
worden[c]
en haar ruïnes zal ik her-
stellen.”[d]
27 Ik ben degene die tegen
het diepe water zegt:
“Verdamp!
Ik zal al je rivieren droog-
leggen.”[e]
28 Ik ben degene die over Cyrus
zegt:[f] “Hij is mijn herder
en mijn wil zal hij volledig
uitvoeren”,[g]
degene die over Jeruzalem
zegt: “Ze zal herbouwd
worden”
en over de tempel: “Je funda-
ment zal gelegd worden.”’[h]

45 Dit zegt Jehovah tegen
zijn gezalfde, tegen
Cyrus,[i]
die ik bij de rechterhand heb
gepakt[j]
om voor hem uit volken te
onderwerpen,[k]
om koningen te ontwapenen,*
om voor hem uit de dubbele
deuren te openen,
zodat de poorten niet
gesloten zullen zijn:
2 ‘Ik zal voor je uit gaan,[l]
ik zal de heuvels vlak maken.
De koperen deuren zal ik in
stukken breken
en de ijzeren grendels stuk-
slaan.[m]
3 Ik zal je de schatten in de
duisternis geven
en de verborgen schatten in
de schuilplaatsen,[n]
zodat je weet dat ik Jehovah
ben,

44:20 *Of ‘zijn ziel’. 44:25 *Of ‘valse profeten’.

45:1 *Lett.: ‘de heupen van koningen te ontgorden’.

HFST. 44
a Jes 43:1; Jes 44:1
b Jes 49:15
c Ps 51:1; Ps 103:12; Jes 1:18; Jes 43:25; Jer 33:8; Han 3:19
d Jes 1:27; Jes 48:20; Jes 59:20
e Jes 49:13; Jes 55:12
f Jes 60:21
g Jes 44:6
h Job 26:7; Jes 40:22
i Jes 42:5; Jes 48:13
j Ho 9:7
k 2Sa 15:31; Jes 29:14

2de kolom
a Joz 23:14; Jes 55:10, 11; Za 1:6
b Ps 147:2
c Jes 60:10
d Jes 61:4
e Jes 42:15; Jer 50:38; Opb 16:12
f Ezr 1:1, 2; Jes 41:25; Jes 45:1; Jes 46:11; Da 10:1
g Jes 48:14
h 2Kr 36:22, 23; Ezr 6:3; Jes 45:13

HFST. 45
i Ezr 1:1, 2; Jes 44:28
j Jes 45:4
k Jes 13:17; Jes 41:25
l Jes 13:4
m Ps 107:16
n Jer 50:35, 37

de God van Israël, die je bij je
naam roept.[a]
4 Ter wille van mijn dienaar
Jakob en van Israël, mijn
uitverkorene,
roep ik je bij je naam.
Ik geef je een erenaam,
hoewel je me niet kende.
5 Ik ben Jehovah en er is
niemand anders.
Er is geen andere God dan ik.[b]
Ik zal je kracht geven,*
hoewel je me niet kende,
6 zodat men weet
van waar de zon opgaat tot
waar ze ondergaat*
dat er niemand is buiten mij.[c]
Ik ben Jehovah en er is
niemand anders.[d]
7 Ik vorm licht[e] en schep
duisternis,[f]
ik maak vrede[g] en schep
onheil.[h]
Ik, Jehovah, doe dat alles.
8 Hemel, laat het regenen van
boven,[i]
laat er rechtvaardigheid uit
de wolken neerstromen.
Aarde, ga open en breng
redding voort,
laat ook rechtvaardigheid
opkomen.[j]
Ik, Jehovah, heb dat alles
gemaakt.'
9 Wee degene die de strijd
aangaat* met zijn Maker!#
Zo iemand is namelijk niet
meer dan een potscherf
tussen de andere potscherven
op de grond.
Moet de klei tegen de Pottenbakker△ zeggen: 'Wat maak
je eigenlijk?'[k]
Of moet dat wat je hebt gemaakt, zeggen: 'Hij heeft
geen handen'?⊠

10 Wee degene die tegen een
vader zegt: 'Waar word jij
nu vader van?'
En tegen een vrouw: 'Wat zet
jij nu op de wereld?'*
11 Dit zegt Jehovah, de Heilige
van Israël,[a] degene die hem
heeft gevormd:
'Stel jij me vragen over wat
nog komen gaat?
Geef jij me bevelen over mijn
zonen[b] en over wat ik met
mijn handen heb gemaakt?
12 Ik heb de aarde gemaakt[c] en
de mens erop geschapen.[d]
Ik heb de hemel eigenhandig
uitgespannen[e]
en ik geef bevelen aan heel
zijn leger.'[f]
13 'Vanwege mijn rechtvaardigheid heb ik een man laten
opstaan,[g]
en ik zal al zijn wegen effenen.
Hij is het die mijn stad zal
bouwen[h]
en mijn ballingen zonder betaling of steekpenningen[i]
vrij zal laten',[j] zegt Jehovah van de legermachten.
14 Dit zegt Jehovah:
'De winst* van Egypte en
de koopwaar# van Ethiopië
en de Sabeeërs, lang van
gestalte,
zullen naar je toe komen en
van jou worden.
Ze zullen geketend achter je
lopen.
Ze zullen komen en zich voor
je neerbuigen.[k]
Vol ontzag zullen ze tegen
je zeggen: "God is echt
met u,[l]
er is niemand anders; er is
geen andere God."'
15 U bent echt een God die zich
verbergt,
o God van Israël, de Redder.[m]

45:5 *Lett.: 'stevig omgorden'. **45:6** *Of 'van oost tot west'. **45:9** *Of 'ruziemaakt'. #Of 'degene die hem heeft gevormd'. △Of 'degene die het heeft gevormd'. ⊠Of mogelijk 'moet de klei zeggen: "Je werk heeft geen handgrepen"?'

45:10 *Of 'waarvan heb jij nu weeën?' **45:14** *Of mogelijk 'arbeiders'. #Of mogelijk 'kooplieden'.

HFST. 45
a Ezr 1:1, 2; Jes 44:28
b De 4:35, 39; De 32:39
c 1Sa 17:46; Ps 102:15, 16; Jes 37:20
d Ps 83:18
e Ge 1:3; Jer 31:35
f Ex 10:21; Ps 104:20
g Jes 26:12
h Pr 7:14; Am 3:6
i Ez 34:26
j Jes 61:11
k Jes 29:16; Jer 18:6; Ro 9:20

2de kolom
a Jes 43:3
b Ho 1:10
c Ge 1:1; Jes 40:28
d Ge 1:27
e Jes 44:24; Jer 32:17; Za 12:1
f Ne 9:6
g Jes 42:6
h 2Kr 36:23; Ezr 1:2, 3; Jes 44:28
i Jes 13:17
j Jes 14:16, 17; Jes 43:14; Jes 49:25
k Es 8:17; Jes 14:1, 2; Jes 49:23; Jes 60:14; Jes 61:5
l Za 8:23
m Jes 43:11; Jes 60:16; Tit 1:3

16 Schande en vernedering staan hun allemaal te wachten.
Degenen die afgodsbeelden maken zullen zonder eer vertrekken.[a]
17 Maar Israël zal door Jehovah worden gered en die redding is eeuwig.[b]
Voor altijd en eeuwig zullen jullie niet beschaamd of te schande gemaakt worden.[c]
18 Want dit zegt Jehovah,
de Schepper van de hemel,[d] de ware God,
degene die de aarde heeft gevormd, haar Maker die haar stevig heeft gefundeerd,[e]
die haar niet voor niets* heeft geschapen, maar haar gemaakt heeft om bewoond te worden:[f]
'Ik ben Jehovah, en er is niemand anders.
19 Ik heb niet gesproken op een verborgen plek,[g] in een duistere streek.
Ik heb niet tegen het nageslacht* van Jakob gezegd:
"Zoek me voor niets."#
Ik ben Jehovah, die zegt wat rechtvaardig is en vertelt wat juist is.[h]
20 Verzamel je en kom.
Kom samen dichterbij, jullie die ontsnapt zijn aan de volken.[i]
Degenen die beelden ronddragen weten niets
en ze bidden tot een god die ze niet kan redden.[j]
21 Breng verslag uit, leg je zaak voor.
Laat ze samen eensgezind overleggen.
Wie heeft dit lang geleden voorspeld,
wie heeft het lang van tevoren aangekondigd?
Heb ik, Jehovah, dat niet gedaan?
Er is geen andere God dan ik,
een rechtvaardige God en een Redder;[a] buiten mij is er geen ander.[b]
22 Wend je tot mij en word gered,[c] alle uithoeken van de aarde,
want ik ben God en er is niemand anders.[d]
23 Ik heb gezworen bij mezelf.
Het woord uit mijn mond is waar
en zal niet terugkomen:[e]
Elke knie zal zich voor mij buigen
en elke tong zal trouw zweren[f]
24 en zeggen: "Bij Jehovah vind je beslist ware rechtvaardigheid en kracht.
Iedereen die woedend op hem wordt, zal vol schaamte voor hem verschijnen.
25 Dankzij Jehovah zal duidelijk worden dat heel het nageslacht* van Israël gelijk heeft,[g]
en ze zullen vol trots over hem vertellen."'

46 Bel knielt,[h] Nẹbo buigt.
Hun afgoden zijn op dieren geladen, op lastdieren,[i]
als bagage die zwaar op de vermoeide dieren drukt.
2 Ze buigen en knielen samen neer,
ze kunnen de lading* niet redden
en zelf worden ze# gevangengenomen.
3 'Luister naar mij, huis van Jakob, en jullie allemaal die overblijven van het huis van Israël,[j]
jullie die ik vanaf de geboorte heb gesteund en vanaf de moederschoot heb gedragen.[k]

HFST. 45
a Ps 97:7; Jes 44:9
b Jes 26:4; Jes 51:6
c Jes 29:22; Jes 54:4; Joë 2:26; Ze 3:11
d Jes 42:5; Jer 10:12
e Ps 78:69; Ps 104:5; Ps 119:90; Sp 3:19
f Ge 1:28; Ge 9:1; Ps 37:29; Ps 115:16
g Jes 48:16
h Ps 111:7, 8; Ps 119:137
i Jes 66:20; Jer 50:28
j Jes 42:17; Jer 50:2

2de kolom
a Jes 43:3
b De 4:39; Jes 44:8; Mr 12:32
c Mi 7:7
d De 4:35
e Jes 55:10, 11
f De 6:13; Ro 14:11
g Jes 61:9

HFST. 46
h Jer 50:2; Jer 51:44
i Jes 45:20
j Jes 1:9
k Ex 19:4; De 1:31; Jes 44:2

45:18 *Of mogelijk 'niet om leeg te zijn'. **45:19, 25** *Lett.: 'zaad'. **45:19** #Of 'tevergeefs'.

46:2 *D.w.z. de afgoden op de dieren. #Of 'hun zielen'.

4 Tot in je ouderdom blijf ik
dezelfde,[a]
tot in je grijsheid blijf ik je
steunen.
Ik zal je dragen, steunen
en redden, net zoals voor-
heen.[b]
5 Met wie willen jullie me
vergelijken, meten of ge-
lijkstellen,[c]
alsof we op elkaar zouden
lijken?[d]
6 Er zijn mensen die het goud
uit hun buidel schudden.
Ze wegen het zilver af op de
weegschaal.
Ze huren een smid en hij
maakt er een god van.[e]
Dan buigen ze diep, ze aan-
bidden hem.*[f]
7 Ze tillen hem op hun schou-
ders.[g]
Ze dragen hem rond en zet-
ten hem op zijn plek, en
daar staat hij dan.
Hij komt niet van zijn plaats.[h]
Ze roepen tot hem maar hij
antwoordt niet.
Iemand die het moeilijk heeft
kan hij niet redden.[i]
8 Denk hieraan en verzamel
moed.
Neem het ter harte, over-
treders.
9 Denk aan wat er vroeger*
gebeurd is, lang geleden,
dat ik God# ben, er is geen
ander.
Ik ben God, er is niemand
als ik.[j]
10 Vanaf het begin vertel ik de
afloop
en van oudsher de dingen die
nog niet zijn gedaan.[k]
Ik zeg: "Wat ik besluit* zal
gebeuren[l]
en alles wat ik wil zal ik
doen."[m]

46:6 *Lett.: 'buigen zich ervoor neer'. 46:9 *Lett.: 'eerst'. #Of 'de Goddelijke'. 46:10, 11 *Of 'mijn raad', 'mijn voornemen'.

HFST. 46
a Jes 41:4
b Jes 43:13
c Ex 15:11
d Han 17:29
e Jes 40:19 Jer 10:8, 9
f Jes 44:16, 17 Da 3:1, 5
g Jer 10:5
h 1Sa 5:3
i 1Kon 18:26 Jes 37:37, 38 Jon 1:5
j De 33:26
k Jes 42:9 Jes 45:21
l Ps 33:11
m Ps 135:6 Jes 55:10, 11

2de kolom
a Jes 41:2 Jes 45:1
b Ezr 1:1, 2 Jes 44:28 Jes 48:14
c Nu 23:19 Job 23:13
d Jes 12:2 Jes 51:5 Jes 62:11
e Jes 44:23 Jes 60:21

HFST. 47
f Ps 137:8 Jer 50:41, 42
g Da 5:30
h De 32:35, 41 Ps 94:1
i Jes 41:14 Jes 43:3 Jes 44:6

11 Van waar de zon opgaat#
roep ik een roofvogel,[a]
uit een ver land de man die
mijn besluit* uitvoert.[b]
Ik heb het gezegd en ik zal
het laten gebeuren.
Ik heb het me voorgenomen
en ik zal het ook doen.[c]
12 Luister naar me, koppige*
mensen,
jullie die ver van rechtvaardig-
heid af staan.
13 Ik heb mijn rechtvaardigheid
dichtbij gebracht.
Ze is niet ver weg
en mijn redding zal niet op
zich laten wachten.[d]
In Sion zal ik redding
brengen, aan Israël mijn
pracht.'[e]

47 Kom naar beneden en ga
in het stof zitten,
maagdelijke dochter Babylon.[f]
Ga op de grond zitten waar
geen troon is,[g]
dochter van de Chaldeeën,
want mensen zullen je nooit
meer week en verwend
noemen.
2 Pak een handmolen en maal
meel.
Verwijder je sluier.
Trek je rok uit, ontbloot je
benen.
Steek rivieren over.
3 Je naaktheid zal ontbloot
worden.
Je schande zal onthuld
worden.
Ik zal wraak nemen[h] en
niemand zal me tegen-
houden.*
4 'Degene die ons terugkoopt
— Jehovah van de leger-
machten is zijn naam —
is de Heilige van Israël.'[i]

46:11 #Of 'uit het oosten'. 46:12 *Lett.: 'sterk van hart'. 47:3 *Of mogelijk 'ik zal niemand vriendelijk behandelen'.

5 Ga zitten, zwijg en ga de
duisternis in,
dochter van de Chaldeeën.[a]
Ze zullen je niet meer Meesteres* van Koninkrijken noemen.[b]
6 Ik werd woedend op mijn volk.[c]
Ik ontwijdde mijn erfdeel[d]
en ik gaf ze jou in handen.[e]
Maar je toonde geen medelijden met* ze.[f]
Zelfs op de ouderen legde je een zwaar juk.[g]
7 Je zei: 'Ik zal altijd Meesteres* zijn, voor eeuwig.'[h]
Je hebt deze dingen niet ter harte genomen.
Je hebt er niet bij stilgestaan hoe het zou aflopen.
8 Luister nu, jij die leeft voor plezier,[i]
die veilig zit, die bij zichzelf* zegt:
'Het draait om mij, er is niemand anders.[j]
Ik word geen weduwe,
ik zal nooit kinderen verliezen.'[k]
9 Maar deze twee dingen zullen je plotseling overkomen, op één dag:[l]
je zult kinderen verliezen en weduwe worden.
Die zullen je met volle kracht treffen[m]
vanwege* al je toverkunsten en al je krachtige bezweringen.[n]
10 Je vertrouwde op je slechtheid.
Je zei: 'Niemand ziet me.'
Je wijsheid en kennis hebben je misleid
en je zegt bij jezelf:* 'Het draait om mij, er is niemand anders.'

11 Maar je zult ellende meemaken
en geen van je tovermiddelen zal het tegenhouden.*
Tegenspoed zal je overvallen,
je zult het niet kunnen afwenden.
Plotseling zul je ten val komen, als nooit tevoren.[a]
12 Ga maar door met je bezweringen en al je toverkunsten,[b]
waarmee je je van jongs af aan hebt vermoeid.
Misschien heb je er wat aan.
Misschien kun je indruk maken op mensen.
13 Je bent moe geworden van al je raadgevers.
Laat ze nu opstaan en je komen redden,
degenen die de hemel aanbidden,* die naar de sterren staren,[c]
die bij elke nieuwemaan vertellen
welke dingen je zullen overkomen.
14 Kijk! Ze zijn als stoppels.
Een vuur zal ze verbranden.
Ze kunnen zichzelf* niet redden uit de macht van de vlammen.
Dit is geen houtskool om je aan te warmen
en dit is geen vuur om bij te zitten.
15 Dat is wat je aan je bezweerders zult hebben,
aan degenen met wie je je van jongs af aan hebt vermoeid.
Ze zullen rondzwerven, ieder zijn eigen kant op.*
Er zal niemand zijn die je redt.[d]

HFST. 47
a Jes 47:1
b Jes 13:19; Jes 14:4; Opb 17:5
c 2Kr 36:15, 16; Jes 42:24, 25; Za 1:15
d De 28:63; Ez 24:21
e Jer 52:14
f 2Kon 25:18-21; Ps 137:8
g De 28:49, 50
h Da 4:30; Opb 18:7
i Opb 18:3
j Da 5:22, 23
k Opb 18:7
l Opb 18:10
m Jer 51:29
n Ez 21:21; Da 5:7; Opb 18:23

2de kolom
a Opb 18:10
b Da 2:2
c Da 5:7
d Jer 51:6

47:5, 7 *Of 'Koningin'. **47:6** *Of 'barmhartigheid voor'. **47:8** *Lett.: 'in haar hart'. **47:9** *Of mogelijk 'ondanks'. **47:10** *Lett.: 'in je hart'.

47:11 *Of 'je zult niet weten hoe je het moet bezweren'. **47:13** *Of mogelijk 'degenen die de hemel verdelen', 'de astrologen'. **47:14** *Of 'hun ziel'. **47:15** *Lett.: 'naar zijn eigen streek'.

48 Hoor dit, huis van Jakob,
jullie die jezelf Israël noemen[a]
en die uit Juda's water zijn gekomen,*
jullie die zweren bij de naam van Jehovah[b]
en die de God van Israël aanroepen,
alleen niet in oprechtheid en rechtvaardigheid.[c]
2 Want ze noemen zich naar de heilige stad[d]
en zoeken steun bij de God van Israël,[e]
wiens naam Jehovah van de legermachten is.
3 'Wat er vroeger* is gebeurd had ik je al lang geleden aangekondigd.
Het kwam uit mijn eigen mond,
ik maakte het bekend.[f]
Plotseling kwam ik in actie en het gebeurde.[g]
4 Omdat ik wist hoe koppig je bent
— je nek is een ijzeren pees en je voorhoofd is van koper[h] —
5 had ik het je al lang geleden aangekondigd.
Voordat het gebeurde, liet ik het je horen,
zodat je niet kon zeggen: "Mijn afgod heeft dit gedaan,
mijn gesneden beeld en mijn metalen* beeld hebben dit bevolen."
6 Je hebt het allemaal gehoord en gezien.
Ga je het niet bekendmaken?[i]
Vanaf nu kondig ik je nieuwe dingen aan,[j]
goedbewaarde geheimen die je onbekend waren.
7 Ze worden nu pas geschapen — en niet lang geleden —
dingen die je tot nu toe nog nooit hebt gehoord,
zodat je niet kunt zeggen: "Kijk, ik wist het allang."
8 Nee, je hebt het niet gehoord,[a] je wist er niet van,
in het verleden waren je oren niet geopend.
Want ik weet dat je heel onbetrouwbaar bent[b]
en dat je vanaf je geboorte een overtreder wordt genoemd.[c]
9 Maar ter wille van mijn naam zal ik mijn woede beheersen,[d]
ter wille van mijn eer zal ik me inhouden tegenover jou
en ik zal je niet uit de weg ruimen.[e]
10 Luister! Ik heb je gelouterd, maar niet als zilver.[f]
Ik heb je getest* in de smeltoven van ellende.[g]
11 Ter wille van mij, ter wille van mezelf zal ik in actie komen,[h]
want ik kan me toch niet laten ontwijden?[i]
Ik geef mijn eer aan* niemand anders.
12 Luister naar me, Jakob, Israël, die ik geroepen heb.
Ik ben Dezelfde.[j] Ik ben de eerste, ik ben ook de laatste.[k]
13 Eigenhandig heb ik de fundamenten van de aarde gelegd[l]
en mijn rechterhand heeft de hemel uitgespannen.[m]
Als ik ze roep staan ze tegelijk op.
14 Kom allemaal bij elkaar en luister.
Wie van hen heeft deze dingen aangekondigd?
Jehovah heeft hem lief.[n]
Hij zal zijn wil in verband met Babylon uitvoeren[o]
en zijn arm zal de Chaldeeën treffen.[p]
15 Ikzelf heb gesproken en ik heb hem geroepen.[q]

HFST. 48
a Ge 32:28
b De 6:13
c Le 19:12; Ze 1:4, 5
d Jes 52:1
e Jer 21:1, 2
f Jes 42:9
g Joz 21:45; Jes 55:10, 11
h Ex 32:9; 2Kon 17:13, 14; 2Kr 36:15, 16; Ps 78:8; Ez 3:7
i Jes 43:10
j Jes 42:9; Jes 65:17

2de kolom
a Jes 29:10
b Jer 5:11; Jer 9:2
c De 9:7; Ps 95:10
d 1Sa 12:22; Ps 25:11; Ps 79:9; Jer 14:7
e Ne 9:30, 31; Ps 78:38
f Sp 17:3
g Jes 1:25; Jer 9:7
h Jes 48:9
i Ez 20:9
j Jes 43:13; Jes 46:4
k Jes 44:6; Opb 1:8; Opb 22:13
l Job 38:4
m Jes 40:22; Jes 42:5
n Jes 45:1
o Jes 44:28
p Jes 13:19; Jer 50:13
q Jes 41:2

48:1 *Of mogelijk 'die afstammen van Juda'. **48:3** *Lett.: 'eerst'. **48:5** *Of 'gegoten'.

48:10 *Of 'onderzocht'. Of mogelijk 'gekozen'. **48:11** *Of 'deel mijn eer met'.

Ik heb hem laten komen en hij zal succes hebben op zijn weg.[a]
16 Kom bij me en luister hiernaar.
Vanaf het eerste begin heb ik niet in het geheim gesproken.[b]
Vanaf de tijd dat het gebeurde, was ik erbij.'
En nu heeft de Soevereine Heer Jehovah mij gestuurd, en ook* zijn geest.
17 Dit zegt Jehovah, je Terugkoper, de Heilige van Israël:[c]
'Ik, Jehovah, ben je God,
degene die je leert wat goed voor je is,*[d]
degene die je leidt op de weg die je moet gaan.#[e]
18 Luisterde je maar naar mijn geboden![f]
Dan zou je vrede worden als een rivier[g]
en je rechtvaardigheid als de golven van de zee.[h]
19 Je nageslacht* zou zo talrijk worden als de zandkorrels[i]
en je afstammelingen als het zand.
Nooit zou hun naam bij mij uitgewist of uitgeroeid worden.'
20 Ga uit Babylon weg![j]
Vlucht weg van de Chaldeeën.
Kondig het aan met gejuich! Maak het bekend![k]
Laat het weten tot aan de einden van de aarde.[l]
Zeg: 'Jehovah heeft zijn dienaar Jakob teruggekocht.[m]
21 Ze hadden geen dorst toen hij ze door dorre streken leidde.[n]
Hij gaf ze water uit de rots.
Hij spleet een rots open en liet er water uit stromen.'[o]
22 'Voor slechte mensen is er geen vrede', zegt Jehovah.[p]

48:16 *Of 'met'. 48:17 *Of 'onderwijst voor je eigen bestwil'. #Lett.: 'bewandelen'. 48:19 *Lett.: 'zaad'.

HFST. 48
a Jes 45:5
b Jes 45:19
c Jes 43:14 Jes 44:6 Jes 54:5
d 1Kon 8:36 Ps 25:8 Jes 54:13 Mi 4:2
e Ps 32:8 Jes 30:20, 21 Jes 49:10
f De 5:29 Ps 81:13, 14
g Ps 119:165 Jes 32:18 Jes 66:12
h Am 5:23, 24
i Ge 22:15, 17 Jer 33:22 Ho 1:10
j Jer 50:8 Opb 18:4
k Jes 49:13
l Jer 50:2
m Jer 31:10, 11
n Ex 15:24, 25 De 8:14, 15 Jes 43:19
o Ex 17:5, 6 Nu 20:11
p Jes 57:20, 21

2de kolom

HFST. 49
a Jes 55:4
b Jes 44:2 Jes 46:3
c Jes 51:16
d Jes 43:10
e Jes 44:23
f Jes 40:10
g Jes 56:8
h Jes 42:6 Mt 12:18 Lu 2:30, 32
i Ps 98:2 Jes 11:10 Jes 52:10 Han 13:47

49 Luister naar mij, eilanden, en let op, verre volken.[a]
Jehovah heeft me geroepen voordat ik was geboren.*[b]
Hij heeft mijn naam genoemd vanaf de tijd dat ik in de buik van mijn moeder was.
2 Hij maakte mijn mond als een scherp zwaard.
In de schaduw van zijn hand heeft hij me verborgen.[c]
Hij maakte een gepolijste pijl van me.
Hij borg me op in zijn pijlkoker.
3 Hij zei tegen me: 'Jij bent mijn dienaar, Israël.[d]
Via jou zal ik mijn pracht laten zien.'[e]
4 Maar ik zei: 'Ik heb voor niets gezwoegd.
Tevergeefs heb ik al mijn krachten gegeven aan iets wat geen zin heeft.
Maar Jehovah zal beslist over me oordelen*
en mijn loon# komt van God.'[f]
5 Jehovah, die me vanaf de buik gevormd heeft als zijn dienaar,
heeft nu gezegd dat ik Jakob bij hem terug moet brengen,
zodat Israël bij hem verzameld wordt.[g]
Ik zal geëerd worden in de ogen van Jehovah
en mijn God zal dan mijn kracht zijn.
6 En hij zei: 'Het is niet genoeg dat je mijn dienaar bent
om de stammen van Jakob overeind te helpen
en de Israëlieten die gespaard zijn terug te brengen.
Ik heb je ook gegeven als een licht voor de volken,[h]
zodat mijn redding tot de uiteinden van de aarde zou reiken.'[i]

49:1 *Lett.: 'vanaf de moederschoot'. 49:4 *Of 'Jehovah zal me recht doen'. #Of 'beloning'.

7 Dit zegt Jehovah, de Terug-
koper van Israël, zijn Heilige,[a] te-
gen degene die veracht wordt,*[b]
tegen degene die gehaat wordt
door het volk, tegen de dienaar
van regeerders:
‘Koningen zullen het zien en
opstaan
en leiders zullen zich neer-
buigen
vanwege Jehovah, die
trouw is,[c]
de Heilige van Israël, die je
heeft uitgekozen.’[d]
8 Dit zegt Jehovah:
‘In een tijd van gunst* heb ik
je geantwoord[e]
en op een dag van redding
ben ik je te hulp gekomen.[f]
Ik bleef je beschermen om je
als een verbond voor het
volk te geven,[g]
om het land te herstellen,
om hun verwoeste erfdelen
aan hen terug te geven,[h]
9 om tegen de gevangenen te
zeggen: “Kom naar buiten!”[i]
en tegen degenen die
in duisternis zitten:[j] “Kom
tevoorschijn!”
Langs de wegen zullen ze
grazen,
hun weiden zullen langs alle
uitgesleten paden* liggen.
10 Ze zullen geen honger hebben
of dorst lijden,[k]
de verzengende hitte en de
zon zullen hen niet treffen.[l]
Want degene die barmhartig
voor ze is, zal ze leiden[m]
en hij zal ze naar water-
bronnen brengen.[n]
11 Ik zal al mijn bergen in een
weg veranderen
en mijn hoofdwegen zullen
worden opgehoogd.[o]
12 Kijk! Ze komen van ver weg,[p]
sommigen uit het noorden en
uit het westen
en anderen uit het land
Sinim.’[a]
13 Jubel van vreugde, hemel,
en wees blij, aarde.[b]
Laten de bergen vrolijk zijn
met gejuich.[c]
Want Jehovah heeft zijn volk
getroost,[d]
hij is barmhartig voor zijn
onderdrukten.[e]
14 Maar Sion bleef zeggen:
‘Jehovah heeft me verlaten,[f]
Jehovah is me vergeten.’[g]
15 Kan een vrouw haar zuigeling
vergeten
of geen medegevoel hebben
met de zoon van haar buik?
Ook al zou zo’n vrouw hem
vergeten, ik zou jou nooit
vergeten.[h]
16 Kijk! Ik heb je in mijn hand-
palmen gegraveerd.
Je muren heb ik steeds voor
ogen.
17 Je zonen haasten zich terug.
Degenen die je neergehaald
en verwoest hebben, zullen
van je weggaan.
18 Sla je ogen op en kijk rond.
Ze verzamelen zich allemaal.[i]
Ze komen naar je toe.
‘Zo zeker als ik leef,’ verklaart
Jehovah,
‘als sieraden zul je ze allemaal
dragen
en je zult ze omhangen zoals
een bruid dat doet.
19 Hoewel je plaatsen verwoest
en verlaten waren en je
land in puin lag,[j]
zal het nu te klein worden
voor alle bewoners,[k]
en degenen die je verslonden[l]
zullen ver weg zijn.[m]
20 De zonen die je kreeg nadat
je je kinderen verloren had,
zullen in je bijzijn zeggen:
“Deze plek is te klein voor me
geworden.
Maak wat ruimte voor me,
zodat ik hier kan wonen.”[n]

49:7 *Of ‘in de ziel veracht wordt’. 49:8 *Of ‘goede wil’. 49:9 *Of mogelijk ‘kale heuvels’.

HFST. 49
a Jes 43:14
b Jes 53:3
c De 7:9
d Jes 42:1
e Ps 69:13
f Lu 1:69; Lu 22:43; 2Kor 6:2; Heb 5:7
g Jes 42:6, 7
h Jes 54:3
i Ps 102:19, 20
j Ps 112:4; Jes 9:2; Lu 1:68, 79
k Jes 55:1; Jes 65:13
l Jes 32:2
m Ez 34:23
n Ps 23:1, 2; Jer 31:9; Opb 7:16, 17
o Ps 107:6, 7; Jes 11:16; Jes 40:3, 4
p De 30:4

2de kolom
a Jes 43:5, 6
b Jes 42:10
c Jes 55:12
d Jes 12:1; Jes 40:1; Jes 66:13
e Jes 44:23; Jes 61:3; Jer 31:13
f Jes 54:7
g Klg 5:20
h Jes 44:21; Jer 31:20
i Jes 43:5, 6; Jes 60:4
j Jes 51:3
k Jer 30:18, 19
l Jer 51:34
m Jer 30:16
n Jes 54:1, 2

21 En je zult bij jezelf* zeggen:
“Wie heeft me deze kinderen geschonken?
Want ik ben een vrouw
die haar kinderen verloren heeft en onvruchtbaar is,
die is verbannen en gevangengenomen.
Wie heeft ze opgevoed?[a]
Kijk! Ik bleef helemaal alleen achter.[b]
Waar komen zij dan vandaan?”’[c]
22 Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah:
‘Luister! Ik zal mijn hand opheffen voor de naties
en ik zal mijn signaal* omhoogheffen voor de volken.[d]
Ze zullen je zonen op de arm nemen#
en je dochters op hun schouders dragen.[e]
23 Koningen worden je verzorgers[f]
en hun vorstinnen je voedsters.
Ze zullen zich voor je neerbuigen met hun gezicht naar de grond[g]
en het stof van je voeten likken.[h]
Je zult moeten weten dat ik Jehovah ben,
degenen die op mij hopen zullen niet teleurgesteld worden.’[i]
24 Kan men een machtige man zijn gevangenen afnemen
of kan men de gevangenen van een tiran bevrijden?
25 Maar dit zegt Jehovah:
‘Zelfs de gevangenen van een machtige man zullen weggenomen worden[j]
en de gevangenen van een tiran zullen bevrijd worden.[k]
Iedereen die tegen jou strijdt zal ik bestrijden[l]
en ik zal je eigen zonen redden.
26 Degenen die jou slecht behandelen zal ik hun eigen vlees laten eten
en ze zullen dronken worden van hun eigen bloed zoals van zoete wijn.
En alle mensen* zullen moeten weten dat ik Jehovah ben,[a]
je Redder[b] en je Terugkoper,[c]
de Machtige van Jakob.’[d]

50 Dit zegt Jehovah:
‘Waar is de echtscheidingsakte[e] van jullie moeder,
die ik weggestuurd heb?
Of aan wie van mijn schuldeisers heb ik jullie verkocht?
Luister! Jullie werden verkocht vanwege je eigen fouten,[f]
en vanwege jullie overtredingen is jullie moeder weggestuurd.[g]
2 Waarom was er dan niemand toen ik kwam?
Waarom antwoordde niemand toen ik riep?[h]
Is mijn hand te kort om te verlossen
of heb ik geen kracht om te redden?[i]
Kijk! Ik leg de zee droog met mijn bestraffing,[j]
ik verander rivieren in een woestijn.[k]
Door gebrek aan water rotten de vissen weg
en ze sterven van dorst.
3 Ik bedek de hemel met duisternis[l]
en ik bekleed hem met een zak.’
4 De Soevereine Heer Jehovah heeft me de tong gegeven
van iemand die onderwezen is,*[m]

49:21 *Lett.: ‘in je hart’. **49:22** *Of ‘signaalmast’. #Lett.: ‘aan de boezem brengen’.

49:26 *Lett.: ‘vlees’. **50:4** *Of ‘een goedopgeleide tong’.

HFST. 49
a Jes 43:5; Jer 31:17
b Klg 1:1
c Jes 62:4
d Ezr 1:3; Jes 11:10, 12; Jes 62:10
e Jes 60:4; Jes 66:20
f Jes 60:10, 16
g Jes 60:14
h Mi 7:16, 17
i Jes 25:9
j Jer 29:14; Jer 46:27; Ho 6:11; Joë 3:1
k Jes 52:2; Jer 29:10; Jer 50:34; Za 9:11
l Jes 54:17

2de kolom
a Ez 39:28
b 1Ti 1:1
c Jes 41:14; Jes 48:20
d Jes 60:16

HFST. 50
e De 24:1
f 2Kon 17:16, 17
g Jes 59:2; Jer 3:1
h Jer 35:15
i Jes 40:28; Jes 59:1
j Ex 14:21, 29; Ps 106:9; Jes 51:10
k Ps 107:33; Ps 114:1, 3; Jes 42:15; Na 1:4
l Ex 10:21
m Ex 4:11; Jer 1:9

zodat ik de juiste woorden*
kan vinden voor degenen
die vermoeid zijn.#[a]
Hij maakt me elke ochtend
wakker,
hij wekt mijn oor om te
luisteren als iemand die
onderwijs krijgt.[b]
5 De Soevereine Heer Jehovah
heeft mijn oor geopend
en ik was niet opstandig.[c]
Ik ben niet weggegaan, de
andere kant op.[d]
6 Ik gaf mijn rug aan hen die
me sloegen
en mijn wangen aan hen die
mijn baard uittrokken.
Mijn gezicht hield ik niet verborgen voor vernederingen
en speeksel.[e]
7 Maar de Soevereine Heer
Jehovah zal me helpen.[f]
Daarom zal ik me niet vernederd voelen.
Daarom heb ik mijn gezicht
zo hard gemaakt als
steen*[g]
en ik weet dat ik niet
te schande gemaakt zal
worden.
8 Degene die me rechtvaardig
verklaart is dichtbij.
Wie kan me beschuldigen?*[h]
Laten we samen# opstaan.
Wie begint een zaak tegen
mij?
Laat hij naar me toe komen.
9 Luister! De Soevereine Heer
Jehovah zal me helpen.
Wie zal me schuldig verklaren?
Luister! Ze zullen allemaal
verslijten als een kledingstuk.
Een mot zal ze opeten.
10 Wie van jullie heeft ontzag
voor Jehovah
en luistert naar de stem van
zijn dienaar?[a]
Wie heeft in diepe duisternis
gewandeld, zonder licht?
Laat hij op de naam van
Jehovah vertrouwen en
op zijn God steunen.
11 ‘Luister! Jullie die een vuur
aansteken,
die vonken laten rondvliegen,
wandel in het licht van je
eigen vuur,
tussen de vonken die je zelf
hebt gemaakt.
Dit is wat je uit mijn hand
zult krijgen:
met vreselijke pijn zul je
gaan liggen.

51 Luister naar me, jullie
die rechtvaardigheid
najagen,
jullie die Jehovah zoeken.
Kijk naar de rots waaruit
jullie gehouwen zijn
en naar de groeve waaruit
jullie gegraven zijn.
2 Kijk naar Abraham, jullie
vader,
en naar Sara,[b] die jullie ter
wereld heeft gebracht.*
Toen ik hem riep was hij
alleen[c]
maar ik zegende hem en
maakte hem talrijk.[d]
3 Want Jehovah zal Sion
troosten,[e]
hij zal troost brengen aan al
haar ruïnes.[f]
Hij zal haar woestijn maken
als Eden[g]
en haar woestijnvlakte als de
tuin van Jehovah.[h]
Er zal blijdschap en gejuich
in haar gevonden worden,
dankbaarheid en melodieus
gezang.[i]
4 Let goed op, mijn volk,
luister goed naar me, mijn
natie.[j]

HFST. 50
a Jo 7:15, 46
b Mt 13:54
c Ps 40:6-8
d Mt 26:39; Fil 2:8
e Mt 26:67; Mr 14:65; Lu 22:63; Jo 18:22
f Jes 49:8
g Ez 3:8, 9
h Ro 8:33

2de kolom
a Jes 42:1; Jes 53:11

HFST. 51
b Ge 21:2
c Ge 12:1; Ge 15:2
d 1Kon 4:20
e Ps 102:13; Jes 66:13; Jer 31:12
f Jes 44:26; Jes 61:4
g Ge 2:8
h Jes 35:1; Jes 41:18
i Jer 33:10, 11
j Ex 19:6; De 7:6

50:4 *Lett.: ‘een woord’. #Of mogelijk ‘de vermoeiden kan sterken met de juiste woorden’. **50:7** *Of ‘vuursteen’. **50:8** *Of ‘tegen me strijden’. #Of ‘tegen elkaar’.

51:2 *Of ‘met weeën heeft voortgebracht’.

Want van mij zal een wet uitgaan[a]
en mijn recht zal ik instellen als een licht voor de volken.[b]
5 Mijn rechtvaardigheid komt dichtbij.[c]
Mijn redding is onderweg[d]
en mijn armen zullen de volken oordelen.[e]
Op mij zullen de eilanden hopen[f]
en op mijn arm* zullen ze wachten.
6 Sla je ogen op naar de hemel
en kijk naar de aarde beneden.
Want de hemel zal vervliegen als rook,
de aarde zal verslijten als een kledingstuk
en haar bewoners zullen sterven als muggen.
Maar mijn redding zal eeuwig zijn[g]
en mijn rechtvaardigheid zal nooit verdwijnen.*[h]
7 Luister naar me, jullie die rechtvaardigheid kennen,
het volk dat mijn wet* in het hart heeft.[i]
Wees niet bang voor de spot van sterfelijke mensen
en laat je geen angst aanjagen door hun beledigingen.
8 Want een mot zal ze opeten alsof ze kleding zijn,
de kleermot* zal ze verslinden alsof ze wol zijn.[j]
Maar mijn rechtvaardigheid zal er altijd zijn
en mijn redding tot in alle generaties.'[k]
9 Word wakker! Word wakker, arm van Jehovah![l]
Bekleed u met kracht.
Word wakker zoals lang geleden, zoals in vroegere generaties.
Was u het niet die Rahab*[a] verpletterde,
die het zeemonster doorboorde?[b]
10 Bent u het niet die de zee liet opdrogen, het water van de grote diepte?[c]
Degene die de diepte van de zee veranderde in een weg, zodat de teruggekochten konden oversteken?[d]
11 Degenen die door Jehovah zijn losgekocht zullen terugkomen,[e]
ze zullen juichend naar Sion komen,[f]
gekroond met* eindeloze vreugde.[g]
Grote vreugde en blijdschap zullen ze krijgen
en verdriet en gezucht zullen verdwijnen.[h]
12 'Ikzelf ben het die jullie troost.[i]
Waarom zou je bang zijn voor een sterfelijk mens die uiteindelijk doodgaat[j]
en voor een mensenzoon die zal verdorren als groen gras?
13 Waarom vergeet je Jehovah, je Maker,[k]
die de hemel heeft uitgespannen[l] en de fundamenten van de aarde heeft gelegd?
En voortdurend, de hele dag, was je bang voor de woede van de onderdrukker,*
alsof hij in staat was je te vernietigen.
Waar is nu de woede van de onderdrukker?
14 Degene die voorovergebogen vastgeketend is, zal binnenkort bevrijd worden.[m]
Hij zal niet sterven en de kuil in gaan,
hij zal geen tekort hebben aan brood.

51:5 *Of 'kracht'. 51:6 *Of 'niet verbrijzeld worden'. 51:7 *Of 'onderwijs'. 51:8 *Of mogelijk 'worm'.

51:9 *Zie Woordenlijst. 51:11 *Lett.: 'met op hun hoofd'. 51:13 *Of 'degene die je insloot'.

HFST. 51
a Jes 2:3; Mi 4:2
b Sp 6:23
c Jes 46:13
d Jes 12:2; Jes 56:1
e 1Sa 2:10; Jes 2:4
f Jes 60:9
g Jes 45:17
h Ps 102:25-27; Mt 24:35
i Jer 31:33
j Jes 50:9
k Jes 45:17; Lu 1:50
l Lu 1:51

2de kolom
a Ps 87:4; Ps 89:10; Jes 30:7
b Ex 15:4; Ne 9:10, 11; Ps 106:22; Ez 29:3
c Ex 14:21, 22
d Ps 106:9
e Jer 31:11; Za 10:10
f Jes 35:10
g Jes 61:7
h Jes 25:8; Jes 65:18, 19
i Jes 49:13; Jes 66:13
j Ps 118:6; Da 3:16, 17; Mt 10:28
k Jes 44:2
l Jes 40:22
m Ezr 1:2, 3; Jes 48:20; Jes 52:2

15 Maar ik ben Jehovah, je God,
die de zee opzweept en haar golven laat bruisen[a]
— Jehovah van de legermachten is mijn* naam.[b]
16 Ik zal mijn woorden in je mond leggen
en met de schaduw van mijn hand zal ik je bedekken[c]
om de hemel te planten en de fundamenten van de aarde te leggen[d]
en tegen Sion te zeggen: “Jij bent mijn volk.”[e]
17 Word wakker! Word wakker! Sta op, Jeruzalem.[f]
Uit Jehovah’s hand heb je de beker van zijn woede gedronken.
Je hebt gedronken uit de kelk,
de beker die je laat zwalken heb je leeggedronken.[g]
18 Niet één van alle zonen die ze ter wereld heeft gebracht leidt haar
en niet één van alle zonen die ze heeft opgevoed neemt haar bij de hand.
19 Deze twee dingen zijn je overkomen.
Wie zal met je meeleven?
Vernietiging en verwoesting, honger en zwaard![h]
Wie zal je troosten?[i]
20 Je zonen zijn bezweken.[j]
Ze liggen op elke straathoek,*
als wilde schapen in een net.
Ze zijn volgegoten met de woede van Jehovah, de bestraffing van je God.’
21 Luister daarom alsjeblieft hiernaar,
o vrouw, ellendig en dronken maar niet van wijn.
22 Dit zegt je Heer Jehovah, je God, die zijn volk verdedigt:
‘Kijk! De beker die je laat zwalken[k] zal ik uit je hand pakken,
de kelk, mijn beker van woede.
Je zult die nooit meer drinken.[a]
23 Ik zal die geven aan hen die je kwellen,[b]
aan hen die tegen je* zeggen: “Buig, dan kunnen we over je heen lopen!”
Je maakte je rug als de grond,
als een straat waar ze overheen konden gaan.’

52 Word wakker! Word wakker! Bekleed je met kracht,[c] Sion![d]
Doe je mooie kleding aan,[e] Jeruzalem, heilige stad!
Want niemand die onbesneden of onrein is zal nog bij je binnenkomen.[f]
2 Schud het stof van je af, sta op en neem plaats, Jeruzalem.
Maak de ketens om je hals los, gevangengenomen dochter Sion.[g]
3 Want dit zegt Jehovah:
‘Jullie werden voor niets verkocht[h]
en zonder geld zullen jullie worden teruggekocht.’[i]
4 Want dit zegt de Soevereine Heer Jehovah:
‘Eerst ging mijn volk naar Egypte om daar als vreemdeling te wonen.[j]
Daarna onderdrukte Assyrië ze zonder reden.’
5 ‘Wat moet ik hier dus doen?’, verklaart Jehovah.
‘Want mijn volk werd voor niets meegenomen.
Degenen die over hen heersen juichen in triomf,’[k] verklaart Jehovah,
‘en voortdurend, de hele dag, wordt mijn naam respectloos behandeld.[l]
6 Daarom zal mijn volk mijn naam kennen,[m]

51:15 *Of ‘zijn’. 51:20 *Lett.: ‘aan het hoofd van alle straten’.

51:23 *Of ‘je ziel’.

HFST. 51
a Jer 31:35, 36; Jon 1:4
b Jes 47:4
c De 33:27; Ps 91:1
d Jes 65:17; Jes 66:8, 22
e Jes 60:14; Jer 31:33; Za 8:8
f Jes 52:1; Jes 60:1
g Jer 25:15
h Ez 14:21
i Klg 1:17
j Klg 2:11
k Jes 51:17

2de kolom
a Jes 54:9; Jes 62:8
b Jes 49:25

HFST. 52
c Hag 2:4
d Jes 51:17
e Jes 61:3
f Jes 35:8; Jes 60:21; Opb 21:27
g Jes 51:14; Jes 61:1
h Jes 50:1
i Jes 45:13
j Ge 46:5-7
k Ps 137:3; Jer 50:17
l Ps 74:10; Ro 2:24
m Ez 20:44

daarom zullen ze op die dag
weten dat ik het ben die
spreekt.
Luister! Ik ben het!'
7 Prachtig zijn op de bergen
de voeten van degene die
goed nieuws brengt,[a]
degene die vrede aankondigt,[b]
degene die goed nieuws brengt
van iets beters,
degene die redding aan-
kondigt,
degene die tegen Sion zegt:
'Je God is Koning ge-
worden!'[c]
8 Luister! Je wachters ver-
heffen hun stem.
Eenstemmig juichen ze van
blijdschap,
want wanneer Jehovah Sion
herstelt zullen ze het
duidelijk* zien.
9 Word vrolijk, juich eenstem-
mig van blijdschap, ruïnes
van Jeruzalem,[d]
want Jehovah heeft zijn
volk getroost,[e] hij heeft
Jeruzalem teruggekocht.[f]
10 Voor de ogen van alle volken
heeft Jehovah zijn heilige
arm ontbloot,[g]
alle einden van de aarde
zullen de reddingsdaden*
van onze God zien.[h]
11 Vertrek, vertrek, ga daar
weg,[i] raak niets onreins
aan![j]
Ga uit haar midden weg,[k]
blijf rein,
jullie die de voorwerpen van
Jehovah[l] dragen.
12 Want jullie zullen niet in
paniek vertrekken
en jullie zullen niet hoeven
vluchten.
Want Jehovah zal voor jullie
uit gaan[m]
en de God van Israël zal jullie
achterhoede zijn.[n]

52:8 *Lett.: 'oog in oog'. 52:10 *Of 'overwinning'.

HFST. 52
a Jes 40:9
Na 1:15
Han 8:4
Ro 10:15
Ef 6:14, 15
b Lu 2:14
Han 10:36
Ef 2:17
c Ps 93:1
Jes 33:22
Mi 4:7
Mt 24:14
Opb 11:15, 17
d Jes 61:4
e Jes 66:13
f Jes 44:23
g Jes 51:9
h Ps 22:27
Jes 49:6
i Jes 48:20
Jer 50:8
Jer 51:6
Za 2:6
j Le 5:2
Ez 44:23
k 2Kor 6:17
Opb 18:4
l Le 10:3
Nu 3:6, 8
Ezr 1:7
Ezr 8:30
m Ex 13:21
1Kr 14:15
n Jes 58:8

2de kolom
a Jes 42:1
Jes 61:1
Fil 2:5-7
b Ps 2:6
Ps 110:1
Jes 9:6
Mt 28:18
c Ps 2:2
d Ps 2:10
Ps 72:11
e Ro 15:20, 21

HFST. 53
f Ro 10:16
g Jes 51:9
h Jes 40:5
Jo 12:37, 38
i Jes 11:1
Za 6:12
j Jes 52:14
Jo 1:10
Fil 2:7
k Ps 22:7
Mt 26:67, 68
Jo 6:66
1Pe 2:4
l Za 11:13
Jo 18:39, 40
Han 3:13, 14
Han 4:11

13 Luister! Mijn dienaar[a] zal
inzicht tonen.
Hij zal hoog verheven
worden,
hij zal verhoogd worden en
veel aanzien krijgen.[b]
14 Zoals velen verbijsterd naar
hem staarden
— want zijn uiterlijk was
meer gehavend dan dat van
enig ander mens
en nog nooit was de statige
gestalte van een mens zo
toegetakeld —
15 zo zal hij veel volken
schokken.[c]
Koningen zullen door hem
sprakeloos zijn,*[d]
want ze zullen zien wat hun
niet is verteld
en aandacht hebben voor
wat ze niet hebben ge-
hoord.[e]

53 Wie heeft geloofd in wat hij
van ons heeft gehoord?*[f]
En aan wie is de arm van
Jehovah[g] geopenbaard?[h]
2 Als een twijgje[i] zal hij voor
hem* opschieten, als een
wortel uit dorre grond.
Geen statige gestalte heeft
hij en geen pracht.[j]
Als we hem zien worden
we niet door zijn uiterlijk
aangetrokken.#
3 De mensen keken op hem
neer en ontweken hem,[k]
een man bestemd voor lijden,*
die bekend was met ziekte.
Het was alsof zijn gezicht
voor ons verborgen was.#
Hij werd veracht en we
vonden hem waardeloos.[l]

52:15 *Of 'hun mond sluiten'. 53:1 *Of mogelijk 'in wat we hebben gehoord'. 53:2 *Mogelijk een toeschouwer in het algemeen of God. #Of 'heeft hij geen bijzonder uiterlijk dat we hem zouden begeren'. 53:3 *Of 'die lijden begreep'. #Of mogelijk 'hij was als iemand van wie de mensen hun gezicht afkeerden'.

4 Maar hij heeft onze ziekten gedragen[a]
en ons leed op zich genomen.[b]
En wij bezagen hem als gekweld, door God geslagen en getroffen.
5 Toch werd hij doorstoken[c] voor onze overtredingen.[d]
Hij werd verbrijzeld voor onze fouten.[e]
Hij onderging straf ter wille van onze vrede,[f]
zijn wonden brachten ons genezing.[g]
6 Als schapen hebben we allemaal rondgedwaald,[h]
iedereen is zijn eigen weg gegaan
en Jehovah heeft de fouten van ons allemaal op hem laten neerkomen.[i]
7 Hij kreeg het zwaar te verduren[j] en liet zich kwellen,[k]
maar hij deed zijn mond niet open.
Hij werd als een schaap naar de slacht geleid,[l]
als een ooi die stil is bij haar scheerders,
en hij deed zijn mond niet open.[m]
8 Door een onrechtvaardig vonnis* werd hij weggenomen.
Wie zal zich met de bijzonderheden van zijn generatie# bezighouden?
Want hij werd verwijderd uit het land der levenden.[n]
Vanwege de overtredingen van mijn volk werd hij geslagen.△[o]
9 Hij kreeg een graf* bij slechte mensen[p]
en na zijn dood werd hij bij de rijken# begraven,[q]
hoewel hij niets verkeerds had gedaan*
en er geen bedrog in zijn mond was.[a]
10 Maar het was Jehovah's wil* om hem te verbrijzelen, hij liet hem ziek worden.
Als u zijn leven# als een schuldoffer aanbiedt,[b]
dan zal hij zijn nageslacht△ zien, hij zal zijn dagen verlengen,[c]
en door hem zal Jehovah's wil⊠ succes hebben.[d]
11 Vanwege zijn lijden* zal hij tevreden zijn met wat hij ziet.
Door middel van zijn kennis zal mijn dienaar,[e] de rechtvaardige,
veel mensen in een rechtvaardige positie brengen[f]
en hij zal hun fouten dragen.[g]
12 Om die reden zal ik hem een deel toewijzen onder de velen
en hij zal de buit verdelen met de machtigen,
omdat hij zijn leven# heeft uitgestort in de dood[h]
en tot de overtreders werd gerekend.[i]
Hij droeg de zonden van veel mensen[j]
en hij bemiddelde voor de overtreders.[k]

54 'Juich van vreugde, onvruchtbare vrouw, die niet heeft gebaard![l]
Word vrolijk en barst los in gejuich,[m] jij die nog nooit weeën hebt gehad,[n]
want de eenzame vrouw heeft meer zonen*
dan de vrouw met een man',#[o] zegt Jehovah.

HFST. 53
a Mt 8:14-17
b Le 16:21, 22; 1Pe 2:24; 1Jo 2:1, 2
c Za 12:10; Jo 19:34
d Da 9:24; Ro 4:25
e Mt 20:28; Ro 5:6, 19
f Kol 1:19, 20
g 1Pe 2:24
h 1Pe 2:25
i 1Pe 3:18
j Ps 22:12; Ps 69:4
k 1Pe 2:23
l Jo 1:29; 1Kor 5:7
m Mt 27:12-14; Han 8:32, 33
n Da 9:26; Mt 27:50
o Za 13:7; Jo 11:49, 50; Ro 5:6; Heb 9:26
p Mt 27:38
q Mt 27:57-60; Mr 15:46; Jo 19:41

2de kolom
a 1Pe 2:22
b Le 16:11; 2Kor 5:21; Heb 7:27
c Jes 9:7; 1Ti 6:16
d Kol 1:19, 20
e Jes 42:1
f Ro 5:18, 19
g 1Pe 2:24
h Ps 22:14; Mt 26:27, 28; Heb 2:14
i Mr 15:27; Lu 22:37; Lu 23:32, 33
j Mt 20:28; 1Ti 2:5, 6; Tit 2:13, 14; Heb 9:28
k Ro 8:34; Heb 7:25; Heb 9:26; 1Jo 2:1, 2

HFST. 54
l Jes 62:4
m Jes 44:23; Jes 49:13
n Jes 66:7, 8
o Ga 4:26, 27

53:8 *Lett.: 'onderdrukking en oordeel'. #Of 'afkomst', 'manier van leven'. △Of 'doodgeslagen'. **53:9** *Of 'iemand zal zijn graf geven'. #Lett.: 'een rijke man'. **53:9** *Of 'geen geweld had gepleegd'. **53:10** *Of 'het behaagde Jehovah'. **53:10, 12** #Of 'ziel'. **53:10** △Lett.: 'zaad'. ⊠Of 'wat Jehovah behaagt'. **53:11** *Of 'de ellende van zijn ziel'. **54:1** *Of 'kinderen'. #Of 'meester'.

2 ‘Maak de plaats van je tent
groter.[a]
Breid de tentkleden van je
grootse tabernakel uit.
Houd je niet in, maak je tent-
koorden langer
en maak je tentpinnen sterk.[b]
3 Want je zult je naar rechts en
naar links uitbreiden.
Je nakomelingen zullen volken
onderwerpen
en de verlaten steden gaan
bewonen.[c]
4 Wees niet bang,[d] want je zult
niet te schande gemaakt
worden[e]
en voel je niet vernederd,
want je zult niet teleur-
gesteld worden.
Je zult de schande van je
jeugd vergeten
en de schaamte van je weduw-
schap zul je je niet meer
herinneren.’
5 ‘Want je grote Maker[f] is als je
man,*[g]
Jehovah van de legermachten
is zijn naam.
En de Heilige van Israël is je
Terugkoper.[h]
Hij zal de God van de hele
aarde[i] worden genoemd.
6 Want Jehovah heeft je ge-
roepen alsof je een ver-
laten en diepbedroefde*
vrouw was,[j]
als een vrouw die in haar
jeugd trouwde maar ver-
stoten werd’, zegt je God.
7 ‘Korte tijd heb ik je verlaten,
maar met grote barmhartig-
heid zal ik je terugbrengen.[k]
8 In een stortvloed van woede
heb ik mijn gezicht een
moment verborgen,[l]
maar met eeuwige loyale
liefde zal ik barmhartig
voor je zijn’,[m] zegt Jehovah,
je Terugkoper.[n]

54:5 *Of ‘meester’. 54:6 *Lett.: ‘bedroefd van geest’.

HFST. 54
a Jes 49:20
b Jes 33:20
c Jes 49:8; Ez 36:35
d Jes 41:10
e Jes 61:7
f Jes 44:2
g Ez 16:8; Ho 2:16
h Jes 44:6
i Za 14:9; Ro 3:29
j Jes 49:14; Jes 62:4
k De 30:1, 3; Ps 30:5; Ps 106:47; Jes 27:12; Jer 29:10
l Jes 47:6; Ez 39:23
m Jes 55:3
n Jes 48:17; Jes 49:26

2de kolom
a Ge 7:23
b Ge 8:21
c Jer 31:35, 36; Ez 39:29
d Jes 51:6
e Jes 55:3
f Jes 14:1
g Jes 52:2
h Klg 1:2, 17
i Opb 21:19
j Jer 31:34; Jo 6:45
k Ps 119:165; Jes 66:12; Jer 33:6
l Jes 1:26; Jes 60:21
m Jes 52:1
n Jer 23:4; Ze 3:13
o Ez 38:16, 22; Za 2:8; Za 12:3

9 ‘Dit is voor mij als de tijd van
Noach.[a]
Net zoals ik heb gezworen
dat het water van Noach
de aarde niet meer zal
bedekken,[b]
zo zweer ik dat ik niet
meer woedend op je zal
worden en je niet meer zal
straffen.[c]
10 Want al zouden de bergen
verdwijnen
en de heuvels wankelen,
mijn loyale liefde voor jou zal
niet verdwijnen[d]
en mijn vredesverbond
zal niet wankelen’,[e] zegt
Jehovah, die barmhartig
voor je is.[f]
11 ‘Gekwelde vrouw,[g] door
storm geteisterd, zonder
troost,[h]
ik leg je stenen in harde
mortel
en ik maak je fundament van
saffieren.[i]
12 Je kantelen zal ik van robijnen
maken,
je poorten van fonkelende
stenen*
en al je grenzen van edel-
stenen.
13 Al je zonen* zullen door Je-
hovah worden onderwezen[j]
en de vrede van je zonen* zal
groot zijn.[k]
14 Je zult stevig gefundeerd
zijn op rechtvaardigheid.[l]
Je zult ver verwijderd zijn
van onderdrukking,[m]
je zult nergens bang voor
zijn en niets zal je angst
aanjagen,
het zal niet bij je in de buurt
komen.[n]
15 Als iemand je aanvalt,
is dat niet op bevel van mij.
Iedereen die je aanvalt, zal
ten val komen.’[o]

54:12 *Of ‘stenen van vuur’. 54:13 *Of ‘kinderen’.

16 ‘Kijk! Ikzelf heb de ambachtsman geschapen,
die het houtskoolvuur aanblaast,
en zijn arbeid levert een wapen op.
Ik heb ook de man geschapen die dood en verderf zaait.[a]
17 Geen enkel wapen dat tegen je gesmeed wordt, zal succes hebben[b]
en elke tong die jou voor het gerecht daagt, zul je veroordelen.
Dat is het erfdeel* van de dienaren van Jehovah,
en hun rechtvaardigheid komt van mij’, verklaart Jehovah.[c]

55 Kom, hier is water[d] voor iedereen die dorst heeft![e]
Kom, jullie die geen geld hebben, koop en eet!
Ja, kom, koop wijn en melk[f] zonder geld, het kost niets.[g]
2 Waarom blijven jullie geld betalen voor wat geen brood is
en waarom besteden jullie je inkomen* aan wat niet vult?
Luister aandachtig naar me en eet wat goed is[h]
en je# zult genieten van wat echt voedzaam is.△[i]
3 Luister* en kom bij me.[j]
Let op, en je# zult in leven blijven.
Ik zal zeker een eeuwig verbond met je sluiten[k]
in overeenstemming met de uitingen van loyale liefde tegenover David, die betrouwbaar△ zijn.[l]
4 Kijk! Ik heb hem aangesteld als een getuige[m] voor de volken,
als een leider[a] en aanvoerder[b] voor de volken.
5 Luister! Je zult een volk roepen dat je niet kent.
Mensen van een volk die jou niet kennen, zullen naar je toe rennen
ter wille van Jehovah, je God,[c] de Heilige van Israël,
want hij zal je eer geven.[d]
6 Zoek Jehovah terwijl hij te vinden is.[e]
Roep tot hem terwijl hij dichtbij is.[f]
7 Laat wie slecht is zijn weg verlaten[g]
en de boosdoener zich afkeren van zijn gedachten.
Laat hij bij Jehovah terugkomen, die barmhartig voor hem zal zijn,[h]
bij onze God, want hij zal rijkelijk* vergeven.[i]
8 ‘Want mijn gedachten zijn niet jullie gedachten[j]
en jullie wegen zijn niet mijn wegen’, verklaart Jehovah.
9 ‘Want zoals de hemel hoger is dan de aarde,
zo gaan mijn wegen jullie wegen te boven
en mijn gedachten jullie gedachten.[k]
10 Want net zoals regen en sneeuw uit de hemel neerkomen
en daar pas terugkomen als ze de aarde hebben doordrenkt, waardoor die vruchtbaar wordt en er planten opkomen
zodat er zaad is om te zaaien en brood om te eten,
11 zo zal het woord zijn* dat uit mijn mond komt.[l]
Het zal niet zonder resultaat bij me terugkomen,[m]
maar het zal beslist mijn wil uitvoeren#[n]

HFST. 54
a Jes 10:5
b Ps 2:2, 4; Jes 41:12
c Jer 23:6

HFST. 55
d Jes 41:17
e Ps 42:2; Ps 63:1; Am 8:11; Mt 5:6
f Joë 3:18
g Opb 21:6; Opb 22:17
h Jes 25:6
i Ps 36:7, 8; Ps 63:5
j Jak 4:8
k Jes 61:8
l 2Sa 7:8, 16; 2Sa 23:5; Ps 89:28, 29; Jer 33:25, 26; Han 13:34
m Opb 1:5; Opb 3:14

2de kolom
a Da 9:25; Mt 23:10
b Ge 49:10
c Za 8:23
d Jes 49:3; Jes 60:9
e 1Kr 28:9
f Ps 145:18; Jak 4:8
g Ez 18:21; Han 3:19
h Ex 34:6; 2Kr 33:12, 13
i Nu 14:18; Ps 103:12, 13; Jes 43:25
j Ps 40:5
k Ps 103:11
l Nu 23:19; Jes 46:11
m Joz 23:14; Jes 45:23
n Ps 135:6; Jes 46:10

54:17 *Of ‘het erfgoed’, ‘de erfenis’. **55:2** *Of ‘zuurverdiende geld’. **55:2, 3** #Of ‘je ziel’. **55:2** △Lett.: ‘het vet’. **55:3** *Lett.: ‘neig je oor’. △Of ‘trouw’.

55:7 *Of ‘van harte’. **55:11** *Of ‘blijken te zijn’. #Of ‘alles doen wat mij behaagt’.

en het zal zeker het doel
bereiken waarvoor ik het
uitstuur.
12 Want jullie zullen met vreugde
vertrekken[a]
en in vrede worden teruggebracht.[b]
De bergen en de heuvels zullen
blij zijn en juichen van
vreugde[c] als ze jullie zien,
de bomen van het veld zullen
allemaal in hun handen
klappen.[d]
13 In plaats van doornstruiken
zal de jeneverboom
groeien[e]
en in plaats van brandnetels
de mirtenboom.
En het zal voor Jehovah
roem betekenen,*[f]
een eeuwig teken dat nooit
zal vergaan.'

56 Dit zegt Jehovah:
'Handhaaf het recht[g] en
doe wat rechtvaardig is,
want mijn redding zal binnenkort komen
en mijn rechtvaardigheid zal
onthuld worden.[h]
2 Gelukkig is degene die dit
doet
en de mensenzoon die zich
hieraan houdt,
die de sabbat houdt en die
niet ontheiligt[i]
en die zijn hand weerhoudt
van alles wat slecht is.
3 De buitenlander die zich bij
Jehovah aansluit[j] mag niet
zeggen:
"Jehovah zal me beslist van
zijn volk afzonderen."
En de eunuch mag niet zeggen:
"Luister! Ik ben een dorre
boom."'

4 Want dit zegt Jehovah tegen de eunuchen die mijn sabbatten houden, die kiezen voor wat ik graag wil en die zich aan mijn verbond houden:

5 'Ik zal ze in mijn huis en binnen
mijn muren een gedenkteken en een naam geven,
iets beters dan zonen en
dochters.
Een eeuwige naam zal ik hun
geven,
een die niet zal vergaan.
6 En de buitenlanders die zich
bij Jehovah aansluiten om
hem te dienen,
om de naam van Jehovah lief
te hebben[a]
en om zijn dienaren te zijn
— iedereen die de sabbat
houdt en die niet ontheiligt
en die zich aan mijn verbond
houdt —
7 ook hen zal ik naar mijn
heilige berg[b] brengen
en ik zal ze vreugde geven in
mijn huis van gebed.
Hun volledige brandoffers
en hun slachtoffers zullen
op mijn altaar aanvaard
worden.
Want mijn huis zal een huis
van gebed voor alle volken
worden genoemd.'[c]

8 Dit verklaart de Soevereine Heer Jehovah, die degenen van Israël die verdreven waren bijeenbrengt:[d]

'Ik zal nog anderen bij hem
brengen, buiten degenen
die al verzameld zijn.'[e]
9 Kom eten, alle wilde dieren
van het veld
en alle wilde dieren in het
bos.[f]
10 Zijn wachters zijn blind,[g] ze
merken helemaal niets.[h]
Ze zijn allemaal honden die
stom zijn en niet kunnen
blaffen.[i]
Hijgend liggen ze op de grond,
ze zijn gek op luieren.
11 Ze zijn honden met een
enorme vraatzucht,*
ze hebben nooit genoeg.

55:13 *Of 'Jehovah's naam bekendheid geven'.

56:11 *Of 'een sterke ziel'.

HFST. 55
a Jes 35:10
b Jes 54:13; Jes 66:12
c Jes 42:11
d Jes 44:23
e Jes 41:19; Jes 60:13
f Jer 33:9

HFST. 56
g Mi 6:8
h Jes 46:13; Jes 51:5
i Jes 58:13, 14
j Jes 60:10; Za 8:23

2de kolom
a Mal 1:11
b Jes 2:3; Mi 4:2; Za 8:3
c 1Kon 8:29, 43; Mt 21:13; Mr 11:17; Lu 19:46
d De 30:3; Jes 27:12; Ho 1:11
e Jes 49:22; Jes 60:4
f Jer 12:9
g Jes 6:10; Jes 29:10
h Jer 6:13, 14; Ez 13:16
i Ez 33:6

Ze zijn herders zonder
begrip.[a]
Ze gaan allemaal hun eigen
weg,
stuk voor stuk zijn ze uit
op oneerlijke winst en ze
zeggen:
12 ‘Kom, laat ik wat wijn halen
en laten we ons volgieten
met drank.[b]
En morgen wordt als van-
daag, alleen nog veel
beter!’

57 De rechtvaardige is
omgekomen,
maar niemand trekt het zich
aan.
Loyale mensen worden weg-
gerukt*[c]
zonder dat iemand in de gaten
heeft dat de rechtvaardige
is weggerukt
vanwege# het onheil.
2 Hij gaat de vrede binnen.
Ze rusten op hun bed,* ieder-
een die oprecht leeft.#
3 ‘Maar jullie, kom dichterbij,
zonen van een tovenares,
kinderen van een overspelig
persoon en een prostituee:
4 Wie lachen jullie uit?
Tegen wie hebben jullie een
grote mond en naar wie
steken jullie je tong uit?
Zijn jullie geen kinderen van
overtreding,
kinderen van bedrog?[d]
5 Zijn jullie niet degenen die
branden van hartstocht
onder grote bomen,[e]
onder elke bladerrijke
boom,[f]
die kinderen afslachtten in de
dalen,*[g]
tussen de rotskloven?
6 Bij de gladde stenen van het
dal is je deel.[h]
Ja, die zijn je lot.
Je giet voor hen zelfs drank-
offers uit en je geeft ze
geschenken.[a]
Moet ik genoegen nemen*
met deze dingen?
7 Op een hoge en verheven
berg heb je je bed klaar-
gezet[b]
en je ging daarheen om
slachtoffers te brengen.[c]
8 Achter de deur en de deur-
post heb je je gedenkteken
gezet.
Je hebt me verlaten en je
uitgekleed.
Je ging naar boven en maakte
je bed ruim.
En je sloot een verbond
met ze.
Je deelde graag het bed
met ze.[d]
Je staarde naar het mannelijk
lid.*
9 Je daalde af naar Me̱lech*
met olie
en met een overvloed aan
parfum.
Je stuurde afgezanten ver
weg,
waardoor je in het Graf#
afdaalde.
10 Je hebt jezelf uitgeput met
al je reizen.
Maar je zei niet: “Het is
hopeloos!”
Je hebt nieuwe kracht
gevonden.
Daarom heb je het niet op-
gegeven.*
11 Voor wie had je zo veel angst
en ontzag
dat je begon te liegen?[e]
Je hebt niet aan mij gedacht.[f]
Je trok je nergens iets van
aan.[g]

57:1 *D.w.z. in de dood. #Of mogelijk ‘van’. **57:2** *D.w.z. in het graf. #Lett.: ‘wandelt’. **57:5** *Of ‘wadi’s’.

57:6 *Of ‘me troosten’. **57:8** *Verwijst mogelijk naar afgodenaanbidding. **57:9** *Of mogelijk ‘de koning’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **57:10** *Lett.: ‘ben je het niet moe geworden’.

HFST. 56
a Mi 3:6
b Jes 5:22; Jes 28:7; Ho 4:11

HFST. 57
c Mi 7:2
d Jes 1:4; Jes 30:9
e Jes 1:29
f De 12:2; 1Kon 14:22, 23
g 2Kon 16:1, 3; Jer 7:31
h Jer 3:9

2de kolom
a Jer 7:18
b Jer 2:20; Ez 16:16; Ez 23:17
c Ez 20:28
d Ez 16:25, 33; Ez 23:18
e Jes 30:9, 10; Jes 59:3
f Jes 1:3; Jer 2:32; Jer 9:3
g Jes 42:24, 25

Ik hield me toch stil en bleef toch op een afstand?*[a]
Je toonde dus geen ontzag voor me.
12 Ik zal je "rechtvaardigheid"[b] en je daden[c] bekendmaken,
ze zullen je niet helpen.[d]
13 Als je om hulp roept,
zal je verzameling afgoden je niet redden.[e]
De wind zal ze allemaal wegvoeren,
een zuchtje wind blaast ze allemaal weg,
maar wie bescherming bij mij zoekt zal het land erven
en mijn heilige berg in bezit nemen.[f]
14 Men zal zeggen: "Baan een weg! Baan een weg! Maak de weg vrij![g]
Verwijder alle obstakels van de weg van mijn volk."'
15 Want dit zegt degene die hoog en verheven is,
die eeuwig leeft*[h] — heilig is zijn naam:[i]
'Ik woon in de hoge en heilige plaats,[j]
maar ook bij degenen die gebroken en nederig# van geest zijn,
om de geest van wie nederig# zijn
en het hart van wie gebroken zijn te laten opleven.[k]
16 Want ik blijf niet altijd tegen ze gekant,
ik blijf niet altijd boos.[l]
Anders zou iemands geest vanwege mij bezwijken[m]
en ook de levende wezens die ik heb gemaakt.
17 Ik was woedend vanwege zijn zondige jacht naar oneerlijke winst,[n]
dus sloeg ik hem, verborg ik mijn gezicht en was ik kwaad.
Maar hij bleef zich afvallig gedragen,*[a] hij volgde de weg van zijn hart.
18 Ik heb zijn daden* gezien,
maar ik zal hem genezen[b] en hem leiden[c]
en weer troost geven# aan hem[d] en aan degenen die treuren.'[e]
19 'Ik schep de vrucht van de lippen.
Blijvende vrede zal worden gegeven aan wie ver weg is en aan wie dichtbij is',[f] zegt Jehovah,
'en ik zal hem genezen.'
20 'Maar slechte mensen zijn als de onstuimige zee die niet tot rust kan komen,
waarvan het water zeewier en slijk blijft opwerpen.
21 Voor slechte mensen is er geen vrede',[g] zegt mijn God.

58 'Roep luidkeels, houd je niet in!
Laat je stem klinken als een hoorn.
Maak aan mijn volk bekend hoe opstandig ze zijn,[h]
vertel aan het huis van Jakob hun zonden.
2 Dag in dag uit zoeken ze me,
ze zeggen dat ze graag mijn wegen willen kennen,
alsof ze een volk zijn dat rechtvaardig leeft,
dat zich niet heeft afgekeerd van de gerechtigheid van hun God.[i]
Ze vragen me om rechtvaardige oordelen
in het verlangen dichter bij God te komen:[j]
3 "Waarom ziet u het niet als we vasten?[k]
En waarom merkt u het niet op als we onszelf* kwellen?"[l]

HFST. 57
a Ps 50:21
b Jes 58:2
c Jes 66:3
d Jer 7:4 Mi 3:4
e Re 10:14 Jes 42:17
f Jes 56:6, 7 Jes 66:20 Ez 20:40 Joë 3:17
g Jes 35:8 Jes 40:3 Jes 62:10
h Ge 21:33 Ps 90:2 Jes 40:28 1Ti 1:17
i Ex 15:11 Lu 1:46, 49
j 1Kon 8:27
k Ps 34:18 Ps 147:3 Jes 61:1 Jes 66:2
l Ps 103:9 Mi 7:18
m Job 34:14, 15
n Jer 6:13 Jer 8:10

2de kolom
a Jer 3:14
b Jer 33:6 Ho 14:4
c Jes 49:10
d Jes 12:1
e Jes 61:2 Klg 1:4
f Jes 48:18 Ef 2:17
g Sp 13:9 Jes 3:11

HFST. 58
h Jes 1:2 Jes 31:6 Jes 59:13
i Jes 29:13 Ez 33:32
j Jes 1:14, 15
k Mal 3:14
l Le 16:29

57:11 *Of 'en hield toch geen zaken verborgen'. 57:15 *Of 'verblijft'. #Of 'terneergeslagen'.
57:17 *Lett.: 'wandelen'. 57:18 *Lett.: 'wegen'. #Of 'het vergoeden met troost'.
58:3 *Of 'onze ziel'.

Omdat jullie op de dag dat jullie vasten alleen oog hebben voor je eigen belangen*
en omdat jullie je arbeiders onderdrukken.[a]
4 Je vasten eindigt in ruzies en conflicten,
vol slechtheid gaan jullie op de vuist.
Je kunt niet vasten zoals jullie nu doen en verwachten dat je stem in de hemel wordt gehoord.
5 Zou dat het vasten zijn dat ik wil,
een dag waarop iemand zichzelf* kwelt,
zijn hoofd buigt als een bies,
en zak en as tot zijn bed maakt?
Noem je dat vasten en een dag waar Jehovah blij mee is?
6 Nee, dit is het vasten dat ik wil:
verwijder de ketens van slechtheid,
maak de banden van het juk los,[b]
laat de onderdrukten vrij[c]
en breek elk juk in tweeën.
7 En: deel je brood met iemand die honger heeft,[d]
haal de arme en dakloze in huis,
geef iemand kleding als je hem naakt aantreft[e]
en keer je eigen vlees en bloed niet de rug toe.
8 Dan zal je licht doorbreken als de dageraad[f]
en zal je genezing snel komen.
Je rechtvaardigheid zal voor je uit gaan
en de glorie van Jehovah zal je achterhoede vormen.[g]
9 Dan zul je roepen en Jehovah zal antwoorden.
Je zult om hulp schreeuwen en hij zal zeggen: “Hier ben ik!”
Als je het juk uit jullie midden wegdoet,
niet meer met de vinger wijst en stopt met boosaardig gepraat,[a]
10 als je iemand die honger heeft geeft waar je zelf* naar verlangt[b]
en voorziet in de behoeften van degenen# die het moeilijk hebben,
dan zal zelfs in het donker je licht schijnen
en zal je duisternis als klaarlichte dag zijn.[c]
11 Jehovah zal je altijd leiden
en je* zelfs in een dor land verzadigen.[d]
Hij zal je botten kracht geven
en je zult als een waterrijke tuin worden,[e]
als een bron die nooit opdroogt.
12 Ter wille van jou zullen oude ruïnes herbouwd worden[f]
en je zult de fundamenten van vroegere generaties herstellen.[g]
Herbouwer van verwoeste muren*[h] zul je worden genoemd
en hersteller van wegen om aan te wonen.
13 Als je er vanwege de sabbat van afziet# je eigen belangen* na te streven op mijn heilige dag,[i]
als je de sabbat een grote vreugde noemt, een heilige dag van Jehovah, een dag die eer verdient,[j]
als je er eer aan geeft en niet je eigen belangen nastreeft of zinloze woorden spreekt,

HFST. 58
a Jer 34:15, 16; Mi 3:2-4
b Jer 34:8, 9
c Sp 28:27
d Ps 41:1; Ps 112:9; Sp 19:17; Sp 22:9
e Ez 18:7, 8; Jak 2:15, 16; 1Jo 3:17
f Sp 4:18
g Ex 14:19; Jes 52:12

2de kolom
a Jes 32:6; Jes 59:3
b De 15:7, 8
c Ps 37:5, 6
d Jes 49:10
e Jes 61:11; Jer 31:12
f Ne 2:5; Jer 31:38
g Jes 61:4
h Ne 6:1; Am 9:11, 14
i Ne 13:15; Jes 56:2; Jer 17:21
j De 5:12-14

58:3, 13 *Of ‘plezier’. **58:5** *Of ‘zijn ziel’.

58:10 *Of ‘je eigen ziel’. #Of ‘de zielen’. **58:11** *Of ‘je ziel’. **58:12** *Lett.: ‘de bres’. **58:13** #Lett.: ‘je voet omkeert’.

14 dan zul je grote vreugde
vinden in Jehovah
en zal ik je over de hoogten
van de aarde laten rijden.[a]
Ik zal je laten eten* van het
erfdeel van je voorvader
Jakob,[b]
want Jehovah's mond heeft
gesproken.'

59 Luister! De hand van Je-
hovah is niet te kort om
te redden[c]
en zijn oor niet te ongevoelig*
om te horen.[d]
2 Nee, door je eigen fouten is
er afstand tussen jou en je
God.[e]
Door jouw zonden heeft
hij zijn gezicht voor je
verborgen
en hij weigert naar je te
luisteren.[f]
3 Want je handpalmen zijn
besmeurd met bloed[g]
en je vingers met fouten.
Je lippen spreken leugens[h] en
je tong mompelt onrecht.
4 Niemand roept om recht-
vaardigheid,[i]
niemand die naar de recht-
bank gaat is eerlijk.
Ze vertrouwen op dingen
die niets voorstellen*[j] en
spreken over wat geen
waarde heeft.
Ze worden zwanger van#
moeilijkheden en baren
wat slecht is.[k]
5 Ze broeden de eieren uit van
een giftige slang
en ze weven het web van een
spin.[l]
Iedereen die van hun eieren
eet gaat dood
en uit het ei dat kapotgedrukt
wordt komt een adder.
6 Hun spinnenweb kunnen ze
niet gebruiken als kleding
en wat ze maken kunnen ze
niet aantrekken.[a]
Hun daden zijn schadelijk,
hun handen zijn vol geweld-
daden.[b]
7 Hun voeten rennen naar het
slechte,
ze haasten zich om onschuldig
bloed te vergieten.[c]
Hun gedachten zijn schade-
lijke gedachten,
ze laten een spoor van
verwoesting en ellende
achter.[d]
8 De weg van vrede kennen ze
niet,
in hun voetsporen is geen
recht te vinden.[e]
Ze verdraaien hun wegen,
niemand die erop wandelt zal
vrede vinden.[f]
9 Daarom is het recht ver
van ons
en bereikt rechtvaardigheid
ons niet.
We hopen op licht, maar kijk,
er is duisternis,
en op helder licht, maar
we blijven in het donker
wandelen.[g]
10 Als blinden tasten we naar de
muur,
we tasten rond als iemand
die geen ogen heeft.[h]
Midden op de dag struikelen
we als in de avondscheme-
ring.
Onder de sterken zijn we als
doden.
11 We blijven allemaal grommen
als beren
en droevig koeren als
duiven.
We hopen op recht maar het
is er niet,
we hopen op redding maar
die is ver van ons.
12 Want we zijn vaak tegen u in
opstand gekomen.[i]
Elk van onze zonden getuigt
tegen ons.[j]

58:14 *Of 'genieten'. **59:1** *Lett.: 'zwaar'. **59:4** *Of 'op leegte'. #Of 'bedenken'.

HFST. 58
a De 32:13
b Ps 105:10, 11; Jer 3:18

HFST. 59
c Nu 11:23; Jes 50:2
d Ps 116:1
e Jer 5:25
f De 31:16, 17; De 32:20; Jes 57:17; Ez 39:23; Mi 3:4
g Jes 1:15; Jer 2:34; Ez 7:23
h Jer 7:9, 10; Ez 13:8
i Jer 5:1; Ez 22:30; Mi 7:2
j Jes 30:12, 13
k Mi 2:1
l Job 8:13, 14

2de kolom
a Jes 57:12
b Jer 6:7; Mi 6:12
c Jer 22:17; Ez 9:9; Mt 23:35
d Ro 3:15-17
e Jes 5:7; Jes 59:15; Jer 5:1; Am 6:12; Hab 1:4
f Jer 8:15
g Jes 5:30
h De 28:15, 29
i Jes 1:5; Ez 5:5, 6
j Jer 14:7; Ho 5:5

Want we beseffen hoe opstandig we zijn,
we kennen onze fouten maar al te goed.[a]
13 We zijn in de fout gegaan
en Jehovah ontrouw geworden.
We hebben onze God de rug toegekeerd.
We hadden het over onderdrukking en opstand.[b]
We bedachten* leugens en mompelden leugenachtige woorden vanuit het hart.[c]
14 Het recht wordt teruggedrongen,[d]
rechtvaardigheid blijft op een afstand.[e]
Want de waarheid* is gestruikeld op het plein
en oprechtheid krijgt geen toegang.
15 Waarheid* is verdwenen[f]
en wie zich afkeert van het slechte wordt geplunderd.
Jehovah zag het en was verontwaardigd,#
want er was geen recht.[g]
16 Hij zag dat er niemand was,
hij was verbijsterd dat niemand tussenbeide kwam.
Dus bracht zijn eigen arm redding,*
zijn eigen rechtvaardigheid steunde hem.
17 Toen deed hij rechtvaardigheid aan als een pantser*
en zette hij de helm van redding op zijn hoofd.[h]
Hij kleedde zich met het gewaad van wraak[i]
en deed ijver aan als een mantel.#
18 Hij zal ze hun verdiende loon geven:[j]
woede aan zijn tegenstanders, vergelding aan zijn vijanden.[a]
En de eilanden zal hij het betaald zetten.
19 Waar de zon ondergaat zal men ontzag hebben voor de naam van Jehovah
en waar de zon opgaat voor zijn majesteit,
want hij zal komen als een wilde rivier,
die door Jehovah's geest wordt voortgestuwd.
20 'Naar Sion zal de Terugkoper[b] komen,[c]
naar degenen van Jakob die zich afkeren van overtreding',[d] verklaart Jehovah.

21 'Wat mij betreft, dit is mijn
verbond met hen',[e] zegt Jehovah.
'Mijn geest die op jou rust en mijn
woorden die ik in je mond heb
gelegd — ze zullen niet uit jouw
mond worden weggenomen, niet
uit de mond van je kinderen* en
niet uit de mond van je kleinkinderen,'#
zegt Jehovah, 'van nu tot
in eeuwigheid.'

60 'Vrouw, sta op[f] en verspreid licht, want je licht is gekomen.
De pracht van Jehovah schijnt op je.[g]
2 Want kijk, duisternis zal de aarde bedekken
en dikke donkerheid de volken.
Maar op jou zal Jehovah schijnen
en op jou zal zijn pracht te zien zijn.
3 Volken zullen naar je licht gaan[h]
en koningen[i] naar je glanzende pracht.*[j]
4 Sla je ogen op en kijk om je heen!

59:13 *Of 'werden zwanger van'. 59:14 *Of 'eerlijkheid'. 59:15 *Of 'eerlijkheid'. #Lett.: 'en het was slecht in zijn ogen'. 59:16 *Of 'overwinning voor hem'. 59:17 *Of 'maliënkolder', 'wapenrok'. #Of 'mouwloze mantel'.

59:21 *Lett.: 'zaad'. #Lett.: 'het zaad van je zaad'. 60:3 *Of 'naar de glans van je dageraad'.

HFST. 59
a Ezr 9:13; Ne 9:33; Da 9:5
b Jes 31:6; Jes 32:6; Jer 17:13
c Jer 5:23
d Ps 82:2; Hab 1:4
e Jes 5:22, 23
f Jes 48:1
g Mi 3:2
h Ef 6:17; 1Th 5:8
i De 32:35; Ps 94:1
j Job 34:11; Ps 62:12; Jer 17:10

2de kolom
a Jes 1:24; Klg 4:11; Ez 5:13
b Jes 48:17
c Jes 62:11
d De 30:1-3; Ro 11:26
e Ro 11:27

HFST. 60
f Jes 51:17; Jes 52:1
g Jes 60:19, 20
h Jes 11:10
i Jes 49:23
j Opb 21:23, 24

Ze zijn allemaal bij elkaar gebracht, ze komen naar je toe.
Van ver blijven je zonen komen[a]
en je dochters worden op de heup gedragen.[b]
5 In die tijd zul je het zien en stralen[c]
en je hart zal sneller kloppen en overlopen van vreugde,
want de schatten van de zee zullen naar je toe worden gebracht,
de rijkdom van de volken zal bij je komen.[d]
6 Grote kudden kamelen zullen je land* bedekken,
de jonge mannetjeskamelen uit Mi̱dian en E̱fa.[e]
Iedereen uit Scheba zal komen.
Goud en geurige hars zullen ze dragen.
Ze zullen Jehovah's lof bekendmaken.[f]
7 Alle kudden van Ke̱dar[g] zullen bij je worden gebracht.
De rammen van Neba̱joth[h] zullen je dienen.
Ze zullen op mijn altaar komen en aanvaard worden[i]
en ik zal mijn glorieuze* huis pracht geven.[j]
8 Wie zijn dat die komen aanvliegen als wolken,
als duiven naar de duiventil?*
9 Want op mij zullen de eilanden hopen,[k]
de schepen van Ta̱rsis gaan voorop,*
om je zonen van ver te brengen,[l]
samen met hun zilver en hun goud,
naar de naam van Jehovah, je God, en naar de Heilige van Israël,
want hij zal je eer# geven.[m]

60:6 *Lett.: 'jou'. **60:7** *Of 'prachtige'. **60:8** *Of 'naar de openingen van de duiventil'. **60:9** *Of 'zoals eerst'. #Of 'pracht'.

HFST. 60
a Jes 49:17, 18; Jes 54:1
b Jes 49:21, 22
c Jer 33:9
d Jes 61:6; Hag 2:7, 8
e 1Kr 1:32, 33
f Mal 1:11
g Jes 42:11
h Ge 25:13
i Ex 29:39, 42; Jes 56:6, 7
j Hag 2:9
k Jes 51:5
l Jes 60:4; Jes 66:20
m Ps 149:4; Jes 52:1; Jes 55:5

2de kolom
a Ezr 7:27; Ne 2:7, 8; Jes 49:23
b De 30:3; Ps 30:5; Jes 54:7; Jes 57:17, 18
c Opb 21:25, 26
d Jes 60:3, 5
e Jes 41:11
f Jes 35:1, 2
g Jes 41:19; Jes 55:13
h Ps 132:7
i Jes 62:12
j 2Kr 36:20, 21; Jes 49:14; Jer 30:17; Klg 1:4
k Jes 35:10; Jes 61:7; Jer 33:10, 11
l Jes 61:6
m Jes 49:23

10 Buitenlanders zullen je muren bouwen
en hun koningen zullen je dienen.[a]
Want in mijn verontwaardiging heb ik je geslagen,
maar uit welwillendheid* zal ik barmhartig voor je zijn.[b]
11 Je poorten zullen nooit gesloten worden,[c]
dag en nacht zullen ze open blijven
om de rijkdom van de volken bij je te brengen,
en hun koningen zullen de leiding nemen.[d]
12 Want alle volken en alle koninkrijken die je niet dienen, zullen vergaan,
de volken zullen totaal verwoest worden.[e]
13 De pracht van de Libanon zal naar je toe komen,[f]
de jeneverboom, de es en de cipres, allemaal samen,[g]
om de plaats van mijn heiligdom pracht te geven.
De plaats voor mijn voeten zal ik eer geven.[h]
14 De zonen van je onderdrukkers zullen naar je toe komen en voor je knielen,
iedereen die je respectloos behandelde moet zich aan je voeten neerbuigen.
Ze zullen je de stad van Jehovah moeten noemen,
Sion van de Heilige van Israël.[i]
15 In plaats dat je verlaten en gehaat wordt, zonder dat iemand door je heen trekt,[j]
maak ik van jou een reden tot blijvende trots,
een bron van vreugde in alle generaties.[k]
16 En je zult de melk van volken drinken,[l]
aan de borst van koningen zul je worden gevoed.[m]
Je zult zeker weten dat ik, Jehovah, je Redder ben

60:10 *Of 'in mijn gunst'.

en dat de Machtige van Jakob
je Terugkoper is.[a]
17 In plaats van het koper zal ik
goud brengen
en in plaats van het ijzer zal
ik zilver brengen,
in plaats van het hout koper,
en in plaats van de stenen
ijzer.
Ik zal vrede als je opziener
aanstellen
en rechtvaardigheid als je
opzichter.[b]
18 In je land zal men niet meer
van geweld horen
of van vernietiging en ver-
woesting binnen je grenzen.[c]
En je zult je muren Redding[d]
noemen en je poorten Lof.
19 De zon zal overdag geen licht
meer voor je zijn
en het schijnsel van de maan
zal je geen licht meer ge-
ven.
Want Jehovah zal een eeuwig
licht voor je worden[e]
en je God zal je pracht zijn.[f]
20 Je zon zal niet meer onder-
gaan
en je maan zal niet meer
afnemen.
Want Jehovah zal een eeuwig
licht voor je worden[g]
en de dagen van je rouw
zullen voorbij zijn.[h]
21 En je hele volk zal recht-
vaardig zijn,
ze zullen het land voor eeuwig
bezitten.
Ze zijn de spruit* die ik heb
geplant,
het werk van mijn handen,[i]
zodat ik eer krijg.[j]
22 De kleine zal tot duizend
worden
en de onbeduidende tot een
machtig volk.
Ikzelf, Jehovah, zal het
versnellen als het de tijd
ervoor is.’

61
De geest van de Soevereine
Heer Jehovah rust op
mij,[a]
omdat Jehovah mij heeft
gezalfd om goed nieuws
te vertellen aan de zacht-
moedigen.[b]
Hij heeft mij gestuurd om
mensen met een gebroken
hart te verbinden,
om aan de gevangenen bekend
te maken dat ze vrijgelaten
zullen worden
en aan wie opgesloten zitten
dat hun ogen wijd geopend
zullen worden,[c]
2 om het jaar van Jehovah’s
goede wil* uit te roepen
en de dag van wraak van
onze God,[d]
om iedereen die treurt te
troosten,[e]
3 om te zorgen voor degenen
die rouwen over Sion,
om ze een hoofdtooi te geven
in plaats van as
en de olie van grote vreugde
in plaats van rouw,
de mantel van lof in plaats
van een moedeloze geest.
Ze zullen grote bomen van
rechtvaardigheid worden
genoemd,
geplant door Jehovah, zodat
hij eer* krijgt.[f]
4 Ze zullen de oude ruïnes
herbouwen,
ze zullen de verlaten plaatsen
uit het verleden opbouwen[g]
en ze zullen de verwoeste
steden herstellen,[h]
de plaatsen die generaties
lang woest hebben ge-
legen.[i]
5 ‘Vreemden zullen komen en
herders zijn voor jullie
kudden
en buitenlanders[j] zullen
jullie boeren en wijn-
bouwers zijn.[k]

HFST. 60
a Jes 49:26
b Jes 1:26; Jes 32:1
c Jes 2:4; Jes 11:9; Jes 54:14; Za 9:8
d Jes 26:1
e Ps 36:9; Jes 60:1; Opb 21:23; Opb 22:5
f Za 2:4, 5
g Ps 27:1; Ps 84:11
h Jes 25:8; Jes 30:19; Jes 35:10
i Jes 43:6, 7
j Jes 44:23

2de kolom

HFST. 61
a Jes 42:1; Mt 3:16
b Mt 11:4, 5; Han 10:37, 38
c Lu 4:17-21; Lu 7:22; Han 26:17, 18
d Jes 34:8
e Jes 25:8; Mt 5:4; Lu 6:21
f Jes 60:21
g Jes 49:8; Jes 51:3
h Jes 44:26; Jes 58:12
i Ez 36:33, 34
j Jes 60:10
k Jes 14:1, 2

60:21 *Of ‘scheut’.

61:2 *Of ‘gunst’. 61:3 *Of ‘pracht’.

6 Maar jullie zullen priesters van Jehovah[a] worden genoemd,
men zal jullie de dienaren van onze God noemen.
Jullie zullen de rijkdom van de volken eten[b]
en pronken met hun pracht.*
7 In plaats van schande zullen jullie een dubbel deel hebben.
In plaats van vernedering te voelen zullen ze juichen over wat ze krijgen.
Ze zullen dus een dubbel deel in hun land bezitten.[c]
Aan hun vreugde komt nooit een einde.[d]
8 Want ik, Jehovah, heb het recht lief,[e]
ik haat roof en onrecht.[f]
Ik zal ze trouw hun loon geven
en ik zal een eeuwig verbond met ze sluiten.[g]
9 Hun nageslacht* zal bekend zijn bij de naties[h]
en hun nakomelingen bij de volken.
Iedereen die hen ziet zal erkennen
dat ze het nageslacht* zijn dat door Jehovah is gezegend.’[i]
10 Ik zal heel blij zijn over Jehovah.
Ik juich met hart en ziel over mijn God.[j]
Want hij heeft me de kleding van redding aangedaan,[k]
hij heeft me gekleed met het gewaad* van rechtvaardigheid,
als een bruidegom die een tulband draagt zoals die van een priester[l]
en als een bruid die zich met haar sieraden tooit.

61:6 *Of ‘rijkdom’. 61:9 *Lett.: ‘zaad’. 61:10 *Of ‘de mouwloze mantel’.

HFST. 61
a Ex 19:6
b Jes 23:17, 18 Jes 60:5, 7
c Za 9:12
d Jes 35:10
e De 32:4 Ps 33:5 Ps 37:28
f Sp 6:16-19
g Jes 55:3 Jer 32:40
h Za 8:13
i Jes 65:23
j Jes 65:13
k Jes 52:1 Opb 21:2
l Ex 28:39, 41

2de kolom
a Jes 45:8 Jes 62:1
b Jes 58:11 Jes 60:18 Jes 62:7

HFST. 62
c Ps 102:13 Za 2:12
d Jes 1:26
e Jes 51:5
f Jes 54:1 Jes 60:1
g Jes 49:23 Jes 60:11
h Jer 33:16
i Jes 49:14 Jes 54:6
j Jes 32:14
k Ps 149:4 Ze 3:17
l Jes 65:18, 19 Jer 32:41

11 Want zoals de aarde scheuten voortbrengt
en zoals een tuin laat opkomen wat is gezaaid,
zo zal de Soevereine Heer Jehovah
rechtvaardigheid[a] en lof laten opkomen[b] voor het oog van alle volken.

62 Ter wille van Sion zal ik me niet stilhouden[c]
en ter wille van Jeruzalem zal ik niet zwijgen,
totdat haar rechtvaardigheid schijnt als een helder licht[d]
en haar redding brandt als een fakkel.[e]
2 ‘De volken zullen je rechtvaardigheid zien, vrouw,[f]
en alle koningen je pracht.[g]
En je zult een nieuwe naam krijgen,[h]
die Jehovah’s eigen mond zal bepalen.
3 Je zult een prachtige kroon worden in de hand van Jehovah,
een koninklijke tulband in de handpalm van je God.
4 Je zult niet meer een verlaten vrouw[i] worden genoemd
en men zal je land niet meer een woestenij[j] noemen.
Je naam zal zijn: Zij is mijn vreugde,[k]
en je land zal Getrouwde vrouw heten.
Want Jehovah zal vreugde in je vinden
en je land zal als een getrouwde vrouw zijn.
5 Want zoals een jonge man met een maagd trouwt,
zo zullen je zonen met jou trouwen.
Zoals een bruidegom blij is met een bruid,
zo zal God blij zijn met jou.[l]
6 Op je muren, Jeruzalem, heb ik wachters uitgezet.
De hele dag en de hele nacht — nooit mogen ze zwijgen.

Jullie die over Jehovah
praten,
neem geen rust,
7 en geef hem geen rust totdat
hij Jeruzalem stevig be-
vestigd heeft,
totdat hij haar de eer van de
aarde heeft gemaakt.’[a]
8 Jehovah heeft een eed afge-
legd met zijn rechterhand,
met zijn sterke arm:
‘Nooit meer zal ik jouw graan
aan je vijanden te eten ge-
ven,
en buitenlanders zullen niet
meer drinken van je nieuwe
wijn, waar je hard voor hebt
gewerkt.[b]
9 Maar degenen die het graan
oogsten zullen ervan eten
en ze zullen Jehovah loven,
en degenen die de druiven
binnenhalen zullen ervan
drinken in mijn heilige
voorhoven.’[c]
10 Ga door de poorten, ga door
de poorten.
Maak de weg vrij voor het
volk.[d]
Baan een weg, baan een
hoofdweg.
Haal de stenen weg.[e]
Hef een signaal* omhoog
voor de volken.[f]
11 Luister! Jehovah heeft tot
de einden van de aarde
verkondigd:
‘Zeg tegen de dochter Sion:
“Kijk! Je redding komt.[g]
Kijk! Hij heeft zijn beloning
bij zich,
het loon dat hij betaalt, gaat
voor hem uit.”’[h]
12 Degenen die door Jehovah
zijn teruggekocht, zullen
het heilige volk worden
genoemd,[i]
en je naam zal zijn: Gewilde
stad, een Stad die niet
verlaten is.[j]

62:10 *Of ‘signaalmast’.

HFST. 62
a Jes 61:11
Jer 33:9
Ze 3:19, 20
b De 28:49-51
Jer 5:17
c De 14:23
Jes 65:21, 22
d Jes 40:3
Jes 48:20
e Jes 57:14
f Ezr 1:1, 3
Jes 11:12
Jes 49:22
g Za 9:9
Mt 21:5
Jo 12:15
h Jes 40:9, 10
Opb 22:12
i Ps 107:2, 3
j Jes 54:7

2de kolom

HFST. 63
a Ps 137:7
Jes 34:5, 6
b Am 1:12
c Joë 3:13
Opb 14:19, 20
Opb 19:15
d Jes 34:2
e Jes 34:8
Jes 35:4
Jes 61:1, 2
f Jes 51:9
Jes 52:10
Jes 59:16
g Jer 25:15, 16

63 Wie is dat die uit Edom[a]
komt,
uit Bozra[b] met felgekleurde*
kleding,
degene met schitterende
kleding,
die komt aanmarcheren in
zijn grote kracht?
‘Ik ben het, degene die recht-
vaardig spreekt,
die grote kracht heeft om te
redden.’
2 Hoe komt het dat uw kleding
rood is,
als de kleren van iemand die
de wijnpers treedt?[c]
3 ‘Ik heb de wijnpers alleen
getreden.
Niemand uit de volken was
bij me.
Ik bleef ze pletten in mijn
woede
en ik bleef ze vertrappen in
mijn boosheid.[d]
Hun bloed spatte op mijn
kleding,
al mijn kleren heb ik be-
smeurd.
4 Want ik heb mijn hart gezet
op de dag van wraak.[e]
Het jaar van degenen die ik
terugkoop is aangebroken.
5 Ik keek, maar er was niemand
die hielp.
Ik was geschokt dat niemand
steun bood.
Dus zorgde mijn arm voor
redding*[f]
en mijn eigen woede
steunde me.
6 Ik vertrapte volken in mijn
woede,
ik maakte ze dronken met
mijn boosheid[g]
en hun bloed liet ik op de
grond stromen.’
7 Ik zal spreken over Jehovah’s
daden van loyale liefde,
de daden van Jehovah, die
lof verdienen,

63:1 *Of mogelijk ‘helderrode’. 63:5 *Of ‘overwinning’.

vanwege alles wat Jehovah
voor ons heeft gedaan,[a]
alle goede dingen die hij voor
het huis van Israël heeft
gedaan,
uit zijn barmhartigheid en
grote loyale liefde.
8 Want hij zei: ‘Ze zijn echt
mijn volk, zonen die niet
ontrouw zullen zijn.’[b]
Hij werd dus hun Redder.[c]
9 In al hun ellende was het
ellendig voor hem.[d]
En zijn eigen persoonlijke
boodschapper* redde hen.[e]
In zijn liefde en in zijn mede-
gevoel heeft hij ze terugge-
kocht.[f]
Hij tilde ze op en droeg ze,
alle dagen van vroeger.[g]
10 Maar ze kwamen in opstand[h]
en bedroefden zijn heilige
geest.[i]
Toen werd hij hun vijand[j]
en hij ging tegen ze strijden.[k]
11 En ze dachten aan de dagen
van vroeger,
aan de tijd van zijn dienaar
Mozes:
‘Waar is degene die ze uit de
zee leidde[l] met de herders
van zijn kudde?[m]
Waar is degene die Zijn heilige
geest in hem legde,[n]
12 die Zijn indrukwekkende arm
met de rechterhand van
Mozes liet meegaan,[o]
die het water voor hun ogen
in tweeën spleet[p]
om zich een eeuwige naam te
maken,[q]
13 die ze door het kolkende*
water liet gaan
zonder dat ze struikelden,
als een paard in het open
veld?#
14 Net als wanneer vee afdaalt
naar het dal,
zo liet de geest van Jehovah
hen rusten.’[a]
Op die manier hebt u uw volk
geleid
om u een indrukwekkende*
naam te maken.[b]
15 Kijk vanuit de hemel,
kijk vanuit uw verheven
woning van heiligheid en
pracht.
Waar zijn uw ijver en uw
macht,
uw diepe medegevoel*[c] en
uw barmhartigheid?[d]
Ze worden me onthouden.
16 Want u bent onze Vader.[e]
Ook al kent Abraham ons
niet
en herkent Israël ons mis-
schien niet,
u, Jehovah, bent onze Vader.
Onze Terugkoper van lang
geleden is uw naam.[f]
17 Waarom, Jehovah, laat u
ons* van uw wegen af-
dwalen?
Waarom laat u# ons hart
ongevoelig worden, zodat
we geen ontzag voor u
hebben?[g]
Kom terug ter wille van uw
dienaren,
de stammen van uw erfdeel.[h]
18 Uw heilige volk heeft het een
korte tijd in bezit gehad.
Onze tegenstanders hebben
uw heiligdom vertrapt.[i]
19 We zijn al te lang als personen
over wie u nooit regeerde,
als personen die uw naam
nooit droegen.

64 Had u de hemel maar uit
elkaar gescheurd en was
u maar naar beneden
gekomen,
zodat de bergen vanwege u
zouden schudden,

HFST. 63
a Ps 78:12
Ps 105:5
b Ex 24:7
c Ex 14:30
d Ex 3:7
e Ex 14:19
Ex 23:20
f De 7:8
g Ex 19:4
De 1:31
h De 9:7
i Han 7:51
Ef 4:30
j Le 26:14, 17
De 28:63
k Jer 21:5
l Ex 14:30
Jes 51:10
m Ps 77:20
n Nu 11:16, 17
o Ex 6:1, 6
Ex 15:16
p Ex 14:21, 22
q Ex 9:15, 16
Ex 14:17
Ro 9:17

2de kolom
a Joz 22:4
b 2Sa 7:23
Ne 9:10
c Jer 31:20
d De 4:31
Ne 9:17
e Ex 4:22
f Jes 41:14
g Jes 6:10
h Ps 74:2
Ps 80:14, 15
i 2Kr 36:19
Jes 64:11
Klg 1:10

63:9 *Of ‘de engel van zijn aanwezigheid’. **63:13** *Of ‘diepe’. #Of ‘de woestijn’.

63:14 *Of ‘prachtige’. **63:15** *Lett.: ‘de beroering van uw inwendige delen’. **63:17** *Of ‘zorgt u ervoor dat we’. #Lett.: ‘maakt u’.

2 zoals wanneer een vuur
sprokkelhout in brand zet
en het vuur water laat koken,
dan zou uw naam bij uw tegenstanders bekend zijn
en zouden de volken voor u beven!
3 Toen u ontzagwekkende dingen deed waarop we niet durfden te hopen,[a]
daalde u neer en de bergen schudden voor u.[b]
4 Geen oor heeft ooit gehoord of vernomen,
geen oog heeft ooit een God gezien buiten u,
die optreedt ter wille van degenen die naar hem blijven uitkijken.*[c]
5 U komt degenen tegemoet die graag doen wat goed is,[d]
degenen die aan u blijven denken en uw wegen volgen.
Maar u werd kwaad toen we bleven zondigen,[e]
en dat deden we heel lang.
Zouden we dan nu gered moeten worden?
6 We zijn allemaal geworden als iemand die onrein is,
en al onze rechtvaardige daden zijn als een menstruatiedoek.[f]
We zullen allemaal verdorren als een blad
en onze fouten zullen ons meevoeren als de wind.
7 Er is niemand die uw naam aanroept,
niemand die zich inspant om u vast te pakken,
want u hebt uw gezicht voor ons verborgen[g]
en u laat ons wegkwijnen* vanwege# onze overtredingen.
8 Maar u bent onze Vader, o Jehovah.[h]
Wij zijn de klei en u bent onze Pottenbakker.*[a]
We zijn allemaal het werk van uw handen.
9 Wees niet al te boos, o Jehovah,[b]
en blijf niet voor altijd aan onze overtredingen denken.
Zie ons toch, zijn we niet allemaal uw volk?
10 Uw heilige steden zijn een woestijn geworden.
Sion is een woestijn geworden,
Jeruzalem een verlaten woestenij.[c]
11 Ons heilige en prachtige huis,*
waar onze voorouders u loofden,
is door vuur verwoest.[d]
En alles waar we aan gehecht waren ligt in puin.
12 Als u dat ziet, zult u zich dan nog steeds inhouden, o Jehovah?
Zult u blijven zwijgen en ons zo zwaar laten lijden?[e]

65 ‘Ik heb me laten zoeken door hen die niet naar me vroegen.
Ik heb me laten vinden door hen die me niet zochten.[f]
Ik zei: “Hier ben ik, hier ben ik!” tegen een volk dat mijn naam niet aanriep.[g]
2 De hele dag heb ik mijn handen uitgestrekt naar een koppig volk,[h]
naar degenen die op de verkeerde weg zijn[i]
en hun eigen gedachten volgen,[j]
3 een volk dat me constant recht in mijn gezicht beledigt,[k]
dat in tuinen slachtoffers brengt[l] en op bakstenen offerrook maakt.

64:4 *Of ‘geduldig op hem wachten’. 64:7 *Lett.: ‘smelten’. #Lett.: ‘door de hand van’.

64:8 *Of ‘degene die ons gevormd heeft’. 64:11 *Of ‘tempel’.

HFST. 64
a Ex 34:10
b Hab 3:6
c Ps 130:6-8, Jes 25:9, Mi 7:7, 1Kor 2:9
d Ze 2:3, Han 10:34, 35
e Jes 1:21, Jes 63:10
f Le 12:2, Le 15:20
g De 31:17, Jes 57:17
h Jes 63:16

2de kolom
a Jes 29:16, Jes 45:9, Jer 18:6
b Ps 74:1, Ps 79:5
c Ps 79:1, Klg 1:4, Klg 5:18, Mi 3:12
d 2Kr 36:17, 19, Jer 52:12, 13
e Ps 74:10, 11, Za 1:12

HFST. 65
f Jes 55:6, 7
g Ro 10:20, 21
h De 31:27, Ne 9:29, Za 7:11
i Jes 59:7, 8, Jer 35:15
j Jer 5:23
k 2Kon 17:16, 17, Jer 32:29
l Jes 1:29, Jes 66:17

4 Ze zitten tussen de graven,[a]
ze overnachten in verscholen plaatsen*
en eten varkensvlees.[b]
Het vleesnat van bedorven# dingen is in hun potten en pannen.[c]
5 Ze zeggen: “Blijf waar je bent. Kom niet dichterbij,
want ik ben heiliger dan jij.”*
Ze zijn rook in mijn neusgaten, een vuur dat de hele dag brandt.
6 Kijk! Vóór mij staat het geschreven.
Ik zal niet werkeloos toezien,
maar ik zal ze hun verdiende loon geven,[d]
ik zal ze volledig* laten boeten
7 voor hun overtredingen en voor de overtredingen van hun voorvaders’,[e] zegt Jehovah.
‘Omdat ze op de bergen offerrook hebben gemaakt
en me op de heuvels hebben bespot,[f]
zal ik ze allereerst hun verdiende loon geven.’*
8 Dit zegt Jehovah:
‘Het is als met een druiventros waar nieuwe wijn in wordt gevonden
en waarover iemand zegt: “Vernietig hem niet, want er zit iets goeds* in.”
Zo zal ik ook met mijn dienaren omgaan:
ik zal ze niet allemaal vernietigen.[g]
9 Uit Jakob zal ik een nageslacht* voortbrengen
en uit Juda degene die mijn bergen zal erven.[h]
Mijn uitverkorenen zullen het in bezit nemen
en mijn dienaren zullen er wonen.[a]
10 Saron[b] moet een weide voor schapen worden
en het Achordal*[c] een rustplaats voor vee,
ter wille van mijn volk, dat mij zoekt.
11 Maar jullie horen bij degenen die Jehovah verlaten,[d]
die mijn heilige berg vergeten,[e]
die een tafel dekken voor de god van het Geluk
en die bekers gemengde wijn inschenken voor de god van het Lot.
12 Daarom bestem ik jullie voor het zwaard[f]
en jullie zullen allemaal neerbuigen om afgeslacht te worden.[g]
Want ik riep, maar je antwoordde niet,
ik sprak, maar je luisterde niet.[h]
Jullie bleven doen wat slecht was in mijn ogen
en kozen voor wat ik afkeurde.’[i]
13 Daarom zegt de Soevereine Heer Jehovah:
‘Luister! Mijn dienaren zullen eten, maar jullie zullen honger lijden.[j]
Mijn dienaren zullen drinken,[k] maar jullie zullen dorst lijden.
Mijn dienaren zullen blij zijn,[l] maar jullie zullen schande ondergaan.[m]
14 Mijn dienaren zullen juichen vanwege de vreugde* in hun hart,
maar jullie zullen het uitschreeuwen vanwege jullie hartenpijn

HFST. 65
a Nu 19:16
b Le 11:7, 8; Jes 66:17
c De 14:3
d Ps 50:3, 21; Jer 16:18; Ez 11:21
e Ex 20:4, 5; Le 26:39
f 1Kon 22:41, 43; 2Kon 12:3
g Jer 30:11; Am 9:8
h Jes 60:21; Ez 37:21; Ob 17

2de kolom
a Jes 61:7; Ze 3:20
b Jes 33:9
c Joz 7:24; Ho 2:15
d Jes 1:4
e 2Kr 28:24; 2Kr 34:25
f Le 26:25; Ez 6:13
g Ez 9:6
h 2Kr 36:15, 16
i Jes 66:3
j Ps 37:19, 25; Am 8:11
k Jes 49:10
l Jes 66:14
m Jes 66:5

65:4 *Of mogelijk ‘in wachthutten’. #Of ‘onreine’. 65:5 *Of mogelijk ‘ik zal mijn heiligheid op je overdragen’. 65:6 *Lett.: ‘in hun boezem’. 65:7 *Lett.: ‘hun loon in hun boezem toemeten’. 65:8 *Lett.: ‘een zegen’. 65:9 *Lett.: ‘zaad’.

65:10 *Of ‘de Laagvlakte van Achor’. 65:14 *Of ‘goede toestand’.

en jullie zullen jammeren vanwege een gebroken geest.
15 Jullie zullen een naam nalaten die mijn uitverkorenen als een vloek zullen gebruiken
en de Soevereine Heer Jehovah zal jullie allemaal ter dood brengen,
maar zijn eigen dienaren zal hij een andere naam geven,[a]
16 zodat iemand die een zegen voor zichzelf zoekt op aarde,
gezegend zal worden door de God van waarheid*
en iemand die een eed zweert op aarde,
zal zweren bij de God van waarheid.[b]
Want de vroegere moeilijkheden# zullen worden vergeten,
ze zullen voor mijn ogen verborgen zijn.[c]
17 Want kijk, ik schep een nieuwe hemel en een nieuwe aarde[d]
en aan de dingen van vroeger zal niet meer worden gedacht,*
ze zullen niet meer in het hart opkomen.[e]
18 Juich dus en wees blij voor eeuwig over wat ik schep.
Want kijk, ik maak van Jeruzalem een reden voor blijdschap
en van haar volk een reden voor gejuich.[f]
19 Ik zal blij zijn over Jeruzalem en juichen over mijn volk.[g]
Er zal geen gehuil of gejammer meer in haar worden gehoord.'[h]
20 'Er zal in die plaats geen baby meer zijn die maar een paar dagen leeft
en ook geen oude man die zijn dagen niet volmaakt.
Want een honderdjarige die sterft zal bezien worden als nog maar een jongen
en de zondaar zal vervloekt worden, ook al is hij honderd jaar oud.*
21 Ze zullen huizen bouwen en erin wonen,[a]
ze zullen wijngaarden planten en de vruchten ervan eten.[b]
22 Wat ze bouwen zal niet door iemand anders worden bewoond.
Wat ze planten zal niet door anderen worden gegeten.
Want de dagen van mijn volk zullen zijn als de dagen van een boom[c]
en mijn uitverkorenen zullen volop genieten van het werk van hun handen.
23 Ze zullen niet voor niets* zwoegen#[d]
en ze zullen geen kinderen baren voor ellende,
want ze zijn het nageslacht△ dat bestaat uit de gezegenden van Jehovah,[e]
samen met hun nakomelingen.[f]
24 Nog voordat ze roepen, zal ik antwoorden,
terwijl ze nog praten, zal ik ze verhoren.
25 Een wolf en een lam zullen samen grazen,
een leeuw zal stro eten net als een stier[g]
en een slang zal zich voeden met stof.
Ze zullen geen kwaad doen en geen schade aanrichten op heel mijn heilige berg',[h]
zegt Jehovah.

HFST. 65
a Jes 62:2; Jer 33:16
b De 6:13
c Jes 12:1; Jer 31:12; Ze 3:14, 15
d Ezr 5:2; Jes 51:16; Jes 66:22; 2Pe 3:13
e Opb 21:1, 4
f Jes 51:11
g Jes 62:4; Jer 32:41
h Jes 25:8; Jer 31:12

2de kolom
a Jer 31:4
b Jes 62:8; Am 9:14
c Ps 92:12-14
d Le 26:3-5; De 28:4
e Jes 61:9
f Jes 66:22
g Jes 35:9; Ho 2:18
h Jes 2:3, 4; Jes 11:6-9; Mi 4:2

65:16 *Of 'trouw'. Lett.: 'amen'. #Of 'ellende'. **65:17** *Of 'de dingen van vroeger zullen niet meer herinnerd worden'.

65:20 *Of mogelijk 'en iemand die geen honderd wordt, geldt als vervloekt'. **65:23** *Of 'niet tevergeefs'. #Of 'hard werken'. △Lett.: 'zaad'.

66 Dit zegt Jehovah:
'De hemel is mijn troon
en de aarde mijn voetenbank.[a]
Wat voor huis kunnen jullie dan voor me bouwen[b]
en waar is mijn rustplaats?'[c]
2 'Mijn eigen hand heeft al deze dingen gemaakt,
en zo zijn ze allemaal ontstaan', verklaart Jehovah.[d]
'Maar ik zal oog hebben voor deze persoon:
degene die nederig en gebroken van geest is en die voor mijn woord beeft.*[e]
3 Wie een stier slacht is als iemand die een man doodt.[f]
Wie een schaap offert is als iemand die de nek van een hond breekt.[g]
Wie een gave offert — als het bloed van een varken![h]
Wie een gedenkoffer van geurige hars[i] aanbiedt, is als iemand die een zegen uitspreekt met magische woorden.*[j]
Ze hebben hun eigen weg gekozen
en ze# genieten van wat walgelijk is.
4 Ik zal dus manieren kiezen om ze te straffen[k]
en juist de dingen waar ze bang voor zijn zal ik over ze brengen.
Want toen ik riep, antwoordde niemand,
toen ik sprak, luisterde niemand.[l]
Ze bleven doen wat slecht was in mijn ogen
en ze kozen ervoor te doen wat ik afkeurde.'[m]
5 Hoor het woord van Jehovah, jullie die beven* voor zijn woord:
'Jullie broeders die jullie haten en jullie buitensluiten vanwege mijn naam, zeiden:
"Laat Jehovah geëerd worden!"[a]
Maar Hij zal verschijnen en jullie vreugde geven,
terwijl zij het zijn die te schande gemaakt zullen worden.'[b]
6 Er komt een geluid van opschudding uit de stad,
een geluid uit de tempel!
Het is het geluid van Jehovah die zijn vijanden hun verdiende loon geeft.
7 Voordat ze weeën kreeg, is ze bevallen.[c]
Voordat de pijn haar overviel, bracht ze een zoon ter wereld.
8 Wie heeft ooit zoiets gehoord?
Wie heeft zulke dingen gezien?
Komt een land op één dag ter wereld?
Of wordt een volk in één keer geboren?
Maar Sion baarde haar zonen zodra de weeën begonnen.
9 'Zal ik de bevalling laten beginnen en het kind dan niet voortbrengen?', zegt Jehovah.
'Of zou ik de geboorte veroorzaken en dan de baarmoeder sluiten?', zegt je God.
10 Wees vrolijk samen met Jeruzalem en wees blij met haar,[d] iedereen die van haar houdt.[e]
Juich van vreugde met haar, iedereen die over haar treurt,
11 want je zult gevoed worden aan haar troostende borst en helemaal verzadigd worden
en je zult met volle teugen drinken en genieten van de overvloed van haar glorie.

HFST. 66
a Mt 5:34, 35
b 2Kr 6:18; Han 17:24
c 1Kr 28:2; Han 7:48-50
d Jes 40:26
e 2Kon 22:18, 19; Lu 18:14
f Jes 1:11
g Le 11:27
h De 14:8
i Le 2:1, 2
j Jes 1:13
k De 28:15
l Jer 7:13
m 2Kon 21:9; Jes 65:3

2de kolom
a Jes 5:18, 19; Jes 29:13
b Jes 65:13, 14; Jer 17:13, 18
c Jes 54:1
d Jes 44:23
e Ps 137:6

66:2 *Of 'ontzag heeft voor mijn woord'. **66:3** *Of mogelijk 'iemand die een afgod looft'. #Of 'hun zielen'. **66:5** *Of 'ontzag hebben'.

12 Want dit zegt Jehovah:
‘Ik laat vrede als een rivier
naar haar toe stromen[a]
en de pracht van de
volken als een overlopende
stroom.[b]
Je zult gevoed worden en op
de heup gedragen worden
en je zult op schoot gewiegd
worden.
13 Zoals een moeder haar zoon
troost,
zo zal ik jullie steeds troos-
ten.[c]
Jullie zullen getroost worden
vanwege Jeruzalem.[d]
14 Jullie zullen het zien en je
hart zal blij zijn,
je botten zullen gedijen als
jong gras.
En de hand* van Jehovah
zal bij zijn dienaren bekend
worden,
maar hij zal zijn vijanden
veroordelen.’[e]
15 ‘Want Jehovah komt als een
vuur[f]
en zijn wagens zijn als een
stormwind[g]
om in grote woede te ver-
gelden,
om met vuurvlammen te
straffen.[h]
16 Want Jehovah zal het oor-
deel voltrekken met vuur,
met zijn zwaard, tegen alle
mensen.*
Velen zullen door Jehovah
sneuvelen.

17 Degenen die zich heiligen
en reinigen om de tuinen*[i] bin-
nen te gaan achter de middelste
aan, die varkensvlees,[j] walgelij-
ke dingen en muizen[k] eten — die
zullen allemaal samen aan hun
eind komen’, verklaart Jehovah.
18 ‘Omdat ik hun daden en ge-
dachten ken, kom ik om mensen
van alle volken en talen te ver-
zamelen, en ze zullen komen en
mijn pracht zien.’

19 ‘Ik zal bij hen een teken
plaatsen en sommigen die ont-
snapt zijn zal ik naar de vol-
ken sturen — naar Ta̱rsis,[a] Pul en
Lud,[b] waar ze de boog spannen,
naar Tu̱bal en Ja̱van,[c] en naar de
afgelegen eilanden — die geen be-
richt over me hebben gehoord en
mijn glorie niet hebben gezien; en
ze zullen mijn glorie onder de vol-
ken verkondigen.[d]
20 Ze zullen
al jullie broeders uit alle vol-
ken[e] als een geschenk naar Je-
hovah brengen, op paarden, op
wagens, op overdekte wagens,
op muildieren en op snelle kame-
len, naar mijn heilige berg, Jeru-
zalem,’ zegt Jehovah, ‘net zoals
wanneer het volk Israël hun ge-
schenken in reine voorwerpen in
het huis van Jehovah brengt.’

21 ‘Ik zal er ook een aantal
uitkiezen als priesters en als Le-
vieten’, zegt Jehovah.

22 ‘Want net zoals de nieuwe
hemel en de nieuwe aarde[f] die ik
maak vóór mij zullen blijven be-
staan,’ verklaart Jehovah, ‘zo zal
jullie nageslacht* en jullie naam
blijven bestaan.’[g]

23 ‘En van nieuwemaan tot
nieuwemaan en van sabbat
tot sabbat
zullen alle mensen* komen
om zich voor mij neer te
buigen’,#[h] zegt Jehovah.
24 ‘En ze zullen naar buiten
gaan en kijken naar de
lijken van de mannen die
tegen me in opstand
kwamen:
de wormen op hen zullen niet
doodgaan,
het vuur dat hen verteert zal
niet uitgedoofd worden[i]
en ze zullen iets weerzin-
wekkends voor alle mensen*
worden.’

HFST. 66
a Jes 9:7
b Jes 60:3; Hag 2:7
c Jes 51:3
d Jes 44:28; Jes 65:18, 19
e Jes 59:18
f De 4:24
g Ps 50:3; Jer 25:32, 33
h 2Th 1:7, 8
i Jes 1:29; Jes 65:3
j Le 11:7, 8; Jes 65:4
k Le 11:29

2de kolom
a Ge 10:4
b Ge 10:6, 13
c Ge 10:2; Ez 27:12, 13
d Jes 60:3; Mal 1:11
e De 30:1-3; Jes 11:16; Jes 43:6; Jes 60:4, 9
f Jes 65:17, 18; 2Pe 3:13; Opb 21:1
g Jes 65:23; Jer 31:35, 36
h Ps 86:9; Za 14:16; Mal 1:11
i Jes 34:10; Mt 25:41; Mr 9:47, 48; 2Th 1:9

66:14 *Of ‘kracht’. **66:16, 23, 24** *Lett.: ‘vlees’. **66:17** *D.w.z. tuinen speciaal voor afgodenaanbidding.

66:22 *Lett.: ‘zaad’. **66:23** #Of ‘mij te aanbidden’.

JEREMIA

INHOUD

1 Dit zijn de woorden van Je-
remia,* de zoon van Hilkia,
een priester in Anathoth[a] in het
gebied van Benjamin. **2** In de
tijd van koning Josia[b] van Juda,
de zoon van Amon,[c] in het 13de
jaar van zijn regering, kwam
het woord van Jehovah tot hem.
3 Het kwam ook tot hem in
de tijd van koning Jojakim[d] van
Juda, de zoon van Josia, tot en
met het 11de jaar van koning Ze-
dekia[e] van Juda, de zoon van Jo-
sia, totdat Jeruzalem in de vijf-
de maand in ballingschap ging.[f]
4 Het woord van Jehovah
kwam tot mij:

5 ‘Voordat ik je in de buik
vormde, kende* ik je[g]
en voordat je werd geboren,#
heiligde ik je.△[h]
Een profeet voor de volken
heb ik van je gemaakt.’
6 Maar ik zei: ‘O nee, Soevereine
Heer Jehovah!
Ik kan niet spreken,[i] ik ben
nog maar een jongen.’*[j]
7 Toen zei Jehovah tegen me:
‘Zeg niet: “Ik ben nog maar
een jongen.”
Want je moet naar iedereen
gaan naar wie ik je stuur
en je moet alles zeggen wat
ik je opdraag.[a]
8 Laat je niet bang maken door
hun uiterlijk,[b]
want “ik ben met je om je
te redden”,[c] verklaart
Jehovah.’

9 Daarna stak Jehovah zijn
hand uit en raakte mijn mond
aan.[d] En Jehovah zei tegen me:
‘Ik leg mijn woorden in je mond.[e]
10 Luister, vandaag stel ik je aan
over de volken en over de ko-
ninkrijken, om uit te rukken en
af te breken en om te vernietigen
en neer te halen, om te bouwen
en te planten.’[f]
11 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: ‘Wat zie je,
Jeremia?’ Ik antwoordde: ‘Ik zie
de tak van een amandelboom.’*
12 Jehovah zei tegen me: ‘Dat
heb je goed gezien. Ik ben name-
lijk klaarwakker als het gaat om
het uitvoeren van mijn woord.’
13 Het woord van Jehovah
kwam voor de tweede keer tot
mij: ‘Wat zie je?’ Ik antwoordde:
‘Ik zie een gloeiend hete,* ge-
kantelde kookpot,# met de ope-
ning van het noorden afgekeerd.’
14 Toen zei Jehovah tegen me:

1:1 *Bet. mogelijk: ‘Jehovah verhoogt’. **1:5** *Of ‘koos’. #Lett.: ‘voordat je uit de moederschoot kwam’. △Of ‘zonderde ik je af’. **1:6** *Of ‘jonge man’.

1:11 *Lett.: ‘een ontwakende’. **1:13** *Lett.: ‘aangeblazen’. Dit duidt op een vuur eronder dat aangeblazen wordt. #Of ‘kookpot met wijde opening’.

HFST. 1
a Joz 21:8, 18
b 2Kon 22:1, 2
c 2Kon 21:19, 20
d 2Kon 24:1; 2Kr 36:4
e 2Kon 24:18, 19
f 2Kon 25:8, 11; Jer 52:12, 15
g Re 13:5; Ps 139:15, 16
h Lu 1:13, 15
i Ex 4:10
j 1Kon 3:5, 7

2de kolom
a Ex 7:1, 2
b Ez 2:6
c Ex 3:11, 12; Jer 15:20; Han 18:9, 10
d Jes 6:7
e Ex 4:12, 15; Ez 33:7
f Jer 18:7-10; Jer 24:5, 6

‘Vanuit het noorden zal de ellende losbreken
tegen alle inwoners van het land.[a]
15 Want “ik roep alle families van de koninkrijken van het noorden op”, verklaart Jehovah,[b]
“en ze zullen komen, iedereen zal zijn troon neerzetten
bij de ingang van de poorten van Jeruzalem,[c]
tegen haar muren, helemaal rondom,
en tegen alle steden van Juda.[d]
16 En ik zal mijn oordelen tegen hen uitspreken vanwege al hun slechtheid,
omdat ze mij hebben verlaten,[e]
omdat ze offerrook maken voor andere goden[f]
en omdat ze zich neerbuigen voor wat ze met hun eigen handen hebben gemaakt.”[g]
17 Maar jij moet je klaarmaken om in actie te komen*
en je moet opstaan en ze alles vertellen wat ik je opdraag.
Wees niet bang voor ze,[h]
dan zal ik jou niet bang maken in hun bijzijn.
18 Want vandaag heb ik een versterkte stad van je gemaakt,
een ijzeren pilaar en koperen muren tegenover het hele land,[i]
tegenover de koningen van Juda en haar leiders,
tegenover haar priesters en het volk van het land.[j]
19 En ze zullen je beslist bestrijden,
maar ze zullen je niet overwinnen,*
want “ik ben met je”,[k] verklaart Jehovah, “om je te redden”.’

1:17 * Lett.: ‘je heupen omgorden’. 1:19 * Of ‘verslaan’.

2 Het woord van Jehovah kwam tot mij: 2 ‘Ga en maak aan Jeruzalem bekend: “Dit zegt Jehovah:
‘Ik herinner me nog goed je toewijding* in je jeugd,[a]
de liefde die je liet zien toen je verloofd was,[b]
hoe je me volgde in de woestijn,
in een land waar niet wordt gezaaid.[c]
3 Israël was heilig voor Jehovah,[d] de eerste opbrengst* van zijn oogst.’”
“Wie hem verslindt laadt schuld op zich,
hij wordt door ellende getroffen”, verklaart Jehovah.’[e]
4 Hoor het woord van Jehovah, huis van Jakob
en alle families van het huis van Israël.
5 Dit zegt Jehovah:
‘Wat hadden jullie voorouders me te verwijten,[f]
dat ze zo ver van me afdwaalden
en waardeloze afgoden achternaliepen[g] en zelf waardeloos werden?[h]
6 Ze hebben niet gevraagd: “Waar is Jehovah,
die ons uit Egypte bracht,[i]
die ons door de wildernis leidde,
door een land van woestijnen[j] en ravijnen,
door een land van droogte[k] en diepe schaduw,
door een land waar niemand doorheen trekt
en waar geen mensen wonen?”
7 Daarna bracht ik jullie naar een land van boomgaarden,
om de vruchten en de goede dingen ervan te eten.[l]

2:2 * Of ‘loyale liefde’. 2:3 * Of ‘de eerstelingen’. Zie Woordenlijst.

HFST. 1
a Jer 6:1; Jer 10:22
b Jer 5:15; Jer 6:22; Jer 25:9
c Jer 39:3
d De 28:52; Jer 34:22; Jer 44:6
e Joz 24:20; 2Kon 22:17; 2Kr 7:19, 20
f Ez 8:10, 11; Ho 11:2
g Jes 2:8
h Ez 2:6
i Jer 15:20; Jer 20:11; Ez 3:8; Mi 3:8
j Jer 26:12
k Ge 28:15; Ex 3:12; Joz 1:5

2de kolom

HFST. 2
a Ho 2:15
b Ex 24:3
c De 2:7
d Ex 19:6; De 7:6
e Ex 17:8, 13
f Jes 5:4; Mi 6:3
g De 32:21
h Ps 115:4, 8
i Ex 14:30
j De 1:1; De 32:9, 10
k De 8:14, 15
l Nu 13:26, 27; De 6:10, 11; De 8:7-9

Maar toen jullie er kwamen,
hebben jullie mijn land
verontreinigd,
jullie hebben mijn erfdeel in
iets walgelijks veranderd.[a]
8 De priesters vroegen niet:
"Waar is Jehovah?"[b]
Degenen die zich met de wet
bezighielden, kenden me
niet,
de herders kwamen tegen me
in opstand,[c]
de profeten profeteerden
namens Baäl,[d]
en ze volgden degenen aan
wie ze niets hadden.
9 "Daarom zal ik weer met
jullie strijden",[e] verklaart
Jehovah,
"en ik zal strijden met de
zonen van jullie zonen."
10 "Maar steek over naar de kust-
streken* van de Kittieten[f]
en kijk.
Stuur boodschappers naar
Kedar[g] en denk goed na.
Kijk maar of er ooit zoiets is
gebeurd.
11 Heeft een volk ooit zijn goden
ingeruild voor andere die
geen goden zijn?
Maar mijn eigen volk heeft
mijn glorie ingeruild voor
iets wat waardeloos is.[h]
12 Hemel, staar hier vol ont-
zetting naar,
huiver van intense afschuw",
verklaart Jehovah.
13 "Want mijn volk heeft twee
slechte dingen gedaan:
ze hebben mij, de bron van
levend water,[i] verlaten
en ze hebben waterputten
voor zichzelf gegraven,*
gebarsten waterputten,
waarin het water niet blijft
staan."
14 "Is Israël een dienaar of een
slaaf die in het huis is
geboren?
Waarom is hij dan ten prooi
gevallen aan plundering?
15 Tegen hem brullen jonge
leeuwen,*[a]
ze hebben hun stem laten
horen.
Ze hebben zijn land in een
schrikbeeld veranderd.
Zijn steden zijn in brand
gestoken, er zijn geen
inwoners meer.
16 De mensen van Nof*[b] en
Tachpanes[c] plukken je
kaal.#
17 Heb je dat niet aan jezelf te
danken,
doordat je Jehovah, je God,
hebt verlaten[d]
terwijl hij je de weg wees?
18 Waarom wil je dan de weg
naar Egypte nemen[e]
om het water van Sihor* te
drinken?
Waarom wil je de weg naar
Assyrië nemen[f]
om het water van de Rivier#
te drinken?
19 Je zou door je slechtheid ge-
corrigeerd moeten worden
en door je eigen ontrouw
terechtgewezen moeten
worden.
Begrijp en besef hoe slecht
en erg het is[g]
dat je Jehovah, je God, hebt
verlaten.
Je hebt geen ontzag voor
me getoond",[h] verklaart de
Soevereine Heer, Jehovah
van de legermachten.
20 "Want lang geleden heb ik je
juk* kapotgeslagen[i]
en je bevrijd van je ketens.
Maar je zei: 'Ik ga u niet
dienen',
want op elke hoge heuvel
en onder elke bladerrijke
boom[j]

2:10 *Of 'eilanden'. 2:13 *Of 'uitgehouwen', waarschijnlijk in rotsen.

2:15 *Of 'jonge leeuwen met manen'. 2:16 *Of 'Memphis'. #Lett.: 'grazen de kruin van je hoofd af'. 2:18 *D.w.z. een aftakking van de Nijl. #D.w.z. de Eufraat. 2:20 *Zie Woordenlijst.

HFST. 2
a Le 18:24 Nu 35:33 Ps 78:58 Ps 106:38 Jer 16:18
b 1Sa 2:12 Klg 4:13
c Ez 34:7, 8
d 1Kon 18:19 Jer 23:13
e Ez 20:35 Mi 6:2
f Ge 10:2, 4
g Ge 25:13 Ps 120:5 Jer 49:28
h Ps 106:20
i Ps 36:9 Jer 17:13 Opb 22:1

2de kolom
a Jes 5:29 Jer 4:7
b Jer 46:19
c Jer 43:4, 7 Jer 46:14 Ez 30:18
d 1Kr 28:9 2Kr 7:19, 20
e Jes 30:2 Jes 31:1 Klg 5:6 Ez 16:26 Ez 17:15
f 2Kon 16:7 Ho 5:13
g Jer 4:18
h Jer 5:22
i Le 26:13
j 1Kon 14:22, 23 Ez 6:13

lag je uitgestrekt om jezelf
als hoer aan te bieden.[a]
21 Ik plantte je als een eerste-
klas rode wijnstok,[b] hele-
maal van zuiver zaad.
Hoe komt het dan dat je bent
veranderd in de verdorven
uitlopers van een vreemde
wijnstok?”[c]
22 “Ook al zou je je met soda*
wassen en veel loog# ge-
bruiken,
voor mij zou je schuld nog
steeds een vlek zijn”,[d] ver-
klaart de Soevereine Heer
Jehovah.
23 Hoe kun je zeggen: “Ik heb
mezelf niet verontreinigd.
Ik heb de Baäls niet gevolgd”?
Kijk naar je gedrag* in het
dal.
Denk na over wat je hebt
gedaan.
Je bent als een snelle, jonge
vrouwtjeskameel
die doelloos heen en weer
draaft,
24 een wilde ezelin die gewend
is aan de woestijn,
die vol lust* de wind opsnuift.
Wie kan haar tegenhouden
als ze bronstig is?
Mannetjes die haar zoeken,
hoeven geen moeite te doen.
In haar bronsttijd# zullen ze
haar vinden.
25 Zorg dat je niet op blote
voeten komt te lopen
en dat je keel niet dorstig
wordt.
Maar je zei: “Nee, het is
zinloos![e]
Ik ben verliefd geworden op
vreemden,*[f]
die zal ik volgen.”[g]
26 Zoals een dief zich schaamt
wanneer hij betrapt wordt,
zo is het huis van Israël te
schande gemaakt,
zij, hun koningen en hun
leiders,
hun priesters en hun profe-
ten.[a]
27 Ze zeggen tegen een boom:
“U bent mijn vader”[b]
en tegen een steen: “U gaf
me leven.”
Maar mij keren ze de rug toe,
ze laten mij hun gezicht
niet zien.[c]
En in tijden van nood
zeggen ze:
“Sta op en red ons!”[d]
28 Waar zijn dan je goden die je
gemaakt hebt?[e]
Laten die opstaan als ze je
kunnen redden in tijden
van nood,
want je hebt inmiddels net
zo veel goden als steden,
Juda.[f]
29 “Waarom blijven jullie tegen
me strijden?
Waarom zijn jullie allemaal
tegen me in opstand geko-
men?”,[g] verklaart Jehovah.
30 Ik heb jullie zonen tevergeefs
geslagen.[h]
Ze lieten zich niet corrigeren.*[i]
Jullie zwaard verslond je
profeten,[j]
als een verscheurende leeuw.
31 O generatie, denk na over
het woord van Jehovah.
Ben ik als een woestijn ge-
worden voor Israël
of als een land van beklem-
mende duisternis?
Waarom hebben zij, mijn
volk, gezegd: “We gaan
waar we willen.
We gaan niet meer naar u
toe”?[k]
32 Kan een maagd haar sieraden
vergeten,
een bruid haar borstbanden?*

HFST. 2
a Ex 34:15 Ez 16:15, 16
b Ex 15:17 Ps 80:8 Jes 5:1
c Jes 5:4
d Jer 16:17
e Jer 18:12
f Jes 2:6 Jer 3:13
g Jer 44:17

2de kolom
a Ezr 9:7
b Jes 44:13
c 2Kr 29:6 Jer 32:33
d Re 10:13-15 Ps 78:34 Ps 106:47 Jes 26:16 Ho 5:15
e De 32:37, 38
f Jer 11:13
g Jer 5:1 Jer 9:2 Da 9:11
h 2Kr 28:20-22 Jes 9:13
i Jes 1:5 Jer 5:3 Ze 3:2
j 2Kr 36:15, 16 Ne 9:26 Han 7:52
k De 32:15

2:22 *Of ‘alkali’. #Of ‘zeep’. 2:23 *Lett.: ‘weg’. 2:24 *Of ‘in de sterke begeerte van haar ziel’. #Lett.: ‘maand’. 2:25 *Of ‘vreemde goden’.

2:30 *Zie Woordenlijst. 2:32 *Of ‘bruidssjerp’.

Maar mijn eigen volk is me al sinds jaar en dag vergeten.[a]
33 Wat weet je de weg naar liefde toch handig uit te stippelen, vrouw!
Je hebt je het slechte pad goed eigen gemaakt.[b]
34 Je kleding is zelfs besmeurd met het bloed van onschuldige, arme mensen,*[c]
terwijl ik ze niet heb zien inbreken;
het zit op al je kleren.[d]
35 Maar jij zegt: "Ik ben onschuldig.
Hij is vast niet meer kwaad op me."
Nu zal ik een oordeel over je brengen
omdat je zegt: "Ik heb niet gezondigd."
36 Waarom denk je zo makkelijk over je wispelturige gedrag?
Je zult vanwege Egypte beschaamd staan,[e]
net zoals je beschaamd stond vanwege Assyrië.[f]
37 Ook om die reden zul je weggaan met je handen op je hoofd,[g]
want Jehovah heeft degenen verworpen op wie je vertrouwde,
met hen zul je niets bereiken.'

3 Mensen vragen: 'Als een man zijn vrouw wegstuurt en ze bij hem weggaat en de vrouw wordt van een andere man, mag hij dan nog bij haar terugkomen?'
Is dat land niet totaal verontreinigd?[h]
'Je hebt je geprostitueerd met veel mannen[i]
en zou je dan nu bij me terugkomen?', verklaart Jehovah.
2 'Kijk eens goed naar de kale heuvels.
Waar ben je níét verkracht?
Je ging voor ze langs de wegen zitten,
als een nomade* in de woestijn.
Je blijft het land verontreinigen
met je prostitutie en je slechtheid.[a]
3 Daarom worden regenbuien tegengehouden[b]
en is er geen regen in de lente.
Je hebt de schaamteloze blik* van een vrouw die zich prostitueert.
Je weigert je te schamen.[c]
4 Maar nu roep je naar me:
"Mijn Vader, u bent de vriend van mijn jeugd![d]
5 Moet iemand voor eeuwig kwaad blijven
of altijd wrok blijven voelen?"
Dat is wat je zegt,
maar je blijft zo veel mogelijk slechte dingen doen.'[e]

6 In de tijd van koning Josia[f] zei Jehovah tegen me: '"Heb
je gezien wat het ontrouwe Israël
heeft gedaan? Ze bedreef prostitutie op elke hoge berg en onder
elke bladerrijke boom.[g] 7 Zelfs
nadat ze dat allemaal had gedaan, bleef ik zeggen dat ze bij
me terug moest komen,[h] maar ze
kwam niet terug. En Juda bleef
naar haar trouweloze zus[i] kijken.
8 Toen ik dat zag, stuurde ik het
ontrouwe Israël weg met een volledige echtscheidingsakte[j] vanwege haar overspel.[k] Maar Juda,
haar trouweloze zus, liet zich niet
afschrikken. Ook zij ging eropuit
om zich te prostitueren.[l] 9 Ze
dacht heel makkelijk over haar
prostitutie, en ze bleef het land
verontreinigen en overspel plegen met stenen en met bomen.[m]
10 Ondanks dat alles kwam Juda,
de trouweloze zus, niet met haar
hele hart bij me terug — ze deed
maar alsof", verklaart Jehovah.'
11 Toen zei Jehovah tegen
me: 'Het ontrouwe Israël heeft

HFST. 2
a Ps 106:21; Jes 17:10; Jer 18:15; Ho 8:14
b 2Kr 33:9
c 2Kon 21:16; Ps 106:38; Jes 10:1, 2; Mt 23:35
d Ex 22:2
e Jes 30:3; Jer 37:7
f 2Kr 28:20, 21
g 2Sa 13:19

HFST. 3
h Jes 24:5; Jer 2:7
i Jer 2:20; Ez 16:28, 29

2de kolom
a Ez 16:16; Ez 20:28
b Le 26:19; Jer 14:4; Am 4:7
c Jer 6:15
d Jer 2:2
e Mi 2:1; Mi 7:3
f 2Kon 22:1
g Ez 20:28; Ho 4:13
h 2Kon 17:13; 2Kr 30:6; Ho 14:1
i Ez 16:46; Ez 23:2, 4
j De 24:1
k Ez 23:4, 5, 9; Ho 2:2; Ho 9:15
l 2Kon 17:19; Ez 23:4, 11
m Jes 57:5, 6; Jer 2:27

2:34 *Of 'zielen'.
3:2 *Lett.: 'Arabier'. 3:3 *Lett.: 'het voorhoofd'.

laten zien dat ze* rechtvaardi-
ger is dan het trouweloze Juda.[a]
12 Ga en maak deze woorden
aan het noorden[b] bekend:
"'Kom terug, afvallig Israël',
zegt Jehovah."[c] "'Ik zal jullie niet
boos aankijken,[d] want ik ben
loyaal', verklaart Jehovah." "'Ik zal
niet altijd kwaad blijven. 13 Al-
leen, erken je schuld, want je bent
in opstand gekomen tegen Jeho-
vah, je God. Onder elke bladerrij-
ke boom bleef je je gunsten* rond-
strooien onder vreemden,# maar
jullie wilden mijn stem niet ge-
hoorzamen', verklaart Jehovah."'
14 'Kom terug, afvallige zo-
nen', verklaart Jehovah. 'Want ik
ben jullie echte meester* gewor-
den. En ik zal jullie halen, één
uit een stad en twee uit een fa-
milie, en ik zal jullie naar Sion
brengen.[e] 15 Ik zal jullie her-
ders naar mijn hart geven[f] en ze
zullen jullie voeden met kennis
en inzicht. 16 Jullie zullen in
die tijd talrijk worden en vrucht
dragen in het land', verklaart Je-
hovah.[g] 'Ze zullen niet meer zeg-
gen: "De ark van het verbond van
Jehovah!" Ze zullen er niet aan
denken,* zich hem niet herinne-
ren en hem niet missen, en er
zal geen andere worden gemaakt.
17 In die tijd zal men Jeruzalem
de troon van Jehovah[h] noemen.
En alle volken zullen bij elkaar
gebracht worden in Jeruzalem,[i]
bij de naam van Jehovah, en ze
zullen niet meer koppig hun eigen
slechte hart volgen.'
18 'In die tijd zullen ze ver-
enigd worden,* het huis van Juda
en het huis van Israël,[j] en sa-
men zullen ze uit het land van
het noorden komen naar het land
dat ik jullie voorouders als erfdeel
heb gegeven.[k] 19 En ik dacht: Ik
wil je graag een plaats bij de zo-
nen geven en je het begeerlij-
ke land geven, het mooiste erf-
deel onder de volken.*[a] Ik dacht
ook dat jullie me "Vader!" zou-
den noemen en dat jullie er niet
mee zouden stoppen me te volgen.
20 "Maar zoals een vrouw trou-
weloos haar man* verlaat, zo ben
jij, huis van Israël, mij ontrouw ge-
weest",[b] verklaart Jehovah.'

21 Op de kale heuvels is een
geluid te horen,
het huilen en smeken van
het volk Israël,
want ze zijn een verdorven
weg gegaan,
ze zijn Jehovah, hun God,
vergeten.[c]
22 'Kom terug, afvallige zonen.
Ik zal jullie afvallige toestand
genezen.'[d]
'Hier zijn we! We zijn bij u
gekomen,
want u, Jehovah, bent onze
God.[e]
23 De heuvels en het rumoer
op de bergen zijn een en al
bedrog.[f]
Maar bij Jehovah, onze God,
is redding voor Israël.[g]
24 Maar vanaf onze jeugd heeft
het schandelijke ding* het
harde werk van onze voor-
ouders verslonden,[h]
hun schapen en hun runde-
ren,
hun zonen en hun dochters.
25 Laten we gaan liggen in onze
schaamte
en laat onze schande ons
bedekken,
want we hebben gezondigd
tegen Jehovah, onze God,[i]
wij en onze vaders, van onze
jeugd af tot op deze dag,[j]
en we hebben niet geluisterd
naar Jehovah, onze God.'

3:11 *Of 'haar ziel'. 3:13 *Lett.: 'wegen'. #Of 'vreemde goden'. 3:14 *Of mogelijk 'jullie echtgenoot'. 3:16 *Of 'hij zal niet in het hart opkomen'. 3:18 *Lett.: 'wandelen'.

3:19 *Lett.: 'van de legers van de volken'. 3:20 *Lett.: 'vriend'. 3:24 *Of 'de schandelijke god'.

HFST. 3
a Ez 16:51; Ez 23:4, 11
b 2Kon 17:6; Jer 23:8
c Jer 4:1; Ez 33:11; Ho 14:1
d Ho 11:8, 9
e Jer 23:3
f Jer 23:4; Ez 34:23
g Ho 1:10
h Ps 87:3; Ez 43:7
i Jes 2:2, 3; Jes 56:6, 7; Jes 60:3; Mi 4:1, 2; Za 2:11; Za 8:22, 23
j Jer 50:4; Ez 37:19; Ho 1:11
k 2Kr 36:23; Ezr 1:3; Am 9:15

2de kolom
a Ez 20:6
b Jes 48:8; Ho 3:1; Ho 5:7
c Jes 17:10; Ho 8:14; Ho 13:6
d Ho 14:1, 4
e Jer 31:18; Ho 3:5
f Jes 65:7
g Jes 12:2
h Ho 9:10
i Jer 2:19
j Ezr 9:7; Ps 106:7

4 ‘Als je terugkomt, Israël,’
verklaart Jehovah,
‘als je bij me terugkomt
en als je je walgelijke afgoden
uit mijn zicht verwijdert,
dan zul je geen vluchteling
zijn.[a]
2 En als je zweert
in waarheid, gerechtigheid
en rechtvaardigheid: “Zo
zeker als Jehovah leeft!”,
dan zullen de volken door
hem een zegen voor zich-
zelf verkrijgen,
en vol trots zullen ze over
hem praten.’[b]
3 Want dit zegt Jehovah tegen
de mannen van Juda en tegen Je-
ruzalem:
‘Ploeg bebouwbaar land om
en blijf niet tussen doorns
zaaien.[c]
4 Besnijd je voor Jehovah
en verwijder de voorhuid van
je hart,[d]
jullie mannen van Juda en
inwoners van Jeruzalem,
anders zal mijn woede op-
laaien als een vuur
en branden zonder dat iemand
het dooft,
vanwege je slechte daden.’[e]
5 Vertel het in Juda en ver-
kondig het in Jeruzalem.
Schreeuw en blaas de hoorn
in het hele land.[f]
Roep luid en zeg: ‘Kom bij
elkaar
en laten we naar de vesting-
steden vluchten.[g]
6 Hef een signaal* omhoog
richting Sion.
Zoek een schuilplaats, blijf
niet staan’,
want ik breng ellende uit het
noorden,[h] een grote ramp.
7 Hij komt tevoorschijn als een
leeuw uit het struikgewas,[i]
degene die volken vernietigt,
trekt eropuit.[j]
Hij is uit zijn plaats vertrok-
ken om van je land een
schrikbeeld te maken.
Je steden zullen in ruïnes
worden veranderd, zonder
inwoners.[a]
8 Doe daarom zakken aan.[b]
Rouw* en huil,
want de brandende woede
van Jehovah is nog steeds
op ons gericht.
9 ‘Op die dag’, verklaart Je-
hovah, ‘zal de koning de
moed* verliezen,[c]
en ook de leiders zullen de
moed* verliezen.
De priesters zullen geschokt
zijn, de profeten zullen
verbijsterd zijn.’[d]
10 Toen zei ik: ‘O Soeverei-
ne Heer Jehovah! U hebt dit
volk en Jeruzalem volledig mis-
leid[e] door te zeggen: “Jullie zullen
vrede hebben”,[f] maar nu staat het
zwaard ons op de keel.’*
11 In die tijd zal tegen dit
volk en tegen Jeruzalem worden
gezegd:
‘Een verschroeiende wind
uit de kale heuvels van de
woestijn
zal neerkomen op mijn doch-
ter,* mijn volk.
Hij komt niet om te wannen
of om te zuiveren.
12 Op mijn bevel komt de wind
met volle kracht uit die
plaatsen.
Nu zal ik oordelen tegen hen
uitspreken.
13 Kijk! Hij zal komen als regen-
wolken
en zijn wagens zijn als een
stormwind.[g]
Zijn paarden zijn sneller dan
arenden.[h]
Wee ons, want het wordt
onze ondergang!

HFST. 4
a Jer 3:22; Joë 2:12, 13
b Jes 65:16
c Ho 10:12
d Jer 9:25, 26
e Klg 4:11
f Jer 6:1
g Jer 35:11
h Jer 1:14; Jer 21:7; Jer 25:9
i 2Kon 24:1; 2Kon 25:1; Jer 5:6; Jer 50:17
j Ez 26:7

2de kolom
a Jes 5:9; Jes 6:11; Jer 2:15; Jer 9:11
b Jer 6:26
c 2Kon 25:5
d Jes 29:9, 10
e Ez 14:9
f Jer 6:13, 14; Jer 14:13; Jer 23:16, 17
g Jes 5:26, 28
h De 28:49, 50; Klg 4:19; Hab 1:8

4:6 * Of ‘signaalmast’.

4:8 * Of ‘sla je op de borst’. **4:9** * Lett.: ‘het hart’. **4:10** * Of ‘heeft het zwaard onze ziel bereikt’. **4:11** * Een poëtische personificatie, misschien om medelijden uit te drukken.

14 Reinig je hart van slechtheid,
Jeruzalem, dan word je
gered.[a]
Hoelang zul je nog slechte
gedachten koesteren?
15 Want een stem vertelt het
nieuws uit Dan[b]
en verkondigt vreselijke
berichten uit de bergen
van Efraïm.
16 Meld het aan de volken.
Verkondig het aan Jeruzalem.’
‘Er komen verkenners* uit
een ver land
en ze zullen een strijdkreet
aanheffen tegen de steden
van Juda.
17 Ze komen van alle kanten op
haar af als bewakers van
het open veld,[c]
omdat ze tegen mij in opstand
is gekomen’,[d] verklaart
Jehovah.
18 ‘Jij zult moeten boeten voor
je gedrag en je daden.[e]
Wat is je ellende bitter,
het komt zelfs tot in je hart.’
19 Wat een ellende!* Wat een
ellende!
Ik voel hevige pijn in mijn
hart.#
Mijn hart gaat in me tekeer.
Ik kan niet blijven zwijgen,
want ik△ heb het geluid van
de hoorn gehoord,
het alarmsignaal van
oorlog.⊠[f]
20 Ramp na ramp wordt gemeld,
want het hele land is ver-
woest.
Mijn eigen tenten zijn plotse-
ling verwoest,
mijn tentkleden in een ogen-
blik.[g]
21 Hoelang zal ik het signaal
nog zien,
het geluid van de hoorn[h] nog
horen?

4:16 *Of ‘wachters’. 4:19 *Lett.: ‘Mijn ingewanden!’ #Lett.: ‘de wanden van mijn hart’. △Of ‘mijn ziel’. ⊠Of mogelijk ‘het geluid van de strijdkreet’.

HFST. 4
a Jes 1:16
Ez 18:31
b Jer 8:16
c 2Kon 25:1, 2
d Jes 63:10
Ez 2:3
e Ps 107:17
f Ze 1:15, 16
g Jer 10:20
h Jer 6:1

2de kolom
a De 32:6
Jer 5:21
b Jer 9:10
c Jes 5:30
Joë 2:31
d Jes 5:25
e Ze 1:3
f De 29:22, 23
g Le 26:32
2Kr 36:20, 21
Jes 6:11
Jer 10:22
Ez 33:28
h Jes 24:4
Joë 1:10
i Jes 5:30
Joë 2:30, 31
j 2Kon 23:26
Ez 24:14
k 2Kon 25:4
l Jes 2:19

22 ‘Want mijn volk is dwaas.[a]
Ze negeren me.
Het zijn domme zonen zonder
verstand.
Als het om slechte dingen
gaat zijn ze slim* genoeg,
maar hoe ze het goede moeten
doen weten ze niet.’
23 Ik keek naar het land en zag
dat het woest en leeg was.[b]
Ik keek naar de hemel en het
licht was verdwenen.[c]
24 Ik keek naar de bergen en
zag ze schudden,
ik zag de heuvels beven.[d]
25 Ik keek en zag dat er nie-
mand was
en dat de vogels in de lucht
allemaal vertrokken waren.[e]
26 Ik keek en zag dat de boom-
gaard een wildernis was
geworden
en dat de steden ervan alle-
maal verwoest waren.[f]
Het kwam door Jehovah,
door zijn brandende woede.
27 Want dit zegt Jehovah: ‘Het
hele land zal woest komen
te liggen,[g]
maar ik zal niet alles ver-
nietigen.
28 Daarom zal het land rouwen,[h]
de hemel boven zal donker
worden.[i]
Want ik heb het gezegd en ik
heb het besloten.
Ik zal niet van gedachten
veranderen,* ik zal er niet
op terugkomen.[j]
29 Bij het geluid van de ruiters
en boogschutters
slaat de hele stad op de
vlucht.[k]
Ze gaan het struikgewas in
en klimmen de rotsen op.[l]
Elke stad is verlaten,
er woont niemand meer.’
30 Wat ga je doen nu je verwoest
bent?
Je droeg altijd kleding van
scharlaken,

4:22 *Of ‘wijs’. 4:28 *Of ‘geen spijt voelen’.

je deed gouden sieraden om
en maakte je ogen groter met
zwarte verf.*
Maar je hebt je voor niets
mooi gemaakt.[a]
Degenen die naar je hunkerden hebben je afgewezen
en nu staan ze je naar het
leven.#[b]
31 Want ik heb een geluid gehoord als van een zieke
vrouw,
geschreeuw als van een
vrouw die haar eerste kind
krijgt,
de stem van de dochter Sion,
die naar adem blijft snakken.
Ze spreidt haar handen uit[c]
en zegt:
'Wee mij, want ik* ben uitgeput vanwege de moordenaars!'

5 Zwerf door de straten van
Jeruzalem,
kijk om je heen en let op.
Zoek haar pleinen af om te
zien
of je iemand kunt vinden die
rechtvaardig handelt,[d]
iemand die zijn best doet
trouw te zijn,
en ik zal de stad vergeven.
2 Al zeggen ze: 'Zo zeker als
Jehovah leeft!',
ze zouden nog steeds een
valse eed afleggen.[e]
3 O Jehovah, zijn uw ogen niet
op zoek naar trouw?[f]
U sloeg ze, maar het maakte
geen indruk op ze.*
U vernietigde ze, maar ze
weigerden zich te laten
corrigeren.#[g]
Ze maakten hun gezicht
harder dan steen.[h]
Ze weigerden tot inkeer te
komen.[i]
4 Maar ik zei bij mezelf: 'Dit zijn
vast eenvoudige mensen.
Ze doen domme dingen,
want ze kennen de weg
van Jehovah niet,
de wet van hun God.
5 Ik zal naar de vooraanstaande
mannen gaan en met hen
spreken,
want zij hebben vast aandacht gehad voor de weg
van Jehovah,
de wet van hun God.[a]
Maar ze hadden allemaal het
juk gebroken
en ze hadden de banden*
losgescheurd.'
6 Daarom valt een leeuw uit
het bos ze aan,
een wolf uit de woestijnvlakte
blijft ze teisteren,
een luipaard ligt bij hun
steden op de loer.
Iedereen die eruit komt wordt
aan stukken gescheurd.
Want ze hebben veel overtredingen begaan,
hun daden van ontrouw zijn
talrijk.[b]
7 Hoe kan ik je dit vergeven?
Je zonen hebben me verlaten
en ze zweren bij wat geen
God is.[c]
Ik gaf ze wat ze nodig hadden,
maar ze bleven overspel
plegen
en ze stroomden massaal
naar het huis van een
prostituee.
8 Ze zijn als hitsige, bronstige
paarden.
Allemaal hinniken ze naar de
vrouw van een ander.[d]
9 'Moet ik ze niet ter verantwoording roepen voor die
dingen?', verklaart Jehovah.
'Moet ik* me niet wreken op
zo'n volk?'[e]
10 'Trek op tegen haar wijnterrassen en verniel ze,
maar vernietig niet alles.[f]

HFST. 4
a Ez 23:22, 26
b Klg 1:2
c Klg 1:17

HFST. 5
d Ez 22:29, Mi 7:2
e Jes 48:1
f 2Kr 16:9
g 2Kr 28:20-22, Jer 2:30
h Za 7:11
i Ps 50:17, Jes 42:24, 25, Ez 3:7, Ze 3:2

2de kolom
a Mi 3:1
b Ezr 9:6, Jes 59:12, Ez 23:19
c Joz 23:6, 7, Jer 2:11, Jer 12:16, Ze 1:4, 5
d Ez 22:11
e Le 26:25, Jer 9:9, Jer 44:22, Na 1:2
f Le 26:44, Jer 46:28

4:30 *Of 'oogschaduw'. #Of 'zoeken ze je ziel'. **4:31; 5:9** *Of 'mijn ziel'. **5:3** *Lett.: 'ze werden niet zwak'. #Zie Woordenlijst.

5:5 *Of 'beperkingen', 'restricties'.

Verwijder haar nieuwe ranken,
want die zijn niet van Jehovah.
11 Want het huis van Israël en het huis van Juda
hebben me ernstig bedrogen’, verklaart Jehovah.[a]
12 ‘Ze hebben Jehovah niet erkend en ze blijven zeggen:
“Hij zal niets doen.*[b]
Ons zal geen ellende overkomen.
Zwaard en hongersnood blijven ons bespaard.”[c]
13 De profeten zitten vol lucht
en het woord* is niet in hen.
Laat dat hun overkomen!’
14 Daarom, dit zegt Jehovah, de God van de legermachten:
‘Omdat deze mannen dit zeggen,
laat ik mijn woorden als een vuur in je mond zijn,[d]
en dit volk is het hout
dat erdoor wordt verteerd.’[e]
15 ‘Kijk, huis van Israël, ik stuur een volk uit een ver land op jullie af’,[f] verklaart Jehovah.
‘Het is een volk dat al lang bestaat.
Het is een oud volk.
Hun taal ken je niet
en wat ze zeggen kun je niet verstaan.[g]
16 Hun pijlkoker is als een open graf,
het zijn allemaal strijders.
17 Je oogst en je brood zullen ze verslinden.[h]
Je zonen en dochters zullen ze verslinden.
Je schapen en runderen zullen ze verslinden.
Je wijnstokken en vijgenbomen zullen ze verslinden.
Je vestingsteden waarop je vertrouwt zullen ze met het zwaard verwoesten.’

18 ‘Maar zelfs in die tijd’, verklaart Jehovah, ‘zal ik jullie niet
helemaal vernietigen.[a] 19 En als
ze vragen: “Waarom heeft Jehovah, onze God, ons dit allemaal aangedaan?”, moet je antwoorden: “Net zoals jullie mij hebben verlaten om een vreemde god in je land te dienen, zo zullen jullie in een land dat niet van jullie is vreemdelingen dienen.”’[b]

20 Maak dit in het huis van Jakob bekend
en verkondig dit in Juda:
21 ‘Luister, dom en onverstandig volk:*[c]
Ze hebben ogen maar ze kunnen niet zien.[d]
Ze hebben oren maar ze kunnen niet horen.[e]
22 “Hebben jullie geen ontzag voor mij?”, verklaart Jehovah,
“Horen jullie niet voor mij te beven?
Ik ben het die van het zand een grens voor de zee heeft gemaakt,
een blijvend voorschrift waar ze niet aan voorbij kan gaan.
Haar golven komen aanrollen maar kunnen niet verder.
Ze bulderen maar komen er niet overheen.[f]
23 Maar dit volk heeft een eigenwijs en opstandig hart.
Ze zijn afgeweken en zijn hun eigen weg gegaan.[g]
24 En ze zeggen niet bij zichzelf:*
‘Laten we toch ontzag hebben voor Jehovah, onze God,
degene die op de juiste tijd regen geeft,
de herfstregen en de lenteregen,
die ervoor zorgt dat we vaste weken voor de oogst hebben.’[h]

5:12 * Of mogelijk ‘hij bestaat niet’. 5:13 * D.w.z. Gods woord.

5:21 * Lett.: ‘domme mensen zonder hart’. 5:24 * Lett.: ‘in hun hart’.

HFST. 5
a Jes 48:8, Jer 3:20, Ho 5:7, Ho 6:7
b 2Kr 36:15, 16, Jes 28:15
c Jer 23:17
d Jer 1:9
e Jer 23:29
f Jer 1:15, Jer 4:16, Jer 25:9, Ez 7:24, Hab 1:6
g De 28:49, 50
h Le 26:16

2de kolom
a Jer 4:27
b De 4:27, De 28:48, De 29:24, 25, 2Kr 7:21, 22
c Jer 4:22
d Jes 59:10
e Jes 6:9, Ez 12:2, Mt 13:13
f Job 38:8, 11, Ps 33:7, Sp 8:29
g Ps 95:10, Jer 11:8
h De 11:14

25 Vanwege jullie eigen fouten
komen deze dingen niet.
Door jullie eigen zonden
wordt het goede jullie niet
gegeven.[a]
26 Want er zijn slechte mensen
onder mijn volk.
Ze blijven loeren, als ineen-
gedoken vogelvangers.
Ze zetten een dodelijke val.
Ze vangen mensen.
27 Als een kooi vol vogels,
zo zitten hun huizen vol
bedrog.[b]
Daardoor zijn ze nu machtig
en rijk.
28 Ze zijn dik geworden en hun
huid glanst.
Ze lopen over van slechtheid.
Ze bepleiten de zaak van
vaderloze kinderen niet,[c]
zodat het goed met ze gaat.
Ze weigeren armen recht te
doen.”’[d]
29 ‘Moet ik ze niet ter verant-
woording roepen voor die
dingen?’, verklaart Jehovah.
‘Moet ik* me niet wreken op
zo’n volk?
30 Er gebeurt iets verschrikke-
lijks en afschuwelijks in
het land:
31 De profeten profeteren
leugens[e]
en de priesters gebruiken
hun macht om anderen te
domineren.
En mijn eigen volk vindt het
geweldig.[f]
Maar wat gaan jullie doen als
het einde komt?’

6 Breng je in veiligheid, zonen
van Benjamin, ga weg uit
Jeruzalem.
Blaas de hoorn[g] in Tekoa.[h]
Geef een vuursignaal boven
Beth-Hakkerem!
Want onheil dreigt uit het
noorden, een grote ramp.[i]
2 De dochter Sion lijkt op een
mooie, verwende vrouw.[j]
3 De herders en hun kudden
zullen komen.
Ze zullen hun tenten rondom
haar opzetten,[a]
allemaal laten ze hun eigen
kudde grazen.[b]
4 ‘Maak je klaar* om oorlog
tegen haar te voeren!
Sta op en laten we haar mid-
den op de dag aanvallen!’
‘Wee ons, want de dag loopt
ten einde,
de schaduwen van de avond
worden langer!’
5 ‘Sta op en laten we ’s nachts
aanvallen
en haar versterkte torens
vernietigen.’[c]
6 Want dit zegt Jehovah van de
legermachten:
‘Kap hout en werp een be-
legeringsdam tegen Jeru-
zalem op.[d]
Ze is de stad die ter ver-
antwoording moet worden
geroepen,
er is daar niets dan onder-
drukking.[e]
7 Zoals een put het water koel*
houdt,
zo houdt zij haar slechtheid
koel.*
Geweld en verwoesting hoor
je er,[f]
niets dan ziekten en plagen
zie ik er.
8 Wees gewaarschuwd, Jeruza-
lem, anders zal ik* me vol
walging van je afkeren.[g]
Ik zal een woestenij van je
maken, een land zonder
inwoners.’[h]
9 Dit zegt Jehovah van de leger-
machten:
‘Ze zullen de overgeblevenen
van Israël verzamelen als
de laatste druiven aan een
wijnstok.
Ga er weer met je hand langs
zoals iemand die druiven
van de wijnstokken ver-
zamelt.’

HFST. 5
a De 28:23, 24; Jer 3:3
b Am 8:5; Mi 6:11, 12
c Jes 1:23
d Ps 82:2
e Jer 14:14; Klg 2:14; Ez 13:6
f Jes 30:10; Jo 3:19

HFST. 6
g Jer 4:5
h 2Kr 11:5, 6; Am 1:1
i Jer 1:14; Jer 10:22
j Jes 3:16

2de kolom
a 2Kon 25:1
b Jer 4:16, 17
c 2Kr 36:17, 19; Am 2:5
d Ez 21:21, 22
e 2Kon 21:16; Ez 7:23
f Ez 7:11; Mi 2:2
g Ez 23:18
h Le 26:34; Jer 9:11

5:29; 6:8 *Of ‘mijn ziel’.

6:4 *Lett.: ‘heilig je’. 6:7 *Of ‘vers’.

10 ‘Tegen wie moet ik spreken en
wie moet ik waarschuwen?
Wie zal luisteren?
Hun oren zitten dicht,*
ze kunnen geen aandacht
schenken.[a]
Het woord van Jehovah is
iets geworden waar ze op
neerkijken,[b]
het bevalt ze niet.
11 Ik ben vol van de woede van
Jehovah
en ik ben moe van het in-
houden.’[c]
‘Giet die uit over het kind op
straat,[d]
over de groepen jonge man-
nen die bij elkaar gekomen
zijn.
Ze zullen allemaal gevangen
worden, een man en zijn
vrouw,
de ouderen en de hoog-
bejaarden.*[e]
12 Hun huizen zullen aan
anderen worden gegeven
en ook hun velden en hun
vrouwen.[f]
Want ik zal mijn hand op-
heffen tegen de bewoners
van het land’, verklaart
Jehovah.
13 ‘Want iedereen, van klein
tot groot, maakt oneerlijke
winst,[g]
iedereen, van profeet tot
priester, pleegt bedrog.[h]
14 En ze proberen de wonden*
van mijn volk oppervlakkig#
te genezen door te roepen:
“Er is vrede! Er is vrede!”,
terwijl er geen vrede is.[i]
15 En schamen ze zich voor
de walgelijke dingen die ze
hebben gedaan?
Ze schamen zich helemaal
niet!
Ze weten niet eens hoe
schande voelt![a]
Daarom zullen ze sneuvelen
met de gesneuvelden.
Wanneer ik ze straf zullen ze
struikelen’, zegt Jehovah.
16 Dit zegt Jehovah:
‘Ga op de kruispunten staan
en kijk.
Vraag naar de wegen van
vroeger,
vraag wat de goede weg is en
volg die[b]
en vind rust voor jezelf.’*
Maar ze zeggen: ‘We zullen
die niet volgen.’[c]
17 ‘En ik stelde wachters aan,[d]
die zeiden:
“Let op het geluid van de
hoorn!”’[e]
Maar ze zeiden: ‘Nee, dat
doen we niet.’[f]
18 ‘Luister daarom, volken!
En weet, bijeengekomen
menigte,
wat er met ze zal gebeuren.
19 Luister, aarde!
Ik breng ellende over dit volk[g]
als de vrucht van hun slechte
plannen,
want ze hadden geen aan-
dacht voor mijn woorden
en mijn wet* negeerden ze.’
20 ‘Wat kan mij het schelen dat
je geurige hars uit Scheba
brengt
en kalmoes* uit een ver land?
Je volledige brandoffers zijn
niet aanvaardbaar
en je slachtoffers bevallen
me niet.’[h]
21 Daarom zegt Jehovah:
‘Kijk, ik leg voor dit volk
struikelblokken neer
en ze zullen erover struikelen,
vaders en zonen,
buren en vrienden,
ze zullen allemaal omkomen.’[i]

HFST. 6
a Jes 6:10; Han 7:51
b 2Kr 36:15, 16; Jer 20:8
c Jer 20:9
d Jer 18:21
e Ez 9:6
f De 28:30; Jer 8:10; Klg 5:11; Ze 1:13
g Ez 22:12
h Jer 2:8; Jer 8:10-12; Jer 23:11; Mi 3:5, 11; Ze 3:4
i Jer 14:13; Jer 23:16, 17; Ez 13:10; 1Th 5:3

2de kolom
a Jer 3:3
b Jes 30:21
c Jer 18:15
d Jer 25:4; Ez 3:17; Hab 2:1
e Jes 58:1
f Za 7:11
g De 4:25, 26; Da 9:12
h Jes 1:11; Jes 66:3; Jer 7:21; Am 5:21
i 2Kr 36:17; Klg 2:21

6:10 *Lett.: ‘hun oor is onbesneden’. **6:11** *Lett.: ‘degenen vol van dagen’. **6:14** *Of ‘breuk’. #Of ‘lichtjes’.

6:16 *Of ‘jullie ziel’. **6:19** *Of ‘onderwijs’. **6:20** *Een aromatische rietsoort.

22 Dit zegt Jehovah:
‘Kijk! Er komt een volk uit
het land van het noorden
en een groot volk zal opstaan
vanuit de uithoeken van de
aarde.[a]
23 Ze zullen de boog en de
werpspeer grijpen.
Ze zijn wreed en meedogen-
loos.*
Hun stem zal bulderen als
de zee
en ze rijden op paarden.[b]
Als een strijder stellen ze
zich in gevechtsformatie
tegen je op, dochter Sion.’
24 We hebben het bericht er-
over gehoord.
Onze handen worden slap.[c]
Angst heeft ons aange-
grepen,
pijn* als van een barende
vrouw.[d]
25 Ga het veld niet in,
ga de weg niet op,
want de vijand heeft een
zwaard,
overal heerst angst.
26 O mijn dochter, mijn volk,
doe een zak aan[e] en wentel je
in de as.
Rouw als om een enige zoon,
huil bittere tranen,[f]
want ineens zal de verwoester
ons overvallen.[g]
27 ‘Ik heb een metaaltoetser
van je* gemaakt onder mijn
volk,
iemand die een grondig
onderzoek instelt.
Let goed op en onderzoek
hun gedrag.
28 Ze zijn allemaal extreem
koppig[h]
en gaan als lasteraars rond.[i]
Ze zijn als koper en ijzer.
Allemaal zijn ze door en door
slecht.
29 De blaasbalg is verschroeid.
Uit het vuur komt lood.
Men blijft voor niets zo ijverig
louteren,[a]
de slechte mensen worden er
niet uitgehaald.[b]
30 Ze zullen beslist afgekeurd
zilver worden genoemd,
want Jehovah heeft ze
afgekeurd.’[c]

7 Dit is het woord van Jehovah
dat tot Jeremia kwam: **2** ‘Ga
in de poort van het huis van Je-
hovah staan en maak daar deze
boodschap bekend: “Hoor het
woord van Jehovah, alle mensen
van Juda die door deze poorten
naar binnen gaan om zich voor
Jehovah neer te buigen. **3** Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël: ‘Verander
je wegen en daden, dan mogen
jullie van mij op deze plaats blij-
ven wonen.[d] **4** Vertrouw niet op
misleidende woorden en zeg niet:
“Dit is* de tempel van Jehovah,
de tempel van Jehovah, de tempel
van Jehovah!”[e] **5** Want als jullie
je wegen en daden echt verande-
ren, als jullie het recht handha-
ven in zaken tussen een man en
zijn naaste,[f] **6** als jullie buiten-
landers, wezen* en weduwen niet
onderdrukken,[g] als jullie geen on-
schuldig bloed vergieten op deze
plaats en als jullie geen andere
goden volgen, waarmee je jezelf
schaadt,[h] **7** dan mogen jullie van
mij op deze plaats blijven wo-
nen, in het land dat ik jullie voor-
ouders voor altijd* heb gegeven.’”’
8 ‘Maar jullie vertrouwen op
misleidende woorden;[i] het zal to-
taal niets opleveren. **9** Kun je
stelen,[j] moorden, overspel ple-
gen, valse eden afleggen,[k] offers*
aan Baäl brengen[l] en andere go-
den volgen die jullie niet kenden
10 en dan toch vóór me komen
staan in dit huis dat mijn naam

HFST. 6
a Jer 1:14; Jer 25:9
b Hab 1:8
c Ez 21:7
d Jer 4:31
e Jer 4:8
f Klg 1:2, 16
g Jer 15:8
h Jes 30:1; Jes 48:4; Jer 5:23
i Jer 9:4

2de kolom
a Jer 9:7; Ez 22:20
b Ez 24:13
c Jer 14:19; Klg 5:22

HFST. 7
d Jer 26:13
e Mi 3:11
f Jer 21:12; Jer 22:3
g De 24:17; Ps 82:3; Za 7:9, 10; Jak 1:27
h De 8:19
i Jes 30:10; Jer 5:31; Jer 14:14
j Jes 3:14; Mi 2:2
k Jer 5:2
l Jer 11:13

6:23 *Of ‘onbarmhartig’. **6:24** *Lett.: ‘weeën’. **6:27** *D.w.z. Jeremia.

7:4 *Lett.: ‘ze zijn’, doelend op alle gebouwen van het tempelcomplex. **7:6** *Of ‘vaderloze kinderen’. **7:7** *Of ‘van eeuwigheid tot eeuwigheid’. **7:9** *Of ‘offerrook’.

draagt en zeggen: "Wij zullen wor-
den gered", ondanks alle walgelij-
ke dingen die jullie doen? **11** Is
dit huis dat mijn naam draagt een
rovershol voor jullie geworden?[a]
Ik heb het met eigen ogen gezien',
verklaart Jehovah.
12 '"Ga maar eens naar mijn
plaats in Silo,[b] waar ik mijn naam
eerst heb laten wonen,[c] en kijk
wat ik daarmee heb gedaan van-
wege de slechtheid van mijn volk
Israël.[d] **13** Toch zijn jullie door-
gegaan met al die dingen", ver-
klaart Jehovah, "en ook al heb ik
steeds weer* tot jullie gesproken,
jullie luisterden niet.[e] Ik bleef jul-
lie roepen, maar jullie antwoord-
den niet.[f] **14** Daarom zal ik met
het huis dat mijn naam draagt,[g]
waar jullie op vertrouwen,[h] en
met de plaats die ik aan jullie en
aan jullie voorouders heb gege-
ven, hetzelfde doen als ik met Silo
heb gedaan.[i] **15** Ik zal jullie uit
mijn zicht verjagen, net zoals ik
al jullie broeders, alle nakomelin-
gen van Efraïm, heb verjaagd."[j]
16 En jij mag niet voor dit volk
bidden. Je mag niet voor ze jam-
meren, bidden en smeken,[k] want ik
zal niet naar je luisteren.[l] **17** Zie
je niet wat ze doen in de steden
van Juda en op de straten van Je-
ruzalem? **18** Zonen verzamelen
hout, vaders steken het vuur aan
en vrouwen kneden deeg om offer-
koeken te maken voor de Konin-
gin van de hemel.*[m] En ze gieten
drankoffers uit voor andere go-
den om mij te tergen.[n] **19** "Maar
doen ze mij daarmee pijn?",* ver-
klaart Jehovah. "Ze doen toch
zichzelf pijn, tot hun eigen schan-
de?"[o] **20** Daarom zegt de Soeve-
reine Heer Jehovah: "Luister! Mijn
boosheid en woede zullen over
deze plaats worden uitgegoten,[a]
over mens en dier, over de bomen
van het veld en de opbrengst van
het land. Mijn brandende woede
zal niet worden uitgeblust."[b]
21 Dit zegt Jehovah van de le-
germachten, de God van Israël:
"Doe jullie volledige brandoffers
maar bij je andere slachtoffers
en eet zelf het vlees.[c] **22** Want
op de dag dat ik jullie voorouders
uit Egypte leidde, heb ik hun niets
gezegd of voorgeschreven over
volledige brandoffers en slacht-
offers.[d] **23** Maar ik heb ze wel
opgedragen: 'Luister naar mijn
stem en ik zal jullie God worden
en jullie zullen mijn volk worden.[e]
Volg altijd de weg die ik jullie wijs,
dan zal het goed met jullie gaan.'"[f]
24 Maar ze luisterden niet* en wa-
ren ongehoorzaam.[g] Ze voerden
hun eigen slechte plannen# uit en
volgden koppig hun slechte hart.[h]
Ze gingen niet vooruit maar ach-
teruit, **25** vanaf de dag dat jul-
lie voorouders uit Egypte kwa-
men tot op de dag van vandaag.[i]
Daarom bleef ik al mijn dienaren,
de profeten, naar jullie toe stu-
ren. Ik stuurde ze elke dag weer.*[j]
26 Maar ze weigerden naar me
te luisteren en ze gehoorzaamden
me niet.[k] Ze waren koppig* en ge-
droegen zich erger dan hun voor-
ouders!
27 Je zult dat allemaal tegen
ze zeggen,[l] maar ze zullen niet
naar je luisteren. Je zult naar ze
roepen, maar ze zullen je niet ant-
woorden. **28** En je zult tegen ze
zeggen: "Dit is het volk dat niet
naar de stem van Jehovah, hun
God, heeft geluisterd en heeft ge-
weigerd correctie* te accepteren.
Trouw is verdwenen; ze praten er
zelfs niet meer over."#[m]

7:13 *Lett.: 'al heb ik terwijl ik vroeg opstond en sprak'. **7:18** *De titel van een godin die door afvallige Israëlieten werd aanbeden, mogelijk een vruchtbaarheidsgodin. **7:19** *Of 'tergen ze mij daarmee', 'dagen ze mij daarmee uit'.

7:24 *Lett.: 'neigden niet hun oor'. #Of 'eigen advies'. **7:25** *Lett.: 'terwijl ik elke dag vroeg opstond'. **7:26** *Lett.: 'verhardden hun nek'. **7:28** *Zie Woordenlijst. #Lett.: 'is uit hun mond afgesneden'.

HFST. 7

a Mt 21:13, Mr 11:17, Lu 19:45, 46
b Joz 18:1
c De 12:5, 11
d 1Sa 4:11, Ps 78:60, Jer 26:6, 9
e 2Kr 36:15, 16, Jer 25:3, 4
f Jes 65:12
g 2Kon 25:8, 9
h Jer 7:4
i 1Sa 4:10, 11, Ps 78:60, Jer 26:4, 6, Klg 2:7
j 2Kon 17:22, 23
k Ex 32:9, 10, Jer 11:14
l Jer 15:1
m Jer 44:17
n Jes 57:6, Jer 19:13, Ez 20:28
o Da 9:7

2de kolom

a Klg 2:3
b 2Kon 22:17, Jer 17:27
c Jes 1:11, Jer 6:20, Ho 8:13, Am 5:21
d 1Sa 15:22, Ho 6:6
e Ex 19:5, Le 26:3, 12
f De 5:29
g Ex 32:8
h Ho 4:16, Za 7:12
i De 9:7, 1Sa 8:8
j 2Kon 17:13, 2Kr 36:15, Ne 9:17, 30, Jer 25:4
k 2Kr 33:10, Jer 25:3
l Jer 26:2, Ez 2:7
m Jer 5:1, Mi 7:2

29 Scheer je lange* haar af en
gooi het weg, en zing op de kale
heuvels een klaaglied,# want Je-
hovah heeft deze generatie die
hem woedend heeft gemaakt,
verworpen en zal hen verlaten.
30 “Want het volk van Juda heeft
gedaan wat slecht is in mijn ogen”,
verklaart Jehovah. “Om het huis
dat mijn naam draagt te veront-
reinigen, hebben ze hun walgelijke
afgoden erin gezet.[a] **31** Ze heb-
ben de offerhoogten van To̱feth
gebouwd, in het Dal van de Zoon
van Hi̱nnom,*[b] om hun zonen en
hun dochters in het vuur te ver-
branden,[c] iets wat ik niet had ge-
boden en wat zelfs nooit in mijn
hart was opgekomen.”[d]

32 “Luister daarom! Er komt
een tijd”, verklaart Jehovah, “dat
het niet meer To̱feth of het Dal
van de Zoon van Hi̱nnom* wordt
genoemd, maar het Dal van de
Slachting. Men zal in To̱feth de
doden begraven tot er geen plek
meer is.[e] **33** En de lijken van dit
volk moeten voer worden voor
de vogels in de lucht en voor
de dieren op aarde, zonder dat
iemand ze wegjaagt.[f] **34** In de
steden van Juda en op de straten
van Jeruzalem zal ik het geluid
van feestvreugde, het geluid van
blijdschap, de stem van de bruide-
gom en de stem van de bruid la-
ten ophouden,[g] want het land zal
in puin worden gelegd.”’[h]

8 ‘In die tijd’, verklaart Jeho-
vah, ‘zullen de botten van de
koningen van Juda, de botten van
zijn leiders, de botten van de
priesters, de botten van de pro-
feten en de botten van de inwo-
ners van Jeruzalem uit hun gra-
ven worden gehaald. **2** Ze zullen
uitgespreid worden voor de zon,
voor de maan en voor het hele
hemelse leger, die ze hebben lief-
gehad, gediend, gevolgd, gezocht
en aanbeden.[a] Ze zullen niet ver-
zameld of begraven worden maar
als mest op de aardbodem wor-
den.’[b]

3 ‘En de overgeblevenen van
deze slechte familie die het over-
leven, zullen in alle plaatsen
waarheen ik ze verdrijf liever
sterven dan in leven blijven’,
verklaart Jehovah van de leger-
machten.

4 ‘En je moet tegen ze zeggen:
“Dit zegt Jehovah:

‘Zullen ze vallen en niet weer
opstaan?
Als de een zou terugkomen,
zal de ander dan ook niet
terugkomen?
5 Waarom is dit volk, Jeruzalem,
ontrouw met een blijvende
ontrouw?
Ze houden vast aan bedrog,
ze weigeren terug te komen.[c]
6 Ik bleef aandachtig luisteren,
maar de manier waarop ze
spraken was niet goed.
Niemand had berouw over
zijn slechtheid of zei:
“Wat heb ik gedaan?”[d]
Iedereen valt steeds weer
terug in het gedrag van de
massa, zoals een paard dat
zich in de strijd stort.
7 Zelfs de ooievaar in de lucht
kent zijn vaste tijden.
De tortelduif, de gierzwaluw
en de lijster* houden zich
aan de tijd van hun terug-
komst.#
Maar mijn eigen volk begrijpt
het oordeel van Jehovah
niet.’”[e]
8 “Hoe durven jullie te zeggen:
‘Wij zijn wijs en hebben de
wet* van Jehovah’?
Want het staat vast dat de
leugenpen[f] van de schrij-
vers# alleen maar is ge-
bruikt voor bedrog.

HFST. 7
a 2Kon 21:1, 4; 2Kr 33:1, 4; Jer 23:11; Jer 32:34
b Joz 15:8, 12
c De 12:29-31; 2Kon 17:17; 2Kr 28:1, 3; 2Kr 33:1, 6; Ez 20:31
d Le 18:21; Le 20:3; Jer 19:5, 6; Jer 32:35
e Jer 19:11; Ez 6:4, 5
f De 28:26; Ps 79:2; Jer 16:4
g Jes 24:8; Jer 25:10
h Le 26:33; Jes 1:7; Jes 6:11

2de kolom

HFST. 8
a De 4:19; 2Kon 17:16; 2Kon 21:1, 3; Jer 19:13; Ez 8:16; Ze 1:4, 5
b Jer 16:4
c Jer 5:3
d Jer 5:1
e Jes 1:3
f Jes 8:1

7:29 *Of ‘ongeknipte’, ‘opgedragen’. #Of ‘rouwlied’. **7:31, 32** *Zie Woordenlijst ‘Gehenna’.

8:7 *Of mogelijk ‘kraanvogel’. #Of ‘trek’. **8:8** *Of ‘het onderwijs’. #Of ‘secretarissen’.

9 De wijzen zijn te schande
gemaakt.[a]
Ze zijn doodsbang geworden
en zullen gevangen worden.
Kijk! Ze hebben Jehovah's
woord verworpen,
en wat voor wijsheid hebben
ze dan?
10 Daarom zal ik hun vrouwen
aan andere mannen geven,
hun velden aan andere eigenaars.[b]
Want iedereen, van klein
tot groot, maakt oneerlijke
winst,[c]
iedereen, van profeet tot
priester, pleegt bedrog.[d]
11 En ze proberen de wonden*
van mijn dochter, mijn volk,
oppervlakkig# te genezen
door te roepen:
'Er is vrede! Er is vrede!',
terwijl er geen vrede is.[e]
12 En schamen ze zich voor
de walgelijke dingen die ze
hebben gedaan?
Ze schamen zich helemaal
niet!
Ze weten niet eens hoe
schande voelt![f]
Daarom zullen ze sneuvelen
met de gesneuvelden.
Wanneer ik ze straf zullen ze
struikelen",[g] zegt Jehovah.
13 "Als ik ze binnenhaal, zal ik
ze aan hun eind brengen",
verklaart Jehovah.
"Er zullen geen druiven overblijven
aan de wijnstok en
geen vijgen aan de vijgenboom,
en de bladeren zullen
verwelken.
Wat ik ze gegeven heb, zullen
ze verliezen."'
14 'Waarom zitten we hier?
Laten we ons verzamelen,
naar de vestingsteden
gaan[h] en daar omkomen.
Want Jehovah, onze God, zal
ons uit de weg ruimen.
Hij geeft ons giftig water te
drinken[a]
omdat we tegen Jehovah
hebben gezondigd.
15 Er was hoop op vrede, maar
er is niets goeds gekomen,
hoop op een tijd van genezing,
maar er is angst![b]
16 Vanuit Dan is het gesnuif van
zijn paarden te horen.
Bij het gehinnik van zijn
hengsten
schudt het hele land.
Ze komen en verslinden het
land met alles wat erin is,
de stad en haar inwoners.'
17 'Want kijk, ik stuur slangen
op jullie af,
giftige slangen die je niet
kunt bezweren,
en ze zullen jullie beslist
bijten', verklaart Jehovah.
18 Niets kan mijn verdriet
wegnemen,
mijn hart is ziek.
19 Uit een ver land klinkt hulpgeroep
van mijn dochter, mijn volk:
'Is Jehovah dan niet in Sion?
Of is haar koning niet in
haar?'
'Waarom hebben ze mij getergd
met hun beelden,
met hun waardeloze vreemde
goden?'
20 'De oogst is voorbij, de zomer
is afgelopen,
maar we zijn niet gered!'
21 Ik ben gebroken vanwege
de ineenstorting van mijn
dochter, mijn volk.[c]
Ik ben moedeloos,
overweldigd door afschuw.
22 Is er geen balsem* in
Gilead?[d]
Is daar geen genezer?#[e]
Waarom is mijn dochter, mijn
volk, niet gezond gemaakt?[f]

8:11 * Of 'breuk'. # Of 'lichtjes'.

8:22 * Of 'kalmerende zalf'. # Of 'arts'.

HFST. 8
a Jes 29:14
b De 28:30 Ze 1:13
c Jes 56:11 Ez 33:31 Mi 3:11
d Jer 5:31 Jer 6:12-15 Jer 27:9 Klg 2:14 Ez 22:28
e Jer 23:16, 17 Ez 13:10
f Jer 3:3
g Jer 23:12
h Jer 4:5

2de kolom
a Jer 9:15 Jer 23:15 Klg 3:19
b Jer 4:10 Jer 14:19
c Jer 4:19, 20 Jer 14:17
d Ge 37:25
e Jer 30:12, 13
f Jer 30:17 Jer 33:4, 6

9 O was mijn hoofd maar water
en waren mijn ogen maar een bron van tranen![a]
Dan zou ik dag en nacht huilen
om de gesneuvelden van mijn volk.
2 O had ik in de woestijn maar een onderkomen voor reizigers!
Dan zou ik mijn volk verlaten, van hen weggaan,
want ze zijn allemaal overspelig,[b]
een bende trouweloze mensen.
3 Ze spannen hun tong als een boog.
Er heerst bedrog — geen trouw — in het land.[c]
'Ze gaan van het ene slechte naar het andere,
en mij negeren ze',[d] verklaart Jehovah.
4 'Kijk allemaal uit voor je naaste
en vertrouw zelfs je broeder niet.
Want elke broeder is een verrader[e]
en elke naaste een lasteraar.[f]
5 Elk van hen bedriegt zijn naaste
en niemand zegt de waarheid.
Ze hebben hun tong geleerd leugens te vertellen.[g]
Ze matten zich af met kwaaddoen.
6 Je leeft tussen leugens.
In hun bedrog hebben ze geweigerd mij te kennen', verklaart Jehovah.
7 Daarom zegt Jehovah van de legermachten:
'Ik zal ze smelten en toetsen,[h]
want wat kan ik anders met mijn dochter, mijn volk?
8 Hun tong is een dodelijke pijl die leugens vertelt.
Met zijn mond zegt iemand vredige dingen tegen zijn naaste,
maar vanbinnen legt hij een hinderlaag.'
9 'Moet ik ze niet ter verantwoording roepen voor die dingen?', verklaart Jehovah.
'Moet ik* me niet wreken op zo'n volk?[a]
10 Ik zal huilen en jammeren over de bergen
en een klaaglied* zingen over de weidegronden van de wildernis,
want ze zijn verbrand zodat niemand erdoorheen trekt
en het geluid van vee er niet wordt gehoord.
De vogels in de lucht en de andere dieren zijn gevlucht, ze zijn verdwenen.[b]
11 Ik zal Jeruzalem veranderen in steenhopen,[c] het hol van jakhalzen,[d]
en ik zal de steden van Juda veranderen in een woestenij, zonder inwoners.[e]
12 Wie is wijs genoeg om dat te begrijpen?
Tot wie heeft de mond van Jehovah gesproken, zodat hij het kan verkondigen?
Waarom is het land vergaan?
Waarom is het verschroeid als een woestijn,
zodat er niemand doorheen trekt?'

13 Jehovah antwoordde: 'Omdat ze mijn wet* die ik hun heb gegeven hebben verworpen, en omdat ze zich er niet aan hebben gehouden en niet naar mijn stem hebben geluisterd.
14 In plaats daarvan volgden ze koppig hun eigen hart[f] en gingen ze achter de Baälsbeelden aan, zoals ze van hun voorouders hadden geleerd.[g]
15 Daarom zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël:

9:9 * Of 'mijn ziel'. 9:10 * Of 'rouwlied'.
9:13 * Of 'onderwijs'.

HFST. 9
a Jes 22:4 Jer 13:17
b Jer 5:7 Jer 23:10
c Jes 59:3
d Jer 4:22
e Jer 12:6 Mi 7:2, 5
f Jer 6:28 Ez 22:9
g Ps 50:19 Mi 6:12
h Jes 1:25 Jes 48:10

2de kolom
a Jer 5:9, 29
b Jer 4:25 Ze 1:3
c Ps 79:1 Jer 26:18
d Jer 10:22
e Jer 4:27 Jer 25:11 Jer 32:43
f Jer 7:24
g Re 3:7 1Sa 12:10 Ho 11:2

“Ik laat dit volk alsem eten en ik zal ze giftig water laten drinken.[a]
16 Ik zal ze verstrooien onder volken die zij en hun voorouders niet hebben gekend,[b] en ik zal een zwaard achter ze aan sturen totdat ik ze heb uitgeroeid.”[c]

17 Dit zegt Jehovah van de legermachten:
“Gedraag je verstandig.
Roep de vrouwen die klaagliederen[d] zingen
en laat de vaardige vrouwen komen,
18 zodat ze zich haasten om voor ons te jammeren,
zodat de tranen uit onze ogen stromen
en het water langs onze oogleden vloeit.[e]
19 Want uit Sion klinkt het geluid van gejammer:[f]
‘We zijn volledig verwoest!
Wat is onze schaamte groot!
Want wij hebben het land verlaten en zij hebben onze huizen afgebroken.’[g]
20 Vrouwen, hoor het woord van Jehovah.
Mag het woord van zijn mond jullie oor bereiken.
Leer jullie dochters deze jammerklacht
en leer elkaar dit klaaglied.[h]
21 Want de dood is door onze vensters geklommen,
hij is onze versterkte torens binnengegaan
om de kinderen van de straten te verwijderen,
de jonge mannen van de pleinen.”[i]
22 Zeg: “Dit verklaart Jehovah:
‘De lijken van mensen zullen vallen als mest op de velden,
als een rij pasgemaaid graan achter de oogster,
zonder dat iemand ze verzamelt.’”[j]
23 Dit zegt Jehovah:
‘Wie wijs is, moet niet trots zijn op zijn wijsheid,[k]
wie sterk is, moet niet trots zijn op zijn kracht,
wie rijk is, moet niet trots zijn op zijn rijkdom.’[a]
24 ‘Maar wie trots is, moet hier trots op zijn:
dat hij inzicht heeft en kennis van mij,[b]
dat ik Jehovah ben, die loyale liefde, gerechtigheid en rechtvaardigheid op aarde laat zien,[c]
want dat zijn dingen waarvan ik geniet’,[d] verklaart Jehovah.

25 ‘Luister! Er komt een tijd’,
verklaart Jehovah, ‘dat ik zal
afrekenen met iedereen die besneden
en toch onbesneden is,[e]
26 met Egypte,[f] Juda,[g] Edom,[h]
de Ammonieten[i] en Moab,[j] en
met iedereen die zijn haar aan de
slapen heeft afgeknipt en die in
de woestijn woont.[k] Want alle volken
zijn onbesneden, en het hele
huis van Israël is onbesneden van
hart.’[l]

10 Hoor het woord dat Jehovah
tegen jullie heeft gezegd,
huis van Israël.
2 Dit zegt Jehovah:
‘Neem de gewoonten van de volken niet over[m]
en laat je niet bang maken door de tekenen van de hemel,
ook al zijn de volken daar bang voor.[n]
3 Want de gebruiken van de volken berusten op een illusie.*
Het is maar een boom uit het woud die is omgehakt,
waarna de ambachtsman hem met zijn gereedschap heeft bewerkt.[o]
4 Ze versieren hem met zilver en goud,[p]
en met een hamer spijkeren ze hem vast zodat hij niet omvalt.[q]

10:3 *Of ‘zijn zinloos’.

HFST. 9
a Jer 8:14; Jer 23:15; Klg 3:15, 19
b Le 26:33; De 28:64; Ps 106:27; Za 7:14
c Jer 29:17; Ez 5:2
d 2Kr 35:25
e Jer 6:26; Jer 14:17
f Jer 4:31; Ez 7:16; Mi 1:8, 9
g Klg 4:15; Mi 2:10
h Jes 29:2; Jer 7:29
i 2Kr 36:17; Jer 6:11
j Jes 5:25; Jer 16:3, 4
k Jes 5:21

2de kolom
a De 8:12-14; De 8:17, 18
b 1Kor 1:31; 2Kor 10:17
c Ex 34:6; Ps 89:14
d Ps 99:4; Ho 6:6; Mi 6:8; Mi 7:18
e Am 3:1, 2
f Jes 19:1; Ez 29:2
g Jes 1:1
h Jer 27:2, 3; Ez 32:29; Ob 1
i Jer 49:1; Ez 25:2
j Jes 15:1; Jer 48:1
k Jer 25:17, 23; Jer 49:32
l Le 26:41; Jer 4:4

HFST. 10
m Le 18:3, 30; Le 20:23; De 12:30
n Jes 47:13
o Jes 40:20; Jes 44:14, 15; Jes 45:20; Hab 2:18
p Ps 115:4; Jes 40:19
q Jes 41:7

5 Ze kunnen niet praten, net
als een vogelverschrikker
in een komkommerveld.[a]
Ze moeten gedragen worden,
want ze kunnen geen stap
zetten.[b]
Wees niet bang voor ze, want
ze kunnen geen kwaad
doen
en ook geen goed.'[c]
6 Niemand is als u, o Jehovah.[d]
U bent groot en uw naam is
groot en machtig.
7 Iedereen hoort ontzag voor u
te hebben, Koning van de
volken,[e] daar hebt u recht
op.
Want onder alle wijzen van
de volken en in al hun
koninkrijken
is er helemaal niemand als u.[f]
8 Ze zijn allemaal redeloos en
zonder verstand.[g]
Iets leren van een boom is
complete waanzin.*[h]
9 Zilveren platen worden uit
Tarsis[i] gehaald en goud uit
Ufaz,
het werk van een ambachts-
man, van de hand van een
smid.
Hun kleding is van blauw
draad en purperen wol.
Ze zijn allemaal gemaakt
door vakmensen.
10 Maar Jehovah is echt God.
Hij is de levende God[j] en de
eeuwige Koning.[k]
Vanwege zijn verontwaardi-
ging zal de aarde schudden,[l]
tegen zijn veroordeling is
geen volk bestand.
11 * Dit moeten jullie tegen ze
zeggen:
'De goden die de hemel en de
aarde niet hebben gemaakt
zullen verdwijnen van de
aarde en van onder deze
hemel.'[m]

10:8 *Of 'zinloosheid'. 10:11 *Vs. 11 is oorspronkelijk in het Aramees geschreven.

HFST. 10
a Hab 2:19
b Jes 46:7
c Jes 41:23; Jes 44:9; 1Kor 8:4
d Ex 15:11; 2Sa 7:22; Ps 86:8
e Ps 22:28
f Ps 89:6; Da 4:35
g Jer 51:17; Hab 2:18
h Jes 44:19
i 1Kon 10:22
j Joz 3:10; Da 6:26
k Da 4:3; Hab 1:12; Opb 15:3
l Na 1:5
m Jes 2:18; Jer 51:17, 18; Ze 2:11

2de kolom
a Sp 3:19; Jes 45:18
b Ps 136:3, 5; Jes 40:22; Jer 51:15, 16
c Job 37:2; Job 38:34
d Job 36:27; Ps 135:7
e Ge 8:1; Ex 14:21; Nu 11:31; Jon 1:4
f Jes 42:17; Jes 44:11
g Jer 51:17; Hab 2:18, 19
h Jes 41:29
i De 32:9; Ps 135:4
j Jes 47:4
k De 28:63; Jer 16:13
l Jer 8:21

12 Hij is de Maker van de aarde
door zijn kracht.
Hij heeft het land* gefun-
deerd door zijn wijsheid[a]
en de hemel uitgespannen
door zijn verstand.[b]
13 Als hij zijn stem laat horen
komt het water in de hemel
in beroering,[c]
en hij laat wolken* opstijgen
van de uiteinden van de
aarde.[d]
Hij maakt bliksemflitsen bij#
de regen
en haalt de wind uit zijn
opslagplaatsen.[e]
14 Ieder mens gedraagt zich on-
verstandig, zonder kennis.
Iedere smid staat schande
te wachten vanwege zijn
beeld,[f]
want zijn metalen* beeld is
een leugen
en er is geen geest# in.[g]
15 Ze zijn een illusie,* bespotte-
lijke maaksels.[h]
Als de dag van afrekening
komt, zullen ze vergaan.
16 Het Deel van Jakob is niet als
die dingen,
want hij is de Maker van alles
en Israël is de staf van zijn
erfdeel.[i]
Jehovah van de legermachten
is zijn naam.[j]
17 Pak je spullen op van de
grond,
vrouw die belegerd wordt.
18 Want dit zegt Jehovah:
'Nu gooi* ik de bewoners het
land uit[k]
en ik zal ellende over ze
uitstorten.'
19 Wee mij, want ik ben ge-
broken!*[l]
Mijn wond is niet te genezen.
En ik zei: 'Dit is mijn ziekte,
die moet ik dragen.

10:12 *Of 'productieve land'. 10:13 *Of 'dampen'. #Of mogelijk 'sluizen voor'. 10:14 *Of 'gegoten'. #Of 'adem'. 10:15 *Of 'zinloosheid'. 10:18 *Of 'slinger'. 10:19 *Of 'vanwege mijn breuk'.

20 Mijn tent is vernield en alle
tentkoorden zijn kapotgetrokken.[a]
Mijn zonen hebben me verlaten en zijn er niet meer.[b]
Er is niemand meer die mijn
tent uitspreidt, niemand
die de tentkleden spant.
21 Want de herders hebben zich
dwaas gedragen[c]
en ze hebben Jehovah niet
om raad gevraagd.[d]
Daarom hebben ze niet met
inzicht gehandeld,
al hun kudden zijn verstrooid.’[e]
22 Luister! Een bericht! Het
komt eraan!
Een hevig gedreun uit het
land van het noorden,[f]
om de steden van Juda in een
woestenij te veranderen,
een hol van jakhalzen.[g]
23 Ik weet heel goed, Jehovah,
dat het niet aan de mens is
zijn weg te bepalen.
Het is niet aan iemand die
wandelt om zijn voetstappen
zelfs maar te richten.[h]
24 Corrigeer me naar uw oordeel,
o Jehovah,
maar niet in uw woede,[i]
anders laat u niets van me
over.[j]
25 Stort uw woede uit over de
volken die u negeren,[k]
over de families die uw naam
niet aanroepen.
Want ze hebben Jakob verslonden,[l]
ja, verslonden en volledig
uitgeroeid.[m]
Ze hebben zijn eigen land
verwoest.[n]

11 Dit is het woord van Jehovah dat tot Jeremia kwam:
2 ‘Mensen, hoor de woorden van
dit verbond!*
Vertel# ze aan de mannen van
Juda en aan de inwoners van
Jeruzalem, 3 en zeg tegen hen:
“Dit zegt Jehovah, de God van
Israël: ‘Vervloekt is de man die
niet gehoorzaam is aan de woorden van dit verbond,[a] 4 dat ik
met jullie voorouders heb gesloten op de dag dat ik ze uit Egypte
leidde,[b] uit de ijzersmeltoven.[c] Ik
zei toen: “Gehoorzaam mijn stem
en doe alles wat ik jullie gebied,
dan zullen jullie mijn volk worden en zal ik jullie God worden.[d]
5 Zo kom ik de eed na die ik aan
jullie voorouders heb gezworen:
hun het land te geven dat overvloeit van melk en honing,[e] zoals
nu het geval is.”’”’
En ik antwoordde: ‘Amen,* o Jehovah.’
6 Vervolgens zei Jehovah tegen mij: ‘Verkondig al deze woorden in de steden van Juda en op
de straten van Jeruzalem: “Hoor
de woorden van dit verbond en
voer ze uit. 7 Want ik heb jullie
voorouders nadrukkelijk gewaarschuwd vanaf de dag dat ik ze
uit Egypte leidde tot op de dag
van vandaag. Ik gaf ze steeds
weer* de waarschuwing: ‘Gehoorzaam mijn stem.’[f] 8 Maar ze luisterden niet* en waren ongehoorzaam. Iedereen bleef koppig zijn
eigen slechte hart volgen.[g] Daarom trof ik ze met alle woorden
van dit verbond dat ik hun geboden had na te leven, maar ze wilden zich daar niet aan houden.”’
9 Toen zei Jehovah tegen me:
‘Er is een samenzwering onder
de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem. 10 Ze zijn
teruggevallen in de fouten van
hun voorouders in het verre verleden, die weigerden mijn woorden te gehoorzamen.[h] Ook zij zijn
andere goden achternagegaan om
die te vereren.[i] Het huis van Israël en het huis van Juda hebben
het verbond verbroken dat ik met
hun voorouders had gesloten.[j]

11:2 * Zie Woordenlijst. # Blijkbaar wordt Jeremia aangesproken.

11:5 * Of ‘zo zij het’. 11:7 * Lett.: ‘terwijl ik vroeg opstond’. 11:8 * Lett.: ‘neigden niet hun oor’.

HFST. 10
a Jer 4:20
b Jer 31:15
c Jer 5:31
d Jer 2:8; Jer 8:9
e Jer 23:1; Ez 34:5, 6
f Jer 1:15; Jer 4:6; Jer 6:22; Hab 1:6
g Jer 9:11
h Ps 17:5; Ps 37:23; Sp 16:3; Sp 20:24
i Ps 6:1; Ps 38:1
j Jer 30:11
k Jes 34:2
l Jer 51:34
m Jes 10:22
n Ps 79:6, 7; Jer 8:16; Klg 2:22

2de kolom

HFST. 11
a De 27:26; De 28:15
b Ex 24:3
c Ex 13:3; De 4:20
d Le 26:3, 12
e Ge 15:18; Ex 3:8; Le 20:24; De 6:3
f Jer 7:13; Jer 25:4; Jer 35:15
g Jes 65:2; Jer 7:24, 26; Ez 20:8; Za 7:11, 12
h Re 2:11, 17; 1Sa 8:8; 2Kon 22:17
i 2Kr 28:22, 23
j De 31:16; 2Kon 17:6, 7; Ho 6:7

11 Daarom zegt Jehovah: “Ik zal
een ramp over ze brengen[a] waar-
aan ze niet kunnen ontkomen. Als
ze om hulp roepen, zal ik niet
naar ze luisteren.[b] **12** De steden
van Juda en de inwoners van Je-
ruzalem zullen dan naar de goden
gaan waaraan ze offers* bren-
gen en tot wie ze om hulp roe-
pen.[c] Maar die zullen hen zeker
niet redden in hun tijd van nood.
13 Want je hebt inmiddels net zo
veel goden als steden, Juda. En je
hebt net zo veel altaren voor het
schandelijke ding* gebouwd als er
straten in Jeruzalem zijn, altaren
om offers aan Baäl te brengen.”[d]

14 Maar jij* mag niet voor dit
volk bidden. Je mag niet voor ze
smeken en geen gebed voor ze
opzenden,[e] want als ze in hun el-
lende tot me roepen, zal ik niet
luisteren.

15 Welk recht heeft mijn geliefde
om in mijn huis te zijn,
als zo velen goddeloze plannen
hebben uitgevoerd?
Zal men met heilig vlees* de
ramp kunnen afwenden als
die over je komt?
Zul je dan staan juichen?
16 Jehovah noemde jou ooit
een bladerrijke olijfboom,
vol prachtige vruchten.
Met een enorm bulderend
geluid heeft hij haar in
brand gestoken
en zij hebben de takken
gebroken.

17 Jehovah van de legermach-
ten, die je heeft geplant,[f] heeft
aangekondigd dat er een ramp
over je komt vanwege de slecht-
heid die is begaan door het huis
van Israël en het huis van Juda:
ze hebben me getergd door offers
aan Baäl te brengen.’[g]

18 Jehovah heeft me ingelicht
zodat ik het wist.
Op dat moment liet u me zien
wat ze deden.
19 Ik was als een mak lammetje
dat naar de slacht wordt
geleid.
Ik wist niet dat ze tegen mij
samenspanden:[a]
‘Laten we de boom en zijn
vruchten vernietigen
en laten we hem uit het land
der levenden verwijderen,
zodat er niet meer aan zijn
naam wordt gedacht.’
20 Maar Jehovah van de leger-
machten oordeelt recht-
vaardig.
Hij onderzoekt het hart en de
diepste gedachten.*[b]
Laat me zien hoe u wraak op
ze neemt,
want ik heb mijn rechtszaak
in uw handen gelegd.

21 Daarom zegt Jehovah te-
gen de mannen van Anathoth[c]
die je naar het leven staan* en
die zeggen: ‘Je mag niet profe-
teren in de naam van Jehovah,[d]
anders zullen we je eigenhandig
doden’ — **22** daarom zegt Jeho-
vah van de legermachten: ‘Ik zal
ze ter verantwoording roepen. De
jonge mannen zullen sterven door
het zwaard,[e] en hun zonen en
dochters zullen sterven door de
honger.[f] **23** Er zal helemaal nie-
mand van hen overblijven, want ik
breng een ramp over de mannen
van Anathoth[g] in het jaar dat ze
ter verantwoording worden ge-
roepen.’

12 U bent rechtvaardig, o Je-
hovah,[h] wanneer ik mijn
aanklacht bij u indien,
wanneer ik met u over
gerechtigheid spreek.
Maar waarom hebben slechte
mensen succes in hun
leven[i]
en waarom leiden verraders
een zorgeloos bestaan?

11:12 *Of ‘offerrook’. **11:13** *Of ‘de schandelijke god’. **11:14** *D.w.z. Jeremia. **11:15** *D.w.z. slachtoffers die in de tempel werden gebracht.

11:20 *Of ‘de diepste gevoelens’. Lett.: ‘de nieren’. **11:21** *Of ‘je ziel zoeken’.

HFST. 11
a 2Kon 22:16, Jer 6:19, Ez 7:5
b Jes 1:15, Jer 14:12, Ez 8:18, Mi 3:4
c De 32:37, 38, Jer 2:28
d Jer 7:9, 10
e Jer 7:16, Jer 14:11
f Jes 5:2, Jer 2:21
g Jer 19:5, 15

2de kolom
a Jer 18:18
b 1Kr 28:9, Jer 17:10, Jer 20:12
c Jer 1:1
d Jes 30:10, Am 2:12, Am 7:16
e 2Kr 36:17, Klg 2:21
f Jer 18:21
g Joz 21:8, 18

HFST. 12
h Ge 18:25
i Job 12:6, Job 21:7, Ps 73:3, Jer 5:28

2 U hebt ze geplant en ze
hebben wortel geschoten.
Ze zijn gegroeid en hebben
vruchten opgeleverd.
Ze hebben de mond vol van
u, maar u maakt geen deel
uit van hun diepste ge-
dachten.*[a]
3 Maar u kent mij goed,
o Jehovah,[b] u ziet mij.
U hebt mijn hart onderzocht
en gezien dat het in een-
dracht met u is.[c]
Zonder hen af als schapen
voor de slachting
en zet hen apart voor de dag
van de slacht.
4 Hoelang zal het land nog
wegkwijnen
en zullen de gewassen van
het land verdorren?[d]
Vanwege de slechtheid van
degenen die er wonen
zijn de dieren en de vogels
vergaan.
Want ze zeiden: ‘Hij ziet
niet wat er met ons gaat
gebeuren.’
5 Als je al moe wordt wanneer
je met mensen rent,
hoe kun je het dan opnemen
tegen paarden?[e]
In het land van vrede voel je
je zeker,
maar hoe zal het met je gaan
tussen het dichte struik-
gewas langs de Jordaan?
6 Want zelfs je eigen broers,
uit het gezin van je eigen
vader,
hebben je verraden.[f]
Ze hebben luid tegen je
geschreeuwd.
Vertrouw ze niet,
ook al vertellen ze je mooie
dingen.
7 ‘Ik heb mijn huis verlaten,[g]
ik heb mijn erfdeel in de
steek gelaten.[h]

12:2 *Of ‘diepste gevoelens’. Lett.: ‘nieren’.

HFST. 12
a Jes 29:13
b Ps 139:1, 2
c 2Kon 20:3 Ps 17:3 Jer 11:20
d Jer 14:6 Jer 23:10
e Jer 4:13
f Jer 9:4
g Lu 13:35
h Ex 19:5 Jes 47:6

2de kolom
a Klg 2:1
b 2Kon 24:2 Ez 16:37
c Jes 56:9 Jer 7:33
d Ps 80:8 Jes 5:1, 7 Jer 6:3
e Jes 63:18 Jer 3:19
f Jer 9:11 Jer 10:22
g Jes 42:24, 25
h Le 26:33 Jer 15:2
i Le 26:16 Mi 6:15

Ik heb mijn liefste* in
handen van haar vijanden
gegeven.[a]
8 Mijn erfdeel is voor mij
geworden als een leeuw
in het bos.
Ze heeft tegen me gebruld.
Daarom ben ik haar gaan
haten.
9 Mijn erfdeel is voor mij als
een veelkleurige* roof-
vogel.
De andere roofvogels om-
singelen hem en vallen hem
aan.[b]
Kom bij elkaar, dieren van
het veld,
kom hier om te eten.[c]
10 Veel herders hebben mijn
wijngaard vernield.[d]
Ze hebben mijn stuk land
vertrapt.[e]
Ze hebben mijn prachtige
stuk land veranderd in een
verlaten woestijn.
11 Het is een woestenij ge-
worden,
het is verdord,*
het ligt verlaten voor me.[f]
Het hele land is verlaten,
maar niemand die zich er iets
van aantrekt.[g]
12 Over alle uitgesleten paden
door de woestijn zijn ver-
woesters gekomen,
want het zwaard van Jehovah
verslindt van het ene eind
van het land tot het andere.[h]
Er is voor niemand* vrede.
13 Ze hebben tarwe gezaaid,
maar doorns geoogst.[i]
Ze hebben zich moe ge-
maakt, maar voor niets.
Hun opbrengst zal bescha-
mend zijn
vanwege de brandende woede
van Jehovah.’

12:7 *Of ‘de geliefde van mijn ziel’. 12:9 *Of ‘gespikkelde’. 12:11 *Of mogelijk ‘het rouwt’. 12:12 *Lett.: ‘geen vlees’.

14 Dit zegt Jehovah tegen al
mijn slechte buren, die het erf-
deel aantasten dat ik mijn volk Is-
raël in bezit heb gegeven:[a] ‘Ik ruk
ze weg uit hun land,[b] en ik zal
het huis van Juda uit hun midden
wegrukken. **15** Maar nadat ik ze
heb weggerukt, zal ik weer barm-
hartig voor ze zijn en ze allemaal
terugbrengen naar hun erfdeel en
naar hun land.’

16 ‘En als ze echt de wegen
van mijn volk leren en bij mijn
naam zweren: “Zo zeker als Je-
hovah leeft!” — net zoals ze mijn
volk bij Baäl hebben leren zwe-
ren — dan zullen ze opbloeien bij
mijn volk. **17** Maar als ze wei-
geren te gehoorzamen, zal ik dat
volk zeker wegrukken. Ik zal het
wegrukken en vernietigen’, ver-
klaart Jehovah.[c]

13 Dit heeft Jehovah tegen me
gezegd: ‘Ga een linnen gor-
del kopen en doe die om je mid-
del, maar zorg dat er geen water
op komt.’ **2** In overeenstemming
met het woord van Jehovah kocht
ik dus een gordel en deed hem om
mijn middel. **3** En het woord van
Jehovah kwam voor de tweede
keer tot mij: **4** ‘Neem de gordel
die je hebt gekocht, die je draagt,
en ga naar de Eufraat. Verberg
hem daar in een rotskloof.’ **5** Ik
ging dus op weg en verborg hem
bij de Eufraat, zoals Jehovah me
had opgedragen.

6 Maar heel wat dagen later
zei Jehovah tegen me: ‘Ga naar de
Eufraat en haal de gordel op die
je daar van mij moest verbergen.’
7 Ik ging dus naar de Eufraat,
groef de gordel op en nam hem
mee van de plaats waar ik hem
had verborgen, en ik zag dat de
gordel was vergaan. Hij was ner-
gens meer voor te gebruiken.

8 Daarna kwam het woord van
Jehovah tot mij: **9** ‘Dit zegt Je-
hovah: “Op dezelfde manier zal ik
de trots van Juda en de enorme
trots van Jeruzalem vernietigen.[d]
10 Dit slechte volk, dat weigert
mijn woorden te gehoorzamen,[a]
dat koppig hun eigen hart volgt[b]
en dat achter andere goden aan
gaat door die te vereren en zich
voor die neer te buigen, zal net
zo worden als deze gordel die ner-
gens meer voor te gebruiken is.”
11 “Want net zoals een gordel
vastzit rond het middel van een
man, zo heb ik het hele huis van
Israël en het hele huis van Juda
aan mij gehecht”, verklaart Jeho-
vah, “om voor mij een volk,[c] een
naam,[d] een eer en iets moois te
worden. Maar ze waren niet ge-
hoorzaam.”[e]

12 En je moet ook deze bood-
schap aan ze overbrengen: “Dit
zegt Jehovah, de God van Israël:
‘Elke grote kruik moet met wijn
worden gevuld.’” Daarop zullen ze
tegen je zeggen: “We weten heus
wel dat elke grote kruik met wijn
gevuld moet worden!” **13** Zeg
dan tegen ze: “Dit zegt Jehovah:
‘Alle bewoners van dit land,[f] de
koningen die op de troon van Da-
vid zitten, de priesters, de profe-
ten en alle inwoners van Jeruza-
lem giet ik vol tot ze dronken zijn.
14 En ik zal ze tegen elkaar ka-
potslaan, zowel vaders als zonen’,
verklaart Jehovah.[g] ‘Ik zal geen
medegevoel tonen en er niet om
rouwen. Ik zal niet barmhartig
voor ze zijn. Niets zal me tegen-
houden om ze te vernietigen.’”[h]

15 Luister en let goed op.
Wees niet zo trots, want
Jehovah heeft gesproken.
16 Geef eer aan Jehovah, je
God,
voordat hij duisternis brengt
en voordat jullie voeten in de
schemering op de bergen
struikelen.
Jullie zullen hopen op het
licht
maar hij zal diepe duisternis
brengen,
hij zal het in dikke donker-
heid veranderen.[i]

HFST. 12
a Ps 79:4; Jer 48:26; Ez 25:3; Za 1:15; Za 2:8
b Jer 48:2; Jer 49:2
c Jes 60:12

HFST. 13
d Le 26:19; Ze 3:11

2de kolom
a 2Kr 36:15, 16
b Jer 6:28
c Ex 19:5; De 26:18; Ps 135:4
d Jer 33:9
e Jer 6:17
f Jes 29:9; Jes 51:17; Jer 25:27
g Jer 6:21; Ez 5:10
h Ez 7:4; Ez 24:14
i Jes 59:9

17 En als jullie weigeren te luisteren,
zal ik* in het geheim huilen vanwege je trots.
Ik zal veel tranen vergieten,
de tranen zullen uit mijn ogen stromen,[a]
omdat de kudde van Jehovah[b] in gevangenschap is weggevoerd.
18 Zeg tegen de koning en tegen de koningin-moeder:*[c] "Ga op een lagere plaats zitten,
want jullie schitterende kroon zal van je hoofd vallen."
19 De steden van het zuiden zijn afgesloten,* en er is niemand om ze te openen.
Heel Juda is in ballingschap weggevoerd, het is volledig in ballingschap weggevoerd.[d]
20 Sla je ogen op en kijk wie daar uit het noorden komen.[e]
Waar is de kudde die je hebt gekregen, je mooie schapen?[f]
21 Wat zul je zeggen als je straf komt
van degenen die je vanaf het begin als goede vrienden hebt behandeld?[g]
Zal pijn je niet aangrijpen, zoals wanneer een vrouw weeën heeft?[h]
22 En wanneer je bij jezelf* zegt: "Waarom is dat me allemaal overkomen?",[i]
weet dan dat het door je grote zonden komt dat je rokken uitgetrokken zijn[j]
en dat je hielen pijn hebben geleden.
23 Kan een Kuschiet* zijn huid veranderen of een luipaard zijn vlekken?[k]
Zouden jullie dan het goede kunnen doen,
jullie die volleerd zijn in het slechte?
24 Daarom zal ik ze verstrooien als stro dat wordt weggeblazen door de woestijnwind.[a]
25 Dat is je lot, de portie die ik je heb toebedeeld,' verklaart Jehovah,
'omdat je mij bent vergeten[b] en op leugens vertrouwt.[c]
26 Daarom zal ik je rokken over je gezicht trekken,
en je schande zal worden gezien,[d]
27 je daden van overspel[e] en je opgewonden gehinnik,
je obscene* prostitutie.
Op de heuvels, in het veld,
heb ik je walgelijke gedrag[f] gezien.
Wee jou, Jeruzalem!
Hoelang blijf je nog onrein?'[g]

14 Dit is het woord van Jehovah dat tot Jeremia kwam in verband met de perioden van droogte:[h]

2 Juda treurt[i] en zijn poorten zijn vervallen.
Moedeloos zakken ze in elkaar op de grond,
gejammer stijgt op uit Jeruzalem.
3 De meesters sturen hun bedienden* om water te halen.
Ze gaan naar de waterpoelen# maar vinden er geen water.
Ze komen terug met lege vaten.
Ze zijn beschaamd en teleurgesteld,
ze bedekken hun hoofd.
4 De grond is gebarsten
want er valt geen regen op het land.[j]
De boeren zijn wanhopig en bedekken hun hoofd.

HFST. 13
a Jer 9:1
b Ps 100:3
c 2Kon 24:12; Jer 22:24, 26
d De 28:64
e Jer 6:22
f Ez 34:8
g Jes 39:1, 2
h Jer 6:24; Mi 4:9
i Jer 5:19; Jer 16:10, 11
j Ez 16:37
k Sp 27:22

2de kolom
a Le 26:33; De 28:64
b Jer 2:32
c De 32:37, 38; Jes 28:15; Jer 10:14
d Klg 1:8; Ez 16:37; Ez 23:29
e Jer 2:20; Ez 16:15
f Jes 65:7; Ez 6:13
g Ez 24:13

HFST. 14
h De 28:24
i Joë 1:10
j Le 26:20; De 28:23

13:17 * Of 'mijn ziel'. **13:18** * Of 'vrouwe'. **13:19** * Of 'belegerd'. **13:22** * Lett.: 'in je hart'. **13:23** * Of 'Ethiopiër'.

13:27 * Of 'schaamteloze'. **14:3** * Of 'hun kleinen'. # Of 'greppels', 'waterputten'.

5 Zelfs de hinde in het veld laat
haar pasgeboren jong in de
steek,
want er is geen gras.
6 Op kale heuvels staan wilde
ezels.
Als jakhalzen happen ze naar
lucht.
Hun ogen begeven het om-
dat er geen plantengroei
meer is.[a]
7 Ook al getuigen onze eigen
fouten tegen ons,
o Jehovah, kom in actie ter
wille van uw naam.[b]
Want we zijn vaak ontrouw
geweest[c]
en we hebben tegen u
gezondigd.
8 O hoop van Israël, zijn Redder[d]
in tijden van nood,
waarom bent u als een
vreemdeling in het land,
als een reiziger die alleen
maar stopt om te over-
nachten?
9 Waarom bent u als een
verbijsterd man,
als een sterke man die niet
kan redden?
U bent toch in ons midden,
o Jehovah?[e]
Wij dragen uw naam.[f]
Laat ons niet in de steek.

10 Dit zegt Jehovah over dit
volk: 'Ze houden ervan rond te
zwerven;[g] ze hebben hun voeten
niet tegengehouden.[h] Daarom is
Jehovah niet blij met ze.[i] Nu zal
hij denken aan hun fouten en ze
ter verantwoording roepen voor
hun zonden.'[j]

11 Toen zei Jehovah tegen me:
'Bid niet om goede dingen voor
dit volk.[k]
12 Als ze vasten, luis-
ter ik niet naar hun smeekgebe-
den.[l] En als ze volledige brand-
offers en graanoffers brengen,
ben ik er niet blij mee.[m] Want
door het zwaard, door de hon-
gersnood en door de epidemie*
zal ik ze uit de weg ruimen.'[n]

14:12 * Of 'ziekte'.

HFST. 14
a Jer 12:4
Joë 1:18
b Joz 7:9
Ps 25:11
Ps 115:1, 2
c Ezr 9:6
Ne 9:33
Da 9:5, 8
d Ps 106:8
Ps 106:21
Jes 45:15
e Ex 29:45
De 23:14
f Da 9:19
g Jer 2:23
h Jer 2:25
i Jer 6:20
j Ho 8:13
k Jer 7:16
Jer 11:14
l Jes 1:15
Jes 58:3
Jer 11:11
Ez 8:18
m Jes 1:11
n Jer 9:16
Ez 5:12

2de kolom
a Jer 4:10
Jer 5:31
Jer 6:13, 14
Jer 23:16, 17
Jer 27:8-10
Ez 13:10
Mi 3:11
b Jer 23:25, 26
Jer 29:21
c Jer 23:21
Jer 27:15
d Klg 2:14
e Jer 5:12, 13
Jer 23:15
Ez 12:24
Ez 13:9
f Ps 79:2, 3
Jer 9:22
g Jer 4:18
h Jer 8:18, 21
Jer 9:1
i Klg 1:15
j Ez 7:15
k Klg 5:10
l De 28:36

13 Hierop zei ik: 'Ach, Soeve-
reine Heer Jehovah! De profeten
zeggen tegen ze: "Jullie zullen
geen zwaard zien en geen hon-
gersnood meemaken, maar ik zal
jullie echte vrede geven op deze
plaats."'[a]

14 Jehovah zei toen tegen me:
'De profeten profeteren leugens
in mijn naam.[b] Ik heb ze niet
gestuurd, ik heb ze niets opge-
dragen en ik heb niet tegen ze
gesproken.[c] Ze profeteren tot jul-
lie een leugenvisioen, een zinlo-
ze voorspelling en bedrog uit hun
eigen hart.[d]
15 Daarom zegt Je-
hovah het volgende over de pro-
feten die in mijn naam profeteren
hoewel ik ze niet heb gestuurd,
en die zeggen dat er geen zwaard
of hongersnood in dit land zal ko-
men: "Door het zwaard en door
de hongersnood zullen die pro-
feten omkomen.[e]
16 En de men-
sen tot wie ze profeteren, zullen
op de straten van Jeruzalem wor-
den gegooid vanwege de hongers-
nood en het zwaard, en niemand
zal hen, hun vrouwen, hun zonen
en hun dochters begraven,[f] want
ik zal de ellende over hen uitgie-
ten die ze verdienen."[g]

17 Je moet dit tegen ze zeg-
gen:
"Laten mijn ogen dag en
nacht stromen van tranen,
zonder ophouden,[h]
want de maagdelijke dochter,
mijn volk, is volledig ver-
pletterd en gebroken,[i]
ze is bijzonder ernstig ge-
wond.
18 Als ik het veld in ga en om
me heen kijk,
zie ik degenen die gesneuveld
zijn door het zwaard![j]
En als ik in de stad kom,
zie ik mensen die ziek zijn
vanwege de honger![k]
De profeet en de priester zijn
rondgetrokken in een land
dat ze niet kennen."'[l]

19 Hebt u Juda volledig verworpen of hebt u* een afkeer van Sion?[a]
Waarom hebt u ons zo geslagen dat we niet te genezen zijn?[b]
Er was hoop op vrede, maar er is niets goeds gekomen,
hoop op een tijd van genezing, maar er is angst![c]
20 We erkennen onze slechtheid, o Jehovah,
en de zonde van onze voorouders.
We hebben tegen u gezondigd.[d]
21 Verwerp ons niet, ter wille van uw naam.[e]
Veracht uw glorieuze troon niet.
Denk aan uw verbond met ons en verbreek het niet.[f]
22 Kunnen waardeloze afgoden van de volken het laten regenen,
of kan de hemel uit zichzelf regenbuien geven?
Bent u niet de enige, o Jehovah, onze God?[g]
Wij hopen op u,
want alleen u hebt al deze dingen gedaan.

15 Toen zei Jehovah tegen
me: ‘Al stonden Mozes en
Samuël voor me,[h] ik zou dit volk
geen goedheid tonen.* Jaag ze bij
me weg. Laten ze gaan. 2 En als
ze tegen je zeggen: “Waar moeten we naartoe?”, dan moet je antwoorden: “Dit zegt Jehovah:

‘Wie een dodelijke ziekte verdient — naar de dodelijke ziekte!
Wie het zwaard verdient — naar het zwaard![i]
Wie honger verdient — naar de honger!
En wie gevangenschap verdient — naar de gevangenschap!’”[j]

3 “Ik zal vier rampen* op ze af
sturen,”[a] verklaart Jehovah, “het
zwaard om te doden, de honden
om weg te slepen en de vogels in
de lucht en de dieren op aarde om
te verslinden en te vernietigen.[b]
4 En ik zal een schrikbeeld van
ze maken voor alle koninkrijken
op aarde[c] vanwege de dingen die
koning Manasse van Juda, de
zoon van Hizkia, in Jeruzalem
heeft gedaan.[d]

5 Wie zal medelijden met je hebben, Jeruzalem,
wie zal met je meeleven
en wie zal stoppen om te vragen hoe het met je gaat?”
6 “Je hebt me in de steek gelaten”, verklaart Jehovah.[e]
“Je blijft me de rug toekeren.*[f]
Daarom zal ik mijn hand tegen je opheffen en je vernietigen.[g]
Ik ben het moe geworden medelijden met je te hebben.#
7 En ik zal ze met een vork wannen in de poorten van het land.
Ik zal ze van hun kinderen beroven.[h]
Ik zal mijn volk vernietigen
omdat ze weigeren zich van hun wegen af te keren.[i]
8 Hun weduwen zullen voor mij talrijker worden dan de zandkorrels aan de zee.
Midden op de dag stuur ik een verwoester op ze af,
op moeders en op jonge mannen.
Plotseling tref ik ze met verwarring en paniek.
9 De vrouw die zeven kinderen kreeg, is verzwakt,
ze* snakt naar adem.
Haar zon is ondergegaan terwijl het nog dag is,

14:19 *Of ‘uw ziel’. 15:1 *Of ‘mijn ziel zou zich niet tot dit volk neigen’.

15:3 *Of mogelijk ‘vier soorten oordelen’. Lett.: ‘vier families’. 15:6 *Of mogelijk ‘blijft achteruitlopen’. #Of ‘spijt te voelen’. 15:9 *Of ‘haar ziel’.

HFST. 14
a Jer 12:8; Klg 5:22
b 2Kr 36:15, 16
c Jer 8:15
d Ezr 9:7; Da 9:5, 8
e Ez 36:22; Da 9:15
f Ex 32:13; Le 26:41, 42; Ps 106:43-45
g De 28:12; Jes 30:23; Joë 2:23

HFST. 15
h Ex 32:11; 1Sa 7:9; Ps 99:6; Ps 106:23
i Ez 5:2
j Ez 12:11

2de kolom
a Ez 14:21
b De 28:26; Jer 7:33
c De 28:15, 25; Jer 24:9; Ez 23:46
d 2Kon 21:11; 2Kon 23:26; 2Kon 24:3, 4
e Jer 2:13
f Jes 1:4
g Ze 1:4
h De 28:15, 18; Jer 9:21; Ez 24:21
i Jer 5:3

met schaamte en schande als
gevolg.”*
“En de weinigen van hen die
overblijven,
lever ik over aan het zwaard
van hun vijanden”, ver-
klaart Jehovah.’[a]
10 Wee mij, moeder, omdat je
mij ter wereld hebt ge-
bracht,[b]
een man die ruzie en onenig-
heid met het hele land
moet verduren.
Ik heb niets geleend en niets
uitgeleend,
maar iedereen vervloekt me.
11 Jehovah zei: ‘Je kunt er zeker
van zijn dat ik goed voor je
zal zorgen.
Ik zal je beslist te hulp komen
in tijden van nood,
als je in tijden van ellende
tegenover de vijand staat.
12 Kan iemand ijzer aan stukken
breken,
ijzer uit het noorden, en
koper?
13 Je rijkdommen en je schat-
ten zal ik laten plunderen,[c]
niet tegen betaling, maar
vanwege al je zonden in al
je gebieden.
14 Ik zal die aan je vijanden
geven
om ze naar een land te
brengen dat je niet kent.[d]
Want er is door mijn woede
een vuur ontvlamd
en het is tegen jullie op-
gelaaid.’[e]
15 U weet het, Jehovah,
denk aan mij en richt uw
aandacht op mij.
Neem wraak op mijn ver-
volgers voor mij.[f]
U wordt niet snel kwaad,
maar laat dat me niet mijn
leven kosten.*

15:9 *Of mogelijk ‘hij is beschaamd en schaamrood geworden’. 15:15 *Lett.: ‘neem me niet weg’.

HFST. 15
a Jer 44:27 Ez 5:12
b Jer 20:14
c Jer 20:5
d Le 26:38 Jer 16:13
e De 32:22 Jes 42:24, 25 Jer 17:4
f Jer 11:20 Jer 12:3 Jer 17:18 Jer 37:15

2de kolom
a Ps 69:7
b Ez 3:1-3 Opb 10:9, 10
c Ps 1:1
d Jer 20:8
e Jer 1:18 Ez 3:9
f Jer 20:11

Weet dat ik deze schande
draag ter wille van u.[a]
16 Uw woorden bereikten mij
en ik at ze op,[b]
uw woord gaf mijn hart
vreugde en blijdschap,
want ik draag uw naam,
o Jehovah, God van de
legermachten.
17 Ik zit niet bij de feestvierders
plezier te maken.[c]
Omdat uw hand op me rust,
zit ik alleen,
want u hebt me met woede*
gevuld.[d]
18 Waarom is mijn pijn chronisch
en mijn wond ongeneeslijk?
Hij wil maar niet genezen.
Wordt u voor mij als een
bedrieglijke waterbron,
waar je niet op kunt rekenen?
19 Daarom zegt Jehovah:
‘Als je terugkomt, zal ik je
herstellen,
en je zult me dienen.*
Als je wat kostbaar is scheidt
van wat waardeloos is,
zul je als mijn eigen mond#
worden.
Zij zullen zich tot jou moeten
wenden,
maar jij zult je niet tot hen
wenden.’
20 ‘Ik maak van jou voor dit
volk een versterkte koperen
muur.[e]
Ze zullen beslist tegen je
strijden,
maar ze zullen je niet over-
winnen.*[f]
Want ik ben met je om je te
redden en je te bevrijden’,
verklaart Jehovah.
21 ‘Ik zal je redden uit de greep
van slechte mensen
en ik zal je verlossen uit de
handen van wrede mensen.’

15:17 *Of ‘een oordeelsboodschap’. 15:19 *Lett.: ‘voor me staan’. #Of ‘mijn woordvoerder’. 15:20 *Of ‘verslaan’.

16 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Je mag hier niet trouwen en
geen zonen en dochters krijgen.
3 Want dit zegt Jehovah over de
zonen en de dochters die hier ge-
boren worden, over de moeders
die hen ter wereld brengen en
over de vaders die hen in dit land
verwekken: 4 “Ze zullen sterven
aan dodelijke ziekten,[a] maar nie-
mand zal over ze rouwen of ze
begraven. Ze zullen als mest op
de aardbodem worden.[b] Ze zul-
len omkomen door het zwaard en
door de hongersnood,[c] en hun lij-
ken zullen voer worden voor de
vogels in de lucht en voor de die-
ren op aarde.”

5 Want dit zegt Jehovah:
“Ga niet naar een huis waar
een rouwmaaltijd wordt
gehouden
en ga er niet heen om te
jammeren of om medeleven
te tonen.”[d]
“Want ik heb mijn vrede
van dit volk weggenomen,”
verklaart Jehovah,
“en ook mijn loyale liefde en
barmhartigheid.[e]
6 Klein en groot zullen sterven
in dit land.
Ze zullen niet begraven
worden,
niemand zal om ze rouwen
en niemand zal insnijdingen
bij zichzelf maken of zich
kaalscheren om hen.*
7 En niemand zal degenen die
rouwen eten brengen
om ze te troosten over het
verlies van hun dierbaren.
Niemand zal ze als troost een
beker aanbieden
om te drinken vanwege het
verlies van hun vader of
moeder.
8 En ga niet naar een huis
waar feest wordt gevierd
om met hen te gaan zitten
eten en drinken.”

9 Want dit zegt Jehovah van
de legermachten, de God van Is-
raël: “Hier, op deze plek, in jouw
tijd en voor jouw ogen zal ik het
geluid van feestvreugde en blijd-
schap, de stem van de bruide-
gom en de stem van de bruid la-
ten verstommen.”[a]

10 Als je dit volk dat al-
lemaal vertelt, zullen ze je vra-
gen: “Waarom heeft Jehovah ge-
zegd dat deze grote rampen over
ons zullen komen? Welke fouten
en zonden hebben we tegen Jeho-
vah, onze God, begaan?”[b] 11 Je
moet ze antwoorden: “‘Omdat je
voorouders me hebben verlaten’,[c]
verklaart Jehovah, ‘en ze ande-
re goden achterna bleven gaan
en die vereerden en zich voor die
neerbogen.[d] Maar mij hebben ze
verlaten en aan mijn wet hebben
ze zich niet gehouden.[e] 12 Jul-
lie hebben je veel erger gedragen
dan je voorouders[f] en jullie vol-
gen allemaal je koppige, slechte
hart in plaats van mij te gehoor-
zamen.[g] 13 Daarom gooi ik jullie
dit land uit, naar een land dat jul-
lie en je voorouders niet kenden.[h]
Daar zullen jullie dag en nacht an-
dere goden moeten vereren,[i] om-
dat ik geen medelijden met jullie
zal hebben.’”

14 “Maar er komt een tijd”,
verklaart Jehovah, “dat men niet
meer zegt: ‘Zo zeker als Jeho-
vah leeft, die het volk Israël heeft
weggeleid uit Egypte!’,[j] 15 maar:
‘Zo zeker als Jehovah leeft, die
het volk Israël heeft weggeleid uit
het land van het noorden en uit
alle landen waarheen hij hen ver-
dreven had!’ Ik zal hen terugbren-
gen naar hun land, dat ik aan hun
voorouders heb gegeven.”[k]
16 “Ik laat veel vissers komen”,
verklaart Jehovah,
“om op hen te vissen.

16:6 *Heidense rouwrituelen die blijkbaar gangbaar waren in het afvallige Israël.

HFST. 16
a Jer 15:2
b Ps 79:2, 3; Jes 5:25; Jer 7:33; Jer 9:22; Jer 36:30
c Ez 5:12
d Ez 24:16, 17
e De 31:17; Jes 27:11; Jes 63:10

2de kolom
a Jes 24:7, 8; Jer 7:34; Opb 18:23
b Jer 5:19
c Re 2:12
d Jer 8:1, 2
e Da 9:11; Am 2:4
f Jer 7:26
g Ne 9:29; Jer 6:28
h 2Kr 7:20; Jer 15:14; Jer 17:4
i De 4:27, 28; De 28:36
j Ex 20:2; Jer 23:7, 8
k De 30:1-3; Jer 3:18; Jer 24:6; Jer 30:3; Jer 32:37; Am 9:14

Daarna zal ik veel jagers
laten komen
en ze zullen jacht op hen maken op elke berg en heuvel
en ook in de rotskloven.
17 Want mijn ogen zien alles wat
ze doen.*
Ze zijn voor mij niet verborgen
en ook hun fouten zijn voor
mijn ogen niet verborgen.
18 Eerst zal ik ze hun fouten
en hun zonden volledig betaald zetten,[a]
want ze hebben mijn land
ontwijd met de levenloze
beelden* van hun walgelijke afgoden
en ze hebben mijn erfdeel gevuld met hun afschuwelijke
dingen.”’[b]
19 O Jehovah, mijn kracht en
mijn vesting,
mijn schuilplaats in tijden
van nood,[c]
naar u zullen de volken
komen van de uiteinden
van de aarde
en ze zullen zeggen: ‘Onze
voorouders hebben niets
dan bedrog geërfd,
leegte en nutteloze dingen
waar je niets aan hebt.’[d]
20 Kan een mens goden voor
zichzelf maken
als het geen echte goden
zijn?[e]
21 ‘Daarom zal ik ze laten weten,
deze keer zal ik ze laten weten
hoe sterk en machtig ik ben,
en ze zullen moeten weten
dat mijn naam Jehovah is.’

17 ‘De zonde van Juda is
opgeschreven met een
ijzeren stift.
Met een diamanten punt is hij
in* hun hart gegrift
en op de hoorns van hun
altaren,
2 terwijl hun zonen denken
aan hun altaren en hun
heilige palen*[a]
naast een bladerrijke boom,
op de hoge heuvels,[b]
3 op de bergen in de open
vlakte.
Je rijkdommen en al je schatten zal ik laten plunderen,[c]
ook je offerhoogten vanwege
de zonde in al je gebieden.[d]
4 Je zult uit eigen beweging
afstand doen van de erfenis
die ik je heb gegeven.[e]
En ik zal je je vijanden laten
dienen in een land dat je
niet kent,[f]
want jullie hebben mijn woede
laten oplaaien als een
vuur.*[g]
Het zal voor altijd branden.’
5 Dit zegt Jehovah:
‘Vervloekt is de man* die
zich op mensen verlaat,[h]
die op menselijke kracht
vertrouwt#[i]
en wiens hart zich van
Jehovah afkeert.
6 Hij zal worden als een eenzame boom in de woestijn.
Wanneer het goede komt, zal
hij het niet zien,
maar hij zal in de uitgedroogde plaatsen van de
wildernis wonen,
op zoute grond waar niemand
kan leven.
7 Gezegend is de man* die op
Jehovah vertrouwt,
degene die zich op Jehovah
verlaat.[j]
8 Hij zal worden als een boom
geplant aan waterstromen,
die zijn wortels uitstrekt
naar het water.
Als er hitte komt, zal hij het
niet merken,

HFST. 16
a Jes 40:2
b Le 26:30; Ps 106:38
c Jer 17:17
d Jer 10:5, 14
e Ps 115:4; Jer 2:11; 1Kor 8:4

2de kolom

HFST. 17
a Re 3:7; 2Kr 24:18; 2Kr 33:1, 3
b Jes 1:29; Ez 6:13
c 2Kon 24:11, 13; Jer 15:13
d Le 26:30; Ez 6:3
e Klg 5:2
f De 28:48; Jer 16:13
g Jes 5:25; Jer 15:14
h Jes 30:1, 2
i 2Kon 16:7
j Ps 34:8; Ps 146:5; Jes 26:3

16:17 *Lett.: ‘zijn op al hun wegen’. **16:18** *Lett.: ‘de lijken’. **17:1** *Of ‘op de tafel van’.

17:2 *Zie Woordenlijst. **17:4** *Of mogelijk ‘want als een vuur zijn jullie ontstoken in mijn woede’. **17:5, 7** *Of ‘sterke man’. **17:5** #Lett.: ‘vlees zijn arm maakt’.

zijn bladeren blijven altijd weelderig.[a]
En in een jaar van droogte zal hij niet bezorgd zijn,
hij zal altijd vrucht blijven dragen.
9 Niets is zo verraderlijk* als het hart, het is tot alles in staat.#[b]
Wie kan het kennen?
10 Ik, Jehovah, doorzoek het hart,[c]
onderzoek de diepste gedachten,*
om iedereen te geven wat hij verdient op basis van zijn gedrag,
op basis van de resultaten van zijn daden.[d]
11 Als een patrijs die verzamelt wat ze niet heeft gelegd,
is degene die op een oneerlijke manier* rijkdom bemachtigt.[e]
In de bloei van zijn leven zal die hem verlaten
en aan het eind van zijn leven blijkt dat hij een dwaas was.'
12 Een glorieuze troon, verhoogd vanaf het begin,
is de plaats van ons heiligdom.[f]
13 O Jehovah, hoop van Israël,
iedereen die u verlaat staat schande te wachten.
Zij die zich van u* afkeren#
zullen in het stof geschreven worden,[g]
omdat ze Jehovah, de bron van levend water, hebben verlaten.[h]
14 Genees mij, o Jehovah, en ik zal genezen zijn.
Red mij, en ik zal gered zijn,[i]
want u bent het die ik loof.

17:9 *Of 'onbetrouwbaar'. #Of 'nietsontziend'. Of mogelijk 'ongeneeslijk'. 17:10 *Of 'diepste gevoelens'. Lett.: 'nieren'. 17:11 *Of 'niet met gerechtigheid'. 17:13 *Lett.: 'van mij', blijkbaar duidend op Jehovah. #Of 'afvallig worden'.

HFST. 17
a Ps 1:3; Ps 92:12, 13
b Ge 6:5; Ge 8:21; Sp 28:26
c 1Sa 16:7; 1Kr 28:9; Sp 17:3; Sp 21:2
d Ro 2:6; Ga 6:7; Opb 2:23; Opb 22:12
e Sp 28:20; Jes 1:23; Jak 5:4
f 2Kr 2:5; Jes 6:1
g Ps 73:27; Jes 1:28
h Jer 2:13; Opb 22:1
i Jer 15:20

2de kolom
a Jes 5:19; 2Pe 3:4
b Jer 15:15; Jer 20:11
c Jer 18:23
d Jer 7:2
e Ne 13:19
f Ex 20:9, 10; Le 23:3

15 Luister, sommigen zeggen tegen me:
'Waar is het woord van Jehovah?[a]
Laat het toch komen!'
16 Maar ik, ik ben er niet voor weggelopen u als herder te volgen
en ik verlangde niet naar de dag van ellende.
U bent goed bekend met alles wat over mijn lippen is gekomen,
want het is allemaal in uw aanwezigheid gebeurd!
17 Word geen oorzaak van angst voor mij.
U bent mijn toevlucht op de dag van onheil.
18 Laat mijn vervolgers te schande worden gemaakt,[b]
maar laat mij niet te schande worden gemaakt.
Laat hen door angst worden getroffen,
maar laat mij niet door angst worden getroffen.
Breng de dag van onheil over ze,[c]
verbrijzel ze en vernietig ze volledig.*
19 Dit zei Jehovah tegen me:
'Ga in de poort van de zonen van
het volk staan waardoor de ko-
ningen van Juda naar binnen en
naar buiten gaan, en ook in alle
andere poorten van Jeruzalem.[d]
20 Je moet tegen ze zeggen:
"Hoor het woord van Jehovah, ko-
ningen van Juda, alle mensen van
Juda en alle inwoners van Jeruza-
lem, die door deze poorten naar
binnen gaan.
21 Dit zegt Jeho-
vah: 'Let op,* draag op de sab-
bat geen vrachten en breng ze
niet binnen de poorten van Jeru-
zalem.[e]
22 Op de sabbat mogen
jullie geen vrachten uit jullie hui-
zen naar buiten brengen en mo-
gen jullie helemaal niet werken.[f]

17:18 *Of 'vernietig ze twee keer'. 17:21 *Of 'let op je ziel'.

Houd de sabbat heilig, zoals ik jullie voorouders heb opgedragen.[a] **23** Maar ze luisterden niet* en waren ongehoorzaam. Koppig weigerden ze# te gehoorzamen en zich te laten corrigeren.’”△[b]

24 “‘Maar als jullie me strikt gehoorzamen’, verklaart Jehovah, ‘en je op de sabbat geen vrachten binnen de poorten van deze stad brengt en je de sabbat heilig houdt door niet te werken,[c] **25** dan zullen er ook koningen en leiders die op de troon van David zitten[d] door de poorten van deze stad binnenkomen, terwijl ze rijden op wagens en op paarden — zij en hun leiders, de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem[e] — en dan zal deze stad voor altijd bewoond zijn. **26** En er zullen mensen komen uit de steden van Juda, uit de plaatsen rond Jeruzalem, uit het gebied van Benjamin,[f] uit het laagland,[g] uit het bergland en uit de Negeb.* Ze zullen volledige brandoffers,[h] slachtoffers,[i] graanoffers,[j] geurige hars en dankoffers naar het huis van Jehovah brengen.[k]

27 Maar als jullie me ongehoorzaam zijn door de sabbat te ontheiligen en door vrachten te dragen en die op de sabbat binnen de poorten van Jeruzalem te brengen, dan zal ik de poorten in brand steken. Het vuur zal de versterkte torens van Jeruzalem[l] zeker verslinden en het zal niet worden geblust.’”’[m]

18 Dit is het woord van Jehovah dat tot Jeremia kwam: **2** ‘Sta op en ga naar het huis van de pottenbakker.[n] Daar zal ik laten horen wat ik je te zeggen heb.’

3 Ik ging dus naar het huis van de pottenbakker en hij was aan het werk op de draaischijven. **4** Maar de pot die hij van klei aan het maken was, mislukte onder zijn handen. De pottenbakker maakte er een andere pot van, precies zoals hij het wilde hebben.*

5 Toen kwam het woord van Jehovah tot mij: **6** ‘“Kan ik met jullie niet hetzelfde doen als deze pottenbakker, huis van Israël?”, verklaart Jehovah. “Kijk, huis van Israël! Zoals de klei in de hand van de pottenbakker, zo zijn jullie in mijn hand.[a] **7** Als ik spreek over het uitrukken, afbreken en vernietigen van een volk of een koninkrijk[b] **8** en dat volk stopt met de slechtheid waartegen ik me heb uitgesproken, dan zal ik van gedachten veranderen* als het gaat om de ellende waarmee ik het wilde treffen.[c] **9** Maar als ik spreek over het opbouwen en planten van een volk of een koninkrijk **10** en het doet wat slecht is in mijn ogen en het gehoorzaamt mijn stem niet, dan zal ik van gedachten veranderen* als het gaat om het goede dat ik ervoor wilde doen.”

11 Zeg nu alsjeblieft tegen de mannen van Juda en tegen de inwoners van Jeruzalem: “Dit zegt Jehovah: ‘Ik bereid* ellende voor jullie en smeed een plan tegen jullie. Keer je alsjeblieft af van je slechte weg, en verander je wegen en je daden.’”’[d]

12 Maar ze zeiden: ‘Nee, het is zinloos![e] Want we zullen onze eigen gedachten achternagaan, en we zullen allemaal ons koppige, slechte hart volgen.’[f]

13 Daarom zegt Jehovah:

‘Informeer alsjeblieft zelf bij
de volken.
Wie heeft ooit zoiets gehoord?
De maagd Israël heeft iets
afgrijselijks gedaan.[g]

14 Verdwijnt de sneeuw van de
Libanon ooit van de rotsen
op de hellingen?

17:23 *Lett.: ‘neigden niet hun oor’. #Lett.: ‘ze verhardden hun nek’. △Zie Woordenlijst. **17:26** *Of ‘het zuiden’.

18:4 *Lett.: ‘zoals het in de ogen van de pottenbakker goed was te maken’. **18:8, 10** *Of ‘spijt voelen’. **18:11** *Lett.: ‘vorm’.

HFST. 17
a Ex 31:13
b Jes 48:4; Ez 20:13
c De 5:12-14
d Ps 132:11
e Jer 22:4
f Jer 32:44
g Jer 33:13
h Le 1:3
i Ezr 3:3
j Le 2:1, 2
k Ps 107:22; Ps 116:17; Jer 33:10, 11
l 2Kon 25:9, 10; Jer 39:8
m 2Kon 22:16, 17; Klg 4:11

HFST. 18
n Jer 19:1

2de kolom
a Ro 9:20, 21
b Jer 1:10; Jer 12:14; Jer 25:9; Jer 45:4
c 1Kon 8:33, 34; Ps 106:45; Jer 7:3; Jer 26:3; Ez 18:21; Joë 2:13; Jon 3:5, 10
d Jes 1:16; Ez 18:23
e Jer 2:25
f De 29:19, 20; Jer 7:24
g Jer 2:13

Of zal koel water, stromend
van ver, ooit opdrogen?
15 Maar mijn volk is mij vergeten.[a]
Ze brengen offers* aan iets
waardeloos[b]
en ze laten mensen struikelen
op hun wegen, op de paden
van vroeger.[c]
Ze volgen zijwegen die niet
vlak en glad# zijn.
16 Zo veranderen ze hun land in
een schrikbeeld,[d]
in een eeuwige aanfluiting.[e]
Iedereen die er langskomt,
zal er vol ontzetting naar
kijken en het hoofd schudden.[f]
17 Ik zal ze als een oostenwind
verstrooien voor de vijand.
Op de dag van hun ellende
zal ik ze de rug toekeren en
mijn gezicht niet laten
zien.'[g]

18 Toen zeiden ze: 'Kom, laten
we een complot smeden tegen Jeremia,[h] want onze priesters zullen
altijd beschikken over de wet,*
de wijze mannen over de raad en
de profeten over het woord. Kom,
laten we ons tegen hem uitspreken# en niet luisteren naar wat hij
zegt.'
19 Heb toch aandacht voor mij,
o Jehovah,
en luister naar wat mijn tegenstanders zeggen.
20 Mag je goed met kwaad
vergelden?
Want ze hebben een kuil voor
me* gegraven.[i]
Maar bedenk dat ik voor u
stond om een goed woord
voor ze te doen,
om uw woede van ze af te
keren.
21 Tref hun zonen daarom met
hongersnood,
lever ze over aan de macht
van het zwaard.[a]
Laat hun vrouwen van kinderen beroofd worden en
weduwen worden.[b]
Laat hun mannen sterven
aan dodelijke ziekten
en hun jonge mannen in de
strijd sneuvelen door het
zwaard.[c]
22 Laat er een geschreeuw
uit hun huizen worden
gehoord
als u plotseling rovers op ze
af stuurt.
Want ze hebben een kuil
gegraven om me te vangen
en hebben valstrikken voor
mijn voeten gelegd.[d]
23 Maar u, o Jehovah,
kent al hun plannen om mij
te doden heel goed.[e]
Bedek hun fouten niet
en wis hun zonde die voor u
is niet uit.
Laat ze voor u struikelen[f]
als u in uw woede tegen hen
in actie komt.[g]

19 Dit heeft Jehovah gezegd:
'Ga bij een pottenbakker[h]
een aardewerken kruik kopen.
Neem een aantal oudsten van het
volk en een aantal oudsten van de
priesters mee
2 en ga naar het
Dal van de Zoon van Hinnom,[i]
bij de ingang van de Scherven-
poort. Verkondig daar wat ik je
vertel.
3 Je zult zeggen: "Hoor
het woord van Jehovah, koningen
van Juda en inwoners van Jeru-
zalem. Dit zegt Jehovah van de le-
germachten, de God van Israël:
'Ik sta klaar om ellende over
deze plaats te brengen. Wie er-
over hoort, zal zijn oren niet
kunnen geloven.
4 Want ze heb-
ben me verlaten[j] en deze plaats
onherkenbaar gemaakt.[k] Ze bren-
gen er offers aan andere goden,
die zij, hun voorouders en de ko-
ningen van Juda niet hebben ge-
kend, en ze hebben deze plaats
doordrenkt met het bloed van

HFST. 18
a Jer 2:19; Jer 3:21
b Jer 10:14, 15
c Jer 6:16
d Le 26:33; Ez 6:14
e 1Kon 9:8; Jer 19:8; Klg 2:15; Mi 6:16
f De 28:37
g De 31:17
h Jer 11:19
i Ps 35:7

2de kolom
a Jer 12:3
b Klg 5:3
c 2Kr 36:17
d Ps 38:12
e Jer 11:19, 20
f Ps 35:4
g Jer 15:15

HFST. 19
h Jer 18:2
i Joz 15:8, 12; 2Kr 28:1, 3; Jer 7:31
j 2Kon 22:16, 17; Jes 65:11
k 2Kr 33:1, 4

18:15 *Of 'offerrook'. #Of 'niet opgehoogd'. 18:18 *Of 'het onderwijs'. #Lett.: 'hem met de tong slaan'. 18:20 *Of 'mijn ziel'.

onschuldige mensen.[a] **5** Ze heb-
ben de offerhoogten van Baäl ge-
bouwd om hun zonen in het vuur
te verbranden als volledige brand-
offers voor Baäl,[b] iets wat ik niet
had geboden of gezegd, en wat
zelfs nooit in mijn hart was op-
gekomen.'"[c]
6 "'Luister daarom! Er komt
een tijd', verklaart Jehovah, 'dat
deze plaats niet meer Tofeth of
het Dal van de Zoon van Hinnom
wordt genoemd, maar het Dal van
de Slachting.[d] **7** Ik zal de plan-
nen van Juda en van Jeruzalem in
deze plaats verhinderen, en ik zal
ze voor hun vijanden laten sneu-
velen door het zwaard en door de
hand van degenen die hun naar
het leven staan.* Ik zal hun lij-
ken aan de vogels in de lucht voe-
ren en aan de dieren op aarde.[e]
8 Ik zal deze stad veranderen in
een schrikbeeld en een aanflui-
ting. Iedereen die er langskomt,
zal er vol ontzetting naar kijken
en fluiten vanwege al haar pla-
gen.[f] **9** En ik zal ze het vlees van
hun zonen en dochters laten eten,
en iedereen zal het vlees van zijn
medemens eten, vanwege de bele-
gering en de wanhoop wanneer ze
ingesloten zijn door hun vijanden
en degenen die hun naar het le-
ven staan.'"*[g]
10 Breek daarna de kruik voor
de ogen van de mannen die met
je meegaan **11** en zeg tegen ze:
"Dit zegt Jehovah van de leger-
machten: 'Zo zal ik dit volk en
deze stad breken, zoals iemand
een pottenbakkerskruik breekt
— onherstelbaar. En men zal in
Tofeth de doden begraven tot er
geen plek meer is om ze te be-
graven.'"[h]
12 "Dat zal ik met deze plaats
doen", verklaart Jehovah, "en met
de inwoners ervan, om deze stad
als Tofeth te maken. **13** En de
huizen van Jeruzalem en de hui-
zen van de koningen van Juda
zullen onrein worden, net als
deze plaats, Tofeth[a] — alle hui-
zen waar ze op de daken offers
hebben gebracht aan het hele he-
melse leger[b] en waar ze drank-
offers hebben uitgegoten voor an-
dere goden."'[c]
14 Toen Jeremia terugkwam
uit Tofeth, waar Jehovah hem
naartoe had gestuurd om te pro-
feteren, ging hij in het voorhof
van het huis van Jehovah staan
en zei hij tegen het hele volk:
15 'Dit zegt Jehovah van de le-
germachten, de God van Israël:
"Ik breng over deze stad en over
al haar steden alle ellende die
ik ertegen heb uitgesproken, om-
dat ze koppig hebben geweigerd*
mijn woorden te gehoorzamen."'[d]

20 De priester Pashur, de zoon
van Immer, die ook hoofd-
opzichter was in het huis van Je-
hovah, hoorde Jeremia die dingen
profeteren. **2** Toen sloeg Pashur
de profeet Jeremia en sloot hem in
het blok[e] bij de Boven-Benjamin-
poort in het huis van Jehovah.
3 Maar de volgende dag, toen
Pashur Jeremia uit het blok liet,
zei Jeremia tegen hem:
'Jehovah noemt je niet Pashur,
maar Angst Rondom.[f] **4** Want
dit zegt Jehovah: "Ik zal van jou
een bron van angst maken voor
jezelf en voor al je vrienden, en
ze zullen voor je ogen sneuvelen
door het zwaard van hun vijan-
den.[g] En ik zal heel Juda in han-
den geven van de koning van Ba-
bylon. Hij zal ze in ballingschap
naar Babylon wegvoeren en ze
met het zwaard doden.[h] **5** En ik
zal alle rijkdom van deze stad, al
haar bezittingen, al haar kostba-
re spullen en alle schatten van
de koningen van Juda in handen
van hun vijanden geven.[i] En ze
zullen die plunderen, meenemen
en naar Babylon brengen.[j] **6** En
jij, Pashur, en iedereen die in je
huis woont, jullie zullen gevan-

19:7, 9 *Of 'hun ziel zoeken'.

19:15 *Lett.: 'hun nek hebben verhard'.

HFST. 19
a 2Kon 21:16; Jes 59:7; Jer 2:34; Klg 4:13; Mt 23:34, 35
b 2Kr 28:1, 3; 2Kr 33:1, 6; Jes 57:5
c Le 18:21; Jer 7:31; Jer 32:35
d Jer 7:32
e De 28:25, 26; Ps 79:2; Jer 7:33; Jer 16:4
f 1Kon 9:8; Jer 18:16; Klg 2:15
g Le 26:29; De 28:53; Klg 2:20; Klg 4:10; Ez 5:10
h Jer 7:32

2de kolom
a Ps 79:1
b Jer 8:1, 2; Ze 1:4, 5
c Jer 7:18; Jer 32:29
d Ne 9:17, 29; Za 7:12

HFST. 20
e 2Kr 16:10
f Jer 6:25
g De 28:32
h Jer 25:9; Jer 39:9
i 2Kon 20:17; 2Kon 24:11, 13; 2Kon 25:13-15; Klg 1:10
j 2Kr 36:10; Jer 15:13

gengenomen worden. Je zult naar Babylon gaan en daar sterven en daar zul je met al je vrienden begraven worden, omdat je ze leugens hebt geprofeteerd.”’[a]

7 U hebt me misleid, o Jehovah,
en ik heb me laten misleiden.
U hebt uw kracht tegen me gebruikt en u hebt gewonnen.[b]
Ik word de hele dag uitgelachen,
iedereen bespot me.[c]
8 Want telkens als ik spreek,
moet ik roepen en verkondigen:
‘Geweld en vernietiging!’
De hele dag is het woord van Jehovah een oorzaak van beledigingen en spot voor mij.[d]
9 Daarom zei ik: ‘Ik zal niet meer over hem praten
en ik zal niet meer in zijn naam spreken.’[e]
Maar in mijn hart werd het als een brandend vuur, het zat opgesloten in mijn botten.
Ik werd moe van het inhouden,
ik kon het niet meer verdragen.[f]
10 Want ik hoorde veel boosaardige geruchten,
er was overal angst om me heen.[g]
‘Beschuldig hem, laten we hem beschuldigen.’
Alle mensen die me vrede toewensten zaten te wachten op mijn ondergang:[h]
‘Misschien maakt hij wel een domme fout
en kunnen we hem overmeesteren en wraak nemen.’
11 Maar Jehovah was met me als een ontzagwekkende strijder.[i]
Daarom zullen mijn vervolgers struikelen en niet winnen.[j]
Hun staat grote schande te wachten, want ze zullen geen succes hebben.
Hun eeuwige vernedering zal niet vergeten worden.[a]
12 Maar u, Jehovah van de legermachten, onderzoekt de rechtvaardige.
U ziet het hart en de diepste gedachten.*[b]
Laat me zien hoe u wraak op ze neemt,[c]
want ik heb mijn rechtszaak in uw handen gelegd.[d]
13 Zing voor Jehovah! Loof Jehovah!
Want hij heeft de arme* bevrijd uit de greep van boosdoeners.
14 Vervloekt is de dag waarop ik werd geboren!
Laat de dag waarop mijn moeder mij kreeg, niet gezegend worden![e]
15 Vervloekt is de man die mijn vader goed nieuws bracht en zei:
‘Je hebt een zoon gekregen, een jongen!’
en hem daarmee heel blij maakte.
16 Laat die man worden als steden die Jehovah verwoest heeft zonder spijt te voelen.
Laat hem ’s ochtends geschreeuw horen en ’s middags een alarmsignaal.
17 Waarom heeft hij me niet in de moederschoot gedood,
zodat mijn moeder mijn graf zou worden
en ze voor altijd zwanger zou blijven?[f]
18 Waarom moest ik geboren worden
om ellende en verdriet te zien
en mijn leven in schande te eindigen?[g]

20:12 *Of ‘de diepste gevoelens’. Lett.: ‘de nieren’. **20:13** *Of ‘de ziel van de arme’.

HFST. 20
a Jer 14:14; Jer 28:15; Jer 29:21
b Ez 3:14; Mi 3:8
c Ps 22:7; Jer 15:10, 15
d 2Kr 36:16; Jer 6:10
e 1Kon 19:2, 4; Jon 1:3
f Jer 6:11; Am 3:8; Han 4:19, 20
g Ps 31:13
h Ps 38:16
i Jer 1:8; Ro 8:31
j Ps 27:2; Jer 15:15, 20; Jer 17:18

2de kolom
a Ps 6:10
b Jer 17:10
c Ps 59:10; Jer 17:18
d Jer 11:20; 1Pe 2:23
e Job 3:3; Jer 15:10
f Job 10:18
g Job 3:20

21 Jeremia ontving het woord
van Jehovah toen koning
Zedekia[a] Pashur,[b] de zoon van
Malkia, en de priester Zefanja,[c]
de zoon van Maäseja, naar hem
toe stuurde met het verzoek:
2 ‘Raadpleeg Jehovah alsjeblieft
voor ons, want koning Nebukad-
nezar* van Babylon voert oorlog
tegen ons.[d] Misschien zal Jehovah
een van zijn wonderen voor ons
doen, zodat hij van ons wegtrekt.’[e]
3 Jeremia zei tegen ze: ‘Dit
moeten jullie tegen Zedekia zeg-
gen: **4** “Dit zegt Jehovah, de God
van Israël: ‘De oorlogswapens die
in jullie eigen handen zijn en waar-
mee jullie strijden tegen de koning
van Babylon[f] en tegen de Chal-
deeën, die jullie buiten de muur
belegeren, zal ik tegen jullie ke-
ren.* En ik zal ze in het midden
van deze stad verzamelen. **5** Ik-
zelf zal tegen jullie strijden[g] met
een uitgestrekte hand en met een
sterke arm, met boosheid, met
woede en met grote verontwaar-
diging.[h] **6** Ik zal de inwoners van
deze stad treffen, zowel mens als
dier. Door een ernstige epidemie*
zullen ze sterven.’”[i]
7 “‘En daarna’, verklaart Je-
hovah, ‘zal ik koning Zedekia van
Juda, zijn dienaren en de men-
sen in deze stad — degenen die
de epidemie, het zwaard en de
hongersnood overleven — in han-
den geven van koning Nebukad-
nezar* van Babylon, in handen
van hun vijanden en in handen
van degenen die hun naar het le-
ven staan.#[j] Hij zal ze doden met
het zwaard. Hij zal geen medelij-
den met ze hebben, geen mede-
gevoel tonen en zonder genade△
zijn.’”[k]
8 En je moet tegen dit volk
zeggen: “Dit zegt Jehovah: ‘Ik
leg jullie de weg naar het leven
en de weg naar de dood voor.
9 Degenen die in deze stad blij-
ven, zullen omkomen door het
zwaard, door de hongersnood of
door de epidemie. Maar wie eruit
gaan en zich overgeven aan de
Chaldeeën die jullie belegeren,
zullen in leven blijven en zullen
hun leven als buit krijgen.’”*[a]
10 “‘Want ik heb me tegen
deze stad gekeerd en zal haar
met ellende treffen, niet met
goede dingen’,[b] verklaart Jeho-
vah. ‘Ze zal in handen gegeven
worden van de koning van Ba-
bylon,[c] en hij zal haar verbran-
den.’[d]
11 Aan het koningshuis van
Juda: hoor het woord van Jeho-
vah. **12** Huis van David, dit zegt
Jehovah:

‘Handhaaf elke morgen het recht
en bevrijd degene die beroofd wordt uit de greep van de afzetter,[e]
anders laait mijn woede op als een vuur[f]
en brandt het zonder dat iemand het dooft,
vanwege jullie slechte daden.’”[g]
13 “Ik ben tegen je, bewoner van de vallei,*
rots van het vlakke land”, verklaart Jehovah.
“En jullie die zeggen: ‘Wie zal naar ons afdalen
en wie zal onze woningen binnenvallen?’,
14 jullie zal ik ter verantwoording roepen.
Jullie krijgen je verdiende loon”,[h] verklaart Jehovah.
“En ik zal het woud in brand steken,
en alles om je heen zal in vlammen opgaan.”’[i]

21:2, 7 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **21:4** *Of ‘omdraaien’. **21:6** *Of ‘ziekte’. **21:7** #Of ‘hun ziel zoeken’. △Of ‘barmhartigheid’.

21:9 *Of ‘ontsnappen met hun leven (ziel)’. **21:13** *Of ‘laagvlakte’.

HFST. 21
a 2Kon 24:18, 1Kr 3:15, 2Kr 36:9, 10
b Jer 38:1
c Jer 29:25, Jer 37:3, Jer 52:24, 27
d 2Kon 25:1, Jer 32:28, Jer 39:1
e 1Sa 7:10, 2Kr 14:11, Jes 37:36, 37
f Jer 32:5
g Jes 63:10, Klg 2:5
h Jes 5:25
i De 28:21, 22, Ez 7:15
j 2Kon 25:6, 7, Jer 37:17, Jer 39:5-7, Jer 52:9-11, Ez 17:20
k De 28:49, 50, 2Kr 36:17

2de kolom
a Jer 27:12, 13, Jer 38:2, 17
b Jer 44:11
c Jer 38:3
d 2Kr 36:17, 19, Jer 17:27, Jer 34:2, Jer 37:10, Jer 39:8
e Jes 1:17, Jer 22:3, Ez 22:29, Mi 2:2
f De 32:22, Jes 1:31, Jer 7:20
g Jer 7:5-7
h Jer 5:9, Jer 9:9
i 2Kr 36:17, 19, Jer 52:12, 13

22 Dit zegt Jehovah: ‘Ga naar
het huis* van de koning
van Juda en breng deze bood-
schap over. **2** Je moet zeggen:
“Hoor het woord van Jehovah,
koning van Juda, die op de troon
van David zit, jij en je dienaren
en je volk, degenen die door deze
poorten naar binnen gaan. **3** Dit
zegt Jehovah: ‘Kom op voor recht
en rechtvaardigheid. Bevrijd de-
gene die beroofd wordt uit de
greep van de afzetter. Je mag
vreemdelingen niet slecht be-
handelen en vaderloze kinderen*
en weduwen geen kwaad doen.[a]
En vergiet op deze plek geen on-
schuldig bloed.[b] **4** Want als jul-
lie je strikt houden aan dit woord,
dan zullen de koningen die op de
troon van David zitten[c] door de
poorten van dit huis binnenko-
men, terwijl ze rijden op wagens
en op paarden, zij en hun diena-
ren en hun volk.’”[d]

5 “Maar ik zweer bij mijzelf”,
verklaart Jehovah, “dat als je
deze woorden niet gehoorzaamt,
dit huis een puinhoop zal wor-
den.”[e]

6 Want dit zegt Jehovah over
het huis van de koning van Juda:

“Je bent als Gilead voor me,
als de top van de Libanon.
Maar ik zal je in een woestijn veranderen,
niet één van je steden zal bewoond worden.[f]

7 En ik zal verwoesters tegen je aanstellen,*
allemaal met hun wapens.[g]
Ze zullen je beste ceders omhakken
en ze in het vuur laten vallen.[h]

8 Veel volken zullen langs de
stad komen en tegen elkaar zeg-
gen: ‘Waarom heeft Jehovah dat
met deze grote stad gedaan?’[i]
9 En ze zullen antwoorden: ‘Om-
dat ze zich niet hebben gehouden
aan het verbond van Jehovah,
hun God, en zich voor andere go-
den hebben neergebogen en die
zijn gaan vereren.’”[a]

10 Huil niet om degene die dood is
en beklaag hem niet.
Maar huil intens om degene die weggaat,
want hij komt niet meer terug om zijn geboorteland te zien.

11 Want dit zegt Jehovah over
koning Sallum*[b] van Juda, de
zoon van Josia, die regeert in
de plaats van zijn vader Josia[c]
en die uit deze plaats is vertrok-
ken: “Hij zal er niet meer terug-
komen. **12** Want hij zal sterven
in het land waarheen hij verban-
nen is en dit land zal hij niet meer
zien.”[d]

13 Wee degene die zijn huis bouwt zonder rechtvaardigheid
en zijn bovenvertrekken zonder gerechtigheid,
die zijn medemens voor niets voor hem laat werken
en weigert zijn loon uit te betalen,[e]

14 en die zegt: “Ik zal een ruim huis voor mezelf bouwen
met grote bovenvertrekken.
Ik zal er vensters in maken
en het bekleden met cederhout en verven met vermiljoen.”*

15 Zul jij blijven regeren omdat je anderen overtreft in je gebruik van cederhout?
Je vader had ook te eten en te drinken
maar hij kwam op voor recht en rechtvaardigheid[f]
en het ging goed met hem.

16 Hij verdedigde de zaak van de hulpeloze en de arme
en daardoor ging het goed.

22:1 *Of ‘paleis’. **22:3** *Of ‘wezen’.
22:7 *Lett.: ‘heiligen’.

22:11 *Ook Joahaz genoemd. **22:14** *Of ‘rood verven’.

HFST. 22
a Le 19:15, Jes 1:17, Ez 22:7, Mi 2:2
b 2Kon 24:3, 4, Jer 7:6, 7
c 1Kon 2:12
d Jer 17:24, 25
e Jer 39:8, Mi 3:12
f Jes 6:11, Jer 7:34
g Ez 9:1
h Jer 21:14
i De 29:24-26, 1Kon 9:8, 9, Klg 2:15

2de kolom
a 2Kon 22:16, 17
b 1Kr 3:15, 2Kr 36:1
c 2Kon 23:29, 30
d 2Kon 23:34, 2Kr 36:4
e Le 19:13, Mi 3:9, 10
f 2Kon 22:1, 2, 2Kon 23:23, 25

“Is dat niet wat het betekent mij te kennen?”, verklaart Jehovah.
17 “Maar jouw ogen en hart zijn alleen maar gericht op je oneerlijke winst,
op onschuldig bloed vergieten
en op bedriegen en afpersen.”
18 Daarom, dit zegt Jehovah
over koning Jojakim[a] van Juda,
de zoon van Josia:
“Ze zullen niet over hem rouwen en zeggen:
‘Ach, mijn broeder! Ach, mijn zuster!’
Ze zullen niet over hem rouwen en zeggen:
‘Ach, meester! Ach, zijn majesteit!’
19 Met een ezelsbegrafenis zal hij begraven worden,[b]
weggesleept en weggegooid,
buiten de poorten van Jeruzalem.”[c]
20 Beklim de Libanon en schreeuw het uit,
laat in Basan je stem horen
en schreeuw het uit vanaf de Abarim,[d]
want al je hartstochtelijke minnaars zijn verpletterd.[e]
21 Ik sprak met je toen je je zeker voelde.
Maar jij zei: “Ik zal niet gehoorzamen.”[f]
Zo gedraag je je al sinds je jeugd,
want je hebt niet naar mijn stem geluisterd.[g]
22 De wind zal al je herders hoeden[h]
en je hartstochtelijke minnaars zullen gevangen worden genomen.
Dan zal men je te schande maken en vernederen vanwege alle ellende die je overkomt.
23 Jij die woont op de Libanon,[i]
genesteld tussen de ceders,[j]
wat zul je kreunen als de pijn je overvalt,
je zult lijden als een vrouw die weeën heeft!’[a]

24 ‘“Zo zeker als ik leef,” ver-
klaart Jehovah, “ook al was jij,
koning Chonja*[b] van Juda, zoon
van Jojakim,[c] de zegelring aan
mijn rechterhand, ik zou je ervan
afrukken! 25 Ik zal je in han-
den geven van degenen die je naar
het leven staan,* in handen van
degenen voor wie je bang bent,
in handen van koning Nebukad-
nezar# van Babylon en in han-
den van de Chaldeeën.[d] 26 En ik
zal jou en je moeder, die je op de
wereld heeft gezet, wegwerpen,
naar een ander land waar jullie
niet zijn geboren, en daar zul-
len jullie sterven. 27 En ze zul-
len nooit meer teruggaan naar
het land waarnaar ze verlan-
gen.*[e]

28 Is deze man, Chonja, alleen maar een verachte, gebroken pot,
een voorwerp dat niemand wil?
Waarom worden hij en zijn nakomelingen neergeworpen
en een land in gegooid dat ze niet kennen?”[f]
29 O aarde,* aarde, aarde, hoor het woord van Jehovah.
30 Dit zegt Jehovah:
“Schrijf deze man op als kinderloos,
als een man die geen succes zal hebben in zijn leven,*
want niet één van zijn nakomelingen zal erin slagen
op de troon van David te zitten en weer in Juda te regeren.”’[g]

HFST. 22
a 2Kon 23:34; 2Kr 36:4
b Jer 36:30
c 2Kr 36:5, 6
d De 32:49
e 2Kon 24:7
f Jer 2:31; Jer 6:16
g De 9:7; Re 2:11
h Jer 23:1; Ez 34:2
i Jer 22:6
j Jes 2:12, 13

2de kolom
a Jer 4:31; Jer 6:24
b 2Kon 24:6; Jer 22:28; Jer 37:1; Mt 1:11
c 2Kon 23:34
d 2Kon 24:12, 15; 2Kr 36:9, 10; Jer 24:1; Jer 29:1, 2
e Jer 52:31-34
f 1Kr 3:17, 18
g 2Kr 36:9, 10; Jer 36:30; Mt 1:12

22:24 *Ook Jojachin en Jechonja genoemd. **22:25** *Of ‘je ziel zoeken’. #Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **22:27** *Of ‘hun ziel opheffen’. **22:29** *Of ‘land’. **22:30** *Lett.: ‘dagen’.

23 ‘Wee de herders die de
schapen van mijn weide
ombrengen en verstrooien!’, ver-
klaart Jehovah.[a]

2 Dus zegt Jehovah, de God
van Israël, tegen de herders van
mijn volk: ‘Jullie hebben mijn
schapen verstrooid, jullie bleven
ze uit elkaar drijven en jullie
hebben geen aandacht voor ze
gehad.’[b]

‘Daarom zal ik mijn aandacht
op jullie richten vanwege jullie
slechte daden’, verklaart Jeho-
vah.

3 ‘Dan zal ik het overblijfsel
van mijn schapen verzamelen uit
alle landen waarheen ik ze ver-
dreven heb.[c] Ik zal ze terugbren-
gen naar hun weidegrond[d] en
ze zullen vruchtbaar zijn en tal-
rijk worden.[e] 4 En ik zal her-
ders over ze aanstellen die echte
herders voor ze zullen zijn.[f] Ze
zullen niet meer bang of angstig
zijn en er zal er niet één ontbre-
ken’, verklaart Jehovah.

5 ‘Luister! Er komt een tijd’,
verklaart Jehovah, ‘dat ik voor
David een rechtvaardige spruit*
laat opkomen.[g] En een koning zal
regeren,[h] inzicht hebben en opko-
men voor recht en rechtvaardig-
heid in het land.[i] 6 In zijn tijd
zal Juda worden gered[j] en Israël
zal in veiligheid wonen.[k] En dit
is de naam die hij krijgt: Jehovah
is onze rechtvaardigheid.’[l]

7 ‘Maar er komt een tijd’, ver-
klaart Jehovah, ‘dat men niet
meer zegt: “Zo zeker als Jeho-
vah leeft, die het volk Israël heeft
weggeleid uit Egypte!”,[m] 8 maar:
“Zo zeker als Jehovah leeft, die
de nakomelingen van het huis
van Israël heeft weggeleid en te-
ruggebracht uit het land van het
noorden en uit alle landen waar-
heen ik hen verdreven had”, en
ze zullen in hun eigen land wo-
nen.’[n]

23:5 *Of ‘scheut’, ‘erfgenaam’.

HFST. 23
a Jer 10:21; Jer 50:6; Ez 34:2
b Ez 34:5
c Jes 11:11; Jes 35:10; Jer 29:14; Jer 31:8
d Jer 50:19; Ez 34:14; Mi 2:12
e De 30:3, 5; Am 9:14; Za 10:8
f Jer 3:15; Jo 21:15; Han 20:28
g Jes 11:1; Jes 53:2; Jer 33:15, 16; Za 3:8; Mt 2:23
h Lu 1:32, 33
i Jes 9:7; Jes 11:3, 4; Jes 32:1
j Za 10:6
k De 33:28; Jer 32:37; Za 14:11
l Jes 54:17
m Jer 16:14, 15
n Jes 43:5; Ez 34:13; Ze 3:20

2de kolom
a Jer 3:8, 9; Jer 5:7; Jer 13:27; Ez 22:11
b Jes 24:4; Joë 1:10
c Jer 12:4
d Jes 28:7; Jer 5:31; Jer 6:13; Ez 22:25; Ze 3:4
e 2Kr 33:1, 5; 2Kr 36:14; Jer 7:11; Ez 8:10, 11; Ez 23:39
f Jer 13:16
g Ez 16:46
h Jer 29:21, 23
i Jer 23:26
j Jes 3:9
k Ge 18:20; De 32:32; Jes 1:10; Ju 7

9 Over de profeten:
Mijn hart is in mijn binnenste
gebroken.
Al mijn botten beven.
Ik ben als een dronken man,
als een man die beneveld is
door wijn,
vanwege Jehovah en vanwege
zijn heilige woorden.
10 Want het land is vol mensen
die overspel plegen.[a]
Door de vloek is het land
gaan treuren[b]
en de weiden van de wildernis
zijn verdroogd.[c]
Hun gedrag is slecht en ze
misbruiken hun macht.
11 ‘Zowel de profeet als de
priester is verontreinigd.*[d]
Zelfs in mijn eigen huis heb
ik hun slechtheid gevon-
den’,[e] verklaart Jehovah.
12 ‘Daarom zal hun pad glibberig
en donker worden,[f]
ze zullen geduwd worden en
vallen.
Want ik zal ellende over ze
brengen
in het jaar van afrekening’,
verklaart Jehovah.
13 ‘Bij de profeten van Samaria[g]
heb ik iets weerzinwekkends
gezien.
Hun profetieën zijn van Baäl
afkomstig
en ze brengen mijn volk Israël
op een dwaalspoor.
14 En bij de profeten van Jeru-
zalem heb ik afschuwelijke
dingen gezien:
Ze plegen overspel[h] en ze
liegen en bedriegen.*[i]
Ze moedigen# boosdoeners
aan
en ze keren zich niet af van
hun slechtheid.
Voor mij zijn ze allemaal als
Sodom,[j]
haar inwoners zijn als
Gomorra.’[k]

23:11 *Of ‘afvallig’. 23:14 *Of ‘en ze wandelen in leugen’. #Lett.: ‘sterken de handen van’.

15 Daarom zegt Jehovah van de legermachten tegen de profeten:

'Ik laat ze alsem eten
en ik laat ze giftig water drinken.[a]
Want door de profeten van Jeruzalem heeft afvalligheid zich over het hele land verspreid.'

16 Dit zegt Jehovah van de legermachten:

'Luister niet naar de woorden van de profeten die tot jullie profeteren.[b]
Ze misleiden jullie.*
Het visioen dat ze vertellen komt uit hun eigen hart,[c]
het komt niet uit de mond van Jehovah.[d]

17 Ze zeggen steeds tegen degenen die geen respect voor me hebben:
"Jehovah heeft gezegd: 'Je zult vrede hebben.'"[e]
En tegen iedereen die zijn eigen koppige hart volgt zeggen ze:
"Jullie zal geen ellende overkomen."[f]

18 Maar wie hoort bij de vertrouwelingen van Jehovah
en krijgt zijn woord te zien en te horen?
Wie heeft aandacht gehad voor zijn woord en ernaar geluisterd?

19 Kijk, de storm van Jehovah zal vol woede losbarsten.
Als een wervelstorm zal hij op het hoofd van slechte mensen neerkomen.[g]

20 De woede van Jehovah zal zich niet afwenden,
tot hij heeft uitgevoerd en gerealiseerd wat hij zich in zijn hart had voorgenomen.
Aan het einde van de dagen zullen jullie dat goed begrijpen.

21 De profeten zijn gaan lopen, ook al heb ik ze niet gestuurd.
Ze hebben geprofeteerd, ook al heb ik niet tegen ze gesproken.[a]

22 Maar als ze mijn vertrouwelingen waren,
dan hadden ze mijn volk mijn woorden laten horen
en zouden ze ervoor gezorgd hebben dat ze het verkeerde pad en hun slechte daden achter zich lieten.'[b]

23 'Ben ik alleen een God van dichtbij', verklaart Jehovah, 'en niet ook een God van ver?'

24 'Kan iemand zich verbergen in een schuilplaats zodat ik hem niet kan zien?',[c] verklaart Jehovah.
'Ben ik het niet die de hemel en de aarde vult?',[d] verklaart Jehovah.

25 'Ik heb de profeten die in
mijn naam leugens profeteren horen zeggen: "Ik heb een droom gehad! Ik heb een droom gehad!"[e]
26 Hoelang zal dit doorgaan in
het hart van de profeten, dat ze leugens profeteren? Ze zijn profeten van het bedrog uit hun
eigen hart.[f] **27** Ze willen mijn
volk mijn naam laten vergeten door de dromen die ze aan elkaar vertellen, net zoals hun vaders mijn naam vergaten door Baäl.[g]
28 Laat de profeet die een droom
heeft gehad, de droom vertellen, maar degene die mijn woord heeft moet mijn woord naar waarheid weergeven.'

'Wat heeft stro met graan te maken?', verklaart Jehovah.

29 'Is mijn woord niet als een vuur',[h] verklaart Jehovah, 'en als een smidshamer die een rots kapotslaat?'[i]

30 'Daarom ben ik tegen de profeten', verklaart Jehovah, 'die mijn woorden van elkaar stelen.'[j]

31 'Ik ben tegen de profeten', verklaart Jehovah, 'die hun tong

HFST. 23
a Jer 8:14; Jer 9:15
b Jer 27:9; Jer 29:8
c Klg 2:14
d Jer 14:14; Ez 13:3; Ez 22:28
e Jer 4:10; Jer 6:13, 14; Jer 8:11; Ez 13:10
f Mi 3:11
g Jer 25:32; Jer 30:23, 24

2de kolom
a Jer 14:14; Jer 27:15; Jer 29:8, 9
b Jer 25:4, 5
c Ge 16:7, 13; Sp 15:3; Am 9:2; Heb 4:13
d Ps 139:7
e De 18:20; Jer 27:9; Jer 29:21, 23
f Jer 14:14
g Re 3:7; 2Kon 21:1, 3
h Jer 5:14
i Heb 4:12
j De 18:20; Jer 14:15; Ez 13:2, 3

23:16 *Of 'ze vullen jullie met ijdele hoop'.

gebruiken om te zeggen: “Hij ver-
klaart!”’[a]
32 ‘Ik ben tegen de profeten
van leugenachtige dromen’, ver-
klaart Jehovah. ‘Ze vertellen ze
rond en brengen mijn volk met
hun leugens en opschepperij op
een dwaalspoor.’[b]
‘Maar ik heb ze niet gestuurd
en ze niets opgedragen. Dit volk
heeft dus helemaal niets aan
ze’,[c] verklaart Jehovah.
33 ‘En als dit volk of een pro-
feet of een priester je vraagt:
“Wat is de last* van Jehovah?”,
dan moet je antwoorden: “‘Jul-
lie zijn de last! En ik zal jullie
afwerpen’,[d] verklaart Jehovah.”
34 Als een profeet of een pries-
ter of het volk zegt: “Dit is de
last van Jehovah!”, dan zal ik
mijn aandacht richten op die man
en op zijn familie. 35 Dit is wat
elk van jullie tegen zijn mede-
mens en tegen zijn broeder zegt:
“Wat heeft Jehovah geantwoord?
En wat heeft Jehovah gezegd?”
36 Maar spreek niet meer over de
last van Jehovah, want de last is
jullie eigen woord. Jullie hebben
de woorden van onze God, de le-
vende God, Jehovah van de leger-
machten, veranderd.
37 Dit moet je tegen de pro-
feet zeggen: “Wat voor antwoord
heeft Jehovah je gegeven? En wat
heeft Jehovah gezegd? 38 En als
jullie blijven zeggen ‘De last van
Jehovah!’, dan zegt Jehovah: ‘Om-
dat jullie zeggen: “Dit woord is de
last van Jehovah”, terwijl ik jul-
lie had gezegd: “Jullie mogen niet
zeggen: ‘De last van Jehovah!’”,
39 daarom zal ik jullie optillen en
ver van me weg gooien — jullie
en de stad die ik aan jullie en je
voorouders heb gegeven. 40 Ik
breng eeuwige schande over jul-
lie en eeuwige vernedering, die
niet zal worden vergeten.’”’[e]

23:33 *Of ‘zware boodschap’. Het Hebreeuwse woord heeft een dubbele betekenis: ‘een gewichtige uitspraak van God’ of ‘een zware last’.

24 Toen liet Jehovah me twee
manden met vijgen zien die
voor de tempel van Jehovah ston-
den. Dat was nadat koning Je-
chonja*[a] van Juda, de zoon van
Jojakim,[b] door koning Nebukad-
nezar# van Babylon in balling-
schap was weggevoerd, samen
met de leiders van Juda, de am-
bachtslieden en de metaalbewer-
kers;△ ze waren door hem van Je-
ruzalem naar Babylon gebracht.[c]
2 In de ene mand zaten heel goe-
de vijgen, als vroege vijgen, maar
in de andere mand zaten heel
slechte vijgen; ze waren zo slecht
dat ze niet te eten waren.
3 Jehovah vroeg me: ‘Wat zie
je, Jeremia?’ Ik zei dus: ‘Vijgen.
De goede vijgen zijn heel goed,
maar de slechte zijn heel slecht;
zo slecht dat ze niet te eten zijn.’[d]
4 Toen kwam het woord van
Jehovah tot mij: 5 ‘Dit zegt Je-
hovah, de God van Israël: “Zoals
deze goede vijgen, zo zal ik de bal-
lingen van Juda, die ik uit deze
plaats heb weggestuurd naar het
land van de Chaldeeën, goedge-
zind zijn. 6 Ik houd ze in het oog
voor hun bestwil en ik zal ze naar
dit land laten terugkomen.[e] Ik zal
ze opbouwen en niet neerhalen,
ik zal ze planten en niet uitruk-
ken.[f] 7 En ik zal ze een hart ge-
ven dat mij kent, dat weet dat ik
Jehovah ben.[g] Ze zullen mijn volk
worden en ik zal hun God wor-
den,[h] want ze zullen met heel hun
hart bij me terugkomen.[i]
8 Maar over de slechte vijgen,
die zo slecht zijn dat ze niet te
eten zijn,[j] zegt Jehovah: ‘Zo zal ik
koning Zedekia[k] van Juda bezien,
samen met zijn leiders, het over-
blijfsel van Jeruzalem dat in dit
land is overgebleven en degenen
die in Egypte wonen.[l] 9 Ik zal zo
veel ellende over ze brengen dat
ze een schrikbeeld worden voor

24:1 *Ook Jojachin en Chonja genoemd. #Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. △Of mogelijk ‘bouwers van bolwerken’.

HFST. 23
a Ez 13:7
b Ze 3:4
c Jer 7:8; Klg 2:14
d Jer 12:7
e Jer 24:9; Jer 42:18; Klg 5:20; Da 9:16

2de kolom

HFST. 24
a Jer 22:24
b 2Kon 24:6; 1Kr 3:16
c 2Kon 24:15, 16; Jer 29:1, 2
d Jer 24:8
e Ezr 1:3; Jer 12:15; Jer 25:11; Jer 29:10; Ez 36:24
f Jer 1:10; Jer 30:18; Jer 32:41
g De 30:6; Jer 31:33; Ez 11:19
h Jer 30:22; Jer 32:38; Za 8:8
i Jer 29:13
j Jer 29:17
k 2Kon 25:6, 7; Ez 12:12, 13
l Jer 44:1; Jer 46:13

alle koninkrijken op aarde,[a] een
schande, een spreekwoord, een
mikpunt van spot en een vloek[b]
in alle plaatsen waarheen ik ze
zal verdrijven.[c] **10** En ik zal het
zwaard,[d] de hongersnood en de
epidemie*[e] op ze af sturen, totdat
ze verdwenen zijn uit het land dat
ik hun en hun voorouders heb ge-
geven.’”’

25 Het woord kwam tot Jere-
mia over het hele volk van
Juda, in het vierde jaar van ko-
ning Jojakim[f] van Juda, de zoon
van Josia, dat wil zeggen het eer-
ste jaar van koning Nebukadne-
zar* van Babylon. **2** Dit zei de
profeet Jeremia over* het hele
volk van Juda en alle inwoners
van Jeruzalem:

3 ‘Vanaf het 13de jaar van ko-
ning Josia[g] van Juda, de zoon van
Amon, tot nu toe, deze 23 jaar, is
het woord van Jehovah tot mij ge-
komen, en ik bleef steeds weer*
tot jullie spreken, maar jullie wil-
den niet luisteren.[h] **4** En Jeho-
vah stuurde steeds weer* al zijn
dienaren, de profeten, naar jul-
lie, maar jullie wilden niet luis-
teren# en waren ongehoorzaam.[i]
5 Ze zeiden: “Keer je alsjeblieft
allemaal af van het verkeerde pad
en van je slechte daden.[j] Dan zul
je nog lange tijd blijven wonen
in het land dat Jehovah jullie en
je voorouders lang geleden heeft
gegeven. **6** Volg geen andere go-
den, vereer ze niet en buig je niet
voor ze neer, want dan beledi-
gen jullie me met het werk van
je handen en dan zal ik ellende
over jullie brengen.”

7 “Maar jullie wilden niet naar
me luisteren”, verklaart Jehovah.
“Jullie hebben me juist beledigd
met het werk van je handen, waar-
mee jullie je alleen maar ellende
op de hals halen.”[a]

8 Daarom zegt Jehovah van
de legermachten: “‘Omdat jullie
mijn woorden niet hebben gehoor-
zaamd, **9** laat ik alle families
van het noorden komen,’[b] ver-
klaart Jehovah, ‘samen met ko-
ning Nebukadnezar* van Babylon,
mijn dienaar,[c] en ik zal ze op dit
land,[d] op de inwoners en op al
deze omliggende volken[e] af stu-
ren. Ik zal die voor de vernietiging
bestemmen en veranderen in een
schrikbeeld, een aanfluiting en
een puinhoop voor altijd. **10** Ik
zal een eind maken aan het ge-
luid van feestvreugde en het ge-
luid van blijdschap onder hen,[f]
aan de stem van de bruidegom en
de stem van de bruid,[g] aan het
geluid van de handmolen en het
licht van de lamp. **11** En dit hele
land zal in puin worden gelegd en
een schrikbeeld worden, en deze
volken zullen de koning van Ba-
bylon 70 jaar moeten dienen.’”[h]

12 “Maar wanneer er 70 jaar
zijn vervuld,[i] zal ik de koning van
Babylon en dat volk ter verant-
woording roepen* voor hun zon-
de”,[j] verklaart Jehovah, “en ik zal
het land van de Chaldeeën voor al-
tijd in een verlaten woestenij ver-
anderen.[k] **13** Ik zal alle woorden
over dat land brengen die ik er-
tegen gesproken heb, alles wat in
dit boek opgeschreven is, wat Je-
remia tegen alle volken heeft ge-
profeteerd. **14** Want veel volken
en grote koningen[l] zullen slaven
van ze maken,[m] en ik zal ze hun da-
den en het werk van hun eigen
handen vergelden.”’[n]

15 Want dit heeft Jehovah, de
God van Israël, tegen me gezegd:
‘Neem deze beker met de wijn van
woede uit mijn hand en geef die
te drinken aan alle volken waar-
heen ik je stuur. **16** En ze zul-
len drinken, gaan zwalken en zich
als dwazen gedragen vanwege het
zwaard dat ik op ze af stuur.’[o]

HFST. 24
a Jer 15:4; Jer 34:17
b Jer 26:4, 6; Jer 29:22
c De 28:64; Jer 29:18
d Le 26:33; Jer 9:16
e De 28:59; Jer 15:2; Ez 7:15

HFST. 25
f 2Kon 24:1; Jer 36:1; Jer 46:2; Da 1:1
g Jer 1:2
h Jer 7:13; Jer 13:10
i Jer 29:19
j 2Kon 17:13; Jes 55:7; Jer 18:11; Jer 35:15; Ez 18:30; Ez 33:11

2de kolom
a De 32:21; Ne 9:26
b Le 26:25; Jes 5:26; Jer 1:15
c Jer 27:6; Jer 43:10
d De 28:49, 50; Jer 5:15; Ez 7:24
e Ez 26:7; Ez 29:19; Hab 1:6
f Jes 24:7; Ez 26:13
g Jer 7:34
h 2Kr 36:20, 21; Da 9:2; Za 1:12; Za 7:5
i De 30:3; Ezr 1:1, 2; Jer 29:10
j Jes 47:1; Jer 51:1; Da 5:26, 30
k Jes 13:1, 19; Jes 14:4, 23
l Jer 50:9; Jer 51:27
m Jes 14:2; Hab 2:8
n Ps 137:8; Jer 50:29; Jer 51:6, 24; Opb 18:6
o Jer 51:7; Klg 4:21; Ez 23:32-34; Na 3:7, 11

24:10 *Of ‘ziekte’. **25:1, 9** *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **25:2** *Of ‘tegen’. **25:3** *Lett.: ‘terwijl ik vroeg opstond en sprak’. **25:4** *Lett.: ‘terwijl hij vroeg opstond en stuurde’. #Lett.: ‘neigden jullie oor niet om te horen’.

25:12 *Of ‘straffen’.

17 Ik nam de beker dus uit de
hand van Jehovah en liet alle vol-
ken drinken waarheen Jehovah
me stuurde:[a] **18** om te beginnen
Jeruzalem en de steden van Juda,[b]
haar koningen en haar leiders,
om ze te veranderen in een puin-
hoop, een schrikbeeld, een aan-
fluiting en een vervloeking,[c] zoals
nu het geval is; **19** vervolgens de
farao, de koning van Egypte, en
zijn dienaren, zijn vorsten en zijn
hele volk,[d] **20** en alle vreemde-
lingen bij hen; alle koningen van
het land Uz; alle koningen van
het land van de Filistijnen,[e] As-
kelon,[f] Gaza, Ekron en degenen
die overgebleven zijn van Asdod;
21 Edom,[g] Moab[h] en de Ammo-
nieten;[i] **22** alle koningen van Ty-
rus, alle koningen van Sidon[j] en
de koningen van het eiland in
de zee; **23** Dedan,[k] Tema, Buz en
iedereen die zijn haar aan de sla-
pen heeft afgeknipt;[l] **24** alle ko-
ningen van de Arabieren[m] en alle
koningen van de vreemdelingen
die in de woestijn wonen; **25** alle
koningen van Zimri, alle koningen
van Elam[n] en alle koningen van de
Meden;[o] **26** en alle koningen van
het noorden, dichtbij en ver weg,
de een na de ander, en alle an-
dere koninkrijken van de aarde
die op de aardbodem zijn; en na
hen zal de koning van Sesach*[p]
drinken.

27 ‘En je moet tegen ze zeg-
gen: “Dit zegt Jehovah van de le-
germachten, de God van Israël:
‘Drink, word dronken, braak, val
en sta niet meer op.[q] Want ik stuur
een zwaard op jullie af.’” **28** En
als ze de beker in je hand niet
willen drinken, moet je tegen ze
zeggen: “Dit zegt Jehovah van de
legermachten: ‘Jullie moeten hem
drinken! **29** Want luister! Als ik
als eerste ellende breng over de
stad die mijn naam draagt,[r] zou-
den jullie dan ongestraft moeten
blijven?’”[a]

“Jullie zullen niet ongestraft
blijven, want ik roep een zwaard
op tegen alle bewoners van de
aarde”, verklaart Jehovah van de
legermachten.

30 En jij moet al deze woor-
den tot ze profeteren en je moet
tegen ze zeggen:

“Van boven zal Jehovah
brullen
en vanuit zijn heilige woning
zal hij zijn stem laten horen.
Hij zal luid brullen tegen zijn
verblijfplaats.
Met een juichkreet als van
degenen die de wijnpers
treden,
zal hij in triomf zingen tegen
alle bewoners van de aarde.”

31 “Een rumoer zal tot de einden
van de aarde weerklinken,
want Jehovah heeft een
geschil met de volken.
Hij zal persoonlijk oordelen
over alle mensen.*[b]
En hij zal slechte mensen
aan het zwaard overgeven”,
verklaart Jehovah.

32 Dit zegt Jehovah van de leger-
machten:
“Kijk! Een ramp verspreidt
zich van volk tot volk[c]
en een zware storm zal op-
steken vanuit de uithoeken
van de aarde.[d]

33 En degenen die door Jeho-
vah zijn geveld, zullen op die dag
van het ene einde van de aar-
de helemaal tot het andere einde
van de aarde liggen. Er zal niet
over hen gerouwd worden, en ze
zullen niet verzameld of begra-
ven worden. Ze zullen als mest
op de aardbodem worden.”

34 Huil maar, herders,
schreeuw maar!
Wentel je in het stof, machti-
gen van de kudde,

HFST. 25
a Jer 1:10
b Jes 51:17
c Jer 24:9
d Jer 46:2
e Jer 47:1
f Jer 47:5
g Jer 49:17; Klg 4:21
h Jer 48:1
i Jer 49:1
j Jer 27:2, 3; Jer 47:4
k Jer 49:8
l Jer 9:25, 26; Jer 49:32
m Jer 49:31, 32
n Jer 49:34
o Jer 51:11
p Jer 51:41
q Jes 63:6; Hab 2:16
r 1Kon 9:7; Jer 7:12, 14; Da 9:18; Ho 12:2; Mi 6:2

2de kolom
a Jer 49:12; Ob 16
b Joë 3:2
c Jes 34:2, 3; Jer 25:17
d Ze 3:8

25:26 *Blijkbaar een cryptografische naam voor Babel (Babylon).

25:31 *Lett.: ‘alle vlees’.

want de tijd voor je slachting
en je verstrooiing is aangebroken
en jullie zullen vallen als een kostbare kruik!
35 Er is voor de herders geen schuilplaats,
er is voor de machtigen van de kudde geen uitweg.
36 Hoor het geschreeuw van de herders
en het gehuil van de machtigen van de kudde,
want Jehovah verwoest hun weidegrond.
37 En in de vredige woonplaatsen is geen leven meer,
door de brandende woede van Jehovah.
38 Als een jonge leeuw*[a] heeft hij zijn schuilplaats verlaten,
want hun land is een schrikbeeld geworden,
door het wrede zwaard
en door zijn brandende woede.’

26 Aan het begin van de re-
gering van koning Joja-
kim[b] van Juda, de zoon van Jo-
sia, kwam dit woord van Jehovah:
2 ‘Dit zegt Jehovah: “Ga in het
voorhof van het huis van Jeho-
vah staan en spreek over* alle in-
woners van de steden van Juda,
die in het huis van Jehovah ko-
men voor aanbidding.# Vertel ze
alles wat ik je opdraag. Laat geen
woord weg. **3** Misschien zullen
ze luisteren en zich allemaal af-
keren van het verkeerde pad en
zal ik van gedachten verande-
ren* als het gaat om de ellende
die ik over ze wil brengen vanwe-
ge hun slechte daden.[c] **4** Zeg te-
gen ze: ‘Dit zegt Jehovah: “Als jul-
lie niet naar me luisteren — als
jullie je niet aan mijn wet* hou-
den die ik jullie heb voorgehouden
5 en niet luisteren naar de woor-
den van mijn dienaren, de profe-
ten, die ik steeds weer* naar jullie
toe stuur, naar wie jullie niet heb-
ben geluisterd[a] — **6** dan zal ik dit
huis als Silo[b] maken en zal ik deze
stad veranderen in een vervloe-
king voor alle volken op aarde.”’”’[c]
7 De priesters, de profeten
en het hele volk hoorden Jere-
mia die woorden spreken in het
huis van Jehovah.[d] **8** Toen Jere-
mia alles tegen het hele volk had
gezegd wat Jehovah hem had op-
gedragen, grepen de priesters, de
profeten en het hele volk hem.
Ze zeiden: ‘Je zult beslist sterven.
9 Waarom heb je in de naam van
Jehovah geprofeteerd: “Dit huis
zal als Silo worden en deze stad
zal verwoest worden, er zal nie-
mand meer wonen”?’ En het hele
volk ging om Jeremia heen staan
in het huis van Jehovah.
10 Toen de leiders van Juda
deze woorden te horen kregen,
kwamen ze van het huis* van de
koning naar het huis van Jehovah
en ze gingen bij de ingang van de
nieuwe poort van Jehovah[e] zitten.
11 De priesters en de profeten
zeiden tegen de leiders en tegen
het hele volk: ‘Deze man verdient
de doodstraf,[f] want hij heeft te-
gen deze stad geprofeteerd, zoals
jullie met eigen oren hebben ge-
hoord.’[g]
12 Daarop zei Jeremia tegen
alle leiders en tegen het hele volk:
‘Het was Jehovah die me heeft ge-
stuurd om tegen dit huis en tegen
deze stad alles te profeteren wat
jullie hebben gehoord.[h] **13** Ver-
ander daarom je wegen en daden
en gehoorzaam de stem van Je-
hovah, je God. Dan zal Jehovah
van gedachten veranderen* als
het gaat om de ellende die hij jul-
lie heeft aangekondigd.[i] **14** En
ik, ik ben in jullie handen. Doe
met me wat goed en rechtvaar-

HFST. 25
a Ho 5:14

HFST. 26
b 2Kon 23:34, 2Kr 36:4, Jer 25:1, Jer 35:1, Jer 36:1
c Jes 55:7, Jer 18:7, 8, Jer 36:3, Ez 18:27

2de kolom
a 2Kon 17:13,14, Jer 7:12-14, Jer 25:3
b Ps 78:60
c Jer 24:9
d Jer 26:2
e Jer 36:10
f Jer 18:19, 20
g Jer 38:4
h Jer 1:17
i Jer 7:3, Jer 36:3, Ez 18:32, Jon 3:9

25:38 *Of ‘een jonge leeuw met manen’. **26:2** *Of ‘tegen’. #Of ‘om zich neer te buigen’. **26:3, 13** *Of ‘spijt voelen’. **26:4** *Of ‘onderwijs’.

26:5 *Lett.: ‘terwijl ik vroeg opsta en stuur’. **26:10** *Of ‘paleis’.

dig is in jullie ogen. **15** Maar je
kunt er zeker van zijn dat jullie
onschuldig bloed over jezelf, over
deze stad en over haar inwoners
zullen brengen als jullie me dood-
maken, want echt, Jehovah heeft
me naar jullie toe gestuurd om dit
alles in jullie bijzijn te zeggen.’

16 Toen zeiden de leiders en
het hele volk tegen de priesters
en de profeten: ‘Deze man ver-
dient de doodstraf niet, want hij
heeft in de naam van Jehovah,
onze God, tot ons gesproken.’

17 Bovendien stonden sommi-
ge oudsten van het land op en zei-
den tegen de hele gemeente van
het volk: **18** ‘Micha[a] van More-
seth profeteerde in de tijd van ko-
ning Hizkia[b] van Juda, en hij zei
tegen het hele volk van Juda: “Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten:

‘Sion zal worden omgeploegd
als een akker,
Jeruzalem zal een ruïne
worden[c]
en de berg van het Huis* zal
worden als een beboste
heuvel.’”#[d]

19 Heeft koning Hizkia van
Juda samen met heel Juda hem
toen gedood? Had hij niet juist
ontzag voor Jehovah en smeekte
hij niet om Jehovah’s gunst, zo-
dat Jehovah van gedachten veran-
derde* in verband met de ellende
die hij hun had aangekondigd?[e] We
staan dus op het punt een grote
ramp over onszelf# af te roepen.

20 Er was nog een man die in
de naam van Jehovah profeteer-
de: Uria, de zoon van Semaja, uit
Kirjath-Jearim.[f] Hij profeteerde
tegen deze stad en tegen dit
land met woorden die leken op
die van Jeremia. **21** Koning Jo-
jakim,[g] al zijn sterke mannen en
alle leiders hoorden zijn woor-
den, en de koning wilde hem do-
den.[a] Zodra Uria dat hoorde, werd
hij bang en vluchtte naar Egyp-
te. **22** Toen stuurde koning Joja-
kim Elnathan,[b] de zoon van Ach-
bor, en andere mannen met hem
naar Egypte. **23** Ze haalden Uria
uit Egypte en brachten hem bij
koning Jojakim, die hem met het
zwaard doodde[c] en zijn lijk op
de begraafplaats van het gewone
volk gooide.’

24 Maar Ahikam,[d] de zoon van
Safan,[e] steunde Jeremia, waar-
door hij niet in handen van het
volk werd gegeven om gedood te
worden.[f]

27 Aan het begin van de re-
gering van koning Jojakim
van Juda, de zoon van Josia,
kwam dit woord van Jehovah tot
Jeremia: **2** ‘Dit heeft Jehovah te-
gen me gezegd: “Maak riemen
en jukken en leg die op je nek.
3 Stuur ze daarna naar de koning
van Edom,[g] de koning van Moab,[h]
de koning van de Ammonieten,[i]
de koning van Tyrus[j] en de ko-
ning van Sidon.[k] Geef ze mee
aan de boodschappers die naar
Jeruzalem, naar koning Zedekia
van Juda, zijn gekomen. **4** Laat
ze dit bevel doorgeven aan hun
meesters:

‘Dit zegt Jehovah van de leger-
machten, de God van Israël: dit
moeten jullie tegen je meesters
zeggen: **5** “Ik ben het die de aar-
de, de mensen en de dieren op
de aarde heeft gemaakt door mijn
grote kracht en door mijn uitge-
strekte arm. En ik heb haar ge-
geven aan wie ik wil.*[l] **6** En nu
heb ik al deze landen in handen
gegeven van koning Nebukadne-
zar[m] van Babylon, mijn dienaar. Ik
heb hem zelfs de wilde dieren van
het veld gegeven om hem te die-
nen. **7** Alle volken zullen hem,
zijn zoon en zijn kleinzoon die-
nen, totdat de tijd voor zijn eigen

HFST. 26
a Mi 1:1
b 2Kr 29:1
c Ps 79:1; Jer 9:11
d Mi 3:12
e 2Kr 32:26
f Joz 15:20, 60; Joz 18:11, 14; 1Sa 7:2
g 2Kon 23:34; 2Kr 36:5

2de kolom
a 2Kr 16:10
b Jer 36:11, 12
c Jer 2:30
d 2Kon 22:12, 13; Jer 39:13, 14; Jer 40:5
e 2Kon 22:10
f 1Kon 18:4

HFST. 27
g Ez 25:12, 13; Ob 1
h Jer 48:1; Ez 25:8, 9
i Jer 49:1, 2; Ez 25:2
j Jes 23:1; Jer 47:4; Ez 26:3
k Jes 23:4; Ez 28:21; Joë 3:4
l Da 4:17
m Jer 25:9; Jer 28:14; Jer 43:10; Da 2:37, 38

26:18 *Of ‘de tempelberg’. #Of ‘als hoge plaatsen in een woud’. **26:19** *Of ‘spijt voelde’. #Of ‘onze zielen’.

27:5 *Lett.: ‘aan wie het in mijn ogen goed is’.

land is gekomen,[a] wanneer veel volken en grote koningen hem tot slaaf zullen maken.”[b]

8 “Als een volk of een koninkrijk weigert koning Nebukadnezar van Babylon te dienen en weigert zijn nek onder het juk van de koning van Babylon te brengen, zal ik dat volk straffen met het zwaard,[c] de hongersnood en de epidemie”,* verklaart Jehovah, “totdat ik door zijn toedoen volledig met hen heb afgerekend.”

9 “Luister daarom niet naar jullie profeten, waarzeggers, dromers, magiërs en tovenaars, die tegen je zeggen: ‘Jullie zullen de koning van Babylon niet dienen.’ **10** Want ze profeteren leugens tot jullie, zodat jullie ver van je land weggevoerd zullen worden, en ik zal jullie verstrooien en jullie zullen omkomen.

11 Maar het volk dat zijn nek onder het juk van de koning van Babylon brengt en hem dient, mag van mij in hun land blijven”,* verklaart Jehovah, “om het te bebouwen en er te wonen.”’”’

12 Tegen koning Zedekia[d] van Juda zei ik hetzelfde: ‘Breng je nek onder het juk van de koning van Babylon en dien hem en zijn volk, dan zul je in leven blijven.[e] **13** Waarom zouden jij en je volk sterven door het zwaard,[f] door de hongersnood[g] en door de epidemie,[h] zoals Jehovah gezegd heeft over het volk dat de koning van Babylon niet wil dienen? **14** Luister niet naar de woorden van de profeten die tegen jullie zeggen: “Jullie zullen de koning van Babylon niet dienen”,[i] want ze profeteren leugens tot jullie.[j]

15 “Want ik heb ze niet gestuurd”, verklaart Jehovah. “Maar ze profeteren leugens in mijn naam, met als gevolg dat ik jullie zal verdrijven en dat jullie zullen omkomen, jullie en de profeten die tot jullie profeteren.”’[k]

16 En tegen de priesters en dit hele volk zei ik: ‘Dit zegt Jehovah: “Luister niet naar de woorden van jullie profeten die tot jullie profeteren: ‘Luister! De voorwerpen van het huis van Jehovah zullen heel binnenkort uit Babylon worden teruggebracht!’[a] Want ze profeteren leugens tot jullie.[b] **17** Luister niet naar ze. Dien de koning van Babylon, dan zullen jullie in leven blijven.[c] Waarom zou deze stad een puinhoop worden? **18** Maar als ze profeten zijn en als ze het woord van Jehovah spreken, laten ze dan alsjeblieft Jehovah van de legermachten smeken dat de overgebleven voorwerpen in het huis van Jehovah, in het huis* van de koning van Juda en in Jeruzalem niet naar Babylon worden gebracht.”

19 Want dit zegt Jehovah van de legermachten over de zuilen,[d] de Zee,*[e] de karren[f] en de voorwerpen die nog overgebleven zijn in deze stad, **20** die koning Nebukadnezar van Babylon niet had meegenomen toen hij koning Jechonja van Juda, de zoon van Jojakim, in ballingschap wegvoerde van Jeruzalem naar Babylon, samen met alle vooraanstaande personen van Juda en Jeruzalem[g] — **21** dit zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël, over de voorwerpen die nog over zijn in het huis van Jehovah, in het huis van de koning van Juda en in Jeruzalem: **22** “‘Ze zullen naar Babylon worden gebracht[h] en daar zullen ze blijven tot de dag dat ik er weer aandacht voor heb’, verklaart Jehovah. ‘Dan zal ik ze terughalen en naar deze plaats terugbrengen.’”’[i]

28 In hetzelfde jaar, aan het begin van de regering van koning Zedekia[j] van Juda, in het vierde jaar, in de vijfde maand, zei de profeet Hananja uit Gibeon,[k]

HFST. 27
a Ps 137:8; Jer 50:14, 27; Da 5:26, 30
b Jer 25:12, 14; Jer 51:11
c Ez 26:7, 8
d 2Kon 24:17; 1Kr 3:15; Jer 37:1
e Jer 38:2, 20
f 2Kon 25:7
g 2Kon 25:3
h Jer 21:9; Ez 14:21
i Jer 28:1, 2; Jer 28:11; Jer 37:19
j Jer 14:14; Jer 23:21; Jer 28:15; Jer 29:8, 9; Ez 13:6
k Jer 20:6; Jer 29:21; Ez 13:3

2de kolom
a 2Kon 24:11, 13; 2Kr 36:7; Jer 28:1-3; Da 1:1, 2
b Jer 14:13
c Jer 27:11; Jer 38:17
d 1Kon 7:15; 2Kon 25:17; 2Kr 4:11, 12; Jer 52:21
e 1Kon 7:23
f 1Kon 7:27; 2Kon 25:16; 2Kr 4:11, 14
g 2Kon 24:14, 15; 2Kr 36:10; Jer 24:1; Da 1:2, 3
h 2Kon 25:13, 14; 2Kr 36:18; Jer 52:17, 18; Da 5:3
i Ezr 1:7; Ezr 5:14

HFST. 28
j 2Kon 24:17; 2Kr 36:10
k Joz 11:19; 2Sa 21:2

27:8 * Of ‘ziekte’. **27:11** * Lett.: ‘rusten’.

27:18 * Of ‘paleis’. **27:19** * D.w.z. de koperen Zee van de tempel.

de zoon van Azzur, in het huis
van Jehovah in het bijzijn van
de priesters en het hele volk te-
gen me: **2** ‘Dit zegt Jehovah van
de legermachten, de God van Is-
raël: “Ik zal het juk van de koning
van Babylon breken.[a] **3** Binnen
twee jaar* zal ik alle voorwer-
pen van het huis van Jehovah die
koning Nebukadnezar van Baby-
lon uit deze plaats heeft gehaald
en naar Babylon heeft meegeno-
men,[b] naar deze plaats terugbren-
gen.”’ **4** ‘“En ik zal koning Je-
chonja[c] van Juda, de zoon van
Jojakim,[d] en alle ballingen van
Juda die naar Babylon zijn ge-
gaan[e] naar deze plaats terugbren-
gen”, verklaart Jehovah, “want ik
zal het juk van de koning van Ba-
bylon breken.”’
5 Toen sprak de profeet Jere-
mia tegen de profeet Hananja in
het bijzijn van de priesters en alle
mensen die in het huis van Je-
hovah stonden. **6** De profeet Je-
remia zei: ‘Amen!* Laat Jehovah
dat doen! Laat Jehovah de woor-
den die je geprofeteerd hebt uit-
voeren door de voorwerpen van
het huis van Jehovah en alle bal-
lingen vanuit Babylon naar deze
plaats terug te brengen! **7** Maar
luister alsjeblieft naar deze bood-
schap die ik in het bijzijn van
jou en van het hele volk ver-
kondig. **8** De profeten die vóór
jou en mij leefden, profeteerden
lang geleden over oorlog, ellende
en epidemieën* voor veel landen
en machtige koninkrijken. **9** Als
een profeet over vrede profe-
teert en het woord van die pro-
feet komt uit, dan zal het duide-
lijk zijn dat die profeet echt door
Jehovah is gestuurd.’
10 Toen haalde de profeet Ha-
nanja het juk van de nek van de
profeet Jeremia af en brak het.[f]
11 Hananja zei daarna in het bij-
zijn van het hele volk: ‘Dit zegt Je-
hovah: “Zo zal ik binnen twee jaar
het juk van koning Nebukadnezar
van Babylon van de nek van alle
volken afhalen en het breken.”’[a]
Daarop ging de profeet Jeremia
weg.
12 Nadat de profeet Hananja
het juk van de nek van de profeet
Jeremia had afgehaald en had
gebroken, kwam deze boodschap
van Jehovah tot Jeremia: **13** ‘Ga
tegen Hananja zeggen: “Dit zegt
Jehovah: ‘Je hebt houten juk-
ken gebroken,[b] ijzeren jukken zul-
len ervoor in de plaats komen.’
14 Want dit zegt Jehovah van de
legermachten, de God van Israël:
‘Ik zal een ijzeren juk op de nek
van al deze volken leggen, zodat
ze koning Nebukadnezar van Ba-
bylon dienen, en ze moeten hem
dienen.[c] Zelfs de wilde dieren van
het veld zal ik hem geven.’”’[d]
15 De profeet Jeremia zei toen
tegen de profeet Hananja:[e] ‘Luis-
ter alsjeblieft, Hananja! Jehovah
heeft je niet gestuurd, maar jij
hebt dit volk in een leugen laten
geloven.[f] **16** Daarom zegt Jeho-
vah: “Luister! Ik verwijder je van
de aardbodem. Dit jaar zul je ster-
ven, want je hebt aangezet tot op-
stand tegen Jehovah.”’[g]
17 En de profeet Hananja stierf
in dat jaar, in de zevende maand.

29

Dat is de tekst van de brief
die de profeet Jeremia van-
uit Jeruzalem stuurde aan de rest
van de oudsten onder de ballin-
gen, de priesters, de profeten en
het hele volk dat Nebukadnezar
in ballingschap had weggevoerd
van Jeruzalem naar Babylon.
2 Dit was nadat koning Jechon-
ja,[h] de koningin-moeder,*[i] de hof-
beambten, de leiders van Juda
en Jeruzalem, de ambachtslieden
en de metaalbewerkers# uit Jeru-
zalem waren weggegaan.[j] **3** Hij
gaf de brief mee aan Elasa, de
zoon van Safan,[k] en Gemarja, de
zoon van Hilkia, die door koning

28:3 *Lett.: ‘jaren van dagen’. **28:6** *Of ‘zo zij het!’ **28:8** *Of ‘ziekten’.

29:2 *Of ‘vrouwe’. #Of mogelijk ‘bouwers van bolwerken’.

HFST. 28
a Jer 27:4, 8
b 2Kon 24:11, 13; Jer 27:16; Da 1:2
c 2Kon 24:8; 2Kon 25:27; Jer 37:1
d 2Kon 23:36; 2Kon 24:6
e 2Kon 24:12, 14; Jer 24:1
f Jer 27:2

2de kolom
a Jer 28:4
b Jer 27:2
c De 28:48; Jer 5:19
d Jer 27:6; Da 2:37, 38
e Jer 28:1
f Jer 14:14; Jer 23:21; Jer 27:15; Ez 13:3
g De 13:5; De 18:20; Jer 29:32

HFST. 29
h 2Kon 24:8; Jer 22:24
i Jer 22:26
j 2Kon 24:15, 16; Jer 24:1
k 2Kon 22:8; Jer 26:24; Jer 39:13, 14; Ez 8:11

Zedekia[a] van Juda naar Babylon werden gestuurd, naar koning Nebukadnezar van Babylon. In de brief stond:

4 ‘Dit zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël, tegen alle ballingen, die ik van Jeruzalem naar Babylon in ballingschap heb laten gaan: **5** “Bouw huizen en ga erin wonen. Leg tuinen aan en eet de opbrengst ervan. **6** Trouw en krijg zonen en dochters. Kies vrouwen voor je zonen en huwelijk je dochters uit, zodat zij ook zonen en dochters krijgen. Jullie moeten daar in aantal toenemen, niet afnemen. **7** Draag bij aan de vrede in de stad waarheen ik jullie heb verbannen, en bid ervoor tot Jehovah, want als zij vrede heeft, hebben jullie vrede.[b] **8** Want dit zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël: ‘Laat je niet misleiden door de profeten en de waarzeggers bij jullie[c] en luister niet naar de dromen die ze dromen. **9** Want “ze profeteren leugens tot jullie in mijn naam. Ik heb ze niet gestuurd”,[d] verklaart Jehovah.’”’

10 ‘Want dit zegt Jehovah: “Wanneer er 70 jaar in Babylon zijn vervuld, zal ik aandacht voor jullie hebben[e] en mijn belofte nakomen door jullie naar deze plaats terug te brengen.”[f]

11 “Want ik weet heel goed wat ik voor jullie in gedachten heb,” verklaart Jehovah, “vrede en geen ellende,[g] om jullie een toekomst en een hoop[h] te geven. **12** En jullie zullen me aanroepen, bij me komen en tot me bidden, en ik zal naar jullie luisteren.”[i]

13 “Jullie zullen me zoeken en me vinden,[j] want jullie zullen me met je hele hart zoeken.[k] **14** En ik zal me door jullie laten vinden”,[l] verklaart Jehovah. “Ik zal jullie uit gevangenschap terugbrengen en jullie verzamelen uit alle volken en plaatsen waarheen ik jullie verstrooid heb”,[m] verklaart Jehovah. “En ik zal jullie terugbrengen naar de plaats waaruit ik jullie in ballingschap heb laten gaan.”[a]

15 Maar jullie hebben gezegd: “Jehovah heeft voor ons in Babylon profeten aangesteld.”

16 Daarom zegt Jehovah tegen de koning die op de troon van David[b] zit en tegen alle mensen die in deze stad wonen, jullie broeders die niet met jullie in ballingschap zijn gegaan: **17** “Dit zegt Jehovah van de legermachten: ‘Ik stuur het zwaard, de hongersnood en de epidemie* op ze af[c] en ik zal rotte# vijgen van ze maken die zo slecht zijn dat ze niet te eten zijn.’”[d]

18 “En ik zal ze achtervolgen met het zwaard,[e] de hongersnood en de epidemie, en ik zal een schrikbeeld van ze maken voor alle koninkrijken op aarde,[f] een vloek, een verschrikking, een aanfluiting[g] en een schande bij alle volken waarheen ik ze zal verdrijven,[h] **19** omdat ze niet hebben geluisterd naar mijn woorden die ik aan ze heb overgebracht via mijn dienaren, de profeten,” verklaart Jehovah, “die ik steeds weer* heb gestuurd.”[i]

“Maar jullie hebben niet geluisterd”,[j] verklaart Jehovah.

20 Luister daarom naar het woord van Jehovah, ballingen, jullie die ik uit Jeruzalem heb weggestuurd naar Babylon. **21** Dit zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël, over Achab, de zoon van Kolaja, en over Zedekia, de zoon van Maäseja, die in mijn naam leugens profeteren tot jullie:[k] “Ik geef ze in handen van koning Nebukadnezar* van Babylon en hij zal ze voor jullie ogen doden. **22** En wat er met hen gebeurt zal door alle ballingen van

HFST. 29
a 2Kon 24:18
b 1Ti 2:1, 2
c Jer 14:14; Jer 27:14
d Jer 23:21; Jer 28:15
e 2Kr 36:20, 21; Ezr 1:1-3; Da 9:2; Za 1:12
f De 30:3; Ezr 2:1; Jer 24:6
g Ze 3:15
h Jer 31:17
i Da 9:3
j Le 26:40
k De 4:29; De 30:1-4; 1Kon 8:47, 48; Jer 24:7
l Jes 55:6
m Jes 49:25; Jer 30:3; Ez 39:28

2de kolom
a Ps 126:1; Ho 6:11; Am 9:14; Ze 3:20
b Jer 28:1
c Jer 24:10
d Jer 24:2, 8
e Le 26:33
f De 28:25; Jer 34:17
g 1Kon 9:8; 2Kr 29:8; Jer 25:9; Klg 2:15
h Jer 24:9
i Jer 7:13
j Jer 6:19
k Jer 14:14; Jer 29:8; Klg 2:14

29:17 *Of ‘ziekte’. #Of mogelijk ‘opengebarsten’. **29:19** *Lett.: ‘terwijl ik vroeg opstond’. **29:21** *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant.

Juda in Babylon als een vloek ge-
bruikt worden: ‘Mag Jehovah met
jullie doen zoals hij heeft gedaan
met Zedekia en Achab, die door
de koning van Babylon in het vuur
zijn geroosterd!’ **23** Want ze heb-
ben zich schandelijk gedragen in
Israël[a] door overspel te plegen
met vrouwen van anderen en door
in mijn naam leugens te verkondi-
gen die ik hun niet heb geboden.[b]
‘Ik ben degene die het weet en
ik ben getuige’,[c] verklaart Jeho-
vah.”’
24 ‘En tegen Semaja[d] van Ne-
chelam moet je zeggen: **25** “Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël: ‘Omdat
jij in jouw naam brieven hebt
gestuurd aan alle inwoners van
Jeruzalem, aan de priester Ze-
fanja,[e] de zoon van Maäseja, en
aan alle priesters, waarin staat:
26 “Jehovah heeft je als pries-
ter aangesteld in de plaats van
de priester Jojada, om de opzie-
ner van het huis van Jehovah te
worden, om toezicht te houden op
iedere idioot die zich als een pro-
feet gedraagt en om hem in het
blok en in de halsboei* te slaan.[f]
27 Waarom heb je Jeremia van
Anathoth[g] dan niet gestraft, die
zich bij jullie als een profeet ge-
draagt?[h] **28** Want hij heeft ons
zelfs in Babylon de boodschap
gestuurd: ‘Het gaat lang duren!
Bouw huizen en ga erin wonen.
Leg tuinen aan en eet de op-
brengst ervan[i] . . .’”’”’
29 Toen de priester Zefanja[j]
die brief las in het bijzijn van de
profeet Jeremia, **30** kwam het
woord van Jehovah tot Jeremia:
31 ‘Stuur alle ballingen de bood-
schap: “Dit zegt Jehovah over Se-
maja van Nechelam: ‘Omdat Se-
maja tot jullie heeft geprofeteerd
terwijl ik hem niet had gestuurd
en hij jullie in leugens wilde la-
ten geloven,[k] **32** daarom zegt Je-
hovah: “Ik richt mijn aandacht op
Semaja van Nechelam en op zijn
nageslacht. Geen van zijn nako-
melingen zal onder dit volk in le-
ven blijven, en hij zal het goe-
de dat ik voor mijn volk zal
doen, niet zien”, verklaart Jeho-
vah, “want hij heeft aangezet tot
opstand tegen Jehovah.”’”’

30 Het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia: **2** ‘Dit
zegt Jehovah, de God van Israël:
“Schrijf alle woorden die ik tegen
je zeg op in een boek. **3** Want
‘luister, er komt een tijd’, ver-
klaart Jehovah, ‘dat ik de gevan-
genen van mijn volk, Israël en
Juda, zal verzamelen’,[a] zegt Je-
hovah, ‘en ik zal ze terugbrengen
naar het land dat ik aan hun voor-
ouders heb gegeven en ze zullen
het weer in bezit nemen.’”’[b]
4 Dit zijn de woorden die Je-
hovah tegen Israël en Juda sprak.

5 Dit zegt Jehovah:
‘We horen het geluid van
paniek,
er is angst, geen vrede.
6 Vraag alsjeblieft: kan een
man baren?
Waarom zie ik dan elke sterke
man met zijn handen op zijn
buik*
als een vrouw die aan het
bevallen is?[c]
Waarom is elk gezicht bleek
weggetrokken?
7 Ach, wat een verschrikkelijke*
dag,[d]
met geen andere te ver-
gelijken,
een tijd van ellende voor
Jakob.
Maar hij zal eruit gered
worden.’

8 ‘En op die dag’, verklaart Je-
hovah van de legermachten, ‘zal
ik het juk van je nek afhalen en
het breken, en je riemen* zal ik in
tweeën trekken. Vreemden# zullen

29:26 *Of ‘aan de schandpaal’.

30:6 *Of ‘lendenen’. **30:7** *Lett.: ‘grote’. **30:8** *Lett.: ‘banden’. #Of ‘buitenlanders’.

HFST. 29
a Jer 23:14
b Jer 7:9, 10; Jer 27:15
c Jer 16:17; Jer 23:24
d Jer 29:31, 32
e 2Kon 25:18, 21; Jer 21:1, 2; Jer 37:3; Jer 52:24, 27
f Jer 20:2
g Jer 1:1
h Jer 43:2
i Jer 29:5
j 2Kon 25:18, 21
k Jer 14:14; Jer 28:15, 16; Ez 13:8, 9

2de kolom

HFST. 30
a De 30:3; Ez 39:25
b Ezr 2:1; Jer 29:14; Jer 32:44; Ez 20:42; Am 9:14
c Jer 4:31; Mi 4:9
d Joë 2:11; Ze 1:14

hem* niet meer tot slaaf maken.
9 Ze zullen Jehovah, hun God,
dienen en David, hun koning, die
ik voor hen zal aanstellen.’[a]

10 ‘En jij, mijn dienaar Jakob,
wees niet bang’, verklaart Jehovah,
‘en laat je geen angst aanjagen, Israël.[b]
Want ik zal je bevrijden uit verre streken
en je nageslacht uit het land waar ze gevangen zijn.[c]
Jakob zal terugkomen en rust en vrede hebben,
ze zullen voor niemand bang zijn.’[d]
11 ‘Want ik ben met je’, verklaart Jehovah, ‘om je te redden.
Maar alle volken waarheen ik je verstrooid heb, zal ik vernietigen.[e]
Jou zal ik niet vernietigen.[f]
Ik zal je in de juiste mate corrigeren*
en ik zal je beslist niet ongestraft laten.’[g]
12 Want dit zegt Jehovah:
‘Je breuk is niet te genezen.[h]
Je wond is ongeneeslijk.
13 Er is niemand om je zaak te bepleiten,
er is geen middel tegen je zweer.
Je bent niet te genezen.
14 Al je hartstochtelijke minnaars zijn je vergeten.[i]
Ze komen niet meer naar je toe.
Want ik heb je geslagen zoals een vijand slaat,[j]
gestraft zoals iemand die wreed is,
vanwege je grote schuld en al je zonden.[k]
15 Waarom schreeuw je vanwege je breuk?
Je pijn is ongeneeslijk!
Vanwege je grote schuld en al je zonden[a]
heb ik je dit aangedaan.
16 Daarom zal iedereen die jou verslindt, verslonden worden[b]
en al je vijanden zullen zelf gevangengenomen worden.[c]
Wie jou berooft, zal beroofd worden,
en iedereen die jou plundert, zal ik laten plunderen.’[d]
17 ‘Maar ik zal je weer gezond maken en je wonden genezen’,[e] verklaart Jehovah,
‘ook al noemden ze je een verstotene:
“Sion, waar niemand naar zoekt.”’[f]
18 Dit zegt Jehovah:
‘Ik verzamel de gevangenen van de tenten van Jakob[g]
en ik zal medelijden hebben met zijn woningen.
De stad zal op haar puinhoop herbouwd worden[h]
en de versterkte toren zal staan waar hij hoort.
19 Ze zullen hun dankbaarheid tonen en hun gelach zal weerklinken.[i]
Ik zal ze laten toenemen, ze zullen niet met weinigen zijn.[j]
Ik zal ze talrijk maken,*
ze zullen niet klein in aantal zijn.[k]
20 Zijn zonen zullen weer als vroeger worden
en zijn vergadering zal stevig gevestigd zijn[l] voor mijn ogen.
Ik zal afrekenen met al zijn onderdrukkers.[m]
21 Zijn machtige zal er een van hem zijn
en uit zijn midden zal zijn leider opkomen.
Ik zal hem dichterbij laten komen en hij zal tot mij naderen.’

30:8 *Of ‘hen’. 30:11 *Zie Woordenlijst.

30:19 *Of mogelijk ‘eer geven’.

HFST. 30
a Ez 34:23, Ez 37:24, Ho 3:5
b Jes 41:13
c Jes 49:25, Jer 3:18
d Jer 33:16, Ez 34:25, Ho 2:18, Mi 4:4
e Jer 50:29, Jer 51:24
f Le 26:44, Ne 9:31, Klg 3:22, Am 9:8
g Ex 34:6, 7, Jer 46:27, 28
h 2Kr 36:15, 16, Jes 6:10, Jer 8:21, 22
i Klg 1:2, 19
j Klg 2:5
k Jer 5:6

2de kolom
a 2Kr 36:14
b Jes 41:11, Jer 25:12
c Jer 51:29, 56, Mi 5:9
d Za 2:8, 9
e Ps 102:13, Jer 33:6, 7
f Klg 2:15
g Ps 85:1, Jer 24:6, Jer 29:10
h Mi 4:8
i Ezr 3:12, Ne 8:17, Jes 35:10
j De 30:5, Jes 27:6, Za 10:8
k Jes 60:22, Mi 4:7
l Jes 1:26
m Jes 49:26, Jer 50:18

‘Want wie zou anders tot mij durven naderen?’,* verklaart Jehovah.
22 ‘En jullie zullen mijn volk worden[a] en ik zal jullie God zijn.’[b]
23 Kijk, een storm van Jehovah zal vol woede losbarsten,[c]
een razende wervelstorm die neerkomt op het hoofd van slechte mensen.
24 De brandende woede van Jehovah zal zich niet afwenden,
tot hij heeft uitgevoerd en gerealiseerd wat hij zich in zijn hart had voorgenomen.[d]
Aan het einde van de dagen zullen jullie dat begrijpen.[e]

31 ‘In die tijd’, verklaart Jehovah, ‘zal ik God worden voor alle families van Israël en zij zullen mijn volk worden.’[f]
2 Dit zegt Jehovah:
‘Het volk dat ontkwam aan het zwaard, vond gunst in de woestijn,
en Israël ging naar zijn rustplaats.’
3 Van ver is Jehovah aan mij verschenen en hij zei:
‘Met een eeuwige liefde heb ik van je gehouden.
Daarom heb ik je met loyale liefde tot me getrokken.*[g]
4 Ik zal je herbouwen en je zult herbouwd worden.[h]
O maagd Israël, je zult je tamboerijnen weer oppakken
en vrolijk gaan dansen.*[i]
5 Je zult weer wijngaarden planten op de bergen van Samaria.[j]
Degenen die ze planten zullen zelf van de opbrengst genieten.[k]
6 Want de dag komt dat de wachters in de bergen van Efraïm zullen uitroepen:
“Sta op, laten we naar Sion gaan, naar Jehovah, onze God.”’[a]
7 Want dit zegt Jehovah:
‘Roep naar Jakob met vreugde.
Juich omdat je boven de volken staat.[b]
Verkondig het, zing een lofzang en zeg:
“O Jehovah, red uw volk, het overblijfsel van Israël.”[c]
8 Ik breng ze terug uit het land van het noorden.[d]
Ik zal ze verzamelen van de uithoeken van de aarde.[e]
Bij hen zullen de blinde en de kreupele zijn,[f]
de zwangere vrouw en de barende vrouw, allemaal bij elkaar.
Als een grote gemeente zullen ze hier terugkomen.[g]
9 Huilend zullen ze komen,[h]
ik zal ze leiden terwijl ze om gunst smeken.
Ik zal ze naar waterstromen* brengen[i]
over een effen weg waarop ze niet zullen struikelen.
Want ik ben een Vader voor Israël en Efraïm is mijn eerstgeborene.’[j]
10 Hoor het woord van Jehovah, volken,
en verkondig het op de eilanden ver weg:[k]
‘Degene die Israël verstrooide, zal het verzamelen.
Hij zal erover waken zoals een herder over zijn kudde.[l]
11 Want Jehovah zal Jakob loskopen[m]
en hem redden* uit de hand van degene die sterker is dan hij.[n]
12 Ze zullen komen en juichen van vreugde op de hoogte van Sion[o]

HFST. 30
a Ho 2:23
b Jer 31:1 Ez 11:20 Ez 36:28
c Jer 25:32
d Jer 4:28
e Jer 23:20

HFST. 31
f Le 26:12 Jer 30:22 Jer 31:33
g De 7:8
h Jer 33:7 Am 9:11
i Jer 30:18, 19
j Am 9:14 Mi 4:4
k De 30:9 Jes 65:21, 22

2de kolom
a Jes 2:3 Jer 50:4, 5
b De 32:43 Jes 44:23
c Jes 1:9 Jer 23:3 Joë 2:32
d Jes 43:6 Jer 3:12
e De 30:4 Ez 20:34 Ez 34:12
f Jes 35:6 Jes 42:16
g Ezr 2:1, 64
h Jer 50:4
i Jes 35:7 Jes 49:10
j Ge 48:14 Ex 4:22
k Jes 11:11 Jes 42:10
l Jes 40:11 Ez 34:11-13 Mi 2:12
m Jes 44:23 Jes 48:20
n Jes 49:25
o Ezr 3:13 Ps 126:1 Jes 51:11

30:21 *Lett.: ‘zijn hart verpanden om tot mij te naderen’. **31:3** *Of ‘bleef ik je loyale liefde tonen’. **31:4** *Of ‘uittrekken in de dans van de lachenden’.

31:9 *Of ‘wadi’s vol water’. **31:11** *Of ‘opeisen’.

en ze zullen stralen om de
goedheid* van Jehovah,
om het graan, de nieuwe
wijn[a] en de olie
en om de jongen van de
schapen en de runderen.[b]
Ze# zullen als een waterrijke
tuin worden,[c]
nooit meer zullen ze weg-
kwijnen.'[d]
13 'In die tijd zal de maagd
vrolijk dansen,
net als de jonge mannen sa-
men met de oude mannen.[e]
Ik zal hun rouw veranderen
in grote vreugde.[f]
Ik zal ze troosten en hun
verdriet veranderen in
blijdschap.[g]
14 Ik zal de priesters* een over-
vloed aan voedsel# geven
en mijn volk zal gevuld wor-
den met mijn goedheid',[h]
verklaart Jehovah.
15 'Dit zegt Jehovah:
"Een stem wordt gehoord in
Rama,[i] gejammer en bitter
gehuil:
Rachel huilt om haar zonen.*[j]
Ze heeft geweigerd zich te
laten troosten over haar
zonen,
omdat ze er niet meer zijn."'[k]
16 Dit zegt Jehovah:
'"Houd op met huilen en
droog je tranen,
want er is een beloning voor
wat je doet", verklaart
Jehovah.
"Ze zullen terugkomen uit
het land van de vijand."[l]
17 "En er is hoop voor je toe-
komst",[m] verklaart Jehovah.
"Je zonen zullen naar hun
eigen gebied teruggaan."'[n]
18 'Ik heb Efraïm beslist horen
treuren:
"U hebt me gecorrigeerd en
ik heb me laten corrigeren,
als een kalf dat niet
afgericht is.
Breng me terug, dan zal ik
meteen terugkomen,
want u bent Jehovah, mijn
God.
19 Want na mijn terugkomst
kreeg ik spijt,[a]
nadat ik tot bezinning was
gebracht, sloeg ik van
verdriet op mijn dij.
Ik schaamde me en voelde
me vernederd,[b]
want ik ging gebukt onder de
schande van mijn jeugd."'
20 'Is Efraïm niet een dierbare
zoon voor me, een geliefd
kind?[c]
Want elke keer dat ik iets zeg
wat tegen hem is, denk ik
wel aan hem.
Daarom worden mijn gevoe-
lens* voor hem geraakt.[d]
En ik zal beslist medelijden
met hem hebben', verklaart
Jehovah.[e]
21 'Plaats voor jezelf tekens
langs de weg.
Zet wegwijzers neer.[f]
Concentreer je op de hoofd-
weg, de weg die je moet
volgen.[g]
Kom terug, maagd Israël,
kom terug naar je steden.
22 Hoelang zul je nog twijfelen,
ontrouwe dochter?
Want Jehovah heeft iets
nieuws op aarde geschapen:
een vrouw zal achter een
man aan gaan.'
23 Dit zegt Jehovah van de le-
germachten, de God van Israël:
'Wanneer ik hun gevangenen te-
rugbreng, zal er in het land Juda
en in zijn steden weer gezegd
worden: "Mag Jehovah je zege-
nen, rechtvaardige woonplaats,[h]
heilige berg."[i] 24 En daar zul-

HFST. 31
a Joë 3:18
b Jes 65:10
c Jes 58:11
d Jes 35:10
e Za 8:4
f Ezr 3:12
g Jes 51:3; Jes 65:19
h De 30:9; Jes 63:7
i Joz 18:21, 25; Jer 40:1
j Klg 1:16
k Mt 2:16-18
l Ezr 1:5; Jer 23:3; Ez 11:17; Ho 1:11
m Jer 29:11
n Jer 46:27

2de kolom
a De 30:1-3
b Ezr 9:6
c Jer 31:9; Ho 14:4
d Ho 11:8
e De 32:36; Mi 7:18
f Jes 62:10
g Jes 35:8
h Jes 1:26
i Za 8:3

31:12 *Of 'de goede dingen'. #Of 'hun ziel'. **31:14** *Of 'de ziel van de priesters'. #Lett.: 'vet'. **31:15** *Of 'kinderen'.

31:20 *Lett.: 'ingewanden'.

len Juda en al zijn steden samen
wonen, landbouwers en degenen
die de kudden leiden.[a] **25** Want
wie* vermoeid is geef ik nieu-
we kracht en iedereen# die weg-
kwijnt zal ik verzadigen.’[b]
26 Toen werd ik wakker en
opende ik mijn ogen, en ik had
goed geslapen.
27 ‘Luister! Er komt een tijd’,
verklaart Jehovah, ‘dat ik het huis
van Israël en het huis van Juda zal
bezaaien met het zaad* van men-
sen en met het zaad van vee.’[c]
28 ‘En net zoals ik klaarstond
om ze uit te rukken, af te bre-
ken, neer te halen, te vernieti-
gen en kwaad te doen,[d] zo zal ik
klaarstaan om ze op te bouwen
en te planten’,[e] verklaart Jeho-
vah. **29** ‘In die tijd zullen ze niet
meer zeggen: “De vaders aten
zure druiven, maar de zonen kre-
gen stroeve* tanden.”[f] **30** Maar
dan zal iedereen vanwege zijn
eigen zonde sterven. Iedereen die
zure druiven eet, zal zelf stroeve
tanden krijgen.’
31 ‘Er komt een dag’, verklaart
Jehovah, ‘dat ik een nieuw ver-
bond[g] zal sluiten met het huis
van Israël en met het huis van
Juda. **32** Het zal anders zijn dan
het verbond dat ik met hun voor-
ouders sloot op de dag dat ik
hen bij de hand nam om hen uit
Egypte te leiden,[h] “mijn verbond
dat ze verbroken hebben,[i] hoewel
ik hun echte meester* was”, ver-
klaart Jehovah.’
33 ‘Dit is het verbond dat ik na
die dagen met het huis van Israël
zal sluiten’, verklaart Jehovah. ‘Ik
zal mijn wet in hun binnenste leg-
gen[j] en in hun hart schrijven.[k] Ik
zal hun God worden en zij zullen
mijn volk worden.’[l]
34 ‘En niemand zal zijn naaste
en zijn broeder nog onderwijzen
door te zeggen: “Ken Jehovah!”[a]
Want ze zullen mij allemaal ken-
nen, van de kleinste tot de groot-
ste onder hen’,[b] verklaart Jeho-
vah. ‘Ik zal hun overtredingen
vergeven en aan hun zonden zal
ik niet meer denken.’[c]

35 Dit zegt Jehovah,
die de zon geeft voor licht
overdag,
de wetten* van de maan en
de sterren voor licht in de
nacht,
die de zee opzweept en haar
golven laat bruisen,
wiens naam Jehovah van de
legermachten is:[d]
36 ‘“Als deze voorschriften ooit
zouden verdwijnen,” ver-
klaart Jehovah,
“alleen dan zou het nage-
slacht van Israël ophouden
een volk te zijn en niet
meer vóór me staan.”’[e]

37 Dit zegt Jehovah: ‘“Als de
hemel boven gemeten kon worden
en de fundamenten van de aarde
beneden verkend konden worden,
alleen dan zou ik het hele nage-
slacht van Israël kunnen verwer-
pen voor alles wat ze hebben ge-
daan”, verklaart Jehovah.’[f]
38 ‘Luister! Er komt een tijd’,
verklaart Jehovah, ‘dat de stad
voor Jehovah gebouwd zal wor-
den[g] vanaf de Hananeëltoren[h] tot
aan de Hoekpoort.[i] **39** En het
meetlint[j] zal rechtdoor gaan tot
aan de heuvel Gareb en afbui-
gen richting Goa. **40** En het hele
dal* van de lijken en van de
as,# en alle terrassen tot aan het
Kidrondal,[k] helemaal tot aan de
hoek van de Paardenpoort[l] rich-
ting het oosten, zullen iets heiligs
voor Jehovah zijn.[m] Het zal nooit
meer worden uitgerukt of neer-
gehaald.’

HFST. 31
a Jer 33:12; Ez 36:10, 11
b Ps 107:9
c De 30:9; Ez 36:9; Ho 2:23
d Jer 44:27; Jer 45:4
e Ps 102:16; Ps 147:2; Jer 24:6
f Ez 18:2-4
g Mt 26:27, 28; Lu 22:20; 1Kor 11:25; Heb 8:8-12
h Ex 19:5
i Ez 16:59
j Ez 11:19
k Heb 10:16
l Jer 24:7; Jer 30:22

2de kolom
a Jes 54:13; Jo 17:3
b Jes 11:9; Hab 2:14
c Jer 33:8; Jer 50:20; Mt 26:27, 28; Heb 8:10-12; Heb 9:15; Heb 10:17
d Jes 51:15
e Jes 54:10; Jer 33:20, 21
f Jer 30:11
g Ne 12:27; Jes 44:28; Jer 30:18
h Ne 3:1; Za 14:10
i 2Kr 26:9
j Za 1:16
k 2Sa 15:23; 2Kon 23:6; Jo 18:1
l Ne 3:28
m Joë 3:17

31:25 *Of ‘de ziel die’. #Of ‘elke ziel’. **31:27** *Of ‘de nakomelingen’. **31:29** *Lett.: ‘stompe’. **31:32** *Of mogelijk ‘hun echtgenoot’.

31:35 *Lett.: ‘voorschriften’. **31:40** *Of ‘de hele laagvlakte’. #Of ‘vettige as’, d.w.z. de as die verzadigd was met het vet van de slachtoffers.

32 Het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia in het
10de jaar van koning Zedekia van
Juda, dat wil zeggen het 18de jaar
van Nebukadnezar.*[a] **2** In die tijd
werd Jeruzalem belegerd door de
legers van de koning van Babylon,
en de profeet Jeremia zat opgeslo-
ten in het Hof van de Wacht[b] in
het huis* van de koning van Juda.
3 Koning Zedekia van Juda had
hem namelijk laten opsluiten[c] en
had gezegd: ‘Waarom profeteer je
dit? Je zegt: “Dit zegt Jehovah:
‘Ik zal deze stad in handen geven
van de koning van Babylon en hij
zal haar innemen.[d] **4** Koning Ze-
dekia van Juda zal niet ontsnap-
pen aan de Chaldeeën, want hij
zal beslist in handen worden ge-
geven van de koning van Ba-
bylon. Hij zal persoonlijk met hem
spreken en oog in oog met hem
staan.’”[e] **5** “Hij zal Zedekia mee-
nemen naar Babylon en daar zal
hij blijven tot ik weer aandacht
voor hem heb”, verklaart Jeho-
vah. “Ook al blijven jullie tegen
de Chaldeeën strijden, jullie zul-
len geen succes hebben.”’[f]

6 Jeremia zei: ‘Het woord van
Jehovah kwam tot mij: **7** “Hana-
meël, de zoon van je oom* Sallum,
zal bij je komen en zeggen: ‘Koop
voor jezelf mijn veld in Anathoth,[g]
want jij hebt het eerste recht om
het terug te kopen.’”’[h]

8 Zoals Jehovah had gezegd
kwam Hanameël, de zoon van
mijn oom, bij me in het Hof van
de Wacht. Hij zei tegen me: ‘Koop
alsjeblieft mijn veld in Anathoth,
in het land van Benjamin, want
jij hebt het recht om het in bezit
te nemen en het terug te kopen.
Koop het voor jezelf.’ Toen wist
ik dat het door het woord van Je-
hovah kwam.

9 Ik kocht dus van Hanameël,
de zoon van mijn oom, het veld in
Anathoth. Ik woog het geld voor
hem af,[a] zeven sikkels* en tien
zilverstukken. **10** Toen legde ik
het vast in een akte,[b] drukte het
zegel erop, liet getuigen[c] komen
en woog het geld op de weeg-
schaal. **11** Ik nam de koopakte,
de akte die volgens het gebod
en de wettelijke vereisten ver-
zegeld was, en ook de akte die
niet verzegeld was, **12** en ik gaf
de koopakte aan Baruch,[d] de zoon
van Neria,[e] de zoon van Machse-
ja, in het bijzijn van Hanameël, de
zoon van mijn oom, van de getui-
gen die in de koopakte hadden ge-
schreven en van alle Joden die in
het Hof van de Wacht[f] zaten.

13 Toen gaf ik Baruch in
hun bijzijn de volgende opdracht:
14 ‘Dit zegt Jehovah van de le-
germachten, de God van Israël:
“Neem deze akten, deze koop-
akte die verzegeld is en de andere
akte die niet verzegeld is, en doe
ze in een aardewerken kruik, zo-
dat ze lang bewaard kunnen wor-
den.” **15** Want dit zegt Jehovah
van de legermachten, de God van
Israël: “Er zullen weer huizen, vel-
den en wijngaarden gekocht wor-
den in dit land.”’[g]

16 Toen bad ik tot Jehovah,
nadat ik de koopakte aan Ba-
ruch, de zoon van Neria, had
gegeven, en zei: **17** ‘Ach, Soeve-
reine Heer Jehovah! U hebt de
hemel en de aarde gemaakt door
uw grote kracht[h] en door uw uit-
gestrekte arm. Niets is te wonder-
baar voor u. **18** U bent degene
die loyale liefde toont voor dui-
zenden, maar die de overtredin-
gen van vaders aan* hun zonen
na hen vergeldt.[i] U bent de ware
God, de grote en machtige, wiens
naam Jehovah van de legermach-
ten is. **19** Uw raad is indrukwek-
kend* en uw daden zijn machtig.[j]

HFST. 32
a Jer 25:1
b Ne 3:25; Jer 33:1; Jer 38:28
c Jer 37:18, 21
d Jer 34:2, 3; Jer 37:8, 17
e 2Kon 25:6, 7; Jer 38:17, 18; Jer 39:5; Ez 12:13
f Jer 21:4; Ez 17:15
g Joz 21:8, 18; Jer 1:1
h Le 25:23, 24

2de kolom
a Ge 23:16
b Jer 32:44
c Ru 4:9
d Jer 36:4; Jer 36:26
e Jer 51:59
f Jer 33:1
g Am 9:14; Za 3:10
h Jes 40:26; Opb 4:11
i Ex 34:6, 7; Nu 14:18
j Jes 28:29

32:1 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **32:2** *Of ‘paleis’. **32:7** *D.w.z. een oom van vaderszijde.

32:9 *Een sikkel woog 11,4 g. Zie App. B14. **32:18** *Lett.: ‘in de boezem van’. **32:19** *Of ‘u bent groot als het gaat om uw voornemens’.

Uw ogen zijn gericht op de wegen van alle mensen[a] om aan iedereen te geven wat hij verdient op basis van zijn gedrag en daden.[b] **20** U hebt in Egypte tekenen en wonderen gedaan, die nu nog steeds bekend zijn, en zo hebt u een naam voor uzelf gemaakt in Israël en onder heel de mensheid,[c] zoals nu het geval is. **21** En u hebt uw volk Israël uit Egypte geleid, met tekenen, met wonderen, met een sterke hand, met een uitgestrekte arm en met angstaanjagende daden.[d]

22 Na verloop van tijd hebt u ze dit land gegeven, dat u met een eed aan hun voorvaders had beloofd,[e] een land dat overvloeit van melk en honing.[f] **23** En ze kwamen er en namen het in bezit, maar ze hebben uw stem niet gehoorzaamd en zich niet aan uw wet gehouden.* Ze hebben niets gedaan wat u ze had opgedragen en daarom hebt u al deze ellende over ze gebracht.[g] **24** Kijk! Er zijn mannen met belegeringsdammen gekomen om de stad in te nemen,[h] en vanwege het zwaard,[i] de hongersnood en de epidemie*[j] zal de stad beslist in handen vallen van de Chaldeeën die ertegen strijden. Alles wat u hebt gezegd, is gebeurd, zoals u nu ziet. **25** Maar u, Soevereine Heer Jehovah, hebt tegen me gezegd: “Koop met geld het veld voor jezelf en laat getuigen komen”, hoewel de stad beslist in handen van de Chaldeeën zal worden gegeven.’

26 Daarop kwam het woord van Jehovah tot Jeremia: **27** ‘Hier ben ik, Jehovah, de God van de hele mensheid.* Is er iets te wonderbaar voor me? **28** Daarom zegt Jehovah: “Ik geef deze stad aan de Chaldeeën en in handen van koning Nebukadnezar* van Babylon, en hij zal haar veroveren.[a] **29** En de Chaldeeën die tegen deze stad strijden, zullen binnendringen en de stad in brand steken en platbranden,[b] samen met de huizen waar de mensen op de daken offers hebben gebracht aan Baäl en drankoffers hebben uitgegoten voor andere goden om mij te tergen.”[c]

30 “Want de mensen van Israël en van Juda hebben alleen maar gedaan wat slecht was in mijn ogen, vanaf hun jeugd.[d] Het volk Israël blijft me beledigen met het werk van hun handen”, verklaart Jehovah. **31** “Want deze stad is vanaf de dag dat men haar heeft gebouwd tot op deze dag alleen maar een reden voor woede en boosheid voor me geweest.[e] Ze moet uit mijn zicht verwijderd worden[f] **32** vanwege alle slechtheid die de mensen van Israël en van Juda hebben begaan om me te tergen — zij, hun koningen,[g] hun leiders,[h] hun priesters, hun profeten,[i] de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem. **33** Ze bleven mij de rug toekeren en lieten mij hun gezicht niet zien.[j] Hoewel ik ze steeds weer* probeerde te onderwijzen, luisterde niemand naar mijn correctie.#[k] **34** En ze zetten hun walgelijke afgoden in het huis dat mijn naam draagt, om het te verontreinigen.[l] **35** Bovendien hebben ze de offerhoogten van Baäl gebouwd in het Dal van de Zoon van Hinnom*[m] om hun zonen en hun dochters als offer te verbranden# voor Molech,[n] iets wat ik hun niet had geboden.[o] Het was nooit in mijn hart opgekomen zoiets afschuwelijks van ze te vragen en zo Juda tot zondigen aan te zetten.”

32:23 *Lett.: ‘en niet in uw wet gewandeld’. **32:24** *Of ‘ziekte’. **32:27** *Lett.: ‘alle vlees’.

32:28 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **32:33** *Lett.: ‘terwijl ik vroeg opstond en ze onderwees’. #Zie Woordenlijst. **32:35** *Zie Woordenlijst ‘Gehenna’. #Of ‘door het vuur te laten gaan’.

HFST. 32
a Sp 15:3; Heb 4:13
b Pr 12:14; Jer 17:10; Ro 2:6
c Ex 7:3, 5; Ex 9:15, 16; De 4:34; 2Sa 7:23; Jes 63:12
d Ex 6:1, 6; Ex 15:16; De 26:8
e Ge 13:14, 15; Ge 26:3
f Ex 3:8
g De 28:15; Joz 23:16
h De 28:52; 2Kon 25:1; Jer 33:4; Ez 4:1, 2
i Le 26:31, 33
j Jer 14:12; Jer 15:2

2de kolom
a 2Kon 25:4; Jer 20:5
b 2Kon 25:9, 10; 2Kr 36:17, 19; Klg 4:11
c Jer 7:18; Jer 19:13; Jer 44:25
d De 9:7; 2Kon 17:9
e 1Kon 11:7; 2Kon 21:1, 4
f 2Kon 23:27; 2Kon 24:3, 4
g 1Kon 11:9, 10; 2Kon 23:26; 1Kr 10:13
h Ez 22:6
i Mi 3:5, 11
j 2Kr 29:6; Jer 2:27
k Jer 25:3; Jer 35:15
l 2Kon 21:1, 4; Jer 23:11; Ez 8:5, 6
m Joz 15:8, 12
n 2Kr 28:1, 3; 2Kr 33:1, 6; Jer 7:31
o Le 18:21; De 18:10, 12

36 Over de stad waarover jul-
lie zeggen dat die door het
zwaard, de hongersnood en de
epidemie in handen van de ko-
ning van Babylon zal worden ge-
geven, zegt Jehovah, de God van
Israël, daarom: **37** “Ik zal ze ver-
zamelen uit alle landen waarheen
ik ze in mijn woede, boosheid en
grote verontwaardiging heb ver-
dreven,[a] en ik zal ze terugbrengen
naar deze plaats en ze in veilig-
heid laten wonen.[b] **38** En zij zul-
len mijn volk zijn en ik zal hun
God zijn.[c] **39** Ik zal ze één hart
geven[d] en één weg tonen zodat
ze altijd ontzag voor me hebben,
voor hun eigen welzijn en dat van
hun kinderen.[e] **40** En ik zal een
eeuwig verbond met ze sluiten,[f]
dat ik er nooit mee zal ophouden
goed voor ze te zijn.[g] Ik zal ontzag
voor mij in hun hart leggen, zodat
ze zich niet van me zullen afke-
ren.[h] **41** Het zal me veel vreugde
geven goed voor ze te zijn[i] en ik
zal ze stevig planten in dit land,[j]
met mijn hele hart en mijn hele
ziel.”’*

42 ‘Want dit zegt Jehovah: “Net
zoals ik al deze grote ellende
over dit volk heb gebracht, zo zal
ik al de goedheid* over ze bren-
gen die ik ze beloof.[k] **43** Er zul-
len weer velden worden gekocht
in dit land,[l] ook al zeggen jullie:
‘Het is een woestenij zonder men-
sen en dieren, en het is in handen
gegeven van de Chaldeeën.’”

44 “Er zullen velden worden
gekocht met geld, koopakten wor-
den opgesteld en verzegeld, en ge-
tuigen worden opgeroepen in het
land van Benjamin,[m] in de gebie-
den rond Jeruzalem, in de ste-
den van Juda,[n] in de steden van
het bergland, in de steden van het
laagland[o] en in de steden van het
zuiden, want ik zal hun gevange-
nen terugbrengen”,[p] verklaart Je-
hovah.’

33 Het woord van Jehovah
kwam voor de tweede keer
tot Jeremia, terwijl hij nog op-
gesloten zat in het Hof van de
Wacht:[a] **2** ‘Dit zegt Jehovah, de
Maker van de aarde, Jehovah,
die haar heeft gevormd en stevig
heeft gefundeerd, Jehovah is zijn
naam: **3** “Roep me aan en ik zal
je antwoorden en je meteen grote
en onbegrijpelijke dingen vertel-
len die je onbekend waren.”’[b]

4 ‘Want dit zegt Jehovah, de
God van Israël, over de huizen
van deze stad en de huizen van de
koningen van Juda, die afgebro-
ken zijn vanwege de belegerings-
dammen en het zwaard,[c] **5** en
over degenen die komen om te-
gen de Chaldeeën te vechten,
waardoor ze deze plaatsen vullen
met de lijken van de mensen die
ik in mijn woede en in mijn boos-
heid heb gedood (vanwege de
slechtheid van die mensen heb ik
mijn gezicht verborgen voor deze
stad): **6** “Ik breng haar herstel
en gezondheid,[d] en ik zal hen ge-
nezen en hun een overvloed aan
vrede en waarheid geven.[e] **7** Ik
zal de gevangenen van Juda en de
gevangenen van Israël terugbren-
gen,[f] en ik zal ze opbouwen net
als in het begin.[g] **8** Ik zal ze rei-
nigen van alle schuld die ze heb-
ben door hun zonden tegen mij.[h]
En ik zal ze vergeving schenken
voor alle schuld die ze hebben
door hun zonden en hun overtre-
dingen tegen mij.[i] **9** Haar naam
zal mij grote vreugde geven, en
ook eer en pracht voor alle vol-
ken op aarde die zullen horen van
al het goede dat ik hun geef.[j] En
ze zullen angstig zijn en beven[k]
vanwege al het goede en alle vre-
de die ik haar geef.”’[l]

10 ‘Dit zegt Jehovah: “In deze
plaats waarvan jullie zullen zeg-
gen dat het een woestenij is, zon-
der mensen of vee, in de steden
van Juda en in de straten van Je-
ruzalem die verlaten zijn, zonder
mensen, inwoners of vee, daar

HFST. 32
a De 30:3, Jer 29:14, Ez 37:21
b Jer 23:3, 6, Jer 33:16, Ez 34:25
c Jer 31:33, Mi 4:5
d Ez 11:19
e De 5:29
f Jes 55:3, Jes 61:8
g Ez 39:29
h Ez 36:26
i Jes 65:19, Ze 3:17
j Jes 58:11, Jer 24:6, Am 9:15
k Jer 31:28, Za 8:14, 15
l Ez 37:14
m Jer 32:10, 25
n Jer 31:23
o Jer 17:26, Jer 33:13
p Ps 126:1

2de kolom

HFST. 33
a Ne 3:25, Jer 32:2, Jer 37:21, Jer 38:28
b Jes 48:6
c De 28:52, Jer 32:24
d Jes 30:26, Jer 30:17
e Jes 54:13
f De 30:3, Jer 30:3
g Jer 24:6
h Jes 40:2, Za 13:1
i Ps 85:2, Jes 43:25, Jer 31:34, Mi 7:18
j Jes 62:3, 7
k Mi 7:17
l Ne 6:15, 16

32:41 * Zie Woordenlijst. **32:42** * Of ‘de goede dingen’.

zal weer gehoord worden **11** het
geluid van feestvreugde, het ge-
luid van blijdschap,[a] de stem van
de bruidegom en de stem van de
bruid, de stem van degenen die
zeggen: ‘Dank Jehovah van de
legermachten, want Jehovah is
goed.[b] Eeuwig duurt zijn loyale
liefde!’”[c]
“Ze zullen dankoffers naar het
huis van Jehovah brengen,[d] want
ik zal de gevangenen van het land
terugbrengen, zoals in het begin”,
zegt Jehovah.’
12 ‘Dit zegt Jehovah van de
legermachten: “In deze woeste-
nij, zonder mensen of vee, en in
al haar steden zal er weer weide-
grond zijn waar de herders hun
kudden kunnen laten rusten.”[e]
13 “In de steden van het berg-
land, in de steden van het laag-
land, in de steden van het zui-
den, in het land van Benjamin,
in de gebieden rond Jeruzalem[f]
en in de steden van Juda[g] zullen
er weer kudden onder de handen
van de teller doorgaan”, zegt Je-
hovah.’
14 ‘“Luister! Er komt een tijd”,
verklaart Jehovah, “dat ik de goe-
de belofte die ik heb gedaan over
het huis van Israël en het huis
van Juda, zal nakomen.[h] **15** In
die dagen en in die tijd zal ik voor
David een rechtvaardige spruit*[i]
laten opschieten, en hij zal opko-
men voor recht en rechtvaardig-
heid in het land.[j] **16** In die tijd
zal Juda worden gered[k] en zal Je-
ruzalem in veiligheid wonen.[l] En
zo zal ze worden genoemd: Jeho-
vah is onze rechtvaardigheid.”’[m]
17 ‘Want dit zegt Jehovah: “Op
de troon van het huis van Is-
raël zal altijd een afstamme-
ling van David zitten[n] **18** en de
Levitische priesters zullen altijd
een man vóór me hebben staan
om volledige brandoffers te bren-
gen, graanoffers te verbranden en
slachtoffers te brengen.”’

33:15 * Of ‘scheut’, ‘erfgenaam’.

19 En het woord van Jeho-
vah kwam opnieuw tot Jeremia:
20 ‘Dit zegt Jehovah: “Als jul-
lie mijn verbond betreffende de
dag en mijn verbond betreffende
de nacht konden verbreken, zodat
dag en nacht niet op tijd zouden
aanbreken,[a] **21** alleen dan zou
mijn verbond met mijn dienaar
David verbroken kunnen worden[b]
en zou er geen zoon van hem als
koning op zijn troon regeren.[c] En
hetzelfde geldt voor mijn verbond
met de Levitische priesters, mijn
dienaren.[d] **22** Zoals het hemelse
leger niet geteld kan worden en
het zand van de zee niet geme-
ten kan worden, zo zal ik het na-
geslacht* vermenigvuldigen van
mijn dienaar David en van de Le-
vieten die mij dienen.”’
23 En het woord van Jeho-
vah kwam opnieuw tot Jeremia:
24 ‘Heb je niet opgemerkt wat
dit volk zegt: “Jehovah zal de
twee families die hij heeft uitge-
kozen verwerpen”? En ze behan-
delen mijn eigen volk respect-
loos en ze bezien hen niet langer
als een volk.
25 Dit zegt Jehovah: “Zo ze-
ker als ik mijn verbond betref-
fende dag en nacht heb inge-
steld,[e] de wetten* van hemel en
aarde,[f] **26** zo zal ik ook het na-
geslacht* van Jakob en van mijn
dienaar David nooit verwerpen
door uit zijn nageslacht* geen
regeerders te kiezen over het na-
geslacht* van Abraham, Isaäk en
Jakob. Want ik zal hun gevan-
genen terugbrengen[g] en medelij-
den met ze hebben.”’[h]

34 Het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia toen ko-
ning Nebukadne̱zar* van Babylon,
zijn hele leger, alle koninkrijken
van de aarde onder zijn bestuur en
alle volken oorlog voerden tegen
Jeruzalem en al haar steden:[i]

33:22, 26 * Lett.: ‘zaad’. **33:25** * Of ‘voorschriften’. **34:1** * Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant.

HFST. 33
a Jer 31:12
b Za 9:17
c 2Kr 5:13; Ezr 3:11; Ps 106:1; Jes 12:4; Mi 7:18
d Le 7:12; Ps 107:22
e Jes 65:10; Jer 32:43
f Jer 17:26
g Jer 32:44
h Jer 29:10
i Jes 53:2; Za 6:12; Opb 22:16
j Jes 11:1, 4; Jer 23:5; Heb 1:9
k Jes 45:17
l Ez 28:26
m Jer 23:6
n 2Sa 7:16, 17; 1Kon 2:4; Ps 89:20, 29; Jes 9:7; Lu 1:32, 33

2de kolom
a Ge 1:16; Jes 54:10; Jer 31:35-37
b 2Sa 7:16, 17; 2Sa 23:5; Ps 89:34, 35; Ps 132:11; Jes 55:3
c Jes 9:6; Lu 1:32, 33
d De 21:5
e Ge 1:16
f Ps 104:19; Jer 31:35, 36
g Ezr 2:1, 70
h Jes 14:1; Jer 31:20

HFST. 34
i 2Kon 25:1; Jer 32:2; Jer 39:1; Jer 52:4

2 ‘Dit zegt Jehovah, de God
van Israël: “Ga met koning Zede-
kia[a] van Juda praten en zeg tegen
hem: ‘Dit zegt Jehovah: “Ik geef
deze stad in handen van de koning
van Babylon en hij zal haar plat-
branden.[b] 3 Je zult niet aan zijn
greep ontkomen, want je zult be-
slist gevangen worden en aan hem
overgeleverd worden.[c] Je zult oog
in oog met de koning van Ba-
bylon staan en hij zal persoonlijk
met je spreken. Je zult naar Ba-
bylon gaan.”[d] 4 Maar, koning Ze-
dekia van Juda, hoor het woord
van Jehovah: “Dit zegt Jehovah
over je: ‘Je zult niet sterven door
het zwaard. 5 In vrede zul je
sterven[e] en ze zullen ceremonië-
le vuren voor je aansteken zoals
ze voor je voorvaders hebben ge-
daan, de vroegere koningen die er
vóór je waren. Ze zullen over je
rouwen: “Ach, meester!” Want “ik
heb het woord gesproken”, ver-
klaart Jehovah.’”’”’
6 De profeet Jeremia vertelde
dat alles aan koning Zedekia van
Juda in Jeruzalem, 7 terwijl de
legers van de koning van Ba-
bylon oorlog voerden tegen Je-
ruzalem en tegen alle steden van
Juda die er nog waren,[f] name-
lijk tegen Lachis[g] en tegen Aze-
ka.[h] Dat waren de enige versterk-
te steden die er nog waren van
de steden van Juda.
8 Het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia nadat koning
Zedekia een verbond had gesloten
met het hele volk in Jeruzalem
om vrijheid voor hen af te kondi-
gen.[i] 9 Iedereen moest zijn He-
breeuwse slaven vrijlaten, man-
nen en vrouwen, zodat niemand
een mede-Jood als slaaf had.
10 Alle leiders en het hele volk
gehoorzaamden dus. Ze hadden in
het verbond beloofd dat iedereen
zijn slaven en slavinnen zou vrij-
laten en hen niet meer als slaven
zou houden. Ze gehoorzaamden
en lieten hen gaan. 11 Maar la-
ter haalden ze de slaven en slavin-
nen die ze hadden vrijgelaten te-
rug, en ze dwongen hen om weer
slaven te worden. 12 Het woord
van Jehovah kwam dus van Jeho-
vah tot Jeremia:
13 ‘Dit zegt Jehovah, de God
van Israël: “Ik heb een verbond
gesloten met jullie voorouders[a] op
de dag dat ik ze uit Egypte leid-
de, uit het huis van slavernij.[b] Ik
zei: 14 ‘Aan het eind van het ze-
vende jaar moeten jullie allemaal
je Hebreeuwse broeder die aan je
werd verkocht en die je zes jaar
heeft gediend, vrijlaten. Je moet
hem laten gaan.’[c] Maar jullie voor-
ouders luisterden niet* en gehoor-
zaamden me niet. 15 Kort gele-
den* kwamen jullie tot inkeer en
gingen jullie doen wat goed is in
mijn ogen door vrijheid af te kon-
digen voor je medemens, en jul-
lie sloten met mij als getuige
een verbond in het huis dat mijn
naam draagt. 16 Maar toen kwa-
men jullie erop terug en ontheilig-
den jullie mijn naam.[d] De slaven
en slavinnen die jullie volgens hun
wens* hadden vrijgelaten, haalden
jullie weer terug en jullie dwon-
gen ze weer slaven te worden.”
17 Daarom zegt Jehovah: “Jul-
lie hebben me niet gehoorzaamd:
jullie hebben geen vrijheid afge-
kondigd, ieder voor zijn broeder
en voor zijn medemens.[e] Daar-
om kondig ik nu vrijheid voor
jullie af,” verklaart Jehovah, “de
vrijheid om te sterven door het
zwaard, door de epidemie* en
door de hongersnood,[f] en ik zal
een schrikbeeld van jullie maken
voor alle koninkrijken op aarde.[g]
18 En dit zal gebeuren met de
mannen die mijn verbond hebben
verbroken door zich niet te hou-
den aan de woorden van het ver-
bond dat ze met mij als getuige
hebben gesloten toen ze het kalf in
tweeën sneden en tussen de helf-

HFST. 34
a 2Kr 36:11 Jer 37:1
b Jer 21:10 Jer 32:28, 29 Jer 39:8
c Jer 37:17 Jer 39:5
d 2Kon 25:6, 7 Ez 12:13
e Ez 17:16
f Jer 4:5
g Mi 1:13
h Joz 15:20, 35
i Ex 21:2

2de kolom
a Ex 24:7
b Ex 13:3
c Ex 21:2 Le 25:10 Le 25:39-42 De 15:12
d Le 19:12
e Ex 21:2 Le 25:10
f 2Kon 25:3 Jer 21:7
g Jer 15:2, 4 Jer 29:18

34:14 *Lett.: ‘neigden niet hun oor’. **34:15** *Lett.: ‘vandaag’. **34:16** *Of ‘volgens hun ziel’. **34:17** *Of ‘ziekte’.

ten doorgingen,[a] **19** namelijk de
leiders van Juda, de leiders van
Jeruzalem, de hofbeambten, de
priesters en het hele volk van het
land, die tussen de helften van
het kalf doorgingen: **20** Ik zal ze
overleveren aan hun vijanden en
aan degenen die hun naar het le-
ven staan,* en hun dode lichamen
zullen voedsel worden voor de vo-
gels in de lucht en voor de die-
ren op aarde.[b] **21** Koning Zede-
kia van Juda en zijn leiders zal ik
in handen geven van hun vijanden,
van degenen die hun naar het le-
ven staan* en van de legers van de
koning van Babylon,[c] die van jul-
lie wegtrekken.”[d]

22 “Ik zal het bevel geven”,
verklaart Jehovah, “en ik zal ze
terugbrengen naar deze stad, en
ze zullen ertegen strijden, haar
innemen en haar platbranden.[e] Ik
zal de steden van Juda verande-
ren in een woestenij, zonder in-
woners.”’[f]

35 Het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia in de
tijd van koning Jojakim[g] van Juda,
de zoon van Josia: **2** ‘Ga naar
het huis van de Rechabieten[h] en
spreek met ze. Breng ze naar het
huis van Jehovah, naar een van de
eetruimten,* en bied ze wijn aan.’

3 Ik bracht dus Jaäzanja, de
zoon van Jeremia, de zoon van
Habazzinja, zijn broeders, al zijn
zonen en het hele huis van de
Rechabieten **4** naar het huis van
Jehovah. Ik nam ze mee naar de
eetruimte van de zonen van Ha-
nan, de zoon van Jigdalja, een
man van de ware God. Die lag
naast de eetruimte van de leiders
die boven de eetruimte was van
Maäseja, de zoon van Sallum, de
deurwachter. **5** Toen zette ik be-
kers en kelken vol wijn neer
voor de mannen van het huis van
de Rechabieten en zei tegen ze:
‘Drink wijn.’

6 Maar ze zeiden: ‘We drinken
geen wijn, want Jonadab,[a] de zoon
van Rechab, onze voorvader, heeft
ons dit gebod gegeven: “Jullie en
je zonen mogen nooit wijn drin-
ken. **7** Jullie mogen geen hui-
zen bouwen, geen zaad zaaien en
geen wijngaarden planten of in be-
zit krijgen. In plaats daarvan moe-
ten jullie altijd in tenten wonen,
dan zullen jullie lang leven in het
land waar jullie als vreemdelin-
gen wonen.” **8** We blijven daar-
om gehoorzaam aan Jonadab, de
zoon van onze voorvader Rechab,
in alles wat hij ons heeft gebo-
den. We zullen nooit wijn drinken
— wij niet en onze vrouwen, zonen
en dochters ook niet. **9** We bou-
wen geen huizen om in te wonen,
en we hebben ook geen wijngaar-
den, velden en zaad. **10** We blij-
ven in tenten wonen en blijven ons
houden aan alles wat onze voor-
vader Jonadab ons heeft geboden.
11 Maar toen koning Nebukadne-
zar* van Babylon tegen het land
optrok,[b] zeiden we: “Laten we Je-
ruzalem in gaan om te ontsnap-
pen aan het leger van de Chal-
deeën en van de Syriërs”, en nu
wonen we in Jeruzalem.’

12 En het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia: **13** ‘Dit zegt
Jehovah van de legermachten, de
God van Israël: “Ga tegen de man-
nen van Juda en tegen de inwo-
ners van Jeruzalem zeggen: ‘Jullie
hebben toch steeds de aansporing
gekregen om mijn woorden te ge-
hoorzamen?’,[c] verklaart Jehovah.
14 ‘Jonadab, de zoon van Rechab,
gaf zijn nakomelingen het gebod
geen wijn te drinken, en ze hebben
zich eraan gehouden door tot op
de dag van vandaag geen wijn te
drinken. Zo hebben ze het gebod
van hun voorvader gehoorzaamd.[d]
Maar jullie hebben mij niet ge-
hoorzaamd, terwijl ik steeds weer

34:20, 21 *Of ‘hun ziel zoeken’. **35:2** *Of ‘kamers’.

35:11 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant.

HFST. 34
a Ge 15:10, 17
b De 28:26; Ps 79:2; Jer 16:4
c 2Kon 25:6, 7; Klg 4:20
d Jer 37:5
e 2Kon 25:9, 10; Jer 32:29; Jer 39:8
f Le 26:33; Jer 44:2

HFST. 35
g 2Kon 23:34; 2Kr 36:5; Da 1:1
h 2Kon 10:15; 1Kr 2:55

2de kolom
a 2Kon 10:15
b 2Kr 36:5, 6; Da 1:1
c Jer 32:33
d Jer 35:8

tot jullie heb gesproken.*[a] **15** Ik
bleef al mijn dienaren, de profe-
ten, naar jullie toe sturen; steeds
weer* stuurde ik ze.[b] Ik zei: “Keer
je alsjeblieft allemaal af van het
verkeerde pad[c] en doe wat goed
is! Loop geen andere goden ach-
terna en vereer ze niet. Dan zul je
blijven wonen in het land dat ik
aan jullie en je voorouders heb ge-
geven.”[d] Maar jullie gehoorzaam-
den me niet en luisterden niet#
naar me. **16** De nakomelingen
van Jonadab, de zoon van Rechab,
hebben het gebod van hun voor-
vader opgevolgd,[e] maar dit volk
heeft niet naar mij geluisterd.’”’

17 ‘Daarom zegt Jehovah, de
God van de legermachten, de God
van Israël: “Ik breng alle ellende
over Juda en over alle inwoners
van Jeruzalem waar ik ze voor
gewaarschuwd heb,[f] want ik heb
met ze gesproken maar ze wilden
niet luisteren en ik bleef ze roe-
pen maar ze antwoordden niet.”’[g]

18 En Jeremia zei tegen de
familie van de Rechabieten: ‘Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël: “Omdat
jullie het gebod van je voorvader
Jonadab hebben gehoorzaamd en
jullie je aan al zijn geboden blij-
ven houden en precies doen wat
hij geboden heeft, **19** daarom
zegt Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël: ‘Er zal al-
tijd een nakomeling van Jonadab,
de zoon van Rechab, in mijn aan-
wezigheid dienen.’”’

36 In het vierde jaar van ko-
ning Jojakim[h] van Juda,
de zoon van Josia, kwam dit
woord van Jehovah tot Jeremia:
2 ‘Neem een boekrol en schrijf
daar alle woorden in die ik te-
gen je heb gesproken over Israël
en Juda[i] en alle volken,[j] vanaf de
eerste dag dat ik tegen je gespro-
ken heb in de tijd van Josia tot
op deze dag.[a] **3** Als degenen van
het huis van Juda horen over alle
ellende die ik ze wil aandoen, zul-
len ze zich misschien van het ver-
keerde pad afkeren, zodat ik hun
overtredingen en zonden kan ver-
geven.’[b]

4 Toen riep Jeremia Baruch,[c]
de zoon van Neria. Jeremia dic-
teerde alle woorden die Jehovah
tegen hem had gesproken en Ba-
ruch schreef ze op in de boek-
rol.[d] **5** Daarna gebood Jeremia
Baruch: ‘Het wordt mij belet
om naar het huis van Jehovah
te gaan. **6** Dus moet jij erheen
gaan en uit de boekrol de woor-
den van Jehovah voorlezen die
ik je gedicteerd heb. Lees ze op
een vastendag in het bijzijn van
het volk voor in het huis van Je-
hovah; je zult ze voorlezen aan
het hele volk van Juda dat van-
uit hun steden zal komen. **7** Mis-
schien zal hun verzoek om gunst
Jehovah bereiken en zullen ze
zich allemaal van het verkeerde
pad afkeren, want de boosheid en
woede die Jehovah tegen dit volk
heeft uitgesproken, is groot.’

8 En Baruch, de zoon van Ne-
ria, deed alles wat de profeet Je-
remia hem had opgedragen. In
het huis van Jehovah las hij
de woorden van Jehovah hardop
voor uit de boekrol.*[e]

9 In de negende maand van het
vijfde jaar van koning Jojakim[f]
van Juda, de zoon van Josia, kon-
digden alle mensen in Jeruzalem
en alle mensen die uit de steden
van Juda naar Jeruzalem waren
gekomen, een vasten af voor Je-
hovah.[g] **10** Toen las Baruch de
woorden van Jeremia hardop
voor uit de boekrol. Hij deed dat
in het huis van Jehovah, in de ka-
mer* van Gemarja,[h] de zoon van
de kopiist# Safan,[i] in het boven-
ste voorhof, bij de ingang van de

HFST. 35
a 2Kr 36:15, 16; Ne 9:26, 30; Jer 25:3
b Jer 7:24, 25
c Jes 1:16; Jer 25:5; Ez 18:30; Ho 14:1
d Jer 7:5-7
e Jer 35:8
f De 28:15; De 29:26, 27; Joz 23:15, 16; 2Kon 23:27
g Jes 65:12; Jes 66:4; Jer 7:13, 14

HFST. 36
h 2Kon 23:36; Jer 25:1
i Jer 4:16; Jer 32:30
j Jer 1:5; Jer 25:9

2de kolom
a Jer 1:1, 2; Jer 25:3
b Jes 55:7; Ez 33:11; Mi 7:18
c Jer 32:12; Jer 45:2-5
d Jer 45:1
e Jer 7:1, 2
f 2Kon 23:36
g 2Kr 20:2, 3; Es 4:15, 16
h Jer 36:25
i 2Kon 22:8; 2Kr 34:20, 21; Jer 26:24; Jer 39:13, 14; Ez 8:11

35:14 *Lett.: ‘ik heb tot jullie gesproken, terwijl ik vroeg opstond en sprak’. **35:15** *Lett.: ‘terwijl ik vroeg opstond’. #Lett.: ‘neigden niet jullie oor’.

36:8 *Of ‘het boek’. **36:10** *Of ‘eetruimte’. #Of ‘schrijver’.

nieuwe poort van het huis van Je-
hovah,[a] en iedereen hoorde het.
11 Toen Michaja, de zoon van
Gemarja, de zoon van Safan, alle
woorden van Jehovah in de boek-
rol hoorde, **12** ging hij naar het
huis* van de koning, naar de ka-
mer van de secretaris. Alle lei-
ders# zaten daar: de secretaris
Elisama,[b] Delaja, de zoon van Se-
maja, Elnathan,[c] de zoon van Ach-
bor,[d] Gemarja, de zoon van Safan,
Zedekia, de zoon van Hananja, en
alle andere leiders. **13** Michaja
vertelde hun alle woorden die hij
had gehoord toen Baruch in het
bijzijn van het volk uit de boekrol
voorlas.
14 Toen stuurden alle leiders
Jehudi, de zoon van Nethanja, de
zoon van Selemja, de zoon van
Kuschi, naar Baruch, om te zeg-
gen: 'Kom en neem de boekrol
mee waaruit je in het bijzijn van
het volk hebt voorgelezen.' Ba-
ruch, de zoon van Neria, nam de
boekrol in zijn hand en kwam bij
hen. **15** Ze zeiden tegen hem:
'Ga toch zitten en lees hem aan
ons voor.' Baruch las hem dus
aan hen voor.
16 Toen ze alles hadden ge-
hoord, keken ze elkaar verschrikt
aan en zeiden tegen Baruch: 'We
moeten dit echt allemaal aan de
koning vertellen.' **17** En ze vroe-
gen Baruch: 'Vertel eens hoe je al
die woorden hebt opgeschreven.
Heeft hij ze gedicteerd?' **18** Ba-
ruch antwoordde: 'Hij heeft me al
die woorden gedicteerd en ik heb
ze met inkt in deze boekrol ge-
schreven.' **19** De leiders zeiden
tegen Baruch: 'Ga weg en verberg
je samen met Jeremia, en laat nie-
mand weten waar jullie zijn.'[e]
20 Toen gingen ze naar de ko-
ning, naar het voorhof. Ze legden
de boekrol in de kamer van de se-
cretaris Elisama en vertelden de
koning alles wat ze hadden ge-
hoord.

36:12 *Of 'paleis'. #Of 'hofbeambten'.

21 De koning liet Jehudi[a] dus
de boekrol uit de kamer van de
secretaris Elisama halen. Jehudi
las hem voor in het bijzijn van de
koning en alle leiders die bij de
koning stonden. **22** Het was de
negende maand.* De koning zat
in het winterhuis bij een vuur
dat in een kolenbekken brandde.
23 Telkens als Jehudi drie of vier
kolommen had gelezen, sneed de
koning dat gedeelte af met het
mes van de secretaris en gooide
hij het in het vuur dat in het ko-
lenbekken brandde, totdat de hele
boekrol in het vuur in het ko-
lenbekken terechtgekomen was.
24 De koning en zijn dienaren
die al die woorden hoorden wer-
den niet bang; ze scheurden hun
kleren niet. **25** Elnathan,[b] Dela-
ja[c] en Gemarja[d] smeekten de ko-
ning de boekrol niet te verbran-
den, maar hij luisterde niet naar
ze. **26** Daarna gaf de koning aan
Jerahmeël, de zoon van de ko-
ning, Seraja, de zoon van Azriël,
en Selemja, de zoon van Abdeël,
de opdracht om de secretaris Ba-
ruch en de profeet Jeremia op te
pakken. Maar Jehovah hield ze
verborgen.[e]
27 Nadat de koning de boek-
rol met de woorden die Jere-
mia Baruch had gedicteerd,[f] ver-
brand had, kwam het woord van
Jehovah opnieuw tot Jeremia:
28 'Neem een andere boekrol en
schrijf daarin dezelfde woorden
die in de eerste boekrol ston-
den, die koning Jojakim van Juda
verbrand heeft.[g] **29** En tegen ko-
ning Jojakim van Juda moet je
zeggen: "Dit zegt Jehovah: 'Je
hebt deze boekrol verbrand en
gezegd: "Waarom heb je erin ge-
schreven: 'De koning van Babylon
zal echt komen en dit land ver-
woesten en mens en dier eruit
wegdoen'?"[h] **30** Dit zegt Jehovah

36:22 *De laatste helft van november en de eerste helft van december. Zie App. B15.

HFST. 36
a Jer 26:10
b Jer 36:20
c Jer 36:25
d 2Kon 22:14, Jer 26:22
e Jer 36:26

2de kolom
a Jer 36:14
b 2Kon 24:8
c Jer 36:12
d Jer 36:10
e Jer 1:19
f Jer 36:2
g Jer 36:23
h Jer 25:8, 9

daarom tegen koning Jojakim van Juda: “Hij zal niemand hebben die op de troon van David[a] zit, en zijn dode lichaam zal buiten liggen, in de hitte van de dag en de vrieskou van de nacht.[b] **31** Ik zal hem, zijn nakomelingen* en zijn dienaren ter verantwoording roepen voor hun zonden en ik zal over hen, over de inwoners van Jeruzalem en over de mannen van Juda alle ellende brengen die ik hun heb aangekondigd,[c] want ze hebben niet geluisterd.”’”’[d]

32 Toen nam Jeremia een andere boekrol en gaf die aan de secretaris Baruch,[e] de zoon van Neria, en Jeremia dicteerde hem alle woorden van de boekrol die koning Jojakim van Juda in het vuur had verbrand.[f] En er werden nog meer woorden van dezelfde strekking aan toegevoegd.

37 En koning Zedekia,[g] de zoon van Josia, begon te regeren in de plaats van Chonja,*[h] de zoon van Jojakim, want koning Nebukadnezar# van Babylon had hem koning gemaakt in het land Juda.[i] **2** Maar hij, zijn dienaren en het volk* luisterden niet naar de woorden die Jehovah via de profeet Jeremia sprak.

3 Koning Zedekia stuurde Juchal,[j] de zoon van Selemja, en Zefanja,[k] de zoon van Maäseja, de priester, naar de profeet Jeremia met de boodschap: ‘Bid alsjeblieft voor ons tot Jehovah, onze God.’ **4** Jeremia kon zich vrij bewegen onder het volk, want hij was nog niet gevangengezet.[l] **5** Ondertussen was het leger van de farao uit Egypte opgetrokken,[m] en de Chaldeeën die Jeruzalem belegerden, kregen dat te horen. Daarom trokken ze van Jeruzalem weg.[n] **6** Toen kwam het woord van Jehovah tot de profeet Jeremia: **7** ‘Dit zegt Jehovah, de God van Israël: “Dit moeten jullie tegen de koning van Juda zeggen, die jullie naar mij heeft gestuurd om me te raadplegen: ‘Luister! Het leger van de farao dat jullie te hulp komt zal naar zijn land, Egypte, moeten teruggaan.[a] **8** En de Chaldeeën zullen terugkomen en tegen deze stad strijden, haar innemen en haar platbranden.’[b] **9** Dit zegt Jehovah: ‘Bedrieg jezelf* niet door te zeggen: “De Chaldeeën zullen echt van ons wegtrekken”, want ze zullen niet weggaan. **10** Zelfs als jullie het hele leger van de Chaldeeën die tegen jullie strijden, zouden verslaan en er van hen alleen gewonde mannen overbleven, zouden die nog uit hun tent komen en deze stad in vlammen laten opgaan.’”’[c]

11 Toen het leger van de Chaldeeën van Jeruzalem was weggetrokken vanwege het leger van de farao,[d] **12** ging Jeremia op weg van Jeruzalem naar het land van Benjamin[e] om daar zijn deel te ontvangen bij zijn volk. **13** Maar toen de profeet Jeremia bij de Benjaminpoort kwam, greep de officier van de wacht, die Jiria heette, de zoon van Selemja, zoon van Hananja, hem en zei: ‘Jij loopt over naar de Chaldeeën!’ **14** Maar Jeremia zei: ‘Dat is niet waar! Ik loop niet over naar de Chaldeeën.’ Maar Jiria luisterde niet naar hem. Hij arresteerde Jeremia en bracht hem naar de leiders. **15** De leiders werden woedend op Jeremia[f] en ze sloegen hem en zetten hem gevangen*[g] in het huis van de secretaris Jonathan, waar een gevangenis van was gemaakt. **16** Jeremia werd in de kerker* gezet, in de gewelfde ruimten, en hij bleef daar een hele tijd.

HFST. 36
a 2Kon 24:6, 8; 2Kon 24:15; 2Kr 36:9, 10; Jer 22:24, 30
b Jer 22:18, 19
c De 28:15; Jer 19:15
d 2Kr 36:15, 16
e Jer 36:2, 4
f Jer 36:23

HFST. 37
g 2Kon 24:17-19; 1Kr 3:15
h 2Kon 24:12; Jer 22:24
i 2Kr 36:10-12
j Jer 38:1, 4
k 2Kon 25:18, 21; Jer 21:1, 2; Jer 29:25
l Jer 37:15
m Ez 17:15
n Jer 34:21

2de kolom
a Jer 17:5; Klg 4:17; Ez 17:17
b Jer 32:29; Jer 34:22; Jer 39:8
c Jer 21:4
d Jer 34:21
e Jer 1:1
f Jer 26:11; Jer 38:4
g Jer 20:2; Heb 11:32, 36

36:31 *Lett.: ‘zaad’. **37:1** *Ook Jojachin en Jechonja genoemd. #Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **37:2** *Lett.: ‘volk van het land’.

37:9 *Of ‘je ziel’. **37:15** *Lett.: ‘in het huis van de boeien’. **37:16** *Lett.: ‘het huis van de waterput’.

17 Toen liet koning Zedekia hem halen en ondervroeg hem in het geheim in zijn huis.*[a] Hij vroeg: ‘Is er een woord van Jehovah?’ Jeremia zei: ‘Jazeker!’ en zei verder: ‘Je zult in handen worden gegeven van de koning van Babylon!’[b]

18 Jeremia zei ook tegen koning Zedekia: ‘Wat heb ik jou, je dienaren en dit volk misdaan dat jullie me in de gevangenis hebben gezet? **19** Waar zijn nu jullie profeten die tot jullie hebben geprofeteerd: “De koning van Babylon zal niet tegen jullie en tegen dit land optrekken”?[c] **20** Luister nu alsjeblieft, mijn heer de koning. Wijs alsjeblieft mijn verzoek om gunst niet af. Stuur me niet terug naar het huis van de secretaris Jonathan,[d] want daar zou ik sterven.’[e] **21** Koning Zedekia gaf dus de opdracht dat Jeremia vastgezet zou worden in het Hof van de Wacht.[f] Elke dag kreeg hij een rond brood uit de straat van de bakkers,[g] totdat al het brood in de stad op was.[h] En Jeremia bleef in het Hof van de Wacht.

38 Sefatja, de zoon van Mattan, Gedalja, de zoon van Pashur, Juchal,[i] de zoon van Selemja, en Pashur,[j] de zoon van Malkia, hoorden dat Jeremia tegen het hele volk zei: **2** ‘Dit zegt Jehovah: “Wie in deze stad blijft, zal sterven door het zwaard, door de hongersnood en door de epidemie.*[k] Maar wie zich overgeeft aan# de Chaldeeën, zal in leven blijven. Hij zal zijn leven als buit krijgen△ en leven.”[l] **3** Dit zegt Jehovah: “Deze stad zal beslist worden overgeleverd aan het leger van de koning van Babylon, en hij zal haar innemen.”’[m]

4 De leiders zeiden tegen de koning: ‘Laat die man toch ter dood gebracht worden,[a] want hij verzwakt het moreel* van de soldaten die in deze stad over zijn en ook van het hele volk door zulke dingen tegen ze te zeggen. Hij heeft niet de vrede van dit volk op het oog, maar hun ondergang.’ **5** Koning Zedekia antwoordde: ‘Goed, hij is in jullie hand, want de koning kan niets doen om jullie tegen te houden.’

6 Ze grepen Jeremia dus en gooiden hem in de waterput van Malkia, de zoon van de koning, in het Hof van de Wacht.[b] Ze lieten Jeremia aan touwen zakken. In de waterput zat geen water, alleen modder. En Jeremia zakte weg in de modder.

7 De Ethiopiër Ebed-Melech,[c] een eunuch# in het huis* van de koning, hoorde dat ze Jeremia in de waterput hadden gezet. Omdat de koning in de Benjaminpoort[d] zat, **8** verliet Ebed-Melech het huis van de koning om met de koning te spreken. Hij zei: **9** ‘Mijn heer de koning, wat deze mannen de profeet Jeremia hebben aangedaan is misdadig! Ze hebben hem in de waterput gegooid en hij zal daar van honger omkomen, want er is in de stad geen brood meer.’[e]

10 Toen gaf de koning de Ethiopiër Ebed-Melech de opdracht: ‘Neem 30 man van hier met je mee en trek de profeet Jeremia uit de put omhoog, voordat hij sterft.’ **11** Ebed-Melech nam de mannen dus mee en ging het huis van de koning binnen, naar een plek onder de schatkamer.[f] Daar pakten ze versleten doeken en oude lappen en lieten die aan touwen in de put zakken, tot bij Jeremia. **12** Toen zei de Ethiopiër Ebed-Melech tegen Jeremia: ‘Doe de doeken en lappen alsjeblieft tussen de touwen en je

HFST. 37
a Jer 38:14
b Jer 21:7; Jer 24:8; Jer 34:21; Ez 12:12, 13
c Jer 14:13; Jer 23:16, 17; Jer 27:14; Jer 28:1, 2; Klg 2:14
d Jer 37:15
e Jer 26:15; Jer 38:8, 9
f Ne 3:25; Jer 32:2; Jer 33:1; Jer 38:13, 28
g 1Kon 17:6
h 2Kon 25:3; Jer 38:9

HFST. 38
i Jer 37:3
j Jer 21:1, 2
k Jer 27:13; Jer 29:18; Ez 7:15
l Jer 21:8-10
m 2Kon 25:1, 2; 2Kr 36:17

2de kolom
a Jer 26:11
b Jer 33:1; Jer 37:21; Jer 38:28
c Jer 39:16
d Jer 37:13
e Jer 52:6
f 2Kon 20:13

37:17; 38:7 * Of ‘paleis’. **38:2** * Of ‘ziekte’. # Lett.: ‘uitgaat tot’. △ Of ‘ontsnappen met zijn leven (ziel)’.

38:4 * Lett.: ‘de handen’. **38:7** # Of ‘hofbeambte’.

oksels.’ Dat deed Jeremia **13** en ze trokken hem met de touwen omhoog en haalden hem zo uit de put. En Jeremia bleef in het Hof van de Wacht.[a]

14 Koning Zedekia liet de profeet Jeremia bij zich komen bij de derde ingang, die in het huis van Jehovah is, en de koning zei tegen Jeremia: ‘Ik wil je iets vragen. Verzwijg niets voor me.’ **15** Jeremia zei daarop tegen Zedekia: ‘Als ik het je vertel, zul je me beslist ter dood brengen. En als ik je advies geef, luister je toch niet naar me.’ **16** Koning Zedekia zwoer Jeremia daarom in het geheim: ‘Zo zeker als Jehovah leeft, die ons dit leven heeft gegeven,* ik zal je niet ter dood brengen. Ik zal je niet overleveren aan deze mannen die je naar het leven staan.’#

17 Toen zei Jeremia tegen Zedekia: ‘Dit zegt Jehovah, de God van de legermachten, de God van Israël: “Als je je overgeeft aan* de bevelhebbers van de koning van Babylon, dan zal je leven gespaard worden#, zal deze stad niet in vlammen opgaan en zullen jij en je familie worden gespaard.[b] **18** Maar als je je niet overgeeft aan* de bevelhebbers van de koning van Babylon, dan wordt deze stad in handen gegeven van de Chaldeeën. Die zullen haar platbranden[c] en je zult niet aan hun greep ontkomen.”’[d]

19 Toen zei koning Zedekia tegen Jeremia: ‘Ik ben bang voor de Joden die naar de Chaldeeën zijn overgelopen, want als ik in hun handen val, zou ik wreed behandeld kunnen worden.’ **20** Maar Jeremia zei: ‘Je zult niet in hun handen vallen. Gehoorzaam alsjeblieft de stem van Jehovah en doe wat ik tegen je zeg. Dan zal het goed met je aflopen en zul je* in leven blijven. **21** Maar als je weigert je over te geven,* zal gebeuren wat Jehovah mij heeft laten zien: **22** Kijk! Alle vrouwen die nog in het huis van de koning van Juda zijn, worden naar de bevelhebbers van de koning van Babylon[a] gebracht. Ze zeggen:

“De mannen op wie u vertrouwde,* hebben u bedrogen en u verslagen.[b]
Door hen is uw voet in de modder weggezakt.
Nu zijn ze weggevlucht.”

23 En ze brengen al je vrouwen en zonen naar de Chaldeeën, en je zult niet aan hun greep ontkomen. Je zult gevangengenomen worden door de koning van Babylon,[c] en vanwege jou zal deze stad in vlammen opgaan.’[d]

24 Hierop zei Zedekia tegen Jeremia: ‘Laat niemand hier iets van te weten komen, anders wordt het je dood. **25** En als de leiders horen dat ik met je heb gesproken en ze bij je komen en tegen je zeggen: “Vertel ons alsjeblieft wat je tegen de koning hebt gezegd. Verzwijg niets voor ons, dan zullen we je niet ter dood brengen.[e] Wat heeft de koning tegen je gezegd?”, **26** dan moet je ze antwoorden: “Ik heb de koning het verzoek gedaan me niet terug te sturen naar het huis van Jonathan om daar te sterven.”’[f]

27 Na verloop van tijd kwamen alle leiders Jeremia ondervragen. Hij vertelde ze precies wat hij van de koning moest zeggen. Daarom lieten ze hem met rust, want niemand had het gesprek gehoord. **28** Tot op de dag dat Jeruzalem werd ingenomen, bleef Jeremia in het Hof van de Wacht.[g] Hij was daar nog steeds toen Jeruzalem werd ingenomen.[h]

HFST. 38
a Jer 37:21
b Jer 21:9; Jer 27:12
c 2Kon 25:8, 9
d 2Kon 25:6; Jer 39:5

2de kolom
a Jer 39:3
b Klg 1:2
c 2Kon 25:7
d Jer 52:8, 13
e Jer 38:4
f Jer 37:15
g Jer 15:20; Jer 32:2; Jer 33:1; Jer 37:21; Jer 39:13, 14
h 2Kon 25:8, 9; 2Kr 36:17

38:16 *Of ‘ons deze ziel heeft gemaakt’. #Of ‘je ziel zoeken’. **38:17** *Lett.: ‘uitgaat tot’. #Of ‘je ziel blijven leven’. **38:18** *Lett.: ‘niet uitgaat tot’.

38:20 *Of ‘je ziel’. **38:21** *Lett.: ‘uit te gaan’. **38:22** *Lett.: ‘de mannen van uw vrede’.

39 In het negende jaar van
koning Zedekia van Juda,
in de tiende maand, kwamen ko-
ning Nebukadnezar* van Baby-
lon en zijn hele leger naar Jeru-
zalem en ze belegerden de stad.[a]
2 In het 11de jaar van Zede-
kia, op de negende dag van de
vierde maand, braken ze door de
stadsmuur heen.[b] **3** Toen trok-
ken alle bevelhebbers van de ko-
ning van Babylon naar binnen en
gingen in de Middenpoort[c] zitten:
Nergal-Sarezer, de samgar, Nebo-
Sarsechim, de rabsaris,* Nergal-
Sarezer, de rabmag,# en alle an-
dere bevelhebbers van de koning
van Babylon.
4 Zodra koning Zedekia van
Juda en alle soldaten hen zagen,
vluchtten ze.[d] Die nacht gingen
ze de stad uit via de koningstuin,
door de poort tussen de beide mu-
ren, en ze gingen verder over de
weg van de Araba.[e] **5** Maar het
Chaldeeuwse leger zette de ach-
tervolging in, en in de woestijn-
vlakte van Jericho haalden ze Ze-
dekia in.[f] Ze namen hem gevangen
en brachten hem naar koning Ne-
bukadnezar* van Babylon in Ri-
bla,[g] in het land van Hamath,[h]
waar hij het vonnis over hem uit-
sprak. **6** Daar in Ribla liet de ko-
ning van Babylon de zonen van
Zedekia voor zijn ogen afslach-
ten. De koning van Babylon liet
ook alle vooraanstaande personen
van Juda afslachten.[i] **7** Daarna
maakte hij Zedekia blind. Hij deed
hem koperen boeien om en bracht
hem naar Babylon.[j]
8 De Chaldeeën lieten het
huis* van de koning en de huizen
van het volk in vlammen opgaan,[k]
en de muren van Jeruzalem bra-
ken ze af.[l] **9** De mensen die nog
in de stad over waren, werden
door Nebuzaradan,[m] de bevelheb-
ber van de wachters, in balling-
schap naar Babylon weggevoerd,
samen met degenen die naar hem
waren overgelopen en alle ande-
ren die overgebleven waren.
10 Maar Nebuzaradan, de be-
velhebber van de wachters, liet
enkelen van de armste mensen,
die helemaal niets bezaten, ach-
ter in het land Juda. Op die dag
gaf hij ze ook wijngaarden en ak-
kers om te bewerken.*[a]
11 Koning Nebukadnezar* van
Babylon gaf Nebuzaradan, de
bevelhebber van de wachters,
deze instructies over Jeremia:
12 ‘Neem hem mee en zorg voor
hem. Doe hem geen kwaad en
doe alles wat hij vraagt.’[b]
13 Nebuzaradan, de bevelheb-
ber van de wachters, Nebusazban,
de rabsaris,* Nergal-Sarezer, de
rabmag,# en alle vooraanstaande
mannen van de koning van Baby-
lon stuurden een boodschapper.
14 Ze lieten Jeremia uit het Hof
van de Wacht[c] halen en vertrouw-
den hem toe aan Gedalja,[d] de zoon
van Ahikam,[e] de zoon van Safan,[f]
om hem naar zijn huis te brengen.
Zo woonde hij bij het volk.
15 Terwijl Jeremia nog vastzat
in het Hof van de Wacht[g] was het
woord van Jehovah tot hem geko-
men: **16** ‘Ga tegen de Ethiopiër
Ebed-Melech[h] zeggen: “Dit zegt
Jehovah van de legermachten, de
God van Israël: ‘Ik laat mijn woor-
den over deze stad in vervulling
gaan. Het zal niets goeds beteke-
nen maar ellende. Op die dag zul
je het zien gebeuren.’”
17 “Maar jou zal ik op die dag
redden”, verklaart Jehovah, “en je
zult niet in handen vallen van de
mannen voor wie je bang bent.”
18 “Want ik zal je beslist laten
ontkomen, je zult niet vallen door
het zwaard. Je zult je leven als
buit krijgen*[i] omdat je op mij hebt
vertrouwd”,[j] verklaart Jehovah.’

HFST. 39
a 2Kon 25:1, 2; Jer 52:4, 5; Ez 24:1, 2
b 2Kon 25:3, 4; Jer 52:6, 7; Ez 33:21
c Jer 1:15
d De 28:25
e 2Kon 25:4-7; Jer 52:7-11
f Jer 32:4; Jer 38:18
g 2Kon 23:31, 33
h 2Kon 17:24
i Jer 21:7; Jer 34:18-20
j Ez 12:13
k Jes 5:9; Jer 38:18
l 2Kon 25:9-11; 2Kr 36:17, 19; Ne 1:3; Jer 52:13-15
m 2Kon 25:20; Jer 40:1; Jer 52:12

2de kolom
a 2Kon 25:12; Jer 52:16
b Jer 40:2, 4
c Jer 38:28
d 2Kon 25:22; Jer 40:5; Jer 41:2
e 2Kr 34:20, 21; Jer 26:24
f 2Kon 22:8
g Jer 32:2; Jer 37:21
h Jer 38:7
i Jer 45:2, 5
j Ps 37:39, 40; Jer 17:7

39:1, 5, 11 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **39:3** *Of, door de Hebreeuwse woorden anders te splitsen: ‘Nergal-Sarezer, Samgar-Nebo, Sarsechim, Rabsaris’. **39:3, 13** #Of ‘de oppermagiër (astroloog)’. **39:8** *Of ‘paleis’.

39:10 *Of mogelijk ‘en gedwongen diensten’. **39:13** *Of ‘de hofmaarschalk’. **39:18** *Of ‘ontsnappen met je leven (ziel)’.

40 Het woord van Jehovah
kwam tot Jeremia nadat Ne-
buzaradan,[a] de bevelhebber van
de wachters, hem uit Rama[b] had
vrijgelaten. Hij had hem daar weg-
gehaald terwijl zijn handen ge-
boeid waren en hij zich tussen
alle ballingen van Jeruzalem en
van Juda bevond, die naar Baby-
lon werden gedeporteerd. **2** De
bevelhebber van de wachters nam
Jeremia apart en zei tegen hem:
'Jehovah, je God, heeft de ellende
tegen deze plaats voorspeld **3** en
Jehovah heeft het laten gebeuren
zoals hij had gezegd, omdat jullie
tegen Jehovah hebben gezondigd
en zijn stem niet hebben gehoor-
zaamd. Daarom is dit jullie over-
komen.[c] **4** Maar nu bevrijd ik je
van de boeien om je handen. Als
het je goed lijkt om met mij mee
te gaan naar Babylon, ga dan mee,
en ik zal voor je zorgen. Maar als
je niet met me mee wilt naar Ba-
bylon, doe het dan niet. Kijk! Het
hele land ligt voor je open. Je kunt
gaan en staan waar je wilt.'[d]

5 Toen Jeremia nog steeds
niet was teruggegaan, zei Nebuza-
radan: 'Ga maar terug naar Gedal-
ja,[e] de zoon van Ahikam,[f] de zoon
van Safan,[g] die door de koning
van Babylon is aangesteld over de
steden van Juda. Ga bij hem en
het volk wonen, of waar je maar
wilt.'

De bevelhebber van de wach-
ters gaf hem toen voedsel en
een geschenk en liet hem gaan.
6 Jeremia ging dus naar Gedal-
ja, de zoon van Ahikam, in Miz-
pa[h] en ging bij hem wonen en bij
de mensen die in het land waren
achtergebleven.

7 Na verloop van tijd kre-
gen alle legeraanvoerders die met
hun mannen in het veld waren,
te horen dat de koning van Ba-
bylon Gedalja, de zoon van Ahi-
kam, had aangesteld over het land
en ook over de mannen, vrouwen
en kinderen uit het arme volk van
het land die niet naar Babylon
waren gedeporteerd.[a] **8** Ze kwa-
men dus naar Gedalja in Miz-
pa.[b] Het waren Ismaël,[c] de zoon
van Nethanja, Johanan[d] en Jona-
than, de zonen van Kareah, Sera-
ja, de zoon van Tanchumeth, de
zonen van de Netofathiet Efai, en
Jezanja,[e] de zoon van de Maä-
chathiet, samen met hun mannen.
9 Gedalja, de zoon van Ahikam,
de zoon van Safan, zwoer hun en
hun mannen: 'Wees niet bang om
de Chaldeeën te dienen. Woon in
het land en dien de koning van
Babylon, en het zal goed met jul-
lie gaan.[f] **10** Ik zal zelf in Mizpa
blijven om jullie te vertegenwoor-
digen bij* de Chaldeeën die naar
ons toe komen. Maar jullie moe-
ten wijn, zomervruchten en olie
oogsten en in jullie vaten opslaan.
En vestig je in de steden die jul-
lie hebben ingenomen.'[g]

11 En de Joden in Moab, Am-
mon, Edom en in alle andere lan-
den kregen ook te horen dat de
koning van Babylon een overblijf-
sel had toegestaan in Juda te blij-
ven en dat hij Gedalja, de zoon
van Ahikam, de zoon van Safan,
over ze had aangesteld. **12** De
Joden keerden daarom terug uit
alle plaatsen waarheen ze verdre-
ven waren, en ze kwamen in het
land Juda, bij Gedalja in Mizpa.
En ze verzamelden een enorme
hoeveelheid wijn en zomervruch-
ten.

13 Johanan, de zoon van Ka-
reah, en de andere legeraanvoer-
ders die in het veld waren, kwa-
men bij Gedalja in Mizpa. **14** Ze
zeiden tegen hem: 'Weet u wel
dat Baälis, de koning van de Am-
monieten,[h] Ismaël, de zoon van
Nethanja, heeft gestuurd om u te
vermoorden?'*[i] Maar Gedalja, de
zoon van Ahikam, geloofde hen
niet.

15 Toen zei Johanan, de zoon
van Kareah, in het geheim tegen

40:10 *Lett.: 'te staan voor'. **40:14** *Of 'uw ziel te slaan'.

HFST. 40
a Jer 39:9; Jer 52:12, 13
b Joz 18:21, 25
c Jer 50:7
d Jer 39:11, 12
e 2Kon 25:22; Jer 39:13, 14; Jer 41:2
f 2Kon 22:12, 13; Jer 26:24
g 2Kon 22:8
h Re 20:1; 1Kon 15:22

2de kolom
a 2Kon 25:22; Jer 39:10
b 2Kon 25:23
c 2Kon 25:25
d Jer 41:11, 16; Jer 43:2
e Jer 42:1, 2
f 2Kon 25:24; Jer 27:11
g Jer 39:10
h Jer 41:10
i Jer 41:2

Gedalja in Mizpa: ‘Laat mij Ismaël, de zoon van Nethanja, doden. Niemand zal erachter komen. Waarom zou hij u doden* en waarom zouden alle mensen van Juda die zich bij u verzameld hebben, verstrooid worden en de overgeblevenen van Juda verloren gaan?’ **16** Maar Gedalja,[a] de zoon van Ahikam, zei tegen Johanan, de zoon van Kareah: ‘Doe dat niet, want wat je over Ismaël zegt, is niet waar.’

41 In de zevende maand kwam Ismaël,[b] de zoon van Nethanja, de zoon van Elisama, die uit de koninklijke geslachtslijn* kwam en ook een van de vooraanstaande mannen van de koning was, met tien andere mannen naar Gedalja, de zoon van Ahikam, in Mizpa.[c] Terwijl ze samen aan het eten waren in Mizpa, **2** stonden Ismaël, de zoon van Nethanja, en de tien mannen die bij hem waren op en doodden Gedalja, de zoon van Ahikam, de zoon van Safan, met het zwaard. Hij bracht dus degene ter dood die door de koning van Babylon over het land was aangesteld. **3** Ismaël doodde ook alle Joden die bij Gedalja in Mizpa waren en de Chaldeeuwse soldaten die daar waren.

4 Op de tweede dag na de moord op Gedalja, voordat iemand het wist, **5** kwamen er 80 mannen uit Sichem,[d] Silo[e] en Samaria.[f] Hun baarden waren afgeschoren, hun kleren gescheurd, ze hadden insnijdingen bij zichzelf gemaakt[g] en ze hadden graanoffers en geurige hars[h] in hun handen om die naar het huis van Jehovah te brengen. **6** Ismaël, de zoon van Nethanja, ging ze vanuit Mizpa huilend tegemoet. Toen hij bij ze kwam, zei hij tegen ze: ‘Kom naar Gedalja, de zoon van Ahikam.’ **7** Maar zodra ze de stad binnenkwamen, werden ze door Ismaël, de zoon van Nethanja, en zijn mannen afgeslacht en in de waterput gegooid.

8 Maar tien van hen zeiden tegen Ismaël: ‘Dood ons niet, want we hebben in het veld verborgen voorraden tarwe, gerst, olie en honing.’ Daarom bracht hij ze niet ter dood met de rest van hun broeders. **9** Ismaël gooide alle lijken van de mannen die hij had gedood in een grote waterput, de put die koning Asa had gemaakt vanwege koning Baësa van Israël.[a] Dat was de put die Ismaël, de zoon van Nethanja, vulde met dode lichamen.

10 Ismaël nam de rest van de bevolking van Mizpa[b] gevangen, ook de dochters van de koning en alle mensen die in Mizpa waren achtergebleven, die Nebuzaradan, de bevelhebber van de wachters, onder het gezag van Gedalja,[c] de zoon van Ahikam, had gesteld. Ismaël, de zoon van Nethanja, nam ze gevangen en ging op weg om over te steken naar de Ammonieten.[d]

11 Johanan,[e] de zoon van Kareah, en de andere legeraanvoerders die bij hem waren, hoorden over de misdaden die Ismaël, de zoon van Nethanja, had begaan. **12** Ze verzamelden al hun mannen en gingen op weg om tegen Ismaël, de zoon van Nethanja, te strijden. Ze vonden hem bij het grote water* in Gibeon.

13 Alle mensen die bij Ismaël waren, waren blij toen ze Johanan, de zoon van Kareah, en de andere legeraanvoerders zagen. **14** Alle mensen die Ismaël als gevangenen uit Mizpa[f] had meegenomen, keerden zich toen om en gingen terug met Johanan, de zoon van Kareah. **15** Maar Ismaël, de zoon van Nethanja, en acht van zijn mannen ontsnapten aan Johanan en gingen naar de Ammonieten.

HFST. 40
a 2Kon 25:22

HFST. 41
b 2Kon 25:23, Jer 40:14
c 2Kon 25:25
d 1Kon 12:1
e Joz 18:1
f 1Kon 16:23, 24
g Le 19:27, 28, De 14:1
h Le 2:1

2de kolom
a 1Kon 15:22, 2Kr 16:6
b Jer 40:12
c Jer 40:7
d Jer 40:14
e Jer 40:13, Jer 43:2
f Jer 40:6

40:15 *Of ‘uw ziel slaan’. **41:1** *Lett.: ‘het zaad van het koninkrijk’.

41:12 *Of mogelijk ‘de grote vijver’.

16 Johanan, de zoon van Ka-
reah, en de andere legeraanvoer-
ders die bij hem waren, namen
de overgebleven mensen uit Mizpa
met zich mee, die ze na de moord
op Gedalja,[a] de zoon van Ahikam,
hadden bevrijd van Ismaël, de
zoon van Nethanja. Ze brachten de
mannen, de soldaten, de vrouwen,
de kinderen en de hofbeambten
terug uit Gibeon. **17** Ze vertrok-
ken en verbleven in een onderko-
men van Kimham bij Bethlehem,[b]
met het plan naar Egypte te gaan.[c]
18 Ze waren namelijk bang ge-
worden voor de Chaldeeën, want
Gedalja, de zoon van Ahikam, die
door Ismaël, de zoon van Nethan-
ja, was vermoord, was door de ko-
ning van Babylon over het land
aangesteld.[d]

42 Johanan,[e] de zoon van Ka-
reah, Jezanja, de zoon van
Hosaja, en de andere legeraan-
voerders kwamen met al het volk,
van klein tot groot, **2** naar de
profeet Jeremia en zeiden: ‘Luis-
ter alsjeblieft naar ons verzoek
om gunst en bid voor ons die
zijn overgebleven, tot Jehovah, je
God, want zoals je kunt zien zijn
er van ons grote aantal maar
weinig over.[f] **3** Laat Jehovah, je
God, ons vertellen welke weg we
moeten volgen en wat we moeten
doen.’

4 De profeet Jeremia ant-
woordde: ‘Goed, ik zal doen wat
jullie vragen en tot Jehovah, je
God, bidden. En elk woord dat Je-
hovah antwoordt, zal ik jullie ver-
tellen. Ik zal niets achterhouden.’

5 Ze antwoordden Jeremia:
‘Laat Jehovah een ware en trou-
we getuige tegen ons zijn als we
niet precies doen wat Jehovah, je
God, ons via jou opdraagt. **6** Of
het ons nu wel of niet bevalt, we
zullen luisteren naar de stem van
Jehovah, onze God, naar wie we
je sturen. Dan zal het goed met
ons gaan omdat we de stem van
Jehovah, onze God, gehoorza-
men.’

7 Tien dagen later kwam het
woord van Jehovah tot Jeremia.
8 Daarom liet hij Johanan, de
zoon van Kareah, de andere leger-
aanvoerders die bij hem waren en
alle mensen, van klein tot groot,
bij zich komen.[a] **9** Hij zei tegen
ze: ‘Dit zegt Jehovah, de God van
Israël, naar wie jullie me hebben
gestuurd om jullie verzoek om
gunst voor te leggen: **10** “Als jul-
lie in dit land blijven, zal ik jullie
opbouwen en niet neerhalen, en
ik zal jullie planten en niet uitruk-
ken, want ik zal spijt hebben van*
de ellende die ik jullie heb be-
zorgd.[b] **11** Wees niet bang voor
de koning van Babylon, voor wie
jullie zo bang zijn.”[c]

“Wees niet bang voor hem,”
verklaart Jehovah, “want ik ben
met jullie. Ik red jullie en bevrijd
jullie uit zijn hand. **12** En ik zal
barmhartig voor jullie zijn,[d] en hij
zal jullie sparen* en jullie naar je
eigen land terugbrengen.

13 Maar als jullie zeggen: ‘Nee,
wij blijven niet in dit land!’, als
jullie ongehoorzaam zijn aan de
stem van Jehovah, je God, **14** en
zeggen: ‘Nee, we gaan toch naar
Egypte,[e] waar we geen oorlog zul-
len zien, geen hoorn zullen horen
en geen honger zullen lijden; daar
gaan we wonen’ — **15** hoor dan
het woord van Jehovah, overblijf-
sel van Juda. Dit zegt Jehovah
van de legermachten, de God van
Israël: ‘Als jullie per se naar Egyp-
te willen gaan en daar willen blij-
ven, **16** dan zal het zwaard waar
jullie zo bang voor zijn, jullie
daar in Egypte weten te vinden en
zal de hongersnood waar jullie zo
bang voor zijn, jullie tot in Egypte
achtervolgen, en daar zullen jul-
lie sterven.[f] **17** En alle mannen
die vastbesloten zijn naar Egyp-
te te gaan om er te blijven, zul-
len sterven door het zwaard, door
de hongersnood en door de epi-

42:10 * Of ‘verdriet voelen over’ **42:12** * Of ‘barmhartig voor jullie zijn’.

HFST. 41
a Jer 41:2
b Ge 35:19
c 2Kon 25:26, Jer 42:14, Jer 43:7
d Jer 41:2

HFST. 42
e Jer 40:13, 14
f De 28:62

2de kolom
a Jer 41:16
b De 32:36, Jer 18:7, 8, Mi 7:18
c Jer 41:17, 18
d Ex 34:6
e Jer 43:4, 7
f De 28:45, Jer 44:12-14, Jer 44:27, 28

demie.* Niemand van hen zal het
overleven of ontsnappen aan de
ellende die ik over ze breng.’”
18 Want dit zegt Jehovah van
de legermachten, de God van Is-
raël: “Zoals mijn boosheid en woe-
de zijn uitgegoten over de inwo-
ners van Jeruzalem,[a] zo zal mijn
woede over jullie worden uitge-
goten als jullie naar Egypte gaan.
Jullie zullen een vloek, een schrik-
beeld, een vervloeking en een
schande worden,[b] en deze plaats
zullen jullie nooit meer terugzien.”
19 Jehovah heeft tegen jullie
gesproken, overblijfsel van Juda.
Ga niet naar Egypte. Besef goed
dat ik jullie vandaag heb ge-
waarschuwd **20** dat die fout jul-
lie je leven* zal kosten. Want jul-
lie hebben me zelf naar Jehovah,
je God, gestuurd toen jullie zei-
den: “Bid voor ons tot Jehovah,
onze God, en vertel ons alles wat
Jehovah, onze God, zegt en we
zullen het doen.”[c] **21** Ik heb het
jullie nu verteld, maar jullie zul-
len de stem van Jehovah, je God,
niet gehoorzamen en niet doen
wat ik jullie van hem moest ver-
tellen.[d] **22** Jullie kunnen er dus
zeker van zijn dat jullie door het
zwaard, door de hongersnood en
door de epidemie zullen sterven
in de plaats waar jullie zo graag
willen gaan wonen.’*[e]

43 Toen Jeremia het volk alle
woorden van Jehovah, hun
God, had verteld — elk woord dat
Jehovah, hun God, hem had op-
gedragen te zeggen — **2** zeiden
Azarja, de zoon van Hosaja, Jo-
hanan,[f] de zoon van Kareah, en de
andere arrogante mannen tegen
Jeremia: ‘Je liegt! Jehovah, onze
God, heeft je niet opgedragen te
zeggen: “Ga niet naar Egypte om
er te wonen.” **3** Maar Baruch,[g]
de zoon van Neria, heeft je te-
gen ons opgezet om ons in han-
den te geven van de Chaldeeën,
zodat die ons kunnen doden of
ons in ballingschap kunnen weg-
voeren naar Babylon.’[a]
4 Johanan, de zoon van Ka-
reah, de andere legeraanvoerders
en het hele volk luisterden niet
naar de stem van Jehovah. Ze wil-
den niet in het land Juda blijven.
5 Johanan, de zoon van Kareah,
en de andere legeraanvoerders
namen het overblijfsel van Juda
mee: degenen die uit alle volken
waarheen ze waren verdreven, te-
ruggekomen waren om in het
land Juda te wonen.[b] **6** De man-
nen, de vrouwen, de kinderen, de
dochters van de koning en ieder-
een* die Nebuzaradan,[c] de bevel-
hebber van de wachters, had ach-
tergelaten bij Gedalja,[d] de zoon
van Ahikam,[e] de zoon van Safan,[f]
namen ze mee, en ook de pro-
feet Jeremia en Baruch, de zoon
van Neria. **7** En ze gingen naar
Egypte, want ze luisterden niet
naar de stem van Jehovah, en ze
kwamen in Tachpanches[g] aan.
8 In Tachpanches kwam het
woord van Jehovah tot Jeremia:
9 ‘Pak een paar grote stenen en
verstop ze in de leemmortel van
de tegelvloer bij de ingang van het
huis van de farao in Tachpanches,
terwijl de Joodse mannen toekij-
ken. **10** Zeg dan tegen ze: “Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël: ‘Ik laat
koning Nebukadnezar* van Baby-
lon komen, mijn dienaar,[h] en ik
zal zijn troon boven op deze ste-
nen plaatsen die ik verstopt heb,
en hij zal zijn koninklijke tent er-
overheen zetten.[i] **11** En hij zal
binnenvallen en Egypte treffen.[j]
Wie een dodelijke ziekte ver-
dient, zal een dodelijke ziekte krij-
gen. Wie gevangenschap verdient,
zal gevangenschap krijgen. En
wie het zwaard verdient, zal het
zwaard krijgen.[k] **12** Ik zal de hui-
zen* van de goden van Egypte

HFST. 42
a 2Kon 25:8-10, 2Kr 34:24, 25, 2Kr 36:16, 17, Klg 2:4
b Jer 29:18
c Jer 42:1, 2
d 2Kr 24:19, Ne 9:26, Za 7:11
e Jer 43:10, 11

HFST. 43
f Jer 41:16, Jer 42:1-3
g Jer 36:4, Jer 45:1

2de kolom
a Jer 38:4, 6
b Jer 40:11, 12
c Jer 39:10
d 2Kon 25:22
e 2Kr 34:20, 21, Jer 26:24
f 2Kon 22:8
g Jer 2:14, 16, Jer 44:1, Ez 30:4, 18
h Jer 25:9, Jer 27:6, Ez 29:19, 20
i Da 2:21, Da 5:18
j Jer 25:17, 19, Jer 46:13, Ez 29:19, Ez 30:4, 18
k Jer 44:13, Ez 5:12

42:17 *Of ‘ziekte’. **42:20** *Of ‘ziel’. **42:22** *Of ‘een tijdje willen blijven’.

43:6 *Of ‘elke ziel’. **43:10** *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **43:12** *Of ‘tempels’.

in brand steken.[a] Hij zal ze ver-
branden en ze als gevangenen
meenemen. Hij zal Egypte om zich
heen wikkelen zoals een herder
zijn kleed om zich heen wikkelt,
en daar zal hij in vrede* vertrek-
ken. **13** En hij zal de zuilen* van
Beth-Se̱mes# in Egypte aan stuk-
ken breken, en hij zal de huizen△
van de goden van Egypte platbran-
den.’”’

44 Het woord kwam tot Je-
remia voor alle Joden die
in Egypte woonden,[b] degenen die
in Mi̱gdol,[c] Tachpa̱nches,[d] Nof*[e]
en het land Pa̱thros[f] woonden:
2 ‘Dit zegt Jehovah van de leger-
machten, de God van Israël: “Jul-
lie hebben alle ellende gezien die
ik over Jeruzalem[g] en over alle
steden van Juda heb gebracht.
Het zijn nu ruïnes, zonder inwo-
ners.[h] **3** Dat komt door de slech-
te dingen die ze hebben gedaan
om me te tergen: ze gingen of-
fers brengen[i] en andere goden
vereren die ze niet kenden, jullie
niet en je voorouders ook niet.[j]
4 Ik bleef al mijn dienaren, de
profeten, naar jullie toe sturen;
steeds weer* stuurde ik ze en zei:
‘Doe alsjeblieft niet zoiets walge-
lijks waar ik een hekel aan heb.’[k]
5 Maar ze luisterden niet en wei-
gerden* zich af te keren van hun
slechtheid en bleven offers aan
andere goden brengen.[l] **6** Daar-
om laaiden mijn woede en boos-
heid op en werden ze uitgegoten
over de steden van Juda en op de
straten van Jeruzalem. Zo veran-
derden ze in de ruïne en woeste-
nij die ze nu zijn.”[m]

7 Nu zegt Jehovah, de God van
de legermachten, de God van Is-
raël: “Waarom doen jullie je-
zelf* grote ellende aan, waardoor
alle mannen, vrouwen, kinderen
en baby’s van Juda zullen om-
komen en er niemand van jullie
overblijft? **8** Waarom zouden jul-
lie me tergen met het werk van
je handen door offers te brengen
aan andere goden in Egypte, waar
jullie zijn gaan wonen? Jullie zul-
len omkomen en een vervloeking
en een schande worden voor alle
volken op aarde.[a] **9** Zijn jullie
de slechte daden van jullie voor-
ouders, de slechte daden van de
koningen van Juda[b] en de slech-
te daden van hun vrouwen[c] ver-
geten, en ook jullie eigen slech-
te daden en de slechte daden van
jullie vrouwen,[d] die begaan zijn
in het land Juda en op de stra-
ten van Jeruzalem? **10** Tot op de
dag van vandaag hebben ze zich
niet vernederd,* hebben ze geen
ontzag getoond[e] en hebben ze
zich niet gehouden aan# mijn wet
en mijn voorschriften die ik jullie
en je voorouders heb gegeven.”[f]

11 Daarom zegt Jehovah van
de legermachten, de God van Is-
raël: “Ik ben vastbesloten ellen-
de over jullie te brengen, om heel
Juda te vernietigen. **12** Ik neem
het overblijfsel van Juda dat per
se naar Egypte wilde gaan om
er te wonen, en ze zullen alle-
maal omkomen in Egypte.[g] Ze zul-
len vallen door het zwaard en
van honger sterven. Van klein tot
groot zullen ze sterven door het
zwaard en door de hongersnood.
En ze zullen een vloek, een schrik-
beeld, een vervloeking en een
schande worden.[h] **13** Degenen
die in Egypte wonen, zal ik straf-
fen net zoals ik Jeruzalem heb ge-
straft met het zwaard, de hongers-
nood en de epidemie.*[i] **14** En het
overblijfsel van Juda dat in Egypte
is gaan wonen, zal het niet over-
leven en zal niet kunnen ontsnap-
pen naar het land Juda. Wel zul-

43:12 *Of ‘ongedeerd’. **43:13** *Of ‘obelisken’. #Of ‘Huis (Tempel) van de zon’, d.w.z. Heliopolis. △Of ‘tempels’. **44:1** *Of ‘Memphis’. **44:4** *Lett.: ‘terwijl ik vroeg opstond’. **44:5** *Lett.: ‘neigden niet hun oor om’. **44:7** *Of ‘je ziel’.

44:10 *Of ‘niet verbrijzeld gevoeld’. #Lett.: ‘niet gewandeld in’. **44:13** *Of ‘ziekte’.

HFST. 43
a Jer 46:25

HFST. 44
b Jer 43:4, 7
c Ez 29:10, Ez 30:6
d Ez 30:18
e Jer 46:14, Ez 30:16
f Ez 29:14, Ez 30:14
g 2Kon 25:9, 10, Jer 39:8
h Klg 1:1
i Jer 11:17
j De 13:6-9, De 32:17, Jer 19:4
k 2Kr 36:15, 16, Jes 65:2, Jer 7:24-26, Jer 35:15
l Jer 19:13
m Jes 6:11, Jer 39:8

2de kolom
a 1Kon 9:7, Jer 24:9, Jer 42:18
b 2Kon 21:19, 20, 2Kon 24:8, 9
c 1Kon 11:1-3
d Jer 44:19
e Jer 36:22-24
f De 6:1, 2
g Ez 30:13
h Jer 42:17, 18
i Jer 21:9, Jer 42:22, Jer 43:11

len ze ernaar verlangen* terug te
gaan om er weer te wonen, maar
dat zal niet gebeuren, op een paar
na die ontsnappen.”’
15 Alle mannen die wisten
dat hun vrouwen offers hadden
gebracht aan andere goden en
alle vrouwen die daar stonden,
die een grote groep vormden, en
de rest van het volk dat in Egypte
woonde,[a] in Pa̱thros,[b] antwoord-
den Jeremia: **16** ‘We luisteren
niet naar het woord dat jij in de
naam van Jehovah tegen ons hebt
gesproken. **17** Maar we houden
ons wel aan elk woord dat wij zelf
hebben gesproken: om offers te
brengen aan de Koningin van de
hemel* en drankoffers voor haar
uit te gieten,[c] zoals wij, onze voor-
ouders, onze koningen en onze lei-
ders hebben gedaan in de steden
van Juda en op de straten van Je-
ruzalem, toen we volop brood te
eten hadden en het goed hadden,
en toen we totaal geen ellende
kenden. **18** Sinds we geen offers
meer brengen aan de Koningin
van de hemel en geen drankoffers
meer voor haar uitgieten, hebben
we aan alles gebrek gehad en zijn
we door het zwaard en door de
hongersnood omgekomen.’
19 De vrouwen voegden eraan
toe: ‘En toen we offers brach-
ten aan de Koningin van de he-
mel en drankoffers voor haar uit-
goten, was het toch niet zonder
de toestemming van onze echtge-
noten dat we offerkoeken maak-
ten die op haar leken en dat we
drankoffers voor haar uitgoten?’
20 Toen zei Jeremia tegen het
hele volk, tegen de mannen en
hun vrouwen en alle mensen die
tegen hem spraken: **21** ‘De of-
fers die jullie, je voorouders, je
koningen, je leiders en het volk
van het land hebben gebracht in
de steden van Juda en op de stra-
ten van Jeruzalem[a] — Jehovah
herinnerde zich die, ze kwamen
in zijn geest* op! **22** Uiteindelijk
kon Jehovah jullie slechte daden
en de walgelijke dingen die jul-
lie hadden gedaan niet langer ver-
dragen. Zo werd jullie land de ver-
woeste plaats die het nu is, een
schrikbeeld en een vervloeking,
zonder inwoners.[b] **23** Omdat jul-
lie die offers hebben gebracht en
omdat jullie tegen Jehovah heb-
ben gezondigd door niet naar de
stem van Jehovah te luisteren en
door je niet te houden aan zijn
wet, zijn voorschriften en zijn
richtlijnen,* daarom heeft ellen-
de jullie getroffen, zoals nu het
geval is.’[c]
24 Jeremia zei verder tegen
het hele volk en tegen alle vrou-
wen: ‘Judeeërs in Egypte, hoor
het woord van Jehovah. **25** Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël: “Wat jul-
lie en jullie vrouwen met je mond
hebben gezegd, hebben jullie met
je handen gedaan, want jullie heb-
ben gezegd: ‘Wij zullen onze gelof-
ten om offers te brengen aan de
Koningin van de hemel en drank-
offers voor haar uit te gieten[d]
beslist nakomen.’ Vrouwen, jullie
zullen je geloften beslist nakomen
en ze uitvoeren.”
26 Hoor daarom het woord
van Jehovah, Judeeërs in Egyp-
te: “‘Ik zweer bij mijn eigen grote
naam’, zegt Jehovah, ‘dat in heel
Egypte geen enkele Judeeër mijn
naam nog in een eed zal gebrui-
ken[e] en “Zo zeker als de Soe-
vereine Heer Jehovah leeft!” zal
zeggen.[f] **27** Nu sta ik klaar om
ellende over ze te brengen en niets
goeds.[g] Alle mannen van Juda in
Egypte zullen omkomen door het
zwaard en door de hongersnood,
totdat ze allemaal verdwenen
zijn.[h] **28** Slechts enkelen zullen

HFST. 44
a Jer 43:4, 7
b Jer 44:1
c Jer 7:18

2de kolom
a Jer 11:13; Ez 16:24, 25
b 1Kon 9:8, 9; Klg 2:15; Ez 33:29
c 2Kr 36:15, 16; Da 9:11
d Jer 7:18; Jer 44:15, 17
e Ez 20:39
f Jes 48:1, 2; Jer 5:2
g Jer 1:10
h Jer 44:12

44:14 *Of ‘hun ziel opheffen om’. **44:17** *De titel van een godin die door afvallige Israëlieten werd aanbeden, mogelijk een vruchtbaarheidsgodin.

44:21 *Lett.: ‘hart’. **44:23** *Of ‘vermaningen’, ‘herinneringen’.

aan het zwaard ontkomen en uit
Egypte naar het land Juda terug-
gaan.[a] Heel het overblijfsel van
Juda dat naar Egypte was gegaan
om daar te wonen, zal dan we-
ten welk woord is uitgekomen: dat
van mij of dat van hen!’”’
29 ‘“En dit is voor jullie het te-
ken”, verklaart Jehovah, “dat ik
jullie op deze plaats zal straffen,
zodat jullie weten dat de ellende
die ik jullie heb aangekondigd be-
slist zal komen. **30** Dit zegt Je-
hovah: ‘Ik geef farao Hofra, de ko-
ning van Egypte, in handen van
zijn vijanden en van degenen die
hem naar het leven staan,* net
zoals ik koning Zedekia van Juda
in handen heb gegeven van ko-
ning Nebukadnezar# van Babylon,
die zijn vijand was en hem naar
het leven stond.’”’△[b]

45 Dit is het woord dat de pro-
feet Jeremia in het vier-
de jaar van koning Jojakim[c] van
Juda, de zoon van Josia, sprak
tot Baruch,[d] de zoon van Ne-
ria. Hij schreef de volgende woor-
den die Jeremia dicteerde[e] in een
boek:
2 ‘Dit zegt Jehovah, de God
van Israël, over jou, Baruch:
3 “Je hebt gezegd: ‘Wee mij, want
Jehovah geeft me naast mijn pijn
ook nog verdriet! Ik ben moe
van het zuchten, ik vind nergens
rust.’”
4 Zeg tegen hem: “Dit zegt Je-
hovah: ‘Luister! Wat ik heb opge-
bouwd, haal ik neer, en wat ik heb
geplant, ruk ik uit — het hele land.[f]
5 Maar jij zoekt* grote dingen
voor jezelf. Houd daarmee op.’”
“Want ik sta op het punt el-
lende over alle mensen# te bren-
gen”,[g] verklaart Jehovah, “maar
jou zal ik je leven als buit ge-
ven,△[h] waar je ook heen gaat.”’

HFST. 44
a Le 26:44
Jes 27:13
Jer 44:14
b 2Kon 25:7
Jer 34:21
Jer 39:5

HFST. 45
c Jer 25:1
Jer 36:1
d Jer 32:12
Jer 43:3
e Jer 36:4, 32
f Jes 5:5
Jer 1:1, 10
g Jes 66:16
Jer 25:17, 26
Ze 3:8
h Jer 21:9
Jer 39:18
Jer 43:6

2de kolom

HFST. 46
a Jer 1:10
b Jer 25:15, 19
Ez 29:2
Ez 32:2
c 2Kr 35:20
d 2Kon 23:36
Jer 25:1
Jer 36:1
e 2Kon 24:7
f Ez 29:3
Ez 32:2

46 Dit is het woord van Jeho-
vah tot de profeet Jeremia
over de volken:[a] **2** over Egyp-
te,[b] over het leger van farao Ne-
cho,[c] de koning van Egypte, die
zich aan de rivier de Eufraat be-
vond en die in het vierde jaar
van koning Jojakim[d] van Juda,
de zoon van Josia, bij Karkemis
door koning Nebukadnezar# van
Babylon werd verslagen:

3 ‘Houd de grote en kleine
schilden* klaar
en ruk uit voor de strijd.
4 Span de paarden in en stijg
op, ruiters.
Neem je positie in en zet je
helm op.
Polijst de speren en doe je
pantser* aan.
5 “Waarom zijn ze verlamd van
angst?
Ze trekken zich terug,
hun soldaten worden
verpletterd.
In paniek zijn ze gevlucht,
hun soldaten keren zich
niet om.
Overal is angst”, verklaart
Jehovah.
6 “De snelste man kan
niet vluchten, de soldaten
kunnen niet ontkomen.
In het noorden, aan de oever
van de Eufraat,
struikelen ze en vallen ze
neer.”[e]
7 Wie komt daar opzetten als
de Nijl,
als rivieren met kolkend
water?
8 Egypte komt opzetten als de
Nijl,[f]
als rivieren met kolkend
water,
en zegt: “Ik zal oprukken en
de aarde bedekken.
Ik zal de stad en haar in-
woners vernietigen.”

44:30 *Of ‘zijn ziel zoeken’. **44:30; 46:2** #Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **44:30** △Of ‘zijn ziel zocht’. **45:5** *Of ‘verwacht’. #Lett.: ‘alle vlees’. △Of ‘zal ik laten ontsnappen met je leven (ziel)’.

46:3 *Het kleine schild werd vaak door boogschutters gedragen. **46:4** *Of ‘maliënkolder’, ‘wapenrok’.

9 Paarden, trek op,
wagens, rijd als een razende!
Laat de soldaten uitrukken,
Kusch en Put, die het schild
vasthouden,[a]
en de Ludim,[b] die de boog
nemen en spannen.*[c]

10 Die dag is van de Soeverei-
ne Heer, Jehovah van de leger-
machten. Het is de dag van wraak,
wraak op zijn tegenstanders. En
het zwaard zal verslinden, het zal
verzadigd en doordrenkt zijn met
hun bloed, want de Soevereine
Heer, Jehovah van de legermach-
ten, houdt een slachting* in het
land van het noorden, aan de ri-
vier de Eufraat.[d]

11 Ga naar Gilead om balsem[e]
te halen,
maagdelijke dochter Egypte.
Al je geneesmiddelen helpen
je niet,
want voor jou is er geen
genezing.[f]
12 De volken hebben over je
schande gehoord[g]
en het land is vol van je
geschreeuw.
Want de ene soldaat struikelt
over de andere
en ze vallen samen neer.’

13 Dit is het woord dat Jeho-
vah tot de profeet Jeremia sprak
over de komst van koning Nebu-
kadnezar* van Babylon om Egyp-
te aan te vallen:[h]

14 ‘Vertel het in Egypte,
verkondig het in Migdol.[i]
Verkondig het in Nof* en in
Tachpanches.[j]
Zeg: “Neem je positie in en
maak je klaar,
want een zwaard zal alles om
je heen verslinden.
15 Waarom zijn je machtige
mannen weggevaagd?
Ze hebben niet standge-
houden,
want Jehovah heeft ze
neergeslagen.
16 In grote aantallen struikelen
ze en vallen ze.
Ze zeggen tegen elkaar:
‘Sta op! Laten we teruggaan
naar ons volk en naar ons
land
vanwege het wrede zwaard.’”
17 Daar hebben ze uitgeroepen:
“De farao, de koning van
Egypte, is gewoon een
nietszeggend geluid.
Hij heeft zijn kans* voorbij
laten gaan.”[a]
18 “Zo zeker als ik leef,” ver-
klaart de Koning, wiens
naam Jehovah van de
legermachten is,
“hij* zal opdoemen als de
Tabor[b] tussen de bergen
en als de Karmel[c] bij de zee.
19 Pak je spullen voor de balling-
schap,
dochter die in Egypte woont.
Want Nof zal een schrikbeeld
worden.
Het zal in brand gestoken
worden,* geen inwoner
blijft over.[d]
20 Egypte is als een prachtige
jonge koe.*
Maar uit het noorden zullen
er steekvliegen op haar af
komen.
21 Zelfs haar huursoldaten bij
haar zijn als vetgemeste
kalveren.
Maar ook zij hebben zich
omgedraaid, samen zijn ze
gevlucht.
Ze konden niet standhouden.[e]
Want de dag van hun onder-
gang is gekomen,
de tijd van hun afrekening.”

HFST. 46
a Ez 27:2, 10
b Ge 10:6, 13; Ez 30:4, 5
c Jes 66:19
d 2Kon 24:7
e Ge 37:25; Jer 8:22
f Ez 30:21
g Ez 32:9
h Jer 43:10; Ez 29:19; Ez 30:10
i Jer 44:1; Ez 29:10; Ez 30:6
j Jer 43:4, 7; Ez 30:18

2de kolom
a Ez 29:3
b Joz 19:17, 22; Re 4:6; Ps 89:12
c 1Kon 18:42
d Ez 32:15
e Jer 46:5, 15

46:9 *Lett.: ‘en treden’. **46:10** *Of ‘heeft een slachtoffer’. **46:13** *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. **46:14** *Of ‘Memphis’.

46:17 *Lett.: ‘vastgestelde tijd’. **46:18** *D.w.z. degene die Egypte verovert. **46:19** *Of mogelijk ‘een woestenij worden’. **46:20** *Of ‘prachtige vaars’.

22 “Haar geluid is als dat van
een slang die wegglijdt,
want ze achtervolgen haar
uit alle macht met bijlen,
als mannen die hout
hakken.*
23 Ze zullen haar woud omhak-
ken”, verklaart Jehovah,
“ook al leek het ondoor-
dringbaar.
Want ze zijn ontelbaar,
talrijker dan sprinkhanen.
24 De dochter Egypte staat
schande te wachten.
Ze zal overgeleverd worden
aan het volk van het noor-
den.”[a]

25 Jehovah van de legermach-
ten, de God van Israël, zegt: “Nu
richt ik mijn aandacht op Amon[b]
uit No,*[c] op de farao, op Egypte,
op haar goden[d] en op haar konin-
gen, ja, op de farao en op ieder-
een die op hem vertrouwt.”[e]

26 “En ik zal ze overleveren
aan degenen die hun naar het le-
ven staan,* aan koning Nebukad-
nezar# van Babylon[f] en zijn die-
naren. Maar later zal ze bewoond
worden zoals vroeger”, verklaart
Jehovah.[g]

27 “En jij, mijn dienaar Jakob,
wees niet bang,
laat je geen angst aanjagen,
Israël.[h]
Want ik zal je bevrijden uit
verre streken
en je nageslacht* uit het land
waar ze gevangen zijn.[i]
Jakob zal terugkomen en
rust en vrede hebben,
ze zullen voor niemand bang
zijn.[j]
28 Wees dus niet bang, mijn die-
naar Jakob,” verklaart Je-
hovah, “want ik ben met je.
Alle volken waarheen ik
je verstrooid heb, zal ik
vernietigen.[k]
Maar jou zal ik niet vernieti-
gen.[a]
Ik zal je in de juiste mate
corrigeren*[b]
maar ik zal je beslist niet
ongestraft laten.”’

47 Dit is het woord van Jeho-
vah tot de profeet Jeremia
over de Filistijnen,[c] voordat de
farao Gaza versloeg. 2 Dit zegt
Jehovah:

‘Kijk! Waterstromen komen
opzetten uit het noorden.
Ze zullen een kolkende
watervloed worden
en het land en alles erin
overstromen,
de stad en haar inwoners.
De mensen zullen
schreeuwen
en alle bewoners van het
land zullen jammeren.
3 Bij het horen van stampende
paardenhoeven,
bij het geratel van zijn strijd-
wagens
en het gedreun van zijn
wielen,
zullen vaders niet eens
omkijken naar hun zonen,
want hun handen zijn slap
geworden.
4 De dag komt om alle Filistij-
nen te vernietigen,[d]
om elke overgebleven bond-
genoot van Tyrus[e] en
Sidon[f] te verwijderen.
Jehovah zal de Filistijnen
vernietigen,
degenen die zijn overgebleven
van het eiland Kaftor.*[g]
5 Er zal kaalheid* over Gaza
komen.
Askelon is tot zwijgen ge-
bracht.[h]
O overgeblevenen van hun
vallei,#

46:22 *Of ‘sprokkelen’. 46:25 *D.w.z. Thebe. 46:26 *Of ‘hun ziel zoeken’. #Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. 46:27 *Lett.: ‘zaad’.

46:28 *Zie Woordenlijst. 47:4 *D.w.z. Kreta. 47:5 *D.w.z. het hoofd kaalscheren als teken van rouw en schande. #Of ‘laagvlakte’.

HFST. 46
a Ez 30:10
b Na 3:8
c Ez 30:14
d Ex 12:12; Jes 19:1; Jer 43:12, 13
e Jer 17:5; Jer 42:14
f Jer 43:10, 11; Ez 32:11
g Ez 29:13, 14
h Jes 41:13; Jes 43:1, 2; Jes 44:2
i Jes 11:11; Jer 50:19; Ez 39:27; Am 9:14; Ze 3:20
j Jer 23:3, 6; Jer 30:10, 11
k Jer 25:9

2de kolom
a Jer 5:10; Am 9:8
b Jer 10:24

HFST. 47
c Jer 25:17, 20; Ez 25:15, 16; Am 1:6; Ze 2:4; Za 9:5, 6
d Jer 25:17, 20; Am 1:8; Ze 2:5
e Ez 26:2; Am 1:9, 10
f Jes 23:1, 4; Jer 25:17, 22; Jer 27:2, 3; Ez 28:21; Joë 3:4
g Ge 10:13, 14; De 2:23
h Ze 2:4

hoelang zullen jullie nog insnijdingen bij jezelf maken?[a]
6 Ach, zwaard van Jehovah![b]
Wanneer kom je tot rust?
Ga terug in je schede.
Word rustig en houd je stil.
7 Hoe kan het tot rust komen
als Jehovah het een bevel heeft gegeven?
Tegen Askelon en de zeekust,[c]
daar heeft hij het op af gestuurd.’

48 Over Moab[d] zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël:
‘Wee Nebo,[e] want ze is vernietigd!
Kirjathaïm[f] is te schande gemaakt en veroverd.
De veilige schuilplaats* is te schande gemaakt en verbrijzeld.[g]
2 Moab wordt niet meer geëerd.
In Hesbon[h] wordt haar ondergang uitgedacht:
“Kom, laten we haar als volk uitroeien.”
Ook jij, Madmen, moet zwijgen,
want het zwaard achtervolgt je.
3 Er klinkt geschreeuw uit Horonaïm,[i]
het geluid van vernietiging en grote verwoesting.
4 Moab ligt in puin.
Haar kleintjes schreeuwen het uit.
5 De mensen huilen zonder ophouden terwijl ze op de helling van Luhith omhooggaan.
En op de weg van Horonaïm naar beneden horen ze gejammer vanwege de grote ramp.[j]
6 Vlucht, ren voor je leven!*
Je moet als een jeneverboom in de woestijn worden.

48:1 *Of ‘veilige hoogte’. 48:6 *Of ‘ziel’.

7 Omdat je vertrouwt op je daden en je schatten,
zul jij ook veroverd worden.
En Kamos[a] zal in ballingschap gaan,
samen met zijn priesters en zijn leiders.
8 De verwoester zal elke stad binnendringen,
geen stad zal ontkomen.[b]
De vallei* wordt verwoest,
er blijft niets van het vlakke land# over, zoals Jehovah heeft gezegd.
9 Plaats een teken voor Moab,
want tijdens haar verwoesting zal ze vluchten
en haar steden zullen een schrikbeeld worden,
zonder inwoners.[c]
10 Vervloekt is degene die de opdracht van Jehovah onzorgvuldig uitvoert!
Vervloekt is degene die zijn zwaard geen bloed laat vergieten!
11 Vanaf hun jeugd hebben de Moabieten zonder zorgen geleefd,
als wijn die rust op de droesem.
Ze zijn niet in een ander vat overgegoten
en zijn nooit in ballingschap gegaan.
Daarom is hun smaak hetzelfde gebleven
en is hun geur niet veranderd.

12 “Luister daarom! Er komt een tijd”, verklaart Jehovah, “dat ik mannen zal sturen om ze ondersteboven te keren. Ze zullen ze omkeren, hun vaten legen en hun grote kruiken aan stukken slaan.
13 En de Moabieten zullen zich schamen over Kamos, net zoals het huis van Israël zich schaamt over Bethel, waarop ze vertrouwden.[d]

48:8 *Of ‘laagvlakte’. #Of ‘de hoogvlakte’.

HFST. 47
a De 14:1; Jer 16:6
b De 32:41
c Ez 25:16

HFST. 48
d Ge 19:36, 37; Jes 15:1
e Nu 32:37, 38
f Joz 13:15, 19; Ez 25:9
g Jes 15:2
h Nu 32:37; Jes 16:8
i Jes 15:5; Jer 48:34
j Jes 15:5

2de kolom
a Nu 21:29; 1Kon 11:7
b Ez 25:9
c Ze 2:9
d 1Kon 12:28, 29; Ho 10:15; Am 5:5

14 Hoe durven jullie te zeggen:
‘Wij zijn dappere soldaten,
klaar voor de strijd’?”[a]
15 “Moab is vernietigd,
haar steden zijn ingenomen[b]
en hun beste jonge mannen
zijn afgeslacht”,[c]
verklaart de Koning, wiens
naam Jehovah van de
legermachten is.[d]
16 De ondergang van de
Moabieten is dichtbij,
hun val nadert snel.[e]
17 Iedereen om ze heen zal
medelijden met ze moeten
hebben,
iedereen die hun naam kent.
Zeg tegen ze: “Ach, de
machtige stok is gebroken,
die prachtige staf!”
18 Daal af uit je eervolle positie
en ga dorstig* zitten, dochter
die in Dibon[f] woont.
Want de verwoester van
Moab is tegen je op-
getrokken
en hij zal je vestingen ver-
nielen.[g]
19 Ga bij de weg staan en kijk,
inwoner van Aroër.[h]
Vraag de man die vlucht
en de vrouw die ontsnapt:
“Wat is er gebeurd?”
20 Moab is te schande gemaakt
en door angst getroffen.
Huil en schreeuw.
Maak bij de Arnon[i] bekend
dat Moab is vernietigd.

21 Het oordeel is gekomen over
het vlakke land,*[j] over Cholon,
Jahaz[k] en Mefaäth;[l] 22 over Di-
bon,[m] Nebo[n] en Beth-Diblathaïm;
23 over Kirjathaïm,[o] Beth-Gamul
en Beth-Meon;[p] 24 over Kerioth[q]
en Bozra en over alle steden van
het land Moab, ver weg en dichtbij.
25 “De kracht* van Moab is
weggenomen,
zijn arm is gebroken”, ver-
klaart Jehovah.
26 “Maak hem dronken,[a] want
hij heeft zich verheven
tegen Jehovah.[b]
Moab rolt in zijn eigen
braaksel,
hij is een mikpunt van spot.
27 Was Israël niet een mikpunt
van spot voor je?[c]
Bevond hij zich soms onder
dieven
dat je je hoofd schudde en
afkeurend over hem moest
praten?
28 Verlaat de steden en ga op
de rotsen wonen, inwoners
van Moab,
word als een duif die nestelt in
de wanden van een ravijn.”’
29 ‘We hebben gehoord van
Moabs trots — hij is heel
hoogmoedig —
van zijn arrogantie, zijn
trots, zijn hoogmoed en
zijn hooghartigheid.’[d]
30 ‘“Ik ken zijn razernij”, ver-
klaart Jehovah,
“maar zijn lege gepraat zal
nergens toe leiden.
Ze zullen niets uitrichten.
31 Daarom zal ik jammeren over
Moab,
om heel Moab zal ik het
uitschreeuwen.
Ik zal treuren om de mannen
van Kir-Heres.[e]
32 Met meer gehuil dan om
Jaëzer[f]
zal ik huilen om jou, wijnstok
van Sibma.[g]
Je bloeiende uitlopers zijn de
zee overgestoken.
Ze reiken tot aan de zee, tot
Jaëzer.
Op je zomervruchten en je
druivenoogst
is de verwoester neergedaald.[h]
33 Vreugde en blijdschap zijn
verwijderd uit de boom-
gaard
en uit het land Moab.[i]

48:18 *Of mogelijk ‘op de droge grond’. 48:21 *Of ‘de hoogvlakte’. 48:25 *Lett.: ‘hoorn’.

HFST. 48
a Jes 16:6
b Jer 48:8
c Jes 34:2
d Ps 24:8
e Ez 25:11
f Nu 21:30, Joz 13:15, 17, Jes 15:2
g Jer 48:8
h Nu 32:34, De 2:36
i Nu 21:13, Joz 13:8, 9
j Ze 2:9
k Nu 21:23, Jes 15:4
l Joz 13:15, 18
m Nu 32:34
n Nu 32:3, 4
o Nu 32:37, Jer 48:1
p Nu 32:37, 38, Joz 13:15, 17, Ez 25:9
q Am 2:2

2de kolom
a Jer 25:15, 16
b Jer 48:42
c Klg 2:15, Ze 2:8
d Jes 16:6, Jes 25:10, 11, Ze 2:9, 10
e 2Kon 3:24, 25, Jes 16:7
f Nu 21:32, Nu 32:34, 35, Joz 21:8, 39
g Nu 32:37, 38, Joz 13:15, 19
h Jes 16:8, 9, Jer 48:8
i Jer 25:10

Door mij vloeit er geen wijn
meer uit de wijnpers.
De vreugdekreten van de
druiventreders zullen
verstommen
en plaatsmaken voor een
ander geschreeuw.”’[a]
34 ‘“Het geschreeuw uit
Hesbon[b] is helemaal tot
Eleale[c] te horen.
Hun stem klinkt helemaal tot
Jahaz,[d]
van Zoar tot Horonaïm[e] en
Eglath-Selisia.
Zelfs het water van Nimrim
zal opdrogen.”[f]
35 Jehovah verklaart: “Ik zal uit
Moab laten verdwijnen
degene die een offer brengt
op de hoogte,
degene die offers brengt aan
zijn god.
36 Daarom zal mijn hart treuren*
om Moab, als een fluit,#[g]
en zal mijn hart treuren om
de mannen van Kir-Heres,
als een fluit.
Want de rijkdom die hij
heeft voortgebracht, zal
verdwijnen.
37 Want elk hoofd is kaal[h]
en elke baard is afgeknipt.
Elke hand heeft insnijdingen[i]
en ze hebben een zak om hun
heupen!”’[j]
38 ‘“Op alle daken van Moab
en op alle pleinen,
is alleen gejammer te horen.
Want ik heb Moab gebroken
als een afgedankte kruik”,
verklaart Jehovah.
39 “Wat is ze bang geworden!
Huil!
Moab heeft zich beschaamd
teruggetrokken!
Moab is een mikpunt van
spot geworden,
iets angstaanjagends voor
iedereen eromheen.”’
40 ‘Want dit zegt Jehovah:
“Kijk! Als een arend in duik-
vlucht[a]
zal hij zijn vleugels over
Moab uitspreiden.[b]
41 De steden zullen ingenomen
worden
en haar vestingen zullen
veroverd worden.
Op die dag zal het hart van
Moabs strijders
worden als het hart van een
vrouw die weeën heeft.”’
42 ‘“En Moab zal als volk uit-
geroeid worden,[c]
want hij heeft zich verheven
tegen Jehovah.[d]
43 Angst, de valkuil en de strik
staan je te wachten,
inwoner van Moab”, ver-
klaart Jehovah.
44 “Wie vlucht voor de angst zal
in de valkuil vallen
en wie uit de valkuil klimt
zal in de strik gevangen
worden.”
“Want ik zal over Moab het
jaar van hun straf brengen”,
verklaart Jehovah.
45 “Degenen die vluchten blijven
machteloos staan in de
schaduw van Hesbon.
Want er zal een vuur uit
Hesbon komen
en een vlam uit Sihon.[e]
Het voorhoofd van Moab zal
verteerd worden,
net als de schedel van de
zonen van verwoesting.”[f]
46 “Wee Moab!
Het volk van Kamos[g] is
vergaan.
Je zonen zijn gevangen-
genomen
en je dochters zijn in balling-
schap gegaan.[h]
47 Maar aan het einde van
de dagen zal ik de gevange-
nen van Moab verzamelen”,
verklaart Jehovah.
“Tot zover het oordeel over
Moab.”’[i]

48:36 * Of ‘onstuimig zijn’. # D.w.z. een fluit waarop rouwliederen werden gespeeld bij een begrafenis.

HFST. 48
a Jes 16:10
b Nu 21:25; Joz 13:15, 17
c Nu 32:37; Jes 16:9
d Nu 21:23
e Jer 48:2, 3
f Jes 15:4-6
g Jes 16:11
h Jer 16:6
i Le 19:28
j Ge 37:34; Jes 15:2, 3

2de kolom
a Klg 4:19; Hab 1:8
b Jer 49:22
c Jer 30:11
d Jer 48:29
e Nu 21:26, 28
f Nu 24:17; Am 2:2
g Nu 21:29; 1Kon 11:7
h Jer 48:7
i Ez 25:11

49 Over de Ammonieten[a] zegt Jehovah:
‘Heeft Israël geen zonen?
Heeft hij geen erfgenaam?
Waarom heeft Malkam[b] Gad
in bezit genomen[c]
en waarom woont zijn volk in
Israëls steden?’
2 ‘“Luister daarom, er komt een
tijd”, verklaart Jehovah,
“dat ik het alarmsignaal van
oorlog* laat horen tegen
Rabba[d] van de Ammonieten.[e]
Ze zal een verlaten puinhoop
worden
en haar bijbehorende#
plaatsen zullen in brand
gestoken worden.”
“En Israël zal zijn bezetters
in bezit nemen”,[f] zegt
Jehovah.
3 “Huil, Hesbon, want Ai is
verwoest!
Schreeuw het uit, bijbeho-
rende plaatsen van Rabba.
Doe een zak aan.
Huil en zwerf rond tussen de
stenen schaapskooien,
want Malkam zal in balling-
schap gaan,
samen met zijn priesters en
zijn leiders.[g]
4 Waarom schep je op over de
valleien,*
over je glooiende vlakte,
ontrouwe dochter,
die vertrouwt op haar
schatten
en zegt: ‘Wie zal me aan-
vallen?’”’
5 ‘“Ik breng iets angstaan-
jagends over je”, verklaart
de Soevereine Heer, Jeho-
vah van de legermachten.
“Van iedereen om je heen
komt het op je af.
Je zult naar alle kanten
verstrooid worden
en niemand zal degenen die
vluchten weer bij elkaar
brengen.”’
6 ‘“Maar daarna zal ik de ge-
vangenen van de Ammo-
nieten bij elkaar brengen”,
verklaart Jehovah.’

7 Over Edom zegt Jehovah
van de legermachten:
‘Is er geen wijsheid meer in
Teman?[a]
Hebben de verstandigen
geen goed advies meer?
Is hun wijsheid vergaan?
8 Vlucht weg, keer je om!
Ga en verschuil je in de diep-
gelegen plaatsen, inwoners
van Dedan![b]
Want ik breng rampen over
Esau
als het de tijd is om mijn aan-
dacht op hem te richten.
9 Als druivenplukkers bij je
binnenkwamen,
zouden ze toch iets achter-
laten om te verzamelen?*
Als dieven in de nacht binnen-
kwamen,
zouden ze alleen vernielen
wat ze wilden.[c]
10 Maar ik zal Esau helemaal
kaalplukken.
Ik zal zijn schuilplaatsen
blootleggen,
zodat hij zich niet kan ver-
bergen.
Zijn kinderen, zijn broeders
en zijn buren worden uit-
geroeid,[d]
hij is er niet meer.[e]
11 Laat je vaderloze kinderen
achter
en ik zal ze in leven laten,
en je weduwen zullen op mij
vertrouwen.’

12 Want dit zegt Jehovah:
‘Kijk! Als zelfs degenen die niet
veroordeeld zijn de beker moe-
ten drinken, zou jij dan helemaal

HFST. 49
a Ge 19:36, 38; De 2:19; 2Kr 20:1
b 1Kon 11:5; Ze 1:4, 5
c Am 1:13
d De 3:11; Joz 13:24, 25; Ez 25:5; Am 1:14
e Ez 21:19, 20
f Jes 14:2; Jer 50:19; Ze 2:9
g Am 1:13, 15

2de kolom
a Ge 36:10, 11; Ez 25:13; Am 1:12; Ob 8
b Jes 21:13; Jer 25:17, 23
c Ob 5
d Ob 6, 9
e Mal 1:3, 4

49:2 *Of mogelijk ‘het geluid van de strijdkreet’. #Of ‘omliggende’. **49:4** *Of ‘laagvlakten’.
49:9 *Of ‘voor de nalezing’. Zie Woordenlijst.

geen straf hoeven te krijgen? Je zult je straf niet ontlopen, je zult de beker moeten drinken.’[a]

13 ‘Want ik heb bij mezelf gezworen’, verklaart Jehovah, ‘dat Bozra een schrikbeeld,[b] een schande, een woestenij en een vloek zal worden. Al haar steden zullen voor altijd een puinhoop zijn.’[c]

14 Ik heb een bericht gehoord
van Jehovah,
een afgezant is onder de
volken rondgestuurd:
‘Verzamel je en trek tegen
haar op.
Maak je klaar voor de strijd.’[d]
15 ‘Want luister! Ik heb je on-
beduidend gemaakt onder
de volken,
veracht onder de mensen.[e]
16 Door de huivering die je
hebt veroorzaakt, ben je
misleid,
door je trotse hart,
jij die je verschuilt tussen de
rotsen,
die op de hoogste heuvel
woont.
Al bouw je je nest zo hoog als
dat van een arend,
ik zal je vandaar naar beneden
halen’, verklaart Jehovah.

17 ‘En Edom moet een schrik-
beeld worden.[f] Iedereen die er
langskomt zal er vol ontzetting
naar kijken en fluiten vanwege al
haar plagen.
18 Net als met de
verwoesting van Sodom en Go-
morra en hun omliggende ste-
den’,[g] zegt Jehovah, ‘zal niemand
er wonen en zal geen mens zich
er vestigen.[h]

19 Luister! Als een leeuw[i] die
uit het dichte struikgewas bij de
Jordaan komt, zal iemand optrek-
ken tegen de veilige weidegron-
den, maar in een ogenblik zal ik
hem van haar laten wegvluchten.
En ik zal de uitverkorene over
haar aanstellen. Want wie is als
ik en wie durft me uit te da-
gen? Welke herder kan standhou-
den voor mij?[a]
20 Luister daar-
om naar het besluit* dat Jehovah
tegen Edom heeft genomen en
naar wat hij heeft uitgedacht te-
gen de inwoners van Teman:[b]

De jonge dieren van de kudde
zullen beslist weggesleept
worden.
Hij zal hun woonplaats van-
wege hen verwoesten.[c]
21 Bij het geluid van hun val
schudt de aarde.
Er klinkt geschreeuw!
Het geluid wordt tot aan de
Rode Zee gehoord.[d]
22 Kijk! Als een arend zal hij
opstijgen en neerduiken,[e]
en hij zal zijn vleugels over
Bozra uitspreiden.[f]
Op die dag zal het hart van
Edoms strijders
worden als het hart van een
vrouw die weeën heeft.’
23 Over Damaskus:[g]
‘Hamath[h] en Arpad zijn te
schande gemaakt,
want ze hebben een slecht
bericht gehoord.
Ze zijn verlamd van angst.
Er heerst onrust in de zee
die niet kan worden ge-
kalmeerd.
24 Damaskus heeft de moed
verloren.
Ze slaat op de vlucht maar
paniek grijpt haar aan.
Angst en pijn hebben haar in
hun greep,
zoals een vrouw die gaat
bevallen.
25 Hoe komt het dat de geroem-
de stad niet is verlaten,
de stad van grote vreugde?
26 Want haar jonge mannen zul-
len vallen op haar pleinen
en alle soldaten zullen op
die dag omkomen’, ver-
klaart Jehovah van de
legermachten.

49:20 *Of ‘de raad’.

HFST. 49
a Jer 25:27, 28; Klg 4:21; Ob 16
b Jes 34:6; Jes 63:1; Jer 49:22; Am 1:12
c Ob 18; Mal 1:3
d Ob 1
e Ob 2-4
f Jer 49:13
g Ge 19:24, 25
h Jes 34:6, 10
i Jer 4:7

2de kolom
a Ps 76:7; Jer 50:44-46; Na 1:6
b Ob 9
c Mal 1:4
d 1Kon 9:26
e Jer 4:13
f Jer 48:40; Jer 49:13
g Jes 17:1; Am 1:3
h Nu 13:21; 2Kon 17:24; Za 9:1, 2

27 ‘Ik zal de muur van Damaskus in brand steken
en de vestingen van Ben-Hadad zullen in vlammen opgaan.’[a]

28 Over Kedar[b] en de konink-
rijken van Hazor, die koning Ne-
bukadnezar* van Babylon heeft
verslagen, zegt Jehovah:

‘Sta op, trek op naar Kedar
en vernietig de zonen van het Oosten.
29 Neem hun tenten en hun kudden mee,
hun tentkleden en al hun bezittingen.
Voer hun kamelen weg.
Mensen zullen naar ze schreeuwen: “Er is overal angst!”’
30 ‘Vlucht, ga ver weg!
Ga en verschuil je in de diepgelegen plaatsen, inwoners van Hazor’, verklaart Jehovah.
‘Want koning Nebukadnezar* van Babylon heeft een strategie tegen je uitgedacht,
hij heeft een plan tegen je gesmeed.’
31 ‘Sta op, trek op tegen het volk dat in vrede leeft,
dat zich veilig voelt!’, verklaart Jehovah.
‘Het heeft geen deuren en grendels; ze wonen afgezonderd.
32 Hun kamelen zullen buitgemaakt worden
en al hun vee zal geroofd worden.
Ik zal ze naar alle windrichtingen verstrooien,
degenen die hun haar afknippen aan de slapen.[c]
En van alle kanten breng ik de ondergang over ze’, verklaart Jehovah.
33 ‘En Hazor zal een hol voor jakhalzen worden,
voor altijd een woestenij.
Niemand zal er wonen,
en geen mens zal zich er vestigen.’

34 Dit is het woord van Jeho-
vah over Elam[a] dat aan het begin
van de regering van koning Zede-
kia[b] van Juda tot de profeet Jere-
mia kwam: 35 ‘Dit zegt Jehovah
van de legermachten: “Ik breek de
boog van Elam,[c] de bron* van hun
macht. 36 Ik stuur de vier win-
den van de vier uiteinden van de
hemel op Elam af en ik verstrooi
ze naar al die windrichtingen. Er
is geen volk waar de verdreve-
nen van Elam niet naartoe zullen
gaan.”’

37 ‘Ik zal de Elamieten verbrij-
zelen voor de ogen van hun vijan-
den en van degenen die hun naar
het leven staan.* Ik zal ellende
over ze brengen, mijn brandende
woede’, verklaart Jehovah. ‘En ik
zal het zwaard achter ze aan stu-
ren totdat ik ze heb uitgeroeid.’

38 ‘Ik zal mijn troon in Elam[d]
neerzetten en daar zal ik de ko-
ning en de leiders ombrengen’,
verklaart Jehovah.

39 ‘Maar aan het einde van de
dagen zal ik de gevangenen van
Elam verzamelen’, verklaart Je-
hovah.

50 Dit is het woord dat Jeho-
vah via de profeet Jeremia
heeft gesproken over Babylon,[e]
over het land van de Chaldeeën:

2 ‘Vertel het onder de volken en verkondig het.
Stel een signaal* op en verkondig het.
Verberg niets.
Zeg: “Babylon is ingenomen.[f]
Bel is te schande gemaakt.[g]
Merodach is doodsbang geworden.
Haar beelden zijn te schande gemaakt.

HFST. 49
a Am 1:4
b Ge 25:13; Jes 42:11; Jes 60:7; Ez 27:21
c Jer 9:25, 26; Jer 25:17, 23

2de kolom
a Ge 10:22; Jes 21:2; Jer 25:17, 25; Ez 32:24; Da 8:2; Han 2:8, 9
b 2Kon 24:18
c Jes 22:6
d Jer 25:17, 25

HFST. 50
e Jes 13:1
f Jer 51:8; Opb 14:8
g Jes 46:1; Jer 51:44

49:28, 30 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant.

49:35 *Lett.: ‘het begin’. 49:37 *Of ‘hun ziel zoeken’. 50:2 *Of ‘signaalmast’.

Haar walgelijke afgoden* zijn
doodsbang geworden.”
3 Want uit het noorden is een
volk tegen haar opgetrok-
ken.[a]
Het maakt haar land tot een
schrikbeeld,
er woont niemand meer.
Mens en dier zijn gevlucht.
Ze zijn weggegaan.’

4 ‘In die dagen en in die tijd’,
verklaart Jehovah, ‘zullen het
volk van Israël en het volk van
Juda bij elkaar komen.[b] Ze zullen
huilend op weg gaan[c] en samen
zullen ze Jehovah, hun God, zoe-
ken.[d]
5 Ze zullen de weg naar
Sion vragen, met hun gezicht in
die richting,[e] en zeggen: “Kom, la-
ten we ons aansluiten bij Jehovah
met een eeuwig verbond dat niet
vergeten wordt.”[f]
6 Mijn volk is
een kudde verdwaalde schapen.[g]
Hun eigen herders hebben hen
laten afdwalen.[h] Ze hebben hen
weggeleid naar de bergen, waar
ze van berg naar heuvel dwa-
len. Ze zijn vergeten waar hun
rustplaats is.
7 Iedereen die hen
vond, heeft hen verslonden,[i] en
hun vijanden hebben gezegd: “We
zijn onschuldig, want ze hebben
tegen Jehovah gezondigd, tegen
de woonplaats van rechtvaardig-
heid en de hoop van hun voor-
ouders, Jehovah.”’

8 ‘Vlucht weg uit Babylon,
verlaat het land van de
Chaldeeën,[j]
en word als de dieren die
vooroplopen, voor de
kudde uit.
9 Want een verzameling grote
volken uit het land van het
noorden
laat ik opstaan en oprukken
tegen Babylon.[k]

50:2 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

HFST. 50
a Jes 13:17; Jer 51:11, 48
b Jes 11:12; Jer 3:18; Ho 1:11
c Jer 31:8, 9
d Ho 3:5
e Jes 35:10
f Jer 31:31
g Jes 53:6
h Jer 10:21; Jer 23:2; Ez 34:2, 6
i Ps 79:6, 7
j Jes 48:20; Jer 51:6, 45; Za 2:7; 2Kor 6:17; Opb 18:2, 4
k Jes 21:2; Jer 51:11, 27, 28, 48; Da 5:28, 30

2de kolom
a Jes 13:17, 18
b Jer 25:12; Jer 27:6, 7
c Opb 17:16
d Klg 1:21
e Jes 14:4-6; Jes 47:6; Jer 30:16
f Jes 47:8
g Jes 13:20, 21
h Za 1:15
i Jer 25:12
j Jer 51:37
k Jes 13:18; Jer 51:11
l Jer 51:35, 36

Ze zullen in gevechtsformatie
op haar af komen.
Vandaaruit zal ze ingenomen
worden.
Hun pijlen zijn als die van
een strijder
die ouders van kinderen
beroven.[a]
Ze missen nooit hun doel.
10 Chaldea zal buitgemaakt
worden.[b]
Er zal meer dan genoeg zijn
voor iedereen die haar
plundert’,[c] verklaart
Jehovah.
11 ‘Want jullie bleven genieten,[d]
jullie bleven juichen,
toen jullie mijn eigen erfdeel
plunderden.[e]
Jullie bleven trappelen als
een jonge koe* in het gras,
als hengsten bleven jullie
hinniken.
12 Jullie moeder is te schande
gemaakt.[f]
Zij die jullie heeft gebaard is
teleurgesteld.
Luister! Ze is de minste van
de volken,
een dorre wildernis en een
woestijn.[g]
13 Vanwege de woede van
Jehovah zal ze niet meer
bewoond worden.[h]
Ze zal totaal verlaten
worden.[i]
Iedereen die langs Babylon
komt, zal er vol ontzetting
naar kijken
en fluiten vanwege al haar
plagen.[j]
14 Kom van alle kanten in
gevechtsformatie op
Babylon af,
jullie die de boog spannen.*
Schiet op haar, spaar je
pijlen niet,[k]
want ze heeft tegen Jehovah
gezondigd.[l]

50:11 *Of ‘een vaars’. **50:14** *Lett.: ‘treden’.

15 Laat van alle kanten een
strijdkreet tegen haar
horen.
Ze heeft zich overgegeven.*
Haar zuilen zijn gevallen,
haar muren afgebroken.[a]
Het is de wraak van
Jehovah.[b]
Neem wraak op haar.
Doe met haar wat ze zelf
heeft gedaan.[c]
16 Verwijder de zaaier uit
Babylon
en degene die de sikkel
hanteert in de oogsttijd.[d]
Vanwege het wrede zwaard
zal iedereen naar zijn eigen
volk teruggaan,
iedereen zal naar zijn eigen
land vluchten.[e]

17 Het volk Israël is een uit
elkaar gedreven kudde schapen.[f]
Ze zijn verjaagd door leeuwen.[g]
Eerst heeft de koning van As-
syrië ze verslonden[h] en daarna
heeft koning Nebukadnezar* van
Babylon hun botten afgekloven.[i]
18 Daarom zegt Jehovah van de
legermachten, de God van Israël:
“Ik zal de koning van Babylon en
zijn land aanpakken, net zoals ik
de koning van Assyrië heb aan-
gepakt.[j] 19 En ik zal Israël te-
rugbrengen naar zijn weidegrond[k]
en hij zal grazen op de Karmel
en in Basan,[l] en op de bergen van
Efraïm[m] en van Gilead[n] zal hij*
verzadigd worden.”’

20 ‘In die dagen en in die tijd’,
verklaart Jehovah,
‘zal men zoeken naar de
schuld van Israël,
maar die zal er niet zijn.
De zonden van Juda zullen
niet gevonden worden,
want degenen die ik laat over-
blijven, zal ik vergeven.’[o]

50:15 *Lett.: ‘haar hand gegeven’. 50:17 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. 50:19 *Of ‘zijn ziel’.

21 ‘Trek op tegen het land
Merathaïm en tegen de
inwoners van Pekod.[a]
Laat ze worden afgeslacht en
totaal worden vernietigd’,*
verklaart Jehovah.
‘Doe alles wat ik je heb
geboden.
22 In het land klinkt het geluid
van oorlog,
een grote ramp.
23 Ach, de smidshamer van de
hele aarde is stukgeslagen
en gebroken![b]
Ach, Babylon is een schrik-
beeld voor de volken
geworden![c]
24 Ik heb een valstrik voor
je gespannen, je bent
gevangen, Babylon,
voordat je het wist.
Je werd gevonden en gevan-
gen,[d]
want tegen Jehovah ben je in
opstand gekomen.
25 Jehovah heeft zijn opslag-
plaats geopend
en hij haalt de wapens van
zijn woede tevoorschijn.[e]
Want de Soevereine Heer,
Jehovah van de legermach-
ten, heeft werk te doen
in het land van de Chal-
deeën.
26 Trek tegen haar op vanuit
verre streken.[f]
Open haar graanschuren.[g]
Stapel alles op als hopen
graan.
Verwoest haar helemaal.*[h]
Laat niemand van haar over.
27 Maak al haar jonge stieren
af.[i]
Laat ze naar de slacht gaan.
Wee hun, want hun dag is
gekomen,
de tijd van hun afrekening!

50:21 *Of ‘bestem ze voor de vernietiging’. 50:26 *Of ‘bestem haar voor de vernietiging’.

HFST. 50
a Jer 51:58
b Jer 51:6, 11
c Ps 137:8
Opb 18:6
d Jer 51:23
e Jes 13:14
Jer 51:9
f Jer 23:1
Jer 50:6
Ez 34:5
g Jer 2:15
h 2Kon 17:6
Jes 8:7
i 2Kon 25:1
2Kr 36:17
Jer 4:7
j 2Kon 19:35
Jes 14:25
Ze 2:13
k Jes 11:16
Jes 65:10
Jer 23:3
Jer 33:7
Ez 34:14
Mi 2:12
l Mi 7:14
m Jer 31:6
n Ob 19
o Jes 44:22
Jer 31:34
Mi 7:19

2de kolom
a Ez 23:22, 23
b Jes 14:5, 6
Jer 51:20
c Jer 51:41
Opb 18:15, 16
d Jer 51:31
Da 5:30
Opb 18:8
e Jes 13:5
Jer 51:11
f Jer 51:27
g Jer 50:10
h Jes 14:22, 23
i Jes 34:6, 7
Ez 39:18

28 Het geluid van vluchtelingen
is te horen,
van degenen die uit het land
Babylon ontsnappen,
om in Sion de wraak van
Jehovah, onze God,
bekend te maken,
de wraak voor zijn tempel.[a]
29 Roep tegen Babylon boog-
schutters op,
iedereen die de boog spant.*[b]
Sla je kamp rondom haar op,
laat niemand ontsnappen.
Vergeld haar naar haar
daden.[c]
Doe met haar wat ze zelf
heeft gedaan.[d]
Want ze heeft zich arrogant
gedragen tegenover Jeho-
vah,
tegenover de Heilige van
Israël.[e]
30 Daarom zullen haar jonge
mannen vallen op haar
pleinen[f]
en al haar soldaten zullen
op die dag omkomen',*
verklaart Jehovah.
31 'Luister, opstandeling![g] Ik
ben tegen je',[h] verklaart de
Soevereine Heer, Jehovah
van de legermachten.
'Want je dag moet komen,
de tijd dat ik je ter verant-
woording roep.
32 Jij, opstandeling, zult strui-
kelen en vallen,
er zal niemand zijn die je
overeind helpt.[i]
Ik zal je steden in brand steken
en alles om je heen zal in
vlammen opgaan.'
33 Dit zegt Jehovah van de leger-
machten:
'Het volk van Israël en Juda
wordt onderdrukt
en iedereen die hen gevangen
heeft genomen heeft hen
vastgehouden.[j]
Ze weigeren hen te laten
gaan.[a]
34 Maar hun Terugkoper is
sterk,[b]
Jehovah van de legermachten
is zijn naam.[c]
Hij zal beslist hun zaak
bepleiten[d]
om het land rust te geven[e]
en paniek te zaaien onder de
inwoners van Babylon.'[f]
35 'Een zwaard treft de Chal-
deeën', verklaart Jehovah,
'de inwoners van Babylon,
haar leiders en haar wijze
mannen.[g]
36 Een zwaard treft de
zwetsers* en ze zullen
domme dingen doen.
Een zwaard treft haar strij-
ders en ze zullen doodsbang
worden.[h]
37 Een zwaard treft hun paarden
en hun strijdwagens
en alle vreemdelingen bij
haar,
en ze zullen als vrouwen
worden.[i]
Een zwaard treft haar schat-
ten en ze zullen geplun-
derd worden.[j]
38 Verwoesting treft haar water-
stromen en ze drogen op.[k]
Want het is een land van af-
godsbeelden,[l]
en vanwege hun angstaanja-
gende visioenen blijven ze
zich waanzinnig gedragen.
39 Daarom zullen de woestijn-
dieren bij de jankende die-
ren leven
en de struisvogels zullen in
haar wonen.[m]
Ze zal nooit meer bewoond
worden,
er zal in alle generaties geen
mens wonen.'[n]
40 'Net als met Gods ver-
woesting van Sodom en Gomor-
ra[o] en hun omliggende steden',[p]

50:29 *Lett.: 'treedt'. 50:30 *Lett.: 'tot zwijgen worden gebracht'.

50:36 *Of 'de valse profeten'.

HFST. 50
a Ps 94:1; Jer 51:11
b Jer 50:14
c Ps 137:8; Jer 51:56
d Klg 3:64; Opb 18:6
e Jes 14:13
f Jes 13:17, 18
g Jes 14:13; Da 4:30
h Jer 51:25
i Jer 51:26
j Jes 47:6

2de kolom
a Jes 14:17
b Jes 41:14; Opb 18:8
c Jes 47:4
d Klg 3:59
e Jes 14:3, 4
f Jer 51:24
g Jes 47:13; Jer 51:57; Da 5:7
h Jer 51:30
i Jes 13:8
j Jes 45:3
k Jes 44:27; Jer 51:36, 37; Opb 16:12
l Jes 46:1; Jer 51:44, 52; Da 5:1, 4
m Jes 13:20, 21; Jer 51:37; Opb 18:2
n Jer 25:12; Jer 51:43, 64
o Jes 13:19
p Ge 19:24, 25; Ju 7

verklaart Jehovah, ‘zal niemand er wonen en zal geen mens zich er vestigen.[a]
41 Kijk! Er komt een volk uit het noorden.
Een groot volk en machtige koningen[b] zullen opstaan
vanuit de uithoeken van de aarde.[c]
42 Ze hebben hun boog en werpspeer vast.[d]
Ze zijn wreed en kennen geen genade.[e]
Ze klinken als het gebulder van de zee,[f]
rijdend op hun paarden.
Als één man stellen ze zich in gevechtsformatie tegen je op, dochter Babylon.[g]
43 De koning van Babylon heeft het bericht over hen gehoord,[h]
zijn handen worden slap.[i]
Angst grijpt hem aan,
pijn als van een vrouw die weeën heeft.

44 Luister! Als een leeuw die
uit het dichte struikgewas bij de
Jordaan komt, zal iemand optrek-
ken tegen de veilige weidegron-
den, maar in een ogenblik zal ik
hen van haar laten wegvluchten.
En ik zal de uitverkorene over
haar aanstellen.[j] Want wie is als
ik en wie durft me uit te da-
gen? Welke herder kan standhou-
den voor mij?[k] 45 Luister daar-
om naar het besluit* dat Jehovah
tegen Babylon heeft genomen[l] en
naar wat hij heeft uitgedacht te-
gen het land van de Chaldeeën:
De jonge dieren van de kudde zullen beslist weggesleept worden.
Hij zal hun woonplaats vanwege hen verwoesten.[m]
46 Bij het geluid van Babylons val zal de aarde schudden,
een geschreeuw zal onder de volken klinken.’[n]

50:45 *Of ‘de raad’.

HFST. 50
a Jer 51:26
b Jes 45:1; Jer 51:11; Jer 51:27, 28
c Jes 13:5, 17
d Jer 50:9
e Ps 137:8; Jes 13:17, 18
f Jer 51:42
g Jer 51:27
h Jer 51:31
i Da 5:6
j Jes 41:25
k Jer 49:19-21
l Jer 51:11
m Jes 13:1, 20; Jer 51:43
n Opb 18:9

2de kolom

HFST. 51
a Jer 50:9
b Jer 50:14, 29
c Jes 13:17, 18; Jer 50:30
d Jes 13:15
e Ps 94:14; Jes 44:21; Jer 46:28; Za 2:12
f Jer 50:8; Za 2:7; Opb 18:4
g Jer 25:12, 14; Jer 50:15
h Opb 17:1, 2; Opb 18:3

51 Dit zegt Jehovah:
‘Een verwoestende wind stuur ik af
op Babylon[a] en de inwoners van Leb-Kamai.*
2 Ik zal mensen sturen om Babylon te wannen.
Ze zullen haar wannen en haar land leeg achterlaten.
Van alle kanten zullen ze op haar af komen op de dag van onheil.[b]
3 Laat de boogschutter zijn boog niet spannen.*
En laat niemand die een pantser# draagt, gaan staan.
Heb geen medelijden met haar jonge mannen.[c]
Bestem haar hele leger voor de vernietiging.
4 Ze zullen sneuvelen in het land van de Chaldeeën
en doorstoken op haar straten liggen.[d]
5 Israël en Juda zijn niet als weduwe achtergelaten door hun God, Jehovah van de legermachten.[e]
Maar hun land* is vol schuld vanuit het standpunt van de Heilige van Israël.
6 Vlucht uit Babylon weg
en ren voor je leven.*[f]
Kom niet om vanwege haar fouten.
Want de tijd van Jehovah’s wraak is gekomen.
Hij laat haar boeten voor haar daden.[g]
7 Babylon is een gouden beker geweest in de hand van Jehovah.
Ze maakte de hele aarde dronken.
De volken hebben van haar wijn gedronken.[h]

51:1 *Blijkbaar een cryptografische naam voor Chaldea. 51:3 *Lett.: ‘treden’. #Of ‘maliënkolder’, ‘wapenrok’. 51:5 *D.w.z. het land van de Chaldeeën. 51:6 *Of ‘ziel’.

Daarom hebben de volken
hun verstand verloren.[a]
8 Plotseling is Babylon gevallen en gebroken.[b]
Huil om haar![c]
Haal balsem voor haar pijn,
misschien is ze te genezen.’
9 ‘Wij probeerden Babylon te genezen, maar ze was niet te genezen.
Verlaat haar en laten we allemaal naar ons eigen land gaan.[d]
Want haar schuld* heeft zich opgestapeld tot aan de hemel
en reikt tot aan de wolken.[e]
10 Jehovah heeft ons recht gebracht.[f]
Kom, laten we in Sion vertellen wat Jehovah, onze God, heeft gedaan.’[g]
11 ‘Polijst de pijlen,[h] neem de ronde schilden op.*
Jehovah heeft de koningen van de Meden aangevuurd#[i]
omdat hij Babylon wil vernietigen.
Want dit is de wraak van Jehovah, de wraak voor zijn tempel.
12 Stel een signaal*[j] op tegen de muren van Babylon.
Versterk de wacht, zet wachtposten uit.
Laat degenen die in hinderlaag liggen zich klaar houden.
Want Jehovah heeft een strategie uitgedacht
en hij zal doen wat hij de inwoners van Babylon heeft aangekondigd.’[k]
13 ‘Vrouw die woont aan veel waterstromen,[l]
met grote rijkdommen,[m]
je eind is gekomen, de maat van je winstmakerij is vol.[n]
14 Jehovah van de legermachten heeft bij zichzelf* gezworen:
“Ik zal je vullen met mensen, als sprinkhanen zo veel,
en ze zullen triomfantelijk over je juichen.”[a]
15 Hij is de Maker van de aarde door zijn kracht.
Hij heeft het land* gefundeerd door zijn wijsheid[b]
en de hemel uitgespannen door zijn verstand.[c]
16 Als hij zijn stem laat horen
komt het water in de hemel in beroering,
en hij laat wolken* opstijgen van de uiteinden van de aarde.
Hij maakt bliksemflitsen bij# de regen
en haalt de wind uit zijn opslagplaatsen.[d]
17 Ieder mens gedraagt zich onverstandig, zonder kennis.
Iedere smid staat schande te wachten vanwege zijn beeld,[e]
want zijn metalen* beeld is een leugen
en er is geen geest# in.[f]
18 Ze zijn een illusie,*[g] bespottelijke maaksels.
Als de dag van afrekening komt, zullen ze vergaan.
19 Het Deel van Jakob is niet als die dingen,
want hij is de Maker van alles,
zelfs van de staf van zijn erfdeel.[h]
Jehovah van de legermachten is zijn naam.’[i]
20 ‘Je bent een strijdknots voor me, een wapen voor de strijd.
Met jou verbrijzel ik volken,
met jou vernietig ik koninkrijken.

51:9 *Lett.: ‘oordeel’. **51:11** *Of mogelijk ‘vul de pijlkokers’. #Lett.: ‘de geest opgewekt’. **51:12** *Of ‘signaalmast’.

51:14 *Of ‘zijn ziel’. **51:15** *Of ‘productieve land’. **51:16** *Of ‘dampen’. #Of mogelijk ‘sluizen voor’. **51:17** *Of ‘gegoten’. #Of ‘adem’. **51:18** *Of ‘zinloosheid’.

HFST. 51
a Jer 25:15, 16
b Jes 21:9; Jes 47:9; Opb 14:8
c Opb 18:2, 9
d Jes 13:14
e Opb 18:4, 5
f Mi 7:9
g Jer 50:28
h Jer 50:14
i Jes 13:17; Jes 45:1
j Jes 13:2
k Opb 17:17
l Opb 17:1, 15
m Jes 45:3; Jer 50:37
n Hab 2:9; Opb 18:11, 12; Opb 18:19

2de kolom
a Jer 50:15
b Ps 93:1; Ps 104:24
c Ps 136:5; Sp 3:19; Jes 40:22; Jer 10:12-16
d Ps 135:7
e Jes 44:11
f Hab 2:19
g Jes 41:29; Jer 14:22
h De 32:9
i Jes 47:4

21 Met jou verbrijzel ik paarden en ruiters.
Met jou verbrijzel ik strijdwagens en menners.
22 Met jou verbrijzel ik mannen en vrouwen.
Met jou verbrijzel ik oude mannen en jongens.
Met jou verbrijzel ik jonge mannen en vrouwen.
23 Met jou verbrijzel ik herders en hun kudde.
Met jou verbrijzel ik boeren en hun ploegdieren.
Met jou verbrijzel ik gouverneurs en bestuurders.
24 En ik laat Babylon en alle inwoners van Chaldea boeten
voor alle slechte dingen die ze voor jullie ogen in Sion hebben gedaan',[a] verklaart Jehovah.
25 'Ik ben tegen je,[b] verwoestende berg,' verklaart Jehovah,
'jij die de hele aarde vernietigt.[c]
Ik zal mijn hand tegen je opheffen, je van de rotsen afrollen
en een afgebrande berg van je maken.'
26 'Men zal geen hoeksteen en ook geen fundamentsteen uit je halen,
want je zult voor altijd een woestenij worden',[d] verklaart Jehovah.
27 'Stel een signaal op in het land.[e]
Blaas de hoorn onder de volken.
Zet de volken tegen haar in.*
Roep de koninkrijken van Ararat,[f] Minni en Askenaz[g] tegen haar op.[h]
Stel een werfofficier tegen haar aan.
Laat de paarden optrekken als krioelende# sprinkhanen.

51:27 *Lett.: 'Heilig volken tegen haar.' #Of 'borstelige'.

HFST. 51
a Ps 137:8
b Jer 50:31
c Jer 25:9
d Jer 50:13, 40 Opb 18:21
e Jes 13:2 Jer 51:12
f Ge 8:4
g Ge 10:2, 3
h Jer 50:41

2de kolom
a Jes 13:17 Da 5:30, 31
b Jes 13:13, 19 Jer 50:13 Jer 50:39, 40
c Jes 13:7
d Jer 50:37
e Ps 107:16 Jes 45:2
f Jes 47:11 Jer 50:24, 43
g Jes 44:27 Jer 50:38 Opb 16:12
h 2Kr 36:17, 18 Jer 50:17

28 Stel volken aan om tegen haar te strijden,*
de koningen van Medië,[a] zijn gouverneurs en al zijn bestuurders
en alle landen waarover ze regeren.
29 De aarde zal schudden en beven,
want wat Jehovah tegen Babylon heeft uitgedacht zal gebeuren,
om van het land Babylon een schrikbeeld te maken, zonder inwoners.[b]
30 De strijders van Babylon zijn opgehouden met vechten.
Ze zitten in hun vestingen.
Hun krachten begeven het.[c]
Ze zijn als vrouwen geworden.[d]
Haar huizen zijn in brand gestoken.
Haar grendels zijn gebroken.[e]
31 De ene koerier rent de andere koerier tegemoet
en de ene boodschapper rent naar de andere boodschapper
om de koning van Babylon te melden dat zijn stad van alle kanten is ingenomen,[f]
32 dat de oversteekplaatsen zijn veroverd,[g]
dat de papyrusboten zijn verbrand
en dat de soldaten doodsbang zijn.'

33 Want dit zegt Jehovah van de legermachten, de God van Israël:

'De dochter Babylon is als een dorsvloer.
Het is tijd om haar aan te stampen.
Heel binnenkort komt de tijd voor haar oogst.'
34 'Koning Nebukadnezar* van Babylon heeft mij verslonden.[h]

51:28 *Lett.: 'heilig volken tegen haar'. **51:34** *Lett.: 'Nebukadrezar', een spellingsvariant.

Hij heeft me in verwarring
gebracht.
Hij heeft me weggezet als
een leeg vat.
Hij heeft me opgeslokt zoals
een grote slang doet.[a]
Hij heeft zijn maag gevuld
met mijn goede dingen.
Hij heeft me weggespoeld.
35 “Laat het geweld dat mij is
aangedaan, dat mijn persoon is aangedaan, Babylon
treffen!”, zegt de inwoner
van Sion.[b]
“En laat mijn bloed de inwoners van Chalde̱a aangerekend worden!”, zegt
Jeruzalem.’
36 Daarom zegt Jehovah:
‘Ik bepleit je zaak[c]
en ik zal wraak voor je nemen.[d]
Ik zal haar zee droogleggen
en haar bronnen laten
opdrogen.[e]
37 En Babylon zal veranderen in
steenhopen,[f]
een hol van jakhalzen,[g]
een schrikbeeld en een
aanfluiting,
zonder inwoners.[h]
38 Samen zullen ze brullen als
jonge leeuwen.*
Ze zullen grommen als
leeuwenwelpen.’
39 ‘Wanneer ze opgewonden
zijn, zal ik een feestmaal
voor ze klaarmaken en ze
dronken voeren,
zodat ze vrolijk worden.[i]
Dan zullen ze voorgoed slapen,
ze worden nooit meer wakker’,[j] verklaart Jehovah.
40 ‘Ik zal ze afvoeren als
lammeren naar de slacht,
als rammen samen met
bokken.’
41 ‘Ach, Se̱sach* is ingenomen[k]
en de Roem van de hele aarde
is veroverd![l]
Babylon is een schrikbeeld
onder de volken geworden!
42 De zee heeft Babylon overspoeld.
Ze is bedekt door een massa
golven.
43 Haar steden zijn een schrikbeeld geworden, een dorre
streek en een woestijn.
Een streek waar niemand
woont en waar geen mens
doorheen trekt.[a]
44 Ik zal mijn aandacht op Bel[b]
in Babylon richten
en ik zal uit zijn mond halen
wat hij heeft verslonden.[c]
Er zullen geen volken meer
naar hem toe stromen.
En de muur van Babylon zal
instorten.[d]
45 Ga uit haar weg, mijn volk![e]
Ren voor je leven,*[f] weg van
de brandende woede van
Jehovah![g]
46 Laat de moed niet zakken en
wees niet bang voor het
bericht dat in het land te
horen zal zijn.
In het ene jaar zal het bericht komen,
en in het jaar daarna weer
een bericht,
over geweld in het land
en over heerser tegen
heerser.
47 Luister daarom! Er komt een
tijd
dat ik mijn aandacht zal
richten op de beelden van
Babylon.
Haar hele land zal te schande
gemaakt worden
en al haar gesneuvelden zullen in haar midden liggen.[h]
48 De hemel en de aarde en
alles wat erbij hoort,
zullen juichen over Babylon,[i]
want de verwoesters zullen
uit het noorden op haar af
komen’,[j] verklaart Jehovah.

51:38 *Of ‘jonge leeuwen met manen’.
51:41 *Blijkbaar een cryptografische naam voor Babel (Babylon).
51:45 *Of ‘ziel’.

HFST. 51
a Jer 51:44
b Ps 137:8; Jer 50:29
c Jer 50:34
d De 32:35
e Jes 44:27; Jer 50:38
f Jer 25:12; Jer 50:15
g Jes 13:19, 22
h Jer 50:13, 39
i Da 5:1, 4
j Jer 25:17, 27; Jer 51:57
k Jer 25:17, 26
l Jes 13:19; Jer 49:25; Da 4:30

2de kolom
a Jes 13:1, 20; Jer 50:39
b Jes 46:1; Jer 50:2
c 2Kr 36:7; Ezr 1:7; Jer 51:34; Da 1:1, 2
d Jer 51:58
e Jes 48:20; Opb 18:4
f Jer 51:6; Za 2:7
g Jes 13:13
h Jes 13:15; Da 5:30
i Jes 44:23; Jes 48:20; Jes 49:13; Opb 18:20
j Jer 50:3; Jer 50:41

49 ‘Babylon heeft er niet alleen
voor gezorgd dat de slacht-
offers van Israël zijn ge-
vallen,[a]
maar in Babylon zijn ook
de slachtoffers van de hele
aarde gevallen.
50 Jullie die ontsnappen aan
het zwaard, loop door, blijf
niet staan![b]
Denk van ver weg aan Je-
hovah
en houd Jeruzalem in ge-
dachte.’*[c]
51 ‘We voelen ons vernederd,
want we hebben beledigin-
gen gehoord.
Ons gezicht is met schande
bedekt,
want buitenlanders* zijn op-
getrokken tegen de heilige
plaatsen van het huis van
Jehovah.’[d]
52 ‘Luister daarom! Er komt een
tijd’, verklaart Jehovah,
‘dat ik mijn aandacht zal
richten op haar beelden,
en overal in haar land zullen
de gewonden kreunen.’[e]
53 ‘Ook al stijgt Babylon op
naar de hemel,[f]
al versterkt ze haar toren-
hoge vestingen,
toch zullen de verwoesters
die ik stuur haar bereiken’,[g]
verklaart Jehovah.
54 ‘Luister! Er klinkt ge-
schreeuw uit Babylon,[h]
het geluid van een grote ver-
woesting komt uit het land
van de Chaldeeën,[i]
55 want Jehovah vernietigt
Babylon,
hij zal haar lawaai laten
verstommen,
en hun golven zullen bulderen
als vele wateren.
Het geluid van hun stem zal
te horen zijn.

51:50 * Lett.: ‘je hart’. **51:51** * Of ‘vreem-
delingen’.

HFST. 51
a Jer 50:17 Jer 51:24
b Jer 50:8 Opb 18:4
c Ezr 1:3 Ps 137:5
d Ps 79:1 Klg 1:10
e Jes 13:15
f Jes 14:13 Da 4:30
g Jer 50:10
h Jes 13:6
i Jer 50:22, 23

2de kolom
a Jes 21:2
b Jer 50:36
c De 32:35 Ps 94:1 Jes 34:8 Jer 50:29 Opb 18:5
d Ps 137:8
e Jer 25:27
f Jer 51:39
g Jer 50:15 Jer 51:44
h Hab 2:13
i Jer 32:12 Jer 36:4 Jer 45:1

56 Want de verwoester zal op
Babylon af komen.[a]
Haar strijders zullen ge-
vangengenomen worden.[b]
Hun bogen zullen stuk-
geslagen worden,
want Jehovah is een God van
vergelding.[c]
Hij zal beslist afrekening
houden.[d]
57 Ik zal haar leiders en wijze
mannen dronken maken,[e]
haar gouverneurs, bestuur-
ders en strijders.
Ze zullen voorgoed slapen,
ze worden nooit meer wak-
ker’,[f] verklaart de Koning,
wiens naam Jehovah van
de legermachten is.
58 Dit zegt Jehovah van de
legermachten:
‘De muur van Babylon, al
is hij breed, zal totaal af-
gebroken worden,[g]
en haar poorten, al zijn ze
hoog, zullen in vlammen
opgaan.
De volken zullen voor niets
zwoegen.
De naties zullen zich afmatten
alleen maar om het vuur te
voeden.’[h]

59 Dit is het woord dat de pro-
feet Jeremia als een gebod gaf
aan Seraja, de zoon van Ne-
ria,[i] de zoon van Machseja, toen
hij met koning Zedekia van Juda
naar Babylon ging in het vierde
jaar van zijn regering; Seraja was
de kwartiermeester. **60** Jeremia
schreef alle ellende die Babylon
zou overkomen op in een boek,
al deze woorden die over Baby-
lon geschreven zijn. **61** Daarna
zei Jeremia tegen Seraja: ‘Wan-
neer je bij Babylon komt en haar
ziet, dan moet je al deze woorden
voorlezen. **62** En zeg dan: “O Je-
hovah, u hebt over deze plaats ge-
zegd dat die vernietigd zal worden
en dat er niemand meer zal wo-
nen, geen mens of dier, en dat ze

voor altijd een woestenij zal wor-
den.”[a] **63** En als je het boek he-
lemaal hebt voorgelezen, moet je
er een steen aan vastbinden en
het midden in de Eufraat gooien.
64 Zeg dan: “Zo zal Babylon weg-
zinken en nooit meer bovenko-
men[b] door de rampen die ik over
haar breng, en men zal uitgeput
zijn.”’[c]

Tot zover de woorden van Je-
remia.

52 Zedekia[d] was 21 jaar toen
hij koning werd, en hij re-
geerde 11 jaar in Jeruzalem. Zijn
moeder was Hamutal,[e] de doch-
ter van Jeremia uit Libna. **2** Hij
bleef doen wat slecht was in Je-
hovah’s ogen, precies zoals Joja-
kim had gedaan.[f] **3** Vanwege de
woede van Jehovah gebeurden
die dingen in Jeruzalem en in
Juda, en uiteindelijk verstootte
hij ze.[g] Zedekia kwam tegen de
koning van Babylon in opstand.[h]
4 In het negende jaar van Zede-
kia’s regering, op de tiende dag
van de tiende maand, rukte ko-
ning Nebukadnezar* van Babylon
met zijn hele leger tegen Jeruza-
lem op. Ze sloegen er hun kamp
op en bouwden een belegerings-
wal rondom de stad.[i] **5** De bele-
gering van de stad duurde tot het
11de jaar van koning Zedekia.

6 Op de negende dag van de
vierde maand[j] was er grote hon-
gersnood in de stad en het volk*
had niets te eten.[k] **7** Uiteinde-
lijk werd de stadsmuur doorbro-
ken. Die nacht vluchtten alle sol-
daten de stad uit door de poort
tussen de beide muren bij de
koningstuin, terwijl de Chaldee-
en de stad hadden omsingeld.
Ze gingen verder over de weg
van de Araba.[l] **8** Maar het Chal-
deeuwse leger ging achter ko-
ning Zedekia aan[m] en haalde hem
in op de woestijnvlakte van Je-
richo. Zijn hele leger werd uit-
eengeslagen. **9** Ze namen de ko-
ning gevangen en brachten hem
naar de koning van Babylon in
Ribla in het land van Hamath en
hij sprak het vonnis over hem
uit. **10** De koning van Babylon
slachtte Zedekia’s zonen voor zijn
ogen af, en daar in Ribla slacht-
te hij ook alle leiders van Juda af.
11 De koning van Babylon maak-
te Zedekia daarna blind,[a] deed
hem koperen boeien om, bracht
hem naar Babylon en hield hem
gevangen tot de dag van zijn
dood.

12 Op de tiende dag van de
vijfde maand, in het 19de jaar
van koning Nebukadnezar,* de
koning van Babylon, kwam zijn
bediende, Nebuzaradan, de be-
velhebber van de wachters, naar
Jeruzalem.[b] **13** Hij brandde het
huis van Jehovah tot de grond
toe af,[c] en ook het huis* van de
koning en alle huizen van Jeru-
zalem. Alle grote huizen gingen
in vlammen op. **14** De stadsmu-
ren van Jeruzalem werden om-
vergehaald door het Chaldeeuw-
se leger dat bij de bevelhebber
van de wachters was.[d]

15 Enkele onbelangrijke men-
sen en de mensen die nog in
de stad over waren, werden door
Nebuzaradan, de bevelhebber van
de wachters, in ballingschap weg-
gevoerd. Hij nam ook degenen
mee die naar de koning van Ba-
bylon waren overgelopen en alle
overgebleven bekwame ambachts-
lieden.[e] **16** Maar Nebuzaradan,
de bevelhebber van de wachters,
liet enkelen van de armste men-
sen van het land achter om als
wijnbouwers en als dwangarbei-
ders te werken.[f]

17 De Chaldeeën sloopten de
koperen zuilen[g] van het huis van
Jehovah en de karren[h] en de

52:4, 12 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spel-
lingsvariant. **52:6** *Lett.: ‘volk van het
land’.

52:13 *Of ‘paleis’.

HFST. 51

a Jes 13:1, 20; Jes 14:23; Jer 50:3, 39; Jer 51:29, 37
b Opb 18:21
c Jer 51:58

HFST. 52

d 2Kon 24:17-20; 2Kr 36:11, 12
e 2Kon 23:31
f 2Kon 24:1; 2Kr 36:5
g Le 26:33; De 31:16, 17
h 2Kr 36:11, 13; Ez 17:15
i De 28:52; 2Kon 25:1, 2; Jes 29:3; Jer 39:1; Ez 4:1, 2; Ez 21:21, 22
j Jer 39:2
k De 28:53-57; 2Kon 25:3-7; Jes 3:1; Ez 4:16
l Jer 39:4-7
m Jer 24:8; Jer 34:21; Jer 37:17; Jer 38:18

2de kolom

a Ez 12:13
b 2Kon 25:8-10
c 1Kon 9:8; 2Kr 36:17, 19; Ps 74:8; Ps 79:1; Jer 26:18; Klg 2:7; Ez 24:21
d Jer 39:8
e 2Kon 25:11, 12; Jer 39:9, 10
f 2Kon 25:22
g 1Kon 7:15, 21
h 1Kon 7:27

koperen Zee[a] die in het huis van
Jehovah stonden. Al het koper
namen ze mee naar Babylon.[b]
18 Ook de bakken, de scheppen,
de messen,* de schalen,[c] de be-
kers[d] en alle koperen voorwer-
pen die bij de tempeldienst wer-
den gebruikt, namen ze mee.
19 De bevelhebber van de wach-
ters nam de schotels,[e] de vuur-
pannen, de schalen, de bakken,
de lampenstandaarden,[f] de be-
kers en de schalen mee die van
zuiver goud en zilver waren.[g]
20 Het koper van de twee zui-
len, de Zee, de 12 koperen stie-
ren[h] onder de Zee en de karren
die koning Salomo voor het huis
van Jehovah had gemaakt, was
zo zwaar dat het niet te wegen
was.

21 Wat de zuilen betreft, elke
zuil was 18 el* hoog, en een
meetlint van 12 el kon haar om-
spannen.[i] De dikte van elke zuil
was vier vingerbreedten# en ze
was hol. **22** Het kapiteel* erop
was van koper. De hoogte van
het kapiteel was vijf el.[j] Ook het
vlechtwerk en de granaatappels
rond het kapiteel waren van ko-
per. Beide zuilen waren hetzelfde,
ook de granaatappels. **23** Er za-
ten 96 granaatappels omheen;* in
totaal zaten er 100 granaatappels
rondom het vlechtwerk.[k]

24 De bevelhebber van de
wachters nam verder de over-
priester Seraja,[l] de tweede pries-
ter Zefanja[m] en de drie deurwach-
ters mee.[n] **25** En uit de stad
nam hij één hofbeambte mee die
commandant van de soldaten was,
zeven vertrouwelingen van de ko-
ning die in de stad werden aan-
getroffen, de secretaris van de le-
geraanvoerder die als taak had
het volk van het land te mobili-
seren, en 60 mannen uit het ge-
wone volk van het land die
nog in de stad werden aangetrof-
fen. **26** Nebuzaradan, de bevel-
hebber van de wachters, nam ze
mee en bracht ze naar de koning
van Babylon in Ribla. **27** De ko-
ning van Babylon sloeg ze neer en
bracht ze ter dood in Ribla[a] in het
land van Hamath. Zo werd Juda
uit zijn land weggevoerd in bal-
lingschap.[b]

28 Dit zijn de mensen die
Nebukadnezar* in ballingschap
wegvoerde: in het zevende jaar
3023 Joden.[c]

29 In het 18de jaar van Nebu-
kadnezar*[d] werden er 832 per-
sonen# uit Jeruzalem meegeno-
men.

30 In het 23ste jaar van Nebu-
kadnezar* voerde Nebuzaradan,
de bevelhebber van de wachters,
Joden in ballingschap: 745 per-
sonen.#[e]

In totaal werden 4600 perso-
nen# in ballingschap weggevoerd.

31 Koning Evil-Merodach van
Babylon liet in het jaar dat hij
koning werd koning Jojachin van
Juda vrij* uit de gevangenis. Dat
was in het 37ste jaar van de bal-
lingschap van koning Jojachin[f]
van Juda, op de 25ste dag van
de 12de maand.[g] **32** Hij sprak
vriendelijk met hem en plaats-
te zijn troon hoger dan de troon
van de andere koningen die met
hem in Babylon waren. **33** Joja-
chin hoefde geen gevangeniskle-
ren meer te dragen, en de rest
van zijn leven at hij aan zijn ta-
fel. **34** Hij kreeg zijn leven lang,
tot de dag van zijn dood, elke
dag een vastgestelde hoeveelheid
voedsel van de koning van Ba-
bylon.

HFST. 52
a 1Kon 7:23; 2Kr 4:11-15
b 2Kon 25:13-16; Jer 27:19, 22
c 1Kon 7:45
d 2Kr 4:19, 22
e 1Kon 7:50
f 1Kon 7:48, 49
g 2Kr 24:14; 2Kr 36:18
h 1Kon 7:23, 25
i 1Kon 7:15-20
j 2Kr 3:15
k 2Kr 3:16; 2Kr 4:13
l 1Kr 6:14; Ezr 7:1
m Jer 21:1, 2; Jer 29:25
n 2Kon 25:18-21

2de kolom
a 2Kon 25:6; Jer 52:10
b Le 18:25; Le 26:33; De 28:36; Jes 24:3; Jer 25:9
c 2Kon 24:12, 14
d Jer 32:1
e Jer 6:9
f 2Kon 24:8; Jer 24:1; Jer 37:1; Mt 1:11
g 2Kon 25:27-30

52:18, 22 * Zie Woordenlijst. **52:21** * Een el was 44,5 cm. Zie App. B14. # Een vingerbreedte was 1,85 cm. Zie App. B14. **52:23** * Of 'waren 96 granaatappels zichtbaar'.

52:28-30 * Lett.: 'Nebukadrezar', een spellingsvariant. **52:29, 30** # Of 'zielen'. **52:31** * Lett.: 'verhief het hoofd van'.

KLAAGLIEDEREN

INHOUD

א [*alef*]*

1 Ach, ze zit nu helemaal alleen,
de stad die vol mensen was![a]
Ze is als een weduwe geworden, zij die een groot volk
was onder de volken![b]
Zij die een vorstin was onder
de provincies# is nu tot
dwangarbeid veroordeeld![c]

ב [*beth*]

2 's Nachts huilt ze hartverscheurend[d] en de tranen
stromen over haar wangen.
Niet één van al haar minnaars
is er om haar te troosten.[e]
Al haar vrienden hebben
haar verraden,[f] het zijn
haar vijanden geworden.

ג [*gimel*]

3 Juda is in ballingschap gegaan[g] met lijden en zware
slavenarbeid.[h]
Ze moet bij de volken wonen,[a]
ze vindt geen rustplaats.
Al haar vervolgers hebben
haar ingehaald terwijl ze in
nood verkeert.

ד [*daleth*]

4 De wegen naar Sion rouwen,
omdat niemand naar het
feest komt.[b]
Al haar poorten zijn verwoest,[c] haar priesters
zuchten.
Haar maagden* treuren, ze
heeft het zwaar te verduren.

ה [*he*]

5 Haar tegenstanders zijn nu
haar meester,* haar vijanden hebben geen zorgen.[d]
Want Jehovah heeft haar
verdriet bezorgd vanwege
al haar overtredingen.[e]
Haar kinderen zijn als
gevangenen meegevoerd,
voor de tegenstander uit.[f]

1:1 *Hfst. 1-4 zijn klaagliederen in de vorm van een acrostichon, in de volgorde van het Hebreeuwse alfabet. #Of 'rechtsgebieden'.

1:4 *Of 'jonge vrouwen'. **1:5** *Lett.: 'hoofd'.

HFST. 1
a Ps 122:3, 4
b 1Kon 4:20
c De 28:15, 48; 2Kon 25:11, 12
d Klg 1:16
e Jer 4:30; Ez 16:37
f Jer 30:14
g Le 26:33; 2Kon 24:14, 15; 2Kon 25:21; Jer 39:9; Jer 52:27
h Jer 17:4

2de kolom
a De 28:64
b Am 8:10
c Jes 3:26
d Za 1:15
e 2Kr 36:15, 16; Ne 9:33; Da 9:7, 16
f Jer 39:9; Jer 52:30

ו [*waw*]

6 De dochter Sion is al haar pracht kwijtgeraakt.[a]
Haar leiders zijn als herten die geen weide hebben gevonden
en uitgeput gaan ze voor de achtervolger uit.

ז [*zajin*]

7 In de tijd dat Jeruzalem ellende meemaakt en ontheemd is, denkt ze aan
alle kostbare dingen die ze lang geleden had.[b]
Toen haar volk in handen viel van de tegenstander en niemand haar hielp,[c]
zagen tegenstanders haar en lachten* om haar ondergang.[d]

ח [*cheth*]

8 Jeruzalem heeft zware zonden begaan.[e]
Daarom is ze iets afschuwelijks geworden.
Iedereen die haar vroeger eerde, behandelt haar nu als iets verachtelijks, want ze hebben haar naaktheid gezien.[f]
En zij, zij kreunt[g] en draait zich beschaamd om.

ט [*teth*]

9 Haar onreinheid kleeft aan haar rokken.
Ze heeft niet aan haar toekomst gedacht.[h]
Haar ondergang was verbijsterend, er is niemand die haar troost.
O Jehovah, zie mijn ellende, want de vijand heeft zich grootgemaakt.[i]

י [*jodh*]

10 De tegenstander heeft zijn hand gelegd op al haar schatten.[j]
Want ze zag volken haar heiligdom binnengaan,[k]
degenen die u had verboden in uw gemeente te komen.

כ [*kaf*]

11 Haar hele volk zucht, ze zoeken naar brood.[a]
Ze hebben hun waardevolle dingen gegeven voor eten, om maar in leven te blijven.*
Kijk, o Jehovah, zie toch dat ik als een waardeloze vrouw# ben geworden.

ל [*lamedh*]

12 Jullie die op de weg voorbijkomen, doet het jullie niets?
Kijk en zie!
Is er leed zoals het leed dat mij is aangedaan,
waarmee Jehovah me heeft laten lijden op de dag van zijn brandende woede?[b]

מ [*mem*]

13 Vanuit de hoogte heeft hij vuur in mijn botten gestuurd,[c] en hij onderwerpt ze allemaal.
Hij heeft een net voor mijn voeten uitgespreid, hij heeft me gedwongen achteruit te wijken.
Hij heeft een verlaten vrouw van me gemaakt.
De hele dag ben ik ziek.

נ [*noen*]

14 Mijn fouten zijn als een juk* samengebonden, door zijn hand vastgemaakt.
Ze zijn op mijn nek gelegd, en mijn kracht begeeft het.
Jehovah heeft me in handen gegeven van hen tegen wie ik niet op kan.[d]

ס [*samekh*]

15 Jehovah heeft alle sterke mannen uit mijn midden opzijgegooid.[e]
Hij heeft een menigte tegen me op de been gebracht om mijn jonge mannen te verpletteren.[f]
Jehovah heeft de maagdelijke dochter van Juda in de wijnpers vertrapt.[g]

1:7 *Of 'verkneukelden zich'.

1:11 *Of 'om de ziel te herstellen'. #Een personificatie van Jeruzalem. 1:14 *Zie Woordenlijst.

HFST. 1
a Ez 24:21
b 1Kon 10:27
c Jer 52:4
d Ps 137:7; Klg 2:16
e Jes 1:4; Jes 59:2; Ez 22:4
f Jer 13:22; Ez 23:29
g Jer 4:31
h Jer 8:7
i Jer 50:29
j Jer 52:17, 19; Da 1:1, 2
k 2Kr 36:17, 18; Ps 74:7; Jer 52:13

2de kolom
a Jer 38:9; Jer 52:6; Klg 2:12; Klg 4:4
b Jer 21:7
c Ps 102:3
d Le 26:37; Ez 11:9
e 2Kon 24:14, 15
f 2Kr 36:17
g Opb 14:19; Opb 19:15

ע [*ajin*]

16 Over die dingen huil ik,[a] de tranen stromen uit mijn ogen.
Want iedereen die me* zou kunnen sterken of troosten is ver weg.
Mijn zonen zijn eenzaam en verlaten, want de vijand heeft overwonnen.

פ [*pe*]

17 Sion heeft haar handen uitgespreid,[b] er is niemand om haar te troosten.
Jehovah heeft al Jakobs tegenstanders rondom hem tegen hem opgeroepen.[c]
Jeruzalem is iets afschuwelijks voor ze geworden.[d]

צ [*tsadhe*]

18 Jehovah is rechtvaardig:[e] ik ben namelijk tegen zijn bevelen* in opstand gekomen.[f]
Luister, alle volken, en zie mijn leed.
Mijn maagden# en mijn jonge mannen zijn gevangengenomen.[g]

ק [*qof*]

19 Ik heb naar mijn minnaars geroepen maar ze hebben me bedrogen.[h]
In de stad zijn mijn priesters en mijn oudsten omgekomen,
terwijl ze op zoek waren naar voedsel om in leven te blijven.*[i]

ר [*resj*]

20 O Jehovah, kijk toch, want ik heb het ontzettend zwaar.
Zelfs mijn binnenste* is vol onrust.
Mijn hart keert zich om binnenin mij, want ik ben heel opstandig geweest.[j]
Buiten maakt het zwaard slachtoffers,[k] in huis heerst de dood.

ש [*sjin*]

21 Men heeft mijn gezucht gehoord, er is niemand om me te troosten.
Al mijn vijanden hebben over mijn ellende gehoord.
Ze zijn blij dat u dit hebt veroorzaakt.[a]
Maar u zult de dag brengen die u hebt aangekondigd,[b] waarop ze net zo zullen worden als ik.[c]

ת [*taw*]

22 Heb aandacht voor hun slechtheid en wees streng voor ze,[d]
net zoals u streng voor mij bent geweest vanwege al mijn fouten.
Want ik blijf maar zuchten en mijn hart is ziek.

א [*alef*]

2 Ach, Jehovah heeft de dochter Sion met de wolk van zijn woede bedekt!
Hij heeft de pracht van Israël uit de hemel naar de aarde gegooid.[e]
Hij heeft niet gedacht aan zijn voetenbank[f] op de dag van zijn woede.

ב [*beth*]

2 Jehovah heeft zonder medelijden alle woonplaatsen van Jakob verslonden.
In zijn razernij heeft hij de vestingen van de dochter van Juda afgebroken.[g]
Hij heeft het koninkrijk[h] en haar leiders[i] tot de grond verlaagd en ontheiligd.

ג [*gimel*]

3 In grote woede heeft hij alle kracht* van Israël gebroken.
Hij heeft zijn rechterhand teruggetrokken toen de vijand dichterbij kwam,[j]
en in Jakob bleef hij branden als een vuur dat alles eromheen verteerde.[k]

1:16 *Of ‘mijn ziel’. **1:18** *Lett.: ‘mond’. #Of ‘jonge vrouwen’. **1:19** *Of ‘om de ziel te herstellen’. **1:20** *Lett.: ‘ingewanden’.

2:3 *Lett.: ‘elke hoorn’.

HFST. 1
a Jer 31:15
b Jer 4:31
c De 28:49; 2Kon 24:1, 2; 2Kon 25:1
d Klg 1:8
e Ne 9:33; Da 9:7
f 1Sa 12:14, 15
g De 28:32
h Jer 30:14
i 2Kon 25:3; Jer 38:9
j Ps 107:11; Jes 1:2; Jes 63:10
k De 32:25; Jer 15:2

2de kolom
a Ez 25:6, 7; Ob 12
b Jes 13:19; Jer 25:12-14; Joë 3:19
c Ps 137:8, 9; Jes 51:22, 23
d Jer 51:35

HFST. 2
e Klg 2:15
f 1Kr 28:2; Ps 132:7; Jes 60:13
g De 28:52; Mi 5:11
h Ez 21:26, 27
i Jes 39:7; Jes 43:28
j Ps 74:10, 11
k De 32:22; Jes 42:25; Jer 7:20

ד [*daleth*]

4 Hij heeft zijn boog gespan-
nen* als een vijand, hij
houdt zijn rechterhand
klaar als een tegenstander.[a]
Hij bleef iedereen doden die
een lust voor het oog was.[b]
En hij stortte zijn woede als
een vuur uit[c] in de tent van
de dochter Sion.[d]

ה [*he*]

5 Jehovah is als een vijand
geworden.[e]
Hij heeft Israël opgeslokt.
Hij heeft al haar torens
opgeslokt.
Hij heeft alle vestingen ervan
verwoest.
En hij laat de dochter van
Juda overvloedig rouwen
en jammeren.

ו [*waw*]

6 Hij gaat gewelddadig met zijn
hut om,[f] als een hut in een
tuin.
Hij heeft een eind gemaakt
aan* zijn feest.[g]
Jehovah heeft feesten en
sabbatten laten vergeten in
Sion
en in zijn hevige veront-
waardiging houdt hij geen
rekening met koning en
priester.[h]

ז [*zajin*]

7 Jehovah heeft zijn altaar
verworpen.
Hij heeft zijn heiligdom ver-
acht.[i]
Hij heeft de muren van haar
versterkte torens in han-
den van de vijand gegeven.[j]
In het huis van Jehovah
hebben ze hun stem laten
horen[k] als op een feestdag.

ח [*cheth*]

8 Jehovah heeft besloten de
muur van de dochter Sion
te verwoesten.[l]
Hij heeft het meetlint ge-
spannen.[a]
Hij heeft zijn hand niet terug-
getrokken van vernietiging.*
En hij laat wallen en muren
treuren.
Ze hebben samen hun kracht
verloren.

ט [*teth*]

9 Haar poorten zijn in de aarde
weggezonken.[b]
Hij heeft haar grendels ver-
nietigd en gebroken.
Haar koning en haar leiders
zijn bij de volken.[c]
Er is geen wet;* zelfs haar
profeten krijgen geen
visioen van Jehovah.[d]

י [*jodh*]

10 De oudsten van de dochter
Sion zitten zwijgend op de
grond.[e]
Ze gooien stof op hun hoofd
en hebben zakken aan.[f]
De maagden van Jeruzalem
buigen hun hoofd naar de
grond.

כ [*kaf*]

11 Mijn ogen zijn uitgeput van
het huilen.[g]
Mijn binnenste* is vol onrust.
Mijn lever is uitgestort op de
grond vanwege de onder-
gang van mijn dochter,#
mijn volk,[h]
vanwege de kinderen en
baby's die bezwijken op
de stadspleinen.[i]

ל [*lamedh*]

12 Ze blijven hun moeder vragen:
'Waar is het graan en de
wijn?',[j]
terwijl ze bezwijken als ge-
wonden op het stadsplein.
In de armen van hun moeder
stroomt het leven* uit hen
weg.

HFST. 2

a De 28:63, Jes 63:10, Jer 21:5
b 2Kon 25:21
c Jer 4:4
d Jer 10:20
e Jer 30:14
f 2Kon 25:8, 9, 2Kr 36:19, Jes 63:18, Jes 64:11
g Klg 1:4
h Jer 52:24, 27
i Le 26:31, Jer 26:6, Jer 52:12, 13, Ez 24:21, Mi 3:12
j 2Kr 36:19
k Ps 74:4
l 2Kon 25:10, Jer 39:8

2de kolom

a 2Kon 21:13, Jes 28:17
b Ne 1:3, Jer 14:2
c De 28:15, 36, 2Kon 24:15, 2Kon 25:7, Klg 4:20, Ez 12:13, Da 1:3, 6
d Ps 74:9, Jer 23:16, Ez 7:26
e Jes 3:26
f Jer 6:26, Ez 7:18
g Klg 3:48
h Jer 14:17
i Jer 11:22, Klg 2:19, Klg 4:4
j De 28:49, 51, 2Kon 25:3, Jes 3:1, Jer 18:21

2:4 *Lett.: 'getreden'. **2:6** *Of 'verwoestte'. **2:8** *Lett.: 'van het verslinden'. **2:9** *Of 'onderwijs'. **2:11** *Lett.: 'ingewanden'. #Een poëtische personificatie, misschien om medelijden uit te drukken. **2:12** *Of 'de ziel'.

מ [*mem*]

13 Wat kan ik als een getuigenis* gebruiken?
Of waarmee kan ik je vergelijken, dochter Jeruzalem?
Waarmee kan ik je gelijkstellen om je te troosten, o maagdelijke dochter Sion?
Want je wonden zijn zo groot als de zee.[a] Wie kan je genezen?[b]

נ [*noen*]

14 De visioenen die je profeten zagen waren leugen en bedrog.[c]
Ze brachten je fouten niet aan het licht, om je gevangenschap te voorkomen,[d]
maar ze bleven je valse en misleidende visioenen vertellen.[e]

ס [*samekh*]

15 Iedereen die op de weg voorbijkomt, klapt spottend in zijn handen over jou.[f]
Vol verbazing fluiten ze[g] en schudden ze hun hoofd vanwege de dochter Jeruzalem. Ze zeggen:
‘Is dit de stad waarover gezegd werd: “Ze is een volmaakte schoonheid, de vreugde van de hele aarde”?’[h]

פ [*pe*]

16 Over jou hebben al je vijanden hun mond geopend.
Ze fluiten, knarsen met hun tanden en zeggen: ‘We hebben haar opgeslokt.[i]
Dit is de dag waarop we hebben gewacht.[j] Het is zover, we hebben het gezien!’[k]

ע [*ajin*]

17 Jehovah heeft gedaan wat hij van plan was,[l] hij heeft gedaan wat hij had gezegd,[m]
wat hij lang geleden geboden had.[n]
Zonder medelijden heeft hij verwoest.[o]
Door hem kon de vijand plezier om je hebben, hij heeft de kracht* van je tegenstanders vergroot.

צ [*tsadhe*]

18 Hun hart roept tot Jehovah, o muur van de dochter Sion.
Laat de tranen dag en nacht stromen als een rivier.
Gun jezelf geen onderbreking, geef je ogen* geen rust.

ק [*qof*]

19 Sta op! Schreeuw het uit in de nacht, bij het begin van de waken.
Stort bij Jehovah je hart uit als water.
Hef je handen naar hem op, voor het leven* van je kinderen,
die op alle straathoeken# bezwijken van de honger.[a]

ר [*resj*]

20 Kijk, o Jehovah, heb aandacht voor degene tegen wie u zo streng bent geweest.
Moeten vrouwen hun eigen nakomelingen* blijven eten, hun eigen gezonde kinderen?[b]
Of moeten priesters en profeten in het heiligdom van Jehovah gedood worden?[c]

ש [*sjin*]

21 In de straten liggen jongens en oude mannen dood op de grond.[d]
Mijn maagden* en mijn jonge mannen zijn gedood door het zwaard.[e]
U hebt gedood op de dag van uw woede, u hebt zonder medelijden een slachting aangericht.[f]

HFST. 2
a Jer 14:17, Da 9:12
b Jer 30:12
c Jer 2:8, Jer 27:14, Ez 13:2, 3
d Jer 23:14
e Jer 23:32, Jer 27:9, Mi 3:5, Ze 3:4
f Ez 25:2, 6
g 1Kon 9:8, Jer 25:9
h Ps 48:2, Ez 16:14
i Jer 51:34
j Mi 4:11
k Ob 13
l Jer 18:11, Mi 2:3
m 2Kon 23:27
n Le 26:14, 17, De 28:15
o Ez 5:11

2de kolom
a Jes 51:20, Klg 4:9, Ez 5:16
b Le 26:29, De 28:53, Jer 19:9, Klg 4:10, Ez 5:10
c Ez 9:6, 7
d De 28:49, 50, 2Kr 36:17
e Jer 9:21, Jer 18:21
f Jer 13:14, Jer 21:7, Klg 3:43, Ez 5:11, Ez 9:6

2:13 *Of ‘voorbeeld’.

2:17 *Lett.: ‘hoorn’. **2:18** *Lett.: ‘de dochter van je oog’. **2:19** *Of ‘de ziel’. #Lett.: ‘aan het hoofd van alle straten’. **2:20** *Of ‘vrucht’. **2:21** *Of ‘jonge vrouwen’.

ת [*taw*]

22 U laat van alle kanten gevaar komen, alsof het een feestdag is.[a]
Op de dag van Jehovah’s woede is er niemand ontsnapt en heeft niemand het overleefd.[b]
Mijn vijand heeft degenen uitgeroeid die ik heb gebaard* en grootgebracht.[c]

א [*alef*]

3 Ik ben de man die ellende heeft gezien door de stok van zijn woede.
2 Hij heeft me verdreven en laat me in het donker wandelen, niet in het licht.[d]
3 Steeds weer strekt hij zijn hand tegen me uit, de hele dag.[e]

ב [*beth*]

4 Hij heeft mijn vlees en mijn huid laten wegteren.
Hij heeft mijn botten gebroken.
5 Hij heeft me belegerd, me met bitter gif[f] en problemen omsingeld.
6 Hij heeft me gedwongen in donkere plaatsen te zitten, als mensen die lang geleden gestorven zijn.

ג [*gimel*]

7 Hij heeft muren om me heen gezet, zodat ik niet kan ontsnappen.
Hij heeft me met zware koperen boeien geketend.[g]
8 En als ik wanhopig om hulp schreeuw, wijst* hij mijn gebed af.[h]
9 Hij heeft mijn wegen versperd met gehouwen stenen.
Mijn paden heeft hij krom gemaakt.[i]

ד [*daleth*]

10 Hij ligt op de loer als een beer, als een leeuw in hinderlaag.[j]

2:22 *Of ‘gezond heb voortgebracht’. 3:8 *Of ‘verhindert’, ‘sluit zich af voor’.

11 Hij heeft me van het pad af gedreven en in stukken gescheurd.*
Hij heeft een woestenij van me gemaakt.[a]
12 Hij heeft zijn boog gespannen* en hij stelt me op als het doelwit voor de pijl.

ה [*he*]

13 Hij heeft mijn nieren doorboord met de pijlen* uit zijn koker.
14 Alle volken lachen me uit, de hele dag zingen ze over mij.
15 Hij vult me met wat bitter is en doordrenkt me met alsem.[b]

ו [*waw*]

16 Hij laat me mijn tanden stukbijten op kiezelstenen.
Hij drukt me neer in de as.[c]
17 U berooft me* van vrede, ik ben het goede vergeten.
18 Dus zeg ik: ‘Mijn pracht is vergaan, net als mijn hoop op Jehovah.’

ז [*zajin*]

19 Vergeet niet dat ik ontheemd ben;[d] denk toch aan mijn ellende, de alsem en het bittere gif.[e]
20 U* zult beslist aan me denken en zich over mij heen buigen.[f]
21 Hier zal ik aan blijven denken,* daarom zal ik geduldig wachten.#[g]

ח [*cheth*]

22 Dankzij Jehovah’s loyale liefde zijn we niet aan ons eind gekomen,[h]
want aan de uitingen van zijn barmhartigheid komt geen einde.[i]
23 Ze zijn elke morgen nieuw,[j] uw trouw is overvloedig.[k]

3:11 *Of mogelijk ‘en laat me braak liggen’. 3:12 *Lett.: ‘getreden’. 3:13 *Lett.: ‘zonen’. 3:17 *Of ‘mijn ziel’. 3:20 *Of ‘uw ziel’. 3:21 *Of ‘dit zal ik mijn hart te binnen brengen’. #Of ‘blijk geven van een wachtende houding’.

HFST. 2
a De 16:16
b Ze 1:18
c De 28:18

HFST. 3
d De 28:15, 29; Jer 13:16
e Jes 63:10
f Jer 8:14; Jer 9:15; Klg 3:19
g Jer 39:7
h Ps 80:4; Ps 102:2; Jes 1:15; Mi 3:4
i Jes 63:17
j Job 38:39, 40; Ho 5:14; Am 5:18, 19

2de kolom
a Jer 6:8; Jer 32:43
b Jer 9:15; Jer 23:15
c Ps 102:9; Jer 6:26
d Ne 9:32; Ps 137:1
e Jer 9:15; Klg 3:5
f Ps 113:5-7
g Ps 130:6-8; Mi 7:7
h Ezr 9:8
i Ne 9:31; Jer 30:11; Mi 7:18
j Ps 30:5
k De 32:4; Ps 36:5

24 ‘Jehovah is mijn deel,’[a] heb
ik gezegd,* ‘daarom zal
ik geduldig op hem wach-
ten.’#[b]

ט [*teth*]

25 Goed is Jehovah voor wie op
hem hoopt,[c] voor degene*
die hem blijft zoeken.[d]
26 Goed is het stil* te wachten[e]
op de redding van Jeho-
vah.[f]
27 Goed is het voor een man
een juk te dragen in zijn
jeugd.[g]

י [*jodh*]

28 Laat hij alleen en zwijgend
blijven zitten als Hij het op
hem legt.[h]
29 Laat hij zijn mond in het stof
steken,[i] misschien is er nog
hoop.[j]
30 Laat hij zijn wang aanbieden
aan wie hem slaat, laat hij
zijn portie beledigingen
krijgen.

כ [*kaf*]

31 Want Jehovah zal ons niet
voor altijd verstoten.[k]
32 Hoewel hij verdriet heeft
veroorzaakt, zal hij ook
barmhartig zijn in al zijn
loyale liefde.[l]
33 Want hij wil mensen* liever
geen pijn of verdriet
doen.#[m]

ל [*lamedh*]

34 Alle gevangenen van de aarde
onder de voeten verplette-
ren,[n]
35 een man zijn recht onthouden
in de aanwezigheid van de
Allerhoogste,[o]
36 een man tekortdoen bij een
rechtszaak
— zulke dingen tolereert
Jehovah niet.

מ [*mem*]

37 Wie kan dus iets zeggen en het
laten gebeuren als Jehovah
het niet heeft geboden?
38 Uit de mond van de Aller-
hoogste
komen geen slechte en goede
dingen tegelijk.
39 Waarom moet een levend
wezen klagen over de
gevolgen van zijn zonde?[a]

נ [*noen*]

40 Laten we onze levensweg on-
derzoeken en bestuderen,[b]
en laten we teruggaan naar
Jehovah.[c]
41 Laten we ons hart samen met
onze handen opheffen naar
God in de hemel:[d]
42 ‘We hebben gezondigd en
zijn in opstand gekomen,[e]
u hebt ons niet vergeven.[f]

ס [*samekh*]

43 Met woede hebt u ons de
toegang versperd.[g]
U hebt ons achtervolgd en
genadeloos gedood.[h]
44 U hebt de toegang tot uzelf ver-
sperd met een wolk, zodat
ons gebed niet doorkomt.[i]
45 U maakt van ons uitvaagsel en
uitschot onder de volken.’

פ [*pe*]

46 Al onze vijanden hebben hun
mond tegen ons geopend.[j]
47 Angst en valstrikken hebben
ons in hun greep,[k] ver-
woesting en vernietiging.[l]
48 De tranen stromen uit mijn
ogen vanwege de vernieti-
ging van mijn dochter, mijn
volk.[m]

ע [*ajin*]

49 Mijn ogen huilen zonder
ophouden, zonder rust,[n]
50 totdat Jehovah vanuit de
hemel naar beneden kijkt
en het ziet.[o]
51 Mijn ogen hebben me* ver-
driet bezorgd vanwege alle
dochters van mijn stad.[p]

HFST. 3
a Ps 16:5, Ps 73:26, Ps 142:5
b Ps 130:6-8
c Ps 25:3, Ps 130:5, Jes 25:9, Jes 30:18, Mi 7:7
d 1Kr 28:9, Jes 26:9, Ze 2:3
e Ps 37:7
f Ps 116:6
g Ps 119:71
h Ps 39:8, 9, Klg 3:39
i Ez 16:63
j Joë 2:12-14
k Jer 3:12, Jer 31:37, Jer 32:40, Mi 7:18
l Ps 30:5, Ps 103:9, 11, Jes 54:7, Jer 31:20
m Jes 55:7, Ez 33:11, 2Pe 3:9
n Ps 102:19, 20
o Ps 12:5, Sp 17:15

2de kolom
a Ps 103:10, Mi 7:9
b Hag 1:5
c De 4:30, Jes 55:7, Joë 2:13
d De 4:29, 2Kr 7:14, 2Kr 34:27
e Ne 9:26
f 2Kon 24:3, 4, Da 9:5, 12
g Sp 15:8
h De 4:26, Klg 2:2, Ez 9:10
i Ps 80:4, Sp 15:29, Sp 28:9, Jes 1:15, Mi 3:4, Za 7:13
j Klg 2:16
k De 28:66, 67
l Jes 51:19, Jer 4:6
m Jer 9:1
n Jer 14:17, Klg 1:16
o Ps 80:14, Ps 102:19-21, Jes 63:15
p Jer 11:22

3:24 *Of ‘zegt mijn ziel’. #Of ‘blijk geven van een wachtende houding tegenover hem’. **3:25** *Of ‘de ziel’. **3:26** *Of ‘geduldig’. **3:33** *Lett.: ‘mensenzonen’. #Of ‘het is niet in zijn hart om (...) te doen’.

3:51 *Of ‘mijn ziel’.

צ [*tsadhe*]
52 Zonder reden hebben mijn vijanden me opgejaagd als een vogel.
53 Ze hebben mijn leven in de kuil het zwijgen opgelegd, ze bleven stenen naar me gooien.
54 Waterstromen vloeiden over mijn hoofd, en ik zei: 'Dit is mijn einde.'

ק [*qof*]
55 Ik heb uw naam uitgeroepen, o Jehovah, vanuit de diepten van de kuil.[a]
56 Luister naar mijn stem, sluit uw oren niet voor mijn geschreeuw om hulp, om verlichting.
57 U kwam naar me toe op de dag dat ik u riep. U zei: 'Wees niet bang.'

ר [*resj*]
58 U hebt mijn zaak* verdedigd, Jehovah, u hebt mijn leven losgekocht.[b]
59 U hebt het onrecht dat me is aangedaan gezien, o Jehovah. Alstublieft, doe me recht.[c]
60 U hebt al hun wraak gezien, al hun complotten tegen mij.

שׂ [*sin* of *sjin*]
61 U hebt hun spot gehoord, o Jehovah, al hun complotten tegen mij,[d]
62 de lippen van mijn tegenstanders en hun gefluister over mij de hele dag door.
63 Kijk naar ze: of ze nu zitten of staan, ze bespotten me in hun liedjes!

ת [*taw*]
64 U zult ze laten boeten, o Jehovah, voor hun daden.
65 U zult ze ongevoelig van hart maken, dat is uw vloek over hen.
66 U zult ze achtervolgen in uw woede en ze uitroeien van onder Jehovah's hemel.

3:58 *Of 'de rechtszaken van mijn ziel'.

HFST. 3
a Ps 130:1 Jon 2:1, 2
b Jer 50:34
c Jer 51:36, 37
d Ps 74:18

2de kolom

HFST. 4
a 1Kon 6:22
b 1Kon 5:17 1Kon 7:9-12
c Jer 52:12, 13
d Le 26:29 De 28:53-57 Jer 19:9 Klg 4:10
e Job 39:14-16
f Klg 1:11 Klg 2:11, 12
g Jer 52:6
h Am 6:4, 7
i Jer 6:2, 26
j Ez 16:48
k Ge 19:24, 25 Da 9:12
l Nu 6:2

א [*alef*]
4 Ach, het glanzende goud is dof geworden, het zuivere goud![a]
Ach, de heilige stenen[b] liggen op alle straathoeken* verspreid![c]

ב [*beth*]
2 De kostbare zonen van Sion, die hun gewicht in goud waard waren*
— ach, ze worden bezien als aardewerken kruiken,
het werk van de hand van een pottenbakker!

ג [*gimel*]
3 Zelfs een jakhals laat haar jongen aan haar tepels drinken.
Maar mijn dochter, mijn volk, is wreed geworden,[d] zoals struisvogels in de woestijn.[e]

ד [*daleth*]
4 De tong van de zuigeling kleeft van dorst aan zijn gehemelte.
Kinderen smeken om brood,[f] maar niemand geeft ze iets.[g]

ה [*he*]
5 Zij die altijd lekkernijen aten, liggen uitgehongerd* op straat.[h]
Zij die zijn opgegroeid in scharlaken kleding,[i] omarmen nu ashopen.

ו [*waw*]
6 De straf* van mijn dochter, mijn volk, is groter dan de straf voor de zonde van Sodom,[j]
dat in een ogenblik weggevaagd werd, zonder dat iemand een helpende hand toestak.[k]

ז [*zajin*]
7 Haar nazireeërs[l] waren reiner dan sneeuw, witter dan melk.

4:1 *Lett.: 'aan het hoofd van alle straten'. 4:2 *Of 'zo kostbaar waren als gelouterd goud'. 4:5 *Lett.: 'verlaten'. 4:6 *Lett.: 'dwaling'.

Ze waren roder dan koralen,
ze waren als gepolijste saffieren.

ח [*cheth*]

8 Hun uiterlijk is donkerder geworden dan roet.*
Ze worden niet herkend in de straten.
Ze zijn vel over been,[a] ze zijn als droog hout geworden.

ט [*teth*]

9 Zij die sneuvelen door het zwaard zijn beter af dan zij die omkomen door de hongersnood,[b]
die wegkwijnen en de doodsteek krijgen door gebrek aan voedsel van het veld.

י [*jodh*]

10 Meelevende vrouwen hebben eigenhandig hun kinderen gekookt.[c]
Ze zijn hun voedsel van rouw geworden tijdens de ineenstorting van mijn dochter, mijn volk.[d]

כ [*kaf*]

11 Jehovah heeft zijn boosheid geuit.
Hij heeft zijn brandende woede uitgestort.[e]
En hij steekt een vuur aan in Sion, dat haar fundamenten verteert.[f]

ל [*lamedh*]

12 De koningen van de aarde en alle bewoners van het land* geloofden niet
dat de tegenstander en de vijand de poorten van Jeruzalem zouden binnenkomen.[g]

מ [*mem*]

13 Het kwam door de zonden van haar profeten, de overtredingen van haar priesters,[h]
die in haar midden het bloed van rechtvaardigen vergoten.[i]

4:8 *Lett.: ‘zwartheid’. 4:12 *Of ‘productieve land’.

HFST. 4

a Ps 102:5
b Jer 29:17, Jer 38:2
c Le 26:29, Klg 2:20, Klg 4:3
d De 28:54-57
e Jer 6:11, Jer 7:20, Ez 22:31
f De 32:22, 2Kon 25:9, 10
g De 29:24, 1Kon 9:8
h Jer 5:31, Jer 14:14, Mi 3:11, Ze 3:4
i Jer 26:8, Mt 23:31, Han 7:52

2de kolom

a De 28:28, Ze 1:17
b Jes 1:15, Jer 2:34
c De 28:25, 65
d Le 26:33, De 28:64, Jer 24:9
e 2Kon 25:18, 21
f Klg 5:12, Ez 9:6
g Klg 1:19
h Jer 37:7, Ez 29:6
i 2Kon 25:5, Klg 3:52
j De 28:49, 50, Jes 5:26, Jer 4:13, Hab 1:8

נ [*noen*]

14 Ze hebben blind rondgedoold[a] op straat.
Ze zijn verontreinigd met bloed,[b]
zodat niemand hun kleren kan aanraken.

ס [*samekh*]

15 ‘Ga weg! Onrein!’, roepen ze naar hen. ‘Ga weg! Ga weg! Raak ons niet aan!’
Want ze zijn dakloos geworden en dolen rond.
De mensen van de volken hebben gezegd: ‘Ze kunnen niet hier bij ons blijven.*[c]

פ [*pe*]

16 Het gezicht van Jehovah heeft ze verstrooid,[d]
hij zal niet meer met goedkeuring naar ze kijken.
De mensen zullen geen respect hebben voor de priesters[e] en de oudsten geen eer geven.’[f]

ע [*ajin*]

17 Zelfs nu nog zijn onze ogen uitgeput omdat we tevergeefs uitkeken naar hulp.[g]
We bleven uitkijken naar hulp van een volk dat ons niet kon redden.[h]

צ [*tsadhe*]

18 Ze hebben ons bij elke stap achtervolgd[i] zodat we ons niet op onze pleinen konden vertonen.
Ons einde nadert, onze dagen zijn geteld; ons einde is inderdaad gekomen.

ק [*qof*]

19 Onze achtervolgers waren sneller dan de arenden in de lucht.[j]
Ze joegen ons na op de bergen, ze hebben in de woestijn een hinderlaag voor ons gelegd.

4:15 *Of ‘hier als vreemdelingen wonen’.

ר [*resj*]

20 De adem in onze neusgaten,
de gezalfde van Jehovah,[a]
is gevangen in hun grote
kuil,[b]
degene van wie we zeiden:
'In zijn schaduw zullen we
bij de volken leven.'

ש [*sin*]

21 Juich en wees blij, dochter
Edom,[c] jij die in het land Uz
woont.
Maar ook aan jou zal de be-
ker worden doorgegeven.[d]
Je zult dronken worden en
je naaktheid laten zien.[e]

ת [*taw*]

22 De straf voor je zonde,
dochter Sion, is voorbij.
Hij zal je niet opnieuw in
ballingschap wegvoeren.[f]
Maar hij zal zijn aandacht
richten op jouw zonde,
dochter Edom.
Hij zal je zonden blootleggen.[g]

5 O Jehovah, denk aan wat er
met ons is gebeurd.
Kijk toch en zie onze schande.[h]
2 Vreemdelingen hebben ons
erfdeel gekregen, buiten-
landers onze huizen.[i]
3 We zijn geworden als wezen,
zonder vader; onze moeders
zijn als weduwen.[j]
4 We moeten betalen om ons
eigen water te drinken,[k]
ons eigen hout moeten we
kopen.
5 Onze achtervolgers zitten
vlak achter ons.
We zijn uitgeput, maar we
krijgen geen rust.[l]
6 We houden onze hand op bij
Egypte[m] en Assyrië[n] om
genoeg brood te krijgen.
7 Onze voorouders die gezon-
digd hebben, zijn er niet
meer, maar wij moeten hun
schuld dragen.
8 Nu heersen slaven over ons,
en er is niemand die ons uit
hun hand bevrijdt.
9 We halen ons brood binnen
met gevaar voor eigen
leven,*[a] vanwege het zwaard
van de woestijn.
10 Onze huid gloeit als een oven,
vanwege de teisterende
honger.[b]
11 Ze hebben de vrouwen
in Sion vernederd,* de
maagden in de steden van
Juda.[c]
12 Leiders zijn aan hun hand
opgehangen,[d] en oudsten
kregen geen respect.[e]
13 Jonge mannen dragen de
handmolen, jongens wan-
kelen onder vrachten hout.
14 De oudsten zijn uit de stads-
poort verdwenen,[f] jonge
mannen maken geen muziek
meer.[g]
15 Blijdschap is uit ons hart
verdwenen. We dansen niet
meer, maar rouwen.[h]
16 De kroon is van ons hoofd
gevallen. Wee ons, want we
hebben gezondigd!
17 Daarom is ons hart ziek
geworden,[i]
en vanwege die dingen zijn
onze ogen dof geworden,[j]
18 vanwege de berg Sion, die
een woestenij is;[k] vossen
dolen er rond.
19 Maar u, o Jehovah, u zit voor
altijd op uw troon.
Uw troon is van generatie op
generatie.[l]
20 Waarom vergeet u ons voor
altijd en laat u ons zo lang
in de steek?[m]
21 Breng ons bij u terug,
o Jehovah, dan zullen wij
meteen bij u terugkomen.[n]
Maak onze dagen weer zoals
vroeger.[o]
22 Maar u hebt ons totaal ver-
worpen.
U blijft verschrikkelijk
kwaad op ons.[p]

5:9 *Of 'ziel'. 5:11 *Of 'verkracht'.

HFST. 4
a Jer 37:1
b 2Kon 25:5, 6; Jer 39:5
c Ps 137:7; Ob 12
d Jer 25:17, 20; Ob 16
e Jer 49:10, 12
f Le 26:44; Jes 52:1; Jes 60:18
g Jes 34:5; Ez 25:13; Ez 35:15; Am 1:11; Ob 13

HFST. 5
h Ps 79:4; Klg 2:15
i De 28:30; Ps 79:1; Jer 6:12; Ze 1:13
j Ex 22:24; Jer 18:21
k De 28:15, 48; Jes 3:1; Ez 4:11, 16
l De 28:65
m Jes 30:2; Jer 44:12; Ez 17:17, 18
n 2Kr 28:16; Jer 2:18, 36

2de kolom
a Ez 4:10
b 2Kon 25:3; Klg 4:8
c De 28:30
d Jer 39:6
e Jes 47:6; Jer 6:11; Klg 4:16
f Joz 20:4
g Jer 25:10
h Am 8:10
i Klg 1:22
j De 28:65
k Jer 26:18
l Ps 102:12; Ps 145:13; Ps 146:10
m Ps 79:5; Jer 14:19
n De 4:30; Ps 80:3; Ps 85:4; Jer 31:18
o Jer 33:13
p De 28:15

EZECHIËL

INHOUD

1 In het 30ste jaar, op de vijf-
de dag van de vierde maand,
toen ik onder de ballingen[a] bij
de rivier de Ke̱bar was,[b] werd de
hemel geopend en kreeg ik vi-
sioenen van God te zien. **2** Op
de vijfde dag van de maand
— het was in het vijfde jaar van
de ballingschap van koning Jo̱ja-
chin[c] — **3** kwam het woord van
Jehovah tot Ezechiël,* de zoon
van de priester Bu̱zi, bij de rivier
de Ke̱bar in het land van de Chal-
deeën.[d] Daar kwam de hand van
Jehovah op hem.[e]

4 Terwijl ik keek, zag ik een
stormwind[f] aankomen uit het
noorden. En er was een enor-
me wolk met flitsend vuur,*[g] om-
geven door een helder licht, en
midden uit het vuur kwam iets
dat leek op elektrum.#[h] **5** Erbin-
nen was iets dat leek op vier le-
vende wezens,[i] en elk zag eruit
als een mens. **6** Elk van hen had
vier gezichten en vier vleugels.[j]
7 Hun voeten waren recht en hun
voetzolen waren als die van een
kalf — ze glansden als gepolijst
koper.[k] **8** Aan hun vier zijden
hadden ze mensenhanden onder
hun vleugels, en alle vier hadden
ze gezichten en vleugels. **9** Hun
vleugels raakten elkaar. Ze draai-
den zich niet als ze zich voortbe-
wogen. Ze gingen elk steeds recht
vooruit.[a]

10 Hun gezichten zagen er zo
uit: elk van de vier had een men-
sengezicht met rechts een leeu-
wengezicht[b] en links een stie-
rengezicht,[c] en ook had elk
een arendsgezicht.[d] **11** Dat wa-
ren hun gezichten. Hun vleugels
waren boven hen uitgespreid.
Elk had twee vleugels die elkaar
raakten en twee vleugels die hun
lichaam bedekten.[e]

12 Ze gingen elk steeds recht
vooruit, overal waarheen de geest
ze dreef.[f] Ze draaiden zich niet
bij het voortbewegen. **13** De le-
vende wezens leken op branden-
de, vurige kolen. Iets dat eruitzag
als heldere vuurfakkels bewoog
heen en weer tussen de levende
wezens, en er schoten bliksemflit-
sen uit het vuur.[g] **14** En als de
levende wezens heen en weer gin-
gen, zag dat eruit als bliksemflit-
sen.

15 Toen ik naar de levende we-
zens keek, zag ik op de aarde één
wiel naast elk van de levende we-
zens met vier gezichten.[h] **16** De
wielen glansden alsof ze gemaakt
waren van chrysoliet, en ze za-
gen er alle vier hetzelfde uit. Ze
waren zo gebouwd dat ze eruit-
zagen als een wiel in een wiel.*

1:3 *Bet.: ‘God sterkt’. **1:4** *Of ‘met bliksem’. #Een glanzende legering van goud en zilver.

1:16 *Mogelijk stonden ze haaks op elkaar op dezelfde as.

HFST. 1
a 2Kon 24:12, 14
b Ez 3:15
c 2Kr 36:9, 10
d Jer 22:25
e Ez 3:14
f 1Kon 19:11
g Ex 19:18; Ps 97:2, 3
h Ez 8:2
i Ez 10:9, 15; Opb 4:6
j Jes 6:2; Ez 10:20, 21; Opb 4:8
k Da 10:5, 6

2de kolom
a Ez 10:11, 15
b 2Sa 17:10; Sp 28:1
c Sp 14:4
d Job 39:27, 29; Ez 10:14, 15; Opb 4:7
e Jes 6:2
f Ps 103:20; Heb 1:7, 14
g Da 7:9, 10
h Ez 10:9-13; Opb 4:7

17 Als ze zich verplaatsten, konden ze in alle vier de richtingen gaan zonder zich te draaien. **18** Hun velgen waren ontzagwekkend hoog en de velgen van alle vier zaten rondom vol ogen.[a] **19** Als de levende wezens zich verplaatsten, gingen de wielen mee, en als de levende wezens opstegen van de aarde, stegen de wielen ook op.[b] **20** Ze gingen naar waar de geest ze dreef,* overal waar de geest naartoe ging. De wielen stegen samen met ze op, want de geest die op de levende wezens inwerkte# was ook in de wielen. **21** Als ze zich verplaatsten, verplaatsten de wielen zich ook. Als ze stilstonden, stonden die ook stil. En als ze opstegen van de aarde, stegen de wielen samen met ze op, want de geest die op de levende wezens inwerkte was ook in de wielen.

22 Boven de hoofden van de levende wezens was een soort uitspansel dat ontzagwekkend glinsterde als ijs en zich uitstrekte boven hun hoofden.[c] **23** Onder het uitspansel waren hun vleugels recht,* de een aan de ander. Elk levend wezen had twee vleugels om de ene zijde van zijn lichaam te bedekken en twee om de andere zijde te bedekken. **24** Toen ik het geluid van hun vleugels hoorde, klonk het als het geluid van bulderend water, als het geluid van de Almachtige.[d] Als ze zich voortbewogen, klonk dat als het geluid van een leger. En als ze stilstonden, lieten ze hun vleugels neerhangen.

25 Er klonk een stem boven het uitspansel boven hun hoofden. (Als ze stilstonden, lieten ze hun vleugels neerhangen.) **26** Boven het uitspansel boven hun hoofden was iets dat leek op een saffiersteen[a] en eruitzag als een troon.[b] Op de troon daarboven zat iemand die eruitzag als een mens.[c] **27** Vanaf wat leek op zijn middel en daarboven zag ik iets dat blonk als elektrum[d] en straalde als een vuur. En van zijn middel af naar beneden zag ik iets dat leek op vuur.[e] Hij was omgeven door een schittering **28** als die van een regenboog[f] in een wolk op een regenachtige dag. Zo zag het schitterende licht eruit dat hem omgaf. Het was als de aanblik van de glorie van Jehovah.[g] Toen ik het zag, liet ik me voorover op de grond vallen. Ik hoorde de stem van iemand die sprak.

2 Hij zei tegen me: 'Mensenzoon,* ga op je voeten staan zodat ik met je kan spreken.'[h] **2** Toen hij tegen me sprak, kwam er geest in mij die me op mijn voeten liet staan[i] zodat ik degene kon horen die tegen me sprak.

3 Hij zei vervolgens tegen me: 'Mensenzoon, ik stuur je naar het volk Israël,[j] naar opstandige volken die zich tegen me verzetten.[k] Zij en hun voorvaders hebben tot op deze dag overtredingen tegen me begaan.[l] **4** Ik stuur je naar zonen die onbeschaamd en hardvochtig* zijn,[m] en je moet tegen ze zeggen: "Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah." **5** En of ze nu willen luisteren of niet — het is een opstandig huis[n] — ze zullen weten dat er een profeet onder hen is geweest.[o]

6 Maar, mensenzoon, jij hoeft niet bang voor hen te zijn[p] en ook niet voor hun woorden, ook al ben je omgeven door distels en doorns*[q] en woon je tussen

HFST. 1
a Sp 15:3; Za 4:10
b Ez 10:15-17
c Ez 10:1
d Ps 29:3; Ez 43:2; Opb 14:2

2de kolom
a Ex 24:10; Ps 96:6; Ez 10:1
b 1Kon 22:19; Ps 99:1; Jes 6:1; Opb 4:2
c Da 7:9
d Ez 8:2
e De 4:24; Ps 104:1, 2
f Opb 4:3
g Ex 24:16, 17; Ez 8:4

HFST. 2
h Da 10:11
i Ez 3:24
j 2Kr 36:15; Ez 33:7
k Jes 1:4; Jer 16:12
l De 9:24; Ps 78:8; Jer 3:25; Han 7:51
m Ez 3:7
n Ez 12:2
o Ez 3:11; Ez 33:4, 15; Ez 33:33; Jo 15:22; Han 20:26
p 2Kon 1:15; Lu 12:4
q Mi 7:4

1:20 *Of 'waarheen de geest geneigd was te gaan'. #Lett.: 'de geest van het levende wezen'. **1:23** *Of mogelijk 'recht uitgestrekt'.

2:1 *De eerste van de 93 keer dat deze term in Ezechiël voorkomt. **2:4** *Of 'hard van gezicht en hart'. **2:6** *Of mogelijk 'al zijn de mensen koppig en als dingen die je steken'.

schorpioenen. Wees niet bang
voor hun woorden[a] en heb geen
angst voor hun blikken,[b] want
het is een opstandig huis. **7** Je
moet mijn woorden tot hen spre-
ken, of ze nu luisteren of niet.
Het is nu eenmaal een opstandig
volk.[c]

8 Jij, mensenzoon, luister naar
wat ik je zeg. Wees niet opstandig
zoals dit opstandige huis. Open je
mond en eet wat ik je geef.’[d]

9 Toen ik keek, zag ik een
hand die naar mij was uitge-
strekt,[e] met een boekrol erin.[f]
10 Hij rolde de boekrol voor me
uit en die was aan beide kanten
beschreven.[g] Er stonden klaaglie-
deren* op en getreur en gejam-
mer.[h]

3 Daarna zei hij tegen me: ‘Men-
senzoon, eet wat je wordt
voorgehouden.* Eet deze boekrol
en ga, spreek tot het huis van Is-
raël.’[i]

2 Ik opende mijn mond en hij
liet me de boekrol eten. **3** Hij
zei tegen me: ‘Mensenzoon, eet
de boekrol die ik je geef en vul
je buik ermee.’ Ik begon de boek-
rol op te eten en in mijn mond
was hij zo zoet als honing.[j]

4 Hij zei tegen me: ‘Mensen-
zoon, ga naar het huis van Israël
en spreek mijn woorden tot hen.
5 Want je wordt niet gestuurd
naar een onverstaanbaar volk met
een onbekende taal maar naar het
huis van Israël. **6** Je wordt niet
gestuurd naar veel onverstaan-
bare volken met onbekende talen
waarvan je de woorden niet be-
grijpt. Als ik je naar hen zou
sturen, zouden ze naar je luiste-
ren.[k] **7** Maar het huis van Israël
zal weigeren naar je te luisteren,
want ze willen niet naar mij luis-
teren.[l] Het hele huis van Israël is
koppig en hardvochtig.*[m] **8** Luis-
ter! Ik maak jouw gezicht net zo
hard als hun gezicht en jouw voor-
hoofd net zo hard als hun voor-
hoofd.[a] **9** Ik maak je voorhoofd
als een diamant, harder dan vuur-
steen.[b] Wees niet bang voor hen
en heb geen angst voor hun blik-
ken,[c] want het is een opstandig
huis.’

10 Hij zei verder tegen me:
‘Mensenzoon, neem alle woor-
den die ik tot je spreek ter harte
en luister ernaar. **11** Ga naar
de ballingen van je volk*[d] en
spreek tot hen. Zeg tegen hen:
“Dit zegt de Soevereine Heer Je-
hovah”, of ze nu willen luisteren
of niet.’[e]

12 Toen voerde een geest me
mee[f] en ik hoorde achter me
een zwaar dreunend geluid: ‘Laat
de glorie van Jehovah geprezen
worden vanaf zijn plaats.’ **13** Ik
hoorde het geluid van de vleu-
gels van de levende wezens toen
die elkaar raakten,[g] het geluid
van de wielen ernaast[h] en het
geluid van een zwaar gedreun.
14 En de geest tilde me op en
voerde me mee. Bitter gestemd
en woedend* ging ik mee, en de
hand van Jehovah rustte sterk
op mij. **15** Zo ging ik naar de
ballingen in Tel-Abi̱b, die bij de
rivier de Ke̱bar[i] woonden, en ik
verbleef waar zij woonden. Ver-
doofd[j] bleef ik zeven dagen in
hun midden.

16 Na zeven dagen kwam het
woord van Jehovah tot mij:

17 ‘Mensenzoon, ik heb jou
aangesteld als wachter voor het
huis van Israël.[k] En als je een
woord uit mijn mond hoort, moet
je hen namens mij waarschu-
wen.[l] **18** Als ik tegen een slecht
mens zeg: “Je zult beslist ster-
ven”, maar je waarschuwt hem
niet en je zegt niets om hem te
waarschuwen dat hij zijn slechte

2:10 * Of ‘rouwliederen’. **3:1** * Lett.: ‘eet wat je vindt’. **3:7** * Of ‘hard van hoofd en hart’.

3:11 * Lett.: ‘van de zonen van je volk’. **3:14** * Lett.: ‘in de woede van mijn geest’.

HFST. 2
a Jes 51:7
b Jer 1:8; Ez 3:9
c Jer 1:17
d Jer 15:16; Opb 10:9, 10
e Jer 1:9
f Ez 3:1
g Opb 5:1
h Ez 19:1

HFST. 3
i Opb 10:9, 10
j Ps 119:103; Jer 15:16; Opb 10:9, 10
k Jon 3:4, 5; Mt 11:21
l Lu 10:16
m Ex 34:9; Jer 3:3; Jer 5:3

2de kolom
a Jer 1:18, 19; Jer 15:20; Mi 3:8
b Jes 50:7
c Jer 17:18
d 2Kon 24:12, 14
e Ez 2:5
f Ez 8:3
g Ez 1:24
h Ez 10:16
i Ez 1:3
j Jer 23:9
k Jes 21:8; Jes 62:6; Jer 6:17
l Jes 58:1; Ez 33:7

weg moet verlaten zodat hij blijft
leven,[a] dan zal hij voor zijn zon-
de sterven omdat hij slecht is[b]
maar roep ik jou ter verantwoor-
ding voor zijn bloed.*[c] **19** Maar
als je een slecht mens waar-
schuwt en hij zich niet afkeert
van zijn slechtheid en van zijn
slechte weg, dan zal hij voor
zijn zonde sterven maar zul jij je
eigen leven* redden.[d] **20** Als een
rechtvaardige zich afkeert van
zijn rechtvaardigheid en doet wat
slecht is,# dan zal ik een struikel-
blok voor hem leggen en zal hij
sterven.[e] Als je hem niet hebt
gewaarschuwd, dan zal hij voor
zijn zonde sterven en worden
zijn rechtvaardige daden vergeten
maar roep ik jou ter verantwoor-
ding voor zijn bloed.*[f] **21** Maar
als je de rechtvaardige hebt ge-
waarschuwd niet te zondigen en
hij zondigt niet, dan blijft hij be-
slist in leven omdat hij gewaar-
schuwd is[g] en zul jij je eigen le-
ven* hebben gered.’

22 De hand van Jehovah kwam
daar op mij en hij zei tegen me:
‘Sta op, ga naar de vallei. Daar
zal ik met je spreken.’ **23** Ik
stond dus op en ging naar de val-
lei. Daar was de glorie van Je-
hovah,[h] net als de glorie die ik
bij de rivier de Ke̱bar[i] had ge-
zien, en ik liet me voorover op
de grond vallen. **24** Toen kwam
er geest in mij die me op mijn
voeten liet staan.[j] Hij sprak te-
gen me en zei:

‘Ga je huis in en sluit je daar
op. **25** Ze zullen je vastbinden
met touwen, mensenzoon, zodat
je niet meer onder hen kunt ko-
men. **26** Ik zal je tong aan je ge-
hemelte laten vastkleven. Je zult
stom zijn en hen niet kunnen
terechtwijzen, want het is een
opstandig huis. **27** Maar als ik
met je spreek, zal ik je mond
openen. En je moet tegen hen
zeggen:[a] “Dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah.” Wie dan luis-
tert, die luistert,[b] en wie niet wil
luisteren, die luistert maar niet.
Het is nu eenmaal een opstandig
huis.[c]

4 Mensenzoon, neem een bak-
steen en leg die vóór je neer.
Grif er een stad in: Jeruzalem.
2 Sla het beleg ervoor,[d] bouw er
een belegeringswal tegenaan,[e]
werp er een belegeringsdam te-
gen op,[f] richt er legerkampen te-
gen op en zet er stormrammen
omheen.[g] **3** Neem een ijzeren
bakplaat en zet die als een ijze-
ren muur tussen jou en de stad.
Richt vervolgens je blik erop: de
stad wordt belegerd en jij bent
de belegeraar. Het is een teken
voor het huis van Israël.[h]

4 Dan moet je op je linker-
zij gaan liggen en de schuld van
het huis van Israël op jezelf* leg-
gen.[i] Het aantal dagen dat je op
je zij ligt, zul je hun schuld dra-
gen. **5** Ik leg je 390 dagen op
— dat komt overeen met de ja-
ren van hun schuld[j] — en je zult
de schuld van het huis van Israël
dragen. **6** En je moet ze vol-
tooien.

Daarna moet je een tweede
keer gaan liggen, nu op je rech-
terzij, en je moet 40 dagen de
schuld van het huis van Juda[k]
dragen. Een dag voor een jaar,
een dag voor een jaar is wat ik
je opleg. **7** Je moet je blik rich-
ten op de belegering van Jeru-
zalem,[l] met ontblote arm, en je
moet ertegen profeteren.

8 Ik zal je met touwen vast-
binden zodat je je niet van de ene
zij op de andere kunt draaien tot
je de dagen van je belegering hebt
voltooid.

HFST. 3
a Han 2:40; 1Ti 4:16
b Ez 33:4
c Ez 33:8
d Ez 33:9; Han 18:6; Han 20:26
e Ez 18:24, 26; Ez 33:12, 18
f Le 19:17; Ez 33:6; Heb 13:17
g Sp 17:10; Ez 33:14, 15; Jak 5:19, 20
h Ez 1:27, 28
i Ez 1:1
j Ez 2:2; Da 10:19

2de kolom
a Ez 24:27; Ez 33:22
b Mt 11:15
c Jes 30:9

HFST. 4
d 2Kon 24:11; Jer 39:1
e 2Kon 25:1
f Jer 6:6; Jer 32:24
g Ez 21:22
h Ez 12:6; Ez 24:24
i 2Kon 17:21
j Nu 14:34; 1Kon 12:19, 20
k 2Kon 23:27
l Jer 52:4

3:18, 20 * Of ‘eis ik zijn bloed van jou terug’. **3:19, 21** * Of ‘ziel’. **3:20** # Of ‘en onrecht doet’.

4:4 * Lett.: ‘erop’, d.w.z. Ezechiëls linkerzij.

9 Je moet tarwe, gerst, tuin-
bonen, linzen, gierst en spelt in
één pot doen en er voor jezelf
brood van maken. Het aantal da-
gen dat je op je zij ligt, 390 da-
gen, moet je het eten.[a] **10** Je
moet 20 sikkels* voedsel per dag
afwegen en eten. Op vaste tijden
moet je het eten.

11 Het water dat je drinkt
moet worden afgemeten: een zes-
de hin.* Op vaste tijden moet je
het drinken.

12 Je moet het eten als een
rond gerstebrood. Bak het voor
hun ogen met gedroogde uitwerp-
selen van mensen als brandstof.’
13 Vervolgens zei Jehovah: ‘Zo
zullen de Israëlieten hun brood
eten — onrein — onder de vol-
ken waarheen ik ze zal verdrij-
ven.’[b]

14 Daarop zei ik: ‘Dat niet,
Soevereine Heer Jehovah! Van
jongs af aan heb ik* me nog
nooit verontreinigd door vlees
te eten van een verscheurd dier
of een dier dat dood is aange-
troffen.[c] Geen onrein# vlees is in
mijn mond gekomen.’[d]

15 Hij antwoordde: ‘Goed dan,
ik sta je toe rundermest te ge-
bruiken in plaats van menselijke
uitwerpselen om er je brood bo-
ven te bakken.’ **16** Verder zei hij
tegen me: ‘Mensenzoon, ik maak
een eind aan de voedselvoorzie-
ning* in Jeruzalem.[e] Vol angst
zullen ze hun afgewogen brood-
rantsoen eten[f] en met ontzet-
ting zullen ze hun afgemeten wa-
terrantsoen drinken.[g] **17** Dat zal
gebeuren zodat ze elkaar ontzet
aankijken door het gebrek aan
brood en water en wegkwijnen
vanwege hun zonde.

4:10 *Ongeveer 230 g. Zie App. B14. **4:11** *Ongeveer 0,6 l. Zie App. B14. **4:14** *Of ‘mijn ziel’. #Of ‘bedorven’. **4:16** *Lett.: ‘breek je broodstokken’. Mogelijk slaat dit op stokken waaromheen ringvormige broden werden gestoken om ze te bewaren.

HFST. 4
a Ez 4:5
b Ho 9:3
c Ex 22:31, Le 7:24, Le 11:40
d De 14:3, Jes 65:4, Jes 66:17
e Le 26:26, Jes 3:1, Ez 5:16
f 2Kon 25:3, Jer 37:21, Klg 1:11, Klg 4:9, Klg 5:9, 10
g Ez 12:18

2de kolom

HFST. 5
a Jer 9:21, Ez 4:8
b Jer 15:2
c Le 26:33, Ez 5:12
d Jer 4:4
e Ez 16:46, 47
f 2Kon 21:9, 11, Jer 2:11
g Jer 21:5, Ez 15:7
h De 29:22, 24, 1Kon 9:8, Klg 2:15

5 Mensenzoon, neem een scherp
zwaard en gebruik het als bar-
biersmes. Scheer je hoofdhaar en
je baard af. Neem dan een weeg-
schaal om het haar te wegen en
te verdelen. **2** Je moet een der-
de deel ervan in de stad ver-
branden als de dagen van het be-
leg voorbij zijn.[a] Daarna moet je
nog een derde deel nemen en dat
met het zwaard stukslaan rond-
om de stad.*[b] Het laatste der-
de deel moet je verstrooien in de
wind, en ik zal een zwaard trek-
ken om hen te achtervolgen.[c]

3 Je moet ook een paar pluk-
ken haar nemen en in de plooien*
van je gewaad wikkelen. **4** Neem
er nog een paar, gooi ze in het
vuur en laat ze tot as verbranden.
Van hieruit zal zich een vuur ver-
spreiden naar het hele huis van
Israël.[d]

5 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Dit is Jeruzalem. Ik
heb haar te midden van de volken
geplaatst, met landen om haar
heen. **6** Maar ze is in opstand
gekomen tegen mijn rechterlijke
beslissingen en mijn voorschrif-
ten. Ze heeft zich slechter ge-
dragen dan de volken en de lan-
den om haar heen.[e] Het volk heeft
mijn rechterlijke beslissingen ver-
worpen en mijn voorschriften
niet nageleefd.”*

7 De Soevereine Heer Jeho-
vah zegt daarom: “Jullie hebben
je meer misdragen dan de vol-
ken om je heen en jullie hebben
mijn voorschriften niet nageleefd*
en mijn rechterlijke beslissingen
niet uitgevoerd, maar jullie heb-
ben de rechterlijke beslissingen
van de volken om je heen ge-
volgd.[f] **8** Daarom zegt de Soe-
vereine Heer Jehovah: ‘Ik ben
tegen je, stad,[g] en ik zal voor de
ogen van de volken het oordeel
voltrekken in je midden.[h] **9** Van-
wege al je walgelijke praktijken

5:2 *Lett.: ‘haar’. **5:3** *Of ‘slippen’. **5:6, 7** *Lett.: ‘niet gewandeld in’.

zal ik in jou doen wat ik nog nooit
heb gedaan, en zoiets zal ik ook
nooit meer doen.[a]
10 Vaders onder jullie zullen
hun zonen eten[b] en zonen hun va-
ders, en ik zal onder jullie het oor-
deel voltrekken en de rest in alle
richtingen* verstrooien.’”[c]
11 “Daarom, zo zeker als ik
leef,” verklaart de Soevereine
Heer Jehovah, “omdat jullie mijn
heiligdom hebben verontreinigd
met al jullie walgelijke afgoden
en met al jullie afschuwelijke
praktijken,[d] zal ik jullie ook ver-
werpen.* Ik# zal geen medelijden
hebben en geen medegevoel to-
nen.[e] **12** Een derde deel van jul-
lie zal in je midden sterven door
ziekte of door hongersnood. Nog
een derde deel zal om je heen val-
len door het zwaard.[f] Het laat-
ste derde deel zal ik in alle rich-
tingen verstrooien, en ik zal een
zwaard trekken om hen te ach-
tervolgen.[g] **13** Dan zal er een
eind komen aan mijn boosheid en
zal mijn woede tegen hen beda-
ren, en ik zal tevreden zijn.[h] Na-
dat ik mijn woede op hen heb
gekoeld, zullen ze moeten we-
ten dat ik, Jehovah, heb gespro-
ken omdat ik volledige* toewij-
ding eis.[i]
14 Ik zal je maken tot een ver-
woeste plaats en een mikpunt van
spot onder de omliggende volken
en in de ogen van elke voorbij-
ganger.[j] **15** Je zult een mikpunt
van spot en minachting worden,[k]
een waarschuwend en afschrik-
wekkend voorbeeld voor de vol-
ken om je heen, als ik het oor-
deel aan je voltrek in boosheid, in
woede en met woedende straffen.
Ik, Jehovah, heb gesproken.
16 Ik zal de dodelijke pijlen
van hongersnood op jullie af-
schieten om jullie te vernietigen.
De pijlen die ik afschiet zullen
jullie te gronde richten.[a] Ik zal
de hongersnood voor jullie erger
maken door de voedseltoevoer
af te snijden.*[b] **17** Ik zal hon-
gersnood op je af sturen en ge-
vaarlijke wilde dieren.[c] Ze zullen
je van kinderen beroven. Ziekte
en bloedvergieten zullen je teis-
teren, en ik zal een zwaard op
je loslaten.[d] Ik, Jehovah, heb ge-
sproken.”’

6 Het woord van Jehovah kwam
opnieuw tot mij: **2** ‘Mensen-
zoon, richt je blik op de bergen
van Israël en profeteer ertegen.
3 Je moet zeggen: “Bergen van
Israël, hoor het woord van de
Soevereine Heer Jehovah. Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah tegen de bergen, tegen de
heuvels, tegen de rivieren en te-
gen de dalen: ‘Ik zal een zwaard
op jullie loslaten en ik zal je of-
ferhoogten vernietigen. **4** Je al-
taren worden afgebroken, je wie-
rooktafels worden verbrijzeld.[e] Ik
zal jullie lijken voor je walgelijke
afgoden* neerwerpen.[f] **5** Ik zal
de lijken van het volk Israël voor
hun walgelijke afgoden werpen en
ik zal jullie botten rond je altaren
strooien.[g] **6** Overal waar jullie
wonen zullen de steden verwoest[h]
en de offerhoogten afgebroken
worden en in puin komen te lig-
gen.[i] Je altaren worden afgebro-
ken en stukgeslagen, je walgelijke
afgoden zullen vergaan, je wie-
rooktafels worden neergehaald en
je werken uitgewist. **7** In jullie
midden zullen slachtoffers val-
len,[j] en jullie zullen moeten we-
ten dat ik Jehovah ben.[k]
8 Maar ik zal sommigen van
jullie laten ontkomen aan het

5:10 *Lett.: ‘naar elke wind’. **5:11** *Of ‘verminderen’. #Lett.: ‘mijn oog’. **5:13** *Of ‘exclusieve’.

5:16 *Lett.: ‘je broodstokken te breken’. Mogelijk slaat dit op stokken waaromheen ringvormige broden werden gestoken om ze te bewaren. **6:4** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

HFST. 5
a Klg 4:6; Da 9:12
b Le 26:29; Jer 19:9; Klg 4:10
c Le 26:33; De 28:64
d Le 20:3; 2Kon 21:1, 7; 2Kr 36:14; Jer 32:34
e Klg 2:21; Ez 7:4
f Jer 14:12; Jer 15:2; Jer 21:9
g Le 26:33; Jer 9:16; Jer 42:16
h Ez 16:42
i Ex 20:3, 5; Ex 34:14; De 6:15
j De 28:37; 1Kon 9:7; Ne 2:17
k Ps 79:4; Jer 24:9; Klg 2:15; Klg 3:61, 62

2de kolom
a De 32:23
b Le 26:26; Ez 4:16
c Le 26:22; De 32:24; Ez 14:21; Ez 33:27
d Ez 21:3

HFST. 6
e Jes 27:9
f Le 26:30
g Jer 8:1, 2
h Jer 2:15; Jer 32:29; Mi 3:12
i Ez 16:39
j Jer 14:18
k Ez 7:4

zwaard onder de volken als jullie worden verstrooid over de landen.[a] **9** Degenen die ontkomen, zullen aan mij denken onder de volken waar ze gevangengenomen zijn.[b] Ze zullen beseffen dat mijn hart gebroken was door hun ontrouwe* hart dat zich van mij afkeerde[c] en door hun ogen die lonkten naar hun walgelijke afgoden.#[d] Vol afkeer zullen ze zich schamen voor alle slechtheid en alle walgelijke dingen die ze hebben gedaan.[e] **10** Ze zullen moeten weten dat ik Jehovah ben en dat het geen loos dreigement was dat ik dit onheil over hen zou brengen.’”[f]

11 Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Klap in je handen, stamp met je voet en jammer over alle slechte en walgelijke dingen die het huis van Israël heeft gedaan, want ze zullen vallen door het zwaard, door hongersnood en door ziekte.[g] **12** Wie ver weg is zal sterven door ziekte, wie dichtbij is zal vallen door het zwaard en wie daaraan ontkomt en overblijft, zal sterven door hongersnood. Ik zal mijn woede volledig op hen koelen.[h] **13** Jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben[i] als hun lijken tussen hun walgelijke afgoden liggen, rondom hun altaren,[j] op elke hoge heuvel, op alle bergtoppen, onder elke bladerrijke boom en onder de takken van grote bomen waar ze geurige offers hebben gebracht* om al hun walgelijke afgoden gunstig te stemmen.[k] **14** Ik zal mijn hand tegen hen uitstrekken en het land verwoesten, en al hun woonplaatsen zullen nog verlatener zijn dan de woestijn bij Di̱bla. Ze zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.”’

6:9 *Of ‘immorele’, ‘promiscue’. #Of ‘die (...) immoreel achternagingen’. **6:13** *Of ‘aangename geuren hebben geofferd’.

7 Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij: **2** ‘Mensenzoon, dit zegt de Soevereine Heer Jehovah tegen het land van Israël: “Een einde! Het einde komt over de vier hoeken van het land. **3** Nu is het einde voor je aangebroken. Ik zal mijn woede op je koelen en je oordelen naar je wegen en je ter verantwoording roepen voor al je walgelijke daden. **4** Ik* zal geen medelijden met je hebben en geen medegevoel.[a] Ik zal je de gevolgen van je eigen wegen laten ondervinden en je zult de consequenties van je walgelijke daden dragen.[b] Je zult moeten weten dat ik Jehovah ben.”[c]

5 Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Er komt een ramp, een ramp als nooit tevoren.[d] **6** Een einde komt. Het einde komt, het zal tegen je opstaan.* Luister! Het komt. **7** Jullie zijn aan de beurt,* bewoners van het land. De tijd komt, de dag is dichtbij.[e] Er is verwarring in plaats van gejuich op de bergen.

8 Heel binnenkort zal ik mijn woede over je uitstorten.[f] Ik zal mijn woede volledig op je koelen[g] en je oordelen naar je wegen en je ter verantwoording roepen voor al je walgelijke daden. **9** Ik* zal geen medelijden hebben en geen medegevoel.[h] Ik zal je de gevolgen van je eigen wegen laten ondervinden en je zult de consequenties van je eigen walgelijke daden dragen. Je zult moeten weten dat ik, Jehovah, je tref.[i]

10 Kijk, de dag! Kijk, het komt![j] Je bent aan de beurt.* De staf bloeit en hoogmoed is uitgesproten. **11** Het geweld is uitgegroeid tot een staf van slechtheid.[k] Zij, hun rijkdom, hun menigten en hun aanzien zullen het niet overleven.

7:4, 9 *Lett.: ‘mijn oog’. **7:6** *Lett.: ‘ontwaken’. **7:7, 10** *Of mogelijk ‘de krans komt’.

HFST. 6
a Jer 30:10, Jer 44:28, Ez 14:22
b De 30:1, 2, Ps 137:1
c Ps 78:40, 41, Jes 63:10
d Nu 15:39
e Ez 20:43, Ez 36:31
f Ez 33:29, Da 9:12, Za 1:6
g Jer 15:2, Jer 16:4, Ez 5:12
h Ez 5:13
i Ez 12:15
j Jer 8:2
k Ez 20:28

2de kolom

HFST. 7
a Ez 5:11
b Jer 16:18, Ez 16:43
c Ez 6:13
d 2Kon 21:12, Da 9:12
e Ze 1:14
f 2Kr 34:21
g Jer 7:20, Ez 5:13
h Jer 13:14
i Jes 66:6, Ez 33:29
j Ze 1:14
k Jes 59:6, Jer 6:7, Mi 6:12

12 De tijd zal komen, de dag
zal aanbreken. Laat de koper
niet blij zijn en laat de verko-
per niet treuren, want de woede
richt zich tegen hun hele menig-
te.*[a] **13** De verkoper zal niet te-
ruggaan naar wat hij heeft ver-
kocht, zelfs niet als zijn leven
wordt gespaard, want het visioen
is tegen de hele menigte. Nie-
mand zal teruggaan, en vanwege
zijn zonde* zal niemand zijn le-
ven behouden.
14 Ze hebben op de trompet
geblazen[b] en iedereen staat klaar,
maar niemand trekt ten strijde,
want mijn woede richt zich te-
gen de hele menigte.[c] **15** Buiten
is het zwaard[d] en binnen zijn ziek-
te en honger. Wie op het veld is
sterft door het zwaard, wie in de
stad zijn worden verteerd door
honger en ziekte.[e] **16** De overle-
venden die het lukt te ontsnap-
pen, gaan naar de bergen. Als de
duiven uit de dalen kermt elk van
hen over zijn zonde.[f] **17** Hun
handen hangen slap neer en het
water loopt langs hun knieën.*[g]
18 Ze hebben zakken aan[h] en er
gaat een huivering door ze heen.*
Iedereen wordt te schande ge-
maakt en alle hoofden zijn kaal.#[i]
19 Hun zilver gooien ze op
straat en ze krijgen een afschuw
van hun goud. Geen zilver of goud
kan hen bevrijden op de dag van
Jehovah's woede.[j] Ze* worden
niet verzadigd en hun buik wordt
niet gevuld, want het# is een strui-
kelblok geworden en de oorzaak
van hun zonde. **20** Hun prach-
tige sieraden waren hun trots
en ze maakten er* afschuwelij-
ke beelden van, hun walgelijke
afgoden.[a] Daarom zal ik er iets
van maken waar ze van walgen.
21 Ik zal het* door vreemdelin-
gen laten plunderen# en het als
buit geven aan de slechten van
de aarde, en zij zullen het ont-
heiligen.
22 Ik zal mijn blik van ze af-
wenden[b] en ze zullen mijn ver-
borgen plaats* ontwijden. Ro-
vers zullen er binnengaan en de
plaats ontwijden.[c]
23 Maak ketens,*[d] want het
land is vol bloedige oordelen[e] en
de stad vol geweld.[f] **24** Ik zal
de ergsten van de volken laten
komen[g] en ze zullen hun huizen
in bezit nemen.[h] Aan de trots
van de sterken maak ik een eind
en hun heiligdommen zullen ont-
wijd worden.[i] **25** Als angst hen
overvalt, zullen ze vrede zoeken
maar die zal er niet zijn.[j] **26** De
ene ramp volgt op de andere en
het ene bericht op het andere. De
mensen zullen een profeet om een
visioen vragen,[k] maar bij de pries-
ter zal geen wet* meer zijn en bij
de oudsten geen advies.#[l] **27** De
koning zal rouwen,[m] de leider zal
bekleed zijn met wanhoop* en de
handen van het gewone volk# zul-
len beven van angst. Ik zal hen
behandelen naar hun daden△ en
ik zal hen oordelen zoals zij heb-
ben geoordeeld. Ze zullen moeten
weten dat ik Jehovah ben."'[n]

8 In het zesde jaar, op de vijf-
de dag van de zesde maand,
toen ik in mijn huis zat en de
oudsten van Juda vóór mij za-

HFST. 7
a Ze 1:18
b Jer 4:5
c Jer 7:20; Jer 12:12
d Le 26:25
e Jer 14:18; Ez 5:12
f Jes 59:11
g Ez 21:7
h Jes 3:24
i Jes 22:12
j Sp 11:4; Ze 1:18

2de kolom
a 2Kon 21:1, 7; Jer 7:30
b Jer 18:17
c 2Kr 36:19; Klg 1:10
d Jer 39:6, 7; Klg 3:7
e 2Kon 21:16; 2Kon 24:3, 4; Jer 2:34; Ez 9:9
f Jes 59:6; Mi 2:2
g De 28:48-51; Ez 21:31; Hab 1:6
h Jer 6:12; Klg 5:2
i Ez 21:2
j Jes 57:21; Jer 8:15
k Jer 21:1, 2; Jer 37:17
l Ps 74:9; Klg 2:9; Ez 20:3
m Jer 52:10
n Ez 6:13

7:12 *D.w.z. dat het kopen en verkopen van land voor niemand voordeel zal opleveren omdat de vernietiging over iedereen zal komen. **7:13** *Of mogelijk 'door hun zonde'. **7:17** *D.w.z. dat ze van angst hun urine laten lopen. **7:18** *Lett.: 'bedekt ze'. #D.w.z. kaalgeschoren als teken van rouw. **7:19** *Of 'hun zielen'. #D.w.z. hun zilver en hun goud. **7:20** *D.w.z. hun voorwerpen van zilver en goud. **7:21** *D.w.z. het zilver en goud waarvan ze afgoden hebben gemaakt. #Lett.: 'vreemdelingen als buit in handen geven'. **7:22** *Blijkbaar het binnenste deel van Jehovah's heiligdom. **7:23** *D.w.z. ketens van gevangenschap. **7:26** *Of 'onderwijs'. #Of 'raad'. **7:27** *Of 'troosteloosheid'. #Lett.: 'het volk van het land'. △Lett.: 'weg'.

ten, werd ik daar gegrepen door
de hand van de Soevereine Heer
Jehovah. **2** Terwijl ik toekeek,
zag ik een gedaante als van vuur.
Vanaf wat leek op zijn middel en
daaronder was er vuur,[a] en van
zijn middel af naar boven schit-
terde hij als de gloed van elek-
trum.*[b] **3** Toen stak hij iets uit
dat op een hand leek en pakte
me bij een lok van mijn hoofd-
haar. Een geest voerde me mee
tussen de aarde en de hemel en
bracht me door middel van vi-
sioenen van God naar Jeruza-
lem, naar de ingang van de noor-
delijke binnenpoort,[c] waar het
afgodische symbool* van jaloe-
zie stond dat jaloezie opwekt.[d]
4 Daar zag ik de glorie van de
God van Israël,[e] zoals de ver-
schijning die ik in de vallei had
gezien.[f]

5 Hij zei tegen me: ‘Mensen-
zoon, richt je blik alsjeblieft op
het noorden.’ Ik keek dus naar
het noorden en daar, ten noor-
den van de poort van het altaar,
stond het symbool van jaloe-
zie in de ingang. **6** Hij zei ver-
der tegen me: ‘Mensenzoon, zie
je welke verschrikkelijke, walge-
lijke dingen het huis van Israël
hier doet,[g] dingen waardoor ik
ver van mijn heiligdom vandaan
blijf?[h] Je zult walgelijke dingen
zien die nog veel erger zijn.’

7 Hij bracht me naar de ingang
van het voorhof. Toen ik keek,
zag ik een gat in de muur. **8** Hij
zei tegen me: ‘Mensenzoon, maak
het gat in de muur alsjeblieft gro-
ter.’ Ik maakte het gat in de muur
groter en zag een ingang. **9** Hij
zei tegen me: ‘Ga naar binnen
en zie wat een slechte, walgelijke
dingen ze hier doen.’ **10** Ik ging
naar binnen en zag allerlei afbeel-
dingen van kruipende dieren, af-
schuwelijke beesten[i] en alle wal-
gelijke afgoden* van het huis van
Israël.[a] Ze waren overal rondom
in de muur gegrift. **11** Er ston-
den 70 oudsten van het huis van
Israël voor, onder wie Jaäzanja,
de zoon van Safan.[b] Elk van hen
had zijn wierookvat in zijn hand
en er steeg een geurige wierook-
wolk op.[c] **12** Hij zei tegen me:
‘Mensenzoon, zie je wat de oud-
sten van het huis van Israël in
de duisternis doen, elk van hen
in de binnenkamers waar hij zijn
afgoden heeft?* Want ze zeggen:
“Jehovah ziet ons niet. Jehovah
heeft het land verlaten.”’[d]

13 Hij zei verder tegen me:
‘Je zult zien dat ze walgelijke
dingen doen die nog veel erger
zijn.’ **14** Hij bracht me naar de
ingang van de noordelijke poort
van het huis van Jehovah. Daar
zag ik vrouwen zitten die treur-
den om de god Tammuz.

15 Vervolgens zei hij tegen me:
‘Zie je dat, mensenzoon? Je zult
walgelijke dingen zien die nog veel
erger zijn dan dit.’[e] **16** Hij bracht
me naar het binnenste voorhof
van het huis van Jehovah.[f] Daar,
bij de ingang van de tempel van
Jehovah, tussen de voorhal en het
altaar, waren zo’n 25 mannen met
hun rug naar de tempel van Jeho-
vah en hun gezicht naar het oos-
ten. Ze bogen zich neer voor de
zon in het oosten.[g]

17 Hij zei tegen me: ‘Men-
senzoon, zie je dat? Is het voor
het huis van Juda niet erg ge-
noeg dat ze die walgelijke din-
gen doen? Moeten ze het land ook
nog met geweld vullen[h] en mij blij-
ven tergen? Kijk hoe ze de tak*
naar mijn neus uitsteken. **18** Ik

HFST. 8
a Da 7:9
b Ez 1:4, 27
c Jer 20:2; Ez 9:2
d De 32:16
e Ex 40:34
f Ez 1:27, 28
g 2Kr 36:14
h Jer 26:4, 6
i Le 11:10

2de kolom
a Ex 20:4, 5
b 2Kon 22:3, 4; 2Kon 25:22; Jer 26:24
c Ez 16:17, 18
d Jes 29:15; Ez 9:9
e 2Kr 36:14
f 2Kr 4:9
g De 4:19; 2Kon 17:16; Jer 8:1, 2
h 2Kon 21:16; Jer 19:4; Ez 9:9

8:2 *Een glanzende legering van goud en zilver. **8:3** *Of ‘beeld’.

8:10 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **8:12** *Of ‘in de binnenkamers van zijn pronkstuk’. **8:17** *Blijkbaar een tak die bij afgoderij werd gebruikt.

zal handelen in woede. Ik* zal geen medelijden hebben en geen medegevoel.[a] Al roepen ze luid in mijn oren, ik zal ze niet horen.’[b]

9 Toen hoorde ik hem luid roepen: ‘Roep degenen die de stad gaan straffen, elk met zijn vernietigingswapen in zijn hand!’

2 Ik zag zes mannen uit de richting van de noordelijke bovenpoort[c] komen, elk met zijn verpletteringswapen in zijn hand. Bij hen was één man in linnen kleding, met de inkthoorn van een secretaris* aan zijn middel. Ze kwamen binnen en gingen naast het koperen altaar[d] staan.

3 Toen steeg de glorie van de God van Israël[e] op van waar die boven de cherubs rustte en verplaatste zich naar de drempel van de deuropening van het huis.[f] Hij riep naar de man met de linnen kleding die de inkthoorn van een secretaris aan zijn middel droeg. **4** Jehovah zei tegen hem: ‘Trek door de stad, door Jeruzalem, en zet een merkteken op het voorhoofd van de mensen die zuchten en kermen[g] over alle walgelijke dingen die in de stad worden gedaan.’[h]

5 Tegen de anderen hoorde ik hem zeggen: ‘Ga achter hem aan de stad door en sla de mensen neer. Heb geen medelijden* en geen enkel medegevoel.[i] **6** Oude mannen, jonge mannen, maagden, kleine kinderen en vrouwen moet je allemaal ombrengen.[j] Maar blijf uit de buurt van iedereen die het merkteken heeft.[k] Je moet beginnen bij mijn heiligdom.’[l] Ze begonnen toen bij de oudsten die vóór het huis waren.[m] **7** Daarna zei hij tegen ze: ‘Verontreinig het huis en vul de voorhoven met de doden.[n] Ga!’ Ze gingen naar buiten en doodden de mensen in de stad.

8 Terwijl ze hen neersloegen, bleef ik alleen achter. Ik liet me voorover op de grond vallen en riep: ‘Ach, Soevereine Heer Jehovah! Gaat u iedereen die van Israël is overgebleven vernietigen nu u uw woede over Jeruzalem uitstort?’[a]

9 Hij zei tegen me: ‘De zonde van het huis van Israël en Juda is ontzettend groot.[b] Het land is vol bloedvergieten[c] en de stad vol verdorvenheid,[d] want ze zeggen: “Jehovah heeft het land verlaten en Jehovah ziet het niet.”[e] **10** Maar ik — ik zal geen medelijden hebben en geen medegevoel tonen.[f] De consequenties van hun daden* zal ik ze laten dragen.’

11 Toen zag ik de man met de linnen kleding die de inkthoorn aan zijn middel droeg. Hij bracht verslag uit en zei: ‘Ik heb precies gedaan wat u mij hebt opgedragen.’

10 Terwijl ik toekeek, zag ik boven het uitspansel boven de hoofden van de cherubs iets dat leek op een saffiersteen boven hen verschijnen, en het zag eruit als een troon.[g] **2** Toen zei hij tegen de man in de linnen kleding:[h] ‘Ga naar binnen tussen het wielwerk,[i] onder de cherubs. Vul je beide handen met de brandende kolen[j] die tussen de cherubs zijn en strooi die uit over de stad.’[k] Terwijl ik toekeek, ging hij naar binnen.

3 De cherubs stonden rechts van het huis toen de man naar binnen ging, en de wolk vulde het binnenste voorhof. **4** De glorie van Jehovah[l] steeg van de cherubs op naar de drempel van de deuropening van het huis. Het huis werd geleidelijk gevuld met de wolk[m] en het voorhof was vol

---

8:18 *Lett.: ‘mijn oog’. **9:2** *Of ‘inktkoker van een schrijver’. **9:5** *Of ‘laat je oog geen medelijden voelen’.

9:10 *Lett.: ‘weg’.

HFST. 8
a Ez 5:11; Ez 7:9
b Jes 1:15; Mi 3:4

HFST. 9
c Jer 20:2; Ez 8:3
d 2Kr 4:1
e Ez 3:23; Ez 8:3, 4; Ez 11:22
f Ez 10:4
g Ps 119:53; 2Pe 2:7, 8
h Ez 5:11
i Ex 32:26, 27; Ez 7:4
j 2Kr 36:17
k Ex 12:23; Joz 2:17-19; Opb 9:4
l 2Kon 25:18, 21; Jer 25:29
m Ez 8:11
n Klg 2:21

2de kolom
a Ge 18:23; Ez 11:13
b 2Kr 36:14; Jes 1:4
c 2Kon 21:16; Jer 2:34; Mt 23:30
d Ez 22:29
e Jes 29:15; Ez 8:12
f Ez 5:11; Ez 7:4

HFST. 10
g Jes 6:1; Ez 1:22, 26; Opb 4:2, 3
h Ez 9:2
i Ez 1:16
j Ez 1:13
k 2Kon 25:8, 9
l Ez 1:27, 28; Ez 9:3
m Ex 40:35; 2Kr 5:13; Ez 43:5

van de schittering van de glorie van Jehovah. **5** Het geluid van de vleugels van de cherubs was te horen in het buitenste voorhof. Het klonk als het geluid van God de Almachtige wanneer hij spreekt.[a]

6 Toen gebood hij de man in de linnen kleding: ‘Neem wat van het vuur dat tussen het wielwerk is, tussen de cherubs.’ Hij ging naar binnen en ging naast het wiel staan. **7** Toen stak een van de cherubs zijn hand uit naar het vuur dat tussen de cherubs was.[b] Hij nam wat van het vuur en legde het in de handen van de man in de linnen kleding,[c] die het aannam en naar buiten ging. **8** Onder de vleugels van de cherubs was iets zichtbaar dat de vorm had van mensenhanden.[d]

9 Terwijl ik toekeek, zag ik vier wielen naast de cherubs, naast elke cherub één. De wielen glansden alsof ze van chrysolietsteen waren.[e] **10** De wielen zagen er alle vier hetzelfde uit: als een wiel in een wiel. **11** Als ze zich verplaatsten, konden ze in alle vier de richtingen gaan zonder zich te draaien, want ze gingen zonder zich te draaien naar de plaats waarheen het hoofd gericht was. **12** Hun hele lichaam, hun rug, hun handen, hun vleugels en de wielen — alle vier de wielen — waren helemaal vol ogen.[f] **13** Wat de wielen betreft, ik hoorde een stem die naar ze riep: ‘Wielwerk!’

14 Elk van hen* had vier gezichten. Het eerste gezicht was het gezicht van de cherub, het tweede een mensengezicht,# het derde een leeuwengezicht en het vierde een arendsgezicht.[g]

15 De cherubs stegen steeds op — het waren de levende wezens* die ik had gezien bij de rivier de Ke̱bar[a] — **16** en als de cherubs zich verplaatsten, gingen de wielen naast hen mee. Als de cherubs hun vleugels ophieven om hoog boven de aarde te zijn, veranderden de wielen niet van richting en weken ze niet van hun zijde.[b] **17** Als ze stilstonden, stonden de wielen ook stil, en als ze opstegen, stegen de wielen met hen op, want de geest die op de levende wezens inwerkte* was in de wielen.

18 Toen verliet de glorie van Jehovah[c] de drempel van de deuropening van het huis en hield stil boven de cherubs.[d] **19** De cherubs hieven hun vleugels op en stegen voor mijn ogen op van de aarde. Toen ze vertrokken, waren de wielen naast hen. Ze stopten bij de ingang van de oostelijke poort van het huis van Jehovah, en de glorie van de God van Israël was boven hen.[e]

20 Het waren de levende wezens* die ik onder de God van Israël had gezien bij de rivier de Ke̱bar.[f] Zo kwam ik te weten dat het cherubs waren. **21** Alle vier hadden ze vier gezichten en vier vleugels en onder hun vleugels iets dat op mensenhanden leek.[g] **22** Hun gezichten zagen er net zo uit als de gezichten die ik had gezien bij de rivier de Ke̱bar.[h] Ze gingen elk steeds recht vooruit.[i]

11 Een geest tilde me op en bracht me naar de oostelijke poort van het huis van Jehovah, de poort die op het oosten uitziet.[j] Daar zag ik bij de ingang van de poort 25 mannen, onder wie Jaäza̱nja, de zoon van A̱zzur, en Pela̱tja, de zoon van Bena̱ja,

HFST. 10
a Ps 29:3, 4; Ez 1:24; Jo 12:28, 29
b Ez 1:13
c Ez 9:2
d Ez 1:8
e Ez 1:15-18
f Opb 4:6, 8
g Ez 1:6, 10; Opb 4:7

2de kolom
a Ez 1:3
b Ez 1:19-21
c Ez 1:27, 28
d Ez 9:3; Ez 10:4
e Ez 11:22
f Ez 1:1, 22
g Ez 1:8
h Ez 1:10
i Ez 1:12; Ez 10:11

HFST. 11
j Ez 10:19

10:14 *D.w.z. de cherubs. #Of ‘het gezicht van een man’.

10:15 *Lett.: ‘het was het levende wezen’. 10:17 *Lett.: ‘de geest van het levende wezen’. 10:20 *Lett.: ‘dit is het levende wezen’.

leiders van het volk.[a] **2** Toen zei
God* tegen me: ‘Mensenzoon, dit
zijn de mannen die kwade plan-
nen smeden en slechte raad ge-
ven in# deze stad. **3** Ze zeggen:
“Het is toch de tijd om huizen
te bouwen?[b] De stad* is de kook-
pot#[c] en wij zijn het vlees.”
4 Profeteer daarom tegen hen.
Profeteer, mensenzoon.’[d]
5 Toen kwam de geest van Je-
hovah op me[e] en hij zei tegen me:
‘Zeg: “Dit zegt Jehovah: ‘Wat jul-
lie zeggen is waar, huis van Israël,
en ik weet wat jullie denken.*
6 Jullie hebben de dood van ve-
len in deze stad veroorzaakt en
jullie hebben haar straten gevuld
met lijken.’”’[f] **7** ‘Daarom zegt de
Soevereine Heer Jehovah: “De lij-
ken waarmee jullie de stad heb-
ben bezaaid zijn het vlees en
de stad is de kookpot.[g] Maar jul-
lie zullen daaruit worden wegge-
voerd.”’
8 ‘“Jullie zijn bang voor het
zwaard?[h] Een zwaard zal ik over
jullie brengen”, verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah. **9** “Ik zal
jullie uit haar wegvoeren en jul-
lie aan vreemdelingen overleve-
ren en het oordeel aan jullie
voltrekken.[i] **10** Jullie zullen om-
komen door het zwaard.[j] Bij de
grens van Israël zal ik jullie oor-
delen[k] en jullie zullen moeten we-
ten dat ik Jehovah ben.[l] **11** De
stad zal geen kookpot voor jullie
zijn en jullie zullen niet het vlees
erin zijn. Bij de grens van Is-
raël zal ik jullie oordelen **12** en
jullie zullen moeten weten dat
ik Jehovah ben. Want jullie heb-
ben mijn voorschriften niet na-
geleefd* en mijn bepalingen niet
uitgevoerd,[m] maar jullie hebben
gehandeld naar de bepalingen van
de volken om je heen.”’[a]
13 Zodra ik had geprofeteerd,
stierf Pela̱tja, de zoon van Bena̱ja.
Ik liet me voorover op de grond
vallen en schreeuwde: ‘Ach, Soe-
vereine Heer Jehovah! Gaat u
degenen die van Israël zijn over-
gebleven uitroeien?’[b]
14 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **15** ‘Men-
senzoon, de inwoners van Jeru-
zalem zeggen tegen je broeders,
degenen van je broeders die het
recht op terugkoop hebben, en
ook tegen het hele huis van Is-
raël: “Blijf ver weg van Jeho-
vah. Het land is van ons, het
is ons in bezit gegeven.” **16** Zeg
daarom: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Hoewel ik ze ver
weg heb gestuurd onder de vol-
ken en ik ze over de landen heb
verstrooid,[c] zal ik korte tijd een
heiligdom voor ze zijn in de lan-
den waar ze naartoe zijn ge-
gaan.’”[d]
17 Zeg daarom: “Dit zegt de
Soevereine Heer Jehovah: ‘Ik zal
jullie bijeenbrengen uit de volken
en jullie verzamelen uit de landen
waarover jullie verstrooid zijn,
en ik zal jullie het land van Israël
geven.[e] **18** Ze zullen daar terug-
komen en alle walgelijke dingen
en afschuwelijke praktijken eruit
verwijderen.[f] **19** Ik zal ze een
verenigd hart* geven[g] en ik zal
een nieuwe geest in ze leggen.[h] Ik
zal het hart van steen uit hun li-
chaam verwijderen[i] en ze een
hart van vlees# geven,[j] **20** zo-
dat ze mijn voorschriften en be-
palingen naleven* en die gehoor-
zamen. Dan zullen ze mijn volk
zijn en zal ik hun God zijn.’”
21 “‘Maar wat degenen betreft
die hun hart erop richten om
door te gaan met hun walge-

11:2 *Lett.: ‘hij’. #Of ‘tegen’. **11:3** *Lett.: ‘zij’, de stad Jeruzalem, waar de Joden dachten beschermd te zijn. #Of ‘kookpot met wijde opening’. **11:5** *Of ‘de dingen die in jullie geest opkomen’. **11:12** *Lett.: ‘niet gewandeld in’.

11:19 *Lett.: ‘één hart’. #D.w.z. een hart dat gevoelig is voor Gods leiding. **11:20** *Lett.: ‘wandelen in’.

HFST. 11
a Jes 1:23; Ez 22:27
b Ez 12:27
c Ez 24:3
d Ez 3:17; Ez 20:46; Ez 21:2
e 2Pe 1:21
f Ez 7:23; Ez 22:3, 4
g Ez 24:6
h Jer 38:19
i Jer 39:6, 7; Jer 52:24-27
j 2Kon 25:18-21; 2Kr 36:17
k 2Kon 14:25; Jer 52:27
l Ez 6:13
m Ezr 9:7; Ne 9:34

2de kolom
a De 12:29-31; 2Kr 28:1, 3; Ps 106:34-36
b Ez 9:8
c 2Kon 24:14, 15; Jer 24:5
d Le 26:44
e Jes 11:11, 12; Jer 30:10, 11; Ez 34:13, 14; Am 9:14, 15
f Ez 37:23
g Jer 24:7; Jer 31:33; Jer 32:39
h Ps 51:10; Ez 36:31
i Za 7:12
j Ez 36:26

lijke dingen en hun afschuwelij-
ke praktijken, ik zal ze de con-
sequenties van hun daden* laten
dragen’, verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.”’
22 Toen hieven de cherubs
hun vleugels op. De wielen waren
dicht bij hen[a] en de glorie van de
God van Israël was boven hen.[b]
23 De glorie van Jehovah[c] steeg
op van de stad en hield stil boven
de berg ten oosten van de stad.[d]
24 Toen tilde een geest me op
— via een visioen door de geest
van God — en bracht me naar de
ballingen in Chaldea. Het visioen
dat ik had gezien, verliet me ver-
volgens. **25** En ik ging de bal-
lingen alles vertellen wat Jeho-
vah me had laten zien.

12 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, je woont in een
opstandig huis. Ze hebben ogen
om te zien maar ze zien niet, ze
hebben oren om te horen maar ze
horen niet,[e] want het is een op-
standig huis.[f] **3** Pak bij elkaar
wat je nodig hebt om in balling-
schap te gaan, mensenzoon. Ga
dan overdag in ballingschap ter-
wijl ze toekijken. Ga vanuit je
huis als balling ergens anders
naartoe terwijl ze toekijken. Mis-
schien zullen ze het zien, ook al is
het een opstandig huis. **4** Breng
de spullen die je hebt ingepakt om
in ballingschap te gaan overdag
naar buiten terwijl ze toekijken.
’s Avonds moet je dan terwijl ze
toekijken vertrekken als iemand
die in ballingschap wordt wegge-
voerd.[g]
5 Maak voor hun ogen een
gat in de muur en draag je be-
zittingen daardoor naar buiten.[h]
6 Leg je bezittingen op je schou-
der terwijl ze toekijken en draag
die in de duisternis weg. Bedek
je gezicht zodat je de grond niet
kunt zien, want ik maak je tot
een teken voor het huis van Is-
raël.’[a]
7 Ik deed precies wat me was
opgedragen. Overdag bracht ik
de spullen naar buiten die ik in
ballingschap nodig zou hebben,
en ’s avonds maakte ik met de
hand een gat in de muur. Toen
het donker was, droeg ik mijn be-
zittingen op mijn schouder weg
terwijl ze toekeken.
8 ’s Morgens kwam het woord
van Jehovah opnieuw tot mij:
9 ‘Mensenzoon, het huis van Is-
raël, het opstandige huis, heeft
je toch gevraagd wat je aan het
doen was? **10** Zeg tegen ze: “Dit
zegt de Soevereine Heer Jehovah:
‘Deze uitspraak gaat over de lei-
der[b] in Jeruzalem en het hele huis
van Israël in de stad.’”
11 Zeg: “Ik ben een teken voor
jullie.[c] Zoals ik heb gedaan, zo zal
met hen worden gedaan. Ze zul-
len in ballingschap gaan, in ge-
vangenschap.[d] **12** De leider in
hun midden zal zijn bezittingen
op zijn schouder dragen en in de
duisternis vertrekken. Hij zal een
gat in de muur maken en zijn be-
zittingen erdoor naar buiten dra-
gen.[e] Hij zal zijn gezicht bedek-
ken zodat hij de grond niet kan
zien.” **13** Ik zal mijn net over
hem uitgooien en hij zal in mijn
net worden gevangen.[f] Dan zal
ik hem naar Babylon brengen,
naar het land van de Chaldeeën,
maar hij zal het niet zien. Daar
zal hij sterven.[g] **14** Degenen om
hem heen — zijn helpers en zijn
troepen — zal ik in alle richtingen
verstrooien.[h] Ik zal een zwaard
trekken om hen te achtervolgen.[i]
15 Ze zullen moeten weten dat
ik Jehovah ben wanneer ik hen
verspreid onder de volken en ver-
strooi over de landen. **16** Maar
ik zal enkelen van hen laten ont-
komen aan het zwaard, honger
en ziekte, zodat ze over al hun
afschuwelijke praktijken kunnen
vertellen onder de volken waar ze

HFST. 11
a Ez 1:19
b Ez 10:18, 19
c Ez 9:3; Ez 10:4
d Za 14:4

HFST. 12
e Jes 6:9, 10; Jer 5:21; Ro 11:8
f Ez 2:3, 5
g 2Kr 36:20; Jer 52:10, 11
h 2Kon 25:4

2de kolom
a Jes 8:18; Ez 4:3; Ez 24:24
b Jer 21:7; Ez 21:25
c Ez 24:24
d Jer 52:15
e 2Kon 25:4; Jer 39:4
f Jer 52:9; Ez 17:20, 21
g 2Kon 25:6, 7; Jer 34:3; Jer 52:11; Ez 17:16
h 2Kon 25:5
i Le 26:33; Jer 42:15, 16

11:21 *Lett.: ‘weg’.

naartoe gaan. Ze zullen moeten
weten dat ik Jehovah ben.’
17 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **18** ‘Men-
senzoon, als je brood eet moet
je beven en als je water drinkt
moet je onrustig en angstig zijn.[a]
19 Zeg tegen het volk van het
land: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah tegen de inwoners
van Jeruzalem in het land van
Israël: ‘Vol angst zullen ze hun
brood eten en met ontzetting zul-
len ze hun water drinken, want
hun land zal woest komen te lig-
gen[b] vanwege het geweld van alle
inwoners.[c] **20** De bewoonde ste-
den zullen verwoest worden en
het land zal een woestenij wor-
den.[d] Jullie zullen moeten weten
dat ik Jehovah ben.’”’[e]
21 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **22** ‘Men-
senzoon, jullie hebben toch deze
spreuk in Israël: “De dagen gaan
voorbij en geen enkel visioen
komt uit”?[f] **23** Zeg daarom te-
gen ze: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Ik zal dit spreek-
woord laten verdwijnen en het
zal in Israël niet meer als spreuk
worden gebruikt.’” En zeg te-
gen ze: “De dagen zijn nabij[g] en
alle visioenen zullen uitkomen.”
24 Want er zal geen bedrieglijk
visioen of vleiende* waarzeggerij
meer zijn in het huis van Israël.[h]
25 “Want ik, Jehovah, zal spre-
ken. Elk woord dat ik spreek, zal
zonder uitstel gebeuren.[i] In jullie
dagen,[j] opstandig huis, zal ik het
woord spreken en het uitvoeren”,
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah.’
26 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **27** ‘Men-
senzoon, dit zegt het volk* Israël:
“Het visioen dat hij ziet ligt nog
ver in het verschiet en hij pro-
feteert over de verre toekomst.”[k]
28 Zeg daarom tegen ze: “Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: ‘“Geen van mijn woorden zal
worden uitgesteld. Alles wat ik
zeg, zal gebeuren”, verklaart de
Soevereine Heer Jehovah.’”’

13 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, profeteer tegen
de profeten van Israël[a] en zeg
tegen degenen die hun eigen pro-
fetieën verzinnen:*[b] “Hoor het
woord van Jehovah. **3** Dit zegt
de Soevereine Heer Jehovah: ‘Wee
de dwaze profeten, die hun eigen
geest volgen terwijl ze niets heb-
ben gezien![c] **4** Israël, je profe-
ten zijn geworden als vossen tus-
sen de ruïnes. **5** Jullie zullen
niet naar de bressen in de ste-
nen muren gaan om ze voor het
huis van Israël te herbouwen,[d] zo-
dat Israël in de strijd zou kunnen
standhouden op de dag van Jeho-
vah.’[e] **6** ‘Ze hebben bedrieglijke
visioenen gezien en leugens voor-
speld. Ze zeggen: “Het woord van
Jehovah is”, terwijl Jehovah zelf
hen niet heeft gestuurd. En toch
verwachten ze dat hun woord uit-
komt.[f] **7** Is het niet zo dat jullie
een bedrieglijk visioen hebben ge-
zien en dat jullie een leugen voor-
spellen? Jullie zeggen immers:
“Het woord van Jehovah is”, ter-
wijl ik niets heb gezegd!”’
8 “De Soevereine Heer Jeho-
vah zegt daarom: ‘“Omdat jullie
bedrog hebben gesproken en jul-
lie visioenen een leugen zijn, ben
ik tegen jullie”, verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah.’[g] **9** Mijn
hand is tegen de profeten met
bedrieglijke visioenen die leugens
voorspellen.[h] Ze zullen niet ho-
ren bij de mensen die ik in ver-
trouwen neem, ze zullen niet wor-
den opgeschreven in het register
van het huis van Israël en ze zul-
len niet terugkomen in het land

HFST. 12
a Le 26:26
b Jes 6:11 Za 7:14
c Ps 107:33, 34 Jer 6:7
d Jes 64:10 Jer 25:9
e Ez 6:13
f Jes 5:19 Am 6:3 2Pe 3:3, 4
g Joë 2:1 Ze 1:14
h Jer 14:14 Klg 2:14 Ez 13:23
i Klg 2:17 Za 1:6
j Jer 16:9 Hab 1:5
k Jes 5:19 Jes 28:15 2Pe 3:3, 4

2de kolom

HFST. 13
a Mi 3:5 Ze 3:4
b Jer 14:14 Jer 23:16
c Jer 23:32
d Ez 22:30
e Jes 2:12 Joë 1:15
f Jer 29:31, 32
g Ez 22:28
h Jer 14:14 Jer 28:15, 16 Jer 29:8, 9

12:24 *Of ‘misleidende’. **12:27** *Lett.: ‘huis van’.

13:2 *Of ‘die uit hun eigen hart profeteren’.

van Israël. Jullie zullen moeten weten dat ik de Soevereine Heer Jehovah ben.[a] **10** En dat allemaal omdat ze mijn volk op een dwaalspoor hebben gebracht door te zeggen: ‘Er is vrede!’, terwijl er geen vrede is.[b] Als er een gammele scheidsmuur wordt gebouwd, bepleisteren ze die met witkalk.”*[c]

11 Zeg tegen degenen die met witkalk pleisteren dat hij zal vallen. Het zal stortregenen, hagelstenen* zullen neerkletteren en hij zal instorten door een krachtige stormwind.[d] **12** Als de muur instort, zal aan jullie worden gevraagd: “Waar is die pleisterlaag van jullie?”[e]

13 De Soevereine Heer Jehovah zegt daarom: “Ik zal krachtige stormwinden laten losbarsten in mijn woede, stortregens in mijn boosheid en hagelstenen in verwoestende razernij. **14** De muur die jullie met witkalk hebben bepleisterd, zal ik afbreken en met de grond gelijkmaken. Het fundament zal bloot komen te liggen. Jullie zullen in de stad omkomen als ze valt. Jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.”

15 “Als ik mijn woede volledig koel op de muur en op degenen die hem met witkalk hebben bepleisterd, zal ik tegen jullie zeggen: ‘De muur is er niet meer en ook degenen die hem bepleisterd hebben zijn er niet meer.[f] **16** De profeten van Israël zijn verdwenen, degenen die tot Jeruzalem profeteren en die visioenen van vrede voor haar zien terwijl er geen vrede is’”,[g] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.

17 Mensenzoon, richt je blik op de dochters van je volk die hun eigen profetieën verzinnen en profeteer tegen ze. **18** Zeg tegen ze: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Wee de vrouwen die op jacht naar mensenlevens* banden# naaien voor alle armen en sluiers maken voor het hoofd van groot en klein! Jagen jullie op de levens* van mijn volk en proberen jullie je eigen leven△ te redden? **19** Jullie ontheiligen mij onder mijn volk voor een handvol gerst en een paar stukjes brood.[a] Jullie brengen mensen* ter dood die niet horen te sterven en houden mensen* in leven die niet mogen leven. Dat doen jullie door te liegen tegen mijn volk, dat naar jullie leugens luistert.’”[b]

20 Daarom zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Ik ben tegen de banden die jullie, vrouwen, gebruiken om op mensen* te jagen alsof het vogels zijn. Ik zal ze van jullie armen afscheuren en degenen bevrijden op wie jullie jagen alsof het vogels zijn. **21** Ik zal jullie sluiers afrukken en mijn volk uit jullie hand bevrijden. Ze zullen voor jullie niet langer iets zijn om als prooi te vangen. Jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.[c] **22** Want jullie hebben de rechtvaardige met jullie bedrog de moed ontnomen[d] terwijl ik hem geen angst wilde aanjagen.* Jullie hebben de handen van de slechte gesterkt,[e] waardoor hij zich niet afkeert van zijn slechte weg en hij niet in leven blijft.[f] **23** Daarom zullen jullie, vrouwen, niet langer bedrieglijke visioenen zien en aan waarzeggerij doen.[g] Ik zal mijn volk uit jullie hand bevrijden, en jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.”’

HFST. 13
a Ez 6:13; Ez 11:10
b Jer 6:13, 14
c Jes 30:10; Ez 22:28
d Jes 27:8
e Jer 37:19
f Jes 30:12, 13
g Jer 6:13, 14; Jer 28:1-4

2de kolom
a Mi 3:11
b Jer 23:14
c Ez 6:13
d Jer 27:14
e Jer 23:14
f Jer 23:16, 17
g De 18:10, 14; Jer 27:9; Mi 3:6

13:10 *D.w.z. een zwakke binnenmuur bouwen en die met witkalk stevig laten lijken. **13:11** *Lett.: ‘en jullie, o hagelstenen’.

13:18-20 *Of ‘zielen’. **13:18** #D.w.z. toverbanden die om de elleboog of pols werden gedragen. △Of ‘ziel’. **13:22** *Of ‘geen pijn wilde doen’.

14 Er kwamen een aantal oudsten van Israël die vóór me gingen zitten.[a] **2** Toen kwam het woord van Jehovah tot mij: **3** ‘Mensenzoon, deze mannen zijn vastbesloten hun walgelijke afgoden* te volgen. Ze hebben een struikelblok geplaatst dat mensen tot zonde aanzet. Moet ik me door hen laten raadplegen?[b] **4** Spreek met ze en zeg tegen ze: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Als een Israëliet vastbesloten is zijn walgelijke afgoden te volgen en een struikelblok plaatst dat mensen tot zonde aanzet en dan een profeet komt raadplegen, zal ik, Jehovah, hem het antwoord geven dat hij verdient voor al zijn walgelijke afgoden. **5** Ik zal doodsangst zaaien in de harten van het huis van Israël,* omdat ze zich allemaal van mij hebben afgekeerd en ze hun walgelijke afgoden achternalopen.’”[c]

6 Zeg daarom tegen het huis van Israël: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Kom terug en keer je af van je walgelijke afgoden en wend je blik af van al je afschuwelijke praktijken.[d] **7** Want als een Israëliet of een vreemdeling die in Israël woont zich van mij afkeert en vastbesloten is zijn walgelijke afgoden te volgen en een struikelblok plaatst dat mensen tot zonde aanzet en dan mijn profeet komt raadplegen,[e] zal ik, Jehovah, hem persoonlijk antwoorden. **8** Ik zal me* tegen die man keren en hem tot een waarschuwend teken en een spreekwoord maken, en ik zal hem uit mijn volk verwijderen.[f] Jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.’”

9 “Maar als de profeet wordt misleid en antwoord geeft, dan heb ik, Jehovah, die profeet misleid.[a] Ik zal mijn hand tegen hem uitstrekken en hem uit het midden van mijn volk Israël wegvagen. **10** Ze zullen hun schuld moeten dragen. De schuld van de raadpleger zal net zo groot zijn als de schuld van de profeet. **11** Zo zal het huis van Israël ermee ophouden van mij af te dwalen en zichzelf te verontreinigen door al hun overtredingen. Ze zullen mijn volk zijn en ik zal hun God zijn”,[b] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.’

12 Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij: **13** ‘Mensenzoon, als een land tegen mij zondigt door ontrouw te zijn, zal ik mijn hand ertegen uitstrekken en de voedselvoorraad vernietigen.*[c] Ik zal er hongersnood op af sturen[d] en mens en dier eruit verwijderen.’[e] **14** ‘“Al zouden deze drie mannen — Noach,[f] Daniël[g] en Job[h] — daar zijn, dan zouden ze alleen zichzelf* kunnen redden vanwege hun rechtvaardigheid”,[i] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.’

15 ‘“Stel dat ik gevaarlijke wilde dieren door het land laat trekken en dat die het ontvolken* en er een woestenij van maken waar niemand doorheen trekt vanwege de wilde dieren.[j] **16** Zo zeker als ik leef,” verklaart de Soevereine Heer Jehovah, “al zouden die drie mannen daar zijn, dan zouden ze hun zonen en dochters niet kunnen redden. Ze zouden alleen zichzelf kunnen redden en het land zou een woestenij worden.”’

17 ‘“Of stel dat ik een zwaard tegen dat land breng[k] en zeg: ‘Laat er een zwaard door het

HFST. 14
a Ez 33:30, 31
b 2Kon 3:13; Jes 1:15; Jer 11:11
c Jer 2:5
d Jes 55:7
e Jer 21:1, 2; Ez 33:31
f Le 20:2, 3

2de kolom
a 1Kon 22:21, 22; Jer 4:10; 2Th 2:10, 11
b Jer 24:7; Ez 11:19, 20
c Le 26:26
d Jes 3:1; Jer 15:2
e Jer 7:20
f Ge 6:8, 9; Heb 11:7
g Da 10:11
h Job 1:8; Job 42:8
i Sp 11:4; Jer 15:1; 2Pe 2:9
j Le 26:22; Jer 15:3
k Le 26:25; Jer 25:9; Ez 21:3

14:3 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **14:5** *Lett.: ‘het huis van Israël in hun hart grijpen’. **14:8** *Lett.: ‘mijn gezicht’.

14:13 *Lett.: ‘zijn broodstokken breken’. Mogelijk slaat dit op stokken waaromheen ringvormige broden werden gestoken om ze te bewaren. **14:14** *Of ‘hun ziel’. **14:15** *Of ‘van kinderen beroven’.

land trekken', en ik mens en dier
eruit verwijder.[a] **18** Zo zeker
als ik leef," verklaart de Soeve-
reine Heer Jehovah, "al zouden
die drie mannen daar zijn, dan
zouden ze hun zonen en doch-
ters niet kunnen redden. Ze zou-
den alleen zichzelf kunnen red-
den."'

19 '"Of stel dat ik een ziek-
te op dat land af stuur[b] en mijn
woede erover uitstort met bloed-
vergieten om mens en dier er-
uit te verwijderen. **20** Zo zeker
als ik leef," verklaart de Soeve-
reine Heer Jehovah, "al zouden
Noach,[c] Daniël[d] en Job[e] daar
zijn, dan zouden ze hun zonen
en dochters niet kunnen redden.
Ze zouden alleen zichzelf* kun-
nen redden vanwege hun recht-
vaardigheid."'[f]

21 'Want dit zegt de Soeve-
reine Heer Jehovah: "Zo zal het
zijn wanneer ik mijn vier straf-
fen*[g] — zwaard, hongersnood,
gevaarlijke wilde dieren en ziek-
te[h] — op Jeruzalem af stuur om
mens en dier eruit te verwijde-
ren.[i] **22** Maar sommigen zullen
het overleven en ontkomen.[j] Ze
zullen uit de stad worden weg-
gevoerd, zowel zonen als doch-
ters. Ze komen naar jullie toe, en
als jullie hun wegen en hun da-
den zien, zullen jullie je verzoe-
nen met de ramp die ik over Je-
ruzalem heb gebracht, met alles
wat ik haar heb aangedaan."'

23 '"Het zal jullie troosten als
jullie hun wegen en hun daden
zien. Jullie zullen beseffen dat
ik niet zonder reden deed wat ik
haar heb aangedaan",[k] verklaart
de Soevereine Heer Jehovah.'

15 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 'Mensenzoon, hoe laat het hout
van de wijnstok zich vergelijken
met dat van andere bomen of tak-
ken in het bos? **3** Kun je er een
paal van maken om mee te wer-
ken? Of maken mensen er een
haak van om gebruiksvoorwerpen
aan te hangen? **4** Het wordt in
het vuur gegooid als brandstof,
en het vuur verteert beide uit-
einden en blakert het middenstuk.
Is het dan nog ergens geschikt
voor? **5** Toen het nog gaaf was,
was het al nergens voor te gebrui-
ken. Maar als het door vuur ver-
teerd en geblakerd is, heb je er
helemaal niets meer aan!'

6 'Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: "Zoals ik van
alle bomen in het bos het hout
van de wijnstok als brandstof in
het vuur gooi, zo zal ik de in-
woners van Jeruzalem behande-
len.[a] **7** Ik heb me* tegen hen
gekeerd. Ze zijn aan het vuur
ontkomen, maar ze zullen door
vuur verteerd worden. Wanneer
ik me* tegen hen keer, zullen jul-
lie moeten weten dat ik Jehovah
ben."'[b]

8 '"Ik zal het land tot een
woestenij maken[c] omdat ze on-
trouw zijn",[d] verklaart de Soeve-
reine Heer Jehovah.'

16 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 'Mensenzoon, laat Jeruzalem
weten wat haar walgelijke prak-
tijken zijn.[e] **3** Je moet zeggen:
"Dit zegt de Soevereine Heer Je-
hovah tegen Jeruzalem: 'Je oor-
sprong en geboorte waren in het
land van de Kanaäniet. Je va-
der was een Amoriet[f] en je moe-
der een Hethitische.[g] **4** Op de
dag dat je geboren werd, is je
navelstreng niet doorgesneden,
ben je niet met water schoonge-
wassen, ben je niet met zout in-
gewreven en ben je niet in doe-
ken gewikkeld. **5** Niemand had
genoeg medelijden met je om
een van die dingen te doen. Nie-
mand had medegevoel met je.

HFST. 14
a Ze 1:3
b De 28:21, 22
c Ge 7:1
d Da 10:11
e Job 1:8; Job 42:8
f Ez 18:20; Ze 2:3
g Jer 15:2
h Ez 5:17; Ez 33:27
i Jer 32:43
j De 4:31; 2Kr 36:20; Ez 6:8; Mi 5:7
k Ne 9:33; Jer 22:8, 9; Ez 9:9; Da 9:7

2de kolom

HFST. 15
a Ps 80:14-16; Jes 5:24; Jer 7:20; Ez 20:47
b Ez 6:7; Ez 7:4
c Jes 6:11; Jer 25:11; Ez 6:14
d 2Kr 36:14

HFST. 16
e Ez 8:10; Ez 20:4
f Joz 10:5; 1Kon 21:25, 26; 2Kon 21:11
g 1Kr 1:13, 14

14:20 *Of 'hun ziel'. **14:21** *Of 'mijn vier schadelijke strafgerichten'.

15:7 *Lett.: 'mijn gezicht'.

In plaats daarvan werd je op
het open veld gegooid omdat je*
werd gehaat op de dag dat je ge-
boren werd.
6 Toen ik voorbijkwam, zag ik
hoe je lag te spartelen in je eigen
bloed. Terwijl je daar in het bloed
lag, zei ik: "Blijf leven!" Ja, ik zei
tegen je terwijl je daar in je bloed
lag: "Blijf leven!" **7** Ik maakte je
tot een heel grote menigte, als
planten die uitspruiten op het
veld. Je groeide op en ontwik-
kelde je en droeg de mooiste sie-
raden. Je kreeg stevige borsten
en je haar groeide, maar je was
nog steeds helemaal naakt.'"
8 "Toen ik voorbijkwam en je
zag, merkte ik op dat je oud ge-
noeg was voor de liefde. Daarom
spreidde ik mijn mantel* over je
uit[a] en bedekte ik je naaktheid.
Ik zwoer een eed en sloot een
verbond# met je," verklaart de
Soevereine Heer Jehovah, "en je
werd van mij. **9** Ik waste je met
water, spoelde het bloed van je
af en deed olie op je.[b] **10** Ik
trok je toen een geborduurd ge-
waad aan, gaf je sandalen van
zacht leer,* wikkelde je in fijn lin-
nen en deed je kostbare kleding
aan. **11** Ik tooide je met sieraden
en deed armbanden om je polsen
en een ketting om je hals. **12** Ik
gaf je ook een neusring en oor-
ringen en ik zette een prachtige
kroon op je hoofd. **13** Je tooide
je met goud en zilver, je kleding
bestond uit fijn linnen, kostbare
stof en een geborduurd gewaad.
Meelbloem, honing en olie wa-
ren je voedsel. Je werd buiten-
gewoon mooi[c] en was geschikt
om koningin te zijn."'*
14 '"Je werd beroemd* onder
de volken[d] vanwege je schoon-
heid. Die was volmaakt omdat ik
mijn eigen pracht op je had ge-
legd",[a] verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.'
15 '"Maar je ging op je schoon-
heid vertrouwen[b] en gebruikte je
roem om een hoer te worden.[c]
Je gaf jezelf als hoer aan elke
voorbijganger[d] en je schoonheid
werd van hem. **16** Je nam en-
kele van je kledingstukken en
maakte kleurrijke offerhoogten
waar je je als hoer aanbood.[e] Zul-
ke dingen mogen niet plaatsvin-
den, ze horen niet te gebeuren.
17 Ook nam je je prachtige sie-
raden, gemaakt van het goud en
zilver dat ik je had gegeven, en
maakte daarvan mannenbeelden
waarmee je prostitutie bedreef.[f]
18 Je nam je geborduurde gewa-
den en bedekte ze,* en je bood
ze mijn olie en mijn wierook aan.[g]
19 Het brood dat ik je had ge-
geven — gemaakt van meelbloem,
olie en honing die ik je te eten
gaf — bood je ze aan als een aan-
gename* geur.[h] Zo is het gegaan",
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah.'
20 '"Je nam de zonen en doch-
ters die je mij had gebaard[i] en
offerde die aan afgoden om ver-
slonden te worden.[j] Waren je
daden van prostitutie nog niet
genoeg? **21** Je slachtte mijn zo-
nen en verbrandde ze als offer.*[k]
22 Bij al je walgelijke praktij-
ken en daden van prostitutie
dacht je niet terug aan de da-
gen van je jeugd, toen je hele-
maal naakt was en lag te sparte-
len in je eigen bloed. **23** Na al je
slechtheid — wee jou, wee",[l] ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah. **24** "Je bouwde een verho-
ging en maakte een offerhoogte
op elk plein. **25** Je bouwde je

16:5 *Of 'je ziel'. **16:8** *Of 'mantelslip'. #Zie Woordenlijst. **16:10** *Of 'van robbenvel'. **16:13** *Of 'voor een koninklijke positie'. **16:14** *Lett.: 'een naam ging voor je uit'.

16:18 *D.w.z. de mannenbeelden. **16:19** *Of 'kalmerende', 'geruststellende'. Lett.: 'rustgevende'. **16:21** *Of 'liet ze door het vuur gaan'.

HFST. 16
a Ru 3:9
b Ps 23:5
c Ps 48:2
d 1Kon 4:21

2de kolom
a 1Kon 10:1; Ps 50:2; Klg 2:15
b Jer 7:4; Mi 3:11
c 1Kon 11:5, 7; Ps 106:35, 36; Jes 57:7, 8; Jer 2:20; Jak 4:4
d Jer 3:13
e 1Kon 14:22, 23; 2Kr 21:5, 11
f Jes 57:7, 8
g Ez 8:10, 11
h 2Kon 22:16, 17
i Ex 13:2
j Ps 106:37, 38
k Le 18:21; Le 20:2; 2Kon 16:1, 3; 2Kr 33:1, 6; Jer 7:31; Ez 20:26
l Jer 13:27; Ze 3:1

offerhoogten op het drukste punt van elke straat en je veranderde je schoonheid in iets walgelijks door jezelf aan te bieden aan* elke voorbijganger.[a] Je vermenigvuldigde je daden van prostitutie.[b] **26** Je gaf jezelf als hoer aan de zonen van Egypte,[c] je wellustige buren,* en je tergde mij met je talloze daden van prostitutie. **27** Nu zal ik mijn hand tegen je uitstrekken, je hoeveelheid voedsel verminderen[d] en je overleveren aan de wil* van de vrouwen die je haten,[e] de dochters van de Filistijnen, die geschokt waren door je schandelijke# gedrag.[f]

28 Omdat je onverzadigbaar was, gaf je je vervolgens als hoer aan de zonen van Assyrië,[g] maar nadat je je aan hen had gegeven, was je nog steeds niet verzadigd. **29** Daarom ging je je ook als hoer aanbieden in het land van de handelaars* en aan de Chaldeeën,[h] maar zelfs toen was je niet verzadigd. **30** Wat was je hart ziek”,*# verklaart de Soevereine Heer Jehovah, “toen je al die dingen deed en je je gedroeg als een schaamteloze hoer![i] **31** Je bouwde je verhoging op het drukste punt van elke straat en maakte je offerhoogte op elk plein, maar anders dan een hoer wilde je niet betaald worden. **32** Je bent een overspelige vrouw die vreemden ontvangt in plaats van haar eigen man![j] **33** Hoeren krijgen altijd een geschenk,[k] maar jij geeft zelf geschenken aan al je minnaars.[l] Je biedt ze steekpenningen aan om van alle kanten naar je toe te komen om prostitutie te bedrijven.[m] **34** Jij bent het tegenovergestelde van andere vrouwen die prostitutie bedrijven. Niemand bedrijft prostitutie zoals jij! Jij betaalt anderen en zij betalen jou niet. Bij jou gaat het precies andersom.”

35 Daarom, hoer,[a] hoor het woord van Jehovah. **36** Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Je hebt je lust uitgestort en je naaktheid is ontbloot tijdens je prostitutie met je minnaars en al je afschuwelijke, walgelijke afgoden*[b] waaraan je zelfs het bloed van je zonen hebt geofferd.[c] **37** Daarom verzamel ik alle minnaars die je genot hebt gegeven — alle minnaars die je hebt liefgehad en alle minnaars die je hebt gehaat. Ik zal ze van alle kanten tegen je bijeenbrengen en je naaktheid voor ze ontbloten. Ze zullen je helemaal naakt zien.[d]

38 Ik zal je straffen met de oordelen die vrouwen verdienen die overspelig zijn[e] of bloed vergieten.[f] Je bloed zal vergoten worden in woede en jaloezie.[g] **39** Ik zal je in hun hand geven en ze zullen je verhogingen omverhalen en je offerhoogten afbreken.[h] Ze zullen je kleren uittrekken,[i] je prachtige sieraden afpakken[j] en je helemaal naakt achterlaten. **40** Ze zullen een menigte tegen je opzetten,[k] je stenigen[l] en je afslachten met hun zwaarden.[m] **41** Ze zullen je huizen platbranden[n] en het oordeel aan je voltrekken voor de ogen van veel vrouwen. Ik zal een eind maken aan je prostitutie[o] en je zult anderen niet meer betalen. **42** Ik zal mijn woede tegen je tot bedaren brengen[p] en mijn verontwaardiging zal van je wijken.[q] Ik zal kalm zijn en me niet meer getergd voelen.”

HFST. 16
a Jer 2:23, 24
b Jer 3:2
c Jes 30:2, 3; Jer 2:36
d De 28:48
e Ps 106:41
f Jer 2:11, 12
g 2Kon 16:7
h Ez 23:14, 16
i Jer 3:3
j Jer 3:1, 20
k Ge 38:16
l Jes 57:9
m 2Kr 16:2, 3

2de kolom
a Jes 1:21; Jer 3:6
b 2Kon 21:11
c Ps 106:37, 38
d Jer 13:22; Klg 1:8
e Ge 38:24; Le 20:10; De 22:22
f Ge 9:6; Ex 21:12
g Ps 79:2, 3; Ez 23:25
h Jes 27:9; Ez 16:24
i Jer 4:30
j Jes 3:18-23; Ez 23:26
k Ez 23:46, 47; Hab 1:6
l De 22:20, 21
m 2Kr 36:17; Jer 25:9
n 2Kon 25:8, 9
o Ez 23:27
p Ez 5:13
q Jes 40:2

16:25 *Lett.: ‘je benen te spreiden voor’. **16:26** *Lett.: ‘je buren groot van vlees’. **16:27** *Of ‘ziel’. #Of ‘obscene’. **16:29** *Lett.: ‘het land Kanaän’. **16:30** *Of ‘zwak’. #Of mogelijk ‘o hoe ben ik van woede vervuld tegen je’.

16:36 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

43 “Omdat je niet hebt terug-
gedacht aan de dagen van je
jeugd[a] en je mij woedend hebt
gemaakt door al die dingen te
doen, zal ik je nu de consequen-
ties van je daden* laten dragen”,
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah. “Je zult niet langer door-
gaan met je schandelijke gedrag
en al je walgelijke praktijken.
44 Luister! Iedereen die spreu-
ken gebruikt, zal deze spreuk
op je toepassen: ‘Zo moeder, zo
dochter!’[b] **45** Je bent echt een
dochter van je moeder, die haar
man en haar kinderen veracht-
te. En je bent net als je zussen,
die hun man en hun kinderen ver-
achtten. Je moeder was een He-
thitische en je vader een Amo-
riet.”’[c]
46 ‘“Je oudste zus is Sama-
ria,[d] die samen met haar doch-
ters* ten noorden# van je woont.[e]
Je jongste zus, die ten zuiden△
van je woont, is Sodom[f] met haar
dochters.[g] **47** Je hebt niet al-
leen hun wegen gevolgd en hun
walgelijke praktijken overgeno-
men, maar in korte tijd ben je je
in alles nog meer gaan misdragen
dan zij.[h] **48** Zo zeker als ik leef,”
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah, “je zus Sodom en haar
dochters hebben niet gedaan wat
jij en je dochters hebben gedaan.
49 Luister! Dit was de zonde van
je zus Sodom: Zij en haar doch-
ters[i] waren trots.[j] Ze hadden vol-
op te eten[k] en zorgeloze rust,[l]
en toch hielpen ze de zwakken
en de armen niet.[m] **50** Ze ble-
ven hoogmoedig[n] en deden voor
mijn ogen walgelijke praktijken.[o]
Daarom vond ik het nodig hen te
verwijderen.[p]
51 En ook Samaria[q] heeft nog
niet half zo veel zonden begaan
als jij. Je hebt je schuldig ge-
maakt aan veel meer walgelij-
ke praktijken dan zij. Het kwam
zelfs zover dat je zussen recht-
vaardig leken door al jouw wal-
gelijke praktijken.[a] **52** Nu moet
je je vernedering dragen omdat
je het gedrag van je zussen hebt
gerechtvaardigd.* Omdat je de
zonde hebt begaan je nog walge-
lijker te gedragen dan zij, zijn ze
rechtvaardiger dan jij. Schaam
je daarom nu en draag de ver-
nedering dat je je zussen recht-
vaardig laat lijken.”
53 “Ik zal hun gevangenen te-
rugbrengen, de gevangenen uit
Sodom en haar dochters en de
gevangenen uit Samaria en haar
dochters. Ook de gevangenen uit
jouw midden zal ik met hen terug-
brengen.[b] **54** Dan zul je je ver-
nedering dragen. Je zult je scha-
men vanwege alles wat je hebt
gedaan waardoor zij zich beter
voelen. **55** Je eigen zussen So-
dom en Samaria met hun doch-
ters zullen in hun vroegere staat
worden hersteld. Ook jij en je
eigen dochters zullen in jullie
vroegere staat worden hersteld.[c]
56 De naam van je zus Sodom
kwam niet over je lippen op de
dag van je trots, **57** voordat je
eigen slechtheid aan het licht
kwam.[d] Nu bespotten de doch-
ters van Syrië en haar buren je,
en de dochters van de Filistij-
nen[e] die je omringen behandelen
je met minachting. **58** Je zult
de consequenties dragen van je
schandelijke gedrag en je walge-
lijke praktijken”, verklaart Jeho-
vah.’
59 ‘Want dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Ik zal nu met
jou doen zoals jij hebt gedaan,[f]
want je hebt de eed veracht
door mijn verbond te verbreken.[g]
60 Toch zal ik terugdenken aan
het verbond dat ik in de dagen
van je jeugd met je heb gesloten,

16:43 *Lett.: ‘weg’. **16:46** *Waarschijnlijk de bijbehorende plaatsen. #Lett.: ‘links’. △Lett.: ‘rechts’.

16:52 *Of ‘je hebt gepleit ten gunste van je zussen’.

HFST. 16
a Jer 2:32
b 1Kon 21:25, 26; 2Kon 21:2, 9; Ps 106:35, 36
c De 20:17; Joz 10:5; 2Kon 21:11; Ez 16:3
d Ez 23:33
e Jer 3:8
f Ge 18:20; Jes 3:9; Jer 23:14
g Ge 19:24, 25
h 2Kon 21:2, 9; Ez 5:5, 6
i Ju 7
j Sp 16:5
k Ge 13:10
l Sp 1:32
m Sp 21:13
n Sp 16:18
o Ge 13:13; Ge 18:20; Ge 19:4, 5
p Ge 19:24, 25; Klg 4:6; 2Pe 2:6
q 2Kon 21:13; Jer 23:13; Ez 23:33

2de kolom
a Jer 3:11
b Ps 126:1
c Ez 36:11
d Ez 21:24
e 2Kr 28:18
f Jes 3:11; Ga 6:7
g De 29:12; Jer 22:8, 9

en ik zal een blijvend verbond
met je sluiten.[a] 61 Je zult terug-
denken aan je gedrag en je verne-
derd voelen[b] wanneer je je zussen
verwelkomt, zowel de oudere als
de jongere. Ik zal ze aan je geven
als dochters, maar niet vanwege
je verbond.”
62 “Ik zal mijn verbond met je
sluiten en je zult moeten weten
dat ik Jehovah ben. 63 Wan-
neer ik verzoening voor je doe
ondanks alles wat je hebt ge-
daan,[c] zul je terugdenken en
te beschaamd zijn om je mond
te openen vanwege je vernede-
ring”,[d] verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.’

17 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, geef een raad-
sel op en vertel een verhaal over
het huis van Israël.[e] 3 Je moet
zeggen: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘De grote arend[f]
met grote vleugels, lange wieken
en een vol, kleurrijk verenkleed
kwam naar de Libanon[g] en nam
de top van de ceder.[h] 4 Hij pluk-
te de bovenste scheut eraf, bracht
die naar het land van de han-
delaars* en plaatste die in een
koopmansstad.[i] 5 Toen nam hij
een zaadje van het land[j] en plant-
te dat in een vruchtbare akker.
Hij plantte het als een wilg op
een plaats waar veel water was.
6 Het zaadje ontkiemde en werd
een lage, breed uitgroeiende wijn-
stok[k] met de ranken naar binnen
gekeerd en wortels die eronder
groeiden. Zo werd het een wijn-
stok waaraan scheuten en ranken
kwamen.[l]
7 Er kwam nog een grote
arend[m] met grote vleugels en lan-
ge wieken.[n] De wijnstok strekte
zijn wortels gretig naar hem uit,
weg van de tuinbedden waarin
hij was geplant. Hij stak zijn ran-
ken naar hem uit om water van
hem te krijgen.[a] 8 Hij was al ge-
plant in een goede akker, op een
plek waar veel water was, om
takken voort te brengen, vrucht
te dragen en een prachtige wijn-
stok te worden.’”[b]
9 Zeg: “Dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: ‘Zal hij ge-
dijen? Zal niet iemand zijn wor-
tels uitrukken,[c] zijn vrucht laten
rotten en zijn scheuten laten
verdorren?[d] Hij zal zo droog wor-
den dat er geen sterke arm en
niet veel mensen nodig zullen
zijn om hem er bij zijn wortels
uit te trekken. 10 Hij is overge-
plant, maar zal hij gedijen? Zal
hij niet volledig verdorren als de
oostenwind waait? Hij zal ver-
dorren in het tuinbed waarin hij
is ontkiemd.’”’
11 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: 12 ‘Zeg
alsjeblieft tegen het opstandige
huis: “Besef je niet wat deze din-
gen betekenen?” Zeg: “Luister! De
koning van Babylon kwam naar
Jeruzalem en nam de koning en
zijn aanvoerders met zich mee
naar Babylon.[e] 13 Verder nam
hij iemand van het koninklijk na-
geslacht,*[f] sloot een verbond met
hem en stelde hem onder een
eed.[g] Toen voerde hij de voor-
aanstaande mannen van het land
weg,[h] 14 zodat het een onbedui-
dend koninkrijk zou worden dat
zich niet kon verheffen en dat
alleen kon blijven bestaan door
zich aan zijn verbond te hou-
den.[i] 15 Maar de koning kwam
uiteindelijk tegen hem in opstand[j]
door boodschappers naar Egypte
te sturen en hen om paarden[k] en
een groot leger te vragen.[l] Zal
het hem lukken? Zal degene die
dat doet zijn straf ontlopen? Kan
hij het verbond verbreken en toch
ontkomen?”[m]
16 “‘Zo zeker als ik leef,’ ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah, ‘hij zal sterven in Babylon,

HFST. 16
a Jer 32:40; Jer 50:4, 5
b Ez 20:43
c Ps 103:12; Mi 7:18, 19
d Ezr 9:6; Ez 36:31

HFST. 17
e Ho 12:10
f De 28:49, 50; Jer 4:13; Klg 4:19
g Jer 22:23
h 2Kon 24:12; 2Kr 36:9, 10; Jer 24:1
i 2Kon 24:15
j 2Kon 24:17; Jer 37:1
k Ez 17:13, 14
l 2Kr 36:11
m Ez 17:15
n Jer 37:5, 7

2de kolom
a 2Kon 24:20; 2Kr 36:11, 13
b Jer 37:1
c Jer 21:7
d 2Kon 25:7
e 2Kon 24:12, 14; Jes 39:7; Jer 22:24, 25; Jer 52:31, 32
f 2Kon 24:17; Jer 37:1
g 2Kr 36:11, 13
h 2Kon 24:15; Jer 24:1
i Jer 27:12; Jer 38:17
j 2Kon 24:20; 2Kr 36:11, 13
k De 17:16
l Jer 37:5
m Jer 32:3, 4

17:4 * Lett.: ‘het land Kanaän’.

17:13 * Lett.: ‘zaad’.

in de woonplaats van de koning*
die hem# koning maakte, van
wie hij de eed verachtte en het
verbond verbrak.[a] **17** Er zullen
belegeringsdammen worden op-
geworpen en belegeringswallen
worden gebouwd om velen van
het leven* te beroven, en in die
strijd zullen het grote leger en de
talloze troepen van de farao hem
niet helpen.[b] **18** Hij heeft een
eed veracht en een verbond ver-
broken. Hij heeft al die dingen
gedaan terwijl hij zijn woord*
had gegeven, en hij zal niet ont-
komen.’”

19 “Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: ‘Zo zeker als ik
leef, ik zal hem de consequenties
laten dragen van het verachten
van mijn eed[c] en het verbreken
van mijn verbond. **20** Ik zal mijn
net over hem uitgooien en hij zal
in mijn net worden gevangen.[d] Ik
zal hem naar Babylon brengen
en hem daar voor het gerecht
dagen omdat hij mij ontrouw
is geweest.[e] **21** Alle vluchtelin-
gen van zijn troepen zullen vallen
door het zwaard, en degenen die
overblijven zullen in alle richtin-
gen* worden verstrooid.[f] Dan zul-
len jullie moeten weten dat ikzelf,
Jehovah, heb gesproken.’”[g]

22 “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Ik zal een scheut
nemen van de top van de hoge
ceder[h] en die planten. Tussen de
bovenste takken zal ik een tere
scheut[i] wegplukken en ik zal die
zelf planten op een hoge en verhe-
ven berg.[j] **23** Op een hoge berg
van Israël zal ik hem planten. Zijn
takken zullen groeien, en hij zal
vrucht dragen en een prachtige
ceder worden. Alle soorten vogels
zullen eronder wonen: in de scha-
duw van zijn loof zullen ze wo-
nen. **24** Alle bomen van het veld
zullen moeten weten dat ikzelf,
Jehovah, de hoge boom heb neer-
gehaald en de lage boom heb ver-
hoogd.[a] Ik heb de groene boom la-
ten verdorren en de dorre boom
laten bloeien.[b] Ikzelf, Jehovah,
heb gesproken en heb het ge-
daan.’”’

18 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Wat betekent deze spreuk die
jullie in het land Israël gebrui-
ken: “De vaders eten zure drui-
ven, maar de zonen krijgen stroe-
ve tanden”?[c]

3 “Zo zeker als ik leef,” ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah, “jullie zullen dit spreekwoord
in Israël niet meer gebruiken.
4 Alle zielen* behoren mij toe.
Zowel de ziel van de vader als de
ziel van de zoon behoort mij toe.
De ziel# die zondigt, die zal ster-
ven.

5 Stel, een man is rechtvaar-
dig en doet wat juist en goed is.
6 Hij eet geen afgodische slacht-
offers op de bergen[d] en hij kijkt
niet op naar de walgelijke afgo-
den* van het huis van Israël. Hij
onteert de vrouw van zijn naaste
niet[e] en heeft geen gemeenschap
met een vrouw die ongesteld is.[f]
7 Hij behandelt niemand slecht[g]
en geeft de schuldenaar zijn on-
derpand terug.[h] Hij berooft nie-
mand,[i] maar hij geeft zijn eigen
voedsel aan wie honger heeft[j]
en bedekt wie naakt is met een
kledingstuk.[k] **8** Hij vraagt geen
rente en maakt geen woeker-
winst.[l] Hij maakt zich niet schul-
dig aan onrecht[m] en velt een eer-
lijk vonnis tussen twee partijen.[n]
9 Hij blijft mijn voorschriften en
mijn rechterlijke beslissingen na-

HFST. 17
a Jer 34:2, 3; Jer 52:11
b Jer 37:7, 8; Klg 4:17; Ez 29:6
c De 5:11
d Ez 12:13
e Ez 20:36
f Ez 12:14
g Ez 6:13
h Jes 11:1; Jer 23:5
i Jes 53:2
j Ps 2:6

2de kolom
a Jes 9:6; Ez 21:26, 27; Da 4:17; Am 9:11
b 1Sa 2:7, 8; Lu 1:52

HFST. 18
c Jer 31:29, 30
d De 12:2; Jer 3:6
e Le 20:10
f Le 18:19; Le 20:18
g Sp 14:21
h De 24:12, 13
i Le 6:2, 4
j De 15:11
k Jes 58:6, 7; Jak 2:15, 16
l Ex 22:25; Ps 15:5; Lu 6:34, 35
m Le 19:35
n Le 19:15; Le 25:14; De 1:16

17:16 * D.w.z. Nebukadnezar. # D.w.z. Zedekia. **17:17** * Of ‘de ziel’. **17:18** * Lett.: ‘hand’. **17:21** * Lett.: ‘naar elke wind’.

18:4 * Of ‘levens’. Zie Woordenlijst. # Of ‘persoon’. Zie Woordenlijst. **18:6** * De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

leven* om getrouw te handelen.
Zo iemand is rechtvaardig en
zal beslist in leven blijven”,[a] ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah.
10 “Maar stel dat hij een zoon
krijgt die een rover[b] of een
moordenaar*[c] is of die een van
die andere dingen doet **11** (ook
al heeft zijn vader geen van die
dingen gedaan) — hij eet afgodi-
sche slachtoffers op de bergen,
onteert de vrouw van zijn naas-
te, **12** behandelt de behoeftigen
en de armen slecht,[d] rooft din-
gen, geeft een onderpand niet te-
rug, kijkt op naar de walgelijke af-
goden,[e] maakt zich schuldig aan
walgelijke praktijken,[f] **13** maakt
woekerwinst en vraagt rente[g] —
dan zal de zoon niet in leven blij-
ven. Vanwege alle walgelijke din-
gen die hij heeft gedaan, zal hij
beslist ter dood worden gebracht.
Hij heeft zijn dood aan zichzelf
te wijten.*
14 Maar stel dat een vader een
zoon krijgt die ziet welke zonden
zijn vader allemaal begaat. Hij
ziet het, maar doet die dingen zelf
niet. **15** Hij eet geen afgodische
slachtoffers op de bergen en hij
kijkt niet op naar de walgelijke af-
goden van het huis van Israël. Hij
onteert de vrouw van zijn naaste
niet. **16** Hij behandelt niemand
slecht, neemt geen onderpand en
rooft niets. Hij geeft zijn eigen
voedsel aan wie honger heeft en
bedekt wie naakt is met een kle-
dingstuk. **17** Hij onderdrukt de
armen niet. Hij maakt geen woe-
kerwinst en vraagt geen rente.
Hij leeft mijn rechterlijke beslis-
singen en mijn voorschriften na.*
Zo iemand zal niet sterven voor
de zonde van zijn vader. Hij zal
beslist in leven blijven. **18** Maar
zijn vader zal voor zijn zonde
sterven omdat hij anderen heeft
afgezet, zijn broeder heeft be-
roofd en onder zijn volk heeft
gedaan wat slecht is.
19 Maar jullie zullen zeggen:
‘Waarom draagt de zoon geen
schuld voor de zonde van zijn va-
der?’ Omdat de zoon heeft ge-
daan wat juist en rechtvaardig is
en hij al mijn voorschriften heeft
nageleefd en gehoorzaamd, zal hij
beslist in leven blijven.[a] **20** De
ziel* die zondigt, die zal sterven.[b]
Een zoon zal niet schuldig wor-
den gehouden voor de zonde van
zijn vader en een vader zal niet
schuldig worden gehouden voor
de zonde van zijn zoon. De recht-
vaardigheid van de rechtvaardi-
ge zal alleen hem worden toege-
rekend en de slechtheid van de
slechte zal alleen hem worden
toegerekend.[c]
21 Als iemand die slecht is,
zich afkeert van alle zonden die
hij heeft begaan, zich aan mijn
voorschriften houdt en doet wat
juist en rechtvaardig is, dan zal
hij beslist in leven blijven. Hij zal
niet sterven.[d] **22** Geen van de
overtredingen die hij heeft be-
gaan, zal hem worden aangere-
kend.*[e] Hij zal in leven blijven
omdat hij doet wat rechtvaardig
is.”[f]
23 “Geeft de dood van een
slecht mens mij vreugde?”,[g] ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah. “Heb ik niet liever dat hij
zich afkeert van zijn wegen en in
leven blijft?”[h]
24 “Maar als een rechtvaardi-
ge zich afkeert van zijn recht-
vaardigheid en doet wat slecht
is* — alle walgelijke dingen die
slechte mensen doen — zal hij
dan in leven blijven? Alle recht-
vaardige daden die hij heeft

HFST. 18
a Le 18:5
b Le 19:13
c Ge 9:6; Ex 21:12
d De 15:7, 8
e Le 26:30
f 2Kon 21:11
g Ez 22:12

2de kolom
a De 16:20; Ro 10:5
b De 24:16; Jer 31:30; Ez 18:4
c Jes 3:10, 11; Ga 6:7
d Jes 55:7; Ez 3:21; Ez 33:12, 19; Han 3:19
e 2Kr 33:12, 13; Ps 25:7; Jes 43:25
f Ez 33:16
g Klg 3:33; Ez 33:11; 1Ti 2:3, 4; 2Pe 3:9
h Mi 7:18

18:9 *Lett.: ‘wandelen in’. **18:10** *Lett.: ‘bloedvergieter’. **18:13** *Lett.: ‘Zijn bloed zal op hem zijn.’ **18:17** *Lett.: ‘wandelt in’.

18:20 *Of ‘persoon’. **18:22** *Lett.: ‘tegen hem in herinnering worden gebracht’. **18:24** *Of ‘en onrecht doet’.

gedaan worden vergeten.[a] Hij zal
sterven voor zijn ontrouw en de
zonde die hij heeft begaan.[b]
25 Maar jullie zullen zeggen:
‘De weg van Jehovah is onrecht-
vaardig.’[c] Luister alsjeblieft, huis
van Israël! Is het mijn weg die
onrechtvaardig is?[d] Zijn het niet
jullie wegen die onrechtvaardig
zijn?[e]
26 Als een rechtvaardige zich
afkeert van zijn rechtvaardigheid
en doet wat slecht is en daarom
sterft, sterft hij voor zijn eigen
kwaaddoen.
27 En als iemand die slecht
is, zich afkeert van de slecht-
heid die hij heeft begaan en
gaat doen wat juist en rechtvaar-
dig is, dan zal hij zijn eigen le-
ven* redden.[f] **28** Als hij beseft
welke overtredingen hij allemaal
heeft begaan en zich ervan af-
keert, zal hij beslist in leven blij-
ven. Hij zal niet sterven.
29 Maar het huis van Israël
zal zeggen: ‘De weg van Jehovah
is onrechtvaardig.’ Zijn het echt
mijn wegen die onrechtvaardig
zijn, huis van Israël?[g] Zijn het
niet jullie wegen die onrechtvaar-
dig zijn?”
30 “Daarom zal ik elk van jul-
lie oordelen naar zijn wegen,[h]
huis van Israël”, verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah. “Keer je
af, ja, keer je volledig af van al
je overtredingen. Anders worden
ze een struikelblok waardoor je
schuld op je laadt. **31** Ontdoe je
van alle overtredingen die je hebt
begaan[i] en vernieuw je hart en je
geest.*[j] Want waarom zou je ster-
ven,[k] huis van Israël?”
32 “Het maakt me helemaal
niet blij als iemand sterft”,[l] ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah. “Kom dus terug en blijf in
leven.”’[m]

19 ‘Je moet een klaaglied* zingen over de leiders van Israël:

2 “Wat was je moeder? Een
leeuwin onder leeuwen.
Ze lag tussen sterke jonge
leeuwen* en bracht haar
welpen groot.
3 Ze voedde een van haar
welpen op tot een sterke
jonge leeuw.[a]
Hij leerde hoe hij prooi
moest verscheuren,
zelfs mensen verslond hij.
4 Volken hoorden over hem en
vingen hem in hun kuil.
Met haken brachten ze hem
naar Egypte.[b]
5 Ze wachtte tot ze zag dat
er geen hoop meer was op
zijn terugkeer.
Toen nam ze een andere
van haar welpen en maakte
van hem een sterke jonge
leeuw.
6 Ook hij liep rond tussen
de leeuwen en werd een
sterke jonge leeuw.
Hij leerde hoe hij prooi
moest verscheuren en
verslond zelfs mensen.[c]
7 Hij sloop rond tussen hun
versterkte torens en ver-
woestte hun steden.
Het verlaten land werd
gevuld met het geluid van
zijn gebrul.[d]
8 Volken uit de omliggende
gebieden keerden zich tegen
hem en gooiden hun net
over hem uit.
In hun kuil werd hij gevangen.
9 Met haken deden ze hem in
een kooi en brachten ze
hem naar de koning van
Babylon.
Daar sloten ze hem op, zodat
zijn stem niet meer gehoord
zou worden op de bergen
van Israël.

HFST. 18
a Ez 33:12, 18; Heb 10:38; 2Jo 8
b Sp 21:16; Ez 3:20
c Job 35:2; Sp 19:3; Ez 33:17, 20
d De 32:4
e Jes 55:9; Jer 2:17
f Jes 55:7; 1Ti 4:16
g Ge 18:25; Ps 145:17; Jes 40:14
h Job 34:11; Ro 2:6
i Ps 34:14; Jes 1:16
j Ps 51:10; Jer 32:39; Ez 11:19; Ef 4:23, 24
k De 30:15; Sp 8:36; Han 13:46
l Jer 29:11; Klg 3:33; Ez 33:11; Lu 15:10; 2Pe 3:9
m De 30:16

2de kolom

HFST. 19
a 2Kr 36:1
b 2Kon 23:31-34; 2Kr 36:4; Jer 22:11, 12
c Jer 22:17
d Sp 28:15

18:27 *Of ‘ziel’. Zie Woordenlijst. **18:31** *Lett.: ‘maak voor jezelf een nieuw hart en een nieuwe geest’.

19:1 *Of ‘rouwlied’. **19:2** *Of ‘tussen jonge leeuwen met manen’.

10 Je moeder was als een wijnstok[a] in je bloed,* geplant
aan het water.
Die droeg vrucht en was vol
takken vanwege de overvloed aan water.
11 Zijn takken* werden sterk,
geschikt voor de scepters
van heersers.
Hij groeide tot hij boven de
andere bomen uittorende.
Hij viel op door zijn hoogte
en zijn vele ranken.
12 Maar in woede werd hij
uitgerukt[b] en op de aarde
geworpen.
Een oostenwind droogde zijn
vrucht uit.
Zijn sterke takken werden
afgerukt en verdorden,[c]
ze werden door vuur verslonden.[d]
13 Nu is hij geplant in de woestijn,
in een waterloos, dorstig
land.[e]
14 Het vuur verspreidde zich
vanuit zijn takken* en
verslond zijn scheuten en
zijn vrucht.
Er was geen sterke tak over,
geen scepter om te heersen.[f]

Dit is een klaaglied, en als een klaaglied zal het worden gebruikt."'

20 In het zevende jaar, op
de tiende dag van de vijfde maand, kwamen er een aantal oudsten van Israël die vóór me gingen zitten om Jehovah te raadplegen.
2 Toen kwam het woord van Jehovah tot mij:
3 'Mensenzoon, spreek met de oudsten van Israël. Zeg tegen ze: "Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: 'Komen jullie mij raadplegen? "Zo zeker als ik leef, ik zal niet op jullie vragen reageren",[g] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.'"
4 Sta je klaar om ze te oordelen?* Sta je klaar om ze te oordelen, mensenzoon? Laat ze weten welke walgelijke dingen hun voorouders hebben gedaan.[a]
5 Zeg tegen ze: "Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: 'Op de dag dat ik Israël uitkoos,[b] heb ik een eed gezworen* aan het nageslacht# van het huis van Jakob en mij aan hen bekendgemaakt in Egypte.[c] Ja, ik zwoer een eed en zei: "Ik ben Jehovah, jullie God."
6 Op die dag zwoer ik dat ik ze uit Egypte zou wegleiden naar een land dat ik voor ze had uitgezocht,* een land dat overvloeit van melk en honing.[d] Het was het mooiste# van alle landen.
7 Toen zei ik tegen ze: "Elk van jullie moet de walgelijke dingen weggooien die jullie vereren. Verontreinig je niet met de walgelijke afgoden* van Egypte.[e] Ik ben Jehovah, jullie God."[f]
8 Maar ze kwamen tegen mij in opstand en wilden niet naar mij luisteren. Ze gooiden de walgelijke dingen die ze vereerden niet weg. Ze keerden de walgelijke afgoden van Egypte[g] niet de rug toe. Dus beloofde ik mijn razernij over ze uit te storten en mijn woede volledig op ze te koelen in Egypte.
9 Maar ik handelde omwille van mijn naam, zodat die niet ontheiligd werd voor de ogen van de volken waartussen ze leefden.[h] Ik maakte mij voor de ogen van die volken aan hen* bekend toen ik ze* uit Egypte leidde.[i]
10 Ik leidde ze dus uit Egypte en bracht ze naar de woestijn.[j]

19:10 *Of mogelijk 'als een wijnstok in je wijngaard'. 19:11, 14 *Of 'staven'.

20:4 *Of 'het vonnis over ze uit te spreken'. 20:5 *Lett.: 'mijn hand opgeheven'. #Lett.: 'zaad'. 20:6 *Of 'verkend'. #Of 'sieraad'. 20:7 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. 20:9 *D.w.z. Israël.

HFST. 19
a Ps 80:8; Jes 5:7
b Jes 5:5; Ez 15:6
c 2Kon 23:34; 2Kon 24:6; 2Kon 25:5-7
d De 32:22; Ez 15:4
e De 28:48; Jer 17:5, 6; Jer 52:27
f Ez 17:16, 18

HFST. 20
g Jes 1:12, 15; Ez 14:3

2de kolom
a Ez 16:51; Ez 22:2; Lu 11:47
b De 7:6
c Ex 4:31; Ex 6:7, 8
d Ex 3:8
e Le 18:3; De 29:16, 17; Joz 24:14
f Le 20:7
g Ex 32:4
h Nu 14:13-16; De 9:27, 28; 1Sa 12:22
i Ex 32:11, 12; Joz 2:9, 10; Joz 9:3, 9; 1Sa 4:7, 8
j Ex 13:17, 18; Ex 15:22

11 Toen gaf ik ze mijn voor-
schriften en maakte ik ze mijn
rechterlijke beslissingen bekend,[a]
die leven brengen aan wie zich
eraan houdt.[b] **12** Ik gaf ze ook
mijn sabbatten[c] als een teken
tussen mij en hen,[d] zodat ze zou-
den weten dat ik, Jehovah, hen
heilig.

13 Maar in de woestijn kwam
het huis van Israël tegen mij in
opstand.[e] Ze leefden mijn voor-
schriften niet na* en ze verwier-
pen mijn rechterlijke beslissin-
gen, die leven brengen aan wie
zich eraan houdt. Ze ontheilig-
den mijn sabbatten compleet. Dus
beloofde ik mijn razernij in de
woestijn over ze uit te storten om
ze uit te roeien.[f] **14** Ik handelde
omwille van mijn naam, zodat die
niet ontheiligd werd voor de ogen
van de volken die zagen hoe ik
ze* wegleidde.[g] **15** Ook zwoer
ik in de woestijn dat ik ze niet
naar het land zou brengen dat ik
ze had gegeven[h] — een land dat
overvloeit van melk en honing,[i]
het mooiste* van alle landen —
16 omdat ze mijn rechterlijke be-
slissingen verwierpen, mijn voor-
schriften niet naleefden* en mijn
sabbatten ontheiligden, want hun
hart ging achter hun walgelijke
afgoden aan.[j]

17 Maar ik* had medelijden
met ze en vernietigde ze niet. Ik
roeide ze niet uit in de woestijn.
18 Ik zei tegen hun zonen in de
woestijn:[k] "Leef de voorschriften
van je voorouders niet na,*[l] houd
je niet aan hun bepalingen en
verontreinig je niet met hun wal-
gelijke afgoden. **19** Ik ben Jeho-
vah, jullie God. Leef mijn voor-
schriften na,* houd je aan mijn
rechterlijke beslissingen en voer
ze uit.[a] **20** Heilig mijn sabbat-
ten.[b] Ze zullen dienen als een te-
ken tussen mij en jullie, zodat
jullie weten dat ik Jehovah ben,
jullie God."[c]

21 Maar de zonen kwamen te-
gen mij in opstand.[d] Ze leefden
mijn voorschriften niet na* en
hielden zich niet aan mijn rechter-
lijke beslissingen, die leven bren-
gen aan wie zich eraan houdt. Mijn
sabbatten ontheiligden ze. Dus be-
loofde ik mijn razernij over ze uit
te storten en mijn woede volledig
op ze te koelen in de woestijn.[e]
22 Maar ik hield me in[f] en han-
delde omwille van mijn naam,[g] zo-
dat die niet ontheiligd werd voor
de ogen van de volken die zagen
hoe ik ze* wegleidde. **23** Ook
zwoer ik in de woestijn dat ik ze
zou verstrooien onder de volken
en verspreiden over de landen,[h]
24 omdat ze mijn rechterlijke be-
slissingen niet uitvoerden, mijn
voorschriften verwierpen,[i] mijn
sabbatten ontheiligden en de wal-
gelijke afgoden van hun voor-
ouders achternagingen.*[j] **25** Ik
liet ook toe dat ze voorschriften
opvolgden die niet goed waren en
rechterlijke beslissingen die hun
geen leven brachten.[k] **26** Ik liet
ze verontreinigd worden door hun
eigen slachtoffers — toen ze elk
eerstgeboren kind als offer ver-
brandden*[l] — om ze eenzaam en
verlaten te maken, zodat ze zou-
den weten dat ik Jehovah ben.'"

27 Spreek daarom tot het huis
van Israël, mensenzoon, en zeg:
"Dit zegt de Soevereine Heer Je-
hovah: 'Ook op die manier heb-
ben jullie voorouders mij gelas-
terd door mij ontrouw te zijn.
28 Ik bracht ze in het land dat ik
had gezworen ze te geven.[m] Toen
ze alle hoge heuvels en blader-
rijke bomen zagen,[n] gingen ze

20:13, 21 *Lett.: 'wandelden niet in'. **20:14, 22** *D.w.z. Israël. **20:15** *Of 'sieraad'. **20:16** *Lett.: 'niet wandelden in'. **20:17** *Lett.: 'mijn oog'. **20:18** *Lett.: 'wandel niet in'. **20:19** *Lett.: 'wandel in'.

20:24 *Lett.: 'hun ogen waren op'. **20:26** *Of 'door het vuur lieten gaan'.

HFST. 20

a De 4:8
b De 8:3, De 30:16
c Ex 20:8-10, Le 23:3, 24, Le 25:4, 11
d Ex 31:13, Ex 35:2
e Ex 32:8, Nu 14:22, 23
f Nu 14:11, 12
g Joz 7:9, Ez 36:22
h Nu 14:30, Ps 95:11, Ps 106:26, 27
i Nu 13:26, 27
j Ex 32:1, 4, Nu 25:1, 2, Han 7:42
k Nu 14:33
l Ps 78:8

2de kolom

a De 4:1
b Jer 17:22
c Ex 31:13
d Nu 25:1, De 9:23
e Jes 63:10
f Ps 78:38
g Ps 25:11, Ps 79:9, Jer 14:7, Da 9:19
h Le 26:33, Ps 106:26, 27
i Le 26:15, 16
j Jer 2:7
k Ps 81:12
l Le 18:21, Jer 7:31
m Joz 23:5
n De 12:2

daar hun slachtoffers en hun aan-
stootgevende offers brengen. Ze
boden er hun offers aan als een
aangename* geur en goten hun
drankoffers uit. **29** Dus vroeg
ik ze: “Wat is dat voor hoogte
waar jullie naartoe gaan? (Tot op
deze dag wordt zo’n plek Hoogte
genoemd.)”’”[a]

30 Zeg nu tegen het huis van
Israël: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Verontreinigen
jullie je op dezelfde manier als
je voorouders? Zijn jullie mij on-
trouw* door hun walgelijke af-
goden achterna te gaan?[b] **31** En
verontreinigen jullie je nog tot
op deze dag door slachtoffers te
brengen aan al jullie walgelijke
afgoden en je zonen als offer te
verbranden?*[c] Moet ik dan rea-
geren op jullie vragen, huis van
Israël?’”[d]

“Zo zeker als ik leef,” verklaart
de Soevereine Heer Jehovah, “ik
zal niet reageren op jullie vra-
gen.[e] **32** En wat jullie in gedach-
ten* hebben als jullie zeggen: ‘La-
ten we als de volken worden, als
de families van de andere lan-
den, die hout en steen aanbid-
den’,#[f] zal nooit gebeuren.”’

33 ‘“Zo zeker als ik leef,” ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah, “ik zal als koning over jullie
heersen met een sterke hand, met
een uitgestrekte arm en met het
uitstorten van woede.[g] **34** Ik zal
jullie wegleiden uit de volken en
jullie bijeenbrengen uit de lan-
den waarheen jullie verstrooid
zijn met een sterke hand, met
een uitgestrekte arm en met het
uitstorten van woede.[h] **35** Ik zal
jullie naar de woestijn van de
volken brengen en jullie daar
persoonlijk* voor het gerecht da-
gen.[a]

36 Zoals ik jullie voorouders
in de woestijn van Egypte voor
het gerecht heb gedaagd, zo zal
ik jullie voor het gerecht dagen”,
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah. **37** “Ik zal jullie onder de
herdersstaf laten doorgaan[b] en
jullie de verplichtingen van het
verbond opleggen.* **38** Maar wie
tegen mij in opstand komen en
zondigen zal ik uit jullie midden
verwijderen.[c] Ik zal ze wegleiden
uit het land waar ze als vreem-
delingen hebben gewoond, maar
ze zullen het land van Israël
niet binnengaan.[d] En jullie zul-
len moeten weten dat ik Jehovah
ben.”

39 Huis van Israël, dit zegt de
Soevereine Heer Jehovah: “Ga
je walgelijke afgoden maar ver-
eren.[e] Maar als je daarna niet
naar mij luistert, zul je mijn hei-
lige naam niet meer kunnen ont-
heiligen met je slachtoffers en je
walgelijke afgoden.”[f]

40 “Want op mijn heilige berg,
op een hoge berg van Israël,”[g]
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah, “zal het hele huis van Is-
raël mij dienen in het land, ieder-
een.[h] Daar zal ik blij met ze zijn
en daar zal ik jullie bijdragen
verwachten en jullie eerste op-
brengst* als offer, al jullie heili-
ge dingen.[i] **41** Door de aangena-
me* geur zal ik blij met jullie zijn
als ik jullie wegleid uit de volken
en jullie bijeenbreng uit de landen
waarheen jullie verstrooid zijn.[j]
Voor de ogen van de volken zal ik
onder jullie worden geheiligd.”[k]

42 “En jullie zullen moeten
weten dat ik Jehovah ben[l] als
ik jullie naar het land van Israël
breng,[m] naar het land dat ik heb

HFST. 20
a Ez 16:24, 25
b Re 2:19; 2Kr 21:13; Jer 13:26, 27
c De 18:10, 12; Ps 106:36-38; Jer 7:31
d Jes 1:15
e Za 7:13
f Jer 44:17
g Jer 21:5; Ez 8:18
h Jes 27:13; Ez 34:16

2de kolom
a Jer 2:9
b Le 27:32; Ez 34:17
c Ez 34:20, 21
d Ez 13:9
e Re 10:14; Ps 81:12
f Jes 1:13; Ez 23:39
g Jes 2:2, 3; Jes 66:20
h Jes 56:7; Za 8:22
i Mal 3:4
j Jes 11:11; Jer 23:3
k Jes 5:16; Ez 38:23
l Ez 36:23
m Ez 11:17

20:28, 41 *Of ‘kalmerende’, ‘geruststellende’. Lett.: ‘rustgevende’. **20:30** *Of ‘bedrijven jullie geestelijke prostitutie’. **20:31** *Lett.: ‘door het vuur te laten gaan’. **20:32** *Lett.: ‘geest’. #Of ‘dienen’.

20:35 *Lett.: ‘van gezicht tot gezicht’. **20:37** *Lett.: ‘in de band van het verbond brengen’. **20:40** *Of ‘eerstelingen’. Zie Woordenlijst.

gezworen jullie voorouders te ge-
ven. **43** Daar zullen jullie terug-
denken aan je gedrag en aan alle
daden waarmee je je hebt veront-
reinigd.[a] Je zult van jezelf* wal-
gen vanwege alle slechte dingen
die je hebt gedaan.[b] **44** Dan zul-
len jullie moeten weten dat ik Je-
hovah ben als ik in actie kom om-
wille van mijn naam[c] en niet op
basis van jullie slechte gedrag of
jullie verdorven daden, huis van
Israël”, verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.’

45 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **46** ‘Men-
senzoon, richt je blik zuidwaarts
en spreek het zuiden aan. Profe-
teer tegen het woud van het zui-
delijke land. **47** Zeg tegen het
woud van het zuiden: “Hoor het
woord van Jehovah. Dit zegt
de Soevereine Heer Jehovah: ‘Ik
ontsteek een vuur tegen je,[d] en
het zal al je groene bomen en
al je dorre bomen verslinden. De
laaiende vlam zal niet worden
uitgeblust.[e] Van het zuiden tot
het noorden zullen alle gezich-
ten erdoor worden verschroeid.
48 En alle mensen* zullen zien
dat ikzelf, Jehovah, het heb aan-
gestoken. Het zal niet worden
uitgeblust.’”’[f]

49 En ik zei: ‘Ach, Soevereine
Heer Jehovah! Ze zeggen over
mij: “Hij spreekt gewoon in raad-
sels!”’*

21 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, richt je blik op
Jeruzalem en spreek de heili-
ge plaatsen aan. Profeteer tegen
het land van Israël. **3** Zeg tegen
het land van Israël: “Dit zegt Je-
hovah: ‘Ik ben tegen je en ik zal
mijn zwaard uit zijn schede trek-
ken[g] en zowel de rechtvaardige
als de slechte uit je verwijderen.
4 Omdat ik de rechtvaardige en
de slechte uit je zal verwijderen,
zal mijn zwaard uit zijn sche-
de worden getrokken tegen alle
mensen,* van het zuiden tot het
noorden. **5** Alle mensen zullen
moeten weten dat ikzelf, Jeho-
vah, mijn zwaard uit zijn schede
heb getrokken. Het zal niet meer
teruggaan.’”[a]

6 En jij, mensenzoon, moet
zuchten terwijl je* beeft. Ja,
zucht met bitterheid voor hun
ogen.[b] **7** En als ze je vragen:
“Waarom zucht je?”, moet je zeg-
gen: “Vanwege een bericht.” Want
het zal zeker komen. Elk hart
zal verlamd raken van angst, alle
handen zullen slap neerhangen,
elke geest zal moedeloos worden
en het water zal langs alle knie-
en lopen.*[c] “Luister! Het zal zeker
komen — het zal gebeuren”, ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah.’

8 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **9** ‘Men-
senzoon, profeteer en zeg: “Dit
zegt Jehovah: ‘Zeg: “Een zwaard!
Een zwaard[d] is gescherpt en het
is gepolijst. **10** Het is gescherpt
voor een grote slachting. Het is
gepolijst om te flitsen als de blik-
sem.”’”’

‘Moeten wij niet blij zijn?’

‘“Zal het* de scepter van mijn
eigen zoon verwerpen,[e] zoals het
elke boom verwerpt?

11 Het wordt gegeven om ge-
polijst te worden en om het te
zwaaien met de hand. Dit zwaard
is gescherpt en gepolijst om het
in de hand te geven van een
scherprechter.[f]

12 Schreeuw het uit en jam-
mer,[g] mensenzoon, want het is te-
gen mijn volk gekomen. Het is
tegen alle leiders van Israël.[h] Zij
zullen samen met mijn volk val-

HFST. 20
a Le 26:40; Ez 6:9; Ez 16:61
b Jer 31:18
c Ps 79:9; Ez 36:22, 23
d De 32:22; Jer 21:14
e Jes 66:24
f 2Kr 7:20; Klg 2:17

HFST. 21
g Le 26:33

2de kolom
a Jer 23:20
b Jes 22:4; Jer 4:19; Ez 9:8
c Ez 7:15-17
d Jes 66:16; Jer 12:12; Am 9:4
e Ge 49:10; 2Sa 7:12, 14
f Jer 25:9; Jer 51:20
g Ez 9:8; Mi 1:8
h Ez 19:1

20:43 *Lett.: ‘je gezicht’. **20:48; 21:4** *Lett.: ‘vlees’. **20:49** *Of ‘spreekwoorden’.

21:6 *Lett.: ‘je heupen’. **21:7** *D.w.z. dat ze van angst hun urine laten lopen. **21:10** *D.w.z. het zwaard van Jehovah.

len door het zwaard. Sla je dus op je dij van verdriet. **13** Want er is een onderzoek gedaan.[a] En wat zal er gebeuren als het zwaard de scepter verwerpt? Die* zal niet blijven bestaan”,[b] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.

14 Mensenzoon, profeteer en klap in je handen en herhaal drie keer “Een zwaard!” Het is het zwaard dat slachtoffers maakt, het zwaard van een grote slachting, dat om hen heen suist.[c] **15** Hun hart zal verlamd zijn van angst[d] en velen zullen vallen bij hun stadspoorten. Ik zal een slachting aanrichten met het zwaard. Ja, het flitst als de bliksem en is gepolijst voor een slachting! **16** Doe een uitval naar rechts! Haal uit naar links! Volg de richting van je zwaard! **17** Ook ik zal in mijn handen klappen en ik zal mijn woede tot bedaren brengen.[e] Ikzelf, Jehovah, heb gesproken.’

18 Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij: **19** ‘Mensenzoon, teken twee wegen waarlangs het zwaard van de koning van Babylon kan komen. Beide moeten uit hetzelfde land komen, en er moet een wegwijzer* worden geplaatst waar de weg zich splitst naar de twee steden. **20** Je moet één weg tekenen waarlangs het zwaard kan komen tegen Ra̱bba[f] van de Ammonieten en een andere weg tegen het versterkte Jeruzalem[g] in Juda. **21** Op de splitsing van de weg, aan het begin van de twee wegen, stopt de koning van Babylon om aan waarzeggerij te doen. Hij schudt de pijlen. Hij raadpleegt zijn afgoden.* Hij onderzoekt de lever. **22** De waarzegging in zijn rechterhand wijst Jeruzalem aan als de plaats om stormrammen op te stellen, om het sein te geven voor een afslachting, om de strijdkreet te laten horen, om stormrammen tegen de poorten op te stellen, om een belegeringsdam op te werpen en om een belegeringswal te bouwen.[a] **23** Het lijkt echter een valse voorspelling in de ogen van degenen* die eden aan hen hebben gezworen.[b] Maar hij is hun schuld niet vergeten en zal ze gevangennemen.[c]

24 Daarom zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Jullie hebben er zelf voor gezorgd dat je schuld niet wordt vergeten door jullie overtredingen te onthullen en jullie zonden in al je daden zichtbaar te maken. Omdat jullie niet zijn vergeten, zullen jullie met harde hand worden weggevoerd.”

25 Maar voor jou is de dag gekomen, de dag van je uiteindelijke straf, o dodelijk gewonde, verdorven leider van Israël.[d] **26** Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Verwijder de tulband en zet af de kroon.[e] Het zal niet hetzelfde blijven.[f] Verhoog de lage[g] en verlaag de hoge.[h] **27** Een puinhoop, een puinhoop, een puinhoop zal ik van hem* maken. Hij* zal van niemand zijn tot hij komt die er het wettelijke recht op heeft,[i] en aan hem zal ik hem* geven.”[j]

28 Mensenzoon, profeteer en zeg: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah over de Ammonieten en over hun spot.” Zeg: “Een zwaard! Een zwaard is getrokken voor een slachting. Het is gepolijst om te verslinden en om te flitsen als de bliksem. **29** Ondanks de valse visioenen en de leugenachtige voorspelling over jou zullen je inwoners opgestapeld worden op de gesneuvelden,* de slechte mannen voor wie de dag gekomen

HFST. 21
a Jer 6:27
b 2Kon 25:7; Ez 19:14; Ez 21:26
c 2Kon 25:1, 2
d Ez 21:7
e Jes 1:24; Ez 5:13; Ez 16:42
f Jer 49:2; Ez 25:5; Am 1:14
g 2Sa 5:9; 2Kr 26:9; 2Kr 32:2, 5; 2Kr 33:1, 14

2de kolom
a Jer 32:24; Jer 52:4
b 2Kr 36:11, 13; Ez 17:13
c 2Kon 25:6, 7
d 2Kr 36:11, 13; Jer 24:8; Jer 52:1, 2; Ez 17:19
e 2Kon 25:5-7; Jer 52:8, 11; Ez 12:12, 13
f Ez 21:13
g Ps 75:7; Da 4:17
h Da 4:37; Lu 21:24
i Ge 49:10; Ps 89:3, 4; Ps 110:1; Jes 9:6; Jes 11:10; Lu 1:32, 33; Opb 5:5
j Ps 2:6, 8; Da 7:13, 14; Lu 22:29

21:13 *Of ‘de scepter’. **21:19** *Lett.: ‘hand’. **21:21** *Lett.: ‘de terafim’.

21:23 *D.w.z. de inwoners van Jeruzalem. **21:27** *D.w.z. de kroon. **21:29** *Lett.: ‘de hals van de verslagenen’.

is, de dag van hun uiteindelijke
straf. **30** Steek het zwaard terug
in zijn schede. Ik zal je oordelen
op de plaats waar je werd gescha-
pen, in het land van je oorsprong.
31 Ik zal mijn verontwaardiging
over je uitstorten. Met het vuur
van mijn woede zal ik op je bla-
zen. Ik zal je in handen geven van
wrede mannen, de vaklui in dood
en verderf.[a] **32** Je zult brand-
stof worden voor het vuur.[b] Je
eigen bloed zal vergoten worden
in het land. Je zult door iedereen
vergeten worden, want ikzelf, Je-
hovah, heb gesproken."'

22 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 'Mensenzoon, sta je klaar om
het oordeel uit te spreken* over
de stad vol bloedschuld[c] en haar
te laten weten welke walgelijke
dingen ze heeft gedaan?[d] **3** Je
moet zeggen: "Dit zegt de Soe-
vereine Heer Jehovah: 'O stad
van bloedvergieten,[e] die walgelij-
ke afgodsbeelden* maakt om zich
te verontreinigen,[f] je tijd komt.[g]
4 Je bloedvergieten maakt je
schuldig[h] en je walgelijke afgoden
maken je onrein.[i] Je hebt het ein-
de van je dagen versneld en het
einde van je jaren is nabij. Daar-
om zal ik je maken tot een voor-
werp van minachting voor de vol-
ken en een mikpunt van spot voor
alle landen.[j] **5** De landen dicht-
bij en ver weg zullen je bespot-
ten,[k] want je naam is onrein en je
bent vol onrust. **6** Bij jou heeft
elk van Israëls leiders zijn gezag
gebruikt om bloed te vergieten.[l]
7 Bij jou behandelen ze hun va-
der en moeder met minachting.[m]
Vreemdelingen zetten ze af en
vaderloze kinderen* en wedu-
wen behandelen ze slecht.'"'[n]

8 '"Mijn heilige plaatsen ver-
acht je en mijn sabbatten onthei-
lig je.[a] **9** Bij jou zijn lasteraars
die uit zijn op bloedvergieten.[b]
Bij jou eten ze slachtoffers op de
bergen en maken ze zich schuldig
aan schandelijk* gedrag.[c] **10** Bij
jou onteren ze het bed van hun
vader*[d] en verkrachten ze een
vrouw die onrein is in haar men-
struatie.[e] **11** Bij jou gedraagt de
ene man zich walgelijk met de
vrouw van zijn naaste,[f] onteert
de andere man zijn eigen schoon-
dochter met schandelijk gedrag[g]
en verkracht weer een ander zijn
zus, de dochter van zijn eigen va-
der.[h] **12** Bij jou nemen ze steek-
penningen aan om bloed te ver-
gieten.[i] Je leent uit tegen rente[j]
of om winst* te maken en je
perst je naasten geld af.[k] Ja, je
bent mij totaal vergeten", ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah.

13 "Ik klap in mijn handen van
afkeer over de onrechtvaardige
winst die je hebt gemaakt en over
het bloedvergieten in je midden.
14 Zal je moed* standhouden en
zullen je handen sterk blijven in
de dagen dat ik tegen je optreed?[l]
Ikzelf, Jehovah, heb gesproken en
ik zal optreden. **15** Ik zal je ver-
strooien onder de volken en je
verspreiden over de landen,[m] en
ik zal een eind maken aan je
onreinheid.[n] **16** Je zult onteerd
worden voor de ogen van de vol-
ken en je zult moeten weten dat
ik Jehovah ben."'[o]

17 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **18** 'Men-
senzoon, het huis van Israël is
voor mij als waardeloze schuim-
slakken geworden. Ze zijn allen
koper, tin, ijzer en lood in een
smeltoven. Ze zijn zilverschuim
geworden.[p]

22:2 *Lett.: 'zul je rechtspreken, zul je rechtspreken'. **22:3** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **22:7** *Of 'wezen'.

22:9 *Of 'obsceen'. **22:10** *Lett.: 'ontbloten ze de naaktheid van hun vader'. **22:12** *Of 'woekerwinst'. **22:14** *Lett.: 'hart'.

HFST. 21
a Ez 25:5
b Jer 49:2, 3

HFST. 22
c 2Kon 21:16, Jer 2:34, Mt 23:37
d Ez 16:51
e Ez 24:6
f 2Kon 21:11
g Ez 12:25
h Ge 9:6
i Le 26:30, Ez 23:37
j De 28:37, 1Kon 9:7, Ps 80:6, Ez 23:32, Da 9:16
k Ps 79:4
l Jes 1:23, Mi 3:1-3, Ze 3:3
m De 27:16
n Ex 22:21, 22, Ps 82:3, Jes 1:17

2de kolom
a Le 19:30
b Ex 23:1, Le 19:16
c Jer 13:27
d Le 18:7, Le 20:11
e Le 18:19, Le 20:18
f Le 18:20, Le 20:10, Jer 5:8
g Le 18:15
h Le 20:17
i Ex 23:8, De 27:25, Jes 1:23
j De 23:19
k Ex 22:25, Le 6:4, 5
l Ez 21:7
m De 4:27, De 28:25
n Jes 1:25, Ez 23:27
o Ez 6:13
p Sp 17:3, Jer 6:28-30

19 Daarom zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Omdat jullie allemaal als waardeloze schuimslakken zijn geworden,[a] breng ik jullie in Jeruzalem bijeen. **20** Zoals zilver, koper, ijzer, lood en tin in een smeltoven worden verzameld om er vuur op te blazen en het te smelten, zo zal ik jullie in mijn grote woede bijeenbrengen en zal ik op jullie blazen en jullie laten smelten.[b] **21** Ik zal jullie bijeenbrengen en op jullie blazen met het vuur van mijn woede,[c] en jullie zullen in haar* gesmolten worden.[d] **22** Zoals zilver in een smeltoven wordt gesmolten, zo zullen jullie in haar worden gesmolten. En jullie zullen moeten weten dat ikzelf, Jehovah, mijn woede over jullie heb uitgestort.”’

23 Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij: **24** ‘Mensenzoon, zeg tegen haar: “Je bent een land dat niet zal worden gereinigd, waarop geen regen valt op de dag van verontwaardiging. **25** Je profeten hebben in je midden samengespannen,[e] als een brullende leeuw die prooi verscheurt.[f] Ze verslinden mensen.* Ze roven schatten en kostbare dingen. Ze hebben in jou velen tot weduwen gemaakt. **26** Je priesters overtreden mijn wet[g] en blijven mijn heilige plaatsen ontwijden.[h] Ze maken geen onderscheid tussen wat heilig is en wat niet heilig is,[i] ze maken niet bekend wat onrein is en wat rein is.[j] Ze weigeren mijn sabbatten te houden en ik word bij hen ontheiligd. **27** De leiders in je midden zijn als wolven die prooi verscheuren. Ze vergieten bloed en doden mensen* om oneerlijke winst te maken.[k] **28** Maar je profeten hebben hun daden met witkalk bepleisterd. Ze zien valse visioenen en doen leugenachtige voorspellingen.[a] Ze zeggen: ‘Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah’, terwijl Jehovah zelf niet heeft gesproken. **29** Het volk van het land heeft afgezet en geroofd.[b] Ze hebben de behoeftigen en de armen slecht behandeld. De vreemdelingen hebben ze afgezet en het recht ontzegd.”

30 “Ik zocht onder hen een man die de stenen muur zou herstellen of die voor mijn ogen op de bres zou staan voor het land zodat het niet zou worden vernietigd,[c] maar ik vond niemand. **31** Dus zal ik mijn verontwaardiging over ze uitstorten en ze uitroeien met het vuur van mijn woede. Ik zal ze de consequenties van hun daden* laten dragen”, verklaart de Soevereine Heer Jehovah.’

23

Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij: **2** ‘Mensenzoon, er waren eens twee vrouwen, dochters van dezelfde moeder.[d] **3** Ze werden hoeren in Egypte.[e] Van jongs af aan bedreven ze prostitutie. Hun borsten werden daar betast, hun maagdelijke borsten werden gestreeld. **4** De naam van de oudste was Oho̱la* en haar zus heette Oho̱liba.# Ze werden de mijne en kregen zonen en dochters. Wat hun namen betreft: Oho̱la is Sama̱ria[f] en Oho̱liba is Jeruzalem.

5 Oho̱la ging zich als hoer aanbieden[g] terwijl ze mij toebehoorde. Ze hunkerde naar haar hartstochtelijke minnaars,[h] de naburige Assyriërs.[i] **6** Het waren gouverneurs in het blauw gekleed en bestuurders — allemaal aantrekkelijke jonge mannen, ruiters op paarden. **7** Ze bleef prostitutie bedrijven met heel de elite van de Assyriërs. Ze verontreinigde

---

22:21 *D.w.z. Jeruzalem. **22:25, 27** *Of ‘zielen’.

22:31 *Lett.: ‘weg’. **23:4** *Bet.: ‘haar tent’. #Bet.: ‘mijn tent is in haar’.

HFST. 22
a Ps 119:119; Sp 25:4
b Ez 21:31
c De 4:24; Ps 21:9; Jer 21:12
d Ps 68:2
e Jer 5:31; Jer 6:13, 14
f Mi 3:5
g Jer 2:8; Klg 4:13; Mi 3:11
h Le 20:3; Le 22:2
i Le 10:10
j Le 11:46, 47
k Mi 3:1-3; Ze 3:3

2de kolom
a Jes 30:10; Jer 23:25; Klg 2:14; Ez 13:9, 10
b Jes 1:23; Jes 3:14; Jer 21:12; Mi 2:2
c Ex 32:11; Ps 106:23

HFST. 23
d Jer 3:6, 7
e Le 17:7; De 29:16, 17; Joz 24:14; Ez 20:8
f 1Kon 16:23, 24
g 1Kon 14:16; 1Kon 21:25, 26
h Ho 2:5
i 2Kon 15:19; 2Kon 17:3; Ho 5:13; Ho 7:11

zich[a] met de walgelijke afgoden*
van degenen naar wie ze hun-
kerde. **8** De prostitutie die ze
in Egypte bedreef gaf ze niet op,
want in haar jeugd hadden ze
bij haar gelegen, en ze streel-
den haar maagdelijke borsten
en stortten hun lust* over haar
uit.[b] **9** Daarom gaf ik haar in
handen van haar hartstochtelij-
ke minnaars, de zonen van Assy-
rië,[c] naar wie ze had gehunkerd.
10 Die ontblootten haar naakt-
heid,[d] grepen haar zonen en doch-
ters[e] en doodden haar met het
zwaard. Ze voltrokken het oor-
deel aan haar, en ze werd berucht
bij de vrouwen.

11 Toen haar zus Oholiba het
zag, werd haar lust zelfs nog ver-
dorvener. Haar prostitutie was
nog erger dan die van haar
zus.[f] **12** Ze hunkerde naar de
naburige Assyriërs,[g] de gouver-
neurs en bestuurders in prach-
tige kleding, ruiters op paarden
— allemaal aantrekkelijke jonge
mannen. **13** Toen ze zich veront-
reinigde, zag ik dat beide zussen
dezelfde weg gingen.[h] **14** Maar
ze ging nog verder met haar da-
den van prostitutie. Ze zag man-
nen in de muur gegrift, afbeeldin-
gen van Chaldeeën in vermiljoen,*
15 met gordels om hun middel
en wapperende tulbanden op hun
hoofd. Ze zagen eruit als krijgers
en beeldden Babyloniërs af, gebo-
ren in het land van de Chaldeeën.
16 Ze ging naar hen hunkeren
zodra ze hen zag, en ze stuurde
boodschappers naar hen in Chal-
dea.[i] **17** De zonen van Babylon
kwamen steeds naar haar liefdes-
bed en verontreinigden haar met
hun lust.* Nadat ze door hen ver-
ontreinigd was, keerde ze# zich
vol walging van hen af.

18 Toen ze schaamteloos door-
ging met haar prostitutie en het
ontbloten van haar naaktheid,[a]
keerde ik mij vol walging van
haar af, net zoals ik* mij vol wal-
ging van haar zus had afgekeerd.[b]
19 En ze vermenigvuldigde haar
daden van prostitutie[c] en dacht te-
rug aan de dagen van haar jeugd,
toen ze zich in Egypte als hoer
aanbood.[d] **20** Ze hunkerde naar
hen als de bijvrouwen van man-
nen met een geslachtsdeel als dat
van ezels en geslachtsorganen als
die van hengsten. **21** Je verlang-
de naar het schandelijke* gedrag
van je jeugd in Egypte,[e] toen ze
je borsten streelden, de borsten
van je jeugd.[f]

22 Daarom, Oholiba, zegt de
Soevereine Heer Jehovah: "Ik zet
je minnaars tegen je op,[g] van wie
je* je vol walging hebt afgekeerd.
Ik zal ze van alle kanten tegen
je brengen:[h] **23** de zonen van
Babylon[i] en alle Chaldeeën,[j] de
mannen van Pekod,[k] Soa en Koa,
samen met alle zonen van Assy-
rië. Het zijn allemaal aantrekkelij-
ke jonge mannen, gouverneurs en
bestuurders, geselecteerde strij-
ders,* allemaal ruiters op paar-
den. **24** Ze zullen je aanvallen
met veel strijdwagens en met een
groot aantal troepen, met grote
en kleine schilden* en helmen. Ze
zullen je van alle kanten omsin-
gelen, en ik zal ze machtigen het
oordeel te vellen. Ze zullen je oor-
delen naar eigen inzicht.[l] **25** Ik
zal mijn verontwaardiging tegen
je uiten, en ze zullen in hun woe-
de tegen je optreden. Ze zullen
je neus en je oren afsnijden, en
wie van jullie overblijven zullen
vallen door het zwaard. Ze zul-
len je zonen en dochters weg-
voeren, en wie van jullie overblij-

23:7 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. **23:8, 17** *Of 'immorele gemeenschap'. **23:14** *Of 'rood'. **23:17** #Of 'haar ziel'.

23:18 *Of 'mijn ziel'. **23:21** *Of 'obscene'. **23:22** *Of 'je ziel'. **23:23** *Lett.: 'strijders en opgeroepenen'. **23:24** *Het kleine schild werd vaak door boogschutters gedragen.

HFST. 23
a Ho 5:3
b Ex 32:1, 4; 1Kon 12:28, 29; 2Kon 10:29
c 2Kon 15:29; 1Kr 5:26
d Ho 2:10
e 2Kon 17:6; 2Kon 18:11
f Jer 3:6-8; Ez 16:46, 47
g 2Kon 16:7
h 2Kon 17:19
i Ez 16:29

2de kolom
a Jer 3:2; Ez 16:36, 37
b Ps 106:39, 40; Jer 6:8; Jer 12:8
c Ez 16:25
d Ez 20:7
e Joz 24:14
f Ez 23:3
g Ez 16:37; Hab 1:6
h Jer 6:22; Jer 12:9
i Ez 21:19
j 2Kon 24:2
k Jer 50:21
l Jer 39:5

ven zullen door het vuur worden
verteerd.[a] **26** Ze zullen je kle-
ren uittrekken[b] en je je prachti-
ge sieraden afnemen.[c] **27** Ik zal
een eind maken aan je schan-
delijke gedrag en je prostitutie,[d]
waarmee je in Egypte begon.[e] Je
zult niet meer naar ze kijken en
niet meer aan Egypte terugden-
ken.”

28 Want dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: “Ik ga je in handen
geven van degenen die je haat,
van wie je* je vol walging hebt
afgekeerd.[f] **29** Ze zullen vol haat
tegen je optreden en je alles afne-
men waarvoor je gezwoegd hebt[g]
en je helemaal naakt achterla-
ten. De schaamteloze naaktheid
van je immoraliteit, je schandelij-
ke gedrag en je prostitutie zullen
zichtbaar worden.[h] **30** Deze din-
gen zullen je worden aangedaan
omdat je als een hoer achter de
volken aan bent gegaan,[i] omdat je
jezelf hebt verontreinigd met hun
walgelijke afgoden.[j] **31** Je hebt
dezelfde weg gevolgd als je zus,[k]
en ik zal je haar beker in de hand
geven.”[l]

32 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah:

“Je zult de diepe en wijde
beker van je zus drinken[m]
en je wordt een mikpunt van
spot en gelach, waar de
beker vol van is.[n]
33 Je zult vol worden van dron-
kenschap en verdriet,
door een beker van afschuw
en verwoesting,
de beker van je zus Sama̱ria.
34 Je moet hem drinken en
leegslurpen[o] en op zijn
scherven* knagen
en daarna je borsten af-
rukken.
‘Want ikzelf heb gesproken’,
verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.”

35 Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Omdat je mij
bent vergeten en mij volledig
hebt genegeerd,*[a] zul je de con-
sequenties dragen van je schan-
delijke gedrag en je daden van
prostitutie.”’

36 Jehovah zei vervolgens te-
gen me: ‘Mensenzoon, ga je het
oordeel uitspreken over Oho̱la en
Oho̱liba[b] en ze confronteren met
hun walgelijke praktijken? **37** Ze
hebben overspel* gepleegd[c] en er
kleeft bloed aan hun handen. Ze
hebben niet alleen overspel ge-
pleegd met hun walgelijke afgo-
den, maar ze hebben ook de zo-
nen die ze mij hadden gebaard
verbrand — als voedsel voor hun
afgoden.[d] **38** Bovendien hebben
ze mij dit aangedaan: Ze hebben
op die dag mijn heiligdom veront-
reinigd en ze hebben mijn sabbat-
ten ontheiligd. **39** Nadat ze hun
zonen hadden geslacht voor hun
walgelijke afgoden,[e] kwamen ze
op dezelfde dag in mijn heiligdom
om het te ontwijden.[f] Dat hebben
ze in mijn eigen huis gedaan.
40 Ze stuurden zelfs een bood-
schapper om mannen van ver weg
uit te nodigen.[g] Toen die kwamen,
ging je je wassen, je ogen opma-
ken en je met sieraden tooien.[h]
41 Je ging zitten op een prachtig
rustbed,[i] met een gedekte tafel
ervoor[j] waarop je mijn wierook[k]
en mijn olie[l] zette. **42** Daar was
het geluid te horen van een zorge-
loze menigte mannen, onder wie
dronkaards die uit de woestijn
waren gehaald. Ze deden armban-
den om de polsen van de vrou-
wen en prachtige kronen op hun
hoofd.

43 Toen zei ik over de vrouw
die versleten was van overspel:
“Nu zal ze doorgaan met haar
prostitutie.” **44** Dus bleven ze bij

23:28 *Of ‘je ziel’. **23:34** *Lett.: ‘scherven van aardewerk’.

23:35 *Lett.: ‘mij achter je rug hebt geworpen’. **23:37** *D.w.z. geestelijk overspel.

HFST. 23

a Ez 15:7; Ez 20:47
b Jer 13:22; Opb 17:16
c Jes 3:18-23; Jer 4:30; Ez 16:39
d Jes 27:9; Ez 16:41; Ez 22:15
e Ez 23:3
f Jer 21:7
g De 28:49, 51
h Ez 16:36, 37; Ez 16:39
i Jer 2:18
j Ps 106:35, 36; Ez 6:9; Ez 23:7
k Jer 3:8; Ez 16:46, 47
l 2Kon 21:13; Jer 25:15; Da 9:12
m Jes 51:17
n De 28:37; 1Kon 9:7; Klg 2:15
o Ps 75:8

2de kolom

a 1Kon 14:9; Ne 9:26; Jes 17:10; Jer 2:32; Jer 13:25
b Ez 23:4
c Ho 1:2; Jak 4:4
d Le 18:21; 2Kon 17:17, 18; Ez 16:36
e Jer 7:31
f Le 20:3
g Jes 57:9
h Jer 4:30
i Jes 57:7
j Jes 65:11
k Ez 8:10, 11
l Ez 16:17, 18

haar komen, zoals men naar een
hoer gaat. Zo kwamen ze bij
Oho̱la en bij Oho̱liba, vrouwen
van schandelijk gedrag. **45** Maar
rechtvaardige mannen zullen over
haar het oordeel vellen dat geldt
voor overspel[a] en bloedvergie-
ten,[b] want overspeelsters zijn het
en er kleeft bloed aan hun han-
den.[c]
46 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Een leger zal tegen ze
optrekken om ze tot een schrik-
beeld te maken en tot iets om te
plunderen.[d] **47** Het leger zal ste-
nen naar ze slingeren[e] en ze neer-
hakken met hun zwaarden. Ze
zullen hun zonen en dochters do-
den[f] en hun huizen platbranden.[g]
48 Ik zal een eind maken aan het
schandelijke gedrag in het land,
en alle vrouwen zullen een les le-
ren en jullie schandelijke gedrag
niet navolgen.[h] **49** Ze zullen jul-
lie de consequenties laten dragen
van jullie schandelijke gedrag en
jullie zonden met je walgelijke af-
goden. En jullie zullen moeten we-
ten dat ik de Soevereine Heer Je-
hovah ben.”’[i]

24 In het negende jaar, op de
tiende dag van de tiende
maand, kwam het woord van Jeho-
vah opnieuw tot mij: **2** ‘Mensen-
zoon, schrijf op welke dag het is,*
de precieze datum. De koning van
Babylon begint op deze dag zijn
aanval op Jeruzalem.[j] **3** En ver-
tel een spreuk* over het opstandi-
ge huis. Je moet over hen zeggen:
“Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah:

‘Zet de kookpot# op, zet
hem op het vuur en giet er
water in.[k]
4 Doe er stukken vlees in,[l] alle
goede stukken,
de dij en de schouder. Vul
hem met de beste bouten.
5 Neem het beste schaap van
de kudde[a] en stapel hout-
blokken op onder de pot.
Kook de stukken en kook de
botten erin.’”

6 Daarom zegt de Soevereine
Heer Jehovah:

“Wee de stad van bloedver-
gieten,[b] de roestige kook-
pot, waarvan de roest niet
verwijderd is!
Haal de stukken er een voor
een uit.[c] Werp er niet het
lot over.
7 Want het bloed is nog in
haar.[d] Ze heeft het uit-
gestort op de kale rots.
Ze heeft het niet uitgestort
op de aarde om het met
stof te bedekken.[e]
8 Om woede op te wekken
voor het voltrekken van
wraak
heb ik haar bloed op de
glanzende, kale rots laten
liggen
zodat het niet bedekt
wordt.”[f]

9 Daarom zegt de Soevereine
Heer Jehovah:

“Wee de stad van bloed-
vergieten![g]
Ik zal het hout hoog op-
stapelen.
10 Gooi de houtblokken erop en
steek het vuur aan.
Kook het vlees door en door,
giet het vleesnat eruit en
laat de botten verkolen.
11 Zet de lege pot op de kolen
om hem te verhitten,
zodat het koper rood-
gloeiend wordt.
Zijn onreinheid zal erin
wegsmelten[h] en zijn roest
zal worden verteerd.
12 Het is frustrerend en uit-
puttend,
want de dikke roestlaag gaat
er niet af.[i]
Gooi hem in het vuur met
zijn roest!”

24:2 *Lett.: ‘de naam van de dag’. **24:3** *Of ‘allegorie’. #Of ‘kookpot met wijde opening’.

HFST. 23
a Le 20:10
b Ge 9:6; Ez 16:38
c 2Kon 24:3, 4; Ps 106:38; Ez 23:37
d Jer 15:4; Jer 25:9; Ez 16:40
e Le 20:2
f 2Kr 36:17
g 2Kon 25:9, 10; Jer 39:8
h 2Pe 2:6
i Ez 6:13

HFST. 24
j 2Kon 25:1; Jer 39:1; Jer 52:4
k Ez 11:3
l Ez 11:7

2de kolom
a Jer 39:6
b 2Kon 21:16; Mi 7:2; Mt 23:35
c Ez 11:7, 9
d Jer 2:34
e Le 17:13; De 12:16
f 2Kon 24:3, 4
g Mt 23:37
h Jer 21:10; Jer 32:29; Ez 22:15
i Jer 5:3; Jer 6:29

13 “Je onreinheid was te wij-
ten aan je schandelijke* gedrag.[a]
Ik probeerde je te reinigen, maar
je werd niet rein van je onrein-
heid. Je zult niet rein worden
totdat mijn woede tegen jou be-
daart.[b] 14 Ikzelf, Jehovah, heb
gesproken. Het zal gebeuren. Ik
zal optreden zonder me in te
houden, zonder wroeging, zon-
der spijt.[c] Ze zullen je oordelen
naar je wegen en je daden”, ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah.’

15 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: 16 ‘Men-
senzoon, met een plotselinge slag
ga ik je geliefde wegnemen.[d] Je
mag niet rouwen,* je mag niet
treuren of je tranen laten vloeien.
17 Kreun in stilte en neem geen
rouwrituelen voor de doden in
acht.[e] Wikkel je tulband om[f] en
doe je sandalen aan.[g] Je mag je
snor* niet bedekken.[h] En eet niet
van het brood dat anderen je
brengen.’#[i]

18 ’s Ochtends sprak ik tot
het volk, en ’s avonds stierf
mijn vrouw. De volgende ochtend
deed ik zoals mij was opgedra-
gen. 19 Het volk zei tegen me:
‘Ga je ons niet vertellen wat de din-
gen die je doet met ons te maken
hebben?’ 20 Ik antwoordde: ‘Het
woord van Jehovah is tot mij ge-
komen: 21 “Zeg tegen het huis
van Israël: ‘Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: “Ik ga mijn heilig-
dom ontwijden,[j] de plaats waar jul-
lie zo trots op zijn, die jullie dier-
baar is en waar jullie hart naar
verlangt.* De zonen en dochters
die jullie hebben achtergelaten,
zullen vallen door het zwaard.[k]
22 Dan zullen jullie moeten doen
wat ik* heb gedaan. Jullie zullen
je snor niet bedekken en jullie zul-
len niet van het brood eten dat
anderen jullie brengen.[a] 23 Jul-
lie tulband zal op je hoofd zijn en
jullie sandalen aan je voeten. Jul-
lie zullen niet rouwen of huilen.
In plaats daarvan zullen jullie
wegrotten in je zonden,[b] en jul-
lie zullen tegen elkaar kreunen.
24 Ezechiël is voor jullie een te-
ken geworden.[c] Zoals hij heeft
gedaan, zo zullen jullie doen. Als
het gebeurt, zullen jullie moeten
weten dat ik de Soevereine Heer
Jehovah ben.”’”’

25 ‘Mensenzoon, op de dag
dat ik hun vesting — het mooie
voorwerp van hun vreugde, de
plaats die hun dierbaar is en
waar hun hart* naar verlangt —
van hen wegneem, en ook hun
zonen en dochters,[d] 26 zal een
vluchteling het aan jou berich-
ten.[e] 27 Op die dag zul je je
mond openen en spreken tot de
vluchteling, en je zult niet langer
stom zijn.[f] Je zult voor hen een
teken worden, en ze zullen moe-
ten weten dat ik Jehovah ben.’

25 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, richt je blik op
de Ammonieten[g] en profeteer te-
gen hen.[h] 3 Je moet tegen de
Ammonieten zeggen: “Hoor het
woord van de Soevereine Heer
Jehovah. Dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: ‘Jullie hebben
“Haha!” gezegd toen mijn heilig-
dom werd ontwijd, toen het land
van Israël werd verwoest en toen
het huis van Juda in ballingschap
ging. 4 Daarom geef ik jullie in
bezit aan de mensen van het
Oosten. Zij zullen bij jullie hun
kampen* opslaan en onder jul-
lie hun tenten plaatsen. Ze zul-
len je vruchten eten en je melk
drinken. 5 Ik maak van Rabba[i]
een weidegrond voor kamelen en

HFST. 24
a 2Kr 36:14 Ez 22:9
b Ez 5:12, 13 Ez 8:18
c Jer 13:14 Ez 5:11
d Ez 24:18, 21
e Jer 16:5
f Le 10:6
g 2Sa 15:30
h Mi 3:7
i Jer 16:7
j Ps 74:7 Ps 79:1 Jer 7:14 Klg 1:10 Klg 2:7 Ez 9:7
k 2Kr 36:17 Jer 6:11

2de kolom
a Ez 24:17
b Le 26:39 Ez 33:10
c Jes 8:18 Jes 20:3 Ez 4:3
d De 28:32 Jer 11:22
e Ez 33:21
f Ez 3:26 Ez 33:22

HFST. 25
g Ge 19:36, 38
h Jer 49:1 Am 1:13 Ze 2:9
i 2Sa 12:26 Ez 21:20

24:13 *Of ‘obscene’. 24:16 *Of ‘je niet op de borst slaan’. 24:17 *Of ‘bovenlip’. #Lett.: ‘het brood van mensen’. 24:21 *Of ‘en het medegevoel van jullie ziel’. 24:22 *D.w.z. Ezechiël.

24:25 *Of ‘ziel’. 25:4 *Of ‘ommuurde kampementen’.

van het land van de Ammonieten
een rustplaats voor schapen. En
jullie zullen moeten weten dat ik
Jehovah ben.’”’
6 ‘Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Jullie hebben in de
handen geklapt[a] en met de voe-
ten gestampt, en jullie* hebben
vol minachting gelachen om het
land van Israël.[b] **7** Daarom zal ik
mijn hand tegen jullie uitstrekken
om jullie als buit aan de volken te
geven. Ik zal jullie uit de volken
verwijderen en uit de landen weg-
vagen.[c] Ik zal jullie uitroeien, en
jullie zullen moeten weten dat ik
Jehovah ben.”
8 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Moab[d] en Se̱ïr[e] heb-
ben gezegd: ‘Het huis van Juda is
als alle andere volken.’ **9** Daar-
om ga ik de flank* van Moab
blootgeven bij zijn grenssteden,
de pracht# van zijn land: Beth-
Je̱simoth, Baäl-Me̱on en zelfs Kir-
jatha̱ïm.[f] **10** Ik zal het samen
met de Ammonieten in bezit ge-
ven aan de mensen van het Oos-
ten,[g] zodat de volken zich de
Ammonieten niet zullen herinne-
ren.[h] **11** Ik zal het oordeel vol-
trekken in Moab,[i] en ze zullen
moeten weten dat ik Jehovah
ben.”
12 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Edom heeft wraak ge-
nomen op het huis van Juda en
heeft een zware schuld op zich
geladen door zich op hen te wre-
ken.[j] **13** Daarom zegt de Soeve-
reine Heer Jehovah: ‘Ik zal mijn
hand ook uitstrekken tegen Edom.
Ik zal er mens en dier uit ver-
wijderen en ik zal het verwoes-
ten.[k] Van Te̱man tot aan De̱dan
zullen ze vallen door het zwaard.[l]
14 “Ik zal wraak nemen op Edom
door de hand van mijn volk Is-
raël.[m] Zij zullen Edom treffen met
mijn grote woede, zodat die mijn
eigen wraak zal ondervinden”,[a]
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah.’”
15 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Vanwege hun niet-
aflatende vijandschap hebben
de Filistijnen boosaardig* gepro-
beerd wraak te nemen en ver-
woesting te brengen.[b] **16** Daar-
om zegt de Soevereine Heer
Jehovah: ‘Ik strek mijn hand uit
tegen de Filistijnen.[c] Ik zal de Ke-
rethieten verwijderen[d] en ik zal
de overgebleven bewoners van
de zeekust vernietigen.[e] **17** Met
meedogenloze straffen zal ik he-
vig wraak op hen nemen. En ze
zullen moeten weten dat ik Jeho-
vah ben als ik mij op hen wreek.’”’

26 In het 11de jaar, op de
eerste dag van de maand,
kwam het woord van Jehovah tot
mij: **2** ‘Mensenzoon, Tyrus heeft
over Jeruzalem gezegd:[f] “Haha!
De poort van de volken is gebro-
ken![g] Alles komt mijn kant op en
ik zal rijk worden nu ze verwoest
is.” **3** Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Ik ben tegen je,
Tyrus. Ik zal veel volken tegen je
laten opkomen, zoals de zee haar
golven laat opkomen. **4** Ze zul-
len de muren van Tyrus verwoes-
ten en haar torens neerhalen.[h]
Ik zal de grond wegschrapen en
een glanzende, kale rots van haar
maken. **5** Ze zal een droogplaats
voor sleepnetten worden, midden
in de zee.”[i]
“Want ikzelf heb gesproken,”
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah, “en ze zal een buit voor de
volken worden. **6** Haar steden*
op het vasteland zullen afgeslacht
worden door het zwaard. De men-
sen zullen moeten weten dat ik
Jehovah ben.”
7 Want dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Ik laat van-
uit het noorden koning Nebukad-

HFST. 25
a Klg 2:15
b Ze 2:8
c Jer 49:2; Am 1:14
d Jes 15:1; Jer 48:1; Am 2:1
e De 2:4
f Nu 32:37, 38; Joz 13:15, 19
g Ez 25:4
h Ez 21:28, 32
i Jer 48:1
j 2Kr 28:17; Ps 137:7; Klg 4:22; Am 1:11; Ob 10
k Mal 1:4
l Jer 49:7, 8
m Jes 11:14; Jes 63:1

2de kolom
a Na 1:2
b 2Kr 28:18; Jes 9:11, 12; Jes 14:29; Jer 47:1; Joë 3:4-6; Am 1:6
c Jer 25:17, 20; Ze 2:4
d Ze 2:5
e Jer 47:4

HFST. 26
f Joë 3:4-6; Am 1:9
g Klg 1:1
h Jes 23:11; Am 1:10; Za 9:4
i Ez 27:32

25:6 *Of ‘jullie zielen’. **25:9** *Of ‘berghelling’. #Of ‘het sieraad’.
25:15 *Of ‘met verachting in de ziel’.
26:6 *Lett.: ‘dochters’.

nezar* van Babylon tegen Tyrus
optrekken.[a] Hij is een koning der
koningen,[b] met paarden,[c] strijd-
wagens,[d] ruiters en een leger met
veel soldaten.# **8** Hij zal je ste-
den op het vasteland met het
zwaard vernietigen. Hij zal een
belegeringswal bouwen, een be-
legeringsdam tegen je opwerpen
en een muur van schilden tegen
je opstellen. **9** Met zijn storm-
ram* zal hij op je muren beuken
en met zijn wapens# zal hij je to-
rens neerhalen. **10** Hij komt met
zo veel paarden dat stof je zal
bedekken. Door het gedreun van
de ruiters, de wielen en de strijd-
wagens zullen je muren schudden
wanneer hij je poorten binnen-
komt zoals mannen een stad met
opengebroken muren bestormen.
11 De hoeven van zijn paarden
zullen al je straten stuktrappen.[e]
Hij zal je volk doden met het
zwaard, je machtige zuilen zullen
op de grond storten. **12** Ze zul-
len je rijkdommen roven, je han-
delswaren plunderen,[f] je muren
neerhalen en je mooie huizen af-
breken. Daarna zullen ze je ste-
nen, je houtwerk en je grond in
het water gooien."

13 "Ik zal een eind maken aan
het geluid van je liederen, en
de klank van je harpen zal niet
meer gehoord worden.[g] **14** Ik
maak van jou een glanzende, kale
rots. Je zult een droogplaats voor
sleepnetten worden.[h] Nooit zul je
herbouwd worden, want ikzelf,
Jehovah, heb gesproken", ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah.

15 Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah tegen Tyrus: "Zul-
len de eilanden niet beven bij
het geluid van je val, bij het ge-
kreun van de stervenden,* als er
in je midden een slachting plaats-
vindt?[a] **16** Alle vorsten* van de
zee zullen van hun troon afdalen,
hun mantels# afleggen en hun ge-
borduurde gewaden uittrekken.
Siddering zal hen aangrijpen.△
Ze zullen op de grond zitten, on-
ophoudelijk beven en verbijsterd
naar je staren.[b] **17** Ze zullen een
klaaglied*[c] over je zingen:

'Hoe ben je ten onder ge-
gaan,[d] jij die vanuit de
zeeën bewoond werd,
de veelgeroemde stad!
Jij en je# inwoners waren
machtig op zee[e]
en zaaiden angst onder alle
bewoners van de aarde!
18 De eilanden zullen beven op
de dag van je val.
De eilanden in de zee zullen
geschokt zijn als je er niet
meer bent.'"[f]

19 Want dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: "Wanneer ik je
verwoest als de steden die niet
bewoond zijn, wanneer ik je laat
overstromen door het kolkende
water en de machtige wateren je
bedelven,[g] **20** dan zal ik je sa-
men met degenen die afdalen in
de kuil,* laten afdalen naar het
volk van lang geleden. Ik zal je la-
ten wonen in de onderste plaats,
net als de oude plaatsen die
zijn verwoest, samen met dege-
nen die afdalen in de kuil,[h] zodat
je niet bewoond zult worden. Dan
zal ik het land der levenden ver-
heerlijken.#

21 Ik zal een plotselinge ver-
schrikking over je brengen, en je
zult er niet meer zijn.[i] Ze zullen
je zoeken, maar je zult nooit meer
worden gevonden", verklaart de
Soevereine Heer Jehovah.'

HFST. 26
a Jer 25:9; Ez 29:18
b Da 2:37
c Hab 1:8
d Jer 4:13
e Jes 5:28; Hab 1:8
f Ez 27:32, 33; Ez 28:5, 18; Za 9:3
g Jes 23:16
h Ez 26:4, 5

2de kolom
a Ez 27:28
b Ez 27:35; Ez 32:10
c Ez 27:32
d Am 1:9, 10
e Ez 28:2
f Jes 23:5
g Ez 27:34
h Ez 28:8
i Ez 27:36

26:7 *Lett.: 'Nebukadrezar', een spellingsvariant. #Lett.: 'volken'. **26:9** *Of 'aanvalsmachine'. #Of 'zwaarden'. **26:15** *Lett.: 'de gesneuvelden'.

26:16 *Of 'oversten'. #Of 'mouwloze mantels'. △Lett.: 'ze zullen zich kleden in'. **26:17** *Of 'rouwlied'. #Lett.: 'zij en haar'. **26:20** *Of 'het graf'. #Of 'versieren'.

27 Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, zing een klaaglied* over Tyrus[a] 3 en zeg tegen Tyrus:

“Jij die bij de toegangspoorten naar de zee woont,
de handelaar voor de volken van vele eilanden,
dit zegt de Soevereine Heer Jehovah:
‘Tyrus, je hebt zelf gezegd: “Mijn schoonheid is volmaakt.”[b]
4 Je domein ligt in het hart van de zee
en je bouwers hebben je schoonheid vervolmaakt.
5 Van de jeneverbomen van de Senir[c] maakten ze al je planken,
van een ceder van de Libanon maakten ze een mast voor je.
6 Van eiken uit Basan maakten ze je roeiriemen,
je voorsteven was van cipressenhout, ingelegd met ivoor van de eilanden van Kittim.[d]
7 Van kleurrijk linnen uit Egypte was het doek voor je zeil,
je dekzeil was van blauw draad en purperen wol van de eilanden van Elisa.[e]
8 De inwoners van Sidon en van Arvad[f] waren je roeiers.
Vaardige mannen uit je midden waren je scheepslieden,[g] Tyrus.
9 Ervaren,* vaardige mannen uit Gebal[h] breeuwden# je naden.[i]
Alle schepen van de zee en de zeelieden kwamen bij je om handel te drijven.

27:2 * Of ‘rouwlied’. 27:9 * Lett.: ‘oude mannen’. # Of ‘dichtten’.

HFST. 27
a Ez 26:17
b Jes 23:9; Ez 28:2, 12
c De 3:8, 9; 1Kr 5:23
d Ge 10:2, 4
e Ge 10:2, 4
f Ge 10:15, 18
g 1Kon 9:27
h Joz 13:2, 5
i Ez 27:27

2de kolom
a Ge 10:6; Jer 46:9
b Ge 10:2, 4; Jon 1:3
c 2Kr 9:21
d Jer 10:9
e Jes 66:19
f Ge 10:2
g Joë 3:6
h Ge 10:2, 3; Ez 38:6
i Ge 10:7
j 1Kon 10:22
k 1Kon 5:9; Ezr 3:7; Han 12:20
l Re 11:12, 33
m Ge 43:11
n Jer 8:22
o Jes 7:8

10 Mannen uit Perzië, Lud en Put[a] dienden in je leger als soldaten.
Ze hingen hun schilden en helmen in je op en verhoogden je aanzien.
11 De mannen van Arvad in je leger hielden de wacht op je muren
en dappere mannen bemanden je torens.
Ze hingen ronde schilden rondom aan je muren
en vervolmaakten je schoonheid.

12 Tarsis[b] deed zaken met je
omdat je zo rijk was.[c] Ze betaalden zilver, ijzer, tin en lood voor
je goederen.[d] 13 Javan, Tubal[e]
en Mesech[f] dreven handel met je. Ze betaalden voor je koopwaar met slaven[g] en koperen voorwerpen.
14 Het huis van Togarma[h] betaalde voor je goederen met trekpaarden, rijpaarden
en muildieren. 15 Het volk van
Dedan[i] dreef handel met je. Je nam op vele eilanden kooplieden in dienst, die ivoren slagtanden[j] en ebbenhout als schatting* aan
je betaalden. 16 Edom deed zaken met je vanwege je overvloed aan producten. Ze betaalden voor je goederen met turkoois, purperen wol, kleurrijk borduurwerk, fijn weefsel, koralen en robijnen.
17 Juda en het land Israël dreven handel met je. Ze betaalden voor je goederen[k] met tarwe uit Minnith,[l] het beste voedsel, honing,[m] olie en balsem.[n]
18 Damaskus[o] deed zaken met je vanwege je overvloed aan producten en al je rijkdom. Ze betaalden met wijn uit Helbon en
wol uit Zachar.* 19 Vedan en
Javan uit Uzal betaalden voor je goederen met smeedijzer, kassie*

27:15 * Zie Woordenlijst. 27:18 * Of ‘en roodgrijze wol’. 27:19 * Van een boom uit dezelfde familie als de kaneelboom.

en kalmoes.* 20 Dedan[a] voorzag
jou van zadelkleden* voor het
rijden. 21 Je had Arabieren in
dienst en de leiders van Kedar,[b]
handelaars in lammeren, rammen
en bokken.[c] 22 De handelaars
van Scheba en Raëma[d] deden za-
ken met je. Ze betaalden voor je
goederen met de beste parfums,
edelstenen en goud.[e] 23 Haran,[f]
Kanneh, Eden,[g] de handelaars van
Scheba,[h] Assur[i] en Kilmad de-
den zaken met je. 24 Op je
markt handelden ze in schitteren-
de gewaden, mantels van blauwe
stof met kleurrijk borduurwerk
en veelkleurige tapijten, allemaal
stevig vastgebonden met touwen.

25 De schepen van Tarsis[j]
waren de karavanen voor
je koopwaar,
zodat je vol en zwaarbeladen*
in het hart van de open zee
lag.
26 Je roeiers hebben je in zware
zee gebracht.
De oostenwind heeft je schip-
breuk laten lijden in het
hart van de open zee.
27 Je rijkdommen, je goederen,
je koopwaar, je zeelieden
en je scheepslieden,
de breeuwers van je naden,*
je handelaars[k] en alle
soldaten[l]
— de hele menigte# in je —
op de dag van je ondergang
zullen ze allemaal weg-
zinken in het hart van de
open zee.[m]
28 Als je scheepslieden het
uitroepen, zal het kust-
gebied schudden.
29 Alle roeiers, zeelieden en
scheepslieden
zullen hun schepen verlaten
en op het land staan.
30 Ze zullen hun stem verheffen
en je bitter beklagen[a]
terwijl ze stof over hun hoofd
gooien en zich wentelen in
de as.
31 Ze zullen zich kaalscheren en
een zak aandoen,
ze zullen bitter* om je huilen
met intens gejammer.
32 Jammerend zullen ze een
klaaglied over je zingen:
“Wie is als Tyrus, dat nu
zwijgt midden in de zee?[b]
33 Toen je goederen binnen-
kwamen van de open zee,
maakte je veel volken blij.[c]
Met je overvloedige rijkdom
en je koopwaar maakte je
de koningen van de aarde
rijk.[d]
34 Nu heb je schipbreuk ge-
leden op open zee, in het
diepe water,[e]
en al je koopwaar en je men-
sen zijn met je vergaan.[f]
35 Alle bewoners van de eilanden
zullen verbijsterd naar je
staren[g]
en hun koningen zullen beven
van angst,[h] met een ver-
trokken gezicht.
36 De kooplieden onder de
volken zullen fluiten over
wat er met je is gebeurd.
Je einde zal snel en ver-
schrikkelijk zijn
en je zult voor altijd ophouden
te bestaan.”’”’[i]

28 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, zeg tegen de lei-
der van Tyrus: “Dit zegt de Soe-
vereine Heer Jehovah:
‘Omdat je hart hoogmoedig
is geworden,[j] zeg je steeds:
“Ik ben een god.
Ik zit op de troon van een
god in het hart van de
zee.”[k]

HFST. 27
a Ge 25:3
b Ge 25:13
c 2Kr 17:11 Jes 60:7
d Ge 10:7
e 1Kon 10:1, 2 Jes 60:6
f Ge 11:31
g 2Kon 19:12 Am 1:5
h Ge 25:3 Job 6:19
i Ge 10:22
j 1Kon 10:22 Jes 23:14
k Ez 27:8, 9
l Ez 27:10, 11
m Ez 26:14

2de kolom
a Jes 23:1 Ez 26:17
b Ez 26:5
c Ez 27:14, 16
d Za 9:3
e Ez 26:19
f Ez 27:27
g Ez 26:15
h Ez 28:17
i Ps 37:10

HFST. 28
j Ez 28:5
k Ez 27:4

27:19 * Een aromatische rietsoort. 27:20 * Of ‘gewaden van geweven materiaal’. 27:25 * Of mogelijk ‘glorieus’. 27:27 * Of ‘je scheepstimmerlieden’. # Lett.: ‘gemeente’.

27:31 * Of ‘met bitterheid van ziel’.

Maar je bent slechts een mens
en geen god,
ook al vind je in je hart dat je
een god bent.
3 Zeker, je bent wijzer dan
Daniël.[a]
Geen geheim is voor je verborgen.
4 Door je wijsheid en inzicht
ben je rijk geworden
en je vult je schatkamers met
goud en zilver.[b]
5 Je handelsgeest heeft je grote
rijkdom opgeleverd[c]
en je hart werd hoogmoedig
vanwege je vermogen.'"

6 "Daarom zegt de Soevereine
Heer Jehovah:

'Omdat je in je hart vindt dat
je een god bent,
7 laat ik vreemde volken tegen
je optrekken, de wreedste
van allemaal.[d]
Ze zullen hun zwaarden trekken tegen je schitterende
wijsheid
en je glorieuze pracht verontreinigen.[e]
8 Ze zullen je in de kuil* laten
afdalen
en je zult een gewelddadige
dood sterven in het hart
van de open zee.[f]
9 Zul je ook tegen degene die
jou doodt zeggen: "Ik ben
een god"?
Als je in handen valt van degenen die je verontreinigen,
zul je slechts een mens zijn
en geen god.'"
10 "Door de hand van vreemdelingen zul je de dood van
onbesnedenen sterven,
want ikzelf heb gesproken",
verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.'

11 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: 12 'Mensenzoon, zing een klaaglied* over
de koning van Tyrus en zeg tegen hem: "Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah:

'Je was het toonbeeld van
perfectie,*
vol van wijsheid[a] en volmaakt
in schoonheid.[b]
13 Je was in Eden, de tuin van
God.
Je was versierd met allerlei
edelstenen:
robijn, topaas en jaspis,
chrysoliet, onyx en jade,
saffier, turkoois[c] en smaragd.
Ze waren gevat in gouden
zettingen.
Ze waren gereed op de dag
dat je werd geschapen.
14 Ik stelde je aan als de gezalfde
cherub die beschermt.
Je was op de heilige berg van
God[d] en je wandelde tussen
vurige stenen.
15 Je gedrag was onberispelijk*
vanaf de dag dat je werd
geschapen
totdat er onrechtvaardigheid
in je werd gevonden.[e]
16 Door al het handeldrijven[f]
raakte je vol geweld, en je
ging zondigen.[g]
Daarom zal ik je als onheilig
van Gods berg verdrijven
en je wegvagen,[h]
o beschermende cherub, uit
het midden van de vurige
stenen.
17 Je schoonheid maakte je
hart hoogmoedig.[i]
Je verkwanselde je wijsheid
om je eigen glorieuze
pracht.[j]
Naar de aarde zal ik je
werpen.[k]
Tot een schouwspel voor
koningen zal ik je maken.
18 Door je grote schuld en je
oneerlijke handel heb je je
heiligdommen ontwijd.

28:8 *Of 'het graf'. 28:12 *Of 'rouwlied'.

28:12 *Lett.: 'verzegelde een model'.
28:15 *Lett.: 'je was onberispelijk in je
wegen'.

HFST. 28
a Da 2:48
b Za 9:3
c Jes 23:1, 3
Ez 27:12
d Ez 30:10, 11
e Jes 23:9
f Ez 27:26

2de kolom
a Ez 28:3
b Ez 27:3
c Ez 27:16
d Jes 14:13
e Joë 3:4
Am 1:9
f 1Kon 10:11
2Kr 9:21
Ez 27:12
g Joë 3:6
h Jes 23:9
Jer 25:17, 22
Jer 47:4
Joë 3:8
i Ez 27:3
j Jes 14:14
k Jes 14:15

Ik zal een vuur in je midden
laten uitbreken en het zal
je verteren.[a]
Ik laat niets van je over dan
een hoopje as op de grond,
voor iedereen die je ziet.
19 Alle volken die je kenden
zullen verbijsterd naar je
staren.[b]
Je einde zal snel en verschrikkelijk zijn
en je zult voor altijd ophouden
te bestaan.’”’[c]

20 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: 21 ‘Men-
senzoon, richt je blik op Si-
don[d] en profeteer ertegen. 22 Je
moet zeggen: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah:

‘Ik ben tegen je, Sidon, en
ik zal in je midden worden
geëerd.
De mensen zullen moeten
weten dat ik Jehovah ben
als ik het oordeel aan haar
voltrek en in haar geheiligd
word.
23 Ik zal een ziekte op haar af
sturen en bloed zal in haar
straten vloeien.
Velen in haar zullen sneuvelen
als het zwaard van alle kanten op haar af komt.
Ze zullen moeten weten dat
ik Jehovah ben.[e]

24 Dan zal het huis van Israël niet meer omringd zijn door schadelijke distels en pijnlijke doorns,[f] degenen die hen verachten. De mensen zullen moeten weten dat ik de Soevereine Heer Jehovah ben.’”

25 “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Wanneer ik het huis van Israël weer bijeenbreng uit de volken waaronder ze verstrooid zijn,[g] zal ik door hen geheiligd worden in de ogen van de volken.[h] Ze zullen wonen op hun eigen grond,[i] de grond die ik aan mijn dienaar Jakob heb gegeven.[j]
26 Ze zullen er in veiligheid wonen[a] en huizen bouwen en wijngaarden planten.[b] Ze zullen in veiligheid wonen als ik het oordeel voltrek aan allen om hen heen die hen verachten.[c] Ze zullen moeten weten dat ik Jehovah ben, hun God.’”’

29 In het tiende jaar, op de 12de dag van de tiende maand, kwam het woord van Jehovah tot mij:
2 ‘Mensenzoon, richt je blik op de farao, de koning van Egypte, en profeteer tegen hem en tegen heel Egypte.[d]
3 Spreek deze woorden: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah:

‘Ik ben tegen je, Farao,
koning van Egypte,[e]
groot zeemonster dat in de
waterstromen van de Nijl*
ligt.[f]
Je hebt gezegd: “De Nijl is
van mij.
Ik heb die voor mezelf gemaakt.”[g]
4 Maar ik zal haken in je kaken
slaan en de vissen van de
Nijl aan je schubben laten
kleven.
Ik zal je uit de Nijl omhooghalen met alle vissen uit
de Nijl die kleven aan je
schubben.
5 Ik zal je achterlaten in de
woestijn, met alle vissen
uit de Nijl.
Op het open veld zul je vallen
en je zult niet bijeengeraapt
en begraven worden.[h]
Ik voer je aan de wilde dieren
van de aarde en de vogels
van de hemel.[i]
6 Dan zullen alle inwoners van
Egypte moeten weten dat
ik Jehovah ben,
want ze hebben het huis van
Israël niet meer steun geboden dan een strohalm.*[j]

HFST. 28
a Am 1:9, 10
b Ez 27:35
c Ez 27:36
d Jes 23:4; Jer 25:17, 22; Ez 32:30
e Ez 26:6
f Nu 33:55; Joz 23:12, 13
g De 30:3; Jes 11:12; Jer 30:18; Ho 1:11
h Jes 5:16
i Jer 23:8
j Ge 28:13

2de kolom
a Jes 32:18; Jer 23:6; Ho 2:18
b Jes 65:21, 22; Jer 31:5; Am 9:14
c Jer 30:16

HFST. 29
d Jer 25:17, 19; Jer 43:10, 11; Ez 31:2
e Jer 46:25; Ez 31:18
f Ez 32:2
g Ez 29:9
h Jer 25:33
i Ez 32:4
j Jes 36:6; Jer 37:5-7; Ez 17:17

29:3 * Hier en verder slaat ‘Nijl’ op de rivier en de irrigatiekanalen. 29:6 * Lett.: ‘rietstengel’.

7 Toen ze je hand vastpakten,
knakte je
en sneed je hun schouder
open.
Toen ze op je leunden,
brak je,
zodat ze wankelden op hun
benen.’*[a]

8 Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: ‘Ik stuur een
zwaard op je af[b] en ik zal mens en
dier uit je verwijderen. 9 Egyp-
te zal een verlaten en verwoes-
te plaats worden.[c] Ze zullen moe-
ten weten dat ik Jehovah ben,
omdat je hebt* gezegd: “De Nijl
is van mij. Ik heb die gemaakt.”[d]
10 Daarom ben ik tegen jou en
je Nijl. Ik zal Egypte verwoesten
en er een dorre en verlaten woes-
tenij van maken,[e] van Migdol[f] tot
Syene,[g] tot aan de grens met
Ethiopië. 11 Geen mens of dier
zal erdoorheen trekken[h] en het
zal 40 jaar lang onbewoond blij-
ven. 12 Ik zal Egypte het meest
verlaten van alle landen maken,
en zijn steden zullen 40 jaar lang
de meest verlaten steden zijn.[i]
Ik zal de Egyptenaren verstrooien
onder de volken en hen versprei-
den over de landen.’[j]

13 Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Na 40 jaar zal
ik de Egyptenaren weer samen-
brengen uit de volken waaronder
ze verstrooid waren.[k] 14 Ik zal
de Egyptische gevangenen terug-
brengen naar Pathros,[l] het land
van hun oorsprong. Daar zul-
len ze een onbeduidend konink-
rijk worden. 15 Egypte zal on-
beduidender zijn dan de andere
koninkrijken en het zal de ande-
re volken niet meer domineren.[m]
Ik zal hen zo klein maken dat ze
andere volken niet kunnen over-
heersen.[n] 16 Het huis van Israël
zal er nooit meer op vertrouwen.[o]
Het zal ze alleen nog herinneren
aan hun fout om de Egyptenaren
om hulp te vragen. En ze zullen
moeten weten dat ik de Soeverei-
ne Heer Jehovah ben.’”’

17 In het 27ste jaar, op de eer-
ste dag van de eerste maand,
kwam het woord van Jehovah tot
mij: 18 ‘Mensenzoon, koning Ne-
bukadnezar*[a] van Babylon heeft
zijn leger laten zwoegen tegen Ty-
rus.[b] Elk hoofd werd kaal en elke
schouder werd ontveld. Maar hij
en zijn leger kregen geen loon
voor het gezwoeg tegen Tyrus.

19 Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Ik geef het
land Egypte aan koning Nebu-
kadnezar* van Babylon,[c] en hij
zal de rijkdommen meenemen,
er een grote buit weghalen en
het land plunderen. Dat zal het
loon zijn voor zijn leger.”

20 “Als vergoeding voor zijn
gezwoeg tegen haar* zal ik hem
Egypte geven, want ze hebben
het voor mij gedaan”,[d] verklaart
de Soevereine Heer Jehovah.

21 Op die dag zal ik een hoorn
laten opkomen voor het huis van
Israël,*[e] en ik zal jou de gelegen-
heid geven onder hen te spre-
ken. Ze zullen moeten weten dat
ik Jehovah ben.’

30 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, profeteer en zeg:
“Dit zegt de Soevereine Heer Je-
hovah:

‘Jammer luid: “Ach, de dag
komt!”
3 Want de dag is dichtbij, ja,
een dag van Jehovah is
dichtbij.[f]
Het wordt een dag van
wolken,[g] een vastgestelde
tijd voor de volken.[h]
4 Een zwaard zal over Egypte
komen, en in Ethiopië zal
paniek heersen als er in
Egypte doden vallen.

29:7 *Lett.: ‘heupen’. 29:9 *Lett.: ‘hij heeft’.

29:18, 19 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. 29:20 *D.w.z. Tyrus. 29:21 *Of ‘het huis van Israël kracht geven’.

HFST. 29
a Jer 17:5
b Jer 46:14; Ez 30:4; Ez 32:12
c Jer 43:11-13
d Ez 29:3
e Ez 30:12
f Jer 44:1
g Ez 30:6, 7
h Ez 31:12; Ez 32:13
i Jer 46:19
j Ez 30:23
k Jer 46:25, 26
l Ge 10:13, 14; Ez 30:14
m Ez 30:13
n Ez 32:2
o Jes 30:2; Jes 36:4, 6; Jer 2:18; Jer 37:5-7

2de kolom
a Jer 25:9; Jer 27:3, 6
b Ez 26:7
c Jer 43:10, 12
d Ez 30:9, 10
e 1Sa 2:10; Lu 1:69

HFST. 30
f Ob 15
g Ez 32:7
h Ps 110:6

Zijn rijkdom wordt meege-
nomen en zijn fundamenten
worden gesloopt.[a]
5 Ethiopië,[b] Put,[c] Lud en alle
vreemdelingen*
en Kub samen met de zonen
van het land van het ver-
bond:#
allemaal zullen ze vallen
door het zwaard.’”
6 Dit zegt Jehovah:
“Wie Egypte steunen,
zullen ook vallen.
Zijn trotse kracht zal ineen-
storten.”[d]

“Van Migdol[e] tot Syene[f] zullen
ze in het land vallen door het
zwaard”, verklaart de Soeverei-
ne Heer Jehovah. 7 “Ze* zullen
het meest verlaten van alle lan-
den zijn, en zijn eigen steden zul-
len de meest verwoeste steden
zijn.[g] 8 Ze zullen moeten weten
dat ik Jehovah ben als ik Egypte
in brand steek en al zijn bondge-
noten verbrijzeld worden. 9 Op
die dag zal ik boodschappers per
schip sturen om het overmoedige
Ethiopië te laten beven. Ze zul-
len in paniek raken op de dag die
over Egypte komt, want die zal
zeker komen.”

10 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Door de hand van ko-
ning Nebukadnezar* van Babylon
zal ik een eind maken aan het le-
ger# van Egypte.[h] 11 Hij en zijn
troepen, de wreedste van alle vol-
ken,[i] zullen komen om het land
te verwoesten. Ze zullen hun
zwaarden trekken tegen Egypte
en het land vullen met lijken.[j]
12 Ik zal de Nijlkanalen[k] in dro-
ge grond veranderen en het land
aan* slechte mensen verkopen.
Ik zal het land en alles erin door
de hand van vreemdelingen laten
verwoesten.[a] Ikzelf, Jehovah, heb
gesproken.”

13 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Ik zal ook de wal-
gelijke afgodsbeelden* vernieti-
gen en een eind maken aan de
waardeloze goden van Nof.#[b] Er
zal geen vorst△ uit Egypte meer
zijn, en ik zal in Egypte paniek
zaaien.[c] 14 Ik zal Pathros[d] ver-
woesten, Zoan in brand steken
en het oordeel voltrekken aan
No.*[e] 15 Ik zal mijn woede uit-
storten over Sin, de vesting van
Egypte, en ik zal de bevolking
van No vernietigen. 16 Ik zal
Egypte in brand steken. Sin zal
sidderen van angst, in No zullen
bressen worden geslagen en Nof
zal worden aangevallen op klaar-
lichte dag! 17 De jonge mannen
van On* en Pi-Bezeth zullen val-
len door het zwaard en de in-
woners van de steden zullen ge-
vangen worden genomen. 18 In
Techafneches zal de dag don-
ker worden wanneer ik daar het
juk* van Egypte verbreek.[f] Er zal
een eind komen aan haar trotse
kracht,[g] wolken zullen haar be-
dekken en de inwoners van haar
steden zullen gevangen worden
genomen.[h] 19 Ik zal het oordeel
aan Egypte voltrekken. Ze zul-
len moeten weten dat ik Jehovah
ben.”’

20 In het 11de jaar, op de ze-
vende dag van de eerste maand,
kwam het woord van Jehovah tot
mij: 21 ‘Mensenzoon, ik breek
de arm van de farao, de koning
van Egypte. Die arm zal niet ver-
bonden worden om hem te laten
genezen en er zal geen verband

HFST. 30
a Ez 32:11, 12
b Ze 2:12
c Na 3:8, 9
d Ez 30:18
e Jer 44:1
f Ez 29:10
g Jer 46:19; Ez 29:12; Ez 32:18
h Ez 29:19; Ez 32:11
i Hab 1:6
j Ez 29:5
k Ez 29:3

2de kolom
a Ez 31:12
b Jer 43:12; Jer 46:14
c Jer 46:5
d Ge 10:13, 14; Jer 44:1
e Jer 46:25
f Ez 30:8
g Jer 46:20; Ez 31:18
h Jer 46:19

30:5 *Of ‘het hele gemengde gezelschap’. #Misschien duidt dit op Israëlieten die bondgenoten van Egypte waren. 30:7 *D.w.z. de eerder genoemde landen of Egypte. 30:10 *Lett.: ‘Nebukadrezar’, een spellingsvariant. #Of ‘de menigte’. 30:12 *Lett.: ‘in de hand van’.

30:13 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting. #Of ‘Memphis’. △Of ‘overste’. 30:14 *D.w.z. Thebe. 30:17 *D.w.z. Heliopolis. 30:18 *Zie Woordenlijst.

om worden gelegd om hem sterk
genoeg te maken om het zwaard
op te nemen.’
22 ‘Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Ik ben tegen
de farao, de koning van Egyp-
te.[a] Ik zal zijn armen breken, de
sterke en de gebroken arm,[b] en
ik zal zorgen dat het zwaard uit
zijn hand valt.[c] 23 Dan zal ik de
Egyptenaren verstrooien onder
de volken en verspreiden over de
landen.[d] 24 Ik zal de armen van
de koning van Babylon[e] sterk ma-
ken* en mijn zwaard in zijn hand
leggen.[f] Ik zal de armen van de fa-
rao breken, en als een stervende
man zal hij luid kreunen voor zijn
ogen.# 25 De armen van de ko-
ning van Babylon zal ik sterk ma-
ken, maar de armen van de farao
zullen slap neerhangen. Ze zul-
len moeten weten dat ik Jehovah
ben als ik mijn zwaard in de hand
van de koning van Babylon leg
en hij het tegen Egypte gebruikt.[g]
26 Ik zal de Egyptenaren ver-
strooien onder de volken en ver-
spreiden over de landen.[h] Ze zul-
len moeten weten dat ik Jehovah
ben.”’

31 In het 11de jaar, op de
eerste dag van de derde
maand, kwam het woord van Je-
hovah opnieuw tot mij: 2 ‘Men-
senzoon, zeg tegen de farao, de
koning van Egypte, en zijn le-
ger:*[i]

“Met wie ben je te vergelijken
in je grootheid?
3 Er was een Assyriër, een
ceder op de Libanon,
met mooie takken, als een
schaduwrijk bladerdak,
en torenhoog:*
de top reikte tot in de
wolken.
4 Het water deed hem groeien,
de diepe waterbronnen lie-
ten hem hoog worden.
Rondom de plaats waar hij
was geplant, waren water-
stromen.
Hun kanalen bevloeiden alle
bomen van het veld.
5 Zo werd hij hoger dan alle
andere bomen van het veld.
Zijn takken werden talrijk en
lang
door al het water in zijn
stromen.
6 Alle vogels van de hemel
nestelden in zijn takken.
Onder zijn takken wierpen
alle wilde dieren hun
jongen
en in zijn schaduw woonden
alle grote volken.
7 Hij werd een prachtige,
majestueuze boom met
lange takken,
want zijn wortels reikten tot
in het overvloedige water.
8 Geen andere ceder in de tuin
van God[a] was als hij.
Geen jeneverboom had zulke
takken
en geen plataan had takken
zoals hij.
Geen andere boom in de tuin
van God evenaarde zijn
schoonheid.
9 Ik maakte hem heel mooi,
met zijn overvloedige loof,
en alle andere bomen van
Eden, de tuin van de ware
God, benijdden hem.”
10 Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: “Omdat hij*
zo hoog werd, hij zijn top tot in
de wolken verhief en zijn hart
arrogant werd door zijn hoog-
te, 11 zal ik hem in handen ge-
ven van de machtige heerser van
de volken.[b] Die zal beslist tegen
hem optreden, en ik zal hem ver-
werpen vanwege zijn slechtheid.

HFST. 30
a Jer 46:25; Ez 29:3
b 2Kon 24:7; Jer 46:2
c Jer 46:21
d Ez 29:12
e Jer 27:6
f Ez 32:11, 12
g Ez 29:19, 20
h Ez 29:12

HFST. 31
i Jer 46:2; Ez 29:2

2de kolom
a Ge 2:8; Ez 28:12, 13
b Ez 30:10, 11; Hab 1:6

30:24 *Of ‘de macht (...) vergroten’. #D.w.z. voor de ogen van de koning van Babylon. 31:2 *Of ‘menigte’. 31:3 *Of ‘hoog van gestalte’.

31:10 *Lett.: ‘jij’.

12 Vreemde volken, de wreedste
van allemaal, zullen hem omhak-
ken. Ze zullen hem laten liggen
op de bergen. Zijn loof zal in alle
dalen vallen en zijn takken zul-
len gebroken in alle rivieren van
het land liggen.[a] Alle volken van
de aarde zullen uit zijn scha-
duw weggaan en hem verlaten.
13 De vogels van de hemel zul-
len op zijn gevallen stam verblij-
ven en de wilde dieren van het
veld op zijn takken.[b] **14** Geen
boom die bij het water staat zou
ooit nog zo hoog mogen wor-
den of zijn top tussen de wolken
mogen verheffen. Geen boom, al
krijgt hij veel water, zou nog zo
hoog mogen komen als de wol-
ken. Ze zullen allemaal aan de
dood worden prijsgegeven, aan
het land beneden, samen met
de mensenzonen, die afdalen in
de kuil."#

15 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: "Op de dag dat hij af-
daalt naar het Graf* zal ik men-
sen laten rouwen. Daarom zal
ik de waterdiepte bedekken en
haar stromen tegenhouden zo-
dat aan de overvloed van water
een eind komt. Vanwege hem zal
ik de Libanon verduisteren, en
alle bomen van het veld zullen
verdorren. **16** Ik laat de volken
beven bij het geluid van zijn val
als ik hem naar het Graf* laat af-
dalen samen met degenen die af-
dalen in de kuil.# En alle bomen
van Eden,[c] de mooiste en beste
van de Libanon, die veel water
krijgen, zullen worden getroost
in het land beneden. **17** Ze da-
len af naar het Graf* met hem,
naar degenen die zijn gedood
door het zwaard,[d] samen met
zijn bondgenoten# onder de vol-
ken die in zijn schaduw hebben
gewoond."[e]

31:14, 16 #Of 'het graf'. **31:15-17** *Of 'Sjeool', het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **31:17** #Lett.: 'arm'.

HFST. 31
a Ez 32:5, 6
b Ez 29:5; Ez 32:4
c Ez 31:9
d Ez 32:18, 20
e Ez 30:6; Ez 32:31

2de kolom
a Ez 31:9; Ez 32:19

HFST. 32
b Jes 51:9, 10; Ez 29:3
c Ez 29:5
d Ez 31:12

18 "Welke boom in Eden was
zo indrukwekkend en groot als
jij?[a] Toch zul je beslist met de
bomen van Eden worden neer-
gehaald en in het land beneden
terechtkomen. Je zult tussen de
onbesnedenen liggen, bij dege-
nen die door het zwaard zijn ge-
vallen. Dat zal gebeuren met
de farao en zijn hele leger", ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah.'

32 In het 12de jaar, op de eer-
ste dag van de 12de maand,
kwam het woord van Jehovah
opnieuw tot mij: **2** 'Mensenzoon,
zing een klaaglied* over de farao,
de koning van Egypte, en zeg te-
gen hem:

"Je was als een sterke jonge leeuw# onder de volken,
maar je bent tot zwijgen gebracht.
Je was als een zeemonster[b] dat water opspatte in je rivieren,
dat het water vertroebelde met je poten en de△ rivieren bevuilde."

3 Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah:
"Door een grote groep volken zal ik mijn net over je heen werpen
en ze zullen je ophalen in mijn sleepnet.
4 Ik zal je op het land achterlaten.
Ik zal je op het open veld neergooien.
Ik laat alle vogels van de hemel op je neerstrijken
en ik voer je aan de wilde dieren van de hele aarde.[c]
5 Je vlees gooi ik neer op de bergen
en de dalen vul ik met je resten.[d]

32:2 *Of 'rouwlied'. #Of 'een jonge leeuw met manen'. △Lett.: 'hun'.

6 Tot aan de bergen zal ik het
land doordrenken met je
wegstromende bloed,
het zal de rivieren vullen.”*
7 “Als jij wordt uitgedoofd, zal
ik de hemel bedekken en
de sterren verduisteren.
De zon zal ik met wolken
bedekken
en de maan zal geen licht
geven.[a]
8 Ik zal alle stralende hemel-
lichten verduisteren van-
wege jou
en ik zal je land bedekken
met duisternis”, verklaart
de Soevereine Heer Jeho-
vah.
9 “Ik zal het hart van veel
volken verontrusten als ik
gevangenen uit jou naar
andere volken breng,
naar landen die je niet kent.[b]
10 Ik zal veel volken met ontzag
vervullen.
Hun koningen zullen van-
wege jou sidderen van
angst als ik mijn zwaard
voor hun ogen heen en
weer zwaai.
Ze zullen voortdurend beven
en vrezen voor hun leven
op de dag van jouw val.”
11 Want dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah:
“Het zwaard van de koning
van Babylon zal op je af
komen.[c]
12 Ik zal je leger* laten vallen
door de zwaarden van
machtige strijders,
de wreedste van de volken,
allemaal.[d]
Ze zullen de trots van Egypte
neerhalen, zijn hele leger
wordt vernietigd.[e]
13 Bij zijn grote wateren zal ik
al het vee vernietigen[f]
en geen mensenvoet of dieren-
hoef zal het water nog ver-
troebelen.”[a]
14 “In die tijd zal ik het water
helder laten worden
en de rivieren laten stromen
als olie”, verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah.
15 “Als ik van Egypte een ver-
laten woestenij maak, een
land beroofd van alles wat
het vulde,[b]
als ik alle inwoners ervan
dood,
zullen ze moeten weten dat
ik Jehovah ben.[c]
16 Dit is een klaaglied, en de
mensen zullen het zeker
zingen.
De dochters van de volken
zullen het zingen.
Ze zullen het zingen over
Egypte en zijn hele leger”,
verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.’

17 In het 12de jaar, op de
15de dag van de maand, kwam
het woord van Jehovah tot mij:
18 ‘Mensenzoon, jammer over
het leger van Egypte en laat het*
met de dochters van machtige
volken afdalen naar het land be-
neden, met degenen die afdalen
in de kuil.#
19 “Denk je dat je mooier bent
dan anderen? Daal af en ga liggen
bij de onbesnedenen!”
20 “Ze zullen sneuvelen te mid-
den van degenen die vallen door
het zwaard.[d] Hij* is overgeleverd
aan het zwaard. Sleep hem en zijn
leger weg.
21 Uit de diepten van het
Graf* zullen de machtigste strij-
ders tot hem en zijn helpers spre-
ken. Ze zullen beslist afdalen en
daar liggen zoals de onbesnede-
nen, gevallen door het zwaard.

HFST. 32
a Jes 13:1, 10
b Ez 29:12; Ez 30:26
c Jer 43:10, 11; Jer 46:25, 26; Ez 30:24
d Ez 30:10, 11; Hab 1:6
e Ez 29:19
f Ez 30:12

2de kolom
a Ez 29:8, 11
b Ps 107:33, 34; Ez 29:12
c Ez 30:26
d Ez 29:8

32:6 *Lett.: ‘en de stroombeddingen zullen van (met) jou worden gevuld’. **32:12** *Of ‘menigte’.

32:18, 20 *D.w.z. Egypte. **32:18** #Of ‘het graf’. **32:21** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

22 Daar is Assyrië met zijn hele
leger. Hun graven liggen rond-
om hem, allemaal zijn ze gevallen
door het zwaard.[a] **23** Zijn gra-
ven liggen in de diepten van de
kuil* en zijn leger ligt rondom
zijn graf, allemaal gevallen door
het zwaard omdat ze angst zaai-
den in het land der levenden.
24 Daar is Elam[b] met zijn hele
leger rondom zijn graf, allemaal
gevallen door het zwaard. De-
genen die angst zaaiden in het
land der levenden zijn onbesne-
den afgedaald naar het land be-
neden. Nu zullen ze hun schande
dragen met degenen die afdalen
in de kuil.* **25** Ze hebben een
bed voor hem# klaargezet tus-
sen de gesneuvelden, samen met
zijn hele leger rondom zijn gra-
ven. Ze zijn allemaal onbesne-
den, gevallen door het zwaard
omdat ze angst zaaiden in het
land der levenden. Ze zullen hun
schande dragen met degenen die
afdalen in de kuil.* Hij is tussen
de gesneuvelden gelegd.
26 Daar zijn Mesech en Tu-
bal[c] en hun legers. Hun gra-
ven liggen rondom hem.* Ze zijn
allemaal onbesneden, doorboord
met het zwaard omdat ze angst
zaaiden in het land der levenden.
27 Zullen ze niet liggen bij mach-
tige, onbesneden strijders die zijn
gevallen, die met hun oorlogs-
wapens zijn afgedaald naar het
Graf?* Ze zullen hun zwaarden
onder hun hoofd leggen# en hun
zonden op hun botten omdat deze
machtige strijders het land der
levenden hebben geterroriseerd.
28 Maar jij* zult worden verplet-
terd te midden van de onbesne-
denen en je zult liggen bij de-
genen die zijn gevallen door het
zwaard.
29 Daar zijn Edom,[a] zijn ko-
ningen en al zijn leiders, die on-
danks hun macht werden gelegd
bij degenen die zijn gevallen door
het zwaard. Ook zij zullen liggen
bij de onbesnedenen[b] en bij dege-
nen die afdalen in de kuil.*
30 Daar zijn alle vorsten# van
het noorden samen met alle Sido-
niërs.[c] Ze hebben angst gezaaid
met hun macht en zijn toch on-
eervol afgedaald met de gesneu-
velden. Ze zullen onbesneden lig-
gen bij degenen die zijn gevallen
door het zwaard en zullen hun
schande dragen met degenen die
afdalen in de kuil.*
31 De farao zal hen zien en
het zal hem troost geven voor wat
er allemaal met zijn leger is ge-
beurd.[d] De farao en zijn hele leger
zullen vallen door het zwaard”,
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah.
32 “Omdat de farao angst heeft
gezaaid in het land der levenden
zullen hij en zijn leger bij de on-
besnedenen worden neergelegd,
bij degenen die zijn gevallen door
het zwaard”, verklaart de Soeve-
reine Heer Jehovah.’

33 Het woord van Jehovah
kwam tot mij: **2** ‘Mensen-
zoon, spreek tot de zonen van je
volk[e] en zeg tegen ze:
“Stel dat ik een zwaard op
een land af stuur.[f] De men-
sen in dat land stellen een man
aan als wachter **3** en hij ziet het
zwaard op het land af komen en
blaast op de hoorn om het volk
te waarschuwen.[g] **4** Als iemand
het geluid van de hoorn hoort
maar de waarschuwing negeert[h]
en er een zwaard komt dat hem
doodt,* dan heeft hij zijn dood

HFST. 32
a Jes 37:36; Za 10:11
b Ge 10:22; Jer 49:34, 35
c Ge 10:2; Ez 38:2

2de kolom
a Ge 25:30; Jes 34:5; Ez 25:12, 13; Am 1:11; Ob 1; Mal 1:4
b Jer 9:25, 26
c Ge 10:15; Ez 28:21
d Ez 31:16

HFST. 33
e Ez 3:11
f Le 26:25; Ez 6:3; Ez 21:9
g Jer 4:5; Ho 8:1
h Jer 6:17; Za 1:4

32:23-25, 29, 30 *Of ‘het graf’. **32:25** #D.w.z. Elam. **32:26** *Mogelijk de koning van Mesech en Tubal. **32:27** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. #Mogelijk verwijst dit naar strijders die met hun zwaard werden begraven, met militaire eer. **32:28** *Mogelijk de farao of Egypte.

32:30 #Of ‘leiders’. **33:4** *Lett.: ‘wegneemt’.

aan zichzelf te wijten.*[a] 5 Hij
heeft het geluid van de hoorn ge-
hoord maar de waarschuwing ge-
negeerd. Hij heeft zijn dood aan
zichzelf te wijten.* Als hij naar
de waarschuwing had geluisterd,
zou zijn leven# gered zijn.
6 Maar stel dat de wachter
het zwaard ziet komen en niet op
de hoorn blaast[b] om het volk te
waarschuwen en er een zwaard
komt dat het leven van een van
hen wegneemt. Dan zal die per-
soon voor zijn eigen zonde ster-
ven maar roep ik de wach-
ter ter verantwoording voor zijn
bloed.”*[c]
7 Mensenzoon, ik heb jou aan-
gesteld als wachter voor het huis
van Israël. En als je een woord
uit mijn mond hoort, moet je
hen namens mij waarschuwen.[d]
8 Als ik tegen een slecht mens
zeg: “Je bent slecht en je zult be-
slist sterven!”,[e] maar je niet vrij-
uit spreekt om hem te waar-
schuwen dat hij een andere weg
moet inslaan, dan zal hij als een
slecht mens voor zijn eigen zon-
de sterven[f] maar roep ik jou ter
verantwoording voor zijn bloed.*
9 Maar als je een slecht mens
waarschuwt om zich af te keren
van zijn weg en hij weigert een
andere weg in te slaan, dan zal
hij voor zijn zonde sterven[g] maar
zul jij je eigen leven# redden.[h]
10 Mensenzoon, zeg tegen het
huis van Israël: “Jullie hebben
gezegd: ‘Onze opstandigheid en
onze zonden drukken zwaar op
ons en we bezwijken eronder[i]
— hoe kunnen we in leven blij-
ven?’”[j] 11 Zeg tegen ze: “‘Zo ze-
ker als ik leef,’ verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah, ‘de dood
van een slecht mens geeft mij
geen vreugde.[a] Ik heb liever dat
hij een andere weg inslaat[b] en in
leven blijft.[c] Keer je af, keer je af
van je slechte wegen,[d] want waar-
om zouden jullie sterven, huis
van Israël?’”[e]
12 Mensenzoon, zeg tegen de
zonen van je volk: “De rechtvaar-
digheid van de rechtvaardige zal
hem niet bevrijden als hij in op-
stand komt.[f] Ook zal de slecht-
heid van de slechte hem niet
laten struikelen als hij zich af-
keert van zijn slechtheid.[g] En
een rechtvaardige zal niet op
grond van zijn rechtvaardigheid
in leven blijven op de dag dat
hij zondigt.[h] 13 Als ik tegen de
rechtvaardige zeg: ‘Je zult be-
slist in leven blijven’, en hij op
zijn eigen rechtvaardigheid ver-
trouwt en doet wat slecht is,*[i]
dan zal aan geen van zijn recht-
vaardige daden worden terugge-
dacht maar zal hij sterven voor
zijn kwaaddoen.[j]
14 Als ik tegen de slechte
zeg: ‘Je zult beslist sterven’, en
hij keert zich af van zijn zonde
en doet wat juist en rechtvaardig
is,[k] 15 en hij geeft terug wat hij
als onderpand genomen heeft,[l]
vergoedt wat hij geroofd heeft[m]
en houdt zich aan* de voorschrif-
ten die tot leven leiden door niet
te doen wat slecht is, dan zal
hij zeker in leven blijven.[n] Hij
zal niet sterven. 16 Geen van de
zonden die hij heeft begaan, zal
hem worden aangerekend.*[o] Hij
zal beslist in leven blijven om-
dat hij doet wat juist en recht-
vaardig is.”[p]
17 Maar je volk heeft gezegd:
“De weg van Jehovah is onrecht-
vaardig”, terwijl hun eigen weg
onrechtvaardig is.
18 Als een rechtvaardige zich
afkeert van zijn rechtvaardig-
heid en doet wat slecht is, moet

33:4 *Lett.: ‘zal zijn bloed op zijn eigen hoofd komen’. **33:5** *Lett.: ‘Zijn bloed zal op hemzelf zijn.’ **33:5, 9** #Of ‘ziel’. **33:6** *Of ‘zal ik zijn bloed terugeisen van de wachter’. **33:8** *Of ‘eis ik zijn bloed van jou terug’.

33:13 *Of ‘en onrecht doet’. **33:15** *Lett.: ‘wandelt in’. **33:16** *Lett.: ‘tegen hem in herinnering worden gebracht’.

HFST. 33
a Ez 3:19, Han 18:6
b Jes 56:10
c Ez 3:18
d Jes 21:8, Jer 1:17, Ez 3:17
e Jes 3:11, Ez 18:4
f Sp 11:21
g Sp 15:10
h Ez 3:19, Han 18:6
i Le 26:39, Jes 64:6, Ez 24:23
j Ez 37:11

2de kolom
a Ez 18:23, 1Ti 2:3, 4
b Jes 31:6, Lu 15:10
c Ps 130:7, 8
d Jes 55:7, Jer 3:22, Jer 25:5, Han 3:19
e Ez 18:31, 2Pe 3:9
f Ez 3:20, Ez 18:24
g 1Kon 8:48, 50, Ez 18:21
h Ez 18:26
i 2Pe 2:20
j Ez 18:4
k Jes 55:7, Ez 18:21, Mi 6:8
l Ex 22:26
m Le 6:2, 4, Ez 22:29
n Le 18:5, Ez 18:27
o Jes 1:18
p Ez 20:11

hij daarvoor sterven.[a] **19** Maar
als iemand die slecht is, zich af-
keert van zijn slechtheid en doet
wat juist en rechtvaardig is, zal
hij daardoor in leven blijven.[b]
20 Maar jullie hebben gezegd:
“De weg van Jehovah is onrecht-
vaardig.”[c] Ik zal elk van jullie
oordelen naar zijn wegen, huis
van Israël.’
21 Ten slotte kwam er in het
12de jaar van onze ballingschap,
op de vijfde dag van de tiende
maand, een vluchteling uit Jeru-
zalem bij me[d] die zei: ‘De stad is
gevallen!’[e]
22 De avond voordat de vluch-
teling kwam, was de hand van Je-
hovah op me gekomen en hij had
mijn mond geopend voordat de
man in de ochtend bij me kwam.
Mijn mond was dus geopend en
ik was niet langer stom.[f]
23 Toen kwam het woord van
Jehovah tot mij: **24** ‘Mensen-
zoon, de bewoners van deze ruï-
nes[g] zeggen over het land van Is-
raël: “Abraham was maar alleen
en toch nam hij het land in bezit.[h]
Wij zijn met velen, dus het land is
ons zeker in bezit gegeven.”
25 Zeg daarom tegen ze: “Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: ‘Jullie eten voedsel met het
bloed erin,[i] jullie kijken op naar
je walgelijke afgoden* en jullie
blijven bloed vergieten.[j] Waarom
zouden jullie het land dan be-
zitten? **26** Jullie vertrouwen op
je zwaard,[k] jullie maken je schul-
dig aan walgelijke praktijken en
elk van jullie heeft de vrouw
van zijn naaste onteerd.[l] Waar-
om zouden jullie het land dan be-
zitten?’”[m]
27 Dit moet je tegen ze zeg-
gen: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Zo zeker als ik
leef, de bewoners van de ruïnes
zullen vallen door het zwaard, de-
genen op het open veld zal ik aan
de wilde dieren voeren en dege-
nen in de vestingen en de grot-
ten zullen sterven door ziekte.[a]
28 Ik zal van het land een totaal
verlaten woestenij maken,[b] en
aan zijn arrogante trots zal een
eind komen. De bergen van Israël
zullen een verlaten gebied wor-
den[c] waar niemand meer door-
heen trekt. **29** Ze zullen moeten
weten dat ik Jehovah ben als ik
van het land een totaal verlaten
woestenij maak[d] vanwege alle
walgelijke dingen die ze hebben
gedaan.’”[e]
30 Mensenzoon, je volksgeno-
ten praten over je bij de muren
en in de deuropeningen van de
huizen.[f] Ze zeggen tegen elkaar,
elk tegen zijn broeder: “Kom, la-
ten we eens horen wat het woord
is dat van Jehovah komt.” **31** Ze
zullen toestromen om vóór je te
zitten als mijn volk, en ze zul-
len je woorden horen maar niet
doen.[g] Want met hun mond vleien
ze je,* maar hun hart is uit op on-
eerlijke winst. **32** Voor hen ben
je als een romantisch liefdeslied,
gezongen met een mooie stem
en goed gespeeld op een snaar-
instrument. Ze zullen je woor-
den wel horen maar er niets mee
doen. **33** Wanneer het uitkomt
— en het zal uitkomen — zullen ze
moeten weten dat er een profeet
bij hen was.’[h]

34 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, profeteer tegen
de herders van Israël. Profeteer
en zeg tegen de herders: “Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: ‘Wee de herders van Israël,[i]
die voor zichzelf zorgen!* Moe-
ten de herders niet voor de kudde
zorgen?[j] **3** Jullie eten het vet,

HFST. 33
a Heb 10:38; 2Pe 2:20
b Ez 18:27
c Ez 18:25, 29
d Ez 24:25-27
e 2Kon 25:4; 2Kr 36:17; Jer 39:2
f Ez 3:26
g Jer 39:10; Ez 36:4
h Ge 12:7
i Ge 9:4; Le 17:12
j Ez 22:6
k Ze 3:3
l Jer 5:8
m De 4:26; Joz 23:15

2de kolom
a Jer 42:22; Ez 5:12
b 2Kr 36:20, 21; Jes 6:11; Jer 44:2
c Ez 6:3
d Jer 9:11; Jer 25:11
e 2Kon 17:9; 2Kr 36:14
f Jer 18:18
g Jes 29:13; Jer 44:16, 17
h Ez 2:5

HFST. 34
i Jer 23:1; Mi 3:1, 11; Ze 3:3; Za 11:17; Mt 23:13
j Jes 40:11; Jo 21:15

33:25 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

33:31 *Of ‘spreken ze wellustig’. **34:2** *Of ‘weiden’, ‘voeden’.

kleden je met de wol en slach-
ten het vetste dier,[a] maar jullie
verzorgen de kudde niet.[b] **4** Het
zwakke schaap sterken jullie niet,
het zieke genezen jullie niet en
het gewonde verbinden jullie niet.
Het verdwaalde schaap brengen
jullie niet terug en het verloren
schaap zoeken jullie niet.[c] Jul-
lie behandelen ze hard en wreed.[d]
5 Ze raakten verstrooid omdat
er geen herder was.[e] Ze raak-
ten verstrooid en werden voed-
sel voor de wilde dieren van het
veld. **6** Mijn schapen dwaalden
rond op alle bergen en op elke
hoge heuvel. Mijn schapen waren
verstrooid over de hele aarde en
niemand keek naar ze om of ging
naar ze op zoek.

7 Daarom, herders, hoor het
woord van Jehovah: **8** "'Zo ze-
ker als ik leef,' verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah, 'mijn scha-
pen zijn prooi geworden, voedsel
voor de wilde dieren van het
veld, omdat er geen herder was.
Mijn herders zochten niet naar
mijn schapen. Ze zorgden voor
zichzelf en niet voor mijn scha-
pen.'" **9** Daarom, herders, hoor
het woord van Jehovah. **10** Dit
zegt de Soevereine Heer Jehovah:
"Ik ben tegen de herders. Ik zal ze
ter verantwoording roepen voor
mijn schapen* en ze niet langer
voor mijn schapen laten zorgen,[f]
en de herders zullen niet langer
voor zichzelf zorgen. Ik zal mijn
schapen uit hun mond redden, en
ze zullen niet langer voedsel voor
hen zijn."'

11 Want dit zegt de Soeve-
reine Heer Jehovah: 'Luister! Ik
zal zelf naar mijn schapen zoe-
ken en voor ze zorgen.[g] **12** Ik
zal mijn schapen verzorgen als
een herder die zijn verdwaalde
schapen vindt en voor ze zorgt.[h]
Ik zal ze redden uit alle plaatsen
waarheen ze verstrooid zijn op
de dag van wolken en diepe duis-
ternis.[a] **13** Ik zal ze bijeenbren-
gen uit de volken en ze verzame-
len uit de landen en ze naar hun
land brengen en ze verzorgen
op de bergen van Israël,[b] bij de
stromen en bij alle woonplaatsen
van het land. **14** Op een goe-
de weide zal ik ze verzorgen, en
het land waar ze grazen zal op
de hoge bergen van Israël zijn.[c]
Daar zullen ze rusten op prach-
tig grasland[d] en ze zullen grazen
op de beste weiden op de bergen
van Israël.'

15 'Ikzelf zal mijn schapen ver-
zorgen[e] en ze laten rusten',[f] ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah. **16** 'Het verloren schaap zal
ik zoeken,[g] het verdwaalde zal ik
terugbrengen, het gewonde zal ik
verbinden en het zwakke zal
ik sterken. Maar het vette en het
sterke schaap zal ik doden. Dat
zal ik weiden met oordeel.'

17 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah tegen jullie, mijn scha-
pen: 'Ik ga oordelen tussen het
ene schaap en het andere, tussen
de rammen en de bokken.[h] **18** Is
het niet genoeg voor jullie dat jul-
lie op de allerbeste weiden gra-
zen? Moeten jullie ook de rest van
jullie weiden met je poten ver-
trappen? En moeten jullie na het
helderste water gedronken te heb-
ben, het water bevuilen door met
je poten te stampen? **19** Moeten
mijn schapen nu grazen op de
weide die jullie met je poten ver-
trapt hebben en het water drin-
ken dat jullie bevuild hebben door
met je poten te stampen?'

20 Daarom zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah tegen ze: 'Luis-
ter! Ikzelf zal oordelen tussen een
vet schaap en een mager schaap.
21 Met je flank en schouder ble-
ven jullie dringen en met je
hoorns bleven jullie alle zieke die-
ren stoten totdat je ze overal had
verstrooid. **22** Ik zal mijn scha-
pen bevrijden en ze zullen niet

34:10 *Of 'ik zal mijn schapen uit hun hand terugeisen'.

HFST. 34
a 2Kon 21:16 Jer 22:17 Mi 3:3 Za 11:4, 5
b Jes 56:11
c Lu 15:4
d Jer 22:13
e Jer 23:2 Jer 50:6 Mt 9:36
f Jer 52:24-27
g 1Sa 17:34, 35 Ps 80:1 Jes 56:8
h Jes 40:11

2de kolom
a Joë 2:1, 2 Ze 1:14, 15
b Jer 23:3 Ez 11:17 Am 9:14 Mi 7:14
c Jes 25:6 Jes 30:23 Jer 31:12
d Jer 33:12
e Jer 3:15
f Ze 3:13
g Mi 4:6 Mt 15:24 Lu 15:4
h Za 10:3

langer prooi worden.[a] Ik zal oordelen tussen het ene schaap en het andere. **23** Ik zal één herder over ze aanstellen,[b] mijn dienaar David,[c] en hij zal voor ze zorgen. Hijzelf zal ze verzorgen en hun herder zijn.[d] **24** Ik, Jehovah, zal hun God worden,[e] en mijn dienaar David een vorst* in hun midden.[f] Ikzelf, Jehovah, heb gesproken.

25 Ik zal een vredesverbond met ze sluiten[g] en ik zal het land verlossen van gevaarlijke wilde dieren,[h] zodat ze veilig kunnen wonen in de woestijn en kunnen slapen in de bossen.[i] **26** Ik zal hen en de omgeving van mijn heuvel tot een zegen maken,[j] en ik zal de regen laten vallen op de juiste tijd. Het zal zegeningen regenen.[k] **27** De bomen van het veld zullen vrucht dragen en de grond zal zijn opbrengst geven,[l] en ze zullen veilig op het land wonen. Ze zullen moeten weten dat ik Jehovah ben als ik hun juk verbreek[m] en ze verlos van degenen die hen tot slaven hadden gemaakt. **28** Ze zullen niet langer een prooi voor de volken worden, de wilde dieren op aarde zullen hen niet verslinden en ze zullen in veiligheid wonen en voor niemand bang zijn.[n]

29 Ik zal akkers voor ze aanleggen die geroemd zullen worden* en ze zullen niet langer van honger omkomen in het land[o] en niet meer vernederd worden door de volken.[p] **30** "Dan zullen ze moeten weten dat ik, Jehovah, hun God, met hen ben en dat zij, het huis van Israël, mijn volk zijn",[q] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.'"

31 "Jullie, mijn schapen,[r] de schapen waar ik voor zorg, jullie zijn maar mensen, en ik ben jullie God", verklaart de Soevereine Heer Jehovah.'

34:24 *Of 'overste'. **34:29** *Lett.: 'tot een naam'.

35 Het woord van Jehovah kwam opnieuw tot mij: **2** 'Mensenzoon, richt je blik op het bergland Se̱ïr[a] en profeteer ertegen.[b] **3** Zeg ertegen: "Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: 'Ik ben tegen je, bergland Se̱ïr, en ik zal mijn hand tegen je uitstrekken en een verlaten woestenij van je maken.[c] **4** Je steden zal ik in ruïnes veranderen en je zult een verlaten woestenij worden.[d] Je zult moeten weten dat ik Jehovah ben. **5** Je hebt voortdurend blijk gegeven van vijandschap[e] en je hebt de Israëlieten overgeleverd aan het zwaard in de tijd van hun ondergang, in de tijd van hun uiteindelijke straf.'"[f]

6 "Daarom, zo zeker als ik leef," verklaart de Soevereine Heer Jehovah, "voor bloedvergieten bestem ik je en bloedvergieten zal je achtervolgen.[g] Omdat je bloed hebt gehaat, zal bloedvergieten je achtervolgen.[h] **7** Ik maak van het bergland Se̱ïr een verlaten woestenij,[i] en ik verwijder iedereen die erdoorheen trekt en iedereen die terugkeert. **8** Ik zal je bergen bezaaien met lijken. Degenen die sneuvelen door het zwaard zullen vallen op je heuvels, in je dalen en in al je rivieren. **9** Ik zal voorgoed een woestenij van je maken en je steden zullen niet bewoond worden.[j] Je zult moeten weten dat ik Jehovah ben."

10 Je hebt gezegd: "Deze twee volken en deze twee landen zullen van mij worden en we zullen beide in bezit nemen",[k] ook al was Jehovah zelf daar. **11** "Daarom, zo zeker als ik leef," verklaart de Soevereine Heer Jehovah, "ik zal tegen je optreden met dezelfde woede en jaloezie die jij hebt getoond in je haat tegenover hen.[l] Ik zal mij onder hen bekendmaken als ik jou oordeel. **12** Dan zul je moeten weten dat ikzelf, Jehovah, alle beledigingen heb

HFST. 34

a Jes 40:11, Jer 23:3
b Jo 10:11, Heb 13:20, 1Pe 5:4, Opb 7:17
c Jes 11:1, Jer 30:9
d Ez 37:24, Ho 3:5
e Ex 29:45, Jer 31:1
f Ps 2:6, Jes 9:6, Jer 23:5, Mi 5:2, Lu 1:32, Han 5:31
g Ez 37:26
h Le 26:6, Jes 11:6-9, Jes 35:9, Jes 65:25, Ho 2:18
i Jer 23:6, Jer 33:16
j Jes 56:7, Ez 20:40, Mi 4:1
k Ge 12:2, 3, De 28:12, Za 8:13
l Le 26:4, Ps 85:12, Jes 35:2, Ez 36:30
m Le 26:13
n Jer 30:10, Jer 46:27
o Ez 36:29
p Ez 36:15
q Ez 37:27
r Ps 78:52, Ps 100:3, Jes 40:11

2de kolom

HFST. 35

a Ge 32:3, De 2:5
b Jer 49:8, Klg 4:22, Ez 25:8, 9, Ob 1
c Ez 25:12, 13
d Joë 3:19, Mal 1:3
e Ge 27:41, Am 1:11
f Ps 137:7, Ob 10
g Ob 15
h Ez 25:14
i Ez 25:13
j Jer 49:17, 18, Ez 25:13, Mal 1:4
k Ez 36:5, Ob 13
l Am 1:11

gehoord die je hebt uitgesproken
tegen de bergen van Israël toen
je zei: ‘Ze zijn verwoest zodat wij
ze kunnen verslinden.’* **13** Jul-
lie zetten een grote mond tegen
mij op en spraken veel woorden
tegen mij.[a] Ik heb alles gehoord.”
14 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “De hele aarde zal jui-
chen als ik een verlaten woes-
tenij van je maak. **15** Zoals jij
juichte toen het erfdeel van het
huis van Israël verwoest werd,
zo zal ik jou behandelen.[b] Je zult
een verlaten puinhoop worden,
bergland Se̱ïr, ja, heel Edom.[c] Ze
zullen moeten weten dat ik Jeho-
vah ben.”’

36 ‘Mensenzoon, profeteer te-
gen de bergen van Israël
en zeg: “Bergen van Israël, hoor
het woord van Jehovah. **2** Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: ‘De vijand heeft over je ge-
zegd: “Haha! Zelfs de oude hoog-
ten zijn ons bezit geworden!”’”[d]
3 Profeteer dus en zeg: “Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: ‘Ze hebben jullie van alle
kanten verwoest en aangevallen
zodat jullie in het bezit zouden
komen van de overlevenden* on-
der de volken. De mensen blij-
ven over jullie praten en jullie
belasteren.[e] **4** Daarom, bergen
van Israël, hoor het woord van
de Soevereine Heer Jehovah! Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah tegen de bergen en de heu-
vels, tegen de rivieren en de da-
len, tegen de verlaten ruïnes[f]
en tegen de verlaten steden die
geplunderd en bespot zijn door
de overlevenden van de omrin-
gende volken.[g] **5** Daartegen zegt
de Soevereine Heer Jehovah:
“In het vuur van mijn ijver[h] zal
ik spreken tegen de overleven-
den van de volken en tegen heel
Edom, degenen die mijn land vol
minachting*[a] en met grote blijd-
schap in bezit hebben genomen
om het te plunderen en de wei-
den in gebruik te nemen.”’”[b]
6 Profeteer dus over het land
van Israël. Zeg tegen de bergen
en de heuvels, tegen de rivieren
en de dalen: “Dit zegt de Soeve-
reine Heer Jehovah: ‘Ik zal spre-
ken in mijn ijver en in mijn woe-
de, omdat jullie vernederd zijn
door de volken.’”[c]
7 Daarom zegt de Soevereine
Heer Jehovah: “Ik hef mijn hand
op in een eed dat de omliggen-
de volken zelf vernederd zullen
worden.[d] **8** Maar jullie, bergen
van Israël, zullen takken voort-
brengen en vrucht dragen voor
mijn volk Israël,[e] want ze zullen
binnenkort terugkomen. **9** Ik
ben met jullie en ik zal mij naar
jullie toe wenden, en jullie zul-
len bebouwd en ingezaaid wor-
den. **10** Ik zal mensen talrijk
maken op jullie — het hele huis
van Israël, iedereen — en de ste-
den zullen bewoond[f] en de ruï-
nes herbouwd worden.[g] **11** Ja,
ik zal mens en dier talrijk maken
op jullie.[h] Ze zullen toenemen en
vruchtbaar zijn. Ik zal jullie be-
woond laten worden zoals vroe-
ger[i] en ik zal zorgen dat het jullie
beter gaat dan in het verleden.[j]
En jullie zullen moeten weten
dat ik Jehovah ben.[k] **12** Ik laat
mensen — mijn volk Israël — op
jullie wandelen, en ze zullen jul-
lie in bezit nemen.[l] Jullie zullen
hun erfdeel worden en jullie zul-
len hen nooit meer kinderloos
maken.”’[m]
13 ‘Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Ze zeggen tegen jul-
lie: ‘Je bent een land dat mensen
verslindt en je volken van kin-
deren beroofd.’” **14** “Daarom zul
je geen mensen meer verslinden
of je volken kinderloos maken”,

HFST. 35
a Ob 3
b Klg 4:21; Ob 12, 15
c Jes 34:5; Ez 25:12, 13; Ez 36:5

HFST. 36
d Jer 49:1; Ez 35:10
e De 28:37; 1Kon 9:7; Klg 2:15; Da 9:16
f Jer 25:9
g Ps 79:4; Ez 34:28
h Ze 3:8

2de kolom
a Ob 12
b Ez 25:12, 13; Ez 35:10, 11; Am 1:11
c Ps 74:10; Ps 123:4
d Jer 25:9; Jer 49:17
e Jes 44:23; Jes 51:3; Ez 36:30
f Za 8:4
g Jes 51:3; Jer 30:18, 19; Am 9:14
h Jer 31:27
i Jes 54:7; Jer 30:18
j Hag 2:9
k Ho 2:20; Joë 3:17
l Jer 32:44; Ob 17
m Jes 65:23

35:12 * Lett.: ‘ons zijn ze als voedsel gegeven’. **36:3** * Lett.: ‘het overblijfsel’, ‘de overgeblevenen’.

36:5 * Of ‘verachting in de ziel’.

verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah. **15** “Ik zal je niet langer
de beledigingen van de volken la-
ten verduren of de spot van men-
sen laten verdragen,[a] en je zult
je volken niet meer tot struike-
len brengen”, verklaart de Soeve-
reine Heer Jehovah.’
16 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **17** ‘Men-
senzoon, toen het huis van Israël
in hun land woonde, maakten ze
het onrein met hun wegen en hun
daden.[b] Hun wegen waren voor
mij als de onreinheid van men-
struatie.[c] **18** Dus stortte ik mijn
woede over hen uit vanwege het
bloed dat ze op het land hadden
vergoten[d] en omdat ze het land
onrein hadden gemaakt met hun
walgelijke afgoden.*[e] **19** Ik ver-
strooide hen onder de volken en
verspreidde hen over de landen.[f]
Ik oordeelde hen naar hun wegen
en naar hun daden. **20** Maar
toen ze bij die volken kwamen,
ontheiligden mensen mijn heili-
ge naam[g] door over hen te zeg-
gen: “Dit is het volk van Jehovah,
maar ze moesten zijn land verla-
ten.” **21** Ik zal begaan zijn met
mijn heilige naam, die het huis
van Israël heeft ontheiligd onder
de volken waar ze naartoe zijn
gegaan.’[h]
22 ‘Zeg daarom tegen het huis
van Israël: “Dit zegt de Soeverei-
ne Heer Jehovah: ‘Huis van Is-
raël, dat ik ingrijp is niet voor jul-
lie maar voor mijn heilige naam,
die jullie hebben ontheiligd onder
de volken waar jullie naartoe zijn
gegaan.’”[i] **23** “Ik zal mijn gro-
te naam beslist heiligen,[j] die on-
der de volken is ontheiligd, die
jullie onder hen hebben onthei-
ligd. En de volken zullen moe-
ten weten dat ik Jehovah ben”,[k]
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah, “als ik voor hun ogen on-
der jullie word geheiligd. **24** Ik
zal jullie uit de volken weglei-
den en jullie uit alle landen bij-
eenbrengen en naar jullie land
leiden.[a] **25** Ik zal jullie met rein
water besprenkelen[b] en jullie zul-
len rein worden. Ik zal jullie rei-
nigen van al je onreinheid[c] en van
al je walgelijke afgoden.[d] **26** Ik
zal jullie een nieuw hart geven[e] en
een nieuwe geest in jullie leggen.[f]
Ik zal het hart van steen[g] uit jul-
lie lichaam verwijderen en jullie
een hart van vlees* geven. **27** Ik
zal mijn geest in jullie leggen en
ik zal zorgen dat jullie mijn voor-
schriften naleven,*[h] en jullie zul-
len je houden aan mijn rechter-
lijke beslissingen. **28** Dan zullen
jullie wonen in het land dat ik aan
je voorouders heb gegeven, en jul-
lie zullen mijn volk zijn en ik zal
jullie God zijn.”[i]
29 “Ik zal jullie bevrijden van
al je onreinheid, ik zal het graan
bevelen overvloedig te groeien
en ik zal geen hongersnood over
jullie brengen.[j] **30** Ik zorg er-
voor dat de boom veel vrucht
draagt en de akker een rijke op-
brengst heeft, zodat jullie onder
de volken nooit meer worden be-
spot omdat jullie honger lijden.[k]
31 Dan zullen jullie terugden-
ken aan je slechte wegen en je
daden die niet goed waren. Jul-
lie zullen walgen van jezelf van-
wege je schuld en je afschuwe-
lijke praktijken.[l] **32** Maar weet
dat ik dit niet voor jullie doe”,[m]
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah. “Schaam je en voel je ver-
nederd vanwege je wegen, huis
van Israël.”
33 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Op de dag dat ik jul-
lie reinig van al jullie schuld, zal
ik ervoor zorgen dat de steden
bewoond[n] en de ruïnes herbouwd

36:18 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

36:26 *D.w.z. een hart dat gevoelig is voor Gods leiding. **36:27** *Lett.: ‘wandelen in’.

HFST. 36
a Jes 54:4, Jes 60:14, Mi 7:8, Ze 2:8, Ze 3:19
b Ps 106:38, Jes 24:5, Jer 2:7, Jer 16:18
c Le 12:2, Jes 64:6
d Jes 42:24, 25
e Ez 23:37
f Le 26:38, Ez 22:15
g Jes 52:5, Ro 2:24
h Ps 74:18, Jes 48:9, Ez 20:9
i Ps 106:7, 8
j Jes 5:16, Ez 20:41
k Ps 102:13-15

2de kolom
a De 30:3, Jes 43:5, Jer 23:3, Ez 34:13, Ho 1:11
b Nu 19:13, Ps 51:7
c Jes 4:4, Jer 33:8
d Ez 6:4
e Jer 32:39
f Ps 51:10, Ez 11:19, 20
g Za 7:12
h Jer 31:33
i Jer 30:22, Ez 37:25, 27
j Ez 34:29
k Ez 34:27
l Ezr 9:6, Ne 9:26, Jer 31:18, Ez 6:9
m De 9:5, Da 9:19
n Za 8:8

worden.[a] **34** Het verlaten land dat woest lag voor de ogen van alle voorbijgangers, zal bebouwd worden. **35** Mensen zullen zeggen: ‘Het verlaten land is als de tuin van Eden geworden[b] en de steden die in puin lagen, die verwoest en afgebroken waren, zijn nu versterkt en bewoond.’[c] **36** De volken die om jullie heen overblijven, zullen moeten weten dat ikzelf, Jehovah, heb opgebouwd wat was afgebroken en heb beplant wat een woestenij was. Ikzelf, Jehovah, heb gesproken en ik heb het gedaan.”[d]

37 Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Ik zal het huis van Israël ook aan mij laten vragen dit voor hen te doen: ik zal hun volk zo talrijk maken als een kudde. **38** De steden die in puin lagen zullen vol worden met kudden mensen,[e] zoals de kudde van heiligen, zoals de kudde van Jeruzalem* tijdens haar feesten.[f] En ze zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.”’

37 De hand van Jehovah was op mij, en door zijn geest nam Jehovah me mee en zette hij me midden in de vallei neer.[g] Die lag vol botten. **2** Hij liet me er helemaal omheen lopen, en ik zag dat er heel veel botten in de vallei lagen. Ze waren helemaal uitgedroogd.[h] **3** Hij vroeg me: ‘Mensenzoon, kunnen deze botten tot leven komen?’ Ik antwoordde: ‘Soevereine Heer Jehovah, u bent degene die het weet.’[i] **4** Toen zei hij tegen me: ‘Profeteer over deze botten en zeg ertegen: “Uitgedroogde botten, hoor het woord van Jehovah:

5 Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah tegen deze botten: ‘Ik laat adem in jullie komen, en jullie zullen tot leven komen.[j] **6** Ik zal jullie bekleden met pezen en vlees, jullie bedekken met huid en jullie adem geven, en jullie zullen tot leven komen. Jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben.’”’

7 Ik profeteerde zoals me was opgedragen. Zodra ik profeteerde, klonk er een geluid, een ratelend geluid. De botten kwamen bij elkaar, bot bij bot. **8** Ik zag dat ze bekleed werden met pezen en vlees en bedekt met huid. Maar er was nog geen adem in.

9 Toen zei hij tegen me: ‘Profeteer tot de wind. Profeteer, mensenzoon, en zeg tegen de wind: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Kom uit de vier windstreken, wind,* en blaas op deze mensen die gedood zijn, zodat ze tot leven komen.’”’

10 Ik profeteerde zoals hij me opdroeg, en er kwam adem* in. Ze kwamen tot leven en gingen op hun voeten staan:[a] een enorm groot leger.

11 Toen zei hij tegen me: ‘Mensenzoon, deze botten zijn het hele huis van Israël.[b] Ze zeggen: “Onze botten zijn uitgedroogd en onze hoop is vergaan.[c] We zijn volledig afgesneden.” **12** Profeteer daarom en zeg tegen ze: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Ik zal jullie graven openen[d] en jullie uit je graven laten opstaan, mijn volk. Ik zal jullie naar het land van Israël brengen.[e] **13** En jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben als ik jullie graven open en jullie uit je graven laat opstaan, mijn volk.’”[f] **14** “Ik zal mijn geest in jullie leggen en jullie zullen tot leven komen,[g] en ik zal jullie op je land plaatsen. Jullie zullen moeten weten dat ikzelf, Jehovah, heb gesproken en dat ik het heb gedaan”, verklaart Jehovah.’

36:38 *Of mogelijk ‘zoals de kudden van offerschapen in Jeruzalem’.

37:9 *Of ‘adem’, ‘geest’. **37:10** *Of ‘geest’.

HFST. 36
a Jes 58:12; Jer 33:10, 11; Am 9:14
b Ge 2:8
c Jes 51:3
d Ez 28:26; Ez 37:14
e Jer 30:18, 19
f Ex 23:17

HFST. 37
g Opb 21:10
h Ez 37:11
i De 32:39; 1Sa 2:6
j Ge 2:7; Ez 37:14

2de kolom
a Opb 11:11
b Ez 36:10
c Jes 49:14
d Jes 66:14
e Ez 11:17; Am 9:14
f Ps 126:2
g Jes 32:14, 15; Ez 36:27

15 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **16** ‘Men-
senzoon, pak een stok en schrijf
erop: “Voor Juda en voor de Is-
raëlieten die bij hem zijn.”*[a] Pak
dan een andere stok en schrijf
daarop: “Voor Jozef, de stok van
Efraïm, en het hele huis van Is-
raël dat bij hem is.”#[b] **17** Houd
ze daarna dicht bij elkaar zodat
ze in je hand één stok worden.[c]
18 Als je volk* je vraagt: “Ga je
ons niet vertellen wat deze din-
gen betekenen?”, **19** zeg dan te-
gen ze: “Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: ‘Ik pak de stok van
Jozef, die in de hand van Efraïm
is, en van de stammen van Is-
raël die bij hem zijn, en ik voeg
ze samen met de stok van Juda.
Ik maak er één stok van,[d] en ze
zullen één worden in mijn hand.’”
20 De stokken waarop je schrijft,
moet je duidelijk zichtbaar in je
hand houden.

21 Zeg dan tegen ze: “Dit zegt
de Soevereine Heer Jehovah: ‘Ik
zal de Israëlieten wegleiden uit
de volken waar ze naartoe zijn
gegaan, en ik zal ze uit elke rich-
ting bijeenbrengen en ze naar
hun land brengen.[e] **22** Ik zal
één volk van hen maken in het
land,[f] op de bergen van Israël, en
één koning zal over hen allen re-
geren.[g] Niet langer zullen ze twee
volken zijn, verdeeld in twee
koninkrijken.[h] **23** Ze zullen zich
niet meer verontreinigen met
hun walgelijke afgoden,* hun af-
schuwelijke praktijken en al hun
overtredingen.[i] Ik zal ze bevrij-
den van al hun ontrouw waarmee
ze gezondigd hebben, en ik zal ze
reinigen. Ze zullen mijn volk zijn
en ikzelf zal hun God zijn.[j]

24 Mijn dienaar David zal hun
koning zijn,[a] en ze zullen alle-
maal één herder hebben.[b] Ze zul-
len mijn rechterlijke beslissingen
naleven* en zich strikt aan mijn
voorschriften houden.[c] **25** Ze
zullen wonen in het land dat ik
aan mijn dienaar, aan Jakob, heb
gegeven, waar jullie voorouders
woonden.[d] Ze zullen er eeuwig wo-
nen,[e] zij en hun kinderen* en de
kinderen van hun kinderen.[f] En
mijn dienaar David zal voor eeu-
wig hun vorst# zijn.[g]

26 Ik zal een vredesverbond
met hen sluiten.[h] Het zal een eeu-
wig verbond met hen zijn. Ik zal
ze een plaats geven, ze talrijk
maken[i] en mijn heiligdom voor
altijd in hun midden plaatsen.
27 Mijn tent* zal bij# hen zijn,
ik zal hun God zijn en zij zullen
mijn volk zijn.[j] **28** En de volken
zullen moeten weten dat ik, Je-
hovah, Israël heilig wanneer mijn
heiligdom zich voor altijd in hun
midden bevindt.’”’[k]

38 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
2 ‘Mensenzoon, richt je blik op
Gog van het land Magog,[l] het op-
perhoofd* van Mesech en Tubal,[m]
en profeteer tegen hem.[n] **3** Zeg:
“Dit zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: ‘Ik ben tegen je, Gog, opper-
hoofd van Mesech en Tubal. **4** Ik
zal je omkeren, haken in je kaken[o]
slaan en je laten uittrekken met je
hele leger[p] — paarden en ruiters,
allemaal in prachtige kleding en
bewapend met het zwaard — een
enorm leger met grote en klei-
ne schilden.* **5** Perzië, Ethiopië
en Put[q] zijn erbij, allemaal met
kleine schilden en helmen. **6** Go-
mer en al zijn troepen, het huis
van Togarma[r] uit de meest afgele-
gen streken van het noorden met

37:16 *Of ‘die zijn deelgenoten zijn’. #Of ‘het hele huis van Israël, zijn deelgenoten’. **37:18** *Lett.: ‘de zonen van je volk’. **37:23** *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

37:24 *Lett.: ‘wandelen in’. **37:25** *Lett.: ‘zonen’. #Of ‘overste’. **37:27** *Of ‘woonplaats’, ‘huis’. #Of ‘over’. **38:2** *Of ‘de oppervorst’. **38:4** *Vaak door boogschutters gedragen.

HFST. 37
a 2Kr 15:9; 2Kr 30:11
b 1Kon 11:31; 1Kon 12:20
c Jes 11:13; Jer 3:18
d Jer 50:4; Za 10:6
e De 30:3; Jes 11:12; Jer 16:14, 15; Am 9:14
f Jer 3:18; Ho 1:11
g Ge 49:10; Ps 2:6; Jes 9:6; Jer 23:5; Lu 1:32
h Ez 37:19; Za 10:6
i Jes 2:18; Ez 11:18; Ho 14:8; Za 13:2
j Jer 31:33; Ez 36:28

2de kolom
a Jer 23:5; Jer 30:9; Ho 3:5; Lu 1:32
b Jo 10:16; 1Pe 5:4
c De 30:8-10; Jer 32:39; Ez 36:27
d Jer 30:3
e Joë 3:20
f Jes 60:21; Am 9:15
g Ez 34:24; Lu 1:32
h Ez 34:25
i Jer 30:19; Za 8:5
j Le 26:12; Ez 11:19, 20; Ez 43:7; Ho 2:23; Opb 21:3
k Ez 36:23

HFST. 38
l Ez 38:15
m Jes 66:19; Ez 27:13; Ez 32:26
n Ez 39:1
o 2Kon 19:20, 28; Ez 29:3, 4; Ez 39:2
p Ez 38:15
q 1Kr 1:8
r Ge 10:2, 3; Ez 27:14

al zijn troepen — veel volken zijn
bij je.[a]
7 Sta klaar, bereid je voor, jij
met al je verzamelde legers. Jij
zult hun aanvoerder* zijn.
8 Na veel dagen zal er aan-
dacht aan je worden besteed.*
Aan het einde van de jaren zul
je het land binnenvallen van de
mensen die zich hebben hersteld
van het verwoestende zwaard
en die uit vele volken zijn ver-
zameld op de bergen van Israël,
die lang woest hadden gelegen.
De bewoners van dat land zijn
bijeengebracht uit de volken, en
ze wonen allemaal in veiligheid.[b]
9 Je zult tegen ze optrekken als
een storm, en je zult het land
bedekken als wolken, jij en al je
troepen en veel volken met je.'"
10 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: "Op die dag zullen er
gedachten bij je* opkomen, en je
zult een boosaardig plan smeden.
11 Je zult zeggen: 'Ik zal het land
van onbeschermde nederzettin-
gen* binnenvallen.[c] Ik zal optrek-
ken tegen degenen die onbezorgd
en in veiligheid wonen, allemaal
in nederzettingen die niet be-
schermd zijn door muren, gren-
dels of poorten.' 12 Je gaat er-
heen om veel te roven en te
plunderen, om een aanval te doen
op de verwoeste plaatsen die nu
bewoond worden[d] en op een volk
dat weer is bijeengebracht uit de
volken,[e] dat vermogen en bezit
vergaart,[f] dat op het middelpunt
van de aarde woont.
13 Scheba[g] en Dedan,[h] de han-
delaars van Tarsis[i] en al zijn strij-
ders* zullen tegen je zeggen: 'Val
je aan om veel te roven en te plun-
deren? Heb je je legers verzameld
om zilver en goud weg te slepen,
om vermogen en bezit mee te ne-
men en om een heel grote buit
binnen te halen?'"
14 Profeteer daarom, mensen-
zoon, en zeg tegen Gog: "Dit
zegt de Soevereine Heer Jeho-
vah: 'Op de dag dat mijn volk Is-
raël in veiligheid woont, zul je
dat beslist weten.[a] 15 Je zult uit
je plaats komen, uit de meest
afgelegen streken van het noor-
den,[b] jij en veel volken met jou,
allemaal op paarden, een grote
troepenmacht, een enorm leger.[c]
16 Als wolken die het land be-
dekken zul je tegen mijn volk Is-
raël oprukken. Aan het einde van
de dagen zal ik je op mijn land af
sturen[d] zodat de volken mij ken-
nen als ik mij voor hun ogen hei-
lig door jou, Gog.'"[e]
17 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: "Ben jij het niet over
wie ik vroeger heb gesproken via
mijn dienaren, de profeten van
Israël, die jarenlang profeteer-
den dat je op hen af gestuurd
zou worden?"
18 "Op die dag, de dag dat Gog
het land van Israël binnenvalt,"
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah, "zal mijn grote woede op-
laaien.[f] 19 In mijn ijver, in het
vuur van mijn woede, zal ik spre-
ken. En op die dag zal er een gro-
te aardbeving zijn in het land van
Israël. 20 De vissen van de zee,
de vogels van de lucht, de wil-
de dieren van het veld, alle die-
ren* die over de grond kruipen
en alle mensen op aarde zullen
door mij beven. De bergen zullen
worden neergeworpen,[g] de steile
rotsen zullen neerstorten en elke
muur zal op de grond neerval-
len."
21 "Ik zal op al mijn bergen
een zwaard tegen hem oproepen",
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah. "Ieders zwaard zal tegen
zijn eigen broeder zijn.[h] 22 Ik
zal mijn oordeel aan hem vol-

38:7 *Lett.: 'wacht'. 38:8 *Of 'zul je worden opgeroepen'. 38:10 *Lett.: 'in je hart'. 38:11 *Of 'van het open plattelandsgebied'. 38:13 *Of 'jonge leeuwen met manen'.

38:20 *Of 'reptielen'.

HFST. 38
a Ez 39:2
b Jer 23:5, 6; Ez 28:25, 26; Ez 34:25
c Ex 15:9
d Jer 33:12
e Za 10:8
f Jes 60:5; Jes 61:6
g Ez 27:22
h Ez 27:15
i Ez 27:25

2de kolom
a Ez 38:8
b Ez 39:2
c Ze 3:8
d Joë 3:2
e Ex 14:4; 2Kon 19:17-19; Ps 83:17, 18; Ez 39:21
f Joë 3:16; Na 1:2; Za 2:8
g Na 1:5
h 2Kr 20:23; Hag 2:22; Za 14:13

trekken* met ziekte[a] en bloedver-
gieten. Ik zal een stortregen, ha-
gelstenen,[b] vuur[c] en zwavel[d] laten
neerkomen op hem, op zijn troe-
pen en op de vele volken bij hem.[e]
23 Ik zal mij beslist grootmaken
en mij heiligen en mij bekend-
maken voor de ogen van veel vol-
ken. En ze zullen moeten weten
dat ik Jehovah ben.”

39 Mensenzoon, profeteer te-
gen Gog[f] en zeg tegen hem:
“Dit zegt de Soevereine Heer Je-
hovah: ‘Ik ben tegen je, Gog, op-
perhoofd* van Mẹsech en Tu̱bal.[g]
2 Ik zal je omkeren, je leiden,
je laten optrekken uit de meest
afgelegen streken van het noor-
den[h] en je naar de bergen van
Israël brengen. **3** Ik zal je boog
uit je linkerhand slaan en je pij-
len uit je rechterhand laten val-
len. **4** Op de bergen van Israël
zul je vallen,[i] jij en al je troepen
en de volken die bij je zullen zijn.
Ik zal je aan allerlei roofvogels
en de wilde dieren van het veld
voeren.’”[j]

5 “Je zult vallen op het open
veld,[k] want ikzelf heb gesproken”,
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah.

6 “Ik zal vuur op Ma̱gog af
sturen en op degenen die in vei-
ligheid de eilanden bewonen,[l] en
ze zullen moeten weten dat ik
Jehovah ben. **7** Ik zal mijn hei-
lige naam bekendmaken onder
mijn volk Israël en ik zal niet
meer toelaten dat mijn heilige
naam wordt ontheiligd. En de
volken zullen moeten weten dat
ik Jehovah ben,[m] de Heilige in Is-
raël.”[n]

8 “Ja, dit komt en het zal
gebeuren”, verklaart de Soeve-
reine Heer Jehovah. “Dit is de
dag waarover ik heb gesproken.
9 De inwoners van Israël zullen
uit hun steden komen en vuren
stoken met de wapens: de grote
en kleine schilden,* de bogen en
de pijlen, de strijdknotsen# en
de speren. Ze zullen daarmee ze-
ven jaar vuren stoken.[a] **10** Ze
hoeven geen hout te sprokkelen
van het veld of brandhout te ha-
len uit de bossen, omdat ze de
wapens zullen gebruiken om vu-
ren te ontsteken.”

“Ze zullen buit roven bij dege-
nen die hen hebben beroofd en
degenen plunderen die hen heb-
ben geplunderd”, verklaart de
Soevereine Heer Jehovah.

11 “Op die dag zal ik Gog[b]
een graf geven daar in Israël, in
het dal van de reizigers ten oos-
ten van de zee, en het zal hen
die erdoorheen trekken de weg
versperren. Daar zullen ze Gog
en zijn hele leger* begraven, en
het zal het Dal van Ha̱mon-Gog#[c]
worden genoemd. **12** Het huis
van Israël zal er zeven maan-
den mee bezig zijn hen te be-
graven om het land te reinigen.[d]
13 Heel het volk van het land
zal ermee bezig zijn hen te be-
graven, en dat zal ze roem bren-
gen op de dag dat ik mijzelf
verheerlijk”,[e] verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah.

14 “Er zullen mannen worden
aangesteld om steeds door het
land te trekken en de lichamen
te begraven die op de aarde zijn
blijven liggen, zodat die wordt
gereinigd. Ze zullen zeven maan-
den blijven zoeken. **15** Als de-
genen die door het land trekken
het bot van een mens zien, zul-
len ze er een teken naast plaat-
sen. Dan zullen degenen die als
doodgraver zijn aangesteld het
begraven in het Dal van Ha̱mon-
Gog.[f] **16** Er zal daar ook een

HFST. 38
a Za 14:12
b Ex 9:22; Joz 10:11
c Jes 30:30
d Ge 19:24
e Jer 25:31

HFST. 39
f Ez 38:2
g Ez 27:13; Ez 32:26
h Ez 38:4, 15
i Ez 38:21
j Opb 19:17, 18
k Jer 25:33
l Ez 38:22
m Ez 38:16
n Jes 6:3

2de kolom
a Ps 46:9
b Ez 38:2
c Ez 39:15
d De 21:22, 23
e Ez 38:16
f Ez 39:11

38:22 *Of ‘ik zal zelf met hem in het ge-
richt treden’. **39:1** *Of ‘oppervorst’.

39:9 *Vaak door boogschutters gedra-
gen. #Of mogelijk ‘spiesen’, wapens
met een scherpe punt. **39:11** *Of ‘me-
nigte’. #Of ‘Dal van Gogs Leger’, ‘Dal
van Gogs Menigte’.

stad zijn die Hamona* wordt genoemd. En ze zullen het land reinigen.”[a]

17 Mensenzoon, dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Zeg tegen alle soorten vogels en tegen alle wilde dieren van het veld: ‘Kom bij elkaar, kom samen. Verzamel je rond het slachtoffer dat ik voor jullie klaarmaak, een groot slachtoffer op de bergen van Israël.[b] Jullie zullen vlees eten en bloed drinken.[c] **18** Jullie zullen het vlees eten van machtigen en het bloed drinken van de leiders van de aarde — de rammen, lammeren, bokken en stieren — alle vetgemeste dieren van Basan. **19** Jullie zullen je volvreten aan vet en bloed drinken tot jullie dronken zijn van het slachtoffer dat ik voor jullie klaarmaak.’”

20 “Aan mijn tafel zullen jullie verzadigd worden met paarden en wagenmenners, machtigen en allerlei strijders”,[d] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.

21 “Ik zal mijn glorie onder de volken tonen, en alle volken zullen het oordeel zien dat ik heb voltrokken en de macht* die ik onder hen heb laten zien.[e] **22** Vanaf die dag zal het huis van Israël moeten weten dat ik Jehovah ben, hun God. **23** En de volken zullen moeten weten dat het huis van Israël vanwege hun eigen zonde in ballingschap ging, omdat ze mij ontrouw waren.[f] Daarom verborg ik mijn gezicht voor hen[g] en gaf ik ze in handen van hun vijanden,[h] en ze vielen allemaal door het zwaard. **24** Ik heb ze behandeld zoals past bij hun onreinheid en hun overtredingen, en ik heb mijn gezicht voor hen verborgen.”

25 Daarom zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Ik zal de gevangenen van Jakob terugbrengen[a] en medelijden hebben met* het hele huis van Israël.[b] Ik zal mijn heilige naam vol ijver verdedigen.#[c] **26** Nadat ze vernederd zijn vanwege al hun ontrouw tegenover mij,[d] zullen ze in veiligheid op hun land wonen en voor niemand bang zijn.[e] **27** Als ik ze terugbreng uit de volken en ze bijeenbreng uit de landen van hun vijanden,[f] zal ik mijzelf ook onder hen heiligen voor de ogen van veel volken.”[g]

28 “Ze zullen moeten weten dat ik Jehovah ben, hun God, als ik ze in ballingschap onder de volken stuur en ze dan terugbreng naar hun land, waarbij ik niemand van hen achterlaat.[h] **29** Ik zal mijn gezicht niet langer voor hen verbergen,[i] want ik zal mijn geest over het huis van Israël uitstorten”,[j] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.’

40 In het 25ste jaar van onze ballingschap,[k] in het 14de jaar nadat de stad was gevallen, aan het begin van het jaar, op de tiende dag van de maand,[l] op precies die dag was de hand van Jehovah op mij, en hij bracht me naar de stad.[m] **2** Door middel van visioenen van God bracht hij me naar het land Israël en zette hij me neer op een heel hoge berg.[n] Daarop was tegen het zuiden iets gebouwd dat op een stad leek.

3 Toen hij me erheen bracht, zag ik een man die van koper leek.[o] Hij had een koord van vlas en een meetriet* in zijn hand,[p] en hij stond in de toegangspoort. **4** De man zei tegen me: ‘Mensenzoon, kijk goed, luister aandachtig en let op* alles wat ik je laat zien, want daarom ben je hierheen gebracht. Vertel alles

---

39:16 *Bet.: ‘legers’, ‘menigten’. **39:21** *Lett.: ‘hand’.

39:25 *Of ‘barmhartigheid tonen voor’. #Lett.: ‘exclusieve toewijding tonen voor’. **40:3** *Zie App. B14. **40:4** *Lett.: ‘zet je hart op’.

HFST. 39
a Ez 39:12
b Jes 34:6-8; Jer 46:10; Ze 1:7
c Opb 19:17, 18
d Ez 38:4-6; Hag 2:22; Opb 19:17, 18
e Ex 7:4; Ex 14:4; Jes 37:20; Ez 38:16; Mal 1:11
f 2Kr 7:21, 22
g De 31:18; Jes 59:2
h Le 26:24, 25; De 32:30; Ps 106:40, 41

2de kolom
a Jer 30:3; Ez 34:13
b Ho 1:11; Za 1:16
c Ez 36:21
d Da 9:16
e Le 26:5, 6
f Jer 30:10; Am 9:14; Ze 3:20
g Jes 5:16; Ez 36:23
h De 30:4
i Jes 45:17; Jes 54:8; Jer 29:14
j Jes 32:14, 15; Joë 2:28

HFST. 40
k 2Kon 24:15, 16
l 2Kon 25:8-10; Ez 33:21
m Ez 8:3
n Jes 2:2
o Ez 1:5, 7; Da 10:5, 6
p Ez 47:3; Za 2:1, 2; Opb 11:1; Opb 21:15

wat je ziet aan het huis van Is-
raël.’[a]
5 Ik zag dat de tempel* omge-
ven was door een muur. De man
had in zijn hand een meetriet
van zes el lang (per el is een
handbreedte toegevoegd).# Hij
begon de muur te meten: de dik-
te was één riet en de hoogte één
riet.
6 Vervolgens ging hij naar de
poort die uitzag op het oosten[b]
en liep hij de treden op. Toen
hij de drempel van de poort mat,
was die één riet breed. Ook de
breedte van de andere drempel
was één riet. **7** Elk wachtlokaal
was één riet lang en één riet
breed, en er zat vijf el tussen de
wachtlokalen.[c] De drempel van
de poort naast de voorhal van
de poort aan de tempelkant mat
één riet.
8 Hij mat de voorhal van de
poort aan de tempelkant, en die
was één riet. **9** Vervolgens mat
hij de voorhal van de poort, die
acht el was, en de zijpilaren er-
van, die twee el waren. De voor-
hal van de poort lag aan de tem-
pelkant.
10 Aan weerskanten van de
oostpoort waren drie wachtloka-
len. Ze waren alle drie even groot,
en ook de zijpilaren aan weers-
kanten waren even groot.
11 Toen mat hij de breedte
van de poortingang: 10 el. En de
lengte van de poort was 13 el.
12 De afgescheiden ruimte
vóór de wachtlokalen was aan
weerskanten één el. De wacht-
lokalen aan weerskanten waren
elk zes el.
13 Toen mat hij de poort van-
af het dak van het ene wacht-
lokaal* tot het dak van het ande-
re wachtlokaal: 25 el breed. De
ene ingang lag tegenover de an-
dere ingang.[a] **14** Hij mat de zij-
pilaren, die 60 el hoog waren, en
ook de zijpilaren in de poorten
rondom het voorhof. **15** De af-
stand vanaf de voorkant van de
poortingang tot de voorkant van
de voorhal aan de binnenkant
van de poort was 50 el.
16 Binnen in de poort hadden
de wachtlokalen en hun zijpila-
ren schuin toelopende vensters[b]
aan elke kant.* Ook de voorhal-
len hadden vanbinnen aan elke
kant vensters, en er waren palm-
figuren[c] op de zijpilaren.
17 Vervolgens bracht hij me
naar het buitenste voorhof. Ik zag
eetruimten*[d] en een stenen vloer#
rondom het voorhof. Er waren
30 eetruimten op de vloer. **18** De
stenen vloer naast de poorten was
net zo breed als de poorten diep
waren — dat was de lager gelegen
stenen vloer.
19 Toen mat hij de afstand*
vanaf de voorkant van de bene-
denpoort tot de buitenkant van
het binnenste voorhof. Die was
100 el aan de oostkant en aan de
noordkant.
20 Het buitenste voorhof had
een poort die op het noorden
uitzag, en hij mat de lengte en
de breedte. **21** Aan weerskan-
ten waren drie wachtlokalen. De
zijpilaren en de voorhal hadden
dezelfde afmetingen als die van
de eerste poort. Hij was 50 el
lang en 25 el breed. **22** De ven-
sters, de voorhal en de palmfigu-
ren[e] waren net zo groot als die
van de oostpoort. Zeven treden
leidden ernaartoe, en de voorhal
bevond zich aan de voorkant.

HFST. 40
a Ez 43:10
b Ez 40:10; Ez 43:1, 4; Ez 46:1, 2
c 1Kr 9:26, 27

2de kolom
a Ez 40:20, 21
b 1Kon 6:4; Ez 41:26
c 1Kon 6:35
d 1Kr 28:12
e Ez 41:20, 26

40:5 *Lett.: ‘het huis’. In hfst. 40-48 weergegeven met ‘tempel’ als het gaat om het tempelcomplex of het eigenlijke tempelgebouw. #Lett.: ‘een meetriet van zes el, een el en een handbreedte’. Dit is de lange el. Zie App. B14.

40:13 *Mogelijk de bovenkant van de muur van het wachtlokaal. **40:16** *Of ‘vensters met afgeschuinde kozijnen’. **40:17** *Of ‘vertrekken’. #Of ‘stenen pad’. **40:19** *Lett.: ‘breedte’.

23 Er was in het binnenste
voorhof een poort tegenover de
noordpoort en ook tegenover de
oostpoort. Hij mat de afstand
van poort tot poort, en die was
100 el.
24 Daarna bracht hij me naar
het zuiden, en ik zag een poort
aan de zuidkant.[a] Hij mat de
zijpilaren en de voorhal. Ze wa-
ren even groot als de andere.
25 Aan elke kant van de poort en
de voorhal waren vensters zoals
de andere vensters. De poort was
50 el lang en 25 el breed. **26** Ze-
ven treden leidden ernaartoe,[b] en
de voorhal bevond zich aan de
voorkant. Er waren palmfiguren
op de zijpilaren, aan beide kan-
ten één.
27 Het binnenste voorhof had
een poort die op het zuiden uit-
zag. Hij mat van poort tot poort
naar het zuiden, en de afstand
was 100 el. **28** Daarna bracht hij
me door de zuidpoort naar het
binnenste voorhof. Toen hij de
zuidpoort mat, was die net zo
groot als de andere poorten.
29 De wachtlokalen, de zijpilaren
en de voorhal waren net zo groot
als de andere. Er waren ven-
sters aan elke kant van de poort
en de voorhal. De poort was 50 el
lang en 25 el breed.[c] **30** Er wa-
ren voorhallen rondom. Ze waren
25 el lang en 5 el breed. **31** De
voorhal zag uit op het buitenste
voorhof, en er waren palmfigu-
ren op de zijpilaren.[d] Acht treden
leidden ernaartoe.[e]
32 Toen hij me vanuit het
oosten naar het binnenste voor-
hof bracht, mat hij de poort, en
die was net zo groot als de ande-
re poorten. **33** De wachtloka-
len, de zijpilaren en de voorhal
waren net zo groot als de ande-
re. Er waren vensters aan elke
kant van de poort en de voorhal.
De poort was 50 el lang en 25 el
breed. **34** De voorhal zag uit op
het buitenste voorhof, en er wa-
ren palmfiguren op de beide zij-
pilaren. Acht treden leidden er-
naartoe.
35 Hij bracht me vervolgens
naar de noordpoort[a] en mat die.
De poort was net zo groot als
de andere. **36** De wachtlokalen,
de zijpilaren en de voorhal wa-
ren hetzelfde als de andere. De
poort had aan elke kant vensters.
Hij was 50 el lang en 25 el breed.
37 De zijpilaren waren aan de
kant van het buitenste voorhof,
en er waren palmfiguren op de
beide zijpilaren. Acht treden leid-
den ernaartoe.
38 Er was een eetruimte met
ingang bij de zijpilaren van de
poorten, waar de volledige brand-
offers werden gewassen.[b]
39 Aan weerskanten van de
voorhal van de poort waren twee
tafels om de volledige brandof-
fers,[c] de zondeoffers[d] en de schuld-
offers[e] op te slachten. **40** Als je
omhoogging naar de noordpoort,
stonden er twee tafels buiten de
ingang. Ook aan de andere kant
van de voorhal van de poort ston-
den twee tafels. **41** Er stonden
vier tafels aan beide kanten van
de poort — in totaal acht ta-
fels — waarop de offers werden ge-
slacht. **42** De vier tafels voor het
volledige brandoffer waren van ge-
houwen steen. Ze waren ander-
halve el lang, anderhalve el breed
en één el hoog. Daarop lagen
de gereedschappen om de volledi-
ge brandoffers en de slachtoffers
te slachten. **43** Rondom langs de
binnenmuren waren planken van
één handbreedte bevestigd. Op
de tafels werd het vlees van de
offers gelegd.
44 Buiten de binnenpoort wa-
ren de eetruimten voor de zan-
gers.[f] Ze waren in het binnen-
ste voorhof bij de noordpoort en
zagen uit op het zuiden. Er was
nog een eetruimte bij de oost-
poort, die op het noorden uit-
zag.

HFST. 40
a Ez 46:9
b Ez 40:20, 22
c Ez 40:20, 21
d Ez 40:16
e Ez 40:32, 34
Ez 40:35, 37

2de kolom
a Ez 44:4
b Le 8:21
c Le 1:3, 6
Le 8:20
Ez 43:18
d Le 4:3, 4
e Le 5:6
Le 7:1
Ez 42:13
Ez 44:29
f 1Kr 6:31, 32

45 Hij zei tegen me: ‘Deze eet-
ruimte die op het zuiden uitziet
is voor de priesters die verant-
woordelijk zijn voor de tempel-
dienst.[a] **46** De eetruimte die op
het noorden uitziet is voor de
priesters die verantwoordelijk
zijn voor de dienst van het al-
taar.[b] Dat zijn de zonen van
Za̱dok,[c] de Levieten die zijn toe-
gewezen om tot Jehovah te na-
deren om hem te dienen.’[d]
47 Toen mat hij het binnen-
ste voorhof. Dat was vierkant,
100 el lang en 100 el breed. Het
altaar stond vóór de tempel.
48 Hij bracht me vervolgens
naar de voorhal van de tempel[e]
en mat de zijpilaar van de voor-
hal. Die was vijf el aan de ene
en vijf el aan de andere kant. De
breedte van de poort was drie el
aan de ene en drie el aan de an-
dere kant.
49 De voorhal was 20 el lang
en 11* el breed. Je kwam er bin-
nen via de treden. Er waren zui-
len bij de zijposten, aan weers-
kanten één.[f]

41 Toen bracht hij me in het
buitenste heiligdom,* en
hij mat de zijpilaren. Ze waren
zes el# breed aan de ene kant en
zes el breed aan de andere kant.
2 De ingang was tien el breed en
de zijmuren* van de ingang wa-
ren vijf el aan de ene en vijf el
aan de andere kant. Hij mat de
lengte ervan, 40 el, en de breed-
te, 20 el.
3 Toen ging hij naar binnen*
en mat hij de zijpilaar van de in-
gang. Die was twee el dik. En
de ingang was zes el breed. De
zijmuren* van de ingang waren
zeven el. **4** Daarna mat hij de
ruimte die grensde aan het bui-
tenste heiligdom, en die was
20 el lang en 20 el breed.[a] Hij zei
tegen me: ‘Dit is het allerheilig-
ste.’[b]
5 Hij mat de muur van de
tempel en die was zes el dik. De
zijkamers rond de tempel waren
vier el breed.[c] **6** De zijkamers
lagen boven elkaar, drie verdie-
pingen hoog, met op elke ver-
dieping 30 kamers. Rondom de
muur waren richels die als steun
dienden voor de zijkamers, zo-
dat er geen uitsparingen waren
in de muur van de tempel zelf.[d]
7 Aan beide kanten van de tem-
pel was een wenteltrap* die naar
de bovenste kamers toe steeds
breder werd.[e] Als je van de on-
derste verdieping via de middel-
ste verdieping naar de boven-
ste verdieping ging, werd hij per
verdieping breder.
8 Ik zag dat er rondom de tem-
pel een verhoging was, en de fun-
damenten van de zijkamers ma-
ten een vol riet van zes el tot de
hoek. **9** De buitenmuur van de
zijkamers was vijf el dik. Langs
de zijkamers was een open ruim-
te* die deel uitmaakte van de
tempel.
10 Tussen de tempel en de
eetruimten*[f] was een ruimte van
20 el breed aan elke kant. **11** Er
was een ingang tussen de zij-
kamers en de open ruimte aan
de noordkant en een andere in-
gang aan de zuidkant. De open
ruimte was rondom vijf el breed.
12 Aan de westkant stond een
gebouw dat uitzag op de open
ruimte. Het was 70 el breed en
90 el lang. De muur van het ge-
bouw was overal vijf el dik.

HFST. 40
a Nu 3:6-8; 1Kr 9:22, 23; Ps 134:1
b Le 6:12, 13; Nu 18:5; 2Kr 13:10, 11
c 1Kon 2:35; Ez 43:19
d Nu 16:39, 40; Ez 44:15, 16
e 1Kon 6:3; 2Kr 3:4
f 1Kon 7:21

2de kolom

HFST. 41
a 1Kon 6:20; 2Kr 3:8
b Ex 26:33
c 1Kon 6:5
d 1Kon 6:6, 10
e 1Kon 6:8
f 1Kr 28:12

40:49 *Of mogelijk ‘12’. **41:1** *Lett.: ‘de tempel’. In hfst. 41 en 42 verwijst deze term naar het buitenste heiligdom (het heilige) of naar het hele heiligdom (de tempel inclusief het heilige en het allerheiligste). #Dit is de lange el. Zie App. B14. **41:2** *Lett.: ‘zijkanten’. **41:3** *D.w.z. in het binnenste heiligdom (het allerheiligste).

41:3 *Lett.: ‘de breedte’. **41:7** *Lett.: ‘wentelgang’. **41:9** *Blijkbaar een smalle gang rondom de tempel. **41:10** *Of ‘vertrekken’.

13 Hij mat de tempel, en die was 100 el lang. Ook de open ruimte, het gebouw* en de muren waren 100 el lang. **14** De breedte van de voorkant van de tempel, die uitzag op het oosten, en de open ruimte was 100 el.

15 Hij mat de lengte van het gebouw dat uitzag op de open ruimte aan de achterkant, met de galerijen aan weerskanten, en die was 100 el.

Bovendien mat hij het buitenste heiligdom, het binnenste heiligdom[a] en de voorhallen van het voorhof, **16** en ook de drempels, de schuin toelopende vensters[b] en de galerijen in die drie gedeelten. Bij de drempel waren van de vloer tot de vensters houten panelen,[c] en de vensters waren bedekt. **17** De afmetingen werden vastgesteld van het deel boven de ingang, van de binnenkant van de tempel, van de buitenkant en van de hele muur rondom. **18** Er waren cherubs[d] en palmfiguren[e] gegraveerd, met steeds één palmboom tussen twee cherubs. Elke cherub had twee gezichten. **19** Er was een mensengezicht naar de palmboom aan de ene kant gericht en een leeuwengezicht* naar de palmboom aan de andere kant.[f] Op die manier waren ze overal in de tempel gegraveerd. **20** Vanaf de vloer tot boven de ingang waren er cherubs en palmfiguren op de muur van het heiligdom gegraveerd.

21 De deurposten* van het heiligdom waren vierkant.[g] Vóór de heilige plaats# was iets dat leek op **22** een houten altaar[h] dat drie el hoog en twee el lang was. Het had hoekstijlen, en het voetstuk* en de zijkanten waren van hout. Vervolgens zei hij tegen me: ‘Dit is de tafel die vóór Jehovah staat.’[a]

23 Het buitenste heiligdom en de heilige plaats hadden elk twee deuren.[b] **24** De deuren bestonden uit twee scharnierende deurvleugels, twee vleugels per deur. **25** Op de deuren van het heiligdom waren cherubs en palmfiguren gegraveerd, net als op de muren.[c] Buiten, aan de voorkant van de voorhal, was een houten overhang.* **26** Er waren schuin toelopende vensters[d] en palmfiguren aan weerskanten van de voorhal, en ook bij de zijkamers van de tempel en de overhangen.

42 Toen nam hij me mee naar de noordkant van het buitenste voorhof.[e] Hij bracht me naar het blok van de eetruimten naast de open ruimte,[f] ten noorden van het aangrenzende gebouw.[g] **2** Het was 100 el* lang aan de noordingang en het was 50 el breed. **3** Het lag tussen het binnenste voorhof, dat 20 el breed was,[h] en de stenen vloer van het buitenste voorhof. De galerijen ervan lagen tegenover elkaar en waren drie verdiepingen hoog. **4** Vóór de eetruimten* was een gang[i] van 10 el breed en 100 el lang,# en hun ingangen lagen op het noorden. **5** De bovenste eetruimten van het gebouw waren smaller dan die op de middelste en onderste verdieping, omdat de galerijen daar meer ruimte in beslag namen. **6** Ze waren namelijk drie verdiepingen hoog, maar ze hadden geen zuilen zoals de voorhoven. Daar-

HFST. 41
a 2Kr 3:8; Ez 41:4
b 1Kon 6:4
c 1Kon 6:15; 2Kr 3:5
d 1Kon 6:29; 1Kon 7:36; 2Kr 3:7
e Ez 40:16
f Ez 1:5, 10; Opb 4:7
g 1Kon 6:33
h Ex 30:1; 1Kon 7:48; Opb 8:3

2de kolom
a Ez 44:16; Mal 1:7
b 1Kon 6:31-35
c Ez 41:17, 18
d Ez 40:16

HFST. 42
e Ez 40:2
f Ez 42:13
g Ez 41:12, 15
h Ez 41:10
i Ez 42:10, 11

41:13 *D.w.z. het gebouw ten westen van het heiligdom. **41:19** *Of ‘het gezicht van een jonge leeuw met manen’. **41:21** *Lett.: ‘de deurpost’. Blijkbaar de ingang naar het heilige. #Blijkbaar het allerheiligste.

41:22 *Lett.: ‘de lengte’. **41:25** *Of ‘overkapping’. **42:2** *Dit is de lange el. Zie App. B14. **42:4** *Of ‘vertrekken’. #Volgens de Griekse *Septuaginta* ‘100 el lang’. De Hebreeuwse tekst luidt: ‘een weg van één el’. Zie App. B14.

om hadden ze een kleiner vloer-
oppervlak dan die op de onderste
en de middelste verdieping.
7 Langs de eetruimten aan de
kant van het buitenste voorhof
tegenover de andere eetruim-
ten liep een stenen buitenmuur
van 50 el lang. 8 De lengte van
de eetruimten aan de kant van
het buitenste voorhof was 50 el,
maar de lengte van de eetruim-
ten tegenover het heiligdom was
100 el. 9 Aan de oostkant was
een ingang naar de eetruimten,
waardoor die vanaf het buiten-
ste voorhof te bereiken waren.
10 Er waren ook eetruimten
binnen* de stenen muur van
het voorhof op het oosten, bij
de open ruimte en het gebouw.[a]
11 Vóór de eetruimten was net
zo'n gang als bij de noordelijke
eetruimten.[b] Ze waren even lang
en breed en ze hadden dezelfde
uitgangen en indeling. De ingan-
gen 12 waren net als de ingan-
gen van de eetruimten die op het
zuiden lagen. Voor wie naar bin-
nen wilde gaan, was er een in-
gang aan het begin van de gang,
vóór de aangrenzende stenen
muur op het oosten.[c]
13 Toen zei hij tegen me: 'De
noordelijke en de zuidelijke eet-
ruimten naast de open ruimte[d]
zijn de heilige eetruimten waar de
priesters die tot Jehovah nade-
ren de allerheiligste offers eten.[e]
Daar leggen ze de allerheiligste
offers neer — het graanoffer, het
zondeoffer en het schuldoffer —
want de plaats is heilig.[f] 14 Als
de priesters binnen zijn, mogen
ze niet vanuit de heilige plaats
naar het buitenste voorhof gaan
zonder eerst de kleding uit te
doen waarin ze dienst hebben ge-
daan,[g] want die is heilig. Ze moe-
ten andere kleren aantrekken als
ze naar de gedeelten gaan waar
het volk mag komen.'

15 Toen hij klaar was met het
meten van het binnenste deel
van het tempelcomplex,* bracht
hij me naar buiten via de oost-
poort,[a] en hij mat het hele ter-
rein.
16 Hij mat de oostkant met
het meetriet.* Gemeten met het
meetriet was het 500 rietlengten
van de ene kant naar de andere.
17 Hij mat de noordkant, en
gemeten met het meetriet was
het 500 rietlengten.
18 Hij mat de zuidkant, en ge-
meten met het meetriet was het
500 rietlengten.
19 Toen ging hij naar de west-
kant. Hij mat 500 rietlengten met
het meetriet.
20 Hij mat het aan alle vier de
kanten. Het was helemaal door
een muur omgeven[b] die 500 riet
lang en 500 riet breed was.[c] Zo
werd een scheiding gemaakt tus-
sen wat heilig is en wat niet hei-
lig is.[d]
43 Toen bracht hij me naar de
oostpoort.[e] 2 Daar zag ik
de glorie van de God van Is-
raël uit het oosten komen.[f] Zijn
stem was als het geluid van bul-
derend water[g] en zijn glorie ver-
lichtte de aarde.[h] 3 Wat ik zag
was als het visioen dat ik had ge-
zien toen ik* kwam om de stad te
vernietigen, en het leek op wat
ik had gezien bij de rivier de Ke-
bar.[i] Ik liet me voorover op de
grond vallen.
4 Vervolgens kwam de glorie
van Jehovah de tempel* binnen
via de oostpoort.[j] 5 Een geest
tilde me op en bracht me in het
binnenste voorhof. Ik zag dat
de tempel vol was van de glorie
van Jehovah.[k] 6 Vanuit de tem-
pel hoorde ik iemand tegen me
praten, en de man kwam naast
me staan.[l] 7 Hij zei tegen me:

HFST. 42
a Ez 41:12; Ez 42:1
b Ez 42:4
c Ez 42:9
d Ez 42:1
e Le 6:14, 16; Le 7:1, 6; Le 10:12, 13; Le 24:8, 9; Nu 18:10; Ez 40:46
f Le 2:3; Nu 18:9; Ne 13:5
g Ex 28:40; Ex 29:8, 9; Le 8:13; Ez 44:19

2de kolom
a Ez 40:6
b Ez 40:5
c Ez 45:1, 2
d Le 10:10; Ez 44:23; 2Kor 6:17

HFST. 43
e Ez 40:6; Ez 42:15; Ez 44:1
f Ez 9:3; Ez 11:23
g Ez 1:24; Jo 12:28, 29
h Jes 6:3; Ez 10:4
i Ez 1:3, 4; Ez 3:23
j Ez 10:19; Ez 44:1, 2
k Ex 40:34; 1Kon 8:10; Ez 44:4
l Ez 40:3

42:10 *Lett.: 'in de breedte van'.

42:15 *Lett.: 'binnenste huis'. **42:16** *Zie App. B14. **43:3** *Of mogelijk 'hij'. **43:4** *Lett.: 'het huis'.

‘Mensenzoon, dit is de plaats van mijn troon[a] en de plaats voor mijn voetzolen,[b] waar ik voor altijd bij het volk Israël zal wonen.[c] Het huis van Israël zal mijn heilige naam niet langer verontreinigen,[d] zij en hun koningen, door hun ontrouw* en door de lijken van hun koningen bij hun dood. **8** Ze hebben hun drempel naast mijn drempel gezet en hun deurpost naast mijn deurpost, met alleen een muur tussen mij en hen in.[e] Zo hebben ze mijn heilige naam verontreinigd door de walgelijke dingen die ze deden. Daarom heb ik hen in mijn woede vernietigd.[f] **9** Laten ze nu hun ontrouw* en de lijken van hun koningen ver van mij verwijderen, dan zal ik voor altijd bij hen wonen.[g]

10 Mensenzoon, beschrijf de tempel aan het huis van Israël,[h] zodat ze zich schamen over hun zonden.[i] Ze moeten het ontwerp bestuderen.* **11** Als ze zich schamen over alles wat ze hebben gedaan, moet je hun vertellen over de tempel: het ontwerp, de indeling, de uitgangen en de ingangen.[j] Laat ze alle bijbehorende ontwerpen en voorschriften zien, de ontwerpen en de wetten, en schrijf die voor hun ogen op, zodat ze zich aan het volledige ontwerp houden en de voorschriften naleven.[k] **12** Dit is de wet van de tempel: het hele gebied rondom de top van de berg is allerheiligst.[l] Ja, dat is de wet van de tempel.

13 Dit zijn de afmetingen van het altaar in ellen[m] (per el is een handbreedte toegevoegd).* Het voetstuk is een el hoog en een el breed. Het heeft een opstaande rand van een span# breed. Dat is het voetstuk van het altaar. **14** Vanaf het voetstuk op de vloer tot de onderste omloop is het twee el, en de breedte is één el. Vanaf de kleine omloop tot de grote omloop is het vier el, en de breedte is één el. **15** De vuurhaard van het altaar is vier el hoog, en boven de vuurhaard steken vier hoorns uit.[a] **16** De vuurhaard van het altaar is vierkant, 12 el lang en 12 el breed.[b] **17** De vier zijden van de omloop zijn 14 el lang. De opstaande rand eromheen is een halve el en het voetstuk is rondom één el.

De treden liggen aan de oostkant.’

18 Toen zei hij tegen me: ‘Mensenzoon, dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: “Dit zijn de richtlijnen die moeten worden opgevolgd als het altaar wordt gemaakt, zodat er volledige brandoffers op geofferd kunnen worden en het met bloed besprenkeld kan worden.”[c]

19 “Je moet een jonge stier uit de kudde als zondeoffer[d] geven aan de Levitische priesters van het nageslacht van Za̱dok,[e] die tot mij naderen om mij te dienen”, verklaart de Soevereine Heer Jehovah. **20** “Je moet wat van zijn bloed nemen en het op de vier hoorns van het altaar strijken, op de vier hoeken van de omloop en op de opstaande rand rondom. Zo reinig je het altaar van zonde en doe je er verzoening voor.[f] **21** Neem dan de jonge stier, het zondeoffer, om die te verbranden op de daarvoor bestemde plek in de tempel, buiten het heiligdom.[g] **22** Op de tweede dag moet je een geitenbok zonder gebreken als zondeoffer aanbieden. Zo zullen de priesters het altaar van zonde reinigen, net zoals ze dat met de jonge stier hebben gedaan.”

23 “Nadat je het van zonde gereinigd hebt, moet je uit de kud-

HFST. 43
- a Jes 6:1, Jer 3:17, Ez 1:26
- b 1Kr 28:2
- c Ex 29:45, Ps 68:16, Ps 132:14, Joë 3:17
- d Ez 39:7, Za 13:2
- e Ez 8:3
- f Da 9:12
- g Ez 37:23, Ez 37:26, 2Kor 6:16
- h Ez 40:4
- i Ez 16:63
- j Ez 44:5
- k Ez 11:19, 20, Ez 36:27
- l Ps 93:5, Ez 40:2, Ez 42:20
- m Ex 27:1, 2Kr 4:1

2de kolom
- a Ex 27:2, Opb 9:13
- b Ex 38:1, 2Kr 4:1
- c Ex 40:29, Le 1:5, Le 8:18-21, Ez 45:19
- d Ex 29:10, Le 8:14
- e Ez 40:46, Ez 44:15, Ez 48:11
- f Ex 29:36, 37, Le 8:15, Heb 9:23
- g Ex 29:14, Le 8:17, Heb 13:11

43:7, 9 *Of ‘geestelijke prostitutie’. **43:10** *Lett.: ‘het model meten’. **43:13** *Dit is de lange el. Zie App. B14. #D.w.z. de span van de hand, zo’n 22 cm. Zie App. B14.

de een jonge stier zonder gebreken en een ram zonder gebreken aanbieden. **24** Je moet ze aan Jehovah aanbieden, en de priesters moeten er zout op strooien[a] en ze als een volledig brandoffer aan Jehovah offeren. **25** Zeven dagen lang moet je een bok offeren als dagelijks zondeoffer,[b] en ook een jonge stier en een ram uit de kudde. Je moet dieren zonder gebreken* offeren. **26** Zeven dagen lang moeten ze verzoening doen voor het altaar, en ze moeten het reinigen en inwijden. **27** Nadat die dagen voorbij zijn — op de achtste dag[c] en daarna — moeten de priesters jullie* volledige brandoffers en vredeoffers# op het altaar offeren. Dan zal ik ingenomen met jullie zijn”,[d] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.’

44 Hij bracht me terug naar de buitenste oostpoort[e] van het heiligdom, en die was gesloten.[f] **2** Toen zei Jehovah tegen me: ‘Deze poort zal gesloten blijven. Hij mag niet geopend worden, en geen mens zal erdoor naar binnen gaan, want Jehovah, de God van Israël, is erdoor naar binnen gegaan.[g] Daarom moet de poort gesloten blijven. **3** Maar de leider zal in de poort zitten om voor Jehovah’s ogen brood te eten,[h] want hij is een leider. Hij zal binnenkomen en weer naar buiten gaan via de voorhal van de poort.’[i]

4 Vervolgens bracht hij me via de noordpoort naar de voorkant van de tempel. Toen ik keek, zag ik dat Jehovah’s glorie de tempel van Jehovah had gevuld.[j] Daarom liet ik me voorover op de grond vallen.[k] **5** Jehovah zei tegen me: ‘Mensenzoon, let op,* kijk en luister aandachtig naar alles wat ik je vertel over de voorschriften en de wetten van de tempel van Jehovah. Let goed op de ingang van de tempel en op alle uitgangen van het heiligdom.[a] **6** Zeg tegen het opstandige huis van Israël: “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Ik heb genoeg van jullie walgelijke praktijken, huis van Israël! **7** Als jullie vreemdelingen in mijn heiligdom brengen die onbesneden van hart en vlees zijn, ontheiligen ze mijn tempel. Jullie bieden mij brood, vet en bloed aan terwijl jullie mijn verbond schenden met al jullie walgelijke praktijken. **8** Jullie hebben niet gezorgd voor mijn heilige dingen.[b] In plaats daarvan hebben jullie anderen aangesteld om de taken in mijn heiligdom waar te nemen.’”

9 “Dit zegt de Soevereine Heer Jehovah: ‘Geen enkele vreemdeling die in Israël woont en die onbesneden van hart en vlees is, mag mijn heiligdom binnengaan.’”

10 “De Levieten die ver van mij zijn afgedwaald[c] toen Israël van mij afdwaalde om hun walgelijke afgoden* te volgen, moeten de consequenties van hun zonde dragen. **11** Ze zullen dienaren in mijn heiligdom worden om toezicht te houden op de poorten van de tempel[d] en om dienst in de tempel te doen. Ze zullen het volledige brandoffer en het slachtoffer voor het volk slachten, en ze zullen vóór het volk staan om hen te dienen. **12** Omdat ze hen hebben gediend voor de ogen van hun walgelijke afgoden en ze een struikelblok zijn geworden waardoor het huis van Israël ging zondigen,[e] heb ik mijn hand tegen ze opgeheven

---

43:25 *Of ‘volmaakte dieren’. **43:27** *D.w.z. van het volk. #Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst. **44:5** *Lett.: ‘zet je hart erop’.

44:10 *De Hebreeuwse term is misschien verwant aan een woord voor uitwerpselen en werd gebruikt als een uiting van minachting.

HFST. 43
a Le 2:13
b Ex 29:35
c Le 9:1
d Ez 20:40

HFST. 44
e Ez 43:1
f Ez 46:1
g Ez 43:2
h De 12:5, 7
i Ez 46:2
j Jes 6:1-3; Ez 10:4
k Ez 1:27, 28; Ez 3:23

2de kolom
a Ez 40:4
b Le 22:2; Nu 18:2, 3
c 2Kon 23:8, 9; 2Kr 29:1, 5; Ne 9:34; Jer 23:11; Ez 8:5
d 1Kr 26:1
e Jes 9:16; Mal 2:8

in een eed”, verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah, “dat ze
de consequenties van hun zon-
de moeten dragen. **13** Ze zullen
niet tot mij naderen om mij als
priester te dienen en ze zullen
bij geen van mijn heilige of aller-
heiligste dingen in de buurt ko-
men. Ze zullen de schande dra-
gen van de walgelijke dingen die
ze hebben gedaan. **14** Toch zal
ik ze aanstellen om zorg te dra-
gen voor de taken in de tempel,
om zorg te dragen voor de dienst
ervan en alle werkzaamheden die
er gedaan moeten worden.”[a]

15 “Maar de Levitische pries-
ters, de zonen van Zạdok,[b] die
zorg droegen voor de taken bij
mijn heiligdom toen de Israëlie-
ten van mij afdwaalden,[c] zullen
tot mij naderen om mij te die-
nen, en zij zullen vóór mij staan
om mij het vet[d] en het bloed
aan te bieden”,[e] verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah. **16** “Zij
zullen mijn heiligdom binnen-
gaan, tot mijn tafel naderen om
mij te dienen[f] en hun verantwoor-
delijkheden tegenover mij nako-
men.[g]

17 Als ze door de poorten van
het binnenste voorhof gaan, moe-
ten ze linnen kleding dragen.[h] Ze
mogen geen wol dragen als ze
dienst doen in de poorten van
het binnenste voorhof of daar-
binnen. **18** Ze moeten linnen tul-
banden op hun hoofd dragen en
hun heupen bedekken met korte
linnen broeken.[i] Ze mogen niets
dragen waarvan ze gaan zweten.
19 Voordat ze naar het buiten-
ste voorhof gaan — het buiten-
ste voorhof waar het volk is —
moeten ze de kleding uittrekken
waarin ze dienst hebben gedaan[j]
en die in de heilige eetruimten*
leggen.[k] Dan moeten ze andere
kleren aandoen, zodat ze geen
heiligheid op het volk overbren-
gen* met hun kleding. **20** Ze
mogen hun hoofd niet scheren,[a]
maar ze mogen hun hoofdhaar
ook niet lang laten worden. Ze
moeten hun hoofdhaar knippen.
21 De priesters mogen geen wijn
drinken als ze naar het binnen-
ste voorhof gaan.[b] **22** Ze mogen
niet trouwen met een weduwe of
een gescheiden vrouw.[c] Ze mogen
alleen trouwen met een maagd
uit de nakomelingen van Israël of
met de weduwe van een pries-
ter.”[d]

23 “Ze moeten mijn volk het
verschil leren tussen wat heilig is
en niet heilig. Ze zullen hun het
verschil leren tussen wat onrein
is en rein.[e] **24** Bij rechtszaken
moeten ze als rechter optreden.[f]
Daarbij moeten ze rechtspreken in
overeenstemming met mijn rech-
terlijke beslissingen.[g] Ze moeten
zich houden aan mijn wetten en
voorschriften over al mijn fees-
ten[h] en ze moeten mijn sabbat-
ten heiligen. **25** Ze mogen niet
bij een dode in de buurt komen,
anders worden ze onrein. Maar
ze mogen zich wel verontreinigen
voor hun vader, moeder, zoon,
dochter, broer of ongetrouwde
zus.[i] **26** Nadat een priester ge-
reinigd is, moeten er zeven da-
gen voor hem afgeteld worden.
27 Op de dag dat hij in de heili-
ge plaats komt, in het binnenste
voorhof, om dienst te doen in de
heilige plaats, moet hij zijn zon-
deoffer aanbieden”,[j] verklaart de
Soevereine Heer Jehovah.

28 “Dit zal hun erfdeel zijn: ik
ben hun erfdeel.[k] Jullie mogen
hun geen bezit in Israël geven,
want ik ben hun bezit. **29** Zij
zullen het graanoffer,[l] het zonde-
offer en het schuldoffer[m] eten, en
alles in Israël wat iemand heeft
opgedragen zal van hen wor-
den.[n] **30** Het beste van alle eer-
ste rijpe vruchten en alle soor-

44:19 *Of ‘heilige vertrekken’.

44:19 *Lett.: ‘het volk niet heiligen’.

HFST. 44
a Nu 18:2, 4
b 1Kon 2:35; Ez 40:46
c Ez 48:9, 11
d Le 3:14-16
e Le 17:6
f Ez 41:21, 22
g Nu 18:7
h Ex 28:39, 42; Ex 39:27, 28; Le 16:4
i Ex 28:40, 42
j Le 6:10; Ez 42:14
k Ez 42:13

2de kolom
a Le 21:1, 5; De 14:1
b Le 10:9
c Le 21:7
d Le 21:10, 14
e Mal 2:7
f De 17:9
g 1Kr 23:3, 4; 2Kr 19:8
h Le 23:2
i Le 21:1-3
j Le 4:3
k Nu 18:20; De 18:1; Joz 13:14; Ez 45:4
l Le 2:3
m Le 6:17, 18; Le 7:1, 6; 1Kor 9:13
n Le 27:21; Nu 18:14

ten bijdragen die jullie geven, is
voor de priesters.[a] En het eerste
van je grofgemalen meel moe-
ten jullie aan de priester ge-
ven.[b] Dan zal er een zegen op
jullie huis rusten.[c] **31** De pries-
ters mogen geen vogels of ande-
re dieren eten die dood worden
aangetroffen of die aan stukken
gescheurd zijn.”[d]

45 “Als jullie het land als erf-
deel toewijzen,[e] moeten jul-
lie een heilig deel van het land als
bijdrage aan Jehovah aanbieden.[f]
De lengte ervan moet 25.000 el*
zijn en de breedte 10.000 el.[g]
Dat hele gebied zal# een heilig
deel zijn. **2** Hierbinnen zal een
vierkant stuk van 500 bij 500
el*[h] zijn voor de heilige plaats,
met aan elke kant 50 el als wei-
degrond.[i] **3** Van dat afgemeten
gebied moet je een lengte van
25.000 en een breedte van 10.000
afmeten, en daarin zal het hei-
ligdom komen, iets allerheiligst.
4 Het zal een heilig deel van het
land zijn voor de priesters,[j] de
dienaren van het heiligdom, die
naderen om Jehovah te dienen.[k]
Het zal een plaats zijn voor hun
huizen en een heilige plaats voor
het heiligdom.

5 Voor de Levieten, de tem-
peldienaren, zal er een deel zijn
van 25.000 el lang en 10.000 el
breed,[l] en ze zullen 20 eetruim-
ten*[m] in bezit krijgen.

6 Jullie moeten de stad een
gebied in bezit geven van 25.000
el lang (net zoals de heilige bij-
drage) en 5000 el breed.[n] Het zal
van het hele huis van Israël zijn.

7 En de leider zal land krijgen
aan beide kanten van de heilige
bijdrage en van het gebied dat
aan de stad is toegewezen. Het
zal naast de heilige bijdrage en
het bezit van de stad liggen. Het
zal aan de westkant en aan de
oostkant liggen. Van de west- tot
de oostgrens zal het net zo lang
zijn als een van de delen voor de
stammen.[a] **8** Dit land zal zijn
bezit in Israël worden. Mijn lei-
ders zullen mijn volk niet langer
slecht behandelen,[b] en ze zullen
het land aan het huis van Israël
geven volgens hun stammen.”[c]

9 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Zo is het genoeg, lei-
ders van Israël!”

“Stop met geweld en onder-
drukking en doe wat juist en
rechtvaardig is.[d] Houd ermee op
het bezit van mijn volk in beslag
te nemen”,[e] verklaart de Soe-
vereine Heer Jehovah. **10** “Ge-
bruik een nauwkeurige weeg-
schaal, een nauwkeurige efa* en
een nauwkeurige bath.*[f] **11** Er
moet een vaste maat zijn voor
de efa en de bath. De bath
moet een tiende homer* zijn en
ook de efa moet een tiende ho-
mer zijn. De homer zal de stan-
daardmaat zijn. **12** De sikkel*[g]
moet 20 gera* zijn. En 20 sikkels
plus 25 sikkels plus 15 sikkels is
één mane.”#

13 “Dit is de bijdrage die jul-
lie moeten aanbieden: een zesde
efa van elke homer tarwe en een
zesde efa van elke homer gerst.
14 Het toegewezen deel van de
olie moet gebaseerd zijn op de
bath. De bath is een tiende van
een kor* en tien bath is een ho-
mer, want tien bath is gelijk aan
een homer. **15** En uit de vee-
stapel van Israël moet er van
elke 200 schapen één gegeven
worden. Die zijn voor het graan-
offer,[h] het volledige brandoffer[i]
en de vredeoffers,[j] waarmee ver-
zoening voor het volk wordt ge-
daan”,[k] verklaart de Soevereine
Heer Jehovah.

HFST. 44
a Ex 23:19; Nu 18:8, 12; Nu 18:26, 27; De 18:4
b Nu 15:20; Ne 10:35-37
c Sp 3:9, 10; Mal 3:10
d Ex 22:31; Le 22:3, 8

HFST. 45
e Joz 14:1, 2; Ez 47:21, 22
f Ez 48:20
g Ez 48:8, 9
h Ez 42:20
i Joz 21:1, 2
j Ez 48:10, 11
k Ez 40:46
l Ez 48:13
m Ez 40:17
n Ez 48:15

2de kolom
a Ez 48:21
b Jes 32:1; Jes 60:17; Jer 22:17; Jer 23:5; Ez 22:27; Ez 46:18; Mi 3:1-3
c Joz 11:23
d Jer 22:3; Mi 6:8; Za 8:16
e Mi 2:2
f Le 19:36; Sp 11:1; Am 8:5; Mi 6:10, 11
g Ex 30:13
h Le 2:1
i Le 1:10
j Le 3:1
k Le 1:4; Le 6:30; Heb 9:22

45:1 *Dit is de lange el. Zie App. B14. #Of ‘binnen al zijn grenzen zal het’. **45:2** *Lett.: ‘500 bij 500’. **45:5** *Of ‘vertrekken’.

45:10-12, 14 *Zie App. B14. **45:12** #Of ‘mine’. Zie App. B14.

16 “Het hele volk van het land
zal deze bijdrage[a] aan de leider
in Israël geven. **17** Maar de lei-
der zal de verantwoordelijkheid
dragen voor de volledige brand-
offers,[b] het graanoffer[c] en het
drankoffer tijdens de feesten,[d] de
nieuwemaansvieringen, de sabbat-
ten[e] en alle vastgestelde feesten
van het huis van Israël.[f] Hij moet
voorzien in het zondeoffer, het
graanoffer, het volledige brand-
offer en de vredeoffers, waarmee
verzoening wordt gedaan voor het
huis van Israël.”

18 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: “Op de eerste dag van
de eerste maand moet je een
jonge stier zonder gebreken uit
de kudde nemen, en je moet het
heiligdom reinigen van zonde.[g]
19 De priester moet wat van het
bloed van het zondeoffer nemen
en dat op de deurpost van de
tempel[h] strijken, op de vier hoe-
ken van de omloop van het al-
taar en op de deurpost van de
poort van het binnenste voor-
hof. **20** Hetzelfde moet je op de
zevende dag van de maand doen
voor iedereen die onopzettelijk
of uit onwetendheid zondigt,[i] en
jullie moeten verzoening doen
voor de tempel.[j]

21 Op de 14de dag van de eer-
ste maand moeten jullie het pa-
schafeest vieren.[k] Zeven dagen
lang moet er ongezuurd brood
worden gegeten.[l] **22** Op die dag
moet de leider voorzien in een
jonge stier als zondeoffer voor
zichzelf en voor het hele volk
van het land.[m] **23** Tijdens de ze-
ven dagen van het feest moet hij
als volledig brandoffer voor Je-
hovah op elk van de zeven dagen
voorzien in zeven jonge stieren
en zeven rammen zonder gebre-
ken[n] en ook elke dag in een gei-
tenbok als zondeoffer. **24** Daar-
naast moet hij voorzien in een
graanoffer van een efa voor elke
jonge stier en een efa voor elke
ram, en ook in een hin* olie per
efa.

25 Vanaf de 15de dag van de ze-
vende maand, op het feest, moet
hij zeven dagen lang in hetzelfde
voorzien:[a] het zondeoffer, het vol-
ledige brandoffer, het graanoffer
en de olie.”’

46 ‘Dit zegt de Soevereine
Heer Jehovah: “De oost-
poort van het binnenste voorhof[b]
moet op de zes werkdagen[c] geslo-
ten blijven,[d] maar op de sabbat-
dag en op de dag van de nieuwe-
maan moet hij worden geopend.
2 De leider zal van buiten via
de voorhal van de poort binnen-
komen[e] en bij de deurpost van
de poort gaan staan. De pries-
ters zullen zijn volledige brand-
offer en zijn vredeoffers bren-
gen, en hij zal zich neerbuigen bij
de drempel van de poort en dan
naar buiten gaan. Maar de poort
mag tot de avond niet worden ge-
sloten. **3** Ook het volk van het
land moet zich op de sabbat en
de nieuwemaan bij de ingang van
die poort voor Jehovah neerbui-
gen.[f]

4 Het volledige brandoffer dat
de leider op de sabbat aan Jeho-
vah aanbiedt, moet bestaan uit
zes mannetjeslammeren en een
ram zonder gebreken.[g] **5** Bij de
ram hoort een graanoffer van
een efa* en bij de mannetjes-
lammeren wat hij als graanoffer
kan geven, samen met een hin*
olie per efa.[h] **6** Op de dag van
de nieuwemaan zal het offer be-
staan uit een jonge stier uit
de kudde, zes mannetjeslamme-
ren en een ram, allemaal dieren
zonder gebreken.[i] **7** Bij de jonge
stier moet hij een graanoffer van
een efa brengen, bij de ram een
efa en bij de mannetjeslammeren
wat hij zich kan veroorloven. Ook
moet hij per efa een hin olie of-
feren.

HFST. 45
a Ex 30:14
b 1Kr 16:2; 2Kr 30:24
c 1Kon 8:64
d 2Kr 35:7
e Jes 66:23
f De 16:16; 2Kr 8:12, 13; 2Kr 31:3
g Le 16:16
h Ez 41:21
i Le 4:27, 28
j Le 16:20
k Le 23:5
l Ex 12:18
m Le 4:13, 14
n Le 23:8

2de kolom
a Le 23:34; De 16:13; 2Kr 7:8; Za 14:16

HFST. 46
b Ez 40:32
c Ex 20:9
d Ez 44:1, 2
e Ez 44:3
f Ps 81:3; Jes 66:23
g Nu 28:9, 10; Ez 45:17
h Ez 46:11
i Nu 28:11-15

45:24; 46:5 *Zie App. B14.

8 De leider moet steeds via de
voorhal van de poort binnenko-
men en langs dezelfde weg weer
naar buiten gaan.[a] **9** Als het
volk van het land tijdens de fees-
ten voor Jehovah's ogen binnen-
komt,[b] moeten degenen die via
de noordpoort[c] binnenkomen om
hem te aanbidden, naar buiten
gaan via de zuidpoort,[d] en dege-
nen die binnenkomen via de zuid-
poort, moeten naar buiten gaan
via de noordpoort. Niemand mag
teruggaan via de poort waardoor
hij is binnengekomen, maar ze
moeten via de tegenoverliggende
poort naar buiten gaan. **10** De
leider in hun midden moet bin-
nenkomen wanneer zij binnenko-
men en naar buiten gaan wanneer
zij naar buiten gaan. **11** Tijdens
de feesten en de vieringen hoort
er bij de jonge stier een graan-
offer van een efa, bij de ram een
efa en bij de mannetjeslamme-
ren wat hij kan geven, met een
hin olie per efa.[e]

12 Als de leider voorziet in
een volledig brandoffer[f] of vre-
deoffers als een vrijwillig offer
voor Jehovah, moet de oostpoort
voor hem geopend worden. Hij
zal dan voorzien in zijn volledige
brandoffer en zijn vredeoffers,
net zoals hij op de sabbat doet.[g]
Nadat hij naar buiten is gegaan,
moet de poort achter hem geslo-
ten worden.[h]

13 Elke dag moet je voorzien
in een mannetjeslam van nog
geen jaar oud zonder gebreken
als een volledig brandoffer voor
Jehovah.[i] Dat moet je elke mor-
gen weer doen. **14** Daarbij moet
je elke ochtend voorzien in een
zesde efa als graanoffer, met een
derde hin olie om de meelbloem te
besprenkelen die als vast graanof-
fer aan Jehovah wordt gebracht.
Dat is een blijvend voorschrift.
15 Ze moeten elke ochtend voor-
zien in het mannetjeslam, het
graanoffer en de olie als een vast
volledig brandoffer."

16 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: "Als de leider aan elk
van zijn zonen een geschenk
als erfdeel geeft, wordt dat het
eigendom van zijn zonen. Het is
hun erfelijk bezit. **17** Maar als
hij uit zijn erfdeel een geschenk
aan een van zijn dienaren geeft,
zal het van hem zijn tot het jaar
van vrijlating.[a] Daarna wordt het
weer van de leider. Alleen het
erfdeel van zijn zonen komt blij-
vend in hun bezit. **18** De lei-
der mag niets van het erfdeel
van het volk nemen door hen
uit hun bezit te verdrijven. Hij
moet zijn zonen een erfdeel uit
zijn eigen bezit geven, zodat nie-
mand van mijn volk uit zijn bezit
wordt verdreven."'

19 Via de ingang die naast de
poort lag[b] bracht hij me vervol-
gens naar de heilige eetruimten*
van de priesters, die op het noor-
den uitzagen.[c] Daar zag ik ach-
terin aan de westkant een ruim-
te. **20** Hij zei tegen me: 'Dit
is de ruimte waar de priesters
het schuldoffer en het zonde-
offer zullen koken en waar ze het
graanoffer[d] zullen bakken, zodat
ze niets naar het buitenste voor-
hof hoeven te brengen, waardoor
ze heiligheid op het volk zouden
overbrengen.'*[e]

21 Hij bracht me naar het bui-
tenste voorhof en leidde me langs
de vier hoeken van het voorhof.
Bij elke hoek van het buiten-
ste voorhof zag ik een voorhof.
22 Bij de vier hoeken van het
voorhof waren kleine voorhoven
van 40 el* lang en 30 el breed. Ze
hadden alle vier# dezelfde afme-
tingen. **23** In alle vier was rond-
om een rand,* en onder de ran-
den waren kookplaatsen gemaakt
voor de offers. **24** Toen zei hij

HFST. 46
a Ez 46:2
b Ex 23:14; De 16:16
c Ez 40:20
d Ez 40:24
e Ez 45:21, 24; Ez 46:6, 7
f Le 1:3
g Ez 45:17
h Ez 46:1, 2
i Ex 29:38; Nu 28:3, 5

2de kolom
a Le 25:10
b Ez 42:9
c Ez 42:1
d Le 2:4, 5
e Ez 44:19

46:19 *Of 'heilige vertrekken'. **46:20** *Lett.: 'het volk zouden heiligen'. **46:22** *Dit is de lange el. Zie App. B14. #Of 'de vier en hun hoekbouwsels hadden'. **46:23** *Of 'rij'.

tegen me: ‘Dit zijn de huizen waar
de tempeldienaren het slachtoffer
van het volk koken.’[a]

47 Vervolgens bracht hij me
terug naar de ingang van
de tempel.[b] Daar zag ik water on-
der de drempel van de tempel
vandaan komen.[c] Het stroomde
naar het oosten, want de voor-
kant van de tempel lag op het
oosten. Het water stroomde naar
beneden van onder de rechter-
kant van de tempel, ten zuiden
van het altaar.
2 Hij bracht me naar buiten
via de noordpoort[d] en leidde me
buitenom naar de buitenste oost-
poort,[e] en ik zag water uit de
rechterkant sijpelen.
3 De man ging naar het oos-
ten met een meetlint in zijn hand.[f]
Hij mat 1000 el* af en liet me door
het water gaan. Het water kwam
tot mijn enkels.
4 Toen mat hij er opnieuw
1000 af en liet me door het water
gaan. Het water kwam tot mijn
knieën.
Hij mat er nog eens 1000 af en
liet me erdoor gaan. Het water
kwam tot mijn heupen.
5 Hij mat er nog eens 1000 af
en nu was het een rivier waar ik
niet doorheen kon waden, want
het water was zo diep dat je
moest zwemmen. Het was een ri-
vier die je niet te voet kon over-
steken.
6 Hij vroeg me: ‘Heb je dat ge-
zien, mensenzoon?’
Daarop liet hij me teruggaan
naar de oever van de rivier.
7 Toen ik terugging, zag ik aan
beide kanten van de rivieroever
heel veel bomen staan.[g] **8** Hij
zei tegen me: ‘Dit water stroomt
door de oostelijke streek, loopt
verder door de Araba*[h] en komt
in de zee. Als het in de zee
komt,[i] wordt het water daarvan
gezond. **9** Overal waar het wa-
ter* stroomt, zal het wemelen
van de levende wezens.# Er zal
vis in overvloed zijn omdat het
water daar stroomt. Het zeewa-
ter zal gezond worden gemaakt,
en waar de rivier komt zal alles
leven.
10 Er zullen vissers langs staan
van En-Gedi[a] helemaal tot aan
En-Eglaïm, waar een droogplaats
voor sleepnetten zal zijn. Er zul-
len veel vissen zijn, van vele
soorten, zoals de vissen in de
Grote Zee.*[b]
11 Er zullen moerassen en
poelen zijn, en die zullen niet
gezond worden gemaakt. Ze zul-
len worden prijsgegeven aan het
zout.[c]
12 Aan beide oevers van de
rivier zullen allerlei bomen voor
voedsel groeien. Hun bladeren
zullen niet verwelken en hun
vruchten zullen niet opraken.
Elke maand zullen ze nieuwe
vruchten dragen, want het water
ervoor komt uit het heiligdom.[d]
Hun vruchten zullen tot voedsel
dienen en hun bladeren tot ge-
nezing.’[e]
13 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah: ‘Dit is het gebied dat
jullie moeten toewijzen als erfe-
lijk bezit van de 12 stammen van
Israël, met voor Jozef twee stuk-
ken.[f] **14** Jullie zullen het er-
ven en gelijke delen krijgen.* Ik
heb gezworen dit land aan jul-
lie voorouders te geven,[g] en nu
wordt het aan jullie toegewezen#
als erfdeel.
15 Dit is de grens van het land
aan de noordkant: hij loopt van
de Grote Zee langs de weg van
Hethlon[h] richting Zedad,[i] **16** Ha-
math,[j] Berotha[k] en Sibraïm, dat
tussen het gebied van Damaskus

HFST. 46
a 2Kr 35:13

HFST. 47
b Ez 41:2
c Za 13:1; Za 14:8; Opb 22:1
d Ez 40:20
e Ez 40:6; Ez 44:1, 2
f Ez 40:3; Opb 21:15
g Opb 22:1, 2
h De 4:47, 49
i Za 14:8

2de kolom
a Joz 15:20, 62; 2Kr 20:2
b Nu 34:2, 6
c De 29:22, 23; Ps 107:33, 34; Jer 17:6
d Ez 47:1
e Opb 22:1, 2
f Ge 48:5; 1Kr 5:1; Ez 48:5
g Ge 26:3; Ge 28:13
h Ez 48:1
i Nu 34:2, 8
j Nu 13:21
k 2Sa 8:8

47:3 *Dit is de lange el. Zie App. B14. **47:8** *Of ‘de woestijnvlakte’.

47:9 *Lett.: ‘de twee stromen’. #Of ‘levende zielen’. **47:10** *D.w.z. de Middellandse Zee. **47:14** *Lett.: ‘het erven, elk zoals zijn broeder’. #Lett.: ‘valt het aan jullie’.

en het gebied van Hamath ligt,
naar Hazer-Hattikon, dat bij de
grens van Hauran ligt.[a] **17** De
grens loopt dus van de zee naar
Hazar-Enon,[b] langs de grens van
Damaskus naar het noorden, en
de grens van Hamath.[c] Dat is de
noordgrens.

18 De oostgrens loopt tussen
Hauran en Damaskus en langs
de Jordaan tussen Gilead[d] en het
land Israël. Jullie moeten meten
vanaf de grens tot de oostelijke
zee.* Dat is de oostgrens.

19 De zuidgrens* loopt van Ta-
mar tot het water van Meribath-
Kades,[e] dan naar de Wadi# en
naar de Grote Zee.[f] Dat is de
zuidgrens.△

20 De westgrens wordt ge-
vormd door de Grote Zee, van-
af de zuidgrens tot aan een punt
tegenover Lebo-Hamath.*[g] Dat is
de westgrens.’

21 ‘Jullie moeten dat land on-
der elkaar verdelen, onder de
12 stammen van Israël. **22** Jul-
lie moeten het als erfdeel ver-
delen onder elkaar en onder de
vreemdelingen die kinderen heb-
ben gekregen terwijl ze bij jullie
woonden. Ze moeten voor jullie
net als geboren Israëlieten zijn.
Ze zullen samen met jullie een
erfdeel krijgen onder de stam-
men van Israël. **23** Jullie moe-
ten de vreemdeling een erfdeel
geven in het gebied van de stam
waar hij zich heeft gevestigd’,
verklaart de Soevereine Heer Je-
hovah.

48 ‘Dit zijn de namen van de
stammen, te beginnen van-
af het uiterste noorden: Het deel
van Dan[h] loopt langs de weg van
Hethlon naar Lebo-Hamath*[i] en
Hazar-Enan, langs de grens van
Damaskus naar het noorden, bij
Hamath.[a] Het strekt zich uit van
de oost- tot de westgrens. **2** Het
deel van Aser[b] grenst aan Dan,
van de oost- tot de westgrens.
3 Het deel van Naftali[c] grenst
aan Aser, van de oost- tot de
westgrens. **4** Het deel van Ma-
nasse[d] grenst aan Naftali, van
de oost- tot de westgrens. **5** Het
deel van Efraïm grenst aan Ma-
nasse,[e] van de oost- tot de
westgrens. **6** Het deel van Ru-
ben grenst aan Efraïm,[f] van de
oost- tot de westgrens. **7** Het
deel van Juda grenst aan Ru-
ben,[g] van de oost- tot de west-
grens. **8** Aan de grens van Juda,
van de oost- tot de westgrens,
moet de bijdrage die jullie moeten
afzonderen 25.000 el* breed zijn[h]
en even lang als de delen van de
andere stammen, van de oost- tot
de westgrens. Het heiligdom zal in
het midden komen.

9 De bijdrage die jullie voor
Jehovah moeten afzonderen, zal
25.000 el lang en 10.000 el breed
zijn. **10** Dit zal de heilige bijdra-
ge voor de priesters zijn:[i] 25.000
el aan de noordkant, 10.000 el
aan de westkant, 10.000 el aan
de oostkant en 25.000 el aan de
zuidkant. Het heiligdom van Je-
hovah zal in het midden ko-
men. **11** Het is voor de gehei-
ligde priesters uit de zonen van
Zadok,[j] degenen die hun verant-
woordelijkheden tegenover mij
zijn nagekomen en die niet zijn
afgedwaald toen de Israëlieten en
de Levieten afdwaalden.[k] **12** Ze
zullen een deel krijgen van de bij-
drage van het land dat is afge-
zonderd als iets allerheiligst, dat
grenst aan het gebied van de Le-
vieten.

13 Pal naast het gebied van
de priesters krijgen de Levie-
ten een deel van 25.000 el lang
en 10.000 el breed. (De volledige
omvang is 25.000 lang en 10.000

47:18 *D.w.z. de Dode Zee. **47:19** *Lett.: ‘de zuidkant zuidwaarts’. #D.w.z. de Wadi van Egypte. △Lett.: ‘de zuidkant zuidwaarts’. **47:20; 48:1** *Of ‘de ingang van Hamath’.

48:8 *Dit is de lange el. Zie App. B14.

HFST. 47
a Ez 47:18
b Nu 34:2, 9
c Ez 48:1
d Nu 32:1
e De 32:51
f Ez 48:28
g Nu 34:2, 8

HFST. 48
h Joz 19:40
i Nu 34:2, 8

2de kolom
a Ez 47:15-17
b Joz 19:24
c Joz 19:32
d Joz 13:29
e Joz 17:17, 18
f Joz 18:7
g Joz 15:1; Joz 19:9
h Ez 45:1
i Nu 35:2; Ez 45:3, 4
j Ez 40:46; Ez 44:15
k Jer 23:11; Ez 22:26

breed.) **14** Dat is het beste deel van het land en ze mogen er niets van verkopen, ruilen of overdragen, want het is iets heiligs voor Jehovah.

15 Het resterende gebied van 5000 el breed langs de grens van 25.000 el is niet heilig en is bestemd voor de stad,[a] als woongebied en als weidegrond. De stad zal in het midden komen.[b] **16** Dit zijn de afmetingen van de stad: de noordgrens is 4500 el, de zuidgrens 4500 el, de oostgrens 4500 el en de westgrens 4500 el. **17** De weidegrond van de stad is 250 el naar het noorden, 250 el naar het zuiden, 250 el naar het oosten en 250 el naar het westen.

18 De lengte van het resterende deel zal overeenkomen met de heilige bijdrage:[c] 10.000 el naar het oosten en 10.000 el naar het westen. Het zal overeenkomen met de heilige bijdrage, en de opbrengst ervan zal degenen die de stad dienen van voedsel voorzien. **19** Degenen die de stad dienen uit alle stammen van Israël zullen het bebouwen.[d]

20 De volledige bijdrage is 25.000 el in het vierkant. Jullie moeten het, inclusief het bezit van de stad, afzonderen als de heilige bijdrage.

21 Wat aan weerskanten overblijft van de heilige bijdrage en het bezit van de stad, is voor de leider.[e] Het ligt naast de grenzen van 25.000 el ten oosten en ten westen van de bijdrage. Het komt overeen met deze aangrenzende delen, en het is voor de leider. De heilige bijdrage en het heiligdom van de tempel zullen in het midden komen.

22 Het bezit van de Levieten en het bezit van de stad komt tussen wat voor de leider is. Het gebied van de leider komt tussen de grens van Juda[f] en de grens van Benjamin.

23 Vervolgens de overige stammen: Het deel van Benjamin loopt van de oost- tot de westgrens.[a] **24** Het deel van Simeon grenst aan Benjamin,[b] van de oost- tot de westgrens. **25** Het deel van I̱ssaschar[c] grenst aan Simeon, van de oost- tot de westgrens. **26** Het deel van Ze̱bulon grenst aan I̱ssachar,[d] van de oost- tot de westgrens.[e] **27** Het deel van Gad grenst aan Ze̱bulon,[f] van de oost- tot de westgrens. **28** Grenzend aan Gad loopt de zuidgrens vanaf Tamar[g] tot het water van Me̱ribath-Ka̱des,[h] tot de Wadi*[i] en verder tot de Grote Zee.#

29 Dit is het land dat jullie als erfdeel onder de stammen van Israël moeten verdelen,[j] en dit zullen hun delen zijn',[k] verklaart de Soevereine Heer Jehovah.

30 'Dit zullen de uitgangen van de stad zijn. De noordkant zal 4500 el zijn.[l]

31 De poorten van de stad zullen worden genoemd naar de stammen van Israël. Van de drie poorten op het noorden is er één poort voor Ruben, één poort voor Juda en één poort voor Levi.

32 De oostkant zal 4500 el lang zijn, en er zijn drie poorten: één poort voor Jozef, één poort voor Benjamin en één poort voor Dan.

33 De zuidkant zal 4500 el zijn, met drie poorten: één poort voor Simeon, één poort voor I̱ssachar en één poort voor Ze̱bulon.

34 De westkant zal 4500 el lang zijn, met drie poorten: één poort voor Gad, één poort voor Aser en één poort voor Na̱ftali.

35 De omtrek zal 18.000 el zijn. En de naam van de stad zal vanaf die dag zijn: Jehovah is daar.'[m]

48:28 *D.w.z. de Wadi van Egypte. #D.w.z. de Middellandse Zee.

HFST. 48
a Ez 45:6
b Ez 48:35
c Ez 45:1
d Ez 45:6
e Ez 45:7
f Ez 48:8

2de kolom
a Joz 18:11
b Joz 19:1
c Joz 19:17
d Joz 19:10
e Ge 49:13
f Joz 18:7
g Ez 47:19
h Nu 20:13
i Ge 15:18
j Nu 34:2
k Ez 47:13
l Ez 48:16
m Jer 3:17, Joë 3:21, Za 2:10

DANIËL

INHOUD

1 In het derde regeringsjaar
van koning Jojakim[a] van Juda
trok koning Nebukadnezar van
Babylon op naar Jeruzalem en be-
legerde het.[b] **2** Jehovah gaf ko-
ning Jojakim van Juda in zijn
hand[c] en ook een aantal voor-
werpen van het huis* van de
ware God. Hij bracht de voorwer-
pen naar het land Sinear,#[d] naar
het huis* van zijn god, en zette ze
in de schatkamer van zijn god.[e]
3 Toen gaf de koning aan As-
penaz, zijn hofmaarschalk, op-
dracht een aantal Israëlieten* te
laten komen, onder wie per-
sonen van koninklijke en voor-
name afkomst.[f] **4** Het moesten
jonge mannen* zijn zonder gebre-
ken, knap van uiterlijk, begiftigd
met wijsheid, kennis en inzicht,[g]
en geschikt om in het paleis van
de koning te dienen. Hij moest
ze onderwijzen in het schrift# en
de taal van de Chaldeeën. **5** Bo-
vendien wees de koning hun een
dagelijkse hoeveelheid toe van de
lekkernijen van de koning en van
de wijn die hij dronk. Ze moes-
ten drie jaar lang worden opge-
leid.* Aan het eind van die pe-
riode zouden ze in dienst van de
koning treden.
6 Onder hen waren enkelen uit
de stam* Juda: Daniël,#[h] Hanan-
ja,△ Misaël⊠ en Azarja.□[i] **7** De
hofmaarschalk gaf hun namen.*
Daniël gaf hij de naam Beltsazar,[j]
Hananja de naam Sadrach, Mi-
saël de naam Mesach en Azarja
de naam Abednego.[k]
8 Daniël nam zich in zijn hart
voor zich niet te verontreinigen
met de lekkernijen en de wijn van
de koning. Daarom vroeg hij de
hofmaarschalk toestemming om
zich hiervan te onthouden zodat
hij zich niet zou verontreinigen.
9 De ware God zorgde ervoor dat
de hofmaarschalk vriendelijk* en
barmhartig voor Daniël was.[a]
10 Toch zei de hofmaarschalk
tegen Daniël: ‘Ik ben bang voor
mijn heer de koning, die heeft
vastgesteld wat jullie eten en
drinken. Wat als hij ziet dat jullie
er slechter uitzien dan de andere
jonge mannen van jullie leeftijd?
Dan zou ik* door jullie schuldig
worden in de ogen van de ko-
ning.’ **11** Maar Daniël zei tegen
de bewaker die door de hofmaar-
schalk over Daniël, Hananja, Mi-
saël en Azarja was aangesteld:
12 ‘Neem alstublieft tien dagen
een proef met ons, uw diena-
ren, en laat ons wat groente ge-
geven worden om te eten en wa-
ter om te drinken. **13** Vergelijk
daarna ons uiterlijk met dat van
de jonge mannen die de lekker-
nijen van de koning eten, en be-
slis dan over uw dienaren op ba-
sis van wat u ziet.’
14 Hij stemde in met hun voor-
stel en nam tien dagen een proef
met ze. **15** Aan het eind van de
tien dagen zagen ze er beter en
gezonder* uit dan alle jonge man-
nen die de lekkernijen van de
koning aten. **16** De bewaker gaf
hun dus geen lekkernijen en wijn
meer maar groente. **17** De ware
God gaf deze vier jonge mannen
kennis en verstand van allerlei
geschriften en wijsheid. En aan
Daniël werd inzicht gegeven in
allerlei visioenen en dromen.[b]
18 Aan het eind van de perio-
de die de koning had genoemd
om ze te laten komen,[c] leidde de
hofmaarschalk ze voor Nebukad-
nezar. **19** Toen de koning met
ze sprak, bleek er niemand in de

1:2 *Of ‘de tempel’. #D.w.z. Babylonië. **1:3** *Lett.: ‘zonen van Israël’. **1:4** *Lett.: ‘kinderen’. #Of ‘de geschriften’. **1:5** *Of mogelijk ‘gevoed’. **1:6** *Lett.: ‘zonen van’. #Bet.: ‘mijn rechter is God’. △Bet.: ‘Jehovah heeft gunst getoond’. ⊠Bet. mogelijk: ‘wie is als God?’ □Bet.: ‘Jehovah heeft geholpen’. **1:7** *D.w.z. Babylonische namen.

1:9 *Of ‘gunstig gezind’. **1:10** *Lett.: ‘mijn hoofd’. **1:15** *Lett.: ‘vet van vlees’.

HFST. 1
a 2Kr 36:4; Jer 22:18, 19; Jer 36:30
b De 28:49, 50; 2Kon 24:1; 2Kr 36:5, 6
c Jes 42:24
d Ge 10:9, 10
e 2Kr 36:7; Ezr 1:7
f 2Kon 20:16, 18
g Da 1:17, 20; Da 5:11, 12
h Da 2:48; Da 5:13, 29
i Da 2:17, 18
j Da 4:8; Da 5:12
k Da 2:49; Da 3:12, 28

2de kolom
a 1Kon 8:49, 50; Ps 106:44, 46
b Da 1:20; Da 4:9; Da 5:11, 12
c Da 1:5

hele groep te zijn als Daniël, Ha-
nanja, Misaël en Azarja,[a] en ze
traden in dienst van de koning.
20 Telkens als de koning hun
vragen stelde over een kwestie
die wijsheid en verstand vereis-
te, merkte hij dat ze tien keer
beter waren dan alle magiërs en
bezweerders[b] in zijn hele rijk.
21 En Daniël bleef daar tot het
eerste jaar van koning Cyrus.[c]

2 In het tweede jaar van zijn
regering kreeg Nebukadnezar
een aantal dromen. Hij* raakte zo
verontrust[d] dat hij niet kon sla-
pen. 2 De koning gaf daarom op-
dracht de magiërs, bezweerders,
tovenaars en Chaldeeën* bijeen
te roepen om hem te vertellen
wat hij gedroomd had. Ze kwa-
men dus en gingen vóór de koning
staan.[e] 3 De koning zei tegen ze:
‘Ik heb een droom gehad en ik*
ben verontrust omdat ik wil we-
ten wat ik heb gedroomd.’ 4 De
Chaldeeën antwoordden de ko-
ning in het Aramees:*[f] ‘O koning,
leef in eeuwigheid! Vertel uw die-
naren uw droom en wij zullen zeg-
gen wat hij betekent.’
5 De koning antwoordde de
Chaldeeën: ‘Mijn besluit staat
vast. Als jullie me niet vertellen
wat ik heb gedroomd en wat de
uitleg is, zullen jullie in stukken
worden gehakt en worden jullie
huizen in een openbaar toilet*
veranderd. 6 Maar als jullie me
de droom en de uitleg wel ver-
tellen, krijgen jullie van mij ge-
schenken, een beloning en grote
eer.[g] Zeg me dus wat de droom
is en wat hij betekent.’
7 Ze antwoordden voor de
tweede keer: ‘Laat de koning zijn
droom aan zijn dienaren vertel-

2:1 *Lett.: ‘zijn geest’. **2:2** *D.w.z. een groep deskundigen in waarzeggerij en astrologie. **2:3** *Lett.: ‘mijn geest’. **2:4** *Da 2:4b–7:28 is oorspronkelijk in het Aramees geschreven. **2:5** *Of mogelijk ‘een vuilstortplaats’, ‘een mesthoop’.

HFST. 1
a Da 1:3, 6
b Da 2:2; Da 4:7; Da 5:8
c Da 6:28; Da 10:1

HFST. 2
d Da 4:4, 5
e Da 4:6, 7; Da 5:7, 8
f 2Kon 18:26; Ezr 4:7; Jes 36:11
g Da 2:48; Da 5:16, 29

2de kolom
a Da 2:24
b Da 2:9

len, dan zullen wij zeggen wat hij
betekent.’
8 De koning antwoordde: ‘Ik
weet heel goed dat jullie tijd pro-
beren te winnen, want jullie be-
seffen dat mijn besluit vaststaat.
9 Als jullie me niet vertellen wat
ik heb gedroomd, is er maar één
vonnis voor jullie allemaal. Maar
jullie hebben afgesproken mij te
bedriegen en voor te liegen tot
de situatie verandert. Zeg me
dus wat de droom is en dan zal
ik weten dat jullie kunnen uitleg-
gen wat de betekenis is.’
10 De Chaldeeën antwoordden
de koning: ‘Geen mens op aarde*
kan doen wat de koning eist en
geen groot koning of machtheb-
ber heeft ooit zoiets van een ma-
giër, bezweerder of Chaldeeër ge-
vraagd. 11 Wat de koning vraagt
is moeilijk, en niemand kan het de
koning vertellen, behalve de go-
den, die niet onder de stervelin-
gen* wonen.’
12 Daarop werd de koning
woest, en hij gaf het bevel alle
wijzen van Babylon om te bren-
gen.[a] 13 Toen het bevel werd
gegeven om de wijzen te doden,
gingen ze op zoek naar Daniël
en zijn vrienden om ook hen ter
dood te brengen.
14 Daniël richtte zich daar-
op discreet en voorzichtig tot
Arioch, de aanvoerder van de ko-
ninklijke lijfwacht, die was uit-
getrokken om de wijzen van Ba-
bylon te doden. 15 Hij vroeg
aan Arioch, de beambte van de
koning: ‘Waarom heeft de koning
zo’n wreed bevel gegeven?’ Daar-
op lichtte Arioch Daniël over de
zaak in.[b] 16 Daniël ging naar
de koning en vroeg of hij hem
tijd wilde geven om hem de bete-
kenis te vertellen.
17 Daarna ging Daniël naar
zijn huis en bracht hij zijn vrien-
den Hananja, Misaël en Azarja

2:10 *Of ‘het droge land’. **2:11** *Lett.: ‘bij vlees’.

op de hoogte. **18** Daniël vroeg
ze de God van de hemel te sme-
ken barmhartigheid te tonen en
dit geheim te onthullen, zodat
hij en zijn vrienden niet met de
rest van de wijzen van Babylon
ter dood gebracht zouden wor-
den.

19 Toen werd het geheim
’s nachts aan Daniël onthuld in
een visioen.[a] Daarom loofde hij de
God van de hemel. **20** Daniël zei:

‘Laat de naam van God
geprezen worden, voor
altijd en eeuwig,*
want alleen hij heeft wijsheid
en macht.[b]
21 Hij verandert tijden en tijd-
perken,[c]
zet koningen af en stelt
koningen aan,[d]
geeft wijsheid aan de wijzen
en kennis aan wie inzicht
hebben.[e]
22 Hij onthult diepe en verborgen
dingen,[f]
hij weet wat in de duisternis
is,[g]
en bij hem woont het licht.[h]
23 U, God van mijn voorvaders,
dank en loof ik,
want u hebt me wijsheid en
macht gegeven.
En nu hebt u me bekend-
gemaakt wat we u vroegen,
u hebt ons laten weten wat
de koning verontrust.’[i]

24 Toen ging Daniël naar
Arioch, die door de koning was
aangesteld om de wijzen van Ba-
bylon om te brengen.[j] Hij zei te-
gen hem: ‘Dood de wijzen van
Babylon niet. Breng me naar de
koning, dan zal ik de koning de
droom uitleggen.’

25 Arioch nam Daniël snel
mee naar de koning en zei tegen
hem: ‘Ik heb onder de ballingen
van Juda[k] een man gevonden die
de koning de uitleg kan geven.’
26 De koning zei tegen Daniël,
die de naam Beltsazar[a] had: ‘Kun
jij me echt vertellen wat ik heb
gedroomd en wat de droom be-
tekent?’[b] **27** Daniël antwoordde
de koning: ‘Geen van de wijzen,
bezweerders, magiërs of astro-
logen kan de koning het geheim
vertellen waar hij om vraagt.[c]
28 Maar er is een God in de he-
mel die geheimen onthult.[d] Hij
heeft koning Nebukadnezar be-
kendgemaakt wat er aan het ein-
de van de dagen zal gebeuren.
Dit is uw droom en dit zijn de vi-
sioenen die door uw hoofd gin-
gen toen u op uw bed lag:

29 Op uw bed, o koning, kwa-
men gedachten bij u op over wat
er in de toekomst zal plaatsvin-
den. De Onthuller van geheimen
heeft u bekendgemaakt wat er
zal gebeuren. **30** Dit geheim is
aan mij onthuld, niet omdat ik
meer wijsheid heb dan anderen,
maar om de uitleg aan de koning
te geven zodat u zou weten wat
de gedachten in uw hart zijn.[e]

31 U, o koning, keek toe, en
u zag een reusachtig beeld. Dat
beeld was groot en had een hel-
dere glans. Het stond vóór u en
de aanblik ervan was afschrik-
wekkend. **32** Het hoofd van het
beeld was van zuiver goud,[f] zijn
borst en armen waren van zil-
ver,[g] zijn buik en dijen van koper,[h]
33 zijn benen van ijzer[i] en zijn
voeten deels van ijzer en deels
van klei.*[j] **34** Terwijl u toekeek,
werd er een steen uitgehouwen,
maar niet door mensenhanden.
Die trof het beeld aan zijn voe-
ten van ijzer en klei en ver-
brijzelde ze.[k] **35** Op dat moment
werden het ijzer, de klei, het ko-
per, het zilver en het goud alle-
maal verpulverd. Het werd als het
kaf van de zomerdorsvloer, en de
wind voerde het mee zodat er
geen spoor meer van werd gevon-

HFST. 2
a Da 2:28
b 1Kr 29:11 Job 12:13 Ps 147:5 Jer 32:17-19
c Han 1:7
d 1Sa 2:7, 8 Ps 75:7 Jer 27:5 Da 4:17
e Sp 2:6 Pr 2:26 Jak 1:5
f Jer 33:3 1Kor 2:10
g Ps 139:12 Heb 4:13
h Ps 36:9 Ps 112:4
i Da 1:17 Da 2:28
j Da 2:12, 14
k Da 1:3, 6

2de kolom
a Da 1:7
b Ge 41:15
c Da 2:10, 11
d Ge 40:8 Da 1:17
e Da 2:47
f Da 2:37, 38 Da 7:4
g Da 5:28 Da 7:5 Da 8:3, 20
h Da 2:39 Da 7:6 Da 8:5, 21
i Da 7:7, 19
j Da 2:40-42
k Da 2:44, 45

2:20 *Of ‘van eeuwigheid tot eeuwigheid’.

2:33 *Of ‘gebakken (gevormd) leem’.

den. Maar de steen die het beeld trof, werd een grote berg die de hele aarde vulde.

36 Dat was de droom, en nu zullen we de koning vertellen wat de betekenis is. **37** U, o koning — koning der koningen, aan wie de God van de hemel het koninkrijk,[a] de macht, de kracht en de eer heeft gegeven, **38** in wiens hand hij de mensen heeft gegeven waar ze ook wonen, en ook de dieren van het veld en de vogels van de hemel, en die hij tot heerser over allen heeft gemaakt[b] — u bent het hoofd van goud.[c]

39 Maar na u zal er een ander koninkrijk opkomen,[d] inferieur aan dat van u, en daarna nog een koninkrijk, een derde, van koper, dat zal heersen over de hele aarde.[e]

40 En het vierde koninkrijk zal sterk als ijzer zijn.[f] Want zoals ijzer alles verbrijzelt en verpulvert, ja, net als ijzer dat verplettert, zal het al die koninkrijken verbrijzelen en verpletteren.[g]

41 En dat u zag dat de voeten en de tenen deels van pottenbakkersklei en deels van ijzer waren, betekent dat het koninkrijk verdeeld zal zijn. Maar er zal iets van de hardheid van ijzer in zijn, zoals u zag dat het ijzer vermengd was met zachte klei. **42** Dat de tenen van de voeten deels van ijzer en deels van klei waren, betekent dat het koninkrijk deels sterk en deels broos zal zijn. **43** Dat u zag dat het ijzer vermengd was met zachte klei, betekent dat ze zich zullen vermengen met het volk.* Maar ze zullen zich niet aan elkaar hechten, de een aan de ander, net zoals ijzer zich niet vermengt met klei.

44 In de dagen van die koningen zal de God van de hemel een koninkrijk oprichten[a] dat nooit vernietigd zal worden.[b] En dat koninkrijk zal nooit aan een ander volk worden overgedragen.[c] Het zal al die koninkrijken verbrijzelen en er een eind aan maken.[d] Als enige zal het eeuwig blijven bestaan,[e] **45** precies zoals u zag dat uit de berg een steen werd gehouwen — maar niet door mensenhanden — en dat die het ijzer, het koper, de klei, het zilver en het goud verbrijzelde.[f] De grote God heeft aan de koning bekendgemaakt wat er in de toekomst zal gebeuren.[g] De droom is waar en de uitleg is betrouwbaar.’

46 Toen liet koning Nebukadnezar zich voorover op de grond vallen voor Daniël en bewees hem eer. Hij gaf bevel hem een geschenk te brengen met een wierookoffer. **47** De koning zei tegen Daniël: ‘Jullie God is echt God der goden, Heer der koningen en Onthuller van geheimen, en daardoor kon jij dit geheim onthullen.’[h] **48** Toen bevorderde de koning Daniël en hij gaf hem veel prachtige geschenken. Hij maakte hem heerser over de hele provincie* Babylon[i] en opperprefect over alle wijzen van Babylon. **49** En op Daniëls verzoek gaf de koning Sadrach, Mesach en Abednego[j] het bestuur over de provincie Babylon, maar Daniël diende aan het hof van de koning.

3 Koning Nebukadnezar maakte een gouden beeld van 60 el* hoog en 6 el# breed. Hij richtte het op in de vlakte van Dura in de provincie△ Babylon. **2** Toen ontbood koning Nebukadnezar de satrapen, prefecten, gouverneurs, raadgevers, schatmeesters, rechters, magistraten en alle bestuurders van de provincies. Ze

HFST. 2
a Jer 28:14; Da 5:18
b Jer 27:5-7
c Da 2:32; Da 4:20-22
d Jes 45:1; Jer 51:28, 29; Da 5:28
e Da 7:6; Da 8:5, 21; Da 11:3
f Da 2:33; Da 7:19, 23
g Da 7:7

2de kolom
a Ge 49:10; Ps 2:6; Mt 6:10; Lu 22:29; Jo 18:36; Opb 11:15; Opb 20:6
b 2Sa 7:13; Jes 9:7; Da 7:13, 14
c Da 4:17; Da 7:27
d Ps 2:7-9; Ps 110:5, 6; Opb 19:15
e Da 4:34; Lu 1:31-33
f Da 2:34, 35
g Ge 41:28; Da 2:28
h Ge 41:39; Da 1:17; Da 2:28; Da 4:9
i Da 2:6; Da 5:16, 29
j Da 1:7

2:43 *Of ‘het nageslacht van de mensen’, d.w.z. het gewone volk.

2:48 *Of ‘het hele rechtsgebied’. **3:1** *Ongeveer 27 m. Zie App. B14. #Ongeveer 2,7 m. Zie App. B14. △Of ‘het rechtsgebied’.

moesten naar de inwijding komen
van het beeld dat koning Nebu-
kadne̱zar had opgericht.
3 De satrapen, prefecten, gou-
verneurs, raadgevers, schatmees-
ters, rechters, magistraten en alle
bestuurders van de provincies
kwamen dus bijeen voor de in-
wijding van het beeld dat koning
Nebukadne̱zar had opgericht. Ze
stelden zich op vóór het beeld
dat Nebukadne̱zar had opgericht.
4 De heraut riep luid: ‘O volken,
naties en taalgroepen, jullie krij-
gen dit bevel. **5** Zodra jullie het
geluid horen van hoorn, fluit,*
citer, driehoekige harp, snaarin-
strument, doedelzak en alle ande-
re muziekinstrumenten, moeten
jullie neervallen en het gouden
beeld aanbidden dat koning Nebu-
kadne̱zar heeft opgericht. **6** Wie
niet neervalt om het te aanbid-
den, zal onmiddellijk in de bran-
dende oven worden gegooid.’[a]
7 Zodra het geluid te horen was
van hoorn, fluit, citer, driehoeki-
ge harp, snaarinstrument en alle
andere muziekinstrumenten, vie-
len alle volken, naties en taal-
groepen neer om het gouden
beeld te aanbidden dat koning
Nebukadne̱zar had opgericht.
8 Toen kwamen enkele Chal-
deeën naar voren en beschuldig-
den* de Joden. **9** Ze zeiden tegen
koning Nebukadne̱zar: ‘O koning,
leef in eeuwigheid! **10** U, koning,
hebt bevolen dat iedereen die
het geluid hoort van hoorn, fluit,
citer, driehoekige harp, snaarin-
strument, doedelzak en alle an-
dere muziekinstrumenten, moet
neervallen om het gouden beeld
te aanbidden, **11** en dat wie
niet in aanbidding neervalt in
de brandende oven gegooid moet
worden.[b] **12** Maar er zijn enkele
Joden die u het bestuur hebt ge-
geven over de provincie Babylon:
Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go.[c]
Deze mannen trekken zich niets
van u aan, koning. Ze vereren uw
goden niet en ze weigeren het gou-
den beeld te aanbidden dat u hebt
opgericht.’
13 Nebukadne̱zar werd woest
en beval Sa̱drach, Me̱sach en
Abedne̱go te halen. De mannen
werden voor de koning geleid.
14 Nebukadne̱zar zei tegen ze:
‘Is het echt waar, Sa̱drach, Me̱-
sach en Abedne̱go, dat jullie mijn
goden niet vereren[a] en dat jul-
lie weigeren het gouden beeld te
aanbidden dat ik heb opgericht?
15 Als jullie het geluid horen
van hoorn, fluit, citer, driehoeki-
ge harp, snaarinstrument, doedel-
zak en alle andere muziekinstru-
menten en jullie bereid zijn neer
te vallen en het beeld te aanbid-
den dat ik heb gemaakt, dan is het
goed. Maar als jullie weigeren het
te aanbidden, zullen jullie onmid-
dellijk in de brandende oven wor-
den gegooid. En welke god zou jul-
lie dan uit mijn handen kunnen
redden?’[b]
16 Sa̱drach, Me̱sach en Abed-
ne̱go antwoordden de koning:
‘O Nebukadne̱zar, we hoeven u
hierop geen antwoord te geven.
17 Als het moet, kan onze God
die wij dienen ons redden uit de
brandende oven en uit uw handen,
koning.[c] **18** Maar zelfs al doet hij
dat niet, weet dan, koning, dat wij
uw goden niet zullen vereren en
het gouden beeld dat u hebt op-
gericht, niet zullen aanbidden.’[d]
19 Toen werd Nebukadne̱zar
zo kwaad op Sa̱drach, Me̱sach
en Abedne̱go dat de uitdrukking
op zijn gezicht veranderde.* Hij
gaf opdracht om de oven zeven
keer zo heet te stoken als nor-
maal. **20** Hij beval enkelen van
de sterke mannen uit zijn leger
om Sa̱drach, Me̱sach en Abed-
ne̱go vast te binden en in de
brandende oven te gooien.

HFST. 3
a Jer 29:22
b Da 3:4-6
c Da 1:7, Da 2:49

2de kolom
a Jes 46:1, Jer 50:2, Da 2:47
b Ex 5:2, 2Kr 32:15, Jes 36:4, 20
c 1Sa 17:37, Ps 27:1, Jes 12:2, Da 6:27
d Ex 20:5, Han 5:29

3:5 *Of ‘schalmei’. **3:8** *Of ‘belasterden’.

3:19 *Of ‘dat zijn houding compleet veranderde’.

21 De mannen werden vastgebonden met kleren en al, met hun boven- en onderkleren en hun mutsen, en ze werden in de brandende oven gegooid. **22** Omdat de koning zo’n streng bevel had gegeven en de oven uitzonderlijk heet was, werden de mannen die Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go naar boven brachten zelf door de vuurvlammen gedood. **23** De drie mannen, Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go, vielen gebonden in de brandende oven.

24 Toen werd koning Nebukadne̱zar bang. Hij stond snel op en zei tegen zijn hoge ambtenaren: ‘We hebben toch drie mannen vastgebonden en in het vuur gegooid?’ Ze antwoordden: ‘Ja, koning.’ **25** Hij zei: ‘Kijk! Ik zie vier mannen vrij rondlopen midden in het vuur. Ze zijn ongedeerd en de vierde lijkt op een godenzoon.’

26 Nebukadne̱zar liep naar de deur van de brandende oven en zei: ‘Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go, dienaren van de allerhoogste God,[a] kom naar buiten, kom hier!’ Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go kwamen uit het vuur naar buiten. **27** De satrapen, prefecten, gouverneurs en hoge ambtenaren van de koning die daar verzameld waren,[b] zagen dat het vuur het lichaam van de mannen niets had gedaan.*[c] Geen haar op hun hoofd was geschroeid, aan hun mantels was niets te zien en ze roken niet eens naar vuur.

28 Nebukadne̱zar verklaarde toen: ‘Laat de God van Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go geprezen worden.[d] Hij heeft zijn engel gestuurd en zijn dienaren gered. Ze vertrouwden op hem en gingen tegen het bevel van de koning in. Ze wilden liever sterven dan* een andere god dan hun eigen God te dienen of te aanbidden.[a] **29** Daarom geef ik het bevel dat elk volk, elke natie en elke taalgroep die iets beledigends zegt over de God van Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go, in stukken gehakt moet worden en dat zijn huis in een openbaar toilet* veranderd moet worden. Want er is geen andere god die kan bevrijden als deze.’[b]

30 Daarna bevorderde* de koning Sa̱drach, Me̱sach en Abedne̱go in de provincie Babylon.[c]

4 ‘Van koning Nebukadne̱zar aan alle volken, naties en taalgroepen die op de hele aarde wonen: Mag jullie vrede toenemen! **2** Graag maak ik de tekenen en wonderen bekend die de allerhoogste God ten aanzien van mij heeft gedaan. **3** Hoe groot zijn zijn tekenen, hoe machtig zijn wonderen! Zijn koninkrijk is een eeuwig koninkrijk en zijn heerschappij duurt van generatie op generatie.[d]

4 Ik, Nebukadne̱zar, leidde een zorgeloos leven in mijn huis, een weelderig bestaan in mijn paleis. **5** Ik had een droom die me beangstigde. Terwijl ik op mijn bed lag, joegen de beelden en visioenen die door mijn hoofd gingen me angst aan.[e] **6** Daarom gaf ik bevel alle wijzen van Babylon bij me te brengen om me de droom uit te leggen.[f]

7 Daarop kwamen de magiërs, bezweerders, Chaldeeën* en astrologen[g] binnen. Toen ik ze mijn droom vertelde, konden ze hem niet uitleggen.[h] **8** Ten slotte kwam Daniël bij me, die Be̱ltsazar[i] wordt genoemd, naar de naam van mijn god.[j] In hem is de

HFST. 3
a Da 2:47
b Da 3:2
c Heb 11:33, 34
d Da 2:47; Da 4:34

2de kolom
a Da 3:15
b Da 4:35; Da 6:26, 27
c Da 2:49

HFST. 4
d Ps 10:16; Ps 90:2; Jer 10:10
e Da 2:1
f Da 2:2
g Jes 47:13
h Da 2:10, 11
i Da 1:7
j Jes 46:1; Jer 50:2

3:27 *Of ‘geen macht over (...) had gehad’.

3:28 *Of ‘gaven hun lichaam over in plaats van’. **3:29** *Of mogelijk ‘een vuilstortplaats’, ‘een mesthoop’. **3:30** *Lett.: ‘zorgde (...) ervoor dat het goed ging met’. **4:7** *D.w.z. een groep deskundigen in waarzeggerij en astrologie.

geest van de heilige goden,[a] en ik
vertelde hem de droom:
9 “Beltsazar, hoofd van de ma-
giërs,[b] ik weet heel goed dat de
geest van de heilige goden in je
is[c] en dat geen geheim te moei-
lijk voor je is.[d] Leg me de bete-
kenis uit van de visioenen die ik
in mijn droom heb gezien.
10 In de visioenen die door
mijn hoofd gingen terwijl ik op
mijn bed lag, zag ik midden op
de aarde een boom[e] die enorm
hoog was.[f] 11 De boom werd
groot en sterk, en de top reikte
tot de hemel. Hij was zichtbaar
tot de einden van de hele aarde.
12 Zijn loof was prachtig en hij
droeg veel vrucht. Er zat voed-
sel aan voor iedereen. De dieren
van het veld zochten er schaduw
onder, de vogels van de hemel
verbleven op zijn takken en alles
wat leefde* at ervan.
13 In de visioenen die door
mijn hoofd gingen terwijl ik op
mijn bed lag, zag ik een wachter,
een heilige, die uit de hemel neer-
daalde.[g] 14 Hij riep luid: ‘Hak de
boom om,[h] kap de takken, schud
de bladeren af en verstrooi de
vruchten! Laat de dieren er-
onder vandaan vluchten en de vo-
gels uit de takken. 15 Maar laat
de stronk met zijn wortels* in de
grond staan, met een band van
ijzer en van koper, tussen het
gras van het veld. Laat hem
vochtig worden van de dauw van
de hemel en laat hem de plan-
tengroei van de aarde delen met
de dieren.[i] 16 Laat zijn mensen-
hart worden veranderd in een die-
renhart en laten er zeven tijden[j]
voorbijgaan.[k] 17 Dit is op bevel
van de wachters,[l] dit is op ver-
zoek* van de heiligen, zodat de
levenden beseffen dat de Aller-
hoogste de Heerser is over het
koninkrijk van de mensheid[m] en
dat hij het geeft aan wie hij wil en
daarover zelfs de laagste onder de
mensen aanstelt.’
18 Dat was de droom die ik,
koning Nebukadnezar, heb ge-
had. Beltsazar, vertel jij me nu
wat hij betekent, want alle an-
dere wijzen van mijn koninkrijk
kunnen me niet vertellen wat de
betekenis is.[a] Maar jij kunt dat
wel, omdat de geest van heilige
goden in je is.”
19 Toen stond Daniël, die Belt-
sazar[b] wordt genoemd, een ogen-
blik verbijsterd, en zijn gedachten
joegen hem angst aan.
De koning zei: “Beltsazar, la-
ten de droom en de betekenis je
geen angst aanjagen.”
Beltsazar antwoordde: “Mijn
heer, mag de droom van toepas-
sing zijn op wie u haten en de be-
tekenis op uw vijanden.
20 U zag een boom die groot
en sterk werd, waarvan de top
tot de hemel reikte en die voor
de hele aarde zichtbaar was,[c]
21 die prachtig loof had en veel
vrucht en voedsel voor iedereen,
waar de dieren van het veld on-
der verbleven en die takken had
waarop de vogels van de he-
mel leefden.[d] 22 Die boom bent
u, koning, want u bent groot en
sterk geworden, uw grootheid is
toegenomen en reikt tot de he-
mel[e] en uw heerschappij tot de
einden van de aarde.[f]
23 En de koning zag een wach-
ter, een heilige,[g] uit de hemel
neerdalen die zei: ‘Hak de boom
om en vernietig hem, maar laat
de stronk met zijn wortels in de
grond staan, met een band van
ijzer en van koper, tussen het
gras van het veld. Laat hem voch-
tig worden van de dauw van de
hemel en laat hem delen met de
dieren van het veld totdat er ze-
ven tijden voorbij zijn.’[h] 24 Dit
is de uitleg, koning. Dit is het be-
vel van de Allerhoogste dat mijn
heer de koning moet treffen.
25 U zult worden verdreven van

HFST. 4
a Da 4:18; Da 5:11, 12
b Da 1:20; Da 2:48
c Ge 41:38; Da 6:3
d Da 1:17, 20
e Da 4:26
f Da 4:20-22
g Da 4:23-26
h Da 4:31; Da 5:18, 20
i Da 4:32, 33
j Lu 21:24
k Da 4:32
l Da 4:13
m Da 4:34

2de kolom
a Jes 47:13; Da 2:27; Da 5:8, 15
b Da 1:7
c Da 4:10, 11
d Da 4:12
e Jes 14:13, 14
f Da 2:37, 38
g Da 4:13; Da 8:13
h Da 4:13-16; Lu 21:24

4:12 *Lett.: ‘alle vlees’. **4:15** *Of ‘de wortelstomp’. **4:17** *Of ‘het verzoek is volgens het woord’.

onder de mensen en u zult bij
de dieren van het veld wonen. U
zult gras te eten krijgen net als
de stieren. U zult vochtig worden
van de dauw van de hemel,[a] en er
zullen zeven tijden[b] voorbijgaan[c]
totdat u beseft dat de Allerhoog-
ste de Heerser is over het ko-
ninkrijk van de mensheid en dat
hij het geeft aan wie hij wil.[d]
26 Maar dat er werd gezegd
dat de boomstronk met zijn wor-
tels[e] moest blijven staan, bete-
kent dat het koninkrijk weer van
u zal worden zodra u beseft dat
de hemel heerst. **27** Aanvaard
daarom alstublieft mijn raad,
o koning. Keer u af van uw zon-
den door te doen wat juist is, en
van uw onrechtvaardigheid door
barmhartigheid te tonen voor de
armen. Misschien zal uw voor-
spoed dan voortduren.”’[f]
28 Dit alles overkwam koning
Nebukadne̱zar.
29 Twaalf maanden later was
hij aan het wandelen op het dak
van het koninklijk paleis van Ba-
bylon. **30** De koning zei: ‘Is dit
niet het grote Babylon dat ikzelf
door mijn eigen kracht en macht
heb gebouwd voor het koninklijk
huis en voor de glorie van mijn
majesteit?’
31 De koning had die woorden
nog niet uitgesproken of er kwam
een stem uit de hemel: ‘Dit wordt
tegen je gezegd, koning Nebukad-
ne̱zar: “Het koninkrijk wordt je
ontnomen[g] **32** en je wordt ver-
dreven van onder de mensen. Je
zult bij de dieren van het veld wo-
nen en gras te eten krijgen net
als de stieren. Er zullen zeven tij-
den voorbijgaan totdat je beseft
dat de Allerhoogste de Heerser
is over het koninkrijk van de
mensheid en dat hij het geeft aan
wie hij wil.”’[h]
33 Op hetzelfde ogenblik werd
het woord aan Nebukadne̱zar
vervuld. Hij werd van onder de
mensen verdreven en ging gras
eten net als de stieren. Zijn li-
chaam werd vochtig van de dauw
van de hemel, en uiteindelijk was
zijn haar zo lang als de veren
van een arend en waren zijn na-
gels als de klauwen van een vo-
gel.[a]
34 ‘Aan het einde van die tijd[b]
keek ik, Nebukadne̱zar, op naar
de hemel en kreeg ik mijn ver-
stand terug. Ik prees de Aller-
hoogste en gaf lof en eer aan
degene die eeuwig leeft, want
zijn heerschappij is een eeuwi-
ge heerschappij en zijn koninkrijk
duurt van generatie op generatie.[c]
35 De bewoners van de aarde
stellen niets voor, en hij doet naar
zijn eigen wil onder het hemelse
leger en de bewoners van de aar-
de. Er is niemand die hem* kan te-
genhouden[d] of tegen hem kan zeg-
gen: “Wat hebt u gedaan?”[e]
36 Ik kreeg toen mijn ver-
stand terug en ook de eer van
mijn koninkrijk, mijn majesteit
en mijn glorie.[f] Mijn hoge amb-
tenaren en prominenten zochten
mij weer op, ik werd weer over
mijn koninkrijk aangesteld en ik
kreeg zelfs nog meer grootheid.
37 Ik, Nebukadne̱zar, eer, ver-
hef en verheerlijk nu de Koning
van de hemel,[g] want al zijn wer-
ken zijn waarheid en zijn we-
gen zijn rechtvaardig,[h] en trotse
mensen* kan hij vernederen.’[i]

5 Koning Be̱lsazar[j] gaf een
groot feestmaal voor duizend
van zijn prominenten, en in hun
bijzijn dronk hij wijn.[k] **2** Onder
invloed van de wijn gaf Be̱lsa-
zar opdracht de gouden en zilve-
ren voorwerpen te halen die zijn
vader Nebukadne̱zar had wegge-
haald uit de tempel in Jeruza-
lem,[l] zodat de koning en zijn pro-
minenten, zijn hoofdvrouwen en
zijn bijvrouwen daaruit konden
drinken. **3** Toen haalde men de
gouden voorwerpen die waren
weggehaald uit de tempel van

HFST. 4
a Da 4:31-33
b Lu 21:24; Opb 12:6, 14
c Da 4:16
d 1Sa 2:7, 8; Job 34:24; Jer 27:5; Ez 21:26, 27; Da 2:21; Da 7:13, 14; Lu 1:32, 33
e Da 4:15
f 1Kon 21:29; Joë 2:14; Jon 3:8-10
g Da 4:25; Han 12:22, 23
h Da 4:17

2de kolom
a Da 4:25
b Da 4:16
c Ps 10:16; Da 4:3
d Job 34:24; Jes 43:13
e Jes 45:9
f Da 4:26
g Da 4:2, 3
h De 32:4; Ps 33:5
i Ex 18:10, 11; Jak 4:6

HFST. 5
j Da 7:1; Da 8:1
k Jes 21:5; Jer 51:39
l 2Kon 25:15; 2Kr 36:18; Ezr 1:7; Jer 52:19; Da 1:1, 2

4:35 *Lett.: ‘zijn hand’. **4:37** *Lett.: ‘wie in trots wandelen’.

het huis van God in Jeruzalem,
en de koning en zijn prominen-
ten, zijn hoofdvrouwen en zijn
bijvrouwen dronken eruit. **4** Ze
dronken wijn en prezen de go-
den van goud en zilver, van ko-
per, ijzer, hout en steen.
5 Op dat ogenblik versche-
nen er vingers van een mensen-
hand die begonnen te schrijven
op het pleisterwerk van de wand
van het koninklijk paleis, tegen-
over de lampenstandaard. De ko-
ning zag de rug van de schrijven-
de hand. **6** Toen verbleekte* de
koning en joegen zijn gedach-
ten hem angst aan. Zijn heupen
beefden[a] en zijn knieën knikten.
7 Luid riep de koning om de
bezweerders, de Chaldeeën* en
de astrologen.[b] De koning zei te-
gen de wijzen van Babylon: ‘Wie
dit schrift leest en me vertelt
wat het betekent, zal in purper
gekleed worden, een gouden ket-
ting om zijn hals krijgen[c] en als
de derde in het koninkrijk heer-
sen.’[d]
8 Toen kwamen alle wijzen
van de koning binnen, maar ze
waren niet in staat het schrift te
lezen of de koning te vertellen
wat het betekende.[e] **9** Koning
Belsazar werd heel bang en zijn
gezicht werd lijkbleek. Ook zijn
prominenten waren onthutst.[f]
10 Naar aanleiding van de
woorden van de koning en zijn
prominenten kwam de koningin
de feestzaal binnen. Ze zei: ‘O ko-
ning, leef in eeuwigheid! Laten uw
gedachten u geen angst aanjagen,
uw gezicht hoeft niet zo bleek te
worden. **11** Er is een man* in uw
koninkrijk die de geest van heilige
goden heeft. In de dagen van uw
vader werden in hem verlichting,
inzicht en wijsheid gevonden als
de wijsheid van goden.[g] Koning
Nebukadnezar, uw vader, heeft
hem aangesteld als hoofd van de
magiërs, bezweerders, Chaldeeën
en astrologen[a] — uw vader heeft
dat gedaan, o koning. **12** Daniël,
die door de koning Beltsazar is
genoemd,[b] had namelijk een bui-
tengewone geest en kennis en in-
zicht om dromen uit te leggen,
raadsels te verklaren en knopen
te ontwarren.*[c] Laat Daniël ko-
men, en hij zal u de uitleg geven.’
13 Daniël werd dus voor de ko-
ning geleid. De koning vroeg hem:
‘Ben jij Daniël, de balling die door
de koning, mijn vader, uit Juda
hierheen is gebracht?[d] **14** Ik heb
over jou gehoord dat de geest
van goden in je is[e] en dat er ver-
lichting, inzicht en buitengewo-
ne wijsheid in je zijn gevonden.[f]
15 De wijzen en bezweerders zijn
vóór mij gebracht om dit schrift
te lezen en me te vertellen wat de
betekenis is, maar ze zijn niet in
staat te zeggen wat de boodschap
betekent.[g] **16** Ik heb over jou ge-
hoord dat je uitleg kunt geven[h] en
knopen kunt ontwarren. Als je
dit schrift kunt lezen en me kunt
vertellen wat het betekent, zul je
in purper gekleed worden, een
gouden ketting om je hals krijgen
en als de derde in het koninkrijk
heersen.’[i]
17 Daniël antwoordde de ko-
ning: ‘U mag uw gaven houden en
uw geschenken aan anderen ge-
ven. Maar ik zal het schrift voor
de koning lezen en hem vertel-
len wat het betekent. **18** O ko-
ning, de allerhoogste God heeft
uw vader Nebukadnezar het ko-
ninkrijk gegeven en grootheid,
eer en majesteit.[j] **19** Door de
grootheid die Hij hem gaf, beef-
den alle volken, naties en taal-
groepen van ontzag voor hem.[k]
Hij doodde of liet leven wie hij
wilde en hij verhief of vernederd-
de wie hij wilde.[l] **20** Maar toen

5:6 *Of ‘veranderde het uiterlijk van’. **5:7** *D.w.z. een groep deskundigen in waarzeggerij en astrologie. **5:11** *Of ‘een bekwame man’.

5:12 *Of ‘lastige problemen op te lossen’.

HFST. 5
a Jes 21:2, 3
b Da 2:2; Da 4:6
c Ge 41:39, 42; Es 8:15
d Da 2:6, 48
e Da 2:27; Da 4:7
f Jes 13:1, 7
g Da 4:8, 9

2de kolom
a Da 2:47, 48
b Da 1:7; Da 4:8
c Da 1:17, 20; Da 6:3
d 2Kon 24:11, 14; Da 1:3, 6; Da 2:25
e Da 4:9
f Da 1:17, 20
g Jes 47:12, 13; Da 2:10, 11; Da 5:8
h Da 2:28
i Da 2:6; Da 5:7
j Da 2:37, 38
k Jer 25:9; Da 3:4, 5; Da 4:22
l Da 2:12; Da 3:6, 29

zijn hart trots werd en zijn geest
zich verhardde, zodat hij over-
moedig handelde,[a] werd hij van
de troon van zijn koninkrijk ge-
stoten en werd hem zijn waardig-
heid ontnomen. **21** Hij werd ver-
dreven van onder de mensen,
zijn hart werd als een dierenhart
en hij woonde bij de wilde ezels.
Hij kreeg gras te eten net als
de stieren en zijn lichaam werd
vochtig van de dauw van de he-
mel. Uiteindelijk ging hij beseffen
dat de allerhoogste God Heerser
is in het koninkrijk van de mens-
heid en dat hij erover aanstelt wie
hij wil.[b]

22 Maar u, zijn zoon Belsazar,
hebt uw hart niet vernederd, hoe-
wel u dat alles wist. **23** In plaats
daarvan bent u tegen de Heer
van de hemel opgestaan.[c] U hebt
de voorwerpen van zijn huis bij
u laten brengen.[d] Daarna hebben
u en uw prominenten, uw hoofd-
vrouwen en uw bijvrouwen er
wijn uit gedronken en goden van
zilver en goud, en van koper,
ijzer, hout en steen geprezen, go-
den die niets zien, niets horen
en niets weten.[e] Maar de God die
uw adem en al uw wegen in zijn
hand heeft,[f] hebt u niet geëerd.
24 Daarom heeft hij de hand ge-
stuurd en dit schrift laten op-
schrijven.[g] **25** Dit is het schrift
dat werd opgeschreven: MENE,
MENE, TEKEL en PARSIN.

26 Dit is de uitleg van de woor-
den: MENE, God heeft de dagen
van uw koninkrijk geteld en er
een eind aan gemaakt.[h]

27 TEKEL, u bent op de weeg-
schaal gewogen en te licht bevon-
den.

28 PERES, uw koninkrijk is
verdeeld en aan de Meden en de
Perzen gegeven.'[i]

29 Toen gaf Belsazar bevel
Daniël in purper te kleden en
een gouden ketting om zijn hals
te doen. En ze kondigden over
hem af dat hij de derde heerser
in het koninkrijk zou worden.[j]

30 Diezelfde nacht werd Bel-
sazar, de Chaldeeuwse koning,
gedood.[a] **31** Darius[b] de Meder
kreeg het koninkrijk. Hij was
toen ongeveer 62 jaar oud.

6 Darius besloot 120 satrapen
over het hele koninkrijk aan
te stellen.[c] **2** Boven hen stonden
drie hoge ambtenaren, van wie
Daniël er één was.[d] Aan hen
brachten de satrapen[e] verslag uit,
zodat de koning geen verlies zou
lijden. **3** Daniël stak ver boven
de andere hoge ambtenaren en de
satrapen uit, want er was een bui-
tengewone geest in hem.[f] De ko-
ning was van plan hem over het
hele koninkrijk aan te stellen.

4 Toen probeerden de hoge
ambtenaren en de satrapen een
grond te vinden voor een aan-
klacht tegen Daniël, maar ze kon-
den in zijn bewind* geen grond
voor een aanklacht of iets cor-
rupts vinden. Hij was betrouw-
baar en er werd geen nalatigheid
of corruptie bij hem gevonden.
5 Die mannen zeiden toen: 'We
zullen geen enkele grond vinden
voor een aanklacht tegen deze
Daniël, of we moeten iets tegen
hem zoeken in de wet van zijn
God.'[g]

6 De hoge ambtenaren en sa-
trapen gingen dus samen naar de
koning, en ze zeiden tegen hem:
'O koning Darius, leef in eeu-
wigheid! **7** Alle rijksbestuurders,
prefecten, satrapen, hoge rijks-
ambtenaren en gouverneurs vin-
den na overleg dat er een ko-
ninklijk besluit moet worden
uitgevaardigd en een verbod moet
worden bekrachtigd dat iedereen
die binnen 30 dagen een verzoek
richt tot een god of een mens in
plaats van tot u, o koning, in de
leeuwenkuil gegooid moet wor-
den.[h] **8** Vaardig dus nu het be-
sluit uit en onderteken het,[i] o ko-
ning, zodat het niet veranderd

6:4 *Lett.: 'met betrekking tot het koninkrijk'.

HFST. 5
a Jes 14:13, 14; Da 4:30
b Da 4:31-35
c Jer 50:29
d Da 5:2, 3
e Ps 115:4-7; Jes 46:6, 7
f Ps 104:29
g Da 5:5
h Jes 13:11; Jer 25:12; Jer 27:6, 7; Jer 50:1, 2; Jer 51:11
i Ezr 1:1, 2; Jes 21:2; Jes 45:1; Jer 50:9; Da 6:28; Da 9:1
j Da 5:7, 16

2de kolom
a Jes 21:9; Jer 51:8, 31; Jer 51:39, 57
b Da 6:1; Da 9:1

HFST. 6
c Es 1:1; Da 9:1
d Da 2:48; Da 5:29
e Ezr 8:36; Es 8:9; Da 3:2
f Da 1:17, 20; Da 5:12
g Es 3:8
h Da 3:6
i Es 3:12; Es 8:10

kan worden, zoals alle wetten
van de Meden en de Perzen niet
kunnen worden herroepen.’[a]
9 Daarop ondertekende koning
Darius het besluit en het verbod.
10 Zodra Daniël te weten
kwam dat het besluit was onder-
tekend, ging hij naar zijn huis. In
zijn dakvertrek waren open ven-
sters in de richting van Jeruza-
lem.[b] En drie keer per dag viel
hij op zijn knieën om tot zijn God
te bidden en hem te loven, zoals
ook voor die tijd zijn gewoonte
was. **11** Toen drongen de man-
nen zijn huis binnen en ze trof-
fen Daniël aan terwijl hij smeek-
gebeden opzond en zijn God om
gunst smeekte.
12 Ze gingen naar de koning
en herinnerden hem aan het ko-
ninklijk verbod: ‘Hebt u niet een
verbod ondertekend dat iedereen
die binnen 30 dagen een verzoek
richt tot een god of een mens
in plaats van tot u, o koning, in
de leeuwenkuil gegooid moet wor-
den?’ De koning antwoordde: ‘Dat
besluit is uitgevaardigd volgens
de wet van de Meden en de Per-
zen, die niet kan worden herroe-
pen.’[c] **13** Onmiddellijk zeiden ze
tegen de koning: ‘Daniël, een van
de ballingen uit Juda,[d] trekt zich
niets aan van u, o koning, en
van het verbod dat u hebt on-
dertekend: hij bidt drie keer per
dag.’[e] **14** De koning schrok heel
erg toen hij dat hoorde en hij
probeerde iets te verzinnen om
Daniël te redden. Tot zonsonder-
gang deed hij zijn uiterste best
om hem te bevrijden. **15** Uitein-
delijk gingen de mannen samen
naar de koning, en ze zeiden te-
gen de koning: ‘Bedenk, koning,
dat volgens de wet van de Meden
en de Perzen geen enkel verbod
of besluit dat de koning uitvaar-
digt, kan worden veranderd.’[f]
16 Daarop gaf de koning be-
vel Daniël te halen en hem in
de leeuwenkuil te gooien.[g] De ko-
ning zei tegen Daniël: ‘Je God,
die jij zo trouw dient, zal je red-
den.’ **17** Er werd een steen ge-
bracht die op de opening* van
de kuil werd gelegd, en de koning
verzegelde die met zijn zegelring
en met de zegelring van zijn pro-
minenten, zodat er niets aan Da-
niëls zaak kon worden veranderd.
18 Daarna ging de koning naar
zijn paleis. Hij bracht de nacht
vastend door en weigerde elke
vorm van vermaak,* en hij kon
niet slapen.# **19** Toen het einde-
lijk licht begon te worden, stond
de koning meteen op en haastte
zich naar de leeuwenkuil. **20** Zo-
dra hij in de buurt van de kuil
kwam, riep hij met een bedroef-
de stem naar Daniël. De koning
vroeg hem: ‘Daniël, dienaar van
de levende God, heeft je God, die
jij zo trouw dient, je van de leeu-
wen kunnen redden?’ **21** Onmid-
dellijk zei Daniël tegen de koning:
‘O koning, leef in eeuwigheid!
22 Mijn God heeft zijn engel ge-
stuurd en de muil van de leeuwen
gesloten.[a] Ze hebben me geen
kwaad gedaan,[b] omdat ik in zijn
ogen onschuldig was. En ook u
heb ik niets misdaan, koning.’
23 De koning was heel blij en
gaf bevel Daniël uit de kuil te ha-
len. Toen Daniël uit de kuil werd
getrokken, bleek hij ongedeerd
te zijn, omdat hij op zijn God had
vertrouwd.[c]
24 De koning gaf bevel de
mannen te halen die Daniël had-
den beschuldigd.* Ze werden in
de leeuwenkuil gegooid, samen
met hun zonen en hun vrouwen.
Nog voordat ze de bodem van de
kuil hadden bereikt, grepen de
leeuwen hen en verbrijzelden al
hun botten.[d]
25 Toen schreef koning Darius
aan alle volken, naties en taal-

6:17 *Lett.: ‘mond’. **6:18** *Of moge-
lijk ‘er werden geen muzikanten binnen-
gebracht’. #Lett.: ‘zijn slaap week van
hem’. **6:24** *Of ‘belasterd’.

HFST. 6
a Es 1:19
Es 8:8
b 1Kon 8:44, 45
c Es 8:8
Da 6:7, 8
d Da 1:3, 6
Da 2:25
Da 5:13
e Es 3:8
Da 6:10
f Es 8:8
Da 6:8
g Da 6:7
Heb 11:32, 33

2de kolom
a 1Sa 17:37
Heb 11:32, 33
b Ps 34:7
Ps 118:5
Da 3:28
c Ps 37:40
Sp 18:10
Da 3:26, 27
d Es 7:10

groepen die op de hele aarde wonen:[a] ‘Mag jullie vrede toenemen! **26** Ik beveel dat in elk machtsgebied van mijn koninkrijk de mensen moeten beven van ontzag voor de God van Daniël.[b] Want hij is de levende God die eeuwig blijft bestaan. Zijn koninkrijk zal nooit vernietigd worden en zijn heerschappij* duurt eeuwig.[c] **27** Hij redt[d] en bevrijdt, en hij doet tekenen en wonderen in de hemel en op aarde,[e] want hij heeft Daniël uit de klauwen van de leeuwen gered.’

28 Het ging Daniël dus goed in het koninkrijk van Darius[f] en het koninkrijk van Cyrus de Pers.[g]

7 In het eerste jaar van koning Belsazar[h] van Babylon had Daniël een droom en gingen er visioenen door zijn hoofd terwijl hij op zijn bed lag.[i] Hij schreef de droom op[j] en legde een volledig verslag vast. **2** Daniël verklaarde:

‘Tijdens mijn nachtelijke visioenen zag ik dat de vier winden van de hemel de uitgestrekte zee opzweepten.[k] **3** Er kwamen vier enorme beesten[l] uit de zee, allemaal verschillend.

4 Het eerste leek op een leeuw[m] en had de vleugels van een arend.[n] Terwijl ik toekeek werden zijn vleugels uitgerukt en werd het van de aarde opgetild en op twee voeten overeind gezet als een mens. Ook kreeg het een mensenhart.

5 Toen verscheen er een ander beest, een tweede, dat op een beer leek.[o] Het richtte zich aan één kant op en het had drie ribben in zijn muil, tussen zijn tanden. Er werd tegen gezegd: “Sta op, eet veel vlees.”[p]

6 Ik bleef toekijken en zag een ander beest. Het leek op een luipaard,[q] maar het had vier vleugels op zijn rug als die van een vogel. Het beest had vier koppen[a] en het kreeg het gezag om te heersen.

7 Hierna bleef ik toekijken en zag ik in de nachtelijke visioenen een vierde beest, angstaanjagend, afschrikwekkend en ongewoon sterk, en het had grote ijzeren tanden. Het verslond en verbrijzelde, en wat er overbleef vertrapte het met zijn poten.[b] Het verschilde van alle andere beesten die daarvoor verschenen waren, en het had tien hoorns. **8** Terwijl ik naar de hoorns keek, zag ik een andere hoorn, een kleine,[c] ertussen opkomen, en drie van de eerste hoorns werden ervoor uitgerukt. Ik zag dat er in deze hoorn ogen waren die op mensenogen leken, en er was een mond vol grootspraak.*[d]

9 Terwijl ik toekeek werden er tronen geplaatst en ging de Oude van Dagen[e] zitten.[f] Zijn kleding was zo wit als sneeuw[g] en het haar op zijn hoofd was als zuivere wol. Zijn troon bestond uit vuurvlammen en de wielen ervan waren een brandend vuur.[h] **10** Een vuurstroom vloeide en stroomde voor hem uit.[i] Duizend maal duizend dienden hem en tienduizend maal tienduizend stonden vóór hem.[j] Het Gerechtshof[k] hield zitting en er werden boeken geopend.

11 Ik bleef toekijken vanwege de grootspraak van de hoorn.[l] Terwijl ik toekeek, werd het beest gedood en werd zijn lichaam vernietigd en aan het brandende vuur prijsgegeven. **12** De andere beesten[m] werd hun heerschappij ontnomen, maar hun leven werd verlengd voor een tijd en een tijdperk.

13 Ik bleef toekijken en zag in de nachtelijke visioenen dat er met de wolken van de hemel iemand kwam die leek op een mensenzoon.[n] Hij kreeg toegang tot de Oude van Dagen[o] en werd

6:26 * Of ‘soevereiniteit’.

7:8 * Of ‘opschepperij’.

HFST. 6
a Es 8:9; Da 4:1
b Da 3:29
c Da 4:34
d Da 3:28
e Jer 32:20; Da 4:3
f Da 5:31; Da 6:1, 2
g 2Kr 36:22, 23; Ezr 1:1, 2; Jes 44:28

HFST. 7
h Da 5:1, 30
i Da 2:19; Da 8:1
j Jes 30:8; Hab 2:2; Opb 1:11
k Jes 57:20; Opb 17:15
l Da 7:17
m Da 2:37, 38
n De 28:49, 50; Jer 48:40; Klg 4:19; Hab 1:8
o Da 2:39; Da 5:28; Da 8:3, 20
p Jes 13:17, 18; Da 11:2
q Da 2:39; Da 8:5; Da 11:3

2de kolom
a Da 8:8; Da 11:4
b Da 2:40; Da 7:19
c Da 7:24
d Da 7:20; Opb 13:5
e Ps 90:2; Da 7:13, 22; Hab 1:12
f Jes 6:1, 2; Opb 4:2, 3
g Ps 104:1, 2
h De 9:3; Heb 12:29
i Ps 50:3; Ps 97:3
j De 33:2; 1Kon 22:19; Ps 68:17; Heb 12:22; Ju 14; Opb 5:11
k 1Sa 2:10; Ps 50:6
l Da 7:8, 25
m Da 7:3
n Mt 24:30; Lu 21:27; Jo 3:13; Han 7:56; Opb 14:14
o Ps 90:2; Da 7:9, 22; Hab 1:12

vlak voor hem gebracht. **14** Hij
kreeg heerschappij,[a] eer[b] en een
koninkrijk, en alle volken, na-
ties en taalgroepen moesten hem
dienen.[c] Zijn heerschappij is een
eeuwige heerschappij die niet zal
voorbijgaan, en zijn koninkrijk
zal niet worden vernietigd.[d]
15 Ik, Daniël, was diep in mijn
geest geraakt omdat de visioenen
die door mijn hoofd gingen, me
angst aanjoegen.[e] **16** Ik wendde
me tot een van degenen die er
stonden en vroeg hem naar de
ware betekenis hiervan. Hij gaf
antwoord en legde me uit wat die
dingen betekenden.
17 “Die enorme beesten, vier
in getal,[f] zijn vier koningen die
uit de aarde zullen opkomen.[g]
18 Maar de heiligen van het Op-
perwezen[h] zullen het koninkrijk
ontvangen,[i] en ze zullen het ko-
ninkrijk[j] voor eeuwig bezitten,
ja, voor altijd en eeuwig.”
19 Toen wilde ik meer weten
over het vierde beest, dat ver-
schilde van alle andere. Het was
bijzonder afschrikwekkend, met
ijzeren tanden en koperen klau-
wen. Het verslond en verbrijzel-
de, en wat er overbleef vertrap-
te het met zijn poten.[k] **20** Ook
wilde ik meer weten over de tien
hoorns[l] op zijn kop en over de an-
dere hoorn die opkwam en waar-
voor er drie vielen,[m] de hoorn die
ogen had en een mond vol groot-
spraak en die er groter uitzag dan
de andere.
21 Terwijl ik toekeek, voer-
de die hoorn oorlog tegen de
heiligen. Hij had de overhand[n]
22 totdat de Oude van Dagen[o]
kwam en er een oordeel werd uit-
gesproken ten gunste van de hei-
ligen van het Opperwezen[p] en de
vastgestelde tijd aanbrak dat de
heiligen het koninkrijk in bezit
zouden nemen.[q]
23 Dit zei hij: “Het vierde
beest betekent een vierde konink-
rijk dat op aarde zal komen. Het
zal verschillen van alle andere
koninkrijken en het zal de hele
aarde verslinden, vertrappen en
verbrijzelen.[a] **24** De tien hoorns
zijn tien koningen die uit dat ko-
ninkrijk zullen opstaan. Na hen
zal er nog een ander opstaan, die
zal verschillen van de eersten, en
hij zal drie koningen vernederen.[b]
25 Hij zal woorden spreken tegen
de Allerhoogste[c] en hij zal de hei-
ligen van het Opperwezen voort-
durend bestoken. Hij zal eropuit
zijn tijden en wet te veranderen,
en ze zullen in zijn handen wor-
den gegeven voor een tijd, tijden
en een halve tijd.*[d] **26** Maar het
Gerechtshof hield zitting en ont-
nam hem zijn heerschappij, en hij
werd verdelgd en volledig vernie-
tigd.[e]
27 Het koninkrijk, de heer-
schappij en de grootheid van de
koninkrijken onder heel de he-
mel werden aan het volk van
de heiligen van het Opperwezen
gegeven.[f] Hun koninkrijk is een
eeuwig koninkrijk[g] en alle rege-
ringen zullen hen dienen en ge-
hoorzamen.”
28 Hier eindigt het verslag. Ik,
Daniël, had gedachten die me erg
verontrustten en ik werd bleek,*
maar ik bewaarde de woorden in
mijn eigen hart.’

8 In het derde regeringsjaar van
koning Be̱lsazar[h] kreeg ik, Da-
niël, na het visioen dat ik eer-
der had gekregen opnieuw een vi-
sioen.[i] **2** In het visioen was ik in
de vesting* Su̱san,#[j] die in de pro-
vincie△ E̱lam[k] ligt. Toen ik het vi-
sioen zag, stond ik bij de rivier
de U̱lai.⊠ **3** Ik keek op en zag
een ram[l] voor de rivier staan, en
hij had twee hoorns.[m] De twee
hoorns waren lang, maar de ene
was hoger dan de andere, en
de hoogste kwam later op.[n] **4** Ik
zag de ram stoten naar het wes-

HFST. 7
a Ps 2:6, Ps 110:1, 2, Mt 28:18, 1Kor 15:25, Ef 1:22, Opb 3:21
b Fil 2:9-11
c Ge 49:10
d Ps 45:6, Jes 9:6, 7, Da 2:44, Lu 1:32, 33, Opb 11:15
e Da 8:27
f Da 7:3
g Da 2:39, 40
h Da 7:25, 27
i Mt 19:28, 2Ti 2:12, Opb 3:21, Opb 5:9, 10
j Da 7:21, 22, Lu 22:29
k Da 2:40, Da 7:7
l Da 7:24
m Da 7:8
n Da 8:23, 24, Da 12:7, Opb 13:7
o Ps 90:2, Da 7:9, 13, Hab 1:12
p Da 7:18, 27
q Mt 19:28, Lu 22:29, Opb 1:6, Opb 3:21, Opb 5:9, 10, Opb 20:4

2de kolom
a Da 2:40, Da 7:7
b Da 7:20
c Da 7:8
d Da 12:7, Opb 13:5-7
e Da 7:10, 11
f Da 7:22, Mt 19:28, Lu 22:29, Opb 20:4
g Opb 11:15

HFST. 8
h Da 5:1, 30
i Da 7:1, 15
j Ne 1:1, Es 2:8
k Ge 10:22, Jes 11:11, Jes 21:2
l Jes 13:17, Jer 51:11, Da 7:5, Da 8:20
m Es 1:1, 3
n Jes 44:28

7:25 *D.w.z. drieënhalve tijd. **7:28** *Of ‘mijn uiterlijk veranderde’. **8:2** *Of ‘het paleis’, ‘de burcht’. #Of ‘Susa’. △Of ‘het rechtsgebied’. ⊠Of ‘het Ulaikanaal’.

ten, naar het noorden en naar
het zuiden. Geen enkel wild beest
hield tegen hem stand en er was
niemand die uit zijn macht* kon
bevrijden.[a] Hij deed wat hij wilde
en hij maakte zich groot.
5 Terwijl ik toekeek, zag ik
uit het westen* een geitenbok[b]
komen die het hele aardopper-
vlak doorkruiste zonder de grond
te raken. De bok had een op-
vallende hoorn tussen zijn ogen.[c]
6 Hij ging op de ram met de
twee hoorns af die ik bij de rivier
had zien staan. In razende woede
stormde hij op hem af.
7 Ik zag hem steeds dichter
bij de ram komen. Vol bitterheid
stootte hij de ram omver en brak
zijn twee hoorns, en de ram had
niet de kracht om tegen hem
stand te houden. Hij wierp de
ram tegen de grond en vertrap-
te hem, en niemand kon de ram
redden uit zijn macht.*
8 De geitenbok maakte zich
bijzonder groot, maar zodra hij
machtig werd, werd de gro-
te hoorn gebroken. Daarvoor in
de plaats kwamen vier opvallen-
de hoorns, gericht naar de vier
windstreken van de hemel.[d]
9 Uit één ervan kwam nog een
hoorn, een kleine, die enorm uit-
groeide naar het zuiden, naar
het oosten* en naar het Sie-
raad.#[e] **10** Hij werd zo groot dat
hij helemaal tot aan het hemel-
se leger reikte. Hij liet een deel
van het leger en van de sterren
naar de aarde vallen en vertrapte
ze. **11** Hij verhief zich zelfs te-
gen de Vorst van het leger. Hem*
werd het vaste kenmerk# ontno-
men en de vaste plaats van zijn
heiligdom werd omvergehaald.[f]
12 Het leger werd samen met
het vaste kenmerk overgeleverd
vanwege overtreding. Hij bleef
waarheid ter aarde werpen en hij
slaagde in wat hij ondernam.
13 Ik hoorde een heilige spre-
ken, en een andere heilige zei te-
gen degene die sprak: 'Hoelang
zal het visioen duren over het
vaste kenmerk en de overtreding
die verwoesting veroorzaakt[a] en
over het vertrappen van de hei-
lige plaats en het leger?' **14** Hij
zei tegen me: 'Het zal 2300 avon-
den en ochtenden duren, en daar-
na zal de heilige plaats beslist in
de juiste toestand worden her-
steld.'
15 Terwijl ik, Daniël, het vi-
sioen zag en probeerde te be-
grijpen, zag ik plotseling iemand
voor me staan die eruitzag als
een man. **16** Toen hoorde ik de
stem van een man midden in de
U̱lai[b] en hij riep: 'Gabriël,[c] zorg
dat hij begrijpt wat hij heeft ge-
zien.'[d] **17** Hij kwam vlak bij de
plek waar ik stond, maar ik
schrok zo dat ik voorover op de
grond viel. Hij zei tegen me: 'Be-
grijp, mensenzoon, dat het vi-
sioen bestemd is voor de tijd
van het einde.'[e] **18** Terwijl hij
met me praatte, viel ik in een die-
pe slaap met mijn gezicht op de
grond. Hij raakte me aan en liet
me opstaan waar ik gestaan had.[f]
19 Toen zei hij: 'Ik zal je vertellen
wat er aan het einde van de ver-
oordeling zal gebeuren, want het
is bestemd voor de vastgestelde
tijd van het einde.[g]
20 De ram met de twee hoorns
die je hebt gezien, stelt de konin-
gen van Me̱dië en Perzië voor.[h]
21 De harige bok stelt de ko-
ning van Griekenland[i] voor en de
grote hoorn tussen zijn ogen be-
tekent de eerste koning.[j] **22** Dat
de hoorn gebroken werd en er
vier andere voor in de plaats kwa-
men,[k] betekent dat er uit zijn volk
vier koninkrijken zullen opstaan,
maar niet met zijn kracht.
23 Aan het einde van hun ko-
ningschap, als de overtreders de

8:4, 7 *Lett.: 'hand'. **8:5** *Of 'van de zonsondergang'. **8:9** *Of 'de zonsopgang'. #Of 'de Pracht'. **8:11** *D.w.z. de Vorst. #Of 'vaste slachtoffer'.

HFST. 8
a Jes 45:1; Jer 51:12; Da 5:30, 31
b Da 2:39; Da 7:6; Da 8:21
c Da 11:3
d Da 8:22; Da 11:4
e Ps 48:2; Da 11:16, 45
f Da 11:31; Da 12:11

2de kolom
a Da 12:11
b Da 8:2
c Lu 1:19, 26
d Da 9:21, 22
e Da 10:14; Da 12:4, 9
f Da 10:9, 10
g Da 11:27
h Da 7:5; Da 8:3; Da 11:2
i Da 7:6
j Da 8:5; Da 11:3
k Da 8:8; Da 11:4

maat vol hebben gemaakt,* zal er een koning opstaan die er meedogenloos uitziet en die bedreven is in listen.# **24** Zijn macht zal groot worden, maar niet door zijn eigen macht. Hij zal op een bijzondere manier verwoesting* aanrichten, en hij zal slagen in alles wat hij onderneemt. Hij zal machtigen ten val brengen, ook het volk dat uit de heiligen bestaat.[a] **25** In zijn sluwheid zal hij bedrog gebruiken om te slagen. Hij zal zich in zijn hart verheffen. In een tijd van veiligheid* zal hij velen ten val brengen. Hij zal zelfs opstaan tegen de Vorst der vorsten, maar hij zal gebroken worden zonder mensenhand.

26 Wat in het visioen werd gezegd over de avonden en de ochtenden is waar, maar je moet het visioen geheimhouden, want het verwijst naar de verre toekomst.'*[b]

27 Ik, Daniël, was uitgeput en een aantal dagen was ik ziek.[c] Toen stond ik op en deed het werk van de koning,[d] maar ik was ontzet door wat ik had gezien en wat niemand kon begrijpen.[e]

9 In het eerste jaar van Darius,[f] de zoon van Ahasveros — een afstammeling van de Meden die koning was gemaakt over het koninkrijk van de Chaldeeën[g] — **2** in zijn eerste regeringsjaar, onderscheidde ik, Daniël, aan de hand van de boeken* hoeveel jaar Jeruzalem in puin zou liggen[h] volgens het woord van Jehovah tot de profeet Jeremia, namelijk 70 jaar.[i] **3** Toen wendde ik me* met smeekgebeden tot Jehovah, de ware God, vastend[j] en in zak en as. **4** Ik bad tot Jehovah, mijn God, en ik bekende schuld en zei:

'O Jehovah, ware God, grote en ontzagwekkende God, u houdt u aan uw verbond* en toont loyale liefde[a] voor iedereen die van u houdt en uw geboden naleeft.[b] **5** We hebben gezondigd, gedaan wat verkeerd was en slecht gehandeld, en we zijn in opstand gekomen.[c] We zijn van uw geboden en uw bepalingen afgeweken. **6** We hebben niet geluisterd naar uw dienaren, de profeten,[d] die in uw naam hebben gesproken tot onze koningen, onze vorsten, onze voorouders en het hele volk.* **7** Jehovah, u bent rechtvaardig, maar wij moeten ons schamen,* ook vandaag — heel Israël, onder wie de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem, degenen dichtbij en ver weg, in alle landen waarheen u ze hebt verdreven omdat ze u ontrouw waren.[e]

8 Jehovah, we moeten ons schamen,* en ook onze koningen, onze vorsten en onze voorouders, want we hebben tegen u gezondigd. **9** Jehovah, onze God, u bent barmhartig en vergeeft graag,[f] hoewel we tegen u in opstand zijn gekomen.[g] **10** We hebben niet geluisterd naar uw stem, Jehovah, onze God, door de wetten na te leven die u ons hebt voorgehouden via uw dienaren, de profeten.[h] **11** Heel Israël heeft uw wet overtreden en is afgeweken door niet naar uw stem te luisteren. Daarop hebt u de vloek en de gezworen eed over ons uitgestort waarover geschreven staat in de wet van Mozes, de dienaar van de ware God,[i] want we hebben tegen u gezondigd. **12** U hebt groot onheil over ons gebracht en zo de woorden uitgevoerd die u had gesproken tegen ons[j] en tegen de leiders die ons bestuur-

8:23 *Lett.: 'hun daden tot voltooiing brengen'. #Of 'dubbelzinnige gezegden begrijpt'. **8:24** *Of 'een afschuwelijke verwoesting'. **8:25** *Of mogelijk 'en zonder waarschuwing'. **8:26** *Of 'het is voor vele dagen'. **9:2** *D.w.z. de heilige geschriften. **9:3** *Lett.: 'mijn gezicht'.

9:4 *Zie Woordenlijst. **9:6** *Lett.: 'volk van het land'. **9:7, 8** *Lett.: 'van ons is de schaamte van gezicht'.

HFST. 8
a Da 7:25; Da 8:10
b Da 10:14
c Da 7:28; Da 10:16
d Da 2:48, 49
e Da 8:17

HFST. 9
f Da 6:28; Da 11:1
g Da 5:30, 31
h Ezr 1:1, 2; Ps 79:1; Jes 64:10; Klg 1:1
i 2Kr 36:20, 21; Jer 25:11; Jer 29:10; Za 1:12; Za 7:5
j Ezr 8:21

2de kolom
a Ex 34:6
b De 5:9, 10; Ne 1:5
c Ezr 9:6, 7; Ne 9:26, 33; Ps 106:6; Klg 3:42
d 2Kr 36:15, 16; Jer 7:13
e Le 26:33; De 28:41; 2Kon 17:6; Jes 11:11
f Ex 34:6, 7; Ne 9:17; Ps 86:5
g Ne 9:26
h 2Kon 17:13,14
i De 28:15; De 31:17
j Klg 2:17

den.* Onder de hele hemel is nooit zoiets gebeurd als wat in Jeruzalem is gebeurd.[a] **13** Al die ellende is over ons gekomen zoals in de wet van Mozes geschreven staat,[b] en toch hebben we niet uw gunst gezocht, Jehovah, onze God, door ons van onze zonde af te keren[c] en door inzicht te tonen in uw waarheid.*

14 Jehovah, u bleef waakzaam en bracht onheil over ons, want Jehovah, onze God, u bent rechtvaardig in alles wat u doet. En toch hebben we niet naar uw stem geluisterd.[d]

15 O Jehovah, onze God, die uw volk met een sterke hand uit Egypte hebt geleid[e] en een naam voor uzelf hebt gemaakt tot de dag van vandaag[f] — we hebben gezondigd en gedaan wat verkeerd was. **16** Jehovah, u doet altijd wat rechtvaardig is.[g] Wend daarom alstublieft uw grote woede af van uw stad Jeruzalem, uw heilige berg. Want vanwege onze zonden en de fouten van onze voorouders zijn Jeruzalem en uw volk een mikpunt van spot voor iedereen om ons heen.[h] **17** O onze God, luister naar het gebed en de smeekbeden van uw dienaar. Laat omwille van uzelf, Jehovah, het licht van uw gelaat schijnen over uw heiligdom,[i] dat verwoest is.[j] **18** Open uw oor, o mijn God, en luister! Open toch uw ogen en zie de verwoesting van de stad die naar uw naam genoemd is. Want we richten geen smeekgebeden tot u vanwege onze rechtvaardige daden maar vanwege uw grote barmhartigheid.[k] **19** O Jehovah, luister toch. O Jehovah, vergeef toch.[l] O Jehovah, heb toch aandacht voor ons en grijp in! Stel het niet uit, omwille van uzelf, mijn God, want uw stad en uw volk dragen uw naam.'*[m]

HFST. 9
- a Jer 39:8
- b Le 26:16, 17; De 28:15; Klg 1:1
- c Jes 9:13; Jer 5:3
- d Ne 9:33
- e Ex 6:1
- f Ex 9:16; Ne 9:10; Ps 106:7, 8
- g Ps 89:14; Jes 26:9
- h Le 26:38, 39; 1Kon 9:7-9; Ps 79:1, 4; Jer 24:9
- i Nu 6:23, 25
- j Jes 64:10, 11; Klg 5:18
- k Ps 102:13; Jes 54:7, 8; Jer 14:7
- l 1Kon 8:30
- m Ps 79:8, 9; Jes 63:18, 19; Jer 14:9

2de kolom
- a Ps 87:1, 2; Za 8:3
- b Da 8:16; Lu 1:19
- c Da 8:1
- d Da 10:11, 19
- e Ne 11:1; Jes 52:1
- f Lu 1:76, 77; Heb 9:26
- g Ro 3:25; 1Jo 2:1, 2; 1Jo 4:10
- h Jes 53:11; Ro 1:16, 17
- i 2Kor 1:19, 20
- j Ne 2:5, 11; Ne 6:15
- k Ps 2:2; Jo 1:41
- l Jes 55:4; Mt 23:10; Jo 1:45, 49
- m Lu 3:1, 2
- n Jes 53:8, 12; Mt 26:2; Lu 24:26; 1Kor 15:3
- o Mr 9:12
- p Mt 24:15; Lu 19:43, 44; Lu 21:20

20 Terwijl ik nog sprak en bad en ik mijn zonde en de zonde van mijn volk Israël bekende en mijn verzoek om gunst over de heilige berg van mijn God voorlegde aan Jehovah, mijn God,[a] **21** ja, nog terwijl ik mijn gebed uitsprak, kwam de man Gabriël[b] bij me, die ik eerder in het visioen had gezien.[c] Het was rond de tijd van het avondoffer en ik was volledig uitgeput. **22** Hij gaf me begrip en zei:

'Daniël, ik ben gekomen om je inzicht en begrip te geven. **23** Bij het begin van je smeekgebed is er een woord uitgegaan, en ik ben gekomen om het aan je over te brengen, want je bent heel geliefd.*[d] Let dus goed op en probeer het visioen te begrijpen.

24 Er zijn voor je volk en je heilige stad[e] 70 weken* vastgesteld om de overtreding te beëindigen, om een eind te maken aan zonde,[f] om verzoening te doen voor fouten,[g] om eeuwige rechtvaardigheid te brengen,[h] om het visioen en de profetie# te verzegelen[i] en om het heilige der heiligen△ te zalven. **25** Je moet dit weten en begrijpen: vanaf het moment dat het woord uitgaat om Jeruzalem te herstellen[j] en te herbouwen tot Messias*[k] de Leider[l] zullen er 7 weken voorbijgaan en ook 62 weken.[m] Ze zal hersteld en herbouwd worden, met een plein en een gracht, maar in moeilijke tijden.

26 Na de 62 weken zal de Messias worden verwijderd,*[n] met niets voor zichzelf.[o]

Het volk van een leider die komt, zal de stad en de heilige plaats vernietigen.[p] Het einde ervan zal zijn door de vloed. En tot

9:12 *Lett.: 'onze rechters die rechtspraken over ons'. **9:13** *Of 'trouw'. **9:19** *Lett.: 'uw naam is over (...) uitgeroepen'.

9:23 *Of 'zeer begeerd', 'zeer gerespecteerd'. **9:24** *D.w.z. jaarweken. #Lett.: 'profeet'. △Of 'het allerheiligste'. **9:25** *Of 'de Gezalfde'. **9:26** *Of 'gedood'. Lett.: 'afgesneden'.

het einde zal er oorlog zijn, er is
besloten tot verwoestingen.[a]
27 Hij zal het verbond voor
de velen één week van kracht la-
ten blijven. Op de helft van de
week zal hij slachtoffer en offer-
gave laten ophouden.[b]
Op de vleugel van walgelij-
ke dingen zal degene komen die
verwoesting veroorzaakt,[c] en tot
aan de vernietiging zal wat be-
sloten is ook worden uitgestort
over degene die woest ligt.’

10 In het derde jaar van ko-
ning Cyrus[d] van Perzië
kreeg Daniël, die Beltsazar[e] werd
genoemd, een openbaring. De
boodschap was waar en ging over
een groot conflict. Hij begreep
de boodschap en kreeg inzicht in
wat hij had gezien.
2 In die dagen was ik, Daniël,
drie volle weken in de rouw.[f]
3 Drie volle weken at ik geen lek-
kernijen, kwam er geen vlees of
wijn in mijn mond en wreef ik me
niet met olie in. **4** Op de 24ste
dag van de eerste maand bevond
ik me aan de oever van de gro-
te rivier, de Tigris.*[g] **5** Ik keek
op en zag een man in linnen kle-
ding,[h] met om zijn middel een gor-
del van goud uit Ufaz. **6** Zijn li-
chaam was als chrysoliet,[i] zijn
gezicht zag eruit als de bliksem,
zijn ogen waren als vuurfakkels,
zijn armen en voeten leken op
gepolijst koper[j] en zijn woorden
klonken als het geluid van een
menigte. **7** Alleen ik, Daniël, zag
het visioen. De mannen die bij
me waren zagen het visioen niet,[k]
maar ze werden bevangen door
grote angst. Ze vluchtten weg en
verborgen zich.
8 Ik bleef alleen achter. Toen
ik dat grootse visioen zag, bleef
er geen kracht in me over. Ik
werd lijkbleek* en verloor al mijn
kracht.[l] **9** Vervolgens hoorde ik
hem spreken. Maar terwijl ik hem
hoorde spreken, viel ik in een
diepe slaap, met mijn gezicht op
de grond.[a] **10** Toen raakte een
hand me aan[b] en schudde me
wakker. Ik kwam omhoog op
mijn handen en knieën. **11** Ver-
volgens zei hij tegen me:
‘Daniël, zeer geliefde* man,[c]
heb aandacht voor wat ik tegen
je ga zeggen. Ga overeind staan,
want ik ben naar je toe gestuurd.’
Toen hij dat tegen me zei,
stond ik bevend op.
12 ‘Wees niet bang,[d] Daniël’,
zei hij tegen me. ‘Vanaf de eerste
dag dat je je er met je hele hart op
toelegde om begrip te krijgen en
je te vernederen voor je God, zijn
je woorden gehoord. Ik ben van-
wege jouw woorden gekomen.[e]
13 Maar de vorst[f] van het ko-
ninkrijk Perzië bood me 21 dagen
lang tegenstand. Toen kwam Mi-
chaël,*[g] een van de voornaamste
vorsten,# mij te hulp, en ik bleef
daar bij de koningen van Perzië.
14 Ik ben gekomen om je te laten
begrijpen wat je volk aan het ein-
de van de dagen zal overkomen,[h]
want het is een visioen dat be-
stemd is voor de toekomst.’*[i]
15 Toen hij dat tegen me zei,
richtte ik mijn blik op de grond
– ik was sprakeloos. **16** Iemand
die op een man leek, raakte mijn
lippen aan,[j] en ik opende mijn
mond en zei tegen degene die
voor me stond: ‘Mijn heer, ik sta
te trillen door het visioen en ik
heb geen kracht.[k] **17** Dus hoe
kan ik, uw dienaar, dan met u
spreken, mijn heer?[l] Want ik heb
geen kracht en ik heb geen adem
meer over.’[m]
18 Degene die eruitzag als een
man raakte me opnieuw aan en
sterkte me.[n] **19** Hij zei: ‘Wees
niet bang,[o] zeer geliefde* man.[p]

10:4 *Lett.: ‘Hiddekel’. **10:8** *Of ‘mijn waardigheid verliet me’.

10:11, 19 *Of ‘zeer begeerde’, ‘zeer gerespecteerde’. **10:13** *Bet.: ‘wie is als God?’ #Of ‘een vorst van de hoogste rang’. **10:14** *Lett.: ‘een visioen nog voor de dagen’.

HFST. 9
a Lu 21:22, 24
b Heb 9:11, 12; Heb 10:8-10
c Mr 13:14; Lu 21:20

HFST. 10
d Ezr 1:1, 2; Jes 45:1; Da 1:21; Da 6:28
e Da 1:7; Da 4:8
f Da 9:3
g Ge 2:14
h Opb 19:14
i Ez 1:16
j Ez 1:5, 7
k 2Kon 6:17; Han 9:7
l Da 7:28; Da 8:27

2de kolom
a Da 8:18
b Jer 1:9; Opb 1:17
c Da 9:23; Da 10:19
d Opb 1:17
e Da 9:23
f Ef 6:12
g Da 10:21; Da 12:1; Ju 9; Opb 12:7, 8
h Da 2:28
i Da 8:17, 26; Da 12:4
j Jes 6:7; Jer 1:9
k Da 10:8
l Re 6:22
m Jes 6:5
n Da 10:10
o Opb 1:17
p Da 9:22, 23; Da 10:11

Vrede zij met je.[a] Wees sterk, ja, wees sterk.’ Toen hij met me sprak, voelde ik me gesterkt en ik zei: ‘Spreek, mijn heer, want u hebt me gesterkt.’

20 Daarop zei hij: ‘Weet je waarom ik bij je gekomen ben? Ik ga zo terug om met de vorst van Perzië te strijden.[b] En als ik vertrek, komt de vorst van Griekenland. **21** Maar ik zal je vertellen wat er in de geschriften van waarheid geschreven staat. Er is niemand die mij hierin krachtig steunt behalve Michaël,[c] jullie vorst.[d]

11 In het eerste jaar van Darius[e] de Meder stond ik op om hem te steunen en te sterken.* **2** Wat ik je nu ga vertellen is de waarheid:

Luister! Nog drie koningen zullen opstaan voor Perzië, en de vierde zal grotere rijkdom vergaren dan alle anderen. En als hij sterk wordt door zijn rijkdom, zal hij alles in beweging brengen tegen het koninkrijk Griekenland.[f]

3 En er zal een machtige koning opstaan. Zijn heerschappij zal omvangrijk zijn[g] en hij zal doen wat hij wil. **4** Maar wanneer hij is opgestaan, zal zijn koninkrijk uiteenvallen en worden verdeeld naar de vier windstreken van de hemel.[h] Het gaat niet naar zijn nakomelingen en het zal niet zijn als de heerschappij waarmee hij heeft geheerst, want zijn koninkrijk wordt uitgerukt en gaat naar anderen.

5 De koning van het zuiden, een van zijn vorsten, zal sterk worden. Maar er zal er een zijn die sterker is dan hij en van wie de heerschappij omvangrijk zal zijn, groter dan de regeringsmacht van de eerste.

6 Na een aantal jaren zullen ze een verbintenis aangaan, en de dochter van de koning van het zuiden zal bij de koning van het noorden komen om een overeenkomst* te sluiten. Maar ze zal de kracht van haar arm niet behouden, en hij en zijn arm zullen niet standhouden. Ze zal worden prijsgegeven, zij en degenen die haar hebben gebracht, degene die haar heeft verwekt en degene die haar in die tijd sterk heeft gemaakt. **7** Een spruit* uit haar wortels zal opstaan in zijn positie, en hij zal optrekken tegen het leger en tegen de vesting van de koning van het noorden. Hij zal tegen hen optreden en zal overwinnen. **8** Zelfs hun goden, hun metalen* beelden, hun kostbare# voorwerpen van zilver en van goud en gevangenen zal hij meenemen naar Egypte. Een aantal jaren zal hij op afstand blijven van de koning van het noorden, **9** die tegen het koninkrijk van de koning van het zuiden zal optrekken, maar naar zijn eigen land zal teruggaan.

10 Zijn zonen zullen zich klaarmaken voor de oorlog en een enorm groot leger samenbrengen. Hij zal beslist optrekken en voortrazen als een vloedgolf. Maar hij zal teruggaan en hij zal oorlog voeren helemaal tot aan zijn vesting.

11 De koning van het zuiden zal verbitterd worden en uitrukken en strijden tegen hem, de koning van het noorden. Die zal een grote menigte op de been brengen, maar de menigte zal in zijn* handen worden gegeven. **12** De menigte zal weggevoerd worden. Zijn hart zal zich verheffen en hij zal tienduizenden ten val brengen, maar hij zal zijn sterke positie niet benutten.

HFST. 10
a Re 6:23
b Da 10:13
c Da 10:13; Ju 9; Opb 12:7, 8
d Da 12:1

HFST. 11
e Da 5:30, 31; Da 9:1
f Da 8:21
g Da 8:5, 21
h Da 7:6; Da 8:8, 22

11:1 *Of ‘en als een vesting voor hem’.

11:6 *Of ‘billijke overeenkomst’. **11:7** *Of ‘scheut’, ‘telg’. **11:8** *Of ‘gegoten’. #Of ‘begeerlijke’. **11:11** *Blijkbaar van de koning van het zuiden.

13 De koning van het noor-
den zal terugkeren en een me-
nigte op de been brengen die
groter is dan de eerste. Aan het
einde van de tijden, na een aan-
tal jaren, zal hij beslist komen
met een groot leger en veel mid-
delen. **14** In die tijd zullen ve-
len tegen de koning van het zui-
den opstaan.

De gewelddadigen* onder je
volk zullen worden meegesleept
in een poging een visioen te la-
ten uitkomen, maar ze zullen
struikelen.

15 De koning van het noorden
zal komen, een belegeringsdam
opwerpen en een vestingstad in-
nemen. De legers van het zuiden
en zijn beste mannen zullen niet
standhouden. Ze zullen niet de
kracht hebben om stand te hou-
den. **16** Degene die tegen hem*
optrekt, zal doen wat hij wil, en
niemand zal tegen hem standhou-
den. Hij zal vaste voet krijgen in
het Sieraadland#[a] en hij zal het
vermogen hebben om te vernie-
tigen. **17** Hij zal vastbesloten
zijn* met de volledige kracht van
zijn koninkrijk te komen. Hij zal
een overeenkomst sluiten# en hij
zal slagen in wat hij onderneemt.
Het wordt hem toegestaan de
dochter van de vrouwen te gron-
de te richten. Ze zal niet stand-
houden en ze zal niet de zijne
blijven. **18** Hij zal zijn blik rich-
ten op de kuststreken en er vele
innemen. Een bevelhebber zal de
vernedering die hij veroorzaakt
laten ophouden, zodat er een
eind aan komt. Hij zal hem die
vernedering vergelden. **19** Dan
zal hij zijn blik weer richten op
de vestingen van zijn eigen land.
Hij zal struikelen en vallen en hij
zal niet gevonden worden.

HFST. 11
a Ps 48:2
Da 8:9
Da 11:41, 45

2de kolom
a Da 9:25
Jo 1:45, 49

b Ge 15:18
Han 3:25

20 In zijn positie zal iemand
opstaan die een afperser* door
het prachtige koninkrijk laat trek-
ken, maar binnen enkele dagen
zal hij vernietigd worden, al is het
niet door woede of oorlog.

21 Er zal in zijn positie een
verachtelijk persoon opstaan, en
hem wordt geen koninklijke waar-
digheid gegeven. Hij zal binnen-
komen in een tijd van veiligheid*
en het koningschap bemachti-
gen door sluwheid.# **22** De stort-
vloed van troepen* zal vanwe-
ge hem worden weggevaagd en
ze zullen gebroken worden, net
als de Leider[a] van het verbond.[b]
23 Vanwege hun verbintenis met
hem zal hij bedrog plegen en op-
trekken en machtig worden door
middel van een klein volk. **24** In
een tijd van veiligheid* zal hij in
de beste delen# van de provincie△
komen en doen wat zijn voorva-
ders en hun voorvaders niet heb-
ben gedaan. Buit en goederen zal
hij onder hen verdelen, en tegen
vestingen zal hij plannen smeden,
maar slechts voor een tijd.

25 Hij zal zijn kracht en zijn
hart tegen de koning van het zui-
den opwekken met een groot le-
ger, en de koning van het zuiden
zal zich klaarmaken voor de oor-
log met een buitengewoon groot
en machtig leger. Hij zal niet
standhouden, omdat men plan-
nen tegen hem smeedt. **26** De-
genen die zijn lekkernijen eten,
zullen zijn ondergang veroorza-
ken.

Zijn leger zal worden wegge-
spoeld* en er zullen vele doden
vallen.

27 Het hart van deze twee ko-
ningen zal geneigd zijn kwaad te

11:14 *Of ‘zonen van de rovers’. **11:16** *Blijkbaar de koning van het zuiden. #Of ‘het Prachtige Land’. **11:17** *Of ‘zijn gezicht erop richten’. #Of ‘met billijke voorwaarden komen’.

11:20 *Mogelijk iemand die belasting afperst. Of ‘een opzichter’. **11:21, 24** *Of mogelijk ‘zonder waarschuwing’. **11:21** #Of ‘intriges’. **11:22** *Lett.: ‘armen’. **11:24** #Lett.: ‘de vetheid’. △Of ‘het rechtsgebied’. **11:26** *Of ‘overstroomd’.

doen, en ze zullen aan één tafel
zitten en elkaar leugens vertel-
len. Maar niets zal slagen, want
het einde is nog voor de vastge-
stelde tijd.[a]
28 Hij zal naar zijn land terug-
gaan met een grote hoeveelheid
goederen, en zijn hart zal tegen
het heilige verbond zijn. Hij zal
slagen in wat hij onderneemt en
naar zijn land teruggaan.
29 Op de vastgestelde tijd zal
hij terugkomen en tegen het zui-
den optrekken. Maar dit keer
zal het niet zo gaan als eerst,
30 want de schepen van Kittim[b]
zullen hem aanvallen en hij zal
vernederd worden.
Hij zal terugkomen en hij zal
zijn woede koelen op* het heili-
ge verbond[c] en slagen in wat hij
onderneemt. Hij zal terugkomen
en aandacht geven aan degenen
die het heilige verbond verlaten.
31 Er zullen legers opstaan die
uit hem voortkomen en ze zul-
len het heiligdom,[d] de vesting,
ontwijden en het vaste kenmerk*
verwijderen.[e]
En men zal het walgelijke ding
dat verwoesting veroorzaakt op-
richten.[f]
32 Degenen die zich misdragen
tegen het verbond, zal hij door
sluwe woorden* tot afval bren-
gen. Maar het volk dat zijn God
kent, zal overwinnen en slagen in
wat het onderneemt. **33** En de-
genen onder het volk die inzicht
hebben,[g] zullen velen begrip bij-
brengen. Ze zullen een aantal da-
gen tot struikelen worden ge-
bracht door zwaard en vlam, door
gevangenschap en plundering.
34 Maar wanneer ze tot struike-
len worden gebracht, zullen ze
wat hulp krijgen. Velen zullen
zich bij hen aansluiten door sluwe
praatjes.* **35** Een aantal van de-
genen die inzicht hebben, zullen
tot struikelen worden gebracht,
zodat er in verband met hen een
louteringswerk wordt gedaan en
ze gereinigd en wit gemaakt wor-
den,[a] tot de tijd van het einde toe.
Want het is nog voor de vastge-
stelde tijd.
36 De koning zal doen wat hij
wil en hij zal zich verheffen en
zich grootmaken boven elke god.
Tegen de God der goden[b] zal
hij verbijsterende dingen spreken.
Hij zal succes hebben totdat de
veroordeling tot een eind komt,
want wat besloten is moet gebeu-
ren. **37** Hij zal geen respect heb-
ben voor de God van zijn voorva-
ders en hij zal ook geen respect
hebben voor het verlangen van de
vrouwen of voor een andere god,
maar hij zal zich grootmaken bo-
ven iedereen. **38** In plaats daar-
van* zal hij eer geven aan de god
van de vestingen. Aan een god
die zijn voorvaders niet kenden,
zal hij eer geven door middel van
goud, zilver, edelstenen en kost-
bare dingen. **39** Hij zal in ac-
tie komen* tegen de sterkste ves-
tingen, samen met# een vreemde
god. Allen die hem erkennen,△
overlaadt hij met eer, en hij zal
hen laten heersen onder velen. De
grond zal hij uitdelen tegen een
prijs.
40 In de tijd van het einde zal
de koning van het zuiden met hem
in botsing komen.* De koning van
het noorden zal met wagens, rui-
ters en veel schepen op hem af
stormen. Hij zal de landen bin-
nentrekken en er als een vloed-
golf doorheen razen. **41** Hij zal
ook het Sieraadland*[c] binnentrek-
ken, en veel landen zullen tot
struikelen worden gebracht. Maar

HFST. 11
a Da 12:9
b Ge 10:4; Nu 24:24; Jes 23:1; Jer 2:10; Ez 27:6
c Da 11:28
d Da 8:11
e Da 8:12
f Da 12:11; Mt 24:15; Mr 13:14; Lu 21:20
g Da 12:10

2de kolom
a Da 12:10
b De 10:17; Ps 136:1, 2
c Ps 48:2; Da 8:9; Da 11:16, 45

11:30 *Of ‘verdoemenissen slingeren tegen’. **11:31** *Of ‘vaste slachtoffer’. **11:32, 34** *Of ‘vleierij’, ‘onoprechtheid’.

11:38 *Of ‘in zijn positie’. **11:39** *Of ‘doeltreffend handelen’. #Of ‘geholpen door’. △Of mogelijk ‘iedereen die hij erkent’. **11:40** *Of ‘met de hoorns tegen hem stoten’. **11:41** *Of ‘het Prachtige Land’.

aan zijn hand zullen ontkomen: Edom, Moab en het belangrijkste deel van de Ammonieten. **42** Hij zal zijn hand blijven uitsteken tegen de landen, en ook Egypte zal niet ontkomen. **43** Hij zal heersen over de verborgen schatten van goud en zilver en over alle kostbare dingen van Egypte. De Libiërs en de Ethiopiërs zullen hem op de voet volgen.

44 Maar berichten uit het oosten* en uit het noorden zullen hem verontrusten. Hij zal in grote woede uittrekken om weg te vagen en velen voor de vernietiging te bestemmen. **45** Hij zal zijn koninklijke tenten* planten tussen de grote zee en de heilige Sieraadberg.#[a] Hij zal volledig aan zijn eind komen en niemand zal hem te hulp komen.

12 In die tijd zal Michaël*[b] opstaan, de grote vorst[c] die staat ten behoeve van jouw volk.# Er zal een moeilijke tijd aanbreken zoals er niet is geweest sinds er een volk is ontstaan tot die tijd. In die tijd zal jouw volk ontkomen,[d] iedereen die geschreven blijkt te staan in het boek.[e] **2** Velen van hen die in het stof van de aarde slapen, zullen ontwaken, sommigen tot eeuwig leven en anderen tot schande en eeuwige verachting.

3 Degenen die inzicht hebben, zullen zo helder stralen als het uitspansel van de hemel, en degenen die de velen tot rechtvaardigheid brengen als de sterren, voor altijd en eeuwig.

4 Houd de woorden geheim, Daniël, en verzegel het boek tot de tijd van het einde.[f] Velen zullen het grondig onderzoeken,* en de ware kennis zal overvloedig worden.’[g]

5 Ik, Daniël, keek en zag daar twee anderen staan, de ene aan deze oever van de rivier en de andere aan de overkant van de rivier.[a] **6** Een van hen zei tegen de man in de linnen kleding[b] die zich boven het water van de rivier bevond: ‘Hoelang zal het duren tot het einde van deze wonderbare dingen?’ **7** Toen hoorde ik de man in de linnen kleding die zich boven het water van de rivier bevond spreken. Hij hief zijn rechter- en zijn linkerhand op naar de hemel en zwoer bij Hem die eeuwig leeft:[c] ‘Het zal zijn voor een vastgestelde tijd, vastgestelde tijden en een halve tijd.* Zodra het verpletteren van de macht van het heilige volk eindigt,[d] zal er aan al deze dingen een eind komen.’

8 Ik hoorde het, maar ik kon het niet begrijpen.[e] Daarom zei ik: ‘Mijn heer, wat zal de afloop zijn van deze dingen?’

9 Toen zei hij: ‘Ga, Daniël, want de woorden moeten geheim en verzegeld blijven tot de tijd van het einde.[f] **10** Velen zullen zich reinigen en zich wit maken en gelouterd worden.[g] Slechte mensen zullen zich slecht gedragen, en geen van de slechte mensen zal het begrijpen. Maar degenen die inzicht hebben, zullen het begrijpen.[h]

11 En vanaf de tijd dat het vaste kenmerk*[i] verwijderd is en het walgelijke ding dat verwoesting veroorzaakt is opgericht,[j] zullen er 1290 dagen zijn.

12 Gelukkig is hij die blijft verwachten* en die de 1335 dagen bereikt!

13 Maar jij moet tot het einde doorgaan. Je zult rusten, maar je zult opstaan tot je bestemming* aan het einde van de dagen.’[k]

11:44 *Of ‘van de zonsopgang’. **11:45** *Of ‘paleistenten’. #Of ‘Prachtige Berg’. **12:1** *Bet.: ‘wie is als God?’ #Lett.: ‘de zonen van je volk’. **12:4** *Of ‘her- en derwaarts gaan’.

12:7 *D.w.z. drieënhalve tijd. **12:11** *Of ‘vaste slachtoffer’. **12:12** *Of ‘die vol verlangen wacht’. **12:13** *Of ‘op je toegewezen plaats’.

HFST. 11
a Ps 48:2; Da 8:9; Da 11:16, 41

HFST. 12
b Da 10:13; Ju 9; Opb 12:7, 8
c Da 10:21
d Jes 26:20; Joë 2:31, 32; Mt 24:21, 22; Opb 7:13, 14
e Mal 3:16; Lu 10:20; Opb 3:5
f Da 8:17, 26; Da 12:9
g Jes 11:9

2de kolom
a Da 10:4
b Da 10:5, 6
c Da 4:34; Opb 4:9; Opb 10:6
d Da 8:24
e Lu 18:34; Han 1:7; 1Pe 1:10, 11
f Da 8:17, 26; Da 10:14; Da 12:4
g Da 11:35
h Ps 111:10; Da 11:33; Da 12:3
i Da 8:11
j Da 11:31; Mr 13:14
k Jo 11:24; Han 17:31; Han 24:15; Opb 20:12

HOSEA

INHOUD

1 Het woord van Jehovah kwam
tot Hosea,* de zoon van Beë-
ri, in de dagen van Uzzia,[a] Jo-
tham,[b] Achaz[c] en Hizkia,[d] konin-
gen van Juda,[e] en in de dagen
van koning Jerobeam[f] van Israël,
de zoon van Joas.[g] **2** Toen Je-
hovah ermee begon zijn woord
via Hosea bekend te maken, zei
Jehovah tegen Hosea: ‘Ga, trouw
met een vrouw van prostitutie*
en krijg kinderen van prostitu-
tie, want door zich te prostitue-
ren heeft het land zich er vol-
ledig van afgekeerd Jehovah te
volgen.’[a]
3 Daarop trouwde hij met Go-
mer, de dochter van Diblaïm. Ze
werd zwanger en schonk hem een
zoon.
4 Toen zei Jehovah tegen hem:
‘Noem hem Jizreël,* want ik zal
binnen korte tijd afrekenen met
het huis van Jehu[b] vanwege het
bloedvergieten van Jizreël, en ik
zal een eind maken aan het ko-
ningschap van het huis van Is-
raël.[c] **5** Op die dag zal ik de
boog van Israël breken in de Jiz-
reëlvallei.’*

HFST. 1
a 2Kr 26:1, 3, 4
b 2Kon 15:32-34
c 2Kon 16:1-3
d 2Kon 18:1-3
e Jes 1:1; Mi 1:1
f 2Kon 14:23, 24; Am 1:1
g 2Kon 13:10, 11

2de kolom
a De 31:16; Ho 3:1
b 2Kon 10:29-31
c 2Kon 15:8, 10

1:1 *Verkorte vorm van Hosaja, wat ‘gered door Jah’, ‘Jah heeft gered’ betekent. **1:2** *Of ‘immoraliteit’, ‘promiscuïteit’.

1:4 *Bet.: ‘God zal zaaien’. **1:5** *Of ‘Laagvlakte van Jizreël’.

6 Ze werd opnieuw zwanger
en kreeg een dochter. En Hij
zei tegen hem: ‘Noem haar Lo-
Ruchama,* want ik zal niet lan-
ger barmhartig zijn[a] voor het huis
van Israël. Ik zal hen beslist ver-
drijven.[b] **7** Maar voor het huis
van Juda[c] zal ik wel barmhartig
zijn, en ik zal hen redden door Je-
hovah, hun God.[d] Maar ik zal hen
niet redden met boog, zwaard,
oorlog, paarden of ruiters.’[e]

8 Toen ze Lo-Ruchama geen
borstvoeding meer gaf, werd ze
zwanger en kreeg een zoon.
9 Daarna zei Hij: ‘Noem hem
Lo-Ammi,* want jullie zijn mijn
volk niet en ik zal niet van jullie
zijn.

10 Het aantal Israëlieten* moet
worden als de zandkorrels aan de
zee, niet te meten of te tellen.[f] En
op de plaats waar tegen hen ge-
zegd werd: “Jullie zijn mijn volk
niet”,[g] zal tegen hen gezegd wor-
den: “De zonen van de levende
God.”[h] **11** Het volk van Juda en
het volk van Israël zullen in een-
heid bij elkaar worden gebracht[i]
en zullen voor zichzelf één hoofd
kiezen en uit het land vertrekken,
want de dag van Jizreël[j] zal een
grote dag zijn.

2 Zeg tegen jullie broeders:
“Mijn volk!”*[k]
en tegen jullie zusters:
“O vrouw die barmhartig is
behandeld!”#[l]
2 Klaag jullie moeder aan,
klaag haar aan,
want ze is niet mijn vrouw[m]
en ik ben niet haar man.
Ze moet haar prostitutie*
van zich wegdoen
en haar overspel tussen haar
borsten weghalen.
3 Anders zal ik haar uitkleden
en haar naakt maken zoals
op de dag dat ze werd ge-
boren,
en zal ik haar als een woestijn
maken,
haar in een dorre streek
veranderen
en haar van dorst laten
sterven.
4 En voor haar zonen zal ik
niet barmhartig zijn,
want het zijn zonen van
prostitutie.
5 Hun moeder heeft zich
geprostitueerd.[a]
Zij die zwanger van hen was,
heeft zich schandelijk
gedragen,[b] want ze zei:
“Ik zal achter mijn harts-
tochtelijke minnaars aan
gaan,[c]
degenen die me mijn brood
en mijn water geven,
mijn wol en mijn linnen, mijn
olie en mijn drank.”
6 Daarom zal ik je weg ver-
sperren met doornstruiken.
Ik zal een stenen muur tegen
haar optrekken,
zodat ze haar weg niet kan
vinden.
7 Ze zal achter haar harts-
tochtelijke minnaars aan
gaan, maar ze zal hen niet
inhalen.[d]
Ze zal hen zoeken, maar ze
zal hen niet vinden.
Dan zal ze zeggen: “Ik ga
terug naar mijn eerste
man,[e]
want ik had het toen beter
dan nu.”[f]
8 Ze erkende niet dat ik het
was die haar het graan,[g] de
nieuwe wijn en de olie had
gegeven,
dat ik haar zilver in over-
vloed had gegeven
en goud, dat men voor Baäl
gebruikte.[h]

1:6 *Bet.: ‘niet barmhartig behandeld’. **1:9** *Bet.: ‘niet mijn volk’. **1:10** *Lett.: ‘zonen van Israël’. **2:1** *Zie Ho 1:9, vtn. #Zie Ho 1:6, vtn. **2:2** *Of ‘immoraliteit’, ‘promiscuïteit’.

HFST. 1
a Ho 2:23
b 2Kon 17:6; 2Kon 17:22, 23
c Ho 11:12
d 2Kon 19:34, 35
e Jes 37:36
f Ge 13:16; Ge 22:17
g 1Pe 2:10
h Ro 9:25, 26; 2Kor 6:18
i Ezr 3:1; Jes 11:12; Jer 3:18; Ez 37:19; Mi 2:12
j Ho 2:22

HFST. 2
k Jer 31:33; Ez 36:28; Za 13:9
l Ho 2:23
m Jer 3:8

2de kolom
a Ez 23:4, 5; Ho 3:1
b Ezr 9:6; Da 9:7; Ho 9:10
c Ez 23:7, 8; Ho 8:9
d Jes 31:1; Ho 5:13
e Jer 31:18; Ez 23:4; Ho 5:15
f De 32:12-14; Ne 9:25
g De 32:28; Jes 1:3
h Ho 8:4

9 “Daarom zal ik teruggaan en
mijn graan weghalen als
het de tijd is voor de oogst
en mijn nieuwe wijn als het
de tijd ervoor is,[a]
en ik zal mijn wol en mijn
linnen die haar naaktheid
moesten bedekken, weg-
rukken.
10 Nu zal ik haar geslachtsdelen
ontbloten voor de ogen van
haar hartstochtelijke min-
naars,
en niemand zal haar uit mijn
handen bevrijden.[b]
11 Ik zal een eind maken aan al
haar vreugde,
haar feestdagen,[c] haar nieuwe-
maansvieringen, haar sab-
batten en al haar feesten.
12 En ik zal haar wijnstokken
en haar vijgenbomen ver-
woesten, waarover ze heeft
gezegd:
‘Dit is mijn loon, dat mijn
hartstochtelijke minnaars
me gegeven hebben.’
Ik zal ze in een woud ver-
anderen
en ze zullen door de wilde
dieren verslonden worden.
13 Ik zal haar ter verantwoor-
ding roepen voor de tijd
dat ze offers aan de Baäls-
beelden bracht,[d]
toen ze zich tooide met haar
ringen en haar sieraden en
achter haar hartstochtelijke
minnaars aan ging.
Maar mij vergat ze”,[e] verklaart
Jehovah.
14 “Daarom zal ik haar overhalen,
ik zal haar meenemen naar
de woestijn
en met haar praten om haar
hart te winnen.
15 Ik zal haar vanaf die tijd haar
wijngaarden teruggeven[f]
en het A̱chordal*[g] als een
poort van hoop.

2:15 *Of ‘de Laagvlakte van Achor’.

HFST. 2
a Jes 17:11
b Ps 50:22; Ho 5:14
c Am 5:21; Am 8:10
d Re 3:7; 1Kon 16:30-32; 2Kon 10:28; Ho 11:2
e Jes 17:10
f De 30:5; Jes 65:21; Jer 32:15; Ez 28:25, 26; Am 9:14
g Joz 7:24-26; Jes 65:10

2de kolom
a Ex 15:1
b Ex 23:13; Joz 23:6, 7
c Za 13:2
d Ez 34:25
e Jes 11:6-8
f Jes 2:4; Ez 39:9; Za 9:10
g Le 26:5, 6; Jer 23:6; Mi 4:3, 4
h Mi 7:18
i Jes 54:13; Jer 24:7; Jer 31:34
j De 28:12; Za 8:12
k Ho 1:11

Ze zal me daar antwoorden
zoals in de dagen van haar
jeugd,
zoals op de dag dat ze uit
Egypte vertrok.[a]
16 En op die dag”, verklaart
Jehovah,
“zul je me ‘mijn man’ noemen
en je zult me niet meer
‘mijn meester’* noemen.”
17 “Ik zal de namen van de Baäls-
beelden uit haar mond
verwijderen[b]
en men zal zich hun naam
niet meer herinneren.[c]
18 Op die dag zal ik een ver-
bond* voor hen sluiten met
de wilde dieren van het
veld,[d]
met de vogels in de lucht en
de kruipende dieren op de
grond.[e]
Ik zal boog, zwaard en oorlog
uit het land verwijderen[f]
en ik zal hen in veiligheid
laten neerliggen.#[g]
19 Ik zal me met je verloven,
voor altijd.
Ik zal me met je verloven
in rechtvaardigheid en in
gerechtigheid,
in loyale liefde en in barm-
hartigheid.[h]
20 Ik zal me met je verloven in
getrouwheid,
en je zult Jehovah beslist
kennen.”[i]
21 “Op die dag zal ik antwoor-
den,” verklaart Jehovah,
“ik zal de hemel antwoorden
en die zal de aarde antwoor-
den.[j]
22 De aarde zal het graan,
de nieuwe wijn en de olie
antwoorden,
en die zullen Ji̱zreël*[k] ant-
woorden.

2:16 *Of ‘mijn Baäl’. 2:18 *Zie Woordenlijst. #Of ‘leven’. 2:22 *Bet.: ‘God zal zaaien’.

23 Ik zal haar als zaad voor mij
in de aarde zaaien[a]
en ik zal barmhartig zijn
voor haar die niet barm-
hartig behandeld is.*
Tegen hen die mijn volk
niet waren zal ik zeggen:#
‘Jullie zijn mijn volk’,[b]
en zij zullen zeggen: ‘U bent
mijn God.’”[c]

3 Toen zei Jehovah tegen me:
‘Ga opnieuw, heb de vrouw
lief die door een andere man
wordt bemind en die overspel
pleegt,[d] net zoals Jehovah de Is-
raëlieten liefheeft[e] terwijl ze zich
tot andere goden[f] keren en hou-
den van rozijnenkoeken.’*
2 Dus kocht ik haar voor 15 zil-
verstukken en anderhalve ho-
mer* gerst. **3** Daarna zei ik te-
gen haar: ‘Je zult veel dagen van
mij zijn. Je mag je niet prostitue-
ren* en je mag geen gemeenschap
hebben met een andere man. Ik
zal ook zo met jou omgaan.’#
4 Want de Israëlieten zullen
lange tijd* geen koning,[g] leider,
slachtoffer, zuil, efod#[h] en huis-
goden△[i] hebben. **5** Daarna zul-
len de Israëlieten terugkomen en
Jehovah, hun God,[j] en David,
hun koning,[k] zoeken. En aan het
einde van de dagen zullen ze be-
vend naar Jehovah en naar zijn
goedheid komen.[l]

4 Hoor het woord van Jeho-
vah, Israëlieten.
Jehovah heeft een rechts-
zaak tegen de inwoners van
het land,[m]
want er is geen waarheid,
loyale liefde of kennis van
God in het land.[n]

2 Vals zweren, liegen,[a]
moorden,[b]
stelen en overspel plegen[c]
zijn aan de orde van de
dag.
Het ene bloedbad volgt op
het andere.[d]
3 Daarom zal het land rouwen,[e]
alle inwoners zullen weg-
kwijnen.
De wilde dieren van het veld,
de vogels in de lucht,
en zelfs de vissen van de zee
zullen vergaan.
4 ‘Maar laat niemand tegen-
spreken of terechtwijzen,[f]
want je volk is als degenen
die een priester tegen-
spreken.[g]
5 Op klaarlichte dag zul je
daarom struikelen
en met jou zal de profeet
struikelen, alsof het nacht
was.
En ik zal je moeder het
zwijgen opleggen.*
6 Mijn volk zal het zwijgen
worden opgelegd,* omdat
er geen kennis is.
Omdat jij kennis verwerpt,[h]
verwerp ik jou als mijn
priester.
En omdat jij de wet# van je
God vergeet,[i]
vergeet ik je zonen.
7 Hoe meer ze toenamen,
hoe meer ze tegen me
zondigden.[j]
Ik zal hun eer veranderen in
oneer.*
8 Ze voeden zich met de zonden
van mijn volk
en ze verlangen gretig* naar
hun overtredingen.
9 Voor het volk zal hetzelfde
gelden als voor de priester:

2:23 *Zie Ho 1:6, vtn. #Zie Ho 1:9, vtn. **3:1** *D.w.z. die werden gebruikt bij valse aanbidding. **3:2** *Een homer was 220 l. Zie App. B14. **3:3** *Of ‘geen immoraliteit (promiscuïteit) bedrijven’. #Of ‘ik zal geen gemeenschap met jou hebben’. **3:4** *Lett.: ‘veel dagen’. #Zie Woordenlijst. △Of ‘afgodsbeelden’. Lett.: ‘terafim’.

4:5 *Of ‘vernietigen’. **4:6** *Of ‘worden vernietigd’. #Of ‘het onderwijs’. **4:7** *Of mogelijk ‘ze hebben mijn eigen eer verruild voor oneer’. **4:8** *Of ‘heffen hun ziel op’. Zie Woordenlijst ‘Ziel’.

HFST. 2
a Jer 31:27
b Ho 2:1; Ro 9:25, 26; 1Pe 2:10
c Ho 1:10

HFST. 3
d Ho 1:2, 3
e De 7:6-8; 2Kon 13:23; Ps 106:44, 45
f Re 10:13; Jer 3:20
g 2Kon 17:6; 2Kon 18:9, 10
h Re 8:27
i Re 17:5; 1Sa 19:15, 16
j Jer 50:4
k Jer 30:9; Ez 34:23, 24; Ez 37:24, 25; Am 9:11; Lu 1:31-33
l De 4:30

HFST. 4
m Mi 6:2
n Mi 7:2

2de kolom
a Ho 11:12
b 1Kon 21:18, 19
c Ez 23:37
d Ho 1:4; Ho 6:8, 9
e Am 8:7, 8
f Am 5:10, 13
g De 17:12
h Jer 2:8
i 2Kon 17:15, 16
j Ezr 9:6, 7

ik zal ze ter verantwoording roepen voor hun gedrag
en ik zal de gevolgen van hun daden over ze brengen.[a]
10 Ze zullen eten maar niet verzadigd raken.[b]
Ze zullen vrije seks hebben* maar niet in aantal toenemen,[c]
omdat ze geen respect hebben voor Jehovah.
11 Prostitutie,* wijn en nieuwe wijn
nemen de motivatie weg om het goede te doen.#[d]
12 Mijn volk vraagt hun houten afgoden om raad,
ze doen wat hun staf* ze vertelt.
De geest van prostitutie laat ze afdwalen
en door hun prostitutie weigeren ze zich aan hun God te onderwerpen.
13 Op de toppen van de bergen brengen ze slachtoffers[e]
en op de heuvels laten ze offers in rook opgaan,
onder eikenbomen, storaxbomen en elke grote boom,[f]
omdat de schaduw ervan goed is.
Daarom prostitueren jullie dochters zich
en plegen jullie schoondochters overspel.
14 Ik zal jullie dochters niet ter verantwoording roepen vanwege hun prostitutie,
en ook jullie schoondochters niet vanwege hun overspel.
Want de mannen gaan op pad met de hoeren
en brengen slachtoffers samen met de tempelprostituees.
Een volk dat zo dom is,[a] zal ten val komen.
15 Ook al bedrijf jij prostitutie, Israël,[b]
laat Juda niet schuldig worden.[c]
Kom niet naar Gilgal[d] of naar Beth-Aven,[e]
en zweer niet: "Zo zeker als Jehovah leeft!"[f]
16 Want Israël is zo onwillig geworden als een onwillige koe.[g]
Zal Jehovah ze nu hoeden als een jonge ram in een ruime weide?*
17 Efraïm heeft zich gehecht aan afgoden.[h]
Laat hem maar!
18 Als hun bier* op is,
geven ze zich over aan vrije seks.
Zijn leiders# zijn gek op schande.[i]
19 De wind zal hem* in zijn vleugels wikkelen,#
ze zullen zich schamen voor hun slachtoffers.'

5 'Hoor dit, priesters,[j]
let op, huis van Israël,
luister, huis van de koning,
want dit oordeel gaat jullie aan.
Jullie zijn een valstrik voor Mizpa
en een net dat uitgespreid is over de Tabor.[k]
2 Degenen die afvallig worden,* zijn diep weggezakt in# slachting,
en ik waarschuw ze allemaal.△
3 Ik ken Efraïm,
Israël is niet verborgen voor mij.

HFST. 4
a Am 3:1, 2
b Le 26:26; Mi 6:14
c Ho 9:11, 12
d Sp 20:1; Sp 23:31, 33; Jes 28:7
e Jer 3:6
f 2Kon 17:10-12; Jer 2:20; Ez 20:28

2de kolom
a Jer 4:22
b Ez 23:4, 5
c 2Kon 17:18
d Ho 9:15; Ho 12:11; Am 4:4
e Ho 5:8; Ho 10:5
f Jes 48:1; Jer 5:2; Ez 20:39
g Ps 78:8; Ps 81:11, 12; Za 7:11, 12
h Ho 11:2; Ho 13:1, 2
i Mi 7:3

HFST. 5
j Ho 4:9
k Re 4:6; Jer 46:18

4:10 *Of 'door en door immoreel zijn', 'prostitutie bedrijven'. 4:11 *Of 'immoraliteit', 'promiscuïteit'. #Lett.: 'nemen het hart weg'. 4:12 *Of 'waarzeggersstok'.

4:16 *Lett.: 'plaats'. 4:18 *Of 'tarwebier'. #Lett.: 'haar schilden'. 4:19 *Lett.: 'haar'. #Of 'hem wegvagen'. 5:2 *Of 'de opstandelingen'. #Of 'zijn nauw betrokken bij'. △Of 'zal (...) straffen'.

Want nu, Efraïm, heb je
je overgegeven aan vrije
seks.*
Israël heeft zich verontrei-
nigd.[a]
4 Hun daden beletten hen om
naar hun God terug te
gaan,
want er heerst een geest van
prostitutie* onder hen[b]
en Jehovah erkennen ze niet.
5 De trots van Israël getuigt
tegen hem.*[c]
Israël en Efraïm zijn allebei
gestruikeld door hun over-
treding
en Juda is samen met hen
gestruikeld.[d]
6 Met hun schapen en runderen
gingen ze op zoek naar
Jehovah,
maar ze konden hem niet
vinden.
Hij had zich van hen terug-
getrokken.[e]
7 Ze hebben Jehovah verraden,[f]
want ze zijn vader geworden
van zonen van vreemden.
Nu zullen zij en hun bezit-
tingen* verslonden worden
door een maand.#
8 Blaas op de hoorn[g] in Gi̱bea,
op de trompet in Ra̱ma![h]
Laat een strijdkreet horen
in Beth-A̱ven[i] — achter jou,
o Benjamin!
9 Efraïm, je zult een schrik-
beeld worden op de dag
van bestraffing.[j]
Ik heb bekendgemaakt wat
zeker zal gebeuren met de
stammen van Israël.
10 De leiders van Juda zijn
als degenen die een grens
verleggen.[k]
Ik zal mijn razernij over ze
uitstorten als water.
11 Efraïm is onderdrukt, ver-
brijzeld door het oordeel,
want hij was vastbesloten
zijn tegenstander achterna
te gaan.[a]
12 Daarom was ik voor Efraïm
als een mot
en voor het huis van Juda als
verrotting.
13 Toen Efraïm zijn ziekte zag
en Juda zijn zweer,
ging Efraïm naar Assyrië[b]
en stuurde boodschappers
naar een machtige koning.
Maar hij was niet in staat
jullie gezond te maken
en hij kon jullie zweer niet
genezen.
14 Want ik zal voor Efraïm zijn
als een jonge leeuw
en voor het huis van Juda als
een sterke leeuw.*
Ik zal in stukken scheuren en
weggaan.[c]
Ik zal ze wegvoeren en
niemand zal ze redden.[d]
15 Ik zal weggaan en naar mijn
plaats terugkeren totdat
ze de gevolgen van hun
schuld dragen.
Dan zullen ze mijn goed-
keuring* zoeken.[e]
Als ze in moeilijkheden zitten,
zullen ze me zoeken.'[f]

6 'Kom en laten we teruggaan
naar Jehovah,
want hij heeft ons in stukken
gescheurd,[g] maar hij zal
ons genezen.
Hij sloeg ons, maar hij zal
onze wonden verbinden.
2 Hij zal ons na twee dagen
weer levend maken.
Op de derde dag zal hij ons
laten opstaan,
en voor zijn ogen zullen we
leven.

HFST. 5
a Ez 23:4, 5; Ho 4:17, 18
b Ho 4:12; Am 2:7
c Jes 9:9, 10; Ho 7:10
d 2Kon 17:19, 20; Ez 23:30, 31; Am 2:4, 5
e Jes 1:15; Mi 3:4
f Jes 48:8; Jer 3:20
g Ho 8:1
h Jes 10:29
i Ho 4:15; Ho 10:5
j Jes 28:1-3; Ho 9:13
k De 19:14

2de kolom
a 1Kon 20:1
b Ho 8:9; Ho 12:1
c Ps 50:22
d Am 2:14
e Le 26:38, 40
f De 4:29, 30; De 30:10

HFST. 6
g Ho 5:14

5:3 *Of 'heb je je immoreel gedragen', 'ben je je gaan prostitueren'. 5:4 *Of 'immoraliteit', 'promiscuïteit'. 5:5 *Lett.: 'in zijn gezicht'. 5:7 *Of 'velden'. #Of mogelijk 'binnen een maand'.

5:14 *Of 'een jonge leeuw met manen'. 5:15 *Lett.: 'gezicht'.

3 We zullen Jehovah kennen,
we zullen er alles aan doen om hem te kennen.
Zijn komst is zo zeker als de zonsopgang.
Hij zal naar ons toe komen als een regenbui,
als lenteregen die de aarde doordrenkt.’
4 ‘Wat moet ik met je beginnen, Efraïm?
Wat moet ik met je beginnen, Juda?
Want jullie loyale liefde is als wolken in de morgen,
als dauw die snel verdwijnt.
5 Daarom zal ik ze door de profeten laten vellen,[a]
ik zal ze doden met de woorden van mijn mond.[b]
En de oordelen over jou zullen schijnen als het licht.[c]
6 Want loyale liefde* heb ik liever dan een slachtoffer
en kennis van God liever dan volledige brandoffers.[d]
7 Maar zij, als gewone mensen, hebben zich niet aan het verbond gehouden.[e]
Daar zijn ze mij ontrouw geworden.
8 Gilead is een stad van boosdoeners,[f]
vol bloedige voetafdrukken.[g]
9 De groep priesters is als een bende struikrovers die op een man loert.
Ze moorden op de weg bij Sichem,[h]
hun gedrag is schaamteloos.
10 Ik heb in het huis van Israël iets afschuwelijks gezien.
Daar bedrijft Efraïm prostitutie.[i]
Israël heeft zich verontreinigd.[j]
11 En voor jou, Juda, is er een oogst vastgesteld,
wanneer ik de gevangenen van mijn volk weer bij elkaar breng.’[k]

6:6 *Of ‘barmhartigheid’.

HFST. 6
a Jes 58:1, Jer 1:9, 10, Ez 3:8, 9
b Jer 23:29
c Ze 3:5
d 1Sa 15:22, Sp 21:3, Jes 1:11, Mi 6:6-8, Mt 9:13, Mt 12:7
e 2Kon 17:15, Jes 24:5, Ho 8:1
f Ho 12:11
g Mi 7:2
h 1Kon 12:25
i 2Kon 17:6, 7, Jer 3:6
j Ez 23:4, 5
k De 30:3, Jer 29:14, Am 9:14

2de kolom

HFST. 7
a Jes 28:1
b Am 8:14, Mi 1:5
c Mi 7:3
d Ho 6:9
e De 32:29, Jes 1:3, Am 8:7
f Jes 5:11, Jes 28:1
g 2Kon 15:8, 10, 2Kon 15:14
h Jes 9:13

7 ‘Steeds wanneer ik Israël wil genezen,
wordt de fout van Efraïm ook blootgelegd[a]
en de slechtheid van Samaria.[b]
Want ze plegen bedrog,[c]
dieven breken in en buiten plunderen roversbenden.[d]
2 Maar ze staan er niet bij stil* dat ik al hun slechtheid zal onthouden.[e]
Nu zijn ze omgeven door hun daden,
ik zie het voor mijn ogen gebeuren.
3 Ze maken de koning blij met hun slechtheid
en leiders met hun bedrog.
4 Ze zijn allemaal overspelig.
Ze branden als een oven die is aangestoken door een bakker.
Na het kneden van het deeg wakkert hij het vuur niet meer aan totdat het deeg gezuurd is.
5 Op de dag van onze koning zijn leiders ziek geworden
— ze zijn razend door de wijn.[f]
Hij heeft spotters de hand toegestoken.
6 Want ze komen dichterbij met een hart dat brandt als een oven.*
De hele nacht slaapt de bakker,
’s morgens brandt de oven als een laaiend vuur.
7 Ze zijn allemaal zo heet als een oven,
ze verslinden hun bestuurders.*
Al hun koningen zijn gevallen.[g]
Niemand van hen roept tot mij.[h]

7:2 *Lett.: ‘zeggen niet in hun hart’. 7:6 *Of mogelijk ‘want hun hart is als een oven terwijl ze met hun intriges dichterbij komen’. 7:7 *Lett.: ‘rechters’.

8 Efraïm mengt zich met de
volken.[a]
Efraïm is als een ronde koek
die niet is omgekeerd.
9 Vreemden hebben hem van
zijn kracht beroofd,[b] maar
hij weet het niet.
Zijn grijze haar is wit ge-
worden, maar hij merkt
het niet.
10 De trots van Israël getuigt
tegen hem,[c]
maar ze zijn niet teruggegaan
naar Jehovah, hun God,[d]
en ondanks dit alles hebben
ze hem niet gezocht.
11 Efraïm is als een domme
duif, zonder verstand.*[e]
Ze hebben naar Egypte
geroepen,[f] ze zijn naar
Assyrië gegaan.[g]
12 Waar ze ook heen gaan, ik
zal mijn net over ze uit-
spreiden.
Ik zal ze neerhalen als vogels
in de lucht.
Ik zal ze straffen, zoals
ik hun gemeenschap heb
gewaarschuwd.[h]
13 Wee hun, want ze zijn voor
mij gevlucht!
Laat ze vernietigd worden,
want ze hebben tegen mij
gezondigd!
Ik stond klaar om ze te
verlossen, maar ze hebben
leugens over me verteld.[i]
14 En ze riepen niet uit de
grond van hun hart tot mij
om hulp,[j]
ook al bleven ze op hun bed
jammeren.
Ze sneden zichzelf om graan
en nieuwe wijn.
Ze keren zich tegen mij.
15 Ook al heb ik ze gecorrigeerd
en hun armen gesterkt,
ze zijn tegen mij en denken
slechte plannen uit.

7:11 * Lett.: 'zonder hart'.

HFST. 7
a Ps 106:34-36
Ez 23:4, 5
b 2Kon 13:3
2Kon 15:19
c Ho 5:5
d Ne 9:35
Jes 9:13
Am 4:6
Za 1:4
e Jes 1:3
f 2Kon 17:4
Jes 31:1
g 2Kon 15:19
Ez 23:4, 5
h De 28:15
2Kon 17:13
i Jes 59:13
j Ps 78:37
Jes 29:13

2de kolom
a Ps 78:57
b Ez 36:19, 20
Ho 9:3

HFST. 8
c Ho 5:8
d De 28:49, 50
e Ho 6:7
f 2Kon 17:15
g Jes 48:1
Mi 3:11
h Ps 50:17
i 1Kon 12:26, 28
Ho 13:2
j 1Kon 13:34
k Ho 10:5, 6
l De 32:21, 22
2Kon 17:18
m Sp 22:8
n Jes 17:11

16 Ze sloegen een andere weg
in, maar niet een betere.*
Ze waren zo onbetrouwbaar
als een slappe boog.[a]
Hun leiders zullen door
het zwaard worden gedood
vanwege hun opstandige
tong.
Daarom zullen ze een mik-
punt van spot worden in
Egypte.'[b]

8 'Zet een hoorn aan je mond![c]
Iemand komt als een arend op
het huis van Jehovah af,[d]
want ze hebben mijn verbond
geschonden[e] en mijn wet
overtreden.[f]
2 Ze roepen tot mij: "Mijn God,
wij, Israël, kennen u!"[g]
3 Israël heeft het goede
verworpen.[h]
Laat een vijand hem achter-
volgen.
4 Ze hebben koningen aan-
gesteld, maar niet via mij.
Ze hebben leiders aange-
steld, maar ik erkende ze
niet.
Met hun zilver en hun goud
hebben ze afgoden ge-
maakt.[i]
Dat wordt hun ondergang.[j]
5 Je kalf is verworpen,
Samaria.[k]
Mijn woede laait tegen hen
op.[l]
Zal het ze dan nooit lukken
onschuldig* te zijn?
6 Want het komt uit Israël.
Een ambachtsman heeft het
gemaakt en het is niet God.
Het kalf van Samaria zal
versplinterd worden.
7 Want ze zaaien wind
en zullen storm oogsten.[m]
Geen enkele halm levert rijp
graan* op.[n]

7:16 * D.w.z. niet naar een verheven vorm van aanbidding. 8:5 * Of 'rein'. 8:7 * Of 'staand koren'.

Wat er opgroeit brengt geen
meel voort.
Mocht er toch een opbrengst
zijn, dan zullen buiten-
landers* die verslinden.[a]
8 Israël zal verslonden
worden.[b]
Nu zullen ze onder de volken
zijn[c]
als een kruik die niemand
wil.
9 Want ze zijn naar Assyrië
gegaan,[d] als een eenzame
wilde ezel.
Efraïm heeft minnaars
ingehuurd.[e]
10 Ook al huren ze minnaars in
onder de volken,
ik zal ze nu bij elkaar drijven.
Ze zullen lijden[f] onder de last
die de koning en de leiders
hebben opgelegd.
11 Want Efraïm heeft veel
altaren gemaakt om te
zondigen.[g]
Ze werden zijn altaren om te
zondigen.[h]
12 Alles wat mijn wet* omvat
schreef ik voor hem op,
maar dat alles werd als iets
vreemds bezien.[i]
13 Ze brengen me slachtoffers
en eten het vlees,
maar Jehovah is er niet blij
mee.[j]
Nu zal hij aan hun fouten
denken en ze straffen voor
hun zonden.[k]
Ze zijn teruggegaan* naar
Egypte.[l]
14 Israël is zijn Maker vergeten[m]
en heeft tempels gebouwd[n]
en Juda heeft veel vesting-
steden gemaakt.[o]
Ik zal vuur op zijn steden af
sturen
en het zal de torens van elke
stad verteren.’[p]

8:7 *Of ‘vreemden’. **8:12** *Of ‘onderwijs’. **8:13** *Of mogelijk ‘ze zullen teruggaan’.

HFST. 8
a De 28:15, 33
b 2Kon 15:29, 2Kon 18:11, Jer 50:17
c Le 26:33
d 2Kon 15:19, Ez 23:4, 5, Ho 5:13, Ho 12:1
e Ez 23:9
f 2Kon 14:26, 1Kr 5:26
g Jes 10:10, 11
h Ho 12:11
i 2Kon 17:15, Ne 9:26
j Jes 1:11, Am 5:22
k Ho 9:9, Am 8:7
l Ho 7:16, Ho 9:3
m De 32:18
n 1Kon 12:25, 31
o 2Kr 26:9, 10
p 2Kon 18:13, 2Kr 36:17, 19, Jer 17:27, Jer 34:7

2de kolom

HFST. 9
a Ho 10:5
b Ez 23:4, 5, Ho 4:12
c Ho 2:12, Mi 1:7
d Ho 2:8, 9, Am 5:11
e Le 20:22, De 28:63, 64, Joz 23:15, 16, 1Kon 9:6, 7
f 2Kon 17:6
g Nu 15:5, Nu 28:14, Joë 1:13
h Jes 1:11
i Ho 7:13
j Ho 7:16, Ho 8:13
k Jer 2:14, 16

9 ‘Juich niet, Israël,[a]
wees niet blij zoals de
volken.
Want door prostitutie* ben je
afgedwaald van je God.[b]
Je hield van het hoerenloon,
overal waar graan werd
gedorst.[c]
2 Maar de dorsvloer en de
wijnpers zullen hen niet
voeden
en de nieuwe wijn zal haar
teleurstellen.[d]
3 Ze zullen niet in het land van
Jehovah blijven wonen.[e]
Maar Efraïm zal teruggaan
naar Egypte
en in Assyrië zullen ze eten
wat onrein is.[f]
4 Ze zullen geen wijnoffers
meer voor Jehovah uit-
gieten.[g]
Hij zal niet blij zijn met hun
slachtoffers.[h]
Ze zijn als het brood van
rouw.
Iedereen die het eet, zal zich
verontreinigen.
Want hun brood is alleen
voor henzelf,*
het zal niet in het huis van
Jehovah komen.
5 Wat zullen jullie doen op de
dag van samenkomst,*
op de dag van Jehovah’s
feest?
6 Want kijk, ze zullen moeten
vluchten voor de vernieti-
ging.[i]
Egypte zal hen verzamelen[j]
en Memphis zal hen be-
graven.[k]
Netels zullen bezit nemen
van hun zilveren kostbaar-
heden,
doornstruiken zullen in hun
tenten zijn.

9:1 *Of ‘immoraliteit’, ‘promiscuïteit’. **9:4** *Of ‘hun eigen ziel’. **9:5** *Of ‘jullie vastgestelde feest’.

7 De dagen van afrekening
zullen komen,[a]
de dagen van vergelding
zullen komen,
en Israël zal het weten.
Hun profeet zal een dwaas
zijn en de man van inspiratie
zal gek worden.
Want je overtreding is groot,
de vijandigheid tegenover
jou is enorm.’
8 De wachter[b] van Efraïm was
met mijn God.[c]
Maar nu zijn alle wegen van
zijn profeten[d] als de netten
van een vogelvanger.
Er is vijandigheid in het huis
van zijn God.
9 Ze zijn diep weggezonken in
verdorvenheid, zoals in de
dagen van Gibea.[e]
Hij zal zich hun fouten her-
inneren en hun zonden
bestraffen.[f]
10 ‘Als druiven in de woestijn
vond ik Israël.[g]
Als de eerste vroege vijgen
aan een vijgenboom zag ik
jullie voorvaders.
Maar ze gingen naar Baäl van
Peor,[h]
ze droegen zich op aan het
schandelijke ding*[i]
en ze werden net zo walgelijk
als het voorwerp van hun
liefde.
11 Efraïms pracht vliegt weg als
een vogel,
er is geen geboorte, geen
zwangerschap en geen
bevruchting.[j]
12 Zelfs als ze kinderen op-
voeden,
zal ik ze ervan beroven
totdat er niemand meer
over is.[k]
Wee hun wanneer ik me van
hen afkeer![l]
13 Efraïm, geplant in een weide,
was voor mij als Tyrus.[m]
Nu moet Efraïm zijn zonen
naar de slachting brengen.’
14 Jehovah, geef ze wat u ze
moet geven:
een moederschoot die mis-
kramen krijgt en verdroog-
de* borsten.
15 ‘Al hun slechtheid gebeurde
in Gilgal,[a] en daarom ging
ik ze daar haten.
Vanwege hun slechte daden
zal ik ze uit mijn huis jagen.[b]
Ik zal niet meer van ze
houden.[c]
Al hun leiders zijn koppig.
16 Efraïm zal worden geveld.[d]
Hun wortel zal verdrogen
en ze zullen geen vrucht
opleveren.
Zelfs als ze kinderen krijgen,
zal ik hun geliefde nakome-
lingen doden.’
17 Mijn God zal hen verwerpen,
want ze hebben niet naar
hem geluisterd,[e]
en ze zullen vluchtelingen
worden onder de volken.[f]

10 ‘Israël is een verdorven*
wijnstok die vrucht
draagt.[g]
Hoe meer vruchten hij geeft,
hoe meer altaren hij maakt.[h]
Hoe meer het land oplevert,
hoe overdadiger zijn heilige
zuilen zijn.[i]
2 Hun hart is hypocriet,*
nu zullen ze schuldig bevon-
den worden.
Er is iemand die hun altaren
zal afbreken en hun zuilen
zal vernietigen.
3 Nu zullen ze zeggen:
“We hebben geen koning,[j]
want we hebben geen ont-
zag voor Jehovah gehad.
En wat kan een koning voor
ons doen?”

9:10 *Of ‘de schandelijke god’.

9:14 *Of ‘verschrompelde’. 10:1 *Of mogelijk ‘woekerende’. 10:2 *Of ‘glibberig’, ‘glad’.

HFST. 9
a Jes 10:3
b Jes 21:6, 8 Jer 6:17 Ez 33:7
c 1Kon 17:1 2Kon 2:14
d 1Kon 18:19
e Re 19:22 Re 20:4-6 Ho 10:9
f Ho 8:13
g Jer 2:2
h Nu 25:1-3 De 4:3 Ps 106:28
i 1Kon 16:31 Jer 11:13
j De 28:15, 18
k De 28:32 De 32:25
l De 31:17 2Kon 17:18
m Ez 28:12

2de kolom
a Ho 4:15 Ho 12:11 Am 5:5
b Le 26:27, 33 2Kon 17:18 Am 5:27
c De 29:19, 20
d Jes 7:8
e 2Kon 17:14, 15 Za 1:4
f De 28:64 Am 9:9

HFST. 10
g Jes 5:3, 4
h Ho 8:11 Ho 12:11
i Ho 8:4
j Ho 3:4 Ho 13:11

4 Ze spreken lege woorden,
leggen valse eden af[a] en
sluiten verbonden.
Daarom woekert de recht-
spraak als giftig onkruid in
de voren van een akker.[b]
5 De inwoners van Samaria
zullen bezorgd zijn om het
afgodskalf van Beth-Aven.[c]
Het volk zal erover rouwen,
net als zijn priesters van
buitenlandse goden die
juichten over het kalf en
zijn pracht,
want het zal van hen weg-
gaan, in ballingschap.
6 Het zal als een geschenk
voor een machtige koning
naar Assyrië worden
gebracht.[d]
Efraïm staat schande te
wachten
en Israël zal zich schamen
over het advies dat het
heeft opgevolgd.[e]
7 Samaria en haar koning
zullen beslist aan hun eind
komen*[f]
als een afgebroken twijg op
het wateroppervlak.
8 De offerhoogten van Beth-
Aven,[g] de zonde van
Israël,[h] zullen vernietigd
worden.[i]
Doorns en distels zullen op
hun altaren groeien.[j]
Men zal tegen de bergen
zeggen: "Bedek ons!"
en tegen de heuvels: "Val op
ons!"[k]
9 Sinds de dagen van Gibea
heb je gezondigd,[l] Israël.
Daar hielden ze koppig vol.
De oorlog haalde de zonen
van onrechtvaardigheid in
Gibea niet in.*
10 Ik zal hen ook corrigeren
wanneer ik dat wil.
En volken zullen tegen hen
bij elkaar gebracht worden
wanneer hun twee zonden op
hen gebonden worden.*
11 Efraïm was een afgerichte
jonge koe* die hield van
dorsen.
Dus spaarde ik haar mooie
hals.
Nu zal ik iemand op Efraïm
laten rijden.#[a]
Juda zal ploegen, Jakob zal
voor hem eggen.
12 Zaai in rechtvaardigheid en
oogst loyale liefde.
Ploeg bebouwbaar land om[b]
zolang er tijd is om Jehovah
te zoeken,[c]
totdat hij komt en jullie
rechtvaardigheid leert.[d]
13 Jullie hebben slechtheid
geploegd.
Jullie hebben onrechtvaardig-
heid geoogst[e]
en de vrucht van bedrog
gegeten,
want jullie hebben op je
eigen weg vertrouwd,
op jullie grote aantal strij-
ders.
14 Er zal tumult tegen jullie volk
losbarsten,
en je vestingen zullen alle-
maal verwoest worden[f]
zoals toen het huis van
Arbel door Salman ver-
woest werd,
op de dag van de strijd,
toen moeders samen met
hun kinderen verpletterd
werden.
15 Dat is wat er met jou zal
gebeuren, Bethel,[g] omdat je
door en door slecht bent.
Als het ochtend wordt, zal
de koning van Israël beslist
aan zijn eind komen.'*[h]

HFST. 10
a 2Kon 17:4
b Am 5:7; Am 6:12
c 1Kon 12:28, 29; Ho 4:15; Ho 8:5; Am 3:14
d 2Kon 17:3; Ho 5:13
e Mi 6:16
f 2Kon 17:4
g Ho 4:15
h 1Kon 12:28-30; Mi 1:5
i Am 7:9
j 2Kon 23:15
k Lu 23:30; Opb 6:16
l Re 20:4-6; Ho 9:9

2de kolom
a 2Kon 17:6
b Jer 4:3, 4
c Jes 55:6; Am 5:4
d De 32:2; Jes 45:8
e Sp 22:8; Ho 8:7; Ga 6:7
f 2Kon 18:9, 10
g Am 7:9
h 2Kon 18:9, 10

10:7, 15 *Lett.: 'het zwijgen worden opgelegd'. **10:9** *Of 'vernietigde (...) niet volledig'. **10:10** *D.w.z. wanneer ze hun straf dragen als een juk. **10:11** *Of 'afgerichte vaars'. #Of 'een tuig op (...) leggen'.

11 ‘Toen Israël een jongen
was, hield ik van hem,[a]
en uit Egypte heb ik mijn
zoon geroepen.[b]
2 Hoe meer ze* hen riepen,
hoe meer ze van hen weg-
gingen.[c]
Ze bleven offeren aan de
Baälsbeelden[d]
en slachtoffers brengen aan
de gehouwen beelden.[e]
3 Maar ik was het die Efraïm
leerde lopen[f] en ik nam hen
in mijn armen.[g]
Ze erkenden niet dat ik hen
had genezen.
4 Met menselijke touwen*
bleef ik hen trekken, met
de koorden van liefde,[h]
en ik was voor hen als iemand
die een juk# verwijderde
van hun kaken,
vol zorg bracht ik elk van hen
voedsel.
5 Ze zullen niet naar Egypte
teruggaan, maar Assyrië
zal hun koning zijn[i]
omdat ze weigerden bij mij
terug te komen.[j]
6 Een zwaard zal in zijn steden
rondgaan,[k]
het zal zijn grendels vernie-
tigen en ze verslinden van-
wege hun listige plannen.[l]
7 Mijn volk is vastbesloten mij
ontrouw te zijn.[m]
Al riepen ze hen om omhoog te
komen,* niemand staat op.
8 Hoe zou ik je kunnen opgeven,
Efraïm?[n]
Hoe kan ik je overleveren,
Israël?
Hoe kan ik je net als A̱dma
behandelen?
Hoe kan ik hetzelfde met je
doen als met Ze̱boïm?[o]
Ik ben van gedachten* ver-
anderd
en ik ben vol medelijden.#[a]
9 Ik zal mijn brandende woede
niet laten losbarsten.
Ik zal Efraïm niet opnieuw
vernietigen,[b]
want ik ben God en geen mens,
de Heilige in jullie midden.
Ik zal niet in razernij op jullie
af komen.
10 Ze zullen Jehovah volgen
en hij zal brullen als een
leeuw.[c]
Als hij brult, zullen zijn zonen
bevend uit het westen
komen.[d]
11 Bevend als een vogel zullen
ze uit Egypte komen,
als een duif uit Assyrië.[e]
En ik zal ze laten wonen in hun
huizen’, verklaart Jehovah.[f]
12 ‘Efraïm heeft me omringd
met leugens
en het huis van Israël met
bedrog.[g]
Maar Juda wandelt nog*
met God
en hij is trouw aan de Aller-
heiligste.’[h]

12 ‘Efraïm voedt zich met
wind.
Hij jaagt de hele dag achter
de oostenwind aan.
Hij vermeerdert leugen en
geweld.
Ze sluiten een verbond met
Assyrië[i] en brengen olie
naar Egypte.[j]
2 Jehovah voert een rechts-
zaak tegen Juda.[k]
Hij zal Jakob ter verant-
woording roepen voor zijn
gedrag
en hij zal hem zijn daden
betaald zetten.[l]
3 In de buik greep hij zijn
broer bij de hiel,[m]

HFST. 11
a De 7:8
b Ex 4:22; Mt 2:14, 15
c Jes 30:9-11
d Re 2:13; Re 3:7; 1Kon 16:30-32; 1Kon 18:19; 2Kon 17:13, 16; Ho 2:13
e 1Kon 12:32, 33; Ho 13:1, 2
f De 8:2
g De 1:31; De 33:27; Jes 46:3
h Jes 63:9
i 2Kon 17:3
j 2Kon 17:13,14; Am 4:6
k Le 26:31
l Jes 31:1
m Ps 78:57, 58; Jer 3:6
n Ho 6:4
o Ge 10:19; De 29:22, 23

2de kolom
a De 32:36; Jer 31:20
b Jer 30:11
c Joë 3:16
d Za 8:7
e Jes 11:11, 12; Jes 60:8, 9; Za 10:10
f Jer 23:6; Ez 28:25, 26; Ez 37:21; Am 9:14
g Mi 6:12
h 2Kon 18:1, 6; 2Kr 29:1, 2; Ho 4:15

HFST. 12
i 2Kon 15:19; Ho 8:9
j 2Kon 17:4
k 2Kon 17:19; Jer 2:35; Ho 4:1; Mi 6:2
l Jes 3:11
m Ge 25:26

11:2 *D.w.z. profeten en anderen die gestuurd waren om Israël te onderwijzen. 11:4 *Of ‘vriendelijke touwen’, als die van een ouder. #Zie Woordenlijst. 11:7 *D.w.z. naar een verheven vorm van aanbidding.

11:8 *Lett.: ‘hart’. #Lett.: ‘mijn medegevoel is ontvlamd’. 11:12 *Of ‘doolt nog rond’.

en met al zijn kracht streed
hij met God.[a]
4 Hij bleef met een engel
vechten en overwon.
Hij huilde en smeekte om
zijn gunst.'[b]
Hij trof hem in Bethel aan en
daar sprak Hij met ons.[c]
5 Jehovah, de God van de leger-
machten,[d]
Jehovah is zijn gedenknaam.*[e]
6 'Ga daarom terug naar je God,[f]
houd vast aan loyale liefde
en recht.[g]
Hoop altijd op je God.
7 Maar de handelaar houdt een
bedrieglijke weegschaal in
zijn hand.
Hij geniet van bedriegen.[h]
8 Efraïm blijft zeggen: "Ik ben
inderdaad rijk geworden.[i]
Ik heb een vermogen ver-
diend.[j]
En in al mijn harde werk
zullen ze niets vinden wat
verkeerd of zondig is."
9 Maar ik ben Jehovah, je God,
al vanaf* Egypte.[k]
Ik zal je weer in tenten laten
wonen
net als in de dagen van een
vastgestelde tijd.#
10 Ik sprak tot de profeten,[l]
ik vermeerderde hun
visioenen
en via de profeten vertelde ik
gelijkenissen.
11 Leugen en bedrog* zijn bij
Gilead.[m]
In Gilgal hebben ze stieren
geofferd[n]
en hun altaren zijn als steen-
hopen in de voren van een
akker.[o]
12 Jakob liep weg naar het
gebied* van Aram,#[p]

12:5 * Of 'de naam waarmee hij herinnerd wordt'. 12:9; 13:4 * Of 'sinds'. 12:9 # Of mogelijk 'een feest'. 12:11 * Of 'magische dingen', 'mystieke dingen'. 12:12 * Lett.: 'het veld'. # Of 'Syrië'.

HFST. 12
a Ge 32:28
b Ge 32:24-26
c Ge 28:13, 19
d Ge 28:16
Ge 32:30
e Ex 3:15
f Jes 31:6
Ho 14:1
Joë 2:12, 13
g De 16:20
Mi 6:8
h Am 8:5, 6
Mi 2:1, 2
i Opb 3:17
j De 8:17-19
k Ex 20:2
Ho 13:4
l 1Kon 17:1
2Kon 17:13
Am 7:14, 15
m Ho 6:8
n Ho 9:15
Am 4:4
o 2Kon 17:9, 10
Ho 8:11
Ho 10:1
p Ge 28:5
De 26:5

2de kolom
a Ge 32:28
b Ge 29:18
c Ge 31:38
d Ex 12:50, 51
Ps 77:20
e Joz 24:17
1Sa 12:8
f 2Kon 17:9-11
Ez 23:4, 5
g De 28:37

HFST. 13
h Joz 17:17
i 2Kon 17:16
Ho 11:2
j Ho 2:8
k 1Kon 12:26, 28
1Kon 19:18
l Ex 20:2
Ho 12:9
m Jes 43:11
Jes 45:21, 22
n De 2:7
De 32:9, 10
o Ne 9:25
p De 6:10-12
De 8:12-14
De 32:15, 18
Jes 17:10

Israël[a] ging daar dienen voor
een vrouw,[b]
voor een vrouw hoedde hij
schapen.[c]
13 Jehovah leidde Israël uit
Egypte door een profeet,[d]
door een profeet werd hij
gehoed.[e]
14 Efraïm heeft Hem diep
beledigd,[f]
zijn bloedschuld blijft op
hem rusten.
Zijn Heer zal hem zijn smaad
betaald zetten.'[g]

13 'Als Efraïm sprak, beefde
men.
Hij had aanzien in Israël.[h]
Maar hij maakte zich schul-
dig aan Baälaanbidding[i] en
stierf.
2 Nu maken ze hun zonde nog
groter
en maken ze metalen* beelden
van hun zilver.[j]
Ze zijn vaardig in het maken
van afgoden, allemaal het
werk van ambachtslieden.
Daartegen zeggen ze: "Laat
de mannen die offeren de
kalveren kussen."[k]
3 Daarom zullen ze worden als
wolken in de morgen,
als dauw die vroeg verdwijnt,
als kaf dat door een storm
van de dorsvloer wordt
weggeblazen
en als rook dat uit het dakgat
komt.
4 Maar ik ben Jehovah, je God,
al vanaf* Egypte.[l]
Je kende geen andere God
dan mij
en buiten mij is er geen
redder.[m]
5 Ik kende je in de woestijn,[n] in
het land van droogte.
6 Hun weidegronden hadden
hen verzadigd.[o]
Ze waren verzadigd en hun
hart werd trots.
Daarom vergaten ze mij.[p]

13:2 * Of 'gegoten'.

7 Ik zal als een jonge leeuw
voor ze worden,[a]
als een luipaard die langs het
pad op de loer ligt.
8 Ik zal op ze af stormen als
een berin die haar jongen
kwijt is
en ik zal hun borst* open-
rijten.
Als een leeuw zal ik ze daar
verslinden.
Een wild dier zal ze aan
stukken scheuren.
9 Het zal je vernietigen, Israël,
omdat je je tegen mij hebt
gekeerd, tegen je helper.
10 Waar is nu je koning, zodat
hij je kan redden in al je
steden,[b]
en waar zijn je bestuurders,*
over wie je hebt gezegd:
“Geef me toch een koning en
leiders”?[c]
11 In mijn boosheid gaf ik je een
koning,[d]
en in mijn grote woede zal ik
hem wegnemen.[e]
12 De overtreding van Efraïm is
samengebonden,*
zijn zonde is opgeborgen.
13 De barensweeën zullen hem
komen halen.
Maar hij is een onverstandig
kind:
als het tijd is om geboren te
worden, vertoont hij zich
niet.
14 Uit de macht van het Graf*
zal ik ze verlossen,
uit de dood zal ik ze terug-
halen.[f]
Dood, waar zijn je angels?[g]
Graf, waar is je vernietigende
kracht?[h]
Mijn oog zal geen medelijden
kennen.

13:8 * Lett.: ‘het omhulsel van hun hart’. 13:10 * Lett.: ‘rechters’. 13:12 * Of ‘bewaard’. 13:14 * Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

HFST. 13
a Ho 5:14
b 1Sa 8:19, 20
c 1Sa 8:4, 5
d 1Sa 8:7; 1Sa 12:13
e 1Sa 12:25; 2Kon 17:4; Jer 52:11
f Jes 25:8; Jes 26:19
g 1Kor 15:55
h Opb 20:13, 14

2de kolom
a 2Kon 17:20
b 2Kon 17:18; Am 3:9, 10
c Ez 20:21
d Jes 7:8

HFST. 14
e 2Kr 30:6; Jes 55:6, 7; Ho 12:6; Joë 2:12, 13
f Mi 7:18
g Heb 13:15
h Ho 5:13
i Jes 31:1
j De 10:17, 18
k Ps 103:3; Jes 57:18
l Ze 3:17
m Jes 12:1

15 Al zou hij floreren tussen de
rietplanten,
er zal een oostenwind komen,
de wind van Jehovah,
die uit de woestijn komt
om zijn put te laten op-
drogen en zijn bron droog
te leggen.
Hij zal de schatkamer met
alle kostbare voorwerpen
plunderen.[a]
16 Samaria zal schuldig worden
bevonden,[b] want ze is in
opstand gekomen tegen
haar God.[c]
Door het zwaard zullen ze
sneuvelen.[d]
Hun kinderen zullen ver-
pletterd worden
en hun zwangere vrouwen
zullen worden openge-
reten.’

14 ‘Ga toch terug, Israël,
naar Jehovah, je God,[e]
want je bent gestruikeld door
je zonde.
2 Ga terug naar Jehovah met
de volgende woorden.
Zeg tegen hem: “Vergeef
alstublieft onze zonden[f] en
aanvaard wat goed is.
Dan zullen wij de lof van
onze lippen offeren[g] als
jonge stieren.*
3 Assyrië zal ons niet redden.[h]
We zullen niet op paarden
rijden.[i]
En we zullen niet meer tegen
het werk van onze handen
zeggen: ‘O onze God!’
Want u bent het die barm-
hartig is voor vaderloze
kinderen.”[j]
4 Ik zal hun ontrouw genezen.[k]
Ik zal uit eigen vrije wil van
ze houden,[l]
want ik ben niet meer boos
op hem.[m]

14:2 * Lett.: ‘als tegenprestatie de jonge stieren van onze lippen offeren’.

5 Ik zal voor Israël worden als dauw.
Hij zal bloeien als een lelie
en zich diep wortelen als de bomen van de Libanon.
6 Zijn twijgen zullen uitlopen
en zijn pracht zal zijn als die van de olijfboom,
zijn geur als die van de Libanon.
7 Ze zullen weer in zijn schaduw wonen.
Ze zullen graan verbouwen
en uitlopen als een wijnstok.[a]
Zijn roem* zal zijn als de wijn van de Libanon.
8 Efraïm zal zeggen: "Wat heb ik nog met afgoden te maken?"[a]
Ik zal antwoorden en over hem waken.[b]
Ik zal zijn als een weelderige jeneverboom.
Je zult bij mij je vruchten vinden.'
9 Wie is wijs? Laat hij deze dingen begrijpen.
Wie is verstandig? Laat hij ze weten.
Want de wegen van Jehovah zijn recht[c]
en de rechtvaardigen zullen erop wandelen,
maar de overtreders zullen erop struikelen.

14:7 *Lett.: 'gedachtenis'.

HFST. 14
a Za 8:12

2de kolom
a Ho 14:3
b Jer 31:18
c De 32:4

JOËL

INHOUD

1 Het woord van Jehovah kwam tot Joël,* de zoon van Pethuël:
2 'Hoor dit, oudsten,
en luister, alle bewoners van het land.*
Is er ooit zoiets gebeurd in jullie dagen
of in de dagen van jullie voorouders?[a]
3 Vertel erover aan je zonen,
laat je zonen het aan hun zonen vertellen
en hun zonen aan de volgende generatie.
4 Wat de verslindende sprinkhaan overliet, at de zwermsprinkhaan op,[b]

1:1 *Bet.: 'Jehovah is God'. 1:2 *Of 'de aarde'.

2de kolom

HFST. 1
a Joë 2:2
b Ex 10:14, 15

wat de zwermsprinkhaan
overliet, at de ongevleugelde
sprinkhaan op
en wat de ongevleugelde
sprinkhaan overliet, at
de vraatzuchtige sprink-
haan op.[a]
5 Word wakker, dronkaards,[b]
en huil!
Jammer, alle wijndrinkers,
want de zoete wijn gaat aan
jullie mond voorbij.[c]
6 Want een volk is mijn land
binnengevallen, machtig en
niet te tellen.[d]
Het heeft de tanden en kaken
van een leeuw.[e]
7 Het heeft mijn wijnstok ver-
nield en mijn vijgenboom
veranderd in een stronk.
Het heeft ze compleet ont-
schorst en weggegooid,
de ranken zijn wit geworden.
8 Huil zoals een maagd* die in
rouwkleding treurt
om de bruidegom# van haar
jeugd.
9 Graanoffer[f] en drankoffer[g]
zijn verdwenen uit het huis
van Jehovah.
De priesters, de dienaren van
Jehovah, treuren.
10 Het veld is verwoest, de
grond treurt,[h]
want het graan is vernield,
de nieuwe wijn is opge-
droogd, de olie is verloren.[i]
11 Boeren zijn verslagen en
wijnbouwers jammeren
vanwege de tarwe en de
gerst,
want de oogst van het veld is
verloren gegaan.
12 De wijnstok is verdord,
de vijgenboom uitgedroogd.
De granaatappel, de palm en
de appel,
alle bomen van het veld zijn
verdord.[j]

1:8 * Of 'jonge vrouw'. # Of 'man'.

HFST. 1
a Joë 2:25
b Jes 28:1
Am 6:6
c De 28:39
d Joë 2:2
e Opb 9:7, 8
f Le 2:1
g Ex 29:40
h Le 26:20
i De 28:39, 40
j Le 26:20

2de kolom
a Ex 30:19, 20
b Le 2:1
c Ex 29:40
d Joë 2:15
e 2Kr 20:3, 13
f Joë 2:1
Ze 1:7, 14
Ze 2:2
2Pe 3:10
Opb 6:16, 17
g Mi 7:7
Hab 3:18

Want bij de mensen is vreug-
de in schaamte veranderd.
13 Doe zakken aan* en rouw,#
priesters.
Jammer, dienaren van het
altaar.[a]
Kom binnen en breng de
nacht door in zakken,
dienaren van mijn God,
want graanoffer[b] en drank-
offer[c] zijn het huis van
jullie God ontzegd.
14 Kondig een vasten af,* roep
een plechtige vergadering
bijeen.[d]
Verzamel de oudsten met alle
bewoners van het land
bij het huis van Jehovah, je
God,[e] en roep tot Jehovah
om hulp.
15 Wee, want de dag komt!
De dag van Jehovah is
dichtbij[f]
en zal komen als een verwoes-
ting van de Almachtige!
16 Is het voedsel niet wegge-
nomen voor onze eigen
ogen
en blijdschap en vreugde uit
het huis van onze God?
17 Het zaad* is verschrompeld
onder hun spaden.
Opslagplaatsen zijn ver-
woest.
Graanschuren zijn neer-
gehaald, want het graan
is verdord.
18 Zelfs het vee kreunt!
De kudden runderen dolen
in verwarring rond, want ze
hebben geen weide!
De kudden schapen onder-
gaan de straf.
19 Tot u, Jehovah, zal ik roepen,[g]
want vuur heeft de weiden
van de wildernis ver-
slonden,

1:13 * Lett.: 'omgord je'. # Of 'sla je op de borst'. 1:14 * Lett.: 'heilig een vasten'. 1:17 * Of mogelijk 'verdroogde vijgen'.

een vlam heeft alle bomen
van het veld verteerd.
20 Zelfs de wilde dieren verlangen naar u,
want de waterstromen zijn opgedroogd
en vuur heeft de weiden van de wildernis verslonden.

2 Blaas op de hoorn in Sion![a]
Hef een strijdkreet aan op mijn heilige berg.
Laten alle bewoners van het land* beven,
want de dag van Jehovah komt![b] Hij is dichtbij!
2 Het is een dag van duisternis en donkerheid,[c]
een dag van wolken en diepe duisternis.[d]
Het is als het licht van de dageraad dat zich uitspreidt over de bergen.
Er is een talrijk en machtig volk.[e]
Zo'n volk is er nooit eerder geweest
en zal er ook nooit meer zijn
tot in de verste generaties.
3 Een verslindend vuur trekt voor hen uit,
een verterende vlam komt achter hen aan.[f]
Het land vóór hen is als de tuin van Eden,[g]
maar achter hen is een verlaten woestijn.
Niets kan ontkomen.
4 Ze zien eruit als paarden
en ze rennen als oorlogspaarden.[h]
5 Terwijl ze over de bergtoppen springen, klinken ze als strijdwagens,[i]
als het knetteren van een laaiend vuur dat stoppels verslindt.
Ze zijn als een machtig volk, opgesteld in gevechtsformatie.[j]
6 Door hen zullen volken beven van angst.
Alle gezichten zullen verschieten van kleur.
7 Als strijders komen ze aanstormen,
als soldaten beklimmen ze een muur.
Ieder volgt zijn eigen baan,
ze wijken niet af van hun koers.
8 Ze verdringen elkaar niet.
Ieder houdt vast aan zijn koers.
Als sommigen vallen door de wapens,*
verbreken de anderen de gelederen niet.
9 Ze stormen de stad in, ze rennen op de muur.
Ze klimmen tegen de huizen op, als een dief komen ze door de vensters.
10 Vóór hen beeft het land en schudt de hemel.
Zon en maan zijn duister geworden,[a]
de sterren hebben hun glans verloren.
11 Jehovah zal voor zijn leger uit zijn stem verheffen,[b] want zijn kamp is heel talrijk.[c]
Machtig is hij die Zijn woord uitvoert.
De dag van Jehovah is groot en heel ontzagwekkend.[d]
Wie kan die doorstaan?'[e]
12 'Maar ook nu: kom bij mij terug met heel je hart',
verklaart Jehovah,[f]
'en met vasten,[g] huilen en jammeren.
13 Scheur niet je kleren[h] maar je hart,[i]
en kom terug bij Jehovah, je God.
Want hij is barmhartig en meelevend,* hij wordt niet snel kwaad[j] en is vol loyale liefde,[k]

HFST. 2
a Ez 33:2, 3; Am 3:6
b Ze 1:14, 16; Mal 4:1
c Am 5:18, 20
d Ze 1:15
e Joë 1:6
f Joë 1:19
g Ge 2:8
h Opb 9:7
i Opb 9:9
j Sp 30:27

2de kolom
a Joë 2:31; Mt 24:29; Lu 21:25; Opb 9:2
b Joë 2:25
c Joë 2:2
d Jer 30:7; Am 5:18; Ze 1:15
e Opb 6:16, 17
f Jer 4:1; Ho 12:6; Ho 14:1, 2
g 1Sa 7:6; 2Kr 20:3
h 2Sa 1:11, 12
i 2Kon 22:18, 19; Ps 51:17; Jes 57:15
j Jes 48:9
k Ex 34:6; Nu 14:18; Ne 9:17; Ps 106:44, 45; Mi 7:18, 19

2:1 *Of 'de aarde'.

2:8 *Of 'werpsperen'. 2:13 *Of 'goedgunstig'.

en hij zal het onheil her-
overwegen.*
14 Wie weet of hij zich omkeert
en van gedachten verandert*[a]
en een zegen achterlaat:
een graanoffer en een
drankoffer voor Jehovah,
je God?
15 Blaas op de hoorn in Sion!
Kondig een vasten af,* roep
een plechtige vergadering
bijeen.[b]
16 Breng het volk bijeen, heilig
de vergadering.[c]
Breng de oude mannen*
samen, verzamel de kinderen en zuigelingen.[d]
Laat de bruidegom uit zijn
binnenkamer komen en
de bruid uit haar bruidsvertrek.
17 Laten de priesters, de dienaren van Jehovah,
tussen de voorhal en het
altaar[e] huilen en zeggen:
"Heb toch medelijden,
Jehovah, met uw volk.
Maak uw erfdeel niet tot een
mikpunt van spot
en laat de volken niet over
hen heersen.
Waarom zouden de volken
zeggen: 'Waar is hun
God?'"[f]
18 Dan zal Jehovah ijverig zijn
voor zijn land
en medegevoel tonen met
zijn volk.[g]
19 Jehovah zal zijn volk antwoorden:
"Ik stuur jullie graan, nieuwe
wijn en olie,
en jullie zullen meer dan
genoeg hebben.[h]
Ik zal jullie niet meer tot een
mikpunt van spot onder de
volken maken.[i]
20 Ik zal de noorderling ver van
jullie wegjagen.
Ik zal hem verdrijven naar
een droge, verlaten woestenij,
met zijn voorhoede* naar de
oostelijke zee#
en zijn achterhoede naar de
westelijke zee.△
De smerige lucht zal van hem
opstijgen,
de stank zal van hem blijven
opstijgen.[a]
Want Hij zal grote dingen
doen."
21 Wees niet bang, land.
Wees blij en juich, want Jehovah zal grote dingen doen.
22 Wees niet bang, dieren van
het veld,
want de weiden van de wildernis zullen groen worden[b]
en de bomen zullen vrucht
dragen.[c]
De vijgenboom en de wijnstok moeten hun volledige
opbrengst geven.[d]
23 Zonen van Sion, wees blij en
vind vreugde in Jehovah,
je God,[e]
want hij zal jullie de herfstregen in de juiste mate
geven
en de regen overvloedig op
jullie laten neerdalen,
de herfstregen en de lenteregen, zoals vroeger.[f]
24 De dorsvloeren zullen vol
zuiver graan zijn
en de persen zullen overlopen
van nieuwe wijn en olie.[g]
25 Ik zal jullie de jaren vergoeden waarin de oogst is
opgegeten
door de zwermsprinkhaan, de
ongevleugelde sprinkhaan,
de vraatzuchtige sprinkhaan en de verslindende
sprinkhaan,

HFST. 2
a 2Kr 30:8, 9 Jer 18:7, 8 Ze 2:2, 3
b Joë 1:14
c Ex 19:10
d De 31:12 2Kr 20:3, 13
e 2Kr 8:12
f De 32:26, 27 Ps 79:9, 10 Mi 7:10
g De 32:36 Jes 60:10 Klg 3:22 Ho 11:8
h Jes 62:8, 9 Am 9:13 Mal 3:10
i Ez 34:29 Ez 36:15

2de kolom
a Jes 34:2, 3
b Jes 30:23 Jes 51:3
c Ez 34:27
d Am 9:14 Za 8:12
e Jes 12:6 Za 10:7
f Le 26:4 De 11:14
g Le 26:10 Am 9:13 Mal 3:10

2:13 *Of 'zal spijt voelen over het onheil'. **2:14** *Of 'en spijt voelt'. **2:15** *Lett.: 'heilig een vasten'. **2:16** *Of 'de oudsten'.

2:20 *Lett.: 'gezicht'. #D.w.z. de Dode Zee. △D.w.z. de Middellandse Zee.

mijn grote leger dat ik op
jullie af heb gestuurd.[a]
26 Jullie zullen volop te eten
hebben[b]
en jullie zullen de naam loven
van Jehovah, je God,[c]
die wonderbare dingen voor
jullie heeft gedaan.
Mijn volk zal nooit weer
te schande worden gemaakt.[d]
27 Jullie zullen moeten weten
dat ik in Israëls midden
ben[e]
en dat ik Jehovah, jullie God,
ben[f] — er is geen ander!
Mijn volk zal nooit weer
te schande worden gemaakt.
28 Daarna zal ik mijn geest uitstorten[g] op alle soorten
mensen,*
en jullie zonen en dochters
zullen profeteren,
jullie oude mannen zullen
dromen dromen
en jullie jonge mannen zullen
visioenen zien.[h]
29 Zelfs op mijn slaven en slavinnen
zal ik in die dagen mijn geest
uitstorten.
30 En ik zal wonderen* tonen in
de hemel en op aarde:
bloed, vuur en rookzuilen.[i]
31 De zon zal in duisternis veranderen en de maan in
bloed[j]
vóór de komst van de grote
en ontzagwekkende dag
van Jehovah.[k]
32 En iedereen die de naam
van Jehovah aanroept, zal
worden gered.[l]
Want op de berg Sion en in
Jeruzalem zullen degenen
zijn die ontkomen,[m] zoals
Jehovah heeft gezegd,
de overlevenden die Jehovah
roept.

2:28 *Lett.: ‘vlees’. 2:30 *Of ‘tekenen’.

HFST. 2
a Joë 1:4
b Le 26:5
c De 26:10, 11
d Ze 3:11
e Ps 46:5
f Le 26:11, 12
Ez 37:26, 27
g Jes 32:15
Jes 44:3
Ez 39:29
h Han 2:16-18
i Han 2:19, 20
j Mt 24:29
Mr 13:24, 25
Lu 21:25
Opb 6:12
k Ze 1:14, 15
Mal 4:5
l Han 2:21
Ro 10:13
m Ob 17

2de kolom

HFST. 3
a De 30:3
Jer 30:3
Ez 39:28
Am 9:14
Ze 3:20
b Ez 38:22
Joë 3:12
Ze 3:8
Za 14:3
Opb 16:14, 16
c Ez 35:10, 11
Ze 2:8, 9
d Ob 11
e Jes 23:12
Jer 47:4
Ez 25:15-17
Am 1:9, 10
Za 9:1, 2
f 2Kr 21:16, 17
g De 28:32
Ez 27:8, 13
h Jes 11:11, 12
Jes 43:5, 6
Jes 49:12
Jer 23:7, 8
Ez 34:12

3 Let op! In die dagen en in die
tijd,
wanneer ik de gevangenen
van Juda en Jeruzalem
terugbreng,[a]
2 zal ik ook alle volken bijeenbrengen
en laten afdalen naar het
Dal* van Josafat.#
Daar zal ik een oordeel over
hen vellen
ter wille van mijn volk en
mijn erfdeel Israël,[b]
want ze hebben hen onder de
volken verstrooid
en ze hebben mijn land onder
elkaar verdeeld.[c]
3 Over mijn volk hebben ze het
lot geworpen.[d]
Ze gaven een jongen in ruil
voor een hoer,
verkochten een meisje om
wijn te drinken.
4 En wat hebben jullie tegen
mij,
Tyrus en Sidon en alle
gebieden van Filistea?
Willen jullie mij iets betaald
zetten?
Als jullie je op mij willen
wreken,
zal ik jullie je daden snel, ja
prompt, betaald zetten.*[e]
5 Want jullie hebben mijn
zilver en goud weggenomen[f]
en mijn mooiste kostbaarheden in jullie tempels
gebracht.
6 Het volk van Juda en Jeruzalem hebben jullie aan de
Grieken verkocht[g]
om ze ver van hun gebied te
verwijderen.
7 Ik haal ze terug uit de plaats
waarheen jullie ze hebben
verkocht[h]

3:2 *Of ‘de Laagvlakte’. #Bet.: ‘Jehovah is Rechter’. 3:4 *Lett.: ‘op je hoofd laten terugvallen’.

en ik zal jullie je daden betaald zetten.*
8 Ik zal je zonen en dochters verkopen aan* het volk van Juda[a]
en zij moeten hen verkopen aan de mannen van Scheba, aan een volk ver weg.
Want Jehovah zelf heeft het gezegd.
9 Kondig dit aan onder de volken:[b]
“Maak je klaar voor* de oorlog! Spoor de dappere mannen aan!
Laat alle soldaten optrekken en aanvallen![c]
10 Smeed je ploegijzers om tot zwaarden en je snoeimessen tot speren.
Laat de zwakke zeggen: ‘Ik ben machtig.’
11 Kom helpen, alle omringende volken, en verzamel je!”’[d]
O Jehovah, laat uw machtigen* afdalen naar die plaats.
12 ‘Laten de volken opstaan en optrekken naar het Dal* van Josafat.
Want daar zal ik zitten om alle omringende volken te oordelen.[e]
13 Sla de sikkel erin, want de oogst is rijp.
Daal af en begin met treden, want de wijnpers is vol.[f]
De kuipen lopen over, want hun slechtheid is overvloedig.
14 Massa’s, massa’s zijn in het dal* van de beslissing,
want de dag van Jehovah is dichtbij in het dal van de beslissing.[g]
15 Zon en maan zullen duister worden,
de sterren zullen hun glans verliezen.
16 Jehovah zal brullen vanuit Sion,
vanuit Jeruzalem zal hij zijn stem verheffen.
Hemel en aarde zullen schudden,
maar Jehovah zal een toevlucht zijn voor zijn volk,[a]
een vesting voor het volk Israël.
17 Jullie zullen moeten weten dat ik Jehovah ben, jullie God, die verblijft op Sion, mijn heilige berg.[b]
Jeruzalem zal een heilige plaats worden[c]
en vreemden* zullen er niet meer doorheen trekken.[d]
18 Op die dag zullen de bergen druipen van zoete wijn[e]
en de heuvels vloeien van melk.
De stromen van Juda zullen allemaal vloeien van water.
Uit het huis van Jehovah zal een bron ontspringen[f]
die het Dal* van de Acacia’s zal bevloeien.
19 Maar Egypte zal een woestenij worden[g]
en Edom een verlaten woestijn[h]
vanwege het geweld tegen het volk van Juda.[i]
In hun land hebben ze onschuldig bloed vergoten.[j]
20 Maar Juda zal altijd bewoond zijn
en Jeruzalem van generatie op generatie.[k]
21 Hun bloed* dat ik niet voor onschuldig had gehouden, zal ik voor onschuldig houden.[l]
En Jehovah zal in Sion verblijven.’[m]

3:7 *Lett.: ‘op je hoofd laten terugvallen’. **3:8** *Lett.: ‘in de hand van’. **3:9** *Lett.: ‘heilig’. **3:11** *Of ‘strijders’. **3:12** *Of ‘de Laagvlakte’. **3:14** *Of ‘de laagvlakte’.

3:17 *Of ‘buitenlanders’. **3:18** *Of ‘de Wadi’. **3:21** *Of ‘bloedschuld’.

HFST. 3
a Ob 19, 20
b Jes 34:1, 2
c Ez 38:7
d Ez 38:9; Ze 3:8; Opb 16:14
e Ps 76:8, 9; Joë 3:2
f Jes 63:3; Opb 14:18-20
g Jes 34:2; Ze 1:14

2de kolom
a Ps 50:15
b Za 8:3
c Jes 4:3
d Jes 60:18; Na 1:15; Za 14:21
e Am 9:13; Za 9:17
f Ez 47:1; Opb 22:1
g Jes 19:1
h Jer 49:17
i Ez 25:12, 13
j Am 1:11; Ob 10
k Ps 48:8; Jes 33:20; Jes 60:15; Am 9:15
l Jes 4:4; Ez 36:25; Mi 7:18, 19
m Jes 24:23; Mi 4:7

AMOS

INHOUD

1 De woorden van Amos,* een
van de schapenfokkers uit
Tekoa,[a] die hij ontving in een vi-
sioen over Israël in de tijd van ko-
ning Uzzia[b] van Juda en in de tijd
van koning Jerobeam[c] van Israël,
de zoon van Joas,[d] twee jaar voor
de aardbeving.[e] **2** Hij zei:

‘Jehovah zal brullen vanuit
Sion,
vanuit Jeruzalem zal hij zijn
stem verheffen.
De weiden van de herders
zullen treuren,
de top van de Karmel zal
verdorren.’[f]

3 ‘Dit zegt Jehovah:
“‘Om drie misdaden* van
Damaskus, ja, om vier,
kom ik niet op mijn besluit
terug,
want ze hebben Gilead
gedorst met ijzeren dors-
sleden.[a]

4 Daarom zal ik vuur op het
huis van Hazaël[b] af sturen
en het zal de versterkte
torens van Ben-Hadad
verteren.[c]

5 Ik zal de grendels van
Damaskus[d] verbreken.
Ik zal de inwoners van
Bikeath-Aven vernietigen
en ook de heerser* van
Beth-Eden.
Het volk van Syrië zal als
ballingen naar Kir[e] gaan’,
zegt Jehovah.”

6 Dit zegt Jehovah:
“‘Om drie misdaden van
Gaza,[f] ja, om vier, kom ik
niet op mijn besluit terug,

HFST. 1
a 2Kr 11:5, 6
b 2Kr 26:1, 3, 4; Jes 1:1
c 2Kon 14:23, 24; Ho 1:1; Am 7:10
d 2Kon 13:10, 11
e Za 14:5
f Jes 33:9; Na 1:4

2de kolom
a 2Kon 8:12; 2Kon 10:32, 33; 2Kon 13:7
b 1Kon 19:15
c Jer 49:27
d Jes 7:8; Jes 8:4; Jes 17:1
e 2Kon 16:9
f Ez 25:15

1:1 *Bet.: ‘een last zijn’ of ‘een last dragen’. **1:3** *Of ‘daden van opstandigheid’.

1:5 *Lett.: ‘degene die de scepter vasthoudt’.

want ze hebben een hele
groep ballingen[a] weggevoerd en aan Edom overgeleverd.
7 Daarom zal ik vuur op de
muur van Gaza[b] af sturen
en het zal zijn versterkte
torens verteren.
8 Ik zal de inwoners van Asdod[c]
vernietigen
en ook de heerser* van
Askelon.[d]
Ik zal mijn hand opheffen
tegen Ekron[e]
en de overgebleven Filistijnen
zullen vergaan',[f] zegt de
Soevereine Heer Jehovah."
9 Dit zegt Jehovah:
"Om drie misdaden van Tyrus,[g] ja, om vier, kom ik
niet op mijn besluit terug,
want ze hebben een hele
groep ballingen aan Edom
overgeleverd
en hebben niet aan het
broederverbond gedacht.[h]
10 Daarom zal ik vuur op de
muur van Tyrus af sturen
en het zal zijn versterkte
torens verteren."[i]
11 Dit zegt Jehovah:
"Om drie misdaden van
Edom,[j] ja, om vier, kom ik
niet op mijn besluit terug,
want hij heeft zijn eigen
broeder met het zwaard
achtervolgd[k]
en heeft geweigerd mede-
lijden* te tonen.
In zijn woede blijft hij
hen meedogenloos verscheuren,
zijn razernij tegen hen blijft
aanhouden.[l]
12 Daarom zal ik vuur op Teman
af sturen[m]
en het zal de versterkte
torens van Bozra verteren."[n]

1:8 *Lett.: 'degene die de scepter vasthoudt'. 1:11 *Of 'barmhartigheid'.

HFST. 1
a 2Kr 21:16, 17 2Kr 28:18 Joë 3:4, 6
b Jer 25:17, 20 Jer 47:1 Za 9:5
c Jes 20:1
d Jer 47:5
e Ze 2:4
f Jes 14:29 Jer 47:4 Ez 25:16, 17 Ze 2:5 Za 9:6
g Ez 26:2
h Joë 3:4, 6
i Ez 26:12
j Joë 3:19
k Ez 25:12
l 2Kr 28:17 Ob 10
m Ge 36:10, 11 Ob 9
n Jes 34:5, 6 Jer 49:13

2de kolom
a Ez 25:3 Ze 2:8
b Re 11:12, 13 Jer 49:1
c Jer 49:2 Ez 25:5
d Jer 27:2, 3 Jer 49:3

HFST. 2
e Jer 48:29, 30 Ez 25:8, 9 Ze 2:8
f Jer 48:21, 24
g Jes 15:1
h Jes 16:14 Jer 48:7
i 2Kon 17:19 Jer 2:13

13 Dit zegt Jehovah:
"'Om drie misdaden van de
Ammonieten,[a] ja, om vier,
kom ik niet op mijn besluit
terug,
want ze hebben de zwangere
vrouwen van Gilead opengereten om hun eigen
gebied uit te breiden.[b]
14 Daarom zal ik de muur van
Rabba in brand steken[c]
en het vuur zal zijn versterkte torens verteren,
terwijl er een strijdkreet
klinkt op de dag van de
strijd
en er een orkaan raast op de
dag van de stormwind.
15 Hun koning zal in ballingschap gaan met zijn vorsten',[d] zegt Jehovah."

2 Dit zegt Jehovah:
"'Om drie misdaden* van
Moab,[e] ja, om vier, kom ik
niet op mijn besluit terug,
want hij heeft de botten van
de koning van Edom verbrand om er kalk van te
maken.
2 Daarom zal ik vuur op Moab
af sturen
en het zal de versterkte
torens van Kerioth verteren.[f]
Moab zal sterven onder
tumult,
terwijl er een strijdkreet
klinkt en een hoorn.[g]
3 Ik zal de heerser* uit zijn
midden verwijderen
en met hem al zijn vorsten
doden',[h] zegt Jehovah."
4 Dit zegt Jehovah:
"Om drie misdaden van
Juda,[i] ja, om vier, kom ik
niet op mijn besluit terug,
want ze hebben de wet* van
Jehovah verworpen

2:1 *Of 'daden van opstandigheid'. 2:3 *Lett.: 'rechter'. 2:4 *Of 'het onderwijs'.

en zich niet aan zijn voorschriften gehouden.[a]
Maar ze zijn afgedwaald door dezelfde leugens die hun voorouders hebben gevolgd.[b]
5 Daarom zal ik vuur op Juda af sturen
en het zal de versterkte torens van Jeruzalem verteren.”[c]
6 Dit zegt Jehovah:
“Om drie misdaden van Israël,[d] ja, om vier, kom ik niet op mijn besluit terug,
want ze verkopen de rechtvaardigen voor zilver
en de armen voor een paar sandalen.[e]
7 Ze vertrappen het hoofd van de zwakken in het stof van de aarde[f]
en versperren het pad van de zachtmoedigen.[g]
Vader en zoon slapen met hetzelfde meisje
en ontheiligen mijn heilige naam.
8 Naast elk altaar[h] strekken ze zich uit op kleren die ze als onderpand hebben genomen.[i]
In het huis* van hun goden drinken ze wijn die ze met geïnd boetegeld hebben betaald.”
9 “Maar ik, ik heb voor hen de Amorieten uitgeroeid,[j]
die zo groot waren als ceders en zo sterk als eiken.
Ik vernietigde zijn vrucht boven en zijn wortels beneden.[k]
10 Ik heb jullie weggeleid uit Egypte[l]
en jullie 40 jaar lang door de woestijn laten gaan[m]
om het land van de Amorieten in bezit te nemen.

2:8 *Of ‘de tempel’.

HFST. 2
a Le 26:14-16 2Kr 36:14
b Jer 9:14
c 1Sa 12:15 1Kr 28:9 2Kr 36:17, 19 Jer 17:27 Jer 37:8 Jer 52:12-14 Ho 8:14
d De 28:45 2Kon 17:6, 7 Ez 23:4, 5 Ho 4:1, 2
e Am 5:11 Am 8:4-6
f Am 4:1
g Jes 10:1, 2 Am 5:12
h Ho 8:11 Ho 10:1
i Ex 22:26 De 24:12
j Nu 21:23-25 Joz 24:8 Ps 135:10, 11
k De 2:31-33
l Ex 12:51
m Nu 14:34 De 2:7

2de kolom
a 1Sa 3:20 1Kon 17:1 1Kon 19:19
b Nu 6:2 Re 13:5
c Nu 6:3, 4
d Jes 30:10, 11 Am 7:12, 13
e Am 9:1
f De 28:25

HFST. 3
g Ex 19:5 De 7:6 Ps 147:19, 20
h Da 9:11, 12 Ho 12:2 Am 4:12

11 Ik stelde sommigen van jullie zonen aan als profeten[a]
en sommigen van jullie jonge mannen als nazireeërs.[b]
Zo is het toch, Israëlieten?”, verklaart Jehovah.
12 “Maar jullie bleven de nazireeërs wijn te drinken geven[c]
en gaven de profeten het gebod: ‘Jullie mogen niet profeteren.’[d]
13 Daarom zal ik jullie verbrijzelen op je plaats
zoals een wagen vol pasgemaaid graan verbrijzelt wat eronder is.
14 De snelle zal nergens heen kunnen vluchten,[e]
de sterke zal zijn kracht niet behouden
en geen strijder zal zijn leven* redden.
15 Geen boogschutter zal standhouden,
geen hardloper zal ontkomen
en geen ruiter zal zijn leven* redden.
16 Zelfs de dapperste strijder*
zal op die dag naakt wegvluchten”,[f] verklaart Jehovah.’

3 ‘Hoor dit woord dat Jehovah over jullie heeft gesproken, Israëlieten, over de hele familie die ik uit Egypte heb weggeleid:
2 “Alleen jullie heb ik gekend uit alle families van de aarde.[g]
Daarom zal ik jullie ter verantwoording roepen voor al jullie overtredingen.[h]
3 Gaan er ooit twee samen wandelen zonder dat ze met elkaar hebben afgesproken?*

2:14, 15 *Of ‘ziel’. 2:16 *Of ‘sterken van hart onder de strijders’. 3:3 *Of ‘ze elkaar volgens afspraak ontmoet hebben’.

4 Brult er ooit een leeuw in het woud als hij geen prooi heeft?
Gromt een jonge leeuw* vanuit zijn hol als hij niets heeft gevangen?
5 Vliegt een vogel ooit in een net op de grond als de val ontbreekt?*
Springt een net van de grond op als er niets gevangen is?
6 Wordt in een stad op de hoorn geblazen zonder dat het volk beeft?
Komt er onheil in de stad zonder dat Jehovah heeft gehandeld?
7 Want de Soevereine Heer Jehovah zal niets doen
zonder zijn geheim* te onthullen aan zijn dienaren, de profeten.[a]
8 De leeuw heeft gebruld![b] Wie zal niet bang zijn?
De Soevereine Heer Jehovah heeft gesproken! Wie zal niet profeteren?”[c]
9 “Verkondig het op de versterkte torens van A̱sdod
en op de versterkte torens in Egypte.
Zeg: ‘Kom bijeen op de bergen van Samạria.[d]
Zie het tumult in haar midden
en de afzetterij in haar.[e]
10 Want ze weten niet hoe ze moeten doen wat juist is,’ verklaart Jehovah,
‘degenen die hun versterkte torens vullen met geweld en verwoesting.’”
11 De Soevereine Heer Jehovah zegt daarom:
“Een tegenstander zal het land omsingelen.[f]
Hij zal je van je kracht beroven.
Je versterkte torens worden geplunderd.”[a]
12 Dit zegt Jehovah:
“Zoals een herder twee poten of een stukje oor uit de muil van de leeuw wegrukt,
zo zullen de Israëlieten worden weggerukt,
degenen die nu in Samạria op prachtige bedden en op mooie rustbanken* zitten.”[b]
13 “Luister en waarschuw* het huis van Jakob”, verklaart de Soevereine Heer Jehovah, de God van de legermachten.
14 “Want op de dag dat ik Israël ter verantwoording roep voor al zijn misdaden,*[c]
zal ik ook optreden tegen de altaren van Bethel.[d]
De hoorns van het altaar zullen worden afgehakt en op de aarde vallen.[e]
15 Ik zal het winterhuis verwoesten en het zomerhuis.”
“De ivoren huizen zullen vergaan[f]
en de grote* huizen zullen verdwijnen”,[g] verklaart Jehovah.’

4 ‘Hoor dit woord, koeien van Ba̱san
daar op de berg van Samạria,[h]
vrouwen die de zwakken tekortdoen[i] en de armen vertrappen,
die tegen hun man* zeggen: “Breng ons iets te drinken!”
2 De Soevereine Heer Jehovah heeft gezworen bij zijn heiligheid:

HFST. 3
a Ge 6:13, Ge 18:17, Ps 25:14, Jes 42:9, Da 9:22, Opb 1:1
b Am 1:2
c Jer 20:9, Am 7:14, 15, Han 4:19, 20
d 2Kon 17:22, 23
e Ho 7:1, Am 4:1
f 2Kon 17:6

2de kolom
a Ho 11:6, Am 6:8
b Jes 8:4, Am 6:4
c Ho 4:9
d 1Kon 12:32, 33, Ho 13:2
e 2Kon 23:15, 16, 2Kr 31:1, 2Kr 34:1, 7, Ho 10:2, Mi 1:6
f 1Kon 22:39
g Am 6:11

HFST. 4
h Am 6:1
i Ho 4:1, 2, Mi 2:2

3:4 *Of ‘een jonge leeuw met manen’. **3:5** *Of mogelijk ‘als er geen aas in zit’. **3:7** *Of ‘vertrouwelijke zaak’.

3:12 *Of ‘Damascener rustbanken’. **3:13** *Of ‘getuig tegen’. **3:14** *Of ‘daden van opstandigheid’. **3:15** *Of mogelijk ‘en vele’. **4:1** *Of ‘meester’.

"'De dagen komen dat hij
jullie zal optrekken met
slagershaken,
en wie van jullie overblijft
met vishaken.
3 Elk van jullie zal regelrecht
naar buiten gaan door
bressen in de muur.
Jullie zullen worden weg-
geslingerd naar Harmon',
verklaart Jehovah."
4 "Kom naar Bethel en bega
overtredingen,*[a]
kom naar Gilgal en bega er
nog meer![b]
Breng in de morgen je
slachtoffers[c]
en op de derde dag je tien-
den.[d]
5 Verbrand een dankoffer van
gezuurd brood.[e]
Verkondig luid je vrijwillige
gaven!
Want dat doen jullie zo
graag, Israëlieten", ver-
klaart de Soevereine Heer
Jehovah.
6 "En ik, ik gaf jullie schone
tanden* in al jullie steden
en gebrek aan brood in al
jullie huizen.[f]
Toch kwamen jullie niet
bij mij terug",[g] verklaart
Jehovah.
7 "Ook onthield ik jullie regen,
drie maanden voor de
oogst.[h]
Op de ene stad liet ik het
regenen, op de andere niet.
Op het ene stuk land regende
het,
maar het stuk waarop het
niet regende verdorde.
8 Uit twee of drie steden
wankelden mensen naar
één stad om water te
drinken,[i]
maar ze kregen niet genoeg.
Toch kwamen jullie niet
bij mij terug",[a] verklaart
Jehovah.
9 "Ik sloeg jullie met koren-
brand en meeldauw.[b]
Jullie verkregen steeds
meer tuinen en wijn-
gaarden,
maar de sprinkhanen ver-
slonden jullie vijgenbomen
en olijfbomen.[c]
En nog steeds kwamen jullie
niet bij mij terug",[d] ver-
klaart Jehovah.
10 "Ik stuurde een epidemie op
jullie af als die van Egypte.[e]
Met het zwaard doodde ik
jullie jonge mannen[f] en
maakte ik jullie paarden
buit.[g]
Ik liet de stank van jullie
kampen in jullie neusgaten
opstijgen.[h]
Toch kwamen jullie niet
bij mij terug", verklaart
Jehovah.
11 "Ik heb jullie verwoest
zoals ik Sodom en Gomorra
heb verwoest.[i]
Jullie waren als een hout-
blok dat uit het vuur is
weggerukt.
Toch kwamen jullie niet
bij mij terug",[j] verklaart
Jehovah.
12 Dat zal ik dus met je doen,
Israël.
Omdat ik dit met je ga doen,
Israël,
moet je je voorbereiden op
een ontmoeting met je
God.
13 Hij heeft de bergen gevormd[k]
en de wind geschapen.[l]
Hij vertelt de mens Zijn
gedachten,
hij verandert de dageraad in
duisternis[m]
en hij loopt over de hoogten
van de aarde.[n]
Jehovah, de God van de
legermachten, is zijn naam.'

HFST. 4
a 1Kon 12:28, 29; Ho 4:13; Am 3:14
b Ho 4:15; Ho 9:15; Am 5:5
c Ho 8:11, 13
d De 14:28
e Le 7:12
f Le 26:26; De 28:38; De 32:24; 1Kon 18:2; 2Kon 4:38
g Jer 3:6, 7
h De 28:23, 24
i 1Kon 18:5

2de kolom
a Ho 7:10
b De 28:22
c De 28:40, 42
d Jes 42:24
e Ex 9:3; De 28:27, 60
f Le 26:23, 25; 2Kon 8:12
g 2Kon 13:7
h De 28:26
i Ge 19:24, 25
j Ho 7:10
k Jes 40:12
l Jer 10:13
m Ex 10:22; Jes 5:30; Am 8:9
n Mi 1:3

4:4 *Of 'en kom in opstand'. **4:6** *Of 'gaf jullie geen voedsel'.

5 ‘Hoor dit woord dat ik tegen
jullie aanhef als een klaag-
lied,* huis van Israël:
2 “De maagd, Israël, is gevallen.
Ze kan niet meer opstaan.
Ze is verlaten op haar eigen grond.
Er is niemand die haar opricht.”
3 Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah:
“De stad die met duizend uitrukt, houdt er honderd over,
de stad die met honderd uitrukt, houdt er tien over — dat overkomt het huis van Israël.”[a]
4 Dit zegt Jehovah tegen het
huis van Israël:
“Zoek mij en leef.[b]
5 Zoek niet naar Bethel,[c]
ga niet naar Gilgal[d] en trek niet naar Berseba,[e]
want Gilgal zal beslist in ballingschap gaan[f]
en van Bethel blijft niets over.*
6 Zoek Jehovah en leef.[g]
Anders barst hij los als een vuur in het huis van Jozef
en verteert hij Bethel zonder dat iemand blust.
7 Jullie veranderen gerechtigheid in alsem,*
jullie smijten rechtvaardigheid op de grond.[h]
8 De Maker van de sterrenbeelden Kimah* en Kesil,#[i]
hij die diepe schaduw in morgenlicht verandert,
hij die de dag zo duister maakt als de nacht,[j]
hij die het water van de zee oproept
en het uitstort over de aarde[a]
— Jehovah is zijn naam.
9 Hij laat verwoesting losbarsten tegen de sterke
en brengt verwoesting over versterkte plaatsen.
10 Ze haten degenen die terechtwijzen in de stadspoort
en walgen van degenen die de waarheid spreken.[b]
11 Omdat jullie pachtgeld* eisen van de arme
en hem zijn graan afnemen als schatting,#[c]
zullen jullie niet blijven wonen in de huizen van gehouwen steen die jullie hebben gebouwd[d]
en geen wijn drinken van de prachtige wijngaarden die jullie hebben geplant.[e]
12 Want ik weet hoe talrijk jullie misdaden* zijn
en hoe groot jullie zonden zijn:
jullie bedreigen de rechtvaardige,
nemen steekpenningen# aan
en ontzeggen de armen hun recht in de stadspoort.[f]
13 Wie inzicht hebben, zullen in die tijd zwijgen,
want het zal een tijd van onheil zijn.[g]
14 Zoek het goede en niet het kwade,[h]
zodat jullie in leven blijven.[i]
Misschien zal Jehovah, de God van de legermachten, dan met jullie zijn,
zoals jullie zelf zeggen.[j]
15 Haat het kwade en heb het goede lief.[k]
Laat het recht zegevieren in de stadspoort.[l]

HFST. 5
a De 4:27; De 28:62
b 2Kr 15:2; Jes 55:3, 6
c 1Kon 12:28, 29; Am 3:14
d Ho 4:15; Am 4:4
e Am 8:14
f 2Kon 17:6; Ho 9:15
g Ez 33:11
h Am 6:12
i Job 9:9; Job 38:31-33
j Ex 10:21, 22

2de kolom
a Job 36:27, 28; Pr 1:7
b 1Kon 18:17; 1Kon 22:8
c Mi 2:2
d Jes 9:9, 10
e De 28:30
f Jes 10:1, 2; Am 2:6, 7
g Mi 2:3
h Jes 1:16, 17; Mi 6:8
i Le 18:5; De 30:19, 20
j 2Kr 15:2; Mi 3:11
k Ps 34:14; Ps 97:10; Ro 12:9
l 2Kr 19:6; Am 5:24

5:1 *Of ‘rouwlied’. **5:5** *Of mogelijk ‘en Bethel wordt iets magisch’. **5:7** *Of ‘bitterheid’. **5:8** *Mogelijk de Plejaden in het sterrenbeeld Stier. #Mogelijk Orion.

5:11 *Of ‘grondbelasting’. #Zie Woordenlijst. **5:12** *Of ‘daden van opstandigheid’. #Of ‘zwijggeld’.

Het kan zijn dat Jehovah, de
God van de legermachten,
de overgeblevenen van Jozef
gunst zal tonen.”[a]

16 Jehovah, de God van de le-
germachten, Jehovah, zegt daar-
om:
“Op alle pleinen zal ge-
jammerd worden,
op alle straten zullen ze ach
en wee roepen.
Ze zullen de boeren oproepen
om te rouwen
en de beroepsklagers om te
jammeren.”
17 “In elke wijngaard zal ge-
jammerd worden,[b]
want ik zal door jullie midden
trekken”, zegt Jehovah.
18 “Wee degenen die verlangen
naar de dag van Jehovah![c]
Wat zal de dag van Jehovah
voor jullie betekenen?[d]
Duisternis en geen licht.[e]
19 Het zal zijn als een man die
vlucht voor een leeuw, dan
geconfronteerd wordt met
een beer
en als hij zijn huis binnengaat
en met zijn hand tegen de
muur leunt, gebeten wordt
door een slang.
20 De dag van Jehovah zal toch
duisternis zijn en geen
licht?
Hij zal toch donker zijn,
zonder glans?
21 Ik haat, ik veracht jullie
feesten.[f]
De geur van jullie plechtige
vergaderingen vind ik niet
aangenaam.
22 Al brengen jullie mij volledige
brandoffers en offergaven,
ik ben er niet mee inge-
nomen.[g]
De vetgemeste dieren van
jullie vredeoffers* keur ik
niet goed.[h]

5:22 * Of ‘gemeenschapsoffers’. Zie Woordenlijst.

HFST. 5
a Jer 31:7, Za 10:6
b Ho 9:2
c Jes 5:18, 19
d Am 4:12
e Ze 1:14, 15
f Sp 15:8
g Ps 50:8, Jes 66:3, Ho 6:6
h Jes 1:11

2de kolom
a Am 6:5, Am 8:10
b Mi 6:8
c Han 7:42, 43
d 2Kon 15:29, 2Kon 17:6
e Am 4:13

HFST. 6
f Am 3:13, 15
g Nu 34:2, 8, 2Kon 14:28
h Jes 56:12
i Am 5:12

23 Bespaar mij het lawaai van
jullie liederen.
De klank van jullie snaar-
instrumenten hoef ik niet
te horen.[a]
24 Laat gerechtigheid vloeien
als water[b]
en rechtvaardigheid als een
rivier die altijd stroomt.
25 Hebben jullie mij die 40 jaar
in de woestijn
slachtoffers en offergaven
gebracht, huis van Israël?[c]
26 Nu zullen jullie je koning
Sakkuth en Kewan* weg-
dragen,
de beelden die jullie hebben
gemaakt van de ster van
jullie god.
27 Ik zal jullie in ballingschap
voeren, tot voorbij Damas-
kus”,[d] zegt hij van wie de
naam Jehovah is, de God
van de legermachten.’[e]

6 ‘Wee de zelfverzekerden* in
Sion,
degenen die zich veilig voelen
op de berg van Samaria,[f]
de prominenten van het
voornaamste volk,
degenen naar wie het huis
van Israël gaat!
2 Trek naar Kalne en kijk er
rond.
Ga vandaar naar Groot-
Hamath[g]
en daal af naar Gath van de
Filistijnen.
Zijn ze beter dan deze ko-
ninkrijken*
of is hun gebied groter dan
dat van jullie?
3 Zetten jullie de dag van
onheil uit je geest[h]
en halen jullie een bewind*
van geweld binnen?[i]

5:26 * Mogelijk verwijzen deze beide goden naar de planeet Saturnus, die als een god werd aanbeden. 6:1 * Of ‘onverschilligen’. 6:2 * Kennelijk de koninkrijken Juda en Israël. 6:3 * Lett.: ‘zetel’.

4 Jullie liggen op ivoren
bedden,[a] hangen op rustbanken,[b]
eten de rammen uit de
kudde en de vetgemeste
kalveren.*[c]
5 Jullie improviseren liederen
op het geluid van de harp*[d]
en net als David
bedenken jullie muziekinstrumenten.[e]
6 Jullie drinken wijn uit grote
schalen[f]
en zalven je met de beste
olie.
Maar jullie trekken je niets
aan* van de ondergang van
Jozef.[g]
7 Daarom gaan jullie als
eersten in ballingschap.[h]
Dan is het feesten en hangen
voorbij.
8 "De Soevereine Heer Jehovah heeft gezworen bij
zichzelf",*[i] verklaart
Jehovah, de God van de
legermachten:
"'Ik walg van de trots van
Jakob,[j]
ik haat zijn versterkte
torens[k]
en ik zal de stad en alles
daarin overleveren.[l]

9 En als er in een huis tien
mannen overblijven, zullen zij
ook sterven. 10 Een familielid*
zal komen om ze een voor een weg te dragen en te verbranden. Hij zal hun lichamen# uit het huis halen. Dan zal hij vragen aan wie in de binnenkamers van het huis is: "Is er nog iemand bij je?" En hij zal zeggen: "Nee, niemand!" Dan zal hij zeggen: "Stil! Dit is niet de tijd om de naam van Jehovah te noemen."'

6:4 *Of 'jonge stieren'. 6:5 *Of 'het snaarinstrument'. 6:6 *Lett.: 'zijn niet ziek geworden'. 6:8 *Of 'zijn ziel'. 6:10 *Lett.: 'de broer van zijn vader'. #Lett.: 'botten'.

HFST. 6
a 1Kon 22:39
b Am 3:12
c Jes 22:13
d Jes 5:12
e 2Kr 7:6, 2Kr 29:25, 26
f Jes 5:11
g 2Kon 15:29, 2Kon 17:6
h De 28:41, Am 5:5
i Am 4:2
j Ez 33:28, Ho 5:5
k Klg 2:5
l Mi 1:6

2de kolom
a Jes 10:5, 6
b Am 3:15
c 1Kon 21:13, Jes 59:13, Ho 10:4, Am 5:7
d De 8:17, 18, Ps 75:5
e De 28:49, 50, 2Kon 15:29, 2Kon 17:6, Jes 7:20, Jes 8:4, Jes 10:5, 6, Ho 10:6
f Nu 34:2, 8

HFST. 7
g Jer 14:7, Da 9:19
h Jes 37:4
i De 32:36, Ps 106:44, 45, Ho 11:8

11 Want het is Jehovah die het
bevel geeft,[a]
en hij slaat het grote huis tot
puin
en het kleine huis tot gruis.[b]
12 Rennen paarden ooit over
rotsen
of wordt daar met runderen
geploegd?
Want jullie veranderen gerechtigheid in een giftige
plant
en de vrucht van rechtvaardigheid in alsem.*[c]
13 Jullie zijn blij met wat
waardeloos is
en zeggen: 'Zijn we niet
machtig geworden* op
eigen kracht?'[d]
14 Daarom zal ik een volk op
jullie af sturen,[e] huis van
Israël", verklaart Jehovah,
de God van de legermachten.
"Zij zullen jullie onderdrukken vanaf Lebo-Hamath*[f]
tot aan de Wadi# van de
Araba."'

7 Dit heeft de Soevereine Heer
Jehovah me laten zien: ik zag dat hij een sprinkhanenzwerm vormde toen het late gewas opkwam.* Dat was gezaaid nadat er voor de koning gehooid
was. 2 Toen de zwerm alle plantengroei van het land had opgevreten, zei ik: 'Soevereine Heer Jehovah, vergeef ze alstublieft![g] Hoe kan Jakob overleven?* Hij is zo zwak!'[h]
3 Toen veranderde Jehovah van gedachten.*[i] 'Het zal niet gebeuren', zei Jehovah.
4 Dit heeft de Soevereine Heer Jehovah me laten zien: ik

6:12 *Of 'bitterheid'. 6:13 *Lett.: 'hebben we geen hoorns voor onszelf genomen'. 6:14 *Of 'de ingang van Hamath'. #Zie Woordenlijst. 7:1 *D.w.z. in januari en februari. 7:2 *Lett.: 'opstaan'. 7:3 *Of 'voelde (...) spijt'.

zag dat de Soevereine Heer Je-
hovah om een straf door vuur
riep. Het verteerde de enorme
waterdiepte en het verteerde
een deel van het land. **5** Toen
zei ik: ‘Soevereine Heer Jeho-
vah, houd dit alstublieft tegen.[a]
Hoe kan Jakob overleven?* Hij
is zo zwak!’[b]
6 Toen veranderde Jehovah
van gedachten.*[c] ‘Ook dat zal
niet gebeuren’, zei de Soeverei-
ne Heer Jehovah.
7 Dit heeft hij me laten zien:
ik zag dat Jehovah op een muur
stond die gemaakt was met een
schietlood, en hij had een schiet-
lood in zijn hand. **8** Toen vroeg
Jehovah me: ‘Wat zie je, Amos?’
Ik antwoordde: ‘Een schietlood.’
Daarop zei Jehovah: ‘Ik laat een
schietlood neer onder mijn volk
Israël. Ik zal ze niet meer ver-
geven.[d] **9** De offerhoogten van
Isaäk[e] zullen worden verwoest
en de heiligdommen van Israël
zullen in puin worden gelegd.[f]
En ik zal het huis van Jero̱beam
aanvallen met het zwaard.’[g]
10 Ama̱zia, de priester van
Bethel,[h] stuurde deze boodschap
aan koning Jero̱beam[i] van Is-
raël: ‘Amos smeedt een complot
tegen u, midden in het huis van
Israël.[j] Het land kan al zijn woor-
den niet verdragen.[k] **11** Want
dit zegt Amos: “Jero̱beam zal
door het zwaard sterven en Is-
raël zal beslist in ballingschap
gaan, ver van zijn land.”’[l]
12 Daarna zei Ama̱zia tegen
Amos: ‘Visionair, verdwijn en ga
naar het land Juda. Verdien daar
je brood* en ga daar maar profe-
teren.[m] **13** Maar in Bethel mag
je niet meer profeteren,[n] want
het is het heiligdom van een ko-
ning[o] en het huis van een ko-
ninkrijk.’
14 Toen antwoordde Amos
Ama̱zia: ‘Ik was geen profeet en
ook geen zoon van een profeet.
Ik was veehoeder[a] en vijgen-
teler.* **15** Maar Jehovah haal-
de me achter de schapen van-
daan en Jehovah zei tegen me:
“Ga naar mijn volk Israël en pro-
feteer.”[b] **16** Hoor nu het woord
van Jehovah: “Jij zegt: ‘Profe-
teer niet tegen Israël[c] en preek
niet[d] tegen het huis van Isaäk.’
17 Daarom zegt Jehovah dit: ‘Je
vrouw zal een hoer worden in
de stad en je zonen en dochters
zullen vallen door het zwaard. Je
land zal met het meetlint wor-
den verdeeld en zelf zul je ster-
ven in een onrein land. Israël zal
beslist in ballingschap gaan, ver
van zijn land.’”’[e]

8
Dit heeft de Soevereine Heer
Jehovah me laten zien: ik
zag een mand met zomerfruit.
2 Toen zei hij: ‘Wat zie je,
Amos?’ Ik antwoordde: ‘Een mand
met zomerfruit.’ Daarop zei Jeho-
vah tegen me: ‘Het einde is geko-
men voor mijn volk Israël. Ik zal
ze niet meer vergeven.[f] **3** “De
tempelliederen zullen op die dag
in gejammer veranderen”,[g] ver-
klaart de Soevereine Heer Jeho-
vah. “Overal zullen er lijken neer-
geworpen zijn[h] — stil!”

4 Luister, jullie die de armen
  vertrappen
 en een eind maken aan
  de zachtmoedigen van het
  land,[i]
5 die zeggen: “Wanneer is het
  nieuwemaansfeest
  voorbij,[j] zodat we graan
  kunnen verkopen?
 Wanneer de sabbat,[k] zodat
  we graan te koop kunnen
  aanbieden?
 Dan kunnen we de efa*
  kleiner maken

HFST. 7
a Ex 32:11
b Jes 1:9; Am 7:2
c Ex 32:14
d Am 8:2
e 1Kon 12:25, 31; 1Kon 13:33
f Ho 10:8; Am 5:5; Am 8:14
g 2Kon 15:8, 10; Ho 13:16
h 1Kon 12:32
i 2Kon 14:23
j Jer 26:8, 9; Am 1:1
k Jer 18:18
l Am 5:5; Am 6:7
m Jes 30:10
n Am 2:12
o 1Kon 12:29, 32; 1Kon 13:1

2de kolom
a Am 1:1
b Jer 1:7; Ez 2:3; 2Pe 1:21
c Jer 11:21; Am 7:13
d Mi 2:6
e Le 26:33; 2Kon 17:6

HFST. 8
f Am 4:12; Am 7:8
g Ho 10:5; Am 5:23
h Am 6:9, 10
i Am 2:6, 7
j Nu 10:10
k Ex 20:8

7:5 *Lett.: ‘opstaan’. **7:6** *Of ‘voelde (...) spijt’. **7:12** *Lett.: ‘eet brood’.

7:14 *Of ‘kerver van sycomoorvijgen’. **8:5** *Zie App. B14.

en het gewicht van de sikkel* groter
om te bedriegen met een vervalste weegschaal.[a]
6 Dan kunnen we de behoeftigen kopen voor zilver
en de armen voor een paar sandalen,[b]
en kunnen we het graanafval verkopen.”
7 Jehovah heeft gezworen bij de Trots van Jakob:[c]
“Nooit zal ik al hun daden vergeten.[d]
8 Daarom zal het land* beven,
alle bewoners zullen rouwen.[e]
Zal het niet helemaal omhoogkomen als de Nijl
en kolken en weer zakken als de Nijl van Egypte?”[f]
9 “Op die dag”, verklaart de Soevereine Heer Jehovah,
“zal ik de zon midden op de dag laten ondergaan
en het land op klaarlichte dag verduisteren.[g]
10 Ik zal jullie feesten veranderen in rouw[h]
en al jullie liederen in klaagliederen.*
Ik zal om alle heupen een zak doen en elk hoofd kaal maken.
Ik zal jullie laten rouwen als om een enige zoon
en die dag zal bitter eindigen.”
11 “De dagen komen”, verklaart de Soevereine Heer Jehovah,
“dat ik hongersnood op het land af stuur,
geen honger naar brood of dorst naar water
maar honger naar de woorden van Jehovah.[i]
12 Ze zullen wankelen van zee tot zee
en van het noorden naar het oosten.*
Ze zullen overal zoeken# naar het woord van Jehovah
maar het niet vinden.
13 Op die dag zullen mooie maagden
en jonge mannen bezwijken van de dorst.
14 Zij die zweren bij de schuld van Samaria[a] en zeggen:
‘Zo zeker als je god leeft, Dan!’[b]
en: ‘Zo zeker als de weg van Berseba[c] leeft!’
— zij zullen vallen en niet meer opstaan.”’[d]

9 Ik zag Jehovah[e] boven het al-
taar staan. Hij zei: ‘Sla de ka-
piteel* van de zuil, dan zullen de
drempels beven. Hak de kapite-
len eraf, allemaal. Ik zal de laat-
sten van hen doden met het
zwaard. Niemand die vlucht zal
ontsnappen, niemand die wil ont-
snappen zal ontkomen.[f]
2 Al graven ze tot in het Graf,*
met mijn hand haal ik ze daar weg.
Al stijgen ze op naar de hemel,
ik haal ze vandaar naar beneden.
3 Al verschuilen ze zich op de top van de Karmel,
ik spoor ze op en haal ze daar weg.[g]
Al verbergen ze zich voor mijn ogen op de bodem van de zee,
ik geef de slang daar bevel ze te bijten.

HFST. 8
a Le 19:35, 36; Ho 12:7; Mi 6:10, 11
b Le 25:39; Am 2:6
c De 33:26; Ps 68:34
d Ho 8:13
e Ho 4:3
f Am 9:5
g Mi 3:6
h Ho 2:11
i Ps 74:9; Ez 7:26; Mt 4:4

2de kolom
a Ho 8:5; Ho 10:5
b 1Kon 12:28-30
c Am 5:5
d 2Kon 18:11; Ho 13:16

HFST. 9
e Jes 6:1; Ez 1:27, 28
f Am 2:14
g Jer 23:24

8:5 *Zie App. B14. **8:8** *Of ‘de aarde’. **8:10** *Of ‘rouwliederen’.

8:12 *Of ‘de zonsopgang’. #Of ‘her- en derwaarts gaan om te zoeken’. **9:1** *Zie Woordenlijst. **9:2** *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

4 Al worden ze door hun
vijanden als gevangenen
weggevoerd,
ik geef het zwaard daar
bevel en het zal ze doden.[a]
Ik zal mijn ogen op ze rich-
ten ten kwade en niet ten
goede.[b]
5 De Soevereine Heer, Jehovah
van de legermachten, is het
die het land* aanraakt
zodat het smelt,[c] en alle
bewoners zullen rouwen.[d]
Het zal helemaal omhoog-
komen als de Nijl
en weer zakken als de Nijl
van Egypte.[e]
6 "Hij die in de hemel zijn trap
bouwt
en boven de aarde zijn
bouwwerk* vestigt,
hij die het water van de zee
oproept
en het uitstort over de
aarde[f]
— Jehovah is zijn naam.[g]
7 Zijn jullie voor mij niet
als de Kuschieten, Israël?",
verklaart Jehovah.
"Ik heb toch Israël uit Egypte
weggeleid,[h]
de Filistijnen uit Kreta[i] en
Syrië uit Kir?"[j]
8 "Ik, de Soevereine Heer
Jehovah, heb mijn ogen
gericht op het zondige
koninkrijk.
Ik zal het van de aardbodem
wegvagen.[k]
Maar ik zal niet het hele
huis van Jakob uitroeien",[l]
verklaart Jehovah.
9 "Ik geef het bevel
en schud het huis van Israël
onder alle volken[m]
zoals je een zeef schudt:
geen steentje valt op de
grond.
10 Ze zullen sterven door het
zwaard, alle zondaars van
mijn volk,
degenen die zeggen: 'Het
onheil zal niet dichterbij
komen of ons bereiken.'"
11 "Op die dag zal ik de in-
gestorte hut* van David[a]
oprichten,
ik zal de# bressen dicht-
maken
en de puinhopen herbouwen.
Ik zal hem herstellen als in
de dagen van vroeger,[b]
12 zodat ze in bezit kunnen
nemen wat er over is van
Edom[c]
en van alle volken waarover
mijn naam is uitgeroepen",
verklaart Jehovah, die dit
doet.
13 "De dagen komen", verklaart
Jehovah,
"dat de ploeger de oogster
inhaalt
en de druiventreder de
zaaier.[d]
Zoete wijn zal druipen van
de bergen[e]
en stromen van alle
heuvels.*[f]
14 Ik zal mijn volk Israël terug-
brengen uit gevangen-
schap.[g]
Ze zullen de verwoeste
steden herbouwen en
bewonen.[h]
Ze zullen wijngaarden planten
en de wijn ervan drinken,[i]
tuinen aanleggen en de
vrucht ervan eten."[j]
15 "Ik zal ze planten op hun
grond
en ze zullen nooit meer
worden weggerukt
uit het land dat ik hun heb
gegeven",[k] zegt Jehovah,
jullie God.'

9:5 *Of 'de aarde'. 9:6 *Of 'uitspansel', 'koepel'.

9:11 *Of 'tent'. #Of 'hun'. 9:13 *Lett.: 'alle heuvels zullen smelten'.

HFST. 9
a Le 26:33
b De 28:63, 65
c Mi 1:4
d Ho 4:3
e Am 8:8
f Job 36:27, 28; Ps 135:7
g Ex 3:15; Am 4:13; Am 5:8
h Ex 12:51
i Jer 47:4
j 2Kon 16:9
k 1Kon 13:34; 2Kon 18:11
l Jer 30:11
m Le 26:33; De 28:64

2de kolom
a Jes 9:6, 7; Jes 16:5; Jer 23:5; Ez 37:24, 25; Za 12:8; Lu 1:31-33
b 2Sa 7:11; Han 15:16-18
c Nu 24:18; Jes 11:14; Ob 18, 19
d Le 26:5; Ho 2:22
e Joë 3:18
f Jes 35:1; Jes 55:12
g Ezr 3:1; Jer 30:3; Ez 39:25
h Jes 61:4; Ez 36:33
i Jes 65:21, 22; Ez 28:25, 26
j Jes 62:8, 9; Mi 4:4
k Jes 60:21; Ez 34:27, 28; Ez 37:25

OBADJA

INHOUD

1 Het visioen van Obadja.*
Dit zegt de Soevereine Heer
Jehovah over Edom:[a]
'We hebben een bericht
gehoord van Jehovah,
een afgezant is onder de
volken rondgestuurd:
"Sta op, laten we ons
klaarmaken om ertegen te
strijden."'[b]
2 'Luister! Ik heb je onbe-
duidend gemaakt onder
de volken.
Je wordt diep veracht.[c]
3 Je trotse hart heeft je mis-
leid,[d]
jij die je verschuilt tussen de
rotsen,
die in de hoogte woont en in
je hart zegt:
"Wie haalt mij omlaag naar
de aarde?"
4 Al maak je je woning hoog*
als de arend,
al bouw je je nest tussen de
sterren,
ook vandaar zou ik je neer-
halen', verklaart Jehovah.
5 'Als dieven bij je kwamen,
rovers in de nacht,
zouden ze toch alleen stelen
wat ze wilden?
Als druivenplukkers bij je
kwamen,
zouden ze toch wat nalezin-
gen* overlaten?
Maar jij zult volledig worden
vernietigd![#a]
6 Esau is compleet doorzocht!
Zijn verborgen schatten zijn
allemaal opgespoord!
7 Ze hebben je naar de grens
verdreven.
Al je bondgenoten hebben je
misleid.
De mannen met wie je in
vrede leefde, hebben je
overweldigd.
Zij die brood met je eten,
zullen een net onder je
plaatsen,
maar je zult het niet merken.
8 Op die dag', verklaart Jeho-
vah,
'laat ik de wijzen uit Edom
verdwijnen[b]
en het inzicht uit het berg-
land van Esau.
9 Je strijders zullen doods-
bang zijn,[c] Teman,[d]
omdat iedereen in het berg-
land van Esau afgeslacht
zal worden.[e]
10 Omdat je geweld hebt ge-
bruikt tegen je broeder
Jakob,[f]
zal schaamte je bedekken[g]
en zul je voor altijd
vergaan.[h]

a Jes 21:11 Ez 25:12-14 Joë 3:19 Am 1:11, 12
b Jer 49:14-16
c Jer 49:8
d Mal 1:4

2de kolom
a De 24:21 Jer 49:9, 10
b Jer 49:7
c Jer 49:22
d Ge 36:10, 11 Ez 25:13 Am 1:12
e Jes 34:5, 6
f Ge 27:41, 42 Nu 20:20, 21 Ps 83:4-6 Ps 137:7 Joë 3:19 Am 1:11
g Jer 49:13
h Mal 1:3, 4

1 *Bet.: 'dienaar van Jehovah'. **4** *Of mogelijk 'vlieg je zo hoog'.

5 *Zie Woordenlijst. #Of mogelijk 'hoeveel zouden ze vernietigen?'

11 Op de dag dat je aan de kant stond,
op de dag dat vreemdelingen zijn leger wegvoerden,[a]
dat buitenlanders zijn poort binnengingen en over Jeruzalem het lot wierpen,[b]
gedroeg je je als een van hen.
12 Je had je niet mogen verkneukelen over de dag van je broeder, de dag van zijn tegenspoed.[c]
Je had niet blij mogen zijn over het volk van Juda op de dag van hun ondergang.[d]
Je had geen grote mond mogen opzetten op de dag van hun ellende.
13 Je had de poort van mijn volk niet mogen binnengaan op de dag van hun ongeluk.[e]
Je had je niet mogen verkneukelen over zijn ellende op de dag van zijn ongeluk.
Je had met je handen van zijn vermogen af moeten blijven op de dag van zijn ongeluk.[f]
14 Je had niet op het kruispunt mogen staan om zijn vluchtelingen af te slachten.[g]
Je had zijn overlevenden niet mogen uitleveren op de dag van ellende.[h]
15 Want de dag van Jehovah tegen alle volken is dichtbij.[i]
Zoals jij hebt gedaan, zo zal met jou worden gedaan.[j]
Hoe je anderen hebt behandeld zal op je eigen hoofd neerkomen.
16 Zoals jullie op mijn heilige berg hebben gedronken,

a 2Kon 24:10, 16 Jer 52:28
b Joë 3:3
c Mi 4:11
d Klg 4:21
e Za 1:15
f Ps 137:7 Ez 25:12
g Am 1:11
h Jer 30:7
i Jer 9:25, 26 Jer 25:32 Joë 3:12, 14 Mi 5:15
j Ez 35:15

2de kolom
a Jer 25:17 Jer 49:12
b Joë 2:32
c Jes 4:3 Za 8:3
d Jes 14:2 Am 9:11, 12
e Jer 49:17, 18 Ez 35:15
f Am 9:11, 12
g Jes 11:14 Am 1:8
h 2Kon 17:24 Jer 31:5, 6
i Ps 122:6, 7
j 1Kon 17:9
k Jer 13:19 Jer 33:13
l Ps 149:6, 7 Ez 35:11
m Ps 22:28 Za 14:9

zo zullen alle volken blijven doordrinken.[a]
Ze zullen drinken en zwelgen,
ze zullen worden alsof ze nooit hadden bestaan.
17 Maar op de berg Sion zullen degenen zijn die ontkomen,[b]
en die zal heilig zijn.[c]
Het huis van Jakob zal de dingen in bezit nemen die van hen zijn.[d]
18 Het huis van Jakob zal een vuur worden,
het huis van Jozef een vlam
en het huis van Esau als stoppels.
Ze zullen hen in brand steken en hen verteren.
Er zal geen overlevende zijn van het huis van Esau,[e]
want Jehovah zelf heeft gesproken.
19 Ze zullen de Ne̱geb en het bergland van Esau in bezit nemen,[f]
de Sjefe̱la en het land van de Filistijnen.[g]
Ze zullen het veld van Efraïm en het veld van Sama̱ria in bezit nemen[h]
en Benjamin zal Gilead in bezit nemen.
20 Van de ballingen van deze vestingmuur,[i]
van het volk Israël, zal het land van de Kanaänieten worden, tot aan Sa̱rfath[j] toe.
En de ballingen van Jeruzalem, die in Sefa̱rad waren, zullen de steden van de Ne̱geb[k] bezitten.
21 Redders zullen de berg Sion op gaan
om het bergland van Esau te oordelen.[l]
En het koningschap zal van Jehovah worden.’[m]

JONA

INHOUD

1 Het woord van Jehovah kwam
tot Jona,*[a] de zoon van Amit-
tai: **2** 'Sta op, ga naar de gro-
te stad Ninevé[b] en maak het oor-
deel over haar bekend, want hun
slechtheid is onder mijn aan-
dacht gekomen.'
3 Maar Jona besloot naar Tarsis te vluchten, weg van Jehovah.
Hij ging naar Joppe en vond een
schip dat naar Tarsis ging. Hij
betaalde dus voor de overtocht
en ging aan boord om mee te va-
ren naar Tarsis, weg van Jeho-
vah.
4 Toen wierp Jehovah een
hevige wind op de zee, en er
brak op zee zo'n zware storm
los dat het schip verloren dreig-
de te gaan. **5** De zeelieden wer-
den zo bang dat elk van hen
tot zijn god om hulp ging roe-
pen. Ze begonnen de lading in
zee te gooien om het schip lich-
ter te maken.[c] Maar Jona was
in het ruim van het schip* afge-
daald, was daar gaan liggen en
was in een diepe slaap gevallen.
6 De kapitein van het schip
ging naar hem toe en zei: 'Waar-
om lig je te slapen? Sta op en
roep je god aan! Misschien zal
de ware God laten zien dat hij
om ons geeft, zodat we niet ver-
gaan.'[a]
7 Toen zeiden ze tegen el-
kaar: 'Kom, laten we het lot wer-
pen[b] om erachter te komen wie
schuldig is aan deze ramp.' Ze
wierpen het lot en het lot viel
op Jona.[c] **8** Ze zeiden tegen
hem: 'Vertel ons alsjeblieft: Wie
is schuldig aan de ramp die ons
treft? Wat voor werk doe je en
waar kom je vandaan? Uit welk
land kom je en bij welk volk
hoor je?'
9 Hij antwoordde: 'Ik ben een
Hebreeër en ik aanbid* Jeho-
vah, de God van de hemel, die de
zee en het droge land heeft ge-
maakt.'
10 Toen werden de mannen
nog banger, en ze vroegen hem:
'Wat heb je gedaan?' (De mannen
wisten dat hij vluchtte voor Je-
hovah, want dat had hij hun ver-
teld.) **11** Ze zeiden tegen hem:
'Wat moeten we met je doen om
de zee tot rust te laten komen?'
Want de zee werd steeds onstui-

1:1 *Bet.: 'duif'. 1:5 *Of 'van het van een dek voorziene vaartuig'.

1:9 *Of 'heb ontzag voor'.

HFST. 1
a 2Kon 14:25, Lu 11:29, 30
b Mt 12:41
c Han 27:18, 38

2de kolom
a Jon 3:9
b Sp 16:33, Sp 18:18
c Joz 7:14, 18, 1Sa 14:42, 43

miger. **12** Hij antwoordde: ‘Pak
me op en gooi me in zee, dan zal
de zee tot rust komen. Want ik
weet dat het mijn schuld is dat
deze zware storm jullie treft.’
13 Maar de mannen roeiden uit
alle macht* om het schip terug
te brengen naar het droge. Toch
lukte het ze niet, omdat de zee
om hen heen steeds onstuimiger
werd.

14 Toen riepen ze tot Jeho-
vah: ‘Ach Jehovah, laat ons als-
tublieft niet vergaan door deze
man!* Stel ons niet verantwoor-
delijk voor onschuldig bloed,
want u doet wat u wilt, o Jeho-
vah.’ **15** Toen pakten ze Jona
op en gooiden hem in zee, en
de woede van de zee bedaarde.
16 Daarop werden de mannen
vervuld met diep ontzag voor Je-
hovah,[a] en ze brachten Jehovah
een slachtoffer en deden hem
geloften.

17 Jehovah stuurde een enor-
me vis om Jona op te slokken.
Drie dagen en drie nachten zat
Jona in de buik van de vis.[b]

2 Toen bad Jona tot Jehovah,
zijn God, vanuit de buik van
de vis.[c] **2** Hij zei:

‘In mijn ellende riep ik tot
Jehovah en hij antwoordde
mij.[d]
Uit de diepten* van het
Graf# schreeuwde ik om
hulp.[e]
U hoorde mijn stem.
3 Toen u mij in de diepten
wierp, in het hart van de
open zee,
werd ik overspoeld door
stromen.[f]
Al uw woeste golven sloegen
over mij heen.[g]
4 Ik zei: “Ik ben verdreven uit
uw ogen!
Hoe zal ik ooit nog uw heilige
tempel zien?”
5 Het water overspoelde mij
en kwam tot aan mijn
lippen.*[a]
De waterdiepte sloot mij in.
Mijn hoofd was met zeewier
omwonden.
6 Ik zonk tot de fundamenten
van de bergen.
De grendels van de aarde
sloten zich voor altijd
achter mij.
Maar uit de kuil bracht
u mijn leven omhoog,
o Jehovah, mijn God.[b]
7 Toen mijn leven* wegebde,
dacht ik aan Jehovah.[c]
Mijn gebed kwam tot u, in
uw heilige tempel.[d]
8 Degenen die waardeloze
afgoden vereren, ver-
laten hun bron van loyale
liefde.*
9 Maar ik, ik zal u slachtoffers
brengen met de stem van
dankzegging.
Wat ik plechtig beloofd heb,
zal ik nakomen.[e]
Redding komt van Jehovah.’[f]

10 Toen gaf Jehovah de vis
bevel om Jona uit te braken op
het droge land.

3 Toen kwam het woord van
Jehovah voor de tweede keer
tot Jona:[g] **2** ‘Sta op, ga naar de
grote stad Ninevé[h] en maak haar
de boodschap bekend die ik je
vertel.’

3 Jona stond op en ging naar
Ninevé,[i] gehoorzaam aan het
woord van Jehovah.[j] Ninevé was
een enorme stad,* ter groot-
te van drie dagreizen. **4** Jona
ging de stad in, één dagreis ver,

HFST. 1
a Da 6:26, 27
b Mt 12:39, 40; Mt 16:4; Lu 11:29, 30

HFST. 2
c Ps 91:14, 15; Mt 12:40
d Ps 120:1
e Ps 130:1, 2
f Ps 69:1
g Ps 42:7

2de kolom
a Ps 69:1
b Ps 16:10; Ps 30:3; Jes 38:17; Han 2:31
c Ps 142:2, 3; Ps 143:4, 5
d Ps 18:6
e Ps 50:14
f Ps 3:8; Jes 12:2

HFST. 3
g Jon 1:1, 2
h Ge 10:8, 11; Na 1:1; Ze 2:13
i Ge 10:8, 11
j Jon 2:9

1:13 *Of ‘probeerden erdoor te komen’. **1:14** *Of ‘vanwege de ziel van deze man’. **2:2** *Lett.: ‘buik’. #Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

2:5 *Of ‘is tot aan mijn ziel gekomen’. **2:7** *Of ‘ziel’. **2:8** *Of mogelijk ‘hun loyaliteit’. **3:3** *Lett.: ‘een voor God grote stad’.

en verkondigde: ‘Nog 40 dagen,
dan wordt Ninevé weggevaagd.’
5 De mannen van Ninevé gin-
gen in God geloven.[a] Ze kondig-
den een vasten af en iedereen,
van klein tot groot, deed zak-
ken aan. 6 Toen de boodschap
de koning van Ninevé bereikte,
stond hij op van zijn troon en
legde hij zijn koninklijke gewaad
af. Hij bedekte zich met een zak
en ging in de as zitten. 7 Bo-
vendien liet hij in heel Ninevé de
volgende oproep doen:
‘Op bevel van de koning en de
bestuurders mag geen mens of
dier, geen rund of schaap, ook
maar iets eten. Ze mogen geen
voedsel gebruiken en geen water
drinken. 8 Laat iedereen zich
met zakken bedekken, mens en
dier. En laten ze uit alle macht
tot God roepen en zich afke-
ren van hun slechte wegen en
van het geweld waaraan ze zich
schuldig maken. 9 Wie weet of
de ware God afziet van* wat hij
wil doen en zijn brandende woe-
de laat varen, zodat we niet ver-
gaan?’
10 Toen de ware God zag wat
ze deden, dat ze zich van hun
slechte weg afkeerden,[b] zag hij
af van* het onheil dat hij gezegd
had over hen te brengen, en hij
deed het niet.[c]

4 Maar dat stond Jona helemaal
niet aan en hij werd woedend.
2 Hij bad tot Jehovah: ‘Ach Je-
hovah, hier was ik al bang voor
toen ik nog in mijn eigen land
was. Dat was juist de reden dat
ik naar Ta̱rsis wilde vluchten,[d]
want ik wist dat u een God bent
die barmhartig en meelevend* is,
die niet snel kwaad wordt, die vol
loyale liefde is[e] en die onheil be-
treurt. 3 O Jehovah, neem als-
tublieft mijn leven* weg, want
het is voor mij beter te sterven
dan te leven.’[a]
4 Jehovah vroeg: ‘Is het te-
recht dat je zo kwaad bent?’
5 Toen verliet Jona de stad en
ging ten oosten van de stad zit-
ten. Hij maakte daar een loofhut
voor zichzelf en ging in de scha-
duw ervan zitten om te zien wat
er met de stad zou gebeuren.[b]
6 Jehovah God liet toen een
fleskalebasplant* opschieten om
Jona schaduw boven zijn hoofd
te geven en hem te bevrijden van
zijn kwelling. Jona was erg blij
met de fleskalebas.
7 Maar toen de volgende dag
aanbrak, stuurde de ware God
een worm die de fleskalebas
aanvrat, waardoor die verdorde.
8 En zodra de zon begon te schij-
nen, liet God een verschroeien-
de oostenwind opsteken. De zon
brandde zo op Jona’s hoofd dat
hij door de hitte werd bevangen.
Hij vroeg of hij* mocht ster-
ven en zei steeds: ‘Het is voor
mij beter te sterven dan te le-
ven.’[c]
9 God vroeg aan Jona: ‘Is het
terecht dat je zo kwaad bent
over de fleskalebas?’[d]
Daarop zei hij: ‘Ik ben terecht
kwaad, zo kwaad dat ik wil ster-
ven.’ 10 Maar Jehovah zei: ‘Jij
had verdriet om de fleskalebas,
waarvoor je niets hebt gedaan
en die je niet hebt laten groeien.
In één nacht kwam hij op en in
één nacht verging hij. 11 Zou
ik dan geen verdriet hebben om
de grote stad Ninevé,[e] met meer
dan 120.000 mensen die niet
eens het verschil tussen goed en
fout* weten, en ook nog al hun
dieren?’[f]

3:9 *Of ‘spijt voelt over’. **3:10** *Of ‘voelde hij spijt over’. **4:2** *Of ‘goedgunstig’.
4:3 *Of ‘ziel’. **4:6** *Of mogelijk ‘wonderboom (ricinusboom)’. **4:8** *Of ‘zijn ziel’. **4:11** *Of ‘hun rechterhand en hun linker’.

HFST. 3
a Ex 9:20; Mt 12:41; Lu 11:32
b Lu 11:32
c Jer 18:7, 8; Ez 18:21-23; Jon 4:2

HFST. 4
d Jon 1:3
e Ex 34:6; Ps 78:38; Ps 86:5; Ps 145:8

2de kolom
a Nu 11:11, 15; 1Kon 19:2, 4; Job 6:8, 9
b Jon 3:4
c Jon 4:3
d Jon 4:4
e Jon 3:3
f Ps 36:6; Ps 145:9

MICHA

INHOUD

1 Het woord van Jehovah dat
tot Micha*[a] van Moreseth
kwam in de dagen van Jotham,[b]
Achaz[c] en Hizkia,[d] koningen van
Juda,[e] en dat hij ontving in een vi-
sioen over Samaria en Jeruzalem:

2 'Luister, alle volken!
Let op, aarde en alles daarop.
Laat de Soevereine Heer Je-
hovah tegen jullie getuigen[f]
— Jehovah vanuit zijn heilige
tempel.
3 Kijk! Jehovah verlaat zijn
woonplaats.
Hij daalt af en loopt over de
hoogten van de aarde.
4 Onder hem smelten de bergen[g]
en splijten de valleien*
als was voor het vuur,
als water dat van een steile
helling stort.
5 Dat alles gebeurt vanwege de
opstandigheid van Jakob,
vanwege de zonden van het
huis van Israël.[h]
Wat is de opstandigheid van
Jakob?
Is het niet Samaria?[a]
Wat zijn de offerhoogten van
Juda?[b]
Is het niet Jeruzalem?
6 Ik maak van Samaria een
puinhoop op het veld,
een plek om een wijngaard te
planten.
Haar stenen slinger* ik het
dal in,
haar fundamenten leg ik bloot.
7 Al haar beelden worden
stukgeslagen,[c]
al haar hoerenloon* gaat in
vlammen op.[d]
Ik vernietig al haar afgoden.
Want ze heeft ze met hoeren-
loon verzameld
en hoerenloon zullen ze
weer worden.'
8 Daarom zal ik huilen en
jammeren.[e]
Ik zal naakt en barrevoets
gaan.[f]

HFST. 1
a Jer 26:18
b 2Kon 15:32-34; 2Kr 27:1, 2
c 2Kon 16:1, 2
d 2Kon 18:1-3; 2Kr 29:1, 2
e Jes 1:1; Ho 1:1
f Ps 50:7
g Re 5:5; Ps 97:5
h 2Kon 17:7, 8

2de kolom
a Ho 7:1
b 2Kon 16:2, 4
c Le 26:30; Ho 8:6
d Ho 2:5; Ho 9:1
e Jer 4:19
f Jes 20:2

1:1 *Een verkorte vorm van Michaël of Michaja, dat 'wie is als Jehovah?' betekent. 1:4 *Of 'laagvlakten'.

1:6 *Lett.: 'stort'. 1:7 *Of 'alle geschenken, haar als haar loon gegeven'.

Ik zal huilen als een jakhals
en treuren als een struisvogel.
9 Haar wond is ongeneeslijk[a]
en is tot aan Juda gekomen.[b]
De plaag reikt tot de poort van mijn volk, tot Jeruzalem.[c]
10 ‘Maak het niet bekend in Gath.
Laat er geen traan om.
Wentel je in het stof in Beth-A̱fra.*
11 Trek voorbij, inwoners* van Sa̱fir, naakt en in schande.
De inwoners* van Sa̱änan zijn niet uitgetrokken.
Er zal gehuil zijn in Beth-Haë̱zel, dat zijn steun van jullie wegneemt.
12 De inwoners* van Ma̱roth hebben gewacht op iets goeds,
maar iets slechts is van Jehovah neergedaald tot de poort van Jeruzalem.
13 Span de paarden voor de wagen, inwoners* van La̱chis.[d]
Jullie waren het begin van zonde voor de dochter van Sion,
want in jou is Israëls opstandigheid gevonden.[e]
14 Geef daarom afscheidsgeschenken aan More̱seth-Gath.
De huizen van A̱chzib[f] waren iets bedrieglijks voor de koningen van Israël.
15 De veroveraar# zal ik over jullie brengen,[g] inwoners* van Mare̱sa.[h]
Tot aan Adu̱llam[i] zal de glorie van Israë̱l komen.
16 Scheer je kaal, scheer je haar af voor je geliefde kinderen.
Scheer je zo kaal als een arend,
want ze zijn als ballingen bij je weggehaald.’[j]

1:10 *Of ‘in het huis van Afra’. **1:11-13, 15** *Lett.: ‘inwoonster’. **1:15** #Of ‘onteigenaar’.

HFST. 1
a Jes 1:5, 6; Jer 15:18
b 2Kon 18:13; Jes 8:7, 8
c 2Kr 32:2; Mi 1:12
d Joz 15:20, 39; 2Kon 18:14
e 1Kon 14:16; 2Kon 16:2, 3; Jer 3:8
f Joz 15:20, 44
g Jes 7:17
h 2Kr 11:5, 8
i Ne 11:25, 30
j De 28:41; 2Kon 17:6; Jes 39:7

2de kolom

HFST. 2
a 1Kon 21:7
b Ex 20:17; 1Kon 21:2; Jes 5:8
c Jer 22:17; Ez 22:12, 29
d Jer 18:11
e Am 2:14
f Jes 2:11
g Am 5:13
h Jer 9:10; Klg 1:1
i Jes 6:11; Jer 25:9; Ze 1:2
j 2Kon 17:23

2 ‘Wee degenen die kwaad in de zin hebben,
die op hun bed kwade plannen smeden!
Bij het morgenlicht voeren ze die uit,
omdat het in hun macht* ligt.[a]
2 Verlangen ze naar velden, dan roven ze die.[b]
Willen ze huizen, dan nemen ze die.
Door bedrog beroven ze een man van zijn huis,[c]
een mens van zijn erfenis.
3 Daarom zegt Jehovah:
“Ik bedenk tegen jullie* onheil[d] waaraan jullie niet zullen ontsnappen.#[e]
Jullie zullen niet meer hoogmoedig wandelen,[f] want het is een tijd van onheil.[g]
4 Op die dag zullen mensen een spreuk over jullie uitspreken,
zullen ze bitter over jullie jammeren.[h]
Ze zullen zeggen: ‘We zijn totaal geruïneerd![i]
Hij liet het erfdeel van ons volk van eigenaar wisselen — hij neemt het ons af![j]
De ontrouwe wijst hij onze velden toe.’
5 Daarom zul je niemand hebben om het meetlint te spannen,
om het land toe te wijzen in de gemeente van Jehovah.
6 ‘Houd op met profeteren!’, profeteren ze.
‘Ze moeten die dingen niet profeteren.
Vernedering zal ons niet bereiken!’
7 O huis van Jakob, wordt er gezegd:
‘Is de geest van Jehovah ongeduldig geworden?
Zijn dit zijn daden?’

2:1 *Of ‘in de macht van hun hand’. **2:3** *Of ‘deze familie’. #Lett.: ‘jullie je hals niet zullen onttrekken’.

Brengen mijn eigen woorden
niet het goede voor wie
oprecht wandelt?
8 Maar onlangs is mijn eigen
volk opgestaan als een
vijand.
Openlijk rukken jullie de
majestueuze versiering af
van* de kleding
van hen die vol vertrouwen
voorbijgaan als wie terug-
komen van de oorlog.
9 De vrouwen van mijn volk
jagen jullie hun geliefde
huis uit.
Hun kinderen nemen jullie
voor altijd mijn pracht af.
10 Sta op en ga weg, want dit is
geen plek om te rusten.
Vanwege onreinheid[a] is
er verwoesting, vreselijke
verwoesting.[b]
11 Als een man wind en bedrog
achternaloopt en deze
leugen vertelt:
'Ik zal profeteren over wijn
en drank',
dan zou hij voor dit volk de
juiste profeet zijn![c]
12 Ik zal je beslist volledig bij-
eenbrengen, Jakob.
Ik zal beslist de overgebleve-
nen van Israël verzamelen.[d]
Ik zal ze verenigen, als
schapen in de kooi,
als een kudde in de weide.[e]
Het zal er gonzen van de
mensen."[f]
13 Hij die uitbreekt zal voor ze
uit gaan.
Ze zullen uitbreken, door de
poort trekken en erdoor
naar buiten gaan.[g]
Hun koning zal voor ze uit
gaan,
met Jehovah aan het hoofd.'[h]

3 Ik zei: 'Luister alsjeblieft,
hoofden van Jakob
en aanvoerders van het huis
van Israël.[i]
Jullie horen toch te weten
wat rechtvaardig is?
2 Maar jullie haten het goede[a]
en houden van het slechte.[b]
Jullie stropen mijn volk de
huid af en rukken het vlees
van hun botten.[c]
3 Jullie eten het vlees van mijn
volk,[d]
jullie villen hen.
Jullie breken hun botten en
verbrijzelen ze[e]
als iets wat je kookt in een
pot,* als vlees in een kook-
pot.
4 Dan zullen jullie* tot Jehovah
om hulp roepen,
maar hij zal niet antwoorden.
Hij zal dan zijn gezicht voor
jullie verbergen[f]
vanwege jullie slechte
daden.[g]
5 Dit zegt Jehovah tegen de
profeten die mijn volk op
een dwaalspoor brengen,[h]
die vrede verkondigen[i] zolang
ze iets te kauwen hebben*[j]
maar de oorlog verklaren#
aan wie niets in hun mond
stopt:
6 "Voor jullie zal het nacht
zijn,[k] zonder visioenen.[l]
Voor jullie zal het duister
zijn, zonder waarzeggerij.
Voor de profeten zal de zon
ondergaan,
voor hen zal de dag donker
worden.[m]
7 De visionairs zullen be-
schaamd worden,[n]
de waarzeggers teleurge-
steld.
Ze zullen allemaal hun snor*
moeten bedekken,
want er komt geen antwoord
van God."'
8 Ik, ik ben door de geest van
Jehovah vervuld van kracht
en van gerechtigheid en
macht

2:8 *Of 'met'.

3:3 *Of 'een kookpot met wijde opening'. 3:4 *Lett.: 'zij'. 3:5 *Of 'terwijl ze bijten met hun tanden'. #Lett.: 'heiligen'. 3:7 *Of 'mond'.

HFST. 2
a Ps 106:38, 39
b Jer 9:19; Jer 10:18
c 1Kon 22:6, 8; Jes 9:15, 16; Jer 6:13, 14; Ez 13:2, 3
d Jes 11:11; Jer 23:3; Jer 31:7, 8; Mi 4:6
e Ez 34:11
f Ez 36:38; Za 8:22
g Jes 62:10
h Jes 49:10; Jes 52:12

HFST. 3
i Mi 3:9

2de kolom
a 1Kon 22:8; Am 5:10
b 2Kr 19:2
c Ez 22:27; Am 8:4; Ze 3:3
d Ez 34:2, 3
e Jes 3:15
f Klg 3:44
g De 31:17, 18; Jes 1:15; Jes 3:11
h Jes 9:15, 16; Jes 56:10
i Jer 23:16, 17; Ez 13:10
j Ez 13:19; Ez 34:2
k Jer 13:16
l Ps 74:9; Ez 13:23
m Jes 59:9, 10; Am 8:9
n Jes 29:10

om Jakob te wijzen op zijn
opstandigheid en Israël op
zijn zonde.
9 Luister alsjeblieft hiernaar,
hoofden van het huis van
Jakob
en aanvoerders van het huis
van Israël,[a]
die gerechtigheid verafschu-
wen en al wat recht is krom
maken,[b]
10 die Sion bouwen met bloed-
vergieten en Jeruzalem
met onrechtvaardigheid.[c]
11 Haar leiders* spreken recht
voor steekpenningen,[d]
haar priesters onderwijzen
tegen betaling[e]
en haar profeten doen aan
waarzeggerij voor geld.#[f]
Toch steunen ze op
Jehovah△ en zeggen ze:
‘Jehovah is toch met ons?[g]
Ons zal geen onheil over-
komen.’[h]
12 Daarom, door jullie toedoen,
zal Sion worden omgeploegd
als een veld,
zal Jeruzalem een ruïne
worden[i]
en de berg van het Huis* als
een beboste heuvel.#[j]

4 Aan het einde van de dagen*
zal de berg van Jehovah’s
huis[k]
stevig bevestigd worden
boven de top van de bergen
en verheven worden boven
de heuvels,
en daarheen zullen volken
stromen.[l]
2 Vele volken zullen komen en
zeggen:
‘Kom, laten we naar de berg
van Jehovah gaan
en naar het huis van de God
van Jakob.[m]
Hij zal ons zijn wegen leren
en wij zullen zijn paden be-
wandelen.’
Want de wet* zal uit Sion
komen,
het woord van Jehovah uit
Jeruzalem.
3 Hij zal rechtspreken onder
vele volken[a]
en de zaken rechtzetten
in verband met verre,
machtige naties.
Ze zullen hun zwaarden
omsmeden tot ploegijzers
en hun speren tot snoei-
messen.[b]
Geen natie zal het zwaard
trekken tegen een andere
natie,
en oorlog zullen ze niet meer
leren.[c]
4 Iedereen zal zitten* onder
zijn wijnstok en onder zijn
vijgenboom,[d]
voor niemand bang,[e]
want de mond van Jehovah
van de legermachten heeft
gesproken.
5 Want alle volken wandelen in
de naam van hun god,
maar wij zullen wandelen in
de naam van Jehovah, onze
God,[f] voor altijd en eeuwig.
6 ‘Op die dag’, verklaart
Jehovah,
‘zal ik verzamelen wie*
kreupel was
en bijeenbrengen wie ver-
dreven was,[g]
samen met degenen die ik
streng heb behandeld.
7 Van wie* kreupel was maak
ik een overblijfsel[h]
en van wie ver verwijderd
was een machtig volk.[i]
Jehovah zal als koning over
hen regeren op de berg Sion,
van nu tot in eeuwigheid.
8 En jij, toren van de kudde,
wal van de dochter van Sion,[j]

3:11 *Lett.: ‘hoofden’. #Of ‘zilver’. △Of ‘beweren ze op Jehovah te steunen’. **3:12** *Of ‘de tempelberg’. #Of ‘als hoge plaatsen in een woud’. **4:1** *Of ‘in de laatste dagen’.

4:2 *Of ‘het onderwijs’. **4:4** *Of ‘wonen’. **4:6, 7** *Lett.: ‘haar die’.

HFST. 3
a Mi 3:1
b De 27:19; Jer 5:28
c Jer 22:13
d Jes 1:23; Jes 5:20, 23; Ez 22:12
e Jer 6:13
f Jes 56:10, 11
g Jes 48:1, 2; Jer 7:4
h Am 9:10
i Ps 79:1
j Jer 26:18

HFST. 4
k Jes 11:9; Za 8:3
l Ps 86:9; Jes 2:2-4; Jes 60:3; Opb 15:4
m Jer 31:6; Za 8:20, 21

2de kolom
a 1Sa 2:10; Ps 96:13; Jes 51:4, 5
b Ho 2:18; Za 9:10
c Ps 72:7; Jes 9:7; Jes 60:18
d Za 3:10
e Jes 54:14; Ez 34:25; Ez 39:25, 26
f Za 10:12
g Ps 147:2; Jes 56:8; Ez 34:12, 16; Ez 37:21; Ze 3:19
h Jes 10:21; Mi 2:12; Mi 7:18
i Jes 60:22
j 2Sa 5:7

tot jou komt weer de
vroegere* heerschappij,[a]
het koningschap dat de
dochter van Jeruzalem
toebehoort.[b]
9 Waarom schreeuw je zo luid?
Heb je geen koning
of is je raadgever omgekomen?
Krimp je daarom van pijn
ineen als een barende
vrouw?[c]
10 O dochter van Sion, krimp
ineen en schreeuw het uit
als een barende vrouw.
Want nu zul je de stad uit
trekken en op het veld gaan
wonen.
Je zult helemaal tot aan
Babylon gaan[d]
en daar zul je bevrijd worden.[e]
Daar zal Jehovah je terugkopen uit de hand van je
vijanden.[f]
11 Nu zullen veel volken zich
tegen je verzamelen.
Ze zullen zeggen: "Laat haar
ontwijd worden
en laten onze ogen dit met
Sion zien gebeuren."
12 Maar ze weten niet wat
de gedachten van Jehovah
zijn,
zijn voornemen* begrijpen
ze niet.
Want hij zal ze verzamelen
als een rij pasgemaaid
graan op de dorsvloer.
13 Sta op en dors, dochter van
Sion.[g]
Want je hoorns maak ik van
ijzer
en je hoeven van koper,
en je zult veel volken verpulveren.[h]
Je zult hun oneerlijke winst
aan Jehovah wijden
en hun vermogen aan de
ware Heer van de hele
aarde.'[i]

4:8 *Of 'eerste'. 4:12 *Of 'besluit'.

HFST. 4
a Ob 21
b Za 9:9
c Jer 30:6
d 2Kon 20:18; 2Kr 36:17, 20
e Jes 45:13; Za 2:7
f Ps 107:2, 3; Jes 48:20; Jer 15:21
g Jes 41:15
h Za 9:13
i Joz 6:18, 19; Jes 23:17, 18

2de kolom

HFST. 5
a De 28:52
b Mt 26:67; Jo 18:22; Jo 19:3
c Ge 35:19; Lu 2:4
d Ge 49:10; 1Kr 5:2; Jes 9:6; Mt 2:4-6; Lu 1:32, 33; Lu 2:11; Jo 7:42
e Ez 34:23; Ez 37:24
f Jer 23:5, 6
g Za 9:9, 10
h Jes 9:6
i Jes 8:7
j Jes 33:1
k Ge 10:9-11
l Jes 14:25

5 'Nu snijd je jezelf,
belaagde dochter.
We worden belegerd.[a]
Met een stok slaan ze Israëls
rechter op de wang.[b]
2 En uit jou, Bethlehem
E̱fratha,[c]
te klein om bij de duizenden
van* Juda te horen,
uit jou zal degene voortkomen
die voor mij heerser zal zijn
in Israël.[d]
Zijn oorsprong ligt in oude
tijden, in lang vervlogen
dagen.
3 Daarom zal hij hen prijsgeven
tot de tijd dat zij die baren
zal, gebaard heeft.
En de rest van zijn broeders
zal terugkeren tot het volk
Israël.
4 Hij zal opstaan en herder zijn
in de kracht van Jehovah,[e]
in de superioriteit van de
naam van Jehovah, zijn God.
Ze zullen veilig wonen,[f]
want zijn grootheid zal dan
reiken tot de einden van de
aarde.[g]
5 En hij zal vrede brengen.[h]
Als de Assyriër ons land
binnenvalt en onze versterkte torens betreedt,[i]
dan laten wij tegen hem zeven
herders opstaan, ja, acht
vorsten* uit de mensheid.
6 Zij zullen het land Assyrië
weiden met het zwaard[j]
en het land van Nimrod[k] bij
zijn ingangen.
Hij zal ons bevrijden van de
Assyriër[l]
als die ons land binnenvalt
en ons gebied betreedt.
7 Zij die van Jakob overblijven,
zullen te midden van vele
volken
als dauw van Jehovah zijn
en als regenbuien op de
plantengroei,

5:2 *Of 'de onderafdelingen van de stam'. 5:5 *Of 'leiders'.

die niet op de mens hopen
en niet op de mensenzonen
wachten.
8 Zij die van Jakob overblijven,
zullen onder de naties,
te midden van vele volken,
als een leeuw zijn onder de
dieren van het woud,
als een jonge leeuw* onder
schaapskudden,
die binnendringt, aanvalt en
verscheurt.
En er is niemand die ze redt.
9 Je hand zal zich verheffen
boven je tegenstanders
en al je vijanden zullen
worden vernietigd.'
10 'Op die dag', verklaart
Jehovah,
'zal ik je paarden verwijderen
en je wagens vernietigen.
11 Ik zal de steden van je land
vernietigen
en al je vestingen neerhalen.
12 Ik zal een eind maken aan die
toverij van je*
en er zal onder jullie niemand
overblijven die aan magie
doet.[a]
13 Ik zal je beelden en de zuilen
in je midden vernietigen,
en je zult je niet meer neer-
buigen voor het werk van
je handen.[b]
14 Ik zal de heilige palen*[c] in je
midden uitrukken
en je steden wegvagen.
15 In razende woede zal ik wraak
nemen
op de volken die niet hebben
gehoorzaamd.'

6 Luister alsjeblieft naar wat
Jehovah zegt.
Sta op, voer een rechtszaak
tegenover de bergen
en laat de heuvels je stem
horen.[d]
2 Luister, bergen, naar de
rechtszaak van Jehovah,
luister, vaste fundamenten
van de aarde.[a]
Want Jehovah voert een
rechtszaak tegen zijn volk.
Tegen Israël zal hij argumen-
teren:[b]
3 'Mijn volk, wat heb ik je
aangedaan?
Waarmee heb ik je vermoeid?[c]
Getuig tegen mij.
4 Ik heb je uit Egypte weg-
geleid,[d]
uit het huis van slavernij
verlost.[e]
Ik stuurde Mozes, Aäron en
Mirjam voor je uit.[f]
5 Mijn volk, denk toch terug
aan wat koning Ba̱lak van
Moab voorstelde[g]
en wat Bi̱leam, de zoon van
Be̱or, hem antwoordde[h]
— wat plaatsvond tussen
Si̱ttim[i] en Gi̱lgal[j] —
zodat je weet dat Jehovah
doet wat rechtvaardig is.'
6 Waarmee zal ik voor Jehovah
verschijnen?
Waarmee zal ik mij buigen
voor God daarboven?
Zal ik voor hem verschijnen
met volledige brandoffers,
met eenjarige kalveren?[k]
7 Zal Jehovah ingenomen zijn
met duizenden rammen,
met tienduizenden olie-
stromen?[l]
Zal ik mijn eerstgeboren
zoon geven voor mijn op-
standigheid,
mijn eigen kind* voor mijn
zonde?#[m]
8 Hij heeft jou, mens, verteld
wat goed is.
En wat verlangt* Jehovah
van je?

HFST. 5
a Jes 2:6; Jes 8:19
b Jes 2:8; Ez 36:25; Ho 14:3; Za 13:2
c Jes 27:9

HFST. 6
d Jes 5:3

2de kolom
a Ps 50:1, 4; Jes 1:2
b Jes 43:26; Jer 2:35; Ho 4:1
c Jer 2:5
d Ex 12:51; De 4:20
e De 7:8
f Ex 15:20
g Nu 22:5, 6
h Nu 23:7, 8; Nu 24:10; Opb 2:14
i Nu 25:1; Nu 33:48, 49
j Joz 4:19
k 1Sa 15:22; Ps 51:16, 17; Jes 1:11
l Ps 50:8-15
m 2Kon 3:26, 27; Ez 16:20

5:8 *Of 'een jonge leeuw met manen'. 5:12 *Lett.: 'uit je hand'. 5:14 *Zie Woordenlijst.

6:7 *Lett.: 'de vrucht van mijn schoot'. #Of 'voor de zonde van mijn ziel'. 6:8 *Of 'vraagt (...) terug'.

Niets anders dan recht te doen,*[a] loyaliteit te koesteren#[b]
en bescheiden te wandelen[c] met je God![d]
9 De stem van Jehovah roept tot de stad.
Wie praktische wijsheid heeft, zal ontzag hebben voor uw naam.
Heb aandacht voor de stok* en voor wie ertoe heeft besloten.[e]
10 Zijn in het huis van de slechte nog altijd de schatten van slechtheid
en die afschuwelijke ondermaatse efa?*
11 Kan ik moreel rein zijn* bij een oneerlijke weegschaal,
bij een buidel met valse weegstenen?[f]
12 Want haar rijken zijn vol geweld
en haar inwoners spreken leugens.[g]
Hun tong is bedrieglijk in hun mond.[h]
13 'Daarom zal ik je verwonden door je te slaan,[i]
je verwoesten vanwege je zonden.
14 Je zult eten maar niet verzadigd worden.
Je zult leeg zijn vanbinnen.[j]
Wat je meeneemt, kun je niet behouden,
en wat je wel behoudt, geef ik aan het zwaard.
15 Je zult zaaien maar niet oogsten.
Je zult olijven treden maar de olie niet gebruiken.
Je zult druiven treden maar geen wijn drinken.[k]
16 Want jullie leven naar de voorschriften van Omri en alle praktijken van het huis van Achab.[a]
Jullie volgen* hun advies.
Daarom maak ik van jullie een schrikbeeld
en van haar inwoners een aanfluiting.[b]
Jullie zullen de schande van de volken dragen.'[c]

7 Wee mij! Ik ben als iemand die na het inzamelen van zomerfruit
en het nalezen* van een druivenoogst
geen druiventros vindt om te eten,
geen vroege vijg waar ik# zo naar verlang.
2 De loyale is van de aarde verdwenen,*
geen mens is oprecht.[d]
Ze liggen allemaal in hinderlaag om bloed te vergieten.[e]
Elk jaagt met een sleepnet op zijn eigen broeder.
3 Hun handen zijn bedreven in het kwaad.[f]
De vorst stelt eisen,
de rechter vraagt een beloning,[g]
de prominent maakt zijn wensen* kenbaar.[h]
Samen smeden ze hun plannen.#
4 De beste van hen is als doorns,
de oprechtste is erger dan een doornhaag.
De dag van je wachters en van je afrekening komt eraan.[i]
Nu zullen ze in paniek raken.[j]
5 Geloof niet in je vriend,
vertrouw niet op een goede vriend.[k]

HFST. 6
a Sp 21:3; Jes 1:17; Jer 22:3; Ez 45:9; Ho 12:6
b Sp 3:3; Ho 6:6; Za 7:9
c Sp 8:13
d De 10:12, 13
e Jes 9:13
f De 25:13; Sp 11:1; Ho 12:7
g Jes 59:3; Mi 7:2
h Jer 9:3
i Jes 1:5
j Le 26:26; Ez 4:16; Ho 4:10
k De 28:38; Jer 12:13; Joë 1:10; Am 5:11

2de kolom
a 1Kon 16:25, 30; 2Kon 16:2, 3; 2Kon 21:1, 3
b Jer 19:8
c Ps 44:13; Jer 51:51; Klg 5:1; Da 9:16

HFST. 7
d Jes 57:1
e Jes 59:7
f Jer 3:5; Jer 4:22; Ez 22:6
g Jes 1:23; Mi 3:11
h 1Kon 21:5, 6
i Jes 10:3; Ez 12:23; Ho 9:7
j Jes 22:5
k Jer 9:4

6:8 *Of 'rechtvaardig te zijn', 'eerlijk te zijn'. #Of 'goed en loyaal te zijn in je liefde'. Lett.: 'loyale liefde lief te hebben'. **6:9** *Of 'roede'. **6:10** *Zie App. B14. **6:11** *Of 'kan ik onschuldig zijn'.

6:16 *Lett.: 'wandelen in'. **7:1** *Zie Woordenlijst. #Of 'mijn ziel'. **7:2** *Of 'vergaan'. **7:3** *Of 'de sterke begeerte van zijn ziel'. #Lett.: 'weven ze het dooreen'.

Let op wat je zegt tegen
degene die in je armen ligt.
6 Want een zoon veracht zijn vader,
een dochter verzet zich tegen haar moeder[a]
en een schoondochter tegen haar schoonmoeder.[b]
Je huisgenoten zijn je vijanden.[c]
7 Maar ik, ik zal blijven uitzien naar Jehovah.[d]
Ik zal geduldig wachten op* de God van mijn redding.[e]
Mijn God zal mij horen.[f]
8 Wees maar niet vrolijk over mij, mijn vijand.*
Al ben ik gevallen, ik zal opstaan.
Al woon ik in de duisternis, Jehovah zal mijn licht zijn.
9 Jehovah's woede zal ik dragen
— want ik heb tegen hem gezondigd[g] —
totdat hij mijn rechtszaak voert en mij recht verschaft.
Hij zal mij naar het licht brengen.
Ik zal zijn rechtvaardigheid zien.
10 Mijn vijand zal het ook zien,
en schaamte zal haar bedekken die tegen mij zei:
'Waar is Jehovah, je God?'[h]
Mijn ogen zullen haar zien.
Nu zal zij vertrapt worden als modder in de straten.
11 Het zal een dag zijn om je stenen muren te bouwen.
Op die dag zal de grens worden verlegd.*
12 Op die dag zal men bij je komen
van Assyrië en de steden van Egypte,
van Egypte tot aan de Rivier,*
van zee tot zee en van berg tot berg.[a]
13 Het land zal een woestenij worden vanwege zijn bewoners,
door wat ze hebben gedaan.*
14 Weid uw volk met uw staf, de kudde van uw erfdeel,[b]
die alleen leefde in een woud — midden in een boomgaard.
Laat ze grazen in Basan en Gilead[c] zoals in vroeger dagen.
15 'Als in de dagen dat jullie uit Egypte trokken
zal ik hem* bijzondere dingen laten zien.[d]
16 Volken zullen het zien en beschaamd zijn ondanks al hun macht.[e]
Ze zullen hun hand op hun mond leggen,
hun oren zullen doof worden.
17 Als de slangen zullen ze stof likken.[f]
Als de reptielen van de aarde zullen ze sidderend uit hun burchten komen.
Angstig komen ze tot Jehovah, onze God.
Ze zullen vrees hebben voor u.'[g]
18 Wie is een God als u,
die fouten vergeeft en voorbijgaat aan de overtreding[h] van het overblijfsel van zijn erfdeel?[i]
U zult niet voor eeuwig aan uw woede vasthouden,
want u vindt vreugde in loyale liefde.[j]
19 U zult ons opnieuw barmhartigheid tonen,[k] u zult onze fouten overwinnen.*
U zult al hun zonden in de diepten van de zee werpen.[l]
20 U zult Jakob uw trouw tonen
en Abraham uw loyale liefde,
zoals u lang geleden hebt gezworen aan onze voorvaders.[m]

HFST. 7
a Ez 22:7
b Lu 12:53
c Jer 12:6; Mt 10:35, 36
d Ps 123:2; Jes 8:17
e Ps 25:5; Ps 62:1; Klg 3:26
f Ps 40:1; Jes 12:2; Jes 25:9
g Klg 1:18
h Ps 79:10; Ps 115:2; Joë 2:17

2de kolom
a Jes 11:16; Jes 27:13; Ho 11:11
b Jes 40:11
c Jer 50:19; Ez 34:23
d Ps 78:12; Jes 63:11; Jer 23:7, 8
e Ps 126:2; Jes 26:11; Jes 66:18
f Jes 49:23
g Jer 33:9
h Ex 34:6, 7; Jes 1:18; Jes 44:22; Jer 50:20; Da 9:9
i Jer 23:3; Joë 2:32
j Ps 103:9; Jes 57:16; Klg 3:22
k De 30:3; Ps 103:8, 13; Ho 2:19
l Ps 103:12; Jes 55:7; Jer 31:34
m Ge 22:17; Ps 105:8-11; Lu 1:72, 73; Han 3:25, 26

7:7 *Of 'blijk geven van een wachtende houding tegenover'. **7:8** *Het Hebreeuwse woord voor 'vijand' is hier vrouwelijk. **7:11** *Of mogelijk 'zal de verordening ver weg zijn'. **7:12** *D.w.z. de Eufraat.

7:13 *Lett.: 'wegens de vrucht van hun daden'. **7:15** *D.w.z. het volk Israël. **7:19** *Of 'vertrappen', 'onderwerpen'.

NAHUM

INHOUD

1 Uitspraak tegen Ninevé.[a] Het
boek van het visioen van Na-
hum,* de Elkosiet.
2 Jehovah is een God die
volledige* toewijding eist[b]
en wraak neemt.
Jehovah neemt wraak, hij
staat klaar om zijn woede
te uiten.[c]
Jehovah neemt wraak op zijn
tegenstanders,
hij bewaart zijn woede voor
zijn vijanden.
3 Jehovah wordt niet snel
kwaad[d] en is groot in
kracht,[e]
maar Jehovah zal de schuldi-
gen nooit ongestraft laten.[f]
In verwoestende wind en
storm gaat hij zijn weg,
de wolken zijn het stof van
zijn voeten.[g]
4 Hij bestraft de zee[h] en legt
haar droog.
Hij laat alle rivieren op-
drogen.[i]
Ba̱san en Ka̱rmel verwelken,[j]
de bloesem van de Libanon
verwelkt.
5 Door hem beven de bergen
en smelten de heuvels.[k]
Door hem* komt de aarde
omhoog,
het land en allen die erop
wonen.[a]
6 Wie houdt stand voor zijn
verontwaardiging?[b]
Wie weerstaat zijn brandende
woede?[c]
Zijn woede zal worden uit-
gestort als vuur,
rotsen zullen door hem
uiteenspatten.
7 Jehovah is goed,[d] een vesting
in moeilijke tijd.[e]
Hij denkt aan* degenen die
bij hem hun toevlucht
zoeken.[f]
8 Met een vloedgolf zal hij
haar* plaats volledig
vernietigen,
duisternis zal zijn vijanden
achtervolgen.
9 Wat zullen jullie tegen
Jehovah verzinnen?
Hij veroorzaakt een totale
vernietiging.
Er komt geen tweede keer
ellende.[g]
10 Want zij zijn ineengevlochten
als doorns,
ze zijn als degenen die
dronken zijn van bier.*
Maar ze zullen verteerd
worden als droge stoppels.

HFST. 1
a Jes 10:12; Na 3:7; Ze 2:13
b Ex 20:5
c De 32:35, 41; Jes 59:18
d Nu 14:18
e Job 9:4
f Ex 34:6, 7
g Job 38:1
h Job 38:11; Ps 104:6, 7; Ps 107:29
i Joz 3:16
j Jes 33:9; Am 1:2
k 2Sa 22:8; Ps 68:7, 8

2de kolom
a Ps 97:4, 5; Jes 24:1
b Jer 10:10
c De 32:22
d Ps 136:1; Mt 19:17
e Ps 46:1; Ps 91:2; Sp 18:10; Jes 25:4
f Ps 1:6
g Jes 10:24, 25

1:1 *Bet.: ‘trooster’. **1:2** *Of ‘exclusieve’. **1:5** *Lett.: ‘zijn gezicht’.

1:7 *Of ‘zorgt voor’. Lett.: ‘kent’. **1:8** *D.w.z. van Ninevé. **1:10** *Of ‘tarwebier’.

11 Uit jou zal iemand voortkomen
die boosaardige plannen
smeedt tegen Jehovah
en waardeloos advies geeft.
12 Dit zegt Jehovah:
‘Al zijn ze op volle sterkte en
talrijk,
toch zullen ze worden neer-
gemaaid en zullen ze heen-
gaan.*
Ik heb je# gekweld, maar ik
zal je niet meer kwellen.
13 Nu breek ik zijn juk* dat op
je drukt,[a]
je boeien trek ik in tweeën.
14 Over jou* heeft Jehovah
geboden:
“Je naam zal niet meer voort-
bestaan.
Ik zal de gesneden en meta-
len# beelden uit het huis△
van je goden verwijderen.
Ik zal een graf voor je ma-
ken, want je bent ver-
achtelijk.”
15 Kijk! Op de bergen zijn
de voeten van iemand die
goed nieuws brengt,
iemand die vrede aankondigt.[b]
Vier je feesten,[c] Juda, los je
geloften in,
want nooit meer zal de
waardeloze door je heen
trekken.
Hij wordt volledig ver-
nietigd.’

2 Een verstrooier is tegen je*
opgetrokken.[d]
Bewaak de vestingen.
Kijk uit over de weg.
Zet je schrap# en verzamel al
je kracht.
2 Jehovah zal de trots van
Jakob herstellen
en ook de trots van Israël,
want de vernielers hebben
hen vernield,[a]
ze hebben hun ranken ver-
woest.
3 De schilden van zijn helden
zijn rood geverfd,
zijn soldaten zijn in karmozijn
gekleed.
Het ijzer van zijn strijdwagens
vlamt als vuur
op de dag dat hij zich klaar-
maakt voor de strijd
en ze met jeneverhouten
speren zwaaien.
4 Door de straten razen de
strijdwagens.
Over de pleinen jagen ze
heen en weer.
Ze stralen als fakkels en
flitsen als bliksem.
5 Hij zal zijn officieren op-
roepen.
Struikelend zullen ze
voortgaan.
Ze haasten zich naar haar
muur,
ze werpen de barricade op.
6 De poorten van de rivieren
worden geopend
en het paleis zal instorten.*
7 Het is besloten:* ze wordt
ontbloot,
ze wordt weggevoerd en haar
slavinnen kreunen.
Ze klinken als duiven terwijl
ze zich op de borst# slaan.
8 Al haar dagen was Ninevé[b]
als een vijver vol water,
maar nu zijn ze op de vlucht.
‘Sta stil! Sta stil!’
Maar niemand keert zich om.[c]
9 Plunder zilver, plunder goud!
Er komt geen eind aan de
schatten.
Allerlei kostbaarheden liggen
er opgestapeld.
10 De stad is leeg, verlaten,
verwoest![d]

HFST. 1
a Jes 14:25
b Jes 52:7
Ro 10:15
c De 16:16

HFST. 2
d Jer 25:9

2de kolom
a 2Kon 17:6
b Ge 10:8, 11
c Ze 2:13
d Ze 2:15

1:12 *Of mogelijk ‘en zal hij erdoorheen trekken’. #D.w.z. Juda. 1:13 *Zie Woordenlijst. 1:14 *D.w.z. Assyrië. #Of ‘gegoten’. △Of ‘de tempel’. 2:1 *D.w.z. Ninevé. #Lett.: ‘sterk de heupen’.

2:6 *Of ‘oplossen’. 2:7 *Of ‘vastgesteld’. #Lett.: ‘hart’.

Hun harten bezwijken,
hun knieën knikken, hun heupen beven,
hun gezichten verschieten van kleur.
11 Waar is het hol van de leeuw,[a]
waar de jonge leeuwen* worden gevoed,
waar de leeuw uit komt met de welp erachteraan,
voor niemand bang?
12 De leeuw verscheurde genoeg prooi voor zijn welpen
en wurgde voor zijn leeuwinnen.
Hij hield zijn kuil gevuld met prooi,
zijn hol met verscheurde dieren.
13 'Ik ben tegen je', verklaart Jehovah van de legermachten.[b]
'Ik zal je# strijdwagens in rook laten opgaan,[c]
het zwaard zal je jonge leeuwen* verslinden.
Ik zal je prooi van de aarde wegvagen,
de stem van je boodschappers zal niet meer worden gehoord.'[d]

3 Wee de stad van bloedvergieten!
Ze is een en al bedrog en vol roof.
Ze is nooit zonder prooi!
2 Hoor! Knallende zwepen, ratelende wielen,
galopperende paarden en hotsende wagens.
3 De ruiters op paarden, de vlammende zwaarden, de flitsende speren,
de vele gesneuvelden en de stapels doden
— er komt geen eind aan de lijken.
Je struikelt over de lijken.
4 Dat komt door alle prostitutie van de hoer,
aantrekkelijk en charmant, een meesteres in toverij,
die volken verstrikt door haar prostitutie en families door haar toverkunsten.
5 'Ik ben tegen je',* verklaart Jehovah van de legermachten.[a]
'Ik zal je rokken over je gezicht trekken,
ik zal volken je naaktheid laten zien
en koninkrijken je oneer.
6 Ik zal vuil op je gooien
en je te schande maken.
Ik zal je te kijk zetten.[b]
7 Iedereen die je ziet zal van je wegvluchten[c] en zeggen:
"Ninevé is verwoest!
Wie heeft medelijden met haar?"
Waar vind ik troosters voor je?
8 Ben jij beter dan No-Amon,*[d] dat aan de Nijlkanalen lag?[e]
Ze was omgeven door water.
De zee was haar rijkdom en de zee was haar muur.
9 Ethiopië was de bron van haar oneindige kracht en Egypte ook.
Put[f] en de Libiërs waren haar* helpers.[g]
10 Maar zelfs zij werd een balling,
ze ging in gevangenschap.[h]
Ook haar kinderen werden verpletterd op elke hoek van de straat.*
Ze wierpen het lot over haar geëerde mannen,
al haar voorname mannen zijn met boeien gebonden.
11 Ook jij zult dronken worden.[i]
Je zult je verbergen.

2:11, 13 * Of 'jonge leeuwen met manen'. **2:13** # Lett.: 'haar'.

3:5 * D.w.z. Ninevé. **3:8** * D.w.z. Thebe. **3:9** * Lett.: 'je'. **3:10** * Lett.: 'aan het hoofd van alle straten'.

HFST. 2
a Jer 2:14, 15; Jer 50:17
b Jes 10:12
c Ps 46:9; Jes 37:24
d 2Kon 18:17

2de kolom

HFST. 3
a Na 2:13
b Ze 2:15
c Na 2:8
d Jer 46:25; Ez 30:14
e Jes 19:6
f Ge 10:6
g 2Kr 16:8; Jer 46:8, 9
h Jes 20:4
i Ps 75:8; Jer 25:15

Je zult bescherming zoeken
tegen de vijand.
12 Al je vestingen zijn als vijgen-
bomen met hun eerste rijpe
vruchten.
Als ze geschud worden,
vallen ze in de mond van
de eter.
13 De troepen in je midden zijn
als vrouwen.
De poorten van je land zullen
wijd openstaan voor je
vijanden.
Vuur zal de grendels van je
poorten verteren.
14 Put water voor de belege-
ring![a]
Versterk je vestingen.
Stap in de modder en treed
de klei.
Pak de steenvorm.
15 Zelfs dan zal vuur je ver-
teren.
Een zwaard zal je vellen.[b]
Het zal je als jonge sprink-
hanen verslinden.[c]
Maak jezelf zo talrijk als de
jonge sprinkhanen!
Ja, maak jezelf zo talrijk als
de sprinkhanen!

HFST. 3
a 2Kr 32:3, 4
b Ze 2:13
c Ex 10:14, 15

2de kolom
a Na 2:8
b Ze 2:15
c Jes 10:5, 6
Jes 37:18

16 Je hebt meer handelaars dan
er sterren aan de hemel zijn.
De jonge sprinkhaan stroopt
zijn huid af en vliegt weg.
17 Je wachters zijn als de
sprinkhaan,
je officieren als een zwerm
sprinkhanen.
Op een koude dag schuilen
ze in stenen muren,
maar als de zon schijnt,
vliegen ze weg,
en niemand weet waar ze zijn.
18 Je herders zijn slaperig,
koning van Assyrië.
Je prominenten blijven in
hun woningen.
Je volk is verstrooid over
de bergen
en niemand brengt hen
bijeen.[a]
19 Er is geen verlichting voor je
catastrofe.
Je wond is niet te genezen.
Wie het bericht over je
hoort, zal in zijn handen
klappen.[b]
Want wie heeft niet geleden
onder je aanhoudende
wreedheid?’[c]

HABAKUK

INHOUD

1 Een uitspraak die de profeet Ha̱bakuk* in een visioen heeft gezien:
2 Hoelang moet ik om hulp roepen, Jehovah? Wanneer zult u luisteren?[a]
Hoelang moet ik om hulp vragen bij geweld? Wanneer zult u ingrijpen?*[b]
3 Waarom laat u mij onrecht zien?
En waarom laat u onderdrukking toe?
Waarom is er verwoesting en geweld om mij heen?
En waarom is er zo veel ruzie en strijd?
4 Zo wordt de wet krachteloos
en krijgt het recht zijn loop niet.
De slechten overheersen de rechtvaardigen,
daarom wordt het recht verdraaid.[c]
5 'Kijk naar de volken en let goed op!
Staar vol verbazing en sta versteld.
Want in jullie tijd zal er iets gebeuren
dat je niet zult geloven, zelfs al wordt het je verteld.[d]
6 Want ik laat de Chaldeeën opstaan,[e]
het meedogenloze, onstuimige volk.
Ze doorkruisen grote delen van de aarde
om andermans huizen in bezit te nemen.[f]
7 Ze zijn afschrikwekkend en angstaanjagend.
Eigenmachtig bepalen ze recht en gezag.*[g]
8 Hun paarden zijn sneller dan luipaarden,
ze zijn feller dan wolven in de avond.[h]
In galop komen hun oorlogspaarden eraan,
van verre komen hun paarden.
Als een arend duiken ze op hun prooi.[a]
9 Ze zijn allemaal uit op geweld.[b]
Hun verzamelde gezichten zijn als de oostenwind[c]
en ze rapen gevangenen bijeen als zand.
10 Ze drijven de spot met koningen
en lachen om bestuurders.[d]
Ze lachen om elke vesting.[e]
Ze hopen wat aarde op* en nemen haar in.
11 Dan rukken ze op als de wind en trekken verder,
maar ze zullen schuldig zijn,[f]
omdat ze hun kracht aan hun god toeschrijven.'*[g]
12 Bent u er niet al eeuwig, Jehovah?[h]
Mijn God, mijn Heilige, u sterft niet.*[i]
U hebt ze aangesteld om een oordeel te voltrekken, Jehovah.
U hebt ze aangewezen om te straffen,#[j] mijn Rots.[k]
13 Uw ogen zijn te zuiver om het kwaad aan te zien
en slechtheid kunt u niet verdragen.[l]
Waarom verdraagt u dan verraders[m]
en zwijgt u als een slecht man iemand verslindt die rechtvaardiger is dan hijzelf?[n]
14 Waarom maakt u mensen als vissen in de zee,
als kruipende dieren zonder leider?
15 Hij* haalt ze allemaal met een vishaak op.

HFST. 1
a Ps 13:1
b Ps 22:1; Ps 74:10; Opb 6:10
c Job 12:6; Ps 12:8; Pr 8:11; Jes 1:21; Han 7:52, 53
d Jes 28:21; Jes 29:14; Klg 4:11, 12; Han 13:40, 41
e Jer 22:7; Jer 46:2
f De 28:49-51; Jer 5:15-17; Jer 6:22, 23; Ez 23:22, 23
g Jer 39:5-7; Da 5:18, 19
h Jer 5:6

2de kolom
a Jer 4:13; Klg 4:19; Ez 17:3
b Jer 25:9
c Jes 27:8; Ez 17:10
d 2Kon 24:12
e Jer 32:24; Jer 52:7
f Jes 47:5, 6; Jer 51:24; Za 1:15
g Da 5:1, 4
h Ps 90:2; Ps 93:2; Opb 1:8
i 1Ti 1:17; Opb 15:3
j De 32:4
k Jer 30:11
l Ps 5:4, 5
m Jer 12:1
n Ps 35:21, 22

1:1 *Bet. mogelijk: 'innige omhelzing'. 1:2 *Of 'redden'. 1:7 *Of 'waardigheid'.
1:10 *Of 'werpen een aarden wal op'. 1:11 *Of mogelijk 'omdat hun kracht hun god is'. 1:12 *Of mogelijk 'wij zullen niet sterven'. #Of 'om terecht te wijzen'. 1:15 *D.w.z. de Chaldeeuwse vijand.

Hij vangt ze in zijn sleepnet,
verzamelt ze in zijn visnet.
Daarom is hij blij en vrolijk.[a]
16 Daarom brengt hij slachtoffers aan zijn sleepnet
en offert hij aan* zijn visnet.
Want daaraan dankt hij zijn rijke# vangst,
zijn goede voedsel.
17 Zal hij dan zijn sleepnet blijven leeghalen?*
Zal hij meedogenloos volken blijven afslachten?[b]

2 Op mijn wachtpost zal ik blijven staan,[c]
op de vesting* zal ik mijn post innemen.
Ik zal de wacht houden om te zien wat hij via mij zal zeggen
en wat ik moet antwoorden als ik word terechtgewezen.
2 Toen antwoordde Jehovah mij:
‘Schrijf het visioen op en grif het duidelijk in platen,[d]
zodat het makkelijk* voor te lezen is.[e]
3 Want het visioen wacht nog op de vastgestelde tijd,
het haast zich naar zijn einde*
en het zal niet liegen.
Ook al zou het op zich laten wachten,# blijf ernaar uitkijken![△f]
Want het zal beslist uitkomen.
Het zal niet te laat komen!
4 Kijk naar degene die trots is.*
Hij is niet oprecht vanbinnen.
Maar de rechtvaardige zal leven door zijn trouw.#[g]

5 Ja, omdat de wijn verraderlijk is,
zal de arrogante man zijn doel niet bereiken.
Net als het Graf* heeft hij altijd honger,#
net als de dood raakt hij nooit verzadigd.
Hij blijft alle naties verzamelen
en alle volken voor zichzelf bijeenbrengen.[a]
6 Zullen die niet allemaal spreuken, zinspelingen en raadsels tegen hem spreken?[b]
Ze zullen zeggen:
“Wee hem die opstapelt wat niet van hem is
— hoelang nog? —
en die zijn eigen schuld zelfs nog groter maakt!
7 Zullen je schuldeisers niet plotseling opstaan?
Ze zullen wakker worden en je hevig schudden,
en je zult voor hen iets worden om te plunderen.[c]
8 Omdat je veel naties hebt geplunderd,
zal de rest van de volken jou plunderen.[d]
Want je hebt het bloed van mensen vergoten
en geweld gepleegd tegen de aarde,
tegen de steden en hun bewoners.[e]
9 Wee degene die oneerlijke winst maakt voor zijn huis,
om zijn nest in de hoogte te bouwen
en uit de greep van onheil te blijven!
10 Je plannen zijn tot schande van je huis.
Door veel volken uit te roeien zondig je tegen jezelf.*[f]

HFST. 1
a Jer 50:11
b 2Kr 36:17; Na 3:7

HFST. 2
c Jes 21:8; Mi 7:7
d Ex 17:14
e De 31:9, 11
f Mi 7:7
g Jo 3:36; Ro 1:17; Ga 3:11; Heb 10:38

2de kolom
a Jes 14:16, 17
b Jes 14:4
c Jer 51:11
d Jes 13:19; Jer 27:6, 7; Za 2:7-9
e 2Kr 36:17; Ps 137:8
f Jes 14:20

1:16 *Of ‘maakt hij offerrook voor’. #Lett.: ‘goed geoliede’. **1:17** *Of mogelijk ‘zijn zwaard blijven trekken’. **2:1** *Of ‘het bolwerk’. **2:2** *Of ‘vloeiend’. **2:3** *Of ‘vervulling’. #Of ‘al lijkt het op zich te laten wachten’. △Of ‘wacht er vol verlangen op’. **2:4** *Of ‘Kijk! Zijn ziel is opgeblazen.’ #Of mogelijk ‘geloof’.

2:5 *Of ‘Sjeool’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. #Of ‘heeft hij zijn ziel ruim gemaakt’. **2:10** *Of ‘je ziel’.

11 Want een steen zal roepen
vanuit de muur,
een balk zal hem antwoorden
vanuit het houtwerk.
12 Wee degene die een stad
bouwt met bloedvergieten,
die een stad vestigt met
onrechtvaardigheid!
13 Heeft Jehovah van de leger-
machten niet bepaald dat
volken zullen zwoegen om
het vuur te voeden
en dat naties zich voor niets
afmatten?[a]
14 Want de aarde zal vervuld
zijn van de kennis van
Jehovah's glorie
zoals water de zeebodem
bedekt.[b]
15 Wee degene die zijn mede-
mensen iets te drinken
geeft,
vermengd met razernij en
woede, om ze dronken te
maken,
om hun naaktheid te kunnen
zien!
16 Je zult vol oneer zijn in
plaats van eer.
Ook jij moet drinken en je
onbesnedenheid laten zien.*
De beker in de rechterhand
van Jehovah zal nu bij jou
komen[c]
en schande zal je eer be-
dekken.
17 Het geweld tegen de Libanon
zal je bedekken
en de verwoesting die de
dieren heeft verschrikt zal
je treffen.
Want je hebt het bloed van
mensen vergoten
en geweld gepleegd tegen de
aarde,
tegen de steden en hun be-
woners.[d]
18 Wat heb je aan een gesneden
beeld,
gebeeldhouwd door zijn
maker?
Wat heb je aan een metalen*
beeld en een leugenleraar,
ook al vertrouwt de maker
erop,
de maker van die waardeloze,
stomme goden?[a]
19 Wee degene die tegen een
stuk hout zegt: 'Ontwaak!'
en tegen een stomme steen:
'Word wakker! Onderwijs
ons!'
Kijk! Hij is bekleed met goud
en zilver,[b]
en er zit totaal geen adem
in.[c]
20 Maar Jehovah is in zijn heilige
tempel.[d]
Wees stil voor hem, heel de
aarde!"'[e]

3 Het gebed van de profeet Ha-
bakuk, als klaagliederen.*
2 O Jehovah, ik heb het be-
richt over u gehoord.
Ik heb ontzag, Jehovah, voor
uw daden.
Laat ze in onze tijd* her-
leven!
Maak ze in onze tijd* bekend.
Denk er alstublieft aan barm-
hartigheid te tonen tijdens
de onrust.[f]
3 God kwam vanuit Teman,
de Heilige vanaf de berg
Paran.[g] (*sela*)*
Zijn majesteit bedekte de
hemel,[h]
de aarde was vervuld met
zijn lof.
4 Zijn glans was als het licht.[i]
Twee stralen schoten uit zijn
hand,
waarin zijn kracht verborgen
was.
5 De pest ging voor hem uit,[j]
brandende koorts volgde
hem op de voet.
6 Hij stond stil en schudde de
aarde.[k]

2:16 * Of mogelijk 'en zwalken'.

2:18 * Of 'gegoten'. 3:1 * Of 'rouwliederen'. 3:2 * Lett.: 'in het midden van de jaren'. 3:3 * Zie Woordenlijst.

HFST. 2
a Jer 51:58
b Ps 72:19; Jes 11:9; Za 14:9
c Ps 75:8; Jes 51:22, 23; Jer 25:28; Jer 51:57
d Ps 137:8; Jer 50:28; Jer 51:24

2de kolom
a Jes 42:17; Jes 44:19, 20; Jes 45:20
b Jes 40:19; Jes 46:6
c Jer 51:17
d Jes 6:1
e Ps 76:8; Ps 115:3; Za 2:13

HFST. 3
f Klg 3:32
g De 33:2; Re 5:4; Ps 68:7, 8
h Ex 19:16
i Ex 13:21
j Nu 14:11, 12; Nu 16:46; Nu 25:1, 9
k Jes 13:13; Hag 2:21

Met één blik liet hij volken opspringen.[a]
De eeuwige bergen werden verbrijzeld,
de oeroude heuvels bogen zich neer.[b]
De paden van lang geleden zijn van hem.
7 Ik zag ellende in de tenten van Kuschan.
De tentkleden van het land Midian klapperden.[c]
8 O Jehovah, is tegen de rivieren,
ja, tegen de rivieren uw woede opgelaaid?
Of is uw razernij gericht tegen de zee?[d]
Want u reed op uw paarden,[e]
uw wagens overwonnen.*[f]
9 U haalt uw boog tevoorschijn en houdt hem klaar.
De stokken* zijn toegewezen met een eed.# (*sela*)
Met rivieren splijt u de aarde.
10 Bergen krompen van pijn ineen toen ze u zagen.[g]
Een stortvloed van water kolkte voorbij.
De diepte bulderde met haar stem.[h]
Ze hief haar handen hoog op.
11 Zon en maan stonden stil in hun verheven woning.[i]
Uw pijlen flitsten als het licht.[j]
Uw speer schitterde als de bliksem.
12 Verontwaardigd trok u de aarde over.
In woede vertrapte* u de volken.
13 U trok uit voor de redding van uw volk, om uw gezalfde te redden.
U verpletterde de leider* van het huis van de slechte.
Het werd blootgelegd van het fundament tot de top.*
(*sela*)
14 Met zijn eigen wapens* doorboorde u het hoofd van zijn strijders
toen ze aanstormden om mij te verstrooien.
Ze verheugden zich erop een ellendige in het geheim te verslinden.
15 Door de zee trok u met uw paarden,
door de golven van grote wateren.
16 Ik hoorde het en beefde vanbinnen,*
bij het geluid trilden mijn lippen.
Verrotting tastte mijn botten aan,[a]
ik stond te trillen op mijn benen.
Toch wacht ik rustig op de dag van ellende,[b]
want hij komt over het volk dat ons aanvalt.
17 Al bloeit de vijgenboom niet
en zit er geen vrucht aan de wijnstokken,
al mislukt de olijvenoogst
en leveren de akkers* geen voedsel op,
al is er geen schaap meer in de kooi
en geen koe meer in de stallen,
18 toch zal ik me verheugen in Jehovah
en juichen over de God van mijn redding.[c]
19 De Soevereine Heer Jehovah is mijn kracht,[d]
hij zal me voeten geven als van een hert
en me over hoge plaatsen laten gaan.[e]

Voor de koorleider:
met mijn snaarinstrumenten.

HFST. 3
a Ex 14:25; Ex 23:27
b Ps 114:1, 4; Na 1:5
c Ex 15:14, 15; Nu 22:3, 4
d Ps 114:1, 3; Jes 50:2; Na 1:4
e De 33:26
f Ps 68:17
g Ex 19:18; Ps 114:1, 4
h Ps 77:16
i Joz 10:12
j Ps 77:17, 18

2de kolom
a Ps 119:120; Jer 23:9; Da 8:27
b Ps 42:5; Jes 26:20; Klg 3:26
c Ex 15:2; 1Sa 2:1; Ps 18:2; Ps 27:1; Jes 61:10
d Jes 12:2; Fil 4:13
e 2Sa 22:34

3:8 *Of 'waren redding'. **3:9** *Of mogelijk 'pijlen'. #Of mogelijk 'de gezworen eden van de stammen zijn uitgesproken'. **3:12** *Lett.: 'dorste'. **3:13** *Lett.: 'het hoofd'.

3:13 *Lett.: 'de hals'. **3:14** *Lett.: 'zijn stokken'. **3:16** *Lett.: 'en mijn buik beefde'. **3:17** *Of 'terrassen'.

ZEFANJA

INHOUD

1 Het woord van Jehovah dat
kwam tot Zefanja,* de zoon
van Kuschi, zoon van Gedalja,
zoon van Amarja, zoon van Hiz-
kia, toen Josia,[a] de zoon van
Amon,[b] koning van Juda was:

2 'Ik zal alles volledig weg-
vagen van de aardbodem',
verklaart Jehovah.[c]
3 'Mens en dier zal ik weg-
vagen.
De vogels van de hemel en
de vissen van de zee zal ik
wegvagen,[d]
en de struikelblokken*[e] samen
met de slechten.
Ik laat de mensen van de
aardbodem verdwijnen',
verklaart Jehovah.
4 'Ik zal mijn hand uitstrekken
tegen Juda
en tegen alle inwoners van
Jeruzalem.
Ik zal elk spoor* van Baäl uit
deze plaats wegwissen,[f]
de naam van de afgoden-
priesters# samen met de
priesters.[g]
5 Ik zal wegvagen wie zich op
de daken neerbuigen voor
het hemelse leger[a]
en wie zich neerbuigen en
trouw zweren aan Jehovah[b]
terwijl ze ook trouw zweren
aan Malkam.[c]
6 Ik zal wegvagen wie Jehovah
niet langer volgen,[d]
Jehovah niet zoeken en hem
niet raadplegen.'[e]
7 Wees stil voor de Soevereine
Heer Jehovah, want de dag
van Jehovah is dichtbij.[f]
Jehovah heeft een slacht-
offer klaargemaakt, hij
heeft zijn genodigden
geheiligd.
8 'Op de dag van Jehovah's
slachtoffer zal ik de vorsten
ter verantwoording roepen,
de koningszonen[g] en allen
die buitenlandse kleding
dragen.
9 Op die dag zal ik iedereen
ter verantwoording roepen
die op de verhoging* klimt,
iedereen die het huis van zijn
meester vult met geweld
en bedrog.'

1:1 *Bet.: 'Jehovah heeft verborgen (als een schat bewaard)'. **1:3** *Kennelijk voorwerpen of activiteiten in verband met afgoderij. **1:4** *Of 'overblijfsel'. #Of 'priesters van buitenlandse goden'.

1:9 *Of 'het podium', 'de drempel'. Mogelijk de verhoging waarop de troon van de koning stond.

HFST. 1
a 2Kon 22:1, 2; Jer 1:2
b 2Kon 21:18-20
c 2Kon 22:16; Jes 6:11; Jer 6:8
d Jer 4:25
e Ez 14:3
f Nu 25:3; Re 2:11, 13; 2Kr 28:1, 2; Jer 11:17
g 2Kon 23:5

2de kolom
a 2Kr 33:1, 3; Jer 19:13
b Jes 48:1
c Joz 23:6, 7; 1Kon 11:33; Jer 49:1
d Jes 1:4; Jer 2:13
e Jes 43:22
f Joë 2:1; 2Pe 3:10
g 2Kon 25:7; Jer 39:6

10 Jehovah verklaart:
‘Op die dag
klinkt er geschreeuw uit de Vispoort,[a]
gejammer uit het tweede stadsdeel[b]
en luid gekraak uit de heuvels.
11 Jammer, inwoners van Mạktes,*
want alle handelaars zijn tot zwijgen gebracht,
allen die zilver afwegen zijn vernietigd.
12 In die tijd zal ik Jeruzalem grondig doorzoeken met lampen
en roep ik de onverschilligen* ter verantwoording, die bij zichzelf# zeggen:
“Jehovah zal geen goed doen en hij zal geen kwaad doen.”[c]
13 Hun rijkdom zal worden geplunderd en hun huizen verwoest.[d]
Ze zullen huizen bouwen maar er niet in wonen.
Ze zullen wijngaarden planten maar de wijn niet drinken.[e]
14 De grote dag van Jehovah is dichtbij![f]
Hij is dichtbij en nadert heel snel!*[g]
Het geluid van de dag van Jehovah is bitter.[h]
Een dappere krijger schreeuwt het dan uit.[i]
15 Die dag is een dag van woede,[j]
een dag van angst en benauwdheid,[k]
een dag van onweer en verwoesting,
een dag van duisternis en donkerheid,[a]
een dag van wolken en diepe duisternis,[b]
16 een dag van hoorngeschal en krijgsgeschreeuw[c]
tegen de vestingsteden en tegen de hoge hoektorens.[d]
17 Ik zal de mensen angst aanjagen
en ze zullen rondlopen als blinden,[e]
want ze hebben gezondigd tegen Jehovah.[f]
Hun bloed zal worden uitgestort alsof het stof is,
hun vlees* alsof het mest is.[g]
18 Hun zilver en goud kan ze niet redden op de dag van Jehovah’s woede.[h]
Het vuur van zijn ijver zal de hele aarde verteren,[i]
want hij zal alle bewoners van de aarde op een verschrikkelijke manier uitroeien.’[j]

2 Kom samen, ja, kom bijeen,[k]
o volk dat geen schaamte kent.[l]
2 Voordat het besluit in werking treedt,
voordat de dag voorbijgaat als kaf,
voordat de brandende woede van Jehovah over jullie komt,[m]
voordat de dag van Jehovah’s woede over jullie komt,
3 moeten jullie Jehovah zoeken,[n] zachtmoedigen* van de aarde,
die zijn rechtvaardige besluiten# naleven.
Zoek rechtvaardigheid, zoek zachtmoedigheid.△
Misschien⊠ word je verborgen op de dag van Jehovah’s woede.[o]

HFST. 1
a 2Kr 33:1, 14; Ne 3:3; Ne 12:38, 39
b 2Kr 34:22
c Ps 10:13; Ps 14:1
d Jes 6:11
e De 28:30; Jer 5:17
f Joë 2:1
g Hab 2:3
h Jes 66:6
i Jes 33:7; Joë 1:15
j Opb 6:17
k Jer 30:7

2de kolom
a Am 5:18, 20; Han 2:20
b Joë 2:2
c Jer 4:19
d Jes 2:12, 15
e De 28:28, 29; Jes 59:9, 10
f Jes 24:5; Da 9:5, 8
g Ps 79:2, 3; Jer 9:22; Jer 16:4
h Sp 11:4; Jes 2:20; Ez 7:19
i De 32:22; Jer 7:20
j Jer 4:27

HFST. 2
k Joë 1:14; Joë 2:15, 16
l Jes 1:4; Jer 6:15
m 2Kon 23:26; 2Kr 36:16, 17; Jer 23:20; Klg 4:11
n Jes 55:6; Am 5:6
o Ge 7:13, 16; Jes 26:20; Joë 2:12, 14; Am 5:15

1:11 *Blijkbaar een deel van Jeruzalem bij de Vispoort. **1:12** *Lett.: ‘zij die stollen op hun droesem’, zoals in een wijnvat. #Lett.: ‘in hun hart’. **1:14** *Of ‘en haast zich zeer’.

1:17 *Lett.: ‘ingewanden’. **2:3** *Of ‘nederigen’. #Lett.: ‘zijn oordeel’. △Of ‘nederigheid’. ⊠Of ‘mogelijk’.

4 Want Gaza zal een verlaten stad worden
en Askelon een woestenij.[a]
Asdod zal op klaarlichte dag* worden verdreven
en Ekron ontworteld.[b]
5 ‘Wee jullie die aan de zeekust wonen, volk van Kerethieten![c]
Het woord van Jehovah is tegen jullie.
O Kanaän, land van de Filistijnen, ik zal je vernietigen,
er zal geen bewoner overblijven.
6 En de zeekust zal weidegrond worden
met putten voor herders en stenen kooien voor schapen.
7 De streek zal voor de overgeblevenen van het huis van Juda zijn.[d]
Daar zullen ze weiden.
In de huizen van Askelon zullen ze ’s avonds gaan liggen.
Want Jehovah, hun God, zal zijn aandacht op hen richten*
en hun gevangenen terugbrengen.’[e]
8 ‘Ik heb de spot van Moab[f] en de beledigingen van de Ammonieten gehoord,[g]
die mijn volk hebben bespot en hun gebied trots hebben bedreigd.[h]
9 Daarom, zo zeker als ik leef,’ verklaart Jehovah van de legermachten, de God van Israël,
‘Moab zal worden als Sodom[i]
en de Ammonieten als Gomorra:[j]
een plaats van netels, een zoutput en voor altijd een woestenij.[k]
De overgeblevenen van mijn volk zullen hen plunderen,
het overblijfsel van mijn natie zal hen uit hun bezit verdrijven.
10 Dat zal hun overkomen vanwege hun trots,[a]
omdat ze zich spottend verheven hebben tegen het volk van Jehovah van de legermachten.
11 Jehovah zal ontzagwekkend* voor hen zijn,
want hij zal alle goden van de aarde tot niets maken.#
Alle eilanden van de volken zullen voor hem buigen,△[b]
elk vanuit zijn plaats.
12 Ethiopiërs, ook jullie zullen sneuvelen door mijn zwaard.[c]
13 Hij zal zijn hand uitstrekken naar het noorden en Assyrië vernietigen.
Hij zal van Ninevé een woestenij maken,[d] zo dor als een woestijn.
14 Kudden zullen er neerliggen, allerlei wilde dieren.*
Pelikanen en stekelvarkens zullen overnachten tussen de kapitelen# van haar zuilen.
Een stem zal zingen in het venster.
Er zal verwoesting zijn op de drempel,
want hij zal de cederhouten panelen blootleggen.
15 Dit is de trotse stad die veilig zat,
die bij zichzelf* zei: “Ik ben het en er is niemand anders.”
Wat een schrikbeeld is ze geworden,

HFST. 2
a Jer 47:5
b Jer 25:17, 20; Am 1:6-8; Za 9:5, 6
c Ez 25:16, 17
d Jes 11:11; Jer 31:7; Hag 1:12
e Ps 126:1; Jer 23:3; Ez 39:25; Am 9:14; Mi 2:12; Mi 4:10; Ze 3:20
f Jer 48:26, 27; Ez 25:8, 9
g Jer 49:1; Ez 25:3
h Ps 83:2, 4
i Ez 25:11; Am 2:1, 2
j Ge 19:24, 25
k Am 1:13-15; Ju 7

2de kolom
a Jes 16:6; Jer 48:29
b Ps 22:27; Mal 1:11
c Jes 43:3; Ez 30:4, 5
d Na 3:7

2:4 *Of ‘midden op de dag’. 2:7 *Of ‘zal voor hen zorgen’.

2:11 *Of ‘angstaanjagend’. #Of ‘uitmergelen’. △Of ‘hem aanbidden’. 2:14 *Lett.: ‘elk dier van een natie’. #Zie Woordenlijst. 2:15 *Lett.: ‘in haar hart’.

een plaats waar de wilde
dieren gaan liggen!
Iedereen die er voorbijgaat
zal fluiten en zijn vuist
ballen.’[a]

3 Wee de opstandige, besmette,
onderdrukkende stad![b]
2 Ze gehoorzaamt geen stem,[c]
aanvaardt geen correctie.*[d]
Ze vertrouwt niet op Jehovah,[e]
nadert niet tot haar God.[f]
3 Haar vorsten zijn brullende
leeuwen.[g]
Haar rechters zijn wolven in
de avond.
Tegen de morgen hebben ze
geen bot overgelaten om
op te knagen.
4 Haar profeten zijn onbe-
schaamde verraders.[h]
Haar priesters ontwijden wat
heilig is,[i]
ze doen de wet geweld aan.[j]
5 Jehovah is rechtvaardig in
haar midden,[k] hij doet geen
onrecht.
Morgen na morgen maakt hij
zijn oordelen bekend,[l]
net zo zeker als de dag weer
aanbreekt.
Maar de onrechtvaardige
kent geen schaamte.[m]
6 ‘Ik heb volken vernietigd, hun
hoektorens liggen in puin.
Ik heb hun straten zo ver-
woest dat niemand er nog
door kan.
Hun steden liggen in puin,
er is niemand meer, geen
enkele inwoner.[n]
7 Ik zei: “Heb toch ontzag voor
mij en aanvaard correctie.”[o]
Dan zou haar woonplaats
niet vernietigd worden[p]
— ik moet haar voor dit
alles ter verantwoording
roepen.*
Maar zij waren er nog meer
op uit zich te misdragen.[a]
8 “Blijf mij dus verwachten,”*[b]
verklaart Jehovah,
“tot de dag dat ik opsta om
buit te halen,#
want het is mijn rechterlijke
beslissing om volken te ver-
zamelen, om koninkrijken
bijeen te brengen,
om mijn verontwaardiging
over ze uit te storten, heel
mijn brandende woede.[c]
Het vuur van mijn ijver zal de
hele aarde verteren.[d]
9 Dan zal ik de taal van de
volken veranderen in een
zuivere taal,
zodat ze allemaal de naam
van Jehovah aanroepen
en hem schouder aan
schouder dienen.”*[e]
10 Uit de streek van de rivieren
van Ethiopië
zullen degenen die mij smeken,
mijn verstrooide volk,* mij
een geschenk brengen.[f]
11 Op die dag zul je niet te
schande worden gemaakt
voor al je opstandige daden
tegen mij,[g]
want de hoogmoedige op-
scheppers zal ik dan uit je
midden verwijderen.
Je zult nooit meer hoog-
moedig zijn op mijn heilige
berg.[h]
12 Ik zal toelaten dat er in jou
een nederig, onbeduidend
volk overblijft,[i]
en zij zullen hun toevlucht
zoeken in de naam van
Jehovah.
13 De overgeblevenen van Israël[j]
zullen geen onrecht doen.[k]

HFST. 2
a Na 3:1, 19

HFST. 3
b Jes 5:7; Jer 6:6
c Jer 22:21; Jer 32:23
d Ps 50:17; Jes 1:5; Jer 5:3
e Ps 78:22; Jer 17:5
f Jes 29:13
g Jes 1:23; Ez 22:27
h Klg 2:14
i Jer 23:11
j Ez 22:25, 26; Mi 3:9
k De 32:4
l Jer 21:12
m Jer 3:3; Jer 8:12; Ze 2:1
n Le 18:28
o Jes 5:3, 4; Jes 63:8; 2Pe 3:9
p Jer 7:5-7; Jer 25:5, 6

2de kolom
a Mi 2:1
b Ps 37:34; Ps 130:7; Jes 30:18
c Jes 34:2; Joë 3:2; Opb 16:14; Opb 19:19
d Ez 36:5
e Za 8:23
f Jes 60:4
g Jes 45:17; Jes 54:4
h Jes 11:9
i Jes 57:15; Jes 61:1
j Jes 10:22; Mi 4:7
k Jes 60:21

3:2 *Zie Woordenlijst. **3:7** *Of ‘straffen’.

3:8 *Of ‘wacht geduldig op mij’. #Of mogelijk ‘opsta als een getuige’. **3:9** *Of ‘hem in eenheid aanbidden’. **3:10** *Lett.: ‘de dochter van mijn verstrooiden’.

Ze zullen geen leugens spreken, in hun mond zal geen bedrieglijke tong worden gevonden.
Ze zullen weiden* en neerliggen en voor niemand bang zijn.’[a]
14 Juich, dochter Sion!
Juich in triomf, Israël![b]
Wees vrolijk en blij met heel je hart, dochter Jeruzalem![c]
15 Jehovah heeft de oordelen tegen jou weggenomen.[d]
Hij heeft je vijand weggejaagd.[e]
De Koning van Israël, Jehovah, is in je midden.[f]
Je zult geen onheil meer vrezen.[g]
16 Op die dag zal tegen Jeruzalem worden gezegd:
‘Wees niet bang, Sion.[h]
Laat de moed* niet zakken.
17 Jehovah, je God, is in je midden.[i]
Als een Machtige zal hij redden.
Hij zal over je juichen met grote vreugde.[j]
Hij zal stil* worden in zijn liefde.
Hij zal blij over je zijn met vreugdekreten.
18 Ik zal degenen verzamelen die treuren omdat ze niet op je feesten zijn.[a]
Ze waren afwezig vanwege de schande die ze voor haar dragen.[b]
19 In die tijd zal ik optreden tegen allen die je onderdrukken.[c]
Ik zal de kreupele redden,[d]
ik zal de verstrooiden bijeenbrengen.[e]
Ik zal ervoor zorgen dat ze roem* en eer krijgen
in heel het land waar ze veracht werden.
20 In die tijd zal ik jullie terugbrengen,
in de tijd dat ik jullie bijeenbreng.
Want ik zal ervoor zorgen dat jullie roem* en eer krijgen[f]
onder alle volken op aarde,
als ik de gevangenen voor jullie ogen terugbreng’,
zegt Jehovah.[g]

3:13 *Of ‘grazen’. 3:16 *Lett.: ‘de handen’.

3:17 *Of ‘rustig’, ‘tevreden’. 3:19, 20 *Lett.: ‘een naam’.

HFST. 3
a Jer 30:10, Ez 34:28, Ez 39:25, 26, Ho 2:18, Mi 4:4
b Ezr 3:11, Jes 12:5, 6, Za 2:10
c Mi 4:8
d Jes 40:2, Za 8:13
e Mi 7:10, Za 2:8, 9
f Ez 48:35
g Am 9:15, Za 14:11
h Jer 46:28
i Jes 12:6
j De 30:9, Ps 147:11, Jes 62:3, Jes 65:19, Jer 32:41

2de kolom
a Klg 1:4, Klg 2:6
b Klg 5:1
c Jes 60:14, Za 14:3
d Mi 4:6, 7
e Jes 11:11, 12, Jes 27:12, Ez 28:25, Ez 34:15, 16, Am 9:14
f Jes 60:15
g Jes 61:7, Jer 30:10, Jer 33:7, 9, Ez 39:25, 27

HAGGAÏ

INHOUD

1 In het tweede jaar van ko-
ning Darius, op de eerste dag
van de zesde maand, kwam het
woord van Jehovah via de pro-
feet Haggaï*[a] tot Zerubbabel,[b]
zoon van Sealthiël en gouverneur
van Juda, en tot Jozua, zoon van
Jozadak en hogepriester:
2 'Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: "Dit volk zegt: 'De
tijd is nog niet gekomen om het
huis* van Jehovah te bouwen.'"'#[c]
3 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw via de profeet Hag-
gaï:[d] **4** 'Is het voor jullie de tijd
om in je mooi betimmerde hui-
zen te wonen terwijl dit huis in
puin ligt?[e] **5** Dit is wat Jehovah
van de legermachten zegt: "Denk
goed na over wat je doet.* **6** Jul-
lie zaaien veel maar oogsten wei-
nig.[f] Jullie eten maar raken niet
verzadigd. Jullie drinken maar
het is niet genoeg. Jullie trekken
kleding aan maar niemand krijgt
het warm. De loonarbeider doet
zijn loon in een buidel vol gaten."'
7 'Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: "Denk goed na over
wat je doet."*
8 "Ga naar de berg, haal tim-
merhout[g] en bouw het huis,[h] zo-
dat ik er vreugde in heb en ge-
eerd word",[i] zegt Jehovah.'
9 '"Jullie verwachtten veel
maar kregen weinig. Wat jul-
lie in huis brachten, blies ik
weg.[j] En waarom?", verklaart Je-
hovah van de legermachten. "Om-
dat mijn huis in puin ligt ter-
wijl ieder van jullie zich uitslooft*
voor zijn eigen huis.[k] **10** Daar-
om heeft de hemel boven jullie
zijn dauw ingehouden en heeft de
aarde haar opbrengst ingehouden.
11 En ik riep droogte uit over de
aarde, over de bergen, over het
koren, over de nieuwe wijn, over
de olie, over de opbrengst van de
grond, over mens en dier, en over
al het werk van jullie handen."'
12 Zerubbabel,[a] de zoon van
Sealthiël,[b] en de hogepriester
Jozua, de zoon van Jozadak,[c] en
de rest van het volk luisterden
naar de stem van Jehovah, hun
God, en naar de woorden van de
profeet Haggaï, want Jehovah,
hun God, had hem gestuurd. En
het volk begon ontzag te tonen
voor Jehovah.
13 Toen gaf Haggaï, de bood-
schapper van Jehovah, in over-
eenstemming met zijn opdracht
van Jehovah de volgende bood-
schap aan het volk: '"Ik ben met
jullie",[d] verklaart Jehovah.'
14 En Jehovah zette Zerub-
babel, zoon van Sealthiël en
gouverneur van Juda,[e] en Jo-
zua,[f] zoon van Jozadak en hoge-
priester, en de rest van het volk
ertoe aan*[g] te beginnen met het
werk aan het huis van Jehovah
van de legermachten, hun God.[h]
15 Dat was op de 24ste dag van
de zesde maand in het tweede
jaar van koning Darius.[i]

2 Op de 21ste dag van de zeven-
de maand kwam het woord van
Jehovah via de profeet Haggaï:[j]
2 'Vraag alsjeblieft aan Zerub-
babel,[k] zoon van Sealthiël en gou-
verneur van Juda,[l] aan Jozua,[m]
zoon van Jozadak[n] en hogepries-
ter, en aan de rest van het volk:
3 "Wie van jullie heeft dit huis*
nog in zijn vroegere pracht ge-
zien?[o] Hoe vinden jullie dat het er
nu uitziet? Vergeleken met vroe-
ger is het toch niets meer?"[p]
4 "Maar wees sterk, Zerubba-
bel," verklaart Jehovah, "en wees
sterk, Jozua, zoon van Jozadak
en hogepriester."
"Wees sterk, jullie allen, volk
van het land,"[q] verklaart Jeho-
vah, "en ga aan het werk."
"Want ik ben met jullie",[r] ver-
klaart Jehovah van de legermach-

HFST. 1
a Ezr 5:1
b Ezr 3:2; Ezr 5:2
c Ezr 4:4, 23
d Ezr 6:14
e Jer 52:12, 13
f De 28:22
g Ezr 3:7
h Ezr 5:2; Ezr 6:15; Za 1:16
i Jes 60:13
j Mal 2:2
k Hag 1:4

2de kolom
a Mt 1:12
b 1Kr 3:17-19; Lu 3:23, 27
c 1Kr 6:15
d 2Kr 15:2; Jes 8:10; Ro 8:31
e Ezr 1:8; Ezr 5:14
f Za 3:1; Za 6:11-13
g Ezr 1:1, 5
h Ezr 5:2; Za 6:15
i Ezr 4:24; Hag 1:1; Za 1:1

HFST. 2
j Ezr 5:1; Ezr 6:14
k 1Kr 3:17-19; Za 4:9
l Ezr 1:8
m Za 3:8; Za 6:11
n 1Kr 6:15
o 1Kon 6:1; Ezr 3:12
p Za 4:10
q Za 8:9
r Ex 3:12; Jes 43:2; Ro 8:31

1:1 *Bet.: 'op een feest geboren'. **1:2** *Of 'de tempel'. #Of 'herbouwen'. **1:5, 7** *Lett.: 'Zet je hart op je wegen.' **1:9** *Of 'heen en weer rent'.

1:14 *Lett.: 'wekte de geest op van'. **2:3** *Of 'deze tempel'.

ten. **5** “Denk aan wat ik jullie beloofd heb toen jullie uit Egypte wegtrokken,[a] en mijn geest is nog steeds onder jullie.*[b] Wees niet bang.”’[c]

6 ‘Want dit zegt Jehovah van de legermachten: “Nog één keer — over een korte tijd — en ik zal de hemel, de aarde, de zee en het droge land schudden.”[d]

7 “Ik zal alle volken schudden, en de kostbare* dingen van alle volken zullen binnenkomen.[e] En ik zal dit huis met glorie vullen”,[f] zegt Jehovah van de legermachten.

8 “Van mij is het zilver en van mij is het goud”, verklaart Jehovah van de legermachten.

9 “De glorie van dit huis zal groter zijn dan voorheen”,[g] zegt Jehovah van de legermachten.

“En op deze plaats zal ik vrede brengen”,[h] verklaart Jehovah van de legermachten.’

10 Op de 24ste dag van de negende maand, in het tweede jaar van Darius, kwam het woord van Jehovah tot de profeet Haggaï:[i] **11** ‘Dit zegt Jehovah van de legermachten: “Vraag de priesters alsjeblieft het volgende over de wet:[j] **12** ‘Als een man heilig vlees in de plooi van zijn kleding meedraagt en zijn kleding raakt brood aan of een gerecht of wijn of olie of wat voor voedsel ook, wordt dat dan heilig?’”’

De priesters antwoordden: ‘Nee!’

13 Vervolgens vroeg Haggaï: ‘Als iemand die door contact met een dood lichaam* onrein is een van die dingen aanraakt, wordt dat dan onrein?’[k]

De priesters antwoordden: ‘Ja, het wordt onrein.’

14 Daarop zei Haggaï: ‘“Zo is het met dit volk, zo is het in mijn ogen met deze natie”, verklaart Jehovah, “en zo is het met al het werk van hun handen. Alles wat ze daar aanbieden is onrein.”

15 “Maar denk vanaf deze dag goed over het volgende na:* Hoe was het voordat in de tempel van Jehovah de ene steen op de andere werd gelegd?[a] **16** Als je dacht bij een graanhoop van 20 maten te komen, waren het er maar 10. En als je bij de kuip kwam om er 50 maten wijn uit te halen, waren het er maar 20.[b] **17** Ik sloeg jullie — al het werk van jullie handen — met korenbrand, meeldauw[c] en hagel, maar geen van jullie heeft zich tot mij gekeerd”, verklaart Jehovah.

18 “Denk hier goed over na* vanaf deze dag, vanaf de 24ste dag van de negende maand, vanaf de dag dat het fundament van de tempel van Jehovah is gelegd.[d] Denk hier goed over na:* **19** Ligt er nog zaad in de voorraadschuur?*[e] De wijnstok, de vijg, de granaatappel en de olijf — ze hebben toch nog geen vrucht gedragen, of wel? Vanaf deze dag zal ik een zegen schenken.”’[f]

20 Op de 24ste dag van de maand[g] kwam het woord van Jehovah voor de tweede keer tot Haggaï: **21** ‘Zeg tegen Zerubbabel, de gouverneur van Juda: “Ik ga de hemel en de aarde schudden.[h] **22** Ik zal de koningstronen omverwerpen en de kracht van de koninkrijken van de volken tenietdoen.[i] Ik zal de strijdwagen met zijn berijders omverwerpen, en de paarden en de ruiters zullen vallen, elk door het zwaard van zijn broeder.”’[j]

23 ‘“Op die dag”, verklaart Jehovah van de legermachten, “zal ik jou, Zerubbabel,[k] zoon van Sealthiël[l] en mijn dienaar, gebruiken”, verklaart Jehovah, “en je als een zegelring maken, want jou heb ik uitgekozen”, verklaart Jehovah van de legermachten.’

2:5 *Of mogelijk ‘en toen mijn geest in jullie midden stond’. **2:7** *Of ‘begeerlijke’. **2:13** *Of ‘door een ziel’. Zie Woordenlijst.

2:15, 18 *Lett.: ‘zet je hart op’. **2:19** *Of ‘graankuil’.

HFST. 2

a Ex 29:45; Ex 34:10
b Za 4:6
c Jes 41:10; Za 8:13
d Heb 12:26, 27
e Jes 2:2; Jes 60:5, 11
f Ex 40:35; 1Kon 8:11; Jes 66:12
g Jes 60:13
h Ps 85:8; Jes 2:4; Jes 60:17, 18; Za 8:12
i Hag 1:1
j Mal 2:7
k Le 7:21; Nu 5:2, 3; Nu 9:6; Nu 19:11; Nu 31:19

2de kolom

a Ezr 3:10; Za 4:9
b Hag 1:6; Za 8:10
c De 28:22
d Ezr 5:2; Za 8:9
e Hag 1:6
f Sp 3:9, 10; Za 8:12
g Hag 2:10
h Hag 2:6; Heb 12:26, 27
i Jes 60:12; Da 2:44; Ze 3:8
j Re 7:22
k Ezr 3:8
l Mt 1:12

ZACHARIA

INHOUD

1 In de achtste maand van
het tweede jaar van Darius[a]
kwam het woord van Jehovah tot
de profeet Zacharia,*[b] de zoon
van Berechja, de zoon van Iddo:
2 ‘Jehovah werd heel kwaad op
jullie voorouders.[c]
3 Zeg tegen het volk: “Dit zegt
Jehovah van de legermachten:
‘“Kom terug bij mij”, verklaart Je-
hovah van de legermachten. “Dan
zal ik bij jullie terugkomen”[d], zegt
Jehovah van de legermachten.’”
4 “Wees niet als je voorouders,
aan wie de vroegere profeten be-
kendmaakten: ‘Dit zegt Jehovah
van de legermachten: “Keer je als-
jeblieft af* van je slechte wegen
en je slechte daden.”’”[e]
“Maar ze luisterden niet en
trokken zich niets van mij aan”,[f]
verklaart Jehovah.
5 “Waar zijn je voorouders nu?
En de profeten, leefden die eeu-
wig door? 6 Maar mijn woorden
en besluiten, die ik mijn dienaren,
de profeten, had opgedragen, heb-
ben die jullie voorouders niet ge-
troffen?”[g] Ze kwamen bij mij terug
en zeiden: “Vanwege onze wegen
en onze daden heeft Jehovah van
de legermachten met ons gedaan
wat hij zich had voorgenomen.”’[h]
7 Op de 24ste dag van de 11de
maand, de maand sjebat,* in het
tweede jaar van Darius,[i] kwam
het woord van Jehovah tot de
profeet Zacharia, de zoon van Be-
rechja, de zoon van Iddo. 8 In de
nacht had ik een visioen. Er zat
een man op een rood paard. Hij
stond stil tussen de mirtenbomen
in de vallei. Achter hem stonden
rode, roodbruine en witte paar-
den.
9 ‘Wie zijn dat, mijn heer?’,
vroeg ik.
Daarop zei de engel die met
me sprak: ‘Ik zal je laten zien wie
het zijn.’

10 Toen zei de man die stil-
stond tussen de mirtenbomen:
‘Het zijn degenen die Jehovah er-
opuit heeft gestuurd om de aar-
de te doorkruisen.’ 11 En ze
zeiden tegen de engel van Jeho-
vah die tussen de mirtenbomen
stond: ‘We hebben de aarde door-
kruist, en de hele aarde is rustig
en stil.’[a]
12 Toen zei de engel van Je-
hovah: ‘O Jehovah van de le-
germachten, hoelang zult u uw
barmhartigheid nog onthouden
aan Jeruzalem en de steden van
Juda,[b] waar u nu al 70 jaar kwaad
op bent?’[c]
13 Jehovah antwoordde de en-
gel die met me sprak met vrien-
delijke, vertroostende woorden.
14 Toen zei de engel die met me
sprak tegen me: ‘Roep uit: “Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten: ‘Met grote ijver zet ik me
in voor Jeruzalem en voor Sion.[d]
15 Met grote woede ben ik kwaad
op de zorgeloze volken,[e] want
mijn woede was niet zo groot,[f]
maar zij hebben de ellende veel
erger gemaakt.’”[g]
16 Daarom zegt Jehovah: “‘Ik
zal vol barmhartigheid naar Je-
ruzalem teruggaan.[h] Mijn eigen
huis zal er worden gebouwd’,[i] ver-
klaart Jehovah van de legermach-
ten, ‘en er zal een meetlint over
Jeruzalem worden gespannen.’”[j]
17 Roep nog eens uit en zeg:
“Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: ‘Mijn steden zullen
weer overvloeien van goedheid.
Jehovah zal Sion opnieuw troos-
ten[k] en Jeruzalem opnieuw uit-
kiezen.’”’[l]
18 Toen keek ik op en zag vier
hoorns.[m] 19 Ik vroeg aan de en-
gel die met me sprak: ‘Wat zijn
dat?’ Hij antwoordde: ‘Het zijn de
hoorns die Juda,[n] Israël[o] en Jeru-
zalem[p] hebben verstrooid.’
20 Vervolgens liet Jehovah me
vier ambachtslieden zien. 21 Ik
vroeg: ‘Wat komen die doen?’

1:1 *Bet.: ‘Jehovah heeft het zich herinnerd’. 1:4 *Of ‘keer alsjeblieft terug’. 1:7 *Zie App. B15.

HFST. 1
a Ezr 4:24, Hag 1:1, Hag 2:10
b Ezr 5:1
c 2Kon 22:16, 17, Jer 44:5, 6
d Ez 33:11, Mi 7:18, 19, Mal 3:7
e Ezr 9:6, 7, Jes 1:16, Jes 55:7, Ho 14:1
f 2Kr 36:15, 16, Jer 11:7, 8
g 2Kr 36:17, Da 9:11, 12
h De 28:20, 45, Jer 23:20
i Ezr 4:24

2de kolom
a Za 1:15
b Ps 74:10, Ps 102:13
c 2Kr 36:20, 21, Jer 25:11, 12, Da 9:2, Za 7:5
d Joë 2:18, Za 8:2
e Jer 48:11, Za 1:11
f Jes 54:8
g Ps 137:7, Jes 47:6, Jer 51:35
h Jes 12:1, Jer 33:14, Za 8:3
i Ezr 6:14, 15, Jes 44:28, Hag 1:14
j Jer 31:38, 39, Ez 40:2, 3, Za 2:1, 2
k Jes 51:3
l Ps 132:13, Za 2:12, Za 3:2
m Za 1:21
n 2Kon 24:12, 14
o 2Kon 15:29, 2Kon 17:6, 2Kon 18:11, Jer 50:17
p 2Kon 25:11, 2Kr 36:17, 19

Hij zei: ‘Het zijn de hoorns die
Juda zo hebben verstrooid dat
niemand zijn hoofd kon ophef-
fen. Die anderen zullen komen
om hun angst aan te jagen, om
de hoorns neer te slaan van de
volken die hun hoorn tegen het
land Juda ophieven om het te
verstrooien.’

2 Ik keek op en zag een man
met een meetlint[a] in zijn hand.
2 Ik vroeg: ‘Waar gaat u heen?’
Hij antwoordde: ‘Jeruzalem op-
meten om te zien wat de breedte
en de lengte is.’[b]
3 Toen vertrok de engel die
met me sprak en een andere en-
gel kwam hem tegemoet. **4** Hij
zei tegen hem: ‘Ga snel naar die
jonge man daar en zeg tegen hem:
“‘Jeruzalem zal bewoond worden[c]
als open plattelandsgebied* van-
wege het grote aantal mensen
en dieren erin.[d] **5** Ik zal rondom
haar een muur van vuur worden’,[e]
verklaart Jehovah, ‘en ik zal haar
met mijn glorie vullen.’”’[f]
6 ‘Kom! Kom! Vlucht uit het
land van het noorden’,[g] verklaart
Jehovah.
‘Ik heb jullie verstrooid naar
de vier winden van de hemel’,[h]
verklaart Jehovah.
7 ‘Kom, Sion! Vlucht, jij die
bij de dochter Babylon woont.[i]
8 Want dit zegt Jehovah van de
legermachten, die mij nadat hij
was verheerlijkt* naar de vol-
ken heeft gestuurd door wie jul-
lie werden geplunderd:[j] “Wie aan
jullie komt, komt aan mijn oogap-
pel.[k] **9** Want nu zal ik mijn hand
tegen hen opheffen en ze zullen
buit worden voor hun eigen sla-
ven.”[l] En jullie zullen beslist we-
ten dat Jehovah van de leger-
machten mij heeft gestuurd.
10 Juich van vreugde, dochter
Sion,[m] want ik kom[n] en ik zal in
je midden wonen’,[o] verklaart Jeho-
vah. **11** ‘Veel volken zullen zich
op die dag bij Jehovah aansluiten.[a]
Ze zullen mijn volk worden en ik
zal in je midden wonen.’ En je zult
moeten weten dat Jehovah van de
legermachten mij naar je heeft ge-
stuurd. **12** Jehovah zal Juda in
bezit nemen als zijn deel op de hei-
lige grond, en opnieuw zal hij Je-
ruzalem uitkiezen.[b] **13** Wees stil
voor Jehovah, heel de mensheid,*
want hij staat op en komt uit zijn
heilige woning.

3 Vervolgens liet hij me de hoge-
priester Jozua[c] zien, die voor
de engel van Jehovah stond. Aan
zijn rechterhand stond Satan,[d] die
hem tegenstand bood. **2** Toen
zei de engel van Jehovah tegen
Satan: ‘Mag Jehovah je terecht-
wijzen, Satan![e] Ja, mag Jehovah,
die Jeruzalem heeft uitgekozen,[f]
je terechtwijzen! Is deze man geen
brandend houtblok dat uit het
vuur is weggerukt?’
3 Jozua had vuile kleren aan
terwijl hij voor de engel stond.
4 De engel zei tegen degenen die
voor hem stonden: ‘Trek hem die
vuile kleren uit.’ Toen zei hij te-
gen hem: ‘Ik heb je zonde* van
je weggenomen en men zal je
prachtige kleding# aandoen.’[g]
5 Ik zei: ‘Laten ze een rei-
ne tulband op zijn hoofd zetten.’[h]
Toen zetten ze de reine tulband
op zijn hoofd en trokken hem kle-
ding aan. De engel van Jehovah
stond erbij. **6** De engel van Je-
hovah verzekerde Jozua: **7** ‘Dit
zegt Jehovah van de legermach-
ten: “Als je mijn weg volgt en je
verantwoordelijkheden tegenover
mij nakomt, zul je rechter zijn in
mijn huis[i] en zorg dragen voor*
mijn voorhoven. Ik zal je vrije
toegang geven, net als degenen
die hier staan.”
8 “Luister alsjeblieft, hoge-
priester Jozua, jij en de pries-
ters die voor je zitten, want deze

HFST. 2
a Za 1:16
b Jer 31:38, 39
c Jes 44:26; Jer 30:18; Ez 36:10
d Jes 33:20; Jer 31:24; Jer 33:10, 11; Za 8:4, 5
e Ps 125:2; Jes 26:1
f Jes 12:6; Jes 60:19, 20; Hag 2:9
g Jes 11:12, 16
h De 28:64; Ez 5:12
i Jes 48:20; Jes 52:2; Jer 50:8; Mi 4:10
j 2Kon 24:2; Mi 4:11
k De 32:9, 10; Ps 105:14, 15; 2Th 1:6
l Jes 14:2
m Jes 35:10
n Jes 40:9, 10
o Le 26:11, 12; Jes 12:6

2de kolom
a Ps 22:27; Jes 2:2, 3; Za 8:22, 23
b 2Kr 6:6; Za 1:17

HFST. 3
c Ezr 5:2; Hag 1:14; Za 6:11
d Job 1:6
e Ju 9
f 2Kr 6:6; Za 2:12
g Ex 28:2
h Ex 29:6
i Mal 2:7

2:4 *D.w.z. niet omsloten door muren.
2:8 *Lett.: ‘na glorie’.
2:13 *Lett.: ‘alle vlees’. **3:4** *Of ‘schuld’.
#Of ‘staatsiegewaden’. **3:7** *Of ‘verantwoordelijk zijn voor’, ‘bewaken’.

mannen dienen als teken. Kijk, ik
stuur mijn dienaar,[a] de Spruit!*[b]
9 Kijk naar de steen die ik vóór
Jozua heb gelegd! Op die ene
steen zijn zeven ogen gericht en
ik graveer er een inscriptie in”,
verklaart Jehovah van de leger-
machten. “In één dag zal ik de
schuld van dat land wegnemen.”[c]
10 “Op die dag”, verklaart Je-
hovah van de legermachten, “zul-
len jullie elkaar uitnodigen onder
je wijnstok en onder je vijgen-
boom.”’[d]

4 De engel die met me sprak
kwam terug en wekte me zoals
je iemand uit zijn slaap wekt.
2 Toen zei hij tegen me: ‘Wat zie
je?’
Ik antwoordde: ‘Ik zie een
lampenstandaard, helemaal van
goud,[e] met een schaal erboven.
Er zitten zeven lampen aan,[f] ja,
zeven. De lampen, die boven-
aan zitten, hebben zeven buisjes.
3 Daarnaast staan twee olijfbo-
men,[g] één rechts en één links
van de schaal.’
4 Toen vroeg ik aan de en-
gel die met me sprak: ‘Wat be-
tekenen die dingen, mijn heer?’
5 ‘Weet je niet wat die dingen
betekenen?’, vroeg de engel die
met me sprak.
Ik antwoordde: ‘Nee, mijn heer.’
6 Toen zei hij tegen me: ‘Dit
is het woord van Jehovah tot Ze-
rubba̱bel: “‘Niet door een leger-
macht of door kracht,[h] maar door
mijn geest’,[i] zegt Jehovah van
de legermachten.
7 Wie ben jij,
grote berg? Voor de ogen van
Zerubba̱bel[j] zul je in vlak land*
veranderen.[k] Hij zal de sluitsteen
aandragen terwijl men juicht:
‘Prachtig! Prachtig!’”’
8 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij:
9 ‘De
handen van Zerubba̱bel hebben
het fundament van dit huis ge-
legd[l] en zijn eigen handen zullen
het voltooien.[a] Jullie zullen moe-
ten weten dat Jehovah van de le-
germachten me naar jullie heeft
gestuurd.
10 Wie heeft de dag
van het kleine begin* veracht?[b]
Want ze zullen juichen en het
schietlood# in de hand van Ze-
rubba̱bel zien. Die zeven zijn de
ogen van Jehovah, die de hele
aarde rondgaan.’[c]
11 Toen vroeg ik hem: ‘Wat
betekenen die twee olijfbomen
rechts en links van de lampen-
standaard?’[d]
12 Daarna stelde ik
hem een tweede vraag: ‘Wat be-
tekenen de twijgen* van de twee
olijfbomen waaruit door twee
gouden buisjes de gouden vloei-
stof stroomt?’
13 Hij vroeg me: ‘Weet je niet
wat die dingen betekenen?’
Ik antwoordde: ‘Nee, mijn heer.’
14 Hij zei: ‘Het zijn de twee
gezalfden die naast de Heer van
de hele aarde staan.’[e]

5 Toen ik weer opkeek, zag ik
een vliegende boekrol.
2 Hij
vroeg me: ‘Wat zie je?’
Ik antwoordde: ‘Ik zie een vlie-
gende boekrol van 20 el* lang en
10 el breed.’
3 Toen zei hij tegen me: ‘Het
is de vloek die rondwaart over
de oppervlakte van de hele aar-
de, omdat iedereen die steelt,[f]
zoals op de ene kant staat, onge-
straft blijft en ook iedereen die
een eed zweert,[g] zoals op de an-
dere kant staat, ongestraft blijft.
4 “Ik heb de vloek gestuurd”,
verklaart Jehovah van de leger-
machten, “en die zal het huis van
de dief binnengaan en het huis
van degene die in mijn naam een
valse eed zweert. De vloek zal in
dat huis blijven en het verteren,
met zijn balken en zijn stenen.”’
5 Toen kwam de engel die met
me sprak naar voren en zei tegen

HFST. 3
a Jes 42:1; Jes 52:13
b Jes 11:1; Jes 53:2, 11; Jer 23:5; Jer 33:15; Za 6:12
c Jer 50:20
d 1Kon 4:25; Ho 2:18; Mi 4:4

HFST. 4
e Ex 25:31; 1Kon 7:48, 49
f Ex 25:37
g Za 4:11, 14; Opb 11:3, 4
h 1Sa 17:45; Ho 1:7
i Re 6:34; Re 15:14
j Ezr 3:2; Hag 1:1
k Jes 40:4
l Ezr 3:8, 10; Ezr 5:14, 16

2de kolom
a Ezr 6:14; Za 6:12
b Ezr 3:12; Hag 2:3
c 2Kr 16:9; Sp 15:3; Jer 16:17; Opb 5:6
d Za 4:2, 3
e Hag 2:4; Opb 11:3, 4

HFST. 5
f Ex 20:15
g Ex 20:7; Le 19:12

3:8 *Of ‘Scheut’, ‘Telg’. 4:7 *Of ‘een vlakte’.

4:10 *Of ‘de kleine dingen’. #Lett.: ‘de steen, het tin’. 4:12 *D.w.z. twijgen vol vruchten. 5:2 *Een el was 44,5 cm. Zie App. B14.

me: ‘Kijk alsjeblieft op en zie wat
daar tevoorschijn komt.’
6 Ik vroeg: ‘Wat is het?’
Hij antwoordde: ‘Wat tevoor-
schijn komt is het vat voor de
efa.’* Hij zei verder: ‘Dit is hun
aanblik op de hele aarde.’ **7** Ik
zag dat het ronde loden dek-
sel werd opgelicht, en in het vat
zat een vrouw. **8** Hij zei: ‘Dit is
Slechtheid.’ Toen duwde hij haar
terug in het vat, waarna hij het
loden deksel weer op de opening
smeet.
9 Toen keek ik op en zag twee
vrouwen tevoorschijn komen, die
zweefden op de wind. Ze hadden
vleugels als van een ooievaar. Ze
tilden het vat op tussen de aar-
de en de hemel. **10** Ik vroeg aan
de engel die met me sprak: ‘Waar
brengen ze het vat heen?’
11 Hij antwoordde: ‘Naar het
land Sinear,*[a] waar een huis voor
haar gebouwd zal worden. Als
het klaar is, zal ze daar op haar
juiste plaats worden neergezet.’

6 Toen ik opnieuw opkeek, zag
ik vier wagens tussen twee
bergen vandaan komen. De ber-
gen waren van koper. **2** De eer-
ste wagen had rode paarden en de
tweede wagen zwarte paarden.[b]
3 De derde wagen had witte paar-
den en de vierde wagen gevlekte
en gespikkelde paarden.[c]
4 Ik vroeg aan de engel die
met me sprak: ‘Wat zijn dat, mijn
heer?’
5 De engel antwoordde: ‘Het
zijn de vier geesten[d] van de he-
mel, die eropuit trekken nadat ze
voor de Heer van de hele aar-
de zijn verschenen.[e] **6** De wagen
met de zwarte paarden vertrekt
naar het land van het noorden,[f]
de witte paarden vertrekken naar
het land achter de zee en de ge-
vlekte vertrekken naar het land
van het zuiden. **7** De gespikkel-
de staan te trappelen om de aar-
de te doorkruisen.’ Toen zei hij:
‘Ga, doorkruis de aarde.’ Daar-
op gingen ze de aarde doorkrui-
sen.
8 Toen riep hij naar me en
zei: ‘Kijk, de paarden die vertrek-
ken naar het land van het noor-
den hebben ervoor gezorgd dat
de geest van Jehovah in het land
van het noorden rust.’
9 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot mij: **10** ‘Neem
van Heldai, Tobia en Jedaja aan
wat ze van de ballingen hebben
meegenomen. Op die dag moet je
naar het huis van Josia, de zoon
van Zefanja, gaan met degenen die
uit Babylon zijn gekomen. **11** Je
moet zilver en goud nemen, een
kroon* maken en die op het hoofd
zetten van de hogepriester Jozua,[a]
de zoon van Jozadak. **12** Zeg te-
gen hem:
“Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: ‘Hier is de man die
Spruit*[b] heet. Hij zal uit zijn
eigen plaats ontspruiten en hij zal
de tempel van Jehovah bouwen.[c]
13 Hij is het die de tempel van
Jehovah zal bouwen en hij is het
die de majesteit zal ontvangen.
Hij zal op zijn troon gaan zitten
en heersen, en hij zal ook pries-
ter zijn op zijn troon.[d] Er zal vre-
de* zijn tussen de twee.# **14** De
kroon* zal in de tempel van Je-
hovah dienen als herinnering aan
Helem, Tobia, Jedaja[e] en Hen, de
zoon van Zefanja. **15** Degenen
die ver weg zijn, zullen komen en
aan de tempel van Jehovah bou-
wen.’ Jullie zullen moeten weten
dat Jehovah van de legermach-
ten me naar jullie heeft gestuurd.
Dit zal gebeuren — als jullie maar
luisteren naar de stem van Jeho-
vah, jullie God.”’

5:6 *Lett.: ‘is de efa’, hier doelend op een vat of mand waarmee een efa afgemeten werd. Een efa was 22 l. Zie App. B14. **5:11** *D.w.z. Babylonië.

6:11, 14 *Of ‘luisterrijke kroon’. **6:12** *Of ‘Scheut’, ‘Telg’. **6:13** *Of ‘een vreedzame overeenkomst’. #D.w.z. tussen zijn rollen als heerser en priester.

HFST. 5
a Ge 10:8, 10; Ge 11:1, 2; Da 1:2

HFST. 6
b Za 6:6
c Za 6:7
d Ps 104:4
e 2Kr 18:18; Job 1:6; Da 7:10; Lu 1:19; Heb 1:7, 14
f Za 2:6, 7

2de kolom
a Hag 1:1; Za 3:3, 5
b Jes 11:1; Za 3:8
c Za 8:9
d Heb 3:1; Heb 4:14; Heb 8:1
e Za 6:10

7 In het vierde jaar van koning
Darius kwam het woord van
Jehovah tot Zacharia[a] op de vier-
de dag van de negende maand,
de maand kislev.* **2** De inwo-
ners van Bethel stuurden Sarezer
en Regem-Melech en zijn mannen
om Jehovah’s gunst af te smeken
3 en om tegen de priesters van
het huis* van Jehovah van de le-
germachten en tegen de profeten
te zeggen: ‘Ik vast en treur al ja-
ren in de vijfde maand.[b] Moet ik
dat blijven doen?’

4 Het woord van Jehovah van
de legermachten kwam opnieuw
tot mij: **5** ‘Zeg tegen het hele
volk van het land en tegen de
priesters: “Toen jullie 70 jaar[c]
lang in de vijfde en in de zevende
maand[d] vastten en treurden, de-
den jullie dat toen echt voor mij?
6 Toen jullie aten en dronken,
aten en dronken jullie toen niet
voor jezelf? **7** Moeten jullie niet
de woorden gehoorzamen die Je-
hovah bekendmaakte via de vroe-
gere profeten,[e] toen Jeruzalem
en de omliggende steden nog be-
woond en vredig waren en ook
de Negeb en de Sjefela bewoond
waren?”’

8 Het woord van Jehovah
kwam opnieuw tot Zacharia:
9 ‘Dit zegt Jehovah van de leger-
machten: “Spreek recht met ware
rechtvaardigheid[f] en behandel el-
kaar met loyale liefde[g] en barm-
hartigheid. **10** Doe de weduwen
en vaderloze kinderen,*[h] vreem-
delingen[i] en armen[j] niet tekort, en
bedenk in je hart geen slechte
dingen tegen elkaar.”[k] **11** Maar
ze weigerden hardnekkig om te
luisteren,[l] ze keerden zich kop-
pig af[m] en ze stopten hun oren
toe om niets te hoeven horen.[n]
12 Ze maakten hun hart als een
diamant*[o] en ze hielden zich niet
aan de wet# en de woorden die Je-
hovah van de legermachten door
zijn geest stuurde via de vroege-
re profeten.[a] Daarom ontstond er
grote woede bij Jehovah van de
legermachten.’[b]

13 ‘“Zoals zij niet luisterden
toen ik* riep,[c] zo luisterde ik niet
als zij riepen”,[d] zegt Jehovah van
de legermachten. **14** “Ik joeg
hen met een storm uiteen onder
alle volken die ze niet kenden.[e]
Het land bleef verwoest achter
en niemand trok erdoorheen of
kwam er terug.[f] Want ze hebben
het begeerlijke land veranderd
in een schrikbeeld.”’

8 Het woord van Jehovah van
de legermachten kwam op-
nieuw: **2** ‘Dit zegt Jehovah van
de legermachten: “Met grote ijver
zal ik me voor Sion inzetten,[g]
met grote woede zal ik me voor
haar inzetten.”’

3 ‘Dit zegt Jehovah: “Ik zal
naar Sion teruggaan[h] en in Jeru-
zalem wonen.[i] Jeruzalem zal de
stad van waarheid*[j] worden ge-
noemd en de berg van Jehovah
van de legermachten de heilige
berg.”’[k]

4 ‘Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: “Oude mannen en
vrouwen zullen weer op de plei-
nen van Jeruzalem zitten, met
een stok in de hand vanwege hun
hoge leeftijd.*[l] **5** De pleinen van
de stad zullen vol zijn met spelen-
de jongens en meisjes.”’[m]

6 ‘Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: “Misschien lijkt het
te moeilijk voor degenen die van
dit volk zijn overgebleven in die
dagen, maar zal het voor mij ook
te moeilijk lijken?”, verklaart Je-
hovah van de legermachten.’

7 ‘Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: “Ik red mijn volk uit
de landen in het oosten en het
westen.*[n] **8** Ik zal hen hierheen

HFST. 7
a Ezr 6:14; Za 1:1
b 2Kon 25:8-10; Jer 52:12-14
c Jer 25:11; Za 1:12
d Jer 41:1, 2
e 2Kr 36:15
f Sp 21:3; Jer 21:12
g Sp 16:6; Ho 10:12; Mi 6:8
h Ex 22:22; De 24:17; Jes 1:17
i Ex 23:9; Mal 3:5
j Sp 22:22
k Za 8:17
l 2Kr 33:10; Jer 6:10
m Ne 9:29
n 2Kon 17:13,14; Jes 6:10; Jer 25:7
o Ez 3:7

2de kolom
a Ne 9:30; Han 7:51
b 2Kr 36:15, 16; Jer 21:5
c Jes 50:2
d Jes 1:15; Klg 3:44
e De 28:64; Jer 5:15
f Le 26:22, 33; 2Kr 36:20, 21

HFST. 8
g Joë 2:18; Za 1:14
h Za 1:16
i Jes 12:6; Joë 3:17; Za 2:11; Za 8:8
j Jes 1:26; Jes 60:14; Jer 33:16
k Jes 2:2; Jes 11:9; Jes 66:20; Jer 31:23
l Jes 65:20; Jer 30:10
m Jer 30:19; Jer 31:4, 27; Za 2:4
n Ps 107:2, 3

7:1 *Zie App. B15. **7:3** *Of ‘de tempel’. **7:10** *Of ‘wezen’. **7:12** *Of mogelijk ‘een harde steen’, zoals een amarilsteen. #Of ‘het onderwijs’.

7:13 *Lett.: ‘hij’. **8:3** *Of ‘trouw’. **8:4** *Lett.: ‘vanwege de overvloed van dagen’. **8:7** *Of ‘uit het land van de zonsopgang en het land van de zonsondergang’.

brengen en ze zullen in Jeruza-
lem wonen.[a] Ze zullen mijn volk
worden en ik zal hun God wor-
den[b] in waarheid* en in recht-
vaardigheid.”’

9 ‘Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: “Houd moed,*[c] jullie
die nu deze woorden uit de mond
van de profeten horen,[d] dezelf-
de woorden die zijn gesproken op
de dag waarop het fundament van
het huis van Jehovah van de le-
germachten werd gelegd voor de
bouw van de tempel. **10** Want
vóór die tijd was er geen loon voor
mens of dier,[e] en het was niet vei-
lig om te komen of te gaan van-
wege de tegenstander, omdat ik
alle mensen tegen elkaar opzette.”

11 “Maar nu zal ik de overge-
blevenen van dit volk niet behan-
delen zoals vroeger”,[f] verklaart
Jehovah van de legermachten.
12 “Want het zaad van vrede zal
gezaaid worden. De wijnstok zal
vrucht dragen,[g] de aarde zal haar
opbrengst geven en de hemel zal
dauw geven. Al die dingen zal ik
de overgeblevenen van dit volk
laten erven.[h] **13** En zoals jullie
een vervloeking onder de volken
zijn geworden,[i] o huis van Juda
en huis van Israël, zo zal ik jullie
redden en zullen jullie een zegen
worden.[j] Wees niet bang![k] Houd
moed.”*[l]

14 Want dit zegt Jehovah van
de legermachten: “‘Zoals ik be-
sloten had onheil over jullie te
brengen omdat jullie voorouders
me kwaad maakten’, zegt Jehovah
van de legermachten, ‘en ik geen
spijt voelde,[m] **15** zo heb ik nu
besloten Jeruzalem en het huis
van Juda goed te doen.[n] Wees
niet bang!’”[o]

16 “Dit moeten jullie doen:
Spreek de waarheid tegen el-
kaar.[p] De oordelen in jullie poor-
ten moeten waarheid en vrede be-
vorderen.[q] **17** Bedenk in je hart
geen kwaad tegen elkaar[a] en heb
geen enkele valse eed lief,[b] want
dat zijn allemaal dingen die ik
haat”,[c] verklaart Jehovah.’

18 Het woord van Jehovah van
de legermachten kwam opnieuw
tot mij: **19** ‘Dit zegt Jehovah
van de legermachten: “De vas-
ten van de vierde maand,[d] de
vasten van de vijfde maand,[e] de
vasten van de zevende maand[f] en
de vasten van de tiende maand[g]
zullen voor het huis van Juda
gelegenheden voor blijdschap en
vreugde worden — feesten vol
vrolijkheid.[h] Heb daarom waar-
heid en vrede lief.”

20 Dit zegt Jehovah van de le-
germachten: “Het zal nog gebeu-
ren dat volken en inwoners van
vele steden zullen komen. **21** De
inwoners van de ene stad zullen
naar die van een andere gaan en
zeggen: ‘Kom! Laten we gaan om
Jehovah’s gunst af te smeken en
Jehovah van de legermachten te
zoeken. Ik ga zelf ook.’[i] **22** Vele
volken en machtige naties zullen
naar Jeruzalem komen[j] om Jeho-
vah van de legermachten te zoe-
ken en om Jehovah’s gunst af te
smeken.”

23 Dit zegt Jehovah van de
legermachten: “In die dagen zul-
len tien mannen uit alle talen
van de volken[k] het gewaad* van
een Jood# vastgrijpen, ja, ze zul-
len het stevig vastgrijpen en zeg-
gen: ‘Wij willen met jullie mee-
gaan,[l] want we hebben gehoord
dat God met jullie is.’”’[m]

9 Een uitspraak:
‘Het woord van Jehovah is
tegen het land Ha̱drach
en Damaskus is het doel*
ervan[n]
— want Jehovah’s oog is op
de mensheid[o]
en op alle stammen van
Israël —

8:8 *Of ‘trouw’. **8:9** *Lett.: ‘laten jullie handen sterk zijn’. **8:13** *Lett.: ‘Laten jullie handen sterk zijn.’

8:23 *Of ‘uiteinde van de mantel’. #Lett.: ‘Joodse man’. **9:1** *Lett.: ‘de rustplaats’.

HFST. 8
a Jer 3:17, Joë 3:20, Am 9:14
b Le 26:12, Jer 30:22, Ez 11:20
c Jes 35:4, Hag 2:4
d Ezr 5:1
e Hag 1:6
f Hag 2:19
g Le 26:4, De 28:4, Jes 30:23
h Jes 35:10, Jes 61:7
i De 28:37, Jer 42:18
j Ge 22:18, Jes 19:24, 25
k Jes 41:10
l Jes 35:4
m Jer 4:28, Ez 24:14
n Jer 31:28, Jer 32:42
o Jes 43:1, Ze 3:16
p Le 19:11, Sp 12:19, Ef 4:25
q Za 7:9

2de kolom
a Za 7:10
b Za 5:4
c Sp 6:16-19
d Jer 52:6, 7
e Jer 52:12-14
f 2Kon 25:25, Za 7:5
g Jer 52:4
h Jes 35:10, Jer 31:12
i Jer 50:4, 5
j Ps 22:27, Jes 2:2, 3, Jes 11:10, Jes 55:5, Jes 60:3, Ho 1:10, Mi 4:2, Hag 2:7
k Za 2:11, Opb 7:9, Opb 14:6
l Ex 12:37, 38
m Jes 45:14

HFST. 9
n Jer 49:27, Am 1:3
o Heb 4:13, 1Pe 3:12

2 en ook tegen het aangren-
zende Hamath[a]
en tegen Tyrus[b] en Sidon[c]
met al hun wijsheid.[d]
3 Tyrus bouwde voor zichzelf
een wal.*
Ze hoopte zilver op als stof
en goud als het vuil van de
straten.[e]
4 Jehovah zal haar bezittingen
wegnemen.
Hij zal haar leger verslaan en
in de zee werpen*[f]
en ze zal in vlammen opgaan.[g]
5 Askelon zal het zien en bang
zijn,
Gaza zal grote angst voelen
en ook Ekron, omdat haar
hoop beschaamd wordt.
Uit Gaza zal een koning
verdwijnen
en Askelon zal onbewoond
zijn.[h]
6 Een onwettige zoon zal zich
in Asdod vestigen
en ik zal een eind maken aan
de trots van de Filistijn.[i]
7 Ik zal de bloedige dingen uit
zijn mond verwijderen
en de walgelijke dingen van
tussen zijn tanden,
en hij zal overblijven voor
onze God.
Hij zal worden als een stam-
hoofd in Juda[j]
en Ekron als de Jebusiet.[k]
8 Ik zal me als een wachter*
voor mijn huis legeren,[l]
zodat niemand erdoorheen
trekt of terugkomt.
Geen opzichter# zal er nog
doorheen trekken,[m]
want nu heb ik het△ met eigen
ogen gezien.
9 Jubel van vreugde, dochter
Sion.
Juich in triomf, dochter
Jeruzalem.
Kijk! Je koning komt naar je
toe.[a]
Hij is rechtvaardig en brengt
redding,*
hij is nederig[b] en rijdt op een
ezel,
op een veulen,# het jong van
een ezelin.[c]
10 Ik zal de strijdwagen ver-
wijderen uit Efraïm
en het paard uit Jeruzalem.
De strijdboog zal worden
weggenomen.
En hij zal vrede verkondigen
aan de volken.[d]
Zijn heerschappij zal zijn van
zee tot zee
en van de Rivier* tot de
einden van de aarde.[e]
11 O vrouw, door het bloed van
je verbond*
zal ik je gevangenen vrijlaten
uit de put zonder water.[f]
12 Ga terug naar de vesting,
gevangenen met hoop.[g]
Vandaag zeg ik tegen je:
“O vrouw, ik zal je een dubbel
deel vergoeden.[h]
13 Want ik zal Juda als mijn
boog spannen.*
Efraïm zal ik op de boog
leggen#
en je zonen, Sion, zal ik
opzetten
tegen jouw zonen, Grieken-
land.
Ik maak je als het zwaard van
een strijder.”
14 Jehovah zal boven hen
gezien worden
en zijn pijl zal flitsen als de
bliksem.
De Soevereine Heer Jehovah
zal de hoorn laten klinken[i]
en hij zal verder trekken met
de zuiderstormen.
15 Jehovah van de legermachten
zal hen verdedigen

HFST. 9
a Jer 49:23
b Jes 23:1, Am 1:9, 10
c Ez 28:21, Joë 3:4
d Ez 28:2, 3
e Ez 27:32, 33
f Ez 26:17, Ez 27:26
g Ez 28:18
h Ze 2:4
i Am 1:8
j Jes 60:14
k 2Sa 5:6, 7, 1Kon 9:20, 21
l Ps 125:2
m Jes 54:14

2de kolom
a Ps 2:6, Jes 32:1, Jer 23:5, Lu 19:37, 38, Jo 1:49
b Mt 11:29
c 1Kon 1:33, 34, Mt 21:5, 7, Jo 12:14, 15
d Jes 9:7
e Ex 23:31, Ps 2:8, Ps 72:8
f Jes 49:9
g Jes 61:1, Jer 31:17
h Jes 61:7
i Joz 6:5

9:3 *Of ‘vesting’. **9:4** *Of mogelijk ‘verslaan op zee’. **9:8** *Of ‘voorpost’. #Of ‘onderdrukker’. △Kennelijk de ellende van zijn volk.

9:9 *Of ‘en overwinnend en gered’. #Of ‘een mannetjesezel’. **9:10** *D.w.z. de Eufraat. **9:11** *Zie Woordenlijst. **9:13** *Lett.: ‘treden’. #D.w.z. als een pijl.

en ze zullen de slingerstenen
verslinden en bedwingen.[a]
Ze zullen drinken en rumoerig
zijn alsof ze wijn op hebben.
Ze zullen gevuld worden als
de schaal,
als de hoeken van het altaar.[b]
16 Jehovah, hun God, zal hen
op die dag redden
als de kudde van zijn volk.[c]
Als de edelstenen van een
kroon* zullen ze flonkeren
op zijn land.[d]
17 Groot is zijn goedheid[e]
en groot zijn schoonheid!
Graan zal de jonge mannen
laten gedijen
en nieuwe wijn de maagden.’[f]

10 ‘Vraag Jehovah om regen
in de tijd van de lente-
regen.
Het is Jehovah die de on-
weerswolken maakt,
die regens geeft aan de
mensen[g]
en gewassen op het veld voor
iedereen.
2 Want de huisgoden* spreken
bedrog#
en de waarzeggers zien een
leugen.
Ze praten over waardeloze
dromen
en proberen tevergeefs te
troosten.
Daarom zullen de mensen
ronddolen als schapen.
Ze zullen lijden omdat er
geen herder is.
3 Woedend ben ik op de
herders.
Ik roep de onderdrukkende
leiders* ter verantwoor-
ding.
Want Jehovah van de leger-
machten heeft gedacht aan
zijn kudde,[h] aan het huis
van Juda.
Hij heeft hen gemaakt als
zijn majestueuze paard in
de strijd.
4 Van hem komt de sleutel-
persoon,*
van hem komt de onder-
steunende regeerder,#
van hem komt de strijdboog,
van hem komt elke
opziener,△ zij allemaal.
5 Ze zullen als strijders
worden
die in de strijd stampen in
het slijk van de straten.
Ze zullen oorlog voeren,
want Jehovah is met hen.[a]
De ruiters zullen beschaamd
worden.[b]
6 Ik zal het huis van Juda
superieur maken
en het huis van Jozef zal ik
redden.[c]
Ik zal ze terugbrengen,
want ik zal barmhartig voor
ze zijn.[d]
Het zal zijn alsof ik ze nooit
had verstoten,[e]
want ik ben Jehovah, hun
God, en ik zal hun ant-
woorden.
7 Efraïm moet worden als een
sterke strijder
en zijn hart zal vrolijk zijn als
van wijn.[f]
Zijn zonen zullen het zien en
juichen,
hun hart zal vreugde hebben
in Jehovah.[g]
8 “Ik zal ze bij me fluiten en ze
bijeenbrengen,
want ik zal ze loskopen[h] en
ze zullen talrijk worden
en talrijk blijven.
9 Al verstrooi ik ze als zaad
onder de volken,
op verre plaatsen zullen ze
aan mij denken

HFST. 9
a Mi 5:9; Za 10:5; Za 12:6
b Ex 27:2; Le 4:7
c Ez 34:22
d Jes 62:3; Ze 3:20
e Ps 25:8; Ps 31:19; Jes 63:7
f Jes 62:8; Joë 3:18; Am 9:13

HFST. 10
g De 11:14; Jer 14:22; Jer 51:16; Ez 34:26; Joë 2:23
h Ez 34:16, 17

2de kolom
a De 20:1
b Hag 2:22
c Jer 3:18; Ez 37:16, 19; Ho 1:10, 11
d Jer 31:9, 20
e Jer 30:18
f Za 9:15
g Jes 66:14; Ze 3:14
h Jes 44:22; Jes 51:11

9:16 *Of ‘diadeem’. 10:2 *Of ‘afgodsbeelden’. Lett.: ‘terafim’. #Of ‘wat magisch is’. 10:3 *Lett.: ‘de bokken’.

10:4 *Lett.: ‘hoektoren’, beeldspraak voor een belangrijk man; een leider. #Lett.: ‘pin’, beeldspraak voor iemand die ondersteunt; een regeerder. △Of ‘opzichter’.

en met hun zonen zullen ze
opleven en terugkomen.
10 Ik zal ze terugbrengen uit
Egypte
en ze verzamelen uit Assyrië.[a]
Naar het land Gilead[b] en de
Libanon zal ik ze brengen
en er zal niet genoeg ruimte
voor ze zijn.[c]
11 Hij zal door de zee trekken
en die verstoren,*
in de zee zal hij de golven
neerslaan.[d]
Alle diepten van de Nijl zullen
droogvallen.
De trots van Assyrië zal
worden neergehaald
en de scepter van Egypte zal
verdwijnen.[e]
12 Ik, Jehovah, zal hen superieur
maken[f]
en ze zullen in mijn naam
wandelen”,[g] verklaart
Jehovah.’

11 ‘Open je deuren, Libanon,
dan zal een vuur je ceders
verteren.
2 Huil, jeneverboom, want de
ceder is gevallen,
de majestueuze bomen zijn
vernietigd!
Huil, eiken van Basan,
want het dichte woud is
geveld!
3 Hoor de herders jammeren,
want hun majesteit is
verwoest.
Hoor het gebrul van jonge
leeuwen,*
want het dichte struikgewas
langs de Jordaan is ver-
nietigd.

4 Dit zegt Jehovah, mijn God:
“Hoed de schapen die voor de
slacht bestemd zijn.[h] 5 Hun ko-
pers hebben hen geslacht[i] maar
worden niet schuldig bevonden.
Hun verkopers[j] zeggen: ‘Mag Je-
hovah worden geprezen, want ik
zal rijk worden.’ En hun herders
hebben geen medelijden met
hen.”[a]
6 “Want ik zal niet langer me-
delijden hebben met de bewoners
van het land”, verklaart Jehovah.
“Ik laat iedereen in handen val-
len van zijn naaste en zijn ko-
ning. Ze zullen het land verwoes-
ten en ik zal hen niet uit hun
hand bevrijden.”’
7 Ik ging de kudde die voor de
slacht bestemd was[b] hoeden ter
wille van jullie, hulpeloze scha-
pen. Ik nam twee stokken. De
ene noemde ik Vriendelijkheid en
de andere Eenheid,[c] en ik ging de
kudde hoeden. 8 In één maand
stuurde ik drie herders weg, want
ik* verloor mijn geduld met hen
en zij# hadden een hekel aan mij.
9 Toen zei ik: ‘Ik hoed jullie niet
meer. Wie sterft, moet maar ster-
ven en wie verdwijnt, moet maar
verdwijnen. En laat wie over-
blijven elkaars vlees maar ver-
slinden.’ 10 Ik nam mijn stok
Vriendelijkheid[d] en hakte hem in
stukken. Zo verbrak ik het ver-
bond dat ik met alle volken had
gesloten. 11 Het werd op die
dag verbroken, en de hulpeloze
schapen die naar me keken, be-
seften dat het het woord van Je-
hovah was.
12 Toen zei ik tegen ze: ‘Als
het goed is in jullie ogen, geef me
dan mijn loon. Zo niet, houd het
dan in.’ Ze betaalden* me mijn
loon: 30 zilverstukken.[e]
13 Daarop zei Jehovah tegen
me: ‘Gooi het in de schatkamer
— het vorstelijke bedrag dat ze
me waard vinden.’[f] Ik pakte dus
de 30 zilverstukken en gooide ze
in de schatkamer in het huis van
Jehovah.[g]
14 Toen hakte ik mijn tweede
stok, de Eenheid,[h] in stukken. Zo
verbrak ik de broederschap tus-
sen Juda en Israël.[i]

10:11 *Of ‘door de zee trekken met benauwdheid’. 11:3 *Of ‘jonge leeuwen met manen’.

11:8 *Of ‘mijn ziel’. #Of ‘hun zielen’.
11:12 *Lett.: ‘wogen af’.

HFST. 10
a Jes 11:11
b Jer 50:19, Mi 7:14
c Jes 49:19, 20, Jes 54:1, 2
d Jes 11:15
e Jes 19:1, Ez 30:13
f Jes 41:10, Jes 45:24
g Mi 4:5

HFST. 11
h Ez 34:8
i Ez 22:25
j Ne 5:8

2de kolom
a Ez 34:2, 4
b Za 11:4
c Za 11:10, 14
d Za 11:7
e Mt 26:14, 15, Mt 27:9, Mr 14:10, 11
f Ex 21:32
g Mt 27:5, 6, Han 1:18
h Za 11:7
i 1Kon 12:19, 20, Ez 37:16

15 Jehovah zei tegen me:
‘Neem nu de uitrusting van een
waardeloze herder.[a] **16** Want ik
laat een herder opstaan in het
land. Hij zal de schapen die ver-
dwijnen niet verzorgen.[b] Hij zal
de jonge schapen niet zoeken, de
gewonde schapen niet genezen[c]
en de schapen die kunnen staan
niet te eten geven. In plaats daar-
van zal hij het vlees van het vet-
te schaap verslinden[d] en de hoe-
ven van de schapen afrukken.[e]

17 Wee mijn waardeloze herder,[f]
die de kudde in de steek
laat![g]
Een zwaard zal zijn arm en
zijn rechteroog treffen.
Zijn arm zal volledig ver-
schrompelen
en hij zal blind worden* aan
zijn rechteroog.’

12 Een uitspraak:
‘Dit is het woord van
Jehovah over Israël’,
verklaart Jehovah,
die de hemel heeft uit-
gespannen,[h]
de aarde heeft gegrondvest[i]
en de geest* van de mens
in zijn binnenste heeft
gevormd.

2 ‘Ik maak van Jeruzalem een
beker* die alle omringende vol-
ken laat zwalken. Zowel Juda als
Jeruzalem zal belegerd worden.[j]
3 Op die dag zal ik van Jeruza-
lem een zware* steen maken voor
alle volken. Iedereen die hem op-
tilt, zal beslist ernstig gewond ra-
ken.[k] Alle volken op aarde zul-
len zich tegen haar verzamelen.[l]
4 Op die dag’, verklaart Jeho-
vah, ‘zal ik paniek zaaien onder
alle paarden en zal ik hun ruiters
met krankzinnigheid slaan. Ik zal
mijn ogen gericht houden op het
huis van Juda, maar alle paarden
van de volken zal ik met blind-

11:17 *Lett.: ‘verduisterd worden’. **12:1** *Of ‘adem’. **12:2** *Of ‘schaal’. **12:3** *Of ‘zwaar te tillen’.

heid slaan. **5** De stamhoofden
van Juda zullen bij zichzelf* zeg-
gen: “De inwoners van Jeruzalem
zijn onze kracht dankzij Jehovah
van de legermachten, hun God.”[a]
6 Op die dag zal ik de stamhoof-
den van Juda maken als een vuur-
pot tussen het hout en als een
brandende fakkel in een rij pasge-
maaid graan.[b] Ze zullen alle om-
ringende volken verteren, rechts
en links,[c] en Jeruzalem zal op-
nieuw worden bewoond op haar
plaats,* in Jeruzalem.[d]

7 Jehovah zal de tenten van
Juda het eerst redden, zodat de
pracht* van het huis van David en
de pracht* van de inwoners van
Jeruzalem niet die van Juda over-
treffen. **8** Op die dag zal Jeho-
vah een verdediging zijn rondom
de inwoners van Jeruzalem.[e] Op
die dag zal degene onder hen die
struikelt* zijn als David en zal
het huis van David zijn als God,
als Jehovah’s engel die voor hen
uit gaat.[f] **9** En op die dag zal ik
beslist alle volken uitroeien die
tegen Jeruzalem optrekken.[g]

10 Ik zal de geest van gunst
en smeekgebeden uitstorten over
het huis van David en over de in-
woners van Jeruzalem, en ze zul-
len kijken naar degene die ze heb-
ben doorstoken.[h] Ze zullen om
hem rouwen als om een enige
zoon. Hun verdriet om hem zal
zo bitter zijn als het verdriet om
een eerstgeboren zoon. **11** Op
die dag zal er grote rouw zijn in
Jeruzalem, als de rouw in Hadad-
Rimmon in de Vlakte van Me-
giddo.[i] **12** Het land zal rouwen,
elke familie afzonderlijk: de fa-
milie van Davids huis afzonder-
lijk en hun vrouwen afzonderlijk,
de familie van Nathans[j] huis af-
zonderlijk en hun vrouwen afzon-
derlijk, **13** de familie van Levi’s[k]
huis afzonderlijk en hun vrou-

12:5 *Lett.: ‘in hun hart’. **12:6** *Of ‘haar rechtmatige plaats’. **12:7** *Of ‘luister’. **12:8** *Of ‘de zwakste onder hen’.

HFST. 11
a Ez 34:2, 4
b Jer 23:2; Ez 34:6; Mt 9:36
c Ez 34:21
d Ge 31:38
e Ez 34:3, 10
f Jer 23:1; Mt 23:13
g Jo 10:12

HFST. 12
h Job 26:7; Jes 42:5
i Ps 102:25; Jes 45:18
j Za 14:14
k Ze 3:19
l Za 14:2, 3

2de kolom
a Jes 41:10; Joë 3:16; Za 12:8
b Jes 41:15
c Mi 4:13; Za 9:15
d Za 2:4
e Jer 23:6; Joë 3:16; Za 2:5; Za 9:15
f Ex 14:19; Ex 23:20
g Jes 54:17; Hag 2:22
h Jo 19:34, 37; Jo 20:27; Opb 1:7
i 2Kon 23:29; 2Kr 35:22
j 2Sa 5:13, 14; Lu 3:23, 31
k Ex 6:16

wen afzonderlijk, de familie van
de Simeïeten[a] afzonderlijk en hun
vrouwen afzonderlijk, **14** en alle
families die overblijven, elke fa-
milie afzonderlijk en hun vrou-
wen afzonderlijk.

13 Op die dag zal er voor het
huis van David en voor de
inwoners van Jeruzalem een bron
geopend worden voor het reini-
gen van zonde en onreinheid.’[b]

2 Jehovah van de legermach-
ten verklaart: ‘Op die dag zal ik
de namen van de afgoden uit het
land laten verdwijnen[c] en er zal
niet meer aan ze gedacht wor-
den. Ik zal de profeten en de geest
van onreinheid uit het land verja-
gen.[d] **3** En als een man opnieuw
zou profeteren, zullen zijn vader
en zijn moeder, die hem hebben
voortgebracht, tegen hem zeggen:
“Je zult niet blijven leven, want je
hebt in de naam van Jehovah leu-
gens verteld.” Zijn vader en zijn
moeder, die hem hebben voort-
gebracht, zullen hem doorsteken
omdat hij profeteert.[e]

4 Op die dag zal elke pro-
feet zich schamen voor zijn vi-
sioen als hij profeteert. Ze zul-
len niet het haren ambtsgewaad[f]
dragen om te bedriegen. **5** Hij
zal zeggen: “Ik ben geen profeet.
Ik ben een landbouwer, want een
man heeft me gekocht toen ik
jong was.” **6** En als iemand hem
vraagt: “Wat voor wonden heb je
daar tussen je schouders?”,* zal
hij antwoorden: “Die wonden heb
ik opgelopen in het huis van mijn
vrienden.”’#

7 ‘O zwaard, ontwaak tegen
mijn herder,[g]
tegen de man die mijn vriend
is’, verklaart Jehovah van
de legermachten.
‘Sla de herder[h] en laat
de kudde* uiteengejaagd
worden.[i]
Ik zal mijn hand opheffen
tegen wie onbeduidend zijn.’
8 ‘In het hele land’, verklaart
Jehovah,
‘zal twee derde verwijderd
worden en vergaan.*
Een derde zal overblijven.
9 Dat derde deel zal ik in het
vuur brengen.
Ik zal hen louteren als zilver
en hen toetsen als goud.[a]
Ze zullen mijn naam aan-
roepen
en ik zal hun antwoorden.
Ik zal zeggen: “Zij zijn mijn
volk”[b]
en zij zullen zeggen: “Jehovah
is onze God.”’

14 ‘De dag komt, een dag die
van Jehovah is, waarop de
buit uit jou* in je midden wordt
verdeeld. **2** Ik zal alle volken
samenbrengen om tegen Jeruza-
lem te strijden. De stad zal wor-
den ingenomen, de huizen zullen
worden geplunderd en de vrou-
wen verkracht. De helft van de
stad zal in ballingschap gaan,
maar wie van het volk overblij-
ven zullen niet uit de stad wor-
den weggehaald.

3 Jehovah zal uittrekken en
tegen die volken strijden[c] zoals
wanneer hij oorlog voert op de
dag van de strijd.[d] **4** Op die dag
zullen zijn voeten op de Olijf-
berg[e] staan, ten oosten van Jeru-
zalem. De Olijfberg zal in tweeën
splijten, van het oosten* naar het
westen,# waardoor een enorm dal
ontstaat. De ene helft van de berg
zal zich naar het noorden ver-
plaatsen en de andere helft naar
het zuiden. **5** Jullie zullen vluch-
ten naar het dal van mijn ber-
gen, want het dal van de bergen
zal helemaal tot aan Azel reiken.
Jullie zullen moeten vluchten, net
zoals jullie zijn gevlucht vanwe-
ge de aardbeving in de tijd van

HFST. 12
a Ex 6:17; 1Kr 23:10

HFST. 13
b Ez 36:25, 29
c Ex 23:13
d De 13:5
e De 13:6-9; De 18:20
f 2Kon 1:8; Mt 3:4
g Ez 34:23; Mi 5:4; Jo 10:11; Heb 13:20
h Jes 53:8; Da 9:26; Han 3:18
i Mt 26:31; Mt 26:55, 56; Mr 14:27, 50; Jo 16:32

2de kolom
a Mal 3:2, 3
b Jer 30:22

HFST. 14
c Ez 38:23; Joë 3:2, 14; Opb 16:14
d Ex 15:3; 2Kr 20:15
e Lu 19:29; Han 1:12

13:6 *Lett.: ‘tussen je handen’. D.w.z. op de borst of rug. #Of ‘degenen die me liefhebben’. **13:7** *Of ‘schapen’.

13:8 *Of ‘sterven’. **14:1** *D.w.z. de stad waarnaar in vs. 2 verwezen wordt. **14:4** *Of ‘de zonsopgang’. #Lett.: ‘de zee’.

koning Uzzia van Juda.[a] Jehovah, mijn God, zal komen samen met alle heiligen.[b]

6 Op die dag zal er geen kostbaar licht zijn[c] — de dingen zullen gestold* zijn. **7** Die dag zal bekend komen te staan als Jehovah's dag.[d] Het zal geen dag en geen nacht zijn, en in de avond zal er licht zijn. **8** Op die dag zal er levend water[e] uit Jeruzalem stromen:[f] de ene helft naar de oostelijke zee*[g] en de andere helft naar de westelijke zee.#[h] Dat zal in de zomer en in de winter gebeuren. **9** Jehovah zal Koning zijn over de hele aarde.[i] Op die dag zal Jehovah één zijn[j] en zijn naam één.[k]

10 Het hele land tussen Geba[l] en Rimmon[m] ten zuiden van Jeruzalem zal worden als de Araba.[n] Ze* zal verheven en bewoond worden op haar plaats,[o] van de Benjaminpoort[p] helemaal tot aan de plaats van de Eerste Poort, helemaal tot aan de Hoekpoort, en van de Hananeëltoren[q] helemaal tot aan de wijnpersen# van de koning. **11** Er zullen mensen wonen en de vloek van de vernietiging zal er nooit meer zijn.[r] Jeruzalem zal een veilige woonplaats zijn.[s]

12 Dit is de plaag waarmee Jehovah alle volken zal geselen die oorlog voeren tegen Jeruzalem:[t] hun vlees zal wegrotten terwijl ze op hun voeten staan, hun ogen zullen wegrotten in hun kassen en hun tong zal wegrotten in hun mond.

13 Op die dag zal Jehovah verwarring onder hen verspreiden. De een zal de hand van de ander vastgrijpen en ze zullen elkaar aanvallen.[u] **14** Ook Juda zal betrokken zijn bij de oorlog in Jeruzalem. Het vermogen van de omringende volken zal verzameld worden: grote hoeveelheden goud, zilver en kleding.[a]

15 Ook de paarden, de muildieren, de kamelen, de ezels en al het vee in die kampen zullen getroffen worden door zo'n plaag.

16 Iedereen die overblijft van alle volken die tegen Jeruzalem strijden, zal elk jaar[b] naar Jeruzalem gaan om zich te buigen voor* de Koning, Jehovah van de legermachten,[c] en om het Loofhuttenfeest te vieren.[d] **17** Maar als iemand uit de families van de aarde niet naar Jeruzalem gaat om zich te buigen voor de Koning, Jehovah van de legermachten, dan zal hij geen regen krijgen.[e] **18** En als de familie van Egypte niet komt en de stad binnengaat, zullen ze geen regen krijgen. In plaats daarvan zullen ze getroffen worden door de plaag waarmee Jehovah de volken geselt die niet komen om het Loofhuttenfeest te vieren. **19** Dat zal de straf zijn voor de zonde van Egypte en voor de zonde van alle volken die niet komen om het Loofhuttenfeest te vieren.

20 Op die dag zullen de woorden "Heiligheid behoort Jehovah toe!"[f] op de bellen van de paarden geschreven worden. De kookpotten*[g] in het huis van Jehovah zullen zijn als de schalen[h] vóór het altaar. **21** Elke kookpot* in Jeruzalem en in Juda zal heilig zijn en zal Jehovah van de legermachten toebehoren, en iedereen die slachtoffers brengt zal binnenkomen en enkele daarvan gebruiken om te koken. Op die dag zal er in het huis van Jehovah van de legermachten geen Kanaäniet# meer zijn.'[i]

14:6 *Of 'immobiel', als verstijfd door de kou. **14:8** *D.w.z. de Dode Zee. #D.w.z. de Middellandse Zee. **14:10** *D.w.z. Jeruzalem. #Of 'perskuipen'.

14:16 *Of 'te aanbidden'. **14:20** *Of 'kookpotten met wijde opening'. **14:21** *Of 'kookpot met wijde opening'. #Of mogelijk 'handelaar'.

HFST. 14
- a Am 1:1
- b De 33:2; Joë 3:11; Ju 14
- c Jes 13:9, 10; Am 5:18
- d Joë 2:31; 1Th 5:2; 2Pe 3:10
- e Opb 21:6; Opb 22:17
- f Jer 17:13; Ez 47:1; Joë 3:18; Opb 22:1
- g De 3:17
- h Joz 1:4
- i Ps 97:1; Opb 19:6
- j De 6:4
- k Jes 42:8; Jes 44:6
- l 1Kon 15:22
- m 1Kr 4:24, 32
- n De 1:7
- o Jer 30:18
- p Jer 37:13
- q Ne 3:1; Jer 31:38
- r Jes 60:18; Jer 31:40
- s Jer 23:6; Jer 33:16
- t 2Kon 19:34, 35; Joë 3:2
- u Re 7:22; Ez 38:21

2de kolom
- a 2Kr 14:13; 2Kr 20:25; Za 2:8, 9
- b Jes 66:23
- c Ps 86:9
- d Le 23:34; Ne 8:14, 15
- e Jes 60:12
- f Ex 28:36; Ex 39:30
- g 1Sa 2:13, 14
- h Ex 25:29; Nu 4:7
- i Ez 44:9

MALEACHI

INHOUD

1 Een uitspraak.
Het woord van Jehovah voor
Israël via Maleachi:*
2 'Ik heb liefde getoond voor
jullie',[a] zegt Jehovah.
Maar jullie zeggen: 'Hoe hebt
u dan liefde voor ons getoond?'
'Was Esau niet de broer van Ja-
kob?',[b] verklaart Jehovah. 'Maar
ik hield van Jakob
3 en ik haat-
te Esau.[c] Van zijn bergen maak-
te ik een woestenij[d] en zijn erf-
deel gaf ik aan de jakhalzen van
de woestijn.'[e]
4 'Edom zegt: "Al zijn we ver-
woest, we zullen terugkomen en
de puinhopen weer opbouwen."
Maar Jehovah van de legermach-
ten zegt: "Zij zullen bouwen, maar
ik zal afbreken. Ze zullen 'het ge-
bied van slechtheid' worden ge-
noemd en 'het volk dat door Jeho-
vah voor eeuwig veroordeeld is'.[f]
5 Jullie zullen het met eigen ogen
zien en zeggen: 'Mag Jehovah ge-
prezen worden in het gebied van
Israël.'"'

6 '"Een zoon eert zijn vader[a]
en een dienaar zijn meester. Als
ik een vader ben,[b] waar is dan de
eer die ik verdien?[c] En als ik een
meester* ben, waar is dan het
ontzag# dat ik verdien?", zegt Je-
hovah van de legermachten tegen
jullie, priesters die mijn naam
minachten.[d]
"Maar jullie zeggen: 'Hoe heb-
ben we uw naam dan geminacht?'"
7 "Door op mijn altaar veront-
reinigd voedsel* aan te bieden."
"Jullie zeggen: 'Hoe hebben we
u dan verontreinigd?'"
"Door te zeggen: 'De tafel van
Jehovah[e] is iets walgelijks.'
8 Als
jullie een blind dier als slachtoffer
aanbieden, zeggen jullie: 'Het is
niet erg.' En als jullie een kreupel
of ziek dier aanbieden: 'Het is niet
erg.'"'[f]
'Probeer het maar eens aan je
gouverneur aan te bieden. Zal hij
blij met je zijn of je vriendelijk
ontvangen?', zegt Jehovah van
de legermachten.

HFST. 1
a De 10:15
b Ge 25:25, 26
c Ro 9:13
d Jer 49:20; Joë 3:19
e Jes 34:10, 13
f Jes 34:5; Ob 18

2de kolom
a Ex 20:12
b Ex 4:22
c Jes 1:2
d Ez 22:26
e Ez 41:21, 22; 1Kor 10:21
f Le 22:20, 22; De 15:21

1:1 *Bet.: 'mijn boodschapper'.

1:6 *Of 'voortreffelijke meester'. #Of 'respect'. **1:7** *Lett.: 'brood'.

9 ‘Doe alsjeblieft een beroep
op God om ons gunst te tonen.
Zal hij ook maar iemand van
jullie vriendelijk ontvangen ter-
wijl jullie met zulke offers aan-
komen?’,* zegt Jehovah van de
legermachten.
10 ‘Wie van jullie is bereid de
deuren te sluiten?*[a] Want jullie
willen niet eens mijn altaar aan-
steken zonder betaling.[b] Ik ben
niet ingenomen met jullie’, zegt
Jehovah van de legermachten,
‘en ik moet niets hebben van de
offergave uit jullie handen.’[c]
11 ‘Van waar de zon opkomt
tot waar hij ondergaat* zal mijn
naam groot zijn onder de volken.[d]
Op elke plaats zullen slachtoffers
in rook opgaan en zullen offers
aan mijn naam worden aangebo-
den als een reine gave, want mijn
naam zal groot zijn onder de vol-
ken’,[e] zegt Jehovah van de leger-
machten.
12 ‘Maar jullie ontheiligen
hem*[f] door te zeggen: “De ta-
fel van Jehovah is verontreinigd
en de offers die erop komen,
het voedsel, is iets walgelijks.”[g]
13 Jullie zeggen ook: “Wat een
moeite!” en jullie halen je neus
ervoor op’, zegt Jehovah van de
legermachten. ‘Jullie komen met
gestolen, kreupele en zieke die-
ren. Ja, zulke dingen brengen jul-
lie als gave! Moet ik dat uit jullie
hand aannemen?’,[h] zegt Jehovah.
14 ‘Vervloekt is de bedrieger
die in zijn kudde een manne-
tje zonder gebreken heeft, maar
dan een gelofte doet en een
dier met een gebrek* aan Jeho-
vah offert. Want ik ben een groot
Koning’,[i] zegt Jehovah van de le-
germachten, ‘en mijn naam zal
ontzagwekkend zijn onder de vol-
ken.’[a]

2 ‘Dit gebod is voor jullie,
priesters.[b] **2** Als jullie wei-
geren te luisteren en het niet ter
harte nemen mijn naam te eren,’
zegt Jehovah van de legermach-
ten, ‘dan zal ik de vloek over jul-
lie laten komen[c] en zal ik jullie
zegeningen veranderen in ver-
vloekingen.[d] Ja, ik verander de
zegeningen in vervloekingen, om-
dat jullie het niet ter harte ne-
men.’
3 ‘Luister! Vanwege jullie zal
ik jullie gezaaide zaad vernieti-
gen.*[e] Ik zal mest op jullie ge-
zicht strooien, de mest van jullie
feesten, en jullie zullen ernaar
worden weggedragen.# **4** Dan
zullen jullie weten dat ik jullie
dit gebod heb gegeven om mijn
verbond* met Levi in stand te
houden’,[f] zegt Jehovah van de le-
germachten.
5 ‘Mijn verbond met hem was
er een van leven en van vrede, en
die gaf ik hem, samen met ont-
zag.* Hij had ontzag voor mij, ja,
hij had eerbied voor mijn naam.
6 De wet* van waarheid was in
zijn mond[g] en er werd geen on-
rechtvaardigheid op zijn lippen
gevonden. In vrede en in op-
rechtheid wandelde hij met mij,[h]
en hij hielp velen zich af te ke-
ren van zonde. **7** Want de lippen
van een priester moeten kennis
bewaren en uit zijn mond moeten
mensen de wet* zoeken,[i] want hij
is de boodschapper van Jehovah
van de legermachten.
8 Maar jullie zijn zelf afgewe-
ken van de weg. Jullie hebben
velen laten struikelen in verband
met de wet.*[j] Jullie hebben het

1:9 *Lett.: ‘dit door jullie hand is gebeurd’. **1:10** *Kennelijk gaat het om de taak de deuren van de tempel te sluiten. **1:11** *Of ‘van het oosten tot het westen’. **1:12** *Of mogelijk ‘mij’. **1:14** *Of ‘geschonden dier’.

2:3 *Lett.: ‘bestraffen’. #D.w.z. naar de plaats waar de mest van offerdieren heen werd gebracht. **2:4** *Zie Woordenlijst. **2:5** *Of ‘respect’, ‘eerbied’. **2:6, 7** *Of ‘het onderwijs’. **2:8** *Of mogelijk ‘door jullie onderwijs’.

HFST. 1
a 2Kr 23:4
b Jer 6:13, Mi 3:11
c Jes 1:11, Jer 6:20
d Ps 113:3, Jes 45:6, Jes 59:19
e Ps 22:27, Ze 3:9, Mt 28:19, Opb 15:4
f Ez 22:26
g Mal 1:7
h Le 22:20, 22, De 15:21, De 17:1
i Ps 47:2, Jer 10:10

2de kolom
a Opb 15:4

HFST. 2
b Mal 1:6
c Le 26:14-17, De 28:15
d Hag 1:11
e Joë 1:17
f Ex 40:12, 15, Nu 3:6, Nu 18:23, Ez 44:15, 16
g 2Kr 17:8, 9
h Ex 32:26
i De 24:8, 2Kr 15:3, Ne 8:7, 8, Ez 44:23, 24
j Lu 11:52

verbond met Levi geschonden',[a] zegt Jehovah van de legermachten. **9** 'Daarom zal ik ervoor zorgen dat het hele volk jullie veracht en op jullie neerkijkt. Want jullie hebben mijn wegen niet gevolgd maar hebben de wet partijdig toegepast.'[b]

10 'Hebben we niet allemaal één en dezelfde vader?[c] Zijn we niet door één God geschapen? Waarom behandelen we elkaar dan trouweloos[d] en ontheiligen we het verbond van onze voorvaders? **11** Juda heeft trouweloos gehandeld en er is in Israël en in Jeruzalem iets walgelijks gedaan. Juda heeft de heiligheid* van Jehovah,[e] die Hij liefheeft, ontheiligd en heeft de dochter van een buitenlandse god tot bruid genomen.[f] **12** Jehovah zal iedereen die dat doet uit de tenten van Jakob verwijderen, wie het ook is,* ook al brengt hij een offergave aan Jehovah van de legermachten.'[g]

13 'Er is nog iets* wat jullie doen en daardoor wordt het altaar van Jehovah bedekt met tranen en met gehuil en gezucht. Daardoor heeft hij geen aandacht meer voor jullie offergave en is hij niet ingenomen met ook maar iets uit jullie handen.[h] **14** En jullie zeggen: "Waarom toch?" Omdat Jehovah getuige is geweest tussen jou en de vrouw van je jeugd, die je trouweloos hebt behandeld, ook al is ze je partner en de vrouw met wie je een verbond hebt gesloten.*[i] **15** Maar één was er die het niet deed, want hij had wat er overbleef van de geest. En wat zocht hij? Het nageslacht* van God. Houd je geest dus in bedwang en behandel de vrouw van je jeugd niet trouweloos. **16** Want ik* haat echtscheiding',[a] zegt Jehovah, de God van Israël, 'en degene die zich met geweld bezighoudt',# zegt Jehovah van de legermachten. 'Houd je geest in bedwang en handel niet trouweloos.[b]

17 Jullie vermoeien Jehovah met je woorden.[c] Maar jullie zeggen: "Hoe vermoeien we hem dan?" Door te zeggen: "Iedereen die kwaad doet, is goed in Jehovah's ogen en hij is blij met zo iemand."[d] Of: "Waar is de God van recht?"'

3 'Let op! Ik stuur mijn boodschapper, en hij zal een weg voor mij banen.*[e] Plotseling zal de ware Heer, die jullie zoeken, naar zijn tempel komen.[f] En de boodschapper van het verbond zal komen, naar wie jullie verlangen. Hij zal beslist komen', zegt Jehovah van de legermachten.

2 'Maar wie zal de dag van zijn komst doorstaan? Wie zal standhouden als hij verschijnt? Want hij zal zijn als het vuur van een louteraar en als het loog*[g] van de wassers. **3** Hij zal zitten als een louteraar en reiniger van zilver[h] en hij zal de zonen van Levi reinigen. Hij zal hen zuiveren* als goud en als zilver, en ze zullen voor Jehovah mensen worden die een offergave aanbieden in rechtvaardigheid. **4** De offergave van Juda en van Jeruzalem zal echt aangenaam zijn voor Jehovah, zoals in de dagen van vroeger en in de jaren van de oudheid.[i]

5 Ik zal naar jullie toe komen om te oordelen en ik zal niet aarzelen om te getuigen tegen de tovenaars,[j] tegen de overspeligen,

2:11 *Of mogelijk 'het heiligdom'. **2:12** *Lett.: 'degene die waakt en degene die antwoordt'. **2:13** *Lett.: 'het tweede'. **2:14** *Of 'en je wettige vrouw'. **2:15** *Lett.: 'zaad'.

2:16 *Lett.: 'hij'. #Lett.: 'zijn gewaad met geweld overdekt'. **3:1** *Of 'vrijmaken'. **3:2** *Of 'de zeep'. **3:3** *Of 'louteren'.

HFST. 2
a Ne 13:29
b Le 19:15; De 1:17; De 16:19
c Mal 1:6; 1Kor 8:6
d Ne 5:8
e Le 20:26
f De 7:1, 3; Re 3:5, 6; 1Kon 11:1, 2; Ne 13:23
g 1Sa 15:22
h Sp 21:27
i Sp 5:18-20; Mt 19:4-6

2de kolom
a Ge 2:24; Mt 5:32; Mt 19:8, 9; Mr 10:5-9
b Mal 2:10
c Jes 1:14, 15
d Ez 18:29

HFST. 3
e Mt 3:1-3; Mt 11:7, 10; Mr 1:2-4; Lu 1:76; Jo 1:6, 23; Jo 3:28
f Ps 11:4
g Jes 1:25; Jer 2:22
h Ps 66:10; Sp 25:4; Za 13:9
i 2Kr 7:1
j De 18:10, 12

tegen degenen die vals zweren,[a] tegen degenen die loonarbeider,[b] weduwe of vaderloos kind*[c] tekortdoen en tegen degenen die weigeren een vreemdeling[d] te helpen.# Zij hebben geen ontzag voor mij’, zegt Jehovah van de legermachten.

6 ‘Want ik ben Jehovah en ik verander niet.*[e] Jullie zijn zonen van Jakob. Daarom zijn jullie nog niet aan je eind gekomen.
7 Sinds de dagen van jullie voorouders zijn jullie afgeweken van mijn voorschriften en hebben jullie je er niet aan gehouden.[f] Kom terug bij mij, dan zal ik bij jullie terugkomen’,[g] zegt Jehovah van de legermachten.

Maar jullie zeggen: ‘Hoe moeten we dan terugkomen?’

8 ‘Mag een mens God beroven? Toch beroven jullie mij.’

En jullie zeggen: ‘Hoe hebben we u dan beroofd?’

‘Door de tienden en de bijdragen niet te geven. **9** Jullie zijn beslist vervloekt,* want jullie beroven mij — ja, het hele volk doet dat. **10** Breng de volledige tiende* in de voorraadruimte,[h] zodat er voedsel in mijn huis zal zijn.[i] Stel me hierin alsjeblieft op de proef’, zegt Jehovah van de legermachten, ‘en zie of ik niet de sluizen van de hemel[j] voor jullie open en een zegen over jullie uitgiet tot er nergens meer gebrek aan is.’[k]

11 ‘Ik zal voor jullie de verslinder* terechtwijzen, zodat hij de opbrengst van het land niet kan verwoesten. De wijnstok op jullie veld zal niet zonder vrucht blijven’,[l] zegt Jehovah van de legermachten.

12 ‘Alle volken zullen jullie gelukkig moeten prijzen,[a] want jullie zullen een aangenaam land worden’, zegt Jehovah van de legermachten.

13 ‘Jullie hebben harde woorden tegen mij gesproken’, zegt Jehovah.

En jullie zeggen: ‘Welke woorden hebben we dan tegen u gesproken?’[b]

14 ‘Jullie zeggen: “Het heeft geen waarde God te dienen.[c] Wat hebben we eraan dat we onze verplichtingen tegenover hem nakomen en dat we treurend rondlopen voor Jehovah van de legermachten? **15** We denken dat de hoogmoedigen gelukkig zijn. En mensen die slechtheid bedrijven gaat het voor de wind.[d] Ze durven God op de proef te stellen en komen ermee weg.”’

16 In die tijd spraken degenen met ontzag voor Jehovah met elkaar, ieder met zijn naaste, en Jehovah had er aandacht voor en luisterde. Er werd in zijn aanwezigheid een gedenkboek geschreven[e] voor degenen die ontzag voor Jehovah hebben en voor degenen die mediteren over* zijn naam.[f]

17 ‘Ze zullen van mij zijn’,[g] zegt Jehovah van de legermachten, ‘op de dag dat ik een speciaal bezit*[h] voortbreng. Ik zal medegevoel met hen hebben, zoals een man medegevoel heeft met zijn zoon die hem gehoorzaamt.[i]
18 Dan zullen jullie het verschil weer zien tussen een rechtvaardige en een slechte,[j] tussen iemand die God dient en iemand die hem niet dient.’

4 ‘Let op! De dag komt, brandend als een oven.[k] Dan zullen alle hoogmoedigen en iedereen die slechtheid bedrijft als

3:5 *Of ‘wees’. #Of ‘die een vreemdeling zijn rechten ontzeggen’. 3:6 *Of ‘ben niet veranderd’. 3:9 *Of mogelijk ‘met een vloek vervloeken jullie mij’. 3:10 *Of ‘alle tienden’. 3:11 *Blijkbaar doelend op insectenplagen.

3:16 *Of ‘denken aan’. Of mogelijk ‘koesteren’. 3:17 *Of ‘kostbaar eigendom’.

HFST. 3
a Ex 20:7
b Sp 14:31; Jak 5:4
c De 24:17; Jes 1:17; Jak 1:27
d Ex 23:9; Za 7:10
e Jes 43:10; Jes 46:4; Jak 1:17
f De 9:7; Han 7:51
g Jer 3:12; Za 1:3; Jak 4:8
h Le 27:30; De 14:28
i 2Kr 31:11; Ne 12:44; Ne 13:10
j De 28:12
k Le 26:10; 2Kr 31:10; Sp 3:9, 10
l De 11:14; Za 8:12

2de kolom
a Jes 61:9
b Mal 1:6
c Job 21:14, 15; Ps 73:13, 14; Jes 58:3; Ze 1:12
d Jer 12:1
e Ps 56:8; Ps 69:28
f Jes 26:8
g Jer 31:33
h Jes 62:3; 1Pe 2:9
i Ps 103:13
j Ps 58:10, 11

HFST. 4
k Ze 2:2; 2Pe 3:7

stoppels worden. De dag die komt
zal hen beslist verslinden en hen
met wortel en tak uitroeien', zegt
Jehovah van de legermachten.
2 'Maar voor jullie die mijn naam
eren* zal de zon van rechtvaardigheid gaan schijnen, met genezing in haar stralen.# Jullie zullen rondhuppelen als mestkalveren.'

3 'Jullie zullen de slechte mensen vertrappen. Ze zullen als stof onder jullie voetzolen worden op de dag waarop ik in actie kom', zegt Jehovah van de legermachten.

4 'Denk aan de wet van mijn dienaar Mozes, de voorschriften en bepalingen die ik in Horeb heb gegeven en die voor heel Israël gelden.[a]

5 Vóór de komst van de grote en ontzagwekkende dag van
Jehovah[b] stuur ik jullie de profeet Elia.[c]
6 Hij zal het hart van vaders tot zonen terugbrengen[d] en het hart van zonen tot vaders. Anders zou ik moeten komen om de aarde te slaan en voor de vernietiging te bestemmen.'

4:2 * Lett.: 'ontzag hebben voor'. # Lett.: 'vleugels'.

2de kolom

HFST. 4
a De 4:5
b Joë 2:31, Han 2:20, 2Pe 3:10
c Mt 11:13, 14, Mr 9:11, 12
d Lu 1:17

(Einde van de vertaling van de Hebreeuws-Aramese Geschriften, gevolgd door die van de christelijke Griekse Geschriften)

VOLGENS

MATTHEÜS

INHOUD

1 Het boek van de geschiedenis* van Jezus Christus,# zoon van David,[a] zoon van Abraham.[b]

2 Abraham was de vader van Isaäk.[c]
Isaäk was de vader van Jakob.[d]
Jakob was de vader van Juda[e] en zijn broers.
3 Juda was de vader van Perez en Zera,[f] en hun moeder was Tamar.
Perez was de vader van Hezron.[g]
Hezron was de vader van Ram.[h]
4 Ram was de vader van Amminadab.
Amminadab was de vader van Nahesson.[i]
Nahesson was de vader van Salmon.
5 Salmon was de vader van Boaz en zijn moeder was Rachab.[j]
Boaz was de vader van Obed en zijn moeder was Ruth.[k]
Obed was de vader van Isaï.[l]
6 Isaï was de vader van David,[m] de koning.
David was de vader van Salomo[n] en zijn moeder was de vrouw van Uria.
7 Salomo was de vader van Rehabeam.[o]
Rehabeam was de vader van Abia.
Abia was de vader van Asa.[p]
8 Asa was de vader van Josafat.[q]
Josafat was de vader van Joram.[r]
Joram was de vader van Uzzia.
9 Uzzia was de vader van Jotham.[s]
Jotham was de vader van Achaz.[t]
Achaz was de vader van Hizkia.[u]
10 Hizkia was de vader van Manasse.[a]
Manasse was de vader van Amon.[b]
Amon was de vader van Josia.[c]
11 Josia[d] was de vader van Jechonja[e] en zijn broers in de tijd van de deportatie naar Babylon.[f]
12 Na de deportatie naar Babylon was Jechonja de vader van Sealthiël.
Sealthiël was de vader van Zerubbabel.[g]
13 Zerubbabel was de vader van Abiud.
Abiud was de vader van Eljakim.
Eljakim was de vader van Azor.
14 Azor was de vader van Zadok.
Zadok was de vader van Achim.
Achim was de vader van Eliud.
15 Eliud was de vader van Eleazar.
Eleazar was de vader van Matthan.
Matthan was de vader van Jakob.
16 Jakob was de vader van Jozef, de man van Maria. Uit haar is Jezus geboren,[h] die Christus wordt genoemd.[i]

17 Van Abraham tot David waren er dus 14 generaties, van David tot de deportatie naar Babylon 14 generaties en van de deportatie naar Babylon tot de Christus 14 generaties.

18 Dit is het verslag van de geboorte van Jezus Christus. Zijn moeder Maria was verloofd met Jozef. Voordat ze getrouwd* waren, bleek dat ze zwanger was
door heilige geest.#[j]
19 Maar Jozef, haar man, was rechtvaardig en wilde haar niet in het openbaar te schande maken. Daarom

HFST. 1
a 1Kr 17:11 Mt 9:27 Lu 1:32, 33
b Ge 22:18
c Ge 21:3
d Ge 25:26 1Kr 1:34
e Ge 29:35
f Ge 38:29, 30
g Ru 4:18-22
h 1Kr 2:9
i 1Kr 2:10, 11
j Joz 2:1
k Ru 4:13
l 1Kr 2:12
m 1Kr 2:13, 15
n 2Sa 12:24 1Kr 3:5
o 1Kon 11:43
p 1Kr 3:10-19 2Kr 14:1
q 1Kon 15:24
r 2Kr 21:1
s 2Kon 15:32
t 2Kon 15:38
u 2Kon 18:1

2de kolom
a 2Kon 20:21
b 2Kr 33:20
c 2Kon 21:24
d 2Kon 23:34
e 1Kr 3:15, 16
f 2Kon 24:12, 15 2Kr 36:9, 10
g Ezr 3:2 Ne 12:1
h Mt 13:55 Mr 6:3
i Lu 3:23-38
j Lu 1:35

1:1 *Of ‘afstammingslijn’. #Of ‘de Messias’, ‘de Gezalfde’.

1:18 *Lett.: ‘verenigd’. #Of ‘actieve kracht’.

was hij van plan in het geheim van haar te scheiden.[a] **20** Nadat hij dat had overwogen, verscheen Jehovah's* engel in een droom aan hem en zei: 'Jozef, zoon van David, je hoeft niet bang te zijn om je vrouw Maria mee naar huis te nemen, want ze is zwanger geworden door heilige geest.[b] **21** Ze zal een zoon krijgen, en je moet hem Jezus* noemen,[c] want hij zal zijn volk redden van hun zonden.'[d] **22** Dat is allemaal gebeurd als vervulling van wat Jehovah* via zijn profeet had gezegd: **23** 'Luister! De maagd zal zwanger worden en een zoon krijgen, en ze zullen hem Immanuël noemen.'[e] Die naam betekent: 'God is met ons.'[f]

24 Jozef werd wakker en deed wat de engel van Jehovah* hem had opgedragen: hij nam zijn vrouw mee naar huis. **25** Maar hij had geen gemeenschap met haar tot na de geboorte van haar zoon.[g] Hij noemde hem Jezus.[h]

2 Jezus werd in Bethlehem[i] in Judea geboren in de tijd dat Herodes*[j] koning was. Er kwamen toen astrologen# uit het Oosten naar Jeruzalem, **2** die vroegen: 'Waar is de pasgeboren koning van de Joden?[k] Want we hebben zijn ster gezien toen we in het Oosten waren, en we zijn gekomen om hem eer te bewijzen.'* **3** Koning Herodes schrok toen hij dat hoorde, en heel Jeruzalem met hem. **4** Hij riep alle overpriesters en schriftgeleerden bij elkaar en vroeg hun waar de Christus* geboren zou worden. **5** Ze antwoordden: 'In Bethlehem[a] in Judea. Want dit heeft de profeet geschreven: **6** "En jij, Bethlehem in het land van Juda, bent zeker niet de minste onder de leiders van Juda, want uit jou zal een leider komen die een herder voor mijn volk Israël zal zijn."'[b]

7 Toen riep Herodes in het geheim de astrologen bij zich en wilde precies van ze weten wanneer de ster was verschenen. **8** Hij stuurde ze naar Bethlehem en zei: 'Stel een nauwkeurig onderzoek in naar het kind. Als jullie het gevonden hebben, laat het me dan weten zodat ook ik het eer kan gaan bewijzen.' **9** Nadat de koning dat tegen ze had gezegd, gingen ze op weg. En de ster die ze hadden gezien toen ze in het Oosten waren,[c] ging voor ze uit en bleef staan boven de plaats waar het kind was. **10** Toen ze dat zagen, waren ze erg blij. **11** Ze gingen het huis binnen en zagen daar het kind met zijn moeder Maria. Ze vielen op hun knieën en bewezen hem eer.* Ook openden ze hun schatkisten en gaven hem geschenken: goud, geurige hars en mirre. **12** Omdat God ze in een droom had gewaarschuwd[d] om niet naar Herodes terug te gaan, gingen ze via een andere weg naar hun land terug.

13 Nadat ze waren vertrokken, verscheen Jehovah's* engel in een droom aan Jozef[e] en zei: 'Sta op, vlucht met het kind en zijn moeder naar Egypte. Blijf daar tot ik je iets laat weten, want Herodes wil het kind zoeken om het te doden.' **14** Jozef stond dus op en ging 's nachts met het kind en zijn moeder op weg naar Egypte. **15** Daar bleef hij tot de dood van Herodes. Zo ging in vervulling wat Jehovah* via zijn profeet had gezegd: 'Uit Egypte heb ik mijn zoon geroepen.'[f]

1:20 *Dit is de eerste van de 237 plaatsen in de christelijke Griekse Geschriften waar Gods naam, Jehovah, in de hoofdtekst van deze versie voorkomt. Zie App. A5. **1:21** *Komt overeen met de Hebreeuwse naam Jesua of Jozua, wat 'Jehovah is redding' betekent. **1:22, 24; 2:13, 15** *Zie App. A5. **2:1** *Zie Woordenlijst. #Of 'magiërs'. **2:2** *Of 'ons voor hem neer te buigen'. **2:4** *Of 'Messias', 'Gezalfde'.

2:11 *Of 'bogen zich voor hem neer'.

HFST. 1
a De 24:1
b Lu 1:35
c Mt 1:25; Lu 1:31
d Lu 2:30; Jo 1:29; Han 4:12; Han 5:31; Ef 1:7; Heb 7:25; 1Pe 2:24
e Jes 7:14
f Jes 8:8, 10
g Lu 2:7
h Lu 2:21

HFST. 2
i Mi 5:2; Lu 2:4
j Lu 1:5
k Mt 27:37

2de kolom
a Jo 7:42
b 2Sa 5:2; Mi 5:2
c Mt 2:2
d Mt 2:22
e Mt 1:20; Mt 2:19
f Ho 11:1

16 Toen Herodes begreep dat de astrologen hem te slim af waren geweest, werd hij woedend. Afgaande op het tijdstip dat hij bij de astrologen had nagevraagd,[a] gaf hij opdracht om alle jongetjes van twee jaar en jonger in Bethlehem en het hele gebied eromheen te doden. **17** Daarmee werd vervuld wat via de profeet Jeremia was gezegd: **18** ‘Een stem werd gehoord in Rama, gehuil en veel gejammer. Het was Rachel,[b] die om haar kinderen huilde, en ze wilde zich niet laten troosten, omdat ze er niet meer zijn.’[c]

19 Toen Herodes gestorven was, verscheen Jehovah’s* engel in een droom[d] aan Jozef in Egypte **20** en zei: ‘Sta op en ga met het kind en zijn moeder naar Israël, want degenen die het kind om het leven wilden brengen,* zijn dood.’ **21** Hij stond dus op en ging met het kind en zijn moeder terug naar het land Israël. **22** Maar toen hij hoorde dat Archelaüs in de plaats van zijn vader Herodes over Judea regeerde, durfde hij daar niet heen te gaan. Omdat God hem bovendien in een droom had gewaarschuwd,[e] week hij uit naar het gebied van Galilea.[f] **23** Daar vestigde hij zich in de stad Nazareth,[g] zodat vervuld werd wat via de profeten was gezegd: ‘Hij zal een Nazarener*[h] worden genoemd.’

3 In die tijd kwam Johannes[i] de Doper naar de woestijn van Judea en ging daar prediken.[j] **2** Hij zei: ‘Heb berouw, want het Koninkrijk van de hemel is nabij.’[k] **3** Hij was degene over wie de profeet Jesaja had gezegd:[l] ‘In de woestijn roept een stem: “Maak de weg van Jehovah* vrij! Maak zijn paden recht.”’[m] **4** Johannes droeg kleren van kameelhaar en had een leren gordel om zijn middel.[a] Zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing.[b] **5** Mensen uit Jeruzalem, heel Judea en de hele Jordaanstreek gingen naar hem toe.[c] **6** Ze lieten zich door hem in de rivier de Jordaan dopen*[d] en bekenden openlijk hun zonden.

7 Toen hij zag dat heel wat farizeeën en sadduceeën[e] naar de doop toe kwamen, zei hij tegen ze: ‘Addergebroed!*[f] Wie heeft gezegd dat jullie aan het komende oordeel kunnen ontsnappen?[g] **8** Breng eerst maar eens vruchten voort die bij berouw passen. **9** Denk niet dat jullie bij jezelf kunnen zeggen: “Wij hebben Abraham als vader.”[h] Want ik zeg jullie dat God uit deze stenen kinderen voor Abraham kan maken. **10** De bijl ligt al klaar bij de wortels van de bomen. Elke boom die geen goede vruchten voortbrengt, moet omgehakt en in het vuur gegooid worden.[i] **11** Ik doop jullie met water omdat jullie berouw hebben,[j] maar hij die na mij komt, is sterker dan ik. Ik ben het niet eens waard om zijn sandalen uit te trekken.[k] Hij zal jullie dopen met heilige geest[l] en met vuur.[m] **12** Hij heeft de wanschop in zijn hand, en hij zal zijn dorsvloer grondig reinigen en zijn tarwe in de voorraadschuur bijeenbrengen. Maar het kaf zal hij verbranden met vuur[n] dat niet uitgedoofd kan worden.’

13 Toen kwam Jezus uit Galilea naar de Jordaan om door Johannes gedoopt te worden.[o] **14** Maar die probeerde hem tegen te houden en zei: ‘Waarom kom je bij mij? Ik zou door jou gedoopt moeten worden.’ **15** Jezus antwoordde: ‘Laat het deze keer zo zijn, want het is goed dat we op deze manier alles doen wat rechtvaardig is.’ Toen hield Johannes hem niet meer tegen. **16** Zodra Jezus gedoopt was en uit het wa-

---

2:19; 3:3 *Zie App. A5. **2:20** *Of ‘de ziel van het kind zochten’. **2:23** *Waarschijnlijk van het Hebreeuwse woord voor ‘spruit’ of ‘scheut’.

3:6 *Of ‘onderdompelen’. **3:7** *Of ‘kinderen van adders!’

HFST. 2
- a Mt 2:7
- b Ge 35:19
- c Jer 31:15
- d Mt 1:20
- e Mt 2:12
- f Mr 1:9; Lu 2:39
- g Jo 1:45
- h Jes 11:1; Jes 53:2; Jer 23:5; Za 3:8

HFST. 3
- i Jo 1:6
- j Mr 1:3, 4; Lu 3:3-6
- k Mt 4:17
- l Mr 1:2; Jo 1:23
- m Jes 40:3

2de kolom
- a 2Kon 1:8
- b Mr 1:6
- c Mr 1:5
- d Mr 1:9
- e Mr 12:18; Lu 7:30
- f Mt 12:34
- g Mt 23:33; Lu 3:7-9; Lu 21:23
- h Jo 8:33, 39
- i Mt 7:19; Lu 13:6-9
- j Han 19:4
- k Jo 1:15, 27
- l Mr 1:7, 8; Jo 1:33; Han 2:1, 4; 1Kor 12:13
- m Lu 3:16, 17
- n Mal 4:1
- o Mr 1:9

ter omhoogkwam, werd de hemel
geopend,[a] en Johannes zag Gods
geest als een duif op Jezus neer-
dalen.[b] **17** Ook kwam er een
stem uit de hemel,[c] die zei: ‘Dit is
mijn geliefde Zoon.[d] Ik heb hem
goedgekeurd.’[e]

4 Vervolgens werd Jezus door
de geest naar de woestijn ge-
leid om door de Duivel[f] op de
proef te worden gesteld.[g] **2** Na-
dat hij 40 dagen en 40 nach-
ten had gevast, had hij honger.
3 Toen kwam de Beproever[h] naar
hem toe en zei tegen hem: ‘Als je
een zoon van God bent, zeg dan
tegen deze stenen dat ze bro-
den moeten worden.’ **4** Maar hij
antwoordde: ‘Er staat geschreven:
“De mens moet niet alleen van
brood leven, maar van elk woord
dat uit Jehovah’s* mond komt.”’[i]

5 Daarna nam de Duivel hem
mee naar de heilige stad[j] en hij
plaatste hem op het hoogste punt*
van de tempel.[k] **6** Hij zei tegen
hem: ‘Als je een zoon van God
bent, spring dan naar beneden,
want er staat geschreven: “Hij zal
voor jou zijn engelen bevel geven”
en: “Ze zullen je op hun handen
dragen, zodat je je voet niet aan
een steen zult stoten.”’[l] **7** Jezus
zei tegen hem: ‘Er staat ook ge-
schreven: “Je mag Jehovah,* je
God, niet op de proef stellen.”’[m]

8 Opnieuw nam de Duivel hem
mee, nu naar een heel hoge berg,
en hij liet hem alle koninkrij-
ken van de wereld zien, met hun
pracht en praal.[n] **9** Hij zei te-
gen hem: ‘Dit geef ik je allemaal
als je voor me neerknielt en me
aanbidt.’ **10** Toen zei Jezus te-
gen hem: ‘Ga weg, Satan! Want
er staat geschreven: “Jehovah,* je
God, moet je aanbidden[o] en alleen
voor hem moet je heilige dienst
doen.”’[p] **11** Daarna ging de Dui-
vel weg[q] en er kwamen engelen
om Jezus van dienst te zijn.[r]

12 Toen Jezus hoorde dat Jo-
hannes gevangen was genomen,[a]
vertrok hij naar Galilea.[b] **13** Hij
verliet Nazareth en ging in Ka-
pernaüm[c] wonen, aan het meer,
in het gebied van Zebulon en Naf-
tali, **14** zodat vervuld zou wor-
den wat via de profeet Jesaja was
gezegd: **15** ‘O land van Zebulon
en land van Naftali, aan de zee-
weg, aan de overkant van de Jor-
daan, Galilea van de heidenen!*
16 Het volk dat in het duister
leefde, heeft een groot licht ge-
zien, en op degenen die in een
land woonden dat overschaduwd
werd door de dood, is licht[d] gaan
schijnen.’[e] **17** Vanaf die tijd be-
gon Jezus te prediken en te zeg-
gen: ‘Heb berouw, want het Ko-
ninkrijk van de hemel is nabij.’[f]

18 Toen hij langs het Meer van
Galilea liep, zag hij twee broers:
Simon, die Petrus wordt ge-
noemd,[g] en zijn broer Andreas.
Ze gooiden een net uit in het
meer. Het waren vissers.[h] **19** Hij
zei tegen ze: ‘Kom, volg me, dan
zal ik van jullie vissers van men-
sen maken.’[i] **20** Onmiddellijk lie-
ten ze hun netten in de steek en
volgden hem.[j] **21** Verderop zag
hij twee andere broers: Jakobus,
de zoon van Zebedeüs, en zijn
broer Johannes.[k] Ze waren met
hun vader Zebedeüs in de boot
bezig hun netten te repareren,
en hij riep ze.[l] **22** Meteen lieten
ze de boot en hun vader achter
en volgden Jezus.

23 Hij reisde rond door heel
Galilea,[m] gaf onderwijs in de sy-
nagogen[n] en predikte het goede
nieuws van het Koninkrijk. Ook
genas hij elke ziekte en elke kwaal
onder het volk.[o] **24** Het nieuws
over hem verspreidde zich in heel
Syrië. Ze brachten alle mensen bij
hem die ziek waren en pijn leden,[p]
mensen die door demonen be-
zeten waren,[q] mensen met epilep-
tische aanvallen[r] en verlamden,
en hij genas hen. **25** Daarom

4:4, 7, 10 *Zie App. A5. **4:5** *Of ‘de kantelen’, ‘de borstwering’.

4:15 *Of ‘volken’. Zie Woordenlijst.

HFST. 3
a Lu 3:21
b Jes 11:2, Mr 1:10, 11, Lu 4:18, Jo 1:32
c Jo 12:28
d Ps 2:7, Lu 9:35
e Jes 42:1, Mt 17:5, Lu 3:22

HFST. 4
f Mr 1:12, 13, Lu 4:1-4
g Heb 4:15
h 1Th 3:5
i De 8:3, Lu 4:4, Jo 4:34
j Ne 11:1, Jes 52:1
k Lu 4:9-12
l Ps 91:11, 12
m De 6:16, Lu 4:12, 1Kor 10:9
n Lu 4:5-8
o Opb 22:9
p De 6:13, De 10:20, Lu 4:8
q Lu 4:13, Jak 4:7
r Lu 22:43, Heb 1:7, 14

2de kolom
a Mr 6:17, 18, Lu 3:19, 20
b Mr 1:14, Lu 4:14
c Lu 4:31
d Jo 1:9
e Jes 9:1, 2
f Mt 10:7, Mr 1:14, 15
g Jo 1:42
h Mr 1:16-18
i Lu 5:10, 11
j Mr 10:28, Lu 18:28
k Mt 10:2, Mt 27:55, 56, Mr 3:17, Mr 10:35, Jo 21:2
l Mr 1:19, 20
m Mt 9:35, Mr 1:39, Mr 6:6
n Lu 4:16, Han 13:13, 14
o Lu 9:11, Han 10:37, 38
p Mr 6:55
q Mr 1:32, Han 5:16
r Mt 17:15

volgden grote groepen mensen hem vanuit Galilea, de Dekapolis,* Jeruzalem en Judea, en van de overkant van de Jordaan.

5 Toen hij al die mensen zag, ging hij de berg op. Daar ging hij zitten en zijn discipelen kwamen bij hem. **2** Hij nam het woord en begon ze te onderwijzen. Hij zei:

3 ‘Gelukkig zijn degenen die zich bewust zijn van hun geestelijke behoeften,*[a] want voor hen is het Koninkrijk van de hemel.

4 Gelukkig zijn degenen die treuren, want zij zullen getroost worden.[b]

5 Gelukkig zijn degenen die zachtaardig* zijn,[c] want van hen zal de aarde worden.#[d]

6 Gelukkig zijn degenen die hongeren en dorsten[e] naar rechtvaardigheid, want zij zullen verzadigd worden.[f]

7 Gelukkig zijn degenen die barmhartig zijn,[g] want zij zullen barmhartig worden behandeld.

8 Gelukkig zijn degenen die zuiver van hart zijn,[h] want zij zullen God zien.

9 Gelukkig zijn de vredestichters,*[i] want zij zullen zonen van God worden genoemd.

10 Gelukkig zijn degenen die vervolgd worden ter wille van de rechtvaardigheid,*[j] want voor hen is het Koninkrijk van de hemel.

11 Gelukkig zijn jullie wanneer mensen je beledigen[k] en vervolgen[l] en allerlei boosaardige leugens over je vertellen vanwege mij.[m] **12** Wees blij en juich,[n] want je beloning[o] is groot in de hemel. De profeten van vroeger zijn namelijk ook op die manier vervolgd.[p]

4:25 *Of ‘het Tienstedengebied’. **5:3** *Of ‘die beseffen dat ze God nodig hebben’, ‘die bedelaars zijn om de geest’. **5:5** *Of ‘zachtmoedig’. #Lett.: ‘zij zullen de aarde erven’. **5:9** *Of ‘vredelievenden’. **5:10** *Of ‘omdat ze doen wat juist is’.

HFST. 5
a Lu 6:20
b Jes 61:2, 3; Mt 11:28
c 1Ti 6:11; Tit 3:2
d Ps 37:11
e Jes 55:1; Lu 6:21
f Jo 6:35
g Mt 6:14; Mt 18:33; Jak 2:13
h Ps 24:3, 4; Ps 73:1
i Ro 12:18; Heb 12:14; Jak 3:18
j Mr 10:29, 30; 1Pe 3:14
k Mt 10:22
l Jo 15:20
m Lu 6:22, 23; Jak 1:2; 1Pe 4:14
n Han 5:41; Ro 5:3
o Heb 11:6
p 2Kr 36:16; Han 7:52; Heb 11:32, 37

2de kolom
a Mr 9:50
b Lu 14:34, 35
c Jo 8:12; Jo 12:36; Fil 2:15
d Mr 4:21; Lu 11:33
e Ef 5:8; Fil 2:15
f Ef 5:9
g Jo 15:8; 1Pe 2:9, 12
h Lu 4:21
i Jes 40:8; Lu 16:17
j Mt 15:7-9; Mt 23:23; Lu 11:42
k Mt 18:3; Jo 3:5
l Ge 9:6; Ex 20:13; De 5:17
m Le 24:17; De 17:8, 9

13 Jullie zijn het zout[a] van de aarde. Maar als het zout zijn kracht verliest, hoe zal het dan weer zout worden gemaakt? Het is dan niet meer bruikbaar en kan alleen nog naar buiten worden gegooid,[b] waar het door mensen wordt vertrapt.

14 Jullie zijn het licht van de wereld.[c] Een stad die op een berg ligt, kan niet verborgen worden. **15** Iemand die een lamp aansteekt, zet die niet onder een korenmaat* maar op een standaard, zodat het licht op iedereen in het huis schijnt.[d] **16** Zo moeten ook jullie je licht voor de mensen laten schijnen.[e] Dan zullen ze jullie goede daden[f] zien en eer geven aan jullie Vader in de hemel.[g]

17 Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen maar om ze te vervullen.[h] **18** Ik verzeker jullie: hemel en aarde zouden nog eerder verdwijnen dan dat er ook maar één lettertje of één deeltje van een letter* uit de wet verdwijnt voordat alles uitkomt.[i] **19** Wie een van de kleinste geboden ervan overtreedt en anderen leert datzelfde te doen, zal de kleinste worden genoemd in verband met* het Koninkrijk van de hemel. Maar wie zich aan deze geboden houdt en ze aan anderen onderwijst, zal groot worden genoemd in verband met# het Koninkrijk van de hemel. **20** Want ik zeg jullie: als je niet rechtvaardiger bent dan de schriftgeleerden en farizeeën,[j] zul je het Koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan.[k]

21 Jullie hebben gehoord dat er tegen onze voorouders werd gezegd: “Pleeg geen moord.[l] Wie een moord pleegt, moet zich verantwoorden voor de rechtbank.”[m]

5:15 *Of ‘maatemmer’. **5:18** *Of ‘een jota of tittel’. **5:19** *D.w.z. niet geschikt zijn voor. #D.w.z. geschikt zijn voor.

22 Maar ik zeg jullie: Iedereen
die kwaad blijft[a] op zijn broeder,
zal zich moeten verantwoorden
voor de rechtbank. Wie een gro-
ve belediging gebruikt tegen zijn
broeder, zal zich moeten verant-
woorden voor de Hoge Raad. En
wie zegt: “Jij waardeloze idioot!”,
kan in de brandende Gehenna*[b]
belanden.

23 Als je dus met een offer-
gave naar het altaar gaat[c] en je je
daar herinnert dat je broeder iets
tegen je heeft, **24** laat dan je of-
fergave daar vóór het altaar ach-
ter. Ga eerst naar je broeder en
sluit vrede met hem, en kom dan
terug om het offer te brengen.[d]

25 Leg een geschil snel bij,
terwijl je nog met de tegenpar-
tij onderweg bent. Anders levert
hij je misschien uit aan de rech-
ter, draagt de rechter je over aan
de gerechtsdienaar en word je
gevangengezet.[e] **26** Ik verzeker
je: je komt niet vrij voordat je de
laatste cent* hebt betaald.

27 Jullie hebben gehoord dat
er werd gezegd: “Pleeg geen
overspel.”[f] **28** Maar ik zeg jul-
lie: iedereen die verlangend naar
een vrouw blijft kijken,[g] heeft in
zijn hart al overspel met haar ge-
pleegd.[h] **29** Als je rechteroog je
laat struikelen, ruk het dan uit en
gooi het weg.[i] Want je kunt beter
een van je lichaamsdelen verlie-
zen dan dat je hele lichaam in Ge-
henna* wordt gegooid.[j] **30** En
als je rechterhand je laat struike-
len, hak die dan af en gooi die
weg.[k] Want je kunt beter een van
je lichaamsdelen verliezen dan
dat je hele lichaam in Gehenna*
terechtkomt.[l]

31 Er werd ook gezegd: “Als
iemand zich van zijn vrouw laat
scheiden, moet hij haar een echt-
scheidingsakte geven.”[m] **32** Maar
ik zeg jullie: iedereen die zich
van zijn vrouw laat scheiden, be-
halve op grond van seksuele im-
moraliteit,* stelt haar bloot aan
overspel. En iemand die met een
gescheiden vrouw trouwt, pleegt
overspel.[a]

33 Jullie hebben ook gehoord
dat er tegen onze voorouders
werd gezegd: “Als je een eed af-
legt, mag je die niet breken.[b] Wat
je plechtig aan Jehovah* belooft,
moet je ook doen.”[c] **34** Maar ik
zeg jullie: Zweer helemaal niet.[d]
Niet bij de hemel, want dat is
Gods troon, **35** niet bij de aar-
de, want dat is zijn voetenbank,[e]
en niet bij Jeruzalem, want dat
is de stad van de grote Koning.[f]
36 Je mag ook niet bij je hoofd
zweren, want je kunt geen haar
op je hoofd wit of zwart maken.
37 Laat je ja ja zijn, en je nee
nee,[g] want alles wat je daar nog
aan toevoegt, komt van de god-
deloze.[h]

38 Jullie hebben gehoord dat
er werd gezegd: “Oog om oog en
tand om tand.”[i] **39** Maar ik zeg
jullie: Verzet je niet tegen iemand
die slecht is. Als iemand je op je
rechterwang slaat, draai dan ook
je andere wang naar hem toe.[j]
40 Als iemand je voor de rech-
ter wil dagen en je onderkleed
van je wil hebben, geef hem
dan ook je bovenkleed.[k] **41** En
als iemand die gezag heeft, je
dwingt één mijl* met hem mee te
gaan, ga dan twee mijl met hem
mee. **42** Geef aan wie iets van
je vraagt, en keer je niet af van
wie iets van je wil lenen.*[l]

43 Jullie hebben gehoord dat
er werd gezegd: “Je moet je naas-
te liefhebben[m] en je vijand ha-
ten.” **44** Maar ik zeg jullie: Heb
je vijanden lief[n] en bid voor de-
genen die je vervolgen.*[o] **45** Op

5:22 *De plaats buiten Jeruzalem waar afval werd verbrand. Zie Woordenlijst. **5:26** *Lett.: ‘de laatste quadrans’. Zie App. B14. **5:29, 30** *Zie Woordenlijst.

5:32 *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **5:33** *Zie App. A5. **5:41** *Zie App. B14. **5:42** *D.w.z. lenen zonder rente. **5:44** *‘Heb lief’ en ‘bid’ drukken in de oorspronkelijke taal een voortdurende handeling uit.

HFST. 5
a Kol 3:8; Jak 1:19
b Mt 10:28; Lu 12:5; 1Jo 3:15
c De 16:16
d 1Jo 4:20
e Lu 12:58, 59
f Ex 20:14; De 5:18; Lu 18:20; Ro 13:9
g 2Sa 11:2; Job 31:1
h Mr 7:20-22
i Lu 11:34
j Mt 18:9; Mr 9:47
k Kol 3:5
l Mt 18:8
m De 24:1; Mt 19:3, 8; Mr 10:2, 4

2de kolom
a Mt 19:9; Mr 10:11, 12; Lu 16:18; Ro 7:3
b Le 19:12
c Nu 30:2; De 23:21; Pr 5:4
d Jak 5:12
e Jes 66:1
f Ps 48:2
g Jak 5:12
h Jo 8:44
i Ex 21:24, 25; Le 24:20; De 19:21
j Sp 24:29; Jes 50:6; Lu 6:29; Ro 12:17; 1Pe 2:23
k 1Kor 6:7
l Le 25:36; De 23:19
m Le 19:18; Mr 12:31
n Sp 25:21; Ro 12:20
o Lu 6:27, 28; Han 7:60; Ro 12:14

die manier laten jullie zien dat jul-
lie kinderen* zijn van je Vader in
de hemel,[a] want hij laat de zon
op goede en op slechte mensen
schijnen en hij laat het regenen
op rechtvaardige en op onrecht-
vaardige mensen.[b] **46** Als je lief-
hebt wie jou liefhebben, verdien
je daar dan een beloning voor?[c]
De belastinginners doen toch het-
zelfde? **47** En als je alleen je
broeders groet, dan doe je toch
niets bijzonders? Dat doen de
heidenen* ook. **48** Jullie moeten
dus volmaakt* zijn, net zoals jul-
lie hemelse Vader volmaakt is.[d]

6 Pas op dat je je goede daden
niet doet* voor de ogen van
de mensen, alleen om door hen
gezien te worden,[e] anders zul je
geen beloning krijgen van je he-
melse Vader. **2** Als je giften aan
de armen* geeft, moet je het niet
rondbazuinen.# Want dat doen de
huichelaars in de synagogen en
op de straten om eer van men-
sen te krijgen. Ik verzeker jullie:
zij hebben hun volledige beloning
al gekregen. **3** Maar als jij gif-
ten aan de armen* geeft, laat je
linkerhand dan niet weten wat je
rechterhand doet, **4** zodat nie-
mand het verder ziet.* Dan zal
je Vader, die ongezien toekijkt, je
ervoor belonen.[f]

5 En als je bidt, doe dan
niet als de huichelaars,[g] want die
staan graag in de synagogen en
op de hoeken van de brede stra-
ten te bidden om door de mensen
gezien te worden.[h] Ik verzeker jul-
lie: zij hebben hun volledige be-
loning al gekregen. **6** Maar als
jij bidt, ga dan naar je binnenka-
mer, doe de deur dicht en bid tot
je Vader, die niet gezien wordt.[i]
Dan zal je Vader, die ongezien toe-
kijkt, je ervoor belonen. **7** Zeg
tijdens het bidden niet steeds de-
zelfde dingen zoals de heidenen*
doen, want zij denken dat hun ge-
beden verhoord zullen worden als
ze maar veel woorden gebruiken.
8 Wees niet zoals zij, want je Va-
der weet al wat je nodig hebt[a]
voordat je hem erom vraagt.

9 Bid dus op deze manier:[b]

“Onze Vader in de hemel, laat
uw naam[c] geheiligd* worden.[d]
10 Laat uw Koninkrijk[e] komen.
Laat uw wil[f] gedaan worden op
aarde[g] net zoals in de hemel.
11 Geef ons het brood dat we
vandaag nodig hebben.[h] **12** En
vergeef ons onze schulden, zoals
ook wij anderen hun schulden
hebben vergeven.[i] **13** En breng
ons niet in beproeving,[j] maar red
ons van de goddeloze.”*[k]

14 Want als je andere mensen
hun fouten vergeeft, zal je he-
melse Vader ook jou vergeven.[l]
15 Maar als je andere mensen
hun fouten niet vergeeft, zal je
Vader ook jouw fouten niet ver-
geven.[m]

16 Als jullie vasten,[n] zet dan
geen* somber gezicht zoals de
huichelaars, want die verwaarlo-
zen hun uiterlijk# zodat de men-
sen kunnen zien dat ze vas-
ten.[o] Ik verzeker jullie: zij hebben
hun volledige beloning al gekre-
gen. **17** Maar als jij vast, wrijf
je hoofd dan in met olie en was
je gezicht, **18** zodat het de men-
sen niet opvalt dat je vast, maar
alleen je Vader, die niet gezien
wordt. Dan zal je Vader, die onge-
zien toekijkt, je ervoor belonen.

19 Houd ermee op schatten
op aarde te verzamelen,[p] waar ze
aangetast worden door motten
en roest, en waar dieven inbre-
ken en stelen. **20** Verzamel in
plaats daarvan schatten in de he-

HFST. 5
a Ef 5:1
b Lu 6:35; Han 14:17
c Lu 6:32, 33
d Le 19:2; De 18:13; Lu 6:36; 1Pe 1:16

HFST. 6
e Mt 23:5
f Sp 19:17; Mt 10:42
g Lu 18:11
h Mt 6:16; Mt 23:5
i Lu 6:12

2de kolom
a Lu 12:30
b Lu 11:2-4
c Ex 6:3; Ps 83:18
d Ez 36:23
e Da 2:44; Mt 6:33; Opb 11:15
f Mt 26:42; 1Ti 2:4; Opb 4:11
g Ps 37:10; Lu 23:43; Han 24:15
h Ps 37:25; Sp 30:8; Mt 6:34; 1Ti 6:8
i Mt 18:21; Mr 11:25
j Mt 26:41; 1Kor 10:13; Opb 3:10
k Jo 17:15; 1Jo 5:19
l Ef 4:32; Kol 3:13
m Mt 18:35; Jak 2:13
n Han 13:2, 3; Han 14:23
o Jes 58:5; Lu 18:11, 12
p Mt 13:22; Lu 12:20; Jak 5:3

5:45 *Lett.: ‘zonen’. **5:47; 6:7** *Zie Woordenlijst. **5:48** *Of ‘volkomen’. **6:1** *Lett.: ‘je rechtvaardigheid niet beoefent’. **6:2, 3** *Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst. **6:2** #Of ‘overal rondvertellen’. **6:4** *Of ‘je gaven van barmhartigheid ongezien blijven’. Zie Woordenlijst.

6:9 *Of ‘als heilig behandeld’. **6:13** *D.w.z. de Duivel. **6:16** *Of ‘zet dan niet langer een’. #Of ‘vertrekken hun gezicht’.

mel,[a] waar ze niet aangetast wor-
den door motten en roest,[b] en
waar dieven niet inbreken en ste-
len. **21** Want waar je schat is,
daar zal ook je hart zijn.

22 Het oog is de lamp van
het lichaam.[c] Dus als je oog op
één punt gericht* is, zal je hele
lichaam verlicht# zijn. **23** Maar
als je oog hebzuchtig rondkijkt,*[d]
zal je hele lichaam in duisternis
zijn. Als het licht dat in je is,
duisternis blijkt te zijn, dan is die
duisternis wel heel groot!

24 Niemand kan twee mees-
ters dienen: óf hij zal de een ha-
ten en van de ander houden,[e] óf
hij zal juist aan de eerste ge-
hecht zijn en de ander verach-
ten. Je kunt niet God én de Rijk-
dom* dienen.[f]

25 Daarom zeg ik jullie: Maak
je niet langer zorgen[g] over je le-
ven* en wat je zult eten en drin-
ken of over je lichaam en wat
je zult aantrekken.[h] Is het leven#
niet belangrijker dan voedsel en
het lichaam niet belangrijker dan
kleding?[i] **26** Kijk goed naar de
vogels in de lucht.[j] Ze zaaien
niet en oogsten niet en ze leg-
gen geen voorraden aan in schu-
ren, en toch geeft jullie hemelse
Vader ze te eten. Zijn jullie niet
meer waard dan vogels? **27** Wie
kan zijn leven met ook maar
één el* verlengen[k] door zich zor-
gen te maken? **28** En waarom
maken jullie je zorgen over kle-
ding? Leer een les van de lelies
in het veld. Kijk hoe ze groeien:
ze zwoegen niet en spinnen niet,
29 en toch zeg ik jullie dat zelfs
Salomo[l] met al zijn pracht en
praal niet zo mooi gekleed was
als een van deze lelies. **30** Als
God nu de planten die er vandaag
zijn en morgen in de oven worden
gegooid, zo mooi kleedt, dan zal
hij jullie toch zeker ook kleden?
Wat is jullie geloof toch klein!
31 Maak je dus nooit zorgen[a] en
zeg niet: "Wat moeten we eten?"
of: "Wat moeten we drinken?" of:
"Wat moeten we aantrekken?"[b]
32 Want dat zijn allemaal dingen
waar de andere volken heel druk
mee bezig zijn. Jullie hemelse Va-
der weet dat jullie al die dingen
nodig hebben.

33 Blijf eerst het Koninkrijk
en Zijn rechtvaardigheid zoeken,*
dan zullen al die andere dingen je
ook gegeven worden.[c] **34** Maak
je dus nooit zorgen over de dag
van morgen,[d] want de volgende
dag heeft zijn eigen zorgen. Elke
dag heeft genoeg aan zijn eigen
problemen.

7 Houd op met oordelen,[e] zo-
dat je niet geoordeeld wordt,
2 want met het oordeel waarmee
jij oordeelt, zul je geoordeeld wor-
den.[f] En met de maat waarmee
jij meet, zul je gemeten worden.[g]
3 Waarom let je wel op de splin-
ter in het oog van je broeder,
maar zie je de balk in je eigen
oog niet?[h] **4** En hoe kun je tegen
je broeder zeggen: "Laat mij die
splinter uit je oog halen", terwijl
er in je eigen oog een balk zit?
5 Huichelaar! Haal eerst de balk
uit je eigen oog. Dan zul je duide-
lijk zien hoe je de splinter uit het
oog van je broeder kunt halen.

6 Geef wat heilig is niet aan de
honden en gooi je parels niet voor
de zwijnen.[i] Anders zullen die ze
met hun poten vertrappen, zich
omdraaien en je openrijten.

7 Blijf vragen en je zult ontvan-
gen.[j] Blijf zoeken en je zult vin-
den. Blijf kloppen en er zal voor
je worden opengedaan.[k] **8** Want
iedereen die vraagt, ontvangt.[l]
Iedereen die zoekt, vindt. En voor
iedereen die klopt, zal worden
opengedaan. **9** Wie van jullie zou

6:22 *Of 'gefocust', 'zuiver'. Lett.: 'eenvoudig'. #Of 'helder'. **6:23** *Lett.: 'je oog boosaardig is'. **6:24** *Lett.: 'mammon'. **6:25** *Of 'ziel'. #Of 'de ziel'. **6:27** *Zie App. B14.

6:33 *Of 'stel altijd het Koninkrijk en Gods rechtvaardige normen op de eerste plaats'.

HFST. 6
a Mt 19:21; Mr 10:21; Lu 12:33, 34; Lu 18:22
b 1Pe 1:3, 4
c Sp 4:25; Lu 11:34; Ef 1:18
d Mt 20:15
e Jak 4:4
f Mt 13:22; Lu 16:13
g Ps 55:22; Fil 4:6; 1Pe 5:6, 7
h 1Ti 6:8; Heb 13:5
i Lu 12:22-28
j Job 38:41; Ps 147:9; Mt 10:29
k Ps 39:5
l 1Kon 10:4, 5

2de kolom
a Lu 10:41
b Lu 12:29-31
c Ps 37:25
d Ex 16:4, 19

HFST. 7
e Lu 6:37; Ro 2:1; Ro 14:13
f Mt 18:33, 34; Jak 2:13
g Mr 4:24; Lu 6:38; Ga 6:7
h Lu 6:41, 42
i Sp 9:7; Mt 10:14
j Mr 11:24; Jak 1:5; 1Jo 5:14
k Lu 11:9-13
l Jo 14:13; 1Jo 3:22

zijn zoon een steen geven als hij
om brood vraagt? **10** En je geeft
hem toch geen slang als hij om een
vis vraagt? **11** Als jullie al goe-
de dingen geven aan je kinderen,
ook al zijn jullie slecht, hoeveel te
meer zal jullie Vader in de hemel
dan goede dingen geven[a] aan de-
genen die hem erom vragen![b]

12 Behandel andere mensen
dus zoals je zelf graag behandeld
wilt worden,*[c] want dat is waar
het om gaat in de Wet en de Pro-
feten.[d]

13 Ga naar binnen door de
nauwe poort,[e] want breed is de
poort en wijd is de weg die naar
de vernietiging leidt, en veel men-
sen gaan daardoor naar binnen.
14 Maar nauw is de poort en
smal is de weg die naar het le-
ven leidt, en maar weinig men-
sen vinden die.[f]

15 Pas op voor de valse profe-
ten,[g] die in schaapskleren naar jul-
lie toe komen[h] maar eigenlijk roof-
zuchtige wolven zijn.[i] **16** Je zult
ze herkennen aan hun vruchten.
Je kunt toch geen druiven pluk-
ken van een doornstruik of vij-
gen van een distel?[j] **17** Zo draagt
elke goede boom goede vruchten,
terwijl elke slechte boom slechte
vruchten draagt.[k] **18** Een goede
boom kan geen slechte vruchten
dragen en een slechte boom geen
goede.[l] **19** Elke boom die geen
goede vruchten oplevert, wordt
omgehakt en in het vuur gegooid.[m]
20 Zulke mensen zijn dus te her-
kennen aan hun vruchten.[n]

21 Niet iedereen die “Heer,
Heer” tegen me zegt, zal het Ko-
ninkrijk van de hemel binnengaan,
maar alleen degene die de wil
doet van mijn Vader in de hemel.[o]
22 Op die dag zullen veel mensen
tegen me zeggen: “Heer, Heer,[p] we
hebben toch in uw naam gepro-
feteerd en in uw naam demonen
uitgedreven en in uw naam aller-
lei wonderen* gedaan?”[a] **23** Dan
zal ik openlijk tegen ze zeggen: “Ik
heb jullie nooit gekend! Ga weg,
wetteloze mensen!”*[b]

24 Iedereen die deze woorden
van mij hoort en ze toepast, is
te vergelijken met een verstandig
man die zijn huis bouwde op een
rots.[c] **25** Het begon te stort-
regenen, alles overstroomde en
de wind waaide en beukte tegen
het huis. Toch stortte het niet
in, want het was op een rots ge-
fundeerd. **26** Maar iedereen die
deze woorden van mij hoort en er
niets mee doet, is te vergelijken
met een domme man die zijn huis
bouwde op het zand.[d] **27** Het be-
gon te stortregenen, alles over-
stroomde en de wind waaide en
beukte tegen het huis.[e] Toen
stortte het in en het werd volle-
dig verwoest.’

28 Nadat Jezus die woorden
had gesproken, was de menigte
diep onder de indruk van zijn ma-
nier van onderwijzen.[f] **29** Want
hij onderwees hen als iemand
met gezag,[g] en niet zoals hun
schriftgeleerden.

8 Hij daalde de berg af, en
een grote menigte volgde hem.
2 Toen kwam er een melaatse*
naar hem toe die hem eer ging
bewijzen# en zei: ‘Heer, als u het
alleen maar wilt, kunt u me rein
maken.’[h] **3** Hij stak zijn hand uit,
raakte hem aan en zei: ‘Ik wil het!
Word rein.’[i] Onmiddellijk werd
hij gereinigd van zijn melaats-
heid.[j] **4** Daarna zei Jezus tegen
hem: ‘Denk erom dat je het aan
niemand vertelt,[k] maar ga je aan
de priester laten zien[l] en breng
het offer dat Mozes heeft voorge-
schreven,[m] als teken voor hen.’*

7:12 *Of ‘alle dingen die je wilt dat de mensen voor jou doen, moet je ook voor hen doen’.

7:22 *Lett.: ‘krachtige werken’. **7:23** *Lett.: ‘werkers van wetteloosheid’. **8:2** *Zie Woordenlijst. #Of ‘zich voor hem neerboog’. **8:4** *Lett.: ‘als een getuigenis voor hen’, waarschijnlijk voor de priesters.

HFST. 7
a Jak 1:17
b Lu 11:13
c Lu 6:31
d Ro 13:10, Ga 5:14
e Lu 13:24
f Han 14:22, 1Pe 4:18
g Mt 24:11, 2Pe 2:1, 1Jo 4:1
h Lu 6:26
i Han 20:29, 30
j Lu 6:44
k Mt 12:33
l Lu 6:43
m Mt 3:10, Lu 13:6, 9
n Mt 12:33
o Ro 2:13, Jak 1:22, 1Jo 2:17, 1Jo 5:3
p Lu 6:46

2de kolom
a Jer 14:14, Jer 27:15
b Lu 13:25-27
c Lu 6:47-49, Jak 1:25
d Jak 1:23, 24
e 1Kor 3:13
f Mr 1:22, Lu 4:32
g Jo 7:46

HFST. 8
h Mr 1:40-44, Lu 5:12-14
i Mr 1:41, Lu 5:13
j Jes 53:4
k Mt 9:30, Mt 12:15, 16, Mr 7:35, 36
l Le 14:2, Lu 17:14
m Le 14:3, 4, Le 14:19, 20

5 Toen hij Kape̱rnaüm binnen-
ging, kwam er een legerofficier
naar hem toe, die hem smeek-
te:[a] **6** ‘Mijnheer, mijn dienaar ligt
thuis verlamd op bed, en hij lijdt
vreselijk.’ **7** Hij zei tegen hem:
‘Als ik daar ben, zal ik hem ge-
nezen.’ **8** De legerofficier ant-
woordde: ‘Mijnheer, ik ben het
niet waard dat u onder mijn dak
komt. U hoeft het alleen maar te
zeggen en dan wordt mijn dienaar
beter. **9** Want ook ik sta onder
het gezag van anderen en ik heb
soldaten onder me. Tegen de een
zeg ik: “Ga!” en dan gaat hij, tegen
een ander: “Kom!” en dan komt hij,
en tegen mijn slaaf: “Doe dit!” en
dan doet hij het.’ **10** Jezus stond
versteld toen hij dat hoorde en hij
zei tegen degenen die hem volg-
den: ‘Ik zeg jullie de waarheid:
bij niemand in Israël heb ik zo’n
groot geloof[b] gevonden. **11** Maar
ik zeg jullie dat velen uit het oos-
ten en het westen zullen komen en
met Abraham, Isaäk en Jakob aan
tafel zullen gaan in het Koninkrijk
van de hemel,[c] **12** terwijl de zo-
nen van het Koninkrijk eruit ge-
gooid zullen worden, de duisternis
in. Daar zullen ze jammeren en
knarsetanden.’[d] **13** Jezus zei te-
gen de legerofficier: ‘Ga. Je geloof
zal beloond worden.’[e] Op datzelf-
de moment werd de dienaar beter.[f]

14 Toen Jezus in het huis
van Petrus kwam, zag hij Petrus’
schoonmoeder[g] ziek op bed lig-
gen. Ze had koorts.[h] **15** Hij raak-
te haar hand aan[i] en de koorts ver-
dween. Ze stond op en ging hem
bedienen. **16** ’s Avonds werden
er veel mensen bij hem gebracht
die door demonen bezeten waren.
En met een woord dreef hij de
geesten uit en hij genas alle zie-
ken. **17** Zo ging in vervulling wat
via de profeet Jesaja was gezegd:
‘Hij heeft onze ziekten op zich ge-
nomen en onze kwalen gedragen.’[j]

18 Toen Jezus de mensenmas-
sa om zich heen zag, gaf hij
opdracht om naar de overkant
te vertrekken.[a] **19** Er kwam een
schriftgeleerde naar hem toe die
zei: ‘Meester, ik zal u volgen, waar
u ook naartoe gaat.’[b] **20** Maar
Jezus zei tegen hem: ‘Vossen heb-
ben holen en vogels hebben nes-
ten, maar de Mensenzoon heeft
geen plek om zijn hoofd neer te
leggen.’[c] **21** Toen vroeg een an-
der, een van de discipelen, hem:
‘Heer, mag ik eerst teruggaan om
mijn vader te begraven?’[d] **22** Je-
zus antwoordde: ‘Blijf mij volgen,
en laat de doden hun doden be-
graven.’[e]

23 Hij stapte in een boot
en zijn discipelen volgden hem.[f]
24 Plotseling begon het op het
meer zo hevig te stormen dat
de golven de boot overspoelden.
Maar Jezus lag te slapen.[g] **25** Ze
maakten hem wakker en zei-
den: ‘Heer, red ons! We vergaan!’
26 Maar hij zei tegen ze: ‘Waar-
om zijn jullie zo bang? Wat is jul-
lie geloof toch klein!’[h] Hij stond
op en sprak de wind en het meer
bestraffend toe, en het werd he-
lemaal stil.[i] **27** De mannen zei-
den vol verbazing: ‘Wat is dit toch
voor iemand? Zelfs de wind en het
meer doen wat hij zegt!’

28 Toen hij aan de overkant
was gekomen, in het gebied van de
Gadarenen, kwamen hem vanuit
de begraafplaats* twee mannen
tegemoet.[j] Ze waren door demo-
nen bezeten en waren zo geweld-
dadig dat niemand langs die weg
durfde te gaan. **29** Ze schreeuw-
den en zeiden: ‘Zoon van God,
wat hebben we met jou te maken?[k]
Ben je hier gekomen om ons vóór
de vastgestelde tijd pijn te doen?’[l]
30 Nu werd er een heel eind daar-
vandaan een grote kudde varkens
gehoed.[m] **31** De demonen vroe-
gen hem dringend: ‘Als je ons uit-
drijft, stuur ons dan in de kud-
de varkens.’[n] **32** Hij zei tegen ze:
‘Ga!’ Toen verlieten ze de twee
mannen en gingen in de varkens.

HFST. 8
- *a* Lu 7:1-9
- *b* Mt 15:28; Lu 7:9
- *c* Lu 13:29
- *d* Lu 13:28
- *e* Mt 9:29; Mt 15:28; Mr 9:23
- *f* Lu 7:10
- *g* 1Kor 9:5
- *h* Mr 1:29-34; Lu 4:38-41
- *i* Mr 5:41; Han 3:7
- *j* Jes 53:4

2de kolom
- *a* Mr 4:35; Lu 8:22
- *b* Lu 9:57
- *c* Lu 9:58; 2Kor 8:9
- *d* Lu 9:59
- *e* Lu 9:60
- *f* Mr 4:36
- *g* Mr 4:37-41; Lu 8:23-25
- *h* Mt 14:31; Mr 4:40
- *i* Ps 89:9; Ps 107:29; Lu 8:25
- *j* Mr 5:1-3; Lu 8:26, 27
- *k* Lu 4:34, 41
- *l* Mr 1:24; Mr 5:7-10; Lu 8:28; Jak 2:19
- *m* Mr 5:11-17
- *n* De 14:8; Lu 8:31-34

8:28 * Of ‘herinneringsgraven’.

Vervolgens stormde de hele kudde
van de steile helling af, het meer
in, en verdronk in het water.
33 De varkenshoeders vluchtten
naar de stad en vertelden wat er
allemaal gebeurd was, ook met de
mannen die door demonen beze-
ten waren. **34** De hele stad liep
uit, Jezus tegemoet. Toen ze hem
zagen, vroegen ze hem dringend
om uit hun gebied weg te gaan.[a]

9 Hij stapte dus in de boot, ging
naar de overkant en kwam in
zijn eigen stad.[b] **2** Daar brach-
ten ze een verlamde man op een
draagbed bij hem. Toen Jezus hun
geloof zag, zei hij tegen de ver-
lamde: ‘Houd moed, mijn zoon, je
zonden zijn je vergeven.’[c] **3** Som-
mige schriftgeleerden zeiden bij
zichzelf: ‘Die man lastert God.’
4 Maar Jezus wist wat ze dachten
en zei: ‘Waarom hebben jullie zul-
ke slechte gedachten?*[d] **5** Wat is
bijvoorbeeld makkelijker? Te zeg-
gen: “Je zonden zijn je vergeven”
of: “Sta op en loop”?[e] **6** Maar om
jullie te laten zien dat de Mensen-
zoon de macht heeft om op aarde
zonden te vergeven . . .’ Toen zei
hij tegen de verlamde man: ‘Sta
op, pak je draagbed op en ga naar
huis.’[f] **7** En de man stond op en
ging naar huis. **8** De mensen za-
gen het en werden met ontzag ver-
vuld. Ze eerden God omdat hij
zo’n macht aan mensen had ge-
geven.

9 Daarna ging Jezus verder, en
bij het belastingkantoor zag hij
een man zitten die Mattheüs heet-
te. Hij zei tegen hem: ‘Wees mijn
volgeling.’ Hij stond op en volgde
hem.[g] **10** Later waren Jezus en
zijn discipelen in het huis aan
het eten,* en er kwamen veel
belastinginners en zondaars die
met hen meeaten.#[h] **11** De fari-
zeeën zagen dat en zeiden tegen
zijn discipelen: ‘Waarom eet jullie
meester met belastinginners en
zondaars?’[a] **12** Jezus hoorde het
en antwoordde: ‘Gezonde mensen
hebben geen dokter nodig, maar
de zieken wel.[b] **13** Ga en denk
goed na over de betekenis van
deze woorden: “Ik wil barmhartig-
heid en geen slachtoffers.”[c] Want
ik ben niet gekomen om recht-
vaardige mensen te roepen, maar
zondaars.’

14 Toen kwamen de discipe-
len van Johannes bij hem. ‘Waar-
om hebben wij en de farizeeën
de gewoonte om te vasten, maar
uw discipelen niet?’,[d] vroegen ze.
15 Jezus antwoordde: ‘De vrien-
den van de bruidegom hebben
toch geen reden om te treuren als
de bruidegom[e] nog bij ze is? Maar
er komt een tijd dat de bruidegom
bij ze wordt weggehaald.[f] Dan zul-
len ze vasten. **16** Niemand ver-
stelt een oud bovenkleed met een
lap stof die nog niet gekrompen
is, want dan scheurt de nieuwe
lap van het kleed af en wordt de
scheur nog groter.[g] **17** Je doet
toch ook geen nieuwe wijn in
oude wijnzakken? Als je dat
wel doet, barsten de wijnzakken,
loopt de wijn eruit en worden de
wijnzakken onbruikbaar. Nieuwe
wijn doe je in nieuwe wijnzakken,
dan blijven beide goed.’

18 Terwijl hij ze dat vertelde,
kwam er een leider* naar hem
toe die hem eer bewees# en zei:
‘Mijn dochter zal inmiddels wel
gestorven zijn. Kom alstublieft
en leg uw hand op haar, dan zal
ze weer levend worden.’[h]

19 Jezus stond op en ging met
hem mee, samen met zijn disci-
pelen. **20** Opeens kwam er van
achteren een vrouw naar hem toe
die al 12 jaar aan bloedvloeiin-
gen leed.[i] Ze raakte de franje van
zijn bovenkleed aan,[j] **21** want
ze bleef bij zichzelf zeggen: ‘Als
ik alleen maar zijn bovenkleed
aanraak, zal ik beter worden.’
22 Jezus draaide zich om, zag

9:4 *Lett.: ‘denken jullie slechte dingen in jullie hart’. **9:10** *Of ‘lagen (...) aan tafel aan’. #Of ‘aan tafel aanlagen’.

9:18 *D.w.z. van een synagoge. #Of ‘zich voor hem neerboog’.

HFST. 8
a Lu 8:35-37

HFST. 9
b Mt 4:13; Mr 2:1
c Mr 2:3-12; Lu 5:18-26
d Jo 2:24, 25
e Mr 2:9
f Mr 2:10, 11; Lu 5:24; Jo 5:8
g Mr 2:14; Lu 5:27, 28
h Mr 2:15-17; Lu 5:29-32

2de kolom
a Lu 7:39; Lu 15:2; Lu 19:7
b Lu 5:31
c Sp 21:3; Ho 6:6; Mt 12:7
d Mr 2:18-20; Lu 5:33-35
e Mt 22:2
f Mt 26:2
g Mr 2:21, 22; Lu 5:36-39
h Mr 5:22-24; Lu 8:41, 42; Jo 11:25
i Le 15:25
j Mr 5:25-34; Mr 6:56; Lu 8:43-48

haar en zei: ‘Houd moed, mijn dochter. Je geloof heeft je beter gemaakt.’[a] Vanaf dat moment was de vrouw genezen.[b]

23 Toen Jezus bij het huis van de leider kwam, zag hij fluitspelers en een grote groep luid huilende mensen.[c] **24** Hij zei: ‘Ga allemaal weg, want het meisje is niet gestorven, ze slaapt.’[d] Maar ze lachten hem uit. **25** Nadat de menigte was weggestuurd, ging hij naar binnen. Hij pakte de hand van het meisje[e] en ze stond op.[f] **26** Natuurlijk werd dat verhaal in het hele gebied bekend.

27 Terwijl Jezus verderging, werd hij door twee blinden[g] gevolgd. Ze riepen: ‘Zoon van David, heb medelijden met ons.’* **28** Nadat Jezus een huis was binnengegaan, kwamen de blinden bij hem en hij vroeg: ‘Geloven jullie dat ik dit kan doen?’[h] Ze antwoordden: ‘Ja, Heer.’ **29** Toen raakte hij hun ogen aan[i] en zei: ‘Het zal gebeuren naar jullie geloof.’ **30** En hun ogen werden geopend. Jezus waarschuwde ze uitdrukkelijk: ‘Zorg ervoor dat niemand het te weten komt.’[j] **31** Maar na hun vertrek vertelden ze het nieuws over hem in het hele gebied rond.

32 Toen ze weggingen, werd er een man bij hem gebracht die door een demon bezeten was en niet kon praten.[k] **33** Nadat de demon was uitgedreven, begon de man te praten.[l] De menigte stond verbaasd en zei: ‘Zoiets is in Israël nog nooit voorgekomen.’[m] **34** Maar de farizeeën zeiden: ‘Hij drijft de demonen uit door de heerser van de demonen.’[n]

35 Daarna reisde Jezus rond en ging naar alle steden en dorpen. Hij onderwees in hun synagogen, predikte het goede nieuws van het Koninkrijk en genas elke ziekte en elke kwaal.[o] **36** Toen hij al die mensen zag, kreeg hij medelijden met ze,[p] omdat ze als schapen zonder herder waren[q] — verwaarloosd en slecht behandeld.* **37** Hij zei tegen zijn discipelen: ‘Ja, de oogst is groot, maar er zijn weinig werkers.[a] **38** Smeek daarom de Meester van de oogst dat hij werkers stuurt om zijn oogst binnen te halen.’[b]

10 Hij riep zijn 12 discipelen bij zich en gaf hun de macht om onreine geesten uit te drijven[c] en om elke ziekte en elke kwaal te genezen.

2 Dit zijn de namen van de 12 apostelen:[d] als eerste Simon, die Petrus[e] wordt genoemd, en zijn broer Andreas,[f] Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broer Johannes,[g] **3** Filippus en Bartholomeüs,[h] Thomas[i] en Mattheüs[j] de belastinginner, Jakobus, de zoon van Alfeüs, Thaddeüs, **4** Simon de Kananeeër* en Judas Iskariot, die hem later heeft verraden.[k]

5 Deze 12 stuurde Jezus eropuit en hij gaf hun de volgende instructies:[l] ‘Sla niet de weg naar de heidenen* in en ga geen enkele Samaritaanse stad[m] binnen. **6** Ga in plaats daarvan steeds weer naar de verloren schapen van het huis van Israël.[n] **7** Predik onderweg: “Het Koninkrijk van de hemel is nabij.”[o] **8** Genees zieken,[p] wek doden op, maak melaatsen rein en drijf demonen uit. Voor niets heb je gekregen, voor niets moet je geven. **9** Neem geen goud, zilver of koper mee in je geldbuidel,*[q] **10** en neem ook geen voedselzak mee voor de reis, of extra kleren,* sandalen of een staf.[r] Want de werker is zijn voedsel waard.[s]

11 Onderzoek in elke stad en elk dorp waar je komt wie het waard is, en blijf daar tot je weer verdergaat.[t] **12** Als je een huis binnengaat, wens de bewoners

9:27 *Of ‘wees ons barmhartig’.

9:36 *Of ‘gestroopt en heen en weer gedreven’. **10:4** *Of ‘de ijverige’. **10:5** *Zie Woordenlijst. **10:9** *Of ‘geldgordel’. **10:10** *Lett.: ‘twee kledingstukken’.

HFST. 9

a Mr 10:52, Lu 7:50, Lu 17:19, Lu 18:42
b Jo 4:53
c Mr 5:38-43, Lu 8:52-56
d Jo 11:11
e Mr 9:27
f Lu 8:55
g Mt 20:30
h Han 14:9, 10
i Mt 20:34
j Jes 42:2, Mt 12:15, 16, Mr 1:44, 45, Mr 7:35, 36
k Mt 12:22, Lu 11:14
l Mt 15:31
m Mr 2:12
n Mt 12:24, Mr 3:22, Lu 11:15
o Mt 4:23
p Mt 14:14, Heb 4:15
q Nu 27:16, 17, 1Kon 22:17, Ez 34:5, Mr 6:34

2de kolom

a Lu 10:2, Jo 4:35
b Ro 10:14

HFST. 10

c Mr 3:14, 15, Mr 6:7, Lu 9:1, 2
d Mr 3:16-19, Lu 6:13-16, Han 1:13
e Jo 1:42, Han 15:14
f Mr 1:16, Jo 1:40
g Mt 4:21
h Jo 1:45
i Jo 11:16, Jo 20:27
j Mr 2:14, Lu 5:27
k Mt 26:47, Jo 13:18
l Mr 6:7, Lu 9:1, 2
m 2Kon 17:24
n Jes 53:6, Ez 34:6, Han 13:45, 46
o Mt 4:17, Lu 10:9
p Lu 9:2
q Mr 6:8, 9
r Lu 9:3
s Lu 10:7, 1Kor 9:7, 14
t Mr 6:10, Lu 9:4

dan vrede toe. **13** En als het huis het waard is, laat je vrede dan daarover komen.[a] Maar als het dat niet waard is, laat je vrede dan bij je terugkomen. **14** Als iemand je niet wil ontvangen of niet naar je luistert, verlaat dan dat huis of die stad en schud het stof van je voeten.[b] **15** Ik verzeker jullie: de Oordeelsdag zal voor Sodom en Gomorra[c] draaglijker zijn dan voor die stad.

16 Ik stuur jullie als schapen onder de wolven. Wees dus zo behoedzaam als een slang en zo onschuldig als een duif.[d] **17** Pas op voor de mensen, want ze zullen jullie aan rechtbanken overleveren[e] en jullie in hun synagogen[f] geselen.[g] **18** Jullie zullen ter wille van mij voor bestuurders en koningen[h] worden gesleept, als een getuigenis voor hen en voor andere volken.[i] **19** Maar wanneer ze je overleveren, maak je dan geen zorgen over wat je moet zeggen of hoe je het moet zeggen, want op dat moment zal het je worden ingegeven.[j] **20** Wat je zegt komt dan niet alleen uit jezelf, maar het is de geest van je Vader die via jou spreekt.[k] **21** Ook zal de ene broer de andere overleveren om gedood te worden, en een vader zijn kind, en kinderen zullen zich tegen hun ouders keren en hen laten doden.[l] **22** En jullie zullen vanwege mijn naam door alle mensen worden gehaat.[m] Maar wie volhardt tot het einde zal worden gered.[n] **23** Als ze jullie in de ene stad vervolgen, vlucht dan naar een andere,[o] want ik verzeker jullie: de Mensenzoon zal komen voordat jullie langs alle steden van Israël zijn rondgetrokken.

24 Een leerling staat niet boven zijn leraar en een slaaf niet boven zijn meester.[p] **25** De leerling moet er genoegen mee nemen om als zijn leraar te worden en de slaaf als zijn meester.[q] Als de meester van het huis al Beëlzebub*[a] wordt genoemd, hoeveel te meer dan zijn huisgenoten! **26** Wees dus niet bang voor ze, want alles wat verborgen is, zal onthuld worden, en wat geheim is, zal bekend worden.[b] **27** Wat ik jullie in de duisternis zeg, vertel dat in het licht, en wat jullie in het oor gefluisterd wordt, predik dat van de daken.[c] **28** En wees niet bang voor degenen die wel het lichaam maar niet de ziel* kunnen doden.[d] Wees eerder bang voor degene die zowel ziel als lichaam kan vernietigen in Gehenna.#[e] **29** Zijn twee mussen niet te koop voor een klein muntje?* Toch zal er niet één musje op de grond vallen zonder dat jullie Vader het opmerkt.[f] **30** Zelfs de haren op je hoofd zijn allemaal geteld. **31** Wees dus niet bang: jullie zijn meer waard dan een hele zwerm mussen.[g]

32 Als iemand tegen de mensen zegt dat hij mij kent,[h] zal ik ook tegen mijn Vader in de hemel zeggen dat ik hem ken.[i] **33** Maar als iemand tegen de mensen zegt dat hij mij niet kent, zal ik ook tegen mijn Vader in de hemel zeggen dat ik hem niet ken.[j] **34** Denk niet dat ik gekomen ben om vrede op aarde te brengen. Ik ben niet gekomen om vrede te brengen maar een zwaard.[k] **35** Ik ben gekomen om verdeeldheid te veroorzaken tussen een zoon en zijn vader, tussen een dochter en haar moeder, en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder.[l] **36** Je eigen huisgenoten zullen je vijanden zijn. **37** Wie meer gehecht is aan zijn vader of moeder dan aan mij, is mij niet waard, en wie meer gehecht is aan zijn zoon of dochter dan aan mij, is mij niet waard.[m] **38** En wie zijn

HFST. 10

a Lu 10:5
b Mr 6:11, Lu 9:5, Lu 10:6, 11, Han 13:50, 51
c Ge 19:4, 5, 2Pe 2:6, Ju 7
d Fil 2:14, 15
e Mt 24:9
f Mt 23:34, Mr 13:9, Lu 21:12, 13
g Han 5:40, 2Kor 11:24
h Han 4:8, Han 24:10, Han 25:23, Han 26:25, Han 27:23, 24
i Mt 24:14
j Mr 13:11, Lu 12:11, 12, Lu 21:14, 15
k Jo 14:26
l Mi 7:6, Mt 10:36
m Mt 24:9, Lu 21:17, Jo 15:21
n Mt 24:13, Lu 21:19, Opb 2:10
o Mt 23:34, Han 8:1
p Jo 15:20
q 1Pe 2:21

2de kolom

a Mt 12:24, Mr 3:22, Lu 11:15, Jo 8:48
b Mr 4:22, Lu 8:17
c Lu 12:3
d Sp 29:25, Opb 2:10
e Lu 12:4, 5, Heb 10:31
f Lu 12:6, 7
g Mt 6:26
h Ro 10:9
i Lu 12:8, 9, Opb 3:5
j Mr 8:38, Lu 9:26, 2Ti 2:12
k Lu 12:51-53
l Mi 7:6
m Mt 19:29, Lu 14:26

10:25 *Een benaming voor Satan, de heerser van de demonen. **10:28** *Of ‘het leven’, d.w.z. het vooruitzicht op toekomstig leven. #Zie Woordenlijst. **10:29** *Lett.: ‘een assarion’. Zie App. B14.

martelpaal* niet wil dragen en mij niet wil volgen, is mij niet waard.[a] **39** Wie zijn leven* vindt, zal het verliezen, maar wie zijn leven* verliest ter wille van mij, zal het vinden.[b]

40 Wie jullie ontvangt, ontvangt ook mij, en wie mij ontvangt, ontvangt ook hem die mij heeft gestuurd.[c] **41** Wie een profeet ontvangt omdat hij een profeet is, zal de beloning van een profeet krijgen,[d] en wie een rechtvaardig man ontvangt omdat hij rechtvaardig is, zal de beloning van een rechtvaardig man krijgen. **42** Ik verzeker jullie: als iemand een van deze kleinen een beker koud water te drinken geeft omdat hij een van mijn discipelen is, zal hij zeker zijn beloning krijgen.'[e]

11 Toen Jezus klaar was met het geven van instructies aan zijn 12 discipelen, ging hij op weg om in hun steden te onderwijzen en te prediken.[f]

2 Johannes hoorde in de gevangenis[g] wat de Christus allemaal deed en stuurde zijn discipelen naar hem toe[h] **3** met de vraag: 'Bent u degene die zou komen of moeten we een ander verwachten?'[i] **4** Jezus antwoordde: 'Ga naar Johannes en vertel hem wat jullie zien en horen:[j] **5** de blinden zien,[k] de kreupelen lopen, de melaatsen[l] worden rein, de doven horen, de doden worden opgewekt en aan de armen wordt het goede nieuws verteld.[m] **6** Gelukkig is degene die geen aanstoot aan mij neemt.'*[n]

7 Toen ze vertrokken, begon Jezus tegen de menigte over Johannes te spreken: 'Waar zijn jullie in de woestijn naar gaan kijken?[o] Naar een rietstengel die heen en weer beweegt in de wind?[p] **8** Waar zijn jullie dan naar gaan kijken? Naar iemand in kostbare* kleding? Mensen met kostbare kleding vind je alleen in paleizen. **9** Waarom zijn jullie dan gegaan? Om een profeet te zien? Ja, zeg ik jullie, en veel meer dan een profeet.[a] **10** Dit is degene over wie is geschreven: "Let op! Ik stuur mijn boodschapper voor je* uit, die de weg voor je zal banen!"[b] **11** Ik verzeker jullie: Onder degenen die uit een vrouw geboren zijn, is niemand opgestaan die groter is dan Johannes de Doper. Toch is zelfs de kleinste in het Koninkrijk van de hemel groter dan hij.[c] **12** Maar sinds de tijd van Johannes de Doper* is het Koninkrijk van de hemel het doel waarnaar mensen streven, en degenen die doorzetten, slagen daarin.#[d] **13** Want de Wet en de Profeten hebben allemaal geprofeteerd tot aan Johannes,[e] **14** en voor wie het wil aannemen: hij is "Elia die zou komen".[f] **15** Laat iedereen die oren heeft, goed luisteren.

16 Met wie zal ik deze generatie vergelijken?[g] Deze generatie is te vergelijken met kinderen die op het marktplein zitten en naar hun vriendjes roepen: **17** "Wij hebben voor jullie op de fluit gespeeld, maar jullie wilden niet dansen. Wij hebben een treurlied gezongen, maar jullie wilden niet huilen."* **18** Zo is ook Johannes gekomen. Hij at en dronk niet, en toch zeggen de mensen: "Hij is bezeten door een demon." **19** De Mensenzoon is gekomen, en hij eet en drinkt[h] wel, maar nu zeggen de mensen: "Hij is een veelvraat en een dronkaard, een vriend van belastinginners en zondaars."[i] Maar wijsheid blijkt uit de resultaten.'*[j]

10:38 *Zie Woordenlijst. **10:39** *Of 'ziel'. **11:6** *Of 'die in mij geen aanleiding tot struikelen vindt'.

11:8 *Of 'zachte'. **11:10** *Lett.: 'je gezicht'. **11:12** *Lett.: 'vanaf de dagen van Johannes de Doper tot nu toe'. #Lett.: 'grijpen het'. **11:17** *Of 'je niet op de borst slaan van verdriet'. **11:19** *Of 'de wijsheid wordt gerechtvaardigd door haar werken'.

HFST. 10
a Mt 16:24, 25; Mr 8:34, 35; Lu 9:23; Lu 14:27
b Lu 17:33; Jo 12:25
c Mt 25:40; Lu 10:16; Jo 12:44; Jo 13:20
d 1Kon 17:9, 10; 1Kon 17:20-23; 2Kon 4:8; 2Kon 4:13-17
e Mt 25:40; Mr 9:41; Heb 6:10

HFST. 11
f Mt 4:23; Mt 19:1; Lu 9:6
g Mt 14:3; Mr 6:17
h Lu 7:18-23
i Mt 3:11; Jo 1:15
j Lu 7:22
k Jes 35:5, 6; Jes 61:1
l Mt 8:3
m Mt 4:23
n Mr 6:3; Lu 7:23; 1Kor 1:23; 1Pe 2:7, 8
o Mt 3:1, 5
p Lu 7:24-28

2de kolom
a Lu 1:67, 76
b Mal 3:1; Mt 3:3; Mr 1:2; Lu 1:17; Jo 3:28
c Lu 7:28; Jo 3:3
d Lu 13:24
e Lu 16:16
f Mal 4:5; Mt 17:10-13
g Lu 7:31-35
h Mt 9:10; Mr 2:15; Jo 2:2
i Lu 5:30; Lu 15:2; Lu 19:7
j Lu 7:34, 35

20 Toen begon hij de steden
waar hij de meeste wonderen*
had gedaan, verwijten te maken
omdat ze geen berouw hadden:
21 ‘Wee Chorazin! Wee Beth-
saïda! Als in Tyrus en Sidon de-
zelfde wonderen waren gebeurd
als bij jullie, zouden de inwoners
allang in zak en as berouw heb-
ben gehad.[a] 22 Maar ik zeg jul-
lie: de Oordeelsdag zal voor Ty-
rus en Sidon draaglijker zijn dan
voor jullie.[b] 23 En jij, Kaper-
naüm,[c] zul je tot de hemel wor-
den verheven? In het Graf* zul je
terechtkomen.[d] Als in Sodom de-
zelfde wonderen waren gebeurd
als bij jou, zou het tot op de
dag van vandaag nog bestaan.
24 Maar ik zeg je: de Oordeels-
dag zal voor Sodom draaglijker
zijn dan voor jou.’[e]

25 In die tijd zei Jezus verder:
‘Vader, Heer van hemel en aar-
de, ik loof u in het openbaar om-
dat u deze dingen voor de wijzen
en intellectuelen hebt verborgen
en ze aan kleine kinderen hebt
onthuld.[f] 26 Ja, Vader, want zo
hebt u het gewild. 27 Mijn Va-
der heeft alle dingen aan mij
toevertrouwd.[g] Niemand kent de
Zoon volledig behalve de Vader,[h]
en niemand kent de Vader volle-
dig behalve de Zoon en degenen
aan wie de Zoon bereid is hem te
onthullen.[i] 28 Kom bij mij als je
vermoeid bent en gebukt gaat on-
der een zware last, dan zal ik je
nieuwe kracht geven.* 29 Neem
mijn juk* op je en leer van mij,
want ik ben zachtaardig en nede-
rig van hart.[j] Dan zul je# nieuwe
kracht△ krijgen. 30 Want mijn
juk is makkelijk te dragen* en
mijn last is licht.’

11:20 *Lett.: ‘krachtige werken’. **11:23** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **11:28** *Of ‘rust geven’, ‘verkwikken’. **11:29** *Zie Woordenlijst. #Of ‘je ziel’. △Of ‘rust’, ‘verkwikking’. **11:30** *Of ‘comfortabel’.

12 Op een keer liep Jezus
door de graanvelden. Het
was sabbat. Zijn discipelen kregen
honger en begonnen aren te pluk-
ken en ervan te eten.[a] 2 Toen
de farizeeën dat zagen, zeiden ze
tegen hem: ‘Kijk! Uw discipelen
doen iets wat op de sabbat verbo-
den is.’[b] 3 Hij zei tegen ze: ‘Heb-
ben jullie niet gelezen wat David
deed toen hij en zijn mannen hon-
ger hadden?[c] 4 Hij ging het huis
van God binnen en ze aten van de
toonbroden,*[d] terwijl dat hem en
zijn mannen niet was toegestaan,
maar alleen de priesters.[e] 5 Of
hebben jullie niet in de wet ge-
lezen dat de priesters op de sab-
bat in de tempel de sabbat ont-
wijden en toch onschuldig blijven?[f]
6 Maar ik zeg jullie dat hier iets
groters is dan de tempel.[g] 7 Als
jullie de betekenis van deze woor-
den hadden begrepen: “Ik wil
barmhartigheid[h] en geen slacht-
offers”,[i] zouden jullie onschuldige
mensen niet hebben veroordeeld.
8 Want de Mensenzoon is Heer
van de sabbat.’[j]

9 Toen vertrok hij en ging
hun synagoge in. 10 Daar was
een man met een verschrompel-
de* hand.[k] Omdat ze een reden
zochten om Jezus te beschuldi-
gen, vroegen ze hem: ‘Is het toege-
staan op de sabbat iemand te ge-
nezen?’[l] 11 Hij antwoordde: ‘Als
je maar één schaap hebt en dat
schaap valt op de sabbat in een
kuil, zou je dan geen moeite doen
om het eruit te halen?[m] 12 Een
mens is toch veel meer waard
dan een schaap! Het is dus toege-
staan om op de sabbat iets goeds
te doen.’ 13 Toen zei hij tegen
de man: ‘Steek je hand uit.’ Dat
deed de man en zijn hand werd
weer even gezond als zijn andere
hand. 14 Vervolgens gingen de
farizeeën naar buiten en smeed-
den plannen om hem uit te weg

12:4 *Of ‘broden van de voorzetting’. **12:10** *Of ‘verlamde’.

HFST. 11
a Jon 3:5, 6; Lu 10:13
b Lu 10:14
c Lu 4:31
d Lu 10:15
e Mt 10:15; Lu 10:12
f Jes 29:14; Mt 13:15; Lu 10:21; 1Kor 1:27
g Jo 3:35
h Jo 1:18
i Lu 10:22; Jo 10:15; 1Jo 5:20
j Za 9:9

2de kolom

HFST. 12
a Ex 12:16; De 23:25; Mr 2:23-28; Lu 6:1-5
b Ex 20:10; Ex 31:15; De 5:14
c 1Sa 21:1-6
d Ex 25:30; Ex 40:22, 23
e Le 24:5-9
f Nu 28:9; Jo 7:22
g Lu 11:31, 32
h Mt 23:23
i Ho 6:6; Mi 6:6, 8; Mt 9:13
j Mr 2:27, 28; Lu 6:5
k Mr 3:1-6; Lu 6:6-11
l Lu 14:3; Jo 9:16
m Ex 23:4; De 22:4; Lu 14:5

te ruimen. **15** Jezus kwam het
te weten en vertrok. Veel mensen
volgden hem[a] en hij genas ze al-
lemaal, **16** maar hij zei nadruk-
kelijk dat ze niet bekend mochten
maken wie hij was.[b] **17** Zo werd
vervuld wat via de profeet Jesaja
was gezegd:

18 ‘Kijk! Mijn geliefde dienaar,[c]
die ik gekozen heb en die ik* heb
goedgekeurd![d] Ik zal hem mijn
geest geven[e] en hij zal de vol-
ken duidelijk maken wat gerech-
tigheid is. **19** Hij zal niet ruziën[f]
of schreeuwen, en niemand zal op
straat* zijn stem horen. **20** Een
geknakt riet zal hij niet afbreken
en een lamp met een smeulende
pit zal hij niet doven,[g] tot hij het
recht laat zegevieren. **21** En op
zijn naam zullen de volken hun
hoop vestigen.’[h]

22 Toen werd er een blinde
man bij hem gebracht die door de-
monen bezeten was en niet kon
praten. Hij genas de man, zo-
dat hij weer kon zien en pra-
ten. **23** De mensen stonden ver-
steld en zeiden: ‘Zou dit de Zoon
van David zijn?’ **24** De farizeeën
hoorden het en zeiden: ‘Deze man
kan de demonen alleen maar uit-
drijven door Beëlzebub,* de heer-
ser van de demonen.’[i] **25** Omdat
hij wist wat ze dachten, zei hij te-
gen ze: ‘Elk koninkrijk waar ver-
deeldheid is, komt ten val, en geen
stad of huis waar verdeeldheid
is, houdt stand. **26** Dat geldt ook
voor Satan: als hij Satan uitdrijft,
keert hij zich tegen zichzelf. Hoe
kan zijn koninkrijk dan stand-
houden? **27** En als ik door Beël-
zebub de demonen uitdrijf, door
wie drijven jullie zonen ze dan uit?
Daarom zullen zij jullie veroor-
delen. **28** Maar als ik de demo-
nen uitdrijf door Gods geest, dan
is Gods Koninkrijk ongemerkt bij
jullie gekomen.[j] **29** Of hoe kan
iemand het huis van een ster-
ke man binnendringen en zijn be-
zittingen stelen als hij hem niet
eerst vastbindt? Pas dan kan hij
zijn huis leeghalen. **30** Wie niet
aan mijn kant staat, is tegen mij,
en wie niet met mij samenbrengt,
drijft uiteen.[a]

31 Daarom zeg ik jullie: elke
vorm van zonde en lastering
zal de mensen worden vergeven,
maar als iemand tegen de geest
lastert, zal dat hem niet wor-
den vergeven.[b] **32** Als iemand
bijvoorbeeld kwaadspreekt over
de Mensenzoon, zal dat hem wor-
den vergeven.[c] Maar als iemand
kwaadspreekt over de heilige
geest, zal het hem niet worden
vergeven. Niet in dit tijdperk* en
ook niet in het tijdperk dat nog
moet komen.[d]

33 Als je een goede boom
hebt, zijn ook de vruchten goed.
Maar als je een slechte boom
hebt, zijn de vruchten slecht. Een
boom herken je dus aan zijn
vruchten.[e] **34** Addergebroed!*[f]
Hoe kunnen jullie iets goeds zeg-
gen terwijl jullie zelf slecht zijn?
Waar het hart vol van is, loopt
de mond van over.[g] **35** Een goed
mens haalt goede dingen tevoor-
schijn uit zijn voorraad met goe-
de dingen, maar een slecht mens
haalt slechte dingen tevoorschijn
uit zijn voorraad met slechte din-
gen.[h] **36** Ik zeg jullie dat de men-
sen op de Oordeelsdag verant-
woording zullen afleggen[i] voor
elk zinloos woord dat ze zeggen.*
37 Want op grond van je woorden
zul je rechtvaardig worden ver-
klaard en op grond van je woor-
den zul je worden veroordeeld.’

38 Sommige schriftgeleerden
en farizeeën zeiden toen te-
gen hem: ‘Meester, laat ons een
teken zien.’[j] **39** Hij antwoord-
de: ‘Een verdorven en ontrouwe*

12:18 *Of ‘mijn ziel’. **12:19** *Of ‘de brede straten’, ‘de pleinen’. **12:24** *Een benaming voor Satan.

12:32 *Of ‘samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **12:34** *Of ‘kinderen van adders!’ **12:36** *Of ‘voor hun schadelijke spraak’. **12:39** *Of ‘en overspelige’.

HFST. 12
a Mr 3:7
b Mt 8:3, 4; Mr 3:11, 12; Mr 7:35, 36
c Han 3:13
d Mt 3:17; Mt 17:5
e Jes 61:1; Mr 1:10
f 2Ti 2:24
g Mt 11:28
h Jes 11:10; Jes 42:1-4; Han 4:12
i Mr 3:22-27; Lu 11:15-23
j Lu 11:20

2de kolom
a Mr 9:40; Lu 9:50; Lu 11:23
b Mr 3:28, 29; Han 7:51; Heb 6:4, 6
c 1Ti 1:13
d Lu 12:10; Heb 10:26
e Mt 7:17; Lu 6:43
f Mt 3:7; Mt 23:33
g Mt 15:11
h Lu 6:45; Jak 3:6
i Pr 12:14; Ro 14:12
j Mt 16:1

generatie blijft om een teken vragen, maar ze zullen geen ander teken krijgen dan het teken van de profeet Jona.[a] **40** Want zoals Jona drie dagen en drie nachten in de buik van de enorme vis zat,[b] zo zal de Mensenzoon drie dagen en drie nachten in het binnenste van de aarde zijn.[c] **41** In het oordeel zullen de inwoners van Ninevé samen met deze generatie opstaan en hen veroordelen, want zij hadden berouw toen Jona tot ze predikte.[d] Maar kijk! Meer dan Jona is hier.[e] **42** De koningin van het Zuiden zal in het oordeel samen met deze generatie een opstanding krijgen en hen veroordelen, want zij kwam van de einden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen.[f] Maar kijk! Meer dan Salomo is hier.[g]

43 Wanneer een onreine geest iemand verlaat, trekt hij door dorre streken op zoek naar een rustplaats, maar vindt die niet.[h] **44** Dan zegt hij: “Ik ga terug naar het huis dat ik verlaten heb.” Als hij daar aankomt, ziet hij dat het leegstaat en dat het schoongeveegd en versierd is. **45** Vervolgens gaat hij zeven andere geesten halen die nog slechter zijn dan hijzelf en ze gaan naar binnen om er te wonen. Uiteindelijk is die man er dus nog erger aan toe dan voor die tijd.[i] Zo zal het ook gaan met deze verdorven generatie.’

46 Terwijl Jezus nog tegen de mensen praatte, wilden zijn moeder en broers[j] hem spreken.[k] Ze stonden buiten en **47** daarom zei iemand tegen hem: ‘Kijk! Uw moeder en uw broers staan buiten en willen u graag spreken.’ **48** Maar hij antwoordde: ‘Wie is mijn moeder, en wie zijn mijn broers?’ **49** Met een gebaar naar zijn discipelen zei hij: ‘Kijk, mijn moeder en mijn broers![l] **50** Want iedereen die de wil doet van mijn Vader in de hemel, die is mijn broer en mijn zus en mijn moeder.’[m]

13

Nadat Jezus die dag het huis had verlaten, ging hij aan het meer zitten. **2** Er verzamelde zich zo’n grote menigte dat hij in een boot stapte en ging zitten, terwijl de menigte op de oever stond.[a] **3** Toen onderwees hij hun veel dingen door middel van illustraties.[b] Hij zei: ‘Een zaaier ging op weg om te zaaien.[c] **4** Tijdens het zaaien vielen sommige zaadjes langs de weg, en er kwamen vogels die ze opaten.[d] **5** Andere zaadjes vielen op rotsgrond waar niet veel aarde was, en ze schoten meteen op omdat de grond niet diep was.[e] **6** Maar toen de zon opkwam, werden ze door de hitte verschroeid, en ze verdorden omdat ze geen wortels hadden. **7** Er waren ook zaadjes die tussen de distels vielen. De distels kwamen op en verstikten het zaad.[f] **8** Weer andere zaadjes vielen in goede aarde en leverden vrucht op: de een 100, de ander 60 en weer een ander 30 keer zo veel.[g] **9** Laat iedereen die oren heeft, goed luisteren.’[h]

10 De discipelen kwamen naar hem toe en zeiden: ‘Waarom gebruik je illustraties als je hen toespreekt?’[i] **11** Hij antwoordde: ‘Jullie hebben het voorrecht de heilige geheimen[j] van het Koninkrijk van de hemel te begrijpen, maar zij niet. **12** Want wie heeft, zal meer krijgen en zelfs overvloed hebben. Maar van wie niets heeft, zal zelfs wat hij heeft worden afgenomen.[k] **13** Daarom gebruik ik illustraties als ik hen toespreek. Want ze kijken wel maar zien niets, en ze luisteren wel maar horen niets en begrijpen de betekenis niet.[l] **14** Zij vormen de vervulling van de profetie van Jesaja: “Jullie zullen wel horen maar de betekenis niet begrijpen, en jullie zullen wel kijken maar niets zien.[m] **15** Want het hart van dit volk is ongevoelig geworden, hun oren hebben ze dichtgestopt en hun ogen hebben ze gesloten. Daardoor zullen ze

HFST. 12

a Mt 16:4, Lu 11:29-32
b Jon 1:17
c Mt 16:21, Mt 17:23, Mt 27:63, Lu 24:46
d Jon 3:5
e Lu 11:30
f 1Kon 10:1, 2Kr 9:1
g Mt 12:6, Lu 11:31
h Lu 11:24-26
i Heb 6:4, 6, 2Pe 2:20
j Mt 13:55, Jo 2:12, Han 1:14, 1Kor 9:5, Ga 1:19
k Mr 3:31-35
l Jo 20:17, Heb 2:11
m Mr 3:35, Lu 8:21

2de kolom

HFST. 13

a Mr 4:1
b Mt 13:34
c Mr 4:3-9, Lu 8:4-8
d Mt 13:19
e Mt 13:20, 21
f Mt 13:22, Mr 4:18, 19, Lu 8:14
g Mt 13:23, Mr 4:8, Lu 8:8
h Mt 11:15
i Mr 4:10, 11, Lu 8:9, 10
j 1Kor 2:9, 10, Ef 1:9-12, Kol 1:26, 27
k Mt 25:29, Mr 4:25, Lu 8:18
l Jes 6:10, Mr 4:12
m Jo 12:40, Ro 11:8, 2Kor 3:14

nooit met hun ogen zien en met
hun oren horen en zullen ze niet
met hun hart de betekenis begrij-
pen en terugkeren en door mij ge-
nezen worden.”[a]
16 Maar jullie zijn gelukkig
omdat jullie ogen zien en jullie
oren horen.[b] **17** Want ik verze-
ker jullie: veel profeten en recht-
vaardigen hebben ernaar ver-
langd te zien wat jullie zien, maar
hebben het niet gezien,[c] en heb-
ben ernaar verlangd te horen wat
jullie horen, maar hebben het niet
gehoord.
18 Luister nu naar de illus-
tratie van de zaaier.[d] **19** Als ie-
mand het woord over het Ko-
ninkrijk hoort maar de betekenis
ervan niet begrijpt, komt de god-
deloze[e] en rukt weg wat in zijn
hart is gezaaid. Dat is het zaad
dat langs de weg terechtkwam.[f]
20 Het zaad dat op de rotsgrond
valt, dat is degene die het woord
hoort en het meteen met vreugde
aanneemt.[g] **21** Toch schiet het
woord geen wortel in hem. Hij
houdt het een tijdje vol, maar als
er vanwege het woord vervolging
of moeilijkheden ontstaan, strui-
kelt hij meteen. **22** Het zaad dat
tussen de distels terechtkomt, dat
is degene die het woord hoort,
maar de zorgen van deze we-
reld*[h] en de verleiding# van rijk-
dom verstikken het woord en het
kan geen vrucht dragen.[i] **23** Het
zaad dat in goede aarde valt, dat
is degene die het woord hoort en
de betekenis ervan begrijpt. Zo
iemand draagt vrucht: de een 100,
de ander 60 en weer een ander
30 keer zo veel.’[j]
24 Hij vertelde hun nog een il-
lustratie: ‘Het Koninkrijk van de
hemel kan vergeleken worden met
iemand die goed zaad op zijn ak-
ker zaaide. **25** Terwijl de men-
sen sliepen, kwam zijn vijand,
zaaide onkruid tussen de tarwe
en ging weer weg. **26** Toen de
tarwe opkwam en vrucht begon
te dragen, kwam ook het onkruid
op. **27** Daarom gingen de slaven
naar de eigenaar toe en zeiden:
“Meester, u hebt toch goed zaad
op uw akker gezaaid? Hoe komt
het dan dat er onkruid op staat?”
28 Hij antwoordde: “Een vijand,
een mens, heeft dat gedaan.”[a] De
slaven zeiden tegen hem: “Wilt
u dat we het onkruid verzame-
len?” **29** Hij zei: “Nee, want an-
ders zouden jullie tijdens het ver-
zamelen van het onkruid ook de
tarwe eruit trekken. **30** Laat ze
samen opgroeien tot de oogst,
en in de oogsttijd zal ik de oog-
sters de opdracht geven: ‘Verza-
mel eerst het onkruid en bind het
in bundels om het te verbranden.
Breng daarna de tarwe bijeen in
mijn voorraadschuur.’”’[b]
31 Hij vertelde hun nog een il-
lustratie: ‘Het Koninkrijk van de
hemel is als een mosterdzaadje
dat iemand op zijn akker zaaide.[c]
32 Het is het kleinste zaadje dat
er is, maar het groeit uit tot het
grootste van de tuingewassen en
wordt een boom, zodat de vogels
van de hemel in de takken komen
nestelen.’
33 Hij vertelde hun een ande-
re illustratie: ‘Het Koninkrijk van
de hemel is als zuurdesem* die
een vrouw door drie grote maten
meel mengde, en uiteindelijk was
de hele deegmassa gegist.’[d]
34 Jezus vertelde de mensen al
die dingen door middel van illus-
traties. Hij vertelde hun niets zon-
der illustraties,[e] **35** zodat ver-
vuld zou worden wat via de
profeet was gezegd: ‘Ik zal mijn
mond openen met illustraties, ik
zal dingen verkondigen die vanaf
de grondlegging* verborgen zijn
geweest.’[f]
36 Nadat hij de menigte had
laten weggaan, ging hij het huis

HFST. 13
- a Jes 6:9, 10; Mr 4:12; Han 28:26, 27
- b Lu 10:23, 24
- c Jo 8:56; Ef 3:5; 1Pe 1:10
- d Mr 4:14; Lu 8:11
- e 1Pe 5:8
- f Mr 4:15; Lu 8:12
- g Mr 4:16, 17; Lu 8:13
- h Lu 12:22
- i Mt 6:21; Mr 4:18, 19; Mr 10:23; Lu 8:14; 1Ti 6:9; 2Ti 4:10
- j Mr 4:20; Lu 8:15

2de kolom
- a Mt 13:38, 39
- b Opb 14:15
- c Mr 4:30-32; Lu 13:18, 19
- d Lu 13:21
- e Mr 4:33, 34
- f Ps 78:2

13:22 *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. #Of ‘bedrieglijke kracht’.

13:33 *Zie Woordenlijst. **13:35** *Of ‘het begin’. Of mogelijk ‘de grondlegging van de wereld’.

binnen. Zijn discipelen kwamen
naar hem toe en zeiden: ‘Wil je
ons de illustratie van het onkruid
op de akker uitleggen?’ **37** Hij
antwoordde: ‘De zaaier van het
goede zaad is de Mensenzoon.
38 De akker is de wereld.[a] Het
goede zaad, dat zijn de zonen
van het Koninkrijk, maar het on-
kruid, dat zijn de zonen van
de goddeloze.[b] **39** De vijand die
het onkruid zaaide, is de Duivel.
De oogst betekent het einde van
een tijdperk,* en de oogsters zijn
engelen. **40** Zoals het onkruid
wordt verzameld en verbrand, zo
zal het ook gaan aan het einde
van het tijdperk.*[c] **41** De Men-
senzoon zal zijn engelen eropuit
sturen, en ze zullen alle struikel-
blokken en iedereen die wette-
loos leeft, uit zijn Koninkrijk ver-
zamelen **42** en in de brandende
oven gooien.[d] Daar zullen ze jam-
meren en knarsetanden. **43** In
die tijd zullen de rechtvaardigen
zo helder als de zon stralen[e] in
het Koninkrijk van hun Vader.
Laat iedereen die oren heeft,
goed luisteren.

44 Het Koninkrijk van de he-
mel is als een schat die in het
veld verborgen lag. Een man
vond die schat en verborg hem
opnieuw. Hij was zo blij dat hij
alles verkocht wat hij had en het
veld kocht.[f]

45 Het Koninkrijk van de he-
mel is ook als een reizende
koopman die op zoek was naar
mooie parels. **46** Toen hij een
heel kostbare parel had gevon-
den, besloot hij meteen alles wat
hij had te verkopen, en hij kocht
die parel.[g]

47 Het Koninkrijk van de he-
mel is ook als een sleepnet dat in
de zee werd neergelaten en waar-
in allerlei soorten vissen werden
bijeengebracht. **48** Toen het vol

13:39 *Of ‘besluit van een samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **13:40** *Of ‘tijdens het besluit van het samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst.

was, werd het op het strand ge-
trokken. Daarna gingen de vissers
zitten om de goede vissen[a] in man-
den te verzamelen, maar de on-
geschikte vissen[b] gooiden ze weg.
49 Zo zal het ook gaan aan het
einde van het tijdperk.* De enge-
len zullen eropuit gaan en zullen
de slechten scheiden van de recht-
vaardigen **50** en in de brandende
oven werpen. Daar zullen ze jam-
meren en knarsetanden.

51 Hebben jullie al die din-
gen begrepen?’ Ze antwoordden:
‘Ja.’ **52** Toen zei hij tegen ze:
‘Daarom is elke onderwijzer* die
over het Koninkrijk van de he-
mel heeft geleerd, als de mees-
ter van een huis die uit zijn
voorraadkamer# nieuwe en oude
schatten tevoorschijn haalt.’

53 Nadat Jezus die illustraties
had uitgesproken, ging hij daar
weg. **54** Hij kwam in de streek
waar hij vandaan kwam[c] en ging
daar in de synagoge onderwijzen.
De mensen waren verbaasd en zei-
den: ‘Hoe komt deze man aan die
wijsheid en hoe kan hij die wonde-
ren* doen?[d] **55** Is hij niet de zoon
van de timmerman?[e] Zijn moeder
heet toch Maria, en zijn broers
zijn toch Jakobus, Jozef, Simon
en Judas?[f] **56** En al zijn zus-
sen wonen toch hier? Waar heeft
hij dit dan allemaal vandaan?’[g]
57 En ze namen aanstoot aan
hem.[h] Maar Jezus zei tegen ze:
‘Een profeet wordt overal geëerd
behalve in zijn eigen streek en in
zijn eigen huis.’[i] **58** En hij deed
daar niet veel wonderen vanwege
hun ongeloof.

14 In die tijd hoorde Hero-
des, de districtsregeerder,*
wat er over Jezus verteld werd,[j]
2 en hij zei tegen zijn dienaren:
‘Het is Johannes de Doper. Hij is
uit de dood opgewekt, en daar-

13:49 *Of ‘in het besluit van het samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **13:52** *Of ‘openbaar onderwijzer’. #Lett.: ‘schat’. **13:54** *Lett.: ‘krachtige werken’. **14:1** *Lett.: ‘tetrarch’.

HFST. 13
a Mt 24:14; Ro 10:18; Kol 1:6
b Jo 8:44
c Mt 13:30
d Mt 13:30
e Re 5:31
f Fil 3:7
g Fil 3:8

2de kolom
a Le 11:9
b Le 11:12
c Mt 2:23
d Mr 6:1-6
e Lu 4:22; Jo 6:42
f Mt 12:46; Jo 2:12; Han 1:14; 1Kor 9:5; Ga 1:19
g Jo 7:15
h 1Pe 2:7, 8
i Mr 6:4; Lu 4:24; Jo 4:44

HFST. 14
j Mr 6:14; Lu 9:7-9; Han 4:27

om heeft hij de kracht om al
die wonderen te doen.’*[a] **3** Hero-
des* had Johannes namelijk ge-
arresteerd, in de boeien geslagen
en in de gevangenis gezet van-
wege Herodias, de vrouw van
zijn broer Filippus.[b] **4** Want Jo-
hannes had meerdere keren tegen
hem gezegd: ‘Het is je niet toege-
staan haar als vrouw te hebben.’[c]
5 Hoewel hij hem wilde doden,
durfde hij dat niet uit angst voor
het volk, want zij zagen Johannes
als een profeet.[d] **6** Maar toen
Herodes’ verjaardag[e] werd ge-
vierd, danste de dochter van He-
rodias voor de gasten, tot groot
genoegen van Herodes.[f] **7** Hij
beloofde met een eed haar alles
te geven waar ze om zou vragen.
8 Opgestookt door haar moeder
zei ze toen: ‘Breng me hier op
een schaal het hoofd van Jo-
hannes de Doper.’[g] **9** De koning
was hier bedroefd over, maar
vanwege zijn eden en zijn gas-
ten* gaf hij opdracht het aan
haar te geven. **10** Hij stuurde
iemand en liet Johannes in de
gevangenis onthoofden. **11** Zijn
hoofd werd op een schaal bin-
nengebracht en aan het meisje
gegeven, en zij bracht het naar
haar moeder. **12** Later kwamen
zijn discipelen zijn lichaam halen
en ze begroeven hem. Daarna gin-
gen ze het aan Jezus vertellen.
13 Toen Jezus het hoorde, ver-
trok hij in een boot naar een afge-
legen plek om alleen te zijn. Maar
de mensen kwamen het te weten
en gingen vanuit de steden te voet
achter hem aan.[h]

14 Toen hij aan land kwam,
zag hij een grote menigte. Hij
had medelijden[i] met ze en genas
de zieken.[j] **15** Bij het vallen van
de avond kwamen zijn discipelen
naar hem toe en zeiden: ‘Dit is een
afgelegen plek en het is al laat.
Stuur de mensen weg, dan kunnen
ze naar de dorpen gaan om eten
voor zichzelf te kopen.’[a] **16** ‘Ze
hoeven niet weg’, zei Jezus. ‘Ge-
ven jullie ze maar iets te eten.’
17 Ze zeiden tegen hem: ‘We heb-
ben hier alleen maar vijf bro-
den en twee vissen.’ **18** Hij zei:
‘Breng die hier.’ **19** Vervolgens
gaf hij de mensen opdracht om op
het gras te gaan zitten. Toen nam
hij de vijf broden en de twee vis-
sen, keek omhoog naar de hemel
en sprak een zegen uit.[b] Hij brak
de broden en gaf ze aan de dis-
cipelen, en de discipelen deelden
ze aan de menigte uit. **20** Alle
mensen aten tot ze genoeg had-
den. Toen werden de overgeble-
ven stukken opgehaald: 12 man-
den vol.[c] **21** Er hadden zo’n 5000
mannen gegeten, vrouwen en kin-
deren niet meegeteld.[d] **22** Met-
een daarna zei Jezus tegen zijn
discipelen dat ze in de boot moes-
ten stappen en voor hem uit naar
de overkant moesten gaan. Intus-
sen zou hij de menigte wegsturen.[e]

23 Nadat hij de mensen had
weggestuurd, ging hij de berg op
om in afzondering te bidden.[f] Het
werd avond en hij was daar al-
leen. **24** Inmiddels was de boot
honderden meters* van de oever
verwijderd en de golven beukten
tegen de boot, want ze hadden
tegenwind. **25** Maar tijdens de
vierde nachtwake* kwam Jezus
lopend over het meer naar ze toe.
26 Toen de discipelen hem over
het meer zagen lopen, schrok-
ken ze en riepen: ‘Het is een ver-
schijning!’ En ze schreeuwden het
uit van angst. **27** Maar Jezus zei
meteen: ‘Rustig maar! Ik ben het,
wees niet bang.’[g] **28** Petrus ant-
woordde: ‘Heer, als jij het bent,
zeg me dan dat ik over het water
naar je toe moet komen.’ **29** Hij
zei: ‘Kom!’ Petrus stapte uit de
boot en liep over het water naar

14:2 *Lett.: ‘zijn de krachtige werken in hem werkzaam’. **14:3** *D.w.z. Herodes Antipas. Zie Woordenlijst. **14:9** *Of ‘degenen die met hem aan tafel aanlagen’.

14:24 *Lett.: ‘vele stadiën’. Een stadie was 185 m. **14:25** *Van ongeveer 3.00 tot 6.00 uur.

HFST. 14
a Mt 16:13, 14; Mr 6:16
b Mr 6:17, 18; Lu 3:19, 20
c Le 18:16; Le 20:21
d Mr 6:20; Lu 1:67, 76
e Ge 40:20-22
f Mr 6:21-29
g Mr 6:25
h Mr 6:31-33; Lu 9:10
i Mt 9:36; Mt 15:32; Mr 1:41; Mr 6:34; Lu 7:13; Heb 2:17; Heb 5:2
j Lu 9:11

2de kolom
a Mr 6:35-44; Lu 9:12-17; Jo 6:5-13
b Mt 15:36; Mr 6:41; Lu 9:16
c 2Kon 4:42-44; Mr 6:42, 43; Mr 8:8; Lu 9:17; Jo 6:12, 13
d Mr 6:44; Lu 9:14; Jo 6:10
e Mr 6:45-52; Jo 6:16-21
f Mr 6:46; Lu 6:12; Lu 9:18
g Mr 6:50; Jo 6:20

Jezus toe. **30** Maar toen hij naar
de storm keek, werd hij bang. Hij
begon te zinken en riep: ‘Heer, red
me!’ **31** Onmiddellijk stak Jezus
zijn hand uit, greep hem vast en
zei tegen hem: ‘Waarom ben je
gaan twijfelen? Wat is je geloof
toch klein!’[a] **32** Nadat ze in de
boot waren geklommen, ging de
storm liggen. **33** Toen gingen de-
genen die in de boot waren hem
eer bewijzen* en zeiden: ‘Jij bent
echt Gods Zoon.’ **34** Ze staken
over en kwamen aan land in Gen-
nesareth.[b]

35 Toen de mannen van die
plaats hem herkenden, maakten
ze het overal in de omgeving
bekend, en de mensen brachten
alle zieken naar hem toe. **36** Ze
smeekten hem of ze alleen maar
de franje van zijn bovenkleed
mochten aanraken.[c] Iedereen die
dat deed, werd genezen.

15 Toen kwamen er farizeeën
en schriftgeleerden uit Je-
ruzalem[d] naar Jezus toe die zei-
den: **2** ‘Waarom overtreden uw
discipelen de traditie van onze
voorouders? Want ze wassen*
hun handen niet voordat ze gaan
eten.’[e]

3 Hij antwoordde: ‘Waarom
overtreden jullie het gebod van
God ter wille van jullie tra-
dities?[f] **4** God heeft bijvoorbeeld
gezegd: “Eer* je vader en je moe-
der”[g] en: “Wie zijn vader of moe-
der vervloekt,# moet ter dood
worden gebracht.”[h] **5** Maar jullie
zeggen: “Als je tegen je vader of
moeder zegt: ‘Alles waarmee ik u
zou kunnen ondersteunen, heb ik
al als gave aan God opgedragen’,[i]
6 dan hoef je je vader helemaal
niet te eren.” Zo hebben jullie het
woord van God ontkracht ter wil-
le van jullie tradities.[j] **7** Huiche-
laars! Jesaja heeft terecht over
jullie geprofeteerd:[a] **8** “Dit volk
eert mij met hun lippen, maar hun
hart is ver van mij. **9** Het heeft
geen zin dat ze mij aanbidden,
want ze maken de voorschriften
van mensen tot leerstellingen.”’[b]
10 Daarna riep hij de menigte bij
zich en zei tegen ze: ‘Luister en be-
grijp deze woorden:[c] **11** niet wat
je mond in gaat, maakt je onrein,
maar wat je mond uit komt, dat
maakt je onrein.’[d]

12 Toen kwamen de discipelen
bij hem en zeiden: ‘Weet je dat de
farizeeën aanstoot hebben geno-
men aan wat je zei?’[e] **13** Hij ant-
woordde: ‘Elke plant die niet door
mijn hemelse Vader is geplant,
zal met wortel en al worden uit-
getrokken. **14** Laat ze toch, het
zijn blinde gidsen. En als de ene
blinde de andere leidt, vallen ze
allebei in een kuil.’[f] **15** Petrus
vroeg: ‘Wil je ons de illustra-
tie uitleggen?’ **16** Jezus zei: ‘Be-
grijpen ook jullie het nog niet?[g]
17 Beseffen jullie niet dat al-
les wat de mond in gaat, via de
ingewanden in het riool belandt?
18 Maar wat de mond uit gaat,
komt uit het hart en dat maakt
iemand onrein.[h] **19** Want uit het
hart komen slechte gedachten,[i]
moord, overspel, seksuele immo-
raliteit,* diefstal, valse verklarin-
gen en lastering. **20** Die dingen
maken iemand onrein. Maar eten
met ongewassen* handen maakt
iemand niet onrein.’

21 Jezus vertrok en ging naar
het gebied van Tyrus en Si-
don.[j] **22** Er kwam een Fenicische
vrouw uit dat gebied naar hem
toe, die riep: ‘Heer, Zoon van Da-
vid, heb medelijden met mij!* Mijn
dochter wordt vreselijk gekweld
door een demon.’[k] **23** Maar hij
zei niets terug. Zijn discipelen
kwamen naar hem toe en zeiden:

HFST. 14
a Mt 6:30, Mt 8:26, Mt 28:16, 17, Jak 1:6
b Mr 6:53-56
c Mt 9:20, 21, Mr 3:10, Lu 6:19

HFST. 15
d Mr 7:1, 2
e Lu 11:38, Jo 2:6
f Mt 15:9, Mr 7:8-13, Kol 2:8
g Ex 20:12, De 5:16, Ef 6:2
h Ex 21:17, Le 20:9
i Mr 7:11, 12
j Mr 7:13

2de kolom
a Mr 7:6
b Jes 29:13, Mr 7:7
c Mr 7:14
d Mr 7:15, Ef 4:29, Jak 3:6
e Mr 7:17
f Mt 23:15, 16, Lu 6:39
g Mr 7:18-23
h Mr 7:20
i Ge 8:21, Jer 17:9
j Mr 7:24
k Mr 7:25-30

14:33 *Of ‘zich voor hem neerbuigen’. **15:2** *D.w.z. ceremonieel reinigen. **15:4** *Of ‘toon respect voor’. #Of ‘uitscheldt’, ‘schimpend praat over’.

15:19 *Meervoud van het Griekse *porneia.* Zie Woordenlijst. **15:20** *D.w.z. niet ceremonieel gereinigd. **15:22** *Of ‘wees mij barmhartig’.

‘Stuur haar alsjeblieft weg, want
ze blijft ons maar achternaroe-
pen.’ **24** Hij antwoordde: ‘Ik ben
alleen naar de verloren schapen
van het huis van Israël gestuurd.’[a]
25 Maar de vrouw ging hem eer
bewijzen* en zei: ‘Heer, help me!’
26 Hij antwoordde: ‘Het is niet
goed om het brood dat voor de
kinderen is voor de hondjes te
gooien.’ **27** Ze zei: ‘Dat is waar,
Heer, maar de hondjes eten wel
de kruimels die van de tafel van
hun baas vallen.’[b] **28** Jezus ant-
woordde: ‘Vrouw, je hebt een
groot geloof. Wat je graag wilt, zal
gebeuren.’ En haar dochter werd
onmiddellijk genezen.

29 Jezus trok weer verder en
kwam bij het Meer van Galilea.[c]
Hij klom de berg op en ging zit-
ten. **30** Toen stroomde er een
grote menigte toe. Ze hadden
mensen bij zich die kreupel, ver-
minkt of blind waren. Ook brach-
ten ze andere zieken en mensen
die niet konden praten. Ze leg-
den hen aan zijn voeten en hij ge-
nas hen.[d] **31** De menigte stond
versteld toen ze zagen dat de
stommen konden praten, de ver-
minkten gezond werden, de kreu-
pelen konden lopen en de blin-
den konden zien, en ze gaven eer
aan de God van Israël.[e]

32 Jezus riep zijn discipelen
bij zich en zei: ‘Ik heb medelijden
met de menigte,[f] want ze zijn nu
al drie dagen bij me en ze hebben
niets te eten. Ik wil ze niet met
een lege maag* laten weggaan,
anders houden ze het onderweg
misschien niet vol.’[g] **33** Maar
de discipelen zeiden tegen hem:
‘Waar halen we op deze afgelegen
plek genoeg brood vandaan om
al die mensen te eten te geven?’[h]
34 Jezus vroeg toen: ‘Hoeveel
broden hebben jullie?’ Ze zei-
den: ‘Zeven, en nog wat visjes.’
35 Nadat hij de menigte opdracht

15:25 *Of ‘boog zich voor hem neer’.
15:32 *Of ‘vastend’.

had gegeven om op de grond te
gaan zitten, **36** nam hij de zeven
broden en de vissen. Hij sprak
een dankgebed uit, brak ze en gaf
ze aan de discipelen, en de disci-
pelen deelden ze aan de mensen
uit.[a] **37** Alle mensen aten tot
ze genoeg hadden. Daarna wer-
den de overgebleven stukken op-
gehaald: zeven grote manden vol.[b]
38 Er hadden zo’n 4000 man-
nen gegeten, vrouwen en kinde-
ren niet meegeteld. **39** Nadat hij
de menigte had laten vertrekken,
stapte hij in de boot en ging naar
het gebied van Ma̱gadan.[c]

16 Hier kwamen de farizee-
en en de sadduceeën naar
hem toe. Ze wilden hem op de
proef stellen, en daarom vroegen
ze hem om hun een teken uit de
hemel te laten zien.[d] **2** Hij ant-
woordde: ‘Als het avond wordt,
zeggen jullie: “Het wordt mooi
weer, want de lucht is vuurrood.”
3 En ’s morgens: “Het wordt
vandaag winters en regenachtig,
want de lucht is vuurrood maar
dreigend.” De aanblik van de lucht
kunnen jullie beoordelen, maar de
tekenen van de tijd niet. **4** Een
verdorven en ontrouwe* genera-
tie blijft om een teken vragen,
maar ze zullen geen ander teken
krijgen[e] dan het teken van Jona.’[f]
Daarna ging hij weg en liet hen
achter.

5 De discipelen voeren naar
de overkant maar vergaten brood
mee te nemen.[g] **6** Jezus zei te-
gen ze: ‘Pas op voor de zuurdesem
van de farizeeën en de sadducee-
en.’[h] **7** Toen zeiden ze onder el-
kaar: ‘We hebben geen brood mee-
genomen.’ **8** Jezus merkte dat en
zei: ‘Waarom hebben jullie het er-
over dat jullie geen brood heb-
ben? Wat is jullie geloof toch klein!
9 Begrijpen jullie nog steeds niet
waar het om gaat? Zijn jullie de
vijf broden vergeten waarvan de
5000 hebben gegeten en het aantal

16:4 *Of ‘en overspelige’.

HFST. 15
a Jes 53:6; Mt 10:5, 6; Han 3:26; Han 13:46; Ro 15:8
b Mr 7:28
c Mr 7:31
d Jes 35:5; Mt 19:2; Mr 3:10
e Mt 9:33
f Mt 14:14; Mr 6:34
g Mr 8:1-9
h 2Kon 4:42-44

2de kolom
a Mt 14:19
b Mr 8:8, 9
c Mr 8:10

HFST. 16
d Mt 12:38; Mr 8:11; Lu 11:16
e Mr 8:12
f Jon 1:17; Mt 12:39; Lu 11:29
g Mr 8:13-21
h Mr 8:15; Lu 12:1

manden dat jullie daarna hebben opgehaald?[a] **10** Of de zeven broden waarvan de 4000 hebben gegeten en het aantal grote manden dat jullie hebben opgehaald?[b] **11** Hoe komt het dat jullie niet doorhebben dat ik het niet over brood had? Pas op voor de zuurdesem van de farizeeën en de sadduceeën.’[c] **12** Toen begrepen ze dat hij hen niet had gewaarschuwd voor de zuurdesem in het brood, maar voor de leer van de farizeeën en de sadduceeën.

13 Toen hij in het gebied van Cesarea Filippi kwam, vroeg hij zijn discipelen: ‘Wie zeggen de mensen dat de Mensenzoon is?’[d] **14** Ze zeiden: ‘Sommigen zeggen Johannes de Doper,[e] anderen Elia[f] en weer anderen Jeremia of een van de andere profeten.’ **15** Hij zei tegen ze: ‘Maar wie ben ik volgens jullie?’ **16** Simon Petrus antwoordde: ‘Jij bent de Christus,[g] de Zoon van de levende God.’[h] **17** Hierop zei Jezus tegen hem: ‘Gelukkig ben jij, Simon, zoon van Jona, want dit is je niet door vlees en bloed* onthuld, maar door mijn hemelse Vader.[i] **18** Ook zeg ik je: jij bent Petrus,[j] en op deze rots[k] zal ik mijn gemeente bouwen, en de poorten van het Graf* zullen haar niet overwinnen. **19** Ik zal je de sleutels van het Koninkrijk van de hemel geven, en wat je op aarde ook bindt, zal in de hemel al gebonden zijn, en wat je op aarde ook ontbindt, zal in de hemel al ontbonden zijn.’ **20** Daarna zei hij nadrukkelijk tegen zijn discipelen dat ze aan niemand mochten vertellen dat hij de Christus was.[l]

21 Vanaf die tijd begon Jezus zijn discipelen duidelijk te maken dat hij naar Jeruzalem moest gaan en veel lijden zou ondergaan door toedoen van de oudsten, de overpriesters en de schriftgeleerden, en dat hij gedood zou worden en op de derde dag zou worden opgewekt.[a] **22** Vervolgens nam Petrus hem apart en begon hem de les te lezen: ‘Wees goed voor jezelf, Heer. Dat zal je zeker niet overkomen.’[b] **23** Maar Jezus draaide zich om en zei tegen Petrus: ‘Ga achter mij, Satan! Je bent een struikelblok voor me, want jouw gedachten zijn niet Gods gedachten maar die van mensen.’[c]

24 Toen zei Jezus tegen zijn discipelen: ‘Als iemand mijn volgeling wil worden, moet hij zichzelf wegcijferen,* zijn martelpaal# opnemen en mij altijd volgen.[d] **25** Want wie zijn leven* wil redden, zal het verliezen, maar wie zijn leven* verliest ter wille van mij, zal het vinden.[e] **26** Wat heeft een mens eraan als hij de hele wereld wint, maar zijn leven* verliest?[f] Of wat zou een mens geven in ruil voor zijn leven?*[g] **27** Want de Mensenzoon zal samen met zijn engelen komen met de macht* van zijn Vader, en dan zal hij iedereen geven wat hij verdient.#[h] **28** Ik verzeker jullie dat sommigen van degenen die hier staan niet zullen sterven voordat ze de Mensenzoon in zijn Koninkrijk zien komen.’[i]

17 Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en zijn broer Johannes met zich mee een hoge berg op, waar ze alleen waren.[j] **2** Voor hun ogen veranderde hij van gedaante:* zijn gezicht straalde als de zon en zijn kleren glansden# als het licht.[k] **3** Opeens verschenen aan hen Mozes en Elia, die met hem in gesprek waren. **4** Toen zei Petrus tegen Jezus: ‘Heer, het is goed

HFST. 16
a Mt 14:17
b Mt 15:34
c Lu 12:1
d Mr 8:27-29, Lu 9:18-20
e Mt 14:1, 2
f Jo 1:25, 26
g Mr 8:29, Lu 9:20, Jo 1:40, 41, Jo 4:25, Jo 11:27
h Ps 2:7, Mt 14:33, Han 9:20, 22, Heb 1:2, 1Jo 4:15
i Mt 11:27
j Jo 1:42
k Ro 9:33, 1Kor 3:11, 1Kor 10:4, Ef 2:20, 1Pe 2:6-8
l Mr 8:29, 30, Lu 9:20, 21

2de kolom
a Ps 16:10, Jes 53:12, Mt 17:22, 23, Mt 20:18, 19, Mr 8:31, Lu 9:22, Lu 24:46, 1Kor 15:3, 4
b Mr 8:32
c Mr 8:33
d Mt 10:38, Mr 8:34, Lu 9:23, Lu 14:27
e Mr 8:35, Lu 9:24, Lu 17:33, Jo 12:25, Opb 12:11
f Mr 8:36, Lu 9:25
g Ps 49:8
h Ps 62:12, Sp 24:12, Lu 9:26, Ro 2:6, 1Pe 1:17
i Mt 17:2, Mr 9:1, Lu 9:27

HFST. 17
j Mr 9:2-8, Lu 9:28-36
k Opb 1:13, 16

16:17 *Of ‘een mens’. **16:18** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

16:24 *Of ‘verloochenen’. #Zie Woordenlijst. **16:25, 26** *Of ‘ziel’. **16:27** *Of ‘heerlijkheid’. #Lett.: ‘naar zijn gedrag’. **17:2** *Of ‘onderging hij een transfiguratie’. #Of ‘werden wit’.

dat wij hier zijn. Als je wilt, zal ik hier drie tenten opzetten, één voor jou, één voor Mozes en één voor Elia.’ **5** Hij was nog niet uitgesproken of ze werden omhuld door een stralende wolk. Er kwam een stem uit de wolk die zei: ‘Dit is mijn geliefde Zoon, die ik heb goedgekeurd.[a] Luister naar hem.’[b] **6** Toen de discipelen dat hoorden, lieten ze zich op de grond vallen en werden heel bang. **7** Maar Jezus kwam naar ze toe, raakte ze aan en zei: ‘Sta op. Jullie hoeven niet bang te zijn.’ **8** Toen ze opkeken, zagen ze niemand meer, behalve Jezus. **9** Terwijl ze de berg af daalden, gebood Jezus hun: ‘Vertel niemand over het visioen voordat de Mensenzoon uit de dood is opgewekt.’[c]

10 De discipelen vroegen hem: ‘Waarom zeggen de schriftgeleerden eigenlijk dat Elia eerst moet komen?’[d] **11** Hij antwoordde: ‘Elia komt inderdaad en zal alles herstellen.[e] **12** Maar ik zeg jullie dat Elia al gekomen is. Ze hebben hem alleen niet herkend en hebben met hem gedaan wat ze wilden.[f] Zo zal ook de Mensenzoon door hun toedoen moeten lijden.’[g] **13** Toen begrepen de discipelen dat hij het over Johannes de Doper had.

14 Ze kwamen bij de menigte,[h] en er kwam een man naar Jezus toe die voor hem knielde en zei: **15** ‘Heer, heb medelijden met mijn zoon,* want hij heeft epileptische aanvallen en hij is er slecht aan toe. Hij valt vaak in het vuur of in het water.[i] **16** Ik heb hem bij uw discipelen gebracht, maar die konden hem niet genezen.’ **17** Jezus zei: ‘Wat zijn jullie toch een ongelovige en zondige* generatie![j] Hoelang moet ik nog bij jullie blijven? Hoelang moet ik jullie nog verdragen? Breng hem hier.’ **18** Vervolgens sprak Jezus de demon bestraffend toe. Die verliet de jongen, en hij was onmiddellijk genezen.[a] **19** Toen Jezus alleen was, kwamen de discipelen naar hem toe en vroegen: ‘Waarom konden wij die demon niet uitdrijven?’ **20** Hij antwoordde: ‘Omdat jullie geloof zo klein is. Want ik verzeker jullie: Als jullie geloof maar zo groot is als een mosterdzaadje, zullen jullie tegen deze berg zeggen: “Ga van hier naar daar”, en dan gaat hij. Niets zal dan onmogelijk voor jullie zijn.’[b] **21** *—

22 Toen Jezus en zijn discipelen in Galilea bij elkaar waren, zei hij tegen ze: ‘De Mensenzoon zal worden verraden en aan mensen worden overgeleverd.[c] **23** Die zullen hem doden, maar op de derde dag zal hij worden opgewekt.’[d] Dat maakte ze heel bedroefd.

24 Nadat ze in Kapernaüm waren aangekomen, kwamen de mannen die de twee drachmen* belasting ophaalden naar Petrus toe en zeiden: ‘Betaalt jullie meester de twee drachmen belasting[e] niet?’ **25** Hij zei: ‘Jawel.’ Maar toen hij het huis binnenging, was Jezus hem voor met de vraag: ‘Wat denk je, Simon? Van wie vragen de koningen op aarde tol of belasting?* Van hun zonen of van anderen?’ **26** Toen hij antwoordde: ‘Van anderen’, zei Jezus: ‘Dan hoeven de zonen dus geen belasting te betalen. **27** Maar we willen geen aanstoot geven.[f] Ga daarom naar het meer, gooi een vishaak in het water en pak de eerste vis die bovenkomt. Als je zijn bek opendoet, zul je een zilveren munt* vinden. Neem die munt en betaal daarmee voor mij en jou.’

17:15 *Of ‘wees mijn zoon barmhartig’. **17:17** *Of ‘en ontwrichte’.

17:21 *Zie App. A3. **17:24** *Lett.: ‘dubbele drachme’. Zie App. B14. **17:25** *Of ‘hoofdgeld’. **17:27** *Lett.: ‘een stater’, waarschijnlijk de tetradrachme. Zie App. B14.

HFST. 17

a Ps 2:7, Jes 42:1, Mt 3:17, 2Pe 1:17, 18
b De 18:15, Mr 9:7, Lu 9:35, Han 3:22, 23, Heb 2:3
c Mt 16:20, Mr 9:9
d Mr 9:11
e Jes 40:3, Mal 4:5, 6, Mt 11:13, 14, Mr 9:12, Lu 1:17
f Mr 9:13
g Mt 16:21, Lu 23:24, 25
h Lu 9:37
i Mr 9:17-29, Lu 9:38-42
j De 32:5, 20

2de kolom

a Mt 8:13, Mt 9:22, Mt 15:28, Jo 4:51, 52
b Mt 21:21, Mr 11:23, Lu 17:6
c Mt 20:18, Lu 9:44, 45
d Mt 16:21, Mr 9:31
e Ex 30:13, 14
f 1Kor 10:32, 2Kor 6:3

18 Op dat moment kwamen
de discipelen bij Jezus en
vroegen: ‘Wie is eigenlijk de
grootste in het Koninkrijk van
de hemel?’[a] **2** Hij riep een kind
bij zich, zette het in hun midden
3 en zei: ‘Ik verzeker jullie: als je
niet verandert* en wordt als een
kind,[b] zul je het Koninkrijk van de
hemel niet binnengaan.[c] **4** Wie
zich net zo nederig opstelt als dit
kind, is de grootste in het Konink-
rijk van de hemel.[d] **5** En wie zo’n
kind in mijn naam ontvangt, ont-
vangt ook mij. **6** Maar wie een
van deze kleinen die in mij ge-
loven, laat struikelen, kan beter
met een molensteen* om zijn nek
in de diepte van de zee gegooid
worden.[e]

7 Wee de wereld vanwege de
struikelblokken! Dat er struikel-
blokken zullen zijn is natuurlijk
onvermijdelijk, maar wee dege-
ne die een struikelblok veroor-
zaakt! **8** Als je hand of je voet
je laat struikelen, hak die dan af
en gooi die weg.[f] Want je kunt
beter verminkt of kreupel het
leven binnengaan dan met twee
handen of twee voeten in het
eeuwige vuur gegooid worden.[g]
9 En als je oog je laat struikelen,
ruk het dan uit en gooi het weg.
Je kunt beter met één oog het
leven binnengaan dan met twee
ogen in de brandende Gehenna*
gegooid worden.[h] **10** Pas op dat
jullie niet neerkijken op een van
deze kleinen. Want ik zeg jullie
dat hun engelen in de hemel al-
tijd het gezicht zien van mijn Va-
der in de hemel.[i] **11** *—

12 Wat denken jullie? Als
iemand 100 schapen heeft en één
daarvan verdwaalt,[j] dan zal hij
toch de 99 andere schapen in de
bergen achterlaten en dat ene
verdwaalde schaap gaan zoeken?[k]
13 Ik verzeker jullie: als hij het
vindt, verheugt hij zich meer over
dat ene schaap dan over de 99 die
niet zijn verdwaald. **14** Zo wil
ook mijn* Vader in de hemel niet
dat een van deze kleinen verloren
gaat.[a]

15 En als je broeder een zon-
de begaat, spreek hem dan onder
vier ogen op zijn fout aan.*[b] Als
hij naar je luistert, heb je hem ge-
wonnen.[c] **16** Als hij niet luistert,
neem dan één of twee anderen
mee, zodat elke kwestie wordt be-
vestigd door de verklaringen* van
twee of drie getuigen.[d] **17** Als
hij niet naar hen luistert, leg het
dan voor aan de gemeente. Als hij
zelfs naar de gemeente niet luis-
tert, dan moeten jullie hem net zo
bezien als een heiden*[e] en een be-
lastinginner.[f]

18 Ik verzeker jullie: wat je op
aarde ook bindt, zal in de he-
mel al gebonden zijn, en wat je
op aarde ook ontbindt, zal in de
hemel al ontbonden zijn. **19** Ik
verzeker jullie ook: als twee van
jullie op aarde het eens zijn over
iets belangrijks wat ze willen vra-
gen, zal mijn hemelse Vader het
hun geven.[g] **20** Want waar twee
of drie mensen in mijn naam bij
elkaar komen,[h] ben ik in hun
midden.’

21 Toen kwam Petrus bij hem
en vroeg: ‘Heer, hoe vaak moet
ik mijn broeder vergeven als hij
tegen me zondigt? Zeven keer?’
22 Jezus zei tegen hem: ‘Ik zeg
je, niet zeven keer, maar wel
77 keer.[i]

23 Daarom kan het Koninkrijk
van de hemel vergeleken wor-
den met een koning die afreke-
ning wilde houden met zijn slaven.
24 Toen hij daarmee begonnen
was, werd er een man binnenge-
bracht die hem 10.000 talenten*
schuldig was. **25** Maar de slaaf
kon de schuld niet terugbetalen.

18:3 *Of ‘als je je niet omkeert’. **18:6** *Lett.: ‘molensteen van een ezel’. **18:9, 17** *Zie Woordenlijst. **18:11** *Zie App. A3.

18:14 *Of mogelijk ‘jullie’. **18:15** *Of ‘wijs hem dan onder vier ogen terecht’. **18:16** *Lett.: ‘mond’. **18:24** *10.000 zilveren talenten kwamen overeen met 60.000.000 denarii. Zie App. B14.

HFST. 18
a Mr 9:33-37, Lu 9:46-48, Lu 22:24
b Mt 19:14, 1Pe 2:2
c Lu 18:17
d Sp 15:33, Mt 20:26, Mt 23:12, Lu 9:48, Lu 14:11, Lu 22:26, Jak 4:10, 1Pe 5:5
e Mr 9:42, Lu 17:1, 2
f Kol 3:5
g Mt 25:41, Mr 9:43-48
h Mt 5:22, Mt 5:29, Mr 9:47, Ro 8:13
i Lu 1:19, Heb 1:7, 14
j 1Pe 2:25
k Lu 15:3-7

2de kolom
a 2Pe 3:9
b Le 19:17, Sp 25:8, 9, Lu 17:3
c Jak 5:20
d De 19:15, 2Kor 13:1, 1Ti 5:19
e Jo 18:28, Han 10:28, Han 11:2, 3
f Ro 16:17, 1Kor 5:11
g Mr 11:24, Jo 14:13, Jo 16:23, 24, 1Jo 3:22, 1Jo 5:14
h 1Kor 5:4, 5
i Mt 6:12, Mr 11:25, Lu 17:4, Ef 4:32, Kol 3:13

Dus gaf de meester het bevel
dat de man, zijn vrouw, zijn kin-
deren en alles wat hij had, ver-
kocht moesten worden als beta-
ling.[a] **26** De slaaf viel op zijn
knieën, bewees hem eer* en zei:
“Heb geduld met mij, dan zal ik u
alles terugbetalen.” **27** De mees-
ter kreeg medelijden met de slaaf,
schold hem zijn schuld kwijt[b] en
liet hem gaan. **28** Maar de slaaf
ging naar buiten en kwam een an-
dere slaaf tegen, die hem 100 de-
narii* schuldig was. Hij greep hem
bij de keel en zei: “Betaal je schuld
terug!” **29** De andere slaaf viel
op zijn knieën en smeekte: “Heb
geduld met mij, dan betaal ik je
terug.” **30** Maar hij luisterde niet
en liet hem in de gevangenis
gooien totdat hij de schuld kon
terugbetalen. **31** Toen de andere
slaven dat zagen, waren ze diep
geschokt. Ze gingen naar hun
meester en vertelden hem wat
er allemaal gebeurd was. **32** De
meester riep hem bij zich en zei:
“Slechte slaaf, ik heb je die hele
schuld kwijtgescholden toen je
me erom smeekte. **33** Dan had
jij toch ook medelijden met je
medeslaaf moeten hebben,* net
zoals ik met jou heb gehad?”[c]
34 Zijn meester was woedend en
liet de slaaf door de bewakers
in de gevangenis zetten totdat hij
de hele schuld had terugbetaald.
35 Mijn hemelse Vader zal jullie
net zo behandelen[d] als je je broe-
der niet van harte vergeeft.’[e]

19 Toen Jezus was uitgespro-
ken, vertrok hij uit Galilea
en ging hij naar het grensgebied
van Judea aan de overkant van
de Jordaan.[f] **2** Een grote me-
nigte volgde hem daarheen en hij
genas hen.

3 Er kwamen ook farizeeën
naar hem toe om hem op de
proef te stellen. Ze vroegen: ‘Is
het een man toegestaan zich om
wat voor reden maar ook van zijn
vrouw te laten scheiden?’[a] **4** Hij
antwoordde: ‘Hebben jullie niet
gelezen dat degene die hen schiep
hen bij het begin als man en
als vrouw maakte?[b] **5** En dat hij
heeft gezegd: “Daarom zal een
man zijn vader en zijn moeder
verlaten en zich aan zijn vrouw
hechten, en de twee zullen één
vlees worden”?[c] **6** Ze zijn dan
niet langer twee, maar één vlees.
Wat God heeft verbonden,* mag
geen mens scheiden.’[d] **7** Ze zei-
den tegen hem: ‘Maar waarom
heeft Mozes dan gezegd dat je
je vrouw een echtscheidingsakte
kunt geven en haar kunt weg-
sturen?’[e] **8** Hij zei: ‘Omdat jullie
hart zo ongevoelig is, heeft Mozes
de concessie gedaan dat je van je
vrouw kunt scheiden,[f] maar dat
was in het begin niet zo.[g] **9** Ik
zeg jullie dat wie zich van zijn
vrouw laat scheiden, behalve op
grond van seksuele immoraliteit,*
en met een ander trouwt, over-
spel pleegt.’[h]

10 De discipelen zeiden tegen
hem: ‘Als het met man en vrouw
zo zit, is het beter om niet te
trouwen.’ **11** Hij zei: ‘Niet ieder-
een kan daar plaats voor maken,
maar alleen degenen aan wie
dat gegeven is.[i] **12** Want er zijn
eunuchen die zo geboren zijn, er
zijn eunuchen die door de men-
sen zo gemaakt zijn, en er zijn
eunuchen die zichzelf zo ge-
maakt hebben ter wille van het
Koninkrijk van de hemel. Laat ie-
mand die er plaats voor kan ma-
ken, er plaats voor maken.’[j]

13 Toen werden er kinderen
bij hem gebracht, zodat hij zijn
handen op ze zou leggen en voor
ze zou bidden. De discipelen we-
zen hen terecht,[k] **14** maar Je-
zus zei: ‘Laat de kinderen toch
met rust. Probeer ze niet tegen
te houden, want het Koninkrijk

HFST. 18
a Ex 21:7, Le 25:39, 2Kon 4:1, Ne 5:8
b 1Jo 1:9
c Jes 55:7, Mt 6:12, Mt 7:12, Jak 2:13
d Ro 2:6
e Mt 6:14, Mr 11:25, Lu 17:3, Ef 4:32

HFST. 19
f Mr 10:1

2de kolom
a De 24:1, Mr 10:2-12
b Ge 1:27, Ge 5:2
c Ge 2:24, Ef 5:31
d Mr 10:9, 1Kor 7:11
e De 24:1, Mt 5:31
f Mr 10:5
g Ge 2:24
h Mal 2:14, Mt 5:32, Mr 10:11, 12, Lu 16:18, Ro 7:3, 1Kor 7:10, Heb 13:4
i 1Kor 7:7
j 1Kor 7:32, 38, 1Kor 9:5
k Mr 10:13-16, Lu 18:15-17

18:26 *Of ‘boog zich voor hem neer’. **18:28** *Zie App. B14. **18:33** *Of ‘barmhartig moeten zijn voor’.

19:6 *Of ‘onder één juk heeft samengebracht’. **19:9** *Grieks: *porneia*. Zie Woordenlijst.

van de hemel is voor mensen
die zijn zoals zij.’[a] **15** Hij legde
zijn handen op ze en ging daar-
na weer op weg.

16 Er kwam een man naar hem
toe die zei: ‘Meester, wat voor
goeds moet ik doen om eeuwig le-
ven te krijgen?’[b] **17** Hij zei tegen
hem: ‘Waarom vraag je mij wat
goed is? Er is er maar één die
goed is.[c] Maar als je het leven wilt
binnengaan, houd je dan altijd
aan de geboden.’[d] **18** ‘Welke?’,
vroeg de man. Jezus antwoord-
de: ‘Pleeg geen moord,[e] pleeg
geen overspel,[f] steel niet,[g] leg
geen vals getuigenis af,[h] **19** eer*
je vader en je moeder,[i] en heb je
naaste lief als jezelf.’[j] **20** De jon-
ge man zei: ‘Ik heb me aan al die
dingen gehouden. Wat kan ik nog
meer doen?’ **21** Jezus zei tegen
hem: ‘Als je volmaakt* wilt zijn,
verkoop dan je bezit en geef het
aan de armen. Dan zul je een
schat in de hemel[k] hebben. Kom,
wees mijn volgeling.’[l] **22** Toen
de jonge man dat hoorde, ging hij
bedroefd weg, want hij had veel
bezittingen.[m] **23** Jezus zei tegen
zijn discipelen: ‘Ik verzeker jullie
dat het voor een rijke moeilijk zal
zijn het Koninkrijk van de hemel
binnen te gaan.[n] **24** Ook zeg ik
jullie: het is voor een kameel mak-
kelijker om door het oog van een
naald te gaan dan voor een rijke
om het Koninkrijk van God bin-
nen te gaan.’[o]

25 Toen de discipelen dat
hoorden, vroegen ze verbijsterd:
‘Wie kan er dan eigenlijk worden
gered?’[p] **26** Jezus keek ze aan
en zei: ‘Bij mensen is dat onmo-
gelijk, maar bij God is alles mo-
gelijk.’[q]

27 Hierop zei Petrus: ‘Maar
wij hebben alles achtergelaten
en zijn je gevolgd! Wat zullen we
daarvoor terugkrijgen?’[r] **28** Je-
zus zei tegen ze: ‘Ik verzeker jul-
lie: in de herschepping, als de
Mensenzoon op zijn verheven
troon gaat zitten, zullen jullie,
mijn volgelingen, op 12 tronen
zitten en de 12 stammen van Is-
raël oordelen.[a] **29** En iedereen
die ter wille van mijn naam hui-
zen of broers of zussen of va-
der of moeder of kinderen of ak-
kers heeft verlaten, zal 100 keer
zo veel krijgen en zal eeuwig le-
ven ontvangen.*[b]

30 Maar velen van de eersten
zullen de laatsten zijn, en de
laatsten de eersten.[c]

20 Want het Koninkrijk van de
hemel is als een landeige-
naar die vroeg in de morgen op
weg ging om arbeiders voor zijn
wijngaard in te huren.[d] **2** Hij
sprak met de arbeiders af dat hij
ze een denarius* per dag zou be-
talen en stuurde ze naar zijn wijn-
gaard. **3** Rond het derde uur*
ging hij er weer op uit, en hij zag
anderen op het marktplein staan
die geen werk hadden. **4** Hij zei
tegen ze: “Ga ook naar mijn wijn-
gaard, dan zal ik jullie een eer-
lijk loon geven.” **5** Dat deden ze.
Rond het zesde* en het negen-
de uur# ging hij er nog een keer
op uit en deed hetzelfde. **6** Uit-
eindelijk ging hij rond het 11de
uur* nog eens op pad en zag
hij weer anderen staan. “Waarom
staan jullie hier de hele dag zon-
der werk?”, vroeg hij. **7** Ze ant-
woordden: “Omdat niemand ons
heeft ingehuurd.” Hij zei: “Gaan
jullie ook maar naar mijn wijn-
gaard.”

8 Toen het avond werd, zei de
eigenaar van de wijngaard tegen
zijn opzichter: “Roep de arbei-
ders en geef ze hun loon.[e] Begin
met de laatsten en eindig met de
eersten.” **9** De mannen van het
11de uur kwamen en kregen alle-
maal een denarius. **10** Toen de
eersten kwamen, gingen ze er-

HFST. 19
a Mt 18:3, Mr 10:14, Lu 18:16
b Mr 10:17-22, Lu 18:18-23
c Mr 10:18
d Le 18:5, Lu 10:25-28
e Ex 20:13, De 5:17
f Ex 20:14, De 5:18
g Ex 20:15, De 5:19
h Ex 20:16, De 5:20
i Ex 20:12, De 5:16
j Le 19:18, Mt 22:39, Mr 12:31, Lu 10:27, Ro 13:9
k Mt 6:20
l Lu 12:33, Lu 18:22, Fil 3:7
m Lu 18:23
n Mr 10:23, Lu 18:24, 1Ti 6:10
o Mr 10:25, Lu 18:25
p Mr 10:26, 27, Lu 18:26, 27
q Job 42:2
r Mr 10:28, Lu 5:11, Lu 18:28, Fil 3:8

2de kolom
a Da 7:14, Mt 20:21, Lu 22:28-30, 1Kor 6:2, Opb 20:4
b Mr 10:29, 30, Lu 18:29, 30, Heb 10:34
c Mt 20:16, Mr 10:31, Lu 13:30

HFST. 20
d Mt 21:33
e Le 19:13, De 24:14, 15

19:19 *Of ‘toon respect voor’. **19:21** *Of ‘volkomen’.

19:29 *Lett.: ‘erven’. **20:2** *Zie App. B14. **20:3** *D.w.z. rond 9.00 uur. **20:5** *D.w.z. rond 12.00 uur. #D.w.z. rond 15.00 uur. **20:6** *D.w.z. rond 17.00 uur.

van uit dat ze meer zouden krijgen, maar ook zij kregen een denarius. **11** Ze namen die aan maar begonnen tegen de eigenaar te klagen: **12** “De mannen die het laatst gekomen zijn hebben maar één uur gewerkt. Toch behandelt u hen hetzelfde als ons, terwijl wij de hele dag hard hebben gewerkt in de brandende zon!” **13** Maar hij antwoordde een van hen: “Vriend, ik behandel je niet oneerlijk. Ik had toch met je afgesproken dat je een denarius zou krijgen?[a] **14** Neem je loon mee en ga. Ik wil aan wie het laatst kwam hetzelfde geven als aan jou. **15** Ik heb toch het recht om zelf te bepalen wat ik met mijn geld doe? Of ben je jaloers*[b] omdat ik goed# voor ze ben?” **16** Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten.’[c]

17 Onderweg naar Jeruzalem nam Jezus de 12 discipelen apart en zei tegen ze:[d] **18** ‘Luister! We gaan naar Jeruzalem, en de Mensenzoon zal aan de overpriesters en de schriftgeleerden worden overgeleverd. Ze zullen hem ter dood veroordelen[e] **19** en aan heidenen* overleveren. Die zullen hem bespotten, geselen en aan een paal hangen.[f] Maar op de derde dag zal hij worden opgewekt.’[g]

20 Toen kwam de moeder van de zonen van Zebedeüs[h] met haar zonen naar Jezus toe. Ze ging hem eer bewijzen* en wilde hem iets vragen.[i] **21** Hij zei tegen haar: ‘Wat wil je?’ Ze antwoordde: ‘Zeg dat mijn twee zonen in je Koninkrijk naast je mogen zitten, de een aan je rechter- en de ander aan je linkerhand.’[j] **22** Jezus zei: ‘Jullie weten niet wat je vraagt. Kunnen jullie de beker drinken die ik binnenkort zal drinken?’[k] Ze zeiden tegen hem: ‘Ja, dat kunnen we.’ **23** Hij zei: ‘Jullie zullen inderdaad mijn beker drinken,[a] maar wie er aan mijn rechter- en aan mijn linkerhand mogen zitten, dat bepaal ik niet. Die plaatsen zijn voor degenen voor wie mijn Vader ze bestemt.’[b]

24 Toen de tien anderen dat hoorden, werden ze verontwaardigd op de twee broers.[c] **25** Jezus riep ze bij zich en zei: ‘Jullie weten dat de regeerders van de volken over hen heersen en dat de leiders hun gezag laten gelden.[d] **26** Dat mag bij jullie niet zo zijn.[e] Als iemand onder jullie groot wil zijn, moet hij jullie dienen,[f] **27** en als iemand onder jullie de eerste wil zijn, moet hij jullie slaaf zijn.[g] **28** Zo is ook de Mensenzoon niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen[h] en zijn leven* te geven als een losprijs in ruil voor velen.’[i]

29 Toen ze uit Jericho vertrokken, werd hij gevolgd door een grote menigte. **30** Langs de weg zaten twee blinden. Ze hoorden dat Jezus voorbijkwam en riepen: ‘Heer, Zoon van David, heb medelijden met ons!’*[j] **31** De mensen snauwden hun toe dat ze hun mond moesten houden. Maar ze gingen nog harder roepen: ‘Heer, Zoon van David, heb medelijden met ons!’* **32** Jezus bleef staan, riep ze en zei: ‘Wat willen jullie dat ik voor je doe?’ **33** Ze zeiden: ‘Heer, open alstublieft onze ogen.’ **34** Jezus had medelijden met ze en raakte hun ogen aan.[k] Meteen konden ze weer zien en ze gingen hem volgen.

21 Toen ze dicht bij Jeruzalem kwamen en Bethfagé op de Olijfberg bereikten, stuurde Jezus twee van zijn discipelen eropuit.[l] **2** Hij zei tegen ze: ‘Ga het dorp in dat jullie daar zien. Jullie zullen er meteen een vastgebonden ezelin met een

---

20:15 *Lett.: ‘is je oog slecht’. #Of ‘vrijgevig’. **20:19** *Zie Woordenlijst. **20:20** *Of ‘boog zich voor hem neer’.

20:28 *Of ‘ziel’. **20:30, 31** *Of ‘wees ons barmhartig’.

HFST. 20
a Mt 20:2
b Mt 6:23
c Mt 19:30; Mr 10:31; Lu 13:30
d Mr 10:32; Lu 18:31
e Mt 16:21; Mr 10:33, 34; Lu 9:22; Lu 18:32, 33
f Mt 27:31; Jo 19:1
g Mt 17:22, 23; Mt 28:6; Han 10:40; 1Kor 15:4
h Mt 4:21; Mt 27:55, 56
i Mr 10:35-40
j Mt 19:28
k Mt 26:39; Mr 10:38; Mr 14:36; Jo 18:11

2de kolom
a Han 12:2; Ro 8:17; 2Kor 1:7; Opb 1:9
b Mr 10:39, 40
c Mr 10:41-45; Lu 22:24
d Mr 10:42
e 2Kor 1:24; 1Pe 5:3
f Mt 18:4; Mt 23:11; Mr 10:43, 44; Lu 22:26
g Mr 9:35
h Lu 22:27; Jo 13:14; Fil 2:7
i Jes 53:11; Mr 10:45; 1Ti 2:5, 6; Tit 2:13, 14; Heb 9:28
j Mt 9:27; Mr 10:46-52; Lu 18:35-43
k Mt 9:29

HFST. 21
l Mr 11:1-3; Lu 19:28-31

veulen vinden. Maak ze los en breng ze bij mij. **3** Als iemand je iets vraagt, moet je zeggen: “De Heer heeft ze nodig.” Dan zal hij ze meteen aan je meegeven.’

4 Dat gebeurde zodat vervuld zou worden wat via de profeet was gezegd: **5** ‘Zeg tegen de dochter Sion: “Kijk! Je koning komt naar je toe.[a] Hij is zachtaardig[b] en rijdt op een ezel, op een veulen, het jong van een lastdier.”’[c]

6 De discipelen gingen op weg en deden precies wat Jezus hun had opgedragen.[d] **7** Ze namen de ezelin en het veulen mee, legden hun bovenkleren eroverheen en hij ging erop zitten.[e] **8** Veel mensen spreidden hun bovenkleren op de weg uit,[f] terwijl anderen takken van bomen afkapten en op de weg legden. **9** Grote groepen mensen liepen voor hem uit en kwamen achter hem aan. Ze riepen: ‘Red toch de Zoon van David![g] Gezegend is degene die komt in Jehovah’s* naam![h] Red hem toch in de hoogste hoogten!’[i]

10 Toen hij Jeruzalem in ging, raakte de hele stad in rep en roer en de mensen zeiden: ‘Wie is dat?’ **11** De menigte bleef zeggen: ‘Het is Jezus, de profeet[j] uit Nazareth in Galilea!’

12 Jezus ging de tempel in en joeg iedereen weg die in de tempel kocht of verkocht. Hij gooide de tafels van de geldwisselaars en de stoelen van de duivenverkopers omver.[k] **13** Hij zei tegen ze: ‘Er staat geschreven: “Mijn huis zal een huis van gebed worden genoemd”,[l] maar jullie maken er een rovershol van!’[m] **14** Ook kwamen er in de tempel blinden en kreupelen naar hem toe, en hij genas ze.

15 De overpriesters en de schriftgeleerden zagen de wonderen die hij deed en hoorden de jongens in de tempel roepen: ‘Red toch de Zoon van David!’[a] Ze werden verontwaardigd[b] **16** en zeiden tegen hem: ‘Hoort u wat ze zeggen?’ Jezus antwoordde: ‘Jawel. Maar hebben jullie nooit gelezen: “U laat u loven door de mond van kinderen en zuigelingen”?’[c] **17** Daarna verliet hij de stad en ging naar Bethanië, waar hij overnachtte.[d]

18 Toen hij ’s morgens vroeg naar de stad terugging, kreeg hij honger.[e] **19** Aan de kant van de weg zag hij een vijgenboom staan. Hij ging ernaartoe, maar er zaten alleen bladeren aan.[f] Daarom zei hij: ‘Vanaf nu zul je nooit meer vrucht dragen.’[g] En de vijgenboom verdorde meteen. **20** Toen de discipelen dat zagen, stonden ze versteld en zeiden: ‘Hoe kan het dat de vijgenboom zo plotseling verdorde?’[h] **21** Jezus antwoordde: ‘Ik verzeker jullie: Als je geloof hebt en niet twijfelt, zul je niet alleen doen wat ik met de vijgenboom heb gedaan, maar ook als je tegen deze berg zegt: “Kom van je plaats en stort je in zee”, dan zal het gebeuren.[i] **22** En alles waar je in geloof om bidt, zul je krijgen.’[j]

23 Nadat hij de tempel in was gegaan, kwamen de overpriesters en de oudsten van het volk naar hem toe terwijl hij aan het onderwijzen was. Ze zeiden: ‘Met welk recht doet u deze dingen? En wie heeft u dat recht gegeven?’[k] **24** Jezus antwoordde: ‘Ik zal jullie ook een vraag stellen. Als jullie daarop antwoorden, zal ik jullie vertellen met welk recht ik deze dingen doe: **25** Waar kwam de doop van Johannes vandaan? Uit de hemel of uit de mensen?’* Ze overlegden en zeiden tegen elkaar: ‘Als we zeggen: “Uit de hemel”, dan zal hij tegen ons zeggen: “Waarom hebben jullie hem dan niet geloofd?”[l] **26** Maar als we zeggen: “Uit de

HFST. 21
a Jes 62:11; Jo 12:15
b Mt 11:29
c Za 9:9
d Mr 11:4-6; Lu 19:32-35
e 1Kon 1:38, 40; Mr 11:7-11; Jo 12:14, 15
f Lu 19:36-38
g Mt 9:27; Mt 21:15
h Ps 118:25, 26; Jo 12:13
i Mr 11:9, 10
j Mt 21:46; Lu 7:16; Lu 24:19
k Mr 11:15, 16; Lu 19:45; Jo 2:15
l Jes 56:7
m Jer 7:11; Mr 11:17; Lu 19:46; Jo 2:16

2de kolom
a Mt 21:9
b Mr 11:18; Lu 19:39, 40
c Ps 8:2
d Mr 11:11; Lu 21:37; Jo 11:1
e Mr 11:12
f Lu 13:6
g Mt 3:10; Mr 11:13, 14
h Mr 11:20, 21
i Mt 17:20; Mr 11:22, 23; Lu 17:6
j Mr 11:24; Lu 11:9; Jo 14:13; Jak 1:5; 1Jo 3:22
k Mr 11:27-33; Lu 20:1-8
l Mt 21:32; Mr 11:30, 31; Lu 7:29, 30

21:9 *Zie App. A5.

21:25 *Of ‘van menselijke oorsprong’.

mensen”, dan krijgen we met het volk te maken, want zij zien Johannes allemaal als een profeet.’ **27** Daarom antwoordden ze Jezus: ‘We weten het niet.’ Toen zei hij: ‘Dan vertel ik jullie ook niet met welk recht ik deze dingen doe.

28 Wat denken jullie hiervan: Een man had twee kinderen. Hij ging naar de eerste en zei: “Jongen, ga vandaag in de wijngaard werken.” **29** Die antwoordde: “Nee, ik ga niet.” Maar later kreeg hij spijt en ging toch. **30** Toen ging hij naar het tweede kind en zei hetzelfde. Die antwoordde: “Ja vader, dat is goed”, maar hij ging niet. **31** Wie van de twee heeft de wil van zijn vader gedaan?’ Ze zeiden: ‘De eerste.’ Daarop zei Jezus: ‘Ik verzeker jullie dat de belastinginners en de prostituees Gods Koninkrijk eerder zullen binnengaan dan jullie. **32** Want Johannes is bij jullie gekomen en heeft jullie de weg van rechtvaardigheid laten zien, maar jullie geloofden hem niet. De belastinginners en de prostituees geloofden hem wel.[a] Jullie hebben dat gezien, en toch hebben jullie later geen spijt gekregen en geloven jullie nog steeds niet in hem.

33 Luister naar een andere illustratie: Er was een landeigenaar die een wijngaard[b] aanlegde en er een omheining omheen zette. Hij groef een kuil voor een wijnpers en bouwde een toren.[c] Toen verhuurde hij de wijngaard aan wijnbouwers en vertrok naar het buitenland.[d] **34** Toen het tijd werd voor de druivenoogst stuurde hij zijn slaven naar de wijnbouwers om zijn vruchten in ontvangst te nemen. **35** Maar de wijnbouwers grepen zijn slaven. De een sloegen ze in elkaar, de ander doodden ze en weer een ander stenigden ze.[e] **36** Daarna stuurde hij andere slaven, een grotere groep dan de eerste keer, maar met hen deden ze hetzelfde.[a] **37** Uiteindelijk stuurde hij zijn zoon naar ze toe, want hij zei: “Voor mijn zoon zullen ze respect hebben.” **38** Toen de wijnbouwers de zoon zagen, zeiden ze tegen elkaar: “Daar is de erfgenaam.[b] Laten we hem doden, dan is de erfenis voor ons!” **39** Ze grepen hem, gooiden hem de wijngaard uit en doodden hem.[c] **40** Als de eigenaar van de wijngaard komt, wat zal hij dan met die wijnbouwers doen?’ **41** Ze zeiden tegen hem: ‘Hij zal die ellendelingen een ellendige dood bezorgen en de wijngaard verhuren aan andere wijnbouwers, die hem in de oogsttijd zijn deel van de opbrengst zullen geven.’

42 Jezus zei tegen ze: ‘In de Schrift staat: “De steen die de bouwers hebben afgekeurd, is juist de belangrijkste hoeksteen* geworden.[d] Dit is afkomstig van Jehovah# en het is in onze ogen een wonder.”[e] Hebben jullie dat nooit gelezen? **43** Daarom zeg ik jullie: Gods Koninkrijk zal van jullie worden afgenomen en aan een volk worden gegeven dat de vruchten ervan voortbrengt. **44** Iemand die op deze steen valt, zal verpletterd worden.[f] En iedereen op wie de steen valt, zal erdoor verbrijzeld worden.’[g]

45 Toen de overpriesters en de farizeeën zijn illustraties hoorden, begrepen ze dat hij het over hen had.[h] **46** Ze wilden hem grijpen,* maar ze waren bang voor de mensen, omdat die hem als een profeet zagen.[i]

22 Opnieuw sprak Jezus tot hen in illustraties. Hij zei: **2** ‘Het Koninkrijk van de hemel kan vergeleken worden met een koning die een bruiloftsfeest[j] organiseerde voor zijn zoon. **3** Hij stuurde zijn slaven op weg om de genodigden voor de bruiloft te

HFST. 21
a Lu 3:12; Lu 7:29, 30
b Jes 5:7
c Jes 5:2
d Mr 12:1-9; Lu 20:9-16
e Ne 9:26

2de kolom
a 2Kr 36:15; Han 7:52; Heb 11:32, 37
b Heb 1:2
c Han 2:23; Han 3:15
d Jes 28:16; Lu 20:17; Han 4:11; Ro 9:33; Ef 2:20; 1Pe 2:7
e Ps 118:22, 23; Mr 12:10, 11
f Jes 8:14; 1Pe 2:7, 8
g Lu 20:18
h Mr 12:12; Lu 20:19
i Mt 21:11; Jo 7:40

HFST. 22
j Lu 14:16; Opb 19:9

21:42 *Lett.: ‘het hoofd van de hoek’. #Zie App. A5. **21:46** *Of ‘arresteren’.

roepen, maar ze wilden niet komen.[a] **4** Toen stuurde hij andere slaven en zei: “Zeg tegen de genodigden: ‘Ik heb een maaltijd klaargemaakt, en mijn stieren en gemeste dieren zijn geslacht. Alles staat klaar. Kom naar de bruiloft.’” **5** Maar ze trokken zich er niets van aan. De een ging naar zijn akker en de ander ging zakendoen.[b] **6** Maar de anderen grepen zijn slaven, mishandelden hen en doodden hen.

7 De koning werd woedend. Hij stuurde zijn soldaten erop af, doodde de moordenaars en stak hun stad in brand.[c] **8** Toen zei hij tegen zijn slaven: “Alles voor het bruiloftsfeest is klaar, maar de genodigden waren het niet waard.[d] **9** Ga daarom naar de toegangswegen van de stad en nodig iedereen die je tegenkomt uit voor de bruiloft.”[e] **10** De slaven gingen naar de wegen en nodigden iedereen uit die ze tegenkwamen, zowel slechte als goede mensen. En de bruiloftszaal vulde zich met gasten voor de maaltijd.*

11 Toen de koning naar de gasten kwam kijken, viel hem iemand op die geen bruiloftskleding aanhad. **12** Hij zei tegen hem: “Vriend, hoe ben je hier zonder bruiloftskleding binnengekomen?” De man wist niet wat hij moest zeggen. **13** De koning zei tegen zijn dienaren: “Bind zijn handen en voeten vast en gooi hem eruit, de duisternis in. Daar zal hij jammeren en knarsetanden.”

14 Want velen zijn uitgenodigd, maar weinigen zijn uitverkoren.’

15 De farizeeën gingen weg om met elkaar te overleggen hoe ze hem op zijn woorden konden vangen.[f] **16** Daarom stuurden ze hun discipelen samen met aanhangers van Herodes[g] naar hem toe met de vraag: ‘Meester, we weten dat u oprecht bent en de waarheid over Gods weg onderwijst. U praat niemand naar de mond, want u gaat niet af op het uiterlijk. **17** Zeg eens wat u vindt: is het toegestaan* caesar belasting# te betalen of niet?’ **18** Maar omdat Jezus hun slechte bedoelingen doorzag, zei hij: ‘Waarom stellen jullie me op de proef, huichelaars? **19** Laat me de munt zien waarmee je belasting betaalt.’ Ze gaven hem een denarius.* **20** Hij vroeg hun: ‘Van wie zijn de afbeelding en het opschrift?’ **21** Ze antwoordden: ‘Van caesar.’ Toen zei hij: ‘Geef dan aan caesar wat van caesar is, maar aan God wat van God is.’[a] **22** Toen ze dat hoorden, stonden ze versteld. Ze lieten hem verder met rust en gingen weg.

23 Diezelfde dag kwamen de sadduceeën naar hem toe, die zeggen dat er geen opstanding is.[b] Ze vroegen:[c] **24** ‘Meester, Mozes heeft gezegd: “Als een man kinderloos sterft, moet zijn broer met de weduwe trouwen en nakomelingen verwekken voor zijn broer.”[d] **25** Nu waren er bij ons zeven broers. De eerste trouwde en overleed zonder kinderen te hebben gekregen. Daarom trouwde zijn broer met de weduwe. **26** Zo ging het ook met de tweede en de derde broer, tot de zevende toe. **27** Uiteindelijk stierf ook de vrouw. **28** Wie van de zeven broers zal haar in de opstanding als vrouw krijgen? Want ze zijn allemaal met haar getrouwd geweest.’

29 Jezus antwoordde: ‘Jullie zitten er helemaal naast, want jullie kennen de Schrift niet en ook Gods kracht niet.[e] **30** In de opstanding trouwen mannen niet en worden vrouwen niet uitgehuwelijkt, maar zijn ze als engelen in de hemel.[f] **31** En wat de opstanding van de doden betreft,

HFST. 22
a Lu 14:17, 18
b Lu 14:18, 19
c Da 9:26
d Han 13:45, 46
e Mt 21:43; Lu 14:23
f Mr 12:13-17; Lu 20:20-26
g Mr 3:6

2de kolom
a Da 3:17, 18; Mal 3:8; Mr 12:17; Lu 20:25; Lu 23:2; Ro 13:7
b Han 4:1, 2; Han 23:8
c Mr 12:18-23; Lu 20:27-33
d Ge 38:7, 8; De 25:5, 6; Ru 1:11; Ru 3:13
e Mr 12:24-27
f Lu 20:35, 36

22:10 *Of ‘gasten die aan tafel aanlagen’.

22:17 *Of ‘juist’. #Of ‘hoofdgeld’.
22:19 *Zie App. B14.

hebben jullie niet gelezen wat
God tegen jullie heeft gezegd?
Hij zei: **32** “Ik ben de God van
Abraham, de God van Isaäk en
de God van Jakob.”[a] Hij is niet
de God van de doden, maar van
de levenden.’[b] **33** Toen de men-
sen dat hoorden, waren ze diep
onder de indruk van zijn onder-
wijs.[c]

34 De farizeeën hoorden dat
Jezus de sadduceeën de mond
had gesnoerd, en ze gingen
als groep naar hem toe. **35** Een
van hen, een wetgeleerde, stelde
hem op de proef met de vraag:
36 ‘Meester, wat is het belangrijk-
ste gebod in de wet?’[d] **37** Hij ant-
woordde: ‘“Je moet Jehovah,* je
God, liefhebben met je hele hart,
je hele ziel# en je hele verstand.”[e]
38 Dat is het eerste en be-
langrijkste gebod. **39** Het twee-
de, daarmee vergelijkbaar, is: “Je
moet je naaste liefhebben als je-
zelf.”[f] **40** Op die twee geboden
zijn de hele Wet en de Profeten
gebaseerd.’[g]

41 Terwijl de farizeeën bij el-
kaar waren, vroeg Jezus hun:[h]
42 ‘Wat denken jullie? Van wie
is de Christus een zoon?’ Ze ant-
woordden: ‘Van David.’[i] **43** Hij
vroeg: ‘Hoe kan David hem dan
onder inspiratie*[j] Heer noemen
en zeggen: **44** “Jehovah* heeft
tegen mijn Heer gezegd: ‘Ga aan
mijn rechterhand zitten totdat ik
je vijanden aan je voeten leg’”?[k]
45 Als David hem Heer noemt,
hoe kan hij dan zijn zoon zijn?’[l]
46 Niemand kon hem daar ant-
woord op geven en niemand durf-
de hem verder nog iets te vragen.

23 Toen zei Jezus tegen de
menigte en tegen zijn dis-
cipelen: **2** ‘De schriftgeleerden
en de farizeeën zijn op de stoel
van Mozes gaan zitten. **3** Houd
je dus aan alles wat ze jullie zeg-
gen, maar volg niet hun daden
na, want zelf doen ze niet wat
ze zeggen.[a] **4** Ze bundelen zware
lasten en leggen die op de schou-
ders van de mensen,[b] maar ze wil-
len er zelf geen vinger naar uitste-
ken.[c] **5** Alles wat ze doen, doen
ze om door de mensen gezien te
worden.[d] Want ze maken hun ge-
bedsriemen[e] breder en de fran-
jes van hun kleren langer.[f] **6** Ze
willen de beste plaatsen hebben
bij feestmaaltijden en ze zitten
in de synagoge graag vooraan.*[g]
7 Ook willen ze graag begroet
worden op het marktplein en
door de mensen rabbi* genoemd
worden. **8** Maar jullie moeten je
geen rabbi laten noemen, want
jullie hebben maar één Mees-
ter,[h] terwijl jullie allemaal broe-
ders zijn. **9** Noem niemand op
aarde je vader, want jullie hebben
maar één Vader,[i] die in de hemel
is. **10** Laat je ook geen leider
noemen, want jullie hebben maar
één Leider, de Christus. **11** De
grootste onder jullie zal dege-
ne zijn die jullie dient.[j] **12** Ieder-
een die zichzelf verhoogt, zal ver-
nederd worden,[k] en iedereen die
zichzelf vernedert, zal verhoogd
worden.[l]

13 Wee jullie, schriftgeleerden
en farizeeën, huichelaars! Want
jullie blokkeren voor de mensen
de toegang naar het Koninkrijk
van de hemel. Zelf gaan jullie het
Koninkrijk niet binnen, en men-
sen die naar binnen willen, hou-
den jullie tegen.[m] **14** *—

15 Wee jullie, schriftgeleerden
en farizeeën, huichelaars![n] Want
jullie doorkruisen zee en land om
één proseliet* te maken. En wan-
neer hij eenmaal een proseliet is,
maken jullie van hem iemand die
Gehenna# verdient, twee keer zo
erg als jullie.

16 Wee jullie, blinde gidsen![o]
Jullie zeggen: “Als iemand bij
de tempel zweert, betekent dat

HFST. 22
a Ex 3:6
b Lu 20:37, 38; Ro 4:17
c Mt 7:28; Mr 11:18
d Mr 12:28
e De 6:5; De 10:12; Joz 22:5; Mr 12:30; Lu 10:27
f Le 19:18; Mr 12:31; Lu 10:27; Kol 3:14; Jak 2:8; 1Pe 1:22
g Ro 13:10; Ga 5:14
h Mr 12:35-37; Lu 20:41-44
i Jo 7:42
j 2Sa 23:2
k Ps 110:1; Han 2:34, 35; 1Kor 15:25; Heb 1:13; Heb 10:12, 13
l Mr 12:37

2de kolom

HFST. 23
a Mal 2:7, 8
b Mt 11:28
c Lu 11:46
d Mt 6:1, 2
e De 6:6, 8
f Nu 15:38, 39
g Mr 12:38, 39; Lu 11:43; Lu 14:7, 10; Lu 20:46
h Jo 13:13
i Mt 6:9
j Mt 20:26; Mr 9:35; Lu 22:26
k Sp 16:18
l Sp 29:23; Mt 18:4; Lu 14:11; Ro 12:3; 1Pe 5:5
m Lu 11:52
n Mt 6:2; Lu 12:56
o Mt 15:14

22:37, 44 *Zie App. A5. **22:37; 23:15** #Zie Woordenlijst. **22:43** *D.w.z. onder invloed van de heilige geest.

23:6 *Of ‘op de beste plaatsen’. **23:7** *Of ‘meester’. **23:14** *Zie App. A3. **23:15** *Of ‘bekeerling’.

niets. Maar zweert iemand bij het goud van de tempel, dan moet hij zich aan zijn eed houden.”[a] **17** Dwazen en blinden! Wat is belangrijker: het goud of de tempel die het goud heeft geheiligd? **18** Jullie zeggen ook: “Als iemand bij het altaar zweert, betekent dat niets. Maar zweert iemand bij de offergave die erop ligt, dan moet hij zich aan zijn eed houden.” **19** Blinden! Wat is belangrijker: de offergave of het altaar dat de offergave heiligt? **20** Wie dus zweert bij het altaar, zweert niet alleen daarbij maar ook bij alles wat erop ligt. **21** Wie zweert bij de tempel, zweert niet alleen daarbij maar ook bij degene die er woont.[b] **22** En wie zweert bij de hemel, zweert niet alleen bij Gods troon maar ook bij degene die erop zit.

23 Wee jullie, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars! Want jullie geven een tiende van de munt, de dille en de komijn.[c] Maar jullie negeren de belangrijkste dingen van de wet, namelijk gerechtigheid,[d] barmhartigheid[e] en trouw. Die dingen hadden jullie moeten doen, zonder het andere na te laten.[f] **24** Blinde gidsen![g] Jullie zeven de mug[h] uit maar slikken de kameel[i] door!

25 Wee jullie, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars! Want jullie maken de buitenkant van de beker en de schaal schoon,[j] maar vanbinnen zijn ze vol hebzucht*[k] en egoïsme.[l] **26** Blinde farizeeër! Maak eerst de binnenkant van de beker en de schaal schoon, dan wordt ook de buitenkant schoon.

27 Wee jullie, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars![m] Want jullie zijn net witgekalkte graven.[n] Vanbuiten zien die er prachtig uit, maar vanbinnen zitten ze vol botten van doden en allerlei viezigheid.* **28** Zo lijken ook jullie aan de buitenkant rechtvaardig, maar vanbinnen zijn jullie vol schijnheiligheid en wetteloosheid.[a]

29 Wee jullie, schriftgeleerden en farizeeën, huichelaars![b] Want jullie bouwen graven voor de profeten en versieren de grafmonumenten* van de rechtvaardigen,[c] **30** en jullie zeggen: “Als wij in de tijd van onze voorouders hadden geleefd, zouden we ons niet met hen schuldig hebben gemaakt aan het vermoorden van de profeten.” **31** Jullie getuigen tegen jezelf dat jullie zonen zijn van degenen die de profeten hebben vermoord.[d] **32** Maak dan nu de maat van jullie voorouders vol.

33 Slangen! Addergebroed!*[e] Hoe zullen jullie aan het oordeel van Gehenna#[f] ontsnappen? **34** Om die reden zal ik profeten,[g] wijze mannen en onderwijzers*[h] naar jullie toe sturen. Jullie zullen sommigen van hen doden[i] en aan een paal hangen, en anderen in jullie synagogen geselen[j] en in de ene stad na de andere vervolgen.[k] **35** Daarom zal al het rechtvaardige bloed dat op aarde vergoten is jullie worden aangerekend, van het bloed van de rechtvaardige Abel[l] tot het bloed van Zacharia, de zoon van Berechja, die jullie hebben vermoord tussen het heiligdom en het altaar.[m] **36** Ik verzeker jullie: deze generatie zal verantwoordelijk worden gehouden voor al die dingen.

37 Jeruzalem, Jeruzalem! Je vermoordt de profeten en stenigt de mensen die naar je toe zijn gestuurd[n]... Hoe vaak heb ik je kinderen bij me willen verzamelen zoals een hen haar kuikens onder haar vleugels verzamelt! Maar jullie hebben het niet gewild.[o] **38** Jullie huis zal ver-

---

HFST. 23

a Mt 5:34, 35
b 1Kon 8:13
c Le 27:30
d Mi 6:8; Jo 7:24
e Mt 9:13; Mt 12:7
f Lu 11:42
g Mt 15:14
h Le 11:23
i Le 11:4
j Mr 7:3, 4
k Mr 12:38, 40
l Lu 11:39
m Lu 12:56
n Lu 11:44; Han 23:3

2de kolom

a Lu 16:15
b Mt 6:2
c Lu 11:47
d Lu 11:48; Han 7:52; Heb 11:32, 37
e Mt 3:7; Mt 12:34; Lu 3:7
f Mt 10:28; Lu 12:5
g Lu 11:49-51
h Mt 13:52
i Jo 16:2; Han 7:59
j Han 5:40; 2Kor 11:24
k Lu 21:12
l Ge 4:8, 10; Heb 11:4
m 2Kr 24:20-22
n Jo 8:59; Heb 11:32, 37
o Lu 13:34; Lu 19:41, 42

23:25 *Of ‘buit’. **23:27** *Of ‘onreinheid’.

23:29 *Of ‘herinneringsgraven’. **23:33** *Of ‘kinderen van adders!’ #Zie Woordenlijst. **23:34** *Of ‘openbaar onderwijzers’.

laten worden.*[a] **39** Want ik zeg
jullie: vanaf nu zullen jullie me
niet meer zien totdat jullie zeg-
gen: “Gezegend is degene die
komt in Jehovah’s* naam!”’[b]

24 Toen Jezus de tempel ver-
liet, kwamen zijn disci-
pelen naar hem toe om hem
op de tempelgebouwen te wijzen.
2 Maar hij zei tegen ze: ‘Zien jul-
lie dit allemaal? Ik verzeker jul-
lie: Er zal hier niet één steen op
de andere blijven. Alles zal wor-
den afgebroken.’[c]

3 Terwijl hij op de Olijfberg
zat, kwamen de discipelen naar
hem toe. Ze waren alleen met
hem en vroegen: ‘Vertel ons, wan-
neer zal dat allemaal gebeuren?
En wat zal het teken zijn van je
aanwezigheid*[d] en van het einde
van het tijdperk?’#[e]

4 Jezus antwoordde: ‘Pas op
dat niemand je misleidt,[f] **5** want
er zullen velen komen die mijn
naam gebruiken en zeggen: “Ik
ben de Christus”, en ze zullen
veel mensen misleiden.[g] **6** Jul-
lie zullen horen van oorlogen
en berichten van oorlogen. Raak
niet in paniek, want die dingen
moeten gebeuren, maar het is
nog niet het einde.[h]

7 Want het ene volk zal strij-
den* tegen het andere, en het ene
koninkrijk tegen het andere.[i] In
de ene plaats na de andere zul-
len voedseltekorten[j] en aardbe-
vingen[k] zijn. **8** Al die dingen zijn
het begin van de weeën.*

9 Dan zullen mensen jullie uit-
leveren, onderdrukken[l] en do-
den,[m] en jullie zullen vanwege
mijn naam door alle volken wor-
den gehaat.[n] **10** Ook zullen ve-
len dan struikelen, elkaar ver-
raden en elkaar haten. **11** Er
zullen veel valse profeten ver-
schijnen en zij zullen velen mis-
leiden.[a] **12** En omdat de mensen
steeds wettelozer zullen worden,
zal de liefde van de meesten
bekoelen. **13** Maar wie volhardt
tot het einde zal worden gered.[b]
14 En dit goede nieuws van het
Koninkrijk zal op de hele be-
woonde aarde worden gepredikt
als een getuigenis voor alle vol-
ken,[c] en dan zal het einde komen.

15 Wanneer jullie daarom het
walgelijke ding dat verwoesting
veroorzaakt, waarover de profeet
Daniël sprak, in een heilige plaats
zien staan[d] (lezer, gebruik in-
zicht), **16** dan moeten degenen
die in Judea zijn naar de ber-
gen vluchten.[e] **17** Wie op het
dak is, moet niet naar beneden
gaan om spullen uit zijn huis te
halen, **18** en wie op het veld is,
moet niet teruggaan om zijn bo-
venkleed op te halen. **19** Wee
de vrouwen die in die tijd zwan-
ger zijn of een kind aan de borst
hebben! **20** Blijf bidden dat jul-
lie niet in de winter of op de sab-
bat hoeven te vluchten. **21** Want
er zal dan een grote verdruk-
king* zijn[f] zoals er vanaf het be-
gin van de wereld tot nu toe
niet is voorgekomen en ook nooit
meer zal voorkomen.[g] **22** Als die
tijd niet zou worden verkort, zou
niemand* worden gered. Maar ter
wille van de uitverkorenen zal die
tijd worden verkort.[h]

23 Als iemand dan tegen jul-
lie zegt: “Kijk! Hier is de Chris-
tus”[i] of: “Daar!”, moeten jullie het
niet geloven.[j] **24** Want er zullen
valse christussen en valse pro-
feten[k] verschijnen, die grote te-
kenen en wonderen zullen doen
in een poging zelfs de uitverko-
renen te misleiden.[l] **25** Maar ik
heb jullie van tevoren gewaar-
schuwd. **26** Als mensen dus te-
gen jullie zeggen: “Kijk! Hij is in
de woestijn”, ga er dan niet heen.
En als ze zeggen: “Kijk! Hij is in
de binnenkamers”, geloof het dan

23:38 *Of mogelijk ‘zal leeg komen te staan’. **23:39** *Zie App. A5. **24:3, 21** *Zie Woordenlijst. **24:3** #Of ‘besluit van het samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **24:7** *Lett.: ‘opstaan’. **24:8** *Of ‘moeilijkheden’.

24:22 *Lett.: ‘geen vlees’.

HFST. 23
a 1Kon 9:7, 8; Jer 12:7; Jer 22:5; Mt 21:43; Lu 21:20
b Ps 118:26

HFST. 24
c Mr 13:1, 2; Lu 19:44; Lu 21:5, 6
d Mt 24:27; Mt 24:37-39
e Mt 13:39; Mt 28:20; Mr 13:3, 4; Lu 21:7
f Mr 13:5, 6; Lu 21:8
g Mt 24:24
h Mr 13:7; Lu 21:9
i Opb 6:4
j Han 11:28; Opb 6:6
k Mr 13:8; Lu 21:10, 11
l Jo 15:20; Han 11:19; Opb 2:10
m Jo 16:2; Han 7:59; Han 12:1, 2; Opb 6:11
n Mt 10:17, 22; Mr 13:9, 13; Lu 21:12, 13; Lu 21:17; Jo 15:21; 2Ti 3:12

2de kolom
a Mt 7:15; 1Ti 4:1; 2Pe 2:1
b Mt 10:22; Mr 13:13; Lu 21:19; Heb 10:36
c Mt 9:35; Mt 28:19, 20; Mr 13:10; Opb 14:6
d Da 9:27; Da 11:31; Da 12:11; Mr 13:14-18; Lu 21:20
e Lu 21:21-23
f Lu 21:23; Opb 7:14
g Da 12:1; Mr 13:19
h Mr 13:20
i Mt 24:5
j Mr 13:21-23
k Mt 7:15; 2Pe 2:1
l Mt 7:22, 23; 2Th 2:9

niet.[a] **27** Want zoals de bliksem
uit het oosten komt en schijnt tot
in het westen, zo zal de aanwe-
zigheid* van de Mensenzoon zijn.[b]
28 Waar het lijk is, daar zullen de
arenden zich verzamelen.[c]

29 Onmiddellijk na de ver-
drukking van die periode zal de
zon worden verduisterd[d] en zal de
maan geen licht meer geven. De
sterren zullen uit de hemel val-
len en de hemelse krachten zul-
len worden geschud.[e] **30** Dan zal
het teken van de Mensenzoon
aan de hemel verschijnen en zul-
len alle volken* op aarde zich
van verdriet op de borst slaan.[f]
Ze zullen de Mensenzoon[g] op de
wolken van de hemel zien ko-
men met kracht en grote majes-
teit.#[h] **31** En hij zal zijn engelen
onder luid trompetgeschal erop-
uit sturen om zijn uitverkorenen
bijeen te brengen uit de vier wind-
streken, van het ene uiteinde van
de hemel tot het andere.[i]

32 Leer de volgende les van
de vijgenboom: als de nieuwe tak-
ken uitlopen en er blaadjes aan
komen, weet je dat het bijna zo-
mer is.[j] **33** Zo weten jullie ook,
als jullie al die dingen zien, dat hij
voor de deur staat.[k] **34** Ik verze-
ker jullie dat deze generatie niet
zal verdwijnen voordat al die din-
gen gebeuren. **35** Hemel en aar-
de zullen verdwijnen, maar mijn
woorden zullen nooit verdwij-
nen.[l]

36 Van die dag en dat uur weet
niemand iets af,[m] ook de engelen
in de hemel en de Zoon niet, maar
alleen de Vader.[n] **37** De aan-
wezigheid* van de Mensenzoon[o]
zal zijn als de tijd van Noach.[p]
38 Want in de tijd vóór de vloed
aten en dronken de mensen, man-
nen trouwden en vrouwen wer-
den uitgehuwelijkt, tot de dag dat
Noach de ark in ging.[q] **39** En ze
hadden er geen aandacht voor tot-
dat de vloed kwam en ze allemaal
wegvaagde.[a] Zo zal ook de aanwe-
zigheid van de Mensenzoon zijn.
40 Er zullen dan twee mannen op
het veld zijn. De een zal worden
meegenomen en de ander achter-
gelaten. **41** Twee vrouwen zul-
len samen graan malen. De een
zal worden meegenomen en de an-
der achtergelaten.[b] **42** Blijf dus
waakzaam, want jullie weten niet
op welke dag jullie Heer komt.[c]

43 Maar weet dit: als de huis-
eigenaar had geweten hoe laat*
de dief zou komen,[d] zou hij wak-
ker zijn gebleven en niet heb-
ben toegelaten dat er in zijn huis
werd ingebroken.[e] **44** Zorg daar-
om dat je er klaar voor bent,[f]
want de Mensenzoon komt op een
uur waarop je het niet verwacht.

45 Wie is echt de getrouwe en
beleidvolle* slaaf, die door zijn
meester over zijn huisknechten
is aangesteld om hun op het juis-
te moment hun voedsel te ge-
ven?[g] **46** Gelukkig is die slaaf
als hij daarmee bezig is wanneer
zijn meester komt![h] **47** Ik ver-
zeker jullie: hij zal hem aanstel-
len over al zijn bezittingen.

48 Maar stel dat de slaaf slecht
is en bij zichzelf* zegt: “Mijn
meester komt voorlopig niet”,[i]
49 en hij begint zijn medeslaven
te slaan en gaat met dronkaards
eten en drinken. **50** Dan komt
de meester van die slaaf op een
dag waarop hij het niet verwacht
en op een uur dat hij niet weet,[j]
51 en hij zal hem heel zwaar
straffen en hem hetzelfde lot la-
ten ondergaan als de huichelaars.
Daar zal hij jammeren en knarse-
tanden.[k]

25 Het Koninkrijk van de he-
mel kan vergeleken wor-
den met tien maagden die met
hun lampen[l] op weg gingen,
de bruidegom[m] tegemoet. **2** Vijf

24:27, 37 *Zie Woordenlijst. **24:30** *Lett.: ‘stammen’. #Of ‘heerlijkheid’. **24:43** *Of ‘in welke nachtwake’. **24:45** *Of ‘verstandige’. **24:48** *Lett.: ‘in zijn hart’.

HFST. 24
a Lu 17:23
b Lu 17:24
c Lu 17:37
d Joë 2:31
e Mr 13:24, 25; Lu 21:25, 26
f Opb 1:7
g Da 7:13
h Mt 26:64; Mr 13:26; Lu 21:27
i Mr 13:27
j Mr 13:28-31; Lu 21:29-33
k Jak 5:8, 9
l Lu 21:33
m 1Th 5:1, 2
n Mr 13:32; Han 1:7
o Lu 17:26, 27
p Ge 6:11-13
q Ge 7:7; Heb 11:7; 1Pe 3:19, 20; 2Pe 2:5

2de kolom
a Ge 7:23; 2Pe 3:6
b Lu 17:35
c Mt 25:13; Mr 13:33; Lu 21:36
d 1Th 5:2; 2Pe 3:10
e Lu 12:39, 40
f Mr 13:35
g Lu 12:42-44
h Opb 16:15
i Lu 12:45, 46
j Mt 25:13
k Mt 13:42

HFST. 25
l Lu 12:35; Fil 2:15
m Jo 3:28, 29; Opb 19:7

van hen waren dwaas en vijf waren verstandig.*[a] **3** Want de dwaze maagden namen wel hun lampen mee maar geen olie, **4** terwijl de verstandige maagden behalve hun lampen ook een kruik met olie meenamen. **5** Omdat de bruidegom op zich liet wachten, werden ze allemaal moe en vielen ze in slaap. **6** Maar midden in de nacht werd er geroepen: “Daar is de bruidegom! Ga hem tegemoet.” **7** Toen stonden alle maagden op en maakten hun lampen klaar.[b] **8** De dwaze maagden zeiden tegen de verstandige: “Geef ons wat van jullie olie, want onze lampen gaan bijna uit.” **9** De verstandige maagden antwoordden: “Misschien is er niet genoeg voor ons en jullie samen. Jullie kunnen beter naar een verkoper gaan om zelf olie te kopen.” **10** Terwijl ze onderweg waren om olie te kopen, kwam de bruidegom. De maagden die klaarstonden, gingen met hem naar binnen naar het bruiloftsfeest,[c] en de deur werd gesloten. **11** Later kwamen ook de andere maagden. “Mijnheer, mijnheer, laat ons binnen!”, riepen ze.[d] **12** Maar hij antwoordde: “Ik verzeker jullie, ik ken jullie niet.”

13 Blijf dus waakzaam,[e] want jullie weten de dag en het uur niet.[f]

14 Het is als met een man die op het punt stond naar het buitenland te reizen. Hij riep zijn slaven bij zich en vertrouwde zijn bezittingen aan hen toe.[g] **15** Aan de een gaf hij vijf talenten,* aan de ander twee en aan weer een ander één, waarbij hij rekening hield met hun mogelijkheden. Toen vertrok hij naar het buitenland. **16** De slaaf die vijf talenten had gekregen, ging er meteen zaken mee doen en verdiende er nog vijf bij. **17** En de slaaf die twee talenten had gekregen, verdiende er twee bij. **18** Maar de slaaf die maar één talent had gekregen, ging een gat in de grond graven en verborg het geld* van zijn meester.

19 Na een lange tijd kwam de meester van de slaven en liet hen verantwoording afleggen.[a] **20** De slaaf die vijf talenten had gekregen, kwam naar voren en gaf hem vijf extra talenten. Hij zei: “Meester, u hebt me vijf talenten toevertrouwd. Kijk, ik heb er nog vijf bij verdiend.”[b] **21** “Goed gedaan!”, zei zijn meester. “Je bent een goede en trouwe slaaf. Omdat je de weinige dingen trouw hebt beheerd, zal ik je over veel dingen aanstellen.[c] Kom, deel in de vreugde van je meester.”[d] **22** Toen kwam de slaaf die twee talenten had gekregen naar voren en zei: “Meester, u hebt me twee talenten toevertrouwd. Kijk, ik heb er nog twee bij verdiend.”[e] **23** Zijn meester zei tegen hem: “Goed gedaan! Je bent een goede en trouwe slaaf. Omdat je de weinige dingen trouw hebt beheerd, zal ik je over veel dingen aanstellen. Kom, deel in de vreugde van je meester.”

24 Als laatste kwam de slaaf die één talent had gekregen naar voren. Hij zei: “Meester, ik wist dat u veeleisend bent, en dat u oogst waar u niet hebt gezaaid en graan inzamelt dat u niet hebt gewand.[f] **25** Ik was bang en daarom heb ik uw talent in de grond verborgen. Hier hebt u het terug.” **26** Zijn meester antwoordde: “Slechte en luie slaaf, je wist dat ik oogst waar ik niet heb gezaaid en dat ik graan inzamel dat ik niet heb gewand. **27** Je had mijn geld* naar de bank moeten brengen, dan zou ik het bij mijn komst met rente hebben teruggekregen.

HFST. 25
a Mt 7:24, 26
b Lu 12:35
c Opb 19:9
d Lu 13:25, 27
e 1Th 5:6; 1Pe 5:8
f Mt 24:42, 50; Mr 13:33
g Lu 19:12, 13

2de kolom
a Lu 19:15
b Lu 19:16, 17
c Lu 16:10
d Heb 12:2
e Lu 19:18, 19
f Lu 19:20-23

25:2 * Of ‘beleidvol’. **25:15** * Een Grieks talent woog 20,4 kg. Zie App. B14.

25:18, 27 * Lett.: ‘zilver’.

28 Neem het talent van hem
af en geef het aan de slaaf
die tien talenten heeft.[a] **29** Want
wie heeft, zal meer krijgen en
zelfs overvloed hebben. Maar
van wie niets heeft, zal zelfs
wat hij heeft worden afgenomen.[b]
30 Gooi de nutteloze slaaf eruit,
de duisternis in. Daar zal hij jam-
meren en knarsetanden.”
31 Wanneer de Mensenzoon[c]
komt in zijn majesteit,* samen
met alle engelen,[d] zal hij op
zijn verheven troon plaatsnemen.
32 Alle volken zullen vóór hem
worden samengebracht, en hij zal
de mensen van elkaar scheiden
zoals een herder de schapen van
de bokken scheidt. **33** De scha-
pen[e] zal hij aan zijn rechterhand
zetten, maar de bokken aan zijn
linkerhand.[f]
34 Dan zal de Koning tegen de-
genen aan zijn rechterhand zeg-
gen: “Jullie zijn door mijn Va-
der gezegend. Kom, jullie zullen
het Koninkrijk erven dat van-
af de grondlegging* van de wereld
voor jullie bestemd is. **35** Want
toen ik honger had, hebben jul-
lie me iets te eten gegeven. Toen
ik dorst had, hebben jullie me iets
te drinken gegeven. Ik was een
vreemdeling en toch hebben jul-
lie me gastvrij ontvangen.[g] **36** Ik
was naakt* en jullie hebben me
kleding gegeven.[h] Toen ik ziek
was, hebben jullie me verzorgd.
Toen ik in de gevangenis zat, heb-
ben jullie me bezocht.”[i] **37** Dan
zullen de rechtvaardigen hem vra-
gen: “Heer, wanneer hebben we
gezien dat u honger of dorst had
en hebben we u iets te eten
of te drinken gegeven?[j] **38** Wan-
neer hebben we u als vreemdeling
gezien en u gastvrij ontvangen,
of naakt en hebben we u kle-
ding gegeven? **39** Wanneer heb-
ben we gezien dat u ziek was of in
de gevangenis zat en hebben we u
bezocht?” **40** De Koning zal ant-
woorden: “Ik verzeker jullie: alles
wat jullie voor een van de minsten
van deze broeders van mij hebben
gedaan, hebben jullie voor mij ge-
daan.”[a]
41 Dan zal hij tegen degenen
aan zijn linkerhand zeggen: “Jul-
lie zijn vervloekt! Ga weg van
mij,[b] naar het eeuwige vuur[c] dat
voor de Duivel en zijn engelen be-
stemd is.[d] **42** Want toen ik hon-
ger had, hebben jullie me niets
te eten gegeven, en toen ik dorst
had, hebben jullie me niets te
drinken gegeven. **43** Ik was een
vreemdeling, maar jullie hebben
me niet gastvrij ontvangen. Ik
was naakt, maar jullie hebben
me geen kleding gegeven. Toen
ik ziek was en in de gevan-
genis zat, hebben jullie me niet
verzorgd.” **44** Dan zullen ook zij
zeggen: “Heer, wanneer hebben
we u hongerig of dorstig gezien,
als vreemdeling, naakt, ziek of
in de gevangenis en hebben we
u niet geholpen?” **45** Dan zal hij
tegen ze zeggen: “Ik verzeker jul-
lie: alles wat jullie niet voor een
van deze minsten hebben gedaan,
hebben jullie ook niet voor mij
gedaan.”[e] **46** Zij zullen voor eeu-
wig worden afgesneden,*[f] maar
de rechtvaardigen zullen het eeu-
wige leven krijgen.’[g]

26 Toen Jezus al die dingen
had gezegd, zei hij tegen
zijn discipelen: **2** ‘Jullie weten
dat over twee dagen het Pascha
plaatsvindt,[h] en de Mensenzoon
zal worden overgeleverd om aan
een paal te worden gehangen.’[i]
3 Ondertussen kwamen de
overpriesters en de oudsten van
het volk bij elkaar op de binnen-
plaats van de hogepriester, Ka̱-
jafas.[j] **4** Ze smeedden plannen[k]
om Jezus door middel van een
list gevangen te nemen* en hem te
doden. **5** Maar ze zeiden: ‘Niet

25:31 *Of ‘heerlijkheid’. **25:34** *Of ‘het begin’. **25:36** *Of ‘onvoldoende gekleed’.

25:46 *D.w.z. van het leven. Lett.: ‘afgekapt’, ‘afgesnoeid’. **26:4** *Of ‘te grijpen’.

HFST. 25

a Lu 19:24-26
b Mt 13:12, Mr 4:25, Lu 8:18, Jo 15:2
c Da 7:13
d Mt 16:27
e Jo 10:14
f Mt 25:41
g Heb 13:2, 3Jo 5
h Jak 2:15, 16
i 2Ti 1:16
j Mt 10:42

2de kolom

a Sp 19:17, Mt 10:40, Mr 9:41, Heb 6:10
b Mt 7:23
c Mt 18:8, 9
d Opb 12:9, Opb 20:10
e Za 2:8, Han 9:4, 5
f 2Pe 2:9
g Ro 2:6, 7

HFST. 26

h Ex 12:14, Mr 14:1, 2, Lu 22:1, 2, Jo 13:1
i Mt 16:21, Mt 20:18, 19, Mt 27:26, Mr 15:15, Jo 19:16
j Mt 26:57, Lu 3:2, Jo 11:49, Jo 18:13, 24
k Ps 2:2

op het feest, anders komt het volk
in opstand.’
6 Toen Jezus in Bethạnië in
het huis van Simon de melaatse
was,[a] **7** kwam er een vrouw naar
hem toe met een albasten kruik-
je met kostbare, geurige olie. Die
goot ze over zijn hoofd uit ter-
wijl hij aan tafel aanlag. **8** Toen
de discipelen dat zagen, zeiden
ze verontwaardigd: ‘Wat een ver-
spilling! **9** De olie had voor veel
geld verkocht kunnen worden, en
dat had aan de armen gegeven
kunnen worden.’ **10** Jezus had
het in de gaten en zei: ‘Waar-
om maken jullie het die vrouw zo
moeilijk? Ze heeft iets goeds voor
mij gedaan. **11** Arme mensen
zullen er altijd zijn,[b] maar ik zal
niet altijd bij jullie zijn.[c] **12** Ze
heeft deze geurige olie over mijn
lichaam uitgegoten als voorberei-
ding op mijn begrafenis.[d] **13** Ik
verzeker jullie: overal in de we-
reld waar dit goede nieuws wordt
gepredikt, zal ook als herinnering
aan deze vrouw worden verteld
wat ze heeft gedaan.’[e]
14 Hierna ging één van de
twaalf, degene die Judas Iskạ-
riot[f] werd genoemd, naar de over-
priesters.[g] **15** Hij zei: ‘Wat ge-
ven jullie me als ik hem aan
jullie verraad?’[h] Ze beloofden hem
30 zilverstukken.[i] **16** Vanaf toen
bleef hij naar een goed moment
zoeken om Jezus te verraden.
17 Op de eerste dag van het
Feest van het Ongezuurde Brood[j]
kwamen de discipelen naar Jezus
toe en vroegen: ‘Waar wil je dat
we voorbereidingen treffen zodat
je de paschamaaltijd kunt eten?’[k]
18 Hij zei: ‘Ga naar de stad, naar
die-en-die. Zeg tegen hem: “De
Meester zegt: ‘Mijn tijd* is geko-
men. In uw huis zal ik met mijn
discipelen het Pascha vieren.’”’
19 De discipelen deden wat Jezus
hun had opgedragen en maakten
alles klaar voor het Pascha.

26:18 *Of ‘vastgestelde tijd’.

HFST. 26
a Mr 14:3-9 Jo 12:1-8
b De 15:11
c Mr 14:7
d Mr 14:8 Jo 12:7
e Mr 14:9
f Mt 10:2, 4 Jo 13:2
g Mr 14:10, 11 Lu 22:3-6
h Jo 11:57
i Ex 21:32 Za 11:12 Mt 27:3
j Ex 12:18 Ex 23:15 Lu 22:1
k Mr 14:12-16 Lu 22:7-13

2de kolom
a De 16:6
b Mr 14:17-21 Lu 22:14
c Lu 22:21-23 Jo 6:70 Jo 13:21, 22
d Ps 41:9 Mr 14:20 Lu 22:21 Jo 13:26
e De 27:25
f Lu 22:22 Jo 17:12
g Mr 14:21
h 1Kor 10:16
i Mr 14:22 Lu 22:19 1Kor 11:23-26
j Mr 14:23 Lu 22:20
k 1Kor 10:16
l Ex 24:8 Jer 31:31 Heb 7:22
m Mt 20:28 Mr 14:24
n Ef 1:7 Heb 9:20, 22
o Mr 14:25 Lu 22:18
p Lu 22:39 Jo 18:1
q Za 13:7 Mr 14:27, 28 Jo 16:32
r Mt 28:7 Mt 28:16

20 Toen het avond werd,[a] ging
hij met de 12 discipelen aan ta-
fel.*[b] **21** Tijdens het eten zei hij:
‘Ik verzeker jullie: één van jullie
zal mij verraden.’[c] **22** Hier wa-
ren de discipelen heel bedroefd
over en de een na de ander vroeg
hem: ‘Heer, ik ben het toch niet?’
23 Hij antwoordde: ‘Degene die
zijn hand met mij in de schaal
doopt, zal mij verraden.[d] **24** De
Mensenzoon zal inderdaad weg-
gaan,* zoals er over hem staat ge-
schreven. Maar wee[e] degene door
wie de Mensenzoon wordt verra-
den![f] Die man had beter niet ge-
boren kunnen worden.’[g] **25** Ju-
das, die op het punt stond hem
te verraden, zei: ‘Rabbi, ik ben
het toch niet?’ Jezus zei tegen
hem: ‘Je zegt het zelf.’
26 Terwijl ze verder aten, nam
Jezus een brood. Hij sprak een ze-
gen uit, brak het[h] en gaf het aan
de discipelen. Hij zei: ‘Neem dit
en eet. Dit betekent mijn lichaam.’[i]
27 Toen nam hij een beker. Hij
sprak een dankgebed uit en gaf
hun de beker, terwijl hij zei: ‘Drink
hier allemaal uit,[j] **28** want dit
betekent mijn “bloed[k] van het ver-
bond”,*[l] dat voor velen vergoten
zal worden[m] om zonden te verge-
ven.[n] **29** Maar ik zeg jullie: vanaf
nu zal ik niet meer van de vrucht
van de wijnstok drinken tot de dag
waarop ik samen met jullie nieu-
we wijn zal drinken in het Konink-
rijk van mijn Vader.’[o] **30** Na het
zingen van lofzangen* gingen ze
naar buiten, naar de Olijfberg.[p]
31 Toen zei Jezus: ‘Vannacht
zullen jullie allemaal struikelen
vanwege mij, want er staat ge-
schreven: “Ik zal de herder slaan,
en de schapen van de kud-
de zullen uiteengejaagd worden.”[q]
32 Maar nadat ik uit de dood ben
opgewekt, zal ik vóór jullie uit
naar Galilea gaan.’[r] **33** Daarop

26:20 *Of ‘lag hij met (...) aan tafel aan’. **26:24** *Of ‘heengaan’. **26:28** *Zie Woordenlijst. **26:30** *Of ‘psalmen’.

zei Petrus: ‘Ook al struikelen alle
anderen vanwege jou, ik zal nooit
struikelen!’[a] **34** Jezus zei tegen
hem: ‘Ik verzeker je: nog deze
nacht, voordat een haan kraait,
zul je drie keer zeggen dat je mij
niet kent.’*[b] **35** Petrus zei: ‘Ook
al zou ik met je moeten sterven,
ik zal nooit zeggen dat ik je niet
ken.’[c] Alle andere discipelen zei-
den hetzelfde.

36 Toen kwam Jezus met de
discipelen bij de plek die Gethse-
mané[d] heette, en hij zei tegen ze:
‘Ga hier zitten. Dan ga ik verder-
op bidden.’[e] **37** Vervolgens nam
hij Petrus en de twee zonen
van Zebedeüs met zich mee. Hij
werd intens verdrietig en voel-
de grote ongerustheid opkomen.[f]
38 Toen zei hij tegen ze: ‘Ik*
ben dodelijk bedroefd. Blijf hier
met mij waken.’[g] **39** Hij liep een
eindje verder en liet zich voor-
over op de grond vallen. Hij bad:[h]
‘Mijn Vader, als het mogelijk is,
laat deze beker[i] dan aan mij voor-
bijgaan. Maar niet zoals ik wil,
maar zoals u wilt.’[j]

40 Hij ging terug naar de dis-
cipelen en zag dat ze lagen te sla-
pen. Hij zei tegen Petrus: ‘Kon-
den jullie zelfs niet één uur met
mij waken?[k] **41** Blijf waakzaam[l]
en bid voortdurend,[m] zodat jullie
niet toegeven aan verleiding.[n] De
geest is natuurlijk gewillig, maar
het vlees is zwak.’[o] **42** Hij ging
nog een keer weg en bad: ‘Mijn
Vader, als het niet mogelijk is
dat deze beker voorbijgaat zon-
der dat ik hem drink, laat dan
uw wil gebeuren.’[p] **43** Hij ging
opnieuw terug en ook nu sliepen
ze, want ze konden hun ogen niet
openhouden. **44** Hij liet ze ach-
ter, ging weer weg en bad voor
de derde keer, waarbij hij op-
nieuw hetzelfde zei. **45** Daarna
ging hij terug naar de discipelen
en zei tegen ze: ‘Het is nu toch
niet de tijd om te slapen en te
rusten? Het uur is gekomen dat
de Mensenzoon verraden wordt
en aan zondaars wordt overgele-
verd. **46** Sta op, laten we gaan.
Kijk! Mijn verrader komt eraan.’
47 Hij was nog niet uitgespro-
ken of Judas, één van de twaalf,
kwam eraan. Hij had een grote
menigte met zwaarden en knup-
pels bij zich, die door de over-
priesters en de oudsten van het
volk was gestuurd.[a]

48 Zijn verrader had een te-
ken met hen afgesproken. Hij
had gezegd: ‘Degene die ik kus,
die is het. Neem hem gevangen.’
49 Hij ging recht op Jezus af en
zei: ‘Gegroet, rabbi!’ Toen kus-
te hij hem teder. **50** Maar Jezus
zei tegen hem: ‘Vriend, wat kom
je hier doen?’[b] Toen kwamen ze
naar voren, grepen Jezus en na-
men hem gevangen. **51** Iemand
die bij Jezus was, trok zijn
zwaard, haalde uit naar de slaaf
van de hogepriester en sloeg hem
zijn oor af.[c] **52** ‘Steek je zwaard
terug,’[d] zei Jezus, ‘want wie naar
het zwaard grijpt, zal door het
zwaard omkomen.[e] **53** Of denk
je dat ik mijn Vader niet kan vra-
gen of hij onmiddellijk meer dan
12 legioenen* engelen[f] naar me
toe wil sturen? **54** Hoe zou dan
de Schrift worden vervuld, die
zegt dat het zo moet gebeuren?’
55 Toen zei Jezus tegen de me-
nigte: ‘Zijn jullie met zwaarden
en knuppels gekomen om me ge-
vangen te nemen alsof ik een
misdadiger ben? Dag in dag uit
was ik in de tempel aan het on-
derwijzen,[g] en toen hebben jul-
lie me niet opgepakt.[h] **56** Maar
dit gebeurt allemaal zodat in ver-
vulling gaat wat door de profeten
is geschreven.’[i] Vervolgens lieten
alle discipelen hem in de steek en
vluchtten.[j]

HFST. 26
a Mr 14:29-31
b Mr 14:30, Lu 22:34, Jo 13:38
c Lu 22:33
d Jo 18:1
e Mr 14:32-36, Lu 22:40
f Jes 53:3
g Mr 14:34
h Heb 5:7
i Mt 20:22, Jo 18:11
j Mr 14:36, Lu 22:42, Jo 5:30, Jo 6:38, Heb 10:9
k Mr 14:37-42, Lu 22:45
l Mr 13:33, 1Pe 5:8, Opb 16:15
m Lu 18:1, Ro 12:12, Ef 6:18, 1Pe 4:7
n Mt 6:13, Lu 22:46
o Mr 14:38, Ro 7:23
p Mt 6:10, Jo 12:27

2de kolom
a Mr 14:43-47, Lu 22:47-51, Jo 18:3
b Ps 41:9
c Mr 14:47, Lu 22:50, Jo 18:10
d Jo 18:11
e Ge 9:6
f 2Kon 6:17, Da 7:10, Mt 4:11
g Lu 19:47, Jo 18:20
h Mr 14:48, 49, Lu 22:52, 53
i Ps 22:16-18, Jes 53, Da 9:26
j Za 13:7, Mr 14:50, Jo 16:32

26:34 *Of ‘zul je mij drie keer verloochenen’. **26:38** *Of ‘mijn ziel’.

26:53 *De grootste legerafdeling bij de oude Romeinen. Het woord verwijst hier naar een groot aantal.

57 De mannen die Jezus had-
den opgepakt, brachten hem naar
de hogepriester Kajafas.[a] Daar
waren ook de schriftgeleerden en
de oudsten bij elkaar gekomen.[b]
58 Maar Petrus bleef hem op een
flinke afstand volgen, tot aan de
binnenplaats van de hogepriester.
Hij ging naar binnen en ging bij
de bedienden zitten om te zien
hoe het zou aflopen.[c]

59 Ondertussen zochten de
overpriesters en het hele Sanhe-
drin naar valse getuigenverklarin-
gen tegen Jezus om hem ter dood
te kunnen brengen.[d] 60 Maar ze
vonden er geen, hoewel zich
veel valse getuigen meldden.[e] La-
ter kwamen er twee 61 die zei-
den: ‘Deze man heeft gezegd: “Ik
kan de tempel van God afbre-
ken en in drie dagen opbouwen.”’[f]
62 De hogepriester stond op en
zei tegen hem: ‘Geef je geen ant-
woord? Hoor je niet waar ze je
van beschuldigen?’[g] 63 Maar Je-
zus bleef zwijgen.[h] Daarom zei
de hogepriester: ‘Ik stel je on-
der ede bij de levende God. Ver-
tel ons of je de Christus bent, de
Zoon van God!’[i] 64 ‘U zegt het
zelf’, antwoordde Jezus. ‘Maar ik
zeg jullie: vanaf nu zullen jullie de
Mensenzoon[j] aan de rechterhand
van macht zien zitten[k] en hem op
de wolken van de hemel zien ko-
men.’[l] 65 Toen scheurde de ho-
gepriester zijn kleren en riep uit:
‘Hij heeft God gelasterd! Waar-
voor hebben we nog getuigen no-
dig? Nu hebben jullie zijn gods-
lastering zelf gehoord. 66 Wat
vinden jullie?’ Ze antwoordden:
‘Hij verdient de dood.’[m] 67 Toen
spuugden ze hem in het gezicht[n]
en stompten hem.[o] Anderen sloe-
gen hem in het gezicht[p] 68 en
zeiden: ‘Profeteer eens, Chris-
tus. Wie heeft je geslagen?’

69 Petrus zat nog steeds bui-
ten op de binnenplaats. Er kwam
een dienstmeisje naar hem toe.
Ze zei: ‘Jij was ook bij Jezus de
Galileeër!’[q] 70 Maar hij ontken-
de het waar iedereen bij was en
zei: ‘Ik weet niet waar je het over
hebt.’ 71 Hij ging weg, naar het
portaal, maar werd door een an-
der meisje herkend. Ze zei te-
gen de mensen die daar waren:
‘Deze man was bij Jezus de Naza-
rener.’[a] 72 Hij ontkende het op-
nieuw en zwoer: ‘Ik ken die man
niet!’ 73 Even later kwamen de
omstanders dichterbij en zeiden
tegen Petrus: ‘Ja, jij hoort ook bij
hen. Trouwens, je dialect* ver-
raadt je.’ 74 Daarop begon hij
te vloeken en te zweren: ‘Ik ken
die man niet!’ En onmiddellijk
kraaide er een haan. 75 Toen
herinnerde Petrus zich dat Jezus
had gezegd: ‘Voordat een haan
kraait, zul je drie keer zeggen
dat je mij niet kent.’[b] Hij ging
naar buiten en huilde bitter.

27 Toen het ochtend werd,
kwamen alle overpriesters
en de oudsten van het volk bij el-
kaar om te overleggen hoe ze Je-
zus konden ombrengen.[c] 2 Ze
boeiden hem, leidden hem weg
en leverden hem over aan Pila-
tus, de gouverneur.[d]

3 Judas, de verrader, zag dat
Jezus veroordeeld was en kreeg
spijt. Daarom bracht hij de 30 zil-
verstukken terug naar de over-
priesters en de oudsten[e] 4 en
zei: ‘Ik heb gezondigd. Ik heb een
onschuldige* verraden.’ Ze zei-
den: ‘Wat maakt ons dat uit? Dat
is jouw probleem!’# 5 Toen gooi-
de hij de zilverstukken de tem-
pel in en ging weg. Daarna hing
hij zich op.[f] 6 De overpriesters
pakten de zilverstukken en zei-
den: ‘Het is niet toegestaan om
ze naar de heilige schatkamer te
brengen, want het is bloedgeld.’
7 Nadat ze met elkaar hadden
overlegd, gebruikten ze het geld
om het veld van de pottenbakker
te kopen als begraafplaats voor
vreemdelingen. 8 Daarom wordt

HFST. 26
a Jo 18:13
b Mr 14:53, 54 Lu 22:54, 55
c Jo 18:16
d Mr 14:55-59
e Ps 27:12 Ps 35:11
f Mt 27:39, 40 Jo 2:19 Han 6:14
g Mr 14:60-65
h Jes 53:7 Han 8:32
i Lu 22:67-71
j Da 7:13 Jo 1:51
k Ps 110:1 Lu 22:69
l Mr 14:62 Opb 1:7
m Le 24:16 Jo 19:7
n Jes 50:6
o Lu 22:63, 64
p Jes 53:3
q Mr 14:66-72 Lu 22:54-62 Jo 18:15-17

2de kolom
a Jo 18:25-27
b Mt 26:34 Mr 14:30 Jo 13:38

HFST. 27
c Mr 15:1 Lu 22:66
d Ps 2:2 Mt 20:18, 19 Lu 23:1 Jo 18:28 Han 3:13
e Mt 26:14, 15 Mr 14:10, 11
f Han 1:16, 18

26:73 * Of ‘accent’. 27:4 * Of ‘onschuldig bloed’. # Of ‘zoek dat zelf maar uit’.

dat veld tot op de dag van vandaag Bloedveld[a] genoemd. **9** Zo ging in vervulling wat via de profeet Jeremia was gezegd: ‘En ze namen de 30 zilverstukken, de prijs die voor hem was bepaald, de prijs die enkele zonen van Israël voor hem hadden vastgesteld, **10** en ze gaven die voor het veld van de pottenbakker, zoals Jehovah* mij had opgedragen.’[b]

11 Jezus werd voor de gouverneur geleid. Die vroeg hem: ‘Bent u de Koning van de Joden?’ Jezus antwoordde: ‘U zegt het zelf.’[c] **12** Maar toen hij door de overpriesters en de oudsten werd beschuldigd, gaf hij geen antwoord.[d] **13** Pilatus zei tegen hem: ‘Hoort u niet waar ze u allemaal van beschuldigen?’ **14** Maar hij gaf hem helemaal nergens antwoord op, wat de gouverneur erg verbaasde.

15 Het was de gewoonte dat de gouverneur op elk feest een gevangene vrijliet, die het volk mocht uitkiezen.[e] **16** Op dat moment zat er een beruchte misdadiger vast, die Barabbas heette. **17** Pilatus vroeg daarom aan de mensen die bij elkaar waren gekomen: ‘Wie willen jullie dat ik vrijlaat, Barabbas of Jezus, die Christus wordt genoemd?’ **18** Pilatus wist namelijk dat ze hem uit jaloezie* hadden overgeleverd. **19** Toen hij op de rechterstoel zat, kreeg hij ook nog het bericht van zijn vrouw: ‘Laat die rechtvaardige man met rust, want ik heb vandaag in een droom veel om hem geleden.’ **20** Maar de overpriesters en de oudsten kregen het volk zover dat ze om Barabbas vroegen[f] en Jezus lieten doden.[g] **21** De gouverneur vroeg dus opnieuw: ‘Wie van de twee willen jullie dat ik vrijlaat?’ Ze antwoordden: ‘Barabbas.’ **22** Pilatus zei toen: ‘Wat zal ik dan doen met Jezus, die Christus wordt genoemd?’ Ze zeiden allemaal: ‘Aan de paal met hem!’[a] **23** Hij zei: ‘Waarom? Wat voor slechts heeft hij gedaan?’ Maar ze gingen nog harder schreeuwen: ‘Aan de paal met hem!’[b]

24 Pilatus zag dat zijn pogingen niets uithaalden en dat er opschudding ontstond. Daarom nam hij water, waste voor de ogen van de menigte zijn handen en zei: ‘Ik ben onschuldig aan het bloed van deze man. Het is jullie eigen verantwoordelijkheid.’ **25** Het hele volk antwoordde: ‘Laat zijn bloed over ons en over onze kinderen komen.’[c] **26** Toen liet hij Barabbas vrij, maar Jezus liet hij zweepslagen geven[d] en leverde hij over om aan een paal gehangen te worden.[e]

27 De soldaten brachten Jezus naar het verblijf van de gouverneur en verzamelden de hele legerafdeling om hem heen.[f] **28** Ze trokken hem zijn kleren uit, deden hem een scharlakenrode mantel om[g] **29** en vlochten een doornenkroon die ze op zijn hoofd zetten. Ook duwden ze hem een rieten stok in zijn rechterhand. Toen knielden ze voor hem neer en maakten hem belachelijk. Ze zeiden: ‘Gegroet, Koning van de Joden!’ **30** Ze bespuugden hem,[h] pakten de rieten stok en sloegen hem op zijn hoofd. **31** Nadat ze hem belachelijk hadden gemaakt, namen ze hem uiteindelijk de mantel weer af en deden hem zijn bovenkleren aan. Daarna leidden ze hem weg om hem aan een paal te hangen.[i]

32 Toen ze naar buiten gingen, kwamen ze een man uit Cyrene tegen die Simon heette, en ze dwongen hem om de martelpaal* te dragen.[j] **33** Ze kwamen bij een plaats die *Golgotha* wordt genoemd, wat ‘schedelplaats’ betekent.[k] **34** Daar gaven ze hem wijn gemengd met gal* te drin-

27:10 * Zie App. A5. **27:18** * Of ‘afgunst’.

27:32 * Zie Woordenlijst. **27:34** * Een bittere vloeistof.

HFST. 27
a Han 1:19
b Za 11:12, 13
c Mr 15:2-5; Lu 23:3; Jo 18:33, 37
d Jes 53:7; Mt 26:63; Jo 19:9
e Mr 15:6-10; Jo 18:39
f Lu 23:18; Jo 18:40; Han 3:14
g Mr 15:11-14

2de kolom
a Lu 23:21
b Lu 23:23; Han 3:13
c Han 5:27, 28; 1Th 2:14, 15
d Lu 18:33; Jo 19:1
e Mr 15:15; Lu 23:25
f Mr 15:16-20
g Jo 19:2, 3
h Jes 50:6; Mt 26:67
i Jes 53:7; Mt 20:18, 19
j Mr 15:21; Lu 23:26
k Mr 15:22-24; Lu 23:33; Jo 19:17

ken,[a] maar toen hij ervan had ge-
proefd, weigerde hij het te drin-
ken. **35** Nadat ze hem aan een
paal hadden gehangen, verdeel-
den ze zijn bovenkleren door het
lot te werpen,[b] **36** en ze ble-
ven daar zitten om hem te be-
waken. **37** Ook hingen ze boven
zijn hoofd een bord waarop de
aanklacht tegen hem geschreven
stond: 'Dit is Jezus, de Koning van
de Joden'.[c]

38 Er werden twee misdadi-
gers* aan palen naast hem ge-
hangen, één rechts en één links
van hem.[d] **39** De voorbijgangers
liepen hoofdschuddend langs[e] en
zeiden spottend:[f] **40** 'Jij zou de
tempel toch afbreken en in drie
dagen opbouwen?[g] Red jezelf
dan! Als je een zoon van God
bent, kom dan van de martelpaal
af!'[h] **41** Ook de overpriesters, de
schriftgeleerden en de oudsten
maakten hem belachelijk. Ze zei-
den:[i] **42** 'Anderen heeft hij ge-
red, maar zichzelf kan hij niet
redden! Hij is toch de Koning
van Israël?[j] Laat hij maar van de
martelpaal afkomen, dan zullen
we in hem geloven. **43** Hij heeft
zijn vertrouwen in God gesteld.
Laat die hem dan redden als hij
Hem dierbaar is,[k] want hij heeft
gezegd: "Ik ben Gods Zoon."'[l]
44 Zelfs de misdadigers die naast
hem aan een paal hingen, bespot-
ten hem op die manier.[m]

45 Vanaf het zesde uur* viel er
duisternis over het hele land, tot
het negende uur.#[n] **46** Rond het
negende uur riep Jezus luid: *'Eli,
Eli, lama sabachthani?'* Dat bete-
kent: 'Mijn God, mijn God, waarom
hebt u mij verlaten?'[o] **47** Toen
sommige omstanders dat hoor-
den, zeiden ze: 'Hij roept Elia.'[p]
48 Meteen rende een van hen weg
om een spons te halen. Hij doop-
te die in zure wijn, stak die op een
rieten stok en gaf hem te drinken.[q]

27:38 *Of 'rovers'. **27:45** *D.w.z. rond 12.00 uur. #D.w.z. rond 15.00 uur.

49 Maar de anderen zeiden: 'Laat
hem toch. Dan zullen we zien of
Elia hem komt redden.' **50** Op-
nieuw riep Jezus luid en hij gaf
de geest.*[a]

51 Op dat moment scheurde
het gordijn van het heiligdom[b]
van boven tot onder[c] in twee-
en[d] en de aarde beefde en de
rotsen spleten. **52** De graven*
werden geopend en heel wat li-
chamen van gestorven heiligen#
kwamen omhoog **53** en werden
voor veel mensen zichtbaar. (Na-
dat hij uit de dood was opgewekt,
kwamen enkele personen tussen
de graven vandaan en gingen de
heilige stad in.) **54** Toen de le-
gerofficier en de soldaten die
Jezus bewaakten, de aardbeving
zagen en alles wat er gebeurde,
werden ze heel bang. Ze zeiden:
'Dit was echt Gods Zoon!'[e]

55 Veel vrouwen die vanuit
Galilea met Jezus waren meege-
gaan om hem van dienst te zijn,[f]
stonden op een afstand toe te
kijken. **56** Dat waren onder an-
deren Maria Magdalena, Maria,
de moeder van Jakobus en Jo-
ses, en ook de moeder van de zo-
nen van Zebedeüs.[g]

57 Laat in de middag kwam er
een rijke man uit Arimathea die
Jozef heette en die ook een dis-
cipel van Jezus was geworden.[h]
58 Hij ging naar Pilatus en vroeg
om het lichaam van Jezus.[i] Pi-
latus gaf opdracht het aan hem
te geven.[j] **59** Jozef nam het li-
chaam, wikkelde het in schoon,
fijn linnen[k] **60** en legde het in
zijn nieuwe graf,*[l] dat hij in de
rotsen had uitgehakt. Nadat hij
een grote steen voor de ingang
van het graf* had gerold, ging hij
weg. **61** Maar Maria Magdalena
en de andere Maria bleven tegen-
over het graf zitten.[m]

27:50 *Of 'hij blies de laatste adem uit', 'hij stierf'. **27:52** *Of 'herinneringsgraven'. #Of 'veel heiligen die waren gaan slapen'. **27:60** *Of 'herinneringsgraf'.

HFST. 27
a Ps 69:21
b Ps 22:18; Mr 15:24; Lu 23:34; Jo 19:23, 24
c Mr 15:26; Lu 23:38; Jo 19:19
d Jes 53:12; Mr 15:27; Lu 23:33; Jo 19:18
e Ps 22:7; Ps 109:25
f Lu 18:32; Heb 12:3
g Mt 26:60, 61; Jo 2:19
h Mr 15:29-32
i Lu 23:35
j Jo 1:49; Jo 12:13
k Ps 22:8
l Mr 14:62; Jo 5:18; Jo 10:36
m Lu 23:39
n Mr 15:33; Lu 23:44
o Ps 22:1; Jes 53:10; Mr 15:34
p Mr 15:35, 36
q Ps 69:21; Lu 23:36; Jo 19:29

2de kolom
a Mr 15:37; Lu 23:46; Jo 19:30
b Ex 26:31-33; Heb 9:3
c Mr 15:38; Lu 23:45
d Heb 10:19, 20
e Mr 15:39
f Mr 15:40, 41; Lu 8:2, 3
g Mt 20:20; Jo 19:25
h Mr 15:42, 43; Lu 23:50-53
i De 21:22, 23
j Mr 15:45-47; Jo 19:38
k Jo 19:40, 41
l Jes 53:9
m Lu 23:55

62 De volgende dag, dat wil zeggen na de voorbereidingsdag,[a] kwamen de overpriesters en de farizeeën samen bij Pilatus **63** en zeiden: ‘Mijnheer, we moesten eraan denken dat die bedrieger, toen hij nog leefde, heeft gezegd: “Na drie dagen zal ik uit de dood worden opgewekt.”[b] **64** Geef daarom alstublieft opdracht om het graf tot de derde dag te bewaken. Anders kunnen zijn discipelen hem stelen[c] en tegen het volk zeggen: “Hij is uit de dood opgewekt!” Die misleiding zou nog erger zijn dan de eerste.’ **65** Pilatus zei tegen ze: ‘Jullie krijgen bewakers mee. Beveilig het zo goed als jullie kunnen.’ **66** Daarop gingen ze naar het graf en beveiligden het door de steen te verzegelen en er bewakers bij te zetten.

28 De sabbat was voorbij, het was de eerste dag van de week. Toen het licht begon te worden, gingen Maria Magdalena en de andere Maria bij het graf kijken.[d]

2 Er was een grote aardbeving geweest, want Jehovah's* engel was uit de hemel gekomen, had de steen weggerold en zat daar nu op.[e] **3** Hij zag eruit als de bliksem en zijn kleren waren zo wit als sneeuw.[f] **4** De bewakers beefden van angst en werden als doden.

5 Maar de engel zei tegen de vrouwen: ‘Wees niet bang. Ik weet dat jullie Jezus zoeken, die aan een paal is gehangen.[g] **6** Hij is hier niet, want hij is uit de dood opgewekt, zoals hij had gezegd.[h] Kom maar kijken waar hij heeft gelegen. **7** Ga daarna snel naar zijn discipelen en vertel ze dat hij uit de dood is opgewekt. Hij gaat vóór jullie uit naar Galilea[i] en daar zullen jullie hem zien. Dat is wat ik jullie te zeggen had.’[j]

28:2 *Zie App. A5.

8 Ze verlieten snel het herinneringsgraf. Bang maar ook vol vreugde renden ze weg om het aan zijn discipelen te vertellen.[a] **9** Op dat moment kwam Jezus hun tegemoet en begroette hen. Ze gingen naar hem toe, pakten zijn voeten vast en gingen hem eer bewijzen.* **10** ‘Wees niet bang!’, zei Jezus. ‘Zeg tegen mijn broeders dat ze naar Galilea moeten gaan. Daar zullen ze me zien.’

11 Terwijl zij onderweg waren, gingen enkele bewakers[b] naar de stad en vertelden aan de overpriesters wat er allemaal was gebeurd. **12** Die kwamen met de oudsten samen om te overleggen. Toen gaven ze de soldaten een groot aantal zilverstukken **13** en zeiden: ‘Zeg maar dat zijn discipelen 's nachts zijn gekomen en hem hebben gestolen terwijl jullie sliepen.[c] **14** Als de gouverneur ervan hoort, zullen wij het wel aan hem uitleggen.* Maak je maar geen zorgen.’ **15** Ze namen de zilverstukken aan en volgden de instructies op. En tot op de dag van vandaag doet dit verhaal onder de Joden de ronde.

16 De 11 discipelen gingen naar Galilea,[d] naar de berg waar Jezus met ze had afgesproken.[e] **17** Toen ze hem zagen, gingen ze hem eer bewijzen,* maar sommigen twijfelden. **18** Jezus kwam naar ze toe en zei: ‘Ik heb alle autoriteit in de hemel en op aarde gekregen.[f] **19** Ga dus en maak discipelen van mensen uit alle volken.[g] Doop ze[h] in de naam van de Vader en van de Zoon en van de heilige geest, **20** en leer ze om zich te houden aan alles wat ik jullie heb opgedragen.[i] En weet: ik ben met jullie, alle dagen, tot het einde van het tijdperk.’*[j]

28:9, 17 *Of ‘zich voor hem neerbuigen’. **28:14** *Of ‘zullen wij hem overtuigen’. **28:20** *Of ‘besluit van het samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst.

HFST. 27
a Mr 15:42, Lu 23:54, Jo 19:14
b Mt 12:40, Jo 2:19
c Mt 28:12, 13

HFST. 28
d Mr 16:1, Lu 24:1, Lu 24:10, Jo 20:1
e Mr 16:4, 5, Lu 24:2, 4
f Han 1:10
g Mr 16:6
h Mt 16:21, Mt 17:22, 23, 1Kor 15:3, 4
i Mt 26:32, Mt 28:16, Mr 14:28
j Mr 16:7

2de kolom
a Mr 16:8, Lu 24:9
b Mt 27:65
c Mt 27:64
d Mt 26:32
e 1Kor 15:6
f Ef 1:20, 21, Fil 2:9
g Han 1:8, Ro 10:18, Ro 11:13, Opb 14:6
h Han 2:38, Han 8:12
i Han 20:20, 1Kor 11:23, 2Pe 3:1, 2, 1Jo 3:23
j Mt 13:39, Mt 13:49, Mt 24:3

VOLGENS
MARKUS

INHOUD

1 Het begin van het goede nieuws over Jezus Christus, de Zoon van God. **2** Zoals geschreven staat in Jesaja, de profeet: '(Let op! Ik stuur mijn boodschapper voor je* uit, die de weg voor je zal banen.)[a] **3** In de woestijn roept een stem: "Maak de weg van Jehovah* vrij! Maak zijn paden recht."'[b] **4** Johannes de Doper was in de woestijn en predikte dat mensen zich moesten laten dopen als symbool van berouw om vergeving van zonden te krijgen.[c] **5** Heel Judea en alle inwoners van Jeruzalem gingen naar hem toe. Ze lieten zich door hem in de rivier de Jordaan dopen* en bekenden openlijk hun zonden.[d] **6** Johannes droeg kleren van kameelhaar en had een leren gordel om zijn middel.[e] Hij at sprinkhanen en wilde honing.[f] **7** Hij predikte: 'Na mij komt iemand die sterker is dan ik. Ik ben het niet eens waard me te bukken om de riem van zijn sandalen los te maken.[g] **8** Ik heb jullie gedoopt met water, maar hij zal jullie dopen met heilige geest.'[h]

9 In de loop van die dagen kwam Jezus uit Nazareth in Galilea, en hij werd door Johannes in de Jordaan gedoopt.[i] **10** Zodra hij uit het water omhoogkwam, zag hij dat de hemel geopend werd en dat de geest als een duif op hem neerdaalde.[j] **11** Ook klonk er een stem uit de hemel: 'Jij bent mijn geliefde Zoon. Ik heb je goedgekeurd.'[k]

12 Onmiddellijk zette de geest hem ertoe aan naar de woestijn te gaan, **13** waar hij 40 dagen bleef. In de woestijn werd hij door Satan op de proef gesteld[a] en verbleef hij tussen de wilde dieren, maar de engelen waren hem van dienst.[b]

14 Nadat Johannes gevangen was genomen, ging Jezus naar Galilea.[c] Hij predikte daar het goede nieuws van God[d] **15** en zei: 'De vastgestelde tijd is aangebroken* en Gods Koninkrijk is nabij. Heb berouw,[e] en geloof in het goede nieuws.'

16 Terwijl hij langs het Meer van Galilea liep, zag hij Simon en zijn broer Andreas[f] hun netten in het meer uitgooien.[g] Het waren vissers.[h] **17** Jezus zei tegen ze: 'Kom, volg me, dan zal ik van jullie vissers van mensen maken.'[i] **18** Onmiddellijk lieten ze hun netten in de steek en volgden hem.[j] **19** Verderop zag hij Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en zijn broer Johannes, die in hun boot bezig waren hun netten te repareren.[k] **20** Meteen riep hij hen. Ze lieten hun vader Zebedeüs met de loonarbeiders in de boot achter en volgden hem. **21** Daarna gingen ze Kapernaüm in.

Zodra het sabbat was, ging hij de synagoge in en begon te onderwijzen.[l] **22** Ze waren diep onder de indruk van zijn manier van onderwijzen, want hij onderwees hen als iemand met gezag, en niet zoals de schriftgeleer-

HFST. 1
a Mal 3:1, Mt 3:1, 3, Mt 11:10, Lu 3:2-6, Lu 7:27
b Jes 40:3, Jo 1:23
c Mt 3:1, 2, Han 13:24, Han 19:4
d Mt 3:5, 6
e 2Kon 1:8
f Mt 3:4
g Lu 3:16, Jo 1:26, 27, Han 13:25
h Joë 2:28, Han 2:1, 4, Han 11:16, 1Kor 12:13
i Mt 3:13, Lu 3:21, 22
j Jes 42:1, Mt 3:16, Jo 1:32-34
k Ps 2:7, Mt 3:17, Lu 3:22, 2Pe 1:17

2de kolom
a Mt 4:1-10, Lu 4:1-13
b Mt 4:11
c Mt 4:12
d Lu 4:14, 15, Lu 8:1
e Mt 4:17
f Mt 10:2
g Lu 5:4
h Mt 4:18
i Mt 4:19, 20
j Mt 19:27, Lu 5:11
k Mt 4:21, 22
l Lu 4:31-37

1:2 *Lett.: 'je gezicht'. **1:3** *Zie App. A5. **1:5** *Of 'onderdompelen'.

1:15 *Lett.: 'vervuld'.

den.[a] **23** Er was op dat moment
een man in de synagoge die in de
macht was van een onreine geest.
Hij schreeuwde: **24** ‘Wat hebben
we met jou te maken, Jezus de
Nazarener?[b] Ben je gekomen om
ons te vernietigen? Ik weet pre-
cies wie je bent: de Heilige van
God!’[c] **25** Jezus sprak de geest
bestraffend toe en zei: ‘Zwijg en
ga uit hem weg!’ **26** De onrei-
ne geest liet de man stuiptrek-
ken, schreeuwde luid en verliet
hem. **27** De mensen waren alle-
maal zo verbaasd dat ze tegen
elkaar zeiden: ‘Wat is dit? Een
nieuwe leer! Hij heeft zelfs gezag
over onreine geesten en ze ge-
hoorzamen zijn bevelen.’ **28** Het
nieuws over hem verbreidde zich
snel over heel Galilea.

29 Daarop verlieten ze de syna-
goge en gingen naar het huis van
Simon en Andreas, samen met Ja-
kobus en Johannes.[d] **30** Simons
schoonmoeder[e] lag met koorts
op bed. Ze vertelden hem met-
een over haar. **31** Hij ging naar
haar toe, pakte haar bij de hand
en hielp haar overeind. De koorts
verdween en ze ging hen bedie-
nen.

32 ’s Avonds, na zonsonder-
gang, werden alle mensen die ziek
of door demonen bezeten waren
bij hem gebracht.[f] **33** De hele
stad had zich voor de deur verza-
meld. **34** Hij genas veel mensen
van allerlei ziekten[g] en dreef veel
demonen uit. Maar hij stond de
demonen niet toe iets te zeggen,
omdat ze wisten dat hij Christus
was.*

35 Vroeg in de morgen, toen
het nog donker was, stond hij op
en ging naar buiten, naar een af-
gelegen plaats. Daar ging hij bid-
den.[h] **36** Maar Simon en de an-
deren die bij hem waren, gingen
naar hem op zoek **37** en vonden
hem. Ze zeiden tegen hem: ‘Ieder-
een zoekt je!’ **38** Maar hij zei:
‘Laten we ergens anders naartoe
gaan, naar de dorpen in de buurt,
zodat ik ook daar kan prediken,
want daarvoor ben ik gekomen.’[a]
39 Hij ging op weg en predikte
in de synagogen in heel Galilea
en dreef de demonen uit.[b]

40 Er kwam ook een melaat-
se* naar hem toe, die zelfs op
zijn knieën viel en hem smeekte:
‘Als u het alleen maar wilt, kunt
u me rein maken.’[c] **41** Jezus had
medelijden met hem, stak zijn
hand uit, raakte hem aan en zei:
‘Ik wil het! Word rein.’[d] **42** On-
middellijk verdween zijn melaats-
heid, en hij werd rein. **43** Je-
zus stuurde hem meteen weg
met de duidelijke waarschuwing:
44 ‘Denk erom dat je het aan nie-
mand vertelt, maar ga je aan de
priester laten zien en breng het
offer voor je reiniging dat Mo-
zes heeft voorgeschreven,[e] als te-
ken voor hen.’*[f] **45** Maar een-
maal vertrokken, ging de man
het verhaal overal breeduit rond-
vertellen, zodat Jezus niet meer
openlijk een stad kon binnen-
gaan. Daarom bleef hij op afge-
legen plaatsen buiten de steden.
Toch bleven de mensen van alle
kanten naar hem toe komen.[g]

2 Maar na een aantal dagen
kwam hij weer in Kapernaüm,
en het werd bekend dat hij thuis[h]
was. **2** Er verzamelden zich zo
veel mensen dat er zelfs buiten
voor de deur geen plaats meer
was, en hij ging hun het woord be-
kendmaken.[i] **3** Toen werd er een
verlamde man bij hem gebracht,
die door vier mannen werd ge-
dragen.[j] **4** Omdat ze hem van-
wege de menigte niet vlak bij
Jezus konden brengen, verwijder-
den ze een stuk van het dak bo-
ven Jezus’ hoofd. Nadat ze een
opening hadden gegraven, lie-
ten ze het draagbed waarop de
verlamde man lag naar beneden

HFST. 1
a Mt 7:28, 29
b Mt 8:28, 29
c Jak 2:19
d Mt 8:14, 15; Lu 4:38, 39
e 1Kor 9:5
f Mt 8:16; Lu 4:40, 41
g Jes 53:4
h Mt 14:23; Mr 14:32; Lu 4:42; Heb 5:7

2de kolom
a Jes 61:1; Lu 4:43; Jo 17:4
b Mt 4:23
c Mt 8:1, 2; Lu 5:12
d Mt 8:3; Lu 5:13
e Le 14:3, 4; Le 14:10, 11; De 24:8
f Mt 8:4; Lu 5:14
g Lu 5:15

HFST. 2
h Mt 4:13; Mt 9:1
i Jes 61:1; Ef 2:17; Heb 2:3
j Lu 5:18, 19

1:34 *Of mogelijk ‘omdat ze wisten wie hij was’.

1:40 *Zie Woordenlijst. **1:44** *Lett.: ‘als een getuigenis voor hen’, waarschijnlijk voor de priesters.

zakken. **5** Toen Jezus hun geloof zag,[a] zei hij tegen de verlamde: ‘Mijn zoon, je zonden zijn je vergeven.’[b] **6** Sommige schriftgeleerden die daar zaten, dachten bij zichzelf:*[c] **7** ‘Hoe kan die man zoiets zeggen? Hij lastert. Niemand kan toch zonden vergeven behalve God?’[d] **8** Maar Jezus had meteen in de gaten* waar ze het met elkaar over hadden en zei tegen ze: ‘Waarom denken jullie zo?#[e] **9** Wat is makkelijker? Tegen de verlamde man te zeggen: “Je zonden zijn je vergeven” of: “Sta op, pak je draagbed op en loop”? **10** Maar om jullie te laten zien dat de Mensenzoon[f] de macht heeft om op aarde zonden te vergeven . . .’[g] En hij zei tegen de verlamde man: **11** ‘Ik zeg je: sta op, pak je draagbed op en ga naar huis.’ **12** De man stond op, pakte meteen zijn draagbed en liep voor de ogen van iedereen naar buiten. Ze stonden allemaal versteld, en ze eerden God en zeiden: ‘Zoiets hebben we nog nooit gezien.’[h]

13 Hij ging weer naar buiten en liep langs het meer. Er bleven grote groepen mensen naar hem toe komen, en hij ging hen onderwijzen. **14** Toen hij verderging zag hij Levi, de zoon van Alfeüs, bij het belastingkantoor zitten. Hij zei tegen hem: ‘Wees mijn volgeling.’ Hij stond op en volgde hem.[i] **15** Later waren Jezus en zijn discipelen in Levi’s huis aan het eten,* en veel belastinginners en zondaars aten met hen mee,* want velen van hen volgden hem.[j] **16** De schriftgeleerden van de farizeeën zagen hem met de zondaars en de belastinginners eten en zeiden tegen zijn discipelen: ‘Eet hij met belastinginners en zondaars?’ **17** Toen Jezus dat hoorde, zei hij tegen ze: ‘Gezonde mensen* hebben geen dokter nodig, maar de zieken wel. Ik ben niet gekomen om rechtvaardige mensen te roepen, maar zondaars.’[a]

18 Johannes’ discipelen en de farizeeën hadden de gewoonte om te vasten. Ze gingen naar Jezus toe en vroegen: ‘Waarom hebben Johannes’ discipelen en de discipelen van de farizeeën de gewoonte om te vasten, maar uw discipelen niet?’[b] **19** Jezus antwoordde: ‘De vrienden van de bruidegom[c] hebben toch geen reden om te vasten terwijl de bruidegom bij ze is? Zolang ze de bruidegom bij zich hebben, kunnen ze niet vasten. **20** Maar er komt een tijd dat de bruidegom bij ze wordt weggehaald.[d] Op die dag zullen ze vasten. **21** Niemand verstelt een oud bovenkleed met een lap stof die nog niet gekrompen is. Als je dat wel doet, scheurt de nieuwe lap eraf en wordt de scheur nog groter.[e] **22** Ook doet niemand nieuwe wijn in oude wijnzakken. Als je dat wel doet, zullen de wijnzakken door de wijn barsten, waardoor de wijn en de zakken verloren gaan. Nieuwe wijn doe je in nieuwe wijnzakken.’

23 Op een sabbat liep Jezus door de graanvelden, en zijn discipelen begonnen onderweg aren te plukken.[f] **24** De farizeeën zeiden tegen hem: ‘Kijk eens! Waarom doen ze iets wat op de sabbat verboden is?’ **25** Hij zei tegen ze: ‘Hebben jullie nooit gelezen wat David deed toen hij niets te eten had en hij en zijn mannen honger hadden?[g] **26** Volgens het verslag over de overpriester Abjathar[h] ging hij het huis van God binnen en at van de toonbroden,* terwijl het niemand is toegestaan daarvan te eten behalve de pries-

---

2:6 *Lett.: ‘in hun hart’. **2:8** *Of ‘onderscheidde meteen door zijn geest’. #Lett.: ‘deze dingen in jullie hart’. **2:15** *Of ‘lagen (...) aan tafel aan’.

2:17 *Of ‘zij die sterk zijn’. **2:26** *Of ‘broden van de voorzetting’.

HFST. 2
- a Han 14:9, 10
- b Jes 53:11; Mt 9:2; Lu 5:20; Lu 7:47, 48
- c Mt 9:3-8; Lu 5:21-26
- d Jes 43:25
- e Mt 9:4; Lu 6:8; Opb 2:23
- f Da 7:13
- g Jes 53:11
- h Mt 9:33; Jo 7:31; Jo 9:32
- i Mt 9:9; Lu 5:27, 28
- j Mt 9:10, 11; Lu 5:29, 30

2de kolom
- a Jes 61:1; Mt 9:12, 13; Lu 5:31, 32; Lu 19:10; 1Ti 1:15
- b Mt 9:14, 15; Lu 5:33-35
- c Mt 22:2; 2Kor 11:2; Opb 19:7
- d Lu 17:22
- e Mt 9:16, 17; Lu 5:36-38
- f Mt 12:1-8; Lu 6:1-5
- g 1Sa 21:1-6
- h 1Sa 22:20

ters.[a] En hij liet ook zijn mannen ervan eten.’ **27** Toen zei hij tegen ze: ‘De sabbat is gemaakt voor de mens,[b] en niet de mens voor de sabbat. **28** De Mensenzoon is dus ook Heer van de sabbat.’[c]

3 Opnieuw ging hij een synagoge in, en daar was een man met een verschrompelde* hand.[d] **2** Ze hielden hem scherp in de gaten om te zien of hij de man op de sabbat zou genezen, zodat ze hem ergens van konden beschuldigen. **3** Hij zei tegen de man met de verschrompelde hand: ‘Sta op en ga in het midden staan.’ **4** Toen vroeg hij ze: ‘Is het toegestaan op de sabbat goed te doen of kwaad te doen, een leven* te redden of te doden?’[e] Maar niemand zei iets. **5** Hij keek ze stuk voor stuk verontwaardigd aan, diepbedroefd vanwege hun ongevoelige hart,[f] en hij zei tegen de man: ‘Steek je hand uit.’ Dat deed hij en zijn hand werd weer gezond. **6** Daarop gingen de farizeeën naar buiten, en ze gingen meteen met de aanhangers van Herodes[g] overleggen hoe ze hem uit de weg konden ruimen.

7 Jezus vertrok met zijn discipelen naar het meer, en een grote groep mensen uit Galilea en Judea volgde hem.[h] **8** Ook uit Jeruzalem en Idumea en van de overkant van de Jordaan en uit de omgeving van Tyrus en Sidon kwamen veel mensen naar hem toe toen ze hoorden wat hij allemaal deed. **9** Hij zei tegen zijn discipelen dat ze een bootje voor hem klaar moesten houden, zodat hij niet door de menigte in het gedrang zou komen. **10** Omdat hij veel mensen had genezen, verdrongen alle mensen met een ernstige ziekte zich rondom hem, want ze wilden hem aanraken.[i] **11** En telkens als de onreine geesten[j] hem zagen, vielen ze voor hem neer en riepen: ‘Jij bent de Zoon van God.’[a] **12** Maar meerdere keren zei hij nadrukkelijk tegen ze dat ze niet bekend mochten maken wie hij was.[b]

13 Hij ging een berg op en riep degenen bij zich die hij op het oog had,[c] en ze kwamen naar hem toe.[d] **14** Hij vormde* een groep van 12 en noemde ze apostelen. Zij zouden met hem meegaan en hij zou ze eropuit sturen om te prediken **15** en ze de macht geven om demonen uit te drijven.[e]

16 De groep van 12[f] die hij vormde,* bestond uit Simon, die hij ook Petrus[g] noemde, **17** Jakobus, de zoon van Zebedeüs, en Johannes, de broer van Jakobus (deze twee noemde hij ook Boanerges, wat ‘zonen van de donder’ betekent),[h] **18** Andreas, Filippus, Bartholomeüs, Mattheüs, Thomas, Jakobus, de zoon van Alfeüs, Thaddeüs, Simon de Kananeeër* **19** en Judas Iskariot, die hem later heeft verraden.

Hij ging een huis binnen, **20** en opnieuw verzamelde de menigte zich, zodat ze niet eens de kans kregen om te eten. **21** Maar toen zijn familieleden dat hoorden, gingen ze op weg om hem te halen, want ze zeiden: ‘Hij heeft zijn verstand verloren.’[i] **22** Ook zeiden de schriftgeleerden die uit Jeruzalem waren gekomen: ‘Hij is bezeten door Beëlzebub,* en hij drijft de demonen uit door de heerser van de demonen.’[j] **23** Daarom riep hij hen bij zich en sprak tot hen in illustraties: ‘Hoe kan Satan Satan uitdrijven? **24** Als in een koninkrijk verdeeldheid is, houdt dat koninkrijk niet stand.[k] **25** En als in een huis verdeeldheid is, houdt dat huis niet stand. **26** Zo kan ook Satan, als hij tegen zichzelf is opgestaan en verdeeld is

HFST. 2
a Ex 25:30; Le 24:5-9
b Ex 20:9, 10
c Mt 12:8; Lu 6:5

HFST. 3
d Mt 12:9-14; Lu 6:6-11
e Lu 14:1-3
f Jo 12:39, 40
g Mt 22:16; Mr 12:13
h Mt 12:15
i Mt 9:20, 21; Mr 5:27, 28; Mr 6:56
j Mt 8:31

2de kolom
a Mr 1:23, 24; Mr 5:7; Lu 4:41
b Mt 12:15, 16; Mr 1:25
c Jo 15:16
d Lu 6:12, 13
e Mt 10:1
f Mt 10:2-4; Lu 6:14-16; Han 1:13
g Jo 1:42
h Lu 9:54
i Jo 7:5
j Mt 9:34; Mt 10:25; Mt 12:24-29; Lu 11:15; Jo 8:48
k Lu 11:17, 18

3:1 *Of ‘verlamde’. **3:4** *Of ‘ziel’.

3:14 *Of ‘stelde (...) aan’. **3:16** *Of ‘aanstelde’. **3:18** *Of ‘de ijverige’. **3:22** *Een benaming voor Satan.

geraakt, niet standhouden, maar
komt hij aan zijn eind. **27** Bo-
vendien kan niemand die het huis
van een sterke man binnendringt,
zijn bezittingen stelen als hij
hem niet eerst vastbindt. Pas dan
kan hij zijn huis leeghalen. **28** Ik
verzeker jullie: alles zal de men-
sen* vergeven worden, welke zon-
den ze ook begaan en welke las-
teringen ze ook uiten. **29** Maar
wie lastert tegen de heilige geest,
krijgt in alle eeuwigheid geen ver-
geving,[a] maar is schuldig aan eeu-
wige zonde.'[b] **30** Hij zei dat om-
dat ze hadden gezegd: 'Hij is
bezeten door een onreine geest.'[c]

31 Toen kwamen zijn moeder
en zijn broers.[d] Ze bleven bui-
ten staan en stuurden iemand
naar binnen om hem te roepen.[e]
32 Omdat er een menigte om hem
heen zat, zeiden ze tegen hem:
'Kijk! Uw moeder en uw broers
staan buiten en vragen naar u.'[f]
33 Maar hij antwoordde: 'Wie zijn
mijn moeder en mijn broers?'
34 Toen keek hij naar de mensen
die in een kring om hem heen za-
ten en zei: 'Kijk, mijn moeder en
mijn broers![g] **35** Iedereen die de
wil van God doet, die is mijn broer
en mijn zus en mijn moeder.'[h]

4 Opnieuw ging hij onderwij-
zen bij het meer en er ver-
zamelde zich een enorme menigte
bij hem. Daarom stapte hij in een
boot op het meer en ging daar-
in zitten, terwijl de hele menig-
te op de oever stond.[i] **2** Hij ging
hun veel dingen leren door middel
van illustraties[j] en zei:[k] **3** 'Luis-
ter! Een zaaier ging op weg om
te zaaien.[l] **4** Tijdens het zaaien
vielen sommige zaadjes langs de
weg, en er kwamen vogels die ze
opaten. **5** Andere zaadjes vielen
op rotsgrond waar niet veel aar-
de was, en ze schoten meteen op
omdat de grond niet diep was.[m]
6 Maar toen de zon opkwam,
werden ze door de hitte ver-
schroeid, en ze verdorden omdat
ze geen wortels hadden. **7** Er
waren ook zaadjes die tussen de
distels vielen. De distels kwamen
op en verstikten de zaadjes, waar-
door ze geen vrucht opleverden.[a]
8 Weer andere zaadjes vielen in
goede aarde, kwamen op en groei-
den. Ze gingen vrucht opleveren:
30, 60 en 100 keer zo veel.'[b] **9** Hij
voegde eraan toe: 'Laat iedereen
die oren heeft, goed luisteren.'[c]

10 Toen hij alleen was, gingen
zijn discipelen en de twaalf hem
vragen stellen over de illustra-
ties.[d] **11** Hij zei tegen ze: 'Aan
jullie is het heilige geheim[e] van
Gods Koninkrijk toevertrouwd,
maar voor buitenstaanders blijft
alles in illustraties.[f] **12** Daar-
door zullen ze wel kijken maar
toch niets zien, en wel horen maar
toch de betekenis niet begrijpen.
En ze zullen nooit terugkeren en
vergeving krijgen.'[g] **13** Hij zei
verder: 'Als jullie deze illustra-
tie niet begrijpen, hoe zullen jul-
lie alle andere illustraties dan be-
grijpen?

14 De zaaier zaait het woord.[h]
15 Dit is het zaad langs de weg
waar het woord wordt gezaaid: zo-
dra ze het horen, komt Satan[i] en
neemt het woord weg dat in hen
werd gezaaid.[j] **16** En dit is het
zaad dat op de rotsgrond valt: zo-
dra ze het woord horen, nemen ze
het met vreugde aan.[k] **17** Toch
schiet het geen wortel in hen. Ze
houden het een tijdje vol, maar
zodra er vanwege het woord ver-
volging of moeilijkheden ontstaan,
struikelen ze. **18** Er is ook zaad
dat tussen de distels terechtkomt.
Dat zijn degenen die het woord
horen,[l] **19** maar de zorgen[m] van
deze wereld,* de verleiding# van
rijkdom[n] en het verlangen[o] naar
al het andere dringen hun hart
binnen en verstikken het woord,
en het kan geen vrucht dragen.
20 Maar het zaad dat in goede

HFST. 3
a Mt 12:31, 32; Lu 12:10
b Heb 6:4, 6; Heb 10:26
c Jo 7:20; Jo 10:20
d Mt 13:55; Jo 2:12; Han 1:14
e Mt 12:46-50; Lu 8:19-21
f Mr 6:3
g Mt 12:49; Heb 2:11
h Mt 12:50; Lu 8:21; Jo 15:14

HFST. 4
i Mt 13:1, 2; Lu 8:4
j Mt 13:34
k Mt 13:3-9; Lu 8:5-8
l Mr 4:14
m Mr 4:16, 17

2de kolom
a Mr 4:18, 19
b Mr 4:20
c Sp 1:5; Mt 11:15; Lu 8:8
d Mt 13:10; Lu 8:9
e Ef 1:9, 10; Kol 1:26, 27
f Mt 13:11; Lu 8:10
g Jes 6:9, 10; Mt 13:13, 14; Jo 12:40; Han 28:26
h Mt 13:18; Lu 8:11; 1Pe 1:25
i 1Pe 5:8
j Mt 13:19; Lu 8:12
k Mt 13:20, 21; Lu 8:13
l Mt 13:22; Lu 8:14
m Mt 6:25; Mt 24:38, 39
n Sp 23:4, 5; Mr 10:23; Lu 18:24; 1Ti 6:9; 2Ti 4:10
o 1Jo 2:16

3:28 *Lett.: 'mensenzonen'.

4:19 *Of 'dit tijdperk', 'dit samenstel van dingen'. Zie Woordenlijst. #Of 'bedrieglijke kracht'.

aarde valt, zijn degenen die naar
het woord luisteren, het aanvaar-
den en vrucht dragen: 30, 60 en
100 keer zo veel.’[a]
21 Hij zei ook tegen ze: ‘Je
haalt een lamp toch niet tevoor-
schijn om die onder een koren-
maat* of onder een bed te zet-
ten? Nee, je zet hem juist op een
standaard.[b] **22** Want alles wat
bedekt is, zal onthuld worden,
en alles wat zorgvuldig verbor-
gen is, zal aan het licht komen.[c]
23 Laat iedereen die oren heeft,
goed luisteren.’[d]
24 Verder zei hij tegen ze:
‘Let goed op wat je hoort.[e] Met
de maat waarmee jij meet, zul je
gemeten worden, en je zult zelfs
nog meer krijgen. **25** Want wie
heeft, zal meer krijgen.[f] Maar
van wie niets heeft, zal zelfs wat
hij heeft worden afgenomen.’[g]
26 Ook zei hij: ‘Het is met het
Koninkrijk van God als met ie-
mand die zaad op het land strooit.
27 Hij slaapt ’s nachts en staat
overdag op, en het zaad ontkiemt
en schiet op, maar hij weet niet
hoe. **28** De grond brengt van-
zelf geleidelijk vrucht voort: eerst
de halm, dan de aar en uitein-
delijk de graankorrels in de aar.
29 Maar zodra het graan rijp is,
slaat hij de sikkel erin, omdat het
tijd is voor de oogst.’
30 Verder zei hij: ‘Waarmee
kunnen we Gods Koninkrijk ver-
gelijken of met welke illustra-
tie kunnen we het verklaren?
31 Het is als een mosterdzaad-
je. Als het in de grond wordt ge-
zaaid, is het het kleinste van alle
zaden op aarde.[h] **32** Maar nadat
het gezaaid is, groeit het en wordt
het groter dan alle andere tuin-
gewassen. Er komen grote takken
aan, zodat de vogels van de hemel
in zijn schaduw kunnen nestelen.’
33 Met veel van zulke illustra-
ties[i] maakte hij hun het woord
bekend, voor zover ze het konden
begrijpen. **34** Hij vertelde hun
niets zonder illustraties, maar
wanneer hij met zijn discipelen
alleen was, legde hij alles uit.[a]
35 Die dag, toen het avond was
geworden, zei hij tegen ze: ‘Laten
we het meer oversteken.’[b] **36** Na-
dat ze de menigte hadden laten
weggaan, namen ze hem* mee in
de boot. Er waren ook andere bo-
ten bij.[c] **37** Toen stak er een he-
vige storm op en de golven sloe-
gen over de boot, zodat die bijna
zonk.[d] **38** Maar hij lag achter in
de boot op een kussen te slapen.
Ze maakten hem wakker en zei-
den tegen hem: ‘Meester, kan het
je niet schelen dat we vergaan?’
39 Hij stond op, sprak de wind
bestraffend toe en zei tegen het
meer: ‘Zwijg! Wees stil!’[e] De wind
ging liggen en het werd helemaal
stil. **40** Toen zei hij tegen ze:
‘Waarom zijn jullie zo bang? Heb-
ben jullie nog steeds geen geloof?’
41 Maar ze waren heel angstig en
zeiden tegen elkaar: ‘Wie is dat
toch? Zelfs de wind en het meer
doen wat hij zegt!’[f]

5 Ze kwamen aan de overkant
van het meer, in het gebied
van de Gerasenen.[g] **2** Onmiddel-
lijk nadat Jezus uit de boot was
gestapt, kwam hem vanuit de be-
graafplaats* een man tegemoet
die in de macht was van een on-
reine geest. **3** Hij woonde tus-
sen de graven, en tot op dat mo-
ment had niemand hem kunnen
vastbinden, zelfs niet met kettin-
gen. **4** Hij was al vaak met voet-
boeien en kettingen vastgebon-
den, maar hij had de kettingen
uit elkaar getrokken en de voet-
boeien kapotgemaakt. Niemand
was sterk genoeg om hem in be-
dwang te houden. **5** Hij was al-
tijd, dag en nacht, tussen de gra-
ven en in de bergen aan het
schreeuwen, terwijl hij zichzelf
met stenen diepe wonden toe-
bracht. **6** Maar toen hij Jezus in
de verte zag, rende hij naar hem

4:21 * Of ‘maatemmer’.

4:36 * Lett.: ‘namen ze hem zoals hij was’. **5:2** * Of ‘herinneringsgraven’.

HFST. 4
a Mt 13:23; Lu 8:15
b Mt 5:15; Lu 8:16, 17; Lu 11:33
c Mt 10:26; Lu 12:2
d Sp 1:5; Mt 11:15; Opb 2:7
e Lu 8:18; Jak 1:25
f Mt 25:23
g Mt 13:12; Lu 8:18; Lu 19:26
h Mt 13:31, 32; Lu 13:18, 19
i Ps 78:2

2de kolom
a Mt 13:11; Mt 13:34, 35; Mr 4:11
b Mt 8:18
c Mt 8:23; Lu 8:22
d Mt 8:24-27; Lu 8:23-25
e Ps 89:9
f Jo 6:19

HFST. 5
g Mt 8:28; Lu 8:26, 27

toe en boog zich voor hem neer.[a]
7 Hij schreeuwde: ‘Wat heb ik
met jou te maken, Jezus, Zoon
van de allerhoogste God? Zweer
bij God dat je me geen pijn zult
doen.’[b] **8** Want Jezus had tegen
hem gezegd: ‘Ga uit de man weg,
onreine geest.’[c] **9** Jezus vroeg
hem: ‘Hoe heet je?’ Hij antwoord-
de: ‘Mijn naam is Legioen, want
we zijn met velen.’ **10** En hij
bleef Jezus smeken de geesten
niet uit die streek weg te sturen.[d]

11 Nu werd daar op de berg-
helling[e] een grote kudde varkens[f]
gehoed. **12** De geesten vroegen
hem dringend: ‘Stuur ons naar
de varkens, zodat we daarin kun-
nen gaan.’ **13** Hij stond hun dat
toe. De onreine geesten verlieten
de man en gingen in de varkens,
waarop de kudde van de steile hel-
ling af stormde, het meer in, en
verdronk. Het waren er zo’n 2000.
14 De varkenshoeders vluchtten
en vertelden het in de stad en
op het platteland. En de mensen
kwamen kijken wat er was ge-
beurd.[g] **15** Ze kwamen bij Jezus
en zagen de man die door het le-
gioen demonen bezeten was ge-
weest. Hij had kleren aan en was
goed bij zijn verstand. De men-
sen werden bang. **16** Degenen
die het hadden gezien, vertelden
hun bovendien wat er met de be-
zeten man en met de varkens was
gebeurd. **17** Daarop vroegen ze
Jezus dringend om uit hun ge-
bied weg te gaan.[h]

18 Toen hij in de boot stap-
te, smeekte de man die bezeten
was geweest of hij met hem mee
mocht.[i] **19** Maar Jezus stond
hem dat niet toe en zei tegen
hem: ‘Ga naar huis, naar je fami-
lie, en vertel ze wat Jehovah* al-
lemaal voor je heeft gedaan en
hoe barmhartig hij voor je is ge-
weest.’ **20** De man ging weg en
begon in de Dekapolis* bekend te
maken wat Jezus allemaal voor
hem had gedaan, en alle mensen
stonden versteld.

21 Jezus ging weer met de
boot naar de overkant. Terwijl
hij nog bij het meer was, verza-
melde zich een grote menigte bij
hem.[a] **22** Een van de bestuur-
ders van de synagoge, die Jaïrus
heette, kwam naar hem toe. Zo-
dra hij Jezus zag, viel hij aan zijn
voeten.[b] **23** Hij smeekte hem
steeds opnieuw: ‘Mijn dochtertje
is doodziek.* Kom alstublieft en
leg uw handen op haar,[c] zodat ze
beter wordt en in leven blijft.’
24 Jezus ging met hem mee. Een
grote groep mensen volgde hem
en verdrong zich rondom hem.

25 Nu was er een vrouw die
al 12 jaar[d] aan bloedvloeiingen[e]
leed. **26** De behandelingen van
allerlei dokters hadden haar veel
lijden bezorgd en ze had er al
haar geld aan uitgegeven. Maar
het had niets geholpen; het was
juist erger geworden. **27** Omdat
ze de verhalen over Jezus had ge-
hoord, kwam ze tussen de men-
sen door van achteren naar hem
toe en raakte zijn bovenkleed
aan,[f] **28** want ze zei steeds: ‘Als
ik alleen maar zijn bovenkleed
aanraak, zal ik beter worden.’[g]
29 Meteen hield de bloedvloeiing
op, en ze merkte aan haar li-
chaam dat ze van de ernstige
ziekte genezen was.

30 Jezus merkte direct dat er
kracht[h] uit hem was weggegaan.
Hij draaide zich midden in de me-
nigte om en vroeg: ‘Wie heeft mijn
bovenkleed aangeraakt?’[i] **31** De
discipelen zeiden tegen hem: ‘Je
ziet dat de mensen van alle kanten
tegen je aandringen, en dan vraag
je: “Wie heeft me aangeraakt?”’
32 Maar hij keek rond om te
zien wie het gedaan had. **33** De
vrouw, die besefte wat er met
haar was gebeurd, was angstig en
beefde. Ze kwam naar hem toe,

5:19 *Zie App. A5. **5:20** *Of ‘het Tienstedengebied’.

5:23 *Of ‘ligt op sterven’.

HFST. 5
a Lu 8:28-30
b Mt 8:29, Jak 2:19
c Han 16:17, 18
d Lu 8:31
e Mt 8:30-33, Lu 8:32-34
f Le 11:7, 8, De 14:8
g Lu 8:35-37
h Mt 8:34
i Lu 8:38, 39

2de kolom
a Lu 8:40
b Mt 9:18, Lu 8:41, 42
c Lu 4:40
d Mt 9:20-22, Lu 8:43, 44
e Le 15:25
f Mt 14:36, Mr 6:56
g Mt 9:21
h Lu 5:17, Lu 6:19
i Lu 8:45-48

knielde voor hem neer en vertelde hem de hele waarheid. **34** Hij zei tegen haar: ‘Je geloof heeft je beter gemaakt, mijn dochter. Ga in vrede.[a] Je bent genezen van je ernstige ziekte.’[b]

35 Terwijl hij nog aan het praten was, kwamen er een paar mannen uit het huis van de synagogebestuurder zeggen: ‘Uw dochter is gestorven. Waarom zou u de Meester nog lastigvallen?’[c] **36** Maar Jezus hoorde dat en zei tegen de synagogebestuurder: ‘Wees niet bang, maar heb geloof.’[d] **37** Jezus liet niemand met zich meegaan behalve Petrus, Jakobus en Johannes, de broer van Jakobus.[e]

38 Ze kwamen bij het huis van de synagogebestuurder, en Jezus zag mensen in grote opschudding, die luid huilden en jammerden.[f] **39** Toen hij naar binnen was gegaan, zei hij tegen ze: ‘Waarom huilen en jammeren jullie zo? Het kind is niet gestorven, het slaapt.’[g] **40** Maar ze lachten hem uit. Nadat hij iedereen had weggestuurd, ging hij met de vader en moeder van het kind en degenen die bij hem waren de kamer in waar het kind was. **41** Hij pakte de hand van het kind en zei tegen haar: *‘Talitha koemi.’* Dat betekent: ‘Meisje, ik zeg je: sta op!’[h] **42** Het meisje stond direct op en begon te lopen. (Ze was 12 jaar.) Meteen waren ze buiten zichzelf van blijdschap. **43** Maar hij zei meerdere keren* dat ze het aan niemand mochten vertellen.[i] Ook zei hij dat ze haar iets te eten moesten geven.

6 Hij vertrok en ging naar de streek waar hij vandaan kwam,[j] en zijn discipelen volgden hem. **2** Op de sabbat ging hij in de synagoge onderwijzen. De meesten die hem hoorden, waren verbaasd en zeiden: ‘Waar haalt hij die dingen vandaan?[k] Hoe komt hij aan die wijsheid en hoe kan hij* zulke wonderen# doen?[a] **3** Is hij niet de timmerman,[b] de zoon van Maria[c] en de broer van Jakobus,[d] Jozef, Judas en Simon?[e] En zijn zussen wonen toch hier?’ Ze namen aanstoot aan hem. **4** Maar Jezus zei tegen ze: ‘Een profeet wordt overal geëerd behalve in zijn eigen streek, door zijn eigen familie en in zijn eigen huis.’[f] **5** Daarom kon hij daar geen enkel wonder doen, behalve dat hij zijn handen op een aantal zieken legde en hen genas. **6** Hij stond verbaasd over hun ongeloof. En hij trok rond langs de dorpen om onderwijs te geven.[g]

7 Hij riep de twaalf bij zich en begon hen twee aan twee eropuit te sturen,[h] en hij gaf hun macht over de onreine geesten.[i] **8** Ook droeg hij hun op om niets voor de reis mee te nemen behalve een staf — geen brood, geen voedselzak en geen geld* in hun geldbuidel.[j] **9** Ze moesten wel sandalen aandoen, maar geen extra kleren* dragen. **10** Verder zei hij: ‘Als je ergens een huis binnengaat, blijf daar dan tot je die plaats verlaat.[k] **11** En als er een plaats is waar de mensen je niet willen ontvangen of niet naar je luisteren, ga daar dan weg en schud het stof* van je voeten, als een getuigenis voor hen.’[l] **12** Toen gingen ze op weg en predikten dat de mensen berouw moesten hebben.[m] **13** Ze dreven veel demonen uit,[n] en ze wreven veel zieken met olie in en genazen hen.

14 Koning Herodes hoorde hiervan, want Jezus’ naam was heel bekend geworden, en mensen zeiden: ‘Johannes de Doper is uit de dood opgewekt, en daarom heeft hij de kracht om al die

HFST. 5
a Lu 7:50; Lu 8:48
b Mt 9:22
c Lu 8:49
d Lu 8:50; Jo 11:39, 40
e Mt 17:1; Mt 26:36, 37
f Mt 9:23-26; Lu 8:51-56
g Lu 8:52; Jo 11:11
h Mt 9:25; Lu 7:14; Lu 8:54; Han 9:40
i Mr 1:42-44; Mr 7:35, 36

HFST. 6
j Lu 4:16
k Jo 6:42; Jo 7:15

2de kolom
a Mt 13:54-58
b Jes 53:2
c Jo 6:42
d Ga 1:19
e Mr 3:31
f Mt 13:57; Lu 4:24; Jo 4:44
g Mt 9:35; Lu 13:22
h Lu 10:1
i Mt 10:1; Lu 9:1-6
j Mt 10:9, 10
k Mt 10:11
l Mt 10:14; Lu 10:10, 11; Han 13:50, 51
m Han 2:38; Han 3:19
n Lu 10:17

5:43 *Of ‘hij beval nadrukkelijk’.

6:2 *Lett.: ‘zijn handen’. #Lett.: ‘krachtige werken’. **6:8** *Lett.: ‘koper’. **6:9** *Lett.: ‘twee kledingstukken’. **6:11** *Of ‘vuil’.

wonderen te doen.'*[a] 15 Ande-
ren zeiden: 'Het is Elia.' Weer
anderen zeiden: 'Het is een pro-
feet als een van de profeten uit
de oudheid.'[b] 16 Maar toen He-
rodes het hoorde, zei hij: 'Het is
Johannes, die ik heb laten ont-
hoofden. Hij is uit de dood opge-
wekt.' 17 Herodes had Johannes
namelijk laten arresteren, in de
boeien laten slaan en gevangenge-
zet vanwege Herodias, de vrouw
van zijn broer Filippus. Want He-
rodes was met haar getrouwd[c]
18 en Johannes had meerdere
keren tegen hem gezegd: 'Het is
je niet toegestaan de vrouw van
je broer te hebben.'[d] 19 Daarom
had Herodias een grote hekel aan
Johannes en wilde ze hem do-
den, maar ze kreeg de kans niet.
20 Herodes was namelijk bang
voor Johannes, omdat hij wist
dat het een rechtvaardig en heilig
man was,[e] en hij nam hem in be-
scherming. Als hij naar hem luis-
terde, werd hij erg onzeker over
wat hij moest doen, maar toch
luisterde hij steeds weer graag
naar hem.

21 Maar er deed zich een gun-
stige gelegenheid voor toen He-
rodes op zijn verjaardag[f] een
feestmaal gaf voor zijn hoge amb-
tenaren, de legerofficieren en de
vooraanstaande mannen van Ga-
lilea.[g] 22 De dochter van Hero-
dias kwam binnen en danste, tot
groot genoegen van Herodes en
zijn gasten.* De koning zei te-
gen het meisje: 'Vraag me wat je
maar wilt, en ik zal het je geven.'
23 Hij zwoer haar zelfs: 'Ik zal
je alles geven wat je vraagt, al is
het de helft van mijn koninkrijk.'
24 Ze ging weg en zei tegen haar
moeder: 'Wat moet ik vragen?' Die
antwoordde: 'Het hoofd van Jo-
hannes de Doper.' 25 Onmiddel-
lijk haastte ze zich naar de ko-
ning met het verzoek: 'Ik wil dat
u me nu meteen op een schaal
het hoofd van Johannes de Do-
per geeft.'[a] 26 De koning was
hier diepbedroefd over, maar hij
wilde haar verzoek niet weigeren
vanwege zijn eden en zijn gas-
ten.* 27 Daarom stuurde de ko-
ning meteen een lijfwacht met
het bevel het hoofd van Johan-
nes bij hem te brengen. De man
ging weg, onthoofdde Johannes
in de gevangenis 28 en bracht
zijn hoofd binnen op een schaal.
Hij gaf het aan het meisje, en het
meisje gaf het aan haar moeder.
29 Toen Johannes' discipelen het
hoorden, kwamen ze zijn lichaam
halen en legden het in een graf.*

30 De apostelen verzamelden
zich rond Jezus en vertelden hem
wat ze allemaal gedaan en onder-
wezen hadden.[b] 31 Hij zei tegen
ze: 'Ga mee naar een afgelegen
plaats om alleen te zijn en wat
uit te rusten.'[c] Want er kwamen
en gingen zo veel mensen dat ze
niet eens de kans hadden om te
eten. 32 Ze vertrokken daarom
met de boot naar een afgelegen
plaats om alleen te kunnen zijn.[d]
33 Maar de mensen zagen hen
vertrekken en velen hoorden er-
van, en uit alle steden liepen ze
er snel naartoe en kwamen nog
eerder aan dan zij. 34 Toen Je-
zus uitstapte, zag hij dus een gro-
te menigte. Hij kreeg medelijden
met ze,[e] omdat ze als schapen
zonder herder waren.[f] En hij ging
hun veel dingen leren.[g]

35 Het was inmiddels laat ge-
worden. Zijn discipelen kwamen
naar hem toe en zeiden: 'Dit is
een afgelegen plek en het is al
laat.[h] 36 Stuur de mensen weg,
dan kunnen ze in de omliggende
dorpen en op het land eten ko-
pen.'[i] 37 Hij antwoordde: 'Ge-
ven jullie ze maar iets te eten.'
Ze zeiden tegen hem: 'Moeten we
voor 200 denarii* brood gaan ko-
pen om de mensen te eten te ge-

HFST. 6
a Mt 14:1-5, Lu 9:7-9
b Mt 16:14, Mr 8:28
c Lu 3:19, 20
d Le 18:16, Le 20:21
e Mt 11:11, Mt 21:26
f Ge 40:20-22
g Mt 14:6-12

2de kolom
a Mt 14:8
b Lu 9:10
c Mt 11:29, Mt 14:13
d Jo 6:1, 2
e Mt 14:14, Heb 4:15
f 1Kon 22:17, Jes 53:6, Ez 34:5, 8, Mt 9:36
g Jes 61:1, Lu 9:11
h Mt 14:15-21, Lu 9:12-17
i Jo 6:5

6:14 *Lett.: 'zijn de krachtige werken in hem werkzaam'. **6:22, 26** *Of 'degenen die met hem aan tafel aanlagen'.

6:29 *Of 'herinneringsgraf'. **6:37** *Zie App. B14.

ven?’[a] **38** Hij zei: ‘Hoeveel bro-
den hebben jullie? Ga eens kijken.’
Toen ze dat hadden gedaan, zei-
den ze: ‘Vijf, en ook twee vissen.’[b]
39 Hij gaf alle mensen opdracht
om in groepen op het groene gras
te gaan zitten.[c] **40** Ze gingen zit-
ten in groepen van 100 en van 50.
41 Toen nam hij de vijf broden
en de twee vissen, keek omhoog
naar de hemel en sprak een zegen
uit.[d] Hij brak de broden en gaf ze
aan de discipelen zodat die ze aan
de mensen konden uitdelen, en
ook de twee vissen verdeelde hij
onder allen. **42** Ze aten allemaal
tot ze genoeg hadden. **43** Daar-
na haalden ze de overgebleven
stukken op, 12 manden vol, en
ook nog vis.[e] **44** Er hadden 5000
mannen van de broden gegeten.

45 Meteen daarna zei Jezus te-
gen zijn discipelen dat ze in de
boot moesten stappen en voor
hem uit naar de overkant moes-
ten gaan, richting Bethsaïda. In-
tussen zou hij de menigte wegstu-
ren.[f] **46** Maar nadat hij afscheid
van ze had genomen, ging hij naar
een berg om te bidden.[g] **47** Toen
het avond was geworden, was de
boot midden op het meer, maar
hij was nog alleen aan land.[h]
48 Hij zag dat ze veel moeite
hadden om tegen de wind in te
roeien. Rond de vierde nachtwa-
ke* kwam hij daarom lopend over
het meer naar ze toe, maar hij
wilde hen voorbijlopen. **49** Toen
ze hem over het meer zagen lo-
pen, dachten ze dat ze een ver-
schijning zagen. Ze schreeuwden
het uit, **50** want ze zagen hem
allemaal en ze waren geschrok-
ken. Maar hij zei meteen: ‘Rus-
tig maar! Ik ben het, wees niet
bang.’[i] **51** Hij klom bij ze in de
boot en de wind ging liggen.
Ze waren stomverbaasd, **52** om-
dat ze de betekenis van de broden
niet hadden begrepen en ze nog
steeds geen inzicht hadden.*

53 Ze staken over en kwamen
bij Gennesareth, en daar vlakbij
legden ze aan.[a] **54** Maar zodra ze
uit de boot stapten, werd hij door
de mensen herkend. **55** De men-
sen gingen snel die hele streek
rond en begonnen alle zieken op
draagbedden naar de plaats te
brengen waar ze hoorden dat hij
was. **56** Overal waar hij kwam
— in dorpen, steden en op het plat-
teland — brachten ze de zieken
naar het marktplein. En ze smeek-
ten hem of ze alleen maar de fran-
je van zijn bovenkleed mochten
aanraken.[b] Iedereen die dat deed,
werd genezen.

7 De farizeeën en enkele schrift-
geleerden die uit Jeruzalem
waren gekomen, verzamelden zich
om hem heen.[c] **2** Ze zagen dat
sommige discipelen van Jezus
aten met onreine handen, dat wil
zeggen met ongewassen* handen.
3 (Want de farizeeën en alle an-
dere Joden wassen voor het eten
altijd eerst hun handen tot aan
hun ellebogen, omdat ze vasthou-
den aan de traditie van hun voor-
vaders. **4** En als ze van de markt
terugkomen, eten ze niet voordat
ze zich gewassen hebben. Er zijn
nog heel wat andere tradities die
ze hebben overgenomen en waar
ze zich aan houden, zoals het on-
derdompelen van bekers, kannen
en koperen pannen.)[d] **5** Daarom
vroegen de farizeeën en schrift-
geleerden hem: ‘Waarom houden
uw discipelen zich niet aan de tra-
ditie van onze voorouders, maar
eten ze met onreine handen?’[e]
6 Hij antwoordde: ‘Huichelaars!
Jesaja heeft terecht over jullie
geprofeteerd, zoals geschreven
staat: “Dit volk eert mij met hun
lippen, maar hun hart is ver van
mij.[f] **7** Het heeft geen zin dat
ze mij aanbidden, want ze ma-
ken de voorschriften van men-
sen tot leerstellingen.”[g] **8** Jullie
laten het gebod van God los maar

6:48 *Van ongeveer 3.00 tot 6.00 uur.
6:52 *Of ‘hun hart afgestompt bleef’.
7:2 *D.w.z. niet ceremonieel gereinigd.

HFST. 6
a 2Kon 4:42-44; Mt 15:33; Jo 6:7
b Jo 6:9
c Jo 6:10-13
d Mr 8:6; Lu 24:30; Han 27:35
e Mt 14:20; Lu 9:17; Jo 6:13
f Mt 14:22
g Mt 6:6; Mt 14:23; Mr 1:35; Lu 6:12
h Mt 14:24-33; Jo 6:16-21
i Mt 14:27; Jo 6:20

2de kolom
a Mt 14:34-36
b Mt 9:20; Mr 5:25-28; Lu 8:43, 44; Han 19:11, 12

HFST. 7
c Mt 15:1
d Mt 23:25; Lu 11:38, 39
e Mt 15:2
f Mt 15:7-9
g Jes 29:13

houden vast aan de tradities van mensen.’[a]

9 Ook zei hij tegen ze: ‘Jullie zijn er goed in het gebod van God aan de kant te schuiven om vast te kunnen houden aan jullie tradities.[b] **10** Mozes heeft bijvoorbeeld gezegd: “Eer* je vader en je moeder”[c] en: “Wie zijn vader of moeder vervloekt,# moet ter dood worden gebracht.”[d] **11** Maar jullie zeggen: “Iemand kan tegen zijn vader of moeder zeggen: ‘Alles waarmee ik u zou kunnen ondersteunen, is *korban’* (een gave die aan God is opgedragen).” **12** En zo laten jullie hem niets meer voor zijn vader of moeder doen.[e] **13** Op die manier ontkrachten jullie het woord van God door de tradities die jullie doorgeven.[f] En jullie doen veel van dat soort dingen.’[g] **14** Hij riep de menigte weer bij zich en zei tegen ze: ‘Luister allemaal naar me en begrijp de betekenis van wat ik zeg.[h] **15** Niets wat van buitenaf in iemand komt, kan hem onrein maken, maar wat uit iemand komt, dat maakt hem onrein.’[i] **16** *—

17 Toen hij een huis was binnengegaan, weg van de menigte, gingen zijn discipelen hem vragen stellen over de illustratie.[j] **18** Hij zei tegen ze: ‘Begrijpen jullie het ook niet? Beseffen jullie niet dat iemand niet onrein kan worden door alles wat van buitenaf in hem komt? **19** Want het komt niet in zijn hart terecht, maar in zijn ingewanden en belandt vandaaruit in het riool.’ Zo verklaarde hij al het voedsel rein. **20** Hij zei verder: ‘Wat uit iemand komt, dat maakt hem onrein.[k] **21** Want van binnenuit, uit het hart van mensen,[l] komen slechte gedachten, seksuele immoraliteit,* diefstal, moord, **22** overspel, hebzucht, slechtheid, bedrog, schaamteloos gedrag,* jaloezie,# lastering, trots en onredelijkheid. **23** Al die slechte dingen komen van binnenuit en maken iemand onrein.’

24 Hij vertrok en ging naar het gebied van Tyrus en Sidon,[a] waar hij een huis binnenging. Hij wilde niet dat iemand het te weten kwam, maar hij bleef niet onopgemerkt. **25** Een vrouw die een dochtertje had dat bezeten was door een onreine geest, hoorde vrijwel meteen van hem, kwam naar hem toe en viel aan zijn voeten.[b] **26** De vrouw was een Griekse, van Syro-Fenicische nationaliteit,* en ze vroeg hem telkens weer of hij de demon uit haar dochter wilde drijven. **27** Maar hij zei tegen haar: ‘Eerst moeten de kinderen genoeg te eten krijgen, want het is niet goed om het brood dat voor de kinderen is voor de hondjes te gooien.’[c] **28** Ze antwoordde: ‘Dat is waar, mijnheer, maar de hondjes onder de tafel eten wel de kruimels die de kindertjes laten vallen.’ **29** Daarop zei hij tegen haar: ‘Omdat je dit hebt gezegd: ga maar naar huis, de demon is uit je dochter weggegaan.’[d] **30** Toen ze thuiskwam, lag het kind op bed en de demon was verdwenen.[e]

31 Toen Jezus uit het gebied van Tyrus vertrok, ging hij via Sidon door het gebied van de Dekapolis* naar het Meer van Galilea.[f] **32** Daar werd een man bij hem gebracht die doof was en een spraakgebrek had.[g] Ze smeekten Jezus of hij zijn hand op hem wilde leggen. **33** Jezus nam hem apart, weg van de menigte. Vervolgens stak hij zijn vingers in de oren van de man, spuugde en raakte de tong van de man aan.[h] **34** Hij keek omhoog naar de hemel, zuchtte diep en zei te-

HFST. 7
- a Ga 1:14; Kol 2:8
- b Mt 15:3-6
- c Ex 20:12; De 5:16; Ef 6:2
- d Ex 21:17; Le 20:9; Sp 20:20
- e 1Ti 5:8
- f Mt 15:6
- g Mr 7:3
- h Mt 15:10
- i Mt 15:11; Tit 1:15
- j Mt 15:15-20
- k Mt 15:18
- l Ge 6:5; Ge 8:21; Jer 17:9

2de kolom
- a Mt 15:21
- b Mt 15:22-28
- c Mt 10:5, 6; Mt 15:26; Ro 9:4; Ef 2:12
- d Mt 15:28
- e Jo 4:49-51
- f Mt 15:29
- g Mt 9:32, 33; Lu 11:14
- h Mr 8:23; Jo 9:6

7:10 *Of ‘toon respect voor’. #Of ‘uitscheldt’, ‘schimpend praat over’. **7:16** *Zie App. A3. **7:21** *Meervoud van het Griekse *porneia.* Zie Woordenlijst.

7:22 *Grieks: *aselgeia.* Zie Woordenlijst. #Of ‘een afgunstig oog’. **7:26** *Of ‘een Syro-Fenicische van geboorte’. **7:31** *Of ‘het Tienstedengebied’.

gen hem: *‘Effatha.’* Dat betekent:
‘Ga open.’ **35** Daarop werden de
oren van de man geopend,[a] zijn
spraakgebrek verdween en hij
ging normaal spreken. **36** Jezus
zei dat ze het aan niemand moch-
ten vertellen,[b] maar hoe meer hij
daarop aandrong, hoe meer ze
het rondvertelden.[c] **37** De men-
sen waren diep onder de indruk[d]
en zeiden: ‘Alles wat hij doet is
geweldig. Hij laat zelfs de doven
horen en geneest mensen die niet
kunnen spreken.’[e]

8 In die tijd was er weer een
grote menigte bijeen en ze
hadden niets te eten. Daarom
riep hij de discipelen bij zich en
zei tegen ze: **2** ‘Ik heb medelij-
den met de menigte,[f] want ze zijn
nu al drie dagen bij me en ze
hebben niets te eten.[g] **3** Als ik
ze met een lege maag* naar huis
laat gaan, houden ze het onder-
weg niet vol, en sommigen ko-
men van ver.’ **4** Maar zijn disci-
pelen antwoordden: ‘Waar halen
we op deze afgelegen plek ge-
noeg brood vandaan om al die
mensen te eten te geven?’ **5** Hij
vroeg toen: ‘Hoeveel broden heb-
ben jullie?’ Ze zeiden: ‘Zeven.’[h]
6 Hij gaf de menigte opdracht
om op de grond te gaan zitten.
Daarna nam hij de zeven broden,
sprak een dankgebed uit, brak
ze en gaf ze aan zijn discipelen
zodat die ze aan de menigte kon-
den uitdelen.[i] **7** Ze hadden ook
nog wat visjes. Hij sprak er een
zegen over uit en zei dat ze
die ook moesten uitdelen. **8** Ze
aten tot ze genoeg hadden. Daar-
na werden de overgebleven stuk-
ken opgehaald: zeven grote man-
den vol.[j] **9** Er waren zo’n 4000
mannen. Toen stuurde hij ze weg.

10 Hij stapte meteen met zijn
discipelen in de boot en ging
naar het gebied van Dalmanoe-
tha.[k] **11** Hier kwamen de fari-
zeeën naar hem toe en ze gin-

8:3 * Of ‘vastend’.

gen met hem in discussie. Om
hem op de proef te stellen, eis-
ten ze van hem een teken uit de
hemel.[a] **12** Hij zuchtte diep* en
zei: ‘Waarom vraagt deze gene-
ratie om een teken?[b] Ik verzeker
jullie: deze generatie zal geen
teken krijgen.’[c] **13** Toen verliet
hij hen, stapte weer in de boot
en ging naar de overkant.

14 Maar de discipelen waren
vergeten brood mee te nemen, en
ze hadden maar één brood bij
zich in de boot.[d] **15** Hij gaf ze de
duidelijke waarschuwing: ‘Pas op
voor de zuurdesem* van de fari-
zeeën en de zuurdesem van Hero-
des.’[e] **16** Toen kregen ze het er
met elkaar over dat ze geen brood
bij zich hadden. **17** Hij merk-
te dat en zei: ‘Waarom hebben
jullie het erover dat jullie geen
brood hebben? Begrijpen jullie
nog steeds de betekenis niet, en
hebben jullie nog steeds geen
inzicht?* **18** “Jullie hebben toch
ogen, zien jullie dan niets? En jul-
lie hebben toch oren, horen jullie
dan niets?” Weten jullie niet meer
19 hoeveel manden vol overge-
bleven stukken jullie hebben op-
gehaald toen ik de vijf broden[f]
voor de 5000 mannen brak?’ Ze
antwoordden: ‘Twaalf.’[g] **20** ‘En
hoeveel grote manden vol overge-
bleven stukken hebben jullie op-
gehaald toen ik de zeven broden
voor de 4000 mannen brak?’ Ze
zeiden: ‘Zeven.’[h] **21** Toen zei hij
tegen ze: ‘Begrijpen jullie het nog
niet?’

22 Ze legden aan in Bethsaï-
da. Daar brachten de mensen een
blinde bij hem en smeekten of
hij hem wilde aanraken.[i] **23** Hij
nam de blinde bij de hand en
bracht hem buiten het dorp. Hij
spuugde op zijn ogen,[j] legde zijn
handen op hem en vroeg hem
toen: ‘Zie je iets?’ **24** De man
keek op en zei: ‘Ik zie mensen,

8:12 * Lett.: ‘zuchtte diep met zijn geest’. 8:15 * Zie Woordenlijst. 8:17 * Of ‘is jullie hart nog steeds afgestompt’.

HFST. 7
a Jes 35:5, Mt 11:5, Mt 15:30
b Jes 42:2, Mt 8:3, 4, Mr 5:42, 43
c Mr 1:43-45
d Han 14:11
e Jes 35:5, 6, Mt 15:31

HFST. 8
f Mt 14:14, Mr 6:34
g Mt 15:32-38
h Mr 6:38
i Mr 6:41
j Mt 15:37
k Mt 15:39

2de kolom
a Mt 16:1-3
b Mt 12:38, Jo 6:30
c Mt 16:4
d Mt 16:5-12
e Mt 16:6, Lu 12:1
f Mr 6:38
g Mt 14:20, Mr 6:43, Lu 9:17, Jo 6:13
h Mt 15:37
i Mr 6:56
j Mr 7:32, 33, Jo 9:1, 6

maar ze lijken op bomen die rondlopen.’ **25** Toen legde hij zijn handen opnieuw op de ogen van de man. Het gezichtsvermogen van de man werd hersteld en hij kon alles scherp zien. **26** Jezus stuurde hem naar huis en zei: ‘Ga niet het dorp in.’

27 Jezus en zijn discipelen vertrokken vervolgens naar de dorpen van Cesarea Filippi. Onderweg vroeg hij zijn discipelen: ‘Wie zeggen de mensen dat ik ben?’[a] **28** Ze zeiden tegen hem: ‘Johannes de Doper.[b] Anderen zeggen Elia[c] en weer anderen zeggen een van de profeten.’ **29** Hij vroeg hun: ‘Maar wie ben ik volgens jullie?’ Petrus antwoordde: ‘Jij bent de Christus.’[d] **30** Toen zei hij nadrukkelijk dat ze niemand mochten vertellen wie hij was.[e] **31** Ook begon hij hun te onderwijzen dat de Mensenzoon veel lijden moest ondergaan, dat hij door de oudsten, de overpriesters en de schriftgeleerden verworpen moest worden,[f] en dat hij gedood zou worden en drie dagen later zou opstaan.[g] **32** Hij praatte hier openlijk over. Maar Petrus nam hem apart en begon hem de les te lezen.[h] **33** Jezus draaide zich om, keek naar zijn discipelen en wees Petrus terecht met de woorden: ‘Ga achter mij, Satan, want jouw gedachten zijn niet Gods gedachten maar die van mensen.’[i]

34 Toen riep hij de menigte en ook zijn discipelen bij zich en zei tegen ze: ‘Als iemand mijn volgeling wil worden, moet hij zichzelf wegcijferen,* zijn martelpaal# opnemen en mij altijd volgen.[j] **35** Want wie zijn leven* wil redden, zal het verliezen, maar wie zijn leven* verliest ter wille van mij en het goede nieuws, zal het redden.[k] **36** Wat heeft een mens eraan als hij de hele wereld wint en zijn leven* verliest?[l] **37** En wat zou een mens geven in ruil voor zijn leven?*[a] **38** Want wie zich in deze ontrouwe* en zondige generatie voor mij en mijn woorden schaamt, voor hem zal de Mensenzoon zich ook schamen[b] wanneer hij met de macht# van zijn Vader komt samen met de heilige engelen.’[c]

9 Verder zei hij tegen ze: ‘Ik verzeker jullie dat sommigen van degenen die hier staan niet zullen sterven voordat ze zien dat Gods Koninkrijk is gekomen met macht.’[d] **2** Zes dagen later nam Jezus Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee een hoge berg op, waar ze alleen waren. Voor hun ogen veranderde hij van gedaante.*[e] **3** Zijn kleren begonnen te glanzen en werden zo wit als niemand op aarde ze zou kunnen wassen. **4** Ook verschenen aan hen Elia en Mozes, en ze waren met Jezus in gesprek. **5** Petrus zei tegen Jezus: ‘Rabbi, het is goed dat wij hier zijn. Laten we drie tenten opzetten, één voor jou, één voor Mozes en één voor Elia.’ **6** Hij wist eigenlijk niet goed hoe hij moest reageren, want ze waren heel bang. **7** Er vormde zich een wolk, die hen omhulde, en er kwam een stem[f] uit de wolk: ‘Dit is mijn geliefde Zoon.[g] Luister naar hem.’[h] **8** Toen ze om zich heen keken, zagen ze opeens dat er niemand meer bij ze was, behalve Jezus.

9 Terwijl ze de berg af daalden, zei hij nadrukkelijk dat ze aan niemand mochten vertellen wat ze hadden gezien[i] voordat de Mensenzoon uit de dood was opgestaan.[j] **10** Ze namen zijn woorden ter harte,* maar onder elkaar bespraken ze wat het betekende dat hij uit de dood zou opstaan. **11** Toen vroegen ze hem:

8:34 *Of ‘verloochenen’. #Zie Woordenlijst. **8:35-37** *Of ‘ziel’.

8:38 *Of ‘overspelige’. #Of ‘in de heerlijkheid’. **9:2** *Of ‘onderging hij een transfiguratie’. **9:10** *Of mogelijk ‘hielden het voor zich’.

HFST. 8
a Mt 16:13-15, Lu 9:18, 19
b Mt 14:1, 2, Mr 6:14
c Mr 9:11
d Mt 16:16, Lu 9:20, Jo 1:40, 41, Jo 6:68, 69
e Mt 16:20, Mr 9:9, Lu 9:21, 22
f Mt 26:2
g Mt 16:21, Mt 17:22, 23
h Mt 16:22
i Mt 16:23
j Mt 10:38, Mt 16:24, Lu 9:23, Lu 14:27
k Mt 10:39, Mt 16:25, Lu 9:24, Jo 12:25, Opb 12:11
l Mt 16:26, Lu 9:25

2de kolom
a Ps 49:8
b Mt 10:33, Lu 9:26, Lu 12:9, 2Ti 1:7, 8
c Mt 16:27, Mt 25:31, 2Th 1:7

HFST. 9
d Mt 16:28, Lu 9:27
e Mt 17:1-8, Lu 9:28-36
f Lu 3:22, Jo 12:28
g Ps 2:7, Jes 42:1, Mt 3:17, 2Pe 1:17
h De 18:15, Mt 17:5, Lu 9:35, Han 3:22, 23
i Mt 12:15, 16, Mr 8:29, 30
j Mt 17:9, Lu 9:36

‘Waarom zeggen de schriftgeleer-
den dat Elia[a] eerst moet komen?’[b]
12 Hij antwoordde: ‘Elia zal inder-
daad eerst komen en alles her-
stellen.[c] Maar hoe kan er dan
over de Mensenzoon geschreven
staan dat hij veel lijden[d] moet on-
dergaan en vernederd moet wor-
den?[e] **13** Ik zeg jullie dat Elia[f]
al gekomen is, en ze hebben met
hem gedaan wat ze wilden, zoals
over hem geschreven staat.’[g]

14 Toen ze bij de andere dis-
cipelen kwamen, zagen ze dat er
een grote menigte om hen heen
stond. Er waren schriftgeleerden
die met hen aan het discussië-
ren waren.[h] **15** De mensen wa-
ren verbaasd toen ze Jezus za-
gen, en ze kwamen snel naar
hem toe om hem te begroeten.
16 Hij vroeg hun: ‘Waarover dis-
cussiëren jullie?’ **17** Iemand uit
de menigte antwoordde: ‘Meester,
ik heb mijn zoon naar u toe ge-
bracht omdat hij bezeten is door
een geest en niet kan praten.[i]
18 Als de geest bezit van hem
neemt, gooit hij hem tegen de
grond. Het kind krijgt het schuim
op de mond, knarst met zijn tan-
den en verliest zijn kracht. Ik heb
uw discipelen gevraagd de geest
uit te drijven, maar dat konden
ze niet.’ **19** Jezus zei: ‘Wat zijn
jullie toch een ongelovige genera-
tie![j] Hoelang moet ik nog bij jul-
lie blijven? Hoelang moet ik jul-
lie nog verdragen? Breng hem bij
me.’[k] **20** Ze brachten de jongen
bij hem. Maar zodra de geest Je-
zus zag, liet hij het kind stuiptrek-
ken. Het viel op de grond en rol-
de met het schuim op de mond
heen en weer. **21** Jezus vroeg
aan de vader: ‘Hoelang heeft
hij dit al?’ Hij antwoordde: ‘Van
kleins af aan. **22** De geest gooit
hem vaak in het vuur en in het
water om hem om te brengen.
Maar als u iets kunt doen, heb
dan medelijden met ons en help
ons.’ **23** Jezus zei tegen hem:
‘“Als u iets kunt doen”, zeg je?
Alles is mogelijk voor wie geloof
heeft.’[a] **24** Onmiddellijk riep de
vader van het kind uit: ‘Ik heb ge-
loof! Kom mij te hulp waar ik in
geloof tekortschiet!’[b]

25 Toen Jezus merkte dat er
een menigte toestroomde, be-
strafte hij de onreine geest en
zei tegen hem: ‘Stomme en dove
geest, ik beveel je, ga uit hem
weg en kom niet meer in hem te-
rug!’[c] **26** Met veel geschreeuw
en stuiptrekkingen ging hij uit
het kind weg. Het leek alsof het
kind dood was en de meeste men-
sen zeiden dan ook: ‘Hij is dood!’
27 Maar Jezus pakte hem bij de
hand om hem overeind te hel-
pen, en hij stond op. **28** Jezus
ging een huis binnen, en toen
zijn discipelen weer met hem al-
leen waren, vroegen ze: ‘Waarom
konden wij die geest niet uitdrij-
ven?’[d] **29** Hij antwoordde: ‘Dit
soort kan alleen door gebed wor-
den uitgedreven.’

30 Ze vertrokken vandaar en
reisden door Galilea. Maar hij wil-
de niet dat iemand het te we-
ten kwam, **31** omdat hij zijn dis-
cipelen aan het onderwijzen was.
Hij zei tegen ze: ‘De Mensenzoon
zal worden verraden en aan men-
sen worden overgeleverd. Die zul-
len hem doden,[e] maar toch zal hij
drie dagen later opstaan.’[f] **32** Ze
begrepen niet wat hij bedoelde,
maar ze durfden hem niets te vra-
gen.

33 Ze kwamen in Kapernaüm.
Toen hij thuis was, vroeg hij hun:
‘Waar hadden jullie het onderweg
toch over?’[g] **34** Ze zwegen, want
ze hadden onderweg een discus-
sie gehad over wie de grootste
was. **35** Hij ging zitten, riep de
twaalf en zei tegen ze: ‘Als iemand
de eerste wil zijn, moet hij de
laatste zijn en iedereen dienen.’[h]
36 Hij nam een kind bij zich, zet-
te het in hun midden, sloeg zijn
armen eromheen en zei tegen ze:
37 ‘Wie één zo’n kind in mijn
naam ontvangt,[i] ontvangt ook

HFST. 9

a Mal 4:5, 6; Mr 8:27, 28
b Mt 17:10
c Mt 17:11
d Da 9:26
e Ps 22:6, 7; Jes 50:6; Jes 53:3; Lu 23:11
f Mt 11:13, 14; Lu 1:13, 17
g Mt 17:12
h Lu 9:37
i Mt 17:14-17; Lu 9:38-42
j De 32:20
k Mt 17:17; Lu 9:41

2de kolom

a Mt 17:20; Mr 11:23; Lu 17:6; Jo 11:40; Han 14:9, 10
b Lu 17:5
c Mt 17:18; Mr 1:23-25; Lu 4:34, 35; Han 10:38
d Mt 17:19, 20
e Mt 26:2
f Mt 16:21; Mt 17:22, 23; Mr 8:31; Lu 9:44, 45
g Mt 18:1-5; Lu 9:46-48; Lu 22:24
h Mt 20:26-28; Mr 10:43-45; Fil 2:8, 9
i Lu 18:16

mij, en wie mij ontvangt, ontvangt niet alleen mij, maar ook degene die mij heeft gestuurd.’[a]

38 Johannes zei tegen hem: ‘Meester, we hebben iemand gezien die jouw naam gebruikt om demonen uit te drijven. We hebben geprobeerd hem tegen te houden, omdat hij ons niet volgt.’[b] **39** Maar Jezus zei: ‘Probeer hem niet tegen te houden, want iemand die in mijn naam een wonder* doet, zal niet snel iets slechts over me kunnen zeggen. **40** Want wie niet tegen ons is, is vóór ons.[c] **41** En ik verzeker jullie: iedereen die jullie een beker water te drinken geeft omdat jullie bij Christus horen,[d] zal zeker zijn beloning krijgen.[e] **42** Maar wie een van deze kleinen die geloven, laat struikelen, kan beter met een molensteen* om zijn nek in zee gegooid worden.[f]

43 Als je hand je ooit laat struikelen, hak die dan af. Je kunt beter verminkt het leven binnengaan dan met twee handen in Gehenna* terechtkomen, in het vuur dat niet uitgedoofd kan worden.[g] **44** *— **45** En als je voet je laat struikelen, hak die dan af. Je kunt beter kreupel het leven binnengaan dan met twee voeten in Gehenna* gegooid worden.[h] **46** *— **47** En als je oog je laat struikelen, gooi het dan weg.[i] Je kunt beter met één oog Gods Koninkrijk binnengaan dan met twee ogen in Gehenna* gegooid worden,[j] **48** waar de maden niet doodgaan en het vuur niet wordt uitgedoofd.[k]

49 Want iedereen moet met vuur gezouten worden.[l] **50** Zout is iets goeds. Maar als het zout ooit zijn smaak verliest, hoe krijgt het dan zijn kracht terug?[m] Heb zout in jezelf[n] en bewaar de vrede onder elkaar.’[o]

9:39 *Lett.: ‘krachtig werk’. **9:42** *Lett.: ‘molensteen van een ezel’. **9:43, 45, 47** *Zie Woordenlijst. **9:44, 46** *Zie App. A3.

10 Hij ging daar weg en kwam in het grensgebied van Judea aan de overkant van de Jordaan. Opnieuw verzamelden zich grote groepen mensen bij hem en zoals gewoonlijk ging hij hen onderwijzen.[a] **2** Er kwamen ook farizeeën naar hem toe om hem op de proef te stellen. Ze vroegen of het een man was toegestaan zich van zijn vrouw te laten scheiden.[b] **3** Hij antwoordde: ‘Wat heeft Mozes jullie geboden?’ **4** Ze zeiden: ‘Mozes heeft toegestaan een echtscheidingsakte te schrijven en haar weg te sturen.’[c] **5** Maar Jezus zei: ‘Dat gebod heeft hij voor jullie opgeschreven[d] omdat jullie hart zo ongevoelig is.[e] **6** Maar bij het begin van de schepping “maakte Hij hen als man en als vrouw.[f] **7** Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten,[g] **8** en de twee zullen één vlees worden.”[h] Ze zijn dan niet langer twee, maar één vlees. **9** Wat God heeft verbonden,* mag geen mens scheiden.’[i] **10** Toen ze weer in het huis waren, stelden de discipelen hem hier vragen over. **11** Hij zei tegen ze: ‘Wie zich van zijn vrouw laat scheiden en met een ander trouwt, pleegt overspel[j] tegenover haar. **12** En als een vrouw die zich van haar man heeft laten scheiden ooit met een ander trouwt, pleegt ze overspel.’[k]

13 De mensen kwamen kinderen bij hem brengen zodat hij ze zou aanraken, maar de discipelen wezen hen terecht.[l] **14** Jezus zag dat en werd verontwaardigd. Hij zei: ‘Laat de kinderen bij me komen. Probeer ze niet tegen te houden, want Gods Koninkrijk is voor mensen die zijn zoals zij.[m] **15** Ik verzeker jullie: wie Gods Koninkrijk niet aanvaardt als een kind, zal het zeker niet binnengaan.’[n] **16** Hij sloeg zijn armen om de kinderen heen

---

10:9 *Of ‘onder één juk heeft samengebracht’.

HFST. 9
a Mt 10:40, Lu 9:48, Jo 13:20
b Lu 9:49
c Lu 9:50
d Mt 25:40
e Mt 10:42
f Mt 18:6, Lu 17:1, 2
g Mt 5:30, Mt 18:8, Kol 3:5
h Mt 10:28, Mt 23:33, Lu 12:5
i Ga 5:24
j Mt 5:29, Mt 18:9, Ro 8:13
k Jes 66:24
l Lu 17:29
m Mt 5:13, Lu 14:34, 35
n Kol 4:6
o Ro 12:18, Ef 4:29, 1Th 5:13, Heb 12:14

2de kolom

HFST. 10
a Mt 19:1, 2
b Mt 19:3
c De 24:1, Mt 5:31, Mt 19:7
d Mt 19:8
e De 9:6, Han 13:18
f Ge 1:27, Ge 5:2, Mt 19:4
g Mt 19:5
h Ge 2:24, Ef 5:31
i Mt 19:6
j Mt 5:32, Mt 19:9, Lu 16:18
k Ro 7:3
l Mt 19:13, Lu 18:15
m Mt 18:4, Mt 19:14, Lu 18:16, 1Pe 2:2
n Mt 18:3, Lu 18:17

en zegende ze terwijl hij zijn
handen op ze legde.[a]

17 Toen hij verderging, kwam
er een man naar hem toe ren-
nen die voor hem op zijn knie-
en viel en vroeg: 'Goede Meester,
wat moet ik doen om eeuwig le-
ven te krijgen?'*[b] **18** Jezus zei
tegen hem: 'Waarom noem je mij
goed? Niemand is goed, behal-
ve één, God.[c] **19** Je kent de ge-
boden: "Moord niet,[d] pleeg geen
overspel,[e] steel niet,[f] leg geen
vals getuigenis af,[g] bedrieg nie-
mand,[h] eer* je vader en je moe-
der."'[i] **20** De man zei: 'Meester,
van jongs af aan heb ik me aan
al die dingen gehouden.' **21** Je-
zus keek hem aan en voelde lief-
de voor hem. Hij zei: 'Er is nog
één ding dat je moet doen: ver-
koop wat je hebt en geef het aan
de armen. Dan zul je een schat
in de hemel hebben. Kom, wees
mijn volgeling.'[j] **22** Toen hij dat
hoorde, werd hij verdrietig en
ging hij bedroefd weg, want hij
had veel bezittingen.[k]

23 Jezus keek om zich heen
en zei tegen zijn discipelen: 'Wat
zal het voor mensen die geld heb-
ben moeilijk zijn om het Konink-
rijk van God binnen te gaan!'[l]
24 Maar de discipelen waren ver-
baasd over zijn woorden. Daar-
om zei Jezus: 'Kinderen, wat is
het toch moeilijk om het Ko-
ninkrijk van God binnen te gaan!
25 Het is voor een kameel mak-
kelijker om door het oog van een
naald te gaan dan voor een rijke
om het Koninkrijk van God bin-
nen te gaan.'[m] **26** Dat verbaasde
hen nog meer en ze zeiden tegen
hem:* 'Wie kan er dan eigenlijk
worden gered?'[n] **27** Jezus keek
ze aan en zei: 'Bij mensen is
het onmogelijk maar niet bij God,
want bij God is alles mogelijk.'[o]
28 Petrus zei toen tegen hem:
'Maar wij hebben alles achterge-
laten en zijn je gevolgd!'[a] **29** Je-
zus zei: 'Ik verzeker jullie: er is
niemand die huis of broers of zus-
sen of moeder of vader of kinde-
ren of akkers voor mij en voor
het goede nieuws heeft verlaten,[b]
30 die niet nu, in deze tijd, 100
keer meer zal krijgen — huizen,
broers, zussen, moeders, kinde-
ren en akkers, mét vervolging[c] —
en in het toekomstige tijdperk*
eeuwig leven. **31** Maar velen van
de eersten zullen de laatsten zijn,
en de laatsten de eersten.'[d]

32 Terwijl ze onderweg waren
naar Jeruzalem, ging Jezus voor
ze uit. De discipelen waren ver-
baasd, maar de mensen die hen
volgden, werden ongerust. Op-
nieuw nam hij de twaalf apart
en begon hun te vertellen wat
hem allemaal zou overkomen:[e]
33 'Luister! We gaan naar Jeru-
zalem, en de Mensenzoon zal aan
de overpriesters en de schriftge-
leerden worden overgeleverd. Ze
zullen hem ter dood veroordelen
en aan heidenen* overleveren.
34 Die zullen hem bespotten, be-
spugen, geselen en doden. Maar
drie dagen later zal hij opstaan.'[f]

35 Jakobus en Johannes, de
zonen van Zebedeüs,[g] kwamen
naar hem toe en zeiden: 'Meester,
we willen graag dat je voor ons
doet wat we je vragen.'[h] **36** Hij
vroeg: 'Wat willen jullie dat ik
voor je doe?' **37** Ze antwoord-
den: 'Laat ons in je glorie* naast
je zitten, de een aan je rech-
ter- en de ander aan je linker-
hand.'[i] **38** Maar Jezus antwoord-
de: 'Jullie weten niet wat je vraagt.
Kunnen jullie de beker drinken
die ik drink of gedoopt worden
met de doop waarmee ik word
gedoopt?'[j] **39** Ze zeiden: 'Ja, dat
kunnen we.' Toen zei Jezus: 'De
beker die ik drink, zullen jullie
drinken, en met de doop waar-
mee ik word gedoopt, zullen jullie

HFST. 10

a Mr 9:36
b Mt 19:16; Lu 18:18
c Ps 86:5; Mt 19:17; Lu 18:19
d Ex 20:13; De 5:17; Mt 5:21; 1Jo 3:15
e Ex 20:14; De 5:18
f Ex 20:15; De 5:19
g Ex 20:16; De 5:20
h Le 19:13
i Ex 20:12; De 5:16; Ef 6:2
j Mt 19:21
k Lu 18:23
l Jer 9:23; 1Ti 6:17
m Mt 19:24; Lu 18:25
n Mt 19:25, 26; Lu 18:26, 27
o Job 42:2

2de kolom

a Mt 19:27; Lu 18:28
b Mt 10:37; Mt 19:29; Lu 18:29, 30
c Mt 5:11; Han 14:22
d Mt 19:30; Mt 20:16; Lu 13:30
e Mt 20:17-19; Mr 8:31; Mr 9:31; Lu 9:22; Lu 18:31-33
f Han 10:40; 1Kor 15:3, 4
g Mt 10:2
h Mt 20:20, 21
i Mt 19:28
j Mt 20:22, 23; Lu 12:50; Jo 18:11; Ro 6:3

10:17 *Lett.: 'erven'. **10:19** *Of 'toon respect voor'. **10:26** *Of mogelijk 'tegen elkaar'.

10:30 *Of 'komende samenstel van dingen'. Zie Woordenlijst. **10:33** *Zie Woordenlijst. **10:37** *Of 'heerlijkheid'.

worden gedoopt.[a] **40** Maar wie er aan mijn rechter- en aan mijn linkerhand mogen zitten, dat bepaal ik niet. Die plaatsen zijn voor degenen voor wie ze zijn bestemd.’

41 Toen de tien anderen dat hoorden, werden ze verontwaardigd op Jakobus en Johannes.[b] **42** Jezus riep ze bij zich en zei: ‘Jullie weten dat degenen die als regeerders van de volken gezien worden over hen heersen en dat hun leiders hun gezag laten gelden.[c] **43** Dat mag bij jullie niet zo zijn. Als iemand onder jullie groot wil zijn, moet hij jullie dienen,[d] **44** en als iemand onder jullie de eerste wil zijn, moet hij de slaaf zijn van allen. **45** Want ook de Mensenzoon is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen[e] en zijn leven* te geven als een losprijs in ruil voor velen.’[f]

46 Vervolgens kwamen ze in Jericho. Maar toen hij met zijn discipelen en een grote menigte uit Jericho wegging, zat er een blinde bedelaar langs de weg.[g] Het was Bartimeüs (de zoon van Timeüs). **47** Hij hoorde dat het Jezus de Nazarener was en begon te roepen: ‘Zoon van David,[h] Jezus, heb medelijden met mij!’*[i] **48** Veel mensen snauwden hem toe dat hij zijn mond moest houden. Maar hij riep nog harder: ‘Zoon van David, heb medelijden met mij!’* **49** Jezus bleef staan en zei: ‘Roep hem.’ Ze riepen de blinde man en zeiden: ‘Houd moed! Sta op, hij roept je.’ **50** Hij gooide zijn bovenkleed af, sprong overeind en ging naar Jezus toe. **51** Jezus zei tegen hem: ‘Wat wil je dat ik voor je doe?’ De blinde man antwoordde: ‘*Rabboni,*’* laat me weer zien.’ **52** Toen zei Jezus: ‘Ga, je geloof heeft je beter gemaakt.’[j] Meteen kon de man weer zien,[k] waarna hij hem ging volgen.

10:45 *Of ‘ziel’. **10:47, 48** *Of ‘wees mij barmhartig’. **10:51** *Bet.: ‘Meester’.

11 Toen ze dicht bij Jeruzalem kwamen, bij Bethfagé en Bethanië[a] op de Olijfberg, stuurde hij twee van zijn discipelen eropuit[b] **2** en zei tegen ze: ‘Ga het dorp in dat jullie daar zien. Zodra je er binnenkomt, zul je een vastgebonden veulen vinden waarop nog nooit iemand heeft gezeten. Maak het los en breng het hier. **3** Als iemand vraagt: “Waarom doen jullie dat?”, zeg dan: “De Heer heeft het nodig en zal het meteen weer terugsturen.”’ **4** Ze gingen op weg en vonden het veulen buiten in een zijstraat, vastgebonden bij een deur, en ze maakten het los.[c] **5** Maar een paar mensen die daar stonden, zeiden tegen ze: ‘Waarom maken jullie het veulen los?’ **6** Ze vertelden wat Jezus had gezegd, en de mensen lieten hen gaan.

7 Ze namen het veulen[d] mee naar Jezus, legden hun bovenkleren eroverheen en hij ging erop zitten.[e] **8** Ook spreidden veel mensen hun bovenkleren op de weg uit, terwijl anderen in de velden takken met bladeren kapten.[f] **9** Degenen die vooropliepen en die achter hem aan kwamen, bleven roepen: ‘Red toch![g] Gezegend is degene die komt in Jehovah’s* naam![h] **10** Gezegend is het komende Koninkrijk van onze vader David![i] Red toch in de hoogste hoogten!’ **11** Jezus kwam Jeruzalem binnen en ging de tempel in.[j] Nadat hij alles in zich had opgenomen, ging hij met de twaalf de stad uit naar Bethanië, want het was al laat.

12 Toen ze de volgende dag uit Bethanië vertrokken, kreeg hij honger.[k] **13** In de verte zag hij een vijgenboom die in blad stond, en hij ging ernaartoe om te kijken of er iets aan zat. Maar toen hij bij de boom kwam, vond hij alleen bladeren, want het was niet de tijd voor vijgen. **14** Daarop zei

11:9 *Zie App. A5.

HFST. 10
a Han 12:2; Opb 1:9
b Mt 20:24
c Mt 20:25; Lu 22:25; 1Pe 5:2, 3
d Mt 20:26, 27; Mr 9:35; Lu 9:48; Lu 22:26
e Jo 13:14; Fil 2:7
f Jes 53:10; Da 9:24; Mt 20:28; Ga 3:13; Tit 2:13, 14
g Mt 20:29-34; Lu 18:35-43
h Jer 23:5; Ro 1:3
i Mt 9:27; Mt 15:22
j Mt 9:20, 22
k Jes 35:5; Jes 42:7; Mr 8:25

2de kolom

HFST. 11
a Jo 11:18
b Mt 21:1-3; Lu 19:29-34
c Mt 21:6
d 1Kon 1:33; Za 9:9
e Mt 21:7, 8; Jo 12:14, 15
f Lu 19:36; Jo 12:13
g Mt 21:15
h Ps 118:25, 26; Mt 21:9; Lu 19:37, 38; Jo 12:13
i Za 9:9; Lu 1:32
j Mt 21:10
k Mt 21:18

hij tegen de boom: ‘Vanaf nu zal
niemand ooit nog vruchten van je
eten.’[a] En zijn discipelen hoorden
het.
15 Ze kwamen in Jeruzalem.
Daar ging hij de tempel in en joeg
iedereen weg die in de tempel
kocht of verkocht. Hij gooide de
tafels van de geldwisselaars en
de stoelen van de duivenverko-
pers omver.[b] **16** En hij liet niet
toe dat iemand voorwerpen door
de tempel droeg. **17** Hij onder-
wees hen en zei: ‘Staat er niet ge-
schreven: “Mijn huis zal een huis
van gebed voor alle volken wor-
den genoemd”?[c] Maar jullie heb-
ben er een rovershol van ge-
maakt!’[d] **18** De overpriesters en
de schriftgeleerden hoorden het
en zochten naar een manier om
hem uit de weg te ruimen.[e] Maar
ze waren bang voor hem, omdat
de hele menigte diep onder de in-
druk was van zijn onderwijs.[f]
19 Laat op de dag gingen ze de
stad weer uit. **20** Toen ze ’s mor-
gens vroeg langs de vijgenboom
kwamen, zagen ze dat die tot aan
de wortels verdord was.[g] **21** Pe-
trus herinnerde zich wat er eer-
der was gebeurd en zei tegen Je-
zus: ‘Rabbi, kijk! De vijgenboom
die je hebt vervloekt, is verdord.’[h]
22 Jezus zei toen tegen ze: ‘Heb
geloof in God. **23** Ik verzeker jul-
lie: als je tegen deze berg zegt:
“Kom van je plaats en stort je
in zee” en niet twijfelt in je hart
maar gelooft dat het zal gebeuren,
dan zal het gebeuren.[i] **24** Daar-
om zeg ik jullie: heb bij alles waar
je om bidt en vraagt, het geloof
dat je het al gekregen hebt, en je
zult het krijgen.[j] **25** En wanneer
je staat te bidden en je iets tegen
een ander hebt, vergeef hem dan,
zodat je Vader in de hemel ook jou
je fouten zal vergeven.’[k] **26** *—
27 Ze kwamen opnieuw in Je-
ruzalem. Terwijl hij in de tem-
pel rondliep, kwamen de over-
priesters, de schriftgeleerden en
de oudsten naar hem toe **28** en
zeiden tegen hem: ‘Met welk recht
doet u deze dingen? En wie heeft
u dat recht gegeven?’[a] **29** Je-
zus antwoordde: ‘Ik zal jullie één
vraag stellen. Als jullie daarop
antwoorden, zal ik jullie vertel-
len met welk recht ik deze din-
gen doe. **30** Was de doop van
Johannes[b] uit de hemel of uit de
mensen?* Geef me daar eens ant-
woord op.’[c] **31** Ze overlegden en
zeiden tegen elkaar: ‘Als we zeg-
gen: “Uit de hemel”, dan zal hij
zeggen: “Waarom hebben jullie
hem dan niet geloofd?” **32** Maar
durven we te zeggen: “Uit de men-
sen”?’ Ze waren bang voor het
volk, want die geloofden allemaal
dat Johannes echt een profeet
was geweest.[d] **33** Daarom ant-
woordden ze: ‘We weten het niet.’
Toen zei Jezus: ‘Dan vertel ik jul-
lie ook niet met welk recht ik
deze dingen doe.’
12 Toen begon hij hen toe te
spreken in illustraties: ‘Een
man legde een wijngaard aan[e] en
zette er een omheining omheen.
Hij groef een kuil voor een wijn-
pers en bouwde een toren.[f] Ver-
volgens verhuurde hij de wijn-
gaard aan wijnbouwers en vertrok
naar het buitenland.[g] **2** In de
oogsttijd stuurde hij een slaaf
naar de wijnbouwers om wat
vruchten van de wijngaard in ont-
vangst te nemen. **3** Maar ze gre-
pen hem, sloegen hem in elkaar
en stuurden hem met lege han-
den weg. **4** Hij stuurde een ande-
re slaaf naar ze toe, en die sloegen
ze op zijn hoofd en ze verneder-
den hem.[h] **5** Hij stuurde er nog
een, en die doodden ze. Daarna
stuurde hij vele anderen, van wie
ze sommigen in elkaar sloegen en
anderen doodden. **6** Nu had hij
alleen nog zijn geliefde zoon.[i] Die
stuurde hij als laatste naar ze toe.
Hij zei: “Voor mijn zoon zullen

11:26 *Zie App. A3.

11:30 *Of ‘van menselijke oorsprong’.

HFST. 11
a Mt 21:19; Mr 11:20
b Mt 21:12; Lu 19:45, 46; Jo 2:14-16
c 1Kon 8:43; Jes 56:7
d Jer 7:11; Mt 21:13; Lu 19:46; Jo 2:16
e Mr 14:1; Lu 20:19
f Lu 19:47, 48
g Mt 21:19, 20
h Mr 11:14
i Mt 17:20; Mt 21:21; Lu 17:6
j Mt 7:7; Mt 18:19; Mt 21:22; Lu 11:9; Jo 14:13; Jo 15:7; Jo 16:24
k Ps 103:10-12; Mt 6:12, 14; Ef 4:32; Kol 3:13

2de kolom
a Mt 21:23-27; Lu 20:1-8
b Mr 1:4
c Mt 21:25; Lu 20:4
d Mt 3:1, 5; Mt 14:3, 5; Mr 6:20

HFST. 12
e Jes 5:7
f Jes 5:2
g Mt 21:33-41; Lu 20:9-16
h Heb 11:32, 37
i Ps 2:7; Ga 4:4; 1Jo 4:9

ze respect hebben.” **7** Maar die
wijnbouwers zeiden tegen elkaar:
“Daar is de erfgenaam.[a] Laten we
hem doden, dan is de erfenis voor
ons!” **8** Ze grepen hem, doodden
hem en gooiden hem de wijngaard
uit.[b] **9** Wat zal de eigenaar van
de wijngaard doen? Hij zal komen
en de wijnbouwers ombrengen, en
hij zal de wijngaard aan ande-
ren geven.[c] **10** Hebben jullie dit
Schriftgedeelte nooit gelezen? “De
steen die de bouwers hebben af-
gekeurd, is juist de belangrijkste
hoeksteen* geworden.[d] **11** Dit is
afkomstig van Jehovah* en het is
in onze ogen een wonder.”’[e]

12 Toen wilden ze hem grij-
pen,* want ze begrepen dat die
illustratie over hen ging. Maar
omdat ze bang waren voor de
mensen, lieten ze hem met rust
en gingen weg.[f]

13 Vervolgens stuurden ze
enkele farizeeën en aanhangers
van Herodes naar hem toe om
hem op zijn woorden te vangen.[g]
14 Toen die bij hem kwamen, zei-
den ze: ‘Meester, we weten dat u
oprecht bent en dat u niemand
naar de mond praat, want u gaat
niet af op het uiterlijk, maar
u onderwijst de waarheid over
Gods weg. Is het toegestaan* cae-
sar belasting# te betalen of niet?
15 Moeten we betalen of niet?’
Hij doorzag hun huichelarij en
zei tegen ze: ‘Waarom stellen jul-
lie me op de proef? Breng me een
denarius,* zodat ik die kan be-
kijken.’ **16** Ze gaven hem er een
en hij zei tegen ze: ‘Van wie zijn
de afbeelding en het opschrift?’
Ze antwoordden: ‘Van caesar.’
17 Toen zei Jezus: ‘Geef aan cae-
sar wat van caesar is,[h] maar aan
God wat van God is.’[i] En ze ston-
den verbaasd over hem.

18 Nu kwamen de sadduceeën
naar hem toe, die zeggen dat
er geen opstanding is.[a] Ze vroe-
gen:[b] **19** ‘Meester, Mozes heeft
geschreven dat als iemands broer
kinderloos sterft en een vrouw
achterlaat, zijn broer met de
weduwe moet trouwen en na-
komelingen voor zijn broer moet
verwekken.[c] **20** Er waren eens
zeven broers. De eerste trouwde,
maar overleed zonder kinderen te
hebben gekregen. **21** De twee-
de broer trouwde met de wedu-
we, maar stierf kinderloos, en zo
ging het ook met de derde broer.
22 Geen van de zeven broers liet
kinderen na. Uiteindelijk stierf
ook de vrouw. **23** Wie zal haar
in de opstanding als vrouw krij-
gen? Want ze zijn alle zeven met
haar getrouwd geweest.’ **24** Je-
zus antwoordde: ‘Jullie zitten er
helemaal naast. Dat komt doordat
jullie de Schrift niet kennen en
ook Gods kracht niet.[d] **25** Want
wanneer mensen uit de dood op-
staan, trouwen mannen niet en
worden vrouwen niet uitgehuwe-
lijkt, maar zijn ze als engelen in
de hemel.[e] **26** Maar wat de op-
standing van de doden betreft,
hebben jullie niet in het boek
van Mozes gelezen dat God bij
de doornstruik tegen hem zei: “Ik
ben de God van Abraham, de God
van Isaäk en de God van Jakob”?[f]
27 Hij is geen God van de doden,
maar van de levenden. Jullie zit-
ten er echt helemaal naast!’[g]

28 Een van de schriftgeleerden
was dichterbij gekomen en had
de discussie gevolgd. Hij besef-
te dat Jezus hun een uitstekend
antwoord had gegeven en vroeg
hem: ‘Wat is het eerste* van alle
geboden?’[h] **29** Jezus antwoord-
de: ‘Het eerste is: “Luister, Israël.
Jehovah,* onze God, is één Je-
hovah,* **30** en je moet Jehovah,*
je God, liefhebben met je hele
hart, je hele ziel,# je hele ver-
stand en je hele kracht.”[i] **31** Het
tweede is: “Je moet je naaste lief-

12:10 *Lett.: ‘het hoofd van de hoek’. **12:11, 29, 30** *Zie App. A5. **12:12** *Of ‘arresteren’. **12:14** *Of ‘juist’. #Of ‘hoofdgeld’. **12:15** *Zie App. B14.

12:28 *Of ‘belangrijkste’. **12:30** #Zie Woordenlijst.

HFST. 12
a Ps 2:8; Heb 1:2
b Han 2:23
c Mt 21:41, 43
d Mt 21:42; Lu 20:17; Han 4:10, 11; Ef 2:20; 1Pe 2:7
e Ps 118:22, 23
f Mt 21:45, 46; Lu 20:19
g Mt 22:15-22; Lu 20:20-26
h Ro 13:7; Tit 3:1; 1Pe 2:13
i Mal 3:8; Mt 22:21; Lu 20:25

2de kolom
a Han 23:8
b Mt 22:23-28; Lu 20:27-33
c Ge 38:7, 8; De 25:5, 6
d Mt 22:29
e Mt 22:30; Lu 20:34-36
f Ex 3:2, 6; Mt 22:31; Lu 20:37
g Mt 22:32; Lu 20:38
h Mt 22:34-36
i De 6:4, 5; Joz 22:5; Mt 22:37; Lu 10:27

hebben als jezelf.”[a] Er is geen ge-
bod dat belangrijker is dan deze
geboden.’ **32** De schriftgeleerde
zei tegen hem: ‘Meester, u hebt
goed gesproken en wat u zegt is
waar: “Hij is één, en buiten hem
is er geen ander.”[b] **33** Hem lief-
hebben met je hele hart, je hele
verstand en je hele kracht, en
je naaste liefhebben als jezelf is
veel meer waard dan alle volle-
dige brandoffers en slachtoffers.’[c]
34 Toen Jezus merkte dat de man
een verstandig antwoord had ge-
geven, zei hij tegen hem: ‘Je bent
niet ver van Gods Koninkrijk.’ Nie-
mand durfde hem verder nog een
vraag te stellen.[d]

35 Maar Jezus vervolgde zijn
onderwijs in de tempel en vroeg:
‘Hoe kunnen de schriftgeleer-
den zeggen dat de Christus Da-
vids zoon is?[e] **36** David zelf heeft
door de heilige geest[f] gezegd:
“Jehovah* heeft tegen mijn Heer
gezegd: ‘Ga aan mijn rechter-
hand zitten totdat ik je vijan-
den aan je voeten leg.’”[g] **37** Da-
vid zelf noemt hem Heer, dus hoe
kan hij dan zijn zoon zijn?’[h]

De vele aanwezigen luisterden
graag naar hem. **38** Terwijl hij
aan het onderwijzen was, zei hij
verder: ‘Pas op voor de schrift-
geleerden. Ze lopen rond in lan-
ge gewaden en willen graag be-
groet worden op het marktplein.[i]
39 Ook zitten ze in de synago-
ge graag vooraan* en willen ze
de beste plaatsen hebben bij
feestmaaltijden.[j] **40** Ze verslin-
den de huizen* van de weduwen
en zeggen voor de schijn lange
gebeden op. Hun staat een stren-
ger# oordeel te wachten.’

41 Hij ging zo zitten dat hij
de geldkisten[k] kon zien en keek
toe terwijl de mensen daar geld
in deden. Er waren heel wat rij-
ke mensen die er veel geld in
gooiden.[a] **42** Toen kwam er een
arme weduwe, die er twee klei-
ne muntjes* in deed.[b] **43** Hij
riep zijn discipelen bij zich en
zei: ‘Ik verzeker jullie: deze arme
weduwe heeft er meer in ge-
daan dan alle anderen die geld
in de geldkisten hebben gegooid.[c]
44 Want al die anderen hebben
iets gegeven van wat ze overhad-
den, maar zij heeft van haar ar-
moede* alles gegeven wat ze had,
alles waarvan ze moest leven.’[d]

13 Terwijl hij de tempel uit
ging, zei een van zijn dis-
cipelen tegen hem: ‘Meester, kijk
eens! Wat een prachtige stenen
en gebouwen!’[e] **2** Maar Jezus
zei tegen hem: ‘Zie je die grote
gebouwen? Er zal hier niet één
steen op de andere blijven. Alles
zal worden afgebroken.’[f]

3 Toen hij op de Olijfberg
zat, tegenover de tempel, vroe-
gen Petrus, Jakobus, Johannes
en Andreas hem terwijl er ver-
der niemand bij was: **4** ‘Zeg ons:
Wanneer zal dat allemaal gebeu-
ren? En wat zal het teken zijn dat
er een eind komt aan al deze din-
gen?’*[g] **5** Jezus begon uit te leg-
gen: ‘Pas op dat niemand je mis-
leidt.[h] **6** Er zullen velen komen
die mijn naam gebruiken en zeg-
gen: “Ik ben het”, en ze zullen veel
mensen misleiden. **7** En als jul-
lie horen van oorlogen en berich-
ten van oorlogen, raak dan niet
in paniek. Die dingen moeten ge-
beuren, maar het is nog niet het
einde.[i]

8 Want het ene volk zal strij-
den* tegen het andere, en het
ene koninkrijk tegen het ande-
re.[j] In de ene plaats na de andere
zullen aardbevingen zijn, en er
zullen ook voedseltekorten zijn.[k]

12:36 *Zie App. A5. **12:39** *Of ‘op de beste plaatsen’. **12:40** *Of ‘bezittingen’. #Of ‘zwaarder’.

12:42 *Lett.: ‘twee lepta’, muntjes die heel weinig waarde hadden. Zie App. B14. **12:44** *Of ‘gebrek’. **13:4** *Of ‘en wat zal het teken zijn wanneer al deze dingen tot een besluit zullen komen?’ **13:8** *Lett.: ‘opstaan’.

HFST. 12

a Le 19:18, Mt 22:39, 40, Ro 13:9, Ga 5:14, Jak 2:8
b De 4:39, De 6:4, Jes 45:21
c De 6:5, 1Sa 15:22, Ho 6:6
d Mt 22:46
e Mt 22:42-45, Lu 20:41-44, Jo 7:42
f 2Sa 23:2, 2Ti 3:16, 2Pe 1:21
g Ps 110:1, Han 2:34, 35, 1Kor 15:25, Heb 1:13
h Ro 1:3, Opb 22:16
i Lu 20:45-47
j Mt 23:6, 7, Lu 11:43
k 2Kon 12:9

2de kolom

a Lu 21:1
b Lu 21:2
c Lu 21:3, 2Kor 8:12
d Lu 21:4

HFST. 13

e Mt 24:1, Lu 21:5
f Le 26:31, Mt 24:2, Lu 19:44, Lu 21:6
g Mt 24:3, Lu 21:7
h Mt 24:4, 5, Lu 21:8
i Mt 24:6, Lu 21:9
j Opb 6:4
k Mt 24:7, Lu 21:10, 11, Opb 6:6, 8

Die dingen zijn het begin van de
weeën.*[a]
9 En jullie, let goed op jezelf.
Mensen zullen jullie aan recht-
banken overleveren,[b] en jullie
zullen geslagen worden in synago-
gen[c] en voor bestuurders en ko-
ningen terechtstaan ter wille van
mij, als een getuigenis voor hen.[d]
10 Ook moet eerst tot alle volken
het goede nieuws worden gepre-
dikt.[e] **11** Wanneer ze je komen
halen om je over te leveren, maak
je dan van tevoren geen zorgen
over wat je moet zeggen, maar
zeg wat je op dat moment wordt
ingegeven. Want wat je zegt, komt
niet uit jezelf, maar het is de hei-
lige geest die spreekt.[f] **12** Ook
zal de ene broer de andere over-
leveren om gedood te worden, en
een vader zijn kind, en kinderen
zullen zich tegen hun ouders ke-
ren en hen laten doden.[g] **13** En
jullie zullen vanwege mijn naam
door alle mensen worden gehaat.[h]
Maar wie volhardt tot het einde[i]
zal worden gered.[j]
14 Maar wanneer jullie het
walgelijke ding dat verwoesting
veroorzaakt,[k] zien staan waar
het niet hoort (lezer, gebruik in-
zicht), moeten degenen die in Ju-
dea zijn naar de bergen vluch-
ten.[l] **15** Wie op het dak is, moet
niet naar beneden gaan en zijn
huis binnengaan om er iets uit
te halen, **16** en wie op het veld
is, moet niet teruggaan naar de
dingen die hij heeft achtergela-
ten en zijn bovenkleed ophalen.
17 Wee de vrouwen die in die tijd
zwanger zijn of een kind aan de
borst hebben![m] **18** Blijf bidden
dat het niet in de winter gebeurt.
19 Want die dagen zullen een tijd
van verdrukking zijn[n] zoals er
sinds het begin van Gods schep-
ping tot die tijd niet is voorge-
komen en nooit meer zal voorko-
men.[o] **20** Als Jehovah* die tijd
niet had verkort, zou niemand#
worden gered. Maar ter wille van
de uitverkorenen, die hij heeft ge-
kozen, heeft hij die tijd verkort.[a]
21 Als iemand dan tegen jul-
lie zegt: “Kijk! Hier is de Chris-
tus” of: “Kijk, daar is hij!”, moeten
jullie het niet geloven.[b] **22** Want
er zullen valse christussen en val-
se profeten verschijnen,[c] die te-
kenen en wonderen zullen doen
in een poging de uitverkorenen
te misleiden. **23** Pas dus op.[d] Ik
heb jullie alles van tevoren ge-
zegd.
24 Maar in die periode, na die
verdrukking, zal de zon worden
verduisterd en zal de maan geen
licht meer geven.[e] **25** De sterren
zullen uit de hemel vallen en de
krachten die in de hemel zijn, zul-
len worden geschud. **26** En dan
zullen ze de Mensenzoon[f] in de
wolken zien komen met grote
kracht en majesteit.*[g] **27** En dan
zal hij de engelen eropuit sturen
en zal hij zijn uitverkorenen bij-
eenbrengen uit de vier windstre-
ken, van het uiteinde van de aar-
de tot het uiteinde van de hemel.[h]
28 Leer de volgende les van
de vijgenboom: als de nieuwe
takken uitlopen en er blaadjes
aan komen, weet je dat het bij-
na zomer is.[i] **29** Zo weten jullie
ook, als jullie die dingen zien ge-
beuren, dat hij voor de deur
staat.[j] **30** Ik verzeker jullie dat
deze generatie niet zal verdwij-
nen voordat al die dingen gebeu-
ren.[k] **31** Hemel en aarde zullen
verdwijnen,[l] maar mijn woorden
zullen nooit verdwijnen.[m]
32 Van die dag of dat uur weet
niemand iets af, ook de enge-
len in de hemel en de Zoon niet,
maar alleen de Vader.[n] **33** Let op
en blijf wakker,[o] want jullie we-
ten niet wanneer de vastgestel-
de tijd is.[p] **34** Het is als met
een man die naar het buitenland
ging. Hij liet zijn huis in het be-
heer van zijn slaven achter[q] en
gaf elk zijn eigen taak. En hij

13:8 *Of ‘moeilijkheden’. **13:20** *Zie App. A5. #Lett.: ‘geen vlees’.

13:26 *Of ‘heerlijkheid’.

HFST. 13

a Mt 24:8
b Han 4:15
c Mt 10:17; Jo 16:2
d Mt 24:9; Lu 21:12, 13; 2Ti 3:12; Opb 2:10
e Mt 24:14; Ro 10:18; Opb 14:6
f Ex 4:12; Mt 10:19, 20; Lu 12:11, 12; Lu 21:14, 15; Han 4:8; Han 6:9, 10
g Mi 7:6; Mt 10:21; Lu 21:16; 2Ti 3:1, 3
h Lu 21:17
i 2Ti 4:7; Heb 3:6
j Mt 10:22; Mt 24:13; Lu 21:19; Opb 2:10
k Da 9:27; Da 11:31
l Mt 24:15-20; Lu 21:20-23
m Lu 21:23; Lu 23:28
n Opb 7:14
o Da 12:1; Mt 24:21

2de kolom

a Mt 24:22
b Mt 24:23, 24; Lu 17:23; Lu 21:8; 1Jo 4:1
c Mt 7:15
d Mt 24:42; Ef 6:18; 2Pe 3:17
e Mt 24:29; Lu 21:25, 26
f Da 7:13
g Mt 24:30; Lu 21:27; Opb 1:7
h Mt 24:31
i Mt 24:32; Lu 21:29-33
j Mt 24:33
k Mt 24:34; Lu 21:32
l Jes 51:6
m Joz 23:14; Jes 40:8; Mt 24:35
n Mt 24:36; Han 1:7
o Ro 13:11; 1Th 5:6
p Mt 25:13; Lu 21:34
q Mt 25:14

gaf de deurwachter de opdracht
waakzaam te zijn.[a] **35** Blijf dus
waakzaam, want jullie weten niet
wanneer de meester van het huis
komt:[b] ’s avonds of om midder-
nacht of bij het kraaien van de
haan* of vroeg in de morgen.[c]
36 Zorg ervoor dat hij jullie niet
slapend aantreft als hij plotse-
ling komt.[d] **37** Wat ik tegen jul-
lie zeg, zeg ik tegen iedereen: blijf
waakzaam.’[e]

14 Het was twee dagen[f] voor
het Pascha[g] en het Feest
van het Ongezuurde Brood.[h] De
overpriesters en de schriftge-
leerden zochten naar een manier
om hem door middel van een list
gevangen te nemen* en hem te
doden.[i] **2** Want ze zeiden: ‘Niet
op het feest, anders komt het
volk misschien in opstand.’

3 Toen hij in Bethanië in het
huis van Simon de melaatse een
maaltijd gebruikte,* kwam er een
vrouw met een albasten kruikje
geurige olie, echte en zeer kostba-
re nardusolie. Ze brak het kruik-
je open en goot de olie over zijn
hoofd.[j] **4** Sommigen zeiden ver-
ontwaardigd tegen elkaar: ‘Waar
was de verspilling van die geurige
olie goed voor? **5** Want de olie
had voor meer dan 300 denarii*
verkocht kunnen worden, en dat
geld had aan de armen gegeven
kunnen worden!’ En ze vielen te-
gen haar uit.# **6** Maar Jezus zei:
‘Laat haar. Waarom maken jullie
het haar zo moeilijk? Ze heeft iets
goeds voor mij gedaan.[k] **7** Arme
mensen zullen er altijd zijn,[l] en
daar kun je iets goeds voor doen
wanneer je maar wilt, maar ik
zal niet altijd bij jullie zijn.[m] **8** Ze
heeft gedaan wat ze kon. Ze heeft
alvast geurige olie over mijn li-
chaam uitgegoten als voorberei-
ding op mijn begrafenis.[n] **9** Ik
verzeker jullie: overal in de we-
reld waar het goede nieuws wordt
gepredikt,[a] zal ook als herinne-
ring aan deze vrouw worden ver-
teld wat ze heeft gedaan.’[b]

10 Judas Iskariot, één van de
twaalf, ging naar de overpries-
ters om Jezus aan hen te ver-
raden.[c] **11** Ze waren opgetogen
toen ze dat hoorden en beloofden
hem zilverstukken te geven.[d] Hij
begon dus te zoeken naar een ge-
legenheid om hem te verraden.

12 Op de eerste dag van het
Feest van het Ongezuurde Brood,[e]
de dag waarop het paschaoffer
wordt geslacht,[f] zeiden zijn disci-
pelen tegen hem: ‘Waar wil je dat
we voorbereidingen gaan treffen
zodat je de paschamaaltijd kunt
eten?’[g] **13** Hij stuurde twee van
zijn discipelen eropuit en zei te-
gen ze: ‘Ga de stad in. Er zal jul-
lie een man tegemoetkomen die
een waterkruik draagt. Volg hem,[h]
14 en waar hij binnengaat, moe-
ten jullie tegen de eigenaar van
het huis zeggen: “De Meester
vraagt: ‘Waar is het gastenvertrek
waar ik met mijn discipelen de pa-
schamaaltijd kan eten?’” **15** Hij
zal jullie dan boven een grote ka-
mer laten zien die ingericht en
klaar is. Tref daar de voorberei-
dingen.’ **16** De discipelen gingen
op weg. Ze kwamen in de stad en
vonden het precies zoals hij hun
had gezegd. En ze maakten alles
klaar voor het Pascha.

17 Toen het avond was gewor-
den, kwam hij met de twaalf.[i]
18 Nadat ze aan tafel waren ge-
gaan, zei Jezus tijdens de maal-
tijd: ‘Ik verzeker jullie: één van
jullie die met mij eet, zal mij ver-
raden.’[j] **19** Ze werden bedroefd
en de een na de ander vroeg hem:
‘Ik ben het toch niet?’ **20** Hij
zei tegen ze: ‘Het is één van de
twaalf, degene die zijn hand met
mij in de schaal doopt.[k] **21** Want
de Mensenzoon zal weggaan,*
zoals er over hem staat geschre-
ven. Maar wee degene door wie

13:35 * Of ‘voor zonsopgang’. **14:1** * Of ‘te grijpen’. **14:3** * Of ‘aan tafel aanlag’. **14:5** * Zie App. B14. # Of ‘werden heel boos op haar’.

14:21 * Of ‘heengaan’.

HFST. 13
- a Lu 12:35, 36
- b Mt 24:42
- c Lu 21:36
- d Mt 25:5
- e Hab 2:3

HFST. 14
- f Jo 13:1
- g Ex 12:3, 6; Le 23:5
- h Le 23:6
- i Mt 26:2-5; Lu 22:1, 2
- j Mt 26:6-9; Jo 12:2-5
- k Mt 26:10; Jo 12:7
- l De 15:11
- m Mt 26:11; Jo 12:8
- n Mt 26:12; Jo 12:7

2de kolom
- a Mt 24:14
- b Mt 26:13
- c Mt 26:14-16; Lu 22:3-6
- d Za 11:12
- e Ex 12:15, 18; Ex 23:15
- f Lu 22:1, 7
- g Nu 9:2; Mt 26:17-19
- h Lu 22:10-13
- i Mt 26:20; Lu 22:14
- j Ps 41:9; Mt 26:21, 22; Lu 22:21, 23; Jo 13:21, 22
- k Mt 26:23

de Mensenzoon wordt verraden![a] Die man had beter niet geboren kunnen worden.'[b]

22 Terwijl ze verder aten, nam hij een brood. Hij sprak een zegen uit, brak het en gaf het aan hen. Hij zei: 'Neem het, dit betekent mijn lichaam.'[c] **23** Toen nam hij een beker. Hij sprak een dankgebed uit en gaf hun de beker, en ze dronken er allemaal uit.[d] **24** Hij zei tegen ze: 'Dit betekent mijn "bloed[e] van het verbond",*[f] dat voor velen vergoten zal worden.[g] **25** Ik verzeker jullie: vanaf nu zal ik niet meer van de vrucht van de wijnstok drinken tot de dag waarop ik nieuwe wijn zal drinken in Gods Koninkrijk.' **26** Uiteindelijk gingen ze na het zingen van lofzangen* naar buiten, naar de Olijfberg.[h]

27 Jezus zei tegen ze: 'Jullie zullen allemaal struikelen, want er staat geschreven: "Ik zal de herder slaan,[i] en de schapen zullen uiteengejaagd worden."[j] **28** Maar nadat ik uit de dood ben opgewekt, zal ik vóór jullie uit naar Galilea gaan.'[k] **29** Daarop zei Petrus: 'Ook al struikelen alle anderen, ik niet.'[l] **30** Jezus zei tegen hem: 'Ik verzeker je: vandaag, deze nacht nog, voordat een haan twee keer kraait, zul je drie keer zeggen dat je mij niet kent.'*[m] **31** Maar Petrus hield vol: 'Ook al zou ik met je moeten sterven, ik zal nooit zeggen dat ik je niet ken.' Alle anderen zeiden hetzelfde.[n]

32 Toen kwamen ze bij een plek die Gethse̱mané heette, en hij zei tegen zijn discipelen: 'Ga hier zitten terwijl ik bid.'[o] **33** Vervolgens nam hij Petrus, Jakobus en Johannes met zich mee.[p] Hij voelde diepe bezorgdheid* en grote ongerustheid opkomen. **34** Hij zei tegen ze: 'Ik* ben dodelijk bedroefd.[a] Blijf hier waken.'[b] **35** En hij liep een eindje verder en liet zich op de grond vallen. Hij bad of het uur zo mogelijk aan hem voorbij mocht gaan. **36** Toen zei hij: *'Abba,** Vader,[c] voor u is alles mogelijk. Neem deze beker van mij weg. Maar niet wat ik wil, maar wat u wilt.'[d] **37** Hij ging terug en zag dat ze lagen te slapen. Hij zei tegen Petrus: 'Simon, slaap je? Had je niet de kracht om één uur met mij te waken?[e] **38** Blijf waakzaam en bid voortdurend, zodat jullie niet toegeven aan verleiding.[f] De geest is natuurlijk gewillig, maar het vlees is zwak.'[g] **39** Toen ging hij weer weg om te bidden, en hij zei daarbij dezelfde dingen.[h] **40** Hij ging opnieuw terug en ook nu sliepen ze, want ze konden hun ogen niet openhouden. En ze wisten niet wat ze tegen hem moesten zeggen. **41** De derde keer dat hij terugkwam, zei hij tegen ze: 'Het is nu toch niet de tijd om te slapen en te rusten? Het is genoeg. Het uur is gekomen![i] De Mensenzoon wordt verraden en aan zondaars overgeleverd. **42** Sta op, laten we gaan. Kijk! Mijn verrader komt eraan.'[j]

43 Hij was nog niet uitgesproken of Judas, één van de twaalf, kwam eraan. Hij had een hele menigte met zwaarden en knuppels bij zich, die door de overpriesters, de schriftgeleerden en de oudsten was gestuurd.[k] **44** Zijn verrader had een teken met hen afgesproken. Hij had gezegd: 'Degene die ik kus, die is het. Neem hem gevangen en voer hem onder bewaking weg.' **45** Hij ging recht op Jezus af en zei: 'Rabbi!' Toen kuste hij hem teder. **46** Ze grepen Jezus en namen hem gevangen. **47** Een van de omstanders trok zijn zwaard, haalde uit naar de slaaf van de hoge-

14:24 *Zie Woordenlijst. **14:26** *Of 'psalmen'. **14:30** *Of 'zul je mij drie keer verloochenen'. **14:33** *Of 'ontzetting'. **14:34** *Of 'mijn ziel'.

14:36 *Een Hebreeuws of Aramees woord dat 'o Vader!' betekent.

HFST. 14
a Lu 22:22
b Mt 26:24
c Mt 26:26; Lu 22:19; 1Kor 11:23, 24
d Mt 26:27; 1Kor 10:16; 1Kor 11:25
e Ex 24:8; Le 17:11; Heb 9:22
f Jer 31:31; Heb 7:22; Heb 9:15
g Jes 53:12; Mt 26:28; Lu 22:20
h Mt 26:30; Lu 22:39; Jo 18:1
i Jes 53:5; Da 9:26
j Za 13:7; Mt 26:31-33; Mt 26:56; Mr 14:50; Jo 16:32
k Mr 16:7
l Lu 22:31-33; Jo 13:37
m Mt 26:34; Lu 22:34; Jo 13:38
n Mt 26:35
o Mt 26:36, 37; Lu 22:39-41; Jo 18:1
p Mr 9:2

2de kolom
a Jo 12:27
b Mt 26:38
c Ro 8:15; Ga 4:6
d Mt 26:39; Lu 22:42; Jo 6:38; Heb 5:7
e Mt 26:40; Lu 22:45
f Mt 6:13; Lu 11:4; Lu 22:46
g Mt 26:41; Ro 7:23
h Mt 26:42-46
i Jo 13:1
j Jo 18:2
k Mt 26:47-51; Lu 22:47-51; Jo 18:3

priester en sloeg hem zijn oor af.[a] **48** Maar Jezus zei tegen ze: ‘Zijn jullie met zwaarden en knuppels gekomen om me gevangen te nemen alsof ik een misdadiger ben?[b] **49** Dag in dag uit was ik bij jullie in de tempel aan het onderwijzen,[c] en toen hebben jullie me niet opgepakt. Maar dit gebeurt zodat de Schrift in vervulling gaat.’[d]

50 Ze lieten hem allemaal in de steek en vluchtten.[e] **51** Een jonge man, die alleen een fijn linnen kleed aanhad,* volgde hem op korte afstand, en ze probeerden hem te grijpen. **52** Maar hij liet zijn linnen kleed achter en vluchtte naakt* weg.

53 Ze brachten Jezus naar de hogepriester,[f] en alle overpriesters, de oudsten en de schriftgeleerden kwamen bij elkaar.[g] **54** Maar Petrus volgde hem op een flinke afstand tot aan de binnenplaats van de hogepriester. Hij ging bij de bedienden zitten en warmde zich bij het vuur.[h] **55** Ondertussen zochten de overpriesters en het hele Sanhedrin naar getuigenverklaringen tegen Jezus om hem ter dood te kunnen brengen, maar ze vonden er geen.[i] **56** Wel legden velen een vals getuigenis tegen hem af,[j] maar hun verklaringen kwamen niet overeen. **57** Ook stonden er een paar getuigen op die de volgende valse verklaring tegen hem aflegden: **58** ‘We hebben hem horen zeggen: “Ik zal deze tempel die door mensenhanden is gemaakt, afbreken en in drie dagen een andere bouwen, die niet door mensenhanden is gemaakt.”’[k] **59** Maar ook op dit punt kwamen hun verklaringen niet overeen.

60 Toen stond de hogepriester in hun midden op en vroeg Jezus: ‘Geef je geen antwoord? Hoor je niet waar ze je van beschuldigen?’[a] **61** Maar hij bleef zwijgen en antwoordde niet.[b] De hogepriester ondervroeg hem opnieuw en zei: ‘Ben jij de Christus, de Zoon van de Gezegende?’ **62** Jezus zei: ‘Ik ben het. En jullie zullen de Mensenzoon[c] aan de rechterhand[d] van macht zien zitten en hem met de wolken van de hemel zien komen.’[e] **63** Toen scheurde de hogepriester zijn kleren en riep uit: ‘Waarvoor hebben we nog getuigen nodig?[f] **64** Jullie hebben zijn godslastering gehoord. Wat is jullie vonnis?’* Ze waren allemaal van oordeel dat hij de dood verdiende.[g] **65** Sommigen bespuugden hem,[h] bedekten zijn gezicht en stompten hem terwijl ze zeiden: ‘Profeteer!’ De gerechtsdienaren sloegen hem in het gezicht en namen hem mee.[i]

66 Terwijl Petrus beneden op de binnenplaats was, kwam daar een van de dienstmeisjes van de hogepriester.[j] **67** Toen ze Petrus zag, die zich stond te warmen, keek ze hem aan en zei: ‘Jij was ook bij die Jezus de Nazarener.’ **68** Maar hij ontkende het en zei: ‘Ik ken hem niet. Ik weet niet waar je het over hebt.’ Vervolgens ging hij weg, naar het portaal. **69** Toen het dienstmeisje hem daar zag, begon ze opnieuw en zei tegen de omstanders: ‘Hij hoort ook bij hen.’ **70** Hij ontkende het weer. Even later zeiden ook de omstanders tegen Petrus: ‘Ja, jij hoort ook bij hen. Trouwens, je bent een Galileeër.’ **71** Maar hij begon te vloeken en te zweren: ‘Ik ken die man niet over wie jullie het hebben.’ **72** Onmiddellijk kraaide een haan voor de tweede keer.[k] Toen herinnerde Petrus zich dat Jezus tegen hem had gezegd: ‘Voordat een haan twee keer kraait, zul je drie keer zeggen dat je mij niet kent.’[l] En hij barstte in tranen uit.

14:51 *Of ‘die een fijn linnen kleed over zijn naakte lichaam droeg’. 14:52 *Of ‘in zijn onderkleed’.

14:64 *Of ‘wat vinden jullie?’

HFST. 14

a Mt 26:51, Lu 22:50, Jo 18:10
b Mt 26:55, 56, Lu 22:52, 53
c Lu 19:47, Jo 18:20
d Ps 22:6, Jes 53:7, Da 9:26, Lu 22:37
e Za 13:7, Mt 26:31, Jo 16:32
f Jo 18:13
g Mt 26:57, Lu 22:54, 55
h Mt 26:58, Jo 18:15
i Mt 26:59, 60
j Ps 35:11
k Mt 26:61, Mr 15:29, Jo 2:19

2de kolom

a Mt 26:62, 63
b Jes 53:7, 1Pe 2:23
c Da 7:13
d Ps 110:1, Ef 1:20, Kol 3:1
e Mt 24:30, Mt 26:64, Lu 21:27, Opb 1:7
f Mt 26:65, 66
g Le 24:16, Jo 19:7
h Jes 50:6, Jes 53:3, Mt 26:67, 68
i Lu 22:63-65
j Mt 26:69-75, Lu 22:55-62, Jo 18:25, 26
k Jo 18:27
l Mt 26:34, Mr 14:30, Lu 22:34, Jo 13:38

15 Zodra het ochtend werd, kwamen de overpriesters met de oudsten en de schriftgeleerden — het hele Sanhedrin — bij elkaar om te overleggen. Ze boeiden Jezus, leidden hem weg en leverden hem over aan Pilatus.[a] **2** Pilatus vroeg hem: ‘Bent u de Koning van de Joden?’[b] Hij antwoordde: ‘U zegt het zelf.’[c] **3** Maar de overpriesters kwamen met allerlei beschuldigingen. **4** Pilatus ondervroeg hem opnieuw en zei: ‘Hebt u hier niets op te zeggen?[d] U hoort toch waar ze u allemaal van beschuldigen?’[e] **5** Maar Jezus zei niets meer, wat Pilatus erg verbaasde.[f]

6 Pilatus had de gewoonte om op elk feest één gevangene vrij te laten op verzoek van het volk.[g] **7** Op dat moment zat er een man gevangen die Barabbas heette. Hij zat vast met de rebellen, die bij het oproer een moord hadden gepleegd. **8** De menigte kwam naar Pilatus toe en vroeg hem om te doen wat hij altijd voor hen deed. **9** Hij antwoordde: ‘Willen jullie dat ik de Koning van de Joden vrijlaat?’[h] **10** Pilatus wist namelijk dat de overpriesters hem uit jaloezie* hadden overgeleverd.[i] **11** Maar de overpriesters stookten het volk op om te vragen of hij in plaats daarvan Barabbas wilde vrijlaten.[j] **12** Toen zei Pilatus tegen ze: ‘Wat zal ik dan doen met de man die jullie de Koning van de Joden noemen?’[k] **13** Ze riepen opnieuw: ‘Aan de paal met hem!’[l] **14** Daarop zei Pilatus tegen ze: ‘Waarom? Wat voor slechts heeft hij gedaan?’ Maar ze schreeuwden nog harder: ‘Aan de paal met hem!’[m] **15** Omdat Pilatus de menigte tevreden wilde stellen, liet hij Barabbas vrij. Hij liet Jezus zweepslagen geven[n] en leverde hem over om aan een paal gehangen te worden.[o]

16 De soldaten brachten Jezus naar de binnenplaats van het verblijf van de gouverneur, en ze riepen de hele legerafdeling bij elkaar.[a] **17** Ze deden hem een purperen gewaad aan, vlochten een doornenkroon en zetten hem die op. **18** Ze begonnen naar hem te roepen: ‘Gegroet, Koning van de Joden!’[b] **19** Ook sloegen ze hem met een rieten stok op zijn hoofd, bespuugden hem, vielen op hun knieën en bogen zich voor hem neer.* **20** Nadat ze hem belachelijk hadden gemaakt, namen ze hem uiteindelijk het purperen gewaad weer af en deden hem zijn bovenkleren aan. Daarna leidden ze hem weg om hem aan een paal te hangen.[c] **21** En ze dwongen een voorbijganger die net van het land kwam om Jezus’ martelpaal* te dragen. Het was Simon uit Cyrene, de vader van Alexander en Rufus.[d]

22 Ze brachten hem naar de plaats die *Golgotha* wordt genoemd, wat ‘schedelplaats’ betekent.[e] **23** Hier wilden ze hem wijn geven die vermengd was met mirre,*[f] maar hij nam die niet aan. **24** Ze hingen hem aan een paal en verdeelden zijn bovenkleren door het lot te werpen. Zo bepaalden ze wie wat zou krijgen.[g] **25** Het was het derde uur* toen ze hem aan een paal hingen. **26** Het opschrift met de aanklacht tegen hem luidde: ‘De Koning van de Joden’.[h] **27** Er werden ook twee misdadigers* aan palen naast hem gehangen, één rechts en één links van hem.[i] **28** *— **29** De voorbijgangers liepen hoofdschuddend[j] langs en zeiden spottend: ‘Ha! Jij zou de tempel toch afbreken en in drie dagen opbouwen?[k] **30** Red jezelf en kom van de martelpaal af.’ **31** Ook de overpriesters en de schriftgeleerden maakten hem belachelijk. Ze zei-

HFST. 15
- a Ps 2:2; Mt 27:1, 2; Lu 22:66; Jo 18:28; Han 3:13; Han 4:26
- b Jo 18:33, 37
- c Mt 27:11-14; Lu 23:3
- d Mt 26:62
- e Jo 19:9, 10
- f Jes 53:7
- g Mt 27:15-18; Jo 18:39
- h Lu 23:16
- i Mt 21:38
- j Mt 27:20-23; Han 3:14
- k Lu 23:20-25
- l Jo 19:6
- m Han 3:13; Han 13:28
- n Jo 19:1
- o Mt 27:24, 26

2de kolom
- a Mt 27:27-31
- b Jo 19:3
- c Jo 19:16
- d Mt 27:32; Lu 23:26
- e Mt 27:33-37; Lu 23:33; Jo 19:17; Heb 13:12
- f Ps 69:21
- g Ps 22:18; Jo 19:23, 24
- h Mt 27:29, 37; Lu 23:38; Jo 19:19
- i Mt 27:38
- j Ps 22:7; Ps 109:25; Jes 53:3
- k Mt 27:39-42; Mr 14:58

15:10 * Of ‘afgunst’.

15:19 * Of ‘bewezen hem eer’. **15:21** * Zie Woordenlijst. **15:23** * Een stof met een verdovende uitwerking. **15:25** * D.w.z. rond 9.00 uur. **15:27** * Of ‘rovers’. **15:28** * Zie App. A3.

den tegen elkaar: ‘Anderen heeft hij gered, maar zichzelf kan hij niet redden![a] **32** Laat de Christus, de Koning van Israël, maar van de martelpaal afkomen, zodat we het zien en geloven.’[b] Zelfs degenen die naast hem aan een paal hingen, bespotten hem.[c]

33 Toen het zesde uur* aanbrak, viel er een duisternis over het hele land, tot het negende uur.#[d] **34** Op het negende uur riep Jezus luid: *‘Eli, Eli, lama sabachthani?’* Dat betekent: ‘Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?’[e] **35** Toen sommige omstanders dat hoorden, zeiden ze: ‘Hoor, hij roept Elia.’ **36** Iemand rende weg, doopte een spons in zure wijn, stak die op een rieten stok en gaf Jezus te drinken,[f] terwijl hij zei: ‘Laat hem toch. Dan zullen we zien of Elia hem eraf komt halen.’ **37** Maar Jezus slaakte een luide kreet en blies de laatste adem uit.[g] **38** En het gordijn van het heiligdom[h] scheurde van boven tot onder in tweeën.[i] **39** Toen de legerofficier die tegenover hem stond, zag onder welke omstandigheden hij stierf, zei hij: ‘Deze man was echt Gods Zoon!’[j]

40 Er stonden ook vrouwen op een afstand toe te kijken, onder wie Maria Magdalena en Maria, de moeder van Jakobus de Mindere en van Joses, en Salomé,[k] **41** die in Galilea steeds met hem waren meegegaan om hem van dienst te zijn,[l] en veel andere vrouwen die met hem waren meegekomen naar Jeruzalem.

42 Het was al laat in de middag, en omdat het voorbereidingsdag was, de dag vóór de sabbat, **43** raapte Jozef van Arimathea — een vooraanstaand lid van de Raad, die zelf ook het Koninkrijk van God verwachtte — al zijn moed bij elkaar, ging naar Pilatus en vroeg om het lichaam van Jezus.[a] **44** Maar het verbaasde Pilatus dat hij al dood zou zijn. Daarom liet hij de legerofficier bij zich komen en vroeg hem of Jezus al gestorven was. **45** Nadat de legerofficier dat bevestigd had, gaf Pilatus het lichaam aan Jozef. **46** Die kocht fijn linnen, nam hem van de martelpaal af en wikkelde hem in het fijne linnen. Daarna legde hij hem in een graf*[b] dat in de rotsen was uitgehakt. Toen rolde hij een steen voor de ingang van het graf.[c] **47** Maar Maria Magdalena en Maria, de moeder van Joses, bleven kijken naar de plaats waar hij was neergelegd.[d]

16 Toen de sabbat[e] voorbij was, kochten Maria Magdalena en Maria,[f] de moeder van Jakobus, en Salomé specerijen om zijn lichaam ermee in te wrijven.[g] **2** Op de eerste dag van de week, toen de zon was opgekomen, kwamen ze heel vroeg bij het graf.*[h] **3** Ze zeiden tegen elkaar: ‘Wie zal voor ons de steen voor de ingang van het graf wegrollen?’ **4** Maar toen ze opkeken, zagen ze dat de steen al was weggerold, hoewel die heel groot was.[i] **5** Ze gingen het graf binnen en zagen rechts een jonge man zitten in een wit gewaad. Ze schrokken vreselijk, **6** maar hij zei tegen ze: ‘Schrik niet.[j] Jullie zoeken Jezus de Nazarener, die aan een paal is gehangen. Hij is uit de dood opgewekt.[k] Hij is hier niet. Kijk, hier is de plek waar ze hem hadden neergelegd.[l] **7** Ga tegen zijn discipelen en Petrus zeggen: “Hij gaat vóór jullie uit naar Galilea[m] en daar zullen jullie hem zien, zoals hij jullie heeft gezegd.”’[n] **8** Toen ze naar buiten kwamen, vluchtten ze bevend en overstuur weg van het graf. Ze vertelden niemand iets, want ze waren heel bang.*[o]

15:33 *D.w.z. rond 12.00 uur. #D.w.z. rond 15.00 uur.

15:46; 16:2 *Of ‘herinneringsgraf’. **16:8** *Volgens betrouwbare vroege manuscripten eindigt het evangelie van Markus met de woorden in vs. 8. Zie App. A3.

HFST. 15
a Lu 23:35
b Mt 16:4
c Mt 27:44; 1Pe 2:23
d Mt 27:45; Lu 23:44
e Ps 22:1; Mt 27:46-49
f Ps 69:21; Jo 19:29
g Ps 31:5; Mt 27:50; Lu 23:46; Jo 19:30
h Ex 26:31-33; Heb 6:19
i Mt 27:51; Lu 23:45; Heb 10:19, 20
j Mt 27:54; Lu 23:47
k Mt 27:55, 56; Lu 23:49
l Lu 8:2, 3

2de kolom
a De 21:22, 23; Mt 27:57, 58; Lu 23:50-52; Jo 19:38
b Jes 53:9
c Mt 27:59, 60; Lu 23:53; Jo 19:40
d Mt 27:61; Lu 23:55

HFST. 16
e Ex 20:8, 9
f Mt 28:1
g Lu 23:55, 56
h Lu 24:1; Jo 20:1
i Lu 24:2, 3
j Lu 24:4
k Mr 8:31; Lu 18:33; Han 4:10
l Mt 28:5, 6
m Mt 26:32; Mr 14:28
n Mt 28:7
o Mt 28:8; Lu 24:9

VOLGENS

LUKAS

INHOUD

1 Velen hebben de moeite genomen om een verslag op te stellen van de gebeurtenissen die voor ons vaststaan.*[a] **2** Die zijn aan ons doorgegeven door degenen die vanaf het begin ooggetuigen[b] en dienaren van de boodschap zijn geweest.[c] **3** Omdat ik alle dingen vanaf het begin nauwkeurig ben nagegaan, heb ook ik besloten ze in logische volgorde op te schrijven, geachte Theofilus,[d] **4** zodat u ervan overtuigd raakt dat de dingen waarin u mondeling bent onderwezen inderdaad betrouwbaar zijn.[e]

5 In de tijd dat Herodes*[f] koning was van Judea, was er een priester die Zacharias heette, van de afdeling van Abia.[g] Hij was getrouwd met Elisabeth, die afstamde van Aäron.# **6** Ze waren allebei rechtvaardig in Gods ogen, omdat ze zich onberispelijk hielden aan* alle geboden en voorschriften van Jehovah.# **7** Maar ze hadden geen kinderen, want Elisabeth was onvruchtbaar en ze waren allebei al op leeftijd.

8 Op een bepaald moment deed Zacharias dienst als priester voor God omdat zijn afdeling[h] aan de beurt was. **9** Hij was volgens het gebruik van de priesters aangewezen om het heiligdom van Jehovah# binnen te gaan en een reukoffer te brengen.[i] **10** Op het uur waarop het reukoffer werd gebracht, stond de samengestroomde menigte buiten te bidden. **11** Toen verscheen Jehovah's# engel aan hem, aan de rechterkant van het reukofferaltaar. **12** Zacharias schrok toen hij hem zag en werd bang. **13** Maar de engel zei tegen hem: 'Wees niet bang, Zacharias, want je smeekgebed is verhoord. Je vrouw Elisabeth zal je een zoon schenken, en je moet hem Johannes noemen.[a] **14** Je zult veel vreugde en blijdschap hebben, en veel mensen zullen blij zijn met zijn geboorte,[b] **15** want hij zal groot zijn in de ogen van Jehovah.#[c] Hij mag geen wijn of andere alcoholische drank drinken.[d] Al vóór zijn geboorte zal hij vervuld zijn met heilige geest,[e] **16** en hij zal veel Israëlieten* bij Jehovah,# hun God, terugbrengen.[f] **17** Bovendien zal hij voor hem uit gaan met de geest en de kracht van Elia[g] om het hart van vaders tot kinderen[h] terug te brengen en ongehoorzame mensen tot de praktische wijsheid van rechtvaardigen. Zo zal hij voor Jehovah# een volk voorbereiden.'[i]

18 Zacharias zei tegen de engel: 'Hoe kan ik daar zeker van zijn? Ik ben oud en ook mijn vrouw is al op leeftijd.' **19** De engel antwoordde: 'Ik ben Gabriël[j] en ik ben altijd dicht bij God.*[k] Hij heeft mij gestuurd om met je te spreken en je dit goede nieuws te vertellen. **20** Maar luister! Je zult zwijgen en niet kunnen praten tot de dag waarop deze dingen gebeuren, omdat je mijn woorden niet hebt geloofd. Toch zullen die op de vastgestelde tijd in vervulling gaan.' **21** Intussen stonden de mensen buiten op Zacharias te wachten, en ze waren verbaasd dat hij zo lang in het heiligdom bleef. **22** Toen hij naar buiten kwam, kon hij niet praten en ze begrepen dat hij in het heiligdom een visioen had gehad.* Hij maakte steeds gebaren tegen ze maar kon niets zeggen. **23** Nadat de

---

1:1 *Of 'waar we volledig van overtuigd zijn'. **1:5** *Zie Woordenlijst. #Lett.: 'uit de dochters van Aäron'. **1:6** *Lett.: 'wandelden in'. **1:6, 9, 11, 15-17** #Zie App. A5.

1:16 *Lett.: 'zonen van Israël'. **1:19** *Lett.: 'die dicht voor God staat'. **1:22** *Of 'iets bovennatuurlijks had gezien'.

HFST. 1
a Jo 20:30, 31
b Jo 15:27; 1Pe 5:1; 2Pe 1:16
c Heb 2:3
d Han 1:1
e Jo 20:30, 31
f Mt 2:1
g 1Kr 24:3, 10
h 1Kr 24:1, 19; 2Kr 8:14; 2Kr 31:2
i Ex 30:7, 8; Ex 40:5

2de kolom
a Lu 1:59, 60
b Lu 1:57, 58
c Lu 7:28
d Nu 6:2, 3; Mt 11:18
e Jer 1:5; Ro 9:10-12
f Mal 4:6
g Mt 11:13, 14; Mt 17:10-12
h Mal 4:5, 6
i Jes 40:3; Mal 3:1
j Da 8:16; Da 9:21; Lu 1:26, 27
k Heb 1:7, 14

periode van zijn heilige* dienst
was afgelopen, ging hij naar huis.
24 Niet lang daarna werd zijn
vrouw Elisabeth zwanger, en ze
leefde vijf maanden in afzonde-
ring. Ze zei: 25 ‘Dit heeft Jeho-
vah* voor me gedaan. Hij heeft
aan me gedacht en ervoor ge-
zorgd dat de mensen me niet
meer verachten.’[a]
26 In haar zesde maand stuur-
de God de engel Gabriël[b] naar
Nazareth, een stad in Galilea,
27 naar een maagd[c] die Maria
heette. Ze was verloofd met Jo-
zef, een man uit de familie van
David.[d] 28 Hij kwam bij haar en
zei tegen haar: ‘Gegroet! Je bent
bijzonder gezegend en Jehovah*
is met je.’ 29 Ze schrok van wat
hij zei en vroeg zich af wat
die begroeting te betekenen had.
30 Daarom zei de engel: ‘Wees
niet bang, Maria, want je geniet
de gunst van God. 31 Luister!
Je zult zwanger worden en een
zoon krijgen,[e] en je moet hem
Jezus noemen.[f] 32 Hij zal groot
zijn[g] en de Zoon van de Aller-
hoogste[h] worden genoemd. Jeho-
vah* God zal hem de troon van
zijn vader David geven.[i] 33 Hij
zal voor eeuwig als Koning over
het huis van Jakob regeren en
aan zijn Koninkrijk zal geen eind
komen.’[j]
34 Maar Maria zei tegen de
engel: ‘Hoe zal dat gebeuren?
Want ik heb geen gemeenschap
met een man.’[k] 35 De engel ant-
woordde: ‘Heilige geest zal over
je komen[l] en kracht van de Aller-
hoogste zal je als een schaduw
bedekken. Daarom zal het kind
dat wordt geboren, heilig worden
genoemd,[m] Gods Zoon.[n] 36 Ook
je familielid Elisabeth is in ver-
wachting van een zoon, ondanks
haar hoge leeftijd. Er werd ge-
dacht dat ze onvruchtbaar was,
maar ze is nu al in haar zes-
de maand. 37 Voor God is niets
onmogelijk.’*[a] 38 Toen zei Ma-
ria: ‘Ik ben Jehovah’s* slavin!
Laat het gebeuren zoals u hebt
gezegd.’ Daarna ging de engel bij
haar weg.
39 In die tijd vertrok Maria
haastig naar het bergland, naar
een stad in Juda. 40 Ze ging
het huis van Zacharias binnen
en begroette Elisabeth. 41 Toen
Elisabeth Maria’s groet hoorde,
sprong de baby op in haar buik.
Elisabeth werd vervuld met hei-
lige geest 42 en riep uit: ‘Geze-
gend ben jij onder de vrouwen!
En gezegend is de vrucht van je
buik! 43 Waar heb ik het aan te
danken dat de moeder van mijn
Heer bij mij komt? 44 Want toen
ik je begroeting hoorde, sprong
de baby van blijdschap op in mijn
buik. 45 Gelukkig is ook zij die
gelooft wat er tegen haar is ge-
zegd, want Jehovah* zal al die
dingen volledig in vervulling la-
ten gaan.’
46 Maria zei: ‘Mijn ziel# looft
Jehovah.*[b] 47 Mijn hart* kan
alleen maar juichen om God,
mijn Redder.[c] 48 Want hij heeft
oog gehad voor mij, een onbe-
duidende slavin.[d] Voortaan zullen
alle generaties me gelukkig prij-
zen,[e] 49 omdat de Machtige gro-
te dingen voor me heeft ge-
daan. Zijn naam is heilig,[f] 50 en
van generatie op generatie is hij
barmhartig voor degenen die ont-
zag voor hem hebben.[g] 51 Met
zijn arm doet hij machtige da-
den. Trotse mensen* heeft hij
verjaagd.[h] 52 Heersers heeft hij
van de troon gestoten[i] en onbe-
duidende mensen heeft hij ver-
hoogd.[j] 53 Hij heeft hongerige

HFST. 1
a Ge 30:22, 23; 1Sa 1:10, 11
b Da 8:16; Lu 1:19
c Jes 7:14
d Mt 1:18
e Ga 4:4
f Mt 1:21-23; Lu 2:21
g Fil 2:9-11; 1Ti 6:15
h Mt 27:54; Jo 1:49
i 2Sa 7:8, 12; Ps 132:11; Jes 9:7; Jes 11:1, 10; Jer 23:5; Mt 1:1
j Da 2:44; Da 7:13, 14; Heb 1:8
k Jes 7:14; Mt 1:24, 25
l Mt 1:18, 20
m Jo 6:68, 69
n Mt 14:33; Jo 1:32, 34; Jo 20:31

2de kolom
a Ge 18:14; Mt 19:26
b 1Sa 2:1
c 2Sa 22:3; Jes 43:3; Hab 3:18; Tit 1:3; Ju 25
d 1Sa 1:10, 11
e Lu 11:27
f Ps 71:19; Ps 111:9
g Ps 103:17
h 2Sa 22:28
i Job 12:19
j 1Sa 2:7

1:23 *Of ‘openbare’. **1:25, 28, 32, 38, 45, 46** *Zie App. A5.

1:37 *Of ‘God kan alles vervullen wat hij zegt’. **1:46** #Of ‘mijn hele wezen’. Zie Woordenlijst. **1:47** *Of ‘geest’. **1:51** *Of ‘mensen die hoogmoedig zijn in de bedoeling van hun hart’.

mensen volop goede dingen ge-
geven[a] en rijke mensen met lege
handen weggestuurd. **54** Hij is
zijn dienaar Israël te hulp geko-
men en herinnert zich zijn barm-
hartigheid[b] **55** voor Abraham en
zijn nageslacht* voor eeuwig, zo-
als hij tegen onze voorouders
heeft gezegd.’[c] **56** Maria bleef
ongeveer drie maanden bij haar
en daarna ging ze terug naar
huis.

57 Toen kwam het moment
dat Elisabeth moest bevallen, en
ze kreeg een zoon. **58** Haar bu-
ren en familieleden hoorden hoe
barmhartig Jehovah* voor haar
was geweest, en ze waren erg
blij voor haar.[d] **59** Op de acht-
ste dag kwamen ze voor de be-
snijdenis van het kind.[e] Ze wil-
den hem Zachari̱as noemen, naar
zijn vader. **60** Maar zijn moe-
der zei: ‘Nee, hij moet Johan-
nes worden genoemd.’ **61** ‘Maar
er is niemand in je familie die zo
heet’, zeiden ze. **62** Toen vroe-
gen ze zijn vader door middel
van gebaren hoe hij het kind wil-
de noemen. **63** Hij vroeg om een
schrijfplankje en schreef daarop:
‘Johannes is zijn naam.’[f] Iedereen
stond verbaasd. **64** Meteen kon
hij zijn mond en zijn tong weer
bewegen. Hij begon te praten[g]
en loofde God. **65** Iedereen die
in de omgeving woonde, was diep
onder de indruk. In het hele berg-
land van Judea werd erover ge-
praat. **66** Het hield alle mensen
die het hoorden bezig en ze zei-
den bij zichzelf:# ‘Hoe zal het ver-
dergaan met dit kind?’ Want het
was duidelijk dat Jehovah* met
hem was.

67 Zijn vader Zachari̱as werd
vervuld met heilige geest en pro-
feteerde: **68** ‘Jehovah,* de God
van Israël,[h] komt alle eer toe,
want hij heeft aandacht gehad
voor zijn volk en heeft hun bevrij-
ding gebracht.[a] **69** Hij heeft ons
een hoorn van redding*[b] gegeven
uit het huis van zijn dienaar Da-
vid.[c] **70** Via zijn heilige profeten
uit de oudheid heeft hij namelijk
gezegd[d] **71** dat hij ons zou red-
den van onze vijanden en van
iedereen die ons haat.[e] **72** Zo-
als hij onze voorvaders heeft be-
loofd, zal hij barmhartig voor
ons zijn en terugdenken aan zijn
heilige verbond,*[f] **73** de eed die
hij aan onze voorvader Abraham
heeft gezworen.[g] **74** Hij zal ons,
nadat we van onze vijanden zijn
bevrijd, het voorrecht geven om
zonder angst heilige dienst voor
hem te doen, **75** zodat we ons
hele leven loyaal en rechtvaar-
dig zijn in zijn ogen. **76** Maar
jij, mijn kind, zult een profeet
van de Allerhoogste worden ge-
noemd, want je zult voor Jeho-
vah* uit gaan om de weg voor
hem vrij te maken.[h] **77** Je zult
zijn volk vertellen over redding
door vergeving van hun zonden[i]
78 dankzij het liefdevolle mede-
gevoel van onze God. Dat mede-
gevoel van boven zal zijn als het
licht van de zonsopgang. **79** Het
zal schijnen op degenen die leef-
den in het duister en in de scha-
duw van de dood,[j] en het zal onze
voeten leiden op de weg van vre-
de.’

80 Het kind groeide op en
werd sterk van geest. Hij bleef
in de woestijn tot de dag waar-
op hij in het openbaar aan Israël
verscheen.

2 In die tijd gaf Caesar Augus-
tus het bevel dat de hele be-
woonde aarde zich moest la-
ten inschrijven. **2** (Deze eerste
inschrijving vond plaats toen
Quiri̱nius gouverneur van Syrië
was.) **3** Alle mensen gingen op

1:55 *Lett.: ‘zaad’. **1:58, 66, 68, 76** *Zie App. A5. **1:66** #Lett.: ‘in hun hart’.

1:69 *Of ‘een machtige redder’. Zie Woordenlijst ‘Hoorn’. **1:72** *Zie Woordenlijst.

HFST. 1
a 1Sa 2:5; Ps 34:10; Ps 107:9
b Ps 98:3; Jes 41:8, 9
c Ge 17:19; Mi 7:20; Ga 3:16
d Lu 1:14
e Ge 17:10, 12; Le 12:2, 3
f Lu 1:13
g Lu 1:20
h 1Kon 1:48; Ps 41:13; Ps 72:18; Ps 106:48

2de kolom
a Ps 111:9; Lu 7:16
b 1Sa 2:10
c Ps 132:17
d Jer 23:5; Da 9:24
e Ps 106:10
f Ge 17:7; Le 26:42; Ps 106:45, 46
g Ge 22:15-18; Ps 105:8, 9; Mi 7:20
h Jes 40:3; Mal 3:1; Mt 3:3
i Mr 1:4
j Ps 107:10; Jes 9:2; Mt 4:16

weg om zich in hun eigen stad te
laten inschrijven. **4** Natuurlijk
deed ook Jozef[a] dit. Hij vertrok
uit de stad Nazareth in Galilea
en ging naar Judea, naar Da-
vids stad, die Bethlehem[b] wordt
genoemd. Hij stamde namelijk af
van het huis en de familie van
David. **5** Hij ging op weg om
zich te laten inschrijven samen
met Maria, met wie hij inmiddels
getrouwd was[c] en die nu hoog-
zwanger was.[d] **6** Terwijl ze daar
waren, kwam het moment dat
ze moest bevallen. **7** Ze bracht
haar zoon ter wereld, haar eerst-
geborene.[e] Ze wikkelde hem in
doeken en legde hem in een voe-
derbak,[f] omdat er geen plaats
voor hen was in de herberg.

8 Er waren in die streek ook
herders, die de nacht buiten
doorbrachten om op hun kudde
te passen. **9** Ineens stond Jeho-
vah's* engel voor ze, en ze wer-
den omgeven door de glans van
Jehovah's* pracht. Ze schrokken
hevig. **10** Maar de engel zei te-
gen ze: 'Wees niet bang, want
ik kom jullie goed nieuws vertel-
len dat het hele volk grote vreug-
de zal brengen. **11** Vandaag is
in de stad van David[g] jullie red-
der[h] geboren. Hij is Christus,
de Heer.[i] **12** Zo kunnen jullie
hem herkennen: jullie zullen een
baby vinden die in doeken ge-
wikkeld is en in een voederbak
ligt.' **13** Plotseling was er bij de
engel een groot hemels leger[j] dat
God loofde en zei: **14** 'Glorie in
de hoogste hoogten aan God, en
vrede op aarde onder mensen
van goede wil.'*

15 Toen de engelen waren te-
ruggegaan naar de hemel, zeiden
de herders tegen elkaar: 'Laten
we meteen naar Bethlehem gaan
om te zien wat er is gebeurd
en wat Jehovah* ons heeft be-
kendgemaakt.' **16** Ze gingen er
snel naartoe en vonden Ma-
ria en Jozef, en ook de baby, die
in de voederbak lag. **17** Toen ze
dat zagen, vertelden ze wat hun
over het kind was gezegd. **18** En
iedereen die het hoorde, was ver-
baasd over wat de herders ver-
telden, **19** maar Maria bewaarde
al die woorden in haar hart[a] en
dacht na over de betekenis er-
van. **20** Toen gingen de herders
terug. Ze eerden en loofden God
vanwege alles wat ze hadden ge-
zien en gehoord — het was pre-
cies zoals het hun was gezegd.

21 Na acht dagen, toen het
kind besneden moest worden,[b]
kreeg het de naam Jezus, de
naam die de engel had genoemd
voordat zijn moeder zwanger
werd.[c]

22 Toen de tijd kwam dat ze
zich volgens de wet van Mo-
zes moesten reinigen,[d] brach-
ten ze hem naar Jeruzalem om
hem aan Jehovah* aan te bieden,
23 zoals in Jehovah's* wet ge-
schreven staat: 'Elke eerstgebo-
rene van het mannelijk geslacht#
moet heilig worden genoemd voor
Jehovah.'*[e] **24** Ze brachten een
slachtoffer zoals de wet van Je-
hovah* voorschrijft: 'Een koppel
tortelduiven of twee jonge dui-
ven.'[f]

25 In Jeruzalem woonde een
man die Simeon heette. Die recht-
vaardige, diepgelovige man keek
uit naar de tijd dat Israël getroost
zou worden,[g] en op hem rustte
heilige geest. **26** Bovendien had
God hem door de heilige geest
onthuld dat hij niet zou ster-
ven voordat hij de Christus van
Jehovah* had gezien. **27** Geleid
door de geest ging hij de tempel
binnen. Toen Jezus' ouders hun
kind binnenbrachten om voor
hem te doen wat volgens de wet

HFST. 2
a Mt 1:16
b 1Sa 16:1, Mi 5:2, Mt 2:6
c Lu 1:26, 27
d Mt 1:18
e Mt 1:25
f Jes 53:2
g 1Sa 20:6
h Jes 9:6
i Han 2:36, Fil 2:11
j Da 7:10, Opb 5:11

2de kolom
a Lu 2:51
b Ge 17:10, 12, Le 12:2, 3
c Mt 1:20, 21, Lu 1:30, 31
d Le 12:2, 4
e Ex 13:2, 12, Ex 22:29, Nu 3:13, Nu 8:17
f Le 12:6, 8
g Jes 40:1, Jes 49:13

2:9, 15, 22-24, 26 *Zie App. A5. **2:14** *Of 'mensen die hij goedkeurt'.

2:23 #Lett.: 'al wat mannelijk is dat de moederschoot opent'.

gebruikelijk is,[a] **28** nam hij het
kind in zijn armen, loofde God
en zei: **29** ‘Soevereine Heer, uw
slaaf kan nu in vrede gaan,[b] zo-
als u hebt gezegd. **30** Want mijn
ogen hebben het middel tot red-
ding gezien[c] **31** waar u voor de
ogen van alle volken in hebt voor-
zien:[d] **32** een licht[e] dat de sluier
van de volken zal verwijderen[f] en
uw volk Israël tot eer zal strek-
ken.’ **33** Toen de vader en moe-
der hoorden wat er over hun kind
werd gezegd, stonden ze versteld.
34 Simeon zegende hen en zei
tegen Maria, de moeder van het
kind: ‘Dit kind is aangesteld om
velen in Israël ten val te brengen[g]
en velen weer te laten opstaan[h] en
om een omstreden teken te zijn[i]
35 (ja, je* zult doorboord wor-
den met een lang zwaard),[j] zodat
onthuld zal worden wat er in het
hart van velen leeft.’

36 Er was daar ook een pro-
fetes die Anna heette, de doch-
ter van Fanuël, uit de stam Aser.
Ze was al op leeftijd en ze was
vroeger zeven jaar getrouwd ge-
weest.* **37** Nu was ze een we-
duwe van 84 jaar. Ze was altijd in
de tempel te vinden en deed dag
en nacht heilige dienst met vas-
ten en smeekgebeden. **38** Op
dat moment kwam ze naar hen
toe en begon God te danken.
Iedereen die uitkeek naar de be-
vrijding van Jeruzalem[k] vertelde
ze over het kind.

39 Nadat ze alles hadden ge-
daan wat de wet van Jehovah*
voorschrijft,[l] gingen ze terug naar
Galilea, naar hun woonplaats, Na-
zareth.[m] **40** Het kind groeide op
en werd sterk. Hij was vol wijs-
heid en hij bleef Gods gunst ge-
nieten.[n]

41 Zijn ouders hadden de ge-
woonte om elk jaar naar Jeru-
zalem te gaan voor het pascha-
feest.[a] **42** Toen hij 12 jaar was,
gingen ze zoals ze gewend waren
naar het feest.[b] **43** Na afloop
van het feest begonnen ze aan
de terugreis, maar Jezus bleef in
Jeruzalem achter zonder dat zijn
ouders het in de gaten hadden.
44 Omdat ze ervan uitgingen dat
hij bij het reisgezelschap was,
gingen ze pas na een hele dag
te hebben gereisd op zoek naar
hem onder hun familieleden en
kennissen. **45** Maar ze konden
hem niet vinden. Daarom gingen
ze terug naar Jeruzalem en zoch-
ten hem overal. **46** Uiteindelijk
vonden ze hem na drie dagen in
de tempel, waar hij tussen de le-
raren zat. Hij luisterde naar ze
en stelde ze vragen. **47** Ieder-
een die hem hoorde, bleef zich
verbazen over zijn inzicht en
zijn antwoorden.[c] **48** Toen zijn
ouders hem zagen, waren ze ver-
bijsterd. Zijn moeder zei tegen
hem: ‘Kind, waarom heb je ons
dit aangedaan? Je vader en ik
waren zo ongerust! We hebben
overal naar je gezocht.’ **49** Hij
antwoordde: ‘Waarom waren jul-
lie naar mij op zoek? Wisten jul-
lie niet dat ik in het huis van mijn
Vader moest zijn?’[d] **50** Maar ze
begrepen niet wat hij bedoelde.

51 Toen ging hij met hen te-
rug naar Nazareth, en hij bleef
aan hen onderworpen.*[e] En zijn
moeder bewaarde al deze woor-
den in haar hart.[f] **52** Terwijl
Jezus opgroeide, kreeg hij steeds
meer wijsheid en kwam hij steeds
meer in de gunst bij God en bij
de mensen.

3 In het 15de regeringsjaar van
Tiberius Caesar, toen Pon-
tius Pilatus gouverneur was van
Judea, Herodes*[g] districtsregeer-
der# van Galilea, zijn broer Filip-

HFST. 2
a Le 12:6, 7
b Ge 46:30
c Jes 52:10, Lu 3:4, 6, Han 4:12
d Jes 40:5
e Jes 9:2, Mt 4:16
f Jes 11:10, Jes 42:6, Jes 49:6, Han 13:47, Han 26:23
g Jes 8:14
h 1Kor 1:23, 24
i Han 28:22, 1Pe 2:7, 8
j Jo 19:25
k Jes 52:9, Mr 15:43, Lu 2:25
l Le 12:6
m Mt 2:23, Lu 1:26
n Lu 2:52

2de kolom
a Ex 23:14, 15, De 16:16
b Ex 34:23
c Ps 119:99, Mt 7:28, Mr 1:22, Jo 7:15
d Jo 2:16
e Ex 20:12, De 5:16, Ef 6:1, Kol 3:20
f Lu 2:19

HFST. 3
g Mt 14:1, Lu 23:6, 7

2:35 *Of ‘je eigen ziel’. **2:36** *Lett.: ‘ze had vanaf haar maagdelijkheid zeven jaar met een man geleefd’. **2:39** *Zie App. A5.

2:51 *Of ‘gehoorzaam’. **3:1** *D.w.z. Herodes Antipas. Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘tetrarch’.

pus districtsregeerder van Iturea
en Trachonitis, en Lysanias dis-
trictsregeerder van Abilene, **2** in
de tijd van de overpriester An-
nas en van Kajafas,[a] kwam Gods
woord in de woestijn[b] tot Johan-
nes,[c] de zoon van Zacharias.

3 Hij ging naar de omgeving
van de Jordaan en predikte dat
mensen zich moesten laten do-
pen als symbool van berouw om
vergeving van zonden te krij-
gen.[d] **4** Dat stond al geschreven
in het boek van de profeet Jesa-
ja: ‘In de woestijn roept een stem:
“Maak de weg van Jehovah* vrij!
Maak zijn paden recht.[e] **5** Elk
dal moet worden opgevuld en elke
berg en heuvel moet vlak worden
gemaakt. De bochtige wegen moe-
ten recht gemaakt worden en de
ruwe wegen glad. **6** En alle men-
sen* zullen de redding van God#
zien.”’[f]

7 Hij zei tegen de grote groe-
pen mensen die kwamen om door
hem gedoopt te worden: ‘Adderge-
broed!* Wie heeft gezegd dat jul-
lie aan het komende oordeel kun-
nen ontsnappen?[g] **8** Breng eerst
maar eens vruchten voort die bij
berouw passen. Zeg niet bij je-
zelf: “Wij hebben Abraham als va-
der.” Want ik zeg jullie dat God uit
deze stenen kinderen voor Abra-
ham kan maken. **9** Ja, de bijl ligt
al klaar bij de wortels van de bo-
men. Elke boom die geen goede
vruchten voortbrengt, zal omge-
hakt en in het vuur gegooid wor-
den.’[h]

10 De mensen vroegen hem:
‘Wat moeten we dan doen?’
11 Hij antwoordde: ‘Als je een ex-
tra stel kleren* hebt, deel dan met
iemand die niets heeft, en als je
iets te eten hebt, doe dan het-
zelfde.’[i] **12** Er kwamen ook be-
lastinginners om zich te laten do-
pen.[a] Ze vroegen hem: ‘Meester,
wat moeten wij doen?’ **13** Hij zei
tegen ze: ‘Eis* niet meer dan het
belastingtarief.’[b] **14** En de solda-
ten vroegen hem: ‘Wat moeten wij
doen?’ Hij antwoordde: ‘Je mag
niemand afpersen* of vals be-
schuldigen,[c] maar je moet tevre-
den zijn met wat je als soldaat
krijgt.’#

15 Het volk was vol verwach-
ting en iedereen vroeg zich daar-
om af* of Johannes misschien
de Christus was.[d] **16** Johannes
beantwoordde hun vraag door te
zeggen: ‘Ik doop jullie met wa-
ter, maar hij die na mij komt, is
sterker dan ik. Ik ben het niet
eens waard om de riem van zijn
sandalen los te maken.[e] Hij zal
jullie dopen met heilige geest en
met vuur.[f] **17** Hij heeft de wan-
schop in zijn hand, en hij zal zijn
dorsvloer grondig reinigen en de
tarwe in zijn voorraadschuur bij-
eenbrengen. Maar het kaf zal hij
verbranden met vuur dat niet
uitgedoofd kan worden.’

18 Ook spoorde hij hen op
veel andere manieren aan, en
hij bleef goed nieuws aan het
volk bekendmaken. **19** Maar de
districtsregeerder Herodes, die
door Johannes was terechtgewe-
zen vanwege Herodias, de vrouw
van zijn broer, en vanwege alle
slechte dingen die hij had gedaan,
20 voegde daaraan nog het vol-
gende toe: hij liet Johannes ge-
vangenzetten.[g]

21 Toen de mensen zich lie-
ten dopen, werd ook Jezus ge-
doopt.[h] Terwijl hij bad, werd de
hemel geopend[i] **22** en de heili-
ge geest daalde in de gedaante
van een duif op hem neer. Ook
klonk er een stem uit de hemel:
‘Jij bent mijn geliefde Zoon. Ik
heb je goedgekeurd.’[j]

3:4 *Zie App. A5. **3:6** *Lett.: ‘vlees’. #Of ‘Gods middel tot redding’. **3:7** *Of ‘kinderen van adders!’ **3:11** *Lett.: ‘twee kledingstukken’.

3:13 *Of ‘vorder’. **3:14** *Of ‘lastigvallen’. #Of ‘met je salaris’. **3:15** *Lett.: ‘redeneerde in zijn hart’.

HFST. 3

a Mt 26:57, Jo 18:13, Jo 18:24, Han 4:5, 6
b Lu 1:80
c Jo 1:6
d Mt 3:1, 2, Mr 1:4, Lu 1:76, 77
e Mt 3:3, Mr 1:3, Jo 1:23
f Jes 40:3-5, Lu 2:30, Han 28:28
g Mt 3:7-10, Mt 23:33
h Mt 7:19
i 1Ti 6:18, Jak 2:15, 16, 1Jo 3:17

2de kolom

a Mt 21:32, Lu 7:29
b Lu 19:8
c Ex 23:1, 7, Le 19:11
d Jo 1:25
e Jo 1:26, 27
f Mt 3:11, 12, Mr 1:7, 8, Han 2:1, 4
g Mt 14:3-5, Mr 6:17-20
h Mt 3:13
i Mt 3:16, Mr 1:9, 10
j Ps 2:7, Mt 3:17, Mt 17:5, Mr 1:11, Jo 1:32-34

23 Toen Jezus[a] met zijn werk begon, was hij ongeveer 30 jaar.[b] De mensen kenden hem als de zoon
van Jozef,[c]
de zoon van Eli,
24 de zoon van Matthat,
de zoon van Levi,
de zoon van Melchi,
de zoon van Jannai,
de zoon van Jozef,
25 de zoon van Mattathias,
de zoon van Amos,
de zoon van Nahum,
de zoon van Esli,
de zoon van Naggai,
26 de zoon van Maäth,
de zoon van Mattathias,
de zoon van Semeïn,
de zoon van Josech,
de zoon van Joda,
27 de zoon van Joanan,
de zoon van Resa,
de zoon van Zerubbabel,[d]
de zoon van Sealthiël,[e]
de zoon van Neri,
28 de zoon van Melchi,
de zoon van Addi,
de zoon van Kosam,
de zoon van Elmadan,
de zoon van Er,
29 de zoon van Jezus,
de zoon van Eliëzer,
de zoon van Jorim,
de zoon van Matthat,
de zoon van Levi,
30 de zoon van Simeon,
de zoon van Juda,
de zoon van Jozef,
de zoon van Jonam,
de zoon van Eljakim,
31 de zoon van Melea,
de zoon van Menna,
de zoon van Mattatha,
de zoon van Nathan,[f]
de zoon van David,[g]
32 de zoon van Isaï,[h]
de zoon van Obed,[i]
de zoon van Boaz,[j]
de zoon van Salmon,[k]
de zoon van Nahesson,[l]
33 de zoon van Amminadab,
de zoon van Arni,
de zoon van Hezron,
de zoon van Perez,[a]
de zoon van Juda,[b]
34 de zoon van Jakob,[c]
de zoon van Isaäk,[d]
de zoon van Abraham,[e]
de zoon van Terah,[f]
de zoon van Nahor,[g]
35 de zoon van Serug,[h]
de zoon van Rehu,[i]
de zoon van Peleg,[j]
de zoon van Heber,[k]
de zoon van Selah,[l]
36 de zoon van Kainan,
de zoon van Arpachsad,[m]
de zoon van Sem,[n]
de zoon van Noach,[o]
de zoon van Lamech,[p]
37 de zoon van Methusalah,[q]
de zoon van Henoch,
de zoon van Jered,[r]
de zoon van Mahalaleël,[s]
de zoon van Kainan,[t]
38 de zoon van Enos,[u]
de zoon van Seth,[v]
de zoon van Adam,[w]
de zoon van God.

4 Vervuld met heilige geest ging Jezus bij de Jordaan weg, en geleid door de geest trok hij rond
in de woestijn,[x] **2** 40 dagen lang.
Daar werd hij door de Duivel op de proef gesteld.[y] Al die dagen at hij niets, en toen ze voorbij
waren, had hij honger. **3** Daarop zei de Duivel tegen hem: ‘Als je een zoon van God bent, zeg dan tegen deze steen dat hij een
brood moet worden.’ **4** Maar Jezus antwoordde: ‘Er staat geschreven: “De mens moet niet alleen van brood leven.”’[z]

5 Daarop nam de Duivel hem mee naar een hooggelegen plaats en liet hem in een ogenblik alle koninkrijken van de bewoonde
aarde zien.[a] **6** Toen zei de Duivel tegen hem: ‘Ik zal je de macht geven over al deze koninkrijken met hun pracht en praal, want

HFST. 3
a Mt 1:1-17
b Nu 4:2, 3
c Mt 1:16; Mt 13:55; Lu 4:22; Jo 6:42
d Ezr 3:2
e 1Kr 3:17; Mt 1:12
f 2Sa 5:13, 14; 1Kr 3:5
g 1Sa 16:13; 1Sa 17:58; Mt 1:6
h Jes 11:1
i Ru 4:17
j Ru 4:13
k Ru 4:21
l 1Kr 2:11

2de kolom
a Ru 4:12; Ru 4:18, 19; 1Kr 2:4, 5
b Ge 29:35; 1Kr 2:1
c Ge 25:26
d Ge 21:2, 3
e 1Kr 1:28
f Ge 11:24; Ge 11:26, 27
g Ge 11:22
h Ge 11:20
i Ge 11:18
j Ge 11:16
k Ge 11:14; 1Kr 1:25
l Ge 11:12
m Ge 11:10
n Ge 5:32
o Ge 5:29
p Ge 5:25
q Ge 5:21
r Ge 5:19
s Ge 5:12, 16
t Ge 5:9; 1Kr 1:2
u Ge 4:26; Ge 5:10
v Ge 5:7
w Ge 5:1, 4; 1Kr 1:1

HFST. 4
x Mt 4:1-4; Mr 1:12, 13
y Heb 2:18
z De 8:3
a Mt 4:8-10

die is mij in handen gegeven[a] en
ik geef die aan wie ik maar wil.
7 Als je me aanbidt, is het allemaal van jou.' 8 Daarop zei Je-
zus tegen hem: 'Er staat geschre-
ven: "Jehovah,* je God, moet
je aanbidden en alleen voor hem
moet je heilige dienst doen."'[b]

9 Vervolgens nam hij hem mee
naar Jeruzalem en plaatste hem
op het hoogste punt* van de tem-
pel. Hij zei tegen hem: 'Als je een
zoon van God bent, spring dan
naar beneden,[c] 10 want er staat
geschreven: "Hij zal voor jou zijn
engelen bevel geven je te be-
schermen" 11 en: "Ze zullen je
op hun handen dragen, zodat je je
voet niet aan een steen zult sto-
ten."'[d] 12 Jezus antwoordde: 'Er
is gezegd: "Je mag Jehovah,* je
God, niet op de proef stellen."'[e]
13 Nadat de Duivel hem aan al
die beproevingen had onderwor-
pen, ging hij bij hem weg tot er
weer een geschikt moment zou
komen.[f]

14 In de kracht van de geest
ging Jezus terug naar Galilea.[g] En
overal in de omgeving werd goed
over hem gesproken. 15 Hij ging
in hun synagogen onderwijzen en
iedereen was vol lof over hem.

16 Toen ging hij naar Naza-
reth,[h] waar hij was opgegroeid,
en volgens zijn gewoonte ging hij
op de sabbat naar de synagoge.[i]
Hij stond op om voor te lezen,
17 en de boekrol van de profeet
Jesaja werd hem overhandigd.
Hij opende de boekrol en zocht
de plaats op waar stond: 18 'Je-
hovah's* geest rust op mij, want
hij heeft mij gezalfd om aan arme
mensen goed nieuws te vertellen.
Hij heeft mij gestuurd om aan
de gevangenen bekend te maken
dat ze vrijgelaten zullen worden
en aan de blinden dat ze weer
zullen zien, om de onderdrukten
vrijheid te geven,[j] 19 om Jeho-
vah's* jaar van aanvaarding te
prediken.'[a] 20 Daarna rolde hij
de boekrol op, gaf die aan de die-
naar terug en ging zitten. Alle
ogen in de synagoge waren op
hem gericht. 21 Toen zei hij te-
gen ze: 'Vandaag is het Schriftge-
deelte in vervulling gegaan[b] dat
jullie net hebben gehoord.'

22 Alle aanwezigen spraken
goedkeurend* over hem en ston-
den verbaasd over de aangena-
me woorden die uit zijn mond
kwamen.[c] Ze zeiden: 'Dat is toch
een zoon van Jozef?'[d] 23 Maar
hij zei tegen ze: 'Jullie pas-
sen nu vast het spreekwoord op
me toe "Dokter, genees jezelf"
en zeggen: "We hebben gehoord
wat u in Kapernaüm[e] hebt ge-
daan. Doe die dingen ook in uw
eigen plaats."' 24 Toen zei hij:
'Ik verzeker jullie dat geen en-
kele profeet in zijn eigen plaats
wordt erkend.[f] 25 Ik zeg jullie
de waarheid: In de tijd van Elia,
toen de hemel drieënhalf jaar
lang gesloten bleef zodat er een
grote hongersnood in het hele
land kwam,[g] waren er veel we-
duwen in Israël. 26 Toch werd
Elia niet naar een van die vrou-
wen gestuurd, maar naar een
weduwe in Sarfath, in het ge-
bied van Sidon.[h] 27 En in de
tijd van de profeet Elisa waren er
veel melaatsen* in Israël. Toch
werd niemand van hen genezen,#
maar de Syriër Naäman[i] wel.'
28 Toen de aanwezigen in de
synagoge dat hoorden, werden
ze woedend.[j] 29 Ze stonden op
en joegen hem de stad uit, naar
de rand van de berg waarop de
stad was gebouwd. Daar wilden
ze hem in de afgrond gooien.
30 Maar hij ging midden tussen
hen door en vertrok.[k]

31 Hij daalde af naar Kaper-
naüm, een stad in Galilea, waar

4:8, 12, 18, 19 *Zie App. A5. 4:9 *Of 'de kantelen', 'de borstwering'.

4:22 *Of 'gaven een gunstig getuigenis'. 4:27 *Zie Woordenlijst. #Of 'rein gemaakt'.

HFST. 4
a Jo 12:31 Jo 14:30 Ef 2:2
b Ex 20:3 De 6:13 De 10:20
c Mt 4:5-7
d Ps 91:11, 12
e De 6:16 1Kor 10:9
f Mt 4:11 Heb 4:15
g Mt 4:12 Jo 4:3
h Mt 2:23
i Han 17:1, 2
j Mt 12:20

2de kolom
a Jes 61:1, 2
b Mt 5:17
c Ps 45:2 Jes 50:4
d Mt 13:54 Mr 6:2 Jo 6:42
e Mt 4:13
f Mt 13:57 Mr 6:4 Jo 4:44
g 1Kon 18:1
h 1Kon 17:9, 10
i 2Kon 5:1, 14
j Lu 2:34
k Jo 8:59 Jo 10:39

hij het volk op de sabbat onder-
wees.[a] **32** Ze waren diep onder
de indruk van zijn manier van on-
derwijzen,[b] want hij sprak met ge-
zag. **33** In de synagoge was een
man die bezeten was door een
geest, een onreine demon. Hij
schreeuwde:[c] **34** ‘Ach! Wat heb-
ben we met jou te maken, Jezus
de Nazarener?[d] Ben je gekomen
om ons te vernietigen? Ik weet
precies wie je bent: de Heilige van
God.’[e] **35** Jezus sprak de geest
bestraffend toe en zei: ‘Zwijg en
ga uit hem weg.’ De demon gooi-
de de man op de grond, midden
tussen de mensen. Daarna ver-
liet hij hem zonder hem iets aan
te doen. **36** Iedereen stond ver-
baasd en ze zeiden tegen elkaar:
‘Wat zijn dat voor woorden? Want
met gezag geeft hij de onreine
geesten een krachtig bevel en ze
gaan weg!’ **37** Het nieuws over
hem verspreidde zich dan ook in
de hele streek.

38 Nadat hij de synagoge had
verlaten, ging hij het huis van
Simon binnen. Simons schoon-
moeder had hoge koorts en ze
vroegen Jezus of hij haar wilde
helpen.[f] **39** Hij boog zich over
haar heen en sprak de koorts be-
straffend toe, waarop de koorts
verdween. Ze stond meteen op
en ging hen bedienen.

40 Toen de zon onderging,
brachten de mensen hun zieken,
die aan allerlei kwalen leden, naar
hem toe. Hij genas de zieken[g]
door zijn handen op elk van hen
te leggen. **41** Ook gingen uit
veel mensen demonen weg, die
schreeuwden: ‘Jij bent de Zoon
van God.’[h] Maar hij bestrafte ze
en stond hun niet toe iets te zeg-
gen,[i] omdat ze wisten dat hij de
Christus was.[j]

42 Bij het aanbreken van de
dag vertrok hij naar een afge-
legen plek.[k] De menigte ging naar
hem op zoek en toen ze hem ge-
vonden hadden, probeerden ze te
voorkomen dat hij bij hen weg zou
gaan. **43** Maar hij zei tegen hen:
‘Ik moet ook in andere steden het
goede nieuws van Gods Konink-
rijk bekendmaken, want daarvoor
ben ik gestuurd.’[a] **44** Hij ging
daarom in de synagogen van Ju-
dea prediken.

5 Op een keer stond hij aan het
Meer van Gennesareth.*[b] De
menigte verdrong zich rondom
hem om naar het woord van God
te luisteren. **2** Hij zag twee bo-
ten aan de oever van het meer
liggen. De vissers waren eruit ge-
stapt en waren de netten aan het
uitspoelen.[c] **3** Hij stapte in een
van de boten (die van Simon)
en vroeg hem een eindje van
het land weg te varen. Vervol-
gens ging hij zitten om de menig-
te vanuit de boot te onderwijzen.
4 Toen hij klaar was met spre-
ken, zei hij tegen Simon: ‘Ga naar
diep water en gooi jullie netten
uit om vis te vangen.’ **5** Maar
Simon antwoordde: ‘Meester, we
hebben de hele nacht hard ge-
werkt en niets gevangen.[d] Maar
omdat jij het zegt, zal ik de net-
ten uitgooien.’ **6** Toen ze dat
deden, vingen ze zo veel vis dat
de netten dreigden te scheuren.[e]
7 Daarom gebaarden ze naar
hun collega’s* in de andere boot
dat ze moesten komen helpen.
Die kwamen, en ze laadden bei-
de boten zo vol dat ze bijna zon-
ken. **8** Toen Simon Petrus dat
zag, viel hij voor Jezus op zijn
knieën en zei: ‘Heer, ga weg van
mij, want ik ben een zondig man.’
9 Hij en alle mensen die bij hem
waren, waren namelijk verbijs-
terd over de grote hoeveelheid
vis die ze hadden binnengehaald.
10 Dat gold ook voor Jakobus
en Johannes, de zonen van Zebe-
deüs,[f] die collega’s* van Simon
waren. Maar Jezus zei tegen Si-
mon: ‘Je hoeft niet meer bang te
zijn. Voortaan zul je mensen le-

5:1 * D.w.z. het Meer van Galilea. **5:7, 10** * Of ‘compagnons’.

HFST. 4
a Mr 1:21, 22
b Mt 7:28; Jo 7:46
c Mr 1:23-28
d Mt 2:23
e Mt 8:29; Lu 4:41; Lu 8:28; Jak 2:19
f Mt 8:14, 15; Mr 1:29-31
g Mt 8:16, 17; Mr 1:32-34
h Mt 8:28, 29; Mr 3:11
i Han 16:17, 18
j Mr 1:23-25; Mr 3:11, 12; Lu 4:33-35
k Mr 1:35-38

2de kolom
a Mt 4:23; Lu 8:1

HFST. 5
b Mt 4:18; Mr 1:16
c Mt 4:21
d Jo 21:3
e Jo 21:6
f Mt 4:21; Mr 1:19

vend vangen.’[a] **11** Ze brachten
de boten terug aan land, lieten
alles achter en gingen hem vol-
gen.[b]
12 Een andere keer was hij in
een van de steden, en daar was
een man die helemaal bedekt was
met melaatsheid. Toen hij Jezus
zag, liet hij zich op de grond
vallen en smeekte: ‘Heer, als u
het alleen maar wilt, kunt u me
rein maken.’[c] **13** Jezus stak zijn
hand uit, raakte hem aan en zei:
‘Ik wil het! Word rein.’ Onmiddel-
lijk verdween zijn melaatsheid.[d]
14 Daarna beval hij de man het
aan niemand te vertellen. ‘Ga
je aan de priester laten zien en
breng een offer voor je reini-
ging, zoals Mozes heeft voorge-
schreven,[e] als teken voor hen.’*[f]
15 Maar het nieuws over hem
verspreidde zich steeds meer, en
grote groepen mensen verzamel-
den zich om naar hem te luiste-
ren en van hun ziekten te worden
genezen.[g] **16** Toch trok hij zich
vaak op een eenzame plaats te-
rug om te bidden.
17 Op een dag was hij onder-
wijs aan het geven. Er zaten ook
farizeeën en wetsleraren bij, die
uit elk dorp van Galilea en Judea
en uit Jeruzalem waren gekomen.
En met Jehovah’s* kracht genas
hij mensen.[h] **18** Toen kwamen
er mannen met een draagbed
waarop een verlamde man lag, en
ze probeerden hem naar binnen
te brengen om hem voor Jezus
neer te leggen.[i] **19** Maar vanwe-
ge de menigte lukte dat niet. Dus
klommen ze het dak op en lie-
ten hem op het draagbed door
het tegeldak naar beneden zak-
ken, vlak voor Jezus. **20** Toen
hij hun geloof zag, zei hij tegen
de man: ‘Je zonden zijn je verge-
ven.’[j] **21** Maar de schriftgeleer-
den en de farizeeën zeiden tegen
elkaar: ‘Wie is die man? Wat hij
zegt is godslastering! Wie kan er
zonden vergeven behalve God?’[a]
22 Omdat Jezus doorhad hoe ze
dachten, zei hij tegen ze: ‘Waar-
om denken jullie zo?* **23** Wat is
makkelijker? Te zeggen: “Je zon-
den zijn je vergeven” of: “Sta op
en loop”? **24** Maar om jullie te
laten zien dat de Mensenzoon de
macht heeft om op aarde zon-
den te vergeven . . .’ En hij zei te-
gen de verlamde man: ‘Ik zeg je:
sta op, pak je draagbed op en
ga naar huis.’[b] **25** Toen stond
de man voor hun ogen op, pakte
het bed waarop hij had gelegen
en ging naar huis, terwijl hij God
eerde. **26** Alle mensen stonden
versteld. Ze eerden God en zei-
den vol ontzag: ‘We hebben van-
daag geweldige dingen gezien!’
27 Daarna ging Jezus naar
buiten, en bij het belastingkan-
toor zag hij een belastinginner
zitten die Levi heette. Hij zei te-
gen hem: ‘Wees mijn volgeling.’[c]
28 Hij stond op, liet alles ach-
ter en ging hem volgen. **29** Ook
organiseerde hij in zijn huis een
groot feestmaal voor hem. Er
kwam een grote groep belasting-
inners en anderen die met hen
meeaten.*[d] **30** De farizeeën en
hun schriftgeleerden klaagden
hierover tegen Jezus’ discipe-
len en zeiden: ‘Waarom eten
en drinken jullie met belasting-
inners en zondaars?’[e] **31** Jezus
antwoordde: ‘Gezonde mensen
hebben geen dokter nodig, maar
de zieken wel.[f] **32** Ik ben niet
gekomen om rechtvaardige men-
sen tot berouw te brengen, maar
zondaars.’[g]
33 Ze zeiden tegen hem: ‘De
discipelen van Johannes vas-
ten geregeld en zenden smeek-
gebeden op, en ook de discipe-
len van de farizeeën doen dat.
Maar die van u eten en drinken.’[h]

5:14 *Lett.: ‘als een getuigenis voor hen’, waarschijnlijk voor de priesters. **5:17** *Zie App. A5.

5:22 *Lett.: ‘Wat redeneren jullie in je hart?’ **5:29** *Of ‘aan tafel aanlagen’.

HFST. 5
a Mt 4:19, Mr 1:17
b Mt 4:20, Mt 6:33, Mt 19:27, Mr 1:20, Lu 18:28, Fil 3:8
c Mt 8:2, Mr 1:40-45
d Mt 8:3, Mr 1:41
e Le 14:2-4, Le 14:10, 20
f Mt 8:4
g Mt 4:24, 25, Mr 3:7, 8, Jo 6:2
h Mr 2:1, 2
i Mt 9:2, Mr 2:3-12
j Mt 9:2-8

2de kolom
a Ps 103:2, 3, Ps 130:3, 4, Jes 43:25
b Jo 5:6-9
c Mt 9:9, Mr 2:14
d Mt 9:10-13, Mr 2:15-17
e Lu 15:1, 2
f Jes 53:4, Mt 9:12, Mr 2:17
g Mt 9:13, 1Ti 1:15
h Mt 9:14, 15, Mr 2:18-20, Lu 7:34

34 Jezus zei tegen ze: ‘Je kunt
de vrienden van de bruidegom
toch niet laten vasten terwijl de
bruidegom bij ze is? **35** Maar er
komt een tijd dat de bruidegom[a]
bij ze wordt weggehaald. Dan, in
die tijd, zullen ze vasten.’[b]

36 Hij vertelde hun ook een il-
lustratie: ‘Niemand knipt een lap
van een nieuw bovenkleed af en
naait die op een oud bovenkleed.
Als je dat wel doet, scheurt de
nieuwe lap eraf. Bovendien past
de lap van het nieuwe kleed
niet bij het oude kleed.[c] **37** Ook
doet niemand nieuwe wijn in
oude wijnzakken. Als je dat wel
doet, zullen de wijnzakken door
de nieuwe wijn barsten. De wijn
loopt er dan uit en de wijnzakken
worden onbruikbaar. **38** Nieu-
we wijn moet je in nieuwe wijn-
zakken doen. **39** Niemand die
oude wijn heeft gedronken, wil
nieuwe wijn, want hij zegt: “De
oude is lekker.”’

6 Op een sabbat liep hij door
de graanvelden. Zijn discipe-
len plukten aren,[d] wreven die tus-
sen hun handen en aten ervan.[e]
2 Toen zeiden sommige fari-
zeeën: ‘Waarom doen jullie iets
wat op de sabbat verboden is?’[f]
3 Maar Jezus antwoordde: ‘Heb-
ben jullie nooit gelezen wat Da-
vid deed toen hij en zijn man-
nen honger hadden?[g] **4** Hij ging
het huis van God binnen, kreeg de
toonbroden,* at ervan en liet ook
zijn mannen ervan eten, terwijl
het niemand is toegestaan daar-
van te eten behalve de priesters.’[h]
5 Daarna zei hij: ‘De Mensenzoon
is Heer van de sabbat.’[i]

6 Op een andere sabbat[j] ging
hij naar de synagoge en be-
gon te onderwijzen. Er was daar
een man met een verschrompel-
de* rechterhand.[k] **7** De schrift-
geleerden en de farizeeën hielden
Jezus scherp in de gaten om te

6:4 *Of ‘broden van de voorzetting’.
6:6 *Of ‘verlamde’.

zien of hij op de sabbat iemand
zou genezen. Ze wilden name-
lijk iets vinden waarvan ze hem
konden beschuldigen. **8** Hij wist
wat ze dachten[a] en zei daarom te-
gen de man met de verschrom-
pelde hand: ‘Sta op en ga in het
midden staan.’ De man stond op
en deed het. **9** Toen zei Jezus
tegen ze: ‘Ik vraag jullie: is het
toegestaan op de sabbat goed te
doen of kwaad te doen, een le-
ven* te redden of te vernietigen?’[b]
10 Hij keek ze allemaal stuk voor
stuk aan en zei daarna tegen de
man: ‘Steek je hand uit.’ Dat deed
hij en zijn hand werd weer ge-
zond. **11** Maar ze waren buiten
zichzelf van woede en gingen met
elkaar overleggen wat ze met Je-
zus zouden doen.

12 Op een van die dagen ging
hij de berg op om te bidden,[c] en
hij bad de hele nacht tot God.[d]
13 Toen het dag werd, riep hij
zijn discipelen bij zich. Hij koos
er 12 uit en noemde ze aposte-
len:[e] **14** Simon, aan wie hij ook
de naam Petrus gaf, zijn broer
Andreas, Jakobus, Johannes, Fi-
lippus,[f] Bartholomeüs, **15** Mat-
theüs, Thomas,[g] Jakobus, de zoon
van Alfeüs, Simon, die de ijveri-
ge wordt genoemd, **16** Judas, de
zoon van Jakobus, en Judas Is-
kariot, die een verrader werd.

17 En hij daalde samen met
hen de berg af en ging staan op
een plaats waar het vlak was.
Daar was een groot aantal disci-
pelen van hem en een grote men-
senmenigte uit heel Judea en
Jeruzalem en de kuststreek van
Tyrus en Sidon. Ze waren geko-
men om naar hem te luisteren
en van hun ziekten te worden ge-
nezen. **18** Ook mensen die last
hadden van onreine geesten wer-
den genezen. **19** En alle men-
sen probeerden hem aan te ra-
ken, want er ging een kracht van
hem uit[h] die iedereen genas.

6:9 *Of ‘ziel’.

HFST. 5
a Mt 22:2; 2Kor 11:2; Opb 19:7
b Jo 16:19, 20
c Mt 9:16, 17; Mr 2:21, 22

HFST. 6
d De 23:25
e Mt 12:1-8; Mr 2:23-28
f Ex 20:9, 10; De 5:13, 14; Jo 5:9, 10
g 1Sa 21:1-6
h Le 24:5-9
i Mt 12:8; Mr 2:27, 28
j Lu 13:14; Jo 9:16
k Mt 12:9-14; Mr 3:1-6

2de kolom
a Lu 5:22; Jo 2:24, 25
b Mt 12:11; Mr 3:4; Jo 7:23
c Mt 6:6; Mr 3:13
d Mt 14:23
e Mt 10:2-4; Mr 3:14-19; Han 1:13
f Jo 14:8
g Jo 11:16
h Mr 5:30

20 Hij keek naar zijn discipelen en zei vervolgens:

‘Gelukkig zijn jullie die arm zijn, want voor jullie is Gods Koninkrijk.[a]

21 Gelukkig zijn jullie die nu honger lijden, want jullie zullen verzadigd worden.[b]

Gelukkig zijn jullie die nu huilen, want jullie zullen lachen.[c]

22 Gelukkig zijn jullie wanneer de mensen je haten,[d] en wanneer ze je buitensluiten[e] en beledigen en je naam door het slijk halen* vanwege de Mensenzoon. **23** Wees op die dag blij en spring op van vreugde, want je beloning is groot in de hemel. Dezelfde dingen hebben hun voorvaders namelijk de profeten aangedaan.[f]

24 Maar wee jullie die rijk zijn,[g] want jullie hebben je deel* al gehad.[h]

25 Wee jullie die nu verzadigd zijn, want jullie zullen honger lijden.

Wee jullie die nu lachen, want jullie zullen treuren en huilen.[i]

26 Wee jullie wanneer alle mensen positief over je praten,[j] want dat deden hun voorvaders ook over de valse profeten.

27 Maar tegen jullie die luisteren zeg ik: Heb je vijanden lief* en wees goed voor degenen die je haten.[k] **28** Blijf degenen zegenen die je vervloeken en bidden voor degenen die je beledigen.[l] **29** Als iemand je op de ene wang slaat, bied hem dan ook de andere wang aan. En als iemand je bovenkleed afpakt, laat hem dan ook je onderkleed nemen.[m] **30** Als iemand iets van je vraagt,[n] geef het dan, en als iemand iets van je afpakt, vraag het dan niet terug.

6:22 *Of ‘je naam als slecht verwerpen’. **6:24** *Lett.: ‘troost’. **6:27** *‘Heb lief’ drukt in de oorspronkelijke taal een voortdurende handeling uit.

HFST. 6

a Mt 5:2, 3; Jak 2:5
b Ps 107:9; Jes 55:1; Jer 31:25; Mt 5:6
c Jes 61:3; Opb 21:4
d Mt 5:10, 11; Jo 17:14; 1Pe 3:14
e Jo 16:2
f 2Kr 36:16; Mt 5:12; Lu 11:47; Han 7:52
g Jak 5:1
h Mt 6:2
i Jes 65:13
j Jak 4:4; 1Jo 4:5
k Ex 23:4; Sp 25:21; Mt 5:44; Ro 12:20
l Han 7:59, 60; Ro 12:14
m Mt 5:39, 40; 1Kor 6:7
n De 15:7, 8; Sp 3:27; Sp 21:26; Mt 5:42

2de kolom

a Mt 7:12
b Mt 5:46, 47
c Le 25:35, 36; De 15:7, 8; Mt 5:42
d Ex 22:25; Le 25:37; De 23:20; Ps 37:25, 26
e Mt 5:45; Han 14:17
f Mt 5:48; Ef 5:1, 2; Jak 2:13
g Mt 7:1, 2; Ro 14:10
h Mt 6:14; Mr 11:25
i Sp 19:17
j Mt 15:14

31 Behandel andere mensen zoals je zelf graag behandeld wilt worden.*[a]

32 Is het een verdienste als je liefhebt wie jou liefhebben? Want zelfs de zondaars hebben lief wie hen liefhebben.[b] **33** Is het een verdienste als je goed bent voor iemand die goed is voor jou? Zelfs zondaars doen dat. **34** En is het een verdienste als je leent* aan personen van wie je verwacht dat ze je terugbetalen?[c] Zelfs zondaars lenen aan zondaars om evenveel terug te krijgen. **35** Maar jullie moeten je vijanden liefhebben, goed zijn voor anderen en uitlenen zonder te hopen iets terug te krijgen.[d] Dan zal jullie beloning groot zijn en zullen jullie zonen van de Allerhoogste zijn, want ook hij is goed voor ondankbare en slechte mensen.[e] **36** Wees altijd barmhartig, net zoals jullie Vader barmhartig is.[f]

37 Houd ook op met oordelen, dan zul je niet geoordeeld worden.[g] En houd op met veroordelen, dan zul je niet veroordeeld worden. Blijf vergeven,* dan zul je vergeven# worden.[h] **38** Blijf geven, dan zal aan jou gegeven worden.[i] Een goed gevulde, stevig aangedrukte, geschudde en overvolle maat zal in je schoot worden gestort. Want met de maat waarmee jij meet, zul je gemeten worden.’

39 Vervolgens vertelde hij hun ook een illustratie: ‘Kan de ene blinde de andere blinde leiden? Dan vallen ze toch allebei in een kuil?[j] **40** Een leerling* staat niet boven zijn leraar, maar iemand die volmaakt is onderwezen, zal als zijn leraar zijn. **41** Waarom let je wel op de splinter in het

6:31 *Of ‘zoals jullie willen dat de mensen jullie doen, doe hun evenzo’. **6:34** *D.w.z. leent zonder rente. **6:37** *Of ‘vrijlaten’. #Of ‘vrijgelaten’. **6:40** *Of ‘discipel’.

oog van je broeder, maar zie je
de balk in je eigen oog niet?[a]
42 Hoe kun je tegen je broe-
der zeggen: “Broeder, laat mij die
splinter uit je oog halen”, terwijl
je niet ziet dat er in je eigen oog
een balk zit? Huichelaar! Haal
eerst de balk uit je eigen oog.
Dan zul je duidelijk zien hoe je de
splinter uit het oog van je broe-
der kunt halen.

43 Want een goede boom
draagt geen slechte vruchten,
en een slechte boom geen goe-
de.[b] **44** Elke boom is te her-
kennen aan zijn eigen vruchten.[c]
Je kunt bijvoorbeeld geen vij-
gen of druiven plukken van een
doornstruik. **45** Een goed mens
haalt goede dingen tevoorschijn
uit de goede voorraad van zijn
hart, maar een slecht mens haalt
slechte dingen tevoorschijn uit
zijn voorraad met slechte din-
gen. Waar het hart vol van is,
loopt de mond van over.[d]

46 Waarom zeggen jullie “Heer!
Heer!” tegen me, maar doen jul-
lie niet wat ik zeg?[e] **47** Iemand
die bij me komt, mijn woorden
hoort en ze toepast — ik zal jullie
vertellen op wie zo iemand lijkt.[f]
48 Hij is als een man die een huis
bouwde en diep in de grond groef
om het fundament op de rots te
leggen. Later kwam er een over-
stroming en de rivier beukte te-
gen het huis, maar het huis wan-
kelde niet omdat het goed was
gebouwd.[g] **49** Maar wie hoort
en niets doet,[h] is als een man die
een huis op de grond bouwde zon-
der een fundament te leggen. De
rivier beukte ertegen, en het huis
stortte meteen in en werd volle-
dig verwoest.’

7 Toen hij dat allemaal tegen
het volk had gezegd, ging hij
Kapernaüm binnen. **2** Er was
daar een legerofficier die een
slaaf had die veel voor hem be-
tekende. Deze slaaf was ernstig
ziek en lag op sterven.[i] **3** De le-
gerofficier hoorde over Jezus en
stuurde oudsten van de Joden
naar hem toe met de vraag of hij
wilde komen om zijn slaaf beter
te maken. **4** Ze kwamen bij Je-
zus, deden hem een dringend ver-
zoek en zeiden: ‘Hij is het waard
dat u hem deze gunst bewijst,
5 want hij houdt van ons volk en
heeft de synagoge voor ons laten
bouwen.’ **6** Jezus ging met ze
mee. Maar toen hij niet ver meer
van het huis was, stuurde de
legerofficier vrienden naar hem
toe met de boodschap: ‘Mijnheer,
doe geen moeite, want ik ben
het niet waard dat u onder mijn
dak komt.[a] **7** Om die reden ben
ik niet zelf naar u toe gekomen.
U hoeft het alleen maar te zeg-
gen en dan wordt mijn dienaar
beter. **8** Want ook ik ben onder
het gezag van anderen gesteld en
ik heb soldaten onder me. Tegen
de een zeg ik: “Ga!” en dan gaat
hij, tegen een ander: “Kom!” en
dan komt hij, en tegen mijn slaaf:
“Doe dit!” en dan doet hij het.’
9 Jezus stond versteld toen hij
die dingen hoorde. Hij draaide
zich om naar de menigte die hem
volgde en zei: ‘Ik zeg jullie: zelfs
in Israël heb ik niet zo’n groot ge-
loof gevonden.’[b] **10** De mannen
die gestuurd waren, gingen terug
naar het huis en troffen daar de
slaaf in goede gezondheid aan.[c]

11 Kort daarna ging hij naar
de stad Naïn, en zijn discipe-
len en een grote menigte gingen
met hem mee. **12** Toen hij in de
buurt van de stadspoort kwam,
werd er net een dode man naar
buiten gedragen, de enige* zoon
van een weduwe.[d] Er was ook een
grote groep mensen uit de stad
bij haar. **13** Toen de Heer haar
zag, kreeg hij medelijden met
haar[e] en zei: ‘Huil maar niet.’[f]
14 Hij kwam dichterbij en raak-
te de baar aan. De dragers ble-
ven staan en hij zei: ‘Jongeman,
ik zeg je: sta op!’[g] **15** De dode

HFST. 6
a Mt 7:3-5
b Mt 7:16-18
c Mt 12:33
d Mt 12:34, 35
e Mt 7:21; Lu 13:24; Ro 2:13; Jak 1:22
f Mt 7:24-27
g Ps 125:1
h Jak 1:23, 24

HFST. 7
i Mt 8:5, 6

2de kolom
a Mt 8:8, 9
b Mt 8:10
c Mt 8:13
d 1Kon 17:17; Lu 8:41, 42
e Heb 4:15
f Lu 8:52; Jo 11:33
g 1Kon 17:21, 22; Lu 8:52-54; Jo 11:43; Han 9:40

7:12 *Lett.: ‘eniggeboren’.

man kwam overeind en begon te praten, en Jezus gaf hem terug aan zijn moeder.[a] **16** Iedereen werd vervuld met ontzag. Ze loofden God en zeiden: ‘Een groot profeet is onder ons opgestaan’[b] en: ‘God heeft aan zijn volk gedacht.’[c] **17** Dat nieuws over hem werd bekend in heel Judea en het gebied eromheen.

18 Johannes kreeg al die dingen te horen van zijn discipelen.[d] **19** Daarom riep hij twee van zijn discipelen bij zich en stuurde ze naar de Heer met de vraag: ‘Bent u degene die zou komen[e] of moeten we een ander verwachten?’ **20** Toen de mannen bij hem kwamen, zeiden ze: ‘Johannes de Doper heeft ons gestuurd met de vraag: “Bent u degene die zou komen of moeten we een ander verwachten?”’ **21** Jezus genas toen veel mensen van ziekten[f] en ernstige kwalen en van boze geesten. Ook gaf hij veel blinden het gezichtsvermogen terug. **22** Hij antwoordde: ‘Ga naar Johannes en vertel hem wat jullie hebben gezien en gehoord: de blinden zien,[g] de kreupelen lopen, de melaatsen worden rein, de doven horen,[h] de doden worden opgewekt en aan de armen wordt het goede nieuws verteld.[i] **23** Gelukkig is degene die geen aanstoot aan mij neemt.’*[j]

24 Toen de afgezanten van Johannes waren weggegaan, begon Jezus tegen de menigte over Johannes te spreken: ‘Waar zijn jullie in de woestijn naar gaan kijken? Naar een rietstengel die heen en weer beweegt in de wind?[k] **25** Waar zijn jullie dan naar gaan kijken? Naar iemand in kostbare* kleding?[l] Mensen met prachtige kleding die in weelde leven, vind je alleen in paleizen. **26** Waar zijn jullie dan wel naar gaan kijken? Naar een profeet? Ja, zeg ik jullie, en veel meer dan een profeet.[a] **27** Dit is degene over wie is geschreven: “Let op! Ik stuur mijn boodschapper voor je uit, die de weg voor je* zal banen.”[b] **28** Ik zeg jullie: Onder degenen die uit een vrouw geboren zijn, is niemand groter dan Johannes. Toch is zelfs de kleinste in Gods Koninkrijk groter dan hij.’[c] **29** (Toen de mensen dat hoorden, ook de belastinginners, erkenden ze dat God rechtvaardig was, want zij waren met de doop van Johannes gedoopt.[d] **30** Maar de farizeeën en de wetgeleerden minachtten Gods raad* voor hen,[e] want zij waren niet door Johannes gedoopt.)

31 ‘Met wie zal ik de mensen van deze generatie daarom vergelijken? Op wie lijken ze?[f] **32** Ze zijn te vergelijken met kinderen die op een marktplein zitten en naar elkaar roepen: “Wij hebben voor jullie op de fluit gespeeld, maar jullie wilden niet dansen. Wij hebben een treurlied gezongen, maar jullie wilden niet huilen.” **33** Zo is ook Johannes de Doper gekomen. Hij at geen brood en dronk geen wijn,[g] en toch zeggen jullie: “Hij is bezeten door een demon.” **34** De Mensenzoon is gekomen, en hij eet en drinkt wel, maar nu zeggen jullie: “Hij is een veelvraat en een dronkaard, een vriend van belastinginners en zondaars!”[h] **35** Maar wijsheid blijkt uit de resultaten.’*[i]

36 Een van de farizeeën nodigde hem herhaaldelijk uit om bij hem te komen eten. Hij kwam dus in het huis van de farizeeër en ging aan tafel.* **37** Er was in die stad een vrouw die bekendstond als een zondares. Toen ze hoorde dat hij bij de farizeeër

7:23 *Of ‘die in mij geen aanleiding tot struikelen vindt’. **7:25** *Of ‘zachte’.

7:27 *Lett.: ‘je gezicht’. **7:30** *Of ‘leiding’. **7:35** *Lett.: ‘de wijsheid wordt gerechtvaardigd door al haar kinderen’. **7:36** *Of ‘lag aan tafel aan’.

HFST. 7
a 1Kon 17:23; 2Kon 4:36
b De 18:15; Jo 4:19; Jo 6:14; Jo 7:40
c Lu 1:68
d Mt 11:2-6
e Ps 40:7; Ps 118:26; Za 9:9; Mt 3:11
f Jes 53:4
g Jes 42:7
h Jes 29:18; Jes 35:5, 6
i Jes 61:1; Lu 4:18; Jak 2:5
j Jes 8:14; Lu 2:34; Jo 6:66
k Mt 11:7-11
l Mr 1:6

2de kolom
a Mr 1:2; Lu 1:67, 76
b Jes 40:3; Mal 3:1; Lu 1:16, 17; Jo 1:23
c Mt 11:11
d Mt 3:5, 6; Lu 3:12
e Han 13:46; Ro 10:2, 3
f Mt 11:16-19
g Nu 6:2, 3; Mt 3:4; Lu 1:13, 15
h Mt 11:19; Lu 5:30
i Jo 10:37, 38

thuis at,* ging ze ernaartoe en nam een albasten kruikje met geurige olie mee.[a] **38** Huilend knielde ze achter hem neer, bij zijn voeten. Ze maakte zijn voeten met haar tranen nat en droogde ze met haar haar af. Ook kuste ze zijn voeten teder en goot de geurige olie erover uit. **39** Toen de farizeeër die hem had uitgenodigd dat zag, zei hij bij zichzelf: ‘Als deze man echt een profeet was, zou hij weten wat voor vrouw het is die hem aanraakt, dat ze een zondares is.’[b] **40** Maar Jezus zei tegen hem: ‘Simon, ik wil je iets zeggen.’ Hij zei: ‘Wat dan, Meester?’

41 ‘Twee mannen hadden geld geleend bij een geldschieter. De een had 500 denarii* schuld en de ander 50. **42** Ze konden hun schuld niet terugbetalen, en hij schold ze allebei hun schuld kwijt.* Wie van de twee zal het meest van hem houden?’ **43** Simon antwoordde: ‘Ik denk de man aan wie hij het meest heeft kwijtgescholden.’ Hij zei: ‘Dat heb je goed gezien.’ **44** Jezus keek naar de vrouw en zei tegen Simon: ‘Zie je deze vrouw? Ik ben in jouw huis gekomen en jij hebt me geen water voor mijn voeten gegeven. Maar deze vrouw heeft mijn voeten met haar tranen natgemaakt en ze met haar haar afgedroogd. **45** Jij hebt me geen kus gegeven, maar deze vrouw is er sinds ik hier ben niet mee opgehouden mijn voeten teder te kussen. **46** Jij hebt geen olie over mijn hoofd gegoten, maar deze vrouw heeft geurige olie over mijn voeten gegoten. **47** Ik zeg je: op grond hiervan zijn haar zonden vergeven,[c] ook al zijn het er veel,* want ze heeft veel liefde getoond. Maar iemand die weinig wordt vergeven, toont weinig liefde.’ **48** Toen zei hij tegen haar: ‘Je zonden zijn je vergeven.’[a] **49** De anderen aan tafel* zeiden tegen elkaar: ‘Wie is deze man, dat hij zelfs zonden vergeeft?’[b] **50** Maar hij zei tegen de vrouw: ‘Je geloof heeft je gered.[c] Ga in vrede.’

8 Kort daarna trok hij van stad naar stad en van dorp naar dorp om het goede nieuws van Gods Koninkrijk te prediken en bekend te maken.[d] De twaalf gingen met hem mee, **2** en ook enkele vrouwen die van boze geesten en ziekten waren genezen: Maria die Magdalena wordt genoemd, bij wie zeven demonen waren uitgedreven, **3** Johanna,[e] de vrouw van Chuzas (de rentmeester van Herodes), Suzanna en veel andere vrouwen, die hun eigen middelen gebruikten om hen van dienst te zijn.[f]

4 Uit de ene na de andere stad kwamen mensen bij hem en er verzamelde zich een grote menigte. Toen vertelde hij hun een illustratie:[g] **5** ‘Een zaaier ging op weg om te zaaien. Tijdens het zaaien vielen sommige zaadjes langs de weg en werden vertrapt, en ze werden opgegeten door de vogels van de hemel.[h] **6** Andere zaadjes kwamen op een rots terecht. Ze ontkiemden, maar verdorden door gebrek aan water.[i] **7** Er waren ook zaadjes die tussen de distels vielen. De distels kwamen tegelijk met het zaad op en verstikten het.[j] **8** Maar er waren ook zaadjes die in goede aarde vielen. Ze ontkiemden en brachten 100 keer zo veel vrucht op.’[k] Daarna riep hij uit: ‘Laat iedereen die oren heeft, goed luisteren.’[l]

9 Zijn discipelen vroegen hem wat die illustratie betekende.[m] **10** Hij zei: ‘Jullie hebben het voorrecht de heilige geheimen van Gods Koninkrijk te begrij-

7:37 *Of ‘aan tafel aanlag’. **7:41** *Zie App. B14. **7:42** *Of ‘hij vergaf beiden vrijelijk’. **7:47** *Of ‘al zijn ze groot’.

7:49 *Of ‘die aan tafel aanlagen’.

HFST. 7
a Mt 26:6, 7; Mr 14:3; Jo 12:3
b Lu 15:2
c Ps 32:1; Ps 51:1; Ps 103:2, 3; Jes 1:18; Jes 43:25; Jes 44:22

2de kolom
a Mt 9:2; Mr 2:5
b Mr 2:7; Lu 5:21
c Mt 9:22; Lu 8:48

HFST. 8
d Mt 9:35; Lu 4:43
e Lu 24:9, 10
f Mt 27:55; Mr 15:40, 41
g Mt 13:1-3; Mr 4:1, 2
h Mt 13:3-9; Mr 4:3-9; Lu 8:12
i Lu 8:13
j Lu 8:14
k Lu 8:15
l Mt 11:15; Mt 13:9; Mr 4:9
m Mt 13:10; Mr 4:10

pen, maar voor de anderen blijft het in illustraties,[a] zodat ze kijken maar niets zien, en horen maar de betekenis niet begrijpen.[b] **11** De illustratie betekent het volgende: Het zaad is het woord van God.[c] **12** Het zaad langs de weg zijn degenen die het horen, maar dan komt de Duivel en neemt het woord uit hun hart weg om te voorkomen dat ze geloven en gered worden.[d] **13** Het zaad dat op een rots valt, zijn degenen die het woord horen en met vreugde aannemen, maar het schiet geen wortel. Ze geloven een tijdje, maar als er beproevingen komen, vallen ze af.[e] **14** Het zaad dat tussen de distels valt, zijn degenen die het woord horen maar worden meegesleept door zorgen, rijkdom[f] en pleziertjes van dit leven.[g] Daardoor worden ze volledig verstikt en brengen ze geen rijpe vruchten voort.[h] **15** Het zaad dat in goede aarde valt, zijn degenen die het woord horen met een goed en oprecht hart,[i] eraan vasthouden, volharden en vrucht dragen.[j]

16 Als je een lamp aansteekt, zet je die niet onder een vat of onder een bed, maar je zet de lamp op een standaard, zodat iedereen die binnenkomt, het licht kan zien.[k] **17** Want alles wat bedekt is, zal openbaar worden, en alles wat zorgvuldig verborgen is, zal bekend worden en aan het licht komen.[l] **18** Let dus goed op hoe je luistert. Want wie heeft, zal meer krijgen.[m] Maar van wie niets heeft, zal zelfs wat hij denkt te hebben, worden afgenomen.'[n]

19 Zijn moeder en broers[o] kwamen naar hem toe, maar vanwege de menigte konden ze niet bij hem komen.[p] **20** Hij kreeg te horen: 'Uw moeder en uw broers staan buiten en willen u zien.' **21** Maar hij antwoordde: 'Degenen die het woord van God horen en toepassen, dát zijn mijn moeder en mijn broers.'[a]

22 Op een dag stapten hij en zijn discipelen in een boot. 'Laten we naar de overkant van het meer gaan', zei hij tegen ze en ze voeren weg.[b] **23** Terwijl ze aan het varen waren, viel Jezus in slaap. Er kwam op het meer een zware storm opzetten. De boot maakte water en ze raakten in nood.[c] **24** Ze maakten hem wakker en zeiden: 'Meester, Meester, we vergaan!' Hij stond op en sprak de wind en de woeste golven bestraffend toe. De storm ging liggen en het werd stil.[d] **25** Toen zei hij tegen ze: 'Waar is jullie geloof?' Maar ze waren heel bang en stonden versteld. Ze zeiden tegen elkaar: 'Wie is dat toch? Zelfs de wind en het water geeft hij bevelen, en ze doen wat hij zegt.'[e]

26 Ze legden aan in het gebied van de Gerasenen,[f] dat tegenover Galilea ligt. **27** Toen Jezus aan land was gegaan, kwam hem een man uit de stad tegemoet die door demonen bezeten was. De man droeg al een hele tijd geen kleren meer en woonde niet in een huis maar tussen de graven.*[g] **28** Toen hij Jezus zag, viel hij schreeuwend voor hem neer en riep luid: 'Wat heb ik met jou te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste God? Ik smeek je, doe me geen pijn.'[h] **29** (Jezus had de onreine geest namelijk bevel gegeven om de man te verlaten. De geest had al vaak bezit genomen van de man,*[i] die meerdere keren met kettingen en voetboeien was vastgebonden en ook werd bewaakt. Maar hij trok de boeien elke keer kapot en werd dan door de demon naar afgelegen plaatsen gedreven.) **30** Jezus vroeg hem: 'Hoe heet je?'

8:27 * Of 'herinneringsgraven'. **8:29** * Of mogelijk 'de man gedurende lange tijd vastgehouden'.

HFST. 8
- *a* Ps 78:2, Mt 13:34, 35, Mr 4:34
- *b* Jes 6:9, 10, Mt 13:11, 13, Mr 4:11, 12
- *c* Mt 13:18-23, Mr 4:14-20
- *d* Mt 13:19, Mr 4:15, 2Kor 4:3, 4
- *e* Mt 13:20, 21, Mr 4:16, 17
- *f* Mt 19:23, 1Ti 6:9
- *g* 2Ti 4:10
- *h* Mt 13:22, Mr 4:18, 19
- *i* Han 16:14
- *j* Mt 13:23, Mr 4:20, Heb 10:36
- *k* Mt 5:15, Mr 4:21, Lu 11:33, Fil 2:15
- *l* Mt 10:26, Mr 4:22, Lu 12:2
- *m* Mt 25:23
- *n* Mt 13:12, Mt 25:29, Mr 4:24, 25, Lu 19:26
- *o* Mt 13:55, Jo 7:5, Han 1:14
- *p* Mt 12:46, 47, Mr 3:31, 32

2de kolom
- *a* Mt 12:48-50, Mr 3:33-35, Jo 15:14
- *b* Mt 8:18, 23, Mr 4:35, 36
- *c* Mt 8:24-27, Mr 4:37-41
- *d* Ps 89:9
- *e* Mt 8:27, Mr 4:41
- *f* Mr 5:1
- *g* Mt 8:28, 29, Mr 5:2-10
- *h* Mr 1:23, 24
- *i* Mr 9:20, 21

Hij antwoordde: ‘Legioen’, want
er waren veel demonen in hem ge-
gaan. **31** En ze bleven hem sme-
ken hen niet de afgrond[a] in te stu-
ren. **32** Nu werd daar op de berg
een grote kudde varkens[b] gehoed.
De demonen vroegen hem drin-
gend of ze in de varkens mochten
gaan, en hij stond hun dat toe.[c]
33 De demonen verlieten de man
en gingen in de varkens, waar-
op de kudde van de steile hel-
ling af stormde, het meer in, en
verdronk. **34** Toen de varkens-
hoeders zagen wat er was ge-
beurd, vluchtten ze en vertelden
het in de stad en op het platte-
land.

35 De mensen gingen kijken
wat er was gebeurd. Ze kwamen
bij Jezus en zagen de man die
door demonen bezeten was ge-
weest. Hij had kleren aan, was
goed bij zijn verstand en zat aan
Jezus’ voeten. De mensen wer-
den bang. **36** Degenen die had-
den gezien wat er was gebeurd,
vertelden hoe de bezeten man
beter was gemaakt. **37** Een gro-
te menigte mensen uit het gebied
van de Gerasenen vroeg Jezus
om weg te gaan, want ze waren
heel bang geworden. Hij stapte
dus in de boot om te vertrekken.
38 De man uit wie de demonen
waren weggegaan, smeekte hem
of hij bij hem mocht blijven. Maar
hij stuurde de man weg en zei:[d]
39 ‘Ga naar huis en vertel alles
wat God voor je gedaan heeft.’ Hij
ging weg en maakte overal in de
stad bekend wat Jezus voor hem
had gedaan.

40 Toen Jezus terugkwam,
wachtte er een menigte op hem,[e]
die hem vriendelijk ontving.
41 Er kwam een man naar hem
toe die Jaïrus heette, een be-
stuurder van de synagoge. Hij
viel aan Jezus’ voeten en smeek-
te hem naar zijn huis te komen,[f]
42 omdat zijn enige* dochter op
sterven lag. Ze was ongeveer
12 jaar.

Terwijl Jezus ernaartoe ging,
verdrong de menigte zich rondom
hem. **43** Nu was er een vrouw
die al 12 jaar aan bloedvloeiin-
gen leed,[a] en niemand had haar
kunnen genezen.[b] **44** Ze kwam
van achteren naar hem toe en
raakte de franje van zijn boven-
kleed[c] aan. Meteen hield de bloed-
vloeiing op. **45** Jezus zei: ‘Wie
heeft mij aangeraakt?’ Iedereen
ontkende het en Petrus zei: ‘Mees-
ter, de mensen duwen en drin-
gen van alle kanten tegen je aan.’[d]
46 Maar Jezus zei: ‘Iemand heeft
me aangeraakt, want ik merkte
dat er kracht[e] uit me wegging.’
47 De vrouw besefte dat haar
aanraking was opgemerkt. Ze
kwam bevend naar hem toe, kniel-
de voor hem neer en legde in het
bijzijn van alle mensen uit waar-
om ze hem had aangeraakt en dat
ze meteen was genezen. **48** Hij
zei tegen haar: ‘Je geloof heeft
je beter gemaakt, mijn dochter.
Ga in vrede.’[f]

49 Terwijl hij nog aan het pra-
ten was, kwam er iemand uit het
huis van* de synagogebestuur-
der, die zei: ‘Uw dochter is ge-
storven. Val de Meester niet lan-
ger lastig.’[g] **50** Jezus hoorde het
en zei tegen Jaïrus: ‘Wees niet
bang, maar heb geloof, dan zal
ze worden gered.’[h] **51** Toen hij
bij het huis kwam, liet hij nie-
mand met zich mee naar bin-
nen gaan behalve Petrus, Johan-
nes, Jakobus en de vader en
moeder van het meisje. **52** Alle
mensen huilden om haar en sloe-
gen zich op de borst van ver-
driet. Daarom zei hij: ‘Houd op
met huilen,[i] want ze is niet ge-
storven, ze slaapt.’[j] **53** Maar ze
lachten hem uit, want ze wisten
dat ze gestorven was. **54** Toen
pakte hij haar hand en riep: ‘Kind,

HFST. 8
a Opb 20:2, 3
b Le 11:7, 8; De 14:8
c Mt 8:30-34; Mr 5:11-17
d Mr 5:18-20
e Mr 5:21
f Mt 9:18, 19; Mr 5:22-24

2de kolom
a Le 15:25
b Mt 9:20-22; Mr 5:25-29
c Nu 15:38, 39
d Mr 5:30-34
e Lu 5:17
f Mt 9:22; Lu 7:50
g Mr 5:35-37
h Jo 11:25; Ro 4:17
i Lu 7:12, 13
j Mt 9:23-26; Mr 5:38-43; Jo 11:11; Han 7:60; Han 13:36

8:42 *Lett.: ‘eniggeboren’.

8:49 *Of ‘een vertegenwoordiger van’.

sta op!’[a] **55** Ze kwam weer tot le-
ven*[b] en stond meteen op,[c] en Je-
zus zei dat ze haar iets te eten
moesten geven. **56** Haar ouders
waren buiten zichzelf van blijd-
schap, maar hij zei dat ze aan nie-
mand mochten vertellen wat er
was gebeurd.[d]

9 Hij riep de twaalf bij elkaar en
gaf hun macht en gezag over
alle demonen[e] en om ziekten te
genezen.[f] **2** Daarna zond hij ze
uit om Gods Koninkrijk te predi-
ken en zieken te genezen. **3** Hij
zei tegen ze: ‘Neem niets mee
voor de reis — geen staf, geen
voedselzak, geen brood, geen
geld* en ook geen extra kleren.#[g]
4 Maar als je ergens een huis bin-
nengaat, blijf daar dan tot je weer
verdergaat.[h] **5** En als mensen je
niet willen ontvangen, verlaat dan
die stad en schud het stof van
je voeten, als een getuigenis te-
gen hen.’[i] **6** Ze gingen op weg en
trokken het gebied door, van dorp
naar dorp. Overal maakten ze het
goede nieuws bekend en genazen
ze zieken.[j]

7 Herodes,* de districtsregeer-
der,# hoorde wat er allemaal ge-
beurde. Hij raakte in grote ver-
warring, want sommigen zeiden
dat Johannes uit de dood was op-
gewekt,[k] **8** anderen dat Elia was
verschenen en weer anderen dat
een van de profeten uit de oud-
heid was opgestaan.[l] **9** Herodes
zei: ‘Johannes heb ik laten ont-
hoofden.[m] Over wie hoor ik al die
verhalen dan?’ Daarom zocht hij
naar een gelegenheid om hem te
ontmoeten.[n]

10 Toen de apostelen terug-
kwamen, vertelden ze Jezus wat
ze allemaal hadden gedaan.[o]
Daarna trok hij zich alleen met
hen terug en ging naar de stad
Bethsaïda.[a] **11** Maar de mensen
kwamen erachter en volgden hem.
Hij ontving hen vriendelijk en
vertelde hun over Gods Konink-
rijk. Ook genas hij degenen die
genezing nodig hadden.[b] **12** Te-
gen het einde van de dag kwa-
men de twaalf naar hem toe en
zeiden: ‘Stuur de menigte weg,
dan kunnen ze in de omliggende
dorpen en op het land op zoek
gaan naar voedsel en onderdak,
want we zijn hier op een af-
gelegen plek.’[c] **13** Maar hij zei:
‘Geven jullie ze maar iets te
eten.’[d] Ze antwoordden: ‘We heb-
ben hier alleen maar vijf bro-
den en twee vissen. Of we moe-
ten zelf eten gaan kopen voor al
die mensen.’ **14** Er waren onge-
veer 5000 mannen. Hij zei tegen
zijn discipelen: ‘Laat ze in groe-
pen van ongeveer 50 gaan zit-
ten.’ **15** Dat deden ze en ieder-
een ging zitten. **16** Daarna nam
hij de vijf broden en de twee vis-
sen, keek omhoog naar de he-
mel en zegende ze. Hij brak ze
en gaf ze aan de discipelen zo-
dat die ze aan de menigte konden
uitdelen. **17** Alle mensen aten
tot ze genoeg hadden. Toen wer-
den de overgebleven stukken op-
gehaald: 12 manden vol.[e]

18 Later had hij zich afgezon-
derd om te bidden. De discipe-
len kwamen naar hem toe en hij
vroeg hun: ‘Wie zeggen de men-
sen dat ik ben?’[f] **19** Ze ant-
woordden: ‘Johannes de Doper.
Anderen zeggen Elia, en weer an-
deren zeggen dat een van de pro-
feten uit de oudheid is opgestaan
uit de dood.’[g] **20** Toen vroeg hij:
‘Maar wie ben ik volgens jullie?’
Petrus antwoordde: ‘De Chris-
tus van God.’[h] **21** Daarop ge-
bood hij ze uitdrukkelijk om dat
aan niemand te vertellen[i] **22** en
zei verder: ‘De Mensenzoon moet
veel lijden ondergaan en door de
oudsten, de overpriesters en de

HFST. 8
a Mr 5:41, Lu 7:14, Jo 11:43
b Ge 2:7, Pr 3:19, Jes 42:5
c Mr 5:42
d Mr 7:35, 36

HFST. 9
e Mr 6:7
f Mt 10:1
g Mt 10:9, 10, Mr 6:8, 9, Lu 10:4
h Mt 10:11, Mr 6:10, Lu 10:5, 7
i Mt 10:14, Mr 6:11, Lu 10:10, 11, Han 13:50, 51
j Mt 11:1, Mr 6:12, 13
k Mt 14:1, 2, Mr 6:14-16
l Mr 8:27, 28, Lu 9:18, 19
m Mt 14:3, 10
n Lu 23:8
o Mr 6:30

2de kolom
a Mt 14:13
b Mt 14:14, Mr 6:34, Jo 6:2
c Mt 14:15-21, Mr 6:35-44, Jo 6:5-13
d 2Kon 4:42-44
e Mt 14:20, Mr 6:43, Jo 6:13
f Mt 16:13-16, Mr 8:27-30
g Lu 9:7, 8
h Mt 16:16, Mr 8:29, Jo 1:41, Jo 6:68, 69
i Mt 16:20

8:55 *Of ‘haar geest (levenskracht) kwam terug’. **9:3** *Lett.: ‘zilver’. #Lett.: ‘twee kledingstukken’. **9:7** *D.w.z. Herodes Antipas. Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘tetrarch’.

schriftgeleerden verworpen wor-
den, en hij moet gedood worden[a]
en op de derde dag worden op-
gewekt.’[b]
23 Vervolgens zei hij tegen
hen allemaal: ‘Als iemand mijn
volgeling wil worden, moet hij
zichzelf wegcijferen,*[c] elke dag
zijn martelpaal# opnemen en mij
altijd volgen.[d] **24** Want wie zijn
leven* wil redden, zal het verlie-
zen, maar wie zijn leven* verliest
ter wille van mij, zal het redden.[e]
25 Wat heeft een mens eraan als
hij de hele wereld wint, maar zich-
zelf verliest of zichzelf schade
toebrengt?[f] **26** Want als iemand
zich voor mij en voor mijn woor-
den schaamt, zal de Mensenzoon
zich voor hem schamen wanneer
hij komt met zijn macht* en
die van de Vader en van de hei-
lige engelen.[g] **27** Ik verzeker jul-
lie dat sommigen van degenen
die hier staan niet zullen sterven
voordat ze Gods Koninkrijk heb-
ben gezien.’[h]
28 Ongeveer acht dagen nadat
hij dat had gezegd, nam hij Pe-
trus, Johannes en Jakobus mee
en ging de berg op om te bidden.[i]
29 En terwijl hij aan het bid-
den was, veranderde de aanblik
van zijn gezicht en werd zijn
kleding stralend wit. **30** Opeens
waren er twee mannen met hem
in gesprek. Het waren Mozes en
Elia. **31** Ze verschenen met gro-
te pracht* en begonnen over zijn
vertrek# te praten en dat dit
in Jeruzalem zou moeten plaats-
vinden.[j] **32** Petrus en de ande-
ren waren in slaap gevallen, maar
toen ze wakker werden, zagen ze
Jezus’ grote pracht[k] en de twee
mannen die bij hem stonden.
33 Toen die weg wilden gaan, zei
Petrus tegen Jezus: ‘Meester, het
is goed dat wij hier zijn. Laten
we drie tenten opzetten, één voor
jou, één voor Mozes en één voor
Elia.’ Maar hij wist niet wat hij zei.
34 Terwijl hij nog sprak, vorm-
de zich een wolk, die hen omhul-
de. Toen ze in de wolk terecht-
kwamen, werden ze bang. **35** Er
kwam een stem[a] uit de wolk, die
zei: ‘Dit is mijn Zoon, degene
die is uitverkoren.[b] Luister naar
hem.’[c] **36** Op het moment dat de
stem klonk, zagen ze dat Jezus
weer alleen was. Maar ze hiel-
den het stil en vertelden in die
tijd niemand over de dingen die
ze hadden gezien.[d]
37 De volgende dag daalden ze
de berg af en een grote menig-
te kwam hem tegemoet.[e] **38** Een
man in de menigte riep: ‘Mees-
ter, kom alstublieft naar mijn
zoon kijken, want hij is mijn
enige kind.[f] **39** Er is een geest
die bezit van hem neemt, en
dan schreeuwt hij het plotseling
uit. De geest laat hem stuiptrek-
ken tot het schuim op zijn mond
staat. Hij slaat hem bont en blauw
en laat hem haast niet meer
los. **40** Ik heb uw discipelen ge-
smeekt hem uit te drijven, maar
dat konden ze niet.’ **41** Jezus zei:
‘Wat zijn jullie toch een ongelo-
vige en zondige* generatie![g] Hoe-
lang moet ik nog bij jullie blijven
en jullie nog verdragen? Breng je
zoon hier.’[h] **42** Toen de jongen
dichterbij kwam, gooide de demon
hem opnieuw op de grond en
liet hem hevig stuiptrekken. Maar
Jezus bestrafte de onreine geest,
genas de jongen en gaf hem
aan zijn vader terug. **43** Ieder-
een was diep onder de indruk van
Gods grote macht.
Terwijl de mensen nog onder
de indruk waren van wat Jezus
allemaal deed, zei hij tegen zijn
discipelen: **44** ‘Luister goed en
onthoud wat ik jullie zeg: de
Mensenzoon zal worden verra-
den en aan mensen worden over-
geleverd.’[i] **45** Maar ze begrepen

HFST. 9
a Jes 53:5, 8; Lu 17:25
b Mt 16:21; Mr 8:31
c Fil 3:7, 8
d Mt 10:38; Mt 16:24; Mr 8:34; Lu 14:27
e Mt 16:25; Mr 8:35; Jo 12:25; Han 20:24; Opb 2:10
f Mt 16:26; Mr 8:36
g Mt 10:33; Mr 8:38; 2Ti 2:12
h Mt 16:28; Mr 9:1
i Mt 17:1-8; Mr 9:2-8
j Lu 9:22; Lu 13:33
k 2Pe 1:16

2de kolom
a Lu 3:22; Jo 12:28
b Ps 2:7; Jes 42:1; Mt 3:17; 2Pe 1:17
c De 18:15; Mt 17:5; Mr 9:7; Han 3:22, 23
d Mt 17:9; Mr 9:9
e Mr 9:14, 15
f Mt 17:14-16; Mr 9:17, 18
g De 32:5
h Mt 17:17, 18; Mr 9:19-27
i Mt 17:22, 23; Mr 9:31, 32; Lu 18:31-33

9:23 *Of ‘verloochenen’. #Zie Woordenlijst. **9:24** *Of ‘ziel’. **9:26, 31** *Of ‘heerlijkheid’. **9:31** #Of ‘heengaan’.

9:41 *Of ‘en ontwrichte’.

niet wat hij bedoelde. Het bleef
voor hen verborgen zodat ze het
niet zouden begrijpen, maar ze
durfden hem er niets over te vra-
gen.
46 Toen kregen ze een me-
ningsverschil over de vraag
wie van hen de grootste was.[a]
47 Omdat Jezus wist wat er in
hun hart leefde, nam hij een kind
bij zich, zette dat naast zich neer
48 en zei tegen ze: ‘Wie dit kind
in mijn naam ontvangt, ontvangt
ook mij, en wie mij ontvangt, ont-
vangt ook degene die mij heeft
gestuurd.[b] Want wie zich onder
jullie als een mindere opstelt, die
is groot.’[c]
49 Johannes antwoordde: ‘Mees-
ter, we hebben iemand gezien die
jouw naam gebruikt om demonen
uit te drijven. We hebben gepro-
beerd hem tegen te houden, om-
dat hij jou niet samen met ons
volgt.’[d] **50** Maar Jezus zei tegen
hem: ‘Probeer hem niet tegen te
houden, want wie niet tegen jullie
is, is vóór jullie.’
51 Toen de tijd dichterbij
kwam dat hij in de hemel zou
worden opgenomen,[e] was hij vast-
besloten om naar Jeruzalem
te gaan. **52** Daarom stuurde hij
een paar boodschappers voor-
uit. Ze gingen naar een Samari-
taans dorp om zijn komst voor te
bereiden. **53** Maar omdat Jeru-
zalem het doel van zijn reis was,
werd hij niet gastvrij ontvan-
gen.[f] **54** Toen de discipelen Ja-
kobus en Johannes[g] dat zagen,
zeiden ze: ‘Heer, wil je dat we
om vuur uit de hemel vragen om
hen te vernietigen?’[h] **55** Maar
hij draaide zich om en wees hen
terecht. **56** Daarom gingen ze
naar een ander dorp.
57 Terwijl ze onderweg wa-
ren, zei iemand tegen hem: ‘Ik
zal u volgen, waar u ook naartoe
gaat.’ **58** Maar Jezus zei tegen
hem: ‘Vossen hebben holen en vo-
gels hebben nesten, maar de Men-
senzoon heeft geen plek om zijn
hoofd neer te leggen.’[a] **59** Toen
zei hij tegen een ander: ‘Wees
mijn volgeling.’ De man zei: ‘Heer,
mag ik eerst teruggaan om mijn
vader te begraven?’[b] **60** Maar hij
antwoordde: ‘Laat de doden[c] hun
doden begraven. Maar jij moet
overal Gods Koninkrijk bekend-
maken.’[d] **61** En weer een ander
zei: ‘Ik zal u volgen, Heer, maar
mag ik eerst naar huis om af-
scheid te nemen?’ **62** Jezus zei
tegen hem: ‘Niemand die zijn
hand aan de ploeg slaat en om-
kijkt naar de dingen die ach-
ter hem liggen,[e] is geschikt voor
Gods Koninkrijk.’[f]

10 Daarna wees de Heer 70 an-
deren aan en stuurde die
twee aan twee[g] voor zich uit naar
elke stad en plaats waar hij zelf
naartoe zou gaan. **2** Hij zei te-
gen ze: ‘Ja, de oogst is groot,
maar er zijn weinig werkers.
Smeek daarom de Meester van de
oogst dat hij werkers stuurt om
zijn oogst binnen te halen.[h] **3** Ga
op weg. Ik stuur jullie als lamme-
ren onder de wolven.[i] **4** Neem
geen geldbuidel, geen voedselzak
en geen sandalen mee,[j] en be-
groet onderweg niemand.* **5** Als
je een huis binnengaat, zeg dan
eerst: “Ik wens dit huis vrede
toe.”[k] **6** Als daar een vredelie-
vend mens* woont, zal je vrede
met hem zijn. Zo niet, dan komt
je vrede bij je terug. **7** Blijf in
dat huis[l] en eet en drink wat ze
je aanbieden,[m] want de arbeider
is zijn loon waard.[n] Ga niet steeds
van het ene huis naar het andere.
8 Als je een stad binnen-
gaat en de mensen je ontvan-
gen, eet dan wat je wordt voor-
gezet, **9** genees de zieken daar
en vertel ze: “Gods Koninkrijk is
nabij.”[o] **10** Maar als je een stad

HFST. 9
a Mt 18:1-5, Mr 9:33-37, Lu 22:24
b Mr 9:37, Jo 12:44
c Sp 18:12, Mt 18:4, 5, Mt 23:11, 12
d Mr 9:38-40
e Han 1:1, 2, 1Ti 3:16
f Jo 4:9
g Mr 3:17
h 2Kon 1:10

2de kolom
a Mt 8:20
b Mt 8:21
c Ef 2:1
d Mt 8:22
e Ge 19:17
f Mt 10:37, 1Kor 9:24, Fil 3:13

HFST. 10
g Mr 6:7
h Mt 9:37, 38, 1Kor 3:9, 2Th 3:1
i Mt 10:16
j Mt 10:9, 10, Lu 9:3
k Mt 10:12, 13
l Mt 10:11, Lu 9:4
m Ga 6:6
n Mt 10:9, 10, 1Kor 9:11, 14, 1Ti 5:18
o Mt 3:1, 2, Lu 9:2

10:4 *Of ‘omhels onderweg niemand ter begroeting’. **10:6** *Lett.: ‘een zoon van vrede’.

binnengaat waar je niet ontvangen wordt, ga dan naar de brede straten* en zeg: **11** “Zelfs het stof uit jullie stad dat aan onze voeten kleeft, vegen we tegen jullie af.[a] Maar weet dit: Gods Koninkrijk is nabij.” **12** Ik zeg jullie: die dag zal voor Sodom draaglijker zijn dan voor die stad.[b]

13 Wee Chorazin! Wee Bethsaïda! Als in Tyrus en Sidon dezelfde wonderen* waren gebeurd als bij jullie, zouden de inwoners allang in zak en as berouw hebben gehad.[c] **14** Daarom zal het in het oordeel voor Tyrus en Sidon draaglijker zijn dan voor jullie. **15** En jij, Kapernaüm, zul je tot de hemel worden verheven? In het Graf* zul je terechtkomen!

16 Wie naar jullie luistert, luistert ook naar mij.[d] En wie jullie afwijst, wijst ook mij af. En wie mij afwijst, wijst ook degene af die mij heeft gestuurd.’[e]

17 De 70 kwamen vol vreugde terug en zeiden: ‘Heer, zelfs de demonen onderwerpen zich aan ons als we je naam gebruiken!’[f] **18** Hij zei tegen ze: ‘Ik zie Satan al als een bliksemschicht uit de hemel vallen.[g] **19** Ik heb jullie de macht gegeven om slangen en schorpioenen te vertrappen en om alle kracht van de vijand te breken,[h] en niets zal jullie kwaad doen. **20** Toch moet je niet blij zijn omdat de geesten zich aan je onderwerpen, maar omdat je naam in de hemel is opgeschreven.’[i] **21** Op dat moment werd hij vervuld met vreugde en heilige geest* en zei: ‘Vader, Heer van hemel en aarde, ik loof u in het openbaar omdat u deze dingen voor wijzen en intellectuelen zorgvuldig hebt verborgen[j] en ze aan kleine kinderen hebt onthuld. Ja, Vader, want zo hebt u het gewild.[a] **22** Mijn Vader heeft alle dingen aan mij toevertrouwd. Niemand weet wie de Zoon is behalve de Vader, en niemand weet wie de Vader is behalve de Zoon[b] en degenen aan wie de Zoon bereid is hem te onthullen.’[c]

23 Toen richtte hij zich alleen tot de discipelen en zei tegen ze: ‘Gelukkig zijn de ogen die de dingen zien die jullie zien.[d] **24** Want ik zeg jullie: veel profeten en koningen hebben ernaar verlangd te zien wat jullie zien, maar hebben het niet gezien,[e] en hebben ernaar verlangd te horen wat jullie horen, maar hebben het niet gehoord.’

25 Er kwam een wetgeleerde die hem op de proef wilde stellen en zei: ‘Meester, wat moet ik doen om eeuwig leven te krijgen?’*[f] **26** Hij zei tegen hem: ‘Wat staat er in de wet? Hoe lees jij dat?’ **27** De man antwoordde: ‘“Je moet Jehovah,* je God, liefhebben met je hele hart, je hele ziel,# je hele kracht en je hele verstand”[g] en: “Je moet je naaste liefhebben als jezelf.”’[h] **28** Hij zei tegen hem: ‘Je hebt goed geantwoord. Blijf dat doen en je zult leven krijgen.’[i]

29 Maar de man wilde bewijzen dat hij rechtvaardig was[j] en zei tegen Jezus: ‘Wie is dan mijn naaste?’ **30** Jezus zei daarop: ‘Een man daalde af van Jeruzalem naar Jericho en viel in handen van rovers, die hem uitkleedden, hem mishandelden en hem halfdood achterlieten. **31** Toevallig daalde er een priester langs die weg af, maar toen hij hem zag, ging hij aan de overkant van de weg voorbij. **32** Er kwam ook een Leviet langs. Toen hij de man zag, ging ook hij aan de overkant

10:10 *Of ‘de pleinen’. **10:13** *Lett.: ‘krachtige werken’. **10:15** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. **10:21** *Lett.: ‘werd hij verrukt in de heilige geest’.

10:25 *Lett.: ‘erven’. **10:27** *Zie App. A5. #Zie Woordenlijst.

HFST. 10
- a Mt 10:14; Lu 9:5; Han 13:50, 51
- b Mt 11:24
- c Mt 11:21-23
- d Mt 10:40; Mr 9:37; Jo 13:20
- e Jo 5:23; Jo 12:48; Jo 15:23
- f Han 16:17, 18
- g Jo 12:31; Jo 16:11; Heb 2:14; Opb 12:7-9
- h Ps 91:13
- i Ex 32:32; Da 12:1; Fil 4:3; Opb 3:5
- j 1Kor 1:19; 1Kor 2:6

2de kolom
- a Mt 11:25, 26
- b Jo 10:15
- c Mt 11:27; Jo 1:18; 2Kor 4:6
- d Mt 13:16, 17
- e 1Pe 1:10, 11
- f Mt 19:16; Mr 10:17; Lu 18:18
- g De 6:5; De 10:12; Joz 22:5; Mr 12:30
- h Le 19:18; Mt 19:19; Ro 13:9; Ga 5:14; Jak 2:8
- i Le 18:5; Jo 17:3
- j Lu 16:15

voorbij. **33** Daarna kwam er een
Samaritaan[a] langs die weg. Hij
zag de man en kreeg medelijden
met hem. **34** Hij ging naar hem
toe, goot olie en wijn op zijn won-
den en verbond ze. Daarna til-
de hij hem op zijn eigen rijdier,
bracht hem naar een herberg en
zorgde voor hem. **35** De volgen-
de dag haalde hij twee denarii*
tevoorschijn, gaf die aan de her-
bergier en zei: “Zorg voor hem,
en als u nog meer kosten maakt,
zal ik die vergoeden wanneer
ik terugkom.” **36** Wie van deze
drie is volgens jou een naaste ge-
weest[b] voor de man die in han-
den van rovers viel?’ **37** Hij zei:
‘Degene die barmhartig voor hem
is geweest.’[c] Toen zei Jezus: ‘Ga
en doe hetzelfde.’[d]

38 Terwijl ze verder reisden,
ging hij een dorp in. Daar ontving
een vrouw die Martha[e] heette
hem als gast in haar huis. **39** Ze
had ook een zus die Maria heet-
te. Die ging aan de voeten van
de Heer zitten en bleef luisteren
naar wat hij zei.* **40** Maar Mar-
tha was afgeleid omdat ze druk
bezig was om voor alles te zor-
gen. Daarom ging ze naar hem toe
en zei: ‘Heer, zie je niet dat mijn
zus mij alles alleen laat doen?
Zeg haar dat ze me moet komen
helpen.’ **41** De Heer antwoord-
de: ‘Martha, Martha, je maakt je
bezorgd en druk over van alles.
42 Toch zijn er maar weinig din-
gen nodig, of maar één. Maria
heeft het beste* deel[f] gekozen
en het zal haar niet worden af-
genomen.’

11 Op een keer was hij er-
gens aan het bidden. Toen
hij opgehouden was, zei een van
zijn discipelen tegen hem: ‘Heer,
leer ons bidden, zoals ook Jo-
hannes het zijn discipelen heeft
geleerd.’

2 Hij zei tegen ze: ‘Wanneer
je bidt, zeg dan: “Vader, laat uw
naam geheiligd* worden.[a] Laat
uw Koninkrijk komen.[b] **3** Geef
ons elke dag het brood dat we die
dag nodig hebben.[c] **4** En ver-
geef ons onze zonden,[d] want ook
wij vergeven iedereen die bij ons
in de schuld staat.[e] En breng ons
niet in beproeving.”’[f]

5 Vervolgens zei hij tegen ze:
‘Stel dat een van jullie een
vriend heeft en dat je midden in
de nacht naar hem toe gaat en te-
gen hem zegt: “Vriend, leen me
drie broden, **6** want een vriend
van me die op reis is, is net
bij me gekomen en ik heb niets
om hem voor te zetten.” **7** Maar
die vriend antwoordt van binnen-
uit: “Laat me met rust. De deur
is al op slot en mijn kinderen
en ik zijn al naar bed. Ik kan
nu niet opstaan om je iets te ge-
ven.” **8** Ik zeg jullie: Als hij niet
opstaat om je iets te geven omdat
hij je vriend is, dan zal hij opstaan
omdat je maar blijft aandringen.*[g]
Hij zal je alles geven wat je no-
dig hebt. **9** Daarom zeg ik jullie:
Blijf vragen[h] en je zult ontvangen.
Blijf zoeken en je zult vinden. Blijf
kloppen en er zal voor je worden
opengedaan.[i] **10** Want iedereen
die vraagt, ontvangt.[j] Iedereen
die zoekt, vindt. En voor ieder-
een die klopt, zal worden openge-
daan. **11** Welke vader onder jul-
lie zou zijn zoon, als hij om een
vis vraagt, in plaats daarvan een
slang geven?[k] **12** Of zou hij hem
een schorpioen geven als hij om
een ei vraagt? **13** Als jullie al
goede dingen geven aan je kinde-
ren, ook al zijn jullie slecht, hoe-
veel te meer zal de Vader in de
hemel dan heilige geest geven aan
degenen die hem erom vragen!’[l]

14 Later dreef hij een demon
uit die niet kon spreken.[m] Nadat

HFST. 10
a Jo 4:9
b Mt 19:19
c Sp 14:21
d Lu 6:36; Jo 13:17; Ef 4:32
e Jo 12:2
f Mt 4:4; Mt 6:33

2de kolom

HFST. 11
a Le 22:32; Jes 5:16; Ez 36:23
b Da 2:44; Da 7:13, 14; Mt 6:9-13
c Ps 37:25
d Ps 79:9; Da 9:19
e Mr 11:25; Ef 4:32; Kol 3:13
f Lu 22:46; 1Kor 10:13; Jak 1:13; Opb 3:10
g Lu 18:5
h Ro 12:12
i Mt 7:7, 8
j Mr 11:24; Jo 15:7; Jak 1:6; 1Jo 3:22; 1Jo 5:14
k Mt 7:9, 10
l Mt 7:11; Jak 1:17
m Mt 12:22

10:35 * Zie App. B14. **10:39** * Lett.: ‘zijn woord’. **10:42** * Of ‘goede’.

11:2 * Of ‘als heilig behandeld’. **11:8** * Of ‘vanwege je vrijpostig aandringen’.

de demon was weggegaan, kon de man weer praten, tot verbazing van de menigte.[a] **15** Maar sommigen van hen zeiden: ‘Hij drijft de demonen uit door Beë̱lzebub,* de heerser van de demonen.’[b] **16** Anderen wilden hem op de proef stellen en vroegen hem om een teken[c] uit de hemel. **17** Omdat hij wist wat ze dachten,[d] zei hij tegen ze: ‘Elk koninkrijk waar verdeeldheid is, komt ten val, en een huis waar verdeeldheid is, valt. **18** Dat geldt ook voor Satan: als hij zich tegen zichzelf keert, hoe kan zijn koninkrijk dan standhouden? Want jullie zeggen dat ik de demonen uitdrijf door Beë̱lzebub. **19** Als ik de demonen door Beë̱lzebub uitdrijf, door wie drijven jullie zonen ze dan uit? Daarom zullen zij jullie veroordelen. **20** Maar als ik met behulp van Gods vinger[e] de demonen uitdrijf, dan is Gods Koninkrijk ongemerkt bij jullie gekomen.[f] **21** Als een sterke, goedbewapende man zijn paleis bewaakt, zijn zijn bezittingen veilig. **22** Maar als iemand die sterker is hem aanvalt en hem verslaat, dan neemt die alle wapens mee waarop de man vertrouwde en verdeelt de buit. **23** Wie niet aan mijn kant staat, is tegen mij, en wie niet met mij samenbrengt, drijft uiteen.[g]

24 Wanneer een onreine geest iemand verlaat, trekt hij door dorre streken op zoek naar een rustplaats. Als hij die niet vindt, zegt hij: “Ik ga terug naar het huis dat ik verlaten heb.”[h] **25** Als hij daar aankomt, ziet hij dat het schoongeveegd en versierd is. **26** Vervolgens gaat hij zeven andere geesten halen die nog slechter zijn dan hijzelf en ze gaan naar binnen om er te wonen. Uiteindelijk is die man er dus nog erger aan toe dan voor die tijd.’

11:15 *Een benaming voor Satan.

27 Terwijl hij die dingen zei, riep een vrouw uit de menigte naar hem: ‘Gelukkig de schoot die u heeft gedragen en de borsten die u hebben gevoed!’[a] **28** Maar hij zei: ‘Nee, gelukkig zijn degenen die het woord van God horen en zich eraan houden!’[b]

29 Terwijl de mensen samenstroomden, zei hij: ‘Dit is een verdorven generatie. Ze vragen om een teken, maar ze zullen geen ander teken krijgen dan dat van Jona.[c] **30** Want net zoals Jona[d] een teken werd voor de Ninevieten, zo zal de Mensenzoon een teken zijn voor deze generatie. **31** De koningin van het Zuiden[e] zal in het oordeel samen met de mensen van deze generatie een opstanding krijgen en hen veroordelen, want zij kwam van de einden van de aarde om de wijsheid van Salomo te horen. Maar kijk! Meer dan Salomo is hier.[f] **32** In het oordeel zullen de inwoners van Ninevé samen met deze generatie opstaan en hen veroordelen, want zij hadden berouw toen Jona tot ze predikte.[g] Maar kijk! Meer dan Jona is hier. **33** Iemand die een lamp aansteekt, verbergt die niet en zet die niet onder een korenmaat* maar op een standaard,[h] zodat iedereen die binnenkomt, het licht kan zien. **34** Je oog is de lamp van je lichaam. Als je oog op één punt gericht* is, is ook je hele lichaam verlicht.# Maar als je oog hebzuchtig rondkijkt,△ zal ook je lichaam in duisternis zijn.[i] **35** Let er dus goed op dat het licht dat in je is, geen duisternis blijkt te zijn. **36** Als daarom je hele lichaam verlicht is en geen enkel deel donker is, zal het hele lichaam net zo licht zijn als wanneer een lamp je met zijn stralen verlicht.’

11:33 *Of ‘maatemmer’. **11:34** *Of ‘gefocust’, ‘zuiver’. Lett.: ‘eenvoudig’. #Of ‘helder’. △Lett.: ‘je oog boosaardig is’.

HFST. 11
a Mt 9:32-34
b Mt 12:24-30, Mr 3:22-27
c Mt 12:38, Mr 8:11
d Jo 2:24, 25
e Ex 8:19
f Mt 12:28, Lu 17:21
g Mt 12:30
h Mt 12:43-45

2de kolom
a Lu 1:46-48
b De 29:9, Ps 1:1, 2, Ps 112:1, Ps 119:2, Mt 7:21, Jak 1:25
c Mt 12:38-42, Mt 16:4
d Jon 1:17
e 1Kon 10:1, 2Kr 9:1
f Mt 12:42
g Jon 3:5
h Mt 5:15, Mr 4:21, Lu 8:16
i Mt 6:22, 23

37 Toen hij dat had gezegd, no-
digde een farizeeër hem uit om bij
hem te komen eten. Jezus kwam
binnen en ging aan tafel.* **38** De
farizeeër was verbaasd toen hij
zag dat hij zich vóór de maaltijd
niet waste.*[a] **39** De Heer zei te-
gen hem: ‘Jullie, farizeeën, maken
de buitenkant van de beker en de
schaal schoon, maar vanbinnen
zijn jullie vol hebzucht en slecht-
heid.[b] **40** Dwazen! Degene die de
buitenkant heeft gemaakt, heeft
toch ook de binnenkant gemaakt?
41 Als jullie giften aan de armen*
geven, moeten die van binnenuit
komen, en dan zal alles aan jul-
lie rein zijn. **42** Wee jullie, fari-
zeeën! Want jullie geven een tien-
de van de munt, de wijnruit en alle
andere tuinkruiden,*[c] maar jullie
negeren de gerechtigheid en de
liefde voor God! Die dingen had-
den jullie moeten doen, zonder het
andere na te laten.[d] **43** Wee jul-
lie, farizeeën! Want jullie willen in
de synagoge graag vooraan* zit-
ten en willen op het marktplein
begroet worden![e] **44** Wee jullie!
Want jullie zijn als ongemarkeer-
de graven*[f] waar mensen zon-
der het te weten overheen lo-
pen!’

45 Een wetgeleerde zei hierop
tegen hem: ‘Meester, door die din-
gen te zeggen, beledigt u ook ons.’
46 Jezus zei: ‘Wee ook jullie, wet-
geleerden! Want jullie leggen de
mensen lasten op die haast niet
te dragen zijn, maar steken er zelf
geen vinger naar uit![g]

47 Wee jullie! Want jullie bou-
wen grafmonumenten* voor de
profeten die door jullie voor-
ouders zijn vermoord.[h] **48** Jullie
weten maar al te goed* wat jul-
lie voorouders hebben gedaan, en
toch stemmen jullie ermee in.
Zij hebben de profeten gedood,[a]
maar nu bouwen jullie monumen-
ten voor de profeten. **49** Daarom
heeft God in zijn wijsheid* ook ge-
zegd: “Ik zal profeten en aposte-
len naar hen sturen, en sommigen
van hen zullen ze doden en ver-
volgen. **50** Daarom zal deze ge-
neratie verantwoordelijk worden
gehouden voor het bloed van alle
profeten dat sinds de grondleg-
ging* van de wereld vergoten is,#[b]
51 van het bloed van Abel[c] tot
het bloed van Zacharia, die werd
vermoord tussen het altaar en het
huis.”*[d] Ja, ik zeg jullie: deze ge-
neratie zal daarvoor verantwoor-
delijk worden gehouden.

52 Wee jullie, wetgeleerden!
Want jullie hebben de sleutel tot
kennis weggenomen. Zelf zijn jul-
lie niet naar binnen gegaan, en
de mensen die naar binnen wil-
len, houden jullie tegen!’[e]

53 Toen hij daar wegging, be-
gonnen de schriftgeleerden en de
farizeeën het hem heel moeilijk
te maken en hem met nog meer
vragen te bestoken. **54** Ze wa-
ren eropuit hem op zijn woorden
te vangen.[f]

12 Ondertussen waren er dui-
zenden mensen samenge-
stroomd. Het was zo druk dat ze
elkaar bijna onder de voet liepen.
Jezus richtte zich eerst tot zijn
discipelen: ‘Pas op voor de zuur-
desem* van de farizeeën, dat wil
zeggen hun huichelarij.[g] **2** Maar
alles wat zorgvuldig verborgen
is, zal onthuld worden, en wat
geheim is, zal bekend worden.[h]
3 Daarom zal alles wat je in
de duisternis zegt, in het licht

11:37 *Of ‘en lag aan tafel aan’. **11:38** *D.w.z. dat hij zich niet ceremonieel reinigde. **11:41** *Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst. **11:42** *Of ‘tuingewassen’. **11:43** *Of ‘op de beste plaatsen’. **11:44** *Of ‘(herinnerings)graven die niet duidelijk zichtbaar zijn’. **11:47** *Of ‘herinneringsgraven’.

11:48 *Lett.: ‘jullie zijn getuigen van’. **11:49** *Lett.: ‘de wijsheid van God’. **11:50** *Of ‘zal het bloed (...) van deze generatie worden geëist’. #Of ‘het begin’. **11:51** *Of ‘de tempel’. **12:1** *Zie Woordenlijst.

HFST. 11
a Mt 15:2
b Mt 23:25, 26
c Le 27:30
d Mt 23:23, 24; Jo 7:24
e Mt 23:6, 7
f Mt 23:27, 28
g Mt 23:2, 4
h Mt 23:29-31

2de kolom
a Han 7:52; Heb 11:32, 37
b Opb 18:21, 24
c Ge 4:8, 10
d 2Kr 24:20-22
e Mt 23:13; 1Th 2:14-16
f Lu 20:20

HFST. 12
g Mt 16:6; Mr 8:15
h Mt 10:26, 27; Mr 4:22; Lu 8:17

worden gehoord, en zal wat je bin-
nen in huis fluistert, van de daken
worden gepredikt. **4** Tegen jul-
lie, mijn vrienden,[a] zeg ik: wees
niet bang voor degenen die het
lichaam kunnen doden en daar-
na niets meer kunnen doen.[b]
5 Maar ik zal jullie vertellen voor
wie je bang moet zijn: voor dege-
ne die de autoriteit heeft om men-
sen niet alleen te doden maar
ook in Gehenna*[c] te gooien. Ja, ik
zeg jullie: voor hem moet je bang
zijn.[d] **6** Zijn vijf mussen niet te
koop voor twee kleine muntjes?*
Toch wordt er niet één door
God vergeten.#[e] **7** Zelfs de haren
op je hoofd zijn allemaal geteld.[f]
Wees niet bang: jullie zijn meer
waard dan een hele zwerm mus-
sen.[g]

8 Ik zeg jullie: Als iemand te-
gen de mensen zegt dat hij mij
kent,[h] zal de Mensenzoon ook te-
gen de engelen van God zeggen
dat hij hem kent.[i] **9** Maar als
iemand tegen de mensen zegt dat
hij mij niet kent, zal ik ook te-
gen de engelen van God zeg-
gen dat ik hem niet ken.[j] **10** En
als iemand kwaadspreekt over de
Mensenzoon, zal het hem wor-
den vergeven. Maar als iemand
tegen de heilige geest lastert, zal
dat hem niet worden vergeven.[k]
11 Wanneer je op openbare zit-
tingen,* voor regeringsfunctiona-
rissen en voor autoriteiten moet
verschijnen, maak je er dan geen
zorgen over hoe je je moet ver-
dedigen of wat je moet zeggen,[l]
12 want op dat moment zal de
heilige geest je leren wat je moet
zeggen.'[m]

13 Iemand uit de menigte zei
tegen hem: 'Meester, zeg tegen
mijn broer dat hij de erfenis
met mij moet delen.' **14** Hij ant-
woordde: 'Wie heeft mij als rech-
ter of bemiddelaar over jullie aan-
gesteld?' **15** Vervolgens zei hij
tegen ze: 'Pas op en vermijd elke
vorm van hebzucht,[a] want ook
al heeft iemand nog zo veel, hij
dankt zijn leven niet aan zijn be-
zittingen.'[b] **16** Hij vertelde hun
ook een illustratie: 'Het land van
een rijke man bracht een goede
oogst op. **17** Daarom dacht hij
bij zichzelf: "Wat moet ik doen?
Ik kan mijn oogst nergens op-
slaan." **18** Toen zei hij: "Dit ga
ik doen:[c] Ik breek mijn voorraad-
schuren af en bouw grotere, zodat
ik daarin al mijn graan en andere
goederen kan opslaan. **19** Dan
zal ik tegen mezelf* zeggen: 'Je#
kunt jaren vooruit met alle goe-
de dingen die je hebt verzameld.
Neem rust. Eet, drink en geniet
ervan.'" **20** Maar God zei tegen
hem: "Dwaas! Vannacht nog zal je
leven* worden weggenomen. Voor
wie is dan alles wat je hebt ver-
zameld?"[d] **21** Zo gaat het met ie-
mand die schatten verzamelt voor
zichzelf, maar niet rijk is bij God.'[e]

22 Toen zei hij tegen zijn dis-
cipelen: 'Daarom zeg ik jullie:
Maak je niet langer zorgen over
je leven* en wat je zult eten of
over je lichaam en wat je zult
aantrekken.[f] **23** Want het leven*
is meer waard dan voedsel en het
lichaam is meer waard dan kle-
ding. **24** Kijk eens naar de ra-
ven: ze zaaien niet en oogsten
niet, ze hebben geen schuur of
opslagplaats, en toch geeft God
ze te eten.[g] Zijn jullie niet veel
meer waard dan vogels?[h] **25** Wie
kan zijn leven met ook maar een
el* verlengen door zich zorgen
te maken? **26** Als je zelfs zoiets
kleins niet kunt, waarom zou
je je dan zorgen maken over de
rest?[i] **27** Kijk eens hoe de lelies
groeien: ze zwoegen niet en spin-
nen niet, en toch zeg ik jullie dat

12:5 *Zie Woordenlijst. **12:6** *Lett.: 'twee assarions'. Zie App. B14. #Of 'over het hoofd gezien'. **12:11** *Of 'in synagogen'.

12:19 *Of 'mijn ziel'. #Of 'ziel, je'. **12:20, 22** *Of 'ziel'. **12:23** *Of 'de ziel'. **12:25** *Zie App. B14.

HFST. 12

a Jo 15:14
b Han 20:24
c Mt 10:28
d Jes 8:13; Heb 10:31; 1Pe 2:17; Opb 14:7
e Mt 10:29
f Mt 10:30; Lu 21:18
g Mt 10:31; Lu 12:24
h Ro 10:9
i Mt 10:32, 33
j Mr 8:38; Lu 9:26; 2Ti 2:12; 1Jo 2:23
k Mt 12:31, 32; Mr 3:28, 29
l Mt 10:19, 20; Mr 13:11; Lu 21:14, 15
m Ex 4:12; Han 6:8, 10

2de kolom

a Ex 20:17; De 5:21; Kol 3:5
b 1Ti 6:7
c Jak 4:13-16
d Ps 49:16-19; Sp 27:1
e Pr 11:9; Mt 6:20; 1Ti 6:17-19; Jak 2:5
f Mt 6:25-30; Fil 4:6
g Job 38:41; Ps 147:9
h Mt 6:26; Lu 12:7
i Mt 6:34

zelfs Salomo met al zijn pracht
en praal niet zo mooi gekleed
was als een van deze lelies.[a]
28 Als God nu de planten die
er vandaag zijn en morgen in de
oven worden gegooid, zo mooi
kleedt, dan zal hij jullie toch ze-
ker ook kleden? Wat is jullie ge-
loof toch klein! **29** Maak je dus
niet langer druk over wat je zult
eten en wat je zult drinken, en
wees niet langer angstig en be-
zorgd.[b] **30** Want dat zijn alle-
maal dingen waar de volken van
deze wereld heel druk mee be-
zig zijn. Maar jullie Vader weet
dat jullie die dingen nodig heb-
ben.[c] **31** Blijf in plaats daarvan
zijn Koninkrijk zoeken,* dan zul-
len die dingen je ook gegeven
worden.[d]

32 Wees niet bang, kleine kud-
de,[e] want jullie Vader heeft be-
sloten jullie het Koninkrijk te ge-
ven.[f] **33** Verkoop je bezittingen
en geef giften aan de armen.*[g]
Zorg voor een geldbuidel die niet
verslijt, een onuitputtelijke schat
in de hemel,[h] waar geen dief bij
kan komen en die door geen mot
kan worden aangetast. **34** Want
waar je schat is, daar zal ook je
hart zijn.

35 Zorg dat je klaarstaat*[i] en
dat je lampen branden.[j] **36** Jul-
lie moeten zijn als slaven die op
hun meester staan te wachten tot
hij terugkomt[k] van de bruiloft,[l]
zodat ze meteen kunnen open-
doen als hij komt en aanklopt.
37 Gelukkig zijn de slaven die
op de uitkijk staan* als de mees-
ter komt! Ik verzeker jullie: hij
zal zich omkleden,# hen aan ta-
fel uitnodigen△ en bij hen komen
om hen te bedienen. **38** Geluk-
kig zijn ze als hij ziet dat ze
klaarstaan wanneer hij komt in
de tweede* of zelfs in de derde
nachtwake.# **39** Maar weet dit:
als de huiseigenaar had geweten
hoe laat* de dief zou komen, zou
hij niet hebben toegelaten dat
er in zijn huis werd ingebroken.[a]
40 Ook jullie moeten klaarstaan,
want de Mensenzoon komt op
een uur dat jullie het niet ver-
wachten.'[b]

41 Petrus vroeg: 'Heer, vertel
je deze illustratie alleen aan ons
of aan iedereen?' **42** De Heer
zei: 'Wie is echt de getrouwe en
beleidvolle* beheerder,# die door
de meester over zijn bedien-
den△ zal worden aangesteld om
hun steeds op het juiste moment
het voedsel te geven dat ze no-
dig hebben?[c] **43** Gelukkig is die
slaaf als hij daarmee bezig is wan-
neer zijn meester komt! **44** Ik
zeg jullie de waarheid: hij zal hem
aanstellen over al zijn bezittin-
gen. **45** Maar stel dat die slaaf
bij zichzelf* zegt: "Mijn meester
komt voorlopig niet", en hij be-
gint de andere bedienden te slaan,
gaat eten en drinken en wordt
dronken.[d] **46** Dan komt de mees-
ter van die slaaf op een dag
waarop hij hem niet verwacht en
op een uur dat hij niet weet,
en hij zal hem heel zwaar straf-
fen en hem hetzelfde lot laten on-
dergaan als degenen die ontrouw
zijn. **47** Dan zal de slaaf die de
wil van zijn meester heeft begre-
pen, maar geen voorbereidingen
heeft getroffen of niet heeft ge-
daan wat de meester vroeg,* veel
slagen krijgen.[e] **48** Maar degene
die de wil niet heeft begrepen en
dingen heeft gedaan die slagen

12:31 *Of 'stel (...) altijd op de eerste plaats'. **12:33** *Of 'gaven van barmhartigheid'. Zie Woordenlijst. **12:35** *Of 'zorg dat je aangekleed en klaar bent'. Lett.: 'houd je lendenen omgord'. **12:37** *Of 'wakker zijn', 'waakzaam zijn'. #Of 'omgorden'. △Of 'laten aanliggen'.

12:38 *Van ongeveer 21.00 tot 24.00 uur. #Van ongeveer 0.00 tot 3.00 uur. **12:39** *Lett.: 'op welk uur'. **12:42** *Of 'verstandige'. #Of 'huisbestuurder'. △Of 'huisknechten'. **12:45** *Lett.: 'in zijn hart'. **12:47** *Of 'niet heeft gehandeld volgens zijn wil'.

HFST. 12
a 1Kon 10:4-7
b Mt 6:31, 32
c 2Kr 16:9; Fil 4:19
d Ps 34:10; Mt 6:33; 1Ti 4:8
e Jo 10:14
f Da 7:27; Lu 22:28-30; Heb 12:28; Jak 2:5; Opb 1:6
g Mt 19:21; Lu 18:22; Han 2:45; Han 4:34, 35
h Mt 6:20, 21; Lu 16:9; 1Ti 6:18, 19
i Ef 6:14; 1Pe 1:13
j Mt 25:1; Fil 2:15
k Mr 13:35
l Mt 25:5

2de kolom
a Mt 24:43; 1Th 5:2; 2Pe 3:10; Opb 16:15
b Mt 24:44; Mt 25:13; Opb 3:3
c Mt 24:45-47
d Mt 24:48-51
e Jak 1:22; Jak 4:17

verdienen, zal weinig slagen krijgen. Als er veel aan iemand wordt gegeven, zal er veel van hem worden geëist, en als er veel aan iemand wordt toevertrouwd, zal er meer dan gebruikelijk van hem worden geëist.[a]

49 Ik ben gekomen om op aarde een vuur te ontsteken, en wat heb ik nog te wensen nu het al brandt? **50** Ik moet een doop ondergaan, en het benauwt me tot het achter de rug is![b] **51** Denken jullie dat ik gekomen ben om vrede te brengen op aarde? Nee, zeg ik jullie, ik kom juist verdeeldheid brengen.[c] **52** Want vanaf nu zullen er vijf in één huis verdeeld zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. **53** Ze zullen verdeeld zijn: vader tegen zoon en zoon tegen vader, moeder tegen dochter en dochter tegen moeder, schoonmoeder tegen schoondochter en schoondochter tegen schoonmoeder.’[d]

54 Daarna zei hij ook tegen de menigte: ‘Als je in het westen een wolk ziet opkomen, zeg je meteen: “Er komt een stortbui aan”, en dat gebeurt dan ook. **55** En als je merkt dat de wind uit het zuiden komt, zeg je: “Er komt een hittegolf”, en het gebeurt. **56** Huichelaars, de aanblik van de aarde en de lucht kunnen jullie beoordelen. Hoe komt het dan dat jullie deze bijzondere tijd niet kunnen beoordelen?[e] **57** Waarom beoordelen jullie zelf niet wat rechtvaardig is? **58** Als je bijvoorbeeld met de tegenpartij in een geschil onderweg bent naar een bestuurder, probeer het dan snel bij te leggen. Anders daagt hij je misschien voor de rechter en levert die je uit aan de gerechtsdienaar, die je in de gevangenis zal gooien.[f] **59** Ik zeg je: je komt niet vrij voordat je de laatste cent* hebt betaald.’

12:59 *Lett.: ‘lepton’. Zie App. B14.

HFST. 12
a Mt 25:29; Jo 15:2
b Jo 12:27
c Mt 10:34-36; Jo 7:41, 43; Jo 9:16
d Mi 7:6
e Mt 16:2, 3; Lu 19:42
f Mt 5:25, 26

2de kolom

HFST. 13
a Han 3:19
b Mt 21:19; Mr 11:13
c 2Pe 3:9
d Jes 61:1; Lu 4:18

13 Op dat moment waren er enkele mensen aanwezig die Jezus vertelden over de Galileeërs van wie Pilatus het bloed vermengd had met hun offers. **2** Hij zei tegen ze: ‘Denken jullie dat deze Galileeërs ergere zondaars waren dan alle andere Galileeërs omdat hun dat is overkomen? **3** Zeker niet, zeg ik jullie. Maar als jullie geen berouw hebben, zullen jullie allemaal omkomen,[a] net als zij. **4** Of neem de 18 die werden gedood doordat de toren van Siloam op ze viel. Denken jullie dat zij schuldiger waren dan alle andere inwoners van Jeruzalem? **5** Zeker niet, zeg ik jullie. Maar als jullie geen berouw hebben, zullen jullie allemaal omkomen, net als zij.’

6 Toen vertelde hij de volgende illustratie: ‘Een man had een vijgenboom in zijn wijngaard staan en ging kijken of er vruchten aan zaten, maar hij vond er geen.[b] **7** Toen zei hij tegen de wijnbouwer: “Ik kom nu al drie jaar kijken of er vruchten aan deze vijgenboom zitten, maar ik vind er nooit een. Hak hem om! Waarom zou hij nog grond in beslag nemen?” **8** De wijnbouwer antwoordde: “Meester, laat hem nog één jaar staan, tot ik de grond eromheen heb omgespit en bemest. **9** Als hij in de toekomst vruchten oplevert, dan is het goed. Zo niet, hak hem dan maar om.”’[c]

10 Op een sabbat gaf Jezus in een van de synagogen onderwijs. **11** Er was daar een vrouw die al 18 jaar te lijden had van een geest die haar ziek maakte.* Ze was helemaal krom en kon niet rechtop staan. **12** Toen Jezus haar zag, sprak hij haar aan en zei: ‘Vrouw, je bent van je kwaal* verlost.’[d] **13** Hij legde zijn handen op haar en meteen ging ze rechtop staan en loofde ze God. **14** Maar de be-

13:11 *Of ‘een geest van zwakheid had’.
13:12 *Of ‘zwakheid’.

stuurder van de synagoge was ver-
ontwaardigd omdat Jezus iemand
genas op de sabbat. Hij zei te-
gen de menigte: ‘Er zijn zes da-
gen om te werken.[a] Kom op die
dagen om genezen te worden en
niet op de sabbat.’[b] **15** Maar de
Heer antwoordde: ‘Huichelaars![c]
Jullie maken op de sabbat toch
ook je stier of ezel los en lei-
den hem uit de stal weg om hem
te drinken te geven?[d] **16** Deze
vrouw is een dochter van Abra-
ham en werd door Satan 18 jaar
geboeid gehouden. Mocht ze dan
niet op de sabbat van deze boeien
worden verlost?’ **17** Toen hij dat
zei, voelden al zijn tegenstanders
schaamte, maar de menigte was
juist blij met alle geweldige dingen
die hij deed.[e]

18 ‘Waarop lijkt Gods Konink-
rijk en waarmee kan ik het verge-
lijken?’, vervolgde hij. **19** ‘Het is
als een mosterdzaadje dat iemand
in zijn tuin zaaide. Het groeide en
werd een boom, en de vogels van
de hemel nestelden in de takken.’[f]

20 En hij zei opnieuw: ‘Waar
kan ik Gods Koninkrijk mee ver-
gelijken? **21** Het is als zuur-
desem die een vrouw door drie
grote maten* meel mengde, en
uiteindelijk was de hele deeg-
massa gegist.’[g]

22 Onderweg naar Jeruzalem
trok hij van stad naar stad en
van dorp naar dorp, terwijl hij
onderwijs gaf. **23** Iemand zei te-
gen hem: ‘Heer, worden er maar
weinig mensen gered?’ Hij zei te-
gen ze: **24** ‘Span je krachtig in
om door de smalle deur naar bin-
nen te gaan.[h] Want ik zeg jul-
lie: veel mensen zullen proberen
naar binnen te gaan, maar zul-
len daar niet in slagen. **25** Als
de eigenaar van het huis opstaat
en de deur op slot doet, staan
jullie buiten op de deur te klop-
pen en te roepen: “Heer, laat ons
binnen!”[a] Maar hij zal zeggen: “Ik
weet niet waar jullie vandaan ko-
men.” **26** Dan zullen jullie ant-
woorden: “We hebben in uw bij-
zijn gegeten en gedronken, en u
hebt op onze brede straten* on-
derwijs gegeven.”[b] **27** Maar hij
zal tegen jullie zeggen: “Ik weet
niet waar jullie vandaan komen.
Ga weg, onrechtvaardige men-
sen!”* **28** Jullie zullen jamme-
ren en knarsetanden wanneer jul-
lie Abraham, Isaäk, Jakob en alle
profeten in Gods Koninkrijk zien
maar er zelf uit gegooid worden.[c]
29 Ook zullen er mensen uit het
oosten en westen en uit het noor-
den en zuiden komen, en ze zullen
aan tafel gaan in Gods Konink-
rijk. **30** Er zijn laatsten die de
eersten zullen zijn, en er zijn eer-
sten die de laatsten zullen zijn.’[d]

31 Op dat moment kwamen er
een paar farizeeën naar hem toe
die zeiden: ‘U moet hier weg-
gaan, want Herodes wil u doden.’
32 Hij antwoordde: ‘Ga tegen die
vos zeggen: “Vandaag en morgen
drijf ik demonen uit en genees ik
mensen, en op de derde dag zal
ik klaar zijn.” **33** Maar vandaag,
morgen en overmorgen moet ik
verder reizen, want een profeet
hoort niet buiten Jeruzalem te
worden gedood.*[e] **34** Jeruzalem,
Jeruzalem! Je vermoordt de pro-
feten en stenigt de mensen die
naar je toe zijn gestuurd[f]... Hoe
vaak heb ik je kinderen bij me wil-
len verzamelen zoals een hen haar
kuikens onder haar vleugels ver-
zamelt! Maar jullie hebben het niet
gewild.[g] **35** Jullie huis zal verla-
ten worden.[h] Ik zeg jullie: vanaf
nu zullen jullie me niet meer zien
totdat jullie zeggen: “Gezegend is
degene die komt in Jehovah’s*
naam!”’[i]

HFST. 13
a Ex 20:9, 10; Ex 35:2; De 5:13, 14
b Mt 12:10; Mr 3:2; Jo 5:15, 16
c Mt 23:27, 28; Lu 12:1
d Lu 14:5
e Lu 9:43
f Mt 13:31, 32; Mr 4:30-32
g Mt 13:33
h Jes 55:6; Mt 7:13, 14; Fil 3:12-14; 1Ti 6:12

2de kolom
a Lu 6:46
b Mt 7:22, 23
c Mt 8:11, 12
d Mt 19:30; Mr 10:31
e Mt 16:21
f 2Kr 24:20, 21; Ne 9:26
g Mt 23:37
h Le 26:31; 1Kon 9:7, 8; Jer 12:7; Jer 22:5
i Ps 118:26; Mt 23:38, 39

13:21 *Lett.: ‘sea’. Een sea was 7,33 l. Zie App. B14.

13:26 *Of ‘op onze pleinen’. **13:27** *Lett.: ‘werkers van onrechtvaardigheid’. **13:33** *Of ‘het is ondenkbaar dat (...) wordt gedood’. **13:35** *Zie App. A5.

14 Een andere keer ging hij op
de sabbat voor een maaltijd
naar het huis van een leider van
de farizeeën, en hij werd scherp
in de gaten gehouden. 2 Ineens
stond er een man voor hem die
aan waterzucht* leed. 3 Jezus
vroeg aan de wetgeleerden en de
farizeeën: ‘Is het toegestaan op
de sabbat iemand te genezen of
niet?’[a] 4 Maar ze zeiden niets.
Hij pakte de man vast, genas hem
en liet hem gaan. 5 Toen zei hij
tegen ze: ‘Als je zoon of je stier
op de sabbat in een put valt,[b] dan
trek je die er toch ook meteen
uit?’[c] 6 Daar konden ze niets te-
gen inbrengen.

7 Omdat hij merkte dat de
gasten de beste plaatsen kozen,[d]
vertelde hij hun een illustratie:
8 ‘Als je voor een bruiloft wordt
uitgenodigd, kies dan niet de bes-
te plaats.*[e] Misschien is er ook
iemand uitgenodigd die belangrij-
ker is dan jij. 9 Dan zal de gast-
heer naar je toe komen en zeg-
gen: “Sta je plaats af aan deze
man.” En dan zul je vol schaam-
te de slechtste plaats moeten
innemen. 10 Kies als je wordt
uitgenodigd juist de slechtste
plaats. Als de gastheer dan komt,
zal hij tegen je zeggen: “Vriend,
kom toch dichterbij.”* Dan zul je
eer krijgen voor het oog van alle
gasten.[f] 11 Want iedereen die
zichzelf verhoogt, zal vernederd
worden, en iedereen die zich-
zelf vernedert, zal verhoogd wor-
den.’[g]

12 Daarna zei hij ook tegen
de man die hem had uitgenodigd:
‘Als je ’s middags of ’s avonds een
feestmaal geeft, vraag dan niet
je vrienden, broers, familieleden
of rijke buren. Die zouden je na-
melijk op hun beurt kunnen uit-
nodigen om iets terug te doen.
13 Als je een feestmaal geeft,
nodig dan juist arme, kreupele,
verlamde en blinde mensen uit,[a]
14 en je zult gelukkig zijn om-
dat zij niets voor je terug kun-
nen doen. Je zult ervoor beloond
worden in de opstanding[b] van de
rechtvaardigen.’

15 Een van de andere gasten
die dat hoorde, zei tegen hem:
‘Gelukkig is degene die aan tafel
gaat* in Gods Koninkrijk.’

16 Jezus zei tegen hem: ‘Een
man gaf een groot feestmaal[c]
en nodigde veel mensen uit.
17 Toen het tijd was voor het
feestmaal stuurde hij zijn slaaf
eropuit om tegen de genodig-
den te zeggen: “Kom, want alles
staat klaar.” 18 Maar ze hadden
allemaal een excuus.[d] De eerste
zei: “Ik heb een veld gekocht en
ik moet het echt gaan bekijken.
Het spijt me, ik kan niet komen.”
19 Een ander zei: “Ik heb vijf
span* runderen gekocht en ga
die keuren. Het spijt me, ik kan
niet komen.”[e] 20 Weer een an-
der zei: “Ik ben net getrouwd en
daarom kan ik niet komen.”
21 De slaaf ging terug en bracht
verslag uit aan zijn meester. Zijn
meester werd woedend en zei te-
gen hem: “Ga vlug naar de brede
straten* en naar de steegjes van
de stad, en breng de arme, kreu-
pele, blinde en verlamde men-
sen hier.” 22 Uiteindelijk zei de
slaaf: “Meester, ik heb gedaan
wat u me hebt opgedragen, maar
er is nog steeds plaats.” 23 De
meester zei: “Ga de wegen en de
paden op, en dwing de mensen
om binnen te komen zodat mijn
huis vol raakt.[f] 24 Want ik zeg
jullie: geen van de mannen die
waren uitgenodigd, zal iets van
mijn feestmaal proeven.”’[g]

25 Grote groepen mensen reis-
den met hem mee, en hij richt-

HFST. 14
a Lu 6:9; Jo 7:23
b Ex 23:5; De 22:4
c Mt 12:11; Lu 13:15
d Mt 23:2, 6; Lu 11:43; Lu 20:46
e Sp 25:6, 7
f Sp 15:33; Jak 4:10; 1Pe 5:5
g Sp 29:23; Mt 23:12; Lu 18:14; Jak 4:6

2de kolom
a Job 31:16, 22; Sp 3:27, 28
b Jo 5:28, 29; Jo 11:24; Han 24:15
c Mt 22:2
d Mt 22:3
e Mt 22:5
f Mt 22:9, 10
g Mt 21:43; Mt 22:8

14:2 *Of ‘oedeem’, een ophoping van vocht in het lichaam. **14:8** *Of ‘ga dan niet aanliggen op’. **14:10** *Lett.: ‘ga hogerop’.

14:15 *Lett.: ‘die brood eet’. **14:19** *Of ‘paar’. **14:21** *Of ‘de pleinen’.

te zich tot hen en zei: **26** ‘Als
iemand bij me komt en hij zijn
vader, moeder, vrouw, kinderen,
broers en zussen, en zelfs zijn
eigen leven* niet haat,#[a] kan hij
mijn discipel niet zijn.[b] **27** Als ie-
mand zijn martelpaal* niet draagt
en mij niet volgt, kan hij mijn dis-
cipel niet zijn.[c] **28** Stel dat je een
toren wilt bouwen. Dan ga je er
toch eerst voor zitten om de kos-
ten te berekenen zodat je weet
of je genoeg geld hebt? **29** Want
als je het fundament legt maar de
bouw niet kunt voltooien, zullen
alle mensen die het zien je uit-
lachen **30** en zeggen: “Die man
begon te bouwen, maar hij kon
het niet afmaken.” **31** En stel dat
een koning oorlog wil voeren te-
gen een andere koning die met
20.000 soldaten op hem af komt.
Dan zal hij er toch eerst voor
gaan zitten om te overleggen of
hij met zijn leger van 10.000 sol-
daten die koning kan verslaan?
32 Want als hij dat niet kan,
stuurt hij terwijl de ander nog ver
weg is gezanten en smeekt om vre-
de. **33** Zo kunnen jullie er ook
zeker van zijn dat je alleen een
discipel van mij kunt zijn als je
al je bezittingen opgeeft.*[d]

34 Zout is zeker iets goeds.
Maar als het zout zijn kracht
verliest, hoe krijgt het dan zijn
smaak terug?[e] **35** Het is niet
geschikt voor op het land en ook
niet als mest. Het wordt weg-
gegooid. Laat iedereen die oren
heeft, goed luisteren.’[f]

15 Er kwamen steeds alle-
maal belastinginners en
zondaars naar hem toe om naar
hem te luisteren.[g] **2** De farizee-
en en de schriftgeleerden klaag-
den: ‘Die man gaat om met zon-
daars en eet met ze.’ **3** Toen
vertelde hij hun de volgende il-
lustratie: **4** ‘Stel dat iemand van
jullie 100 schapen heeft en er
één kwijtraakt. Dan zal hij toch
de 99 andere in de wildernis
achterlaten en naar het verloren
schaap zoeken tot hij het vindt?[a]
5 En als hij het heeft gevon-
den, legt hij het vol blijdschap op
zijn schouders. **6** Wanneer hij
thuiskomt, roept hij zijn vrien-
den en buren bij elkaar en zegt
tegen ze: “Deel in mijn vreug-
de, want ik heb het schaap ge-
vonden dat ik kwijt was!”[b] **7** Ik
zeg jullie: zo is er ook in de he-
mel meer vreugde over één zon-
daar die berouw heeft[c] dan over
99 rechtvaardigen die geen be-
rouw nodig hebben.

8 Of stel dat een vrouw tien
drachmen* heeft en er één ver-
liest. Dan zal ze toch een lamp
aansteken, het huis vegen en net
zo lang zoeken tot ze de munt
vindt? **9** Als ze die heeft gevon-
den, roept ze haar vriendinnen
en buurvrouwen bij elkaar en
zegt: “Deel in mijn vreugde, want
ik heb de drachme gevonden die
ik kwijt was!” **10** Ik zeg jullie:
zo is er ook vreugde bij de en-
gelen van God over één zondaar
die berouw heeft.’[d]

11 Toen zei hij: ‘Een man had
twee zonen. **12** De jongste zei
tegen zijn vader: “Vader, geef mij
het deel van uw bezit waar ik
recht op heb.” Daarom verdeel-
de hij zijn bezittingen onder hen.
13 Een paar dagen later pakte
de jongste zoon zijn spullen bij
elkaar en vertrok naar een ver
land. Daar leidde hij een los-
bandig* leven en verkwistte alles
wat hij had. **14** Toen hij al zijn
geld had uitgegeven, kwam er in
het hele land een zware hongers-
nood, en hij begon gebrek te lij-
den. **15** Hij vroeg zelfs om werk
bij een van de inwoners van
dat land, die hem op zijn velden

14:26 *Of ‘ziel’. #Of ‘minder liefheeft’. **14:27** *Zie Woordenlijst. **14:33** *Lett.: ‘afscheid neemt van’.

15:8 *Zie App. B14. **15:13** *Of ‘verspillend’, ‘roekeloos’.

HFST. 14
a Opb 12:11
b Mt 10:37, Lu 18:29, 30, Jo 12:25
c Mt 16:24, Mr 8:34, Lu 9:23
d Mt 19:27, Lu 9:62, Fil 3:7, 8
e Mt 5:13, Mr 9:50, Kol 4:6
f Mt 13:43, Mr 4:9, Opb 2:29

HFST. 15
g Mt 9:10, 11, Mr 2:15, 16, Lu 5:29, 30, 1Ti 1:15

2de kolom
a Ez 34:11, 16, Mt 18:12, 13, Lu 19:10
b Mt 18:14, Ro 12:15, 1Pe 2:25
c Ez 33:11, Lu 5:32
d Mt 9:13, Mr 2:17

varkens liet hoeden.[a] **16** Hij had
zijn maag graag willen vullen met
de carobepeulen die de varkens
aten, maar niemand gaf hem iets.
17 Toen hij tot bezinning
kwam, zei hij: “De loonarbeiders
van mijn vader hebben meer dan
genoeg te eten, terwijl ik hier
doodga van de honger! **18** Ik zal
naar mijn vader gaan en tegen
hem zeggen: ‘Vader, ik heb ge-
zondigd tegen de hemel en tegen
u. **19** Ik ben het niet meer waard
uw zoon te worden genoemd. Be-
handel me als een van uw loon-
arbeiders.’” **20** Hij vertrok met-
een en ging naar zijn vader. Toen
hij nog ver weg was, zag zijn va-
der hem al aankomen en kreeg
medelijden met hem. Hij rende
naar zijn zoon toe, omhelsde hem
en kuste hem. **21** Zijn zoon zei:
“Vader, ik heb gezondigd tegen
de hemel en tegen u.[b] Ik ben
het niet meer waard uw zoon te
worden genoemd.” **22** Maar de
vader zei tegen zijn slaven: “Haal
vlug het mooiste gewaad en
trek het hem aan. Doe een ring
aan zijn vinger en sandalen aan
zijn voeten. **23** Haal het gemes-
te kalf, slacht het en laten we
eten en feestvieren. **24** Want
deze zoon van mij was dood maar
is weer tot leven gekomen.[c] Hij
was verloren en is teruggevon-
den.” En ze begonnen feest te
vieren.
25 Zijn oudste zoon was op
dat moment op het land. Toen hij
terugging en in de buurt van het
huis kwam, hoorde hij muziek en
gedans. **26** Hij riep een van de
bedienden en vroeg wat er aan
de hand was. **27** Die antwoord-
de: “Uw broer is teruggekomen,
en uw vader heeft het gemeste
kalf geslacht omdat hij zijn zoon
gezond en wel* heeft teruggekre-
gen.” **28** Maar hij werd kwaad
en wilde niet naar binnen gaan.
Zijn vader kwam naar buiten en
drong erop aan dat hij binnen
zou komen. **29** Toen zei hij te-
gen zijn vader: “Ik werk al jaren
hard voor u en ik ben u nooit on-
gehoorzaam geweest. Toch hebt
u mij nog nooit een geitenbokje
gegeven zodat ik met mijn vrien-
den feest kon vieren. **30** Maar
nu komt die zoon van u terug,
die uw bezittingen er met de
hoeren doorheen heeft gejaagd,*
en u slacht het gemeste kalf voor
hem.” **31** Zijn vader zei: “Zoon,
jij bent altijd bij me geweest, en
alles wat van mij is, is ook van
jou. **32** Maar we moesten wel
feestvieren en blij zijn, want je
broer was dood maar is tot leven
gekomen. Hij was verloren en is
teruggevonden.”’

16 Daarna zei hij ook te-
gen de discipelen: ‘Een rij-
ke man had een beheerder* die
ervan werd beschuldigd dat hij
de eigendommen van zijn mees-
ter verkwistte. **2** Hij riep hem
dus bij zich en zei: “Wat hoor
ik allemaal over je? Je kunt het
huis niet langer besturen, dus
leg verantwoording af van je be-
heer.” **3** Toen zei de beheerder
bij zichzelf: “Wat moet ik doen?
Mijn meester wil het beheer van
me afnemen. Ik ben niet sterk ge-
noeg om te spitten en ik schaam
me om te bedelen. **4** Wacht, ik
weet al wat ik zal doen om er-
voor te zorgen dat mensen me in
hun huis zullen ontvangen wan-
neer ik straks als beheerder ont-
slagen ben!” **5** Hij liet iedereen
die bij zijn meester schulden had
een voor een bij zich komen. Hij
zei tegen de eerste: “Hoeveel ben
je mijn meester schuldig?” **6** De
man antwoordde: “Honderd ma-
ten* olijfolie.” Hij zei: “Hier is
de geschreven overeenkomst. Ga
zitten en schrijf vlug 50 op.”
7 Tegen een ander zei hij: “En

HFST. 15
a Le 11:7, 8
b 2Kr 7:14; Ps 32:5; Ps 51:4; Sp 28:13; Lu 18:13; 1Jo 1:9
c Ro 6:13; Ef 2:4, 5

15:27 *Of ‘veilig’.
15:30 *Lett.: ‘heeft verslonden’. **16:1** *Of ‘huisbestuurder’. **16:6** *Of ‘bath’. Een bath was 22 l. Zie App. B14.

jij, hoeveel ben jij hem schuldig?” De man antwoordde: “Honderd grote maten* tarwe.” Hij zei: “Hier is de geschreven overeenkomst. Schrijf 80 op.” **8** Ook al was de beheerder onrechtvaardig, toch prees zijn meester hem omdat hij met praktische wijsheid te werk was gegaan.* Want de zonen van deze wereld# gaan slimmer△ met elkaar⊠ om dan de zonen van het licht.[a]

9 Zo zeg ik jullie ook: Maak vrienden met behulp van de onrechtvaardige rijkdom,[b] zodat zij je in de eeuwige woonplaatsen zullen ontvangen wanneer die rijkdom wegvalt.[c] **10** Wie betrouwbaar* is in het kleine, is ook betrouwbaar in het grote, en wie onrechtvaardig is in het kleine, is ook onrechtvaardig in het grote. **11** Als je dus niet betrouwbaar blijkt te zijn als het gaat om de onrechtvaardige rijkdom, wie zal dan de ware rijkdom aan je toevertrouwen? **12** En als je niet betrouwbaar blijkt te zijn als het gaat om de bezittingen van een ander, wie zal je dan iets geven voor jezelf?[d] **13** Een knecht kan niet twee meesters dienen: óf hij zal de een haten en van de ander houden, óf hij zal juist aan de eerste gehecht zijn en de ander verachten. Je kunt niet God én de Rijkdom* dienen.’[e]

14 De farizeeën, die van geld hielden, luisterden naar die dingen en begonnen hem te bespotten.[f] **15** Hij zei tegen ze: ‘Jullie doen je bij de mensen rechtvaardig voor,[g] maar God kent jullie hart.[h] Wat bij mensen in hoog aanzien staat, is in Gods ogen walgelijk.[i]

16 Tot Johannes waren er de Wet en de Profeten. Vanaf die tijd wordt Gods Koninkrijk als goed nieuws bekendgemaakt, en alle soorten mensen streven ernaar het te bereiken.[a] **17** Hemel en aarde zouden nog eerder verdwijnen dan dat ook maar één deeltje van een letter* uit de wet onvervuld blijft.[b]

18 Iedereen die zich van zijn vrouw laat scheiden en met een ander trouwt, pleegt overspel. En iemand die met een gescheiden vrouw trouwt, pleegt overspel.[c]

19 Er was een rijke man die purperen en linnen kleding droeg en elke dag in weelde en luxe baadde. **20** Bij zijn poort werd altijd een bedelaar neergelegd die Lazarus heette en die onder de zweren zat. **21** Hij hoopte zijn maag te vullen met wat er van de tafel van de rijke man viel. Ook kwamen de honden zijn zweren likken. **22** Op een dag stierf de bedelaar en hij werd door de engelen naar Abraham* gedragen.

Ook de rijke man stierf en hij werd begraven. **23** In het Graf* keek hij op terwijl hij hevige pijn had, en hij zag in de verte Abraham met Lazarus naast zich.# **24** “Vader Abraham,” riep hij, “heb medelijden* en stuur Lazarus naar me toe. Dan kan hij het topje van zijn vinger in water dopen om mijn tong te verkoelen, want ik lijd hevige pijn in deze vlammen.” **25** Maar Abraham zei: “Kind, bedenk dat jij tijdens je leven heel veel goede dingen hebt gekregen, terwijl Lazarus het heel slecht heeft gehad. Nu wordt hij hier getroost

HFST. 16
a Jo 12:36; Ef 5:8; 1Th 5:5
b Mt 19:21; 1Ti 6:17
c Mt 25:34; Lu 12:20, 21
d Lu 12:48
e Mt 6:24
f Jes 53:3
g Mt 6:2; Mt 23:27, 28; Lu 18:9
h 1Sa 16:7; 1Kr 28:9; 2Kr 6:30
i 1Pe 5:5

2de kolom
a Mt 11:12, 13
b Mt 5:17, 18
c Mt 5:32; Mt 19:9; Mr 10:11, 12

16:7 *Of ‘kor’. Een kor was 220 l. Zie App. B14. **16:8** *Of ‘het slim had aangepakt’. #Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. △Lett.: ‘in praktisch opzicht wijzer’. ⊠Lett.: ‘hun eigen generatie’. **16:10** *Of ‘trouw’. **16:13** *Lett.: ‘mammon’.

16:17 *Of ‘één tittel’. **16:22** *Lett.: ‘naar de boezem van Abraham’. **16:23** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘aan zijn boezem’. **16:24** *Of ‘wees mij barmhartig’.

maar lijd jij hevige pijn. **26** Bovendien bevindt er zich tussen ons en jullie een grote kloof,* zodat niemand van hier naar jullie kan oversteken en ook niemand van daar naar ons.” **27** Toen zei hij: “Vader, dan vraag ik of u hem naar het huis van mijn vader wilt sturen **28** om mijn vijf broers een grondig getuigenis te geven, zodat zij niet in deze plaats van pijniging terechtkomen.” **29** Maar Abraham zei: “Ze hebben Mozes en de Profeten. Daar moeten ze naar luisteren.”[a] **30** Hij zei: “Nee, vader Abraham, maar als er iemand uit de dood opstaat en naar ze toe gaat, zullen ze berouw hebben.” **31** Maar hij antwoordde: “Als ze niet naar Mozes[b] en de Profeten luisteren, zullen ze ook niet overtuigd worden als er iemand uit de dood opstaat.”’

17 Toen zei hij tegen zijn discipelen: ‘Het is onvermijdelijk dat er struikelblokken komen. Maar wee degene die ze veroorzaakt! **2** Hij kan beter met een molensteen om zijn nek in zee worden gegooid dan dat hij een van deze kleinen laat struikelen.[c] **3** Let goed op jezelf. Als je broeder een zonde begaat, wijs hem dan terecht,[d] en als hij berouw heeft, vergeef hem dan.[e] **4** Zelfs als hij zeven keer per dag tegen je zondigt en zeven keer bij je terugkomt en zegt: “Ik heb berouw”, moet je hem vergeven.’[f]

5 De apostelen zeiden tegen de Heer: ‘Geef ons meer geloof.’[g] **6** De Heer antwoordde: ‘Als jullie geloof maar zo groot was als een mosterdzaadje, dan zouden jullie tegen deze zwarte moerbeiboom zeggen: “Trek je wortels uit de grond en plant jezelf in de zee!”, en dan zou hij jullie gehoorzamen.[h]

7 Stel dat je een slaaf hebt die voor je ploegt of op de kudde past. Als hij terugkomt van het land, zeg je dan tegen hem: “Kom maar meteen aan tafel”? **8** Nee, je zult eerder tegen hem zeggen: “Maak het avondeten voor me klaar, doe een schort voor en bedien me totdat ik klaar ben met eten en drinken. Daarna kun jij eten en drinken.” **9** Je zult de slaaf toch niet dankbaar zijn omdat die heeft gedaan wat hem was opgedragen? **10** Voor jullie geldt hetzelfde. Als jullie alles hebben gedaan wat je is opgedragen, zeg dan: “Wij zijn maar* slaven. We hebben gedaan wat we moesten doen.”’[a]

11 Terwijl hij naar Jeruzalem ging, trok hij door het grensgebied van Samaria en Galilea. **12** Toen hij een dorp binnenging, kwamen tien melaatsen hem tegemoet, maar ze bleven in de verte staan.[b] **13** Ze riepen: ‘Jezus, Meester, heb medelijden met ons!’* **14** Hij zag ze en zei tegen ze: ‘Ga je aan de priesters laten zien.’[c] Terwijl ze onderweg waren, werden ze weer rein.[d] **15** Een van hen ging terug toen hij zag dat hij genezen was, en hij prees God met luide stem. **16** Hij viel aan Jezus’ voeten neer en bedankte hem. Het was een Samaritaan.[e] **17** Jezus zei: ‘Alle tien zijn toch rein geworden? Waar zijn dan de andere negen? **18** Is er niemand anders teruggekomen om God te eren dan deze man van een ander volk?’ **19** Hij zei tegen hem: ‘Sta op en ga. Je geloof heeft je beter gemaakt.’[f]

20 De farizeeën vroegen hem wanneer Gods Koninkrijk zou komen.[g] Hij antwoordde: ‘Het Koninkrijk van God komt niet op een opvallende manier.* **21** De mensen zullen niet zeggen: “Kijk

---

16:26 *Lett.: ‘is er tussen (...) gevestigd’.

17:10 *Lett.: ‘nutteloze’. **17:13** *Of ‘wees ons barmhartig’. **17:20** *Lett.: ‘niet met opvallende waarneembaarheid’.

HFST. 16
a De 18:18; Lu 24:25-27
b Jo 5:46

HFST. 17
c Mt 18:6; Mr 9:42
d Sp 17:10
e Le 19:17; Mt 18:15
f Jes 55:7; Mt 6:12; Mt 18:21, 22; Kol 3:13; 1Pe 4:8
g Mr 9:23, 24; Heb 12:2
h Mt 17:20; Mt 21:21; Mr 11:23

2de kolom
a 1Kor 9:16
b Le 13:45, 46
c Le 14:2-4; De 24:8; Mt 8:3, 4; Lu 5:13, 14
d 2Kon 5:1, 14
e 2Kon 17:24; Jo 4:9
f Mt 9:22; Mr 5:34; Lu 7:50
g Mt 24:3

hier!” of: “Daar!” Want kijk! Gods
Koninkrijk is in jullie midden.’*[a]
22 Tegen de discipelen zei hij:
‘Er komt een tijd dat jullie ernaar
zullen verlangen een van de dagen
van de Mensenzoon te zien, maar
jullie zullen die niet zien. **23** En
mensen zullen tegen je zeggen:
“Kijk daar!” of: “Kijk hier!” Ga er
niet heen en loop niet achter ze
aan.[b] **24** Want net zoals de blik-
sem de hemel van de ene tot
de andere kant oplicht, zo zal
de Mensenzoon[c] zijn in die* tijd.[d]
25 Maar eerst moet hij veel lij-
den ondergaan en door deze gene-
ratie verworpen worden.[e] **26** In
de tijd van de Mensenzoon[f] zal
het net zo gaan als in de tijd
van Noach:[g] **27** de mensen aten
en dronken, mannen trouwden en
vrouwen werden uitgehuwelijkt,
tot de dag dat Noach de ark in
ging[h] en de vloed kwam, die hen
allemaal vernietigde.[i] **28** Het zal
net zo gaan als in de tijd van Lot:[j]
de mensen aten en dronken, ze
kochten en verkochten, ze plant-
ten en ze bouwden. **29** Maar op
de dag dat Lot uit Sodom ver-
trok, regende het vuur en zwa-
vel uit de hemel, waardoor ze alle-
maal werden vernietigd.[k] **30** Zo
zal het ook gaan op de dag waar-
op de Mensenzoon wordt geopen-
baard.[l]
31 Wie op die dag op het dak
van zijn huis is terwijl zijn bezit-
tingen in het huis zijn, moet niet
naar beneden gaan om die op te
halen. En wie buiten op het veld
is, moet niet teruggaan naar de
dingen die hij heeft achtergela-
ten. **32** Denk aan de vrouw van
Lot.[m] **33** Wie zijn leven* pro-
beert te redden, zal het verlie-
zen, maar wie het verliest, zal
het redden.[n] **34** Ik zeg jullie:
Die nacht zullen er twee perso-
nen in één bed liggen. De een zal
worden meegenomen, maar de
ander achtergelaten.[a] **35** Er zul-
len twee vrouwen samen graan
malen. De een zal worden mee-
genomen, maar de ander achter-
gelaten.’ **36** *— **37** Ze vroegen
hem: ‘Waar, Heer?’ Hij zei tegen
ze: ‘Waar het lichaam is, zullen de
arenden zich verzamelen.’[b]

18 Vervolgens vertelde hij hun
met een illustratie waarom
het nodig is altijd te bidden en
het niet op te geven.[c] **2** Hij zei:
‘In een bepaalde stad was een
rechter die geen ontzag voor God
had en geen respect voor men-
sen. **3** In die stad was ook een
weduwe, die steeds naar hem toe
ging en zei: “Zorg ervoor dat mij
recht wordt gedaan tegenover
mijn tegenpartij.” **4** Een tijdlang
wilde hij dat niet, maar later zei
hij bij zichzelf: “Hoewel ik geen
ontzag voor God en geen res-
pect voor mensen heb, **5** zal ik
er toch voor zorgen dat deze we-
duwe recht wordt gedaan, want
ze valt me de hele tijd lastig. An-
ders blijft ze maar komen met
haar eisen en mij het leven zuur
maken.”’*[d] **6** Toen zei de Heer:
‘Let op wat de rechter zei, ook
al was hij onrechtvaardig. **7** Zal
God er dan niet zeker voor zor-
gen dat er recht wordt gedaan
aan zijn uitverkorenen die dag
en nacht tot hem roepen,[e] ter-
wijl hij geduld met hen heeft?[f]
8 Ik zeg jullie: hij zal ervoor zor-
gen dat hun snel recht wordt ge-
daan. Maar wanneer de Mensen-
zoon komt, zal hij dan echt zo’n
geloof* op aarde vinden?’
9 Ook vertelde hij de volgen-
de illustratie aan mensen die
overtuigd waren van hun eigen
rechtvaardigheid en die op an-
deren neerkeken: **10** ‘Twee men-
sen gingen naar de tempel om te

17:21 *Of ‘is onder jullie’. **17:24** *Lett.: ‘zijn’. **17:33** *Of ‘ziel’.

17:36 *Zie App. A3. **18:5** *Of ‘totdat ze mij uiteindelijk in het gezicht slaat’. **18:8** *Of ‘dit geloof’. Lett.: ‘het geloof’.

HFST. 17
a Mt 12:28, Mt 21:5
b Mt 24:23, Mr 13:21, Lu 21:8, 1Jo 4:1
c Da 7:13
d Mt 24:27
e Mr 8:31, Mr 9:31, Lu 9:22
f Mt 24:37-39
g Ge 6:5
h Ge 7:7
i Ge 7:17, 21
j Ge 19:15
k Ge 19:24, 25
l 1Kor 1:7, 2Th 1:7, 8
m Ge 19:17, 26
n Mt 10:39, Mt 16:25, Mr 8:35, Lu 9:24, Jo 12:25

2de kolom
a Mt 24:40, 41
b Mt 24:28

HFST. 18
c Ro 12:12, Ef 6:18, Fil 4:6, Kol 4:2, 1Th 5:17
d Lu 11:7, 8
e Opb 6:9, 10
f 2Pe 3:9

bidden. De een was een farizeeër
en de ander een belastinginner.
11 De farizeeër ging staan en bad
bij zichzelf: “O God, ik dank u dat
ik niet zo ben als de rest: afper-
sers, onrechtvaardigen, overspe-
lige mensen, of zelfs zoals deze
belastinginner. **12** Ik vast twee
keer per week en ik geef een
tiende van al mijn inkomsten.”[a]
13 Maar de belastinginner stond
op een afstand en durfde niet
eens omhoog te kijken naar de he-
mel. Hij sloeg zich de hele tijd op
de borst en zei: “O God, ik ben
een zondaar. Heb medelijden met
mij.”*[b] **14** Ik zeg jullie: die man
ging naar huis en bleek recht-
vaardiger te zijn dan de farizeeër.[c]
Want iedereen die zichzelf ver-
hoogt, zal vernederd worden, en
iedereen die zichzelf vernedert,
zal verhoogd worden.’[d]

15 Mensen brachten kleine kin-
deren bij Jezus om ze door hem
te laten aanraken. Toen de dis-
cipelen dat zagen, wezen ze hen
terecht.[e] **16** Maar Jezus riep de
kleine kinderen bij zich en zei:
‘Laat de kinderen bij me komen.
Probeer ze niet tegen te houden,
want Gods Koninkrijk is voor men-
sen die zijn zoals zij.[f] **17** Ik ver-
zeker jullie: wie Gods Koninkrijk
niet aanvaardt als een kind, zal
het zeker niet binnengaan.’[g]

18 Een van de bestuurders
vroeg hem: ‘Goede Meester, wat
moet ik doen om eeuwig le-
ven te krijgen?’*[h] **19** Jezus zei
tegen hem: ‘Waarom noem je mij
goed? Niemand is goed, behalve
één, God.[i] **20** Je kent de gebo-
den: “Pleeg geen overspel,[j] moord
niet,[k] steel niet,[l] leg geen vals
getuigenis af,[m] eer* je vader en
je moeder.”’[n] **21** Daarop zei hij:
‘Van jongs af aan heb ik me aan
al die dingen gehouden.’ **22** Toen
Jezus dat hoorde, zei hij: ‘Er is
nog één ding dat je moet doen:
verkoop alles wat je hebt en ver-
deel de opbrengst onder de ar-
men. Dan zul je een schat in de
hemel hebben. Kom, wees mijn
volgeling.’[a] **23** Toen hij dat hoor-
de, werd hij diepbedroefd, want hij
was heel rijk.[b]

24 Jezus keek naar hem en zei:
‘Wat zal het voor mensen die geld
hebben moeilijk zijn om het Ko-
ninkrijk van God binnen te gaan![c]
25 Het is voor een kameel mak-
kelijker om door het oog van een
naald te gaan dan voor een rijke
om het Koninkrijk van God bin-
nen te gaan.’[d] **26** Degenen die
dat hoorden, vroegen: ‘Wie kan
er dan eigenlijk worden gered?’[e]
27 Hij antwoordde: ‘Wat bij men-
sen onmogelijk is, is bij God wel
mogelijk.’[f] **28** Toen zei Petrus:
‘Maar wij hebben alles achterge-
laten wat we hadden en zijn je
gevolgd!’[g] **29** Jezus zei tegen ze:
‘Ik verzeker jullie: er is niemand
die zijn huis of zijn vrouw of
broers of ouders of kinderen
heeft verlaten voor Gods Konink-
rijk,[h] **30** die geen veelvoud daar-
van zal krijgen in deze tijd, en in
het toekomstige tijdperk* eeuwig
leven.’[i]

31 Hij nam de twaalf apart en
zei: ‘Luister, we gaan naar Jeru-
zalem, en alles wat door de pro-
feten over de Mensenzoon is ge-
schreven, zal in vervulling gaan.*[j]
32 Hij zal aan heidenen* worden
overgeleverd[k] en hij zal bespot,[l]
beledigd en bespuugd worden.[m]
33 Nadat ze hem hebben ge-
geseld, zullen ze hem doden,[n]
maar op de derde dag zal hij op-
staan.’[o] **34** Ze begrepen er al-
leen niets van omdat de beteke-
nis van die woorden voor hen
verborgen was. Ze konden niet
vatten wat hij zei.

18:13 *Of ‘wees mij barmhartig’. **18:18** *Lett.: ‘erven’. **18:20** *Of ‘toon respect voor’.

18:30 *Of ‘komende samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **18:31** *Of ‘volbracht worden’. **18:32** *Zie Woordenlijst.

HFST. 18
a Mt 23:23
b Ps 51:1-3
c Jes 66:2; Mt 21:28-31
d Jes 2:11; Mt 23:12; Jak 4:6; 1Pe 5:5
e Mt 19:13-15; Mr 10:13-16
f 1Pe 2:2
g Mt 18:3; Mr 10:15
h Mt 19:16-22; Mr 10:17-22; Lu 10:25-28
i Mt 19:17; Mr 10:18
j Ex 20:14; De 5:18
k Ex 20:13; De 5:17
l Ex 20:15; De 5:19
m Ex 20:16; De 5:20
n Ex 20:12; De 5:16; Ro 13:9; Ef 6:2

2de kolom
a Mt 6:20; Mt 19:21; Mr 10:21; Lu 12:33; 1Ti 6:18, 19
b Mt 19:22; Mr 10:22
c Sp 11:28; Mt 19:23; Mr 10:23, 24; 1Ti 6:9
d Mt 19:24; Mr 10:25
e Mt 19:25
f Mt 19:26; Mr 10:27
g Mt 19:27
h Mt 19:28, 29; Mr 10:29, 30
i Opb 2:10
j Mt 16:21; Mt 20:17-19; Mr 10:32-34
k Mt 27:2; Han 3:13
l Ps 22:7
m Jes 50:6
n Jes 53:5, 7
o Mr 10:33, 34; Lu 9:22

35 Toen Jezus in de buurt
van Jericho kwam, zat er langs
de weg een blinde te bedelen.[a]
36 Hij hoorde een grote groep
mensen voorbijkomen en vroeg
wat er aan de hand was. **37** Ze
vertelden hem: ‘Jezus de Nazarener
komt voorbij.’ **38** Toen riep
hij: ‘Jezus, Zoon van David, heb
medelijden met mij!’* **39** Degenen
die vooropliepen, snauwden
hem toe dat hij zijn mond moest
houden. Maar hij riep nog harder:
‘Zoon van David, heb medelijden
met mij!’* **40** Jezus bleef
staan en zei dat de man bij hem
gebracht moest worden. Toen
de man bij hem was, vroeg Jezus
hem: **41** ‘Wat wil je dat ik
voor je doe?’ Hij zei: ‘Heer, laat
me weer zien.’ **42** Jezus zei tegen
hem: ‘Je kunt weer zien. Je
geloof heeft je beter gemaakt.’[b]
43 Meteen kon hij weer zien. Hij
ging hem volgen[c] en eerde God.
Ook alle mensen die het zagen,
loofden God.[d]

19 Toen ging hij Jericho in en
trok door de stad. **2** Er
was daar een man die Zacheüs
heette. Hij was hoofd van de
belastinginners en hij was rijk.
3 Hij probeerde te zien wie Jezus
was, maar dat lukte niet omdat
er zo veel mensen waren en
hij klein van stuk was. **4** Daarom
rende hij vooruit en klom
in een vijgenboom* om Jezus te
zien, die daar voorbij zou komen.
5 Toen Jezus bij die plek kwam,
keek hij omhoog en zei tegen
hem: ‘Zacheüs, kom vlug naar
beneden, want vandaag moet ik
in jouw huis te gast zijn.’ **6** Hij
kwam snel naar beneden en ontving
hem vol vreugde. **7** Maar
alle mensen die het zagen, mopperden:
‘Hij is te gast in het
huis van een zondaar.’[e] **8** Zacheüs
stond op en zei tegen hem:
‘Heer, de helft van mijn bezittingen
geef ik aan de armen, en
de mensen die ik heb afgeperst,*
geef ik vier keer zo veel terug.’[a]
9 Jezus zei tegen hem: ‘Vandaag
is er redding gekomen voor
dit huis, want ook jij* bent een
zoon van Abraham. **10** De Mensenzoon
is namelijk gekomen om
te zoeken en te redden wat verloren
was.’[b]

11 Terwijl ze naar hem luisterden,
vertelde hij hun nog een
illustratie, omdat hij dicht bij Jeruzalem
was en ze dachten dat
Gods Koninkrijk onmiddellijk zou
verschijnen.[c] **12** Hij zei: ‘Een
man van hoge afkomst ging op
reis naar een ver land[d] om het
koningschap te ontvangen. Daarna
zou hij terugkomen. **13** Hij
riep tien van zijn slaven, gaf ze
tien minen* en zei tegen ze: “Doe
er zaken mee totdat ik kom.”[e]
14 Maar de burgers hadden een
hekel aan hem. Ze stuurden gezanten
achter hem aan met de
boodschap: “Wij willen niet dat
die man koning over ons wordt.”

15 Uiteindelijk kwam hij terug
nadat hij het koningschap*
had ontvangen. Hij riep de slaven
aan wie hij het geld# had gegeven
bij zich, omdat hij wilde
weten hoeveel ze met zakendoen
hadden verdiend.[f] **16** De
eerste kwam naar voren en zei:
“Heer, uw mine heeft tien minen
opgeleverd.”[g] **17** Hij zei tegen
hem: “Goed gedaan! Je bent
een goede slaaf. Omdat je bewezen
hebt dat je betrouwbaar bent
in iets kleins, geef ik je het gezag
over tien steden.”[h] **18** De tweede
kwam en zei: “Heer, uw mine

18:38, 39 *Of ‘wees mij barmhartig’. **19:4** *Of ‘sycomoorboom’, ‘moerbeivijgenboom’.

19:8 *Of ‘afgeperst door valse beschuldiging’. **19:9** *Lett.: ‘hij’. **19:13** *Een Griekse mine woog 340 g en was waarschijnlijk 100 drachmen waard. Zie App. B14. **19:15** *Of ‘koninkrijk’. #Lett.: ‘zilver’.

HFST. 18
a Mt 20:29-34, Mr 10:46-52
b Lu 7:50, Lu 17:19
c Mt 20:34
d Lu 5:26

HFST. 19
e Mt 9:11, Lu 5:30, Lu 15:2

2de kolom
a Ex 22:1, Le 6:4, 5
b Ez 34:16, Mt 9:13, Mt 15:24, Lu 15:4, Ro 5:8, 1Ti 1:15
c Han 1:6
d Mt 25:14, Mr 13:34, Jo 18:36
e Mt 25:15
f Mt 25:19
g Mt 25:20, 21
h Lu 16:10

heeft vijf minen opgebracht.”[a]
19 Tegen die slaaf zei hij: “Jij
krijgt het gezag over vijf steden.”
20 Maar de volgende kwam en
zei: “Heer, hier is uw mine. Ik
heb hem verborgen in een doek.
21 Ik was namelijk bang voor u
omdat u een strenge man bent. U
neemt wat u niet hebt uitgezet en
u oogst wat u niet hebt gezaaid.”[b]
22 Tegen hem zei hij: “Slechte
slaaf, met je eigen woorden zal ik
je veroordelen. Je wist toch dat
ik een strenge man ben en dat
ik neem wat ik niet heb uitge-
zet en oogst wat ik niet heb ge-
zaaid?[c] **23** Waarom heb je mijn
geld* dan niet naar een bank ge-
bracht? Dan had ik het bij mijn
aankomst met rente teruggekre-
gen.”

24 Toen zei hij tegen dege-
nen die erbij stonden: “Pak de
mine van hem af en geef die aan
de slaaf die tien minen heeft.”[d]
25 Maar ze zeiden tegen hem:
“Heer, hij heeft al tien minen!”
26 Hij antwoordde: “Ik zeg jul-
lie: Wie heeft, zal meer krijgen.
Maar van wie niets heeft, zal zelfs
wat hij heeft worden afgenomen.[e]
27 En breng mijn vijanden die
niet wilden dat ik koning over
ze werd bij me en dood ze voor
mijn ogen.”’

28 Nadat Jezus dat had gezegd,
reisde hij verder richting Jeruza-
lem. **29** Toen hij dicht bij Bethfa̱-
gé en Betha̱nië kwam, bij de berg
die de Olijfberg[f] wordt genoemd,
stuurde hij twee van zijn disci-
pelen eropuit[g] **30** en zei: ‘Ga het
dorp in dat jullie daar zien. Zodra
je er binnenkomt, zul je een vast-
gebonden veulen vinden waarop
nog nooit iemand heeft gezeten.
Maak het los en breng het hier.
31 Als iemand vraagt: “Waar-
om maken jullie het los?”, moe-
ten jullie zeggen: “De Heer heeft
het nodig.”’ **32** Ze gingen op weg
en vonden het veulen, precies
zoals hij had gezegd.[a] **33** Toen
ze het veulen losmaakten, zei-
den de eigenaars: ‘Waarom maken
jullie het veulen los?’ **34** Ze ant-
woordden: ‘De Heer heeft het no-
dig.’ **35** Ze brachten het veulen
bij Jezus, legden hun bovenkle-
ren over het dier heen en lieten
Jezus erop zitten.[b]

36 Terwijl hij reed, spreidden
de mensen hun bovenkleren op
de weg uit.[c] **37** Toen hij bij de
weg kwam die van de Olijfberg
naar beneden loopt, begon de
hele groep discipelen te juichen
en God met luide stem te prijzen
voor alle wonderen* die ze had-
den gezien. **38** Ze zeiden: ‘Ge-
zegend is degene die komt als
de Koning in Jehovah’s* naam!
Vrede in de hemel en glorie in
de hoogste hoogten!’[d] **39** Maar
enkele farizeeën uit de menigte
zeiden tegen hem: ‘Meester, wijs
uw discipelen terecht.’[e] **40** Hij
antwoordde: ‘Ik zeg jullie: als zij
zouden zwijgen, zouden de ste-
nen het uitroepen.’

41 Toen hij dichterbij kwam
en naar de stad keek, begon
hij te huilen[f] **42** en zei: ‘Had jij
vandaag maar ingezien wat vre-
de brengt — maar nu is dat voor
je ogen verborgen.[g] **43** Want er
komt een tijd dat je vijanden een
belegeringswal van puntige pa-
len om je heen zullen bouwen.
Ze zullen je omsingelen en je van
alle kanten belegeren.*[h] **44** Ze
zullen je met de grond gelijkma-
ken en je kinderen verpletteren.[i]
Ze zullen in jou geen steen op
de andere laten,[j] omdat je de tijd
waarin je werd geïnspecteerd,
niet hebt herkend.’

45 Toen ging hij de tempel in
en joeg iedereen weg die daar
aan het verkopen was.[k] **46** Hij
zei tegen ze: ‘Er staat geschre-

HFST. 19
a Mt 25:22, 23
b Mt 25:24
c Mt 25:26, 27
d Mt 25:28
e Mt 13:12; Mt 25:29; Mr 4:25; Lu 8:18
f Han 1:12
g Mt 21:1-3; Mr 11:1-6

2de kolom
a Mt 21:6, 7
b Za 9:9; Mr 11:7-10; Jo 12:14, 15
c Mt 21:8
d Ps 118:26; Mt 21:9; Mr 11:9
e Mt 21:15; Jo 12:19
f Jo 11:35
g Jes 6:9, 10; Mt 13:14
h De 28:52; Da 9:26; Lu 21:20
i Lu 23:28, 29
j Mt 24:2; Mr 13:2; Lu 21:6
k Mt 21:12; Mr 11:15, 16

19:23 *Lett.: ‘zilver’.

19:37 *Lett.: ‘krachtige werken’. **19:38** *Zie App. A5. **19:43** *Of ‘benauwen’.

ven: “Mijn huis zal een huis van
gebed zijn”,[a] maar jullie hebben
er een rovershol van gemaakt!’[b]
47 Hij ging elke dag in de tem-
pel onderwijzen. De overpries-
ters, de schriftgeleerden en de
leiders van het volk wilden hem
uit de weg ruimen.[c] **48** Maar ze
konden geen manier vinden om
dat te doen, want de mensen ble-
ven steeds bij hem in de buurt
om naar hem te luisteren.[d]

20 Op een van de dagen dat hij
het volk in de tempel onder-
wees en het goede nieuws bekend-
maakte, kwamen de overpriesters
en de schriftgeleerden met de
oudsten naar hem toe. **2** Ze zei-
den tegen hem: ‘Vertel ons eens:
Met welk recht doet u deze din-
gen? En wie heeft u dat recht gege-
ven?’[e] **3** Hij antwoordde: ‘Ik zal
jullie ook een vraag stellen. Vertel
me eens: **4** was de doop van Jo-
hannes uit de hemel of uit de men-
sen?’* **5** Ze overlegden en zei-
den tegen elkaar: ‘Als we zeggen:
“Uit de hemel”, dan zal hij zeg-
gen: “Waarom hebben jullie hem
dan niet geloofd?” **6** Maar als we
zeggen: “Uit de mensen”, dan zal
het hele volk ons stenigen, want
zij zijn ervan overtuigd dat Johan-
nes een profeet was.’[f] **7** Ze ant-
woordden dus dat ze niet wisten
waar die vandaan kwam. **8** Je-
zus zei: ‘Dan vertel ik jullie ook
niet met welk recht ik deze din-
gen doe.’
9 Daarna vertelde hij het volk
de volgende illustratie: ‘Een man
legde een wijngaard aan,[g] ver-
huurde die aan wijnbouwers en
vertrok voor lange tijd naar
het buitenland.[h] **10** In de oogst-
tijd stuurde hij een slaaf naar de
wijnbouwers om wat vruchten van
de wijngaard in ontvangst te ne-
men. Maar de wijnbouwers sloe-
gen de slaaf in elkaar en stuur-
den hem met lege handen weg.[i]
11 Hij stuurde nog een slaaf naar
ze toe. Ze sloegen en vernederden
ook hem en stuurden hem met
lege handen weg. **12** Vervolgens
stuurde hij een derde slaaf. Ook
die verwondden ze en ze gooiden
hem eruit. **13** Toen zei de eige-
naar van de wijngaard: “Wat zal
ik doen? Ik zal mijn geliefde zoon[a]
sturen. Voor hem zullen ze vast
respect hebben.” **14** Maar toen
de wijnbouwers hem zagen, over-
legden ze met elkaar en zeiden:
“Daar is de erfgenaam. Laten we
hem doden, dan is de erfenis
voor ons!” **15** Ze gooiden hem de
wijngaard uit en doodden hem.[b]
Wat zal de eigenaar van de wijn-
gaard nu met ze doen? **16** Hij
zal komen en die wijnbouwers om-
brengen, en hij zal de wijngaard
aan anderen geven.’
Toen ze dat hoorden, zeiden ze:
‘Dat nooit!’ **17** Maar hij keek ze
aan en zei: ‘Wat betekent dan wat
er geschreven staat: “De steen die
de bouwers hebben afgekeurd, is
juist de belangrijkste hoeksteen*
geworden”?[c] **18** Iedereen die op
deze steen valt, zal verpletterd
worden.[d] En iedereen op wie de
steen valt, zal erdoor verbrijzeld
worden.’
19 Op dat moment wilden de
schriftgeleerden en de overpries-
ters hem grijpen, omdat ze be-
grepen dat de illustratie over hen
ging. Maar ze waren bang voor
het volk.[e] **20** Ze hielden hem
scherp in de gaten en stuurden
mannen die ze in het geheim had-
den gehuurd om zich rechtvaar-
dig voor te doen. Ze wilden hem
namelijk op zijn woorden van-
gen,[f] zodat ze hem aan de over-
heid konden uitleveren, aan het
gezag van de gouverneur. **21** Ze
legden hem een vraag voor:
‘Meester, we weten dat wat u zegt
en onderwijst juist is en dat u
geen vooroordeel hebt, en dat u

HFST. 19
a Jes 56:7
b Jer 7:11; Mt 21:13; Mr 11:17; Jo 2:16
c Mr 11:18
d Mr 12:37; Lu 21:38

HFST. 20
e Mt 21:23-27; Mr 11:27-33
f Lu 7:29
g Jes 5:7
h Mt 21:33-41; Mr 12:1-9
i 2Kon 17:13,14; 2Kr 36:15, 16; Han 7:52; Heb 11:36, 37

2de kolom
a Mt 17:5; Jo 3:16
b Han 3:15
c Ps 118:22; Jes 28:16; Mt 21:42, 44; Mr 12:10, 11; Han 4:11; 1Pe 2:7
d Jes 8:14, 15
e Mt 21:45, 46; Mr 12:12
f Mt 22:15-22; Mr 12:13-17

20:4 *Of ‘van menselijke oorsprong’.

20:17 *Lett.: ‘het hoofd van de hoek’.

de waarheid over Gods weg onderwijst. **22** Is het toegestaan*
caesar belasting# te betalen of
niet?’ **23** Maar hij doorzag hun
sluwe bedoelingen en zei tegen
ze: **24** ‘Laat me een denarius*
zien. Van wie zijn de afbeelding en
het opschrift?’ Ze antwoordden:
‘Van caesar.’ **25** Hij zei tegen ze:
‘Geef dan in elk geval aan caesar
wat van caesar is,[a] maar aan God
wat van God is.’[b] **26** Ze konden
hem in het bijzijn van het volk
dus niet op zijn woorden vangen.
Verbaasd over zijn antwoord zeiden ze verder niets.

27 Toen kwamen er sadduceeën naar hem toe, die zeggen dat
er geen opstanding is.[c] Ze vroegen:[d] **28** ‘Meester, Mozes heeft
geschreven: “Als iemands broer
kinderloos sterft en een vrouw
achterlaat, moet zijn broer met de
weduwe trouwen en nakomelingen verwekken voor zijn broer.”[e]
29 Nu waren er zeven broers. De
eerste trouwde maar stierf kinderloos. **30** Daarom trouwde de
tweede broer met de weduwe
31 en later ook de derde. Zo ging
het met alle zeven: ze stierven en
lieten geen kinderen na. **32** Uiteindelijk stierf ook de vrouw.
33 Wie zal haar in de opstanding
als vrouw krijgen? Want ze zijn
alle zeven met haar getrouwd geweest.’

34 Jezus zei tegen ze: ‘De
kinderen van deze wereld* trouwen en worden uitgehuwelijkt.
35 Maar degenen die waardig
zijn bevonden om deel te hebben
aan die wereld* en aan de opstanding uit de dood, trouwen
niet en worden niet uitgehuwelijkt.[f] **36** Ze kunnen trouwens
ook niet meer sterven, want ze
zijn als de engelen, en als kinderen van de opstanding zijn ze
Gods kinderen. **37** Maar dat de
doden worden opgewekt, heeft
ook Mozes onthuld in het verslag over de doornstruik, waarin
hij Jehovah* “de God van Abraham, de God van Isaäk en de
God van Jakob”[a] noemt. **38** Hij
is geen God van de doden, maar
van de levenden, want voor hem*
leven ze allemaal.’[b] **39** Sommige
schriftgeleerden zeiden daarop:
‘Meester, u hebt goed gesproken.’
40 Ze durfden hem namelijk geen
enkele vraag meer te stellen.

41 Maar hij vroeg hun: ‘Hoe
kan er gezegd worden dat de Christus Davids zoon is?[c] **42** Want David zegt zelf in het boek Psalmen:
“Jehovah* heeft tegen mijn Heer
gezegd: ‘Ga aan mijn rechterhand zitten **43** totdat ik je vijanden aan je voeten leg als een voetenbank.’”[d] **44** David noemt hem
dus Heer. Hoe kan hij dan zijn
zoon zijn?’

45 Terwijl het hele volk luisterde, zei hij tegen zijn discipelen: **46** ‘Pas op voor de schriftgeleerden. Ze lopen rond in lange
gewaden en willen graag begroet
worden op het marktplein. Ook
zitten ze in de synagoge graag
vooraan* en willen ze de beste
plaatsen hebben bij feestmaaltijden.[e] **47** Ze verslinden de huizen* van de weduwen en zeggen
voor de schijn lange gebeden op.
Hun staat een strenger# oordeel
te wachten.’

21 Toen hij opkeek, zag hij
de rijken hun giften in de
geldkisten doen.[f] **2** Hij zag ook
dat een arme weduwe er twee
kleine muntjes* in deed[g] **3** en

HFST. 20
a Ro 13:7, Tit 3:1, 1Pe 2:13
b Mt 22:21, Mr 12:17
c Han 23:8
d Mt 22:23-28, Mr 12:18-23
e Ge 38:7, 8, De 25:5, 6
f Mt 22:29, 30, Mr 12:24, 25

2de kolom
a Ex 3:2, 6, Mt 22:31-33, Mr 12:26, 27
b Mt 22:32
c Mt 22:41-46, Mr 12:35-37
d Ps 110:1, Han 2:34, 35
e Mt 23:2, 6, 7, Mr 12:38-40

HFST. 21
f Mr 12:41
g Mr 12:42

20:22 *Of ‘juist’. #Of ‘hoofdgeld’. **20:24** *Zie App. B14. **20:34** *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **20:35** *Of ‘dat tijdperk’, ‘dat samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst.

20:37, 42 *Zie App. A5. **20:38** *Of ‘vanuit zijn standpunt’. **20:46** *Of ‘op de beste plaatsen’. **20:47** *Of ‘bezittingen’. #Of ‘zwaarder’. **21:2** *Lett.: ‘twee lepta’, muntjes die heel weinig waarde hadden. Zie App. B14.

hij zei: ‘Ik verzeker jullie: deze arme weduwe heeft er meer in gedaan dan alle anderen.[a] **4** Want die anderen hebben iets gegeven van wat ze overhadden, maar zij heeft van haar armoede* alles gegeven wat ze had, alles waarvan ze moest leven.’[b]

5 Later hadden sommigen het erover dat de tempel versierd was met prachtige stenen en opgedragen voorwerpen.*[c] **6** Toen zei Jezus: ‘Er komt een tijd dat alles wat jullie hier zien, afgebroken zal worden. Niet één steen zal op de andere blijven.’[d] **7** Daarop vroegen ze hem: ‘Meester, wanneer zal dat allemaal gebeuren? En wat zal het teken zijn dat die dingen gaan gebeuren?’[e] **8** Hij zei: ‘Pas op dat je niet wordt misleid,[f] want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zeggen: “Ik ben het” en: “De tijd* is gekomen.” Ga ze niet achterna.[g] **9** Als jullie horen van oorlogen en ongeregeldheden,* raak dan niet in paniek. Want die dingen moeten eerst gebeuren, maar het einde zal niet meteen komen.’[h]

10 Daarna zei hij tegen ze: ‘Het ene volk zal strijden* tegen het andere,[i] en het ene koninkrijk tegen het andere.[j] **11** Er zullen grote aardbevingen zijn en in de ene plaats na de andere voedseltekorten en epidemieën.[k] Ook zullen er angstaanjagende dingen te zien zijn en zullen er uit de hemel grote tekenen zijn.

12 Maar voordat al die dingen gebeuren, zullen de mensen jullie oppakken en vervolgen,[l] en jullie overleveren aan synagogen en gevangenissen. Jullie zullen ter wille van mijn naam voor koningen en bestuurders gesleept worden.[a] **13** Het zal ertoe leiden dat jullie een getuigenis zullen geven. **14** Neem je dus voor* om niet van tevoren uit te denken hoe je je moet verdedigen,[b] **15** want ik zal jullie woorden van wijsheid* geven die al jullie tegenstanders bij elkaar niet kunnen weerstaan of tegenspreken.[c] **16** Ook zullen jullie zelfs door ouders, broers, familie en vrienden worden overgeleverd,* en sommigen van jullie zullen ter dood worden gebracht.[d] **17** En jullie zullen vanwege mijn naam door alle mensen worden gehaat.[e] **18** Toch zal geen haar van je hoofd verloren gaan.[f] **19** Door te volharden zul je je leven redden.*[g]

20 Maar wanneer jullie zien dat Jeruzalem door legertroepen omsingeld is,[h] weet dan dat de verwoesting van de stad dichtbij is.[i] **21** Dan moeten degenen die in Judea zijn, naar de bergen vluchten,[j] en degenen die in de stad zijn, moeten vertrekken. En wie op het land is, moet niet de stad in gaan, **22** want dit zijn dagen waarin het oordeel wordt voltrokken* zodat alles wat geschreven staat, zal worden vervuld. **23** Wee de vrouwen die in die tijd zwanger zijn of een kind aan de borst hebben![k] Want er zal veel ellende over het land komen en dit volk zal zwaar gestraft worden. **24** Ze zullen door het zwaard omkomen of als gevangenen naar alle volken worden weggevoerd.[l] En Jeruzalem zal door de heidenen* worden vertrapt totdat de vastgestelde tijd van de heidenen voorbij is.[m]

25 Ook zullen er tekenen zijn in de zon, de maan en de

HFST. 21
a Mr 12:43, 44; 2Kor 8:12
b Mt 22:37
c Mt 24:1, 2; Mr 13:1, 2
d Lu 19:44
e Mt 24:3; Mr 13:4
f 2Ti 3:13; 1Jo 4:1; Opb 12:9
g Mt 24:4, 5; Mr 13:5, 6
h Mt 24:6; Mr 13:7
i Opb 6:4
j Mt 24:7; Mr 13:8
k Han 11:28; Opb 6:8
l Jo 16:2

2de kolom
a Mt 10:17, 18; Mt 24:9; Mr 13:9; Han 25:23; Opb 2:10
b Lu 12:11, 12
c Mr 13:11; Han 6:8, 10
d Mi 7:6; Mr 13:12, 13; Han 7:59
e Mt 10:22; Mt 24:9
f Mt 10:29, 30; Lu 12:6, 7
g Mt 24:13; Ro 5:3, 4; Heb 10:36; 2Pe 1:5, 6
h Lu 19:43
i Da 9:26; Mt 23:37, 38; Mt 24:15, 16
j Mr 13:14
k Mt 24:19; Mr 13:17; Lu 23:28, 29
l De 28:64; Da 9:26
m Da 4:25

21:4 *Of ‘gebrek’. **21:5** *Of ‘gewijde geschenken’. **21:8** *Of ‘vastgestelde tijd’. **21:9** *Of ‘onlusten’, ‘opstanden’. **21:10** *Lett.: ‘opstaan’.

21:14 *Lett.: ‘besluit in je hart’. **21:15** *Lett.: ‘een mond en wijsheid’. **21:16** *Of ‘verraden’. **21:19** *Of ‘je ziel verwerven’. **21:22** *Of ‘dagen van wraak’. **21:24** *Of ‘volken’. Zie Woordenlijst.

sterren,[a] en op aarde zullen de
volken doodsbang zijn en geen
uitweg weten vanwege het gebul-
der van de woeste zee. **26** De
mensen zullen bezwijken van
angst en spanning om wat er
over de bewoonde aarde komt,
want de hemelse krachten zul-
len worden geschud. **27** En dan
zullen ze de Mensenzoon[b] in een
wolk zien komen met kracht
en grote majesteit.*[c] **28** Als die
dingen beginnen te gebeuren,
ga dan rechtop staan en hef je
hoofd op, want je bevrijding is
dichtbij.’

29 Toen vertelde hij hun een
illustratie: ‘Kijk eens naar de vij-
genboom en alle andere bomen.[d]
30 Als je ziet dat ze in de knop
staan, weet je dat het bijna zo-
mer is. **31** Zo weten jullie ook,
als jullie die dingen zien ge-
beuren, dat Gods Koninkrijk na-
bij is. **32** Ik verzeker jullie dat
deze generatie niet zal verdwij-
nen voordat al die dingen gebeu-
ren.[e] **33** Hemel en aarde zullen
verdwijnen, maar mijn woorden
zullen nooit verdwijnen.[f]

34 Let goed op jezelf, zodat je
hart nooit overbelast raakt door
te veel eten en te veel drinken[g]
en de zorgen van het leven.[h] An-
ders overvalt die dag je plotse-
ling, **35** als een val die dicht-
klapt.[i] Want die dag zal komen
over alle mensen die op aar-
de leven. **36** Blijf dus wakker[j]
en blijf smeken[k] dat het je zal
lukken om aan al deze dingen
die moeten gebeuren te ontko-
men en om vóór de Mensenzoon
te staan.’[l]

37 Overdag onderwees hij in
de tempel maar ’s avonds ver-
trok hij naar de Olijfberg om
daar te overnachten. **38** ’s Mor-
gens vroeg kwam het volk dan
weer bij hem in de tempel om
naar hem te luisteren.

22 Het Feest van het Onge-
zuurde Brood, dat Pascha[a]
wordt genoemd, was bijna aange-
broken.[b] **2** De overpriesters en
de schriftgeleerden zochten naar
een goede manier om hem uit
de weg te ruimen,[c] want ze wa-
ren bang voor het volk.[d] **3** Toen
kwam Satan in Judas, degene
die Iskariot werd genoemd en die
bij de twaalf hoorde.[e] **4** Hij ging
naar de overpriesters en de tem-
pelwachters om te overleggen
hoe hij hem aan hen kon verra-
den.[f] **5** Ze waren opgetogen en
spraken af hem zilverstukken te
geven.[g] **6** Hij ging akkoord en
begon te zoeken naar een goed
moment om hem aan hen te ver-
raden zonder dat er veel mensen
bij waren.

7 Toen brak de dag van het
Feest van het Ongezuurde Brood
aan, de dag waarop het pascha-
offer gebracht moest worden.[h]
8 Jezus stuurde Petrus en Johan-
nes eropuit en zei: ‘Ga de pascha-
maaltijd voor ons klaarmaken, zo-
dat we die kunnen eten.’[i] **9** Ze
vroegen hem: ‘Waar wil je dat
we het klaarmaken?’ **10** Hij ant-
woordde: ‘Wanneer jullie de stad
in gaan, zal jullie een man te-
gemoetkomen die een waterkruik
draagt. Volg hem naar het huis dat
hij binnengaat.[j] **11** Zeg tegen de
eigenaar van het huis: “De Mees-
ter vraagt u: ‘Waar is het gasten-
vertrek waar ik met mijn discipe-
len de paschamaaltijd kan eten?’”
12 De man zal jullie dan boven
een grote kamer laten zien die al
is ingericht. Maak het daar klaar.’
13 Ze vertrokken en vonden het
precies zoals hij hun had gezegd.
En ze maakten alles klaar voor
het Pascha.

14 Toen het zover was, ging hij
samen met de apostelen aan ta-
fel.*[k] **15** Hij zei tegen ze: ‘Ik heb
er echt naar verlangd om deze
paschamaaltijd met jullie te eten

HFST. 21
a Mt 24:29, Mr 13:24, 25
b Da 7:13
c Mt 24:30, Mr 13:26, Opb 1:7
d Mt 24:32, 33, Mr 13:28, 29
e Mt 24:34, Mr 13:30
f Mt 24:35, Mr 13:31
g Jes 5:11, 12, Ro 13:13
h Sp 11:4, Mt 6:25, 1Ti 6:8
i 1Th 5:2, 3, 2Pe 3:10
j Mt 25:13, Mr 13:33, 1Kor 16:13, 1Pe 5:8
k Ro 12:12, Ef 6:18, 1Pe 4:7
l Mt 24:42, Mr 13:35, Opb 6:16, 17, Opb 16:15

2de kolom

HFST. 22
a Le 23:5-8, Lu 22:7, Jo 13:1
b Ex 12:3, 6
c Lu 9:22
d Mt 21:45, 46, Mt 26:3-5, Mr 14:1, 2, Lu 20:19
e Mt 26:14-16, Mr 14:10, 11, Jo 6:70, Jo 13:2, 27, Han 1:16, 17
f Jo 13:18
g Za 11:12
h Ex 12:14, 18, De 16:1, 2, Mt 26:17, Mr 14:12
i Ex 12:8
j Mt 26:18, 19, Mr 14:13-16
k Mt 26:20, Mr 14:17

21:27 * Of ‘heerlijkheid’.

22:14 * Of ‘aan tafel aanliggen’.

vóór mijn lijden. **16** Want ik zeg
jullie: ik zal het niet meer eten
tot de vervulling ervan in Gods
Koninkrijk.’ **17** Hij nam een be-
ker aan, sprak een dankgebed uit
en zei: ‘Neem deze beker en geef
hem aan elkaar door, **18** want ik
zeg jullie: vanaf nu zal ik niet
meer van de vrucht van de wijn-
stok drinken totdat Gods Konink-
rijk komt.’

19 Hij nam ook een brood[a] en
sprak een dankgebed uit. Daar-
na brak hij het, gaf het aan
hen en zei: ‘Dit betekent mijn li-
chaam,[b] dat voor jullie gegeven
zal worden.[c] Blijf dit doen om mij
te gedenken.’[d] **20** Na de maal-
tijd deed hij hetzelfde met de be-
ker en zei: ‘Deze beker betekent
het nieuwe verbond[e] dat wordt
bekrachtigd door mijn bloed,[f] dat
voor jullie vergoten zal worden.[g]

21 Maar weet dat mijn ver-
rader hier bij mij aan tafel is.[h]
22 Want de Mensenzoon zal in-
derdaad zijn weg gaan zoals is
bepaald.[i] Maar wee de man door
wie hij wordt verraden!’[j] **23** Toen
begonnen ze er met elkaar over
te praten wie van hen zoiets zou
kunnen doen.[k]

24 Er ontstond onder hen ook
een verhitte discussie over de
vraag wie van hen de groot-
ste was.[l] **25** Daarop zei hij tegen
hen: ‘De koningen van de volken
heersen over hen en de macht-
hebbers laten zich weldoener*
noemen.[m] **26** Maar laat dat bij
jullie niet zo zijn.[n] De grootste on-
der jullie moet juist als de jong-
ste worden,[o] en degene die de lei-
ding neemt als degene die dient.
27 Want wie is groter: degene die
aan tafel aanligt of degene die be-
dient?* Is het niet degene die aan
tafel aanligt? Toch ben ik hier de-
gene die jullie bedient.*[p]

28 Jullie zijn degenen die tij-
dens mijn beproevingen[q] steeds

22:25 *‘Weldoener’ was een eretitel.
22:27 *Of ‘dient’.

HFST. 22

a Ex 12:8
b 1Kor 10:16
c Heb 10:10
1Pe 2:24
d Mt 26:27, 28
Mr 14:23, 24
1Kor 11:23-25
e Jer 31:31
Heb 7:22
Heb 8:8
f Ex 24:8
g Heb 9:13, 14
1Pe 1:18, 19
h Ps 41:9
Mt 26:21
Mr 14:18
Jo 13:21
i Jes 53:7, 8
Da 9:26
Han 4:27, 28
j Mt 26:24
k Mt 26:22
Mr 14:19
Jo 13:22
l Mr 9:34
Lu 9:46
m Mt 20:25-27
Mr 10:42-44
n 1Pe 5:2, 3
o Lu 9:46-48
p Mt 20:28
Jo 13:3-5
Fil 2:5-7
q Heb 4:15

bij me zijn gebleven.[a] **29** En ik
sluit een verbond met jullie voor
een koninkrijk,[b] net zoals mijn
Vader een verbond met mij heeft
gesloten, **30** zodat jullie in mijn
Koninkrijk aan mijn tafel kunnen
eten en drinken,[c] en op tronen
kunnen zitten[d] om de 12 stam-
men van Israël te oordelen.[e]

31 Simon, Simon! Satan heeft
jullie allemaal voor zich opgeëist
om jullie te ziften* als tarwe.[f]
32 Maar ik heb voor je gesmeekt
dat je geloof niet zou bezwijken.[g]
En als je tot inkeer bent geko-
men, moet je je broeders verster-
ken.’[h] **33** Hij antwoordde: ‘Heer,
ik ben bereid om met je de gevan-
genis in te gaan en zelfs te ster-
ven.’[i] **34** Maar Jezus zei: ‘Ik zeg
je, Petrus: nog voordat er van-
daag een haan kraait, zul je drie
keer zeggen dat je mij niet kent.’[j]

35 Ook zei hij tegen ze: ‘Toen
ik jullie eropuit stuurde zonder
geldbuidel, voedselzak en sanda-
len,[k] zijn jullie toen iets tekortge-
komen?’ Ze antwoordden: ‘Nee.’
36 Hij zei tegen ze: ‘Maar als je
een geldbuidel en een voedselzak
hebt, moet je die nu wel meene-
men. En als je geen zwaard hebt,
moet je je bovenkleed verkopen
en er een aanschaffen. **37** Ik zeg
jullie dat in mij volbracht moet
worden wat geschreven staat, na-
melijk: “Hij werd tot de wettelo-
zen gerekend.”[l] Want deze woor-
den gaan nu in mij in vervulling.’[m]
38 Ze zeiden: ‘Kijk Heer, hier zijn
twee zwaarden.’ Hij antwoordde:
‘Dat is genoeg.’

39 Hij vertrok en ging zoals
altijd naar de Olijfberg. De dis-
cipelen gingen met hem mee.[n]
40 Toen hij daar was aangeko-
men, zei hij tegen ze: ‘Blijf bid-
den, zodat jullie niet toegeven
aan verleiding.’[o] **41** Hij ging bij
ze weg, en op ongeveer een steen-
worp afstand knielde hij neer en
ging in gebed. **42** Hij zei: ‘Vader,

22:31 *Of ‘zeven’.

2de kolom

a Jo 6:67, 68
b Da 7:27
Lu 12:32
2Ti 2:12
Heb 12:28
Jak 2:5
Opb 1:6
c Lu 13:29
Jo 17:24
d 1Kor 6:2
Opb 2:26, 27
Opb 3:21
Opb 20:6
e Mt 19:28
f Mt 26:31
Mr 14:27
1Pe 5:8
g Jo 17:15
h Heb 12:12
i Mt 26:33
Mr 14:29
Jo 13:37
j Mt 26:34
Mr 14:30
Lu 22:61
Jo 13:38
k Mt 10:9, 10
Mr 6:7-9
Lu 9:2, 3
l Jes 53:12
m Lu 18:31
n Mt 26:30
Mr 14:26
Jo 18:1
o Mt 26:41
Mr 14:38
Lu 22:46

als u het wilt, neem deze beker
dan van mij weg. Maar laat niet
mijn wil gebeuren, maar die van
u.’[a] **43** Toen verscheen er een
engel uit de hemel aan hem, die
hem sterkte.[b] **44** Maar zijn leed
was zo groot dat hij nog intenser
ging bidden.[c] Zijn zweet werd als
druppels bloed, die op de grond
vielen. **45** Na het gebed stond
hij op en ging naar de discipe-
len. Hij trof ze slapend aan, want
ze waren uitgeput van verdriet.[d]
46 Hij zei: ‘Waarom slapen jullie?
Sta op en blijf bidden, zodat jul-
lie niet toegeven aan verleiding.’[e]

47 Hij was nog niet uitge-
sproken of er kwam een menig-
te aan. Voorop liep de man die
Judas werd genoemd, één van
de twaalf. Hij kwam op Jezus
af om hem te kussen.[f] **48** Maar
Jezus zei tegen hem: ‘Judas, ver-
raad je de Mensenzoon met een
kus?’ **49** Toen degenen die bij
hem stonden, begrepen wat er
ging gebeuren, zeiden ze: ‘Heer,
zullen we er met het zwaard op
inslaan?’ **50** Een van hen haal-
de zelfs uit naar de slaaf van
de hogepriester en sloeg hem
zijn rechteroor af.[g] **51** Maar Je-
zus zei: ‘Zo is het genoeg.’ En
hij raakte het oor aan en ge-
nas hem. **52** Toen zei Jezus te-
gen de overpriesters, de tempel-
wachters en de oudsten die op
hem af waren gekomen: ‘Zijn jul-
lie met zwaarden en knuppels
gekomen alsof ik een misdadiger
ben?[h] **53** Dag in dag uit was ik
bij jullie in de tempel,[i] en toen
hebben jullie geen vinger naar
me uitgestoken.[j] Maar dit is jul-
lie uur en de duisternis heerst.’[k]

54 Toen namen ze hem gevan-
gen en leidden hem[l] naar het huis
van de hogepriester. Petrus volg-
de op een afstand.[m] **55** Ze sta-
ken midden op de binnenplaats
een vuur aan en gingen bij el-
kaar zitten. Petrus zat tussen
hen in.[n] **56** Bij het licht van het
vuur zag een dienstmeisje hem
zitten. Ze bekeek hem goed en
zei: ‘Deze man was ook bij hem.’
57 Maar hij ontkende het en zei
tegen haar: ‘Ik ken hem niet.’
58 Even later zag iemand an-
ders hem en zei: ‘Jij hoort ook bij
hen.’ Maar Petrus zei: ‘Welnee,
man.’[a] **59** Ongeveer een uur la-
ter zei weer een ander heel stel-
lig: ‘Ja, deze man was ook bij
hem. Trouwens, hij is een Gali-
leeër!’ **60** Maar Petrus zei tegen
de man: ‘Ik weet niet waar je het
over hebt.’ Onmiddellijk, terwijl
hij nog praatte, kraaide er een
haan. **61** De Heer draaide zich
om en keek Petrus aan, en Petrus
herinnerde zich de uitspraak van
de Heer: ‘Voordat vandaag een
haan kraait, zul je drie keer zeg-
gen dat je mij niet kent.’[b] **62** Hij
ging naar buiten en huilde bitter.

63 De mannen die Jezus gevan-
genhielden, maakten hem bela-
chelijk[c] en sloegen hem.[d] **64** Ze
bedekten zijn gezicht en zeiden:
‘Profeteer! Wie is het die je ge-
slagen heeft?’ **65** En ze zeiden
allerlei andere lasterlijke dingen
tegen hem.

66 Toen het dag werd, kwam
de raad van oudsten van het
volk bijeen,[e] zowel overpriesters
als schriftgeleerden. Ze brachten
hem naar hun Sanhedrin en zei-
den: **67** ‘Als jij de Christus bent,
zeg het ons dan.’[f] Maar hij ant-
woordde: ‘Ook al zou ik het jul-
lie zeggen, jullie zouden het toch
niet geloven. **68** En als ik jul-
lie vragen zou stellen, zouden
jullie toch geen antwoord geven.
69 Maar vanaf nu zal de Mensen-
zoon[g] aan de machtige rechter-
hand van God zitten.’[h] **70** Daar-
op zeiden ze allemaal: ‘Ben je
dan de Zoon van God?’ Hij ant-
woordde: ‘Jullie zeggen zelf dat
ik het ben.’ **71** Ze zeiden: ‘Waar-
voor hebben we nog getuigenver-
klaringen nodig? We hebben het
uit zijn eigen mond gehoord!’[i]

HFST. 22

a Mt 6:10, Mt 26:39, Mr 14:36, Jo 5:30, Jo 6:38
b 1Kon 19:5, 7, Da 10:18, 19, Mt 4:11
c Jo 12:27, Heb 5:7
d Mt 26:40, Mr 14:37
e Mt 26:41, Mr 14:38, Lu 22:40
f Mt 26:47-50, Mr 14:43-46, Jo 18:2, 3
g Mt 26:51, 52, Mr 14:47, Jo 18:10, 11
h Mt 26:55, 56, Mr 14:48, 49
i Lu 19:47
j Jo 7:30
k Jo 19:11
l Jes 53:7, Han 8:32
m Mt 26:57, 58, Mr 14:53, 54, Jo 18:15
n Mt 26:69-75, Mr 14:66-72, Jo 18:18

2de kolom

a Jo 18:25-27
b Mt 26:75, Mr 14:72
c Ps 22:7
d Jes 50:6, Jes 53:5, Mt 26:67, 68, Mr 14:65
e Ps 2:2, Mt 27:1, Mr 15:1, Han 4:26
f Mt 26:63, Mr 14:61
g Da 7:13
h Ps 110:1, Mt 26:64, Mr 14:62, Han 2:32, 33, Han 7:55, Ro 8:34, Kol 3:1, Heb 1:3
i Mt 26:65, Mr 14:63

23 De hele menigte stond op
en ze brachten hem naar Pi-
latus.[a] **2** Daar begonnen ze hem
te beschuldigen:[b] ‘We hebben vast-
gesteld dat deze man ons volk tot
opstand aanzet en de mensen ver-
biedt belasting aan caesar te be-
talen.[c] Hij zegt van zichzelf dat hij
Christus is, een koning.’[d] **3** Pila-
tus vroeg hem: ‘Bent u de Koning
van de Joden?’ Hij antwoordde:
‘U zegt het zelf.’[e] **4** Toen zei Pi-
latus tegen de overpriesters en
de menigte: ‘Ik heb niets straf-
baars bij deze man gevonden.’[f]
5 Maar ze hielden vol: ‘Hij hitst
het volk in heel Judea op met
zijn leer, van Galilea helemaal tot
hier.’ **6** Toen Pilatus dat hoor-
de, vroeg hij of de man een
Galileeër was. **7** Nadat hij had
vastgesteld dat Jezus onder het
rechtsgebied van Herodes viel,[g]
stuurde hij hem door naar Hero-
des, die op dat moment ook in Je-
ruzalem was.

8 Herodes was heel blij toen
hij Jezus zag. Hij wilde hem al
een hele tijd ontmoeten omdat hij
veel over hem gehoord had[h] en
hoopte hem een wonder* te zien
doen. **9** Daarom ondervroeg hij
hem uitgebreid, maar hij gaf geen
antwoord.[i] **10** De overpriesters
en de schriftgeleerden stonden
steeds op en beschuldigden hem
fel. **11** Toen vernederden Hero-
des en zijn soldaten hem,[j] en
hij maakte hem belachelijk[k] door
hem in een schitterend gewaad
te steken. Daarna stuurde hij
hem terug naar Pilatus. **12** Op
die dag werden Herodes en Pila-
tus vrienden, terwijl ze voor die
tijd vijanden van elkaar waren ge-
weest.

13 Pilatus riep de overpries-
ters, de regeerders en het volk bij
elkaar **14** en zei tegen ze: ‘Jullie
hebben deze man bij me gebracht
als iemand die het volk tot op-
stand aanzet. Ik heb hem in jul-
lie bijzijn verhoord, maar ik heb
geen basis gevonden voor de
beschuldigingen die jullie tegen
hem inbrengen.[a] **15** Ook Hero-
des trouwens niet, want hij heeft
hem naar ons teruggestuurd. De
man heeft niets gedaan waar-
op de doodstraf staat. **16** Ik zal
hem daarom straffen[b] en hem
vrijlaten.’ **17** *— **18** Maar de
hele menigte schreeuwde: ‘Weg
met hem! Laat Barabbas vrij!’[c]
19 (Deze man was gevangenge-
zet vanwege een oproer in de
stad en vanwege moord.) **20** Pi-
latus sprak hen opnieuw toe,
want hij wilde Jezus vrijlaten.[d]
21 Toen begonnen ze te schreeu-
wen: ‘Aan de paal met hem! Aan
de paal met hem!’[e] **22** De derde
keer zei hij tegen ze: ‘Waarom?
Wat voor slechts heeft deze man
gedaan? Ik heb niets gevonden
waarvoor hij de dood verdient. Ik
zal hem daarom straffen en hem
vrijlaten.’ **23** Vervolgens gingen
ze aandringen en eisten ze luid-
keels dat hij aan de paal gehangen
zou worden. Hun geschreeuw gaf
de doorslag.[f] **24** Pilatus besloot
hun eis in te willigen. **25** De man
om wie ze vroegen en die van-
wege oproer en moord gevangen
was gezet, liet hij vrij, maar met
Jezus mochten ze doen wat ze
wilden.

26 Toen ze hem meenamen,
grepen ze Simon, een man uit
Cyrene, die net van het land
kwam. Ze legden de martelpaal*
op zijn rug en lieten hem die ach-
ter Jezus aan dragen.[g] **27** Een
grote menigte volgde Jezus, on-
der wie vrouwen die zich op de
borst sloegen en om hem huil-
den. **28** Jezus draaide zich om
naar de vrouwen en zei: ‘Doch-
ters van Jeruzalem, huil niet* om
mij, maar huil om jezelf en je

HFST. 23
a Mt 27:2, Mr 15:1, Jo 18:28
b Ps 35:11
c Mr 12:17
d Jo 18:36
e Mt 27:11
f Jo 18:38, Heb 7:26, 1Pe 2:21, 22
g Lu 3:1
h Mt 14:1, Mr 6:14, Lu 9:7-9
i Jes 53:7
j Jes 53:3
k Ps 22:7

2de kolom
a Jo 18:38
b Mt 27:26, Jo 19:1
c Mt 27:20, 21, Mr 15:11, Jo 18:40
d Mt 27:22-26, Mr 15:12-15, Jo 19:12
e Jo 19:6
f Jo 19:15, 16
g Mr 15:21, Jo 19:17

23:8 *Lett.: ‘teken’.

23:17 *Zie App. A3. **23:26** *Zie Woordenlijst. **23:28** *Of ‘niet langer’.

kinderen.[a] **29** Want er komt een tijd dat mensen zullen zeggen: “Gelukkig de onvruchtbare vrouwen, de schoot die niet heeft gebaard en de borsten die niet hebben gevoed!”[b] **30** Dan zullen ze tegen de bergen zeggen: “Val op ons!”, en tegen de heuvels: “Bedek ons!”[c] **31** Als ze deze dingen al doen wanneer de boom nog leeft,* wat zal er dan gebeuren wanneer de boom verdord is?’

32 Er werden nog twee mannen weggeleid om met hem terechtgesteld te worden, twee misdadigers.[d] **33** Ze kwamen op de plaats die Schedel wordt genoemd.[e] Daar hingen ze hem aan de paal, met de misdadigers naast hem: één rechts en één links van hem.[f] **34** Jezus zei: ‘Vader, vergeef hen, want ze weten niet wat ze doen.’ En ze verdeelden zijn kleren door het lot te werpen.[g] **35** Het volk stond toe te kijken, maar de regeerders bespotten hem en zeiden: ‘Anderen heeft hij gered! Laat hij zichzelf maar redden als hij de Christus van God is, de Uitverkorene.’[h] **36** Zelfs de soldaten bespotten hem. Ze kwamen naar hem toe, boden hem zure wijn aan[i] **37** en zeiden: ‘Als je de Koning van de Joden bent, red jezelf dan.’ **38** Ook hing boven hem het opschrift: ‘Dit is de Koning van de Joden’.[j]

39 Een van de misdadigers die daar hing, zei spottend tegen hem:[k] ‘Ben jij niet de Christus? Red jezelf dan en ons erbij!’ **40** Maar de ander wees hem terecht met de woorden: ‘Heb je dan zelfs geen ontzag voor God nu je dezelfde straf ondergaat! **41** En bij ons is het terecht, want wij krijgen ons verdiende loon. Maar deze man heeft niets verkeerds gedaan.’ **42** Daarna zei hij: ‘Jezus, denk aan mij wanneer je in je Koninkrijk gekomen bent.’[a] **43** Hij antwoordde: ‘Ik verzeker je vandaag: jij zult met mij in het paradijs zijn.’[b]

44 Het was nu rond het zesde uur,* en toch viel er een duisternis over het hele land, tot het negende uur.#[c] **45** Er was namelijk geen zonlicht. Toen scheurde het gordijn van het heiligdom[d] doormidden.[e] **46** En Jezus riep luid: ‘Vader, aan uw handen vertrouw ik mijn geest toe.’[f] Nadat hij dat had gezegd, blies hij de laatste adem uit.[g] **47** De legerofficier zag wat er gebeurde en loofde God. Hij zei: ‘Deze man was echt rechtvaardig.’[h] **48** Toen de grote groepen mensen die waren gekomen om naar het schouwspel te kijken, zagen wat er gebeurde, gingen ze naar huis, terwijl ze zich op de borst sloegen. **49** Degenen die hem hadden gekend, stonden op een afstand. Er waren daar ook vrouwen die met hem waren meegekomen vanuit Galilea en die zagen wat er gebeurde.[i]

50 Nu was er een goede en rechtvaardige man die Jozef heette en een lid van de Raad was.[j] **51** (Hij had niet ingestemd met hun complot en daden.) Hij kwam uit Arimathe̱a, een stad van de Judeeërs, en hij verwachtte het Koninkrijk van God. **52** Deze man ging naar Pilatus en vroeg om het lichaam van Jezus. **53** Hij nam het van de paal af[k] en wikkelde het in fijn linnen. Toen legde hij het in een graf* dat in de rotsen was uitgehakt[l] en waarin nog niemand had gelegen. **54** Het was voorbereidingsdag[m] en de sabbat[n] was bijna aangebroken. **55** De vrouwen die met Jezus waren meegereisd uit Galilea, volgden hem. Ze bekeken het graf* en

HFST. 23
a Mr 13:17
b Mt 24:19; Lu 21:23
c Ho 10:8
d Jes 53:12; Mt 27:38
e Mt 27:33
f Jo 19:17, 18
g Ps 22:18; Mt 27:35; Mr 15:24; Jo 19:24
h Ps 22:7, 8; Mt 27:42, 43; Mr 15:31
i Ps 69:21
j Mt 27:37; Mr 15:26; Jo 19:19
k Mt 27:44; Mr 15:32

2de kolom
a Lu 1:32, 33
b Jes 11:6; Jes 35:1; Jes 65:17; Han 24:15; Opb 21:1
c Mt 27:45; Mr 15:33
d Ex 26:31-33
e Heb 10:19, 20
f Ps 31:5
g Mt 27:50
h Mt 27:54
i Mt 27:55, 56; Mr 15:40, 41; Lu 8:2, 3
j Mt 27:57-60; Mr 15:43-46; Jo 19:38
k De 21:22, 23
l Jes 53:9
m Mr 15:42; Jo 19:42
n Ex 20:9, 10; De 5:13, 14

23:31 *Of ‘vochtig is’.

23:44 *D.w.z. rond 12.00 uur. #D.w.z. rond 15.00 uur. **23:53, 55** *Of ‘herinneringsgraf’.

zagen hoe zijn lichaam erin werd gelegd.[a] **56** Daarna gingen ze terug om specerijen en geurige oliën te bereiden. Maar op de sabbat rustten ze natuurlijk,[b] zoals voorgeschreven.

24 Op de eerste dag van de week kwamen ze heel vroeg bij het graf* met de specerijen die ze hadden bereid.[c] **2** Maar ze zagen dat de steen van het graf* was weggerold,[d] **3** en toen ze naar binnen gingen, vonden ze het lichaam van de Heer Jezus niet.[e] **4** Ze begrepen er niets van. Plotseling stonden er twee mannen in stralende kleding bij hen. **5** De vrouwen schrokken en durfden niet op te kijken. De mannen zeiden tegen ze: ‘Waarom zoeken jullie de levende onder de doden?[f] **6** Hij is niet hier, hij is uit de dood opgewekt. Denk aan wat hij tegen jullie heeft gezegd toen hij nog in Galilea was, **7** dat de Mensenzoon aan zondige mensen overgeleverd en aan een paal gehangen moest worden, en dat hij op de derde dag zou opstaan.’[g] **8** Toen herinnerden ze zich zijn woorden.[h] **9** Ze verlieten het graf* en vertelden al die dingen aan de elf en aan de rest.[i] **10** Het waren Maria Magdale̱na, Johanna en Maria, de moeder van Jakobus. Ook de andere vrouwen die bij hen waren, vertelden de apostelen hierover. **11** Maar die vonden het onzin en wilden de vrouwen niet geloven.

12 Petrus stond echter op en rende naar het graf.* Toen hij zich vooroverboog, zag hij alleen de linnen doeken. Hij ging dus weer weg, terwijl hij zich afvroeg wat er gebeurd was.

13 Op diezelfde dag waren twee van hen op weg naar een dorp dat E̱mmaüs heette, zo’n 11 kilometer* van Jeruzalem vandaan. **14** Ze praatten met elkaar over alles wat er gebeurd was.

15 Terwijl ze hierover in gesprek waren, kwam Jezus naar ze toe en liep met ze mee, **16** maar hun ogen werden ervan weerhouden hem te herkennen.[a] **17** Hij zei tegen ze: ‘Waar lopen jullie zo druk over te praten?’ Met een verdrietig gezicht bleven ze staan. **18** Eén van hen, Kle̱opas, antwoordde: ‘Bent u soms een vreemdeling die helemaal alleen woont? Weet u echt niet wat er de afgelopen dagen in Jeruzalem gebeurd is?’* **19** Hij vroeg: ‘Wat dan?’ Ze zeiden: ‘Wat er gebeurd is met Jezus de Nazarener.[b] Hij was een profeet die krachtig was in woord en daad voor de ogen van God en van het hele volk.[c] **20** Maar onze overpriesters en regeerders hebben hem ter dood laten veroordelen[d] en hebben hem aan een paal gehangen. **21** Wij hoopten juist dat deze man degene was die Israël zou bevrijden.[e] Maar inmiddels is het al de derde dag sinds dat allemaal gebeurd is. **22** En een paar vrouwen van onze groep hebben ons in verwarring gebracht: Ze waren ’s morgens vroeg naar het graf* gegaan,[f] **23** maar toen ze zijn lichaam niet vonden, kwamen ze vertellen dat er engelen aan hen waren verschenen die zeiden dat hij leeft. **24** Een paar van ons zijn toen naar het graf* gegaan,[g] en ze troffen het precies zo aan als de vrouwen hadden gezegd, maar hem hebben ze niet gezien.’

25 Hij zei tegen ze: ‘Zijn jullie zo onverstandig en traag van

HFST. 23
a Mt 27:61; Mr 15:47
b Ex 16:29; Ex 20:9, 10; Ex 31:15; De 5:12

HFST. 24
c Mt 28:1; Mr 16:1, 2; Jo 20:1
d Mt 28:2; Mr 16:4
e Mr 16:5
f Mt 28:5-7; Mr 16:5-7
g Jon 1:17; Mt 16:21; Mr 8:31; Lu 9:22
h Jo 2:22
i Mt 28:8

2de kolom
a Jo 20:14; Jo 21:4
b Mt 2:23; Mt 21:11
c De 18:18; Lu 7:15, 16; Jo 3:2; Jo 6:14; Han 2:22
d Lu 23:1; Han 3:13; Han 13:27, 28
e Han 1:6
f Mt 28:1, 8; Lu 24:9-11
g Lu 24:12; Jo 20:3

24:1, 2, 9, 12, 22, 24 *Of ‘herinneringsgraf’.

24:13 *Lett.: ‘60 stadie’. Een stadie was 185 m. Zie App. B14. **24:18** *Of mogelijk ‘bent u de enige bezoeker van Jeruzalem die niet weet wat daar de afgelopen dagen gebeurd is?’

begrip* dat jullie niet geloven wat de profeten allemaal hebben gezegd? **26** De Christus moest al dat lijden toch ondergaan[a] om verheerlijkt te worden?'*[b] **27** En hij legde hun uit wat in de hele Schrift over hem gezegd werd, te beginnen bij Mozes en alle Profeten.[c]

28 Uiteindelijk kwamen ze bij het dorp waarnaar ze op weg waren, en hij deed alsof hij verder wilde gaan. **29** Maar ze drongen bij hem aan: 'Blijf bij ons, want het wordt al avond. De dag is bijna om.' Toen ging hij mee naar binnen en bleef bij ze. **30** Terwijl hij met ze aan tafel was,* nam hij het brood. Hij zegende het, brak het en deelde het uit.[d] **31** Op dat moment werden hun ogen volledig geopend en herkenden ze hem, maar toen verdween hij.[e] **32** Ze zeiden tegen elkaar: 'Brandde ons hart niet in ons toen hij onderweg met ons praatte en de Schrift duidelijk aan ons uitlegde?'* **33** Meteen stonden ze op en gingen ze naar Jeruzalem terug. Daar vonden ze de elf, die met de andere discipelen bij elkaar waren gekomen **34** en die zeiden: 'De Heer is inderdaad uit de dood opgewekt en hij is aan Simon verschenen!'[f] **35** Daarop vertelden zij wat er onderweg was gebeurd en dat ze hem hadden herkend toen hij het brood brak.[g]

36 Terwijl ze het daarover hadden, kwam Jezus zelf in hun midden staan en zei tegen ze: 'Vrede zij met jullie.'[h] **37** Maar ze schrokken en werden bang, want ze dachten dat ze een geest zagen. **38** Daarom zei hij: 'Waarom schrikken jullie zo en waarom komen er twijfels op in jullie hart? **39** Kijk naar mijn handen en voeten. Ik ben het echt. Raak me maar aan en kijk goed, want een geest heeft geen vlees en botten, zoals jullie zien dat ik heb.' **40** Terwijl hij dat zei, liet hij hun zijn handen en voeten zien. **41** Toen ze het van vreugde en verbazing nog steeds niet konden geloven, zei hij tegen ze: 'Hebben jullie hier iets te eten?' **42** Ze gaven hem een stuk geroosterde vis. **43** Hij nam het aan en at het voor hun ogen op.

44 Vervolgens zei hij: 'Toen ik nog bij jullie was, heb ik jullie gezegd dat alles wat in de Wet van Mozes, de Profeten en de Psalmen over mij geschreven staat, vervuld moest worden.'[a] **45** Toen opende hij hun verstand volledig, zodat ze de betekenis van de Schrift begrepen.[b] **46** Hij zei: 'Er staat geschreven dat de Christus zou lijden en op de derde dag uit de dood zou opstaan.[c] **47** En op basis van zijn naam zou er, te beginnen vanuit Jeruzalem,[d] tot alle volken gepredikt worden[e] dat ze berouw moesten hebben om vergeving van zonden te krijgen.[f] **48** Jullie moeten daarvan getuigen.[g] **49** En ik stuur jullie wat mijn Vader heeft beloofd. Maar jullie moeten in de stad blijven totdat jullie zijn bekleed met kracht van boven.'[h]

50 Toen nam hij hen mee de stad uit, tot bij Bethạnië. Hij hief zijn handen op en zegende hen. **51** Terwijl hij hen zegende, werd hij van hen gescheiden en in de hemel opgenomen.[i] **52** Ze bewezen hem eer* en gingen vol vreugde terug naar Jeruzalem.[j] **53** En ze waren voortdurend in de tempel om God te loven.[k]

24:25 *Lett.: 'hart'. **24:26** *Of 'zijn heerlijkheid binnen te gaan'. **24:30** *Of 'aanlag'. **24:32** *Of 'volledig voor ons opende'.

24:52 *Of 'bogen zich voor hem neer'.

HFST. 24

a Ps 22:16-18 Jes 53:7-9 1Kor 15:3
b Fil 2:9-11 Heb 2:9 1Pe 1:11
c Jo 1:45 Han 10:43 Han 26:22
d Mt 14:19 Mt 15:36 Mr 6:41
e Jo 20:19
f 1Kor 15:3, 5
g Lu 24:30, 31
h Jo 20:21

2de kolom

a Mt 16:21 Lu 9:22 Lu 24:27
b Jo 12:16
c Jes 53:5 Mr 9:31
d Han 4:1, 2 Han 5:27, 28
e Ga 3:14
f Han 5:31
g Jo 15:26, 27 Han 1:8
h Joë 2:28 Jo 14:16 Han 1:4, 5 Han 2:1, 4
i Han 1:9
j Jo 16:22 Han 1:12
k Han 2:46, 47

VOLGENS
JOHANNES

INHOUD

17 Jezus’ laatste gebed met apostelen (1-26)
- God leren kennen betekent eeuwig leven (3)
- Christenen geen deel van de wereld (14-16)
- ‘Uw woord is waarheid’ (17)
- ‘Ik heb hun uw naam bekendgemaakt’ (26)

18 Judas verraadt Jezus (1-9)
Petrus gebruikt zwaard (10, 11)
Jezus naar Annas gebracht (12-14)
Petrus’ eerste verloochening (15-18)
Jezus vóór Annas (19-24)
Petrus’ tweede en derde verloochening (25-27)
Jezus vóór Pilatus (28-40)
- ‘Mijn Koninkrijk is geen deel van deze wereld’ (36)

19 Jezus gegeseld en bespot (1-7)
Pilatus ondervraagt Jezus opnieuw (8-16a)
Jezus aan paal op Golgotha (16b-24)
Jezus treft regelingen voor moeder (25-27)
Jezus sterft (28-37)
Jezus begraven (38-42)

20 Het lege graf (1-10)
Jezus verschijnt aan Maria Magdalena (11-18)
Jezus verschijnt aan discipelen (19-23)
Thomas twijfelt maar is later overtuigd (24-29)
Doel van deze boekrol (30, 31)

21 Jezus verschijnt aan discipelen (1-14)
Petrus bevestigt liefde voor Jezus (15-19)
- ‘Voed mijn schaapjes’ (17)
Toekomst van Jezus’ geliefde discipel (20-23)
Besluit (24, 25)

---

1 In het begin was het Woord.[a]
Het Woord was bij God[b] en
het Woord was een god.*[c] **2** Hij
was in het begin bij God. **3** Al-
les is via hem ontstaan,[d] en zon-
der hem is er helemaal niets ont-
staan.

Wat is ontstaan **4** via hem
was leven, en het leven was het
licht voor de mensen.[e] **5** Het
licht schijnt in de duisternis[f] en
de duisternis heeft het niet over-
wonnen.

6 Er kwam een man die als
vertegenwoordiger van God ge-
stuurd was. Hij heette Johan-
nes.[g] **7** Deze man kwam als ge-
tuige, om te getuigen van het
licht,[h] zodat alle soorten mensen
door hem zouden gaan geloven.
8 Hij was niet zelf dat licht,[i]
maar hij moest getuigen van dat
licht.

9 Het ware licht dat alle soor-
ten mensen licht geeft, stond op
het punt in de wereld te ko-
men.[j] **10** Hij was in de wereld,[k]
en de wereld is via hem ontstaan,[l]
maar de wereld kende hem niet.
11 Hij kwam naar zijn eigen huis,
maar zijn eigen mensen accep-
teerden hem niet. **12** Maar aan
allen die hem wel aanvaardden,
heeft hij het recht gegeven Gods
kinderen[a] te worden, omdat ze in
zijn naam geloofden.[b] **13** Ze zijn
niet geboren uit bloed, uit vlese-
lijke wil of uit de wil van een man,
maar uit God.[c]

14 Het Woord is vlees gewor-
den[d] en heeft bij ons gewoond. We
hebben zijn glorie* gezien, een
glorie die hoort bij een eniggebo-
ren zoon[e] van een vader. Hij was
vol gunst van God# en vol waar-
heid. **15** (Johannes getuigde van
hem en riep uit: ‘Dit is degene
over wie ik zei: “Hij die na mij
komt, is mij voorbijgegaan, want
hij bestond vóór mij.”’)[f] **16** Want
uit zijn overvloed zijn wij alle-
maal overladen met onverdiende
goedheid.* **17** Want de wet werd
via Mozes gegeven,[g] maar de on-

HFST. 1
a Kol 1:15; Opb 19:11, 13
b Sp 8:22, 30
c Jes 9:6; Jo 1:18; Fil 2:5, 6
d Jo 1:10
e Jo 8:12
f Jo 3:19
g Mt 3:1; Lu 3:2
h Mt 3:11
i Jo 1:19, 20
j Mt 4:16, 17; Jo 3:19; Jo 12:46; 1Jo 2:8
k Jo 1:14
l Ge 1:26; 1Kor 8:6; Kol 1:16; Heb 1:2

2de kolom
a Ro 8:14, 16; 2Kor 6:18; Ef 1:5; 1Jo 3:1
b Ga 3:26
c Jo 3:3; 1Pe 1:23; 1Jo 3:9
d Fil 2:7; 1Ti 3:16; Heb 2:14
e Jo 3:16; 1Jo 4:9
f Jo 8:58
g Ex 31:18

1:1 *Of ‘goddelijk’.

1:14 *Of ‘heerlijkheid’. #Of ‘onverdiende goedheid’. **1:16** *Lett.: ‘onverdiende goedheid op onverdiende goedheid’.

verdiende goedheid[a] en de waar-
heid zijn via Jezus Christus geko-
men.[b] **18** Geen enkel mens heeft
ooit God gezien.[c] De eniggeboren
god,[d] die het dichtst bij de Va-
der staat,*[e] die heeft duidelijk ge-
maakt wie Hij is.[f]

19 Dit is het getuigenis dat Jo-
hannes gaf toen de Joden pries-
ters en Levieten uit Jeruzalem
naar hem toe stuurden om hem te
vragen: ‘Wie ben je?’[g] **20** Hij ont-
week de vraag niet en gaf open-
lijk toe: ‘Ik ben niet de Christus.’
21 Toen vroegen ze hem: ‘Wie
dan? Ben je Elia?’[h] Hij zei: ‘Die ben
ik ook niet.’ ‘Ben je de Profeet?’[i]
‘Nee’, antwoordde hij. **22** Dus
zeiden ze tegen hem: ‘Wie ben je?
Vertel het ons zodat we een ant-
woord kunnen geven aan de men-
sen die ons hebben gestuurd. Wat
heb je over jezelf te zeggen?’
23 Hij zei: ‘Ik ben een stem van
iemand die in de woestijn roept:
“Maak de weg van Jehovah*
recht”,[j] zoals de profeet Jesaja
heeft gezegd.’[k] **24** De afgevaar-
digden waren gestuurd door de fa-
rizeeën. **25** Daarom vroegen ze
hem verder: ‘Als je niet de Chris-
tus of Elia of de Profeet bent,
waarom doop je dan?’ **26** Johan-
nes antwoordde: ‘Ik doop in wa-
ter. In jullie midden is iemand
die jullie niet kennen, **27** hij die
na mij komt, en ik ben het niet
eens waard om de riem van zijn
sandaal los te maken.’[l] **28** Dat
gebeurde in Bethanië aan de
overkant van de Jordaan, waar
Johannes aan het dopen was.[m]

29 De volgende dag zag hij Je-
zus naar zich toe komen, en hij
zei: ‘Kijk, het Lam[n] van God dat
de zonde[o] van de wereld weg-
neemt![p] **30** Dit is degene over
wie ik zei: “Na mij komt een man
die mij is voorbijgegaan, want hij
bestond vóór mij.”[q] **31** Ook ik
kende hem niet, maar ik kwam
in water dopen zodat hij aan Is-
raël bekendgemaakt zou worden.’[a]
32 Johannes getuigde ook: ‘Ik
zag de geest als een duif neer-
dalen uit de hemel, en hij bleef
op hem.[b] **33** Ook ik kende hem
niet, maar Hij die mij heeft ge-
stuurd om in water te dopen,
heeft tegen me gezegd: “Als je de
geest op iemand ziet neerdalen
en blijven,[c] dan weet je dat dat
degene is die met heilige geest
doopt.”[d] **34** Ik heb het gezien,
en ik heb getuigd dat hij de Zoon
van God is.’[e]

35 De volgende dag stond Jo-
hannes daar weer met twee van
zijn discipelen. **36** Hij zag Je-
zus lopen en zei: ‘Kijk, het Lam[f]
van God!’ **37** Toen de twee dis-
cipelen hem dat hoorden zeg-
gen, volgden ze Jezus. **38** Jezus
draaide zich om, en toen hij zag
dat ze hem volgden, vroeg hij:
‘Wat willen jullie?’ ‘Rabbi,’ zeiden
ze tegen hem (dat betekent Mees-
ter), ‘waar woon je?’ **39** Hij zei
tegen ze: ‘Kom maar mee, dan
kun je het zien.’ Ze gingen dus
mee en zagen waar hij onder-
dak had gevonden. Het was onge-
veer het tiende uur,* en ze ble-
ven die dag bij hem. **40** Eén van
de twee die hadden gehoord wat
Johannes zei en Jezus waren ge-
volgd, was Andreas,[g] de broer
van Simon Petrus. **41** De eerste
die hij ging opzoeken was zijn
eigen broer Simon. Hij zei tegen
hem: ‘We hebben de Messias[h] ge-
vonden’ (dat vertaald wordt met
Christus). **42** En hij nam hem
mee naar Jezus. Jezus keek
hem aan en zei: ‘Jij bent Simon,[i]
de zoon van Johannes. Voortaan
zul je Cefas heten’ (dat vertaald
wordt met Petrus).[j]

43 De volgende dag wilde Je-
zus naar Galilea vertrekken. Toen
hij Filippus[k] trof, zei hij te-
gen hem: ‘Wees mijn volgeling.’
44 Filippus kwam uit Bethsaïda,

HFST. 1
a Ro 3:23, 24; Ef 1:5, 6
b Jo 8:31, 32; Jo 14:6; Jo 18:37
c Ex 33:17, 20; Jo 6:46
d Jo 1:1
e Sp 8:22, 30
f Mt 11:27
g Lu 3:15
h Mal 4:5
i De 18:15; Jo 6:14, 15; Jo 7:37, 40; Han 3:22
j Jes 40:3
k Mt 3:1, 3; Mr 1:3; Lu 1:67, 76; Lu 3:3, 4; Lu 7:27, 28
l Mt 3:11
m Mt 3:1, 6
n Han 8:32, 35; 1Pe 1:18, 19; Opb 5:6
o Jes 53:7, 11; 1Kor 15:3; Heb 9:13, 14; 1Pe 2:24; 1Jo 3:5
p Jo 6:51; 1Jo 2:1, 2; 1Jo 4:14
q Jo 1:15

2de kolom
a Han 19:4
b Mt 3:16; Mr 1:10; Lu 3:22
c Mt 3:16
d Mt 3:11; Han 1:5; Han 2:1, 4
e Mt 3:17
f Opb 5:12
g Mt 4:18
h Da 9:25
i Mt 10:2; Han 15:14
j Mt 16:18
k Mt 10:2, 3

1:18 *Of ‘in de boezempositie bij de Vader is’. Dit duidt op een positie van speciale gunst. **1:23** *Zie App. A5.

1:39 *D.w.z. rond 16.00 uur.

uit de stad van Andreas en Petrus. **45** Filippus kwam Nathanaël[a] tegen en zei tegen hem: ‘We hebben degene gevonden over wie in de Wet van Mozes en de Profeten is geschreven. Het is Jezus, de zoon van Jozef,[b] uit Nazareth.’ **46** Maar Nathanaël zei: ‘Kan uit Nazareth iets goeds komen?’ ‘Kom maar kijken’, antwoordde Filippus. **47** Toen Jezus Nathanaël zag aankomen, zei hij over hem: ‘Kijk, dat is echt een Israëliet in wie geen bedrog is.’[c] **48** ‘Waar ken je mij van?’, vroeg Nathanaël. Jezus antwoordde: ‘Ik zag je al voordat Filippus je riep, toen je onder de vijgenboom zat.’ **49** Toen zei Nathanaël: ‘Rabbi, je bent de Zoon van God, je bent Koning van Israël.’[d] **50** Waarop Jezus zei: ‘Geloof je omdat ik tegen je zei dat ik je onder de vijgenboom zag zitten? Je zult nog veel grotere dingen zien.’ **51** Hij zei verder tegen hem: ‘Echt, ik verzeker jullie: je zult de hemel geopend zien en de engelen van God zien opstijgen en neerdalen naar de Mensenzoon.’[e]

2 Op de derde dag was er een bruiloft in Kana in Galilea. De moeder van Jezus was er, **2** en ook Jezus en zijn discipelen waren voor de bruiloft uitgenodigd.

3 Toen de wijn bijna op was, zei de moeder van Jezus tegen hem: ‘Ze hebben geen wijn meer.’ **4** Maar Jezus zei tegen haar: ‘Vrouw, wat gaat u of mij dat aan?* Mijn tijd# is nog niet gekomen.’ **5** Zijn moeder zei vervolgens tegen de bedienden: ‘Doe alles wat hij zegt.’ **6** Er stonden daar zes stenen waterkruiken, die nodig waren voor het reinigingsritueel van de Joden.[f] Elke kruik had een inhoud van twee of drie maten.* **7** Jezus zei tegen hen: ‘Vul de kruiken met water.’ Ze vulden ze tot de rand. **8** Toen zei hij: ‘Schep er nu wat uit en breng het naar de ceremoniemeester.’ Dat deden ze. **9** De ceremoniemeester proefde het water dat nu in wijn was veranderd, terwijl hij niet wist waar het vandaan kwam (de bedienden die het water hadden geschept wisten het wel). Daarop riep de ceremoniemeester de bruidegom **10** en zei tegen hem: ‘Iedereen schenkt eerst de goede wijn, en als de gasten dronken zijn de minder goede. Maar jij hebt de goede wijn tot nu bewaard.’ **11** Dat deed Jezus in Kana in Galilea als het eerste van zijn wonderen.* Zo toonde hij zijn glorie,#[a] en zijn discipelen geloofden in hem.

12 Daarna ging hij met zijn moeder, zijn broers[b] en zijn discipelen naar Kapernaüm.[c] Ze bleven daar maar een paar dagen.

13 Het was bijna de tijd voor het Pascha[d] van de Joden, en Jezus ging naar Jeruzalem. **14** In de tempel zag hij de verkopers van runderen, schapen en duiven,[e] en de geldwisselaars die daar zaten. **15** Hij maakte een zweep van touwen en joeg ze allemaal de tempel uit, met hun schapen en runderen. Hij gooide de munten van de geldwisselaars op de grond en keerde hun tafels om.[f] **16** Tegen de duivenverkopers zei hij: ‘Haal dat hier weg! Maak van het huis van mijn Vader geen* markt!’#[g] **17** Zijn discipelen herinnerden zich dat er geschreven staat: ‘De ijver voor uw huis zal mij verteren.’[h]

18 Als reactie daarop zeiden de Joden tegen hem: ‘Welk teken kunt u ons laten zien[i] als bewijs dat u het recht hebt deze dingen

---

2:4 *Lett.: ‘Wat voor mij en voor u, vrouw?’ Dit is een idioom waarmee iemand bezwaar maakt. Het gebruik van ‘vrouw’ duidt niet op een gebrek aan respect. #Lett.: ‘uur’.

2:6 *Waarschijnlijk de bath. Een bath was 22 l. Zie App. B14. **2:11** *Lett.: ‘tekenen’. #Of ‘heerlijkheid’. **2:16** *Of ‘niet langer een’. #Of ‘huis van koophandel’.

HFST. 1
- a Mt 10:2, 3; Lu 6:13, 14
- b Mt 1:16; Mt 13:55; Lu 2:4
- c Jo 2:24, 25
- d Mt 27:11; Lu 1:31, 32; Jo 12:13
- e Ge 28:10, 12; Ps 104:4; Da 7:13; Mt 4:11; Lu 22:43

HFST. 2
- f Mr 7:3

2de kolom
- a Jes 9:1, 2; Jo 1:14
- b Mt 13:55; Mr 3:31; Lu 8:19; Han 1:14
- c Mt 4:13
- d Ex 12:14; Nu 28:16; De 16:1; Jo 11:55
- e Le 1:14
- f Mt 21:12; Mr 11:15, 16; Lu 19:45
- g Jer 7:11; Mt 21:13; Mr 11:17; Lu 19:46
- h Ps 69:9
- i Mt 12:38; Mt 16:1; Jo 4:48; Jo 6:30

te doen?’ **19** Jezus antwoordde:
‘Breek deze tempel af en in drie
dagen zal ik hem weer opbou-
wen.’[a] **20** ‘Het heeft 46 jaar ge-
kost om deze tempel te bouwen,’
zeiden de Joden, ‘en u gaat hem
in drie dagen weer opbouwen?’
21 Maar hij had het over de tem-
pel van zijn lichaam.[b] **22** Toen
hij later uit de dood was opge-
wekt, herinnerden zijn discipe-
len zich dat hij dit vaak zei,[c] en
ze geloofden de Schrift en wat
Jezus had gezegd.

23 Toen hij in Jeruzalem op
het paschafeest was, gingen veel
mensen in zijn naam geloven
toen ze de wonderen* zagen die
hij deed. **24** Maar Jezus had niet
echt vertrouwen in hen, omdat hij
hen allemaal kende **25** en omdat
niemand hem iets over mensen
hoefde te vertellen, want hij wist
wat er in mensen omging.[d]

3 Er was een farizeeër die Niko-
demus[e] heette, een leider van
de Joden. **2** Hij kwam ’s nachts
naar Jezus toe[f] en zei tegen hem:
‘Rabbi,[g] we weten dat je een le-
raar bent die door God ge-
stuurd is, want niemand kan de
wonderen*[h] doen die jij doet als
God niet met hem is.’[i] **3** Daarop
zei Jezus: ‘Echt, ik verzeker je:
als iemand niet opnieuw* geboren
wordt,[j] kan hij het Koninkrijk van
God niet zien.’[k] **4** Nikodemus zei
tegen hem: ‘Hoe kan iemand ge-
boren worden als hij al oud is?
Hij kan toch niet teruggaan in
de buik van zijn moeder en weer
geboren worden?’ **5** Jezus ant-
woordde: ‘Echt, ik verzeker je: als
iemand niet uit water[l] en geest[m]
wordt geboren, kan hij het Ko-
ninkrijk van God niet binnen-
gaan. **6** Wat uit vlees is gebo-
ren, is vlees, en wat uit de geest
is geboren, is geest. **7** Wees niet
verbaasd dat ik tegen je zei: jul-
lie moeten opnieuw geboren wor-
den. **8** De wind waait waarheen
hij wil, en je hoort zijn geluid,
maar je weet niet waar hij van-
daan komt en waar hij heen gaat.
Zo is het ook met iedereen die uit
de geest is geboren.’[a]

9 ‘Maar hoe kan dat?’, vroeg
Nikodemus hem. **10** Jezus ant-
woordde: ‘Je bent een leraar van
Israël en toch begrijp je dit niet?
11 Echt, ik verzeker je: we pra-
ten over wat we weten en we ge-
tuigen van wat we hebben gezien,
maar jullie nemen ons getuigenis
niet aan. **12** Jullie geloven me
niet eens als ik over aardse din-
gen vertel. Hoe zullen jullie me
dan geloven als ik over hemel-
se dingen vertel? **13** Bovendien
is er nooit iemand naar de hemel
opgestegen[b] behalve hij die uit de
hemel is neergedaald,[c] de Men-
senzoon. **14** Net zoals Mozes in
de woestijn de slang heeft opge-
heven,[d] zo moet ook de Mensen-
zoon opgeheven worden,[e] **15** zo-
dat iedereen die in hem gelooft,
eeuwig leven zal hebben.[f]

16 Want Gods liefde voor de
wereld was zo groot dat hij zijn
eniggeboren Zoon heeft gegeven,[g]
zodat iedereen die in hem ge-
looft niet vernietigd zal worden,
maar eeuwig leven zal hebben.[h]
17 God heeft zijn Zoon niet naar
de wereld gestuurd zodat hij de
wereld zou oordelen, maar zodat
de wereld door hem gered zou
worden.[i] **18** Wie in hem gelooft,
zal niet geoordeeld worden.[j] Wie
niet gelooft, is al geoordeeld, om-
dat hij niet in de naam van de
eniggeboren Zoon van God heeft
geloofd.[k] **19** Dit is de basis voor
het oordeel: het licht kwam in de
wereld,[l] maar de mensen hielden
meer van de duisternis dan van
het licht, want hun daden waren
slecht. **20** Wie walgelijke din-
gen doet, haat het licht en komt
niet naar het licht, om te voorko-
men dat zijn daden worden afge-
keurd.* **21** Maar wie doet wat
goed is, komt naar het licht,[m]

2:23; 3:2 * Lett.: ‘tekenen’. **3:3** * Of mogelijk ‘van bovenaf’.

3:20 * Of ‘openbaar worden gemaakt’.

HFST. 2
a Mt 26:59-61, Mt 27:39, 40, Mr 14:57, 58
b Mt 16:21
c Lu 24:6-8
d Mt 9:3, 4, Mr 2:6-8, Jo 1:47, 48, Jo 6:64, Opb 2:23

HFST. 3
e Jo 7:50, 51, Jo 19:39
f Jo 12:42
g Jo 1:38
h Jo 2:11
i Jo 14:11, Han 2:22, Han 10:38
j Jo 1:12, 13, 1Pe 1:3, 23, 1Jo 3:9
k 1Kor 15:50
l Mt 28:19, Han 8:36, Han 10:47
m Mt 3:11, Han 1:5, Han 10:45, Han 19:5, 6

2de kolom
a Ro 8:14, 16
b Han 2:34
c Jo 6:38, Jo 8:23, 42
d Nu 21:8, 9
e Jo 8:28, Ga 3:13
f Jo 3:36, Jo 20:31
g Ro 5:8, Ro 8:32, 1Jo 4:9, 10, 1Jo 4:19
h Jo 6:40, Jo 20:31, Ro 6:23, 2Ti 3:15, 1Jo 5:13
i Lu 19:10, Jo 12:47, 1Kor 15:22, 2Kor 5:18, 19, 1Ti 1:15, 1Jo 2:1, 2, 1Jo 4:14
j Jo 5:24
k Mt 10:33, Heb 10:29
l Jo 1:9, Jo 8:12, Jo 9:5, Jo 12:46
m Jo 12:36, 46, 1Jo 1:7

zodat openbaar wordt dat zijn daden in overeenstemming zijn met Gods wil.’

22 Daarna gingen Jezus en zijn discipelen naar het platteland van Judea. Daar bracht hij enige tijd met hen door en hij doopte er.[a] **23** Maar ook Johannes doopte, in E̱non bij Sa̱lim, omdat daar veel water was.[b] De mensen kwamen erheen en lieten zich dopen.[c] **24** Johannes was namelijk nog niet gevangengezet.[d]

25 De discipelen van Johannes hadden met een Jood een discussie over de reiniging. **26** Ze gingen naar Johannes en zeiden tegen hem: ‘Rabbi, de man die bij je was aan de overkant van de Jordaan, over wie je hebt getuigd,[e] is aan het dopen en iedereen gaat naar hem toe!’ **27** Daarop zei Johannes: ‘Een mens kan alleen iets ontvangen als dat hem vanuit de hemel is gegeven. **28** Jullie getuigen zelf over mij dat ik heb gezegd: “Ik ben niet de Christus,[f] maar ik ben voor hem uit gestuurd.”[g] **29** Wie de bruid heeft, is de bruidegom.[h] Maar de vriend van de bruidegom, die erbij staat en hem hoort, is heel blij vanwege de stem van de bruidegom. Nu is ook mijn vreugde compleet. **30** Hij moet steeds meer worden en ik steeds minder.’

31 Hij die van boven komt,[i] staat boven alle anderen. Hij die van de aarde is, is aards en spreekt over dingen van de aarde. Hij die uit de hemel komt, staat boven alle anderen.[j] **32** Hij getuigt van wat hij heeft gezien en gehoord,[k] maar niemand aanvaardt zijn getuigenis.[l] **33** Wie zijn getuigenis aanvaardt, bevestigt* dat God betrouwbaar is.[m] **34** Hij die door God is gestuurd, spreekt de woorden van God,[n] want God geeft zijn geest overvloedig.* **35** De Vader houdt van de Zoon[o] en heeft alle dingen in zijn handen gegeven.[a] **36** Hij die in de Zoon gelooft, heeft eeuwig leven.[b] Hij die niet gehoorzaam is aan de Zoon, zal het leven niet zien,[c] maar de woede van God blijft op hem.[d]

4 De Heer kwam te weten dat de farizeeën hadden gehoord dat hij* meer discipelen maakte en doopte[e] dan Johannes, **2** hoewel Jezus zelf niet doopte, maar zijn discipelen. **3** Daarom verliet hij Judea en ging weer naar Galilea. **4** Maar hij moest door Sama̱ria heen. **5** Zo kwam hij bij de Samaritaanse stad Si̱char, dicht bij het stuk land dat Jakob aan zijn zoon Jozef had gegeven.[f] **6** Daar was ook de Jakobsput.[g] Vermoeid van de reis ging Jezus bij de put* zitten. Het was rond het zesde uur.#

7 Een Samaritaanse vrouw kwam water putten. Jezus zei tegen haar: ‘Geef me wat te drinken.’ **8** (Zijn discipelen waren namelijk de stad in gegaan om eten te kopen.) **9** Daarop zei de Samaritaanse vrouw tegen hem: ‘Hoe kunt u, als Jood, te drinken vragen aan mij, een Samaritaanse vrouw?’ (Joden gaan namelijk niet met Samaritanen om.)[h] **10** Jezus antwoordde: ‘Als je wist wat de vrije gave van God[i] is en wie het is die je om water vraagt, dan zou je het aan hem hebben gevraagd, en hij zou je levend water hebben gegeven.’[j] **11** ‘Maar mijnheer,’ zei ze tegen hem, ‘u hebt niet eens een emmer om water te putten, en de put is diep. Waar haalt u dat levende water dan vandaan? **12** U bent toch niet meer dan onze voorvader Jakob? Hij heeft ons de put gegeven en er zelf uit gedronken, en ook zijn zonen en zijn vee.’ **13** Jezus antwoordde: ‘Iedereen die van dit water drinkt, zal weer dorst krijgen. **14** Maar wie van het water drinkt dat ik hem zal

HFST. 3
a Jo 4:2
b Mr 1:10; Han 8:38
c Mt 3:1, 5, 6
d Mt 14:3; Lu 3:19, 20
e Jo 1:33, 34
f Jo 1:19, 20
g Mt 11:7, 10; Lu 1:13, 17
h 2Kor 11:2; Ef 5:25; Opb 21:9
i Jo 8:23
j Mt 3:11
k Jo 8:26; Jo 15:15
l Jo 1:11; Jo 3:11
m 1Jo 5:10
n Jo 7:16
o Jo 5:20; Jo 15:9, 10

2de kolom
a Mt 11:27; Lu 10:22
b Jo 3:16; Jo 6:47; Ro 1:17; Heb 5:9
c 2Th 1:7, 8; 1Jo 5:12
d Ef 5:5, 6; Heb 10:26, 27

HFST. 4
e Jo 3:22
f Ge 33:18, 19; Joz 24:32
g Jo 4:12
h 2Kon 17:24; Han 10:28
i Ef 2:8
j Jo 7:37

3:33 *Lett.: ‘bezegelt’. **3:34** *Of ‘niet zuinig’. Lett.: ‘niet met mate’.

4:1 *Lett.: ‘Jezus’. **4:6** *Of ‘bron’. #D.w.z. rond 12.00 uur.

geven, zal nooit meer dorst krij-
gen.[a] Het water dat ik hem zal ge-
ven, zal in hem een bron worden
van water dat opborrelt om eeu-
wig leven te geven.'[b] **15** 'Mijn-
heer, geef me dat water,' zei de
vrouw, 'dan zal ik geen dorst
meer hebben en hoef ik ook niet
meer hierheen te komen om wa-
ter te putten.'

16 Hij zei tegen haar: 'Ga je
man roepen en kom dan terug.'
17 'Ik heb geen man', antwoord-
de de vrouw. Daarop zei Jezus: 'Je
hebt gelijk als je zegt dat je geen
man hebt. **18** Want je hebt vijf
mannen gehad, en je leeft nu sa-
men met iemand die je man niet
is. Wat je hebt gezegd is waar.'
19 De vrouw zei tegen hem: 'Mijn-
heer, ik merk dat u een profeet
bent.[c] **20** Onze voorouders heb-
ben God aanbeden op deze berg,
maar jullie zeggen dat in Jeruza-
lem de plek is waar hij aanbeden
moet worden.'[d] **21** 'Geloof me,'
zei Jezus, 'er komt een tijd dat jul-
lie de Vader niet op deze berg en
ook niet in Jeruzalem zullen aan-
bidden. **22** Jullie aanbidden wat
jullie niet kennen.[e] Wij aanbidden
wat we kennen, want redding be-
gint bij de Joden.[f] **23** Maar er
komt een tijd, en die is er al, dat
de ware aanbidders de Vader met
geest en waarheid zullen aanbid-
den, want de Vader zoekt men-
sen die hem zo willen aanbidden.[g]
24 God is een Geest,[h] en wie hem
aanbidden, moeten hem met geest
en waarheid aanbidden.'[i] **25** De
vrouw zei tegen hem: 'Ik weet
dat de Messias komt, die Christus
wordt genoemd. Als hij komt, zal
hij alles aan ons bekendmaken.'
26 Jezus zei tegen haar: 'Dat ben
ik, degene die met je praat.'[j]

27 Op dat moment kwamen
zijn discipelen terug, en ze waren
verbaasd dat hij met een vrouw
in gesprek was. Natuurlijk vroeg
niemand: 'Wat wil je van haar?'
of: 'Waarom praat je met haar?'
28 De vrouw liet haar waterkruik
staan, ging de stad in en zei tegen
de mensen: **29** 'Kom kijken, er is
iemand die me alles heeft verteld
wat ik heb gedaan. Zou dit mis-
schien de Christus zijn?' **30** Ze
gingen de stad uit, naar hem toe.

31 Ondertussen drongen de
discipelen bij hem aan: 'Rabbi,[a]
eet toch iets.' **32** Maar hij zei: 'Ik
heb voedsel te eten dat jullie niet
kennen.' **33** De discipelen zeiden
tegen elkaar: 'Zou iemand hem
iets te eten hebben gebracht?'
34 Jezus zei tegen hen: 'Mijn
voedsel is: de wil doen van hem die
mij heeft gestuurd[b] en zijn werk
afmaken.[c] **35** Jullie zeggen toch
dat het nog vier maanden duurt
voordat de oogst komt? Kijk! Ik
zeg jullie: kijk eens goed naar de
velden, ze zijn wit om geoogst te
worden.[d] Nu al **36** krijgt de oog-
ster zijn loon en verzamelt hij
vruchten voor het eeuwige leven,
zodat de zaaier en de oogster
zich samen kunnen verheugen.[e]
37 Want hier is het gezegde van
toepassing: de een zaait en de an-
der oogst. **38** Ik heb jullie erop-
uit gestuurd om een oogst bin-
nen te halen waarvoor jullie niet
hebben gewerkt. Anderen heb-
ben gewerkt en jullie plukken de
vruchten van hun werk.'

39 Veel Samaritanen uit die
stad gingen in hem geloven door
het getuigenis van de vrouw, die
zei: 'Hij heeft me alles verteld wat
ik heb gedaan.'[f] **40** Toen de Sa-
maritanen bij hem kwamen, vroe-
gen ze hem dan ook om bij hen te
blijven. Hij bleef daar twee dagen.
41 Toen gingen nog veel meer
mensen geloven door wat hij zei.
42 Ze zeiden tegen de vrouw: 'Nu
geloven we niet meer alleen om
wat jij hebt gezegd. We hebben
het namelijk zelf gehoord en we
weten dat deze man echt de red-
der van de wereld is.'[g]

43 Na die twee dagen reis-
de hij verder naar Galilea. **44** Je-
zus had zelf getuigd dat een pro-
feet in zijn eigen land niet wordt
geëerd.[h] **45** Toen hij in Galilea
aankwam, ontvingen de Galileeërs

HFST. 4
a Jo 6:35
b Jo 7:38, Ro 6:23, 1Jo 5:20
c Lu 7:16, Jo 9:17
d De 12:5, 6, 1Kon 9:3, 2Kr 7:12, Ps 122
e 2Kon 17:29, 33
f Jes 2:3, Ro 9:4
g 2Kr 16:9
h 2Kor 3:17, 1Ti 1:17, Heb 11:27
i Ro 12:1
j Jo 9:35-37

2de kolom
a Jo 1:38
b Jo 6:38
c Jo 5:30, 36, Jo 17:4, Jo 19:30
d Mt 9:37
e 1Kor 3:8
f Jo 4:29
g Mt 1:21, Jo 1:29, 1Ti 1:15, 1Jo 4:14
h Mt 13:57, Mr 6:4, Lu 4:24

hem echter vriendelijk. Ze hadden
namelijk alle dingen gezien die
hij in Jeruzalem op het feest had
gedaan,[a] want ze waren zelf ook
naar het feest geweest.[b]
46 Hij kwam weer in Kana in
Galilea, waar hij het water in wijn
had veranderd.[c] In Kapernaüm
was een hofbeambte met een zoon
die ziek was. **47** Toen de man
hoorde dat Jezus vanuit Judea
naar Galilea was gekomen, ging
hij naar hem toe. Hij vroeg of
hij mee wilde gaan om zijn zoon,
die op sterven lag, te genezen.
48 Maar Jezus zei tegen hem: ‘Als
jullie geen tekenen en wonderen
zien, zullen jullie nooit geloven.’[d]
49 Daarop zei de hofbeambte:
‘Heer, kom toch mee voordat mijn
kind sterft.’ **50** ‘Ga maar naar
huis,’ zei Jezus, ‘je zoon leeft.’[e]
De man geloofde wat Jezus tegen
hem zei en vertrok. **51** Terwijl
hij onderweg was, kwamen zijn
slaven hem tegemoet om te zeggen
dat de jongen leefde.* **52** Toen
hij hun vroeg op welk moment*
hij beter was geworden, antwoord-
den ze: ‘Gisteren op het zevende
uur# verdween de koorts.’ **53** De
vader besefte dat dat precies het
moment* was waarop Jezus tegen
hem had gezegd: ‘Je zoon leeft.’[f]
Hij en al zijn huisgenoten werden
gelovigen. **54** Dat was de tweede
keer dat Jezus een wonder* deed[g]
na vanuit Judea naar Galilea ge-
komen te zijn.

5 Daarna was er een feest[h]
van de Joden, en Jezus ging
naar Jeruzalem. **2** In Jeruza-
lem is bij de Schaapspoort[i] een
bassin met vijf zuilengangen dat
in het Hebreeuws *Bethzatha* heet.
3 Daar lag een groot aantal zie-
ken, blinden, kreupelen en men-
sen met misvormde* ledematen.
4 *— **5** Er was daar ook een
man die al 38 jaar ziek was. **6** Je-
zus zag de man liggen en wist dat
hij al heel lang ziek was. Daar-
om zei hij tegen hem: ‘Wil je ge-
zond worden?’[a] **7** ‘Mijnheer,’ ant-
woordde de zieke man, ‘ik heb
niemand die mij in het bassin
helpt als het water gaat bewegen.
Ik ben nauwelijks onderweg of een
ander is me al voor.’ **8** Jezus zei:
‘Sta op! Pak je mat* op en loop.’[b]
9 Meteen werd de man gezond.
Hij pakte zijn mat op en begon te
lopen.
Het was die dag sabbat.
10 Daarom zeiden de Joden te-
gen de man die genezen was: ‘Het
is sabbat, en dan mag je geen mat
dragen.’[c] **11** Maar hij antwoord-
de: ‘Degene die me heeft genezen,
zei tegen me: “Pak je mat op en
loop.”’ **12** Ze vroegen hem: ‘Wie
is de man die tegen je zei: “Pak
je mat op en loop”?’ **13** Maar de
man die genezen was, wist niet
wie het was, want Jezus was in de
menigte verdwenen.
14 Later trof Jezus hem in
de tempel aan en zei tegen
hem: ‘Je bent weer gezond. Zon-
dig niet meer, anders zal je iets
ergers overkomen.’ **15** De man
ging weg en vertelde de Joden dat
het Jezus was die hem gezond had
gemaakt. **16** Het was omdat Je-
zus die dingen op de sabbat deed
dat de Joden hem vervolgden.
17 Maar hij zei tegen ze: ‘Mijn Va-
der is tot nu toe blijven werken, en
ik blijf werken.’[d] **18** Om die re-
den waren de Joden er nog meer
op uit om hem te doden, niet al-
leen omdat hij de sabbat schond,
maar ook omdat hij God zijn eigen
Vader noemde,[e] waarmee hij zich-
zelf aan God gelijk maakte.[f]
19 Daarop zei Jezus tegen ze:
‘Echt, ik verzeker jullie: de Zoon
kan niets uit zichzelf doen, maar
alleen wat hij de Vader ziet doen.[g]
Want alles wat de Vader doet, dat
doet de Zoon op dezelfde manier.
20 Want de Vader is gehecht aan
de Zoon[h] en laat hem alle dingen

HFST. 4
a Jo 2:23
b De 16:16
c Jo 2:1-11
d Mt 16:1 1Kor 1:22
e Mt 8:13 Mr 7:29, 30
f Mt 8:13
g Jo 2:11

HFST. 5
h Ex 12:14 De 16:1, 16 Jo 2:13 Jo 6:4
i Ne 3:1

2de kolom
a Jes 53:3
b Mt 9:6 Mr 2:10, 11 Lu 5:24
c Ex 20:9, 10 Mt 12:2 Lu 6:2
d Jo 9:4 Jo 14:10
e Jo 14:28
f Fil 2:5, 6
g Jo 5:30 Jo 8:28 Jo 12:49
h Mt 3:17 Jo 3:35 Jo 10:17 2Pe 1:17

4:51 *Of ‘aan het herstellen was’. **4:52, 53** *Lett.: ‘uur’. **4:52** #D.w.z. rond 13.00 uur. **4:54** *Lett.: ‘teken’. **5:3** *Of ‘verlamde’. **5:4** *Zie App. A3.

5:8 *Of ‘bed’.

zien die hij zelf doet. Hij zal hem
grotere dingen laten zien dan dit,
en jullie zullen versteld staan.[a]
21 Want net zoals de Vader de
doden opwekt en levend maakt,[b]
zo maakt ook de Zoon levend wie
hij wil.[c] **22** Want de Vader oor-
deelt helemaal niemand, maar hij
heeft het hele oordeel aan de
Zoon toevertrouwd,[d] **23** zodat
alle mensen de Zoon eren zoals
ze de Vader eren. Wie de Zoon
niet eert, eert de Vader niet die
hem heeft gestuurd.[e] **24** Echt, ik
verzeker jullie: wie mijn woor-
den hoort en hem gelooft die mij
heeft gestuurd, heeft eeuwig le-
ven.[f] Hij wordt niet veroordeeld
maar is van de dood overgegaan
naar het leven.[g]

25 Echt, ik verzeker jullie: er
komt een tijd, en die is er al, dat
de doden de stem van de Zoon van
God zullen horen, en zij die heb-
ben geluisterd en gehoorzaamd,
zullen leven. **26** Want de Vader
heeft leven in zichzelf*[h] en heeft
het mogelijk gemaakt dat ook
de Zoon leven in zichzelf heeft.[i]
27 En hij heeft hem gezag ge-
geven om te oordelen,[j] omdat
hij de Mensenzoon is.[k] **28** Ver-
baas je daar niet over, want de
tijd komt dat alle mensen die in
de herinneringsgraven* zijn, zijn
stem zullen horen[l] **29** en tevoor-
schijn zullen komen — wie goe-
de dingen hebben gedaan tot een
opstanding voor leven en wie
walgelijke dingen hebben gedaan
tot een opstanding voor oordeel.[m]
30 Ik kan niets uit mezelf doen.
Ik oordeel naar wat ik hoor, en
mijn oordeel is rechtvaardig[n] om-
dat ik me niet laat leiden door
mijn eigen wil maar door de wil
van hem die mij heeft gestuurd.[o]

31 Als alleen ik over mezelf
zou getuigen, zou mijn getuige-
nis niet waar zijn.[p] **32** Maar er
is een ander die over mij getuigt,
en ik weet dat zijn getuigenis
over mij waar is.[a] **33** Jullie heb-
ben mensen naar Johannes ge-
stuurd, en hij heeft van de waar-
heid getuigd.[b] **34** Niet dat ik het
getuigenis van een mens nodig
heb, maar ik zeg deze dingen zo-
dat jullie gered kunnen worden.
35 Die man was een helder bran-
dende lamp, en een korte tijd wil-
den jullie van zijn licht genieten.[c]
36 Maar ik heb een belangrijker
getuigenis dan dat van Johannes.
Het werk dat mijn Vader me heeft
opgedragen, het werk dat ik doe,
dat getuigt ervan dat de Vader mij
heeft gestuurd.[d] **37** En de Vader
die mij heeft gestuurd, heeft zelf
over mij getuigd.[e] Jullie hebben
zijn stem nooit gehoord en zijn
gestalte nooit gezien,[f] **38** en jul-
lie hebben zijn woord niet in je
hart, want degene die hij heeft ge-
stuurd geloven jullie niet.

39 Jullie onderzoeken de
Schrift[g] omdat jullie denken dat
jullie daardoor eeuwig leven zul-
len hebben. Maar juist die* getuigt
over mij.[h] **40** En toch willen jul-
lie niet bij mij komen[i] om leven
te ontvangen. **41** Ik ben niet uit
op de eer van mensen, **42** maar
ik weet heel goed dat jullie geen
liefde voor God in jullie hebben.
43 Ik ben gekomen in de naam
van mijn Vader, maar jullie aan-
vaarden mij niet. Als iemand an-
ders in zijn eigen naam kwam,
zouden jullie hem wel aanvaarden.
44 Hoe kunnen jullie geloven als
jullie eropuit zijn om te worden ge-
eerd door elkaar maar geen moei-
te doen om te worden geëerd door
de enige God?[j] **45** Denk niet dat
ik jullie bij de Vader zal aankla-
gen. Mozes,[k] op wie jullie je hoop
hebben gevestigd, klaagt jullie
aan. **46** Trouwens, als jullie Mo-
zes zouden geloven, zouden jullie
mij geloven, want hij heeft over
mij geschreven.[l] **47** Maar als jul-
lie niet geloven wat hij heeft ge-
schreven, hoe zullen jullie dan
geloven wat ik zeg?’

5:26 *Of ‘heeft in zichzelf de gave van het leven’. **5:28** *Zie Woordenlijst.

5:39 *D.w.z. de Schrift.

HFST. 5
a Lu 8:25, Jo 6:10, 11, Jo 6:19
b 2Kon 4:32-34, Heb 11:35
c Lu 7:12, 14, Lu 8:52-54, Jo 11:25
d Han 10:42, Han 17:31, 2Kor 5:10, 2Ti 4:1
e Lu 10:16
f Jo 3:16, Jo 6:40, Jo 8:51
g 1Jo 3:14
h Ps 36:9, Han 17:28
i Jo 11:25
j Jo 5:22, 2Ti 4:1
k Da 7:13
l Job 14:13, Jes 25:8, Jes 26:19
m Opb 20:12, 15
n Jes 11:4
o Mt 26:39, Jo 4:34, Jo 6:38
p De 19:15

2de kolom
a Mt 3:17, Mr 9:7, Jo 12:28-30, 1Jo 5:9
b Jo 1:15, 32
c Mt 3:1, 5, 6, Mr 6:20
d Mt 11:5, Jo 3:2, Jo 7:31, Jo 10:25
e Mr 1:11, Jo 8:18
f De 4:11, 12, Jo 1:18, Jo 6:46
g Lu 11:52
h De 18:15
i Jes 53:3, Jo 1:11
j Jo 12:42, 43
k De 31:26, 27, Jo 7:19
l De 18:15, Lu 24:44, Jo 1:45

6 Daarna ging Jezus naar de
overkant van het Meer van
Galilea, ook het Meer van Tibe-
rias genoemd.[a] **2** Een grote me-
nigte bleef hem volgen,[b] om-
dat ze de wonderen* zagen die
hij deed — dat hij de zieken ge-
nas.[c] **3** Daarom ging Jezus een
berg op, waar hij met zijn discipe-
len ging zitten. **4** Het was kort
voor het Pascha,[d] het feest van de
Joden. **5** Toen Jezus opkeek en
zag dat er een grote menigte naar
hem toe kwam, zei hij tegen Fi-
lippus: ‘Waar zullen we brood ko-
pen om deze mensen te eten te
geven?’[e] **6** Hij vroeg dat om hem
op de proef te stellen, want hij
wist al wat hij ging doen. **7** Fi-
lippus antwoordde: ‘Al kopen we
voor 200 denarii* brood, dan
is dat nog te weinig om ieder-
een zelfs maar een klein stukje
te geven.’ **8** Een van zijn discipe-
len, Andreas, de broer van Simon
Petrus, zei tegen hem: **9** ‘Er is
hier een jongetje met vijf gerste-
broden en twee visjes. Maar wat
hebben we daaraan voor zo veel
mensen?’[f]

10 Jezus zei: ‘Laat de men-
sen gaan zitten.’ Er was daar
veel gras, en ze gingen zitten.
Er waren ongeveer 5000 mannen.[g]
11 Jezus pakte het brood, sprak
een dankgebed uit en deelde het
uit aan de mensen die daar za-
ten. Hetzelfde deed hij met de vis-
jes, en ze kregen zo veel ze maar
wilden. **12** Toen ze genoeg had-
den gegeten, zei hij tegen zijn
discipelen: ‘Verzamel het eten
dat over is, zodat er niets verlo-
ren gaat.’ **13** Ze verzamelden het
dus en vulden 12 manden met wat
was overgebleven nadat iedereen
van de vijf gerstebroden had ge-
geten.

14 Toen de mensen het won-
der* zagen dat hij had gedaan,
zeiden ze: ‘Dit moet wel de Pro-
feet zijn die in de wereld zou ko-
men.’[a] **15** Maar Jezus wist dat
ze hem wilden dwingen om hun
koning te worden. Daarom trok
hij zich weer op de berg terug,[b]
helemaal alleen.[c]

16 Toen het avond werd, daal-
den zijn discipelen af naar het
meer.[d] **17** Ze stapten in een boot
en vertrokken naar de overkant
van het meer, naar Kapernaüm.
Het was al donker geworden en
Jezus was nog niet naar ze toe
gekomen.[e] **18** Ook waaide er een
sterke wind waardoor het meer
onstuimig werd.[f] **19** Maar toen
ze ongeveer vijf of zes kilometer*
hadden geroeid, zagen ze Jezus
over het meer lopen en dicht bij
de boot komen. Ze werden bang,
20 maar hij zei tegen ze: ‘Ik ben
het, wees niet bang!’[g] **21** Toen
waren ze bereid hem aan boord
nemen, en kort daarna kwam de
boot aan land op de plaats waar
ze naartoe wilden.[h]

22 De volgende dag was de
menigte nog aan de andere kant
van het meer. Ze hadden gezien
dat er maar één bootje was en
dat Jezus niet met zijn discipelen
aan boord was gegaan, maar dat
zijn discipelen zonder hem wa-
ren vertrokken. **23** Maar er kwa-
men boten uit Tiberias aan, dicht
bij de plaats waar ze het brood
hadden gegeten nadat de Heer
het dankgebed had uitgesproken.
24 Toen de menigte zag dat Je-
zus en ook zijn discipelen daar
niet waren, stapten ze in de bo-
ten en gingen ze naar Kapernaüm
om Jezus te zoeken.

25 Ze vonden hem aan de
overkant van het meer en vroe-
gen: ‘Rabbi,[i] wanneer bent u hier
gekomen?’ **26** Jezus antwoord-
de: ‘Echt, ik verzeker jullie: jullie
zoeken me niet omdat jullie won-
deren* hebben gezien, maar om-
dat jullie volop van de broden
hebben kunnen eten.[j] **27** Werk
niet voor het voedsel dat bederft

6:2, 26 *Lett.: ‘tekenen’. **6:7** *Zie App. B14. **6:14** *Lett.: ‘teken’.

6:19 *Lett.: ‘ongeveer 25 of 30 stadie’. Zie App. B14.

HFST. 6
a Mt 14:13; Lu 9:10
b Mr 6:33
c Lu 9:11
d Jo 2:13; Jo 5:1
e Mt 14:14-17; Mr 6:35-38; Lu 9:12, 13
f 2Kon 4:42-44
g Mt 14:19-21; Mr 6:39-44; Lu 9:14-17

2de kolom
a De 18:15, 18
b Jo 17:16; Jo 18:36
c Mt 14:23; Mr 6:45
d Mt 14:22
e Mr 6:47-51
f Mt 8:24; Mt 14:24-33
g Mt 14:27; Mr 6:50
h Mt 14:34
i Jo 1:38
j Jo 6:11

maar voor het voedsel dat goed
blijft en eeuwig leven geeft.[a] Dat
zal de Mensenzoon jullie geven,
want op hem heeft de Vader, God
zelf, zijn zegel van goedkeuring
gedrukt.’[b]
28 Ze vroegen hem: ‘Wat moe-
ten we doen? Hoe kunnen we
het werk van God doen?’ **29** Je-
zus antwoordde: ‘Dit is het werk
van God: dat je gelooft in degene
die hij gestuurd heeft.’[c] **30** Toen
zeiden ze: ‘Welk teken kunt u
ons laten zien[d] zodat we u ge-
loven? Welk werk kunt u doen?
31 Onze voorouders hebben in
de woestijn het manna gegeten,[e]
zoals geschreven staat: “Hij gaf
ze brood uit de hemel te eten.”’[f]
32 Jezus zei tegen ze: ‘Echt, ik
verzeker jullie: het is niet Mozes
die jullie het brood uit de hemel
heeft gegeven. Mijn Vader geeft
jullie het echte brood uit de he-
mel. **33** Want het brood van God
is degene die neerdaalt uit de he-
mel en leven geeft aan de wereld.’
34 Daarom zeiden ze tegen hem:
‘Heer, geef ons altijd dit brood.’
35 Jezus zei tegen ze: ‘Ik ben
het brood van het leven. Wie bij
mij komt zal geen honger meer
krijgen, en wie in mij gelooft
zal nooit meer dorst krijgen.[g]
36 Maar zoals ik tegen jullie
heb gezegd: jullie hebben mij ge-
zien en toch geloven jullie niet.[h]
37 Iedereen die de Vader mij
geeft, zal bij mij komen, en wie
bij mij komt, zal ik nooit weg-
sturen.[i] **38** Want ik ben niet uit
de hemel neergedaald[j] om mijn
eigen wil te doen, maar de wil
van hem die mij heeft gestuurd.[k]
39 Dit is de wil van hem die mij
heeft gestuurd: dat ik van alle
mensen die hij mij heeft gegeven,
niemand verloren laat gaan, maar
dat ik hen op de laatste dag uit de
dood opwek.[l] **40** Want dit is de
wil van mijn Vader: dat iedereen
die de Zoon erkent en in hem ge-
looft, eeuwig leven krijgt[m] en dat
ik hem op de laatste dag uit de
dood opwek.’[n]

HFST. 6
a Jo 4:14, Jo 17:3, Ro 6:23
b Mt 3:17, Han 2:22, 2Pe 1:17
c Han 16:31, 1Jo 3:23
d Mt 12:38, Mr 8:12, Jo 2:18, 1Kor 1:22
e Ex 16:15, Nu 11:7
f Ps 78:24, Ps 105:40
g Jo 4:14, Jo 7:37, Opb 22:17
h Jo 6:64
i Mt 11:28, 29, Jo 17:6
j Jo 3:13, Jo 8:23, 42
k Mt 26:39, Jo 5:30
l Jo 5:28, 29, Ro 6:5
m Jo 10:27, 28
n Jo 11:24, Han 17:31, 1Th 4:16, Opb 20:12

2de kolom
a Jo 6:33
b Mr 6:3
c Jo 6:65
d Jo 11:24
e Jes 54:13
f Ex 33:17, 20
g Mt 11:27, Lu 10:22, Jo 1:18
h Jo 3:16
i Jo 6:33
j Jo 6:31
k Heb 10:10
l Jo 6:33
m Jo 6:40, 1Kor 15:51, 52, 1Th 4:16

41 Toen gingen de Joden over
hem mopperen omdat hij had ge-
zegd: ‘Ik ben het brood dat uit
de hemel is neergedaald.’[a] **42** Ze
zeiden: ‘Is dit niet Jezus, de zoon
van Jozef? We kennen zijn vader
en moeder toch?[b] Hoe kan hij dan
zeggen: “Ik ben uit de hemel neer-
gedaald”?’ **43** Jezus antwoord-
de: ‘Houd op met dat gemopper on-
der elkaar. **44** Iemand kan alleen
bij mij komen als de Vader, die mij
heeft gestuurd, hem trekt,[c] en ik
zal hem op de laatste dag uit de
dood opwekken.[d] **45** In de Profe-
ten staat geschreven: “Ze zullen
allemaal door Jehovah* worden
onderwezen.”[e] Iedereen die naar
de Vader heeft geluisterd en van
hem heeft geleerd, komt bij mij.
46 Niet dat iemand de Vader heeft
gezien[f] — alleen hij die van God
komt, die heeft de Vader gezien.[g]
47 Echt, ik verzeker jullie: wie ge-
looft, heeft eeuwig leven.[h]
48 Ik ben het brood van het le-
ven.[i] **49** Jullie voorouders heb-
ben in de woestijn het manna
gegeten en zijn toch gestorven.[j]
50 Maar iedereen die eet van dit
brood dat uit de hemel neerdaalt,
zal niet sterven. **51** Ik ben het
levende brood dat uit de hemel is
neergedaald. Als iemand van dit
brood eet, zal hij eeuwig leven.
En echt, het brood dat ik zal ge-
ven voor het leven van de wereld,
is mijn vlees.’[k]
52 Toen begonnen de Joden
heftig met elkaar te discussië-
ren. Ze zeiden: ‘Hoe kan deze
man ons zijn vlees te eten ge-
ven?’ **53** Daarom zei Jezus te-
gen hen: ‘Echt, ik verzeker jullie:
als je het vlees van de Mensen-
zoon niet eet en zijn bloed niet
drinkt, heb je geen leven in je-
zelf.[l] **54** Wie zich met mijn vlees
voedt en mijn bloed drinkt, heeft
eeuwig leven, en ik zal hem op
de laatste dag uit de dood op-
wekken.[m] **55** Want mijn vlees is
echt voedsel en mijn bloed is

6:45 *Zie App. A5.

echte drank. **56** Wie zich met mijn vlees voedt en mijn bloed drinkt, blijft in eendracht met mij en ik met hem.[a] **57** Net zoals de levende Vader mij heeft gestuurd en ik leef dankzij de Vader, zo zal hij die zich met mij voedt, leven dankzij mij.[b] **58** Dit is het brood dat uit de hemel is neergedaald. Het is anders dan wat jullie voorouders aten. Zij aten en zijn toch gestorven. Wie zich met dit brood voedt, zal eeuwig leven.'[c] **59** Hij zei die dingen toen hij in een synagoge* in Kapernaüm onderwees.

60 Veel van zijn discipelen zeiden toen ze het hoorden: 'Dit gaat echt te ver! Wie kan hiernaar luisteren?' **61** Jezus wist dat zijn discipelen daarover mopperden en zei tegen ze: 'Nemen jullie hier aanstoot aan? **62** Wat zullen jullie dan zeggen als jullie de Mensenzoon zien opstijgen naar waar hij eerst was?[d] **63** Het is de geest die leven geeft,[e] het vlees is van geen enkel nut. Wat ik tegen jullie heb gezegd, is geest en leven.[f] **64** Maar sommigen van jullie geloven niet.' Jezus wist namelijk vanaf het begin wie niet geloofden en wie hem zou verraden.[g] **65** Hij zei verder: 'Daarom heb ik tegen jullie gezegd: iemand kan alleen bij mij komen als het hem door de Vader gegeven is.'[h]

66 Daardoor gingen veel van zijn discipelen terug naar de dingen die ze hadden achtergelaten[i] en ze volgden hem niet meer. **67** Toen vroeg Jezus aan de twaalf: 'Willen jullie soms ook weggaan?' **68** Simon Petrus antwoordde: 'Heer, naar wie zouden we moeten gaan?[j] Jij hebt woorden van eeuwig leven.[k] **69** We geloven en zijn te weten gekomen dat je de Heilige van God bent.'[l] **70** Jezus antwoordde hun: 'Ik heb jullie alle twaalf zelf uitgekozen.[m] Toch is een van jullie een lasteraar.'*[a] **71** Hij bedoelde Judas, de zoon van Simon Iskariot, want die zou hem verraden, ook al was hij één van de twaalf.[b]

7 Jezus bleef daarna in Galilea rondtrekken.* Hij wilde namelijk niet naar Judea gaan, omdat de Joden hem wilden doden.[c] **2** Het was bijna de tijd voor het Joodse Loofhuttenfeest.[d] **3** Daarom zeiden zijn broers[e] tegen hem: 'Blijf niet hier maar ga naar Judea, zodat ook je discipelen de dingen kunnen zien die je doet. **4** Want niemand verbergt wat hij doet als hij bekend wil worden. Als je zulke dingen doet, laat je dan aan de wereld zien.' **5** Zijn broers geloofden namelijk niet in hem.[f] **6** Daarom zei Jezus tegen ze: 'Mijn tijd is nog niet gekomen,[g] maar voor jullie is elke tijd geschikt. **7** De wereld heeft geen reden om jullie te haten. Maar mij haat ze wel, omdat ik over haar getuig dat haar daden slecht zijn.[h] **8** Gaan jullie maar naar het feest. Ik ga nog niet, omdat mijn tijd nog niet is gekomen.'[i] **9** Dat zei hij tegen ze, en hij bleef in Galilea.

10 Maar toen zijn broers naar het feest waren vertrokken, ging hij zelf ook, niet openlijk maar in het geheim. **11** De Joden gingen op het feest naar hem op zoek en zeiden: 'Waar is die man?' **12** Er werd onder de menigte van alles over hem gefluisterd. Sommigen zeiden: 'Hij is een goed mens.' Anderen zeiden: 'Dat is hij niet. Hij misleidt het volk.'[j] **13** Natuurlijk durfde niemand openlijk over hem te spreken, uit angst voor de Joden.[k]

14 Halverwege het feest ging Jezus naar de tempel en begon er te onderwijzen. **15** De Joden waren verbaasd en zeiden: 'Hoe kan deze man zo veel van de Schrift* weten[l] als hij niet op

---

6:59 *Of 'openbare vergadering'.

6:70 *Of 'een duivel'. **7:1** *Of 'rondwandelen'. **7:15** *Lett.: 'geschriften'.

HFST. 6
a Jo 15:4
b Jo 5:26; 1Kor 15:22
c Jo 6:51
d Jo 3:13; Jo 6:38; Jo 8:23; Han 1:9
e Ga 6:8
f De 8:3; Mt 4:4
g Mt 9:3, 4; Jo 2:24, 25; Jo 13:11
h Jo 6:44
i Lu 9:62
j Mt 16:16; Mr 8:29
k Jo 6:63; Jo 17:3
l Lu 9:20
m Lu 6:13

2de kolom
a Lu 22:3; Jo 13:18
b Mt 26:14, 15; Jo 12:4

HFST. 7
c Jo 5:18
d Le 23:34
e Mt 12:46; Mr 6:3; Lu 8:19; Jo 2:12; Han 1:14; Ga 1:19
f Mr 3:21
g Jo 2:4; Jo 7:30
h Jo 3:19; Jo 15:19
i Jo 8:20
j Jo 9:16
k Jo 9:22; Jo 12:42; Jo 19:38
l Lu 4:16, 17

de scholen* heeft gestudeerd?’[a]
16 Daarop antwoordde Jezus:
‘Wat ik onderwijs heb ik niet van
mezelf, maar van hem die mij
heeft gestuurd.[b] **17** Als iemand
bereid is Zijn wil te doen, zal hij
weten of deze leer van God is[c] of
dat ik uit mezelf spreek. **18** Wie
uit zichzelf spreekt, zoekt zijn
eigen eer. Maar wie de eer zoekt
van degene die hem heeft ge-
stuurd,[d] die is betrouwbaar en vrij
van bedrog. **19** Mozes heeft jul-
lie toch de wet gegeven?[e] Maar
niemand van jullie houdt zich
aan de wet. Waarom proberen jul-
lie mij te doden?’[f] **20** ‘U hebt
een demon’, antwoordde de me-
nigte. ‘Wie probeert u te do-
den?’ **21** Jezus antwoordde: ‘Ik
heb maar één ding gedaan en jul-
lie zijn allemaal verbaasd. **22** En
toch: Mozes heeft jullie de be-
snijdenis gegeven[g] — die trouwens
niet van Mozes komt maar van
de voorvaders[h] — en jullie besnij-
den ook op een sabbat. **23** Als
er op een sabbat besneden wordt
omdat anders de wet van Mozes
wordt overtreden, waarom zijn
jullie dan zo kwaad op mij als ik
op een sabbat iemand weer hele-
maal gezond maak?[i] **24** Stop met
oordelen naar de uiterlijke schijn,
maar oordeel rechtvaardig.’[j]

25 Toen zeiden sommige inwo-
ners van Jeruzalem: ‘Dit is toch
de man die ze willen doden?[k]
26 En kijk! Hij staat in het open-
baar te praten en ze zeggen niets
tegen hem. Zijn onze leiders er
soms van overtuigd geraakt dat
hij de Christus is? **27** Als de
Christus komt, zal niemand weten
waar hij vandaan komt,[l] maar van
deze man weten we wel waar hij
vandaan komt.’ **28** Terwijl Jezus
in de tempel onderwees, zei hij
met nadruk: ‘Jullie kennen mij en
weten waar ik vandaan kom. Ik
ben niet uit mezelf gekomen.[m] Hij
die mij heeft gestuurd, bestaat
echt, en jullie kennen hem niet.[n]
29 Ik ken hem,[a] omdat ik een ver-
tegenwoordiger van hem ben, en
hij heeft mij gestuurd.’ **30** Toen
probeerden ze hem te grijpen,[b]
maar niemand kon hem iets doen,
want zijn tijd was nog niet ge-
komen.[c] **31** Toch geloofden veel
mensen in hem.[d] Ze zeiden: ‘Zal
de Christus bij zijn komst soms
nog meer wonderen* doen dan
deze man?’

32 De farizeeën vingen op wat
er onder de menigte over hem
werd gefluisterd, en de overpries-
ters en de farizeeën stuurden
beambten om hem te grijpen.*
33 Toen zei Jezus: ‘Ik zal nog een
korte tijd bij jullie blijven en dan
ga ik naar hem die mij heeft ge-
stuurd.[e] **34** Jullie zullen me zoe-
ken, maar jullie zullen me niet
vinden, en waar ik dan ben, kun-
nen jullie niet komen.’[f] **35** Toen
zeiden de Joden tegen elkaar:
‘Waar wil deze man dan naartoe,
dat we hem niet zullen vinden?
Hij is toch niet van plan naar de
Joden te gaan die onder de Grie-
ken verstrooid zijn en de Grieken
te onderwijzen? **36** Wat bedoelt
hij met: “Jullie zullen me zoeken,
maar jullie zullen me niet vinden,
en waar ik dan ben, kunnen jullie
niet komen”?’

37 Op de laatste dag, de gro-
te dag van het feest,[g] stond Je-
zus op en riep: ‘Als iemand dorst
heeft, laat hij dan bij mij komen
en drinken.[h] **38** De Schrift zegt
over wie in mij gelooft: “Uit zijn
binnenste zullen rivieren van le-
vend water stromen.”’[i] **39** Maar
hij zei dat over de geest, die de-
genen die in hem geloofden kort
daarna zouden ontvangen. Er was
namelijk nog geen geest,[j] want
Jezus was nog niet verheerlijkt.[k]
40 Sommigen in de menigte zei-
den bij het horen van die woor-
den: ‘Dit moet wel de Profeet
zijn.’[l] **41** Anderen zeiden: ‘Dit is
de Christus.’[m] Maar er werd ook

7:15 *D.w.z. de rabbijnse scholen.

7:31 *Lett.: ‘tekenen’. **7:32** *Of ‘arresteren’.

HFST. 7

a Mt 13:54, Mr 6:2, Lu 2:46, 47, Han 4:13
b Jo 8:28, Jo 12:49, Jo 14:10
c Jo 8:47
d Jo 5:41, Jo 8:50
e Ex 24:3
f Mt 12:14, Mr 3:6
g Le 12:2, 3
h Ge 17:9, 10
i Jo 5:8, 9
j Jes 11:3, 4, Mt 23:23
k Jo 5:18
l Mt 13:55
m Jo 8:42
n Jo 8:54, 55

2de kolom

a Mt 11:27, Jo 1:18, Jo 10:15
b Mr 11:18, Lu 19:47
c Jo 8:20
d Jo 2:23, Jo 8:30, Jo 10:40, 42, Jo 11:45
e Jo 13:33, Jo 16:16
f Jo 8:21, 22
g Jo 7:2
h Jo 4:14, Jo 6:35
i Ex 17:6, Nu 20:8, Jo 4:14
j Joë 2:28, Jo 16:7, Han 2:17
k Jo 12:16, Jo 13:31, 32, 1Ti 3:16
l De 18:18, Jo 6:14
m Jo 4:40, 42, Jo 6:68, 69

gezegd: ‘De Christus komt toch
niet uit Galilea?[a] **42** Zegt de
Schrift niet dat de Christus uit
het nageslacht van David[b] komt
en uit Bethlehem,[c] het dorp waar
David woonde?’[d] **43** Zo ontstond
er in de menigte verdeeldheid
over hem. **44** Sommigen wilden
hem grijpen, maar niemand kon
hem iets doen.

45 Toen de beambten terug-
kwamen, vroegen de overpriesters
en farizeeën hun: ‘Waarom heb-
ben jullie hem niet meegebracht?’
46 De beambten antwoordden:
‘Nog nooit heeft iemand zo ge-
sproken.’[e] **47** ‘Zijn jullie soms
ook misleid?’, zeiden de farizeeën.
48 ‘Er is toch geen enkele lei-
der of farizeeër die in hem is
gaan geloven?[f] **49** Maar deze me-
nigte die de wet niet kent — ver-
vloekt zijn ze.’ **50** Nikodemus,
die al eens bij hem was gekomen
en die een van hen was, zei te-
gen ze: **51** ‘Volgens onze wet mo-
gen we iemand toch pas oordelen
als hij verhoord is en als bekend is
wat hij heeft gedaan?’[g] **52** Daar-
op zeiden ze tegen hem: ‘Kom jij
soms ook uit Galilea? Ga het maar
na, dan zul je zien dat er uit Ga-
lilea geen enkele profeet zal ko-
men.’*

8 **12** Jezus nam opnieuw het
woord en zei: ‘Ik ben het licht
van de wereld.[h] Wie mij volgt zal
nooit in duisternis lopen, maar
zal het licht[i] van het leven bezit-
ten.’ **13** Daarop zeiden de fari-
zeeën: ‘U getuigt over uzelf. Uw
getuigenis is niet waar.’ **14** Je-
zus antwoordde: ‘Ook al getuig ik
over mezelf, toch is mijn getui-
genis waar, omdat ik weet waar
ik vandaan ben gekomen en waar
ik naartoe ga.[j] Maar jullie we-
ten niet waar ik vandaan kom
en waar ik naartoe ga. **15** Jullie
oordelen naar menselijke maat-
staven.*[k] Ik oordeel helemaal nie-
mand. **16** En als ik toch oor-
deel, dan is mijn oordeel waar,
want ik ben niet alleen, maar de
Vader, die mij heeft gestuurd, is
met mij.[a] **17** Ook staat in jullie
eigen wet geschreven: “Het getui-
genis van twee mensen is waar.”[b]
18 Ik getuig over mezelf, en de
Vader, die mij heeft gestuurd,
getuigt ook over mij.’[c] **19** Toen
vroegen ze hem: ‘Waar is uw Va-
der dan?’ ‘Jullie kennen mij niet
en ook mijn Vader niet’,[d] ant-
woordde Jezus. ‘Als jullie mij wel
kenden, zouden jullie ook mijn
Vader kennen.’[e] **20** Dat zei hij
in de schatkamer,[f] toen hij in de
tempel onderwees. Maar niemand
greep hem, omdat zijn tijd nog
niet was gekomen.[g]

21 Hij zei opnieuw tegen hen:
‘Ik ga weg. Jullie zullen me zoe-
ken, maar jullie zullen in je
zonde sterven.[h] Waar ik naartoe
ga, kunnen jullie niet komen.’[i]
22 De Joden zeiden toen: ‘Zou hij
soms zelfmoord willen plegen en
zegt hij daarom: “Waar ik naartoe
ga, kunnen jullie niet komen”?’
23 Hij zei verder: ‘Jullie zijn van
beneden, ik ben van boven.[j] Jul-
lie zijn van deze wereld, ik ben
niet van deze wereld. **24** Daar-
om heb ik tegen jullie gezegd: jul-
lie zullen in je zonden sterven.
Want als je niet gelooft dat ik
het ben, zul je in je zonden ster-
ven.’ **25** ‘Wie bent u dan?’, vroe-
gen ze. Jezus antwoordde: ‘Waar-
om praat ik eigenlijk nog met
jullie? **26** Ik heb veel over jullie
te zeggen en veel om over te oor-
delen. Trouwens, hij die mij heeft
gestuurd, is betrouwbaar en ik
maak aan de wereld bekend wat
ik van hem heb gehoord.’[k] **27** Ze
begrepen niet dat hij het over de
Vader had. **28** Jezus zei verder:
‘Nadat jullie de Mensenzoon op-
geheven hebben,[l] zullen jullie we-
ten dat ik het ben[m] en dat ik
niets uit mezelf doe.[n] Maar ik ver-
tel wat de Vader mij heeft geleerd.
29 En hij die me heeft gestuurd,
is met mij. Hij heeft me niet aan

HFST. 7
a Jo 1:46; Jo 7:52
b 2Kr 13:5; Ps 89:3, 4; Ps 132:11; Jer 23:5
c Mi 5:2; Lu 2:4
d 1Sa 16:1
e Mt 7:28, 29; Lu 4:22
f Jo 12:42; Han 6:7
g De 1:16, 17

HFST. 8
h Jes 9:2; Jes 49:6; Mt 4:16; Jo 1:5; Jo 12:35
i Jo 12:46; 1Pe 2:9; 1Jo 2:8
j Jo 7:28; Jo 13:3; Jo 16:28
k Jo 7:24

2de kolom
a Jo 14:10
b De 17:6; De 19:15
c Jo 5:37; 2Pe 1:17; 1Jo 5:9
d Jo 16:3
e Mt 11:27; Jo 14:7
f Mr 12:41
g Jo 7:30
h Jo 8:24
i Jo 7:34; Jo 13:33
j Jo 3:31; Jo 16:28
k Jo 18:19, 20
l Nu 21:8, 9; Da 7:13; Mt 26:64; Jo 3:14; Jo 12:32, 33; Ga 3:13
m Mt 27:54
n Jo 5:19, 30

7:52 *Een aantal oude, gezaghebbende manuscripten laten Jo 7:53–8:11 weg.
8:15 *Lett.: ‘naar het vlees’.

mezelf overgelaten, omdat ik al-
tijd doe wat hij wil.’[a] **30** Toen hij
die dingen zei, gingen veel men-
sen in hem geloven.

31 Tegen de Joden die in hem
geloofden, zei Jezus verder: ‘Als
je vasthoudt aan mijn woorden,
dan ben je echt mijn discipel.
32 Dan zul je de waarheid ken-
nen[b] en de waarheid zal je vrij-
maken.’[c] **33** Daarop zeiden ze:
‘Wij zijn Abrahams nageslacht
en zijn nooit iemands slaven ge-
weest. Hoe kunt u dan zeggen: “Je
zult vrij worden”?’ **34** Jezus ant-
woordde: ‘Echt, ik verzeker jul-
lie: iedereen die zondigt, is een
slaaf van de zonde.[d] **35** Boven-
dien blijft de slaaf niet voor eeu-
wig in het huis, maar de zoon
wel. **36** Dus als de Zoon je vrij-
maakt, zul je echt vrij zijn. **37** Ik
weet dat jullie Abrahams nage-
slacht zijn. Maar jullie willen me
doden, omdat jullie mijn woorden
niet aanvaarden.* **38** Ik spreek
over de dingen die ik heb gezien
toen ik bij mijn Vader was,[e] maar
jullie doen de dingen die jullie
hebben gehoord van jullie vader.’
39 ‘Onze vader is Abraham’, zei-
den ze. Maar Jezus zei: ‘Als jul-
lie Abrahams kinderen[f] waren,
zouden jullie doen wat Abraham
deed. **40** Maar nu willen jullie
mij doden, iemand die jullie de
waarheid heeft verteld die hij van
God heeft gehoord.[g] Abraham
heeft zoiets niet gedaan. **41** Jul-
lie doen wat jullie vader deed.’ Ze
zeiden tegen hem: ‘We zijn niet uit
immoraliteit* geboren. We hebben
maar één Vader: God.’

42 Jezus zei tegen ze: ‘Als God
jullie Vader was, zouden jullie
mij liefhebben,[h] want ik ben bij
God vandaan gekomen en ik ben
hier. Ik ben niet uit mezelf geko-
men, maar hij heeft me gestuurd.[i]
43 Waarom begrijpen jullie niet
wat ik zeg? Omdat jullie niet
naar mijn woorden kunnen luis-
teren. **44** Jullie zijn uit jullie va-
der de Duivel, en jullie doen graag
wat jullie vader wil.[a] Hij was een
moordenaar toen hij begon,*[b] en
hij hield niet vast aan de waar-
heid, omdat er geen waarheid in
hem is. Als hij liegt, spreekt hij
zoals hij is,# want hij is een leuge-
naar en de vader van de leugen.[c]
45 Maar ik zeg jullie de waar-
heid en daarom geloven jullie me
niet. **46** Wie van jullie kan bewij-
zen dat ik heb gezondigd? Als ik
de waarheid spreek, waarom ge-
loven jullie me dan niet? **47** Wie
uit God is, luistert naar de woor-
den van God.[d] Daarom luisteren
jullie niet, omdat jullie niet uit
God zijn.’[e]

48 Toen zeiden de Joden tegen
hem: ‘We hebben dus gelijk als
we zeggen dat u een Samaritaan[f]
bent en een demon hebt!’[g] **49** ‘Ik
heb geen demon,’ antwoordde Je-
zus, ‘maar ik eer mijn Vader, en
jullie onteren mij. **50** Ik ben niet
uit op eer voor mij,[h] maar iemand
anders is er wel op uit en hij oor-
deelt. **51** Echt, ik verzeker jullie:
als iemand zich aan mijn woor-
den houdt, zal hij nooit de dood
zien.’[i] **52** De Joden zeiden tegen
hem: ‘Nu weten we zeker dat u
een demon hebt. Abraham is ge-
storven en ook de profeten, maar
u zegt: “Als iemand zich aan mijn
woorden houdt, zal hij de dood
nooit proeven.” **53** U bent toch
niet meer dan onze vader Abra-
ham? Hij is gestorven, en ook
de profeten zijn gestorven. Wie
denkt u wel dat u bent?’ **54** Je-
zus antwoordde: ‘Als ik mezelf
eer, betekent mijn eer niets. Het
is mijn Vader die mij eert,[j] van
wie jullie zeggen dat hij jullie
God is. **55** Toch kennen jullie
hem niet,[k] maar ik ken hem.[l] En
als ik zou zeggen dat ik hem niet
ken, dan zou ik net als jullie een

8:37 *Of ‘omdat mijn woord geen vooruitgang onder jullie maakt’. **8:41** *Of ‘seksuele immoraliteit’. Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst.

8:44 *Of ‘vanaf het begin’. #Of ‘overeenkomstig zijn aard’.

HFST. 8

a Jo 4:34; Jo 14:10; Heb 1:9
b Jo 17:17; Jo 18:37
c Ro 6:14, 22; Jak 1:25
d Ro 6:6, 16; Ro 7:14
e Jo 5:19
f Ro 2:28, 29; Ro 9:7, 8; Ga 3:7, 29
g Jo 8:26
h Jo 16:27; 1Jo 5:1
i Jo 3:16; Jo 5:19, 30

2de kolom

a Ge 3:15
b 1Jo 3:8
c Ge 3:4; 2Kor 11:3; Opb 12:9
d Jo 18:37
e Jo 10:26; 1Jo 4:6
f Jo 4:9
g Mt 12:24; Jo 7:20; Jo 10:20
h Jo 5:41; Jo 7:18
i Jo 5:24; Jo 11:25, 26; 1Kor 15:54; Opb 20:6
j Jo 5:41; Jo 13:31, 32; Han 3:13
k Jo 7:28
l Jo 7:29

leugenaar zijn. Maar ik ken hem
wel en ik houd me aan zijn woord.
56 Abraham, jullie vader, ver-
heugde zich er enorm op mijn dag
te zien, en toen hij die zag was hij
blij.’[a] **57** De Joden zeiden tegen
hem: ‘U bent nog geen 50 jaar en
u zou Abraham hebben gezien?’
58 Jezus zei: ‘Echt, ik verzeker
jullie: voordat Abraham werd ge-
boren, was ik er al.’[b] **59** Toen
raapten ze stenen op om naar Je-
zus te gooien, maar hij verborg
zich en verliet de tempel.

9 Toen hij verder liep, zag hij
een man die vanaf zijn ge-
boorte blind was. **2** Zijn dis-
cipelen vroegen hem: ‘Rabbi,[c]
waarom is deze man blind gebo-
ren? Heeft hij zelf gezondigd of
zijn ouders?’ **3** Jezus antwoord-
de: ‘Deze man heeft niet gezon-
digd en zijn ouders ook niet,
maar dit is gebeurd zodat Gods
werk door hem zichtbaar zou
worden.[d] **4** Zolang het dag is
moeten we het werk doen van
hem die mij heeft gestuurd.[e] De
nacht komt waarin niemand kan
werken. **5** Zolang ik in de we-
reld ben, ben ik het licht van
de wereld.’[f] **6** Toen hij die din-
gen had gezegd, spuugde hij op de
grond en maakte met het speek-
sel wat modder. Hij smeerde dat
op de ogen van de man[g] **7** en zei
tegen hem: ‘Ga je wassen in het
bassin van Siloam’ (wat vertaald
wordt met ‘gestuurd’). Hij ging er-
naartoe en waste zich, en toen hij
terugkwam kon hij zien.[h]

8 Zijn buren en de mensen die
hadden gezien dat hij een bede-
laar was, zeiden: ‘Dat is toch de
man die altijd zat te bedelen?’
9 ‘Ja, dat is hem’, zeiden sommi-
gen. ‘Nee,’ zeiden anderen, ‘maar
hij lijkt er wel op.’ De man zei
steeds: ‘Ik ben het echt.’ **10** Dus
vroegen ze hem: ‘Hoe zijn je ogen
opengegaan?’ **11** Hij antwoord-
de: ‘De man die Jezus heet, maak-
te wat modder, smeerde dat op
mijn ogen en zei: “Ga naar Siloam
en was je.”[a] Ik ging er dus naar-
toe, waste me en toen kon ik zien.’
12 Ze vroegen: ‘Waar is die man?’
Hij zei: ‘Dat weet ik niet.’

13 Ze brachten de man die
blind was geweest naar de fa-
rizeeën. **14** Het was trouwens
sabbat[b] op de dag dat Jezus de
modder had gemaakt en zijn ogen
had geopend.[c] **15** Nu gingen ook
de farizeeën hem vragen hoe het
kwam dat hij kon zien. Hij zei te-
gen ze: ‘Hij deed modder op mijn
ogen, ik waste me en nu kan ik
zien.’ **16** Daarop zeiden sommi-
gen van de farizeeën: ‘Dit is niet
een man van God, want hij houdt
zich niet aan de sabbat.’[d] Ande-
ren zeiden: ‘Hoe kan een man die
een zondaar is, zulke wonderen*
doen?’[e] Er ontstond verdeeldheid
onder hen.[f] **17** Ze vroegen op-
nieuw aan de blinde: ‘Wat denk jij
van hem? Hij heeft tenslotte jouw
ogen geopend.’ De man zei: ‘Hij is
een profeet.’

18 Maar de Joden geloofden
niet dat hij blind was geweest en
nu kon zien. Daarom riepen ze
zijn ouders erbij. **19** Ze vroegen
hun: ‘Is dit jullie zoon? Is hij echt
blind geboren? Hoe komt het dan
dat hij nu kan zien?’ **20** Zijn
ouders antwoordden: ‘Ja, dit is
onze zoon en hij is blind gebo-
ren. **21** Maar hoe het komt dat
hij nu kan zien, weten we niet,
en wie zijn ogen heeft geopend,
weten we ook niet. Vraag het
maar aan hemzelf. Hij is volwas-
sen en moet voor zichzelf spre-
ken.’ **22** Dat zeiden zijn ouders
omdat ze bang waren voor de
Joden.[g] De Joden hadden na-
melijk al besloten dat iedereen
die Jezus als Christus erkende
uit de synagoge gebannen moest
worden.[h] **23** Daarom zeiden zijn
ouders: ‘Hij is volwassen, onder-
vraag hém maar.’

24 Toen riepen ze de man die
blind was geweest voor de tweede
keer. Ze zeiden tegen hem: ‘Geef

HFST. 8
a Mt 13:17, Heb 11:13
b Sp 8:22, Jo 17:5, Fil 2:6, 7, Kol 1:15-17

HFST. 9
c Jo 1:38
d Jo 11:2-4
e Jo 4:34, Jo 11:9
f Jes 49:6, Jes 61:1, Jo 1:5, Jo 8:12
g Mr 8:23
h 2Kon 5:10, 14

2de kolom
a Jo 9:7
b Lu 13:14, Jo 5:8, 9
c Jo 9:6
d Ex 20:9, 10
e Jo 3:2
f Lu 12:51, Jo 7:12, 43, Jo 10:19
g Jo 7:13, Jo 19:38
h Jo 12:42, Jo 16:2

9:16 * Lett.: ‘tekenen’.

eer aan God. We weten dat deze
man een zondaar is.’ **25** Daarop
zei hij: ‘Of hij een zondaar is, weet
ik niet. Eén ding weet ik wel, dat
ik eerst blind was maar nu kan
zien.’ **26** Ze vroegen hem: ‘Wat
heeft hij met je gedaan? Hoe heeft
hij je ogen geopend?’ **27** ‘Dat
heb ik toch al verteld,’ antwoord-
de hij, ‘maar jullie hebben niet ge-
luisterd. Waarom willen jullie het
nog een keer horen? Willen jul-
lie soms ook zijn discipelen wor-
den?’ **28** Daarop vielen ze tegen
hem uit: ‘Jij bent een discipel van
die man! Wij zijn discipelen van
Mozes. **29** We weten dat God te-
gen Mozes heeft gesproken, maar
van deze man weten we niet waar
hij vandaan komt.’ **30** De man
antwoordde: ‘Dat is vreemd, dat
jullie niet weten waar hij van-
daan komt. Hij heeft toch mijn
ogen geopend? **31** We weten dat
God niet naar zondaars luistert,[a]
maar als iemand ontzag voor God
heeft en zijn wil doet, dan luis-
tert hij naar zo iemand.[b] **32** Nog
nooit heeft men gehoord dat een
mens de ogen heeft geopend
van iemand die blind geboren is.
33 Als deze man niet van God
kwam, had hij helemaal niets kun-
nen doen.’[c] **34** Toen zeiden ze:
‘Je bent vanaf je geboorte een
en al zonde, en dan wil jij ons de
les lezen?’ En ze zetten hem er-
uit![d]

35 Jezus hoorde dat ze hem
eruit hadden gezet. Toen hij hem
zag, zei hij: ‘Geloof je in de Men-
senzoon?’ **36** De man antwoord-
de: ‘Zeg me wie hij is, mijnheer,
zodat ik in hem kan geloven.’
37 ‘Je hebt hem al gezien,’ zei
Jezus, ‘het is degene die met je
praat.’ **38** Hij zei: ‘Ik geloof in
hem, Heer.’ En hij bewees hem
eer.* **39** Jezus zei: ‘Voor dit
oordeel ben ik in deze wereld ge-
komen, zodat zij die niet zien,
zouden zien[e] en zij die zien, blind
zouden worden.’[f] **40** De farizee-
en die bij hem waren, hoorden
dat en zeiden tegen hem: ‘Zijn wij
soms ook blind?’ **41** ‘Als jullie
blind waren,’ zei Jezus, ‘zouden
jullie geen zonde hebben. Maar
nu zeggen jullie: “Wij zien.” Dus
blijft jullie zonde.’[a]

10 ‘Echt, ik verzeker jullie: wie
de schaapskooi niet door de
deur binnengaat maar op een an-
dere plaats naar binnen klimt, is
een dief en een rover.[b] **2** Maar
wie door de deur naar binnen
gaat, is de herder van de scha-
pen.[c] **3** Voor hem doet de deur-
wachter open,[d] en de schapen
luisteren naar zijn stem.[e] Hij roept
zijn eigen schapen bij hun naam
en leidt ze naar buiten. **4** Als hij
al zijn eigen schapen naar buiten
heeft gebracht, gaat hij voor ze
uit, en ze volgen hem omdat ze
zijn stem kennen. **5** Een vreem-
de zullen ze nooit volgen, maar ze
zullen voor hem vluchten omdat
ze de stem van vreemden niet ken-
nen.’ **6** Jezus gebruikte deze ver-
gelijking, maar ze begrepen niet
wat hij tegen ze zei.

7 Daarom vervolgde Jezus:
‘Echt, ik verzeker jullie: ik ben de
deur voor de schapen.[f] **8** Al de-
genen die in plaats van mij zijn
gekomen, zijn dieven en rovers.
Maar de schapen hebben niet
naar hen geluisterd. **9** Ik ben
de deur. Wie door mij naar bin-
nen komt, zal gered worden, en
hij zal naar binnen en naar bui-
ten gaan en weidegrond vinden.[g]
10 De dief komt alleen om te ste-
len, te slachten en te vernietigen.[h]
Ik ben gekomen zodat ze leven
zouden hebben, leven in over-
vloed. **11** Ik ben de goede her-
der.[i] De goede herder geeft zijn
leven* voor de schapen.[j] **12** Een
gehuurde knecht, die geen her-
der is en die niet de eigenaar
is van de schapen, laat de scha-
pen in de steek en vlucht als hij
een wolf ziet komen. Dan grijpt
de wolf ze en jaagt ze uiteen.

HFST. 9
a Ps 66:18, Sp 28:9, Jes 1:15
b Ps 34:15, Sp 15:29
c Jo 5:36
d Jo 9:22, Jo 16:2
e Lu 4:18, Jo 12:46
f Mt 11:25, Mt 13:13, Jo 3:19

2de kolom
a Jo 15:22

HFST. 10
b Mt 7:15
c Mt 26:31, Mr 14:27, Jo 10:11
d Lu 1:17, Jo 3:28
e Jo 10:27
f Jo 14:6
g Jo 21:17
h Mt 7:15
i Ez 34:23, Mt 9:36
j 1Sa 17:34, 35, Mt 20:28, Heb 13:20

9:38 * Of ‘boog zich voor hem neer’.

10:11 * Of ‘ziel’.

13 Zo'n gehuurde knecht geeft
niet om de schapen. **14** Ik ben
de goede herder. Ik ken mijn
schapen en mijn schapen kennen
mij,[a] **15** net zoals de Vader mij
kent en ik de Vader ken.[b] Ik geef
mijn leven* voor de schapen.[c]
16 En ik heb nog andere schapen, die niet van deze kooi zijn.[d]
Ook die moet ik bij elkaar brengen. Ze zullen naar mijn stem luisteren, en ze zullen één kudde onder één herder[e] worden. **17** De
Vader houdt van mij[f] omdat ik
mijn leven* geef,[g] zodat ik het
weer mag ontvangen. **18** Niemand neemt het van mij af, maar
ik geef het uit mezelf. Ik heb het
recht het te geven en ik heb het
recht het weer te ontvangen.[h]
Het gebod om dat te doen* heb
ik van mijn Vader gekregen.'
19 Door die woorden ontstond
er opnieuw verdeeldheid onder
de Joden.[i] **20** Velen van hen zeiden: 'Hij heeft een demon, hij is
gek. Waarom luisteren jullie naar
hem?' **21** Anderen zeiden: 'Dit
zijn geen woorden van iemand
die bezeten is. Een demon kan de
ogen van blinden toch niet openen?'
22 In die tijd werd in Jeruzalem het Inwijdingsfeest gevierd.
Het was winter **23** en Jezus liep
in de tempel, in de zuilengang
van Salomo.[j] **24** Toen kwamen
de Joden om hem heen staan en
zeiden tegen hem: 'Hoelang houdt
u ons* nog in spanning? Als u de
Christus bent, zeg het ons dan
gewoon.' **25** 'Ik heb het jullie al
gezegd,' antwoordde Jezus, 'maar
jullie geloven het niet. De werken
die ik in de naam van mijn Vader
doe, getuigen over mij.[k] **26** Maar
jullie geloven niet, omdat jullie
mijn schapen niet zijn.[l] **27** Mijn
schapen luisteren naar mijn stem.
Ik ken ze en ze volgen mij.[m]
28 Ik geef ze eeuwig leven,[n] en
ze zullen nooit worden vernietigd.

10:15, 17 *Of 'ziel'. **10:18** *Lett.: 'dat gebod'. **10:24** *Of 'onze ziel'.

HFST. 10
a Jo 10:27
b Mt 11:27
c Mt 20:28 Jo 15:13 1Jo 3:16
d Lu 12:32
e Ez 34:23 Ez 37:24 1Pe 5:4
f Jo 17:23
g Jes 53:12 Fil 2:8 Heb 2:9 Heb 12:2
h Han 2:23, 24
i Lu 12:51 Jo 7:12 Jo 9:16
j Han 3:11
k Jo 3:2 Jo 5:36 Jo 10:38 Jo 14:10 Han 2:22
l Jo 8:47
m Jo 10:3
n Jo 5:24 Jo 17:1, 2

2de kolom
a Jo 6:37 Jo 18:9
b 1Pe 1:4, 5
c Jo 10:38 Jo 17:11, 21
d Le 24:16
e Ps 82:6 1Kor 8:5
f Ps 82:1
g Lu 1:35 Jo 5:18
h Jo 5:36
i Jo 14:10 Jo 17:21
j Jo 1:28
k Jo 1:29

Niemand zal ze uit mijn handen
roven.[a] **29** Wat mijn Vader mij
gegeven heeft, is groter dan al
het andere, en niemand kan ze uit
de handen van de Vader roven.[b]
30 Ik en de Vader zijn één.'*[c]
31 Opnieuw raapten de Joden
stenen op om hem te stenigen.
32 Jezus zei tegen ze: 'Ik heb jullie veel goede werken van de Vader laten zien. Voor welke daarvan willen jullie mij stenigen?'
33 De Joden antwoordden hem:
'We stenigen u niet voor een
goed werk, maar voor godslastering.[d] Want u bent een mens
maar u maakt uzelf tot een god.'
34 Jezus antwoordde: 'Staat er
niet in jullie wet geschreven: "Ik
heb gezegd: 'Jullie zijn goden'"?*[e]
35 Een Schriftgedeelte kun je
niet ongeldig verklaren. Als degenen tegen wie het woord van
God gericht was "goden"[f] werden
genoemd, **36** hoe kunnen jullie
dan zeggen dat ik* — door de Vader geheiligd en naar de wereld
gestuurd — laster als ik zeg dat ik
Gods Zoon ben?[g] **37** Als ik niet
het werk van mijn Vader doe, geloof me dan niet. **38** Maar als
ik dat wel doe, geloof dan het
werk,[h] ook al geloof je mij niet.
Dan zul je te weten komen en
duidelijker begrijpen dat de Vader in eendracht met mij is en ik
in eendracht met de Vader ben.'[i]
39 Opnieuw probeerden ze hem
te grijpen, maar hij wist aan hen
te ontsnappen.
40 Hij ging weer naar de
overkant van de Jordaan, naar
de plaats waar Johannes eerst
had gedoopt,[j] en hij bleef daar.
41 Veel mensen kwamen naar
hem toe. 'Johannes heeft geen enkel wonder* gedaan,' zeiden ze,
'maar alles wat Johannes over
deze man zei, was waar.'[k] **42** En
veel mensen gingen daar in hem
geloven.

10:30 *Of 'in eenheid'. **10:34** *Of 'goddelijken'. **10:36** *Lett.: 'u'. **10:41** *Lett.: 'teken'.

11 Een man die Lazarus heet-
te was ziek. Hij kwam uit
Bethanië, het dorp van Maria en
haar zus Martha.[a] **2** Dit was de
Maria die geurige olie over de
Heer uitgoot en zijn voeten met
haar haar afdroogde.[b] De zieke
Lazarus was haar broer. **3** De
zussen stuurden Jezus de bood-
schap: ‘Heer, je goede vriend* is
ziek.’ **4** Toen Jezus dat hoorde,
zei hij: ‘Deze ziekte is niet be-
doeld om te eindigen in de dood,
maar is tot eer van God,[c] zodat
de Zoon van God erdoor geëerd
zal worden.’

5 Jezus hield van Martha
en haar zus, en van Lazarus.
6 Maar toen hij hoorde dat Laza-
rus ziek was, bleef hij toch nog
twee dagen op de plaats waar hij
was. **7** Daarna zei hij tegen de
discipelen: ‘Laten we weer naar
Judea gaan.’ **8** De discipelen zei-
den: ‘Rabbi,[d] kort geleden wilden
de Judeeërs je nog stenigen,[e] en
nu ga je er weer naartoe?’ **9** Je-
zus antwoordde: ‘Is het elke dag
niet 12 uur licht?[f] Als iemand in
het daglicht loopt, struikelt hij
nergens over, omdat hij het licht
van deze wereld ziet. **10** Maar
als iemand ’s nachts loopt, strui-
kelt hij, omdat het licht niet in
hem is.’

11 Nadat hij dat had gezegd,
zei hij: ‘Lazarus, onze vriend,
slaapt,[g] maar ik ga erheen om hem
wakker te maken.’ **12** De disci-
pelen zeiden: ‘Heer, als hij slaapt,
zal hij beter worden.’ **13** Ze
dachten namelijk dat hij het over
de gewone slaap had, maar Jezus
bedoelde dat hij was gestorven.
14 Toen zei Jezus ronduit tegen
ze: ‘Lazarus is gestorven,[h] **15** en
om jullie ben ik blij dat ik daar niet
was, zodat jullie kunnen geloven.
Laten we nu naar hem toe gaan.’
16 Thomas, die de Tweeling werd
genoemd, zei tegen de andere dis-
cipelen: ‘Laten wij ook maar gaan,
dan kunnen we samen met hem
sterven.’[a]

17 Toen Jezus aankwam, bleek
dat Lazarus al vier dagen in het
graf* lag. **18** Bethanië lag dicht
bij Jeruzalem, ongeveer drie kilo-
meter* ervandaan. **19** Er waren
veel Joden naar Martha en Ma-
ria gekomen om ze te troos-
ten nu hun broer gestorven was.
20 Toen Martha hoorde dat Je-
zus eraan kwam, ging ze hem te-
gemoet. Maar Maria[b] bleef thuis.
21 Martha zei tegen Jezus: ‘Heer,
als je hier was geweest, zou
mijn broer niet gestorven zijn.
22 Toch weet ik zelfs nu dat God
je alles zal geven wat je aan God
vraagt.’ **23** Jezus zei: ‘Je broer
zal opstaan.’ **24** Daarop zei Mar-
tha: ‘Ik weet dat hij zal opstaan
in de opstanding[c] op de laatste
dag.’ **25** Jezus zei tegen haar:
‘Ik ben de opstanding en het le-
ven.[d] Wie in mij gelooft, zal, ook
al sterft hij, weer tot leven ko-
men. **26** En iedereen die leeft en
in mij gelooft, zal helemaal nooit
sterven.[e] Geloof je dat?’ **27** ‘Ja,
Heer,’ zei ze, ‘ik geloof dat jij de
Christus bent, de Zoon van God,
degene die in de wereld zou ko-
men.’ **28** Na dat te hebben ge-
zegd ging ze weg om haar zus
Maria te roepen. Ze fluisterde te-
gen haar: ‘De Meester[f] is er en
vraagt naar je.’ **29** Toen Maria
dat hoorde, stond ze vlug op en
ging naar hem toe.

30 Jezus was nog niet in het
dorp maar was nog op de plek
waar Martha hem had ontmoet.
31 Toen de Joden die bij Ma-
ria in huis waren om haar te
troosten, haar haastig zagen op-
staan en vertrekken, volgden ze
haar. Ze dachten dat ze naar
het graf*[g] ging om daar te hui-
len. **32** Toen Maria op de plek
kwam waar Jezus was en hem
zag, viel ze aan zijn voeten. Ze

11:3 *Of ‘degene aan wie je gehecht bent’.

11:17, 31 *Of ‘herinneringsgraf’. **11:18** *Lett.: ‘ongeveer 15 stadie’. Zie App. B14.

HFST. 11
a Lu 10:38
b Mt 26:6, 7; Mr 14:3; Jo 12:3
c Jo 9:1-3
d Jo 1:38
e Jo 8:59; Jo 10:31
f Jo 9:4; Jo 12:35
g Ps 13:3; Mt 9:24; Han 7:59, 60; 1Kor 15:6
h Pr 9:5

2de kolom
a Jo 11:8
b Lu 10:38, 39
c Jes 26:19; Jo 5:28, 29; Han 24:15; Heb 11:35; Opb 20:12
d Jo 14:6
e Jo 8:51
f Mt 23:8; Jo 13:13
g Jo 11:17

zei: ‘Heer, als je hier was ge-
weest, zou mijn broer niet gestor-
ven zijn.’ **33** Toen Jezus haar
zag huilen en ook de Joden
die met haar waren meegekomen,
zuchtte hij in zichzelf.* Het raak-
te hem diep. **34** Hij vroeg: ‘Waar
hebben jullie hem neergelegd?’ Ze
zeiden: ‘Kom maar kijken, Heer.’
35 Jezus liet zijn tranen de vrije
loop.[a] **36** Toen zeiden de Joden:
‘Kijk eens hoe hij aan hem ge-
hecht was!’ **37** Maar sommigen
van hen zeiden: ‘Hij heeft de ogen
van de blinde man geopend.[b] Kon
hij dan niet voorkomen dat deze
man stierf?’

38 Na opnieuw in zichzelf te
hebben gezucht, ging Jezus naar
het graf.* Het was een grot, en er
lag een steen tegenaan. **39** ‘Haal
de steen weg’, zei Jezus. Martha,
de zus van de overledene, zei te-
gen hem: ‘Maar Heer, de stank!
Het is al de vierde dag.’ **40** Je-
zus zei tegen haar: ‘Ik heb je
toch gezegd dat je de glorie van
God zou zien als je zou geloven?’[c]
41 Toen haalden ze de steen weg.
Jezus keek omhoog[d] en zei: ‘Va-
der, dank u wel dat u me hebt ver-
hoord. **42** Ik weet dat u me al-
tijd verhoort. Maar ik zeg dit voor
de menigte die hier staat, zodat
ze zullen geloven dat u me hebt
gestuurd.’[e] **43** Nadat hij dat had
gezegd, riep hij met een luide
stem: ‘Lazarus, kom naar buiten!’[f]
44 De man die dood was geweest,
kwam naar buiten met windsels
om zijn handen en voeten en met
een doek om zijn gezicht gewik-
keld. Jezus zei tegen hen: ‘Maak
hem los en laat hem gaan.’

45 Veel Joden die naar Ma-
ria waren gekomen en zagen wat
hij deed, gingen in hem geloven.[g]
46 Maar sommigen van hen gin-
gen naar de farizeeën en vertel-
den hun wat Jezus had gedaan.
47 Daarop riepen de overpries-
ters en de farizeeën het Sanhe-
drin bij elkaar. Ze zeiden: ‘Wat
moeten we doen? Deze man doet
veel wonderen.*[a] **48** Als we hem
zijn gang laten gaan, zullen ze al-
lemaal in hem gaan geloven. Dan
komen de Romeinen en die zul-
len ons zowel onze plaats* als ons
volk afnemen.’ **49** Een van hen,
Kajafas,[b] die dat jaar hogepries-
ter was, zei toen tegen hen: ‘Jullie
begrijpen er niets van. **50** Jullie
hebben er niet aan gedacht dat
het beter voor jullie is dat één
man voor het volk sterft dan dat
het hele volk wordt vernietigd.’
51 Dat zei hij echter niet uit zich-
zelf. Omdat hij dat jaar hogepries-
ter was, profeteerde hij dat Jezus
voor het volk zou sterven, **52** en
niet alleen voor het volk, maar
ook om de kinderen van God die
overal verspreid zijn in eenheid
bij elkaar te brengen. **53** Vanaf
die dag smeedden ze plannen om
hem te doden.

54 Jezus begaf zich daarom
niet meer openlijk onder de Jo-
den, maar hij vertrok naar het
gebied dicht bij de woestijn,
naar een stad die Efraïm[c] heette.
Daar bleef hij met de discipelen.
55 Het was kort voor het Pa-
scha[d] van de Joden, en veel men-
sen van het platteland gingen
vóór het Pascha naar Jeruza-
lem om zich ceremonieel te reini-
gen. **56** Ze zochten naar Jezus
en zeiden tegen elkaar terwijl ze
in de tempel stonden: ‘Wat denk
je? Zou hij helemaal niet naar het
feest komen?’ **57** Maar de over-
priesters en de farizeeën hadden
het bevel gegeven dat als iemand
te weten kwam waar Jezus was,
hij het moest melden, zodat ze
hem konden grijpen.*

12 Zes dagen voor het Pascha
kwam Jezus in Bethanië
aan, waar Lazarus[e] woonde, die
door Jezus uit de dood was op-
gewekt. **2** Ze maakten daar een
avondmaaltijd voor hem klaar.

HFST. 11
a Lu 19:41; Heb 4:15
b Jo 9:6, 7
c Jo 9:1-3
d Mt 14:19; Mr 7:34, 35
e Jo 12:28-30; Jo 17:8
f Lu 7:12, 14
g Jo 2:23; Jo 10:42; Jo 12:10, 11

2de kolom
a Jo 12:37; Han 4:15, 16
b Mt 26:3; Lu 3:2; Han 4:5, 6
c 2Sa 13:23; 2Kr 13:19
d Ex 12:14; De 16:1; Jo 2:13; Jo 5:1; Jo 6:4; Jo 12:1

HFST. 12
e Jo 11:1, 43

11:33 *Lett.: ‘in de geest’. **11:38** *Of ‘herinneringsgraf’.
11:47 *Lett.: ‘tekenen’. **11:48** *D.w.z. de tempel. **11:57** *Of ‘arresteren’.

Martha bediende[a] en Lazarus was
een van degenen die samen met
hem aten.* **3** Toen nam Maria
een pond* geurige olie — echte en
zeer kostbare nardusolie. Ze goot
die over de voeten van Jezus en
droogde zijn voeten af met haar
haar. De geur van de olie[b] ver-
spreidde zich door het hele huis.
4 Maar Judas Iskariot,[c] een van
zijn discipelen, die op het punt
stond hem te verraden, zei:
5 ‘Waarom is deze geurige olie
niet voor 300 denarii* verkocht
om het geld aan de armen te ge-
ven?’ **6** Dat zei hij niet omdat hij
zo veel om de armen gaf, maar
omdat hij een dief was. Hij be-
heerde de geldkist en stal steeds
het geld dat erin werd gestopt.
7 Toen zei Jezus: ‘Laat haar, zo-
dat ze dit kan doen als voorberei-
ding op de dag van mijn begra-
fenis.[d] **8** Arme mensen zullen er
altijd zijn,[e] maar ik zal niet altijd
bij jullie zijn.’[f]

9 Ondertussen was een grote
groep Joden te weten gekomen
dat hij daar was, en ze kwamen
niet alleen voor Jezus, maar ook
om Lazarus te zien, die hij uit
de dood had opgewekt.[g] **10** De
overpriesters maakten nu plan-
nen om ook Lazarus te doden,
11 omdat veel Joden vanwege
hem daarheen gingen en in Jezus
gingen geloven.[h]

12 De volgende dag hoorde de
grote menigte die naar het feest
gekomen was dat Jezus op weg
was naar Jeruzalem. **13** Ze na-
men takken van palmbomen, gin-
gen hem tegemoet en riepen:
‘Red toch! Gezegend is degene die
komt in Jehovah’s* naam,[i] de Ko-
ning van Israël!’[j] **14** Toen Jezus
een jonge ezel vond, ging hij erop
zitten,[k] zoals geschreven staat:
15 ‘Wees niet bang, dochter Sion.
Kijk! Je koning komt, en hij zit op
een ezelsveulen.’[a] **16** Eerst be-
grepen zijn discipelen die din-
gen niet, maar toen Jezus werd
verheerlijkt,[b] herinnerden ze zich
dat dit over hem geschreven was
en dat dit ook met hem was ge-
beurd.[c]

17 De mensen die bij hem wa-
ren toen hij Lazarus uit het graf*[d]
riep en hem uit de dood op-
wekte, bleven daarvan getuigen.[e]
18 Dat is ook de reden waarom
de menigte hem tegemoet ging,
omdat ze hoorden dat hij dit won-
der* had gedaan. **19** De farizee-
en zeiden daarom tegen elkaar:
‘Zie je wel? We bereiken helemaal
niets. Kijk! De hele wereld loopt
achter hem aan.’[f]

20 Er was ook een aantal
Grieken voor aanbidding naar
het feest gekomen. **21** Ze gingen
naar Filippus[g] toe, die uit Beth-
saïda in Galilea kwam, met het
volgende verzoek: ‘Mijnheer, we
willen Jezus zien.’ **22** Filippus
ging het tegen Andreas zeggen,
en samen gingen ze het tegen Je-
zus zeggen.

23 Maar Jezus zei tegen hen:
‘De tijd is gekomen dat de Men-
senzoon verheerlijkt moet wor-
den.[h] **24** Echt, ik verzeker jullie:
als een graankorrel niet in de aar-
de valt en sterft, blijft het maar
één korrel. Maar als hij sterft,[i]
draagt hij veel vrucht. **25** Wie
aan zijn leven* gehecht is, ver-
liest# het, maar wie zijn leven*
in deze wereld haat,[j] zal het be-
houden voor het eeuwige leven.[k]
26 Als iemand mij wil dienen, dan
moet hij me volgen, en waar ik
ben, daar zal ook mijn dienaar
zijn.[l] Als iemand mij dient, zal de
Vader hem eren. **27** Nu maak ik*
me grote zorgen,[m] en wat moet
ik zeggen? Vader, red me uit
dit uur.[n] Toch ben ik juist voor
dit uur gekomen. **28** Vader, ver-
heerlijk uw naam.’ Toen kwam er

HFST. 12
a Lu 10:40
b Mt 26:6-10; Mr 14:3-6
c Mt 26:47; Mr 14:10; Lu 22:48; Jo 13:29; Han 1:16
d Mt 26:12; Mr 14:8; Jo 19:40
e De 15:11
f Mt 26:11; Mr 14:7
g Jo 11:43, 44
h Jo 7:31; Jo 11:44, 45
i Ps 118:25, 26
j Mt 21:8, 9; Mr 11:8, 9; Jo 1:49
k Mt 21:7; Mr 11:7; Lu 19:35

2de kolom
a 1Kon 1:33, 34; Jes 62:11; Za 9:9; Mt 21:5
b Jo 7:39
c Lu 24:45; Jo 14:26
d Jo 11:1, 43
e Mt 21:15; Lu 19:37
f Jo 11:48
g Jo 1:44
h Jo 13:31, 32; Jo 17:1
i Mt 16:21; Ro 14:9; 1Kor 15:36
j Opb 12:11
k Mt 16:25; Mr 8:35; Lu 9:24
l Jo 14:3; Jo 17:24; 1Th 4:17
m Mt 26:38; Mr 14:34
n Lu 12:50; Lu 22:41, 42; Heb 5:7

12:2 *Of ‘aan tafel aanlagen’. **12:3** *D.w.z. een Romeins pond, ongeveer 327 g. Zie App. B14. **12:5** *Zie App. B14. **12:13** *Zie App. A5.

12:17 *Of ‘herinneringsgraf’. **12:18** *Lett.: ‘teken’. **12:25** *Of ‘ziel’. #Of ‘vernietigt’. **12:27** *Of ‘mijn ziel’.

een stem[a] uit de hemel: ‘Ik heb
hem verheerlijkt en zal hem op-
nieuw verheerlijken.’[b]

29 De mensen die erbij ston-
den, hoorden het en zeiden dat
het had gedonderd. Maar sommi-
gen zeiden: ‘Een engel heeft tegen
hem gesproken.’ **30** Jezus zei:
‘Deze stem was er niet voor mij,
maar voor jullie. **31** Nu wordt
deze wereld geoordeeld. Nu zal
de heerser van deze wereld[c] wor-
den verdreven.[d] **32** Toch zal ik,
als ik van de aarde ben opgehe-
ven,[e] alle soorten mensen tot mij
trekken.’ **33** Dat zei hij eigenlijk
om aan te geven hoe hij kort
daarna zou sterven.[f] **34** Maar de
mensen zeiden: ‘We hebben uit de
wet gehoord dat de Christus eeu-
wig blijft.[g] Hoe kunt u dan zeggen
dat de Mensenzoon opgeheven
moet worden?[h] Wie is die Men-
senzoon?’ **35** Jezus antwoordde:
‘Nog een korte tijd zal het licht
bij jullie zijn. Loop zolang je
het licht hebt, zodat de duister-
nis je niet overmeestert. Wie in de
duisternis loopt, weet niet waar
hij heen gaat.[i] **36** Geloof in het
licht zolang je het licht hebt, zo-
dat jullie zonen van het licht[j]
worden.’

Toen Jezus die dingen had ge-
zegd, ging hij weg en verborg zich
voor hen. **37** Hoewel hij voor
hun ogen zo veel wonderen* had
gedaan, geloofden ze niet in hem.
38 Zo moesten de woorden van de
profeet Jesaja in vervulling gaan,
die zei: ‘Jehovah,* wie heeft ge-
loofd in wat hij van ons heeft ge-
hoord?#[k] En aan wie is de arm van
Jehovah* geopenbaard?’[l] **39** De
reden waarom ze niet konden
geloven, is dat Jesaja ook heeft
gezegd: **40** ‘Hij heeft hun ogen
verblind en hun hart ongevoelig
gemaakt. Daardoor zullen ze niet
met hun ogen zien en met hun
hart begrijpen en zullen ze niet
omkeren en door mij genezen wor-
den.’[a] **41** Jesaja heeft deze din-
gen gezegd omdat hij zijn glorie*
heeft gezien, en hij heeft over
hem gesproken.[b] **42** Toch waren
er ook onder de leiders velen die
in hem geloofden,[c] maar vanwege
de farizeeën kwamen ze er niet
voor uit, anders zouden ze uit
de synagoge worden gebannen.[d]
43 Ze wilden liever eer van men-
sen krijgen dan eer van God.[e]

44 Maar Jezus riep uit: ‘Wie
in mij gelooft, gelooft niet alleen
in mij, maar ook in hem die mij
heeft gestuurd.[f] **45** En wie mij
ziet, ziet ook hem die mij heeft ge-
stuurd.[g] **46** Ik ben als een licht
in de wereld gekomen,[h] zodat
iedereen die in mij gelooft, niet
in de duisternis blijft.[i] **47** Maar
als iemand mijn woorden hoort en
zich er niet aan houdt, oordeel
ik hem niet. Want ik ben niet ge-
komen om de wereld te oordelen,
maar om de wereld te redden.[j]
48 Wie mij afwijst en mijn woor-
den niet aanneemt, heeft iemand
die hem oordeelt. Het woord dat
ik heb gesproken, zal hem oorde-
len op de laatste dag. **49** Want
ik heb niet uit mezelf gesproken,
maar de Vader, die mij heeft ge-
stuurd, heeft me zelf een gebod
gegeven over wat ik zeggen en
wat ik spreken moet.[k] **50** En ik
weet dat zijn gebod eeuwig leven
betekent.[l] Alles wat ik zeg, zeg ik
dus zoals de Vader het mij heeft
verteld.’[m]

13 Jezus wist vóór het pa-
schafeest dat voor hem de
tijd was gekomen[n] om deze we-
reld te verlaten en naar de Vader
te gaan.[o] Hij hield van degenen in
de wereld die hem toebehoorden
en had ze tot het einde toe lief.[p]
2 De avondmaaltijd was aan de
gang en de Duivel had Judas Iska-
riot, de zoon van Simon, al inge-
geven*[q] hem te verraden.[r] **3** Om-
dat Jezus wist dat de Vader alle

12:37 *Lett.: ‘tekenen’. **12:38** *Zie App. A5. #Of ‘in ons bericht’.

12:41 *Of ‘verheven positie’, ‘heerlijkheid’. **13:2** *Lett.: ‘in het hart gegeven’.

HFST. 12
a Mt 3:17, Mt 17:5, Mr 1:11, Mr 9:7, Lu 3:22, Lu 9:35, 2Pe 1:17
b Jo 17:1
c Jo 14:30, Jo 16:11, Han 26:17, 18, 2Kor 4:3, 4, Ef 2:1, 2, 1Jo 5:19
d Lu 10:18, Opb 12:9
e Jo 8:28
f Han 5:30
g Ps 89:35, 36, Ps 110:4, Jes 9:7
h Jo 3:14
i Jo 11:10
j Ef 5:8
k Ro 10:16
l Jes 53:1

2de kolom
a Jes 6:10, Mt 13:14, Mr 4:11, 12, Han 28:27
b Jes 6:1, 8
c Jo 19:38
d Jo 9:22, Jo 16:2
e Jo 5:44
f Mt 10:40, Mr 9:37
g Jo 14:9
h Jo 3:19, Jo 8:12, Jo 9:5
i Jo 12:35
j Jo 3:16, 17
k Jo 8:38, Jo 14:10
l Jo 6:40
m Jo 3:34

HFST. 13
n Mt 26:2, Jo 12:23, Jo 17:1
o Jo 16:28, Jo 17:11
p Jo 15:9, Ef 5:2, 1Jo 3:16
q Lu 22:3, 4, Jo 13:27
r Mt 26:14-16, Mt 26:24, Mr 14:10, 11

dingen in zijn handen had ge-
geven en dat hij van God was ge-
komen en naar God terugging,[a]
4 stond hij van tafel op en deed
zijn bovenkleren uit. Hij nam een
linnen doek en bond die om zijn
middel.*[b] **5** Daarna deed hij wa-
ter in een kom en begon de voe-
ten van de discipelen te wassen.
Hij droogde ze af met de lin-
nen doek die hij om zijn mid-
del had.* **6** Toen hij bij Simon
Petrus kwam, zei die tegen hem:
‘Heer, ga je mijn voeten was-
sen?’ **7** Jezus antwoordde: ‘Wat
ik doe, begrijp je nu niet, maar
je zult het later begrijpen.’ **8** Pe-
trus zei tegen hem: ‘Geen sprake
van! Ik wil niet dat je mijn voe-
ten wast.’ Jezus antwoordde: ‘Als
ik je niet mag wassen,[c] heb je
geen deel met mij.’ **9** ‘Heer,’ zei
Simon Petrus, ‘was dan niet al-
leen mijn voeten, maar ook mijn
handen en mijn hoofd.’ **10** Jezus
zei tegen hem: ‘Wie zich heeft ge-
wassen, hoeft alleen zijn voeten
te laten wassen, want hij is hele-
maal rein. En jullie zijn rein, maar
niet allemaal.’ **11** Hij kende na-
melijk degene die hem verraad-
de.[d] Daarom zei hij: ‘Jullie zijn
niet allemaal rein.’

12 Toen hij hun voeten had ge-
wassen en zijn bovenkleren had
aangetrokken, ging hij weer aan
tafel* en zei: ‘Begrijpen jullie wat
ik heb gedaan? **13** Jullie zeg-
gen “Meester” en “Heer” tegen
mij, en terecht, want dat ben ik.[e]
14 Dus als ik, de Heer en Mees-
ter, jullie voeten heb gewassen,[f]
moeten jullie ook* elkaars voe-
ten wassen.[g] **15** Want ik heb jul-
lie het voorbeeld gegeven: wat ik
voor jullie heb gedaan, moeten jul-
lie ook doen.[h] **16** Echt, ik verze-
ker jullie: een slaaf staat niet bo-
ven zijn meester, en iemand die
wordt gestuurd, staat niet boven
degene die hem heeft gestuurd.
17 Nu je dat weet: gelukkig ben
je als je het doet.[a] **18** Ik heb het
niet over jullie allemaal. Ik weet
wie ik heb uitgekozen. Maar zo
moet in vervulling gaan wat de
Schrift zegt:[b] “Hij die mijn brood
at, heeft zijn hiel tegen me opge-
heven.”*[c] **19** Ik zeg het jullie nu,
voordat het gebeurt, zodat als het
gebeurt, je zult geloven dat ik het
ben.[d] **20** Echt, ik verzeker jullie:
Wie iemand ontvangt die ik stuur,
ontvangt ook mij.[e] En wie mij ont-
vangt, ontvangt ook hem die mij
heeft gestuurd.’[f]

21 Nadat Jezus die dingen had
gezegd, werd hij diepbedroefd,*
en hij verklaarde: ‘Echt, ik verze-
ker jullie: één van jullie zal mij
verraden.’[g] **22** De discipelen ke-
ken elkaar aan. Ze hadden geen
idee over wie hij het had.[h]
23 Een van de discipelen, dege-
ne van wie Jezus veel hield,[i]
lag dicht bij* Jezus aan. **24** Si-
mon Petrus knikte hem toe en
zei: ‘Vertel ons over wie hij het
heeft.’ **25** Hij leunde achterover
tegen Jezus’ borst en zei tegen
hem: ‘Heer, wie is het?’[j] **26** Je-
zus antwoordde: ‘Het is degene
aan wie ik het stuk brood geef dat
ik indoop.’[k] Nadat hij het brood
in de schaal had gedoopt, gaf hij
het aan Judas, de zoon van Si-
mon Iskariot. **27** Toen Judas het
stuk brood had aangepakt, kwam
Satan in hem.[l] Daarom zei Jezus
tegen hem: ‘Wat je doet, doe dat
nog sneller.’ **28** Maar niemand
aan tafel wist waarom hij dat te-
gen hem zei. **29** Omdat Judas de
geldkist had,[m] dachten sommigen
dat Jezus zei dat hij de nodi-
ge inkopen voor het feest moest
doen of dat hij iets aan de armen
moest geven. **30** Meteen nadat
hij het stuk brood had gekre-
gen, ging hij naar buiten. Het was
nacht.[n]

13:4 *Of ‘omgordde zich’. **13:5** *Of ‘waarmee hij omgord was’. **13:12** *Of ‘aan tafel aanliggen’. **13:14** *Of ‘zijn jullie ook verplicht’.

13:18 *Of ‘heeft zich tegen me gekeerd’. **13:21** *Of ‘verontrust in de geest’. **13:23** *Lett.: ‘aan de boezem van’.

HFST. 13
a Jo 16:28
b Fil 2:5-7
c 1Kor 6:11; Ef 5:25, 26; Tit 3:5; Heb 10:22
d Jo 6:64
e Mt 23:8
f Lu 22:27
g Mt 20:26, 27; Lu 9:48; Lu 22:26; Ro 12:10; 1Pe 5:5
h Fil 2:5; 1Pe 2:21; 1Jo 2:6

2de kolom
a Mt 7:24, 25; Lu 11:28; Jak 1:25
b Jo 17:12
c Ps 41:9; Mt 26:23
d Jo 14:29; Jo 16:4
e Mt 25:40
f Mt 10:40
g Mt 26:21; Mr 14:18; Lu 22:21; Jo 6:70
h Mt 26:22; Lu 22:23
i Jo 19:26; Jo 20:2
j Jo 21:20
k Mt 26:23
l Lu 22:3, 4
m Jo 12:4-6
n Mt 26:20

31 Toen hij naar buiten was
gegaan, zei Jezus: ‘Nu wordt de
Mensenzoon verheerlijkt,[a] en God
wordt verheerlijkt vanwege hem.
32 God zelf zal hem verheerlij-
ken,[b] en hij zal hem onmiddel-
lijk verheerlijken. **33** Lieve kin-
deren, ik blijf nog maar kort bij
jullie. Jullie zullen me zoeken,
maar wat ik tegen de Joden heb
gezegd, zeg ik nu ook tegen jullie:
“Waar ik naartoe ga, kunnen jul-
lie niet komen.”[c] **34** Ik geef jul-
lie een nieuw gebod: Heb elkaar
lief. Zoals ik jullie heb liefgehad,[d]
zo moeten jullie elkaar liefheb-
ben.[e] **35** Hierdoor zal iedereen
weten dat jullie mijn discipelen
zijn: als jullie liefde voor elkaar
hebben.’[f]

36 Simon Petrus zei tegen
hem: ‘Heer, waar ga je naartoe?’
Jezus antwoordde: ‘Waar ik naar-
toe ga, kun je me nu niet vol-
gen, maar je zult later volgen.’[g]
37 ‘Heer, waarom kan ik je nu niet
volgen? Ik zal mijn leven* voor je
geven’, zei Petrus.[h] **38** Jezus ant-
woordde: ‘Zul jij je leven* voor me
geven? Echt, ik verzeker je: er zal
geen haan kraaien voordat je drie
keer gezegd hebt dat je mij niet
kent.’#[i]

14 ‘Wees niet ongerust.*[j] Ver-
trouw op God[k] en vertrouw
ook op mij. **2** In het huis van
mijn Vader zijn veel woningen.
Als dat niet zo was, zou ik het
jullie hebben gezegd. Ik ga weg
om een plaats voor jullie in orde
te maken.[l] **3** Maar als ik wegga
en een plaats voor jullie in orde
maak, zal ik terugkomen en jul-
lie met me meenemen, zodat ook
jullie kunnen zijn waar ik ben.[m]
4 En waar ik naartoe ga, daar-
heen weten jullie de weg.’

5 ‘Heer,’ zei Thomas,[n] ‘we
weten niet waar je naartoe gaat.
Hoe kunnen we dan de weg we-
ten?’

6 Jezus antwoordde hem: ‘Ik
ben de weg[a] en de waarheid[b] en
het leven.[c] Alleen via mij kun je
bij de Vader komen.[d] **7** Als jul-
lie mij kennen, zullen jullie ook
mijn Vader kennen. Vanaf dit mo-
ment kennen jullie hem en heb-
ben jullie hem gezien.’[e]

8 Daarop zei Filippus: ‘Heer,
laat ons de Vader zien, dan zijn
we tevreden.’

9 Jezus zei tegen hem: ‘Zelfs
nu ik al zo lang bij jullie ben, heb
je me nog niet leren kennen, Filip-
pus? Wie mij heeft gezien, heeft
ook de Vader gezien.[f] Hoe kun je
dan zeggen: “Laat ons de Vader
zien”? **10** Geloof je niet dat ik in
eendracht ben met de Vader en
de Vader in eendracht is met mij?[g]
De dingen die ik tegen jullie zeg,
spreek ik niet uit mezelf,[h] maar
het is het werk van de Vader,
die in eendracht met mij blijft.
11 Geloof me dat ik in eendracht
ben met de Vader en de Vader in
eendracht is met mij. Geloof het
anders op grond van het werk
zelf.[i] **12** Echt, ik verzeker jullie:
wie in mij gelooft, zal ook de din-
gen doen die ik doe, en hij zal nog
grotere dingen doen,[j] want ik ga
naar de Vader.[k] **13** En wat jullie
ook vragen in mijn naam, dat zal
ik doen, zodat de Vader geëerd
wordt vanwege de Zoon.[l] **14** Als
je iets in mijn naam vraagt, zal ik
het doen.

15 Als je van mij houdt, zul
je mijn geboden naleven.[m] **16** Ik
zal de Vader een verzoek doen
en hij zal jullie een andere hel-
per* geven om voor altijd bij jul-
lie te zijn:[n] **17** de geest van de
waarheid,[o] die de wereld niet kan
ontvangen, omdat ze hem niet
ziet en niet kent.[p] Jullie kennen
hem, want hij blijft bij jullie en
is in jullie. **18** Ik laat jullie niet
als wezen achter. Ik kom bij jul-
lie terug.[q] **19** Nog een korte tijd
en de wereld zal mij niet meer

13:37, 38 *Of ‘ziel’. **13:38** #Of ‘voordat je mij drie keer hebt verloochend’. **14:1** *Of ‘laat je hart niet verontrust worden’.

14:16 *Of ‘trooster’.

HFST. 13
a Jo 12:23
b Jo 17:1
c Jo 7:34; Jo 8:21
d Jo 15:9
e Le 19:18; Jo 15:12; 1Th 4:9; Jak 2:8; 1Pe 1:22; 1Jo 3:14
f Ro 13:8; 1Kor 13:8, 13; 1Jo 4:20
g Jo 14:3
h Mt 26:33; Mr 14:29; Lu 22:33
i Mt 26:34; Mr 14:30; Lu 22:34; Jo 18:27

HFST. 14
j Jo 14:27
k Mr 11:22; 1Pe 1:21
l Lu 12:32; 1Pe 1:3, 4
m Jo 17:24; Ro 8:17; Fil 1:23; 1Th 4:16, 17
n Jo 11:16

2de kolom
a Jo 10:9; Ef 2:18; Heb 10:19, 20
b Jo 1:17; Ef 4:21
c Jo 1:4; Jo 6:63; Jo 17:3; Ro 6:23
d Han 4:12
e Mt 11:27; Jo 1:18
f Jo 12:45; Kol 1:15; Heb 1:3
g Jo 10:38; Jo 17:21
h Jo 7:16; Jo 8:28; Jo 12:49
i Jo 5:36
j Mt 21:21; Han 1:8; Han 2:41
k Han 2:32, 33
l Jo 15:16; Jo 16:23
m Jo 13:34; Jo 15:10; Jak 1:22
n Lu 24:49; Jo 15:26; Jo 16:7; Han 1:5; Han 2:1, 4; Ro 8:26
o Mt 10:19, 20; Jo 16:13; 1Kor 2:12; 1Jo 2:27
p 1Kor 2:14
q Mt 28:20

zien, maar jullie zullen mij wel
zien,[a] want ik leef en jullie zullen
leven. **20** Op die dag zullen jul-
lie weten dat ik in eendracht ben
met mijn Vader en jullie in een-
dracht zijn met mij en ik in een-
dracht ben met jullie.[b] **21** Wie
mijn geboden kent en ze naleeft,
die houdt van mij. En als iemand
van mij houdt, zal mijn Vader van
hem houden. Ook ik zal van hem
houden en ik zal me duidelijk aan
hem laten zien.’

22 Judas[c] (niet Judas Iskariot)
zei tegen hem: ‘Heer, hoe komt
het dat je je wel aan ons duide-
lijk wilt laten zien en niet aan de
wereld?’

23 Jezus antwoordde hem: ‘Als
iemand van mij houdt, zal hij
mijn woord naleven[d] en mijn Va-
der zal van hem houden. Wij zul-
len naar hem toe komen en bij
hem gaan wonen.[e] **24** Wie niet
van mij houdt, leeft mijn woor-
den niet na. Het woord dat jullie
horen, is niet van mij maar van
de Vader, die mij heeft gestuurd.[f]

25 Ik zeg die dingen tegen jul-
lie nu ik nog bij jullie ben.
26 Maar de helper, de heilige
geest, die de Vader in mijn naam
zal sturen, zal jullie alles leren
en zal jullie alles in herinnering
brengen wat ik jullie heb verteld.[g]
27 Vrede laat ik bij jullie achter,
mijn vrede geef ik jullie,[h] een an-
dere vrede dan de wereld jullie
geeft. Maak je niet ongerust en
wees niet bang.* **28** Jullie heb-
ben gehoord dat ik tegen jullie
zei: “Ik ga weg en ik kom bij jul-
lie terug.” Als jullie van mij hiel-
den, zouden jullie blij zijn dat ik
naar de Vader ga, want de Va-
der is groter dan ik.[i] **29** Ik heb
het jullie nu gezegd, voordat het
gebeurt, zodat als het gebeurt, je
zult geloven.[j] **30** Ik zal niet veel
meer met jullie praten, want de
heerser van de wereld[k] komt er-
aan, en hij heeft geen vat op
mij.*[a] **31** Maar ik doe precies
wat de Vader me heeft opgedra-
gen,[b] zodat de wereld weet dat ik
van de Vader houd. Sta op, laten
we hier weggaan.

15 Ik ben de ware wijnstok en
mijn Vader is de wijnbou-
wer. **2** Hij haalt elke rank aan
mij die geen vruchten oplevert
weg, en hij reinigt* elke rank die
wel vruchten oplevert, zodat die
meer vrucht zal dragen.[c] **3** Jul-
lie zijn al rein door het woord
dat ik tot jullie heb gesproken.[d]
4 Blijf in eendracht met mij, en
ik zal in eendracht met jullie blij-
ven. Net zoals de rank uit zichzelf
geen vruchten kan voortbrengen
als hij niet aan de wijnstok blijft,
zo kunnen ook jullie dat niet als
jullie niet in eendracht met mij
blijven.[e] **5** Ik ben de wijnstok,
jullie zijn de ranken. Als iemand
in eendracht met mij blijft en ik
in eendracht met hem, dan draagt
hij veel vrucht.[f] Want los van
mij kunnen jullie helemaal niets
doen. **6** Wie niet in eendracht
met mij blijft, is als een rank die
wordt weggegooid en verdort. Die
ranken worden verzameld, in het
vuur gegooid en verbrand. **7** Als
jullie in eendracht met mij blijven
en mijn woorden in jullie blijven,
kun je alles vragen wat je wilt
en het zal je worden gegeven.[g]
8 Het eert mijn Vader als jullie
veel vrucht blijven dragen en la-
ten zien dat jullie mijn discipelen
zijn.[h] **9** Zoals de Vader van mij
houdt,[i] houd ik van jullie. Blijf in
mijn liefde. **10** Als je je aan mijn
geboden houdt, zul je in mijn lief-
de blijven, zoals ik me ook aan de
geboden van de Vader heb gehou-
den en in zijn liefde blijf.

11 Die dingen zeg ik tegen jul-
lie, zodat jullie dezelfde vreug-
de zullen hebben als ik en jul-
lie vreugde compleet zal worden.[j]
12 Dit is mijn gebod: heb el-
kaar lief net zoals ik jullie heb

14:27 *Of ‘laat je hart niet verontrust worden of van angst ineenkrimpen’.

14:30 *Of ‘geen macht over mij’. **15:2** *Of ‘snoeit’.

HFST. 14
a Han 10:40, 41
b Jo 10:38; Jo 17:21
c Lu 6:13, 16; Han 1:13
d Jo 15:10
e 1Jo 2:24; Opb 3:20
f Jo 5:19; Jo 7:16; Jo 12:49
g Lu 24:49; Jo 15:26; Jo 16:13; 1Jo 2:27
h Jo 16:33; Ef 2:14; Fil 4:6, 7; Kol 3:15; 2Th 3:16
i Jo 20:17; 1Kor 11:3; 1Kor 15:28; Fil 2:5, 6
j Jo 13:19; Jo 16:4
k Jo 12:31; Jo 16:11

2de kolom
a Jo 16:33
b Jo 10:18; Jo 12:49; Jo 15:10; Fil 2:8

HFST. 15
c 2Pe 1:8
d Jo 13:10; Jo 17:17
e Jo 6:56; 1Kor 12:27; Ef 4:16
f Jo 15:16
g Mt 7:7; Jo 16:23
h Mt 5:16; Jo 13:35; Fil 1:9, 11
i Jo 3:35
j Jo 16:24; Jo 17:13

liefgehad.[a] **13** Niemand heeft grotere liefde dan hij die zijn leven* geeft voor zijn vrienden.[b] **14** Jullie zijn mijn vrienden als je doet wat ik je zeg.[c] **15** Ik noem jullie geen slaven meer, want een slaaf weet niet wat zijn meester doet. Maar ik noem jullie vrienden, want ik heb jullie alles verteld wat ik van mijn Vader heb gehoord. **16** Jullie hebben mij niet uitgekozen, maar ik heb jullie uitgekozen. En ik heb jullie aangesteld om eropuit te gaan en vrucht te dragen — vruchten die blijvend zijn — zodat de Vader je alles zal geven wat je hem in mijn naam vraagt.[d]

17 Die dingen gebied ik jullie zodat jullie van elkaar houden.[e] **18** Als de wereld jullie haat, bedenk dan dat ze mij eerder heeft gehaat dan jullie.[f] **19** Als jullie een deel van de wereld zouden zijn, zou de wereld aan jullie gehecht zijn als iets van haarzelf. Omdat jullie geen deel van de wereld zijn[g] maar ik jullie uit de wereld heb uitgekozen, daarom haat de wereld jullie.[h] **20** Denk aan wat ik tegen jullie heb gezegd: een slaaf staat niet boven zijn meester. Als ze mij hebben vervolgd, zullen ze ook jullie vervolgen.[i] Als ze zich aan mijn woord houden, zullen ze zich ook aan dat van jullie houden. **21** Maar ze zullen jullie al die dingen aandoen vanwege mijn naam, omdat ze degene die mij heeft gestuurd niet kennen.[j] **22** Als ik niet was gekomen en niet tegen hen had gesproken, zouden ze geen zonde hebben.[k] Maar nu hebben ze geen excuus voor hun zonde.[l] **23** Wie mij haat, haat ook mijn Vader.[m] **24** Ik heb onder hen dingen gedaan die niemand anders heeft gedaan. Als ik dat niet had gedaan, zouden ze geen zonde hebben.[n] Maar nu hebben ze mij gezien en gehaat, en ook mijn Vader. **25** Dat is gebeurd zodat vervuld werd wat in hun wet staat: “Ze hebben mij zonder reden gehaat.”[a] **26** Wanneer de helper komt die ik van de Vader naar jullie zal sturen — de geest van de waarheid,[b] die van de Vader komt — zal die over mij getuigen.[c] **27** En ook jullie moeten getuigen,[d] want jullie zijn vanaf het begin bij mij geweest.

16 Ik zeg die dingen tegen jullie zodat jullie niet struikelen. **2** Jullie zullen uit de synagoge worden gebannen.[e] Er komt zelfs een tijd dat iedereen die jullie doodt,[f] zal denken dat hij God een dienst* heeft bewezen. **3** Ze zullen die dingen doen omdat ze de Vader en mij niet hebben leren kennen.[g] **4** Maar ik vertel jullie dit zodat je, als de tijd komt dat het allemaal gebeurt, je zult herinneren dat ik het jullie heb verteld.[h]

Ik heb jullie dit eerst niet verteld, omdat ik bij jullie was. **5** Maar nu ga ik naar hem die me heeft gestuurd.[i] Toch vraagt niemand van jullie: “Waar ga je naartoe?” **6** Maar omdat ik deze dingen tegen jullie heb gezegd, is jullie hart vol verdriet.[j] **7** En toch, ik zeg jullie de waarheid, het is voor jullie bestwil dat ik wegga. Want als ik niet wegga, zal de helper[k] niet bij jullie komen. Maar als ik wel ga, zal ik hem* naar jullie toe sturen. **8** En wanneer die komt, zal hij de wereld overtuigend bewijs geven van zonde en van rechtvaardigheid en van oordeel: **9** ten eerste van zonde,[l] omdat ze niet in mij geloven,[m] **10** vervolgens van rechtvaardigheid, omdat ik naar de Vader ga en jullie me niet meer zullen zien, **11** en van oordeel, omdat de heerser van deze wereld geoordeeld is.[n]

HFST. 15
a Mr 12:31, Jo 13:34, 1Th 4:9, 1Pe 4:8
b Jo 10:11, Ro 5:7, 8, Ef 5:1, 2, 1Jo 3:16
c Mt 12:50, Jo 14:23
d Jo 14:13
e Jo 13:34, 1Jo 3:23
f Mt 10:22, Jo 17:14
g Jak 4:4
h Lu 6:22, Jo 17:14, 1Pe 4:4
i Mt 5:11, Mt 10:22, Mt 24:9, 2Ti 3:12, 1Pe 2:21
j Jo 16:2, 3
k Jo 9:41
l Mt 11:21
m Jo 5:23, 1Jo 2:23
n Mt 11:23, Jo 7:31, Jo 11:47

2de kolom
a Ps 35:19, Ps 69:4, Lu 23:22
b Lu 24:49, Jo 14:26
c 1Jo 5:6
d Lu 24:48, Han 1:8, Han 2:22, Han 5:32

HFST. 16
e Jo 9:22
f Mt 24:9, Han 8:1, Han 12:1, 2, Han 26:11
g Jo 8:19, Jo 15:20, 21, Ro 10:2, 1Kor 2:8
h Jo 13:19, Jo 14:29
i Jo 7:33, Jo 13:3
j Jo 16:22
k Jo 14:16, 26, Jo 15:26, Han 2:32, 33
l Jo 15:22
m Jo 5:37, 38
n Jo 12:31, Jo 14:30

15:13 * Of ‘ziel’.

16:2 * Of ‘heilige dienst’. **16:7** * ‘De helper’ en ‘hem’ (in het Grieks allebei mannelijk) worden gebruikt als personificatie van de heilige geest (in het Grieks onzijdig), een onpersoonlijke kracht.

12 Ik heb jullie nog veel te zeggen, maar jullie kunnen het nu niet bevatten. **13** Maar wanneer die komt, de geest van de waarheid,[a] zal hij jullie in alle waarheid leiden. Want hij zal niet uit zichzelf spreken, maar hij zal zeggen wat hij hoort en hij zal jullie bekendmaken wat komen gaat.[b] **14** Hij zal mij eren,[c] want hij zal jullie bekendmaken wat hij van mij ontvangt.[d] **15** Alles wat de Vader heeft, is van mij.[e] Daarom heb ik gezegd dat hij jullie bekendmaakt wat hij van mij ontvangt. **16** Nog een korte tijd en jullie zullen me niet meer zien,[f] en na weer een korte tijd zullen jullie me wel zien.'

17 Daarop zeiden sommigen van zijn discipelen tegen elkaar: 'Wat bedoelt hij als hij tegen ons zegt: "Nog een korte tijd en jullie zullen me niet zien, en na weer een korte tijd zullen jullie me wel zien"? En: "Omdat ik naar de Vader ga"?' **18** Ze zeiden: 'Wat bedoelt hij met "een korte tijd"? We weten niet waar hij het over heeft.' **19** Jezus wist dat ze hem iets wilden vragen, daarom zei hij tegen ze: 'Vragen jullie dit aan elkaar omdat ik heb gezegd: "Nog een korte tijd en jullie zullen me niet zien, en na weer een korte tijd zullen jullie me wel zien"? **20** Echt, ik verzeker jullie: Jullie zullen huilen en jammeren, maar de wereld zal blij zijn. Jullie zullen verdriet hebben, maar jullie verdriet zal in vreugde veranderen.[g] **21** Als een vrouw aan het bevallen is, heeft ze het moeilijk* omdat haar tijd gekomen is, maar als het kind geboren is, denkt ze niet meer aan de pijn omdat ze blij is dat er een mens ter wereld is gekomen. **22** Zo is het ook met jullie: nu hebben jullie verdriet, maar ik zal jullie terugzien en jullie hart zal vol vreugde zijn,[h] en niemand zal jullie je vreugde afnemen. **23** Op die dag zullen jullie mij geen enkele vraag stellen. Echt, ik verzeker jullie: als je de Vader om iets vraagt,[a] zal hij het je in mijn naam geven.[b] **24** Tot nu toe hebben jullie niets in mijn naam gevraagd. Vraag en je zult ontvangen, zodat je vreugde compleet zal zijn.

25 Ik heb jullie deze dingen met vergelijkingen verteld. De tijd komt dat ik niet meer in vergelijkingen tegen jullie spreek, maar dat ik jullie in duidelijke taal over de Vader vertel. **26** Dan zul je de Vader in mijn naam om iets vragen. Maar ik bedoel niet dat ik het voor jullie zal vragen. **27** Want de Vader zelf is aan jullie gehecht, omdat jullie gehecht zijn aan mij[c] en geloven dat ik als vertegenwoordiger van God ben gekomen.[d] **28** Ik kwam als vertegenwoordiger van de Vader en ben in de wereld gekomen. Nu verlaat ik de wereld en ga naar de Vader.'[e]

29 Zijn discipelen zeiden: 'Kijk, nu spreek je duidelijk en gebruik je geen vergelijkingen. **30** Nu weten we dat je alles weet en dat het niet nodig is je vragen te stellen. Hierdoor geloven we dat je van God bent gekomen.' **31** Jezus antwoordde hun: 'Geloven jullie nu? **32** Luister! Er komt een tijd — eigenlijk is die er al — dat jullie uit elkaar gejaagd zullen worden, allemaal naar je eigen huis, en jullie zullen mij alleen laten.[f] Maar ik ben niet alleen, want de Vader is met mij.[g] **33** Deze dingen heb ik tegen jullie gezegd, zodat jullie door mij vrede zullen hebben.[h] In de wereld zullen jullie het zwaar te verduren krijgen, maar houd moed! Ik heb de wereld overwonnen.'[i]

17 Nadat Jezus die dingen had gezegd, sloeg hij zijn ogen op naar de hemel en zei: 'Vader, de tijd is gekomen. Verheerlijk uw zoon zodat uw zoon u verheerlijkt.[j] **2** U hebt hem autoriteit

16:21 *Lett.: 'heeft ze verdriet'.

HFST. 16
a Jo 16:7
b Han 11:28; Han 21:10, 11; 1Ti 4:1
c 1Jo 4:2
d Jo 15:26; 1Jo 2:27
e Jo 17:10
f Jo 7:33; Jo 14:19
g Mt 28:8; Lu 24:39-41; Jo 20:19, 20
h Lu 24:51, 52

2de kolom
a Fil 4:6
b Jo 14:13; Jo 15:16; 1Jo 5:14
c Jo 14:21
d Jo 17:7, 8
e Jo 13:3; Heb 9:24
f Za 13:7; Mt 26:31; Mr 14:27
g Jo 8:29
h Jo 14:27; Ef 2:14
i Jo 14:30; Han 14:22; 1Jo 4:4; 1Jo 5:4; Opb 3:21

HFST. 17
j Jo 12:23; Jo 13:31, 32

gegeven over alle mensen,*[a] zodat
hij eeuwig leven kan geven[b] aan
iedereen die u hem hebt gegeven.[c]
3 Dit betekent eeuwig leven,[d] dat
ze u leren kennen,* de enige ware
God,[e] en ook degene die u hebt
gestuurd, Jezus Christus.[f] **4** Ik
heb u op aarde verheerlijkt[g] door
het werk te voltooien dat u me
te doen hebt gegeven.[h] **5** En nu,
Vader, verheerlijk mij aan uw zij-
de met de eer* die ik naast u had
voordat de wereld er was.[i]

6 Ik heb uw naam openbaar
gemaakt* aan de mensen die u
mij uit de wereld hebt gegeven.[j]
Ze waren van u, en u hebt ze aan
mij gegeven. Ze hebben zich aan
uw woord gehouden.# **7** Ze we-
ten nu dat alles wat u me hebt
gegeven, van u komt. **8** Want
ik heb hun de woorden doorge-
geven die u mij hebt gegeven.[k]
Ze hebben ze aanvaard en weten
nu echt dat ik als uw vertegen-
woordiger ben gekomen,[l] en ze
geloven dat u me hebt gestuurd.[m]
9 Ik doe een verzoek voor hen.
Ik doe geen verzoek voor de we-
reld, maar voor hen die u me ge-
geven hebt, want ze zijn van u.
10 Alles wat ik heb, is van u en
wat u hebt, is van mij,[n] en ik ben
onder hen verheerlijkt.

11 Ik ben al niet meer in de
wereld, maar zij zijn in de we-
reld,[o] en ik kom naar u toe. Heili-
ge Vader, waak over hen[p] ter wil-
le van uw naam, die u mij gegeven
hebt, zodat zij één* mogen zijn
zoals wij één* zijn.[q] **12** Toen ik
bij hen was, waakte ik steeds over
hen[r] ter wille van uw naam, die u
mij gegeven hebt. Ik heb hen be-
schermd, en niet één van hen is
vernietigd,[s] behalve de zoon van
de vernietiging,[t] zodat de Schrift
vervuld zou worden.[u] **13** Maar
nu kom ik naar u toe, en ik ver-
tel deze dingen in de wereld, zo-
dat ze compleet vervuld zullen
zijn van mijn vreugde.[a] **14** Ik
heb uw woord aan hen doorge-
geven, maar de wereld heeft hen
gehaat, omdat ze geen deel van
de wereld zijn,[b] net zoals ik geen
deel van de wereld ben.

15 Ik vraag u niet om hen uit
de wereld weg te nemen, maar
om over hen te waken vanwege
de goddeloze.[c] **16** Ze zijn geen
deel van de wereld,[d] net zoals ik
geen deel van de wereld ben.[e]
17 Heilig hen* door de waar-
heid.[f] Uw woord is waarheid.[g]
18 Ik heb hen de wereld in ge-
stuurd, zoals u mij de wereld in
hebt gestuurd.[h] **19** En ik heilig
mij voor hen, zodat ook zij door
waarheid geheiligd worden.

20 Ik doe niet alleen voor
hen een verzoek, maar ook voor
iedereen die door hun woord in
mij gelooft, **21** zodat ze allemaal
één zullen zijn,[i] net zoals u, Vader,
in eendracht met mij bent en ik in
eendracht met u ben,[j] dat ook zij
in eendracht met ons zijn, zodat
de wereld gelooft dat u mij hebt
gestuurd. **22** Ik heb ze de eer*
gegeven die u mij hebt gegeven,
zodat ze één zullen zijn net zoals
wij één zijn.[k] **23** Ik ben in een-
dracht met hen en u bent in een-
dracht met mij, zodat ze volmaakt
één worden gemaakt.* Daardoor
zal de wereld weten dat u mij
hebt gestuurd en dat u van hen
houdt net zoals u van mij houdt.
24 Vader, ik wil dat degenen die
u mij hebt gegeven, bij mij zijn
waar ik ben,[l] zodat ze mijn glo-
rie* mogen zien die u me hebt ge-
geven, omdat u al vóór de grond-
legging# van de wereld van mij
hield.[m] **25** Rechtvaardige Vader,
de wereld heeft u niet leren ken-
nen,[n] maar ik ken u,[o] en zij we-
ten nu dat u me hebt gestuurd.
26 Ik heb hun uw naam bekend-

17:2 *Lett.: ‘vlees’. **17:3** *Of ‘dat ze kennis van u in zich opnemen’. **17:5, 22, 24** *Of ‘heerlijkheid’. **17:6** *Of ‘bekendgemaakt’. #Of ‘hebben uw woord gehoorzaamd’. **17:11** *Of ‘in eenheid’.

17:17 *Of ‘zonder hen af’, ‘maak hen heilig’. **17:23** *Of ‘volledig verenigd worden’. **17:24** #Of ‘het begin’.

HFST. 17
a Fil 2:9, 10
b Jo 4:14; Jo 6:27
c Jo 6:37
d Lu 10:25-28
e 1Jo 5:20
f Ef 4:11, 13; 2Pe 3:18
g Jo 13:31
h Jo 4:34
i Jo 1:1; Jo 8:58; Kol 1:15
j Ps 22:22; Han 15:14; Heb 2:12
k Jo 6:68; Jo 8:28; Jo 12:49; Jo 14:10
l Jo 16:27
m Jo 16:30
n Jo 16:15
o Jo 13:1
p 1Pe 1:5; Ju 24
q Jo 10:30; Jo 17:21
r Jo 6:39; Jo 10:28
s Jo 18:9
t Mr 14:21
u Ps 41:9; Ps 109:8; Han 1:20

2de kolom
a Jo 15:11
b Jo 15:19; Jak 4:4
c Mt 6:13; 2Th 3:3; 1Jo 5:18
d Kol 1:13
e Jo 18:36
f Ef 5:25, 26; 1Th 5:23; 2Th 2:13; 1Pe 1:22
g Ps 12:6; Ps 119:151,160
h Jo 20:21
i Ro 12:5; 1Kor 1:10; Ga 3:28
j Jo 10:38; Jo 14:10
k Jo 14:20; Jo 17:11; 1Jo 3:24
l Lu 22:28-30; 1Th 4:17
m Jo 17:5
n Jo 8:55; Jo 15:21
o Mt 11:27

gemaakt en zal hem bekendmaken,[a] zodat de liefde die u voor mij hebt in hen zal zijn en ik in eendracht zal zijn met hen.'[b]

18 Nadat Jezus die dingen had gezegd, ging hij met zijn discipelen naar de overkant van het Kidrondal.*[c] Daar gingen hij en zijn discipelen een tuin in.[d] **2** Maar ook Judas, zijn verrader, kende die plek, omdat Jezus er vaak met zijn discipelen was samengekomen. **3** Judas ging ernaartoe met een groep soldaten en beambten van de overpriesters en van de farizeeën. Ze kwamen daar met fakkels, lampen en wapens.[e] **4** Jezus wist wat er allemaal met hem zou gebeuren. Daarom stapte hij naar voren en zei: 'Wie zoeken jullie?' **5** Ze antwoordden: 'Jezus de Nazarener.'[f] 'Ik ben het', zei hij. Ook Judas, zijn verrader, stond bij hen.[g]

6 Toen Jezus zei: 'Ik ben het', deinsden ze achteruit en vielen op de grond.[h] **7** 'Wie zoeken jullie?', vroeg hij hun nog eens. Ze zeiden: 'Jezus de Nazarener.' **8** Jezus antwoordde: 'Ik heb jullie al gezegd dat ik het ben. Als jullie mij zoeken, laat deze mannen dan gaan.' **9** Zo zou in vervulling gaan wat hij had gezegd: 'Van degenen die u mij hebt gegeven, heb ik er niet één verloren laten gaan.'[i]

10 Simon Petrus trok het zwaard dat hij bij zich had, haalde uit naar de slaaf van de hogepriester en sloeg hem zijn rechteroor af.[j] De slaaf heette Malchus. **11** Maar Jezus zei tegen Petrus: 'Steek het zwaard in de schede.[k] Zou ik de beker niet drinken die de Vader mij heeft gegeven?'[l]

12 De soldaten, de bevelhebber en de beambten van de Joden grepen* Jezus en boeiden hem. **13** Ze brachten hem eerst naar Annas, want hij was de schoonvader van Kajafas,[m] die dat jaar hogepriester was.[a] **14** Kajafas was degene die de Joden had geadviseerd dat het beter voor hen was dat één mens stierf voor het volk.[b]

15 Simon Petrus en een andere discipel volgden Jezus.[c] Die discipel was een bekende van de hogepriester, en hij ging met Jezus de binnenplaats van de hogepriester op. **16** Maar Petrus bleef buiten bij de deur* staan. De andere discipel, die een bekende van de hogepriester was, ging daarom naar buiten, sprak met de portier en nam Petrus mee naar binnen. **17** Het dienstmeisje dat portier was, zei tegen Petrus: 'Ben jij soms ook een discipel van die man?' 'Nee, ik niet', zei hij.[d] **18** De slaven en de beambten stonden zich te warmen rond een houtskoolvuur, dat ze hadden aangelegd omdat het koud was. Ook Petrus stond zich erbij te warmen.

19 De overpriester ondervroeg Jezus over zijn discipelen en over zijn leer. **20** Jezus antwoordde hem: 'Ik heb in het openbaar tot de wereld gesproken. Ik heb altijd onderwijs gegeven in synagogen en in de tempel,[e] waar alle Joden bij elkaar komen, en ik heb nooit iets in het geheim gezegd. **21** Waarom ondervraagt u mij? Ondervraag de mensen die hebben gehoord wat ik hun verteld heb. Zij weten wat ik heb gezegd.' **22** Nadat Jezus die dingen had gezegd, gaf een van de beambten die erbij stond hem een klap in het gezicht[f] en zei: 'Is dat een manier om de overpriester te antwoorden?' **23** Jezus zei: 'Als ik iets verkeerds heb gezegd, zeg* dan wat er verkeerd was. Maar als het juist was wat ik heb gezegd, waarom slaat u me dan?' **24** Daarna stuurde Annas hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester.[g]

25 Simon Petrus stond zich daar te warmen. Toen zeiden ze

HFST. 17
a Mt 6:9; Jo 17:6
b Jo 15:9

HFST. 18
c 2Sa 15:23
d Mt 26:36; Mr 14:32; Lu 22:39
e Mt 26:47; Mr 14:43
f Mt 2:23
g Lu 22:47
h Jo 7:46
i Jo 6:39; Jo 17:12
j Mt 26:51; Mr 14:47; Lu 22:50
k Mt 26:52; Lu 22:51; Jo 18:36
l Mt 20:22; Mt 26:42
m Lu 3:2; Han 4:5, 6

2de kolom
a Mt 26:57; Jo 18:24
b Jo 11:49, 50
c Mt 26:58; Mr 14:54; Lu 22:54
d Mt 26:69, 70; Mr 14:66-68; Lu 22:55-57; Jo 18:25
e Mt 26:55; Lu 4:15; Lu 19:47; Jo 7:14
f Jes 50:6
g Mt 26:57

18:1 *Of 'de winterstroom Kidron'. **18:12** *Of 'arresteerden'.

18:16 *Of 'ingang'. **18:23** *Of 'getuig'.

tegen hem: ‘Ben jij soms ook een discipel van hem?’ ‘Nee,’ ontkende hij, ‘ik niet.’[a] **26** Een van de slaven van de hogepriester, die familie was van de man bij wie Petrus het oor had afgeslagen,[b] zei: ‘Ik heb je toch in de tuin bij hem gezien?’ **27** Maar weer ontkende Petrus het, en onmiddellijk kraaide er een haan.[c]

28 Toen brachten ze Jezus van Kajafas naar het verblijf van de gouverneur.[d] Het was vroeg in de morgen. Zelf gingen ze het verblijf van de gouverneur niet binnen, want dan zouden ze verontreinigd worden[e] en het Pascha niet kunnen eten. **29** Daarom kwam Pilatus naar buiten en vroeg hun: ‘Waar beschuldigen jullie deze man van?’ **30** Ze antwoordden hem: ‘Als hij geen misdadiger was, zouden we hem niet aan u hebben overgeleverd.’ **31** Daarop zei Pilatus: ‘Neem hem dan zelf mee en oordeel hem volgens jullie wet.’[f] Maar de Joden zeiden: ‘We hebben niet het recht om iemand te doden.’[g] **32** Zo zou de uitspraak van Jezus worden vervuld die hij had gedaan om aan te geven hoe hij zou sterven.[h]

33 Pilatus ging het gouverneursverblijf weer binnen, riep Jezus en vroeg hem: ‘Bent u de Koning van de Joden?’[i] **34** Jezus antwoordde: ‘Vraagt u dat uit uzelf of hebben anderen u over mij verteld?’ **35** Daarop zei Pilatus: ‘Ik ben toch geen Jood? Uw eigen volk en de overpriesters hebben u aan mij overgeleverd. Wat hebt u gedaan?’ **36** Jezus antwoordde:[j] ‘Mijn Koninkrijk is geen deel van deze wereld.[k] Als mijn Koninkrijk een deel van deze wereld was, zouden mijn dienaren hebben gevochten, zodat ik niet aan de Joden overgeleverd zou worden.[l] Maar mijn Koninkrijk is nu eenmaal niet van hier.’ **37** Toen zei Pilatus tegen hem: ‘U bent dus toch een koning?’ Jezus antwoordde: ‘U zegt zelf dat ik een koning ben.[m] Hiervoor ben ik geboren en hiervoor ben ik in de wereld gekomen: om te getuigen van de waarheid.[a] Iedereen die aan de kant van de waarheid staat, luistert naar mijn stem.’ **38** Daarop zei Pilatus: ‘Wat is waarheid?’

Na dat te hebben gezegd, ging hij weer naar buiten. Hij zei tegen de Joden: ‘Ik vind niets waaraan hij schuldig is.[b] **39** Maar het is bij jullie gebruikelijk dat ik op het Pascha iemand vrijlaat.[c] Willen jullie dat ik de Koning van de Joden vrijlaat?’ **40** Toen schreeuwden ze weer: ‘Nee, niet hem maar Barabbas!’ Barabbas was een misdadiger.*[d]

19 Toen liet Pilatus Jezus wegvoeren en geselen.[e] **2** De soldaten vlochten een doornenkroon die ze op zijn hoofd zetten en deden hem een purperen gewaad aan.[f] **3** Ze liepen naar hem toe en zeiden: ‘Gegroet, Koning van de Joden!’ Ze sloegen hem ook in het gezicht.[g] **4** Pilatus ging weer naar buiten en zei tegen hen: ‘Luister, ik breng hem naar buiten bij jullie om jullie te laten weten dat ik niets vind waaraan hij schuldig is.’[h] **5** Jezus kwam dus naar buiten, met de doornenkroon op en het purperen gewaad aan. Pilatus zei: ‘Kijk, de mens!’ **6** Maar toen de overpriesters en de beambten hem zagen, schreeuwden ze: ‘Aan de paal met hem! Aan de paal met hem!’[i] Daarop zei Pilatus: ‘Neem hem dan zelf mee en hang hem aan een paal, want ik vind niets waaraan hij schuldig is.’[j] **7** De Joden antwoordden hem: ‘We hebben een wet, en volgens de wet moet hij sterven,[k] omdat hij heeft beweerd dat hij Gods zoon is.’[l]

8 Toen Pilatus hoorde wat ze zeiden, werd hij nog banger. **9** Hij ging het verblijf van de gouverneur weer binnen en zei tegen Jezus: ‘Waar komt u vandaan?’

18:40 * Of ‘rover’.

HFST. 18
a Mt 26:69, 70; Mr 14:69, 70; Lu 22:58
b Jo 18:10
c Mt 26:74; Mr 14:72; Lu 22:60; Jo 13:38
d Mt 27:2; Mr 15:1; Lu 23:1
e Han 10:28
f Jo 19:6
g Jo 19:10
h Mt 20:18, 19; Jo 3:14; Jo 12:32
i Mt 27:11; Jo 12:13
j 1Ti 6:13
k Jes 9:6; Da 2:44; Da 7:14
l Mt 26:52, 53; Jo 18:11
m Mt 27:11

2de kolom
a Jo 1:14, 17; Jo 14:6
b Mt 27:24; Lu 23:4; Jo 15:25
c Mt 27:15; Mr 15:6
d Nu 35:31; Lu 23:18, 19; Han 3:14

HFST. 19
e Jes 50:6; Mt 20:18, 19; Mt 27:26; Mr 15:15
f Mt 27:27-29; Mr 15:16, 17; Lu 23:11
g Jes 53:3
h Lu 23:4; Jo 18:38
i Mt 27:22; Mr 15:13; Lu 23:21
j Jo 18:31
k Le 24:16
l Mt 26:63-65; Jo 5:18

Maar Jezus gaf hem geen antwoord.[a] **10** ‘Weigert u met mij te praten?’, vroeg Pilatus. ‘Weet u niet dat ik de macht heb om u vrij te laten en de macht om u aan een paal te hangen?’ **11** Jezus antwoordde hem: ‘U zou helemaal geen macht over mij hebben als die u niet van boven gegeven was. Om die reden heeft degene die mij aan u heeft overgeleverd grotere zonde.’

12 Daarom bleef Pilatus naar een manier zoeken om hem vrij te laten. Maar de Joden schreeuwden: ‘Als u deze man vrijlaat, bent u geen vriend van caesar. Iedereen die zichzelf koning maakt, verzet zich tegen* caesar.’[b] **13** Toen Pilatus dat hoorde, bracht hij Jezus naar buiten. Hij ging op een rechterstoel zitten op een plek die het Stenen Plaveisel wordt genoemd, in het Hebreeuws *Gabbatha*. **14** Het was de voorbereidingsdag[c] van het Pascha, ongeveer het zesde uur.* Hij zei tegen de Joden: ‘Kijk, jullie koning!’ **15** Maar ze schreeuwden: ‘Weg met hem! Weg met hem! Aan de paal met hem!’ Pilatus zei tegen hen: ‘Zal ik jullie koning aan een paal hangen?’ De overpriesters antwoordden: ‘Wij hebben geen andere koning dan caesar.’ **16** Toen leverde hij hem aan ze over om aan een paal gehangen te worden.[d]

Ze namen Jezus mee. **17** Hij droeg zelf de martelpaal* en ging naar de zogeheten Schedelplaats,[e] die in het Hebreeuws *Golgotha* wordt genoemd.[f] **18** Daar hingen ze hem aan de paal,[g] naast twee andere mannen, één aan elke kant en Jezus in het midden.[h] **19** Pilatus schreef ook een opschrift op een bord en bevestigde dat op de martelpaal. Er stond: ‘Jezus de Nazarener, de Koning van de Joden’.[i] **20** Veel Joden lazen dat opschrift, want de plek waar Jezus aan de paal werd gehangen, lag dicht bij de stad. Het was geschreven in het Hebreeuws, het Latijn en het Grieks. **21** De overpriesters van de Joden zeiden tegen Pilatus: ‘Schrijf niet “de Koning van de Joden”, maar dat hij heeft gezegd: “Ik ben Koning van de Joden.”’ **22** Pilatus antwoordde: ‘Wat ik heb geschreven, heb ik geschreven.’

23 Toen de soldaten Jezus aan de paal hadden gehangen, namen ze zijn bovenkleren en verdeelden die in vieren, voor elke soldaat een deel. Ze namen ook het onderkleed, maar dat had geen naad, het was van bovenaf aan één stuk geweven. **24** Daarom zeiden ze tegen elkaar: ‘Laten we het niet scheuren, maar laten we erom loten wie het krijgt.’[a] Zo zou vervuld worden wat de Schrift zegt: ‘Ze verdeelden mijn kleren onder elkaar, ze verlootten mijn kleding.’[b] En dat hebben de soldaten ook echt gedaan.

25 Bij de martelpaal van Jezus stonden zijn moeder[c] en de zus van zijn moeder, en ook Maria, de vrouw van Klopas, en Maria Magdalena.[d] **26** Toen Jezus zijn moeder zag staan en bij haar de discipel van wie hij veel hield,[e] zei hij tegen zijn moeder: ‘Kijk, je zoon!’* **27** Vervolgens zei hij tegen de discipel: ‘Kijk, je moeder!’ En vanaf dat moment nam de discipel haar bij zich in huis.

28 Jezus wist dat nu alles was volbracht, en om de Schrift in vervulling te laten gaan zei hij: ‘Ik heb dorst.’[f] **29** Er stond daar een kruik zure wijn. Daarom staken ze een spons vol zure wijn op een hysopstengel* en brachten die naar zijn mond.[g] **30** Toen Jezus de zure wijn had ontvangen, zei hij: ‘Het is volbracht!’[h] En hij boog zijn hoofd en gaf de geest.*[i]

19:12 * Of ‘spreekt tegen’. **19:14** * D.w.z. rond 12.00 uur. **19:17, 29** * Zie Woordenlijst.

19:26 * Lett.: ‘Vrouw, kijk, je zoon!’ **19:30** * Of ‘blies de laatste adem uit’, ‘stierf’.

HFST. 19

a Jes 53:7; Mt 27:12, 14
b Lu 23:2; Han 17:6, 7
c Jo 19:31
d Da 9:26; Mt 27:26, 31; Mr 15:15; Lu 23:24, 25
e Heb 13:12
f Mt 27:32, 33; Mr 15:22
g Jo 3:14; Han 5:30; Ga 3:13
h Jes 53:9; Lu 23:33
i Mt 27:37; Mr 15:26; Lu 23:38

2de kolom

a Mt 27:35; Mr 15:24; Lu 23:34
b Ps 22:18
c Lu 2:34, 35
d Mt 27:55, 56; Mt 27:61; Mr 15:40; Lu 23:49
e Jo 13:23; Jo 21:7, 20
f Ps 22:15
g Ps 69:21; Mt 27:48; Mr 15:36; Lu 23:36
h Jo 17:4
i Jes 53:12; Mt 27:50; Mr 15:37; Lu 23:46

31 Omdat het de voorberei-
dingsdag[a] was, vroegen de Joden
aan Pilatus of de benen van de
mannen gebroken mochten wor-
den en de lichamen weggenomen
konden worden, zodat de licha-
men niet op de sabbat aan de
martelpalen zouden blijven han-
gen[b] (want het was een gro-
te sabbat).[c] **32** De soldaten kwa-
men dus en braken de benen van
de eerste man en ook die van de
andere man die naast hem aan
een paal hing. **33** Maar toen ze
bij Jezus kwamen, zagen ze dat
hij al dood was. Daarom bra-
ken ze zijn benen niet. **34** Maar
een van de soldaten stak met een
speer in zijn zij,[d] en meteen kwam
er bloed en water uit. **35** En hij
die het heeft gezien, heeft daar-
van getuigd, en zijn getuigenis is
waar. Hij weet dat wat hij zegt
waar is, zodat ook jullie gaan ge-
loven.[e] **36** Dat is gebeurd zodat
het Schriftgedeelte vervuld zou
worden: ‘Geen van zijn botten zal
worden gebroken.’*[f] **37** En nog
een ander Schriftgedeelte zegt:
‘Ze zullen kijken naar degene die
ze hebben doorstoken.’[g]

38 Daarna vroeg Jozef van
Arimathea — die uit angst voor
de Joden[h] in het geheim een dis-
cipel van Jezus was — aan Pila-
tus of hij het lichaam van Jezus
mocht meenemen. Toen Pilatus
hem toestemming had gegeven,
kwam hij het lichaam weghalen.[i]
39 Nikodemus,[j] de man die een
keer ’s nachts naar Jezus toe
was gekomen, kwam ook. Hij had
een mengsel* van mirre en aloë
bij zich, ongeveer 100 pond.#[k]
40 Ze namen het lichaam van Je-
zus en wikkelden het met de spe-
cerijen in linnen doeken,[l] zoals
bij de Joden gebruikelijk is als ie-
mand begraven wordt. **41** Dicht
bij de plek waar hij aan een paal
was gehangen, lag een tuin, en
in de tuin was een nieuw graf,*[a]
waarin nog nooit iemand was ge-
legd. **42** Omdat het de voorbe-
reidingsdag[b] van de Joden was
en het graf dichtbij was, legden
ze Jezus daarin.

20 Vroeg op de eerste dag van
de week, terwijl het nog
donker was, kwam Maria Magda-
lena bij het graf.*[c] Ze zag dat de
steen voor het graf* al was weg-
gehaald.[d] **2** Ze rende dus naar
Simon Petrus en de andere disci-
pel, aan wie Jezus gehecht was,[e]
en zei tegen ze: ‘Ze hebben de
Heer uit het graf weggehaald,[f] en
we weten niet waar ze hem heb-
ben neergelegd.’

3 Petrus en de andere disci-
pel gingen op weg naar het graf.
4 De twee renden samen weg,
maar de andere discipel rende
sneller dan Petrus en kwam als
eerste bij het graf aan. **5** Hij
boog zich voorover en zag de lin-
nen doeken liggen,[g] maar hij ging
niet naar binnen. **6** Even later
kwam ook Simon Petrus bij het
graf aan. Hij ging naar binnen
en zag de linnen doeken liggen.
7 De doek die om Jezus’ hoofd
had gezeten, lag niet bij de an-
dere stroken stof, maar lag apart
opgerold op een andere plek.
8 Toen ging ook de andere dis-
cipel, die als eerste bij het graf
was aangekomen, naar binnen.
Hij zag het en geloofde. **9** Want
ze hadden het Schriftgedeelte
waarin stond dat hij uit de dood
moest opstaan nog niet begre-
pen.[h] **10** Toen gingen de disci-
pelen terug naar huis.

11 Maar Maria bleef buiten bij
het graf staan en huilde. Hui-
lend boog ze zich voorover om
in het graf te kijken. **12** Op de
plek waar het lichaam van Je-
zus had gelegen, zag ze twee en-
gelen[i] in witte kleren zitten, één
aan het hoofdeind en één aan het
voeteneind. **13** Ze vroegen haar:
‘Waarom huil je?’ Ze antwoord-

19:36 *Of ‘verbrijzeld’. **19:39** *Of mogelijk ‘een rol’. #D.w.z. een Romeins pond. Zie App. B14.

19:41; 20:1 *Of ‘herinneringsgraf’.

HFST. 19
a Jo 19:14
b De 21:22, 23
c Le 23:5-7
d Jes 53:5, Za 12:10, Jo 20:25
e Jo 20:31, Jo 21:24
f Ex 12:46, Nu 9:12, Ps 34:20
g Za 12:10, Opb 1:7
h Jo 7:13, Jo 9:22
i De 21:22, 23, Mt 27:57-60, Mr 15:43-46
j Jo 3:1, 2, Jo 7:50-52
k Lu 23:55, 56
l Jo 20:7

2de kolom
a Jes 53:9
b Jo 19:14

HFST. 20
c Mt 28:1, Mr 16:1, 2
d Lu 24:1-3
e Jo 13:23, Jo 19:26, Jo 21:24
f Jo 19:41, 42
g Jo 19:40
h Ps 16:10, Mt 16:21, Han 2:27
i Mr 16:5

de: ‘Ze hebben mijn Heer wegge-
haald, en ik weet niet waar ze
hem hebben neergelegd.’ **14** Na-
dat ze dat had gezegd, draaide ze
zich om en zag ze Jezus staan,
maar ze besefte niet dat het Jezus
was.[a] **15** Jezus zei tegen haar:
‘Waarom huil je? Wie zoek je?’
Omdat ze dacht dat het de tuin-
man was, zei ze tegen hem: ‘Mijn-
heer, als u hem hebt weggehaald,
zeg me dan waar u hem hebt
neergelegd, dan zal ik hem mee-
nemen.’ **16** Jezus zei tegen haar:
‘Maria!’ Ze draaide zich om en
zei tegen hem in het Hebreeuws:
‘*Rabboni!*’ (Dat betekent ‘Mees-
ter!’) **17** Jezus zei tegen haar:
‘Houd me niet vast, want ik ben
nog niet naar de Vader opge-
stegen. Maar ga naar mijn broe-
ders[b] en vertel hun: “Ik stijg op
naar mijn Vader[c] en jullie Vader
en naar mijn God[d] en jullie God.”’
18 Maria Magdale̱na ging naar de
discipelen en liet ze weten: ‘Ik
heb de Heer gezien!’ En ze ver-
telde hun wat hij tegen haar had
gezegd.[e]

19 Laat op die dag, de eerste
dag van de week, waren de dis-
cipelen bij elkaar. Uit angst voor
de Joden hadden ze de deu-
ren op slot gedaan. Jezus kwam
in hun midden staan en zei tegen
ze: ‘Vrede zij met jullie.’[f] **20** Na-
dat hij dat had gezegd, liet hij hun
zijn handen en zijn zij zien.[g] De
discipelen waren blij toen ze de
Heer zagen.[h] **21** ‘Vrede zij met
jullie’,[i] zei Jezus nog een keer te-
gen ze. ‘Zoals de Vader mij heeft
gestuurd,[j] stuur ik ook jullie.’[k]
22 Nadat hij dat had gezegd, blies
hij op hen en zei: ‘Ontvang heilige
geest.[l] **23** Als jullie de zonden
van iemand vergeven, dan zijn ze
vergeven. Vergeven jullie ze niet,
dan zijn ze niet vergeven.’

24 Maar Thomas,[m] één van de
twaalf, die de Tweeling werd ge-
noemd, was niet bij hen toen
Jezus kwam. **25** De andere dis-
cipelen vertelden hem dus: ‘We
hebben de Heer gezien!’ Maar hij
zei tegen ze: ‘Alleen als ik in zijn
handen de wonden* van de spij-
kers zie en mijn vinger in de
wonden van de spijkers steek, en
als ik mijn hand in zijn zij steek,[a]
zal ik het geloven.’

26 Acht dagen later waren zijn
discipelen opnieuw bij elkaar, en
Thomas was erbij. Hoewel de deu-
ren op slot waren, kwam Jezus in
hun midden staan. Hij zei: ‘Vrede
zij met jullie.’[b] **27** Vervolgens zei
hij tegen Thomas: ‘Leg je vinger
hier en zie mijn handen, en steek
je hand in mijn zij. Twijfel niet
langer* maar geloof.’ **28** Tho-
mas antwoordde hem: ‘Mijn Heer
en mijn God!’ **29** Jezus zei te-
gen hem: ‘Geloof je omdat je me
hebt gezien? Gelukkig zijn dege-
nen die niet hebben gezien en
toch geloven.’

30 Jezus heeft natuurlijk nog
veel meer wonderen* in het bij-
zijn van de discipelen gedaan,
die niet in deze boekrol zijn op-
geschreven.[c] **31** Maar deze zijn
opgeschreven zodat jullie gelo-
ven dat Jezus de Christus is, de
Zoon van God, en zodat jullie
vanwege dat geloof leven hebben
door zijn naam.[d]

21 Later verscheen Jezus op-
nieuw aan de discipelen,
bij het Meer van Tibe̱rias. Dat ge-
beurde als volgt. **2** Daar waren
bij elkaar: Simon Petrus, Tho-
mas (die de Tweeling werd ge-
noemd),[e] Natha̱naël[f] uit Kana in
Galilea, de zonen van Zebede̱üs[g]
en nog twee van zijn discipe̱len.
3 Simon Petrus zei tegen ze: ‘Ik
ga vissen.’ Daarop zeiden ze: ‘We
gaan met je mee.’ Ze stapten in
de boot en vertrokken, maar ze
vingen die nacht niets.[h]

4 Toen het ochtend werd,
stond Jezus op de oever, maar
de discipelen beseften niet dat
het Jezus was.[i] **5** Jezus zei te-
gen ze: ‘Kinderen, hebben jullie

20:25 * Of ‘het teken’. **20:27** * Of ‘wees niet langer ongelovig’. **20:30** * Lett.: ‘tekenen’.

HFST. 20
a Lu 24:15, 16; Lu 24:30, 31; Jo 21:4
b Mt 28:10
c Jo 14:28; Jo 16:28
d 1Kor 11:3; Ef 1:17; Kol 1:3
e Lu 24:9, 10
f Lu 24:36
g Jo 19:34
h Jo 16:22
i Lu 24:36
j Jes 61:1; Jo 5:36
k Mt 28:19, 20; Jo 17:18
l Han 2:2, 4
m Jo 11:16

2de kolom
a Jo 19:34
b Jo 20:19
c Jo 21:25
d Jo 3:15; Jo 5:24; 1Pe 1:8, 9; 1Jo 5:13

HFST. 21
e Jo 11:16; Jo 20:24
f Jo 1:45
g Mt 4:21
h Lu 5:4, 5
i Lu 24:15, 16; Jo 20:11, 14

misschien wat* te eten?’ ‘Nee’,
antwoordden ze. **6** Hij zei: ‘Gooi
het net uit aan de rechterkant
van de boot en je zult iets van-
gen.’ Ze gooiden het dus uit, en
er zat zo veel vis in dat ze het
niet meer konden binnenhalen.[a]
7 De discipel van wie Jezus veel
hield[b] zei tegen Petrus: ‘Het is de
Heer!’ Toen Simon Petrus hoorde
dat het de Heer was, deed hij zijn
bovenkleed aan,* want hij was
naakt,# en sprong in het meer.
8 Maar de andere discipelen kwa-
men met de kleine boot en sleep-
ten het net vol vissen achter zich
aan. Ze waren niet ver van land,
ongeveer 90 meter.*

9 Toen ze aan land kwamen,
zagen ze een houtskoolvuur met
vis erop en brood. **10** Jezus zei
tegen ze: ‘Haal wat van de vis
die jullie net hebben gevangen.’
11 Simon Petrus ging aan boord
en trok het net aan land. Het zat
vol grote vissen, 153 stuks. En
hoewel het er zo veel waren,
scheurde het net niet. **12** Je-
zus zei tegen ze: ‘Kom ontbij-
ten.’ Niemand van de discipelen
had de moed hem te vragen: ‘Wie
ben je?’, want ze wisten dat het
de Heer was. **13** Jezus nam het
brood en gaf het hun, en hij gaf
hun ook de vis. **14** Dat was de
derde keer[c] dat Jezus aan de dis-
cipelen verscheen nadat hij uit de
dood was opgewekt.

15 Toen ze klaar waren met
ontbijten zei Jezus tegen Simon
Petrus: ‘Simon, zoon van Johan-
nes, heb je mij meer lief dan
deze?’ Hij antwoordde: ‘Ja, Heer,
je weet dat ik aan je gehecht ben.’
Hij zei tegen hem: ‘Voed mijn
lammeren.’[d] **16** Opnieuw vroeg
hij hem, voor de tweede keer:
‘Simon, zoon van Johannes, heb
je me lief?’ Hij antwoordde: ‘Ja,
Heer, je weet dat ik aan je ge-
hecht ben.’ Hij zei tegen hem:
‘Weid mijn schaapjes.’[a] **17** Voor
de derde keer vroeg hij: ‘Simon,
zoon van Johannes, ben je aan
mij gehecht?’ Petrus werd ver-
drietig omdat hij hem voor de
derde keer vroeg: ‘Ben je aan mij
gehecht?’ Daarom zei hij: ‘Heer,
je weet alles, je weet toch dat ik
aan je gehecht ben.’ Jezus zei te-
gen hem: ‘Voed mijn schaapjes.[b]
18 Echt, ik verzeker je: Toen je
jonger was, deed je zelf je kleren
aan en ging je waarheen je wil-
de. Maar als je oud wordt, zul je
je handen uitstrekken en zal een
ander je aankleden en je dragen
waar je niet heen wilt.’ **19** Dat
zei hij om aan te geven door wat
voor dood hij God zou eren. Na-
dat hij dat had gezegd, zei hij:
‘Blijf mij volgen.’[c]

20 Petrus draaide zich om en
zag dat de discipel van wie Jezus
veel hield,[d] hen volgde. Dat was
degene die bij de avondmaaltijd
achterover had geleund tegen zijn
borst en had gezegd: ‘Heer, wie
is het die je verraadt?’ **21** Toen
Petrus hem zag, zei hij tegen Je-
zus: ‘En deze man dan, Heer?’
22 Jezus zei tegen hem: ‘Als het
mijn wil is dat hij blijft tot-
dat ik kom, wat gaat jou dat dan
aan? Jij moet mij blijven volgen.’
23 Als gevolg daarvan werd er
onder de broeders gezegd dat die
discipel niet zou sterven. Maar
Jezus had niet tegen hem gezegd
dat hij niet zou sterven. Hij had
gezegd: ‘Als het mijn wil is dat hij
blijft totdat ik kom, wat gaat jou
dat dan aan?’

24 Dat is de discipel[e] die over
deze dingen getuigt en die deze
dingen heeft opgeschreven, en
wij weten dat zijn getuigenis
waar is.

25 Er zijn nog veel meer din-
gen die Jezus heeft gedaan. Als
die ooit uitgebreid zouden wor-
den opgeschreven, dan zou de
wereld zelf, denk ik, te klein zijn
voor de geschreven boekrollen.[f]

21:5 *Of ‘wat vis’. **21:7** *Of ‘omgord-de hij zich met zijn bovenkleed’. #Of ‘licht gekleed’. **21:8** *Lett.: ‘ongeveer 200 el’. Zie App. B14.

HFST. 21
a Lu 5:4, 6
b Jo 13:23; Jo 19:26; Jo 20:2
c Jo 20:19, 26
d Lu 22:32; Han 20:28; 1Pe 5:2, 3

2de kolom
a Han 1:15; Heb 13:20; 1Pe 2:25
b Jo 10:14, 15
c Mt 19:28; Jo 12:26; Opb 14:4
d Jo 13:23; Jo 20:2
e Jo 13:23; Jo 19:26; Jo 20:2; Jo 21:7
f Jo 20:30, 31

HANDELINGEN

VAN APOSTELEN

INHOUD

1 In het eerste verslag, Theofi-
lus, heb ik geschreven over al-
les wat Jezus heeft gedaan en on-
derwezen, vanaf het begin[a] **2** tot
aan de dag dat hij in de hemel
werd opgenomen.[b] Daarvóór had
hij door middel van heilige geest
instructies gegeven aan de apos-
telen die hij had uitgekozen.[c]
3 Nadat hij had geleden, liet hij
door veel overtuigende bewijzen
aan hen zien dat hij in leven was.[d]
Gedurende 40 dagen werd hij door
hen gezien en hij praatte over
het Koninkrijk van God.[e] **4** Ter-
wijl hij met hen samenkwam, gaf
hij hun de opdracht: ‘Ga niet weg
uit Jeruzalem,[a] maar blijf wach-
ten op wat de Vader heeft be-
loofd,[b] waarover ik jullie heb ver-
teld. **5** Want Johannes doopte
met water, maar jullie zullen over
enkele dagen met heilige geest
worden gedoopt.’[c]
6 Toen ze bijeengekomen wa-
ren, vroegen ze hem: ‘Heer, her-
stel je in deze tijd het koninkrijk
voor Israël?’[d] **7** Hij antwoordde:
‘Het komt jullie niet toe de tijden
of tijdperken te kennen die de Va-

HFST. 1

a Lu 1:3
Lu 3:23
b 1Ti 3:16
c Jo 15:16
d Mt 28:9
Jo 20:19
1Kor 15:4-7
e Lu 24:27

2de kolom

a Lu 24:49
b Jo 14:16, 17
Han 2:33
c Joë 2:28
Mt 3:11
Mr 1:8
d Lu 19:11
Lu 24:21

der onder zijn eigen gezag* heeft
geplaatst.[a] **8** Maar jullie zullen
kracht ontvangen wanneer de hei-
lige geest op jullie komt,[b] en jullie
zullen getuigen[c] van mij zijn in Je-
ruzalem,[d] in heel Judea en Sama-
ria,[e] en tot in de meest afgelegen
delen* van de aarde.'[f] **9** Nadat hij
die dingen had gezegd, werd hij
voor hun ogen omhooggeheven,
en een wolk onttrok hem aan het
gezicht.[g] **10** Terwijl hij omhoog-
ging en ze naar de hemel tuurden,
stonden er plotseling twee man-
nen in witte kleren[h] naast hen,
11 die zeiden: 'Mannen van Gali-
lea, waarom staan jullie naar de
hemel te kijken? Deze Jezus, die
vanuit jullie midden in de hemel
is opgenomen, zal op dezelfde ma-
nier komen als jullie hem naar de
hemel hebben zien gaan.'

12 Toen gingen ze terug naar
Jeruzalem.[i] Ze kwamen van een
berg die de Olijfberg wordt ge-
noemd en die dicht bij Jeruzalem
ligt, op een sabbatsreis afstand.
13 Bij aankomst gingen ze naar
de bovenkamer waar ze verble-
ven. Het waren Petrus en Johan-
nes en Jakobus en Andreas, Fi-
lippus en Thomas, Bartholomeüs
en Mattheüs, Jakobus, de zoon
van Alfeüs, Simon de ijverige
en Judas, de zoon van Jakobus.[j]
14 Ze hielden eensgezind aan in
gebed, samen met een aantal
vrouwen[k] en met Maria, de moe-
der van Jezus, en zijn broers.[l]

15 In die dagen stond Petrus
te midden van de broeders* op
(er waren ongeveer 120 personen
bij elkaar). Hij zei: **16** 'Mannen,
broeders, de heilige geest heeft
via David een profetie uitgespro-
ken over Judas,[m] die de weg
heeft gewezen aan degenen die Je-
zus gevangennamen.[n] Dat Schrift-
gedeelte moest vervuld worden.
17 Hij was een van ons[a] en had
een aandeel aan deze dienende
taak.* **18** (Met het loon voor on-
rechtvaardigheid[b] kocht deze man
een veld. Hij viel voorover, zijn li-
chaam barstte open en al zijn in-
gewanden kwamen naar buiten.[c]
19 Dat werd bekend bij alle in-
woners van Jeruzalem en daar-
om werd het veld in hun taal
Akeldama genoemd, wat 'bloed-
veld' betekent.) **20** In het boek
Psalmen staat namelijk: "Laat zijn
woonplaats verlaten worden en
laat niemand er wonen."[d] En ook:
"Laat iemand anders zijn opzie-
nersambt overnemen."[e] **21** Daar-
om moeten we een van de mannen
kiezen die met ons zijn opgetrok-
ken in de hele periode dat de Heer
Jezus onder ons was,* **22** vanaf
het moment dat hij door Johannes
gedoopt werd[f] tot de dag dat hij
vanuit ons midden werd opgeno-
men.[g] Hij moet samen met ons ge-
tuigen* van zijn opstanding.'[h]

23 Dus stelden ze er twee voor:
Jozef, die Barsabbas en ook Jus-
tus werd genoemd, en Matthias.
24 Toen baden ze en zeiden: 'Je-
hovah,* u kent het hart van alle
mensen.[i] Wijs van deze twee man-
nen degene aan die u hebt uitge-
kozen **25** om deze heilige dienst
en dit apostelschap over te ne-
men, die Judas de rug heeft toe-
gekeerd om zijn eigen weg* te
gaan.'[j] **26** Toen wierpen ze het
lot,[k] en het lot viel op Matthias.
Hij werd aan de 11 apostelen toe-
gevoegd.*

2
Op de dag van het pinkster-
feest[l] waren ze allemaal op
dezelfde plaats bij elkaar. **2** Plot-
seling kwam er uit de hemel een
geluid dat klonk als een sterke
windvlaag, en het vulde het hele

1:7 *Of 'rechtsmacht'. **1:8** *Of 'tot de uiteinden'. **1:15** *Soms gebruikt de Bijbel 'broeders' voor zowel mannen als vrouwen.

1:17 *Of 'deze dienst'. **1:21** *Lett.: 'in- en uitging'. **1:22** *Of 'een getuige worden'. **1:24** *Zie App. A5. **1:25** *Lett.: 'naar zijn eigen plaats'. **1:26** *Of 'tot (...) gerekend'.

HFST. 1
a Da 2:20, 21; Mt 24:36
b Han 4:33
c Jes 43:10; Lu 24:48; Jo 15:26, 27
d Han 5:27, 28
e Han 8:14
f Kol 1:23
g Lu 24:51; Jo 6:62
h Mt 28:2, 3
i Lu 24:52
j Mt 10:2-4; Mr 3:16-19
k Lu 23:49
l Mt 13:55; Jo 7:5; Ga 1:19
m Ps 41:9; Ps 55:12; Jo 13:18
n Lu 22:47; Jo 18:3

2de kolom
a Mt 10:2, 4; Lu 6:12-16; Jo 6:70, 71
b Za 11:12; Mt 26:14, 15
c Mt 27:5-8
d Ps 69:25
e Ps 109:8
f Mt 3:13
g Lu 24:51; Han 1:9
h Mt 28:5, 6; Mr 16:6
i 1Sa 16:7; 1Kr 28:9; Jer 11:20
j Jo 6:70
k Sp 16:33

HFST. 2
l Le 23:16; De 16:9-11

huis waar ze waren.[a] **3** Toen za-
gen ze een soort vuurtongen.* Die
verspreidden zich en op iedereen
daalde er één neer. **4** Ze werden
allemaal met heilige geest ver-
vuld[b] en begonnen in verschillen-
de talen te spreken, zoals het hun
door de geest werd ingegeven.[c]
5 Er waren op dat moment
in Jeruzalem diepgelovige Joden
uit alle volken onder de hemel.[d]
6 Toen het geluid klonk, verza-
melde er zich een menigte. Ze
stonden allemaal versteld omdat
ze de discipelen in hun eigen taal
hoorden spreken. **7** Ze waren
echt verbaasd en zeiden: ‘Maar
dat zijn toch allemaal Galileeërs[e]
die daar spreken? **8** Hoe kan
het dan dat we allemaal onze ei-
gen moedertaal* horen? **9** Par-
then, Meden,[f] Elamieten,[g] de in-
woners van Mesopotamië, Judea
en Kappadocië, Pontus en Asia,[h]
10 Frygië en Pamfylië, Egypte
en de gebieden van Libië bij Cy-
rene, bezoekers uit Rome, zowel
Joden als proselieten,[i] **11** Kre-
tenzers en Arabieren — we ho-
ren ze in onze eigen taal over
de grote daden van God pra-
ten.’ **12** De mensen waren buiten
zichzelf van verbazing en zeiden
tegen elkaar: ‘Wat is hier aan de
hand?’ **13** Maar anderen zeiden
spottend: ‘Ze hebben te veel zoe-
te* wijn op.’
14 Toen stond Petrus samen
met de elf[j] op en zei met lui-
de stem: ‘Mannen van Judea, in-
woners van Jeruzalem! Dit moe-
ten jullie weten, luister goed naar
mijn woorden. **15** Deze mensen
zijn niet dronken, zoals jullie den-
ken. Het is namelijk pas het der-
de uur van de dag.* **16** Nee, hier
gebeurt wat via de profeet Joël
is gezegd: **17** “‘En in de laatste
dagen’, zegt God, ‘zal ik wat van
mijn geest uitstorten op alle soor-
ten mensen,* en jullie zonen en
dochters zullen profeteren, jul-
lie jonge mannen zullen visioenen
zien en jullie oude mannen zul-
len dromen dromen.[a] **18** Zelfs op
mijn slaven en slavinnen zal ik in
die dagen mijn geest uitstorten,
en ze zullen profeteren.[b] **19** En
ik zal wonderen tonen in de he-
mel boven en tekenen op de aarde
beneden — bloed, vuur en rook-
wolken. **20** De zon zal in duis-
ternis veranderen en de maan in
bloed voordat de grote en ver-
heven dag van Jehovah* komt.
21 En iedereen die de naam van
Jehovah* aanroept, zal worden
gered.’”[c]
22 Mannen van Israël, luister
naar deze woorden: God heeft
jullie duidelijk laten zien dat
Jezus de Nazarener door hem
was gestuurd. Zoals jullie we-
ten, heeft God via hem krachtige
werken, wonderen en tekenen in
jullie midden gedaan.[d] **23** Deze
man is volgens de wil* en voor-
kennis van God overgeleverd,[e]
en jullie hebben hem door de
hand van wetteloze mensen aan
een paal gehangen en ter dood
gebracht.[f] **24** Maar God heeft
hem opgewekt[g] door hem te be-
vrijden uit de greep* van de
dood, want de dood kon hem niet
vasthouden.[h] **25** David zegt na-
melijk over hem: “Ik houd Jeho-
vah* steeds voor ogen, want om-
dat hij aan mijn rechterhand is,
zal ik nooit wankelen. **26** Daar-
om werd mijn hart vrolijk en
juichte mijn tong. En ik* zal blij-
ven hopen, **27** want u zult me*
niet achterlaten in het Graf,# en u
zult niet toelaten dat wie loyaal is
aan u, tot ontbinding overgaat.△[i]
28 U hebt me de weg naar het le-

2:3 *Lett.: ‘tongen als van vuur’. **2:8** *Of ‘de taal waarin we geboren zijn’. **2:13** *Of ‘nieuwe’. **2:15** *D.w.z. rond 9.00 uur.

2:17 *Lett.: ‘vlees’. **2:20, 21, 25** *Zie App. A5. **2:23** *Of ‘het vastgestelde besluit’. **2:24** *Of mogelijk ‘koorden’. Lett.: ‘weeën’. **2:26** *Lett.: ‘mijn vlees’. **2:27** *Of ‘mijn ziel’. #Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. △Of ‘het verderf ziet’.

HFST. 2
a Han 4:31
b Mr 1:8; Jo 14:26
c Han 10:45, 46; 1Kor 12:8, 10
d Ex 23:17
e Mr 14:70; Han 1:11
f 2Kon 17:6
g Da 8:1, 2
h 1Pe 1:1
i Ex 12:48
j Han 1:13

2de kolom
a Joë 2:28
b 1Kor 12:8, 10
c Joë 2:28-32; Ro 10:13
d Jo 5:36; Jo 14:10
e Jo 19:10, 11; Han 4:27, 28; 1Pe 1:20
f Lu 23:33; Han 5:30; Han 7:52
g Han 3:15; Ro 4:24; 1Kor 6:14; Kol 2:12; Heb 13:20
h Jo 10:17, 18
i Han 13:35

ven gewezen, u zult me veel vreug-
de geven in uw aanwezigheid.”*[a]
29 Mannen, broeders, sta me
toe vrijuit met jullie over het fa-
miliehoofd David te praten. Hij is
overleden en begraven,[b] en zijn
graf is tot op deze dag bij ons.
30 Hij was een profeet en hij
wist dat God hem met een eed
had gezworen dat een van zijn
nakomelingen* op zijn troon zou
zitten.[c] **31** Daarom voorzag hij
de opstanding van de Christus
en sprak hij erover. Hij zei dat de
Christus niet achtergelaten zou
worden in het Graf* en dat zijn
lichaam niet tot ontbinding zou
overgaan.#[d] **32** God heeft deze
Jezus opgewekt, en daar zijn wij
allemaal getuigen van.[e] **33** Hij
is verhoogd tot Gods rechter-
hand[f] en heeft de beloofde hei-
lige geest van de Vader ontvan-
gen.[g] Daarom heeft hij uitgestort
wat jullie zien en horen. **34** Da-
vid is weliswaar niet naar de he-
mel opgestegen, maar toch zegt
hij: “Jehovah* heeft tegen mijn
Heer gezegd: ‘Ga aan mijn rech-
terhand zitten **35** totdat ik je
vijanden aan je voeten leg als een
voetenbank.’”[h] **36** Laat het hele
huis van Israël er daarom van
overtuigd zijn dat God deze Je-
zus, die jullie aan een paal heb-
ben gehangen,[i] als Heer[j] en als
Christus heeft aangesteld.’

37 Toen ze dat hoorden, wer-
den ze diep in hun hart ge-
raakt, en ze zeiden tegen Petrus
en de andere apostelen: ‘Mannen,
broeders, wat moeten we doen?’
38 Petrus antwoordde: ‘Heb be-
rouw,[k] en laat je dopen[l] in de naam
van Jezus Christus, zodat je zon-
den vergeven kunnen worden.[m]
Dan zul je als vrije gave de heili-
ge geest ontvangen. **39** Want de
belofte[a] geldt voor jullie en jul-
lie kinderen, en voor alle men-
sen die ver weg zijn, voor ieder-
een die Jehovah,* onze God, tot
zich zal roepen.’[b] **40** En hij zei
nog veel meer waarmee hij een
grondig getuigenis gaf, en hij bleef
hen aansporen: ‘Zorg dat je ge-
red wordt uit deze zondige gene-
ratie.’[c] **41** Degenen die zijn woor-
den van harte aannamen, werden
gedoopt.[d] Op die dag kwamen
er ongeveer 3000 personen* bij.[e]
42 En ze bleven zich verdiepen in
het onderwijs van de apostelen.
Ook bleven ze hecht met elkaar
omgaan,* samen eten[f] en bidden.[g]

43 Iedereen* werd vervuld met
ontzag, en er werden door de
apostelen veel wonderen en teke-
nen gedaan.[h] **44** Alle mensen die
gelovigen werden, waren bij el-
kaar en deelden alles wat ze had-
den. **45** Ze verkochten hun be-
zittingen,[i] deelden de opbrengst
uit en gaven iedereen wat hij no-
dig had.[j] **46** En dag in dag uit
waren ze eensgezind in de tem-
pel aanwezig. Ze kwamen bij el-
kaar thuis om samen te eten, en
deelden hun voedsel met vreugde
en een oprecht hart. **47** Ze loof-
den God en waren geliefd bij het
hele volk. Ondertussen bleef Je-
hovah* elke dag mensen die gered
werden aan hen toevoegen.[k]

3 Op een dag gingen Petrus en
Johannes naar de tempel voor
het uur van het gebed, het ne-
gende uur.* **2** Er werd een man
daarheen gedragen die vanaf zijn
geboorte verlamd was. Elke dag
werd hij neergezet bij de tem-
peldeur die de Schone werd ge-
noemd, zodat hij mensen die de
tempel binnengingen om giften*
kon vragen. **3** Toen hij Petrus
en Johannes zag, die net de tem-
pel wilden binnengaan, begon hij

2:28 *Of ‘voor uw gezicht’. **2:30** *Lett.: ‘één uit de vrucht van zijn lendenen’. **2:31** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst. #Of ‘zijn vlees het verderf niet zou zien’. **2:34, 39, 47** *Zie App. A5.

2:41 *Of ‘zielen’. **2:42** *Of ‘met elkaar delen’. **2:43** *Of ‘elke ziel’. **3:1** *D.w.z. rond 15.00 uur. **3:2** *Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst.

HFST. 2
a Ps 16:8-11
b 1Kon 2:10
c 2Sa 7:12, 13; Ps 89:3, 4; Ps 132:11
d Ps 16:10
e Lu 24:46-48; Han 1:8; Han 3:15
f Ro 8:34; Fil 2:9-11; 1Pe 3:22
g Jo 14:26
h Ps 110:1; Lu 20:42, 43; 1Kor 15:25; Heb 10:12, 13
i Jo 19:6
j Mt 28:18; Jo 3:35; Han 5:31
k Lu 24:46, 47; Han 17:30; Han 26:20
l Mt 28:19
m Mt 26:27, 28; Ef 1:7

2de kolom
a Joë 2:28
b Joë 2:32
c De 32:5; Ps 78:8
d Han 8:12; Han 18:8
e Han 4:4; Han 5:14
f Han 2:46
g Han 1:14
h Han 5:12
i Mt 19:21
j Han 4:32, 34
k Han 5:14; Han 11:21; 1Kor 3:7

om giften* te bedelen. **4** Petrus
keek hem aan, net als Johannes,
en zei: ‘Kijk ons eens aan.’ **5** Dat
deed hij, in de hoop iets van ze te
krijgen. **6** Maar Petrus zei: ‘Zil-
ver en goud heb ik niet, maar wat
ik wél heb, geef ik je: in de naam
van Jezus Christus de Nazare-
ner, loop!’[a] **7** Toen pakte hij hem
bij zijn rechterhand en hielp hem
overeind.[b] Meteen kreeg de man
kracht in zijn voeten en enkels.[c]
8 Hij sprong op[d] en begon te lo-
pen, en lopend en springend ging
hij met hen de tempel binnen, ter-
wijl hij God loofde. **9** Alle men-
sen zagen dat hij liep en God loof-
de. **10** En ze herkenden hem als
de man die altijd bij de Schone
Poort van de tempel om giften*
bedelde.[e] Ze waren buiten zichzelf
van verbazing over wat er met
hem was gebeurd.

11 Terwijl de man zich aan
Petrus en Johannes vastklamp-
te, stroomde de hele menigte toe
in de zogenoemde zuilengang van
Salomo.[f] Ze waren stomverbaasd.
12 Petrus zag dat en zei tegen
de menigte: ‘Mannen van Israël,
waarom zijn jullie hier zo ver-
baasd over en waarom staren jul-
lie ons aan alsof hij door onze
eigen kracht of door onze toe-
wijding aan God weer kan lopen?
13 De God van Abraham, van
Isaäk en van Jakob,[g] de God van
onze voorvaders, heeft zijn Die-
naar,[h] Jezus,[i] verheerlijkt. Maar
jullie hebben hem overgeleverd,[j]
en toen hij voor Pilatus stond heb-
ben jullie geweigerd hem te erken-
nen, hoewel die besloten had hem
vrij te laten. **14** Jullie hebben die
heilige en rechtvaardige man niet
willen erkennen. Jullie hebben ge-
vraagd om de vrijlating van een
man die een moordenaar was,[k]
15 terwijl jullie de Voornaamste
Bewerker van het leven*[l] heb-
ben gedood. Maar God heeft hem
uit de dood opgewekt, en wij zijn
daar getuigen van.[a] **16** En door
zijn naam en door ons geloof in
zijn naam heeft deze man, die jul-
lie kennen en hier zien, kracht ge-
kregen. Het geloof dat wij dank-
zij hem hebben, heeft deze man in
jullie aanwezigheid helemaal ge-
zond gemaakt. **17** Broeders, ik
weet dat jullie dit uit onwetend-
heid hebben gedaan,[b] net als jullie
leiders.[c] **18** Maar op deze manier
heeft God in vervulling laten gaan
wat hij van tevoren via alle pro-
feten had aangekondigd, namelijk
dat zijn Christus zou lijden.[d]

19 Heb daarom berouw[e] en
keer je om,[f] zodat je zonden wor-
den uitgewist.[g] Dan zullen er tij-
den van verademing komen van
Jehovah zelf* **20** en zal hij de
Christus sturen die hij voor jullie
heeft aangesteld, Jezus. **21** Die
moet in de hemel blijven tot de tij-
den waarin alle dingen worden
hersteld waarover God via zijn
heilige profeten uit de oudheid
heeft gesproken. **22** Want Mo-
zes heeft gezegd: “Jehovah,* jullie
God, zal uit het midden van jul-
lie broeders een profeet voor jul-
lie laten opstaan zoals ik.[h] Jullie
moeten luisteren naar alles wat
hij zegt.[i] **23** Ja, iedereen* die
niet naar die Profeet luistert, zal
uit het volk worden uitgeroeid.”[j]
24 Trouwens, vanaf Samuël heb-
ben alle profeten deze dagen dui-
delijk aangekondigd.[k] **25** Jullie
zijn de zonen van de profeten
en van het verbond* dat God
met jullie voorvaders heeft geslo-
ten[l] toen hij tegen Abraham zei:
“En door jouw nageslacht# zullen
alle families op aarde worden ge-
zegend.”[m] **26** God heeft zijn Die-
naar aangesteld en hem eerst
naar jullie gestuurd[n] om jullie te
zegenen door jullie allemaal van
je slechte daden af te keren.’

HFST. 3

a Han 3:16, Han 4:10
b Mt 8:14, 15, Mt 9:24, 25
c Jo 5:8, 9, Han 9:34, Han 14:8-10
d Jes 35:6
e Han 3:2
f Jo 10:23, Han 5:12
g Ex 3:6
h Jes 52:13, Jes 53:11
i Fil 2:9-11
j Han 5:30
k Mt 27:20, 21, Lu 23:14, 18
l Han 5:31, Heb 2:10

2de kolom

a Lu 24:46-48, Han 1:8, Han 2:32
b Jo 16:2, 3, 1Ti 1:13
c 1Kor 2:8
d Ps 118:22, Jes 50:6, Jes 53:8, Da 9:26, Lu 22:15
e Han 2:38
f Ez 33:11, Ef 4:22
g Ez 33:14, 16, 1Jo 1:7
h De 34:10, Han 7:37
i De 18:15, 18
j De 18:19
k Lu 24:27, Han 10:43
l Ro 9:4
m Ge 22:18, Ga 3:8
n Han 13:45, 46, Ro 1:16

3:3, 10 *Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst. **3:15** *Of ‘degene die mensen naar het leven leidt’.

3:19 *Lett.: ‘van Jehovah’s gezicht’. Zie App. A5. **3:22** *Zie App. A5. **3:23** *Of ‘elke ziel’. **3:25** *Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘zaad’.

4 Terwijl ze het volk toespraken, kwamen de priesters, het hoofd van de tempelwachters en de sadduceeën[a] op hen af. **2** Die waren geïrriteerd omdat de apostelen het volk onderwezen en openlijk bekendmaakten dat Jezus uit de dood was opgewekt.*[b] **3** Ze grepen* hen en zetten hen tot de volgende dag gevangen,[c] want het was al avond. **4** Maar velen die naar de toespraak hadden geluisterd, gingen geloven, en het aantal mannen steeg tot ongeveer 5000.[d]

5 De volgende dag kwamen hun leiders, oudsten en schriftgeleerden bij elkaar in Jeruzalem, **6** samen met de overpriester A̱nnas,[e] Ka̱jafas,[f] Johannes, Alexander en iedereen die familie van de overpriester was. **7** Ze zetten Petrus en Johannes in hun midden en begonnen hen te ondervragen: ‘Door welke kracht of in wiens naam hebben jullie dit gedaan?’ **8** Petrus werd vervuld met heilige geest[g] en zei tegen hen:

‘Leiders van het volk en oudsten, **9** jullie ondervragen ons vandaag over een goede daad die we voor een verlamde man hebben gedaan,[h] en jullie willen weten wie die man beter heeft gemaakt. **10** Jullie en het hele volk Israël moeten het volgende weten: door de naam van Jezus Christus de Nazarener,[i] die jullie aan een paal hebben gehangen,[j] maar die door God uit de dood is opgewekt,[k] door hém staat deze man hier gezond voor jullie. **11** Hij is “de steen die jullie, bouwers, waardeloos vonden, maar die de belangrijkste hoeksteen*[l] is geworden”. **12** Ook zal er via niemand anders redding komen, want er is onder de hemel geen andere naam[m] aan mensen gegeven waardoor we gered kunnen worden.’[a]

13 Toen ze zagen hoe vrijuit* Petrus en Johannes spraken en ze in de gaten kregen dat het ongeschoolde# en gewone mensen waren,[b] stonden ze versteld. En ze realiseerden zich dat deze mannen bij Jezus hadden gehoord.[c] **14** Omdat ze de man die genezen was, bij hen zagen staan,[d] konden ze daar niets tegen inbrengen.[e] **15** Daarom geboden ze hun de Sanhedrinzaal te verlaten, en ze gingen met elkaar overleggen. **16** Ze zeiden: ‘Wat moeten we met deze mensen doen?[f] Want het is een feit dat ze iets heel bijzonders hebben gedaan. Dat is voor alle inwoners van Jeruzalem duidelijk,[g] en we kunnen het niet ontkennen. **17** Om te voorkomen dat dit zich nog verder onder het volk verspreidt, zullen we ze met dreigementen verbieden om nog met iemand op basis van deze naam te spreken.’[h]

18 Ze riepen hen dus bij zich en gaven hun het bevel niets meer te zeggen of te onderwijzen op basis van Jezus’ naam. **19** Maar Petrus en Johannes antwoordden: ‘Oordeel zelf of het in Gods ogen goed is om meer naar jullie te luisteren dan naar God. **20** Wij kunnen er in elk geval niet mee ophouden te praten over de dingen die we gezien en gehoord hebben.’[i] **21** Nadat ze hen nog een keer hadden bedreigd, lieten ze hen vrij, want ze konden geen enkele reden vinden om hen te straffen. Ook waren ze bang voor het volk,[j] omdat iedereen God loofde om wat er was gebeurd. **22** Want de man die door dit wonder* was genezen, was ouder dan 40 jaar.

23 Na hun vrijlating gingen ze naar hun eigen mensen en

HFST. 4
- a Han 23:8
- b Han 4:33; Han 17:18
- c Lu 21:12
- d Han 2:41; Han 6:7
- e Jo 18:13
- f Mt 26:57; Lu 3:2; Jo 11:49-51
- g Han 7:55
- h Han 3:7
- i Han 3:6
- j Han 2:36
- k Han 2:24; Han 5:30
- l Ps 118:22; Jes 28:16; Mt 21:42; 1Pe 2:7
- m Mt 1:21; Han 10:43; Fil 2:9, 10

2de kolom
- a Jo 1:12; Jo 14:6; 1Ti 2:5, 6
- b Mt 11:25; 1Kor 1:26, 27
- c Jo 7:14, 15
- d Han 3:11
- e Lu 21:15
- f Jo 11:47
- g Han 3:9, 10
- h Han 5:40
- i Han 5:29
- j Lu 22:2; Han 5:26

4:2 *Of ‘de opstanding uit de dood bekendmaakten in het geval van Jezus’. **4:3** *Of ‘arresteerden’. **4:11** *Lett.: ‘het hoofd van de hoek’.

4:13 *Of ‘vrijmoedig’. #Of ‘ongeletterde’, d.w.z. niet onderwezen aan rabbijnse scholen. Het betekent niet dat ze analfabeet waren. **4:22** *Lett.: ‘teken’.

vertelden wat de overpriesters en de oudsten tegen hen hadden gezegd. **24** Toen de aanwezigen dat hoorden, baden ze gezamenlijk tot God:

‘Soevereine Heer, u bent degene die de hemel, de aarde, de zee en alles wat daarin is, heeft gemaakt.[a] **25** Door heilige geest hebt u via onze voorvader David,[b] uw dienaar, gezegd: “Waarom is er opschudding onder de naties en bedenken de volken zinloze dingen? **26** De koningen van de aarde hebben zich opgesteld en de regeerders hebben zich verenigd tegen Jehovah* en tegen zijn gezalfde.”#[c] **27** Want zowel Herodes als Pontius Pilatus[d] was in deze stad met heidenen* en met volken van Israël bij elkaar gekomen om uw heilige dienaar Jezus, die u hebt gezalfd,[e] tegen te werken, **28** om te doen wat u met uw macht en wil* van tevoren had bepaald dat moest gebeuren.[f] **29** Nu dan, Jehovah,* heb aandacht voor hun dreigementen, en stel uw slaven in staat om uw woord vrijmoedig te blijven spreken, **30** terwijl u uw hand uitstrekt om zieken te genezen en terwijl er tekenen en wonderen worden gedaan[g] in de naam van uw heilige dienaar Jezus.’[h]

31 Na hun smeekgebed* begon de plaats waar ze waren samengekomen te schudden. Ze werden allemaal vervuld met de heilige geest[i] en spraken vrijmoedig over het woord van God.[j]

32 Ook was de grote groep gelovigen één van hart en ziel.* Niet één van hen zei dat zijn bezittingen alleen van hem waren, maar ze deelden alles wat ze hadden.[k] **33** De apostelen bleven een krachtig getuigenis geven over de opstanding van de Heer Jezus,[l] en er rustte een grote mate van onverdiende goedheid op hen allemaal. **34** Er was niemand onder hen die iets tekortkwam,[a] want iedereen die grond of huizen had, verkocht die. Ze namen de opbrengst mee **35** en legden die aan de voeten van de apostelen.[b] Vervolgens werd het allemaal naar behoefte onder iedereen verdeeld.[c] **36** Zo was er Jozef, die door de apostelen ook Barnabas[d] werd genoemd (wat ‘zoon van vertroosting’ betekent), een Leviet die van Cyprus kwam. **37** Hij bezat een stuk land, dat hij verkocht. Het geld bracht hij mee en hij legde het aan de voeten van de apostelen.[e]

5 Een man die Ananias heette, verkocht samen met zijn vrouw Saffira een stuk grond. **2** Maar met medeweten van zijn vrouw hield hij in het geheim iets van de opbrengst achter. Hij nam alleen een gedeelte mee en legde dat aan de voeten van de apostelen.[f] **3** Petrus zei: ‘Ananias, hoe heeft Satan je kunnen overhalen om tegen de heilige geest[g] te liegen[h] en in het geheim iets van de opbrengst van het veld achter te houden? **4** Het was toch van jou zolang het in je bezit was? En nadat het was verkocht, kon je toch met de opbrengst doen wat je wilde? Hoe kom je erbij om zoiets slechts te bedenken?* Je hebt niet tegen mensen gelogen, maar tegen God.’ **5** Bij het horen van die woorden viel Ananias neer en stierf. En iedereen die ervan hoorde, werd heel bang. **6** Toen stonden de jongere mannen op, wikkelden hem in doeken, droegen hem naar buiten en begroeven hem.

7 Ongeveer drie uur later kwam zijn vrouw binnen, zonder te weten wat er was gebeurd. **8** Petrus vroeg haar: ‘Vertel me, hebben jullie het veld voor dit bedrag verkocht?’ Ze antwoord-

HFST. 4
a Ex 20:11, Ne 9:6, Ps 146:6
b 2Sa 23:1, 2
c Ps 2:1, 2
d Lu 23:12
e Ps 45:7, Han 10:38
f Jes 53:10, Lu 24:44, Han 2:23, 1Pe 1:20
g Han 2:43, Han 5:12
h Han 3:16
i Han 2:2, 4
j 1Th 2:2
k Han 2:44, 45
l Han 1:21, 22, Han 4:2

2de kolom
a Han 2:44, 45
b Han 5:1, 2
c Han 6:1
d Han 11:22, Han 12:25
e Lu 12:33

HFST. 5
f Han 4:34, 35
g Han 5:9
h Ps 101:7, Ef 4:25, Kol 3:9

4:26, 29 *Zie App. A5. **4:26** #Of ‘zijn Christus’. **4:27, 32** *Zie Woordenlijst. **4:28** *Lett.: ‘hand en raad’. **4:31** *Of ‘nadat ze intens hadden gebeden’.

5:4 *Lett.: ‘je zo’n daad in je hart voor te nemen’.

de: ‘Ja, voor dit bedrag.’ **9** Toen
zei Petrus tegen haar: ‘Waarom
hebben jullie samen afgesproken
om de geest van Jehovah* op
de proef te stellen? Luister, voor
de deur klinken de voetstappen
van degenen die je man hebben
begraven, en ze zullen ook jou
naar buiten dragen.’ **10** Onmid-
dellijk viel ze dood aan zijn voe-
ten neer. Toen de jonge mannen
binnenkwamen, troffen ze haar
dood aan. Ze droegen haar naar
buiten en begroeven haar naast
haar man. **11** De hele gemeen-
te werd daardoor met diep ont-
zag vervuld, net als iedereen die
erover hoorde.

12 De apostelen bleven veel te-
kenen en wonderen onder het
volk doen.[a] Ze kwamen altijd
samen in Salomo’s zuilengang.[b]
13 Van de anderen had niemand
de moed om zich bij hen aan te
sluiten. Toch sprak het volk vol
lof over hen. **14** Bovendien kwa-
men er steeds meer gelovigen in
de Heer bij, grote aantallen man-
nen en vrouwen.[c] **15** Ze brach-
ten de zieken zelfs naar de bre-
de straten* en legden hen daar
op draagbedden en matten. Als
Petrus dan voorbijkwam, zou in
ieder geval zijn schaduw op en-
kelen van hen vallen.[d] **16** Ook
uit de steden rondom Jeruzalem
bleven grote groepen mensen ko-
men. Ze brachten zieken en men-
sen die door onreine geesten ge-
kweld werden, en die werden
allemaal genezen.

17 Maar de hogepriester en
zijn aanhang, die bij de partij*
van de sadduceeën hoorde, ston-
den op en vol jaloezie **18** gre-
pen* ze de apostelen en zet-
ten hen in de stadsgevangenis.[e]
19 Maar ’s nachts opende Jeho-
vah’s* engel de deuren van de ge-
vangenis,[f] bracht hen naar bui-
ten en zei: **20** ‘Ga in de tempel
staan en blijf het volk de hele
boodschap over dit leven bekend-
maken.’ **21** Nadat ze dat hadden
gehoord, gingen ze tegen de och-
tend de tempel in en begonnen er
te onderwijzen.

Toen de hogepriester met zijn
aanhang was gearriveerd, rie-
pen ze het Sanhedrin en de hele
raad van oudsten van het volk
Israël* bij elkaar, en ze stuur-
den beambten naar de gevange-
nis om de apostelen te halen en
voor te leiden. **22** Maar toen de
beambten bij de gevangenis aan-
kwamen, troffen ze hen daar
niet aan. Ze gingen dus terug en
brachten verslag uit. **23** ‘De ge-
vangenis was goed afgesloten en
de bewakers stonden bij de deu-
ren,’ vertelden ze, ‘maar toen we
die opendeden, troffen we bin-
nen niemand aan.’ **24** Toen de
overpriesters en het hoofd van
de tempelwachters dat hoorden,
vroegen ze zich verontrust af
hoe dit zou aflopen. **25** Maar
iemand kwam hun vertellen: ‘De
mannen die jullie in de gevan-
genis hebben gezet, staan in de
tempel het volk te onderwijzen!’
26 Daarop ging het hoofd van de
tempelwachters hen samen met
zijn mannen halen, maar zonder
geweld, want ze waren bang dat
ze door het volk gestenigd zou-
den worden.[a]

27 Ze haalden hen en leid-
den hen voor het Sanhedrin.
De hogepriester ondervroeg hen
28 en zei: ‘Wij hebben jullie
streng verboden om door te gaan
met onderwijzen op basis van
deze naam,[b] en toch hebben jul-
lie Jeruzalem overspoeld met jul-
lie leer. En jullie zijn vastbe-
sloten om het bloed van deze man
over ons te laten komen!’[c] **29** Pe-
trus en de andere apostelen ant-
woordden: ‘Wij moeten God als
regeerder meer gehoorzamen dan
mensen.[d] **30** De God van onze
voorvaders heeft Jezus, die jullie

HFST. 5
a Han 4:29, 30; Han 6:8; Han 14:3; Han 15:12; Ro 15:18, 19; 2Kor 12:12
b Jo 10:23; Han 3:11
c Han 6:7
d Mt 9:20, 21
e Lu 21:12
f Ps 34:7; Han 12:7; Han 16:26; Heb 1:7, 14

2de kolom
a Lu 20:19
b Han 4:18
c Mt 27:25; Han 3:14, 15
d Da 3:17, 18; Han 4:19, 20

5:9, 19 *Zie App. A5. **5:15** *Of ‘de pleinen’. **5:17** *Of ‘sekte’. **5:18** *Of ‘arresteerden’.

5:21 *Lett.: ‘zonen van Israël’.

hebben gedood door hem aan een
paal* te hangen, uit de dood opge-
wekt.[a] **31** God heeft hem als de
Voornaamste Leider[b] en Redder[c]
tot zijn rechterhand verhoogd,[d]
zodat Israël berouw kan hebben
en vergeving van zonden kan krij-
gen.[e] **32** En wij zijn daarvan ge-
tuige,[f] net als de heilige geest,[g]
die God heeft gegeven aan dege-
nen die hem als regeerder gehoor-
zamen.’

33 Toen ze dat hoorden, wer-
den ze woedend* en wilden ze
hen ter dood brengen. **34** Maar
een farizeeër die Gamaliël[h] heet-
te stond op in het Sanhedrin. Hij
was een wetsleraar die bij het
hele volk in aanzien stond, en
hij gaf opdracht de mannen een
ogenblik naar buiten te brengen.
35 Daarna zei hij: ‘Mannen van
Israël, denk goed na over wat jul-
lie met deze mensen willen doen.
36 Een tijdje geleden was er bij-
voorbeeld Theudas, die beweer-
de dat hij iets was, en zo’n 400
mannen sloten zich bij hem aan.
Maar hij werd ter dood gebracht,
de groep van zijn aanhangers
viel uiteen en hun plannen liepen
op niets uit. **37** Na hem kwam
Judas de Galileeër, die in de tijd
van de inschrijving heel wat vol-
gelingen kreeg. Ook die man is
omgekomen, en zijn volgelingen
zijn uiteengedreven. **38** Onder
deze omstandigheden zeg ik jul-
lie: bemoei je niet met deze men-
sen en laat ze met rust. Want als
dit plan of dit werk van mensen
komt, zal het op niets uitlopen.
39 Maar als het van God komt,
zullen jullie niets tegen ze kun-
nen beginnen.[i] Anders zou wel-
eens kunnen blijken dat jullie
tegen God zelf strijden.’[j] **40** Ze
volgden zijn advies op en riepen
de apostelen bij zich. Ze gesel-
den* hen,[k] verboden hun om nog
op basis van Jezus’ naam te spre-
ken en lieten hen gaan.

41 De apostelen verlieten het
Sanhedrin, blij[a] dat ze waardig
bevonden waren om ter wille van
zijn naam vernederd te worden.
42 Ze bleven zonder ophouden
elke dag in de tempel en van huis
tot huis[b] onderwijzen en het goe-
de nieuws over de Christus, Je-
zus, bekendmaken.[c]

6 Terwijl het aantal discipelen
toenam, begonnen de Grieks-
sprekende Joden op een bepaald
moment te klagen tegen de He-
breeuwssprekende Joden, omdat
hun weduwen bij de dagelijkse
voedselverdeling werden achter-
gesteld.[d] **2** Daarom riepen de
twaalf alle discipelen bij elkaar
en zeiden: ‘Het zou niet goed
zijn als wij het woord van God
zouden verwaarlozen om voedsel
over tafels te verdelen.[e] **3** Broe-
ders, kies daarom zelf uit jullie
midden zeven mannen met een
goede reputatie,[f] vol geest en
wijsheid.[g] Dan kunnen we die
aanstellen om deze noodzakelijke
taak uit te voeren.[h] **4** Maar wij
zullen ons bezighouden met bid-
den en het onderwijzen* van het
woord.’ **5** Iedereen was het daar-
mee eens, en ze kozen Stefanus,
een man vol geloof en heilige
geest, en ook Filippus,[i] Procho-
rus, Nikanor, Timon, Parmenas en
Nikolaüs, een proseliet uit Antio-
chië. **6** Ze brachten hen naar de
apostelen, die in gebed gingen en
hun daarna de handen oplegden.[j]

7 Zo bleef het woord van God
zich verspreiden,[k] en het aan-
tal discipelen in Jeruzalem bleef
sterk toenemen.[l] Ook een grote
groep priesters aanvaardde het
geloof.*[m]

8 Stefanus, die Gods gunst en
kracht had, deed grote wonde-
ren en tekenen onder het volk.
9 Maar enkele leden van de zoge-
noemde Synagoge van de Vrijgela-
tenen, en ook enkele Cyreneeërs,

HFST. 5
a Han 2:23, 24
b Han 3:15
c Mt 1:21; Heb 2:10
d Han 2:32, 33; Fil 2:9
e Jes 53:11; Han 2:38; Han 10:43
f Lu 24:46-48; Han 1:8
g Jo 15:26
h Han 22:3
i Sp 21:30
j Han 26:14
k Mt 10:17; Mr 13:9

2de kolom
a Mt 5:12; Han 16:25; Ro 5:3; 2Kor 12:10; Fil 1:29; Heb 10:34; 1Pe 4:13
b Han 20:20
c Han 4:31

HFST. 6
d Han 4:34, 35; 1Ti 5:3; Jak 1:27
e Ex 18:17, 18
f Han 16:1, 2; 1Ti 3:7
g Han 6:8, 10
h De 1:13
i Han 21:8
j De 34:9; Han 8:14, 17; Han 13:2, 3; 1Ti 4:14; 1Ti 5:22; 2Ti 1:6
k Han 12:24; Han 19:20
l Han 2:47
m Jo 12:42; Han 15:5

5:30 *Of ‘boom’. **5:33** *Of ‘waren ze gegriefd’. **5:40** *Of ‘sloegen’.

6:4 *Lett.: ‘de bediening’. **6:7** *Lett.: ‘werd het geloof gehoorzaam’.

Alexandrijnen en personen uit Ci-
li̱cië en A̱sia, gingen naar Ste̱-
fanus toe om met hem in dis-
cussie te gaan. **10** Ze konden
echter niet op tegen de wijsheid
en de geest waarmee hij sprak.[a]
11 Toen haalden ze in het geheim
mannen over om te zeggen: ‘We
hebben hem Mozes en God horen
lasteren.’ **12** Ook stookten ze
het volk, de oudsten en de schrift-
geleerden op. Plotseling overvie-
len ze hem, grepen hem met ge-
weld en namen hem mee naar het
Sanhedrin. **13** En ze lieten valse
getuigen komen, die zeiden: ‘Deze
man blijft maar tegen deze heili-
ge plaats en tegen de wet spre-
ken. **14** We hebben hem bijvoor-
beeld horen zeggen dat die Jezus
de Nazarener deze plaats zal af-
breken en de gebruiken zal ver-
anderen die door Mozes aan ons
zijn overgeleverd.’

15 Alle leden van het Sanhe-
drin staarden hem aan en ze za-
gen dat zijn gezicht was als dat
van een engel.

7 De hogepriester vroeg: ‘Zijn
die dingen waar?’ **2** Ste̱fanus
zei: ‘Mannen, broeders en vaders,
luister. De glorieuze God is aan
onze voorvader Abraham verschе-
nen toen hij in Mesopotamië was,
voordat hij zich in Ha̱ran vestig-
de.[b] **3** Hij zei tegen hem: “Ver-
laat je land en je familie en kom
naar het land dat ik je zal laten
zien.”[c] **4** Toen vertrok Abraham
uit het land van de Chaldeeën en
hij vestigde zich in Ha̱ran. Van-
daaruit liet God hem na de dood
van zijn vader[d] naar dit land ver-
huizen, waar jullie nu wonen.[e]
5 Toch gaf hij hem daar geen erf-
deel, zelfs geen klein stukje land.*
Hij beloofde wel dat hij het aan
hem en zijn nakomelingen# in be-
zit zou geven,[f] hoewel hij nog
geen kind had. **6** Bovendien ver-
telde God hem dat zijn nakomelin-
gen# vreemdelingen zouden wor-
den in een land dat niet van hen
was, en dat ze slaven zouden wor-
den en 400 jaar lang slecht behan-
deld* zouden worden.[a] **7** “En het
volk dat ze als slaaf dienen, zal
ik oordelen,”[b] zei God, “en daar-
na zullen ze wegtrekken en op
deze plaats heilige dienst voor
mij doen.”[c]

8 Hij sloot ook het verbond van
de besnijdenis met hem.[d] Abra-
ham werd de vader van Isaäk[e] en
besneed hem op de achtste dag,
Isaäk werd de vader van* Jakob,[f]
en Jakob werd de vader van de
12 familiehoofden.# **9** De familie-
hoofden werden jaloers op Jozef[g]
en verkochten hem aan de Egyp-
tenaren.[h] Maar God was met hem[i]
10 en redde hem uit al zijn moei-
lijkheden. Hij gaf hem gunst en
wijsheid in de ogen van de farao,
de koning van Egypte. Die stel-
de hem aan als bestuurder over
Egypte en over zijn hele huis.[j]
11 Toen kwam er een hongers-
nood over heel Egypte en Kanaän,
die veel ellende veroorzaakte,*
en onze voorvaders hadden niets
meer te eten.[k] **12** Maar Jakob
hoorde dat er in Egypte voedsel*
was, en hij stuurde onze voorva-
ders er voor de eerste keer naar-
toe.[l] **13** De tweede keer vertelde
Jozef aan zijn broers wie hij was,
en de farao kwam te weten uit wel-
ke familie Jozef kwam.[m] **14** Jo-
zef liet zijn vader Jakob en al
zijn familieleden weten dat ze uit
die plaats moesten overkomen,[n] in
totaal 75 personen.*[o] **15** Jakob
ging dus naar Egypte.[p] Daar over-
leed hij,[q] net als onze voorvaders.[r]
16 Ze werden naar Sichem over-
gebracht en in het graf gelegd dat
Abraham voor een bedrag in zil-
vergeld van de zonen van He̱mor
in Sichem had gekocht.[s]

HFST. 6
- a Jes 54:17, Lu 21:15, Han 6:3

HFST. 7
- b Ge 11:31
- c Ge 12:1
- d Ge 11:32
- e Ge 12:4, 5, Heb 11:8
- f Ge 12:7, Ge 13:14, 15, Ge 17:1, 8

2de kolom
- a Ge 15:13, Ex 12:40
- b Ge 15:14
- c Ex 3:12
- d Ge 17:9, 10
- e Ge 21:1-3
- f Ge 21:4
- g Ge 37:9-11
- h Ge 37:28, Ge 45:4
- i Ge 39:2, 3
- j Ge 41:40-46
- k Ge 41:54, Ge 42:5
- l Ge 42:2, 6
- m Ge 45:1, 16
- n Ge 45:9-11
- o Ge 46:27, De 10:22
- p Ge 46:29, De 26:5
- q Ge 49:33
- r Ex 1:6
- s Ge 23:16, Ex 13:19, Joz 24:32

7:5 *Lett.: ‘voetbreed’. **7:5, 6** #Lett.: ‘zaad’.

7:6 *Of ‘gekweld’. **7:8** *Of mogelijk ‘deed hetzelfde met’. #Of ‘patriarchen’. **7:11** *Lett.: ‘een grote verdrukking’. **7:12** *Of ‘graan’. **7:14** *Of ‘zielen’.

17 Tegen de tijd dat de belof-
te die God aan Abraham had be-
kendgemaakt, vervuld zou wor-
den, nam het volk in Egypte in
aantal toe en werd het talrijk.
18 Toen kwam er in Egypte een
andere koning aan de macht, die
niets van Jozef af wist.[a] **19** Die
bedacht een sluw plan tegen ons
volk en dwong de vaders hun
pasgeboren kinderen in de steek
te laten, zodat die het niet zou-
den overleven.[b] **20** In die tijd
werd Mozes geboren en hij was
uitzonderlijk mooi.* Hij werd drie
maanden in het huis van zijn va-
der gevoed.#[c] **21** Maar toen hij
te vondeling werd gelegd,[d] nam
de dochter van de farao hem mee
en bracht hem groot als haar
eigen zoon.[e] **22** Mozes werd on-
derwezen in alle wijsheid van de
Egyptenaren, en hij was krachtig
in woord en daad.[f]

23 Toen hij 40 werd, besloot
hij* zijn broeders, de Israëlieten,#
op te zoeken.△[g] **24** Hij zag dat
iemand onrecht werd aangedaan.
Hij kwam op voor degene die
mishandeld werd en nam wraak
door de Egyptenaar dood te
slaan. **25** Hij dacht dat zijn broe-
ders zouden begrijpen dat God
hen door zijn hand zou bevrij-
den, maar dat begrepen ze niet.
26 De volgende dag verscheen
hij terwijl twee mannen aan het
vechten waren, en hij probeerde
de vrede tussen hen te herstel-
len door te zeggen: “Mannen, jul-
lie zijn broeders. Waarom vechten
jullie met elkaar?” **27** Maar de-
gene die zijn broeder mishandel-
de, duwde hem weg en zei: “Wie
heeft jou als heerser en rechter
over ons aangesteld? **28** Wil je
mij soms doden net zoals je gis-
teren met de Egyptenaar hebt ge-
daan?” **29** Toen Mozes dat hoor-
de, vluchtte hij. Hij ging als
vreemdeling in het land Midian
wonen, waar hij vader werd van
twee zonen.[a]

30 Er ging 40 jaar voorbij.
Toen verscheen er in de woes-
tijn bij de berg Sinaï een en-
gel aan hem in de vlam van een
brandende doornstruik.[b] **31** Mo-
zes zag het en keek vol verbazing
toe. Maar toen hij erheen ging om
te kijken wat er aan de hand was,
klonk Jehovah’s* stem: **32** “Ik
ben de God van je voorvaders, de
God van Abraham, van Isaäk en
van Jakob.”[c] Mozes begon te be-
ven en durfde niet te gaan kij-
ken. **33** Jehovah* zei tegen hem:
“Trek je sandalen uit, want je
staat op heilige grond. **34** Ik heb
gezien dat mijn volk in Egyp-
te onderdrukt wordt. Ik heb hun
jammerkreten gehoord[d] en ik ben
afgedaald om hen te bevrijden.
Kom nu, ik stuur je naar Egypte.”
35 Dezelfde Mozes die ze hadden
afgewezen door te zeggen: “Wie
heeft jou als heerser en rechter
aangesteld?”,[e] hém stuurde God[f]
als heerser en bevrijder door mid-
del van de engel die in de doorn-
struik aan hem was verschenen.
36 Deze man leidde hen het land
uit[g] en deed wonderen en tekenen
in Egypte,[h] bij de Rode Zee[i] en in
de woestijn, 40 jaar lang.[j]

37 Dit is de Mozes die tegen
de Israëlieten zei: “God zal uit het
midden van jullie broeders een
profeet voor jullie laten opstaan
zoals ik.”[k] **38** Hij is degene die
bij de gemeente in de woestijn
was met de engel[l] die op de berg
Sinaï tegen hem sprak[m] en met
onze voorvaders, en hij ontving
levende heilige uitspraken om
die aan ons te geven.[n] **39** Onze
voorvaders wilden hem niet ge-
hoorzamen, maar ze wezen hem
af[o] en gingen in hun hart terug
naar Egypte.[p] **40** Ze zeiden te-
gen Äaron: “Maak goden voor ons
die voor ons uit kunnen gaan.

7:20 *Of ‘mooi in Gods ogen’. #Of ‘grootgebracht’. **7:23** *Of ‘kwam het in zijn hart op om’. #Lett.: ‘zonen van Israël’. △Of ‘te inspecteren’.

7:31, 33 *Zie App. A5.

HFST. 7
a Ex 1:7, 8
b Ex 1:10, 22
c Ex 2:2; Heb 11:23
d Ex 2:3
e Ex 2:5, 10
f Ex 11:3
g Ex 2:11-15

2de kolom
a Ex 2:21, 22; Ex 18:2-4
b Ex 3:2-10
c Ex 3:6; Mr 12:26; Lu 20:37
d Ex 2:23, 24
e Ex 2:14; Han 7:27
f Ex 4:19
g Ex 12:41
h Ex 7:3
i Ex 14:21, 22; Ex 15:4, 5
j Ex 16:35; Nu 14:33, 34
k De 18:15; Han 3:22
l Han 7:53; Ga 3:19
m Ex 19:3; De 5:27
n Ex 21:1; De 9:10
o Nu 14:3, 4
p Ex 16:3

Want we weten niet wat er ge-
beurd is met deze Mozes, die ons
uit Egypte heeft geleid.”[a] **41** Ze
maakten toen een kalf, brachten
een slachtoffer aan die afgod en
vierden wat ze hadden gemaakt.[b]
42 Daarom keerde God zich van
hen af en liet hij toe dat ze
het hemelse leger gingen aanbid-
den,[c] zoals geschreven staat in
het boek van de Profeten: “Jullie
hebben in de woestijn toch niet
40 jaar lang slachtoffers en of-
fergaven aan mij gebracht, huis
van Israël? **43** Nee, jullie heb-
ben de tent van Moloch[d] en de
ster van de god Refan meege-
dragen, de afbeeldingen die jullie
hebben gemaakt om ze te aanbid-
den. Daarom zal ik jullie verban-
nen, nog verder dan Babylon.”[e]
44 Onze voorvaders hadden
in de woestijn de tent van de
getuigenis.* Mozes had namelijk
van Hem opdracht gekregen die
te maken naar het voorbeeld dat
hij had gezien.[f] **45** Onze voor-
vaders kregen deze tent in bezit
en brachten die met Jozua het
land in van andere volken,[g] die
God voor onze voorvaders heeft
verdreven.[h] Daar is de tent geble-
ven tot de tijd van David. **46** Hij
had Gods gunst en vroeg of hij
het voorrecht mocht hebben de
God van Jakob van een woon-
plaats te voorzien.[i] **47** Toch was
het Salomo die een huis voor
hem bouwde.[j] **48** Maar de Aller-
hoogste woont niet in huizen die
met handen zijn gemaakt,[k] zoals
de profeet zegt: **49** “De hemel
is mijn troon[l] en de aarde mijn
voetenbank.[m] Wat voor huis ga
je voor mij bouwen?, zegt Jeho-
vah.* Of waar is mijn rustplaats?
50 Heeft mijn hand niet al deze
dingen gemaakt?”[n]
51 Jullie zijn koppig en onbe-
sneden van hart en oren, en jul-
lie verzetten je altijd tegen de
heilige geest. Jullie doen hetzelf-
de als je voorvaders.[a] **52** Wel-
ke profeet is er niet door jullie
voorvaders vervolgd?[b] Degenen
die van tevoren de komst van
de rechtvaardige aankondigden,[c]
hebben ze zelfs gedood. En nu
hebben jullie hem verraden en
vermoord,[d] **53** terwijl jullie de
wet hebben ontvangen zoals die
door engelen werd overgebracht.[e]
Maar jullie hebben je er niet aan
gehouden.’
54 Toen ze dat hoorden, wer-
den ze razend* op hem en gingen
ze knarsetanden. **55** Maar vol
van heilige geest staarde hij naar
de hemel. Hij zag Gods majes-
teit* en zag Jezus aan Gods rech-
terhand staan.[f] **56** Hij zei: ‘Ik zie
dat de hemel geopend is en ik zie
de Mensenzoon[g] aan Gods rech-
terhand staan.’[h] **57** Toen begon-
nen ze luid te schreeuwen. Ze hiel-
den hun handen voor hun oren
en stormden met zijn allen op
hem af. **58** Ze gooiden hem de
stad uit en begonnen hem te ste-
nigen.[i] De getuigen[j] legden hun
bovenkleren aan de voeten van
een jonge man die Saulus heette.[k]
59 Terwijl Stefanus werd geste-
nigd, smeekte hij: ‘Heer Jezus,
ontvang mijn geest.’ **60** Hij viel
op zijn knieën en riep met luide
stem: ‘Jehovah,* reken hun deze
zonde niet aan.’[l] Nadat hij dat had
gezegd, stierf hij.#

8 En Saulus keurde de moord
op hem goed.[m]
Op die dag brak er een he-
vige vervolging uit tegen de
gemeente in Jeruzalem. Iedereen
werd verspreid over Judea en
Samaria,[n] behalve de apostelen.
2 Maar Stefanus werd weggedra-
gen door diepgelovige mannen,
die hem begroeven en intens om
hem rouwden. **3** Saulus ging he-
vig tegen de gemeente tekeer. Hij
drong het ene huis na het andere

HFST. 7
a Ex 32:1, 23
b Ex 32:4, 6
c 2Kon 17:16
d 1Kon 11:7
e Jer 25:11; Am 5:25-27
f Ex 25:40
g De 3:28; De 31:3; Joz 3:14
h Ge 17:1, 8; Joz 23:9; Joz 24:18
i 2Sa 7:2; 1Kr 22:7; Ps 132:1-5
j 1Kon 6:1
k Han 17:24
l Ps 11:4
m Mt 5:34, 35
n Jes 66:1, 2; Heb 3:4

2de kolom
a Jes 63:10
b 2Kr 36:16
c Mt 23:31
d Jes 53:8; Han 3:13, 14
e Han 7:38; Ga 3:19
f Ps 110:1; Mt 26:64
g Da 7:13
h Ro 8:34
i Le 24:14, 16; Mt 23:37; Jo 16:2
j De 17:7
k Han 8:1; Han 22:20
l Mt 5:44

HFST. 8
m Han 7:58
n Mt 10:23; Han 11:19

7:44 *Zie Woordenlijst. **7:49, 60** *Zie App. A5.

7:54 *Of ‘tot in het diepst van hun hart gegriefd’. **7:55** *Of ‘heerlijkheid’. **7:60** #Lett.: ‘ging hij slapen’.

binnen, sleepte zowel mannen als vrouwen naar buiten en liet ze in de gevangenis zetten.[a]

4 Maar degenen die verdreven waren, gingen het land door en maakten het goede nieuws van het woord bekend.[b] **5** Filippus ging naar de stad* Samaria[c] en begon daar over de Christus te prediken. **6** Grote groepen mensen luisterden aandachtig toen ze hoorden wat Filippus zei en zagen wat voor wonderen* hij deed. **7** Want veel mensen waren bezeten door onreine geesten, en die gingen luidkeels schreeuwend uit hen.[d] Ook werden er veel verlamden en kreupelen genezen, **8** wat tot grote vreugde leidde in die stad.

9 Er was in die stad een man die Simon heette. Voorheen had hij magie bedreven en de bevolking van Samaria versteld laten staan. Hij beweerde van zichzelf dat hij een groot man was. **10** Iedereen, van klein tot groot, luisterde naar hem. Ze zeiden: ‘Deze man is de Kracht van God, de Grote Kracht.’ **11** Ze luisterden naar hem omdat hij hen al een hele tijd met zijn magische kunsten had verbaasd. **12** Maar toen Filippus het goede nieuws van Gods Koninkrijk[e] en van de naam van Jezus Christus bekendmaakte, geloofden ze hém en er werden zowel mannen als vrouwen gedoopt.[f] **13** Ook Simon werd een gelovige, en na zijn doop bleef hij bij Filippus.[g] Hij stond verbaasd over de tekenen en wonderen* die hij zag gebeuren.

14 Toen de apostelen in Jeruzalem hoorden dat Samaria het woord van God had aanvaard,[h] stuurden ze Petrus en Johannes naar hen toe. **15** Die gingen er dus heen en baden voor hen dat ze heilige geest zouden krijgen.[i] **16** Want die was nog op niemand van hen gekomen, maar ze waren alleen in de naam van de Heer Jezus gedoopt.[a] **17** Daarna legden Petrus en Johannes hun de handen op[b] en ze kregen heilige geest.

18 Toen Simon zag dat mensen de geest ontvingen doordat de apostelen hun de handen oplegden, bood hij de apostelen geld aan **19** en zei: ‘Geef ook mij die macht, zodat iedereen die ik de handen opleg, heilige geest krijgt.’ **20** Maar Petrus zei tegen hem: ‘Laat je zilver met je vergaan, als je denkt dat je de vrije gave van God met geld kunt kopen.[c] **21** Jij kunt hier geen deel aan hebben, want God ziet dat je hart niet oprecht is. **22** Heb dus berouw van je slechtheid en smeek Jehovah* of de verkeerde neiging van je hart je zo mogelijk vergeven mag worden. **23** Want ik zie dat je een bitter gif* en een slaaf van onrechtvaardigheid bent.’ **24** Simon antwoordde: ‘Smeek Jehovah* dat niets van wat jullie hebben gezegd mij zal overkomen.’

25 Nadat ze een grondig getuigenis hadden gegeven en over het woord van Jehovah* hadden verteld, gingen ze terug naar Jeruzalem. Onderweg maakten ze in veel Samaritaanse dorpen het goede nieuws bekend.[d]

26 Maar Jehovah’s* engel[e] zei tegen Filippus: ‘Sta op en ga naar het zuiden, naar de weg die van Jeruzalem naar Gaza loopt.’ (Dit is een woestijnweg.) **27** Filippus stond op en vertrok. Toen zag hij een Ethiopische eunuch.* Het was een hoge beambte van Candace, de koningin van de Ethiopiërs, die al haar schatten beheerde. Hij was naar Jeruzalem gegaan om God te aanbidden.[f] **28** Nu was

HFST. 8
- a Han 9:1, 2; Han 22:4; Han 26:10; Ga 1:13; Fil 3:5, 6
- b Han 11:19
- c Jo 4:39-42; Han 1:8
- d Mt 10:1; Mr 6:7
- e Lu 8:1
- f Mt 28:19; Han 18:8
- g Han 6:5
- h Han 11:1
- i Mt 16:19

2de kolom
- a Han 10:47, 48; Han 19:2, 3
- b Han 6:5, 6; Han 19:6; 2Ti 1:6
- c Mt 10:8; Han 10:45
- d Mt 9:35; Han 1:8
- e Heb 1:7, 14; Opb 14:6
- f 2Kr 6:32, 33

8:5 *Of mogelijk ‘een stad in’. **8:6** *Lett.: ‘tekenen’. **8:13** *Lett.: ‘en grote krachtige werken’.

8:22, 24-26 *Zie App. A5. **8:23** *Lett.: ‘gal van bitterheid’. **8:27** *Of ‘hofbeambte’.

hij op de terugweg en zat hij in
zijn wagen hardop de profeet Je-
saja te lezen. **29** De geest zei te-
gen Filippus: ‘Ga naar die wa-
gen toe.’ **30** Filippus rende met
de wagen mee en hoorde de man
hardop de profeet Jesaja lezen,
waarop hij vroeg: ‘Weet* u eigen-
lijk wel wat u leest?’ **31** Hij ant-
woordde: ‘Hoe zou dat ooit kun-
nen zonder dat iemand me helpt?’
Toen drong hij er bij Filippus
op aan om in te stappen en bij
hem te komen zitten. **32** Hij was
dit Schriftgedeelte aan het lezen:
‘Als een schaap werd hij naar de
slacht geleid, en als een lam dat
stil is bij zijn scheerder, zo doet
hij zijn mond niet open.[a] **33** Tij-
dens zijn vernedering werd ge-
rechtigheid hem ontnomen.[b] Wie
zal de bijzonderheden van zijn ge-
neratie* vertellen? Want zijn le-
ven wordt van de aarde weggeno-
men.’[c]

34 Toen zei de eunuch te-
gen Filippus: ‘Kunt u me vertel-
len over wie de profeet dat zegt?
Over zichzelf of over iemand an-
ders?’ **35** Filippus begon te spre-
ken, en te beginnen bij dat Schrift-
gedeelte vertelde hij hem het
goede nieuws over Jezus. **36** On-
derweg kwamen ze langs water, en
de eunuch zei: ‘Kijk, hier is water!
Wat houdt me tegen om gedoopt
te worden?’ **37** *— **38** Toen gaf
hij opdracht de wagen te stoppen.
Filippus en de eunuch liepen al-
lebei het water in, en hij doop-
te hem. **39** Toen ze uit het water
kwamen, leidde Jehovah’s* geest
Filippus vlug weg, en de eunuch
zag hem niet meer, maar hij reisde
vol vreugde verder. **40** Filippus
kwam terecht in Asdod, en hij
reisde het gebied door en bleef
in alle steden het goede nieuws
bekendmaken totdat hij in Cesa-
rea kwam.[d]

8:30 *Of ‘begrijpt’. **8:33** *Of ‘afkomst’.
8:37 *Zie App. A3. **8:39** *Zie App. A5.

HFST. 8
a 1Pe 2:23
b Mt 26:59
c Jes 53:7, 8
Da 9:26
Fil 2:8
d Han 21:8

2de kolom

HFST. 9
a Han 8:3
Han 22:4
Han 26:10, 11
Ga 1:13
1Ti 1:12, 13
b Han 11:26
Han 22:4
c Han 22:6-11
Han 26:13-18
d 1Kor 15:8
e Mt 25:45
f Han 22:9
g Han 13:11
h Han 22:12
i Han 21:39
Han 22:3
j Han 9:17

9 Maar Saulus ging nog steeds
tekeer tegen de discipelen van
de Heer[a] en bedreigde ze met de
dood. Hij ging naar de hogepries-
ter **2** en vroeg hem om brieven
voor de synagogen in Damaskus,
zodat hij alle aanhangers van De
Weg[b] die hij aantrof — mannen en
vrouwen — in boeien kon slaan
en naar Jeruzalem kon bren-
gen.

3 Terwijl hij onderweg was en
in de buurt van Damaskus kwam,
werd hij plotseling omgeven door
een fel licht uit de hemel.[c] **4** Hij
viel op de grond en hoorde een
stem zeggen: ‘Saul, Saul, waar-
om vervolg je mij?’ **5** Hij vroeg:
‘Heer, wie bent u?’ Het antwoord
was: ‘Ik ben Jezus,[d] die jij ver-
volgt.[e] **6** Maar sta op en ga de
stad in. Daar zul je te horen
krijgen wat je moet doen.’ **7** De
mannen die met hem meereisden,
waren sprakeloos, want ze hoor-
den wel een stem maar zagen
niemand.[f] **8** Saulus kwam over-
eind en hoewel zijn ogen open wa-
ren, zag hij niets. Ze namen hem
dus bij de hand en brachten hem
Damaskus binnen. **9** Drie dagen
lang zag hij niets,[g] en ook at en
dronk hij niet.

10 In Damaskus was een disci-
pel die Ananias[h] heette. In een vi-
sioen zei de Heer tegen hem: ‘Ana-
nias!’ Hij antwoordde: ‘Hier ben
ik, Heer.’ **11** De Heer zei tegen
hem: ‘Sta op en ga naar de Rech-
testraat. Zoek in het huis van Ju-
das naar Saulus, een man uit Tar-
sus.[i] Hij is aan het bidden **12** en
hij heeft in een visioen gezien dat
een man die Ananias heet, bin-
nenkomt en zijn handen op hem
legt zodat hij weer kan zien.’[j]
13 Maar Ananias antwoordde:
‘Heer, ik heb van velen gehoord
dat deze man uw heiligen in Je-
ruzalem veel kwaad heeft aange-
daan. **14** En hij heeft toestem-
ming van de overpriesters om hier
iedereen die uw naam aanroept, te

arresteren.’*[a] 15 Maar de Heer
zei tegen hem: ‘Ga! Ik heb deze
man uitgekozen als instrument*[b]
om mijn naam uit te dragen aan
de heidenen#[c] en ook aan konin-
gen[d] en de Israëlieten. 16 Want
ik zal hem duidelijk laten zien
hoeveel lijden hij voor mijn naam
moet ondergaan.’[e]

17 Ananias vertrok en ging het
huis binnen. Hij legde zijn han-
den op hem en zei: ‘Saul, broe-
der, ik ben gestuurd door de Heer
Jezus, die aan jou is verschenen
op de weg hiernaartoe, zodat je
weer kunt zien en vervuld wordt
met heilige geest.’[f] 18 Onmiddel-
lijk viel er iets van zijn ogen wat
op schubben leek, en hij kon weer
zien. Hij stond op en werd ge-
doopt, 19 en hij at wat voedsel
om op krachten te komen.

Hij bleef een aantal dagen
bij de discipelen in Damaskus,[g]
20 en meteen ging hij in de syna-
gogen prediken dat Jezus de Zoon
van God is. 21 Iedereen die hem
hoorde, was verbaasd. Ze zeiden:
‘Dat is toch de man die in Jeruza-
lem degenen die deze naam aan-
roepen hevig vervolgde?[h] Is hij
niet juist hiernaartoe gekomen om
ze te arresteren en naar de over-
priesters te brengen?’*[i] 22 Maar
Saulus’ optreden werd steeds
krachtiger en hij bracht de Jo-
den die in Damaskus woonden in
verwarring, omdat hij op een lo-
gische manier aantoonde dat Je-
zus de Christus is.[j]

23 Nadat er meerdere dagen
verstreken waren, spanden de Jo-
den samen om hem uit de weg
te ruimen.[k] 24 Ook werden de
poorten dag en nacht scherp in de
gaten gehouden om hem te kun-
nen doden. Maar Saulus hoorde
van hun complot. 25 Zijn disci-
pelen namen hem daarom mee en
lieten hem ’s nachts door een ope-
ning in de stadsmuur in een mand
naar beneden zakken.[a]

26 Toen hij in Jeruzalem was
aangekomen,[b] probeerde hij zich
bij de discipelen aan te slui-
ten. Maar die waren allemaal
bang voor hem omdat ze niet ge-
loofden dat hij een discipel was.
27 Barnabas[c] kwam hem te hulp
en bracht hem bij de apostelen.
Hij vertelde hun uitgebreid dat
Saulus onderweg de Heer had ge-
zien[d] en dat die tegen hem had ge-
sproken, en dat Saulus in Damas-
kus vrijmoedig in de naam van
Jezus had gesproken.[e] 28 Sau-
lus bleef bij hen terwijl hij over-
al in Jeruzalem met hen ver-
scheen* en vrijmoedig in de naam
van de Heer sprak. 29 Hij praat-
te en discussieerde met de Grieks-
sprekende Joden, maar die pro-
beerden hem om het leven te
brengen.[f] 30 Toen de broeders
daarachter kwamen, brachten ze
hem naar Cesarea en stuurden
hem vandaar naar Tarsus.[g]

31 Daarna brak er voor de ge-
meente in heel Judea, Galilea en
Samaria[h] een periode van vrede
en opbouw aan. De gemeente leef-
de* in ontzag voor Jehovah# en in
de troost van de heilige geest,[i] en
bleef in aantal toenemen.

32 Terwijl Petrus door het
hele gebied trok, kwam hij ook
bij de heiligen die in Lydda woon-
den.[j] 33 Daar trof hij een man
aan die Eneas heette en die al
acht jaar op bed lag omdat hij
verlamd was. 34 Petrus zei te-
gen hem: ‘Eneas, Jezus Christus
geneest je.[k] Sta op en maak je
bed op.’[l] En meteen ging hij
staan. 35 Toen de inwoners van
Lydda en van de Saronvlakte hem
zagen, bekeerden ze zich tot de
Heer.

HFST. 9
a Han 9:1, 2
b Han 13:2; Ro 1:1; 1Ti 1:12
c Ro 1:5; Ga 2:7; 1Ti 2:7
d Han 26:1; Han 27:24
e Han 20:22, 23; Han 21:11; 2Kor 11:23-28; Kol 1:24; 2Ti 1:12
f Han 22:12, 13
g Han 26:19, 20
h Han 8:3; Ga 1:13, 23
i Han 9:1, 2
j Han 17:2, 3
k Han 20:2, 3; Han 23:12; 2Kor 11:23

2de kolom
a 2Kor 11:32, 33
b Ga 1:18
c Han 4:36, 37
d Han 9:3, 4; 1Kor 9:1
e Han 9:19, 20
f 2Kor 11:23, 26
g Han 11:25; Ga 1:21
h Han 8:1
i Jo 14:16
j Han 9:38
k Mt 10:8; Han 4:9, 10
l Han 3:6

9:14 *Lett.: ‘in boeien te slaan’. 9:15 *Lett.: ‘een uitverkoren vat’. #Of ‘volken’. Zie Woordenlijst. 9:21 *Lett.: ‘ze geboeid naar de overpriesters te brengen’.

9:28 *Lett.: ‘in- en uitging’. 9:31 *Lett.: ‘wandelde’. #Zie App. A5.

36 In Joppe was een discipel
die Tabitha heette, wat Dorkas*
betekent. Ze deed veel goeds voor
anderen en gaf vaak giften aan
de armen.# **37** Maar in die perio-
de werd ze ziek en stierf ze. Ze
werd gewassen en in een boven-
kamer gelegd. **38** Toen de disci-
pelen hoorden dat Petrus in de
stad Lydda was, die dicht bij Jop-
pe ligt, stuurden ze twee man-
nen naar hem toe met het drin-
gende verzoek: ‘Kom alsjeblieft
zo snel mogelijk naar ons toe.’
39 Petrus stond op en ging met
ze mee. Bij zijn aankomst brach-
ten ze hem naar de bovenka-
mer. Alle weduwen kwamen hui-
lend naar hem toe en lieten hem
de mantels* en andere kleding-
stukken zien die Dorkas had ge-
maakt toen ze nog bij hen was.
40 Petrus stuurde iedereen naar
buiten,[a] knielde neer en ging in
gebed. Daarna keerde hij zich
naar het lichaam en zei: ‘Tabi-
tha, sta op!’ Ze deed haar ogen
open, zag Petrus en ging rechtop
zitten.[b] **41** Hij pakte haar hand
en hielp haar overeind. Daarna
riep hij de heiligen en de wedu-
wen en bracht haar levend bij
hen.[c] **42** Dat werd in heel Jop-
pe bekend en veel mensen gingen
in de Heer geloven.[d] **43** Petrus
bleef nog een hele tijd in Jop-
pe bij een leerlooier die Simon
heette.[e]

10 In Cesarea woonde een
man die Cornelius heette,
een legerofficier* van wat de Ita-
liaanse afdeling# werd genoemd.
2 Hij was een diepgelovig man,
en hij en iedereen in zijn huis
hadden ontzag voor God. Hij gaf
vaak giften aan de armen onder*
het volk en zond altijd smeekge-
beden tot God op. **3** Rond het
negende uur[a] van de dag* had hij
een visioen en zag hij duidelijk
een engel van God binnenkomen,
die zei: ‘Cornelius!’ **4** Hevig ge-
schrokken staarde Cornelius hem
aan en vroeg: ‘Wat is er, Heer?’
Hij antwoordde: ‘Je gebeden en
je giften aan de armen# zijn naar
God opgestegen en zijn steeds in
zijn gedachten.[b] **5** Stuur daar-
om mannen naar Joppe om Si-
mon te halen, die ook Petrus
wordt genoemd. **6** Hij is te gast
bij Simon, een leerlooier die een
huis aan de zee heeft.’ **7** Zodra
de engel die tegen hem sprak
was weggegaan, riep hij twee van
zijn bedienden en een diepgelovi-
ge soldaat uit degenen die altijd
bij hem waren. **8** Hij vertelde ze
alles en stuurde ze naar Joppe.

9 De volgende dag, toen die
mannen onderweg waren en in de
buurt van de stad kwamen, ging
Petrus rond het zesde uur* het
dak op om te bidden. **10** Maar hij
kreeg honger en wilde eten. Ter-
wijl er een maaltijd werd klaar-
gemaakt, had hij een visioen.*[c]
11 Hij zag dat de hemel geopend
was en dat er iets* wat op een
groot linnen laken leek aan de vier
punten op de aarde werd neer-
gelaten. **12** Daarin zaten allerlei
viervoetige en kruipende dieren*
van de aarde en vogels van de
hemel. **13** Toen zei een stem te-
gen hem: ‘Sta op, Petrus, slacht
en eet!’ **14** Maar Petrus zei: ‘Ab-
soluut niet, Heer, want ik heb
nog nooit iets gegeten wat onhei-
lig en onrein was.’[d] **15** De stem
sprak opnieuw tot hem, voor de
tweede keer: ‘De dingen die God
heeft gereinigd, mag je niet langer

HFST. 9
a Lu 8:51
b Mt 9:24, 25; Lu 7:14, 15; Jo 11:43, 44
c 1Kon 17:23
d Jo 11:44, 45
e Han 10:6, 32

2de kolom

HFST. 10
a Han 3:1
b Ps 65:2
c Han 11:5-10
d Le 11:4; Le 11:13-20; Le 20:25; De 14:3, 19; Ez 4:14

9:36 *De Griekse naam Dorkas en de Aramese naam Tabitha betekenen allebei ‘gazelle’. **9:36; 10:4** #Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst. **9:39** *Of ‘bovenkleren’. **10:1** *Of ‘centurio’, een bevelhebber over 100 soldaten. #Of ‘cohort’, een Romeinse legerafdeling van 600 soldaten.

10:2 *Of ‘gaven van barmhartigheid aan’. Zie Woordenlijst. **10:3** *D.w.z. rond 15.00 uur. **10:9** *D.w.z. rond 12.00 uur. **10:10** *Of ‘raakte hij in trance’. **10:11** *Lett.: ‘een soort vat’. **10:12** *Of ‘reptielen’.

onrein noemen.’ **16** Dat gebeur-
de een derde keer, en onmiddellijk
werd het* weer in de hemel opge-
nomen.

17 Terwijl Petrus zich nog ver-
bijsterd afvroeg wat het visioen
dat hij had gezien betekende,
stonden de mannen die Cornelius
had gestuurd ineens bij de poort.[a]
Ze hadden geïnformeerd waar het
huis van Simon was. **18** Ze rie-
pen iemand en vroegen of Simon,
die ook Petrus werd genoemd,
daar te gast was. **19** Terwijl Pe-
trus nog over het visioen na-
dacht, zei de geest:[b] ‘Kijk! Er
zijn drie mannen die naar je
vragen. **20** Sta op, ga naar be-
neden en ga met ze mee. Twij-
fel niet, want ik heb ze gestuurd.’
21 Toen ging Petrus naar bene-
den, naar de mannen, en zei: ‘Hier
ben ik. Ik ben degene die jullie
zoeken. Waarom zijn jullie hier?’
22 Ze zeiden: ‘Cornelius,[c] een le-
gerofficier, een rechtvaardig man
die ontzag heeft voor God en over
wie het hele Joodse volk positief
spreekt, heeft via een heilige en-
gel opdracht van God gekregen
om u bij zich thuis te laten ko-
men en te horen wat u te zeggen
hebt.’ **23** Daarop nodigde hij ze
binnen en ontving ze als gast.

De volgende dag stond hij op
en ging samen met ze op weg,
en een aantal broeders uit Jop-
pe ging met hem mee. **24** De
dag daarop kwam hij in Cesarea
aan. Cornelius verwachtte hen
natuurlijk en had zijn familie en
goede vrienden bij elkaar ge-
roepen. **25** Toen Petrus binnen-
kwam, ging Cornelius naar hem
toe, viel aan zijn voeten en be-
wees hem eer.* **26** Maar Petrus
hielp hem overeind en zei: ‘Sta
op, ik ben ook maar een mens.’[d]
27 Al pratend met Cornelius ging
hij naar binnen. Daar trof hij een
grote groep mensen aan **28** en
hij zei tegen ze: ‘Jullie weten heel
goed dat het een Jood verboden
is met iemand van een ander volk
om te gaan of hem te bezoeken.[a]
Maar God heeft me laten zien dat
ik geen mens onheilig of onrein
mag noemen.[b] **29** Toen ik geroe-
pen werd, ben ik dan ook geko-
men zonder bezwaar te maken.
Mijn vraag is dus: waarom hebben
jullie me laten komen?’

30 Cornelius zei: ‘Vier dagen
geleden op dezelfde tijd, op het
negende uur,* was ik in mijn huis
aan het bidden. Opeens stond
er een man in glanzende kleding
voor me, **31** die zei: “Cornelius,
je gebed is verhoord en je gif-
ten aan de armen* zijn steeds in
Gods gedachten. **32** Stuur daar-
om iemand naar Joppe en laat Si-
mon roepen, die ook Petrus wordt
genoemd. Hij is te gast in het huis
van Simon, een leerlooier, die
aan zee woont.”[c] **33** Ik heb u dus
meteen laten halen en u was zo
vriendelijk hiernaartoe te komen.
En nu zijn we hier allemaal bij el-
kaar in aanwezigheid van God om
alles te horen wat Jehovah* u
heeft opgedragen te zeggen.’

34 Toen nam Petrus het woord
en zei: ‘Nu begrijp ik echt dat
God niet partijdig is,[d] **35** maar
in elk volk is iedereen die ont-
zag voor hem heeft en het juis-
te doet, aanvaardbaar voor hem.[e]
36 Hij heeft zijn woord naar de
Israëlieten gestuurd om hun het
goede nieuws van vrede[f] via Je-
zus Christus bekend te maken, die
Heer is van iedereen.[g] **37** Jullie
weten waar in heel Judea over ge-
praat werd (het begon in Galilea[h]
na de doop die Johannes predik-
te): **38** dat Jezus, die uit Naza-
reth kwam, door God met heilige
geest[i] en kracht werd gezalfd, en
dat hij door het land trok, terwijl
hij goede daden deed en iedereen
genas die door de Duivel onder-
drukt werd,[j] want God was met

HFST. 10
a Han 11:11
b Han 13:2; Han 15:28; Han 16:6; Han 20:23
c Han 10:1
d Lu 4:8; Han 14:12-15; Opb 19:10; Opb 22:8, 9

2de kolom
a Jo 18:28
b Han 10:45; Ef 3:5, 6
c Han 9:43
d De 10:17; 2Kr 19:7; Ro 2:11
e Ro 2:13; 1Kor 12:13; Ga 3:28
f Jes 52:7; Na 1:15
g Mt 28:18; Ro 14:9; Opb 19:11, 16
h Lu 4:14
i Jes 11:2; Jes 42:1; Jes 61:1; Mt 3:16
j Lu 13:16

10:16 * Lett.: ‘het vat’. **10:25** * Of ‘boog zich voor hem neer’.

10:30 * D.w.z. rond 15.00 uur. **10:31** * Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst. **10:33** * Zie App. A5.

hem.[a] **39** En wij zijn getuigen van alles wat hij in het land van de Joden en in Jeruzalem heeft gedaan. Maar ze hebben hem gedood door hem aan een paal* te hangen. **40** God heeft hem op de derde dag opgewekt[b] en hem openbaar laten worden,* **41** niet aan het hele volk, maar aan getuigen die van tevoren door God waren aangewezen, aan ons, die na zijn opstanding uit de dood met hem gegeten en gedronken hebben.[c] **42** Ook heeft hij ons opgedragen tot het volk te prediken en een grondig getuigenis te geven[d] dat hij het is die door God is aangesteld als rechter van de levenden en de doden.[e] **43** Van hem getuigen alle profeten[f] dat iedereen die in hem gelooft, door zijn naam vergeving van zonden krijgt.'[g]

44 Terwijl Petrus daar nog over sprak, kwam de heilige geest op iedereen die het woord hoorde.[h] **45** De besneden gelovigen* die met Petrus waren meegekomen, waren verbaasd, omdat de vrije gave van de heilige geest ook op heidenen# werd uitgestort. **46** Want ze hoorden hen in vreemde talen* spreken en God loven.[i] Toen zei Petrus: **47** 'Kan iemand nog weigeren deze mensen in water te dopen[j] nu ze net als wij de heilige geest hebben ontvangen?' **48** Daarna gaf hij opdracht ze in de naam van Jezus Christus te dopen.[k] Vervolgens vroegen ze hem om nog een aantal dagen te blijven.

11 De apostelen en de broeders in Judea hoorden dat ook heidenen# het woord van God hadden aanvaard. **2** Toen Petrus in Jeruzalem kwam, hadden de voorstanders van de besnijdenis[l] kritiek op hem.* **3** Ze zeiden: 'Jij bent in het huis van onbesneden mannen geweest en hebt met ze gegeten.' **4** Daarop vertelde Petrus hun wat er precies was gebeurd. Hij zei:

5 'Terwijl ik in de stad Joppe aan het bidden was, kreeg ik een visioen: uit de hemel werd iets* wat op een groot linnen laken leek aan de vier punten neergelaten, en het kwam vlak bij me.[a] **6** Toen ik er goed naar keek, zag ik viervoetige dieren van de aarde, wilde dieren, kruipende dieren* en vogels van de hemel. **7** Ook hoorde ik een stem zeggen: "Sta op, Petrus, slacht en eet!" **8** Maar ik zei: "Absoluut niet, Heer, want er is nog nooit iets onheiligs of onreins in mijn mond gekomen." **9** De tweede keer zei de stem uit de hemel: "De dingen die God heeft gereinigd, mag je niet langer onrein noemen." **10** Dat gebeurde een derde keer, en daarna werd alles weer omhooggetrokken naar de hemel. **11** Precies op dat moment stonden er drie mannen voor het huis waar we waren. Ze waren vanuit Cesare̱a naar me toe gestuurd.[b] **12** De geest zei tegen me dat ik met ze mee moest gaan en niet moest twijfelen. Deze zes broeders zijn met me meegekomen, en we zijn het huis van de man binnengegaan.

13 Hij vertelde ons dat hij een engel in zijn huis had zien staan, die zei: "Stuur mannen naar Joppe om Simon te halen, die ook Petrus wordt genoemd.[c] **14** Hij zal je vertellen hoe jij en iedereen in je huis gered kunnen worden." **15** Maar toen ik begon te praten, kwam de heilige geest op hen, net zoals in het begin bij ons is gebeurd.[d] **16** Ineens herinnerde ik me dat de Heer altijd zei: "Johannes doopte met water,[e] maar jullie zullen met heilige geest worden gedoopt."[f] **17** God heeft aan hen dus dezelfde vrije gave

---

10:39 *Of 'boom'. **10:40** *Of 'hem laten verschijnen'. **10:45** *Of 'getrouwen'. **10:45; 11:1** #Zie Woordenlijst. **10:46** *Lett.: 'in tongen'. **11:2** *Of 'begonnen (...) ruzie met hem te maken'.

11:5 *Lett.: 'een soort vat'. **11:6** *Of 'reptielen'.

HFST. 10

a Jo 3:1, 2

b Jon 1:17; Jon 2:10; Han 2:23, 24

c Lu 24:30, 31; Jo 21:13, 14

d Mt 28:19, 20; Han 1:8

e Han 17:31; Ro 14:9; 2Kor 5:10; 2Ti 4:1; 1Pe 4:5

f Lu 24:27; Opb 19:10

g Jes 53:11; Jer 31:34; Da 9:24

h Han 4:31; Han 8:14, 15

i Han 2:1, 4; Han 19:6

j Mt 3:11; Han 8:36; Han 11:17

k Mt 16:19; Han 2:38

HFST. 11

l Han 10:45; Ga 2:12

2de kolom

a Han 10:10-16

b Han 10:17-20

c Han 10:30-33

d Han 2:1, 4; Han 10:44, 45

e Mt 3:11; Mr 1:8; Lu 3:16; Han 1:5

f Joë 2:28; Jo 1:33; Han 2:17

gegeven als aan ons, die gelovigen in de Heer Jezus Christus zijn geworden. Wie was ik dan, dat ik God zou kunnen tegenhouden?’*[a]

18 Toen ze dat hoorden, maakten ze geen bezwaar meer.* Ze loofden God en zeiden: ‘God geeft dus ook aan heidenen# de kans om berouw te hebben, wat tot leven leidt.’[b]

19 Degenen die waren verdreven[c] vanwege de vervolging die was ontstaan in verband met Stefanus, trokken verder tot aan Fenicië, Cyprus en Antiochië, maar ze verkondigden het woord alleen aan de Joden.[d] **20** Er waren onder hen echter ook enkele mannen uit Cyprus en Cyrene die in Antiochië het goede nieuws van de Heer Jezus aan de Griekssprekende bevolking bekend begonnen te maken. **21** En Jehovah's* hand was met hen, zodat veel mensen gelovigen werden en zich tot de Heer bekeerden.[e]

22 Het bericht over hen bereikte de gemeente in Jeruzalem, en ze stuurden Barnabas[f] naar Antiochië. **23** Toen hij daar aankwam en de onverdiende goedheid van God zag, was hij heel blij. Hij moedigde ze allemaal aan vastbesloten te zijn om de Heer trouw te blijven,[g] **24** want hij was een goed man, vol heilige geest en geloof. En een grote groep mensen ging in de Heer geloven.[h] **25** Daarna ging Barnabas naar Tarsus om Saulus[i] te zoeken. **26** Nadat hij hem gevonden had, nam hij hem mee naar Antiochië. Een heel jaar lang kwamen ze met de gemeente daar bijeen en gaven ze onderwijs aan een grote groep mensen. Daar in Antiochië werden de discipelen door Gods voorzienigheid voor het eerst christenen genoemd.[j]

27 In die tijd kwamen er profeten[a] van Jeruzalem naar Antiochië. **28** Een van hen, Agabus,[b] stond op en voorspelde door de geest dat er al snel een grote hongersnood over de hele bewoonde aarde zou komen.[c] En dat is in de tijd van Claudius inderdaad gebeurd. **29** De discipelen besloten dus om hulp* te sturen[d] naar de broeders in Judea. Iedereen droeg bij wat hij kon,[e] **30** en ze lieten het door Barnabas en Saulus naar de ouderlingen brengen.[f]

12 Rond die tijd begon koning Herodes enkele leden van de gemeente te vervolgen.[g] **2** Hij doodde Jakobus, de broer van Johannes,[h] met het zwaard.[i] **3** Toen hij merkte dat hij de Joden daar een plezier mee deed, nam hij ook Petrus gevangen. (Dat gebeurde tijdens de dagen van het Ongezuurde Brood.)[j] **4** Hij greep hem en zette hem in de gevangenis.[k] Daar liet hij hem door vier ploegen van elk vier soldaten bewaken, omdat hij van plan was hem na het Pascha voor te leiden aan* het volk. **5** Terwijl Petrus in de gevangenis werd vastgehouden, bad de gemeente intens voor hem tot God.[l]

6 In de nacht voordat Herodes hem voor wilde leiden, lag Petrus geboeid met twee kettingen tussen twee soldaten te slapen. Voor de deur van de gevangenis stonden bewakers. **7** Maar ineens stond Jehovah's* engel daar,[m] en er scheen een licht in de cel. Hij stootte Petrus in zijn zij om hem wakker te maken en zei: ‘Sta vlug op!’ En de kettingen vielen van zijn handen.[n] **8** De engel zei tegen hem: ‘Kleed je aan* en trek je sandalen aan.’ Dat deed hij. Daarna zei de engel: ‘Doe je bovenkleed aan en volg mij.’ **9** Petrus

---

11:17 *Of ‘dat ik God in de weg zou gaan staan’. **11:18** *Lett.: ‘werden ze stil’. #Zie Woordenlijst. **11:21; 12:7** *Zie App. A5.

11:29 *Of ‘een ondersteuning’. **12:4** *Of ‘te laten berechten vóór’. **12:8** *Of ‘omgord je’.

HFST. 11
a Han 10:47
b Jes 11:10; Han 17:30; Ro 10:12; Ro 15:8, 9
c Han 8:1
d Mt 10:5, 6
e Han 2:47; Han 9:35
f Han 4:36, 37
g Han 13:43; Han 14:21, 22
h Han 2:47; Han 4:4; Han 5:14; Han 9:31
i Han 21:39
j Han 9:2

2de kolom
a 1Kor 12:28; Ef 4:11
b Han 21:10, 11
c Mt 24:7
d Ga 2:10
e 2Kor 8:12
f Han 12:25

HFST. 12
g Jo 15:20
h Mt 4:21
i Mt 20:20-23; Lu 11:49
j Ex 12:15; Ex 23:15; Le 23:6
k Lu 21:12
l 2Kor 1:11
m Ps 34:7; Heb 1:7, 14
n Han 5:18, 19

ging naar buiten en volgde hem,
maar hij wist niet dat de dingen
die de engel liet gebeuren, echt
waren. Hij dacht dat hij een vi-
sioen zag. **10** Nadat ze de eerste
en de tweede schildwacht voorbij
waren, kwamen ze bij de ijzeren
poort naar de stad, en die ging
vanzelf voor hen open. Ze kwa-
men buiten en liepen één straat
uit, waarna de engel plotseling
bij hem wegging. **11** Toen besef-
te Petrus wat er gebeurd was en
hij zei: ‘Nu weet ik zeker dat Jeho-
vah* zijn engel heeft gestuurd en
me heeft bevrijd van Herodes en
van alles wat de Joden verwacht-
ten dat er zou gebeuren.’[a]

12 Nadat dat tot hem was door-
gedrongen, ging hij naar het huis
van Maria, de moeder van Jo-
hannes (ook Markus genoemd).[b]
Er was daar een behoorlijk grote
groep bijeengekomen en ze waren
aan het bidden. **13** Hij klopte op
de poortdeur en een dienstmeisje
dat Rhodé heette, kwam naar de
poort. **14** Toen ze de stem van
Petrus herkende, was ze zo blij
dat ze vergat open te doen. Ze
rende naar binnen om te vertellen
dat Petrus voor de poort stond.
15 Ze zeiden tegen haar: ‘Je bent
niet goed wijs.’ Maar ze bleef vol-
houden dat het zo was. Daar-
op zeiden ze: ‘Het is zijn engel.’
16 Ondertussen stond Petrus nog
steeds op de poort te kloppen.
Toen ze opendeden en hem za-
gen, konden ze hun ogen niet
geloven. **17** Hij gebaarde dat ze
stil moesten zijn en vertelde hun
uitgebreid hoe Jehovah* hem uit
de gevangenis had gehaald, en hij
zei: ‘Vertel deze dingen aan Jako-
bus[c] en de andere broeders.’ Daar-
na vertrok hij naar een andere
plaats.

18 Toen het dag werd, ont-
stond er grote verwarring onder
de soldaten over wat er met Pe-
trus gebeurd was. **19** Herodes
liet overal naar hem zoeken, en
toen ze hem niet konden vin-
den, ondervroeg hij de bewakers
en gaf hij bevel ze weg te lei-
den en te straffen.[a] Daarna ver-
trok hij van Judea naar Cesarea
en bracht daar wat tijd door.

20 Hij was de bevolking van
Tyrus en Sidon vijandig gezind.*
Daarom gingen ze eensgezind
naar hem toe. Nadat ze Blastus,
die over de hofhouding# van de ko-
ning ging, hadden overtuigd, gin-
gen ze om vrede smeken. Hun ge-
bied werd namelijk door het land
van de koning van voedsel voor-
zien. **21** Op een vastgestelde dag
deed Herodes een koninklijk ge-
waad aan. Hij nam plaats op de
rechterstoel en sprak hen in het
openbaar toe. **22** De samenge-
stroomde mensen schreeuwden:
‘De stem van een god en niet
van een mens!’ **23** Onmiddellijk
sloeg de engel van Jehovah* hem,
omdat hij de eer niet aan God gaf.
Herodes werd door wormen op-
gegeten en stierf.

24 Maar het woord van Jeho-
vah* bleef toenemen en zich ver-
spreiden.[b]

25 Nadat Barnabas[c] en Saulus
hun taak hadden vervuld door
hulp te bieden in Jeruzalem,[d] gin-
gen ze terug. Ze namen Johan-
nes met zich mee,[e] die ook Mar-
kus werd genoemd.

13 In de gemeente in Antiochië
waren profeten en leraren:[f]
Barnabas, Simeon, die ook Niger
werd genoemd, Lucius van Cyre-
ne, Manaën, die samen met de dis-
trictsregeerder Herodes was op-
geleid, en Saulus. **2** Terwijl ze
dienst# deden voor Jehovah* en
vastten, zei de heilige geest: ‘Stel
mij Barnabas en Saulus[g] ter be-
schikking voor het werk waar-
voor ik ze heb geroepen.’[h] **3** Na-
dat ze gevast en gebeden hadden,

12:11, 17, 23, 24; 13:2 *Zie App. A5.

12:20 *Of ‘was uit op oorlog tegen’. #Lett.: ‘slaapkamer’. **13:2** #Of ‘openbare dienst’.

HFST. 12
a 2Pe 2:9
b Han 13:5; Han 15:37, 38; Kol 4:10
c Mt 13:55; Han 15:13; Han 21:18; 1Kor 15:7; Ga 1:19; Ga 2:9

2de kolom
a Han 16:27
b Han 6:7; Han 19:20; Kol 1:6
c Han 4:36, 37
d Han 11:29, 30
e Han 13:5; Han 15:37, 38

HFST. 13
f 1Kor 12:28; Ef 4:11, 12
g Han 9:15
h 1Ti 2:7

legden ze hun de handen op en lieten hen gaan.

4 Deze mannen, die door de heilige geest waren uitgezonden, gingen naar Seleucië en voeren vandaar naar Cyprus. **5** Toen ze in Salamis aankwamen, gingen ze het woord van God in de synagogen van de Joden verkondigen. Johannes was meegegaan om ze te helpen.*[a]

6 Ze reisden het hele eiland over tot ze in Pafos kwamen, waar ze een Jood aantroffen die Bar-Jezus heette. Hij was een tovenaar en een valse profeet. **7** Hij werkte voor de proconsul* Sergius Paulus, een intelligent man. Sergius Paulus liet Barnabas en Saulus bij zich komen omdat hij heel graag het woord van God wilde horen. **8** Maar Elymas, de tovenaar (dat is de betekenis van zijn naam), werkte hen tegen en probeerde de proconsul van het geloof af te houden. **9** Saulus, die ook Paulus wordt genoemd, werd vervuld met heilige geest, keek hem strak aan **10** en zei: ‘Je bent een bedrieger en een schurk van de ergste soort, een zoon van de Duivel[b] en een vijand van alles wat rechtvaardig is. Houd er toch mee op de rechte wegen van Jehovah* te verdraaien! **11** Let op! De hand van Jehovah* zal je treffen, en je zult blind zijn en een tijdlang het zonlicht niet zien.’ Onmiddellijk werd hij omringd door een dikke mist en duisternis, en hij tastte rond om iemand te vinden die hem bij de hand kon leiden. **12** Toen de proconsul zag wat er gebeurde, werd hij een gelovige, want hij stond versteld van het onderwijs van Jehovah.*

13 Paulus en zijn reisgenoten vertrokken per schip uit Pafos en kwamen in Perge in Pamfylië aan. Maar Johannes[a] verliet hen en ging terug naar Jeruzalem.[b] **14** Vanuit Perge reisden ze verder naar Antiochië in Pisidië. Op de sabbat gingen ze naar de synagoge[c] en namen daar plaats. **15** Nadat er uit de Wet en de Profeten was voorgelezen,[d] lieten de bestuurders van de synagoge hun zeggen: ‘Mannen, broeders, als jullie een bemoedigend woord voor de mensen hebben, spreek dan.’ **16** Paulus stond op, gaf een teken met zijn hand en zei:

‘Mannen, Israëlieten en jullie anderen die ontzag voor God hebben, luister. **17** De God van dit volk Israël heeft onze voorvaders uitgekozen. Terwijl ze als vreemdelingen in Egypte woonden, heeft hij het volk verhoogd en met opgeheven arm uit dat land geleid.[e] **18** Zo’n 40 jaar lang heeft hij hen in de woestijn verdragen.[f] **19** Nadat hij zeven volken in het land Kanaän had vernietigd, heeft hij hun het land als erfdeel toegewezen.[g] **20** Al die dingen vonden plaats in ongeveer 450 jaar.

Vervolgens gaf hij hun rechters tot de tijd van de profeet Samuël.[h] **21** Maar daarna wilden ze een koning,[i] en God gaf hun Saul, de zoon van Kis, een man uit de stam Benjamin,[j] 40 jaar lang. **22** Nadat hij hem had afgezet, maakte hij David koning voor hen,[k] over wie hij getuigde: “Ik heb David, de zoon van Isaï,[l] gevonden, een man naar mijn hart.[m] Hij zal alles doen wat ik wil.” **23** Zoals God had beloofd, heeft hij uit het nageslacht* van deze man een redder voor Israël voortgebracht: Jezus.[n] **24** Voordat die kwam, had Johannes tot het hele volk Israël in het openbaar de doop als een symbool van berouw gepredikt.[o] **25** Maar terwijl Johannes zijn taak voltooide, zei hij: “Ik ben niet wie jullie den-

13:5 * Of ‘als dienaar’. **13:7** * Romeinse gouverneur van een provincie. Zie Woordenlijst. **13:10-12** * Zie App. A5.

13:23 * Lett.: ‘zaad’.

HFST. 13
- *a* Han 12:25
- *b* Jo 8:44

2de kolom
- *a* Han 12:12
- *b* Han 15:37, 38
- *c* Han 17:1, 2; Han 18:4; Han 19:8
- *d* Han 15:21
- *e* Ex 6:1, 6; De 7:6, 8
- *f* Ex 16:35; Nu 14:33, 34
- *g* De 7:1; Joz 14:1, 2
- *h* Re 2:16; 1Sa 3:20
- *i* 1Sa 8:4, 5
- *j* 1Sa 10:21; 1Sa 11:15
- *k* 1Sa 16:12, 13; Ps 89:20
- *l* 1Sa 16:1
- *m* 1Sa 13:13, 14
- *n* 2Sa 7:12; Jes 11:1; Lu 1:31, 32; Lu 1:68, 69
- *o* Mt 3:1, 6

ken dat ik ben. Maar let op! Na
mij komt iemand anders, en ik ben
het niet eens waard zijn sandalen
los te maken.”[a]
26 Mannen, broeders, nako-
melingen van Abraham,* en an-
deren die ontzag voor God heb-
ben, het woord over deze redding
is naar ons gestuurd.[b] **27** Want
de inwoners van Jeruzalem en
hun leiders hebben hem niet her-
kend, maar door hun vonnis heb-
ben ze de dingen die door de
Profeten zijn gezegd[c] en die elke
sabbat worden voorgelezen, in
vervulling laten gaan. **28** Hoe-
wel ze geen enkele grond voor
de doodstraf vonden,[d] eisten ze
van Pilatus dat hij hem zou la-
ten terechtstellen.[e] **29** Toen ze
alles hadden uitgevoerd wat over
hem geschreven stond, haalden
ze hem van de paal* en legden
ze hem in een graf.#[f] **30** Maar
God wekte hem uit de dood op,[g]
31 en dagenlang verscheen hij
aan degenen die met hem waren
meegegaan van Galilea naar Je-
ruzalem. Zij zijn nu zijn getuigen
voor het volk.[h]
32 Daarom vertellen wij jullie
het goede nieuws over de belofte
die aan de voorvaders is gedaan.
33 God heeft die voor ons, hun
kinderen, volledig vervuld door
Jezus op te wekken,[i] zoals in de
tweede psalm staat geschreven:
“Jij bent mijn zoon, vandaag ben
ik je vader geworden.”[j] **34** En
dat hij hem uit de dood heeft op-
gewekt om nooit meer terug te
keren tot vergankelijkheid, heeft
hij op de volgende manier ge-
zegd: “Ik zal jullie de uitingen
van loyale liefde geven die aan
David beloofd zijn, die betrouw-
baar* zijn.”[k] **35** Daarom staat er
ook in een andere psalm: “U
zult niet toelaten dat wie loyaal
is aan u, tot ontbinding over-
gaat.”*[a] **36** David heeft in zijn
tijd* dienst voor# God gedaan en
is gestorven△ en bij zijn voorva-
ders gelegd. Hij is wél tot ontbin-
ding overgegaan.[b] **37** Maar de-
gene die God heeft opgewekt, is
niet tot ontbinding overgegaan.[c]
38 Broeders, jullie moeten we-
ten dat dankzij deze man verge-
ving van zonden aan jullie wordt
verkondigd.[d] **39** En dankzij hem
wordt iedereen die gelooft, vrijge-
sproken van alle dingen waarvan
de wet van Mozes[e] jullie niet kon
vrijspreken.[f] **40** Pas daarom op
dat jullie niet overkomt wat in de
Profeten is gezegd: **41** “Kijk er-
naar, spotters, sta versteld en ver-
ga. Want in jullie tijd doe ik een
werk, een werk dat je niet zult
geloven, zelfs al vertelt iemand
je er alles over.”’[g]
42 Toen ze naar buiten gin-
gen, smeekten de mensen hun
om hier de volgende sabbat meer
over te vertellen. **43** Na afloop
van de bijeenkomst in de synago-
ge volgden veel Joden en prose-
lieten die God aanbaden Paulus
en Barnabas. Die spraken hen
toe en drongen er bij hen op aan
in de onverdiende goedheid van
God te blijven.[h]
44 De volgende sabbat kwam
bijna de hele stad samen om naar
het woord van Jehovah* te luis-
teren. **45** Toen de Joden de me-
nigte zagen, werden ze jaloers en
ze begonnen Paulus op een las-
terlijke manier tegen te spreken.[i]
46 Paulus en Barnabas zeiden
vrijmoedig tegen ze: ‘Het woord
van God moest eerst tot jullie
worden gesproken.[j] Jullie wijzen
het af en achten jezelf het eeu-
wige leven niet waardig. Daarom
gaan we nu naar de heidenen.*[k]
47 Want Jehovah* heeft ons die
opdracht gegeven met de volgen-
de woorden: “Ik heb je aangesteld

HFST. 13
a Mt 3:11; Lu 3:16
b Mt 10:5, 6; Lu 24:47, 48
c Jes 53:7, 8
d Mt 26:59, 60; Lu 23:13-15; Jo 19:4
e Mt 27:22, 23; Jo 19:15
f Mt 27:59, 60; Jo 19:40-42
g Mt 28:5, 6; Han 2:24
h Mt 28:16; Han 1:3; Han 3:15; 1Kor 15:4-7
i Ro 1:4
j Ps 2:7; Heb 1:5; Heb 5:5
k Jes 55:3

2de kolom
a Ps 16:10; Han 2:31
b Han 2:29
c Han 2:27
d Lu 24:46, 47; Han 5:31; Han 10:43
e Heb 10:1
f Jes 53:11; Ro 3:28; Ro 5:18; Ro 8:3; Heb 7:19
g Hab 1:5
h Han 11:23; Han 14:21, 22
i Han 14:1, 2; Han 17:4, 5
j Mt 10:5, 6; Han 3:25, 26; Ro 1:16
k Lu 2:29-32; Han 18:5, 6; Ro 10:19

13:26 *Lett.: ‘zonen van het geslacht van Abraham’. **13:29** *Of ‘boom’. #Of ‘herinneringsgraf’. **13:34** *Of ‘trouw’.

13:35 *Of ‘het verderf ziet’. **13:36** *Lett.: ‘generatie’. #Of ‘de wil van’. △Lett.: ‘gaan slapen’. **13:44, 47** *Zie App. A5. **13:46** *Zie Woordenlijst.

als een licht voor de heidenen,*
zodat je redding zou brengen tot
de uiteinden van de aarde.”’[a]
48 Toen de heidenen* dat hoor-
den, waren ze blij en begonnen ze
het woord van Jehovah# te prij-
zen. En iedereen die de goede in-
stelling voor het eeuwige leven
had, werd een gelovige. **49** Bo-
vendien werd het woord van Je-
hovah# in het hele land verspreid.
50 Maar de Joden stookten de
vrome vrouwen uit de hogere krin-
gen op en ook de vooraanstaan-
de mannen van de stad. Ze zorg-
den ervoor dat er vervolging[b]
tegen Paulus en Barnabas ont-
stond en joegen hen het gebied
uit. **51** Maar zij schudden het
stof van hun voeten tegen hen af
en gingen naar Ikonium.[c] **52** En
de discipelen bleven vervuld met
vreugde[d] en heilige geest.

14 In Ikonium gingen ze sa-
men de synagoge van de
Joden binnen. Ze spraken er op
zo’n manier dat een grote groep
Joden en Grieken gelovig werd.
2 Maar de Joden die niet gingen
geloven, stookten de heidenen*
op en zorgden ervoor dat die
een hekel aan de broeders kre-
gen.[e] **3** Daarom bleven ze daar
langere tijd en spraken vrijmoe-
dig met autoriteit afkomstig van
Jehovah,# die van het woord van
zijn onverdiende goedheid ge-
tuigde door hen tekenen en won-
deren te laten doen.[f] **4** Maar de
mensen van de stad raakten ver-
deeld: sommigen waren voor de
Joden en anderen voor de apos-
telen. **5** Zowel de heidenen* als
de Joden en hun leiders smeed-
den plannen om hen te mishan-
delen en te stenigen.[g] **6** Toen
ze dat te horen kregen, vlucht-
ten ze naar de steden Lystra en
Derbe in Lykaonië, en het ge-
bied eromheen.[a] **7** Daar gingen
ze verder met het bekendmaken
van het goede nieuws.
8 In Lystra was een man die
verlamd was aan zijn voeten. Hij
was van zijn geboorte af kreupel
en had nog nooit gelopen. **9** De
man zat te luisteren terwijl Pau-
lus aan het woord was. Paulus
keek hem oplettend aan, zag dat
hij het geloof had om beter ge-
maakt te worden[b] **10** en zei met
luide stem: ‘Ga op je voeten staan.’
De man sprong overeind en begon
te lopen.[c] **11** Toen de menigte
zag wat Paulus had gedaan, riepen
ze in het Lykaonisch: ‘De goden
zijn als mensen geworden en naar
ons afgedaald!’[d] **12** En ze noem-
den Barnabas Zeus, maar Pau-
lus Hermes, omdat hij het woord
voerde. **13** De priester van Zeus,
wiens tempel bij de ingang van de
stad lag, bracht stieren en kran-
sen naar de poorten en wilde sa-
men met de menigte slachtoffers
brengen.
14 Toen de apostelen Bar-
nabas en Paulus dat hoorden,
scheurden ze hun kleren. Ze
sprongen tussen de mensen en rie-
pen: **15** ‘Mannen, waarom doen
jullie dit? Ook wij zijn mensen
en we hebben dezelfde zwakheden
als jullie.[e] We maken jullie het goe-
de nieuws juist bekend in de hoop
dat jullie deze zinloze dingen de
rug toekeren en de levende God
gaan aanbidden, die de hemel, de
aarde en de zee heeft gemaakt,
en alles wat daarin is.[f] **16** In het
verleden heeft hij alle volken toe-
gestaan hun eigen weg te gaan.[g]
17 Toch heeft hij duidelijk ge-
tuigenis van zichzelf gegeven[h]
door goed te doen: hij heeft jul-
lie regen uit de hemel en vrucht-
bare seizoenen gegeven,[i] hij heeft
jullie voedsel in overvloed ge-
geven en een hart vol vrolijkheid.’[j]
18 Zelfs met die woorden kon-
den ze nog maar net voorkomen
dat de menigte slachtoffers aan
ze bracht.

13:47 *Of ‘volken’. Zie Woordenlijst. **13:48; 14:5** *Zie Woordenlijst. **13:48, 49; 14:3** #Zie App. A5. **14:2** *Of ‘zielen van de mensen uit de volken’. Zie Woordenlijst.

HFST. 13
a Jes 49:6; Han 1:8
b Mt 23:34; Han 14:2, 19; Han 17:5
c Mt 10:14; Lu 9:5
d Mt 5:12

HFST. 14
e Han 13:45
f Han 19:11; Heb 2:3, 4
g Han 14:19

2de kolom
a Mt 10:23
b Mt 9:28
c Jes 35:6
d Han 28:3-6
e Han 10:25, 26
f Ex 20:11; Ps 146:6
g Han 17:30
h Han 17:26, 27; Ro 1:20
i Ps 147:8; Jer 5:24; Mt 5:45
j Ps 145:16

19 Toen kwamen er Joden uit
Antiochië en Ikonium, die de men-
sen ompraatten.[a] Ze stenigden
Paulus en sleepten hem de stad
uit, in de veronderstelling dat hij
dood was.[b] **20** Maar toen de dis-
cipelen om hem heen kwamen
staan, kwam hij overeind en ging
de stad binnen. De volgende dag
vertrok hij met Barnabas naar
Derbe.[c] **21** Nadat ze het goede
nieuws in die stad hadden gepre-
dikt en heel wat discipelen had-
den gemaakt, gingen ze terug
naar Lystra, Ikonium en Antio-
chië. **22** Daar spraken ze de dis-
cipelen* moed in,[d] en ze spoorden
hen aan in het geloof te blijven.
Ze zeiden: ‘We moeten door veel
moeilijkheden heen om Gods Ko-
ninkrijk binnen te gaan.’[e] **23** Bo-
vendien stelden ze in elke ge-
meente ouderlingen voor hen
aan,[f] terwijl ze baden en vastten,[g]
en ze vertrouwden hen toe aan Je-
hovah,* in wie ze waren gaan ge-
loven.
24 Daarna reisden ze door Pi-
sidië en kwamen in Pamfylië,[h]
25 en nadat ze het woord in
Perge hadden verkondigd, gin-
gen ze naar Attalia. **26** Vandaar
voeren ze naar Antiochië, waar ze
aan de onverdiende goedheid van
God waren toevertrouwd voor het
werk dat ze nu hadden voltooid.[i]
27 Na hun aankomst riepen
ze de gemeente bij elkaar en ver-
telden wat God allemaal via hen
had gedaan, en dat hij voor de
heidenen* de deur naar het ge-
loof had geopend.[j] **28** Ze ble-
ven nog een hele tijd bij de dis-
cipelen.

15 Er kwamen mannen uit Ju-
dea, die de broeders be-
gonnen te leren: ‘Als jullie je niet
laten besnijden naar het gebruik
van Mozes,[k] kunnen jullie niet
worden gered.’ **2** Maar nadat er
heel wat onenigheid en discussie
was ontstaan tussen hen en Pau-
lus en Barnabas, werden er rege-
lingen getroffen om Paulus, Bar-
nabas en enkele anderen naar de
apostelen en ouderlingen in Je-
ruzalem[a] te laten gaan om de
kwestie voor te leggen.
3 Nadat de gemeente een eind
met hen mee was gegaan, reisden
de mannen verder door Fenicië en
Samaria. Ze vertelden uitgebreid
over de bekering van de heide-
nen,* wat tot grote vreugde onder
alle broeders leidde. **4** Bij hun
aankomst in Jeruzalem werden ze
verwelkomd door de gemeente, de
apostelen en de ouderlingen, en
ze vertelden wat God allemaal via
hen had gedaan. **5** Maar enkele
leden van de partij* van de fari-
zeeën die gelovigen waren gewor-
den, stonden van hun zitplaats
op en zeiden: ‘Ze moeten besne-
den worden en opdracht krijgen
zich aan de wet van Mozes te hou-
den.’[b]
6 De apostelen en de ouderlin-
gen kwamen bij elkaar om deze
kwestie te bespreken. **7** Na een
lange, hevige discussie# stond Pe-
trus op en zei tegen ze: ‘Man-
nen, broeders, jullie weten heel
goed dat God mij al in het begin
uit jullie midden heeft uitgekozen,
zodat heidenen* uit mijn mond
het woord van het goede nieuws
zouden horen en geloven.[c] **8** En
God, die het hart kent,[d] heeft
getuigenis afgelegd door hun de
heilige geest te geven,[e] net zo-
als hij die aan ons heeft gegeven.
9 En hij heeft geen enkel on-
derscheid gemaakt tussen ons en
hen,[f] maar hij heeft hun hart
door geloof gereinigd.[g] **10** Waar-
om stellen jullie God dan nu op
de proef door een juk* op de nek
van de discipelen te leggen[h] dat
onze voorvaders en wijzelf niet
konden dragen?[i] **11** Nee, wij ge-
loven dat we op dezelfde ma-
nier als zij worden gered,[j] dankzij

HFST. 14
a Han 17:13
b 2Kor 11:25
c Han 16:1
d Han 11:22, 23
e Mt 10:38; Jo 15:19; Ro 8:17; 1Th 3:4
f Tit 1:5
g Han 13:2, 3
h Han 13:13
i Han 13:1, 2
j Han 11:18

HFST. 15
k Ge 17:9, 10; Ex 12:48; Le 12:2, 3

2de kolom
a Ga 2:1
b Ex 12:48; Han 11:2, 3
c Han 10:34, 35; Han 11:16, 17
d 1Kr 28:9; Jer 11:20
e Han 10:44, 45; Han 11:15
f Ga 3:28
g Ga 2:15, 16; 1Pe 1:22
h Ga 5:1
i Ga 3:10
j Mt 20:28

14:22 *Of ‘zielen van de discipelen’. **14:23** *Zie App. A5. **14:27; 15:3, 7, 10** *Zie Woordenlijst.

15:5 *Of ‘sekte’. **15:7** #Of ‘na veel geredetwist’.

de onverdiende goedheid van de Heer Jezus.’[a]

12 Toen werd de hele groep stil, en ze luisterden naar Barnabas en Paulus, die vertelden over alle tekenen en wonderen die God via hen onder de heidenen* had gedaan. **13** Nadat ze waren uitgesproken, zei Jakobus: ‘Mannen, broeders, luister. **14** Simeon[b] heeft uitgebreid verteld hoe God voor het eerst zijn aandacht op de heidenen* heeft gericht om uit hen een volk voor zijn naam te vormen.[c] **15** Dat klopt met de woorden van de Profeten, zoals er geschreven staat: **16** “Hierna zal ik terugkomen en de ingestorte tent* van David weer oprichten. Ik zal de puinhopen herbouwen en de tent herstellen, **17** zodat de mensen die overblijven Jehovah* oprecht gaan zoeken, samen met mensen uit alle volken, mensen die naar mijn naam zijn genoemd, zegt Jehovah,* die deze dingen doet,[d] **18** die sinds de oudheid bekend zijn.”[e] **19** Het is dan ook mijn beslissing# om het de heidenen* die zich tot God bekeren niet moeilijk te maken,[f] **20** maar hun te schrijven dat ze zich moeten onthouden van dingen die door afgoden zijn verontreinigd,[g] van seksuele immoraliteit,*[h] van verstikt vlees# en van bloed.[i] **21** Want sinds de oudheid zijn er in stad na stad mensen geweest die Mozes prediken, omdat hij elke sabbat in de synagogen wordt voorgelezen.’[j]

22 Toen besloten de apostelen en de ouderlingen, samen met de hele gemeente, mannen uit hun midden te kiezen en die met Paulus en Barnabas naar Antiochië te sturen. Ze stuurden Judas, die Barsabbas werd genoemd, en Silas[a] — mannen die de leiding hadden onder de broeders. **23** Ze gaven hun de volgende brief mee:

‘Van jullie broeders, de apostelen en de ouderlingen, aan de broeders in Antiochië,[b] Syrië en Cilicië die uit de heidense* volken komen: Gegroet! **24** Wij hebben gehoord dat enkelen uit ons midden bij jullie zijn geweest en onrust hebben veroorzaakt door wat ze zeiden.[c] Ze hebben geprobeerd jullie* in verwarring te brengen, terwijl wij hun niets hadden opgedragen. **25** We zijn dan ook tot het unanieme besluit gekomen om mannen uit te kiezen en die samen met onze dierbare Barnabas en Paulus naar jullie toe te sturen, **26** mannen die zich met hart en ziel inzetten voor de naam van onze Heer Jezus Christus.[d] **27** Daarom sturen we Judas en Silas mee, zodat zij dezelfde dingen mondeling kunnen overbrengen.[e] **28** Want de heilige geest[f] en wij hebben besloten jullie geen verdere last op te leggen dan deze noodzakelijke dingen: **29** blijf je onthouden van dingen die aan afgoden zijn geofferd,[g] van bloed,[h] van verstikt vlees#[i] en van seksuele immoraliteit.*[j] Als je je verre houdt van die dingen, zal het goed met je gaan. Wij wensen jullie het beste toe!’△

30 Nadat ze de mannen op weg hadden gestuurd, gingen die naar Antiochië. Daar riepen ze de hele groep bij elkaar en gaven hun de brief. **31** Ze lazen die en waren blij met de bemoedigende inhoud. **32** Judas en Silas, die zelf ook profeten waren, hielden heel wat toespraken om de broeders op te bouwen en te sterken.[k] **33** Ze bleven daar een tijdje, waarna de broeders hun een goede terugreis wensten naar degenen die hen hadden gestuurd.

15:12, 14, 19, 23 *Zie Woordenlijst. **15:16** *Of ‘hut’, ‘huis’. **15:17** *Zie App. A5. **15:19** #Of ‘mening’. **15:20, 29** *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **15:20, 29** #Of ‘wat is gedood zonder het te laten uitbloeden’.

15:24 *Of ‘jullie ziel’. **15:29** △Of ‘we wensen jullie een goede gezondheid toe’, ‘vaarwel’.

HFST. 15
- a Jes 53:11; Jo 1:17
- b Mt 10:2; Han 11:13; 2Pe 1:1
- c 1Pe 2:9, 10
- d Am 9:11, 12
- e Jes 45:21
- f Han 15:10
- g Ge 35:2; Ex 20:3; 1Kor 10:14
- h 1Kor 6:9, 10; Kol 3:5; 1Th 4:3
- i Ge 9:4; Le 3:17; Le 7:26; Le 17:10, 13; Le 19:26; De 12:23; De 15:23; 1Sa 14:32, 33
- j Han 13:15; 2Kor 3:15

2de kolom
- a 1Th 1:1; 1Pe 5:12
- b Han 11:26
- c Han 15:1
- d Han 13:50; 1Kor 15:30, 31; 2Kor 11:23-26
- e Han 16:4
- f Jo 16:13; Han 5:32
- g Ge 35:2; Ex 20:3; Ex 34:15; 1Kor 10:14
- h Ge 9:4; Le 3:17; Le 7:26; Le 17:10; De 12:16, 23; 1Sa 14:32, 33
- i Le 17:13
- j Ge 39:7-9; 1Kor 6:9, 10; Ef 5:5; Kol 3:5; 1Th 4:3
- k Han 18:23

34 *— **35** Maar Paulus en Barnabas bleven in Antiochië. Ze gaven daar onderwijs en maakten samen met veel anderen het goede nieuws van het woord van Jehovah* bekend.

36 Na een aantal dagen zei Paulus tegen Barnabas: ‘Laten we nu# teruggaan en de broeders bezoeken in alle steden waar we Jehovah’s* woord hebben verkondigd, om te kijken hoe het met ze gaat.’[a] **37** Barnabas was vastbesloten om Johannes, die Markus[b] werd genoemd, mee te nemen. **38** Maar Paulus vond het geen goed idee om hem mee te nemen, omdat hij hen in Pamfylië had verlaten en niet met hen was meegegaan voor het werk.[c] **39** Ze kregen daarover een hoogoplopende ruzie en gingen uit elkaar. Barnabas[d] nam Markus mee en ging per schip naar Cyprus. **40** Paulus koos Silas uit en vertrok, nadat de broeders hem aan de onverdiende goedheid van Jehovah* hadden toevertrouwd.[e] **41** Hij reisde door Syrië en Cilicië, waar hij de gemeenten sterkte.

16

Hij kwam in Derbe en ook in Lystra.[f] Daar was een discipel die Timotheüs[g] heette. Zijn moeder was een gelovige Joodse vrouw maar hij had een Griekse vader. **2** Er werd positief over hem gesproken door de broeders in Lystra en Ikonium. **3** Paulus wilde graag dat Timotheüs met hem meeging. Maar eerst besneed hij hem ter wille van de Joden in die plaatsen,[h] want iedereen wist dat zijn vader een Griek was. **4** Terwijl ze verder reisden door de steden, brachten ze de richtlijnen over die waren opgesteld door de apostelen en ouderlingen in Jeruzalem en waaraan iedereen zich moest houden.[i] **5** Daardoor werden de gemeenten steeds sterker in het geloof en hun aantal nam van dag tot dag toe.

6 Ze reisden verder door Frygië en het gebied van Galatië,[a] omdat de heilige geest hun verboden had het woord in Asia bekend te maken. **7** Toen ze bij Mysië kwamen, probeerden ze naar Bithynië[b] te gaan, maar de geest van Jezus stond hun dat niet toe. **8** Daarom gingen ze Mysië voorbij* en reisden ze verder naar Troas. **9** ’s Nachts kreeg Paulus een visioen: er stond een Macedoniër, die hem dringend vroeg: ‘Kom over naar Macedonië en help ons.’ **10** Nadat hij het visioen had gezien, wilden we meteen naar Macedonië vertrekken, omdat we de conclusie trokken dat God ons had geroepen om het goede nieuws bekend te maken aan de mensen daar.

11 We voeren dus van Troas weg en zetten rechtstreeks koers naar Samothrace. De volgende dag gingen we naar Neapolis **12** en vandaar naar Filippi,[c] een kolonie die de belangrijkste stad van het district Macedonië is. In die stad bleven we een aantal dagen. **13** Op de sabbat gingen we de poort uit naar een plek langs een rivier waarvan we vermoedden dat het een gebedsplaats was. We gingen daar zitten en spraken de vrouwen aan die bij elkaar waren gekomen. **14** Een vrouw die Lydia heette, luisterde. Ze was een purperverkoopster uit de stad Thyatira[d] die God aanbad. Jehovah* opende haar hart zodat ze vol aandacht was voor wat Paulus vertelde. **15** Toen zij en haar huisgenoten gedoopt waren,[e] drong ze aan: ‘Als jullie vinden dat ik Jehovah* trouw ben, kom dan mee naar mijn huis en blijf daar.’ En ze dwong ons er gewoon toe.

16 Toen we op een keer weer onderweg waren naar de gebedsplaats, kwam een dienstmeisje

---

15:34 *Zie App. A3. **15:35, 36, 40; 16:14, 15** *Zie App. A5. **15:36** #Of mogelijk ‘in elk geval’.

16:8 *Of ‘reisden ze door Mysië’.

HFST. 15
a 2Kor 11:28
b Han 13:4, 5; Kol 4:10; 2Ti 4:11
c Han 13:13
d Han 4:36, 37
e Han 14:26

HFST. 16
f Han 14:5-7; 2Ti 3:11
g Han 19:22; Ro 16:21; 1Kor 4:17; 1Th 3:2; 1Ti 1:2
h 1Kor 9:20
i Han 15:28, 29

2de kolom
a Han 18:23
b 1Pe 1:1
c Fil 1:1
d Opb 1:11
e Han 16:33; Han 18:8

ons tegemoet. Ze had een de-
mon die haar in staat stelde de
toekomst te voorspellen,[a] en met
haar waarzeggerij* verdiende ze
veel geld voor haar meesters.
17 Het meisje bleef achter Pau-
lus en ons aan lopen, terwijl ze
riep: ‘Deze mensen zijn slaven
van de allerhoogste God[b] en ze
vertellen hoe jullie gered kunnen
worden!’* **18** Daar ging ze da-
gen achter elkaar mee door. Uit-
eindelijk kreeg Paulus er genoeg
van. Hij draaide zich om en zei
tegen de geest: ‘Ik beveel je in de
naam van Jezus Christus om uit
haar te gaan.’ En de geest ging
meteen uit haar.[c]
19 Toen haar meesters zagen
dat hun bron van inkomsten ver-
dwenen was,[d] grepen ze Paulus
en Silas en sleepten hen naar het
marktplein, naar de bestuurders.[e]
20 Ze leidden hen voor de ma-
gistraten en zeiden: ‘Deze mensen
veroorzaken opschudding in onze
stad.[f] Het zijn Joden, **21** en ze
verkondigen gebruiken die wij als
Romeinen niet mogen overnemen
of volgen.’ **22** De hele menigte
keerde zich tegen hen, waarna de
magistraten hun de kleren van het
lijf lieten scheuren en opdracht
gaven hun stokslagen te geven.[g]
23 Nadat ze een flink aantal sla-
gen hadden gekregen, werden ze
in de gevangenis gegooid. De be-
waker kreeg opdracht hen streng
te bewaken[h] **24** en vanwege dat
bevel zette hij ze in het binnenste
deel van de gevangenis en sloot
hij hun voeten in het blok.
25 Rond middernacht waren
Paulus en Silas aan het bidden
en ze loofden God met liederen.[i]
De andere gevangenen luisterden
naar hen. **26** Plotseling kwam er
een grote aardbeving, zodat de
gevangenis op haar fundamenten
schudde. Meteen gingen alle deu-
ren open en bij iedereen raakten
de boeien los.[j] **27** Toen de be-
waker wakker werd en zag dat de
deuren van de gevangenis open-
stonden, trok hij zijn zwaard
en wilde hij zichzelf om het le-
ven brengen, omdat hij dacht dat
de gevangenen ontsnapt waren.[a]
28 Maar Paulus riep met luide
stem: ‘Doe jezelf niets aan, want
we zijn allemaal nog hier!’ **29** De
bewaker vroeg om licht, haast-
te zich naar binnen en viel be-
vend voor Paulus en Silas neer.
30 Hij bracht ze naar buiten en
zei: ‘Heren, wat moet ik doen
om gered te worden?’ **31** Ze zei-
den: ‘Geloof in de Heer Jezus en
jij en je huisgenoten zullen ge-
red worden.’[b] **32** Toen maakten
ze het woord van Jehovah* be-
kend aan hem en aan iedereen
die in zijn huis was. **33** Terwijl
het nog nacht was, nam hij ze mee
en maakte hun wonden schoon.
Daarna werden hij en iedereen in
zijn huis zonder uitstel gedoopt.[c]
34 Hij bracht ze naar zijn huis en
dekte de tafel voor ze. Hij en zijn
huisgenoten waren heel blij dat
hij in God was gaan geloven.
35 Toen het dag werd, stuur-
den de magistraten beambten met
de boodschap: ‘Laat die men-
sen vrij.’ **36** De bewaker gaf aan
Paulus het bericht door: ‘De ma-
gistraten hebben mannen ge-
stuurd om jullie vrij te laten, dus
jullie kunnen gaan. Ga in vrede.’
37 Maar Paulus antwoordde: ‘Ze
hebben ons in het openbaar en
zonder vorm van proces gegeseld
en ons in de gevangenis gegooid,
terwijl we Romeinen zijn.[d] En nu
zetten ze ons er in het geheim
uit? Geen sprake van! Laat ze zelf
maar komen om ons uitgeleide te
doen.’ **38** De beambten brachten
die woorden over aan de magis-
traten. Die werden bang toen ze
hoorden dat de mannen Romei-
nen waren.[e] **39** Ze kwamen zich
dus bij hen verontschuldigen, en
nadat ze hun uitgeleide hadden

16:16 *Of ‘kunst van het voorspellen’.
16:17 *Lett.: ‘de weg van redding’.
16:32 *Zie App. A5.

HFST. 16
a Le 19:31, Le 20:6
b Mr 1:23, 24, Lu 4:41
c Mt 17:18, Mr 1:25, 26, Mr 1:34, Lu 9:1, Lu 10:17
d Han 19:24, 25
e Mt 10:18
f Han 17:6
g 1Th 2:2
h Lu 21:12
i Ef 5:19, Kol 3:16
j Han 5:18-20, Han 12:7

2de kolom
a Han 12:18, 19
b Jo 3:16, Jo 6:47
c Han 8:12
d Han 22:25, Han 23:27
e Han 22:27-29

gedaan, vroegen ze hun uit de
stad weg te gaan. **40** Maar toen
ze de gevangenis hadden verlaten,
gingen ze naar het huis van Ly-
dia, waar ze de broeders aantrof-
fen. Ze bouwden hen op[a] en ver-
trokken.

17 Via Amfipolis en Apollonia
reisden ze naar Thessaloni-
ka,[b] waar de Joden een synagoge
hadden. **2** Paulus ging ernaar-
toe, zoals zijn gewoonte was,[c] en
drie sabbatten achter elkaar rede-
neerde hij met hen aan de hand
van de Schrift.[d] **3** Hij gaf uitleg
en bewees door middel van ver-
wijzingen dat de Christus moest
lijden[e] en uit de dood moest op-
staan,[f] en hij zei: ‘Deze Jezus,
over wie ik tot jullie predik,
is de Christus.’ **4** Daardoor wer-
den sommigen van hen gelovigen
en sloten zich bij Paulus en Si-
las aan,[g] en dat gold ook voor een
groot aantal Grieken die God aan-
baden en heel wat vooraanstaan-
de vrouwen.

5 Maar de Joden werden ja-
loers.[h] Ze verzamelden een aantal
slechte mannen die op het markt-
plein rondhingen, brachten een
menigte op de been en zorgden
voor grote onrust in de stad. Ze
bestormden het huis van Jason
omdat ze Paulus en Silas voor
de mensenmenigte wilden bren-
gen. **6** Toen ze hen niet vonden,
sleepten ze Jason en een aantal
andere broeders naar de stads-
bestuurders, en ze schreeuwden:
‘Deze mensen, die de bewoonde
aarde op zijn kop hebben gezet,*
zijn nu ook hier,[i] **7** en Jason
heeft ze als zijn gasten ontvan-
gen. Al die mensen overtreden
de geboden van caesar door te
zeggen dat er een andere koning
is, Jezus.’[j] **8** Toen de menigte
en de stadsbestuurders dat hoor-
den, werden ze ongerust. **9** Na-
dat ze Jason en de anderen een
borgsom hadden laten betalen,
lieten ze hen gaan.

10 De broeders stuurden Pau-
lus en Silas diezelfde nacht nog
naar Berea. Toen ze daar waren
aangekomen, gingen ze naar de
synagoge van de Joden. **11** Die
hadden een betere instelling*
dan die in Thessalonika, want
ze aanvaardden het woord heel
bereidwillig en ze bestudeerden
dagelijks de Schrift om te zien
of het echt zo was. **12** Velen
van hen werden dan ook gelovi-
gen, en hetzelfde gold voor heel
wat vooraanstaande Griekse vrou-
wen en sommigen van de man-
nen. **13** Maar toen de Joden uit
Thessalonika hoorden dat Paulus
het woord van God ook in Be-
rea verkondigde, kwamen ze daar-
naartoe om het volk op te sto-
ken en in verwarring te brengen.[a]
14 De broeders stuurden Paulus
meteen naar de kust,[b] maar Si-
las en Timotheüs bleven achter.
15 Degenen die Paulus begeleid-
den, brachten hem naar Athene
en keerden terug met de bood-
schap dat Silas en Timotheüs[c]
zo snel mogelijk naar Paulus toe
moesten komen.

16 Terwijl Paulus in Athene op
hen wachtte, begon hij zich te er-
geren* aan de vele afgodsbeelden
die hij in de stad zag. **17** Daar-
om ging hij in de synagoge re-
deneren met de Joden en ande-
ren die God aanbaden. Ook ging
hij elke dag naar het marktplein
om te redeneren met degenen die
daar toevallig waren. **18** Enke-
le epicurische en stoïsche filoso-
fen gingen met hem in discussie.
Sommigen zeiden: ‘Wat zou die
praatjesmaker toch willen vertel-
len?’ Anderen zeiden: ‘Hij schijnt
een verkondiger van vreemde go-
den te zijn.’ Dat was omdat hij
het goede nieuws over Jezus

17:6 *Of ‘in de hele wereld problemen hebben veroorzaakt’.

17:11 *Of ‘waren edeler van geest’.
17:16 *Lett.: ‘werd zijn geest in hem geprikkeld’.

HFST. 16
a 2Kor 1:3, 4

HFST. 17
b 1Th 2:1
c Han 9:19, 20; Han 13:13, 14; Han 14:1; Han 18:4
d Han 18:19
e Ps 22:7; Ps 34:20; Ps 69:21; Ps 118:22; Jes 50:6; Jes 53:3, 5
f Ps 16:10; Lu 24:45, 46
g Han 15:22, 40
h Han 13:45
i Han 16:19-21
j Lu 23:1, 2; Jo 19:12

2de kolom
a Han 14:2, 19
b Mt 10:23
c Han 16:1, 2; 1Th 3:2

en de opstanding bekendmaakte.[a] **19** Ze namen hem daarom mee naar de Areopagus en vroegen hem: ‘Mogen we weten wat die nieuwe leer is waar u het over hebt? **20** Want u begint over een aantal dingen die ons vreemd in de oren klinken en we willen graag weten wat die dingen betekenen.’ **21** Nu was het zo dat alle Atheners en de vreemdelingen die daar waren,* in hun vrije tijd niets anders deden dan iets nieuws vertellen of ernaar luisteren. **22** Paulus ging midden op de Areopagus[b] staan en zei:

‘Mannen van Athene, ik zie aan alles dat jullie blijkbaar meer ontzag voor de goden hebben* dan anderen.[c] **23** Toen ik bijvoorbeeld rondliep en jullie heiligdommen* bekeek, zag ik zelfs een altaar met het opschrift: “Aan een onbekende God”. Wat jullie aanbidden zonder het te kennen, dat maak ik jullie bekend. **24** De God die de wereld heeft gemaakt en alles wat daarin is, die Heer is van hemel en aarde,[d] woont niet in tempels die door mensen gebouwd zijn.[e] **25** Hij wordt ook niet door mensenhanden verzorgd,[f] alsof hij iets nodig heeft, want hijzelf geeft aan iedereen leven en adem[g] en alle dingen. **26** En hij heeft uit één mens[h] alle volken gemaakt om het hele aardoppervlak te bewonen.[i] Ook heeft hij tijdperken en de grenzen van het woongebied van mensen bepaald.[j] **27** God wilde namelijk dat ze hem zouden zoeken, dat ze naar hem zouden tasten en hem ook echt zouden vinden,[k] hoewel hij eigenlijk niet ver is van elk van ons. **28** Want dankzij hem leven we, bewegen we en bestaan we, zoals ook sommigen van jullie eigen dichters hebben gezegd: “Want wij zijn ook zijn kinderen.”*

29 Omdat we Gods kinderen* zijn,[a] moeten we niet denken dat het Goddelijk Wezen op goud of zilver of steen lijkt, op een beeld dat het resultaat is van de vaardigheden en ideeën van mensen.[b] **30** Het is waar dat God in het verleden zo’n onwetendheid door de vingers heeft gezien,[c] maar nu maakt hij overal aan alle mensen bekend dat ze berouw moeten hebben. **31** Want hij heeft een dag vastgesteld waarop hij van plan is de bewoonde aarde rechtvaardig te oordelen[d] door een man die hij heeft aangesteld. En hij heeft iedereen een garantie daarvoor gegeven door hem uit de dood op te wekken.’[e]

32 Toen ze over een opstanding van de doden hoorden, begonnen sommigen te spotten,[f] terwijl anderen zeiden: ‘We zullen u hier nog weleens over horen.’ **33** Paulus vertrok dus, **34** maar sommige mannen sloten zich bij hem aan en werden gelovigen, onder wie Dionysius, een rechter aan het gerechtshof van de Areopagus. Er was ook een vrouw bij die Damaris heette, en nog een aantal anderen.

18 Hierna vertrok hij uit Athene en ging naar Korinthe. **2** Daar ontmoette hij een Jood uit Pontus die Aquila[g] heette. Hij en zijn vrouw Priskilla waren kort daarvoor uit Italië gekomen omdat Claudius alle Joden had bevolen Rome te verlaten. Hij ging dus naar ze toe **3** en omdat hij net als zij tentenmaker van beroep was, ging hij bij ze wonen en werkte hij met ze samen.[h] **4** Elke sabbat[i] hield hij een toespraak* in de synagoge[j] en overtuigde hij Joden en Grieken.

5 Toen Silas[k] en Timotheüs[l] uit Macedonië waren gekomen, ging Paulus zich helemaal op het woord richten door de Joden getuigenis te geven om te be-

---

17:21 * Of ‘op bezoek waren’. **17:22** * Of ‘godsdienstiger zijn’. **17:23** * Of ‘voorwerpen van verering’. **17:28, 29** * Of ‘nageslacht’.

18:4 * Of ‘redeneerde hij met hen’.

HFST. 17
a Jo 5:28, 29; Jo 11:25; 1Kor 15:12
b Han 17:33, 34
c Han 17:16
d Ps 146:6
e 1Kon 8:27
f Ps 50:12
g Jes 42:5
h Ge 5:2
i Ge 1:28
j De 2:5, 19; De 32:8; Ps 74:17
k De 4:29; Ps 145:18; Ro 1:20

2de kolom
a Ge 1:27
b De 5:8; Jes 37:19; Jes 40:18-20; Jes 46:5
c Ef 4:17, 18
d Ps 96:13; Ps 98:9; Jo 5:22; Han 10:42
e Jo 11:25; Han 2:24; Han 13:32, 33
f 1Kor 1:23

HFST. 18
g Han 18:24, 26; 1Kor 16:19; 2Ti 4:19
h Han 20:34; 1Kor 4:11, 12; 1Kor 9:15; 1Th 2:9; 2Th 3:8, 10
i Han 17:2
j Mt 4:23
k Han 15:27; Han 17:14
l Han 16:1, 2; 1Th 3:6

wijzen dat Jezus de Christus is.[a]
6 Maar ze bleven zich tegen hem
verzetten en spottend spreken.
Daarom schudde hij zijn kleren
uit[b] en zei tegen ze: ‘Laat jullie
bloed op je eigen hoofd neer-
komen.[c] Ik ben rein.[d] Vanaf nu ga
ik naar de heidenen.’*[e] **7** Hij ver-
trok daarvandaan* en ging naar
het huis van een man die Titius
Justus heette, een aanbidder van
God. Zijn huis stond naast de sy-
nagoge. **8** Crispus,[f] de bestuur-
der van de synagoge, ging in de
Heer geloven, net als al zijn huis-
genoten. En veel Korinthiërs die
luisterden, gingen geloven en wer-
den gedoopt. **9** Bovendien zei de
Heer ’s nachts in een visioen
tegen Paulus: ‘Wees niet bang,
maar blijf spreken en zwijg niet,
10 want ik ben met je.[g] Niemand
zal je aanvallen en je kwaad doen,
want ik heb veel mensen in deze
stad.’ **11** Daarom bleef hij daar
anderhalf jaar, terwijl hij hun het
woord van God onderwees.

12 Toen Gallio proconsul* van
Achaje was, keerden de Joden
zich gezamenlijk tegen Paulus
en brachten hem naar de rech-
terstoel. **13** Ze zeiden: ‘Deze
man haalt mensen over om God
te aanbidden op een manier die
in strijd is met de wet.’ **14** Maar
nog voordat Paulus iets kon zeg-
gen, zei Gallio tegen de Joden:
‘Als het echt zou gaan om een
of ander onrecht of een ernstig
misdrijf, o Joden, zou ik reden
hebben om jullie geduldig aan te
horen. **15** Maar als het gaat om
geruzie over woorden, namen en
jullie eigen wet,[h] dan moeten jul-
lie het zelf maar uitzoeken. Over
zulke dingen wil ik geen rech-
ter zijn.’ **16** En hij joeg ze bij de
rechterstoel weg. **17** Toen gre-
pen ze met zijn allen Sosthenes,[i]
de bestuurder van de synagoge,
en ze gaven hem voor de rech-
terstoel een pak slaag. Maar Gal-
lio bemoeide zich er niet mee.

18 Paulus bleef daar nog een
hele tijd. Toen nam hij afscheid
van de broeders en vertrok per
schip om naar Syrië te gaan, sa-
men met Priskilla en Aquila. In
Kenchrea[a] had hij zijn haar kort
laten knippen vanwege een ge-
lofte die hij had gedaan. **19** Ze
kwamen in Efeze aan en daar
liet hij hen achter. Zelf ging hij
naar de synagoge om met de Jo-
den te redeneren.[b] **20** Ze dron-
gen erop aan dat hij langer zou
blijven, maar op dat verzoek ging
hij niet in. **21** Hij nam afscheid
en zei tegen ze: ‘Ik kom weer
bij jullie terug, als Jehovah* het
wil.’ Hij vertrok per schip uit Efe-
ze **22** en ging naar Cesarea. Hij
reisde verder* en groette de ge-
meente, en vervolgens ging hij
naar Antiochië.[c]

23 Nadat hij daar wat tijd had
doorgebracht, vertrok hij en ging
van plaats naar plaats door het
gebied van Galatië en Frygië[d] om
alle discipelen op te bouwen.[e]

24 Intussen arriveerde er in
Efeze een Jood die uit Alexandrië
kwam en Apollos[f] heette. Hij was
een welbespraakt man die veel
wist van de Schrift **25** en die
was onderwezen# in de weg van
Jehovah.* Vurig van geest△ ver-
telde en onderwees hij nauwkeu-
rig over Jezus, hoewel hij al-
leen de doop van Johannes kende.
26 Hij begon vrijmoedig in de sy-
nagoge te spreken. Toen Priskilla
en Aquila[g] hem hoorden, namen
ze hem met zich mee en legden
hem de weg van God nauwkeuri-
ger uit. **27** Omdat hij graag naar
Achaje wilde oversteken, schre-
ven de broeders aan de discipelen
en vroegen hun hem vriendelijk te
ontvangen. Toen hij daar eenmaal

18:6 *Zie Woordenlijst. **18:7** *D.w.z. van de synagoge. **18:12** *Romeinse gouverneur van een provincie. Zie Woordenlijst.

18:21, 25 *Zie App. A5. **18:22** *Blijkbaar naar Jeruzalem. **18:25** #Of ‘mondeling was onderwezen’. △Blijkbaar Gods geest.

HFST. 18
a Han 17:2, 3; Han 28:23
b Mt 10:14
c Ez 33:4
d Han 20:26
e Han 13:46; Han 28:28; Ro 1:16
f 1Kor 1:14
g Mt 28:20
h Han 23:29; Han 25:19
i 1Kor 1:1

2de kolom
a Ro 16:1
b Han 17:2
c Han 15:36
d Han 16:6
e Han 14:21, 22; Han 15:32
f Han 19:1; 1Kor 1:12; 1Kor 3:5, 6
g Ro 16:3; 1Kor 16:19

was aangekomen, was hij een grote hulp voor degenen die dankzij Gods onverdiende goedheid gelovigen waren geworden. **28** Want in het openbaar bewees hij ijverig en grondig dat de Joden ongelijk hadden. Aan de hand van de Schrift liet hij ze zien dat Jezus de Christus is.[a]

19 Terwijl Apollos[b] in Korinthe was, reisde Paulus door het binnenland en kwam in Efeze.[c] Daar trof hij een aantal discipelen aan. **2** Hij vroeg hun: ‘Hebben jullie heilige geest ontvangen toen jullie gelovigen werden?’[d] Ze antwoordden: ‘Nee, we hebben nog nooit gehoord dat er een heilige geest is.’ **3** Toen vroeg hij: ‘Wat voor doop hebben jullie dan gehad?’ Ze zeiden: ‘De doop van Johannes.’[e] **4** Paulus zei: ‘Johannes doopte mensen als een symbool van berouw[f] en zei dat ze moesten geloven in degene die na hem kwam,[g] namelijk in Jezus.’ **5** Nadat ze dat hadden gehoord, lieten ze zich in de naam van de Heer Jezus dopen. **6** Toen Paulus hun de handen oplegde, kwam de heilige geest op hen,[h] en ze gingen in vreemde talen spreken en profeteren.[i] **7** In totaal waren het zo’n 12 mannen.

8 Drie maanden lang ging hij naar de synagoge,[j] waar hij vrijmoedig sprak. Hij hield toespraken en redeneerde met overtuiging over Gods Koninkrijk.[k] **9** Maar toen sommigen koppig weigerden te geloven* en tegenover de menigte negatief over De Weg[l] begonnen te praten, ging hij bij hen vandaan.[m] Hij haalde ook de discipelen bij hen weg en hield dagelijks toespraken in de school van Tyrannus. **10** Dat ging twee jaar lang zo door, zodat alle bewoners van Asia het woord van de Heer hoorden, zowel Joden als Grieken.

11 En God bleef via Paulus buitengewoon grote wonderen* doen.[a] **12** Het was zelfs zo dat doeken en schorten die met zijn lichaam in aanraking waren geweest, naar de zieken werden gebracht.[b] Die werden dan beter en de boze geesten gingen uit hen weg.[c] **13** Ook enkele Joden die rondreisden om demonen uit te drijven, probeerden de naam van de Heer Jezus te gebruiken bij degenen die door boze geesten bezeten waren. Ze zeiden: ‘Ik beveel je dit plechtig bij Jezus, die door Paulus wordt gepredikt.’[d] **14** Er waren ook zeven zonen van een Joodse overpriester, Skeva, die dat deden. **15** Maar de boze geest antwoordde: ‘Ik ken Jezus[e] en ik weet wie Paulus is,[f] maar wie zijn jullie?’ **16** Toen sprong de man met de boze geest op ze af en overmeesterde de een na de ander, zodat ze naakt en gewond uit dat huis wegvluchtten. **17** Zowel de Joden als de Grieken die in Efeze woonden, hoorden ervan. Iedereen werd bang en de naam van de Heer Jezus kreeg steeds meer aanzien. **18** Velen die gelovigen waren geworden, kwamen openlijk hun praktijken bekennen. **19** En heel wat personen die magie hadden bedreven, brachten hun boeken bij elkaar en verbrandden die waar iedereen bij was.[g] Toen ze uitrekenden wat de waarde ervan was, kwamen ze uit op 50.000 zilverstukken. **20** Zo bleef het woord van Jehovah* krachtig toenemen en zegevieren.[h]

21 Na die gebeurtenissen besloot Paulus* om via Macedonië[i] en Achaje naar Jeruzalem te reizen.[j] Hij zei: ‘Nadat ik daar ben geweest, moet ik ook Rome bezoeken.’[k] **22** Hij stuurde dus twee van zijn medewerkers, Timotheüs[l]

HFST. 18
a De 18:15, Ps 16:10, Jes 7:14, Mi 5:2

HFST. 19
b Han 18:24, 1Kor 3:5, 6
c 1Kor 16:8, 9
d Han 2:38
e Han 18:24, 25
f Mt 3:11, Mr 1:4
g Jo 1:15, 30
h Han 8:14, 17
i Han 2:1, 4, Han 10:45, 46, 1Kor 12:8, 10
j Han 17:2
k Han 1:3, Han 28:30, 31
l Han 9:1, 2, Han 22:4
m Mt 10:14

2de kolom
a Han 14:3
b Mr 6:56, Han 5:15
c Mt 10:1
d Han 16:18
e Mt 8:28, 29, Mr 1:23, 24, Lu 4:33, 34
f Han 16:16, 17
g De 18:10, 11
h Han 6:7, Han 12:24, Kol 1:6
i 1Kor 16:5
j Han 20:22
k Han 23:11
l Han 16:1, 2

19:9 *Of ‘zich bleven verharden en niet geloofden’.

19:11 *Lett.: ‘krachtige werken’. **19:20** *Zie App. A5. **19:21** *Of ‘nam Paulus zich in de geest voor’.

en Erastus,[a] naar Macedonië,
maar zelf bleef hij nog een tijd-
je in Asia.
23 Rond die tijd ontstond er
een behoorlijke opschudding[b]
naar aanleiding van De Weg.[c]
24 Er was namelijk een zilver-
smid, Demetrius, die zilveren Ar-
temistempeltjes maakte en de am-
bachtslieden veel winst bezorgde.[d]
25 Hij riep hen en anderen die
hetzelfde werk deden bij elkaar
en zei: ‘Mannen, jullie weten heel
goed dat we onze welvaart aan dit
werk te danken hebben. 26 Nu
zien en horen jullie hoe deze Pau-
lus niet alleen in Efeze[e] maar in
bijna heel Asia een grote groep
mensen heeft omgepraat en op
andere gedachten heeft gebracht.
Hij zegt dat goden die door men-
senhanden zijn gemaakt, geen
echte goden zijn.[f] 27 Bovendien
bestaat niet alleen het gevaar
dat onze handel een slechte naam
krijgt, maar ook dat de tempel
van de grote godin Artemis, die
in heel Asia en op de hele be-
woonde aarde wordt aanbeden,
geen aanzien meer heeft en dat de
godin haar grootsheid verliest.’
28 Toen de mannen dat hoorden,
werden ze woedend. Ze begonnen
te schreeuwen: ‘Groot is Artemis
van de Efeziërs!’
29 De hele stad raakte in rep
en roer, en ze stormden met zijn
allen het theater in. Ze sleurden
de Macedoniërs Gajus en Aris-
tarchus,[g] reisgenoten van Paulus,
met zich mee. 30 Paulus wilde
naar binnen gaan en zich tus-
sen de mensen begeven, maar
de discipelen lieten dat niet toe.
31 Ook enkele personen die de
feesten en spelen organiseerden
en die hem vriendelijk gezind wa-
ren, stuurden hem een bericht
met het dringende advies zich niet
in het theater te wagen. 32 In-
tussen riep de een dit en de ander
dat, want de menigte was in ver-
warring en de meesten hadden
geen idee waarom ze bij elkaar
waren gekomen. 33 De mensen
haalden Alexander uit de menigte
omdat hij door de Joden naar vo-
ren werd geschoven. Hij gaf met
zijn hand een teken en wilde zijn
verdediging voor het volk hou-
den. 34 Maar toen ze hem als
een Jood herkenden, begonnen ze
met zijn allen zo’n twee uur lang
te schreeuwen: ‘Groot is Artemis
van de Efeziërs!’
35 Nadat de stadssecretaris de
menigte eindelijk had gekalmeerd,
zei hij: ‘Mannen van Efeze, er is
toch geen mens die niet weet dat
de stad van de Efeziërs de zorg
heeft voor de tempel van de gro-
te Artemis en voor het beeld dat
uit de hemel is gevallen? 36 Daar
is geen discussie over mogelijk,
dus blijf kalm en doe geen over-
haaste dingen. 37 Want de man-
nen die jullie hiernaartoe hebben
gebracht, zijn geen tempelrovers
en ze hebben onze godin niet be-
lasterd. 38 Dus als Demetrius[a]
en de andere ambachtslieden een
aanklacht tegen iemand hebben,
dan zijn daar rechtsdagen en pro-
consuls* voor. Daar kunnen ze
aanklachten tegen elkaar indie-
nen. 39 En als jullie nog meer
willen, dan moet dat in een offi-
ciële volksvergadering worden be-
slist. 40 Want na wat er vandaag
gebeurd is, lopen we echt het ri-
sico om van oproer te worden be-
schuldigd, omdat we geen enke-
le reden kunnen aanvoeren voor
deze samenscholing.’ 41 Nadat
hij dat had gezegd, maakte hij een
eind aan de bijeenkomst.

20 Toen de opschudding voor-
bij was, liet Paulus de dis-
cipelen komen. Hij sprak ze moed
in, nam afscheid van ze en ging op
reis naar Macedonië. 2 Nadat hij
door die streken was getrokken
en veel bemoedigende woorden
tot de discipelen had gesproken,

HFST. 19
a 2Ti 4:20
b 2Kor 1:8
c Han 9:1, 2; Han 19:9; Han 22:4
d Han 16:16
e Ef 1:1
f Han 17:29; 1Kor 8:4
g Han 20:4; Kol 4:10; Flm 23, 24

2de kolom
a Han 19:24

19:38 *Romeinse gouverneur van een provincie. Zie Woordenlijst.

kwam hij in Griekenland. **3** Hij bracht daar drie maanden door, maar toen hij op het punt stond per schip naar Syrië te vertrekken, bleek dat er door de Joden een complot tegen hem werd gesmeed.[a] Daarom besloot hij via Macedonië terug te gaan. **4** Een aantal mannen ging met hem mee: Sopater, de zoon van Pyrrhus uit Berea, Aristarchus[b] en Secundus uit Thessalonika, Gajus uit Derbe, Timotheüs,[c] en Tychikus[d] en Trofimus[e] uit Asia. **5** Die mannen gingen vooruit en wachtten in Troas op ons. **6** Maar wij voeren na het Feest van het Ongezuurde Brood[f] weg uit Filippi en kwamen binnen vijf dagen bij hen in Troas. Daar brachten we zeven dagen door.

7 Op de eerste dag van de week kwamen we bij elkaar voor een maaltijd. Omdat Paulus de volgende dag zou vertrekken, sprak hij de aanwezigen toe. Zijn toespraak duurde tot midden in de nacht. **8** In de bovenkamer waar we bijeengekomen waren, brandden heel wat lampen. **9** Een jonge man die Eutychus heette, zat in het venster en viel in een diepe slaap terwijl Paulus aan het praten was. In zijn slaap viel Eutychus van de derde verdieping* naar beneden. Toen ze hem optilden, bleek hij dood te zijn. **10** Maar Paulus ging naar beneden, liet zich over hem heen vallen en sloeg zijn armen om hem heen.[g] 'Stop met huilen en jammeren,' zei hij, 'want hij leeft.'*[h] **11** Paulus ging terug naar boven, brak het brood en begon te eten. Hij praatte nog een hele tijd met ze, tot het dag werd, en toen vertrok hij. **12** De aanwezigen namen de jongen levend en wel mee en voelden zich bijzonder getroost.

13 Wij gingen alvast vooruit naar het schip en voeren naar Assus, waar we Paulus aan boord zouden nemen. Zo had hij het met ons afgesproken, want hij wilde daar zelf te voet naartoe gaan. **14** Toen hij zich in Assus weer bij ons aansloot, namen we hem aan boord en gingen naar Mitylene. **15** De volgende dag voeren we daar weg en kwamen we bij Chios. De dag daarna deden we Samos aan en weer een dag later arriveerden we in Milete. **16** Paulus had besloten Efeze voorbij te varen[a] om geen tijd in Asia te hoeven doorbrengen. Hij had namelijk haast omdat hij als het enigszins kon op de dag van het pinksterfeest in Jeruzalem wilde zijn.[b]

17 Maar vanuit Milete stuurde hij een bericht naar Efeze om de ouderlingen van de gemeente naar hem toe te laten komen. **18** Toen ze bij hem waren gekomen, zei hij tegen ze: 'Jullie weten heel goed hoe ik me in jullie midden heb gedragen vanaf de eerste dag dat ik in Asia kwam.[c] **19** Ik heb de Heer met grote nederigheid* als slaaf gediend,[d] met tranen en met beproevingen als gevolg van de complotten van de Joden. **20** En ik heb niet nagelaten om jullie alles te vertellen wat nuttig was* en om jullie in het openbaar en van huis tot huis[e] te onderwijzen.[f] **21** Zowel aan Joden als aan Grieken heb ik grondig getuigenis gegeven over berouw[g] tegenover God en geloof in onze Heer Jezus.[h] **22** En nu ben ik, gebonden in* de geest, op weg naar Jeruzalem, hoewel ik niet weet wat er daar met me zal gebeuren. **23** Ik weet alleen dat de heilige geest me van stad tot stad herhaaldelijk waarschuwt dat me

20:9 *Hier wordt de begane grond meegeteld als verdieping. **20:10** *Of 'zijn ziel is in hem'.

20:19 *Of 'ootmoedigheid van geest'. **20:20** *Of 'wat tot jullie voordeel was'. **20:22** *Of 'verplicht door', 'gedreven door'.

HFST. 20
a Han 23:12, 16; 2Kor 11:23, 26
b Han 27:2
c Han 16:1, 2
d Ef 6:21; Kol 4:7; 2Ti 4:12
e Han 21:29; 2Ti 4:20
f Ex 12:15; Ex 23:15
g 1Kon 17:21, 22; 2Kon 4:32, 34
h Mt 9:23, 24; Jo 11:39, 40; Han 9:39, 40

2de kolom
a Han 18:21
b Han 24:17
c Han 19:9, 10
d 1Kor 15:9; 1Th 2:6
e Han 5:42
f Mt 28:19, 20; 2Ti 4:2
g Mr 1:14, 15
h Lu 24:46, 47

gevangenschap en beproevingen
te wachten staan.[a] **24** Maar ik
hecht geen enkele waarde aan
mijn eigen leven,* als ik mijn
loopbaan en de taak# die ik van de
Heer Jezus heb gekregen, maar
mag voltooien,[b] namelijk om gron-
dig getuigenis te geven van het
goede nieuws over de onverdien-
de goedheid van God.

25 Ik weet dat niemand van
jullie aan wie ik het Konink-
rijk heb bekendgemaakt, mijn ge-
zicht ooit nog zal zien. **26** Daar-
om roep ik jullie vandaag op om
ervan te getuigen dat ik rein ben
van het bloed van alle mensen,[c]
27 want ik heb niet nagelaten om
jullie alle raad van God* te vertel-
len.[d] **28** Let op jezelf[e] en op de
hele kudde, waarover de heilige
geest jullie als opzieners heeft
aangesteld,[f] om de gemeente van
God te hoeden,[g] die hij met het
bloed van zijn eigen Zoon heeft
gekocht.[h] **29** Ik weet dat er na
mijn vertrek onderdrukkende wol-
ven bij jullie zullen binnendrin-
gen,[i] die de kudde niet teder zul-
len behandelen. **30** En uit jullie
eigen midden zullen mannen op-
staan die de waarheid zullen ver-
draaien om de discipelen achter
zich aan te trekken.[j]

31 Blijf daarom wakker en
houd in gedachte dat ik er drie
jaar lang,[k] dag en nacht, niet
mee ben opgehouden elk van jul-
lie onder tranen raad te geven.
32 En nu vertrouw ik jullie aan
God toe en aan het woord van
zijn onverdiende goedheid, dat
jullie kan opbouwen en jullie de
erfenis kan geven met alle gehei-
ligden.[l] **33** Ik heb van niemand
zilver of goud of kleding ver-
langd.[m] **34** Jullie weten dat ik
met deze handen heb voorzien in
mijn eigen levensonderhoud[n] en
in dat van degenen die bij me wa-
ren. **35** Ik heb jullie in alles la-
ten zien dat jullie zo, door hard te
werken,[a] de zwakken moeten on-
dersteunen. En houd in gedachte
wat de Heer Jezus zelf heeft ge-
zegd: "Geven maakt gelukkiger[b]
dan ontvangen."'

36 Toen hij die dingen had
gezegd, knielde hij samen met
alle anderen neer om te bidden.
37 Iedereen barstte in tranen uit
en ze omhelsden Paulus* en kus-
ten hem teder,# **38** want ze wa-
ren erg verdrietig omdat hij had
gezegd dat ze zijn gezicht niet
meer zouden zien.[c] Daarna brach-
ten ze hem naar het schip.

21 Nadat we ons van hen
hadden losgerukt en wa-
ren weggevaren, zetten we recht-
streeks koers naar Kos. De vol-
gende dag gingen we naar Rhodos
en vandaar naar Pa̱tara. **2** We
vonden een schip dat naar Fe-
nicië zou oversteken, gingen aan
boord en voeren weg. **3** We kre-
gen het eiland Cyprus in zicht,
maar lieten het aan de linkerkant*
liggen en voeren door naar Sy-
rië. In Tyrus gingen we aan land,
want daar moest het schip zijn
lading lossen. **4** We gingen op
zoek naar de discipelen en bleven
daar zeven dagen. Maar vanwege
wat de geest had onthuld,* zeiden
ze herhaaldelijk tegen Paulus dat
hij geen voet in Jeruzalem moest
zetten.[d] **5** Toen onze tijd daar
erop zat, vervolgden we onze reis.
Maar iedereen ging met ons mee
tot buiten de stad, ook de vrou-
wen en kinderen. Op het strand
knielden we om te bidden **6** en
namen we afscheid van elkaar.
Daarna gingen wij aan boord van
het schip terwijl zij teruggingen
naar huis.

7 We vervolgden onze zeereis
vanuit Tyrus, en kwamen in Ptole-
ma̱ïs. We begroetten de broeders
en bleven één dag bij ze. **8** De

HFST. 20
a Han 9:15, 16; Han 21:4, 11
b 2Ti 4:7
c Ez 33:8
d Mt 28:19, 20
e 1Ti 4:16
f 1Ti 3:1-7; Tit 1:5-9; Heb 13:17
g Jo 21:15; Ef 4:11; 1Pe 5:2-4
h Mt 26:27, 28; 1Jo 1:7
i Mt 7:15; 2Th 2:3; 2Pe 2:1
j 1Ti 4:1; 2Ti 4:3, 4; 1Jo 2:18, 19
k Han 19:9, 10
l Ef 1:18; Kol 1:12
m 1Sa 12:1, 3; Mt 10:8; 1Kor 9:11, 12; 2Kor 7:2; Tit 1:7
n Han 18:3; 1Kor 4:11, 12; 1Th 2:9

2de kolom
a Ef 4:28; 1Th 4:11, 12; 2Th 3:7, 8
b Sp 19:17; Mt 10:8; Lu 6:38
c Han 20:25

HFST. 21
d Han 21:10-12

20:24 *Of 'ziel'. #Lett.: 'bediening'.
20:27 *Of 'Gods hele voornemen'.
20:37 *Lett.: 'vielen Paulus om de hals'. #Of 'liefdevol'. **21:3** *Of 'bakboord'.
21:4 *Lett.: 'door de geest'.

volgende dag vertrokken we weer
en bereikten we Cesarea. We gin-
gen naar het huis van de evange-
lieprediker Filippus, één van de
zeven mannen,[a] en bleven bij
hem. **9** Hij had vier ongetrouw-
de* dochters die profeteerden.[b]
10 Toen we daar al heel wat da-
gen waren, kwam er uit Judea
een profeet die Agabus[c] heette.
11 Hij kwam naar ons toe en pak-
te de gordel van Paulus, bond
daarmee zijn eigen handen en
voeten vast en zei: 'Dit zegt de
heilige geest: "De man van wie
deze gordel is, zal op dezelfde ma-
nier door de Joden in Jeruzalem
worden vastgebonden,[d] en ze zul-
len hem aan de heidenen* over-
leveren."'[e] **12** Toen we dat hoor-
den, drongen wij en degenen die
daar waren er bij Paulus op
aan niet naar Jeruzalem te gaan.
13 Maar hij antwoordde: 'Waar-
om proberen jullie me met je tra-
nen op andere gedachten te bren-
gen?* Ik ben niet alleen bereid om
me in Jeruzalem te laten vastbin-
den, maar ook om er te sterven
voor de naam van de Heer Jezus.'[f]
14 Toen hij zich niet liet overha-
len, legden we ons erbij neer* en
zeiden: 'Laat de wil van Jehovah#
gebeuren.'

15 Na die dagen maakten we
ons klaar voor de reis en gin-
gen we op weg naar Jeruzalem.
16 Er gingen ook een paar disci-
pelen uit Cesarea met ons mee.
Ze brachten ons naar Mnason
van Cyprus, een van de eerste
discipelen. Bij hem thuis zouden
we te gast zijn. **17** Toen we in
Jeruzalem aankwamen, werden
we door de broeders hartelijk
ontvangen. **18** De volgende dag
ging Paulus met ons naar Jako-
bus,[g] en alle ouderlingen waren
aanwezig. **19** Hij begroette hen
en vertelde uitgebreid wat God
door zijn dienst onder de heide-
nen* had gedaan.

20 Toen ze dat hoorden, loof-
den ze God, maar ze zeiden te-
gen Paulus: 'Broeder, je ziet dat
er onder de Joden duizenden ge-
lovigen zijn, en ze hebben al-
lemaal veel ijver voor de wet.[a]
21 Maar ze hebben horen zeg-
gen dat je alle Joden die onder
de heidenen* wonen, aanzet tot
ontrouw aan Mozes# door hun te
zeggen dat ze hun kinderen niet
moeten besnijden en zich niet
aan de gebruiken moeten hou-
den.[b] **22** Wat moeten we daar-
aan doen? In ieder geval zullen ze
horen van je komst. **23** Doe dus
wat we je opdragen: We hebben
vier mannen die een gelofte heb-
ben afgelegd. **24** Neem ze mee,
laat je samen met hen ceremo-
nieel reinigen en betaal de kos-
ten voor hen, zodat ze hun hoofd
kunnen laten scheren. Dan zal ie-
dereen weten dat de geruchten
over jou niet waar zijn, maar dat
je je goed gedraagt en je aan de
wet houdt.[c] **25** Wat de gelovigen
uit de heidenen* betreft, we heb-
ben hen schriftelijk op de hoogte
gesteld van onze beslissing dat ze
zich ver moeten houden van wat
aan afgoden is geofferd,[d] en ook
van bloed,[e] van verstikt vlees#[f]
en van seksuele immoraliteit.'△[g]

26 De volgende dag nam Pau-
lus de mannen mee en hij liet
zich samen met hen ceremonieel
reinigen.[h] Daarna ging hij de tem-
pel in om te melden wanneer de
dagen voor de ceremoniële reini-
ging zouden aflopen en het offer
voor elk van hen gebracht moest
worden.

27 Toen de zeven dagen bij-
na om waren, zagen de Joden
uit Asia hem in de tempel. Ze
stookten de hele menigte op en

21:9 *Lett.: 'maagdelijke'. **21:11, 19, 21, 25** *Zie Woordenlijst. **21:13** *Of 'mijn hart week te maken'. **21:14** *Lett.: 'werden we stil'. #Zie App. A5.

21:21 #Lett.: 'afval van Mozes leert'. **21:25** #Of 'wat is gedood zonder het te laten uitbloeden'. △Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst.

HFST. 21
a Han 6:3, 5
b Joë 2:28; Han 2:17; 1Kor 11:5
c Han 11:27, 28
d Han 20:22, 23; Han 21:33
e Han 9:15, 16
f Han 20:24; 2Kor 4:10, 11; 2Ti 4:6
g Han 12:17; Han 15:13; Ga 1:19; Ga 2:9; Jak 1:1

2de kolom
a Han 15:1
b Ro 2:28, 29; 1Kor 7:18-20
c 1Kor 9:20
d Ge 35:2; Ex 34:15
e Ge 9:4; Le 3:17; Le 17:10; 1Sa 14:32, 33
f Le 17:13; De 12:23, 24
g Han 15:28, 29; 1Kor 6:9; Kol 3:5; 1Th 4:3; 1Pe 4:3
h 1Kor 9:20

grepen hem. **28** ‘Mannen van Is-
raël, help!’, schreeuwden ze. ‘Dit
is de man die overal en aan ieder-
een een leer bekendmaakt die in-
gaat tegen het volk, tegen onze
wet en tegen deze plaats. En
nu heeft hij ook nog Grieken in
de tempel gebracht en deze hei-
lige plaats ontwijd.’[a] **29** Ze had-
den hem namelijk eerder in de
stad gezien met de Efeziër Tro-
fimus,[b] en ze gingen ervan uit
dat Paulus hem had meegeno-
men naar de tempel. **30** De hele
stad raakte in rep en roer, en
van alle kanten kwamen er men-
sen aanrennen. Ze grepen Pau-
lus, sleurden hem de tempel uit
en onmiddellijk werden de deu-
ren gesloten. **31** Ze probeerden
hem te doden, maar in de tus-
sentijd werd aan de comman-
dant van de legerafdeling gemeld
dat er opschudding in Jeruza-
lem was. **32** Hij ging er meteen
met legerofficieren en soldaten op
af. Toen ze de commandant en
de soldaten zagen, hielden ze op
Paulus te slaan.

33 De commandant kwam naar
hem toe, arresteerde hem en gaf
opdracht hem met twee kettin-
gen te boeien.[c] Vervolgens vroeg
hij wie de man was en wat hij
had gedaan. **34** Maar in de me-
nigte riep de een dit en de an-
der dat. Omdat hij vanwege het tu-
mult niet kon achterhalen wat er
precies aan de hand was, gaf hij
opdracht Paulus naar de kazerne
te brengen. **35** Maar toen hij bij
de trappen kwam, werd de menig-
te zo gewelddadig dat de solda-
ten hem moesten dragen. **36** Het
volk liep namelijk achter hen aan
en schreeuwde: ‘Weg met hem!’

37 Toen ze op het punt ston-
den Paulus de kazerne binnen te
brengen, zei hij tegen de comman-
dant: ‘Mag ik u iets zeggen?’ Hij
antwoordde: ‘Spreekt u Grieks?
38 Bent u dan niet de Egypte-
naar die een tijdje geleden een
oproer heeft veroorzaakt en die
met 4000 gewapende rebellen*
naar de woestijn is getrokken?’
39 Toen zei Paulus: ‘Nee, ik ben
een Jood[a] uit Tarsus[b] in Cilicië,
een burger van een niet onbelang-
rijke stad. Ik smeek u daarom:
geef me toestemming om het volk
toe te spreken.’ **40** Hij stemde
daarin toe. Terwijl Paulus op de
trappen stond, gaf hij het volk
met zijn hand een teken. Toen het
heel stil was geworden, sprak hij
hen in het Hebreeuws toe[c] en zei:

22 ‘Mannen, broeders en va-
ders, luister naar mijn ver-
dediging.’[d] **2** Toen ze hoorden
dat hij hun in het Hebreeuws toe-
sprak, werd het nog stiller. Hij
zei: **3** ‘Ik ben een Jood,[e] gebo-
ren in Tarsus in Cilicië,[f] maar in
deze stad onderwezen aan de voe-
ten van Gamaliël.[g] Mij is geleerd
om me strikt te houden aan de wet
van onze voorouders,[h] en ik heb
net zo veel ijver voor God als jul-
lie.[i] **4** Ik heb de mannen en vrou-
wen van deze Weg tot de dood
toe vervolgd door ze in boeien te
slaan en aan gevangenissen over
te leveren.[j] **5** De hogepriester
en de hele raad van oudsten kun-
nen daarvan getuigen. Van hen
kreeg ik ook brieven voor de
broeders in Damaskus, en ik was
op weg om degenen die daar wa-
ren, te boeien en naar Jeruzalem
te brengen om te worden gestraft.

6 Maar terwijl ik onderweg
was en dicht bij Damaskus kwam,
rond het middaguur, werd ik plot-
seling omgeven door een fel licht
uit de hemel.[k] **7** Ik viel op de
grond en hoorde een stem zeg-
gen: “Saul, Saul, waarom vervolg
je mij?” **8** Ik zei: “Heer, wie bent
u?” Hij antwoordde: “Ik ben Je-
zus de Nazarener, die jij ver-
volgt.” **9** De mannen die bij me
waren, zagen wel het licht, maar
hoorden niet de stem van dege-
ne die tegen me sprak. **10** Toen
zei ik: “Wat moet ik doen, Heer?”

HFST. 21
a Han 24:5, 6
b Han 20:4; 2Ti 4:20
c Han 20:22, 23; Han 21:10, 11

2de kolom
a Fil 3:4, 5
b Han 22:3
c Han 26:14

HFST. 22
d Fil 1:7
e Ro 11:1
f Han 21:39
g Han 5:34
h Han 26:4, 5
i Ga 1:14; Fil 3:4-6
j Han 8:3; Han 9:1, 2; Han 26:9-11; 1Ti 1:12, 13
k Han 9:3-8; Han 26:13-15

21:38 *Of ‘dolkstekers’. Lett.: ‘sicariërs’, sluipmoordenaars.

De Heer zei tegen me: “Sta op, ga
naar Damaskus. Daar zul je pre-
cies te horen krijgen welke taak je
is opgelegd.”[a] **11** Omdat ik door
de schittering van het licht niets
meer kon zien, namen degenen
die bij me waren me bij de hand
en brachten me naar Damaskus.
12 Ananias, een diepgelovig
man die naar de wet leefde en
over wie door alle Joden die daar
woonden positief werd gespro-
ken, **13** kwam naar me toe. Hij
kwam bij me staan en zei: “Saul,
broeder, je kunt weer zien!” Op
hetzelfde moment keek ik op en
ik kon hem zien.[b] **14** Hij zei: “De
God van onze voorvaders heeft
jou uitgekozen om zijn wil te le-
ren kennen en de rechtvaardige
te zien[c] en de stem van zijn mond
te horen. **15** Jij moet namelijk
voor hem bij alle mensen een ge-
tuige zijn van de dingen die je ge-
zien en gehoord hebt.[d] **16** Waar-
om aarzel je nog? Sta op, laat je
dopen en was je zonden weg[e] door
zijn naam aan te roepen.”[f]
17 Toen ik weer terug was in
Jeruzalem[g] en in de tempel aan
het bidden was, kreeg ik een
visioen* **18** en zag ik hem. Hij
zei tegen me: “Haast je en ver-
trek snel uit Jeruzalem, want ze
zullen je getuigenis over mij niet
aanvaarden.”[h] **19** Ik zei: “Heer,
ze weten heel goed dat ik dege-
nen die in u geloven vroeger ge-
vangen liet zetten en in de ene
synagoge na de andere liet gese-
len.[i] **20** En toen het bloed van
uw getuige Stefanus werd ver-
goten, stond ik erbij. Ik gaf er
mijn goedkeuring aan en paste
op de bovenkleren van degenen
die hem om het leven brachten.”[j]
21 Toch zei hij tegen me: “Ga,
want ik zal je naar de heidenen*
sturen, ver hiervandaan.”’[k]
22 Ze luisterden naar hem tot
hij dat zei. Toen begonnen ze te
roepen: ‘Weg van de aarde met
die man! Zo iemand verdient het
niet te leven!’ **23** Omdat ze ston-
den te schreeuwen en met hun bo-
venkleren zwaaiden en stof in de
lucht gooiden,[a] **24** gaf de com-
mandant opdracht Paulus naar de
kazerne te brengen en hem onder
geseling een verhoor af te nemen.
Hij wilde precies weten waarom
ze zo tegen Paulus tekeergingen.
25 Maar toen ze hem hadden
vastgebonden om hem te geselen,
zei Paulus tegen de legerofficier
die erbij stond: ‘Is het jullie toege-
staan om een Romein* te geselen
zonder dat hij veroordeeld is?’#[b]
26 Toen de legerofficier dat hoor-
de, ging hij het aan de com-
mandant vertellen. Hij zei: ‘Wat
bent u van plan? Deze man is na-
melijk een Romein.’ **27** De com-
mandant kwam daarom naar hem
toe en vroeg: ‘Zeg eens, bent u
een Romein?’ ‘Ja’, antwoordde hij.
28 De commandant zei: ‘Ik heb
dat burgerrecht voor een groot
bedrag gekocht.’ Daarop zei Pau-
lus: ‘Maar ik ben als Romeins bur-
ger geboren.’[c]
29 De mannen die op het punt
stonden hem onder geseling te
verhoren, lieten hem meteen met
rust. En de commandant werd
bang toen hij besefte dat Paulus
een Romein was en dat hij hem
had laten boeien.[d]
30 Omdat hij zeker wilde we-
ten waar de Joden Paulus eigen-
lijk van beschuldigden, liet hij
hem de volgende dag vrij en gaf
hij de overpriesters en het hele
Sanhedrin opdracht bij elkaar te
komen. Hij bracht Paulus erheen
om voor hen te verschijnen.[e]

23 Paulus keek het Sanhedrin
strak aan en zei: ‘Mannen,
broeders, ik heb tot op de dag
van vandaag met een volmaakt
zuiver geweten[f] tegenover God
geleefd.’ **2** Daarop gaf de hoge-
priester Ananias degenen die bij

HFST. 22
a Han 26:16
b Han 9:17, 18
c 1Kor 9:1; 1Kor 15:8; Ga 1:15, 16
d Han 23:11; Han 26:16
e 1Kor 6:11; 1Jo 1:7; Opb 1:5
f Han 10:43
g Han 9:26; Ga 1:18
h Han 9:28, 29
i Han 8:3
j Han 7:58; Han 8:1; 1Ti 1:13, 15
k Han 9:15; Han 13:2; Ro 1:5; Ro 11:13; Ga 2:7; 1Ti 2:7

2de kolom
a 2Sa 16:13
b Han 16:37, 38; Han 23:27
c Han 16:37
d Han 25:16
e Mt 10:17, 18; Lu 21:12

HFST. 23
f Han 24:15, 16; 2Kor 1:12; Heb 13:18; 1Pe 3:16

22:17 *Of ‘raakte ik in trance’. **22:21** *Zie Woordenlijst.

22:25 *Of ‘Romeins burger’. #Of ‘zonder vorm van proces’.

Paulus stonden het bevel hem op
de mond te slaan. **3** Paulus zei
tegen hem: ‘God zal u slaan, wit-
gekalkte muur. U zit daar om mij
volgens de wet te oordelen en te-
gelijkertijd overtreedt u de wet
door bevel te geven mij te slaan?’
4 De omstanders zeiden: ‘Scheld
jij de hogepriester van God uit?’
5 Paulus antwoordde: ‘Broeders,
ik wist niet dat hij de hogepries-
ter was. Want er staat geschre-
ven: “Je mag niet met minach-
ting spreken over een leider van
je volk.”’[a]

6 Omdat Paulus wist dat het
ene deel uit sadduceeën en het
andere deel uit farizeeën bestond,
riep hij in het Sanhedrin uit:
‘Mannen, broeders, ik ben een fa-
rizeeër,[b] een zoon van farizeeën.
Vanwege mijn hoop op de opstan-
ding van de doden sta ik terecht.’
7 Doordat hij dat zei, ontstond
er onenigheid tussen de farizeeën
en de sadduceeën, en de vergade-
ring raakte verdeeld. **8** De sad-
duceeën zeggen namelijk dat er
geen opstanding is en dat engelen
en geesten niet bestaan, maar de
farizeeën geloven daar wel in.*[c]
9 Er ontstond grote opschudding,
en sommige schriftgeleerden van
de partij van de farizeeën ston-
den op en protesteerden heftig:
‘Wij vinden dat deze man niets
verkeerds heeft gedaan. Stel dat
een geest of een engel tot hem
gesproken heeft . . .’[d] **10** Toen de
onenigheid nog groter werd, was
de commandant bang dat Paulus
in stukken gescheurd zou wor-
den. Hij gaf de soldaten opdracht
erop af te gaan, hem tussen hen
uit te halen en hem terug te bren-
gen naar de kazerne.

11 De volgende nacht kwam
de Heer bij hem en zei: ‘Houd
moed![e] Want net zoals je in Je-
ruzalem een grondig getuigenis
over me hebt gegeven, zo moet je
ook in Rome getuigenis geven.’[f]

12 Toen het dag werd, smeed-
den de Joden een complot en
deden ze een eed met een ver-
vloeking. Ze zwoeren dat ze niet
zouden eten of drinken voordat
ze Paulus hadden gedood. **13** Bij
dat complot waren meer dan
40 mannen betrokken die deze
eed aflegden. **14** Ze gingen naar
de overpriesters en de oudsten en
zeiden: ‘We hebben een plechti-
ge eed met een vervloeking afge-
legd dat we niets zullen eten
voordat we Paulus hebben ge-
dood. **15** Daarom moeten jullie
nu samen met het Sanhedrin de
commandant vragen om hem naar
jullie toe te brengen, zogenaamd
omdat jullie zijn zaak grondiger
willen onderzoeken. Dan zullen
wij klaarstaan om hem nog voor-
dat hij aankomt uit de weg te rui-
men.’

16 Maar de zoon van Paulus’
zus kreeg te horen dat ze een hin-
derlaag wilden leggen, en hij ging
naar de kazerne om het aan Pau-
lus te vertellen. **17** Paulus riep
toen een van de legerofficieren
bij zich en zei: ‘Breng deze jonge
man naar de commandant, want
hij heeft hem iets te vertellen.’
18 De officier bracht hem naar
de commandant en zei: ‘De ge-
vangene Paulus heeft me bij zich
geroepen en me gevraagd deze
jonge man naar u toe te brengen,
omdat hij u iets te zeggen heeft.’
19 De commandant pakte hem
bij de hand, nam hem apart en
vroeg hem: ‘Wat heb je me te
vertellen?’ **20** Hij antwoordde:
‘De Joden hebben afgesproken u
te vragen Paulus morgen naar
het Sanhedrin te brengen, zoge-
naamd omdat ze meer over zijn
zaak te weten willen komen.[a]
21 Maar laat u vooral niet over-
halen, want meer dan 40 van
hun mannen willen een hinder-
laag voor hem leggen. Ze hebben
een eed met een vervloeking af-
gelegd om niet te eten of te drin-
ken voordat ze hem hebben ge-
dood.[b] En nu staan ze klaar en

HFST. 23
a Ex 22:28
b Han 26:4, 5; Fil 3:4, 5
c Han 4:1, 2
d Han 22:6, 7; Han 22:17, 18
e Han 18:9
f Han 27:23, 24; Han 28:23; Han 28:30, 31

2de kolom
a Han 23:15
b Han 23:12

23:8 *Of ‘maken die allemaal in het openbaar bekend’.

wachten ze op uw toezegging.' **22** De commandant liet de jonge man gaan, maar gebood hem: 'Vertel aan niemand dat je me dit hebt laten weten.'

23 Hij liet twee legerofficieren bij zich komen en zei: 'Zorg dat er 200 soldaten klaarstaan om op het derde uur van de nacht* naar Cesarea te gaan, samen met 70 ruiters en 200 speerdragers. **24** Zorg ook voor paarden zodat Paulus veilig naar gouverneur Felix gebracht kan worden.' **25** Hij schreef een brief met de volgende inhoud:

26 'Claudius Lysias aan Zijne Excellentie, gouverneur Felix: Gegroet! **27** Deze man werd door de Joden gegrepen en ze stonden op het punt hem te doden, maar ik ben snel met mijn soldaten tussenbeide gekomen en heb hem bevrijd,[a] omdat ik hoorde dat hij een Romein is.[b] **28** Ik wilde weten waarvan ze hem beschuldigden en heb hem daarom naar hun Sanhedrin gebracht.[c] **29** Daar kwam ik erachter dat de beschuldigingen te maken hadden met geschillen over hun wet,[d] maar dat hem niets ten laste werd gelegd waarop de dood of gevangenschap staat. **30** Maar omdat ik op de hoogte ben gesteld van een complot tegen de man,[e] stuur ik hem meteen naar u toe en heb ik de aanklagers geboden om hun beschuldigingen aan u voor te leggen.'

31 De soldaten namen Paulus mee,[f] zoals hun was opgedragen, en brachten hem 's nachts naar Antipatris. **32** De volgende dag lieten ze de ruiters met hem verdergaan en zelf gingen ze terug naar de kazerne. **33** De ruiters gingen Cesarea binnen, overhandigden de brief aan de gouverneur en leverden Paulus bij hem af. **34** De gouverneur las de brief. Hij informeerde uit welke provincie Paulus afkomstig was en kreeg te horen dat hij uit Cilicië kwam.[a] **35** 'Ik zal u een grondig verhoor afnemen', zei hij, 'zodra uw aanklagers hier zijn.'[b] En hij gaf bevel om hem in het paleis* van Herodes gevangen te houden.

24 Vijf dagen later arriveerde de hogepriester Ananias[c] met een aantal oudsten en een redenaar* die Tertullus heette. Ze dienden bij de gouverneur[d] een aanklacht tegen Paulus in. **2** Toen hij geroepen was, begon Tertullus zijn beschuldiging met de volgende woorden:

'Dankzij u hebben we volop vrede en dankzij uw vooruitziende blik vinden er onder dit volk hervormingen plaats, **3** Uwe Excellentie Felix, en dat erkennen we altijd en overal met de grootste dankbaarheid. **4** Maar om u niet te lang op te houden, smeek ik u zo vriendelijk te zijn ons kort aan te horen. **5** We hebben namelijk vastgesteld dat deze man een pest* is,[e] die alle Joden op de hele bewoonde aarde tot opstand aanzet,[f] en hij is een van de leiders van de sekte van de Nazarenen.[g] **6** Hij heeft ook geprobeerd de tempel te ontwijden en daarom hebben we hem gegrepen.[h] **7** *— **8** Als u hem zelf verhoort, zult u erachter komen dat alles waarvan we hem beschuldigen waar is.'

9 De Joden sloten zich bij de beschuldiging aan door te bevestigen dat dit zo was. **10** Toen knikte de gouverneur Paulus toe dat hij kon spreken, en Paulus zei:

'Omdat ik heel goed weet dat u al jaren rechter over dit volk bent, verdedig ik mijn zaak vol vertrouwen.[i] **11** Zoals u zelf kunt nagaan, ben ik pas 12 dagen geleden naar Jeruzalem gekomen om God te aanbidden.[j] **12** Ze hebben me in de tempel met nie-

HFST. 23
a Han 21:31-33
b Han 16:37; Han 22:25
c Han 22:30
d Han 25:19
e Han 23:16
f Han 23:23, 24

2de kolom
a Han 21:39; Han 22:3
b Han 24:1

HFST. 24
c Han 23:2
d Han 23:26
e Mt 5:11; Han 16:20, 21; Han 17:6, 7
f Lu 23:1, 2
g Mt 2:23; Han 28:22
h Han 21:27, 28
i Fil 1:7
j Han 21:17, 26

23:23 * D.w.z. rond 21.00 uur.

23:35 * Of 'pretorium'. 24:1 * Of 'advocaat'. 24:5 * Of 'onruststoker'. 24:7 * Zie App. A3.

mand in discussie zien gaan en
me ook geen samenscholing zien
veroorzaken — niet in de synago-
gen en ook niet ergens anders in
de stad. **13** En de beschuldigin-
gen die ze nu tegen me inbren-
gen, kunnen ze ook niet bewijzen.
14 Maar dit wil ik wel tegenover
u erkennen, dat ik overeenkom-
stig de weg die zij een sekte noe-
men, heilige dienst doe voor de
God van mijn voorvaders.[a] Ik ge-
loof namelijk alles wat in de Wet
en in de Profeten[b] geschreven
staat. **15** Op God heb ik mijn
hoop gevestigd, en deze mannen
hebben dezelfde hoop, namelijk
dat er een opstanding[c] zal zijn
van zowel de rechtvaardigen als
de onrechtvaardigen.[d] **16** Daar-
om streef ik er altijd naar mijn
geweten zuiver* te houden tegen-
over God en de mensen.[e] **17** Na
heel wat jaren ben ik gekomen
met giften*[f] voor mijn volk en
om offers te brengen. **18** Daar
was ik mee bezig toen ze mij in
de tempel aantroffen.[g] Ik was ce-
remonieel gereinigd, er was geen
menigte bij me en ik veroor-
zaakte geen opschudding. Maar
er waren daar een aantal Joden
uit A̱sia — **19** zij zouden eigen-
lijk hier voor u moeten staan om
me te beschuldigen als ze echt
iets tegen me hebben.[h] **20** Of la-
ten deze mannen hier zelf zeggen
welk misdrijf ze hebben gevonden
toen ik voor het Sanhedrin stond,
21 behalve dan wat ik heb uitge-
roepen toen ik voor hen stond:
“Vanwege de opstanding van de
doden sta ik vandaag terecht!”’[i]
22 Maar Felix, die vrij goed
bekend was met De Weg,[j] ver-
daagde de zaak en zei: ‘Wanneer
commandant Lysias hier komt,
zal ik in deze zaak een beslissing
nemen.’ **23** Hij gaf de legeroffi-
cier opdracht de man gevangen
te houden maar hem wel wat vrij-
heid te geven. Ook moest het zijn
vrienden toegestaan worden om
voor hem te zorgen.
24 Een aantal dagen later
kwam Felix met zijn vrouw Dru-
si̱lla, die Joods was. Hij liet Pau-
lus halen en luisterde naar wat hij
over het geloof in Christus Jezus
te vertellen had.[a] **25** Maar toen
Paulus begon over rechtvaardig-
heid, zelfbeheersing en het ko-
mende oordeel,[b] werd Felix bang
en zei: ‘U kunt nu gaan. Als het
me schikt, zal ik u nog eens la-
ten roepen.’ **26** Intussen hoopte
hij dat Paulus hem geld zou ge-
ven. Om die reden liet hij hem
zelfs vaker komen voor een ge-
sprek. **27** Maar na verloop van
twee jaar werd Felix opgevolgd
door Po̱rcius Festus. Omdat Felix
in de gunst wilde komen bij de Jo-
den,[c] liet hij Paulus in gevangen-
schap achter.

25 Drie dagen nadat Festus[d]
in de provincie was aange-
komen en het bestuur had over-
genomen, ging hij van Cesare̱a
naar Jeruzalem. **2** De overpries-
ters en de voornaamste mannen
onder de Joden dienden een aan-
klacht tegen Paulus bij hem in.[e]
En ze smeekten Festus **3** om een
gunst, namelijk om Paulus naar
Jeruzalem te laten komen. Maar
ze waren van plan een hinder-
laag te leggen en Paulus onder-
weg te vermoorden.[f] **4** Festus
antwoordde dat Paulus in Cesare̱a
in hechtenis zou blijven en dat hij-
zelf van plan was daar binnenkort
weer naartoe te gaan. **5** ‘Laten
daarom jullie leiders met mij mee-
gaan en hem beschuldigen, als
de man inderdaad iets verkeerds
heeft gedaan’,[g] zei hij.
6 Hij bleef niet langer dan acht
of tien dagen bij hen en ging toen
naar Cesare̱a. De volgende dag
nam hij plaats op de rechterstoel
en hij gebood dat Paulus voor-
geleid zou worden. **7** Toen die

24:16 *Of ‘onberispelijk’. **24:17** *Of ‘gaven van barmhartigheid’. Zie Woordenlijst.

HFST. 24
a Ex 3:15; Han 3:13; 2Ti 1:3
b Han 28:23; Ro 3:21
c Jes 26:19; Mt 22:31, 32; Lu 14:13, 14; Jo 5:28, 29; Jo 11:25; Heb 11:35; Opb 20:12
d Lu 23:43
e Han 23:1; 1Kor 4:4; Heb 13:18
f 2Kor 8:4
g Han 21:24, 26
h Han 25:16
i Han 23:6
j Han 9:1, 2; Han 19:9

2de kolom
a Mt 10:18
b Han 17:30, 31; 2Kor 5:10
c Han 25:9

HFST. 25
d Han 24:27
e Han 24:1
f Han 23:20, 21
g Han 25:16

binnenkwam, gingen de Joden
die uit Jeruzalem waren geko-
men om hem heen staan en be-
gonnen allerlei zware beschuldi-
gingen tegen hem in te brengen,
die ze niet konden bewijzen.[a]
8 Maar Paulus zei als verdedi-
ging: ‘Ik heb geen enkele zonde
begaan, niet tegen de wet van de
Joden, niet tegen de tempel en
ook niet tegen caesar.’[b] **9** Fes-
tus, die bij de Joden in de gunst
wilde komen,[c] zei daarop tegen
Paulus: ‘Wilt u naar Jeruzalem
gaan om daar in mijn aanwezig-
heid voor deze dingen terecht
te staan?’ **10** Paulus antwoord-
de: ‘Ik sta voor de rechterstoel
van caesar, en daar hoor ik te-
recht te staan. Ik heb de Joden
geen onrecht gedaan, zoals ook
u inmiddels heel goed zult weten.
11 Als ik echt een misdadiger
ben en iets heb gedaan waar de
doodstraf op staat,[d] probeer ik
me daar niet aan te onttrekken.
Maar als er geen grond is voor
de beschuldigingen die deze man-
nen tegen me inbrengen, heeft
niemand het recht om me bij wij-
ze van gunst aan hen uit te le-
veren. Ik beroep me op caesar!’[e]
12 Na overleg met zijn raadge-
vers antwoordde Festus: ‘U hebt
u op caesar beroepen, naar cae-
sar zult u gaan.’

13 Enkele dagen later kwamen
koning Agrippa en Bernice in Ce-
sarea aan voor een beleefdheids-
bezoek aan Festus. **14** Omdat ze
daar een aantal dagen zouden
blijven, legde Festus Paulus’ zaak
aan de koning voor. Hij zei:

‘Er is hier een man die door
Felix als gevangene is achterge-
laten. **15** Toen ik in Jeruzalem
was, dienden de overpriesters en
de oudsten van de Joden een aan-
klacht tegen hem in,[f] en ze vroe-
gen me om hem te veroordelen.
16 Maar ik heb hun geantwoord
dat het bij de Romeinen niet
de gewoonte is iemand bij wijze
van gunst uit te leveren voordat
de beschuldigde tegenover zijn
beschuldigers heeft gestaan en
de kans heeft gekregen zich te-
gen de aanklacht te verdedigen.[a]
17 Toen ze hier waren aangeko-
men, heb ik zonder verder uit-
stel de volgende dag op de rech-
terstoel plaatsgenomen en heb ik
opdracht gegeven de man voor
te leiden. **18** De aanklagers gin-
gen staan, maar ze beschuldigden
hem niet van het soort misdaden
dat ik had verwacht.[b] **19** Ze had-
den alleen wat meningsverschil-
len met hem over hun eigen gods-
dienst*[c] en over een man die
Jezus heette en die dood was,
maar van wie Paulus bleef bewe-
ren dat hij leefde.[d] **20** Omdat ik
geen idee had wat ik met de kwes-
tie aan moest, vroeg ik of hij naar
Jeruzalem wilde gaan om daar te-
recht te staan.[e] **21** Maar Paulus
ging in beroep zodat hij in hech-
tenis kon blijven in afwachting
van de beslissing van de Augus-
tus.*[f] Daarom heb ik bevolen hem
vast te houden totdat ik hem naar
caesar kan doorsturen.’

22 Agrippa zei tegen Festus:
‘Ik zou die man zelf weleens wil-
len horen.’[g] ‘Morgen zult u hem
horen’, zei hij. **23** De volgende
dag verschenen Agrippa en Ber-
nice met veel pracht en praal.
Vergezeld door hoge officieren
en de vooraanstaande mannen uit
de stad gingen ze de audiëntie-
zaal binnen. Op bevel van Festus
werd Paulus voorgeleid. **24** Fes-
tus zei: ‘Koning Agrippa, geach-
te aanwezigen, dit is de man om
wie de hele Joodse bevolking zo-
wel in Jeruzalem als hier bij
me is gekomen, schreeuwend dat
hij niet langer hoorde te leven.[h]
25 Maar ik kwam erachter dat
hij niets had gedaan waarop de
doodstraf staat.[i] Dus toen hij zich

HFST. 25
a Mt 5:11; Lu 23:1, 2; Han 24:5
b Han 24:11, 12
c Han 24:27
d Han 23:26, 29
e Han 28:17-19
f Han 25:2, 3

2de kolom
a Han 25:5
b Han 25:7
c Han 18:14, 15; Han 23:26, 29
d Han 22:6-8
e Han 25:9
f Han 25:11, 12
g Han 9:15
h Han 22:22
i Han 23:26, 29

25:19 * Of ‘hun eigen aanbidding van de godheid’. **25:21** * Een titel voor de Romeinse keizer.

op de Augustus beriep, besloot
ik de man door te sturen. **26** Ik
heb alleen niets wat ik met ze-
kerheid over hem aan mijn Heer
kan schrijven. Daarom heb ik hem
aan jullie allemaal voorgeleid, en
in het bijzonder aan u, koning
Agrippa, zodat ik na afloop van
het verhoor iets zou hebben om te
schrijven. **27** Want het lijkt me
zinloos een gevangene te sturen
zonder aan te geven wat de be-
schuldigingen tegen hem zijn.’

26 Agrippa[a] zei tegen Paulus:
‘U hebt toestemming om
uzelf te verdedigen.’ Toen strek-
te Paulus zijn hand uit en begon
zijn verdediging als volgt:

2 ‘Ik prijs me gelukkig, koning
Agrippa, dat ik me vandaag in
uw aanwezigheid mag verdedigen
tegen alle beschuldigingen die
de Joden tegen me inbrengen,[b]
3 vooral omdat u heel goed op
de hoogte bent van de Joodse ge-
bruiken en strijdpunten. Daarom
smeek ik u om geduldig naar me
te luisteren.

4 Het leven dat ik van mijn
jeugd af onder mijn volk en in
Jeruzalem heb geleid, is bekend
bij alle Joden[c] **5** die me vroe-
ger hebben gekend. Als ze daar-
toe bereid waren, zouden ze
kunnen getuigen dat ik als fari-
zeeër[d] volgens de strengste rich-
ting* van onze godsdienst heb ge-
leefd.[e] **6** Maar nu sta ik terecht
vanwege de hoop op de belof-
te die God aan onze voorouders
heeft gedaan.[f] **7** Het is dezelf-
de belofte waarvan onze 12 stam-
men hopen de vervulling te zien
door dag en nacht intensief hei-
lige dienst voor hem te doen. Van-
wege deze hoop, o koning, word
ik door de Joden aangeklaagd.[g]

8 Waarom is het toch zo moei-
lijk te geloven* dat God de doden
opwekt? **9** Persoonlijk was ik er-
van overtuigd dat ik hard moest

26:5 *Of ‘sekte’. **26:8** *Of ‘wordt het bij jullie ongeloofwaardig geoordeeld’.

optreden tegen de naam van Je-
zus de Nazarener. **10** En dat is
ook precies wat ik in Jeruzalem
gedaan heb. Ik heb met toestem-
ming van de overpriesters[a] veel
heiligen in gevangenissen opge-
sloten.[b] Als ze gedood moesten
worden, heb ik mijn stem tegen
hen uitgebracht. **11** En ik heb
vaak geprobeerd ze te dwingen
hun geloof af te zweren door ze
in de synagogen te straffen. Mijn
woede tegen hen was zo groot dat
ik hen zelfs in andere steden ver-
volgde.

12 Maar terwijl ik daarmee
bezig was en ik met toestemming
en in opdracht van de overpries-
ters op weg was naar Damas-
kus, **13** o koning, zag ik midden
op de dag onderweg een licht
uit de hemel, feller dan de zon,
dat mij en mijn reisgenoten om-
gaf.[c] **14** We vielen allemaal op
de grond en ik hoorde een stem
in het Hebreeuws tegen me zeg-
gen: “Saul, Saul, waarom vervolg
je mij? Je maakt het jezelf moei-
lijk door tegen de prikkel* te blij-
ven stoten.” **15** Ik vroeg: “Heer,
wie bent u?” De Heer antwoord-
de: “Ik ben Jezus, die jij vervolgt.
16 Kom overeind, sta op, want
ik ben aan je verschenen om je
uit te kiezen als dienaar en getui-
ge van dingen die je hebt gezien
en van dingen die ik je nog over
mij zal laten zien.[d] **17** Ik zal je
beschermen tegen dit volk en te-
gen de heidenen,* naar wie ik je
stuur[e] **18** om hun ogen te ope-
nen,[f] om hen van de duisternis[g]
naar het licht[h] te keren en van
de macht van Satan[i] naar God,
zodat hun zonden worden verge-
ven[j] en ze een erfenis krijgen on-
der degenen die door hun geloof
in mij geheiligd zijn.”

19 Ik ben dan ook gehoor-
zaam geweest aan dat hemelse
visioen, koning Agrippa. **20** Ik
ben eerst naar de inwoners van

26:14, 17 *Zie Woordenlijst.

HFST. 26
a Han 25:13
b Han 24:5, 9
c Ga 1:13, 14
d Han 23:6; Fil 3:4, 5
e Han 22:3
f Han 24:15
g Han 24:20, 21

2de kolom
a Han 9:1, 2, 14
b Jo 16:2; Han 8:3; 1Kor 15:9; Ga 1:13; 1Ti 1:13
c Han 9:3-5; Han 22:6-8
d Han 22:14, 15; Ga 1:11, 12; 1Ti 1:12
e Han 22:21; Ro 11:13
f Jes 61:1
g Kol 1:13
h Jo 8:12; 2Kor 4:6
i Ef 2:1, 2
j 1Jo 3:5

Damaskus gegaan[a] en vervolgens
naar die van Jeruzalem,[b] en naar
het hele gebied van Judea en ook
naar de heidenen* — om ze al-
lemaal de boodschap te brengen
dat ze berouw moesten hebben
en zich tot God moesten keren
door werken te doen die bij be-
rouw passen.[c] **21** Dat is de re-
den waarom de Joden mij in de
tempel hebben gegrepen en ge-
probeerd hebben me te vermoor-
den.[d] **22** Maar met Gods hulp
ga ik er tot op de dag van van-
daag mee door getuigenis te ge-
ven aan klein en groot. Daarbij
zeg ik niets anders dan wat vol-
gens de Profeten en Mozes moest
gebeuren,[e] **23** namelijk dat de
Christus moest lijden[f] en dat hij
— als de eerste die uit de dood
opgewekt zou worden[g] — licht
zou verkondigen aan dit volk en
ook aan de heidenen.'*[h]

24 Terwijl Paulus zich op die
manier verdedigde, riep Festus
uit: 'U bent niet goed bij uw
hoofd, Paulus! Al die geleerdheid
maakt u gek!' **25** Maar Paulus
zei: 'Ik ben niet gek, Uwe Excellen-
tie Festus, maar wat ik zeg is waar
en getuigt van gezond verstand.
26 De koning tegen wie ik zo vrij-
uit praat, is hier trouwens heel
goed van op de hoogte. Ik ben
ervan overtuigd dat niets van dit
alles aan zijn aandacht ontgaat,
want al die dingen zijn niet in een
uithoek gebeurd.[i] **27** Gelooft u
de Profeten, koning Agrippa? Ik
weet dat u gelooft.' **28** Agrippa
zei tegen Paulus: 'Nog even en
u overtuigt me ervan een chris-
ten te worden!' **29** Daarop zei
Paulus: 'Of het nu even duurt of
langer, ik bid God dat niet al-
leen u maar ook iedereen die mij
vandaag hoort, zo wordt als ik
— maar dan zonder deze boeien.'

30 Toen stond de koning op,
en ook de gouverneur en Ber-
nice en degenen die bij hen za-
ten. **31** Maar terwijl ze vertrok-
ken, zeiden ze tegen elkaar: 'Deze
man doet niets waarvoor hij
de dood of gevangenisstraf ver-
dient.'[a] **32** En Agrippa zei tegen
Festus: 'Deze man had vrijgelaten
kunnen worden als hij zich niet
op caesar had beroepen.'[b]

27 Toen besloten was dat we
naar Italië zouden varen,[c]
werden Paulus en een aantal an-
dere gevangenen overgedragen
aan Julius, een legerofficier van
de afdeling van Augustus. **2** We
gingen aan boord van een schip
uit Adramyttium dat de havens
langs de kust van Asia zou aan-
doen, en voeren weg. Aristar-
chus,[d] een Macedoniër uit Thessa-
lonika, ging met ons mee. **3** De
volgende dag gingen we in Sidon
aan land. Julius behandelde Pau-
lus vriendelijk* en stond hem toe
naar zijn vrienden te gaan en van
hun goede zorgen te genieten.

4 Vervolgens vertrokken we
vandaar. Maar omdat we tegen-
wind hadden, voeren we onder de
beschutting van Cyprus. **5** Daar-
na voeren we over open zee langs
Cilicië en Pamfylië en kwamen
aan in de haven van Myra in Ly-
cië. **6** Daar vond de legerofficier
een schip uit Alexandrië dat naar
Italië zou varen, en hij liet ons aan
boord gaan. **7** Nadat we dagen-
lang nauwelijks vooruit gekomen
waren, kwamen we met moeite
ter hoogte van Knidus. Omdat de
wind ons niet vooruit liet komen,
voeren we onder de beschutting
van Kreta, langs Salmone. **8** We
zeilden met moeite langs de kust
en bereikten een plaats die Scho-
ne Havens heette, vlak bij de stad
Lasea.

9 Er was heel wat tijd verstre-
ken en zelfs de vasten van de
Verzoendag[e] was al voorbij, dus
was het gevaarlijk geworden om
nog te varen. Daarom gaf Pau-
lus het advies: **10** 'Mannen, ik

26:20, 23 *Zie Woordenlijst.

27:3 *Of 'menslievend'.

HFST. 26
a Han 9:22
b Han 9:28
c Mt 3:8
d Han 21:30, 31
e Lu 24:27, 44; Ro 3:21
f Ps 22:7; Ps 35:19; Jes 50:6; Jes 53:5
g Ps 16:10
h Ps 18:49; Jes 11:10; Lu 2:30-32
i Jo 18:20

2de kolom
a Han 23:26, 29; Han 25:24, 25
b Han 25:11, 12

HFST. 27
c Han 25:12
d Han 19:29; Han 20:4; Kol 4:10
e Le 16:29, 30; Le 23:27

voorzie dat deze reis tot scha-
de en groot verlies zal leiden,
niet alleen van de lading en het
schip, maar ook van ons leven.’*
11 Maar de legerofficier luister-
de naar de stuurman en de eige-
naar van het schip en niet naar
Paulus. **12** Omdat de haven niet
geschikt was om te overwinte-
ren, gaven de meesten het ad-
vies uit te varen om te zien of ze
op de een of andere manier Fe̱-
nix konden bereiken om daar te
overwinteren. Dat was een haven
van Kreta die openlag naar het
noordoosten en het zuidoosten.

13 Toen er een zachte zui-
denwind begon te waaien, dach-
ten ze dat hun plan zou slagen.
Ze lichtten het anker en voe-
ren dicht langs de kust van Kreta.
14 Maar al snel kwam er vanaf
het eiland een stormwind opzetten
die Eura̱quilo* wordt genoemd.
15 Omdat het schip werd mee-
gesleurd en we het niet met de
kop in de wind konden hou-
den, gaven we het op en lieten
ons meedrijven. **16** We kwamen
in de luwte van een eilandje dat
Ka̱u̱da heette, maar toch had-
den we de grootste moeite om
de sloep* bij de achtersteven van
het schip te pakken te krijgen.
17 Nadat die aan boord was ge-
hesen, verstevigden ze de romp
van het schip door er kabels on-
derdoor te halen. Omdat ze bang
waren op de Syrtis* vast te lopen,
streken ze de zeilen# en lieten
zich meedrijven. **18** We werden
hevig heen en weer geslingerd
door de storm. De volgende dag
begonnen ze het schip daarom
lichter te maken, **19** en op de
derde dag gooiden ze eigenhan-
dig de scheepsuitrusting over-
boord.

20 Dagenlang waren de zon en
de sterren niet te zien, en een
zware* storm bleef ons maar teis-
teren. Uiteindelijk verloren we
alle hoop op redding. **21** Nadat
ze al een hele tijd niet meer had-
den gegeten, ging Paulus in hun
midden staan en zei: ‘Mannen,
jullie hadden echt naar mijn ad-
vies moeten luisteren en niet van
Kreta moeten wegvaren. Dan wa-
ren deze schade en dit verlies jul-
lie bespaard gebleven.[a] **22** Toch
vraag ik jullie de moed niet te
verliezen, want niemand* van jul-
lie zal omkomen, alleen het schip
zal verloren gaan. **23** Vannacht
stond er naast me een engel[b] van
de God aan wie ik toebehoor en
voor wie ik heilige dienst doe.
24 Hij zei: “Wees niet bang, Pau-
lus. Je moet voor caesar verschij-
nen,[c] en omwille van jou spaart*
God het leven van al je reisgeno-
ten.” **25** Houd dus moed, man-
nen, want ik geloof God. Het zal
precies zo gebeuren als me ge-
zegd is. **26** Maar we zullen stran-
den op een of ander eiland.’[d]

27 Toen de 14de nacht aan-
brak en we ronddreven op de Zee
van A̱dria, kregen de zeelieden
rond middernacht het vermoe-
den dat ze in de buurt van land
kwamen. **28** Ze peilden de diep-
te en die bleek 20 vadem* te
zijn. Ze legden een korte afstand
af en peilden opnieuw, en toen
was de diepte 15 vadem.# **29** Uit
angst dat het schip op de klip-
pen zou lopen, gooiden ze vanaf
de achtersteven vier ankers uit,
en intussen hoopten ze dat het
snel dag zou worden. **30** Maar
de zeelieden probeerden uit het
schip te ontsnappen. Ze lieten
de sloep in zee neer, zogenaamd
om vanaf de boeg ankers uit te
gooien. **31** Toen zei Paulus te-
gen de legerofficier en de solda-
ten: ‘Als deze mannen niet op het
schip blijven, kunnen jullie niet

2de kolom

HFST. 27
a Han 27:9, 10
b Han 5:18, 19; Heb 1:7, 14
c Han 23:11; Han 25:11, 12
d Han 28:1

27:10 *Of ‘onze zielen’. **27:14** *D.w.z. een noordoostenwind. **27:16** *Of ‘reddingsboot’. **27:17** *Zie Woordenlijst. #Of ‘haalden ze het scheepstuig neer’. **27:20** *Lett.: ‘geen geringe’. **27:22** *Of ‘geen ziel’. **27:24** *Lett.: ‘schenkt je’. **27:28** *Zo’n 36 m. Zie App. B14. #Zo’n 27 m. Zie App. B14.

worden gered.’[a] **32** Daarop kap-
ten de soldaten de touwen van de
sloep en lieten die vallen.
33 Kort voor het aanbreken
van de dag spoorde Paulus ieder-
een aan om wat te eten. Hij zei:
‘Vandaag is het de 14de dag dat
jullie in spanning afwachten, en
jullie hebben al die tijd niets ge-
geten. **34** Daarom raad ik jullie
voor je eigen bestwil aan wat
te eten, want geen haar van jul-
lie hoofd zal vergaan, van nie-
mand van jullie.’ **35** Nadat hij
dat had gezegd, nam hij een stuk
brood, dankte God in aanwezig-
heid van iedereen, brak het en
begon te eten. **36** Toen kregen
ze allemaal weer moed en gingen
ze zelf ook wat eten. **37** In to-
taal waren we met 276 mensen*
aan boord. **38** Nadat ze genoeg
hadden gegeten, maakten ze het
schip lichter door de tarwe over-
boord te gooien.[b]
39 Toen het licht werd, her-
kenden ze het land niet,[c] maar ze
zagen een inham met een strand.
Ze besloten het schip zo moge-
lijk daar aan de grond te laten lo-
pen. **40** Ze kapten de ankers en
lieten die in zee vallen, en onder-
tussen maakten ze de banden van
de stuurriemen los. Toen hesen
ze het voorzeil en hielden voor
de wind aan op het strand. **41** Ze
kwamen op een zandbank terecht
en lieten het schip daarop vastlo-
pen. De boeg kwam onbeweeglijk
vast te zitten, en door het geweld
van de golven werd de achter-
steven stukgeslagen.[d] **42** De sol-
daten wilden de gevangenen do-
den, zodat niemand zwemmend
zou ontsnappen. **43** Maar de le-
gerofficier was vastbesloten Pau-
lus veilig over te brengen en ver-
ijdelde hun plan. Hij gebood dat
eerst degenen die konden zwem-
men, in zee moesten springen
om aan land te komen. **44** Daar-
na moest de rest volgen, op plan-
ken of stukken van het schip. Zo
kwam iedereen veilig aan land.[a]

28 Pas toen we in veiligheid
waren, hoorden we dat het
eiland Malta[b] heette. **2** De plaat-
selijke bevolking* was buitenge-
woon vriendelijk# voor ons. Ze
verwelkomden ons en staken een
vuur aan, want het regende en
het was koud. **3** Paulus raapte
een bos takken bij elkaar. Toen
hij die op het vuur legde, kwam
er door de hitte een adder uit te-
voorschijn, die zich in zijn hand
vastbeet. **4** Toen de plaatselij-
ke bevolking het giftige beest
aan zijn hand zag hangen, zei-
den ze tegen elkaar: ‘Die man is
vast een moordenaar. Hij is dan
wel aan de zee ontsnapt, maar de
Gerechtigheid* wil niet dat hij in
leven blijft.’ **5** Maar hij schud-
de het beest van zich af in het
vuur en bleef ongedeerd. **6** Ze
verwachtten dat hij zou opzwel-
len of plotseling dood zou neer-
vallen. Toen ze na lang wach-
ten zagen dat er niets bijzonders
met hem gebeurde, veranderden
ze van mening en zeiden ze dat
hij een god was.
7 Niet ver daarvandaan had
Pu̱blius, de bestuurder van het
eiland, een landgoed. Hij verwel-
komde ons en drie dagen lang
waren we bij hem te gast. **8** Net
in die tijd lag de vader van Pu̱-
blius ziek in bed, met koorts en
dysenterie. Paulus ging naar hem
toe en bad, legde zijn handen op
hem en genas hem.[c] **9** Nadat dat
gebeurd was, kwamen ook de an-
dere zieken op het eiland naar
hem toe en werden genezen.[d]
10 Ze vereerden ons met aller-
lei geschenken, en bij ons ver-
trek gaven ze ons alles mee wat
we nodig hadden.

27:37 *Of ‘zielen’.

28:2 *Of ‘de mensen, die een vreemde taal spraken’. #Of ‘menslievend’. **28:4** *Grieks: *Dike,* mogelijk de godin van de wrekende gerechtigheid of de personificatie van gerechtigheid.

HFST. 27
a Han 27:22
b Jon 1:5
c Han 28:1
d Han 27:22; 2Kor 11:25

2de kolom
a Han 27:23, 24

HFST. 28
b Han 27:26
c Lu 4:38, 39
d Mt 10:8

11 Na drie maanden vertrok-
ken we met een schip dat de
‘Zonen van Zeus’ als boegbeeld
had. Het schip kwam uit Alexan-
drië en had op het eiland over-
winterd. **12** We deden de haven
van Syracuse aan en bleven daar
drie dagen. **13** Vandaar voeren
we verder en kwamen in Regium.
Een dag later stak er een zuiden-
wind op en de tweede dag bereik-
ten we Puteoli. **14** Daar troffen
we broeders aan, die er bij ons
op aandrongen een week bij hen
te blijven. Vervolgens gingen we
op weg naar Rome. **15** De broe-
ders daar hoorden het nieuws
over ons en kwamen ons tot aan
de Marktplaats van Appius en de
Drie Taveernen tegemoet. Toen
Paulus hen zag, dankte hij God
en vatte moed.[a] **16** Uiteindelijk
kwamen we in Rome aan, waar
Paulus toestemming kreeg om op
zichzelf te wonen, onder bewa-
king van een soldaat.

17 Drie dagen later riep hij
de voornaamste mannen onder
de Joden bij zich. Toen ze bij el-
kaar waren gekomen, zei hij te-
gen ze: ‘Mannen, broeders, hoe-
wel ik niets had gedaan wat tegen
het volk was of tegen de gebrui-
ken van onze voorouders,[b] werd
ik vanuit Jeruzalem als gevange-
ne aan de Romeinen uitgeleverd.[c]
18 Nadat ze me hadden ver-
hoord,[d] wilden ze me vrijlaten,
want ik had niets gedaan waarop
de doodstraf stond.[e] **19** Maar
toen de Joden bezwaar maakten,
was ik gedwongen me op caesar
te beroepen,[f] maar niet omdat
ik mijn volk ergens van wilde be-
schuldigen. **20** Dat is de reden
waarom ik jullie wilde zien en toe-
spreken, want het is vanwege de
hoop van Israël dat ik deze boeien
draag.’[g] **21** Ze zeiden tegen hem:
‘We hebben uit Judea geen brie-
ven over je gekregen, en niemand
van de broeders die vandaar is
gekomen, heeft iets slechts over
je gemeld of gezegd. **22** Maar we
willen graag van jou horen wat je
denkt, want één ding is zeker: we
weten dat deze sekte[a] overal in
opspraak is.’[b]

23 Ze spraken een dag met
hem af en kwamen toen met een
nog grotere groep naar de plaats
waar hij verbleef. Van ’s morgens
tot ’s avonds gaf hij hun uitleg
door grondig getuigenis te geven
over Gods Koninkrijk, en aan de
hand van de Wet van Mozes[c] en
de Profeten[d] probeerde hij hen
ervan te overtuigen om in Jezus
te geloven.[e] **24** Sommigen ge-
loofden wat hij zei, maar ande-
ren niet. **25** Omdat ze het niet
met elkaar eens waren, maakten
ze aanstalten om te vertrekken.
Maar Paulus deed nog de volgen-
de uitspraak:

‘Terecht heeft de heilige geest
via de profeet Jesaja tot jullie
voorouders gesproken **26** en ge-
zegd: “Ga naar dit volk toe en zeg:
‘Jullie zullen wel horen maar niets
begrijpen, en jullie zullen wel kij-
ken maar niets zien.[f] **27** Want
het hart van dit volk is ongevoe-
lig geworden, hun oren hebben
ze dichtgestopt en hun ogen heb-
ben ze gesloten. Daardoor zul-
len ze nooit met hun ogen zien
en met hun oren horen en zullen
ze niet met hun hart begrijpen
en terugkeren en door mij gene-
zen worden.’”[g] **28** Jullie moeten
daarom weten dat deze redding,
die van God komt, aan de heide-
nen* wordt bekendgemaakt.[h] Die
zullen er zeker naar luisteren.’[i]
29 *—

30 Hij bleef twee volle jaren
in het huis dat hij gehuurd had[j]
en iedereen die bij hem kwam,
ontving hij vriendelijk. **31** Zon-
der belemmerd te worden en met
grote vrijmoedigheid[k] predikte
hij Gods Koninkrijk tot hen en
gaf hij onderwijs over de Heer
Jezus Christus.

HFST. 28
a 2Kor 1:3, 4
b Han 24:11, 12; Han 25:8
c Han 21:33
d Han 24:10
e Han 23:26, 29; Han 25:24, 25; Han 26:31, 32
f Han 25:11, 12
g Han 23:6; Han 26:6; Ef 6:19, 20; 2Ti 1:16

2de kolom
a Han 24:14
b Lu 2:34; Jo 15:19
c Jo 5:46
d Han 26:22, 23
e Han 17:2, 3
f Ro 11:8
g Jes 6:9, 10; Mt 13:14, 15
h Lu 3:4, 6; Han 13:45, 46; Han 22:21; Ro 11:11
i Ps 67:2; Ps 98:3; Jes 11:10
j Han 28:16
k Ef 6:19

28:28 *Zie Woordenlijst. **28:29** *Zie App. A3.

AAN DE

ROMEINEN

INHOUD

1 Van Paulus, een slaaf van
Christus Jezus, geroepen om
een apostel te zijn, afgezonderd
voor het goede nieuws van God,[a]
2 dat hij van tevoren via zijn pro-
feten in de heilige Schrift heeft
beloofd. **3** Het goede nieuws
gaat over zijn Zoon, die als
mens* werd geboren uit het nage-
slacht# van David.[b] **4** Maar toen
hij uit de dood werd opgewekt,[c]
werd dankzij de kracht van de
geest van heiligheid bevestigd dat
hij Gods Zoon[d] is — Jezus Chris-
tus, onze Heer. **5** Via hem heb-
ben we onverdiende goedheid en
een apostelschap[e] gekregen, zo-
dat alle volken door geloof ge-
hoorzaam zouden zijn[f] tot eer
van zijn naam. **6** Uit die volken
zijn ook jullie geroepen om bij
Jezus Christus te horen. **7** Aan
alle geliefden van God in Rome,
geroepen om heiligen te zijn.

Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van God,
onze Vader, en van de Heer Je-
zus Christus.

8 Om te beginnen dank ik mijn
God via Jezus Christus voor jul-
lie allemaal, omdat er in de hele
wereld over jullie geloof wordt ge-
sproken. **9** Want God, voor wie
ik vol overgave* heilige dienst
doe in verband met het goede
nieuws over zijn Zoon, is mijn
getuige dat ik jullie onophoude-
lijk in mijn gebeden noem.[g] **10** Ik
smeek dan of het me zo mogelijk
nu eindelijk mag lukken naar jullie
toe te komen, als het Gods wil is.
11 Want ik verlang ernaar jullie
te zien om jullie te laten delen in
een geestelijke gave zodat jullie
sterk worden gemaakt, **12** of lie-
ver, zodat we elkaar kunnen op-
bouwen[h] door ons geloof, zowel
dat van jullie als dat van mij.

13 Ik wil dat jullie weten, broe-
ders,* dat ik vaak van plan ben
geweest naar jullie toe te ko-
men — maar tot nu toe werd ik
steeds verhinderd — om ook bij
jullie, net als bij de andere vol-
ken, vrucht te oogsten. **14** Ik sta
in de schuld bij Grieken en bij
buitenlanders,* bij wijzen en bij
ongeletterden. **15** Daarom sta ik
te popelen om ook aan jullie in
Rome[a] het goede nieuws bekend
te maken. **16** Ik schaam me niet
voor het goede nieuws,[b] want het
is het krachtige middel van God
om iedereen die geloof heeft te
redden,[c] eerst de Jood[d] maar ook
de Griek.[e] **17** Gods rechtvaar-
digheid wordt erin onthuld door
geloof en voor geloof,[f] zoals er
staat geschreven: ‘Maar de recht-
vaardige zal leven door geloof.’[g]

18 Gods woede[h] over alle god-
deloosheid en onrechtvaardigheid
van mensen die de waarheid op
een onrechtvaardige manier te-
genwerken,[i] wordt vanuit de he-
mel geopenbaard. **19** Want wat
een mens over God kan weten,
is voor hen heel duidelijk: God
heeft het ze duidelijk gemaakt.[j]
20 Zijn onzichtbare eigenschap-
pen — zijn eeuwige kracht[k] en
Godheid[l] — zijn namelijk vanaf
de schepping van de wereld dui-
delijk te zien, omdat ze waar te
nemen zijn in alles wat gemaakt
is.[m] Daarom hebben ze geen en-
kel excuus. **21** Want hoewel ze
God kennen, hebben ze hem niet
als God geëerd en hem ook niet
gedankt, maar hun gedachten
zijn zinloos en hun onverstandi-
ge hart is verduisterd.[n] **22** Hoe-
wel ze beweren wijs te zijn, zijn
ze dwaas geworden **23** en heb-
ben ze de majesteit van de on-
vergankelijke God veranderd in
iets dat lijkt op het beeld van
een vergankelijk mens en vogels
en viervoetige en kruipende die-
ren.*[o]

24 Omdat ze de verlangens
van hun hart wilden volgen, heeft

HFST. 1
a Han 9:11, 15
b 2Sa 7:8, 12; Lu 1:32; 2Ti 2:8
c Han 13:33
d Ps 2:7; Heb 1:5
e 1Ti 2:7
f Han 15:14; Ga 2:7
g 1Th 3:10; 2Ti 1:3
h 1Th 5:11; Heb 10:25

2de kolom
a Han 19:21
b Mr 8:38; 2Ti 1:8
c Heb 11:6
d Han 3:25, 26
e Han 18:5, 6
f Jo 3:36; Ro 3:21, 22
g Hab 2:4; Ga 3:11; Heb 10:38
h Ro 2:5; Ef 5:6
i Ro 1:25
j Ps 19:1; Han 14:17
k Jer 10:12
l Ps 103:19; Jer 10:10; Opb 15:3
m Jes 40:26; Opb 4:11
n Ge 6:5
o Jer 2:11; Han 17:29

1:3 * Lett.: ‘naar het vlees’. # Lett.: ‘zaad’. **1:9** * Lett.: ‘met mijn geest’. **1:13** * Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen.

1:14 * Of ‘niet-Grieken’. Lett.: ‘barbaren’. **1:23** * Of ‘reptielen’.

God ze aan onreinheid overge-
geven, waardoor ze hun lichaam
onteren. **25** Ze hebben de waar-
heid van God vervangen door de
leugen en hebben de schepping
vereerd* en gediend# in plaats
van de Schepper, die voor eeuwig
moet worden geprezen. Amen.
26 Daarom heeft God ze over-
gegeven aan onbeheerste harts-
tocht.[a] Zo hebben de vrouwen de
natuurlijke seksuele omgang ver-
anderd in een tegennatuurlijke.[b]
27 Ook de mannen hebben geen
natuurlijke omgang meer met de
vrouw en zijn ontbrand in hun
lust voor elkaar, mannen die on-
tucht plegen met mannen[c] en in
zichzelf de volledige straf* krij-
gen die ze voor hun overtreding
verdienen.[d]

28 Omdat ze het niet nodig
vonden God te erkennen,* heeft
God hen aan een verwerpelij-
ke mentaliteit overgegeven om de
dingen te doen die niet gepast
zijn.[e] **29** Ze zijn vol onrechtvaar-
digheid,[f] boosaardigheid, heb-
zucht[g] en slechtheid, vol jaloezie,*[h]
moord,[i] ruzie, bedrog[j] en kwaad-
aardigheid.[k] Het zijn roddelaars,#
30 kwaadsprekers,[l] haters van
God. Ze zijn onbeschaamd, trots
en verwaand. Ze bedenken slechte
dingen* en ze zijn ongehoorzaam
aan ouders,[m] **31** zonder begrip,[n]
onbetrouwbaar, zonder natuurlij-
ke genegenheid en meedogen-
loos.* **32** Hoewel ze het recht-
vaardige oordeel van God heel
goed kennen — dat zij die zul-
ke dingen doen, de dood verdie-
nen[o] — blijven ze dat alles niet al-
leen doen, maar juichen ze het ook
toe dat anderen het doen.

1:25 *Of 'aanbeden'. #Of 'daar heilige dienst voor gedaan'. **1:27** *Of 'vergelding'. **1:28** *Of 'ze het verwerpelijk vonden aan een nauwkeurige kennis van God vast te houden'. **1:29** *Of 'afgunst'. #Of 'fluisteraars'. **1:30** *Of 'ze zijn uitvinders van schadelijke dingen'. **1:31** *Of 'onbarmhartig'.

HFST. 1
a Ga 5:19, 1Th 4:4, 5
b Ju 7
c Ge 19:5, Le 18:22, Le 20:13, 1Kor 6:9, 10
d Ga 6:7
e Ga 5:19-21
f 1Pe 4:3
g De 5:21
h Tit 3:3
i 1Jo 3:15
j 1Pe 2:1
k Ef 4:31
l 1Pe 2:1
m De 21:18, 21
n Ro 1:21
o Opb 21:8

2de kolom

HFST. 2
a Ro 2:9
b Mt 7:5
c Ro 11:22, Ef 1:7
d Ro 3:25
e Jes 30:18
f 2Pe 3:9
g 2Th 1:7, 8, Opb 6:16, 17, Opb 11:18
h Ps 62:12, Sp 24:12, Mt 16:27
i 1Kor 15:53, Opb 20:6
j Ro 1:18, Kol 3:6, Heb 10:26, 27
k Jo 4:22, Han 13:45, 46
l Han 15:14
m De 10:17, 2Kr 19:7, Han 10:34, 35
n Ef 2:12
o Ro 3:19
p De 30:14, Ez 20:11, Jak 1:22

2 Daarom heb jij, o mens, wie je
ook bent,[a] geen enkel excuus
als je oordeelt. Want als je een
ander oordeelt, veroordeel je je-
zelf, omdat jij die oordeelt, dezelf-
de dingen doet.[b] **2** We weten dat
Gods oordeel over degenen die
zulke dingen doen overeenstemt
met de waarheid.

3 Maar jij, o mens, die degenen
oordeelt die zulke dingen doen
terwijl je ze zelf ook doet, denk
je soms dat je aan Gods oordeel
zult ontsnappen? **4** Of veracht je
de overvloed van zijn goedheid[c]
en verdraagzaamheid[d] en geduld,[e]
omdat je niet weet dat God je
in zijn goedheid tot berouw pro-
beert te brengen?[f] **5** Door je kop-
pigheid en je berouwloze hart sta-
pel je voor jezelf woede op voor
de dag van woede en van de
openbaring van Gods rechtvaardi-
ge oordeel.[g] **6** En hij zal iedereen
belonen naar zijn daden:[h] **7** eeu-
wig leven voor degenen die glo-
rie en eer en onvergankelijkheid[i]
zoeken door te volharden in werk
dat goed is, **8** maar straf en woe-
de[j] voor degenen die steeds ruzie
zoeken en die niet de waarheid ge-
hoorzamen maar onrechtvaardig-
heid. **9** Er zal leed en ellende zijn
voor iedereen* die slechte dingen
doet, eerst voor de Jood maar
ook voor de Griek, **10** maar glo-
rie en eer en vrede voor ieder-
een die het goede doet, eerst voor
de Jood[k] maar ook voor de Griek.[l]
11 Want er is bij God geen par-
tijdigheid.[m]

12 Iedereen die zonder wet
heeft gezondigd, zal ook zonder
wet vergaan.[n] Maar iedereen die
onder de wet heeft gezondigd, zal
door de wet worden geoordeeld.[o]
13 Want niet de hoorders van
de wet zijn rechtvaardig in Gods
ogen, maar de daders van de wet
zullen rechtvaardig worden ver-
klaard.[p] **14** Want als heidenen,*

2:9 *Of 'de ziel van ieder mens'. **2:14** *Zie Woordenlijst.

die geen wet hebben,[a] van nature
de dingen van de wet doen, zijn
deze mensen, ook al hebben ze
geen wet, zichzelf tot wet. **15** Zij
zijn degenen die laten zien dat de
inhoud van de wet in hun hart
staat geschreven, terwijl hun ge-
weten samen met hen getuigt en
ze door* hun eigen gedachten be-
schuldigd of juist vrijgesproken
worden. **16** Dat zal gebeuren op
de dag dat God via Christus Jezus
de dingen oordeelt die de mensen
verborgen houden,[b] overeenkom-
stig het goede nieuws dat ik be-
kendmaak.

17 En jij, je bent in naam een
Jood[c] en vertrouwt op de wet
en bent trots op je God. **18** Je
kent zijn wil en kunt bepalen wel-
ke dingen van belang zijn om-
dat je onderwijs* uit de wet hebt
gehad.[d] **19** Je bent ervan over-
tuigd dat je een gids voor de blin-
den bent, een licht voor hen die
in duisternis leven, **20** iemand
die onverstandige mensen corri-
geert en een onderwijzer van kin-
deren. En dankzij de wet beschik
je over het kader van kennis
en waarheid. **21** Maar jij die een
ander onderwijst, onderwijs je je-
zelf niet?[e] Je predikt 'steel niet',[f]
maar steel je zelf? **22** Je zegt
'pleeg geen overspel',[g] maar pleeg
jij overspel? Je walgt van afgoden,
maar beroof je tempels? **23** Je
bent trots op de wet, maar onteer
je God door de wet te overtre-
den? **24** Want 'het komt door jul-
lie dat de naam van God door de
heidenen* wordt gelasterd', zoals
er staat geschreven.[h]

25 De besnijdenis[i] heeft in
feite alleen nut als je je aan
de wet houdt.[j] Maar als je de
wet overtreedt, is je besnijde-
nis als onbesnedenheid geworden.
26 Als iemand die onbesneden is[k]
de rechtvaardige vereisten van de
wet naleeft, dan wordt zijn on-
besnedenheid toch als besnijde-
nis gerekend?[a] **27** En iemand die
letterlijk onbesneden is zal, door
zich aan de wet te houden, jou oor-
delen die de wet overtreedt hoe-
wel je de geschreven wet en de
besnijdenis hebt. **28** Want Jood
ben je niet door iets uiterlijks,[b] en
de besnijdenis is niet iets uiter-
lijks, in het vlees.[c] **29** Maar Jood
ben je vanbinnen,[d] en het gaat
om de besnijdenis van het hart,[e]
door geest en niet door een ge-
schreven wet.[f] Zo iemand krijgt
lof van God, niet van mensen.[g]

3 Welk voordeel heeft de Jood
dan? Of wat voor nut heeft be-
snijdenis? **2** Heel veel in elk op-
zicht. In de eerste plaats dat
de heilige uitspraken van God
aan hen werden toevertrouwd.[h]
3 Hoe zit het dan met sommigen
die geen geloof hebben? Betekent
hun ongeloof dat God niet be-
trouwbaar is? **4** Natuurlijk niet!
Ook al is ieder mens een leuge-
naar,[i] God zal betrouwbaar blij-
ken,[j] zoals er staat geschreven:
'U zult rechtvaardig blijken in uw
woorden en overwinnen als men
u wil oordelen.'[k] **5** Maar als onze
onrechtvaardigheid Gods recht-
vaardigheid beter laat uitkomen,
wat wil dat dan zeggen? Dat God
onrechtvaardig is als hij zijn woe-
de tot uiting brengt? (Ik spreek nu
menselijk.) **6** Absoluut niet! Hoe
zal God anders de wereld oorde-
len?[l]

7 Maar als door mijn leugen de
betrouwbaarheid van God duide-
lijker uitkomt, tot zijn eer, waar-
om word ik dan als zondaar
geoordeeld? **8** En waarom zou-
den we dan niet zeggen: 'Laten we
het slechte doen, zodat het goe-
de eruit voortkomt'? Sommigen
beweren ten onrechte dat we dat
zeggen. Het oordeel over die men-
sen is verdiend.*[m]

9 Hoe zit het dan? Zijn wij in
een betere positie? Helemaal niet!

HFST. 2
a Ps 147:19, 20
b Jo 5:22 Han 10:42 1Pe 4:5
c Ro 9:6
d De 4:8
e Mt 23:2, 3
f Ex 20:15
g De 5:18
h Jes 52:5 Ez 36:20
i Ge 17:10
j 1Kor 7:19 Ga 5:3
k Ef 2:11

2de kolom
a Ro 4:9, 10
b Jo 8:39 Opb 2:9
c 1Kor 7:19
d Ro 9:6
e Jer 4:4 Han 7:51 Fil 3:3
f Ro 7:6
g Jo 5:44 1Kor 4:5

HFST. 3
h De 4:8 Ps 147:19, 20 Han 7:38
i Nu 23:19 Ps 116:11
j Jes 55:10, 11 Jo 8:26 2Ti 2:13
k Ps 51:4
l Ps 9:8 Ps 96:13 Ps 98:9 Han 17:31
m Heb 2:2, 3

2:15 *Lett.: 'tussen'. **2:18** *Of 'mondeling onderwijs'. **2:24** *Zie Woordenlijst.

3:8 *Of 'is in overeenstemming met de gerechtigheid'.

Want zoals we al hebben aange-
toond, is iedereen, zowel Jood als
Griek, in de macht van de zonde.[a]
10 Zo staat er geschreven: ‘Nie-
mand is rechtvaardig, helemaal
niemand.[b] **11** Er is niemand met
inzicht, er is niemand die God
zoekt. **12** Iedereen heeft zich af-
gekeerd, ze zijn allemaal waarde-
loos geworden. Er is niemand die
iets goeds doet, nog niet één.’[c]
13 ‘Hun keel is een open graf.
Hun tong gebruiken ze voor be-
drog.’[d] ‘Het gif van adders is ach-
ter hun lippen.’[e] **14** ‘Hun mond
is vol vervloeking en hatelijkheid.’[f]
15 ‘Hun voeten haasten zich om
bloed te vergieten.’[g] **16** ‘Ze laten
een spoor van verwoesting en el-
lende achter, **17** en de weg van
vrede kennen ze niet.’[h] **18** ‘Ont-
zag voor God hebben ze niet voor
ogen.’[i]

19 We weten dat alles wat de
wet zegt, gericht is tot hen die
onder de wet vallen, zodat elke
mond tot zwijgen wordt gebracht
en de hele wereld schuldig staat
voor God.[j] **20** Daarom zal nie-
mand* voor hem rechtvaardig
worden verklaard door werken
van de wet,[k] want de wet leert
ons duidelijk# wat zonde is.[l]

21 Maar nu is buiten de wet
om Gods rechtvaardigheid ont-
huld,[m] waarvan de Wet en de
Profeten getuigen,[n] **22** en ieder-
een die geloof heeft, bereikt
Gods rechtvaardigheid door ge-
loof in Jezus Christus. Want er is
geen onderscheid.[o] **23** Alle men-
sen hebben gezondigd en berei-
ken niet de glorie* van God.[p]
24 Het is een vrije gave[q] dat
hij ze uit onverdiende goedheid[r]
rechtvaardig verklaart op basis
van de verlossing door de losprijs
die Christus Jezus heeft betaald.[s]
25 God heeft hem gegeven als of-
fer voor verzoening*[t] door geloof
in zijn bloed.[u] Dat heeft God ge-
daan om te bewijzen dat hij recht-
vaardig was toen hij in zijn ver-
draagzaamheid de zonden vergaf
die in het verleden waren be-
gaan, **26** en om te bewijzen dat
hij in deze tijd rechtvaardig is,[a] ja,
dat hij ook rechtvaardig zou zijn
als hij mensen rechtvaardig ver-
klaart die in Jezus geloven.[b]

27 Is er dan nog reden om
trots te zijn? Dat is uitgesloten.
Door welke wet komt dat? Die van
de werken?[c] Nee, door de wet van
het geloof. **28** Want we zijn van
mening dat een mens rechtvaar-
dig wordt verklaard door geloof
en niet door werken van de
wet.[d] **29** Of is hij alleen de God
van de Joden?[e] Hij is toch ook
de God van de heidenen?*[f] Ja,
ook van de heidenen.[g] **30** Om-
dat God één is,[h] zal hij besne-
denen rechtvaardig verklaren[i] als
gevolg van hun geloof en onbe-
snedenen[j] door middel van hun
geloof. **31** Schaffen we dan door
ons geloof de wet af? Natuurlijk
niet! We bevestigen de wet juist.[k]

4 Wat zullen we dan zeggen over
Abraham, onze stamvader*
naar het vlees? Wat heeft hij ver-
kregen? **2** Als Abraham bijvoor-
beeld rechtvaardig verklaard was
op basis van werken, zou hij reden
hebben om trots te zijn, maar niet
tegenover God. **3** Want wat zegt
de Schrift? ‘Abraham geloofde in
Jehovah* en het werd hem als
rechtvaardigheid toegerekend.’[l]
4 Iemand die werkt, krijgt zijn
loon niet toegerekend als een on-
verdiende goedheid maar als iets
waar hij recht op heeft. **5** Maar
iemand die niet werkt en gelooft in
hem die de goddeloze rechtvaar-
dig verklaart, krijgt zijn geloof als
rechtvaardigheid toegerekend.[m]
6 Zo noemt ook David de mens
gelukkig aan wie God rechtvaar-
digheid toerekent los van de wer-
ken: **7** ‘Gelukkig degenen van

HFST. 3
a Ro 3:23, Ga 3:22
b Sp 20:9, Pr 7:20
c Ps 14:1-3
d Ps 5:9
e Ps 140:3
f Ps 10:7, Jak 3:8, 9
g Sp 1:16
h Jes 59:7, 8
i Ps 36:1
j Ro 2:12, Ro 5:13, Ga 3:10
k Ga 2:16, Ga 3:11
l Ro 7:9, 13, Ga 3:19
m Ro 1:16, 17
n Jes 53:11, Jer 31:34, Da 9:24
o Ga 3:28
p Pr 7:20
q Ro 5:17
r Ef 2:8
s Mt 20:28, 1Ti 2:5, 6, 1Pe 2:24
t Jes 53:11, 2Kor 5:19, 1Jo 2:1, 2, 1Jo 4:10
u Le 17:11, Han 13:39, Ef 1:7

2de kolom
a Ps 89:14
b 1Kor 1:30, 1Jo 1:9
c Han 13:38, 39, Ef 2:8, 9
d Ga 2:15, 16, Jak 2:24
e Han 17:26, 27
f Han 10:4
g Jes 54:5, Ro 10:12, Ga 3:14
h De 6:4, 1Kor 8:6, Ef 4:6
i 1Kor 7:18
j Ga 3:8
k Mt 5:17, Ro 8:3, 4, Ro 13:10

HFST. 4
l Ge 15:6, Ga 3:6, Jak 2:23
m Ga 2:15, 16

3:20 *Lett.: ‘geen vlees’. #Of ‘geeft ons nauwkeurige kennis van’. **3:23** *Of ‘heerlijkheid’. **3:25** *Of ‘zoenoffer’.

3:29 *Zie Woordenlijst. **4:1** *Lett.: ‘voorvader’. **4:3** *Zie App. A5.

wie de wetteloze daden zijn ver-
geven en van wie de zonden zijn
bedekt.* **8** Gelukkig de mens van
wie Jehovah* de zonde niet aan-
rekent.’[a]

9 Is dat geluk dan alleen voor
wie besneden is of ook voor wie
niet besneden is?[b] We hebben
namelijk gezegd: ‘Abrahams ge-
loof werd hem als rechtvaar-
digheid toegerekend.’[c] **10** On-
der welke omstandigheden werd
het als rechtvaardigheid toegere-
kend? Toen hij besneden was of
onbesneden? Niet toen hij besne-
den was, maar toen hij nog onbe-
sneden was. **11** En hij kreeg een
teken[d] — de besnijdenis — als
een zegel* van de rechtvaardig-
heid door het geloof dat hij had
toen hij nog niet besneden was.
Zo kon hij de vader worden van
alle onbesnedenen die geloof heb-
ben,[e] zodat hun rechtvaardigheid
zou worden toegerekend. **12** En
zo kon hij een vader worden voor
besneden nakomelingen, niet al-
leen voor hen die aan de besnij-
denis vasthouden maar ook voor
hen die het voetspoor volgen van
het geloof dat onze vader Abra-
ham[f] had toen hij nog niet besne-
den was.

13 Want Abraham of zijn na-
geslacht* kreeg de belofte dat hij
erfgenaam van een wereld zou
zijn[g] niet dankzij de wet, maar
dankzij rechtvaardigheid door ge-
loof.[h] **14** Want als je erfgenaam
wordt door je aan de wet te
houden, is het geloof nutteloos
en de belofte krachteloos. **15** In
werkelijkheid veroorzaakt de wet
Gods woede,[i] maar waar geen wet
is, is ook geen overtreding.[j]

16 Daarom is het dankzij ge-
loof, waardoor het een uiting van
onverdiende goedheid[k] kon zijn.
Zo zou de belofte zeker zijn voor
zijn hele nageslacht,*[l] niet alleen
voor degenen die zich aan de wet
houden, maar ook voor degenen
die het geloof van Abraham vol-
gen, die de vader van ons alle-
maal is.[a] **17** (Zoals er staat ge-
schreven: ‘Ik heb je aangesteld
als een vader van vele volken.’)[b]
Dat gebeurde voor de ogen van
God, in wie hij geloofde, die de
doden levend maakt en die over
de dingen die niet zijn spreekt
alsof ze er zijn.* **18** Hoewel er
geen hoop meer leek te zijn, had
hij toch op basis van hoop het ge-
loof dat hij de vader zou worden
van vele volken, zoals er was ge-
zegd: ‘Zo zal je nageslacht* zijn.’[c]
19 En hij verzwakte niet in ge-
loof, ook al besefte hij dat zijn
eigen lichaam toen zo goed als
dood was (hij was ongeveer 100
jaar oud)[d] en dat ook de schoot
van Sara dood* was.[e] **20** Maar
vanwege Gods belofte twijfelde
hij niet en verloor hij zijn geloof
niet. Hij kreeg juist kracht door
zijn geloof en gaf eer aan God.
21 Hij was er volledig van over-
tuigd dat Hij kon doen wat hij
had beloofd.[f] **22** Daarom ‘werd
het hem als rechtvaardigheid
toegerekend’.[g]

23 Maar de woorden ‘het werd
hem toegerekend’ werden niet al-
leen voor hem opgeschreven,[h]
24 maar ook voor ons, aan wie
het toegerekend zal worden om-
dat we geloven in Hem die Je-
zus, onze Heer, uit de dood heeft
opgewekt.[i] **25** Hij werd overge-
leverd ter wille van onze zonden[j]
en opgewekt zodat we rechtvaar-
dig verklaard kunnen worden.[k]

5 We zijn dus door geloof recht-
vaardig verklaard.[l] Laten we
daarom vrede bewaren* met God
via onze Heer Jezus Christus.[m]
2 Door geloof in hem hebben we
ook toegang gekregen tot de on-
verdiende goedheid die we nu

4:7 *Of ‘vergeven’. **4:8** *Zie App. A5.
4:11 *Of ‘garantie’, ‘bevestiging’. **4:13, 16, 18** *Lett.: ‘zaad’.

4:17 *Of mogelijk ‘die tot bestaan roept wat niet bestaat’. **4:19** *Of ‘onvruchtbaar’. **5:1** *Of mogelijk ‘we hebben daarom vrede’.

HFST. 4
a Ps 32:1, 2
b Ro 3:30
c Ro 4:3
d Ge 17:1, 2, 11
e Ro 4:16, Ga 3:7
f Ga 3:29
g Ge 12:1-3, Ge 17:5, 6, Ge 22:17, 18
h Heb 11:8
i Ro 3:20, Ro 5:20, 2Kor 3:7
j Ro 5:13
k Ro 3:24
l Ro 9:8, Ga 3:29

2de kolom
a Ro 4:11
b Ge 17:5
c Ge 15:5, Heb 11:17, 18
d Ge 17:17
e Ge 18:11, Heb 11:11, 12
f Heb 11:19
g Ge 15:6, Jak 2:23
h Ro 15:4
i Han 2:24, Han 13:30, 1Pe 1:21
j Mt 20:28
k Jes 53:11, 12, 2Kor 5:21

HFST. 5
l Han 13:38, 39
m Ef 2:14

ervaren.*[a] Laten we gelukkig zijn#
vanwege onze hoop om in de glo-
rie△ van God te delen. **3** En dat
niet alleen, maar laten we ook ge-
lukkig zijn* onder beproevingen,[b]
want we weten dat beproeving
tot volharding leidt,[c] **4** volhar-
ding vervolgens tot een goedge-
keurde positie[d] en de goedgekeur-
de positie tot hoop.[e] **5** En die
hoop loopt niet op een teleurstel-
ling uit[f] omdat de liefde van God
in ons hart is uitgestort door de
heilige geest, die ons is gegeven.[g]
6 Terwijl we nog zwak wa-
ren,[h] is Christus inderdaad op de
vastgestelde tijd voor goddeloze
mensen gestorven. **7** Zelden zal
iemand voor een rechtvaardig
mens willen sterven, al zal iemand
misschien nog wel de moed heb-
ben voor een goed mens te ster-
ven. **8** Maar God heeft ons zijn
eigen liefde bewezen* doordat
Christus voor ons is gestorven
terwijl we nog zondaars waren.[i]
9 Omdat we nu rechtvaardig zijn
verklaard door zijn bloed,[j] is het
des te zekerder dat we via hem ge-
red zullen worden van Gods woe-
de.[k] **10** Want als we in de tijd dat
we vijanden waren met God wer-
den verzoend door de dood van
zijn Zoon,[l] dan zullen we nu we
verzoend zijn zeker gered worden
door zijn leven. **11** En dat niet
alleen, maar we zijn ook gelukkig
in God dankzij onze Heer Jezus
Christus, via wie we nu verzoend
zijn.[m]
12 Dus door één mens is de
zonde in de wereld gekomen en
door de zonde de dood,[n] en zo
heeft de dood zich tot alle men-
sen uitgebreid omdat ze allemaal
hebben gezondigd.[o] **13** Want er
was al zonde in de wereld voor-
dat de wet er was, maar zonde
wordt niemand aangerekend als
er geen wet is.[p] **14** Toch heeft
de dood vanaf Adam tot Mo-
zes als koning geregeerd, zelfs
over hen die niet hadden gezon-
digd met eenzelfde overtreding
als Adam, die overeenkomst ver-
toont met hem die zou komen.[a]
15 Maar de gave verschilt van
de overtreding. Want als door de
overtreding van één mens velen
zijn gestorven, dan hebben de on-
verdiende goedheid van God en
zijn vrije gave door de onverdien-
de goedheid van de ene mens,[b]
Jezus Christus, voor velen des
te meer te betekenen![c] **16** Ook
heeft de vrije gave een andere
uitwerking dan de zonde van de
ene mens.[d] Want het vonnis na
één overtreding was veroorde-
ling,[e] maar de gave na veel over-
tredingen was een rechtvaardig-
verklaring.[f] **17** Want als door de
overtreding van de ene mens de
dood via hem als koning heeft ge-
regeerd,[g] dan is het des te zeker-
der dat via de ene persoon, Jezus
Christus,[h] degenen die de over-
vloed van de onverdiende goed-
heid en van de vrije gave van
rechtvaardigheid[i] ontvangen, zul-
len leven en als koning zullen re-
geren![j]
18 Zoals één overtreding dus
voor alle soorten mensen tot ver-
oordeling heeft geleid,[k] zo leidt
ook één daad van rechtvaardiging
ertoe dat alle soorten mensen[l]
rechtvaardig worden verklaard
voor leven.[m] **19** Want zoals door
de ongehoorzaamheid van de
ene mens velen zondaars wer-
den,[n] zo zullen ook door de ge-
hoorzaamheid van de ene per-
soon velen rechtvaardig worden.[o]
20 De wet is erbij gekomen zodat
de overtredingen zouden toene-
men.[p] Maar waar zonde toenam,
kwam er nog meer onverdiende
goedheid. **21** Met welk doel? Zo-
dat net zoals de zonde als koning
heeft geregeerd met de dood,[q] de
onverdiende goedheid ook als ko-
ning zou regeren door rechtvaar-
digheid, wat leidt tot eeuwig leven
via onze Heer Jezus Christus.[r]

5:2 *Lett.: 'waarin we nu staan'. #Of mogelijk 'we zijn gelukkig'. △Of 'heerlijkheid'. **5:3** *Of mogelijk 'we zijn ook gelukkig'. **5:8** *Of 'aanbevolen'.

HFST. 5
a 2Kor 5:18, Ef 3:11, 12, Heb 10:19
b Fil 2:17, 1Pe 4:12, 13
c Han 5:41, 42
d Jak 1:12
e Fil 1:18-20
f Joz 21:45
g 2Kor 1:22, Ga 4:6, Ef 1:13, 14
h Ef 2:1, 5
i Jes 53:12, Jo 3:16, Ef 2:4, 5, 1Pe 3:18, 1Jo 4:10
j Han 13:38, 39, Heb 9:14
k 1Th 1:10
l 2Kor 5:18, Kol 1:21, 22
m 2Kor 5:19
n Ge 2:17, Ge 3:6, Ge 3:19, 1Kor 15:21
o Ps 51:5, Ro 3:23
p Ro 4:15

2de kolom
a 1Kor 15:45
b Heb 2:9
c Jes 53:11, Mt 20:28
d Ge 2:17, Ge 3:6
e Ge 3:17-19
f Ro 4:25
g Ro 5:12, 14
h 1Pe 3:18, Opb 1:5, 6
i Ro 3:24
j Opb 5:9, 10, Opb 20:4
k 1Kor 15:21
l Ro 1:16, 1Ti 2:3, 4
m Jo 10:10
n Ro 5:12
o Jes 53:11, Heb 2:10
p Ro 3:20, Ga 3:19
q 1Kor 15:56
r Jo 3:16, 1Jo 4:9

6 Wat wil dat dan zeggen? Dat we door moeten gaan met zondigen zodat de onverdiende goedheid toeneemt? **2** Natuurlijk niet! Hoe kunnen we nog langer in zonde leven[a] als we ten opzichte van de zonde zijn gestorven?[b] **3** Of weten jullie niet dat wij die in Christus Jezus zijn gedoopt[c] allemaal in zijn dood zijn gedoopt?[d] **4** We zijn dus met hem begraven door onze doop in zijn dood,[e] zodat ook wij een nieuw leven zouden leiden,*[f] net zoals Christus door de macht# van de Vader uit de dood is opgewekt. **5** Als we één met hem zijn geworden door te sterven zoals hij,[g] zullen we zeker ook één met hem zijn doordat we worden opgewekt zoals hij.[h] **6** We weten dat onze oude persoonlijkheid met hem aan de paal werd gehangen[i] om ons zondige lichaam krachteloos te maken,[j] zodat we niet langer slaven van de zonde zouden zijn.[k] **7** Want wie gestorven is, is van zijn zonde vrijgesproken.*

8 Als we bovendien met Christus zijn gestorven, geloven we dat we ook met hem zullen leven. **9** We weten dat Christus niet meer sterft[l] nu hij uit de dood is opgewekt.[m] De dood is geen meester meer over hem. **10** Want de dood die hij is gestorven, is hij eens en voor altijd gestorven voor de zonde,*[n] maar het leven dat hij leeft, leeft hij voor God. **11** Zo moeten jullie jezelf bezien: dood voor de zonde, maar levend voor God door Christus Jezus.[o]

12 Laat daarom de zonde niet langer als koning in je sterfelijke lichaam regeren,[p] waardoor je de verlangens ervan zou gehoorzamen. **13** Bied je lichaam* niet meer aan de zonde aan als wapen voor onrechtvaardigheid, maar bied jezelf aan God aan als iemand die dood was en nu leeft, en bied je lichaam* aan God aan als wapen voor rechtvaardigheid.[a] **14** Want de zonde mag geen meester over je zijn, omdat je niet onder de wet staat[b] maar onder de onverdiende goedheid.[c]

15 Betekent dat dan dat we mogen zondigen omdat we niet onder de wet staan maar onder de onverdiende goedheid?[d] Natuurlijk niet! **16** Weten jullie niet dat als je je als gehoorzame slaaf aan iemand aanbiedt, je slaaf bent van degene die je gehoorzaamt?[e] Je bent dan óf een slaaf van de zonde,[f] wat tot de dood leidt,[g] óf van de gehoorzaamheid, wat tot rechtvaardigheid leidt. **17** Maar God zij gedankt dat hoewel jullie eens slaven van de zonde waren, jullie van harte gehoorzaam zijn geworden aan de leer* waaraan jullie werden overgegeven. **18** Omdat jullie bevrijd zijn van de zonde,[h] zijn jullie slaven van de rechtvaardigheid geworden.[i] **19** Ik gebruik menselijke bewoordingen vanwege de zwakheid van jullie vlees. Want zoals jullie eerst je lichaamsdelen als slaven hebben aangeboden aan onreinheid en wetteloosheid, wat tot wetteloosheid leidt, zo moeten jullie nu je lichaamsdelen als slaven aan de rechtvaardigheid aanbieden, wat tot heiligheid leidt.[j] **20** Toen jullie slaven van de zonde waren, waren jullie vrij ten opzichte van de rechtvaardigheid.

21 Welke vruchten brachten jullie toen voort? Dingen waar je je nu voor schaamt. Want die dingen leiden tot de dood.[k] **22** Maar nu jullie bevrijd zijn van de zonde en slaven van God zijn geworden, brengen jullie heiligheid als vrucht voort,[l] wat tot eeuwig leven leidt.[m] **23** Want de zonde betaalt als loon de dood.[n] Maar God geeft als gave eeuwig leven[o] door Christus Jezus, onze Heer.[p]

6:4 *Lett.: 'in (...) wandelen'. #Lett.: 'heerlijkheid'. **6:7** *Of 'verlost', 'vergeven'. **6:10** *D.w.z. om zonde te verwijderen. **6:13** *Lett.: 'lichaamsdelen'.

6:17 *Lett.: 'vorm van onderricht'.

HFST. 6

a Heb 10:26, 27
b 1Pe 2:24
c 1Kor 12:13, Ga 3:27
d Mr 10:38, 39, 1Kor 15:29
e Kol 2:12
f Kol 3:10, 1Jo 3:14
g 2Kor 4:10, Fil 3:10
h 1Kor 15:42, 49
i Ga 5:24
j Kol 2:11, Kol 3:5
k 2Kor 7:1
l Opb 1:17, 18
m Han 13:34
n Heb 9:28, 1Pe 3:18
o 1Pe 2:24
p Ge 4:7

2de kolom

a Ro 12:1
b Ro 7:6, Ga 5:18, Kol 2:13, 14
c Jo 1:17
d Ro 5:21
e 2Pe 2:19
f Jo 8:34
g Ro 6:23
h Jo 8:31, 32
i 1Pe 2:24
j Ro 12:1
k Ro 8:6, Ga 5:19-21
l Ga 5:22, 23
m 1Kor 9:25
n Ge 2:17
o Mt 25:46, 1Pe 1:3, 4
p 1Ti 1:16, 1Jo 2:1, 2, Ju 21

7 Weten jullie niet, broeders
— ik spreek immers tegen per-
sonen die verstand hebben van
wetten — dat de wet meester is
over een mens zolang hij leeft?
2 Een getrouwde vrouw bijvoor-
beeld is door de wet gebonden
aan haar man zolang hij leeft.
Maar als haar man sterft, is ze
vrij van de wet van haar man.[a]
3 Ze zou een overspeelster wor-
den genoemd als ze de vrouw
zou worden van een andere man
terwijl haar man leeft.[b] Maar als
haar man sterft, is ze vrij van
zijn wet, en is ze dus geen over-
speelster als ze de vrouw wordt
van een andere man.[c]
4 Zo zijn ook jullie, mijn broe-
ders, door het lichaam van de
Christus gestorven ten opzichte
van de wet en behoren jullie nu
aan een ander toe,[d] aan degene
die uit de dood is opgewekt,[e] zo-
dat we vrucht dragen voor God.[f]
5 Want toen we leefden naar het
vlees, waren de zondige harts-
tochten die de wet opriep, in ons
lichaam* aan het werk om vruch-
ten voort te brengen die tot de
dood leiden.[g] **6** Maar nu zijn we
bevrijd van de wet,[h] omdat we
zijn gestorven ten opzichte van
dat wat ons beperkte, zodat we
in een nieuwe betekenis slaven
zouden zijn door de geest[i] en
niet in de oude betekenis door
de geschreven wet.[j]
7 Wat wil dat dan zeggen? Is de
wet zonde? Natuurlijk niet! Ik zou
niet hebben geleerd wat zonde is
als de wet er niet was geweest.[k] Ik
zou bijvoorbeeld niet hebben ge-
weten wat begeerte is als de wet
niet had gezegd: ‘Je mag niet be-
geren.’[l] **8** Maar de zonde heeft
door het gebod de kans gekre-
gen om allerlei begeerten in me
op te wekken, want zonder de wet
was de zonde dood.[m] **9** In feite
was ik eens levend zonder de wet.
Toen het gebod kwam, kwam de
zonde weer tot leven maar stierf
ik.[a] **10** Ik ontdekte dat het gebod
dat tot leven had moeten leiden,[b]
tot de dood leidde. **11** Want de
zonde heeft door het gebod de
kans gekregen om me te verleiden
en heeft me door middel daarvan
gedood. **12** De wet op zichzelf is
dus heilig, en het gebod is heilig,
rechtvaardig en goed.[c]
13 Heeft wat goed is dan tot
mijn dood geleid? Natuurlijk niet!
Het is de zonde. Zo is zicht-
baar geworden dat het de zon-
de is die in mij de dood veroor-
zaakte door wat goed is.[d] Door
het gebod is de zonde dus nog
veel zondiger geworden.[e] **14** We
weten dat de wet geestelijk is,
maar ik ben vleselijk, verkocht
aan de zonde.[f] **15** Ik begrijp niet
wat ik doe. Want ik doe niet wat
ik wil, maar ik doe wat ik haat.
16 Maar als ik doe wat ik niet wil,
stem ik ermee in dat de wet goed
is. **17** Dan ben ik het niet meer
die het doet, maar de zonde die
in mij woont.[g] **18** Want ik weet
dat er in mij, dat wil zeggen in
mijn vlees, niets goeds woont. Ik
wil wel doen wat goed is maar ik
kan het niet.[h] **19** Ik doe niet het
goede dat ik wil, maar ik doe het
slechte dat ik niet wil. **20** Als ik
dus doe wat ik niet wil, ben ik het
niet meer die het doet, maar de
zonde die in mij woont.
21 Ik ontdek in mijn geval
deze wet: als ik het goede wil
doen, is het slechte bij mij aan-
wezig.[i] **22** De mens die ik van-
binnen ben geniet echt van Gods
wet,[j] **23** maar in mijn lichaam*
zie ik een andere wet strijd voe-
ren tegen de wet van mijn ver-
stand[k] en mij een gevangene ma-
ken van de wet van de zonde,[l]
die in mijn lichaam* is. **24** On-
gelukkig mens die ik ben! Wie
zal mij bevrijden van het li-
chaam dat deze dood ondergaat?
25 God zij gedankt door Jezus
Christus, onze Heer! Met mijn
verstand ben ik een slaaf van
Gods wet, maar met mijn vlees
van de wet van de zonde.[m]

HFST. 7

a 1Kor 7:39
b Mt 5:32, Mt 19:9, Mr 10:11, 12, Lu 16:18
c 1Kor 7:8, 9, 1Ti 5:14
d 2Kor 11:2
e Han 5:30, 2Kor 5:15
f Ga 5:22, 23, Kol 1:10
g Jak 1:14, 15
h Ro 10:4, Ef 2:15, Kol 2:13, 14
i Ro 12:11
j Ga 3:10
k Ro 3:20, Ga 3:19
l Ex 20:17, De 5:21
m Ro 4:15, Ro 5:20

2de kolom

a 2Kor 3:6
b Le 18:5, Lu 10:26-28
c De 4:8, Ps 19:8
d 1Kor 15:56
e Ro 5:13
f Ps 51:5, Jo 8:34, Ro 6:16
g Ge 8:21
h Mt 26:41
i Jer 17:9
j 2Kor 4:16, Ef 3:16, Ef 4:23, 24
k Ga 5:17, Jak 4:1
l Jo 8:34
m Ro 6:13, Ga 5:17

7:5, 23 *Lett.: ‘lichaamsdelen’.

8 Degenen die in eendracht met
Christus Jezus zijn, worden
daarom niet veroordeeld. **2** De
wet van de geest die leven geeft
in eendracht met Christus Jezus,
heeft je namelijk bevrijd[a] van de
wet van de zonde en de dood.
3 Wat de wet niet kon doen[b] om-
dat die zwak was[c] vanwege het
vlees, heeft God gedaan: met het
oog op de zonde heeft hij zijn
eigen Zoon gestuurd[d] in de ge-
daante van het zondige vlees.[e] Zo
heeft hij de zonde in het vlees
veroordeeld, **4** zodat we kunnen
voldoen aan het rechtvaardige
vereiste van de wet[f] door niet naar
het vlees te leven* maar naar de
geest.[g] **5** Zij die naar het vlees
leven, richten zich op de dingen
van het vlees,[h] maar zij die naar
de geest leven op de dingen van de
geest.[i] **6** Je richten op het vlees
leidt tot de dood,[j] maar je rich-
ten op de geest leidt tot leven en
vrede.[k] **7** Je richten op het vlees
leidt tot vijandschap met God,[l] om-
dat het vlees niet onderworpen is
aan de wet van God, wat het trou-
wens ook niet kan zijn. **8** Daar-
om kunnen zij die naar het vlees
leven, God niet behagen.

9 Jullie leven niet naar het
vlees maar naar de geest,[m] als
Gods geest echt in jullie woont.
Als iemand Christus' geest niet
heeft, dan hoort hij niet bij hem.
10 Maar als Christus in een-
dracht met jullie is,[n] dan is het
lichaam dood vanwege de zonde
maar geeft de geest leven vanwe-
ge de rechtvaardigheid. **11** Als
de geest van hem die Jezus uit
de dood heeft opgewekt in jul-
lie woont, zal hij die Christus Je-
zus uit de dood heeft opgewekt[o]
ook jullie sterfelijke lichaam le-
vend maken[p] door zijn geest, die
in jullie woont.

12 Broeders, we zijn dus niet
aan het vlees verplicht om naar
het vlees te leven.[q] **13** Want als
je naar het vlees leeft, zul je zeker
sterven. Maar als je door de geest
de praktijken van het lichaam
doodt,[a] zul je leven.[b] **14** Allen
die door Gods geest worden ge-
leid, zijn namelijk Gods zonen.[c]
15 De geest die jullie hebben ge-
kregen is er niet een van slaver-
nij, wat weer tot angst zou lei-
den, maar van adoptie als zonen.
Door die geest roepen we uit:
'*Abba,** Vader!'[d] **16** De geest zelf
getuigt met onze geest[e] dat we
Gods kinderen zijn.[f] **17** Als we
kinderen zijn, zijn we ook erfgena-
men — erfgenamen van God maar
mede-erfgenamen[g] met Christus —
maar alleen als we samen lijden[h]
zodat we ook samen worden ver-
heerlijkt.[i]

18 Ik ben van mening dat het
lijden van nu niets voorstelt in ver-
gelijking met de glorie die in ons
geopenbaard zal worden.[j] **19** De
schepping wacht er vol verlan-
gen op dat de zonen van God
worden geopenbaard.[k] **20** Want
de schepping is onderworpen aan
een zinloos bestaan,[l] niet uit
eigen wil, maar door degene die
haar daaraan heeft onderwor-
pen. Dat deed hij op basis van de
hoop **21** dat ook de schepping
zelf bevrijd zal worden[m] uit de
slavernij van de vergankelijkheid
en de glorieuze vrijheid van Gods
kinderen zal hebben. **22** Want
we weten dat de hele schepping
tot nu toe samen zucht en pijn
lijdt. **23** Dat niet alleen, maar
ook wij die de eerstelingen* heb-
ben, namelijk de geest, ook wij
zuchten in onszelf[n] terwijl we
gespannen wachten op de adop-
tie als zonen,[o] op de verlossing
van ons lichaam door losprijs.
24 Want met die hoop werden we
gered. Maar als je al ziet waar
je op hoopt, zou het geen hoop
meer zijn. Hoe kun je hopen op
iets dat je al ziet? **25** Maar als
we hopen[p] op wat we niet zien,[q]

8:4 *Lett.: 'wandelen'.

8:15 *Een Hebreeuws of Aramees woord dat 'o Vader!' betekent. **8:23** *Zie Woordenlijst.

HFST. 8
a Jo 8:31, 32; Jak 1:25
b Ro 3:20; Heb 7:11
c Heb 7:18
d 1Jo 4:9
e Jo 1:14
f Ro 3:31
g Ga 5:16, 18
h Ga 5:19-21
i Ga 5:22, 23
j Ro 6:21
k Ga 6:7, 8
l Jes 59:2; Kol 1:21
m Ga 5:25
n Jo 15:4
o Han 2:24
p Ef 2:1, 5
q Ga 5:19-21

2de kolom
a 1Kor 9:27; Ga 5:24; Ef 4:22; Kol 3:5
b Ga 6:7, 8
c Jo 1:12; Jo 3:5
d Ga 4:4-6
e 1Kor 2:10, 12; 2Kor 1:22
f Jo 1:12; Ga 3:26; 1Jo 3:2
g Lu 12:32; Ga 3:29
h Fil 1:29; Kol 1:24
i 1Kor 15:53; Opb 3:21
j 2Kor 4:17; 1Pe 4:13
k 1Jo 3:2
l Ge 3:17-19
m Jo 8:31, 32; 1Kor 15:22
n 2Kor 5:1, 2
o Ga 4:4, 5; Ef 1:5; Opb 21:7
p 1Pe 1:3, 4
q 2Kor 5:7

blijven we er vol verlangen en
met volharding op wachten.[a]
26 Zo komt ook de geest onze
zwakheid te hulp.[b] Soms we-
ten we niet waar we om moe-
ten bidden, maar bij onuitgespro-
ken verzuchtingen pleit de geest
zelf voor ons. **27** Maar hij die
de harten onderzoekt,[c] weet wat
de geest bedoelt, want die pleit
voor de heiligen in overeenstem-
ming met Gods wil.
28 We weten dat God alles*
laat samenwerken tot voordeel
van degenen die van God houden,
die overeenkomstig zijn voorne-
men geroepen zijn.[d] **29** Want de-
genen die hij het eerst heeft er-
kend, heeft hij ook voorbestemd
om gevormd te worden naar het
beeld van zijn Zoon,[e] zodat die de
eerstgeborene[f] onder veel broe-
ders[g] zou zijn. **30** Degenen die
hij heeft voorbestemd,[h] heeft hij
ook geroepen.[i] Degenen die hij
heeft geroepen, heeft hij ook
rechtvaardig verklaard.[j] En dege-
nen die hij rechtvaardig heeft ver-
klaard, heeft hij ook verheerlijkt.[k]
31 Wat moeten we hier ver-
der over zeggen? Als God vóór
ons is, wie zal dan tegen ons zijn?[l]
32 Hij heeft zelfs zijn eigen Zoon
niet gespaard, maar heeft hem
voor ons allemaal overgeleverd.[m]
Zal hij ons in zijn goedheid dan
ook niet samen met hem alle ande-
re dingen geven? **33** Wie zal te-
gen Gods uitverkorenen een aan-
klacht indienen?[n] Want God is het
die hen rechtvaardig verklaart.[o]
34 Wie zal hen veroordelen? Want
Christus Jezus is gestorven, en
belangrijker nog, hij werd opge-
wekt, hij zit aan Gods rechter-
hand[p] en hij pleit voor ons.[q]
35 Wat zal ons scheiden van de
liefde van de Christus?[r] Moeilijk-
heden of ellende of vervolging of
honger of naaktheid of gevaar of
het zwaard?[s] **36** Zoals er staat
geschreven: ‘Om u worden we de
hele dag gedood, we worden be-
zien als schapen voor de slacht.’[a]
37 Maar in al die dingen beha-
len we een totale overwinning[b]
door degene die van ons houdt.
38 Ik ben ervan overtuigd dat
geen dood of leven, geen enge-
len, geen regeringen, geen dingen
nu, geen dingen in de toekomst,
geen krachten,[c] **39** geen hoogte
of diepte en geen enkele andere
schepping ons zal kunnen schei-
den van Gods liefde in Christus
Jezus, onze Heer.

9 Ik spreek de waarheid in
Christus. Ik lieg niet, mijn ge-
weten getuigt met mij in heilige
geest: **2** ik heb veel verdriet en
onophoudelijke pijn in mijn hart.
3 Ik zou willen dat ik zelf ver-
vloekt en van de Christus geschei-
den was ter wille van mijn broe-
ders, mijn natuurlijke verwanten,*
4 die Israëlieten zijn. Ze zijn ge-
adopteerd als zonen[d] en hebben
de glorie, de verbonden,*[e] de
wet,[f] de heilige dienst[g] en de be-
loften[h] gekregen. **5** Ze stammen
af van de voorvaders[i] en uit hen is
de Christus voortgekomen.*[j] Laat
God, die over alles heerst, voor al-
tijd geprezen worden. Amen.
6 Maar het is niet zo dat het
woord van God gefaald heeft.
Want niet allen die van Israël af-
stammen, zijn ook echt ‘Israël’.[k]
7 Ook zijn ze niet allemaal kin-
deren omdat ze Abrahams nage-
slacht* zijn,[l] want: ‘Wat je nage-
slacht* genoemd zal worden, zal
via Isaäk zijn.’[m] **8** Dat wil zeg-
gen: de natuurlijke afstammelin-
gen# zijn niet echt de kinderen
van God,[n] maar de kinderen van
de belofte[o] worden als het nage-
slacht* gerekend. **9** Want dit wa-
ren de woorden van de belofte:
‘Rond deze tijd zal ik komen en
dan zal Sara een zoon hebben.’[p]
10 Niet alleen toen, maar ook
toen Rebekka zwanger werd van

8:28 *Of ‘al zijn werken’.

9:3 *Lett.: ‘verwanten naar het vlees’. **9:4** *Zie Woordenlijst. **9:5** *Lett.: ‘naar het vlees’. **9:7, 8** *Lett.: ‘zaad’. **9:8** #Lett.: ‘kinderen van het vlees’.

HFST. 8
a Ro 5:3-5
b Jo 14:16, 26; Jo 16:7
c Jer 11:20
d Ef 1:9-11; 2Ti 1:9
e Jo 13:15; Ro 6:5; 1Kor 15:49
f Heb 1:6
g Heb 2:11
h Ef 1:5
i Fil 3:14; 1Th 2:12; Heb 3:1
j Ro 5:18; Tit 3:7
k 2Kor 4:6
l Ps 118:6; 1Jo 4:4
m Jo 3:16; Ro 3:25; 1Jo 4:9
n Jes 50:8
o Han 13:38, 39; Heb 10:16, 17
p Ps 110:1
q Heb 7:25; 1Jo 2:1
r Jo 15:10
s 2Kor 4:8, 9

2de kolom
a Ps 44:22
b Jo 16:33
c Ef 6:12

HFST. 9
d Ex 4:22
e Han 3:25; Han 7:8
f Ex 24:12
g Han 26:7; Heb 9:1
h Ro 4:13
i De 10:15
j Mt 1:17
k Ro 2:28; Opb 2:9
l Jo 8:39; Ga 3:29
m Ge 21:12; Heb 11:18
n Jo 1:12, 13
o Ga 4:28
p Ge 18:10, 14

een tweeling door die ene man,
onze voorvader Isaäk.[a] **11** Want
toen ze nog niet geboren waren
en nog niets goeds of slechts had-
den gedaan, werd er — zodat Gods
voornemen in verband met de uit-
verkiezing afhankelijk zou blijven
van hem die roept en niet van da-
den — **12** tegen haar gezegd: ‘De
oudste zal de slaaf van de jongste
zijn.’[b] **13** Zoals er staat geschre-
ven: ‘Ik hield van Jakob, maar
Esau haatte ik.’[c]

14 Moeten we dan zeggen dat
God onrechtvaardig is? Natuur-
lijk niet![d] **15** Want hij zegt te-
gen Mozes: ‘Ik zal barmhartig zijn
voor wie ik wil en ik zal me-
delijden tonen voor wie ik wil.’[e]
16 Het hangt dus niet af van
iemands wens of inspanning,*
maar van God, die barmhartig is.[f]
17 Want de Schrift zegt tegen de
farao: ‘Dit is de reden dat ik je
heb laten bestaan: om via jou mijn
kracht te tonen en om mijn naam
over de hele aarde bekend te laten
maken.’[g] **18** Hij is dus barmhar-
tig voor wie hij maar wil en hij
laat koppig worden wie hij maar
wil.[h]

19 Maar je zult tegen me zeg-
gen: ‘Waarom heeft hij dan nog
iets aan te merken? Want wie
kan zich tegen zijn wil verzetten?’
20 Maar wie ben jij, o mens, dat
je God zou tegenspreken?[i] Zegt
het aardewerk soms tegen zijn
maker: ‘Waarom heb je me zo ge-
maakt?’[j] **21** Wat? Heeft de pot-
tenbakker niet de autoriteit om
uit dezelfde klomp klei[k] een voor-
werp* voor eervol gebruik te ma-
ken maar ook een voorwerp
voor oneervol gebruik? **22** Wat
als God zijn woede wilde to-
nen en zijn kracht kenbaar wil-
de maken, en hij met veel geduld
de voorwerpen* van zijn woede
heeft verdragen die bestemd zijn
voor de vernietiging? **23** En als
hij dat deed om de overvloed
van zijn glorie over de voorwer-
pen* van zijn barmhartigheid[a] be-
kend te maken, die hij van te-
voren heeft bestemd voor glorie
24 — namelijk ons, die hij niet al-
leen uit de Joden maar ook uit
andere volken heeft geroepen[b] —
wat zou dat dan? **25** Het is zoals
hij ook in Hosea zegt: ‘Ik zal hen
die mijn volk niet waren[c] “mijn
volk” noemen, en haar die niet ge-
liefd was “geliefd”.[d] **26** En op de
plaats waar tegen hen werd ge-
zegd: “Jullie zijn mijn volk niet”,
daar zullen ze “zonen van de le-
vende God” worden genoemd.’[e]

27 Bovendien roept Jesaja
over Israël uit: ‘Al zou het aan-
tal Israëlieten* als het zand aan
de zee zijn, alleen het overblijf-
sel zal worden gered.[f] **28** Want
Jehovah* zal op aarde een afre-
kening houden, volledig en zon-
der uitstel.’#[g] **29** En zoals Jesaja
voorspelde: ‘Als Jehovah* van de
legermachten geen nageslacht#
van ons had overgelaten, zouden
we net als Sodom zijn geworden
en op Gomorra hebben geleken.’[h]

30 Wat wil dat dan zeggen?
Dat heidenen,* hoewel ze niet
naar rechtvaardigheid streefden,
toch rechtvaardigheid hebben be-
reikt,[i] de rechtvaardigheid die
voortkomt uit geloof.[j] **31** En dat
Israël, dat een wet van rechtvaar-
digheid nastreefde, die wet niet
heeft bereikt. **32** Om welke re-
den? Omdat ze dachten dat te
kunnen bereiken door werken,
niet door geloof. Ze zijn gestrui-
keld over de ‘steen waarover men
struikelt’,[k] **33** zoals er staat ge-
schreven: ‘Kijk! Ik leg in Sion een
steen[l] waarover men struikelt en
een rotsblok waarover men valt,
maar wie zijn geloof erop bouwt,
zal niet worden teleurgesteld.’[m]

9:16 *Lett.: ‘van degene die wenst of van degene die hardloopt’. **9:21** *Lett.: ‘vat’. **9:22, 23** *Lett.: ‘vaten’.

9:27 *Lett.: ‘zonen van Israël’. **9:28, 29** *Zie App. A5. **9:28** #Of ‘snel voltrekkend’. Lett.: ‘die hij tot een einde zal brengen en zal verkorten’. **9:29** #Lett.: ‘zaad’. **9:30** *Zie Woordenlijst.

HFST. 9

a Ge 25:21, 24
b Ge 25:23
c Mal 1:2, 3; Heb 12:16
d De 32:4; Job 34:10
e Ex 33:19
f Tit 3:4, 5
g Ex 9:16
h Ex 10:1; Ex 14:4
i Job 40:2
j Jes 29:16; Jes 45:9
k Jes 64:8; Jer 18:6

2de kolom

a 1Th 5:9
b Ro 11:13; Ef 3:6
c Ef 2:12
d Ho 2:23; Mt 21:43; 1Pe 2:10
e Ho 1:10; Ga 3:26
f Ho 1:10; Ro 11:4, 5
g Jes 10:22, 23
h Jes 1:9
i Ro 10:20
j Ro 4:11; Fil 3:9
k Jes 8:14; Lu 20:17, 18; 1Kor 1:23
l Ps 118:22; Mt 21:42
m Jes 28:16; Ro 10:11; 1Pe 2:6

10 Broeders, ik wens met heel
mijn hart en smeek God dat
ze worden gered.[a] **2** Want ik ge-
tuig van hen dat ze ijver voor God
hebben,[b] alleen niet overeenkom-
stig nauwkeurige kennis. **3** Om-
dat ze de rechtvaardigheid van
God[c] niet kennen maar hun eigen
rechtvaardigheid proberen aan
te tonen,[d] hebben ze zich niet
aan de rechtvaardigheid van God
onderworpen.[e] **4** Want Christus
is het einde van de wet,[f] zodat
iedereen die gelooft, rechtvaar-
digheid bereikt.[g]

5 Mozes schrijft over de recht-
vaardigheid op grond van de wet:
‘De mens die deze dingen doet,
zal daardoor leven.’[h] **6** Maar de
rechtvaardigheid die voortkomt
uit geloof zegt: ‘Zeg niet in je
hart:[i] “Wie zal opstijgen naar de
hemel?”[j] — namelijk om Christus
naar beneden te brengen. **7** Of:
“Wie zal neerdalen in de af-
grond?”[k] — namelijk om Christus
uit de dood naar boven te bren-
gen.’ **8** Maar wat wordt er ge-
zegd? ‘Het woord is dicht bij je, in
je eigen mond en in je eigen hart’[l]
— dat wil zeggen ‘het woord’
van het geloof, dat we prediken.
9 Als je met je mond in het open-
baar bekendmaakt dat Jezus Heer
is[m] en in je hart gelooft dat God
hem uit de dood heeft opgewekt,
zul je gered worden. **10** Want
voor rechtvaardigheid moet je ge-
loven met je hart, maar voor red-
ding moet je een openbare be-
kendmaking doen[n] met je mond.

11 Want de Schrift zegt: ‘Nie-
mand die zijn geloof op hem
bouwt, zal worden teleurgesteld.’[o]
12 Er is geen onderscheid tus-
sen Jood en Griek.[p] Ze hebben
allemaal dezelfde Heer, die rijke-
lijk geeft aan iedereen die hem
aanroept. **13** Want ‘iedereen die
de naam van Jehovah* aanroept,
zal worden gered’.[q] **14** Maar hoe
kunnen ze hem aanroepen als ze
niet in hem geloven? En hoe kun-
nen ze in hem geloven als ze niet
over hem hebben gehoord? En
hoe kunnen ze horen zonder dat
iemand predikt? **15** En hoe kun-
nen ze prediken als ze niet zijn
uitgestuurd?[a] Zoals er staat ge-
schreven: ‘Prachtig zijn de voe-
ten van degenen die goed nieuws
over goede dingen bekendma-
ken!’[b]

16 Toch hebben ze niet alle-
maal gehoor gegeven aan het goe-
de nieuws. Want Jesaja zegt: ‘Je-
hovah,* wie heeft geloofd in wat
hij van ons heeft gehoord?’#[c]
17 Geloof volgt dus op wat wordt
gehoord.[d] En wat wordt gehoord,
is via het woord over Christus.
18 Maar dan vraag ik: hebben
ze het soms niet gehoord? Ze-
ker wel: ‘Hun geluid heeft de hele
aarde bereikt, hun boodschap
het einde van de bewoonde aar-
de.’[e] **19** Maar dan vraag ik weer:
heeft Israël het soms niet gewe-
ten?[f] Om te beginnen zegt Mo-
zes: ‘Ik zal jullie jaloers maken
met wat geen volk is, ik zal jul-
lie kwaad maken met een onver-
standig volk.’[g] **20** En Jesaja zegt
moedig: ‘Ik werd gevonden door
wie mij niet zochten,[h] ik ben be-
kend geworden bij wie niet naar
mij vroegen.’[i] **21** Maar over Is-
raël zegt hij: ‘De hele dag heb ik
mijn handen uitgestrekt naar een
ongehoorzaam en koppig volk.’[j]

11 Dan vraag ik nu: God heeft
zijn volk toch niet versto-
ten?[k] Absoluut niet! Want ook ik
ben een Israëliet, van het nage-
slacht* van Abraham, uit de stam
Benjamin. **2** God heeft zijn volk,
dat hij eerst heeft erkend, niet
verstoten.[l] Weten jullie niet wat
de Schrift zegt over Eli̱a, als hij
Israël bij God aanklaagt? **3** ‘Je-
hovah,* ze hebben uw profeten
gedood en ze hebben uw altaren
omvergehaald. Ik ben alleen over-

HFST. 10
a Ro 9:3, 4
b Han 21:20; Ga 1:14
c Ro 1:16, 17
d Lu 16:15; Fil 3:9
e Lu 7:29, 30
f Mt 5:17; Ro 7:6; Ef 2:15; Kol 2:13, 14
g Ga 3:24
h Le 18:5; Ga 3:12
i De 9:4
j De 30:12
k De 30:13
l De 30:14
m Han 16:31
n 1Kor 9:16; 2Kor 4:13; Heb 13:15
o Jes 28:16; Ro 9:33
p Han 15:7-9; Ga 3:28
q Joë 2:32; Han 2:21

2de kolom
a Mt 28:19, 20
b Jes 52:7; Ef 6:14, 15
c Jes 53:1; Jo 12:37, 38
d Jo 4:42
e Ps 19:4; Han 1:8
f Mt 10:5, 6; Han 2:14
g De 32:21
h Ro 9:30
i Jes 65:1
j Jes 65:2

HFST. 11
k 1Sa 12:22; Jer 31:37
l Ex 19:5; Ps 94:14

10:13, 16; 11:3 *Zie App. A5.

10:16 #Of ‘in ons bericht’. **11:1** *Lett.: ‘zaad’.

gebleven, en nu hebben ze het
op mijn leven* gemunt.’[a] 4 Maar
wat antwoordt God hem? ‘Ik
heb nog 7000 personen over die
niet voor Baäl hebben geknield.’[b]
5 Zo is er ook in deze tijd een
overblijfsel[c] dat is uitgekozen op
basis van onverdiende goedheid.
6 Maar als het door onverdien-
de goedheid[d] is, is het niet langer
door werken.[e] Anders zou de on-
verdiende goedheid geen onver-
diende goedheid meer zijn.

7 Hoe zit het dan? Waar Israël
naar streeft, heeft het niet be-
reikt, maar de uitverkorenen heb-
ben het wel bereikt.[f] De ande-
ren waren ongevoelig geworden,[g]
8 zoals er staat geschreven: ‘God
heeft hun een geest van diepe
slaap gegeven,[h] ogen die niet zien
en oren die niet horen, tot op
de dag van vandaag.’[i] 9 Ook zegt
David: ‘Laat hun tafel een strik en
een val en een struikelblok en een
straf voor hen worden. 10 Laat
hun ogen blind worden, zodat ze
niet kunnen zien, en laat hen voor
altijd hun rug krommen.’[j]

11 Daarom vraag ik: ze zijn
toch niet gestruikeld en hele-
maal ten val gekomen? Natuur-
lijk niet! Maar door hun misstap
is er redding voor heidenen,* om
hen jaloers te maken.[k] 12 Als
dus hun misstap rijkdom voor de
wereld betekent en hun vermin-
dering rijkdom voor heidenen,*[l]
hoeveel meer zal dan hun volle-
dige aantal betekenen!

13 Ik spreek nu tot jullie die
uit heidense* volken komen. Om-
dat ik een apostel voor de hei-
denen[m] ben, verheerlijk ik mijn
dienst#[n] 14 om te zien of ik
op de een of andere manier mijn
eigen volk* jaloers kan maken en
sommigen van hen kan redden.
15 Want als hun verwerping[o]
verzoening voor de wereld bete-
kent, wat kan dan hun aanvaar-
ding anders betekenen dan leven
uit de dood? 16 Als het deel van
het deeg dat als eersteling wordt
genomen heilig is, dan is ook de
hele massa heilig. En als de wor-
tel heilig is, zijn de takken het
ook.

17 Maar als sommige takken
zijn afgebroken en jij, ook al ben
je van een wilde olijfboom, daar-
tussen bent geënt en mag delen
in het voedzame sap van de wor-
tel van de olijfboom, 18 kijk dan
niet neer op* de takken. En als je
wel op ze neerkijkt,[a] bedenk dan
dat de wortel jou draagt en niet
jij de wortel. 19 Je zult zeggen:
‘Er zijn takken afgebroken zodat
ik kon worden geënt.’[b] 20 Dat is
waar. Ze werden afgebroken[c] van-
wege hun ongeloof, en jij staat
door geloof.[d] Maar pas op, wees
niet trots. 21 Want als God de
natuurlijke takken niet heeft ge-
spaard, zal hij ook jou niet sparen.
22 Denk daarom aan Gods goed-
heid[e] en strengheid. God is streng
voor hen die zijn gevallen,[f] maar
goed voor jou, als je tenminste zijn
goedheid waard blijft. Anders zul
jij ook worden weggekapt. 23 En
als ze niet in hun ongeloof volhar-
den, zullen ook zij worden geënt,[g]
want God kan ze weer enten.
24 Want als jij werd weggesneden
van de olijfboom die van nature
wild is en tegen de natuur in op de
gekweekte olijfboom werd geënt,
dan zullen zij die natuurlijke tak-
ken zijn zeker weer op hun eigen
olijfboom worden geënt!

25 Broeders, om te voorkomen
dat jullie wijs worden in je eigen
ogen, wil ik dat jullie op de hoog-
te zijn van dit heilige geheim:[h] Is-
raël werd gedeeltelijk ongevoelig,
en dat zal zo blijven totdat het vol-
ledige aantal heidenen* is binnen-
gekomen. 26 Op die manier zal
heel Israël[i] worden gered. Zoals
er staat geschreven: ‘De bevrij-
der* zal uit Sion komen[j] en de

11:3 *Of ‘ziel’. **11:11-13, 25** *Zie Woordenlijst. **11:13** #Of ‘schat ik mijn dienst hoog’. **11:14** *Lett.: ‘mijn vlees’.

11:18 *Of ‘schep dan niet op tegen’. **11:26** *Of ‘redder’.

HFST. 11
a 1Kon 19:2, 14
b 1Kon 19:18
c Ro 9:27
d Ef 1:7; Ef 2:8
e Ga 2:15, 16
f Jo 1:11, 12
g 2Kor 3:14, 15
h Jes 29:10
i De 29:4
j Ps 69:22, 23
k De 32:21; Ro 10:19
l Ro 9:23, 24
m Han 9:15; Ga 1:15, 16; Ef 3:8
n Han 28:30, 31; Kol 1:23; 2Ti 4:5
o Mt 21:43

2de kolom
a 1Kor 10:12
b Han 15:14
c Mt 21:43
d Ef 2:8
e Ro 2:4
f Mt 23:38
g Han 2:38
h Ef 3:5, 6
i Ro 2:29; Ro 9:6; Ga 3:29
j Ps 14:7

goddeloosheid van Jakob wegne-
men. **27** Dit is mijn verbond met
hen,[a] wanneer ik hun zonden weg-
neem.’[b] **28** Wat betreft het goe-
de nieuws zijn ze weliswaar vijan-
den ter wille van jullie, maar wat
betreft Gods uitverkiezing zijn ze
geliefd ter wille van hun voor-
vaders.[c] **29** Want Gods gaven en
roeping zijn dingen waar hij geen
spijt van krijgt. **30** Want net
zoals jullie eens ongehoorzaam
aan God[d] waren maar nu vanwe-
ge hun ongehoorzaamheid[e] barm-
hartigheid hebben ondervonden,[f]
31 zo zijn ook zij nu ongehoor-
zaam geweest, met barmhartig-
heid als resultaat voor jullie, en
kunnen ook zijzelf nu barmhartig-
heid ondervinden. **32** Want God
heeft ze allemaal samen gevange-
nen gemaakt van ongehoorzaam-
heid[g] om ze allemaal barmhartig-
heid te tonen.[h]

33 Hoe diep is toch Gods rijk-
dom en wijsheid en kennis! Hoe
ondoorgrondelijk zijn zijn oorde-
len en hoe onnaspeurlijk zijn we-
gen! **34** ‘Wie heeft de denkwij-
ze van Jehovah* leren kennen, of
wie is zijn raadgever geworden?’[i]
35 Of ‘wie heeft hem eerst iets
gegeven dat door hem moet wor-
den terugbetaald?’[j] **36** Want uit
hem en door hem en voor hem
zijn alle dingen. Hem komt de eer
toe, voor eeuwig. Amen.

12 Broeders, op grond van
Gods medegevoel smeek
ik jullie daarom om je lichaam
aan te bieden[k] als een levend
slachtoffer, heilig[l] en aanvaard-
baar voor God. Dat is een heili-
ge dienst met je denkvermogen.[m]
2 Laat je niet langer door deze
wereld* vormen, maar word ver-
anderd door je denken te her-
vormen,[n] zodat je kunt nagaan[o]
wat de goede en aanvaardbare
en volmaakte wil van God is.

3 Op grond van de onverdien-
de goedheid die mij is gegeven,
zeg ik tegen jullie allemaal: denk
niet meer van jezelf dan nodig is,[a]
maar denk verstandig, iedereen
naar het geloof dat God hem heeft
gegeven.*[b] **4** Want net zoals ons
lichaam uit veel lichaamsdelen be-
staat[c] maar de lichaamsdelen niet
allemaal dezelfde functie hebben,
5 zo zijn wij, hoewel we met velen
zijn, één lichaam in eendracht met
Christus, maar afzonderlijk zijn
we lichaamsdelen die bij elkaar
horen.[d] **6** We hebben gaven die
verschillen overeenkomstig de on-
verdiende goedheid die we hebben
gekregen.[e] Is het die van profe-
tie, laten we dan profeteren naar
de mate van ons geloof. **7** Als het
om een dienende taak gaat, leg je
dan toe op die dienst. Ben je een
leraar, leg je dan toe op je onder-
wijs.[f] **8** Heb je de gave te bemoe-
digen,* moedig anderen dan aan.[g]
Als je uitdeelt,# wees dan vrij-
gevig.[h] Geef je leiding, doe dat
dan ijverig.△[i] Toon je barmhartig-
heid, doe dat dan met plezier.[j]

9 Laat je liefde zonder hui-
chelarij zijn.[k] Heb een afschuw
van wat slecht is,[l] houd vast aan
wat goed is. **10** Wees met broe-
derlijke liefde innig aan elkaar
gehecht. Neem de leiding* in het
eren van elkaar.[m] **11** Wees ijve-
rig, niet lui.#[n] Laat je aanvu-
ren door de geest.[o] Werk als sla-
ven voor Jehovah.*[p] **12** Laat de
hoop die je hebt, je blij maken.
Houd vol onder moeilijkheden.[q]
Volhard in gebed.[r] **13** Deel wat
je hebt met de heiligen, afhan-
kelijk van wat ze nodig hebben.[s]
Wees altijd gastvrij.[t] **14** Blijf de-
genen zegenen die je vervolgen.[u]
Zegen ze en vervloek ze niet.[v]
15 Wees blij met mensen die blij
zijn. Huil met mensen die huilen.
16 Heb tegenover anderen dezelf-

11:34; 12:11 *Zie App. A5. **12:2** *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst.

12:3 *Of ‘toebedeeld’, ‘uitgedeeld’. **12:8** *Of ‘aan te sporen’. #Of ‘geeft’. △Of ‘ernstig’. **12:10** *Of ‘het initiatief’. **12:11** #Of ‘doe je werk niet traag’.

HFST. 11
a Jes 59:20, 21
b Jes 27:9
c De 10:15
d Ef 2:1, 2
e Han 7:51
f Han 15:7-9
g Ro 3:9
h 1Ti 2:3, 4
i Jes 40:13; Da 4:35
j Job 41:11

HFST. 12
k Ro 6:13
l 2Kor 7:1; 1Pe 1:15
m 2Ti 1:7
n Ef 4:23, 24
o 1Ti 4:15

2de kolom
a Sp 16:18; Ga 6:3; 1Pe 5:5
b Ef 2:8
c 1Kor 12:12
d 1Kor 12:25
e Ef 3:7
f 1Ti 5:17; 1Pe 4:10, 11
g 2Ti 4:2
h De 15:11; 2Kor 8:2
i 1Th 5:12; 1Pe 5:2
j Ef 4:32
k 1Ti 1:5; Jak 3:17; 1Pe 1:22
l Ps 97:10; Sp 8:13
m Fil 2:3
n Sp 13:4
o Han 18:24, 25
p Ro 6:22
q Han 14:22
r Fil 4:6; 1Th 5:17
s Sp 3:27; 1Jo 3:17
t 1Pe 4:9; 3Jo 8
u Mt 5:44; Lu 6:27, 28
v Jak 3:9, 10

de houding als tegenover jezelf.
Richt je niet op grote dingen,*
maar laat je leiden door de een-
voudige dingen.[a] Wees niet wijs in
je eigen ogen.[b]
17 Vergeld niemand kwaad
met kwaad.[c] Houd rekening met
wat volgens de mensen goed is.
18 Leef zo mogelijk, voor zover
het van jou afhangt, in vrede
met alle mensen.[d] **19** Neem geen
wraak, lieve vrienden, maar laat
ruimte voor de woede.*[e] Want er
staat geschreven: '"Het is aan mij
om wraak te nemen. Ik zal vergel-
den", zegt Jehovah.'#[f] **20** Maar
'als je vijand honger heeft, geef
hem dan iets te eten. Als hij
dorst heeft, geef hem dan iets
te drinken. Want daardoor stapel
je vurige kolen op zijn hoofd.'*[g]
21 Laat je niet overwinnen door
het kwade, maar blijf het kwade
overwinnen door het goede.[h]

13 Iedereen* moet onderwor-
pen zijn aan de superieure
autoriteiten,#[i] want er is geen
autoriteit die niet van God komt;[j]
de bestaande autoriteiten zijn
door God in hun relatieve po-
sitie geplaatst.[k] **2** Wie zich te-
gen de autoriteiten verzet, verzet
zich dan ook tegen de regeling
van God. Wie zich ertegen verzet,
roept een oordeel over zich af.
3 Wie het goede doet, hoeft niet
bang te zijn voor die regeerders,
maar wie het slechte doet wel.[l]
Wil je zonder angst voor de auto-
riteiten leven? Blijf dan het goede
doen[m] en je zult door hen gepre-
zen worden. **4** Ze staan namelijk
in dienst van God* voor je eigen
welzijn. Maar als je het slechte
doet, dan moet je bang zijn. Want
ze dragen het zwaard niet voor
niets. Ze staan in dienst van God
om degene die het slechte doet
zijn verdiende straf te geven.*
5 Je hebt dus een dwingende
reden om onderworpen te zijn,
niet alleen vanwege die straf,
maar ook vanwege je geweten.[a]
6 Daarom betaal je ook belasting.
Want ze zijn beambten in dienst
van God, die constant dienst ver-
lenen. **7** Geef aan iedereen wat
hem toekomt: belasting aan wie
om belasting vraagt,[b] schatting*
aan wie om schatting vraagt, ont-
zag aan wie ontzag toekomt,[c] eer
aan wie eer toekomt.[d]
8 Wees elkaar niets schul-
dig behalve liefde,[e] want wie zijn
medemens liefheeft, heeft de wet
vervuld.[f] **9** Want de geboden
'pleeg geen overspel,[g] pleeg geen
moord,[h] steel niet,[i] begeer niet'[j]
en alle andere geboden die er
zijn, worden samengevat in deze
uitspraak: 'Je moet je naaste lief-
hebben als jezelf.'[k] **10** De lief-
de doet de naaste geen kwaad.[l]
Daarom vervult de liefde de wet.[m]
11 En doe dat omdat je weet in
wat voor tijd we leven. Het uur is
al aangebroken om uit je slaap te
ontwaken,[n] want nu is onze red-
ding dichterbij dan toen we ge-
lovigen werden. **12** De nacht is
vergevorderd, de dag breekt bij-
na aan. Laten we ons daarom ont-
doen van de werken die bij de
duisternis horen[o] en ons uitrus-
ten met de wapens van het licht.[p]
13 Laten we fatsoenlijk leven*[q]
alsof het dag is, niet met wilde
feesten en dronkenschap, niet
met immorele gemeenschap en
schaamteloos gedrag,#[r] niet met
ruzie en jaloezie.[s] **14** Maar be-
kleed je met de Heer Jezus Chris-
tus[t] en maak geen plannen voor
de verlangens van het vlees.[u]

12:16 *Of 'ontwikkel geen hooghartige ideeën'. **12:19** *D.w.z. Gods woede. #Zie App. A5. **12:20** *D.w.z. om iemand zachter te maken en zijn hardheid te laten wegsmelten. **13:1** *Of 'elke ziel'. #Of 'het gezag van de overheid'. **13:4** *Of 'ze is Gods dienares'.

13:4 *Of 'om als wreekster woede tot uitdrukking te brengen over degene die het slechte doet'. **13:7** *Zie Woordenlijst. **13:13** *Lett.: 'wandelen'. #Of 'daden van schaamteloos gedrag'. Meervoud van het Griekse *aselgeia.* Zie Woordenlijst.

HFST. 12
a Lu 14:10, Lu 22:24-26, Jo 13:14, Fil 2:3
b Job 37:24, Sp 3:7
c 1Th 5:15, 1Pe 2:23, 1Pe 3:9
d 2Ti 2:24, Heb 12:14, Jak 3:18
e Le 19:18, Mt 5:39
f De 32:35, Heb 10:30
g Sp 25:21, 22
h Ex 23:4, Mt 5:44, Lu 6:27

HFST. 13
i Tit 3:1, 1Pe 2:13, 14
j Jo 19:10, 11
k Han 17:26
l 1Pe 2:13, 14
m 1Pe 3:13

2de kolom
a 1Pe 2:19, 1Pe 3:16
b Mt 22:21, Mr 12:17, Lu 20:25
c Sp 24:21
d 1Pe 2:13, 17
e Kol 3:14, 1Ti 1:5, 1Jo 4:11
f Ga 5:14, Jak 2:8
g Ex 20:14, Mt 5:27, 28, 1Kor 6:9, 10
h Ge 9:6, De 5:17
i Ex 20:15
j Ex 20:17
k Le 19:18, Mt 22:39
l Lu 6:31, 2Ti 2:24
m Mt 22:37-40
n Lu 21:36, 1Th 5:6
o Ef 5:10, 11
p 2Kor 6:4, 7, Ef 6:11, 1Th 5:8
q 1Pe 2:12
r Ef 4:19, 1Pe 4:3
s 2Kor 12:20
t 1Kor 11:1, Ga 3:27, Ef 4:24
u Ga 5:16

14 Aanvaard degene die zwak
is in zijn geloof,[a] maar oor-
deel niet over verschillen in me-
ning.* **2** De een gelooft dat hij
alles mag eten, maar iemand
die zwak is, eet alleen groenten.
3 Degene die eet, moet niet neer-
kijken op degene die niet eet, en
degene die niet eet, moet niet
oordelen over degene die eet,[b]
want God heeft hem aanvaard.
4 Wie ben jij dat je de dienaar
van een ander oordeelt?[c] Of hij
staat of valt, bepaalt zijn eigen
meester.[d] Hij zal trouwens staan-
de worden gehouden, want Jeho-
vah* kan hem staande houden.

5 De een vindt dat de ene
dag belangrijker is dan de ande-
re.[e] Voor de ander zijn alle da-
gen gelijk.[f] Iedereen mag zijn
eigen overtuiging hebben. **6** Wie
zich aan een bepaalde dag houdt,
doet dat voor Jehovah.* En wie
eet, doet dat voor Jehovah,* want
hij dankt God.[g] Ook wie niet eet,
doet dat voor Jehovah,* en ook hij
dankt God.[h] **7** Niemand van ons
leeft alleen voor zichzelf[i] en nie-
mand sterft alleen voor zichzelf.
8 Want als we leven, leven we
voor Jehovah,*[j] en als we sterven,
sterven we voor Jehovah.* Dus of
we nu leven of sterven, we zijn
van Jehovah.*[k] **9** Want Christus
is gestorven en weer tot leven ge-
komen om Heer over de doden en
de levenden te worden.[l]

10 Maar waarom oordeel je je
broeder?[m] En waarom kijk je neer
op je broeder? Want we zul-
len allemaal voor de rechterstoel
van God komen te staan.[n] **11** Er
staat geschreven: '"Zo zeker als
ik leef,"[o] zegt Jehovah,* "elke
knie zal zich voor mij buigen en
elke tong zal God openlijk erken-
nen."'[p] **12** Ieder van ons zal zich
dus zelf verantwoorden tegenover
God.[q]

13 Laten we elkaar daarom
niet meer oordelen,[r] maar neem
je voor een broeder geen aanstoot
te geven en hem geen struikelblok
in de weg te leggen.[a] **14** Ik weet
en ben ervan overtuigd in de Heer
Jezus dat niets op zichzelf onrein
is.[b] Alleen als iemand iets als on-
rein beziet, is het voor hem on-
rein. **15** Als je je broeder kwetst
door wat je eet, laat je je niet
meer leiden* door liefde.[c] Laat
iemand voor wie Christus is ge-
storven niet ten onder gaan# door
wat jij eet.[d] **16** Laat van het goe-
de dat je doet, niets slechts ge-
zegd kunnen worden. **17** Want
het Koninkrijk van God is geen
kwestie van eten en drinken,[e]
maar van rechtvaardigheid, vre-
de en vreugde met heilige geest.
18 Wie op die manier Christus als
slaaf dient, is aanvaardbaar voor
God en krijgt de goedkeuring van
mensen.

19 Laten we dus streven naar
wat de vrede bevordert[f] en naar
wat opbouwend is voor elkaar.[g]
20 Houd ermee op het werk van
God af te breken ter wille van
voedsel.[h] Zeker, alle dingen zijn
rein, maar het is schadelijk voor
iemand om iets te eten* dat
tot struikelen leidt.[i] **21** Het is
niet goed vlees te eten of wijn
te drinken of iets anders te
doen waarover je broeder strui-
kelt.[j] **22** Laat het geloof dat je
hebt, iets tussen jou en God zijn.
Gelukkig is hij die zichzelf niet
oordeelt door wat hij goedkeurt.
23 Maar als hij twijfelt, is hij al
veroordeeld als hij eet, omdat hij
niet uit geloof eet. Alles wat niet
uit geloof wordt gedaan, is zonde.

15 Wij die sterk zijn, moe-
ten de zwakheden dragen
van hen die niet sterk zijn[k] en
niet op ons eigen belang uit zijn.[l]
2 Laten we allemaal het voordeel
van onze naaste zoeken, om hem
op te bouwen.[m] **3** Ook de Chris-
tus zocht niet zijn eigen belang,[n]

14:1 *Of mogelijk 'innerlijke twijfelvragen'. **14:4, 6, 8, 11** *Zie App. A5.

14:15 *Lett.: 'wandel je niet meer'. #Of 'vernietigd worden'. **14:20** *Of 'verkeerd als iemand iets eet'.

HFST. 14
a Ro 15:1; 1Th 5:14
b Kol 2:16
c Mt 7:1; Jak 4:12
d 1Kor 4:4
e Ga 4:10
f Kol 2:16
g 1Ti 4:4
h 1Kor 10:31
i 1Kor 6:19, 20
j Ps 146:2; 1Pe 4:1, 2
k 1Th 4:14
l 1Th 5:10; Opb 1:17, 18
m Lu 6:37; Ro 14:4
n Han 10:42; 2Kor 5:10
o Jes 49:18
p Jes 45:23
q Pr 12:14; Mt 12:36; 2Kor 5:10
r Mt 7:1

2de kolom
a Mt 18:6; 1Kor 8:9; 1Kor 10:32
b Mt 15:11; Han 10:15; 1Ti 4:4
c Ef 5:2
d 1Kor 8:10, 11
e 1Kor 8:8
f Mt 5:9; Ro 12:18
g 1Kor 14:12; Heb 10:24
h Ro 14:3; 1Kor 8:11
i 1Kor 8:9
j Ro 14:13; 1Kor 8:13; 1Kor 10:24

HFST. 15
k Ro 14:1; 1Th 5:14
l 1Kor 10:24
m 1Kor 9:22; Fil 2:4
n Mr 10:45; Jo 5:30

zoals er staat geschreven: ‘De be-
ledigingen van hen die u beledi-
gen, zijn op mij neergekomen.’[a]
4 Alles wat vroeger is geschre-
ven, is geschreven om ons iets te
leren,[b] zodat we door onze vol-
harding[c] en door de troost uit
de Schrift hoop krijgen.[d] **5** Mag
de God die volharding en troost
geeft, ervoor zorgen dat jullie al-
lemaal dezelfde mentaliteit krij-
gen als Christus Jezus, **6** zodat
jullie eensgezind[e] en uit één mond
eer geven aan de God en Vader
van onze Heer Jezus Christus.
7 Aanvaard* elkaar dus,[f] zoals
ook de Christus jullie heeft aan-
vaard,[g] zodat God wordt geëerd.
8 Want ik zeg tegen jullie dat
Christus een dienaar van de be-
snedenen is geworden[h] om te be-
wijzen dat God betrouwbaar is en
om de beloften die Hij aan hun
voorvaders had gedaan, te beves-
tigen,[i] **9** en ook zodat de heide-
nen* God om zijn barmhartigheid
zouden eren.[j] Zoals er staat ge-
schreven: ‘Daarom zal ik u open-
lijk loven onder de heidenen,
en uw naam zal ik bezingen.’[k]
10 Verder zegt hij: ‘Wees vrolijk,
heidenen,* samen met zijn volk.’[l]
11 En ook: ‘Loof Jehovah,# alle
heidenen,* en laten alle volken
hem loven.’[m] **12** En Jesaja zegt
nog: ‘De wortel van Isaï[n] zal ver-
schijnen en er zal iemand opstaan
om over de heidenen* te heer-
sen.[o] Op hem zullen de heidenen
hun hoop vestigen.’[p] **13** Mag de
God die hoop geeft, jullie alle
vreugde en vrede geven doordat
jullie op hem vertrouwen, zodat
jullie hoop overvloedig zal zijn
door kracht van heilige geest.[q]
14 Ik ben ervan overtuigd, mijn
broeders, dat jullie zelf vol goed-
heid zijn en genoeg kennis heb-
ben, en dat jullie in staat zijn
elkaar raad te geven.* **15** Maar
over sommige punten heb ik jullie
openhartiger geschreven om jullie
er weer aan te herinneren. Ik doe
dat op grond van de onverdien-
de goedheid die God mij heeft ge-
geven, **16** waardoor ik een die-
naar# van Christus Jezus voor de
heidenen* kan zijn.[a] Ik doe het
heilige werk van het goede nieuws
van God,[b] zodat deze heidenen
een aanvaardbaar offer kunnen
zijn, geheiligd met heilige geest.
17 Daarom heb ik in Christus
Jezus reden om te juichen over
mijn dienst voor God. **18** Want
ik durf niet over iets anders te
spreken dan over wat Christus
via mij heeft gedaan om de hei-
denen* tot gehoorzaamheid te
brengen, door mijn woord en
daad, **19** met de kracht van te-
kenen en wonderen[c] en met de
kracht van Gods geest. Zo heb ik
grondig het goede nieuws over de
Christus gepredikt,[d] vanuit Jeru-
zalem in een rondreis* helemaal
tot Illyrië. **20** Ik had me daarbij
ten doel gesteld het goede nieuws
niet bekend te maken op plaat-
sen waar de naam van Christus
al bekend was, zodat ik niet op
het fundament van een ander zou
bouwen. **21** Want er staat ge-
schreven: ‘Degenen aan wie niets
over hem is verkondigd, zullen
zien, en degenen die niet hebben
gehoord, zullen begrijpen.’[e]
22 Dat is ook waarom ik vaak
verhinderd werd naar jullie toe
te komen. **23** Maar nu heb ik in
deze streken geen onaangeroerd
gebied meer, en ik wil al jaren*
naar jullie toe komen. **24** Daar-
om hoop ik jullie te zien wan-
neer ik naar Spanje reis. Ik zal
dan eerst een tijdje van jullie ge-
zelschap genieten, en daarna kun-
nen jullie misschien een eind met
me meereizen. **25** Maar nu sta
ik op het punt naar Jeruzalem te
reizen om de heiligen te dienen.[f]

15:7 *Of ‘verwelkom’. **15:9, 11, 12, 16, 18** *Zie Woordenlijst. **15:10** *Of ‘naties’. Zie Woordenlijst. **15:11** #Zie App. A5. **15:14** *Of ‘te onderwijzen’.

15:16 #Of ‘openbare dienaar’. **15:19** *Of ‘kring’. **15:23** *Of mogelijk ‘enkele jaren’.

HFST. 15
a Ps 69:9
b 1Kor 10:11; 2Ti 3:16, 17; 2Pe 1:19
c Ro 5:3, 4
d Ps 119:49, 50; Heb 3:6; 1Pe 1:10
e 1Kor 1:10; 2Kor 13:11; Fil 2:2; 1Pe 3:8
f Flm 10, 17
g Jo 6:37
h Mt 15:24; Jo 1:11
i Ge 22:16-18; Ps 89:3
j Ro 9:23, 24
k 2Sa 22:50; Ps 18:49
l De 32:43
m Ps 117:1
n Opb 5:5
o Ge 49:10
p Jes 11:1, 10; Mt 12:21
q Jes 40:31

2de kolom
a Ro 11:13; Ga 2:7, 8
b Han 20:24
c Han 15:12; 2Kor 12:12
d Han 21:18, 19
e Jes 52:15
f Han 19:21; Han 20:22

26 Want de broeders in Macedo-
nië en Achaje hebben graag een
bijdrage gegeven voor de heili-
gen in Jeruzalem die arm zijn.[a]
27 Ze hebben dat echt van har-
te gedaan, maar ze stonden dan
ook bij hen in de schuld. Want de
heidenen* hebben gedeeld in hun
geestelijke zaken, en zijn dus van
hun kant verplicht hen te die-
nen met hun materiële zaken.[b]
28 Als ik die taak heb uitgevoerd
en de bijdrage* veilig bij ze heb
afgeleverd, ga ik via jullie naar
Spanje. **29** En ik weet dat als ik
bij jullie kom, ik met de volle ze-
gen van Christus zal komen.

30 Nu vraag ik jullie drin-
gend, broeders, door onze Heer
Jezus Christus en door de liefde
van de geest, om net zoals ik in-
tens tot God te bidden voor mij.[c]
31 Bid dat ik gered word[d] van
de ongelovigen in Judea en dat
mijn hulp* voor Jeruzalem door
de heiligen gewaardeerd zal wor-
den.[e] **32** Dan kan ik, als God het
wil, vol vreugde bij jullie komen
en samen met jullie nieuwe kracht
opdoen. **33** Mag de God die vre-
de geeft, met jullie zijn.[f] Amen.

16 Ik stel graag onze zuster
Febe aan jullie voor.* Ze
is een dienares van de gemeen-
te in Kenchrea.[g] **2** Ontvang haar
in de Heer op een manier die de
heiligen waardig is en geef haar
alle hulp die ze nodig heeft,[h] want
zij heeft zelf velen bijgestaan, ook
mij.

3 Breng mijn groeten over aan
Priska en Aquila,[i] mijn mede-
werkers in Christus Jezus, **4** die
voor mij# hun leven△ hebben ge-
waagd.[j] Niet alleen ik ben hun
dankbaar, maar ook alle gemeen-
ten van de heidenen.* **5** Groet
ook de gemeente in hun huis.[k]
Groet mijn geliefde vriend Epene-
tus, Asia's eersteling voor Chris-
tus. **6** Groet Maria, die hard voor
jullie heeft gewerkt. **7** Groet An-
dronikus en Junias, mijn familie-
leden[a] en medegevangenen. Zij
staan goed bekend bij de aposte-
len en zijn langer volgelingen van
Christus dan ik.

8 Breng mijn groeten over aan
Ampliatus, mijn geliefde vriend
in de Heer. **9** Groet Urbanus,
onze medewerker in Christus,
en mijn geliefde vriend Stachys.
10 Groet Apelles, de goedgekeur-
de in Christus. Groet hen die
bij het huis van Aristobulus ho-
ren. **11** Groet Herodion, mijn fa-
milielid. Groet iedereen van het
huis van Narcissus die in de Heer
is. **12** Groet Tryfena en Tryfosa,
vrouwen die hard werken in de
Heer. Groet onze geliefde Persis,
want ze heeft hard gewerkt in de
Heer. **13** Groet Rufus, de uitver-
korene in de Heer, en zijn moe-
der, die ook voor mij een moeder
is. **14** Groet Asynkritus, Flegon,
Hermes, Patrobas, Hermas en de
broeders bij hen. **15** Groet Filo-
logus en Julia, Nereus en zijn
zus, en Olympas en alle heiligen
bij hen. **16** Groet elkaar met een
heilige kus. Alle gemeenten van de
Christus doen jullie de groeten.

17 Nu vraag ik jullie dringend,
broeders, hen in het oog te hou-
den die verdeeldheid veroorza-
ken en struikelblokken opwerpen
door in te gaan tegen alles wat
jullie hebben geleerd. Mijd hen.[b]
18 Want dat soort mensen zijn
geen slaven van onze Heer Chris-
tus, maar van hun eigen lusten.*
Met gladde praatjes en compli-
menten verleiden ze het hart van
argeloze mensen. **19** Jullie ge-
hoorzaamheid is bij iedereen be-
kend geworden en daarom ben
ik blij met jullie. Maar ik wil
dat jullie wijs zijn wat betreft
het goede en onschuldig wat be-
treft het kwade.[c] **20** De God die
vrede geeft zal Satan binnenkort
onder jullie voeten verbrijzelen.[d]

15:27; 16:4 *Zie Woordenlijst. **15:28** *Lett.: 'vrucht'. **15:31** *Of 'dienst'. **16:1** *Of 'beveel jullie onze zuster Febe aan'. **16:4** #Of 'mijn ziel'. △Of 'hals'.

16:18 *Of 'buik'.

HFST. 15
a 1Kor 16:1; 2Kor 8:1-4; 2Kor 9:2, 12
b Ga 6:6; Heb 13:16
c 2Kor 1:11; Ef 6:18; Kol 4:3; 1Th 5:25
d 2Th 3:1, 2
e Ro 15:26
f 1Kor 14:33; Fil 4:9

HFST. 16
g Han 18:18
h Ro 12:13; 1Jo 3:17
i Han 18:2; Han 18:24, 26; 2Ti 4:19
j 1Jo 3:16
k 1Kor 16:19; Kol 4:15; Flm 2

2de kolom
a Ro 16:11
b Mt 7:15; Tit 3:10; 2Jo 10
c 1Kor 14:20
d Ge 3:15; Heb 2:14

Mag de onverdiende goedheid
van onze Heer Jezus met jullie
zijn.
21 Timotheüs, mijn medewer-
ker, doet jullie de groeten, en
ook Lucius, Jason en Sosipater,
mijn familieleden.[a]
22 Ik, Tertius, die deze brief
heb opgeschreven, groet jullie in
de Heer.
23 Gajus,[b] mijn gastheer en
die van de hele gemeente, doet
jullie de groeten. Erastus, de rent-
meester* van de stad, doet jullie
de groeten, en ook Quartus, zijn
broer. **24** *—

16:23 *Of ‘beheerder’. **16:24** *Zie App. A3.

HFST. 16
a Ro 16:7
b 1Kor 1:14

2de kolom
a Ef 1:9-12 Kol 1:26, 27
b Ro 11:33

25 Aan Hem die jullie sterk
kan maken overeenkomstig het
goede nieuws dat ik bekend-
maak en de prediking van Je-
zus Christus, overeenkomstig de
openbaring van het heilige ge-
heim[a] dat tijdenlang verzwegen
bleef **26** maar dat nu openbaar
is gemaakt* en via de profeti-
sche Schrift onder alle heidenen#
is bekendgemaakt op bevel van
de eeuwige God tot bevordering
van gehoorzaamheid door geloof
— **27** aan Hem, de alwijze God,[b]
komt de eer toe via Jezus Chris-
tus, voor eeuwig. Amen.

16:26 *Of ‘is onthuld’. #Zie Woordenlijst.

DE EERSTE BRIEF AAN DE
KORINTHIËRS

INHOUD

1 Groet (1-3)
Paulus dankt God voor de Korinthiërs (4-9)
Raad om eensgezind te zijn (10-17)
Christus, Gods kracht en wijsheid (18-25)
Alleen trots zijn op Jehovah (26-31)

2 Paulus’ prediking in Korinthe (1-5)
Gods wijsheid superieur (6-10)
Geestelijk mens tegenover fysiek mens (11-16)

3 Korinthiërs nog steeds vleselijk (1-4)
God laat het groeien (5-9)
  Medewerkers van God (9)
Bouwen met vuurbestendige materialen (10-15)
Jullie zijn Gods tempel (16, 17)
Wereldse wijsheid dwaas bij God (18-23)

4 Beheerders moeten getrouw zijn (1-5)
Nederigheid van christelijke dienaren (6-13)
  ‘Ga niet buiten wat geschreven staat’ (6)
  Christenen een theaterschouwspel (9)
Paulus geeft om zijn geestelijke kinderen (14-21)

5 Een geval van seksuele immoraliteit (1-5)
Beetje zuurdesem laat hele deeg gisten (6-8)
‘Verwijder wie kwaad doet’ (9-13)

6 Rechtszaken tussen broeders (1-8)
Wie het Koninkrijk niet zullen erven (9-11)
Eer God met jullie lichaam (12-20)
  ‘Ontvlucht seksuele immoraliteit!’ (18)

7 Advies voor ongehuwden en gehuwden (1-16)
Blijven zoals je was toen je werd geroepen (17-24)
Ongehuwden en weduwen (25-40)
  Voordelen van ongehuwd zijn (32-35)
  ‘Alleen in de Heer’ trouwen (39)

8 Voedsel dat aan afgoden is geofferd (1-13)
  Voor ons is er maar één God (5, 6)

1 Van Paulus, die door Gods wil
geroepen is om een apostel[a]
van Christus Jezus te zijn, en onze
broeder Sosthenes. **2** Aan de ge-
meente van God in Korinthe,[b] aan
jullie die geheiligd zijn in een-
dracht met Christus Jezus,[c] geroe-
pen om heiligen te zijn, samen met
allen die waar dan ook de naam
aanroepen van onze Heer Jezus
Christus,[d] hun Heer en de onze.
3 Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van God,
onze Vader, en van de Heer Jezus
Christus.
4 Ik dank mijn God altijd voor
jullie omdat God jullie in Chris-
tus Jezus zijn onverdiende goed-
heid heeft gegeven. **5** Dankzij
hem zijn jullie in elk opzicht rijk
geworden, in alle vaardigheid om
te spreken en in alle kennis.[e]
6 Zo is ook het getuigenis over
de Christus[f] sterk bij jullie veran-
kerd, **7** waardoor jullie in geen
enkele gave ook maar iets tekort-
komen, terwijl jullie vol verlan-
gen wachten op de openbaring
van onze Heer Jezus Christus.[g]
8 Hij zal jullie ook tot het ein-
de toe sterk maken, zodat jullie
op de dag van onze Heer Jezus
Christus nergens van beschul-
digd kunnen worden.[a] **9** God is
trouw.[b] Hij heeft jullie geroepen
om verbonden te zijn* met zijn
Zoon Jezus Christus, onze Heer.
10 Broeders,* in de naam van
onze Heer Jezus Christus vraag ik
jullie dringend om allemaal eens-
gezind te spreken. Laat er geen
verdeeldheid onder jullie zijn,[c]
maar wees volkomen verenigd in
dezelfde manier van denken en in
dezelfde overtuiging.[d] **11** Ik heb
namelijk van huisgenoten van
Chloë over jullie, mijn broeders,
gehoord dat er onenigheid onder
jullie is. **12** Ik bedoel dat jullie
zeggen ‘ik hoor bij Paulus’, ‘maar
ik bij Apollos’,[e] ‘maar ik bij Ce-
fas’,* ‘maar ik bij Christus’. **13** Is
de Christus verdeeld? Paulus werd
toch niet voor jullie aan een paal
gehangen? Of zijn jullie in de naam
van Paulus gedoopt? **14** Ik dank

HFST. 1
a Han 9:15
b Han 18:1
c 1Kor 6:11; Heb 9:13, 14
d Mt 12:18, 21; Han 4:12
e Kol 1:9
f Han 18:5
g Lu 17:29, 30; 2Th 1:7; 1Pe 1:7

2de kolom
a 1Kor 4:5; 1Kor 5:5; Opb 1:10
b De 7:9
c Ro 16:17
d Ro 15:5, 6; 2Kor 13:11; Ef 4:1, 3; Fil 2:2
e Han 18:24; 1Kor 3:4, 5; 1Kor 3:21-23

1:9 *Of ‘tot een deelhebben’. **1:10** *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen. **1:12** *Ook Petrus genoemd.

God dat ik niemand van jullie heb
gedoopt, behalve dan Crispus[a] en
Gajus.[b] **15** Dus kan niemand zeg-
gen dat jullie in mijn naam zijn ge-
doopt. **16** O ja, ik heb ook de-
genen van het huis van Stefanas
gedoopt.[c] Verder weet ik niet of ik
nog iemand anders heb gedoopt.
17 Christus heeft me niet uitge-
zonden om te dopen, maar om het
goede nieuws bekend te maken[d]
— en niet met wijsheid van woor-
den,* want dat zou de martelpaal#
van de Christus nutteloos maken.

18 De boodschap over de mar-
telpaal is dwaasheid voor hen die
vernietigd worden,[e] maar voor
ons die worden gered, is het Gods
kracht.[f] **19** Want er staat ge-
schreven: ‘Ik zal de wijsheid van
de wijzen laten vergaan en de in-
telligentie van de intellectuelen
afwijzen.’*[g] **20** Waar is de wijze?
Waar is de schriftgeleerde? Waar
is de redenaar van deze wereld?*
Heeft God niet laten zien dat de
wijsheid van de wereld dwaasheid
is? **21** De wereld heeft God niet
leren kennen[h] via haar wijsheid,[i]
maar God besloot in zijn wijsheid
degenen die geloven te redden
via de dwaasheid[j] van wat wordt
gepredikt.

22 Want de Joden vragen om
tekenen[k] en de Grieken zoeken
wijsheid, **23** maar wij prediken
een Christus die aan de paal ge-
hangen is. Dat is voor de Jo-
den een struikelblok en voor de
heidenen# dwaasheid.[l] **24** Maar
voor hen die geroepen zijn, zo-
wel Joden als Grieken, is Christus
Gods kracht en Gods wijsheid.[m]
25 Want iets dwaas van God is wij-
zer dan mensen, en iets zwaks van
God is sterker dan mensen.[n]

26 Kijk maar naar jullie roe-
ping, broeders. Onder jullie zijn
er niet veel die naar menselij-
ke maatstaf* wijs zijn,[o] niet veel
machtigen, niet velen van hoge
afkomst.*[a] **27** Maar wat voor de
wereld dwaas is, heeft God uit-
gekozen om de wijzen te bescha-
men en wat voor de wereld zwak
is, heeft God uitgekozen om het
sterke te beschamen.[b] **28** En wat
voor de wereld onbelangrijk is
en waarop wordt neergekeken, de
dingen die niet zijn, heeft God
uitgekozen om de dingen die zijn
teniet te doen.[c] **29** Zo kan nie-
mand* zich op iets beroemen#
tegenover God. **30** Jullie hebben
het aan hem te danken dat jullie
in eendracht met Christus Jezus
zijn, die voor ons wijsheid van God
is geworden, en ook rechtvaar-
digheid[d] en heiliging[e] en verlos-
sing door losprijs,[f] **31** zodat het
is zoals er staat geschreven: ‘Als
je trots wilt zijn, wees dan trots
op Jehovah.’*[g]

2 Broeders, toen ik het heili-
ge geheim[h] van God aan jul-
lie bekend kwam maken, ben ik
niet met hoogdravende woorden[i]
of wijsheid gekomen. **2** Want ik
had besloten jullie aandacht al-
leen te richten op Jezus Chris-
tus, die aan een paal gehangen
is.[j] **3** Toen ik bij jullie kwam, was
ik zwak en bang en beefde ik.
4 Ik sprak en predikte niet met
meeslepende woorden van wijs-
heid maar met een demonstratie
van geest en kracht,[k] **5** zodat jul-
lie geloof niet gebaseerd zou zijn
op wijsheid van mensen maar op
kracht van God.

6 We spreken over wijsheid te-
gen hen die geestelijk volwassen
zijn,[l] maar niet over de wijsheid
van deze wereld* of van de re-
geerders van deze wereld, die zul-
len verdwijnen.[m] **7** Waar we over
spreken is Gods wijsheid in een
heilig geheim,[n] de verborgen wijs-
heid, die God vóór de tijdperken*
heeft voorbestemd tot onze eer.

1:17 *Of ‘geleerde woorden’. **1:17, 23** #Zie Woordenlijst. **1:19** *Of ‘negeren’. **1:20; 2:6** *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **1:26** *Lett.: ‘naar het vlees’.

1:26 *Of ‘uit een belangrijke familie’. **1:29** *Lett.: ‘geen vlees’. #Of ‘trots zijn’. **1:31** *Zie App. A5. **2:7** *Of ‘samenstelsels van dingen’. Zie Woordenlijst.

HFST. 1
a Han 18:8
b Ro 16:23
c 1Kor 16:15
d Han 9:15
e Han 17:18; 1Kor 2:14
f Ro 1:16
g Jes 29:14
h Lu 10:21
i Kol 2:8
j 1Kor 2:14; 1Kor 3:18
k Mt 12:38; Lu 11:29
l Han 17:32
m Kol 2:3
n 2Kor 13:4
o Han 4:13

2de kolom
a Jo 7:48; Jak 2:5
b Mt 11:25
c 1Kor 2:6
d Ro 10:4; 2Kor 5:21
e Jo 17:19; Heb 10:10
f Ro 3:24; Kol 1:13, 14
g Jer 9:24; 2Kor 10:17

HFST. 2
h Ef 3:5, 6; Kol 2:2
i 1Kor 1:17
j Ga 6:14
k Ro 15:18, 19; 1Kor 4:20; 1Th 1:5
l 1Kor 14:20; Ef 4:13; Heb 5:14
m 1Kor 15:24
n Ro 16:25, 26; Ef 3:8, 9

8 Geen van de regeerders van
deze wereld* kent deze wijsheid,
want als ze die hadden gekend,[a]
zouden ze de verheven Heer niet
aan een paal hebben gehangen.
9 Het is zoals er staat geschre-
ven: ‘Geen oog heeft gezien, geen
oor heeft gehoord en in geen men-
senhart is opgekomen wat God
heeft bereid voor degenen die van
hem houden.’[b] **10** Maar aan ons
heeft God dat onthuld[c] door zijn
geest,[d] want de geest onderzoekt
alle dingen, zelfs de diepe dingen
van God.[e]

11 Want wie van de mensen
weet wat er in een mens omgaat
behalve de geest van de mens in
hem? Zo is ook niemand te we-
ten gekomen wat er in God om-
gaat behalve de geest van God.
12 We hebben niet de geest van
de wereld gekregen, maar de geest
die van God komt,[f] zodat we de
dingen zouden kennen die God ons
in zijn goedheid heeft gegeven.
13 Over die dingen spreken we
ook, niet met woorden die ons
door menselijke wijsheid[g] zijn ge-
leerd, maar met woorden die ons
door de geest zijn geleerd.[h] Zo ver-
klaren* we geestelijke zaken met
geestelijke woorden.

14 Een fysiek mens aanvaardt
de dingen van de geest van God
niet, want voor hem zijn ze dwaas-
heid. Hij kan ze ook niet te weten
komen, omdat ze geestelijk moe-
ten worden onderzocht. **15** Maar
de geestelijke mens onderzoekt
alle dingen,[i] en zelf wordt hij door
geen mens onderzocht. **16** Want
‘wie heeft de denkwijze van Jeho-
vah* leren kennen, zodat hij hem
zou kunnen onderwijzen?’[j] Maar
we hebben wel de denkwijze van
Christus.[k]

3 Daarom, broeders, kon ik niet
tot jullie spreken als tot gees-
telijke mensen.[l] Ik sprak tot jul-
lie als tot vleselijke mensen, klei-
ne kinderen in Christus.[a] **2** Ik
heb jullie melk gegeven, geen vast
voedsel, want jullie waren nog niet
sterk genoeg. En ook nu zijn jullie
nog niet sterk genoeg,[b] **3** want
jullie zijn nog vleselijk.[c] Als er
jaloezie en ruzie onder jullie is,
zijn jullie dan niet vleselijk[d] en le-
ven* jullie dan niet als mensen?
4 Want als de een zegt ‘ik hoor bij
Paulus’, maar een ander zegt ‘ik
bij Apollos’,[e] gedragen jullie je dan
niet als alle andere mensen?

5 Wat is Apollos eigenlijk? En
wat is Paulus? Dienaren[f] dankzij
wie jullie gelovigen zijn geworden,
zoals de Heer aan elk gegeven
heeft. **6** Ik heb geplant,[g] Apol-
los heeft begoten,[h] maar God liet
het groeien. **7** Dus niet wie plant
of wie begiet is belangrijk, maar
God, die het laat groeien.[i] **8** Wie
plant en wie begiet zijn één,*
maar iedereen zal zijn eigen belo-
ning krijgen naar zijn eigen werk.[j]
9 Want wij zijn Gods medewer-
kers. Jullie zijn Gods akker die
wordt bewerkt, Gods bouwwerk.[k]

10 Overeenkomstig de onver-
diende goedheid van God die mij
is gegeven, heb ik als een kun-
dig bouwmeester* een fundament
gelegd,[l] en iemand anders bouwt
erop. Maar laat iedereen erop blij-
ven letten hoe hij daarop bouwt.
11 Want niemand kan een ander
fundament leggen dan wat al is
gelegd, namelijk Jezus Christus.[m]
12 Of iemand nu op het funda-
ment bouwt met goud, zilver of
edelstenen, of met hout, hooi of
stro, **13** van ieders werk zal dui-
delijk worden wat het waard is,*
want de dag zal het aan het licht
brengen. Het zal onthuld wor-
den door vuur,[n] en het vuur zelf
zal aantonen wat voor werk ieder
heeft geleverd. **14** Als iemands
bouwwerk standhoudt, zal hij een
beloning krijgen. **15** Als iemands

HFST. 2
a Jo 7:48; Han 13:27, 28
b Jes 64:4
c Mt 16:17; Mr 4:11; Ef 3:5; 2Ti 1:9, 10; 1Pe 1:12
d Jo 14:26; 1Jo 2:27
e Ro 11:33
f Jo 15:26
g Kol 2:8
h Jo 16:13
i Ro 8:5
j Jes 40:13
k Ro 15:5

HFST. 3
l 1Kor 2:15; Kol 1:9

2de kolom
a 1Kor 14:20
b Heb 5:12-14
c Ro 8:7, 8
d Ga 5:19, 20
e Han 18:24, 25
f 2Kor 3:5, 6; Kol 1:23; 1Ti 1:12
g Han 18:4
h Han 18:26-28; Han 19:1
i Ro 9:16
j Ro 2:6; 1Kor 4:5; Opb 22:12
k Ef 2:22; 1Pe 2:5
l Ro 15:20; Heb 6:1
m Ps 118:22; Jes 28:16; Mt 21:42; Ef 2:20; 1Pe 2:6
n 1Pe 4:12

2:8 *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **2:13** *Of ‘combineren’. **2:16** *Zie App. A5.

3:3 *Lett.: ‘wandelen’. **3:8** *Of ‘hebben één doel’. **3:10** *Of ‘wijs bestuurder van werken’. **3:13** *Lett.: ‘zal openbaar worden gemaakt’.

werk verbrandt, zal hij verlies lijden. Hijzelf zal worden gered, maar dan wel als door vuur heen.

16 Weten jullie niet dat jullie zelf Gods tempel[a] zijn en dat de geest van God in jullie woont?[b] **17** Als iemand de tempel van God vernietigt, zal God hem vernietigen. Want de tempel van God is heilig, en jullie zijn die tempel.[c]

18 Laat niemand zichzelf bedriegen: als iemand van jullie denkt dat hij wijs is in deze wereld,* laat hij dan dwaas worden, zodat hij wijs kan worden. **19** De wijsheid van deze wereld is dwaasheid bij God, want er staat geschreven: ‘Hij vangt de wijzen in hun eigen sluwheid.’[d] **20** En ook: ‘Jehovah* weet dat de gedachten van de wijzen nutteloos zijn.’[e] **21** Laat daarom niemand zich op mensen beroemen. Want alles is van jullie: **22** of het nu Paulus is of Apollos of Ce̱fas*[f] of de wereld of leven of dood of dingen nu of in de toekomst, alles is van jullie. **23** En jullie zijn van Christus[g] en Christus is van God.

4 Je moet ons bezien als bedienden* van Christus en beheerders van Gods heilige geheimen.[h] **2** En van beheerders wordt verwacht dat ze getrouw zijn. **3** Het maakt mij heel weinig uit of door jullie of een menselijke instantie* onderzoek naar mij wordt gedaan. Ik onderzoek mijzelf niet eens. **4** Want ik ben me er niet van bewust dat er iets tegen me is. Maar dat bewijst nog niet dat ik rechtvaardig ben. Hij die me onderzoekt is Jehovah.*[i] **5** Oordeel daarom niet[j] voorbarig, voordat de Heer komt. Hij zal de verborgen dingen van de duisternis aan het licht brengen en de bedoelingen van het hart bekendmaken, en dan zal iedereen van God de lof krijgen die hem toekomt.[a]

6 Broeders, ik heb deze dingen op mijzelf en Apollos[b] toegepast* voor jullie bestwil, zodat jullie via ons deze regel leren: ‘Ga niet buiten de dingen die geschreven staan.’ Dan word je niet opgeblazen van trots[c] en zul je niet de een boven de ander voortrekken. **7** Want wat maakt jou anders dan anderen? Wat heb je dat je niet hebt gekregen?[d] En als je het gekregen hebt, waarom schep je dan op alsof je het niet hebt gekregen?

8 Zijn jullie al verzadigd? Zijn jullie al rijk? Zijn jullie al als koningen gaan regeren[e] zonder ons? Ik zou wel willen dat jullie al als koningen waren gaan regeren, dan konden ook wij met jullie als koningen regeren.[f] **9** Want volgens mij heeft God ons, de apostelen, als laatste tentoongesteld als mensen die ter dood zijn veroordeeld,[g] want we zijn een theaterschouwspel geworden voor de wereld[h] en voor engelen en voor mensen. **10** Wij zijn dwaas[i] ter wille van Christus, maar jullie zijn verstandig in Christus. Wij zijn zwak, maar jullie zijn sterk. Jullie worden geëerd, maar wij veracht. **11** Tot op dit moment lijden we honger[j] en dorst,[k] hebben we nauwelijks kleren,* worden we afgeranseld,#[l] zijn we dakloos **12** en doen we zwaar werk met onze eigen handen.[m] Worden we beledigd, dan zegenen we.[n] Worden we vervolgd, dan verdragen we het geduldig.[o] **13** Worden we belasterd, dan antwoorden we vriendelijk.*[p] Tot nu toe worden we bezien als het uitschot# van de wereld, het uitvaagsel van de maatschappij.

14 Ik schrijf die dingen niet om jullie tot schaamte te brengen, maar om jullie als mijn geliefde kinderen te waarschuwen.

HFST. 3
a 2Kor 6:16; Ef 2:21; 1Pe 2:5
b 1Kor 6:19
c 1Pe 2:5
d Job 5:13
e Ps 94:11
f 1Kor 1:12
g Jo 17:9; 2Kor 10:7

HFST. 4
h Mt 13:11; Ro 16:25, 26
i Sp 21:2; Ro 14:10; Heb 4:13
j Mt 7:1

2de kolom
a Sp 10:9; 2Kor 10:18; 1Ti 5:24, 25
b 1Kor 1:12
c Ro 12:3; 2Kor 12:20; 3Jo 9
d Jo 3:27
e Opb 20:4, 6
f 2Ti 2:12; Opb 3:21
g Ro 8:36; 1Kor 15:32; 2Kor 6:4, 9
h Heb 10:33
i 1Kor 3:18
j Fil 4:12
k 2Kor 11:27
l Han 14:19; Han 23:2; 2Kor 11:24
m Han 18:3; Han 20:34; 1Th 2:9
n Ro 12:14; 1Pe 3:9
o Mt 5:44
p 1Pe 2:23

3:18 *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **3:20; 4:4** *Zie App. A5. **3:22** *Ook Petrus genoemd. **4:1** *Of ‘ondergeschikten’. **4:3** *Of ‘rechtbank’.

4:6 *Of ‘overgebracht’. **4:11** *Lett.: ‘zijn naakt’. #Of ‘toegetakeld’. **4:13** *Lett.: ‘smeken we’. #Of ‘afval’, ‘vuil’.

15 Want ook al hebben jullie
10.000 voogden* in Christus, veel
vaders hebben jullie niet. Ik ben
in Christus Jezus jullie vader ge-
worden door het goede nieuws.[a]
16 Ik vraag jullie daarom dringend
om mij na te volgen.[b] **17** Om die
reden stuur ik Timotheüs naar
jullie toe, want hij is mijn gelief-
de en trouwe kind in de Heer.
Hij zal jullie herinneren aan mijn
werkwijze* in verband met Chris-
tus Jezus,[c] zoals ik die overal in
elke gemeente onderwijs.

18 Sommigen zijn opgeblazen
van trots, want ze denken dat ik
niet naar jullie toe kom. **19** Maar
als Jehovah* het wil, zal ik bin-
nenkort naar jullie toe komen, niet
om te horen wat die opscheppers
zeggen maar om te weten te ko-
men of ze ook kracht hebben.
20 Want het Koninkrijk van God
is geen kwestie van woorden maar
van kracht. **21** Wat willen jullie
liever? Zal ik met de stok*[d] naar
jullie toe komen of met liefde en
een geest van zachtaardigheid?

5 Er wordt zowaar bericht dat
er seksuele immoraliteit*[e] bij
jullie voorkomt, en wel zo'n im-
moraliteit* als zelfs bij de heide-
nen# niet voorkomt — van een
man die leeft met△ de vrouw van
zijn vader.[f] **2** En zijn jullie daar
trots op? Zouden jullie niet eer-
der bedroefd moeten zijn[g] en de
man die deze daad heeft begaan
uit jullie midden moeten verwij-
deren?[h] **3** Hoewel ik lichamelijk
afwezig ben, ben ik in de geest
aanwezig, en ik heb het oordeel
over de man die dit heeft gedaan
al geveld alsof ik bij jullie was.
4 Wanneer jullie in de naam van
onze Heer Jezus bij elkaar zijn, in
de wetenschap dat ik in de geest
bij jullie ben met de kracht van
onze Heer Jezus, **5** dan moeten
jullie zo iemand aan Satan[a] over-
geven voor de vernietiging van
het vlees, zodat de geest gered
wordt op de dag van de Heer.[b]

6 Het is niet goed dat jullie zo
trots zijn. Weten jullie niet dat
door een beetje zuurdesem# het
hele deeg gaat gisten?*[c] **7** Doe
de oude zuurdesem weg zodat
jullie nieuw deeg worden, onge-
zuurd,* zoals jullie in feite zijn.
Want Christus, ons paschalam,[d] is
geslacht.[e] **8** Laten we het feest[f]
daarom niet met oude zuurde-
sem vieren, of met zuurdesem
van slechtheid en boosaardig-
heid, maar met ongezuurd brood
van oprechtheid en waarheid.

9 In mijn brief heb ik jullie ge-
schreven niet meer om te gaan
met* mensen die seksueel immo-
reel# zijn. **10** Natuurlijk bedoel-
de ik niet alle seksueel immore-
le# mensen van deze wereld[g] of de
hebzuchtige mensen of afpersers
of afgodenaanbidders. Dan zou
je eigenlijk uit de wereld moeten
gaan.[h] **11** Maar nu schrijf ik jul-
lie dat jullie niet meer om moeten
gaan[i] met* iemand die, terwijl hij
een broeder wordt genoemd, sek-
sueel immoreel# of hebzuchtig[j]
is, afgoden aanbidt, anderen uit-
scheldt,△ of een dronkaard[k] of een
afperser[l] is. Met zo iemand moet
je zelfs niet eten. **12** Want wat
heb ik te maken met het oorde-
len van degenen die niet in de ge-
meente zijn? Jullie oordelen toch
degenen in de gemeente, **13** ter-
wijl God degenen daarbuiten oor-
deelt?[m] 'Verwijder wie kwaad doet
uit jullie midden.'[n]

6 Als iemand van jullie een ge-
schil heeft met een ander,[o]
hoe durft hij dan naar onrecht-
vaardige rechters te gaan in plaats
van naar de heiligen? **2** Weten
jullie niet dat de heiligen de we-

HFST. 4
a Ga 4:19, 1Th 2:11
b 1Kor 11:1, Fil 3:17, 1Th 1:6
c 2Ti 1:13
d 2Kor 13:10

HFST. 5
e Ef 5:3
f Le 18:8
g 2Kor 7:9
h 1Kor 5:13, 2Jo 10

2de kolom
a 1Ti 1:20
b 1Kor 1:8
c 1Kor 15:33, Ga 5:9, 2Ti 2:16, 17
d Jo 1:29
e 1Pe 1:19, 20, Opb 5:12
f Ex 13:7
g 1Jo 2:17
h Jo 17:15
i Nu 16:25, 26, Ro 16:17, 2Jo 10
j Ef 5:5
k De 21:20, 21, 1Pe 4:3
l 1Kor 6:9, 10, Ga 5:19-21
m Pr 12:14
n Ge 3:23, 24, De 17:7, Tit 3:10, 2Jo 10

HFST. 6
o Mt 18:15-17

4:15 *Of 'leermeesters'. **4:17** *Lett.: 'mijn wegen'. **4:19** *Zie App. A5. **4:21** *Of 'roede'. **5:1** *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **5:1, 6, 9-11** #Zie Woordenlijst. **5:1** △Lett.: 'heeft'.

5:6 *Of 'zuur wordt'. **5:7** *Of 'zonder gist'. **5:9** *Of 'niet langer in het gezelschap te verkeren van'. **5:11** *Of 'niet langer in het gezelschap moeten verkeren van'. △Of 'verbaal mishandelt'.

reld zullen oordelen?[a] En als jul-
lie de wereld zullen oordelen, zijn
jullie dan niet in staat om onbe-
duidende kwesties te berechten?
3 Weten jullie niet dat we engelen
zullen oordelen?[b] Waarom dan niet
zaken van dit leven? **4** Als jullie
dus zaken van dit leven te berech-
ten hebben,[c] waarom kiezen jul-
lie dan rechters uit mensen op wie
de gemeente neerkijkt? **5** Ik zeg
dat om jullie tot schaamte te bren-
gen. Is er bij jullie niet één wijze
man die tussen broeders kan oor-
delen? **6** Maar nu sleept de ene
broeder de andere voor de rech-
ter, en nog wel voor ongelovigen!
7 Echt, als jullie een rechts-
zaak met elkaar hebben, hebben
jullie al verloren. Waarom laten
jullie je niet liever onrecht aan-
doen?[d] Waarom laten jullie je niet
liever benadelen? **8** In plaats
daarvan begaan jullie zelf onrecht
en benadelen jullie anderen, en
dan nog wel jullie broeders!
9 Of weten jullie niet dat on-
rechtvaardige mensen Gods Ko-
ninkrijk niet zullen erven?[e] Maak
jezelf niets wijs.* Seksueel im-
morele# mensen,[f] afgodenaanbid-
ders,[g] overspelers,[h] mannen die
zich lenen voor homoseksuele han-
delingen,[i] mannen die homosek-
sualiteit bedrijven,△[j] **10** dieven,
hebzuchtige mensen,[k] dronkaards,[l]
mensen die anderen uitschelden*
en afpersers — zij zullen Gods
Koninkrijk niet erven.[m] **11** Toch
zijn sommigen van jullie dat ge-
weest. Maar jullie zijn rein ge-
wassen,[n] jullie zijn geheiligd,[o] jul-
lie zijn rechtvaardig verklaard[p] in
de naam van de Heer Jezus Chris-
tus en met de geest van onze
God.
12 Alles is voor mij geoor-
loofd,* maar niet alles leidt tot
iets goeds.[q] Alles is voor mij
geoorloofd, maar ik zal mij door
niets laten beheersen.* **13** Het
voedsel is voor de maag en de
maag is voor het voedsel, maar
God zal aan beide een eind ma-
ken.[a] Het lichaam is niet voor
seksuele immoraliteit* maar voor
de Heer,[b] en de Heer is voor het
lichaam. **14** Maar God heeft de
Heer opgewekt[c] en zal ook ons
uit de dood opwekken[d] door zijn
kracht.[e]
15 Weten jullie niet dat jullie li-
chamen lichaamsdelen van Chris-
tus zijn?[f] Zal ik dan de lichaams-
delen van de Christus wegnemen
en ze verenigen met een hoer? Na-
tuurlijk niet! **16** Weten jullie niet
dat wie zich met een hoer ver-
enigt één lichaam met haar is?
Want hij zegt: ‘De twee zullen één
vlees worden.’[g] **17** Maar wie zich
met de Heer verenigt, is één met
hem in de geest.[h] **18** Ontvlucht
seksuele immoraliteit!*[i] Elke an-
dere zonde die een mens kan be-
gaan, is buiten zijn lichaam, maar
wie seksuele immoraliteit bedrijft,
zondigt tegen zijn eigen lichaam.[j]
19 Weten jullie niet dat jullie li-
chaam de tempel is[k] van de heilige
geest in jullie, die jullie van God
hebben gekregen?[l] Ook zijn jul-
lie niet van jezelf,[m] **20** want jullie
zijn gekocht tegen een prijs.[n] Eer
God[o] dus met jullie lichaam.[p]

7 Dan nu de punten waarover jul-
lie hebben geschreven. Het is
voor een man beter geen vrouw
aan te raken.* **2** Maar omdat sek-
suele immoraliteit* zo veel voor-
komt, moet iedere man zijn eigen
vrouw hebben[q] en iedere vrouw
haar eigen man.[r] **3** Laat de man
aan zijn vrouw geven wat haar toe-
komt, en ook de vrouw aan haar
man.[s] **4** De vrouw heeft geen
autoriteit over haar eigen lichaam,
maar haar man. Zo heeft ook de
man geen autoriteit over zijn eigen

HFST. 6
a Opb 2:26, 27; Opb 20:4
b Ro 16:20
c Mt 18:17
d Mt 5:39, 40
e Ef 5:5; Opb 22:15
f Opb 21:8
g Kol 3:5
h Heb 13:4
i Ro 1:27
j 1Ti 1:9, 10
k 1Kor 5:11
l De 21:20, 21; Sp 23:20; 1Pe 4:3
m Heb 12:14
n Han 22:16; Heb 10:22
o Ef 5:25, 26; 2Th 2:13
p Ro 5:18
q 1Kor 10:23

2de kolom
a Ro 14:17
b 1Th 4:3
c Han 2:24
d 2Kor 4:14
e Ro 8:11; Ef 1:19, 20
f Ro 12:4, 5; 1Kor 12:18, 27; Ef 4:15; Ef 5:29, 30
g Ge 2:24; Mt 19:4, 5
h Jo 17:20, 21
i Ge 39:10-12; 1Th 4:3
j Ro 1:24, 27
k 2Kor 6:16
l 1Kor 3:16
m Ro 14:8
n 1Kor 7:23; Heb 9:12; 1Pe 1:18, 19
o Mt 5:16
p Ro 12:1

HFST. 7
q Sp 5:18, 19
r Ge 2:24; Heb 13:4
s Ex 21:10; 1Kor 7:5

6:9 *Of ‘word niet misleid’. #Zie Woordenlijst. △Of ‘mannen die seks hebben met mannen’. Lett.: ‘mannen die bij mannen liggen’. **6:10** *Of ‘verbaal mishandelen’. **6:12** *Of ‘toegestaan’. **6:12** *Of ‘onder autoriteit laten brengen’. **6:13, 18** *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **7:1** *D.w.z. geen seksueel contact te hebben met. **7:2** *Meervoud van het Griekse *porneia.* Zie Woordenlijst.

lichaam, maar zijn vrouw. **5** Ont-
houd het elkaar niet, behalve
met wederzijdse instemming voor
een bepaalde periode zodat jul-
lie tijd aan gebed kunnen beste-
den. Kom daarna weer samen, an-
ders zal Satan jullie gebrek aan
zelfbeheersing gebruiken om jul-
lie te verleiden. **6** Ik zeg dat om
jullie tegemoet te komen, niet als
een bevel. **7** Ik zou wel willen dat
alle mensen waren zoals ik. Maar
iedereen heeft zijn eigen gave[a]
van God, de een deze, de ander
die.
8 Tegen de ongehuwden en de
weduwen zeg ik dat het beter
voor ze is als ze blijven zoals ik.[b]
9 Maar als ze geen zelfbeheer-
sing hebben, laten ze dan trou-
wen, want het is beter te trouwen
dan te branden van verlangen.[c]
10 De gehuwden geef ik, niet
ik maar de Heer, de instructie
dat een vrouw niet bij haar man
moet weggaan.[d] **11** Als ze wel
weggaat, dan moet ze ongehuwd
blijven of zich anders weer met
haar man verzoenen. En een man
moet zijn vrouw niet verlaten.[e]
12 Maar tegen de anderen zeg
ik, ja ik, niet de Heer:[f] Als een
broeder een ongelovige vrouw
heeft en zij het goedvindt bij hem
te blijven, dan moet hij haar niet
verlaten. **13** En als een vrouw
een ongelovige man heeft en hij
het goedvindt bij haar te blijven,
moet zij haar man niet verlaten.
14 Want de ongelovige man is ge-
heiligd in verband met zijn vrouw,
en de ongelovige vrouw is gehei-
ligd in verband met de broeder.
Anders zouden jullie kinderen on-
rein zijn, maar nu zijn ze heilig.
15 Maar als de ongelovige ervoor
kiest weg te gaan, laat hij dan
weggaan. Een broeder of een zus-
ter is onder zulke omstandigheden
niet gebonden, maar God heeft
jullie geroepen om in vrede te le-
ven.[g] **16** Trouwens, hoe weet je,
vrouw, of je je man niet zult red-
den?[h] Of hoe weet je, man, of je je
vrouw niet zult redden?

17 Laat iedereen zo leven* als
Jehovah# hem heeft toebedeeld
en zoals God hem heeft geroe-
pen.[a] Dat schrijf ik in alle ge-
meenten voor. **18** Was iemand al
besneden toen hij werd geroe-
pen?[b] Dan moet hij zijn besnij-
denis niet ongedaan laten ma-
ken. Is iemand geroepen terwijl
hij onbesneden was? Dan moet hij
zich niet laten besnijden.[c] **19** Be-
snijdenis en onbesnedenheid zijn
niet belangrijk.[d] Belangrijk is dat
je je aan Gods geboden houdt.[e]
20 Laat iedereen blijven zoals
hij was toen hij werd geroe-
pen.[f] **21** Ben je als slaaf geroe-
pen? Maak je daar dan geen zor-
gen over.[g] Maar als je vrij kunt
worden, grijp de kans dan aan.
22 Want iedereen die een slaaf
was toen hij in de Heer werd ge-
roepen, is een vrijgelatene van de
Heer.[h] En zo is iedereen die als vrij
man werd geroepen, een slaaf van
Christus. **23** Jullie zijn gekocht
tegen een prijs.[i] Wees geen sla-
ven van mensen meer. **24** Broe-
ders, laat iedereen voor God blij-
ven zoals hij was toen hij werd
geroepen.
25 Voor de maagden* heb ik
geen gebod van de Heer, maar ik
geef mijn mening[j] als iemand die
door de barmhartigheid van de
Heer betrouwbaar is. **26** Ik denk
dus dat het met het oog op deze
moeilijke tijd voor iemand het
beste is om te blijven zoals hij
is. **27** Ben je aan een vrouw ge-
bonden? Probeer niet meer vrij
te komen.[k] Ben je niet meer aan
een vrouw gebonden? Zoek dan
geen vrouw meer. **28** Maar ook
al zou je trouwen, dan zondig je
niet. En als een maagd zou trou-
wen, dan zondigt zo iemand niet.
Maar wie trouwt, haalt zich pro-
blemen op de hals,* en dat pro-
beer ik jullie te besparen.

7:17 *Lett.: ‘wandelen’. #Zie App. A5.
7:25 *Of ‘degenen die nooit zijn getrouwd’. **7:28** *Lett.: ‘zullen verdrukking in het vlees hebben’.

HFST. 7
a Mt 19:10, 11
b 1Kor 7:39, 40; 1Kor 9:5
c 1Th 4:4, 5; 1Ti 5:11, 14
d Mt 5:32; Mt 19:6
e Mr 10:11; Lu 16:18
f 1Kor 7:25, 40
g Heb 12:14
h 1Pe 3:1, 2

2de kolom
a 1Kor 7:7
b Han 21:20
c Han 10:45; Han 15:1, 24; Ga 5:2
d Ga 6:15; Kol 3:11
e Pr 12:13; Jer 7:23; Ro 2:25; Ga 5:6; 1Jo 5:3
f 1Kor 7:17
g Ga 3:28
h Jo 8:36; Flm 15, 16
i 1Kor 6:19, 20; Heb 9:12; 1Pe 1:18, 19
j 1Kor 7:12; 1Kor 7:40
k Mal 2:16; Mt 19:6; Ef 5:33

29 Bovendien zeg ik dit, broe-
ders: er is niet veel tijd meer.[a]
Laten voortaan zij die een vrouw
hebben, zijn als zij die er geen
hebben, **30** zij die huilen als zij
die niet huilen, zij die juichen als
zij die niet juichen, zij die kopen
als zij die niet bezitten, **31** en
zij die van de wereld gebruikma-
ken als zij die er niet volledig ge-
bruik van maken. Want het toneel
van deze wereld is aan het veran-
deren. **32** Ik wil dat jullie geen
zorgen hebben. De ongehuwde
man is bezorgd over de dingen
van de Heer, hoe hij de goed-
keuring van de Heer kan krijgen.
33 Maar de gehuwde man is be-
zorgd over de dingen van de we-
reld,[b] hoe hij de goedkeuring van
zijn vrouw kan krijgen. **34** Hij is
verdeeld. En zowel de ongehuw-
de vrouw als de maagd is bezorgd
over de dingen van de Heer,[c] om
in haar lichaam en in haar geest
heilig te zijn. Maar de gehuwde
vrouw is bezorgd over de dingen
van de wereld, hoe ze de goed-
keuring van haar man kan krij-
gen. **35** Ik zeg dat voor jullie
eigen bestwil, niet om jullie aan
banden te leggen,* maar om jul-
lie aan te zetten tot wat juist is
en tot constante toewijding aan
de Heer, zonder afleiding.

36 Maar als iemand denkt dat
hij zich ongepast gedraagt als hij
ongehuwd blijft,* en als hij voorbij
de bloei van de jeugd is, dan moet
het volgende gebeuren: Laat hij
doen wat hij wil, hij zondigt niet.
Laten ze trouwen.[d] **37** Maar als
iemand in zijn hart vastbesloten
is en niet de behoefte voelt, maar
zichzelf onder controle heeft en
in zijn hart de beslissing heeft ge-
nomen ongehuwd te blijven,* dan
doet hij daar goed aan.[e] **38** Ook
wie trouwt* doet daar goed aan,
maar wie niet trouwt, doet beter.[f]

7:35 *Lett.: ‘een strik om te werpen’. **7:36** *Of ‘ten opzichte van zijn maagdelijkheid’. **7:37** *Of ‘zijn maagdelijkheid te bewaren’. **7:38** *Of ‘zijn maagdelijkheid uithuwelijkt’.

HFST. 7
a Ro 13:11; 1Pe 4:7
b 1Ti 5:8
c 1Ti 5:5
d Mt 19:12; 1Kor 7:28
e Mt 19:10, 11
f 1Kor 7:32

2de kolom
a Ro 7:2
b Ge 24:2, 3; De 7:3, 4; Ne 13:25, 26; 2Kor 6:14

HFST. 8
c Han 15:20, 29
d Ro 14:14; 1Kor 8:10
e 1Kor 8:13; 1Kor 13:4, 5
f De 32:21; 2Kon 19:17, 18; Jer 16:20
g De 6:4; De 32:39
h Ps 82:1, 6; Jo 10:34, 35
i 1Ti 2:5
j Mal 2:10; Mt 23:9
k Han 17:28; Ro 11:36
l Jo 1:1, 3; Kol 1:15, 16
m Ro 14:14
n 1Kor 10:27, 28
o Ro 14:23
p Ro 14:17
q Heb 13:9
r Ro 14:13, 20

39 Een vrouw is gebonden zo-
lang haar man leeft.[a] Als haar
man sterft,* is ze vrij om te trou-
wen met wie ze wil, maar alleen
in de Heer.[b] **40** Maar naar mijn
mening is ze gelukkiger als ze
blijft zoals ze is. En ik ben ervan
overtuigd dat ook ik Gods geest
bezit.

8 Nu iets over het voedsel dat
aan afgoden is geofferd.[c] We
weten dat we allemaal kennis
hebben.[d] Kennis blaast op,* maar
liefde bouwt op.[e] **2** Als iemand
denkt iets te weten, kent hij het
nog niet zoals hij het zou moe-
ten kennen. **3** Maar als iemand
liefde voor God heeft, wordt die
door hem gekend.

4 Dus wat betreft het eten van
voedsel dat aan afgoden is ge-
offerd: we weten dat een afgod
niets is[f] in de wereld en dat er
maar één God is.[g] **5** Want ook
al zijn er zogenaamde goden in
de hemel of op aarde[h] — en er
zijn veel ‘goden’ en veel ‘heren’ —
6 in werkelijkheid is er voor ons
maar één God,[i] de Vader,[j] uit wie
alle dingen zijn ontstaan en voor
wie wij bestaan.[k] En er is één
Heer, Jezus Christus, via wie alle
dingen zijn ontstaan[l] en via wie wij
bestaan.

7 Maar niet iedereen heeft die
kennis.[m] Vanwege hun vroegere
banden met afgoden eten sommi-
gen voedsel als iets dat aan een af-
god is geofferd,[n] en zo verontrei-
nigen ze hun geweten,[o] dat zwak
is. **8** Voedsel zal ons niet dich-
ter bij God brengen.[p] We wor-
den er niet slechter van als we
niet eten, en we worden er ook
niet beter van als we wel eten.[q]
9 Maar blijf erop letten dat jul-
lie recht om te kiezen niet op de
een of andere manier een struikel-
blok wordt voor degenen die zwak
zijn.[r] **10** Want als iemand die
zwak is, ziet dat jij die kennis hebt
in een afgodstempel een maaltijd

7:39 *Lett.: ‘inslaapt’. **8:1** *Of ‘maakt trots’.

gebruikt, zal zijn geweten dan niet zó worden beïnvloed dat hij voedsel gaat eten dat aan afgoden is geofferd? **11** Zo gaat door jouw kennis degene die zwak is ten onder, je broeder voor wie Christus is gestorven.[a] **12** Als jullie op die manier tegen je broeders zondigen en hun zwakke geweten beschadigen,[b] zondigen jullie tegen Christus. **13** Als voedsel mijn broeder laat struikelen, zal ik daarom helemaal nooit meer vlees eten, zodat ik mijn broeder niet laat struikelen.[c]

9 Ben ik niet vrij? Ben ik geen apostel? Heb ik Jezus, onze Heer, niet gezien?[d] Zijn jullie niet mijn werk in de Heer? **2** Ook al ben ik voor anderen geen apostel, voor jullie ben ik het toch zeker wel! Want jullie zijn het zegel dat mijn apostelschap in de Heer bevestigt.

3 Dit is mijn verdediging tegen hen die onderzoek naar mij doen: **4** Hebben wij niet het recht om te eten en te drinken? **5** Hebben wij niet het recht om een gelovige echtgenote*[e] met ons mee te nemen, zoals de andere apostelen en de broers van de Heer[f] en Cefas?#[g] **6** Of zijn Barnabas[h] en ik dan de enigen die verplicht zijn om te werken voor de kost? **7** Welke soldaat dient ooit op eigen kosten? Wie plant een wijngaard en eet niet van de vruchten?[i] Of wie hoedt een kudde en neemt niet wat van de melk van de kudde?

8 Zeg ik dat vanuit menselijk standpunt? Zegt de wet niet hetzelfde? **9** Want in de wet van Mozes staat geschreven: 'Je mag een stier niet muilkorven als hij graan dorst.'[j] Maakt God zich dan druk om stieren? **10** Of zegt hij het eigenlijk voor ons? Het is inderdaad voor ons opgeschreven, omdat wie ploegen en wie dorsen dat moeten doen in de hoop hun deel te ontvangen.

11 Als wij geestelijke dingen bij jullie hebben gezaaid, is het dan te veel gevraagd als we materiële steun van jullie oogsten?[a] **12** Als anderen daar bij jullie al aanspraak op kunnen maken, dan kunnen wij dat toch des te meer? Toch hebben wij geen gebruik gemaakt van dat recht,[b] maar we verdragen alles zodat we het goede nieuws over de Christus op geen enkele manier belemmeren.[c] **13** Weten jullie niet dat de mannen die heilige taken doen hun voedsel van de tempel krijgen? En dat degenen die geregeld bij het altaar dienen hun deel van het altaar ontvangen?[d] **14** Zo heeft de Heer ook voor de verkondigers van het goede nieuws bepaald dat ze van het goede nieuws mogen leven.[e]

15 Maar ik heb van geen enkele van die voorzieningen gebruikgemaakt.[f] Ik heb dit niet geschreven zodat dit voor mij gedaan zou worden, want het zou beter zijn te sterven dan... Geen mens zal mijn reden voor trots wegnemen![g] **16** Als ik het goede nieuws bekendmaak, is dat geen reden voor mij om trots te zijn, want ik ben daartoe verplicht. Wee mij als ik het goede nieuws niet zou bekendmaken![h] **17** Als ik dat vrijwillig doe, heb ik een beloning. Maar zelfs als ik het tegen mijn wil doe, is mij toch een beheer toevertrouwd.[i] **18** Wat is mijn beloning dan? Dat als ik het goede nieuws bekendmaak, ik het goede nieuws gratis mag aanbieden om te voorkomen dat ik misbruik maak van mijn bevoegdheid* wat het goede nieuws betreft.

19 Want hoewel ik vrij ben van alle mensen, heb ik mezelf tot slaaf van iedereen gemaakt om zo veel mogelijk mensen te winnen. **20** Voor de Joden ben ik geworden als een Jood om Joden te winnen.[j] Voor hen die onder de wet staan, ben ik geworden als iemand die onder de wet staat — hoewel

---

9:5 *Of 'een zuster als vrouw'. #Ook Petrus genoemd.

9:18 *Of 'rechten'.

HFST. 8
a Ro 14:15
b 1Kor 10:28, 29
c Mt 18:6; Ro 14:15, 21

HFST. 9
d Han 9:3-5; 1Kor 15:7, 8
e Mt 19:11
f Mt 13:55; Ga 1:19
g Jo 1:42
h Han 13:2
i De 20:6; Sp 27:18
j De 25:4; 1Ti 5:18

2de kolom
a Ro 15:26, 27; Ga 6:6; Fil 4:15-17
b Han 18:3; Han 20:34; 2Th 3:7, 8
c 2Kor 6:3; 2Kor 11:7
d Le 6:14, 16; Nu 18:30, 31; De 18:1
e Mt 10:9, 10; Lu 10:7, 8
f Han 18:3; Han 20:34; 1Kor 4:11, 12; 2Th 3:8
g 2Kor 11:8-10
h Ez 3:18
i Ga 2:7; Ef 3:1, 2; Kol 1:25
j Han 16:3; Han 18:18

ik zelf niet onder de wet sta —
om hen die onder de wet staan te
winnen.[a] **21** Voor hen die zonder
wet zijn, ben ik geworden als ie-
mand zonder wet — hoewel ik niet
zonder de wet van God ben en ik
onder de wet van Christus[b] sta —
om hen die zonder wet zijn te win-
nen. **22** Voor de zwakken ben ik
zwak geworden om de zwakken te
winnen.[c] Ik ben voor alle soorten
mensen alles geworden om op alle
mogelijke manieren er enkelen te
redden. **23** Ik doe alles voor het
goede nieuws om het met anderen
te delen.[d]

24 Weten jullie niet dat de
hardlopers in een wedstrijd alle-
maal hardlopen, en er maar één
de prijs krijgt? Loop zo dat je
hem wint.[e] **25** Iedereen die aan
een wedstrijd meedoet,* beheerst
zich in alles. Zij doen het natuur-
lijk voor een krans# die vergaat,[f]
maar wij voor één die niet ver-
gaat.[g] **26** Daarom ren ik niet als
iemand zonder doel[h] en vecht ik
niet als iemand die in de lucht
slaat. **27** Maar ik beuk* mijn li-
chaam[i] en leid het als een slaaf,
zodat ik niet nadat ik tot anderen
heb gepredikt zelf op de een of an-
dere manier word afgekeurd.#

10 Broeders, ik wil dat jullie
weten dat onze voorouders
allemaal onder de wolk waren[j]
en allemaal door de zee trokken.[k]
2 Allemaal werden ze in Mozes
gedoopt door de wolk en de zee.
3 Ze aten allemaal hetzelfde gees-
telijke voedsel[l] **4** en dronken al-
lemaal dezelfde geestelijke drank.[m]
Want ze dronken uit de geestelij-
ke rots die hen volgde, en die rots
betekende* de Christus.[n] **5** Toch
was God niet tevreden over de
meesten van hen, want ze werden
gedood in de woestijn.[o]

6 Dat alles is een voorbeeld ge-
worden voor ons, zodat we niet
zouden verlangen naar slechte
dingen, zoals zij deden.[p] **7** Word
ook geen afgodenaanbidders, zo-
als sommigen van hen. Over hen
staat geschreven: ‘Het volk ging
zitten om te eten en te drinken.
Toen stonden ze op om plezier
te maken.’[a] **8** Laten we ook geen
seksuele immoraliteit* bedrijven,
zoals sommigen van hen deden,
waardoor er op één dag 23.000 van
hen stierven.[b] **9** En laten we Je-
hovah* niet op de proef stellen,[c]
zoals sommigen van hen deden,
waardoor ze omkwamen door de
slangen.[d] **10** Wees ook geen kla-
gers, zoals sommigen van hen wa-
ren,[e] waardoor ze omkwamen door
de vernietiger.[f] **11** Wat hun alle-
maal overkwam was een voor-
beeld en is opgeschreven als een
waarschuwing voor ons,[g] op wie
het einde van de tijdperken* af
komt.

12 Dus wie denkt te staan,
moet oppassen dat hij niet valt.[h]
13 De beproevingen die jullie
moeten doorstaan, maken ande-
re mensen ook mee.[i] Maar God is
trouw, en hij zal niet toelaten dat
je wordt beproefd boven wat je
aankunt,[j] maar met de beproeving
zal hij ook voor de uitweg zorgen,
zodat je het kunt doorstaan.[k]

14 Daarom, mijn lieve vrien-
den, ontvlucht afgoderij.[l] **15** Ik
spreek tegen verstandige men-
sen. Beoordeel zelf wat ik zeg.
16 Met de beker van de zegening
die we zegenen, delen we toch in
het bloed van de Christus?[m] Met
het brood dat we breken, delen we
toch in het lichaam van de Chris-
tus?[n] **17** Omdat er één brood is,
zijn wij één lichaam[o] hoewel we
met velen zijn, want we hebben al-
lemaal deel aan dat ene brood.

18 Kijk eens naar het natuurlij-
ke Israël.* Zij die de slachtoffers
eten, delen toch met het altaar?[p]
19 Wat wil ik daarmee zeggen?
Dat wat aan een afgod is ge-
offerd iets is? Of dat een afgod

9:25 *Of ‘elke atleet’. #Of ‘kroon’. **9:27** *Of ‘straf’, ‘corrigeer’. #Of ‘gediskwalificeerd’. **10:4** *Of ‘was’.

10:8 *Zie Woordenlijst. **10:9** *Zie App. A5. **10:11** *Of ‘de samenstelsels van dingen’. Zie Woordenlijst. **10:18** *Lett.: ‘Israël naar het vlees’.

HFST. 9
a Han 21:24, 26
b Jo 13:34; Ga 6:2
c Ro 14:1; Ro 15:1; 2Kor 11:29
d Han 19:26; 1Th 2:8
e Mt 10:22; Fil 3:14; 2Ti 4:7, 8
f 2Ti 2:5
g Jak 1:12
h Ga 2:2; Fil 2:16; Heb 12:1
i Ro 8:13; Kol 3:5

HFST. 10
j Ex 13:21
k Ex 14:21, 22
l Ex 16:14, 15
m Ex 17:6
n Nu 20:11; Jo 4:10, 25
o Nu 14:29; Nu 14:35
p Nu 11:4, 34

2de kolom
a Ex 32:4, 6
b Nu 25:1, 9
c De 6:16
d Nu 21:5, 6; Mt 4:7
e Nu 14:2
f Nu 14:36, 37
g Ro 15:4
h Sp 28:14; Lu 22:33, 34; Ga 6:1
i 1Pe 5:8, 9
j Lu 22:31, 32; 2Pe 2:9
k Jes 40:29; Fil 4:13
l De 4:25, 26; 2Kor 6:17; 1Jo 5:21
m Mt 26:27, 28
n Mt 26:26; Lu 22:19; 1Kor 12:18
o Ro 12:5
p Le 7:15

iets is? **20** Nee, maar ik zeg dat
de heidenen* hun slachtoffers
aan demonen offeren en niet aan
God.[a] En ik wil niet dat jullie de-
len met de demonen.[b] **21** Je kunt
niet drinken uit de beker van Je-
hovah* en uit de beker van de
demonen. Je kunt niet eten aan
‘de tafel van Jehovah’*[c] en aan
de tafel van de demonen. **22** Of
‘zijn we Jehovah* jaloers aan het
maken’?[d] Zijn we soms sterker dan
hij?

23 Alles is geoorloofd,* maar
niet alles leidt tot iets goeds. Al-
les is geoorloofd, maar niet al-
les bouwt op.[e] **24** Laat iedereen
niet zijn eigen voordeel blijven
zoeken, maar dat van de ander.[f]

25 Eet alles wat op een vlees-
markt wordt verkocht, zonder van-
wege je geweten navraag te doen,
26 want ‘van Jehovah* is de aar-
de en alles daarop’.[g] **27** Als een
ongelovige je uitnodigt en je wilt
erheen gaan, eet dan alles wat
je wordt voorgezet, zonder van-
wege je geweten navraag te doen.
28 Maar als iemand tegen je zegt:
‘Dit is iets dat geofferd is’, eet
er dan niet van ter wille van de-
gene die het heeft gezegd en ter
wille van het geweten.[h] **29** Ik be-
doel niet je eigen geweten, maar
dat van de ander. Want waarom
zou ik mijn vrijheid gebruiken als
die geoordeeld zou worden door
het geweten van iemand anders?[i]
30 Waarom zou ik iets eten en
God daarvoor danken als ik dan
bekritiseerd zou worden om iets
waarvoor ik dank?[j]

31 Dus of je nu eet of drinkt
of iets anders doet, doe alles tot
eer van God.[k] **32** Word voor zo-
wel Joden als Grieken en voor
de gemeente van God geen strui-
kelblok.[l] **33** Ook ik probeer alle
mensen in alles tegemoet te ko-
men en zoek niet mijn eigen voor-
deel[m] maar dat van de anderen,
zodat ze worden gered.[n]

11 Volg mij na, zoals ik Chris-
tus navolg.[a]

2 Ik prijs jullie omdat jullie bij
alles aan mij denken en vasthou-
den aan de tradities die ik aan jul-
lie heb doorgegeven. **3** Maar ik
wil dat jullie weten dat de Christus
het hoofd is van elke man.[b] En de
man is het hoofd van de vrouw[c] en
God het hoofd van de Christus.[d]
4 Elke man die bidt of profeteert
met iets op zijn hoofd, maakt zijn
hoofd te schande. **5** Maar een
vrouw maakt haar hoofd te schan-
de als ze met onbedekt hoofd
bidt of profeteert,[e] want ze is dan
precies hetzelfde als een vrouw
met een kaalgeschoren hoofd.
6 Want als een vrouw haar hoofd
niet bedekt, zou ze haar haar
moeten laten afknippen. Maar als
het voor een vrouw een schande
is dat haar haar wordt afgeknipt
of afgeschoren, dan moet ze haar
hoofd bedekken.

7 Een man moet zijn hoofd niet
bedekt hebben, omdat hij Gods
beeld[f] en heerlijkheid is. Maar de
vrouw is de heerlijkheid van de
man. **8** Want de man is niet uit
de vrouw voortgekomen, maar de
vrouw uit de man.[g] **9** Bovendien
is de man niet voor de vrouw ge-
schapen, maar de vrouw voor de
man.[h] **10** Daarom hoort de vrouw
een teken van gezag op haar
hoofd te hebben ter wille van de
engelen.[i]

11 Trouwens, in verband met
de Heer staat de vrouw niet los
van de man en de man niet los
van de vrouw. **12** Want zoals de
vrouw uit de man is voortgeko-
men,[j] zo is de man er door de
vrouw. Maar alles komt van God.[k]
13 Oordeel zelf: is het gepast dat
een vrouw met onbedekt hoofd
tot God bidt? **14** Leert de natuur
zelf jullie niet dat lang haar voor
een man een schande is, **15** maar
dat als een vrouw lang haar heeft,
het haar tot eer strekt? Want het
haar is haar gegeven in plaats
van een hoofdbedekking. **16** Als
iemand wil pleiten voor een ander

HFST. 10
a De 32:17
b Ju 6
c Ez 41:22; Mal 1:12
d Ex 34:14; De 32:21
e Ro 14:19; Ro 15:2
f 1Kor 10:32, 33; 1Kor 13:4, 5; Fil 2:4
g Ps 24:1; 1Ti 4:4
h 1Kor 8:7, 10
i Ro 14:15, 16; 1Kor 8:12
j Ro 14:6; 1Ti 4:3
k Mt 5:16; Kol 3:17
l Ro 14:13; 1Kor 8:13; 2Kor 6:3
m Ro 15:2; Fil 2:4
n 1Kor 9:22

2de kolom

HFST. 11
a Fil 3:17; 2Th 3:9
b Ro 14:9; Ef 4:15; Kol 2:10
c Ef 5:23; 1Pe 3:1
d 1Kor 15:27, 28
e Joë 2:28; Han 21:8, 9
f Ge 1:27
g Ge 2:22, 23
h Ge 2:18
i 1Kor 4:9
j Ge 2:21, 22
k 1Kor 8:6

10:20 *Zie Woordenlijst. **10:21, 22, 26** *Zie App. A5. **10:23** *Of ‘toegestaan’.

gebruik: wij hebben geen ander ge-
bruik en de gemeenten van God
ook niet.
17 Nu ik toch deze instructies
geef: ik kan jullie niet prijzen,
want jullie bijeenkomsten doen
meer kwaad dan goed. **18** Om
te beginnen hoor ik dat er ver-
deeldheid onder jullie is als jullie
in een gemeente samenkomen, en
tot op zekere hoogte geloof ik dat.
19 Want er zullen zeker ook sek-
ten onder jullie zijn,[a] zodat duide-
lijk wordt wie van jullie zijn goed-
gekeurd.
20 Als jullie op één plaats sa-
menkomen, is dat niet echt om het
Avondmaal van de Heer te eten.[b]
21 Want als jullie het gaan eten,
gebruikt iedereen eerst zijn eigen
avondmaaltijd, en dan heeft de
een honger terwijl de ander dron-
ken is. **22** Hebben jullie soms
geen huis waar je kunt eten en
drinken? Of verachten jullie de
gemeente van God en maken jullie
degenen beschaamd die niets heb-
ben? Wat kan ik tegen jullie zeg-
gen? Moet ik jullie prijzen? In dit
geval prijs ik jullie niet.
23 Want wat ik van de Heer heb
ontvangen, heb ik ook aan jullie
doorgegeven, dat de Heer Jezus in
de nacht[c] waarin hij verraden zou
worden een brood nam, **24** een
dankgebed uitsprak, het brak en
zei: ‘Dit betekent mijn lichaam,[d]
dat voor jullie is. Blijf dit doen om
mij te gedenken.’[e] **25** Na de maal-
tijd deed hij hetzelfde met de be-
ker[f] en zei: ‘Deze beker betekent
het nieuwe verbond*[g] dat wordt
bekrachtigd door mijn bloed.[h] Blijf
dit, elke keer dat jullie eruit drin-
ken, doen om mij te gedenken.’[i]
26 Want elke keer dat jullie dit
brood eten en uit deze beker drin-
ken, verkondigen jullie de dood
van de Heer, totdat hij komt.
27 Wie dus op een onwaardige
manier het brood eet of uit de be-
ker van de Heer drinkt, zal schul-
dig zijn wat betreft het lichaam en
het bloed van de Heer. **28** Laat
iemand zichzelf eerst toetsen,[a] en
laat hij dan pas van het brood eten
en uit de beker drinken. **29** Want
wie eet en drinkt zonder te besef-
fen dat het om het lichaam gaat,
eet en drinkt zichzelf een oor-
deel. **30** Daarom zijn velen van
jullie zwak en ziek, en vrij ve-
len slapen in de dood.*[b] **31** Maar
als we zouden beseffen wat wijzelf
zijn, zouden we niet worden geoor-
deeld. **32** Maar als we worden
geoordeeld, dan worden we door
Jehovah* gecorrigeerd,[c] zodat we
niet met de wereld veroordeeld
worden.[d] **33** Daarom, mijn broe-
ders, als jullie samenkomen om
het te eten, wacht dan op elkaar.
34 Als iemand honger heeft, laat
hij dan thuis eten, zodat jullie bij-
eenkomsten niet tot een oordeel
leiden.[e] De rest zal ik regelen wan-
neer ik kom.

12 Broeders, ik wil niet dat
jullie onwetend zijn over
de geestelijke gaven.[f] **2** Jullie
weten dat toen jullie nog heide-
nen* waren, jullie ertoe werden
gebracht stomme afgoden[g] te vol-
gen, waar ze jullie ook maar heen
leidden. **3** Nu wil ik dat jullie
weten dat niemand die door Gods
geest spreekt, zegt: ‘Jezus is ver-
vloekt!’ En niemand kan zeggen:
‘Jezus is Heer!’, behalve door hei-
lige geest.[h]
4 Er zijn verschillende gaven,
maar het is dezelfde geest.[i] **5** Er
zijn verschillende dienende taken,[j]
en toch is het dezelfde Heer.
6 Er zijn verschillende activitei-
ten,* en toch is het dezelfde God
die ze allemaal in iedereen tot
stand brengt.[k] **7** Maar de mani-
festatie van de geest wordt aan
iedereen gegeven voor een nuttig
doel.[l] **8** Want aan de een wordt
via de geest het spreken* van wijs-
heid gegeven, aan een ander via

HFST. 11
a Han 20:29, 30; 1Kor 1:12; 1Ti 4:1; 2Pe 2:1
b Lu 22:19, 20
c Mt 26:20; Lu 22:14
d Mt 26:26; Mr 14:22; Ro 7:4; 1Kor 10:17
e Lu 22:19
f Mt 26:27; Mr 14:23; 1Kor 10:16
g Jer 31:31; Heb 8:8; Heb 9:15
h Lu 22:20; Heb 9:13, 14; 1Pe 1:18, 19
i Ex 12:14

2de kolom
a 2Kor 13:5
b 1Th 5:6
c Heb 12:5
d 2Pe 2:20; 2Pe 3:7
e 1Kor 11:29

HFST. 12
f 1Kor 14:1
g Ps 115:5; Hab 2:18; 1Kor 8:4; Ga 4:8; 1Th 1:9
h 1Jo 4:2, 3
i Ef 4:4
j Ef 4:11
k 1Pe 4:11
l 1Kor 14:26

11:25; 12:2 *Zie Woordenlijst.

11:30 *Kennelijk doelend op een geestelijke dood. **11:32** *Zie App. A5. **12:6** *Of ‘werkingen’. **12:8** *Of ‘een boodschap’.

dezelfde geest het spreken van
kennis, **9** aan de een via dezelf-
de geest geloof,[a] aan een ander via
die ene geest de gave om gezond
te maken,[b] **10** en aan weer ande-
ren het doen van krachtige wer-
ken,[c] of het profeteren, of het
herkennen van geïnspireerde uit-
spraken,[d] of verschillende talen[e]
of het vertalen ervan.[f] **11** Maar
dat alles is het werk van één
en dezelfde geest, die deze gaven
aan iedereen afzonderlijk uitdeelt
zoals hij het wil.

12 Het lichaam is één geheel
maar heeft veel lichaamsdelen,
en alle delen van dat lichaam, ook
al zijn het er veel, zijn één li-
chaam.[g] Zo is het ook met de
Christus. **13** Want in één geest
werden we allemaal gedoopt om
één lichaam te worden, of we nu
Joden of Grieken, slaven of vrije
mensen zijn. En we kregen alle-
maal één geest te drinken.

14 Want het lichaam bestaat
niet uit één deel maar uit veel de-
len.[h] **15** Als de voet zou zeggen:
‘Omdat ik geen hand ben, ben ik
geen deel van het lichaam’, be-
tekent dat nog niet dat hij geen
deel van het lichaam is. **16** En
als het oor zou zeggen: ‘Omdat ik
geen oog ben, ben ik geen deel
van het lichaam’, betekent dat
nog niet dat het geen deel van
het lichaam is. **17** Als het hele
lichaam oog was, waar zou dan
het gehoor zijn? Als het helemaal
gehoor was, waar zou dan de reuk
zijn? **18** Maar God heeft alle li-
chaamsdelen de plaats gegeven
die hij wilde.

19 Als ze allemaal hetzelfde li-
chaamsdeel waren, waar zou dan
het lichaam zijn? **20** Er zijn veel
lichaamsdelen, en toch is er maar
één lichaam. **21** Het oog kan niet
tegen de hand zeggen: ‘Ik heb je
niet nodig.’ En het hoofd kan niet
tegen de voeten zeggen: ‘Ik heb
jullie niet nodig.’ **22** Integendeel,
de lichaamsdelen die zwakker lij-
ken, zijn noodzakelijk. **23** En de
lichaamsdelen die we minder eer-
vol vinden, geven we meer eer.[a]
Zo worden onze onaantrekkelij-
ke delen met meer waardigheid
behandeld, **24** terwijl onze aan-
trekkelijke lichaamsdelen dat niet
nodig hebben. God heeft het li-
chaam zo samengesteld dat het
deel dat het nodig heeft meer
eer krijgt, **25** zodat er geen ver-
deeldheid in het lichaam zou zijn,
maar de lichaamsdelen wederzijd-
se zorg voor elkaar zouden heb-
ben.[b] **26** Als één lichaamsdeel
lijdt, lijden alle andere delen mee.[c]
Of als één lichaamsdeel wordt
geëerd, delen alle andere in de
vreugde.[d]

27 Jullie zijn Christus’ lichaam[e]
en ieder afzonderlijk is een deel
van het lichaam.[f] **28** God heeft
de verschillende personen in de
gemeente aangesteld: ten eerste
apostelen,[g] ten tweede profeten,[h]
ten derde leraren.[i] Vervolgens zijn
er krachtige werken,[j] dan de gave
om gezond te maken,[k] vormen van
hulpverlening, bekwaamheden om
leiding te geven,[l] verschillende ta-
len.[m] **29** Is soms iedereen een
apostel? Is iedereen een profeet?
Is iedereen een leraar? Doet ieder-
een krachtige werken? **30** Heeft
soms iedereen de gave om ge-
zond te maken? Spreekt iedereen
in talen?[n] Kan iedereen vertalen?*[o]
31 Maar blijf streven* naar de gro-
tere gaven.[p] En toch zal ik jullie
een weg wijzen die alles overtreft.[q]

13 Als ik de talen van mensen
en van engelen spreek maar
ik heb geen liefde, dan ben ik een
galmende gong of een schallen-
de cimbaal geworden. **2** Als ik de
gave van profeteren heb en alle
heilige geheimen en alle kennis[r]
begrijp, en als ik het geloof heb
dat bergen kan verzetten, maar ik
heb geen liefde, dan ben ik niets.*[s]
3 En als ik al mijn bezittingen
geef om anderen te eten te geven,[t]
en als ik mijn lichaam geef om te
kunnen opscheppen, maar ik heb

HFST. 12
a 1Kor 13:2
b Han 3:5-8, Han 28:8, 9
c Heb 2:3, 4
d 1Jo 4:1
e Han 10:45, 46, 1Kor 14:18
f 1Kor 14:26
g Ro 12:4, 5
h Ef 4:16

2de kolom
a Ge 3:7, 21
b Ro 12:10, Ga 6:2, Ef 4:25
c Heb 13:3
d Ro 12:15
e Ef 1:22, 23
f Ro 12:4, 5
g Ef 2:20
h Han 13:1
i Ef 4:11
j Ga 3:5
k Han 5:16
l Heb 13:17
m Han 2:6, 7
n 1Kor 14:4
o 1Kor 14:5
p 1Kor 14:1
q 1Kor 13:8

HFST. 13
r 1Kor 12:8
s 1Jo 4:20
t Mt 6:2

12:30 *Of ‘uitleggen’. **12:31** *Of ‘ijverig zoeken’. **13:2** *Of ‘nutteloos’.

geen liefde,[a] dan heb ik er hele-
maal niets aan.
4 Liefde[b] is geduldig*[c] en vrien-
delijk.[d] Liefde is niet jaloers.[e] Lief-
de schept niet op, wordt niet
opgeblazen,[f] **5** gedraagt zich niet
onfatsoenlijk,*[g] is niet zelfzuchtig,[h]
raakt niet geërgerd.[i] Liefde rekent
het kwaad# niet aan.[j] **6** Liefde is
niet blij met onrecht[k] maar is blij
met de waarheid. **7** Liefde ver-
draagt alles,[l] gelooft alles,[m] hoopt
alles,[n] verduurt alles.[o]
8 Liefde faalt* nooit. Maar als
er gaven van profeteren zijn, ze
zullen verdwijnen. Als er talen
zijn,# ze zullen ophouden. Als
er kennis is, ze zal verdwijnen.
9 Want we hebben gedeeltelijke
kennis[p] en we profeteren gedeel-
telijk, **10** maar als wat volledig
is komt, zal wat gedeeltelijk is
verdwijnen. **11** Toen ik een kind
was, sprak ik als een kind, dacht
ik als een kind, redeneerde ik
als een kind. Nu ik een man ben
geworden, heb ik het kinderlijke
weggedaan. **12** Want nu zien we
vage omtrekken* in een metalen
spiegel, maar dan staan we oog in
oog. Nu heb ik gedeeltelijke ken-
nis, maar dan zal ik nauwkeurig#
kennen, zoals ik nauwkeurig ge-
kend word. **13** Er zijn drie din-
gen die blijven: geloof, hoop, lief-
de. Maar de grootste daarvan is
liefde.[q]

14 Streef naar liefde, maar blijf
ook streven naar* de gees-
telijke gaven, bij voorkeur dat je
mag profeteren.[r] **2** Want wie in
talen spreekt, spreekt niet tegen
mensen maar tegen God. Niemand
verstaat het,[s] ook al spreekt hij
door de geest heilige geheimen.[t]
3 Maar wie profeteert, bouwt
mensen op, bemoedigt ze en troost
ze door wat hij zegt. **4** Wie in ta-
len spreekt, bouwt zichzelf op,
maar wie profeteert, bouwt een
gemeente op. **5** Ik zou wel willen
dat jullie allemaal in talen spra-
ken,[a] maar ik heb liever dat jul-
lie profeteren.[b] Wie profeteert, is
meer dan wie in talen spreekt,
tenzij hij het ook vertaalt, zo-
dat de gemeente wordt opge-
bouwd. **6** Maar stel nu, broeders,
dat ik bij jullie kwam en in talen
sprak. Wat zouden jullie daar dan
aan hebben als ik niet tegen jul-
lie sprak met een openbaring,[c] met
kennis,[d] met een profetie of met
een lering?
7 Het is net als met levenloze
dingen die geluid maken, bijvoor-
beeld een fluit of een harp. Als
er geen verschil tussen de tonen
is, hoe kan iemand dan herken-
nen wat er op de fluit of de harp
wordt gespeeld? **8** Als de trom-
pet een onduidelijk signaal geeft,
wie zal zich dan klaarmaken voor
de strijd? **9** Zo is het ook als jul-
lie met de tong geen woorden ge-
bruiken die makkelijk te begrij-
pen zijn. Hoe kan iemand dan
weten wat er wordt gezegd? Je
zult in feite maar wat in de lucht
praten. **10** Er zijn in de wereld
ik weet niet hoeveel verschillen-
de talen, en toch is geen enke-
le zonder betekenis. **11** Als ik
de betekenis van de taal niet be-
grijp, zal ik een buitenlander zijn
voor degene die spreekt, en dege-
ne die spreekt, zal een buitenlan-
der voor mij zijn. **12** Hetzelfde
geldt voor jullie: als jullie ijverig
naar de gaven van de geest stre-
ven, probeer dan zo veel moge-
lijk de gaven te gebruiken die de
gemeente opbouwen.[e]
13 Laat daarom degene die in
talen spreekt, bidden dat hij kan
vertalen.[f] **14** Want als ik in ta-
len bid, is het mijn gave van de
geest die bidt, maar mijn ver-
stand doet niets. **15** Wat moet
ik dan doen? Ik zal bidden met
de gave van de geest, maar ik zal
ook bidden met mijn verstand. Ik
zal lofzangen zingen met de gave

13:4 *Of 'lankmoedig'. **13:5** *Of 'is niet grof'. #Of 'onrecht'. **13:8** *Of 'vergaat'. #D.w.z. door een wonder spreken in andere talen. **13:12** *Of 'onduidelijk'. #Of 'volledig'. **14:1** *Of 'je ook beijveren voor'.

HFST. 13
a 2Kor 9:7
b 1Jo 4:8
c 1Th 5:14
d Ro 13:10; Ef 4:32
e Ga 5:26
f 1Pe 5:5
g Ro 13:13; 1Kor 14:40
h 1Kor 10:24; Fil 2:4
i Mt 5:39; Jak 1:19
j Ef 4:32; Kol 3:13
k Ro 12:9
l 1Pe 4:8
m Han 17:11
n Ro 8:25; Ro 12:12
o 1Th 1:3
p Sp 4:18
q Mt 22:37; Ro 13:10

HFST. 14
r 1Th 5:20
s 1Kor 14:5
t 1Kor 13:2

2de kolom
a 1Kor 12:30
b Joë 2:28; Han 2:17; Han 21:8, 9
c Ga 1:11, 12; Ga 2:2
d 1Kor 12:8
e 1Kor 12:7; 1Kor 14:4, 26
f 1Kor 12:8, 10; 1Kor 14:5

van de geest, maar ik zal ook
lofzangen zingen met mijn ver-
stand. **16** Als je lof brengt met
een gave van de geest, hoe kun-
nen gewone mensen in jullie mid-
den dan amen zeggen op je dank-
zegging? Ze weten toch niet wat
je zegt? **17** Je spreekt dan wel
een goed dankgebed uit, maar de
anderen worden niet opgebouwd.
18 Ik dank God dat ik in meer
talen spreek dan jullie allemaal.
19 Toch zou ik in een gemeente
liever vijf woorden met mijn ver-
stand* spreken, zodat ik anderen
ook kan onderwijzen,# dan tien-
duizend woorden in een taal.[a]

20 Broeders, wees geen kin-
deren in je denken,[b] maar wees
kinderen in het slechte.[c] En word
volwassen in je denken.[d] **21** In
de wet staat geschreven: '"Met de
taal van buitenlanders en met de
lippen van vreemden zal ik tot dit
volk spreken, en zelfs dan zullen
ze weigeren naar me te luiste-
ren", zegt Jehovah.'*[e] **22** Talen
zijn dus geen teken voor de gelo-
vigen maar voor de ongelovigen,[f]
terwijl profeteren niet voor de
ongelovigen is maar voor de ge-
lovigen. **23** Dus als de hele ge-
meente op één plaats samenkomt
en ze allemaal in talen spreken,
zullen gewone mensen of ongelo-
vigen die binnenkomen dan niet
zeggen dat jullie je verstand heb-
ben verloren? **24** Maar als jullie
allemaal profeteren en er komt
een ongelovige of gewone persoon
binnen, dan wordt hij door ieder-
een terechtgewezen en nauwkeu-
rig beoordeeld. **25** De geheimen
van zijn hart komen aan het licht,
zodat hij zich op de grond zal la-
ten vallen, God zal aanbidden en
zal verklaren: 'God is inderdaad in
jullie midden.'[g]

26 Wat moeten jullie dus doen,
broeders? Als jullie samenkomen,
heeft de één een psalm, de ander
een lering, een ander een open-
baring, een ander een taal en
een ander een uitlegging.[a] Laat al-
les tot opbouw gebeuren. **27** Als
personen in talen spreken, mo-
gen dat er twee of hoogstens drie
zijn, iedereen op zijn beurt, en
iemand moet vertalen.[b] **28** Maar
als er geen vertaler is, moeten
ze zwijgen in de gemeente en te-
gen zichzelf en tegen God spre-
ken. **29** Laat twee of drie profe-
ten[c] spreken, en laat de anderen
dan achterhalen wat de betekenis
is. **30** Maar als een ander, ter-
wijl hij daar zit, een openbaring
krijgt, moet de eerste spreker
zwijgen. **31** Want zo kunnen jul-
lie allemaal een voor een profete-
ren, zodat iedereen kan leren en
opgebouwd kan worden.[d] **32** En
de profeten moeten controle heb-
ben over hun gave van de geest.
33 Want God is geen God van
wanorde, maar van vrede.[e]

Zoals in alle gemeenten van de
heiligen **34** moeten de vrouwen
zwijgen in de gemeente, want het
is hun niet toegestaan te spre-
ken.[f] In plaats daarvan moeten ze
onderworpen zijn,[g] zoals ook de
wet zegt. **35** Als ze iets willen
weten, moeten ze het thuis aan
hun man vragen, want het is voor
een vrouw een schande in de ge-
meente te spreken.

36 Is het woord van God soms
bij jullie ontstaan? Of heeft het
soms alleen jullie bereikt?

37 Als iemand denkt dat hij
een profeet is of een gave van
de geest heeft, moet hij erken-
nen dat de dingen die ik jullie
schrijf het gebod van de Heer zijn.
38 Maar als iemand dat niet er-
kent, zal hij zelf niet erkend
worden.* **39** Dus, mijn broeders,
streef ernaar te profeteren[h] maar
verbied het spreken in talen niet.[i]
40 Laat alles netjes en volgens
regeling* verlopen.[j]

14:19 *Of 'met begrip'. #Of 'mondeling kan onderwijzen'. **14:21** *Zie App. A5.

14:38 *Of mogelijk 'als iemand onwetend is, zal hij onwetend blijven'. **14:40** *Of 'ordelijk'.

HFST. 14
a 1Kor 14:4
b Ef 4:14
c Ro 16:19
d Heb 5:13, 14
e Jes 28:11, 12
f Han 2:4, 13
g Jes 45:14, Za 8:23

2de kolom
a 1Kor 12:8, 10
b 1Kor 14:5
c Han 13:1
d Heb 10:24, 25
e 1Kor 14:40, Kol 2:5
f 1Ti 2:11, 12
g 1Kor 11:3, Ef 5:22, Kol 3:18, Tit 2:5, 1Pe 3:1
h 1Th 5:20
i 1Kor 14:27
j 1Kor 14:33, Kol 2:5

15 Broeders, ik herinner jullie
aan het goede nieuws dat
ik aan jullie heb bekendgemaakt,[a]
dat jullie ook hebben aanvaard
en waarvoor jullie een stand-
punt hebben ingenomen. **2** En
jullie worden erdoor gered als jul-
lie stevig vasthouden aan dat goe-
de nieuws dat ik aan jullie heb
bekendgemaakt. Anders zijn jullie
voor niets gelovigen geworden.

3 Een van de eerste dingen die
ik aan jullie heb doorgegeven, is
wat ik ook ontvangen heb, name-
lijk dat Christus voor onze zonden
is gestorven, zoals in de Schrift
staat,[b] **4** dat hij is begraven[c] en
op de derde dag[d] is opgewekt,[e]
zoals in de Schrift staat,[f] **5** en
dat hij aan Ce̱fas*[g] is verschenen
en daarna aan de twaalf.[h] **6** Ver-
volgens is hij aan meer dan 500
broeders tegelijk verschenen,[i] van
wie de meesten nog in leven zijn,
maar sommigen zijn gestorven.*
7 Vervolgens is hij aan Jakobus
verschenen,[j] daarna aan alle apos-
telen.[k] **8** Maar als laatste van al-
lemaal verscheen hij ook aan mij,[l]
als aan iemand die te vroeg gebo-
ren is.

9 Want ik ben de minste van
de apostelen en ik ben het niet
waard een apostel genoemd te
worden, omdat ik de gemeente
van God heb vervolgd.[m] **10** Maar
door Gods onverdiende goedheid
ben ik wat ik ben. En zijn onver-
diende goedheid voor mij was niet
tevergeefs. Ik heb juist harder ge-
werkt dan zij allemaal. Toch was
ik dat niet, maar de onverdiende
goedheid van God die met mij is.
11 Maar of ik het nu ben of zij het
zijn, dit is de manier waarop we
prediken en dit is de manier waar-
op jullie hebben geloofd.

12 Als er wordt gepredikt dat
Christus uit de dood is opge-
wekt,[n] hoe kunnen sommigen van
jullie dan zeggen dat er geen op-
standing van de doden is? **13** Als
er inderdaad geen opstanding van
de doden is, dan is Christus niet
opgewekt. **14** Maar als Christus
niet is opgewekt, is onze predi-
king beslist tevergeefs en is jul-
lie geloof ook tevergeefs. **15** Dan
blijkt bovendien dat we valse ge-
tuigen van God zijn,[a] want dan
hebben we tegen God in getuigd
door te zeggen dat hij de Christus
heeft opgewekt,[b] die hij niet heeft
opgewekt als de doden in wer-
kelijkheid niet worden opgewekt.
16 Want als de doden niet wor-
den opgewekt, is ook Christus
niet opgewekt. **17** En als Chris-
tus niet is opgewekt, is jullie ge-
loof nutteloos. Jullie blijven in je
zonden.[c] **18** Dan zijn ook zij ver-
gaan die in eendracht met Chris-
tus zijn gestorven.*[d] **19** Als we
alleen in dit leven op Christus heb-
ben gehoopt, zijn we meer te be-
klagen dan alle andere mensen.

20 Maar Christus is wel uit
de dood opgewekt, als de eerste-
ling# van hen die zijn gestorven.*[e]
21 Omdat de dood er is gekomen
door een mens,[f] komt ook de op-
standing van de doden er door een
mens.[g] **22** Want zoals in Adam
iedereen sterft,[h] zo zal ook in
de Christus iedereen levend ge-
maakt worden.[i] **23** Maar ieder op
zijn beurt: Christus als eersteling[j]
en daarna, tijdens zijn aanwezig-
heid, zij die bij de Christus horen.[k]
24 Vervolgens het einde, wanneer
hij het Koninkrijk aan zijn God en
Vader overdraagt, wanneer hij alle
regeringsautoriteit en alle gezag
en kracht heeft uitgeschakeld.[l]
25 Want hij moet als koning rege-
ren totdat God alle vijanden aan
zijn voeten heeft gelegd.[m] **26** De
laatste vijand die wordt uitgescha-
keld is de dood.[n] **27** Want God
'heeft alles onder zijn voeten on-
derworpen'.[o] Maar als hij zegt dat
'alles onderworpen is',[p] is het dui-
delijk dat dit niet geldt voor dege-
ne die alles aan hem onderwierp.[q]
28 Als alles aan hem onderwor-
pen is, dan zal ook de Zoon zelf

15:5 *Ook Petrus genoemd. **15:6, 18, 20** *Lett.: 'gaan slapen'.

15:20 #Zie Woordenlijst.

HFST. 15
a Han 18:1, 11
b Ps 22:15, Jes 53:8, 12, Da 9:26, 1Pe 2:24
c Jes 53:9, Mt 27:59, 60
d Jon 1:17, Lu 24:46
e Mt 28:7
f Ps 16:10
g Mt 10:2, Lu 24:33, 34
h Jo 20:26
i Mt 28:16, 17
j Han 12:17
k Han 1:3, 6
l Han 9:3-5
m Han 8:3, Ga 1:13
n Han 4:2, Han 17:31

2de kolom
a Han 3:15
b Han 2:24, Han 4:10, Han 13:30, 31
c Ro 4:25, Heb 7:25
d Han 7:59, 1Kor 15:14, 1Pe 1:3
e Han 26:23, Kol 1:18
f Ge 3:17, 19
g Jo 11:25
h Ro 5:12
i Ro 5:17, Ro 6:23
j Opb 1:5
k Mt 24:3, 1Th 4:16
l Da 2:44
m Ps 110:1, 2
n Opb 20:14
o Ps 8:6, Ef 1:22
p Heb 2:8
q 1Pe 3:22

zich onderwerpen aan degene die
alle dingen aan hem onderwierp,[a]
zodat God alles zal zijn voor ieder-
een.[b]
29 Wat zullen anders degenen
doen die worden gedoopt met het
doel doden te zijn?[c] Als de doden
helemaal niet worden opgewekt,
waarom worden zij dan met dat
doel gedoopt? **30** En waarom zijn
we elk uur* in gevaar?[d] **31** Da-
gelijks sta ik oog in oog met de
dood, broeders, zo waar als ik
trots op jullie ben, in Christus Je-
zus, onze Heer. **32** Wat heb ik er-
aan als ik net als andere mensen*
in Efeze met wilde dieren heb ge-
vochten?[e] Als de doden niet wor-
den opgewekt, ‘laten we dan eten
en drinken, want morgen sterven
we’.[f] **33** Laat je niet misleiden.
Slechte omgang bederft goede
gewoonten.*[g] **34** Kom tot bezin-
ning en doe wat rechtvaardig is.
Beoefen geen zonde. Sommigen
van jullie hebben geen kennis
van God. Ik zeg dat om jullie tot
schaamte te brengen.
35 Nu zal iemand zeggen: ‘Maar
hoe worden de doden opgewekt?
Wat voor lichaam zullen ze heb-
ben?’[h] **36** Je bent onredelijk! Wat
je zaait, moet eerst sterven voor-
dat het levend wordt gemaakt.
37 En wat je zaait, is niet het li-
chaam dat zich zal ontwikkelen.
Het is nog maar een korrel, van
tarwe of een andere graansoort.
38 Maar God geeft er een lichaam
aan zoals hij het heeft gewild. Hij
geeft aan elk van de zaden zijn
eigen lichaam. **39** Niet alle vlees
is hetzelfde vlees, maar er is ver-
schil tussen dat van mensen, dat
van vee, dat van vogels en dat
van vissen. **40** En er zijn hemel-
se lichamen[i] en aardse lichamen,[j]
maar de pracht van de hemelse
lichamen verschilt van die van de
aardse lichamen. **41** De pracht
van de zon verschilt van die van de
maan,[k] en de pracht van de ster-
ren is weer anders. De ene ster
verschilt zelfs in pracht van de an-
dere.
42 Zo is het ook met de opstan-
ding van de doden. Het lichaam
wordt gezaaid in vergankelijkheid,
het wordt opgewekt in onver-
gankelijkheid.[a] **43** Het wordt ge-
zaaid in oneer, het wordt opge-
wekt in pracht.[b] Het wordt gezaaid
in zwakheid, het wordt opgewekt
in kracht.[c] **44** Het wordt gezaaid
als een fysiek lichaam, het wordt
opgewekt als een geestelijk li-
chaam. Als er een fysiek lichaam
is, dan is er ook een geestelijk li-
chaam. **45** Zo staat er geschre-
ven: ‘De eerste mens, Adam,
werd een levend wezen.’*[d] De laat-
ste Adam werd een levengevende
geest.[e] **46** Maar wat geestelijk is,
is er niet als eerste. Wat fysiek
is, is er als eerste, en daarna wat
geestelijk is. **47** De eerste mens
is uit de aarde en is van stof ge-
maakt.[f] De tweede mens is uit de
hemel.[g] **48** Zij die van stof zijn
gemaakt, zijn als hij die van stof
is gemaakt. En zij die hemels zijn,
zijn als hij die uit de hemel is.[h]
49 Zoals wij het beeld zijn van de-
gene die van stof is gemaakt,[i] zo
zullen wij ook het beeld zijn van
degene die uit de hemel is.[j]
50 Maar dit zeg ik jullie, broe-
ders: vlees en bloed kunnen Gods
Koninkrijk niet erven, en de ver-
gankelijkheid erft geen onvergan-
kelijkheid. **51** Luister, ik vertel
jullie een heilig geheim: we zul-
len niet allemaal gaan slapen in
de dood, maar we zullen al-
lemaal veranderd worden,[k] **52** in
een ogenblik, in een oogwenk, tij-
dens de laatste trompet. Want de
trompet zal klinken[l] en de doden
zullen onvergankelijk worden op-
gewekt, en we zullen veranderd
worden. **53** Want dit vergankelij-
ke moet onvergankelijkheid aan-
doen,[m] en dit sterfelijke moet on-
sterfelijkheid aandoen.[n] **54** Maar
wanneer dit vergankelijke onver-

15:30 *Of ‘de hele tijd’. **15:32** *Of moge-
lijk ‘vanuit menselijk standpunt’. **15:33**
*Of ‘tast goede zeden aan’.

15:45 *Of ‘levende ziel’.

HFST. 15
a Jo 14:28
b 1Kor 3:23
c Ro 6:4
d Ro 8:36; 2Kor 11:23-27
e 2Kor 1:8
f Jes 22:13
g Sp 13:20; 1Kor 5:6
h 1Jo 3:2
i Mt 28:3; Lu 24:4
j Heb 2:6, 7
k Ge 1:16

2de kolom
a Ro 2:6, 7
b Kol 3:4
c Opb 20:4
d Ge 2:7
e Jo 5:26; 1Ti 3:16
f Ge 2:7
g Jo 3:13
h Fil 3:20, 21
i Ge 5:3
j Ro 8:29
k 1Th 4:17
l 1Th 4:16
m Ro 2:6, 7
n 2Kor 5:4

gankelijkheid aandoet en dit ster-
felijke onsterfelijkheid aandoet,
dan zal in vervulling gaan wat ge-
schreven staat: ‘De dood is voor al-
tijd verslonden.’[a] **55** ‘Dood, waar
is je overwinning? Dood, waar is je
angel?’[b] **56** De angel die de dood
veroorzaakt,[c] is de zonde, en de
wet is de kracht van de zonde.*[d]
57 Maar God zij gedankt, want hij
geeft ons de overwinning via onze
Heer Jezus Christus![e]

58 Dus, lieve broeders, wees
standvastig[f] en onwrikbaar. Zorg
dat je altijd volop te doen hebt[g] in
het werk van de Heer, want je weet
dat je werk voor de Heer niet te-
vergeefs is.[h]

16 Nu iets over de inzame-
ling voor de heiligen.[i] Volg
de richtlijnen die ik aan de ge-
meenten van Galatië heb gegeven.
2 Op elke eerste dag van de week
moet ieder van jullie naar ver-
mogen iets opzijleggen, zodat er
bij mijn komst geen inzamelingen
meer gehouden hoeven te wor-
den. **3** Als ik er eenmaal ben,
zal ik de mannen die jullie in je
brieven goedkeuren,[j] naar Jeru-
zalem sturen om jullie goede ga-
ven te bezorgen. **4** Maar als het
nodig lijkt dat ik er ook naartoe
ga, dan kunnen ze met mij daar-
heen gaan.

5 Ik zal naar jullie toe ko-
men als ik door Macedonië ben
getrokken. Ik ben namelijk van
plan door Macedonië te trekken.[k]
6 Misschien zal ik bij jullie blijven
of zelfs de winter bij jullie door-
brengen. Dan kunnen jullie een
eind met me meegaan naar mijn
volgende bestemming. **7** Want ik
wil jullie niet alleen op door-
reis zien, maar ik hoop een tijdje
bij jullie te blijven,[l] als Jehovah*
het toestaat. **8** Tot het pinkster-
feest blijf ik in Efeze,[m] **9** want
de deur naar activiteit is voor mij
wijd opengezet,[n] maar er zijn veel
tegenstanders.

10 Als Timotheüs[a] komt, zorg
er dan voor dat hij niets te vrezen
heeft als hij bij jullie is, want hij
doet net als ik het werk van Jeho-
vah.*[b] **11** Dus laat niemand op
hem neerkijken. Help hem in vre-
de weer op weg, zodat hij naar
mij toe kan komen, want ik wacht
op hem samen met de broeders.

12 En dan iets over onze broe-
der Apollos.[c] Ik heb hem drin-
gend gevraagd met de broeders
naar jullie toe te gaan. Hij was
niet van plan nu te komen, maar
hij komt zodra hij de gelegenheid
heeft.

13 Blijf wakker,[d] sta vast in
het geloof,[e] wees moedig,*[f] word
sterk.[g] **14** Doe alles wat je doet
met liefde.[h]

15 Ik heb nog een dringend
verzoek aan jullie, broeders. Jul-
lie weten dat Stefanas en zijn huis-
genoten de eerstelingen van Acha-
je zijn en dat zij altijd klaarstaan
om de heiligen van dienst te zijn.
16 Blijf je aan dat soort mensen
onderwerpen en aan iedereen die
meewerkt en zich inzet.[i] **17** Ik
ben blij dat Stefanas[j] en Fortuna-
tus en Achaïkus hier zijn,* want
zij maken goed dat jullie hier niet
zijn. **18** Ze hebben mijn geest en
die van jullie opgebeurd. Jullie
moeten dat soort mensen dus res-
pecteren.

19 De gemeenten van Asia
doen jullie de groeten. Aquila en
Priska en ook de gemeente in
hun huis[k] doen jullie de hartelij-
ke groeten in de Heer. **20** Alle
broeders doen jullie de groeten.
Groet elkaar met een heilige kus.

21 Dit is mijn groet, die van
Paulus, eigenhandig geschreven.

22 Laat wie geen liefde voor de
Heer heeft, vervloekt zijn. O onze
Heer, kom! **23** Mag de onver-
diende goedheid van de Heer Je-
zus met jullie zijn. **24** Mijn liefde
gaat uit naar jullie allemaal in een-
dracht met Christus Jezus.

15:56 * Of ‘en de wet geeft zonde zijn kracht’. **16:7, 10** * Zie App. A5.

16:13 * Of ‘gedraag je als mannen’. **16:17** * Lett.: ‘aanwezigheid’.

HFST. 15
a Jes 25:8, Opb 20:6
b Ho 13:14
c Ro 6:23
d Ro 3:20, Ro 7:12, 13
e Jo 3:16, Han 4:12
f Kol 1:23, Heb 3:14, 2Pe 3:17
g Ro 12:11
h 2Kr 15:7, 1Kor 3:8, Opb 14:13

HFST. 16
i Han 24:17, Ro 15:26, 2Kor 8:3, 4
j 2Kor 8:19
k Han 19:21, 2Kor 1:15, 16
l Han 20:2
m Han 19:1
n Han 19:10, 11

2de kolom
a Han 16:1, 2
b Fil 2:19, 20
c Han 18:24, 25
d 1Th 5:6
e 1Kor 15:58, Fil 1:27
f Han 4:29
g Ef 6:10, Kol 1:11
h 1Kor 13:4, 1Pe 4:8
i Fil 2:29, 30, 1Th 5:12, 1Ti 5:17
j 1Kor 1:16
k Ro 16:3, 5, Flm 2

DE TWEEDE BRIEF AAN DE

KORINTHIËRS

INHOUD

1 Van Paulus, door Gods wil een
apostel van Christus Jezus, en
onze broeder Timotheüs.[a] Aan de
gemeente van God in Korinthe en
aan alle heiligen in heel Achaje.[b]
2 Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van God,
onze Vader, en van de Heer Je-
zus Christus.
3 Loof de God en Vader van
onze Heer Jezus Christus,[c] de Va-
der van tedere barmhartigheid[d]
en de God van alle troost,[e] **4** die
ons troost* bij al onze beproe-
vingen#[f] zodat wij anderen bij al-
lerlei beproevingen kunnen troos-
ten[a] met de troost die wij van
God krijgen.[b] **5** Want net zoals
we veel lijden voor de Christus,[c]
zo krijgen we ook veel troost via
de Christus. **6** Als wij beproe-
vingen meemaken, dan is het
voor jullie troost en redding. En
als wij worden getroost, dan is
het om jullie de troost te geven
die jullie helpt hetzelfde lijden te
doorstaan dat ook wij ondergaan.
7 Onze hoop voor jullie is onwan-
kelbaar, omdat we weten dat jul-
lie in de troost zullen delen zoals
jullie ook in het lijden delen.[d]
8 Broeders,* we willen dat jul-
lie op de hoogte zijn van de

HFST. 1
a Han 16:1, 2; Fil 2:19, 20
b 1Th 1:8
c Jo 20:17
d Ex 34:6; Ps 86:5; Mi 7:18
e Jes 51:3; Ro 15:5
f Ps 23:4; 2Kor 7:6

2de kolom
a Ef 6:21, 22; 1Th 4:18
b Ro 15:4; 2Th 2:16, 17
c 1Kor 4:11-13; Kol 1:24
d Ro 8:18; 2Ti 2:11, 12

1:4 *Of 'bemoedigt'. #Of 'moeilijkheden'.

1:8 *Soms gebruikt de Bijbel 'broeders' voor zowel mannen als vrouwen.

moeilijkheden die we in Asia heb-
ben meegemaakt.[a] We stonden on-
der extreme druk. Het ging onze
eigen kracht te boven, waardoor
we zelfs voor ons leven vreesden.[b]
9 We hadden echt het gevoel dat
we het doodvonnis hadden gekre-
gen. Dat gebeurde zodat we niet
op onszelf zouden vertrouwen
maar op de God[c] die de doden op-
wekt. 10 Van zo'n groot doods-
gevaar heeft hij ons gered en
zal hij ons redden. Op hem heb-
ben we onze hoop gevestigd dat
hij ons ook zal blijven redden.[d]
11 Ook jullie kunnen ons helpen
door jullie smeekgebeden voor
ons.[e] Dan zullen velen dank bren-
gen voor de gunst die ons is bewe-
zen als verhoring van de gebeden
van velen.*[f]

12 Want hier zijn we trots op:
ons geweten getuigt dat we ons
in de wereld, en vooral tegenover
jullie, met heiligheid en godde-
lijke oprechtheid hebben gedra-
gen, niet met menselijke* wijs-
heid[g] maar met Gods onverdiende
goedheid. 13 We schrijven jullie
echt over niets anders dan wat
jullie kunnen lezen* en begrijpen.
Ik hoop dat jullie die dingen vol-
ledig# zullen begrijpen, 14 zoals
jullie ook tot op zekere hoogte
hebben begrepen dat jullie trots
op ons kunnen zijn, zoals wij dat
op jullie zullen zijn op de dag van
onze Heer Jezus.

15 Met dat vertrouwen was ik
van plan eerst naar jullie toe te
komen, zodat jullie een tweede
keer vreugde zouden hebben.*
16 Want het was mijn bedoeling
om jullie onderweg naar Mace-
donië te bezoeken, vanuit Mace-
donië bij jullie terug te komen en
dan door jullie op weg te worden
geholpen naar Judea.[h] 17 Toen
ik dat plan had, dacht ik daar
toch niet te makkelijk over? Of
denk ik vleselijk over mijn plan-
nen, zodat ik 'ja, ja' zeg en daar-
na 'nee, nee'? 18 God staat er
borg voor dat wat we tegen jul-
lie zeggen niet ja is en toch nee.
19 Want de Zoon van God, Je-
zus Christus, die wij, dat wil zeg-
gen Silvanus,* Timotheüs en ik,
bij jullie hebben gepredikt,[a] is
niet ja en toch nee geworden,
maar ja is in zijn geval ja gewor-
den. 20 Want hoeveel beloften
van God er ook zijn, ze zijn ja
geworden via hem.[b] Daarom zeg-
gen we ook via hem amen tegen
God,[c] die daarmee wordt geëerd.
21 Maar het is God die garan-
deert dat jullie en wij bij Christus
horen en die ons heeft gezalfd.[d]
22 Hij heeft ook zijn zegel op ons
gedrukt[e] en ons in ons hart de
geest gegeven als onderpand van
wat zal komen.*[f]

23 Nu roep ik God op als ge-
tuige tegen mij* dat ik om jullie
te sparen nog niet naar Korinthe
ben gekomen. 24 Natuurlijk zijn
we geen meesters over jullie ge-
loof,[g] maar we zijn medewerkers
voor jullie vreugde, want jullie
staan vast door jullie geloof.

2 Ik heb me namelijk voorgeno-
men niet bij jullie terug te ko-
men in droefheid. 2 Want als ik
jullie verdriet doe, wie is er dan
nog over om mij blij te maken?
Alleen degene die verdriet heeft.
3 Ik heb jullie juist geschreven
om te voorkomen dat ik bij mijn
komst verdriet over jullie zou
hebben terwijl ik eigenlijk blij zou
moeten zijn. Want ik heb er ver-
trouwen in dat wat mij vreug-
de geeft, jullie allemaal dezelfde
vreugde geeft. 4 Ik heb jullie ge-
schreven met een bezorgd en ver-
drietig hart en met veel tranen,
niet om jullie verdriet te doen[h]

HFST. 1
a Han 20:18, 19
b 1Kor 15:32
c 2Kor 12:10
d Ps 34:7, 19; 2Ti 4:18; 2Pe 2:9
e Fil 1:19; Flm 22
f Han 12:5; Ro 15:30-32
g 1Kor 2:4, 5
h 1Kor 16:5, 6

2de kolom
a Han 18:5
b Ro 15:8
c Opb 3:14
d 1Jo 2:20, 27
e Ef 4:30
f Ro 8:23; 2Kor 5:5; Ef 1:13, 14
g Heb 13:17; 1Pe 5:2, 3

HFST. 2
h 2Kor 7:8, 9

1:11 *Of 'vanwege vele in gebed opgeheven gezichten'. **1:12** *Lett.: 'vleselijke'. **1:13** *Of mogelijk 'wat jullie al goed weten'. #Lett.: 'tot het einde toe'. **1:15** *Of mogelijk 'zodat jullie twee keer voordeel zouden hebben'.

1:19 *Ook Silas genoemd. **1:22** *Of 'aanbetaling (handgeld)', 'garantie (toezegging) van wat zal komen'. **1:23** *Of 'mijn ziel'.

maar om jullie te laten weten hoeveel ik van jullie houd.

5 Als iemand verdriet heeft veroorzaakt,[a] dan heeft hij niet mij verdriet gedaan maar tot op zekere hoogte — ik wil me niet te sterk uitdrukken — jullie allemaal. **6** Die straf die door de meerderheid is gegeven, is genoeg voor zo iemand. **7** Nu moeten jullie hem van harte vergeven en troosten,[b] anders bezwijkt hij nog onder* al te groot verdriet.[c] **8** Ik vraag jullie dan ook dringend jullie liefde voor hem te bewijzen.[d] **9** Want daarom heb ik jullie juist geschreven: om te weten te komen of jullie je gehoorzaamheid in alles zouden bewijzen. **10** Als jullie iemand iets vergeven, doe ik dat ook. Trouwens, alles wat ik heb vergeven (als ik iets vergeven heb) heb ik gedaan ter wille van jullie, voor de ogen van Christus, **11** zodat we niet door Satan worden overmeesterd,*[e] want we kennen zijn plannen.#[f]

12 Toen ik in Troas aankwam[g] om het goede nieuws over de Christus bekend te maken en er een deur voor mij werd geopend in het werk van de Heer, **13** kreeg mijn geest geen rust omdat ik mijn broeder Titus[h] niet aantrof. Daarom nam ik afscheid van hen en vertrok naar Macedonië.[i]

14 Maar God zij gedankt, die ons altijd met de Christus in een triomftocht meevoert en die via ons overal de geur van de kennis over hem verspreidt!* **15** Want voor God zijn wij een aangename geur van Christus, zowel onder degenen die worden gered als onder degenen die vergaan. **16** Voor de laatsten is het een geur van dood die tot de dood leidt,[j] voor de eersten een geur van leven die tot leven leidt. En wie is geschikt voor zo'n taak? **17** Wij, want we willen niet aan het woord van God verdienen*[a] zoals veel andere mensen, maar we spreken in alle oprechtheid — door God gestuurd, voor de ogen van God en samen met Christus.

3 Beginnen we onszelf weer aan te bevelen? Of hebben we net als sommige anderen aanbevelingsbrieven voor jullie of van jullie nodig? **2** Jullie zijn zelf onze brief,[b] die geschreven is op ons hart en die alle mensen kennen en lezen. **3** Want het is duidelijk dat jullie een brief van Christus zijn, die wij als dienaren hebben geschreven,[c] niet met inkt maar met de geest van een levende God, niet op stenen platen[d] maar op harten.*[e]

4 We hebben zo'n vertrouwen tegenover God dankzij de Christus. **5** Niet dat we uit onszelf zo bekwaam zijn dat we dit als ons eigen werk kunnen bezien. We zijn bekwaam dankzij God,[f] **6** die ons inderdaad geschikt heeft gemaakt om dienaren te zijn van een nieuw verbond,*[g] niet van een geschreven wet[h] maar van geest. Want de geschreven wet veroordeelt tot de dood,[i] maar de geest maakt levend.[j]

7 De wet die de dood brengt en die met letters in stenen werd gegrift,[k] kwam met zo veel glans* dat de Israëlieten# Mozes niet konden aankijken door de stralende glans van zijn gezicht,[l] een glans die zou verdwijnen. **8** Zou dan de geest[m] niet met nog meer glans worden gebracht?[n] **9** Want als wat tot veroordeling leidt[o] al glans had,[p] dan zou wat tot rechtvaardigheid leidt dat des te meer hebben![q] **10** Zelfs wat eerst glans had, verbleekt bij de overweldigende glans die later kwam.[r]

2:7 *Of 'wordt hij nog verzwolgen door'. **2:11** *Of 'bedrogen'. #Of 'bedoelingen', 'streken'. **2:14** *Of 'waarneembaar maakt'.

2:17 *Of 'zijn geen venters van het woord van God'. **3:3** *Lett.: 'maar op vleselijke platen, op harten'. **3:6** *Zie Woordenlijst. **3:7** *Of 'heerlijkheid'. #Lett.: 'zonen van Israël'.

HFST. 2
- *a* 1Kor 5:1
- *b* Lu 15:23, 24
- *c* Heb 12:12
- *d* Ro 12:10
- *e* Lu 22:31; 2Ti 2:26
- *f* Ef 6:11, 12; 1Pe 5:8
- *g* Han 16:8
- *h* Ga 2:3; Tit 1:4
- *i* 2Kor 7:5
- *j* Jo 15:19; 2Kor 4:3; 1Pe 2:7, 8

2de kolom
- *a* 2Kor 4:2

HFST. 3
- *b* 1Kor 9:2
- *c* 1Kor 3:5
- *d* Ex 31:18; Ex 34:1
- *e* Sp 3:3; Sp 7:3
- *f* Ex 4:12, 15; Fil 2:13
- *g* Heb 8:6
- *h* Ro 13:9
- *i* Ga 3:10
- *j* Jo 6:63
- *k* Ex 31:18; Ex 32:16
- *l* Ex 34:29, 30
- *m* Han 2:1, 4
- *n* 1Pe 4:14
- *o* De 27:26
- *p* Ex 34:35
- *q* Ro 3:21, 22
- *r* Kol 2:16, 17

11 Want als wat zou verdwijnen al
met glans was gebracht,[a] hoeveel
groter moet dan de glans zijn van
wat blijft![b]
12 Omdat we zo'n hoop heb-
ben,[c] spreken we met veel vrij-
moedigheid **13** en doen we niet
wat Mozes deed, die steeds zijn
gezicht met een sluier bedekte[d]
zodat de Israëlieten niet het ein-
de konden zien van wat zou ver-
dwijnen. **14** Maar hun denken
was afgestompt.[e] Want tot op de
dag van vandaag blijft hun denken
met dezelfde sluier bedekt wan-
neer het oude verbond wordt ge-
lezen,[f] omdat hij alleen via Chris-
tus wordt weggenomen.[g] **15** Tot
nu toe ligt er steeds als Mozes
wordt gelezen[h] een sluier over
hun hart.[i] **16** Maar als iemand
zich tot Jehovah* keert, wordt
de sluier weggenomen.[j] **17** Je-
hovah* is de Geest,[k] en waar de
geest van Jehovah* is, daar is vrij-
heid.[l] **18** Met ongesluierde ge-
zichten weerkaatsen wij allemaal
als spiegels de glans van Jeho-
vah.* We worden veranderd in
hetzelfde beeld, met meer en meer
glans,# precies zoals dat wordt ge-
daan door Jehovah,* de Geest.△[m]

4 Omdat deze dienst ons uit
barmhartigheid is toever-
trouwd, geven we de moed niet op.
2 Maar we hebben de schande-
lijke dingen verworpen die in het
geheim worden gedaan, we gaan
niet sluw te werk* en we verval-
sen het woord van God niet.[n] Maar
door de waarheid openlijk bekend
te maken bevelen we ons voor
het oog van God aan het gewe-
ten van alle mensen aan.[o] **3** Als
er in werkelijkheid een sluier ligt
over het goede nieuws dat we be-
kendmaken, dan is het gesluierd
voor hen die vergaan, **4** voor de
ongelovigen. De god van deze we-
reld*[a] heeft hun denken verblind[b]
zodat ze het licht# niet zien[c] van
het glorieuze goede nieuws over
de Christus, die het beeld van God
is.[d] **5** We prediken niet over ons-
zelf maar over Jezus Christus als
Heer en over onszelf als jullie sla-
ven om Jezus' wil. **6** Het is God
die heeft gezegd: 'Laat het licht
uit de duisternis schijnen.'[e] Hij
heeft op ons hart geschenen om
het te verlichten[f] met de glorieu-
ze kennis van God via het gezicht
van Christus.
7 Maar we hebben deze schat[g]
in een aarden kruik,*[h] zodat dui-
delijk is dat de kracht die wat nor-
maal is te boven gaat van God
komt en niet van onszelf.[i] **8** We
worden van alle kanten zwaar on-
der druk gezet, maar zitten niet in
het nauw. We zijn ten einde raad,
maar niet totaal zonder uitweg.*[j]
9 We worden vervolgd, maar niet
in de steek gelaten.[k] We worden
neergeslagen, maar niet vernie-
tigd.[l] **10** In ons lichaam door-
staan we altijd de dodelijke be-
handeling die Jezus onderging,[m]
zodat ook het leven van Jezus
in ons lichaam zichtbaar wordt.
11 Want wij die leven, worden om
Jezus' wil altijd met de dood ge-
confronteerd,[n] zodat ook het le-
ven van Jezus in ons sterfelijke
lichaam* zichtbaar wordt. **12** Zo
is in ons de dood aan het werk,
maar in jullie het leven.
13 We hebben die geest van ge-
loof waarover geschreven staat:
'Ik heb geloofd, daarom heb ik
gesproken.'[o] Ook wij geloven en
daarom spreken we. **14** We we-
ten namelijk dat hij die Jezus
heeft opgewekt, ook ons met Je-
zus zal opwekken en ons samen
met jullie vóór hem zal brengen.[p]
15 Want dit alles gebeurt ter wil-
le van jullie, zodat de onverdiende

HFST. 3
- a Ex 19:16, Ex 24:17
- b Heb 12:22-24
- c 1Pe 1:3, 4
- d Ex 34:33-35
- e Ro 11:7
- f Jo 12:40
- g Ro 7:6, Ef 2:15
- h Han 15:21
- i Ro 11:8
- j Ex 34:34
- k Jo 4:24
- l Jes 61:1, Ro 6:14, Ro 8:15, Ga 5:1, 13
- m 2Kor 4:6, Ef 4:23, 24, Ef 5:1

HFST. 4
- n 2Kor 2:17, Ga 1:9
- o 2Kor 6:3, 4

2de kolom
- a Jo 14:30, Ef 2:2, 1Jo 5:19
- b 2Kor 11:14
- c Jes 60:2, Jo 8:12
- d Kol 1:15, Heb 1:3
- e Ge 1:3
- f 1Pe 2:9
- g 2Kor 4:1
- h Jes 64:8, Han 9:15, 1Kor 15:47
- i 2Kor 12:9, 10, Fil 4:13
- j 1Kor 10:13
- k Heb 13:5
- l Opb 2:10
- m Fil 3:10, 1Pe 4:13
- n Ro 8:36, 1Kor 4:9, 1Kor 15:31
- o Ps 116:10
- p 1Kor 6:14

3:16-18 *Zie App. A5. **3:18** #Lett.: 'van heerlijkheid tot heerlijkheid'. △Of mogelijk 'door de geest van Jehovah'. **4:2** *Lett.: 'wandelen'.

4:4 *Of 'dit tijdperk', 'dit samenstel van dingen'. Zie Woordenlijst. #Of 'de verlichting'. **4:7** *Of 'aardewerken pot'. **4:8** *Of mogelijk 'niet tot wanhoop gebracht'. **4:11** *Lett.: 'vlees'.

goedheid steeds meer toeneemt omdat veel meer mensen dank brengen tot eer van God.[a]

16 Daarom geven we de moed niet op. Ook al vervalt de mens die we uiterlijk zijn, de mens die we innerlijk zijn wordt van dag tot dag vernieuwd. **17** Want de beproeving,* die maar kort duurt en licht is, leidt voor ons tot een glorie die alles overtreft# en eeuwig duurt.[b] **18** We houden onze ogen niet gericht op de zichtbare dingen maar op de onzichtbare dingen.[c] Want de zichtbare dingen zijn tijdelijk, maar de onzichtbare dingen zijn eeuwig.

5 We weten namelijk dat als ons aardse huis, deze tent, wordt afgebroken,*[d] we van God een gebouw zullen krijgen dat niet met handen is gemaakt,[e] een eeuwig huis in de hemel. **2** In dit huis zuchten we inderdaad, vol verlangen om ons hemelse huis aan te doen,*[f] **3** zodat als we het aandoen, we niet naakt zullen zijn. **4** Wij die in deze tent zijn zuchten en hebben het zwaar. Dat is niet omdat we die willen uitdoen; we willen het andere aandoen.[g] Zo wordt het sterfelijke door het leven verslonden.[h] **5** Het is God die ons juist hiervoor heeft voorbereid,[i] die ons de geest heeft gegeven als onderpand van wat zal komen.*[j]

6 We zijn dus altijd vol goede moed. We weten dat zolang dit lichaam ons huis is, we ver bij de Heer vandaan zijn.[k] **7** Want we laten ons leiden* door geloof, niet door wat we zien. **8** We zijn vol goede moed en willen liever ver bij het lichaam vandaan zijn en bij de Heer gaan wonen.[l] **9** Of we nu bij hem wonen of ver van hem zijn, we stellen ons ten doel zijn goedkeuring te hebben. **10** Want we moeten allemaal voor de rechterstoel van de Christus verschijnen,* zodat iedereen krijgt wat hij verdient voor de dingen die hij heeft gedaan toen hij in het lichaam was, goed of slecht.#[a]

11 Omdat we weten dat we ontzag moeten hebben voor de Heer, proberen we mensen te overtuigen, maar God weet wie we zijn.* En ik hoop dat jullie geweten ook weet wie we zijn.# **12** We bevelen ons niet weer bij jullie aan, maar geven jullie een reden om trots op ons te zijn, zodat jullie degenen kunnen antwoorden die trots zijn op uiterlijke dingen[b] maar niet op wat in het hart is. **13** Want hadden we ons verstand verloren,[c] dan was het voor God. Zijn we gezond van verstand, dan is het voor jullie. **14** De liefde van de Christus motiveert ons, want we zijn tot de conclusie gekomen dat één mens voor allen is gestorven;[d] dus waren alle mensen gestorven. **15** En hij is voor allen gestorven zodat zij die leven niet meer voor zichzelf zouden leven,[e] maar voor hem die voor hen gestorven is en werd opgewekt.

16 Vanaf nu bezien we dus niemand vanuit menselijk* standpunt.[f] Zelfs als we Christus ooit vanuit menselijk standpunt hebben bezien,# dan doen we dat nu zeker niet meer.[g] **17** Als iemand in eendracht met Christus is, dan is hij dus een nieuwe schepping.[h] De oude dingen zijn voorbijgegaan. Kijk! Er zijn nieuwe dingen ontstaan. **18** Maar alle dingen komen van God, die ons door Christus met zich heeft verzoend[i] en ons de dienst van de verzoening heeft gegeven,[j] **19** dat wil

---

4:17 * Of ‘verdrukking’. # Of ‘die van een allesovertreffend gewicht is’. **5:1** * Of ‘ontbonden’. **5:2** * Of ‘om aan te doen wat voor ons bestemd is uit de hemel’. **5:5** * Of ‘aanbetaling (handgeld)’, ‘garantie (toezegging) van wat zal komen’. **5:7** * Lett.: ‘wandelen’.

5:10 * Of ‘openbaar gemaakt worden’. # Of ‘kwaad’. **5:11** * Of ‘we zijn voor God openbaar gemaakt’. # Of ‘we ook voor jullie geweten openbaar zijn gemaakt’. **5:16** * Of ‘vleselijk’. # Lett.: ‘naar het vlees hebben gekend’.

HFST. 4
a 2Ti 2:10
b Mt 5:12; Ro 8:18
c 2Kor 5:7; Heb 11:1

HFST. 5
d 2Pe 1:13, 14
e 1Kor 15:50; Fil 3:20, 21
f Ro 6:5; Ro 8:23; 1Kor 15:48, 49
g 1Kor 15:43, 44; Fil 1:21
h 1Pe 1:3, 4
i Ef 2:10
j Ro 8:23; Ef 1:13, 14
k Jo 14:3
l Fil 1:23

2de kolom
a Opb 22:12
b 2Kor 10:10
c 2Kor 11:1, 16
d Jes 53:10; Mt 20:28; 1Ti 2:5, 6
e Ro 14:7, 8
f Mt 12:50
g Jo 20:17
h Ga 6:15
i Ro 5:10; Ef 2:15, 16; Kol 1:19, 20
j Han 20:24

zeggen: God heeft via Christus een wereld met zichzelf verzoend[a] en ze hun overtredingen niet aangerekend,[b] en hij heeft aan ons de boodschap van de verzoening toevertrouwd.[c]

20 We zijn daarom gezanten[d] in de plaats van Christus.[e] God doet door ons een verzoek. Als plaatsvervangers van Christus smeken we: ‘Word met God verzoend.’ **21** Hij maakte degene die geen zonde kende[f] voor ons tot zonde,* zodat we via hem rechtvaardig zouden worden in Gods ogen.[g]

6 Als medewerkers van hem[h] vragen we jullie ook dringend om niet eerst de onverdiende goedheid van God te aanvaarden en dan het doel ervan te missen.[i] **2** Want hij zegt: ‘In een tijd van aanvaarding heb ik je verhoord en op een dag van redding ben ik je te hulp gekomen.’[j] Nu is het de tijd van aanvaarding. Nu is het de dag van redding.

3 We geven in geen enkel opzicht aanstoot, zodat er geen aanmerkingen op onze dienst gemaakt kunnen worden.[k] **4** Maar in elk opzicht bevelen we ons als Gods dienaren aan:[l] door te volharden onder beproevingen, in ellende, in tijden van nood, bij moeilijkheden,[m] **5** bij afranselingen, in gevangenschap,[n] bij oproer, bij zwaar werk, bij slapeloze nachten, in tijden zonder voedsel,[o] **6** maar ook door zuiverheid, door kennis, door geduld,[p] door goedheid,[q] door heilige geest, door ongehuichelde liefde,[r] **7** door woorden van waarheid, door Gods kracht,[s] met de wapens van rechtvaardigheid[t] in de rechterhand* en in de linker,# **8** door eer en oneer, door slecht bericht en goed bericht. We worden bezien als bedriegers maar spreken de waarheid. **9** Het is alsof we onbekend zijn maar wel worden herkend, alsof we sterven* maar toch leven,[a] alsof we worden gestraft# maar niet worden gedood,[b] **10** alsof we bedroefd zijn maar ons altijd verheugen, alsof we arm zijn maar velen rijk maken, alsof we niets hebben maar toch alles bezitten.[c]

11 We hebben onze mond geopend om tegen jullie te spreken,* Korinthiërs, en we hebben ons hart wijd opengezet. **12** Wij zijn niet beperkt* in onze genegenheid voor jullie,[d] maar jullie zijn beperkt in jullie genegenheid voor ons. **13** Ik spreek jullie toe als mijn kinderen: doe hetzelfde als wij en zet je hart ook wijd open.*[e]

14 Kom niet onder een ongelijk juk* met ongelovigen.[f] Want wat heeft rechtvaardigheid te maken met wetteloosheid?[g] Wat heeft licht met duisternis gemeen?[h] **15** Welke overeenstemming is er tussen Christus en Be̱lial?*[i] Wat heeft een gelovige gemeen# met een ongelovige?[j] **16** Welke overeenkomst heeft Gods tempel met afgoden?[k] Want wij zijn een tempel van een levende God,[l] zoals God heeft gezegd: ‘Ik zal onder hen wonen[m] en onder hen wandelen, en ik zal hun God zijn en zij zullen mijn volk zijn.’[n] **17** ‘“Ga daarom uit hun midden weg en scheid je van hen af”, zegt Jehovah,* “raak het onreine niet meer aan”’,[o] ‘“en ik zal jullie aannemen.”’[p] **18** ‘“Ik zal een vader voor jullie worden[q] en jullie zullen mijn zonen en dochters worden”,[r] zegt Jehovah,* de Almachtige.’

HFST. 5
a Ro 5:6; 1Jo 2:1, 2
b Ro 4:25; Ro 5:18
c Mt 28:19, 20; Han 13:38, 39
d Ef 6:19, 20
e Fil 3:20
f Heb 4:15; Heb 7:26
g Ro 1:16, 17

HFST. 6
h 2Kor 5:20
i Ro 2:4
j Jes 49:8
k 1Kor 9:22
l 2Kor 4:1, 2
m 2Kor 11:23
n Opb 2:10
o 2Kor 11:25, 27
p Kol 3:13; 1Th 5:14
q Ef 4:32
r Ro 12:9
s 1Kor 2:4, 5
t 2Kor 10:4; Ef 6:11

2de kolom
a 2Kor 4:10, 11
b Han 14:19; 2Kor 4:8, 9
c Fil 4:13; Opb 2:9
d 2Kor 12:15
e 1Pe 2:17; 1Jo 4:20
f Ex 23:32, 33; De 7:3, 4; 1Kon 11:4; 1Kor 7:39
g Jak 4:4
h Ef 5:7, 8
i Mt 4:10; Opb 12:7, 8
j 1Kor 10:21
k 1Kor 10:14
l 1Kor 3:16
m Ex 29:45
n Le 26:11, 12; Ez 37:27
o Jes 52:11; Jer 51:45; Opb 18:4
p Ez 20:41; 2Kor 7:1
q 2Sa 7:14
r Jes 43:6; Ho 1:10; Jo 1:12

5:21 *Of ‘een zondeoffer’. **6:7** *Mogelijk voor de aanval. #Mogelijk voor de verdediging.

6:9 *Of ‘de dood verdienen’. #Of ‘gecorrigeerd’. **6:11** *Of ‘hebben vrijuit tegen jullie gesproken’. **6:12** *Of ‘eng behuisd’. **6:13** *Of ‘verruim je ook’. **6:14** *Of ‘vorm geen verbintenis’. **6:15** *Van een Hebreeuws woord dat ‘nietswaardig’ betekent. Een verwijzing naar Satan. #Of ‘wat deelt een gelovige’. **6:17, 18** *Zie App. A5.

7 Omdat we die beloften heb-
ben,[a] lieve vrienden, moeten
we ons reinigen van elke veront-
reiniging van lichaam* en geest,[b]
en met ontzag voor God heilig-
heid perfectioneren.
2 Maak plaats voor ons in jul-
lie hart.[c] We hebben niemand on-
recht aangedaan, niemand ver-
dorven, niemand uitgebuit.[d] **3** Ik
zeg dat niet om jullie te veroor-
delen. Want ik heb al eerder ge-
zegd dat we jullie in ons hart heb-
ben gesloten, of we nu leven of
sterven. **4** Ik kan met veel vrij-
moedigheid tegen jullie spreken.
Ik ben trots op jullie. Ik ben met
troost vervuld. Ik loop over van
vreugde in al onze ellende.[e]
5 Toen we in Macedonië kwa-
men,[f] kregen we* geen rust
maar werden we van alle kan-
ten bestookt: van buitenaf door
strijd, van binnenuit door zorgen.
6 Maar God, die troost geeft aan
degenen die ontmoedigd zijn,[g]
heeft ons getroost door de aan-
wezigheid van Titus. **7** En niet
alleen door zijn aanwezigheid,
maar ook doordat hij vol goede
moed over jullie was. Want hij
deed ons verslag van jullie ver-
langen om mij te zien, jullie die-
pe verdriet en jullie oprechte be-
zorgdheid* voor mij. Daardoor
kreeg ik nog meer vreugde.
8 Ook al heb ik jullie met mijn
brief verdriet gedaan,[h] ik heb er
geen spijt van. Eerst had ik er wel
spijt van (omdat ik merkte dat de
brief jullie verdriet deed, al was
het maar voor even). **9** Maar nu
ben ik blij, niet omdat jullie ver-
driet hebben gehad, maar omdat
jullie verdriet jullie tot berouw
heeft gebracht. Want jullie heb-
ben verdriet gehad op een manier
die God wil, en dus hebben jul-
lie geen schade geleden door ons.
10 Want verdriet op een manier
die God wil, veroorzaakt berouw
dat tot redding leidt en waarvan
je geen spijt krijgt.[a] Maar het ver-
driet van de wereld leidt tot de
dood. **11** Jullie hadden verdriet
op een manier die God wil, en kijk
eens waar dat bij jullie toe heeft
geleid: wat een inzet, wat een zui-
vering van schuld, wat een ver-
ontwaardiging, wat een ontzag,
wat een oprecht verlangen, wat
een ijver, wat een herstel van het
onrecht![b] In elk opzicht hebben
jullie bewezen zuiver* te zijn in
deze zaak. **12** Ook al heb ik jul-
lie geschreven, ik heb het niet ge-
daan voor degene die het onrecht
had begaan[c] en ook niet voor de-
gene die het onrecht had geleden,
maar zodat jullie voor God jullie
inzet voor ons kunnen bewijzen.
13 Daarom zijn wij getroost.
Maar daarnaast hadden we nog
meer vreugde omdat Titus blij
was, want jullie hebben allemaal
zijn geest opgebeurd. **14** Want
als ik hem met trots over jullie
heb verteld, dan hoef ik me daar
niet voor te schamen. Maar zoals
alles wat we jullie hebben ver-
teld waar is, zo is ook wat we Ti-
tus trots hebben verteld waar ge-
bleken. **15** En zijn genegenheid
voor jullie groeit als hij terug-
denkt aan de gehoorzaamheid van
jullie allemaal,[d] aan hoe jullie hem
met diep respect hebben ontvan-
gen. **16** Ik ben blij dat ik in elk
opzicht op jullie kan vertrouwen.*

8 Nu willen we jullie inlichten,
broeders, over de onverdiende
goedheid van God die de gemeen-
ten van Macedonië is gegeven.[e]
2 Ze werden door ellende zwaar
beproefd, maar vervuld van gro-
te vreugde toonden ze ondanks
hun diepe armoede royale vrij-
gevigheid.* **3** Ik verzeker jullie
dat ze naar vermogen hebben ge-
geven,[f] zelfs boven hun vermo-
gen.[g] **4** Want uit eigen beweging

HFST. 7
a 2Kor 6:16
b Ro 12:1; 1Ti 1:5; 1Ti 3:9; 1Jo 3:3
c Ro 12:10; 2Kor 6:12, 13
d Han 20:33, 34; 2Kor 12:17
e Fil 2:17; Flm 7
f Han 20:1
g 2Kor 1:3, 4
h 2Kor 2:4

2de kolom
a Ps 32:5; 1Jo 1:9
b Mt 3:8
c 1Kor 5:5
d 2Kor 2:9; Heb 13:17

HFST. 8
e Ro 15:26
f Han 11:29; 2Kor 9:7
g Mr 12:43, 44

7:1 *Lett.: ‘vlees’. **7:5** *Lett.: ‘ons vlees’. **7:7** *Lett.: ‘jullie ijver’.

7:11 *Of ‘rein’, ‘onschuldig’. **7:16** *Of mogelijk ‘dat ik vanwege jullie vol goede moed kan zijn’. **8:2** *Of ‘toonden ze dat ze (...) rijk waren door hun royale vrijgevigheid’.

smeekten ze ons dringend om te
mogen geven, om mee te doen aan
de hulpactie voor* de heiligen.[a]
5 En ze deden meer dan we had-
den verwacht: om te beginnen
hebben ze door Gods wil zichzelf
aan de Heer en aan ons gegeven.
6 Daarom hebben we Titus aan-
gemoedigd[b] om het inzamelen van
jullie goede gaven te voltooien,
omdat hij dit werk ook bij jul-
lie begonnen is. **7** Jullie hebben
aan alles een overvloed: aan ge-
loof, aan spreken, aan kennis, aan
volledige inzet en aan onze liefde
voor jullie. Streef er dus ook naar
overvloedig te geven.[c]

8 Ik zeg dat niet als bevel,
maar om jullie bewust te maken
van de inzet van anderen en om
de echtheid van jullie liefde te
testen. **9** Want jullie kennen de
onverdiende goedheid van onze
Heer Jezus Christus: hij was rijk
maar is ter wille van jullie arm
geworden,[d] zodat jullie door zijn
armoede rijk zouden worden.

10 En ik geef jullie mijn me-
ning hierover:[e] jullie zullen er
voordeel van hebben, want al een
jaar geleden hebben jullie je goe-
de bedoelingen getoond door met
de actie te beginnen. **11** Maak
nu ook af wat jullie begonnen
zijn. Doe dat met dezelfde be-
reidheid als eerst, naar de mid-
delen die jullie hebben. **12** Want
als de bereidheid er is, wordt
het graag aanvaard — maar naar
wat je hebt,[f] niet naar wat je
niet hebt. **13** Het is niet zo dat
ik het voor anderen makkelijk wil
maken maar voor jullie moeilijk.
14 Er moet juist gelijkheid komen
doordat jullie teveel nu hun te-
kort compenseert en hun teveel
ook jullie tekort compenseert. Zo
ontstaat er gelijkheid. **15** Zoals
er staat geschreven: ‘Hij die veel
had, had niet te veel, en hij die
weinig had, had niet te weinig.’[g]

16 God zij gedankt dat hij er-
voor heeft gezorgd dat Titus in
zijn hart dezelfde oprechte be-
zorgdheid voor jullie heeft als
wij.[a] **17** Want hij heeft op onze
aanmoediging gereageerd, en in
zijn grote ijver komt hij zelfs uit
eigen beweging naar jullie toe.
18 Maar wij sturen ook de broe-
der met hem mee die in alle ge-
meenten wordt geprezen in ver-
band met het goede nieuws.
19 Bovendien is hij door de ge-
meenten aangesteld als onze reis-
genoot bij het brengen van deze
goede gaven tot eer van de Heer
en als bewijs van onze bereid-
heid om te helpen. **20** Zo voor-
komen we dat iemand aanmerkin-
gen op ons zou kunnen maken
in verband met deze royale bij-
drage waar we zorg voor dragen.[b]
21 Want we ‘dragen overal eer-
lijk zorg voor, niet alleen voor het
oog van Jehovah,* maar ook voor
het oog van de mensen’.[c]

22 Bovendien sturen we onze
broeder met hen mee die vaak
aan ons heeft bewezen dat hij
in veel dingen ijverig is, maar
die nu nog veel ijveriger is door
zijn grote vertrouwen in jullie.
23 Maar als er enige twijfel is
over Titus: hij is mijn metgezel*
en werkt met ons mee in jul-
lie belang. En als er twijfels zijn
over onze broeders: ze zijn apos-
telen van gemeenten en strek-
ken Christus tot eer. **24** Bewijs
daarom jullie liefde voor hen[d] en
laat de gemeenten zien waarom
we zo trots op jullie zijn.

9 Over de hulp* voor de hei-
ligen[e] hoef ik jullie eigenlijk
niet te schrijven, **2** want ik weet
hoe bereidwillig jullie zijn. Ik ver-
tel de Macedoniërs met trots dat
jullie in Achaje er een jaar gele-
den al klaar voor waren. En de
meesten van hen zijn door jul-
lie ijver aangestoken. **3** Maar ik
stuur de broeders om ervoor te
zorgen dat we niet ten onrech-
te met trots over jullie hebben

HFST. 8
a Ro 15:25, 26; 1Kor 16:1; 2Kor 9:1, 2
b 2Kor 12:18
c 1Ti 6:18
d Mt 8:20; Fil 2:7
e 1Kor 7:25
f De 16:10, 17; Sp 3:27, 28
g Ex 16:18

2de kolom
a 2Kor 12:18
b 1Kor 16:1
c Sp 3:4; 1Pe 2:12
d 1Pe 1:22; 1Pe 2:17

HFST. 9
e Ro 15:26; 1Kor 16:1; 2Kor 9:12

8:4 *Of ‘dienst ter ondersteuning van’.

8:21 *Zie App. A5. **8:23** *Lett.: ‘deelgenoot’. **9:1** *Of ‘dienst’.

gesproken en dat jullie er ook
echt klaar voor zijn, zoals ik heb
gezegd. **4** Want anders, als de
Macedoniërs met mij zouden mee-
komen en zouden zien dat jullie
nog niet zover zijn, zouden wij ons
moeten schamen over ons ver-
trouwen in jullie — en jullie zelf
ook. **5** Daarom vond ik het nodig
de broeders aan te moedigen om
alvast naar jullie toe te gaan en de
gave die jullie hebben beloofd van
tevoren in te zamelen. Dan ligt die
klaar als een royale gave en niet
als iets dat is afgedwongen.

6 Maar hiervoor geldt: wie zui-
nig zaait, zal ook zuinig oogsten,
en wie royaal zaait, zal ook royaal
oogsten.[a] **7** Laat iedereen doen
wat hij in zijn hart heeft beslo-
ten, zonder tegenzin* of dwang,[b]
want God houdt van mensen die
met vreugde geven.[c]

8 En God is in staat jullie te
overladen met al zijn onverdiende
goedheid zodat jullie altijd en in
alles van het nodige zijn voorzien
en ook genoeg hebben voor elk
goed werk.[d] **9** (Zoals er staat ge-
schreven: 'Gul* deelt hij uit. Hij
geeft aan de armen. Eeuwig duurt
zijn rechtvaardigheid.'[e] **10** Hij
die de zaaier volop zaad geeft en
brood om te eten, zal jullie zaad
geven om te zaaien, zal het ver-
menigvuldigen en zal de oogst
van jullie rechtvaardigheid laten
toenemen.) **11** Jullie worden in
elk opzicht rijk gemaakt om op al-
lerlei manieren vrijgevig te kun-
nen zijn, wat via ons tot dank-
zegging aan God leidt. **12** Want
deze dienst* voorziet niet alleen
ruim in de behoeften van de hei-
ligen,[f] maar is ook een rijke bron
van dankzegging aan God. **13** Ze
geven God eer omdat deze hulp-
actie bewijst dat jullie je onder-
werpen aan het goede nieuws
over de Christus dat jullie ver-
kondigen en omdat jullie vrijgevig
zijn in jullie bijdrage aan hen en
aan allen.[a] **14** Met hun smeekge-
beden voor jullie uiten ze hun ge-
negenheid voor jullie wegens de
buitengewone onverdiende goed-
heid die God jullie heeft getoond.

15 God zij gedankt voor zijn
vrije gave, die niet in woorden te
vatten is.

10 Maar ikzelf, Paulus, doe
jullie bij de zachtaardig-
heid en goedheid van de Chris-
tus[b] een verzoek — ik die zwak lijk
als ik bij jullie ben[c] maar krach-
tig als ik niet bij jullie ben.[d] **2** Ik
smeek jullie: zorg ervoor dat als
ik aanwezig ben, ik niet zo streng
hoef te zijn als ik verwacht en
geen krachtige maatregelen hoef
te nemen tegen sommigen die
denken dat we op een vleselij-
ke manier leven.* **3** Ook al le-
ven* we in het vlees, we voeren
geen oorlog op een vleselijke ma-
nier. **4** Want de wapens van onze
oorlogvoering zijn niet vleselijk,[e]
maar krachtig door God[f] om bol-
werken af te breken. **5** We ha-
len redeneringen onderuit en ook
elke barrière die wordt opgetrok-
ken tegen de kennis van God,[g] en
we nemen elke gedachte gevan-
gen om die gehoorzaam te maken
aan de Christus. **6** We staan pa-
raat om straf toe te dienen voor
elke ongehoorzaamheid,[h] zodra
jullie volledig gehoorzaam zijn.

7 Jullie gaan op uiterlijke din-
gen af. Als iemand er zelf van
overtuigd is dat hij bij Chris-
tus hoort, moet hij hier nog eens
over nadenken: wij horen even-
goed bij Christus als hij. **8** Want
ook al zou ik me wat te veel beroe-
men op het gezag dat de Heer ons
heeft gegeven om jullie op te bou-
wen en niet om jullie af te breken,[i]
dan zou ik me nog niet hoeven te
schamen. **9** Ik wil niet de indruk
wekken dat ik jullie bang wil ma-
ken met mijn brieven. **10** Want
ze zeggen: 'Zijn brieven zijn ge-
wichtig en krachtig, maar zijn per-

HFST. 9
a Sp 11:24, Sp 19:17, Sp 22:9, Pr 11:1, Lu 6:38
b De 15:7, 10
c Ex 22:29, Sp 11:25, Han 20:35, Heb 13:16
d Sp 28:27, Mal 3:10, Fil 4:18, 19
e Ps 112:9
f Ro 15:26, 27, 2Kor 8:14

2de kolom
a Mt 5:16, Heb 13:16, Jak 1:27, 1Jo 3:17

HFST. 10
b Mt 11:29, 30
c 1Kor 2:3
d 2Kor 10:10
e Mt 26:52, 1Ti 1:18, 19
f 2Kor 6:4, 7
g 1Kor 1:19, 20, 1Kor 3:19, 20, 2Ti 2:24, 25
h 1Ti 1:20
i Heb 13:17

9:7 *Of 'aarzelen'. **9:9** *Of 'wijd en zijd'. **9:12** *Of 'de bediening van deze openbare dienst'.

10:2, 3 *Lett.: 'wandelen'.

soonlijk optreden* is zwak en zijn
spreken waardeloos.’ **11** Laat zo
iemand dit bedenken: wat we in
brieven zeggen* als we er niet
zijn, zullen we ook doen# als we
er zijn.[a] **12** Want we durven ons
niet te vergelijken met of gelijk te
stellen aan degenen die zichzelf
aanprijzen.[b] Door zichzelf naar
hun eigen maatstaven te beoorde-
len en zich met zichzelf te vergelij-
ken, laten ze zien hoe dom ze zijn.[c]
13 Wij zullen niet met groot-
spraak onze grenzen overschrij-
den maar blijven binnen de gren-
zen van het gebied dat God ons
heeft toegewezen* en dat ook jul-
lie omvat.[d] **14** We overschrijden
onze grenzen dus niet, wat het
geval zou zijn als ons gebied jul-
lie niet zou omvatten. We waren
immers de eersten die jullie be-
reikten met het goede nieuws
over de Christus.[e] **15** Nee, we
overschrijden geen grenzen met
grootspraak over het werk van
iemand anders. Maar we hopen
dat jullie geloof blijft groeien, en
daardoor ook wat wij hebben ge-
daan binnen ons gebied. Dan zul-
len we nog meer doen **16** en het
goede nieuws verkondigen in de
landen die nog verder weg zijn
dan jullie, in plaats van trots te
zijn op wat er in het gebied van ie-
mand anders is gedaan. **17** ‘Als
je trots wilt zijn, wees dan trots
op Jehovah.’*[f] **18** Want niet wie
zichzelf aanprijst, wordt goedge-
keurd,[g] maar wie door Jehovah*
wordt aangeprezen.[h]

11 Ik wilde dat jullie een beet-
je dwaasheid van mij zou-
den verdragen! Maar dat doen jul-
lie ook wel. **2** Mijn jaloezie over
jullie is als Gods jaloezie,* want
ik heb jullie persoonlijk aan één
man ten huwelijk beloofd en ik wil
jullie als een eerbare# maagd aan
de Christus aanbieden.[a] **3** Maar
ik ben bang dat, zoals Eva op een
sluwe manier door de slang werd
verleid,[b] jullie denken op de een
of andere manier verdorven zou
kunnen worden en jullie de op-
rechtheid en de eerbaarheid* zou-
den verliezen waar de Christus
recht op heeft.[c] **4** Want als er
iemand komt die een andere Je-
zus predikt dan wij hebben gepre-
dikt, of als jullie een andere geest
krijgen dan jullie hebben gekre-
gen of ander goed nieuws dan jul-
lie hebben aanvaard,[d] dan nemen
jullie dat klakkeloos aan. **5** Toch
denk ik dat ik in geen enkel op-
zicht onderdoe voor die super-
apostelen van jullie.[e] **6** Maar ook
al ben ik geen goede spreker,[f]
kennis heb ik wel. Dat hebben
we op elke manier en in alles aan
jullie duidelijk gemaakt.
7 Of heb ik gezondigd door
mij te vernederen om jullie te
verheffen en door jullie het goe-
de nieuws van God kosteloos
bekend te maken?[g] **8** Andere ge-
meenten heb ik benadeeld* door
ondersteuning van hen aan te ne-
men om jullie te kunnen dienen.[h]
9 Maar toen ik bij jullie was en
gebrek leed, ben ik niemand tot
last geworden, want de broeders
die uit Macedonië kwamen, heb-
ben rijkelijk voorzien in wat ik
nodig had.[i] Ik heb er alles aan ge-
daan om jullie niet tot last te wor-
den en dat zal ik blijven doen.[j]
10 Zo zeker als de waarheid van
Christus in mij is, zal ik er in heel
Achaje trots over blijven spre-
ken.[k] **11** Om welke reden? Om-
dat ik niet van jullie houd? God
weet dat dit wel zo is.
12 Maar ik zal doorgaan met
wat ik doe[l] om degenen die aan
ons gelijk willen zijn in de din-
gen* waarover ze opscheppen,
niet de aanleiding# te geven die ze
zoeken. **13** Want zulke mensen

HFST. 10
a 2Kor 13:2
b 2Kor 5:12
c Sp 26:12; Ga 6:3
d Han 9:15; Ga 2:8
e 1Kor 3:10; 1Kor 4:15
f Jer 9:24; 1Kor 1:31
g Lu 18:10-14
h 1Kor 4:5; 2Ti 2:15

2de kolom

HFST. 11
a Mr 2:19; Ef 5:23; Opb 21:2, 9
b Ge 3:4, 5; Jo 8:44
c 1Ti 6:3-5; Heb 13:9; 2Pe 3:17
d Ga 1:7, 8
e 2Kor 11:23
f 2Kor 10:10
g Han 18:3; 1Kor 9:18
h Fil 4:10
i Fil 4:15, 16
j 1Th 2:9
k 1Kor 9:14, 15
l 1Kor 9:11, 12

10:10 *Lett.: ‘aanwezigheid’. **10:11** *Lett.: ‘in woorden zijn’. #Lett.: ‘ook in daden zijn’. **10:13** *Of ‘toegemeten’. **10:17, 18** *Zie App. A5. **11:2** *Lett.: ‘ijver’. #Of ‘zuivere’.

11:3 *Of ‘zuiverheid’. **11:8** *Lett.: ‘beroofd’. **11:12** *Of ‘het ambt’. #Of ‘het voorwendsel’.

zijn valse apostelen. Ze bedrie-
gen anderen door zich voor te
doen als apostelen van Christus.[a]
14 En geen wonder, want Satan
zelf blijft zich voordoen als een
engel van het licht.[b] **15** Dus is
het niets bijzonders als ook zijn
dienaren zich blijven voordoen
als dienaren van rechtvaardig-
heid. Maar ze zullen een einde
krijgen dat bij hun daden past.[c]
16 Nogmaals, laat niemand
denken dat ik dwaas ben. Maar
denken jullie dat toch, accepteer
me dan als een dwaas en laat
ook mij een beetje opscheppen.
17 Wat ik nu vol zelfvertrouwen
zeg, is opschepperig. Hierin volg
ik niet het voorbeeld van de Heer,
maar spreek ik als een dwaas.
18 Omdat velen opscheppen over
menselijke zaken,* zal ik dat
ook doen. **19** Omdat jullie zo
‘verstandig’ zijn, verdragen jullie
de onverstandige personen mak-
kelijk. **20** Want jullie verdragen
iedereen die je tot slaaf maakt,
je bezittingen afpakt, grijpt wat je
hebt, zich boven je verheft of je
in het gezicht slaat.
21 We schamen ons om dit te
zeggen, want het kan de indruk
wekken dat we te slap hebben
opgetreden.

Maar als anderen krachtig op-
treden — ik spreek als een dwaas —
doe ik dat ook. **22** Zijn zij He-
breeën? Ik ook.[d] Zijn zij Israë-
lieten? Ik ook. Zijn zij Abrahams
nageslacht?* Ik ook.[e] **23** Zijn zij
dienaren van Christus? Het klinkt
alsof ik gek ben, maar ik nog
meer: ik heb meer werk ge-
daan,[f] heb vaker gevangengeze-
ten,[g] ben heel wat afgeranseld
en ben vaak bijna dood geweest.[h]
24 Vijf keer heb ik van de Jo-
den 40 slagen min één gekregen,[i]
25 drie keer kreeg ik stokslagen,[j]
één keer ben ik gestenigd,[k] drie
keer heb ik schipbreuk geleden,[l]
een dag en een nacht heb ik
op volle zee rondgedreven. **26** Ik
was altijd onderweg, bedreigd
door rivieren, struikrovers, mijn
eigen volksgenoten[a] en heide-
nen,*[b] in gevaar in de stad,[c] in
de woestijn, op zee en bij valse
broeders. **27** Ik heb geploeterd
en gezwoegd, vaak zonder slaap,[d]
met honger en dorst,[e] vaak zon-
der iets te eten,[f] koud en onvol-
doende gekleed.*
28 Behalve die dingen die van
buitenaf komen, sta ik dag in
dag uit onder druk* door de zorg
voor alle gemeenten.[g] **29** Als
iemand zwak is, voel ik me toch
ook zwak? Als iemand struikelt,
laat dat me toch niet koud?
30 Als ik moet opscheppen,
zal ik opscheppen over de din-
gen waaruit mijn zwakheid blijkt.
31 De God en Vader van de Heer
Jezus, degene die voor eeuwig
geprezen moet worden, weet dat
ik niet lieg. **32** Toen ik in Da-
maskus was, liet de gouverneur
onder koning Aretas de stad be-
waken om mij gevangen te ne-
men, **33** maar ik ontsnapte aan
zijn handen doordat ze me door
een venster in de stadsmuur in
een mand* naar beneden lieten
zakken.[h]

12 Ik moet wel opscheppen.
Nuttig is het niet, maar
ik zal het nog hebben over vi-
sioenen[i] en openbaringen van de
Heer.[j] **2** Ik ken een volgeling van
Christus die 14 jaar geleden werd
weggevoerd naar de derde hemel
— in het lichaam of buiten het li-
chaam, dat weet ik niet, dat weet
God. **3** Ja, ik ken zo iemand — in
het lichaam of los van het li-
chaam, dat weet ik niet, dat
weet God — **4** die werd wegge-
voerd tot in het paradijs en woor-
den hoorde die een mens niet kan
en mag uitspreken. **5** Over zo
iemand zal ik opscheppen, maar
ik zal niet over mijzelf opschep-

HFST. 11
a Ro 16:17, 18; 2Pe 2:1
b Ga 1:8; 2Th 2:9
c Mt 16:27; Fil 3:18, 19; 2Ti 4:14
d Han 22:3
e Ro 11:1; Fil 3:4, 5
f Ro 11:13; 1Kor 15:10
g Han 16:23, 24
h Han 9:15, 16; 2Kor 6:4, 5; 1Pe 2:20, 21
i De 25:3
j Han 16:22
k Han 14:19
l Han 27:41

2de kolom
a Han 20:3; Han 23:10
b Han 14:5, 6
c Han 13:50
d Han 20:31
e 1Kor 4:11
f 2Kor 6:4, 5
g 2Kor 2:4; Kol 2:1
h Han 9:24, 25

HFST. 12
i Han 2:17
j Han 22:17, 18

11:18 *Lett.: ‘naar het vlees’. **11:22** *Lett.: ‘zaad’.

11:26 *Zie Woordenlijst. **11:27** *Lett.: ‘en naakt’. **11:28** *Of ‘word ik dagelijks bestormd’. **11:33** *Of ‘tenen mand’.

pen, behalve dan over mijn zwak-
heden. **6** En zelfs al wil ik op-
scheppen, dan nog ben ik geen
dwaas, want ik spreek de waar-
heid. Maar ik zie ervan af, zo-
dat ik alleen maar eer krijg voor
wat anderen me zien doen of ho-
ren zeggen, **7** en niet vanwege
de bijzondere openbaringen.

Om te voorkomen dat ik me-
zelf zou verheffen, kreeg ik een
doorn in het vlees,[a] een engel van
Satan, die me voortdurend slaat*
zodat ik mezelf niet te veel ver-
hef. **8** Drie keer heb ik de Heer
gesmeekt om hem te verwijderen.
9 Maar hij zei: 'Je hebt genoeg
aan mijn onverdiende goedheid,
want in zwakheid wordt mijn
kracht volmaakt.'[b] Daarom schep
ik graag op over mijn zwakheden,
zodat de kracht van de Christus
mij als een tent omgeeft. **10** Ter
wille van Christus ben ik daar-
om blij met zwakheden, beledigin-
gen, nood, vervolging en moeilijk-
heden. Want als ik zwak ben, ben
ik sterk.[c]

11 Ik ben dwaas geworden.
Jullie hebben me ertoe gedwon-
gen, want eigenlijk had ik door
jullie aanbevolen moeten worden.
Ook al stel ik niets voor, ik
doe in geen enkel opzicht onder
voor die superapostelen van jul-
lie.[d] **12** Jullie hebben de bewij-
zen van mijn apostelschap gezien:
veel volharding,[e] tekenen, wonde-
ren en krachtige werken.[f] **13** In
welk opzicht zijn jullie achter-
gesteld bij de andere gemeenten?
Alleen hierin: dat ik jullie niet tot
last ben geworden.[g] Alsjeblieft,
vergeef me dat onrecht.

14 Dit is de derde keer dat
ik klaarsta om naar jullie toe te
komen, en ik zal geen last wor-
den. Want het gaat mij niet om
jullie bezittingen,[h] maar om jul-
lie. Kinderen[i] horen niet voor hun
ouders te sparen, maar ouders
voor hun kinderen. **15** Wat mij
betreft, voor jullie* geef ik graag
alles wat ik heb, en ook mezelf
geef ik helemaal.[a] Als ik zo veel
van jullie houd, moeten jullie dan
minder van mij houden? **16** Maar
hoe het ook zij, ik ben jullie niet
tot last geweest.[b] Toch zeggen jul-
lie dat ik 'sluw' was en jullie 'door
bedrog' heb gevangen. **17** Ik heb
jullie toch niet uitgebuit door ie-
mand van degenen die ik naar jul-
lie toe heb gestuurd? **18** Ik heb
Titus aangespoord naar jullie toe
te gaan en ik heb de broeder met
hem mee gestuurd. Titus heeft
jullie toch helemaal niet uitge-
buit?[c] We hebben toch in dezelfde
geest gewandeld, hetzelfde voet-
spoor gevolgd?

19 Denken jullie de hele tijd dat
we ons aan het verdedigen zijn
tegenover jullie? Nee, we spreken
ten overstaan van God en in een-
heid met Christus en, lieve vrien-
den, alles wat we doen is om jul-
lie op te bouwen. **20** Want ik ben
bang dat ik jullie bij mijn komst
niet zo aantref als ik zou wil-
len en dat ik niet zo ben als jul-
lie zouden willen, maar dat er in
plaats daarvan ruzie is, jaloezie,
woede-uitbarstingen, meningsver-
schillen, achterklap, geroddel,*
trots en wanorde. **21** Ik ben bang
dat mijn God me voor jullie zal
vernederen als ik weer kom en dat
ik verdriet moet hebben om velen
die eerder hebben gezondigd maar
geen berouw hebben gehad over
hun schaamteloze gedrag* en de
onreinheid en seksuele immorali-
teit# die ze hebben bedreven.

13 Dit is de derde keer dat ik
naar jullie toe kom. 'Elke
kwestie moet worden bevestigd
door de verklaringen* van twee
of drie getuigen.'[d] **2** Hoewel ik
er nu niet ben, is het net alsof ik
er voor de tweede keer ben. De-
genen die eerder gezondigd heb-
ben en alle anderen waarschuw

12:7 *Of 'kwelt'. **12:15** *Of 'jullie ziel'.

12:20 *Of 'influisteringen'. **12:21** *Grieks: *aselgeia.* Zie Woordenlijst. #Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **13:1** *Lett.: 'mond'.

HFST. 12
a Ga 4:13
b Jes 40:29
c Fil 4:13
d 2Kor 11:23
e 2Kor 6:4
f Han 14:3, Han 15:12, Ro 15:18, 19
g 1Kor 9:11, 12, 2Kor 11:9
h Han 20:33
i 1Kor 4:14

2de kolom
a 2Kor 1:6, Kol 1:24, 1Th 2:8, Heb 13:17
b 2Kor 11:9
c 2Kor 8:6

HFST. 13
d De 19:15, Mt 18:16

ik van tevoren dat als ik ooit
weer kom, ik ze niet zal spa-
ren. **3** Want jullie willen bewijs
dat Christus, die tegenover jullie
niet zwak is maar sterk, echt via
mij spreekt. **4** Vanwege zwak-
heid werd hij aan een paal gehan-
gen, maar vanwege Gods kracht
leeft hij.[a] En ook wij zijn zwak net
als hij, maar net als hij zullen ook
wij leven[b] vanwege Gods kracht,
die in jullie werkt.[c]

5 Blijf onderzoeken of je in
het geloof bent, blijf jezelf toet-
sen.[d] Jullie weten toch dat Jezus
Christus in eendracht met jul-
lie is? Anders zouden jullie afge-
keurd zijn. **6** Ik hoop van harte
dat jullie te weten zullen komen
dat wij niet afgekeurd zijn.

7 We bidden tot God dat jullie
niets verkeerds doen, niet zodat
wij goedgekeurd lijken maar zo-
dat jullie doen wat goed is, ook
al lijkt het dat wij afgekeurd zijn.
8 Want we kunnen niets tégen de
waarheid doen, alleen vóór de
waarheid. **9** Het maakt ons blij
als jullie sterk zijn, ook al zijn
wij zwak. En we bidden dat
jullie verbeteringen aanbrengen.
10 Daarom schrijf ik deze din-
gen terwijl ik er niet ben, zodat ik
bij mijn bezoek niet streng hoef te
zijn als ik het gezag gebruik dat
de Heer mij heeft gegeven[a] om op
te bouwen en niet om af te breken.

11 Tot slot, broeders, behoud
je vreugde, blijf verbeteringen
aanbrengen, laat je bemoedi-
gen,[b] blijf eensgezind,[c] bewaar
de vrede,[d] en de God van liefde
en van vrede[e] zal met jullie zijn.
12 Groet elkaar met een heilige
kus. **13** Alle heiligen doen jul-
lie de groeten.

14 Ik bid dat de onverdien-
de goedheid van de Heer Jezus
Christus en de liefde van God
met jullie zal zijn en dat jullie al-
lemaal zullen delen in de heilige
geest.

HFST. 13
a Ro 6:4, 1Pe 3:18
b 2Ti 2:11, 12
c 1Kor 6:14
d 1Kor 11:28, Ga 6:4

2de kolom
a 1Kor 4:21
b 2Kor 1:3, 4
c Fil 2:2
d 1Th 5:13, Jak 3:17, 1Pe 3:11, 2Pe 3:14
e 1Kor 14:33

AAN DE
GALATEN

INHOUD

1 Van Paulus, een apostel die niet is aangesteld door mensen of via een mens, maar door Jezus Christus[a] en God, de Vader,[b] die hem uit de dood heeft opgewekt, **2** en ook van alle broeders die bij mij zijn. Aan de gemeenten van Galatië.

3 Ik wens jullie onverdiende goedheid en vrede toe van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus. **4** Hij heeft zichzelf gegeven voor onze zonden[c] om ons te bevrijden uit deze slechte wereld.*[d] Dat is de wil van onze God en Vader.[e] **5** Aan hem komt de eer toe, voor altijd en eeuwig. Amen.

6 Het verbaast me dat jullie je zo snel afkeren* van degene die jullie door Christus' onverdiende goedheid heeft geroepen en dat jullie je tot een ander goed nieuws keren.[f] **7** Niet dat er ander goed nieuws is, maar er zijn bepaalde personen die jullie in verwarring brengen[g] en het goede nieuws over de Christus willen verdraaien. **8** Maar zelfs als een van ons of een engel uit de hemel jullie iets anders bekend zou maken dan het goede nieuws dat wij jullie hebben bekendgemaakt — vervloekt is hij! **9** We hebben het al eerder gezegd en ik zeg het nu weer: wie jullie iets anders bekendmaakt dan het goede nieuws dat jullie hebben aanvaard — vervloekt is hij!

10 Probeer ik nu eigenlijk mensen te overtuigen of God? Probeer ik het mensen naar de zin te maken? Als ik het mensen nog steeds naar de zin zou maken, zou ik geen slaaf van Christus zijn. **11** Ik laat jullie weten, broeders,* dat het goede nieuws dat ik jullie heb bekendgemaakt, niet van mensen afkomstig is.[h] **12** Want ik heb het niet ontvangen of geleerd van een mens maar via een openbaring van Jezus Christus.

13 Jullie hebben natuurlijk gehoord hoe ik me heb gedragen, vroeger in het Jodendom,[a] dat ik de gemeente van God fanatiek* vervolgde en probeerde uit te roeien.[b] **14** Ik maakte grotere vorderingen in het Jodendom dan veel leeftijdgenoten onder mijn volk, omdat ik veel ijveriger was voor de tradities van mijn voorvaders.[c] **15** Maar toen besloot God, die mijn geboorte heeft veroorzaakt* en me door zijn onverdiende goedheid heeft geroepen,[d] **16** om zijn Zoon via mij te openbaren zodat ik het goede nieuws over hem aan de heidenen* zou bekendmaken.[e] Ik heb toen geen mens# om raad gevraagd **17** en ben ook niet naar Jeruzalem gegaan, naar hen die al apostelen waren voordat ik het was. Maar ik ben naar Arabië vertrokken en daarna naar Damaskus teruggegaan.[f]

18 Vervolgens ben ik drie jaar later naar Jeruzalem gegaan[g] om Cẹfas*[h] op te zoeken, en ik ben 15 dagen bij hem gebleven. **19** Maar ik heb geen van de andere apostelen gezien, alleen Jakobus,[i] de broer van de Heer. **20** Ik verzeker jullie voor God dat wat ik schrijf niet gelogen is.

21 Daarna ben ik naar het gebied van Syrië en Cilịcië gegaan.[j] **22** Maar de gemeenten van Christus in Judea kenden mij niet persoonlijk. **23** Ze hadden alleen horen zeggen: 'De man die ons vroeger vervolgde,[k] verkondigt nu het goede nieuws over het geloof dat hij eerst probeerde uit te roeien.'[l] **24** En ze gaven God eer vanwege mij.

1:4 *Of 'dit slechte tijdperk', 'dit slechte samenstel van dingen'. Zie Woordenlijst. **1:6** *Of 'snel laten afbrengen'. **1:11** *Soms gebruikt de Bijbel 'broeders' voor zowel mannen als vrouwen.

1:13 *Lett.: 'tot het uiterste'. **1:15** *Of 'mij van de schoot van mijn moeder af heeft afgezonderd'. **1:16** *Zie Woordenlijst. #Lett.: 'vlees en bloed'. **1:18** *Ook Petrus genoemd.

HFST. 1
- a Han 9:15; Han 26:15, 16
- b Han 22:14, 15
- c 1Jo 2:1, 2
- d Jo 15:19
- e 1Ti 2:3, 4
- f 2Kor 11:3, 4; Ga 5:7
- g Ga 5:10
- h 1Th 2:13

2de kolom
- a Han 23:6
- b Han 8:3; Han 9:1, 2; Han 22:4; Han 26:9-11
- c Han 22:3; Fil 3:4-6
- d 1Kor 15:10
- e Han 9:15; Ro 11:13
- f Han 9:19
- g Han 9:26
- h Jo 1:42; 1Kor 15:5
- i Mt 13:55; Han 12:17
- j Han 9:29, 30
- k Ga 1:13
- l Han 8:3

2 Na 14 jaar ben ik weer naar
Jeruzalem gegaan, samen met
Barnabas.[a] Ook Titus nam ik
mee.[b] **2** Ik ging omdat me dat
in een openbaring was gezegd.
Ik legde de broeders het goede
nieuws voor dat ik onder de heide-
nen* predik. Dat deed ik in beslo-
ten kring, voor de gerespecteerde
mannen. Ik wilde namelijk zeker
weten dat ik niet voor niets liep
of had gelopen. **3** Maar zelfs Ti-
tus,[c] die bij me was, werd niet ge-
dwongen zich te laten besnijden,[d]
hoewel hij een Griek is. **4** Die
kwestie kwam aan de orde van-
wege de valse broeders die waren
binnengeslopen[e] om de vrijheid[f]
te bespioneren die we dankzij
Christus Jezus hebben. Ze wil-
den weer slaven van ons maken.[g]
5 We zijn geen moment* voor hen
gezwicht,[h] zodat de waarheid van
het goede nieuws bij jullie zou
blijven bestaan.

6 Maar degenen die belangrijk
leken[i] — het maakt me niet uit wat
ze vroeger waren, want God gaat
niet af op menselijk aanzien — die
gerespecteerde broeders hebben
mij niet iets anders aangeraden.
7 Integendeel, ze zagen in dat
aan mij het goede nieuws voor de
onbesnedenen[j] was toevertrouwd,
net zoals aan Petrus voor de
besnedenen. **8** Want degene die
Petrus in staat stelde een apos-
tel te zijn voor de besnedenen,
stelde mij in staat een apostel te
zijn voor de heidenen.*[k] **9** Toen
ze beseften hoe mij onverdien-
de goedheid was getoond,[l] heb-
ben Jakobus,[m] Ce̱fas# en Johan-
nes, degenen die als steunpilaren
golden, Barnabas en mij[n] de rech-
terhand gegeven als teken van
partnerschap: wij zouden naar
de heidenen* gaan en zij naar de
besnedenen. **10** Alleen moesten
we wel aan de armen blijven den-
ken, en dat heb ik ook echt gepro-
beerd te doen.[a]

11 Maar toen Ce̱fas[b] in Antio-
chi̱ë[c] kwam, zei ik hem recht in
zijn gezicht dat hij duidelijk fout
zat. **12** Want eerst at hij altijd
met heidenen,*[d] maar toen er be-
paalde mensen van Jakobus kwa-
men,[e] stopte hij daarmee en hield
hij zich afzijdig, uit angst voor
hen die van de besnijdenis wa-
ren.[f] **13** De andere Joden waren
net zo hypocriet als hij, en zelfs
Barnabas liet zich erin meeslepen.
14 Maar toen ik zag dat hun ge-
drag niet overeenkwam met# de
waarheid van het goede nieuws,[g]
zei ik tegen Ce̱fas waar iedereen
bij was: ‘Jij bent een Jood, maar
je leeft als de heidenen* en niet als
de Joden. Hoe kun je dan heide-
nen dwingen naar Joods gebruik
te leven?’[h]

15 Wij die Joden van geboor-
te zijn en geen zondaars uit ande-
re volken, **16** beseffen dat een
mens niet rechtvaardig wordt ver-
klaard door werken van de wet,
maar alleen door geloof[i] in Jezus
Christus.[j] Daarom geloven we in
Christus Jezus, zodat we recht-
vaardig worden verklaard door
geloof in Christus en niet door
werken van de wet, want nie-
mand* zal rechtvaardig worden
verklaard door werken van de
wet.[k] **17** Als wij, die proberen
rechtvaardig te worden verklaard
via Christus, ook zondaars blij-
ken te zijn, betekent dat dan dat
Christus een dienaar van de zon-
de is? Natuurlijk niet! **18** Als ik
weer zou opbouwen wat ik ooit
heb afgebroken, dan toon ik
aan dat ik een overtreder ben.
19 Want dankzij de wet ben ik ge-
storven voor de wet[l] om te leven
voor God. **20** Ik ben met Chris-
tus aan de paal gehangen.[m] Ik leef
niet meer zelf,[n] maar Christus

2:2, 8, 9, 12, 14 *Zie Woordenlijst. **2:5** *Lett.: ‘uur’. **2:9** #Ook Petrus genoemd.

2:14 #Of ‘dat ze niet wandelden overeenkomstig’. **2:16** *Lett.: ‘geen vlees’.

HFST. 2
a Han 9:27
b Han 15:1, 2
c 2Kor 2:13
d Han 16:3
e Han 15:1, 24
f 2Kor 3:17 Ga 5:1
g Ga 4:9
h Ga 2:14
i Ga 2:9
j Han 22:21 Ro 11:13 1Ti 2:7
k Han 9:15
l Ef 3:8
m Han 15:13
n Han 13:2 Han 15:25

2de kolom
a Han 11:29, 30 1Kor 16:1
b Jo 1:42
c Han 11:25, 26 Han 15:35
d Han 10:26, 28 Han 11:2, 3
e Han 12:17
f Han 21:20, 21
g Han 10:34, 35
h Han 15:10 Han 15:28, 29
i Ro 1:17 Jak 2:23
j Han 13:39 Ro 5:17 1Kor 6:11
k Ro 3:20-22
l Ro 7:9
m Ro 6:6 Ga 5:24
n 1Pe 4:1, 2

leeft in mij. Mijn huidige leven in
het vlees leef ik door geloof in de
Zoon van God,[a] die van mij hield
en zich voor mij heeft overge-
geven.[b] **21** Ik verwerp Gods on-
verdiende goedheid niet,[c] want
als je door de wet rechtvaardig
wordt, dan is Christus eigenlijk
voor niets gestorven.[d]

3 O domme Galaten! Wie heeft
jullie bedrogen?*[e] Jezus Chris-
tus werd toch duidelijk aan jul-
lie beschreven als iemand die
aan een paal is gehangen?[f] **2** Ik
wil jullie één ding vragen:* heb-
ben jullie de geest gekregen door
werken van de wet of door ge-
loof in wat jullie hebben gehoord?[g]
3 Zijn jullie echt zo dom? Jul-
lie begonnen op een geestelijk
pad,* en nu eindigen jullie op een
vleselijk pad?#[h] **4** Hebben jullie
voor niets zo veel lijden onder-
gaan? Het kan niet voor niets zijn
geweest! **5** Doet degene die jul-
lie de geest geeft en wonderen*[i]
bij jullie doet dat vanwege jullie
werken van de wet of vanwege
jullie geloof in wat jullie hebben
gehoord? **6** Het is net als met
Abraham: hij ‘geloofde in Jeho-
vah* en het werd hem als recht-
vaardigheid toegerekend’.[j]

7 Jullie weten dus dat juist
degenen die geloof hebben* zo-
nen van Abraham zijn.[k] **8** Het
Schriftgedeelte voorzag dat God
heidenen* rechtvaardig zou ver-
klaren door geloof en heeft daar-
om vooraf aan Abraham het goede
nieuws bekendgemaakt, namelijk:
‘Via jou zullen alle volken ge-
zegend worden.’[l] **9** Degenen die
geloof hebben,* worden dus geze-
gend samen met Abraham, die ge-
loof had.[m]

10 Iedereen die vertrouwt op
het naleven van de wet, valt on-
der een vloek, want er staat ge-
schreven: ‘Vervloekt is iedereen
die zich niet voortdurend houdt
aan alles wat in de boekrol van de
wet geschreven staat.’[a] **11** Bo-
vendien is het duidelijk dat door
de wet niemand rechtvaardig
wordt verklaard bij God,[b] want
‘de rechtvaardige zal leven door
geloof’.[c] **12** De wet is niet geba-
seerd op geloof. Maar ‘wie deze
dingen doet, zal daardoor leven’.[d]
13 Christus heeft ons gekocht[e] en
ons verlost[f] van de vloek van de
wet door in onze plaats een vloek
te worden, want er staat geschre-
ven: ‘Vervloekt is iedereen die aan
een paal is gehangen.’[g] **14** Zo
zou de zegen van Abraham via
Christus Jezus aan de volken wor-
den gegeven,[h] zodat we door ons
geloof de beloofde geest[i] zouden
krijgen.

15 Broeders, ik gebruik een
voorbeeld uit het dagelijks leven:
als een verbond* eenmaal is be-
krachtigd, ook al is het maar door
een mens, zal niemand het ongel-
dig verklaren of er iets aan toe-
voegen. **16** De beloften werden
aan Abraham en zijn nageslacht*
gedaan.[j] Er staat niet ‘je nakome-
lingen’# in de betekenis van ve-
len. Maar er staat ‘je nageslacht’*
in de betekenis van één, en dat
is Christus.[k] **17** Bovendien zeg
ik dit: de wet, die 430 jaar la-
ter kwam,[l] maakt het verbond
dat eerder door God was geslo-
ten niet ongeldig zodat de belof-
te zou vervallen. **18** Want als de
erfenis gebaseerd is op een wet,
dan is ze niet meer gebaseerd op
een belofte. Maar in zijn goedheid
heeft God ze via een belofte aan
Abraham gegeven.[m]

19 Waarom dan de wet? Die
is toegevoegd om overtredingen
zichtbaar te maken[n] totdat het

3:1 *Of ‘onder deze kwade invloed gebracht’. **3:2** *Lett.: ‘van jullie vernemen’. **3:3** *Lett.: ‘begonnen in de geest’. #Lett.: ‘worden jullie voltooid in het vlees’. **3:5** *Of ‘krachtige werken’. **3:6** *Zie App. A5. **3:7, 9** *Of ‘aan geloof vasthouden’. **3:8, 15** *Zie Woordenlijst.

3:16 *Lett.: ‘zaad’. #Lett.: ‘zaden’.

HFST. 2
a 2Kor 5:15
b 1Ti 2:5, 6
c Jo 1:17
d Ga 3:21; Heb 7:11

HFST. 3
e Ga 5:7
f 1Kor 1:23
g Ef 1:13
h Ga 4:9, 10
i 1Kor 12:8-10
j Ge 15:6; Ro 4:3; Jak 2:23
k Ro 4:11, 12
l Ge 12:3; Ge 18:18
m Ro 4:16, 17

2de kolom
a De 27:26; Han 15:10; Jak 2:10
b Ga 2:15, 16
c Hab 2:4; Ro 1:17; Heb 10:38
d Le 18:5; De 30:16; Ro 10:5
e 1Kor 7:23
f Mt 26:27, 28; Heb 9:15
g De 21:23; Han 5:30
h Ef 2:15, 16
i Joë 2:28
j Ge 12:1-3; Ge 12:7; Ge 13:14, 15; Ge 17:7; Ge 22:17, 18; Ge 24:7
k Mt 1:17
l Ex 12:40, 41
m Ge 22:17
n Ro 3:20

nageslacht* zou komen[a] aan wie
de belofte was gedaan. De wet
werd via engelen door een be-
middelaar[b] overgebracht.[c] **20** Er
is geen bemiddelaar als het maar
om één partij gaat, en God is
maar één partij. **21** Gaat de wet
dan in tegen de beloften van
God? Natuurlijk niet! Als er een
wet was gegeven die leven kon ge-
ven, dan zou rechtvaardigheid in-
derdaad door de wet worden be-
reikt. **22** Maar de Schrift heeft
iedereen als gevangene overgele-
verd aan de zonde, zodat de belof-
te die gebaseerd is op geloof in
Jezus Christus, gegeven zou wor-
den aan hen die geloven.

23 Maar voordat het geloof
kwam, werden we bewaakt onder
de wet en zaten we gevangen, in
afwachting van het geloof dat ge-
openbaard zou worden.[d] **24** De
wet werd dus onze oppasser*
die naar Christus leidde,[e] zodat
we door geloof rechtvaardig ver-
klaard zouden worden.[f] **25** Maar
nu het geloof is gekomen,[g] staan
we niet meer onder toezicht van
een oppasser.*[h]

26 In feite zijn jullie allemaal
zonen van God[i] door jullie geloof
in Christus Jezus.[j] **27** Want jul-
lie die in Christus werden ge-
doopt, hebben je allemaal met
Christus bekleed.[k] **28** Er zijn
geen Joden of Grieken,[l] geen sla-
ven of vrije mensen,[m] geen man-
nen of vrouwen,[n] want in een-
dracht met Christus Jezus zijn
jullie allemaal één.[o] **29** En als
jullie bij Christus horen, zijn jullie
echt Abrahams nageslacht,*[p] erf-
genamen[q] volgens een belofte.[r]

4 Ik zeg jullie dat zolang de erf-
genaam nog een kind is, hij
niet van een slaaf verschilt, ook
al is alles zijn eigendom. **2** Tot
op de dag die zijn vader van te-
voren heeft bepaald, staat hij on-
der toezicht van verzorgers en
beheerders. **3** Zo waren ook wij,
toen we kinderen waren, een slaaf
van de basisprincipes van de we-
reld.[a] **4** Maar toen de termijn
volledig verstreken was, stuurde
God zijn Zoon, die uit een vrouw
werd geboren[b] en onder de wet
stond,[c] **5** om degenen los te ko-
pen die onder de wet stonden,[d]
zodat we als zonen geadopteerd
zouden worden.[e]

6 Omdat jullie zonen zijn, heeft
God ons in ons hart[f] de geest[g] van
zijn Zoon gegeven, die uitroept:
*‘Abba,** Vader!’[h] **7** Je bent dus
geen slaaf meer, maar een zoon.
En als je een zoon bent, ben je
ook een erfgenaam dankzij God.[i]

8 Toen jullie God nog niet ken-
den, waren jullie een slaaf van
goden die geen echte goden zijn.
9 Maar nu hebben jullie God le-
ren kennen, of liever gezegd, wor-
den jullie door God gekend. Hoe
komt het dan dat jullie weer
teruggaan naar de zwakke[j] en
armzalige basisprincipes en daar
weer een slaaf van willen zijn?[k]
10 Jullie houden je strikt aan da-
gen, maanden,[l] seizoenen en ja-
ren. **11** Ik ben bang dat mijn in-
spanningen voor jullie voor niets
zijn geweest.

12 Broeders, ik smeek jullie:
word zoals ik, want ik ben vroe-
ger zoals jullie geweest.[m] Jullie
hebben me niet slecht behandeld.
13 Jullie weten dat ik door een
ziekte voor het eerst de gelegen-
heid kreeg om het goede nieuws
aan jullie bekend te maken.
14 Hoewel mijn aandoening voor
jullie een beproeving was, heb-
ben jullie me niet behandeld met
minachting of afkeer.* Jullie heb-
ben me ontvangen als een en-
gel van God, als Christus Jezus.
15 Jullie waren toen zo geluk-
kig. Wat is daar nu nog van over?

3:19, 29 *Lett.: ‘zaad’. **3:24, 25** *Of ‘leermeester’.

4:6 *Een Hebreeuws of Aramees woord dat ‘o Vader!’ betekent. **4:14** *Of ‘op me gespuugd’.

HFST. 3
a Jo 1:29; Ro 10:4
b Ex 20:19; De 5:5; Jo 1:17
c Han 7:38, 53; Heb 2:2
d Ro 10:4
e Mt 5:17
f Han 13:39; Ro 5:1; Ro 8:33
g Kol 2:17
h Heb 8:6
i Ro 8:14
j Jo 1:12
k Ro 13:14; Ef 4:24
l Ro 10:12
m 1Kor 12:13; Kol 3:10, 11
n Han 2:17; 1Pe 3:7
o Jo 17:20, 21
p Ro 9:7, 8
q Ro 8:17
r Ge 22:18

2de kolom

HFST. 4
a Kol 2:8; Kol 2:20-22
b Jo 1:14; Heb 2:14
c Mt 5:17
d 1Kor 7:23; Ga 3:13
e Jo 1:12; Ro 8:23
f Ro 5:5
g Jo 14:26
h Ro 8:15
i Ro 8:17; Ga 3:29; Ef 1:13, 14
j Ro 8:3; Heb 7:18, 19
k Kol 2:20-22
l Kol 2:16
m Ga 1:14

Want ik weet zeker dat, als het
had gekund, jullie je ogen had-
den uitgerukt en aan mij hadden
gegeven.[a] **16** Ben ik nu jullie vij-
and geworden omdat ik jullie de
waarheid zeg? **17** Zij doen alles
om jullie aan hun kant te krijgen,
maar niet voor een goed doel.
Ze proberen jullie van mij te ver-
vreemden, zodat jullie hén willen
volgen. **18** Het is natuurlijk al-
tijd goed als iemand probeert jul-
lie te winnen zolang het voor
een goed doel is en niet alleen
als ik bij jullie ben. **19** Mijn lie-
ve kinderen,[b] vanwege jullie voel
ik weer weeën, net zolang tot jul-
lie naar Christus gevormd zijn.*
20 Ik wilde dat ik nu bij jullie was
en op een andere toon kon pra-
ten, want ik weet niet wat ik met
jullie aan moet.

21 Jullie willen toch onder de
wet staan? Vertel me dan eens:
luisteren jullie wel naar de wet?
22 Er staat bijvoorbeeld geschre-
ven dat Abraham twee zonen had:
één bij de slavin[c] en één bij de
vrije vrouw.[d] **23** Maar de zoon
van de slavin werd op de na-
tuurlijke manier* geboren[e] en die
van de vrije vrouw dankzij een
belofte.[f] **24** Deze dingen kun-
nen symbolisch opgevat worden,
want de vrouwen staan voor twee
verbonden. Dat van de berg Si-
naï[g] brengt slaven voort en dat is
Hagar. **25** Hagar staat voor Si-
naï,[h] een berg in Arabië, en komt
overeen met het huidige Jeruza-
lem, want ze is met haar kinderen
in slavernij. **26** Maar het Jeru-
zalem dat boven is, is vrij, en dat
is onze moeder.

27 Want er staat geschre-
ven: ‘Wees vrolijk, onvruchtbare
vrouw, die niet baart. Barst los
in gejuich, vrouw die geen weeën
heeft, want de eenzame vrouw
heeft veel meer kinderen dan
zij die de man heeft.’[i] **28** Broe-
ders, jullie zijn kinderen van de
belofte, net als Isaäk.[a] **29** Toen
ging degene die op de natuurlij-
ke manier* was geboren degene
vervolgen die door de geest was
geboren,[b] en dat gebeurt nu ook.[c]
30 Maar wat zegt de Schrift?
‘Jaag de slavin en haar zoon weg,
want de zoon van de vrije vrouw
zal zijn erfenis beslist niet de-
len met de zoon van de slavin.’[d]
31 Dus broeders, wij zijn niet
de kinderen van een slavin maar
van de vrije vrouw.

5 Voor zo’n vrijheid heeft Chris-
tus ons vrijgemaakt. Houd
daarom stand[e] en laat je niet op-
nieuw een slavenjuk opleggen.[f]

2 Luister! Ik, Paulus, zeg jullie
dat als je je laat besnijden, je niets
aan Christus hebt.[g] **3** Ik herin-
ner elke man die zich laat be-
snijden er nog eens aan dat hij
zich dan aan de hele wet moet
houden.[h] **4** Jullie zijn geschei-
den van Christus, jullie die probe-
ren via de wet rechtvaardig ver-
klaard te worden.[i] Jullie vallen
buiten zijn onverdiende goedheid.
5 Wat ons betreft, door geest ho-
pen en wachten we vol verlangen
op rechtvaardigheid door geloof.
6 Want in eendracht met Chris-
tus Jezus heeft besnijdenis of on-
besnedenheid geen enkele waar-
de,[j] maar geloof dat werkt via
liefde wel.

7 Jullie liepen zo goed.[k] Wie
heeft jullie verhinderd de waar-
heid te blijven gehoorzamen?
8 Dit soort redenaties komt niet
van degene die jullie roept.
9 Door een beetje zuurdesem*
gaat het hele deeg gisten.[l] **10** Ik
ben ervan overtuigd dat jullie die
in eendracht met de Heer zijn[m] er
niet anders over zullen gaan den-
ken. Maar degene die jullie in ver-
warring brengt,[n] wie het ook is,
zal de straf krijgen die hij ver-
dient. **11** Broeders, als ik nog

4:19 *Of ‘tot Christus in jullie gevormd is’. **4:23, 29** *Lett.: ‘naar het vlees’.

5:9 *Zie Woordenlijst.

HFST. 4
a Han 23:5, Ga 6:11
b 1Kor 4:15, 1Th 2:11, Flm 10
c Ge 16:15
d Ge 21:2, 3
e Ge 16:1, 2
f Ge 17:15, 16
g Ex 19:20, Ex 24:12
h Ex 19:18
i Jes 54:1

2de kolom
a Ro 9:8, Ga 3:29
b Ge 21:9
c Ga 5:11, 2Ti 3:12
d Ge 21:10

HFST. 5
e 1Kor 16:13, Fil 4:1
f Han 15:10
g Ga 6:12
h Ro 2:25, Ga 3:10
i Ro 3:20
j 1Kor 7:19, Ga 6:15, Kol 3:10, 11
k 1Kor 9:24, Ga 3:3
l 1Kor 5:6, 1Kor 15:33, 2Ti 2:16-18
m Jo 17:20, 21
n Ga 1:7

steeds de besnijdenis zou prediken, waarom word ik dan vervolgd? In dat geval zou de martelpaal*[a] geen struikelblok meer zijn. **12** Ik wilde dat de mannen die jullie in de war proberen te brengen, zichzelf zouden castreren.*

13 Jullie zijn geroepen om vrij te zijn, broeders. Misbruik die vrijheid alleen niet om je vleselijke verlangens te bevredigen,[b] maar dien elkaar door liefde.[c] **14** Want de hele wet wordt in één gebod vervuld,* namelijk: ‘Je moet je naaste liefhebben als jezelf.’[d] **15** Pas op: als jullie elkaar blijven bijten en verscheuren,[e] zullen jullie elkaar naar de ondergang helpen.[f]

16 Maar ik zeg: blijf de leiding van de geest volgen,*[g] dan zul je nooit toegeven aan vleselijke verlangens.[h] **17** Want het vlees gaat met zijn verlangens in tegen de geest, en de geest tegen het vlees. Ze staan tegenover elkaar, zodat je niet doet wat je wilt doen.[i] **18** En als je door geest wordt geleid, sta je niet onder de wet.

19 De werken van het vlees zijn duidelijk te zien: seksuele immoraliteit,*[j] onreinheid, schaamteloos gedrag,#[k] **20** afgoderij, spiritisme,*[l] vijandschap, ruzie, jaloezie, woede-uitbarstingen, meningsverschillen, verdeeldheid, sekten, **21** afgunst, dronkenschap,[m] wilde feesten en dat soort dingen.[n] Ik waarschuw jullie van tevoren voor die dingen, zoals ik jullie al eerder heb gewaarschuwd: wie zulke dingen doet, zal Gods Koninkrijk niet erven.[o]

22 Maar de vrucht van de geest is liefde, vreugde, vrede, geduld,* vriendelijkheid, goedheid,[a] geloof, **23** zachtaardigheid, zelfbeheersing.[b] Er is geen wet die tegen zulke dingen is. **24** Bovendien hebben degenen die bij Christus Jezus horen, het vlees met zijn hartstochten en begeerten aan de paal gehangen.[c]

25 Als we naar de geest leven, laten we ons dan ook naar de geest blijven gedragen.*[d] **26** Laten we niet verwaand worden,[e] geen competitiegeest aanwakkeren[f] en niet jaloers op elkaar worden.

6 Broeders, als iemand een misstap doet, ook al is dat onbewust, dan moeten jullie die geestelijk goed toegerust zijn* hem zachtaardig[g] weer op het rechte pad brengen. Maar houd ook jezelf in de gaten,[h] dat jij niet in verleiding komt.[i] **2** Blijf elkaars lasten dragen,[j] want zo vervul je de wet van de Christus.[k] **3** Als iemand denkt dat hij heel wat is terwijl hij niets voorstelt,[l] dan houdt hij zichzelf voor de gek. **4** Maar laat iedereen zijn eigen daden overdenken,[m] dan zal hij blij kunnen zijn met wat hij zelf doet zonder zich met anderen te vergelijken.[n] **5** Want iedereen heeft zijn eigen vracht* te dragen.[o]

6 Bovendien moet iedereen die onderwijs* krijgt in het woord, alle goede dingen met zijn onderwijzer delen.[p]

7 Maak jezelf niets wijs:* God laat niet met zich spotten. Want wat je zaait, zul je ook oogsten.[q] **8** Wie naar zijn vlees zaait, oogst uit zijn vlees verderf, maar wie naar de geest zaait, oogst uit de

---

5:11 * Zie Woordenlijst. **5:12** * Of ‘eunuch zouden worden’, waardoor ze zich niet meer konden houden aan de wet die ze zo belangrijk vonden. **5:14** * Of mogelijk ‘samengevat’. **5:16** * Lett.: ‘blijf door geest wandelen’. **5:19** * Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. # Grieks: *aselgeia.* Zie Woordenlijst. **5:20** * Of ‘toverij’, ‘gebruik van verdovende middelen of geneesmiddelen’.

5:22 * Of ‘lankmoedigheid’. **5:25** * Of ‘door geest ordelijk blijven wandelen’. **6:1** * Of ‘die geestelijke kwalificaties hebben’. **6:5** * Of ‘verantwoordelijkheid’. **6:6** * Of ‘mondeling onderwijs’. **6:7** * Of ‘word niet misleid’.

HFST. 5

a 1Kor 1:23
b 1Pe 2:16
c 1Kor 9:19
d Le 19:18, Mt 7:12, Mt 22:39, Ro 13:8, 9, Jak 2:8
e Jak 3:14
f Jak 4:1, 2
g Ro 8:5, 13
h Ro 6:12, 1Pe 2:11
i Ro 7:15, 19, Ro 7:23
j 1Kor 5:9, Ef 5:3, Kol 3:5, Opb 2:20
k Mr 7:21, 22, Ef 4:19, 2Pe 2:2, Ju 4
l Le 19:26, 31, De 18:10, 11
m De 21:20, 21, Jes 5:11
n 1Pe 4:3
o 1Kor 6:9, 10

2de kolom

a Ef 5:9
b Jak 3:17
c Ro 6:6
d Ro 8:4
e Fil 2:3
f Pr 4:4, 1Kor 4:7, Ga 6:4

HFST. 6

g Sp 15:1, Kol 3:12, 1Ti 6:11, Tit 3:2
h 1Kor 10:12
i Jak 3:2
j 1Th 5:14
k Jo 13:34, Jo 15:12, 1Jo 4:21
l Ro 12:3
m 2Kor 13:5
n Ga 5:26
o Ro 14:4, 2Kor 5:10
p Mt 10:9, 10, Lu 10:7, Ro 15:27, 1Kor 9:11, 14
q Ro 2:6-8

geest eeuwig leven.[a] **9** Laten we
er dus nooit mee ophouden het
goede te doen, want te zijner tijd
zullen we oogsten als we het niet
opgeven.*[b] **10** Laten we zolang
de gelegenheid* er nog is, goed
zijn voor iedereen, maar vooral
voor degenen die aan ons verwant
zijn in het geloof.

11 Kijk eens wat een grote
letters! Ik heb jullie eigenhandig
geschreven.

12 Iedereen die naar buiten
toe* een goede indruk wil maken,
probeert jullie ertoe te dwingen
je te laten besnijden, en dat alleen
maar om niet vervolgd te wor-
den vanwege de martelpaal# van
de Christus. **13** Want degenen
die zich laten besnijden, houden
zich zelf niet eens aan de wet,[c]
maar ze willen dat jullie je laten
besnijden om over jullie* te kun-
nen opscheppen. **14** Ik hoop dat
ik nooit ga opscheppen, behalve
over de martelpaal van onze Heer
Jezus Christus.[a] Door hem is de
wereld dood* voor mij en ben
ik het voor de wereld. **15** Want
het maakt niet uit of je besneden
bent of niet[b] — een nieuwe schep-
ping,[c] daar gaat het om. **16** Al-
len die volgens deze gedragsregel
leven,* wens ik vrede en barm-
hartigheid toe. Zij zijn het Israël
van God.[d]

17 Laat nu niemand het me
nog moeilijk maken, want op mijn
lichaam draag ik de brandmerken
van een slaaf van Jezus.[e]

18 Broeders, mag de onver-
diende goedheid van onze Heer
Jezus Christus met de geest zijn
die jullie tonen. Amen.

6:9 *Of 'het niet moe worden'. **6:10** *Lett.: 'vastgestelde tijd'. **6:12** *Lett.: 'in het vlees'. #Zie Woordenlijst.

6:13 *Lett.: 'jullie vlees'. **6:14** *Of 'aan een paal gehangen'. **6:16** *Of 'ordelijk wandelen'.

HFST. 6
a Ro 8:6, 13
b Heb 3:14, Heb 12:3, Opb 2:10
c Jak 2:10

2de kolom
a 1Kor 2:2
b 1Kor 7:19, Ga 5:6, Kol 3:10, 11
c 2Kor 5:17, Ef 2:10
d Ro 9:6
e 2Kor 4:10, Fil 3:10

AAN DE
EFEZIËRS

INHOUD

1 Van Paulus, door Gods wil een apostel van Christus Jezus. Aan de heiligen in Efeze[a] die trouw zijn in eendracht met Christus Jezus.

2 Ik wens jullie onverdiende goedheid en vrede toe van God, onze Vader, en van de Heer Jezus Christus.

3 Loof de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, want hij heeft ons gezegend met alle geestelijke zegeningen in de hemelse gewesten in eendracht met Christus.[b] **4** Hij heeft ons namelijk vóór de grondlegging* van de wereld uitgekozen om in eendracht met hem# te zijn, zodat we voor hem heilig en zonder smet[c] zouden zijn in liefde. **5** Hij heeft ons voorbestemd[d] om via Jezus Christus als zijn eigen zonen[e] te worden geadopteerd, want dat was wat hij graag wilde.[f] **6** Zo zou hij geëerd worden voor zijn glorieuze onverdiende goedheid[g] die hij ons via zijn geliefde Zoon welwillend heeft gegeven.[h] **7** Via hem, door zijn bloed, hebben we de verlossing door losprijs,[i] de vergeving van onze overtredingen,[j] dankzij de overvloed van zijn onverdiende goedheid.

8 Hij heeft ons overladen met deze onverdiende goedheid door ons alle wijsheid en begrip* te geven. **9** Hij heeft ons namelijk het heilige geheim[k] van zijn wil bekendgemaakt. Volgens zijn wens heeft hij zich voorgenomen **10** om als de vastgestelde tijd tot voltooiing komt een bestuur te hebben* om in de Christus alle dingen te verzamelen, de dingen in de hemel en de dingen op aarde.[l] Ja, in hem **11** met wie we in eendracht zijn en met wie we als erfgenamen zijn aangesteld.[m] We zijn voorbestemd overeenkomstig het voornemen van degene die alles tot stand brengt zoals hij volgens zijn wil heeft besloten. **12** Zo zouden wij, de eersten die op de Christus hoopten, hem tot lof en eer zijn. **13** Maar ook jullie gingen op hem hopen toen jullie het woord van waarheid hoorden, het goede nieuws over jullie redding. Nadat jullie gingen geloven, werden jullie via hem verzegeld[a] met de beloofde heilige geest, **14** een van tevoren gegeven onderpand* van onze erfenis.[b] Dat was om Gods eigen bezit[c] door een losprijs[d] te verlossen, tot zijn lof en eer.

15 Dat is ook de reden waarom ik, sinds ik heb gehoord van jullie geloof in de Heer Jezus en jullie liefde voor alle heiligen, **16** God onophoudelijk dank voor jullie. In mijn gebeden voor jullie blijf ik vragen **17** of de God van onze Heer Jezus Christus, de glorieuze Vader, jullie een geest van wijsheid en openbaring geeft om hem goed te leren kennen.*[e] **18** Hij heeft de ogen van jullie hart geopend,* zodat jullie inzien tot wat voor hoop hij jullie heeft geroepen, wat voor glorieuze rijkdom hij als erfenis voor de heiligen heeft[f] **19** en hoe allesovertreffend de grootsheid van zijn kracht is in ons gelovigen.[g] Die grootsheid blijkt uit de werking van zijn geweldige kracht, **20** die hij gebruikte toen hij Christus uit de dood opwekte en hem een plaats gaf aan zijn rechterhand[h] in de hemelse gewesten, **21** hoog boven alle regeringen, autoriteiten, krachten en heersers en boven elke naam die wordt genoemd,[i] niet alleen in dit tijdperk* maar ook in het tijdperk dat nog moet komen. **22** Ook heeft hij alles onder zijn voeten onderworpen[j] en hem hoofd gemaakt over alles wat te maken heeft met de gemeente,[k] **23** die zijn lichaam is[l] en die vol is van hem die alles in allen vervult.

HFST. 1
- *a* Opb 2:1, 3
- *b* Ef 2:6
- *c* Ef 5:25-27
- *d* 2Th 2:13; 1Pe 1:2
- *e* Ro 8:15, 29; Ro 8:23
- *f* Ro 8:28
- *g* Ro 3:24
- *h* Jo 3:35
- *i* Han 20:28; Ro 3:25; Opb 5:9
- *j* Han 13:38; Kol 1:14; Kol 2:13
- *k* Ro 16:25, 26
- *l* Fil 2:9, 10; Kol 1:19, 20
- *m* Ro 8:17; Ef 3:5, 6

2de kolom
- *a* 2Kor 1:22; Ef 4:30; Opb 7:4
- *b* 2Kor 5:5; 1Pe 1:3, 4
- *c* 1Pe 2:9
- *d* Ro 8:23; 1Ti 2:5, 6
- *e* Kol 1:9; 1Ti 2:3, 4
- *f* 1Pe 1:3, 4
- *g* 2Kor 13:4
- *h* Ps 110:1; Han 7:55
- *i* Han 4:12; Fil 2:9-11
- *j* Ps 8:6; 1Kor 15:27; Heb 2:8
- *k* Mt 28:18; Ef 5:23; Kol 1:18
- *l* Ro 12:5; Ef 4:16

1:4 *Of ‘het begin’. #D.w.z. met Christus. **1:8** *Of ‘gezond verstand’. **1:10** *Of ‘dingen te besturen’.

1:14 *Of ‘aanbetaling (handgeld)’, ‘garantie (toezegging) van wat zal komen’. **1:17** *Of ‘nauwkeurige kennis van hem te krijgen’. **1:18** *Lett.: ‘verlicht’. **1:21** *Of ‘samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst.

2 Bovendien heeft God jullie le-
vend gemaakt, hoewel jullie
dood waren door jullie overtredin-
gen en zonden.[a] **2** Jullie volgden
daarmee eens de weg van deze we-
reld*[b] en de heerser over de macht
van de lucht,[c] de geest[d] die nu ac-
tief is in ongehoorzame mensen.
3 Net als zij hebben wij allemaal
ons ooit laten leiden door de ver-
langens van ons vlees.[e] We de-
den wat het vlees en onze gedach-
ten wilden.[f] Net als alle anderen
verdienden we van nature Gods
woede.*[g] **4** Maar omdat God zo
barmhartig is[h] en omdat zijn lief-
de voor ons zo groot is,[i] **5** heeft
hij ons samen met de Christus le-
vend gemaakt toen we dood waren
door overtredingen.[j] Jullie zijn ge-
red dankzij onverdiende goedheid.
6 Bovendien heeft hij ons samen
met hem opgewekt en een plaats
gegeven in de hemelse gewesten
in eendracht met Christus Jezus.[k]
7 Zo kan hij in de komende tijd-
perken* laten zien hoe oneindig
groot zijn onverdiende goedheid
is door ons als volgelingen van
Christus Jezus zijn gunst te tonen.

8 Dankzij deze onverdiende
goedheid zijn jullie door geloof ge-
red.[l] Dat hebben jullie niet aan
jezelf te danken, het is een gave
van God. **9** Het is niet het re-
sultaat van jullie daden,[m] en dus
heeft niemand reden om op te
scheppen. **10** We zijn het werk
van God* en werden in eendracht
met Christus Jezus[n] geschapen[o]
voor goede daden, waarvan God
van tevoren heeft bepaald dat we
ze moeten doen.#

11 Bedenk daarom dat jullie,
van afkomst* heidenen,# eens de-
genen waren die onbesneden wer-
den genoemd door degenen die in
het vlees besneden zijn door men-
senhanden. **12** In die tijd waren
jullie zonder Christus, vervreemd
van de staat Israël. Als vreemdelin-
gen hadden jullie geen deel aan de
verbonden# van de belofte.[a] Jullie
hadden geen hoop en waren zon-
der God in de wereld.[b] **13** Maar
nu zijn jullie, die eens veraf wa-
ren, in eendracht met Christus
Jezus dichtbij gekomen, door het
bloed van de Christus. **14** Want
hij is onze vrede.[c] Hij heeft de
twee groepen één gemaakt[d] en
de scheidsmuur ertussen vernie-
tigd.[e] **15** Met zijn lichaam* heeft
hij een eind gemaakt aan de vij-
andschap, de wet met zijn gebo-
den en voorschriften, om van de
twee groepen in eendracht met
zichzelf één nieuwe mens te ma-
ken.[f] Zo bracht hij vrede **16** en
verzoende hij door de martelpaal#[g]
beide groepen in één lichaam vol-
ledig met God. Hij heeft met zijn
lichaam de vijandschap[h] gedood.
17 Hij is gekomen en heeft het
goede nieuws van vrede bekend-
gemaakt aan jullie die veraf wa-
ren en aan hen die dichtbij waren,
18 want via hem hebben wij, bei-
de groepen, door één geest vrije
toegang tot de Vader.

19 Jullie zijn dus geen vreem-
delingen en buitenlanders meer[i]
maar medeburgers[j] van de heili-
gen en leden van het huisgezin van
God.[k] **20** Jullie zijn gebouwd op
het fundament van de apostelen
en profeten,[l] terwijl Christus Je-
zus zelf de fundament-hoeksteen[m]
is. **21** Het hele gebouw, harmo-
nieus samengevoegd,[n] groeit in
eendracht met hem uit tot een
heilige tempel voor Jehovah.*[o]
22 In eendracht met hem worden
ook jullie samen opgebouwd tot
een plaats waarin God door geest
woont.[p]

3 Vandaar dat ik, Paulus, de ge-
vangene[q] van Christus Jezus
ter wille van jullie, de heide-
nen#... **2** Jullie hebben vast wel
gehoord dat mij ter wille van jullie

2:2 *Of ‘het samenstel van dingen van deze wereld’. Zie Woordenlijst. **2:3** *Lett.: ‘waren we van nature kinderen van woede’. **2:7** *Of ‘komende samenstelsels van dingen’. Zie Woordenlijst. **2:10** *Of ‘een product van Zijn werk’. #Lett.: ‘erin wandelen’. **2:11** *Lett.: ‘in het vlees’. **2:11, 12, 16; 3:1** #Zie Woordenlijst.

2:15 *Lett.: ‘vlees’. **2:21** *Zie App. A5.

HFST. 2
a Kol 2:13
b Ro 12:2; Ef 4:17
c Jo 12:31
d 1Kor 2:12
e 1Kor 6:9-11
f 1Pe 4:3
g Jo 3:36
h Ps 145:9
i Ro 5:8; 1Jo 4:9, 19
j Kol 2:12, 13
k Ef 1:3
l Ro 4:16
m Ro 3:20
n Ef 1:3, 4
o Ga 6:15

2de kolom
a Ro 9:4
b Jes 65:1
c Kol 1:19, 20
d Kol 3:11
e Le 20:26; Kol 2:13, 14
f 1Kor 12:12; Ga 3:28
g Heb 12:2
h Han 10:28
i Ef 2:12
j Fil 3:20
k 1Ti 3:15; Heb 3:6
l 1Kor 12:28
m Jes 28:16
n Kol 2:19
o 1Kor 3:16; 1Kor 6:19
p 1Pe 2:5

HFST. 3
q Ef 4:1

het beheer[a] van Gods onverdien-
de goedheid is gegeven. **3** Door
een openbaring is mij het heili-
ge geheim bekendgemaakt, zoals
ik al in het kort heb geschreven.
4 Dus als jullie dit lezen, kun-
nen jullie je een beeld vormen van
mijn inzicht in het heilige geheim[b]
van de Christus. **5** In vorige ge-
neraties is dit geheim niet aan de
mensen* bekendgemaakt zoals het
nu door de geest aan zijn heilige
apostelen en profeten is onthuld:[c]
6 dat heidenen* door het goede
nieuws en in eendracht met Chris-
tus Jezus mede-erfgenamen en le-
den van hetzelfde lichaam zouden
zijn[d] en met ons in de belofte zou-
den delen. **7** Daarvan ben ik een
dienaar geworden dankzij de vrije
gave van Gods onverdiende goed-
heid die mij is gegeven door de
werking van zijn kracht.[e]

8 Aan mij, de allerminste van
alle heiligen,[f] is deze onverdien-
de goedheid gegeven[g] om het goe-
de nieuws over de onvoorstelbare
rijkdom van de Christus bekend te
maken aan de heidenen* **9** en om
iedereen te laten zien hoe de ont-
hulling wordt beheerd van het hei-
lige geheim[h] dat eeuwenlang ver-
borgen is geweest in God, die alles
heeft geschapen. **10** Zo zou nu
door de gemeente[i] de rijkgescha-
keerde wijsheid van God bekend
worden gemaakt aan de regerin-
gen en de autoriteiten in de hemel-
se gewesten.[j] **11** Dat stemt over-
een met het eeuwige voornemen
dat hij heeft opgevat in verband
met de Christus,[k] onze Heer Jezus.
12 Door hem hebben we deze vrij-
moedigheid van spreken en vrije
toegang[l] vol vertrouwen, dank-
zij ons geloof in hem. **13** Daarom
vraag ik jullie de moed niet op te
geven nu ik voor jullie moeilijk-
heden moet doorstaan, want die
betekenen eer voor jullie.[m]

14 Vandaar dat ik mijn knie-
en buig voor de Vader, **15** aan
wie elke familie in de hemel en op
aarde haar naam te danken heeft.
16 Ik bid dat hij vanuit zijn over-
vloedige majesteit* de mens die
jullie innerlijk zijn[a] door de kracht
van zijn geest sterk laat wor-
den **17** en dat dankzij jullie ge-
loof de Christus met liefde in jullie
hart mag wonen.[b] Ook bid ik dat
jullie stevig geworteld[c] en gefun-
deerd zullen zijn.[d] **18** Dan zullen
jullie samen met alle heiligen goed
in staat zijn te bevatten wat de
breedte en lengte en hoogte en
diepte is, **19** en in staat zijn de
liefde van de Christus te kennen,[e]
die alle kennis te boven gaat, zo-
dat jullie vervuld worden met alle
volheid die God geeft.

20 Aan hem die door zijn
kracht die in ons actief is[f] onein-
dig veel meer kan doen dan alles
wat wij vragen of ons voor kun-
nen stellen,[g] **21** aan hem komt
de eer toe via de gemeente en via
Christus Jezus, tot in alle genera-
ties, voor altijd en eeuwig. Amen.

4 Ik, die gevangenzit[h] ter wille
van de Heer, vraag jullie dan
ook dringend om de weg te gaan
die past bij[i] de roeping die jul-
lie hebben ontvangen: **2** wees al-
tijd nederig*[j] en zachtaardig, wees
geduldig,[k] verdraag elkaar in lief-
de,[l] **3** doe oprecht moeite om de
eenheid van de geest te bewa-
ren in de verenigende band van
vrede.[m] **4** Er is één lichaam[n] en
één geest,[o] zoals jullie werden ge-
roepen tot de ene hoop[p] van jullie
roeping, **5** één Heer,[q] één geloof,
één doop, **6** één God en Vader
van allen, die boven allen en door
allen en in allen is.

7 Aan elk van ons werd on-
verdiende goedheid gegeven zoals
de Christus de vrije gave heeft
verdeeld.[r] **8** Want er staat: ‘Toen
hij opsteeg naar boven, heeft
hij gevangenen meegevoerd, hij
heeft gaven in mensen gegeven.’[s]
9 Wat kan de uitspraak ‘hij steeg
op’ anders betekenen dan dat hij
ook is afgedaald naar beneden,

3:5 *Lett.: ‘mensenzonen’. **3:6, 8** *Zie Woordenlijst.

3:16 *Of ‘heerlijkheid’. **4:2** *Of ‘ootmoedig van geest’.

HFST. 3
a 1Kor 9:16, 17; Kol 1:25, 26
b 1Kor 4:1; Ef 6:19
c Ro 11:25; Ro 16:25, 26
d Ef 2:15, 16
e Kol 1:25-27
f 1Kor 15:9
g 1Ti 1:13, 14
h Ef 1:9, 10
i 1Pe 1:10, 12
j 1Pe 2:9
k Ef 1:11
l Jo 14:6; Heb 4:15, 16
m 2Ti 2:10

2de kolom
a 2Kor 4:16
b Jo 14:23
c Kol 2:6, 7
d Kol 1:23
e Ro 8:35
f Kol 1:29
g Mr 11:24

HFST. 4
h Flm 9
i Fil 1:27
j Mt 11:29; Ro 12:3; Fil 2:3; 1Pe 5:5
k 1Th 5:14
l 1Kor 13:4
m 1Kor 1:10; Kol 3:15
n Ro 12:5
o 1Kor 12:4
p 1Pe 1:3, 4
q 1Kor 8:6; 1Kor 12:5, 6
r 1Kor 12:11
s Ps 68:18; 1Kor 12:28; Ef 4:11

dat wil zeggen naar de aarde?
10 Hij die is afgedaald, is ook de-
gene die tot hoog boven alle he-
melen[a] is opgestegen[b] om aan alle
dingen volheid te geven.

11 En hij heeft sommigen ge-
geven als apostelen,[c] sommigen
als profeten,[d] sommigen als evan-
geliepredikers,*[e] sommigen als
herders en leraren,[f] **12** met het
doel de heiligen te corrigeren,* om
te dienen, om het lichaam van de
Christus op te bouwen,[g] **13** tot-
dat we allemaal de eenheid van
geloof en van nauwkeurige kennis
van de Zoon van God bereiken, en
we als een volwassene* worden[h]
en de mate van rijpheid bereiken
die bij de volheid van de Christus
hoort. **14** We moeten dus geen
kinderen meer zijn, heen en weer
geslingerd door de golven en mee-
gesleurd door elke wind van lerin-
gen[i] afkomstig van mensen die be-
drog en gemene listen gebruiken.
15 Maar laten we de waarheid
spreken en in alle dingen door
liefde naar hem toe groeien die
het hoofd is, Christus.[j] **16** Van-
uit hem is het hele lichaam[k] harmo-
nieus samengevoegd en gemaakt
om samen te werken doordat elk
gewricht doet wat nodig is. Als
elk afzonderlijk deel goed functio-
neert, draagt dat bij tot de groei
van het lichaam terwijl het zich-
zelf in liefde opbouwt.[l]

17 Daarom zeg ik en getuig ik
dit in de Heer: ga niet meer de weg
die de heidenen* volgen,[m] met hun
doelloze# manier van denken.[n]
18 Hun verstand is verduisterd en
ze zijn vervreemd van het leven
dat van God komt, omdat ze onwe-
tend zijn en een ongevoelig* hart
hebben. **19** Omdat ze elk moreel
besef hebben verloren, hebben ze
zich overgegeven aan schaamte-
loos gedrag*[o] om hebzuchtig aller-
lei onreinheid te beoefenen.

20 Maar dat is niet wat jullie
over de Christus hebben geleerd,
21 als jullie hem tenminste heb-
ben gehoord en door hem zijn
onderwezen in overeenstemming
met de waarheid die in Jezus
is. **22** Jullie hebben geleerd dat
je de oude persoonlijkheid moet
wegdoen,[a] die bij jullie vroege-
re manier van leven hoort en
die door haar bedrieglijke verlan-
gens wordt verdorven.[b] **23** En
jullie moeten je mentaliteit* blij-
ven vernieuwen[c] **24** en de nieu-
we persoonlijkheid aandoen,[d] die
naar Gods wil werd geschapen in
ware rechtvaardigheid en loyali-
teit.

25 Jullie hebben bedrog weg-
gedaan. Spreek daarom allemaal
de waarheid tegen je naaste,[e] want
we zijn als lichaamsdelen die bij
elkaar horen.[f] **26** Als je kwaad
wordt, zondig dan niet.[g] Laat de
zon niet ondergaan terwijl je nog
boos bent.[h] **27** Geef de Duivel
geen kans.*[i] **28** Laat wie steelt,
niet meer stelen maar hard wer-
ken en met zijn handen eerlijk
werk doen,[j] zodat hij iets kan de-
len met mensen die het nodig heb-
ben.[k] **29** Laat geen slecht* woord
uit je mond komen,[l] maar zeg iets
goeds dat opbouwt, waar dat maar
nodig is. Zo vertel je de ander iets
waar hij wat aan heeft.[m] **30** En
bedroef Gods heilige geest niet,*[n]
waarmee jullie verzegeld zijn[o] voor
een dag van verlossing door los-
prijs.[p]

31 Doe alle verbittering,[q] boos-
heid, woede, geschreeuw en be-
ledigende taal[r] weg, en ook alles
wat kwetsend is.[s] **32** Wees juist
vriendelijk voor elkaar, heb in-
tens medegevoel[t] en vergeef el-
kaar van harte, net zoals God jullie
door Christus van harte vergeven
heeft.[u]

4:11 *Of ‘verkondigers van het goede nieuws’. **4:12** *Of ‘op te leiden’. **4:13** *Of ‘rijp’. **4:17** *Zie Woordenlijst. #Of ‘lege’, ‘ijdele’. **4:18** *Lett.: ‘afgestompt’. **4:19** *Grieks: *aselgeia.* Zie Woordenlijst.

4:23 *Of ‘de kracht die je denken aandrijft’. Lett.: ‘de geest van je denken’. **4:27** *Of ‘sta de Duivel geen plaats toe’. **4:29** *Lett.: ‘bedorven’. **4:30** *Of ‘doe (...) geen verdriet’.

HFST. 4
a Heb 9:24
b Han 1:9; 1Ti 3:16
c Mt 10:2-4
d 1Kor 12:28
e Han 21:8
f Han 13:1; Jak 3:1
g 1Kor 14:26
h 1Kor 14:20
i Heb 13:9
j 1Kor 11:3; Kol 1:18
k 1Kor 12:27
l Kol 2:19
m 1Pe 4:3
n Ro 1:21
o Ga 5:19

2de kolom
a Ro 6:6; Kol 3:9
b Ro 7:23
c Ps 51:10; Ro 12:2
d Kol 3:10
e Za 8:16; Kol 3:8, 9; Opb 21:8
f Ro 12:5
g Ps 4:4
h Le 19:17; Kol 3:13
i Jak 4:7
j 2Th 3:10
k Han 20:35; 1Th 4:11, 12
l Mt 15:11; Jak 3:10
m Kol 4:6
n Jes 63:10
o Ef 1:13
p Ro 8:23
q Jak 3:14
r Kol 3:8
s Tit 3:2
t Kol 3:12; 1Pe 3:8
u Mt 6:14; Mt 18:35; Mr 11:25

5 Volg daarom God na,[a] als geliefde kinderen, **2** en bewandel de weg van de liefde,[b] zoals ook de Christus ons* heeft liefgehad[c] en zich voor ons* heeft gegeven als een offer en een slachtoffer, een aangename geur voor God.[d]

3 Laat seksuele immoraliteit* en allerlei onreinheid of hebzucht onder jullie zelfs niet ter sprake komen,[e] want dat past niet bij heiligen.[f] **4** Ook schandelijk gedrag, dom gepraat en obscene grappen[g] zijn ongepast. Breng liever dank aan God.[h] **5** Want jullie moeten weten en goed beseffen dat niemand die seksueel immoreel* is[i] of onrein of hebzuchtig,[j] wat wil zeggen dat hij afgoden aanbidt, een erfdeel heeft in het Koninkrijk van de Christus en van God.[k]

6 Laat je door niemand met holle woorden bedriegen, want door zulke dingen komt de woede van God over ongehoorzame mensen. **7** Laat je daarom niet met hen in. **8** Want eens waren jullie duisternis, maar nu zijn jullie licht[l] in eenheid met de Heer.[m] Ga de weg van de kinderen van het licht, **9** want de vrucht van het licht is elke soort van goedheid en rechtvaardigheid en waarheid.[n] **10** Blijf onderzoeken wat aanvaardbaar[o] is voor de Heer. **11** En doe niet meer mee met de vruchteloze praktijken die bij de duisternis horen,[p] maar ontmasker ze juist. **12** Want de dingen die zij in het geheim doen, zijn te schandelijk om zelfs maar te noemen. **13** Alle dingen die worden ontmaskerd,* worden door het licht zichtbaar, want alles wat zichtbaar wordt, is licht. **14** Daarom wordt er gezegd: ‘Word wakker, jij die slaapt. Sta op uit de dood,[q] en de Christus zal op je schijnen.’[r]

15 Let er dus goed op welke weg je gaat, dat jullie je niet als dwazen maar als wijzen gedragen. **16** En gebruik je tijd zo goed mogelijk,*[a] want we leven in een slechte tijd. **17** Wees daarom niet onverstandig, maar probeer te begrijpen wat de wil van Jehovah* is.[b] **18** Bedrink je ook niet aan wijn,[c] wat leidt tot losbandigheid,* maar zorg dat je altijd vervuld bent met geest. **19** Spreek tot elkaar# met psalmen, lofzangen voor God en geestelijke liederen. Zing[d] en maak muziek[e] voor Jehovah* in je hart.[f] **20** Dank[g] onze God en Vader altijd voor alles in de naam van onze Heer Jezus Christus.[h]

21 Wees aan elkaar onderworpen[i] uit ontzag voor Christus. **22** Laten vrouwen onderworpen zijn aan hun man[j] als aan de Heer, **23** want de man is het hoofd van zijn vrouw,[k] net zoals de Christus het hoofd is van de gemeente,[l] het lichaam dat hij heeft gered. **24** En zoals de gemeente onderworpen is aan de Christus, zo moeten vrouwen in alles onderworpen zijn aan hun man. **25** Mannen, blijf van je vrouw houden,[m] net zoals de Christus van de gemeente heeft gehouden en zich voor haar heeft opgeofferd[n] **26** om haar te heiligen, haar te reinigen door haar te baden in het water van het woord.[o] **27** Zo kon hij de gemeente in haar pracht aan zichzelf aanbieden, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks,[p] maar heilig en zonder smet.[q]

28 Op dezelfde manier moeten mannen van hun vrouw houden als van hun eigen lichaam. Een man die van zijn vrouw houdt, houdt van zichzelf. **29** Niemand heeft ooit zijn eigen lichaam* gehaat, maar hij voedt en koestert het, zoals de Christus dat doet met de gemeente, **30** omdat wij delen van zijn lichaam zijn.[r] **31** ‘Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zich aan zijn

HFST. 5
a Mt 5:48; Lu 6:36
b 1Kor 16:14
c Jo 13:34; 1Jo 3:23
d Ex 29:18
e 1Kor 5:11; Kol 3:5
f 1Th 4:3
g Kol 3:8
h 1Th 5:18
i Han 15:28, 29
j 1Ti 3:8; Tit 1:7
k 1Kor 6:9, 10; Ga 5:19, 21
l Mt 5:16; Jo 12:36
m 1Pe 2:9
n Ga 5:22, 23
o Ro 12:2
p Ro 13:12, 13; 2Kor 6:14
q Ef 2:1; Kol 2:13
r Jo 8:12

2de kolom
a Kol 4:5
b Ro 12:2; 1Th 4:3; 1Pe 4:2
c Jes 5:11
d Jak 5:13
e Ps 33:2, 3
f Han 16:25; Kol 3:16
g 1Th 5:18
h Kol 3:17
i Fil 2:3; 1Pe 5:5
j Kol 3:18; Tit 2:4, 5; 1Pe 3:1
k Ro 7:2
l 1Kor 11:3
m 1Pe 3:7
n Han 20:28
o Jo 17:17
p Tit 2:13, 14
q Ef 1:4; Kol 1:21, 22
r Ro 12:5; Ef 1:22, 23

5:2 *Of mogelijk ‘jullie’. **5:3** *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **5:5** *Zie Woordenlijst. **5:13** *Of ‘terechtgewezen’.

5:16 *Lett.: ‘koop de vastgestelde tijd uit’. **5:17, 19** *Zie App. A5. **5:18** *Of ‘onhandelbaarheid’. **5:19** #Of mogelijk ‘jezelf’. **5:29** *Lett.: ‘vlees’.

vrouw hechten,* en de twee zullen één vlees worden.’[a] **32** Dit heilige geheim[b] is groot. Ik heb het nu over Christus en de gemeente.[c] **33** Hoe dan ook, elk van jullie moet net zo van zijn vrouw houden[d] als van zichzelf, en de vrouw moet diep respect voor haar man hebben.[e]

6 Kinderen, gehoorzaam je ouders[f] in eendracht met de Heer, want dat is rechtvaardig. **2** ‘Eer* je vader en je moeder’[g] is het eerste gebod met een belofte: **3** ‘Dan zal het goed met je gaan* en zul je lang op aarde blijven.’ **4** En vaders, irriteer je kinderen niet,[h] maar voed ze op met de correctie*[i] en de vermaningen# van Jehovah.△[j]

5 Slaven, gehoorzaam je aardse* meesters,[k] met respect en ontzag en met een oprecht hart, zoals je de Christus gehoorzaamt. **6** Dus niet alleen als anderen je zien, om bij mensen in de gunst te komen,#[l] maar als slaven van Christus die met hart en ziel* Gods wil doen.[m] **7** Dien met een goede instelling, alsof het voor Jehovah△ is[n] en niet voor mensen. **8** Want jullie weten dat je al het goede dat je doet terugkrijgt van Jehovah,△[o] of je nu een slaaf bent of een vrij mens. **9** En meesters, jullie moeten hen op dezelfde manier behandelen. Gebruik geen dreigementen, want je weet dat zij dezelfde Meester in de hemel hebben als jij,[p] en hij is niet partijdig.

10 Tot slot, blijf kracht putten[q] uit de Heer en uit zijn grote macht. **11** Trek de complete wapenrusting[r] van God aan, zodat je stand kunt houden tegen de listen* van de Duivel. **12** Want we hebben een strijd* te voeren,[s] niet tegen vlees en bloed, maar tegen de regeringen, tegen de autoriteiten, tegen de wereldheersers van deze duisternis, tegen de slechte geestenmachten[a] in de hemelse gewesten. **13** Doe daarom de complete wapenrusting van God aan[b] om weerstand te kunnen bieden op de dag van het kwaad en om goed voorbereid stand te kunnen houden.

14 Houd dus stand, met de waarheid als gordel om je middel,[c] met rechtvaardigheid als borstharnas[d] **15** en met de bereidheid om het goede nieuws van vrede bekend te maken[e] als sandalen aan je voeten. **16** Draag daarnaast het grote schild van het geloof,[f] waarmee je alle brandende pijlen* van de goddeloze zult kunnen uitdoven.[g] **17** Draag ook de helm van redding[h] en het zwaard van de geest, Gods woord.[i] **18** Bid steeds bij elke gelegenheid[j] door geest, met gebeden en smeekbeden in elke vorm.[k] Blijf daarom wakker en smeek voortdurend voor alle heiligen. **19** Bid ook voor mij: dat als ik mijn mond opendoe, ik de woorden vind om vrijmoedig het heilige geheim van het goede nieuws bekend te kunnen maken,[l] **20** waarvoor ik een gezant[m] in boeien ben, en dat ik er zo vrijmoedig over mag spreken als ik zou moeten.

21 Tychikus,[n] een geliefde broeder en trouwe dienaar in de Heer, zal jullie alles over me vertellen, hoe het met me gaat.[o] **22** Juist met dat doel stuur ik hem naar jullie toe, om jullie te laten weten hoe het met ons gaat en om jullie te bemoedigen.*

23 Ik wens de broeders* zowel vrede als liefde met geloof toe van God, de Vader, en de Heer Jezus Christus. **24** Mag de onverdiende goedheid met iedereen zijn die onvergankelijke liefde heeft voor onze Heer Jezus Christus.

5:31 *Of ‘bij zijn vrouw blijven’. **6:2** *Of ‘toon respect voor’. **6:3** *Of ‘zul je succes hebben’. **6:4, 6** *Zie Woordenlijst. **6:4** #Of ‘het onderwijs’, ‘de leiding’. Lett.: ‘het inbrengen van denkwijze’. **6:4, 7, 8** △Zie App. A5. **6:5** *Lett.: ‘vleselijke’. **6:6** #Lett.: ‘niet met ogendienst als mensenbehagers’. **6:11** *Of ‘complotten’. **6:12** *Lett.: ‘worsteling’.

6:16 *Of ‘projectielen’. **6:22** *Of ‘jullie hart te troosten’. **6:23** *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen.

HFST. 5

a Ge 2:24; Mt 19:5
b Ef 1:9, 10; Kol 1:26, 27
c Ef 3:5, 6
d Kol 3:19
e 1Pe 3:5, 6

HFST. 6

f Sp 1:8; Sp 6:20; Kol 3:20
g Ex 20:12; De 5:16; Sp 20:20; Sp 23:22; Mt 15:4
h Kol 3:21
i Sp 13:24
j De 6:6, 7; Sp 3:11; Sp 19:18; Sp 22:6
k 1Ti 6:1; 1Pe 2:18
l Kol 3:22
m Lu 10:27
n 1Kor 10:31
o Kol 3:23, 24
p 1Kor 7:22
q Ef 3:16
r Ro 13:12
s 2Ti 4:7

2de kolom

a 2Pe 2:4
b 2Kor 6:4, 7
c Jes 11:5
d Sp 4:23; Jes 59:17
e Jes 52:7; Ro 10:15
f 1Jo 5:4
g 1Pe 5:8, 9
h Jes 59:17; 1Th 5:8
i Heb 4:12
j Kol 4:2
k Ju 20
l Kol 4:3
m 2Kor 5:20
n 2Ti 4:12; Tit 3:12
o Kol 4:7, 8

AAN DE

FILIPPENZEN

INHOUD

1 Van Paulus en Timotheüs, sla-
ven van Christus Jezus. Aan
alle heiligen in Filippi[a] die in een-
dracht met Christus Jezus zijn,
en aan de opzieners en dienaren
in de bediening.[b]
2 Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van God,
onze Vader, en van de Heer Je-
zus Christus.
3 Elke keer als ik aan jullie
denk, dank ik mijn God. **4** In al
mijn smeekgebeden voor jullie al-
lemaal dank ik hem met vreugde,[c]
5 omdat jullie vanaf de eerste dag
tot nu toe een bijdrage hebben
gegeven aan* het goede nieuws.
6 Want ik ben ervan overtuigd
dat hij die een goed werk in jullie
is begonnen, het ook af zal ma-
ken[d] tot op de dag van Christus
Jezus.[e] **7** Het spreekt vanzelf
dat ik zo over jullie denk, want
ik draag jullie allemaal in mijn
hart. Jullie delen met mij in de
onverdiende goedheid, zowel tij-
dens mijn gevangenisboeien[f] als
tijdens het verdedigen en wet-
telijk bevestigen van het goede
nieuws.[a]
8 God is mijn getuige dat ik
echt naar jullie allemaal ver-
lang, met dezelfde genegenheid
als Christus Jezus heeft. **9** En ik
blijf bidden dat jullie liefde steeds
meer toeneemt,[b] met nauwkeuri-
ge kennis[c] en volledig inzicht,[d]
10 en dat jullie kunnen vaststel-
len wat echt belangrijk is.[e] Dan
zullen jullie tot op de dag van
Christus onberispelijk zijn en
anderen geen aanstoot geven.[f]
11 En ik bid dat jullie dankzij Je-
zus Christus veel rechtvaardige
vruchten voortbrengen,[g] tot lof
en eer van God.
12 Ik wil jullie laten weten,
broeders,* dat mijn situatie juist
goed is geweest voor de vooruit-
gang van het goede nieuws.
13 Zo is onder de hele preto-
riaanse lijfwacht en alle ande-
ren algemeen bekend geworden[h]
dat ik gevangenisboeien draag[i]
vanwege Christus. **14** De meeste
broeders in de Heer hebben door

1:5 *Of 'een aandeel hebben gehad aan de bevordering van'.

1:12 *Soms gebruikt de Bijbel 'broeders' voor zowel mannen als vrouwen.

HFST. 1
a Han 16:12
b 1Ti 3:1, 8
c 1Th 1:2
d Fil 2:13
e 1Kor 1:8
f Ef 3:1; Fil 1:13; Kol 4:18; 2Ti 1:8; Flm 13

2de kolom
a Han 24:10, 14; Han 25:10-12
b 1Th 3:12
c Jo 17:3
d Heb 5:14
e Ro 12:2
f Ro 14:13, 21
g Jo 15:5
h Han 28:30, 31
i Ef 3:1

mijn gevangenisboeien meer vertrouwen gekregen, en ze hebben nog meer moed om het woord van God zonder angst bekend te maken.

15 Het is waar dat sommigen de Christus uit jaloezie* en rivaliteit prediken, maar anderen doen dat met goede bedoelingen. **16** Zij verkondigen de Christus uit liefde, want ze weten dat ik ben aangesteld om het goede nieuws te verdedigen.[a] **17** Maar de eersten doen het uit rivaliteit, niet met zuivere motieven, want ze willen het mij moeilijk maken in mijn gevangenisboeien. **18** Wat is het resultaat? Dat op elke manier, met of zonder bijbedoelingen, Christus wordt verkondigd, en daar ben ik blij om. Mijn blijdschap is blijvend, **19** want ik weet dat dit zal uitlopen op mijn redding dankzij jullie smeekgebeden[b] en de hulp van de geest van Jezus Christus.[c] **20** Dat stemt overeen met mijn vurige verwachting en hoop dat ik me in geen enkel opzicht zal hoeven te schamen, maar dat Christus nu net als voorheen door alle vrijmoedigheid van spreken geprezen zal worden via mijn lichaam, of ik nu in leven blijf of sterf.[d]

21 Want voor mij geldt: leven is Christus[e] en sterven is winst.[f] **22** Als ik verder moet leven in het vlees, dan is dat* een vrucht van mijn werk. Toch maak ik niet bekend wat ik zou kiezen. **23** Ik sta in tweestrijd, want ik verlang er echt naar verlost te worden om bij Christus te zijn,[g] wat natuurlijk het beste is.[h] **24** Maar voor jullie bestwil is het beter dat ik in het vlees blijf. **25** Omdat ik daarvan overtuigd ben, weet ik dat ik zal blijven leven en bij jullie allemaal zal blijven voor jullie vooruitgang en vreugde in het geloof, **26** zodat jullie overlopen van vreugde in Christus Jezus als ik weer bij jullie ben.*

27 Alleen, gedraag je* op een manier die het goede nieuws over de Christus waardig is.[a] Of ik jullie nu kom opzoeken of niet,# ik zou graag horen dat jullie vaststaan in één geest, dat jullie één van ziel△[b] zij aan zij strijden voor het geloof in het goede nieuws **28** en dat jullie je op geen enkele manier bang laten maken door jullie tegenstanders. Voor hen is dat een teken dat ze vernietigd worden,[c] maar voor jullie dat jullie gered worden;[d] en het komt van God. **29** Want jullie hebben het voorrecht gekregen niet alleen in Christus te geloven, maar ook voor hem te lijden.[e] **30** Jullie hebben dezelfde strijd te voeren die jullie mij hebben zien voeren[f] en die ik, zoals jullie nu horen, nog steeds voer.

2 Als jullie elkaar aanmoedigen in Christus, elkaar troosten uit liefde, geestelijk verbonden zijn* en genegenheid en medegevoel hebben, **2** maak me dan volmaakt gelukkig door eensgezind te zijn, dezelfde liefde te hebben en saamhorig* en één van geest te zijn.[g] **3** Doe niets uit rivaliteit[h] of eigendunk,[i] maar wees nederig* en bezie anderen als superieur aan jezelf.[j] **4** Heb niet alleen oog voor je eigen belangen[k] maar ook voor de belangen van anderen.[l]

5 Behoud dezelfde mentaliteit die ook Christus Jezus had.[m] **6** Hoewel hij in Gods gedaante bestond,[n] heeft hij geen machtsgreep overwogen om aan God gelijk te zijn.[o] **7** Nee, hij heeft

HFST. 1
a Fil 1:7
b 2Kor 1:11
c Jo 15:26
d Ro 14:8; 1Pe 4:16
e Ga 2:20
f 1Th 4:14; 2Ti 4:8; Opb 14:13
g 2Ti 4:6
h 2Kor 5:6, 8

2de kolom
a Ef 4:1, 3; Kol 1:10
b Ro 15:5, 6; 1Kor 1:10
c 2Th 1:6
d Lu 21:19; 2Th 1:4, 5
e Han 5:41
f Han 16:22, 23; 1Th 2:2

HFST. 2
g 1Kor 1:10; 2Kor 13:11; 1Pe 3:8
h Fil 1:15, 17; Jak 3:14, 16
i Ga 5:26
j Mt 23:11; Ef 4:1, 2; Ef 5:21
k 1Kor 13:4, 5
l 1Kor 10:24; 1Kor 10:32, 33
m Mt 11:29; Jo 13:14, 15
n Kol 1:15; Heb 1:3
o Jo 14:28

1:15 *Of ‘afgunst’. **1:22** *D.w.z. dat Christus wordt geprezen.

1:26 *Lett.: ‘aanwezigheid’. **1:27** *Of ‘ga ermee door je als burger te gedragen’. #Lett.: ‘afwezig ben’. △Of ‘eensgezind’. **2:1** *Lett.: ‘enig delen in geest’. **2:2** *Of ‘in ziel samengevoegd’. **2:3** *Of ‘ootmoedig van geest’.

alles opgegeven, heeft de gedaante van een slaaf aangenomen[a] en is mens* geworden.[b] **8** En toen hij als mens kwam,* heeft hij zich vernederd en werd hij gehoorzaam tot de dood[c] — de dood aan een martelpaal.#[d] **9** Om die reden heeft God hem tot een hogere positie verheven[e] en hem in zijn goedheid de naam gegeven die boven elke andere naam is,[f] **10** zodat in de naam van Jezus elke knie zich zou buigen — van degenen in de hemel, op aarde en onder de grond[g] — **11** en elke tong openlijk zou erkennen dat Jezus Christus Heer is[h] tot eer van God, de Vader.

12 Mijn lieve vrienden, jullie zijn altijd gehoorzaam geweest toen ik bij jullie was,* en nu ik er niet ben zijn jullie dat nog veel meer. Blijf met vrees en beven aan je eigen redding werken. **13** God zelf zet jullie volgens zijn wens tot actie aan en geeft jullie zowel de wil als de kracht om te handelen. **14** Blijf alles doen zonder te klagen[i] of tegen te spreken.[j] **15** Dan zullen jullie onberispelijk en onschuldig zijn, kinderen van God,[k] onbesmet in een generatie die scheefgegroeid en ontwricht is.[l] In hun midden schijnen jullie als lichtgevers in de wereld,[m] **16** terwijl jullie stevig vasthouden aan het woord dat leven geeft.[n] Dan heb ik op de dag van Christus reden om blij te zijn omdat ik weet dat ik niet voor niets heb gelopen en niet voor niets hard heb gewerkt. **17** Maar ook al word ik als een drankoffer uitgegoten[o] op het slachtoffer[p] van de heilige dienst* waartoe jullie geloof jullie heeft gebracht, toch ben ik blij en verheug ik me met jullie allemaal. **18** Zo moeten jullie ook blij zijn en je met mij verheugen.

19 In vertrouwen op de Heer Jezus hoop ik binnenkort Timotheüs[a] naar jullie toe te sturen, zodat ik opgebouwd word als ik iets over jullie hoor. **20** Want ik heb niemand anders die dezelfde instelling heeft als hij en die echt jullie belangen zal behartigen. **21** Alle anderen zoeken hun eigen belangen, niet die van Jezus Christus. **22** Maar jullie weten dat hij zich heeft bewezen: als een kind[b] met een vader heeft hij met mij gediend om het goede nieuws te bevorderen. **23** Hem hoop ik dus te sturen, zodra ik weet wat er met me zal gebeuren. **24** Ik vertrouw op de Heer dat ik ook zelf binnenkort zal komen.[c]

25 Het lijkt me nodig Epafroditus alvast naar jullie toe te sturen, mijn broeder, medewerker en medestrijder, en de afgezant die jullie hebben gestuurd als persoonlijke dienaar voor mij.[d] **26** Want hij wil jullie allemaal graag zien en zit in de put omdat jullie hebben gehoord dat hij ziek was geworden. **27** Hij is inderdaad ziek geweest en is zelfs bijna gestorven. Maar God had medelijden met hem,* en niet alleen met hem maar ook met mij, zodat ik niet nog meer verdriet zou hebben. **28** Daarom stuur ik hem met de grootste spoed, zodat jullie weer blij zijn als jullie hem zien en ik minder bezorgd ben. **29** Geef hem dus zoals gebruikelijk een hartelijke ontvangst in de Heer. Houd dat soort mannen in ere,[e] **30** want hij is bijna gestorven voor het werk van Christus.* Hij heeft zijn leven op het spel gezet# om goed te maken dat jullie hier niet waren om mij te dienen.[f]

HFST. 2
a Jes 53:2, 3
b Jo 1:14
c Jo 10:17; Heb 2:9; Heb 5:8
d Ga 3:13
e Jes 52:13; Han 2:32, 33
f Han 4:12; Ef 1:20, 21
g Jo 5:22, 23
h Ro 10:9
i 1Kor 10:10; 1Pe 4:9
j 1Ti 2:8
k Ef 5:1
l De 32:5
m Mt 5:14; Ef 5:8, 9; 1Pe 2:9, 12
n Jo 6:68; Heb 4:12
o Nu 28:6, 7; 2Kor 12:15; 2Ti 4:6
p Heb 13:15; 1Pe 2:5

2de kolom
a 1Kor 4:17; 1Kor 16:10
b 2Ti 1:2
c Flm 22
d Fil 4:18
e 1Kor 16:18; 1Th 5:12, 13
f Flm 10, 13

2:7 *Lett.: ‘aan de mensen gelijk’. **2:8** *Lett.: ‘toen hij zich in de gedaante van een mens bevond’. #Zie Woordenlijst. **2:12** *Lett.: ‘aanwezigheid’. **2:17** *Of ‘de openbare dienst’.

2:27 *Of ‘was barmhartig voor hem’. **2:30** *Of mogelijk ‘het werk van de Heer’. #Of ‘zijn ziel aan gevaar blootgesteld’.

3 Tot slot, mijn broeders, wees altijd verheugd in de Heer.[a] Ik heb er geen moeite mee jullie dezelfde dingen te schrijven, en het is voor jullie bestwil.*

2 Pas op voor de honden, pas op voor degenen die anderen kwaad doen, pas op voor hen die het vlees verminken.[b] **3** Wij zijn degenen met de ware besnijdenis,[c] wij die door Gods geest heilige dienst doen, die trots zijn op Christus Jezus[d] en die niet op het vlees vertrouwen. **4** Toch zou juist ik alle reden hebben om op het vlees te vertrouwen.

Denkt iemand anders dat hij redenen heeft om op het vlees te vertrouwen? Ik heb er meer: **5** besneden op de achtste dag,[e] uit het volk Israël, uit de stam Benjamin, een geboren Hebreeër,[f] wat de wet betreft een farizeeër,[g] **6** wat ijver betreft een vervolger van de gemeente,[h] wat rechtvaardigheid op basis van de wet betreft iemand die heeft laten zien onberispelijk te zijn. **7** Maar wat winst voor me was, ben ik door de Christus als verlies gaan zien.*[i] **8** Sterker nog, ik bezie echt alles als verlies omdat de kennis van Christus Jezus, mijn Heer, van allesovertreffende waarde is. Ter wille van hem heb ik alles opgegeven. Ik bezie het als afval* om zo Christus te winnen **9** en in eendracht met hem te kunnen zijn — niet door mijn eigen rechtvaardigheid omdat ik de wet volg, maar door rechtvaardigheid via geloof[j] in Christus,[k] de rechtvaardigheid die van God komt op basis van geloof.[l] **10** Ik wil hem en de kracht van zijn opstanding[m] kennen. Ik wil delen in zijn lijden[n] en me onderwerpen aan een dood als die van hem.[o] **11** Dat wil ik om zo mogelijk de eerdere opstanding uit de dood te ontvangen.[a]

12 Niet dat ik het al heb gekregen of al volmaakt ben geworden. Maar ik doe mijn uiterste best[b] om te bereiken* waarvoor Christus Jezus mij heeft uitgekozen.#[c] **13** Broeders, ik denk niet van mezelf dat ik het al bereikt# heb, maar één ding is zeker: ik vergeet wat achter me ligt[d] en strek me uit naar* wat vóór me ligt.[e] **14** Zo streef ik naar het doel om de prijs[f] van de roeping naar boven[g] te ontvangen, die God via Christus Jezus geeft. **15** Laat dus iedereen van ons die geestelijk volwassen is,[h] die instelling hebben. En als je in een bepaald opzicht anders geneigd bent, zal God je die instelling duidelijk maken. **16** Laten we in ieder geval, welke vorderingen we ook hebben gemaakt, op deze weg verdergaan.*

17 Broeders, volg mij eensgezind na[i] en kijk goed naar degenen die leven* naar het voorbeeld dat wij jullie hebben gegeven. **18** Want er zijn er velen die als vijanden van de martelpaal# van de Christus leven.* Ik heb het al vaak over ze gehad maar nu met tranen in mijn ogen. **19** Hun einde is vernietiging, hun god is hun buik, hun eer is eigenlijk hun schande en ze denken alleen maar aan aardse zaken.[j] **20** Maar wij hebben een burgerschap[k] in de hemel[l] en vandaaruit verwachten we vurig een redder, de Heer Jezus Christus.[m] **21** Met zijn grote kracht waarmee hij alles aan zich kan onderwerpen,[n] zal hij ons nederige lichaam veranderen om het gelijk* te maken aan zijn verheven lichaam.[o]

HFST. 3
a 2Kor 13:11, Fil 4:4, 1Th 5:16
b Ga 5:2
c Jer 4:4, Ro 2:29, Kol 2:11
d Ga 6:14, Heb 9:13, 14
e Ge 17:12, Le 12:3
f 2Kor 11:22
g Han 23:6, Han 26:4, 5
h Han 8:3, Han 9:1, 2, Ga 1:13
i Mt 13:44
j Ro 4:5
k Ga 2:15, 16
l Ro 3:20-22
m 1Kor 15:22, 2Kor 13:4
n Ro 8:17, 2Kor 4:10, Kol 1:24
o Ro 6:5

2de kolom
a 1Th 4:16, Opb 20:6
b Lu 13:24
c 1Ti 6:12
d Lu 9:62
e 1Kor 9:24
f 2Ti 4:8, Heb 12:1
g Heb 3:1
h 1Kor 14:20, Heb 5:14
i 1Kor 4:16, 2Th 3:9
j Ro 8:5, Jak 3:15
k Ef 2:19
l Jo 18:36, Ef 2:6, Kol 3:1
m 1Kor 1:7, 1Th 1:10, Tit 2:13, Heb 9:28
n 1Kor 15:27, Heb 2:8
o 1Kor 15:42, 49

3:1 *Of ‘veiligheid’. **3:7** *Of mogelijk ‘heb ik (...) graag achtergelaten’. **3:8** *Of ‘vuilnis’, ‘vuiligheid’.

3:12 *Lett.: ‘grijpen’. **3:12, 13** #Lett.: ‘gegrepen’. **3:13** *Of ‘richt me helemaal op’. **3:16** *Of ‘ordelijk wandelen’. **3:17, 18** *Lett.: ‘wandelen’. **3:18** #Zie Woordenlijst. **3:21** *Lett.: ‘gelijkvormig’.

4 Zo moeten jullie dus vast-
staan[a] in de Heer, mijn gelief-
de broeders, van wie ik houd en
naar wie ik verlang, mijn vreug-
de en kroon.[b]

2 Euodia en Syntyche vraag
ik dringend eensgezind te zijn in
de Heer.[c] **3** En ik vraag ook jou,
als een echte medewerker,* om
deze vrouwen te blijven bijstaan.
Ze hebben zij aan zij met mij ge-
streden# voor het goede nieuws,
net als Clemens en mijn andere
medewerkers, van wie de namen
in het boek van het leven[d] staan.

4 Wees altijd verheugd in de
Heer. Ik zal het nog eens zeg-
gen: wees verheugd![e] **5** Laat je
redelijkheid[f] bij alle mensen be-
kend worden. De Heer is dicht-
bij. **6** Maak je nergens zorgen
over,[g] maar maak bij alles je ver-
zoeken aan God bekend[h] door te
bidden, te smeken en te danken.
7 Dan zal de vrede[i] van God,
die alle begrip te boven gaat,
je hart[j] en je verstand* bescher-
men door Christus Jezus.

8 Tot slot, broeders, blijf aan-
dacht besteden aan* alles wat
waar is, alles wat echt waarde
heeft, alles wat rechtvaardig is,
alles wat eerbaar# is, alles wat
lieflijk is, alles wat prijzenswaar-
dig is, alles wat deugdzaam is en
alles wat lof verdient.[k] **9** Doe
wat je van mij geleerd en aan-
vaard hebt, wat je gehoord en ge-
zien hebt,[l] en de God van vrede
zal met jullie zijn.

10 Ik ben erg blij in de Heer
dat jullie zorg voor mij weer is
opgebloeid.[m] Jullie dachten wel
aan me, maar jullie hadden geen
gelegenheid om dat te laten zien.
11 Ik zeg dat niet omdat ik iets
tekortkom, want ik heb geleerd
om in alle omstandigheden tevre-
den te zijn.*[a] **12** Ik weet wat het
is om weinig te hebben[b] en om
overvloed te hebben. In alles en
in alle omstandigheden heb ik van
allebei het geheim geleerd: volop
te eten te hebben en honger te lij-
den, overvloed te hebben en niets
te hebben. **13** Voor alles ben ik
sterk genoeg dankzij hem die mij
kracht geeft.[c]

14 Toch hebben jullie er goed
aan gedaan me te helpen in mijn
moeilijkheden. **15** Jullie weten
trouwens zelf ook, Filippenzen,
dat toen jullie het goede nieuws
voor het eerst hadden gehoord en
ik uit Macedonië vertrok, geen en-
kele gemeente met mij deelde in
het geven en ontvangen, behalve
jullie.[d] **16** Want toen ik in Thes-
salonika was, hebben jullie mij tot
twee keer toe iets gestuurd toen
ik het nodig had. **17** Niet dat ik
eropuit ben iets te krijgen, maar
ik wil dat jullie de opbrengst krij-
gen die het tegoed op jullie reke-
ning doet toenemen. **18** Ik heb
alles wat ik nodig heb en zelfs
meer. Ik ben van alles voorzien nu
ik van Epafroditus[e] heb gekregen
wat jullie hebben gestuurd, een
aangename geur,[f] een aanvaard-
baar slachtoffer waar God blij
mee is. **19** En mijn God zal jullie
uit zijn grote rijkdom via Christus
Jezus alles geven wat jullie nodig
hebben.[g] **20** Aan onze God en
Vader komt de eer toe, voor altijd
en eeuwig. Amen.

21 Breng mijn groeten over
aan alle heiligen in eendracht
met Christus Jezus. De broeders
die bij me zijn, doen jullie de
groeten. **22** Alle heiligen, maar
vooral die van het huis van cae-
sar,[h] doen jullie de groeten.

23 Mag de onverdiende goed-
heid van de Heer Jezus Christus
met de geest zijn die jullie to-
nen.

4:3 *Lett.: 'jukgenoot'. #Of 'veel moeite gedaan'. **4:7** *Of 'gedachten'. **4:8** *Of 'nadenken over', 'mediteren over'. #Of 'zuiver'.

4:11 *Of 'genoegen te nemen met wat ik heb', 'zelfvoorzienend te zijn'.

HFST. 4
a Fil 1:27
b 1Th 2:19
c Ro 15:5, 6; 1Kor 1:10; 2Kor 13:11; Fil 2:2; 1Pe 3:8
d Ps 69:28; Lu 10:20
e Ps 64:10; 1Th 5:16
f Tit 3:2; Jak 3:17
g Mt 6:25; Lu 12:22
h Jo 16:23; Ro 12:12; 1Pe 5:6, 7
i Jo 16:33; Ro 5:1
j Kol 3:15
k Kol 3:2
l Fil 3:17
m 2Kor 11:8, 9

2de kolom
a 1Ti 6:6, 8; Heb 13:5
b 1Kor 4:11; 2Kor 6:4, 10; 2Kor 11:27
c Jes 40:29; 2Kor 4:7; 2Kor 12:9, 10
d 2Kor 11:8, 9
e Fil 2:25
f Ex 29:18
g 2Kor 9:8
h Fil 1:12, 13

AAN DE

KOLOSSENZEN

INHOUD

1 Van Paulus, door Gods wil
een apostel van Christus Je-
zus, en onze broeder Timotheüs.[a]
2 Aan de heiligen in Kolosse,
broeders* die trouw zijn in een-
dracht met Christus.
Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van God,
onze Vader.
3 Wij danken God, de Vader
van onze Heer Jezus Christus, al-
tijd als we voor jullie bidden,
4 want we hebben gehoord over
jullie geloof in Christus Jezus
en jullie liefde voor alle heiligen,
5 die jullie hebben omdat jullie
hopen op wat in de hemel voor
jullie is weggelegd.[b] Jullie hebben
al eerder over deze hoop gehoord
toen de boodschap over de waar-
heid van het goede nieuws **6** jul-
lie bereikte. In de hele wereld
draagt het goede nieuws vrucht
en neemt het toe.[c] En zo gaat
het ook bij jullie, al vanaf de dag
dat jullie de waarheid over Gods
onverdiende goedheid hebben ge-
hoord en nauwkeurig hebben le-
ren kennen. **7** Jullie zijn daar-
in onderwezen door onze geliefde
medeslaaf Epafras,[a] die een trou-
we dienaar van de Christus is in
onze plaats. **8** Hij heeft ons ook
verteld over de liefde die jullie in
geestelijk opzicht* hebben.
9 Daarom bidden we onophou-
delijk voor jullie,[b] vanaf de dag
dat we ervan hoorden. We vra-
gen dat jullie volop nauwkeuri-
ge kennis van zijn wil krijgen,[c]
met alle wijsheid en geestelijk in-
zicht.[d] **10** Dan zullen jullie een
leven leiden* dat Jehovah# waar-
dig is en hem in alles blij maken,
terwijl jullie vrucht blijven dra-
gen met allerlei goede daden en
steeds meer nauwkeurige kennis
van God krijgen.[e] **11** Mogen jul-
lie door zijn verheven macht
sterk worden gemaakt[f] en veel
kracht krijgen om in alles* met
geduld en vreugde te volharden.
12 Dank de Vader, die jullie ge-
schikt heeft gemaakt om te delen
in de erfenis van de heiligen[g] die
in het licht zijn.
13 Hij heeft ons gered van de
macht van de duisternis[h] en ons
overgebracht naar het koninkrijk

HFST. 1
a 1Kor 4:17
b 2Ti 4:8; 1Pe 1:3, 4
c Kol 1:23; 1Ti 3:16

2de kolom
a Kol 4:12, 13; Flm 23
b Ef 1:15, 16
c Fil 1:9
d 2Ti 2:7; 1Jo 5:20
e Ef 1:17; 2Pe 1:2
f Ef 3:14, 16
g Ro 8:17; Ef 1:13, 14
h Ef 2:1, 2

1:2 *Soms gebruikt de Bijbel 'broeders' voor zowel mannen als vrouwen.

1:8 *Lett.: 'in geest'. **1:10** *Lett.: 'wandelen'. #Zie App. A5. **1:11** *Of 'volledig'.

van zijn geliefde Zoon, **14** door wie wij onze verlossing door losprijs hebben, de vergeving van onze zonden.[a] **15** Hij is het beeld van de onzichtbare God,[b] de eerstgeborene van de hele schepping.[c] **16** Want via hem zijn alle andere dingen in de hemel en op aarde geschapen, de zichtbare en de onzichtbare,[d] of het nu tronen, heersers, regeringen of autoriteiten zijn. Alle andere dingen zijn via hem[e] en voor hem geschapen. **17** Hij bestond vóór alle andere dingen[f] en via hem zijn alle andere dingen tot bestaan gebracht, **18** en hij is het hoofd van het lichaam, de gemeente.[g] Hij is het begin, de eerstgeborene van de doden,[h] zodat hij in alles de eerste zou worden. **19** Want God wilde graag alle volheid in hem laten wonen[i] **20** en via hem alle andere dingen weer met zich verzoenen,[j] zowel de dingen op aarde als de dingen in de hemel, door vrede te maken via het bloed[k] dat hij aan de martelpaal* heeft vergoten.

21 Jullie waren eens vervreemd en waren vijanden omdat jullie denken gericht was op slechte daden. **22** Maar nu heeft hij jullie verzoend door het vleselijke lichaam van degene die is gestorven, om jullie heilig, onbesmet en vrij van enige beschuldiging[l] voor zich te plaatsen. **23** Dan moeten jullie natuurlijk wel in het geloof blijven,[m] stevig gefundeerd[n] en standvastig,[o] en je niet laten afbrengen van de hoop van het goede nieuws dat jullie hebben gehoord en dat in de hele schepping onder de hemel is gepredikt.[p] Van dat goede nieuws ben ik, Paulus, een dienaar geworden.[q]

24 Ik ben blij dat ik nu voor jullie mag lijden.[r] Ik doorsta in mijn vlees de beproevingen van de Christus die nog ontbreken, en dat doe ik voor zijn lichaam,[s] de gemeente.[t] **25** Ik ben een dienaar van deze gemeente geworden omdat God mij in jullie belang het beheer[a] heeft toevertrouwd om het woord van God volledig te prediken, **26** het heilige geheim[b] dat verborgen was in de vroegere tijdperken*[c] en generaties. Maar nu is het onthuld aan zijn heiligen.[d] **27** Aan hen wilde God onder de volken de glorieuze rijkdom bekendmaken van dit heilige geheim,[e] namelijk Christus in eendracht met jullie, de hoop om te delen in zijn majesteit.[f] **28** Hem verkondigen wij, terwijl we iedereen waarschuwen en in alle wijsheid onderwijzen, zodat we iedereen als een geestelijk volwassen volgeling van Christus kunnen aanbieden.[g] **29** Daarvoor werk ik dan ook hard en span ik mij in met zijn kracht, die machtig in mij werkt.[h]

2 Ik wil dat jullie weten hoe zwaar de strijd is die ik voer voor jullie, voor degenen die in Laodicea[i] zijn en voor iedereen die mij niet persoonlijk heeft gezien.* **2** Ik hoop dat ze bemoedigd worden*[j] en dat ze in liefde harmonieus samengevoegd worden[k] en dat ze alle rijkdom zullen hebben: begrip waar ze volledig zeker van zijn en nauwkeurige kennis van het heilige geheim van God, namelijk Christus.[l] **3** In hem liggen alle schatten van wijsheid en kennis[m] zorgvuldig verborgen. **4** Dat zeg ik om te voorkomen dat iemand jullie misleidt met overtuigend klinkende argumenten. **5** Hoewel ik lichamelijk afwezig ben, ben ik in de geest bij jullie, en ik ben blij te zien hoe ordelijk alles bij jullie verloopt[n] en hoe sterk jullie geloof in Christus is.[o]

6 Jullie hebben de Heer Christus Jezus aanvaard, en zo moeten jullie ook zijn weg blijven volgen. **7** Zoals jullie hebben ge-

HFST. 1
a Ef 1:7
b Jo 4:24, Jo 10:30, Jo 14:9, 1Ti 1:17
c Opb 3:14
d Jo 1:3
e Jo 1:10, Heb 1:2
f Jo 17:5
g Ef 1:22
h 1Kor 15:23, Opb 1:5
i Kol 2:3, 9
j 2Kor 5:19, Ef 1:10
k Le 17:11
l 1Kor 1:8
m Opb 2:10
n 1Kor 3:11
o 1Kor 15:58, Heb 3:14
p 1Ti 3:16
q Ef 3:8
r Ef 3:1
s Han 9:16, Fil 3:10
t Ef 1:22, 23

2de kolom
a 1Kor 9:16, 17
b Ef 3:5-7, Ef 5:32
c Lu 8:10, 1Kor 2:7
d Ro 16:25, 26
e Ef 3:8, 9
f Ro 8:18
g Ef 4:13
h Fil 4:13

HFST. 2
i Kol 4:16
j 2Kor 1:6
k Kol 3:14
l 1Kor 2:7, Ef 3:5, 6
m 1Kor 1:30, 1Kor 2:16
n 1Kor 14:40
o 1Kor 15:58, Heb 3:14

1:20 *Zie Woordenlijst.

1:26 *Of ‘samenstelsels van dingen’. Zie Woordenlijst. **2:1** *Lett.: ‘mijn gezicht in het vlees niet heeft gezien’. **2:2** *Of ‘hun hart getroost wordt’.

leerd, moeten jullie in hem gewor-
teld en opgebouwd zijn,[a] stabiel
in het geloof.[b] En breng ook over-
vloedig dank.[c]
8 Pas op dat niemand je vangt*
met filosofie en bedrieglijke, hol-
le ideeën[d] gebaseerd op mense-
lijke tradities, op de basisprin-
cipes van de wereld en niet op
Christus. **9** Want hij belichaamt
de hele volheid van de goddelij-
ke aard.[e] **10** Zo hebben jullie vol-
heid gekregen door hem, degene
die het hoofd is van alle regerings-
autoriteit en gezag.[f] **11** Dankzij
hem zijn jullie ook besneden met
een besnijdenis die werd verricht
zonder handen, doordat het zondi-
ge* lichaam werd verwijderd.[g] Dat
is de besnijdenis die bij de Chris-
tus hoort.[h] **12** Jullie werden met
hem begraven in zijn doop,[i] en
dankzij hem werden jullie ook met
hem opgewekt[j] door jullie geloof
in het krachtige werk van God, die
hem uit de dood heeft opgewekt.[k]
13 Jullie waren dood door jul-
lie overtredingen en onbesneden
in het vlees, maar God heeft jul-
lie met hem levend gemaakt.[l]
Hij heeft ons al onze overtredin-
gen van harte vergeven.[m] **14** Het
handgeschreven document[n] met
zijn voorschriften[o] dat tegen ons
was,[p] heeft hij uitgewist. Hij
heeft het verwijderd door het
aan de martelpaal* te nagelen.[q]
15 Door middel daarvan* heeft
hij de regeringen en de autori-
teiten helemaal uitgekleed, ze als
overwonnen[r] in het openbaar te
kijk gezet en ze in een triomftocht
meegevoerd.
16 Laat niemand jullie oorde-
len om wat je eet en drinkt[s] of
om de viering van een feestdag
of de nieuwemaan[t] of een sabbat.[u]
17 Die dingen zijn een schaduw
van toekomstige dingen,[v] maar
de werkelijkheid is de Chris-
tus.[w] **18** Laat je niet beroven van
de prijs[a] door iemand die opgaat
in schijnnederigheid en een vorm
van engelenaanbidding, en die ‘in-
treedt’* in de dingen die hij heeft
gezien. Door zijn vleselijke manier
van denken is hij zonder goede re-
den opgeblazen van trots, **19** en
hij volgt niet het hoofd,[b] degene
die het hele lichaam van het nodi-
ge voorziet, het door gewrichten
en gewrichtsbanden harmonieus
samenvoegt en het laat groeien
met de groei die van God komt.[c]
20 Jullie zijn met Christus ge-
storven ten opzichte van de basis-
principes van de wereld.[d] Waar-
om leven jullie dan alsof je nog bij
de wereld hoort? Waarom onder-
werpen jullie je aan de voorschrif-
ten:[e] **21** ‘Niet vastpakken, niet
proeven, niet aanraken’? **22** Die
voorschriften gaan over dingen
die door gebruik vergaan. Het
zijn geboden die mensen leren.[f]
23 Dat alles gaat door voor wijs-
heid, maar het is een zelfgekozen
vorm van aanbidding en schijn-
nederigheid, hard zijn voor het
lichaam.[g] Het heeft geen enkele
waarde in de strijd tegen vlese-
lijke verlangens.

3 Maar als jullie met de Chris-
tus zijn opgewekt,[h] blijf dan
de dingen zoeken die boven zijn,
waar de Christus aan de rech-
terhand van God zit.[i] **2** Richt je
op de dingen die boven zijn,[j] niet
op de dingen op aarde.[k] **3** Want
jullie zijn gestorven en jullie le-
ven is verborgen met de Christus
in eendracht met God. **4** Wan-
neer de Christus, ons leven,[l] ge-
openbaard wordt, dan zullen ook
jullie met hem in majesteit ge-
openbaard worden.[m]
5 Dood daarom je aardse li-
chaamsdelen[n] als het gaat om sek-
suele immoraliteit,* onreinheid,
onbeheerste hartstocht,[o] schade-
lijke verlangens en ook hebzucht,
een vorm van afgoderij. **6** Die

HFST. 2
a Ef 2:20; Ef 3:17
b Mt 7:24, 25
c Ef 5:20; 1Th 5:18
d Ef 5:6; Heb 13:9
e Kol 1:19
f Ef 1:20, 21; 1Pe 3:22
g Ro 6:6
h Ro 2:29; Fil 3:3
i Ro 6:4
j Ef 2:6; Kol 3:1
k Han 2:24; Ef 1:19, 20
l Ef 2:1, 5
m Han 2:38
n Ex 34:27; De 31:24-26; Heb 7:18
o Ef 2:14, 15
p Ro 7:10; Ga 3:10
q Ga 3:13; Heb 9:15; 1Pe 2:24
r 1Jo 5:4; Opb 3:21
s Ro 14:3, 17
t Ps 81:3
u Ro 14:6
v Heb 8:5; Heb 10:1
w Jo 14:6; Heb 9:11, 12

2de kolom
a Fil 3:14
b Ef 1:22, 23
c Ef 2:21; Ef 4:16
d Ga 4:3; Kol 2:8
e Ef 2:15; Kol 2:14
f Mt 15:9
g 1Ti 4:3

HFST. 3
h Ef 2:6
i Ps 110:1; 1Pe 3:22
j Fil 3:20; Fil 4:8; 1Pe 1:13
k 1Jo 2:15
l Jo 11:25
m 1Kor 15:42, 43
n Mr 9:43; Ga 5:24
o 1Kor 6:18; Ef 5:3

2:8 *Of ‘als zijn buit meeneemt’. **2:11** *Of ‘vleselijke’. **2:14** *Zie Woordenlijst. **2:15** *Of mogelijk ‘via hem’.

2:18 *Aangehaald uit heidense geheime initiatieriten. **3:5** *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst.

dingen wekken de woede van God op. **7** In jullie vroegere leefwijze* hebben jullie je ook zo gedragen.#[a] **8** Maar nu moeten jullie dit allemaal wegdoen: woede, boosheid, slechtheid,[b] beledigingen[c] en obscene taal[d] uit je mond. **9** Lieg niet tegen elkaar.[e] Trek de oude persoonlijkheid*[f] met haar praktijken uit **10** en doe de nieuwe persoonlijkheid aan,[g] die door nauwkeurige kennis steeds wordt vernieuwd naar het beeld van degene die haar schiep.[h] **11** Daarbij maakt het niet uit of je Griek of Jood bent, besneden of onbesneden, buitenlander, Scyth,* slaaf of vrije. Maar Christus is alles en in allen.[i]

12 Jullie zijn uitverkorenen van God,[j] jullie zijn heilig en geliefd. Bekleed je daarom met teder medegevoel,[k] goedheid, nederigheid,*[l] zachtaardigheid[m] en geduld.[n] **13** Blijf elkaar verdragen en elkaar van harte vergeven,[o] ook als iemand een reden heeft om over een ander te klagen.[p] Zoals Jehovah* jullie van harte vergeven heeft, zó moeten jullie vergeven.[q] **14** En bekleed je bij dat alles met liefde,[r] want liefde is een volmaakte band van eenheid.[s]

15 Laat de vrede van de Christus in je hart heersen,[t] want voor die vrede werden jullie in één lichaam geroepen. En laat zien dat je dankbaar bent. **16** Laat het woord van de Christus met al zijn wijsheid rijkelijk in jullie wonen. Blijf elkaar onderwijzen en opbouwen# met psalmen,[u] lofzangen voor God en geestelijke liederen die met dankbaarheid△ worden gezongen. Zing voor Jehovah* in je hart.[v] **17** Wat je ook zegt of doet, doe alles in de naam van de Heer Jezus, en dank God, de Vader, via hem.[a]

18 Vrouwen, wees aan je man onderworpen,[b] zoals dat past in de Heer. **19** Mannen, blijf van je vrouw houden[c] en wees niet hard* tegen haar.[d] **20** Kinderen, gehoorzaam je ouders in alles,[e] want daar is de Heer blij mee. **21** Vaders, erger* je kinderen niet,[f] anders worden ze moedeloos.# **22** Slaven, gehoorzaam je aardse# meesters in alles.[g] Dus niet alleen als ze je zien, om bij ze in de gunst te komen,△ maar met een oprecht hart, met ontzag voor Jehovah.* **23** Wat je ook doet, doe je werk met hart en ziel# alsof het voor Jehovah* is[h] en niet voor mensen. **24** Want je weet dat je van Jehovah* als beloning de erfenis zult krijgen.[i] Werk als slaven voor de Meester, Christus. **25** Iedereen die onrecht doet, zal zeker krijgen wat hij verdient voor het onrecht dat hij heeft gedaan,[j] en daarbij wordt geen onderscheid gemaakt.[k]

4 Meesters, behandel je slaven rechtvaardig en eerlijk, want je weet dat je zelf ook een Meester hebt in de hemel.[l]

2 Volhard in gebed,[m] blijf daarbij wakker en breng dank.[n] **3** En bid dan ook voor ons[o] dat God een deur voor het woord opent zodat we het heilige geheim over de Christus bekend kunnen maken, waarvoor ik gevangenisboeien draag,[p] **4** en dat ik het zo duidelijk mag verkondigen als ik zou moeten.

5 Blijf je wijs gedragen* tegenover buitenstaanders en gebruik je tijd zo goed mogelijk.#[q] **6** Laat je woorden altijd vriende-

HFST. 3
a 1Kor 6:9-11, Ef 2:3, Tit 3:3
b 1Pe 2:1
c Ef 4:31
d Ef 5:3, 4
e Ef 4:25, Opb 21:8
f Ef 4:22
g Ro 12:2, Ef 4:24
h Ge 1:26, 27, 1Pe 1:16
i Ga 3:28
j 1Pe 2:9
k Fil 2:1, 2
l Ro 12:16
m Tit 3:2
n Ef 4:1, 2, 1Th 5:14
o Sp 19:11, Ef 4:32, 1Pe 4:8
p Mt 18:15
q Mt 6:14, Mr 11:25
r 1Jo 3:23
s 1Kor 13:4-7
t Jo 14:27, Fil 4:7
u 1Kor 14:26
v Ef 5:19

2de kolom
a 1Kor 10:31
b Ef 5:22, 1Pe 3:1
c Ef 5:25, 1Pe 3:7
d Ef 4:31
e Sp 6:20, Lu 2:51, Ef 6:1
f Ef 6:4
g Ef 6:5, 6, Tit 2:9, 1Pe 2:18
h Lu 10:27, Ro 12:11
i Ef 6:8, 1Pe 1:3, 4
j Ro 2:6, Ga 6:7
k Ro 2:11, 1Pe 1:17

HFST. 4
l Ef 6:9
m Lu 18:1, Ro 12:12, Ef 6:18
n Kol 3:15, 1Th 5:18
o Ro 15:30
p Ef 6:19, 20, Fil 1:7
q Ef 5:15, 16

3:7 *Of ‘toen jullie zo leefden’. #Lett.: ‘gewandeld’. **3:9** *Lett.: ‘mens’. **3:11** *‘Scyth’ was een aanduiding voor een onbeschaafd mens. **3:12** *Of ‘ootmoedigheid van geest’. **3:13, 16, 22-24** *Zie App. A5. **3:16** #Of ‘raad geven’. △Of ‘minzaamheid’.

3:19 *Of ‘bitter kwaad’. **3:21** *Of ‘terg’, ‘irriteer’. #Of ‘ontmoedigd’. **3:22** #Lett.: ‘vleselijke’. △Lett.: ‘niet met ogendienst als mensenbehagers’. **3:23** #Zie Woordenlijst. **4:5** *Lett.: ‘wandelen’. #Lett.: ‘koop de vastgestelde tijd uit’.

lijk zijn, gekruid met zout,[a] zodat
je weet hoe je iedereen moet ant-
woorden.[b]

7 Tychikus,[c] mijn geliefde
broeder, mijn trouwe dienaar en
medeslaaf in de Heer, zal jul-
lie alles over me vertellen. **8** Ik
stuur hem naar jullie toe om jul-
lie te laten weten hoe het met ons
gaat en om jullie te bemoedigen.*
9 Hij komt met Onesimus,[d] mijn
trouwe en geliefde broeder, die
bij jullie vandaan komt. Zij zul-
len jullie vertellen wat hier alle-
maal gebeurt.

10 Jullie krijgen de groeten
van Aristarchus,[e] mijn medege-
vangene, en ook van Barnabas'
neef Markus[f] (over wie jullie de
instructie hebben gekregen om
hem vriendelijk te ontvangen[g] als
hij bij jullie komt), **11** en Jezus,
die Justus wordt genoemd. Zij
zijn uit de besnedenen. Alleen zij
zijn mijn medewerkers voor Gods
Koninkrijk en ze zijn voor mij een
grote troost* geworden. **12** Epa-
fras,[h] een slaaf van Christus Je-
zus die bij jullie vandaan komt,
doet jullie de groeten. Hij bidt al-
tijd intens voor jullie, zodat jullie
uiteindelijk als geestelijk volwas-
sen personen* en met volle over-
tuiging zullen vaststaan in de hele
wil van God. **13** Ik getuig over
hem dat hij veel moeite doet voor
jullie en voor degenen in Laodi-
cea en in Hiërapolis.

14 Lukas,[a] de geliefde arts, en
ook Demas[b] doen jullie de groe-
ten. **15** Breng mijn groeten over
aan de broeders in Laodicea en
aan Nymfa en aan de gemeente in
haar huis.[c] **16** Als deze brief bij
jullie is voorgelezen, zorg er dan
voor dat hij ook in de gemeente
van de Laodicenzen wordt voor-
gelezen[d] en dat jullie ook die uit
Laodicea lezen. **17** En zeg tegen
Archippus:[e] 'Let erop dat je de
dienst die je in de Heer hebt aan-
vaard, ook vervult.'

18 Dit is mijn groet, die van
Paulus, eigenhandig geschreven.[f]
Blijf aan mijn gevangenisboeien
denken.[g] Mag de onverdiende
goedheid met jullie zijn.

4:8 *Of 'jullie hart te troosten'. **4:11** *Of 'een versterkende hulp'.

4:12 *Of 'in volkomenheid'.

HFST. 4
a Mt 5:13, Mr 9:50
b 1Pe 3:15
c Ef 6:21, 22
d Flm 10
e Han 19:29, Han 20:4, Han 27:2
f Han 12:12, Han 15:37, Flm 23, 24
g Ro 15:7
h Kol 1:7, 8

2de kolom
a Lu 1:3, Han 1:1
b Flm 23, 24
c Ro 16:5, 1Kor 16:19
d 1Th 5:27
e Flm 1, 2
f 2Th 3:17
g Fil 1:7, Flm 9

DE EERSTE BRIEF AAN DE
THESSALONICENZEN

INHOUD

1 Van Paulus, Silvanus*[a] en Ti-
motheüs.[b] Aan de gemeente
van de Thessalonicenzen in een-
dracht met God, de Vader, en de
Heer Jezus Christus.

Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe.

2 Wij danken God altijd als
we jullie allemaal in onze gebe-
den noemen.[c] **3** Want we den-
ken onophoudelijk aan jullie trou-
we werk, jullie liefdevolle inzet
en jullie volharding door jullie
hoop[d] op onze Heer Jezus Chris-
tus in de aanwezigheid van onze
God en Vader. **4** God houdt van
jullie, broeders,* en we weten
dat hij jullie heeft uitgekozen,
5 want het goede nieuws dat we
prediken, bereikte jullie niet al-
leen met woorden maar ook met
kracht, met heilige geest en met
sterke overtuiging. Jullie weten
wat voor mensen wij voor jul-
lie zijn geworden toen we bij jul-
lie waren. **6** Jullie volgen ons[e]
en de Heer na:[f] jullie hebben het
woord onder grote beproevin-
gen[g] aangenomen met de vreug-
de van de heilige geest. **7** Zo
zijn jullie een voorbeeld gewor-
den voor alle gelovigen in Mace-
donië en Achaje.

8 Sterker nog, het woord van
Jehovah* is dankzij jullie niet al-
leen in Macedonië en Achaje ge-
hoord, maar jullie geloof in God
heeft zich overal verspreid,[h] zo-
dat wij niets hoeven te zeggen.
9 Want ze blijven praten over
ons eerste contact met jullie en
hoe jullie je afgoden hebben ver-
worpen[i] en je tot God hebben ge-
keerd om een levende en ware
God als slaven te dienen **10** en
om uit de hemel zijn Zoon te
verwachten,[j] namelijk Jezus, die
hij uit de dood heeft opgewekt
en die ons redt van het komen-
de oordeel.[a]

2 Jullie weten zelf, broeders,
dat ons bezoek aan jullie niet
zonder resultaten is geweest.[b]
2 En zoals jullie bekend is, heb-
ben we daarvóór in Filippi[c] gele-
den en zijn we vernederd, maar
met de hulp van onze God von-
den we de vrijmoedigheid* om
jullie ondanks veel tegenstand#
het goede nieuws van God te
vertellen.[d] **3** De aansporing die
we geven is niet gebaseerd op
verkeerde ideeën, op onzuivere
motieven of op bedrog. **4** Maar
omdat God ons heeft goedge-
keurd en ons het goede nieuws
heeft toevertrouwd, spreken we
niet om mensen te behagen
maar God, die ons hart onder-
zoekt.[e]

5 Jullie weten dat we nooit
vleiende woorden hebben ge-
bruikt of ons met hebzuchtige
motieven[f] anders hebben voor-
gedaan. God is getuige! **6** Ook
waren we niet uit op eer van
mensen, van jullie of van ande-
ren, hoewel we als apostelen van
Christus een financiële last voor
jullie hadden kunnen zijn.[g] **7** We
zijn bij jullie juist vriendelijk ge-
weest, zoals een zogende moeder
die haar eigen kinderen teder ver-
zorgt.* **8** We waren zo innig aan
jullie gehecht dat we jullie niet al-
leen het goede nieuws van God
wilden geven, maar ook onszelf,*[h]
omdat we zo veel van jullie zijn
gaan houden.[i]

9 Jullie herinneren je vast wel,
broeders, hoe we hebben geploe-
terd en gezwoegd. We werkten
dag en nacht om niemand van
jullie op kosten te jagen[j] terwijl
we het goede nieuws van God
tot jullie predikten. **10** Jullie
kunnen getuigen, en ook God,

HFST. 1
a Han 15:22; 1Pe 5:12
b Han 16:1, 2
c 2Th 1:11, 12
d 1Pe 1:3, 4
e 1Kor 11:1; Fil 3:17; 2Th 3:9
f 1Pe 2:21
g 1Th 2:14
h 2Th 1:4
i 1Kor 10:14; 1Kor 12:2; Ga 4:8; 1Jo 5:21
j Han 1:10, 11; Tit 2:13

2de kolom
a 1Th 5:2; 2Pe 3:12

HFST. 2
b Han 17:1, 4
c Han 16:12; Han 16:22-24
d Han 17:1, 2
e Sp 17:3; Jer 11:20
f Han 20:33
g 2Kor 11:9; 2Th 3:8, 10
h Jo 15:13
i Jo 13:35
j Han 18:3; Han 20:34; 2Kor 11:9; 2Th 3:8, 10

1:1 *Ook Silas genoemd. **1:4** *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen. **1:8** *Zie App. A5.

2:2 *Of ‘moed’. #Of mogelijk ‘onder veel strijd’. **2:7** *Of ‘koestert’. **2:8** *Of ‘onze eigen ziel’.

hoe loyaal, rechtvaardig en onberispelijk we ons hebben gedragen tegenover jullie, gelovigen. **11** Jullie weten heel goed dat we elk van jullie bleven aansporen en bemoedigen en instrueren,[a] zoals een vader[b] met zijn kinderen doet, **12** om een leven te leiden* dat God waardig is.[c] Hij roept jullie tot zijn Koninkrijk[d] en glorie.[e]

13 We danken God dan ook onophoudelijk,[f] want toen jullie Gods woord ontvingen, dat jullie van ons te horen kregen, hebben jullie het niet als het woord van mensen aangenomen maar als wat het echt is: het woord van God, dat ook aan het werk is in jullie, gelovigen. **14** Broeders, jullie hebben het voorbeeld gevolgd van Gods gemeenten in Judea, die in eendracht met Christus Jezus zijn, want jullie hebben door toedoen van jullie eigen landgenoten hetzelfde te lijden gehad[g] als zij door toedoen van de Joden. **15** Die hebben zelfs de Heer Jezus[h] en de profeten gedood en ons vervolgd.[i] Bovendien behagen ze God niet en gaan ze in tegen de belangen van alle mensen, **16** want ze proberen ons te verhinderen tegen mensen uit andere volken te spreken waardoor die gered zouden worden.[j] Zo maken ze altijd de maat van hun zonden vol. Maar zijn woede is ten slotte over hen gekomen.[k]

17 Broeders, toen we een korte tijd van jullie gescheiden* waren (jullie waren uit het oog, niet uit het hart), verlangden we zo naar jullie dat we ons uiterste best hebben gedaan om jullie# te zien. **18** Daarom wilden we naar jullie toe komen. Ik, Paulus, heb dat zelfs twee keer geprobeerd. Maar Satan heeft het ons belet.* **19** Wat is onze hoop of vreugde of kroon van gejuich voor onze Heer Jezus bij zijn aanwezigheid? Dat zijn jullie toch?[a] **20** Jullie zijn inderdaad onze eer en vreugde.

3 Toen we het niet langer konden uithouden, leek het ons het beste om zelf in Athene achter te blijven.[b] **2** En we hebben Timotheüs[c] gestuurd, onze broeder en Gods dienaar* in het goede nieuws over de Christus. Hij moest jullie versterken# en jullie aanmoedigen in jullie geloof, **3** zodat niemand door die beproevingen van slag zou raken.* Want jullie weten zelf dat we zulke dingen niet kunnen vermijden.#[d] **4** Toen we bij jullie waren, zeiden we jullie al van tevoren dat we beproevingen zouden meemaken, en zoals jullie weten is dat ook gebeurd.[e] **5** Daarom heb ik, toen ik het niet langer kon uithouden, iemand gestuurd om te informeren naar jullie trouw.[f] Ik was bang dat de Beproever[g] jullie misschien op de een of andere manier op de proef had gesteld en ons harde werk tevergeefs was geweest.

6 Maar nu is Timotheüs net weer bij ons terug[h] met het goede nieuws over jullie trouw en liefde. Hij heeft verteld dat jullie nog steeds goede herinneringen aan ons hebben en dat jullie er net zo naar verlangen ons te zien als wij jullie. **7** Daarom, broeders, zijn we in al onze moeilijkheden* en ellende gerustgesteld door jullie en door jullie trouw.[i] **8** Want wij

HFST. 2
- a Han 20:31
- b 1Kor 4:15
- c Ef 4:1; Kol 1:10; 1Pe 1:15
- d Lu 22:28-30
- e 1Pe 5:10
- f 1Th 1:2, 3
- g Han 17:5
- h Han 2:22, 23; Han 7:52
- i Mt 23:34
- j Lu 11:52; Han 13:49, 50
- k Ro 1:18

2de kolom
- a 1Th 5:23; 2Th 1:4

HFST. 3
- b Han 17:15
- c Han 16:1, 2; Ro 16:21; 1Kor 16:10
- d Han 14:22; 1Kor 4:9; 1Pe 2:21
- e 1Th 2:14
- f 1Th 3:2
- g Mt 4:3; 2Kor 11:3
- h Han 18:5
- i 2Th 1:4

2:12 *Lett.: ‘wandelen’. **2:17** *Of ‘beroofd’. #Lett.: ‘jullie gezicht’.

2:18 *Of ‘ons de pas afgesneden’. **3:2** *Of mogelijk ‘en Gods medewerker’. #Of ‘standvastig maken’. **3:3** *Lett.: ‘aan het wankelen gebracht zou worden’. #Of ‘dat we daarvoor bestemd zijn’. **3:7** *Lett.: ‘nood’.

leven op* als jullie vaststaan
in de Heer. **9** Hoe kunnen we
God ooit bedanken voor jullie en
voor alle vreugde die we dankzij
jullie tegenover onze God heb-
ben? **10** Dag en nacht smeken
we intens om jullie* te mogen
zien en om te kunnen aanvul-
len wat aan jullie geloof ont-
breekt.[a]
11 We bidden dat onze God
en Vader zelf en onze Heer Je-
zus voor ons de weg vrijmaken
om bij jullie te komen. **12** En
we bidden dat de Heer jullie lief-
de voor elkaar[b] en voor alle an-
deren laat groeien en overvloe-
dig laat zijn, net als onze liefde
voor jullie, **13** en dat hij jullie
hart standvastig maakt, zuiver*
en heilig voor onze God[c] en Va-
der bij de aanwezigheid van onze
Heer Jezus[d] met al zijn heili-
gen.

4 Broeders, jullie hebben van
ons geleerd wat je moet doen
om te leven* zoals God het graag
wil.[e] Zo leven* jullie ook, maar
we vragen jullie dringend in de
naam van de Heer Jezus om dat
nog meer te doen. **2** Jullie ken-
nen de instructies* die we jullie
op gezag van de Heer Jezus heb-
ben gegeven.
3 Want dit is de wil van God:
dat jullie heilig zijn[f] en je onthou-
den van seksuele immoraliteit.*[g]
4 Ieder van jullie moet weten hoe
hij zijn eigen lichaam* moet be-
heersen[h] in heiligheid[i] en eer.
5 Laat je niet leiden door heb-
zuchtige, onbeheerste hartstocht[j]
zoals de volken die God niet ken-
nen.[k] **6** Niemand mag op dat ge-
bied te ver gaan en misbruik
maken van zijn broeder, want Je-
hovah* bestraft al die dingen,
zoals we jullie eerder hebben ge-
zegd en nadrukkelijk hebben ge-
waarschuwd. **7** God heeft ons
niet geroepen voor onreinheid
maar voor heiligheid.[a] **8** Wie dat
naast zich neerlegt, minacht niet
een mens maar God,[b] die jullie
zijn heilige geest geeft.[c]
9 Maar over broederlijke lief-
de[d] hoeven we jullie niet te schrij-
ven, want jullie hebben zelf van
God geleerd elkaar lief te heb-
ben.[e] **10** En jullie doen dat al
voor alle broeders in heel Mace-
donië. Maar we vragen jullie drin-
gend, broeders, het nog veel meer
te doen. **11** Stel je ten doel rus-
tig te leven,[f] je met je eigen za-
ken bezig te houden[g] en met je
handen te werken,[h] zoals we jullie
hebben opgedragen. **12** Dan zul-
len jullie een fatsoenlijk leven lei-
den* in de ogen van buitenstaan-
ders[i] en niets nodig hebben.
13 Broeders, we willen niet
dat jullie onwetend zijn over de-
genen die slapen in de dood,[j] zo-
dat jullie niet treuren zoals de-
genen die geen hoop hebben.[k]
14 Want als we geloven dat Je-
zus is gestorven en weer is op-
gestaan,[l] dan moeten we ook ge-
loven dat God de volgelingen van
Jezus die slapen in de dood bij
hem zal brengen.[m] **15** Dit zeg-
gen we jullie op basis van Je-
hovah's* woord: wij die in le-
ven blijven# tot de aanwezigheid
van de Heer, zullen degenen die
slapen in de dood in geen ge-
val voorgaan. **16** Want de Heer
zelf zal uit de hemel neerda-
len met een bevelende roep, met
de stem van een aartsengel[n] en
met Gods trompet, en dan zul-
len eerst de gestorven volge-
lingen van Christus opstaan.[o]
17 Daarna zullen wij die nog in

3:8 *Lett.: 'wij leven'. **3:10** *Lett.: 'jullie gezicht'. **3:13** *Of 'onberispelijk'. **4:1, 12** *Lett.: 'wandelen'. **4:2** *Of 'voorschriften'. **4:3** *Grieks: *porneia*. Zie Woordenlijst. **4:4** *Lett.: 'vat'.

4:6, 15 *Zie App. A5. **4:15** #Lett.: 'wij, de levenden, die in leven blijven'.

HFST. 3
a 2Th 1:3
b 1Th 4:9, 2Th 1:3
c 1Kor 1:8
d 1Th 2:19, 1Th 5:23, 2Th 2:1, 2

HFST. 4
e Kol 1:10, 1Pe 2:12
f Jo 17:19, Ef 5:25-27, 2Th 2:13, 1Pe 1:15, 16
g Ef 5:3
h Kol 3:5, 2Ti 2:22
i Ro 6:19
j 1Kor 6:18, Ef 5:5
k Ps 79:6, Ef 4:17, 19, 1Pe 4:3

2de kolom
a Heb 12:14, 1Pe 1:15, 16
b 1Kor 6:18, 19
c 1Jo 3:24
d Ro 12:10
e Jo 13:34, 35, 1Pe 1:22, 1Jo 4:21
f 2Th 3:11, 12
g 1Pe 4:15
h 1Kor 4:11, 12, Ef 4:28, 2Th 3:10, 1Ti 5:8
i Ro 12:17
j Jo 11:11, Han 7:59, 60, 1Kor 15:6
k 1Kor 15:32
l Ro 14:9, 1Kor 15:3, 4
m 1Kor 15:22, 23, Fil 3:20, 21, 2Th 2:1, Opb 20:4
n Ju 9
o 1Kor 15:51, 52

leven zijn* samen met hen in
wolken worden weggerukt,[a] de
Heer tegemoet[b] in de lucht. Zo
zullen we altijd bij de Heer zijn.[c]
18 Blijf elkaar dus met deze
woorden troosten.

5 Broeders, over de tijden en
de tijdperken hoeven we jul-
lie niet te schrijven. **2** Want jul-
lie weten zelf heel goed dat Je-
hovah's* dag[d] precies zo komt
als een dief in de nacht.[e] **3** Als
ze zeggen: 'Vrede en veiligheid!',
dan worden ze plotseling getrof-
fen door een onverwachte vernie-
tiging,[f] zoals een zwangere vrouw
door weeën, en ze zullen er be-
slist niet aan ontkomen. **4** Maar
jullie, broeders, zijn niet in duis-
ternis, zodat de dag jullie zou
kunnen overvallen zoals hij een
dief zou overvallen, **5** want jul-
lie zijn allemaal zonen van het
licht en zonen van de dag.[g] Wij
horen niet bij de nacht of bij de
duisternis.[h]

6 Laten we dus niet doorsla-
pen zoals de rest,[i] maar laten
we wakker blijven[j] en ons ver-
stand erbij houden.[k] **7** Want zij
die slapen, slapen 's nachts, en
zij die zich bedrinken, zijn
's nachts dronken.[l] **8** Maar wij
die bij de dag horen, moeten ons
verstand erbij houden, met ge-
loof en liefde als borstharnas en
de hoop op redding als helm.[m]
9 Want God heeft ons niet be-
stemd voor zijn woede, maar
voor redding[n] via onze Heer Je-
zus Christus. **10** Hij is voor ons
gestorven,[o] zodat wij, of we nu
wakker blijven of slapen,* samen
met hem zouden leven.[p] **11** Blijf
elkaar daarom aanmoedigen* en
opbouwen,[q] zoals jullie trouwens
al doen.

12 Broeders, wij vragen jul-
lie respect te hebben voor de-
genen die bij jullie hard werken,
de leiding hebben in de Heer en
raad geven. **13** En geef hun om
hun werk buitengewone waarde-
ring en liefde.[a] Bewaar de vrede
met elkaar.[b] **14** We sporen jullie
aan, broeders, om de wanordelij-
ken te waarschuwen,*[c] de moede-
lozen# te bemoedigen, de zwak-
ken te ondersteunen en geduldig
te zijn met iedereen.[d] **15** Let
erop dat niemand kwaad met
kwaad vergeldt,[e] maar streef al-
tijd naar wat goed is voor elkaar
en voor alle anderen.[f]

16 Wees altijd verheugd.[g]
17 Bid zonder ophouden.[h]
18 Breng voor alles dank.[i] Dat
is Gods wil voor jullie in Chris-
tus Jezus. **19** Doof het vuur van
de geest niet uit.[j] **20** Behandel
profetieën niet met verachting.[k]
21 Onderzoek alles,[l] houd vast
aan wat goed is. **22** Vermijd
elke vorm van slechtheid.[m]

23 Mag de God van vrede zelf
jullie volledig heiligen. En broe-
ders, mag jullie geest, ziel*
en lichaam in elk opzicht zon-
der gebrek en onberispelijk be-
waard zijn bij de aanwezigheid
van onze Heer Jezus Christus.[n]
24 Hij die jullie roept is trouw,
en hij zal het zeker doen.

25 Broeders, blijf voor ons
bidden.[o]

26 Groet alle broeders met
een heilige kus.

27 Ik leg jullie in de naam van
de Heer de verplichting op deze
brief aan alle broeders te laten
voorlezen.[p]

28 Mag de onverdiende goed-
heid van onze Heer Jezus Chris-
tus met jullie zijn.

HFST. 4
a Han 1:9
b 2Th 2:1
c Jo 14:3; Jo 17:24; 2Kor 5:8; Fil 1:23; Opb 20:6

HFST. 5
d Ze 1:14
e Mt 24:36; 2Pe 3:10
f Ps 37:10; Jer 8:11
g Jo 12:36; Ro 13:12; Ef 5:8
h Jo 8:12; Kol 1:13; 1Pe 2:9
i Ro 13:11
j Mt 24:42
k 1Pe 5:8
l Ro 13:13
m Ef 6:14-17
n 2Th 2:13
o Ro 5:8
p 1Th 4:16, 17
q Ro 1:11, 12; Ro 15:2

2de kolom
a Fil 2:29, 30; 1Ti 5:17; Heb 13:7
b Mr 9:50; 2Kor 13:11
c Le 19:17; 2Ti 4:2
d 1Kor 13:4; Ga 5:22; Ef 4:1, 2; Kol 3:13
e Mt 5:39
f Ro 12:17, 19
g 2Kor 6:4, 10; Fil 4:4
h Lu 18:1; Ro 12:12
i Ef 5:20; Kol 3:17
j Ef 4:30
k 1Kor 14:1
l 1Jo 4:1
m Job 2:3
n 1Kor 1:8
o Ro 15:30
p Kol 4:16

4:17 *Lett.: 'wij, de levenden, die in leven blijven'. **5:2** *Zie App. A5. **5:10** *Of 'slapen in de dood'. **5:11** *Of 'troosten'.

5:14 *Of 'terecht te wijzen'. #Of 'degenen die ontmoedigd zijn'. Lett.: 'degenen die klein van ziel zijn'. **5:23** *Of 'leven'. Zie Woordenlijst.

DE TWEEDE BRIEF AAN DE

THESSALONICENZEN

INHOUD

1 Van Paulus, Silvanus* en Timotheüs.[a] Aan de gemeente van de Thessalonicenzen in eendracht met God, onze Vader, en de Heer Jezus Christus.

2 Ik wens jullie onverdiende goedheid en vrede toe van God, de Vader, en van de Heer Jezus Christus.

3 Wij moeten God altijd voor jullie danken, broeders.* Daar is alle reden toe, want jullie geloof groeit heel sterk en de liefde die jullie allemaal voor elkaar hebben wordt groter.[b] **4** We spreken dan ook vol trots over jullie[c] in de gemeenten van God vanwege jullie volharding en geloof onder alle vervolging en onderdrukking die jullie meemaken.*[d] **5** Dat alles bewijst dat God rechtvaardig oordeelt en leidt ertoe dat jullie waardig worden bevonden voor het Koninkrijk van God, waarvoor jullie lijden.[e]

6 Het is namelijk rechtvaardig van God om degenen die jullie onderdrukken te straffen met onderdrukking.[f] **7** Maar jullie die onderdrukt worden, zullen samen met ons verlichting krijgen bij de openbaring van de Heer Jezus.[g] Dan verschijnt hij vanuit de hemel met zijn krachtige engelen[a] **8** in een vlammend vuur en neemt hij wraak op hen die God niet kennen en hen die het goede nieuws over onze Heer Jezus niet gehoorzamen.[b] **9** Zij zullen de gerechtelijke straf van eeuwige vernietiging[c] ondergaan, ver van de Heer en van zijn geweldige kracht. **10** Dat zal gebeuren op de dag dat hij komt om geëerd te worden in verband met zijn heiligen en om bewonderd te worden door iedereen die geloof heeft getoond, en jullie hebben het getuigenis dat we hebben gegeven, in geloof aanvaard.

11 Daarom bidden we altijd voor jullie dat onze God jullie zijn roeping waardig mag achten[d] en dat hij met zijn kracht al het goede dat hij wil en alle daden van geloof tot een goed einde zal brengen. **12** Dan zal de naam van onze Heer Jezus in jullie geëerd worden en jullie in eendracht met hem, in overeenstemming met de onverdiende goedheid van onze God en van de Heer Jezus Christus.

2 Broeders, over de aanwezigheid van onze Heer Jezus Christus[e] en onze hereniging met hem*[f] vragen we jullie **2** je den-

1:1 *Ook Silas genoemd. **1:3** *Soms gebruikt de Bijbel 'broeders' voor zowel mannen als vrouwen. **1:4** *Of 'doorstaan'.

2:1 *Lett.: 'ons bijeengebracht worden tot hem'.

HFST. 1
a 2Kor 1:19
b 1Th 3:12; 1Th 4:9, 10
c 1Th 2:19
d 1Th 1:6; 1Th 2:14; 1Pe 2:21
e Han 14:22; Ro 8:17; 2Ti 2:12
f Ro 12:19; Opb 6:9, 10
g Lu 17:29, 30; 1Pe 1:7

2de kolom
a Mr 8:38
b Ro 2:8
c 2Pe 3:7
d Ro 8:30

HFST. 2
e Mt 24:3
f 1Th 4:17

ken niet vlug in de war te laten
brengen en niet in paniek te ra-
ken door de bewering dat de dag
van Jehovah*[a] al is aangebroken,
of het nu gaat om een geïnspi-
reerde uitspraak,#[b] een monde-
linge boodschap of een brief die
van ons afkomstig lijkt te zijn.

3 Laat je door niemand mislei-
den, op geen enkele manier. Want
voordat die dag komt, moet eerst
nog de geloofsafval[c] komen en
moet de mens van wetteloosheid[d]
worden geopenbaard, de zoon van
vernietiging.[e] **4** Hij verzet zich
en verheft zich boven elke zoge-
naamde god of elk voorwerp van
aanbidding,* waardoor hij in de
tempel van God gaat zitten en
zich in het openbaar als een god
presenteert. **5** Herinneren jullie
je niet dat ik die dingen steeds zei
toen ik nog bij jullie was?

6 En nu weten jullie wat als
een barrière werkt waardoor hij
pas geopenbaard zal worden als
het zijn tijd is. **7** Deze wetteloos-
heid is in het geheim al aan het
werk,[f] maar dat duurt alleen tot-
dat degene die nu als een barrière
werkt, niet meer in de weg staat.
8 Want dan zal de wetteloze ge-
openbaard worden. De Heer Je-
zus zal hem door de geest van zijn
mond[g] uit de weg ruimen en door
de manifestatie[h] van zijn aanwe-
zigheid uitschakelen. **9** Maar de
aanwezigheid van de wetteloze is
het werk van Satan,[i] met allerlei
krachtige werken, leugenachtige
tekenen, wonderen[j] **10** en aller-
lei onrechtvaardig bedrog,[k] be-
doeld voor degenen die vernietigd
worden. Dat verdienen ze, want ze
hebben de liefde voor de waarheid
niet aanvaard, wat ze had kun-
nen redden. **11** Daarom laat God
ze misleiden door een bedrieglijke
invloed, zodat ze de leugen gaan
geloven.[l] **12** Zo zullen ze alle-
maal geoordeeld worden omdat ze
de waarheid niet geloofden maar
plezier hadden in onrechtvaardig-
heid.

13 Maar we moeten God al-
tijd danken voor jullie, broe-
ders, van wie Jehovah* houdt.
God heeft jullie vanwege jullie ge-
loof in de waarheid vanaf het be-
gin uitgekozen[a] voor redding door
jullie met zijn geest te heiligen.[b]
14 Hij heeft jullie daarvoor geroe-
pen door het goede nieuws dat we
bekendmaken, zodat jullie de glo-
rie* van onze Heer Jezus Chris-
tus zouden verkrijgen.[c] **15** Broe-
ders, houd daarom stand[d] en houd
vast aan de tradities die jullie
hebben geleerd,[e] of dat nu door
een mondelinge boodschap was of
door een brief van ons. **16** Mo-
gen onze Heer Jezus Christus zelf
en God, onze Vader, die ons heeft
liefgehad[f] en eeuwige troost en
goede hoop heeft gegeven[g] door
onverdiende goedheid, **17** jullie
aanmoedigen* en jullie sterk# ma-
ken in al het goede dat jullie doen
en zeggen.

3 Tot slot, broeders, blijf voor
ons bidden.[h] Bid dat het woord
van Jehovah* zich snel blijft ver-
spreiden[i] en steeds wordt ge-
prezen, zoals bij jullie, **2** en dat
we bevrijd worden van kwaad-
aardige en slechte mensen,[j] want
niet alle mensen hebben geloof.[k]
3 Maar de Heer is trouw, en hij
zal jullie sterk maken en jul-
lie beschermen tegen de godde-
loze. **4** Bovendien hebben we in
de Heer het vertrouwen dat jullie
onze instructies opvolgen en dat
ook blijven doen. **5** Mag de Heer
steeds jullie hart richten op de
liefde voor God[l] en op de volhar-
ding[m] voor de Christus.

6 Broeders, in de naam van
de Heer Jezus Christus geven
we jullie instructies om je te-
rug te trekken van iedere broeder
die zich wanordelijk gedraagt*[n]

HFST. 2
- *a* Ze 1:14; 2Pe 3:10
- *b* 1Jo 4:1
- *c* 1Ti 4:1; 2Ti 2:16-18; 2Ti 4:3; 2Pe 2:1; 1Jo 2:18, 19
- *d* Mt 7:15; Han 20:29, 30
- *e* 2Pe 2:1, 3
- *f* Han 20:29, 30; 1Kor 11:18, 19; 1Jo 2:18
- *g* Jes 11:4; Opb 19:15
- *h* 1Ti 6:13-15; 2Ti 4:1, 8
- *i* 2Kor 11:3
- *j* Mt 24:24
- *k* Mt 24:11
- *l* Mt 24:5; 1Ti 4:1; 2Ti 4:3, 4

2de kolom
- *a* Jo 6:44; Ro 8:30
- *b* Jo 17:17; 1Kor 6:11; 1Th 4:7
- *c* 1Pe 5:10
- *d* 1Kor 15:58; 1Kor 16:13
- *e* 1Kor 11:2
- *f* 1Jo 4:10
- *g* 1Pe 1:3, 4

HFST. 3
- *h* Ro 15:30; 1Th 5:25; Heb 13:18
- *i* Han 19:20; 1Th 1:8
- *j* Jes 25:4
- *k* Han 28:24; Ro 10:16
- *l* 1Jo 5:3
- *m* Lu 21:19; Ro 5:3
- *n* 1Th 5:14

2:2, 13; 3:1 *Zie App. A5. **2:2** #Of ‘een geest’. Zie Woordenlijst. **2:4** *Of ‘verering’.

2:14 *Of ‘heerlijkheid’. **2:17** *Of ‘jullie hart troosten’. #Of ‘standvastig’. **3:6** *Lett.: ‘wandelt’.

en die niet de traditie* volgt die
jullie# van ons hebben ontvan-
gen.[a] **7** Jullie weten zelf hoe jul-
lie ons horen na te volgen,[b] want
we hebben ons bij jullie niet wan-
ordelijk gedragen, **8** en we heb-
ben niemands voedsel gegeten
zonder ervoor te betalen.*[c] We
hebben juist geploeterd en ge-
zwoegd, dag en nacht gewerkt,
om niemand van jullie op kos-
ten te jagen.[d] **9** Niet dat we er
geen recht op hebben,[e] maar we
wilden een voorbeeld voor jullie
zijn om na te volgen.[f] **10** Toen
we bij jullie waren, hebben we
jullie herhaaldelijk deze regel ge-
geven: ‘Wie niet wil werken, zal
ook niet eten.’[g] **11** Want we ho-
ren dat sommigen bij jullie zich
wanordelijk gedragen,*[h] doordat
ze helemaal niet werken maar
zich bemoeien met wat hun niet
aangaat.[a] **12** Zulke mensen ge-
ven we de instructie en aanspo-
ring in de Heer Jezus Christus
dat ze rustig moeten werken en
zelf de kost moeten verdienen.[b]
13 En jullie, broeders, doe het
goede en geef het niet op.
14 Maar als iemand niet gehoor-
zaam is aan ons woord via deze
brief, houd hem dan getekend en
ga niet meer met hem om,[c] zo-
dat hij zich gaat schamen. **15** Be-
zie hem echter niet als een vij-
and maar blijf hem raad geven[d]
als een broeder.
16 Ik bid dat de Heer van vre-
de zelf jullie altijd in elk opzicht
vrede geeft.[e] Mag de Heer met
jullie allemaal zijn.
17 Dit is mijn groet, die van
Paulus, eigenhandig geschreven.[f]
Dat is in elke brief een teken; zo
schrijf ik.
18 Mag de onverdiende goed-
heid van onze Heer Jezus Chris-
tus met jullie allemaal zijn.

3:6 *Of ‘instructie’. #Of mogelijk ‘zij’. **3:8** *Of ‘gratis gegeten’. **3:11** *Lett.: ‘wandelen’.

HFST. 3
a 1Kor 11:2, 2Th 2:15, 2Th 3:14
b 1Kor 4:16, 1Th 1:6
c Han 20:34
d Han 18:3, 1Kor 9:14, 15, 2Kor 11:9, 1Th 2:9
e Mt 10:9, 10, 1Kor 9:6, 7
f 1Kor 11:1, Fil 3:17
g 1Th 4:11, 12, 1Ti 5:8
h 1Th 5:14

2de kolom
a 1Ti 5:13, 1Pe 4:15
b Ef 4:28
c 2Th 3:6
d 1Th 5:14
e Jo 14:27
f 1Kor 16:21, Kol 4:18

DE EERSTE BRIEF AAN
TIMOTHEÜS

INHOUD

1 Van Paulus, een apostel van
Christus Jezus op bevel van
God, onze Redder, en van Chris-
tus Jezus, onze hoop.[a] **2** Aan
Timotheüs,*[b] een echt kind[c] in
het geloof.

Ik wens je onverdiende goed-
heid, barmhartigheid en vrede
toe van God, de Vader, en van
Christus Jezus, onze Heer.

3 Toen ik op het punt stond
naar Macedonië te gaan, heb ik
je aangemoedigd in Efeze te blij-
ven, en dat doe ik nu weer. Dan
kun je bepaalde personen gebie-
den om geen andere leer te bren-
gen **4** en geen aandacht te be-
steden aan verzinsels[d] en aan
geslachtsregisters. Zulke dingen
lopen op niets uit.[e] Ze leiden al-
leen maar tot speculaties en bie-
den niet iets van God tot opbouw
van geloof. **5** Ik geef je die op-
dracht met als doel liefde[f] uit een
rein hart, uit een goed geweten
en uit geloof[g] zonder huichelarij.
6 Sommigen zijn daarvan afge-
weken en hebben zich tot zin-
loos gepraat gekeerd.[h] **7** Ze wil-
len leraren[i] van de wet zijn, maar
ze begrijpen niet eens wat ze zeg-
gen of wat ze zo stellig beweren.

8 Maar wij weten dat de wet
goed is als je die correct* toepast,
9 en we beseffen dat de wet niet
voor rechtvaardige mensen is ge-
maakt maar voor wetteloze[j] en
opstandige mensen, goddelozen
en zondaars, mensen die ontrouw
zijn* en spotten met wat heilig is,
degenen die hun vader of moeder
of anderen vermoorden, **10** sek-
sueel immorele* mensen, man-
nen die homoseksualiteit bedrij-
ven,# ontvoerders, leugenaars en
plegers van meineed.△ De wet
is voor alles wat in strijd is
met de gezonde⊠ leer,[k] **11** die
in overeenstemming is met het
glorieuze goede nieuws van de
gelukkige God dat mij werd toe-
vertrouwd.[a]

12 Ik ben Christus Jezus, onze
Heer, dankbaar. Hij heeft me
kracht gegeven en me een dienst
toegewezen[b] omdat hij me trouw
heeft bevonden, **13** hoewel ik
vroeger een lasteraar, een ver-
volger en een onbeschaamd mens
was.[c] Toch werd mij barmhartig-
heid bewezen omdat ik in onwe-
tendheid en ongeloof handelde.
14 De onverdiende goedheid van
onze Heer is buitengewoon groot
geweest, samen met geloof en de
liefde die in Christus Jezus is.
15 Deze woorden zijn betrouw-
baar en verdienen volledige in-
stemming: Christus Jezus is in de
wereld gekomen om zondaars te
redden.[d] Van hen ben ik de erg-
ste.[e] **16** Maar mij werd barm-
hartigheid bewezen zodat Chris-
tus Jezus via mij als het ergste
geval al zijn geduld zou kunnen
tonen. Zo ben ik een voorbeeld
geworden voor degenen die hun
geloof op hem zullen bouwen om
eeuwig leven te krijgen.[f]

17 Aan de Koning van de eeu-
wigheid,[g] onvergankelijk,[h] onzicht-
baar,[i] de enige God,[j] komt voor al-
tijd en eeuwig eer en glorie toe.
Amen.

18 Timotheüs, mijn kind, ik
vertrouw je deze opdracht toe in
harmonie met de profetieën die
over jou zijn uitgesproken. Blijf
op grond daarvan de goede strijd
voeren[k] **19** en behoud het geloof
en een goed geweten.[l] Sommigen
hebben hun geweten opzijgescho-
ven, waardoor hun geloof schip-
breuk heeft geleden. **20** Onder
hen bevinden zich Hymeneüs[m] en
Alexander. Ik heb ze aan Satan
overgeleverd[n] zodat ze door cor-
rectie* leren niet te lasteren.

2 Allereerst dring ik erop aan
dat er smeekbeden, gebe-
den, voorbeden en dankzeggin-
gen worden gedaan voor alle
soorten mensen, **2** ook voor ko-
ningen en iedereen met een hoge

HFST. 1
a 1Pe 1:3, 4
b Han 16:1, 2; Fil 2:19, 20
c 1Kor 4:17
d 1Ti 4:7; 2Ti 4:3, 4; Tit 1:13, 14
e 1Ti 6:20; 2Ti 2:14
f Ro 13:8
g Ga 5:6
h 1Ti 6:20; 2Ti 2:16-18
i Jak 3:1
j Ga 3:19
k 2Ti 1:13; Tit 1:7, 9

2de kolom
a Ga 2:7, 8
b Han 9:15; 2Kor 3:5, 6
c Han 8:3; Han 9:1, 2; Ga 1:13; Fil 3:5, 6
d Lu 5:32; 2Kor 5:19; 1Jo 2:1, 2
e Han 9:1, 2; 1Kor 15:9
f Jo 6:40; Jo 20:31
g Ps 10:16; Ps 90:2; Da 6:26; Opb 15:3
h Ro 1:23
i Kol 1:15
j Jes 43:10; 1Kor 8:4
k 2Ti 2:3
l 1Ti 1:5
m 2Ti 2:16-18
n 1Kor 5:5, 11

1:2 *Bet.: ‘vereerder van God’. **1:8** *Lett.: ‘wettig’. **1:9** *Of ‘geen loyale liefde hebben’. **1:10, 20** *Zie Woordenlijst. **1:10** #Of ‘mannen die seks hebben met mannen’. Lett.: ‘mannen die bij mannen liggen’. △Of ‘zij die vals zweren’. ⊠Of ‘nuttige’.

positie,*[a] zodat we een kalm en rustig leven kunnen blijven leiden met volledige toewijding aan God en ernst.[b] **3** Dat is goed en aangenaam in de ogen van God, onze Redder.[c] **4** Het is zijn wil dat alle soorten mensen worden gered[d] en nauwkeurige kennis van de waarheid krijgen. **5** Want er is één God[e] en één bemiddelaar[f] tussen God en mensen,[g] een mens, Christus Jezus,[h] **6** die zichzelf gegeven heeft als een overeenkomstige losprijs voor iedereen.*[i] Daarvan zal worden getuigd op de juiste tijd ervoor. **7** Om daarvan te getuigen[j] ben ik aangesteld als prediker en apostel[k] — ik spreek de waarheid, ik lieg niet — als leraar van de heidenen*[l] om ze geloof en waarheid te onderwijzen.

8 Daarom wil ik dat in elke plaats de mannen zich bezighouden met gebed, waarbij ze loyaal hun handen opheffen,[m] zonder woede[n] of ruzie.[o] **9** En de vrouwen moeten gepaste* kleding dragen en zich sieren met bescheidenheid en gezond verstand,# niet met kunstig gevlochten haar, goud, parels of heel dure kleding,[p] **10** maar met goede daden, zoals past bij vrouwen die zeggen dat ze toegewijd zijn aan God.[q]

11 Een vrouw moet zich stil* en in alle onderdanigheid[r] laten onderwijzen. **12** Ik sta een vrouw niet toe te onderwijzen of gezag over een man te hebben. Ze moet stil* zijn.[s] **13** Want Adam werd het eerst gevormd, pas daarna Eva.[t] **14** En Adam werd niet bedrogen, maar de vrouw werd grondig bedrogen[u] en overtrad Gods gebod. **15** Maar een vrouw zal beschermd worden door kinderen te krijgen,[v] als ze* tenminste volhardt in geloof en liefde en heiligheid, met gezond verstand.#[w]

3 Deze verklaring is betrouwbaar: als iemand opziener[a] wil worden, streeft hij naar een goed werk. **2** De opziener moet daarom onberispelijk zijn, de man van één vrouw, matig in gewoonten, verstandig,*[b] ordelijk, gastvrij,[c] een goede onderwijzer,[d] **3** geen dronkaard,[e] niet gewelddadig,* maar redelijk,[f] geen ruziezoeker,[g] niet iemand die van geld houdt,[h] **4** iemand die zijn eigen huisgezin goed leidt en zijn kinderen in alle ernst in onderworpenheid heeft[i] **5** (want als iemand zijn eigen huisgezin niet kan leiden, hoe zal hij dan voor de gemeente van God kunnen zorgen?) **6** en niet iemand die pas bekeerd is,[j] zodat hij niet opgeblazen van trots wordt en onder hetzelfde oordeel valt als de Duivel. **7** Hij moet ook een goede reputatie* hebben bij buitenstaanders,[k] zodat hij geen smaad# veroorzaakt en in een strik van de Duivel valt.

8 Ook dienaren in de bediening moeten ernstig zijn, niet bedrieglijk spreken,* zich niet te buiten gaan aan veel wijn, niet uit zijn op oneerlijke winst[l] **9** en met een rein geweten[m] vasthouden aan het heilige geheim van het geloof.

10 Ze moeten ook eerst getest worden op hun geschiktheid. Daarna, als ze vrij van beschuldiging zijn,[n] kunnen ze als dienaren werken.

11 Ook vrouwen moeten ernstig zijn, geen lasteraars,[o] matig in gewoonten, trouw in alles.[p]

12 Dienaren in de bediening moeten de man van één vrouw zijn en hun kinderen en hun eigen huisgezin goed leiden. **13** Want degenen die op een goede manier dienen, krijgen een goede reputatie en kunnen met veel vrijmoedigheid spreken over het geloof in Christus Jezus.

2:2 *Of ‘met gezag’. **2:6** *Of ‘alle soorten mensen’. **2:7** *Zie Woordenlijst. **2:9** *Of ‘nette’. #Of ‘en een goed oordeel’. **2:11, 12** *Of ‘rustig’, ‘kalm’. **2:15** *Lett.: ‘ze’ in het meervoud. #Of ‘een goed oordeel’.

3:2 *Of ‘met een goed oordeel’. **3:3** *Of ‘niet iemand die slaat’. **3:7** *Of ‘een goed getuigenis’. #Of ‘schande’. **3:8** *Lett.: ‘niet met twee tongen’.

HFST. 2
a Mt 5:44
b Jer 29:7
c Ju 25
d Jes 45:22, Han 17:30, Ro 5:18, 1Ti 4:10
e De 6:4, Ro 3:30
f Heb 8:6, Heb 9:15
g 1Kor 11:25
h Han 4:12, Ro 5:15, 2Ti 1:9, 10
i Mt 20:28, Mr 10:45, Kol 1:13, 14
j Han 9:15
k Ga 2:7, 8
l Ga 1:15, 16
m Ps 141:2
n Jak 1:20
o Fil 2:14
p 1Pe 3:3, 4
q Sp 31:30
r Ef 5:24
s 1Kor 14:34
t Ge 2:18, 22, 1Kor 11:8
u Ge 3:6, 13
v 1Ti 5:14
w 1Ti 2:9, 10

2de kolom

HFST. 3
a Han 20:28, Tit 1:5-9
b Ro 12:3, 1Pe 4:7
c Han 28:7, 1Pe 4:9
d 1Ti 5:17, 2Ti 2:24, Tit 1:7, 9
e Ro 13:13
f Fil 4:5, Jak 3:17
g Ro 12:18, Jak 3:18
h Heb 13:5, 1Pe 5:2
i Ef 6:4
j 1Ti 5:22
k Han 22:12, 1Th 4:11, 12
l Han 6:3, Tit 1:7, 1Pe 5:2
m 1Ti 1:5, 1Ti 1:18, 19, 2Ti 1:3, 1Pe 3:16
n 1Pe 2:12
o 1Ti 5:13
p Tit 2:3-5

14 Ik hoop binnenkort naar je
toe te komen, maar ik schrijf je
deze dingen **15** voor het geval
ik word opgehouden. Dan weet
je hoe je je hoort te gedragen
in Gods huisgezin,[a] de gemeente
van de levende God, een steunpi-
laar en fundament van de waar-
heid. **16** Ja, het heilige geheim
van deze toewijding aan God is
inderdaad groot: ‘Hij is geopen-
baard in het vlees,[b] rechtvaardig
verklaard in geest,[c] verschenen
aan engelen,[d] gepredikt onder de
volken,[e] geloofd in de wereld,[f] op-
genomen in majesteit.’

4 Maar het geïnspireerde woord*
zegt duidelijk dat in latere tij-
den sommigen zullen afvallen van
het geloof, omdat ze luisteren naar
misleidende geïnspireerde uitspra-
ken#[g] en leringen van demonen,
2 onder invloed van de huichelarij
van leugenaars[h] die een geweten
hebben dat is dichtgeschroeid.*
3 Ze verbieden het huwelijk[i] en
het gebruik van voedsel[j] dat
God heeft geschapen om onder
dankzegging te worden gegeten[k]
door hen die geloof hebben[l] en
die de waarheid nauwkeurig
kennen. **4** Want elke schepping
van God is goed,[m] en niets moet
worden afgekeurd[n] als het met
dankzegging wordt aangenomen,
5 want het is geheiligd door Gods
woord en het gebed.

6 Als je de broeders die raad
geeft, zul je een goede dienaar
van Christus Jezus zijn, gevoed
met de woorden van het geloof
en van de goede leer die je trouw
hebt gevolgd.[o] **7** Maar verwerp
oneerbiedige verzinsels[p] en dat
soort oudevrouwenpraat. Oefen je
in toewijding aan God. **8** Want
lichamelijke oefening* is nuttig
voor weinig, maar toewijding aan
God is nuttig voor alles, omdat ze
een belofte inhoudt voor het leven
nu en het leven dat zal komen.[q]
9 Die verklaring is betrouwbaar
en verdient volledige instemming.
10 Hiervoor werken we hard en
spannen we ons in,[a] omdat we
onze hoop hebben gevestigd op
een levende God, die een Redder[b]
is van alle soorten mensen,[c] voor-
al van hen die trouw zijn.

11 Blijf die geboden geven en
onderwijzen. **12** Laat niemand
ooit neerkijken op je jeugd. Maar
word voor degenen die trouw
zijn een voorbeeld in spreken,
in gedrag, in liefde, in geloof, in
eerbaarheid.* **13** Blijf je tot ik
kom toeleggen op het voorlezen,[d]
het aansporen* en het onderwij-
zen. **14** Verwaarloos de gave in
je niet, die je werd gegeven via
een profetie toen het lichaam van
ouderlingen je de handen opleg-
de.[e] **15** Denk diep na* over deze
dingen, ga er helemaal in op, zo-
dat iedereen je vooruitgang kan
zien. **16** Let constant op jezelf
en je onderwijs.[f] Blijf deze din-
gen doen, want zo zul je zowel je-
zelf redden als degenen die naar
je luisteren.[g]

5 Tegen een oude man mag je
niet uitvallen.[h] Maar geef hem
raad alsof hij je vader is. Behan-
del jonge mannen als je broers,
2 oude vrouwen als je moeder,
jonge vrouwen als je zussen, in
alle eerbaarheid.

3 Heb aandacht voor* wedu-
wen die echt weduwen zijn.#[i]
4 Maar als een weduwe kinderen
of kleinkinderen heeft, moeten
die in de eerste plaats leren om
in hun eigen familie toewijding
aan God te tonen.[j] Ze moeten
hun ouders en grootouders te-
rugbetalen wat ze hun verschul-
digd zijn,[k] want dat is aangenaam
in Gods ogen.[l] **5** De vrouw die
echt weduwe is en behoeftig is
achtergebleven, heeft haar hoop
op God gevestigd[m] en blijft dag

4:1 *Lett.: ‘de geest’. #Lett.: ‘misleidende geesten’. **4:2** *Of ‘als met een brandijzer is dichtgeschroeid’. **4:8** *Of ‘training’.

4:12 *Of ‘zuiverheid’. **4:13** *Of ‘bemoedigen’, ‘vermanen’. **4:15** *Of ‘mediteer’. **5:3** *Lett.: ‘eer’. #Of ‘weduwen die echt behoeftig zijn’, d.w.z. die niemand hebben die ze ondersteunt.

HFST. 3
a Heb 3:6
b Jo 1:14; Fil 2:7
c 1Pe 3:18
d 1Pe 3:19, 20
e Kol 1:23
f Kol 1:6

HFST. 4
g 2Th 2:1, 2; 2Ti 4:3, 4; 2Pe 2:1
h Han 20:29, 30; 2Ti 2:16; 2Pe 2:3
i 1Kor 7:36; 1Kor 9:5
j Ro 14:3
k Ge 9:3
l Ro 14:17; 1Kor 10:25
m Ge 1:31
n Han 10:15
o 2Ti 2:15
p 1Ti 6:20; Tit 1:13, 14
q Jo 17:3

2de kolom
a Lu 13:24
b Ju 25
c 1Ti 2:3, 4
d Kol 4:16; 1Th 5:27
e Han 6:5, 6; Han 13:2, 3; Han 19:6; 2Ti 1:6
f 2Ti 4:2
g 1Kor 9:22

HFST. 5
h Le 19:32
i 1Ti 5:16
j 1Ti 5:8
k Mt 15:4; Ef 6:2
l Jak 1:27
m 1Kor 7:34

en nacht smeken en bidden.[a] **6** Maar de weduwe die erop los leeft,* is dood hoewel ze leeft. **7** Blijf daarom deze instructies* geven, zodat er niets op ze aan te merken zal zijn. **8** Als iemand niet zorgt voor zijn familie, vooral zijn gezinsleden, heeft hij het geloof verloochend en is hij erger dan een ongelovige.[b]

9 Een weduwe moet op de lijst worden gezet als ze ten minste 60 jaar oud is, de vrouw van één man was **10** en bekendstaat om haar goede daden:[c] dat ze kinderen heeft opgevoed,[d] gastvrij is geweest,[e] de voeten van heiligen heeft gewassen,[f] mensen in moeilijkheden heeft ondersteund[g] en zich heeft ingezet voor allerlei goed werk.

11 Maar zet jonge weduwen niet op de lijst, want als hun seksuele verlangens tussen hen en de Christus komen, willen ze trouwen. **12** En ze halen een oordeel over zich omdat ze terugkomen op hun eerdere uiting van geloof.* **13** Daarnaast ontwikkelen ze de gewoonte hun tijd te verdoen door van het ene huis naar het andere te gaan. En dat niet alleen, ze roddelen ook en bemoeien zich met andermans zaken[h] en praten over dingen waarover ze niet horen te praten. **14** Daarom wil ik dat jonge weduwen trouwen,[i] kinderen krijgen,[j] voor het huishouden zorgen en een tegenstander geen kans geven om kritiek te leveren. **15** Sommigen van hen hebben zich in feite al afgekeerd om Satan te volgen. **16** Als een gelovige vrouw weduwen in de familie heeft, dan moet zij hen helpen, zodat de gemeente er niet mee wordt belast. Die kan dan degenen helpen die echt weduwen zijn.*[k]

17 De ouderlingen die op een goede manier leiding geven,[a] verdienen dubbele eer,[b] vooral degenen die hard werken wat betreft spreken en onderwijzen.[c] **18** Want de Schrift zegt: ‘Je mag een stier niet muilkorven als hij graan dorst’,[d] en ook: ‘De werker is zijn loon waard.’[e] **19** Aanvaard een beschuldiging tegen een oudere man* alleen op basis van de verklaring van twee of drie getuigen.[f] **20** Degenen die zonde beoefenen,[g] moet je in het bijzijn van iedereen terechtwijzen,[h] als waarschuwing voor de anderen.* **21** Ik beveel je plechtig voor God, Christus Jezus en de uitverkoren engelen, die instructies zonder vooroordeel en partijdigheid op te volgen.[i]

22 Leg nooit iemand overhaast de handen op*[j] en word niet medeplichtig aan de zonden van anderen. Blijf eerbaar.

23 Drink geen water meer,* maar neem wat wijn vanwege je maag en omdat je vaak ziek bent.

24 De zonden van sommige mensen zijn algemeen bekend en leiden direct tot een oordeel, maar die van andere mensen worden later zichtbaar.[k] **25** Zo zijn ook de goede daden algemeen bekend[l] en als ze dat niet zijn, kunnen ze niet verborgen blijven.[m]

6 Degenen die het slavenjuk dragen, moeten hun eigenaar hoogachten,[n] zodat er nooit slecht over de naam van God en de leer wordt gesproken.[o] **2** En degenen die een gelovige eigenaar hebben, mogen hem niet respectloos behandelen omdat hij een broeder is. Ze moeten hem juist ijveriger dienen, omdat hij die voordeel heeft van hun goede dienst, een gelovige en een geliefde broeder is.

HFST. 5

a Lu 2:36, 37
b Mt 15:4-6
c Han 9:39
d 1Ti 2:15
e Heb 13:2; 1Pe 4:9
f Jo 13:5, 14
g 1Ti 5:16; Jak 1:27
h 2Th 3:11
i 1Kor 7:8, 9
j 1Ti 2:15
k De 15:11; 1Ti 5:5; Jak 1:27

2de kolom

a 1Pe 5:2, 3
b Han 28:10; Heb 13:17
c 1Th 5:12; Heb 13:7
d De 25:4; 1Kor 9:7, 9
e Le 19:13; Mt 10:9, 10; Lu 10:7; Ga 6:6
f De 19:15; Mt 18:16
g 1Kor 15:34; 1Jo 3:9
h Tit 1:7, 9; Tit 1:13; Opb 3:19
i Le 19:15; Jak 3:17
j Han 6:5, 6; Han 14:23; 1Ti 3:2, 6; 1Ti 4:14
k Joz 7:11; Heb 4:13
l Mt 5:16
m 1Kor 4:5

HFST. 6

n Ro 13:7; Ef 6:5; Kol 3:22
o 1Pe 2:13, 14

5:6 *Of ‘die eropuit is haar zinnen te bevredigen’. **5:7** *Of ‘geboden’. **5:12** *Of ‘eerdere belofte’. **5:16** *Of ‘weduwen die echt behoeftig zijn’, d.w.z. die niemand hebben die ze ondersteunt.

5:19 *Of ‘een ouderling’. **5:20** *Lett.: ‘zodat de anderen ontzag zullen hebben’. **5:22** *D.w.z. stel iemand niet overhaast aan. **5:23** *Of ‘drink niet alleen maar water’.

Blijf deze dingen onderwijzen en
deze aansporingen geven. **3** Als
iemand een andere leer verkon-
digt en het niet eens is met het
gezonde* onderwijs,[a] dat van onze
Heer Jezus Christus komt, en ook
niet met de leer die toewijding
aan God omvat,[b] **4** dan is hij op-
geblazen van trots en begrijpt hij
niets.[c] Hij is geobsedeerd door*
discussies en debatten over woor-
den.[d] Dat leidt tot jaloezie,# ruzie,
laster,△ boze vermoedens **5** en
constant gekibbel over kleinighe-
den van mensen die een verdor-
ven geest hebben,[e] de waarheid
zijn kwijtgeraakt en denken dat ze
voordeel kunnen halen uit toewij-
ding aan God.[f] **6** Toewijding aan
God heeft inderdaad veel voor-
delen[g] als die samengaat met te-
vredenheid.* **7** We hebben niets
in de wereld meegebracht en kun-
nen er ook niets uit meenemen.[h]
8 Dus als we voedsel en kleding*
hebben, zullen we daar tevreden
mee zijn.[i]

9 Maar degenen die vastbeslo-
ten zijn om rijk te worden, val-
len ten prooi aan verleiding, ra-
ken in een strik[j] en zwichten voor
veel dwaze en schadelijke verlan-
gens, die mensen in verderf en
ondergang storten.[k] **10** Want de
liefde voor geld is een wortel van
allerlei schadelijke dingen. Door
zich aan die liefde over te geven,
zijn sommigen van het geloof
afgedwaald en hebben ze zich-
zelf overal met veel pijnen door-
boord.[l]

11 Maar jij, man van God, moet
die dingen ontvluchten. Streef
juist naar rechtvaardigheid, toe-
wijding aan God, geloof, liefde,
volharding en zachtaardigheid.[m]
12 Strijd de goede strijd van het
geloof. Grijp het eeuwige leven
stevig vast waarvoor je werd ge-
roepen en waarvan je in het bij-
zijn van veel getuigen een goede
openbare bekendmaking hebt ge-
daan.

13 Voor God, die alles in le-
ven houdt, en Christus Jezus, die
als een getuige voor Pontius Pila-
tus[a] een goede openbare bekend-
making heeft gedaan, beveel ik
je **14** om je onbesmet en onbe-
rispelijk aan het gebod te hou-
den tot de manifestatie van onze
Heer Jezus Christus,[b] **15** die de
gelukkige en enige Machthebber
op de daarvoor vastgestelde tijd
zal tonen. Hij is de Koning van
hen die als koningen regeren en
Heer van hen die als heren re-
geren,[c] **16** degene die als enige
onsterfelijkheid heeft,[d] die in een
ontoegankelijk licht woont,[e] die
door geen mens gezien is of ge-
zien kan worden.[f] Hem komt eer
en eeuwige macht toe. Amen.

17 Geef degenen die rijk zijn in
de huidige wereld* de instructie#
niet arrogant△ te zijn en hun hoop
niet op onzekere rijkdom te vesti-
gen[g] maar op God, die ons rijke-
lijk voorziet van alles waarvan we
genieten.[h] **18** Draag ze op goed
te doen, rijk te zijn in goede da-
den, vrijgevig* te zijn en bereid
te zijn om te delen.[i] **19** Zo verza-
melen ze voor zichzelf een schat:
een goed fundament voor de toe-
komst,[j] zodat ze het echte leven
stevig kunnen vastgrijpen.[k]

20 Timotheüs, bescherm wat
je is toevertrouwd.[l] Keer je af
van de holle woorden die spotten
met wat heilig is en van de te-
genstrijdigheden van wat ten on-
rechte ‘kennis’ wordt genoemd.[m]
21 Door met die kennis te pron-
ken, zijn sommigen van het ge-
loof afgedwaald.

Mag de onverdiende goedheid
met jullie zijn.

6:3 *Of ‘nuttige’. **6:4** *Of ‘heeft een ziekelijke belangstelling voor’. #Of ‘afgunst’. △Of ‘beledigende taal’. **6:6** *Of ‘het genoegen nemen met wat men heeft’, ‘het zelfvoorzienend zijn’. **6:8** *Of ‘onderdak’. Lett.: ‘bedekking’.

6:17 *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. #Of ‘het bevel’. △Of ‘hooghartig’. **6:18** *Of ‘gul’.

HFST. 6

a 2Ti 1:13
b Tit 1:1, 2
c 1Kor 8:2
d 2Ti 2:14, Tit 1:10, Tit 3:9
e 2Kor 11:3, 2Ti 3:8, Ju 10
f 1Pe 5:2
g 1Ti 4:8
h Job 1:21, Ps 49:16, 17
i Sp 30:8, 9, Heb 13:5
j Mt 13:22
k Sp 28:20, 22, Jak 5:1
l Mt 6:24
m Sp 15:1, Mt 5:5, Ga 5:22, 23, Kol 3:12, 1Pe 3:15

2de kolom

a Mt 27:11, Jo 18:33, 36, Jo 19:10, 11
b 2Th 2:8, 2Ti 4:1, 8
c Opb 17:14, Opb 19:16
d Heb 7:15, 16
e Han 9:3, Opb 1:13, 16
f Jo 14:19, 1Pe 3:18
g Mt 13:22, Mr 10:23
h Pr 5:19, Mt 6:33, Jak 1:17
i Ro 12:13, 2Kor 8:14, Jak 1:27
j Mt 6:20
k Lu 16:9
l 2Ti 1:13, 14, 2Ti 3:14, 2Ti 4:5
m 1Kor 2:13, 1Kor 3:19, Kol 2:8

DE TWEEDE BRIEF AAN

TIMOTHEÜS

INHOUD

1 Van Paulus, een apostel van
Christus Jezus door de wil
van God, in overeenstemming
met de belofte van het leven
via Christus Jezus.[a] **2** Aan Ti-
motheüs, mijn geliefd kind.[b]
Ik wens je onverdiende goed-
heid, barmhartigheid en vrede
toe van God, de Vader, en van
Christus Jezus, onze Heer.
3 Ik ben God dankbaar, voor
wie ik net als mijn voorouders
met een rein geweten heilige
dienst doe. En in mijn smeekge-
beden denk ik altijd aan je, dag
en nacht. **4** Als ik aan je tranen
denk, verlang ik ernaar je te zien.
Dat zou me veel vreugde geven.
5 Want ik denk aan je oprechte*
geloof,[c] dat eerst in je grootmoe-
der Loïs en je moeder Eunice leef-
de en dat — daarvan ben ik over-
tuigd — ook in jou leeft.
6 Om die reden herinner ik je
eraan het vuur aan te wakkeren
van de gave van God die je kreeg
toen ik je de handen oplegde.[d]
7 Want God heeft ons niet een
geest van lafhartigheid gegeven,[e]
maar van kracht,[a] liefde en ge-
zond verstand. **8** Schaam je dus
niet voor het getuigenis over
onze Heer,[b] en ook niet voor mij,
die ter wille van hem gevangen-
zit.[c] Maar draag je deel in het lij-
den voor het goede nieuws door
op de kracht van God te vertrou-
wen.[d] **9** Hij heeft ons gered en
ons geroepen met een heilige roe-
ping,[e] niet op basis van onze da-
den maar vanwege zijn eigen voor-
nemen en onverdiende goedheid.[f]
Die is al vóór het verre verle-
den aan ons gegeven via Christus
Jezus, **10** maar is nu duidelijk
zichtbaar geworden door de mani-
festatie van onze Redder, Christus
Jezus.[g] Hij heeft de dood vernie-
tigd[h] en heeft licht geworpen op
leven[i] en onvergankelijkheid[j] door
het goede nieuws,[k] **11** waarvoor
ik als prediker, apostel en leraar
ben aangesteld.[l]
12 En daarom moet ik deze din-
gen ondergaan,[m] maar ik schaam
me er niet voor.[n] Want ik ken de-
gene in wie ik geloof, en ik ben er
zeker van dat hij tot die dag kan
beschermen wat ik hem heb toe-
vertrouwd.[o] **13** Blijf vasthouden

1:5 * Of 'ongehuichelde'.

HFST. 1
a Jo 3:16; Jo 6:40, 44; 1Pe 1:3, 4
b 1Kor 4:17
c 1Ti 4:6
d 1Ti 4:14
e Ro 8:15; 1Th 2:2

2de kolom
a Lu 24:49; Han 1:8
b Ro 1:16
c Kol 1:24; 2Ti 2:3
d Fil 4:13; Kol 1:11
e Ef 1:4; Heb 3:1
f Ef 2:5; Ef 2:8; Tit 3:5
g Jo 1:14; Heb 2:9
h 1Kor 15:54; Heb 2:14
i Jo 5:24; 1Jo 1:2
j 1Pe 1:3, 4
k Ro 1:16
l Han 9:15; 1Ti 2:7
m Han 9:16; Ef 3:1
n 2Kor 4:2
o 2Ti 4:8

aan de norm* van gezonde# woorden[a] die je van mij hebt gehoord, met het geloof en de liefde die het gevolg zijn van eenheid met Christus Jezus. **14** Bescherm met behulp van de heilige geest, die in ons woont, deze schat die je is toevertrouwd.[b]

15 Zoals je weet heeft iedereen in Asia[c] zich van mij afgekeerd, ook Fygelus en Hermogenes. **16** Mag de Heer barmhartig zijn voor het huis van Onesiforus,[d] want hij heeft mij vaak nieuwe kracht gegeven en hij schaamde zich niet voor mijn gevangenisboeien. **17** Maar toen hij in Rome was, heeft hij juist ijverig naar me gezocht en me gevonden. **18** Ik bid dat de Heer hem op die dag barmhartigheid bij Jehovah* laat vinden. En je weet heel goed welke diensten hij allemaal in Efeze heeft verleend.

2 Mijn kind,[e] blijf daarom kracht putten uit de onverdiende goedheid die in Christus Jezus is. **2** De dingen die je van mij hebt gehoord en die door veel getuigen zijn bevestigd,[f] moet je toevertrouwen aan betrouwbare mensen, die vervolgens bekwaam zullen zijn om anderen te onderwijzen. **3** Draag je deel in het lijden[g] als een goede soldaat[h] van Christus Jezus. **4** Iemand die als soldaat dient, zal zich niet bezighouden met* de zakelijke aangelegenheden# van het leven, want hij wil de goedkeuring krijgen van degene die hem als soldaat in dienst heeft genomen. **5** Bij de spelen wordt een deelnemer niet gekroond als hij niet volgens de regels heeft gespeeld.[i] **6** De hardwerkende boer moet de eerste zijn die van de opbrengst eet. **7** Denk steeds aan wat ik zeg. De Heer zal je inzicht* geven in alles.

8 Houd in gedachte dat Jezus Christus uit de dood is opgewekt[a] en Davids nageslacht*[b] was. Dat is het goede nieuws dat ik predik,[c] **9** en daarvoor moet ik lijden en zit ik gevangen als een misdadiger.[d] Maar het woord van God laat zich niet gevangenzetten.[e] **10** Daarom blijf ik alles verduren voor de uitverkorenen,[f] zodat ook zij via Christus Jezus gered worden en eeuwige glorie krijgen. **11** Deze woorden zijn betrouwbaar: Als we met hem zijn gestorven, zullen we ook met hem leven.[g] **12** Als we blijven volharden, zullen we ook met hem als koningen regeren.[h] Als we zeggen dat we hem niet kennen, zal hij ook zeggen dat hij ons niet kent.[i] **13** Als we ontrouw zijn, blijft hij trouw, want hij kan zichzelf niet verloochenen.

14 Blijf ze daaraan herinneren en instrueer* ze ten overstaan van God om niet te ruziën over woorden. Dat heeft totaal geen nut omdat het schadelijk is voor# wie luisteren. **15** Doe je uiterste best om je aan God aan te bieden als iemand die is goedgekeurd, als een werkman die zich nergens over hoeft te schamen, als iemand die het woord van de waarheid juist hanteert.[j] **16** Maar verwerp de holle woorden die spotten met wat heilig is,[k] want ze leiden tot steeds meer goddeloosheid **17** en verspreiden zich als gangreen. Ook Hymeneüs en Filetus hebben zulke woorden verspreid.[l] **18** Die mannen zijn van de waarheid afgeweken door te zeggen dat de opstanding al heeft plaatsgevonden,[m] en ze ondermijnen het geloof van sommigen. **19** Toch blijft het stevige fundament van God staan, met dit zegel: ‘Jehovah* kent degenen die bij hem horen’[n] en ‘Laat iedereen die de naam van Jehovah*

1:13 *Of ‘schets’. #Of ‘nuttige’. **1:18; 2:19** *Zie App. A5. **2:4** *Lett.: ‘niet verwikkeld raken in’. #Of mogelijk ‘dagelijkse bezigheden’. **2:7** *Of ‘begrip’.

2:8 *Lett.: ‘uit Davids zaad’. **2:14** *Lett.: ‘geef grondig getuigenis’. #Of ‘vernietigt’, ‘te gronde richt’.

HFST. 1
a 1Ti 6:3, 4; Tit 1:7, 9
b Ro 8:11
c Han 19:10
d 2Ti 4:19

HFST. 2
e 1Ti 1:2
f 2Ti 3:14
g 2Ti 1:8
h 1Ti 1:18
i 1Kor 9:25

2de kolom
a Han 2:24
b Han 2:29-32; Ro 1:3
c Han 13:23
d Han 9:16; Fil 1:7
e Kol 4:3, 4
f 2Kor 1:6; Ef 3:13; Kol 1:24
g Ro 6:5, 8
h Opb 3:21; Opb 20:4, 6
i Mt 10:33; Lu 12:9
j 2Ti 4:2
k 1Ti 4:7; 1Ti 6:20
l 1Ti 1:20
m 1Kor 15:12
n Nu 16:5

aanroept,[a] zich afkeren van on-
rechtvaardigheid’.
20 In een groot huis zijn niet
alleen voorwerpen* van goud en
zilver maar ook van hout en aar-
dewerk. Sommige zijn voor eer-
vol gebruik maar andere voor on-
eervol gebruik. **21** Als iemand
de laatste uit de weg blijft, zal
hij een instrument* zijn voor eer-
vol gebruik, geheiligd, bruikbaar
voor zijn eigenaar, geschikt voor
elk goed werk. **22** Ontvlucht
dus de verlangens van de jeugd.
Streef naar rechtvaardigheid, ge-
loof, liefde en vrede, samen met
degenen die de Heer aanroepen
uit een zuiver hart.
23 Verwerp dwaze en domme
discussies,[b] want je weet dat ze
tot ruzies leiden. **24** Een slaaf
van de Heer hoort niet te ru-
ziën. Hij moet juist vriendelijk*
zijn tegen iedereen.[c] Hij moet een
goede onderwijzer zijn. Hij moet
zich beheersen als hem onrecht
wordt aangedaan.[d] **25** Hij moet
met zachtaardigheid degenen on-
derwijzen die een opstandige hou-
ding hebben.[e] Misschien geeft
God hun berouw,* wat tot nauw-
keurige kennis van de waarheid
leidt,[f] **26** en komen ze tot bezin-
ning en ontsnappen ze uit de strik
van de Duivel, want ze zijn levend
door hem gevangen om te doen
wat hij wil.[g]

3 Maar weet dat er in de laat-
ste dagen[h] zware tijden zullen
aanbreken die moeilijk te door-
staan zijn. **2** Want de mensen
zullen alleen om zichzelf geven en
om geld. Ze zullen verwaand zijn,
arrogant, lasteraars, ongehoor-
zaam aan ouders, ondankbaar en
ontrouw. **3** Ze zullen geen na-
tuurlijke genegenheid hebben,
voor geen enkele overeenkomst
openstaan en kwaadsprekers zijn.
Ze zullen onbeheerst en wreed
zijn en geen liefde voor het goede
hebben. **4** Ze zullen verraders
zijn, roekeloos en opgeblazen van
trots, met meer liefde voor genot
dan liefde voor God. **5** Ze zullen
een schijn van vroomheid hebben
maar de kracht ervan niet blijken
te bezitten.[a] Keer je af van hen.
6 Uit hun midden komen man-
nen die zich op een sluwe manier
bij gezinnen indringen en zwakke
vrouwen in hun macht krijgen die
met zonden beladen zijn en zich
door allerlei verlangens laten lei-
den, **7** die zich altijd laten on-
derwijzen en toch nooit tot nauw-
keurige kennis van de waarheid
kunnen komen.
8 Zoals Jannes en Jambres
zich tegen Mozes hebben verzet,
zo blijven zij zich tegen de waar-
heid verzetten. Zulke mensen heb-
ben een totaal verdorven geest en
zijn afgekeurd wat het geloof be-
treft. **9** Maar ze zullen niet ver-
der komen, want iedereen zal dui-
delijk zien hoe dwaas* ze zijn. Zo
ging het ook bij die twee man-
nen.[b] **10** Maar jij hebt mij trouw
gevolgd in mijn leer, mijn levens-
wandel,[c] mijn doel, mijn geloof,
mijn geduld, mijn liefde, mijn vol-
harding **11** en in vervolgingen
en lijden, in wat mij is overko-
men in Antiochië,[d] Ikonium[e] en
Lystra.[f] Ik heb die vervolgingen
doorstaan, en de Heer heeft me
daar steeds uit gered.[g] **12** Trou-
wens, iedereen die toegewijd aan
God en als volgeling van Christus
Jezus wil leven, zal vervolgd wor-
den.[h] **13** Maar slechte mensen
en bedriegers zullen van kwaad
tot erger vervallen. Ze misleiden
anderen en worden zelf misleid.[i]
14 Jij moet echter blijven bij
wat je hebt geleerd en waar-
in je bent gaan geloven doordat
je daarvan overtuigd werd.[j] Want
je weet van wie je het hebt ge-
leerd **15** en je kent van jongs af
aan[k] de heilige geschriften,[l] die
je wijs kunnen maken voor red-
ding door geloof in Christus Je-

HFST. 2
a Jes 26:13
b 1Ti 1:3, 4; 1Ti 4:7; Tit 3:9
c 1Th 2:7
d Mt 5:39
e Sp 15:1; Ga 6:1; Tit 3:2; 1Pe 3:15
f 1Ti 2:3, 4
g Jo 13:27; Han 5:3; 1Ti 1:20

HFST. 3
h Mt 24:3; 1Ti 4:1; 2Pe 3:3; Ju 17, 18

2de kolom
a Mt 7:15; Mt 7:22, 23
b Ex 7:11, 12; Ex 9:11
c 1Kor 4:17; 2Ti 1:13
d Han 13:50
e Han 14:1, 5, 6
f Han 14:19
g 2Kor 1:10
h Mt 16:24; Jo 15:20; Han 14:22
i 2Th 2:11; 1Ti 4:1
j 2Ti 1:13
k Sp 22:6
l Han 16:1, 2

2:20 *Lett.: ‘vaten’. **2:21** *Of ‘voorwerp’, ‘vat’. **2:24** *Of ‘tactvol’. **2:25** *Of ‘een verandering van denken’.

3:9 *Of ‘dom’.

zus.[a] 16 De hele Schrift is door
God geïnspireerd[b] en nuttig om
te onderwijzen,[c] terecht te wij-
zen, dingen recht te zetten en te
corrigeren in rechtvaardigheid,[d]
17 zodat een man van God vol-
ledig bekwaam is, helemaal toe-
gerust voor elk goed werk.

4 Ten overstaan van God en
Christus Jezus, die de leven-
den en de doden[e] zal oorde-
len,[f] en krachtens zijn manifesta-
tie[g] en zijn Koninkrijk,[h] beveel ik
je plechtig: 2 Predik het woord.[i]
Doe het zonder uitstel,* in gunsti-
ge tijd en in moeilijke tijd. Wijs te-
recht,[j] berisp en spoor aan, met
veel geduld en onderwijskunst.[k]
3 Want er komt een tijd dat ze
de gezonde* leer[l] niet verdragen
maar hun eigen verlangens volgen
en leraren om zich heen verzame-
len die hun vertellen wat ze graag
willen horen.#[m] 4 Ze zullen niet
meer naar de waarheid luisteren
en zullen aandacht besteden aan
verzinsels. 5 Maar jij moet in al-
les je verstand erbij houden, lij-
den doorstaan,[n] het werk van een
evangelieprediker doen* en je
dienst grondig uitvoeren.[o]

6 Want ik word al als een
drankoffer uitgegoten[p] en de tijd
voor mijn verlossing[q] nadert.
7 Ik heb de goede strijd gestre-
den,[r] ik heb de wedstrijd tot de
finish gelopen,[s] ik heb het geloof
behouden. 8 Van nu af is de
kroon van de rechtvaardigheid[t]
voor mij weggelegd. De Heer, de
rechtvaardige rechter,[u] zal die op
die dag als beloning aan mij ge-
ven,[v] en niet alleen aan mij, maar
aan iedereen die vol verlangen
naar zijn manifestatie heeft uit-
gekeken.

9 Doe je uiterste best om bin-
nenkort naar me toe te komen.
10 Want Demas[w] heeft me verla-
ten omdat hij deze wereld* lief-
had. Hij is naar Thessalonika ver-
trokken. Crescens is naar Galatië
gegaan en Titus naar Dalmatië.
11 Alleen Lukas is bij me. Neem
Markus met je mee, want ik kan
hem goed gebruiken in de dienst.
12 En ik heb Tychikus[a] naar Efeze
gestuurd. 13 Als je komt, neem
dan de mantel mee die ik in Troas
bij Karpus heb laten liggen, en de
boekrollen, vooral de perkamen-
ten.*

14 Alexander, de kopersmid,
heeft me veel kwaad gedaan. Je-
hovah* zal hem geven wat hij voor
zijn daden verdient.[b] 15 Ook jij
moet voor hem oppassen, want
hij heeft onze boodschap hevig
tegengewerkt.

16 Bij mijn eerste verdediging
heeft niemand me geholpen, maar
ze hebben me allemaal in de
steek gelaten — mag het hun niet
worden aangerekend. 17 Maar
de Heer stond me bij en gaf me
kracht, zodat via mij de predi-
king grondig uitgevoerd zou wor-
den en alle volken die zouden ho-
ren.[c] En ik werd uit de muil
van de leeuw gered.[d] 18 De Heer
zal me bevrijden van alle slecht-
heid en me redden voor zijn he-
melse Koninkrijk.[e] Aan hem komt
de eer toe, voor altijd en eeuwig.
Amen.

19 Breng mijn groeten over
aan Priska en Aquila[f] en het huis
van Onesiforus.[g]

20 Erastus[h] is in Korinthe ge-
bleven, maar Trofimus[i] heb ik ziek
in Milete achtergelaten. 21 Doe
je uiterste best om vóór de winter
te komen.

Eubulus doet je de groeten, en
ook Pudens, Linus, Claudia en
alle broeders.

22 Mag de Heer met de geest
zijn die je toont en mag zijn onver-
diende goedheid met jullie zijn.

HFST. 3
a Jo 5:39
b Jo 14:26, 2Pe 1:21
c Ro 15:4
d 1Kor 10:11

HFST. 4
e Jo 5:28, 29, Han 10:42
f Jo 5:22, Han 17:31, 2Kor 5:10
g 1Ti 6:14, 15, 1Pe 5:4
h Opb 11:15, Opb 12:10
i 2Ti 2:15
j 1Ti 5:20, Tit 1:7, 9, Tit 1:13, Tit 2:15
k 2Ti 2:24, 25
l 1Ti 1:9, 10
m 1Ti 4:1
n 2Ti 1:8, 2Ti 2:3
o Ro 15:19, Kol 1:25
p Nu 28:6, 7
q Fil 1:23
r 1Kor 9:26, 1Ti 6:12
s Fil 3:14
t 1Kor 9:25, Jak 1:12
u Jo 5:22
v 1Pe 5:4, Opb 2:10
w Kol 4:14, Flm 23, 24

2de kolom
a Ef 6:21, Kol 4:7
b Ps 28:4, Ps 62:12, Sp 24:12
c Han 9:15
d Ps 22:21
e Opb 20:4
f Ro 16:3
g 2Ti 1:16
h Han 19:22
i Han 21:29

4:2 *Of 'met een gevoel van urgentie', 'ijverig'. 4:3 *Of 'nuttige'. #Lett.: 'oren kietelen'. 4:5 *Of 'het goede nieuws blijven prediken'.

4:10 *Of 'dit tijdperk', 'dit samenstel van dingen'. Zie Woordenlijst. 4:13 *D.w.z. boekrollen van dierenhuid. 4:14 *Zie App. A5.

AAN

TITUS

INHOUD

1 Van Paulus, een slaaf van God en een apostel van Jezus Christus met het geloof van Gods uitverkorenen en een nauwkeurige kennis van de waarheid. Die waarheid omvat toewijding aan God **2** en is gebaseerd op de hoop op het eeuwige leven[a] dat God, die niet kan liegen,[b] lang geleden heeft beloofd. **3** Op de tijd die hij had bepaald, heeft hij zijn woord bekendgemaakt door de prediking die mij werd toevertrouwd[c] op bevel van God, onze Redder. **4** Aan Titus, een echt kind in het geloof dat we delen.

Ik wens je onverdiende goedheid en vrede toe van God, de Vader, en van Christus Jezus, onze Redder.

5 Ik heb je op Kreta achtergelaten om wat er nog mankeert in orde te brengen en om in stad na stad ouderlingen aan te stellen volgens de instructies die ik je heb gegeven: **6** zo iemand moet vrij zijn van beschuldiging, de man zijn van één vrouw en gelovige kinderen hebben die niet beschuldigd worden van losbandigheid* of opstandigheid.[d] **7** Een opziener moet als Gods beheerder vrij van beschuldiging zijn, niet eigenzinnig,[a] niet opvliegend,[b] geen dronkaard, niet gewelddadig* en niet uit op oneerlijke winst. **8** Hij moet juist gastvrij zijn,[c] het goede liefhebben en verstandig,*[d] rechtvaardig en loyaal[e] zijn. Hij moet zelfbeheersing hebben[f] **9** en stevig vasthouden aan het betrouwbare woord* in zijn onderwijskunst,[g] zodat hij in staat is om anderen door de gezonde# leer[h] op te bouwen△ en om tegensprekers terecht te wijzen.[i]

10 Want er zijn veel opstandige personen, zinloze praters en bedriegers, vooral onder hen die aan de besnijdenis vasthouden.[j] **11** Het is noodzakelijk hun de mond te snoeren, want juist die personen maken telkens hele gezinnen kapot door dingen te onderwijzen die ze niet horen te onderwijzen, alleen maar om oneerlijke winst te maken. **12** Iemand van hen, hun eigen profeet, heeft gezegd: ‘Kretenzers zijn altijd leu-

HFST. 1
a Ro 6:23
b Nu 23:19
c Han 9:15
d 1Ti 3:2-7

2de kolom
a 2Pe 2:10
b Jak 1:19
c 1Pe 4:9
d Ro 12:3, 1Ti 3:2
e 1Ti 2:8
f 2Ti 2:24, Jak 3:13
g 1Ti 4:16, 1Ti 6:3, 4
h 1Ti 1:9, 10, 2Ti 1:13
i 1Ti 5:20, 2Ti 4:2, Tit 1:13, Opb 3:19
j Han 15:1

1:6 *Of ‘onhandelbaarheid’.

1:7 *Of ‘iemand die slaat’. **1:8** *Of ‘met een goed oordeel’. **1:9** *Of ‘de betrouwbare boodschap’. #Of ‘nuttige’. △Of ‘te vermanen’.

genaars, schadelijke wilde beesten, luie* veelvraten.’

13 Dat getuigenis is waar. Blijf ze daarom streng terechtwijzen, zodat ze een gezond geloof krijgen **14** en zich niet bezighouden met Joodse fabels en regels van mensen die zich van de waarheid afkeren. **15** Voor wie rein zijn, is alles rein.[a] Maar voor wie verontreinigd en ongelovig zijn, is niets rein, want zowel hun verstand als hun geweten is verontreinigd.[b] **16** Ze beweren in het openbaar dat ze God kennen, maar ze verwerpen hem met hun daden.[c] Ze zijn walgelijk, ongehoorzaam en ongeschikt voor welk goed werk maar ook.

2 Maar jij moet spreken wat overeenkomt met de gezonde* leer.[d] **2** Oudere mannen moeten matig in gewoonten, ernstig en verstandig zijn, en gezond in geloof, liefde en volharding. **3** En oudere vrouwen moeten zich eerbiedig gedragen, geen lasteraars zijn, niet verslaafd zijn aan veel wijn en het goede onderwijzen. **4** Dan kunnen ze de jongere vrouwen de raad geven* om van hun man en kinderen te houden, **5** verstandig en eerbaar te zijn, thuis te werken,* goed te zijn en zich aan hun eigen man te onderwerpen,[e] zodat er niet spottend over het woord van God wordt gepraat.

6 Blijf ook de jongere mannen aansporen verstandig te zijn.[f] **7** Geef zelf in elk opzicht met goede daden het voorbeeld. Onderwijs met alle ernst wat zuiver is.*[g] **8** Gebruik daarbij gezonde* woorden waar niets op aan te merken is,[a] zodat tegenstanders beschaamd komen te staan omdat ze niets negatiefs# over ons te zeggen hebben.[b] **9** Slaven moeten in alles aan hun eigenaar onderworpen zijn[c] en proberen het hem naar de zin te maken, zonder tegenspreken. **10** Ze mogen niet van hem stelen,[d] maar moeten laten zien dat ze volkomen betrouwbaar zijn, zodat ze in elk opzicht een sieraad zijn voor de leer van God, onze Redder.[e]

11 Want de onverdiende goedheid van God is geopenbaard en leidt tot redding van alle soorten mensen.[f] **12** Ze leert ons dat we goddeloosheid en wereldse verlangens[g] moeten afwijzen en met gezond verstand, rechtvaardigheid en toewijding aan God in deze wereld*[h] moeten leven, **13** in afwachting van de gelukkige hoop[i] en glorieuze manifestatie van de grote God en van Christus Jezus, onze Redder. **14** Hij heeft zich voor ons gegeven[j] om ons van elke soort van wetteloosheid te bevrijden*[k] en om voor zichzelf een volk te reinigen dat zijn speciale eigendom is en zich inzet voor goed werk.[l]

15 Blijf met alle autoriteit daarover spreken en anderen aansporen* en terechtwijzen.[m] Laat niemand op je neerkijken.

3 Blijf ze eraan herinneren onderworpen en gehoorzaam te zijn aan regeringen en autoriteiten,[n] altijd bereid te zijn goed werk te doen, **2** over niemand negatief te spreken, geen ruzie te zoeken maar redelijk

HFST. 1
a Ro 14:14
b Mt 15:11
c Mt 7:16-18

HFST. 2
d 1Ti 4:16, 2Ti 1:13
e 1Kor 14:34, 35, 1Pe 3:1, 2
f Ro 12:3, 1Pe 5:5
g 2Ti 2:15

2de kolom
a Kol 3:8
b 1Pe 2:15
c Ef 6:5, 1Ti 6:1, 1Pe 2:18
d Ef 4:28
e Mt 5:16
f Ro 5:18
g 1Jo 2:16
h Ro 12:2
i 1Pe 1:13
j Mt 20:28, 1Ti 2:5, 6
k Ef 1:7, Kol 1:13, 14
l Ef 2:10, Heb 9:14
m 2Ti 4:2

HFST. 3
n Mr 12:17, Ro 13:1, 1Pe 2:13, 14

1:12 *Of ‘werkeloze’. **2:1, 8** *Of ‘nuttige’. **2:4** *Of ‘tot bezinning brengen’, ‘opleiden’. **2:5** *Of ‘voor hun huishouden te zorgen’. **2:7** *Of mogelijk ‘onderwijs (...) met zuiverheid’. **2:8** #Of ‘verachtelijks’. **2:12** *Of ‘dit tijdperk’, ‘dit samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst. **2:14** *Lett.: ‘ons los te kopen’, ‘ons te verlossen’. **2:15** *Of ‘opbouwen’.

te zijn[a] en zich altijd tegen-
over iedereen zachtaardig te ge-
dragen.[b] **3** Want ook wij waren
eens onverstandig, ongehoor-
zaam, misleid en slaven van al-
lerlei verlangens en genoegens.
We leefden in slechtheid en ja-
loezie,* waren walgelijk en haat-
ten elkaar.

4 Maar toen de goedheid van
God,[c] onze Redder, en zijn lief-
de voor de mensen werden ge-
openbaard **5** (niet dankzij onze
rechtvaardige daden[d] maar dank-
zij zijn eigen barmhartigheid),[e]
heeft hij ons gered door het
bad dat ons tot leven bracht[f]
en door ons nieuw te maken met
heilige geest.[g] **6** Hij heeft die
geest via Jezus Christus, onze
Redder, overvloedig* op ons uit-
gestort,[h] **7** zodat we, na door
zijn onverdiende goedheid recht-
vaardig te zijn verklaard,[i] erf-
genamen zouden worden[j] over-
eenkomstig de hoop op eeuwig
leven.[k]

8 Deze woorden zijn betrouw-
baar. Ik wil dat je deze dingen
blijft benadrukken, zodat dege-
nen die in God geloven er al-
tijd op gericht zijn goed werk te
doen. Deze dingen zijn goed en
nuttig voor de mensen.

3:3 *Of ‘afgunst’. **3:6** *Of ‘vrijgevig’.

HFST. 3
a Fil 4:5, Jak 3:17
b Sp 15:1, Ga 6:1, Ef 4:1, 2, 1Ti 6:11, 2Ti 2:24, 25, 1Pe 3:15
c Lu 6:35, Ro 2:4, Ef 4:32
d De 9:5, Ro 3:10, Ga 3:21
e Ro 5:15, 21, Ro 6:23
f Ro 5:18
g Jo 3:5, Ro 8:23, 2Kor 5:17
h Han 2:33
i Ro 3:24, Ga 2:15, 16
j Ro 8:17
k Ro 6:23

2de kolom
a 1Ti 1:3, 4, 1Ti 6:3-5
b 1Kor 11:19, Opb 2:6
c 2Ti 4:2
d Ro 16:17, 2Jo 10
e Han 20:4, Ef 6:21, 2Ti 4:12
f 1Kor 9:14, Ga 6:6, Heb 13:16
g 1Kor 9:11
h Kol 1:10

9 Maar houd je niet bezig
met domme discussies en ge-
slachtsregisters en gekibbel en
geruzie over de wet, want dat
levert niets op en is zinloos.[a]
10 Iemand die een sekte be-
vordert[b] moet je na een eerste
en tweede vermaning*[c] verwer-
pen,[d] **11** omdat je weet dat zo
iemand van de weg is afgeweken
en zondigt. Hij veroordeelt zich-
zelf.

12 Doe je uiterste best om,
zodra ik Artemas of Tychikus[e]
naar je toe stuur, naar mij toe te
komen in Nikopolis, want ik heb
besloten daar de winter door te
brengen. **13** Geef Zenas, een
kenner van de wet, en Apollos
alles wat ze nodig hebben, zodat
ze voor hun reis niets tekort-
komen.[f] **14** En ook onze men-
sen moeten leren goed werk te
doen en te helpen in tijden van
nood,[g] zodat ze niet onproduc-
tief* zijn.[h]

15 Iedereen die bij me is,
doet je de groeten. Breng mijn
groeten over aan degenen die
aan ons gehecht zijn in het ge-
loof.

Mag de onverdiende goedheid
met jullie allemaal zijn.

3:10 *Of ‘waarschuwing’. **3:14** *Lett.: ‘onvruchtbaar’.

AAN

FILEMON

INHOUD

Groet (1-3)
Filemons liefde en geloof (4-7)
Paulus’ verzoek voor Onesimus (8-22)
Afscheidsgroet (23-25)

1 Van Paulus, een gevange-
ne[a] ter wille van Christus Jezus,
en van onze broeder Timotheüs.[b]
Aan onze geliefde medewerker
Filemon, **2** aan onze zuster Ap-
fia, aan onze medestrijder Ar-
chippus[c] en aan de gemeente die
in je huis is.[d]

3 Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van God,
onze Vader, en van de Heer Je-
zus Christus.

4 Ik dank mijn God altijd als
ik je in mijn gebeden noem,[e]
5 want ik hoor steeds van je ge-
loof en de liefde die je hebt voor
de Heer Jezus en voor alle hei-
ligen. **6** Ik bid dat je door het
geloof dat je met ons deelt,
leert inzien hoeveel goede din-
gen we via Christus hebben.
7 Want het gaf me veel vreug-
de en troost te horen van je lief-
de, omdat dankzij jou, broeder,
het hart* van de heiligen is ver-
sterkt.

8 Daarom, ook al heb ik
in verband met Christus grote
autoriteit* om je te bevelen te
doen wat juist is, **9** doe ik veel
liever een beroep op je op basis
van liefde. Want ik, Paulus, ben
een oudere man en zit nu ook
gevangen ter wille van Christus
Jezus. **10** Ik doe een beroep
op je voor Onesimus,[f] mijn kind,
van wie ik in de gevangenis* va-
der ben geworden.[g] **11** Hij was
vroeger onbruikbaar voor je,
maar nu is hij bruikbaar voor jou
en voor mij. **12** Ik stuur hem
naar je terug, hoewel hij me zo
na aan het hart ligt.*

13 Ik zou hem graag hier bij
me houden, zodat hij me in jouw
plaats kan dienen tijdens mijn
gevangenschap voor het goede
nieuws.[a] **14** Maar ik wil niets
doen zonder je toestemming,
want ik wil dat je je goede daad
niet onder dwang maar uit vrije
wil doet.[b] **15** Misschien ben je
hem daarom voor een korte tijd*
kwijt geweest: om hem voor eeu-
wig terug te krijgen, **16** niet
meer als slaaf,[c] maar als meer
dan een slaaf, als een geliefde
broeder.[d] Als hij dat voor mij
in het bijzonder al is, hoeveel
te meer moet hij dat dan zijn
voor jou, zowel in het vlees
als in de Heer. **17** Als je me
dus als een vriend* beziet, ont-
vang hem dan vriendelijk zoals
je mij zou ontvangen. **18** En als
hij je onrecht heeft aangedaan
of je iets schuldig is, breng het
mij dan in rekening. **19** Ik, Pau-
lus, schrijf eigenhandig dat ik
het zal terugbetalen. En dan heb
ik het er maar niet over dat jij
me je eigen leven schuldig bent.
20 Ja, broeder, ik hoop dat je
dat voor mij wilt doen ter wille
van de Heer. Versterk mijn hart*
ter wille van Christus.

21 Ik schrijf je in de overtui-
ging dat je zult meewerken, en
ik weet dat je zelfs meer zult
doen dan wat ik zeg. **22** Regel
daarnaast ook onderdak voor
mij, want ik hoop dat ik dankzij
jullie gebeden aan jullie terug-
gegeven* zal worden.[e]

23 Epafras,[f] mijn medegevan-
gene in eendracht met Christus
Jezus, doet je de groeten, **24** en
ook Markus, Aristarchus,[g] De-
mas[h] en Lukas,[i] mijn medewer-
kers.

25 Mag de onverdiende goed-
heid van de Heer Jezus Chris-
tus met de geest zijn die jullie
tonen.

---

7 *Lett.: ‘de ingewanden’. **8** *Of ‘vrij-moedigheid van spreken’. **10** *Lett.: ‘in de boeien’. **12** *Lett.: ‘mijn ingewanden is’.

15 *Lett.: ‘een uur’. **17** *Lett.: ‘deelgenoot’. **20** *Lett.: ‘mijn ingewanden’. **22** *Of ‘voor jullie vrijgelaten’.

---

a Ef 4:1
b Han 16:1, 2; Heb 13:23
c Kol 4:17
d Ro 16:5; 1Kor 16:19
e Ef 1:15, 16; 1Th 1:2
f Kol 4:9
g 1Kor 4:15

2de kolom
a Ef 6:19, 20; Fil 1:7
b 2Kor 9:7
c 1Kor 7:22
d 1Ti 6:2
e Fil 2:24
f Kol 1:7; Kol 4:12, 13
g Han 19:29; Han 27:2; Kol 4:10
h 2Ti 4:10
i Kol 4:14

AAN DE

HEBREEËN

INHOUD

1 Lang geleden sprak God bij veel gelegenheden en op veel manieren tot onze voorvaders via de profeten.[a] **2** Maar nu, aan het eind van deze dagen, heeft hij tot ons gesproken via zijn Zoon,[b] die hij heeft aangesteld als erfgenaam van alle dingen[c] en via wie hij de samenstelsels van dingen* heeft gemaakt.[d] **3** Hij is de weerspiegeling van Gods glorie*[e] en zijn volmaakte evenbeeld,[f] en door zijn krachtige woord houdt hij alle dingen in stand. Nadat hij ons van onze zonden had gereinigd,[g] heeft hij plaatsgenomen aan de rechterhand van de Majesteit hoog daarboven.[h] **4** Hij is dus beter geworden dan de engelen[i] in die mate dat hij een naam heeft geërfd die hun naam overtreft.[j]

5 Tegen wie van de engelen heeft God bijvoorbeeld ooit gezegd: ‘Jij bent mijn zoon, vandaag ben ik je vader geworden’?[k] Of: ‘Ik zal zijn vader worden, en hij zal mijn zoon worden’?[l] **6** Maar als hij zijn Eerstgeborene[m] de bewoonde aarde weer binnenleidt, zegt hij: ‘En al Gods engelen moeten hem eer bewijzen.’*

7 Over de engelen zegt hij: ‘Hij maakt zijn engelen geesten en zijn dienaren*[n] een vlammend vuur.’[o] **8** Maar over de Zoon zegt hij: ‘God is je troon,[p] voor altijd en eeuwig, en de scepter van je Koninkrijk is de scepter van recht. **9** Je hebt rechtvaardigheid liefgehad en wetteloosheid gehaat. Daarom heeft God, jouw God, je gezalfd[q] met de olie van vreugde, meer dan je metgezellen.’[r] **10** En: ‘In het begin, o Heer, hebt u de fundamenten gelegd van de aarde, en de hemel is het werk van uw handen. **11** Die zullen vergaan, maar u zult blijven bestaan. Ze zullen allemaal verslijten net als kleding **12** en u zult ze oprollen als een mantel, als een gewaad, en u zult ze verwisselen. Maar u blijft dezelfde, en aan uw jaren zal nooit een einde komen.’[a]

13 En over wie van de engelen heeft hij ooit gezegd: ‘Ga aan mijn rechterhand zitten totdat ik je vijanden aan je voeten leg als een voetenbank’?[b] **14** Zijn ze niet allemaal geesten voor heilige dienst,*[c] die worden uitgezonden om degenen te dienen die redding zullen erven?

2 Daarom moeten we meer dan gewone aandacht besteden aan wat we hebben gehoord,[d] zodat we nooit afdrijven.[e] **2** Want als het woord dat via engelen[f] werd gesproken zo’n gezag bleek te hebben dat elke overtreding en ongehoorzame daad rechtmatig werd bestraft,[g] **3** hoe zullen wij dan ontkomen als we voorbijgaan aan zo’n grote redding?[h] Die is namelijk eerst bekendgemaakt door onze Heer[i] en is voor ons bevestigd door degenen die hem hebben gehoord, **4** terwijl ook God getuigde, met tekenen en wonderen en allerlei krachtige werken[j] en door de heilige geest overeenkomstig zijn wil uit te delen.[k]

5 Want hij heeft het gezag over de toekomstige bewoonde aarde,[l] waar we over spreken, niet aan engelen gegeven. **6** Maar iemand heeft ergens getuigd: ‘Wat is de mens dat u aan hem denkt, of de mensenzoon dat u voor hem zorgt?[m] **7** U maakte hem iets lager dan engelen. U kroonde hem met eer en majesteit, en stelde hem aan over het werk van uw handen. **8** U hebt alles onder zijn voeten onderworpen.’[n] Door alles aan hem te onderwerpen,[o] heeft God niets overgelaten dat niet aan hem onderworpen is.[p] Alleen zien we nu nog niet dat

HFST. 1

- a Ex 24:3, Nu 12:8, Jer 7:25
- b Mt 17:5
- c Ps 2:8
- d Jo 1:3, 1Kor 8:6, Kol 1:16
- e Jo 1:14, Jo 17:5
- f Kol 1:15
- g Heb 9:26
- h Ps 110:1, Han 2:32, 33, Han 7:55
- i Ef 1:20, 21, 1Pe 3:22
- j Han 4:12, Fil 2:9, 10
- k Ps 2:7
- l 2Sa 7:14, Mr 1:11, Lu 9:35, 2Pe 1:17
- m Jo 1:14, Ro 8:29, Kol 1:15
- n Ps 91:11, Lu 22:43
- o Ps 104:4
- p Mt 28:18, Opb 3:21
- q Jes 61:1, Lu 3:21, 22, Lu 4:18
- r Ps 45:6, 7

2de kolom

- a Ps 102:25-27
- b Ps 110:1, Mt 22:44
- c Ps 34:7, Ps 91:11, Han 5:18, 19

HFST. 2

- d Lu 8:15
- e Ps 73:2, Heb 3:12, 2Pe 3:17
- f Ga 3:19
- g De 4:3, Ju 5
- h Heb 10:28, 29
- i Mr 1:14
- j Han 2:22
- k 1Kor 12:11
- l Han 17:31, 2Pe 3:13
- m Ps 144:3
- n Ps 8:4-6
- o Mt 28:18, 1Kor 15:27, Ef 1:22
- p 1Pe 3:22

1:2 *Of ‘tijdperken’. Zie Woordenlijst. **1:3** *Of ‘heerlijkheid’. **1:6** *Of ‘zich voor hem neerbuigen’. **1:7** *Of ‘openbare dienaren’.

1:14 *Of ‘openbare dienst’.

alles aan hem onderworpen is.[a]
9 Maar we zien wel dat Jezus,
die iets lager dan engelen ge-
maakt was,[b] nu met eer en majes-
teit gekroond is omdat hij de dood
heeft ondergaan.[c] Door Gods on-
verdiende goedheid heeft hij voor
iedereen de dood geproefd.[d]
10 Om veel zonen tot majesteit
te kunnen brengen[e] vond degene
voor wie en door wie alles be-
staat, het passend de Voornaam-
ste Bewerker van hun redding*[f]
tot volmaaktheid te brengen via
lijden.[g] **11** Want degene die hei-
ligt en degenen die worden ge-
heiligd[h] hebben allemaal dezelfde
afkomst,[i] en daarom schaamt hij
zich er niet voor om ze broeders
te noemen[j] **12** wanneer hij zegt:
‘Ik zal uw naam aan mijn broe-
ders bekendmaken. In het mid-
den van de gemeente zal ik u lo-
ven met een lied.’[k] **13** En ook: ‘Ik
zal op hem vertrouwen.’[l] En ver-
der: ‘Hier ben ik met de kinderen
die Jehovah* me heeft gegeven.’[m]
14 Omdat de ‘kinderen’ van
vlees en bloed zijn, werd ook
hij vlees en bloed[n] om door zijn
dood degene uit te schakelen die
het vermogen heeft om de dood
te veroorzaken,[o] namelijk de Dui-
vel,[p] **15** en om allen te bevrijden
die hun leven lang slaven waren
door hun angst voor de dood.[q]
16 Want het zijn in feite niet de
engelen die hij helpt, hij helpt
het nageslacht* van Abraham.[r]
17 Daarom moest hij in elk op-
zicht aan zijn ‘broeders’ gelijk
worden.[s] Zo kon hij een barmhar-
tige en trouwe hogepriester wor-
den in de dienst voor God om
een zoenoffer te brengen*[t] voor
de zonden van het volk.[u] **18** Om-
dat hij zelf heeft geleden toen hij
op de proef werd gesteld,[v] kan hij
degenen die op de proef worden
gesteld te hulp komen.[w]

2:10 *Of ‘degene die ze tot redding leidt’. **2:13** *Zie App. A5. **2:16** *Lett.: ‘zaad’. **2:17** *Of ‘verzoening te doen’.

3 Daarom, heilige broeders,* die
deelhebben aan de hemelse
roeping,#[a] denk diep na over
de apostel en hogepriester die
we erkennen:△ Jezus.[b] **2** Hij was
trouw aan degene die hem heeft
aangesteld,[c] zoals ook Mozes dat
was in Gods hele huis.[d] **3** Hij*
verdient meer eer dan Mozes,[e]
want degene die het huis bouwt,
krijgt meer eer dan het huis zelf.
4 Natuurlijk wordt elk huis door
iemand gebouwd, maar degene
die alles heeft gebouwd, is God.
5 Mozes was trouw als dienaar
in Zijn hele huis, en zijn dienst
was een getuigenis van de din-
gen die later onthuld zouden wor-
den. **6** Maar Christus was trouw
als zoon[f] over Gods huis. Wij zijn
Zijn huis[g] als we tot het einde
toe vrijmoedig blijven en stevig
vasthouden aan de hoop waar we
trots over spreken.
7 De heilige geest zegt[h] dan
ook: ‘Als jullie vandaag zijn stem
horen, **8** verhard je hart dan
niet zoals toen mijn woede werd
uitgelokt, zoals op de dag van be-
proeving in de woestijn.[i] **9** Daar
stelden jullie voorvaders me op
de proef en daagden ze me uit,
ook al hadden ze 40 jaar lang
mijn werken gezien.[j] **10** Daarom
kreeg ik een afkeer van die gene-
ratie en ik zei: “In hun hart dwa-
len ze altijd af, ze hebben mijn
weg niet leren kennen.” **11** En
in mijn woede heb ik gezworen:
“Zij zullen mijn rust niet binnen-
gaan.”’[k]
12 Pas op, broeders, dat bij
niemand van jullie ooit een slecht,
ongelovig hart ontstaat doordat
hij zich terugtrekt van de levende
God.[l] **13** Maar blijf elkaar elke
dag opbouwen, zolang het ‘van-
daag’[m] wordt genoemd, zodat nie-
mand van jullie verhardt door de

3:1 *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen. #Of ‘uitnodiging’. △Of ‘belijden’. **3:3** *D.w.z. Jezus.

HFST. 2
a Ps 110:1
b Fil 2:7
c Opb 5:9
d Jes 53:5, 8; Ro 5:17; 1Ti 2:5, 6
e Ro 8:18, 19; 2Kor 6:18
f Han 5:31; Heb 12:2
g Lu 24:26; Heb 5:8
h Jo 17:19; Heb 10:14
i Jo 20:17
j Mt 12:50; Ro 8:29
k Ps 22:22
l Jes 8:17
m Jes 8:18
n Jo 1:14
o Job 1:19
p Ge 3:15; Lu 10:18; Jo 8:44; 1Jo 3:8; Opb 12:9
q Jes 25:8; Ro 8:20, 21; 1Kor 15:26
r Ga 3:29
s Fil 2:7
t Ro 3:25; 1Jo 2:1, 2; 1Jo 4:10
u Ro 5:10
v Heb 4:15
w Heb 7:25; Opb 3:10

2de kolom

HFST. 3
a Fil 3:14; 1Th 2:12
b Heb 8:1
c Jo 8:29
d Nu 12:7
e Mt 17:1, 2
f Mt 17:5
g 1Pe 2:5
h 2Sa 23:2; Han 1:16
i Ex 17:7
j Ex 16:35; Nu 32:13; Ps 95:9
k Nu 14:22, 23; Ps 95:7-11
l Heb 2:1
m Ps 95:7

verleiding* van zonde. **14** Want
we hebben alleen deel aan* de
Christus als we tot het einde toe
stevig vasthouden aan het ver-
trouwen dat we in het begin had-
den.[a] **15** Zoals er wordt gezegd:
‘Als jullie vandaag zijn stem ho-
ren, verhard je hart dan niet zo-
als toen mijn woede werd uitge-
lokt.’[b]

16 Want wie hoorden zijn stem
en maakten hem toch woedend?
Waren het in feite niet al de-
genen die onder leiding van Mo-
zes uit Egypte waren weggetrok-
ken?[c] **17** En van wie kreeg God
40 jaar lang een afkeer?[d] Was het
niet van degenen die zondigden,
van wie de lijken neervielen in de
woestijn?[e] **18** En aan wie zwoer
hij dat ze zijn rust niet zouden
binnengaan? Was het niet aan de-
genen die ongehoorzaam waren?
19 Zo zien we dat ze er niet kon-
den binnengaan omdat ze geen
geloof hadden.[f]

4 Aangezien de belofte om zijn
rust binnen te gaan nog
steeds geldt, moeten we oppas-
sen* dat er nooit iemand van
jullie tekort blijkt te schieten.[g]
2 Want ook aan ons is het goe-
de nieuws bekendgemaakt,[h] net
als aan hen. Maar zij hadden
niets aan het woord dat ze hoor-
den, want ze hadden niet hetzelf-
de geloof als degenen die luis-
terden. **3** Wij die geloven, gaan
wél binnen in die rust, waarvan
hij heeft gezegd: ‘En in mijn woe-
de heb ik gezworen: “Zij zullen
mijn rust niet binnengaan”’[i] — en
dat terwijl zijn werk al klaar was
sinds de grondlegging* van de
wereld.[j] **4** Want over de zeven-
de dag heeft hij ergens het vol-
gende gezegd: ‘En op de zevende
dag rustte God van al zijn werk.’[k]
5 En hier zegt hij weer: ‘Zij zul-
len mijn rust niet binnengaan.’[a]

6 Aangezien sommigen er dus
nog zullen binnengaan en dege-
nen aan wie het goede nieuws het
eerst bekend is gemaakt, vanwe-
ge hun ongehoorzaamheid niet
zijn binnengegaan,[b] **7** stelt hij
opnieuw een dag vast door lan-
ge tijd later in Davids psalm ‘van-
daag’ te zeggen. Zoals al eerder
is gezegd: ‘Als jullie vandaag zijn
stem horen, verhard je hart dan
niet.’[c] **8** Want als Jozua[d] ze in
een plaats van rust had binnen-
geleid, zou God later niet over
een andere dag hebben gespro-
ken. **9** Er blijft dus een sabbats-
rust over voor het volk van God.[e]
10 Want wie Gods rust is bin-
nengegaan, heeft ook gerust van
zijn eigen werk, zoals God van
het zijne.[f]

11 Laten we daarom ons uiter-
ste best doen die rust binnen te
gaan, en zo voorkomen dat ook
maar iemand hetzelfde voorbeeld
van ongehoorzaamheid volgt.[g]
12 Want het woord van God is
levend en er gaat kracht van uit.[h]
Het is scherper dan een twee-
snijdend zwaard[i] en dringt diep
door: het scheidt ziel* en geest,*
en gewrichten van het merg.
Het kan gedachten en bedoelin-
gen van het hart onderscheiden.
13 Geen enkele schepping is ver-
borgen voor zijn ogen,[j] maar al-
les ligt open en bloot voor de
ogen van hem aan wie we verant-
woording moeten afleggen.[k]

14 Omdat we een grote ho-
gepriester hebben die de hemel
is binnengegaan, Jezus, de Zoon
van God,[l] moeten we vasthou-
den aan onze openbare bekend-
making van hem.[m] **15** We hebben
geen hogepriester die niet mee
kan voelen met onze zwakheden,[n]
want net als wij is hij in alle op-
zichten op de proef gesteld, alleen

HFST. 3
- a Opb 2:10
- b Ps 95:7, 8
- c Ex 17:1-3; Nu 14:2, 4
- d Nu 14:11; De 32:21
- e Nu 14:22, 23; Nu 14:28-30; Ju 5
- f Heb 4:6

HFST. 4
- g Heb 3:12, 13
- h Mt 4:23; Han 15:7; Kol 1:23
- i Ps 95:11; Heb 3:11
- j Ex 31:17
- k Ge 2:2, 3

2de kolom
- a Ps 95:11
- b Nu 14:30; De 31:27
- c Ps 95:7, 8
- d Ex 24:13; De 1:38
- e Mr 2:28
- f Ge 2:2, 3
- g Ps 95:11
- h Jer 23:29; 1Th 2:13
- i Ef 6:17
- j Ps 7:9; Ps 90:8; Sp 15:11
- k Han 17:31; Ro 2:16; Ro 14:12
- l Mr 1:11
- m Heb 10:23
- n Jes 53:4; Heb 2:17

3:13 *Of ‘bedrieglijke kracht’. **3:14** *Of ‘worden alleen deelgenoten van’. **4:1** *Lett.: ‘ervoor vrezen’. **4:3** *Of ‘het begin’.

4:12 *Zie Woordenlijst.

heeft hij niet gezondigd.[a] **16** La-
ten we dus met vrijmoedigheid
van spreken naderen tot de troon
van onverdiende goedheid.[b] Dan
zullen we barmhartigheid en on-
verdiende goedheid vinden als we
hulp nodig hebben.

5 Elke hogepriester die wordt
genomen uit de mensen, wordt
ten behoeve van hen aangesteld
in de dienst voor God,[c] om gaven
en slachtoffers voor zonden te
brengen.[d] **2** Hij kan meevoelen
met* degenen die uit onwetend-
heid fouten maken,# want ook hij
wordt geconfronteerd met△ zijn
eigen zwakheden. **3** En daarom
moet hij niet alleen offers bren-
gen voor de zonden van het volk
maar ook voor die van hem-
zelf.[e]

4 Niemand kan zichzelf die eer
geven, maar iemand krijgt die al-
leen als hij door God wordt geroe-
pen, zoals Aäron.[f] **5** Zo heeft
ook de Christus niet zichzelf de
eer gegeven[g] hogepriester te wor-
den. Dat deed degene die tegen
hem zei: ‘Jij bent mijn zoon, van-
daag ben ik je vader geworden.’[h]
6 Ergens anders zegt hij ook: ‘Jij
bent voor eeuwig een priester
zoals* Melchizedek.’[i]

7 Tijdens zijn leven op aarde*
heeft Christus met sterk geroep
en tranen gesmeekt en gebeden[j]
tot degene die hem uit de dood
kon redden, en hij werd verhoord
vanwege zijn ontzag voor God.
8 Hoewel hij een zoon was, heeft
hij gehoorzaamheid geleerd door
wat hij heeft geleden.[k] **9** En
toen hij volmaakt was geworden,[l]
werd hij verantwoordelijk voor
de eeuwige redding van iedereen
die hem gehoorzaamt,[m] **10** om-
dat hij door God is benoemd tot
een hogepriester zoals Melchi-
zedek.[a]

11 We hebben veel over hem
te zeggen, maar het is moei-
lijk uit te leggen, want jullie
zijn traag van begrip* geworden.
12 Jullie hadden inmiddels* lera-
ren moeten zijn, maar in plaats
daarvan hebben jullie opnieuw
iemand nodig die je van het be-
gin af de basisprincipes[b] van de
heilige uitspraken van God leert.
Jullie hebben weer melk no-
dig in plaats van vast voedsel.
13 Iedereen die van melk leeft,
is onbekend met het woord van
rechtvaardigheid, want hij is een
klein kind.[c] **14** Maar vast voed-
sel is voor volwassen mensen,
voor degenen die door gebruik
hun waarnemingsvermogen* heb-
ben geoefend om te kunnen on-
derscheiden wat goed of slecht is.

6 Laten we daarom, nu we de
grondleer[d] over de Christus
achter ons hebben gelaten, stre-
ven naar geestelijke volwassen-
heid.[e] We moeten niet opnieuw
een fundament leggen, namelijk
berouw over dode werken,* ge-
loof in God, **2** de leer over do-
pen, het opleggen van de handen,[f]
de opstanding van de doden[g] en
het eeuwige oordeel. **3** En dat
zullen we doen, als God het toe-
staat.

4 Want wie eens verlicht zijn
geweest,[h] geproefd hebben van de
hemelse vrije gave en deel hebben
gehad aan heilige geest, **5** wie
het goede woord van God en de
kracht van de komende wereld*
hebben geproefd **6** maar zijn
afgevallen,[i] die kunnen onmoge-
lijk weer tot berouw worden ge-
bracht. Ze hangen namelijk zelf

HFST. 4
a Heb 7:26; 1Pe 2:22
b Ef 3:11, 12; Heb 10:19-22

HFST. 5
c Ex 40:13
d Le 5:6
e Le 9:7; Le 16:6
f Ex 28:1
g Jo 8:54
h Ps 2:7; Han 13:33
i Ps 110:4
j Lu 22:44; Jo 12:27
k Mt 26:39; Fil 2:8
l Heb 7:28
m Jo 3:16

2de kolom
a Ps 110:4
b Heb 6:1
c Ef 4:14

HFST. 6
d Heb 5:12
e 1Kor 14:20; Ef 4:13; Heb 5:14
f Han 8:17
g Mt 22:31; Jo 5:28, 29; Jo 11:25
h Ef 1:18; Heb 10:26
i 1Jo 2:19

5:2 *Of ‘vriendelijk zijn voor’, ‘zich mati-gen tegenover’. #Of ‘dwalen’. △Of ‘is onderhevig aan’. **5:6** *Of ‘naar de wijze van’. **5:7** *Lett.: ‘in de dagen van zijn vlees’. **5:11** *Of ‘afgestompt van gehoor’. **5:12** *Lett.: ‘met het oog op de tijd’. **5:14** *Of ‘onderscheidingsvermogen’. **6:1** *Of ‘zinloze daden’. **6:5** *Of ‘het komende tijdperk’, ‘het komende samenstel van dingen’. Zie Woordenlijst.

de Zoon van God opnieuw aan
een paal en stellen hem bloot aan
openbare schande.[a] **7** Een stuk
land krijgt een zegen van God
als het steeds regen opneemt en
dan planten voortbrengt die nut-
tig zijn voor degenen die het be-
werken. **8** Maar als het doorns
en distels voortbrengt, wordt het
afgekeurd en zal het al gauw
vervloekt worden. Uiteindelijk zal
het worden afgebrand.

9 Dat zeggen we nu wel, lie-
ve vrienden, maar we zijn in jul-
lie geval overtuigd van iets be-
ters, iets dat tot redding leidt.
10 Want God is niet onrecht-
vaardig, hij zal niet vergeten wat
jullie hebben gedaan en hoeveel
liefde jullie voor zijn naam heb-
ben getoond[b] doordat jullie de
heiligen hebben gediend en blij-
ven dienen. **11** Maar we willen
graag dat jullie allemaal dezelf-
de inzet blijven tonen zodat jul-
lie tot het einde toe[c] volledig ze-
ker zijn van de hoop.[d] **12** Word
dus niet lui,[e] maar volg degenen
na die dankzij geloof en geduld
de beloften erven.

13 Toen God zijn belofte aan
Abraham deed, kon hij bij nie-
mand zweren die groter was, en
dus zwoer hij bij zichzelf[f] **14** en
zei: ‘Ik zal je beslist zegenen en
ik zal je beslist talrijk maken.’[g]
15 Zo kreeg Abraham die belofte
nadat hij geduldig had gewacht.
16 Mensen zweren bij iemand die
groter is, en hun eed is het einde
van elke discussie, omdat die een
wettelijke waarborg voor ze is.[h]
17 Toen God de erfgenamen van
zijn belofte[i] ervan wilde door-
dringen hoe onveranderlijk zijn
doel* is, heeft hij op dezelfde ma-
nier met een eed een waarborg
gegeven.# **18** Met deze twee on-
veranderlijke dingen waarin God
onmogelijk kan liegen,[j] krijgen
wij die naar de veilige plaats zijn
gevlucht een krachtige aanmoedi-
ging om de hoop vast te grijpen
die ons in het vooruitzicht is ge-
steld. **19** Die hoop[a] is voor ons
als een anker voor de ziel,* is ze-
ker en vast en leidt ons tot voor-
bij het gordijn.[b] **20** Daar is voor
ons een voorloper binnengegaan,
Jezus,[c] die voor eeuwig een hoge-
priester zoals Melchizedek is ge-
worden.[d]

7 Want deze Melchizedek, ko-
ning van Salem en priester
van de allerhoogste God, kwam
Abraham tegemoet toen die te-
rugkwam van zijn overwinning op
de koningen. Hij zegende hem,[e]
2 waarna Abraham hem een tien-
de deel van alles gaf.* In de eerste
plaats is hij ‘koning van recht-
vaardigheid’ — volgens de verta-
ling van zijn naam — en verder is
hij ook koning van Salem, dat wil
zeggen ‘koning van vrede’. **3** Hij
heeft geen vader of moeder, geen
stamboom, geen begin van dagen
en geen einde van leven, maar hij
is aan de Zoon van God gelijkge-
maakt: hij blijft priester voor al-
tijd.[f]

4 Kijk eens hoe groot deze
man was: Abraham, het familie-
hoofd,* gaf hem een tiende van
het beste van de buit.[g] **5** Het is
waar dat degenen uit de zonen
van Levi[h] die het priesterambt
ontvangen, volgens de wet tien-
den moeten heffen van het volk,[i]
dat wil zeggen van hun broeders,
die toch ook afstammelingen* van
Abraham zijn. **6** Maar deze man
die niet van hen* afstamt, kreeg
tienden van Abraham en zegende
degene aan wie de beloften zijn
gedaan.[j] **7** Niemand kan ontken-
nen dat de mindere wordt ge-
zegend door de meerdere. **8** In
het ene geval worden tienden

HFST. 6
a Heb 10:29
b Heb 10:32, 33
c Heb 3:14
d 1Pe 1:3, 4
e Ro 12:11; Opb 2:4
f Ge 22:16
g Ge 22:17
h Ge 31:53
i Ga 3:29
j Nu 23:19; Tit 1:2

2de kolom
a 1Pe 1:3, 4
b Le 16:2, 12; Heb 9:7; Heb 10:19, 20
c Heb 4:14
d Ps 110:4; Heb 5:6

HFST. 7
e Ge 14:17-20
f Ps 110:4
g Ge 14:20
h Ex 40:12, 15
i Nu 18:21, 26; De 14:28
j Ge 12:7; Ge 14:18-20; Ge 17:6; Ge 22:17

6:17 *Of ‘raad’. #Of ‘is (...) tussenbeide gekomen’. Lett.: ‘heeft (...) bemiddeld’.

6:19 *Of ‘voor ons leven’. **7:2** *Lett.: ‘toebedeelde’. **7:4** *Of ‘de patriarch’. **7:5** *Lett.: ‘zijn voortgekomen uit de lendenen’. **7:6** *D.w.z. de zonen van Levi.

ontvangen door mensen die sterven, maar in het andere geval door iemand van wie wordt getuigd dat hij leeft.[a] **9** En er kan gezegd worden dat zelfs Levi, die tienden ontvangt, tienden heeft betaald, en wel via Abraham, **10** want hij was al aanwezig in* zijn voorvader toen Melchize̱dek hem tegemoetkwam.[b]

11 Als via het Levitische priesterschap[c] (een kenmerk van de wet die aan het volk was gegeven) volmaaktheid bereikt kon worden, waarom zou het dan nodig zijn dat er een andere priester opstaat, namelijk een priester zoals Melchize̱dek[d] en niet zoals Ääron? **12** Omdat het priesterschap wordt veranderd, moet ook de wet worden veranderd.[e] **13** Want degene over wie deze dingen worden gezegd, komt uit een andere stam, waarvan niemand dienst bij het altaar heeft gedaan.[f] **14** Het is duidelijk dat onze Heer van Juda afstamt,[g] maar Mozes heeft nooit gezegd dat er priesters uit die stam zouden komen.

15 En dat wordt nog duidelijker als er een andere priester[h] opstaat die als Melchize̱dek is,[i] **16** die het niet is geworden op basis van de vleselijke afstamming die de wet vereist, maar op basis van de kracht van een onvernietigbaar leven.[j] **17** Want over hem wordt getuigd: ‘Jij bent voor eeuwig een priester zoals* Melchize̱dek.’[k]

18 Het eerdere gebod wordt dus afgeschaft omdat het zwak is en geen nut heeft.[l] **19** Want de wet heeft niets volmaakt gemaakt[m] maar het invoeren van een betere hoop wel,[n] waardoor we dichter bij God komen.[o] **20** Ook is dat niet zonder een gezworen eed gebeurd. **21** (Er zijn wel mannen die zonder een gezworen eed priester zijn geworden, maar deze man is het geworden via een eed die over hem is gezworen door degene die zei: ‘Jehovah* heeft gezworen en hij zal niet van gedachten veranderen:# “Jij bent voor eeuwig een priester.”’)[a] **22** En zo is Jezus de waarborg* geworden van een beter verbond.#[b] **23** Bovendien moesten velen elkaar als priester opvolgen,[c] omdat de dood hun belette in functie te blijven. **24** Maar omdat hij eeuwig blijft leven,[d] heeft zijn priesterschap geen opvolgers. **25** Zo kan hij degenen die via hem tot God naderen, volledig redden, omdat hij altijd blijft leven om voor ze te pleiten.[e]

26 Want het is passend dat we zo’n hogepriester hebben die loyaal is, onschuldig, onbesmet,[f] afgescheiden van de zondaars en verheven boven de hemel.[g] **27** In tegenstelling tot de hogepriesters hoeft hij niet dagelijks eerst slachtoffers te brengen[h] voor zijn eigen zonden en daarna voor die van het volk,[i] want dat heeft hij eens en voor altijd gedaan toen hij zichzelf offerde.[j] **28** De wet stelt mensen met zwakheden aan als hogepriester,[k] maar het woord van de eed[l] die na de wet werd gezworen, stelt een zoon aan, die voor eeuwig volmaakt is gemaakt.[m]

8 De kern van ons betoog is dat wij zo’n hogepriester hebben[n] en dat hij heeft plaatsgenomen aan de rechterhand van de troon van de Majesteit in de hemel.[o] **2** Hij is een dienaar# van de heilige plaats[p] en van de ware tent, die is opgezet door Jehovah* en niet door mensen. **3** Nu wordt elke hogepriester aangesteld om

7:10 *Of ‘een toekomstige nakomeling van’. Lett.: ‘in de lendenen van’. **7:17** *Of ‘naar de wijze van’.

7:21; 8:2 *Zie App. A5. **7:21** #Of ‘zal geen spijt voelen’. **7:22** *Of ‘degene die als borg is gegeven’. #Zie Woordenlijst. **8:2** #Of ‘openbare dienaar’.

HFST. 7
a Heb 7:3
b Ge 14:18
c Ro 3:20, Heb 7:19, Heb 9:9, Heb 10:1
d Ps 110:4
e Ro 3:27, 1Kor 9:21, Ga 6:2, Kol 2:13, 14
f Nu 18:6, 7
g Ge 49:10, Mt 1:1, 3, Lu 3:23, 33
h Heb 3:1, Heb 7:26
i Ps 110:4
j Ro 6:9, 1Ti 6:16
k Ps 110:4
l Ro 8:3, Heb 9:9, Heb 13:9
m Han 13:38, 39, Ga 2:15, 16, Heb 10:1
n 1Pe 1:3, 4
o Jo 14:6, Heb 4:16

2de kolom
a Ps 110:4
b Jer 31:31, Mt 26:27, 28, 1Kor 11:25, Heb 8:6, Heb 9:15, Heb 12:22, 24
c 1Kr 6:4
d Lu 1:33, Heb 7:15, 16
e Ro 8:34, 1Ti 2:5, Heb 9:24, 1Jo 2:1
f Jes 53:9, 1Pe 2:21, 22
g Ef 1:20, 21, 1Pe 3:22
h Nu 28:3
i Le 9:8, 15
j Ro 6:10, Heb 9:28, Heb 10:14
k Le 16:11
l Ps 2:7, Ps 110:4
m Heb 2:10, Heb 5:9

HFST. 8
n Heb 3:1, Heb 7:26
o Ps 110:1, Heb 1:3
p Heb 9:8, 24

gaven en slachtoffers te brengen.
En dus moest ook deze iets heb-
ben om te offeren.[a] **4** Als hij op
aarde was, zou hij geen pries-
ter zijn,[b] want daar zijn al pries-
ters die de gaven offeren zoals
de wet voorschrijft. **5** Zij doen
heilige dienst in een afbeelding
en een schaduw[c] van de hemel-
se dingen.[d] Dat blijkt ook uit de
opdracht die God aan Mozes gaf
toen die de tent wilde gaan op-
bouwen: ‘Houd je bij het maken
van alle dingen aan het voor-
beeld dat je op de berg is ge-
toond.’[e] **6** Maar nu heeft Jezus
een verhevener dienst* gekregen
omdat hij ook de bemiddelaar[f]
is van een eveneens beter ver-
bond,[g] dat wettelijk gegrond is
op betere beloften.[h]

7 Als op dat eerste verbond
niets aan te merken viel, dan was
er geen tweede nodig geweest.[i]
8 Maar hij heeft iets aan te mer-
ken op het volk als hij zegt: ‘“Er
komt een dag”, zegt Jehovah,*
“dat ik een nieuw verbond zal
sluiten met het huis van Israël
en met het huis van Juda. **9** Het
zal anders zijn dan het ver-
bond dat ik met hun voorouders
sloot op de dag dat ik hen bij
de hand nam om hen uit Egyp-
te te leiden,[j] want ze hebben zich
niet aan mijn verbond gehouden.
Daarom heb ik niet meer naar
hen omgekeken”, zegt Jehovah.*

10 “Dit is het verbond dat ik
na die dagen met het huis van Is-
raël zal sluiten”, zegt Jehovah.*
“Ik zal mijn wetten in hun ver-
stand leggen en in hun hart
schrijven.[k] Ik zal hun God worden
en zij zullen mijn volk worden.[l]

11 En niemand zal zijn mede-
burger en zijn broeder nog onder-
wijzen door te zeggen: ‘Ken Jeho-
vah!’* Want ze zullen mij allemaal
kennen, van de kleinste tot de
grootste onder hen. **12** Ik zal
hun onrechtvaardige daden ver-
geven* en aan hun zonden zal ik
niet meer denken.”’[a]

13 Door over ‘een nieuw ver-
bond’ te spreken, heeft hij het
vroegere verouderd gemaakt.[b]
Nu staat wat verouderd is en oud
wordt op het punt te verdwij-
nen.[c]

9 Het vroegere verbond had
wettelijke vereisten voor hei-
lige dienst en een heilige plaats[d]
op aarde. **2** Er werd een tent
gemaakt, en in het eerste gedeel-
te stonden de lampenstandaard,[e]
de tafel en de toonbroden.*[f] En
dat werd het heilige[g] genoemd.
3 Achter het tweede gordijn[h]
was het gedeelte van de tent dat
het allerheiligste werd genoemd.[i]
4 Daar stonden een gouden wie-
rookvat[j] en de ark van het ver-
bond,[k] die helemaal met goud
was overtrokken.[l] Daarin bevon-
den zich de gouden kruik met
het manna,[m] Aärons staf die
was uitgebot[n] en de platen[o] van
het verbond. **5** En daarop ston-
den de glorieuze cherubs die
het verzoendeksel* overschaduw-
den.[p] Maar het is nu niet de tijd
om in detail over die dingen te
spreken.

6 Sinds die dingen zo gemaakt
zijn, gaan de priesters regelma-
tig het eerste gedeelte van de tent
binnen om de heilige diensten te
verrichten.[q] **7** Maar in het twee-
de gedeelte gaat alleen de ho-
gepriester binnen, één keer per
jaar[r] en niet zonder bloed,[s] dat hij
offert voor zichzelf[t] en voor de
zonden die het volk[u] uit onwetend-
heid heeft begaan. **8** Hiermee
maakt de heilige geest duidelijk
dat de weg naar de heilige plaats
nog niet was onthuld zolang de
eerste tent bestond.[v] **9** Deze tent
is een illustratie voor de huidige

HFST. 8
a Ef 5:2
b Heb 7:14
c Kol 2:16, 17; Heb 10:1
d Heb 9:9, 24
e Ex 25:9, 40; Ex 26:30; Nu 8:4
f 1Ti 2:5
g 1Kor 11:25; Heb 7:22; Heb 9:15; Heb 12:22, 24
h Ps 110:4; Ro 8:17
i Heb 7:11, 18
j Ex 12:51
k Ro 2:29
l 2Kor 6:16

2de kolom
a Jer 31:31-34
b Ro 10:4; Heb 7:12
c Kol 2:13, 14

HFST. 9
d Ex 25:8
e Nu 4:9
f Ex 40:22-24
g Ex 26:33
h Ex 36:35
i Ex 26:31, 33
j Le 16:12; Opb 8:3
k Ex 40:21
l Ex 25:10, 11
m Ex 16:33
n Nu 17:10
o Ex 32:15
p Ex 25:18, 22; Nu 7:89
q Le 24:3, 4
r Le 16:2
s Ex 30:10; Le 16:14
t Le 16:6, 11
u Le 16:15
v Heb 10:19, 20

8:6 *Of ‘verhevener openbare dienst’. **8:8-11** *Zie App. A5. **8:12** *Of ‘barmhartig zijn’. **9:2** *Of ‘broden van de voorzetting’. **9:5** *Of ‘de plaats van verzoening’.

tijd,[a] en volgens deze regeling worden er gaven en slachtoffers gebracht.[b] Maar die kunnen het geweten van degene die heilige dienst doet niet volmaakt maken.[c] **10** Ze hebben alleen te maken met eten en drinken en verschillende rituele wassingen.*[d] Het waren wettelijke vereisten voor het lichaam[e] die opgelegd waren tot aan de vastgestelde tijd om dingen recht te zetten.

11 Maar toen Christus kwam als hogepriester van de goede dingen die al gebeurd zijn, ging hij door de grotere en volmaaktere tent die niet met handen is gemaakt, dat wil zeggen die niet van deze schepping is. **12** Hij is eens en voor altijd de heilige plaats binnengegaan, niet met het bloed van bokken en jonge stieren maar met zijn eigen bloed,[f] en hij heeft voor ons een eeuwige bevrijding* verkregen.[g] **13** Want als het bloed van bokken en stieren[h] en de as van een jonge koe,* waarmee verontreinigde personen bestrooid worden, het vlees al reinigt en heiligt,[i] **14** hoeveel te meer zal dan het bloed van de Christus,[j] die door een eeuwige geest zichzelf onbesmet aan God heeft geofferd, ons geweten reinigen van dode werken*[k] zodat we heilige dienst voor de levende God kunnen doen?[l]

15 Daarom is hij bemiddelaar van een nieuw verbond.[m] Dat werd hij zodat degenen die geroepen zijn, de belofte van de eeuwige erfenis zouden ontvangen.[n] Hij is gestorven om hen door een losprijs te verlossen[o] van de overtredingen onder het vroegere verbond. **16** Want bij een verbond moet de dood van de menselijke verbondssluiter plaatsvinden.

9:10 *Lett.: 'verschillende dopen'. 9:12 *Lett.: 'loskoping', 'verlossing'. 9:13 *Of 'een vaars'. 9:14 *Of 'zinloze daden'.

HFST. 9
a Kol 2:16, 17 Heb 8:5 Heb 10:1
b Le 23:37, 38
c Ga 3:21 Heb 7:11, 19
d Ex 30:17-19
e Nu 19:13
f Heb 12:24 Heb 13:20
g Da 9:24 Mt 20:28 1Ti 2:5, 6
h Le 16:6, 15
i Nu 19:9, 17, 19
j 1Pe 1:18, 19
k 1Jo 1:7
l Ro 12:1
m Lu 22:20 1Ti 2:5 Heb 12:22, 24
n Ro 8:17
o Mt 20:28

2de kolom
a Ex 24:6-8
b Ex 29:12 Le 8:15
c Le 17:11
d Le 9:7-9
e Heb 8:5 Heb 9:9
f Le 16:19, 20
g Heb 8:1, 2
h Kol 2:16, 17
i Heb 6:19, 20 Heb 9:12
j Le 16:15 Ro 8:34
k Le 16:2, 34

17 Een verbond treedt namelijk pas in werking bij overlijden, het is niet van kracht zolang de menselijke verbondssluiter nog leeft. **18** Daarom is ook het vroegere verbond niet zonder bloed van kracht geworden.* **19** Want toen Mozes het hele volk alle geboden van de wet had meegedeeld, nam hij het bloed van de jonge stieren en de bokken, en water, scharlakenrode wol en hysop, en besprenkelde het boek* en het hele volk, **20** en zei: 'Dit is het bloed van het verbond dat God jullie heeft opgelegd.'[a] **21** Op dezelfde manier heeft hij de tent en alle voorwerpen van de heilige dienst* besprenkeld met het bloed.[b] **22** Volgens de wet wordt bijna alles met bloed gereinigd,[c] en als er geen bloed wordt vergoten, vindt er geen vergeving plaats.[d]

23 Het was dus noodzakelijk de afbeeldingen[e] van de dingen in de hemel op die manier te reinigen,[f] maar de hemelse dingen zelf vereisen veel betere slachtoffers. **24** Want Christus is niet binnengegaan in een heilige plaats die met handen is gemaakt,[g] een kopie van de werkelijkheid,[h] maar in de hemel zelf,[i] zodat hij nu ten behoeve van ons voor* God verschijnt.[j] **25** Hij heeft zichzelf niet telkens opnieuw geofferd, zoals de hogepriester elk jaar[k] de heilige plaats binnengaat met bloed dat niet zijn eigen bloed is. **26** Anders zou hij sinds de grondlegging* van de wereld steeds opnieuw moeten lijden. Maar nu heeft hij zich aan het einde van de tijdperken# eens en voor altijd geopenbaard om door zijn slacht-

9:18 *Lett.: 'ingewijd'. 9:19 *Of 'de boekrol'. 9:21 *Of 'de openbare dienst'. 9:24 *Lett.: 'voor het gezicht van'. 9:26 *Of 'het begin'. #Of 'tijdens het besluit van de samenstelsels van dingen'. Zie Woordenlijst.

offer zonde weg te doen.[a] **27** En net zoals mensen eens en voor altijd sterven en daarna geoordeeld worden, **28** zo werd ook de Christus eens en voor altijd geofferd om de zonden van velen te dragen.[b] De tweede keer dat hij komt, zal het niet zijn om zonde weg te nemen.* Hij zal gezien worden door degenen die vol verlangen naar hem uitzien voor hun redding.[c]

10 De wet is een schaduw[d] van de toekomstige goede dingen[e] maar niet de werkelijkheid zelf. Daarom kan hij* aanbidders nooit met dezelfde slachtoffers die elk jaar opnieuw worden gebracht tot volmaaktheid brengen.[f] **2** Anders zou het brengen van de slachtoffers toch zijn opgehouden? Want als degenen die heilige dienst doen eenmaal gereinigd waren, zouden ze zich niet meer bewust zijn van zonden. **3** Maar deze slachtoffers zijn juist elk jaar een herinnering aan zonden,[g] **4** want het is niet mogelijk dat het bloed van stieren en bokken zonden wegneemt.

5 Daarom zegt hij bij zijn komst in de wereld: '"Offer en slachtoffer hebt u niet gewild, maar u hebt een lichaam voor mij gereedgemaakt. **6** Volledige brandoffers en zondeoffers hebt u niet goedgekeurd."[h] **7** Toen zei ik: "Zie! Ik ben gekomen (in de boekrol staat over mij geschreven) om uw wil te doen, o God."'[i] **8** Eerst zegt hij: 'Offers, slachtoffers, volledige brandoffers en zondeoffers hebt u niet gewild en niet goedgekeurd.' Dat zijn slachtoffers die volgens de wet worden gebracht. **9** Daarna zegt hij: 'Zie! Ik ben gekomen om uw wil te doen.'[j] Hij doet het eerste weg om het tweede in te stellen. **10** Dankzij deze 'wil'[a] zijn wij door het offer van het lichaam van Jezus Christus eens en voor altijd geheiligd.[b]

11 Elke priester neemt dagelijks zijn plaats in om heilige dienst* te doen[c] en telkens dezelfde slachtoffers te brengen,[d] die zonden nooit helemaal weg kunnen nemen.[e] **12** Maar hij heeft voor altijd één slachtoffer voor zonden gebracht en is aan de rechterhand van God gaan zitten.[f] **13** Vanaf die tijd wacht hij totdat zijn vijanden aan zijn voeten worden gelegd als een voetenbank.[g] **14** Door één slachtoffer heeft hij hen die worden geheiligd voor altijd volmaakt gemaakt.[h] **15** We hebben ook het getuigenis van de heilige geest, die eerst zegt: **16** '"Dit is het verbond dat ik na die dagen met hen zal sluiten", zegt Jehovah.* "Ik zal mijn wetten in hun hart leggen en in hun verstand schrijven."'[i] **17** Daarna zegt de geest: 'En aan hun zonden en hun wetteloze daden zal ik niet meer denken.'[j] **18** Waar die vergeven zijn, daar is geen offer voor zonde meer nodig.

19 Broeders, door het bloed van Jezus hebben we de vrijmoedigheid* om de weg te gaan die toegang geeft tot de heilige plaats.[k] **20** Hij heeft die voor ons geopend* als een nieuwe en levende weg door het gordijn,[l] dat wil zeggen zijn vlees. **21** We hebben nu een grote priester over het huis van God.[m] **22** Laten we God dus naderen met een oprecht hart en een rotsvast geloof, nu ons hart door besprenkeling gezuiverd is van een slecht geweten[n] en ons lichaam gewassen is met zuiver water.[o] **23** Laten we onwankelbaar vasthouden[p] aan de

9:28 *Of 'zal het los van de zonde zijn'.
10:1 *Of mogelijk 'kunnen mensen'.
10:11 *Of 'openbare dienst'. 10:16 *Zie App. A5. 10:19 *Of 'het vertrouwen'. 10:20 *Lett.: 'ingewijd'.

HFST. 9
a Da 9:24; Heb 7:27; 1Pe 3:18
b Jes 53:12; Ro 6:10; 1Pe 2:24
c 2Ti 4:8; Tit 2:13

HFST. 10
d Heb 8:5
e Kol 2:16, 17
f Heb 7:19; Heb 9:9
g Le 16:34
h Ps 40:6
i Ps 40:8
j Ps 40:6-8

2de kolom
a Ga 1:4
b Heb 13:12
c 1Sa 2:27, 28
d Ex 29:38; Nu 28:3
e Heb 7:18; Heb 10:1
f Ro 8:34
g Ps 110:1; 1Kor 15:25
h Heb 7:19
i Jer 31:33; Heb 8:10
j Jer 31:34; Heb 8:12
k Heb 9:8, 24
l Mt 27:51
m Za 6:13; Heb 3:6
n 1Jo 1:7
o Ef 5:25, 26
p 1Kor 15:58; Kol 1:23

openbare bekendmaking van onze
hoop, want degene die de belof-
te heeft gedaan, is trouw. **24** En
laten we op elkaar letten* om el-
kaar aan te sporen# liefde te
tonen en het goede te doen.[a]
25 Sla onze bijeenkomsten niet
over,[b] zoals de gewoonte van som-
migen is, maar moedig elkaar
aan,[c] en dat des te meer naar-
mate je de dag dichterbij ziet ko-
men.[d]

26 Als we met opzet zonde
beoefenen nadat we de nauw-
keurige kennis van de waarheid
hebben gekregen,[e] blijft er geen
slachtoffer voor zonden meer
over.[f] **27** Dan is er beslist een
vreselijk vooruitzicht op een oor-
deel en een vurige verontwaar-
diging die de tegenstanders zal
verteren.[g] **28** Wie de wet van
Mozes naast zich neerlegt, wordt
op het getuigenis van twee of
drie personen zonder pardon ter
dood gebracht.[h] **29** Wat denken
jullie? Wat voor straf verdient
iemand dan wel als hij de Zoon
van God vertrapt, het bloed van
het verbond[i] waardoor hij gehei-
ligd is als niets bijzonders be-
ziet en de geest van onverdien-
de goedheid veracht?[j] **30** Want
we kennen degene die heeft ge-
zegd: ‘Het is aan mij om wraak te
nemen. Ik zal vergelden.’ En ook:
‘Jehovah* zal zijn volk oorde-
len.’[k] **31** Het is iets vreselijks in
de handen van de levende God te
vallen.

32 Blijf terugdenken aan vroe-
ger, toen jullie net verlicht wa-
ren.[l] Toen hebben jullie een zwa-
re strijd en veel lijden doorstaan.
33 Soms werden jullie openlijk
blootgesteld* aan beledigingen
en beproevingen, en soms heb-
ben jullie degenen bijgestaan* die
zoiets meemaakten. **34** Want jul-
lie voelden mee met degenen die
in de gevangenis zaten en jul-
lie verloren je vreugde niet toen
jullie van je bezittingen werden
beroofd,[a] omdat jullie wisten dat
jullie iets bezitten dat beter en
blijvend is.[b]

35 Doe daarom je vrijmoedig-
heid* niet weg, want die zal rij-
kelijk beloond worden.[c] **36** Jul-
lie hebben volharding nodig,[d]
want als je de wil van God blijft
doen, zul je de vervulling van de
belofte ontvangen. **37** Want nog
maar ‘een heel korte tijd’[e] en
‘degene die komt, zal komen en
niet op zich laten wachten’.[f]
38 ‘Maar mijn rechtvaardige zal
leven door geloof’[g] en ‘als hij te-
rugdeinst, heb ik* geen behagen
in hem’.[h] **39** Wij horen niet bij
het soort mensen dat terugdeinst
en vernietigd wordt,[i] maar bij het
soort dat geloof heeft en daar-
door in leven blijft.*

11 Geloof is zeker weten dat
waar je op hoopt uitkomt.[j]
Het is het overtuigende bewijs*
dat wat je niet ziet toch bestaat.
2 Want op grond daarvan werd
van de mannen uit de oudheid*
een goed getuigenis gegeven.

3 Door geloof zien we dat de
wereld* is geordend door Gods
woord, dat dus het zichtbare is
ontstaan uit het onzichtbare.

4 Door geloof bracht Abel een
slachtoffer aan God dat meer
waarde had dan dat van Kaïn.[k]
En door dat geloof kreeg hij het
getuigenis dat hij rechtvaardig
was, want God keurde zijn gaven

HFST. 10
a Kol 3:23; 1Ti 6:18
b De 31:12; Han 2:42
c Jes 35:3; Ro 1:11, 12
d Ro 13:11; 2Pe 3:11, 12
e 2Pe 2:21
f Mt 12:32; Heb 6:4-6; 1Jo 5:16
g Jes 26:11
h De 17:6
i Mt 26:27, 28; Lu 22:20
j Heb 6:4-6
k De 32:35, 36
l 2Kor 4:6; Heb 6:4

2de kolom
a Mt 5:12
b Lu 16:9
c Mt 10:32; 1Kor 15:58
d Lu 21:19; Jak 5:11
e Jes 26:20
f Hab 2:3; 2Pe 3:9
g Jo 3:16; Ro 1:17
h Hab 2:4
i 2Pe 2:20

HFST. 11
j Heb 11:13
k Ge 4:5

10:24 *Of ‘ons om elkaar bekommeren’, ‘aandacht voor elkaar hebben’. #Of ‘te motiveren’, ‘aan te vuren’. **10:30** *Zie App. A5. **10:33** *Lett.: ‘tentoongesteld als in een theater’.

10:33 *Of ‘waren jullie deelgenoten met’. **10:35** *Lett.: ‘vrijmoedigheid van spreken’. **10:38** *Of ‘mijn ziel’. **10:39** *Lett.: ‘de ziel behoudt’. **11:1** *Of ‘de duidelijke demonstratie’. **11:2** *Of ‘onze voorouders’. **11:3** *Of ‘de tijdperken’, ‘de samenstelsels van dingen’. Zie Woordenlijst.

goed.*[a] Hoewel hij gestorven is,
spreekt hij nog[b] steeds door zijn
geloof.
5 Door geloof werd He̱noch[c]
overgebracht zodat hij de dood
niet zou zien. En hij was nergens
te vinden, omdat God hem had
overgebracht.[d] Voordat hij werd
overgebracht, kreeg hij het getui-
genis dat God blij met hem was.
6 Zonder geloof is het trouwens
onmogelijk God blij te maken.
Om tot God te naderen, moet je
geloven dat hij bestaat en dat hij
de beloner wordt van wie hem
echt zoeken.[e]
7 Door geloof toonde Noach[f]
ontzag voor God nadat hij Gods
waarschuwing had gekregen over
dingen die nog niet waren ge-
zien[g] en bouwde hij een ark[h] om
zijn gezin te redden. Door dat ge-
loof veroordeelde hij de wereld,[i]
en hij werd een erfgenaam van
de rechtvaardigheid die voort-
komt uit geloof.
8 Door geloof gehoorzaamde
Abraham,[j] toen hij werd geroe-
pen, door naar een plaats te trek-
ken die hij als erfenis zou krijgen.
Hij vertrok zonder te weten waar
hij naartoe ging.[k] **9** Door geloof
woonde hij als vreemdeling in het
land van de belofte, alsof het niet
zijn land was.[l] Met Isaäk en Ja-
kob, erfgenamen van precies de-
zelfde belofte,[m] woonde hij in ten-
ten.[n] **10** Want hij keek uit naar
de stad die echte fundamenten
heeft, waarvan God de ontwer-
per* en bouwer is.[o]
11 Door geloof kreeg Sara de
kracht om nageslacht* voort te
brengen, ook al was ze daar te
oud voor,[p] want ze vertrouwde op
degene die de belofte had gedaan.
12 Daarom zijn er uit één man
die zo goed als dood was,[q] kin-
deren voortgekomen,[r] zo veel als
de sterren aan de hemel en zo
ontelbaar als de zandkorrels aan
de zee.[a]
13 Ze zijn allemaal in geloof
gestorven, hoewel ze de vervul-
ling van de beloften niet hebben
gekregen.[b] Maar ze hebben die uit
de verte gezien[c] en begroet en
hebben in het openbaar bekend-
gemaakt dat ze vreemdelingen en
tijdelijke inwoners in het land
waren. **14** Wie zo spreken, laten
duidelijk merken dat ze ijverig op
zoek zijn naar een eigen plaats.
15 En toch zouden ze, als ze wa-
ren blijven denken aan de plaats
waar ze vandaan waren geko-
men,[d] gelegenheid hebben gevon-
den om terug te gaan. **16** Maar
ze streefden naar een betere
plaats, namelijk een die bij de he-
mel hoort. Daarom schaamt God
zich er niet voor om als hun God
te worden aangeroepen,[e] want
hij heeft een stad voor hen klaar-
gemaakt.[f]
17 Door geloof heeft Abra-
ham, toen hij op de proef werd
gesteld,[g] Isaäk zo goed als ge-
offerd. Hij die de beloften met
vreugde had ontvangen, stond op
het punt zijn enige* zoon te offe-
ren,[h] **18** hoewel er tegen hem
gezegd was: ‘Wat je nageslacht*
genoemd zal worden, zal via Isaäk
zijn.’[i] **19** Maar hij redeneerde
dat God hem zelfs uit de dood
kon opwekken, en daaruit kreeg
hij hem ook terug, ter illustratie.[j]
20 Door geloof sprak Isaäk
een zegen uit over Jakob[k] en
Esau[l] die op de toekomst betrek-
king had.
21 Door geloof zegende Ja-
kob beide zonen van Jozef[m] toen
hij op sterven lag.[n] En leunend
op het uiteinde van zijn staf aan-
bad hij God.[o]
22 Door geloof sprak Jozef
aan het eind van zijn leven over
de uittocht van de Israëlieten*

11:4 *Of ‘getuigde door zijn gaven te accepteren’. **11:10** *Of ‘architect’. **11:11, 18** *Lett.: ‘zaad’.

11:17 *Lett.: ‘eniggeboren’. **11:22** *Lett.: ‘zonen van Israël’.

HFST. 11
a Ge 4:4
b Ge 4:8, 10
c Ge 5:22; Ju 14
d Ge 5:24
e Ps 58:11; Ze 2:3; Mt 5:12; Mt 6:33
f Ge 6:8, 9
g Ge 6:13, 17
h Ge 6:14
i Ge 6:22; 2Pe 2:5
j Ro 4:9, 11
k Ge 12:1, 4
l Ge 23:4
m Ge 17:6; Ge 26:3; Ge 28:13
n Ge 12:8
o Heb 11:16
p Ge 17:17; Ge 21:2
q Ro 4:19
r Ge 21:5

2de kolom
a Ge 22:17; 1Kon 4:20
b Ge 47:9
c Jo 8:56
d Ge 11:31
e Ex 3:6, 15
f Heb 11:10; Heb 12:22
g Ge 22:1, 2
h Ge 22:9, 10; Jo 3:16
i Ge 21:12
j 1Kor 10:11
k Ge 27:27-29
l Ge 27:38-40
m Ge 48:15, 16, 20
n Ge 47:29
o Ge 47:31

en gaf hij instructies* in verband met zijn lichaam.#[a]

23 Door geloof hielden Mozes' ouders hem na zijn geboorte drie maanden lang verborgen.[b] Ze zagen dat het een mooi kind was[c] en waren niet bang voor het bevel van de koning.[d] **24** Door geloof weigerde Mozes,[e] toen hij volwassen was, de zoon van de dochter van de farao genoemd te worden.[f] **25** Hij wilde liever met het volk van God slecht behandeld worden dan korte tijd genieten van de zonde, **26** omdat hij de smaad van de Christus meer waard vond dan de schatten van Egypte, want hij hield de beloning goed in het oog. **27** Door geloof trok hij weg uit Egypte,[g] zonder angst voor de woede van de koning.[h] Hij bleef standvastig, alsof hij de Onzichtbare zag.[i] **28** Door geloof vierde hij het Pascha en spatte hij het bloed, zodat de vernietiger hun eerstgeborenen niets zou aandoen.*[j]

29 Door geloof trokken ze door de Rode Zee als over droog land,[k] maar toen de Egyptenaren dat probeerden, verdronken ze.[l]

30 Door geloof stortten de muren van Jericho in nadat het volk er zeven dagen lang omheen getrokken was.[m] **31** Door geloof is Rachab, de prostituee, niet omgekomen met degenen die ongehoorzaam waren, want ze had de verkenners in vrede ontvangen.[n]

32 En wat zal ik nog meer zeggen? De tijd ontbreekt me om te vertellen over Gideon,[o] Barak,[p] Simson,[q] Jefta,[r] David[s] en ook Samuël[t] en de andere profeten. **33** Door geloof hebben ze koninkrijken overwonnen,[u] rechtvaardigheid gebracht, beloften ontvangen,[v] de muil van leeuwen gesloten[w] **34** en de kracht van het vuur weerstaan.[a] Ze zijn aan de scherpte van het zwaard ontkomen,[b] hun zwakheid werd veranderd in kracht,[c] ze werden sterk in de oorlog[d] en ze dreven binnenvallende legers op de vlucht.[e] **35** Vrouwen kregen hun doden terug door een opstanding.[f] Maar er waren andere mensen die werden gemarteld omdat ze vrijlating* afwezen om een betere opstanding te kunnen krijgen. **36** Weer anderen kregen bespotting, geseling en zelfs boeien[g] en gevangenissen[h] te verduren. **37** Ze werden gestenigd,[i] op de proef gesteld, in tweeën* gezaagd en met het zwaard afgeslacht.[j] Ze zwierven rond in schapenvachten en geitenvellen,[k] terwijl ze gebrek leden en vervolgd[l] en mishandeld[m] werden. **38** De wereld verdiende hen niet. Ze doolden rond in woestijnen, op bergen en in de grotten[n] en holen van de aarde.

39 En toch hebben zij allemaal, hoewel ze een goed getuigenis kregen vanwege hun geloof, de vervulling van de belofte niet ontvangen, **40** omdat God voor ons iets beters in gedachten had.[o] Ze zullen namelijk niet zonder ons volmaakt worden gemaakt.

12 Omdat we zo'n grote wolk van getuigen om ons heen hebben, moeten ook wij dus elk gewicht en de zonde die ons makkelijk verstrikt[p] van ons afwerpen. Laten we met volharding de wedstrijd lopen die voor ons ligt[q] **2** en goed kijken naar Jezus, de Voornaamste Bewerker en Volmaker van ons geloof.*[r] Vanwege de vreugde die hem in het vooruitzicht was gesteld, heeft hij een martelpaal# verduurd en schan-

HFST. 11
a Ge 50:24, 25; Ex 13:19
b Ex 2:2
c Han 7:20
d Ex 1:16, 22
e Ex 2:11
f Ex 2:10
g Ex 12:51
h Ex 10:28
i 1Ti 1:17
j Ex 12:21-23
k Ex 14:22
l Ex 14:27, 28
m Joz 6:15, 20
n Joz 6:17
o Re 6:11
p Re 4:6
q Re 13:24
r Re 11:1
s 1Sa 16:13
t 1Sa 3:20
u Re 7:12, 22
v 2Sa 7:8, 12
w Re 14:5, 6; 1Sa 17:34-36; Da 6:21, 22

2de kolom
a Da 3:23-25
b 2Kon 6:15, 16
c Re 16:28; 1Kon 18:46
d Re 11:32
e Re 4:16
f 1Kon 17:22-24; 2Kon 4:32, 34
g Jer 20:2
h Jer 37:15
i 2Kr 24:20, 21
j 1Kon 19:10
k 2Kon 1:8
l 1Kon 19:2
m 1Kon 22:24; Jer 38:6
n 1Kon 18:4; 1Kon 19:9
o Heb 2:3; Heb 3:1; Heb 7:22

HFST. 12
p Heb 3:12
q 1Kor 9:24, 26; Fil 3:13, 14
r Jo 14:6; Han 5:31; Heb 2:10

11:22 *Of 'opdracht'. #Of 'begrafenis'. Lett.: 'gebeente'. **11:28** *Lett.: 'aanraken'.

11:35 *Of 'verlossing door een of andere losprijs'. **11:37** *Of 'in stukken'. **12:2** *Of 'degene die ons naar het geloof leidt en dat volmaakt maakt'. #Zie Woordenlijst.

de veracht. En hij is aan de rech-
terhand van de troon van God
gaan zitten.[a] **3** Let goed op de-
gene die zo veel tegenspraak ver-
droeg van zondaars,[b] die daar-
mee tegen hun eigen belangen
ingingen. Dan zul je niet uitge-
put raken en zul je het niet op-
geven.*[c]

4 In jullie strijd tegen die zon-
de hebben jullie nog nooit tot
bloedens toe weerstand geboden.
5 En jullie zijn de aansporing
vergeten die tot jullie als zonen
is gericht: ‘Mijn zoon, kijk niet
neer op de correctie* die van Je-
hovah# komt en geef niet op als
hij je corrigeert. **6** Want Jeho-
vah# corrigeert degenen van
wie hij houdt, in feite geselt* hij
iedereen die hij als zoon aan-
neemt.’[d]

7 Jullie moeten het verdra-
gen als iets dat bij de correc-
tie* hoort. God behandelt jullie
als zonen.[e] Want elke zoon wordt
toch door zijn vader gecorri-
geerd?[f] **8** Maar als jullie die
correctie niet krijgen, zijn jullie
eigenlijk onwettige kinderen en
geen zonen. **9** Trouwens, onze
menselijke vaders* corrigeerden
ons en we hadden respect voor
ze. Moeten we ons dan niet veel
meer aan de Vader van ons gees-
telijke leven onderwerpen, en le-
ven?[g] **10** Want zij gaven ons een
korte tijd correctie naar wat hun
goed leek, maar hij doet het voor
ons bestwil om ons te laten de-
len in zijn heiligheid.[h] **11** Na-
tuurlijk lijkt correctie op het mo-
ment zelf nooit prettig, het doet
juist pijn.* Maar voor wie zich
erdoor laat vormen,# levert het
later de vreedzame vrucht van
rechtvaardigheid op.

12:3 *Of ‘niet bezwijken in je ziel’. **12:5, 16** *Zie Woordenlijst. **12:5, 6** #Zie App. A5. **12:6** *Of ‘straft’. **12:7** *Of ‘opleiding’. **12:9** *Lett.: ‘de vaders van ons vlees’. **12:11** *Of ‘verdriet’. #Of ‘oefenen’.

12 Versterk dus de slappe
handen en de wankele knieën.[a]
13 En blijf de paden voor je voe-
ten rechtmaken,[b] zodat wat kreu-
pel is niet ontwricht raakt maar
juist geneest. **14** Streef naar
vrede met alle mensen[c] en naar de
heiligheid*[d] die onmisbaar is om
de Heer te kunnen zien. **15** Let
goed op dat niemand de onver-
diende goedheid van God ver-
speelt, dat er geen giftige wortel
opschiet die onrust veroorzaakt
en velen verontreinigt.[e] **16** Let
ook op dat er bij jullie niemand
is die seksueel immoreel* is of die
geen waardering heeft voor heili-
ge dingen, zoals Esau, die in ruil
voor één maaltijd zijn rechten als
eerstgeborene opgaf.[f] **17** Jullie
weten dat hij werd afgewezen toen
hij later de zegen wilde erven.
Het lukte hem namelijk niet om
zijn vader op andere gedachten
te brengen,* ook al probeerde hij
dat onder tranen.[g]

18 Jullie zijn niet gekomen bij
een tastbare berg[h] die in vuur
en vlam is gezet,[i] een donkere
wolk, diepe duisternis, een storm,[j]
19 trompetgeschal[k] en een stem
die woorden spreekt.[l] Toen het
volk dat hoorde, smeekten ze dat
er verder niets meer tegen hen ge-
zegd zou worden.[m] **20** Want dit
bevel was ondraaglijk voor hen:
‘Zelfs een dier dat de berg aan-
raakt, moet gestenigd worden.’[n]
21 En wat ze zagen was zo be-
angstigend dat Mozes zei: ‘Ik
beef van angst.’[o] **22** Maar jullie
zijn wel bij de berg Sion[p] geko-
men en bij de stad van de leven-
de God, het hemelse Jeruzalem,[q]
en bij myriaden* engelen **23** in
algemene vergadering,[r] en de ge-
meente van de eerstgeborenen
die in de hemel ingeschreven zijn,
en bij God, de Rechter van al-
len,[s] en de geestelijke levens[t] van

12:14 *Of ‘heiliging’. **12:17** *Lett.: ‘hij vond geen plaats voor een verandering van geest’. **12:22** *Of ‘tienduizenden’.

HFST. 12
a Ps 110:1, Heb 10:12
b Mt 27:39
c Ga 6:9
d Sp 3:11, 12
e 2Sa 7:14, Heb 2:10
f Sp 13:24
g Jak 4:10
h 1Pe 1:15, 16

2de kolom
a Jes 35:3
b Sp 4:26
c Ps 34:14, Ro 12:18, Ro 14:19
d Ro 6:19, 1Th 4:3, 4, Heb 10:10
e De 29:18
f Ge 25:32, 34
g Ge 27:34
h Ex 19:12
i Ex 19:18
j Ex 19:16
k Ex 19:19
l De 4:11, 12
m Ex 20:18, 19
n Ex 19:12, 13
o De 9:19
p Opb 14:1
q Opb 21:2
r Da 7:10
s Ge 18:25, Ps 94:2, Jes 33:22
t Heb 12:9

rechtvaardigen die volmaakt zijn gemaakt,[a] **24** en bij Jezus, de bemiddelaar[b] van een nieuw verbond,[c] en het gesprenkelde bloed, dat op een betere manier spreekt dan Abels bloed.[d]

25 Pas op, weiger niet te luisteren naar* degene die spreekt. Zij die weigerden te luisteren naar degene die op aarde een waarschuwing van God gaf, konden al niet ontsnappen. Dan kunnen wij toch helemaal niet ontsnappen als we ons afkeren van degene die uit de hemel spreekt![e] **26** Zijn stem deed toen de aarde schudden,[f] maar nu heeft hij beloofd: 'Nog één keer zal ik niet alleen de aarde maar ook de hemel schudden.'[g] **27** Met 'nog één keer' wordt bedoeld dat de dingen die worden geschud, de dingen die gemaakt zijn, verwijderd worden, zodat alleen de dingen overblijven die niet worden geschud. **28** Wij ontvangen een Koninkrijk dat niet geschud kan worden. Laten we daarom vasthouden aan de onverdiende goedheid, want zo kunnen we op een aanvaardbare manier heilige dienst voor God doen, met eerbied en ontzag. **29** Onze God is namelijk een verterend vuur.[h]

13 Blijf broederlijke liefde tonen.[i] **2** Vergeet niet gastvrij te zijn,*[j] want zo hebben sommigen zonder het te weten engelen gastvrij ontvangen.[k] **3** Denk aan degenen die in de gevangenis zitten*[l] alsof jullie samen met hen gevangenzitten.[m] En denk aan degenen die slecht behandeld worden, aangezien jullie zelf ook in het lichaam zijn.# **4** Iedereen moet het huwelijk als kostbaar* bezien en het huwelijksbed moet rein blijven,[a] want God zal overspelige en seksueel immorele* mensen oordelen.[b] **5** Laat je leven vrij zijn van de liefde voor geld[c] en wees tevreden met wat je hebt.*[d] Want hij heeft gezegd: 'Ik zal je nooit in de steek laten en ik zal je nooit verlaten.'[e] **6** We kunnen dus vol goede moed zijn en zeggen: 'Jehovah* is mijn helper, ik zal niet bang zijn. Wat kan een mens mij doen?'[f]

7 Denk aan degenen die bij jullie de leiding nemen,[g] die het woord van God aan jullie hebben onderwezen. Let goed op de resultaten van hun gedrag en volg hun geloof na.[h]

8 Jezus Christus is gisteren en vandaag en voor eeuwig dezelfde.

9 Laat je niet misleiden door allerlei vreemde leringen, want het is beter dat het hart wordt gesterkt door onverdiende goedheid dan door voedsel,* waar degenen die zich ermee bezighouden niets aan hebben.[i]

10 Wij hebben een altaar waarvan zij die in de tent heilige dienst doen niet mogen eten.[j] **11** Het bloed van de offerdieren wordt door de hogepriester als zondeoffer in de heilige plaats gebracht, en de lichamen worden buiten het kamp verbrand.[k] **12** Daarom heeft ook Jezus buiten de stadspoort geleden[l] om met zijn eigen bloed het volk te heiligen.[m] **13** Laten we dus naar hem toe gaan buiten het kamp en de schande dragen die hij heeft gedragen.[n] **14** We hebben hier toch geen blijvende stad en zien juist verlangend uit naar de toekomstige stad.[o] **15** Laten we via hem altijd een slachtoffer van lof aan God brengen,[p] namelijk de vrucht van onze lippen[q] die zijn

---

12:25 *Of 'kom niet met uitvluchten bij', 'negeer (...) niet'. **13:2** *Of 'goed te zijn voor vreemdelingen'. **13:3** *Lett.: 'de gebondenen', 'degenen die in boeien zijn'. #Of mogelijk 'alsof jullie samen met hen lijden'. **13:4** *Of 'eerzaam'.

13:4 *Zie Woordenlijst. **13:5** *Of 'de huidige dingen'. **13:6** *Zie App. A5. **13:9** *D.w.z. regels over voedsel.

HFST. 12
a Heb 10:14
b 1Ti 2:5, Heb 9:15
c Mt 26:27, 28
d Ge 4:8, 10
e Heb 1:2, Heb 2:2-4
f Ex 19:18
g Hag 2:6
h De 4:24

HFST. 13
i 1Th 4:9, 1Pe 1:22
j Ro 12:13, 1Ti 3:2
k Ge 18:2, 3, Ge 19:1-3
l Kol 4:18
m Ro 12:15

2de kolom
a Sp 5:16, 20, Mt 5:28
b Sp 6:32, 1Kor 6:9, 10, 1Kor 6:18, Ga 5:19, 21
c 1Ti 6:10
d Sp 30:8, 9, 1Ti 6:8
e De 31:6, 8
f Ps 118:6, Da 3:17, Lu 12:4
g 1Ti 5:17, Heb 13:17
h 1Kor 11:1, 2Th 3:7
i Ro 14:17, 1Kor 8:8, Kol 2:16
j 1Kor 9:13, 1Kor 10:18
k Le 16:27
l Jo 19:17
m Heb 9:13, 14
n Ro 15:3, 2Kor 12:10, 1Pe 4:14
o Heb 11:10, Heb 12:22
p Le 7:12, Ps 50:14, 23
q Ps 69:30, 31, Ho 14:2

naam in het openbaar bekendma-
ken.[a] **16** Vergeet bovendien niet
om goed te doen en met anderen
te delen wat je hebt,[b] want God
is blij met zulke slachtoffers.[c]
17 Gehoorzaam degenen die
bij jullie de leiding nemen[d] en
wees onderdanig,[e] want ze wa-
ken over jullie* en moeten daar
verantwoording voor afleggen.[f]
Zorg ervoor dat ze dat met vreug-
de kunnen doen en niet met
zuchten, want dat zou nadelig
voor jullie zijn.
18 Blijf voor ons bidden. Want
we zijn ervan overtuigd dat we
een goed* geweten hebben en
we willen ons in alle dingen
eerlijk gedragen.[g] **19** Maar ik
vraag jullie vooral om te bidden
zodat ik des te eerder bij jullie
word teruggebracht.
20 Mag de God van vrede, die
de grote herder van de scha-

13:17 *Of ‘jullie ziel’. **13:18** *Of ‘eerlijk’.

HFST. 13
a Ro 10:9
b Ro 12:13
c Fil 4:18
d 1Th 5:12
e Ef 5:21
1Pe 5:5
f Han 20:28
g 2Kor 1:12

2de kolom
a 1Pe 5:4
b Han 27:1

pen,[a] onze Heer Jezus, met
het bloed van een eeuwig ver-
bond uit de dood heeft terugge-
bracht, **21** jullie toerusten met
al het goede om zijn wil te doen,
en mag hij via Jezus Christus in
ons tot stand brengen wat in zijn
ogen aangenaam is. Hem komt
de eer toe, voor altijd en eeuwig.
Amen.
22 Ik vraag jullie dringend,
broeders, geduldig te luisteren
naar deze woorden van aanmoe-
diging, want het is een korte
brief die ik jullie heb geschre-
ven. **23** Ik wil jullie laten we-
ten dat onze broeder Timotheüs
is vrijgelaten. Als hij snel komt,
zullen we jullie samen bezoe-
ken.
24 Breng mijn groeten over
aan al degenen die bij jullie de
leiding nemen en aan alle ande-
re heiligen. Degenen die in Italië
zijn,[b] doen jullie de groeten.
25 Mag de onverdiende goed-
heid met jullie allemaal zijn.

DE BRIEF VAN

JAKOBUS

INHOUD

1 Van Jakobus,[a] een slaaf van
God en van de Heer Jezus
Christus. Aan de 12 stammen die
overal verspreid zijn.
Gegroet!
2 Bezie het als een en al vreug-
de, mijn broeders,* wanneer je
allerlei beproevingen meemaakt,[b]
3 want je weet dat je beproef-
de geloof* tot volharding leidt.[c]
4 Maar laat de volharding haar
werk voltooien, zodat je compleet
en in alle opzichten zonder ge-
brek zult zijn en nergens in te-
kortschiet.[d]
5 Als iemand van jullie tekort-
schiet in wijsheid, dan moet hij
erom blijven vragen aan God,[e] die
iedereen gul en zonder verwijt*
geeft,[f] en hij zal wijsheid ont-
vangen.[g] **6** Maar hij moet wel in
geloof blijven vragen,[h] zonder te
twijfelen,[i] want wie twijfelt is als
een golf van de zee, die door
de wind heen en weer geslingerd
wordt. **7** Zo iemand moet niet
verwachten dat hij iets van Jeho-
vah* zal krijgen. **8** Hij is een be-
sluiteloos man,[j] wispelturig in al-
les wat hij doet.
9 Laat de arme broeder blij*
zijn als hij verhoogd wordt,[k]
10 en de rijke als hij verlaagd
wordt,[l] want de rijke zal vergaan
als een bloem in het veld. **11** Als
de zon opkomt en de plant door
de verschroeiende hitte verdort,
valt de bloem af en is zijn schoon-
heid verdwenen. Zo zal ook de
rijke vergaan terwijl hij volop
met zijn zaken bezig is.[m]
12 Gelukkig is de man die vol-
hardt onder beproeving,[n] want
nadat hij is goedgekeurd, zal hij
de kroon van het leven krijgen,[o]
die Jehovah* beloofd heeft aan
degenen die van Hem blijven hou-
den.[a] **13** Laat niemand die een
beproeving meemaakt zeggen:
‘Ik word door God op de proef
gesteld.’ Want God kan niet met
slechte dingen worden beproefd,
en zelf beproeft hij ook nie-
mand daarmee. **14** Maar ieder-
een wordt op de proef gesteld
doordat hij door zijn eigen ver-
langen meegetrokken en verleid*
wordt.[b] **15** Als het verlangen be-
vrucht is,* baart het zonde, en als
de zonde eenmaal volgroeid# is,
brengt die de dood voort.[c]
16 Laat je niet misleiden, ge-
liefde broeders. **17** Elke goede
gave en elk volmaakt geschenk
komt van boven,[d] van de Vader
van de hemellichten,[e] die niet
verandert zoals schaduwen die
zich verplaatsen.*[f] **18** Het was
zijn wil om ons door het woord
van waarheid voort te brengen,[g]
zodat we in zekere zin eerstelin-
gen* onder zijn schepselen zou-
den zijn.[h]
19 Weet dit, geliefde broeders:
iedereen moet snel zijn om te
luisteren, langzaam om te praten[i]
en langzaam om boos te worden,[j]
20 want de woede van een mens
leidt niet tot Gods rechtvaardig-
heid.[k] **21** Doe daarom alle ver-
dorvenheid en elk spoortje van
slechtheid* weg.[l] Aanvaard met
zachtaardigheid het woord dat
in je wordt geplant en dat je# kan
redden.
22 Luister niet alleen naar het
woord maar leef er ook naar,*[m]
anders bedrieg je jezelf met on-
juiste redenaties. **23** Want wie
het woord hoort maar er niet
naar leeft,[n] is als een man die

1:2 *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen. **1:3** *Of ‘de getoetste kwaliteit van je geloof’. **1:5** *Of ‘kritiek’. **1:7, 12** *Zie App. A5. **1:9** *Lett.: ‘trots’.

1:14 *Of ‘gevangen als met aas’. **1:15** *Of ‘vruchtbaar is geworden’. #Of ‘begaan’, ‘volbracht’. **1:17** *Of ‘bij hem is geen verandering van het keren van de schaduw’. **1:18** *Zie Woordenlijst. **1:21** *Of mogelijk ‘en de overvloed van slechtheid’. #Of ‘je ziel’. **1:22** *Lett.: ‘word daders van het woord en niet alleen hoorders’.

HFST. 1
a Mt 13:55
b Mt 5:11, 12
c 1Pe 1:6, 7
d 1Kor 14:20, Ef 4:13
e 1Kon 3:9, Mr 11:24, 1Jo 3:22
f Mt 7:11
g Sp 2:3-6, Jo 15:7, 1Jo 5:14
h Mt 7:7
i Mt 21:22, Heb 11:6
j Jak 4:8
k Jak 2:5
l 1Ti 6:17
m Jes 40:6, 7, Mt 19:24
n Mt 5:10, Jak 1:2
o 2Ti 4:8, 1Pe 5:4, Opb 2:10

2de kolom
a Jak 2:5
b Ge 3:6, 1Jo 2:16
c Ro 5:21
d Mt 7:11
e Jer 31:35, 2Kor 4:6
f Mal 3:6
g Jo 1:12, 13, Ro 8:28, Ef 1:13, 14, 2Th 2:13, 1Pe 1:23
h Opb 14:4
i Sp 10:19, Sp 17:27
j Pr 7:9, Mt 5:22
k Jak 3:18
l Kol 3:8, 1Pe 2:1
m Le 18:5, 1Sa 15:22, Mt 7:21, 1Jo 3:7
n Lu 6:46, Jak 2:14

zijn eigen* gezicht in een spiegel bekijkt. **24** Hij kijkt naar zichzelf, gaat weg en vergeet meteen weer hoe hij eruitziet.* **25** Maar wie zich verdiept* in de volmaakte wet[a] die vrijheid brengt en daaraan vasthoudt, is niet iemand die het hoort en vervolgens vergeet, maar iemand die het in praktijk brengt.# En hij zal gelukkig zijn in wat hij doet.[b]

26 Iemand die denkt dat hij een aanbidder van God is* maar toch zijn tong niet beteugelt,[c] bedriegt zijn eigen hart. Zijn aanbidding is zinloos. **27** Dit is de vorm van aanbidding* die in de ogen van onze God en Vader rein en onbesmet is: zorgen voor wezen[d] en weduwen[e] in hun moeilijkheden[f] en je niet door de wereld laten besmeuren.[g]

2 Broeders, het kan toch niet zo zijn dat jullie geloven in onze verheven Heer Jezus Christus en tegelijk sommigen voortrekken?[h] **2** Stel dat een man met prachtige kleding en met gouden ringen aan zijn vingers jullie bijeenkomst bezoekt, maar er ook een arme man in vuile kleding binnenkomt. **3** Trek je de man met de prachtige kleding dan voor door te zeggen: ‘Ga hier maar zitten, op deze mooie plaats’, en zeg je tegen de arme man: ‘Blijf jij maar staan’ of: ‘Ga daar maar zitten, bij mijn voetenbank’?[i] **4** Dan bestaat er toch klassenonderscheid onder jullie[j] en worden jullie toch rechters die een verdorven oordeel vellen?[k]

5 Luister, geliefde broeders! Heeft God niet degenen die arm zijn in de ogen van de wereld uitgekozen om rijk te zijn in geloof[l] en om erfgenamen te zijn van het Koninkrijk, dat hij beloofd heeft aan degenen die van hem houden?[a] **6** Maar jullie behandelen arme mensen zonder respect. Het zijn toch juist de rijken die jullie onderdrukken[b] en voor de rechtbank slepen? **7** Zijn zij het niet die de goede naam lasteren die aan jullie gegeven is? **8** Het is heel goed als jullie je houden aan de koninklijke wet, zoals die staat in het Schriftgedeelte: ‘Je moet je naaste liefhebben als jezelf.’[c] **9** Maar als jullie ermee doorgaan sommigen voor te trekken,[d] bega je een zonde en word je door de wet veroordeeld* als overtreder.[e]

10 Want als iemand de hele wet naleeft, maar op één punt een misstap doet, is hij toch een overtreder geworden van de hele wet.[f] **11** Hij die heeft gezegd: ‘Pleeg geen overspel’,[g] heeft namelijk ook gezegd: ‘Pleeg geen moord.’[h] Als je geen overspel pleegt maar wel moordt, ben je een wetsovertreder geworden. **12** Praat en gedraag je als mensen die geoordeeld zullen worden door de wet van een vrij volk.*[i] **13** Want wie geen barmhartigheid toont, zal geoordeeld worden zonder barmhartigheid.[j] Barmhartigheid triomfeert over oordeel.

14 Broeders, wat voor nut heeft het als iemand zegt dat hij geloof heeft, maar dat niet laat zien door daden?[k] Zo’n geloof kan hem toch niet redden?[l] **15** Stel dat een broeder of zuster nauwelijks kleding heeft* en niet genoeg voedsel voor die dag. **16** Als een van jullie dan tegen hen zegt: ‘Het ga je goed.* Kleed je warm en zorg dat je goed eet’, maar ze niet geeft wat het lichaam nodig heeft, wat voor nut

HFST. 1
a Ps 19:7
b Mt 7:24; Lu 11:28; Jo 13:17
c Ps 39:1; Sp 12:18; Sp 15:2; 1Pe 3:10
d De 14:29; De 27:19; Ps 68:5
e Jes 1:17; 1Ti 5:3
f Job 29:12, 13; Jes 58:7
g 1Kor 5:7; Jak 4:4; Opb 18:4

HFST. 2
h 1Ti 5:21; Jak 3:17
i Le 19:15
j Ga 3:28
k De 1:17
l Opb 2:9

2de kolom
a Lu 22:28-30
b Han 13:50
c Le 19:18; Mt 22:39; Ro 13:10
d Jak 2:1
e Le 19:15
f De 27:26; Ga 3:10
g Ex 20:14; De 5:18
h Ex 20:13; De 5:17
i Jak 1:25
j Sp 21:13; Mt 5:7; Mt 6:15; Lu 6:36
k Tit 3:8; Jak 1:25
l 1Kor 13:2

1:23 *Of ‘natuurlijke’. **1:24** *Of ‘wat voor iemand hij is’. **1:25** *Of ‘tuurt’. #Lett.: ‘een dader van het werk’. **1:26** *Of ‘godsdienstig is’. **1:27** *Of ‘godsdienst’.

2:9 *Of ‘terechtgewezen’. **2:12** *Lett.: ‘wet van vrijheid’. **2:15** *Lett.: ‘naakt is’. **2:16** *Lett.: ‘Ga in vrede.’

heeft dat dan?[a] **17** Zo is ook ge-
loof op zich, zonder daden, dood.[b]
18 Maar iemand zal zeggen:
‘Jij hebt geloof en ik heb da-
den. Laat mij je geloof zien zon-
der daden, dan zal ik je mijn ge-
loof laten zien door mijn daden.’
19 Je gelooft toch dat er één
God is? Dat is heel goed. Toch
geloven de demonen dat ook en
die beven van angst.[c] **20** Wil je
het bewijs dat geloof zonder da-
den zinloos is? Gebruik je ver-
stand! **21** Werd onze voorvader
Abraham niet rechtvaardig ver-
klaard door daden nadat hij zijn
zoon Isaäk op het altaar ge-
offerd had?[d] **22** Je ziet dat zijn
geloof samenging met zijn daden
en dat zijn geloof door zijn daden
volmaakt is geworden.[e] **23** Zo
werd het Schriftgedeelte vervuld:
‘Abraham geloofde in Jehovah*
en het werd hem als rechtvaar-
digheid toegerekend’,[f] en hij werd
Jehovah’s* vriend genoemd.[g]
24 Jullie zien dat iemand
rechtvaardig verklaard wordt
door daden, en niet alleen door
geloof. **25** Werd ook Rachab, de
prostituee, niet rechtvaardig ver-
klaard door daden, nadat ze de
verkenners* gastvrij had ontvan-
gen en hen langs een andere weg
had laten vertrekken?[h] **26** Zoals
het lichaam zonder geest* dood
is,[i] zo is ook geloof zonder daden
dood.[j]

3 Jullie moeten niet allemaal le-
raren worden, mijn broeders,
want jullie weten dat wij stren-
ger* geoordeeld zullen worden.[k]
2 Want we struikelen allemaal
heel vaak.*[l] Iemand die niet strui-
kelt in wat hij zegt, is een vol-
maakt man en kan ook zijn hele
lichaam in toom houden. **3** Als
we paarden een bit in de mond
doen om ze te laten gehoorzamen,
kunnen we daarmee hun hele li-
chaam besturen. **4** Of denk aan
schepen: hoewel ze heel groot
zijn en door hevige winden wor-
den voortgestuwd, worden ze
door een heel klein roer in elke
richting gestuurd die de stuur-
man wil.
5 Zo is ook de tong een klein
deel van het lichaam en toch kan
hij enorm opscheppen. Bedenk
dat er maar een klein vlamme-
tje nodig is om een groot bos
in brand te steken! **6** De tong is
zo’n vlam.[a] Onder onze lichaams-
delen vertegenwoordigt de tong
een wereld van onrechtvaardig-
heid, want hij besmet het hele li-
chaam[b] en steekt iemands hele
levensloop* in brand, en zelf
wordt hij door Gehenna# aange-
stoken. **7** Want mensen kunnen
elke diersoort temmen of hebben
die al getemd: wilde dieren, vo-
gels, kruipende dieren* en zee-
dieren. **8** Maar geen mens kan
de tong temmen. De tong is on-
handelbaar, schadelijk en vol do-
delijk gif.[c] **9** Met de tong loven
we Jehovah,* de Vader, en toch
vervloeken we er ook mensen
mee die ‘naar Gods beeld’# zijn
gemaakt.[d] **10** Uit dezelfde mond
komen zegen en vloek.
Het is niet goed dat zul-
ke dingen gebeuren, broeders.[e]
11 Een bron kan toch niet uit
dezelfde opening zoet en bitter
water laten opborrelen? **12** Mijn
broeders, een vijgenboom kan
toch geen olijven opleveren en
een wijnstok toch geen vijgen?[f]
Net zomin kan er uit een zout-
waterbron zoet water komen.
13 Wie van jullie is wijs en
verstandig? Laat hij dat bewijzen
door zijn goede gedrag, door da-
den die getuigen van een zacht-

2:23; 3:9 *Zie App. A5. **2:25** *Lett.: ‘boodschappers’. **2:26** *Of ‘adem’. **3:1** *Of ‘zwaarder’. **3:2** *Of ‘we maken allemaal veel fouten’.

3:6 *Lett.: ‘het rad van geboorte’. #Zie Woordenlijst. **3:7** *Of ‘reptielen’. **3:9** #Of ‘gelijkenis’.

HFST. 2
a De 15:7, 8; Mt 25:35, 36; Lu 3:11; Ro 12:13; 1Ti 5:4; Jak 1:27; 1Jo 3:17
b Mt 7:21; Heb 10:24
c Mt 8:28, 29; Lu 4:33, 34
d Ge 22:9, 12
e Heb 11:17
f Ge 15:6; Ro 4:3; Ga 3:6
g 2Kr 20:7; Jes 41:8
h Joz 2:1, 15; Joz 6:17; Heb 11:31
i Ps 146:4
j Ro 10:10; Jak 2:17

HFST. 3
k Lu 12:48
l 1Kon 8:46; Sp 20:9; 1Jo 1:8

2de kolom
a Sp 16:27; Mt 12:36, 37
b Ps 39:1; Mt 15:11, 18; Mr 7:23
c Ps 140:3; Sp 12:18; Sp 18:7
d Ge 1:26, 27
e Ef 4:29
f Mt 7:16

aardigheid die uit wijsheid voort-
komt. **14** Maar als jullie in je
hart bittere jaloezie[a] hebben en
ruziezoekers[b] zijn,* schep dan
niet op[c] en lieg niet tegen de
waarheid. **15** Dat soort wijs-
heid komt niet van boven maar
is aards,[d] dierlijk, demonisch.
16 Want waar jaloezie is en ru-
zie gezocht wordt,* daar zullen
ook wanorde en allerlei walgelij-
ke dingen zijn.[e]

17 Maar de wijsheid van bo-
ven is in de eerste plaats zui-
ver,[f] vervolgens vredelievend,[g]
redelijk,[h] bereid om te gehoorza-
men, vol barmhartigheid en goe-
de vruchten,[i] onpartijdig[j] en niet
hypocriet.[k] **18** Bovendien wordt
de vrucht van rechtvaardigheid
onder vredige omstandigheden
gezaaid[l] voor* degenen die vre-
de stichten.[m]

4 Wat is de bron van de strijd
en conflicten onder jullie? Ko-
men ze niet voort uit jullie vle-
selijke verlangens, die binnen in
jullie* strijden?[n] **2** Jullie verlan-
gen naar iets, en toch krijgen jul-
lie het niet. Jullie blijven moor-
den en begeren, en toch kunnen
jullie het niet krijgen. Jullie blij-
ven vechten en strijden.[o] Jullie
krijgen het niet omdat jullie niet
vragen. **3** En als jullie wel vra-
gen, krijgen jullie het niet omdat
jullie met een verkeerde bedoe-
ling vragen, namelijk om jullie
vleselijke verlangens te bevredi-
gen.

4 Trouwelozen,* weten jullie
niet dat vriendschap met de we-
reld vijandschap met God bete-
kent? Iedereen die een vriend
van de wereld wil zijn, maakt
zich dus tot een vijand van God.[p]
5 Of denken jullie dat de Schrift
zonder reden zegt: 'De geest die
in ons is gaan wonen, blijft vol ja-
loezie* verlangen'?[a] **6** Maar de
onverdiende goedheid die Hij
geeft, is groter. Daarom staat
er: 'God keert zich tegen trot-
se mensen,[b] maar hij geeft on-
verdiende goedheid aan nederi-
ge mensen.'[c]

7 Onderwerp je daarom aan
God,[d] maar bied weerstand aan
de Duivel[e] en hij zal van je weg-
vluchten.[f] **8** Nader tot God, dan
zal hij tot jou naderen.*[g] Reinig
je handen, zondaars,[h] en zuiver je
hart,[i] besluitelozen. **9** Wees ver-
drietig, treur en huil.[j] Laat je ge-
lach veranderen in rouw, en je
vreugde in wanhoop. **10** Verne-
der je in de ogen van Jehovah,*[k]
dan zal hij je verhogen.[l]

11 Houd ermee op kwaad te
spreken over elkaar, broeders.[m]
Wie kwaadspreekt over een broe-
der of wie hem oordeelt, spreekt
kwaad over de wet en oordeelt
de wet. En als je de wet oordeelt,
leef je niet naar de wet, maar
treed je op als rechter. **12** Er
is er maar één die Wetgever en
Rechter is,[n] degene die kan red-
den en vernietigen.[o] Maar wie ben
jij dat je je naaste oordeelt?[p]

13 Luister, jullie die zeggen:
'Vandaag of morgen zullen we
naar deze stad gaan en er een
jaar blijven, en we zullen zaken-
doen en winst maken.'[q] **14** Maar
jullie weten niet hoe je le-
ven morgen zal zijn.[r] Want jul-
lie zijn een nevel, die even ver-
schijnt en dan weer verdwijnt.[s]
15 In plaats daarvan zouden jul-
lie moeten zeggen: 'Als Jehovah*
het wil,[t] zullen we in leven zijn en
dit of dat doen.' **16** Maar nu lo-
pen jullie arrogant op te schep-
pen, en jullie zijn er nog trots
op ook. Al die opschepperij is

3:14 * Of mogelijk 'en zelfzuchtige ambitie hebben'. **3:16** * Of mogelijk 'en zelfzuchtige ambitie is'. **3:18** * Of mogelijk 'door'. **4:1** * Lett.: 'in jullie lichaamsdelen'. **4:4** * Lett.: 'overspeelsters'.

4:5 * Of 'afgunst'. **4:8** * Of 'als jij dichter bij God komt, komt hij dichter bij jou'. **4:10, 15** * Zie App. A5.

HFST. 3

a Ro 13:13, 1Kor 3:3
b Ef 4:31
c 1Kor 13:4
d 1Kor 2:14, Fil 3:19
e Sp 14:30, Ga 5:19-21
f Ro 12:9, 1Ti 5:1, 2
g 2Kor 13:11, 1Th 5:13, 2Pe 3:14
h 1Ti 3:3, Tit 3:2
i Ga 5:22, 23
j Jak 2:9
k 1Pe 1:22
l Jes 32:17, Heb 12:11
m Mt 5:9, 1Pe 3:11

HFST. 4

n Ro 7:23, Ga 5:17, Jak 3:14, 1Pe 2:11
o Mt 5:22, Jak 3:16
p 2Kr 19:2, Jo 15:19, Jo 17:14, Jo 18:36, 1Jo 2:15, 1Jo 5:19

2de kolom

a Ge 6:5, Ge 8:21
b Ps 138:6
c Sp 3:34, 1Pe 5:5
d Heb 12:9, 1Pe 2:17, 1Pe 5:6
e Ef 4:27, Ef 6:11
f Mt 4:10, 11, Lu 4:13
g Jes 44:22, Jes 55:6, 7
h Jes 1:16
i 1Jo 3:3
j Joë 2:12
k 2Kr 7:14, 2Kr 33:12, 13
l Sp 29:23, Mt 23:12
m Le 19:16, Sp 17:9
n Jes 33:22
o Mt 10:28
p Mt 7:1, Lu 6:37, Ro 14:4
q Lu 12:18-20
r Ps 39:6, Sp 27:1, Pr 6:12
s Job 14:1, 2, Ps 102:3, 1Pe 1:24
t Han 18:21, Heb 6:3

slecht. **17** Als iemand dus weet
wat het juiste is maar het toch
niet doet, zondigt hij.[a]

5 Luister, jullie die rijk zijn!
Huil en jammer om de ellen-
de die over jullie komt.[b] **2** Jullie
rijkdom is verrot en jullie kleren
zijn door motten aangevreten.[c]
3 Jullie goud en zilver is wegge-
roest, en die roest zal tegen
jullie getuigen en jullie vlees ver-
teren. Wat jullie verzameld heb-
ben, zal in de laatste dagen als
een vuur zijn.[d] **4** Hoor! Het loon
dat jullie niet hebben uitbetaald
aan de arbeiders die jullie velden
hebben geoogst, blijft roepen. En
het hulpgeroep van de oogsters
is doorgedrongen tot de oren van
Jehovah* van de legermachten.[e]
5 Jullie hebben op aarde in weel-
de geleefd en je eigen verlan-
gens gevolgd. Jullie hebben je
hart vetgemest voor de dag van
de slachting.[f] **6** Jullie hebben
de rechtvaardige veroordeeld en
hem vermoord. Keert hij zich niet
tegen jullie?

7 Heb dus geduld, broeders,
tot de aanwezigheid van de Heer.[g]
Denk aan de boer, die gedul-
dig blijft wachten op de kostba-
re vrucht van de aarde totdat de
vroege regens en de late regens
komen.[h] **8** Ook jullie moeten ge-
duld hebben.[i] Houd moed,* want
de aanwezigheid van de Heer is
nabij.[j]

9 Klaag niet* over elkaar, broe-
ders, zodat jullie niet worden ver-
oordeeld.[k] Kijk! De Rechter staat
voor de deur. **10** Broeders, neem
een voorbeeld aan de geduldige
volharding[l] onder beproevingen[m]
van de profeten die in de naam
van Jehovah* hebben gesproken.[n]
11 We prijzen degenen die heb-
ben volhard gelukkig.#[o] Jullie heb-
ben van de volharding van Job
gehoord[a] en hebben gezien hoe
Jehovah* het heeft laten aflopen,[b]
dat Jehovah* heel meelevend# en
barmhartig is.[c]

12 En broeders, jullie moeten
vooral ophouden met zweren, bij
de hemel, bij de aarde of bij iets
anders. Maar laat je ja ja zijn, en
je nee nee,[d] zodat je niet veroor-
deeld wordt.

13 Heeft iemand van jullie met
moeilijkheden te maken? Laat hij
blijven bidden.[e] Is iemand vrolijk?
Laat hij psalmen zingen.[f] **14** Is
iemand van jullie ziek? Laat hij
de ouderlingen[g] van de gemeen-
te bij zich roepen, en laten die
voor hem bidden en hem in de
naam van Jehovah* met olie in-
wrijven.[h] **15** Hun gebed uit ge-
loof zal de zieke# beter maken,
en Jehovah* zal hem laten op-
staan. En als hij zonden heeft
begaan, zal hij vergeving krij-
gen.

16 Beken daarom openlijk jul-
lie zonden[i] aan elkaar en bid
voor elkaar, zodat jullie gene-
zen kunnen worden. Het smeek-
gebed van een rechtvaardige
heeft een krachtige uitwerking.*[j]
17 Elia was een man met dezelf-
de gevoelens als wij, maar na-
dat hij vurig had gebeden dat het
niet zou regenen, viel er drieën-
half jaar lang geen regen op het
land.[k] **18** Toen bad hij opnieuw,
en de hemel gaf regen en het
land bracht vrucht voort.[l]

19 Broeders, stel dat iemand
van jullie van de waarheid wordt
afgebracht en een ander hem
helpt terug te komen, **20** weet
dan: wie een zondaar van het
dwaalspoor terugbrengt,[m] zal
hem* van de dood redden en
een groot aantal zonden bedek-
ken.[n]

HFST. 4
a Lu 12:47; Jo 9:41; Jo 15:22

HFST. 5
b Sp 11:28; Lu 6:24; Lu 18:25
c Mt 6:19; Lu 12:33
d Ez 7:19
e Le 19:13; De 24:14, 15; Jer 22:13; Mal 3:5
f Jer 12:3
g Mt 24:3
h De 11:14; Jer 5:24
i Heb 6:12
j 1Th 3:13
k 1Kor 4:5
l Heb 6:12
m Mt 5:12
n 2Kr 36:16
o Jak 1:2-4

2de kolom
a Job 1:20, 21
b Job 42:10
c Ps 103:8; Lu 6:36
d Mt 5:34-37
e Ps 50:15
f Kol 3:16
g Han 20:28, 35; 1Pe 5:2
h Ps 141:5; Mr 6:13; Lu 10:34
i 2Sa 12:13; Ps 32:5; Sp 28:13; 1Jo 1:9
j 1Sa 12:18; 1Kon 13:6
k 1Kon 17:1
l 1Kon 18:42, 45
m Ga 6:1
n 1Ti 4:16

5:4, 10, 11, 14, 15 *Zie App. A5. **5:8** *Of ‘maak je hart standvastig’. **5:9** *Of ‘mopper niet’. Lett.: ‘slaak geen zuchten’. **5:11** #Of ‘gezegend’.

5:11 #Of ‘teder in genegenheid’. **5:15** #Of mogelijk ‘vermoeide’. **5:16** *Lett.: ‘heeft veel kracht als ze in werking is’. **5:20** *Of ‘zijn ziel’.

DE EERSTE BRIEF VAN
PETRUS

INHOUD

1 Van Petrus, een apostel[a] van
Jezus Christus. Aan de tijde-
lijke inwoners die verspreid zijn
over Pontus, Galatië, Kappado-
cië,[b] Asia en Bithynië, degenen
die zijn uitverkoren **2** in over-
eenstemming met de voorkennis
van God, de Vader.[c] Aan jullie
die door de geest zijn geheiligd[d]
om gehoorzaam te zijn en met
het bloed van Jezus Christus be-
sprenkeld te worden.[e]
Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede in overvloed
toe.
3 Alle eer aan de God en Va-
der van onze Heer Jezus Chris-
tus! Want door Jezus Christus
uit de dood op te wekken,[f] heeft
hij ons in zijn grote barmhar-
tigheid een nieuwe geboorte ge-
geven[g] met een levende hoop,[h]
4 een onvergankelijke en onbe-
smette erfenis die nooit ver-
welkt.[i] Die is in de hemel weg-
gelegd voor jullie,[j] **5** die dankzij
jullie geloof beschermd worden
door Gods kracht met het oog
op een redding die in de tijd van
het einde* geopenbaard zal wor-
den. **6** Om die reden hebben jul-
lie grote vreugde, hoewel jullie
een korte tijd — als het zo moet
zijn — onder allerlei beproevingen
te lijden hebben,[a] **7** zodat je be-
proefde geloof*[b] — dat veel meer
waard is dan goud, dat vergaat
ook al wordt het in het vuur be-
proefd# — een reden voor lof, glo-
rie en eer zal blijken te zijn bij
de openbaring van Jezus Chris-
tus.[c] **8** Jullie hebben hem nooit
gezien, en toch houden jullie van
hem. En ook al zie je hem op
dit moment niet, toch geloof je in
hem en ervaar je een onbeschrij-
felijke en buitengewone vreugde,
9 omdat je het doel van je geloof
bereikt: je redding.*[d]
10 Naar die redding hebben de
profeten die hebben geprofeteerd
over de onverdiende goedheid die
voor jullie bedoeld is, intensief

HFST. 1
a Mt 10:2
b Han 2:5, 9
c Ro 8:29
d 2Th 2:13
e Heb 12:22, 24
f 1Kor 15:20
g 1Pe 1:23
h Opb 20:6
i 1Kor 15:53; 2Ti 1:10; 1Pe 5:4
j Jo 14:2; 2Ti 4:8

2de kolom
a 2Kor 4:17; 2Ti 3:12
b Jak 1:2, 3
c 2Th 1:7
d Ro 6:22

1:5 *Of 'laatste tijdsperiode'. **1:7** *Of 'de getoetste kwaliteit van je geloof'. #Of 'gelouterd'. **1:9** *Of 'de redding van je ziel'.

navraag en onderzoek gedaan.[a] **11** Ze bleven onderzoeken op welke speciale tijd of op welk tijdperk de geest in hen doelde in verband met Christus,[b] toen de geest van tevoren getuigde van het lijden dat Christus zou ondergaan[c] en van de glorie die daarop zou volgen. **12** Aan hen werd onthuld dat ze niet zichzelf dienden, maar jullie. Ze vertelden de dingen die nu aan jullie verkondigd zijn door degenen die het goede nieuws aan jullie hebben bekendgemaakt met heilige geest, die uit de hemel gestuurd is.[d] In diezelfde dingen verdiepen engelen zich heel graag.*

13 Bereid je dus mentaal voor op* actie.[e] Houd je volle verstand erbij.[f] Stel je hoop op de onverdiende goedheid die je zult ontvangen bij de openbaring van Jezus Christus. **14** Laat je als gehoorzame kinderen niet langer vormen door de verlangens die je vroeger had toen je nog onwetend was. **15** Maar word net als de Heilige die jullie geroepen heeft, zelf heilig in je hele gedrag,[g] **16** want er staat geschreven: 'Jullie moeten heilig zijn, want ik ben heilig.'[h]

17 En als jullie de Vader aanroepen, die iedereen onpartijdig oordeelt[i] op grond van zijn daden, gedraag je dan met ontzag[j] zolang jullie tijdelijke inwoners zijn. **18** Want je weet dat jullie niet met vergankelijke dingen zoals zilver of goud zijn bevrijd*[k] van je zinloze leefwijze, die door jullie voorouders aan jullie is doorgegeven, **19** maar met kostbaar bloed,[l] zoals dat van een lam zonder smet of gebrek,[m] namelijk dat van Christus.[n] **20** Het is waar dat hij vóór de grondlegging* van de wereld was uitgekozen,*[a] maar hij werd aan het eind van de tijden ter wille van jullie openbaar gemaakt.[b] **21** Door hem geloven jullie in God,[c] die hem uit de dood heeft opgewekt[d] en hem glorie heeft gegeven,[e] zodat je geloof en je hoop gericht zouden zijn op God.

22 Nu jullie jezelf* gezuiverd hebben door jullie gehoorzaamheid aan de waarheid, met als resultaat oprechte# broederlijke genegenheid,[f] moeten jullie intens van elkaar houden, vanuit het hart.[g] **23** Want jullie hebben een nieuwe geboorte gekregen,[h] niet door vergankelijk maar door onvergankelijk zaad,*[i] dankzij het woord van de levende en eeuwige God.[j] **24** Want 'alle mensen* zijn als gras, en al hun pracht is als een bloem in het veld. Het gras verdort en de bloem valt af, **25** maar het woord* van Jehovah# blijft voor eeuwig.'[k] En dit 'woord'△ is het goede nieuws dat aan jullie is bekendgemaakt.[l]

2 Ontdoe je dus van alle slechtheid,[m] bedrog, huichelarij, jaloezie* en achterklap. **2** Ontwikkel als pasgeboren baby's[n] een verlangen naar de zuivere* melk van het woord. Dan zullen jullie door middel daarvan groeien en redding bereiken,[o] **3** als jullie tenminste hebben geproefd* dat de Heer goed is.

4 Terwijl jullie hem erkennen* — een levende steen, door de mensen afgekeurd[p] maar in Gods ogen uitverkoren en kostbaar[q] — **5** worden jullie zelf als levende stenen opgebouwd tot een geestelijk huis[r] om een heilige priester-

---

HFST. 1
a Mt 13:17
b Da 9:24-27
c Jes 53:5
d Jo 15:26; Han 2:4
e Lu 12:35
f Ef 5:17; 1Pe 4:7
g De 28:9; Ro 12:1; Heb 12:14
h Le 11:44; Le 19:2; Le 20:7, 26
i De 10:17
j 2Kor 7:1
k 1Kor 6:20
l Jes 53:12; Heb 9:14
m Ex 12:5; Le 22:20; Jo 1:29
n 1Kor 5:7

2de kolom
a Jo 17:5; Ef 1:4
b Kol 1:26, 27
c Jo 14:6
d Han 2:24
e Heb 2:9
f Ro 12:9; 1Jo 3:17
g 1Ti 1:5
h Jo 3:3; 2Kor 5:17; 1Pe 1:3; 1Jo 3:9
i Jo 3:6
j Jo 6:63; Jak 1:18
k Jes 40:6-8
l Tit 1:3

HFST. 2
m Ga 5:16; Jak 1:21
n Mr 10:15
o 2Ti 3:15
p Jes 53:3; Jo 19:15
q Ps 118:22; Jes 42:1; Mt 21:42; Han 4:11
r Ef 2:21

1:12 *Of 'zijn engelen begerig te turen'. **1:13** *Of 'versterk je geest tot'. **1:18** *Lett.: 'vrijgekocht'. **1:20** *Of 'het begin'.

1:20 *Lett.: 'van tevoren gekend'. **1:22** *Of 'je ziel'. #Of 'ongehuichelde'. **1:23** *D.w.z. zaad dat zich kan voortplanten, dat vrucht kan dragen. **1:24** *Lett.: 'vlees'. **1:25** *Of 'de uitspraak'. #Zie App. A5. △Of 'deze uitspraak'. **2:1** *Of 'afgunst'. **2:2** *Of 'onvervalste'. **2:3** *Of 'ondervonden'. **2:4** *Lett.: 'komen tot'.

schap te zijn, met het doel geeste-
lijke slachtoffers te brengen[a] die
dankzij Jezus Christus aanvaard-
baar zijn voor God.[b] **6** Want in
de Schrift staat: ‘Kijk! Ik leg in
Sion een uitverkoren steen, een
kostbare fundament-hoeksteen.
Wie erin gelooft, zal nooit worden
teleurgesteld.’*[c]

7 Voor jullie is hij dan ook kost-
baar, omdat jullie gelovigen zijn.
Maar voor de ongelovigen geldt:
‘De steen die de bouwers heb-
ben afgekeurd,[d] is juist de be-
langrijkste hoeksteen* geworden’[e]
8 en: ‘Een steen waarover men
struikelt en een rotsblok waar-
over men valt.’[f] Ze struikelen
omdat ze het woord niet gehoor-
zamen. Daartoe waren ze ook
bestemd. **9** Maar jullie zijn ‘een
uitverkoren geslacht, een konink-
lijke priesterschap, een heilige na-
tie,[g] een volk dat een speciaal
eigendom is,[h] zodat jullie overal
de schitterende eigenschappen*[i]
bekend zouden maken’ van dege-
ne die jullie uit de duisternis heeft
geroepen naar zijn wonderbaarlij-
ke licht.[j] **10** Want ooit waren jul-
lie geen volk, maar nu zijn jul-
lie Gods volk.[k] Ooit was er geen
barmhartigheid voor jullie, maar
nu hebben jullie barmhartigheid
ontvangen.[l]

11 Lieve vrienden, ik spoor
jullie als vreemdelingen en tijde-
lijke inwoners[m] aan om niet toe te
geven aan vleselijke verlangens,[n]
die strijd tegen jullie* voeren.[o]
12 Gedraag je altijd goed te mid-
den van de heidenen.*[p] Als ze
je dan van kwaaddoen beschul-
digen, kunnen ze ooggetuige zijn
van je goede daden[q] en als gevolg
daarvan God eren op zijn inspec-
tiedag.

13 Onderwerp je ter wille van
de Heer aan alle menselijke instel-
lingen:*[a] aan een koning[b] als het
hoogste gezag **14** of aan gouver-
neurs, die door hem zijn aange-
steld om misdadigers te straffen
maar degenen die het goede doen
te prijzen.[c] **15** Want het is Gods
wil dat jullie door het goede te
doen onwetende dwazen de mond
snoeren.[d] **16** Leef als vrije men-
sen,[e] terwijl jullie je vrijheid niet
gebruiken als excuus* voor ver-
keerd gedrag[f] maar om God als
slaven te dienen.[g] **17** Eer* alle
soorten mensen,[h] heb liefde voor
de hele broederschap,[i] heb ontzag
voor God[j] en eer# de koning.[k]

18 Bedienden moeten met ge-
past ontzag onderworpen zijn aan
hun meesters,[l] niet alleen aan
de goede en redelijke, maar ook
aan de veeleisende. **19** Want als
iemand moeilijkheden* verduurt
en ten onrechte lijdt vanwege
zijn geweten tegenover God,[m] is
Hij daar blij mee. **20** Is het soms
een verdienste als je wordt gesla-
gen omdat je hebt gezondigd en
het dan verduurt?[n] Maar als je lij-
den verduurt omdat je het goe-
de doet, is dat iets waar God blij
mee is.[o]

21 Trouwens, jullie werden ge-
roepen om dit te ondergaan. Want
Christus zelf heeft voor jullie
geleden[p] en jullie zo een voor-
beeld nagelaten zodat jullie nauw-
keurig in zijn voetstappen zouden
treden.[q] **22** Hij heeft geen zon-
de begaan[r] en er was geen bedrog
in zijn mond.[s] **23** Toen hij werd
uitgescholden,*[t] schold hij niet te-
rug.[u] Toen hij lijden onderging,[v]
begon hij niet te dreigen, maar hij
liet de zaak over aan degene die
rechtvaardig oordeelt.[w] **24** Hij-
zelf heeft aan de paal*[x] onze zon-
den gedragen[y] in zijn eigen li-
chaam, zodat wij dood zouden zijn

2:6 * Lett.: ‘beschaamd’. **2:7** * Lett.: ‘het hoofd van de hoek’. **2:9** * Lett.: ‘de deugden’. **2:11** * Of ‘de ziel’. **2:12** * Of ‘mensen in de wereld’. Zie Woordenlijst.

2:13 * Lett.: ‘elke menselijke schepping’. **2:16** * Of ‘dekmantel’. **2:17** * Of ‘toon respect voor’. # Of ‘toon respect voor’. **2:19** * Of ‘verdriet’, ‘pijn’. **2:23** * Of ‘beledigd’, ‘beschimpt’. **2:24** * Of ‘boom’.

HFST. 2

a Heb 13:15
b Ro 12:1
c Jes 28:16
d Ps 69:8
e Ps 118:22, Mt 21:42, Lu 20:17, Han 4:11
f Jes 8:14
g Opb 5:10, Opb 20:6
h Ex 19:5, 6, De 7:6, De 10:15, Mal 3:17
i Jes 43:20, 21
j Ef 5:8, Kol 1:13
k Ho 1:10, Han 15:14, Ro 9:25
l Ho 2:23
m 1Pe 1:17
n Ro 8:5, Ga 5:24
o Ga 5:17, Jak 4:1
p Ro 12:17, 1Ti 3:7
q Mt 5:16, Jak 3:13

2de kolom

a Ro 13:1, Ef 6:5, Tit 3:1
b 1Pe 2:17
c Ro 13:3, 4
d Tit 2:7, 8
e Ga 5:1
f Ga 5:13
g 1Kor 7:22
h Le 19:32, Ro 12:10, Ro 13:7
i 1Jo 2:10, 1Jo 4:21
j Ps 111:10, Sp 8:13, 2Kor 7:1
k Sp 24:21
l Ef 6:5, Kol 3:22, 1Ti 6:1, Tit 2:9
m Ro 13:5
n 1Pe 4:15
o Mt 5:10, Han 5:41, 1Pe 4:14
p 1Pe 3:18
q Mt 16:24, Jo 13:15
r Jo 8:46, Heb 4:15
s Jes 53:9
t Mt 27:39
u Jes 53:7, Ro 12:21
v Heb 5:8
w Jer 11:20, Jo 8:50
x Fil 2:8
y Le 16:21

voor* de zonde en zouden leven
voor rechtvaardigheid. En ‘door
zijn wonden zijn jullie genezen’.[a]
25 Want jullie waren als verdwaal-
de schapen,[b] maar nu zijn jullie
teruggekeerd naar de herder[c] en
opziener van jullie ziel.*

3 Op dezelfde manier moeten
jullie, vrouwen, onderworpen
zijn aan je man.[d] Dan kunnen
mannen die niet gehoorzaam
zijn aan het woord, zonder woor-
den gewonnen worden door het
gedrag van hun vrouw,[e] **2** omdat
ze ooggetuige zijn van jullie eer-
bare gedrag[f] en diepe respect.
3 Laat je schoonheid niet be-
paald worden door uiterlijke din-
gen — kunstig gevlochten haar,
gouden sieraden[g] of mooie kle-
ding — **4** maar door de verbor-
gen persoon van het hart, de on-
vergankelijke schoonheid van de
kalme en zachtaardige geest,[h] die
grote waarde heeft in Gods ogen.
5 Want zo sierden zich vroeger de
heilige vrouwen die op God hoop-
ten, terwijl ze zich aan hun man
onderwierpen. **6** Sara bijvoor-
beeld gehoorzaamde Abraham en
noemde hem heer.[i] Jullie zijn haar
kinderen zolang jullie het goede
blijven doen en niet toegeven aan
angst.[j]

7 Op dezelfde manier moeten
jullie, mannen, begripvol met je
vrouw blijven omgaan.* Behandel
je vrouw met respect,#[k] zoals een
brozer voorwerp,△ want ze is net
als jij erfgenaam[l] van de onver-
diende gave van het leven. Dan
zullen je gebeden niet worden ver-
hinderd.

8 Ten slotte, wees allemaal
eensgezind*[m] en leef met elkaar
mee. Heb broederlijke genegen-
heid en intens medegevoel,[a] en
wees nederig.[b] **9** Vergeld geen
kwaad met kwaad,[c] en als je
wordt uitgescholden,* scheld dan
niet terug.[d] Vergeld juist met een
zegen,[e] want hiertoe werden jullie
geroepen, zodat jullie een zegen
zouden ontvangen.#

10 Want ‘wie van het leven
houdt en gelukkige dagen wil
meemaken, moet zijn tong bevei-
ligen tegen wat slecht is[f] en zijn
lippen tegen het spreken van be-
drog. **11** Laat hij vermijden wat
slecht is[g] en doen wat goed is.[h]
Laat hij vrede zoeken en die na-
streven.[i] **12** Want de ogen van
Jehovah* zijn gericht op de recht-
vaardigen en zijn oren luisteren
naar hun smeekgebed.[j] Maar Je-
hovah* keert zich tegen degenen
die slechte dingen doen.’[k]

13 Trouwens, wie zal je kwaad
doen als je je ijverig gaat inzetten
voor het goede?[l] **14** Maar ook al
zou je moeten lijden ter wil-
le van rechtvaardigheid, je bent
gelukkig.[m] Wees niet bang voor
wat hen bang maakt* en laat je
niet afschrikken.[n] **15** Heilig de
Christus als Heer in je hart en
wees altijd bereid* om je te ver-
dedigen tegenover iedereen die
vraagt om een reden voor de
hoop die je hebt. Maar doe dat
met zachtaardigheid[o] en diep res-
pect.[p]

16 Bewaar een goed geweten.[q]
Als er dan negatief over jullie ge-
praat wordt, zullen degenen die
dat doen, beschaamd komen te
staan[r] vanwege jullie goede ge-
drag als volgelingen van Christus.[s]
17 Het is namelijk beter te lij-
den omdat je het goede doet[t]
— als het Gods wil is om dat
toe te laten — dan omdat je het

2:24 *Of ‘het voor ons afgedaan zou zijn met’. **2:25** *Of ‘leven’. **3:7** *Of ‘rekening met je vrouw blijven houden in jullie leven samen’, ‘bij je vrouw blijven wonen overeenkomstig kennis’. #Of ‘bewijs je vrouw eer’. △Lett.: ‘een zwakker vat, het vrouwelijke’. **3:8** *Of ‘heb dezelfde manier van denken’.

3:9 *Of ‘beledigd’, ‘beschimpt’. #Lett.: ‘erven’. **3:12** *Of ‘Jehovah’s gezicht’. Zie App. A5. **3:14** *Of mogelijk ‘voor hun dreigementen’. **3:15** *Of ‘gereed’.

HFST. 2
a Jes 53:5
b Jes 53:6
c Ps 23:1; Jes 40:11

HFST. 3
d Ro 7:2; 1Kor 11:3; Ef 5:22
e 1Kor 7:16
f 1Pe 2:12
g Sp 11:22
h Ef 4:24; Kol 3:10, 12; 1Ti 2:9, 10
i Ge 18:12; Ef 5:33
j Sp 3:25; Fil 1:28
k Ef 5:25
l Ga 3:28
m 1Kor 1:10; Fil 2:2

2de kolom
a Ro 12:10
b Ro 15:5; Kol 3:12
c Ro 12:17; 1Th 5:15
d 1Pe 2:23
e Ro 12:14; 1Kor 4:12
f Jak 3:8
g Sp 8:13
h 3Jo 11
i 1Th 5:13; Jak 3:17
j 1Jo 3:22
k Ps 34:12-16
l Ro 13:3, 4
m Mt 5:11, 12; Han 5:41; 1Pe 2:19
n Mt 10:28
o Sp 15:1; 2Ti 2:24, 25; Tit 3:1, 2
p Kol 4:6
q Han 23:1; Han 24:16; 1Ti 1:5; 1Ti 1:18, 19; 1Ti 3:9
r Tit 2:8
s Ro 12:21; 1Pe 2:12
t 2Kor 1:7; Kol 1:24

slechte doet.[a] **18** Want Christus is eens en voor altijd gestorven voor zonden,[b] een rechtvaardige voor onrechtvaardigen,[c] om jullie naar God te leiden.[d] Hij werd ter dood gebracht in het vlees,[e] maar levend gemaakt in de geest.[f] **19** Zo ging hij prediken tot de geesten in de gevangenis,[g] **20** die eens ongehoorzaam waren toen God in Noachs tijd geduldig wachtte*[h] terwijl de ark werd gebouwd.[i] Daarin werden maar een paar mensen, namelijk acht zielen,# veilig door het water heen gevoerd.[j]

21 De doop, die daarmee overeenkomt, is wat jullie nu redt (niet door het verwijderen van het vuil van het vlees, maar door het verzoek aan God om een goed geweten),[k] dankzij de opstanding van Jezus Christus. **22** Hij zit aan Gods rechterhand,[l] want hij is naar de hemel gegaan, en engelen, autoriteiten en krachten werden aan hem onderworpen.[m]

4 Omdat Christus in het vlees heeft geleden,[n] moeten ook jullie je wapenen met dezelfde instelling.* Want wie in het vlees lijdt, keert zonden de rug toe[o] **2** en zal de rest van zijn tijd in het vlees niet meer voor menselijke verlangens leven,[p] maar voor Gods wil.[q] **3** Jullie hebben in het verleden lang genoeg de wil van de heidenen* gedaan[r] door je over te geven aan schaamteloos gedrag,# ongeremde hartstochten, dronkenschap, wilde feesten, drinkpartijen en walgelijke△ afgoderij.[s] **4** Ze vinden het vreemd dat jullie niet langer met hen meelopen op dezelfde ontaarde weg van losbandigheid, en daarom spreken ze spottend over jullie.[a] **5** Maar die mensen zullen zich moeten verantwoorden voor degene die klaarstaat om de levenden en de doden te oordelen.[b] **6** Trouwens, daarom werd het goede nieuws ook aan de doden bekendgemaakt,[c] zodat ze vanuit Gods standpunt in overeenstemming met de geest zouden leven, ook al worden ze vanuit menselijk standpunt naar het vlees geoordeeld.

7 Maar het einde van alle dingen is nabij. Wees daarom verstandig[d] en wees waakzaam* als het gaat om gebeden.[e] **8** Heb vóór alles intense liefde voor elkaar,[f] want liefde bedekt een groot aantal zonden.[g] **9** Wees gastvrij voor elkaar zonder te klagen.[h] **10** Gebruik de gave in de mate dat je die hebt gekregen, om elkaar ermee te dienen als goede beheerders van Gods onverdiende goedheid, die op allerlei manieren tot uiting komt.[i] **11** Als je spreekt, spreek dan als iemand die uitspraken van God doet. Als je dient, verlaat je dan op de kracht die God geeft.[j] Zo wordt God in alles geëerd[k] via Jezus Christus. Hem komt voor altijd en eeuwig de glorie en de macht toe. Amen.

12 Lieve vrienden, wees niet verbaasd over de vuurproef* die jullie ondergaan,[l] alsof jullie iets vreemds overkomt. **13** Wees juist blij[m] met de mate waarin jullie delen in het lijden van de Christus,[n] zodat jullie ook tijdens de openbaring van zijn glorie zullen juichen van vreugde.[o] **14** Als jullie vanwege de naam van Christus worden bespot,* zijn jullie gelukkig,[p] want het betekent dat de geest van glorie, de geest van God, op jullie rust.

3:20 *Lett.: ‘het geduld van God (...) wachtte’. #Of ‘personen’. **4:1** *Of ‘vastbeslotenheid’. **4:3** *Zie Woordenlijst. #Meervoud van het Griekse *aselgeia.* Zie Woordenlijst. △Lett.: ‘onwettige’.

4:7 *Of ‘alert’, ‘wakker’. **4:12** *Of ‘zware beproevingen’. **4:14** *Of ‘beledigd’.

HFST. 3
a 1Pe 4:15
b Heb 9:28
c Ro 5:6
d 2Kor 5:18
e 1Kor 15:50
f 1Ti 3:16
g 2Pe 2:4, Ju 6
h Ge 6:2, 3
i Ge 6:14
j Ge 7:13, 23
k Heb 9:14, Heb 10:22
l Ps 110:1, Han 7:55, Heb 10:12
m Mt 28:18, 1Kor 15:25, Ef 1:20, 21, Fil 2:9, 10, Heb 1:6

HFST. 4
n Fil 2:8
o Ro 6:11, Kol 3:5, 1Jo 3:6
p 2Kor 5:15
q Ga 2:20, Ef 5:17
r Tit 3:3
s Ro 13:13, 1Kor 5:11, Ga 5:19, 21, Ef 4:17-19

2de kolom
a 1Pe 3:16
b Han 10:42, Han 17:31, 2Ti 4:1, Opb 20:12
c Ef 2:1
d Ro 12:3, 1Ti 3:2, Tit 2:6
e Kol 4:2
f Kol 3:14
g Sp 10:12, Sp 17:9, 1Kor 13:4, 7
h 2Kor 9:7, Heb 13:2
i Ro 12:6-8
j Jes 12:2, Ef 3:20
k 1Kor 10:31
l 1Pe 5:9
m Han 5:41, Jak 1:2
n Ro 8:17, 2Kor 4:10, 2Ti 3:12
o 1Pe 1:7
p Jak 1:12, Jak 5:11

15 Zorg ervoor dat niemand
van jullie moet lijden als een
moordenaar, een dief, een misda-
diger of een bemoeial.[a] **16** Maar
als je lijdt omdat je een chris-
ten bent, schaam je dan niet[b] en
blijf God eren terwijl je die naam
draagt. **17** Want dit is de vast-
gestelde tijd voor het oordeel en
het begint bij het huis van God.[c]
Als het dus bij ons begint,[d] hoe
zal het dan aflopen met dege-
nen die het goede nieuws van
God niet gehoorzamen?[e] **18** ‘En
als de rechtvaardige al met moei-
te wordt gered, wat zal er dan ge-
beuren met de goddeloze en
de zondaar?’[f] **19** Daarom moe-
ten degenen die lijden in over-
eenstemming met de wil van God,
zich* blijven verlaten op# de trou-
we Schepper en ermee doorgaan
het goede te doen.[g]

5 Als medeouderling, getuige
van het lijden van de Chris-
tus en deelgenoot van de glo-
rie die geopenbaard zal worden,[h]
doe ik de ouderlingen onder jullie
daarom dit dringende verzoek:*
2 Hoed* de kudde van God[i] die
aan jullie is toevertrouwd en dien
als opzieners# — niet omdat je
gedwongen wordt maar vrijwillig,
zoals God het wil,△[j] en niet om
er zelf beter van te worden[k] maar
omdat je het graag wilt. **3** Heers
niet over degenen die Gods erf-
deel zijn,[l] maar wees een voor-
beeld voor de kudde.[m] **4** Wan-
neer de opperherder[n] openbaar is
gemaakt, zullen jullie de glorieuze
krans* ontvangen die nooit ver-
welkt.[o]

5 En jonge mannen, wees on-
derworpen aan de oudere man-
nen.*[p] Trouwens, jullie moeten
je allemaal door nederigheid* la-
ten leiden# in de omgang met el-
kaar, want God keert zich tegen
trotse mensen, maar hij geeft
onverdiende goedheid aan nede-
rige mensen.[a]

6 Verneder je daarom onder
de machtige hand van God, dan
zal hij je uiteindelijk verhogen.[b]
7 Leg ook al je zorgen bij hem
neer,*[c] want hij geeft om je.#[d]
8 Houd je verstand erbij, wees
waakzaam![e] Je tegenstander, de
Duivel, gaat rond als een brullen-
de leeuw, op zoek naar iemand
die hij kan verslinden.[f] **9** Neem
je standpunt tegen hem[g] in, vast
in het geloof, in het besef dat de
broederschap in de hele wereld
op dezelfde manier lijdt.[h] **10** En
nadat jullie een korte tijd heb-
ben geleden, zal de God van alle
onverdiende goedheid, die jullie
in eendracht met Christus geroe-
pen heeft tot zijn eeuwige glorie,[i]
zelf je opleiding voltooien. Hij zal
je standvastig maken,[j] hij zal je
sterk maken,[k] hij zal je een ste-
vig fundament geven. **11** Hem
komt de macht toe, voor eeuwig.
Amen.

12 Met de hulp van Silva̱nus,*[l]
die ik als een trouwe broeder be-
schouw, heb ik jullie met enkele
woorden geschreven om jullie op
te bouwen en jullie ervan te ver-
zekeren# dat dit de ware onver-
diende goedheid van God is. Houd
daar stevig aan vast. **13** Zij die
in Babylon is en die net als jullie
uitverkoren is, doet jullie de groe-
ten, en ook Markus,[m] mijn zoon.
14 Groet elkaar met een liefde-
volle kus.

Ik wens jullie allemaal die in
eendracht met Christus zijn, vre-
de toe.

4:19 *Of ‘hun ziel’. #Of ‘toevertrouwen aan’. **5:1** *Of ‘geef ik (...) deze aansporing’. **5:2** *Of ‘zorg als een herder voor’. #Of ‘waak er goed over’. △Of ‘terwijl God toekijkt’. **5:4** *Of ‘kroon’. **5:5** *Of ‘ouderlingen’.

5:5 *Of ‘ootmoedigheid van geest’. #Of ‘bekleden’, ‘omgorden’. **5:7** *Of ‘werp (...) op hem’. #Of ‘bekommert zich om je’, ‘heeft zorg voor je’. **5:12** *Ook Silas genoemd. #Of ‘een ernstig getuigenis te geven’.

HFST. 4
a 1Ti 5:13, 1Pe 2:20
b Kol 1:24, Heb 12:2
c Heb 3:6
d 1Kor 11:32
e 2Th 1:7, 8
f Sp 11:31, Mt 7:13, 14
g 2Ti 1:12

HFST. 5
h Ro 8:18
i Jes 40:11, Jo 21:16, Han 20:28
j Jo 10:11
k 1Ti 3:2, 3
l 2Kor 1:24
m Fil 3:17
n Heb 13:20
o 1Kor 9:25, 2Ti 4:8, 1Pe 1:3, 4
p Ef 5:21, Jak 3:17

2de kolom
a Sp 3:34, Jes 57:15, Jak 4:6
b Mt 23:12, Lu 14:11
c Mt 6:25
d Ps 55:22
e 1Th 5:6
f Lu 22:31
g Ef 6:11, Jak 4:7
h Han 14:22, 2Ti 3:12
i 2Kor 4:17, 1Th 2:12
j 2Th 2:16, 17
k Ef 6:10
l Han 15:27
m Han 12:12

DE TWEEDE BRIEF VAN

PETRUS

INHOUD

1 Van Simon Petrus, een slaaf
en apostel van Jezus Chris-
tus. Aan degenen die dankzij de
rechtvaardigheid van onze God
en de Redder Jezus Christus het-
zelfde kostbare geloof hebben
ontvangen als wij.
2 Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede in overvloed
toe door nauwkeurige kennis[a] van
God en van Jezus, onze Heer.
3 Want door Gods kracht heb-
ben we alles gekregen* wat nodig
is om met toewijding aan God te
kunnen leven. Dat hebben we te
danken aan de nauwkeurige ken-
nis van Hem die ons heeft ge-
roepen[b] door zijn eigen majesteit
en deugd. **4** Door middel van die
dingen heeft hij ons de kostba-
re en verheven beloften gedaan.*[c]
Dankzij die beloften kunnen jul-
lie delen in de goddelijke natuur,[d]
nadat jullie zijn ontsnapt aan de
verdorvenheid in de wereld die
het gevolg is van verkeerde ver-
langens.#
5 Doe juist om die reden je
uiterste best[e] om aan je geloof
deugd toe te voegen,[a] aan je
deugd kennis,[b] **6** aan je kennis
zelfbeheersing, aan je zelfbeheer-
sing[c] volharding, aan je volhar-
ding toewijding aan God,[d] **7** aan
je toewijding aan God broeder-
lijke genegenheid, en aan je
broederlijke genegenheid liefde.[e]
8 Want als je die eigenschappen
in overvloed hebt, zul je niet inac-
tief of onvruchtbaar* worden[f] ten
aanzien van de nauwkeurige ken-
nis van onze Heer Jezus Christus.
9 Maar wie ze niet heeft,
is blind en sluit zijn ogen voor
het licht.*[g] Hij is vergeten dat
hij gereinigd is van de zonden[h]
die hij lang geleden begaan heeft.
10 Broeders,* zet je dus steeds
meer in om je roeping[i] en uit-
verkiezing zeker te maken, want
als jullie die dingen blijven doen,
zullen jullie nooit falen.[j] **11** Dan
zullen jullie rijkelijk* toegang
krijgen tot het eeuwige Konink-
rijk[k] van onze Heer en Redder
Jezus Christus.[l]

HFST. 1
a Kol 1:9
b Jo 17:3
c Lu 22:29, 30; Jo 14:2; Ga 3:29
d 1Kor 15:53; 1Pe 1:3, 4; 1Jo 3:2; Opb 20:6
e Fil 2:12; 2Ti 2:15; Heb 4:11; Ju 3

2de kolom
a Fil 4:8
b Jo 17:3; Heb 5:14
c 1Kor 9:25; 2Ti 2:24
d 2Pe 2:9
e 1Th 4:9
f Tit 3:14
g 1Jo 2:9; Opb 3:17
h Heb 9:14
i Heb 3:1
j 2Ti 4:7, 8
k Da 2:44
l Lu 16:9; Jo 3:5

1:3 *Of ‘is ons alles vrijelijk gegeven’. **1:4** *Of ‘vrijelijk gegeven’. #Of ‘van wellust’.

1:8 *Of ‘onproductief’. **1:9** *Of mogelijk ‘blind en kortzichtig’. **1:10** *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen. **1:11** *Of ‘overvloedig’.

12 Om die reden ben ik van plan jullie altijd aan deze dingen te herinneren, ook al weten jullie ze en staan jullie vast in de waarheid, die jullie kennen. **13** Maar het lijkt me juist om, zolang ik in deze tent* ben,[a] jullie te stimuleren door jullie daaraan te herinneren,[b] **14** omdat ik weet dat mijn tent binnenkort verwijderd zal worden, zoals ook onze Heer Jezus Christus mij duidelijk heeft gemaakt.[c] **15** Ik zal mijn uiterste best blijven doen, zodat jullie je deze dingen na mijn vertrek* zelf weer voor de geest kunnen halen.#

16 Toen we de kracht en aanwezigheid van onze Heer Jezus Christus aan jullie bekendmaakten, baseerden we ons niet op slim bedachte verzinsels. Integendeel, we zijn ooggetuigen geweest van zijn grootheid.[d] **17** Want hij kreeg van God, de Vader, eer en glorie toen door de verheven majesteit deze woorden* aan hem werden overgebracht: ‘Dit is mijn geliefde Zoon, die ikzelf heb goedgekeurd.’[e] **18** Die woorden hebben wij uit de hemel horen komen toen we met hem op de heilige berg waren.

19 Daardoor is het profetische woord voor ons nog zekerder geworden, en jullie doen er goed aan je aandacht erop te richten als op een lamp[f] die schijnt in een donkere plaats (totdat de dag aanbreekt en er een dagster[g] opgaat) in je hart. **20** En jullie zijn op de hoogte van dit belangrijke feit: geen enkele profetie in de Schrift ontstaat door iemands persoonlijke interpretatie. **21** Want profetieën zijn nooit voortgekomen uit menselijk initiatief,[h] maar mensen hebben namens God gesproken zoals ze werden geleid* door heilige geest.[i]

2 Maar er zijn ook valse profeten onder het volk geweest, en zo zullen er ook onder jullie valse leraren zijn.[a] Die zullen ongemerkt schadelijke sekten invoeren, en ze zullen zelfs de eigenaar die hen heeft gekocht[b] niet erkennen, waardoor ze een snelle vernietiging over zichzelf brengen. **2** Bovendien zullen velen hun schaamteloze gedrag*[c] navolgen, en vanwege hen zal er spottend over de weg van de waarheid worden gepraat.[d] **3** Ook zullen ze jullie hebzuchtig uitbuiten met misleidende woorden. Maar hun vonnis — lang geleden geveld[e] — laat niet op zich wachten* en hun vernietiging zal zeker komen.#[f]

4 Want God heeft zelfs de engelen die zondigden[g] niet gespaard* maar ze in Tạrtarus# gegooid[h] en ze in ketens△ van diepe duisternis geslagen in afwachting van het oordeel.[i] **5** Ook heeft hij in de oudheid de wereld niet gespaard,*[j] maar hij heeft Noach, een prediker van rechtvaardigheid,[k] samen met zeven anderen[l] gered toen hij een vloed over een wereld van goddeloze mensen liet komen.[m] **6** En door de steden Sodom en Gomorra in de as te leggen heeft hij ze veroordeeld,[n] waarmee hij voor goddelozen een voorbeeld heeft gesteld van wat er komen gaat.[o] **7** Maar hij heeft de rechtvaardige Lot gered,[p] die zwaar leed onder het schaamteloze gedrag* van de wetteloze mensen. **8** Want toen die rechtvaardige man in hun midden woonde, werd zijn rechtvaardige ziel# dag in dag uit gekweld door de wette-

HFST. 1
- *a* 2Kor 5:1
- *b* Ro 15:15; Ju 5
- *c* Jo 21:18
- *d* Mt 17:2; Mr 9:2; Lu 9:29
- *e* Ps 2:7; Mt 17:1, 5; Mr 9:7; Lu 9:35
- *f* Ps 119:105; Jo 1:9
- *g* Nu 24:17; Opb 22:16
- *h* 2Ti 3:16
- *i* 2Sa 23:2; Han 1:16; Han 28:25; 1Pe 1:11

2de kolom

HFST. 2
- *a* Mt 24:24; 1Ti 4:1
- *b* 1Kor 6:20
- *c* Ju 4
- *d* Jes 52:5
- *e* Ju 4
- *f* 2Pe 3:9
- *g* Ge 6:4; Ef 6:12
- *h* 1Pe 3:19, 20
- *i* Ju 6
- *j* Ge 7:23
- *k* Ge 6:9; Heb 11:7
- *l* Ge 8:18
- *m* 2Pe 3:6
- *n* Ge 19:24, 25
- *o* Ju 7
- *p* Ge 19:15, 16

1:13 *Of ‘tabernakel’, d.w.z. zijn aardse lichaam. **1:15** *Of ‘heengaan’. #Of ‘zelf kunnen vermelden’. **1:17** *Lett.: ‘zo’n stem’. **1:21** *Lett.: ‘meegevoerd’.

2:2 *Of ‘daden van schaamteloos gedrag’. Meervoud van het Griekse *aselgeia.* Zie Woordenlijst. **2:3** *Of ‘beweegt zich niet traag’. #Of ‘slaapt niet’. **2:4, 5** *Of ‘zich er niet van weerhouden (...) te straffen’. **2:4, 8** #Zie Woordenlijst. **2:4** △Of mogelijk ‘afgronden’. **2:7** *Grieks: *aselgeia.* Zie Woordenlijst.

loze daden die hij zag en hoorde. **9** Jehovah* weet dus mensen die hem toegewijd zijn te redden uit beproevingen.[a] Maar hij bewaart onrechtvaardige mensen voor de vernietiging# op de dag van het oordeel,[b] **10** vooral degenen die het vlees van anderen willen verontreinigen[c] en die een afkeer hebben van gezag.*[d]

Brutaal en koppig als ze zijn, schrikken ze er niet voor terug spottend te praten over degenen die eer toekomt,# **11** terwijl engelen, hoewel ze veel sterker en machtiger zijn, hen niet met beledigende woorden beschuldigen, uit respect voor# Jehovah.*[e] **12** Die mensen zijn als redeloze dieren, die op hun instinct afgaan en geboren zijn* om gevangen en vernietigd te worden, en ze praten spottend over dingen waar ze niets vanaf weten.[f] Hun eigen verdorven gedrag zal tot hun verderf leiden, **13** en ze zullen schade ondervinden als loon voor hun eigen schadelijke gedrag.

Ze genieten ervan om zich over te geven aan allerlei uitspattingen,[g] zelfs overdag. Het zijn schandvlekken en smetten, die aanschuiven bij jullie feestmaaltijden en intussen zwelgen in* hun bedrieglijke leringen.[h] **14** Hun ogen zijn vol overspel[i] en kunnen niet ophouden met zondigen, en ze verleiden onstandvastige personen.* Ze hebben een hart dat geoefend is in hebzucht. Het zijn vervloekte kinderen. **15** Ze hebben het rechte pad verlaten en zijn afgedwaald. Ze zijn het pad opgegaan van Bi̱leam,[j] de zoon van Be̱or, die het loon van onrecht liefhad[k] **16** maar werd terechtgewezen voor zijn eigen overtreding.[a] Een stom lastdier sprak met de stem van een mens om de profeet ervan af te houden zijn waanzinnige weg te vervolgen.[b]

17 Ze zijn bronnen zonder water en mistflarden die door een hevige storm worden voortgejaagd. Hun staat de diepste duisternis te wachten.[c] **18** Ze doen hoogdravende uitspraken zonder inhoud. Door vleselijke verlangens[d] en schaamteloos gedrag* te bevorderen, verleiden ze mensen die zich nog maar net hebben losgemaakt van degenen die een zondig leven leiden.[e] **19** Terwijl ze zulke personen vrijheid beloven, zijn ze zelf slaven van de verdorvenheid.[f] Want iemand die door een ander is overwonnen, is zijn slaaf.*[g] **20** Als personen dankzij nauwkeurige kennis van de Heer en Redder Jezus Christus zijn ontkomen aan de verontreinigingen van de wereld,[h] maar daarna opnieuw bij diezelfde dingen betrokken raken en erdoor overwonnen worden, dan zijn ze er uiteindelijk erger aan toe dan in het begin.[i] **21** Het was beter voor hen geweest het pad van rechtvaardigheid niet nauwkeurig gekend te hebben dan het te kennen en zich vervolgens af te keren van het heilige gebod dat ze hebben ontvangen.[j] **22** Wat er met hen is gebeurd, bewijst de waarheid van de spreuk: ‘Een hond keert terug naar zijn eigen braaksel, en een gewassen zeug naar het rollen in de modder.’[k]

3 Lieve vrienden, dit is al de tweede brief die ik jullie schrijf. Hierin stimuleer ik, net als in mijn eerste brief, jullie vermogen om helder te denken door jullie dingen in herinnering te brengen,[l] **2** zodat jullie zouden

---

2:9, 11 * Zie App. A5. **2:9** # Lett.: ‘om afgesneden te worden’. **2:10** * Of ‘neerzien op heerschappij’. # Of ‘heerlijken’. **2:11** # Of ‘bij’. **2:12** * Of ‘die van nature geboren zijn’. **2:13** * Of ‘zich met onbeperkt genot overgeven aan’. **2:14** * Of ‘zielen’.

2:18 * Meervoud van het Griekse *aselgeia.* Zie Woordenlijst. **2:19** * Of ‘door iets is overwonnen, is een slaaf daarvan’.

HFST. 2
- *a* Ps 34:19, 1Kor 10:13, 2Ti 4:18, Opb 3:10
- *b* Ro 2:5, 2Pe 3:7
- *c* Ju 7
- *d* Ex 22:28, Ju 8
- *e* Ju 9
- *f* Ju 10
- *g* Ro 13:13
- *h* Ju 12
- *i* Mt 5:28
- *j* Nu 22:5, 6, Ju 11, Opb 2:14
- *k* Nu 22:7, Ne 13:2

2de kolom
- *a* Nu 22:31, 34, Nu 31:8
- *b* Nu 22:28
- *c* Ju 12, 13
- *d* Ju 16
- *e* 2Pe 2:14
- *f* 1Pe 2:16
- *g* Ro 6:16
- *h* 2Pe 1:4
- *i* Heb 6:4-6, Heb 10:26
- *j* Lu 12:47, Jo 15:22
- *k* Sp 26:11

HFST. 3
- *l* Ro 15:15, 2Pe 1:13

terugdenken aan de woorden die
vroeger door de heilige profeten
gesproken zijn* en aan het gebod
van de Heer en Redder dat door
de# apostelen is overgebracht.
3 In de eerste plaats moeten jul-
lie weten dat er in de laatste da-
gen spotters zullen komen, die
hun eigen verlangens volgen en
spottend[a] **4** zeggen: ‘Hij heeft
toch beloofd te komen?* Waar
blijft hij dan?[b] Vanaf de tijd dat
onze voorouders overleden zijn#
is alles hetzelfde gebleven. Alles
blijft precies zoals bij het begin
van de schepping.’[c]
5 Ze gaan bewust voorbij aan
het feit dat er lang geleden door
het woord van God een hemel
was en een aarde, die als een
compact geheel boven het wa-
ter uitstak en omringd werd door
water,[d] **6** en dat daardoor de we-
reld van die tijd vernietigd werd
toen die door water werd over-
stroomd.[e] **7** Maar door hetzelfde
woord zijn de hemel en de aarde
die er nu zijn, bewaard voor het
vuur. Ze worden bewaard tot de
dag van het oordeel en van de ver-
nietiging van de goddelozen.[f]
8 Maar lieve vrienden, verlies
dit niet uit het oog: bij Jehovah△
is één dag als duizend jaar en
duizend jaar als één dag.[g] **9** Je-
hovah△ is niet traag met het
nakomen van zijn belofte,[h] zo-
als sommigen denken,# maar hij
heeft geduld met jullie. Hij wil
namelijk niet dat er iemand ver-
nietigd wordt maar dat ieder-
een berouw krijgt.[i] **10** Maar Je-
hovah's△ dag[j] komt als een dief,[k]
en op die dag zal de hemel met
gedreun# vergaan.[l] De elementen
zullen gloeiend heet worden en
ontbonden worden, en de aarde
en de werken daarop zullen
blootgelegd worden.[a]
11 Omdat al deze dingen op
die manier ontbonden zullen wor-
den, moeten jullie erover naden-
ken wat voor mensen jullie horen
te zijn. Jullie moeten je heilig ge-
dragen en daden van toewijding
aan God doen, **12** terwijl je uit-
ziet naar en blijft denken aan#
de komst* van Jehovah's△ dag,[b]
waardoor de hemel in vlammen
zal opgaan[c] en de elementen zul-
len smelten door de intense hitte!
13 Maar volgens zijn belofte ver-
wachten we een nieuwe hemel en
een nieuwe aarde,[d] en daarin zal
rechtvaardigheid heersen.*[e]
14 Lieve vrienden, omdat jul-
lie naar die dingen uitzien, moe-
ten jullie je uiterste best doen
om uiteindelijk zonder gebrek of
smet en in vrede door hem aange-
troffen te worden.[f] **15** Bezie het
geduld van onze Heer bovendien
als redding, zoals ook onze ge-
liefde broeder Paulus jullie heeft
geschreven in overeenstemming
met de wijsheid die hem is ge-
geven.[g] **16** Hij heeft het trou-
wens in al zijn brieven over deze
dingen. Maar sommige dingen
daarin zijn moeilijk te begrijpen,
en die worden verdraaid door on-
wetende* en onstandvastige per-
sonen, zoals ze dat ook met de
rest van de Schrift doen, tot hun
eigen ondergang.
17 Nu jullie dat van tevoren
weten, lieve vrienden, moeten
jullie oppassen dat je je niet met
hen laat meeslepen door de zon-
de van wetteloze personen en zo
zelf je standvastigheid verliest.[h]
18 Maar blijf groeien in de on-
verdiende goedheid en kennis
van onze Heer en Redder Jezus
Christus. Hem komt de eer toe,
nu en tot de dag van de eeuwig-
heid. Amen.

HFST. 3
a Ju 17, 18
b Jer 17:15; Mt 24:48; Lu 12:45
c Ez 12:22, 27
d Ge 1:6, 9
e Ge 7:11, 23; Mt 24:38, 39
f De 7:10; 2Th 1:7-9
g Ps 90:4
h Hab 2:3
i Ro 2:4
j Joë 2:31; Ze 1:14
k 1Th 5:2
l Opb 21:1

2de kolom
a Ps 37:10; Jes 13:9; Ze 1:18; Opb 6:14
b Ze 1:14
c Jes 34:4
d Jes 65:17; Jes 66:22; Opb 21:1
e Jes 11:4, 5
f 2Kor 13:11
g Ro 2:4
h Mt 24:24; Ef 4:14

3:2 *Of ‘dingen die (...) voorspeld zijn’. #Lett.: ‘jullie’. **3:4, 12** *Lett.: ‘aanwezigheid’. **3:4** #Lett.: ‘voorvaders zijn gaan slapen’. **3:8-10, 12** △Zie App. A5. **3:9** #Of ‘traagheid bezien’. **3:10** #Of ‘gebulder’, ‘luid geraas’.

3:12 #Of ‘hevig verlangt naar’. Lett.: ‘versnelt’. **3:13** *Lett.: ‘wonen’. **3:16** *Of ‘niet onderwezen’.

DE EERSTE BRIEF VAN

JOHANNES

INHOUD

1 Wat er was vanaf het be-
gin, wat we hebben gehoord,
wat we met eigen ogen hebben
gezien, wat we hebben geobser-
veerd en met onze handen heb-
ben aangeraakt, daarover schrij-
ven we jullie: het woord dat leven
geeft.[a] **2** Het leven is geopen-
baard en wij hebben het gezien.
We getuigen[b] en berichten jullie
over het eeuwige leven[c] dat bij
de Vader was en aan ons is ge-
openbaard. **3** Wat we gezien en
gehoord hebben, berichten we
ook aan jullie,[d] zodat ook jullie
met ons verbonden zijn.* En deze
verbondenheid van ons is ook
met de Vader en met zijn Zoon
Jezus Christus.[e] **4** We schrijven
dat zodat onze vreugde compleet
zal zijn.

5 Dit is de boodschap die we
van hem hebben gehoord en aan
jullie bekendmaken: God is licht,[f]
er is in hem* totaal geen duis-
ternis. **6** Als we beweren dat we
met hem verbonden zijn en toch
in de duisternis blijven lopen, lie-
gen we en leven we niet volgens
de waarheid.[a] **7** Maar als we in
het licht lopen zoals hij zelf in het
licht is, dan zijn we met elkaar
verbonden, en het bloed van Je-
zus, zijn Zoon, reinigt ons van alle
zonde.[b]

8 Als we beweren dat we geen
zonde hebben, misleiden we ons-
zelf[c] en is de waarheid niet in ons.
9 Als we onze zonden bekennen,
dan is hij zo trouw en rechtvaar-
dig dat hij ons onze zonden ver-
geeft en ons van alle onrecht-
vaardigheid reinigt.[d] **10** Als we
beweren dat we niet hebben ge-
zondigd, maken we hem tot een
leugenaar en is zijn woord niet in
ons.

2 Mijn lieve kinderen, ik schrijf
jullie deze dingen zodat jul-
lie geen zonde zullen begaan.
Als iemand toch een zonde be-
gaat, dan hebben we een helper*
bij de Vader: Jezus Christus,[e]
een rechtvaardige.[f] **2** Hij is een

HFST. 1
a Jo 1:4; Jo 6:68
b Jo 21:24; Han 2:32
c Jo 17:3
d Jo 15:26, 27; Han 4:20
e Jo 17:20, 21
f Jak 1:17

2de kolom
a 2Kor 6:14; Ef 5:8; Tit 1:16; 1Jo 2:4
b Ro 3:25; Ef 1:7; Heb 9:14; Heb 10:22; Opb 1:5
c 1Kon 8:46; Pr 7:20
d Ps 32:5; Sp 28:13; Jak 5:16

HFST. 2
e Ro 8:34; Heb 7:25
f 1Ti 2:5

1:3 *Of ‘deel mogen hebben met ons’.
1:5 *Of ‘in eendracht met hem’.

2:1 *Of ‘iemand die voor ons pleit’, ‘een voorspraak’.

zoenoffer*[a] voor onze zonden,[b]
niet alleen voor de onze, maar
ook voor die van de hele wereld.[c]
3 Hierdoor weten we dat we hem
hebben leren kennen: als we ons
aan zijn geboden blijven houden.
4 Wie zegt: 'Ik heb hem leren ken-
nen' maar zijn geboden niet na-
leeft, is een leugenaar en de waar-
heid is niet in hem. **5** Maar als
iemand zijn woord wel naleeft, is
in hem de liefde voor God werke-
lijk volmaakt geworden.[d] Zo we-
ten we dat we in eendracht met
hem zijn.[e] **6** Wie zegt dat hij in
eendracht met hem blijft, is zelf
verplicht de weg te volgen die hij
heeft gevolgd.[f]

7 Lieve vrienden, ik schrijf
jullie niet over een nieuw ge-
bod maar over een oud gebod,
dat jullie vanaf het begin hebben
gehad.[g] Dat oude gebod is het
woord dat jullie hebben gehoord.
8 Toch schrijf ik jullie over een
nieuw gebod, dat in zijn geval
en in jullie geval waar is, want
de duisternis gaat voorbij en het
ware licht schijnt al.[h]

9 Wie zegt dat hij in het licht
is en toch zijn broeder haat,[i]
is nog steeds in de duisternis.[j]
10 Wie van zijn broeder houdt,
blijft in het licht,[k] en niets zal
hem laten struikelen.* **11** Maar
wie zijn broeder haat, is in de
duisternis en loopt in de duister-
nis.[l] Hij weet niet waar hij heen
gaat,[m] want de duisternis heeft
zijn ogen verblind.

12 Ik schrijf jullie, lieve kinde-
ren, omdat jullie zonden zijn ver-
geven ter wille van zijn naam.[n]
13 Ik schrijf jullie, vaders, om-
dat jullie hem hebben leren ken-
nen die er is vanaf het begin. Ik
schrijf jullie, jonge mannen, om-
dat jullie de goddeloze hebben
overwonnen.[o] Ik schrijf jullie, kin-
deren, omdat jullie de Vader heb-
ben leren kennen.[a] **14** Ik schrijf
jullie, vaders, omdat jullie hem
hebben leren kennen die er is
vanaf het begin. Ik schrijf jullie,
jonge mannen, omdat jullie sterk
zijn[b] en het woord van God in
jullie blijft[c] en jullie de goddelo-
ze hebben overwonnen.[d]

15 Heb de wereld niet lief en
ook de dingen in de wereld niet.[e]
Als iemand de wereld liefheeft,
is de liefde voor de Vader niet
in hem.[f] **16** Want alles wat in de
wereld is — vleselijke verlangens,[g]
dingen waar de ogen naar verlan-
gen[h] en het pronken met je midde-
len van bestaan* — komt niet uit
de Vader voort, maar uit de we-
reld. **17** Bovendien gaat de we-
reld met haar begeerte voorbij,[i]
maar wie de wil van God doet,
blijft voor eeuwig.[j]

18 Kinderen, het is het laatste
uur. Jullie hebben gehoord dat de
antichrist komt[k] en inderdaad, er
zijn nu al veel antichristen ver-
schenen.[l] Daardoor weten we dat
dit het laatste uur is. **19** Ze zijn
uit ons midden weggegaan, maar
ze waren niet zoals wij.*[m] Want
als ze net als wij waren geweest,
zouden ze bij ons zijn geble-
ven. Maar ze zijn weggegaan zo-
dat duidelijk zou worden dat niet
iedereen is zoals wij.[n] **20** Jullie
hebben een zalving van de Hei-
lige[o] en jullie hebben allemaal
kennis. **21** Ik schrijf jullie niet
omdat jullie de waarheid niet ken-
nen,[p] maar juist omdat jullie die
kennen en omdat er uit de waar-
heid geen leugen voortkomt.[q]

22 Wie anders is de leugenaar
dan hij die ontkent dat Jezus de
Christus is?[r] Dit is de antichrist:[s]
hij die de Vader en de Zoon niet
erkent. **23** Iedereen die de Zoon
niet erkent, heeft ook de Vader
niet.[t] Maar wie de Zoon erkent,[u]
heeft ook de Vader.[v] **24** Wat jul-

2:2 *Of 'een middel tot verzoening'. **2:10** *Of mogelijk 'er is in hem niets dat anderen doet struikelen'.

2:16 *Of 'het opscheppen over je bezittingen'. **2:19** *Of 'ze hoorden niet bij ons'.

HFST. 2

a 1Kor 5:7
b Jes 53:5, Ro 3:25, 1Ti 1:15, Heb 2:17, 1Pe 2:24, 1Jo 4:10
c Mt 20:28, Jo 1:29
d 1Jo 4:18
e Jo 14:20, Jo 17:21
f Jo 13:15, 1Pe 2:21
g Jo 13:34, 2Jo 5
h Jo 1:9, Jo 8:12
i Ef 4:31, Kol 3:8
j 1Kor 13:2, 1Jo 3:15
k Ef 5:8
l 1Jo 4:20
m Jo 12:35
n Lu 24:47, Han 4:12, Han 10:43
o Jak 4:7, 1Jo 5:19, Opb 12:10, 11

2de kolom

a Jo 17:25
b Ef 6:10
c 3Jo 3
d Ro 8:37
e Ro 12:2, 1Kor 7:31, Tit 2:11, 12
f Mt 6:24, Jak 4:4
g Mt 5:28, Ro 13:14
h Ge 3:6, Sp 27:20, Mt 4:8
i 1Kor 7:31, 1Pe 1:24
j Ps 37:29, Mt 7:21, Jo 6:40
k 2Th 2:3, 2Pe 2:1
l 2Th 2:7, 2Jo 7, Ju 4
m Han 20:30
n 1Kor 11:19
o 2Kor 1:21, 1Jo 2:27
p Jo 8:31, 32
q Jo 8:44
r 1Jo 4:3, 2Jo 7
s 1Jo 2:18
t Jo 5:23, 2Jo 9
u Ro 10:9, 10
v 1Jo 4:15

lie betreft: wat je vanaf het begin hebt gehoord, moet in je blijven.[a] Als wat je vanaf het begin hebt gehoord, in je blijft, zul je ook in eendracht met de Zoon en in eendracht met de Vader blijven. **25** En dit is wat hij ons zelf heeft beloofd: het eeuwige leven.[b]

26 Die dingen schrijf ik jullie over degenen die proberen jullie te misleiden. **27** En wat jullie betreft: de zalving die jullie van hem hebben ontvangen[c] blijft in jullie, en jullie hebben niemand nodig die je onderwijst. Maar de zalving door hem leert jullie alle dingen[d] en is waar en is geen leugen. Blijf in eendracht met hem,[e] zoals die zalving jullie heeft geleerd. **28** Lieve kinderen, blijf dus in eendracht met hem, zodat we, wanneer hij geopenbaard wordt, vol vertrouwen kunnen zijn*[f] en hem bij zijn aanwezigheid niet beschaamd uit de weg hoeven te gaan. **29** Als jullie weten dat hij rechtvaardig is, weten jullie ook dat iedereen die rechtvaardigheid beoefent, uit hem geboren is.[g]

3 Bedenk wat een grote liefde de Vader ons heeft gegeven![h] We worden kinderen van God genoemd,[i] en dat zijn we ook. Maar de wereld kent ons niet,[j] omdat de wereld hem niet heeft leren kennen.[k] **2** Lieve vrienden, we zijn nu kinderen van God,[l] maar wat we zullen zijn, is nog niet geopenbaard.[m] Wel weten we dat wanneer hij geopenbaard wordt, wij als hij zullen zijn, want we zullen hem zien zoals hij is. **3** Iedereen die op hem hoopt, zuivert zich,[n] net zoals hij zuiver is.

4 Iedereen die zonde beoefent, beoefent ook wetteloosheid, en zonde is wetteloosheid. **5** Jullie weten ook dat hij geopenbaard is om onze zonden weg te nemen,[o] en er is in hem geen zonde. **6** Iedereen die in eendracht met hem blijft, beoefent geen zonde.[a] Iedereen die zonde beoefent, heeft hem niet gezien en hem niet leren kennen. **7** Lieve kinderen, laat niemand jullie misleiden. Wie rechtvaardigheid beoefent, is rechtvaardig, net zoals hij rechtvaardig is. **8** Wie zonde beoefent, komt uit de Duivel voort, want de Duivel zondigt al vanaf het begin.*[b] Met dit doel is de Zoon van God geopenbaard: om het werk van de Duivel ongedaan te maken.#[c]

9 Iedereen die uit God geboren is, beoefent geen zonde,[d] want Zijn zaad* blijft in zo iemand. En hij kan geen zonde beoefenen, want hij is uit God geboren.[e] **10** Hieraan kun je zien wie de kinderen van God en wie de kinderen van de Duivel zijn: iemand die geen rechtvaardigheid beoefent, komt niet uit God voort, en dat geldt ook voor iemand die zijn broeder niet liefheeft.[f] **11** Want dit is de boodschap die jullie vanaf het begin hebben gehoord: dat we elkaar moeten liefhebben.[g] **12** We mogen niet zijn als Kaïn, die uit de goddeloze voortkwam en zijn broer vermoordde.[h] En waarom vermoordde hij hem? Omdat zijn eigen daden slecht waren[i] en die van zijn broer rechtvaardig.[j]

13 Wees niet verbaasd, broeders,* dat de wereld jullie haat.[k] **14** Wij weten dat we van de dood naar het leven zijn overgegaan,[l] omdat we van onze broeders houden.[m] Wie geen liefde heeft, blijft in de dood.[n] **15** Iedereen die zijn broeder haat, is een moordenaar,*[o] en jullie weten dat geen moordenaar eeuwig leven blijvend in zich heeft.[p] **16** Hierdoor

---

2:28 *Of ‘vrijmoedig kunnen spreken’.

3:8 *Of ‘toen hij begon’. #Of ‘te vernietigen’. **3:9** *D.w.z. zaad dat zich kan voortplanten, dat vrucht kan dragen. **3:13** *Soms gebruikt de Bijbel ‘broeders’ voor zowel mannen als vrouwen. **3:15** *Of ‘doodslager’.

HFST. 2
- *a* Jo 14:23, 2Jo 6
- *b* Jo 17:3, 1Jo 1:2
- *c* 2Kor 1:21, 1Jo 2:20
- *d* Jo 14:26, Jo 16:13
- *e* Jo 17:21
- *f* 1Jo 4:17
- *g* 1Pe 1:23, 1Jo 4:7

HFST. 3
- *h* Jo 3:16
- *i* Jo 1:12, 13
- *j* Jo 15:19
- *k* Jo 17:25
- *l* Ro 8:15, 16, Ef 1:5
- *m* 1Kor 15:49, Fil 3:20, 21
- *n* 2Kor 7:1
- *o* Le 16:21, 22, Jes 53:11, Jo 1:29

2de kolom
- *a* Ro 6:12
- *b* Ge 3:14, Jo 8:44
- *c* Jo 16:33, Heb 2:14
- *d* 1Jo 5:18
- *e* 1Pe 1:23
- *f* 1Jo 4:8
- *g* Jo 13:34, 1Jo 2:7, 2Jo 5
- *h* Ge 4:8
- *i* Ge 4:5
- *j* Ge 4:4, Heb 11:4
- *k* Mt 5:11, Jo 15:18, 2Ti 3:12
- *l* Jo 5:24, Ro 8:2
- *m* 1Jo 2:10
- *n* Jo 3:36
- *o* Mt 5:21, 22, Ef 4:31
- *p* Ge 9:6, Nu 35:31, Opb 21:8

hebben we geleerd wat liefde is:
dat hij zijn leven* voor ons heeft
gegeven.[a] En wij zijn verplicht ons
leven# te geven voor onze broe-
ders.[b] **17** Maar als iemand vol-
doende bezittingen heeft en ziet
dat zijn broeder gebrek lijdt maar
toch weigert medegevoel met hem
te tonen, hoe kan de liefde voor
God dan in hem blijven?[c] **18** Lie-
ve kinderen, we moeten elkaar
liefhebben — niet met woorden
of met de mond,[d] maar met da-
den[e] en in oprechtheid.[f]

19 Daardoor weten we dat we
uit de waarheid voortkomen, en
we zullen ons hart tegenover
hem zekerheid geven* **20** in al-
les waarin ons hart ons misschien
veroordeelt, want God is groter
dan ons hart en weet alle din-
gen.[g] **21** Lieve vrienden, als ons
hart ons niet veroordeelt, kun-
nen we vrijmoedig* tot God spre-
ken.[h] **22** En wat we ook vra-
gen, krijgen we van hem,[i] omdat
we ons aan zijn geboden hou-
den en doen wat hij goedvindt.
23 Dit is zijn gebod: dat we gelo-
ven in de naam van zijn Zoon Je-
zus Christus[j] en van elkaar hou-
den,[k] zoals hij ons geboden heeft.
24 Bovendien blijft degene die
zich aan zijn geboden houdt, in
eendracht met hem en hij blijft
in eendracht met zo iemand.[l] En
door de geest die hij ons gegeven
heeft, weten we dat hij in een-
dracht met ons blijft.[m]

4 Lieve vrienden, geloof niet
elke geïnspireerde uitspraak,*[n]
maar onderzoek of de geïnspireer-
de uitspraken# uit God voortko-
men,[o] want er zijn veel valse pro-
feten in de wereld verschenen.[p]

2 Hierdoor weet je dat de geïn-
spireerde uitspraak van God komt:
Elke geïnspireerde uitspraak die
erkent dat Jezus Christus in het
vlees gekomen is, komt uit God
voort.[a] **3** Maar elke geïnspireer-
de uitspraak die Jezus niet erkent,
komt niet uit God voort.[b] Dat is
de geïnspireerde uitspraak van de
antichrist, waarvan jullie gehoord
hebben dat hij zou komen,[c] en hij
is nu al in de wereld.[d]

4 Jullie komen uit God voort,
lieve kinderen, en jullie hebben
hen overwonnen,[e] omdat hij die
in eendracht met jullie is,[f] gro-
ter is dan hij die in eendracht
met de wereld is.[g] **5** Zij komen
uit de wereld voort.[h] Daarom zeg-
gen ze dingen die uit de wereld
voortkomen, en de wereld luis-
tert naar hen.[i] **6** Wij komen uit
God voort. Wie God leert ken-
nen, luistert naar ons.[j] Wie niet
uit God voortkomt, luistert niet
naar ons.[k] Zo zien we het verschil
tussen de ware en de valse geïn-
spireerde uitspraak.[l]

7 Lieve vrienden, laten we el-
kaar blijven liefhebben,[m] want de
liefde komt van God, en iedereen
die liefheeft, is uit God geboren en
kent God.[n] **8** Wie niet liefheeft,
heeft God niet leren kennen,
want God is liefde.[o] **9** Hierdoor
is Gods liefde in ons geval duide-
lijk geworden: God heeft zijn enig-
geboren Zoon[p] naar de wereld
gestuurd, zodat we door hem le-
ven zouden krijgen.[q] **10** Die lief-
de houdt het volgende in: niet wij
hebben God liefgehad, maar hij
heeft ons liefgehad en heeft zijn
Zoon gestuurd als zoenoffer*[r]
voor onze zonden.[s]

11 Lieve vrienden, als God zo
van ons heeft gehouden, zijn ook
wij verplicht van elkaar te hou-
den.[t] **12** Niemand heeft God ooit
gezien.[u] Als we van elkaar blij-
ven houden, blijft God in ons en
is zijn liefde in ons volmaakt ge-
worden.[v] **13** We weten dat we in
eendracht met hem blijven en hij
in eendracht met ons blijft door-
dat hij ons zijn geest heeft

3:16 *Of ‘ziel’. #Of ‘onze ziel’. **3:19** *Of ‘overtuigen’. **3:21** *Of ‘vol vertrouwen’. **4:1** *Lett.: ‘elke geest’. #Lett.: ‘de geesten’.

4:10 *Of ‘middel tot verzoening’.

HFST. 3
a Jo 3:16, Jo 13:1, Jo 15:13
b Jo 13:15, Ro 16:3, 4, 1Th 2:8
c De 15:7, 8, Lu 3:11, Ro 12:13, Jak 2:15, 16, 1Jo 4:20
d Ro 12:9
e Jak 1:22, Jak 2:17
f 1Pe 1:22
g Heb 4:13
h Heb 4:16, 1Jo 5:14
i Ps 34:15, Mt 7:8, 1Pe 3:12
j Jo 6:29
k Jo 13:34
l 1Jo 2:24
m Jo 14:23

HFST. 4
n 2Th 2:1, 2, 1Ti 4:1
o Opb 22:6
p 2Pe 2:1

2de kolom
a Jo 1:14, 1Kor 12:3, Opb 19:10
b 1Jo 2:22
c 2Th 2:7, 1Jo 2:18
d Han 20:29, 30
e 1Jo 5:4
f Jo 17:21
g Ef 2:2
h 1Jo 5:19
i Jo 15:19
j Jo 10:27
k Jo 8:47
l 1Jo 4:1
m 1Pe 1:22
n 1Jo 4:16
o Ex 34:6, Mi 7:18, 1Jo 4:19
p Jo 1:14
q Jo 3:16, Ro 5:8, Ro 8:32, 1Jo 5:11
r 1Kor 5:7
s Ro 3:25, Heb 2:17, Heb 9:26, 1Jo 2:1, 2
t Mt 18:33, Jo 15:12, Ro 13:8, 1Jo 3:16
u Ex 33:20, Jo 1:18, Jo 4:24, Jo 6:46
v 1Jo 2:5

gegeven. **14** En we hebben zelf gezien en getuigen dat de Vader zijn Zoon heeft gestuurd als Redder van de wereld.[a] **15** Als iemand erkent dat Jezus Gods Zoon is,[b] blijft God in eendracht met hem en blijft hij in eendracht met God.[c] **16** We hebben de liefde leren kennen die God voor ons heeft,[d] en we geloven erin.

God is liefde,[e] en wie in de liefde blijft, blijft in eendracht met God en God blijft in eendracht met hem.[f] **17** Op deze manier is de liefde in ons volmaakt geworden, zodat we op de oordeelsdag vol vertrouwen kunnen zijn,*[g] want zoals hij is, zo zijn ook wij in deze wereld. **18** Er is in de liefde geen angst.[h] Volmaakte liefde verdrijft* angst, want angst beperkt ons. Iemand die angst kent, is niet volmaakt in liefde.[i] **19** Wij hebben lief omdat hij ons eerst heeft liefgehad.[j]

20 Als iemand zegt: ‘Ik houd van God’ maar toch zijn broeder haat, is hij een leugenaar.[k] Want wie niet van zijn broeder houdt,[l] die hij ziet, kan ook niet van God houden, die hij niet ziet.[m] **21** Dit gebod hebben we van hem gekregen: wie van God houdt, moet ook van zijn broeder houden.[n]

5 Iedereen die gelooft dat Jezus de Christus is, is uit God geboren,[o] en iedereen die houdt van hem die geboren deed worden, houdt ook van wie uit hem geboren is. **2** Hierdoor weten we dat we van de kinderen van God[p] houden: als we van God houden en zijn geboden naleven. **3** Want de liefde voor God betekent dat we ons aan zijn geboden houden.[q] Maar zijn geboden zijn geen zware last,[r] **4** want iedereen die* uit God geboren is, overwint de wereld.[s] En hiermee hebben we de overwinning op de wereld behaald: ons geloof.[a]

5 Wie kan de wereld overwinnen?[b] Is het niet degene die gelooft dat Jezus de Zoon van God is?[c] **6** Jezus Christus is degene die gekomen is door water en bloed — niet alleen met het water,[d] maar met het water en met het bloed.[e] En de geest getuigt ervan,[f] omdat de geest de waarheid is. **7** Want er zijn drie getuigen: **8** de geest,[g] het water[h] en het bloed.[i] En die drie stemmen overeen.

9 Als we het getuigenis van mensen al aanvaarden, dan zeker het getuigenis van God, dat groter is. Want dit is het getuigenis van God: het getuigenis dat hij over zijn Zoon heeft gegeven. **10** Wie in de Zoon van God gelooft, heeft het getuigenis in zichzelf. Wie niet in God gelooft, heeft hem tot een leugenaar gemaakt,[j] omdat hij niet gelooft in het getuigenis dat God over zijn Zoon heeft gegeven. **11** En dit is het getuigenis: God heeft ons eeuwig leven gegeven[k] en dat leven is in zijn Zoon.[l] **12** Wie de Zoon heeft, heeft dat leven. Wie de Zoon van God niet heeft, heeft dat leven niet.[m]

13 Ik schrijf jullie deze dingen zodat jullie weten dat jullie eeuwig leven hebben,[n] jullie die geloven in de naam van de Zoon van God.[o] **14** Dit is het vertrouwen* dat we tegenover hem hebben:[p] als we iets vragen dat in overeenstemming is met zijn wil, hoort hij ons.[q] **15** En als we weten dat hij ons hoort, wat we ook vragen, dan weten we dat we de gevraagde dingen zullen hebben, omdat we ze aan hem hebben gevraagd.[r]

16 Als iemand zijn broeder een zonde ziet begaan die niet tot de dood leidt, moet hij voor

HFST. 4
a Mt 1:21, Jo 3:17, Jo 12:47, Han 5:31
b Ro 10:9
c 1Jo 2:23, 24
d Jo 3:16
e 1Jo 4:8
f Jo 17:21
g Heb 4:16, 1Jo 2:28
h Ro 8:15
i 1Jo 2:5
j 1Jo 4:10
k 1Jo 2:4
l 1Jo 3:17
m 1Jo 4:12
n Mt 22:37, 39, Jo 13:34, Jo 15:12

HFST. 5
o Jo 3:3, 1Pe 1:3, 23, 1Jo 3:9
p Jo 1:12, 13, Ro 8:14
q Jo 14:23
r De 30:11, Mi 6:8
s Jo 16:33, 1Jo 5:18

2de kolom
a Ef 6:16, 2Ti 4:7, Opb 12:10, 11
b 1Jo 4:4
c Jo 20:31
d Mt 3:13
e Han 20:28, Ef 1:7, 1Pe 1:19
f Mt 3:16, Jo 1:32, 33
g Lu 3:22, Lu 4:18
h Lu 3:21
i Heb 9:14
j Jo 3:33
k Jo 17:3
l Jo 5:26
m Jo 3:36
n 1Jo 1:2
o Jo 20:31
p Heb 4:16, 1Jo 3:21
q Sp 15:29
r Lu 11:13, Jo 14:13

4:17 *Of ‘vrijmoedig kunnen spreken’. **4:18** *Of ‘verjaagt’. **5:4** *Lett.: ‘alles wat’.

5:14 *Of ‘de vrijmoedigheid van spreken’.

hem bidden, en God zal hem le-
ven geven.[a] Dat geldt voor hen die
een zonde begaan die niet tot de
dood leidt. Er is een zonde die wel
tot de dood leidt.[b] Ik zeg niet dat
hij moet bidden voor iemand die
zo’n zonde heeft begaan. **17** Alle
onrechtvaardigheid is zonde,[c] en
toch is er een zonde die niet tot
de dood leidt.

18 We weten dat iedereen die
uit God geboren is geen zon-
de beoefent, maar degene die
uit God geboren is,* waakt over
hem, en de goddeloze heeft geen
vat op hem.*[a] **19** Wij weten dat
we uit God voortkomen, maar
de hele wereld ligt in de macht
van de goddeloze.*[b] **20** Wij we-
ten dat de Zoon van God is ge-
komen,[c] en hij heeft ons inzicht*
gegeven zodat we de kennis kun-
nen krijgen van de waarachtige.
En door zijn Zoon Jezus Chris-
tus zijn we in eendracht met de
waarachtige.[d] Dit is de ware God
en het eeuwige leven.[e] **21** Lieve
kinderen, pas op voor afgoden.[f]

5:18 *D.w.z. Jezus Christus, de Zoon van God.

5:18 *Of ‘krijgt hem niet in zijn greep’. **5:19** *D.w.z. de Duivel. **5:20** *Lett.: ‘geestelijk waarnemingsvermogen’, ‘verstandelijk vermogen’.

HFST. 5
a Jak 5:15; 1Jo 1:9
b Mt 12:31; Mr 3:29; Lu 12:10; Heb 6:4-6; Heb 10:26
c 1Jo 3:4

2de kolom
a Jo 17:15
b Mt 13:19; Lu 4:6; Jo 12:31
c 1Ti 3:16
d Jo 17:20, 21
e Jo 17:3
f 1Kor 10:14

DE TWEEDE BRIEF VAN

JOHANNES

INHOUD

1 De oudere man* aan de uit-
verkoren vrouw en aan haar kin-
deren, van wie ik echt houd — en
niet alleen ik, maar iedereen die
de waarheid heeft leren kennen —
2 op grond van de waarheid die
in ons blijft en voor eeuwig met
ons zal zijn. **3** Er zal onverdien-
de goedheid met ons zijn, barm-
hartigheid en vrede van God, de
Vader, en van Jezus Christus, de
Zoon van de Vader, met waarheid
en liefde.

4 Tot mijn grote blijdschap
hoorde ik dat sommigen van je
kinderen de weg van de waar-
heid volgen,[a] zoals de Vader ons
geboden heeft. **5** Nu verzoek ik
je, uitverkoren vrouw: laten we
elkaar liefhebben. (Ik schrijf je
geen nieuw gebod, maar een ge-
bod dat we vanaf het begin heb-
ben gehad.)[b] **6** En dit betekent
liefde: dat we naar zijn geboden
blijven leven.*[c] Dit is het gebod
dat jullie vanaf het begin heb-
ben gehoord: dat jullie die weg
moeten blijven volgen. **7** Want
er zijn veel bedriegers in de we-
reld verschenen,[d] degenen die
niet erkennen dat Jezus Chris-
tus in het vlees gekomen is.[e]

1 *Of ‘de ouderling’.

6 *Lett.: ‘wandelen’.

2de kolom
a 2Kor 4:2; 3Jo 3
b Jo 13:34; Jo 15:12; 1Pe 4:8; 1Jo 2:7
c Jo 14:21; 1Jo 2:5
d Mt 7:15; Han 20:29, 30; 2Th 2:3, 7; 2Pe 2:1; Opb 2:2
e 1Jo 4:2

Dat is de bedrieger en de anti-
christ.[a]
8 Let op jezelf, zodat je niet
verliest waar we voor gewerkt
hebben, maar de volledige be-
loning zult krijgen.[b] **9** Iedereen
die niet bij de leer van de Chris-
tus blijft maar verder gaat, heeft
God niet.[c] Wie wel bij die leer
blijft, heeft zowel de Vader als de
Zoon.[d] **10** Als er iemand bij je
komt die deze leer niet uitdraagt,
ontvang hem dan niet in je huis[a]
en groet hem niet. **11** Want wie
hem groet, is medeplichtig aan
zijn slechte daden.
12 Ik heb jullie nog veel te zeg-
gen, maar dat doe ik liever niet
met papier en inkt. Ik hoop naar
jullie toe te komen en persoonlijk
met jullie te spreken, zodat jullie
vreugde compleet zal zijn.
13 De kinderen van je zus, de
uitverkorene, doen je de groeten.

a 1Jo 2:18, 22; 1Jo 4:3; Ju 4
b Heb 10:35
c Jo 14:6; Jo 15:6; 3Jo 9
d Heb 3:14; 1Jo 2:23

2de kolom
a De 17:2-5; Ro 16:17; 1Kor 5:11

DE DERDE BRIEF VAN

JOHANNES

INHOUD

1 De oudere man* aan Gajus,
mijn vriend, van wie ik echt houd.
2 Lieve vriend, ik bid dat het
in alles goed met je blijft gaan en
dat je gezond blijft, zoals het ook
nu goed met je* gaat. **3** Tot mijn
grote blijdschap kwamen er broe-
ders die getuigden dat je aan de
waarheid vasthoudt, dat je de weg
van de waarheid blijft volgen.[a]
4 Niets geeft me meer vreugde*
dan dit: dat ik hoor dat mijn kin-
deren de weg van de waarheid
blijven volgen.[b]
5 Lieve vriend, je trouw blijkt
uit wat je voor de broeders doet,
ook al ken je ze niet.[c] **6** Ze heb-
ben in de gemeente over je lief-
de getuigd. Help ze alsjeblieft bij
hun vertrek op een manier die
God waardig is.[a] **7** Want ze zijn
vanwege zijn naam op reis gegaan,
zonder iets van de heidenen* aan
te nemen.[b] **8** We zijn daarom ver-
plicht gastvrij te zijn voor zulke
personen,[c] zodat we medewerkers
in de waarheid worden.[d]
9 Ik heb het een en ander aan
de gemeente geschreven, maar
Diotrefes, die bij hen graag de be-
langrijkste wil zijn,[e] heeft geen
respect voor wat we zeggen.[f]
10 Daarom zal ik, als ik kom,
zijn praktijken ter sprake bren-
gen, dat hij roddelpraatjes over
ons verspreidt.*[g] En daar laat hij
het niet bij: hij weigert ook de
broeders[h] met respect te ontvan-
gen en probeert degenen die dat

a 2Jo 4
b 1Kor 4:15; 2Ti 1:2; Tit 1:4; Flm 10
c Heb 13:2

2de kolom
a Tit 3:13
b 1Kor 9:11, 12
c Mt 10:41; Flm 22; 1Pe 4:9
d Ro 12:13
e Han 20:29, 30
f Ro 12:10; Fil 2:3; Heb 13:17
g Ps 101:5; Sp 6:16, 19
h Han 15:25, 27; Ef 6:21; Fil 2:19; Kol 4:7; Tit 1:5

---

1 *Of ‘de ouderling’. **2** *Of ‘je ziel’. **4** *Of mogelijk ‘reden voor dankbaarheid’.

7 *Zie Woordenlijst. **10** *Lett.: ‘met boosaardige woorden over ons kletst’.

wel willen, tegen te houden en uit
de gemeente te zetten.
11 Lieve vriend, volg niet het
slechte na, maar het goede.[a] Wie
het goede doet, komt uit God
voort.[b] Wie het slechte doet,
heeft God niet gezien.[c] **12** Ieder-
een spreekt positief over Deme-
trius, ook de waarheid zelf. Ook
wij getuigen over hem, en je weet
dat het getuigenis dat we geven,
waar is.

a Ro 12:9; 1Pe 3:11
b 1Jo 3:9
c 1Jo 3:6, 10

13 Ik heb je nog veel te zeg-
gen, maar dat doe ik liever niet
met pen en inkt. **14** Ik hoop je
binnenkort te zien, en dan zul-
len we elkaar persoonlijk spre-
ken.
Vrede zij met je.
De vrienden doen je de groeten.
Breng alle vrienden persoonlijk*
mijn groeten over.

14 *Lett.: 'bij naam'.

DE BRIEF VAN

JUDAS

INHOUD

1 Van Judas, een slaaf van Je-
zus Christus en een broer van Ja-
kobus.[a] Aan degenen die geroepen
zijn,[b] geliefd bij God, de Vader, en
bewaard voor Jezus Christus.[c]
2 Ik wens jullie barmhartig-
heid, vrede en liefde in over-
vloed toe.
3 Lieve vrienden, hoewel ik jul-
lie heel graag wilde schrijven over
de redding die we met elkaar de-
len,[d] vond ik het nodig jullie in
deze brief aan te sporen om krach-
tig te strijden voor het geloof[e] dat
eens en voor altijd aan de heili-
gen werd doorgegeven. **4** De re-
den daarvoor is dat er bij jullie
mensen zijn binnengeslopen die
lang geleden door de Schrift voor
het oordeel bestemd zijn. Het zijn
goddeloze mensen, die de onver-
diende goedheid van onze God
gebruiken als een excuus voor
schaamteloos gedrag*[a] en die on-
trouw zijn aan onze enige eige-
naar# en Heer, Jezus Christus.[b]
5 Ik wil jullie eraan herinneren
— ook al weten jullie al die dingen
heel goed — dat Jehovah* een volk
uit Egypte heeft bevrijd,[c] maar dat
hij later degenen die geen geloof
toonden heeft vernietigd.[d] **6** En
de engelen die hun oorspronke-
lijke positie* niet hebben behou-
den maar hun eigen woonplaats
hebben verlaten,[e] houdt hij met
eeuwige ketens in diepe duister-
nis gevangen in afwachting van
het oordeel van de grote dag.[f]
7 En ook Sodom en Gomorra en
de omliggende steden gaven zich
over aan grove seksuele immorali-

a Mt 13:55; Mr 6:3; Ga 2:9; Jak 1:1
b Heb 3:1
c Jo 17:15; 1Pe 1:5
d Heb 2:3
e Ef 6:11; 1Ti 1:18, 19; 1Ti 6:12

2de kolom
a Ga 5:19
b Han 20:29, 30; 2Pe 2:1
c Ex 12:41
d Nu 14:35; 1Kor 10:1, 5; Heb 3:16, 19
e Ge 6:1-4; 1Pe 3:19, 20
f Lu 8:30, 31; 2Pe 2:4; Opb 20:1, 2

4 *Grieks: *aselgeia.* Zie Woordenlijst. #Of 'meester'. **5** *Zie App. A5. **6** *Of 'plaats', 'taak'.

teit* en tegennatuurlijke vleselijke
verlangens.[a] Ze zijn een waarschu-
wend voorbeeld voor ons doordat
ze de gerechtelijke straf van eeu-
wig vuur[b] ondergaan.
8 Ondanks dat zijn ook deze
mensen dromers, en ze veront-
reinigen het vlees, hebben min-
achting voor gezag en praten
spottend over degenen die eer
toekomt.*[c] **9** Maar toen de aarts-
engel[d] Michaël[e] een conflict met
de Duivel had over Mozes' li-
chaam,[f] waagde hij het niet eens
hem te veroordelen of te bespot-
ten.[g] Hij zei alleen: 'Mag Jeho-
vah* je terechtwijzen.'[h] **10** Maar
deze mensen spotten met alles
wat ze niet begrijpen.[i] En met al-
les wat ze net als redeloze dieren
instinctief wel begrijpen,[j] richten
ze zichzelf te gronde.
11 Wee hun! Want ze hebben
de weg van Kaïn[k] gevolgd en zijn
voor een beloning halsoverkop
het slechte pad van Bileam[l] opge-
gaan, en net als Korach[m] zijn ze
vanwege hun opstandige gepraat[n]
vergaan. **12** Deze mensen, die
aanwezig zijn op jullie liefdemaal-
tijden,[o] zijn onder water verbor-
gen rotsen, herders die schaamte-
loos alleen voor zichzelf zorgen.[p]
Waterloze wolken zijn het die door
de wind heen en weer gedreven
worden,[q] bomen zonder vruchten
in de late herfst, die tweemaal
zijn afgestorven* en die ontwor-
teld zijn, **13** woeste golven van
de zee die hun eigen schande op-
schuimen,[r] sterren zonder vaste
baan, waarvoor de diepste duis-
ternis voor eeuwig is weggelegd.[s]
14 Over hen heeft ook He-
noch,[t] de zevende in de lijn van
Adam, geprofeteerd toen hij zei:
'Kijk! Jehovah* is met zijn heili-
ge myriaden#[u] gekomen **15** om
iedereen te oordelen[v] en om alle
goddelozen schuldig te verklaren
vanwege alle goddeloze daden die
ze hebben begaan en vanwege alle
schokkende dingen die goddeloze
zondaars tegen hem hebben ge-
zegd.'[a]
16 Deze mensen zeuren[b] en
klagen over hun levenslot en vol-
gen hun eigen verlangens.[c] Hun
mond is vol grootspraak, terwijl
ze anderen vleien* om er zelf be-
ter van te worden.[d]
17 Maar jullie, lieve vrienden,
denk terug aan de woorden die
eerder door de apostelen van
onze Heer Jezus Christus zijn ge-
sproken.* **18** Ze zeiden altijd te-
gen jullie: 'In de laatste dagen*
zullen er spotters zijn, die hun
eigen verlangen naar goddelo-
ze dingen zullen volgen.'[e] **19** Zij
zijn het die verdeeldheid zaaien,[f]
dierlijke* mensen, die niet geeste-
lijk ingesteld zijn.# **20** Maar jul-
lie, lieve vrienden, moeten je-
zelf opbouwen op het fundament
van jullie allerheiligst geloof en
bidden met heilige geest.[g] **21** Zo
blijf je in Gods liefde,[h] in afwach-
ting van de barmhartigheid van
onze Heer Jezus Christus, met
eeuwig leven in het vooruitzicht.[i]
22 Ga er ook mee door barm-
hartigheid te tonen[j] voor sommi-
gen die twijfels hebben.[k] **23** Red
hen[l] door hen uit het vuur te
rukken. Maar bij anderen moet
je barmhartigheid samengaan met
vrees, waarbij je zelfs het kleed
dat door het vlees verontreinigd
is,[m] moet haten.
24 Aan degene die jullie voor
struikelen kan behoeden en jul-
lie zonder smet[n] en met grote
vreugde voor zijn glorie* kan la-
ten staan, **25** aan de enige God,
onze Redder door onze Heer Je-
zus Christus, komt eer, majesteit,
macht en autoriteit toe van alle
voorbijgegane eeuwigheid, nu en
tot in alle eeuwigheid. Amen.

---

a Ge 19:4, 5; Le 18:22
b Ge 19:24; 2Pe 2:6
c Ex 22:28; 2Pe 2:10; 3Jo 9, 10
d 1Th 4:16
e Da 10:21; Da 12:1
f De 34:5, 6
g 2Pe 2:11
h Za 3:2
i Ju 19
j 2Pe 2:12
k Ge 4:5, 8; 1Jo 3:12
l Nu 22:32; 2Pe 2:15, 16; Opb 2:14
m Nu 16:3, 32
n 1Ti 1:20
o 2Pe 2:13
p Ez 34:8
q 2Pe 2:17
r Jes 57:20
s Heb 6:4-6; Opb 21:8
t Ge 5:21, 22
u De 33:2; Da 7:10; Za 14:5
v 2Th 1:6

2de kolom

a Mt 12:36
b 1Kor 10:10; Fil 2:14
c 2Pe 2:18
d Jak 2:9
e Han 20:29, 30; 1Ti 4:1; 2Pe 2:1; 2Pe 3:2, 3
f Ro 16:17; 3Jo 9, 10
g Ro 8:26; Ef 6:18
h Jo 15:10; Ro 8:38, 39
i Tit 3:7; 1Jo 1:2; 1Jo 2:25
j Mt 5:7; Mt 9:13; Jak 2:13
k Jak 1:6
l Ga 6:1; Jak 5:19, 20
m Ga 5:19-21
n Ro 8:33; Ef 1:4; Kol 1:22

---

7 *Zie Woordenlijst. **8** *Of 'over heerlijken'. **9, 14** *Zie App. A5. **12** *Of 'volledig dood zijn'. **14** #Of 'tienduizenden'. **16** *Of 'persoonlijkheden bewonderen'. **17** *Of 'voorspeld'. **18** *Lett.: 'tijd'. **19** *Of 'vleselijke'. #Lett.: 'de geest niet hebben'. **24** *Of 'in zijn glorieuze aanwezigheid'.

EEN OPENBARING

AAN JOHANNES

INHOUD

19 Loof Jah om zijn oordelen (1-10)
Bruiloft van het Lam (7-9)
Ruiter op wit paard (11-16)
Gods grote feestmaal (17, 18)
Wilde beest verslagen (19-21)

20 Satan 1000 jaar gebonden (1-3)
Met Christus 1000 jaar regeren (4-6)
Satan vrijgelaten, dan vernietigd (7-10)
Doden geoordeeld voor witte troon (11-15)

21 Nieuwe hemel en nieuwe aarde (1-8)
Geen dood meer (4)
Alles nieuw gemaakt (5)
Nieuwe Jeruzalem beschreven (9-27)

22 Rivier van levengevend water (1-5)
Besluit (6-21)
'Kom! Neem van levengevende water' (17)
'Kom, Heer Jezus' (20)

---

1 Een openbaring* door Jezus
Christus, die God hem ge-
geven heeft[a] om aan zijn slaven
te laten zien[b] wat er binnenkort
moet gebeuren. Hij heeft zijn en-
gel gestuurd en deze openbaring
via hem in symbolen# meegedeeld
aan zijn slaaf Johannes,[c] **2** die
heeft getuigd van het woord dat
God heeft gegeven en van het ge-
tuigenis dat Jezus Christus heeft
gegeven, van alles wat hij heeft
gezien. **3** Gelukkig is hij die de
woorden van deze profetie hard-
op leest en zijn zij die ze horen en
die zich houden aan alles wat erin
geschreven staat,[d] want de vast-
gestelde tijd is nabij.
4 Johannes aan de zeven ge-
meenten[e] in Asia:
Ik wens jullie onverdiende
goedheid en vrede toe van 'hem
die is en die was en die komt',[f] en
van de zeven geesten[g] die voor
zijn troon zijn, **5** en van Jezus
Christus, 'de Trouwe Getuige',[h]
'de eerstgeborene van de doden'[i]
en 'de Heerser over de koningen
van de aarde'.[j]
Aan hem die van ons houdt[k]
en die ons door zijn eigen bloed
van onze zonden heeft bevrijd[l] —
6 hij heeft ons gemaakt tot een
koninkrijk,[m] tot priesters[n] voor
zijn God en Vader — aan hem komt
de eer toe en de macht, voor eeu-
wig. Amen.
7 Kijk! Hij komt met de wol-
ken,[a] en elk oog zal hem zien,
ook degenen die hem doorstoken
hebben. En alle stammen van de
aarde zullen zich wegens hem op
de borst slaan van verdriet.[b] Ja,
amen.
8 'Ik ben de Alfa en de Ome-
ga,'*[c] zegt Jehovah# God, 'hij die
is en die was en die komt, de Al-
machtige.'[d]
9 Ik, Johannes, jullie broeder
en deelgenoot in het lijden,[e] in het
koninkrijk[f] en in de volharding[g]
als volgeling van Jezus,[h] was op
het eiland Patmos terechtgeko-
men omdat ik over God sprak en
van Jezus getuigde. **10** Door in-
spiratie kwam ik in de dag van
de Heer, en achter me hoorde ik
een krachtige stem als van een
trompet, **11** die zei: 'Schrijf wat
je ziet in een boekrol en stuur die
naar de zeven gemeenten: in Efe-
ze,[i] in Smyrna,[j] in Pergamum,[k] in
Thyatira,[l] in Sardes,[m] in Filadel-
fia[n] en in Laodicea.'[o]
12 Ik draaide me om, om te
zien wie er tegen me sprak.
Toen ik me omdraaide, zag ik ze-
ven gouden lampenstandaarden,[p]
13 en tussen de lampenstandaar-
den iemand als een mensenzoon.[q]
Hij was gekleed in een gewaad
dat tot de voeten reikte en droeg

HFST. 1
a Da 2:28
b Am 3:7, Opb 7:3, 4
c Mt 10:2, Mr 1:19, Jo 21:20
d Ps 1:2, Lu 11:28, Jo 13:17, Jak 1:22
e Opb 1:11
f Opb 1:8, Opb 4:8, Opb 11:17
g Opb 4:5
h Opb 3:14
i Kol 1:18
j Ps 89:27, 1Ti 6:15, Opb 19:16
k Jo 15:9
l Heb 9:14, 1Pe 1:18, 19, 1Jo 1:7
m Ex 19:6, Lu 22:28-30
n 1Pe 2:5, Opb 5:9, 10, Opb 20:6

2de kolom
a Mt 26:64, Mr 13:26
b Mt 24:30
c Jes 48:12, Opb 21:6, Opb 22:13
d Ex 6:3
e Mt 24:9
f Lu 12:32
g Mt 10:22, 2Ti 2:12
h Ro 8:17
i Ef 1:1, Opb 2:1
j Opb 2:8
k Opb 2:12
l Opb 2:18
m Opb 3:1
n Opb 3:7
o Opb 3:14
p Opb 1:20
q Da 7:13

1:1 *Of 'onthulling'. #Of 'tekenen'.

1:8 *Of 'de a en de z'. De alfa en de omega zijn de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet. #Zie App. A5.

een gouden band om zijn borst. **14** Zijn hoofd en zijn haar waren wit als witte wol, als sneeuw, en zijn ogen waren als een vlammend vuur.[a] **15** Zijn voeten waren als zuiver koper[b] dat in een oven gloeit en zijn stem klonk als bulderend water. **16** In zijn rechterhand had hij zeven sterren,[c] en uit zijn mond kwam een scherp, lang, tweesnijdend zwaard tevoorschijn,[d] en zijn gezicht was als de zon die op volle kracht schijnt.[e] **17** Toen ik hem zag, viel ik als dood aan zijn voeten neer.

Maar hij legde zijn rechterhand op me en zei: ‘Wees niet bang. Ik ben de Eerste[f] en de Laatste,[g] **18** en de levende,[h] en ik ben doodgegaan,[i] maar kijk, ik leef voor altijd en eeuwig,[j] en ik heb de sleutels van de dood en van het Graf.*[k] **19** Schrijf daarom op wat je hebt gezien, en wat er nu is en wat hierna zal gebeuren. **20** Wat betreft het heilige geheim van de zeven sterren die je in mijn rechterhand hebt gezien en van de zeven gouden lampenstandaarden: de zeven sterren betekenen de engelen van de zeven gemeenten en de zeven lampenstandaarden betekenen de zeven gemeenten.[l]

2 Schrijf aan de engel[m] van de gemeente in Efeze:[n] Dit zegt hij die de zeven sterren in zijn rechterhand houdt en tussen de zeven gouden lampenstandaarden wandelt:[o] **2** “Ik ken je daden en je harde werk en volharding. Ik weet dat je slechte mensen niet tolereert en dat je hen die beweren dat ze apostelen zijn[p] maar het niet zijn, op de proef hebt gesteld en hebt ontdekt dat ze leugenaars zijn. **3** Je toont ook volharding en je hebt ter wille van mijn naam volgehouden[q] en bent niet moe geworden.[r] **4** Maar dit heb ik tegen je: dat je de liefde die je eerst had, hebt verloren.

5 Bedenk daarom hoe diep je gevallen bent. Heb berouw[a] en doe weer de daden die je vroeger deed. Anders kom ik naar je toe, en ik zal je lampenstandaard[b] van zijn plaats wegnemen, tenzij je berouw hebt.[c] **6** Maar dit pleit in je voordeel: dat je de daden van de sekte van Nikolaüs haat,[d] die ook ik haat. **7** Wie oren heeft, moet horen wat de geest tegen de gemeenten zegt:[e] wie overwint,[f] zal ik laten eten van de levensboom,[g] die in het paradijs van God staat.”

8 En schrijf aan de engel van de gemeente in Smyrna: Dit zegt “de Eerste en de Laatste”,[h] die is doodgegaan en weer tot leven is gekomen:[i] **9** “Ik weet van je ellende en armoede — maar je bent rijk[j] — en ik weet van de lastering door mensen die zeggen dat ze Joden zijn en het eigenlijk niet zijn, maar ze zijn een synagoge van Satan.[k] **10** Wees niet bang voor het lijden dat je te wachten staat.[l] De Duivel zal ermee doorgaan sommigen van jullie in de gevangenis te gooien, zodat jullie volledig op de proef worden gesteld. Tien dagen lang zullen jullie het zwaar te verduren hebben. Bewijs dat je trouw bent, zelfs tot de dood, en ik zal je de kroon van het leven geven.[m] **11** Wie oren heeft, moet horen[n] wat de geest tegen de gemeenten zegt: wie overwint,[o] zal in geen geval door de tweede dood[p] getroffen worden.”

12 Schrijf aan de engel van de gemeente in Pergamum: Dit zegt hij die het scherpe, lange, tweesnijdende zwaard heeft:[q] **13** “Ik weet waar je woont, namelijk waar de troon van Satan is. Toch blijf je aan mijn naam vasthouden.[r] Je hebt nooit je geloof in mij verloochend,[s] zelfs niet in de tijd dat Antipas, mijn trouwe getuige,[t] gedood werd[u] in jullie stad, waar Satan woont.

14 Maar ik heb een paar dingen tegen je: dat je daar sommigen hebt die vasthouden aan de leer van Bileam,[v] die Balak[w]

1:18 *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

HFST. 1

a Opb 19:12
b Opb 2:18
c Opb 1:20
d Jes 49:2
e Mt 17:1, 2
f Han 26:23, Kol 1:18, Opb 1:5
g Opb 2:8
h 1Kor 15:45
i 1Pe 3:18
j Ro 6:9, 1Ti 6:16
k Mt 16:18, Jo 6:54, Jo 11:25
l Mt 5:16, Fil 2:15

HFST. 2

m Opb 1:20
n Han 19:1, Ef 1:1
o Opb 1:12, 13
p Han 20:29, 30, 2Kor 11:13, 1Jo 4:1
q 1Pe 4:14
r Ga 6:9

2de kolom

a Opb 3:19
b Opb 1:20
c Opb 2:16
d 1Kor 11:19, Opb 2:15
e Mt 11:15, Opb 2:17, 29
f 1Jo 5:4
g Ro 2:6, 7, Opb 2:10
h Opb 1:13, 17
i Ro 14:9
j 2Kor 6:4, 10, 1Ti 6:18, 19, Jak 2:5
k Opb 3:9
l Mt 10:28
m Ro 2:6, 7, 2Ti 4:7, 8, Jak 1:12, Opb 20:4
n Opb 13:9
o 1Jo 5:5
p Opb 20:6, Opb 20:14, Opb 21:8
q Opb 1:13, 16, Opb 19:15
r Mr 13:9, Opb 2:3
s Lu 12:8, 1Jo 2:23
t Han 1:8
u Mt 24:9
v Nu 31:16, 2Pe 2:15, Ju 11
w Nu 22:4

leerde een struikelblok voor de
Israëlieten* neer te leggen, zodat
ze dingen zouden eten die aan af-
goden waren geofferd en seksue-
le immoraliteit# zouden bedrij-
ven.[a] **15** Zo zijn er bij jou ook
personen die aan de leer van de
sekte van Nikolaüs[b] vasthouden.
16 Heb daarom berouw. Anders
kom ik vlug naar je toe, en ik zal
oorlog tegen hen voeren met het
lange zwaard van mijn mond.[c]

17 Wie oren heeft, moet horen
wat de geest tegen de gemeen-
ten zegt:[d] aan wie overwint,[e] zal
ik wat van het verborgen manna[f]
geven en zal ik een witte kiezel-
steen geven, waarop een nieuwe
naam staat geschreven die nie-
mand kent behalve degene die
hem krijgt.”

18 Schrijf aan de engel van de
gemeente in Thyatira:[g] Dit zegt de
Zoon van God, hij die ogen heeft
als een vlammend vuur[h] en voe-
ten als zuiver koper:[i] **19** “Ik ken
je daden en je liefde en geloof en
dienst en volharding, en ik weet
dat je daden van de laatste tijd
meer zijn dan die van vroeger.

20 Maar dit heb ik tegen je: dat
je die vrouw Izebel[j] tolereert, die
zich een profetes noemt. Ze on-
derwijst en misleidt mijn slaven,
zodat ze seksuele immoraliteit#
bedrijven[k] en dingen eten die aan
afgoden zijn geofferd. **21** Ik heb
haar tijd gegeven om berouw te
hebben, maar ze wil geen berouw
hebben van haar seksuele immo-
raliteit.* **22** Luister! Ik sta op
het punt haar ziek te maken* en
grote ellende# te brengen over de-
genen die overspel met haar ple-
gen, tenzij ze berouw hebben van
haar daden.△ **23** Ik zal haar kin-
deren doden met dodelijke plagen,
zodat alle gemeenten zullen we-
ten dat ik het ben die het hart
en de diepste gedachten* onder-
zoekt. En ik zal elk van jullie ge-
ven naar zijn daden.[a]

24 Maar tegen de rest van jul-
lie die in Thyatira zijn — al de-
genen die deze leer niet volgen
en die de zogenaamde ‘diepe din-
gen van Satan’[b] niet hebben le-
ren kennen — zeg ik: ik leg jul-
lie geen andere last op. **25** Hoe
dan ook, houd vast aan wat jullie
hebben, totdat ik kom.[c] **26** Aan
wie overwint en mijn daden tot
het einde toe navolgt, zal ik
autoriteit over de volken geven[d]
27 — hij zal de mensen hoeden
met een ijzeren staf[e] en ze zullen
als aardewerken kruiken in stuk-
ken worden gebroken — zoals ook
ik autoriteit van mijn Vader heb
gekregen. **28** En ik zal hem de
morgenster geven.[f] **29** Wie oren
heeft, moet horen wat de geest
tegen de gemeenten zegt.”

3 Schrijf aan de engel van de ge-
meente in Sardes: Dit zegt hij
die de zeven geesten van God[g] en
de zeven sterren[h] heeft: “Ik ken
je daden. Je hebt de naam* le-
vend te zijn, maar je bent dood.[i]
2 Word waakzaam[j] en versterk
wat nog over is en dreigt te ster-
ven, want ik heb gemerkt dat je
werk niet voltooid is in de ogen
van mijn God. **3** Bedenk daarom
steeds wat je hebt gekregen en
wat je hebt gehoord. Blijf eraan
vasthouden en heb berouw.[k] Als
je niet wakker wordt, zal ik be-
slist komen als een dief.[l] Je zult
absoluut niet weten op welk uur
ik je zal overvallen.[m]

4 Maar je hebt enkele perso-
nen* in Sardes die hun kleren niet
hebben verontreinigd.[n] Zij zullen
met mij in witte kleren wande-
len,[o] omdat ze het waard zijn.
5 Wie overwint,[p] zal witte kle-
ren dragen,[q] en ik zal zijn naam
nooit uit het boek van het leven[r]

2:14 * Lett.: ‘zonen van Israël’. **2:14, 20** # Zie Woordenlijst. **2:21** * Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst. **2:22** * Of ‘haar op een ziekbed te werpen’. # Lett.: ‘grote verdrukking’. △ Of ‘de daden waartoe zij hen heeft verleid’.

2:23 * Of ‘de diepste gevoelens’. Lett.: ‘de nieren’. **3:1** * Of ‘reputatie’. **3:4** * Lett.: ‘enkele namen’.

HFST. 2
a Nu 25:1, 2; Han 15:28, 29; Ef 5:5
b 2Pe 2:1; Opb 2:6
c Opb 1:13, 16
d Opb 2:7
e 1Jo 5:5; Opb 3:12
f Ex 16:15, 31; Ps 78:24; Heb 9:4
g Han 16:14
h Opb 19:12
i Opb 1:13-15
j 1Kon 16:31; 2Kon 9:22
k 1Kor 5:11; Ga 5:19; Ef 5:5

2de kolom
a Opb 22:12
b Jo 8:44
c Opb 3:11
d Ps 2:8, 9; Mt 19:28; Lu 22:28-30; Opb 3:21; Opb 20:4
e Opb 12:5; Opb 19:15
f Opb 22:16

HFST. 3
g Opb 1:4; Opb 4:5
h Opb 1:13, 16
i Jak 2:26
j Lu 21:34; Ef 5:15; 1Th 5:6
k 2Kor 7:11
l Opb 16:15
m Mt 24:42; Lu 12:37, 39
n Jak 1:27
o Opb 6:11
p 1Jo 5:4
q Opb 4:4; Opb 19:8
r Fil 4:3

schrappen,* maar ik zal hem# te-
genover mijn Vader en zijn enge-
len erkennen.[a] **6** Wie oren heeft,
moet horen wat de geest tegen de
gemeenten zegt.”
7 Schrijf aan de engel van de
gemeente in Filadelfia: Dit zegt
hij die heilig is,[b] de ware,*[c] die
de sleutel van David heeft[d] — als
hij opent kan niemand sluiten en
als hij sluit kan niemand openen:
8 “Ik ken je daden. Kijk, ik heb
een deur voor je geopend[e] die
niemand kan sluiten. Ik weet dat
je nog een beetje kracht hebt, en
je hebt mijn woord nageleefd en
bent niet ontrouw geweest aan
mijn naam. **9** Luister! Ik zal de-
genen van de synagoge van Satan
die zeggen dat ze Joden zijn en
het niet zijn,[f] maar liegen — luis-
ter, ik zal ze laten komen en ze
voor je voeten laten neerbuigen*
en ze laten weten dat ik van je
houd. **10** Omdat je het woord
over mijn volharding[g] hebt na-
geleefd,* zal ik jou beschermen
in het uur van beproeving,[h] dat
over de hele bewoonde aarde
moet komen om hen die op aar-
de wonen, op de proef te stellen.
11 Ik kom vlug.[i] Blijf vasthouden
aan wat je hebt, zodat niemand
je je kroon afneemt.[j]
12 Wie overwint — hem zal ik
maken tot een pilaar in de tem-
pel van mijn God, en hij zal er
nooit meer uit gaan. Ik zal op hem
de naam schrijven van mijn God[k]
en de naam van de stad van mijn
God, het Nieuwe Jeruzalem[l] dat
van mijn God uit de hemel neer-
daalt, en ook mijn eigen nieuwe
naam.[m] **13** Wie oren heeft, moet
horen wat de geest tegen de ge-
meenten zegt.”
14 Schrijf aan de engel van de
gemeente in Laodicea:[n] Dit zegt de
Amen,[o] de trouwe en ware[p] getui-
ge,[a] het begin van de schepping
door God:[b] **15** “Ik ken je daden.
Je bent niet koud en niet heet.
Was je maar óf koud óf heet.
16 Maar omdat je lauw bent en
niet heet[c] of koud,[d] ga ik je uit
mijn mond spugen. **17** Omdat je
zegt: ‘Ik ben rijk[e] en heb rijkdom
verkregen en heb helemaal niets
nodig’ maar je niet weet dat je el-
lendig en zielig en arm en blind
en naakt bent, **18** raad ik je aan
goud van mij te kopen dat door
vuur gelouterd is, zodat je rijk
wordt. Koop van mij witte kleren,
zodat je gekleed bent en je je niet
hoeft te schamen voor je naakt-
heid,[f] en oogzalf om op je ogen te
smeren,[g] zodat je kunt zien.[h]
19 Iedereen aan wie ik ge-
hecht ben, wijs ik terecht en cor-
rigeer ik.[i] Wees daarom ijverig en
heb berouw.[j] **20** Kijk! Ik sta voor
de deur en klop. Als iemand mijn
stem hoort en de deur opendoet,
zal ik in zijn huis komen en de
avondmaaltijd met hem eten en hij
met mij. **21** Wie overwint,[k] zal ik
met mij op mijn troon laten zitten,[l]
net zoals ik heb overwonnen en
met mijn Vader op zijn troon ben
gaan zitten.[m] **22** Wie oren heeft,
moet horen wat de geest tegen de
gemeenten zegt.”’

4 Daarna keek ik en zag een ge-
opende deur in de hemel. De
eerste stem die ik tegen me hoor-
de spreken, klonk als een trom-
pet en zei: ‘Kom naar boven, dan
zal ik je laten zien wat er moet ge-
beuren.’ **2** Hierna kwam ik on-
middellijk in de kracht van de
geest. Ik zag een troon in de he-
mel staan en er zat iemand op
de troon.[n] **3** Hij die erop zat
had een uiterlijk als van jaspis[o]
en sardius,* en rondom de troon
was een regenboog die eruitzag
als smaragd.[p]
4 Rondom de troon stonden
24 tronen, en daarop zag ik 24 oud-
sten*[q] zitten. Ze droegen wit-

HFST. 3
a Lu 12:8
b Jo 6:69; Heb 7:26
c Opb 3:14; Opb 19:11
d Jes 22:22; Lu 1:32
e 1Kor 16:9; 2Kor 2:12
f Ro 2:28; Opb 2:9
g Lu 8:15; Lu 21:19; 2Ti 2:12; Heb 10:36; Heb 12:3
h 2Th 3:3
i Opb 2:16
j Jak 1:12; Opb 2:10
k Opb 22:3, 4
l Heb 12:22; Opb 21:2
m Opb 14:1; Opb 19:12
n Kol 4:16
o 2Kor 1:20
p Jo 1:14; Opb 19:11

2de kolom
a Jo 18:37; 1Ti 6:13; Opb 1:5
b Sp 8:22; Kol 1:15
c 2Kor 9:2
d Sp 25:13
e Ho 12:8
f Opb 16:15
g Ps 19:8
h 1Ti 6:17-19
i Sp 3:12
j Opb 2:5; Opb 3:3
k 1Jo 5:4; Opb 12:11
l Mt 19:28; Lu 22:28-30; Opb 2:26
m Heb 10:12

HFST. 4
n 1Kon 22:19; Jes 6:1; Ez 1:26, 27; Da 7:9; Han 7:55
o Opb 21:10, 11
p 1Jo 1:5
q Opb 4:10; Opb 5:8; Opb 11:16; Opb 19:4

3:5 *Of ‘wissen’. #Lett.: ‘zijn naam’. **3:7** *Of ‘die waarachtig is’. **3:9** *Of ‘eer laten bewijzen’. **3:10** *Of mogelijk ‘het voorbeeld van mijn volharding hebt gevolgd’.

4:3 *Of ‘een roodkleurige edelsteen’. **4:4** *Of ‘ouderlingen’.

te kleren en hadden een gouden
kroon op hun hoofd. **5** Vanaf de
troon kwamen bliksemflitsen[a] en
stemmen en donderslagen.[b] Ze-
ven vurige lampen brandden voor
de troon, en die betekenen de
zeven geesten van God.[c] **6** Voor
de troon was iets dat leek op een
glazen zee,[d] als kristal.

In het midden van* de troon
en rondom de troon waren vier
levende wezens[e] die van voren
en van achteren vol ogen waren.
7 Het eerste levende wezen leek
op een leeuw,[f] het tweede leek op
een jonge stier,[g] het derde[h] had
een gezicht als van een mens en
het vierde[i] leek op een vliegen-
de arend.[j] **8** Elk van de vier le-
vende wezens had zes vleugels,
die rondom en aan de onderkant
vol ogen waren.[k] En zonder op-
houden, dag en nacht, zeggen ze:
‘Heilig, heilig, heilig is Jehovah*[l]
God, de Almachtige, die was en
die is en die komt.’[m]

9 Telkens als de levende we-
zens lof, eer en dank brengen
aan hem die op de troon zit, hij
die voor altijd en eeuwig leeft,[n]
10 vallen de 24 oudsten[o] neer
voor hem die op de troon zit en
aanbidden ze hem die voor altijd
en eeuwig leeft. Ze werpen hun
kronen voor de troon en zeggen:
11 ‘Jehovah,* onze God, u bent
het waard de lof[p] en de eer[q] en de
kracht[r] te ontvangen, want u hebt
alle dingen geschapen[s] en dank-
zij uw wil zijn ze tot bestaan ge-
komen en werden ze geschapen.’

5 En ik zag in de rechterhand
van hem die op de troon zat[t]
een boekrol, aan beide kanten*
beschreven, goed verzegeld met
zeven zegels. **2** Ik zag een sterke
engel die met luide stem uitriep:
‘Wie is het waard de boekrol te
openen en de zegels te verbreken?’
3 Maar niemand in de hemel of
op aarde of onder de aarde kon
de boekrol openen of erin kijken.
4 Ik barstte in tranen uit, want
er was niemand te vinden die het
waard was de boekrol te openen
of erin te kijken. **5** Maar een van
de oudsten* zei tegen me: ‘Houd
op met huilen. Kijk! De Leeuw uit
de stam Juda,[a] de wortel[b] van Da-
vid,[c] heeft overwonnen,[d] dus hij
kan de boekrol en de zeven zegels
openen.’

6 In het midden van de troon
en van de vier levende wezens en
in het midden van de oudsten*[e]
zag ik een lam[f] staan dat geslacht
leek te zijn,[g] met zeven hoorns
en zeven ogen. De ogen beteke-
nen de zeven geesten van God[h]
die over de hele aarde zijn uitge-
stuurd. **7** Onmiddellijk kwam hij
naar voren en nam de boekrol
uit de rechterhand van hem die
op de troon zat.[i] **8** Toen hij de
boekrol nam, vielen de vier leven-
de wezens en de 24 oudsten[j] voor
het Lam neer. Elk had een harp
en ze hadden gouden schalen vol
wierook. (De wierook betekent de
gebeden van de heiligen.)[k] **9** Ze
zingen een nieuw lied:[l] ‘U bent
het waard de boekrol te nemen en
de zegels te openen, want u bent
geslacht en met uw bloed hebt
u mensen voor God gekocht[m] uit
alle stammen, talen, volken en lan-
den.[n] **10** U hebt ze gemaakt tot
een koninkrijk[o] en tot priesters
voor onze God,[p] en ze zullen als
koningen over de aarde regeren.’[q]

11 Ik keek, en ik hoorde de
stem van vele engelen rondom
de troon, de levende wezens en
de oudsten. Het waren er myria-
den maal myriaden* en duizenden
maal duizenden,[r] **12** en ze zei-
den met luide stem: ‘Het Lam dat
geslacht werd,[s] is het waard de
kracht en rijkdom en wijsheid en
sterkte en eer en lof en zegen te
ontvangen.’[t]

13 En ik hoorde elk schepsel
in de hemel en op aarde en onder

4:6 *Of ‘bij’. **4:8, 11** *Zie App. A5.
5:1 *Lett.: ‘vanbinnen en aan de achterkant’.

5:5, 6 *Of ‘ouderlingen’. **5:11** *Of ‘tienduizenden maal tienduizenden’.

HFST. 4
a Ez 1:13
b Ex 19:16
c Opb 1:4; Opb 5:6
d Ex 30:18; 1Kon 7:23
e Ez 1:5-10
f Sp 28:1; Jes 31:4
g Job 39:9-11; Opb 6:3
h Opb 6:5
i Opb 6:7
j Job 39:27, 29; Ez 1:10
k Ez 10:9, 12
l Jes 6:2, 3
m Opb 1:4
n Ps 90:2; Da 12:7
o Opb 5:8
p Mt 5:16; Opb 14:7
q Opb 19:10
r Opb 5:13; Opb 7:12; Opb 11:17; Opb 12:10
s Opb 10:6

HFST. 5
t Opb 4:2, 3

2de kolom
a Ge 49:9, 10; Heb 7:14
b Jes 11:1, 10; Ro 15:12
c 2Sa 7:8, 12; Opb 22:16
d Jo 16:33
e Ef 1:22
f Jes 53:7; Jo 1:29; 1Pe 1:19
g Jo 19:30; Opb 5:12
h Opb 1:4
i Ps 47:8; Jes 6:1
j Opb 5:14; Opb 19:4
k Ps 141:2; Opb 8:4
l Ps 33:3; Ps 144:9; Jes 42:10; Opb 14:3
m Mt 26:27, 28; 1Kor 6:20; Heb 9:12; 1Pe 1:18, 19
n Opb 14:4
o Lu 12:32; Lu 22:28-30
p Ex 19:6; 1Pe 2:9; Opb 1:5, 6
q Mt 19:28; Opb 20:4, 6; Opb 22:5
r Da 7:9, 10
s Jes 53:7; Opb 5:6
t Mt 28:18

de aarde[a] en op de zee — zij alle-
maal — zeggen: ‘Aan hem die op de
troon zit[b] en aan het Lam[c] komen
de zegen en de eer[d] en de lof en
de macht toe, voor altijd en eeu-
wig.’[e] **14** De vier levende wezens
zeiden: ‘Amen!’ En de oudsten vie-
len in aanbidding neer.

6 Ik keek toen het Lam[f] één van
de zeven zegels opende,[g] en
ik hoorde één van de vier levende
wezens[h] met een stem als een
donderslag zeggen: ‘Kom!’ **2** En
ik keek en zag een wit paard,[i]
en degene die erop zat, had een
boog. Er werd hem een kroon
gegeven,[j] en hij trok eropuit als
overwinnaar en om zijn overwin-
ning te voltooien.[k]

3 Toen hij het tweede ze-
gel opende, hoorde ik het twee-
de levende wezen[l] zeggen: ‘Kom!’
4 Er verscheen een ander paard,
dat vuurrood was. Degene die
erop zat, kreeg de macht om de
vrede van de aarde weg te ne-
men, zodat ze elkaar zouden af-
slachten. Er werd hem een groot
zwaard gegeven.[m]

5 Toen hij het derde zegel
opende,[n] hoorde ik het derde le-
vende wezen[o] zeggen: ‘Kom!’ En
ik keek en zag een zwart paard,
en degene die erop zat, had een
weegschaal in zijn hand. **6** Ik
hoorde uit het midden van de vier
levende wezens iets dat klonk als
een stem, die zei: ‘Een liter tarwe
voor een denarius*[p] en drie liter
gerst voor een denarius. En breng
geen schade toe aan de olijfolie
en de wijn.’[q]

7 Toen hij het vierde zegel
opende, hoorde ik de stem van
het vierde levende wezen[r] zeggen:
‘Kom!’ **8** En ik keek en zag een
vaal paard, en degene die erop
zat, heette Dood. En het Graf*
volgde dicht achter hem. Ze kre-
gen autoriteit over een vierde deel
van de aarde om te doden met
een lang zwaard en door voedsel-
tekorten,[a] dodelijke plagen en de
wilde dieren van de aarde.[b]

9 Toen hij het vijfde zegel
opende, zag ik onder het altaar[c]
de zielen*[d] van hen die geslacht
waren wegens het woord van God
en wegens het getuigenis dat ze
hadden gegeven.[e] **10** Ze riepen
met luide stem: ‘Hoelang duurt
het nog, Soevereine Heer, heilige
en ware God,[f] voordat u oordeelt
en ons bloed wreekt op de bewo-
ners van de aarde?’[g] **11** Aan elk
van hen werd een wit gewaad ge-
geven,[h] en hun werd gezegd nog
een korte tijd te rusten, totdat
het aantal van hun medeslaven
en hun broeders die op het punt
stonden net als zij gedood te wor-
den, volledig zou zijn.[i]

12 En ik keek toen hij het zes-
de zegel opende, en er vond een
grote aardbeving plaats. De zon
werd zwart als een haren* zak,
de hele maan werd als bloed[j]
13 en de sterren van de hemel
vielen naar de aarde zoals onrij-
pe vijgen die door een stormwind
van een vijgenboom worden ge-
schud. **14** De hemel verdween
als een boekrol die wordt op-
gerold[k] en alle bergen en eilan-
den werden van hun plaats ver-
wijderd.[l] **15** De koningen van
de aarde, de hoge ambtenaren,
de legerofficieren, de rijken, de
sterken, alle slaven en alle vrije
mensen verborgen zich toen in
de grotten en tussen de rotsen
van de bergen.[m] **16** En ze zeg-
gen steeds tegen de bergen en de
rotsen: ‘Val op ons[n] en verberg
ons voor de ogen van hem die op
de troon zit[o] en voor de woede
van het Lam![p] **17** Want de grote
dag van hun woede is gekomen,[q]
en wie kan dan staande blijven?’[r]

6:6 *Een Romeinse zilvermunt die met een dagloon overeenkwam. Zie App. B14. **6:8** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

6:9 *Kennelijk doelend op hun levensbloed dat bij het altaar is uitgegoten. Zie Woordenlijst. **6:12** *Waarschijnlijk geitenhaar.

HFST. 5
a Fil 2:9, 10
b Opb 4:2, 3
c Jo 1:29; Opb 7:17
d Jo 5:23; 1Ti 6:16
e 1Pe 4:11

HFST. 6
f Opb 5:6
g Opb 5:5
h Opb 4:7
i Opb 19:11
j Opb 14:14
k Ps 45:4; Ps 110:1, 2; Opb 12:7; Opb 17:14
l Opb 4:7
m Mt 24:7; Lu 21:10
n Opb 5:5
o Opb 4:7
p Mt 20:2
q Mr 13:8
r Opb 4:7

2de kolom
a Lu 21:11
b Jer 15:2, 3; Ez 14:21
c Le 4:7; Opb 8:3
d Le 17:11
e Mt 24:9, 14; Jo 18:37; Opb 17:6; Opb 20:4
f 1Jo 5:20
g De 32:43; Lu 18:7; Opb 19:1, 2
h Opb 3:5
i Mt 24:9; Han 9:1; 2Kor 1:8
j Joë 2:31; Mt 24:29
k Jes 34:4
l Opb 16:20
m Jes 2:10, 19
n Ho 10:8; Lu 23:30
o Opb 4:2, 3
p Opb 5:6
q Ze 1:14, 18; Ro 2:5
r Joë 2:11

7 Daarna zag ik vier engelen op
de vier hoeken van de aar-
de staan. Ze hielden de vier win-
den van de aarde stevig vast,
zodat er geen wind kon waaien
over de aarde, de zee of enige
boom. **2** En ik zag een andere
engel opstijgen van waar de zon
opgaat.* Hij had een zegel van de
levende God en hij riep met luide
stem naar de vier engelen die de
macht hadden gekregen om scha-
de toe te brengen aan de aarde
en de zee. **3** Hij zei: ‘Breng geen
schade toe aan de aarde of de zee
of de bomen voordat we de sla-
ven van onze God op hun voor-
hoofd[a] verzegeld hebben.’[b]

4 En ik hoorde het aantal
van hen die verzegeld werden:
144.000,[c] verzegeld uit elke stam
van de zonen van Israël.[d]

5 Uit de stam Juda 12.000 ver-
zegeld,
uit de stam Ruben 12.000,
uit de stam Gad 12.000,
6 uit de stam Aser 12.000,
uit de stam Naftali 12.000,
uit de stam Manasse[e] 12.000,
7 uit de stam Simeon 12.000,
uit de stam Levi 12.000,
uit de stam Issaschar 12.000,
8 uit de stam Zebulon 12.000,
uit de stam Jozef 12.000
en uit de stam Benjamin 12.000
verzegeld.

9 Daarna keek ik en zag een
grote menigte, die niemand tel-
len kon, uit alle landen, stam-
men, volken en talen.[f] Ze ston-
den voor de troon en voor het
Lam, gekleed in witte gewaden[g]
en met palmtakken in hun han-
den.[h] **10** Met luide stem riepen
ze steeds: ‘Redding hebben we te
danken aan onze God, die op de
troon zit,[i] en aan het Lam.’[j]

11 Alle engelen stonden rond-
om de troon, de oudsten*[k] en
de vier levende wezens. Ze bo-
gen zich diep neer voor de troon
en aanbaden God. **12** Ze zei-
den: ‘Amen! De lof en de glorie
en de wijsheid en de dank en de
eer en de kracht en de sterkte ko-
men onze God toe, voor altijd en
eeuwig.[a] Amen.’

13 Toen vroeg een van de oud-
sten mij: ‘Wie zijn dat in die witte
gewaden[b] en waar komen ze van-
daan?’ **14** Onmiddellijk zei ik te-
gen hem: ‘Mijn heer, u weet het.’
Daarop zei hij: ‘Dat zijn degenen
die uit de grote verdrukking*[c] ko-
men. Ze hebben hun gewaden ge-
wassen en wit gemaakt in het
bloed van het Lam.[d] **15** Daarom
staan ze voor de troon van God
en doen ze dag en nacht heili-
ge dienst voor hem in zijn tem-
pel. Hij die op de troon zit,[e]
zal zijn tent over hen uitsprei-
den.[f] **16** Ze zullen geen honger
of dorst meer hebben, de zon zal
niet op hen branden en geen ver-
schroeiende hitte zal hen tref-
fen.[g] **17** Want het Lam,[h] dat in
het midden van de troon is, zal
hen hoeden[i] en hen leiden naar
bronnen met levengevend water.[j]
En God zal elke traan uit hun
ogen wegwissen.’[k]

8 Toen hij[l] het zevende zegel
opende,[m] werd het stil in de
hemel, ongeveer een half uur lang.
2 Ik zag de zeven engelen[n] die
voor God staan, en er werden ze-
ven trompetten aan hen gegeven.

3 Er kwam een andere en-
gel, die met een gouden wierook-
vat* bij het altaar[o] ging staan.
Hij kreeg een grote hoeveelheid
wierook[p] om die met de gebe-
den van alle heiligen te offeren
op het gouden altaar[q] dat voor
de troon stond. **4** De rook van
de wierook steeg uit de hand van
de engel voor God op, samen
met de gebeden[r] van de heili-
gen. **5** Maar meteen nam de en-
gel het wierookvat, en hij vulde

7:2 *Of ‘vanuit het oosten’. **7:11** *Of ‘ouderlingen’.

7:14 *Zie Woordenlijst. **8:3** *Of ‘wierookbrander’.

HFST. 7
a Opb 9:4
b 2Kor 1:22; Ef 1:13; Ef 4:30
c Opb 14:1, 3
d Ro 2:29; Ro 9:6; Ga 6:16; Opb 21:12
e Ge 41:51
f Jes 2:2; Opb 15:4
g Opb 7:14
h Le 23:40; Jo 12:13
i Opb 4:2, 3
j Han 4:12; Opb 5:6
k Opb 4:4; Opb 11:16

2de kolom
a Opb 4:11
b Opb 7:9
c Mt 24:21; Mr 13:19
d Jo 1:29; Heb 9:14; 1Jo 1:7; Opb 1:5
e Opb 4:2
f Ps 15:1; Opb 21:3
g Ps 121:6; Jes 49:10
h Opb 5:6
i Jo 10:11
j Opb 22:1
k Jes 25:8; Opb 21:4

HFST. 8
l Opb 6:1
m Opb 5:1
n Opb 15:1
o Ex 30:1, 3
p Opb 5:8
q Opb 9:13
r Ps 141:2; Lu 1:10

het met wat vuur van het altaar
en gooide dat naar de aarde. Er
waren donderslagen en stemmen
en bliksemflitsen[a] en een aard-
beving. **6** En de zeven engelen
met de zeven trompetten[b] maak-
ten zich klaar om erop te blazen.

7 De eerste blies op zijn trom-
pet. Er kwam hagel en vuur, ver-
mengd met bloed, en het werd
naar de aarde gegooid.[c] En een
derde deel van de aarde ver-
brandde, een derde deel van de
bomen verbrandde en alle groe-
ne plantengroei verbrandde.[d]

8 De tweede engel blies op
zijn trompet. Iets dat leek op een
grote brandende berg werd in de
zee gegooid.[e] En een derde deel
van de zee werd bloed.[f] **9** Een
derde deel van de levende we-
zens* in de zee stierf[g] en een der-
de deel van de schepen verging.

10 De derde engel blies op zijn
trompet. Een grote ster die brand-
de als een lamp viel uit de hemel.
Hij viel op een derde deel van de
rivieren en op de waterbronnen.[h]
11 De naam van de ster is Alsem.
Een derde deel van het water ver-
anderde in alsem. Veel mensen
stierven door het water, omdat
het bitter was gemaakt.[i]

12 De vierde engel blies op
zijn trompet. Een derde deel van
de zon werd getroffen[j] en een
derde deel van de maan en een
derde deel van de sterren, zodat
een derde deel ervan verduisterd
zou worden[k] en een derde deel
van de dag en ook van de nacht
geen licht zou hebben.

13 En ik keek, en ik hoorde
een arend die in het midden van
de hemel vloog met luide stem
zeggen: ‘Wee, wee, wee[l] de bewo-
ners van de aarde vanwege het
trompetgeschal van de drie over-
gebleven engelen die op het punt
staan op hun trompet te bla-
zen!’[m]

8:9 *Of ‘schepselen die een ziel hebben’.

HFST. 8
a Ex 19:16; Opb 4:5
b Opb 8:7, 8; Opb 8:10, 12; Opb 9:1, 13; Opb 11:15
c Opb 16:2
d Ex 9:23-25; Ps 97:3, 5
e Jes 17:12, 13; Jes 57:20
f Ex 7:20
g Opb 16:1, 3
h Opb 16:1, 4
i Am 5:7
j Opb 16:1, 8
k Ex 10:22
l Opb 9:12; Opb 11:14
m Opb 8:2

2de kolom

HFST. 9
a Opb 8:2
b Lu 8:30, 31; Opb 9:11; Opb 20:1-3
c Joë 2:2, 10
d Ex 10:12
e Opb 7:2, 3
f Opb 9:10
g Joë 2:4, 5
h Joë 1:6
i Joë 2:4, 5
j Opb 9:5
k Opb 9:1; Opb 20:1-3

9 De vijfde engel blies op zijn
trompet.[a] Ik zag een ster die
uit de hemel naar de aarde was ge-
vallen, en hem werd de sleutel van
de schacht* naar de afgrond[b] ge-
geven. **2** Hij opende de schacht
naar de afgrond, en er steeg rook
op uit de schacht als de rook van
een grote oven. De zon en ook
de lucht werden verduisterd[c] door
de rook uit de schacht. **3** Uit de
rook kwamen sprinkhanen op de
aarde neer.[d] Ze ontvingen macht,
dezelfde macht die de schorpioe-
nen van de aarde hebben. **4** Er
werd hun gezegd geen schade toe
te brengen aan het gras van de
aarde, de planten of de bomen,
maar alleen aan de mensen die
het zegel van God niet op hun
voorhoofd hebben.[e]

5 Het werd de sprinkhanen
niet toegestaan om hen te doden,
maar wel om hen vijf maanden
lang te pijnigen. Hun pijn was als
de pijn van iemand die door een
schorpioen is gestoken.[f] **6** In die
tijd zullen de mensen de dood zoe-
ken maar hem niet vinden. Ze zul-
len willen sterven maar de dood
zal van hen wegvluchten.

7 De sprinkhanen zagen er-
uit als paarden die zijn toege-
rust voor de strijd.[g] Op hun kop
was iets dat leek op een gouden
kroon, en hun gezicht was als een
mensengezicht. **8** Hun haar was
als het haar van een vrouw. Hun
tanden waren als die van leeu-
wen[h] **9** en ze hadden borstschil-
den als ijzeren borstschilden. Het
geluid van hun vleugels was als
het geluid van wagens met paar-
den die zich in de strijd storten.[i]
10 Ook hadden ze net als schor-
pioenen een staart met een angel.
In hun staart zat hun macht om
de mensen vijf maanden lang pijn
te doen.[j] **11** Hun koning is de
engel van de afgrond.[k] In het He-
breeuws is zijn naam Abaddon*
en in het Grieks Apollyon.#

9:1 *Of ‘put’. **9:11** *Bet.: ‘vernietiging’. #Bet.: ‘vernietiger’.

12 Het ene wee is voorbij.
Kijk! Er komen hierna nog twee
weeën.[a]
13 De zesde engel[b] blies op
zijn trompet.[c] Uit de hoorns van
het gouden altaar[d] dat voor God
staat, hoorde ik een stem **14** te-
gen de zesde engel met de trom-
pet zeggen: ‘Maak de vier en-
gelen los die zijn vastgebonden
bij de grote rivier de Eufraat.’[e]
15 En de vier engelen die waren
gereedgehouden voor dit uur en
deze dag en deze maand en dit
jaar, werden losgemaakt om een
derde deel van de mensen te do-
den.
16 Het aantal ruiters van de
bereden troepen was twee my-
riaden maal myriaden.* Ik hoor-
de hun aantal. **17** Zo zagen de
paarden en degenen die erop
zaten in het visioen eruit: Ze
hadden borstharnassen die vuur-
rood, hyacintblauw en zwavelgeel
waren. De koppen van de paar-
den waren als leeuwenkoppen,[f]
en er kwam vuur, rook en zwa-
vel uit hun bek. **18** Een derde
deel van de mensen werd gedood
door deze drie plagen, door het
vuur en de rook en de zwavel die
uit hun bek kwamen. **19** Want
de macht van de paarden was in
hun bek en in hun staart. Hun
staarten leken namelijk op slan-
gen en hadden koppen, en daar-
mee brachten ze schade toe.
20 De mensen die niet gedood
werden door deze plagen, had-
den geen berouw van wat ze had-
den gemaakt. Ze hielden niet op
de demonen te aanbidden en de
afgoden van goud, zilver, koper,
steen en hout, die niet kunnen
zien of horen of lopen.[g] **21** En
ze hadden geen berouw van hun
moorden, hun spiritistische prak-
tijken, hun seksuele immorali-
teit* en hun diefstallen.

10 Toen zag ik een andere
sterke engel uit de hemel
neerdalen. Hij was gehuld in* een
wolk, en er was een regenboog bo-
ven zijn hoofd. Zijn gezicht was
als de zon[a] en zijn benen# waren
als vuurzuilen. **2** In zijn hand
had hij een kleine opengerolde
boekrol. Hij zette zijn rechtervoet
op de zee, maar zijn linkervoet op
de aarde. **3** Hij riep met een lui-
de stem, zoals een leeuw brult.[b]
En toen hij riep, lieten de zeven
donderslagen[c] hun stem horen.
4 Toen de zeven dondersla-
gen hadden gesproken, wilde ik
gaan schrijven, maar ik hoorde
een stem uit de hemel[d] zeggen:
‘Verzegel wat de zeven donder-
slagen gezegd hebben en schrijf
het niet op.’ **5** De engel die ik op
de zee en op de aarde zag staan,
stak zijn rechterhand omhoog
naar de hemel. **6** Hij zwoer bij
degene die voor altijd en eeuwig
leeft,[e] die de hemel en alles wat
daarin is en de aarde en alles
wat daarop is en de zee en alles
wat daarin is, heeft geschapen:[f]
‘Er zal geen uitstel meer zijn.
7 Maar als* de zevende engel[g]
op het punt staat op zijn trom-
pet te blazen,[h] wordt het heilige
geheim[i] dat God als goed nieuws
aan zijn eigen slaven, de profe-
ten,[j] heeft bekendgemaakt, inder-
daad tot een einde gebracht.’
8 En ik hoorde de stem uit de
hemel[k] opnieuw tegen me spre-
ken. Hij zei: ‘Ga, neem de geopen-
de boekrol die in de hand ligt van
de engel die op de zee en op de
aarde staat.’[l] **9** Ik ging naar de
engel toe en vroeg hem de klei-
ne boekrol aan mij te geven. Hij
zei tegen me: ‘Neem hem en eet
hem op,[m] en hij zal je maag bitter
maken, maar in je mond zal hij zo
zoet zijn als honing.’ **10** Ik nam
de kleine boekrol uit de hand van
de engel en at hem op,[n] en in mijn
mond was hij zoet als honing,[o]

HFST. 9
a Opb 8:13
b Opb 8:6
c Opb 11:15
d Opb 8:3
e Opb 16:1, 12; Opb 17:1, 15
f Sp 28:1
g Ps 115:4-7

2de kolom

HFST. 10
a Mt 17:1, 2
b Opb 5:5
c Ex 19:16; Opb 4:5; Opb 11:19
d Opb 10:8
e Ps 90:2; Opb 4:9
f Ex 20:11; Ne 9:6; Ps 146:6
g Opb 8:6
h Opb 11:15
i Mr 4:11
j Am 3:7
k Opb 10:4
l Opb 10:1, 2
m Ez 2:8
n Jer 15:16
o Ps 119:103; Ez 3:1-3

9:16 *Of ‘20.000 maal 10.000’, d.w.z. 200.000.000. **9:21** *Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst.

10:1 *Of ‘getooid met’. #Lett.: ‘voeten’. **10:7** *Lett.: ‘in de dagen dat’.

maar toen ik hem opgegeten had,
werd mijn maag bitter. **11** En ze
zeiden tegen me: ‘Je moet opnieuw
profeteren over volken en landen
en talen en veel koningen.’

11 Er werd mij een rietsten-
gel gegeven die op een
staf* leek,[a] terwijl hij zei: ‘Sta op
en meet het tempelheiligdom van
God en het altaar en degenen die
hem daarin aanbidden. **2** Maar
sla het voorhof buiten het tempel-
heiligdom over en meet dat niet,
want het is aan de heidenen* ge-
geven, en ze zullen de heilige
stad[b] 42 maanden lang[c] vertrap-
pen. **3** Ik zal mijn twee getuigen
1260 dagen in zakken gekleed la-
ten profeteren.’ **4** Zij worden af-
gebeeld door de twee olijfbomen[d]
en de twee lampenstandaarden[e]
en ze staan voor de Heer van de
aarde.[f]

5 Als iemand ze kwaad wil
doen, komt er vuur uit hun mond
dat hun vijanden verteert. Als
iemand ze kwaad zou willen doen,
moet hij op die manier worden
gedood. **6** Ze hebben de autori-
teit om de hemel* te sluiten[g] zo-
dat er geen regen valt[h] in de tijd
waarin ze profeteren. Ook hebben
ze de autoriteit om het water in
bloed te veranderen[i] en om de aar-
de te treffen met allerlei plagen,
zo vaak ze maar willen.

7 Als ze klaar zijn met hun ge-
tuigenis, zal het wilde beest dat
uit de afgrond opstijgt, oorlog
tegen ze voeren en ze overwin-
nen en doden.[j] **8** Hun lijken zul-
len op de brede straat liggen van
de grote stad die in figuurlijke
zin Sodom en Egypte wordt ge-
noemd, waar ook hun Heer aan
een paal werd gehangen. **9** Ge-
durende drieënhalve dag[k] zullen
mensen uit de volken, stammen,
talen en landen hun lijken bekij-
ken, en ze laten niet toe dat hun
lijken in een graf worden gelegd.

10 En de bewoners van de aarde
zijn blij over hun dood en vieren
feest. Ze zullen elkaar geschen-
ken sturen, want deze twee pro-
feten hebben de bewoners van de
aarde gekweld.

11 Na de drieënhalve dag
kwam er levensgeest van God in
hen.[a] Ze gingen staan, en dege-
nen die hen zagen werden vrese-
lijk bang. **12** Er klonk een lui-
de stem uit de hemel die tegen
hen zei: ‘Kom naar boven.’ En in
de wolk stegen ze op naar de he-
mel, en hun vijanden zagen hen.*
13 In dat uur was er een grote
aardbeving, en een tiende deel
van de stad stortte in. En 7000
mensen werden door de aardbe-
ving gedood, en de rest werd
heel bang en gaf eer aan de God
van de hemel.

14 Het tweede wee[b] is voorbij.
Kijk! Het derde wee komt vlug.

15 De zevende engel blies op
zijn trompet.[c] Er klonken luide
stemmen in de hemel die zeiden:
‘Het koninkrijk van de wereld is
het Koninkrijk van onze Heer[d] en
van zijn Christus[e] geworden, en
hij zal voor altijd en eeuwig als
koning regeren.’[f]

16 En de 24 oudsten,*[g] die
vóór God op hun tronen zaten,
bogen zich diep neer en aanba-
den God. **17** Ze zeiden: ‘We dan-
ken u, Jehovah* God, Almachti-
ge, die is en die was,[h] omdat u
uw grote macht hebt uitgeoefend
en als koning bent gaan regeren.[i]
18 Maar de volken werden woe-
dend, en ook u toonde uw woe-
de. De vastgestelde tijd kwam om
de doden te oordelen en om uw
slaven, de profeten,[j] te belonen,[k]
evenals de heiligen en degenen
die ontzag hebben voor uw naam,
de kleinen en de groten, en ook
om degenen te vernietigen die de
aarde aan het vernietigen zijn.’*[l]

11:1 *Of ‘meetstok’. **11:2** *Zie Woordenlijst. **11:6** *Of ‘lucht’.

11:12 *Of ‘keken toe’. **11:16** *Of ‘ouderlingen’. **11:17** *Zie App. A5. **11:18** *Of ‘verderven’, ‘ruïneren’.

HFST. 11
a Ez 40:3
b Opb 21:2
c Opb 13:5
d Za 4:3, 11
e Za 4:12; Mt 5:14
f Za 4:14
g Lu 4:25
h 1Kon 17:1; Jak 5:17
i Ex 7:19
j Opb 12:17; Opb 13:7
k Opb 11:11

2de kolom
a Ez 37:5, 10
b Opb 9:12
c Opb 8:6
d 1Kr 29:11; Ps 22:28; Da 4:17, 34; Opb 12:10
e Ps 2:6; Da 7:13, 14; Lu 1:32, 33; Lu 22:28, 29; 2Pe 1:11
f Ps 145:13; Da 2:44
g Opb 4:10
h Opb 1:4; Opb 16:5
i Ps 99:1; Za 14:9; Opb 19:6
j Am 3:7; Heb 1:1; Jak 5:10
k Heb 11:6
l Ge 6:11

19 Het tempelheiligdom van
God in de hemel werd geopend en
de ark van zijn verbond werd in
zijn tempelheiligdom[a] gezien. Er
waren bliksemflitsen en stemmen
en donderslagen en een aardbe-
ving en zware hagel.

12 Toen werd er een groot
teken gezien in de hemel:
Een vrouw[b] was bekleed* met de
zon, en de maan was onder haar
voeten. Op haar hoofd was een
kroon van 12 sterren. **2** Ze was
zwanger en schreeuwde het uit
van de pijn omdat ze weeën had.

3 Er werd nog een teken ge-
zien in de hemel. Er was een
grote vuurrode draak,[c] met ze-
ven koppen en tien hoorns en
op zijn koppen zeven diademen.*
4 Zijn staart sleepte een derde
deel van de sterren[d] van de he-
mel mee, en hij gooide ze naar
de aarde.[e] De draak bleef voor
de vrouw[f] staan die op het punt
stond te baren, zodat hij haar kind
kon verslinden zodra het geboren
was.

5 Ze baarde een zoon,[g] een
mannelijk kind, dat alle volken
zal hoeden met een ijzeren staf.[h]
Haar kind werd weggerukt naar
God en zijn troon. **6** De vrouw
vluchtte naar de woestijn, waar
God voor haar een plaats had
klaargemaakt en waar ze 1260 da-
gen gevoed zou worden.[i]

7 En er brak oorlog uit in de
hemel: Michaël*[j] en zijn engelen
vochten tegen de draak. De draak
en zijn engelen vochten terug,
8 maar ze werden verslagen,* en
er was voor hen geen plaats meer
in de hemel. **9** De grote draak[k]
werd daarom neergeworpen, de
oorspronkelijke slang,[l] degene
die Duivel[m] en Satan[n] wordt ge-
noemd, die de hele bewoonde aar-
de misleidt.[o] Hij werd neergewor-
pen naar de aarde[a] en zijn enge-
len werden samen met hem neer-
geworpen. **10** Ik hoorde een lui-
de stem in de hemel zeggen:

'Nu zijn de redding[b] en de
kracht en het Koninkrijk van onze
God[c] en de autoriteit van zijn
Christus werkelijkheid geworden,
want de beschuldiger van onze
broeders, die hen dag en nacht
voor onze God beschuldigt, is
neergeworpen![d] **11** En ze hebben
hem overwonnen[e] door het bloed
van het Lam[f] en door de bood-
schap die ze hebben verkondigd.*[g]
Ze waren niet aan hun ziel# ge-
hecht,[h] zelfs niet met de dood
voor ogen. **12** Wees daarom vro-
lijk, hemel en jullie die daarin wo-
nen! Wee de aarde en de zee,[i] want
de Duivel is naar jullie neerge-
daald. Hij is woedend, omdat hij
weet dat hij nog maar weinig tijd
heeft.'[j]

13 Toen de draak zag dat hij
neergeworpen was naar de aarde,[k]
ging hij de vrouw[l] vervolgen die
het mannelijke kind had gebaard.
14 Maar de vrouw kreeg de twee
vleugels van de grote arend,[m] zo-
dat ze naar haar plaats in de
woestijn kon vliegen. Daar moet
ze gedurende een tijd en tijden en
een halve tijd* gevoed worden,[n]
uit het gezicht van de slang.[o]

15 De slang spuwde uit zijn bek
een rivier van water achter de
vrouw aan om haar in de rivier
te laten verdrinken. **16** Maar de
aarde kwam de vrouw te hulp, en
de aarde opende haar mond en
slokte de rivier op die de draak
had uitgespuwd. **17** De draak
werd woedend op de vrouw en
ging weg om oorlog te voeren te-
gen de overgeblevenen van haar
nageslacht,*[p] die zich aan de ge-
boden van God houden en de taak
hebben over Jezus te getuigen.[q]

12:1 * Of 'getooid'. **12:3** * Of 'koninklijke hoofdbanden'. **12:7** * Bet.: 'wie is als God?' **12:8** * Of mogelijk 'maar hij [de draak] werd verslagen'.

12:11 * Lett.: 'het woord van hun getuigenis'. # Of 'leven'. Zie Woordenlijst. **12:14** * D.w.z. drieënhalve tijd. **12:17** * Lett.: 'zaad'.

HFST. 11
a 1Kon 8:1, 6; Heb 8:1, 2; Heb 9:11

HFST. 12
b Ge 3:15
c Opb 12:9; Opb 20:2
d Job 38:7
e Ge 6:2; Ju 6
f Ge 3:15
g Opb 11:15
h Ps 2:9; Ps 110:2; Opb 19:15
i Opb 12:14
j Da 10:13; Da 12:1; Ju 9
k Opb 12:3; Opb 20:2
l Ge 3:1; 2Kor 11:3; Opb 12:14
m Mt 4:1; Jo 8:44; Heb 2:14; Jak 4:7; 1Pe 5:8
n 1Kr 21:1; Job 1:6; Za 3:2; Mt 4:10; Jo 13:27; Ro 16:20; 2Th 2:9
o 2Kor 4:4; 2Kor 11:14; Ef 2:2; 1Jo 5:19

2de kolom
a Lu 10:18; Opb 12:13
b Ro 13:11; Heb 9:28; 1Pe 1:5
c Opb 11:15, 17
d Job 1:9; Za 3:1
e 1Jo 2:14
f 1Pe 1:18, 19
g Han 1:8; 2Ti 1:8; Opb 1:9
h Mt 16:25; Lu 14:26; Han 20:24
i Jes 57:20; Jes 60:2; Opb 17:15
j Mt 24:34; Ro 16:20; 2Ti 3:1; 2Pe 3:3
k Lu 10:18
l Ge 3:15; Opb 12:1
m Ex 19:4; Jes 40:31
n Opb 12:6
o Ge 3:1; 2Kor 11:3
p Ge 3:15
q Mt 24:9; Han 1:8; Opb 1:9; Opb 6:9

13 En hij* bleef staan op het
zand van de zee.
Ik zag uit de zee[a] een wild
beest[b] opkomen met tien hoorns
en zeven koppen en op zijn
hoorns tien diademen,# maar op
zijn koppen godslasterlijke na-
men. **2** Het wilde beest dat ik
zag, leek op een luipaard, maar
zijn poten waren als die van een
beer en zijn muil was als een
leeuwenmuil. En de draak[c] gaf
aan het beest kracht, een troon
en grote autoriteit.[d]
3 Ik zag dat een van zijn kop-
pen dodelijk gewond leek te zijn
geweest, maar zijn dodelijke wond
was genezen.[e] De hele aarde volg-
de het wilde beest met bewon-
dering. **4** Ze aanbaden de draak
omdat hij aan het wilde beest
autoriteit had gegeven. Ook aan-
baden ze het wilde beest met
de woorden: ‘Wie is als het wil-
de beest? Wie kan het tegen hem
opnemen?’ **5** Hij kreeg een mond
die grote dingen en godslasterin-
gen sprak en hij kreeg autoriteit
om 42 maanden lang[f] te hande-
len. **6** Hij opende zijn mond met
lasteringen[g] tegen God, om zijn
naam te lasteren en zijn woon-
plaats, degenen die in de hemel
wonen.[h] **7** Het werd hem toege-
staan om oorlog te voeren te-
gen de heiligen en hen te over-
winnen.[i] Hij kreeg autoriteit over
alle stammen en volken en talen
en landen. **8** En allen die op de
aarde wonen, zullen hem aanbid-
den. Vanaf de grondlegging* van
de wereld is niet één van hun na-
men opgeschreven in de boekrol
van het leven[j] van het Lam dat
geslacht is.[k]
9 Wie oren heeft, moet horen.[l]
10 Wie bestemd is voor gevangen-
schap, zal in gevangenschap gaan.
Wie met het zwaard doodt,* moet
met het zwaard gedood worden.[a]
Hier komt het voor de heiligen[b]
aan op volharding[c] en geloof.[d]
11 Toen zag ik een ander wild
beest uit de aarde opkomen. Het
had net als een lam twee hoorns,
maar het ging spreken als een
draak.[e] **12** Het oefent alle auto-
riteit van het eerste wilde beest[f]
voor zijn ogen uit. En het zorgt
ervoor dat de aarde en de bewo-
ners ervan het eerste wilde beest
aanbidden, dat van zijn dodelij-
ke wond was genezen.[g] **13** Het
doet grote tekenen en laat zelfs
vuur uit de hemel naar de aarde
komen voor de ogen van de men-
sen.
14 Het misleidt de bewoners
van de aarde met de tekenen die
het mocht doen voor de ogen van
het wilde beest, terwijl het tegen
de bewoners van de aarde zegt
dat ze een beeld moeten maken[h]
voor het wilde beest dat door
het zwaard gewond was maar
weer was opgeleefd.[i] **15** Het
werd hem toegestaan adem* te
geven aan het beeld van het wil-
de beest, zodat het beeld van het
wilde beest niet alleen zou spre-
ken maar er ook voor zou zorgen
dat iedereen gedood wordt die
weigert het beeld van het wilde
beest te aanbidden.
16 Het oefent dwang uit op
alle mensen — de kleinen en de
groten, de rijken en de armen,
de vrijen en de slaven — om
een merkteken op hun rechter-
hand of op hun voorhoofd te aan-
vaarden,[j] **17** zodat iemand al-
leen kan kopen of verkopen als
hij het merkteken heeft: de
naam[k] van het wilde beest of het
getal van zijn naam.[l] **18** Hier
komt het aan op wijsheid: laat
wie inzicht heeft, het getal bere-
kenen van het wilde beest, want
het is het getal van een mens.*
Zijn getal is 666.[m]

13:1 *D.w.z. de draak. #Of ‘koninklijke hoofdbanden’. **13:8** *Of ‘het begin’. **13:10** *Of mogelijk ‘als iemand met het zwaard gedood moet worden’.

13:15 *Of ‘geest’. **13:18** *Of ‘een menselijk getal’.

HFST. 13
a Jes 57:20; Opb 21:1
b Opb 11:7; Opb 13:18
c Opb 12:9
d Lu 4:6
e Opb 13:14
f Opb 11:2, 3
g Da 7:25
h Opb 12:12
i Opb 12:17
j Opb 3:5; Opb 21:27
k Jes 53:7; Mt 27:50; Opb 5:6, 12
l Mt 11:15

2de kolom
a Mt 26:52
b Da 7:18; 1Kor 6:2; Opb 20:6
c Mt 24:13; Heb 10:36; Heb 12:3
d Opb 2:10
e Opb 16:13; Opb 20:2
f Opb 13:1
g Opb 13:3
h Opb 19:20; Opb 20:4
i Opb 13:3
j Opb 14:9, 10; Opb 16:2; Opb 19:20
k Opb 14:11
l Opb 15:2
m Da 3:1

14 Toen keek ik en zag het
Lam[a] op de berg Sion[b]
staan, en met hem 144.000.[c] Op
hun voorhoofd stonden zijn naam
en de naam van zijn Vader[d] ge-
schreven. **2** Ik hoorde een geluid
uit de hemel komen dat klonk
als bulderend water en als zware
donder. Het geluid dat ik hoorde,
klonk als zangers die zichzelf be-
geleiden door op hun harp te spe-
len. **3** Vóór de troon en vóór de
vier levende wezens[e] en de oud-
sten*[f] zingen ze wat een nieuw
lied[g] lijkt te zijn. Niemand kon dat
lied leren behalve de 144.000,[h] die
van de aarde zijn gekocht. **4** Zij
zijn het die zich niet met vrou-
wen hebben verontreinigd — ze
zijn maagden.[i] Zij zijn het die het
Lam blijven volgen waar hij ook
naartoe gaat.[j] Ze zijn uit de mens-
heid gekocht[k] als eerstelingen*[l]
voor God en voor het Lam. **5** In
hun mond werd geen bedrog ge-
vonden, ze zijn zonder smet.[m]

6 En ik zag in het midden van
de hemel* een andere engel vlie-
gen. Hij had eeuwig goed nieuws
om bekend te maken aan de bewo-
ners van de aarde, aan alle landen,
stammen, talen en volken.[n] **7** Hij
zei met luide stem: ‘Heb ontzag
voor God en geef hem eer, want
het uur van oordeel door hem
is gekomen.[o] Aanbid daarom hem
die de hemel, de aarde, de zee[p] en
de waterbronnen heeft gemaakt.’

8 Hij werd gevolgd door een
tweede engel, die zei: ‘Ze is ge-
vallen! Babylon de Grote[q] is ge-
vallen,[r] zij die alle volken heeft
laten drinken van de wijn van de
wellust* van haar seksuele im-
moraliteit!’#[s]

9 Ze werden gevolgd door een
derde engel, die met luide stem
zei: ‘Als iemand het wilde beest[t]
en zijn beeld aanbidt en een
merkteken op zijn voorhoofd of
op zijn hand krijgt,[a] **10** zal hij
ook drinken van de wijn van Gods
woede, die onverdund in de beker
van Zijn woede[b] is ingeschonken.
Hij zal gepijnigd worden met vuur
en zwavel[c] voor de ogen van de
heilige engelen en voor de ogen
van het Lam. **11** De rook van
hun pijniging zal voor altijd en
eeuwig opstijgen.[d] Dag en nacht
is er geen rust voor degenen die
het wilde beest en zijn beeld aan-
bidden en voor iedereen die het
merkteken van zijn naam krijgt.[e]
12 Hier komt het op volharding
aan voor de heiligen,[f] degenen die
zich houden aan de geboden van
God en vasthouden aan het ge-
loof[g] van Jezus.’

13 En ik hoorde een stem uit
de hemel zeggen: ‘Schrijf op: ge-
lukkig zijn vanaf nu de doden die
in eendracht met de Heer ster-
ven.[h] Ja, zegt de geest, laat ze
rusten van hun harde werk, want
de dingen die ze hebben gedaan,
gaan met hen mee.’

14 Toen keek ik en zag een wit-
te wolk. Op de wolk zat iemand
als een mensenzoon,[i] met een gou-
den kroon op zijn hoofd en een
scherpe sikkel in zijn hand.

15 Een andere engel kwam uit
het tempelheiligdom en riep met
luide stem naar degene die op de
wolk zat: ‘Sla uw sikkel erin en
oogst, want het uur om te oog-
sten is aangebroken en de oogst
van de aarde is door en door rijp.’[j]
16 En degene die op de wolk zat,
gooide zijn sikkel naar de aarde,
en de aarde werd geoogst.

17 Er kwam nog een ande-
re engel uit het tempelheiligdom
dat in de hemel is, en ook hij had
een scherpe sikkel.

18 En weer een andere engel
kwam van het altaar, en hij had
autoriteit over het vuur. Hij riep
met luide stem naar degene die de
scherpe sikkel had: ‘Sla je scher-
pe sikkel erin en oogst de tros-
sen van de wijnstok van de aar-
de, want de druiven zijn rijp.’[k]

HFST. 14
a Jo 1:29, Opb 5:6, Opb 22:3
b Ps 2:6, Heb 12:22, 1Pe 2:6
c Opb 7:4
d Opb 3:12
e Opb 4:6
f Opb 4:4, Opb 19:4
g Ps 33:3, Ps 98:1, Ps 149:1, Opb 5:9
h Opb 7:4
i 2Kor 11:2, Jak 1:27, Jak 4:4
j 1Pe 2:21
k 1Kor 6:20, 1Kor 7:23, Opb 5:9
l Jak 1:18
m Ef 5:25-27, Ju 24
n Mt 24:14, Mr 13:10, Han 1:8
o 2Pe 2:9
p Ex 20:11, Ps 146:6
q Opb 17:18
r Jes 21:9, Opb 18:21
s Jer 51:7, 8, Opb 17:1, 2, Opb 18:2, 3
t Opb 13:1

2de kolom
a Opb 13:15, 16
b Ps 75:8, Opb 11:18, Opb 16:19
c Opb 21:8
d Mt 25:46, 2Th 1:9, Opb 19:3
e Opb 13:16-18, Opb 16:2, Opb 20:4
f Opb 13:10
g Heb 10:38
h 1Kor 15:51, 52, 1Th 4:16, 17
i Da 7:13
j Mt 13:30
k Joë 3:13

14:3 *Of ‘ouderlingen’. **14:4** *Zie Woordenlijst. **14:6** *Of ‘in de lucht’, ‘boven het hoofd’. **14:8** *Of ‘woede’. #Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst.

19 De engel gooide zijn sikkel naar de aarde en oogstte de wijnstok van de aarde. Hij gooide hem in de grote wijnpers van Gods woede.[a] **20** De wijnpers werd getreden buiten de stad. Er stroomde bloed uit de wijnpers tot aan de tomen van de paarden, over een afstand van 1600 stadie.*

15 En ik zag een ander teken in de hemel, groot en wonderbaarlijk: zeven engelen[b] met zeven plagen. Het zijn de laatste plagen, want daarmee wordt de woede van God tot een einde gebracht.[c]

2 En ik zag iets dat leek op een zee van glas[d] vermengd met vuur. Degenen die de overwinning behalen[e] over het wilde beest en zijn beeld[f] en het getal van zijn naam,[g] stonden bij de zee van glas en hadden harpen van God. **3** Ze zongen het lied van Mozes,[h] de slaaf van God, en het lied van het Lam:[i]

'Groot en wonderbaarlijk zijn uw werken,[j] Jehovah* God, Almachtige.[k] Rechtvaardig en betrouwbaar zijn uw wegen,[l] Koning van de eeuwigheid.[m] **4** Wie zal geen ontzag voor u hebben, Jehovah,* en uw naam niet verheerlijken? Want u alleen bent loyaal![n] Alle volken zullen voor u komen en u aanbidden,[o] omdat uw rechtvaardige oordelen zijn geopenbaard.'

5 Daarna zag ik dat het heiligdom van de tent van de getuigenis*[p] in de hemel werd geopend.[q] **6** De zeven engelen met de zeven plagen[r] kwamen uit het heiligdom, gekleed in zuiver, glanzend linnen en met een gouden band om hun borst. **7** Eén van de vier levende wezens gaf de zeven engelen zeven gouden schalen, vol met de woede van God,[s] die voor altijd en eeuwig leeft. **8** En het heiligdom werd met rook gevuld door de glorie* van God[a] en door zijn kracht. Niemand kon het heiligdom binnengaan voordat de zeven plagen[b] van de zeven engelen tot een einde waren gekomen.

16 Ik hoorde een luide stem uit het heiligdom[c] tegen de zeven engelen zeggen: 'Ga en giet de zeven schalen van Gods woede uit op de aarde.'[d]

2 De eerste ging weg en goot zijn schaal uit op de aarde.[e] De mensen die het merkteken van het wilde beest[f] hadden en die zijn beeld aanbaden,[g] werden getroffen door een ernstige en kwaadaardige zweer.[h]

3 De tweede goot zijn schaal uit in de zee.[i] En die werd bloed,[j] als dat van een dode, en elk levend wezen* stierf, alles wat in de zee was.[k]

4 De derde goot zijn schaal uit in de rivieren en de waterbronnen.[l] En ze werden bloed.[m] **5** Ik hoorde de engel van het water zeggen: 'Rechtvaardig bent u, hij die is en die was,[n] de Loyale,[o] omdat u deze oordelen hebt uitgesproken.[p] **6** Het bloed van heiligen en van profeten hebben zij vergoten,[q] en bloed hebt u ze te drinken gegeven.[r] Ze verdienen het.'[s] **7** En ik hoorde het altaar zeggen: 'Ja, Jehovah* God, Almachtige,[t] betrouwbaar en rechtvaardig zijn uw oordelen.'#[u]

8 De vierde goot zijn schaal uit op de zon,[v] en het werd de zon toegestaan de mensen te verschroeien met vuur. **9** De mensen werden verschroeid door de grote hitte, maar ze lasterden de naam van God, die de autoriteit over deze plagen heeft. Ze hadden geen berouw en gaven hem geen eer.

10 De vijfde goot zijn schaal uit op de troon van het wilde beest. Zijn koninkrijk werd verduisterd[w]

14:20 *Zo'n 296 km. Een stadie was 185 m. Zie App. B14. **15:3, 4; 16:7** *Zie App. A5. **15:5** *Zie Woordenlijst.

15:8 *Of 'heerlijkheid'. **16:3** *Of 'elke levende ziel'. **16:7** #Of 'rechterlijke beslissingen'.

HFST. 14
a Opb 19:11, 15

HFST. 15
b Opb 16:1
c Opb 16:17
d 1Kon 7:23; Opb 4:6
e Opb 2:7
f Opb 13:15
g Opb 13:18
h Ex 15:1; De 31:30
i Jo 1:29
j Ex 15:11; Ps 111:2; Ps 139:14
k Ex 6:3
l De 32:4; Ps 145:17
m Jer 10:10; 1Ti 1:17
n Jer 10:6, 7
o Ps 86:9; Mal 1:11
p Han 7:44; Heb 8:1, 2; Heb 9:11
q Opb 11:19
r Opb 15:1
s Ps 75:8; Jer 25:15; Opb 14:9, 10

2de kolom
a Ex 40:34, 35; 1Kon 8:10, 11; Jes 6:4; Ez 44:4
b Opb 15:1

HFST. 16
c Opb 16:17
d Ps 69:24; Ze 3:8
e Opb 8:7
f Opb 13:16, 18
g Opb 13:15; Opb 19:20
h Ex 9:10
i Opb 8:8
j Ex 7:20
k Jes 57:20
l Opb 8:10
m Ex 7:20; Ps 78:44
n Opb 1:4
o Ps 145:17; Opb 15:4
p De 32:4; Ps 119:137
q Ps 79:3
r Jes 49:26
s Opb 18:20
t Ex 6:3
u Ps 19:9; Ps 119:137; Opb 19:1, 2
v Opb 8:12
w Ex 10:21; Jes 8:22

en ze gingen op hun tong bijten
van de pijn. **11** Maar ze laster-
den de God van de hemel vanwe-
ge hun pijnen en hun zweren. Ze
hadden geen berouw van hun da-
den.

12 De zesde goot zijn schaal
uit op de grote rivier de Eufraat.[a]
Het water droogde op[b] om de weg
vrij te maken voor de koningen[c]
vanuit de opgang van de zon.*

13 Ik zag uit de bek van de
draak,[d] uit de bek van het wilde
beest en uit de mond van de val-
se profeet drie onreine geïnspi-
reerde uitspraken* komen die er-
uitzagen als kikkers. **14** Het zijn
in feite uitspraken die door demo-
nen zijn geïnspireerd, en ze doen
tekenen[e] en gaan naar de konin-
gen van de hele bewoonde aar-
de, om ze te verzamelen voor de
oorlog[f] van de grote dag van God
de Almachtige.[g]

15 'Let op! Ik kom als een
dief.[h] Gelukkig is hij die wakker
blijft[i] en zijn bovenkleren houdt,
zodat hij niet naakt rondloopt en
mensen zijn schaamte zien.'[j]

16 En ze verzamelden hen op
de plaats die in het Hebreeuws
Armageddon*[k] wordt genoemd.

17 De zevende goot zijn schaal
uit op de lucht. Daarop kwam
er een luide stem uit het heilig-
dom,[l] vanaf de troon, die zei: 'Het
is voorbij!' **18** Er waren bliksem-
flitsen en stemmen en dondersla-
gen. Er was een grote aardbeving,
zoals er nooit een was geweest
sinds er mensen op aarde zijn,[m]
zo groot en hevig was de aard-
beving. **19** De grote stad[n] viel in
drie stukken uiteen en de steden
van de volken stortten in. En God
werd herinnerd aan Babylon de
Grote,[o] om haar de beker te geven
met de wijn van zijn razende woe-
de.[p] **20** Ook vluchtte elk eiland,
en er waren geen bergen te vin-
den.[a] **21** Grote hagelstenen, die
elk ongeveer een talent* wogen,
vielen toen uit de hemel op de
mensen neer.[b] De mensen laster-
den God vanwege de plaag van de
hagel,[c] want de plaag was onge-
woon zwaar.

17 Eén van de zeven engelen
die de zeven schalen[d] had-
den, kwam en zei tegen me: 'Kom,
ik zal je het oordeel laten zien
over de grote hoer die op veel
waterstromen* zit.[e] **2** Met haar
hebben de koningen van de aarde
seksuele immoraliteit* bedreven,[f]
en de bewoners van de aarde zijn
dronken gemaakt met de wijn van
haar seksuele immoraliteit.'#[g]

3 Hij bracht mij in de kracht
van de geest naar een woestijn. En
ik zag een vrouw op een scharla-
kenrood wild beest zitten dat vol
godslasterlijke namen was en dat
zeven koppen en tien hoorns had.
4 De vrouw droeg purperen[h] en
scharlakenrode kleren en gouden
sieraden, edelstenen en parels.[i]
In haar hand had ze een gou-
den beker vol met walgelijke din-
gen en met de onreine dingen
van haar seksuele immoraliteit.#
5 Op haar voorhoofd stond een
naam geschreven, een mysterie:
'Babylon de Grote, de moeder van
de hoeren[j] en van de walgelijke
dingen van de aarde.'[k] **6** Ik zag
dat de vrouw dronken was van het
bloed van de heiligen en het bloed
van de getuigen van Jezus.[l]

Toen ik haar zag, was ik erg ver-
baasd. **7** Daarop zei de engel te-
gen me: 'Waarom ben je verbaasd?
Ik zal je het mysterie vertellen van
de vrouw[m] en van het wilde beest
waar ze op zit, met zijn zeven kop-
pen en tien hoorns.[n] **8** Het wil-
de beest dat je hebt gezien, was,
maar is niet, en staat toch op het
punt uit de afgrond[o] op te stij-
gen, en het gaat de vernietiging

16:12 *Of 'vanuit het oosten'. **16:13** *Lett.: 'onreine geesten'. **16:16** *Grieks: *Har Magedon,* van een Hebreeuwse term die 'berg van Megiddo' betekent.

16:21 *Een Grieks talent woog 20,4 kg. Zie App. B14. **17:1** *Lett.: 'wateren'. **17:2** *Zie Woordenlijst. **17:2, 4** #Grieks: *porneia.* Zie Woordenlijst.

HFST. 16
a Opb 9:13, 14
b Jer 50:38
c Jes 44:27, 28
d Opb 12:3
e Opb 13:11, 13
f Opb 19:19
g Jes 13:6; Jer 25:33; Ez 30:3; Joë 1:15; Joë 2:1, 11; Ze 1:15; 2Pe 3:11, 12
h 1Th 5:2; 2Pe 3:10
i Lu 21:36
j Opb 3:18
k 2Kr 35:22; Za 12:11; Opb 19:19
l Opb 16:1
m Ez 38:19; Da 12:1; Heb 12:26
n Opb 17:18
o Opb 18:2
p Jer 25:15; Opb 15:7

2de kolom
a Opb 6:14
b Job 38:22, 23
c Ex 9:24

HFST. 17
d Opb 16:1
e Jer 51:13; Opb 17:15; Opb 19:2
f Jak 4:4; Opb 18:9
g Jer 51:7; Opb 14:8; Opb 18:3
h Lu 16:19
i Opb 18:11, 12; Opb 18:19
j Opb 19:2
k Opb 18:5
l Opb 6:9; Opb 18:24; Opb 19:2
m Opb 17:5
n Opb 17:3
o Opb 20:1

tegemoet. En de bewoners van de
aarde — degenen van wie de na-
men vanaf de grondlegging* van
de wereld niet in de boekrol van
het leven[a] zijn opgeschreven —
zullen zich verbazen als ze zien
hoe het wilde beest was, maar
niet is en toch aanwezig zal zijn.
9 Hier komt het aan op ver-
stand en wijsheid.* De zeven kop-
pen[b] betekenen zeven bergen,
waar de vrouw op zit. **10** Er zijn
zeven koningen: vijf zijn geval-
len, één is er en de andere is nog
niet gekomen. Maar als hij komt,
moet hij een korte tijd blijven.
11 En het wilde beest dat was
maar niet is,[c] is ook een achtste
koning, maar het komt voort uit
de zeven en het gaat de vernieti-
ging tegemoet.
12 De tien hoorns die je hebt
gezien, betekenen tien koningen
die nog geen koninkrijk hebben
gekregen. Maar ze krijgen wel
voor één uur autoriteit als ko-
ning met het wilde beest. **13** Ze
hebben één gedachte, en daar-
om geven ze hun kracht en auto-
riteit aan het wilde beest. **14** Ze
zullen oorlog voeren tegen het
Lam,[d] maar het Lam zal ze over-
winnen[e] omdat hij Heer der heren
en Koning der koningen[f] is. Ook
degenen bij hem die geroepen en
uitverkoren zijn en die trouw zijn,
zullen overwinnen.’[g]
15 Hij zei tegen me: ‘De water-
stromen* die je hebt gezien, waar
de hoer zit, betekenen volken, me-
nigten, landen en talen.[h] **16** De
tien hoorns[i] die je hebt gezien
en het wilde beest,[j] die zullen de
hoer[k] haten en zullen haar ver-
woesten en naakt maken. Ze zul-
len haar vlees opeten en haar
helemaal met vuur verbranden.[l]
17 Want God heeft het in hun hart
gegeven zijn gedachte uit te voe-
ren,[m] ja, hun ene gedachte uit te
voeren door hun koninkrijk aan
het wilde beest te geven,[a] totdat
de woorden van God vervuld zijn.
18 De vrouw[b] die je hebt gezien,
betekent de grote stad die heerst
over de koningen van de aarde.’

18 Daarna zag ik een andere
engel uit de hemel neerda-
len met grote autoriteit, en de aar-
de werd verlicht door zijn glorie.
2 Hij riep met een krachtige stem:
‘Ze is gevallen! Babylon de Grote
is gevallen![c] Ze is een woonplaats
geworden van demonen en een
plaats waar elke onreine geest* en
elke onreine en gehate vogel zich
schuilhoudt.[d] **3** Alle volken zijn
het slachtoffer geworden van de
wijn van de wellust* van haar sek-
suele immoraliteit.#[e] De koningen
van de aarde hebben seksuele im-
moraliteit met haar bedreven[f] en
de kooplieden△ van de aarde zijn
rijk geworden door de kracht van
haar schaamteloze weelde.’
4 En ik hoorde een andere
stem uit de hemel zeggen: ‘Ga uit
haar weg, mijn volk,[g] als jullie
geen deel willen hebben aan haar
zonden en als jullie geen deel
van haar plagen willen ontvan-
gen.[h] **5** Want haar zonden heb-
ben zich opgestapeld tot aan de
hemel[i] en God heeft aan haar on-
rechtvaardige daden* gedacht.[j]
6 Zet haar betaald wat ze ande-
ren heeft aangedaan,[k] ja, betaal
haar wat ze heeft gedaan dubbel
terug.[l] Meng in de beker[m] waar-
in zij een mengsel heeft gemaakt
een dubbele portie voor haar.[n]
7 Geef haar net zo veel pijn en
rouw als zij eer en schaamteloze
weelde heeft gehad. Want ze blijft
in haar hart zeggen: “Ik zit als ko-
ningin, ik ben geen weduwe en ik
zal nooit rouw kennen.”[o] **8** Daar-
om zullen op één dag haar plagen
komen: dood, rouw en hongers-
nood. Ze zal helemaal met vuur
verbrand worden,[p] want Jehovah*

17:8 *Of ‘het begin’. **17:9** *Of ‘intelligentie die wijsheid heeft’. **17:15** *Lett.: ‘wateren’.

18:2 *Of mogelijk ‘adem’, ‘uitwaseming’, ‘geïnspireerde uitspraak’. **18:3** *Of ‘woede’. #Grieks: *porneia*. Zie Woordenlijst. △Of ‘reizende kooplieden’. **18:5** *Of ‘haar misdaden’. **18:8** *Zie App. A5.

HFST. 17
a Ex 32:32, Ps 69:28, Fil 4:3
b Opb 17:7
c Opb 17:8
d Jo 1:29, Opb 5:6
e Opb 19:11, 15
f Mt 28:18, Han 2:36, 1Ti 6:15
g Ro 16:20
h Jes 57:20, Jer 51:13
i Opb 17:12
j Opb 17:8
k Opb 17:7
l Le 21:9, Opb 18:8
m Joz 11:19, 20, Sp 21:1

2de kolom
a Opb 17:12
b Opb 17:5

HFST. 18
c Jes 21:9, Jer 51:8, Opb 14:8
d Jes 13:21, Jer 50:39
e Jer 51:7
f Opb 17:1, 2
g Jes 48:20, Jes 52:11, Jer 50:8
h Jer 51:6, 45, 2Kor 6:17
i Jer 51:9
j Opb 16:19
k Jer 50:29, 2Th 1:6
l Ps 137:8, Jer 50:15
m Ps 75:8
n Opb 16:19
o Jes 47:7-9
p Le 21:9

God, die haar heeft geoordeeld, is sterk.[a]

9 En de koningen van de aarde die seksuele immoraliteit* met haar hebben bedreven en met haar in schaamteloze weelde hebben geleefd, zullen om haar huilen en zich op de borst slaan van verdriet als ze de rook van haar verbranding zien. **10** Ze zullen uit angst voor haar pijniging op een afstand staan en zeggen: “Wat jammer, wat jammer Babylon, grote en sterke stad,[b] want in één uur is je oordeel voltrokken!”

11 Ook de kooplieden van de aarde huilen en rouwen om haar, omdat er niemand meer is die al hun goederen koopt, **12** hun ladingen goud, zilver, edelstenen, parels, fijn linnen, purperen stoffen, zijde en scharlakenrode stoffen, en allerlei voorwerpen van geurig hout, van ivoor, van kostbaar hout, en van koper, ijzer en marmer, **13** en ook kaneel, kardemom, wierook, geurige olie, geurige hars, wijn, olijfolie, meelbloem, tarwe, runderen, schapen, paarden, wagens, slaven en mensenlevens.* **14** De goede vruchten waarnaar je* verlangde, ben je kwijt. Alle lekkernijen en schitterende dingen zijn voor je verloren gegaan — ze zullen nooit meer gevonden worden.

15 De kooplieden die deze dingen verkochten, die rijk van haar zijn geworden, zullen uit angst voor haar pijniging op een afstand staan en huilen en rouwen. **16** Ze zeggen: “Wat jammer! Wat jammer van de grote stad, gekleed in fijn linnen, purper en scharlaken, en rijkversierd met gouden sieraden, edelstenen en parels[c] **17** — want in één uur is die enorme rijkdom verwoest!”

En iedere scheepskapitein, iedereen die op zee vaart, de zeelieden en allen die op zee werken, stonden op een afstand. **18** Terwijl ze naar de rook van haar verbranding keken, riepen ze: “Welke stad is als de grote stad?” **19** Ze gooiden stof op hun hoofd en riepen, huilend en rouwend: “Wat jammer! Wat jammer van de grote stad, waarin iedereen die schepen op zee had, rijk werd door haar rijkdom — want in één uur is ze verwoest!”[a]

20 Wees vrolijk over haar, o hemel,[b] en ook jullie, heiligen,[c] apostelen en profeten, want God heeft voor jullie zijn oordeel over haar uitgesproken!’[d]

21 Een sterke engel tilde een steen op zo groot als een molensteen, gooide hem in de zee en zei: ‘Zo zal Babylon, de grote stad, met een snelle worp worden neergeslingerd, en ze zal nooit meer gevonden worden.[e] **22** Het geluid van zangers die zichzelf op de harp begeleiden, van muzikanten, van fluitspelers en van trompetblazers zal nooit meer in je worden gehoord. Geen ambachtsman die welk vak maar ook uitoefent zal ooit nog in je te vinden zijn. Het geluid van een molensteen zal nooit meer in je worden gehoord. **23** Geen licht van een lamp zal ooit nog in je schijnen, en de stem van een bruidegom en van een bruid zal nooit meer in je worden gehoord. Want je kooplieden waren de hooggeplaatste personen van de aarde en door je spiritistische praktijken[f] zijn alle volken misleid. **24** In deze stad is het bloed gevonden van profeten en van heiligen[g] en van iedereen die op aarde is geslacht.’[h]

19 Daarna hoorde ik iets dat klonk als een luide stem van een grote menigte in de hemel. Ze zeiden: ‘Loof Jah!*[i] De redding en de eer en de kracht zijn van onze God, **2** want zijn oordelen zijn betrouwbaar en rechtvaardig.[j] Hij heeft het oordeel voltrokken aan de grote hoer die de

18:9 * Zie Woordenlijst. **18:13** * Of ‘menselijke zielen’. **18:14** * Of ‘je ziel’.

19:1 * Of ‘Hallelujah!’ ‘Jah’ is een verkorte vorm van de naam Jehovah.

HFST. 18
a Jer 50:34
b Da 4:30
c Opb 17:4

2de kolom
a Jes 47:11
b Jer 51:48
c Opb 14:12
d De 32:43, Ro 12:19, Opb 6:9, 10, Opb 19:1, 2
e Jer 51:63, 64
f Jes 47:9, Ga 5:19, 20
g Opb 6:9, 10, Opb 16:5, 6
h Ge 9:6, Jer 51:49

HFST. 19
i Ps 150:6
j De 32:4, Ps 19:9, Opb 15:3

aarde met haar seksuele immoraliteit* heeft verdorven. Hij heeft wraak genomen voor het bloed van zijn slaven dat aan haar handen kleeft.’#[a] **3** En meteen zeiden ze voor de tweede keer: ‘Loof Jah![b] Haar rook blijft voor altijd en eeuwig opstijgen.’[c]

4 De 24 oudsten*[d] en de vier levende wezens[e] vielen neer en aanbaden God, die op de troon zit, en zeiden: ‘Amen! Loof Jah!’[f]

5 En er kwam een stem vanaf de troon die zei: ‘Loof onze God! Laat al zijn slaven,[g] die ontzag voor hem hebben, van klein tot groot hem loven.’[h]

6 En ik hoorde iets dat klonk als een stem van een grote menigte en als bulderend water en als zware donderslagen. Ze zeiden: ‘Loof Jah,[i] want Jehovah,* onze God, de Almachtige,[j] is als koning gaan regeren![k] **7** Laten we blij zijn en juichen en hem eren, want de bruiloft van het Lam is aangebroken en zijn vrouw heeft zich klaargemaakt. **8** Ze mag zich kleden in glanzend, zuiver, fijn linnen — want het fijne linnen staat voor de rechtvaardige daden van de heiligen.’[l]

9 Hij zei tegen me: ‘Schrijf op: gelukkig zijn degenen die zijn uitgenodigd voor het feestmaal van de bruiloft van het Lam.’[m] Ook zei hij: ‘Dit zijn de betrouwbare woorden van God.’ **10** Toen viel ik aan zijn voeten om hem te aanbidden. ‘Pas op! Doe dat niet!’,[n] zei hij. ‘Ik ben maar een slaaf net als jij en je broeders, die de taak hebben over Jezus te getuigen.[o] Aanbid God![p] Want het getuigenis over Jezus is wat inspireert tot profeteren.’[q]

11 Ik zag de hemel geopend en er was een wit paard.[r] Degene die erop zat, wordt Trouw[s] en Waarachtig[t] genoemd. Hij oordeelt en strijdt rechtvaardig.[u] **12** Zijn ogen zijn een vlammend vuur[a] en op zijn hoofd heeft hij veel diademen.* Hij heeft een geschreven naam die niemand kent, alleen hijzelf. **13** Hij draagt kleding die met bloed bevlekt* is. Zijn naam is: Het Woord[b] van God. **14** En de legers in de hemel volgden hem op witte paarden. Ze waren gekleed in wit, zuiver, fijn linnen. **15** Uit zijn mond komt een scherp, lang zwaard[c] om de volken neer te slaan. Hij zal ze hoeden met een ijzeren staf.[d] Ook treedt hij de wijnpers van de razende woede van God de Almachtige.[e] **16** Op zijn kleding, op zijn dij, staat een naam geschreven: Koning der koningen en Heer der heren.[f]

17 Ik zag ook een engel in de zon staan. Hij riep met luide stem naar alle vogels die in het midden van de hemel* vliegen: ‘Kom hier, kom allemaal naar Gods grote feestmaal,[g] **18** om het vlees te eten van koningen, het vlees van legerofficieren, het vlees van sterke mannen,[h] het vlees van paarden en hun ruiters,[i] het vlees van iedereen, vrijen en slaven, klein en groot.’

19 En ik zag dat het wilde beest en de koningen van de aarde en hun legers verzameld waren om oorlog te voeren tegen degene die op het paard zat en tegen zijn leger.[j] **20** Het wilde beest werd gegrepen en met hem de valse profeet,[k] die voor zijn ogen de tekenen had gedaan waarmee hij degenen had misleid die het merkteken van het wilde beest[l] hadden gekregen en die zijn beeld aanbaden.[m] Ze werden allebei levend in het vurige meer gegooid dat met zwavel brandt.[n] **21** Maar de anderen werden gedood met het lange zwaard dat uit de mond kwam van degene die op het paard zat.[o] En alle vogels aten zich vol aan hun vlees.[p]

19:2 *Grieks: *porneia*. Zie Woordenlijst. #Lett.: ‘van haar hand’. **19:4** *Of ‘ouderlingen’. **19:6** *Zie App. A5.

19:12 *Of ‘koninklijke hoofdbanden’. **19:13** *Of mogelijk ‘besprenkeld’. **19:17** *Of ‘in de lucht’, ‘boven het hoofd’.

HFST. 19
a De 32:43; 2Kon 9:7; Ps 79:10; Opb 18:20, 24
b Ps 117:1
c Jes 34:10
d Opb 4:4
e Opb 4:6
f Ps 106:48
g Ps 134:1; Ps 135:1
h Ps 115:13
i Ps 113:1
j Ex 6:3
k Ps 97:1; Jes 52:7; Opb 11:15
l Jes 61:10; Ef 5:25-27; Opb 14:4
m Mt 22:2; Mt 25:10
n Han 10:25, 26; Opb 22:8, 9
o Mt 28:19, 20; Han 1:8
p Mt 4:10; Jo 4:23
q Lu 24:27; Han 10:43; 1Pe 1:10, 11
r Opb 6:2
s Opb 1:5
t Jo 1:14; Opb 3:14
u Jes 11:4, 5; Heb 1:8, 9

2de kolom
a Opb 1:13, 14
b Jo 1:1
c 2Th 2:8; Opb 1:13, 16
d Ps 2:9; Opb 2:26, 27
e Joë 3:13; Opb 14:19, 20
f Mt 28:18; Fil 2:9-11; 1Ti 6:15; Opb 17:14
g Ez 39:4, 17
h Ez 39:18
i Ez 39:20
j Opb 16:14, 16
k Opb 16:13
l Opb 13:16, 17
m Opb 13:15
n Mt 10:28; 2Pe 2:6; Ju 7; Opb 20:14
o Opb 2:16; Opb 6:2
p Ez 39:4

20 Toen zag ik een engel uit
de hemel neerdalen met de
sleutel van de afgrond[a] en een
grote ketting in zijn hand. **2** Hij
greep de draak,[b] de oorspronke-
lijke slang,[c] die de Duivel[d] en Sa-
tan[e] is, en bond hem vast voor
1000 jaar. **3** Hij gooide hem in de
afgrond,[f] sloot die boven hem en
verzegelde die, zodat hij de vol-
ken niet meer zou misleiden voor-
dat de 1000 jaar voorbij waren.
Daarna moet hij voor een korte
tijd worden vrijgelaten.[g]

4 En ik zag tronen, en dege-
nen die erop zaten kregen autori-
teit om te oordelen. Ik zag de zie-
len* van hen die terechtgesteld#
waren omdat ze getuigenis had-
den gegeven van Jezus en hadden
gesproken over God, en van hen
die het wilde beest en zijn beeld
niet hadden aanbeden en die niet
het merkteken op hun voorhoofd
of op hun hand[h] hadden gekregen.
Ze kwamen tot leven en regeer-
den als koningen met de Christus,[i]
1000 jaar lang. **5** (De andere do-
den[j] kwamen pas tot leven toen
de 1000 jaar voorbij waren.) Dit is
de eerste opstanding.[k] **6** Geluk-
kig en heilig is iedereen die deel-
heeft aan de eerste opstanding.[l]
Over hen heeft de tweede dood[m]
geen autoriteit,[n] maar ze zullen
priesters[o] van God en van de
Christus zijn en ze zullen de 1000
jaar met hem als koningen rege-
ren.[p]

7 Zodra de 1000 jaar voorbij
zijn, zal Satan uit zijn gevangenis
worden vrijgelaten. **8** Hij zal er-
opuit gaan om de volken aan de
vier hoeken van de aarde, Gog en
Magog, te misleiden om hen voor
de oorlog te verzamelen. Hun aan-
tal is als het zand van de zee.
9 Ze rukten op over de hele aarde
en omsingelden het kamp van de
heiligen en de geliefde stad. Maar
er kwam vuur uit de hemel dat hen
verteerde.[q] **10** En de Duivel, die
hen misleidde, werd in het meer
van vuur en zwavel gegooid, waar
het wilde beest[a] en de valse pro-
feet al waren.[b] Ze zullen dag en
nacht gepijnigd* worden, voor al-
tijd en eeuwig.

11 En ik zag een grote witte
troon en degene die erop zat.[c] De
aarde en de hemel vluchtten van
hem weg,[d] en er werd geen plaats
voor ze gevonden. **12** Ik zag de
doden, van groot tot klein, voor de
troon staan, en er werden boekrol-
len geopend. Maar er werd nog een
andere boekrol geopend: de boek-
rol van het leven.[e] Op grond van
de dingen die in de boekrollen ge-
schreven stonden, werden de do-
den geoordeeld naar hun daden.[f]
13 De zee stond haar doden af en
de dood en het Graf* stonden hun
doden af, en ze werden afzonder-
lijk geoordeeld naar hun daden.[g]
14 De dood en het Graf* werden
in het meer van vuur gegooid.[h] Dit
meer van vuur[i] betekent de tweede
dood.[j] **15** Bovendien werd ieder-
een die niet in het boek van het
leven geschreven bleek te zijn,[k] in
het meer van vuur gegooid.[l]

21 En ik zag een nieuwe hemel
en een nieuwe aarde.[m] Want
de vroegere hemel en de vroe-
gere aarde waren voorbijgegaan,[n]
en de zee[o] is er niet meer. **2** Ik
zag ook de heilige stad, het Nieu-
we Jeruzalem, bij God vandaan
uit de hemel neerdalen,[p] klaar als
een bruid die zich mooi heeft ge-
maakt voor haar man.[q] **3** Toen
hoorde ik een luide stem vanaf de
troon zeggen: ‘Kijk! De tent van
God is bij de mensen en hij zal
bij hen wonen. Ze zullen zijn volk
zijn en God zelf zal bij hen zijn.[r]
4 Hij zal elke traan uit hun ogen
wissen.[s] De dood zal er niet meer
zijn.[t] Er zal geen rouw, geen ge-
huil en geen pijn meer zijn.[u] De
dingen van vroeger zijn voorbij.’

HFST. 20
a Opb 9:1
b Opb 12:3
c Ge 3:1
d Jo 8:44
e Za 3:1; Opb 12:9
f Opb 9:11
g Opb 20:7
h Opb 13:15-17
i Mt 19:28; Lu 22:28-30; 2Ti 2:12; Opb 1:6
j Han 24:15
k 1Kor 15:23, 52; Fil 3:10, 11; 1Th 4:16
l Opb 14:13
m Opb 2:11; Opb 20:14
n 1Kor 15:54
o 1Pe 2:9
p Opb 1:6; Opb 5:9, 10
q 2Kon 1:10

2de kolom
a Opb 13:1
b Opb 19:20
c Opb 4:2, 3
d 2Pe 3:7
e Ex 32:33; Ps 69:28; Da 12:1
f Jo 5:28, 29
g Han 10:42
h Jes 25:8; 1Kor 15:26
i Mt 5:22; Mt 18:9; Opb 21:8
j Opb 2:11; Opb 20:6
k Opb 17:8
l Sp 10:7

HFST. 21
m Jes 65:17; Jes 66:22; 2Pe 3:13
n 2Pe 3:10; Opb 20:11
o Jes 57:20
p Opb 3:12
q Opb 19:7
r Ez 37:27
s Opb 7:17
t Jes 25:8; 1Kor 15:26
u Jes 35:10; Jes 65:19

20:4 *Zie Woordenlijst en Opb 6:9, vtn. #Lett.: ‘met de bijl terechtgesteld’.

20:10 *Of ‘in bedwang gehouden’, ‘opgesloten’. **20:13, 14** *Of ‘Hades’, het collectieve graf van de mensheid. Zie Woordenlijst.

5 Hij die op de troon zat,[a] zei:
‘Kijk! Ik maak alles nieuw.’[b] Ook
zei hij: ‘Schrijf, want deze woor-
den zijn betrouwbaar* en waar.’
6 En hij zei tegen me: ‘Ze zijn
werkelijkheid geworden! Ik ben de
Alfa en de Omega,* het begin en
het einde.[c] Aan iedereen die dorst
heeft, zal ik vrij# te drinken ge-
ven uit de bron met levengevend
water.[d] **7** Iedereen die overwint,
zal deze dingen erven. Ik zal zijn
God zijn en hij zal mijn zoon zijn.
8 Maar de lafaards, degenen zon-
der geloof,[e] degenen die onrein en
walgelijk zijn, de moordenaars,[f]
de seksueel immorele* mensen,[g]
degenen die aan spiritisme doen,
de afgodenaanbidders en alle leu-
genaars:[h] hun deel is in het meer
dat met vuur en zwavel brandt.[i]
Dat betekent de tweede dood.’[j]

9 Eén van de zeven engelen
met de zeven schalen die vol wa-
ren met de zeven laatste plagen,[k]
kwam en zei tegen me: ‘Kom, ik
zal je de bruid, de vrouw van het
Lam,[l] laten zien.’ **10** Hij bracht
me in de kracht van de geest naar
een grote, hoge berg en liet me
de heilige stad Jeruzalem zien,
die bij God vandaan uit de he-
mel neerdaalde[m] **11** en de glo-
rie van God had.[n] Haar glans was
als een kostbare edelsteen, als
een kristalhelder schijnende jas-
pis.[o] **12** Ze had een grote, hoge
muur en 12 poorten, met 12 enge-
len bij de poorten. Op de poor-
ten waren de namen gegrift van
de 12 stammen van de zonen van
Israël. **13** Er waren drie poor-
ten op het oosten, drie poorten
op het noorden, drie poorten op
het zuiden en drie poorten op
het westen.[p] **14** De muur van de
stad had ook 12 fundamentstenen
en daarop stonden de 12 namen
van de 12 apostelen[q] van het Lam.

15 Degene die tegen mij sprak,
had een gouden rietstok om de
stad, de poorten en de muur
te meten.[a] **16** De stad was vier-
kant, even lang als breed. Hij mat
de stad met de rietstok: 12.000
stadie.* De lengte, breedte en
hoogte waren gelijk. **17** Hij mat
ook de muur: 144 el* in mensen-
maat, die tegelijk engelenmaat is.
18 De muur was gemaakt van jas-
pis[b] en de stad was van zuiver
goud, als helder glas. **19** De fun-
damenten van de stadsmuur wa-
ren met allerlei edelstenen ver-
sierd: het eerste fundament was
jaspis, het tweede saffier, het der-
de chalcedon, het vierde smaragd,
20 het vijfde sardonyx, het zes-
de sardius, het zevende chryso-
liet, het achtste beril, het negen-
de topaas, het tiende chrysopraas,
het elfde hyacint en het twaalfde
amethist. **21** De 12 poorten wa-
ren 12 parels. Elke poort was ge-
maakt van één parel. De hoofd-
straat van de stad was van zuiver
goud, als doorzichtig glas.

22 Ik zag daarin geen tempel,
want Jehovah* God, de Almach-
tige,[c] is haar tempel, net als het
Lam. **23** En de stad heeft de zon
en de maan niet nodig om op
haar te schijnen, want de glo-
rie van God verlichtte haar[d] en
het Lam was haar lamp.[e] **24** De
volken zullen bij haar licht wan-
delen,[f] en de koningen van de aar-
de zullen er hun glorie binnen-
brengen. **25** De poorten zullen
overdag nooit gesloten worden,
want er zal geen nacht bestaan.[g]
26 De pracht en de eer van de
volken zullen er worden binnen-
gebracht.[h] **27** Maar alles wat ver-
ontreinigd is en iedereen die doet
wat walgelijk en bedrieglijk is, zal
er absoluut niet binnengaan.[i] Al-
leen zij die opgeschreven zijn in
de boekrol van het leven van het
Lam zullen er binnengaan.[j]

21:5 *Of ‘trouw’. **21:6** *Of ‘de a en de z’. De alfa en de omega zijn de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet. #Of ‘kosteloos’. **21:8** *Zie Woordenlijst.

21:16 *Zo’n 2220 km. Een stadie was 185 m. Zie App. B14. **21:17** *Zo’n 64 m. Zie App. B14. **21:22** *Zie App. A5.

HFST. 21
a Opb 4:2, 3
b 2Pe 3:13
c Opb 1:8; Opb 22:13
d Ps 36:9; Jes 55:1; Opb 7:17; Opb 22:1
e 1Jo 5:10
f 1Jo 3:15
g Ef 5:5
h Jo 8:44
i Opb 19:20
j Sp 10:7; Heb 10:26, 27; Opb 2:11; Opb 20:6
k Opb 15:1
l Opb 19:7
m Heb 12:22; Opb 3:12; Opb 21:2
n Jes 60:1, 2
o Ex 24:9, 10
p Opb 22:14
q Mt 10:2-4; Lu 6:13-16; Han 1:13

2de kolom
a Ez 40:3, 5
b Opb 4:3; Opb 21:10, 11
c Ex 6:3
d Jes 60:19, 20; Opb 22:5
e Jo 1:9; Han 26:13, 15; Heb 1:3
f Jes 60:3
g Jes 60:11, 20
h Jes 60:5
i Ps 5:6; Jes 52:1; 1Kor 6:9, 10; Ga 5:19-21; Opb 21:8
j Da 12:1; Fil 4:3; Opb 13:8

22 Hij liet me een rivier van
levengevend water zien,[a]
helder als kristal. Die stroomde
vanuit de troon van God en van
het Lam[b] **2** over het midden van
haar hoofdstraat. Aan beide kan-
ten van de rivier stonden levens-
bomen die 12 keer per jaar vrucht
droegen — elke maand gaven ze
hun vruchten. En de bladeren van
de bomen waren voor de genezing
van de volken.[c]
3 Er zal geen enkele vervloeking
meer zijn. De troon van God en
van het Lam[d] zal in de stad staan.
Zijn slaven zullen heilige dienst
voor hem doen. **4** Ze zullen zijn
gezicht zien[e] en zijn naam zal op
hun voorhoofd staan.[f] **5** Ook zal
er geen nacht meer zijn.[g] Ze heb-
ben geen licht nodig van lamp of
zon, want Jehovah* God zal hen
verlichten.[h] Ze zullen als koningen
regeren voor altijd en eeuwig.[i]
6 Hij zei tegen me: ‘Deze woor-
den zijn betrouwbaar# en waar.[j]
Jehovah,* de God die de profe-
ten heeft geïnspireerd,[k] heeft zijn
engel gestuurd om aan zijn sla-
ven te laten zien wat er binnen-
kort moet gebeuren. **7** Luister!
Ik kom vlug.[l] Gelukkig is iedereen
die zich houdt aan de woorden van
de profetie van deze boekrol.’[m]
8 Ik, Johannes, was het die
deze dingen hoorde en zag. Toen
ik ze hoorde en zag, viel ik in aan-
bidding neer aan de voeten van de
engel die me dat had laten zien.
9 Maar hij zei tegen me: ‘Pas op!
Doe dat niet! Ik ben maar een
slaaf net als jij en je broeders,
de profeten, en degenen die zich
houden aan de woorden van deze
boekrol. Aanbid God.’[n]
10 Ook zei hij tegen me: ‘Ver-
zegel de woorden van de profe-
tie van deze boekrol niet, want de
vastgestelde tijd is nabij. **11** Laat
de onrechtvaardige doorgaan met
onrechtvaardigheid en laat de on-
reine doorgaan met zijn onrein-
heid. Maar laat de rechtvaardige
doorgaan met rechtvaardigheid
en laat de heilige doorgaan met
heiligheid.
12 “Luister, ik kom vlug! Het
loon dat ik geef, heb ik bij me,
om iedereen te geven wat hij voor
zijn daden verdient.[a] **13** Ik ben de
Alfa en de Omega,*[b] de eerste en
de laatste, het begin en het einde.
14 Gelukkig zijn zij die hun gewa-
den wassen,[c] zodat ze het recht
krijgen om naar de levensbomen[d]
te gaan en ze toegang tot de stad
krijgen via haar poorten.[e] **15** Bui-
ten zijn de honden,* zij die aan
spiritisme doen, de seksueel im-
morele# mensen, de moordenaars,
de afgodenaanbidders en iedereen
die graag liegt en bedriegt.”[f]
16 “Ik, Jezus, heb mijn engel
gestuurd om aan jullie getuigenis
over deze dingen te geven voor
de gemeenten. Ik ben de wortel
en de nakomeling van David[g] en
de heldere morgenster.”’[h]
17 De geest en de bruid[i] blij-
ven zeggen: ‘Kom!’ En laat ieder-
een die het hoort, zeggen: ‘Kom!’
Laat iedereen die dorst heeft ko-
men.[j] Laat iedereen die wil vrij van
het levengevende water nemen.[k]
18 ‘Ik getuig aan iedereen die
de woorden van de profetie van
deze boekrol hoort: Als iemand
hier iets aan toevoegt,[l] zal God
hem de plagen toevoegen die in
deze boekrol zijn beschreven.[m]
19 Als iemand iets afneemt van
de woorden van de boekrol van
deze profetie, zal God hem zijn
deel afnemen van de levensbo-
men[n] en van de heilige stad,[o] die
in deze boekrol zijn beschreven.
20 Degene die van deze dingen
getuigt, zegt: “Ja, ik kom vlug.”’[p]
‘Amen! Kom, Heer Jezus.’
21 Mag de onverdiende goed-
heid van de Heer Jezus met de
heiligen zijn.

HFST. 22
a Ez 47:1
b Jo 1:29
c Ez 47:12
d Opb 3:21
e Mt 5:8
f Opb 14:1
g Opb 21:25
h Jes 60:19, 20; 1Jo 1:5
i Da 7:18; Opb 3:21
j Tit 1:2
k 2Ti 3:16
l Opb 16:15; Opb 22:20
m Jo 13:17; Opb 1:3
n Mt 4:10; Han 10:25, 26; Opb 19:10

2de kolom
a Ps 62:12; Jes 40:10; Ro 2:6
b Jes 44:6; Jes 48:12; Opb 1:8; Opb 21:6
c 1Jo 1:7
d Opb 2:7
e Opb 21:10, 12
f Ga 5:19-21; Ef 5:5; Opb 21:8
g Jes 11:1, 10; Jes 53:2; Jer 23:5; Jer 33:15; Opb 5:5
h Nu 24:17; Opb 2:28
i Opb 21:9
j Jo 4:14
k Jes 55:1; Jo 7:37; Opb 7:17; Opb 21:6
l De 4:2; De 12:32; Ga 1:8; 1Jo 4:3; 2Jo 9
m Opb 15:1
n Opb 2:7
o Opb 21:2
p Opb 3:11; Opb 22:7

22:5, 6 *Zie App. A5. **22:6** #Of ‘trouw’.

22:13 *Of ‘de a en de z’. De alfa en de omega zijn de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet. **22:15** *D.w.z. degenen die dingen doen die walgelijk zijn in Gods ogen. #Zie Woordenlijst.

Tabel van de Bijbelboeken

Boeken van de Hebreeuwse Geschriften, opgetekend vóór Christus

Naam van boek	Schrijver(s)	Waar geschreven	Geschrift voltooid (v.Chr.)	Beschreven periode (v.Chr.)
Genesis	Mozes	Woestijn	1513	'In het begin' tot 1657
Exodus	Mozes	Woestijn	1512	1657-1512
Leviticus	Mozes	Woestijn	1512	1 maand (1512)
Numeri	Mozes	Woestijn en vlakte van Moab	1473	1512-1473
Deuteronomium	Mozes	Vlakte van Moab	1473	2 maanden (1473)
Jozua	Jozua	Kanaän	c. 1450	1473–c. 1450
Rechters	Samuël	Israël	c. 1100	c. 1450–c. 1120
Ruth	Samuël	Israël	c. 1090	11 jaar van bestuur door rechters
1 Samuël	Samuël, Gad, Nathan	Israël	c. 1078	c. 1180-1078
2 Samuël	Gad, Nathan	Israël	c. 1040	1077–c. 1040
1 Koningen	Jeremia	[Juda en	[1 rol	c. 1040-580
2 Koningen	Jeremia	Egypte	580	
1 Kronieken	Ezra	Jeruzalem (?)	[1 rol	[Na 1Kr 9:44:
2 Kronieken	Ezra	Jeruzalem (?)	c. 460	c. 1077-537
Ezra	Ezra	Jeruzalem	c. 460	537–c. 467
Nehemia	Nehemia	Jeruzalem	na 443	456–na 443
Esther	Mordechai	Susan, Elam	c. 475	493–c. 475
Job	Mozes	Woestijn	c. 1473	Ruim 140 jaar tussen 1657 en 1473
Psalmen	David en anderen		c. 460	
Spreuken	Salomo, Agur, Lemuël	Jeruzalem	c. 717	
Prediker	Salomo	Jeruzalem	v. 1000	
Hooglied	Salomo	Jeruzalem	c. 1020	
Jesaja	Jesaja	Jeruzalem	na 732	c. 778–na 732
Jeremia	Jeremia	Juda, Egypte	580	647-580
Klaagliederen	Jeremia	Bij Jeruzalem	607	
Ezechiël	Ezechiël	Babylon	c. 591	613–c. 591
Daniël	Daniël	Babylon	c. 536	618–c. 536
Hosea	Hosea	Samaria (district)	na 745	v. 804–na 745
Joël	Joël	Juda	c. 820 (?)	
Amos	Amos	Juda	c. 804	
Obadja	Obadja		c. 607	
Jona	Jona		c. 844	
Micha	Micha	Juda	v. 717	c. 777-717
Nahum	Nahum	Juda	v. 632	
Habakuk	Habakuk	Juda	c. 628 (?)	
Zefanja	Zefanja	Juda	v. 648	
Haggaï	Haggaï	Het herbouwde Jeruzalem	520	112 dagen (520)
Zacharia	Zacharia	Het herbouwde Jeruzalem	518	520-518
Maleachi	Maleachi	Het herbouwde Jeruzalem	na 443	

Tabel van de Bijbelboeken

Boeken van de Griekse Geschriften, opgetekend na Christus

Naam van boek	Schrijver	Waar geschreven	Geschrift voltooid (n.Chr.)	Beschreven periode
Mattheüs	Mattheüs	Palestina	c. 41	2 v.Chr.–33 n.Chr.
Markus	Markus	Rome	c. 60-65	29-33 n.Chr.
Lukas	Lukas	Cesarea	c. 56-58	3 v.Chr.–33 n.Chr.
Johannes	Apostel Johannes	In of bij Efeze	c. 98	Na proloog, 29-33 n.Chr.
Handelingen	Lukas	Rome	c. 61	33–c. 61 n.Chr.
Romeinen	Paulus	Korinthe	c. 56	
1 Korinthiërs	Paulus	Efeze	c. 55	
2 Korinthiërs	Paulus	Macedonië	c. 55	
Galaten	Paulus	Korinthe of Syrisch Antiochië	c. 50-52	
Efeziërs	Paulus	Rome	c. 60-61	
Filippenzen	Paulus	Rome	c. 60-61	
Kolossenzen	Paulus	Rome	c. 60-61	
1 Thessalonicenzen	Paulus	Korinthe	c. 50	
2 Thessalonicenzen	Paulus	Korinthe	c. 51	
1 Timotheüs	Paulus	Macedonië	c. 61-64	
2 Timotheüs	Paulus	Rome	c. 65	
Titus	Paulus	Macedonië (?)	c. 61-64	
Filemon	Paulus	Rome	c. 60-61	
Hebreeën	Paulus	Rome	c. 61	
Jakobus	Jakobus (Jezus' broer)	Jeruzalem	v. 62	
1 Petrus	Petrus	Babylon	c. 62-64	
2 Petrus	Petrus	Babylon (?)	c. 64	
1 Johannes	Apostel Johannes	In of bij Efeze	c. 98	
2 Johannes	Apostel Johannes	In of bij Efeze	c. 98	
3 Johannes	Apostel Johannes	In of bij Efeze	c. 98	
Judas	Judas (Jezus' broer)	Palestina (?)	c. 65	
Openbaring	Apostel Johannes	Patmos	c. 96	

[Van sommige boeken is onzeker wie de schrijver is of waar ze zijn geschreven. Vaak is de datering bij benadering. De afkorting 'c.' betekent circa en 'v.' betekent vóór.]

Afkortingen in voetnoten

App.	Appendix	cm	centimeter
Bet.	Betekent	g	gram
d.w.z.	dat wil zeggen	kg	kilogram
hfst.	hoofdstuk	km	kilometer
Lett.	Letterlijk	l	liter
Ops	Opschrift	m	meter
vs.	vers		
vtn.	voetnoot		

Index van Bijbelwoorden

Zie bladzijde 40 voor afkortingen van namen van Bijbelboeken

A

C

D

E

F

G

1Pe 4:9 Wees **g.** zonder klagen
3Jo 8 verplicht **g.** voor zulke personen
GAVE, Ro 6:23 God geeft als **g.** eeuwig leven
1Kor 7:7 iedereen heeft eigen **g.** van God
Jak 1:17 Elke goede **g.** komt van boven
GAVEN, Ro 12:6 We hebben **g.** die verschillen
Ef 4:8 gevangenen meegevoerd; **g.** in mensen
GEBED, Ps 141:2 Laat mijn **g.** zijn als wierook
Sp 15:8 **g.** van de oprechten maakt hem blij
Sp 28:9 zelfs zijn **g.** is iets walgelijks
Ro 12:12 Volhard in **g.**
Jak 5:15 **g.** uit geloof zal zieke beter maken
GEBEDEN, Ps 65:2 Hoorder van **g.**
1Pe 3:7 **g.** niet worden verhinderd
Opb 8:4 de wierook met **g.** van heiligen
GEBIED, Ro 15:23 geen onaangeroerd **g.** meer
GEBOD, Mr 12:31 geen **g.** belangrijker dan deze
Jo 13:34 een nieuw **g.**: Heb elkaar lief
GEBODEN, Mt 22:40 Op twee **g.** Wet gebaseerd
Mr 12:28 Wat is eerste van alle **g.**?
GEBOORTE, Ps 51:5 Ik ben schuldig vanaf mijn **g.**
1Pe 1:3 nieuwe **g.** met levende hoop
GEBOREN, Job 14:1 mens, uit vrouw **g.**, kort leven
GEBREK, Le 22:21 Het dier mag geen **g.** hebben
GEBROKEN, Ps 34:18 Jehovah, bij mensen met **g.** hart
Ps 51:17 slachtoffer is een **g.** geest
Ps 147:3 geneest mensen met **g.** hart
Sp 18:14 wie houdt vol met **g.** geest?
Jes 57:15 die **g.** en nederig van geest zijn
Jes 66:2 oog voor die nederig en **g.** van geest is
GEBRUIKMAKEN, 1Kor 7:31 zij die van de wereld **g.**
GEDAANTE, Mt 17:2 hij veranderde van **g.**
Fil 2:7 **g.** van slaaf aangenomen
GEDACHTE, 2Kor 10:5 elke **g.** gehoorzaam aan Christus
Opb 17:17 in hun hart zijn **g.** uit te voeren
GEDACHTEN, 1Kon 18:21 op twee **g.** hinken?
Ps 26:2 Zuiver mijn diepste **g.**
Ps 139:17 Wat zijn uw **g.** kostbaar!
Ps 146:4 Op die dag vergaan zijn **g.**
Sp 20:5 **g.** in hart zijn als diepe wateren
Jes 55:8 mijn **g.** zijn niet jullie **g.**
GEDEELTELIJK, 1Kor 13:9 we hebben **g.** kennis
GEDENKBOEK, Mal 3:16 **g.** geschreven
GEDENKEN, Lu 22:19 Blijf dit doen om mij te **g.**
GEDENKNAAM, Ho 12:5 Jehovah is zijn **g.**
GEDRAG, Jer 8:6 valt steeds terug in **g.** van de massa
1Pe 3:1 zonder woorden gewonnen door **g.**
1Pe 3:16 beschaamd vanwege jullie goede **g.**
GEDRAGEN, Ga 5:25 ons naar de geest blijven **g.**
1Pe 2:12 **G.** je goed te midden van heidenen
2Pe 3:11 Jullie moeten je heilig **g.**
GEDRAGSREGEL, Ga 6:16 volgens deze **g.** leven
GEDULD, Ne 9:30 u had vele jaren **g.** met ze
Sp 25:15 Door **g.** laat aanvoerder zich overhalen
Ro 9:22 God met veel **g.** voorwerpen verdragen
Jak 5:8 jullie moeten **g.** hebben. Houd moed
2Pe 3:9 Jehovah heeft **g.** met jullie
2Pe 3:15 bezie het **g.** van onze Heer als redding
GEDULDIG, 1Kor 13:4 Liefde is **g.** en vriendelijk
1Th 5:14 We sporen jullie aan **g.** te zijn
GEEST, Nu 11:25 nam wat van de **g.** weg
1Sa 16:13 Jehovah's **g.** werd in David werkzaam
2Sa 23:2 **g.** van Jehovah door mij gesproken
Ps 51:10 leg in mij een nieuwe, vastberaden **g.**
Ps 51:17 slachtoffer God is gebroken **g.**
Ps 104:29 Als u hun **g.** wegneemt, sterven ze
Ps 146:4 de **g.** gaat uit, keert terug naar grond
Pr 12:7 de **g.** keert terug naar God
Jes 61:1 De **g.** van Jehovah rust op mij
Joë 2:28 ik zal mijn **g.** uitstorten op alle
Za 4:6 Niet door legermacht, maar door mijn **g.**
Mt 3:16 Gods **g.** als duif op Jezus neerdalen
Mt 12:31 tegen de **g.** lastert, niet vergeven
Mt 26:41 De **g.** is gewillig, maar het vlees
Lu 23:46 aan uw handen vertrouw ik mijn **g.** toe
Jo 4:24 God is een **G.**, aanbidden met **g.** en
Jo 16:13 **g.** van waarheid, hij zal jullie leiden
Ro 8:16 De **g.** zelf getuigt met onze **g.**
Ro 8:26 pleit de **g.** zelf voor ons
2Kor 3:17 Jehovah is de **G.**
Ga 5:16 blijf de leiding van de **g.** volgen
Ga 5:22 de vrucht van de **g.** is liefde
Ga 6:8 wie naar de **g.** zaait
1Pe 3:18 levend gemaakt in de **g.**
GEESTELIJK, Mt 5:3 bewust van **g.** behoeften
Ro 1:11 jullie laten delen in **g.** gave
1Kor 2:15 **g.** mens onderzoekt alle dingen
1Kor 15:44 opgewekt als **g.** lichaam
GEESTENMACHTEN, Ef 6:12 strijd tegen slechte **g.**
GEHAZI, 2Kon 5:20 **G.**: ik zal hem achternarennen
GEHECHT, Joz 23:8 **g.** blijven aan Jehovah
Mt 10:37 Wie meer **g.** is aan vader of
Jo 12:25 Wie aan leven **g.** is, verliest het
Jo 21:17 Simon, ben je aan mij **g.**?
Opb 3:19 aan wie ik **g.** ben, wijs ik terecht
GEHEIM, Am 3:7 zijn **g.** onthullen aan profeten
Fil 4:12 **g.** geleerd: volop te eten en
GEHENNA, Mt 10:28 ziel, lichaam vernietigen in **G.**
GEHOORZAAM, Ex 24:7 bereid alles te doen, **g.** zijn
1Kon 3:9 Geef uw dienaar een **g.** hart
Jo 3:36 niet **g.** aan Zoon, leven niet zien
Ro 6:17 jullie van harte **g.** geworden
Fil 2:8 hij werd **g.** tot de dood
GEHOORZAAMHEID, Ro 5:19 door **g.** van ene persoon
Ro 16:26 bevordering van **g.** door geloof
Heb 5:8 **g.** geleerd door wat hij heeft geleden
GEHOORZAMEN, 1Sa 15:22 **G.** beter dan slachtoffer
Ps 51:12 wek in mij bereidheid om te **g.**
Han 5:29 God meer **g.** dan mensen
Ef 6:5 Slaven, **g.** aardse meesters
Heb 13:17 **G.** degenen die leiding nemen
GEHUIL, Ps 6:6 Mijn rustbank is doorweekt van **g.**
Jes 65:19 geen **g.** meer worden gehoord
GEÏNSPIREERD, 2Ti 3:16 hele Schrift door God **g.**
GEK, Jo 10:20 Hij heeft een demon, hij is **g.**
GELD, Pr 7:12 **g.** bescherming, maar wijsheid
Pr 10:19 **g.** voorziet in alle behoeften
Heb 13:5 leven vrij van liefde voor **g.**
GELEGENHEID, Ga 6:10 zolang de **g.** er is, goed zijn
GELIEFD, Da 9:23 want je bent heel **g.**
Mt 3:17 Dit is mijn **g.** Zoon
GELIJK, Fil 2:6 geen machtsgreep, aan God **g.**
GELIJKHEID, 2Kor 8:14 Er moet **g.** komen
GELOFTE, De 23:21 Als je een **g.** doet aan Jehovah
Re 11:30 Jefta deed een **g.** aan Jehovah
GELOOF, Lu 17:6 **g.** als een mosterdzaadje
Lu 18:8 Mensenzoon komt, zo'n **g.** vinden?
Ro 1:12 elkaar opbouwen door ons **g.**
Ro 1:17 rechtvaardige zal leven door **g.**
Ro 4:20 kreeg kracht door zijn **g.**
2Kor 5:7 laten ons leiden door **g.**, niet door
Ga 6:10 die aan ons verwant zijn in **g.**
Ef 4:5 één Heer, één **g.**, één doop
2Th 3:2 niet alle mensen hebben **g.**
2Ti 1:5 je oprechte **g.**, dat eerst in
Heb 11:1 **G.** is zeker weten dat
Heb 11:6 Zonder **g.** onmogelijk God blij te maken
Jak 2:26 **g.** zonder daden is dood
1Pe 1:7 je beproefde **g.**
GELOOFSAFVAL, 2Th 2:3 moet eerst nog de **g.** komen
GELOVEN, Jo 3:16 zodat iedereen die in hem **g.**
Jo 20:29 Gelukkig, niet gezien en toch **g.**

2Kor 4:13 Ik heb **g.**, daarom heb ik gesproken
2Th 2:12 ze de waarheid niet **g.** maar
GELUID, Ps 19:4 hun **g.** bereikt hele aarde
GELUK, Jes 65:11 de god van het **G.**
GELUKKIG, Ps 32:1 **G.** mens van wie zonde bedekt
Ps 94:12 **G.** mens door u gecorrigeerd
Ps 144:15 **G.** volk dat Jehovah als God heeft!
Mt 5:3 **G.**, bewust van geestelijke behoeften
Han 20:35 Geven maakt **g.** dan
Ro 5:3 laten we **g.** zijn onder beproevingen
1Ti 1:11 goede nieuws van **g.** God
GEMAKZUCHT, Sp 1:32 **g.** van dwazen hun ondergang
GEMEENTE, Ps 22:25 u loven in de grote **g.**
Ps 40:9 Ik verkondig in de grote **g.**
Mt 16:18 op deze rots mijn **g.** bouwen
Han 20:28 de **g.** van God hoeden
Ro 16:5 Groet de **g.** in hun huis
GENEESMIDDEL, Sp 17:22 vrolijk hart goed **g.**
GENEIGD, Ge 8:21 hart **g.** tot het slechte
GENERATIE, Mt 24:34 deze **g.** zal niet verdwijnen
GENEZEN, Ps 147:3 Hij **g.** een gebroken hart
Lu 4:23 Dokter, **g.** jezelf
Lu 9:11 **g.** die genezing nodig hadden
Lu 10:9 **g.** zieken, Koninkrijk nabij
Han 5:16 Ze werden allemaal **g.**
GENEZING, Sp 12:18 tong van de wijze is **g.**
Opb 22:2 bladeren voor **g.** van volken
GENIETEN, Pr 2:24 **g.** van zijn harde werk
Pr 8:15 niets beters dan te eten, drinken, **g.**
Ro 7:22 ik **g.** echt van Gods wet
GEOBSEDEERD, 1Ti 6:4 **g.** door discussies
GEOORLOOFD, 1Kor 6:12 Alles **g.**, maar niet alles
GERECHTIGHEID, Job 40:8 Trek jij mijn **g.** in twijfel?
Ps 37:28 Jehovah heeft **g.** lief
Sp 29:4 Met **g.** maakt koning land stabiel
Jes 32:1 vorsten regeren voor **g.**
Han 28:4 **G.** wil niet dat hij in leven blijft
GERECHTSHOF, Da 7:10 Het **G.** hield zitting
GESCHIKT, Lu 4:13 Duivel weg, tot **g.** moment
GESCHREEUW, Ef 4:31 boosheid, woede, **g.**
GESTELD, Sp 8:30 degene op wie hij bijzonder **g.** was
GETROUW, 1Kor 4:2 van beheerders verwacht **g.** zijn
GETUIGE, Opb 1:5 Jezus Christus, de Trouwe **G.**
GETUIGEN, De 19:15 verklaringen van twee **g.**
Jes 43:10 Jullie zijn mijn **g.**, verklaart Jehovah
Mt 18:16 verklaringen van twee of drie **g.**
Jo 7:7 wereld haat mij omdat ik **g.**
Jo 18:37 om te **g.** van de waarheid
Han 1:8 jullie zullen **g.** van mij zijn
Opb 11:3 twee **g.** 1260 dagen
GETUIGENIS, Mt 24:14 Koninkrijk gepredikt als **g.**
Han 10:42 opgedragen grondig **g.** te geven
Han 28:23 grondig **g.** geven over Koninkrijk
GEVAAR, Sp 22:3 verstandig, ziet **g.**, verbergt zich
2Kor 11:26 **g.** in de stad, in de
GEVANGENIS, Mt 25:36 in de **g.**, jullie me bezocht
Han 5:19 engel opende deuren van **g.**
Han 12:5 Petrus in **g.**, gemeente bad
Han 16:26 **g.** schudde op fundamenten
Heb 13:3 Denk aan die in de **g.** zitten
Opb 2:10 Duivel zal sommigen in **g.** gooien
GEVANGENNEMEN, 2Kor 10:5 nemen gedachte **g.**
GEVEN, Lu 12:48 veel **g.**, veel van hem geëist
Han 20:35 **G.** maakt gelukkiger dan
2Kor 12:15 ook mezelf **g.** ik helemaal
1Pe 5:7 want hij **g.** om je
GEVOELENS, Jak 5:17 Elia, man met dezelfde **g.**
GEVOLGEN, Sp 27:12 onervaren, moet **g.** dragen
GEWELD, Ge 6:11 aarde was vol **g.**
Ps 11:5 haat iedereen die van **g.** houdt
Ps 72:14 Van onderdrukking en **g.** zal hij bevrijden
GEWELDDADIG, Ps 5:6 Jehovah walgt van **g.**
GEWETEN, Ro 2:15 hun **g.** met hen getuigt
Ro 13:5 onderworpen, ook vanwege je **g.**
1Kor 8:12 hun zwakke **g.** beschadigen
1Ti 4:2 **g.** dat is dichtgeschroeid
1Pe 3:16 Bewaar een goed **g.**
1Pe 3:21 verzoek om een goed **g.**
GEWICHT, Heb 12:1 elk **g.** van ons afwerpen
GEWOND, Opb 13:3 een van zijn koppen dodelijk **g.**
GEWOON, Han 4:13 en Johannes, ongeschoolde en **g.**
GEWORTELD, Kol 2:7 in hem **g.**, stabiel in geloof
GEZAG, Ge 1:28 heb het **g.** over alle dieren
2Pe 2:10 die afkeer hebben van **g.**
GEZALFDE, Ps 2:2 koningen stellen zich op tegen **g.**
GEZALFDEN, Ps 105:15 Raak mijn **g.** niet aan
GEZANTEN, 2Kor 5:20 **g.** in de plaats van Christus
GEZEGEND, Re 5:24 **G.** boven alle vrouwen is Jaël
Jo 12:13 **G.** die komt in Jehovah's naam
GEZOND, 2Ti 1:13 de norm van **g.** woorden
Tit 2:1 wat overeenkomt met **g.** leer
GEZUCHT, Jes 35:10 verdriet en **g.** verdwijnen
GIBEON, Joz 9:3 inwoners van **G.** hoorden
GIDEON, Re 7:20 Het zwaard van Jehovah en **G.**!
GIERIG, De 15:7 wees niet **g.**
GLAD, Ro 16:18 Met **g.** praatjes verleiden ze
GLIBBERIG, Ps 73:18 u plaatst ze op **g.** bodem
GLORIE, Ro 3:23 bereiken niet de **g.** van God
Ro 8:18 niets in vergelijking met **g.**
GOD, De 10:17 Jehovah is **G.** der goden
Mt 27:46 mijn **G.**, waarom hebt u mij verlaten?
Jo 1:18 Geen enkel mens ooit **G.** gezien
Jo 17:3 u leren kennen, de enige ware **G.**
Jo 20:17 stijg op naar mijn **G.** en jullie **G.**
1Kor 8:4 er is maar één **G.**
2Kor 4:4 **g.** van deze wereld denken verblind
Ef 4:6 één **G.** en Vader van allen
1Jo 4:8 **G.** is liefde
GODDELOZE, 1Jo 5:19 wereld ligt in macht van de **g.**
GOED, Ge 1:31 alles wat hij gemaakt had was heel **g.**
Ge 3:5 als God, kennis van **g.** en kwaad
Jes 48:17 die je leert wat **g.** voor je is
Mt 16:22 Wees **g.** voor jezelf, Heer
Ro 5:7 misschien nog sterven voor een **g.** mens
Ga 6:10 Laten we **g.** zijn voor iedereen
GOED NIEUWS, Jes 52:7 voeten van die **g.** brengt
Mt 24:14 **g.** van het Koninkrijk
Lu 4:43 moet **g.** bekendmaken, daarvoor gestuurd
Ro 1:16 Ik schaam me niet voor het **g.**
1Kor 9:16 Wee mij als ik **g.** niet zou bekendmaken!
1Kor 9:23 Ik doe alles voor het **g.**
GOEDE, Ro 7:19 Ik doe niet het **g.** dat ik wil
GOEDGEKEURD, Lu 3:22 mijn Zoon. Ik heb je **g.**
2Ti 2:15 om je **g.** aan God aan te bieden
GOEDHEID, Sp 31:26 wet van **g.** op haar tong
GOEDKEURING, 1Kor 7:33 **g.** van zijn vrouw krijgen
GOLGOTHA, Jo 19:17 Schedelplaats, Hebreeuws **G.**
GOLIATH, 1Sa 17:4 kampvechter, hij heette **G.**
GOMORRA, Ge 19:24 zwavel en vuur op **G.**
GORDEL, Jes 11:5 Rechtvaardigheid, de **g.**
GOUD, Ez 7:19 Geen zilver of **g.** kan hen bevrijden
GOUDEN, Da 3:1 Nebukadnezar maakte **g.** beeld
GRAAN, Ps 72:16 Er zal volop **g.** zijn
GRAF, Job 14:13 verberg mij in het **G.**
Pr 9:10 geen werk, geen wijsheid in het **G.**
Ho 13:14 Uit het **G.** zal ik ze verlossen
Han 2:31 Christus niet achtergelaten in **G.**
Opb 1:18 ik heb sleutels van dood en **G.**
Opb 20:13 de dood en het **G.** stonden doden af
GRAP, Sp 26:19 Het was maar een **g.**!
GRATIS, 1Kor 9:18 het goede nieuws **g.**
GRENZELOOS, Ps 119:96 uw gebod is **g.**
GRIJPEN, Sp 26:17 een hond bij zijn oren **g.**
GRIJS, Sp 16:31 **G.** haar een prachtige kroon

HOGEPRIESTER, Heb 2:17 barmhartige en trouwe **h.**
HOMOSEKSUALITEIT, 1Kor 6:9 die **h.** bedrijven
HOND, Pr 9:4 levende **h.** beter dan dode leeuw
2Pe 2:22 **h.** keert terug naar zijn braaksel
HONGER, Jes 65:13 Mijn dienaren eten, maar jullie **h.**
Am 8:11 geen **h.** naar brood of dorst naar water
HONGERSNOOD, Ps 37:19 In een tijd van **h.** overvloed
HONING, Ex 3:8 land dat overvloeit van melk en **h.**
Sp 25:27 Te veel **h.** eten is niet goed
HOOFD, Da 2:32 **h.** van beeld was van zuiver goud
1Kor 11:3 man is het **h.** van de vrouw
Ef 5:23 Christus **h.** van de gemeente
Ef 5:23 man is het **h.** van zijn vrouw
HOOGDRAVEND, 1Kor 2:1 niet met **h.** woorden
HOOGMOED, Sp 11:2 Waar **h.** is komt schande
HOOGMOEDIG, Ps 19:13 Weerhoud van **h.** daden
Ez 28:5 hart werd **h.** vanwege je vermogen
HOOP, Ro 8:24 ziet waar je op hoopt, geen **h.** meer
Ro 12:12 Laat **h.** die je hebt, je blij maken
Ro 15:4 door onze volharding **h.** krijgen
Ef 1:18 inzien tot wat voor **h.** hij jullie geroepen
Ef 2:12 geen **h.** en zonder God in de wereld
Heb 6:19 **h.** als anker voor de ziel
HOORN, Da 8:8 de grote **h.** werd gebroken
HOORNS, Da 7:7 vierde beest had tien **h.**
HOPEN, Ps 146:5 Gelukkig wie **h.** op Jehovah
HOREN, Ro 10:14 hoe **h.** ze zonder dat iemand
2Ti 4:3 vertellen wat ze graag willen **h.**
HOUDEN, Jo 14:15 Als je van mij **h.**, geboden naleven
Ga 2:20 Zoon van God, die van mij **h.**
Kol 3:19 Mannen, blijf van je vrouw **h.**
1Jo 4:20 niet van broeder **h.**, kan niet van God **h.**
HOUT, Sp 26:20 Waar geen **h.** is, gaat vuur uit
HUICHELARIJ, Ro 12:9 liefde zonder **h.**
HUILEN, Ho 12:4 Hij **h.** en smeekte om gunst
Mt 26:75 Hij ging naar buiten en **h.** bitter
Lu 6:21 Gelukkig die nu **h.**, want jullie
Ro 12:15 **H.** met mensen die **h.**
HUIS, 2Sa 7:13 Hij zal **h.** voor mijn naam bouwen
Ps 27:4 alle dagen in Jehovah's **h.** wonen
Ps 101:2 In mijn **h.** met oprecht hart wandelen
Ps 127:1 Als Jehovah het **h.** niet bouwt
Jes 56:7 **h.** van gebed voor alle volken genoemd
Lu 2:49 ik moest in **h.** van mijn Vader zijn
Jo 2:16 Maak van **h.** van mijn Vader geen markt!
Jo 14:2 In **h.** van mijn Vader veel woningen
Han 5:42 Ze bleven van **h.** tot **h.** onderwijzen
Han 20:20 in openbaar en van **h.** tot **h.** onderwijzen
2Kor 5:1 een eeuwig **h.** in de hemel
Heb 3:4 elk **h.** door iemand gebouwd
HUISGEZIN, Ef 2:19 leden van **h.** van God
HUIZEN, Jes 65:21 **h.** bouwen en erin wonen
Han 7:48 Allerhoogste woont niet in **h.**
HULP, Ps 46:1 **h.** in moeilijke tijd makkelijk te vinden
HULPELOOS, Ps 40:17 Ik ben **h.** en arm
HUWELIJK, De 7:3 niet door **h.** met hen verbinden
Heb 13:4 moet het **h.** als kostbaar bezien
HUWELIJKSBED, Heb 13:4 **h.** moet rein blijven

I

IJVER, Ps 69:9 **IJ.** voor uw huis heeft mij verteerd
Sp 12:27 **ij.** is een kostbare schat
Jes 37:32 Jehovah zal dat in zijn **ij.** doen
Ro 10:2 ze hebben **ij.** voor God, alleen niet
IJVERIG, Sp 10:4 **ij.** handen maken rijk
Sp 21:5 plannen van wie **ij.** is leiden tot succes
Ro 12:11 Wees **ij.**, niet lui
IJZER, Sp 27:17 **IJ.** scherpt **ij.**
Jes 60:17 in plaats van **ij.** zilver
Da 2:43 zoals **ij.** niet vermengt met klei
IK ZAL WORDEN, Ex 3:14 zeggen: **I.** heeft me gestuurd
ILLUSIE, Jes 41:29 Ze zijn niet meer dan een **i.**
ILLUSTRATIES, Mt 13:34 Jezus vertelde door **i.**
Mr 4:2 ging hun dingen leren door **i.**
INACTIEF, 2Pe 1:8 niet **i.** of onvruchtbaar worden
INKOMSTEN, Pr 5:10 nooit verzadigd van **i.**
INNERLIJK, 2Kor 4:16 mens die we **i.** zijn vernieuwd
Ef 3:16 mens die jullie **i.** zijn sterk laat worden
INPRENTEN, De 6:7 je moet ze je zonen **i.**
INSNIJDINGEN, Le 21:5 geen **i.** in lichaam maken
INSPANNEN, Lu 13:24 **S.** je krachtig in
INSPIRATIE, 1Kr 28:12 bouwtekeningen door **i.**
INSTELLING, Han 17:11 een betere **i.** dan
Ef 6:7 met goede **i.**, alsof voor Jehovah
Fil 2:20 niemand dezelfde **i.** als hij
INSTEMMEN, Lu 23:51 Hij had niet **i.** met hun complot
INSTEMMING, 1Kor 7:5 behalve met wederzijdse **i.**
INSTRUMENT, Han 9:15 deze man uitgekozen als **i.**
INTELLECTUELEN, Lu 10:21 voor **i.** verborgen
INZET, Heb 6:11 dezelfde **i.** blijven tonen
INZETTEN, Tit 2:14 volk dat zich **i.** voor goed werk
INZICHT, Ps 119:99 meer **i.** dan al mijn leraren
Sp 19:11 **i.** van mens remt woede af
Da 12:3 die **i.** hebben, zullen helder stralen
Mt 24:15 lezer, gebruik **i.**
INZIEN, Job 6:24 Help me mijn fout in te **z.**
IRRITEREN, Ef 6:4 **i.** je kinderen niet
ISAÄK, Ge 22:9 Hij bond zijn zoon **I.**
ISAÏ, 1Sa 17:12 **I.** had acht zonen
Jes 11:1 twijgje zal groeien uit stronk van **I.**
ISRAËL, Ge 35:10 **I.** zal je naam worden
Ps 135:4 **I.** uitgekozen als speciale bezit
Ga 6:16 het **I.** van God
IZEBEL, 1Kon 21:23 honden zullen **I.** opeten
Opb 2:20 je tolereert die vrouw **I.**

J

JA, Mt 5:37 Laat je **j. j.** zijn
JAAR, Nu 14:34 40 dagen, een dag voor een **j.**
JAGEN, Le 17:13 bij het **j.** bloed uitgieten
JAH, Ex 15:2 Mijn sterkte en macht is **J.**
Jes 12:2 **J.** Jehovah is mijn sterkte
JAKOB, Ge 32:24 man ging met **J.** worstelen
JAKOBUS 1., Lu 6:16 Judas, de zoon van **J.**
JAKOBUS 2., Han 12:2 doodde **J.**, broer van Johannes
JAKOBUS 3., Mr 15:40 moeder van **J.** de Mindere
JAKOBUS 4., Mt 13:55 zijn broers zijn toch **J.**
Han 15:13 Nadat ze waren uitgesproken, zei **J.**
1Kor 15:7 aan **J.** verschenen, daarna
Jak 1:1 **J.**, slaaf van God en
JALOERS, Ps 37:1 wees niet **j.** op boosdoeners
Ps 73:3 ik werd **j.** op arrogante mensen
Ps 106:16 ze werden **j.** op Mozes
Han 17:5 Joden **j.**, brachten menigte op de been
1Kor 13:4 Liefde is niet **j.**
JALOEZIE, Sp 6:34 **j.** maakt echtgenoot razend
Sp 14:30 **j.** vreet aan je botten
JAMMERKRETEN, Ex 2:24 God luisterde naar hun **j.**
JEFTA, Re 11:30 **J.** deed een gelofte
JEHOVAH, Ex 3:15 **J.** is mijn naam voor altijd
Ex 5:2 Wie is **J.**? Ik ken **J.** niet
Ex 6:3 mijn naam **J.** niet aan hen geopenbaard
Ex 20:7 Gebruik naam **J.** niet op onwaardige manier
De 6:5 **J.** liefhebben met je hele hart
De 7:9 **J.**, ware God, getrouwe God
Ps 83:18 naam **J.**, u alleen Allerhoogste
Jes 42:8 Ik ben **J.** Dat is mijn naam
Ho 12:5 **J.** is zijn gedenknaam
Mal 3:6 ik ben **J.**, ik verander niet
Mr 12:29 **J.**, onze God, is één **J.**
JEHOVAH'S DAG, 1Th 5:2 **J.** komt als een dief
JEREMIA, Jer 38:6 gooiden **J.** in waterput
JERUZALEM, Joz 18:28 Jebusi (**J.**)
Da 9:25 woord dat uitgaat om **J.** te herstellen

K

L

M

OPWEKKEN, Jo 6:39 op laatste dag uit dood **o.**
Han 2:24 God heeft hem **o.**
OPWINDEN, Ps 37:8 **W.** je niet op en richt je niet
OPZET, Heb 10:26 met **o.** zonde beoefenen
OPZIENER, Jes 60:17 vrede als je **o.** aanstellen
1Ti 3:1 als iemand **o.** wil worden
1Pe 2:25 de herder en **o.** van jullie ziel
OPZIENERS, Han 20:28 heilige geest als **o.** aangesteld
1Pe 5:2 dien als **o.**, vrijwillig
OPZIENERSAMBT, Han 1:20 iemand zijn **o.** overnemen
ORDELIJK, 1Ti 3:2 opziener moet **o.** zijn
OUD, Ps 37:25 Eens jong, nu ben ik **o.**
Ps 71:9 Verstoot me niet op mijn **o.** dag
OUDE VAN DAGEN, Da 7:9 **O.** ging zitten
OUDERLINGEN, Tit 1:5 om **o.** aan te stellen
OUDERS, Lu 18:29 **o.** verlaten voor Koninkrijk
Lu 21:16 zelfs door **o.** overgeleverd
2Kor 12:14 **o.** voor hun kinderen sparen
Ef 6:1 Kinderen, gehoorzaam je **o.**
Kol 3:20 gehoorzaam je **o.** in alles
OVEN, Da 3:17 God kan ons redden uit de **o.**
OVERBELAST, Lu 21:34 zodat je hart nooit **o.** raakt
OVERBLIJVEN, Mt 14:20 **o.** stukken: 12 manden
OVERDENKEN, Ga 6:4 iedereen eigen daden **o.**
OVERGEBLEVENEN, Opb 12:17 oorlog tegen de **o.**
OVERHAAST, Sp 19:2 wie **o.** te werk gaat, zondigt
OVERLATEN, Jo 8:29 Hij heeft me niet aan mezelf **o.**
OVERLEG, Sp 15:22 Plannen mislukken als geen **o.**
OVERMOEDIG, Sp 14:16 dwaas is roekeloos en **o.**
OVERSPEL, Ex 20:14 Pleeg geen **o.**
Mt 5:28 heeft in zijn hart al **o.** gepleegd
Mt 19:9 met een ander trouwt, pleegt **o.**
OVERSPELERS, 1Kor 6:9 **o.** zullen Koninkrijk niet erven
OVERTREDEN, Han 17:7 **o.** de geboden van caesar
OVERTREFFEN, 1Kor 12:31 een weg die alles **o.**
OVERTUIGD, Ro 4:21 volledig van **o.** dat Hij
Ro 8:38 ervan **o.** dat geen dood of
Ro 15:14 ervan **o.**, broeders, dat jullie
OVERTUIGEN, 2Kor 5:11 proberen we mensen te **o.**
2Ti 3:14 blijven bij wat je hebt geleerd, daarvan **o.**
OVERTUIGING, Kol 4:12 met volle **o.** vaststaan in
1Th 1:5 met heilige geest en met sterke **o.**
OVERVLOED, Jo 10:10 leven hebben, leven in **o.**
OVERWELDIGEN, Ps 40:12 **o.** door zonden
OVERWINNEN, Jer 1:19 ze zullen je niet **o.**
Jo 16:33 Ik heb de wereld **o.**
Ro 12:21 blijf het kwade **o.** door het goede
Opb 2:7 wie **o.** zal eten van levensboom
OVERWINNING, Ro 8:37 in al die dingen **o.** door degene
Opb 6:2 om zijn **o.** te voltooien

P

PAAL, Mr 15:25 ze hingen hem aan een **p.**
Lu 23:21 Aan de **p.** met hem!
Ga 3:13 Vervloekt die aan **p.** is gehangen
PAARD, Opb 6:2 wit **p.**, degene die erop zat
Opb 19:11 er was een wit **p.**
PAD, Sp 4:18 **p.** van rechtvaardigen als morgenlicht
Ga 6:1 zachtaardig op rechte **p.** brengen
PANIEK, Sp 3:25 niet bang voor plotselinge **p.**
Jes 28:16 Wie gelooft, zal nooit in **p.** raken
PARADIJS, Lu 23:43 jij zult met mij in **p.** zijn
2Kor 12:4 weggevoerd tot in het **p.**
PARELS, Mt 7:6 gooi **p.** niet voor zwijnen
Mt 13:45 Koninkrijk als koopman op zoek naar **p.**
PARTIJDIG, De 10:17 God behandelt niemand **p.**
Han 10:34 Nu begrijp ik dat God niet **p.** is
PASCHA, Ex 12:11 het **P.** voor Jehovah
Ex 12:27 **P.** voor Jehovah, ging huizen voorbij
PASCHALAM, 1Kor 5:7 Christus, ons **p.**
PASSEN, Lu 3:8 vruchten die bij berouw **p.**
PAULUS. Zie ook SAULUS, 1Kor 1:12 ik hoor bij **P.**
PERSOONLIJKHEID, Ef 4:24 nieuwe **p.** aandoen
Kol 3:9 Trek de oude **p.** uit
PETRUS, Mt 14:29 **P.** liep over het water
Lu 22:54 **P.** volgde op een afstand
Jo 18:10 **P.** trok het zwaard, sloeg slaaf
Han 12:5 **P.** in gevangenis, gemeente bad
PIJLEN, Ps 127:4 Als **p.** in hand van sterke man
PIJN, Sp 17:25 dwaze zoon bezorgt verdriet en **p.**
Ro 8:22 hele schepping zucht en **p.** lijdt
Ro 9:2 veel verdriet en onophoudelijke **p.** in mijn hart
PILATUS, Jo 19:6 **P.** zei: ik vind niets
PINEHAS, Nu 25:7 **P.** zag dat, greep speer
PIT, Jes 42:3 lamp met smeulende **p.** niet doven
PLAAG, Ex 11:1 nog één **p.** over farao
PLAATS, Jo 14:2 Ik ga een **p.** in orde te maken
1Kor 12:18 God heeft lichaamsdelen **p.** gegeven
PLAGEN, Opb 18:4 geen deel van haar **p.**
PLAN, 1Kon 6:38 huis volgens **p.** voltooid
PLANNEN, Sp 15:22 **P.** mislukken als er geen overleg is
Sp 19:21 hart van een mens maakt veel **p.**
Ro 13:14 geen **p.** voor verlangens van vlees
2Kor 2:11 Satan, we kennen zijn **p.**
PLANTEN, Jes 65:22 **p.**, niet door anderen gegeten
1Kor 3:6 Ik heb **g.**, Apollos heeft begoten
PLATEN, Ex 31:18 gaf Mozes twee **p.**
PLEITEN, Ro 8:34 Jezus **p.** voor ons
PLEZIERTJES, Lu 8:14 meegesleept door **p.**
PLOEG, Lu 9:62 hand aan **p.** en omkijkt
PLOTSELING, Lu 21:34 dag overvalt je **p.**
POORT, Mt 7:13 Ga binnen door nauwe **p.**
POPELEN, Ro 1:15 ik sta te **p.** om
POTTENBAKKER, Jes 64:8 u bent onze **P.**
Ro 9:21 Heeft de **p.** niet de autoriteit
PRAATJES, Sp 14:23 **p.** leiden tot gebrek
PRAKTISCHE WIJSHEID, Sp 2:7 schat aan **p.**
Sp 3:21 Bescherm **p.** en denkvermogen
Lu 16:8 beheerder met **p.**
PREDIKEN, Mt 9:35 Jezus **p.** het goede nieuws
Mt 24:14 goede nieuws van Koninkrijk **g.**
Lu 8:1 van stad naar stad, om te **p.**
Ro 10:14 hoe horen zonder dat iemand **p.**?
2Ti 4:2 **P.** het woord, zonder uitstel
PREDIKER, 2Pe 2:5 Noach, **p.** van rechtvaardigheid
PRIESTER, Ps 110:4 voor eeuwig **p.** zoals
Ho 4:6 jij kennis verwerpt, verwerp ik jou als **p.**
Mal 2:7 lippen van **p.** moeten kennis bewaren
PRIESTERS, Mi 3:11 **p.** onderwijzen tegen betaling
Han 6:7 grote groep **p.** aanvaardde het geloof
Opb 20:6 **p.** van God, 1000 jaar regeren
PRIESTERSCHAP, 1Pe 2:9 een koninklijke **p.**
PRIJS, 1Kor 7:23 gekocht tegen een **p.**
1Kor 9:24 maar één de **p.** krijgt?
Kol 2:18 Laat je niet beroven van de **p.**
PRIJZEN, Sp 27:2 Laat een ander je **p.**
1Kor 11:2 Ik **p.** jullie omdat jullie
PRISKILLA, Han 18:26 **P.** en Aquila hoorden hem
PROBLEMEN, 1Kor 7:28 wie trouwt, haalt **p.** op hals
PROCEDURE, 1Kr 15:13 juiste **p.** niet nagegaan
PROEF, De 13:3 Jehovah stelt je op de **p.**
Mal 3:10 Stel me hierin alsjeblieft op de **p.**
Han 5:9 geest van Jehovah op de **p.** stellen?
1Kor 10:9 laten we Jehovah niet op de **p.** stellen
PROEVEN, Ps 34:8 **P.** en zie dat Jehovah goed is
Heb 6:4 wie **g.** hebben van hemelse vrije gave
1Pe 2:3 **g.** dat de Heer goed is
PROFEET, De 18:18 een **p.** laten opstaan zoals jij
Ez 2:5 ze zullen weten dat een **p.** onder hen
Am 7:14 was geen **p.**, ook geen zoon van **p.**
PROFETEN, 1Kon 18:4 Obadja 100 **p.** verborgen
Am 3:7 zijn geheim onthullen aan zijn **p.**
Mt 7:15 valse **p.** in schaapskleren
Mt 24:11 veel valse **p.** zullen velen misleiden

SALOMO, 1Kon 4:29 God gaf **S.** wijsheid
Mt 6:29 zelfs **S.** met zijn pracht niet zo mooi gekleed
SAMARIA, 2Kon 17:6 koning van Assyrië veroverde **S.**
SAMARITAAN, Lu 10:33 **S.** medelijden met hem
SAMARITAANS, Jo 4:7 **S.** vrouw, water putten
SAMENWERKEN, Ro 8:28 God laat alles **s.**
Ef 4:16 lichaam gemaakt om **s.** te werken
SAMUËL, 1Sa 1:20 Ze noemde hem **S.**
1Sa 2:18 **S.** deed dienst, nog een jongen
SANHEDRIN, Han 5:41 verlieten het **S.**, blij
SANHERIB, 2Kon 19:16 woorden **S.** om God te bespotten
SARA, Ge 17:19 **S.** zal je een zoon schenken
1Pe 3:6 **S.** gehoorzaamde Abraham, noemde heer
SATAN, Job 1:6 **S.** kwam in hun midden
Za 3:2 Mag Jehovah je terechtwijzen, **S.**!
Mt 4:10 Ga weg, **S.**! Want er staat geschreven
Mt 16:23 zei tegen Petrus: Ga achter mij, **S.**!
Mr 4:15 **S.** komt, neemt woord weg dat gezaaid
Ro 16:20 God zal **S.** onder jullie voeten verbrijzelen
1Kor 5:5 zo iemand aan **S.** overgeven
2Kor 2:11 niet door **S.** worden overmeesterd
2Kor 11:14 **S.** blijft zich voordoen als engel van licht
2Th 2:9 wetteloze is het werk van **S.**
Opb 12:9 slang, Duivel en **S.** genoemd
Opb 20:2 **S.**, bond hem vast voor 1000 jaar
SAUL, 1Sa 15:11 spijt dat ik **S.** koning heb gemaakt
Han 9:4 **S.**, **S.**, waarom vervolg je mij?
SAULUS, Han 7:58 aan voeten van jonge man, **S.**
Han 8:3 **S.** ging hevig tegen gemeente tekeer
Han 9:1 **S.** ging tekeer en bedreigde ze
SCEPTER, Ge 49:10 **s.** van Juda niet weggenomen
Ps 2:9 ze breken met een ijzeren **s.**
SCHAAMTE, 1Kor 4:14 niet om jullie tot **s.** te brengen
SCHAAMTELOOS GEDRAG, Ga 5:19 immoraliteit, **s.**
2Pe 2:7 Lot leed zwaar onder het **s.**
SCHAAP, Jes 53:7 als **s.** naar slacht geleid
SCHAAPJES, Jo 21:16 Weid mijn **s.**
SCHADUW, 1Kr 29:15 Ons leven op aarde is als **s.**
Ps 91:1 overnacht in de **s.** van de Almachtige
Kol 2:17 een **s.** van toekomstige dingen
SCHADUWEN, Jak 1:17 die niet verandert zoals **s.**
SCHAMEN, Ezr 9:6 ik **s.** me, mijn God
Mr 8:38 wie zich voor mij **s.**
Ro 1:16 Ik **s.** me niet voor het goede nieuws
2Ti 1:8 **S.** je niet voor het getuigenis
2Ti 2:15 werkman die zich nergens over hoeft te **s.**
Heb 11:16 God **s.** zich niet voor hen
1Pe 4:16 lijdt omdat je christen bent, **s.** je niet
SCHANDE, Sp 29:15 kind alles mag, maakt moeder te **s.**
SCHANDELIJK, Ef 5:4 **s.** gedrag, dom gepraat
SCHAPEN, Ps 100:3 zijn volk en de **s.** van zijn weide
Ez 34:12 Ik zal mijn **s.** verzorgen
Mt 25:33 De **s.** aan zijn rechterhand
SCHARLAKENROOD, Jes 1:18 Al waren je zonden **s.**
SCHAT, Job 23:12 woorden als **s.** bewaard
Mt 6:21 waar je **s.** is, daar ook je hart
Mt 13:44 Koninkrijk is als **s.** in veld verborgen
Lu 12:33 onuitputtelijke **s.** in de hemel
2Kor 4:7 hebben deze **s.** in aarden kruik
SCHATTEN, Sp 2:4 speuren als naar verborgen **s.**
Sp 10:2 Oneerlijk verkregen **s.** leveren niets op
SCHEIDEN, Mt 19:9 laat **s.**, behalve op grond van
Mt 25:32 hij zal mensen van elkaar **s.**
Mr 10:11 Wie zich laat **s.** en ander trouwt
Ro 8:39 ons **s.** van Gods liefde
SCHEPPEN, Ge 1:1 In het begin **s.** God
Ps 104:30 als u uw geest stuurt, worden ze **g.**
Jes 45:18 aarde niet voor niets **g.**
Kol 1:16 dingen via hem **g.**
Opb 4:11 u hebt alle dingen **g.**
SCHEPPER, Pr 12:1 Denk aan je **S.** in je jeugd
SCHEPPING, Ro 1:20 vanaf **s.** duidelijk te zien
Ro 8:20 **s.** onderworpen aan zinloos bestaan, hoop
2Kor 5:17 Als in eendracht met Christus, nieuwe **s.**
Kol 1:23 in hele **s.** onder hemel gepredikt
Opb 3:14 begin van de **s.** door God
SCHEUREN, Joë 2:13 **S.** niet kleren, maar hart
SCHILD, Ps 84:11 Jehovah is een zon en **s.**
Ef 6:16 Draag grote **s.** van geloof
SCHIPBREUK, 2Kor 11:25 drie keer **s.** geleden
1Ti 1:19 waardoor hun geloof **s.** heeft geleden
SCHOLEN, Jo 7:15 niet op de **s.** gestudeerd?
SCHOONHEID, Sp 6:25 Verlang niet naar haar **s.**
Sp 31:30 **s.** kan vergaan
Ez 28:17 **s.** maakte je hart hoogmoedig
1Pe 3:3 **s.** niet door uiterlijke dingen
SCHOUDER, Ze 3:9 hem **s.** aan **s.** dienen
SCHRIFT, Mt 22:29 jullie kennen de **S.** niet en ook
Lu 24:32 brandde hart niet toen hij **S.** uitlegde?
Han 17:2 redeneerde aan de hand van de **S.**
Han 17:11 bestudeerden dagelijks de **S.**
Ro 15:4 door de troost uit de **S.** hoop krijgen
2Ti 3:16 hele **S.** door God geïnspireerd
SCHRIJVEN, Ro 15:4 Alles wat vroeger **g.**, om ons
1Kor 4:6 niet buiten dingen die **g.** staan
SCHUDDEN, Hag 2:7 Ik zal alle volken **s.**
SCHUILPLAATS, Ps 9:9 Jehovah veilige **s.** voor
Ps 91:1 de **s.** van de Allerhoogste
SCHULD, Ro 1:14 sta in de **s.** bij wijzen, ongeletterden
SCHULDEN, Mt 6:12 vergeef onze **s.**, zoals ook wij
SCHULDIG, Ro 13:8 elkaar niets **s.** behalve liefde
SEKSUEEL IMMOREEL, 1Kor 5:9 omgaan met **s.**
1Kor 6:9 **S.** mensen zullen niet Koninkrijk erven
SEKSUELE IMMORALITEIT, Mt 15:19 uit het hart **s.**
Han 15:20 onthouden van **s.** en van bloed
1Kor 6:18 Ontvlucht **s.**!
1Kor 10:8 Laten we ook geen **s.** bedrijven
Ga 5:19 **s.**, onreinheid, schaamteloos gedrag
Ef 5:3 **s.** zelfs niet ter sprake
1Th 4:3 wil van God: je onthouden van **s.**
SEKTE, Han 28:22 deze **s.** overal in opspraak
Tit 3:10 die een **s.** bevordert, moet je verwerpen
SEKTEN, 2Pe 2:1 ongemerkt schadelijke **s.** invoeren
SIERAAD, Tit 2:10 een **s.** voor de leer van God
SIERAADBERG, Da 11:45 de heilige **S.**
SIEREN, Sp 19:11 **s.** hem als hij fout door vingers ziet
SILO, Ge 49:10 totdat **S.** komt
SIMON, Han 8:18 **S.** bood apostelen geld aan
SIMSON, Re 13:24 noemde hem **S.**
SINAÏ, Ex 19:20 Jehovah daalde neer op berg **S.**
SION, Ps 2:6 heb mijn koning geïnstalleerd op **S.**
Ps 48:2 berg **S.**, stad van de grote Koning
Jes 66:8 **S.** baarde haar zonen
Opb 14:1 Lam op berg **S.**, met 144.000
SJEOOL. Zie GRAF.
SLAAF, Sp 22:7 wie leent is **s.** van wie uitleent
Mt 24:45 Wie is getrouwe en beleidvolle **s.**?
Mt 25:21 Goed gedaan, goede en trouwe **s.**
Jo 8:34 iedereen die zondigt, is **s.** van zonde
Fil 2:7 gedaante van **s.** aangenomen
SLAAN, Jo 19:3 Ze **s.** hem ook in het gezicht
SLAAP, Ro 13:11 Het uur om uit je **s.** te ontwaken
2Kor 11:27 vaak zonder **s.**
SLACHT, Ps 44:22 als schapen voor de **s.**
Jes 53:7 als schaap naar **s.** geleid
SLACHTOFFER, 1Sa 15:22 Gehoorzamen beter dan **s.**
Ps 51:17 **s.** dat God graag heeft, gebroken geest
Sp 15:8 Jehovah walgt van **s.** van slechten
Ho 6:6 loyale liefde liever dan **s.**
Ro 12:1 lichaam aanbieden als levend **s.**
Heb 13:15 **s.** van lof aan God brengen
SLAG, 1Th 3:3 niemand door beproevingen van **s.**

SLAGEN, Ps 1:3 zal **s.** in alles wat hij doet
SLANG, Ge 3:4 de **s.** zei tegen de vrouw
Jo 3:14 zoals Mozes de **s.** heeft opgeheven, zo moet
SLAPELOOS, 2Kor 6:5 bij **s.** nachten
SLAPEN, Sp 6:10 Nog even **s.**, even sluimeren
SLAPERIGHEID, Sp 23:21 **s.** zal je met lompen bekleden
SLAVEN, Lu 17:10 Wij zijn maar **s.**
1Kor 7:23 Wees geen **s.** van mensen meer
SLECHT, Ps 37:9 **s.** mensen zullen vernietigd worden
Ps 37:10 er zijn geen **s.** mensen meer
Sp 15:29 Jehovah is ver van **s.** mensen
Sp 29:2 onder **s.** heerser zucht het volk
Jes 5:20 Wee die zeggen dat **s.** goed is
Jes 26:10 Al wordt gunst getoond aan **s.** mensen
Jes 57:21 Voor **s.** mensen geen vrede
Ef 4:29 Laat geen **s.** woord uit je mond komen
Heb 11:25 liever **s.** behandeld dan korte tijd
SLECHTE, Ro 7:19 ik doe het **s.** dat ik niet wil
SLECHTEN, Sp 15:8 Jehovah walgt van slachtoffer **s.**
SLECHTHEID, 1Th 5:22 Vermijd elke **s.**
SLEEPNET, Mt 13:47 Koninkrijk is als een **s.**
SLEUTEL, Lu 11:52 **s.** tot kennis weggenomen
SLEUTELS, Mt 16:19 je de **s.** van Koninkrijk geven
Opb 1:18 ik heb de **s.** van dood en Graf
SLIM, Lu 16:8 zonen van deze wereld **s.**
SLINGEREN, Ef 4:14 kinderen, heen en weer **g.**
SLOTCONCLUSIE, Pr 12:13 dit is de **s.**
SLUIER, 2Kor 3:15 een **s.** ligt over hun hart
SLUW, Sp 3:32 Jehovah heeft hekel aan wie **s.** is
SMEEKBEDEN, 1Ti 2:1 **s.**, gebeden, voorbeden
SMEEKGEBED, Jak 5:16 **s.** van rechtvaardige
SMEKEN, Ro 12:1 op grond van medegevoel **s.** ik
2Kor 5:20 we **s.**: Word met God verzoend
Heb 5:7 Christus heeft **g.** en gebeden
SNEEUW, Jes 1:18 zonden wit gemaakt als **s.**
SNEL, Sp 29:20 **s.** met zijn woorden klaarstaat?
SODOM, Ge 19:24 zwavel en vuur op **S.**
2Pe 2:6 **S.** veroordeeld, voorbeeld gesteld
Ju 7 **S.** en Gomorra, waarschuwend voorbeeld
SOEVEREINE HEER, Ps 73:28 bescherming bij **S.**
Han 4:24 **S.**, die alles heeft gemaakt
SOLDAAT, 2Ti 2:4 **s.** zal zich niet bezighouden met
SPANNING, Lu 21:26 bezwijken van angst en **s.**
SPECULATIES, 1Ti 1:4 leiden alleen maar tot **s.**
SPEER, 1Sa 18:11 gooide de **s.** naar David
SPEL, Sp 10:23 schaamteloos gedrag **s.** voor dwaas
SPIEGEL, 1Kor 13:12 omtrekken in metalen **s.**
Jak 1:23 man die gezicht in **s.** bekijkt
SPIEGELS, 2Kor 3:18 weerkaatsen als **s.** glans
SPIRITISME, Ga 5:20 afgoderij, **s.**, vijandschap
SPLINTER, Mt 7:3 **s.** in oog van broeder, maar
SPOTTEN, Ga 6:7 God laat niet met zich **s.**
SPOTTEND, 2Pe 2:10 **s.** praten over die eer toekomt
SPOTTERS, 2Pe 3:3 in laatste dagen **s.**
SPREKER, Ex 4:10 nooit een goede **s.** geweest
SPRINKHAAN, Joë 1:4 Wat de **s.** overliet
SPRINKHANEN, Jes 40:22 de bewoners zijn als **s.**
SPRUIT, Jer 23:5 voor David een rechtvaardige **s.**
SPUGEN, Mt 26:67 **s.** hem in gezicht en stompten hem
STAAN, 1Kor 10:12 wie denkt te **s.**, moet oppassen
STABIEL, Kol 2:7 **s.** in het geloof
STAD, Heb 11:10 **s.** die echte fundamenten heeft
STADSGEVANGENIS, Han 5:18 apostelen in de **s.**
STAF, Opb 12:5 volken hoeden met ijzeren **s.**
STAMMEN, Ge 49:28 Dat waren de 12 **s.** van Israël
STANDVASTIG, 1Kor 15:58 wees **s.**, onwrikbaar
STEDEN, Lu 4:43 het goede nieuws ook in andere **s.**
STEEK, 1Sa 12:22 Jehovah zal zijn volk niet in de **s.** laten
Ps 37:28 Jehovah laat zijn loyalen niet in de **s.**
STEEKPENNINGEN, Pr 7:7 **s.** maken het hart corrupt
STEEN, Da 2:34 **s.** uitgehouwen, niet mensenhanden
Mt 21:42 **s.** die bouwers hebben afgekeurd
STELEN, Ex 20:15 **S.** niet
Sp 30:9 **s.** en naam God te schande maak
Ef 4:28 Laat wie **s.**, niet meer **s.**
STEM, Joz 1:8 wetboek met gedempte **s.** lezen
1Kon 19:12 Na het vuur een rustige, zachte **s.**
Ps 1:2 leest zijn wet met gedempte **s.**
Jo 5:28 in herinneringsgraven zullen **s.** horen
Jo 10:27 schapen luisteren naar mijn **s.**
STENEN, Lu 19:40 zwijgen, **s.** zouden het uitroepen
STERK, Joz 1:7 wees moedig en heel **s.**
Jes 35:4 Wees **s.** Wees niet bang
Ro 15:1 zwakheden dragen van die niet **s.** zijn
1Kor 1:8 Hij zal jullie **s.** maken
1Kor 16:13 sta vast in het geloof, word **s.**
2Kor 12:10 als ik zwak ben, ben ik **s.**
Fil 4:13 Voor alles ben ik **s.** genoeg dankzij
STERKEN, Ps 29:11 Jehovah zal zijn volk **s.**
Jes 41:10 Ik zal je **s.**, ik zal je helpen
STERREN, Ps 147:4 Hij telt alle **s.**, bij naam
Mt 24:29 Onmiddellijk na verdrukking zullen **s.** vallen
Opb 2:1 zeven **s.** in rechterhand
STERVELING, Ps 8:4 wat is de **s.** dat u aan hem
STERVEN, Ge 3:4 Jullie zullen helemaal niet **s.**
Job 14:14 Als mens **s.**, kan hij weer leven?
Ez 18:32 Het maakt me niet blij als iemand **s.**
Jo 11:25 ook al **s.** hij, weer tot leven komen
Jo 11:26 die in mij gelooft, zal nooit **s.**
Ro 14:8 als we **s.**, **s.** we voor Jehovah
2Kor 5:15 leven voor hem die voor hen **g.** is
STEUN, 1Sa 30:6 David zocht **s.** bij Jehovah
STEUNPILAAR, 1Ti 3:15 **s.** van de waarheid
STEUNPILAREN, Ga 2:9 die als **s.** golden
STIER, Ex 21:28 Als een **s.** een man stoot
De 25:4 **s.** niet muilkorven als hij dorst
Sp 7:22 hij gaat als een **s.** naar de slacht
STIEREN, Ho 14:2 lof van onze lippen als jonge **s.**
1Kor 9:9 Maakt God zich druk om **s.**?
STIL, Jes 53:7 als ooi die **s.** is bij scheerders
STOF, Ge 2:7 vormde de mens uit **s.**
Ge 3:19 **S.** ben je, tot **s.** zul je terugkeren
Ps 103:14 hij vergeet niet dat we **s.** zijn
Jes 40:15 volken als laagje **s.** op weegschaal
STOK, Sp 13:24 Wie zoon **s.** bespaart, haat hem
STOMME, Jes 35:6 tong van **s.** zal het uitroepen
STORTREGENEN, Ge 7:12 40 dagen, 40 nachten **s.**
STRAFFEN, 2Th 1:6 die jullie onderdrukken te **s.**
STRALENDE, Jes 14:12 **s.**, uit hemel gevallen!
STRIJD, 1Sa 17:47 Jehovah beslist de **s.**
1Kor 14:8 wie zal zich klaarmaken voor de **s.**?
Ef 6:12 **s.**, niet tegen vlees en bloed
1Ti 6:12 Strijd de goede **s.** van het geloof
STRIJDEN, Han 5:39 zou kunnen dat jullie tegen God **s.**
Ju 3 krachtig **s.** voor het geloof
STRIJDER, Jer 20:11 Jehovah met me als een **s.**
STRIJDWAGENS, Re 4:13 900 **s.** met ijzeren zeisen
2Kon 6:17 **s.** van vuur om Elisa heen
STRIK, Sp 29:25 Beven voor mensen is **s.**
STRO, Jes 65:25 leeuw zal **s.** eten als stier
1Kor 3:12 op fundament bouwt met **s.**
STRONK, Jes 11:1 twijgje uit de **s.** van Isaï
Da 4:15 laat de **s.** met zijn wortels staan
STRUIKELBLOK, 1Kor 10:32 Word geen **s.**
STRUIKELBLOKKEN, Mt 13:41 alle **s.** verzamelen
STRUIKELEN, Ps 119:165 wet liefhebben, niets tot **s.**
Mt 5:29 Als rechteroog je laat **s.**, ruk het uit
Lu 17:2 dan dat hij deze kleinen laat **s.**
1Kor 8:13 Als voedsel mijn broeder laat **s.**
Jak 3:2 we **s.** allemaal heel vaak
STUDEREN, Jo 7:15 niet op scholen heeft **g.**?
STUREN, Jes 6:8 Hier ben ik! **S.** mij!
SUCCES, Joz 1:8 dan zul je **s.** hebben
1Kon 2:3 **s.** hebben in alles wat je doet
2Kr 20:20 Vertrouw op profeten, **s.** hebben

TROON, Ps 45:6 God is je **t.**, altijd en eeuwig
Jes 6:1 zag Jehovah op een hoge **t.** zitten
Mt 25:31 Mensenzoon komt, zal op **t.** plaatsnemen
Lu 1:32 God zal hem **t.** van vader David geven
TROOST, Ro 15:4 door de **t.** uit de Schrift
2Kor 1:3 de God van alle **t.**
TROOSTEN, Job 2:11 naar Job, medeleven tonen en **t.**
Ps 94:19 u **t.** en kalmeerde mij
Jes 49:13 Jehovah heeft zijn volk **g.**
Jes 61:2 om iedereen die treurt te **t.**
Jer 31:15 Rachel geweigerd zich te laten **t.**
Mt 5:4 Gelukkig die treuren, want worden **g.**
2Kor 1:4 zodat wij anderen kunnen **t.**
TROOSTERS, Job 16:2 **t.** van niks!
TROTS, Sp 8:13 Zelfverheerlijking, **t.** haat ik
Sp 16:5 Jehovah walgt van **t.** hart
Sp 16:18 **T.** komt voor ondergang
1Kor 1:31 Als je **t.** wilt zijn, dan **t.** op Jehovah
2Th 1:4 spreken vol **t.** over jullie
Jak 4:6 God keert zich tegen **t.** mensen
TROUW, Job 27:5 Tot mijn dood **t.** blijven!
Ps 25:21 oprechtheid en **t.** mij beschermen
Da 6:16 Je God, die jij zo **t.** dient
Hab 2:4 rechtvaardige zal leven door zijn **t.**
Mt 25:21 Goed gedaan, goede en **t.** slaaf
1Kor 10:13 God is **t.**, zal niet toelaten
Opb 2:10 Bewijs dat je **t.** bent, tot de dood
TROUWELOOS, Mal 2:15 behandel vrouw jeugd niet **t.**
TROUWEN, Ge 27:46 Als Jakob met dochters Heth **t.**
Mt 22:30 In opstanding niet **t.**
Mt 24:38 vóór de vloed, mannen **t.**
1Kor 7:9 beter **t.** dan branden van verlangen
1Kor 7:36 hij zondigt niet. Laten ze **t.**
1Kor 7:38 wie niet **t.**, doet beter
1Kor 7:39 vrij om te **t.**, alleen in de Heer
TUIN, Ge 2:15 plaatste mens in **t.** van Eden
TULBAND, Ez 21:26 Verwijder **t.**, zet af kroon
TWEE, Lu 10:1 wees 70 aan, stuurde **t.** aan **t.**
TWEEDE DOOD, Opb 2:11 door **t.** getroffen worden
Opb 20:6 Over hen heeft **t.** geen autoriteit
Opb 20:14 meer van vuur betekent **t.**
TWEESTRIJD, Fil 1:23 Ik sta in **t.**
TWIJFELEN, Mt 21:21 Als je geloof hebt en niet **t.**
Jak 1:6 in geloof vragen, zonder te **t.**
TWIJFELS, Ju 22 barmhartigheid voor die **t.** hebben

U

UITBUITEN, 2Kor 7:2 We hebben niemand **u.**
UITDAGEN, 1Sa 17:26 Hoe durft die het leger uit te **d.**?
UITERLIJK, 1Sa 16:7 Kijk niet naar zijn **u.**
Mt 22:16 u gaat niet af op het **u.**
2Kor 10:7 Jullie gaan op **u.** dingen af
UITERLIJKE SCHIJN, Jo 7:24 Stop met oordelen naar **u.**
UITERSTE BEST, 2Ti 2:15 Doe je **u.** om je aan God
2Pe 3:14 je **u.** doen om zonder gebrek
UITGEPUT, Jes 40:28 Jehovah raakt nooit **u.**
Heb 12:3 niet **u.** raken en niet opgeven
UITGESTELD, Sp 13:12 **U.** verwachting, hart ziek
UITKIJKEN, Hab 2:3 wachten, blijf ernaar **u.**
UITLACHEN, Jer 20:7 Ik word de hele dag **u.**
UITLEG, Han 17:3 gaf **u.** en bewees door verwijzingen
UITLEGGEN, Ne 8:8 de wet werd **u.** en toegelicht
UITLENEN, Lu 6:35 **u.** zonder hopen terug te krijgen
UITNODIGEN, Mt 22:14 velen **u.**, weinigen uitverkoren
UITSCHELDEN, 1Pe 2:23 werd **u.**, schold niet terug
UITSCHOT, 1Kor 4:13 bezien als **u.** van wereld
UITSTEL, 2Ti 4:2 Doe het zonder **u.**
UITSTORTEN, Ps 62:8 **S.** je hart voor hem uit
UITVALLEN, 1Ti 5:1 niet **u.** tegen oude man
UITVERKIEZING, Ro 9:11 **u.** afhankelijk van die roept
UITVERKORENEN, Mt 24:22 ter wille van **u.** verkort
Mt 24:31 engelen om **u.** bijeen te brengen
UITWEG, 1Kor 10:13 hij zal voor de **u.** zorgen
UITWERPSELEN, De 23:13 buiten, **u.** bedekken
UITWISSEN, Han 3:19 zodat je zonden worden **u.**
UNANIEM, Han 15:25 tot het **u.** besluit gekomen
URIM EN TUMMIM, Ex 28:30 **u.** in borsttas leggen
UUR, Mt 24:36 dag en **u.** weet niemand
UZZIA, 2Kr 26:21 Koning **U.** bleef melaats

V

VAARDIG, Sp 22:29 man **v.** in zijn werk?
VAARDIGHEDEN, Ex 35:35 **v.** gegeven om werk te doen
VACHT, Re 6:37 dauw op de **v.**
VADER, Ge 2:24 zijn **v.** en moeder verlaten
Ps 2:7 vandaag ben ik je **v.** geworden
Ps 89:26 U bent mijn **V.**, mijn God
Ps 103:13 Zoals **v.** barmhartig voor zonen, Jehovah
Jes 9:6 genoemd: Eeuwige **V.**, Vredevorst
Mt 6:9 Onze **V.** in de hemel, laat uw naam
Mt 23:9 Noem niemand op aarde je **v.**
Lu 2:49 ik moest in het huis van mijn **V.** zijn
Lu 15:20 **v.** rende naar zoon toe, omhelsde
Jo 5:20 **V.** laat Zoon alle dingen zien
Jo 10:30 Ik en de **V.** zijn één
Jo 14:6 Alleen via mij bij de **V.** komen
Jo 14:9 Wie mij heeft gezien, ook de **V.** gezien
Jo 14:28 de **V.** is groter dan ik
Jo 14:28 blij zijn dat ik naar de **V.** ga
VADERLOOS, Ex 22:22 **v.** kind niet slecht behandelen
VAL, Lu 21:34, 35 dag overvalt je, als **v.** die dichtklapt
VALLEN, Sp 24:16 rechtvaardige kan zeven keer **v.**
Pr 4:10 als de een **v.**, kan de ander helpen
1Kor 10:12 oppassen dat hij niet **v.**
VALS, Mt 26:59 zochten naar **v.** getuigenverklaringen
Ga 2:4 **v.** broeders binnengeslopen
VANBINNEN, Ro 7:22 mens die ik **v.** ben
VANGEN, Lu 5:10 Voortaan zul je mensen levend **v.**
VARKENS, Lu 8:33 demonen gingen in de **v.**
Lu 15:15 op zijn velden **v.** liet hoeden
VAST VOEDSEL, Heb 5:14 **v.** voor volwassen mensen
VASTE KENMERK, Da 11:31 het **v.** verwijderen
Da 12:11 tijd dat **v.** verwijderd is
VASTEN, Jes 58:6 dit is het **v.** dat ik wil
Lu 18:12 **v.** twee keer per week, geef tiende
VASTGESTELDE TIJD, Hab 2:3 visioen wacht op de **v.**
Lu 21:24 de **v.** van de heidenen
VASTHOUDEN, De 10:20 aan Jehovah moet je je **v.**
Ro 12:9 **h.** vast aan wat goed is
Fil 2:16 stevig **v.** aan woord dat leven geeft
VASTSTAAN, 1Kor 16:13 **s.** vast in het geloof
VASTSTELLEN, Fil 1:10 **v.** wat echt belangrijk is
VECHTEN, 2Kr 20:17 Jullie hoeven niet te **v.**
VEILIG, Sp 3:23 Dan zul je **v.** je weg gaan
Sp 12:3 Geen mens **v.** door slechte te doen
VEILIGHEID, Jes 32:17 rechtvaardigheid zorgen voor **v.**
Ho 2:18 ik zal hen in **v.** laten neerliggen
VELDEN, Jo 4:35 kijk goed naar de **v.**, ze zijn wit
VENSTER, Han 20:9 Eutychus zat in het **v.**
VER, Jo 6:60 Dit gaat echt te **v.**! Wie kan
Han 17:27 hij is niet **v.** van elk van ons
VERADEMING, Han 3:19 tijden van **v.** komen
VERANDEREN, Mal 3:6 ik ben Jehovah, ik **v.** niet
VERANTWOORDELIJK, 1Sa 22:22 Ik ben **v.** voor dood
VERANTWOORDEN, Ro 14:12 Ieder zich zelf **v.**
VERBERGEN, Jes 26:20 **V.** je een korte tijd
VERBETERINGEN, 2Kor 13:11 blijf **v.** aanbrengen
VERBIEDEN, Han 5:28 streng **v.** om door te gaan
VERBINDEN, Jes 61:1 mensen met gebroken hart te **v.**
Ez 34:16 het gewonde zal ik **v.**
Mt 19:6 Wat God heeft **v.**, mag geen mens scheiden
VERBITTERING, Ef 4:31 alle **v.**, boosheid, woede
VERBLINDEN, 2Kor 4:4 god van wereld, hun denken **v.**
VERBOND, Ge 15:18 Jehovah sloot **v.** met Abram
Jer 31:31 ik zal nieuw **v.** sluiten

Lu 22:20 nieuwe **v.**, door mijn bloed
Lu 22:29 ik sluit **v.** met jullie voor een koninkrijk
VERBRIJZELD, Ps 34:18 redt personen met **v.** geest
VERDEDIGEN, Fil 1:7 **v.** en wettelijk bevestigen
1Pe 3:15 altijd bereid om je te **v.**
VERDEELDHEID, Mt 10:35 gekomen, **v.** veroorzaken
Ro 16:17 in oog houden die **v.** veroorzaken
1Kor 1:10 Laat er geen **v.** onder jullie zijn
VERDIENEN, 2Kor 2:17 niet aan woord van God **v.**
Heb 11:38 De wereld **v.** hen niet
VERDIEPEN, 1Pe 1:12 engelen **v.** zich graag
VERDOOFD, Ps 143:4 mijn hart is **v.**
VERDRAGEN, Hab 1:13 slechtheid kunt u niet **v.**
Ro 9:22 God heeft voorwerpen van woede **v.**
1Kor 4:12 worden we vervolgd, **v.** het geduldig
Ef 4:2 **v.** elkaar in liefde
VERDRIET, Ps 31:10 leven teert weg van **v.**
Ps 78:41 ze deden de Heilige van Israël **v.**
Ps 90:10 die jaren zijn vol problemen en **v.**
Sp 14:10 je eigen hart kent je **v.**
Jes 51:11 **v.** en gezucht verdwijnen
2Kor 2:7 bezwijkt hij onder al te groot **v.**
2Kor 7:9 **v.** op manier die God wil
VERDRUKKING, Mt 24:21 grote **v.** zoals er
Opb 7:14 degenen die uit grote **v.** komen
VERDUISTEREN, Ef 4:18 Hun verstand is **v.**
VERDUREN, 1Pe 2:20 lijden **v.** omdat je het goede doet
VERGELDEN, Sp 20:22 niet: Ik zal kwaad **v.**!
Ro 12:19 aan mij om wraak te nemen. Ik zal **v.**
VERGELIJKEN, Jes 46:5 Met wie willen jullie me **v.**
Ga 6:4 zonder met anderen te **v.**
VERGETEN, De 4:23 het verbond niet **v.**
Ps 119:141 ik ben uw bevelen niet **v.**
Jes 49:15 kan een vrouw haar zuigeling **v.**?
Fil 3:13 ik **v.** wat achter me ligt
Heb 6:10 God niet onrechtvaardig, zal niet **v.**
VERGEVEN, Ne 9:17 een God die graag **v.**
Ps 25:11 **V.** mijn grote zonde
Ps 103:3 Hij **v.** al je fouten
Sp 17:9 Wie een fout **v.** zoekt liefde
Jes 55:7 want God zal rijkelijk **v.**
Mt 6:14 als je **v.**, zal je Vader jou **v.**
Mt 18:21 hoe vaak mijn broeder **v.**?
Mt 26:28 bloed vergoten om zonden te **v.**
Kol 3:13 Zoals Jehovah jullie van harte **v.**
VERGOEDEN, Ex 21:36 eigenaar moet het dier **v.**
Ps 116:12 Hoe kan ik Jehovah **v.**
VERHALEN, Ex 23:1 Verspreid geen **v.**
VERHARDEN, Heb 3:13 **v.** door verleiding van zonde
VERHEUGEN, Sp 27:11 Wees wijs, mijn zoon, **v.** mijn hart
Fil 3:1 wees altijd **v.** in de Heer
Fil 4:4 Wees altijd **v.** in de Heer
VERHINDEREN, Jes 14:27 Jehovah besloten, wie kan **v.**?
1Th 2:16 ons **v.** te spreken
VERJAARDAG, Ge 40:20 was de **v.** van de farao
Mt 14:6 toen Herodes' **v.** werd gevierd
VERKONDIGEN, 1Kor 11:26 **v.** jullie de dood van de Heer
VERKWISTEN, Lu 15:13 **v.** alles wat hij had
VERLAMDE, Lu 5:24 tegen **v.**: pak draagbed op
VERLAMMEN, Jes 44:8 laat je niet door angst **v.**
VERLANGEN, Ex 20:17 **V.** niet naar vrouw van ander
Job 14:15 Naar werk van uw handen **v.**
Ps 37:4 hij zal je geven wat je hart **v.**
Ps 84:2 Heel mijn wezen **v.** naar Jehovah
Ps 145:16 vervult **v.** van alles wat leeft
Jes 26:9 ik **v.** naar u met hart en ziel
Mi 6:8 wat **v.** Jehovah van je?
Fil 1:8 dat ik echt naar jullie **v.**
Jak 1:14 door eigen **v.** meegetrokken
1Pe 2:2 Ontwikkel een **v.** naar de melk
VERLANGENS, Ga 5:16 nooit toegeven vleselijke **v.**
Ef 2:3 laten leiden door **v.** van vlees
2Ti 2:22 Ontvlucht **v.** van de jeugd
1Pe 2:11 niet toegeven aan vleselijke **v.**
1Jo 2:16 vleselijke **v.**, waar ogen naar verlangen
VERLATEN, De 31:8 Hij zal je nooit **v.**
Ps 27:10 Al zouden mijn vader en moeder me **v.**
Jes 1:28 wie Jehovah **v.**, aan hun eind
Jer 17:5 Vervloekt die zich op mensen **v.**
Mt 19:29 die huizen of akkers heeft **v.**
Heb 13:5 Ik zal je nooit **v.**
1Pe 4:19 zich **v.** op de Schepper
VERLEDEN, 1Pe 4:3 in het **v.** lang genoeg de wil
VERLEIDEN, Sp 7:21 Met gladde woorden **v.** ze hem
VERLEIDING, Mt 26:41 bid, niet toegeven aan **v.**
VERLICHTING, 2Th 1:7 **v.** bij openbaring Jezus
VERLIES, Fil 3:7 winst als **v.** gaan zien
VERLOOCHENEN, Sp 30:9 verzadigd raken en u **v.**
VERLOREN, Ps 119:176 afgedwaald als **v.** schaap
Ez 34:4 het **v.** schaap zoeken jullie niet
Lu 15:24 zoon was **v.** en is teruggevonden
VERLOSSEN, Ho 13:14 Uit het Graf zal ik ze **v.**
VERLOTEN, Ps 22:18 ze **v.** mijn kleding
VERMINKTEN, Mt 15:31 **v.** gezond werden
VERMOEID, Sp 25:25 Als koud water voor **v.** ziel
Jes 50:4 juiste woorden voor die **v.** zijn
VERMOGEN, Ps 62:10 **v.** toeneemt, zet hart er niet op
VERNEDEREN, Jak 4:10 **V.** je in ogen van Jehovah
1Pe 5:6 **V.** je onder machtige hand van God
VERNIETIGEN, Opb 11:18 degenen **v.** die de aarde **v.**
VERNIETIGING, 2Th 1:9 straf van eeuwige **v.**
2Pe 3:7 de **v.** van de goddelozen
VERONTREINIGING, 2Kor 7:1 ons reinigen van elke **v.**
VERPLICHT, 1Jo 3:16 **v.** leven geven voor broeders
VERPLICHTING, Pr 12:13 dat is de hele **v.** van mens
VERRADEN, Mt 26:21 één van jullie zal mij **v.**
VERRADERLIJK, Jer 17:9 Niets is zo **v.** als hart
VERSCHIL, Mal 3:18 **v.** zien tussen rechtvaardige
VERSNELLEN, Jes 60:22 Ikzelf, Jehovah, zal het **v.**
VERSTAND, 1Kon 3:11 wel om **v.** gevraagd
Sp 3:5 vertrouw niet op eigen **v.**
Sp 4:7 voeg aan alles wat je krijgt **v.** toe
Mt 22:37 Jehovah liefhebben met je hele **v.**
Ro 7:25 Met **v.** een slaaf van Gods wet
VERSTANDIG, Sp 12:23 **v.** mens verbergt wat hij weet
Sp 22:3 Wie **v.** is ziet gevaar, verbergt zich
VERSTANDIGE, Sp 14:15 **v.** overdenkt elke stap
VERSTERKEN, Jes 35:3 **V.** de slappe handen
Lu 22:32 als tot inkeer gekomen, je broeders **v.**
VERSTIKKEN, Mr 4:19 **v.** woord, geen vrucht
VERTALEN, 1Kor 12:30 Kan iedereen **v.**?
VERTEGENWOORDIGER, Jo 7:29 ik ben **v.** van hem
VERTRAPPEN, Heb 10:29 als hij Zoon van God **v.**
VERTROUWELIJK, Sp 11:13 kan iets **v.** houden
Sp 20:19 lasteraar onthult **v.** gesprekken
VERTROUWEN, Ps 9:10 Wie uw naam kent, **v.** op u
Ps 27:13 Waar zou ik zijn zonder **v.**
Ps 56:11 op God **v.** ik, ik ben niet bang
Ps 62:8 **V.** altijd op hem
Ps 84:12 gelukkig de mens die op u **v.**
Ps 146:3 **V.** niet op mensen met macht
Sp 3:5 **v.** niet op je eigen verstand
Sp 3:26 Jehovah, je bron van **v.**
Sp 25:9 onthul niet wat in **v.** is verteld
Sp 28:26 Wie op eigen hart **v.** is dwaas
2Kor 1:9 niet op onszelf **v.** maar op God
2Th 3:4 we hebben in de Heer het **v.**
VERVALLEN, 2Kor 4:16 **v.** de mens die we uiterlijk zijn
VERVALSEN, 2Kor 4:2 we **v.** het woord van God niet
VERVLOEKEN, Nu 23:8 Hoe kan ik **v.** wie
Job 2:5 zal u recht in gezicht **v.**
Job 2:9 zijn vrouw zei: **V.** God en sterf!
Ro 12:14 Zegen en **v.** niet
VERVLOEKT, Jo 7:49 menigte die wet niet kent is **v.**

VERVOLGEN, Ps 119:86 Mensen **v.** mij zonder reden
Mt 5:10 Gelukkig die **v.** worden
Jo 15:20 Als mij hebben **v.**, ook jullie **v.**
Han 22:4 Ik heb deze Weg tot de dood toe **v.**
Ro 12:14 Blijf zegenen die je **v.**
1Kor 4:12 **v.**, verdragen het geduldig
2Kor 4:9 **v.**, maar niet in de steek gelaten
VERVOLGING, Mt 13:21 als **v.**, struikelt meteen
Mr 4:17 zodra **v.**, struikelen ze
Mr 10:30 kinderen en akkers, mét **v.**
VERVULLEN, Mt 5:17 gekomen om de Wet te **v.**
VERWAARLOZEN, 1Ti 4:14 **V.** de gave in je niet
VERWACHTEN, Mt 24:44 op uur waarop je niet **v.**
VERWACHTING, Sp 13:12 Uitgestelde **v.**, hart ziek
Lu 3:15 volk vol **v.**, iedereen vroeg zich af
VERWARRING, Za 14:13 **v.**, zullen elkaar aanvallen
VERWENNEN, Sp 29:21 als **v.**, later ondankbaar
VERWERPEN, Jer 8:9 hebben Jehovah's woord **v.**
Tit 1:16 ze **v.** God met hun daden
VERWIJDEREN, 1Kor 5:13 **V.** uit jullie midden
VERZAMELEN, Ru 2:8 Boaz: niet op ander veld **v.**
Ef 1:10 in Christus alle dingen **v.**
VERZEGELEN, Da 12:9 woorden **v.** tot tijd van einde
Ef 1:13 jullie gingen geloven, werden **v.**
Opb 7:3 voordat we de slaven **v.** hebben
VERZOENEN, Ro 5:10 werden met God **v.**
1Kor 7:11 ongehuwd blijven of weer **v.**
2Kor 5:19 God heeft een wereld met zichzelf **v.**
VERZOENING, Le 16:34 één keer per jaar **v.** te doen
Ro 3:25 offer voor **v.**
VERZUCHTINGEN, Ro 8:26 **v.**, geest pleit voor ons
VESTING, Ps 18:2 Jehovah is mijn **v.**
Jes 25:4 **v.** voor zwakke, **v.** voor arme
Na 1:7 Jehovah, **v.** in moeilijke tijd
VIJAND, Ro 12:20 als **v.** honger, geef hem eten
VIJANDEN, Ps 110:2 onderwerp te midden van **v.**
Mt 5:44 Heb je **v.** lief
Mt 10:36 huisgenoten zullen **v.** zijn
VIJANDSCHAP, Ge 3:15 **v.** tussen jou en de vrouw
VIJGENBOOM, 1Kon 4:25 onder eigen wijnstok en **v.**
Mi 4:4 Iedereen onder zijn wijnstok en **v.**
Mt 21:19 de **v.** verdorde meteen
Mr 13:28 Leer de les van de **v.**
VINGER, Ex 8:19 Het is de **v.** van God!
Ex 31:18 platen beschreven door Gods **v.**
VIS, Jon 1:17 stuurde **v.** om Jona op te slokken
VISIOEN, Da 10:14 **v.** bestemd voor toekomst
VISSEN, Jo 21:11 net vol grote **v.**, 153 stuks
VISSERS, Mt 4:19 **v.** van mensen maken
VLEES, Ge 2:24 ze zullen één **v.** worden
Job 33:25 Laat zijn **v.** gezonder worden dan
Sp 23:20 die zich volvreten aan **v.**
Ro 8:5 Zij die naar het **v.** leven
Ro 8:6 Je richten op **v.** leidt tot dood
1Kor 15:50 **v.** en bloed erven Gods Koninkrijk niet
Ga 5:19 werken van **v.** duidelijk te zien
VLEIEN, Sp 29:5 Wie ander **v.**, spant een net
Ju 16 **v.** om zelf beter van te worden
VLEIEND, Sp 26:28 **v.** mond is verwoestend
VLESELIJK, 1Kor 3:3 jullie zijn nog **v.**
Kol 2:18 zijn **v.** manier van denken
VLEUGELS, Ru 2:12 onder zijn **v.** bescherming
VLOED, Ge 9:11 nooit weer **v.** aarde verwoesten
Mt 24:38 in de tijd vóór **v.** aten en dronken
2Pe 2:5 toen hij een **v.** over wereld liet komen
VLUCHTEN, Nu 35:6 iemand gedood heen kan **v.**
VLUCHTSTEDEN, Nu 35:11 Kies steden uit als **v.**
Joz 20:2 Kies de **v.** uit
VOEDEN, Jo 21:17 Jezus zei: **V.** mijn schaapjes
VOEDERBAK, Lu 2:7 legde hem in een **v.**
VOEDSEL, Ps 145:15 U geeft ze op juiste tijd **v.**
Mt 24:45 op juiste moment **v.** te geven?
Jo 4:34 Mijn **v.** is: de wil doen van hem die
Jo 6:27 Werk niet voor **v.** dat bederft
Han 14:17 regen gegeven, **v.** in overvloed
1Kor 8:13 Als **v.** mijn broeder laat struikelen
VOEDSELTEKORTEN, Mt 24:7 **v.**, aardbevingen
VOETEN, Jes 52:7 Prachtig zijn de **v.** van degene
Jo 13:5 begon **v.** van discipelen te wassen
Ro 16:20 Satan onder jullie **v.** verbrijzelen
1Kor 15:25 alle vijanden aan **v.** gelegd
VOETSTAPPEN, Jer 10:23 om **v.** zelfs maar te richten
1Pe 2:21 nauwkeurig in zijn **v.** treden
VOGELS, Mt 6:26 Kijk naar de **v.** in de lucht
VOGELVANGER, Ps 91:3 uit het net van de **v.**
VOLGELING, Mt 19:21 Kom, wees mijn **v.**
VOLGEN, Mt 4:20 lieten netten in de steek, **v.** hem
Jo 10:27 Mijn schapen luisteren, **v.** mij
Opb 14:4 die Lam blijven **v.** waar ook naartoe
VOLHARDEN, Mt 24:13 wie **v.** tot het einde gered
Lu 8:15 **v.** en vrucht dragen
Lu 21:19 Door te **v.** je leven redden
VOLHARDING, Ro 5:3 beproeving leidt tot **v.**
Jak 1:4 laat **v.** haar werk voltooien
Jak 5:11 van de **v.** van Job gehoord
VOLHOUDEN, Ro 12:12 **H.** vol onder moeilijkheden
VOLK, Jes 66:8 wordt een **v.** in één keer geboren?
Mt 21:43 Koninkrijk aan **v.** dat vruchten voortbrengt
Mt 24:7 ene **v.** zal strijden tegen het andere
VOLKEN, Ge 22:18 alle **v.** zegen verkrijgen
Mt 25:32 Alle **v.** vóór hem samengebracht
Han 17:26 uit één mens alle **v.** gemaakt
VOLLEDIGE TOEWIJDING, Ex 34:14 Jehovah eist **v.**
Hgl 8:6 **v.** onverzettelijk als Graf
VOLMAAKT, De 32:4 De Rots, wat hij doet is **v.**
Ps 19:7 De wet van Jehovah is **v.**
Mt 5:48 Jullie moeten **v.** zijn, zoals Vader **v.** is
VOLMAAKTHEID, Heb 2:10 tot **v.** via lijden
VOLOP, 1Kor 15:58 **v.** te doen in werk van Heer
VOLTOOIEN, Han 20:24 mijn loopbaan en taak **v.**
VOLWASSEN, 1Kor 14:20 word **v.** in je denken
Heb 5:14 vast voedsel is voor **v.** mensen
VOLWASSENE, Ef 4:13 een **v.** worden, rijpheid
VOLWASSENHEID, Heb 6:1 streven naar **v.**
VOORBEELD, Ex 26:30 Maak tabernakel volgens **v.**
Jo 13:15 ik heb jullie het **v.** gegeven
1Kor 10:6 Dat alles is een **v.** voor ons
1Ti 4:12 word een **v.** in spreken
Heb 8:5 Houd je bij het maken aan het **v.**
Jak 5:10 neem een **v.** aan de profeten
1Pe 2:21 Christus heeft een **v.** nagelaten
1Pe 5:3 wees een **v.** voor de kudde
VOORDEEL, De 8:16 in de toekomst **v.** van zou hebben
Ro 15:2 **v.** van onze naaste zoeken
1Kor 10:24 niet zijn eigen **v.** zoeken
1Kor 10:33 ik zoek niet mijn eigen **v.**
VOORHOOFD, Ez 3:9 **v.** harder dan vuursteen
Ez 9:4 zet een merkteken op het **v.**
VOORHOVEN, Ps 84:2 verlangt naar **v.** van Jehovah
VOORNAAMSTE BEWERKER, Han 3:15 **V.** van leven
Heb 12:2 **V.** en Volmaker van ons geloof
VOORNEMEN, Ro 8:28 overeenkomstig **v.** geroepen
Ro 9:11 Gods **v.** afhankelijk, niet van daden
Ef 3:11 stemt overeen met eeuwige **v.**
VOORRAAD, Lu 6:45 goede dingen uit goede **v.** hart
VOORRECHT, Fil 1:29 **v.** voor hem te lijden
VOORSCHRIFTEN, Mt 15:9 **v.** van mensen tot
VOORTEKENS, Nu 23:23 geen **v.** tegen Jakob
De 18:10 mag niet voorkomen, **v.** zoekt
VOORTREKKEN, Jak 2:9 als jullie doorgaan voor te **t.**
VOORUITGANG, 1Ti 4:15 zodat iedereen je **v.** kan zien
VOORWERP, Ro 9:21 **v.** voor eervol gebruik
VOORZICHTIG, Sp 14:16 De wijze is **v.**
VORDERINGEN, Fil 3:16 welke **v.** we ook gemaakt

VORMEN, Ro 12:2 Laat niet door deze wereld **v.**
1Pe 1:14 Laat niet **v.** door verlangens
VORST, Da 10:13 **v.** van Perzië bood tegenstand
VORSTEN, Ps 45:16 ze als **v.** aanstellen op hele aarde
Jes 32:1 **v.** regeren voor gerechtigheid
VOSSEN, Mt 8:20 **V.** hebben holen, maar
VRACHT, Ps 68:19 Jehovah draagt onze **v.**
Ga 6:5 iedereen eigen **v.** dragen
VRAGEN, De 10:12 wat **v.** Jehovah van jullie?
Ps 2:8 **V.** het mij, ik geef je volken
Ps 20:5 Mag Jehovah je geven waar je om **v.**
Mt 6:8 weet wat je nodig hebt voordat je **v.**
Mt 7:7 Blijf **v.** en je zult ontvangen
Jo 14:13 wat jullie ook **v.** in mijn naam
Ef 3:20 veel meer dan alles wat wij **v.**
1Jo 5:14 **v.** in overeenstemming met zijn wil
VREDE, Ps 29:11 zal volk zegenen met **v.**
Ps 37:11 intens genieten van **v.** in overvloed
Ps 72:7 **v.** tot de maan er niet meer is
Ps 119:165 Groot is de **v.** voor wie uw wet liefhebben
Sp 17:1 Beter droog brood en **v.** erbij
Jes 9:7 aan **v.** zal geen einde komen
Jes 48:18 Dan zou je **v.** worden als een rivier
Jes 54:13 de **v.** van je zonen zal groot zijn
Jes 57:21 Voor slechte mensen geen **v.**
Jes 60:17 Ik zal **v.** als je opziener aanstellen
Jer 6:14 Er is **v.**! Er is **v.**!
Mt 5:24 sluit eerst **v.** met je broeder
Mr 9:50 bewaar de **v.** onder elkaar
Jo 14:27 **V.** laat ik achter, mijn **v.** geef ik jullie
Han 9:31 brak voor gemeente periode van **v.** aan
Ro 5:1 **v.** bewaren met God via Jezus
Ro 8:6 richten op geest leidt tot **v.**
Ro 12:18 Leef in **v.** met alle mensen
Ro 14:19 streven naar wat de **v.** bevordert
Fil 4:7 **v.** van God zal je hart beschermen
1Th 5:3 **V.** en veiligheid! onverwachte vernietiging
1Pe 3:11 Laat hij **v.** zoeken en die nastreven
Opb 6:4 kreeg macht om **v.** van aarde weg te nemen
VREDESTICHTERS, Mt 5:9 Gelukkig de **v.**
VREDEVORST, Jes 9:6 genoemd: **V.**
VREDIG, Jes 32:18 in een **v.** plaats wonen
VREEMD, 1Pe 4:4 Ze vinden het **v.** dat
VREEMDELING, Ex 22:21 **v.** niet slecht behandelen
Nu 9:14 één voorschrift voor jullie, voor **v.**
VREEMDELINGEN, De 10:19 moeten **v.** liefhebben
VREEMDEN, Jo 10:5 ze kennen stem van **v.** niet
VREK, Sp 23:6 Eet niet het voedsel van een **v.**
VRESELIJKS, Heb 10:31 **v.** in handen God te vallen
VREUGDE, 1Kr 29:9 gaf het volk **v.** offers te brengen
Ne 8:10 **v.** van Jehovah jullie vesting
Job 38:7 morgensterren juichten van **v.**
Ps 1:2 Hij vindt **v.** in wet van Jehovah
Ps 37:4 Zoek grootste **v.** bij Jehovah
Ps 40:8 doen van uw wil geeft me **v.**
Ps 100:2 Dien Jehovah met **v.**
Ps 137:6 voornaamste redenen voor **v.**
Ps 149:4 Jehovah vindt **v.** in zijn volk.
Jes 65:14 Mijn dienaren juichen vanwege **v.**
Lu 8:13 woord met **v.** aannemen, maar
Lu 15:7 **v.** over één zondaar die berouw heeft
Jo 16:22 niemand zal je **v.** afnemen
Ro 15:13 Mag God jullie **v.** en vrede geven
2Kor 9:7 God houdt van mensen die met **v.** geven
1Th 1:6 met **v.** van heilige geest
Heb 12:2 Vanwege **v.** die hem in vooruitzicht gesteld
3Jo 4 **v.**: dat kinderen weg van waarheid volgen
VRIEND, 2Kr 20:7 uw **v.** Abraham
Ps 55:13 mijn eigen **v.** die ik ken
Sp 3:32 hij is een goede **v.** van oprechten
Sp 17:17 echte **v.** blijft altijd liefde tonen
Sp 18:24 **v.** trouwer dan een broer
Sp 27:6 Uit trouw brengt **v.** wonden toe
Jak 2:23 Abraham Jehovah's **v.** genoemd
Jak 4:4 **v.** van de wereld, vijand van God
VRIENDELIJK, Sp 11:17 Wie **v.** is, voordeel van
Sp 25:15 **v.** tong kan botten breken
Han 28:2 bevolking was buitengewoon **v.**
1Kor 4:13 belasterd, antwoordden we **v.**
1Th 2:7 **v.** als een moeder
2Ti 2:24 moet **v.** zijn tegen iedereen
VRIENDEN, Sp 14:20 de rijke heeft veel **v.**
Sp 16:28 lasteraar drijft **v.** uit elkaar
Lu 16:9 Maak **v.** met onrechtvaardige rijkdom
Jo 15:13 zijn leven geeft voor zijn **v.**
Jo 15:14 mijn **v.** als je doet wat ik zeg
VRIENDSCHAP, Ps 25:14 **v.** met Jehovah
VRIJGEVIG, De 15:8 Je moet juist **v.** zijn
Sp 11:25 **v.** mens zal gedijen
1Ti 6:18 **v.** te zijn, bereid om te delen
VRIJHEID, Ro 8:21 glorieuze **v.** van Gods kinderen
2Kor 3:17 waar geest van Jehovah is, is **v.**
1Pe 2:16 **v.** niet gebruiken als excuus
2Pe 2:19 ze beloven zulke personen **v.**
VRIJMAKEN, Jo 8:32 de waarheid zal je **v.**
VRIJMOEDIG, Han 4:31 spraken **v.** over het woord
Ef 6:20 [Bid] dat ik **v.** mag spreken
VRIJMOEDIGHEID, 1Th 2:2 met hulp van God, **v.**
VRIJSPREKEN, Ro 6:7 wie gestorven is, is van zonde **v.**
VRIJWILLIG, Ex 36:2 zich **v.** aan te bieden
1Kr 29:17 heb al deze dingen **v.** gegeven
1Pe 5:2 Hoed de kudde van God **v.**
VROEGER, Jes 65:17 aan **v.** niet meer gedacht
VROLIJK, Sp 8:30 Ik was altijd **v.** bij hem
VROUW, Ge 2:24 zal zich aan zijn **v.** hechten
Ge 3:15 vijandschap tussen jou en **v.**
Sp 5:18 wees blij met **v.** van jeugd
Sp 12:4 bekwame **v.** is kroon voor haar man
Sp 18:22 Wie goede **v.** vindt, vindt iets goeds
Sp 21:19 humeurige **v.** die altijd ruzie zoekt
Sp 31:10 Wie kan bekwame **v.** vinden? Meer waard
Pr 7:26 Bitterder dan dood is **v.** die
Pr 9:9 Geniet van leven met **v.** van wie je houdt
Mal 2:15 behandel **v.** van je jeugd niet trouweloos
1Kor 7:2 moet iedere man zijn eigen **v.** hebben
Ef 5:28 van **v.** houden als van eigen lichaam
Opb 12:1 **v.** bekleed met de zon
VROUWEN, De 31:12 Roep volk bijeen, mannen, **v.**
1Kon 11:3 had 700 **v.** en 300 bijvrouwen
Sp 31:3 Verspil je krachten niet aan **v.**
Ef 5:22 Laten **v.** onderworpen zijn aan man
VRUCHT, Lu 8:15 volharden en **v.** dragen
Jo 15:2 reinigt rank, zodat meer **v.** zal dragen
Jo 15:8 eert Vader als jullie veel **v.** dragen
Ga 5:22 **v.** van de geest is liefde, vreugde
VRUCHTBAAR, Ge 1:28 Wees **v.** en word talrijk
VRUCHTEN, Ge 3:3 mogen de **v.** niet aanraken
Mt 7:20 te herkennen aan hun **v.**
Mt 21:43 aan volk gegeven dat **v.** voortbrengt
VULLEN, Ge 1:28 **v.** aarde en onderwerp haar
VUUR, Jer 20:9 als **v.** opgesloten in mijn botten
Mt 25:41 eeuwige **v.** bestemd voor Duivel
1Kor 3:13 **v.** zal aantonen wat voor werk
1Th 5:19 Doof het **v.** van de geest niet
2Ti 1:6 **v.** aanwakkeren van de gave
2Pe 3:7 hemel en aarde bewaard voor het **v.**

W

WAAKZAAM, Mt 26:41 Blijf **w.** en bid
1Pe 4:7 **w.** als gaat om gebeden
WAARD, Mt 6:26 Zijn jullie niet meer **w.** dan vogels?
Mt 10:11 Onderzoek wie het **w.** is
Mt 10:37 meer gehecht, is mij niet **w.**

Ho 4:11 **w.**, motivatie weg om het goede te doen
Jo 2:9 water dat in **w.** was veranderd
1Ti 5:23 neem wat **w.** vanwege je maag
WIJNGAARD, Mt 20:1 arbeiders voor **w.** inhuren
Mt 21:28 Jongen, ga in **w.** werken
Lu 20:9 man legde **w.** aan, vertrok naar buitenland
WIJNGAARDEN, Jes 65:21 **w.** planten en vruchten eten
WIJNSTOK, Mi 4:4 Iedereen onder **w.** en vijgenboom
Jo 15:1 Ik ben ware **w.**, mijn Vader
WIJS, Ps 119:98 maakt me **w.** dan mijn vijanden
Sp 3:7 Word niet **w.** in eigen ogen
Sp 9:9 Deel iets met wijze, hij zal **w.** worden
Sp 13:20 Wie met wijzen omgaat wordt **w.**
Sp 27:11 Wees **w.**, mijn zoon, en verheug
Jes 5:21 Wee degenen die **w.** in hun eigen ogen
Ro 12:16 niet **w.** in je eigen ogen
1Kor 1:26 niet naar menselijke maatstaf **w.**
WIJSHEID, Ps 111:10 Ontzag voor Jehovah begin **w.**
Sp 2:6 Jehovah zelf geeft **w.**
Sp 4:7 **W.** is het belangrijkst
Sp 8:11 **W.** is beter dan koralen
Sp 24:3 Door **w.** wordt huis opgebouwd
Pr 7:12 **w.** is bescherming, bezitter ervan in leven
Pr 10:10 met **w.** meer kans van slagen
Mt 11:19 **w.** blijkt uit de resultaten
Lu 21:15 **w.** die tegenstanders niet kunnen weerstaan
Ro 11:33 Hoe diep is Gods rijkdom en **w.**
1Kor 2:5 geloof niet gebaseerd op **w.** mensen
1Kor 2:6 niet **w.** van regeerders van wereld
1Kor 3:19 **w.** van wereld is dwaasheid
Kol 2:3 In hem alle schatten van **w.**
Jak 1:5 Als iemand tekortschiet in **w.**
Jak 3:17 **w.** van boven is vredelievend
WIJZEN, Mt 11:25 deze dingen voor **w.** verborgen
Ef 5:15 als **w.** gedragen
WIL, Ps 40:8 doen van uw **w.** geeft me vreugde
Ps 143:10 Leer me uw **w.** te doen
Mt 6:10 Laat uw **w.** gedaan worden op aarde
Mt 7:21 alleen die de **w.** doet van mijn Vader
Lu 22:42 laat niet mijn **w.** gebeuren, maar die van u
Jo 6:38 niet neergedaald om eigen **w.** te doen
Han 21:14 Laat de **w.** van Jehovah gebeuren
Ro 12:2 aanvaardbare en volmaakte **w.** van God
Fil 2:13 geeft zowel de **w.** als de kracht
1Th 4:3 **w.** van God: je onthouden van immoraliteit
1Jo 2:17 wie de **w.** van God doet, blijft
1Jo 5:14 vragen in overeenstemming met zijn **w.**
WILD, Job 6:3 woorden in het **w.** weg gesproken
WILDERNIS, Jes 35:6 in **w.** zal water opwellen
Jes 41:18 **w.** veranderen in rietplas
WILLEN, Jo 8:29 ik altijd doe wat hij **w.**
Ro 7:15 Want ik doe niet wat ik **w.**, maar
Ro 7:18 Ik **w.** wel doen wat goed is maar
WIND, Pr 11:4 Wie op **w.** let zal niet zaaien
Mt 7:25 **w.** waaide, beukte tegen huis
Ef 4:14 meegesleurd door elke **w.** van leringen
WINDEN, Opb 7:1 hielden vier **w.** van aarde vast
WINST, Sp 15:27 oneerlijke **w.** brengt ellende
WIT, Opb 7:14 gewaden gewassen en **w.** gemaakt
WOESTIJNVLAKTE, Jes 35:1 **w.** zal blij zijn en bloeien
Jes 35:6 in **w.** zal water stromen
WOLF, Jes 11:6 **w.** en lam samen rusten
WOLK, Heb 12:1 zo'n grote **w.** van getuigen
WOLKEN, Pr 11:4 wie naar **w.** kijkt, zal niet oogsten
Mt 24:30 Mensenzoon op **w.** zien komen
WOLKKOLOM, Ex 13:22 **w.** overdag, vuurkolom
WOLVEN, Mt 7:15 **w.** in schaapskleren
Lu 10:3 stuur jullie als lammeren onder **w.**
Han 20:29 onderdrukkende **w.** binnendringen
WONDEN, Sp 23:29 Wie heeft **w.** zonder reden?
Sp 27:6 Uit trouw brengt vriend **w.** toe
Jes 53:5 zijn **w.** brachten ons genezing
WONDERBAAR, Ps 139:14 op **w.** manier gemaakt
WONDERWERKEN, Job 37:14 kijk goed naar **w.** God
WOORD, Sp 25:11 een **w.** op juiste moment
Jes 55:11 **w.** zal zeker doel bereiken
Lu 8:12 Duivel neemt **w.** uit hart weg
Jo 1:1 In het begin was het **W.**
Jo 17:17 Uw **w.** is waarheid
Han 18:5 Paulus ging zich op **w.** richten
Fil 2:16 vasthouden aan **w.** dat leven geeft
2Ti 2:15 het **w.** van waarheid juist hanteert
WOORD VAN GOD, Jes 40:8 **w.** blijft voor eeuwig
Mr 7:13 jullie ontkrachten **w.** door tradities
1Th 2:13 aangenomen als wat het is: het **w.**
Heb 4:12 **w.** is levend en gaat kracht van uit
WORDEN, Ex 3:14 Ik zal **w.** wat ik wil **w.**
1Kor 9:22 Ik ben voor alle soorten mensen alles **g.**
WORTEL, Lu 8:13 met vreugde, maar schiet geen **w.**
WRAAK, De 32:35 Het is aan mij om **w.** te nemen
Ro 12:19 Neem geen **w.**, lieve vrienden
2Th 1:8 hij neemt **w.** op hen die
WREED, Sp 11:17 **w.**, bezorgt zichzelf ellende
Sp 12:10 slechte zelfs in medelijden **w.**
WROK, Le 19:18 Je mag geen **w.** koesteren

Z

ZAAD, Lu 8:11 Het **z.** is het woord van God
ZAAIEN, Ps 126:5 Wie **z.** met tranen
Pr 11:4 wie op wind let zal niet **z.**
Pr 11:6 **Z.** je zaad in de morgen
Ga 6:7 wat je **z.**, ook oogsten
ZACHARIA 1., Lu 11:51 bloed van **Z.**, die werd vermoord
ZACHARIA 2., Ezr 5:1 de profeten Haggaï en **Z.**
ZACHARIAS, Lu 1:5 een priester die **Z.** heette
ZACHEÜS, Lu 19:2 **Z.**, hoofd van belastinginners
ZACHTAARDIG, Mt 5:5 **z.**, van hen zal aarde worden
1Pe 3:4 kalme en **z.** geest
ZACHTMOEDIGEN, Ps 37:11 **z.** aarde bezitten
Ze 2:3 **z.** van de aarde, Jehovah zoeken
ZACHTMOEDIGSTE, Nu 12:3 Mozes de **z.**
ZAKENDOEN, Mt 22:5 de ander ging **z.**
Jak 4:13 we zullen **z.** en winst maken
ZALVEN, 1Sa 16:13 Samuël **z.** David
Jes 61:1 Jehovah heeft mij **g.** om goed nieuws
ZAND, Opb 20:8 aantal als **z.** van de zee
ZANDKORRELS, Ge 22:17 nageslacht als **z.** aan zee
ZANGERS, 1Kr 15:16 David: **z.** opdracht geven
ZEDEKIA, Jer 52:11 maakte **Z.** blind
ZEE, Jes 57:20 slechte mensen als onstuimige **z.**
ZEEBODEM, Ex 14:21 **z.** veranderde in droog land
ZEGEL, Hgl 8:6 Draag mij als **z.** op je hart
2Kor 1:22 zijn **z.** op ons gedrukt en onderpand
ZEGEN, De 30:19 **z.** en vloek voorgehouden
Sp 10:22 **z.** van Jehovah maakt je rijk
Mal 3:10 **z.** uitgiet tot er nergens gebrek aan is
ZEGENEN, Ge 1:28 God **z.** hen en zei
Ge 32:26 ik laat u pas gaan als u me **g.** hebt
Nu 6:24 Mag Jehovah je **z.**
Lu 6:28 degenen **z.** die je vervloeken
Ro 12:14 Blijf **z.** die je vervolgen
ZELFBEHEERSING, 1Kor 7:5 gebrek aan **z.**, verleiden
Ga 5:22, 23 vrucht van geest is **z.**
ZELFZUCHTIG, 1Kor 13:5 [liefde] is niet **z.**
ZEUG, 2Pe 2:22 gewassen **z.** naar rollen in modder
ZEUREN, Ju 16 Deze mensen **z.**
ZEUS, Han 14:12 noemden Barnabas **Z.**, maar Paulus
ZIEK, Jes 33:24 geen inwoner zal zeggen: Ik ben **z.**
Jak 5:14 Is iemand van jullie **z.**?
ZIEKBED, Ps 41:3 zal hem steunen op zijn **z.**
ZIEKTE, Mt 9:35 Hij genas elke **z.**
ZIEKTEN, Jes 53:4 hij heeft onze **z.** gedragen
ZIEL, Nu 31:28 één **z.** van mensen, runderen
Ez 18:4 De **z.** die zondigt zal sterven
Mt 22:37 Jehovah liefhebben met je hele **z.**

0-9

Verklarende woordenlijst

A

Aanhangers van Herodes. — Zie HERODES, AANHANGERS VAN.

Aanwezigheid. In sommige contexten in de Griekse Geschriften beschrijft dit woord de koninklijke aanwezigheid van Jezus Christus vanaf het moment dat hij onzichtbaar als Messiaanse Koning op de troon is gekomen tot de laatste dagen van dit tijdperk. Christus' aanwezigheid is niet gewoon een komst gevolgd door een snel vertrek, maar beslaat een speciale tijdsperiode (Mt 24:3).

Aartsengel. Betekent 'hoofd van de engelen'. Het voorvoegsel aarts- betekent 'hoofd' of 'voornaamste'. Uit deze definitie en het feit dat 'aartsengel' in de Bijbel alleen in het enkelvoud voorkomt, blijkt dat er maar één aartsengel is. De Bijbel vermeldt de naam van de aartsengel: Michaël (Da 12:1; Ju 9; Opb 12:7).

Ab. Na de Babylonische ballingschap de 5de maand van de Joodse godsdienstige kalender en de 11de maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half juli tot half augustus. In de Bijbel wordt hij niet met name genoemd maar aangeduid als 'de vijfde maand' (Nu 33:38; Ezr 7:9). — Zie App. B15.

Abib. Oorspronkelijk de eerste maand van de Joodse godsdienstige kalender en de zevende maand van de burgerlijke kalender. De naam betekent 'groene aren'. De maand liep van half maart tot half april. Na de Babylonische ballingschap werd hij nisan genoemd (De 16:1). — Zie App. B15.

Achaje. In de Griekse Geschriften een Romeinse provincie in Zuid-Griekenland die de hele Peloponnesos en het centrale deel van het Griekse vasteland omvatte. De hoofdstad was Korinthe (Han 18:12). — Zie App. B13.

Adar. Na de Babylonische ballingschap de 12de maand van de Joodse godsdienstige kalender en de 6de maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half februari tot half maart (Es 3:7). — Zie App. B15.

Afgod, afgoderij. Een afgod is een beeld of een afbeelding van iets (echt bestaand of ingebeeld), door mensen gebruikt bij hun aanbidding. Afgoderij is het vereren, liefhebben, aanbidden of adoreren van een afgod (Ps 115:4; Han 17:16; 1Kor 10:14).

Afgrond. Van het Griekse *abussos,* dat 'buitengewoon diep' of 'onpeilbaar, grenzeloos' betekent. In de Griekse Geschriften heeft het betrekking op een plaats of toestand van gevangenschap. Het kan duiden op het graf, maar dat is niet de enige betekenis (Lu 8:31; Ro 10:7; Opb 20:3).

Afval. Het Griekse woord (*apostasia*) komt van een werkwoord dat letterlijk 'afstand nemen van' betekent. Het zelfstandig naamwoord betekent 'verlating, verzaking, opstand'. In de Griekse Geschriften wordt de term vooral gebruikt voor personen die van de ware aanbidding afvallen (Sp 11:9; Han 21:21; 2Th 2:3).

Alamoth. Een muziekterm die 'meisjes' of 'jonge vrouwen' betekent en waarschijnlijk een toespeling is op de sopraanstemmen van jonge vrouwen. De term werd blijkbaar gebruikt om aan te geven dat een lied of muziekstuk in een hoog register moest worden uitgevoerd (1Kr 15:20; Ps 46:Ops).

Albast. Een steensoort die bij Alabastron (Egypte) werd gevonden. Alabastron is ook de naam voor kleine parfumkruikjes die van albast werden gemaakt. De kruikjes hadden gewoonlijk een smalle hals die afgesloten kon worden om geen kostbare parfum te verspillen (Mr 14:3).

Alfa en Omega. De eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet, die in Openbaring drie keer samen worden gebruikt als titel voor God. In die contexten betekent de uitdrukking hetzelfde als 'de eerste en de laatste' en 'het begin en het einde' (Opb 1:8; 21:6; 22:13).

Allerheiligste. De binnenste ruimte van de tabernakel en van de tempel, waar de ark van het verbond stond. Het werd ook het heilige der heiligen genoemd. Naast Mozes was de hogepriester de enige die er mocht binnengaan, en dat mocht alleen op de jaarlijkse Verzoendag (Ex 26:33; Le 16:2, 17; 1Kon 6:16; Heb 9:3).

Alsem. Verschillende houtachtige planten met een intens bittere smaak en een sterke geur. Alsem wordt in de Bijbel figuurlijk gebruikt

om de bittere gevolgen te beschrijven van immoraliteit, onderdrukking, onrecht en geloofsafval. In Openbaring 8:11 duidt alsem op een bittere, giftige substantie (De 29:18; Sp 5:4; Jer 9:15; Am 5:7).

Altaar. Een verhoging gemaakt van aarde, stenen, een steenblok, of hout bekleed met metaal waarop slachtoffers werden gebracht of wierook werd geofferd. In de eerste ruimte van de tabernakel en van de tempel stond een klein 'gouden altaar' om wierook te offeren. Het was gemaakt van hout en met goud bekleed. Buiten in het voorhof stond een groter 'koperen altaar' voor brandoffers (Ex 27:1; 39:38, 39; Ge 8:20; 1Kon 6:20; 2Kr 4:1; Lu 1:11). — Zie App. B5 en B8.

Amen. 'Zo zij het' of 'zeker'. De term is afkomstig van het Hebreeuwse grondwoord *'aman,* dat 'trouw, betrouwbaar zijn' betekent. 'Amen' werd gezegd als men instemde met een eed, gebed of uitspraak. In Openbaring is het woord gebruikt als titel voor Jezus (De 27:26; 1Kr 16:36; Opb 3:14).

Antichrist. Het Griekse woord heeft een tweeledige betekenis. Het kan slaan op wat *anti* of *tegen* Christus is, maar ook op een valse Christus, iemand *in plaats van* Christus. Elke persoon, organisatie of groep die ten onrechte beweert Christus te vertegenwoordigen of de Messias te zijn of die Christus en zijn discipelen tegenwerkt, kan met recht een antichrist worden genoemd (1Jo 2:22).

Apostel. De grondbetekenis van het woord is 'iemand die is uitgezonden'. Het wordt gebruikt voor Jezus en voor bepaalde personen die uitgestuurd werden om anderen te dienen. Maar het wordt het vaakst toegepast op de discipelen die Jezus persoonlijk uitkoos als een groep van 12 vertegenwoordigers (Mr 3:14; Han 14:14).

Aram, Arameeërs. De Arameeërs waren de afstammelingen van Sems zoon Aram. Het gebied waar ze woonden werd in het Hebreeuws Aram genoemd. Het strekte zich uit van het Libanongebergte tot aan Mesopotamië en van het Taurusgebergte in het noorden tot voorbij Damaskus in het zuiden. Later kwam het bekend te staan als Syrië en werden de inwoners Syriërs genoemd (Ge 25:20; De 26:5; Ho 12:12).

Aramees. Een Semitische taal die nauw verwant is aan het Hebreeuws en hetzelfde alfabet gebruikt. Het Aramees werd oorspronkelijk gesproken door de Arameeërs maar werd later de internationale handels- en omgangstaal in het Assyrische Rijk en het Babylonische Rijk. Het werd ook de officiële ambtelijke taal in het Perzische Rijk (Ezr 4:7). Delen van de boeken Ezra, Jeremia en Daniël zijn in het Aramees geschreven (Ezr 4:8–6:18; 7:12-26; Jer 10:11; Da 2:4b–7:28).

Areopagus. Een hoge heuvel in Athene, ten noordwesten van de Acropolis, en ook de naam van de raad (rechtbank) die daar bijeenkwam. Epicurische en stoïsche filosofen brachten Paulus naar de Areopagus om hun uit te leggen wat hij geloofde (Han 17:19).

Ark van het verbond. Een kist gemaakt van acaciahout en overtrokken met goud. Hij stond in het allerheiligste van de tabernakel en later in het allerheiligste van de tempel die Salomo had gebouwd. Hij had een deksel van massief goud met twee cherubs die naar elkaar toe waren gekeerd. In de kist werden met name de twee stenen platen met de tien geboden bewaard (De 31:26; 1Kon 6:19; Heb 9:4). — Zie App. B5 en B8.

Armageddon. Van het Hebreeuwse *Har Meghiddōn,* dat 'berg van Megiddo' betekent. De term wordt in verband gebracht met 'de oorlog van de grote dag van God de Almachtige', waarin 'de koningen van de hele bewoonde aarde' zich verzamelen om oorlog te voeren tegen Jehovah (Opb 16:14, 16; 19:11-21). — Zie GROTE VERDRUKKING.

Aselgeia. — Zie SCHAAMTELOOS GEDRAG.

Asia. In de Griekse Geschriften de Romeinse provincie die het westelijke deel van het huidige Turkije omvatte en ook een aantal kusteilanden, zoals Samos en Patmos. De hoofdstad was Efeze (Han 20:16; Opb 1:4). — Zie App. B13.

Astoreth. Kanaänitische godin van de oorlog en van de vruchtbaarheid. De vrouw van Baäl (1Sa 7:3).

Astroloog. Iemand die de bewegingen van de zon, maan en sterren bestudeert om toekomstige gebeurtenissen te voorspellen (Da 2:27; Mt 2:1).

Avondmaal van de Heer. Een letterlijke maaltijd die bestaat uit ongezuurd brood en wijn als symbolen van Christus' lichaam en bloed, een herdenking van Jezus' dood. Deze herdenking is volgens de Bijbel een vereiste voor christenen en wordt dan ook de Gedachtenisviering genoemd (1Kor 11:20, 23-26).

Azazel. Een Hebreeuwse naam die mogelijk 'bok die verdwijnt' betekent. Op de Verzoendag werd de bok die voor Azazel bestemd

was de woestijn in gestuurd. Zo droeg de bok symbolisch de zonden weg die het volk dat jaar had begaan (Le 16:8, 10).

B

Baäl. Een Kanaänitische god die werd gezien als de eigenaar van de hemel en de god die regen en vruchtbaarheid gaf. De term werd ook gebruikt voor plaatselijke, lagere goden. Het Hebreeuwse woord betekent ‘eigenaar’, ‘meester’ (1Kon 18:21; Ro 11:4).

Ballingschap. Verbanning uit het geboorteland of uit een bepaald gebied, vaak op bevel van veroveraars. Het Hebreeuwse woord betekent ‘een vertrekken’. Israël heeft twee keer een grote ballingschap meegemaakt. Het noordelijke tienstammenrijk werd door Assyrië in ballingschap weggevoerd, en later werd het zuidelijke tweestammenrijk door de Babyloniërs weggevoerd. Onder de Perzische regeerder Cyrus ging een overblijfsel van beide groepen ballingen terug naar hun land (2Kon 17:6; 24:16; Ezr 6:21).

Bath. Een inhoudsmaat voor vloeistoffen. Op basis van archeologische vondsten van kruikscherven met deze benaming erop wordt een bath geschat op ongeveer 22 l. De meeste inhoudsmaten voor vaste stoffen en vloeistoffen in de Bijbel worden berekend volgens de geschatte inhoud van de bath (1Kon 7:38; Ez 45:14). — Zie App. B14.

Beëlzebub. Een benaming voor Satan, de vorst of heerser van de demonen. Mogelijk een verbastering van Baäl-Zebub, de Baäl die door de Filistijnen in Ekron werd aanbeden (2Kon 1:3; Mt 12:24).

Bemiddelaar. Iemand die tussen twee partijen bemiddelt om ze met elkaar te verzoenen. In de Bijbel is Mozes de bemiddelaar van het wetsverbond en Jezus die van het nieuwe verbond (Ga 3:19; 1Ti 2:5).

Berouw. In de Bijbel duidt het op een verandering van denken die samengaat met een diep gevoel van spijt over een vroegere levenswijze, over verkeerde daden of over wat men nagelaten heeft te doen. Oprecht berouw brengt vruchten voort, een verandering van gedrag (Mt 3:8; Han 3:19; 2Pe 3:9).

Besnijdenis. Verwijdering van de voorhuid van het mannelijk geslachtsdeel. Het gebruik was verplicht voor Abraham en zijn nakomelingen maar is geen vereiste voor christenen. In verschillende contexten wordt de term ook figuurlijk gebruikt (Ge 17:10; 1Kor 7:19; Fil 3:3).

Beweegoffer. Een offer dat door de priester heen en weer werd bewogen, blijkbaar terwijl de aanbidder het vasthield. Mogelijk hield de priester het zelf vast. De beweging symboliseerde het *aanbieden* van het offer aan Jehovah (Le 7:30).

Blok. Een strafwerktuig waarin de voeten werden geklemd om beweging onmogelijk te maken. Soms werden ook de handen en hals vastgezet, waardoor het lichaam in een gebogen of verwrongen houding kwam te zitten (Jer 20:2; Han 16:24).

Boekrol. Een lange strook perkament of papyrus die aan één kant beschreven was en die gewoonlijk opgerold was op een stok. Gods Woord werd geschreven en gekopieerd op boekrollen (Jer 36:4, 18, 23; Lu 4:17-20; 2Ti 4:13).

Boom van de kennis van goed en kwaad. Een boom in de tuin van Eden die symbool stond voor Gods recht om voor de mensheid te bepalen wat ‘goed’ en wat ‘kwaad’ is (Ge 2:9, 17).

Borsttas. Een tas bezet met edelstenen die de hogepriester van Israël op zijn hart droeg als hij het heilige binnenging. De tas werd ‘de borsttas van de rechtspraak’ genoemd omdat daarin de urim en de tummim zaten, die werden gebruikt om Jehovah’s uitspraken duidelijk te maken (Ex 28:15-30). — Zie App. B5.

Brandoffer. Een dierenoffer dat op het altaar werd verbrand en in zijn geheel aan God werd aangeboden. De aanbidder mocht geen enkel deel van het dier (stier, ram, geitenbok, tortelduif of jonge duif) houden (Ex 29:18; Le 6:9).

Buit. Bezittingen, vee of andere waardevolle voorwerpen die op een overwonnen vijand werden veroverd (Joz 7:21; 22:8; Heb 7:4).

Bul. De achtste maand van de Joodse godsdienstige kalender en de tweede maand van de burgerlijke kalender. De naam komt van een grondwoord dat ‘opbrengst’ betekent. De maand liep van half oktober tot half november (1Kon 6:38). — Zie App. B15.

C

Caesar. Een Romeinse familienaam die een titel werd voor de Romeinse keizers. Augustus, Tiberius en Claudius worden in de Bijbel bij naam genoemd. De titel heeft ook betrekking op Nero, hoewel hij niet bij naam wordt genoemd. Daarnaast wordt ‘caesar’ gebruikt als aanduiding voor de overheid of de staat (Mr 12:17; Han 25:12).

Chaldea, Chaldeeën. Oorspronkelijk waren de Chaldeeën de bewoners van het deltagebied van de Tigris en de Eufraat, Chaldea genoemd. Later werden de termen toegepast op heel Babylonië. 'Chaldeeën' duidde daarnaast op een ontwikkelde klasse van mensen die zich bezighielden met wetenschap, geschiedenis, talen en astronomie, maar ook met magie en astrologie (Ezr 5:12; Da 4:7; Han 7:4).

Cherubs. Engelen van een hoge rangorde met speciale taken. Ze verschillen van serafs (Ge 3:24; Ex 25:20; Jes 37:16; Heb 9:5).

Christen. Een naam die God gaf aan de volgelingen van Jezus Christus (Han 11:26; 26:28).

Christus. Titel van Jezus, afkomstig van het Griekse *Christos,* dat overeenkomt met het Hebreeuwse woord voor 'Messias' of 'Gezalfde' (Mt 1:16; Jo 1:41).

Correctie. De Hebreeuwse en Griekse woorden die met 'correctie' of 'corrigeren' worden weergegeven hebben een brede betekenis, waaronder onderwijzen, opvoeden, vermanen, terechtwijzen, raad geven, streng onderrichten en straffen.

D

Dagon. Een god van de Filistijnen. De oorsprong van het woord is onzeker, maar sommige geleerden brengen het in verband met het Hebreeuwse *dagh* (vis) (Re 16:23; 1Sa 5:4).

Dagster. Heeft een soortgelijke betekenis als 'morgenster'. Het is de laatste ster die aan de oostelijke horizon verschijnt voordat de zon opkomt. De ster kondigt dus het aanbreken van een nieuwe dag aan (Opb 22:16; 2Pe 1:19).

Dankoffer. Een gemeenschapsoffer dat bedoeld was om God te loven voor zijn voorzieningen en loyale liefde. Men at het vlees van het dier samen met gezuurd en ongezuurd brood. Het vlees moest nog dezelfde dag gegeten worden (2Kr 29:31).

Dariek. Een Perzische gouden munt van 8,4 g (1Kr 29:7). — Zie App. B14.

Dekapolis. Een groep van oorspronkelijk tien Griekse steden (van het Griekse *deka,* 'tien', en *polis,* 'stad'). Het was ook de naam van het gebied ten oosten van het Meer van Galilea en de Jordaan, waar de meeste van deze steden lagen. Het waren centra van de hellenistische cultuur en handel. Jezus reisde door dit gebied, maar er wordt nergens vermeld of hij een van deze steden heeft bezocht (Mt 4:25; Mr 5:20). — Zie App. A7 en B10.

Demonen. Onzichtbare boze geesten met bovenmenselijke krachten. Ze werden niet als boze geesten geschapen, want ze worden in Genesis 6:2 'de zonen van de ware God' en in Judas 6 'engelen' genoemd. Ze maakten zichzelf tot vijanden van God door hem in Noachs tijd ongehoorzaam te zijn en zich aan te sluiten bij Satans opstand tegen Jehovah (De 32:17; Lu 8:30; Han 16:16; Jak 2:19).

Denarius. Een Romeinse zilvermunt van zo'n 3,85 g met op één kant een afbeelding van caesar. Het was het dagloon van een arbeider en de munt waarmee de Joden de belasting betaalden die de Romeinen eisten (Mt 22:17; Lu 20:24). — Zie App. B14.

Dienaar in de bediening. Een weergave van het Griekse *diakonos,* dat vaak met 'dienaar' wordt vertaald. Een 'dienaar in de bediening' is iemand die het lichaam van ouderlingen in de gemeente assisteert. Hij moet aan bepaalde Bijbelse vereisten voldoen om voor dit dienstvoorrecht in aanmerking te komen (1Ti 3:8-10, 12).

Doop, dopen. Het Griekse werkwoord betekent 'onderdompelen' in water. Jezus stelde de doop als een vereiste voor zijn volgelingen. De Bijbel spreekt onder andere ook over de doop van Johannes, de doop met heilige geest en de doop met vuur (Mt 3:11, 16; 28:19; Jo 3:23; 1Pe 3:21).

Dorsen. Het proces waarbij de graankorrel van de halm en het kaf wordt losgemaakt. Dorsen werd met een stok gedaan. Bij grotere hoeveelheden gebruikte men speciale werktuigen zoals een dorsslede. Dieren trokken die over het graan dat was uitgespreid op de dorsvloer — een vlak, rond en meestal hooggelegen terrein dat in de wind lag (Le 26:5; Jes 41:15; Mt 3:12).

Drachme. In de Griekse Geschriften een Griekse zilvermunt, die toen 3,4 g woog. In de Hebreeuwse Geschriften wordt er gesproken over een gouden drachme uit de Perzische periode die gelijkgesteld wordt aan de dariek (Ne 7:70; Mt 17:24). — Zie App. B14.

Drankoffer. Een wijnoffer dat op het altaar werd uitgegoten en dat bij de meeste andere offers werd aangeboden. Paulus gebruikte het figuurlijk om uit te drukken dat hij bereid was zich volledig te geven voor zijn medechristenen (Nu 15:5, 7; Fil 2:17).

Duivel. Beschrijvende naam voor Satan in de Griekse Geschriften. Het betekent 'lasteraar'. Satan kreeg de naam Duivel omdat hij de

voornaamste lasteraar en valse beschuldiger is van Jehovah, zijn goede woord en zijn heilige naam (Mt 4:1; Jo 8:44; Opb 12:9).

E

Edom. Een andere naam voor Esau, de zoon van Isaäk. De nakomelingen van Esau (Edom) namen Seïr in bezit, het bergland tussen de Dode Zee en de Golf van Akaba. Het kwam bekend te staan als Edom (Ge 25:30; 36:8). — Zie App. B3 en B4.

Eed. Een beëdigde verklaring om te bevestigen dat iets waar is of een plechtige belofte dat iemand iets wel of niet zal doen, vaak aan iemand die hoger is, in het bijzonder aan God. Jehovah bekrachtigde zijn verbond met Abraham door een eed te zweren (Ge 14:22; Heb 6:16, 17).

Eerstelingen. De eerste vruchten van een oogst, de eerste resultaten of voortbrengselen van iets. Israël moest de eerstelingen aan Jehovah geven, of het nu ging om een eerstgeboren mens of dier of om de eerste opbrengst van het land. Met het Feest van het Ongezuurde Brood en met Pinksteren offerden de Israëlieten als volk eerstelingen aan God. De term eersteling werd ook figuurlijk gebruikt voor Christus en zijn gezalfde volgelingen (1Kor 15:23; Nu 15:21; Sp 3:9; Opb 14:4).

Eerstgeborene. Voornamelijk de oudste zoon van een vader (niet zozeer de eerstgeboren zoon van de moeder). In Bijbelse tijden had de eerstgeboren zoon een eervolle positie in het gezin en werd hij bij de dood van de vader het gezinshoofd. De term wordt ook gebruikt voor de eerstgeboren mannetjes van dieren (Ge 25:33; Ex 11:5; 13:12; Kol 1:15).

Efa. Een inhoudsmaat voor vaste stoffen of het vat waarmee graan werd afgemeten. Een efa was gelijk aan een bath, een maat voor vloeistoffen, oftewel 22 l (Ex 16:36; Ez 45:10). — Zie App. B14.

Efod. Een kledingstuk van priesters dat op een schort lijkt. De hogepriester droeg een speciale efod met aan de voorkant de borsttas met 12 edelstenen (Ex 28:4, 6). — Zie App. B5.

Efraïm. De naam van Jozefs tweede zoon en later ook de naam van een van de stammen van Israël. Nadat Israël verdeeld raakte, ging Efraïm als de voornaamste stam het hele tienstammenrijk vertegenwoordigen (Ge 41:52; Jer 7:15).

Einde van het tijdperk. De periode die voorafgaat aan het daadwerkelijke einde van het tijdperk (het samenstel van dingen, de bestaande situatie) dat door Satan beheerst wordt. Die periode valt samen met Christus' aanwezigheid. Onder leiding van Jezus zullen engelen 'de slechten scheiden van de rechtvaardigen' en hen vernietigen (Mt 13:40-42, 49). Jezus' discipelen wilden graag weten wanneer dat 'einde' zou komen (Mt 24:3). Voordat Jezus terugging naar de hemel, beloofde hij zijn volgelingen dat hij tot die tijd met ze zou zijn (Mt 28:20).

El. Een lengtemaat, ongeveer de afstand tussen de elleboog en het topje van de middelvinger. De Israëlieten gebruikten gewoonlijk een el van 44,5 cm, maar ze kenden ook een el die een handbreedte langer was, zo'n 51,8 cm (Ge 6:15; Lu 12:25). — Zie App. B14.

Elul. Na de Babylonische ballingschap de 6de maand van de Joodse godsdienstige kalender en de 12de maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half augustus tot half september (Ne 6:15). — Zie App. B15.

Engelen. Van het Hebreeuwse *mal'akh* en het Griekse *aggelos.* Beide woorden betekenen letterlijk 'boodschapper' maar worden weergegeven met 'engel' als het om hemelse boodschappers gaat (Ge 16:7; 32:3; Jak 2:25; Opb 22:8). Engelen zijn machtige geestelijke wezens die lang vóór de schepping van de mens door God zijn geschapen. Ze worden in de Bijbel ook aangeduid als 'heilige myriaden', 'zonen van God' en 'morgensterren' (De 33:2; Job 1:6; 38:7). Ze werden niet gemaakt met het vermogen zich voort te planten maar zijn afzonderlijk geschapen. Er zijn er meer dan honderd miljoen (Da 7:10). De Bijbel laat uitkomen dat ze elk een eigen naam en persoonlijkheid hebben maar nederig weigeren aanbeden te worden en vaak niet eens hun naam vertellen (Ge 32:29; Lu 1:26; Opb 22:8, 9). Ze hebben verschillende posities en krijgen verschillende toewijzingen. Ze doen bijvoorbeeld dienst voor Jehovah's troon, brengen zijn boodschappen over, komen Jehovah's aanbidders op aarde te hulp, voeren Gods oordelen uit en ondersteunen de prediking van het goede nieuws (2Kon 19:35; Ps 34:7; Lu 1:30, 31; Opb 5:11; 14:6). In de toekomst zullen ze samen met Jezus strijden in de oorlog van Armageddon (Opb 19:14, 15).

Epicurische filosofen. Volgelingen van de Griekse filosoof Epicurus (341-270 v.Chr.). Centraal in hun filosofie stond de idee dat persoonlijk genot het ultieme doel in het leven was (Han 17:18).

Epidemie. Besmettelijke ziekte die zich zeer snel en op grote schaal verspreidt. In de Bijbel wordt het vaak in verband gebracht met de voltrekking van een oordeel van God (Am 4:10).

Ethanim. De zevende maand van de Joodse godsdienstige kalender en de eerste maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half september tot half oktober en werd na de Babylonische ballingschap tisjri genoemd (1Kon 8:2). — Zie App. B15.

Ethiopië. In de oudheid een land ten zuiden van Egypte dat het zuidelijkste deel van het huidige Egypte en de noordelijke helft van het huidige Soedan omvatte. Het wordt soms gebruikt voor het Hebreeuwse ‘Kusch’ (Es 1:1).

Eufraat. De langste en belangrijkste rivier van Zuidwest-Azië en een van de twee grote rivieren in Mesopotamië. Hij wordt voor het eerst vermeld in Genesis 2:14 als een van de vier rivieren van Eden en wordt vaak ‘de Rivier’ genoemd (Ge 31:21). Hij vormde de noordelijke grens van Israëls toegewezen gebied (Ge 15:18; Opb 16:12). — Zie App. B2.

Eunuch. In de letterlijke betekenis een gecastreerde man. Zulke mannen werden aan het koninklijke hof vaak als bedienden of verzorgers van de koningin en de bijvrouwen aangesteld. De term werd ook gebruikt voor een functionaris aan het koninklijke hof die geen letterlijke eunuch was. Figuurlijk wordt de term gebruikt voor ‘een eunuch voor het Koninkrijk’, iemand die zelfbeheersing toont om zich vollediger voor de dienst van God te kunnen inzetten (Mt 19:12; Es 2:15; Han 8:27).

F

Farao. Een titel voor de koningen van Egypte. Er worden vijf farao’s genoemd in de Bijbel (Sisak, So, Tirhaka, Necho en Hofra). Andere farao’s worden niet bij naam genoemd, zoals de farao’s met wie Abraham, Mozes en Jozef te maken hadden (Ex 15:4; Ro 9:17).

Farizeeën. Een vooraanstaande religieuze sekte van het jodendom in de eerste eeuw. Ze waren niet van priesterlijke afkomst, maar ze hielden zich tot in de kleinste details aan de wet en hechtten evenveel waarde aan mondelinge tradities als aan de wet (Mt 23:23). Ze verzetten zich tegen de invloed van de Griekse cultuur, en als autoriteiten op het gebied van de wet en de tradities hadden ze veel gezag (Mt 23:2-6). Sommige waren ook lid van het Sanhedrin. Het waren vaak tegenstanders van Jezus als het ging om de sabbat, tradities en omgang met zondaars en belastinginners. Een aantal van hen werd christen, onder wie Saulus van Tarsus (Mt 9:11; 12:14; Mr 7:5; Lu 6:2; Han 26:5).

Feest van het Ongezuurde Brood. Het eerste van de drie grote jaarlijkse feesten van de Israëlieten. Het begon op 15 nisan, de dag na het Pascha, en duurde zeven dagen. Ter herdenking van de uittocht uit Egypte mocht er alleen ongezuurd brood worden gegeten (Ex 23:15; Mr 14:1).

Filistea, Filistijnen. Filistea was de kuststrook in het zuiden van Israël. De immigranten uit Kreta die zich daar vestigden werden Filistijnen genoemd. Ze werden door David onderworpen, maar ze bleven onafhankelijk en waren gezworen vijanden van Israël (Ex 13:17; 1Sa 17:4; Am 9:7). — Zie App. B4.

G

Geest. Het Hebreeuwse *roeach* en het Griekse *pneuma,* vaak met ‘geest’ vertaald, hebben een aantal betekenissen. Het gaat altijd om iets dat voor mensenogen onzichtbaar is en blijk geeft van kracht in beweging. De Hebreeuwse en Griekse woorden duiden op (1) wind, (2) de actieve levenskracht in aardse wezens, (3) de aandrijvende kracht die van iemands figuurlijke hart uitgaat en hem ertoe aanzet dingen op een bepaalde manier te zeggen en te doen, (4) geïnspireerde uitspraken afkomstig van een onzichtbare bron, (5) personen in het geestenrijk en (6) Gods actieve kracht of heilige geest (Ex 35:21; Ps 104:29; Mt 12:43; Lu 11:13).

Gehenna. De Griekse naam voor het Hinnomdal, ten zuidwesten van het oude Jeruzalem (Jer 7:31). Er wordt profetisch over gesproken als een plaats die bezaaid zou zijn met dode lichamen (Jer 7:32; 19:6). Er zijn geen bewijzen dat dieren of mensen in Gehenna werden gegooid om levend verbrand of gepijnigd te worden. Het kan dus geen symbool zijn van een onzichtbare plaats waar menselijke zielen voor eeuwig in letterlijk vuur worden gepijnigd. Gehenna werd door Jezus en zijn discipelen gebruikt als symbool voor de eeuwige straf of ‘tweede dood’, oftewel eeuwige vernietiging, totale uitroeiing (Opb 20:14; Mt 5:22; 10:28).

Gelofte. Een plechtige belofte aan God om iets te doen, te geven of te offeren, om een dienst op zich te nemen of om zich te onthouden van iets dat niet onwettig was. Een gelofte had evenveel kracht als een eed (Nu 6:2; Pr 5:4; Mt 5:33).

Gelofteoffer. Een vrijwillig offer dat bij bepaalde geloften werd gebracht (Le 23:38; 1Sa 1:21).

Gemeenschapsoffer. — Zie VREDEOFFER.

Gemeente. Een groep mensen bijeengekomen voor een bepaald doel of werk. In de Hebreeuwse Geschriften duidt het woord over het algemeen op het volk Israël. In de Griekse Geschriften duidt het soms op afzonderlijke gemeenten van christenen maar meestal op de christelijke gemeente in het algemeen (1Kon 8:22; Han 9:31; Ro 16:5).

Gera. Een gewicht van 0,57 g dat overeenkwam met 1/20 sikkel (Le 27:25). — Zie App. B14.

Geselen. Een vorm van straf. Soms werd een zweep met knopen of weerhaken gebruikt (Jo 19:1).

Getuigenis. 'De getuigenis' duidt meestal op de twee stenen platen met de tien geboden die Mozes had gekregen (Ex 31:18).

Geurige hars. Gestold sap (gomhars) van bepaalde soorten bomen en struiken van het geslacht *Boswellia.* Bij het branden ervan ontstond een aangename geur. Het was een ingrediënt van de heilige wierook die bij de tabernakel en de tempel werd gebruikt. Ook werd het samen met graanoffers geofferd en op beide stapels toonbroden in het heilige gelegd (Ex 30:34-36; Le 2:1; 24:7; Mt 2:11).

Giften aan de armen. Ook wel gaven van barmhartigheid genoemd. In de Hebreeuwse Geschriften worden ze niet rechtstreeks vermeld, maar de wet gaf de Israëlieten wel specifieke richtlijnen over hun verplichtingen tegenover de armen (Mt 6:2).

Gilead. Strikt genomen het vruchtbare gebied ten oosten van de Jordaan dat zich ten noorden en ten zuiden van het Jabbokdal uitstrekte. Soms gebruikt voor heel Israëls gebied ten oosten van de Jordaan, waar de stammen Ruben en Gad en de helft van de stam Manasse woonden (Nu 32:1; Joz 12:2; 2Kon 10:33). — Zie App. B4.

Gittith. Een muziekterm waarvan de betekenis onzeker is maar die afgeleid schijnt te zijn van het Hebreeuwse woord *gath.* Sommigen denken dat gittith de melodie is van liederen die gezongen werden bij het maken van wijn, omdat *gath* betrekking heeft op een wijnpers (Ps 81:Ops).

Goddeloze. Betekent meestal slecht of verdorven. 'De goddeloze' is ook een aanduiding voor Satan de Duivel, die tegen God en zijn rechtvaardige normen gekant is (Mt 6:13; 1Jo 5:19).

Gods Koninkrijk. De term wordt vooral gebruikt voor Gods soevereiniteit vertegenwoordigd door de koninklijke regering van zijn Zoon, Christus Jezus (Mt 12:28; Lu 4:43; 1Kor 15:50).

Goede nieuws. In de Griekse Geschriften het goede nieuws van Gods Koninkrijk en van redding door geloof in Jezus Christus (Lu 4:18, 43; Han 5:42; Opb 14:6).

Gomer. Een inhoudsmaat voor vaste stoffen die gelijk was aan 2,2 l, een tiende van een efa (Ex 16:16, 18). — Zie App. B14.

Gordijn. Het schitterend geweven stuk stof, geborduurd met afbeeldingen van cherubs, dat in de tabernakel en in de tempel het heilige van het allerheiligste scheidde (Ex 26:31; 2Kr 3:14; Mt 27:51; Heb 9:3). — Zie App. B5.

Graf. Met een kleine letter slaat het op een afzonderlijk graf en met een hoofdletter op het collectieve graf van de mensheid (het Hebreeuwse *Sjeool* en het Griekse *Hades*). In de Bijbel wordt het beschreven als een symbolische plaats of toestand waar geen activiteit of bewustzijn is (Ge 47:30; Pr 9:10; Han 2:31).

Granaatappel. Een vrucht in de vorm van een appel met aan één kant een kroon. In de harde schil zitten kleine cellen vol sap met elk een roze of rood pitje. Er zaten versieringen in de vorm van granaatappels aan de zoom van de blauwe mouwloze mantel van de hogepriester en op de kapitelen van de zuilen Jachin en Boaz vóór de tempel (Ex 28:34; Nu 13:23; 1Kon 7:18).

Griek. Een inwoner van Griekenland of iemand wiens familie daarvandaan kwam. In de Griekse Geschriften wordt het woord ook gebruikt voor alle niet-Joden of mensen die door de Griekse taal en cultuur beïnvloed waren (Joë 3:6; Jo 12:20).

Grote verdrukking. Het Griekse woord voor 'verdrukking' brengt de gedachte over van angst of lijden als gevolg van druk door bepaalde omstandigheden. Jezus sprak over een ongekende 'grote verdrukking' die over Jeruzalem zou komen en vooral over een verdrukking die de mensheid later zou treffen in samenhang met zijn komst met majesteit (Mt 24:21, 29-31). Paulus beschreef die verdrukking als een rechtvaardige daad van God tegen 'hen die God niet kennen en hen die het goede nieuws over onze Heer Jezus niet gehoorzamen'. Openbaring 19 laat zien dat Je-

zus de hemelse legers aanvoert tegen ‘het wilde beest en de koningen van de aarde en hun legers’ (2Th 1:6-8; Opb 19:11-21). ‘Een grote menigte’ zal die verdrukking overleven (Opb 7:9, 14). — Zie ARMAGEDDON.

H

Hades. Een Grieks woord dat overeenkomt met het Hebreeuwse *Sjeool.* Het is vertaald met ‘Graf’ (met hoofdletter) om duidelijk te maken dat het om het collectieve graf van de mensheid gaat. — Zie GRAF.

Handen opleggen. Iemand werden de handen opgelegd om hem aan te stellen voor een speciaal werk of om hem aan te wijzen voor een zegen, een genezing of een gave van de heilige geest. Soms legde men de handen op dieren voordat ze werden geofferd (Ex 29:15; Nu 27:18; Han 19:6; 1Ti 5:22).

Hebreeër. Een aanduiding die voor het eerst werd gebruikt voor Abram (Abraham) en die hem van zijn Amoritische buren onderscheidde. Daarna werd de term gebruikt voor Abrahams nakomelingen via zijn kleinzoon Jakob (Ge 14:13; Ex 5:3).

Hebreeuws. Taal van de Hebreeën. Ook Christus en zijn discipelen spraken Hebreeuws, maar in hun tijd bevatte het al veel Aramese uitdrukkingen (Han 26:14).

Heiden. In de Bijbel duidt deze term gewoonlijk op iemand die geen Jood is (of geen christen).

Heilig geheim. Een onderdeel van Gods voornemen dat zijn oorsprong vindt bij God, pas op zijn vastgestelde tijd wordt onthuld en alleen geopenbaard wordt aan wie hij het wil bekendmaken (Mr 4:11; Kol 1:26).

Heilig, heiligheid. Een hoedanigheid die inherent is aan Jehovah’s aard, een toestand van absolute morele zuiverheid (Ex 28:36; 1Sa 2:2; Sp 9:10; Jes 6:3). Als het oorspronkelijke Hebreeuwse woord wordt toegepast op mensen (Ex 19:6; 2Kon 4:9), dieren (Nu 18:17), dingen (Ex 28:38; 30:25; Le 27:14), plaatsen (Ex 3:5; Jes 27:13), tijdsperioden (Ex 16:23; Le 25:12) of activiteiten (Ex 36:4), brengt het de gedachte over van afgezonderdheid, exclusiviteit of geheiligd zijn voor de heilige God — voor de dienst van Jehovah bestemd zijn. Ook in de Griekse Geschriften duiden de woorden die met ‘heilig’ en ‘heiligheid’ zijn weergegeven op afzondering voor God. Daarnaast worden de woorden toegepast op de zuiverheid van iemands gedrag (Mr 6:20; 2Kor 7:1; 1Pe 1:15, 16).

Heiligdom. Over het algemeen een plaats die voor aanbidding was afgezonderd, een heilige plaats. Meestal duidt het op de tabernakel of op de tempel in Jeruzalem. De term wordt ook gebruikt voor Gods woonplaats in de hemel (Ex 25:8, 9; 2Kon 10:25; 1Kr 28:10; Opb 11:19).

Heilige. Het eerste en grootste gedeelte van de tabernakel en van de tempel. Het tweede en binnenste gedeelte was het allerheiligste. In het heilige van de tabernakel bevonden zich de gouden lampenstandaard, het gouden reukofferaltaar, de tafel met het toonbrood en de gouden voorwerpen. In de tempel bevonden zich daar het gouden altaar, tien gouden lampenstandaarden en tien tafels voor het toonbrood (Ex 26:33; Heb 9:2). — Zie App. B5 en B8.

Heilige dienst. Dienst of arbeid die heilig is en rechtstreeks verband houdt met de aanbidding van God (Ro 12:1; Opb 7:15).

Heilige geest. De onzichtbare, aandrijvende kracht die God in werking stelt om zijn wil uit te voeren. Deze geest is heilig omdat hij afkomstig is van Jehovah, die in de hoogste mate rein en rechtvaardig is, en omdat God hiermee tot stand brengt wat heilig is (Lu 1:35; Han 1:8).

Heilige paal. Het Hebreeuwse woord (*’asjerah*) duidt op (1) een heilige paal die de Kanaänitische vruchtbaarheidsgodin Asjera symboliseerde of (2) een beeld van de godin Asjera zelf. De palen stonden blijkbaar rechtop en waren in ieder geval gedeeltelijk van hout. Het kunnen onbewerkte palen of zelfs bomen zijn geweest (De 16:21; Re 6:26; 1Kon 15:13).

Heilige zuil. Een rechtopstaande zuil, meestal van steen, en kennelijk een fallussymbool van Baäl of andere valse goden (Ex 23:24).

Herinneringsgraf. Een graf waarin het stoffelijk overschot van een overleden persoon werd gelegd. Deze term is een weergave van het Griekse woord *mnemeion,* afgeleid van het werkwoord ‘zich herinneren’, wat de gedachte overbrengt dat de overleden persoon in de herinnering voortleeft (Jo 5:28, 29).

Hermes. Griekse god, zoon van Zeus. In Lystra werd Paulus ten onrechte Hermes genoemd, want Hermes werd gezien als de god van de welsprekendheid en een boodschapper van de goden (Han 14:12).

Herodes. De naam van de dynastie die op gezag van Rome over de Joden regeerde. De eerste heerser was Herodes de Grote, die

bekend is vanwege de herbouw van de tempel in Jeruzalem en de kindermoord waartoe hij opdracht gaf in een poging Jezus te doden (Mt 2:16; Lu 1:5). Herodes Archelaüs en Herodes Antipas, zonen van Herodes de Grote, werden aangesteld over delen van het gebied van hun vader (Mt 2:22). Antipas was een tetrarch en werd in de volksmond 'koning' genoemd. Hij regeerde tijdens Christus' drieënhalfjarige dienst en in de periode die wordt beschreven in Handelingen 1-11 (Mr 6:14-17; Lu 3:1, 19, 20; 13:31, 32; 23:6-15; Han 4:27; 13:1). Herodes Agrippa I, de kleinzoon van Herodes de Grote, werd door Gods engel terechtgesteld na een korte tijd te hebben geregeerd (Han 12:1-6, 18-23). Zijn zoon, Herodes Agrippa II, regeerde tot de tijd van de Joodse opstand tegen Rome (Han 23:35; 25:13, 22-27; 26:1, 2, 19-32).

Herodes, aanhangers van. Ook herodianen genoemd. Ze vormden een partij van nationalisten die de politieke belangen steunde van de Herodes-dynastie bij hun bestuur onder de Romeinen. Sommigen van de sadduceeën hoorden waarschijnlijk bij deze partij. De herodianen en de farizeeën waren verenigd in hun tegenstand tegen Jezus (Mr 3:6).

Higgajon. Een muziektechnische aanwijzing. In Psalm 9:16 kan de term duiden op een plechtig tussenspel op de harp in lage tonen of op een plechtige pauze voor meditatie.

Hin. Een inhoudsmaat voor vloeistoffen of de kan waarmee een hin werd gemeten. Een hin was 3,67 l, gebaseerd op de opmerking van de geschiedschrijver Josephus dat een hin overeenkwam met twee Attische choës (Ex 29:40). — Zie App. B14.

Hoeksteen. Een steen op de hoek van een gebouw die twee muren verbindt en verstevigt. De belangrijkste hoeksteen was de fundament-hoeksteen. Voor openbare gebouwen en stadsmuren werd gewoonlijk een bijzonder sterke steen uitgekozen. De term wordt figuurlijk gebruikt voor de grondvesting van de aarde. Jezus wordt aangeduid als de 'fundament-hoeksteen' van de christelijke gemeente, die vergeleken wordt met een geestelijk huis (Ef 2:20; Job 38:6)

Hoer. — Zie PROSTITUEE.

Hoererij. — Zie SEKSUELE IMMORALITEIT.

Hogepriester. Onder de wet van Mozes de voornaamste priester, die het volk voor God vertegenwoordigde en die aan het hoofd stond van de andere priesters. Ook 'de overpriester' genoemd (2Kr 26:20; Ezr 7:5). Hij was de enige die het allerheiligste (het binnenste gedeelte van de tabernakel en later van de tempel) mocht binnengaan. Dat deed hij alleen op de jaarlijkse Verzoendag. De term hogepriester wordt ook op Jezus Christus toegepast (Le 16:2, 17; 21:10; Mt 26:3; Heb 4:14).

Homer. Een inhoudsmaat voor vaste stoffen die overeenkwam met de kor. Een homer was 220 l, gebaseerd op de geschatte inhoud van de bath (Le 27:16). — Zie App. B14.

Hoorns van het altaar. Hoornvormige uitsteeksels aan de vier hoeken van sommige altaren (Le 8:15; 1Kon 2:28). — Zie App. B5 en B8.

Hoorn. Verwijst naar de hoorns van dieren, die werden gebruikt om er olie, drank, inkt of cosmetica in te doen, en ook als muziek- of signaalinstrument (1Sa 16:1, 13; 1Kon 1:39; Ez 9:2). 'Hoorn' wordt vaak figuurlijk gebruikt als symbool van kracht, verovering en overwinning (De 33:17; Mi 4:13; Za 1:19).

Horeb. Het bergland rondom de berg Sinaï. Het was ook een andere naam voor de berg Sinaï (Ex 3:1; De 5:2). — Zie App. B3.

Huisgoden. Afgodsbeelden, ook terafim genoemd, die soms werden gebruikt om voortekens te zoeken (Ez 21:21). Sommige hadden de grootte en vorm van een mens, andere waren veel kleiner (Ge 31:34; 1Sa 19:13, 16). Uit archeologische vondsten in Mesopotamië blijkt dat het bezit van deze beelden invloed had op wie de familie-erfenis zou krijgen. (Dat was misschien de reden waarom Rachel de huisgoden van haar vader meenam.) Dat was blijkbaar in Israël niet het geval, hoewel zowel in de tijd van de rechters als van de koningen huisgoden bij valse aanbidding werden gebruikt. Bij de voorwerpen die de trouwe koning Josia vernietigde zaten ook huisgoden (Re 17:5; 2Kon 23:24; Ho 3:4).

Hysop. Een plant met dunne stengels en bladeren, gebruikt voor het sprenkelen van bloed of water bij reinigingsceremonieën. Mogelijk marjolein of majoraan (*Origanum maru; Origanum syriacum*). De hysop waarover Johannes 19:29 spreekt, kan marjolein bevestigd aan een stengel zijn geweest of doerra, een gierstras (*Sorghum vulgare*), omdat die plant een stengel kon leveren die lang genoeg was om de spons met zure wijn naar Jezus' mond te brengen (Ex 12:22; Ps 51:7).

I

Illyrië. Een Romeinse provincie ten noordwesten van Griekenland. Paulus reisde voor zijn dienst helemaal tot Illyrië, maar er wordt niet gezegd of hij ook echt in die provincie heeft gepredikt of alleen tot aan de grens ervan (Ro 15:19). — Zie App. B13.

Inslag. De dwarse draden van een weefsel. Ze werden afwisselend over en onder de lengtedraden (de schering) geweven (Le 13:59).

Inwijdingsfeest. De jaarlijkse herdenking van de reiniging van de tempel nadat die door Antiochus Epiphanes was ontwijd. Het feest begon op 25 kislev en duurde acht dagen (Jo 10:22).

Israël. De naam die God aan Jakob gaf. Uiteindelijk werd het een aanduiding voor al zijn nakomelingen als collectief, in welke tijd maar ook. De nakomelingen van Jakobs 12 zonen werden vaak de zonen van Israël genoemd, het huis van Israël, het volk Israël, de mannen van Israël of de Israëlieten. Israël werd ook gebruikt als naam voor het noordelijke tienstammenrijk dat zich van het zuidelijke koninkrijk afscheidde, en later als term voor gezalfde christenen, 'het Israël van God' (Ga 6:16; Ge 32:28; 2Sa 7:23; Ro 9:6).

J

Jakob. Een zoon van Isaäk en Rebekka. God gaf hem later de naam Israël, en hij werd de patriarch van het volk Israël (ook Israëlieten en later Joden genoemd). Hij was de vader van de 12 zonen die met hun nakomelingen de 12 stammen van het volk Israël vormden. De naam Jakob werd ook gebruikt voor het volk Israël (Ge 32:28; Mt 22:32).

Jeduthun. Een term in het opschrift van Psalm 39, 62 en 77 waarvan de betekenis onzeker is. Deze opschriften lijken aanwijzingen te zijn voor de uitvoering van de psalm, misschien aanduidingen van een stijl of een muziekinstrument. Er was een Levitische musicus die Jeduthun heette, en het kan dus zijn dat die stijl of dat instrument met hem of zijn zonen verband hield.

Jehovah. De Nederlandse weergave van het Tetragrammaton (de vier Hebreeuwse letters voor de persoonlijke naam van God), die ruim 7000 keer in deze vertaling voorkomt. — Zie App. A4 en A5.

Jood. Een term die gebruikt werd voor iemand van de stam Juda na de val van het tienstammenrijk Israël (2Kon 16:6). Na de Babylonische ballingschap werd de term gebruikt voor Israëlieten van verschillende stammen die naar Israël terugkwamen (Ezr 4:12). Later werd de term in de hele wereld gebruikt om Israëlieten van heidense volken te onderscheiden (Es 3:6). Paulus gebruikt de term figuurlijk als hij redeneert dat in de christelijke gemeente iemands nationaliteit er niet toe doet (Ro 2:28, 29; Ga 3:28).

Jubeljaar. Elk 50ste jaar, gerekend vanaf de tijd dat Israël het beloofde land binnenging. Tijdens het jubeljaar moest het land braak liggen en moesten Hebreeuwse slaven in vrijheid worden gesteld. Erfelijk grondbezit dat verkocht was, werd teruggegeven. Het jubeljaar was in zekere zin een heel jaar van feest, een jaar van vrijheid waarin de natie weer in de staat kwam die God oorspronkelijk had bepaald (Le 25:10).

Juda. Jakobs vierde zoon bij zijn vrouw Lea. In zijn sterfbedprofetie voorspelde Jakob dat er uit Juda's afstammingslijn een grote, blijvende heerser zou komen. Als mens stamde Jezus van Juda af. De naam Juda duidt ook op de stam en later op het koninkrijk dat ernaar genoemd werd. Juda, ook wel het zuidelijke koninkrijk genoemd, bestond uit de stammen Juda en Benjamin, en de priesters en Levieten. Juda omvatte het zuidelijke deel van het land, waar zich ook Jeruzalem en de tempel bevonden (Ge 29:35; 49:10; 1Kon 4:20; Heb 7:14).

Juk. Een balk die mensen op de schouders droegen met lasten aan de twee uiteinden of een houten blok om twee trekdieren (gewoonlijk runderen) voor een ploeg of wagen te spannen. Omdat slaven vaak zware lasten droegen met een juk, was het juk een symbool van slavernij, onderwerping, onderdrukking en lijden. Het wegnemen of verbreken van het juk duidde op bevrijding van slavernij, onderdrukking en uitbuiting (Le 26:13; Mt 11:29, 30).

K

Kab. Een inhoudsmaat voor vaste stoffen. Een kab was 1,22 l, gebaseerd op de geschatte inhoud van de bath (2Kon 6:25). — Zie App. B14.

Kaf. De hulzen die van de eetbare graankorrels worden gescheiden tijdens het dorsen en wannen. In beeldspraak staat kaf symbool voor iets dat waardeloos en ongewenst is (Ps 1:4; Mt 3:12).

Kamos. De hoofdgod van de Moabieten (1Kon 11:33).

Kanaän. Een kleinzoon van Noach en de vierde zoon van Cham. ‘Het land Kanaän’ is het gebied langs de oostkant van de Middellandse Zee tussen Egypte en Syrië dat uiteindelijk bewoond werd door de 11 stammen die van Kanaän afstamden (Le 18:3; Ge 9:18; Han 13:19). — Zie App. B4.

Kapiteel. De decoratieve bovenkant van een zuil. Vóór de tempel van Salomo stonden de twee zuilen Jachin en Boaz (1Kon 7:16). — Zie App. B8.

Kassie. Een product van de kaneelkassieboom (*Cinnamomum cassia*), een boom uit dezelfde familie als de kaneelboom. Kassie werd gebruikt als geurstof en was een van de ingrediënten van de heilige zalfolie (Ex 30:24; Ps 45:8; Ez 27:19).

Kislev. Na de Babylonische ballingschap de negende maand van de Joodse godsdienstige kalender en de derde maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half november tot half december (Ne 1:1; Za 7:1). — Zie App. B15.

Klaaglied. Een rouwlied, een lyrisch gedicht of muziekstuk waarin uiting wordt gegeven aan diep verdriet, bijvoorbeeld om de dood van een vriend of een dierbare (2Sa 1:17; Ps 7:Ops).

Koningin van de hemel. De titel van een godin die in de tijd van Jeremia door afvallige Israëlieten werd aanbeden. Volgens sommigen gaat het om de Babylonische godin Isjtar (Astarte). Zij is de tegenhanger van de oudere Sumerische godin Inanna, een naam die ‘koningin van de hemel’ betekent. Ze werd niet alleen met de hemel in verband gebracht maar was ook een vruchtbaarheidsgodin. Astarte wordt in een Egyptische inscriptie ook ‘Gebiedster van de hemel’ genoemd (Jer 44:19).

Koorleider. In de Psalmen lijkt de Hebreeuwse term te duiden op iemand die op de een of andere manier liederen arrangeerde, het zingen ervan dirigeerde, ze met de Levitische zangers instudeerde en oefende en zelfs het officiële optreden verzorgde. Andere vertalingen gebruiken ‘zangleider’ of ‘orkestmeester’ (Ps 4:Ops; 5:Ops).

Kopiist. Iemand die de Hebreeuwse Geschriften overschreef, een schrijver (Ezr 7:6, vtn.).

Kor. Een inhoudsmaat voor vaste stoffen en vloeistoffen. Een kor was 220 l, gebaseerd op de geschatte inhoud van de bath (1Kon 5:11). — Zie App. B14.

Koraal. Een harde, steenachtige substantie die wordt gevormd door de skeletten van kleine zeediertjes. Koralen zijn er in verschillende kleuren, waaronder rood, wit en zwart. Ze kwamen vooral veel voor in de Rode Zee. In Bijbelse tijden was rood koraal (bloedkoraal) erg waardevol. Er werden kralen en andere sieraden van gemaakt (Sp 8:11).

L

Laatste dagen. Deze term en ook uitdrukkingen als ‘het einde van de dagen’ worden in Bijbelse profetieën gebruikt voor een tijd waarin historische gebeurtenissen een beslissende climax bereiken (Ez 38:16; Da 10:14; Han 2:17). Afhankelijk van de aard van de profetie kan het om een periode gaan van maar een paar jaar of van vele jaren. De Bijbel gebruikt deze term in het bijzonder voor ‘de laatste dagen’ van het huidige tijdperk, tijdens Jezus’ onzichtbare aanwezigheid (2Ti 3:1; Jak 5:3; 2Pe 3:3).

Lepton. In de tijd van de Griekse Geschriften het kleinste Joodse muntstuk van koper of brons (Mr 12:42; Lu 21:2; vtnn.). — Zie App. B14.

Levensboom. Een boom in de tuin van Eden. De Bijbel zegt niet dat de vruchten levengevende eigenschappen bezaten. Maar de boom stond er symbool voor dat God degenen die hij ervan liet eten, eeuwig leven garandeerde (Ge 2:9; 3:22).

Levi, Leviet. Levi was Jakobs derde zoon bij zijn vrouw Lea. De naam Levi duidt ook op de stam. De nakomelingen van zijn drie zonen vormden de drie hoofdafdelingen van wat de Levitische priesterschap wordt genoemd. Soms duidt de term Levieten op de hele stam, maar gewoonlijk valt de priesterlijke familie van Aäron er niet onder. De stam Levi ontving geen stuk land in het beloofde land maar kreeg 48 steden in de gebieden die aan de andere stammen waren toegewezen (De 10:8; 1Kr 6:1; Heb 7:11).

Leviathan. Een dier dat meestal met water in verband wordt gebracht, blijkbaar een bepaald soort waterdier. In Job 3:8 en 41:1 lijkt de term te slaan op de krokodil of een ander groot, sterk waterdier. In Psalm 104:26 zou het een walvissoort kunnen zijn. Op andere plaatsen wordt de term figuurlijk gebruikt en kan hij niet met een bepaald dier worden geïdentificeerd (Ps 74:14; Jes 27:1).

Libanongebergte. Een van de twee bergketens van het land Libanon. De Libanon is de

westelijke bergketen en de Anti-Libanon de oostelijke. De twee bergketens worden gescheiden door een langgerekte, vruchtbare vallei. De Libanon ligt dicht langs de Middellandse Zeekust en de toppen zijn tussen de 1800 en 2100 m hoog. In de oudheid was de Libanon bedekt met statige ceders, die onder de omliggende volken heel gewild waren (De 1:7; Ps 29:6; 92:12). — Zie App. B7.

Lied van de opgangen. Het opschrift van Psalm 120-134. Hoewel er verschillende opvattingen zijn over de betekenis van de uitdrukking, geloven velen dat deze 15 psalmen gezongen werden door Israëlitische pelgrims die ‘opgingen’ naar Jeruzalem, dat hoog in de bergen van Juda lag, om de drie jaarlijkse feesten bij te wonen.

Log. De kleinste inhoudsmaat voor vloeistoffen die in de Bijbel wordt genoemd. Volgens de Joodse Talmoed is de log gelijk aan 1/12 hin. Op grond daarvan zou de log 0,31 l zijn (Le 14:10). — Zie App. B14.

Loofhuttenfeest. Ook het Inzamelingsfeest genoemd. Het werd gehouden van 15 tot 21 ethanim. Met dit feest vierde Israël de oogst aan het eind van hun landbouwjaar. Het was een tijd om blij te zijn en Jehovah te danken voor zijn zegen op hun gewassen. Tijdens het feest woonden de mensen in loofhutten, zodat ze zouden terugdenken aan de uittocht uit Egypte. Het was een van de drie feesten die mannen moesten gaan vieren in Jeruzalem (Le 23:34; Ezr 3:4).

Losprijs. Een prijs die werd betaald om iemand te bevrijden van gevangenschap, straf, lijden, zonde of zelfs een verplichting. De prijs werd niet altijd in geld betaald (Jes 43:3). Verschillende situaties vereisten een losprijs. Er moest bijvoorbeeld een prijs worden betaald om alle eerstgeboren jongetjes en mannelijke dieren in Israël, die van Jehovah waren, los te kopen van exclusief gebruik in Jehovah’s dienst (Nu 3:45, 46; 18:15, 16). Als een gevaarlijke, loslopende stier iemand doodde, werd de eigenaar een losprijs opgelegd om hem te verlossen van het doodvonnis (Ex 21:29, 30). Maar voor een opzettelijke moordenaar werd geen losprijs aangenomen (Nu 35:31). De offerdood van Christus is de belangrijkste losprijs in de Bijbel. Die betaalde hij om gehoorzame mensen te bevrijden van zonde en dood (Ps 49:7, 8; Mt 20:28; Ef 1:7).

Loten. Kiezels of stukjes hout of steen die werden gebruikt om beslissingen te nemen. Ze werden in de plooien van een mantel of in een kruik gedaan en daarna geschud. De keuze viel op degene van wie het lot eruit viel of eruit werd getrokken. Zo’n loting (werpen van het lot) werd vaak onder gebed gedaan. (Joz 14:2; Sp 16:33; Mt 27:35).

Loyale liefde. Meestal een weergave van het Hebreeuwse *chesedh,* dat duidt op liefde gemotiveerd door toewijding, trouw, loyaliteit en innige gehechtheid. Het wordt vaak gebruikt in verband met Gods liefde voor mensen, maar het kan ook liefde tussen mensen zijn (Ex 34:6; Ru 3:10).

M

Maalsteen. Een ronde steen boven op een andere steen die gebruikt werd om graan tot meel te malen, ook wel molensteen genoemd. Een pin in het midden van de onderste steen diende als as voor de bovenste steen. In Bijbelse tijden gebruikten vrouwen in de meeste huizen een handmolen. Omdat een gezin voor het dagelijks brood van de handmolen afhankelijk was, verbood de wet van Mozes het om een handmolen of de bovenste maalsteen ervan als onderpand te nemen. Grotere molens met een soortgelijke constructie werden door dieren rondgedraaid (De 24:6; Mr 9:42, vtn.).

Macedonië. Een gebied ten noorden van Griekenland dat onder Alexander de Grote een prominentere macht werd en dat onafhankelijk bleef tot het door de Romeinen werd veroverd. Macedonië was een Romeinse provincie toen Paulus voor het eerst naar Europa ging. Paulus heeft het gebied drie keer bezocht (Han 16:9). — Zie App. B13.

Magistraten. Onder de regering van Babylon waren politiemagistraten staatsbeambten in de provincies met kennis van de wet en beperkt rechterlijk gezag. In de Romeinse kolonies hadden magistraten bestuurlijke taken. Ze moesten de orde handhaven, de financiën beheren, wetsovertreders berechten en bevel geven tot strafvoltrekking (Da 3:2; Han 16:20).

Mahalath. Blijkbaar een muziekterm, die in de opschriften van Psalm 53 en 88 voorkomt. De term is mogelijk verwant aan een Hebreeuws grondwerkwoord dat ‘zwak (ziek) worden’ betekent. Dat zou wijzen op een zwaarmoedige, droevige melodie en aansluiten bij de sombere inhoud van de twee liederen.

Malkam. Waarschijnlijk dezelfde als Molech, de hoofdgod van de Ammonieten (Ze 1:5). — Zie MOLECH.

Manna. Het hoofdvoedsel van de Israëlieten tijdens hun 40 jaar in de woestijn. Het was een voorziening van Jehovah. Door een wonder verscheen het elke ochtend, behalve op de sabbat, onder een dauwlaag op de grond. Toen de Israëlieten het voor het eerst zagen, zeiden ze: ‘Wat is dat?’ (in het Hebreeuws: *man hoe?*) (Ex 16:13-15, 35) In andere contexten wordt het aangeduid als ‘het koren van de hemel’ (Ps 78:24), ‘brood uit de hemel’ (Ps 105:40) en ‘het brood van machtigen’ (Ps 78:25). Jezus had het ook over manna in een figuurlijke betekenis (Jo 6:49, 50).

Martelpaal. De weergave van het Griekse *stauros,* dat op een rechtopstaande paal duidt, zoals de paal waaraan Jezus werd terechtgesteld. Er zijn geen aanwijzingen dat het Griekse woord duidde op een kruis, zoals dat al eeuwen vóór Christus door de heidenen als religieus symbool werd gebruikt. *‘Martel*paal’ geeft de volledige betekenis weer van *stauros*, want Jezus gebruikte het ook voor de martelingen, het lijden en de schande die zijn volgelingen zouden ondergaan (Mt 16:24; Heb 12:2). — Zie PAAL.

Maskil. Een Hebreeuwse term in het opschrift van 13 psalmen. De betekenis is onzeker maar mogelijk betekent het ‘beschouwend, bespiegelend gedicht’. Volgens sommigen komt de betekenis overeen met die van een soortgelijk woord dat vertaald is met ‘dienst doen met inzicht’ (2Kr 30:22; Ps 32:Ops).

Meden, Medië. De Meden waren een volk dat afstamde van Jafeths zoon Madai. Ze vestigden zich in het Iraanse hoogland dat bekend kwam te staan als het land Medië. De Meden sloten zich bij Babylon aan om Assyrië te verslaan. Perzië was toen een provincie onder Medië, maar Cyrus kwam in opstand en Medië ging samen met Perzië het rijk Medië-Perzië vormen, dat in 539 v.Chr. het Nieuw-Babylonische Rijk versloeg. Met Pinksteren 33 waren er Meden in Jeruzalem aanwezig (Da 5:28, 31; Han 2:9). — Zie App. B9.

Medium. Iemand die beweert dat hij met de doden praat (Le 20:27; De 18:10-12; 2Kon 21:6).

Meeldauw. Benaming voor een grote groep parasitaire plantenziekten veroorzaakt door schimmels. Volgens sommigen is de meeldauw uit de Bijbel de zwarte roest (*Puccinia graminis*) (1Kon 8:37).

Meer van vuur. Een symbolische plaats die ‘met vuur en zwavel brandt’, ook ‘de tweede dood’ genoemd. Berouwloze zondaars, de Duivel en zelfs de dood en het Graf (Hades) worden erin gegooid. De vermelding van een geestelijk wezen en ook van de dood en Hades, die allemaal niet door vuur aangetast kunnen worden, toont aan dat dit meer geen symbool is van eeuwige pijniging maar van eeuwige vernietiging (Opb 19:20; 20:14, 15; 21:8).

Meetriet. Een meetriet was zes el lang. Uitgaande van de gewone el was dat 2,67 m en uitgaande van de lange el 3,11 m (Ez 40:3, 5; Opb 11:1). — Zie App. B14.

Melaatsheid. Een ernstige huidziekte. In de Bijbel kan melaatsheid niet alleen duiden op een huidziekte zoals lepra, maar ook op iets dat kleding en huizen aantastte (Le 14:54; Lu 5:12).

Mensenzoon. Een term die in de evangeliën bijna 80 keer voorkomt. De term slaat op Jezus Christus en laat uitkomen dat hij door zijn menselijke geboorte een mens werd en geen geestelijk wezen met een gematerialiseerd lichaam was. De term laat ook uitkomen dat Jezus de profetie in Daniël 7:13, 14 zou vervullen. In de Hebreeuwse Geschriften worden Ezechiël en Daniël ‘mensenzoon’ genoemd om het contrast te laten uitkomen tussen die sterfelijke woordvoerders en de Bron van hun boodschap, God (Ez 3:17; Da 8:17; Mt 19:28; 20:28).

Merodach. De hoofdgod van de stad Babylon. Nadat de Babylonische koning en wetgever Hammurabi Babylon tot de hoofdstad van Babylonië had gemaakt, werd Merodach (Marduk) steeds belangrijker. Uiteindelijk verdrong hij een aantal van de vroegere goden en werd hij de hoofdgod van alle Babylonische goden. Later werd de naam Merodach (Marduk) vervangen door de titel Belu (eigenaar) en werd Merodach gewoonlijk Bel genoemd (Jer 50:2).

Messen. Gereedschap van goud of koper dat in de tabernakel en de tempel werd gebruikt. Het kan een soort schaar zijn geweest waarmee lampenpitten werden afgeknipt om het vuur te doven (2Kon 25:14).

Messias. Een woord dat afkomstig is van het Hebreeuwse woord voor ‘gezalfde’. ‘Christus’ is het equivalent dat van het Grieks afkomstig is (Da 9:25; Jo 1:41).

Mijl. Een afstandsmaat die maar één keer in de oorspronkelijke tekst van de Griekse Geschriften voorkomt, in Mattheüs 5:41. Waarschijnlijk wordt hiermee de Romeinse mijl (1479,5 m) bedoeld. — Zie App. B14.

Miktam. Een Hebreeuws woord in het opschrift van zes psalmen (Ps 16, 56-60). Het

is een technische term waarvan de betekenis onzeker is maar die misschien verband houdt met het woord ‘epigram’.

Milkom. Een god die door de Ammonieten werd aanbeden, waarschijnlijk dezelfde als Molech (1Kon 11:5, 7). Salomo bouwde tegen het eind van zijn regering offerhoogten voor deze valse god. — Zie MOLECH.

Millo. Een geografisch of bouwkundig deel van de Stad van David, mogelijk terrasgewijs aangelegde steunmuren of een andere ondersteunende constructie (2Sa 5:9; 1Kon 11:27).

Mine. In Ezechiël ook mane genoemd. Zowel een gewichts- als geldeenheid. Uit archeologisch bewijsmateriaal blijkt dat een mine 50 sikkels was en een sikkel 11,4 g woog. Op basis daarvan zou de mine van de Hebreeuwse Geschriften 570 g wegen. Er kan ook een koninklijke mine zijn geweest, zoals in het geval van de el. In de Griekse Geschriften was een mine gelijk aan 100 drachmen en woog hij 340 g. Zestig minen waren gelijk aan een talent (Ezr 2:69; Lu 19:13). — Zie App. B14.

Mirre. Een aromatische gomhars gewonnen uit verschillende doornstruiken of kleine bomen van het geslacht *Commiphora.* Mirre was een van de ingrediënten van de heilige zalfolie. Het werd gebruikt om er dingen als kleding en bedden mee te parfumeren en werd toegevoegd aan massageolie en huidcrème. Mirre werd ook gebruikt om lichamen te balsemen voor de begrafenis (Ex 30:23; Sp 7:17; Jo 19:39).

Moeth-Labben. Een term in het opschrift van Psalm 9. Volgens de traditie betekent het ‘over de dood van de zoon’. Volgens sommigen was het de naam of de aanhef van een bekende melodie waarop deze psalm gezongen moest worden.

Molech. Een god van de Ammonieten, waarschijnlijk dezelfde als Malkam, Milkom en Moloch. Mogelijk is het een titel in plaats van de naam van een specifieke god. De wet van Mozes eiste de doodstraf voor iedereen die zijn kinderen aan Molech offerde (Le 20:2; Jer 32:35; Han 7:43).

Molensteen. — Zie MAALSTEEN.

Moloch. — Zie MOLECH.

Morgenster. — Zie DAGSTER.

N

Nalezen. Het verzamelen van de restanten van een oogst die de oogsters opzettelijk of onopzettelijk hadden achtergelaten. In de wet van Mozes kreeg het volk het gebod de randen van hun velden niet helemaal af te oogsten en niet alle olijven of druiven te verzamelen. God gaf de armen, onderdrukten, vreemdelingen, vaderloze kinderen en weduwen het recht om te verzamelen wat er na de oogst was overgebleven (Ru 2:7, vtn.).

Nardusolie. Kostbare, geurige olie met een lichtrode kleur, gewonnen uit de nardusplant (*Nardostachys jatamansi*). Vanwege de hoge prijs werd nardusolie vaak vermengd met olie van mindere kwaliteit, en soms werd de olie nagemaakt. Het is interessant dat Markus en Johannes allebei zeiden dat er ‘echte’ nardusolie over Jezus werd uitgegoten (Mr 14:3; Jo 12:3).

Nazarener. Jezus werd zo genoemd omdat hij uit Nazareth kwam. In het Hebreeuws is het waarschijnlijk verwant aan het woord voor ‘spruit’ in Jesaja 11:1. Later werd de term ook gebruikt voor Jezus’ volgelingen (Mt 2:23; Han 24:5).

Nazireeër. Een woord dat is afgeleid van de Hebreeuwse term voor ‘afgezonderde’, ‘opgedragene’, ‘afgescheidene’. Er waren twee klassen nazireeërs: de vrijwillige nazireeërs en degenen die door God waren aangesteld. Een man of een vrouw kon een speciale gelofte aan Jehovah doen om voor een bepaalde tijd als nazireeër te leven. Voor degenen die vrijwillig zo’n gelofte deden, golden drie belangrijke restricties: ze mochten geen alcohol drinken en geen enkel product van de wijnstok eten, ze mochten hun haar niet knippen en ze mochten geen dood lichaam aanraken. Nazireeërs die door God waren aangesteld, bleven dat hun hele leven. Jehovah bepaalde wat de vereisten voor hen waren (Nu 6:2-7; Re 13:5).

Nechiloth. Een term in het opschrift van Psalm 5 waarvan de betekenis onzeker is. Sommigen zijn van mening dat het om een blaasinstrument gaat omdat ze het in verband brengen met een Hebreeuws grondwoord dat verwant is aan *chalil* (fluit). Maar het kan ook een melodie zijn.

Nefilim. De gewelddadige bastaardkinderen van de gematerialiseerde engelen en ‘de dochters van de mensen’. Ze leefden vóór de vloed (Ge 6:4).

Nethinim. Niet-Israëlitische tempelknechten of -dienaren. De Hebreeuwse term betekent letterlijk ‘gegevenen’, wat impliceert dat ze gegeven waren voor de tempeldienst. Waarschijnlijk waren veel Nethinim nakomelingen van de Gibeonieten, die Jozua had aangesteld

als ‘houthakkers en waterputters voor de gemeenschap en voor Jehovah’s altaar’ (Joz 9:23, 27; 1Kr 9:2; Ezr 8:17).

Nieuwemaan. De eerste dag van elke Joodse kalendermaand, waarop men bij elkaar kwam, feestvierde en speciale offers bracht. Later werd de dag een belangrijke nationale feestdag, waarop mensen niet werkten (Nu 10:10; 2Kr 8:13; Kol 2:16).

Nisan. Na de Babylonische ballingschap de nieuwe naam van abib, de eerste maand van de Joodse godsdienstige kalender en de zevende maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half maart tot half april (Ne 2:1). — Zie App. B15.

O

Offerhoogte. Een plaats van aanbidding, meestal boven op een heuvel, een berg of een door mensen gemaakte verhoging. Hoewel offerhoogten soms werden gebruikt voor de aanbidding van God, worden ze meestal geassocieerd met de heidense aanbidding van valse goden (Nu 33:52; 1Kon 3:2; Jer 19:5).

Onderpand. Een persoonlijk eigendom dat een schuldenaar aan zijn schuldeiser gaf als waarborg dat hij een lening zou terugbetalen. Het werd ook wel borg genoemd. De wet van Mozes bevatte bepalingen in verband met onderpanden ter bescherming van arme en weerloze leden van het volk (Ex 22:26; Ez 18:7).

Ongezuurd. Zonder zuurdesem gemaakt (De 16:3; Mr 14:12; 1Kor 5:8).

Onrein. In de Bijbel vaak een aanduiding voor iets wat volgens de wet van Mozes niet aanvaardbaar is (Le 5:2; 13:45; Mt 10:1; Han 10:14; Ef 5:5). — Zie REIN.

Onverdiende goedheid. Vertaling van een Grieks woord met als kerngedachte iets dat aangenaam en innemend is. Het duidt vaak op een goede gave of een vriendelijke manier van geven. Als het op de onverdiende goedheid van God slaat, beschrijft het een vrije gave die God heel gul geeft, zonder er iets voor terug te verwachten, een uiting van Gods vrijgevigheid en zijn grote liefde en goedheid tegenover mensen. Het woord wordt ook weergegeven met uitdrukkingen als ‘gunst’ en ‘goede gaven’. Het is iets dat onverdiend wordt gegeven, puur uit vrijgevigheid (2Kor 6:1; Ef 1:7).

Onyx. Een halfedelsteen, een harde variëteit van agaat of een gelaagde vorm van chalcedon. Onyx heeft witte lagen afgewisseld met zwarte, bruine, rode, grijze of groene. Het werd gebruikt in de speciale kleding van de hogepriester (Ex 28:9, 12; 1Kr 29:2; Job 28:16).

Oogstfeest. — Zie PINKSTERFEEST.

Oordeelsdag. Een specifieke dag of periode waarin God bepaalde groepen of volken of de mensheid in het algemeen ter verantwoording roept. Het kan een tijd zijn waarin degenen die ter dood veroordeeld zijn terechtgesteld worden. Maar het kan ook een oordeel zijn dat sommigen de kans biedt op redding en eeuwig leven. Jezus Christus en zijn apostelen spraken over een toekomstige ‘Oordeelsdag’ voor zowel de levenden als degenen die al gestorven zijn (Mt 12:36).

Opdracht, heilig teken van. Een blinkende plaat van zuiver goud waarin in het Hebreeuws ‘Heiligheid behoort Jehovah toe’ gegraveerd stond. Hij was bevestigd op de voorkant van de tulband van de hogepriester (Ex 39:30). — Zie App. B5.

Opschrift. Kopje aan het begin van een psalm waarin staat wie de schrijver is, waarin achtergrondinformatie of muzikale aanwijzingen worden gegeven of waarin het gebruik of het doel van de psalm wordt uitgelegd. — Zie de opschriften bij Psalm 3, 4, 5, 6, 7, 30, 38, 60, 92, 102.

Opstanding. Het opstaan uit de dood. Het Griekse woord *anastasis* betekent letterlijk ‘oprichten’, ‘opstaan’. Er staan negen opstandingen in de Bijbel, waaronder de opstanding van Jezus door Jehovah God. Hoewel er mensen werden opgewekt door Elia, Elisa, Jezus, Petrus en Paulus, worden deze wonderen duidelijk aan Gods kracht toegeschreven. De aardse opstanding van ‘zowel de rechtvaardigen als de onrechtvaardigen’ is essentieel voor Gods voornemen (Han 24:15). De Bijbel spreekt ook over een hemelse opstanding (‘de eerdere’ of ‘de eerste’ opstanding) die Jezus’ gezalfde broeders betreft (Fil 3:11; Opb 20:5, 6; Jo 5:28, 29; 11:25).

Opziener. Een man die als voornaamste verantwoordelijkheid heeft de gemeente te beschermen en te hoeden. De grondgedachte van het Griekse *episkopos* is beschermend opzicht. ‘Opziener’ en ‘ouderling’ (*presbuteros*) verwijzen naar dezelfde positie in de christelijke gemeente. ‘Ouderling’ benadrukt de geestelijke volwassenheid van degene die is aangesteld en ‘opziener’ benadrukt de taken die erbij horen (Han 20:28; 1Ti 3:2-7; 1Pe 5:2).

Ouderling, oudste. In de Bijbel vooral toegepast op iemand die een positie van autori-

teit heeft en verantwoordelijkheid draagt in een gemeenschap of volk. Ook de hemelse wezens in het boek Openbaring worden met de term ‘oudsten’ aangeduid. Het Griekse *presbuteros* is vertaald met ‘ouderling’ als het gaat om degenen die de leiding nemen in de gemeente (Ex 4:29; Sp 31:23; 1Ti 5:17; Opb 4:4).

Oven. In Bijbelse tijden werden er naast bakovens ook verschillende soorten ovens gebruikt voor het branden van kalk, het smelten van metalen en het bakken van stenen en aardewerk (Ge 15:17; Da 3:17; Opb 9:2).

Overpriester. In de Hebreeuwse Geschriften een andere aanduiding voor ‘hogepriester’. In de Griekse Geschriften duidde ‘overpriesters’ blijkbaar op de voornaamste mannen van de priesterschap, onder wie mogelijk voormalige hogepriesters en de hoofden van de 24 priesterafdelingen (2Kr 26:20; Ezr 7:5; Mt 2:4; Mr 8:31).

Overspel. Vrijwillige seksuele gemeenschap van een getrouwde man of vrouw met iemand anders dan zijn of haar huwelijkspartner (Ex 20:14; Mt 5:27; 19:9).

Overtreding. Het schenden of niet naleven van een wet, in de Bijbel synoniem met ‘zonde’ (Ps 51:3; Ro 5:14).

P

Paal. Een rechtopstaand stuk hout dat sommige volken gebruikten om iemand terecht te stellen en/of om een dood lichaam tentoon te stellen als waarschuwing voor anderen of als openbare vernedering. De Assyriërs, die bekendstonden om hun wrede oorlogvoering, spietsten gevangenen door hun lichaam op een puntige paal te zetten die door het onderlijf van het slachtoffer heen in de borstholte doordrong. Volgens de Joodse wet moesten degenen die schuldig waren aan ernstige misdaden als godslastering of afgoderij eerst ter dood worden gebracht, bijvoorbeeld door steniging, waarna hun dode lichaam aan een paal of boom werd gehangen als waarschuwing voor anderen (De 21:22, 23; 2Sa 21:6, 9). Bij de Romeinen werd het slachtoffer soms aan de paal vastgebonden, zodat het enkele dagen kon duren voordat hij stierf van de pijn, dorst, honger en blootstelling aan de zon. In andere gevallen, zoals bij de terechtstelling van Jezus, nagelden ze de handen en voeten van de veroordeelde aan een paal (Lu 24:20; Jo 19:14-16; 20:25; Han 2:23, 36). — Zie MARTELPAAL.

Papyrus. Een rietachtige waterplant die gebruikt werd om onder andere manden en boten te maken. Er werd ook schrijfmateriaal van gemaakt (een soort papier). Veel boekrollen waren van papyrus (Ex 2:3).

Paradijs. Een schitterend park of een prachtige tuin. Het eerste paradijs was Eden, dat Jehovah voor het eerste mensenpaar maakte. Toen Jezus met een van de misdadigers sprak die naast hem aan de martelpaal hingen, gaf hij aan dat de aarde een paradijs zou worden. In 2 Korinthiërs 12:4 duidt het woord blijkbaar op een toekomstig paradijs en in Openbaring 2:7 op een hemels paradijs (Hgl 4:13; Lu 23:43).

Pascha. Een jaarlijks feest op de 14de dag van de maand abib (later nisan), ook Pesach genoemd. Op het feest herdachten de Israëlieten hun bevrijding uit Egypte. Er werd een lam (of geit) geslacht en geroosterd, dat daarna met bittere kruiden en ongezuurd brood werd gegeten (Ex 12:27; Jo 6:4; 1Kor 5:7).

Perkament. De huid van schapen, geiten of kalveren, geprepareerd als schrijfmateriaal. Het was duurzamer dan papyrus en werd gebruikt voor boekrollen van de Bijbel. De perkamenten die Timotheüs van Paulus moest meebrengen, waren waarschijnlijk gedeelten van de Hebreeuwse Geschriften. Een aantal van de Dode Zeerollen was op perkament geschreven (2Ti 4:13).

Perzen, Perzië. De Perzen waren een volk dat vaak samen genoemd wordt met de Meden en dat blijkbaar aan ze verwant was. In hun vroegste geschiedenis bewoonden de Perzen alleen het zuidwestelijke deel van het Iraanse hoogland. Onder Cyrus de Grote (die volgens sommige geschiedschrijvers uit de oudheid een Perzische vader en een Medische moeder had) kregen de Perzen de overhand op de Meden, al bleef het een dualistisch rijk. Cyrus veroverde het Babylonische Rijk in 539 v.Chr. en liet de Joodse gevangenen naar hun land teruggaan. Het Perzische Rijk strekte zich uit van de Indus in het oosten tot aan de Egeïsche Zee in het westen. De Joden stonden onder Perzisch bewind tot Alexander de Grote de Perzen in 331 v.Chr. versloeg. Daniël kreeg in een visioen een vooruitblik op het Perzische Rijk, en het speelt een rol in de Bijbelboeken Ezra, Nehemia en Esther (Ezr 1:1; Da 5:28). — Zie App. B9.

Pim. Een gewicht en ook de prijs die de Filistijnen berekenden voor het slijpen van metalen

werktuigen. De Hebreeuwse medeklinkers voor 'pim' staan op verschillende stenen gewichten die bij archeologische opgravingen in Israël zijn gevonden. De pim had een gemiddeld gewicht van 7,8 g, ongeveer gelijk aan twee derde sikkel (1Sa 13:20, 21).

Pinksterfeest. Het tweede van de drie belangrijke feesten die alle Joodse mannen moesten gaan vieren in Jeruzalem. Het is de naam die in de Griekse Geschriften wordt gebruikt voor het Oogstfeest of Wekenfeest uit de Hebreeuwse Geschriften. Pinksteren betekent 'vijftigste (dag)' en het feest werd gevierd op de 50ste dag vanaf 16 nisan (Ex 23:16; 34:22; Han 2:1).

Plaag. Meestal een ziekte of ramp die van Jehovah komt en als straf dient (Nu 16:49).

Poerim. Een jaarlijks feest op 14 en 15 adar ter herinnering aan de redding van de Joden in de tijd van koningin Esther. Het niet-Hebreeuwse woord *poerim* betekent 'loten'. Het feest kreeg de naam Poerim of Lotenfeest omdat Haman het *poer* (het lot) wierp om te bepalen op welke dag hij zijn plan zou uitvoeren om de Joden uit te roeien (Es 3:7; 9:26).

Porneia. — Zie SEKSUELE IMMORALITEIT.

Pottenbakker. Iemand die aardewerken potten, schalen, enzovoorts maakt. Het Hebreeuwse woord voor pottenbakker betekent letterlijk 'vormer'. Jehovah's absolute macht over afzonderlijke personen en hele volken wordt vaak geïllustreerd met de macht van de pottenbakker over de klei (Jes 64:8; Ro 9:21).

Prefect. Een beambte in het staatsbestuur van Babylon die lager in rang was dan een satraap. In de Bijbel hadden prefecten gezag over de wijze mannen aan het Babylonische hof. Ook in de tijd van koning Darius de Meder waren er prefecten (Da 2:48; 6:7).

Pretoriaanse lijfwacht. Een groep Romeinse soldaten die de lijfwacht van de Romeinse keizer vormde. Deze lijfwacht groeide uit tot een politieke macht die veel invloed had op het aanblijven of afzetten van een keizer (Fil 1:13).

Priester. Een man die officieel God vertegenwoordigde voor het volk dat hij diende. Hij onderwees ze over God en zijn wetten. Priesters vertegenwoordigden ook het volk voor God. Ze brachten offers en bemiddelden en pleitten voor het volk. Vóór de wet van Mozes fungeerde het familiehoofd als priester voor zijn gezin. Onder de wet van Mozes bestond de priesterschap uit de mannen van de familie van Aäron uit de stam Levi. De overige mannelijke Levieten assisteerden hen. Bij de inwijding van het nieuwe verbond werd het geestelijke Israël een natie van priesters met Jezus Christus als Hogepriester (Ex 28:41; Heb 9:24; Opb 5:10).

Prikkel. Een lange stok met een scherpe metalen punt die door boeren werd gebruikt om een dier aan te porren. De woorden van een wijze worden met een ossenprikkel vergeleken omdat ze de luisteraar aansporen wijze raad op te volgen. 'Tegen de prikkel stoten' is ontleend aan het gedrag van een koppige stier die zich tegen het porren met de prikkel verzet door ertegenaan te stoten, waarbij hij zich alleen maar bezeert (Han 26:14; Re 3:31).

Proconsul. De gouverneur van een provincie die door de Romeinse senaat werd bestuurd. Hij had rechterlijke en militaire macht. Hoewel de senaat toezicht hield op wat hij deed, oefende hij in de provincie het hoogste gezag uit (Han 13:7; 18:12).

Profeet. Iemand die Gods voornemens bekendmaakt. Profeten waren woordvoerders van God en brachten niet alleen voorspellingen over maar ook Jehovah's leringen, geboden en oordelen (Am 3:7; 2Pe 1:21).

Profetie. Een geïnspireerde boodschap. Het kan een openbaring zijn van Gods wil of de bekendmaking ervan. Een profetie kan een geïnspireerde morele les zijn, een afkondiging van een bevel of oordeel van God of een aankondiging van iets toekomstigs (Ez 37:9, 10; Da 9:24; Mt 13:14; 2Pe 1:20, 21).

Proseliet. Een bekeerling. In de Bijbel was het iemand die het jodendom aanvaardde en zich, als het een man betrof, liet besnijden (Mt 23:15; Han 13:43).

Prostituee. Een vrouw die buitenechtelijke seks heeft, meestal tegen betaling. (Het Griekse woord voor prostituee of hoer, *porne,* komt van een grondwoord dat 'verkopen' betekent.) De Bijbel spreekt ook over mannelijke prostitués. In de wet van Mozes werd prostitutie veroordeeld. Een hoerenloon was onaanvaardbaar als bijdrage voor Jehovah's heiligdom, terwijl heidense volken tempelprostitutie juist als bron van inkomsten gebruikten (De 23:17, 18; 1Kon 14:24). De Bijbel gebruikt het woord ook figuurlijk als het gaat over mensen, volken of organisaties die zich bezighouden met een vorm van afgoderij terwijl ze beweren aanbidders van God te zijn. Zo

wordt de religieuze entiteit 'Babylon de Grote' in Openbaring beschreven als een hoer omdat ze met de leiders van deze wereld omgaat in ruil voor macht en rijkdom (Opb 17:1-5; 18:3; 1Kr 5:25).

Psalm. Een loflied voor God. Psalmen werden op muziek gezet en door aanbidders gezongen, bijvoorbeeld bij de aanbidding van Jehovah God in zijn tempel in Jeruzalem (Lu 20:42; Han 13:33; Jak 5:13).

R

Rahab. Een term die symbolisch wordt gebruikt in Job, Psalmen en Jesaja. In het boek Job blijkt uit de context dat Rahab een zeemonster is. In andere contexten is dit zeemonster gebruikt als symbool voor Egypte (Job 9:13; Ps 87:4; Jes 30:7; 51:9, 10).

Rechters. Mannen in wie Jehovah voorzag om zijn volk te bevrijden vóór de periode van Israëls menselijke koningen (Re 2:16).

Rechterstoel. Gewoonlijk een verhoogd platform in de open lucht met treden, waar gezagdragers vanaf hun zetel de menigte konden toespreken en hun uitspraken konden bekendmaken. De uitdrukkingen 'rechterstoel van God' en 'rechterstoel van de Christus' symboliseren Jehovah's regeling voor het oordelen van de mensheid (Ro 14:10; 2Kor 5:10; Jo 19:13).

Rechtvaardigheid. In de Bijbel duidt het op wat juist is volgens Gods norm van goed en kwaad (Ge 15:6; De 6:25; Sp 11:4; Ze 2:3; Mt 6:33).

Rein. In de Bijbel houdt dit woord meestal verband met het behouden of herstellen van een smetteloze, vlekkeloze toestand, vrij van alles wat moreel of geestelijk vuilmaakt, vervalst of verderft. In de wet van Mozes duidt het op ceremoniële reinheid (Le 10:10; Ps 51:7; Mt 8:2; 1Kor 6:11).

Riet. Een term voor verschillende planten die meestal groeien op plekken waar veel water is. In veel gevallen gaat het om de *Arundo donax* (Job 8:11; Jes 42:3; Mt 27:29; Opb 11:1). — Zie MEETRIET.

Rouwen. Het uiten van droefheid over een sterfgeval of een andere tragedie. In Bijbelse tijden was het de gewoonte een bepaalde periode te rouwen. Rouwende personen huilden luid, droegen speciale kleding, gooiden as op hun hoofd, scheurden hun kleren en sloegen zich op de borst. Bij begrafenissen werden soms beroepsklagers uitgenodigd (Ge 23:2; Es 4:3; Opb 21:4).

S

Sabbat. Van een Hebreeuws woord dat 'rusten', 'ophouden' betekent. Het is de zevende dag van de Joodse week (van zonsondergang op vrijdag tot zonsondergang op zaterdag). Ook sommige andere feestdagen en het 7de en 50ste jaar werden sabbatten genoemd. Op een sabbatdag mocht niemand werken behalve de priesters die in het heiligdom dienden. In een sabbatsjaar moest het land braak liggen en werd er niet op betaling van schulden aangedrongen. In de wet van Mozes waren de restricties voor de sabbat redelijk, maar omdat de religieuze leiders er steeds meer toevoegden, was het in Jezus' tijd moeilijk ze na te leven (Ex 20:8; Le 25:4; Lu 13:14-16; Kol 2:16).

Sadduceeën. Een vooraanstaande religieuze sekte van het jodendom die bestond uit rijke aristocraten en priesters die veel invloed hadden op de gang van zaken in de tempel. Ze verwierpen de vele mondelinge tradities en andere geloofsopvattingen van de farizeeën. Ze geloofden niet in de opstanding of in het bestaan van engelen. Ze waren tegenstanders van Jezus (Mt 16:1; Han 23:8).

Samaria. Zo'n 200 jaar lang de hoofdstad van het noordelijke tienstammenrijk Israël en ook de naam van het hele gebied. De stad was gebouwd op een berg met dezelfde naam. In Jezus' tijd was Samaria de naam van het Romeinse district tussen Galilea in het noorden en Judea in het zuiden. Op zijn reizen predikte Jezus meestal niet in dit gebied, maar soms sprak hij met de inwoners als hij erdoorheen trok. Petrus gebruikte de tweede figuurlijke sleutel van het Koninkrijk toen de Samaritanen heilige geest ontvingen (1Kon 16:24; Jo 4:7; Han 8:14). — Zie App. B10.

Samaritanen. De term sloeg in eerste instantie op de Israëlieten van het noordelijke tienstammenrijk, maar ging later ook de buitenlanders omvatten die daar na de verovering van Samaria in 740 v.Chr. door de Assyriërs heen waren gebracht. In Jezus' tijd had de naam eerder een religieuze dan een raciale of politieke gevoelswaarde: hij werd meestal gebruikt voor aanhangers van de sekte in de omgeving van het oude Sichem en Samaria. Zij hielden vast aan bepaalde leringen die sterk afweken van het jodendom (Jo 8:48).

Samenstel van dingen. Een vertaling van het Griekse woord *aion* als het slaat op de bestaande toestand of de kenmerken die een bepaald tijdperk onderscheiden. Het kan ook

vertaald worden met ‘wereld’ of ‘tijdperk’, duidend op de algemene toestand in de wereld en de wereldse leefstijl (2Ti 4:10). Met het wetsverbond luidde God een samenstel in dat je het Israëlitische of Joodse tijdperk zou kunnen noemen. God gebruikte Jezus Christus om door middel van zijn loskoopoffer een ander tijdperk in te luiden, dat voornamelijk de gemeente van gezalfde christenen betrof. Dat nieuwe tijdperk werd gekenmerkt door de werkelijkheden die waren afgeschaduwd door het wetsverbond. In het meervoud duidt het Griekse woord op meerdere tijdperken of toestanden in het verleden of de toekomst (Mt 24:3; Mr 4:19; Ro 12:2; 1Kor 10:11).

Sanhedrin. De Joodse Hoge Raad in Jeruzalem. In Jezus’ tijd bestond het uit 71 leden, onder wie de hogepriester, voormalige hogepriesters, leden van hogepriesterlijke families, oudsten, stam- en familiehoofden en schriftgeleerden (Mr 15:1; Han 5:34; 23:1, 6).

Satan. Een Hebreeuws woord dat ‘tegenstander’ betekent. Als het woord in de oorspronkelijke talen met het bepalende lidwoord voorkomt, duidt het op Satan de Duivel, de voornaamste Tegenstander van God (Job 1:6; Mt 4:10; Opb 12:9).

Satraap. Gouverneur van een provincie in het Babylonische en het Perzische Rijk. Een satraap werd door de koning aangesteld als opperste regent (Ezr 8:36; Da 6:1).

Scepter. Een staf van een heerser als teken van koninklijk gezag (Ge 49:10; Heb 1:8).

Schaamteloos gedrag. Van het Griekse *aselgeia,* een term die slaat op daden die een ernstige overtreding van Gods wetten vormen en waaruit een schaamteloze houding blijkt, een instelling die gebrek aan respect of zelfs totale minachting voor gezag, wetten en normen verraadt. De uitdrukking slaat niet op onwenselijk gedrag van onbeduidende aard (Ga 5:19; 2Pe 2:7).

Schatting. Betaling opgelegd aan een staat of regeerder als teken van onderwerping, in ruil voor vrede of bescherming (2Kon 3:4; 18:14-16; 2Kr 17:11). Het woord wordt ook gebruikt voor belasting die van personen werd geheven (Ne 5:4; Ro 13:7).

Schering. De lengtedraden van een weefsel. De inslag zijn de dwarse draden die afwisselend over en onder de lengtedraden werden geweven (Re 16:13).

Schriftgeleerden. Een groep wetgeleerden. Ze waren tegenstanders van Jezus (Mr 12:38, 39; 14:1).

Schuldoffer. Een offer voor persoonlijke zonden. Het verschilde van andere zondeoffers omdat dit offer diende om de berouwvolle kwaaddoener weer bepaalde verbondsrechten toe te kennen die hij vanwege een zonde verloren had en om hem te verlossen van de straf (Le 7:37; 19:22; Jes 53:10).

Sea. Een inhoudsmaat voor vaste stoffen. Een sea was 7,33 l, gebaseerd op de inhoud van de bath, een vloeistofmaat die ermee overeenkwam (2Kon 7:1). — Zie App. B14.

Seksuele immoraliteit. Een vertaling van het Griekse *porneia,* een algemene term voor elke vorm van ongeoorloofde seksuele gemeenschap. Het omvat overspel, prostitutie, seks tussen ongetrouwde personen, homoseksualiteit en bestialiteit. In Openbaring wordt de term figuurlijk gebruikt voor de omgang die de religieuze hoer ‘Babylon de Grote’ heeft met de leiders van deze wereld in ruil voor macht en rijkdom (Opb 14:8; 17:2; 18:3; Mt 5:32; Han 15:29; Ga 5:19). — Zie PROSTITUEE.

Sekte. Een groep mensen die een leer of een leider aanhangen en hun eigen opvattingen volgen. De term wordt toegepast op de twee belangrijkste takken van het jodendom: de farizeeën en de sadduceeën. Niet-christenen noemden het christendom ook een ‘sekte’ of ‘de sekte van de Nazarenen’, mogelijk omdat ze het als een afscheiding van het jodendom bezagen. Uiteindelijk ontstonden er sekten in de christelijke gemeente. In Openbaring wordt ‘de sekte van Nikolaüs’ genoemd (Han 5:17, vtn.; 15:5, vtn.; 24:5; 28:22; Opb 2:6; 2Pe 2:1).

Sela. Een vakterm uit Psalmen en Habakuk die werd gebruikt in de muziek of bij voordrachten. Het kan duiden op een pauze in het zingen of in de muziek, of beide, die gelegenheid gaf voor meditatie of die de geuite gevoelens beter liet uitkomen. De Griekse *Septuaginta* vertaalt de term met *diapsalma,* dat ‘een muzikaal tussenspel’ betekent (Ps 3:4; Hab 3:3).

Serafs. Geestelijke wezens die zich rondom Jehovah’s troon in de hemel bevinden. Het Hebreeuwse woord *serafim* betekent letterlijk ‘de brandenden’ (Jes 6:2, 6).

Sikkel. Belangrijkste Hebreeuwse gewichts- en geldeenheid. Een sikkel woog 11,4 g. De uitdrukking ‘standaardsikkel van de heilige plaats’ werd misschien gebruikt om te benadrukken dat het gewicht nauwkeurig moest zijn of dat het overeen moest komen met een

standaardgewicht dat in de tabernakel werd bewaard. Mogelijk was er een koninklijke sikkel (verschillend van de gewone sikkel) of een standaardgewicht dat in het koninklijk paleis werd bewaard (Ex 30:13).

Sion. De naam van de vesting van de Jebusieten die op de zuidoostelijke heuvel van Jeruzalem lag. Nadat David die had veroverd, maakte hij er zijn koninklijke residentie van, die 'de Stad van David' ging heten (2Sa 5:7, 9). Sion werd een bijzonder heilige berg voor Jehovah toen David de ark erheen liet brengen. Later werd de naam Sion ook gebruikt voor het tempelgebied op de berg Moria en soms voor de hele stad Jeruzalem. In de Griekse Geschriften wordt de naam vaak symbolisch gebruikt (Ps 2:6; 1Pe 2:6; Opb 14:1).

Sivan. Na de Babylonische ballingschap de derde maand van de Joodse godsdienstige kalender en de negende maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half mei tot half juni (Es 8:9). — Zie App. B15.

Sjebat. Na de Babylonische ballingschap de 11de maand van de Joodse godsdienstige kalender en de 5de maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half januari tot half februari (Za 1:7). — Zie App. B15.

Sjeminith. Een muziekterm die letterlijk 'de achtste' betekent en misschien duidt op een laag muzikaal register. In het geval van muziekinstrumenten duidde het woord waarschijnlijk op instrumenten waarmee men de bastonen speelde. In het geval van liederen verwees het waarschijnlijk naar muzikale begeleiding en zang in een lager register (1Kr 15:21; Ps 6:Ops; 12:Ops).

Sjeool. Een Hebreeuws woord dat overeenkomt met het Griekse *Hades.* Het is vertaald met 'Graf' (met hoofdletter) om duidelijk te maken dat het om het collectieve graf van de mensheid gaat en niet om een individueel graf (Ge 37:35; Ps 16:10; Han 2:31; vtnn.).

Slachtoffer. Een offer dat aan God werd aangeboden om hem te danken, om schuld te erkennen of om weer in een goede verhouding met hem te komen. Vanaf de tijd van Abel brachten mensen verschillende vrijwillige offers, waaronder dierenoffers. Onder het wetsverbond werden die offers verplicht. Nadat Jezus zijn leven had gegeven als een volmaakt slachtoffer waren dierenoffers niet meer nodig, maar christenen brengen nog wel geestelijke slachtoffers aan God (Ge 4:4; Heb 13:15, 16; 1Jo 4:10).

Slinger. Een strook van leer of een gevlochten band van bijvoorbeeld dierenpezen, biezen of haar. In het bredere middenstuk werd een projectiel gelegd, vaak een steen. Het ene uiteinde van de slinger werd aan de hand of pols gebonden. Het andere werd vastgehouden en na het zwaaien van de slinger losgelaten. In de oudheid hadden volken slingeraars in hun leger (Re 20:16; 1Sa 17:50).

Snuiters. Gereedschap van goud, mogelijk een soort tang, dat in de tabernakel en in de tempel werd gebruikt om de lampen te doven (Ex 37:23).

Span. Een lengtemaat, ongeveer de afstand tussen de top van de duim en van de pink bij uitgespreide hand. Uitgaande van de el van 44,5 cm zou een span 22,2 cm lang zijn (Ex 28:16; 1Sa 17:4). — Zie App. B14.

Spelt. Een inferieure tarwesoort (*Triticum spelta*) waarbij het kaf niet makkelijk van de korrels te scheiden is (Ex 9:32).

Spiritisme. Het geloof dat de geest van gestorven personen na de dood van het fysieke lichaam voortleeft en met de levenden in contact kan komen, vooral via een persoon (een medium) die bijzonder ontvankelijk is voor hun invloed. Het Griekse woord voor 'spiritisme' is *farmakia,* dat letterlijk 'drogerijen' betekent. Dit kwam in verband te staan met spiritisme doordat in de oudheid geneesmiddelen of verdovende middelen werden gebruikt om de macht van de demonen op te roepen voor toverij (Ga 5:20; Opb 21:8).

Spreuk. Wijze uitspraak of kort verhaal waarmee in weinig woorden een les of een diepe waarheid wordt overgebracht. Een Bijbelse spreuk heeft soms de vorm van een moeilijk spreekwoord of een raadsel. Een spreuk geeft een waarheid weer in beeldende taal, vaak als metafoor. Sommige spreuken werden gangbare uitdrukkingen van spot en minachting voor bepaalde personen (Pr 12:9; 2Pe 2:22).

Sprinkhanen. Insecten die in grote zwermen kunnen voorkomen. Volgens de wet van Mozes waren het reine dieren die gegeten mochten worden. Grote zwermen die alles op hun pad verslonden en een enorme verwoesting veroorzaakten, werden als een plaag bezien (Ex 10:14; Mt 3:4).

Stad van David. De naam die aan de stad Jebus werd gegeven nadat David die had veroverd en er zijn koninklijke residentie van had gemaakt. De stad werd ook Sion genoemd en vormde het zuidoostelijke en ook oudste gedeelte van Jeruzalem (2Sa 5:7; 1Kr 11:4, 5).

Stoïsche filosofen. Een Griekse stroming van filosofen die geloofden dat je om gelukkig te zijn in harmonie moet leven met de rede en de natuur. Volgens hun opvatting was de echt wijze man onverschillig voor pijn of genot (Han 17:18).

Synagoge. Een woord dat 'het bijeenbrengen' of 'een vergadering' betekent maar in de meeste Bijbelteksten slaat op de plaats of het gebouw waar de Joden bijeenkwamen voor Schriftlezing, onderwijs, preken en gebed. In Jezus' tijd had elke stad van enige omvang in Israël een synagoge en hadden de grotere steden er meer dan een (Lu 4:16; Han 13:14, 15).

Syrië, Syriërs. — Zie ARAM, ARAMEEËRS.

Syrtis. Twee grote ondiepe baaien aan de kust van Libië (Noord-Afrika), in de oudheid gevreesd bij zeelieden vanwege de verraderlijke zandbanken die als gevolg van de getijden constant verschoven (Han 27:17). — Zie App. B13.

T

Tabernakel. Een verplaatsbare tent die Israël na de uittocht uit Egypte gebruikte voor aanbidding, met daarin de ark van Jehovah's verbond, die Gods aanwezigheid vertegenwoordigde. Hij diende als een plaats voor offers en aanbidding en werd soms ook 'de tent van samenkomst' genoemd. Hij bestond uit een geraamte van houten panelen, overdekt met een linnen dekkleed waarop cherubs geborduurd waren. Hij was verdeeld in twee ruimten: de eerste was het heilige en de tweede het allerheiligste (Joz 18:1; Ex 25:9). — Zie App. B5.

Talent. Grootste Hebreeuwse gewichts- en geldeenheid. Een talent woog 34,2 kg. Het Griekse talent woog maar 20,4 kg (1Kr 22:14; Mt 18:24). — Zie App. B14.

Tammuz. (1) Een god waar afvallige Hebreeuwse vrouwen in Jeruzalem om treurden. Volgens sommigen was Tammuz ooit een koning, die na zijn dood vergoddelijkt werd. In Sumerische teksten wordt hij Dumuzi genoemd en aangeduid als de echtgenoot of geliefde van de vruchtbaarheidsgodin Inanna (de Babylonische Isjtar) (Ez 8:14). (2) Na de Babylonische ballingschap de vierde maanmaand van de Joodse godsdienstige kalender en de tiende maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half juni tot half juli. — Zie App. B15.

Tarsisschepen. Oorspronkelijk een term voor schepen die naar het oude Tarsis (het huidige Spanje) voeren. Blijkbaar werd de term uiteindelijk een aanduiding voor grote schepen die lange afstanden konden afleggen. Salomo en Josafat gebruikten zulke schepen voor de handel (1Kon 9:26; 10:22; 22:48).

Tartarus. In de Griekse Geschriften een met een gevangenis te vergelijken toestand van vernedering. De ongehoorzame engelen uit Noachs tijd werden hierin gegooid. In 2 Petrus 2:4 staat dat 'de engelen die zondigden' in Tartarus werden gegooid (werkwoord *tartaroo*), maar dat is niet de heidense mythologische Tartarus (een onderaardse gevangenis en plaats van duisternis voor de lagere goden). Het duidt erop dat God hun hun hemelse positie en voorrechten afnam en hen vernederde tot een toestand van de diepste geestelijke duisternis met betrekking tot Gods schitterende voornemens. Duisternis kenmerkt ook hun afloop: volgens de Bijbel eeuwige vernietiging samen met hun heerser, Satan de Duivel. Tartarus duidt dan ook op de laagste toestand van vernedering voor die opstandige engelen. Het is niet hetzelfde als 'de afgrond' in Openbaring 20:1-3.

Tebeth. Na de Babylonische ballingschap de tiende maand van de Joodse godsdienstige kalender en de vierde maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half december tot half januari en werd meestal gewoon 'de tiende maand' genoemd (Es 2:16). — Zie App. B15.

Teken. Een voorwerp, daad, situatie of ongewoon verschijnsel waarmee op iets belangrijks in het heden of in de toekomst wordt gewezen (Ge 9:12, 13; 2Kon 20:9; Mt 24:3; Opb 1:1, vtn.).

Tempel. Het permanente gebouw in Jeruzalem dat de verplaatsbare tabernakel verving als centrum van aanbidding. De eerste tempel werd door Salomo gebouwd en door de Babyloniërs verwoest. De tweede werd na de Babylonische ballingschap door Zerubbabel gebouwd en werd later door Herodes de Grote herbouwd. Vaak werd de tempel gewoon 'het huis van Jehovah' genoemd (Ezr 1:3; 6:14, 15; 1Kr 29:1; 2Kr 2:4; Mt 24:1). — Zie App. B8 en B11.

Tent van samenkomst. Een term die gebruikt werd voor de tent van Mozes en voor de heilige tabernakel die oorspronkelijk in de woestijn werd opgezet (Ex 33:7; 39:32).

Terafim. — Zie HUISGODEN.

Tiende. Een tiende deel (10 procent) dat werd gegeven of als schatting werd betaald, vooral voor religieuze doelen (De 26:12; Mal 3:10; Mt 23:23). Onder de wet van Mozes werd jaarlijks een tiende van de opbrengst van het land en een tiende van de aanwas van het vee aan de Levieten gegeven om in hun levensonderhoud te voorzien. Van die tiende gaven de Levieten weer een tiende aan de Ääronitische priesterschap voor hun levensonderhoud. Er waren ook nog andere tienden. Het geven van tienden is geen vereiste voor christenen.

Tisjri. — Zie ETHANIM en App. B15.

Toewijding aan God. Eerbied, aanbidding en dienst voor Jehovah God, gekoppeld aan loyaliteit aan zijn universele soevereiniteit (1Ti 4:8; 2Ti 3:12).

Toonbrood. Twaalf broden die in twee stapels van zes op de tafel in het heilige van de tabernakel en de tempel werden gelegd, ook wel 'stapelbrood' en 'broden van de voorzetting' genoemd. Dit offer voor God werd elke sabbat vervangen door vers brood. Normaal gesproken aten alleen de priesters het brood dat was weggehaald (2Kr 2:4; Mt 12:4, vtn.; Ex 25:30; Le 24:5-9; Heb 9:2). — Zie App. B5.

Toverij. Het gebruik van krachten die van boze geesten afkomstig zijn (2Kr 33:6).

Trompet. Een metalen blaasinstrument, gebruikt voor signalen en muziek. Volgens Numeri 10:2 gaf Jehovah opdracht twee zilveren trompetten te maken waarmee specifieke signalen gegeven zouden worden om de gemeenschap bij elkaar te roepen, het kamp op te breken of oorlog aan te kondigen. Deze trompetten waren waarschijnlijk recht, in tegenstelling tot de gebogen 'hoorns' die van dierenhoorns waren gemaakt. Bij de muziekinstrumenten in de tempel waren ook trompetten, waarvan het ontwerp niet bekend is. Symbolisch trompetgeschal gaat vaak samen met het bekendmaken van Jehovah's oordelen of andere belangrijke gebeurtenissen (2Kr 29:26; Ezr 3:10; 1Kor 15:52; Opb 8:7–11:15).

Tulband. Een hoofddeksel bestaande uit een doek die om het hoofd werd gewonden. De hogepriester droeg een tulband van fijn linnen met aan de voorkant een gouden plaat, bevestigd met een blauw koord. De koning droeg een tulband onder zijn kroon. Job vergeleek zijn gerechtigheid met een tulband (Ex 28:36, 37; Job 29:14; Ez 21:26).

U

Urim en tummim. Voorwerpen die de hogepriester op ongeveer dezelfde manier als loten gebruikte om bij kwesties van nationaal belang Jehovah's wil te weten te komen. De urim en de tummim werden in de borsttas van de hogepriester gedaan als hij de tabernakel binnenging. Kennelijk werden ze niet meer gebruikt na Jeruzalems vernietiging door de Babyloniërs (Ex 28:30; Ne 7:65).

V

Vadem. Een lengtemaat voor het peilen van de waterdiepte. Een vadem was 1,8 m (Han 27:28). — Zie App. B14.

Vasten. Zich een bepaalde periode onthouden van alle voedsel. De Israëlieten vastten op de Verzoendag, in moeilijke tijden en als ze Gods leiding nodig hadden. De Joden stelden vier keer per jaar een vasten in ter herdenking van rampzalige gebeurtenissen in hun geschiedenis. Vasten is geen vereiste voor christenen (Ezr 8:21; Jes 58:6; Lu 18:12).

Verbond. Een officiële overeenkomst (een contract) tussen God en mensen of tussen twee menselijke partijen om iets te doen of niet te doen. Soms had maar één partij de verantwoordelijkheid de bepalingen na te komen (een unilateraal verbond, in essentie een belofte). En soms moesten beide partijen bepalingen nakomen (een bilateraal verbond). Behalve verbonden die God met mensen sloot, noemt de Bijbel ook verbonden tussen afzonderlijke mensen, stammen, volken en groepen. Enkele verreikende verbonden waren de verbonden die God sloot met Abraham, David, het volk Israël (het wetsverbond) en het Israël van God (het nieuwe verbond) (Ge 9:11; 15:18; 21:27; Ex 24:7; 2Kr 21:7).

Vervloeken. Iemand met kwaad bedreigen of kwaad over iemand of iets afsmeken. Het is iets anders dan gevloek of hevige woede. Een vervloeking is vaak een formele uitspraak of een voorspelling van kwaad. Als God of een bevoegd persoon dit doet, heeft het profetische betekenis en kracht (Ge 12:3; Nu 22:12; Ga 3:10).

Verzoendag. De belangrijkste heilige dag voor de Israëlieten (ook wel Jom Kipoer genoemd, van het Hebreeuwse *jōm hakkippoerim,* 'dag van de bedekkingen'), die plaatsvond op 10 ethanim. Dit was de enige dag in het jaar waarop de hogepriester het allerheiligste van de tabernakel binnenging. Daar offerde

hij het bloed van de slachtoffers voor zijn eigen zonden, die van de andere Levieten en die van het volk. Op deze dag werd een heilige bijeenkomst gehouden en werd gevast. Het was ook een sabbat, een dag waarop geen normale werkzaamheden gedaan mochten worden (Le 23:27, 28).

Verzoendeksel. Het deksel van de ark van het verbond. Op de Verzoendag spatte de hogepriester het bloed van zondeoffers vóór het deksel. De Hebreeuwse term komt van een grondwerkwoord dat ‘bedekken’ of misschien ‘uitwissen’ van zonde betekent. Het deksel was van massief goud en er stonden twee cherubs op, aan elk uiteinde één. Het wordt ook wel gewoon ‘het deksel’ genoemd (Ex 25:17-22; 1Kr 28:11; Heb 9:5). — Zie App. B5.

Verzoening. In de Hebreeuwse Geschriften hield dit begrip verband met de slachtoffers die gebracht werden om mensen in staat te stellen tot God te naderen en hem te aanbidden. Voor verzoening met God werden onder de wet van Mozes met name op de jaarlijkse Verzoendag slachtoffers gebracht voor de zonden van individuele personen en van het hele volk. Die slachtoffers wezen vooruit naar het offer van Jezus, dat de zonden van de mensheid eens en voor altijd volledig verzoende en zo mensen de mogelijkheid gaf met Jehovah verzoend te worden (Le 5:10; 23:28; Kol 1:20; Heb 9:12).

Vluchtsteden. Levietensteden waar iemand die zonder opzet een ander had gedood bescherming kon zoeken tegen de bloedwreker. Onder leiding van Jehovah waren zes van die steden, verspreid over het beloofde land, aangewezen door Mozes en later door Jozua. Als de vluchteling een vluchtstad had bereikt, moest hij zijn zaak aan de oudsten bij de stadspoort voorleggen en werd hem gastvrijheid verleend. Om te voorkomen dat opzettelijke moordenaars misbruik maakten van deze regeling, moest de vluchteling terechtstaan in de stad waar de persoon was gedood en zijn onschuld bewijzen. Als zijn onschuld bewezen was, werd hij teruggestuurd naar de vluchtstad, waar hij de rest van zijn leven of tot de dood van de hogepriester binnen de stadsgrenzen moest blijven (Nu 35:6, 11-15, 22-29; Joz 20:2-8).

Voorbereidingsdag. De dag die aan de sabbat voorafging, waarop de Joden zich op de sabbat voorbereidden. De dag eindigde met zonsondergang op wat wij vrijdag noemen, het tijdstip waarop de sabbat begon. De Joodse dag liep van avond tot avond (Mr 15:42; Lu 23:54).

Voorhof. Een omheind, open gedeelte rond de tabernakel en later een van de ommuurde terreinen rond het hoofdgebouw van de tempel. Het brandofferaltaar stond in het voorhof van de tabernakel en in het binnenste voorhof van de tempel (Ex 27:9; 1Kon 7:12). — Zie App. B5, B8, B11.

Voornaamste Bewerker. Het Griekse woord betekent in wezen ‘voornaamste leider’. Het duidt op de essentiële rol van Jezus Christus als het erom gaat trouwe mensen te bevrijden van de dodelijke gevolgen van zonde en ze te leiden naar eeuwig leven (Han 3:15; 5:31; Heb 2:10; 12:2).

Vredeoffer. Een offer aan Jehovah als verzoek om vrede met hem, ook wel gemeenschapsoffer genoemd. Zowel de aanbidder en zijn gezin als de priester die het offer aanbood en de dienstdoende priesters aten ervan. Jehovah ontving als het ware de aangename geur van het verbrande vet en kreeg ook het bloed, dat het leven vertegenwoordigde. Het was alsof de priesters en de aanbidders samen met Jehovah aan een maaltijd zaten, wat op een vredige verhouding duidde (Le 7:29, 32; De 27:7).

Vrije, vrijgelatene. Onder de Romeinse overheersing was een ‘vrije’ iemand die van geboorte af vrij was en het volledige burgerrecht bezat. Een ‘vrijgelatene’ was een voormalige slaaf die in vrijheid was gesteld. Als hij officieel in vrijheid werd gesteld, kreeg hij het Romeinse burgerrecht maar kwam hij niet voor een politiek ambt in aanmerking. Werd hij onofficieel in vrijheid gesteld, dan leverde dat persoonlijke vrijheid op maar kreeg hij geen volledig burgerrecht (1Kor 7:22).

Vuurpannen. Voorwerpen van goud, zilver of koper die bij de tabernakel en de tempel werden gebruikt voor het branden van wierook en voor het verwijderen van kolen van het brandofferaltaar en verbrande lampenpitten van de gouden lampenstandaard. Ze werden ook wel wierookvaten genoemd (Ex 37:23; 2Kr 26:19; Heb 9:4).

W

Waarzegger. Iemand die beweert toekomstige gebeurtenissen te kunnen voorspellen. Hieronder vallen in de Bijbel onder meer magiërs en astrologen (Le 19:31; De 18:11; Han 16:16).

Wachter. Iemand die de wacht houdt, vaak ’s nachts, om personen of bezittingen te beschermen en die alarm kan slaan als er gevaar dreigt. Wachters stonden vaak op de stadsmuur en de torens om gevaar al van ver te zien aankomen. Ook in het leger werden wachters gebruikt. Profeten dienden als figuurlijke wachters voor het volk Israël en waarschuwden voor een komende vernietiging (2Kon 9:20; Ez 3:17).

Wadi. De bedding van een rivier die buiten de regentijd meestal droogstond. Het kan ook duiden op de rivier zelf, die in sommige gevallen door bronnen werd gevoed en daardoor nooit opdroogde. In sommige contexten is het met ‘dal’ of ‘vallei’ vertaald (Ge 26:17; Nu 34:5; De 8:7; 1Kon 18:5; Job 6:15).

Wapenrusting. De beschermende kleding die soldaten droegen: helm, pantser (maliënkolder), gordel, scheenplaten en schild (1Sa 31:9; Ef 6:13-17).

Ware God. Een vertaling van de Hebreeuwse uitdrukking voor ‘de God’. Vaak wordt het lidwoord zo gebruikt om Jehovah als de enige ware God te onderscheiden van valse goden. In zulke contexten geeft ‘de *ware* God’ zorgvuldig de volledige betekenis weer van de Hebreeuwse uitdrukking (Ge 5:22, 24; 46:3; De 4:39).

Weefgetouw. Een toestel waarmee garen tot weefsel gevlochten werd (Re 16:14).

Weg. Een term die in de Bijbel figuurlijk wordt gebruikt als aanduiding voor een levens- of handelwijze die Jehovah goedkeurt of afkeurt. Over de volgelingen van Jezus Christus werd gezegd dat ze bij ‘De Weg’ hoorden: hun levensweg draaide om geloof in Jezus Christus, ze volgden zijn voorbeeld (Han 19:9).

Wekenfeest. — Zie PINKSTERFEEST.

Wet. Dit woord kan duiden op de wet van Mozes, de eerste vijf boeken van de Bijbel, individuele wetten (uit de wet van Mozes) of een rechtsbeginsel (Nu 15:16; De 4:8; Mt 7:12; Ga 3:24).

Wet van Mozes. De wet die Jehovah in 1513 v.Chr. in de Sinaïwoestijn via Mozes aan Israël gaf. ‘De wet’ is vaak een aanduiding van de eerste vijf boeken van de Bijbel (Joz 23:6; Lu 24:44).

Wierook. Een mengsel van aromatische gomharsen en balsems dat langzaam verbrandt en daarbij een aangename geur verspreidt. Voor het gebruik in de tabernakel en de tempel werd een speciaal mengsel van vier ingrediënten gemaakt. Dat werd ’s morgens en ’s avonds op het reukofferaltaar in het heilige gebrand, en op de Verzoendag in het allerheiligste. Het was een afbeelding van de aanvaardbare gebeden van Gods trouwe aanbidders. Het branden van wierook was geen vereiste voor christenen (Ex 30:34, 35; Le 16:13; Opb 5:8).

Wijnpers. Gewoonlijk twee kuilen (kuipen) op ongelijke hoogte die uit kalksteen waren gehouwen en door een geultje met elkaar verbonden waren. In de bovenste kuil werden de druiven geplet, waarna het sap in de onderste kuil liep. Het woord wordt figuurlijk gebruikt voor Gods oordeel (Jes 5:2; Opb 19:15).

Wijnzak. Een zak waarin wijn werd bewaard. Hiervoor gebruikte men de huid van een heel dier, zoals een geit of schaap. De wijn werd in nieuwe wijnzakken gedaan, omdat er tijdens de gisting koolzuurgas ontstaat waardoor de zakken onder druk komen te staan. Nieuwe huiden rekken uit, oude huiden zijn niet meer elastisch en barsten door de druk (Joz 9:4; Mt 9:17).

Wonderen. Gebeurtenissen of verschijnselen die alle bij mensen bekende krachten te boven gaan en die aan een bovennatuurlijke macht worden toegeschreven. Uitdrukkingen als ‘krachtige werken’ en ‘tekenen’ worden soms in de Bijbel als synoniemen hiervan gebruikt (Ex 4:21; Han 4:22; Heb 2:4).

Z

Zalven. De grondbetekenis van het Hebreeuwse woord is ‘met een vloeistof insmeren’. Een persoon of een voorwerp werd met olie ingewreven als symbool van opdracht aan een speciale dienst. In de Griekse Geschriften wordt het woord ook gebruikt voor het uitstorten van heilige geest op degenen die uitgekozen zijn voor de hemelse hoop (Ex 28:41; 1Sa 16:13; 2Kor 1:21).

Zegel. Een voorwerp waarmee een afdruk werd gemaakt (meestal in klei of was) die diende als bewijs van eigendom of echtheid of als bekrachtiging van een overeenkomst. In de oudheid was het een stuk hard materiaal (steen, ivoor of hout) waarin letters of voorstellingen in spiegelbeeld waren gegraveerd. De term wordt figuurlijk gebruikt voor een bewijs van eigendom, voor iets dat als echt bestempeld is of voor iets dat verborgen of geheim is (Ex 28:11; Ne 9:38; Opb 5:1; 9:4).

Zegelring. Een ring met een zegel die om de vinger werd gedaan of aan een koord werd gedragen, waarschijnlijk om de hals. De zegelring van een regeerder of beambte was het symbool van zijn gezag (Ge 41:42). — Zie ZEGEL.

Zeus. De oppergod van de polytheïstische Grieken. In Lystra werd Barnabas voor Zeus aangezien. Oude inscripties uit de omgeving van Lystra vermelden 'priesters van Zeus' en 'de zonnegod Zeus'. Het schip waarop Paulus van Malta vertrok had als boegbeeld 'Zonen van Zeus', de tweelingbroers Castor en Pollux (Han 14:12; 28:11).

Ziel. De traditionele vertaling van het Hebreeuwse *nefesj* en het Griekse *psuche.* Uit het gebruik van deze woorden in de Bijbel blijkt dat ze hoofdzakelijk duiden op (1) mensen, (2) dieren of (3) het leven van mensen of dieren (Ge 1:20; 2:7; Nu 31:28; 1Pe 3:20; ook vtnn.). Anders dan wat er in veel religieuze contexten met 'ziel' wordt bedoeld, duiden *nefesj* en *psuche* in de Bijbel, als het om aardse wezens gaat, allebei op iets dat stoffelijk, tastbaar, zichtbaar en sterfelijk is. In deze vertaling zijn de woorden uit de oorspronkelijke talen meestal weergegeven volgens hun betekenis in de context. Daarbij is gebruik gemaakt van woorden als leven, wezen of persoon, of van een persoonlijk voornaamwoord (zoals 'ik' voor 'mijn ziel'). Meestal staat in een voetnoot de alternatieve weergave 'ziel' vermeld. Als 'ziel' is gebruikt, in de hoofdtekst of in de voetnoten, moet het woord in lijn met bovenstaande uitleg worden opgevat. Als er wordt gezegd dat je iets met je hele ziel moet doen, wil dat zeggen dat je het met je hele wezen of van harte doet (De 6:5; Mt 22:37). In sommige contexten duiden de woorden uit de oorspronkelijke talen op de verlangens of de eetlust van een levend wezen. Ze kunnen ook duiden op een dode of op een dood lichaam (Nu 6:6; Sp 23:2; Jes 56:11; Hag 2:13).

Ziener. Iemand aan wie God het vermogen gaf zijn wil te onderscheiden, iemand van wie de ogen geopend waren om dingen te zien of te begrijpen die voor mensen in het algemeen niet duidelijk waren. De Hebreeuwse term is afgeleid van een grondwoord dat 'zien' betekent, letterlijk of figuurlijk. Een ziener werd door anderen geraadpleegd voor wijze raad bij problemen (1Sa 9:9).

Ziv. Oorspronkelijk de tweede maand van de Joodse godsdienstige kalender en de achtste maand van de burgerlijke kalender. De maand liep van half april tot half mei. In de Joodse Talmoed en in andere werken van na de Babylonische ballingschap werd hij ijjar genoemd (1Kon 6:37). — Zie App. B15.

Zondeoffer. Een offer dat werd gebracht voor onopzettelijke zonden, begaan als gevolg van de zwakheid van het onvolmaakte vlees. Er werden verschillende offerdieren gebruikt, van stier tot duif, afhankelijk van de positie en omstandigheden van degene van wie de zonde werd verzoend (Le 4:27, 29; Heb 10:8).

Zonen van Aäron. Afstammelingen van Levi's kleinzoon Aäron, die was uitgekozen als de eerste hogepriester onder de wet van Mozes. De zonen van Aäron deden priestertaken in de tabernakel en in de tempel (1Kr 23:28).

Zoon van David. Een uitdrukking die vaak op Jezus wordt toegepast en die benadrukt dat hij de Erfgenaam is van het Koninkrijksverbond, dat door iemand in de afstammingslijn van David vervuld zou worden (Mt 12:23; 21:9).

Zuil. Een rechtopstaande steunpilaar of kolom. Sommige zuilen werden opgericht als gedenkteken voor historische gebeurtenissen. Zuilen werden gebruikt in de tempel en de koninklijke gebouwen die Salomo bouwde. Heidense volken richtten heilige zuilen op voor hun valse aanbidding, en soms namen de Israëlieten dat gebruik over (Re 16:29; 1Kon 7:21; 14:23). — Zie KAPITEEL.

Zuilengang van Salomo. In Jezus' tijd een overdekte zuilengang aan de oostkant van het buitenste voorhof van de tempel. Er werd algemeen aangenomen dat het een overblijfsel was van Salomo's tempel. Jezus heeft daar 'in de winter' gelopen en de eerste christenen kwamen er samen voor aanbidding (Jo 10:22, 23; Han 5:12). — Zie App. B11.

Zuurdesem. Een stukje deeg dat apart werd gehouden en dat door gisting zuur werd. Het werd gebruikt om nieuw deeg te laten gisten. In de Bijbel wordt het vaak gebruikt als symbool voor zonde en verdorvenheid, en ook als aanduiding voor groei die onzichtbaar is maar overal doordringt (Ex 12:20; Mt 13:33; Ga 5:9).

Zwagerhuwelijk. Een gebruik dat pas later in de wet van Mozes werd opgenomen en dat ook bekendstaat als leviraatshuwelijk. Als een man stierf zonder een zoon na te laten, trouwde zijn broer met de weduwe om kinderen voort te brengen en de geslachtslijn van zijn broer voort te zetten (Ge 38:8; De 25:5).

Appendix A

A1 Vertaalprincipes voor de Bijbel

De Bijbel is oorspronkelijk geschreven in het oude Hebreeuws, Aramees en Grieks. In deze tijd is hij geheel of gedeeltelijk verkrijgbaar in zo'n 2600 talen. De meeste mensen die de Bijbel willen lezen, kennen de oorspronkelijke talen niet. Daarom zijn ze aangewezen op een vertaling. Welke principes moeten worden gevolgd bij het vertalen van de Bijbel? Hoe zijn die principes gebruikt in de *Nieuwewereldvertaling*?

Sommigen denken misschien dat je met een letterlijke woord-voor-woordvertaling, een soort interlineaire vertaling, zo dicht mogelijk in de buurt komt van wat in de oorspronkelijke talen is uitgedrukt. Maar dat is niet altijd het geval, en daar zijn de volgende redenen voor.

- Geen twee talen komen precies overeen qua grammatica, woordenschat en zinsbouw. S.R. Driver, hoogleraar Hebreeuws, schreef: 'Talen verschillen niet alleen in grammatica en grondwoorden, maar ook (...) in de wijze waarop gedachten tot een zin worden gevormd.' In elke taal is het denkpatroon heel anders. 'Dientengevolge', zo vervolgt Driver, 'is ook de zinsbouw in de verschillende talen niet hetzelfde.'
- Bij geen enkele moderne taal komen de woordenschat en grammatica precies overeen met die van het Bijbelse Hebreeuws, Aramees en Grieks. Een woord-voor-woordvertaling zou dus onduidelijk kunnen zijn of zelfs de verkeerde betekenis kunnen overbrengen.
- Een woord of een uitdrukking kan, afhankelijk van de context, verschillende betekenissen hebben.

Een vertaler kan misschien in sommige gedeelten letterlijk weergeven wat er in de brontaal staat, maar daar moet hij voorzichtig mee zijn.

Dat een woord-voor-woordvertaling verkeerd begrepen kan worden, blijkt uit de volgende voorbeelden.

- De Bijbel gebruikt het werkwoord slapen zowel voor de letterlijke slaap als voor de doodsslaap (Mattheüs 28:13; Handelingen 7:60). Als het in de context van dat woord over de dood gaat, kunnen Bijbelvertalers het weergeven met 'sterven' of 'slapen in de dood', wat verwarring bij de lezer voorkomt (1 Korinthiërs 7:39; 1 Thessalonicenzen 4:13; 2 Petrus 3:4).
- In Efeziërs 4:14 gebruikte Paulus een uitdrukking die letterlijk wordt vertaald met 'in het dobbelspel van de mensen'. Met dat oude idioom wordt gezinspeeld op de gewoonte om bij het dobbelen vals te spelen. In de meeste talen zegt een letterlijke vertaling niet veel. Als je 'dobbelspel' met 'bedrog' vertaalt, wordt de betekenis duidelijker overgebracht.
- In Romeinen 12:11 wordt een Griekse uitdrukking gebruikt die letterlijk 'aan de geest kokend' betekent. Die woorden brengen in het Nederlands niet over wat er wordt bedoeld. Daarom wordt de uitdrukking in deze vertaling weergegeven met 'laat je aanvuren door de geest'.
- In zijn beroemde Bergrede gebruikte Jezus een uitdrukking die wel is vertaald met 'zalig zijn de armen van geest' (Mattheüs 5:3, *Statenvertaling*). Maar een letterlijke vertaling van die uitdrukking is in veel talen onduidelijk. In sommige gevallen impliceert een strikt letterlijke vertaling dat 'de armen van geest' geestelijk in de war zijn of dat het hun aan vitaliteit en wilskracht ontbreekt. Maar Jezus leerde mensen hier dat hun geluk niet afhankelijk was van de bevrediging van hun fysieke behoeften maar van het besef dat ze Gods leiding nodig hadden (Lukas 6:20). Weergaven als 'degenen die zich bewust zijn van hun geestelijke behoeften' of 'mensen die weten dat ze God nodig hebben' brengen de betekenis van die uitdrukking dus nauwkeuriger over (Mattheüs 5:3; *Bijbel in Gewone Taal*).
- In veel contexten brengt het Hebreeuwse woord voor 'jaloezie' dezelfde gedachte over als de gangbare betekenis van het Nederlandse woord: het gevoel van woede om de schijnbare ontrouw van iemand die je na staat of afgunst om wat een ander bezit (Spreuken 6:34; Jesaja 11:13). Maar hetzelfde Hebreeuwse woord heeft ook een positieve gevoelswaarde. Het kan bijvoorbeeld gebruikt worden voor Jehovah's 'ijver' (sterke gevoel van bescherming) voor zijn dienaren, en het kan betekenen dat

---

ΟΙΠΤΩΧΟΙ
ΤΩΠΝΕΥΜΑΤΙ

MATTHEÜS 5:3

Letterlijk: 'de armen van geest'

Gedachte: 'degenen die zich bewust zijn van hun geestelijke behoeften'

---

hij ‘volledige toewijding eist’ (Exodus 34:14; 2 Koningen 19:31; Ezechiël 5:13; Zacharia 8:2). Daarnaast kan het gebruikt worden voor de ‘ijver’ die Gods trouwe dienaren voor hem en zijn aanbidding hebben, en het kan betekenen dat ze ‘geen ontrouw aan hem tolereren’ (Psalm 69:9; 119:139; Numeri 25:11).

- Het Hebreeuwse woord dat normaal gesproken op de menselijke hand slaat, heeft heel wat verschillende betekenissen. Afhankelijk van de context kan het woord vertaald worden met ‘gezag’, ‘vrijgevigheid’ of ‘macht’ (2 Samuël 8:3; 1 Koningen 10:13; Spreuken 18:21). Het woord is in de *Nieuwewereldvertaling* zelfs op ruim 40 verschillende manieren vertaald.

יד

Het Hebreeuwse woord *jadh* wordt gewoonlijk vertaald met ‘hand’, maar afhankelijk van de context kan het vertaald worden met ‘gezag’, ‘vrijgevigheid’, ‘macht’, enz.

Het is duidelijk dat er bij het vertalen van de Bijbel meer betrokken is dan een woord in de brontaal elke keer dat het voorkomt gewoon op dezelfde manier weer te geven. Vertalers moeten zorgvuldig overwegen welke woorden uit de doeltaal het best de gedachten vertolken van de tekst in de brontaal. Daarbij moeten de geformuleerde zinnen voldoen aan de grammaticaregels van de doeltaal, zodat de tekst makkelijk te lezen is.

Tegelijkertijd moeten uitersten in het herformuleren van de tekst vermeden worden. Vertalers die de Bijbel vrijelijk parafraseren op basis van hun eigen interpretatie van de globale gedachte, zouden de betekenis van de tekst kunnen verdraaien. Hoe dan? Het zou kunnen dat ze er ten onrechte hun mening in verwerken over wat de oorspronkelijke tekst betekent of dat ze belangrijke details in de oorspronkelijke tekst weglaten. Parafrasevertalingen zijn misschien wel makkelijk te lezen, maar juist die vrije manier van vertalen kan verhinderen dat de ware betekenis van de tekst tot de lezer doordringt.

Het werk van vertalers kan makkelijk worden beïnvloed door geloofsovertuigingen. Zo zegt Mattheüs 7:13: ‘Wijd is de weg die naar de vernietiging leidt.’ Sommige vertalers hebben, mogelijk beïnvloed door hun geloofsovertuiging, hier de term hel gebruikt. Maar dat is niet wat het Griekse woord echt betekent, namelijk vernietiging.

Een Bijbelvertaler moet niet vergeten dat de Bijbel geschreven is in de gewone, alledaagse taal van doorsneemensen, zoals boeren, herders en vissers (Nehemia 8:8, 12; Handelingen 4:13). Een goede vertaling van de Bijbel maakt de boodschap erin dan ook toe-

gankelijk voor oprechte mensen, ongeacht hun achtergrond. Duidelijke, gangbare uitdrukkingen die goed te begrijpen zijn, hebben de voorkeur boven woorden die de gemiddelde persoon zelden gebruikt.

In heel wat moderne Bijbelvertalingen is ten onrechte de vrijheid genomen Gods naam, Jehovah, weg te laten, ook al komt die naam in oude Bijbelmanuscripten voor. (Zie Appendix A4.) Veel vertalers vervangen de naam door titels als ‘Heer’. Soms wordt zelfs verdoezeld dat God een naam heeft. Zo worden de woorden van Jezus’ gebed in Johannes 17:26 in sommige vertalingen weergegeven als: ‘Ik heb hun bekendgemaakt wie u bent.’ En in Johannes 17:6 zeggen ze: ‘Aan hen heb ik laten zien wie u echt bent.’ Maar een getrouwe vertaling van Jezus’ gebed luidt: ‘Ik heb hun *uw naam* bekendgemaakt’, en: ‘Ik heb *uw naam* openbaar gemaakt.’

In het voorwoord bij de eerste Engelse uitgave van de *Nieuwewereldvertaling* stond vermeld: ‘Wij bieden geen parafrase van de Schrift. Wij hebben er voortdurend naar gestreefd een zo letterlijk mogelijke vertaling te geven, waar het hedendaagse Engelse idioom dat toelaat en waar bij een letterlijke vertolking de gedachte niet door een onbeholpen wijze van uitdrukken verloren gaat.’ Het New World Bible Translation Committee heeft dus geprobeerd een balans te vinden tussen het gebruik van woorden en uitdrukkingen die het origineel weergeven en het vermijden van bewoordingen die vreemd overkomen of de bedoelde gedachte verhullen. Hierdoor is de Bijbel makkelijk te lezen en kan de lezer er echt op vertrouwen dat de geïnspireerde boodschap ervan getrouw is overgebracht (1 Thessalonicenzen 2:13).

Een betrouwbare vertaling moet:

- Gods naam heiligen door die zijn rechtmatige plaats in de Bijbel terug te geven (Mattheüs 6:9);
- de oorspronkelijke boodschap, die door God is geïnspireerd, nauwkeurig weergeven (2 Timotheüs 3:16);
- uitdrukkingen letterlijk vertalen als de woordenschat en zinsbouw van de doeltaal zo’n weergave van de oorspronkelijke tekst toelaten;
- de juiste betekenis van een woord of een zinsnede overbrengen als een letterlijke vertaling de betekenis zou verdraaien of verhullen;
- natuurlijke, makkelijk te begrijpen taal gebruiken die tot lezen aanmoedigt (Nehemia 8:8, 12).

A2 Kenmerken van deze herziening

De *New World Translation of the Christian Greek Scriptures* is uitgegeven in 1950 en de complete *New World Translation of the Holy Scriptures* in 1961.* Sindsdien hebben miljoenen lezers in meer dan 120 talen, waaronder het Nederlands, voordeel gehad van deze nauwkeurige maar leesbare vertaling van de Bijbel vanuit de oorspronkelijke talen.

Maar in de afgelopen 50 jaar zijn talen veranderd. Het huidige New World Bible Translation Committee zag in dat het nodig was op die veranderingen in te spelen om het hart van de lezers in deze tijd te raken. Om die reden zijn in deze herziening een aantal veranderingen aangebracht in woordkeus en stijl.

- **Hedendaagse, begrijpelijke taal.** Het woord lankmoedigheid bijvoorbeeld is voor velen niet zo bekend en moeilijk te begrijpen. Daarom is het vervangen door ‘geduld’, dat dezelfde gedachte overbrengt (Galaten 5:22). Om een verkeerd begrip te vermijden is ‘goddeloos’ vaak vervangen door ‘slecht’ (Psalm 37:10). ‘Toorn’ en ‘gramschap’ zijn vervangen door bekendere woorden als boosheid en woede (Efeziërs 4:31). In deze herziening is het woord hoererij meestal vervangen door ‘seksuele immoraliteit’, de term losbandig gedrag door ‘schaamteloos gedrag’ en ‘brasserijen’ door ‘wilde feesten’ (Galaten 5:19-21). Afhankelijk van de context is de uitdrukking ‘onbepaalde tijd’ vervangen door woorden als eeuwig, blijvend, eeuwigheid en altijd (Genesis 3:22; Exodus 31:16; Psalm 90:2; Prediker 1:4; Micha 5:2).

  In het oude Hebreeuws en Grieks kan de term zaad worden gebruikt voor het zaad van planten, voor menselijk nageslacht (of nakomelingen) of voor sperma. Maar omdat het in het Nederlands niet meer gebruikelijk is om met het woord zaad naar mensen te verwijzen, worden er nu uitdrukkingen gebruikt die in de context de juiste gedachte overbrengen (Genesis 1:11; 22:17; 48:4; Mattheüs 22:24; Johannes 8:37). In de meeste gevallen wordt nu de term nageslacht gebruikt als het gaat om de Edense belofte in Genesis 3:15.

---

* In het Nederlands is deze vertaling van de Griekse Geschriften uitgegeven in 1963 en de volledige uitgave in 1969.

- **Duidelijke weergave van Bijbelse begrippen.** Sommige termen in vorige edities moesten vaak uitgelegd worden om goed te worden begrepen. Zo worden in de Bijbel het Hebreeuwse *Sjeool* en het Griekse *Hades* gebruikt om het collectieve graf van de mensheid aan te duiden. Voor veel mensen zijn die termen onbekend. Bovendien heeft Hades ook nog een andere betekenis omdat het in de Griekse mythologie wordt gebruikt. Daarom zijn beide termen vervangen door wat de Bijbelschrijvers bedoelden: het Graf. De woorden Sjeool en Hades zijn nog terug te vinden in voetnoten (Psalm 16:10; Handelingen 2:27).

  In eerdere edities zijn het Hebreeuwse woord *nefesj* en het Griekse woord *psuche* consequent vertaald met 'ziel'. Dat werd zo gedaan vanwege de vele misvattingen over het begrip ziel. Deze benadering hielp de lezer om te zien hoe de geïnspireerde Bijbelschrijvers de oorspronkelijke termen gebruikten. Afhankelijk van de context kunnen de woorden duiden op (1) een persoon, (2) het leven van een persoon, (3) levende wezens, (4) de verlangens of de eetlust van een persoon, en in sommige gevallen zelfs (5) dode personen. Maar in het Nederlands wordt het woord ziel doorgaans niet zo gebruikt. Daarom is besloten de woorden uit de oorspronkelijke talen weer te geven volgens de eigenlijke betekenis. Meestal staat in een voetnoot de weergave 'ziel' vermeld. (Zie bijvoorbeeld Genesis 1:20; 2:7; Leviticus 19:28; Psalm 3:2; Spreuken 16:26; Mattheüs 6:25.) In sommige poëtische gedeelten of in heel bekende contexten is het woord ziel in de hoofdtekst behouden en wordt in een voetnoot naar de Woordenlijst verwezen of een alternatieve weergave gegeven (Deuteronomium 6:5; Psalm 131:2; Spreuken 2:10; Mattheüs 22:37).

  Een vergelijkbaar geval is het woord nier, dat behouden is als het om het letterlijke orgaan gaat. Maar bij een figuurlijk gebruik, zoals in Psalm 7:9 en 26:2 en in Openbaring 2:23, is het woord in de hoofdtekst vertaald met 'diepste gevoelens' of 'diepste gedachten' en staat de letterlijke betekenis in een voetnoot.

  Net als in het Hebreeuws en Grieks heeft het woord hart ook in het Nederlands een letterlijke en een figuurlijke betekenis. Daarom is het in veel gevallen nog in de hoofdtekst gebruikt. Maar in contexten waarin de betekenis niet duidelijk was, is een specifiekere weergave gebruikt. Zo lees je in het boek Spreuken niet meer over iemand die het 'aan hart ontbreekt' maar over iemand 'zonder verstand', waarbij nog wel in een voetnoot

wordt vermeld wat er letterlijk staat. Afhankelijk van de context is hetzelfde gedaan met andere uitdrukkingen, zoals ‘vet’, ‘vlees’ en ‘hoorn’ (Genesis 45:18; Prediker 5:6; Job 16:15). Sommige van die uitdrukkingen worden besproken in de Verklarende woordenlijst.

- **Verbeterde leesbaarheid.** In eerdere uitgaven werden extra woorden gebruikt om aan te geven of een Hebreeuws werkwoord in het imperfectum of het perfectum stond. Om aan te geven dat een handeling voortduurde (wat het imperfectum doorgaans weergeeft) werden uitdrukkingen gebruikt als ‘ging ertoe over’, ‘voorts’ en ‘ging voort’. Om de nadruk over te brengen die vaak in het perfectum van Hebreeuwse werkwoorden zit opgesloten, werden woorden toegevoegd als stellig, moeten en werkelijk. Daardoor kwamen dat soort termen duizenden keren in de tekst voor. In deze herziening zijn in sommige contexten nog wel extra woorden als blijven en vaak toegevoegd als er gegronde redenen waren om het voortduren van een handeling uit te drukken (Genesis 3:9; 34:1; Spreuken 2:4). Maar om de leesbaarheid te verbeteren zijn de extra woorden weggelaten als ze niet essentieel waren om de oorspronkelijke betekenis over te brengen.
- **Woordgeslacht.** In het Hebreeuws en Grieks kunnen zelfstandige naamwoorden mannelijk of vrouwelijk zijn en in het Grieks ook nog onzijdig. Maar soms kan dat woordgeslacht in de oorspronkelijke taal een goede weergave van de betekenis in de weg zitten. Zowel in het Hebreeuws als in het Grieks zijn zelfstandige naamwoorden in het meervoud doorgaans mannelijk, niet alleen als ze uitsluitend naar mannen verwijzen maar ook als ze naar mannen én vrouwen verwijzen. Zo kan ‘de zonen van Israël’ op de 12 zonen van Jakob slaan, maar verwijst het meestal naar het hele volk Israël, zowel de mannen als de vrouwen (Genesis 46:5; Exodus 35:29). In de herziening zijn die woorden dus vaak met ‘de Israëlieten’ vertaald om te laten zien dat het om het hele volk gaat. Zo is ook ‘vaderloze jongen’ veranderd in ‘vaderloos kind’ of ‘wees’ om te laten zien dat het om zowel een jongen als een meisje kan gaan. Er is echter geen grond om, zoals sommige moderne vertalingen doen, geslachtsneutrale termen te gebruiken voor God, zijn Zoon of de verschillende engelen en demonen, aangezien de Bijbel in die gevallen het mannelijke geslacht gebruikt.
- **Voornaamwoorden.** Waar in vorige edities ‘gij’ of ‘gijlieden’ stond, is nu voor ‘je’, ‘jij’ of ‘jullie’ gekozen. Soms is voor ‘u’ gekozen om respect uit te drukken (Genesis 3:9-12; Daniël

2:26-28). In deze herziening staan geen kleine hoofdletters meer om een meervoud aan te geven. De lezer kan die informatie terugvinden in eerdere edities.

Alle aanpassingen in de Bijbeltekst zijn onder gebed gedaan, met veel zorg en met diep respect voor het geweldige werk van het oorspronkelijke New World Bible Translation Committee.

Andere kenmerken van deze herziening

In deze Bijbelvertaling staan een aantal voetnoten. Die voetnoten vallen meestal in een van de volgende categorieën:

Of	Een alternatieve vertaling die globaal dezelfde gedachte overbrengt (Genesis 1:2, voetnoot bij 'actieve kracht'; Jozua 1:8, 'lezen').
Of mogelijk	Een alternatieve vertaling die een andere maar aanvaardbare gedachte overbrengt (Genesis 21:6, 'meelachen'; Zacharia 14:21, 'Kanaäniet').
Lett.:	Een letterlijke vertaling of de grondbetekenis van een uitdrukking in de oorspronkelijke taal (Genesis 30:22, 'krijgen'; Exodus 32:9, 'koppig').
Betekenis en achtergrond-informatie	Betekenis van namen (Genesis 3:17, 'Adam'; Exodus 15:23, 'Mara'); informatie over maten en gewichten (Genesis 6:15, 'el'); het antecedent van een voornaamwoord (Genesis 38:5, 'hij'); nuttige informatie in de Appendix en de Verklarende woordenlijst (Genesis 37:35, 'Graf'; Mattheüs 5:22, 'Gehenna').

Deze uitgave heeft voorin 'Een introductie tot Gods Woord', waarin het Bijbelse antwoord wordt gegeven op fundamentele vragen. Achterin staan direct na de tekst van de Bijbel een 'Tabel van de Bijbelboeken', een 'Index van Bijbelwoorden' en een 'Verklarende woordenlijst'. In de Woordenlijst wordt toegelicht wat bepaalde uitdrukkingen in de Bijbel betekenen. Appendix A bevat de volgende onderwerpen: 'Vertaalprincipes voor de Bijbel', 'Kenmerken van deze herziening', 'Hoe de Bijbel bewaard is gebleven', 'Gods naam in de Hebreeuwse Geschriften', 'Gods naam in de christelijke Griekse Geschriften', 'Tabel: Profeten en koningen van Juda en van Israël' en 'Belangrijkste gebeurtenissen uit Jezus' leven op aarde'. Appendix B bevat kaarten, tabellen en andere nuttige informatie voor een grondige studie van de Bijbel.

Aan het begin van elk Bijbelboek staat een inhoudsopgave die een overzicht geeft van alle hoofdstukken, met verwijzingen naar de betreffende verzen. Elke bladzijde heeft in de middenkolom een lijst met de meest relevante verwijsteksten uit eerdere edities, die verwante Bijbelverzen aanduiden.

A3 Hoe de Bijbel bewaard is gebleven

De Bron en Auteur van de Bijbel zorgde er ook voor dat hij bewaard bleef. Hij is het die deze uitspraak liet vastleggen:

‘Het woord van onze God blijft voor eeuwig.’
— Jesaja 40:8.

Die woorden zijn waar, ook al zijn er geen oorspronkelijke manuscripten van de Hebreeuwse en Aramese Geschriften* of van de christelijke Griekse Geschriften bewaard gebleven. Hoe kunnen we er zo zeker van zijn dat de inhoud van de Bijbel die we nu hebben een getrouwe weergave is van de oorspronkelijke geïnspireerde geschriften?

GODS WOORD BEHOUDEN DANKZIJ KOPIISTEN

Voor de Hebreeuwse Geschriften houdt het antwoord op die vraag verband met een eeuwenoude traditie die werd ingesteld door God, die zei dat de tekst overgeschreven moest worden.# Zo gaf Jehovah de koningen van Israël de instructie om hun eigen afschrift (kopie) van de geschreven wet te maken (Deuteronomium 17:18). Verder gaf God de Levieten de verantwoordelijkheid om de wet te bewaren en aan het volk te onderwijzen (Deuteronomium 31:26; Nehemia 8:7). Na de Joodse ballingschap in Babylon ontstond er een klasse van kopiisten of schrijvers (soferim) (Ezra 7:6, voetnoten). In de loop van de jaren maakten die schrijvers talloze kopieën van de 39 boeken van de Hebreeuwse Geschriften.

Door de eeuwen heen zijn de schrijvers uiterst precies te werk gegaan bij het overschrijven van de boeken. In de middeleeuwen werd die traditie voortgezet door een groep Joodse schrijvers die bekendstonden als de masoreten. Het oudste complete manuscript van de masoretische tekst is de Codex Leningradensis, da-

---

* Deze worden in het vervolg aangeduid als de Hebreeuwse Geschriften.

Eén reden waarom de manuscripten moesten worden overgeschreven was dat de oorspronkelijke tekst op vergankelijke materialen was geschreven.

terend uit 1008/1009. Maar halverwege de 20ste eeuw werden er onder de Dode Zeerollen zo'n 220 Bijbelse manuscripten of fragmenten ontdekt. Die manuscripten waren meer dan duizend jaar ouder dan de Codex Leningradensis. Een vergelijking tussen de Dode Zeerollen en de Codex Leningradensis bevestigt een zeer belangrijk punt: hoewel er enkele variaties zijn in de bewoordingen, heeft geen ervan invloed op de boodschap zelf.

Hoe zit het met de 27 boeken van de christelijke Griekse Geschriften? Die boeken werden geschreven door enkelen van de apostelen van Jezus Christus en door een aantal andere vroege discipelen. Naar de traditie van de Joodse schrijvers maakten de eerste christenen kopieën van die boeken (Kolossenzen 4:16). Ondanks pogingen van de Romeinse keizer Diocletianus en anderen om alle vroegchristelijke literatuur te vernietigen, zijn duizenden fragmenten en manuscripten tot deze tijd bewaard gebleven.

Ook werden christelijke geschriften in andere talen vertaald. Er kwamen vertalingen van de Bijbel in oude talen als het Armeens, Ethiopisch, Georgisch, Koptisch, Latijn en Syrisch.

'Er kan veilig worden gezegd dat geen enkel ander werk uit de oudheid zo nauwkeurig is overgeleverd'

EEN HEBREEUWSE EN GRIEKSE STANDAARDTEKST

De kopieën van oude Bijbelmanuscripten hebben niet allemaal identieke bewoordingen. Hoe kunnen we dan weten wat de oorspronkelijke tekst is?

Vergelijk het eens met een leraar die 100 leerlingen vraagt om een hoofdstuk van een boek over te schrijven. Als het originele boek verloren gaat, dan kun je de 100 kopieën vergelijken om erachter te komen wat de oorspronkelijke tekst is. Hoewel elke leerling misschien hier en daar een fout maakt, is de kans heel klein dat ze allemaal precies dezelfde fouten maken. Zo kunnen onderzoekers ook de duizenden beschikbare fragmenten en kopieën van oude Bijbelboeken vergelijken, de schrijffouten herkennen en bepalen wat de oorspronkelijke bewoordingen zijn.

Hoe zeker kunnen we ervan zijn dat de gedachten in de oorspronkelijke Bijbeltekst nauwkeurig zijn overgebracht? De geleerde William H. Green zei over de tekst van de Hebreeuwse Geschriften: 'Er kan veilig worden gezegd dat geen enkel ander werk uit de oudheid zo nauwkeurig is overgeleverd.' En over de christelijke Griekse Geschriften (het zogenoemde Nieuwe Testament) schreef de Bijbelgeleerde F.F. Bruce: 'Er zijn veel en veel meer

Hoofdstuk 40 van het boek Jesaja in de Dode Zeerollen (tussen 125 en 100 v.Chr.)

Bij vergelijking met Hebreeuwse manuscripten van zo'n duizend jaar later bleken er slechts kleine verschillen te zijn, meestal in de spelling

Hoofdstuk 40 van het boek Jesaja in de Codex van Aleppo, een belangrijk masoretisch manuscript van rond 930 n.Chr.

bewijzen voor de geschriften van het Nieuwe Testament dan voor veel geschriften van klassieke schrijvers, terwijl niemand het in zijn hoofd haalt de echtheid van die klassieke werken te betwijfelen.’ Hij zei ook: ‘Als het Nieuwe Testament een verzameling niet-religieuze geschriften was, zou hun authenticiteit algemeen als vaststaand beschouwd worden.’

Hebreeuwse tekst: De *New World Translation of the Hebrew Scriptures* (1953-1960) was gebaseerd op de *Biblia Hebraica* van Rudolf Kittel. Sindsdien zijn er bijgewerkte uitgaven van de Hebreeuwse tekst verschenen, namelijk de *Biblia Hebraica Stuttgartensia* en de *Biblia Hebraica Quinta,* met daarin research gebaseerd op de Dode Zeerollen en andere oude manuscripten. Die wetenschappelijke werken bevatten de tekst van de Codex Leningradensis en daarbij voetnoten met ter vergelijking bewoordingen uit andere bronnen, zoals de Samaritaanse Pentateuch, de Dode Zeerollen, de Griekse *Septuaginta*, de Aramese targoems, de Latijnse *Vulgaat* en de Syrische *Pesjitta*. Zowel de *Biblia Hebraica Stuttgartensia* als de *Biblia Hebraica Quinta* is geraadpleegd voor de Engelse herziening van 2013.

Griekse tekst: Eind 19de eeuw vergeleken de geleerden B.F. Westcott en F.J.A. Hort bestaande manuscripten en fragmenten van de Bijbel om een Griekse standaardtekst samen te stellen die naar hun mening de oorspronkelijke geschriften het best weergaven. In het midden van de 20ste eeuw gebruikte het New World Bible Translation Committee die standaardtekst als basis voor zijn vertaling. Daarnaast werd er gebruikgemaakt van andere oude papyri, die naar men aanneemt uit de tweede en de derde eeuw dateren. Sindsdien zijn er nog meer papyri beschikbaar gekomen. Ook zijn er standaardteksten als die van Nestle en Aland en van de United Bible Societies waarin recente gezaghebbende studies zijn verwerkt. Sommige bevindingen van die research zijn opgenomen in de huidige herziening.

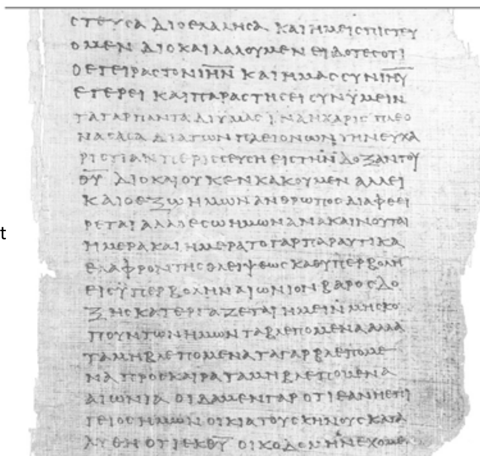
Uit die standaardteksten blijkt dat sommige verzen van de christelijke Griekse Geschriften die voorkomen in oudere vertalingen zoals de *Statenvertaling,* in feite door latere kopiisten waren toegevoegd en nooit deel uitmaakten van de geïnspireerde Schrift. Maar omdat al in de 16de eeuw een versindeling was gemaakt die in Bijbelvertalingen algemeen werd aanvaard, zorgt het weglaten van deze verzen voor gaten in de versnummering. De verzen zijn Mattheüs 17:21; 18:11; 23:14; Markus 7:16; 9:44, 46; 11:26; 15:28; Lukas 17:36; 23:17; Johannes 5:4; Handelingen 8:37; 15:34; 24:7; 28:29 en Romeinen 16:24. In deze herziening staat er een voetnoot bij deze ontbrekende verzen.

Verder is duidelijk gebleken dat het lange besluit van Markus 16 (vers 9-20), het korte besluit van Markus 16 en de woorden in Johannes 7:53–8:11 niet voorkwamen in de oorspronkelijke manuscripten. Daarom zijn die niet-authentieke teksten niet opgenomen in deze herziening.*

Op sommige plaatsen zijn de bewoordingen aangepast op basis van wat deskundigen algemeen aanvaarden als de meest authentieke weergave van de oorspronkelijke geschriften. Zo staat er volgens sommige manuscripten in Mattheüs 7:13: ‘Ga naar binnen door de nauwe poort, want breed *is de poort* en wijd is de weg die naar de vernietiging leidt.’ In vorige uitgaven van de *Nieuwe-wereldvertaling* stond ‘is de poort’ niet in de tekst. Maar verder onderzoek van de manuscripten heeft tot de conclusie geleid dat ‘is de poort’ in de oorspronkelijke tekst stond. Daarom is het in de huidige uitgave opgenomen. Er zijn een aantal van dit soort verbeteringen. Maar het zijn slechts kleine aanpassingen, en geen ervan verandert de fundamentele boodschap van Gods Woord.

---

* Zie voor meer informatie over deze niet-authentieke verzen de voetnoten van de *Nieuwe-Wereldvertaling van de Heilige Schrift — met studieverwijzingen,* uitgegeven in 1988.

2 Korinthiërs 4:13–5:4
op een papyrusmanuscript
van rond 200 n.Chr.

A4 Gods naam in de Hebreeuwse Geschriften

De naam van God, in het Hebreeuws aangeduid met de vier medeklinkers יהוה, komt in de Hebreeuwse Geschriften bijna 7000 keer voor. Deze vertaling geeft die vier letters, ook wel het Tetragrammaton genoemd, weer met Jehovah. Dit is veruit de meest voorkomende naam in de Bijbel. Hoewel de geïnspireerde schrijvers heel wat titels en beschrijvende termen voor God gebruiken, zoals Almachtige, Allerhoogste en Heer, is het Tetragrammaton de enige eigennaam waarmee ze God aanduiden.

Jehovah zelf heeft de Bijbelschrijvers ingegeven zijn naam te gebruiken. Zo inspireerde hij de profeet Joël ertoe te schrijven: ‘Iedereen die de naam van Jehovah aanroept, zal worden gered’ (Joël 2:32). En hij liet een psalmist opschrijven: ‘Mogen de mensen weten dat u, wiens naam Jehovah is, u alleen de Allerhoogste bent over de hele aarde’ (Psalm 83:18). De naam van God komt alleen al in het boek Psalmen, een verzameling poëtische teksten die bedoeld waren om te zingen en op te zeggen, zo’n 700 keer voor. Maar waarom laten veel Bijbelvertalingen Gods naam dan weg? Waarom gebruikt de *Nieuwewereldvertaling* de vorm Jehovah? En wat betekent de naam Jehovah?

𐤉𐤄𐤅𐤄

Gods naam in de Oudhebreeuwse letters van vóór de ballingschap in Babylon

יהוה

Gods naam in de Hebreeuwse letters van na de ballingschap in Babylon

Waarom ontbreekt de naam in veel Bijbelvertalingen? Daar zijn verschillende redenen voor. Sommigen vinden dat de Almachtige geen unieke naam nodig heeft om hem te onderscheiden. Anderen zijn blijkbaar beïnvloed door de Joodse traditie om de naam niet te gebruiken, misschien uit angst hem te ontheiligen. Weer anderen geloven dat het beter is een titel als Heer of God te gebruiken omdat niemand de exacte uitspraak van Gods naam kan achterhalen. Maar zulke bezwaren zijn om de volgende redenen niet gegrond.

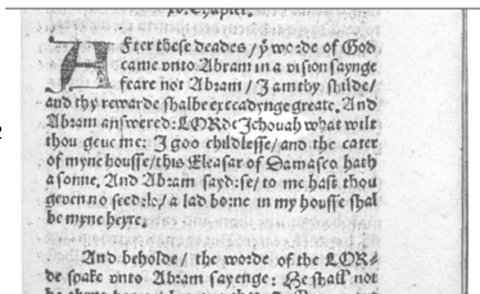
Fragmenten van de Psalmen in een Dode Zeerol uit de eerste helft van de eerste eeuw n.Chr. De tekst is in het Hebreeuwse schrift dat na de Babylonische ballingschap gebruikelijk was, maar het Tetragrammaton verschijnt herhaaldelijk in onderscheidende Oudhebreeuwse letters

- Wie redeneert dat de Almachtige geen unieke naam nodig heeft, gaat voorbij aan de bewijzen dat die naam voorkomt in vroege afschriften van zijn Woord. Sommige daarvan zijn zelfs van voor de tijd van Christus. Zoals eerder gezegd heeft God zijn naam zo'n 7000 keer in zijn Woord laten opnemen. Hij wil dus duidelijk dat we zijn naam kennen en gebruiken.
- Vertalers die de naam weglaten uit eerbied voor de Joodse traditie, zien iets heel belangrijks over het hoofd. Hoewel Joodse schrijvers de naam weigerden uit te spreken, hebben ze hem niet uit hun afschriften van de Bijbel verwijderd. Hij staat bijvoorbeeld op veel plaatsen in oude boekrollen die gevonden zijn in Qumran bij de Dode Zee. Bijbelvertalers laten zien dat Gods naam in de oorspronkelijke tekst staat door hem te vervangen door de titel HEER in hoofdletters. Maar de vraag blijft waarom ze zich vrij voelen Gods naam te vervangen of uit de Bijbel te verwijderen als ze erkennen dat hij duizenden keren in de Bijbeltekst te vinden is. Van wie denken ze de autoriteit te hebben gekregen om dit te doen? Dat kunnen ze alleen zelf beantwoorden.
- Degenen die zeggen dat je Gods naam niet moet gebruiken omdat de exacte uitspraak niet bekend is, gebruiken vaak wel zonder aarzelen de naam Jezus. En dat terwijl de discipelen van Jezus in de eerste eeuw zijn naam heel anders uitspraken dan de meeste christenen nu. Joodse christenen spraken zijn naam waarschijnlijk uit als *Jesjoea'*. En de titel Christus was *Masjiach* (Messias). Griekssprekende christenen noemden hem *Iesous Christos,* en Latijnsprekende christenen *Iesus Christus.* Onder inspiratie werd de Griekse vertaling van zijn naam in de Bijbel opgenomen. Dit laat zien dat de christenen in de eerste eeuw deden wat praktisch was: ze gebruikten de naam in de vorm die in hun taal gangbaar was. Het New World Bible Translation Committee vindt het daarom redelijk de vorm Jehovah te gebruiken, ook al is dat niet de exacte weergave van de uitspraak in het Oudhebreeuws.

Waarom gebruikt de *Nieuwewereldvertaling* de vorm Jehovah? In het Nederlands worden de vier letters van het Tetragrammaton weergegeven met de medeklinkers JHWH. Zoals alle geschreven woorden in het Oudhebreeuws had ook het Tetragrammaton geen klinkers. Toen het Oudhebreeuws nog in het dagelijks leven werd gebruikt, voegden de lezers moeiteloos zelf de juiste klinkers toe.

Zo'n duizend jaar nadat de Hebreeuwse Geschriften waren voltooid, ontwikkelden Joodse geleerden een systeem van uitspraaktekens om aan te geven welke klinkers bij het lezen gebruikt moesten worden. Maar omdat veel Joden tegen die tijd het bijgelovige

Gods naam in Genesis 15:2 in Tyndales vertaling van de Pentateuch (1530)

After these deades / ye worde of God came unto Abram in a vision sayinge feare not Abram / I am thy shilde / and thy rewarde shalbe exceadynge greate. And Abram answered: LORde Jehouah what wilt thou geue me: I goo childlesse / and the cater of myne housse / this Eleasar of Damasco hath a sonne. And Abram sayd: se / to me hast thou geven no seede: lo / a lad borne in my housse shal be myne heyre.

And beholde / the worde of the LORde spake unto Abram sayenge: He shall not

idee hadden dat het verkeerd was Gods persoonlijke naam hardop uit te spreken, vervingen ze die door bepaalde uitdrukkingen. Het lijkt erop dat ze met het kopiëren van het Tetragrammaton de klinkers van die *vervangende uitdrukkingen* combineerden met de vier medeklinkers van Gods naam. De manuscripten met die klinkertekens zijn daarom geen hulp om te bepalen hoe de naam oorspronkelijk in het Hebreeuws werd uitgesproken. Velen zijn van mening dat de naam als Jahweh werd uitgesproken, maar er worden ook andere mogelijkheden geopperd. Een fragment van de Dode Zeerollen met een deel van Leviticus in het Grieks gebruikt *Iao* als transliteratie van Gods naam. Naast die vorm komen Griekse schrijvers uit de oudheid ook met de varianten *Iae, Iabe* en *Iaoue*. Er is echter geen reden om dogmatisch te zijn. We weten gewoon niet hoe aanbidders van God zijn naam vroeger in het Hebreeuws uitspraken (Genesis 13:4; Exodus 3:15). Wat we wel weten is dat God zijn naam vaak gebruikte als hij met zijn volk communiceerde, dat ze hem met die naam aanspraken en dat ze de naam zonder aarzelen gebruikten als ze met anderen spraken (Exodus 6:2; 1 Koningen 8:23; Psalm 99:9).

Maar waarom gebruikt deze vertaling dan de vorm Jehovah? Omdat die vorm van Gods naam een lange geschiedenis heeft in verschillende talen, waaronder het Nederlands.

De eerste keer dat Gods naam in een Engelse Bijbel verscheen was in 1530. William Tyndale gebruikte de vorm Iehouah in zijn vertaling van de Pentateuch. In de zestiende eeuw, toen de Bijbel in belangrijke Europese talen werd vertaald, werd een soortgelijke spelling gebruikt door veel Bijbelvertalers, zoals Sebastian Münster (Latijn, 1534), Pierre Robert Olivetanus (Frans, 1535), Antonio Brucioli (Italiaans, 1540) en Casiodoro de Reina (Spaans, 1569).

De eerste Nederlandse Bijbel die Gods naam vermeldde, was de *Deux-aesbijbel* uit 1561/62. In de kanttekening bij Psalm 83:19 wordt IEHOUA genoemd als verduidelijking voor de in de tekst gebruikte titel Heere. Marnix van Sint-Aldegonde was de eerste die de naam in de Nederlandse Bijbeltekst zelf gebruikte. In zijn vertaling van de Psalmen uit 1591 gebruikte hij de naam Jehovah in Psalm 83:19. In de loop van de tijd zijn er Nederlandse Bijbelvertalingen verschenen waarin Gods naam in de tekst zelf consequent met Jehovah is weergegeven. In 1755 is zelfs een uitgave van de *Statenvertaling* verschenen waar in de Hebreeuwse Geschriften overal de naam Jehovah wordt gebruikt. Over het gebruik van de vorm Jehovah of Jahweh zei de Bijbelgeleerde A.F. Kirkpatrick: ‘Waar het werkelijk om draait is niet de exacte uitspraak, maar de erkenning dat het een Eigennaam is, niet slechts een als soortnaam gebruikte titel zoals Heer.’

Wat betekent de naam Jehovah? In het Hebreeuws komt de naam Jehovah van een werkwoord dat ‘worden’ betekent. Volgens een aantal Bijbelgeleerden staat dit werkwoord in de causatieve vorm. Het New World Bible Translation Committee is daarom van mening dat Gods naam ‘Hij veroorzaakt te worden’ betekent. Omdat geleerden er verschillend over denken, kunnen we niet dogmatisch zijn over deze betekenis. Maar deze definitie past heel goed bij Jehovah’s rol als de Schepper van alle dingen en de Vervuller van zijn voornemen. Hij liet niet alleen het universum en intelligente wezens tot bestaan komen, maar hij laat ook voortdurend zijn wil en doelen realiteit worden.

De betekenis van de naam Jehovah is dus niet beperkt tot het verwante werkwoord dat is gebruikt in Exodus 3:14, waar staat: ‘Ik zal worden wat ik wil worden’ of: ‘Ik zal bewijzen te zijn wat ik zal bewijzen te zijn.’ Strikt genomen vormen die woorden geen volledige definitie van Gods naam. In plaats daarvan onthullen ze een aspect van Gods persoonlijkheid: in elke situatie wordt hij wat nodig is om zijn doel te bereiken. Hoewel die gedachte opgesloten kan liggen in de naam Jehovah, is de betekenis van die naam zeker niet beperkt tot wat hijzelf verkiest te worden. Er ligt ook in opgesloten dat hij zijn schepping laat worden wat maar nodig is om zijn voornemen te realiseren.

𐤉𐤄𐤅𐤄 יהוה

Het Tetragrammaton JHWH:
Hij veroorzaakt te worden

𐤄𐤅𐤄 הוה

Het werkwoord HWH: worden

A5

Gods naam in de christelijke Griekse Geschriften

Bijbelgeleerden erkennen dat Gods persoonlijke naam, aangeduid met het Tetragrammaton (יהוה), bijna 7000 keer in de oorspronkelijke tekst van de Hebreeuwse Geschriften voorkomt. Maar velen denken dat hij niet in de oorspronkelijke tekst van de christelijke Griekse Geschriften voorkomt. Om die reden gebruiken de meeste Bijbels de naam Jehovah niet in de vertaling van het zogenoemde Nieuwe Testament. Ook als het gaat om citaten uit de Hebreeuwse Geschriften waarin het Tetragrammaton staat, gebruiken de meeste vertalers liever Heer dan Gods persoonlijke naam.

De *Nieuwewereldvertaling* wijkt af van die gewoonte en gebruikt de naam Jehovah 237 keer in de Griekse Geschriften. De vertalers hebben bij die beslissing twee belangrijke factoren in overweging genomen: (1) De Griekse manuscripten waarover we tegenwoordig beschikken, zijn niet de originelen. De meeste van de duizenden afschriften die er zijn, dateren van minstens twee eeuwen nadat de originelen werden geschreven. (2) Tegen die tijd vervingen degenen die de manuscripten overschreven het Tetragrammaton door *Kurios,* het Griekse woord voor Heer, of ze maakten afschriften van manuscripten waarin dat al gebeurd was.

Het New World Bible Translation Committee heeft vastgesteld dat er overtuigend bewijsmateriaal is dat het Tetragrammaton in de originele Griekse manuscripten voorkwam. De beslissing was gebaseerd op de volgende argumenten.

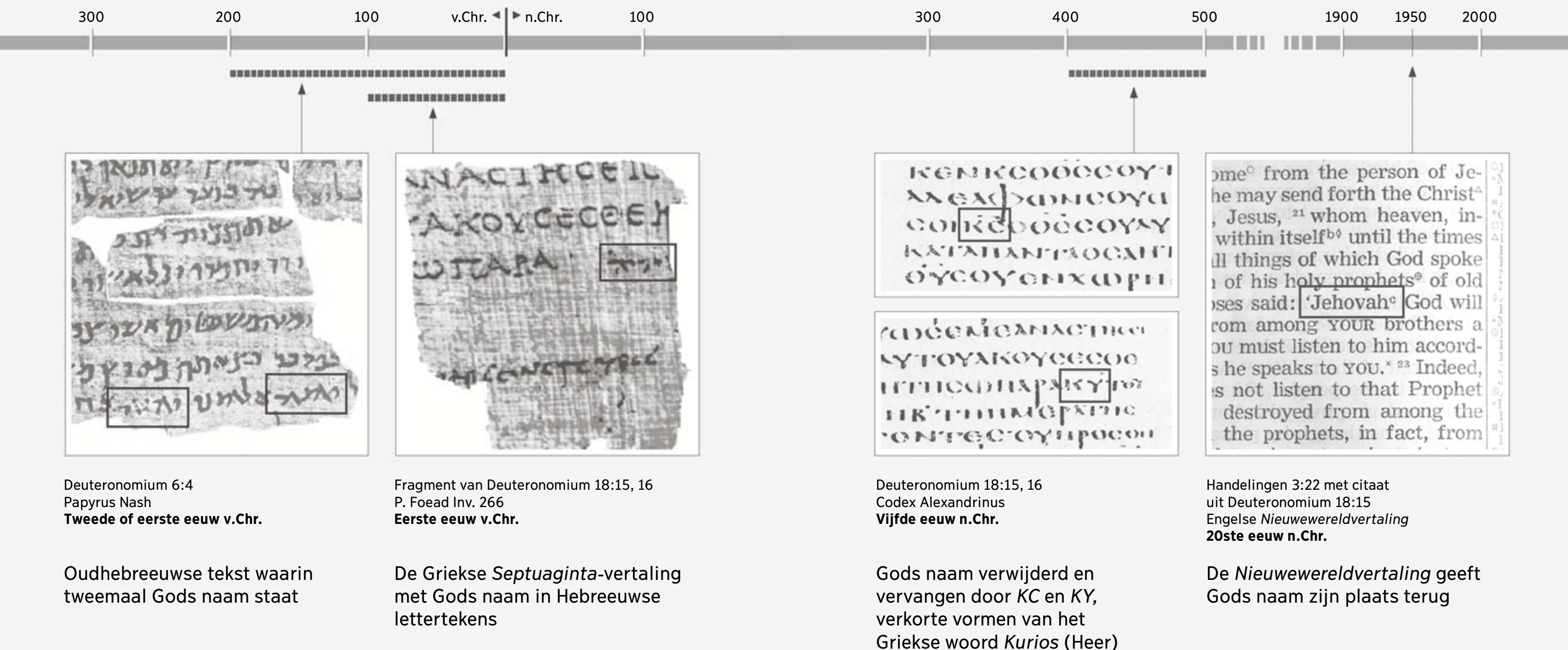
- **In de tijd van Jezus en zijn apostelen stond het Tetragrammaton overal in afschriften van de Hebreeuwse Geschriften die werden gebruikt.** In het verleden trokken maar weinig mensen die conclusie in twijfel. Nu er in Qumran afschriften van de Hebreeuwse Geschriften uit de eerste eeuw zijn ontdekt, is dit punt onomstotelijk bewezen.
- **In de tijd van Jezus en zijn apostelen stond het Tetragrammaton ook in Griekse vertalingen van de Hebreeuwse Geschriften.** Eeuwenlang hebben geleerden gedacht dat het Tetragrammaton niet voorkwam in manuscripten van de Griekse *Septuaginta*-vertaling van de Hebreeuwse Geschriften. Maar

halverwege de 20ste eeuw kwamen enkele zeer oude fragmenten van de versie van de Griekse *Septuaginta* die in Jezus' tijd bestond onder de aandacht van de geleerden. Die fragmenten bevatten de naam van God, geschreven in Hebreeuwse lettertekens. In Jezus' tijd stond de naam van God dus wel degelijk in exemplaren van de Schrift in het Grieks. Maar tegen de vierde eeuw kwam Gods naam in belangrijke manuscripten van de Griekse *Septuaginta,* zoals de Codex Vaticanus en de Codex Sinaiticus, niet meer voor in de boeken van Genesis tot Maleachi (waar hij in vroegere manuscripten wel had gestaan). Het is daarom niet verrassend dat in teksten uit die tijd Gods naam niet te vinden is in het Griekse deel van de Bijbel, het Nieuwe Testament.

- **In de Griekse Geschriften zelf is te lezen dat Jezus Gods naam vaak gebruikte en die aan anderen bekendmaakte** (Johannes 17:6, 11, 12, 26). Bovendien zei hij: 'Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader.' Hij beklemtoonde ook dat hij zijn werken 'in de naam van zijn Vader' deed (Johannes 5:43; 10:25).

Jezus zei: 'Ik ben gekomen in de naam van mijn Vader.' Hij beklemtoonde ook dat hij zijn werken 'in de naam van zijn Vader' deed

- **Aangezien de Griekse Geschriften een geïnspireerde toevoeging waren aan de heilige Hebreeuwse Geschriften, zou de plotselinge verdwijning van Jehovah's naam uit de tekst onlogisch lijken.** Rond het midden van de eerste eeuw zei de discipel Jakobus tegen de ouderlingen in Jeruzalem: 'Simeon heeft uitgebreid verteld hoe God voor het eerst zijn aandacht op de heidenen heeft gericht om uit hen een volk voor zijn naam te vormen' (Handelingen 15:14). Het zou niet logisch zijn om dat te zeggen als niemand in de eerste eeuw Gods naam kende of gebruikte.
- **Gods naam komt in verkorte vorm in de Griekse Geschriften voor.** In Openbaring 19:1, 3, 4, 6 maakt Gods naam deel uit van het woord Hallelujah. Dat komt van een Hebreeuwse uitdrukking die letterlijk 'Loof Jah' betekent. Jah is een verkorte vorm van de naam Jehovah. Veel namen in de Griekse Geschriften zijn van Gods naam afgeleid. Naslagwerken maken zelfs duidelijk dat Jezus' naam 'Jehovah is redding' betekent.
- **Uit vroeg-Joodse werken blijkt dat Joodse christenen Gods naam in hun geschriften gebruikten.** De Tosefta, een op schrift gestelde verzameling van mondelinge wetten die rond

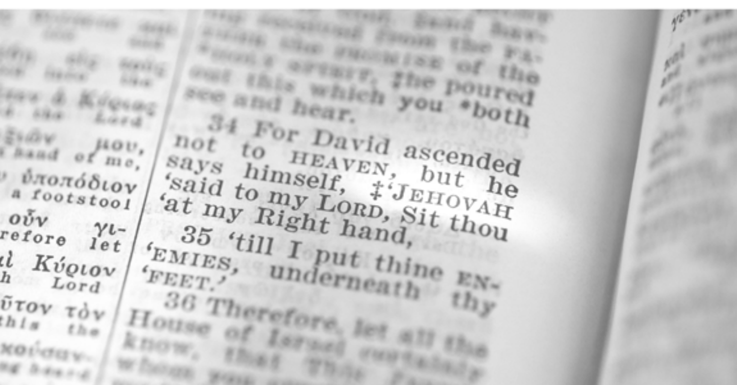

het jaar 300 voltooid was, zegt over christelijke geschriften die op de sabbat verbrand werden: ‘De boeken van de evangelisten en de boeken van de *minim* [waarschijnlijk Joodse christenen] redden ze niet uit een vuur. Maar ze laten die gewoon verbranden, samen met de vermeldingen van Gods Naam die erin staan.’ Dezelfde bron citeert rabbi José de Galileeër, die aan het begin van de tweede eeuw leefde. Hij zei dat men op andere dagen van de week ‘de verwijzingen naar Gods Naam die erin staan [naar men aanneemt in de christelijke geschriften] eruit snijdt en ze wegbergt, en de rest verbrandt’.

- **Een aantal Bijbelgeleerden erkent dat het waarschijnlijk is dat Gods naam in de Griekse Geschriften voorkwam in citaten uit de Hebreeuwse Geschriften.** *The Anchor Bible Dictionary* zegt onder de kop ‘Tetragrammaton in het Nieuwe Testament’: ‘Er zijn aanwijzingen dat het Tetragrammaton, Gods Naam, Jahweh, in enkele of alle citaten uit het O.T. in het N.T. stond toen de N.T.-documenten voor het eerst werden geschreven.’ De Bijbelgeleerde George Howard zegt: ‘Aangezien het Tetragram nog steeds geschreven stond in de exemplaren van de Griekse Bijbel [de *Septuaginta*] die de Schrift van de vroege

kerk vormde, is het redelijk om aan te nemen dat de schrijvers van het N.T. als ze de Schrift citeerden, het Tetragram in de Bijbelplaats handhaafden.’

- **Erkende Bijbelvertalers hebben Gods naam in de Griekse Geschriften gebruikt.** Sommigen van hen deden dit zelfs lang voordat de *Nieuwewereldvertaling* uitkwam. Enkele voorbeelden zijn: *De Bijbel,* door Willem Antony van Vloten (1789-1796); *Die heilige Schrift des neuen Testaments,* door Dominikus von Brentano (1796); *The Emphatic Diaglott,* door Benjamin Wilson (1864); *The New Testament Letters,* door J.W.C. Wand,

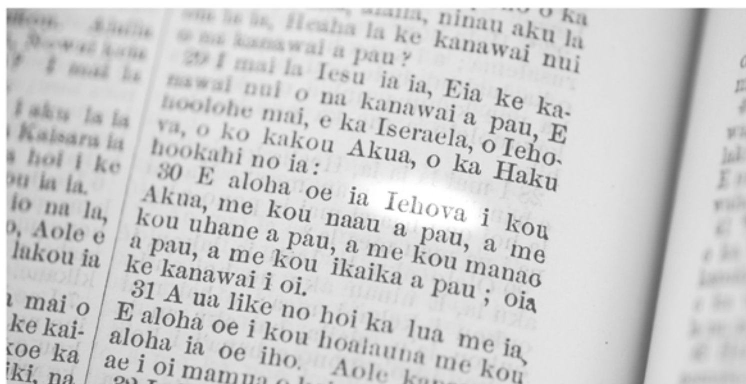

Gods naam in Handelingen 2:34 in *The Emphatic Diaglott,* door Benjamin Wilson (1864)

bisschop van Londen (1946); *Las Escrituras Mesiánicas,* van de Asociación de Investigación Bíblica (San Juan, Porto Rico; 1990); *Les Evangiles,* door Claude Tresmontant (1991). Daarnaast gebruikte Pablo Besson in zijn Spaanse vertaling uit het begin van de 20ste eeuw ‘Jehová’ in Lukas 2:15 en Judas 14, en wordt in bijna 100 voetnoten van zijn vertaling Gods naam als een plausibele weergave aangereikt. Lang vóór die vertalingen gebruikten Hebreeuwse vertalingen van de Griekse Geschriften vanaf de 16de eeuw het Tetragrammaton in heel wat passages. Alleen al in het Duits gebruiken

minstens 11 vertalingen Jehovah (of Jahweh) in de tekst van de Griekse Geschriften, terwijl vier vertalers de naam tussen teksthaken achter het woord Heer plaatsen. Meer dan 70 Duitse vertalingen gebruiken de naam in voetnoten of commentaren.

- **Bijbels in meer dan honderd talen gebruiken Gods naam in de Griekse Geschriften.** In veel talen die in Afrika, Amerika, Azië, Europa en op eilanden in de Grote Oceaan worden gesproken, wordt Gods naam veelvuldig gebruikt. (Zie de lijst op blz. 1742, 1743.) De vertalers van die Bijbels hebben besloten Gods naam te gebruiken om soortgelijke redenen als de eerder genoemde argumenten. Sommige van die vertalingen zijn recent verschenen, zoals de Rotumaanse Bijbel (1999), die in 48 verzen 51 keer Jihova gebruikt, en de vertaling in het Tobabataks (1989) uit Indonesië, die 110 keer Jahowa gebruikt.

Het lijdt dan ook geen twijfel dat er gegronde redenen zijn om Gods naam, Jehovah, zijn plaats in de christelijke Griekse Geschriften terug te geven. En dat is precies wat de vertalers van de *Nieuwewereldvertaling* hebben gedaan. Ze hebben veel respect voor Gods naam en een gezonde angst om iets weg te halen dat in de oorspronkelijke tekst stond (Openbaring 22:18, 19).

Gods naam in Markus 12:29, 30
in een Hawaïaanse vertaling

Talen en dialecten waarin Gods naam in de christelijke Griekse Geschriften voorkomt

Taal of dialect: **Gods naam**

Aneityum: **Ihova**
Arawak: **Jehovah**
Awabakal: **Yehóa**
Benga: **Jĕhova**
Bobangi: **Yawe**
Bolia: **Yawe**
Bubi: **Yehovah**
Bullom So: **Jehovah**
Chácobo: **Jahué**
Cherokee: **Yihowa**
Chin (Hakha): **Zahova**
Chippewa: **Jehovah**
Choctaw: **Chihowa**
Chuukees: **Jiowa**
Dakota: **Jehowa**
Dobu: **Ieoba**
Douala: **Yehowa**
Duits: **Jehovah; Jehova**
Efate (Noord): **Yehova**
Efik: **Jehovah**
Engels: **Jehovah**
Ewe: **Yehowa**
Fang: **Jehôva**
Fiji: **Jiova**
Frans: **IHVH, *yhwh***
Ga: **Iehowa**
Gibario (dialect van Kerewo): **Iehova**
Grebo: **Jehova**
Hawaïaans: **Iehova**
Hebreeuws: **יהוה**
Hindoestani: **Yihováh**
Hirimotu: **Iehova**
Ho-Chunk (Winnebago): **Jehowa**
Ila: **Yaave**
Iliku (dialect van Lusengo): **Yawe**
Indonesisch: **YAHWEH**
Kala Lagaw Ya: **Iehovan**
Kalanga: **Yehova; Yahwe**
Kalenjin: **Jehovah**
Kerewo: **Iehova**
Kiluba: **Yehova**
Kipsigis: **Jehoba**
Kiribatisch: **Iehova**
Kisonge: **Yehowa**
Koreaans: **여호와**
Kosraeaans: **Jeova**
Kroatisch: **Jehova**
Kuanua: **Ieova**
Lao: **Yehowa**
Lele: **Jehova**
Lewo: **Yehova**
Lingala: **Yawe**
Logo: **Yehova**
Lomongo: **Yawe; Yova**
Lonwolwol: **Jehovah**
Lugbara: **Yehova**
Luimbi: **Yehova**
Luna: **Yeoba**
Lunda: **Yehova**
Luo: **Yawe**
Luvale: **Yehova**
Malagasi: **Jehovah; Iehôvah**
Malo: **Iova**
Marquesiaans: **Iehova**
Marshallees: **Jeova**
Maskelynes: **Iova**

Mentawai: **Jehoba**
Meriam: **Iehoua**
Misima-Paneati: **Iehova**
Mizo: **Jehovan; Jihova'n**
Mohawk: **Yehovah**
Mortlockees: **Jioua**
Motu: **Iehova**
Mpongwe (dialect van Myene): **Jehova**
Muskogee: **Cehofv**
Myene: **Yeôva**
Naga, Angami: **Jihova**
Naga, Konyak: **Jihova**
Naga, Lotha: **Jihova**
Naga, Mao: **Jihova**
Naga, Noord-Rengma: **Jihova**
Naga, Sangtam: **Jihova**
Nandi: **Jehova**
Narrinyeri: **Jehovah**
Nauruaans: **Jehova**
Navajo: **Jîho'vah**
Ndau: **Jehova**
Nederlands: **Jehovah**
Nembe: **Jehovah**
Nengone (of Maré): **Iehova**
Ngandu: **Yawe**
Ntumba: **Yawe**
Nukuoro: **Jehova**
Pools: **Jehowa**
Portugees: **Iáhve**
Rarotongaans: **Jehova; Iehova**
Rerep: **Iova**
Rotumaans: **Jihova**
Sakao: **Ihova; Iehova**
Samoaans: **Ieova**
Seneca: **Ya'wĕn**
Sengele: **Yawe**
Sesotho: **Yehofa**
Setswana: **Jehofa; Yehova; Yehofa**
Sie: **Iehōva**
Spaans: **Jehová; Yahvé; YHWH; Yahweh**
Sranantongo: **Jehova**
Sukuma: **Yahuwa; Jakwe**
Tahitiaans: **Iehova**
Teke-Eboo: **Yawe**
Temne: **Yehṓfa; Yehofa**
Thai: **Yahowa**
Toaripi: **Jehova; Iehova**
Tobabataks: **Jahowa**
Tonga: **Jehova**
Tongaans: **Jihova; Sihova**
Tshiluba: **Yehowa**
Umbundu: **Yehova**
Uripiv: **Iova**
Wampanoag: **Jehovah**
Welsh: **Iehofah**
Xhosa: **Yehova**
Zande: **Yekova**
Zoeloe: **Jehova; YAHWE**

(Naast de talen in deze lijst zijn er nog een aantal talen en dialecten die een vorm van Gods naam in een voetnoot of in een toelichting gebruiken.)

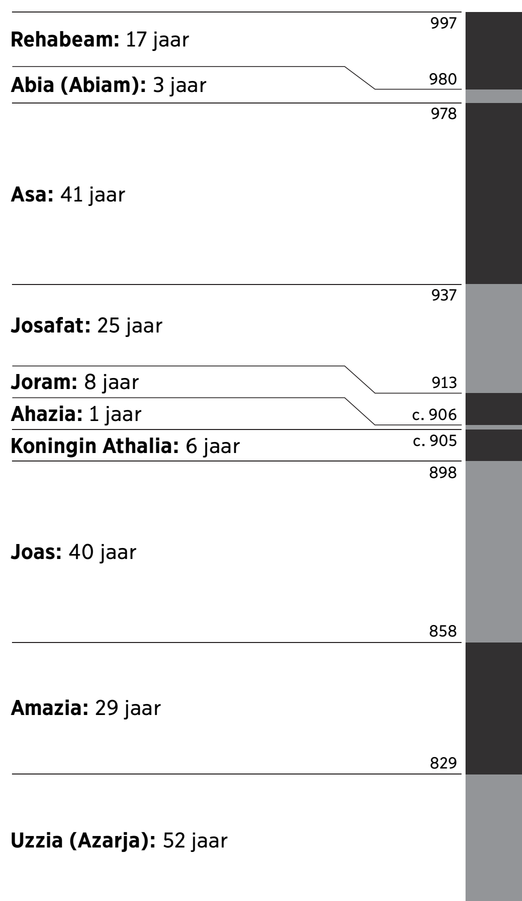
Meer dan 120 talen

A6

Tabel: Profeten en koningen van Juda en van Israël

Koningen van het **zuidelijke** tweestammenrijk Juda

1000 v.Chr.

950 v.Chr.

Elia

Elisa

900 v.Chr.

850 v.Chr.

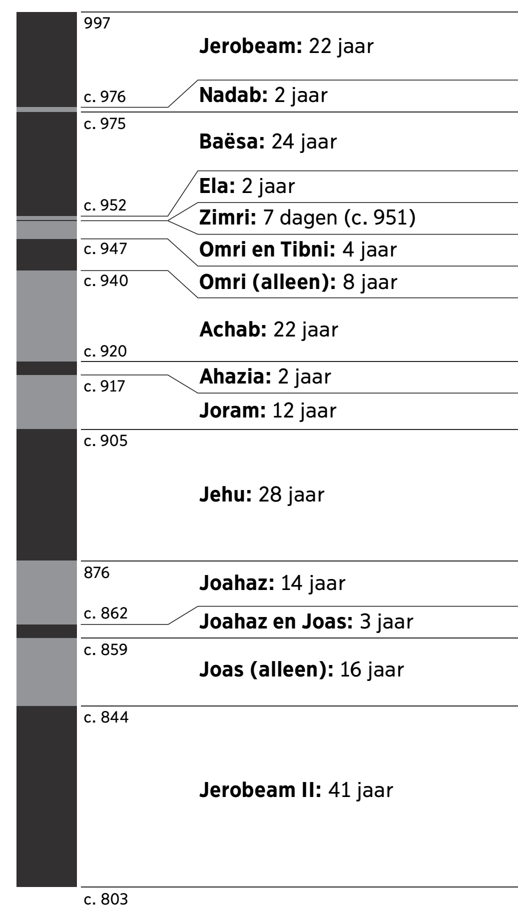
Jona

Amos

Joël

800 v.Chr.

Koningen van het **noordelijke** tienstammenrijk Israël

Koningen van het **zuidelijke** koninkrijk (*vervolg*)

Uzzia (Azarja): 52 jaar
777
Jotham: 16 jaar
762
Achaz: 16 jaar
746
Hizkia: 29 jaar
716
Manasse: 55 jaar
661
Amon: 2 jaar
659
Josia: 31 jaar
628
Joahaz: 3 maanden
Jojakim: 11 jaar
618
Jojachin: 3 maanden, 10 dagen
617
Zedekia: 11 jaar
607

Jeruzalem en de tempel worden verwoest door de binnenvallende Babyloniërs onder Nebukadnezar. Zedekia, de laatste aardse koning in de afstammingslijn van David, wordt onttroond

800 v.Chr.
Hosea
Micha
Jesaja
750 v.Chr.
700 v.Chr.
Nahum
Zefanja
650 v.Chr.
Jeremia
Habakuk
Obadja
Ezechiël
Daniël
600 v.Chr.

Koningen van het **noordelijke** koninkrijk (*vervolg*)

c. 803
Zacharia: regeringsduur officieel slechts 6 maanden
c. 791
Sallum: 1 maand
c. 780
Menahem: 10 jaar
c. 778
Pekahia: 2 jaar
Pekah: 20 jaar
c. 758
Hosea: 9 jaar vanaf c. 748
c. 748
740

Assyrië verovert Samaria, onderwerpt Israël; noordelijke tienstammenrijk Israël houdt op te bestaan

Mogelijk werd Hosea's regering pas c. 748 volledig erkend of kreeg hij vanaf dat jaar steun van de Assyrische monarch Tiglath-Pileser III

Zacharia begon in zekere zin te regeren, maar kennelijk werd hij pas c. 792 volledig in het koningschap bevestigd

A7

Belangrijkste gebeurtenissen uit Jezus' leven op aarde

De vier evangeliën in chronologische volgorde

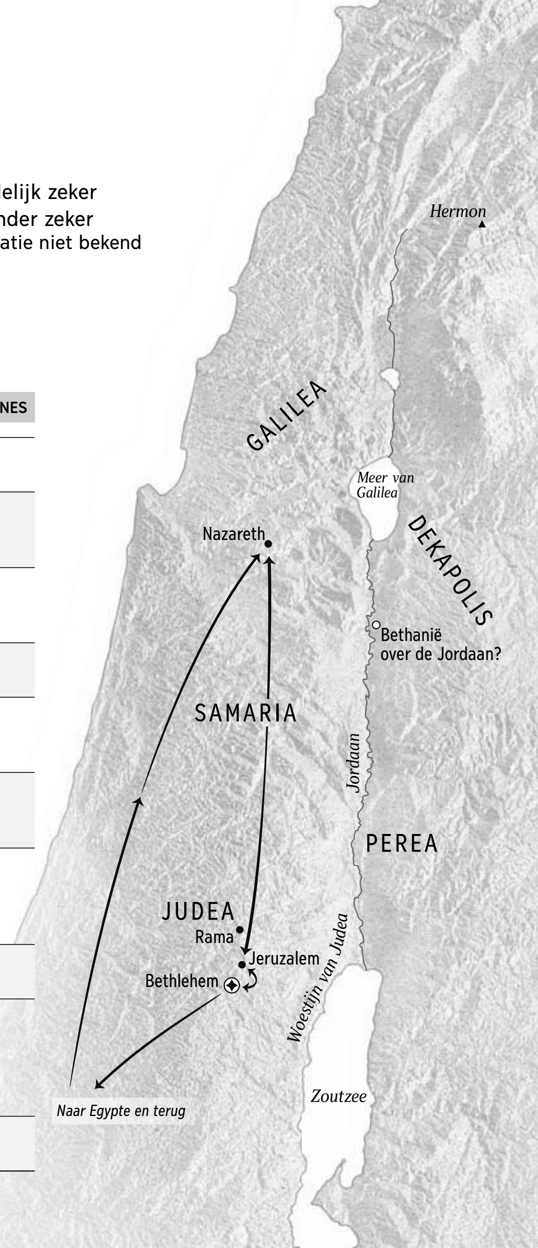
Bij de volgende tabellen horen kaarten waarop Jezus' reizen en predikingstochten staan. De pijltjes op de kaarten geven voornamelijk de richting aan, niet de exacte routes.
De afkorting 'c.' betekent circa.

Voorafgaand aan Jezus' bediening

WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS		MARKUS	LUKAS	JOHANNES
3 v.Chr.	Jeruzalem, tempel	Engel Gabriël voorspelt Zacharias de geboorte van Johannes de Doper				1:5-25	
c. 2 v.Chr.	Nazareth; Judea	Engel Gabriël voorspelt Maria de geboorte van Jezus; ze bezoekt Elisabeth				1:26-56	
2 v.Chr.	Heuvelland van Judea	Johannes de Doper geboren en naam gekregen; Zacharias profeteert; Johannes zou in woestijn leven				1:57-80	
2 v.Chr., c. 1 okt.	Bethlehem	Jezus geboren; 'het Woord is vlees geworden'	1:1-25			2:1-7	1:1-5, 9-14
	Bij Bethlehem; Bethlehem	Engel maakt goed nieuws bekend aan herders; engelen loven God; herders bezoeken baby				2:8-20	
	Bethlehem; Jeruzalem	Jezus besneden (8ste dag); door ouders in tempel aangeboden (na 40ste dag)				2:21-38	
1 v.Chr. of 1 n.Chr.	Jeruzalem; Bethlehem; Egypte; Nazareth	Bezoek astrologen; gezin vlucht naar Egypte; Herodes doodt jongetjes; gezin keert terug uit Egypte en gaat in Nazareth wonen	2:1-23			2:39, 40	
12 n.Chr., Pascha	Jeruzalem	Twaalfjarige Jezus stelt in de tempel vragen aan leraren				2:41-50	
	Nazareth	Gaat terug naar Nazareth; blijft onderworpen aan ouders; leert timmermansvak; Maria krijgt nog vier zonen en ook dochters (Mt 13:55, 56; Mr 6:3)				2:51, 52	
29, lente	Woestijn, Jordaan	Johannes de Doper begint zijn dienst	3:1-12		1:1-8	3:1-18	1:6-8, 15-28

Kaart 1

Legenda
- ✦ Beginpunt
- ● Locatie redelijk zeker
- ○ Locatie minder zeker
  ? exacte locatie niet bekend

Het begin van Jezus’ bediening

Kaart 2

WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
29, herfst	Jordaan, mogelijk in of bij Bethanië over de Jordaan	Jezus gedoopt en gezalfd; Jehovah noemt hem zijn Zoon en keurt hem goed	3:13-17	1:9-11	3:21-38	1:32-34
	Woestijn van Judea	Door de Duivel beproefd	4:1-11	1:12, 13	4:1-13	
	Bethanië over de Jordaan	Johannes de Doper noemt Jezus het Lam van God; eerste discipelen sluiten zich bij Jezus aan				1:15, 29-51
	Kana in Galilea; Kapernaüm	Eerste wonder op bruiloft, verandert water in wijn; bezoekt Kapernaüm				2:1-12
30, Pascha	Jeruzalem	Reinigt de tempel				2:13-25
		Spreekt met Nikodemus				3:1-21
	Judea; Enon	Gaat naar platteland van Judea, zijn discipelen dopen; Johannes’ laatste getuigenis over Jezus				3:22-36
	Tiberias; Judea	Johannes gevangengezet; Jezus vertrekt naar Galilea	4:12; 14:3-5	6:17-20	3:19, 20	4:1-3
	Sichar, in Samaria	Onderwijst onderweg naar Galilea de Samaritanen				4:4-43

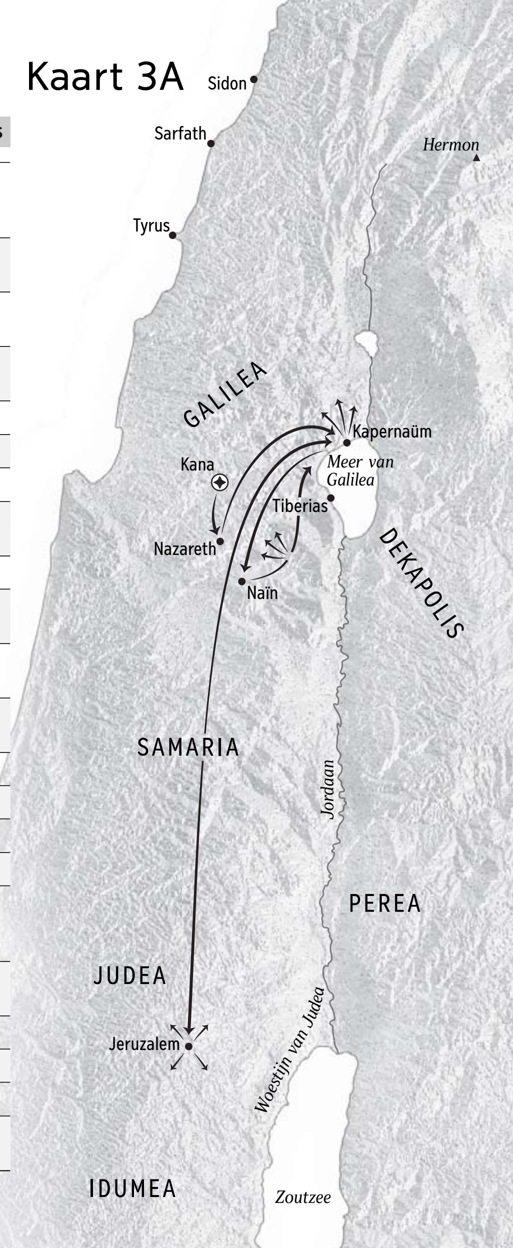

Woestijn van Judea

Hermon
GALILEA
Kapernaüm
Bethsaïda
Kana
Meer van Galilea
Tiberias
Nazareth
DEKAPOLIS
Bethanië over de Jordaan?
Salim
Enon
SAMARIA
Sichar
Jakobsput
Jordaan
PEREA
JUDEA
Jeruzalem
Woestijn van Judea
Zoutzee

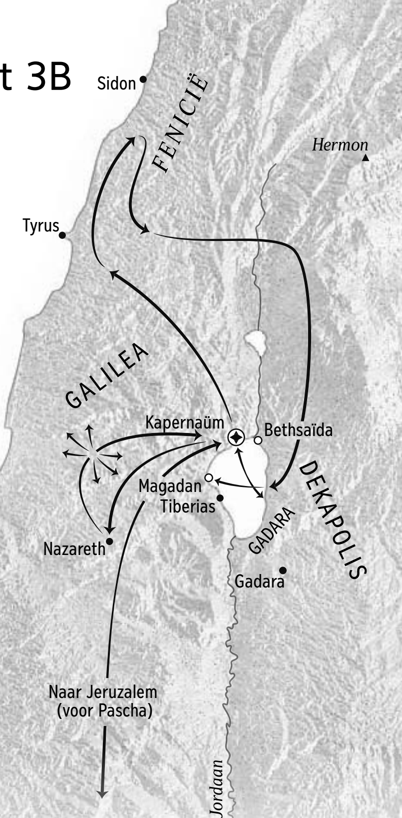
Jezus’ grote bediening in Galilea

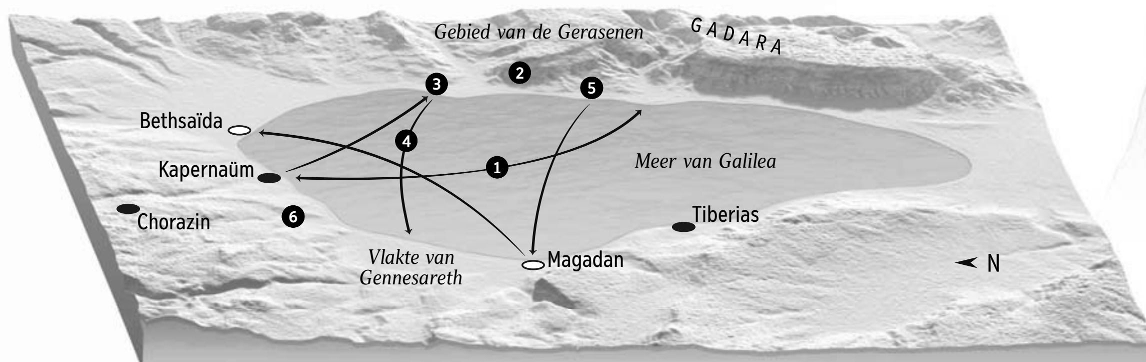
WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
30	Galilea	Jezus maakt voor het eerst bekend dat ‘het Koninkrijk van de hemel nabij is’	4:17	1:14, 15	4:14, 15	4:44, 45
	Kana; Nazareth; Kapernaüm	Geneest zoon hofbeambte; leest uit Jesaja; naar Kapernaüm	4:13-16		4:16-31	4:46-54
	Meer van Galilea, bij Kapernaüm	Roept vier discipelen: Simon en Andreas, Jakobus en Johannes	4:18-22	1:16-20	5:1-11	
	Kapernaüm	Geneest Simons schoonmoeder en anderen	8:14-17	1:21-34	4:31-41	
	Galilea	Eerste tocht door Galilea, met de vier	4:23-25	1:35-39	4:42, 43	
		Geneest melaatse; menigten volgen	8:1-4	1:40-45	5:12-16	
	Kapernaüm	Geneest verlamde man	9:1-8	2:1-12	5:17-26	
		Nodigt Mattheüs uit; eet met belastinginners; vraag over vasten	9:9-17	2:13-22	5:27-39	
	Judea	Predikt in synagogen			4:44	
31, Pascha	Jeruzalem	Geneest zieke man bij Bethzatha; Joden willen hem doden				5:1-47
	Op de terugweg uit Jeruzalem (?)	Discipelen plukken aren op de sabbat; Jezus ‘Heer van de sabbat’	12:1-8	2:23-28	6:1-5	
	Galilea; Meer van Galilea	Geneest hand van man op de sabbat; menigten volgen; meer genezingen	12:9-21	3:1-12	6:6-11	
	Berg bij Kapernaüm	Kiest 12 apostelen uit		3:13-19	6:12-16	
	Bij Kapernaüm	Houdt Bergrede	5:1–7:29		6:17-49	
	Kapernaüm	Geneest dienaar van legerofficier	8:5-13		7:1-10	
	Naïn	Wekt zoon van weduwe op			7:11-17	
	Tiberias; Galilea (Naïn of er dichtbij)	Johannes stuurt discipelen naar Jezus; waarheid aan kinderen onthuld; juk makkelijk te dragen	11:2-30		7:18-35	
	Galilea (Naïn of er dichtbij)	Zondige vrouw giet olie over zijn voeten; illustratie schuldenaars			7:36-50	
	Galilea	Tweede predikingstocht, met de 12			8:1-3	
		Werpt demonen uit; zonde tegen geest	12:22-37	3:19-30		
		Geeft geen teken dan dat van Jona	12:38-45			
		Zijn moeder en broers komen; zegt dat discipelen zijn familieleden zijn	12:46-50	3:31-35	8:19-21	

WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
31 of 32	Omgeving Kapernaüm	Jezus vertelt Koninkrijksillustraties	13:1-53	4:1-34	8:4-18	
	Meer van Galilea	Bestraft storm vanuit boot	8:18, 23-27	4:35-41	8:22-25	
	Gadara (streek)	Stuurt demonen in varkens	8:28-34	5:1-20	8:26-39	
	Waarschijnlijk Kapernaüm	Geneest vrouw van bloedvloeiingen; wekt Jaïrus' dochter op	9:18-26	5:21-43	8:40-56	
	Kapernaüm (?)	Geneest blinden en stommen	9:27-34			
	Nazareth	Opnieuw verworpen in zijn eigen stad	13:54-58	6:1-5		
	Galilea	Derde tocht door Galilea; breidt werk uit door apostelen eropuit te sturen	9:35–11:1	6:6-13	9:1-6	
	Tiberias	Herodes onthoofdt Johannes de Doper; Herodes in verwarring door Jezus	14:1-12	6:14-29	9:7-9	
32, vlak voor Pascha (Jo 6:4)	Kapernaüm (?); NO-kant Meer van Galilea	Apostelen komen terug van predikingstocht; Jezus voedt 5000 mannen	14:13-21	6:30-44	9:10-17	6:1-13
	NO-kant Meer van Galilea; Gennesareth	Poging Jezus koning te maken; hij loopt over water; geneest velen	14:22-36	6:45-56		6:14-21
	Kapernaüm	Zegt dat hij 'brood van het leven' is; velen nemen aanstoot en gaan weg				6:22-71
32, na Pascha	Waarschijnlijk Kapernaüm	Veroordeelt tradities	15:1-20	7:1-23		7:1
	Fenicië; Dekapolis	Geneest dochter van Syro-Fenicische vrouw; voedt 4000 mannen	15:21-38	7:24–8:9		
	Magadan	Geeft geen teken dan dat van Jona	15:39–16:4	8:10-12		

Kaart 3B

Activiteit bij het Meer van Galilea

(Ook Meer van Gennesareth en Meer van Tiberias genoemd)

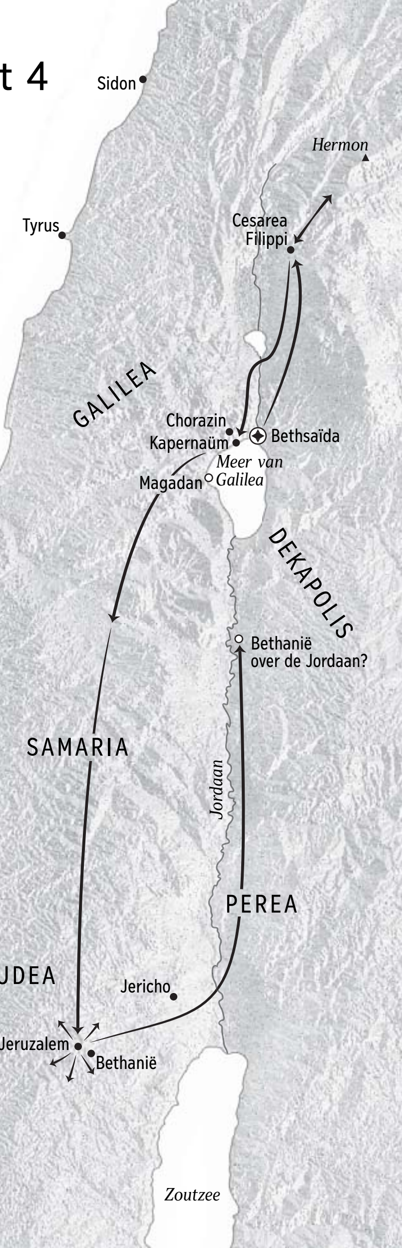
1. **Bestraft storm vanuit boot**
2. **Stuurt demonen in varkens**
3. **Voedt 5000 mannen**
4. **Loopt over water**
5. **Voedt 4000 mannen**
6. **Spreekt volgens de traditie hier de Bergrede uit**

WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
32, na Pascha	Meer van Galilea; Bethsaïda	Jezus waarschuwt op boot naar Bethsaïda voor zuurdesem farizeeën; geneest blinde man	16:5-12	8:13-26		
	Bij Cesarea Filippi	Sleutels van het Koninkrijk; voorspelt zijn dood en opstanding	16:13-28	8:27–9:1	9:18-27	
	Waarschijnlijk Hermon	Transfiguratie; Jehovah spreekt	17:1-13	9:2-13	9:28-36	
	Bij Cesarea Filippi	Geneest door demon bezeten jongen	17:14-20	9:14-29	9:37-43	
	Galilea	Voorspelt opnieuw zijn dood	17:22, 23	9:30-32	9:43-45	
	Kapernaüm	Betaalt belasting met munt uit vis	17:24-27			
		Grootste in het Koninkrijk; illustraties: verloren schaap en slaaf die niet vergeeft	18:1-35	9:33-50	9:46-50	
	Galilea-Samaria	Zegt discipelen alles opzij te zetten voor het Koninkrijk	8:19-22		9:51-62	7:2-10

Jezus' latere bediening in Judea

32, Loofhutten-feest	Jeruzalem	Onderwijst op het feest; beambten gestuurd om hem te arresteren				7:11-52
		Zegt: 'Ik ben het licht van de wereld'; geneest blindgeboren man				8:12–9:41
	Waarschijnlijk Judea	Stuurt de 70 eropuit; komen blij terug			10:1-24	
	Judea; Bethanië	Illustratie barmhartige Samaritaan; bezoekt Maria en Martha thuis			10:25-42	
	Waarschijnlijk Judea	Herhaalt Onzevader; illustratie vriend die aandringt			11:1-13	
		Werpt demonen uit door 'Gods vinger'; weer alleen teken van Jona			11:14-36	
		Eet met farizeeër; veroordeelt huichelarij van farizeeën			11:37-54	
		Illustraties: dwaze rijke man en de getrouwe beheerder			12:1-59	
		Geneest vrouw op de sabbat; illustraties: mosterdzaadje en zuurdesem			13:1-21	
32, Inwijdings-feest	Jeruzalem	Illustratie herder en schaapskooi; Joden proberen hem te stenigen; gaat naar Bethanië over de Jordaan				10:1-39

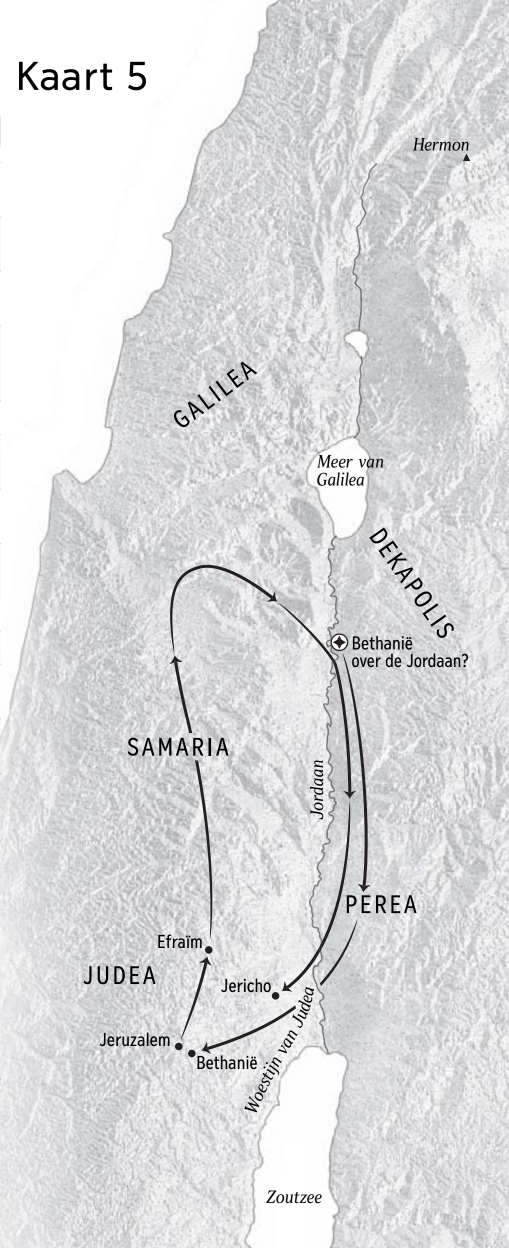
Kaart 4

Jezus' latere bediening ten oosten van de Jordaan

WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
32, na het Inwijdingsfeest	Bethanië over de Jordaan	Gaat naar waar Johannes had gedoopt; velen gaan in Jezus geloven				10:40-42
	Perea	Onderwijst in steden en dorpen, gaat richting Jeruzalem			13:22	
		Dringt erop aan door smalle deur te gaan; treurt over Jeruzalem			13:23-35	
	Waarschijnlijk Perea	Les in nederigheid; illustraties: beste plaats en gasten die allemaal een excuus hebben			14:1-24	
		Kosten berekenen van discipelschap			14:25-35	
		Illustraties: verloren schaap, verloren munt, verloren zoon			15:1-32	
		Illustraties: onrechtvaardige beheerder, rijke man en Lazarus			16:1-31	
		Onderwijst over struikelblokken, vergeving en geloof			17:1-10	
	Bethanië	Lazarus sterft en wordt opgewekt				11:1-46
	Jeruzalem; Efraïm	Plan om Jezus te doden; hij vertrekt				11:47-54
	Samaria; Galilea	Geneest tien melaatsen; vertelt hoe Gods Koninkrijk zal komen			17:11-37	
	Samaria of Galilea	Illustraties: weduwe die niet opgeeft, farizeeër en belastinginner			18:1-14	
	Perea	Spreekt over huwelijk en echtscheiding	19:1-12	10:1-12		
		Zegent kinderen	19:13-15	10:13-16	18:15-17	
		Vraag van rijke man; illustratie arbeiders in de wijngaard en gelijk loon	19:16–20:16	10:17-31	18:18-30	
	Waarschijnlijk Perea	Voorspelt zijn dood derde keer	20:17-19	10:32-34	18:31-34	
		Verzoek om plaats in Koninkrijk voor Jakobus en Johannes	20:20-28	10:35-45		
	Jericho	Geneest twee blinde mannen; bezoekt Zacheüs; illustratie tien minen	20:29-34	10:46-52	18:35–19:28	

Kaart 5

Laatste deel van Jezus’ bediening in Jeruzalem

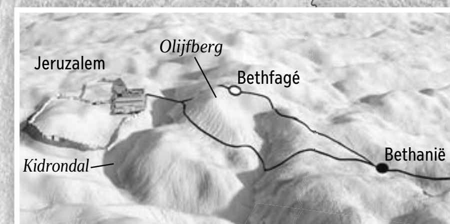
WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
33, 8 nisan	Bethanië	Jezus arriveert zes dagen voor het Pascha				11:55–12:1
9 nisan	Bethanië	Maria giet olie over Jezus uit	26:6-13	14:3-9		12:2-11
	Bethanië-Bethfagé-Jeruzalem	Intocht in Jeruzalem, rijdt op een ezel	21:1-11, 14-17	11:1-11	19:29-44	12:12-19
10 nisan	Bethanië-Jeruzalem	Vervloekt vijgenboom; reinigt opnieuw de tempel	21:18, 19; 21:12, 13	11:12-17	19:45, 46	
	Jeruzalem	Overpriesters en schriftgeleerden spannen samen om Jezus te doden		11:18, 19	19:47, 48	
		Jehovah spreekt; Jezus voorspelt zijn dood; ongeloof van Joden vervult Jesaja’s profetie				12:20-50
11 nisan	Bethanië-Jeruzalem	Les van de verdorde vijgenboom	21:19-22	11:20-25		
	Jeruzalem, tempel	Zijn gezag in twijfel getrokken; illustratie twee zonen	21:23-32	11:27-33	20:1-8	
		Illustraties: moordzuchtige wijnbouwers, bruiloft	21:33–22:14	12:1-12	20:9-19	
		Beantwoordt vragen over God en caesar, opstanding, belangrijkste gebod	22:15-40	12:13-34	20:20-40	
		Vraagt of Christus Davids zoon is	22:41-46	12:35-37	20:41-44	
		Wee de schriftgeleerden en farizeeën	23:1-39	12:38-40	20:45-47	
		Ziet bijdrage van weduwe		12:41-44	21:1-4	
	Olijfberg	Teken toekomstige aanwezigheid	24:1-51	13:1-37	21:5-38	
		Illustraties: tien maagden, talenten, schapen en bokken	25:1-46			
12 nisan	Jeruzalem	Joodse leiders eropuit hem te doden	26:1-5	14:1, 2	22:1, 2	
		Judas spreekt af Jezus te verraden	26:14-16	14:10, 11	22:3-6	
13 nisan (donderdag-middag)	Bij en in Jeruzalem	Treft voorbereidingen voor laatste Pascha	26:17-19	14:12-16	22:7-13	
14 nisan	Jeruzalem	Eet Pascha met apostelen	26:20, 21	14:17, 18	22:14-18	
		Wast voeten van apostelen				13:1-20

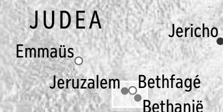
Kaart 6

Hermon

GALILEA

Meer van Galilea

Zoutzee

WANNEER	WAAR	GEBEURTENIS	MATTHEÜS	MARKUS	LUKAS	JOHANNES
14 nisan	Jeruzalem	Jezus duidt Judas aan als verrader en stuurt hem weg	26:21-25	14:18-21	22:21-23	13:21-30
		Stelt het Avondmaal in (1Kor 11:23-25)	26:26-29	14:22-25	22:19, 20, 24-30	
		Voorspelt verloochening door Petrus en vlucht van apostelen	26:31-35	14:27-31	22:31-38	13:31-38
		Belooft helper; illustratie ware wijnstok; geeft gebod lief te hebben; laatste gebed met apostelen				14:1–17:26
	Gethsemané	Intens leed in de tuin; Jezus verraden en gearresteerd	26:30, 36-56	14:26, 32-52	22:39-53	18:1-12
	Jeruzalem	Ondervraagd door Annas; berecht door Kajafas, Sanhedrin; Petrus verloochent hem	26:57–27:1	14:53–15:1	22:54-71	18:13-27
		Judas, de verrader, hangt zich op (Han 1:18, 19)	27:3-10			
		Vóór Pilatus, dan vóór Herodes en terug naar Pilatus	27:2, 11-14	15:1-5	23:1-12	18:28-38
		Pilatus wil hem vrijlaten maar Joden vragen om Barabbas; veroordeeld tot dood aan martelpaal	27:15-30	15:6-19	23:13-25	18:39–19:16
(c. 15.00 uur, vrijdag)	Golgotha	Sterft aan martelpaal	27:31-56	15:20-41	23:26-49	19:16-30
	Jeruzalem	Lichaam weggehaald en in graf gelegd	27:57-61	15:42-47	23:50-56	19:31-42
15 nisan	Jeruzalem	Priesters en farizeeën zetten bewakers bij graf en verzegelen het	27:62-66			
16 nisan	Jeruzalem en omgeving; Emmaüs	Jezus opgewekt; verschijnt vijf keer aan discipelen	28:1-15	16:1-8	24:1-49	20:1-25
Na 16 nisan	Jeruzalem; Galilea	Verschijnt vaker aan discipelen (1Kor 15:5-7; Han 1:3-8); geeft instructies en opdracht om discipelen te maken	28:16-20			20:26–21:25
25 ijjar	Olijfberg, bij Bethanië	Jezus' hemelvaart, 40ste dag na zijn opstanding (Han 1:9-12)			24:50-53	

Appendix B

Kaarten

Legenda

- ● Locatie redelijk zeker
- ○ Locatie minder zeker
  ? exacte locatie niet bekend
- — Weg

Alle kaarten zijn op het noorden georiënteerd

Alternatieve namen uit dezelfde periode worden gescheiden door een komma

Stamt een naam uit een andere periode, dan staat die tussen haakjes

Tekeningen en plattegronden

Diversen

B1

De boodschap van de Bijbel

Jehovah God heeft het recht om te regeren. Zijn manier van regeren is de beste. Wat hij van plan is met de aarde en de mensheid zal gerealiseerd worden.

Na 4026 v.Chr.

‘De slang’ trekt Jehovah’s recht om te regeren en zijn manier van regeren in twijfel. Jehovah belooft een ‘nageslacht’ of ‘zaad’ dat uiteindelijk de slang, Satan, zal verbrijzelen (Genesis 3:1-5, 15, vtn.). Maar Jehovah geeft mensen de tijd om zichzelf te regeren onder invloed van de slang.

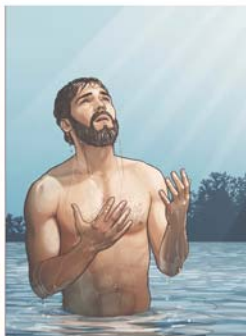
1943 v.Chr.

Jehovah vertelt Abraham dat het beloofde ‘nageslacht’ een van zijn nakomelingen zal zijn (Genesis 22:18).

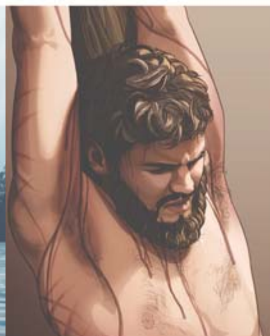
Na 1070 v.Chr.

Jehovah verzekert koning David en later zijn zoon Salomo dat het beloofde ‘nageslacht’ via hun afstammingslijn zal komen (2 Samuël 7:12, 16; 1 Koningen 9:3-5; Jesaja 9:6, 7).

29 n.Chr.

Jehovah maakt duidelijk dat Jezus het beloofde ‘nageslacht’ is, de Erfgenaam van Davids troon (Galaten 3:16; Lukas 1:31-33; 3:21, 22).

33 n.Chr.

De slang, Satan, schakelt het beloofde ‘nageslacht’ korte tijd uit door Jezus te laten doden. Jehovah wekt Jezus op tot leven in de hemel en aanvaardt de waarde van zijn volmaakte leven. Zo wordt de basis verschaft voor vergeving van zonden en om Adams nakomelingen eeuwig leven te geven (Genesis 3:15; Handelingen 2:32-36; 1 Korinthiërs 15:21, 22).

Circa 1914 n.Chr.

Jezus werpt de slang, Satan, naar de aarde, waar hij voor een korte tijd in zijn vrijheid beperkt is (Openbaring 12:7-9, 12).

De toekomst

Jezus sluit Satan voor 1000 jaar op en vernietigt hem dan. Zo verbrijzelt hij symbolisch zijn kop. Wat Jehovah oorspronkelijk van plan was met de aarde en de mensheid wordt gerealiseerd, zijn naam wordt van smaad gezuiverd en zijn manier van regeren wordt gerechtvaardigd (Openbaring 20:1-3, 10; 21:3, 4).

B2
Genesis en de reizen van de patriarchen
Adam geschapen 4026 v.Chr.
Verbond met Abraham van kracht 1943 v.Chr.
Jozef sterft 1657 v.Chr.
4000 v.Chr.
2000 v.Chr.
v.Chr. / n.Chr.
2000 n.Chr.
GROTE ZEE
Haran
Karkemis
PADDAN-ARAM
Ninevé
Kalah
ASSYRIË
Assur
Aleppo
Ebla
Hamath
MESOPOTAMIË
Eufraat
Hiddekel (Tigris)
Tadmor (Palmyra)
Mari
Hoba
Sidon
Tyrus
Dan
Damaskus
Asteroth-Karnaïm
Megiddo
Dothan
Ham
KANAÄN
Sichem
Sukkoth
Pnuël
Bethel
Gilead
Bethlehem
Hebron
Gaza
Gerar
Berseba
MOAB
Wadi van Egypte
Put Rehoboth
Gosen
Rameses
Sur
Put Beër-Lachaï-Roï
Kades, En-Mispat
EDOM, SEÏR
Bozra
Teman
On
Memphis
Woestijn van Paran
Avith
EGYPTE
El-Paran (Elath)
Nijl
ELAM
Babel (Babylon)
SINEAR (BABYLONIË)
CHALDEA
Erech
Ur
Sukkoth
Mahanaïm
Sichem
Pnuël, Pniël
Wadi Jabbok
Jordaan
Bethel, Luz
Ai
Moria
Salem (Jeruzalem)
Timna
Achzib
Bethlehem, Efrath
Mamré
Hebron, Kirjath-Arba
Grot van Machpela
Zoutzee
Schavé-Kirjathaïm
Berseba
Sodom
Gomorra
Adma
Zeboïm
Siddimvallei
?
Negeb
Zoar, Bela
0 mijl
100
0 km
100

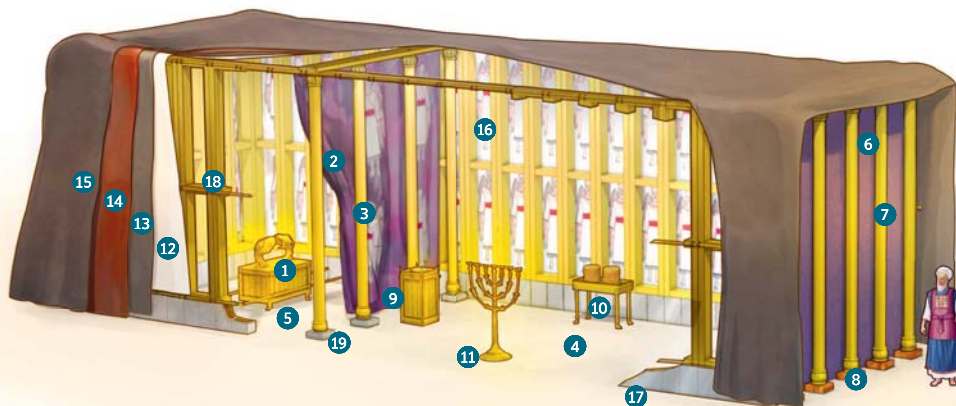

B3
Uittocht uit Egypte
Israëlieten verlaten Egypte
Mozaïsche wetsverbond 1513 v.Chr.
Jozua wordt opvolger van Mozes 1473 v.Chr.
4000 v.Chr.
2000 v.Chr.
v.Chr. / n.Chr.
2000 n.Chr.
GROTE ZEE,
ZEE VAN DE FILISTIJNEN
FILISTEA
KANAÄN
Jordaan
Vlakte van Moab
Jericho
Abel-Sittim
Nebo
Hesbon
Almon-Diblathaïm
Hebron
Dibon-Gad
Aroër
Arnon
Arad
MOAB
Negeb
Zoar
Zered
Ijje-Abarim
Oboth?
Hor
Zalmona
Wadi van Egypte
Gosen
Rameses
Weg naar het land van de Filistijnen
Weg naar Sur
Bené-Jaäkan
Kades, Kades-Barnea
Woestijn van Zin
Funon
Araba
Meriba?
Sur
Woestijn van Paran
EDOM, SEÏR
Koningsweg
Moseroth
Hasmona
Mithka
Terah
Tahath
Makheloth
Harada
Safer
Kehelatha
?
Hor-Haggidgad, Gudgod
Sukkoth?
Etham?
Migdol?
Pi-Hachiroth
Woestijn van Etham
Rissa
Rameses?
Memphis
Libna?
Jotbatha
Abrona
Ezeon-Geber
Elath
Baäl-Sefon?
Rimmon-Perez
Nijl
EGYPTE
Mara
Elim?
Woestijn van Sin
Rithma?
MIDIAN
Dofka
Rode Zee
Hazeroth
Alus?
Massa, Meriba?
Kibroth-Hattaäva
Rafidim
Tabeëra?
Sinaï, Horeb
Sinaïwoestijn
Rode Zee
0 mijl
50
0 km
50
Mogelijke route van de uittocht

B4
Verovering van het beloofde land
Israël trekt Kanaän binnen 1473 v.Chr.
Land voor het grootste deel veroverd 1467 v.Chr.
4000 v.Chr.
2000 v.Chr.
v.Chr. / n.Chr.
2000 n.Chr.
GROTE ZEE, WESTELIJKE ZEE
Lebo-Hamath
Gebal
SIDONIËRS
Libanongebergte
HETHIETEN
Sidon
Damaskus
Hermon
Baäl-Gad
HEVIETEN
ARAMEEËRS
Mizpa
Tyrus
Dan, Laïs, Lesem
MAÄCHA
Misrefoth-Maïm
Water van Merom
Basan
Hazor
Akko
GESUR
Argob
Achsaf
GIRGASIETEN
Meer van Kinnereth
Madon
Lassaron
Astaroth
Karmel
Simron
Weg van Basan
Edreï
Dor
Jokneam
Megiddo
Kedes
Taänach
Jordaan
Araba
Gilead
AMORIETEN (OG)
Hefer
HEVIETEN
Tirza
Ebal
Sichem
Wadi Jabbok
Gerizim
Afek
FEREZIETEN
Tappuah
Adam
AMMON
Jaëzer
Bethel
Ai
Gilgal
Rabba
Gibeon
Jericho
Sittim
Ajalon
Jeruzalem
Hesbon
Makkeda
Medeba
Jarmuth
AMORIETEN (SIHON)
JEBUSIETEN
Libna
Zoutzee,
Kedemoth
FILISTEA
Lachis
Gaza
Hebron
Eglon
Zee van de Araba
Aroër
Anab
Debir
AMORIETEN
Wadi Arnon
Berseba
MOAB
Arad
Koningsweg
Gosen
KENIETEN
AMALEKIETEN
Wadi van Egypte
Negeb
Akrabbimpas
Wadi Zered
Chalak
Araba
Arabische Woestijn
0 mijl 20
0 km 20
Veroveringsroute
Kanaän
Hazar-Addar, Addar
EDOM, SEÏR
Kades, Kades-Barnea

B5 Tabernakel en hogepriester

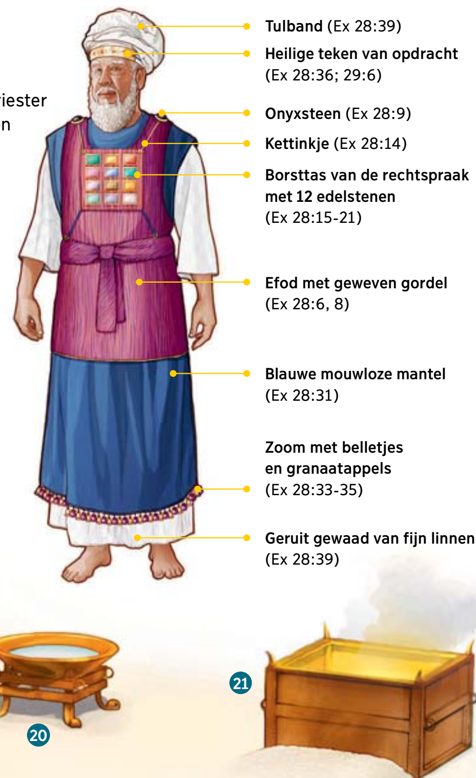
Tabernakel voltooid 1512 v.Chr. **Tempel ingewijd** 1026 v.Chr.

4000 v.Chr. 2000 v.Chr. v.Chr. / n.Chr. 2000 n.Chr.

Hogepriester

De kleding van de hogepriester wordt in detail beschreven in Exodus 28

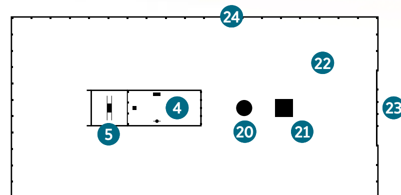

20

21

Onderdelen van de tabernakel

1. **Ark** (Ex 25:10-22; 26:33)
2. **Gordijn** (Ex 26:31-33)
3. **Zuil voor het gordijn** (Ex 26:31, 32)
4. **Heilige** (Ex 26:33)
5. **Allerheiligste** (Ex 26:33)
6. **Afscherming** (Ex 26:36)
7. **Zuil voor de afscherming** (Ex 26:37)
8. **Koperen voetstuk** (Ex 26:37)
9. **Reukofferaltaar** (Ex 30:1-6)
10. **Tafel voor het toonbrood** (Ex 25:23-30; 26:35)
11. **Lampenstandaard** (Ex 25:31-40; 26:35)
12. **Tentkleed van linnen** (Ex 26:1-6)
13. **Tentkleed van geitenhaar** (Ex 26:7-13)
14. **Dekkleed van ramsvellen** (Ex 26:14)
15. **Dekkleed van robbenvellen** (Ex 26:14)
16. **Paneellijst** (Ex 26:15-18, 29)
17. **Zilveren voetstuk voor paneellijst** (Ex 26:19-21)
18. **Stang** (Ex 26:26-29)
19. **Zilveren voetstuk** (Ex 26:32)
20. **Koperen wasbekken** (Ex 30:18-21)
21. **Brandofferaltaar** (Ex 27:1-8)
22. **Voorhof** (Ex 27:17, 18)
23. **Ingang** (Ex 27:16)
24. **Linnen doeken** (Ex 27:9-15)

B6
Verdeling van het beloofde land
Stammen ontvangen land na verovering 1467 v.Chr.
Saul als koning gezalfd 1117 v.Chr.
4000 v.Chr.
2000 v.Chr.
v.Chr. / n.Chr.
2000 n.Chr.
Rechters
1 Othniël
2 Ehud
3 Samgar
4 Barak
5 Gideon
6 Tola
7 Jaïr
8 Jefta
9 Ebzan
10 Elon
11 Abdon
12 Simson
GROTE ZEE, WESTELIJKE ZEE
Sidon
Damaskus
Baäl-Gad
Hermon
Tyrus
DAN
Abel-Beth-Maächa
Dan, Laïs, Lesem
Beth-Anath
Kedes
ASER
NAFTALI
Hazor
Basan
MANASSE
Akko
Wadi Kison
Kinnereth
Meer van Kinnereth
Astaroth
Golan
Bethlehem
Haroseth
Jokneam
ZEBULON
Tabor
Havvoth-Jaïr?
Dor
Ofra
Moré
Edreï
Kamon
Megiddo
ISSASCHAR
Debir
Kedes, Kisjon
Harodbron
Beth-Sitta
Taänach
Beth-Sean
Ramoth (Ramoth-Gilead)
Jibleam
Abel-Mehola
Jabes-Gilead?
Hefer
MANASSE
Land Tob
Samir (Samaria)
Tebez
Zafon
Ebal
Gerizim
Sichem
Sukkoth
Mahanaïm
Jordaan
Pirathon
Jabbok
Pnuël
Afek
Tappuah
Mizpa, Mizpé
Joppe
EFRAÏM
Silo
Jogbeha
AMMON
DAN
Timnath-Serah
GAD
Wadi Sorek
Bethel
Rabba
Mizpa, Mizpé
Gilgal
Abel-Keramim
Jabneël
BENJAMIN
Beth-Haram(n)
Mefaäth
Timna
Estaol
Gibea
Minnith
Ekron
Zora
Jeruzalem
Hesbon
Bezer
Asdod
Lechi
Askelon
Adullam
Bethlehem, Efratha
RUBEN
Libna
Ether, Tochen
Kedemoth
Eglon
Lachis
Hebron
Zoutzee
Dibon
Gaza
(SIMEON)
Etam
En-Gedi
Aroër
Debir
Arnon
Anab
Ziklag
Aïn
Gosen
Chesil, Bethul
Hazar-Susa
Beth-Markaboth
MOAB
Saruhen, Saäraïm, Silhim
Asan, Aïn
Berseba
Hazar-Sual
Baälath-Beër, Rama, Baäl
JUDA
Ezem
Wadi van Egypte
Beth-Lebaoth, Beth-Biri
Zered
Negeb
Akrabbimpas
Chalak
EDOM, SEÏR
Woestijn van Zin
0 mijl 20
0 km 20
Azmon
Hazar-Addar
Karka
Kades, Kades-Barnea
Enclavesteden van Simeon
Enclavesteden van Manasse
Vluchtsteden

B7

Koninkrijk van David en Salomo

Davids regering 1077-1038 v.Chr. **Salomo's regering** 1037-998 v.Chr.
Verbond met David c. 1070 v.Chr.

4000 v.Chr. 2000 v.Chr. v.Chr. / n.Chr. 2000 n.Chr.

- Koninkrijk van David
- Koninkrijk van Salomo
- Invoer
- Uitvoer

HAMATH
Hamath
Orontes
Naar Syrië, Hethieten: paarden, strijdwagens
SYRIË (ARAM)
Eufraat
Tifsah
Tadmor (Palmyra)
Ribla
Zedad
ZOBA, ARAM-ZOBA
Zifron
Hazar-Enan
Lebo-Hamath
Gebal
SIDONIËRS (FENICIË)
Koper
Berothai
Syrische Woestijn
Uit Tarsis: goud, zilver, ivoor, apen, pauwen
Sidon
Libanon
BETH-REHOB
Anti-Libanon
Damaskus
Uit Tyrus: ceders, jeneverbomen, goud
Tyrus
Hermon
Abel
Dan
Land Kabul?
MAÄCHA, ARAM-MAÄCHA
Hazor
Argob
Basan
GESUR
Helam
Jizreëlvallei
En-Dor
Dor
Megiddo
Lodebar
Gilboa
Beth-Sean
Rogelim
Jabes-Gilead?
Salcha
Tob
Sukkoth
Mahanaïm
Gilead
AMMON
Naar Tyrus: gerst, tarwe, wijn, olijfolie
Joppe
Zereda
Rama
Silo
Gilgal
Rabba
Gezer
Jeruzalem
Hesbon
Ekron
Gath
Bethlehem
Medeba
FILISTEA
Gaza
Hebron
Aroër
En-Gedi
Ziklag
Jattir
Bethel
MOAB
Berseba
Ramoth
Mizpé
Aroër
Zoutdal?
Wadi van Egypte
Negeb
Tamar
Koper
Funon
Woestijn van Paran
EDOM
Arabische Woestijn
Uit Egypte: paarden, strijdwagens
Uit Ofir: goud, edelstenen, hout
Uit Arabië: goud, zilver

Ezeon-Geber
Eloth, Elath

0 mijl 20
0 km 20

B8

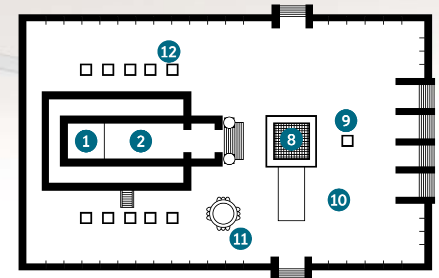
De tempel van Salomo

Tempel ingewijd 1026 v.Chr. Tempel verwoest 607 v.Chr.

4000 v.Chr. 2000 v.Chr. v.Chr. / n.Chr. 2000 n.Chr.

Onderdelen van de tempel

1. **Allerheiligste** (1Kon 6:16, 20)
2. **Heilige** (2Kr 5:9)
3. **Dakvertrekken** (1Kr 28:11)
4. **Zijkamers** (1Kon 6:5, 6, 10)
5. **Jachin** (1Kon 7:21; 2Kr 3:17)
6. **Boaz** (1Kon 7:21; 2Kr 3:17)
7. **Voorhal** (1Kon 6:3; 2Kr 3:4) (hoogte niet zeker)
8. **Koperen altaar** (2Kr 4:1)
9. **Koperen podium** (2Kr 6:13)
10. **Binnenste voorhof** (1Kon 6:36)
11. **Zee van gegoten metaal** (1Kon 7:23)
12. **Karren** (1Kon 7:27)
13. **Zijingang** (1Kon 6:8)
14. **Eetruimten** (1Kr 28:12)

B9 De wereldmachten uit Daniëls profetie

Babylon verwoest Jeruzalem 607 v.Chr.

4000 v.Chr. | 2000 v.Chr. | v.Chr. / n.Chr. | 2000 n.Chr.

Babylon

Daniël 2:32, 36-38; 7:4

607 v.Chr. Koning Nebukadnezar verwoest Jeruzalem

Medië-Perzië

Daniël 2:32, 39; 7:5

539 v.Chr. Verovert Babylon

537 v.Chr. Cyrus vaardigt besluit uit: terugkeer Joden naar Jeruzalem

Griekenland

Daniël 2:32, 39; 7:6

331 v.Chr. Alexander de Grote verovert Perzië

Rome

Daniël 2:33, 40; 7:7

63 v.Chr. Heerst over Israël

70 n.Chr. Verwoest Jeruzalem

Engeland-Amerika

Daniël 2:33, 41-43

1914-1918 n.Chr. Tijdens Eerste Wereldoorlog ontstaat Engels-Amerikaanse wereldmacht

Griekse Rijk

Romeinse Rijk

Overlappend gebied

Romeinse Rijk

Rome

Pella

Constantinopel (Byzantium)

Antiochië

Seleucië

Griekse Rijk

Alexandrië

Jeruzalem

B10
Israël in de tijd van Jezus
Geboorte van Jezus 2 v.Chr.
Dood van Jezus 33 n.Chr.
4000 v.Chr.
2000 v.Chr.
v.Chr. / n.Chr.
2000 n.Chr.
Bestuurd door Herodes Archelaüs, later door de Romeinse gouverneur Pontius Pilatus
Bestuurd door Herodes Antipas
Bestuurd door Filippus
Steden van de Dekapolis
ABILENE
Sidon
Damaskus
Sarfath
Hermon
FENICIË
Tyrus
Cesarea Filippi
ITUREA
TRACHONITIS
GALILEA
Ptolemaïs (Akko)
Chorazin
Bethsaïda
Kapernaüm
Rafana
Meer van Galilea
Kana
Magadan
Gergesa
Hippos
Tiberias
Sepphoris
Dion
GADARA
Nazareth
Abila
Naïn
Gadara
Dor
DEKAPOLIS
Cesarea
Scythopolis (Beth-Sean)
Bethanië over de Jordaan?
Pella
Salim
Enon
SAMARIA
Sebaste (Samaria)
Gerasa
Sichar
Jakobsput
Gerizim
Saronvlakte
Antipatris (Afek)
PEREA
Joppe
Arimathea
Jordaan
Lydda (Lod)
JUDEA
Efraïm
Filadelfia (Rabba)
Jericho
Rama
Jamnia (Jabné)
Emmaüs
Bethfagé
Jeruzalem
Bethanië
Woestijn van Judea
Asdod, Azotus
Qumran
Bethlehem
Ascalon (Askelon)
Herodion
Machaerus
Zoutzee
Hebron
Gaza
(Dode Zee)
IDUMEA
Masada
ARABIË
Berseba
0 mijl
20
0 km
20
NABATEA

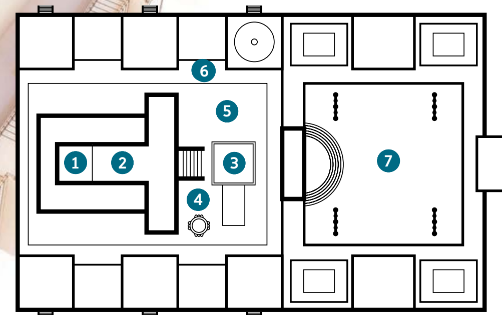
B11

De Tempelberg in de eerste eeuw

Fundament van tweede tempel gelegd 536 v.Chr.

Tempel verwoest 70 n.Chr.

4000 v.Chr. | 2000 v.Chr. | v.Chr. / n.Chr. | 2000 n.Chr.

Onderdelen van de tempel

1. Allerheiligste
2. Heilige
3. Brandofferaltaar
4. Zee van gegoten metaal
5. Voorhof van de priesters
6. Voorhof van Israël
7. Voorhof van de vrouwen
8. Voorhof van de heidenen
9. Afscheiding (*Soreg*)
10. Koninklijke zuilengang
11. Zuilengang van Salomo
12. Burcht Antonia

B12

De laatste week van Jezus' leven op aarde

Jezus sterft 33 n.Chr.

2000 v.Chr. | v.Chr. / n.Chr. | 2000 n.Chr.

Jeruzalem en omgeving

1. Tempel
2. Hof van Gethsemané (?)
3. Paleis van de gouverneur
4. Huis van Kajafas (?)
5. Paleis waar Herodes Antipas verbleef (?)
6. Bassin van Bethzatha
7. Bassin van Siloam
8. Sanhedrinzaal (?)
9. Golgotha (?)
10. Akeldama (?)

Olijfberg

Naar Bethfagé en Bethanië

Naar Bethanië

Kidrondal

Hinnomdal

	8 nisan (sabbat)	9 nisan	10 nisan	11 nisan
ZONSONDERGANG (Joodse dag begint bij zonsondergang)	• Arriveert zes dagen voor het Pascha in Bethanië	• Eet bij Simon de melaatse • Maria zalft Jezus met nardusolie • Joden komen om Jezus en Lazarus te zien	• Overnacht in Bethanië	
		Mattheüs 26:6-13		
		Markus 14:3-9		
	Johannes 11:55–12:1	Johannes 12:2-11		
ZONSOPGANG				
		• Intocht in Jeruzalem • Onderwijst in de tempel (1)	• Gaat 's morgens vroeg naar Jeruzalem • Tempelreiniging • Jehovah spreekt vanuit de hemel	• Onderwijst in tempel met illustraties • Veroordeelt farizeeën • Ziet bijdrage van weduwe • Op Olijfberg: voorspelt val van Jeruzalem en geeft teken van toekomstige aanwezigheid
		Mattheüs 21:1-11, 14-17	Mattheüs 21:18, 19; 21:12, 13	Mattheüs 21:19–25:46
		Markus 11:1-11	Markus 11:12-19	Markus 11:20–13:37
		Lukas 19:29-44	Lukas 19:45-48	Lukas 20:1–21:38
		Johannes 12:12-19	Johannes 12:20-50	
ZONSONDERGANG				

12 nisan

- Rustige dag met discipelen
- Judas spreekt af Jezus te verraden

Mattheüs 26:1-5, 14-16
Markus 14:1, 2, 10, 11
Lukas 22:1-6

13 nisan

- Petrus en Johannes treffen voorbereidingen voor het Pascha
- Jezus en andere apostelen komen laat in de middag aan

Mattheüs 26:17-19
Markus 14:12-16
Lukas 22:7-13

14 nisan

- Eet het Pascha met de apostelen
- Wast de voeten van de apostelen
- Stuurt Judas weg
- Stelt het Avondmaal in

Mattheüs 26:20-35
Markus 14:17-31
Lukas 22:14-38
Johannes 13:1–17:26

- Verraden en gearresteerd in Gethsemané 2
- Apostelen vluchten
- In het huis van Kajafas door het Sanhedrin berecht 4
- Petrus verloochent Jezus

Mattheüs 26:36-75
Markus 14:32-72
Lukas 22:39-65
Johannes 18:1-27

- Staat opnieuw voor het Sanhedrin 8
- Naar Pilatus gebracht, 3 dan naar Herodes 5 en terug naar Pilatus 3
- Ter dood veroordeeld en terechtgesteld op Golgotha 9
- Sterft rond drie uur ’s middags
- Lichaam weggehaald en begraven

Mattheüs 27:1-61
Markus 15:1-47
Lukas 22:66–23:56
Johannes 18:28–19:42

15 nisan (sabbat)

- Pilatus geeft toestemming voor bewakers bij Jezus’ graf

Mattheüs 27:62-66

16 nisan

- Extra specerijen gekocht

Markus 16:1

- Opstanding
- Verschijnt aan discipelen

Mattheüs 28:1-15
Markus 16:2-8
Lukas 24:1-49
Johannes 20:1-25

B13
Verspreiding van het christendom
Uitstorting van heilige geest Pinksteren 33 n.Chr.
4000 v.Chr.
2000 v.Chr.
v.Chr. / n.Chr.
2000 n.Chr.
Paulus' reizen
c. 47/48 n.Chr. 1ste zendingsreis
c. 49-52 n.Chr. 2de zendingsreis
c. 52-56 n.Chr. 3de zendingsreis
c. 59-61 n.Chr. 1ste keer gevangen in Rome
Beginpunt van zendingsreizen
Steden genoemd in Openbaring
Rome
Drie Taveernen
Marktplaats van Appius
Via Appia
Puteoli
ITALIË
Brundisium
Dyrrachium
Apollonia
ILLYRIË
DALMATIË
MACEDONIË
Neapolis
Filippi
Amfipolis
Thessalonika
Berea
Apollonia
Via Egnatia
Samothrace
Zwarte Zee
PONTUS
BITHYNIË
MYSIË
Troas
Adramyttium
Assus
Pergamum
Thyatira
Mitylene
Chios
Sardes
Smyrna
Filadelfia
ASIA
FRYGIË
GALATIË
KAPPADOCIË
GRIEKENLAND
Nikopolis
ACHAJE
Athene
Korinthe
Kenchrea
Samos
Efeze
Laodicea
Kolosse
Antiochië (in Pisidië)
Ikonium
Lystra
LYKAONIË
Derbe
CILICIË
Tarsus
PISIDIË
Milete
Patmos
Kos
Knidus
Attalia
Perge
PAMFYLIË
LYCIË
Patara
Myra
Rhodos
Seleucië
Antiochië (in Syrië)
SYRIË
Cyprus
Salamis
Pafos
FENICIË
Sidon
Tyrus
Ptolemaïs
Damaskus
Cesarea
Antipatris
Joppe
Asdod
Gaza
Lydda
Pella
Jeruzalem
NABATEA
ARABIË
Regium
Sicilië
Syracuse
Malta
Zee van Adria
Kreta
Fenix
Kauda
Schone Havens
Kaap Salmone
MIDDELLANDSE ZEE
Cyrene
Syrtis
LIBIË
Alexandrië
EGYPTE
ETHIOPIË
0 mijl
150
0 km
150

B14 Maten, gewichten en munten

Inhoudsmaten voor vloeistoffen

Kor (10 bath / 60 hin)
220 l

Bath (6 hin)
22 l

Hin (12 log)
3,67 l

Log (1⁄12 hin)
0,31 l

Inhoudsmaten voor vaste stoffen

Homer (1 kor / 10 efa)
220 l

Efa (3 sea / 10 gomer)
22 l

Sea (3⅓ gomer)
7,33 l

Gomer (1⅘ kab)
2,2 l

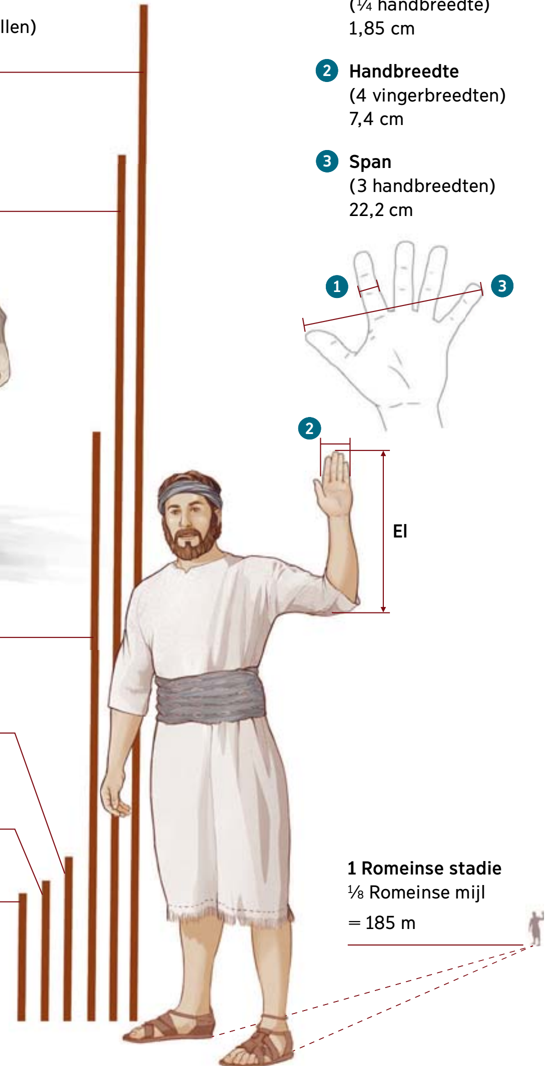
Kab
1,22 l

Liter

Lengtematen

Lange riet (6 lange ellen)
3,11 m

Riet (6 el)
2,67 m

Vadem
1,8 m

Lange el
(7 handbreedten)
51,8 cm

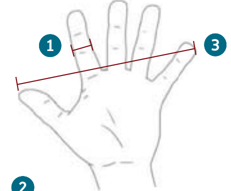
El (2 span / 6 handbreedten)
44,5 cm

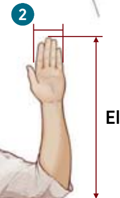
Korte el
38 cm

1 **Vingerbreedte**
(¼ handbreedte)
1,85 cm

2 **Handbreedte**
(4 vingerbreedten)
7,4 cm

3 **Span**
(3 handbreedten)
22,2 cm

1 Romeinse stadie
⅛ Romeinse mijl
= 185 m

Munten en gewichten in de Hebreeuwse Geschriften

Gera (1⁄20 sikkel)
0,57 g
10 gera = 1 beka

Beka
5,7 g
2 beka = 1 sikkel

Pim
7,8 g
1 pim = ⅔ sikkel

Sikkel
11,4 g
50 sikkels = 1 mine

Mine
570 g
60 minen = 1 talent

Talent
34,2 kg

Sikkelgewicht

Dariek
(Perzisch, goud)
8,4 g
Ezra 8:27

Pond (Romeins)
327 g
Johannes 12:3
‘Een pond geurige olie, echte nardusolie’

Mine
100 drachmen
340 g
Lukas 19:13
= c. 100 daglonen

Talent
60 minen
20,4 kg
Mattheüs 18:24
Openbaring 16:21
= c. 20 jaarlonen

Munten en gewichten in de christelijke Griekse Geschriften

Lepton
(Joods, koper of brons)
½ quadrans
Lukas 21:2

Quadrans
(Romeins, koper of brons)
2 lepta
Mattheüs 5:26

Assarion
(Rome en provincies, koper of brons)
4 quadrans
Mattheüs 10:29

Denarius
(Romeins, zilver)
64 quadrans
3,85 g
Mattheüs 20:10

Drachme
(Grieks, zilver)
3,4 g
Lukas 15:8

Didrachme
(Grieks, zilver)
2 drachmen
6,8 g
Mattheüs 17:24

Tetradrachme van Antiochië

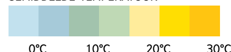
Tetradrachme van Tyrus (zilveren sikkel van Tyrus)

Tetradrachme
(Grieks, zilver; ook zilveren stater genoemd)
4 drachmen
13,6 g
Mattheüs 17:27

1 dagloon (12 uur)
2 daglonen
3 daglonen
4 daglonen

B15 Hebreeuwse kalender

APR	NISAN (ABIB)	**14** Pascha **15-21** Ongezuurde Brood **16** Aanbieden eerste opbrengst	Jordaan zwelt door regen, smeltende sneeuw	Gerst
MEI	IJJAR (ZIV)	**14** Late Pascha	Droge tijd begint, meestal heldere hemel	Tarwe
JUNI	SIVAN	**6** Wekenfeest (Pinksteren)	Warm zomerweer, heldere lucht	Tarwe, vroege vijgen
JULI	TAMMUZ		Temperatuur stijgt, hier en daar zware dauw	Eerste druiven
AUG	AB		Hitte bereikt hoogtepunt	Zomer-vruchten
SEP	ELUL		Hitte houdt aan	Dadels, druiven en vijgen
OKT	TISJRI (ETHANIM)	**1** Trompetgeschal **10** Verzoendag **15-21** Loofhuttenfeest **22** Plechtige vergadering	Einde zomer, vroege regens beginnen	Ploegen
NOV	CHESVAN (BUL)		Lichte regens	Olijven
DEC	KISLEV	**25** Inwijdingsfeest	Regen neemt toe, vorst, sneeuw op de bergen	Kudden op stal
JAN	TEBETH		Ergste kou, regenachtig, sneeuw op de bergen	Gewassen komen op
FEB	SJEBAT		Kou neemt af, regen houdt aan	Amandel-bloesem
MRT	ADAR	**14, 15** Poerim	Vaak onweer en hagel	Vlas
	VE-ADAR	Schrikkelmaand die zeven keer per 19 jaar werd toegevoegd		

Meer informatie? Ga naar **www.jw.org** of schrijf naar het plaatselijke kantoor van Jehovah’s Getuigen.